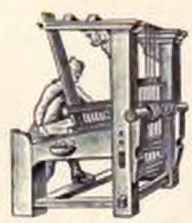
FIRPO
2907
BIBLIOTECA NAZIONALE
TORINO

chi l'a pi 'd fil farà pi 'd teila

Ex libris

LUIGI FIRPO

Digitized by Google

AVGVSTINVS

BARBOSA;

I. V. DOCTOR

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI.

Digitized by Google

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

TRIPARTITA DESCRIPTIO.

CVIVS PARS

PRIMA *Epiſcoporum inſtitutionem, electionem, conſecrationem, munus, Patriarchalium Sedium erectionem, & Archiepiſcopalem præſtantiam;*

II. *Quicquid ad Epiſcopi eſt poteſtatem, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad diſpenſationes elargiendas:*

III. *Quod ad caſuum reſeruationem, reſidentiam Epiſcopalem, beneficiorum collationem, Eccleſiarum viſitationem, Vicarij conſtitutionem, monitoriorum conceſſionem; denique ad totius iuriſdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorùmque Conſeruatores pertinet,* Methodo noua, & expedita *complectitur.*

Auctore AVGVSTINO BARBOSA I.V.D. Luſitano, & inſignis Eccleſiæ Vimaran. Theſaurario Maiore.

Hac poſtrema Editione ab ipſomet Auctore multis in locis varijs reſolutionibus illuſtrata, integris titulis, & Allegationibus locupletata; alijſque inſignibus acceſſionibus cumulata, quas verſa pagina exhibebit.

Perilluſtri, ac Reuerendiſſimo Patri

D. CLAVDIO BENEDICTO, VERONENSI,

Ordinis Caſſinenſis, in Cœnobio S. Nazarij Veronæ Abbati digniſſimo.

CVM SEXTVPLICI INDICE.

VENETIIS, *Apud Franciſcum Baba.* M. DC. XXX.

Superiorum Permiſſu, & Priuilegijs.

ADDITIONES HVIVS VLTIMÆ IMPRESSIONIS SVNT QVÆ SEQVVNTVR.

Reſolutiones plures vtiliſſimæ ad materiam ſpectantes ſub prioris editionis numeris, quibuſdam verò in fine Allegationum additis nouè inſeruntur.

Titulus de Archiepiſcopali præſtantia, eiuſque auctoritate in Suffraganeos, & eorum ſubditos, ac in tota prouincia, part. 1. tit. 4. poſt pag. 144. nouè editus.

Epilogus eorum, quæ curæ, & officio Epiſcoporum in ſequentibus Allegationibus plenè demandantur, part. 2. ſtatim in principio, nouè impreſſus.

Allegationes XIX. incipientes ab Allegat. 114. quæ vltima erat in prima impreſſione, vſque ad 133. nouè eduntur part. 3. à pag. 740.

Formularium Epiſcopale multis ab hinc annis deſideratum, & adhuc non impreſſum in fine.

Apoſtolicæ Conſtitutiones, & Decreta aliquot nouiſſima, quæ minutatim inciſa reperiebantur in hac poſtrema editione in vnum congeſta, & integrè relata in fine operis collocantur.

Denique ſingulas concluſiones nouè additas in vnoquoque Indice crucium ſigna † indicant.

Perilluſtri, ac Reuerendiſsimo Patri

D. CLAVDIO BENEDICTO, ORDINIS CASSINENSIS, IN COENOBIO S. NAZARII VERONAE Abbati digniſsimo.

Franciſcus Baba Typographus Venetus, F.

HVmanas mentes diuiniori quàm corpora fœcunditate concipere, niſi Platonicum docuiſſet oraculum, identidem ego, Reuerendiſsime Pater, ſum expertus, & vtinam quidem pari felicitate ſuos in lucem partus meus eniti animus potuiſſet; extarent profectò plurima mei in te obſequij argumenta certiſsima; quibus & tuæ de me opinioni ſatisfeciſſem non ingratus; & meis præconceptis votis officia duratura ſupereſſent. Fruſtrata eſt non ſemel meos conatus auara occaſio, & ſera in hæc tempora meæ erga te obſeruantię pręmaturum diſtulit pignus. Diſiderem profectò poſſe id me meis laboribus conſequi, quod mihi initio propoſui; niſi tua mihi ſingularis humanitas, animiq; magnitudo eſſet perſpecta, quarum altera omnem mei conſilij rationem tibi probatam faciet; altera munerum meorum exiguitatem ſua magnitudine amplificabit. Hiſce animi tui virtutibus illę alię accedunt, quæ vniuerſo D. Benedicti Ordini te percarum reddunt, pietas, religio, morum ſuauitas ac compoſitio, & vniuerſæ vitæ ratio tàm ſanctè inſtituta, vt poſt integerrimè D. Georgij Venetiarum aſſeruatum ærarium, iure meritiſsimo id tibi honoris vindicaueris, vt Præſul iſtius Cœnobij electus, renunciatusq; ſis communi omnium accla-

matione, ad cuius moderationem eo animo acceſſiſti, vt obſequij potiùs, quàm imperij gloria emicares. Facilè hinc poteris aſſequi coniectura quo conſilio huius inſigni Voluminis, celebratiſsimi Viri Auguſtini Barboſæ diù deſideratiſsimi, quod Paſtoralis Solicitudinis titulo inſcribitur, tibi ſit conſecrata elucubratio, vt in eo nimirum typis conſignata orbis agnoſcat, quæ tu exemplo doces; viui enim inſtar voluminis tuæ vitæ inſtitutum eſt, vnde omnium Ordinum religioſi viri poſſunt ſibi ad beatè viuendum documenta deſumere, vt defutura proculdubiò ſint tuæ Virtuti decora, non tuis honoribus merita. Duret tuus iſte tam ſuauis tenor, & quam ſemper alijs in rebus præ te tuliſti moderationem, eam nunc mihi copioſiùs exhibeas; & dum Tuæ ego Virtuti maiores dignitatum gradus exopto; meæ tu huius oblationis vota ſuſcipias; meamq; auge ſpem tua beneuolentia, ſtudioq; Vale.

Venetijs, Pridie Idus Iulij. CIↃ. IↃC. XXX.

Digitized by Google

MARIÆ, VITÆ EXORDIO,
CVRSV, DECESSV, VNICO
PRIMÆVÆ SANCTITATIS
EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,

ANTE PARTVM, IN PARTV,
POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI, MYSTICÆ
VIVENTIVM, ADOPTIVÆ MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI, TER MATRI,

VIMARANENSIS ECCLESIÆ,
SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT,
PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS,
& eiuſdem Eccleſiæ Theſaurarius maior, D. D.

Digitized by Google

Digitized by Google

Proſphoneticon Auctoris

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI, QVÆ VVLGO DICITVR AB OLIVA.

Læta mihi ſignanda dies adamante perenni,
Inſolito iubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum
Vt minimus VIMARANE *tua* AVGVSTINVS *in vrbe*
Altus, & ipſe tua ſub tegmine adultus OLIVAE,
Hinc, vbi Mauortem ſuperans, patrioque recingens
Robore pacipotens toto caput extulit Orbe
Relligio, teſter Dominam, agnoſcamque puſillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina, vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primauos Vimarane ſuos extollat honores:
Iactet Hyperboreis creuiſſe ab origine Gothis
Mœnia; Luſiadumque olim ditionis habenas
Belligera tractaſſe manu, primumque parentis
Ex vtero cepiſſe ſinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Luſis; ſeroſque ſubinde nepotes,
Imperiumque patens latè dedit, hoſte repulſo:
Qui quoque poſt vno victos certamine Reges
Quinque ſimul, monſtrante Polo, vexilla ſalutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli ſophia, & pietate ſecundum
Decantet Damaſum, & tanto ſe iactet alumno,
Qui quondam ſummo Petri in temone reſedit,
Et ſecure piam tumido egit in aquore cymbam.
Torquatus ſit in ore frequens, Iacobe, tibi ingens
Aſſecla, qui tecum terras penetrauit Iberas:
Et vicina tenax ſacri monimenta ſepulchri
Commemoret pietas. Gualteri nobile buſtum,
Gualteri, qui ſignifieri cęleſtis amicum
Franciſci texit latus, & veſtigia preſſit,

Suſpiciat.

Suſpiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure ſuo celebret, miretur, honoret.
Magna: quid hæc tamen ad ſpeciem immortalis Oliuam
Pacis, humo quam vt, VIRGO, *tibi* VIMARANE *ſacrares,*
Arenti penetrante ſolum (mirabile) ligno,
Surgere iuſſiſti? Teſtis domus aurea, quàm Rex
Luſitanorum hoc Joannes nomine Primus
Condidit, ac multos, qui ſanctum altare miniſtros
Excolerent, moduliſque alternis Sacra referrent
Carmina, conſtituit, cenſuque & honore beauit.
Teſtis OLIVA *ſacra quæ omnes complectitur vmbrâ:*
Vnde vetus famam peperit, nomenque per Orbem
Seruat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Jure queas: veniam vnde ſuis pacemque vocata
Ætheream diuina parens partitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Impoſuiſſe, ſibi propriaſque dicaſſe, virenti
Cùm quatiens terram frondeſcere fecit, Oliuæ.
Luce nigrans nox euaneſcat: inania cedant
Hiſtoriæ figmenta, & OLIVAE *cedat Oliua;*
Palladis illa, MARIAE *hæc, hæc ſacra, illa profana:*
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago.
O felix vna ante alias VIMARANIS OLIVA,
O vmbras vna ante alias ſpatioſior Vmbra,
Qua procul à patria, Auſoniiſque moratus in oris
Attingor, foueorque. Almæ nouus incola Romæ
Vix ex menſe recens vocor ad tua limina, & vltro
Qui magnas ſacræ ædis opes tuearque, tegamque
Eligor. Agnoſco munus; memorique rependo
Munere, non quia me veterique, nouoque leuari
Mancipio, nexuque putem: ſed vt inde fateri
Me vinctum incipiam. Ergo tui Regina clientis
Accipere hos ſacros ne dedignere labores.

INDEX

INDEX EORVM,

QVI DE RE PERTINENTE AD DIGNITATEM, OFFICIVM, ET POTESTATEM EPISCOPI

tractatus in lucem ediderunt.

Additos verò in hac poſtrema editione Crucium ſigna † indicant.

DE promouendis Epiſcopis libellum edidit *Sebaſtianus Medices.*

De Conſecratione Epiſcopi alterum in lucem edidit *Stanislaus Socolouius.*

De Epiſcoporum dignitate tractatus edidere *Troylus Maluetius* & *Iacobus Simanchas.*

De auctoritate Epiſcoporum tractauit *Ioannes Fileſacus.*

De ſtatu, & munere Epiſcopali *Lælius Zechius.*

De optimo Epiſcopo per dialogos diſſeruit *Ioan. Baptiſta Signius.*

De inſtitutione Epiſcopi libellum, qui etiam dicitur canon Epiſcopalis, edidit *Petrus Bleſenſis.*

De Epiſcopis titularibus peculiariter egit *Hieronymus Vielmius.*

De reſidentia Epiſcoporum ſcripſere *Thom. Caetanus, Bartholomæus Carranza, Iacobus Naclantus, Dominicus Soto, & Ambroſius Catharinus.*

De officio, & poteſtate Epiſcopi tractatus edidere *Ioannes Bertachinus, & Bartholomæus Vgolinus.*

De Epiſcopi iuriſdictione ſcripſit *Franciſcus Vargas*, Et de Ordine, iuriſdictione, & reſidentia Epiſcoporum *Antonius Paganus.*

De iuriſdictionis Epiſcopalis defenſione libellum fecit *Antonius de Pratis.*

De Epiſcopis, & miniſtris Eccleſiaſticis egit *Alphonſus Madrigal.*

De erectione Epiſcopatuum in Belgio ſcripſit *Arnoldus Alaluenſis.*

De fuga Epiſcopi *Rutilius Benzonius.*

De ſtatutis Epiſcoporum ſynodalibus *Henricus Botteus.*

De Epiſcoporum cauſis maioribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis *Lælius Iordanus.*

† De examine Epiſcoporum *Hieronymus Venero, & Leyua* Archiepiſcopus Montis-Regalis.

† De Iure Abbatum, cæterorùmque Prælatorum tam Secularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *Aſcanius Tamburinus* Monachus Vallis-Vmbroſæ.

INDEX

INDEX DOCTORVM
QVI IN HOC OPERE CITANTVR.

ABbas antiquus.
Abbas Panormit.
Ægid. de Coninc.
Ægidius Bellamera
Æmilius Ferretus.
Æneas Falconius.
Achiles Perſonalis.
Achiles de Graſſis.
Achiles Pedrocha.
Accurſius.
Albericus de Roſatis.
Albernaz.
Albertinus.
Alciatus.
Aldrobrandinus.
Aldrete.
Alcocer.
Alexander ab Alexandro.
Alexander Moneta.
Alexander Raudenſis.
Alexander Caſſaneus.
Alexander Trentacinquius.
Alexander Peſantius.
Almainus.
Alphanus.
Aloyſius Riccius.
Alphonſ. Aluarez Guerrero
Alphonſus à Veracruce.
Alphonſus Villadiego.
Alphonſus de Caſtro.
Alphonſus Madrigal.
Alphonſus à Villagut.
Altamiranus.
Aluarus Pelagius Luſit.
Aluarus Valaſcus Luſit.
Aguirre.
Aymon Craueta.
Amator Rodericus.
Ambroſinus.
S. Ambroſius.
Ambroſius Catharinus.
Ambroſius de Morales.
S. Anacletus.
Ancharanus.
Anaſtaſius Germonius.
Andræas Iſernia.
Andræas Gail.
Andræas Gambarus.
Angelus.
Angelus Clauiſius.
Angelus Matheacius.
Angelus Rocca.
Angles.
Angulus.
Annæus Robertus.
S. Anſelmus.
Anibal Rocca.
Antanus Paganus.
S. Antonius.
Antonius Auguſtinus.
Antonius Bellonus.
Antonius Bernardus.
Antonius Beuter.
Antonius Coelho Luſit.
Antonius Contius.
Antonius Corneus.
Antonius Correa Luſit.
Antonius Cuchus.
Antonius Faber.
Antonius Gabriel.
Antonius Gomez.
Antonius Gouuea Luſit.
Antonius Greuatius.
Antonius Gueuara.
Antonius Honcalcus.
Antonius de Olibano.
Antonius Queſada.
Antonius Naldus.
Antonius de Petra.
Antonius Monachus.
Antonius Pyagius.
Antonius de Pratis.
Antonius Heringius.
Antonius Rocciulus.
Antonius Rochus.
Antonius de Souſa Luſit.
Antonius Theſaurus.
Aquilinus.
Aretinus.
Armendariz.
Ariſtoteles.
Arnoldus Alaluenſis.
Arius Barboſa Luſitan.
Arius Pinellus Luſitan.
Arnaldus Pontacus.
Aſcanius.
S. Athanaſius.
Athanaſius de Lobera.
Auendaſius.
S. Auguſtinus.
Auila.
Auiles.
Aurelius.
Azeuedus.
Azinius.
Azo.
Azorius.

B

BAeca.
Baiardus.
Balbus.
Balduinus Iunius.
Baldus.
Baldus Nouellus.
Baſies.
Baptiſta Caccialupus.
Baptiſta Confectius.
Baptiſta Coſta.
Baptiſta Lupus.
Baptiſta Pontanus.
Baraona.
Barbatia.
Barnabas Cornazanus.
Bartolus.
Bartholomæus Carranza.
Bartolomęus Gori.
Bartholomæus Lorenſe.
Bartholomæus Philippus.
Bartholomæus ab Angelo.
Bartholomæus Vgolinus.
Bartholomęus Socinus.
Bartholomæus Valentinus.
Beccius.
S. Baſilius.
Baſilius Poncius.
Beda.
Bellacomba.
Bellarminus Cardinalis.
Bellencinus.
Bellonus.
Belluga.
Benedictus Pereira Luſit.
Benedictus Ægidius Luſit.
Benedictus Pinellus Luſit.
Beneuentanus.
S. Bernardus.
Bernardus de Britto Luſit.
Bernardus Græuæus.
Benintendis.
Berengarius.
Bernardus Muſcatellus.
Beroius.
Bertachinus.
Bertrandus.
Bertazzolus.
Blancus.
Blaſius Aluarez Miraual.
Biſignetus.
Bobadilla.
Boerius.
Bolognetus.
Bologninus.
Bonacina.
Bonacoſſa.
Bonifacius Rogerius.
Borgaſius.
Bornignus Caualcanus.
Boſſius.
Brederodus.
Briſſonius.
Brunellus.
Brunorus à Sole.
Budęus.
Burgos de Paz.
Butrius.
Burſatus.

Cabedo

C

Cabedo Luſitan.
Cacheranus.
Cæſar Baronius Cardin.
Cæſar Bartius.
Cæſar de Graſſis.
Cæſar Rodiginus.
Cæpola.
Cæphalus.
Caetanus.
Caldas Pereira Luſitan.
Calderinus.
Camillus Borellus.
Camillus Gallinus.
Campanili.
Campegius.
Cancerius.
Cano.
Capeauila.
Capella Tholoſana.
Capicius.
Capra.
Caputaquenſis.
Carbo.
Cardoſo Luſitanus.
Carocius.
Carolus de Graſſis.
Carolus Tapia.
Carraſco.
Carrerius.
Caſſadorus.
Caſſaneus.
Caſtaldus.
Caſtalcon.
Caſtillo.
Caualcanus.
Chamerota.
Criſtophorus de Paz.
Chriſtophorus Portius.
Chærianus.
Cynus.
Cytadinus.
Cenedo.
Ceuallos,
Colerius Germani.
Conanus.
Corbulo.
Corduba.
Corneus.
Corneio.
Corraſius.
Corſetus.
Coſmas.
Coſtanus.
Cotta.
Couarruuias.
Craſſus.
Cremenſis.
Creſcentius.
Crotus.
Cumanus.
Curia Philippica.

D

Dalnerius.
Daniel Venatorius.
Decianus.
Decius.
Dilectus.
Didacus de Britto Luſit.
Didacus del Caſtillo.
Didacus Murillo.
Didacus Sahagun.
Dimas.
Dynus.
S. Dyonifius Areopagita.
Director. Inquiſitorum.
Domitianus Chamerota.
Donatus à Fina.
Dominicus Montagnolus.
Dominicus Soto.
Donellus.
Driedonius.
Doardus Nonius Luſit.
Duarenus.
Dueñas.
Durandus.
Durantes.

E

Eduardus Caldeira Luſ.
Emmanuel Barboſa Auctoris pater.
Emmanuel Figuera Luſit.
Emmanuel Mendez Luſit.
Emmanuel Rodericus Luſ.
Emmanuel Sà Luſit.
Emmanuel do Valle Luſ.
Equinarius Baro.
Emericus à Roſbach.
Eſcobar.
Euerardus.
Eraſmus à Cochier.
S. Euſebius.

F

Fabius de Anna.
Fachinæus.
Farinacius.
Federicus Martinus.
Federicus de Senis.
Federicus Scotus.
Felicianus Solis.
Felicianus Comenſis.
Felinus.
Ferandus.
Ferdinandus del Caſtilo.
Ferdinandus Oxea.
Ferdinandus Paez Luſit.
Ferdinandus Rebello Luſ.
Ferraſius.
Ferreolus.
Ferretus.
Fichardus.
Firmianus.
Flaminius Pariſius.
Flamiuius Chartarius.
Flores de Mena.
Forcatulus.
Folerius.
Fortunius Garcia.
Fornerius.
Franciſcus del Caſtillo.
Franciſcus Scacchius.
Franciſcus Galettus.
Franciſcus Leo.
Franciſcus Mollinus.
Franciſcus Marcus.
Franciſcus Milanenſis.
Franciſcus Perſonalis.
Franciſcus de Piſa.
Franciſcus de Ponte.
Franciſcus de Souſa Luſ.
Franciſcus Vargas.
Franciſcus de Pitigianis.
Franciſcus Anton. Oliuer.
Franciſcus Viuius.
Franciſcus Victoria.
Frecila.
Fuluius Pacianus.
Fuſcus.

G

Gabriel Pereira, & Caſtro Luſit.
Gabriel del Toro.
Gabriel Vaſquez.
Galdenſis.
Galeſius.
Gallecus.
Galganette.
Gallinus.
Gama Luſitan.
Gamarus.
Gambara.
Gambarupta.
Garſia Maſtrillo.
Garſia Loayſia.
Garſia Toletanus.
Garibay.
Gaſpar Baeça.
Gaſpar Pegado.
Gaſpar Peruſinus.
Gaſpar Rodericus.
Gaſpar Theſaurus.
Georgius Natta.
Gigas.
Gilchenius.
Gironda.
Gomezius Leoninus
Gondiſaluus.
Gondiſalus Mendez de Vaſconcellos Luſit.
Gonzales.
Grammaticus.
Gratus.
S. Gregorius Nyſſenus.
Gregorius Lopez Gloſ.
Gregorius Lopez Made.
Guido Papa.
Guido Pancirola.
Gulielmus Durandus.
Gulielmus Benedictus.
Gutierez.

H

Hector Felicius.
Hector Pintus Luſ.
Henricus Henriquez Luſ.
Henricus Bottæus.
Hieronimus Gratus.
Hieronimus Gliamas.

Hieronimus Gabriel.
Hieronimus Giach.
Hieronimus Fernandez de Otero.
Hieronimus de Laurent.
Hieronimus Venero & Leyua.
Hieronimus Vvelmius.
Hieronimus de Yepes.
Hieronimus Magont.
Hieronimus de Monte.
Hieronimus Llamas.
Hieronimus Oſorius Luſ.
Hieronimus Paulus.
Hieronimus Romanus.
Hieronimus Zurita.
Hildeſius.
Hippolitus Riminaldus.
Hoieda.
Horatius Gambarupta.
Horatius Lutius.
Hortenſius Caualcanus.
Hortigius.
Hoſtienſis.
Humada.

I

Iacobatius.
Iacobinus.
Iacobus Almaynus.
Iacobus de Graſſijs.
Iacobus Cancerius.
Iacobus Bennius.
Iacobus Malſulus.
Iacobus Laurentius.
Iacobus de Carolis.
Iacobus Naclantus.
Iacobus de Sà Luſitan.
Iacobus Sbrozius.
Iacobus Thomingius.
Iacobus Valdeſius.
Iaffredus Balbus.
Iaſon.
Ignatius del Villar.
Innocentius.
Illeſcas.
S. Ioannes Nazianzenus.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes à Cochier.
Ioannes Andræas.
Ioannes Aquilinus.
Ioannes Bander.
Ioannes Ant. Poſſeuinus.
Ioannes Bertachinus.
Ioannes Baptiſta Bertis.
Ioannes Baptiſta Pino.
Ioannes Baptiſta Ferretus.
Ioannes Baptiſta Scortia.
Ioannes Baptiſta Signius.
Ioannes Baptiſta Corandus.
Ioannes Bermartius.
Ioannes Boterus.
Ioannes de Barros Luſit.
Ioannes Baptiſta Caſalis.
Ioannes del Caſtillo.
Ioannes Diaconus.
Ioannes Faber.
Ioannes Fileſacus.
Ioannes Garſias.
Ioannes de Imola.
Ioannes Maior.
Ioannes de Mariana.
Ioannes Medina.
Ioannes Narbona.
Ioannes de Londris.
Ioannes Maria Belletus.
Ioannes Pineda.
Ioannes Philippus.
Ioannes Ramirez.
Ioannes de Neuizano.
Ioannes de la Cruz.
Ioannes Segura Dauilos.
Ioannes de Salas.
Ioannes de Torres.
Ioannes Petrus Fontanella
Ioannes Vella.
Ioannes à Velaſco.
Iodocus Coccius.
Ioſephus Angles.
Ioſephus Ludouicus.
Ioſephus Seſſe.
S. Iſidorus Hiſpalen.
Iulius Clarus.
Iuſtus Lipſius.
Iulianus Viuianus.
Iulius Sanazarius.

L.

Lambertinus.
Lancelottus.
Lancellotus politus.
Lanfrancus.
Lapus.
Lælius Iordanus.
Lælius Zechius.
Lara.
Lazarte.
L. Leo.
Leonardus Leſſius.
Leoninus.
Leuinus Lemnius.
Loriotus.
Lucas Pinellus.
Lucas de Peña.
Ludouicus Beia Luſit.
Ludouicus de Pauia.
Ludouicus ab Angelis Luſ.
Ludouicus Carbo.
Ludouicus Caſſanete.
Ludouicus Gomez.
Ludouicus Lopez.
Ludouicus Maretanus.
Ludouicus Miranda.
Ludouicus Morotius.
Ludouicus Peguera.
Ludouicus à Paramo.
Ludouicus Rodolphinus.
Ludouicus de Sardis.
Ludouicus Marinæus Siculus.

M.

Magonius.
Magontinus.
Maiolus.
Mandoſius.
Mantica Cardinalis.
Mantua.
Maranta.
Marcellus Callaca.
Marcus Antonius Genuenſis.
Marcus Antonius de Amatis.
Marcus Antonius Peregrin.
Marianus Socinus.
Marius Alterius.
Marius Antoninus.
Marcheſanus.
Marizius Luſit.
Martinus de Aiala.
Martinus Carillo.
Martinus Delrius.
Martinus Fornarius.
Martinus Laudenſis.
Martinus de Friaz.
Martinus Monter à Cueua.
Martinus Meſnartius.
Martinus de Ledeſma.
Marzarius.
Maſcardus.
Matheſilanus.
Mathias Colerius.
Mathæus de Fano.
Matienſo.
Mauritius.
Mazolus.
Melchior de Huelan.
Melchior Phæbos Luſitan.
Meleager Pentimalli.
Menchaca.
Mendoza.
Meneſius.
Menochius.
Mexia.
Michael Graſſus.
Michael Martin de Villar.
Michael Nazarius.
Michael Salon.
Michael Timotheus.
Mieres.
Milis.
Miſingerius.
Molina Iureconſult.
Molina Theologus.
Monaldus.
Monteleon.
Morla.
Mozzius.
Moſconius.
Mutius Iuſtinus.

N

Narta.
Nauarrus.
Neguzantius.
Nicephorus.
Nicolaus Garſia.
Nicolaus Genoa.
Nicolaus Reuſnerius.
Nugnus.

Octauia-

O

Octauianus.
Oldradus.
Origenes.
Ozaſcus.
Olanus.

P

Padilla.
Palladius.
Palatius.
Paleothus.
Paludanus.
Parladorus.
Paſarellus.
Pauinus.
Paulinus Berti Lucenſis.
Paulus de Caſtro.
Paulus Comitolus.
Paulus Fraxinellus.
Paulus Pariſius.
Paulus Fuſcus.
Paulus de Cytadinis.
Paulus Montanus.
Paulus Salodius.
Paulus Santorius.
Peguera.
Pelagius.
Peña.
Peralta.
Petrarcha.
Pechius.
Perettus.
Perez Gloſſator.
Perez de Lara.
Petrus Alphonſus de Vaſconcellos Luſitanus.
Petrus de Aragona.
Petrus Anton. de Petra.
Petrus Barboſa Luſitanus.
Petrus Binsfel.
Petrus Bleſenſis.
Petrus Benintendis.
Petrus de Bellapertica.
Petrus de Biaxio.
Petrus Bolo.
Petrus Caballus.
Petrus Gregorius.
Petrus Ledeſma.
Petrus Lazzarius.
Petrus Miſſia.
Petrus Matthæus.
Petrus Pechius.
Petrus de Peruſio.
Petrus Nauarra.
Petrus Soto.
Petrus Ruizius.
Petrus de Rauenna.
Petrus Sutor.
Petrus de Vergnia.
Petrus de Vbaldis.
Philiarchus.
Philippus Portius.
Pichardus.
Pineda.
Placa.
Platina.
Pradilla.
Plato.
Plutarchus.
Plinius.
Polydorus Ripa.
Poſſidonius.
Proſperus Carauita.
Proſperus de Auguſtino.
Purpuratus.
Puteus Cardinalis.
Prudentius de Sandoual.

Q

Quemada.
Queſada.
Quintanadueñas.

R

S. Raymundus.
Ranchinus.
Raphael de la Torre.
Rebuffus.
Redoanus.
Remigius de Gouni.
Rendina.
Repertorium Inquiſitorum.
Rades de Andrada.
Renatus Choppinus.
Reminaldus.
Ripa.
Rochus de Curte.
Rodericus à Cunha.
Rodericus Xuarez.
Romanus.
Roſinus.
Rojas.
Rolandus.
Ronchegallus.
Rota Romana.
Rota Genuenſis.
Rutilius Benzonius.

S

Salzedo.
Sayro.
Sanchez.
Sapia.
Sarmiento.
Selazar de Mendoza.
Sebaſtianus Medices.
Sebaſtianus Næuius.
Sebaſtianus Orozco.
Selua.
Seraphinus Cardin.
Sigiſmundus Scaccia.
Simoneta.
Simanchas.
Sfortia Oddus.
Syluanus.
Silueſter.
Simoncellus.
Simon de Prettis.
Soarez Theologus.
Soarez de Paz.
Solis.
Sorbus.
Sozominus.
Speculator.
Spino.
Staphilæus.
Stephanus Coſta.
Stephanus Durantes.
Stephanus Garibai.
Stephanus Gratianus.
Stephanus Garantha.
Staniſlaus Socolouius.
Stracha.
Surdus.
Surius.

T

Tamburinus.
Tertulianus.
Tello Fernandez.
Theodorettus.
Tiraquellus.
S. Thomas.
Thomas Actius.
Thomas Corme.
Thomas Triuiſanus.
Thomas de Marino.
Thomas Valaſcus Luſit.
Toletus Cardin.
Tomingius.
Troilus Maluet.
Troſſius.
Turſanus.
Tuſchus Cardin.

V

Valaſquez de Auendaño.
Valentia.
Valentinus Francus.
Valerius Maximus.
Valerius Reginaldus.
Valeriona.
Vacuna.
Vaſquez.
Vaſeus.
Verallus.
Vega.
Vezinus.
Victoria.
Villalobos.
Viguerius.
Viglius.
Villaguta.
Vincentius Cabotius.
Vincentius de Anna.
Vincentius Ferdinandus.
Vittorellus.
Virgilius Polidorus.
Viualdus.
Viuius.
Vmbertus Locatus.
Vrſillus.

Z

Zabarella.
Zanchinus.
Zambranus.
Zazius.
Zacchias Medic.

INDEX LOCORVM,

QVI EX IVRE PONTIFICIO, CONCILIO TRIDENTINO, APOSTOLICIS CONSTITVTIONIBVS,

Et iure Cæſareo, ac Ordinationibus Regijs Luſitanorum in his tribus partibus declarantur.

Additos hac verò vltima impreſsione Crucium ſigna † indicant.

Ex Iure Pontificio. In Decreto.

Cap. 1. 22. diſt. non agit de poteſtate aliqua ſeculari Summi Pont. ſed ſolum de eccleſiaſtica. Tit. 3. c. 2. nu. 29. pag. 112.

Cap. renouantes 22. diſt. Tit. 5. cap. 3. nu. 6. pag. 123.

Cap. mos antiquus 65. diſt. par. 1. Tit. 3. cap. 3. nu. 9. & cap. 4. num. 5. & 6.

Cap. neminem cap. Sanctorum 70. diſt. allegat. 20. numer. 24. pag. 213.

Cap. quod die 75. diſt. alleg. 1. nu. 43. pag. 150.

Cap. vnic. 85. diſt. p. 2. alleg. 53. à nu. 30. pag. 416.

Cap. cum ad verum 96. diſt. intelligitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, quam negat in Summo Pontif. p. 1. Tit. 3. cap. 2. num. 30.

Cap. 1. 99. diſtin. Tit. 1. cap. 6. nu. 25. pag. 28.

Cap. primæ ſedis, in fine, cap. Ecce, in princip. 99. diſt. Tit. 1. cap. 6. num. 5. pag. 25.

† Cap. cum ſimus. 9. q. 3. alleg. 126. nu. 13. & nu. 29. p. 770.

Cap. qui Epiſcopatum 8. q. 1. alleg. 1. nu. 14. pag. 147.

† Cap. charitatem 12. q. 2. alleg. 133. nu. 16. pag. 800.

Cap. quam ſit neceſſarium 18. q. 2. in ſubſcript. allegat. 105. num. 12. pag. 694.

Cap. quod in omnibus 32. q. 7. alleg. 51. nu. 38. pag. 390.

† Cap. Diaconiſſæ 27. q. 1. alleg. 10. nu. 27. pag. 828. 1. a

Cap. Clericos 1. q. 2. alleg. 114. nu. 37. pag. 739.

Cap. illi autem 12. q. 2. ibid. num. 38. pag. 739.

In Decretalibus.

Cap. Cum acceſſiſſent, de conſtitution. allegation. 26. num. 16. pag. 239.

Cap. innotuit de electione alleg. 1. nu. 35. pag. 149.

Cap. venerabilem eod. tit. Tit. 3. cap. 2. à num. 84.

† Cap. cum nobis 19. eod. tit. de elect. allegation. 133. num. 27. pag. 801.

Cap. vlt. §. cæterum de offic. deleg. alleg. 35. num. 17. pag. 300.

Cap. litteras, & cap. dilectus, de temporibus ordinat. alleg. 14. num. 10. pag. 189.

Cap. dilecti eod. tit. alleg. 33. nu. 19. pag. 296.

Cap. vlt. de offic. Ordin. alleg. 35. nu. 17. pag. 300.

† Cap. ſignificauit, de officio Archidiac. allegat. 126. num. 26. pag. 801.

† Cap. Cum ſatis, de officio Ordinar. allegation. 127. num. 13. pag. 785.

† Cap. 1. de ſupplenda negl. Prælat. alleg. 126. nu. 21. pag. 772.

† Cap. 2. de tranſact. alleg. 126. nu. 30. pag. 774.

† Cap. ex frequentibus de inſtitut. allegation. 127. numer. 10. pag. 785.

† Cap. 2. de donationibus. alleg. 133. nu. 27. pag. 801.

Cap. 1. & vlt. de Presbytero non baptiz. alleg. 2. num. 8. & 9. pag. 151.

Cap. Vnic. de Sacra Vnctione. alleg. 31. pag. 265.

Cap. nouit de iudic. par. 1. Tit. 3. cap. 2. nu. 50. & 97.

Cap. at ſi clerici §. de adulter. eod. tit. allegation. 51. num. 39. pag. 390.

Cap. tuam, de ordine cognit. alleg. 84. nu. 27. pag. 611.

Cap. capellanus. de ferijs alleg. 32. nu. 202. pag. 292.

Cap. ſi vero verſ. Verum, & cap. Verum 15. de iureiur. alleg. 36. nu. 5. pag. 302.

Cap. cum non liceat, de præſcript. alleg. 89. nu. 8. pag. 627.

† Cap. ſi diligenti eod. tit. de præſcript. allegat. 125. numer. 7. pag. 766.

† Cap. cum olim eod. tit. alleg. 127. nu. 13. pag. 785.

† Cap. 1. eod. tit. de præſcript. alleg. 131. num. 14. cum ſeqq. pag. 793.

Cap. dilectis verſ. quia vero, de appellat. allegat. 38. numer. 7. pag. 308.

Cap. venerabilis de cenſibus. alleg. 89. nu. 9. pag. 627.

Cap. cum Apoſtolus §. prohibemus, eod. tit. allegat. 87. nu. 41. pag. 622.

Cap. nullos 17. de Iurepatron. alleg. 70. nu. 28. pag. 535.

Cap. nobis 25. eod. tit. cap. 3. nu. 34. pag. 15.

Cap. 1. de voto alleg. 36. nu. 4. pag. 302.

Cap. per tuas 10. de Voto. alleg. 53. nu. 26. pag. 415.

Cap. 1. eod. tit. alleg. 36. nu. 4. pag. 302.

Cap. de prudentia, de donation. allegat. 84. numer. 29. & 30. pag. 611.

Cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, *qui renuntiauit Epiſcopatui, alleg. 48. pag. 349.*

Cap. 2. eod. tit. p. 2. num. 18. pag. 155.

Cap. vnicum de clerico per ſaltum promoto, allegation. 47. pag. 347.

Cap. 1. de reliquijs, & venerat. Sanct. allegat. 97. numer. 4. pag. 660.

Cap. cum ad monaſterium, in fine, de ſtatu Regular. alleg. 15. num. 24. pag. 192.

Cap. tua nos, de clerico ægrotante. allegation. 63. numer. 12. pag. 514.

Cap. ex parte 87. de decimis, alleg. 33. nu. 12. pag. 295.

Cap. iuuenis de Sponſalib. alleg. 51. nu. 179. pag. 406.

Cap. 1.

Goog

Cap.1.de ſecundis nupt.alleg.32.à num.186.pag.290
Cap.cauſam quæ, qui filij ſint legitim. allegat.84.nume1026.
pag.612.
Cap.per venerabilem,verſ.quod autem, eod.titul.allegat.33.
num.15. pag.295.
Cap.cum infirmitas de pœnit.alleg.91.à princ.pag.630
Cap.ſi de terra,& cap. accedentibus, de priuileg.concordantur,alleg.26.num.12.& 18. pag.237.
Cap.antiquam eodem tit.p.1.tit.3.cap.1.nu.29.
Cap.nuper verſ.in ſecundo.de ſentent. excommunicat. par.2.
alleg.33.num.20.pag.296.
† Cap.recepimus 8.eod.tit.allegation.123.numer.23. & 28.
pag.761.& 762.
† Cap.nuper verſ. in ſecundo,de ſentent.excommun.alleg.33.
num.20.pag.296.

In Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus.

† Cap.is cui 42. de elect. allegation. 133. numer. 11. & 15.
pag.799.& 800.
† Cap.licet canon.eod.tit.de elect.allegation.126. numer. 58.
pag.778.
Cap.cum nullus,de tempor. ordinat. tota allegat. 4.pag.157.
cum ſeqq.§.Inferiores alleg.7.nu.6.pag.166.
Ibi,officialis,d.alleg.7.num.9. pag.167.
Cap.eos eod.tit.alleg.8.num.1.pag.170.
Cap.vlt.eod.tit.alleg.111.num.4. pag.724.
† Cap.vlt.de ſuppl.neglig.præl.alleg.133.nu.10.pag.799.
Cap.quamquam,ibi,quas non cauſa negotiandi,&c.de cenſib.
alleg.13.num.8. pag.187.
Cap.grandi,de ſuppl.neglig.Prælator.p.1.Tit.3.cap.2.à nu.
51.cum ſeqq.
Cap.1.de vſuris alleg.111.nu.27.pag.725.
† Cap.ſi Papa verſ.idem dicimus de priuil.alleg.123.nu.25.
pag.761.
† Cap.cum perſona,eod.tit.de priuil.ibid.num.35.pag.763.
& alleg.128.nu.14.788
Cap.ſi iudex laicus,de ſentent.excom.allegation.12.num.33.
pag.184.
Cap.alma mater §.Adijcimus eod.tit.allegat.31.numer.25.
pag.267.
Cap.cui licet,de regulis iuris allegat.33.num.11.pag.295.&
alleg.37.num.22.pag.307.
Clement.2.de vita,& honeſt.cler.alleg.9.à num.8.& à pag.
173.
Clem.2.§.verum,de ſepultur.alleg.86.nu.13.pag.616.
Clem.1.& 2.de cenſibus.alleg.87.nu.46.pag.623.
Clem.quia contingit,de religioſis domibus,alleg.83.à num.1.
pag.605.
† Clem.vnic.de ſuppl.negligen.Prælat. allegat.126.num.66.
pag.780.
Extrauag.ad regimen de præbendis inter com.alleg.57.à nu.
64.pag.468.
Extrauag.Ambitioſæ.de rebus Eccleſ.non alienand.tota allegat.95.pag.641.
Extrauag.Ad euitanda Martini V.alleg.25.nu.42.pag.233.
Extrauag.viam ambitioſæ,de Regular.all.50.n.105.p.370.
Extrauag.1.de ſent.excom.alleg.50.nu.107.pag.370.
Gloſ.verbo à Pontificalibus,in Extrauag. ſuſcepti regiminis,
de elect.alleg.6.num.5.pag.164.

In Concilio Tridene. Seſſ. IV.

In decreto de editione,& vſu Sacrorum librorum alleg.90.à
num.12.pag.629.

Seſſ. V.

De Reformat.cap.1.tota allegat.56. pag.455.
Cap.5.tota alleg.76. pag.580.

Seſſ. VI.

De Reformat.cap.2.alleg.53.num.105.pag.424.
Cap.4.alleg.73.num.5.pag.561.
Cap.5.alleg.6.num.10.pag.165.
Ibi in perſonas eidem Ordinario ſubiectas,allegat.4.num.64
pag.161.

Seſſ. VII.

De Sacramento Confirmationis.
Can.2.alleg.31.nu.2.pag.265.
Can.3.alleg.30.num.1.pag.259.
De Reformat.cap.3.ibi,omnino irritetur,alleg.63.num.3.
pag.514.
Cap.4.alleg.62.num.28.pag.513.
Cap.8.tota allegat.74.pag.566.
Cap.10.alleg.7.à num.10.pag.167. Et quod comprehendat
Primam tonſuram alleg.2.num.17.pag.152.
Cap.15.tota alleg.75.pag.570.
Cap.14.alleg.105.num.22.pag.695.vbi referuntur Doctores
de eius materia agentes,& num.23.diſputatur an deroget
textui in cap.1.de priuileg.lib.6.

Seſſ. XIII.

De Sacramento Eucharistiæ capit.6.& can.7.allegation.22.
pag.215.& ſeq.
De reformat.cap.4.alleg.110.num.23.pag.721.
Cap.5.tota alleg.10.pag.174.& ſeq.

Seſſ. XIV.

De Sacramento Pœnitentiæ cap.7.ibi,vt nulla ſit reſeruatio in
articulo mortis,alleg.25.num.50. pag.234.
De Extrema Unctione cap.1.alleg.31.num.13.pag.266.
De Reformat.cap.2.tota allegat.6.pag.164.cum ſeq.
Ibi,etiam prætextu familiaritatis,alleg.5.nu.17.pag.163.
Cap.7. verſ.ſi vero homicidium,&c. allegat.39.numer.54.
pag.316.
Cap.9.ibi,beneficia vnius diœceſis,&c.allegat.66.numer.9.
pag.522.

Seſſ. XXI.

De Reformat.cap.2.alleg.19.à nu.4.pag.201.
Cap.4.verſ.In ijs,alleg.68.pag.526.
Cap.7.tota alleg.64.pag.515.cum ſeq.
Cap.9.tota alleg.109.pag.716.

Seſſ. XXII.

De obſeruandis in celebratione Miſſæ, ibi, neue patiantur priuatis in domibus,&c.alleg.23.pag.217.
Ibi. Deinde vt irreuerentia vitetur,&c. tota allegation.21.
pag.214.
Ibi. Ab Eccleſijs vero muſicas,&c.allegat.24.num.24.
pag.223.
De Reformat.cap.2.ibi, verum etiam in Sacro Ordine,&c.
alleg.1.num.36.cum ſeqq. pag.149.

Cap.3. alleg.53.num.154. pag.428.
Cap.4. in fine, alleg.63. num.4. pag.514.
Cap.8. alleg.75. pag.570. cum ſeqq. & alleg.82. à num.13. pag.601. cum ſeqq.

Seſſ. XXIII.

De Sacramento Ordinis cap.3. ibi, gratiam conferre dubitare nemo poteſt. alleg.2. num.3. pag.151.
Cap.4. ibi, character imprimitur, d. allegation. 2. numer. 4. pag.151.
De Reformat. *cap.1. alleg.53. num.106. pag.424. & à principio allegationis.*
Cap.4. ibi, qui Sacramentum Confirmationis, &c. allegat. 2. num.14. pag.152
Ibi, & Fidei rudimenta. alleg.11. num.4. pag.177.
Cap.6. ibi, iis etiam priuilegio fori, &c. allegat. 12. à num. 2. pag.180. cum ſeqq.
Ibi ante decimum quartum annum beneficium, &c. alleg.60. num.72. cum ſeqq. pag.502.
Cap.8. ibi, in Cathedrali Eccleſia, allegation.14. numer. 12. pag.189.
Ibi, à proprio Epiſcopo ordinetur, tota allegat. 4. pag.157. cum ſeqq.
Ibi, ſtatutis à iure temporibus, tota allegat. 17. pag. 196. cum ſeqq.
Cap.9. tota alleg.5. vbi referuntur Doctores de eius materia agentes, pag.162. cum ſeqq.
Cap.10. alleg.3. à num.8. pag.154. & ſequenti.
Cap.12. tota alleg. 16. pag.193. cum ſeqq.
Cap.14. ibi, ad minus annum integrum alleg. 18. à numer. 4. pag.198.
Cap.15. tota alleg.25. pag.228. cum ſeqq.
Cap.16. verſ. nullus. alleg.21. num.1. pag.214.
Cap. 18. tota alleg.77. pag.584. cum ſeqq.

Seſſ. XXIV.

Cap.1. alleg.32. num.199. pag.292
De Reformat. *Matrimonii cap.1. tota allegat.32. pag.271 cum ſeqq.*
Cap.4. alleg.51. à num. 164. pag.405.
Cap.9. alleg.50. num.174. pag.377
Cap.10. alleg.32. num.193. cum ſeqq. pag.291.
De Reformat. *cap. 6. tota allegatione 39. pagin. 310. cum ſeqq.*
Ibi, Idem & in hæreſis crimine, tota allegat. 40. pag. 319. cum ſeqq.
Cap.8. tota alleg.55. pag.451. cum multis ſeqq.
Cap.12. ibi, Alioquin primo anno priuetur, alleg.53. num.146. cum ſeqq. pag.428.
Ibi, prouiſi etiam de beneficiis, &c. tota allegat.61. pag.507 cum ſeqq. vbi etiam Doctores referuntur de eius materia agentes.
Ibi. Hortatur etiam Sancta Synodus, &c. alleg.60. num.58. cum ſeqq. pag.500.
Ibi Archidiaconi etiam, &c. d. allegation. 60. numer. 60. pag.500.
Ibi. vltra tres menſes &c. allegat. 53. num.107. cum ſeqq. pag. 425.
Cap.13. tota alleg.66. pag.521. cum ſeqq.
Cap.15. tota alleg.67. pag.523. cum ſeqq.
Ibi, vel aliquot ſimplicia beneficia, &c. alleg. 66. num. 14. pag.522.
Cap.17. tota alleg.62. pag.510. cum ſeqq.
Cap.18. ibi, debeat Epiſcopus ſtatim, &c. allegat.58. nu.24. pag.492.
Ibi, Porro Epiſcopus, &c. tota alleg.60. pag.495. cum multis ſeqq. vbi late de examine per concurſum.
Cap.20. in princ. tota alleg.81. pag.598. cum ſeqq.
Ibi, in verſic. Ad hæc tota allegation. 84. pag. 608. cum ſeqq.

Seſſ. XXV.

De inuocatione, & veneratione Sanctorum verſ. Hæc vt fidelius &c. alleg.97. num.3. pag.659.
De Regularibus *cap. 3. tota allegation. 98. pag. 661. cum ſeqq.*
Ibi. In prædictis autem monaſteriis, &c. tota allegation.98. pag.661.
Cap.10. alleg.25. num.48. pag.233.
Cap.11. alleg.74. num.18. pag.567.
Cap.12. an deroget priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos Laicos eodem tempore ad Diuina? allegation. 105. numero 44. pag.697
Cap.13. verſ. Exempti, allegat.78. numer.8. pag.588. cum ſeqq.
In princ. vide ibi à num.26. pag.589
Cap.14. alleg. 105. num. 19. vbi Doctores referuntur de eius materia tractantes pag. 695.
Cap.15. tota alleg. 101. pag.669. vbi etiam Doctores citantur de eius materia agentes.
Cap.16. tota alleg.99. pag.663. vbi citantur Doctores de eius materia agentes.
Cap.17. tota alleg.100. pag.667. vbi citantur Doctores de eius materia agentes.
Cap.18. alleg. 50. num. 174. in med. pag. 377. cum ſeqq. & alleg. 104. in princ.
Cap.19. alleg.104. à num.9. pag.690. vbi etiam citantur Doctores de eius materia agentes.
De Reformat. *cap.6. alleg.73. num.5. pag.561.*
Cap.4. alleg.29. pag.257.
Cap.9. alleg.72. num.20. cum ſeqq. pag.544.
Cap.13. alleg.86. num.18. pag.617
Cap.15. alleg.65. pag.517.

Ex Bullis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis.

MARTINI V. incip. Ad reprimendas, allegat.50. num. 115. pag.371.
PII II. incip. Pius. Alleg.17. à num.10. pag. 197. cum ſeqq.
PII IV. incip. Ea quæ, alleg.50. num.120. pag.371. Einſd. *incip. Roman. Pont. Alleg.50. num.138. pag.373.*
IVLII III. incip. In multis. allegat.51. numer. 99. pag. 397
LEONIS X. incip. Inter ſolicitudines allegat. 90. num. 9. cum ſeqq. pag.629.
PII V. incip. Horrendum. alleg.44. numer.21. vſque ad finem pag.340. cum ſeqq.
Einſd. *incip. Licet omnibus alleg.50. num.141. pag.373.*
Einſdem *incip. Cum primum. allegat.51. nu.100. pag.397.*
Einſdem *incip. Cum ex Apoſtolatus allegat.57. à numer. 36. pag.465.*
Einſdem incip, In conferendis. allegat.60. à num.12. pag.496. cum ſeqq.
Einſdem incip. Quanta Eccleſia. Allegat.69. à num.27. pag. 530. cum ſeqq.

Einſdem

Eiuſdem incip. Super gregem. alleg. 91. à numer. 1. pag. 630. cum ſeqq.
Eiuſdem incip. Sanctiſſimus. allegat. 96. à numero 3. pagina 650. cum ſeqq.
Eiuſdem incip. Pius V. alleg. 101. num. 33. pag. 671.
GREGORII XIII. incip. Ex incumbenti allegat. 50. numer. 152. pag. 374.
Eiuſdem incip. Non ſine graui. ibid. num. 153.
Eiuſdem incip. In tanta alleg. 76. num. 27. pag. 582. & alleg. 91. num. 33. & 34. pag. 671.
Eiuſdem incip. Circumſpecta. allegation. 101. numer. 42. cum ſeq. pag. 672.
Eiuſdem incip. Vbi gratia. alleg. 102. à num. 33. pag. 680.
Eiuſdem incip. Dubiis. alleg. 102. à num. 13. pag. 676.
Eiuſdem incip. Quæ Sanctimonialium. alleg. 102. n. 34. p. 680
Eiuſdem incip. Expoſcit. alleg. 78. à nu. 32. pag. 590.
SIXTI V. incip. Sanctum, & ſalutare, allegatione 6. à numero 2. pag. 164.
Eiuſdem incip. Cum Sacroſanctum, allegatione 9. numero 12. pagina 173.
Eiuſdem incip. Paſtoralis, ibid. num. 13. pag. 173.
Eiuſdem incip. Cœli & terræ. allegat. 51. num. 134. pag. 401.
Eiuſdem incip. Effrenatam. ibid. à num. 136.
Eiuſdem incip. Sixtus Epiſcopus. allegatione 101. numero 41. pagina 672.
CLEMENTIS VIII. incip. Illius vices. allegatione 50. numero 120. pag. 372.
Eiuſdem incip. In his. alleg. 101. num. 42. pag. 672.

Ex Iure Cæſareo.

l. Filij liberorum §. relegatus ff. ad municip. allegat. 4. numero 35. pag. 159.
l. Eius qui manumiſſus §. fin. ff. eod. ibid.
l. Qui filium, & l. officio ff. vbi pupill. educari valeat. allegat. 20. num. 9. pag. 211.
l. Legatis ff. de alimentis, & cibar. leg. ibid.
l. Inter ſtipulantem §. Sacram ff. de verborum ſignificat. alleg. 27. num. 16. pag. 242.
l. qui res §. aliam ff. ſolutionibus ibid.
l. ſi ſeruus §. ſi fornarius ff. ad legem Aquil. allegatione 28. numer. 14. pag. 250.
l. Vt vim vi ff. de iuſtitia. alleg. 51. num. 11. pag. 387.
l. Et quia ff. de iuriſd. omnium iudicum. allegatione 92. numero 7. pag. 632.
l. 1. & 2. Cod. de his, qui ſponte munera ſubeunt lib. 10. alleg. 26. num. 17. pag. 239.
† l. vlt. C. de fundis ſemitroph. lib. 11. allegatione 131. numero 8. pag. 792.

Ex Ordinationibus Regijs Luſitaniæ.

Lib. 1. tit. 62. §. 39. in fine alleg. 75. num. 14. & 15. pag. 571.
Ibi Proem. alleg. 75. num. 13. pag. 571.
Ibi Eſta determinaçaon, &c. ibid. num. 16. pag. 571.
Lib. 2. tit. 1. §. 25. allegat. 12. num. 4. pag. 180.
Eod. tit. 1. §. 27. allegatione 12. numero 2. pag. 180. & numero 26. pag. 183.
Et tit. 2. §. 1. alleg. 12. num. 31. pag. 184.
Et tit. 11. in princip. alleg. 13. à num. 4. pag. 187.
Eod. tit. 11. §. vlt. alleg. 13. num. 13. pag. 187.
Lib. 3. tit. 56. §. 7. verſ. E declaramos allegatione 41. numero 9. pag. 329.
Et tit. 64. in princ. p. 1. tit. 3. cap. 2. num. 96.
Lib. 5. tit. 2. in princip. alleg. 51. num. 102. pag. 398.
Et titul. 103. alleg. 109. num. 13. pag. 717.

INDEX DECISIONVM S. ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in his tribus partibus citantur, quarum aliquæ originaliter referuntur.

Additas vero hac poſtrema editione Crucium ſigna † indicant.

ABulen. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589. alleg. 55. nu. 2. pag. 351. *Mantica.*
Adiacen. Beneficij 15. Aprilis 1622. originaliter refertur. alleg. 77. à num. 24. pag. 585. *Coccino.*
† Alexandrina Beneficij 15. Aprilis 1625. p. 570 *Merlino.*
† Andrien. Archidiaconatus 5. Decembris 1625. 883. 2. c *Merlino.*
† Arboren. ſpolij 17. Iunij 1624. pag. 739. *Manzanedo.*
Aſſiſten. Beneficij 11. Maij 1607. alleg. 77. nu. 30. pag. 586. *Marãmõtio.*
Aſten. fructuum 15. Martij 1613. alleg. 53 num 172. pag. 430. *Manzanedo.*
Aſtoricen. Prioratus 18. Decembris 1598. alleg. 57. nu. 105. pag. 473. *Seraphino.*
Archidiaconatus 6. Nouemb. 1602. ibid. nu. 116. pag. 474. *Lancellotto.*
Reſidentiæ 6. Iunij 1616. alleg. 53. num. 152. & 154. in fine pag. 428. *Coccino.*
Auerſana Parochialis 12. Martij 1562. alleg. 57. num. 187. pag. 482. *Oradino.*
Beneuentana Paroch. 13. Iunij 1590. alleg. 60. num. 103. pag. 505. *Oradino.*
Beneficii 15. Nouembr. 1597. alleg. 57. num. 107. pag. 473. *Seraphino.*
Bononien. Paroch 24. Nouembris 1595. alleg. 72. num 158. pag. 555. *Litta.*
Bracharen. beneficii 3. Martii 1603. ibi nu. 140. pag. 553. nouiſſime refertur in collectione deciſionum S. D. N. per *Beltramin.* deciſ. 94 *Ludouiſio.*
Fructuum 18. Aprilis 1625 alleg. 117. num. 9. pag. 745. *Buratto.*
Brixien. locationis 5. Decembr. 1594. alleg. 95. num 49. pag. 646. *Penia.*
Burgen. Abbatiæ 19. Nouemb 1588. alleg. 72. num. 76. pag. 548. *Penia.*
Beneficii 23. Maii 1603. alleg. 57. num. 120. pag. 475. *Litta.*
Reductionis beneficiorum 15. Nouemb. 1610. alleg. 67. nu. 8. pag. 525. nouiſſime refertur in collectione deciſionum S. D. N. per *Beltramin.* deciſ. 483. *Ludouiſio.*
Abbatiæ de Salas 14 Maii 1614. alleg. 74. num. 32. pag. 568. *Vbaldo.*
Calaguritana reductionis Motus proprii 29. Martii 1595. allegat. 60. num. 36. pag. 499. *Seraphino.*
Portionis de Narbaia 2. . ulii 1589. alleg. 67. num. 8. pag. 525. *Penia.*
Beneficii de Ollauariis 15. Decemb. 1604. alleg. 57. num. 10. pag. 463. *Penia.*
Fructuum 26. Maii 1614. alleg. 53. num. 153. pag. 428. *Vbaldo.*
Carthaginenſ. beneficii 25. Febr. 1611. alleg. 73. num. 10. pag. 562. *Pirouano.*

I † Cal-

† Calciaten. beneficii 25. Febr. 1611. alleg. 73. num. 10. pag. 562 *Attrebaten.*
† Iuriſdictionis 10. Maii 1624. allegat. 80. numer. 5. pag. 906. 1. c. originaliter refertur. *Remboldo.*
Caurienſ. beneficii 9. Decembris 1598. alleg. 72. num. 40. pag. 545 *Corduba.*
Colimbrienſ. penſionis 28. Ianu. 1605. alleg. 53. num. 176. pag. 430 *Millino.*
Canonicatus 13. Iunii 1616. tit. 2. gloſ. 17. num. 27. pag. 96 *Sacrato.*
Comen. Capellaniæ 17. Iunii 1591. alleg. 72. numer 49. pag. 546 *Penia.*
Capellæ 7. Febru. 1620. alleg. 57. numer. 106. in fine pag. 473. & alleg. 74 numer. 33. pag. 568 *Remboldo.*
† Colonien. præcedentiæ 9. Iunii 1627. pag. 235 *Vbaldo.*
Compoſtellan. Canon. 10. Maii 1600. alleg. 57. num. 78. pag. 469 *Lancellotto.*
Conchen. decimarum dell'Infantado 18. Decembris 1617. allegat. 86. num. 34. & 36. pag. 618. & 619 *Andrea.*
† Corduben. Beneficiorum 24. Februarii 1620. alleg. 117. nu. 8. pag. 745 *Caualerio.*
Dertuſen. Archipresb. 16. Nouembris 1594. allegatione 63. numero 10. pag. 514 *Penia.*
Feltrina Canonicatus 5. Decembris 1603. allegatione 72. numero 193. pag. 558 *Ortembergo.*
† Ferrarien. penſionis 21. Martii 1627. pagina 855. 1. e. referuntur originaliter. *Virili.*
† Bonorum 19. Ianuarij 1615. alleg. 121. nu. 4. pag. 752 *Dunozetto.*
Firmana Altaris 15. Decembris 1594. ibid. nu. 136. pag. 553. 20. Iunii 1613. ibidem numer. 105. in fine pag. 550 *Blanchetto. Dunozetto.*
Foroliuienſis Capellæ 3 Iunii 1586. alleg. 57. nu. 116. pag. 474 *Granutio.*
Gerundenſis diſtribution. 16. Februar. 1604. alleg. 53. num. 152. pag. 474. nouiſſime refertur in collectione deciſionum S. D. N. per Beltramin. deciſ. 154 *Ludouiſio.*
Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607. alleg. 60. nu. 77. pag. 503 *Marq̃mõtio.*
Hiſpalenſis beneficii de Villanueua 15. Ianuarii 1604. allegatione 57. num. 11. pagina 463 *Iuſto.*
Diſtributionum 2. Maij 1603. alleg. 53. num. 167. pag. 429 *Coccino.*
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1606. allegatione 57. numero 111. pagina 474 *Iuſto.*
Imolenſis Iuriſpatronat. 19. Nouembris 1594 allegatione 72. numero 77. pagina 548 *Orano.*
Bonorum 21. Maij 1593 allegat. 95. num. 32. pag. 645 *Pamphilio.*
Licienſis fructuum 21. Apr. 1603. alleg. 53. nu. 153 pag. 428 *Pamphilio.*
Beneficiorum 4. Febr. 1608. alleg. 57. num. 117. pag. 475 *Caualerio.*
Quartæ funeralium 15. Ianuarij 1618. refertur originaliter allegation. 86. à num. 17. pag. 617 *Coccino.*
Lucana beneficij 4. Nouemb. 1579. allegat. 62. nu. 18. pag. 512 *Seraphino.*
Optionis domus 24. Ianu. 1607. allegat. 56. nu. 12. pag. 456 *Manzanedo.*
Iuriſpatronatus 14. Iunii 1621. alleg. 72. nu. 64. pag. 547 *Coccino.*
Leodienſis Canonicatus 28. Iunii 1621. refertur originaliter allegatione 19. num. 34. pag. 204. c m ſeqq. *Remboldo.*
† Lucana Iuriſpatronatus de Podiis 15. Martii 1621. alleg. 72. nu. 65. p. 896 *Coccino.*

Mediola-

Mediolanenſis Iuriſpatron. 23. Ianu 1596. alleg. 72. nu. 162. pag. 555 *Mantica.*
Præpoſituræ 16 Martij 1590 alleg. 57. num. 99. pag. 472 *Bubalo.*
Diſmembrationis 28 Ianu. 1595. alleg. 67. num. 14. pag. 526 *Seraphino.*
Maioricenſis Canonicatus 15. Nouemb. 1593. alleg. 55. nu. 2. pag. 451 *Millino.*
Maceratenſis hæreditatis 4. Iunij 1590. alleg 77. num. 26. pag. 586 *Pamphilio.*
Neapolitanæ Rectoriæ 19. Decembris 1609. alleg. 72. nu. 49. pag. 546 *Ortembergo*
† Nepeſina Canonicatus 25. Februarii 1625. pag. 888. 2 c. *Merlino.*
Nouarienſis decim. 15. April. 1611 alleg. 86. num. 34. pag. 619. nouiſſimè refertur in collectione deciſionum S.D.N. apud Beltramin. decif. 519. *Ludouiſio.*
Oriolenſis præcedentiæ 10. Martij 1600 alleg. 78. nu. 36. pag. 591 *Litta.*
Canonicatus 11. Ianuarij 1619. refertur originaliter, allegatione 62. à num. 22. pag. 512 *Remboldo.*
Ouetenſis mercedis 12. Decemb. 1605. alleg. 61. nu. 23. pag. 509 *Coccino.*
Pampilonenſis celebrationis Miſſæ 7. Februarij 1594. allegatione 24. numero 31. pag 224 *Mantica.*
Pacenſis decimarum 12. Febr. 1608. alleg. 86. num. 34. pag. 619 *Sacrato.*
Papienſis reſidentiæ 10. Martii 1603. alleg. 53. num. 115. pag. 425 *Ortembergo*
† Fructuum 21. Febr. 1622. alleg. 117. nu. 5. pag. 745 *Remboldo*
Beneficij 10. Aprilis 1617. refertur originaliter ibidem à numero 45. pag. 418. cum ſeqq. *Andrea*
Peruſina beneficij 4. Iulij 1608 alleg. 66 nu. 30. pag. 347 *Penia*
† Piſtorien. Parochialis Februarij 1623. pag. 888. 1. b. *Merlino*
Placentina Paroch. de Malpartita 28. Iunij 1585. alleg. 58. nu 5. pag. 489. & num. 18. pag. 490 *Seraphino*
Salarii 7. Maii, 1606. alleg. 53. num. 153. pag. 428. *Penia*
Theſaurariæ 25. Maii, & 16. Nouembris 1609. allegatione 57. numero 116. pagina 474 *Ortembergo*
Decimar. perſon. de Trugillo 18. Martii 1616. allegatione 86. numero 36. pag. 619 *Buratto*
Regionenſis Paroch. 7. Octob. 1587. alleg. 72. nu. 140. pag. 554 *Blanchetto*
Romana Iuriſpatron. 8. Iulii 1584 ibid. num 63. pag. 547 *Seraphino*
Capellaniæ 23. Ianuarij 1589 allegat. 24. numer. 43. pag. 226. originaliter referuntur aliqua verba. *Pamphilio*
Præcedentiæ 24. Maii 1600. alleg. 78. num. 36. pag. 591 *Lancellotto*
Clericatus S. Petri 27 Nouembris 1602. alleg. 57. num. 134. pag. 476 *Pamphilio*
Salamantina del Pedroſo 15. Decembris 1567. allegatione 53. numero 105. pagina 424 *Seraphino*
Parochialis de Geratis 1. Decemb. 1578. alleg. 57. nu. 10. pag. 463 *Brauo*
Beneficiorum Salaman. & Abulen. 9. Iunii 1599. ibidem numero 111. pagina 474 *Penia*
Segobienſis Canon. 24. Nouemb. 1588. alleg. 57. nu. 77. pag. 469 *Plato*
Seguntina Archid. 19. Martii 1601. ibid. num. 107. pagina 473 *Lancellotto*
Spoletana beneficii 28 Maii 1590. allegatione 72. numero 137. pag. 553 *Blanchetto*
Sulmonenſis Canon. 4 maii 1583. alleg. 53. num. 36. pagina 417 *Cantuccio*
14. Maii 1610. ibidem
Tiraſſonenſis Capellaniæ 9. Iunii 1603. pag. 417. alleg. 24. nu. 30. pag. 224 *Lancellotto*

Toletana

Toletana beneficii 12. Octobris 1579. alleg. 67 nu. 13. pag. 525 *Sacrato*
Canonicatus 10. Decembris 1608. tit. 2. gloſ. 17. num. 27 pag. 96 *Seraphino*
Tudenſis Parochialis 7. Nouembris 1611. alleg. 72. num. 41. pag. 545 *Marq̃mõtio*
Tudertenſis Parochialis 21. Aprilis 1595. ibid num. 40. pag. 545 *Vbaldo*
Valentina de Xatiua 3. Ianu. 1590. alleg. 74. nu 21. in fine pag. 568 *Penia*
Valliſoletana Decanatus 10. Decemb. 1600. alleg. 57. num. 98. pag. 472 *Bubalo*
Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouemb. 1602. allegat. 95. numero 43. pagina 645 *Millino* *Pamphilio*
Verdunenſis Decanatus 9. Martii 1580. alleg. 57. num. 102. pag. 472 *Lancellotto*
Viterbienſis & Turcanenſis Vicarij 3. Martij 1617. allegatione 54 numero 125. pagina 444 *Caualerio*
Vlisbonenſis Iuris conferendi 13. Iunij 1607. allegatione 60. numero 31. pagina 498 *Lancellotto*
Concurſus 1. Iunij 1611. ibidem num. 32. pag. 499 *Coccino*
1. Iunij 1615. ibidem. *Remboldo*
Vicenſis Parochialis Caſtri Tertiole 14. Ianu. 1611. alleg 58. num. 6. pag. 489 & num. 26. pag. 498. & nu. 33. pag. 499 *Manzanedo*
Vrgellen. Canon. 7. Maij 1583. alleg. 57. num. 116. pag. 474. *Blanchetto*
Zamorenſis Capellaniæ 12. Iunij 1589. alleg. 53. num 149. pag. 428 *Mantica*
Beneficii de Morales 30. Maii 1586. alleg. 72. num. 162. pag. 555 *Orano*

INDEX TITVLORVM,
CAPITVLORVM, ET GLOSSARVM
PRIMÆ PARTIS HVIVS TRACTATVS.

TITVLVS PRIMVS.

De inſtitutione Epiſcopalis officii: Epiſcoporum nominis ſignificatione, & etymologia; Electione, Confirmatione, & Conſecratione: Epiſcopalium graduum, ac omnium Epiſcopatuum diuiſione.

Cap. 1. *de Epiſcopalis officij inſtitutione, pag.* 2.
Cap. 2. *de Epiſcopi nominis etymologia, & ſignificatione pag.* 7
Cap. 3. *de Epiſcoporum Electione pag.* 11
Cap. 4. *de Confirmatione, qua Epiſcopus electus confirmatur pag.* 17
Cap. 5. *de Conſecratione Epiſcopi pag.* 20
Cap. 6. *de Epiſcopalium graduum diuiſione pag.* 24
Cap. 7. *de Epiſcopatuum diuiſione pag.* 28
Epiſcopatuum omnium totius Orbis noua, & exacta notitia pag. 30

TITVLVS SECVNDVS.

De Epiſcopali munere, ſeu de qualitatibus ad illud recte obeundum requiſitis, ſuper Apoſtolum 1. ad Timoth. 3.

Gloſſa 1. *Si quis Epiſcopatum deſiderat pag* 40
Gloſ. 2. *Bonum opus deſiderat pag.* 45
Gloſ. 3. *Oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe pag.* 50.
Gloſ. 4. *Vnius vxoris virum pag.* 56
Gloſ. 5. *Sobrium pag.* 58
Gloſ. 6. *Prudentem pag.* 61.
Gloſ. 7. *Ornatum pag.* 64
Gloſ. 8. *Pudicum pag.* 68
Gloſ. 9. *Hoſpitalem pag.* 73
Gloſ. 10. *Doctorem pag.* 78
Gloſ. 11. *Non vinolentum pag.* 82
Gloſ. 12. *Non percuſſorem pag.* 84
Gloſ. 13. *Sed modeſtum pag.* 88
Gloſ. 14. *Non litigioſum pag.* 89
Gloſ. 15. *Non cupidum pag.* 89
Gloſ. 16. *Suæ domui bene præpoſitum pag.* 90
Gloſ. 17. *Non neophytum pag.* 94

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchialium Sedium erectione.

Cap. 1. *De Patriarchis in communi, & eorum præcedentijs, ac priuilegijs pag.* 100
Cap. 2. *de Primatu S. Eccleſiæ Romanæ ſuper omnes, & de ſuprema Summi Pont. Poteſtate in vniuerſum Orbem pag.* 106
Cap. 3. *de Conſtantinopolitano Patriarch.* 123
Cap. 4. *de Alexandrino Patriarcha.* 125
Cap. 5. *de Antiocheno Patriarcha.* 126
Cap. 6. *de Hieroſolymitano Patriarcha.* 128
Cap. 7. *de Patriarchis minoribus.* 129
Cap. 8. *De mirabili S. Eccleſiæ Bracharenſis erectione, & de eius Primatu in Vniuerſa Hiſpania.* 133

TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiſcopali præſtantia, eiuſque auctoritate in ſuffraganeos, & eorum ſubditos, ac in tota prouincia; poſt pag. 144.

INDEX ALPHABETICO ORDINE DISPOSITVS OMNIVM ALLEGATIONVM,

quæ in Secunda, & Tertia Parte continentur.

Additas verò hac vltima impreſſione huiuſmodi ſigna † indicant.

A

Abſoluendi facultas conceſſa Epiſcopis per Concilium Triden. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. an ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini ſub allegat. 40. à num. 21. pag. 322
Abſoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos quibus caſibus poſſit Epiſcopus. alleg. 41. 328
Abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis qui poſſint alleg. 52. 407
Abſoluere occultos hæreticos virtute Concilij Trident. an poſſit Epiſcopus allegat. 40. 319
Abſolutionem quorum caſuum ſibi conſueuerint reſeruare Epiſcopi. alleg. 50. 385
Alienationem rerum Eccleſiæ quibus caſibus facere poſſit Epiſcopus alleg. 95. 641
† Alienationem factam à prædeceſſore, quando Eccleſiam hæredem inſtituit an teneatur Epiſcopus ratam habere. alleg. 115. 740

B

Benedictiones matrimoniales quomodo impertiendæ ſub alleg. 32. à num. 179. 289
Benedictionem ſecundis nuptijs Sacerdos impertiens, vel aliquos in matrimonium coniungens ſine Parochiali licentia, quas pœnas incurrat, ibid. à nu. 186. 290
Benedicere Eccleſiarum ornamenta quando debeat Epiſcopus, & an vllus poſſit vltra eum hanc benedictionem impertiri. alleg. 27. 240
Beneficia quæ poſſit Epiſcopus conferre alleg. 57. 462
Beneficia vacantia intra quod tempus teneatur Epiſcopus prouidere allegat. 58. 489
Beneficia ſimplicia vt quis plura habere poſſit an Epiſcopus diſpenſet. alleg. 62. 510
Beneficia parentum vt filij aliquo modo obtinere valeant an Epiſcopus poſſit diſpenſare. alleg. 65. 517
Beneficia vnire quando poſſit Epiſcopus alleg. 66. 521
Beneficiarios quales cogere poſſit Epiſcopus ad Fidei profeſſionem, in ſuis manibus faciendam allegat. 61. 507
Beneficij ſub vocabulo, ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur. ſub allegat. 19. à num. 23. 203
Beneficiorum reſignationes quando poſſit Epiſcopus recipere. alleg. 69. 528
Beneficij vacatio quibus modis poſſit euenire ſub alleg. 72. à num. 3. 543

C

Canonica portio quando, & à quibus Epiſcopo debeatur. alleg. 86. 615
Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum an ſemper ad reſidentiam teneantur ſub alleg. 53. à numer. 107. 425
Capellanus quomodo teneatur ad Miſſas pro alijs ex iuſtitia celebrandas ſub alleg. 24. à nu. 28. 223
Caſtitatis votum qualiter Sacris Ordinibus annexum ſit alleg. 15. 190
Cathedraticum ius quando, & à quibus Epiſcopo debeatur ſub alleg. 86. à num. 40. 620
Cauſæ Epiſcoporum quando à ſolo Romano Pontif. Sedeque Apoſt. ſunt cognoſcendæ. alleg. 112 729
Celebrandi in capella domus priuatæ quando poſſit Epiſcopus facultatem concedere alleg. 23. 217
Cenſum nouum imponere, vel antiquum augere in Eccleſijs an poſſit Epiſcopus alleg. 85. 613
Clerici in minoribus quando fori priuilegio gaudeant alleg. 12. 180

Clerici in minoribus quando gaudeāt exemptione à tributis alleg. 13. 186
† Coadiutor cum futura ſucceſſione an, & quando Epiſcopis dandus ſit, & de coadiuti auctoritate. alleg. 118. 746
Coadiutores quando illiteratis Epiſcopus dare poſſit alleg. 63. 513
Commendatitijs ſine litteris an poſſit Epiſcopus aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere alleg. 21. 214
Commendare ad quod tempus, & quas Eccleſias poſſit Epiſcopus alleg. 59. 491
Commutare quando poſſit Epiſcopus pias defunctorum voluntates alleg. 83. 605
Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ quomodo ab Epiſcopo faciendus alleg. 60. 495
Confeſſiones an vllus Sacerdos audire poſſit ſine Epiſcopi approbatione alleg. 25. 228
† Confeſſio Epiſcopi an & quando Eccleſiæ præiudicet. alleg. 125. 765
Confirmationis Sacramenti Miniſter an proprius ſit Epiſcopus. alleg. 30. 259
Conſeruatores Regularium an in aliquo ſubſint Epiſcopo. alleg. 106. 701
Criminales Clericorum cauſas an poſſit Epiſcopus laico delegare. alleg. 108. 714

D

† DEcimas laicis concedere, & earum compoſitiones inter Eccleſiaſticos & ſeculares an & quando facere poſſit Epiſcopus. alleg. 121. 751
Degradare Clericos quomodo, & quando poſſit Epiſcopus. alleg. 110. 718
Delegati an vero Ordinarij iudices ſint cenſendi Epiſcopi in illis caſibus in quibus tanquam Sedis Apoſt. delegati procedunt. alleg. 92. 632
Denunciationes matrimoniales quomodo faciendæ, & quando in eis diſpenſare poſſit Epiſcopus. allegat. 32. 271
Dignitas, & qualitas Præſulum eligendorum qualis eſſe debeat. alleg. 1. 146
Dimiſſorias litteras quando, & quibus concedere poteſt Epiſcopus. alleg. 7. 166
Diſpenſare in Pontificia, vel Concilij lege quando poſſit Epiſcopus. alleg. 33. 294
Diſpenſare in ſuis Conſt. an valide poſſit Epiſcopus ſine cauſa. alleg. 34. 297
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in impedimentis matrimonij. alleg. 35. 299
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in iuramentis, & votis. alleg. 36. 301
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in votis ſolemnibus. alleg. 37. 304
Diſpenſare in quibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus hodie poſſit Epiſcopus. alleg. 39. 310
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum infamibus. alleg. 43. 337
Diſpenſare cum ſibi ſubditis an poſſit Epiſcopus in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſeu defectu corporis. alleg. 42. 331
Diſpenſare ad Ordines an poſſit Epiſcopus cum ſodomitis de nefario crimine conuictis. alleg. 44. 339
Diſpenſare ad Ordines, & beneficia cum illegitimis quando poſſit Epiſcopus. alleg. 45. 343
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum illiteratis ad Ordines alleg. 46. 346
Diſpenſare cum promoto per ſaltum an poſſit Epiſcopus. alleg. 47. 347
Diſpenſare quando poſſit proprius Epiſcopus cum ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit dignitati alleg. 48. 349
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum bigamis. allegat. 49. 350
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, vt quis habeat plura beneficia ſimplicia. alleg. 62. 510
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus vt filij beneficia ſuorum parentum aliquo modo obtinere poſſint. alleg. 65. 517
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum monialibus ſibi ſubiectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos cenſus pro ſuis particularibus neceſsitatibus. allegat. 103. 688

E

ECcleſias, & altaria quando, & quomodo conſecrare debeat Epiſcopus alleg. 27. 241
Eccleſiæ pollutæ quando reconciliari debeant per Epiſcopum alleg. 28. 248
Eccleſias reparare an teneatur Epiſcopus, & quas perſonas ad id cogere poſsit. alleg. 64. 515
Eccleſiæ an ſine Epiſcopi conſenſu ædificari poſsint allegat. 26. 235
Eleemoſynarum prauos quæſtores an poſsit Epiſcopus punire alleg. 109. 716
Epiſcoporum, & ſubditorum nomine, qui contineantur in diſpenſationibus elargiendis irregularitatum, & ſuſpenſionum ſub alleg. 39. à nu. 2. 310
† Epiſcopus proprius an neceſſario ſit adeundus ſi clericus aduerſum clericum negotium habeat. allegat. 122. 755
Euchariſtiæ Sacramentum, vt ſeruetur in Eccleſia non parochiali an poſsit Epiſcopus licentiam concedere. allegat. 22. 215
Examini quarum rerum Ordinandos ſubijcere debeat Epiſcopus. alleg. 10. 174
† Exemptos ſi extra locum exemptum delinquant aut cōtrahant, an poſsit Epiſcopus ratione delicti, vel contractus coram ſe conueniri facere. alleg. 123. 757
Eximere à ſua poteſtate an poſsit Epiſcopus alleg. 89. 627

F

FAmiliam armatam an habere poſsit Epiſcopus. alleg. 107. 711
Familiarem ſuum triennalem quando poſsit Ordinare Epiſcopus alleg. 5. 162
† Fines Epiſcopatuum, ſeu diœceſum an & quando præſcribi poſsint. alleg. 131. 792
Fiſcum, & carcerem an habere poſsit Epiſcopus ſub alleg. 107. à num. 16. 713

H

HÆretici occulti qui dicantur, & quos occultos hæreticos poterunt Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij approbati abſoluere ſub alleg. 40. à nu. 1. 319
Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc, vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Epiſcopus diſpēſandi facultatem non habeat ſub alleg. 29. à numer. 46. 315

Indul-

I

INdulgentias quales poſſit Epiſcopus concedere alleg. 88. 624
Inimicitias extinguere, & ad concordiam compellere quando debeat Epiſcopus alleg. 79. 592
Inſtantia prima an ſemper cognoſcat Epiſcopus de cauſis ſuorum ſubditorum alleg. 81. 598
Inſtituere præſentatos à patronis quando teneatur Epiſcopus alleg. 72. 542
Inſtitutio in beneficijs quando, & à quibus facienda ſub alleg. 72. à nu. 172. 556
Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an poſſit Epiſcopus ſuſpendere alleg. 38. 307
Interſtitijs temporum ſeruatis Ordines conferre debet Epiſcopus & quãdo in eis diſpenſare poſsit all. 18. 198
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in Regulares & exemptos alleg. 105. 694
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in Regulares prætendentes ſe per vim ingreſſos religionem. allegat. 104. 689
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in laicos in concernentibus pietatem, & officium charitatis allegat. 82. 600
† Iuriſdictio competens Epiſcopo ſi inferiori concedatur: vel aliter acquiratur an in dubio iudicanda ſit quæſita cumulatiuè, vel potius priuatiuè. alleg. 124. 764
Iuſpatronatus an acquiri poſſit ſine Epiſcopi conſenſu allegat. 70. 533
Iuſpatronatus an ſine Epiſcopi conſenſu in aliquem poſſit transferri alleg. 71. 536
Iuriſpatronatus exiſtentia quomodo probanda ſub alleg. 72. à nu. 20. 541
† Iura Epiſcopalia, & iuriſdictio an & quando ab inferioribus præſcribi poſſint. alleg. 127. 784

L

† LEgatum relictum Epiſcopo an & quando intuitu Eccleſiæ vel perſonæ propriæ relictum cenſeatur. alleg. 116. 741
Libros prohibitos legendi facultatem an poſſit Epiſcopus concedere, & an teneatur imprimendos approbare alleg. 90. 628
Licentia Epiſcopi, ſeu eius Vicarij quando ſit neceſſaria in diſpoſitionibus bonorum temporalium à nouitijs faciendis alleg. 99. 663
Licentia ad aſſiſtendum matrimonio, cui, & à quo concedi debeat alleg. 32. à num. 107. 281
Locationi prædeceſſoris an teneatur ſtare Epiſcopus allegat. 94. 638

M

MAtrimonium abſque Parocho, & teſtibus an ſemper ſit irritum ſub alleg. 32. à nu. 140. 284
Matrimonialium cauſarum cognitionem an ſolus habeat Epiſcopus allegatione 84. 608
Medici ad quid teneantur, & qualem in eos habeat Epiſcopus iuriſdictionem alleg. 91. 630
Miracula noua approbare an poſſit Epiſcopus allega. 97. 658
Miſſæ Sacrificium celebrans Parochus qualiter ſe habere debeat alleg. 24. 219
Miſſarum numerum quando poſſit ad minorem reducere Epiſcopus alleg. 29. 257
Monialium circa clauſuram Epiſcopus quam habeat cognitionem alleg. 102. 674
Monitoria pro rebus deperditis ſub pœna excommunicationis quando cõcedere poſſit Epiſcopus alleg. 96. 650

N

† NEgligentia Epiſcopi an & quando per alios ſuppleatur. alleg. 126. 769

O

† OBedientia debita Epiſcopis an & quando poſſit à ſubditis præſcribi. alleg. 128. 786
Olea Sancta qualiter conſecrare debeat Epiſcopus alleg. 31. 265
Ordinans ſine titulo aliquem, & ab eo promotus quas pœnas incurrat alleg. 20. 211
Ordinans alterius ſubditos ſine licentia, & dimiſſorijs litteris quam pœnam incurrat alleg. 8. 170
Ordinans, vel Pontificalia exercens in aliena Diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia quam pœnam incurrat allegat. 6. 164
Ordinare ſub quo beneficij, vel patrimonij titulo poſſit Epiſcopus alleg. 19. 201
Ordinis Sacramenti materia in communi alleg. 2. 151
Ordinis Sacramenti Miniſter quis ſit alleg. 3. 153
Ordines vt conferre poſſit quis proprius dicatur Epiſcopus alleg. 4. 157
Ordines Sacros in qua ætate conſtitutis conferre valeat Epiſcopus alleg. 16. 193
Ordines Sacros quibus temporibus dare poſſit Epiſcopus alleg. 17. 196
Ordines Sacros quibus, & qualiter conferat Epiſcopus. alleg. 14. 188

P

PArochiales Eccleſiæ, quæ abſque concurſu poſſint cõferri ſub alleg. 60. à nu. 18. 498
Parochias multiplicare quando poſſit Epiſcopus. allegat. 68. 526
Parochus ad reſidentiam an ſemper teneatur alleg. 53. ex num. 65. 421
Parochus, qui matrimonio clandeſtino interfuerit quam pœnam incurrat. alleg. 32. à num. 160. 287
Parochus matrimonio aſſiſtens ad quid teneatur, ſub dicta alleg. 32. à nu. 168. 288
Parochus proprius contrahentium qualis, ex nu. 56. 276
Parochus in ſua parochia ad quid teneatur ſub alleg. 24. ex num. 16. 222
Parochi præſentia in matrimonijs contrahendis qualis habenda ibid. ex nu. 78. 279
Patrimonij ſub vocabulo ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur. alleg. 19. ex nu. 52. 206
† Penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris, an & quando teneatur Epiſcopus ſoluere. alleg. 120. 750
Præbendas ſupprimere, & beneficia diſmembrare quando poſſit Epiſcopus. alleg. 67. 525
Pœnitentiam in Cathedralibus quomodo inſtituere teneatur Epiſcopus alleg. 55. 451
Prædicandi munus quando Epiſcopo incumbat alleg. 76. 580

Præſentati habilitas qualis requiratur ſub alleg. 72. ex numer. 72. 548

Præſentatio facta in tempore quando dicatur, ibid. à numer. 126. 552

† Præſcriptio an currat contra Eccleſiam Epiſcopali ſede vacante. alleg. 132. 795

Primam tonſuram, & minores Ordines quando, & quibus conferat Epiſcopus allegat. 11. 177

Proceſſiones publicas quando indicere valeat Epiſcopus, & quas perſonas ad illas compellere poſſit, allegat. 78. 588.

† Procuratio Epiſcopis debita ratione viſitationis an & quando præſcribi poſſit. alleg. 130. 790

Profeſſionem Fidei quales beneficiarij coram Epiſcopo facere teneantur alleg. 61. 507

Profeſſionis Regularium cognitio an aliqua cadat ſub Iuriſdictione Epiſcopi alleg. 101. 669

Q

Quarta decimarum quando, & à quibus debeatur Epiſcopo ſub alleg. 86. ex nu. 33. 618

R

Religionum vel Monialium numerum an poſſit Epiſcopus in quolibet monaſterio conſtituere alleg. 98. 661

Reliquias Sanctorum publicè venerandas quando Epiſcopus exponere poſſit ſub alleg. 97. ex num. 10. 660

Reſeruatis caſibus à Iure, vel à Summo Pontifice an aliquam habeat Epiſcopus abſoluendi Iuriſdictionem allegat. 50. 361

Reſidere an ſemper teneatur Epiſcopus alleg. 53. 413

Reſignationes beneficiorum quando poſſit Epiſcopus recipere alleg. 69. 528

Reſignationes Epiſcopatuum ex quibus cauſis poſſint facere Epiſcopi alleg. 113. 732

† Reſignanti Epiſcopatum, ſeu potius reſignatario, & ſucceſſori an & quãdo debeantur fructus naturales, induſtriales ſeu ciuiles, & quid in alijs beneficijs allegat. 117. 744

S

Sedere pro tribunali in quouis loco ſuæ Diœceſis, quãuis exempto, an poſſit Epiſcopus alleg. 80. 596

Seminarium erigere, aut gubernare quomodo debeat Epiſcopus, alleg. 77. 584

Subſidium charitatiuum quando, & à quibus exigere poſſit Epiſcopus alleg. 87. 620

Suſpenſionem quando incurrat Epiſcopus ob illicitam ordinationem, & ob prauum Paſtoralis officij vſum allegat. 111. 723

Synodum Diœceſanam qualiter, & quando teneatur congregare Epiſcopus alleg. 93. 635

T

Tempora adducuntur quibus matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictioneſque nuptiales non ſunt faciendæ alleg. 32. à num. 193. 291

Teſtamenti executor ad implendam defuncti voluntatem quando poſſit per Epiſcopum cogi ſub alleg. 82. 601

Teſtari an poſſit Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus acquiſitis alleg. 114. 734

Teſtes ad matrimonium adhibendi quales ſub alleg. 32. ex num. 137. 284

Theologalis Præbenda, & Lectio Sacræ Scripturæ vt habeatur quibus in Eccleſijs curare debet Epiſcopus allegat. 56. 455

† Tranſlatus Epiſcopus ad aliã Eccleſiam quando primæ Eccleſiæ deſinat eſſe Epiſcopus. alleg. 119. 748

V

Veſtium clericalium honeſtatem qualem conſtituere debet Epiſcopus, & de pœnis contra non deferentes alleg. 9. 172

Vicarium generalem qualem conſtituere debeat Epiſcopus alleg. 54. 434

Virginum Deo dicandarum voluntatem quando Epiſcopus teneatur explorare alleg. 100. 667

Viſitare quando teneatur Epiſcopus, & in viſitationibus quomodo procedere debeat alleg. 73. 561

Viſitando exemptos quando Ius habeat Epiſcopus alleg. 74. 566

Viſitandi Hoſpitalia, Collegia, ac Confraternitates laicorum quando ius habeat Epiſcopus alleg. 75. 570

† Viſitatio Epiſcopi an præſcribi poſſit. alleg. 129. 788

† Viſitatorem Epiſcopali ſede vacante quis poſſit deputare. alleg. 133. 798

Vnire beneficia quando poſſit Epiſcopus allegat. 66. 521

INDEX

INDEX
RERVM ET VERBORVM,
QVÆ IN OMNIBVS TRIBVS PARTIBVS HVIVS TRACTATVS CONTINENTVR.

Additas verò hac vltima impreſsione huiuſmodi ſigna † indicant.

A

ABBAS ad primam tonſuram, ceteroſque minores Ordines poteſt promouere Conuerſos Monachos ſui monaſterij, & illos in quos habet iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi numer. 5. pagina 154

abbates in interſtitijs cum ſuis Monachis Conuerſis, alijſque ſibi ſubditis, quos ad minores Ordines poſſunt, ac eiſdem pro minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcopis, vel Abbatibus dimiſſorias concedere nu. 6. & 7. 154

abbates, qui Nouitios ordinant, incurrunt ſuſpenſionem comminatam in Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 10. de reformat. numer. 9. 154

abbates, alijque exempti hodie dimiſſorias Clericis ſecularibus concedere non poſſunt. nu. 7. 167

abbates, qui ſubditis ſuis Primam tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, poterunt cum eiſdem in interſtitijs diſpenſare num. 3. 198

abbates Generales Congregationis S. Benedicti Regni Portugaliæ quod priuilegium habeant ſuper mutatione monaſteriorum de vno loco in alium nu. 9. 237

abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quecunque veſtimenta, & ordinamenta eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi alleg. 27. nu. 36. 244

abbates ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ de conſenſu ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre poſſunt allegat. 30. num. 5. 260

abbates non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, at ſpiritualem contrahent cognationem alleg. 30 num. 36. 262

† abbates ſeculares exempti habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt Sacerdotes ſibi ſubditos ad audiendas Confeſſiones appprobare. 838. 2. a.

abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi. circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis alleg. 32. nu. 31. 274

abbates titulares, & Commendatarij poſſunt remittere denunciationes alleg. 32. nu. 32. 274

abbates & alij inferiores Prælati habentes iuriſdictionem Ordinariam, & quaſi Epiſcopalem prædicta diſpenſandi, & abſoluendi facultate non gaudent alleg. 38. nu. 17. 312

abbates Collegiatarum Eccleſiarum, licet habeant iuriſdictionem in Canonicos, ad reſidentiam cogi poſſunt per Epiſcopos ſub quorum Diœceſi ſunt alleg. 53. nu. 108. 425

abbates habent ius viſitandi Monaſteria Religioſorum alleg. 73. nu. 23. 563

abbates licet non exempti, quibus olim ex præſcripta conſuetudine, vel aliquo priuilegio de Clericis ſuæ Diœceſis, vel cumulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè cognoſcere competebat, etiam hodie eadem vti poſſunt iuriſdictione alleg. 81. num. 7. 599

† abbates atque alij Prælati Epiſcopo inferiores, ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habentes vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente priuilegio, aut conſuetudine legitime præſcripta, poſſunt vniones facere. alleg. 66. num. 14. 522

abbates habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habent poteſtatem exequendi defunctorum voluntates allegat. 82. num. 30. 603

abbates non poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſecularibus, vel Regularibus monaſterijs ſibi non pleno iure ſubiectis alleg. 87. nu. 18. 621

abbates exempti, qui intereſſe debent Synodo quo amictu, & ornamentis vti debeant alleg. 93. nu. 9. 635

abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis Diœceſibus licentiam concedere nouitijs ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus alleg. 99. num. 6. 663

† abbates, & Regulares Prælatos negligentes poteſt Archiepiſcopus tanquam ſedis Apoſtol. delegatus compellere, vt prædicatio euangelij fiat in Eccleſijs Parochialibus ſubiectis monaſterijs in nulla diœceſi exiſtentibus. par. 1. tit. 4. nu. 55.

abbates, alijque exercentes Epiſcopalem iuriſdictionem ab Epiſcopis exempti poſſunt approbare Sacerdotes ad Confeſſiones audiendas alleg. 25. nu. 5. 228.

abbatibus, & alijs quibuſcunque quantumuis exemptis iam non licet in poſterum intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempta eſſe dicantur, cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel mi-

nores Ordines conferre alleg. 3. nu. 11. 155
abbatibus non licet promouere perſonas ſeculares ad minores Ordines habentes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum allegat. 3. num. 12. 155
† abbates exempti iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes non veniunt Epiſcopi nomine in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reſormat. cap. 10. verſ. ad hæc. 911. 1. b
† abbates habentes iuriſdictionem in pleno iure ſpiritualem & temporalem cauſas criminales iudicare poſſunt. ibid.
abbas quem Eccleſia in temporalibus recognoſcit, non poteſt liberas beneficiorum reſignationes admittere allegat. 69. num. 5. 528
abbas habens poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra ſuam Parochiam, habet etiam facultatem præſtandi auctoritatem, & conſenſum creationi, & acquiſitioni iuriſpatronatus alleg. 70. nu. 31. 535
abbas poteſt monacho licentiam concedere vt procuratoris munus pro Epiſcopo obire poſſit alleg. 105. nu. 10. 694
abbas datus adminiſtrator Eccleſiæ Cathedrali vacante, de iure minores Ordines ſubditis illius Epiſcopatus dare poterat, ſicut etiam inuitatus in clauſtris aliorum exemptorum alleg. 3. num. 10. 154
abbas volens Ordines conferre in caſibus ſibi permiſſis, debet eſſe Presbyter, benedictionem habere, ac proprium Monachum ad eos promouere alleg. 3. nu. 14. 155
abbas ex benedictione Epiſcopi conſequitur, vt poſſit conferre Ordines minores alleg. 27. nu. 52. 246
abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem quando poſſit benedictionem populo impertiri alleg. 27. nu. 67. 247
abbas Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ poteſt facultatem concedere aſſiſtendi matrimonijs ſuorum Diœceſanorum alleg. 32 num. 122. 283
¶ Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda alleg. 27. num. 62. 247
abbatiſſæ in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt alleg. 38. nu. 14. 303
¶ Abbatiæ monaſteriorum quæ Sedi Apoſt. reſeruatæ ſint alleg. 57. num. 91. 471
† abbatiſſa debet eligi non minor annis 40. & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. 922. 2. d
† abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ officium habere non poſſunt illæ, quæ virgines non ſunt. 923. 1. b
† abbatiſſæ debent eligi per vota ſecreta. ibid. 1. c
† abbatiſſarum in electione poſſunt vota per Epiſcopum vnà cum Vicario, vel alio iure aſſumpto oretenus accipi, ibid. 1. c
† abbatiſſæ in electione ex tripartito numero monialium duæ partes concurrere debent. 924. 1. b
¶ Abeſſe ab Eccleſia iuſte poteſt Epiſcopus occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum omnium ſuarum alleg. 53. num. 8. 414
abeſſe à ſua Eccleſia non poteſt Epiſcopus propter perpetuum morbum, num. 9. 415
abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus. ibid. nu. 92. 421
abeſſe vt poſſint Canonici per quatuor menſes poteſt Epiſcopus illius facultatem concedere, ibid. nu. 113. 426
¶ Abortum procurantes, conſultantes, & quocunque modo conſentientes, quibus pœnis per Conſtit. Sixti V. Greg. XIV. puniantur alleg. 51. nu. 139. 321
abortum conſulens ei quæ dubitat eſſe prægnans, non eſt irregularis, ſi non apparet de abortu, ibid. nu. 130. 322
abortui cauſam præbens fit irregularis etiamſi dubium ſit an fœtus eſſet viuificatus, ibid. nu. 141. 322
abortui cauſam dans, vel recipiens poculum quando vt homicida puniatur, remiſſiue ibid. num. 142.
abortum animatum cauſans ſi Eccleſiaſticus fuerit traditur Curiæ ſeculari alleg. 110. nu. 20. 720
¶ Abſens Epiſcopus an poſſit conferre menſibus Iunij, & Decembris, quos firmos appellamus. ibid. num. 59. 420
abſens Parochus ex cauſa rationabili licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad reſtitutionem alleg. 53. nu. 100. 424
abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ vt poſſit fructus, & diſtributiones lucrari, duo copulatiuè requiritur, iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij ibid. num. 153. 428
abſens per annum à dignitate Canonicatus, ſeu præbendæ diſtributionibus eſt priuatus, ibid. num. 146. 428
abſens cauſa ſtudij diſtributiones quotidianas non percipit alleg. 56. nu. 19. 456
abſens cauſa ſtudij etiam obtenta licentia à Sede Apoſtol. non excuſatur ab amiſſione diſtributionum quotidianarum, ibid. num. 20.
abſentes ſi ex Statuto non potiantur priuilegijs ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in Ciuitate, vt filius abſens priuilegijs potiatur alleg. 4. nu. 31. 159
abſentes pro vtilitate Eccleſiæ diſtributiones quotidianas non amittunt, præcipuè ſtante conſuetudine, quod Canonicus miſſus à Capitulo pro aliquo ſeruitio ipſius Eccleſiæ, ſeu Capituli, percipiat omnes fructus, & quotidianas diſtributiones alleg. 52. num. 171. 430
abſentes cauſa ſtudij poſſunt percipere fructus ſuarum præbendarum, etiamſi pluſquam duo Canonici ſint, dummodo id Status Eccleſiæ patiatur alleg. 56. nu. 25. 457
abſenti non currit tempus ad præſentandum in beneficijs allegat. 72. nu. 138. 553
abſenti à ſeruitio Eccleſiæ ex iuſta cauſa, & pro defenſione iurium ipſius Eccleſiæ, vel ſui beneficij, debentur fructus, & diſtributiones, alleg. 53. nu. 171. 430
abſentia trium dierum à Conuentu interrumpit annum probationis alleg. 101. num. 25. 670
abſentiæ cauſam legitimam non eſt neceſſe aſſignare, nec licentiam à Prælato obtinere pro abſentia trium menſium à Concilio Trid. conceſſarum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non abſint, alleg. 53. num. 118. 425
abſentia trium menſium Canonicis conceditur ſi conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirant, ibid. nu. 121. 425
† abſentiam Epiſcopi ſuffraganei probat Archiepiſcopus in ſcriptis, par. 1. tit. 4. nu. 11.
¶ Abſolutio Sacramentalis præſtita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla eſt alleg. 2 num. 12. 152
abſolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote valide præſtari non poteſt, etiamſi deſit Sacerdos alleg. 2. num. 13. 152
abſolutio Sacramentalis præſtita ab eo, qui non erat approbatus à legitimo Superiore, eſt inualida, quamuis communi errore approbatus cenſeretur alleg. 25. nu. 43. 233
abſolutione ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiuſuis impedimenti imponenda eſt obligatio ſub iuramento, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, niſi illud impedimentum ſit perpetuum allegat. 41. num. 15. 329
abſolutio Papæ ab aliquo caſu Bullæ in Cœna Domini non comprehendit eos, qui non deſtiterunt alleg. 50. nu. 79. 367
abſolutionem Sacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excommunicationem Papalem alleg. 50. nu. 163. 375
abſolutio quomodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato, quando fit Confeſſio ei, qui facultatem non habet abſoluendi ab illo alleg. 52. nu. 12. 409
abſolutio Concil. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. com mitti poteſt ab

Epiſcopo

Digitized by Google

Epiſcopo non tamen à Vicario Generali, aut Pœnitentiario, vel Vicario ad id ſpecialiter deputato alleg.55.nu.25. 453

abſolutus in foro conſcientiæ à crimine hæreſis poteſt accuſari in foro iudiciali, nec tueri ſe poteſt exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori alleg.40.nu.39. 324

abſolutio Epiſcopi an ſit danda a duodecim Epiſcopis, & Metropolitano, ac diffinienda per Papam ſicut condemnatio alleg.112.nu.13. 731

¶ Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruatæ pertinet ad Epiſcopos alleg.1.nu.8. 146

abſoluere qui valet à cenſura, non poteſt eandem ad tempus ſuſpendere alleg.38.nu.5. 308

abſoluere poteſt ſubditum ſuum Epiſcopus extra territorium exiſtens alleg.6.nu.17. 165

abſoluere præſumentes à caſibus Bullæ in Cœna Domini excommunicantur alleg.50.nu.78. 367

abſoluere poteſt à caſibus reſeruatis, qui eos reſeruauit alleg.52.num.1. 407

abſoluere à crimine hæreſis etiam de licentia Epiſcopi non poteſt Vicarius Generalis alleg.54.nu.86. 442

abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus ſine particulari conceſſione non poteſt Vicarius Generalis alleg.54.nu.107. 443

abſoluere à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum ex Generali conceſſione non poteſt Vicarius Generalis allegation.54.num.116. 444

† abſoluere ſubditos ſuffraganeorum, tam per ſe, quàm per alios poteſt Archiepiſcopus dum viſitat eorum diœceſes. p.1.tit.4.num.48.

† abſoluere de hæreſi, & caſibus conceſſis Epiſcopo in Concil. Trid.ſeſſ.24.de reform.cap.6. poteſt dum viſitat Archiepiſcopus ſubditos ſuffraganei, ibid.nu.51.

† abſoluit Archiepiſcopus quem Epiſcopus non vult abſoluere. ibid.num.23.

abſoluere condemnatum inquiſitum non poteſt Vicarius Generalis alleg.54.nu.118. 444

abſoluere à quibuſcunque peccatis in mortis articulo poteſt quilibet Sacerdos abſque ſui Epiſcopi licentia allegat.25.num.49. 234

Licet degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus eſſet num.50. & quamuis adeſſet ſuperior, vel de facili poſſet haberi num.51.

abſoluere non poteſt Epiſcopus à ſuſpenſione temporaria intra tempus, nec virtute decreti Concilij Trid.ſeſſ.24. de refor. cap.6. alleg.32.nu.167. 288

abſoluere à ſuſpenſione à beneficio poteſt Epiſcopus, vel eius Vicarius, ibid.nu.191. 291

abſoluere poteſt Epiſcopus excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos, quando percuſſio eſt leuis alleg.41.num.2. 328

† abſoluere ab excommunicationibus Papæ reſeruatis nullus Epiſcopus poteſt. 471.2.c

† abſoluendi facultatem obtinens ab omnibus caſibus Summus Pont. reſeruatis non poteſt abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ. ibid.2.c

† Abſoluendi à caſibus reſeruatis etiam in Bulla Cœnæ facultatem obtinens non poteſt quis virtute illius abſolui ab excommunicatione ob hæreſim contracta, 872.1.a

† abſoluendi à caſibus Summo Pont. reſeruatis facultatem obtinens poteſt abſoluere à cenſuris reſeruatis; 872.1.b

† abſolui poteſt ſubditus ab Epiſcopo loci vbi moratur à ſententia iuris, quã incurrit in alia Diœceſi, alleg.50.n.182. 379

abſolui non poſſunt incurrentes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quàm a Romano Pontifice, non obſtantibus priuilegijs, &c. alleg.50.nu.80. 367

abſolui poteſt ſubditus ab Epiſcopo loci vbi moratur, à ſententia iuris, quam incurrit in alia diœceſi alleg.50.n.182. 379

abſoluendi facultas Epiſcopis videtur conceſſa quoties conditor Canonis cenſura abſolutionem non reſeruauit alleg.35.num.17. 296

abſoluendi facultas ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis non extenditur ad caſus contentos in Bulla Cœnæ alleg.50.num.178. 378

abſoluendi cui conceditur facultas à caſibus Summo Pontifici reſeruatis, poterit etiam abſoluere à cenſuris illi reſeruatis alleg.50.nu.179. 379

abſoluendi ab omnibus cenſuris, qui obtinuerit poteſtatem à Summo Pontifice, poterit etiam abſoluere à cenſuris ei reſeruatis alleg.50.nu.180. 379

abſoluendi conceſſa generalis facultas à Summo Pontifice ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis, an extendatur ad caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt? allegat.52.num.7. 408

abſoluendi conceſſa facultas à caſibus reſeruatis ſimpliciter extenditur ad præterita, & futura alleg.52.nu.9. 408

abſoluendus an ſit ille, qui orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi ediſcere non curat alleg.76.nu.40. 583

† abſoluendi poteſtas ex ſolo capite negligentiæ, quo caſu ad Archiepiſcopum deuoluatur. alleg.126.nu.23. 772

¶ Abſtemij quando poſſint ordinari alleg.42.nu.54. 355

¶ Abſtinentia à vino laudabilis valde eſt tam in viro, quã in fœmina gloſ.11.num.13. 84

¶ Accuſatio criminalis inducit capitalem inimicitiam allegat.41.num.12. 329

accuſare quilibet poteſt ſodomitam alleg.44.nu.11. 340

¶ Actiones & ſigna ſacra, quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent oſtenditur c.9.nu.9. 22

¶ Actus vnicus contrauentionis priuilegio contrarius quando videatur ſufficiens ad priuilegium amittendum alleg.26 num.15. 238

actus à principio nullus, nullum producit effectum allegat.32.num.145. 285

actus extra iudiciales valide fiunt diebus feriatis allegat.72.num.145. 554

actus meræ voluntatis non præſcribitur, alleg.26.nu.20. 239

¶ Adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum Prælati recipientes abſque litteris authenticis Sedis Apoſt. ſuæ promotionis, vel confirmationis ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum alleg.211.nu.34. 726

adminiſtratores etiam laicos quorumcunque piorum locorum poteſt Epiſcopus compellere ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis alleg.82.nu.32. 603

adminiſtratores etiam laici bonorum Eccleſiæ ſi inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Epiſcopo, poterunt per eum compelli ad ſoluendum alleg.82.nu.33. 603

† adminiſtratores vniuerſitatum cenſentur habere adminiſtrationem cum libera. alleg.133.nu.26. 801

adminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ fuit inductum c.6.nu.1. 24

adminiſtrare Epiſcopatum non poteſt Epiſcopus promiſus, niſi litteris expeditis, & oſtenſis 54.nu.161. 448

† adulteria & ſcelera inquirendi, vlciſcendi, & iudicandi abſque impedimento alicuius habet Epiſcop. poteſtatem ſuper omnes perſonas non exemptas ſuæ Diœceſis. par.2.in comp. num.57.

¶ Aduocati hac tempeſtate plures ſunt ad bonas cauſas male perdendas alleg.79.nu.15. 593

aduocati, qui recte & iuſte vtuntur legibus, multum merentur

apud

apud Deum, ibid. numer. 16.
aduocationis officium vtile, ac neceſſarium Reip. eſt, ibid. numer. 21. 594
aduocati militibus, & equitibus comparantur, ibid. nu. 22.
aduocatus debet ſemper verax eſſe in ſermone, iuſtus in iudicio, plenus in conſilio, ibid. nu. 24.
aduocatus actoris in prima inſtantia, non poteſt eſſe Rei in ſecunda, & vice verſa, ibid. num. 27.
aduocatus non poteſt cum cliente pactum de quota litis facere, ibid. num. 28.
aduocatus domum exiens debet habere ſumptus à ſuo clientulo, antequam à domo pedem moueat, ibid. nu. 29.
aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur, ibid. num. 30.
aduocatus ſecundum ſuæ ſcientiæ probitatem poteſt mercedem quærere etiam abſque librorum reuolutione num. 31.
aduocato ſalarium debetur etiam cauſa finita per concordiam, ibid. num. 40. 595
aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro ſe obire poſſint, non poteſt Epiſcopus religioſis licentiam concedere alleg. 105. nu. 10. 694
aduocati ſalarium, vide Salarium aduocati.
¶ Ædificari non poteſt Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu alleg. 26. num. 1. 235
Ædificare Eccleſiam ſi voluerint Religioſi exempti in loco non exempto, tenentur Epiſcopi Diœceſani conſenſum requirere, ibid. num. 3.
Ædificare poſſunt Eccleſias ſine Diœceſani Epiſcopi conſenſu Fratres Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum, Monachi Congreg. B. Mariæ Fulienſis, & Superiores Congreg. Regularium S. Pauli decollati, ibid. nu. 4. 236
Ædificationis locum aſſignat Epiſcopus, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, ibid. nu. 2. 235
Ædificans Eccleſiam ei dotem competentem conſtituere debet. alleg. 27. nu. 3. p. 241. & alleg. 64. nu. 3. 515
Ædificationi Monaſterij per teſtatorem relicti aſſenſum, & auctoritatem Vicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit alleg. 54. nu. 89. 442
Ædificans Eccleſiam ſi illam à principio non dotauit, poteſt compelli ad illam dotandam, aliàs non dotando amittit iuſpatronatus alleg. 70. num. 4. 533
¶ Æger, aut quacunque corporis impotẽtia impeditus quãdo ab excommunicatione pro violenta manus iniectione in Clericum poſſit per Epiſcopum abſolui alleg. 41. nu. 25. 330
Ægri qui dicantur, ibid. nu. 26.
¶ Ægyptianam de bona, vel mala fortuna interrogare, quãdo ſit peccatum alleg. 51. nu. 131. 321
¶ Æqualitate data in votis patronorum præſentantium ad beneficia non tamen in meritis inſtituendorum, magis idoneus debet inſtitui alleg. 72. nu. 200. 559
¶ Aeris intemperies non excuſat Parochum à reſidentia Parochialis alleg. 53. nu. 90. 423
¶ Ætas 30. annorum completorum requiritur in promouendo ad Epiſcopatum alleg. 1. nu. 25. & 28. 148
Ætas ad ſuſcipiendum quemlibet ex Sacris Ordinibus quæ ſit neceſſaria oſtenditur alleg. 16. à nu. 1. 193
Ætatis ob fragilitatem mitius quis punitur alleg. 41. numero 21. 330
Ætas tenera delinquentis non excuſat à pœna criminis ſodomiæ alleg. 44. nu. 12. 340
Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obſtat, vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, in ciuitate ſcilicet, aut Diœceſi, alleg. 55. nu. 8. 452
Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet eſſe completa, & non ſufficit ſi vigeſimus ſecundus annus ſit inceptus allegation. 60. numero 66. 501
Ætas quatuordecim annorum, quæ deſideratur ad beneficium ſimplex, requiritur etiamſi illud daretur per uiam præſentationis, electionis, aut alterius cuiuſque præſentationis, ibid. nu. 79. 503
Ætas viginti quinque annorum non requiritur ad Parochialem vnitam acceſſoriè & perpetuò, ſed ſufficit illa, quæ ad principalem requiritur alleg. 66. nu. 45. 524
¶ Affectio per appoſitionem manus Papæ non intrat quando reſignatio eſt nulla alleg. 19. nu. 38. 205
¶ Affinitas ex copula licita dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum alleg. 51. nu. 164. 405
affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium vſque ad ſecundum gradum, ibid. nu. 165.
affinitatis gradus quomodo computentur, ibid. nu. 166.
affinitas vt contrahatur requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generationem, ibid. nu. 167.
affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel inſana, ibid. nu. 169.
affinitatem non inducit ſemen alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum, ibid. nu. 170.
affinitas non contrahitur ſi caſu ad ſe traheret vterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis, ibid. nu. 171.
affinitas oritur ex copula cum effuſione veri ſeminis, qualis non eſt eunuchorum, ibid. num. 172.
affinitas non oritur ex copula ſodomitica ibid. num. 173.
affinitas non oritur ex matrimonio per verba de præſenti copula non ſequuta, ſed impedimentum vlterioris gradus, ibid. num. 175.
¶ Agens omne agit in ſibi ſimile, tit. 2. gloſ. 3. nu. 12. 51
¶ Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos qui depinxerit incidit in excommunicationem Papalem alleg. 50. n. 150. 374
¶ Aleatores ſunt infames alleg. 43. nu. 11. 337
aleatoribus facta beneficiorum collatio, ſi publici ſunt, eſt nulla, ſi occulti venit irritanda ibid. nu. 12.
¶ Alexander de Franciſcis, vulgò hebreainus nuncupatus. Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Epiſcopatum promotus fuit, tit. 2. gloſ. 17. num. 9. 95
¶ Alexandria ciuitas eſt in Ægypto, Africæ contermina, magna, & illuſtris tit. 3. c. 4. nu. 1. 125
alexandria ante Chriſti aduentum annis viginti ſupra CCC. ab Alexandro Macedone cognita, & cognominata fuit, ibid. num. 2.
¶ Alexandrina Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata fuit tit. 3. c. 1. nu. 5. 126
alexandrina Eccleſia ideo præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Auguſtalis dicebatur & magnificentia præ cæteris inſignis, ibid. nu. 1.
alexandrini Patriarchæ ſedes cur, & à quo Alexandria poſita fuerit, oſtenditur ibid. nu. 3.
alexandrinus Patriarcha, quibus præſit prouincijs, oſtenditur ibid. nu. 4.
alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat, oſtenditur tit. 3. cap. 5. nu. 4. 126
¶ Alienari non poſſunt bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus alleg. 19. nu. 75. 209
alienatio patrimonij, aut extinctio penſionis, ad cuius titulum fuit quis promotus, eſt inualida, ibid. num. 77.
alienatio ſeu renunciatio patrimonij an valeat facta ſine Epiſcopi licentia ſi ordinatus habet beneficium, ſeu aliàs vnde commode viuere poſſit, ibid. nu. 88.
alienationis appellatione venit promiſſio de vendendo, ibidem num. 79.

alienationis appellatiõe venit tranſactio ex parte rem dimittentis, ibid. nu. 80.
alienare prohibitus non poteſt permutare, ibid. n. 83.
alienare qui non poteſt, non poteſt hypothecare, ibid. nu. 86.
alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiaſticarum Vicarius generalis abſque ſpeciali mãdato decretum interponere non poteſt alleg. 54 nu. 106. 443
alienatio rerum Eccleſiæ fieri n quit, præſertim ab inferioribus ſine iuſta cauſa quamuis ſolemnitas concurrat alleg. 85. n. 10. 614
alienandi omnes modi etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus inconſulto Romano Pontif. hodie regulariter prohibentur alleg. 95. nu. 2. 641
alienare prohibitus ſi locet ad longum tempus locatio in totum vitiatur, ibidem nu. 14. 642
alienari poſſunt Eccleſiarum res cauſa neceſſitatis ipſarum eccleſiarum, vt ſi debitum vrgeat ab ipſis Eccleſiis contractum, vel cauſa pietatis, aut alimonia pauperum, vel quando res eſſent inutiles, aut incommodæ ipſis Eccleſiis, ibidem nu. 23. 644
alienari poſſunt Eccleſiarum res ex cauſa maioris vtilitatis, ibid. nu. 24.
alienabilis cum ſolemnitate res ſemel effecta, efficitur perpetuò alienabilis abſque ſolemnitate, dummodo ſolitum non alteretur, ibid. num. 32. 645
alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus res Eccleſiæ quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet, ibid. nu. 58. 647
alienari poſſunt eccleſiarum res in remunerationem meritorum, ibid. nu. 62. 648
alienare, aut in perpetuam emphyteuſim concedere non poteſt Prælatus ea, quæ ſunt de menſa Eccleſiæ, ibid. n. 69.
alienans Epiſcopus bona eccleſiarum abſque licentia Summi Pont. ſuſpenditur ab ingreſſu eccleſiæ alleg. 111. numero 36. 727
¶ Alimentorum appellatione veniunt expenſæ factæ cauſa ſtudij alleg. 20. nu. 8. 211
alimenta etiam à laicis coram Epiſcopis peti poſſunt alleg. 82. nu. 9. 601
alimentorum cauſa dicitur cauſa pia, ibidem nu. 10.
alimentorum legatum dicitur pium quando fit pauperibus, ibid. nu. 11.
¶ Alphonſus I. Portugaliæ Rex quinque Chriſti ſtigmata in cęlo oſtẽſa in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepit tit. 3. c. 2. nu. 61. 116
alphonſus Primus Portugaliæ Rex pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad Summum Pont. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet: ſed quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiuſdem Chriſti Vicario B. Petro, & ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione, ſubmittere, ibid. n. 64. 117
alphonſi Aragoniæ Regis iudicium pro cognoſcenda matre ex duabus infantem petentibus alleg. 51. n. 112. 399
¶ Altare dicitur quaſi alta res, ſeu alta ara all. 27. n. 20. 242
altare eſt duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum, aliud vero portatile, ibid. nu. 21.
altare ſaltem maius debet orientem mundi partem reſpicere, ibid. nu. 22.
altaria ab Epiſcopis conſecrantur, ibid. nu. 23.
altare debet eſſe lapideum, non autem ligneum ibid. n. 24. 243
altare portatile quando exacretur, & deſinat eſſe Sacrum, ibi. num. 25.
altare fixum, & ſtabile quando deſinat eſſe Sacrum ibidem num. 26.
altare an polluatur ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata ſeu benedicta ſit eccleſia, ibid. nu. 28.
altari portatili vt quis valeat celebrare an poſſit hodie Epiſcopus facultatem concedere alleg. 23. nu. 6. 218
¶ Alternatiua non gaudet Epiſc. in ſua Diœceſi non reſidẽs, quamuis abeſſet pro officio Inquiſitoris generalis alleg. 53. num. 34. 417
alternatiua non fruitur Epiſcopus abſens etiam ex cauſa à Concilio approbata, ibid. num. 35.
alternatiuam ob abſentiam amittens Epiſcopus an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia, ibid. nu. 36.
alternatiua non gaudet Epiſcopus in illo menſe, etiam ad illum ſpectante, in cuius principio abſens fuit, ibid. num. 46. 418
† alternatiua per abſentiam Epiſcopi à ſua diœceſi non reſoluitur in præiudicium Papæ, neque aliud inducitur quam ſimplex ſuſpenſio vſus alternatiuæ in præiudicium ipſius Epiſcopi abſentis. 876. 1. a.
alternatiua non eſt mera, & ſimplex remotio obſtaculi, ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum, nu. 51. 418
¶ Amaſia, quæ ſe trãſtulit ad domiciliũ concubinarij intẽtione ibi commorandi maiore parte anni, poteſt coram parocho loci celebrare matrimonium, non cum amaſio, ſed cum alio extraneo alleg. 32. nu. 68. 278
¶ S. Amãdus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mãſit ad ſepulchrum B. Martini tit. 2. gloſ. 5. nu. 16. 61
S. Ambroſius noctu ſeceſſit, ac ſe occultauit, ne fieret Epiſcopus tit. 2. gloſ. 1. nu. 16. 43
S. ambroſius temperantię ſtudium coluit tit. 2. gloſ. 5. n. 17. 61
S. ambroſius vndecim annis in Curijs, & in foro cauſas egit alleg. 79. nu. 19. 594
S. ambroſius vt captiuos redimeret vaſa Dominica cõflauit, tit. 2. gloſ. 9. n. 15 75
¶ Amentes licitè poſſunt confirmari alleg. 30. nu. 21. 261
¶ Amos Abbas Patriarcha ordinatus ſibi magnũ onus, & intolerabile iniunctum eſſe profitetur tit. 2. gloſ. 2. n. 8. 46
¶ S. Ammonius ne ad Epiſcopalẽ conſecrationem adduceretur auriculam ſibi amputauit, linguamque ſibi reciſſurum eſſe adiurans, ſi adhuc inſtarent tit. 2. gloſ. 1. nu. 20. 43
annus biſſextilis an integre finiendus ad profeſſionem emittendam oſtenditur alleg. 101. nu. 20. 670
annorum quadraginta defectus in Pœnitentiario non obſtat, vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, in ciuitate ſcilicet, aut diœceſi alleg. 55. nu. 8. 452
anni quadraginta in Pœnitentiario debent eſſe completi, ibid. num. 9.
anni quinquaginta poſſeſſionis, quæ per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione, debent ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem vſque ad diem litis poſtremò motæ, alleg. 72. nu. 59. 546
annus 1582. à quo Gregor. XIII. abſtulit decem dies integer reputatur ad Sacros Ordines, & ad quæcunque officia, vel beneficia alleg. 101. nu. 21. 670
annus probationis, vide probationis annus.
¶ Angeli dicuntur Epiſcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei, tit. 1. c. 2. nu. 16. 8
¶ Anima pulchra ſæpe in pulchro reſidet corpore, alleg. 42. n. 6. 332
¶ animari fœtus in homine dicitur per infuſionẽ animæ rationalis, quæ in maſculo fit poſt 40. dies, in fęmina vero poſt 80. alleg. 51. nu. 137. 322
animatus fœtus præſumitur poſt 40. dies ſi dubitetur an maſculus ſit vel fœmina, ibid. num. 138.
¶ Animus nõ niſi iuramento probari poteſt all. 32. n. 23. 273
animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur ſi verbo, vel

facto

facto volens domicilium contrahere, ſuam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam poſſeſſionem, cum translatione maioris partis bonorum, alleg. 4. nu. 27. 159
animum recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ibid. num. 30.
animus malitioſe impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur, alleg. 32. nu. 22. 273
¶ Annonæ victualia vt iuſto pretio vendantur pertinet ad Epiſcopum alleg. 82. nu. 6. 601
¶ Annulus Sacer nouo Epiſcopo traditur, vt Sanctam eccleſiam ſponſam ſuam intemerata fide ornatus cuſtodiat tit. 1. cap. 5. nu. 15. 23
¶ Antiochena eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit B. Petri Sedes tit. 3. c. 1. nu. 6. 101
antiochiæ primum ſedit Beatus Petrus, antequam Romam Cathedram transferret, ibid. num. 11.
antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, n. 16. 102
antiochia Syriæ Metropolis, tit. 3. c. 5. nu. 1. 126
antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, oſtenditur, ibid. num. 2.
antiocheno Patriarchæ Sedes ſubiectæ referuntur, ibid. nu. 5.
¶ Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi filius illegitimus in eadem eccleſia, vbi parens habet beneficium, cauere non poteſt alleg. 65. n. 21. 519
¶ Antiquiori, & nobiliori cõpetit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturbetur fit ei iniuria, quã de facto poteſt propellere, alleg. 78. nu. 41. 591
antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tẽpus centum annorum, alleg. 27. num. 35. 545
¶ Antiſtites appellãtur Epiſcopi, quia ante alios ſtãtes præeminent populo tit. 1. c. 2. nu. 6. 7
¶ Antonius Barboſa parentis Auctoris auunculus magnus laudatur, alleg. 91. nu. 9. 630
¶ Apoſtatæ in abſolutione obtinenda ſequuntur hæreticorũ conditionem, alleg. 40. n. 14. 321
apoſtatæ ſunt hæretici, ibid. n. 15.
apoſtatæ etiamſi poſtea ab Inquiſitoribus appoſita pœnitentia reconcilientur non deſinũt eſſe infames, alleg. 43. n. 9. 337
¶ Apoſtolos omnes reſpectu conſecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen eos reſpectu iuriſdictionis æquales conſtituit, ſecũdum vnam opinionẽ tit. 1. c. 1. n. 19. pag. 4. probabilior tamen tenet eos immediatè à Chriſto Domino æqualem poteſtatem in totum Orbem habuiſſe, ibid. nu. 29. 5
apoſtolorum dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, vt pote eis propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio à Chriſto Domino commiſſa, ibid. num. 33. 6
apoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt, tit. 1. cap. 3. n. 1. 11
apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati ſunt victus tenuitatem, tit. 2. gloſ. 5. nu. 13. 60
apoſtoli, excepto Petro, inter caſtos agmen ducunt, tit. 2. gloſ. 8. nu. 10. 69
apoſtoli potiori, ac ſublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt, tit. 3. cap. 8. nu. 20. 136
apoſtolorum limina, vide Limina Apoſtolorum.
¶ Apoſtolicam Sedem an licitum ſit è Roma transferre remiſſiuè, tit. 3. c. 2. nu. 13.
† apoſt. ſede vacante ceſſant regulæ reſeruatoriæ, & omnes menſes ſunt ordinarij. 883. 1. b
† apoſt. ſede vacante poſſunt Epiſcopi tanquam ad ius commune reuertentes prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet menſe ibid. 1. e.
† apoſtolicæ ſedis appellatione venit eius legatus. allegat. 123. num. 33. 762
apoſtolicam Sedem petentes, vel ab ea recedentes, & ſine iuriſdictione vexantes in Curia commorantes excommunicãtur in Bulla Cœnæ Domini alleg. 50. nu. 66. 365
apoſtolicæ Sedis, & quorumcunque Eccleſiaſticorum iuriſdictionem vſurpantes, vel etiam fructus ſequeſtrantes excõmunicantur in Bulla Cœnæ Domini, ibid. nu. 74. 366
apoſtolica Sede vacante omnes menſes ſunt Ordinarij, allegat. 57. num. 192. 483
apoſtolicus aſſenſus, vide Aſſenſus Apoſtolicus.
¶ Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumq; fautores excommunicantur, alleg. 50. nu. 59. 364
† appellatione interpoſita ad Archiepiſcopi ob abſolutionem ab excommunicatione denegatam, an & quando debeat excommunicatum abſoluere alleg. 126. nu. 25. 773
appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum ad laicam poteſtatem excommunicantur, alleg. 50. nu. 70. 365
appellari poteſt à denegatione diſpenſationis denunciationum, ſaltem quoad effectum deuolutiuum, alleg. nu. 52. 276
¶ Appellatio an detur à Vicario foraneo ad Epiſcopum? alleg. 54. nu. 21. & 22. 435
† appellationis in cauſa cognoſcit Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum p. 1. tit. 4. nu. 61.
† appellari poteſt ab Epiſcopo ad Archiepiſcop. etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa, in qua Epiſcopus protulit ſententiam, ibid. nu. 64.
† appellationis in cauſa ab interlocutoria Archiepiſcop. pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali, ibid. nu. 66.
† appellatur ad Papam, & non ad Archiepiſcopum in cauſis S. Fidei, ibid. nu. 67.
appellationis ſubſtantia exigit, vt de inferiori ad Superiorem deferatur, non ad æqualem, vel non ad eundem allegat. 54. num. 45. 438
appellatio de Vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum non datur, alleg. 54. nu. 46. 439
appellatio de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum, etiam partibus conſentientibus, non datur, imò proceſſus inde ſequutus nullus, & inefficax eſt, alleg. 54. n. 48. 439
appellatio datur ad Epiſcopum ab interlocutoria Vicarij, allegat. 54. nu. 50. 440
appellatio cauſarum, quæ in generali Vicariatus commiſſione non continentur, datur de Vicario ad Epiſcopum alleg. 54. num. 52. 440
appellationis omiſſo articulo conſentire non poteſt Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoſcat in principali negotio, alleg. 53. nu. 119. 443
appellari poteſt ab Epiſcopo differente inſtituere ſine cauſa legitima, præcedente trina interpellatione, alleg. 72. numero 194. 558
† appellare non poterit ab irrationabili iudicio Epiſcopi approbatus ab examinatoribus Synodalibus, ſi alius ſimiliter approbatus eligatur, quia in hoc caſu locus eſt gratificationi. 889. 1. e
appellatio in Viſitatione etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, non impedit, aut ſuſpendit illius executionem, dummodo procedatur ſine proceſſu, & ſine ſcriptis, allegat. 73. n. 33. 563
appellatio admittitur in viſitatione à ſententia definitiua, quæ ſuſpendit iudicatum, alleg. 73. n. 33. 563
appellatio dabitur à viſitatione ſi Epiſcopus procedat in exemptos, ſeu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia. alleg. 73. nu. 34. 563

appellare

appellare quando contigerit in viſitatione ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet eſſe ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad ſuſpenſiuam alleg. 73. nu. 35. 503

appellatio a mandato de reſidendo in viſitatione edito non datur ad effectum ſuſpenſiuum, ſed ad deuolutiuum. allegat. 73. nu. 37. 563

appellans à iudicio, ſeu electione examinatorum, quomodo audiendus ſit, alleg. 60. nu. 104. 506

appellare an liceat à decreto erectionis Parochialis facta per Epiſcopum? alleg. 68. n. 3. 526

appellans à decreto reddendæ rationis ſuæ adminiſtrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio. alleg. 75. nu. 62. 578

appellatio non impedit redditionem rationum piarum diſpoſitionum. alleg. 82. n. 39. 604

appellatio interponitur ad Metropolitanum ex ſententia prolata ab Epiſcopo in caſu, quo proceſſit etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus. alleg. 92. n. 13. 633

appellatio quoad effectum deuolutiuum ab Epiſcopo viſitante, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, interponitur ad Metropolitanum. alleg. 92. n. 14. 633

appellari poteſt à commiſſis arbitrio Iudicis ſi partem lædit, aut grauat. alleg. 96. n. 5. 651

appellatio à ſententia Conſeruatoris eſt admittenda. allegat. 106. n. 33. 706

appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarũ prouinciarum tit. 3. c. 1. nu. 26.

appellatio gradatim non omiſſo medio, eſt interponenda, ibid. num. 27.

† approbatus ad audiendas confeſſiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non ſufficit habuiſſe. 840. 2. c.

¶ Approbatus ab Epiſcopo, Vicario generali, vel habentibus quaſi Epiſcopalem per examen, vel alia ratione, debet eſſe Sacerdos approbatus ab Epiſcopo iam confirmato, & habente ſubditos, vt valide adminiſtret Pœnitentiæ Sacramentum. alleg. 25. n. 3. cum ſeqq. 228

approbatus ad Confeſſiones cenſetur, cui Epiſcopus curam animarum ad tempus tradidit, etiamſi illum non ſubiecerit examini, ibid. nu. 6.

approbatus dumtaxat cenſetur prouiſus de Parochiali eccleſia per concurſum in ea ciuitate, vel oppido, vbi ſita eſt Parochia, ibid. nu. 8.

approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio, vel contra iudicium non cenſetur approbatus, ibid. n. 19. 230

approbandus Sacerdos eſt ab antiſtite loci, vbi fit Confeſſio, ibi. nu. 14. 229

approbatio ad Confeſſiones audiendas ſufficit, quod in voce habeatur, ibid. nu. 10.

approbatus ab Epiſcopo ad certum tempus illo finito poteſt eũ iterum examini ſubijcere, ibid. nu. 34. 231

approbatus, & electus per concurſum, ſi non vult conſentire penſioni, quæ à Papa ſuper beneficio reſeruatur, tunc Papa ſolet beneficium alteri conferre abſque concurſu. alleg. 60. nu. 39. 499

approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, eſt denuo examinandus ſi ad aliam admitti procuret. alleg. 61. num. 10. 507

approbatus ſemel non eſt amplius examinandus in beneficijs ſimplicibus, ibid. nu. 11. 508

¶ Arbiter poteſt eſſe laicus in cauſa clericorum ſi in ipſum ſimul cum clerico compromittatur. alleg. 108. nu. 8. 715

¶ Archiepiſcopus in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poteſt. alleg. 32. nu. 34. 274

† archiepiſcopus licet reſpectu Ordinis in ſubſtantia nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamen exequutionis & exercitij maiorem habet ſolicitudinem, p. 1. tit. 4. n. 1.

† archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem, niſi in caſibus à iure expreſſis ibid. n. 2.

† archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruare faciant quod ſeruatur in Metropolitana, ibid. nu. 9.

† archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id, quod debet ibid. n. 12.

† archiepiſcopus de ciuilibus tantum cauſis ſuffraganeorum cognoſcere poteſt, ibid. n. 28.

† archiepiſcopus cum in prouincia ſua iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, ac familiæ ſuæ, ibid. n. 32.

† archiepiſcopus poteſt cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt vel ſuper illa re, de qua eſt appellatum, nõ autem inter eos inuitos, ibid. n. 65.

† archiepiſcopus non cognoſcit in cauſa appellationes quoad alios, qui partes non fuerunt, ibid. n. 68.

† archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram eſſe, ibid. n. 72.

archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorum Suffraganeorum, vel facultatem concedere eos coniungendi, niſi actu viſitet. alleg. 32. n. 125. 283

archiepiſcopus in ſua diœceſana Synodi Conſtitutionibus validè diſpenſat. alleg. 34. nu. 3. 298

archiepiſcopus inualidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis. alleg. 34. nu. 8. 298

archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei. alleg. 36. nu. 20. 304

archiepiſcopus dum actu viſitat gaudet diſpenſandi, & abſoluendi poteſtate in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus circa ſubditos ſuffraganeis. alleg. 39. nu. 19. 312

† archiepiſcopus coadiutor exercens Pontificalia in Eccleſia præſente coadiuto vti poteſt capa, eo autem præſente vti debet Mantelletto, & Rochetto. alleg. 118. nu. 10. 747

† archiepiſcopi in votis Epiſcoporum ſuffraganeorum diſpenſare poſſunt. 849. c. 2.

archiepiſcopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam ſuam prouinciam, & Archiepiſcopatum, etiamſi non ſit in actu viſitationis. alleg. 88. nu. 15. 625

archiepiſcopus conſecratus, etiamſi nondum pallium receperit, poteſt licentiam impertiri in diſpoſitionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus. alleg. 99. nu. 4. 663

archiepiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolẽnes benedictiones, & diuina officia celebrare. allegat. 105. nu. 66. 700

archiepiſcopi ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis. alleg. 111. n. 25. 726

archiepiſcopi extra prouinciam Crucem præferre non poſſũt. par. 1. tit. 3. c. 1. n. 24.

† archiepiſcopus in prima inſtantia non habet iuriſdictionem cuiuſcunque negligentiæ prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum. alleg. 126. nu. 8. 769

† archiepiſcopus nõ poteſt adiri in prima inſtantia per viã ſimplicis querelæ propter negligentiam Epiſcopi, ſecus per viã appellationis, ibid. n. 14. 770

† archiepiſcopus per ſimplicem querelam adiri nõ poteſt ob negligentiam Epiſcopi denegantis abſolutionem ab excommunicatione, ibid. nu. 24. 773

† archiepiſcopus non poteſt ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtandis licentijs, ſed ſolum compellere ipſum Epiſcopum iniustè negligentem concedere diſpenſationem ab illo ex iuſta cauſa per officium Iudicis petitam. ibid. n. 32. 774

† archie-

† archiepiſcopus poteſt adiri ad effectum compellendi Epiſcopũ vt conſentiat, quamuis eo negligente concedere pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſſet ad Summum Pont. ibid. num. 35.
† archiepiſcopus poterit præſtare conſenſum denegatum ad Epiſcopum, & illius negligentiam in eo præſtando ſupplere vbi actum fuerit remedio appellationis, ibid. n. 36. 775
¶ Aquam ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſi ſunt. tit. 2. gloſ. 11. nu. 14. 84
aqua benedicta quam vim, & effectum habeat. alleg. 28. num. 58. pag. 257. Quam antiqua ſit eius inſtitutio in Eccleſia contra mala ſpiritualia, dæmoneſque oſtenditur n. 59.
aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert ſanitatem corporalem, ibid. nu. 60.
¶ Arborum & vitium inciſores tenentur ad omne damnum, quod earum dominus ex ipſa inciſione patitur, & quomodo ſit facienda reſtitutio oſtenditur. alleg. 51. nu. 81. 395
arborum inciſor, quæ in ſuo ſolo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt an peccet, teneaturque ad reſtitutionem oſtenditur, ibid. nu. 82.
¶ Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus. alleg. 33. num. 10. pag. 295. & alleg. 45. n. 2. 342
† argumentum valet à libertate ad primam cauſam. 908. 2. b.
argumentum de maiori ad minus in priuilegijs particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis affirmatiuè prolatum non valet. alleg. 33. n. 13. 295
argumentum de iuriſdictione ad dominium non rectè deducitur alleg. 54. nu. 37. 437
argumentum à contrario ſenſu non valet quando ex illo ſequeretur abſurdum. tit. 3. c. 2. nu. 99.
¶ Arma, & alia vſui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini. alleg. 50. n. 64. 365
† arma breuiora tribus palmis permittentes portare in ſtatu eccleſiaſtico incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 870. 2. d.
¶ Armatorum collectas, & caualcatas facientes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. n. 164. 375
¶ Auarus non ſolum eſt, qui rapit aliena, ſed & ille qui cupide ſeruat ſua. tit. 2. gloſ. 15. nu. 3. 90
auaritia omnium malorum radix, ibid. nu. 4. 90
¶ Aſtrologi qui dicantur remiſſiuè. alleg. 51. n. 133. 321
aſtrologiam iudiciariam exercentes quas pœnas hodie incurrãt oſtenditur. ibid. nu. 134.
¶ Archidiaconatus duos habens dignitate pares, tenetur renetur reſidere in quo magis ſibi placuerit. alleg. 53. numer. 114. 425
archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione Viſitationis, ibid. nu. 126. 426
archidiaconi ipſo iure abſque aliquo facto Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus vicariorum munus exercent, dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos ordines, ac monitoria cõcedunt, alleg. 54. n. 17. 435
† archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima conſuetudine, vel priuilegio iuriſdictionem ſede vacante exercere poteſt, id poterit in vacatione vera, nõ autem in ficta. alleg. 132. n. 19. 797
archidiaconus non ſuſtinet Vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur Vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum adminiſtrare poteſt, ibid. n. 163. 448
archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem in omnibus Eccleſijs vbi id fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico debent eſſe. alleg. 60. n. 60. 500
archidiaconi, & alij inferiores viſitandi ius habere poſſunt, ſi id longa conſuetudine præſcripſerunt. allegat. 73. num. 22. 563
¶ Arctati occaſione beneficij recepti; & recipiendi qui dicantur. 825. 2. c.
¶ Arreptitii probibentur ordinari. 831. 1. c.
¶ Aſa Rex quoniam ſe totum humanis applicuit remedijs, nulla Dei habita cognitione mortuus eſt. alleg. 61. n. 13. 631
¶ Aſſaſini bene ficia vacant ipſo iure. alleg. 57. n. 238. 486
† aſſaſſinij pro crimine an ſit actualiter degradandus clericus, alleg. 110. n. 12. 719
¶ Aſſenſus Apoſtolicus non requiritur in alienatione ab vna Eccleſia alteri facta. alleg. 95. nu. 56. 647
aſſenſus Apoſtolicus ſuper alienatione rerum Eccleſiæ de ſtylo Curiæ Romanæ quando concedatur, & quibus perſonis, oſtenditur, ibid. n. 71. 648
aſſenſus Apoſtolicus ex lapſu 30. vel 40. annorum cum poſſeſſione præſumitur, ibid. nu. 72.
¶ Aſſeſſorem laicum in cauſis criminalibus clericorum poteſt Epiſcopus aſſumere. alleg. 108. nu. 6. 715
¶ S. Auguſtinus ac Beatus Valerius ſucceſſores ſibi elegerũt ex conceſſione Romani Pont. vt aliqui putarunt, vel meliùs ſecundum alios ſibi ſucceſſores ſolum non elegerunt, ſed potius perſonas à ſe propoſitas Clerus, & populus per acclamationem conſentiens elegit. tit. 1. c. 3. nu. 41. 16
S. Auguſtinus Epiſcopatum inuitus ſuſcepit, & tempore ordinationis ſuæ vbertim lachrymatus eſt, tit. 2. glo. 1. n. 22. 43
S. Auguſtinus quantum temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur. tit. 2. gloſ. 5. nu. 14. 60
S. Auguſtini ordo eſt antiquior Mendicantibus. alleg. 77. nu. 17. 585
S. Auguſtinus vſus fuit frugali, & parca menſa, tit. 2. gloſ. 7. nu. 19. 67
S. Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cautor, tit. 2. gloſ. 8. nu. 14. 70
S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit, tit. 2. gl. 9. n. 17. 75
¶ Augures qui dicantur, remiſſiuè. alleg. 51. n. 127. 320
¶ Auris an ſit membrum. alleg. 42. nu. 38. 334
auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa, eſt irregularis, ibid. nu. 39.
¶ Auditores Rotæ Romanæ conſequuntur fructus, & diſtributiones ſuarum præbẽdarũ in abſentia. all. 53. n. 155. 428
¶ Auditor Cameræ, aut quiuis alius iudex ordinarius Romanæ Curiæ non poteſt cognoſcere de cauſis Eccleſiaſticis in prima inſtantia. alleg. 81. n. 3. 598
auditor Cameræ cauſas obligatione Camerali firmatas in partibus exiſtentes aduocare poteſt, etiamſi extra Curiam contractæ ſint, & licèt pẽdeant coram ordinarijs, ib. n. 16. 599
auditor Cameræ quando poſſit de cauſis beneficiorum reſeruatorum Sedi Apoſt. etiam immediatè cognoſcere, oſtenditur, ibid. nu. 17.
† auditor Cameræ qui vigore facultatis aliquid præter obſeruatum innouat, incurrit excõmunicationẽ Papalẽ. 861. 2. d.
¶ Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Brachara coboneſtata fuit. tit. 3. c. 8. nu. 6. 135
¶ Authenticum documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine aliquo adminiculo, & iure aut conſuetudine ſpeciali. alleg. 72. n. 22. 544
¶ Auxilium præſtans in delicto punitur prout ipſe delinquens. alleg. 51. nu. 15. 387

B

Baculus in Epiſcoporum manibus quid ſignificet. tit. 1. c. 5. num. 13. 22

Baculo

Baculo quare ſummus Pontifex non vtatur. ibid. nu. 14.

¶ Balbus ac blæſus qui detinetur loqui, ac verba explicare, non eſt ad Ordines aſſumendus. alleg. 42. num. 35. 334

¶ Baldachinum erigere in Eccleſiis Regularibus licet Epiſcopis Pontificalia exercentibus. alleg. 80. n. 17. 597

baldachinum erigere non poſſunt Abbates S. Benedicti & cæteri omnes ſimiles quando ſolemniter in propriis Eccleſiis celebrant. ibid. nu. 18.

¶ Balthaſar dazeredo Regni Portugaliæ Prothomedicus laudatur. alleg. 91. nu. 9. 630

¶ Baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad reſidentiam. alleg. 53. nu. 80. 422

Baptiſmi Sacramentum tam paruulis, quam adultis tempore interdicti adminiſtratur benedicto fonte, & patrinis adhibitis. alleg. 31. n. 22. 267

baptiſmus ſolemnis familiæ cuiuſdam ex primariis inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factus. tit. 2. gloſ. 17. nu. 10. 95

baptizatum ſe credens cum re vera non fuerit, ſi Ordines procurauerit an eos recipiat, Chriſtiuè corpus celebrando conficiat. alleg. 2. n. 9. 151

baptizatus quis probatur vnico teſte. alleg. 27. nu. 8. 241

baptizati per Confirmationem plenè fiunt Chriſtiani. alleg. 30. nu. 8. 260

¶ Barbam habens corroſam, aliauè deformitate maculatam non eſt ordinandus. alleg. 42. n. 41. 335

¶ Baro aſſumi poteſt ad ordines ab eo Præſule, in cuius diœceſi habet feudum. alleg. 4. nu. 32. 159

baronum filii adipiſcuntur domicilium in eo loco in quo genitor, propter dictum feudum contraxit, ibid. nu. 33.

baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit. allegat. 50. num. 145. 373

baro, vel Dominus Sedis Apoſt. ſubiectus frumentum, fruges, vltra ſibi vſum familiaque ſuæ neceſſarium emens in excõmunicationem Papalem incidit. ibid. nu. 146. 374

¶ Bartholomeus à Martyribus ſuperiorum iuſſu coactus archiepiſcopatum Bracharen. inuitus ſuſcepit, quo poſtea renunciato in monaſterium ſui ordinis ſe recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit. tit. 2. gloſ. 1. nu. 25. 44

¶ S. Baſilius victu, & cultu fuit abſtinentiſſimus. tit. 2. gloſſ. 7. num. 20. 67

† beguinarum ſtatum aſſumentes, ſeu ſequentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 867. 1. c.

¶ Benedictio Epiſcopi efficit vt Abbas poſſit conferre ordines minores. alleg. 27. nu. 52. 246

benedictio Epiſcopi dari debet Abbatibus illis diebus, quibus Ordines minores conferri poſſunt, & ſine aliquo examine. alleg. 27. nu. 52. 246

benedictio Epiſcopi eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum Ordinem. alleg. 27. nu. 55.

benedicens inaduertenter Epiſcopus Calices, vel corporalia in aliena diœceſi à ſuſpenſione non excuſatur. allegat. 6. num. 8. 165

benedicit Epiſcopus Abbates, Abbatiſſas, moniales. allegat. 27. nu. 51. 246

benedicere Abbatem renuens Epiſcopus tertio monitus, poterit tunc Abbas non expectata benedictione ordines conferre, & Officium ſuum adminiſtrare. ibid. nu. 54.

† benedicere populum per totam prouinciam poteſt Archiepiſcop. par. 1. tit. 4. nu. 42.

benedicendi Virgines conſuetudinem, non amplius eſſe in vſu cenſuit Sacra Congr. ibid. nu. 58. 247

Benedici in Abbatiſſas prohibentur minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſæ non fuerint. ibid. n. 59.

benedicenda iure non eſt Abbatiſſa temporalis. ibid. n. 60.

benedicens veſtes Epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus eſt irregularis. ibid. nu. 62.

benedictionem ſolemnem dare poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi in fine diuinorum Officiorum, & ſimplicem ſuis populis in itineribus. ibid. nu. 63.

benedictionem dare poteſt Epiſcopus extra ſuam diœceſim priuatim celebrans, ibid. nu. 64.

benedictionem dare non poteſt Presbyter præſente Epiſcopo ſine eius aſſenſu, ibid. nu. 66.

benedictionem populo dare quãdo poſſit Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem. ibid. nu. 67.

benedictiones non tenetur in ſecundo matrimonio recipere, qui ſemel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud iniit matrimonium, etiamſi fortè primum fuerit inualidum. alleg. 32. nu. 183. 290

benedictio ſolemniter fit ex conſuetudine recepta ſi fœmina ſolum nondum fuiſſet benedicta. ibid. nu. 184.

benedictiones matrimoniales poſſunt fieri à Parocho vtriuſuis contrahentis. alleg. 32. nu. 185.

benedictionem ſecundis nuptiis impertiens in caſu non permiſſo ab officio, & beneficio ſuſpenditur. alleg. 32. nu. 186.

benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur. alleg. 32. n. 205. 293

benedictiones tempore interdicti an fieri poſſint ſeruata moderatione cap. alma mater §. adiicimus de ſent. excomm. libr. 6. alleg. 32. nu. 206.

† benedictionem priuatam in itinere licet Epiſcopo dare tempore interdicti. 851. 2. d.

¶ Benedictus Ægidius Luſitanus. tit. 3. cap. 2. nu. 46. 115

¶ Beneficiatus perpetuo abſens ab Eccleſia iuſta de cauſa poteſt Summi Pontificis conceſſione fructus beneficii percipere. alleg. 50. nu. 26. 362

beneficiatus qui nequit, aut non debet Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario. alleg. 69. nu. 40. 531

beneficiatus ad effectum vt effugiat forum ſeculare non ſufficit probare titulum beneficii, niſi etiam probet illius poſſeſſionem. alleg. 12. nu. 4. 180

beneficiati an dominium fructuum ſuorum beneficiorum habeant oſtenditur. alleg. 114. n. 4. 734

beneficiatus qui propter intruſum non fuit adeptus poſſeſſionem, ſi collatio beneficii ſit valida, fori priuilegio gaudet. alleg. 12. nu. 5. 181

beneficiatus in ægritudine conſtitutus an poſſit immoderatas facere donationes. alleg. 114. n. 35. 739

beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & tonſuram non deferat. alleg. 12. nu. 6. 181

beneficiatus gaudet fori priuilegio, etiamſi beneficium ſit modici valoris. alleg. 12. n. 7. 181

beneficiatus corpore impeditus habet iuſtam cauſam reſignãdi beneficium coram ordinario. alleg. 69. n. 35. 530

beneficiatus corpore vitiatus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario. alleg. 69. nu. 36. 530

† beneficiatus perpetuo abſens ab Eccleſia iuſta de cauſa poteſt Summi Pont. conceſſione fructus beneficii percipere. alleg. 50. n. 26. 362

beneficiatus ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poteſt teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum. alleg. 114. nu. 6. 735

¶ Beneficii ratione etiã tenuis efficitur beneficiatus ſubditus illius Epiſcopi, in cuius Epiſcopatu illud habet. nu. 44. 160

Beneficia conferre poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus, tit. 1. c. 1. nu. 14. 3

beneficij ratione requirentis reſidentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco, vbi illud habet. allegat. 4. num. 46. 160
beneficij ius, titulus, & poſſeſſio amittuntur per renunciationem. alleg. 57. nu. 200. 483
beneficij vnius diœceſis ratione vniti alteri diuerſæ diœceſis efficitur quis ſubditus Epiſcopi, vbi extat beneficium principale. alleg. 4. n. 53. 161
beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari poſſit, debet pertingere ſummam, quæ Clerico ſuſtentando ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribuſque Epiſcopalibus ſoluendis ſufficiat. alleg. 19. n. 13. 202
beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario, ſi non apparet de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis. alleg. 57. n. 14. 464
beneficij collatione facta vna die à Papa, & Ordinario, præualet collatio Ordinarij, ſi in ea appoſita ſit hora, & in collatione Papæ non. alleg. 57. n. 15 464
† beneficiorum collatio vbi ad Epiſcopum & Capitulum communiter ſpectauerit tunc deuolutio ex capite negligentiæ nõ fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum. allegat. 126. n. 74. & 781. & 782.
beneficii ſecundi ſufficientis habita poſſeſſione vacat primum ſufficiens per ſententiam, niſi ſit magna beneficiorum coacervatio, quia tunc vacabit ipſo iure. allegat. 62. num. 3. 511
beneficij primi requirentis reſidentiam inducitur vacatio ipſo iure per adeptionem ſecundi pacificè poſſeſſi. alleg. 62. nu. 28. 513
beneficij principalis natura, & qualitas attenditur, non autem annexi. alleg. 66. nu. 40. 524
beneficijs licèt ipſo iure priuentur vitium Sodomiæ committentes per Bullam Pij Quinti tamen ea retinere poſſunt, quouſque ſententia declaratoria interueniat. alleg. 44. nu. 29. 341
beneficijs priuatus ipſo iure non poteſt ea in fauorem alicuius reſignare. alleg. 57. nu. 256. 488
beneficiorum Eccleſiaſticorum prouiſione, vel collatione, vel in eorum poſſeſſionem admiſſione aliquid exigentes, in excommunicationem Papalem incidunt. allegatio. 50. num. 125. 372
beneficiorum appellatione non veniunt dignitates. allegat. 45. num. 13. 343
beneficiorum omnium in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos Ordinarios. & ipſo iure fundatam habent intentionem ea conferendi. alleg. 57. num. 1. 462
beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæreſis, cum cura, & ſine cura, ſecularia, & regularia, reſeruantur Sũmi Pontificis diſpoſitioni. alleg. 57. nu. 36. 465
beneficiorum ſub retentione, quæ alias vacabant per promotionem ad Epiſcopatum, non comprehenditur facultas trãſferendi penſiones. alleg. 57. n. 70. 468
beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus à quolibet illarum Antiſtite promoueri poteſt. alleg. 4. n. 51. 160
beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali. alleg. 4. nu. 45. 160
beneficium habens in commendam maximè perpetuam poteſt ordinari ab Epiſcopo loci vbi ſitum eſt. allegat. 4. nu. 50. 160
beneficium, obtentum in fraudem non iuuat quoad ſuſceptionem ordinum. alleg. 4. n. 57. 161
beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum vt ſufficiat ad honeſtè viuendum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi. alleg. 19. n. 8. 202
beneficium inſufficiens patrimonio adiunctum poteſt conſtituere ſufficientem titulum. alleg. 19. n. 14. 202
beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus debet pacificè poſſideri. alleg. 19. n. 15. 202
beneficium litigioſum, & non pacificè poſſeſſum fit citatione. alleg. 19. nu. 17. 203
beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit reſignari non poteſt, niſi facta mentione quod fuerit ad illius titulum promotus, alias reſignatio erit nulla. allegat. 19. nu. 32. 204
beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habens ad cuius titulum Ordinari poſſit, cum titulo ſaltem patrimonij, permittente Epiſcopo, ordinari poteſt. allegat. 19. n. 53. 207
beneficium non habens poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit qui illi ſpõdeat neceſſaria ſubminiſtraturum. alleg. 19. n. 73. 200
beneficium ſimplex habens non poteſt cogi reſidere in diœceſi vbi illud habet. alleg. 21. nu. 6. 215
beneficium obtinere non poteſt per ſaltum promotus. alleg. 47. nu. 4. 347
beneficium ad certum tempus conferre ſolus valet Summus Pontifex. alleg. 50. nu. 25. 362
beneficia in Curia Romana vacantia ſolus confert Papa. alleg. 50. nu. 27. 362
beneficia quæ incompatibilia iure dicuntur vni, eidemque clerico conferre ſolus Papa poteſt. alleg. 50. nu. 28. 362
beneficiorum multitudine ſe onerantes cupiditatis, & auaritiæ baratro merguntur. tit. 2. gloſ. 15. nu. 6. 90
beneficia iuriſpatronatus Eccleſiaſtici comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. allegat. 57. num. 257. 488
beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ comprehenduntur, ib. num. 258.
beneficia omnia vacantia, etiam in quiquslibet Cathedralibus, & alijs Eccleſijs, ab Epiſcopo, ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda. alleg. 58. n. 2. 489
beneficij ius eo ipſo perdit quis per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem illius. alleg. 57. n. 220. 485
beneficium de menſa Prælati illud dicitur, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari; ſeu Abbatiali, ibid. nu. 16. 490
beneficia deuoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare, ibid. n. 17.
beneficium curatum, quod verè eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum. alleg. 60. n. 28. 498
beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt concurſu non ſunt conferenda, ibi. nu. 33. 499
beneficia ſimplicia concurſu non conferuntur, ibid. n. 36.
beneficium ſimplex conſequi volenti ſatis eſt ſi Canonicas Horas recitare, ac conſtruere ſciat, ibid. n. 72. 502
beneficium ſimplex nullus ante decimum quartum annum poteſt obtinere. ibid. nu. 73.
beneficium ſimplex ex diſpenſatione Summi Pontificis infanti poteſt conferri. ibid. nu. 74.
beneficium ſimplex vt poſſit obtineri, ſufficit, quod decimus quartus annus ſit cœptus, quamuis non ſit expletus, ibid. nu. 76. 503
beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni, aliàs vacat ipſo iure, ibid. n. 83.
beneficium ſuperius, qui eſt adeptus, examinari denuo debet, vel ſi ad ſimile beneficium promoueatur in Eccleſia tamen vel loco ampliori, maiori ue, aut nobiliori, ibid. nu. 90. 504
beneficium digno diœceſano, omiſſo digniore alterius diœceſis, abſque peccato conferri poteſt, ibid. n. 99. 505

Bene-

beneficium digno vbi confertur omiſſo digniori cum exigua ꝑte damni, non committitur peccatum mortale, ibid. numero 100.

beneficia plura ſimplicia obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferendum, vel ad ſummum duo, quando primum ad honeſtam non ſufficit ſuſtentationem. alleg. 62. nu. 1. 510

Beneficia ſimplicia obtinens vltra vnum, quod ſufficiat ad honeſtam ſuſtentationem peccat mortaliter, ibid. n. 2.

beneficij ſecundi ſufficientis habita poſſeſſione vacat primum ſufficiens per ſententiam, niſi ſit magna beneficiorum coacervatio, quia tunc vacabit ipſo iure. ibid. n. 3. 511

beneficium ſimplex inſufficiens habenti, quod reſidentiam non requirat, licèt aliud curatum conferri, alleg. 62. nu. 1. 510

beneficia duo ſimplicia, quando vnum ſufficit ad vitam clerici commodè ſuſtentandam, ex indulgentia, & auctoritate Epiſcopi nullus poteſt habere. alleg. 62. nu. 6. 511

beneficium poteſt Epiſcopus conferre habenti iam in penſionibus Eccleſiaſticis ſufficientem ſuſtentationem. alleg. 62. nu. 7. 511

beneficia duo, tria, aut plura ſimplicia quando non ſufficiunt ad honeſtam ſuſtentationem. poteſt de ſtylo Curiæ aliud ſimplex illa obtinenti conferri, donec commodè clericum alant. alleg. 62. nu. 10. 511

beneficium ad congruam ſuſtentationem ſufficiens, quod dicatur. alleg. 62. nu. 11. 511

beneficium vniforme ſub eodem tecto quando dicatur, ad inducendam incompatibilitatem. alleg. 62. n. 13. 511

† beneficij fundationis in limine pertinet ad Epiſcopum examinare locum erectionis, dotis congruentiam, & futurum regimen. 895. 1. a.

beneficium ſitum in capella, clauſtro, Cœmiterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ, cenſetur eſſe in eadem Eccleſia. alleg. 62. nu. 14. 511

beneficium primum ſimplex vacat ipſo iure, vbi ſecundum ſimile adipiſcitur in eadem Eccleſia. alleg. 62. n. 16. 512

beneficia duo ſimplicia ſub eodem tecto, ſi ſint difformia, poſſunt ex diſpenſatione Epiſcopi obtineri, dummodo, vnum non ſufficiat ad vitam Clerici. alleg. 62. nu. 17. 512

beneficium quando dicatur pater obtinere vt in eo filius ſuccedere non poſſit? alleg. 65. nu. 7. 518

beneficium non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis. alleg. 65. nu. 14. 518

beneficia vnius diœceſis, beneficijs, vel pio loco alterius diœceſis non vniuntur. alleg. 66. nu. 9. 522

beneficia curata non vniuntur Monaſterijs dignitatibus, præbendis, ſeu alijs beneficijs ſimplicibus. alleg. 66. n. 10. 522

beneficia ſimplicia quomodo vnienda. alleg. 66. nu. 14. 522

beneficium curatum annexum ſimplici aſſumit naturam ſimplicis. alleg. 66. nu. 44. 524

beneficium principale in impetratione ſufficit tantum exprimi, nec opus eſt exprimere acceſſoriè vnitum. allegat. 66. nu. 47. 524

beneficia de ſui natura præſumuntur congrua. allegat. 67. num. 7. 525

beneficium curatum quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum. alleg. 68. nu. 10. 527

beneficium in vna diœceſi ſitum, ſi permutetur cum alio alterius diœceſis, requiritur in ea permutatione vtriuſq; Epiſcopi, ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas, & conſenſus. alleg. 69. n. 10. 528

beneficium litigioſum ſuper quo pendet lis, non poteſt reſignari, vel permutari, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati. alleg. 69. nu. 19. 529

beneficium primũ incompatibile ita vacat adepta prioris poſſeſſione, vt illud ſtatim poſſeſſor dimittere teneatur in manibus ordinarij, alias vtrumque vacat per Romanum Pontificem conferendum. alleg. 50. nu. 30. 362

beneficia Eccleſiaſtica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam incidunt in excõmunicationem Papalem. alleg. 50. n. 138. 373

beneficium in dubio non cenſetur curatum, ſed ſimplex. alleg. 53. nu. 69. 422

beneficia ſimplicia obtinentes poſſunt cogi per Epiſcopum ad aliquod ſeruitium perſonale in eis faciendum. alleg. 53. nu. 179. 430

beneficia conferendi poteſtas non conceditur in generali Vicariatus commiſſione. alleg. 54. nu. 60. 441

beneficia conferendi data Vicario ſpeciali facultate; non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt. allegat. 54. nu. 62. 441

beneficia conferendi conceſſa Vicario ſpecialis poteſtas eſt latè interpretanda. alleg. 54. nu. 63. 441

beneficia conferendi ſpeciali poteſtate data Vicario, intelligitur data poteſtas commendandi. alleg. 54. n. 64. 441

beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato non poteſt Vicarius. alleg. 54. n. 71. 442

beneficia vnire ſine ſpeciali conceſſione non poteſt Vicarius. alleg. 54. nu. 72. ibid.

beneficia conferre poteſt Vicarius ante ſcientiam mortis Epiſcopi, ſi conferendi poteſtatem habeat. alleg. 14. num. 153. 447

beneficia in quolibet menſe vacantia poterant olim conferre Epiſcopi. alleg. 57. nu. 2. 463

beneficia omnia reſpectu Summi Pontificis ſunt manualia, & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis. allegat. 57. n. 8. 463

beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacare dicuntur non ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa. allegat. 57. num. 22. 464

beneficia in Curia vacare dicuntur, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur. alleg. 57. n. 24. 464

beneficia iuriſpatronatus laicorum non dicuntur vacare in Curia, vt diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruentur. alleg. 57. nu. 25. 465

beneficia iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur in reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſæ, quamuis adſint verba illa, ad cuiuſcunque collationem, prouiſionem, electionem, præſentationem, &c. alleg. 57. nu. 26. 465

beneficia, quæ ſunt mixta iuriſpatronatus clericorum & laicorum, cum ad hoc propoſitum laicalia cenſeantur, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in Curia vacantium. alleg. 57. nu. 27. 465

beneficia Iuriſpatronatus laicalis competentis ex priuilegio, vel præſcriptione, non tamen ex fundatione, conſtructione, vel dotatione dicuntur vacare in Curia. alleg. 57. num. 28. 465

beneficia regularia non veniunt in reſeruatione vacationis in Curia. allegatio. quinquageſima ſeptima, numero 29. 465

beneficia curam animarum habentia, ſi vacent in curia ante collationem, Apoſtolic. Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet. allegatio. 57. num. 30. 465

beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorũ in Curia vacantium, niſi etiam curiam ſequantur, & curiales exiſtant. alleg. 57. nu. 31. 465

beneficia de Vrbe non comprehenduntur ſub reſeruatione de beneficijs vacantibus apud Sedem Apoſtolicam. alleg. 57. nu. 32. 465
beneficia diſpoſitioni Romani Pontificis reſeruantur per ſolam appoſitionem ſua manus quamuis inutiliter factam. alleg. 57. nu. 23. 465
beneficia vacantia, Sede Epiſcopali vacante, cuiuſcunque ſpeciei, & qualitatis ſint, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis. alleg. 57. n. 35. 465
beneficia per crimen hæreſis an vacent ipſo iure, vel poſt ſententiam latam? alleg. 57. n. 38. 466
beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontificis. alleg. 57. nu. 39. 466
beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus ad nouam Romani Pontificis prouiſionem pertinent. allegat. 57. nu. 40. 466
beneficia quæcunque recepta in confidentiam vacant ipſo iure, & ſunt Apoſtolicæ Sedi reſeruata. allegat. 57. numero 41. 466
† beneficij collatio facta à ſuſpenſo eſt ipſo iure nulla. 885. 1. c.
† beneficium tertium ſimplex & inſufficiens ſi Epiſcopus conferat habenti iam pariter duo ſimplicia inſufficientia vacat primum. 890. 1. d.
† beneficium liberum beneficio iurispatronatus vnire poteſt Epiſcopus. 895. 1. e
† beneficium Eccleſiaſticum fit vbi accedit auctoritas Epiſcopalis in erectione. 895. 2. a.
beneficia quæcunque recepta in confidentiam non ſolum vacant ipſo iure, ſed etiam quæ obtinebat confidentiarius. alleg. 57. nu. 42. 466
beneficia parochialia collata non ſeruata forma Concil. Trident. ſeſſion. 24. de reformation. capit. decimo octauo, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata. allegatio. 57. numero. 43. 466
beneficia, quæ intra ſex menſes à die, quo nouit beneficium vacare Ordinarius conferre noluit, & ſimiliter Archiepiſcopus, ſtatim ad Papam deuoluuntur. allegat. 57. num. 44. 466
beneficia omnia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur cum Decreto, quod prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes dimittere teneatur, illis elapſis, non facta huiuſmodi dimiſſione, Sedi Apoſtolicæ reſeruantur. alleg. 57. nu. 45. 466
beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum reſeruantur Sedi Apoſt. alleg. 57. n. 46. 466
beneficia vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente in Curia reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis. alleg. 37. nu. 47. 467
Beneficia litigioſa ad effectum vt Ordinarius non poſſit prouidere dici poſſunt diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruata. alleg. 57. nu. 49. 467
beneficia collata à Cardinalibus vigore ſuorum indultorum reſeruantur Summo Pontifici quando intra ſex menſes promiſi, à Sede Apoſt. nouas prouiſiones non impetrauerint. alleg. 57. nu. 52. 467
beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camaldulen. ſunt reſeruata diſpoſitioni Romani Pontificis. nu. 53. ibid.
beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in menſibus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, ſunt reſeruata Summo Pontifici, nu. 54. ibid.
beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque iudices, aduocatos, & procuratores, teſtes, vel notarios, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis. nu. 55. ibid.
beneficia illorum, qui ſeipſos examini pro alijs ſupponunt, reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſt. nu. 56. ibid.
beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtol. nu. 57. ibid.
beneficia vacantia per depoſitionem, priuationem, tranſlationem, ac muneris conſecrationis ſuſceptionem auctoritate Apoſtol. factas, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis. alleg. 57. nu. 65. 468
beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel Monaſteriorum regimina ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontif. num. 66. ibid.
beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam. nu. 67. ibid.
beneficia prouiſi per Romanum Pontificem ad Epiſcopatum ſtatim quod ad eum promotus eſt, poſſunt conferri tanquã vacantia, non expectata conſecratione. n. 68. ibid.
beneficia obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Epiſcopatum. nu. 69. ibid.
beneficia etiam ſimplicia vacant per promotionem ad Epiſcopatum. nu. 71. ibid.
beneficia promoti ad Epiſcopatum in terris infidelium exiſtentem, ſeu titularis, cùm per eum non ſtet aſſequi illius poſſeſſionem, non vacant. alleg. 57. n. 74. 469
beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, &c. auctoritate Apoſtolica prouiſorum diſpoſitioni Sedis Apoſt. reſeruantur. nu. 77. ibid.
beneficia vacantia per execrabilitatem diſpoſitioni Summi Pont. reſeruantur. nu. 79. ibid.
beneficia de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Concil. Triden. decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum, reſeruantur Summi Pontificis diſpoſitioni. nu. 80. ibid.
beneficia vacantia tempore vacationum Epiſcopatuum reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis, etiamſi ad Epiſcopum ſpectaret electio, nominatio, ſeu præſentatio, & collatio, vel inſtitutio ad alium. alleg. 57. n. 90. 471
beneficia vacantia poſt renunciationem Epiſcopatus à Papa admiſſam, uel poſt tranſlationem ad alium Epiſcopatum, quando Sedi Apoſtolic. reſeruata cenſeantur. alleg. 57. nu. 92. 472
beneficia omnium Subcollectorum ſunt reſeruata, ſi deputentur in aliqua ciuitate, vel diœceſi ſucceſſiuè, ita quod eodem tempore unicus tantum ſit. alleg. 57. nu. 121. 475
beneficia omnia Collectorum ſeu Subcollectorum, quæ habuerunt tempore officij ſunt reſeruata, etiamſi ante officium illa obtinuiſſent. n. 123. ibid.
beneficia Eccleſiarum ſancti Ioannis Lateranenſis, ac ſancti Petri, & B. Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reſeruauerit, cum ſit Vrbis Epiſcopus? alleg. 57. n. 133. 476
beneficium Eccleſiaſticum ut dicatur quæ conditiones requirantur? alleg. 57. nu. 141. 477
beneficia manualia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 152. 478
beneficia de menſa non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 155. 479
beneficia unita acceſſoriè non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ, ſecus ſi ſint unita æquè principaliter. n. 158. ibid.
beneficium curatum ut dicatur, quæ concurrere debeant? nu. 157. ibid.
beneficium curatum non dicitur ex iure ſepeliendi, numero 161. ibid.

Beneficium curatum poteſt dici, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris. n. 163. ibid.

beneficium curatum non dicitur, quod habet certum tempus, non tamen in perpetuum. alleg. 57. n. 165. 480

beneficium curatum non dicitur Prioratus per Vicariũ perpetuum deſeruiri ſolitus. nu. 166. ibid.

beneficia omnia præſumuntur ſecularia, niſi Regularia probentur. nu. 167. ibid.

beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerentur, vel illa, quæ per quadraginta annos conſueta ſunt regi per viros Regulares. nu. 168. ibid.

beneficia Regularia Regularibus conferri debent. n. 170. ibi.

beneficia Regularia non poſſunt conferri nouitijs, ſed expreſsè profeſſis. nu. 171. ibid.

beneficia Regularia defectu Regularium ſecularibus conferri poſſunt. nu. 172. ibid.

beneficia omnia cuiuſcunque generis & qualitatis fuerint, & vbicunque exiſtentia comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. num. 176. ibid.

beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata non includuntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. allegat. 57. nu. 179. 481

beneficium monoculare comprehenditur, ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. n. 180. ibid.

beneficia creata & fundata poſt promulgationem regulæ nouæ Cancellariæ, comprehenduntur ſub illius reſeruatione. n. 181. ibid.

beneficia vbicunque exiſtentia ſiue in Eccleſijs Patriarchalibus, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, ſiue alias, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. n. 182. ibid.

beneficium ſi vacet circa mediam noctem vltimi diei, ita vt minimè conſtare poſſit, an fuerit finitus vnus menſis Apoſtolicus, & cœptus alius Ordinarius, prouiſus à quo debeat præualere, oſtenditur. alleg. 57. nu. 188. 482

beneficium vacans in menſe Ordinarij poteſt ab ipſo Ordinario conferri cœpto iam menſe Apoſtolico. num. 189. ibid.

beneficia conſiſtentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. alleg. 57. num. 193. 483

beneficia renuntiata in manibus Ordinarij non cadunt ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. nu. 194. ibid.

beneficia vacantia de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. nu. 195. ibid.

beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem, non comprehenditur in reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. nu. 196. ibid.

beneficium vacare per obitum habentis ius in re ad illud. nu. 198. ibid.

beneficium vacat per obitum beneficiarij itaut ſi miraculosè reſurgeret, non recuperaret illud, parte 3. alleg. 57. nu. 199. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis. alleg. 57. nu. 201. 484

beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præſenti, etiam non ſequuta copula. numero 202. ibid.

beneficium ita vacat per matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij. num. 203. ibid.

beneficium vacat per Matrimonium, etiamſi Vxor illo non conſummato religionem ingrederetur. nu. 204. ibid.

beneficium amittitur ipſo iure per Matrimonium etiam irritum ob conſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens. n. 207. ibid.

beneficium ipſo iure vacat per ingreſſum Religionis, ſequuta profeſſione, non antea. nu. 208. ibid.

beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni. allegat. 57. n. 210. 485

beneficium vacat ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam. nu. 211. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per militiam ſequutam. num. 216. ibid.

beneficium illius, qui tonſuram, & habitum clericalem non aſſumit, vacat ipſo iure. nu. 217. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per electionis caſſationem. numero 218. ibid.

beneficium vacat per poſtulationem, vel repulſionem. num. 219. ibid.

beneficium vacat per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitiuæ in Romana curia prolatæ in cauſa beneficiali. alleg. 57. nu. 221. 486

beneficium vacat ipſo iure per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario, poſtquam beneficiatus monitus fuerit. nu. 222. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per alienationem rerum Eccleſiæ ſine ſolemnitate facta in Extrauag. Ambitioſæ, §. inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis. num. 226. ibid.

beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto. n. 227. ibid.

beneficium an vacet ipſo iure propter crimen hæreſis. num. 228. ibid.

beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipſo iure. nu. 230. ibid.

beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſæ vacat ipſo iure. nu. 231. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis. num. 233. ibid.

beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtol. vacat ipſo iure. nu. 235. ibid.

beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum vacant ipſo iure. num. 237. ibid.

beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ vacant ipſo iure. alleg. 57. n. 239. 487

beneficium illius, qui carcerauit clericum donec reſignauerit ſuum beneficium vacat ipſo iure. nu. 241. ibid.

beneficia committentis crimen ſodomiæ vacant ipſo iure. nu. 242. ibid.

beneficium ob non publicationem reſignationis vacat ipſo iure. num. 244. ibid.

beneficium Curatum ob non ſeruatam formam Conſtitut. Pij Quinti vacat ipſo iure. nu. 245. ibid.

beneficium per depoſitionem, & priuationem vacat ipſo iure. num. 247. ibid.

beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipſo iure. nu. 248. ibid.

beneficia retinentis indebitè ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis, vacant ipſo iure. nu. 249. ibid.

beneficia offendentium litigantes in Romana Curia eorumque iudices, aduocatos, & cet. vacant ipſo iure. num. 250. ibid.

beneficia per confidentiam vacant ipſo iure. allegat. 57. num. 251. 488

beneficium quando vacat ipſo iure, vacat in ipſomet puncto, quo actus, vel delictum fit, per quod talis pœna imponitur. nu. 253. ibid.

beneficium quo quis eſt priuatus ipſo iure, ſtatim non expectat.

data ſententia poteſt conferri, ſeu interpretari. n. 255. ibi.
beneficium à compermutante reſignatum, & alteri collatum poteſt compermutante decedente ab altero retineri, etiamſi ſuum poſtea non reſignet. alleg. 69. nu. 53. 532
beneficium vacat ob delictum Rectoris priuationem, ſeu depoſitionem inducens. alleg. 72. n. 12. 543
beneficium primum vacat ipſo iure per adeptionem ſecundi incompatibilis cum eo, itaut patroni poſſint præſentare. alleg. 72. nu. 14. 543
beneficium iurispatronatus quando ſitum eſt in cõfinibus duarum diœceſum coram quo Epiſcopo in eo præſentatio ſit facienda. alleg. 71. n. 150. 554
beneficium non eſt deuolutum ex eo, quod ordinarius diſtulit inſtituere. 72. nu. 192. 558
beneficia exempta viſitant Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſt. in qua iuriſdictione, cum ſit delegata, non ſuccedit Capitulum. alleg. 74. nu. 9. 566
beneficia vacantia per obitum Protbonotariorum participantium, & non participantium, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata. alleg. 74. nu. 32. 568
beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis, poſſunt Seminario vniri, vt commodè regi valeat, ſine tamen præiudicio obtinentium. alleg. 77. nu. 28. 586
beneficia reſeruata, vel affecta Sedi Apoſt. an poſſint Seminario vniri? alleg. 77. nu. 30. 566
beneficia certo modo impetranti debet Epiſcopus ſemper conſulere, ne id faciat: & defectum continentem monere, vt impetret diſpenſationem. alleg. 79. n. 2. 592
beneficij poſſeſſio quando per Breue Apoſtolic. capitur, poteſt cauſa in prima inſtantia in Romana Curia tractari. alleg. 81. nu. 12. 599
beneficium parochiale, ſeu curatum quoad reſidentiam non dicitur illud, quod non eſt actu curatum, ſed habitu. allegat. 53. nu. 68. 422
beneficiatus Eccleſiarum S. Ioannis Lateranenſis, & S. Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ octauæ Cancellariæ. all. 57. n. 134. 476
beneficiarius teſtator ſi abſolutè leget Epiſcopo, cur tunc non poſſit ipſe Epiſcopus legatum, & luctuoſam inſimul retinere? alleg. 86. nu. 32. 618
beneficium habens, ſed nullos fructus aliquo fortuito caſu percipiens ad ſubſidium charitatiuum non tenetur. alleg. 87. n. 50. 623
beneficij ſeu maioratus locator quando pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validitate totius temporis contractus locationis, bona ſua generaliter ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis, tũc eius fideiuſſores tenentur ſtare conuentioni, alleg. 94. n. 14. 639
† beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi non poteſt viſitator Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiori à Papa conferre, ſecus ſi ſit deputatus à Papa, alleg. 133. n. 28. 801
¶ Beneficia homines ligant. tit. 2. glo. 9. n. 22. 76
beneficium ingratum eſt quod diu inter manus dantis hæret. ibid. n. 37. 77
† bene meritos remunerare vtile eſt Eccleſiæ, vt inuitentur homines ad illi benefaciendum. 912. 1. c.
¶ S. Bernardus bis aut ter Epiſcopatum ſibi vltrò oblatum reſpuit. tit. 2. gloſ. 1. nu. 23. Graue ſibi imminere periculum cum ad Epiſcopatum promoueretur, deplorat, ibid. gloſ. 2. n. 13. 47
¶ Bibere ad potus æquales Clericis prohibetur. alleg. 27. nu. 12. 249
¶ Biennium intra quod cauſæ Eccleſiaſticæ coram Ordinarijs locorum in prima inſtantia terminari debent, currit data culpa, apparenteque defectu. allegat. 81. numero 9. 599
¶ Bigamiæ quot ſint ſpecies. alleg. 49. n. 1. 350
bigamia non cadit ſuper infidelem pro tempore infidelitatis, alleg. 49. nu. 3. 351
bigamia interpretatiua cur ita dicatur. alleg. 49. numer. 4. 351
bigamiam interpretatiuam incurrit, viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens. nu. 5. ibid.
bigamia interpretatiua incurritur, quando quis aliam quocunque modo corruptam ducit. allegat. 49. numero ſexto. 351
bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam, poſtquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit. alleg. 49. nu. 8. 351
bigamia incurritur per matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus, non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus. alleg. 49. n. 14. 352
bigamia ſimilitudinaria contingit quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione Religionis, vel in ſuſceptione Sacrorum ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoſcit. allegat. 49. n. 15. 352
bigamiæ veræ irregularitas ſolo iure Pontificio eſt inducta. alleg. 49. n. 20. 353
bigamiam non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum conſummati. alleg. 49. n. 13. 352
† bigama monialis abſque Apoſtolica diſpenſatione in Abbatiſſam eligi non poteſt. 823. 1. c.
bigamus dicitur, qui ante Baptiſmum alteram, aut vtramq; habuit vxorem. alleg. 49. n. 2. 351
bigamus non efficitur ducens fœminam à ſe ſolo defloratam. alleg. 49. nu. 7. 351
bigamus an ſit ducens corruptam, quam credit eſſe virginem. alleg. 49. n. 9. 352
bigamus fit maritus cognoſcens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commiſit adulterium, etiamſi ei debitum reddiderit à Superiore compulſus. alleg. 49. n. 10. 352
bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo iniit matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & aliud validum. alleg. 49. nu. 11. 352
bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit. nu. 12. ibid.
bigamum ſcienter ordinans ſuſpenſionem incurrit per annum a celebratione. alleg. 111. n. 15. 724
bigamus excluditur à clericatu. alleg. 49. nu. 16. 353
bigamus non poteſt beneficia conſequi. allegatio. 49. numero 17. 353
bigamus ſi ordinetur characterem recipit. allegat. 46. num. 18. 353
bigamus Epiſcopi Vicarius eſſe non poteſt, etiamſi effectus ſit clericus, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ. alleg. 54. nu. 11. 434
¶ Blaſphemi quibus pœnis iure Pontificio puniantur. alleg. 51. nu. 97. 397
Blaſphemi in Synodo Lateranenſi quibus pœnis afficiantur. allegat. 51. nu. 98. 397
blaſphemi iure Ciuili mortis pœna puniebantur. alleg. 51. nu. 101. 398
blaſphemi quibus pœnis apud Luſitanos, & Hiſpanos puniantur, oſtenditur. nu. 102. ibid.
blaſphemia eſt de reſeruatis Epiſcopo. allegat. 51. num. 85. 395
blaſphemia alia hæreticalis, alia ſimplex. allegatio. 51. num. 87. 395

blaſphemia

blaſphemia hæreticalis eſt illa, quæ cum hæreſi connexionem habet, alleg. 51. nu. 88. 395
blaſphemia ſimplex eſt illa, quæ non repugnat iis, quæ tenemur credere, alleg. 51. num. 91. 396
blaſphemiæ ſimplicis quæ irrationes ſint, alleg. 51. nu. 92. 396
blaſphemiæ ſimplicis crimen, eſt mixti fori, alleg. 51. num. 94. 396
blaſphemiæ peccatum quam deteſtabile ſit in Sacra Scriptura. alleg. 51. nu. 96. 396
blaſphemantes quando poſſint excuſari à pœnis ordinariis. allegat. 51. num. 105. 398
blaſphemantibus quæ pœna imponantur apud Neapolitanos. alleg. 51. num. 104. 398
blaſphemare eſt dicere tacite, vel expreſſe, verbo, vel ſcripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumelioſum. alleg. 51. num. 86. 395
blaſphematores apud Gallos quomodo mulctentur. allegat. 51. num. 103. 398
blaſphemum patrem tenetur filius denuntiare, alleg. 96. num. 58. 657
¶ Bona quando cenſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita, oſtenditur. alleg. 114. num. 11. 736
bona intuitu Eccleſiæ acquiſita præſumuntur quando tempore promotionis conſtat Epiſcopum nihil habuiſſe, ibid. nu. 12.
bona ſi inueniantur penes Prælatum, & neſciatur utrum acquiſita fuerint ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc præſumentur intuitu Eccleſiæ fuiſſe comparata, ibid. nu. 13.
bona penes Prælatum reperta potius ex ipſius bonis, quàm Eccleſiæ quæſita præſumuntur, ſi de tenuitate beneficii, & de propriis diuitiis Prælati conſtet, ibid. nu. 14.
bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus an ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant, oſtenditur ibid. num. 17.
† bona Eccleſiaſtica ac beneficia & iura omnia eccleſiaſticorum ſub ſuo regimine continere debet Epiſcopus, part. 2. in compend. nu. 47.
bona acquiſita ex beneficio Parochi abſentis extra ſuam parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſt. pertinent, alleg. 53. nu. 94. 423
bonis omnibus confiſcatis an iuriſpatronatus illis annexum publicatum cenſeatur, remiſſiue, alleg. 71. nu. ult. 539
bona ſi ſint ſolita venire in diuiſionem ſufficit ut in futurum etiam diuidi debeant. alleg. 95. nu. 31. 645
bona relicta & donata Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi, etiam in communi, poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem, ibid. nu. 50. 646
bona menſæ Epiſcopalis ſunt, quæ principaliter ad illius ſuſtentationem ſunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præter ipſum Epiſcopum, ibid. nu. 67. 648
bona de menſa Eccleſiæ dicuntur ea, quæ perpetuo vnita fuerunt Eccleſiæ: atque ita quæ nunquam alteri ab Eccleſia, poſt à ſe quæſitum dominium, conceſſa fuerunt, ibid. nu. 68.
bonorum temporalium diſpoſitio fieri non poteſt à nouitiis cum primum recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem, cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarii, alleg. 99. num. 1. 663
bonorum omnium renunciatio ab exiſtente adhuc in ſeculo prætextu, & intuitu ingreſſus religionis ſi ante Concil. Trid. diſpoſitione ſeſſ. 25. de Reg. c. 16. an valida ſit non obſeruata illius forma, ibid. nu. 16. & 17. 665
bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fiſco Epiſcopi, ſecus in Hiſpania & Francia. alleg. 107. num. 17. 713
bona acquiſita ab Epiſcopo Monacho poſt adeptum Epiſcopatum eo defuncto, non ad Monaſterium, ſed ad Eccleſiam, cuius eſt Epiſcopus, pertinent, quamuis iure hæreditario, vel donatione, aut propria induſtria, & labore poſt Epiſcopatum acquiſita ſint. alleg. 114. nu. 28. 738
¶ S. Bonauentura Epiſcopatum ſibi oblatum ſemel quantum potuit refutauit, ſed poſtea tandem Romani Pont. iuſſu coactus accepit, tit. 2. gloſ. 1. nu. 23. 43
¶ Boni in conſilio, obſequio, & contubernio, habendi, titul. 2. gloſ. 16. num. 17. 92
¶ Bonum amabile, vnicuique autem proprium, tit. 2. gloſſ. 9. num. 21. 76
¶ Bracharenſe Concilium deſcribit modum & formam veſtium clericorum, alleg. 9. nu. 5. 172
bracharenſe Seminarium ad normam Concilii Triden. inſtitutum, oſtenditur alleg. 77. nu. 35. 587
brachara à Carthaginenſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium ſumpſit, à fluuio Africæ, Bragada, cognominata, tit. 3. cap. 8. nu. 5. 134
brachara Auguſta titulo ab Auguſto Imperat. ſibi impoſito cohoneſtata fuit, ibid. num. 7. 135
bracharenſis Ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundum dignitatum gradus à S. Petro conſtitutos adepta eſt, ibid. num. 11.
bracharæ deſcriptio Georgii Braunii refertur, ibid. nu. 12.
bracharenſis Senatus ex longiſſima conſuetudine initium ſumpſit, ibid nu. 13.
bracharenſes ſuffraganei qui, ibid. nu. 14.
bracharenſis Archiepiſcopus Vicarios quinque in quinque diœceſis prouinciis triennales creat, ibid. nu. 15.
bracharenſis Archiepiſcopus temporalem habet iuriſdictionem, creat omnes iudices annuos, decuriones, magiſtratus, & ſcribas, ibid. num. 16. 136
bracharenſes Senatores laudantur, ibid. nu. 18.
brachara primam S. Euangelii prædicationem, primum Epiſcopum, primamque totius Hiſpaniæ Eccleſiam ex S. Iacobi iuſſu obtinuit, ibid. nu. 27. 137
bracharenſis Archiepiſcopus cur aliquando ad Hiſpalenſem Eccleſiam translatus fuerit, oſtenditur, ibid. nu. 57. 140
bracharenſis Eccleſia quare ſuum Primatiæ ius tranſactis temporibus non fuerit proſequuta oſtenditur, ibid. num. 69. 141
¶ Brachium ſeculare implorare valet Epiſcopus vbi per ſe ſuas ſententias exequi non poteſt, alleg. 107. nu. 24. 713
brachii ſecularis auxilium ſi ſecularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli. ibid. nu. 25.
brachii ſecularis auxilium antequam ſit præſtandum an poſſit ipſe laicus cauſæ cognitionem ſumere, ibid. num. 26. & 27. 714
¶ S. Bruno Archiepiſcopatum Rheginenſem ſponte oblatum recuſauit, tit. 2. gloſ. 1. nu. 14. 43
¶ Buffones ſunt infames, alleg. 43. nu. 10. 337
¶ Bulla in Cœna Domini cur ita dicta, alleg. 50. nu. 55. 364
bulla in Cœna Domini, refertur, ibid. nu. 57. cum ſeqq. 364
bullarum Apoſt. exequutionem iniuſte impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expenſas factas, alleg. 79. nu. 3. 592
bullæ conſeruatoriæ ſunt inſpicienda, nam in ampliori forma ſunt aliquibus religionibus, quam aliis conceſſæ. alleg. 106. num. 52. 709
† bulla Iulii III. de fructibus non exactis non eſt vſu recepta in Regnis Hiſpaniarum, & quid in ſtatu Mediolanenſi. alleg. 117. num. 8. 745
bituricenſis Patriarcha vbi mentio fiat oſtenditur tit. 3. cap. 7. num. 9. 130

¶ Cadauera

C

CAdauera hominum exhumans, in fruſta incidens, vel carnes ab oſſibus ſeparans, incidit in excommunicationem Papalem. alleg. 50. nu. 103. 370

caducitatis remiſſionem in emphyteuſi Eccleſiæ poteſt ſolus Prælatus ſeu Rector Eccleſiæ facere, alleg. 95. nu. 64. 648

¶ Cæcus quamuis retineat dignitatem, & teſtificare poſſit de ijs, quæ ante cæcitatem vidit, ſi tamen Parochus ſit, vel teſtis, ad matrimonium contrahendum, eius præſentia non ſufficit. alleg. 32. nu. 87. 279

Cæcus non poteſt fieri clericus, at in ſuſceptis ordinibus, in quibus viſu non eſt opus, miniſtrare poteſt, alleg. 42. num. 27. 334

cæcorum aliquæ miranda referuntur, ibid. nu. 28.

† Cæleſtinorum Ordo ab omni Epiſcoporum iuriſdictione exemptionem obtinuit à Cæleſtino V. 930. 2. d

¶ Cæſaraugustana ciuitas primam Hiſpaniæ Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara vero prius in honorem ipſiuſmet Chriſti Domini, ac B. Petri Apoſtoli adhuc viui Eccleſiam conſtructam obtinuit, p. 1. tit. 3. c. 8. nu. 36.

¶ Calix & patena conſecrationem amittunt, ſi notabiliter frangantur ita vt non poſſint inſeruire ad vſum conſtitutum. alleg. 27. num. 37. 244

calix amittit conſecrationem, ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione ſecus vero ſi tornatili ingenio, ibid. nu. 40.

calices, & patenas conſecrare valet Epiſcopus, ibid. nu. 35.

calicis conſecratio non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos, ibid. num. 39.

calices conſecrandi, & quæcunque ornamenta Eccleſiaſtica benedicendi Abbates aliqui priuilegium habent, ibid. nu. 36

¶ Cameræ Apoſt. libros vel ſcripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50 num. 122. 372

cameræ Apoſtolic. miniſtri, & alij rationes integre & fideliter non reddentes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. num. 123.

† cameræ Apoſtol. clerici, Notarij, officiales, &c. qui in cauſis ad eorum tribunal non ſpectantibus ſe intromittere præſumunt, excommunicationem Papalem incurrunt. 861. 2. c

† camerales qui aliorum ſuffragia, vel ſuam aut aliorum ſententiam in plena Camera apertã foris patefecerint, incidunt in excomm. Papalem. 862. 1. a

¶ Campanas benedicit, & Chriſmate vngit Epiſcopus. alleg. 27. num. 46. 246

campanæ quare benedicantur. ibid. nu. 47. & 49.

campanarum benedictionis effectus quales ſint, oſtenditur, ibid. num. 48.

campanæ tempore interdicti non pulſantur, ibid. nu. 50.

campanas plures non poſſunt habere Mendicantes ſine ſpeciali Sedis Apoſt. licentia, alleg. 50. nu. 54. 364

¶ Cancellariæ Epiſcopi officium exercens gaudet fori priuilegio. alleg. 107. num. 12. 712

cancellariæ regula, vide Regula Cancellariæ.

¶ Canones generales concedere ſolus eſt Papæ. alleg. 50. numer. 32. 363

¶ Canonica portio nihil aliud eſt, quàm certa bonorum portio debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet, alleg. 86. nu. 1. 615

canonica portio ſic dicitur, eo quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum canonicorum iure, nu. 2. ibid.

canonica portionis quantitas iuxta diuerſa tempora, diuerſaſque diuerſarum Prouinciarum conſuetudines aſſignata fuit num. 3. ibid.

Canonica portio nulla debetur ex conſuetudine ſpatio 40. annorum præſcripta, num. 3. ibid.

canonica portio Epiſcopo debetur, vt de legatis relictis Eccleſijs, vel pijs locis, alleg. 86. nu. 7. 616

canonica portio eſt de lege iuriſdictionis, par. 1. tit. 1. cap. 1. numer. 17. & alleg. 86. nu. 9. 616

canonica portio Epiſcopo non debetur de legato relicto loco exempto, num. 10. ibid.

canonica portio ex quibus rationibus debeatur Epiſcopo, num. 11. ibid.

canonica an debeatur ſi fiat legatum Eccleſiæ exempta tempore mortis, ſubiecta vero tempore teſtamenti, nu. 16. ibid.

canonica portio ex quibus bonis, quæ Eccleſiæ vel aliquibus locis obueniunt, deduci non poſſit, alleg. 86. nu. 20. 617

canonica portio non detrahitur de relictis perſonis, nu. 22. ibid.

canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Eccleſiæ luminarijs, anniuerſarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac alijs, quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vel etiam pro prædictis ornamentis, redimendis, ornandis, vel reparandis, num. 23. ibid.

canonica portio an debeatur de relictis pro reſtauratione, vel ædificatione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, vel aliorum piorum locorum, ſi illa non egeant, nu. 24. ibid.

canonica portio non debetur, quando aliquid legatur, vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti, nu. 25. 618

canonica portio non debetur, quando quis in vita donat Eccleſiæ, alleg. 86. nu. 26. ibid.

canonica portio non debetur ex legato, pro maritandis duabus puellis, ſingulis annis facto, nu. 27. ibid.

canonica portio an debeatur ex his, quæ Hoſpitalibus, vel Confraternitatibus relinquuntur, nu. 28. ibid.

canonica portio non debetur ſi quis ſubditus Epiſcopo leget aliquid Eccleſiæ extra diœceſim conſtitutæ, nu. 29. ibid.

canonica portio poteſt in totum tolli conſuetudine, vel præſcriptione, nu. 39. 619

¶ Canonicatum, & parochialem obtinens in parochiali reſidere tenetur. alleg. 53. nu. 83. 423

canonicatum, & Monaſterium in commendam obtinens, debet in Canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat curam animarum. alleg. 53. nu. 110. 425

canonicatum, & Parochialem habens in duab. diœceſibus, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, cogendus eſt ad reſidentiam in canonicatu, alleg. 53. nu. 113. 425

canonicatum, & Parochialem habens, & reſidens in Parochiali, quomodo quotidianas diſtributiones lucretur. allegat. 53. num. 128. 426

canonicatum, & Parochialem habenti, in qua poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, permittitur vt in Canonicatu reſideat, alleg. 53. nu. 130. 426

canonicatus obtinentes præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere tenentur, alleg. 53. num. 138. 427

canonicatus Metropolitanæ Cæſaraugustæ in menſibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris ſunt reſeruati Sedi Apoſt. alleg. 57. nu. 50. 467

canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 178. 481

canonicatus in Cathedralibus quam requirat ſcientiam, alleg. 60. num. 69. 501

canonicatus in Cathedralibus quam requirat ætatem, alleg. 60 num. 70. 501

canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum poſſunt obtineri ab haben-

habentibus ætatem quatuordecim annorum ex diſpoſitione iuris, etiamſi habeant Parochiales ſibi acceſſorie vnitas. alleg. 60. nu. 71. 502
canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinens vtroque ipſo iure eſt priuatus, ita vt ex regula triennali ſe defendere non poſſit. allegat. 62. num. 29. 513
canonicatum non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, vbi pater fuit Canonicus, alleg. 65. nu. 15. 518
canonicatum obtinens, cui eſt vnita parochialis ad vitam, debet in parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo alleg. 66. nu. 51. 524
canonicatuum dimidia pars in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commode fieri poteſt, hortatur Concilium, vt non niſi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico conferantur, alleg. 60. nu. 58. 500
¶ Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo ſunt, tit. 1. c. 3. num. 17. 13
canonicus dum in Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt cum declarationibus ibi poſitis, ibid. nu. 22.
canonici ſupranumerarij, & ſuſpenſi, vel excommunicati an poſſint eligere, remiſſiue ibid. nu. 23.
canonici clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coeligendum an poſſint admittere? ſub diſtinctione reſoluitur, ibid. nu. 24.
canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis ita tenentur ad reſidentiam, vt eis non liceat vigore cuiuslibet ſtatuti vltra tres menſes etiam continuos ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, alleg. 53. nu. 107. 425
canonici vltra tres menſes abſentes, licet in ciuitate vbi ipſa Eccleſia exiſtat, ſint præſentes, incidunt in pœnas Concilij. alleg. 53. num. 122. 426
canonici an pro tribus menſibus ſibi conceſſis in abſentia diſtributiones quotidianas conſequantur, alleg. 53. nu. 124. 426
canonici curam animarum habentes, quæ illi Eccleſiæ imminet, habentur tanquam præſentes in choro, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta. alleg. 53. nu. 129. 426
canonici in Eccleſiis cathedralibus & Collegiatis, etiam ſecluſa conſuetudine, vel Statuto, tenentur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro. alleg. 53. nu. 131. 426
† canonici, beneficiati, & clerici Baſilicæ S. Petri de vrbe, eam ingredientes abſque habitu, quem in choro deferre ſolent, incurrunt excomm. Papalem. 862. 1. e
canonici debent intereſſe omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum. allegat. 53. num. 133. 426
canonici perſonaliter ad canendum Miſſam ſunt cogendi illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ obligantur. alleg. 53. nu. 137. 427
canonici aſſociantes Prælatum quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem, non fiunt participes diſtributionum quotidianarum. alleg. 53. nu. 141. 427
canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem Sacrorum Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſiſterent omnes fructus. alleg. 53. num. 142. 427
canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices ſynodales deſignatus, poteſt poſt eandem dignitatem renuntiatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere, alleg. 54. nu. 155. 447
canonici exempti coram Epiſcopo & Capitulo Fidei profeſſionem intra duos menſes emittere tenentur. allegat. 61. numer. quinto. 507
canonici Regulares Eccleſiarum Cathedralium intra duos menſes à die electionis obligantur Fidei profeſſionem emittere. alleg. 61. num. 6. 507
† canonicus Regularis prouiſus per Epiſcopum de Canonicatu vel dignitate in Cathedrali Regulari, non poteſt amoueri per ſuperiorem Regularem, 933. 1. a
canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſtolic. diſpenſatione perdit Canonicatum. alleg. 62. nu. 19. 512
canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Epiſcopo viſitatur, non ſunt quotidianis diſtributionibus priuandi, ſi quando ea de cauſa tempore diuinorum officiorum abſint. allegat. 73. num. 6. 562
canonici abſque adiunctis per Epiſcopum priuari poſſunt ex cauſa quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint. alleg. 73. nu. 12. 562
canonici de quotidianis diſtributionibus non tenentur Seminario contribuere. alleg. 77. nu. 13. 585
canonicus electus ad Seminarij adminiſtrationem perpetuo illam habere debet, nec remoueri poteſt niſi ex legitima, & iuſta cauſa, alleg. 77. nu. 31. 586
canonicos beneficia, vel officia eccleſiaſtica obtinentes, poteſt Epiſcopus cogere, vt accedant ad proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico vel honore. alleg. 78. nu. 12. 588
canonici Regulares S. Crucis Conimbricenſis veniunt appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura viuunt, alleg. 78. numer. 17. 589
canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros, alleg. 78. num. 29. 590
canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidium. alleg. 87. nu. 43. 623
† canonici ſeculares S. Georgij in Alga præcedunt Canonicos Regulares lateranenſes. 906. 1. a
† canonici non debent percipere diſtributiones quotidianas ceſſatione à diuinis durante. 878. 1. b
canonicus Theologalis quo tempore, & hora & ſuper qua materia lecturus ſit arbitrio Epiſcopi relinquitur. allegat. 56. num. 6. 455
canonicus Theologalis vacare poteſt à lectione tribus menſibus Iulij, Auguſti, & Septembris, alleg. 56. nu. 7. 455
canonici Theologales diebus, quibus legunt habendi ſunt ſicut præſentes in choro, non modo pro illis horis, vt ſi mane legant pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die, alleg. 56. nu. 8. 455
canonicus Theologalis quamuis toto die, quo legit habeatur pro præſente, non cenſetur tamen præſens matutino, quod dicitur pro die ſequenti in veſperi præcedenti. alleg. 56. num. 9. ibid.
canonicus Theologalis nec retento, nec dimiſſo officio poteſt aliam præbendam optare, alleg. 56. nu. 12. 456
† canonici ſunt compellendi vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant. allegat. 118. num. 11. 747
† Canonici non debent accedere ad circulos cum coadiutore, ibid. num. 12.
† canonici vt prodeant obuiam coadiutori Epiſc. ad Eccleſ. pontificaliter accedenti maxime decet, ibid. nu. 13.
canonicus Theologalis poteſt ab Epiſcopo occupari in ſuo ſeruitio, & fructus in abſentia tunc percipit, nu. 13. ibid.
canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus ſuarum præbendarum nullo caſu locationibus ſucceſſores obſtringunt, alleg. 94. nu. 10. 639
canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtol. conſtitui poſſunt, non tamen valent Conſeruatores deputari, alleg. 106. nu. 9. 700

canonici in Cathedralibus licet ſecundum latam ſignificationem dicantur in dignitate conſtituti, non ita ex propria ſignificatione, ibid. nu. 10.

canonici in Cathedralibus attentis ſpecialibus religionis priuilegijs in Conſeruatores eligi videntur ibid. nu. 11.

canonici Eccleſiæ Collegiatæ ſynodales iudices conſtitui non poſſunt, ibid. nu. 12.

† canonici Regulares Eccleſiæ Cathedralis ſubſunt Epiſcopo; licet non ſit Religioſus. 933.1.a

¶ Canonis conditor quoties non reſeruat abſolutionem cenſuræ poteſtatem Epiſcopis videtur conceſſiſſe. allegat. 17. numero 15. 197

¶ Canoniſta Theologo præferendus eſt in aſſequtione Epiſcopatus, ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant. alleg. 1. nu. 30. 149

¶ Canonizare Sanctos poteſt ſolus Papa. alleg. 50. num. 43. pag. 363. & alleg. 97. nu. 5. pag. 660

¶ Capacitas tempore præſentationis in beneficijs attenditur. alleg. 72. nu. 78. 548

¶ Capellaniæ, ſeu Oratoria quæ ſunt fundata abſque Epiſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non ſunt beneficia Eccleſiaſtica. alleg. 57. nu. 142. 477

capellania erecta auctoritate Summi Pontificis, vel Epiſcopi ſunt beneficia Eccleſiaſtica. alleg. 57. nu. 143. 478

capellæ habentes reditus Eccleſiaſticos, etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario, alleg. 77. num. 10. 585

capellaniarum amouibilium ad titulum nemo poteſt ordinari. alleg. 19. num. 25. 203

capellaniam obtinentem non poteſt compellere Epiſcopus vt ipſemet celebret, licet in eius fundatione diſponatur quod Capellani celebrent, alleg. 24. nu. 29. 224

capellania Sacerdotalis iudicanda eſt ſi illius verba eſſent, vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſiue Sacerdos. alleg. 24. nu. 37. 225

capellania fundata, quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, an debeat eſſe actu Sacerdos? allegat. 24. num. 43. 226

capellania non requirit reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus. alleg. 24. nu. 44. 226

capellaniam obtinens in Capella Papæ, licet ſit ad nutum amouibilis, poteſt ad illius titulum ordinari. allegat. 19. num. 30. 204

¶ Capellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa, Miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris. alleg. 24. nu. 28. 223

capellanus non poteſt ſatisfacere per ſubſtitutum Miſſarum celebrationi, quando verba erectionis Capellaniæ expreſſe ſignificarent intentionem eſſe vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, alleg. 24. nu. 30. 224

capellanus qui tenetur quotidie celebrare, quãdo poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere. alleg. 24. nu. 31. 224

capellanus qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas & peculiares Miſſas male agit ſi alias celebret. alleg. 24. num. 32. 224

capellanus qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel Altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare. alleg. 24. nu. 33. 224

capellanus etiam de conſenſu hæredum celebrans alibi, quàm in Altari deſignato, male agit, alleg. 24. nu. 35. 225

capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam, aut Epiſcopum, gaudet fori priuilegio, alleg. 12. nu. 10. 181

capellani Rectorum Parochialium inſtituti auctoritate Apoſt. tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi, alleg. 53. num. 78. 422

capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones Villæ, & Parochianorum ad quorum commodum fuit inſtituta. alleg. 68. nu. 5. 526

capellani equites Religionis S. Steph. Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt. alleg. 57. nu. 173. 480

† capellaniæ cum onere celebrationis Miſſarum conſtitutæ ſine auctoritate Epiſcopi cenſentur laicales, poſſuntque ad eas merè laici præſentari. 895.2.a

¶ Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut ſimilem procedens irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi. alleg. 42. num. 24. 333

¶ Capitulum an poſſit Epiſcopo contradicente adminiſtrare Epiſcopatum tanquam ſedes vacet, eo quod litteræ prouiſionis, intra tempus aſſignatum non fuerunt oſtenſæ 3. remiſſiue tit. 1. cap. 4. nu. 10. 18

capitulum excludens prouiſum ob impuritatem ſanguinis, tenetur probare cauſam excluſionis, tit. 2. gloſ. 17. nu. 36. 98

† capituli negligentiam ſupplere quandocumque poteſt Epiſcopus, par. 2. in compend. nu. 56.

capitulo volente repellere prouiſum tanquam impurum, quod incumbat ipſo prouiſo onus probandi ſe purum oſtenditur, ibid. num. 38. 99

capitulum Sede vacante non niſi elapſo anno à die obitus Præſulis poteſt dimiſſorias concedere, niſi arctatis beneficijs ſub certis pœnis, etiamſi Capitulum habet territorium diſtinctum ob immemorialem poſſeſſionem. alleg. 7. nu. 1. & 11. 167

capitulum Sede vacante ante elapſum anni vacationis Sedis poteſt obtinenti facultatem à Sede Apoſtolica de ſuſcipiendo Ordines, cum licentia ſui Ordinarij, huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere. alleg. 7. nu. 14. 167

capitulum Sede vacante poteſt concedere literas teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias. alleg. 7. nu. 16. 167

capitulum Sede vacante intra annum poteſt extero Epiſcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum, non tamen ſubditorum vacantis. allegat. 7. num. 17. 168

† capituli conſilium an teneatur Epiſcopus ſequi in decernendo & ſtatuendo; quæ viſa fuerint in ſynodo opportuna, 916.2.c

capitulum Sede vacante, & eius Vicarius poſſunt diſpenſare in interſtitijs. alleg. 18. nu. 6. 199

capitulum Sede vacante, vel eius vicarius litteras dimiſſorias concedens ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere, prout Epiſcopus. alleg. 10. nu. 21. 212

capitulum Sede vacante poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimonio. alleg. 32. nu. 123. 283

† capitulum Sede vacante per vicarium ab eo electum poteſt arctatis beneficijs, tam habitis, quàm habendis intra annum litteras dimiſſorias concedere. 825.2.c

capitulum Sede vacante habet poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis, alleg. 36. nu. 8. 302

capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis. alleg. 36. nu. 9. 302

capitulum Sede vacante poteſt diſpenſare in ijs in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata vero Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit, alleg. 36. num. 10. 303

capitulum Sede vacante eandem habet poteſtatem diſpenſandi, & abſoluendi, quam habet Epiſcopus virtute Concilij. alleg. 39. num. 16. 312

† capitulum

† capitulum Sede vacante poteſt approbare, & exponere, Confeſſores per Vicarium à ſe electum. 838.2.b
† capituli Cathedralis Eccleſiæ propter negligentiam in conferendis beneficijs, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad ipſum Epiſcopum tanquam immediatum ſuperiorem ſit deuolutio, etiamſi Epiſcopus collationi intereſſe debuerit vt Canonicus, alleg. 126. num. 71. & 72. 781
† Capitulum tanquam Sede vacante ſtatim debet vti iuriſdictione, ac Vicarium conſtituere, cum Epiſcopus tranſlatus eſt ad alium Epiſcopatum, alleg. 119. nu. 8. 749
† capitulum Sede vacante poteſt commutare vltimas defunctorum voluntates in caſibus, in quibus de iure communi poſſet Epiſcopus, 910.1.d
† capitulum an & quando Epiſcopus congregare poſſit, oſtenditur. 899.1.a
† capitulum Sede Epiſcopali vacante, habet intentionem fundatam in iure viſitandi vniuerſam diœceſim, ac omnia & ſingula membra, 899.2.e
† capitulum Collegiatæ Sede vacante per mortem Abbatis habentis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ſuccedit in iuriſdictionem dicti Abbatis, & ius viſitandi. 900.1.e
capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, diſpenſare cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex, & ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum, & ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis, & ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam Parochialem. alleg. 45. num. 25. 344
capitulum Sede vacante diſpenſare in ijs poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, allegat. 45. num. 26. 344
capitulum Sede vacante Antiſtiti defuncto in omnibus ijs, quæ iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem. alleg. 45. nu. 27. 344
capitulum Sede vacante ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis niſi in caſibus iure expreſſo vetitis. allegat. 52. nu. 2. 407
capitulum Sede vacante poteſt Confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus reſeruatis. alleg. 52. nu. 2. 407
capitulum, ſeu Clerici inferiores ſine Epiſcopo non poſſunt ſtatuere de quotidianis diſtributionibus. allegat. 53. num. 139. 427
capitulum Sede vacante intra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere tenetur Vicarium, alias illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum. alleg. 54. nu. 158. 447
capitulum Sede vacante an poſſit plures Vicarios ſibi conſtituere? alleg. 54. num. 165. 449
capitulum conſtituens ſecundum Vicarium cenſetur primum reuocare. alleg. 54. nu. 172. 449
capitulum ſi conſtituat Vicarium ſimpliciter abſque temporis præfinitione, eius officium durabit durante Sedis vacatione. alleg. 54. nu. 173. 449
capitulum Sede vacante in deputatione ſui Vicarij poteſt apponere clauſulam, vt in cauſis Canonicorum procederet cum voto certi conſultoris. alleg. 54. num. 174. 450
capitulum in commiſſione Vicarij poteſt ſibi aliqua reſeruare. alleg. 54. num. 176. 450
capitulum Sede vacante ſi ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, principalis eius Vicarius iuriſdictionem exercere non poteſt. alleg. 54. nu. 180. 450
capitulum non poteſt habere pro præſentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſederunt, & Fidei profeſſionem nondum emiſerunt. alleg. 61. nu. 24. 509
capituli conſenſus in vnione facienda requiritur, alleg. 66. nu. 30. 523
capituli conſenſus poteſt interuenire etiam poſt vnionem. alleg. 66. num. 25. 523
capituli conſenſus etiam eſt neceſſarius, quando Epiſcopus facit vnionem tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, nu. 29. ibid.
capitulo Sede vacante non licet ſupprimere portiones vigore Conc. ſeſſ. 34. de reform. c. 15. alleg. 67. nu. 3. 525
capitulum Sede vacante poteſt liberas beneficiorum reſignationes recipere tribus concurrentibus. alleg. 69. nu. 8. 528
capitulum Sede vacante poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſias, vt acquiratur iuſpatronatus alleg. 70. nu. 32. 535
capituli conſenſus in tranſlatione iuriſpatronatus non requiritur copulatiue cum conſenſu Epiſcopi. alleg. 71. nu. 14. 537
capitulum Sede vacante non poteſt confirmare donationem iuriſpatronatus. alleg. 71. nu. 24. 537
capitulum Sede Epiſcopali vacante non poteſt beneficia conferre, quæ ad collationem Epiſcopi ſpectant. alleg. 72. nu. 182. 557
capitulum Sede vacante poteſt præſentatos clericos a patronis admittere, ſeu inſtituere. alleg. 72. nu. 183. 557
capitulum Cathedralium, & aliarum maiorum Eccleſiarum quomodo ſint viſitanda? alleg. 73. nu. 4. 557
capituli cathedralium cum viſitantur, coram adiuncti, ac Epiſcopi notario proceſſus eſt fulminandus. alleg. 73. nu. 7. 562
capitularium peccata, & exceſſus poteſt Epiſcopus abſque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emendationem, quàm punitionem reſpiciat. alleg. 73. num. 13. 562
capitulum poteſt Epiſcopus conuocare quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante, nu. 16. ibid.
capitulum conuocare poteſt Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt eſſe iudex. nu. 18. ibid.
capitulum Sede vacante non poteſt viſitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin poteſt Epiſcopus vt delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitare. alleg. 73. nu. 25. 563
capitulum aliquando ſuperſtite adhuc Epiſcopo, ex præſcriptione vel priuilegio viſitandi ius habet, nu. 26. ibid.
capitulum Sede vacante poteſt exigere rationem ab adminiſtratoribus piorum locorum ſicut Epiſcopus. alleg. 75. num. 61. 578
capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt. alleg. 76. nu. 7. 580
capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoſcendi de cauſis in prima inſtantia. alleg. 81. nu. 6. 598
capitulum Sede vacante habet poteſtatem exequendi defunctorum voluntates, quatenus iure Ordinario competebat Epiſcopis. alleg. 82. nu. 31. 603
capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, compellere Religioſos piarum voluntatum exequutores ad reddendas adminiſtrationis rationes, alleg. 82. nu. 35. 604
capitulum Sede vacante de matrimonialibus cauſis poteſt cognoſcere, ſecus de cauſis delegatis Epiſcopo, aut eius Vicario. alleg. 84. nu. 4. 608
capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt charitatiuum ſubſidium exigere. alleg. 87. nu. 13. 621
capitulum Sede vacante non poteſt ſtatutum concedere, quo charitatiuum ſubſidium in futurum ex parte minuatur. numer. 14. ibid.
capitulum Eccleſiæ Cathedralis tenetur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidium. alleg. 88. nu. 21. 626
capitulum Sede vacante an poſſit ſuccedere in illis caſibus, in quibus facultas Epiſcopo conceditur, vt procedat tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ. alleg. 92. nu. 17. 634
capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate debet inuitari

ad Synodum, cuius pars tantum debet venire, alia vero remanere in ſeruitio Eccleſiæ. alleg. 93. nu. 11. 635
† capitulum Sede vacante non poteſt exercere niſi neceſſaria. alleg. 133. nu. 2. 798
† capitulum Sede vacante poteſt deputare viſitatorem, ideſt, adminiſtratorem generalem Epiſcopatus in ſpiritualibus & temporalibus, ibid. nu. 9. 799
† capitulum Sede vacante non poteſt viſitatori generali in ſpiritualibus, & temporalibus à ſe conſtituto plenam omninò, & vndique liberam adminiſtrationem concedere, ibid. numer. 13. 800
† capitulum Sede vacante habet etiam ius viſitandi in ordine ad morum correctionem, & poteſt ad hoc munus particularem viſitatorem deputare, ibid. nu. 14. 800
† capitulum Sede vacante an poſſit viſitatorem deputare reſpectu exemptorum, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectorum, ibid. nu. 20. & 21.
† capitulum Sede vacante poteſt in ordine ad morum correctionem deputare non ſolum viſitatorem particularem, ſed etiam generalem totius diœceſis, ibid. nu. 19.
† capitulum Sede vacante poteſt ſuccedere etiam in iuriſdictione delegata commiſſa in perpetuum Epiſcopali muneri, ibid. num. 22.
† capitulum Sede vacante exercere poteſt omnem poteſtatem, adminiſtrationem, & iuriſdictionem Epiſcopalem ordinariam, exceptis caſibus à iure expreſſis; alleg. 132. num. 21. 797
† capitulum Sede vacante poteſt exercere iuriſdictionem Epiſcopalem ordinariam, ſi neceſſarium fuerit ad vitandum Epiſcopatus præiudicium & periculum ex Epiſcopi defectu, ſeu abſentia alioquin imminens, nu. 22. ibid.
† capitulum occaſione ſedis etiam fictè vacantis non poteſt ita libere etiam in neceſſarijs adminiſtrare, quin teneatur reddere rationes nouo Epiſcopo, nu. 23. ibid.
capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia ad Synodum ſunt vocanda, nu. 12. ibid.
capituli aſſenſus vltra Apoſtolorum requiritur in alienatione bonorum menſæ Epiſcopalis ſeparatæ à menſa Capitulari. alleg. 95. num. 70. 648
capitulum Sede vacante poteſt licentiam concedere vt nouitij diſponant de bonis temporalibus. alleg. 99. nu. 5. 663
¶ Carcerem debet Epiſcopus habere tum ad cuſtodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam. alleg. 107. nu. 20. 713
carceris cuſtos æquiparatur depoſitario, ibid. nu. 21.
carceris cuſtos ſi carnaliter cognoſcat mulierem etiam meretricem ſub ſua cuſtodia carceratam, acerrime punitur, ibid. num. 22.
carcerum cuſtodes Epiſcopi gaudent fori priuilegio, ibid. num. 13. 712
¶ Carnis afflictiones diuerſis pœnitentiæ operibus fugiendæ, titul. 2. gloſ. 8. num. 29. 71
¶ Caroli Magni iudicium ad cognoſcendum qualis ex patre & filio homicidium perpetraſſet. alleg. 51. nu. 111. 399
¶ Caſtellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia ſemper cogitant de redeundo ad patriam niſi finito officio decennali tempore & maiori commorati ſint. allegat. 4. nu. 29. 159
¶ Cardinales Presbyteri tonſuram, cæteroſque minores Ordines ſuis famulis conferunt, alleg. 3. num. 15. pag. 155. & alleg. 5. num. 19. 163
cardinales S.R.E. & alios Prælatos offendentes, excommunicantur. alleg. 50. nu. 68. 365
cardinalium bona rapientes dum in Conclaui ſunt, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 108. 370
cardinalis, vel aſſiſtentis qui ſe finxerit nepotem, aut familiarem, ſeu commenſalem, vt literas Apoſtolicas gratis expediat, in excommunicationem Papalem incidit. alleg. 50. nu. 118. 371
cardinales, qui Sede vacante contrauenerint ijs, quæ ordinata ſunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50. num. 127. 372
cardinales reuelantes, aliquid de actis ſecretò in Conſiſtorio exiſtente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excommunicationem Papalem. nu. 128. ibid.
cardinales ſunt pars corporis Papæ, illique aſſiſtere tenentur, itaut à Curia ſine eius licentia illis diſcedere non liceat, allegat. 53. num. 12. 414
cardinales Romano Pontifici aſſiſtentes iuſtam habent cauſam, vt abſint ab Eccleſijs ſuis, alleg. 53. nu. 13. 414
cardinales an comprehendantur ſub reſeruatione Regulæ 3. Cancellariæ. alleg. 57. nu. 93. 472
cardinales à Curia Romana ſine legitimo Romani Pontificis aſſenſu abeſſe non poſſunt. alleg. 57. nu. 135. 476
cardinalium officium eſt Papæ aſſiſtere, & ob id pars corporis ipſius dicuntur. alleg. 57. nu. 136. 476
cardinales obtinentes Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, & in eis reſidentes ſolent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, &c. conceſſis Cardinalibus præſentibus in Curia gaudeant, alleg. 57. nu. 137. 476
† cardinales contrauenientes Bullæ Gregorij XV. de electione Papæ in nouem actionibus incurrunt excomm. Papalem. 862. 2. b
cardinalem offendentium filij, ac nepotes priuantur omnibus beneficijs, & dignitatibus Eccleſiaſticis, & ad illas in poſterum obtinendas efficiuntur inhabiles. alleg. 57. num. 236. 486
cardinales S.R.E. tenentur contribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœceſi, vbi eſt ſeminarium, alleg. 77. num. 5. 585
cardinales in Eccleſijs ſuorum titulorum charitatiuum ſubſidium petere poſſunt alleg. 87. num. 15. 621
cardinales an peccato commaculentur reſtitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum in Epiſcopum, ſi alterum digniorem arbitrentur, tit. 2. gloſ. 3. nu. vlt. 56
cardinalis fieri non poteſt legitimatus per ſubſequens matrimonium. alleg. 1. nu. 35. 149
¶ Carmelitas diſcalceatos eſſe ex Ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII. alleg. 77. nu. 21. 585
¶ Carthuſienſium Ordo plenariam exemptionem obtinuit à Bonifacio IX. 931. 1. b
¶ Caſinen. Abbatia exempta fuit à Zacharia Papa, 930. 2. a
¶ Caſtrari permittentes fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe Clerici, etiam quod hoc fecerint vt caſte viuant, alleg. 42. num. 13. 333
caſtratus, vel ſectus non ſponte, ſed caſu, poteſt fieri Clericus, & ſi iam ſit, in ſuſceptis valet ordinibus miniſtrare, niſi id ſua culpa acciderit, ibid. nu. 14.
caſtratus ab adultera marito, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, non poteſt fieri clericus, cum id ſua culpa acciderit, ibid. nu. 15.
¶ Caſtitas pretioſiſſima omnium, maximaque poſſeſſio, tit. 2. gloſ. 8. num. 1. 69
caſtitas omnibus per neceſſaria, ſed maxime miniſtris Chriſti Altaris, ibid. num. 7.
caſtitas dignitas magna, ibid. num. 8.
caſtitas hominem Deo ſimillimum reddit, ibid. nu. 9.
caſtitas ſicut omnes virtutes donum Dei eſt, ibid. nu. 17. 70
caſtitas Dei gratia occurrente nobis operantibus tuenda eſt, ibid. nu. 19. 71

caſtitatis

Digiti... 00

caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt, ibid.num.23.

¶ Caſus *directè & reductiuè ad tribunal ſanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes quales. alleg.40.nu.40.* 326

¶ Cathedrali *Eccleſiæ ſine ſpeciali ſummi Pontif. mandato nullus poteſt Paſtorem dare, alleg.50.nu.6.* 361

cathedralis Eccleſiæ adminiſtrationem nemo poteſt dare niſi Papa, nu.7. ibid.

¶ Cathedram *in loco exempto poſſunt Præſules erigere pro eorum ornatu, & dignitate, alleg.80.nu.16.* 597

¶ Cathedraticum, *quod ob honorem Cathedræ Epiſcopalis ſic dicitur, vltra procurationem Epiſcopis debetur, allegat.86. num.40.* 610

cathedraticum debetur per Presbyteros ſuis Epiſcopis, & ſolet dari in feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini, ibidem, num.41.

cathedraticum non poteſt præſcribi, licet per contrariam conſuetudinem poſſit aliter introduci, ibid.num.42.

cathedratici taxa ſunt duo ſolidi, ibid.nu.43.

cathedraticum non cenſeretur remiſſum, licet pleno iure liberaretur Eccleſia, niſi expreſſe ponatur, ibid.nu.46.

¶ Cauſa *iuſta eſt neceſſaria ad reductionem Miſſarum faciendam, alleg.29.nu.2.* 257

cauſæ iuſtæ ad diſpenſandum in denunciationibus quæ ſint? vide allegat.32.numer.40. vſque ad numer.49.pag.275. cum ſeqq.

cauſa iuſta, & rationabilis requiritur ad diſpenſandum in votis, & ne fiant in tertij præiudicium, alleg.36.nu.2. 301

cauſa requiritur in diſpenſatione facienda per Epiſcopum, alleg.45.num.20. 344

cauſæ omnes maiores ad Sedem Apoſtolicam referuntur, allegat.50.nu.31. 363

cauſa legitima ab Epiſcopo approbata excuſat à pœnis contra non reſidentes prolatis, alleg.53.nu.95. 423

cauſas criminales, niſi ſpecialiter commiſſæ fuerint, Vicarius generalis expedire non poteſt, alleg.54.nu.117. 444

cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes coram Ordinario loci in prima inſtantia decidi, & infra biennium terminari debent, alleg.81.num.2. 598

cauſas eccleſiaſticas in prima inſtantia cognoſcunt Epiſcopi, & exempti quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui ſubſunt Epiſcopis, allegat.81. num.4. 598

cauſas, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud S. Sedem ſunt indicandæ, vel quas ſummus Pontifex arbitrio ſuo ſupplicatione manu propria ſignata expreſſe ad ſe aduocauerit, non cognoſcit Epiſcopus etiam in prima inſtantia, allegat.81. num.10. 599

cauſæ matrimoniales. Vide Matrimoniales cauſæ.

cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine magna cauſa, alleg. 84.num.11. 609

cauſæ graues & arduæ cum delegantur, cenſetur electa induſtria perſonæ, num.12. ibid.

cauſa in Epiſcopo cenſum imponente requiritur, allegat.85.numer.9. 614

cauſa in Epiſcopum cenſum imponente probari debet concludenter ita vt illi affirmanti eam ſubeſſe credendum non ſit, num.12. ibid.

cauſa ad charitatiuum ſubſidium exigendum debet eſſe manifeſta, & rationabilis, nu.27. 622

cauſa manifeſta & rationabilis quæ dicatur in exigente charitatiuum ſubſidium, num.28. ibid.

cauſa grauior requiritur in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines, alleg.18.num.5. 199

† *cauſas criminales etiam viſitando iudicare non poſſunt Decani, Archidiaconi, vel alij inferiores iudices,* 911.1.a

† *cauſæ propter quas Papa coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputat, quæ ſint, referuntur, allegat.118 num.4.* 747

cauſæ nullitatis profeſſionis nullæ, ita ſunt proponendæ coram ſuperiore & Ordinario copulatiuè, vt nullo modo poſſit ſuperior per ſe ſolum de illis cognoſcere, alleg.104.num.14. pag.690. Et coram Ordinario & Superiore Regulari in prima inſtantia, & infra biennium terminari debent, allegat. 81.num.8. 599

cauſa ad intrandum monialiũ Monaſteria non requiritur quod ſit ſtrictiſſima. ſed ſufficit quod ſit neceſſitas quædam moralis, rationabilis, & manifeſta, alleg.102.num.48. 682

cauſa legitima alloquẽdi cum monialibus non eſt occaſio conſanguinitatis, num.71. 686

cauſæ Epiſcoporum à Romano Pont. Sedeque Apoſtol. cognoſcuntur, alleg.112.num.1. 729

cauſæ Epiſcoporum criminales non poſſunt ſubdelegari à delegato Papæ, ibid.nu.4. 730

cauſæ Epiſcoporum ſummo Pont. immediatè ſubijciuntur, ibid. num.5.

cauſas Epiſcoporum criminales ſi Papa extra Curiam deleget requiritur ſpecialis commiſſio ipſius manu ſignata & vt adſint ad ſententiam duodecim Epiſcopi cum Metropolitano, reſeruata eidem Sanctiſſimo ſententia diffinitiua, ibid.nu.7.

cauſæ depoſitionis ab Epiſcopatu an requirat eandem ſolemnitatem, quam requirit depoſitio ab Ordine & dignitate, ibid. num.9. 731

cauſæ ciuiles, vel criminales minores Epiſcoporum in Concilio tantum Prouinciali cognoſci & terminari poſſunt, etiam non exiſtentibus duodecim Epiſcopis, ibid.nu.15. 732

¶ Celebrans *ante legitimam ætatem, bona fide credens id ſibi licere irregularitatem non incurrit, alleg.16.nu.21.* 195

celebrare in loco non Sacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, eſt mortale peccatum, allegat.23.numer.2. 217

† *celebrare debet Epiſcopus Dominicis diebus, & feſtiuis ſolemnibus, & tam frequenter quod ſuo muneri ſatisfaciat data opportunitate.* 836.2.e

† *celebrare, vel celebrari facere poſſunt Epiſcopi cum iter faciunt ante lucem, vel poſt meridiem ſpatio vnius horæ.* 837.1.a

† *celebrare non poteſt Sacerdos ea die in Altari in quo Epiſcopus ſolemniter, & Pontificaliter celebrauit,* ibid.1.b

celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quàm loco deſignato, peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem, alleg.24.num.36. 223

celebrans in Eccleſia violata, niſi vrgente neceſſitate id faciat de licentia Epiſcopi, mortaliter peccat; irregularis tamen aut ſuſpenſus non fit alleg.28.nu.54. 256

celebrans in Eccleſia ex deuotione, vel obligatione tempore, quo cantatur vna hora, non poteſt dici illi interfuiſſe, alleg. 53.num.134. 427

celebrans vel confeſſionis Sacramentum audiens non ordinatus, ab Ordinibus Eccleſiaſticis ſi quos habuerit, ritè degradatus ſtatim Curiæ ſæculari traditur allegat.110. num.18. 720

¶ Cenſura *quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis alleg.38.num.6.* 308

cenſuris Eccleſiaſticis irretitus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario alleg.69.nu.39. 530

cenſura per Statutum aut edictum Epiſcopale ipſo iure aduerſus adeuntes Monaſteria Monialium, & cum illis alloquentes an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus

ſubiecta alleg.102.nu.74. 686

¶ Cenſus Eccleſijs dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius alleg.85.nu.1. 613

cenſus perſonales ad vitam poſſeſſorum, vel breuius tempus licitè poſſunt Epiſcopi ex cauſa imponere, nu.3. ibid.

cenſus apud Gallos vix conſtituitur ab alio quam à Summo Pontifice.nu.4. ibid.

cenſus perpetuus ab Epiſcopis imponi non poteſt, niſi iuſta de cauſa, & tempore fundationis, nu.5. ibid.

cenſum perpetuum poſt Eccleſiam fundatam imponere nequit Epiſcopus, niſi quando locis religioſis applicauerit, & vltra iuſtam cauſam concurrat debita ſolemnitas, allegat.85.numer.6. 614

cenſum retinere poteſt Epiſcopus, ſi Epiſcopalia remiſerit in Eccleſijs, quæ pleno iure ei ſubijciuntur, nu.7. ibid.

† cenſum conſtituere an valeat Epiſcopus tempore percepta libertatis Eccleſiæ, quam à manu laici, vel alterius vendicauit ſibi, oſtenditur. 912.2.b

† Certamen ſingulare ineuntes, ſuadentes, prouocantes etiam, incurrunt excommunicationem Papalem. 862.1.d

† Ceſſatione à diuinis durante Canonici non debent percipere diſtributiones quotidianas. 878.1.b

¶ Characterem imprimit Ordinis Sacramentum, ſicut Baptiſmus, & Confirmatio, alleg.2.nu.4. 151

characterem non recipit ordinatus abſoluta coactione compulſus, ibid.num.5.

characterem recipit ordinatus conditionali adductus coactione permittens ſibi Ordines conferri, ibid.nu.6.

characterem recipit excommunicatus ſi ordinetur, ibidem numer. 7.

characterem recipit bigamus ſi ordinetur, alleg.49. num.18. 353

¶ Charitas vbi eſt, ibi & ſanctitas, tit.2.gloſ.3.nu.14. 51

charitas Chriſtiana, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis, alleg.53.num.6. 413

¶ Charitatiuum Subſidium poſſunt à ſubditis exigere Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, ſeu Patriarchæ in ciuitatibus & Diœceſibus ſuis data manifeſta & rationabili cauſa, allegat.87.num.7.pag.621. Item adminiſtrator ſeu coadiutor datus Epiſcopo per Papam, vel Eccleſia, Cathedrali vacanti, ibid.num. 10. Item & Capitulum Sede vacante, num.13. Et Cardinales in Eccleſijs ſuorum titulorum, numer.14. Et legatus Papæ ab Eccleſijs prouinciæ ſibi delegata.nu.16. Et Prælati Epiſcopo inferiores, ſi hoc habeant ex priuilegio vel conſuetudine, nu.17. Et Abbates ac Priores in Eccleſijs ſibi pleno iure ſubiectis num.18.

charitatiuum ſubſidium Vicarius generalis imponere non poteſt ex commiſſione generali, alleg.54.nu.122. 444

charitatiuum ſubſidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri, alleg.87.num.2. 620

charitatiuum ſubſidium petitur, quando reditus propriæ Eccleſiæ non ſufficiunt, alleg.87, num.3. 621

charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus licet non conſecratus, allegation. 87. num. 8. 621

charitatiuum ſubſidium debet Epiſcopus exigere cum conſilio Capituli ſui, & clericorum, alleg.87.nu.11. 621

charitatiuum ſubſidium non poteſt præſcribi, allegat. 87.num. 25. 622

charitatiuum ſubſidium poteſt Epiſcopus exigere pro ſua conſecratione, vel pro ſolutione debitorum in Eccleſiæ vtilitatem contractorum, alleg.87.nu.29. 622

charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi magnas fecerit expenſas in negotijs totius diœceſis communibus pertractandis, num.30. ibid.

charitatiuum ſubſidium poteſt Epiſcopus exigere pro fabrica ſuæ Eccleſiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conſeruationem, nu.31. ibid.

charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus ſi iter facturus ſit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob Eccleſiæ ſuæ vtilitatem, num.32. ibid.

charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus, ſi viſitaturus ſit limina Apoſtolorum, nu.33. ibid.

charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi velit ire ad Concilium Prouinciale, nu.34. ibid.

charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus, ſi impenſas neceſſarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis, nu.35. ibid.

charitatiui ſubſidij ſumma quæ ſit exigenda, nu.37. ibid.

charitatiuum ſubſidium Clerici ex vrgenti cauſa poſſunt compelli ſoluere vltra taxam ſolitam, alleg.87.nu.38. 623

charitatiuum ſubſidium ratione beneficiorum poteſt Epiſcopus exigere à Clero, & Eccleſijs ſuæ ciuitatis, & Diœceſis, numer.39. ibid.

charitatiuum Subſidium non debetur ex diſtributionibus quotidianis, inſpecto iure communi niſi contrarium fuiſſet ſtatutum, num.44. ibid.

charitatiuum ſubſidium cui Epiſcopo ſit ſoluendum, quando Eccleſia eſt in confinio duarum diœceſum, allegat.87.num.53. 624

¶ Chirotecis nouus Prælatus manus operit, vt neſciat ſiniſtra ſua, quod faciat eius dextera, tit.1.c.5.nu.20. 23

¶ Chriſtus Dominus ſalutis noſtræ præbens ſe medicum Sanctiſſima vita ſua exemplo pati, atque omnes virtutes amplecti nos docuit, tit.1.c.1.num.2. 2

Chriſti onus leue eſt, quod portantem non grauat, ſed leuat, tit.2 gloſ.2.num.25. 28

Chriſtus Dominus conuiuia adijt, vt exemplo alios temperantiam doceret, titul.2.gloſ.5.nu.10. 60

Chriſtus ſaluator noſter quando aduocationis officium exercuerit, oſtenditur, alleg.79.nu.17. 594

Chriſtus Dominus cur lutum poſuit oculis cæci cum eum ſanauit, oſtenditur, alleg.91.nu.14. 631

Chriſtus Dominus à Sacris Scriptoribus Medicus ſæpe ſolet appellari, ibid.num.11.

Chriſtus Dominus quare dicatur Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. oſtenditur, tit.3.cap.2.nu.22. 111

Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, ibid.nu.26.

Chriſtus Dominus per ſe, & directè habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario, ibid.nu.27.

Chriſti quinque ſtigmata in cælo oſtenſa ab Alphonſo I. Portugaliæ Rege in regia inſignia ſuſcepta fuerunt, ibid.n.61. 116

¶ Chilonis tria præcepta referuntur, tit.2.gloſ.14.nu.2. 89

¶ Chiromantici ſuperſtitioſe faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes ſecus ſi complexiones, humores, & actitudinem, alleg.51.nu.130. 400

¶ Chorepiſcopi dicuntur à Chore, græce pagum, ſeu villa: quaſi in pagis, & in villis ad Epiſcopalia munia obeunda eſſent conſtituendi, tit.1.cap.6.nu.21. 27

chorepiſcopi poteſtas qualis fuerit, ibid.nu.22.

¶ Chriſma quod eſt Confirmationis materia neceſſario benedicendum eſt ab Epiſcopo, non à ſimplici Sacerdote, alleg.31 num.4. 265

Chriſma de neceſſitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœnæ Domini, quia peccabit Epiſcopus ſi ex veteri confirmet, ibid.num.5.

chriſma

Digitized by Google

chriſma & olea ſingulis annis conſici debent, & peccabit parochus ſi oleum alterius anni adhibeat non data neceſſitate, ibid.num.17. 265
chriſma tempore interdicti an clauſis ianuis conſecrandum, ibid.num.24. 267
chriſma Confirmationis conficitur ex oleo oliuarum, admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit benedicto ab Epiſcopo conſecrato, ibid.num.2. 265
chriſma ſi conſecret Epiſcopus peccator peccat mortaliter, ibidem, num.26. 267
chriſmato frons aliquo panno albo circuncingitur, ne recẽs vnctio deſluat, aut deleatur, alleg.30.nu.24. 261
chriſmalis pannus poteſt iterum ſuper alterum baptizatum, aut confirmatum imponi, ibid.num.25.
cætera vide verbo Oleum.
¶ Chronicis, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus, alleg.72.num.53. 548
¶ Citari non poſſunt Epiſcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrociſſimo, niſi accedat ſpecialis commiſſio Papæ, alleg.112.nu.6. 730
citatio circunducta, nulla, vel cum falſo procuratore non efficit litis pendentiam, alleg.19.nu.18. 203
citatio vna contra non reſidentem ante priuationem ſufficit ſi perſonaliter fiat, ſi tamen ſit abſens trina citatione per edictum publicum eſt vocandus, nec ſufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio eſt nulla, alleg.53.nu.149. 428
† citare Epiſcopum non ſufficit, niſi etiam citetur Capitulum, quando agitur de præiudicio Eccleſiæ, ita ut ſententia contra Eccleſiam lata citato ſolùm capitulo ſit nulla, & inualida, alleg.125.nu.8. 767
† Ciſtercien. Ordo ab omni Diœceſanorum Imperio, & iuriſdictione ſolutus fuit ab Alexandro III. 930.2.d
¶ Ciuis in beneficiorum collatione præferri debet extero, alleg.72.num.203. 559
¶ Claudus poteſt ad Ordines promoueri, niſi talis ſit, quem oporteat cum baculo accedere ad altare, alleg.42.num.40. 335
† Clauium poteſtas fœminis non competit. 827.2.c
¶ Clauſula generalis (& ad omnia alia, etiamſi exigant ſpeciale mandatum) comprehendit caſus, quos Vicarius generalis expedire non poteſt abſque Epiſcopi conſenſu, alleg.54.num.124. 444
¶ Clauſura Monialium, vide Monialium clauſura.
¶ Clemens an D.Petri ſucceſſor extitiſſet, tit.1.cap.3.num.vltim. 17
Clemens IV. quam dotem filiabus legitime ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus clericis contulerit, oſtenditur, tit.2.gloſ.9.num.32. 77
¶ Clericalis Habitus, Vide verbo Habitus Clericalis, & verbo Veſtes Clericales.
¶ Clericatus ordo nobilitat, & eſt maior quacunque alia dignitate, & honore ſeculari, alleg.1.num.1. 146
¶ Clericum primæ tonſuræ percutiens incurrit excommunicationem can. ſi quis ſuadente, 17.q. alleg.2.nu.17. 152
clericus habet domicilium, & eſt ciuis illius diœceſis in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet. allegat. 4. num. 43. 160
clericus quamuis ſuſpenſus, interdictus vel excommunicatus fori priuilegio gaudet, allegatione 8.num.19. 172
clerici coniugati debent vti illis veſtibus, quibus Clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur, alleg.9.nu.3. 172
clerici in minoribus de conſuetudine totius Hiſpaniæ debent habere veſtes, quæ cooperiant tota genua, allegat.9. numer.7. 172
clerici debent ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes, alleg.57.nu.8. 173
clericus in maioribus, aut beneficium habens ſi Coronam, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa non deferat, peccabit mortaliter, num.11. ibid.
clerici non recipientes penſionem, & fructus Eccleſiaſticos valorem annuũ 60. ducatorum auri de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum Clericalem, nu.13. ibid.
clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, nullam pœnam incurrunt, alleg.9.num.16. 174
clerici propter infirmitatem tonſuram non deferentes à pœnis excuſantur latis contra habitum non deferentes, num.17. ibid.
clerici in minoribus ſi coniugati non ſint, iure communi attento fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, ſicut & Clerici in maioribus, alleg.12.nu.1. 180
clerici in minoribus hodierno iure Concil. Trident. quando gaudeant fori priuilegio, nu.2. ibid.
clerici Primæ tonſuræ, ſeu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, num.3. ibid.
clericus non beneficiatus, ſed in Prima tonſura, vel in minoribus tantum Ordinibus conſtitutus, quæ habere debet, vt hodie fori priuilegio gaudeat, nu.12. 181
clericus in minoribus ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & tonſuram tempore capturæ, alleg.12. num.15. 182
clericus, qui tempore delicti commiſſi habitum & tonſuram nõ deferebat, ſi poſtea reaſſumpſit tempore capturæ, vel purgationis, fori priuilegio gaudet, nu.17. ibid.
clericus in minoribus ad hoc vt fori priuilegio gaudeat, debet habitum Clericalem, & tonſuram deferre, vtrumque ſimul, num.18. ibid.
clericus non incedens in habitu & tonſura vt amittat Clericale priuilegium, non requiritur trina monitio, nu.19. ibid.
clericus portans veſtes laicales aliqua rationabili cauſa, vel captus cum illis ſolitus tonſuram, & Clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio, nu.20. ibid.
clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamſi neque habitum, neque tonſuram deferrent, num.21. ibid.
clericus enormia committens ſine habitu & tonſura incedens, non præcedente trina monitione, poterat iure communi à iudice ſeculari puniri, nu.23. ibid.
clerici in minoribus coniugati, ſolum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent, alleg.12.n.25. 183
clerici in minoribus coniugati vt fori priuilegio gaudeant, neceſſe eſt, quod cum vnica Virgine contraxerint, veſtes deferant, & tonſuram, nu.26. ibid.
clerici in minoribus coniugati, vt attento iure Ordinationis Regiæ Luſitanorum gaudeant fori priuilegio, requiritur quod tempore delicti, & capturæ habitum & tonſuram deferant, num.28. ibid.
clericus coniugatus incedens ſine habitu, & tonſura, ſi pro crimine capiatur, deinde è carcere fugiens habitum & tonſuram reaſſumat an fori priuilegio gaudeat, nu.12. ibid.
clerici coniugati negotijs ſecularibus ſe immiſcentes an fori priuilegio gaudeant, alleg.12.num.30. 184
clerici in caſibus, in quibus priuilegio Clericali priuantur, an poſſint puniri à iudice ſeculari nulla præcedente degradatione, num.31. ibid.
clerici, qui decreto Concilij Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an cenſeatur priuati, nu.32. ibid.
Clerici remiſſio facienda eſt ſine eius dedecore, ob reuerentiam Clericalis dignitatis, nu.34. ibid.

clerici etiam Primæ tonſuræ non coniugati ſunt immunes & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac alijs ſimilibus oneribus. alleg. 13. num. 1. 186

clerici in minoribus apud Hiſpanos, & in Regno Portugaliæ non ſunt immunes à tributis, niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum, alleg. 13. nu. 2. & 3. 187

clerici in minoribus priuilegio immunitatis à tributis gaudentes, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus publicis, nu. 6. ibid.

clericis non ſunt tributa imponenda ad reparationem murorum & pontium, abſque Summi Pontificis auctoritate, numer. 7. ibid.

clerici negociatores non ſunt immunes à ſolutione gabellæ, numer. 8. ibid.

clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri, num. 9. ibid.

clericus dicitur negotiari vendens fructus ex ſuo ſemine, ſuaque induſtria collectos ex alieno agro conducto, nu. 12. ibid.

clericus domum emens ad ſuum vſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum, nu. 13. ibid.

clericus tenetur denuntiare gabellarijs res, quas portat in Regnis Hiſpaniæ, & alijs Prouincijs, alleg. 13. nu. 16. 188

clerico non manifeſtante tenebitur mulio eius res portans denuntiare, vel damnum reſarcire, nu. 17. ibid.

clerici tenentur iurare in manifeſtatione rerum eas portare ad ſuum vſum, & illorum iuramento ſtatur, itaut contrarium non poſſit probari, nec de eo querelari, quamuis falſum iurauerint, nu. 18. ibid.

clericus fornicans ratione voti committit inceſtum, alleg. 15. num. 7. 191

clericus caſtitatem, & continentiam Sacro Ordini annexam ſeruare debet, alleg. 15. nu. 18. 192

clericus peregrinus ſine commendatitijs litteris ſui Ordinarij ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus. allegat. 21. numer. 1. 214

clericis ne ad potus æquales bibant probibetur, allegat. 28. num. 13. 249

clericus matrimonium ſiue clam, ſiue publicè contrahens, ſi in Sacris ſit conſtitutus Ordinibus, eſt ſuſpectus de hæreſi, & poteſt puniri per Inquiſitores, alleg. 40. nu. 43. 327

clerici collegialiter, ſeu communiter viuentes, qui ſeſe mediocri & non enormi percuſſione affecerunt, poſſunt ab Epiſcopo abſolui, alleg. 41. num. 16. 329

clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus, allegat. 42. num. 1. 331

clerici nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant? alleg. 44. num. 21. 340

clericus propter nefandi criminis atrocitatem, quandiu illud eſt occultum, non incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem, alleg. 44. nu. 27. 341

clericos percutientes incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, alleg. 50. nu. 83. 368

clerici, qui violant conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut permittendum vt ſepulturam, apud eorum Eccleſiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt, allegat. 50. num. 100. 370

clerici de parochiali Eccleſia promiſſi iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum non ſeruantes in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. nu. 132. 373

clericus coniugatus non poteſt eſſe Epiſcopi, Vicarius, etiamſi cum vnica & virgine contraxiſſet, & habitum, & tonſuram portaſſet, alleg. 54. nu. 6. 434

clericus per matrimonium amittit acceſſus, & regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia, alleg. 57. nu. 205. 484

clerici filius an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater tanquam capellanus amouibilis ſeruiuit, alleg. 65. num. 3. 567

clerici non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debent, alleg. 72. nu. 102. 549

clerici omnes diœceſani quantumcunque exempti ſi beneficia habeant, etiã ſimplicia in Diœceſi, vel obtineant officium in Eccleſijs, poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones, alleg. 78. nu. 9. 588

clerici, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones, alleg. 78. nu. 10. 588

clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur, allegat. 112. num. 12. 731

clerici inſeruientes Eccleſijs Religionis Hieroſolymitanæ nulla immunitate ſe tueri poſſunt quin ad proceſſiones vocari non debeant, alleg. 78. num. 11. 588

clerici nullum Eccleſiaſticum beneficium habentes non poſſunt cogi præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium, allegat. 87. num. 48. 623

clerici pauperes, qui ex redditibus ſuorum beneficiorum nihil habent vltra honeſtum victum, minime cogi poſſunt ad charitatiuum ſubſidium præſtandum, nu. 49. ibid.

clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur, tit. 2. gloſ. 11. nu. vlt. 84

clericalem ordinem ſummopere dedecet, vt ea manus violentè alicui iniciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, tit. 2. gloſ. 12. num. 3. 84

clericus quidquid præter neceſſarium victum & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit, tit. 2. gloſ. 9. nu. 14. 74

clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſunt, ibid. nu. 31. 77

clericus vtcunque ſolemniter degradatus conficit Eucbariſtiæ Sacramentum, alleg. 110. nu. 5. 718

clericus degradatus ſi ex aliqua iuſta cauſa reſtituatur ad Ordines clericales non debet de nouo Sacris inſigniri, ibidem numer. 6.

clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur, ibidem, numer. 7. 719

clerici in minoribus vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice ſeculari, eſt neceſſaria degradatio, ibid. num. 8.

clericus incorrigibilis ſi tandem impœnitens, ac obduratus in profundum malorum venerit an abſque expreſſa Curiæ ſeculari traditione poſſit per eam comprimi, ibid. nu. 16. 720

clericus degradatus qui famæ reſtitui vult an debeat à Papa tantum reſtitutionem petere, an etiam ab Epiſcopo, à quo degradatus fuit, ibid. nu. 29. 722

† *clerici ſeculares ſi qui in Eccleſia Regulari Cathedrali ſint recepti vel recipiantur pro celebratione Diuinorum tenentur celebrare Officium Regulare.* 933. 1. d

† *clericus propter crimen læſæ maieſtatis an ſit actualiter degradandus, Curiaque ſeculari tradendus. allegat. 110. poſt num. 12.* 719

† *clericus an ſit actualiter degradandus pro crimine aſſaſinij, alleg. 110. nu. 12.* 719

† *clerici Regulares de Somaſcha exempti fuerunt à Sixto V.* 931. 2. b

† *clerus non poteſt impedire ne Epiſcopus viſitet ante lapſum triennij ſub prætextu immemorialis conſuetudinis.* 898. 2. c

† Cluniacenſis *Ordo exemptus fuit ab Ordinariorum poteſtate per Clementem IV.* 930. 1. a

¶ Coadiutor

¶ Coadiutor poſitus per Papam qui eſt Prima tonſura, vel minorum Ordinum gaudet fori priuilegio, alleg. 12. num. 9. 181

coadiutor & coadiutus poſſunt abeſſe tribus menſibus, allegat. 53. num. 125. 426

coadiutores Rectorum Parochialium instituti auctoritate Apoſtol. tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi, alleg. 53. num. 78. 422

coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpeciali conceſſione non licet Vicario deputare, alleg. 54. numer. 73. 442

coadiutoria non venit in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg. 57. nu. 155. 479

coadiutor dum viuit coadiutus non habet ius in re, ſed ad rem, alleg. 57. num. 157. 479

coadiutores etiam perpetui, & cum futura ſucceſſione non tenentur, niſi cum factus fuerit ſucceſſioni locus, Fidei profeſſionem emittere, alleg. 61. nu. 13. 508

coadiutor poſt mortem coadiuti fit vetus Canonicus, & tunc ei eſt aſſignanda vltima Sedes, allegat. 61. num. 14. 508

coadiutores illiteratis dare non poteſt Vicarius ex generali commiſſione. alleg. 63. nu. 7. 514

coadiutor datus illiteratis, ſicut Rector tenetur ad reſidentiam. alleg. 63. num. 9. 514

coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij ſeſſ. 21. de reform. cap. 6. non eſt attentata, etiamſi ſit exequuta poſt appellationem interpoſitam à ſententia eius, qui iudicialiter proceſſit. alleg. 63. nu. 10. 514

† coadiutores à futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopalibus inferiora non niſi Papa conſtituit, allegat. 118. nu. 2. 747

† coadiutor Epiſcopo dandus eſt ſufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Epiſcopo requiruntur, ibid. nu. 5.

† coadiutor quam obtineat auctoritatem ſiue poteſtatem oſtenditur, ibid. num. 5. cum ſeqq.

† coadiutori cum futura ſucceſſione non licet ingredi ciuitatem pontificaliter, ibid. nu. 8.

† coadiutor Epiſcopus debet facere Confeſſionem cum Sacerdote Canonico celebrante, ibid. nu. 13.

† coadiutori de licentia tamen Archiepiſcopi coadiuti licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit, ibid. nu. 14.

† coadiutor non habet facultatem largiendi indulgentiaſ, numer. 16. ibid.

coadiutoria temporalis dari poteſt ab Epiſcopo cum beneficij Rector ſenio, vel morbo officium ſuum exercere non poteſt, num. 11. 514

coadiutori auctoritate Epiſcopi certa redituum portio aſſignanda eſt, alleg. 63. nu. 14. 514

coadiutor datus Epiſcopo dementi poteſt renunciationem liberam beneficij accipere, alleg. 69. nu. 6. 528

coadiutores cum futura ſucceſſione poſſunt puniri ab Epiſcopo abſque huiuſmodi adiunctis, niſi ex forma coadiutoriæ colligatur omnia illis conceſſa fuiſſe priuilegia, quæ Canonici habent, alleg. 73. nu. 11. 562

coadiutoria ad titulum cum futura ſucceſſione poteſt quis promoueri, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem, alleg. 19. nu. 23. 203

coadiutorem Epiſcopo nemini dat niſi Papa, alleg. 50. num. 8. 362

coadiutor ſeu adminiſtrator datus Epiſcopo, vel Eccleſiæ Cathedrali vacanti per Papam poteſt à ſubditis illius Eccleſiæ exigere charitatiuum ſubſidium. alleg. 87. nu. 10. 621

coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſeculari ſuperiorem non recognoſcenti poteſt ſummus Pontif. dare, quando id poſtulauerit populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis, tit. 3. c. 2. num. 51. 115

¶ Cognatio Spiritualis an poſſit cõtrahi per procuratorem? alleg. 30. num. 49. 263

cognatio contrahitur à mittente non vero à procuratore, alleg. 30. num. 50. 264

cognatio ſpiritualis in Baptiſmo inter quos contrahatur, alleg. 30. num. 53. 264

cognatio ſpiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur, alleg. 30. num. 54. 264

cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos, alleg. 30. num. 55. 264

cognatio ſpiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem, alleg. 30. nu. 56. 264

cognationem contrahunt pueri, & infantes ipſi doli capaces, & iudicium ſufficiens ad peccandum habentes, ſi quem in Baptiſmo, vel Confirmatione teneant, ibid. nu. 38. 262

cognationem contrahunt patrini plures duobus ſi omnes baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, ibid. nu. 42. 263

¶ Cognatio legalis quando impediat, & dirimat matrimonium remiſſiue, alleg. 51. num. vlt. 407

¶ Cogens Virginem monaſterium ingredi ingreſſu non ſequuto in nullam excommunicationem incidit, allegat. 104. num. 7. 694

cogentes fœminam ad monaſterij ingreſſum non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ſeculari retento educetur incidit in excommunicationem Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. c. 18. ibid. nu. 5.

† cogentes ad Matrimonium excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt, 868. 2. b

† cogentes eccleſiaſticos vt ſubmittant laicis intra Eccleſiã incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, 869. 1. a

¶ Cohabitare non dicitur qui ſtat in eadem domo, niſi ad eandem menſam & conuictum moretur, alleg. 57. nu. 109. 473

¶ Coitus coniugalis quando Eccleſiam polluat oſtenditur, allegatione 28. num. 46. 254

coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem iuris imponitur, allegat. 15. num. 16. 192

¶ Comitas & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam, titul. 2. gloſ. 12. num. 22. 87

¶ Colaphi omiſſio in Confirmatione non videtur peccatum mort. alleg. 30. nu. 27. 261

¶ Collatio facta à ſummo Pont. ad Epiſcopatus dignitatem habet vim electionis, nominationis & confirmationis, tit. 1. cap. 4. num. 8. 18

collationis ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopis non habita illius poſſeſſione, alleg. 4. nu. 55. 161

collatio beneficij non valet, ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, vicarius conferat, alleg. 54. nu. 147. 446

collatio facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis, alleg. 57. num. 13. 464

collationem beneficij à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario, ſi non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit, propter prærogatiuam concedentis, ibidem num. 14.

collatio beneficij facta vna die à Papa, & Ordinario, præualet collatio Ordinarij, ſi in ea appoſita ſit hora, & in collatione Papæ non, ibid. nu. 15.

collationem beneficiorum ſibi Papa reſeruans videtur intelligere propriè de collatione, quæ ſit perpetuo de beneficio, ibid. num. 153. 479

† collator negligens intra præfinitum tempus conferre licet non poſſit iure proprio, poteſt tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam. alleg. 126. nu. 59. 778
† collatores conuicti eorum negligentia per lapſum temporis ad conferenda beneficia ſibi à iure præfixi ſtatim pro ea primo occurrente collatione amittunt ipſo iure poteſtatem prouidendi, & aliter facta collatio eſt nulla, nu. 54. cum ſeqq. 778
† collatori non elabitur tempus præfixum ad conferendum ſi intra illud pro viribus fecit, quamuis prouiſio effectum ſortita non fuerit, nu. 60. ibid.
† collator ſeu elector fraudulenter ſe gerens in collatione beneficij, quæ effectum ſortita non fuit, non poteſt iterum prouidere, nu. 62. 779
† collatio beneficiorum vbi ſpectat ad Epiſcopum iure ſpeciali, vel deuoluto, eo negligente non deuoluitur ad Capitulum, ſed ad ſuperiorem, nu. 78. 782
¶ Collector generalis Cameræ Apoſt. in cauſis ſpoliorum & iurium præfatæ Cameræ eius officio durante lucratur diſtributiones quotidianas in abſentia. allegat. 53. numer. 157. 429
¶ Color in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale, alleg. 42. num. 26. 334
¶ Collegia, ſeu vniuerſitates ſeculares ex eo quia Reip. æquiparantur, beneficio reſtitutionis in integrum gaudent, alleg. 75. num. 40. 575
† collectas imponentes clericis, vel Eccleſiis &c. incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 865. 1. c
¶ Comarum, aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere, vel infelicium eſt, vel inuſtorum, titul. 2. gloſ. 7. numero 8. 65
¶ Commercium omnibus fecit commune ius gentium, tit. 3. cap. 2, num. 43. 114
¶ Comitialı morbo correptus Ordines aſſumere nõ valet, nec in ſuſceptis miniſtrare, alleg. 42. nu. 48. 335
¶ Commenda non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg. 57. nu. 154. 479
commenda alicuius Eccleſiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat dum viuit in ſui vtilitatem, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiarius. alleg. 59. nu. 1. 491
commenda perpetua beneficij eſt titulus Canonicus, alleg. 59. num. 2. 491
commendam perpetuam habentes non ſe promouentes infra annum, incidunt in pœnam cap. licet Canon de elect. libr. 6. num. 3. ibid.
commenda perpetua poteſt reſignari, vel permutari, num. 5. ibid.
commenda ad tempus dicitur cum Eccleſia Paſtore, vel debito ſibi miniſtro deſtituta, vel viduata, alterius fidei, & curæ committitur, num. 10. ibid.
commenda perpetua, quæ datur de beneficio ſeu Prioratu Regulari, non requirit profeſſionem, allegat. 59. num. 17, 492
commenda perpetua inducit incompatibilitatem, ibid. num. 4. 491
¶ Commendare perpetuò nullus Ordinarius inferior Papa poteſt, ibid. num. 6.
commendare nihil aliud eſt, quàm deponere, allegat. 59. num. 11. 491
commendare Eccleſiam alicui ad tempus regendam res eſt antiqua, & in Eccleſia vſitata. alleg. 59. nu. 14. 492
commendare poteſt Epiſcopus Parochialem Eccleſiam, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum, ad ſex menſes, num. 15. ibid.
commendare Abbatias, Prioratus, & Præpoſituras, beneficiaque Regularia, ſolus Papa poteſt, nu. 16. ibid.
commendare Eccleſiam, ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo, niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. ibid, num. 12. & alleg. 60. nu. 5. 495
commendari non poteſt Parochialis Eccleſia Epiſcopi auctoritate, niſi Clerico ætatem legitimam habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto. alleg. 59. nu. 23. 492
¶ Commendatarij Abbatiæ curam iuriſdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, ad reſidentiam non tenentur, alleg. 53. nu. 112. 425
commendatarius ad tempus non facit fructus ſuos imo tenetur de eis rationem reddere, alleg. 59. nu. 12. 492
commendatarius ad tempus nec reſignare, nec permutare poteſt beneficium ſibi commendatum, alleg. 59. nu. 13. 492
commendatarius poteſt ad libitum reuocari, ad nutumque remoueri per Epiſcopum, etiam ante ſemeſtre finitum. alleg. 5. num. 18. 492
commendatarius coram Ordinario abſolute, & ſimpliciter commendationi cedere poteſt, alleg. 59. num. 19. 492
commendatarij, quando ſunt veri beneficiati tenentur emittere Fidei profeſſionem. alleg. 61. nu. 12. 508
commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipſa impetratur. alleg. 59. nu. 20. 492
commendatum beneficium ſiue in perpetuum ſiue ad tempus, non vacat per obitum commendatarij, ſed vacat ſemper, vt prius, alleg. 59. nu. 21. 492
commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis habet legitimam adminiſtrationem, & poteſt exercere iuriſdictionem, quæ competeret Epiſcopo titulato, allegat. 87. numer. 20. 621
commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis poteſt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſibi ſubiectis. alleg. 87. num. 21. 622
¶ Commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ ab eo qui petentis Clerici Ordinarius fuerit. alleg. 21. nu. 4. 215
commendatitiæ litteræ ab Epiſcopo negandæ non ſunt clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam non requirentia, ibid. num. 5.
† Commiſſiones, intimationes, affixiones Apoſt. præſentantes in Curia Romana præter curſores. 869. 1. c.
¶ Communio in omnibus hominibus eſt diligenda, tit. 2. glo. 17. nu. 22. 96
¶ Commutare pias defunctorum voluntates ſolus Papa poteſt. alleg. 83. nu. 1. 605
† commutare non poteſt Epiſcopus vltimas voluntates ad Eccleſiam ſuam Cathedralem, menſamue ſuam, aut Capitulum eiuſdem Cathedralis. 910. 1. b
† commutare vltimas voluntates ſubditorum Prælatis inferioribus, ſeu quæ pertinent ad iuriſdictionem Prælatorum inferiorum non poteſt regulariter Epiſcopus, ſed ſolum data eorum negligentia. ibid.
† commutare vltimas voluntates pias poteſt Epiſcopus quoad tempus, concedendo modicam dilationem ad eas exequendas. ibid.
† commutare vltimas defunctorum voluntates poteſt Capitulum Sede vacante in caſibus in quibus de iure communi poſſet Epiſcopus. ibid. 1. c
commutandi vltimas defunctorum voluntates nullam habet Epiſcopus voluntatem, ibid. nu. 2. niſi concurrente iuſta & rationabili cauſa, num. 5. 605
¶ Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui eſt patronus. alleg. 71. nu. 30. 537
compatronus à medietate compatronorum præſentatus dignior eſt habendus, alleg. 72. nu. 204. 559

compo-

† compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas valet, modo cauſa cognitio & ſuperioris accedat auctoritas. alleg.121.nu.13. 754

† compoſitio ſuper decimis præteritis non ſolum cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam à laicis poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris, ibid.nu.15. 754

† compoſitio ſi fiat inter laicos, & clericos, vt minus quam ſit decima eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtētur, non valebit, niſi approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obſeruantia, ſcilicet 30. annorum. ibid.nu.17.

¶ Complutenſis Vicarius generalis non eſt. alleg.54.num. 128. 445

¶ Compromitti an poſſit in materia præeminentiarum, oſtenditur. alleg.78.nu.31. 590

compromitti in laicum non poteſt de cauſa matrimoniali incidenti. alleg.84.nu.33. 607

† compromiſſario per Capitulum electo ad conferendum negligente deuoluitur ipſius poteſtas ad Epiſcopum. alleg.126. 781.

¶ Conceptionis Beatiſſimæ Virginis feſtum qui affirmant nō eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, incidunt in excommunicationē Papalem. alleg.50.nu.109.pag.370. & alleg.105. à nu. 58. 698

¶ Conceſſio generalis Vicarij non continet ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum. alleg.54.nu.59.

conceſſio facta alicui de intrando monaſteria monialium, intelligitur de prima vice. alleg.102.n.59. 684

¶ Concilium Trid. vbi non eſt promulgatum, non tenentur habitatores contrahere coram Parocho & teſtibus. alleg. 32.nu.152.pag.286. Tenentur tamen, ſi diuertant ad locum, in quo eſt promulgatum, & acceptatum, ibid. num. 155. 286

concilij decreta expreſſa egent Pontificis derogatione. alleg. 33.nu.24. 297

conciliaris conſtitutio quando dicatur, ibid. num.27. In lege concilij generalis non poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamuis abſolutè permittat diſpenſationem. ibid. nu.25.

concilium prouinciale maius eſt Archiepiſcopo. alleg.34.nu. 9. 298

conciliaris Conſtitutio habens committendam Ordinario loci facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo, quomodo intelligēda. alleg.39. num.54. 316

concilium generale confirmare, & eius conſtitutiones probare, vel improbare, atque interpretari ſolius eſt Summi Pontif. alleg.50.nu.34. 363

concilio Tridentino commentarios, gloſſas, & ſcolia inſerentes in excommunicationem Papalem incidunt. allegat. 50.nu. 133. 373

concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotidianas. alleg.53.nu.158. 428

† Concilij Trid. decreta derogantur per clauſulam generalem non obſtantibus. 849.1.c.

¶ Concilium Bracharenſe primum celebratum fuit anno poſt Chriſtum natum 412, tit.3.c.8. nu.55.pag.139. Secundum vero celebratum fuit in Vrbe Lucenſi ann. Domini 569. ibid.nu.56. 140

¶ Concilium Toletanum, quod pro primo habetur tom.1. Conciliorum celebratum fuit ann.450. ibid.num.56.

concilia Toleti celebrata dum Reges in ea Sedem habebant, congregata erant ad ipſorum ſupplicationem, & per eos tantum inuitati conueniebant Epiſcopi. ibid.nu.60.

¶ Conciones, quas Regulares ad populum habuerint, debēt deſumi ex Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis illis diebus feſtis vtitur. alleg.105.nu.35. 696

¶ Concordes reducere ſub pœna excommunicationis poteſt Epiſcopus diſcordes etiam laicos. alleg.79.nu.6. 591

¶ Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ, debet fieri iuxta formam Concilij, aliàs collatio erit nulla, & Papa poſtea reſeruatur. alleg.60.nu.13. 497

concurſu conferuntur per viam Regulæ beneficia ea, quæ curam habent animarum, ibid.nu.14. 497

concurſus in beneficijs curatis reſeruatis Sedi Apoſt. quomodo faciendus. ibid.nu.15. 497

concurſus edicta debent proponi ſi beneficium curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſt. Sedi Apoſt. reſeruatis vacauerint, & Ordinarius nulla habita ratione patronorum idoneum eligere, ac Romam mittere poteſt. ibid. num.16. 497

concurſus forma, quam Concilium præſtitit in conferenda Parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, ſeruanda eſt, etiamſi Eccleſia ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum, ibi. num.17. 497

concurſu non conferuntur Parochiales, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ibid.nu.18.pag.498. Nec dignitas Abbatiæ, quamuis vnita ſit ei parochialis, ibid.num.24. Nec dignitas, quæ perpetuò, & acceſſoriè parochialem vnitam habet, ibid. num.25. Nec Parochialis Eccleſia, quæ eſt vnita dignitati, vel canonicatui, ibid. n.26. Nec beneficium curatum, quod verè eſt dignitas. ibid.num.28. Nec dignitas in Eccleſiis Collegiatis habens curam animarum, ibid. num.29. Nec Parochialis quando eſt ſubiecta monaſterio, aut annexa, vel de eius menſa, ibid. num.31.pag.499. Nec Vicaria perpetua, ibid.num.32. Nec Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari ſecularibus. ibid.num.34. Nec beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, ibid.num.33. Nec Parochiales, quæ acquiruntur per regreſſum, ibid.nu.37. Nec Parochialis quando eſſet exigui reditus, ibid.nu.38.

concurſum facere non poſſunt inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi, ibid. num.40. Niſi habeant proprium deſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem, ibid.num.42.

¶ Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos. alleg.43.num.5. 337

¶ Conditio adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem quod non poſſint beneficiarij recipi, niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt. tit.2.gloſ.17.num.19. 96

conditionem adimplere coram Parocho & teſtibus neceſſarium eſt, vt matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro validum ſit. alleg.32.nu.156. 287

conditione perſonæ mutata, & bonorum conditio mutata videtur. alleg.72.n.129. 553

cōditiones quibus licitum eſt retinere puellas educationis gratia in monaſterijs monialium, referuntur. allegat.102.nu. 62. 684

¶ Conductor anticipate penſionem ſoluens, ſi à ſucceſſore pro ea de nouo obligetur, habet recurſum contra hæredes locatoris, ſi ſoluendo fuerint. alleg.94.nu.7. 639

conductor poterit recidere à locatione in illis caſibus in quibus mortuo locatore ſucceſſor non tenetur illi ſtare. ibid. num. 15. 639

¶ Confeſſarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis & iuramentis illorum omnium quorum Confeſſiones audierint, non tamen in reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali. alleg.36.n.15. 303

† confeſſarius qui abſoluit ſine ſufficiente iuriſdictione ad quid teneatur. 838.1.c.
† confeſſario non approbato ignoranter confeſſus, quoad Deum eſt abſolutus. ibid.1.c.
† confeſſarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum, non poteſt eligere confeſſarium approbatum ab ordinario alterius diœceſis, alleg. 25.nu.15.& 16. 229
† confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum debet Epiſcopus, ſed etiam exterius approbare. alleg. 25.nu.19. 230
† confeſſarius poteſt pœnitentiam à ſe iniunctam quandocũque & vbicunque ex cauſa commutare. 872.1.e.
confeſſarij Mendicantes & illorum priuilegio gaudentes non poſſunt diſpenſare in caſibus, quibus Epiſcopo diſpenſandi poteſtas conceditur. alleg.37.nu.14. 306
confeſſarij non poſſunt abſoluere Hæreticos occultos per accidens, & manifeſtos, ſeu notorios. alleg. 40.n.12. 321
confeſſarij de quibus interrogare debent pœnitentes, qui tepidi ſunt in Fide. alleg.40.nu.13. 321
confeſſarij quomodo procurare debeant, vt abominabile vitiũ ſodomiæ extirpetur. alleg. 44.n.31. 341
confeſſarij delegati ad abſoluendum à reſeruatis, quomodo ſe habere debeant. alleg.52.nu.13.& 14. 409
confeſſarius vi monitorij non tenetur reuelare ea, quæ in Confeſſione audiuit. alleg. 96.nu.64. 657
confeſſarium Sacerdotem ſibi non ſubditum non poteſt ſibi erigere Epiſcopus, qui à proprio ordinario non fuerit approbatus. alleg.25.n.9. 228
confeſſariorum Regularium approbationem iuſta & legitima exiſtente cauſa poteſt Epiſcopus reſtringere & limitare ad certum locum, tempus, ſiue perſonas. ibid.nu.32. 231
confeſſores Regulares etiam Rectores, & in ſacra Theologia graduati poſſunt ab Epiſcopis ſi voluerint, examinari. allegat.25.nu.26. 231
confeſſores Religioſi non approbati ab Epiſcopo ſecularium, qui ſunt de familia ſuorum monaſteriorum, confeſſiones audire non poſſunt. alleg. 25.nu.46. 233
confeſſores in Monaſterijs Monialium, quæ ſub cura Regulariũ ſunt, non examinantur ab Epiſcopo. nu.47. ibid.
confeſſores etiam Parochi, ſeu quicunque alij curam animarũ habentes in ſuorum ſubditorum votis, ſeu iuramentis in vtroque foro nequeunt diſpenſare. alleg.36.n.16. 303
confeſſores qui in Sacris Confeſſionibus, confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæreſi ſuſpecti puniuntur ab Inquiſitoribus. alleg.40.nu.41. 326
confeſſores, qui ex priuilegio Sixti IV. communicant aliquod votorum ſolemnium in excommunicationem Papalem incidunt. alleg.50.n.144. 373
confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus an poſſit dare Epiſcopus quem voluerit, etiam alterius Ordinis. alleg. 25. nu.48. 233
confeſſarij quibus in caſibus & pro quo tempore monaſteriorum monialium ſepta ingredi valeant, oſtenditur. allegat. 102.nu.49. 682
confeſſionis Sacramentum vt validè adminiſtret Sacerdos debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo iam confirmato, & habente ſubditos, vel ab eius Vicario, aut Capitulo Sede vacante, vel ab alijs exercentibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem. alleg. 25. num.3. pagin. 228. Cætera vide in verbo Approbatus.
confeſſiones quicunque audiunt apud ſe litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini habere debent. alleg. 50. nu.82. 367
confeſſionem Sacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50.nu.163. 375
confeſſionis audiendæ facultatem ſeu licentiam Vicarius generalis Epiſcopi ex generali conceſſione alijs concedere non poteſt. alleg.54.n.91. 442
confeſſiones fidelium ex vi mandati generalis poteſt Vicarius Generalis audire, ſi ſit Sacerdos. ibid.num. 92. 443
confeſſiones integras & nõ ſolos caſus reſeruatos tenetur Pœnitentiarius audire. alleg.55.num.27. 453
confeſſiones dum audit Pœnitentiarius in Eccleſia, ſiue in confeſſionario, ſiue extra habẽdus eſt pro præſenti in choro pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit, ibid. num. 30. pagina 453. Et tunc non ſolum lucratur diſtributiones quotidianas, ſed etiam eleemoſynas ipſas, quæ diſtribuũtur inter Canonicos pro aſſociandis & ſepeliendis defunctorum cadaueribus, ibid.nu.31.
confeſſiones ſi Pœnitentiarius extra Eccleſiam etiam infirmorum audiat, non habebitur pro præſenti, ibid.n.32.
confeſſionem ſacramentalem audiens non ordinatus Sacerdotali ordine, ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, ritè degradatus ſtatim Curiæ ſæculari traditur. allegat. 110. num. 18. 720
† confeſſionem ante Eucharistiam aſſerentes neceſſariam non eſſe, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 868.1.e.
† confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum, poteſt Archiepiſcopus audire dum actu viſitat, par.1.tit.4.nu. 47.
† confeſſio Prælati habẽtis adminiſtrationem communem cum Capitulo non nocet niſi ſit facta cum conſenſu Capituli. allegat.125.nu.2. 766
† confeſſio Prælati Eccleſiæ præiudicat, ſicut & tutoris, procuratoris, & ſimilium, ſi ſit facta ex neceſſitate iudicij per modum contentioſæ iuriſdictionis, ſecus ſi extra, & abſque neceſſitate iudicij per viam iuriſdictionis voluntariæ. ibid. num.3.
† confeſſio Prælati ſeu procuratoris dicitur voluntaria, quando fuit facta non præcedente Iudicis iuſſu, ibid.nu.4.
† confeſſio Prælati, ſeu procuratoris voluntaria non præiudicat, nec eſt apta ad obligandum Eccleſiam, ſeu principalem in aliquo. ibid.nu.5.
† confeſſio Prælati, ſeu procuratoris voluntaria reuocari debet, quamuis geminare facta ſit, & etiam non docto de errore. ibid.nu.6.
¶ Confirmationis Sacramenti miniſter Ordinarius eſt Epiſcopus. Vide verbo Epiſcopus.
confirmationis Sacramentum non poteſt adminiſtrari ab Abbate, nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi ex delegatione Summi Pontificis. alleg.30. nu.4. 260
confirmationis Sacramentum eſt vtiliſſimum. allegat.30.num. 7. 260
confirmari poſſunt muti & ſurdi. alleg.30.nu.20. 261
confirmari poſſunt licitè amentes. alle.30.nu.21. 261
confirmare ſuos ſubditos in alterius diœceſi non poteſt Epiſcopus. ibid.num.15. 261
confirmationis forma quæ ſit. alleg.30.n.22. 261
confirmandi quare in fronte Chriſmate conſecrato vngantur, alleg.30.nu.23. 261
confirmati maxilla qare percutiatur. alleg.30.nu.26. 261
confirmationis Sacramentum bis conferens vel ſuſcipiens an incurrat irregularitatem? num.28.& 30. 261
confirmandus cum Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militiæ eget, ſicut baptizandus ſuſceptores habent vt eum erudiant in Fide. alleg.30.n.31. 262
confirmatio non requirit de eſſentia ſuſceptores, ſi tamen quis omitteret, peccabit grauiter. num.33. ibid.
confirmationem ſuſcipientes non niſi Chriſmate vncti eſſe debent. nu. 34. ibid.
confirmans fidelis filium infidelis non contrahit cognationem cum

cum patre vel matre infideli.n.35. ibid.

confirmandus an poſſit tenere duos patrinos, ſicut in Baptiſmo? alleg.30.nu.43. 263

confirmationis Sacramentum dũ Epiſcopus adminiſtrat, debet eſſe ſine conſcientia peccati mortal. & habere intentionem ſaltem virtualem.ibid.n.19. 261

confirmationis Chriſma conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato.alleg.31.nu.2. 265

confirmationis Sacramento eſſentiale eſt oleum oliuarum, balſamum vero accidentarium.alleg.31.n.3. 265

confirmationis materia nempe Chriſma neceſſario benedicendum eſt ab Epiſcopo, non ſimplici Sacerdote. alleg. 31. nu. 4. 265

confirmationis Sacramentum licitè, ſolemniter & publicè tẽpore interdicti celebratur.alleg.31.n.23. 267

confirmationis Sacramentum poteſt Epiſcopus conferre in Eccleſia, vel in loco honeſto, aut Palatio Epiſcopali.alleg. 30. num.13.pag.260. Cum pluuiali, Mitra, ſtola & Baculo paſtorali, num.11.licèt die feriata, & non ieiunus, num. 12. ibid.

confirmans Epiſcopus in ſua diœceſi ſubditos alterius à ſuſpenſione, & culpa excuſatur. ibid.num. 14.

confirmare ſuos ſubditos in alterius diœceſi non poteſt Epiſcopus, nu.15.

¶ Confirmare electos, & inſtituere præſentatos abſque ſpeciali conceſſione poteſt Vicarius Epiſcopi. alleg. 54. num. 70. 441

† confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo poteſt Archiepiſc. ſi Eccleſia ſuffraganea vacat. part. 1. tit.4.nu.53.

¶ Confirmans indignum ætate, ſcientia, & moribus ad beneficium curatum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij beneficij ſuſpenditur, quouſque reſtitutus fuerit.alleg.111.nu.20. 725

¶ Confirmatio eſt iuris quæſiti corroboratio. tit. 3. cap.8. num.72. 142

confirmatio nouum ius non tribuit, ſed quod antea erat conſeruat.ibid.nu.73.

confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur in qua inſertus eſt tenor rei confirmatæ. ibid.nu.76. an nullum confirmet. num. 75. & quod in tertij præiudicium nihil operatur.n.77.

† confirmationis ſacramentum licet Epiſcopo conferre tempore interdicti. 851.2.a.

¶ Confiſcare clericorum bona non poteſt Vicarius generalis. alleg.54.nu.119. 444

¶ Confraternitates laicorum Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati ius habent viſitandi, non obſtante quauis exemptione, & immunitate. alleg. 73.nu.3.pag. 561. & alleg.75.nu.2. 570

confraternitates, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione Epiſcopi viſitare non poſſunt. alleg.75.nu. 16. 572

confraternitas miſericordiæ Regni Portugaliæ vbique terrarum eſt celebratiſſima. alleg.75.nu.17. 572

confraternitates laicorum Religionis cauſa inſtitutæ, pia ſunt, & religioſa loca.alleg.75.nu.22. 572

confraternitates laicorum Religionis cauſa inſtitutæ an poſſint viſitari ab Epiſcopis, vt pia loca. alleg.75.nu.23.24. & 25. 572

confraternitates, quæ abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtitutæ, minimè Eccleſiaſticæ, aut religioſæ ſunt cenſendæ. allegat.75.nu.26. 573

confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutæ pia ſunt. alleg.75.nu.27. 573

confraternitates interueniente Epiſcopi approbatione pia, & Eccleſiaſtica ſunt cenſenda.alleg.75.n.30. 573

confraternitatum res vt eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ, ſi Epiſcopi auctoritate inſtituantur.alleg.75.n.31. 573

confraternitatum bona an poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum eccleſiaſticarum alienationibus neceſſarijs.allegat. 75.nu.32.& 33. 573

confraternitates Epiſcopi auctoritate inſtitutæ beneficio reſtitutionis in integrum gaudent.alleg.75.nu.36. 574

confraternitates, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, an gaudeant beneficio reſtitutionis in integrum. alleg. 75. nu.38. 575

confraternitates habentes reditus eccleſiaſticos, etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario.alleg.77.n.10. 585

confraternitates laicorum an poſſint per Epiſcopum compelli accedere ad proceſſiones publicas.alleg.78.nu.24. 589

confraternitates quomodo ſint componendæ, dum inter eas cõtenditur de præcedentia.alleg. 78.nu.39. 591

† congrua portio aſſignanda vicario conſtituto in Eccleſia Parochiali vacante eſt arbitraria Epiſcopo, & poteſt eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus. 886.1.a.

† cõgrua in primis deduci debet ex redditibus Epiſcopatus ducatorum mille monetæ illarum partium. allegat.120. num. 11. 750

¶ Conimbricenſis ciuitas ſitus præſtantia, antiquitatis cõmendatione, & Regiæ quondam ſedis prærogatiua celebris alleg.77.n.19. 589

conimbricenſis Academiæ laudes, qui cumulent citantur. ibi. num.20.

† coniugati non ſunt ad ordines promouendi. 829.2.a.

† coniurationem in Cardinalem non reuelantes incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. 862.1.a.

¶ Conſanguinitas dicitur quaſi ſanguinis vnitas, & cõſanguinei quaſi eodem ſanguine iuncti. allegat. 51. num. 153. 403

conſanguinitas eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium carnali propagatione contractum, ibid.n.154.

conſanguinitas per gradus, & lineas diſtinguitur, ibid. num. 155. 404

¶ Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes, qui incipiunt à die confirmationis.titul.1.c.5. num.1. 20

conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quàm aliorum triũ fieri minimè debet.alleg.1.nu.45. & die Dominico facienda, ibid.nu.42. 150

conſecratio Eccleſiarum tam feſtis diebus, quam ferialibus fieri poteſt.alleg.27.nu.2. 241

conſecratio probatur per ſcripturam ſi reperiatur, & per Cruces, vel vnico teſte.alleg.27.n.6. 241

conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, ſi tamen aliter fiat factũ tenet.alleg.27.nu.10. 241

conſecratio calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos.alleg.27.nu.39. 245

conſecrationem amittit Calix ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, ſecus vero ſi tornatili ingenio. alleg. 27.nu.40. 245

conſecratio Virginum eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum Ordinem.alleg.27.nu.55. 246

conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe, qui per omnes eccleſiaſticos gradus tranſierit.c.5.nu.5. 20

conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium conſenſione creatus, ibid.num.6. 21

conſecrari in Epiſcopum non poteſt die Dominica qui eadem die ex diſpenſatione Papæ ad ſacerdotium eſt promotus. alleg.1.num.46. 150

conſe-

Conſecrata Eccleſia. vide Eccleſia conſecrata.

¶ Conſenſus *in acquiſitione iuriſpatronatus ex poſt facto interuenire poteſt. alleg. 70. nu. 21.* 534

conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis. alleg. 70. n. 22. 534

conſenſus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtandus eſt ab ordinario loci, in quo fundatur Eccleſia. allegatio. 70. num. 23. 534

conſenſus Epiſcopi requiritur ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui Eccleſiam fundat. nu. 24. ibid.

conſenſus Epiſcopi non poteſt facere patronum vnius capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit, nu. 25. ibid.

conſenſum ſi diœceſanus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Archiepiſcopi, vel Primatis. nu. 26. ibid.

conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus requiritur, vt aduertat an interueniat labes ſimoniaca. alleg. 71. num. 13. 537

conſenſus Capituli in tranſlatione iuriſpatronatus non requiritur copulatiuè cum conſenſu Epiſcopi. alleg. 71. n. 14. 537

conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſa ab ordinario fuiſſet. allegat. 71. num. 15. 537

conſenſus in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia. alleg. 71. n. 17. 537

conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus ex poſt facto poteſt adhiberi. alle. 71. nu. 18. 537

conſenſus in ceſſionibus Epiſcopatuum præſtatur Cardinali, qui confecit proceſſum, & eſt relationem in Conſiſtorio facturus. alleg. 113. n. 12. 733

conſenſus vbi requiritur in aliquo actu quandocunque præſtetur, actus ſemper eſt validus. alleg. 71. nu. 18. 537

conſenſus Epiſcopi non requiritur in donatione iuriſpatronatus facta Religioſis per patronum etiam laicum. nu. 26. ibid.

conſenſus Epiſcopi requiritur ſi donatio fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ. nu. 23. ibid.

conſenſus Epiſcopi neceſſarius non eſt in donatione, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renunciat. n. 28. ibid.

conſenſus Epiſcopi in permutatione, vel donatione iuriſpatronatus poſt interitum permutantis, vel donantis concedi poteſt. alle. 71. n. 32. 538

conſenſus patroni requiſitus in renunciatione beneficij iuriſpatronatus poteſt præſtari ante, & poſt promiſſionem. allegat. 72. nu. 11. 543

† *conſenſus patroni exigitur vt Epiſcopus Eccleſiæ ſui iuriſpatronatus vnire poſſit. alleg. 66. nu. 19.* 522

† *conſenſus Capituli in vnione facienda, an & quibus caſibus exigatur. ibid. nu. 21. & ſeqq.* 522

¶ Conſeruatio *propria vitæ eſt de iure naturali, vbi periculum imminet mortis, non naturalis, ſed violentæ. alleg. 102. num. 21.* 678

¶ Conſeruatores *Iudices pro quibuſcumque Conuentibus in Synodo diœceſana ſunt nominandi. alleg. 93. n. 20.* 636

conſeruatores Regularium an comprehendantur ſub decreto Concilij ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. allegat. 81. num. 13. 599

conſeruator eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali nō vtens indagine. alle. 106. n. 1. 701

conſeruator eſt index delegatus, niſi in Bulla conſeruatoria expreſsè concedatur, vt ſit iudex ordinarius, ibid. nu. 2.

conſeruator non poteſt ſubconſeruatorem deputare. ibidem num. 3.

conſeruator tanquam delegatus poteſt de iure procedere contra quoſcunque Ordinarios, etiam legatos, ſi eos impediant in ſuis conſeruatorijs, nu. 5. ibid.

conſeruatores iudices, & iudices delegati in quo differant. ibi. num. 6. 702

conſeruatores à ſolo Papa concedi poſſunt. ibid. nu. 7.

conſeruatores de iure communi eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum ſuperiores, vel Abbates, ſeu dignitates in Cathedralibus, vel collegiatis Eccleſijs obtinentes. ibid. n. 8.

conſeruator nullus poteſt eſſe ſui conſeruatoris. ibid. n. 14. 703

conſeruatores eſſe non poſſunt Priores, ſeu Guardiani Mendicantium. ibid. nu. 15.

conſeruatores attento iure ſolummodo poſſunt procedere cōtra manifeſtas iniurias, ſeu violentias. ibid. nu. 16.

conſeruator vt procedere valeat neceſſe eſt quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam. ibid. nu. 18.

conſeruator vbi dubitat de notorij qualitate, poteſt ante omnia ſummariè examinare, an violentia, ſeu iniuria fuerit notoria. ibid. n. 20.

conſeruator non tenetur præmittere notorij examinationem cum reus fatetur factum, ac qualitatem ipſius notoriam fuiſſe. ibid. nu. 21. 704

conſeruatorum poteſtas adeo reſtricta eſt ad iniurias manifeſtas, vt de alijs, quam de illis cognoſcant proceſſus, & ſententia ipſo iure in totum corruat, & Conſeruatores pœnam incurrant ſuſpenſionis ab officio per annum, ibid. num. 30. 705

conſeruatores qualem iuris ordinem obſeruare debeant. ibid. n. 31. 705

conſeruator vti ſuſpectus recuſari poteſt. ibid. n. 32. 705

conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa, non ſolum aduerſus illatas iniurias, ſed etiam inferendas. ibid. n. 34. 706

conſeruatores ad munus & officium ſuum exequendum per cēſuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere. ibid. n. 36.

conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere poſſint. ibi. num. 37.

conſeruatores poſſunt per excommunicationem cogere brachium ſeculare ſuffragandum ſibi contra inferētes ipſas iniurias. ibid. n. 38.

conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt. ibid. nu. 40. 707

conſeruatores non poſſunt ſubdelegare, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes. ibid. n. 45. 708

conſeruatores quare nequeant committere vices ſuas. ibidem num. 46.

conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes per annum ſuſpenſi ſunt ab officio. ibid. n. 47.

conſeruatoribus ſuadentes vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua non poſſunt abſolui, niſi parti integraliter ſatisfecerint de expenſis. ibid. n. 49.

conſeruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta, ibid. n. 50. 709

conſeruatorum officium in ordinibus, & religionibus non eſt temporale, nec expirat morte concedentis. ibid. n. 51.

conſeruatores iudices eſſe nō poſſunt Vicarij generales Epiſcoporum. ibid. nu. 13. 703

conſeruatores inhibere non poſſunt iudicibus Ordinarijs, dum non conſliterit iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas, ne in illis procedant. ibid. n. 26 704

¶ Conſilium *quamuis excitet ad deliberandum non obligata ad ſequendum. alleg. 32. nu. 180.* 290

¶ Conſtātinopolis *ciuitas à Conſtantino Imperatore, qui*

cam

eam reparauit ſic dicta.p.1.titul.3.cap.3.num.1.
conſtantinopolis noua Roma dicebatur. ibid. n.3.
conſtantinopolitana Eccleſia Romana appellabatur.ibid.n.4.
conſtantinopolitana Eccleſiæ poſt Romanam primus locus datus eſt.ibid.n.5.
conſtantinopolitana Eccleſia multis cohoneſtata erat miniſtris ibid.n.7.
conſtantinopolitana & Alexandrina Eccleſia parem dignitatem cum Eccleſia Romana nunquam habuerunt, ibidem num.8.
conſtantinopolis ſub Rege Turcarum VIII. Mahumete capta an.1453.ibid.n.10.
conſtantinopolitano Patriarchæ, quæ Metropoles, & Archiepiſcopatus olim fuerunt ſubiecti, oſtenditur.ibid.n.11.
¶ Conſolatione eget qui Epiſcopale onus inuitus ſuſcipit. tit.2.gloſ.1.n.27. 44
¶ Conſtantinus Magnus, & Valentinus Imperatores Epiſcopos in ſumma veneratione habuerunt, titul. 2. gloſſ. 1. num.4. 41
conſtantinus ingentibus beneficijs à Deo acceptis, ſcilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus eſt ad donationem Eccleſiæ faciendam, p.1. tit.3. cap.2.num.80.
conſtantini donatio auctoritate antiquiſſimorum, grauiſſimorumque Patrum munita eſt, ibid.nu.77.
conſtantinus non ſolus fecit donationem, ſed cum eo Satrapæ, Optimates, Senatus, & Populus.ibid.n.82.
¶ Conſtitutio iuris communis reſtrictiua ſeu correctoria ita eſt interpretanda, vt minus lædat ius commune quàm fieri poteſt.alleg.72.nu.34. 544
conſtitutiones ſynodales ante publicationem ad Vrbem mittere non tenetur Epiſcopus.alleg.93.n.26. 636
conſtitutio Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine eius licentia valida eſt.alleg.53.n.97. 424
¶ Conſtruere dicitur is, qui facit expenſas in conſtruendo eccleſiam; non autem faber, qui eam conſtruit, niſi operam ſuam ponat gratis, vt ſit patronus.alleg.70.nu.5. 533
conſtruens quando acquirat iuſpatronatus.ibi.nu.3. 533
conſtitutiones contra deſcendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ referuntur.p.1.tit.2.gloſ.17.n.28.
conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Eccleſiarum comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata. ibid. numero 34.
conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere Parochiales Eccleſias curam animarum habentes non comprehendit illas, quæ ſunt vnitæ in perpetuum, & acceſſoriè alteri beneficio non Parochiali.ibid.n.36. cum ſeqq.
† conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & Diœceſi ſua facere pertinet ad Epiſcopum.par.2.in compend.nu.49.
¶ Conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.alleg.51.nu.14. 337
conſulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non poteſt aduocatus.alleg.79.nu.26. 594
¶ Conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poteſt, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel alias extranei cum ipſis ad eligendum admittantur.p.1.tit.1.c.3.n.25. 14
conſuetudo eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora Bonifacij VIII. & Clemen.V.ibid.n.27. 14
conſuetudo vbi viget quod populus ſoluat concionatori eſt ſeruanda.alleg.76.nu.12. 580
conſuetudo immemorialis non excuſat à reſidentia in Cathedralibus & Collegiatis inſignibus.alleg.53.n.115. 425
conſuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menſes abeſſe ſublata eſt per Concil. Trid. niſi eſſet confirmata per Sedem Apoſt.ibid.n.116.
conſuetudo vt ſeruitium 40.annorum Eccleſiæ præſtitum liberet beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt.ibid.n.117.
conſuetudo vt poſſint retinere duo, vel plura beneficia ſimplicia, quorum vnum ad victum ſit ſufficiens, non eſt ſeruanda alleg.62.n.8. 511
conſuetudo Hiſpaniæ non tuta iudicatur in conſcientia ſecundum quam ordinarij conferunt vni plura ſimplicia beneficia, quamuis vnum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem.ibid.nu.9.
conſuetudo eſt stricti iuris, & non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.ibid.nu.27. 512
conſuetudo non valet quod non admittantur ignobiles in Canonicos.alleg.72.nu.103. 550
† conſuetudo viſitandi debet eſſe præſcripta ſaltem ſpatio 40. annorum in præiudicium Epiſcopi.alleg.129.nu.12. 789
† conſuetudines bonas circa perſonas, & loca ac res Eccleſiaſticas introducere pertinet ad Epiſcopum. part.2.in comp. num.50.
¶ Continentia quando Sacro Ordini cœpit eſſe annexa.alleg.15.nu.1. 190
continentiam expreſsè cogebantur polliceri antiquitus promouendi.n.2. ibid.
continentia Sacris ordinibus Eccleſiaſtico præcepto fuit annexa.nu.3. ibid.
continentia in clericis eſt de iure poſitiuo. alleg.15.n. 20. 191
continentia non eſt de ſubſtantia, & eſſentia Ordinis Subdiaconatus, ſed tantum accidens ex ſtatuto Eccleſiæ. num.21. ibid.
continens nemo poteſt eſſe niſi Deus det.tit.2.gloſſ.8.num.18. 70.
¶ Contractus celebrati, & delicti commiſſi ratione ſortitur, quis forum, ita ut cauſa ipſa non coram Ordinario in prima inſtantia, ſed coram iudice contractus ſit decidenda. alleg. 81.num.14. 599
contractus ratione vigore obligationis Cameralis ſi quis in Romana Curia, obligetur, vndecunque ſit ſortitur forum Curia Romana, in qua contractum celebrauit.ibid.nu.15.
contractibus, quod deſunt ſolus Papa ſupplet.alleg.95. 644
contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi.alleg.95.n.25. 644
contractus an videatur vtrum ſit vtilis, vel damnoſus Eccleſiæ, inſpici debet tempus celebrationis ipſius.ibid.n.27.
¶ Controuerſias ancipites componere pium, & Sacerdotale munus eſt.alleg.79.nu.10. 593
¶ Conuerſi veri Religioſi ſunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.alleg.12.num.38. 184
¶ Conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri facere peccatum eſt mortale.alleg.24.nu. 27. 223
conuiuia potatorum, & commeſſationes ab Eccleſiaſticis fugienda.tit.2.gloſ.5.nu.7. 59
conuiuia Saluator noſter adijt, vt exemplo alios temperantiam doceret.ibid.nu.10.
¶ Coronæ vſus in Clericis antiquiſſimus eſt in Eccleſia.allegat.9.nu.10. 173
coronam clericalem ſi clericus in maioribus ſine iuſta cauſa non deferat peccabit mort.ibid.n.11.
¶ Cretenſes, Lacedæmonij, & Carthaginenſes legem ſanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem guſtaret.tit. 2. gloſ.11.nu.7. 83
cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus.gl.9.n.24 tit.2. 76
corporis ſpecies ſimulacbrum eſt mẽtis, figuraque probitatis. alleg.42.nu.5 332

Corporis

Corporis vitium aliquod, ſeu defectus abſque culpa aliqui ordinando proueniens, impedimentum præſtat ſolum executioni illius actus, ſeu officij, ad quod ſit inhabilis, propter impotentiam, aut defectum. alleg. 42. nu. 55. 336
corpore impeditus, habet iuſtam cauſam reſignandi beneficiũ coram ordinario. alleg. 69. n. 35. & 36. 530
corpore vitiati non poſſunt præſentari ad beneficia. alleg. 72. num. 84. 548
¶ Correctores *ciuitatum facere poſſunt etiam renitente Vicario generali, vt ſaltem omnibus diebus Dominicis, & ſolemnibus feſtis populo prædicatio fiat. alleg. 76. nu. 32.* 582
¶ Criminoſus *quando præſumatur purgatus & emendatus. alleg. 43. nu. 23.* 338
crimini obnoxius habet iuſtam cauſam reſignandi coram ordinario. alleg. 69. nu. 37. 530
criminoſi inquiſitione pendente quando beneficia poſſunt reſignare, oſtenditur. ibid. nu. 38.
† *crimina quando ſunt notoria poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos ſuffraganeorum in tota prouincia. part. 1. titul. 4. num. 35.*
† *criminoſi ordinandi non ſunt.* 828. 2. e.
¶ Cubicularii *honoris nuncupati, beneficia diſpoſitioni Summi Pont. ſunt reſeruata. alleg. 57. nu. 130.* 476
¶ Crucem *erectã præ ſe ferre liberè poſſunt Patriarchæ, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontif. vel eius Legatus de latere fuerit. p. 1. tit. 2. c. 1. n. 23.*
crux Patriarcharum qualis eſſe debeat. ibid. n. 25.
† *cruce diuinis in functionibus Pontificijs non debet vti Archiepiſcopus coadiutor. alleg. 118.* 747
† *crucem ante ſe deferre poteſt Archiepiſcop. in tota ſua prouincia, etiam in locis exemptis intra prouinciam. par. 1. tit. 4. num. 39.*
† *cruciferi approbati & ſub ſedis Apoſt. protectione fuerunt recepti ab Vrbano III.* 931. 1. e.
† *cruciferi requirentes fauorem pro dignitatibus conſequendis.* 870. 1. c.
S. Crucis Conimbricenſis monaſterium ab Alphonſo Henriquez I. Portugaliæ Rege conſtructum, & ab Emmanuele reſtauratum fuit. alleg. 78. n. 18. 589
¶ Cupiditas *qualiter dicatur, oſtenditur. tit. 2. gloſ. 15. nu. 1.* 90
cupiditatem qui à ſe non abſcindit, bonorum auctori inhærere non valet. ibid. nu. 9.
cura animarum incumbens imminenti ſuæ dignitati, habetur pro præſenti. alleg. 53. nu. 127. 426
curam animarum exercentes, quæ illi Eccleſiæ vbi ſunt Canonici, imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta diſtributiones quotidianas lucrantur. ibid. nu. 162. 429
cura animarum non infertur per actum baptizandi. alleg. 57. num. 160. 479
cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, concurſu non confertur. alleg. 60. nu. 30. 498
curam animarum in Regularium Eccleſiis exercentes, ſiue ſeculares, ſiue Regulares ſint, ad arbitrium ipſorum Regularium poni debent, niſi quod examinari, & approbari prius debent ab Epiſcopis. all. 74. nu. 24. 568
† *curam animarũ, ad tempus mandans Epiſcopus alicui ſciens & volens cenſetur eum approbare.* 839. 1. d
† *cura Epiſcoporum circa diuinum cultum & Religionem ad quatuor capita redigi poteſt. par. 2. in comp. num. 3.*
curator hæreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium iuriſpatronatus dictæ hæreditatis. alleg. 71. nu. 6. 536
¶ Curatum beneficium *vt dicatur, quæ concurrere debeat. alleg. 57. nu. 159.* 479
curatum beneficium non dicitur ex iure ſepeliendi. ibid. n. 161.
curatum beneficium poteſt dici, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris. ibid. nu. 163.
curatum beneficium non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non autem in perpetuum, ibid. n. 165. 480
curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus. ibid. nu. 166.
curata beneficia quam peritiam flagitent, oſtenditur. alleg. 60. nu. 80. 503
curata beneficia qui vult obtinere debet eſſe conſtitutus in ætate viginti quinque annorum inceptorum. ibid. n. 81.
curati beneficij collatio poteſt fieri prima tantum tonſura initiato, dummodo in ea ſit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit. ibi. nu. 82.
curatum beneficium quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum. alleg. 68. n. 10. 527
¶ Curia Romana *an ſit vbi eſt Papa, vel an potius vbi eſt cauſarum & litterarum Apoſt. audientia? oſtenditur. allegat. 57. num. 128.* 475
¶ Curia regia *eſt locus, vbi Rex eſt cum ſuis conſiliarijs, & alijs, qui eius lateri aſſiſtunt, vt ei conſulant in regimine totius Regni. alleg. 57. nu. 128.* 475
† *curiam Principum adeuntes ad nocendum ſuis incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam.* 867. 1. b.
† *curiales quando non ſunt ordinandi.* 830. 1. d.
¶ Cuſtodia *Eccleſiæ, tempore vacationis ſpectat ad patronos Eccleſiaſticos. alleg. 72. nu. 17.* 543
cuſtodia Eccleſiæ tempore vacationis pertinet ad Epiſcopum, quando patroni ſunt laici. ibid. nu. 18.
cuſtodia Eccleſiæ parochialis cuiuſcunque iuriſpatronatus in vacatione ipſius hodie per Concil. Tridentin. commendatur Vicario ab Epiſcopo conſtituendo, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur. ibid. nu. 19.
¶ Curſores Papæ *qui dicantur. alleg. 57. n. 131.* 476

D

D*Æmoniaci non poſſunt fieri Clerici. alleg. 42. n. 51.* 335
Dæmoniaci tandiu erunt ab officijs ſuis, Ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati. ibidem num. 52.
¶ Data *pro ingredienda militia non ſunt conferenda. allegat. 19. nu. 67.* 208
data ad conſequendam dignitatem non ſunt conferenda. ibid. num. 68.
datio in ſolutum venit appellatione alienationis. ibid. num. 84. 209
dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iuſtitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50. nu. 107. 370
¶ Datiui *Vicarij, vide Vicarij datiui.*
¶ Debitum *quotieſcunque ex contractu vel quaſi, non in diẽ, nec ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur. allegat. 82. num. 19.* 601
debiti denegatio quomodo dicatur iniuriam portare. alleg. 106. num. 41. 707
¶ Decani *viſitandi ius habere poſſunt, ſi id longa conſuetudine præſcripſerint. alle. 73. nu. 22.* 563
decanus nullo Concilij Trid. decreto iubetur, vt neceſſario ſit Magiſter, ſeu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, ſeu iure Canonico. alleg. 60. n. 61. 501
decanus fere tota Hiſpania in Eccleſia Cathedrali poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet. alleg. 57. n. 96. 472

Decennalis habitatio facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium. alleg. 4. n. 28. 159
decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem. tit. 1. cap. 6. nu. vlt. 28
decimas, & alia opera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſiis, monaſterijs, aut eorum fructibus imponentes, excommunicantur in Bulla Cœnæ. alleg. 50. n. 75. 366
decimæ prædij, quod in alicuius parochia ſitum non eſt, pertinent ad Epiſcopum. alleg. 86. n. 36. 619
decimæ parochiæ vbi diſtinctæ non ſunt pertinent ad Epiſcopum. ibid. nu. 37.
† decimas percipiendi ius laicis regulariter concedere non poteſt Epiſcopus. alleg. 121. nu. 2. 751
† decimæ temporales non ſunt propriæ decimæ, ſed certæ decimationes, ſeu annuæ præſtationes. ibid. nu. 3.
† decimas titulo feudi vel alio temporali ante Concil. Lateran. concedere poterant Epiſcopi, & ex eo deinde prohibitum. ibid. nu. 4.
† decimæ ſi laicis fuiſſent conceſſæ, & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateran. fuerint conceſſæ, in dubio cenſentur conceſſæ poſt Concil. ibid. nu. 5. 752
† decimæ à laicis in laicos transferri non poſſunt etiam de Epiſcopi conſenſu. ibid. nu. 8. & 9. 753
† decimæ ſi ante Lateranen. Concil. laicis fuerint in feudum vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, an poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in emphyteuſim oſtenditur. ibid. nu. 10. 753
decimarum quarta. Vide Quarta decimarum.
¶ Decretum irritans in fine Regulæ 8. Cancellariæ poſitum non ſolum refertur ad omnia contenta in illa regula, ſed etiã ad omnes regulas præcedentes. alleg. 57. num. 138. 477
decretum reſeruationis impedit reſtitutionem in ſpolio, & manutentionem. ibid. nu. 139.
¶ Deformis nõ facilè fieri poteſt, vt bonus ſit. al. 42. n. 9. 332
deformis facies quando inducat irregularitatem. ib. n. 25. 333
¶ Deformitas notabilis quæ dicatur, relinquitur iudicis arbitrio. alleg. 42. nu. 60. 336
¶ Defunctorum pias voluntates exequi non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa. alleg. 54. nu. 104. 443
defunctorum pias voluntates commutare nemo poteſt, niſi Papa. alleg. 83. nu. 1. 605
defunctorum vltimas voluntates concurrente iuſta & rationabili cauſa, poteſt Epiſcopus cũ hæredis conſenſu, tanquam Sedis Apoſt. delegatus, commutare. ibid. nu. 5. 605
delegare non poteſt Epiſcopus iudici laico vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum. alleg. 108. n. 1. 714
delegare non poteſt Epiſcopus cauſas ſpirituales laico, etiam ſimul cum clerico coniuncto. ibi. n. 3.
delegari non poſſunt clerico coniugato cauſæ criminales Clericorum ab inferiori à Papa. ibid. nu. 4.
delegare poteſt Epiſcopus iudici laico criminales clericorum cauſas, ſi non adeſſet clericus ſufficiens & habilis, cui Epiſcopus poſſet eas delegare. ibid. nu. 5. 715
delegare poteſt Epiſcopus, & quilibet iudex Eccleſiaſticus laico cauſas ciuiles & tẽporales, non tamẽ generaliter. ib. n. 7.
delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis, ſeu votis, cẽſetur conceſſa poteſtas commutandi. alleg. 37. nu. 23. pag. 307. Data vero poteſtate commutandi iuramenta ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa. ibid. num. 25.
delegati, ſeu Commiſſarij ad cognoſcendum, an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationi conſentientes, in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. num. 131. 372
delegatus ab Epiſcopo ad abſoluendum pœnitentes à caſu particulari reſeruato, prædictum caſum alteri delegare non poterit. alleg. 52. nu. 11. 408
delegare vnam vel plures cauſas ex vi commiſſionis generalis poteſt Epiſcopi Vicarius. alleg. 54. n. 101. 443
delegata ſpecialiter Epiſcopo Vicarius generalis cognoſcere non poteſt. ibid. num. 111. 444
delegatus Papæ poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, ibid. nu. 132. 445
delegatus Papæ poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati. ibid. nu. 138. ibid.
delegatus Papæ, & gratiarum beneficialium executor poteſt eſſe Vicarius Capituli Sede vacante. ibid. n. 137. ibid.
delegatus Papæ non poteſt eſſe Vicarius foraneus. ibid. num. 139. ibid.
delegatio quoties fit ab ipſa lege, non delegatam, ſed potius Ordinariam iuriſdictionem tribuit. alleg. 62. nu. 2. 632
delegatio quando fit à canone, ſeu lege per modum commiſſionis ſpecialis, & non ſub ratione officij, delegatam, & non Ordinariam iuriſdictionem tribuere cenſetur. ibid. nu. 5.
delegata cauſa iudici ordinario quando illum in eis procedentẽ delegatum, quando vero ordinarium iudicem conſtituant, oſtenditur. ibid. nu. 9. 633
delegatus iudex dicitur ille, cui ſine magiſtratu, officione, aut non habita ratione ad illud, iuriſdictio mandata eſt, ibid. nu. 6. 632
delegatus iudicis Eccleſiaſtici brachium ſeculare ad exequutionem demandati ſibi negotij implorare poteſt. all. 106. nu. 39. 707
delegatus Summi Pont. in totum delegare valet. ibi. n. 34. 706
¶ Delictum commiſſum in cœmiterio, vel in Eccleſiæ veſtibulo, non dicitur commiſſum in ipſa Eccleſia. alleg. 27. n. 32. 244
delictum notorium dicitur commiſſum, vel confeſſum in iudicio. alleg. 39. nu. 23. 313
delictum deductum ad forum contentioſum dicitur ſtatim, ac denunciatio, ſeu accuſatio de illo coram legitimo Superiore facta eſt, ibid. n. 28. Vel verius poſt litis conteſtationẽ. n. 29.
delinquentes à Sacris locis extrahentes, præterquam in caſibus conceſſis per Gregor. XIV. in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. n. 167. 375
† delinquentem in vna diœceſi non poteſt Epiſcopus extra illam trahere etiam quando eſt Epiſcopus duarũ diœceſũ. 906. 1. c.
delictum committens per quod priuatur ipſo facto beneficijs, ita illorum amittit titulum, vt ea in conſcientia teneatur dimittere ante ſententiam. alleg. 57. nu. 254. 488
delictum aliquod vix reperiri poteſt tam notorium, quod non poſſit habere aliquas excuſationes, ſeu dubitationes. allegat. 106. n. 22. 704
¶ Degradatio quomodo fieri debeat, oſtenditur. allegat. 110. nu. 29. 722
degradatio duplex eſt, verbalis, ſcilicet, & realis, ſiue actualis. alleg. 110. nu. 1. 718
degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per ſolam & ſimplicem ſententiam, qua clericus criminoſus ab ordinibus clericalibus, ſeu ab eorum executione depoſitus declaratur. ibi. n. 2.
degradatus clericus, vide Clericus degradatus.
degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua conſtitutione reperitur impoſita, eſt intelligenda de leuiori. ibid. nu. 6.
degradationem verbalem, quæ crimina mereantur. ibid. num. 10. 719
degradationem realem merentur crimen hæreſis, & falſi, ac conſpiratio contra proprium Epiſcopum, ibid. nu. 11. 719
degradari, & Curiæ ſeculari tradi poteſt clericus propter crimen hæreſis, aut falſi, aut conſpirationis contra proprium Epiſcopum, etiam non data incorrigibilitate, ibi. n. 12. 719

degradari & Curiæ ſeculari tradi poteſt clericus, quando fuerit incorrigibilis, & tranſierit in profundum omnium malorum. ibid. nu. 13. 719
degradatio ab ordinibus eſt à proprio Epiſcopo facienda, ſibi aſſiſtentibus ſecundum ſacros Canones, ſex Epiſcopis, ſi degradetur Presbyter, ſi Epiſcopus, duodecim Epiſcopis, ſi vero Diaconus, aut Subdiaconus, tribus, ibid. nu. 22. 720
degradatio attento Concil. Trid. à quo, & quibus aſſiſtentibus fieri debeat, oſtenditur. ibid. nu. 23. 721
degradare actualiter clericum non poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem; ſecus in verbali degradatione. ibid. n. 24.
degradandi, ſeu deponendi ſuos ſubditos non habent facultatem Prælati religioſorum, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Romano Pont. toleratam. ibid. num. 25.
¶ Denarij quibus fuit venditus Dominus noſter Ieſus Chriſtus qui fuerint. alleg. 51. nu. 54. 392
¶ Dentes non numerantur inter membra. alleg. 42. num. 36. 334
dentes ſibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines ſit admittendus. ibid. n. 37.
denunciatio Euangelica non obligat, niſi pro loco & tempore, data ſcilicet, commoditate, & opportunitate, ex parte denuntiantis, & denuntiati, p. 1. tit. 3. c. 2. n. 98.
¶ Denunciationes Matrimoniales non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Matrimonij. alleg. 32. nu. 1. 271
denunciationes omittens ſine facultate, aut legitima cauſa, peccatum mortale committit. nu. 2. ibid.
denunciationes ſunt faciendæ à Parocho, vel ab alio de ipſius Parochi licentia. alleg. 32. nu. 9. 272
denunciationes ſunt faciendæ in vtraque ſponſi, & ſponſæ parochia quando ſunt diuerſarum parochiarum. alleg. 32. nu. 10. 272
denunciationes quando contrahentes plura habuerint domicilia, faciendæ ſunt in eo, in quo veriſimilius eſt ſciri impedimenta. alleg. 32. n. 11. ibid.
denunciationes ſunt faciendæ tribus diebus feſtiuis continuis, quæ ſibi non ſuccedunt immediatè. n. 12. ibid.
denunciationes fieri non poſſunt diebus ferialibus, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi. Alleg. 31. n. 14. 273
denunciationes poſſunt aliquando fieri alio die, quàm feſto, ſi ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat. alleg. 32. num. 15. 273
denunciationes validè fieri poſſunt extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam perueniant. n. 16. ibid.
denunciatio vna tantum quando præmittitur de licentia ordinarij, non ſtatim ea facta matrimonium eſt contrahendũ, ſed per aliquod tempus differendum. alleg. 32. n. 54. 276
denuntiare vi monitorij qui non curarunt poſſunt declarari ob contumaciam in excommunicationem incurriſſe. alleg. 96. num. 44. 655
denuntiare nemo tenetur quæ non verè & realiter ſcit. allegat. 96. nu. 66. 657
denuntiare an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit. alle. 96. nu. 68. ibid.
denuntiare nullus tenetur emendatum, vel emendandum ante correctionem fraternam. alleg. 96. nu. 69. 658
denuntiare nemo tenetur quando probabiliter times ex reuelatione ſibi graue damnum imminere. nu. 70. ibi.
denuntiare nullus tenetur niſi quos pars, vel iudex intendit ligare. nu. 71. ibid.
denuntiare quando quis teneatur iuſtum compenſatorem. nu. 72. ibid.
denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Epiſcopi denunciãtis. nu. 75. ibid.
deponere à beneficijs, officijs, aut ordine ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non poteſt vicarius. alleg. 32. n. 29. 274
¶ Deponi à prouinciali Concilio non poteſt Epiſcopus. alleg. 112. nu. 2. 729
deponere Epiſcopos ſemper ad Romanum Pont. ſpectat. ibid. nu. 8. 730
depoſitionis ab Epiſcopatu cauſa an requirat eandem ſolemnitatem, quam requirit depoſitio ab Ordine, & dignitate. ibi. num. 6. 200
¶ Deprehendere in flagranti dicitur quando incarcerandus nec fugere, nec inficiari potuerit. alleg. 11. n. 34. 184
¶ Deputati auctoritate Prælati ad aliquod hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij gaudent fori priuilegio. alleg. 12. nu. 20. 185
deputati in Eccleſijs Regularium ad curam animarum, ad ſynodum venire debent. alle. 74. n. 25. 568
deputatos ad gubernationem ſeminarij Epiſcopus tenetur adhibere in conſilium, non tamen obligatur illud ſequi. allegat. 77. nu. 32. 586
deputatus ad certa bona diſtribuenda, inter pauperes, poteſt eligere pauperes ſibi coniunctos, & ſe ipſum vti pauperem ſi egeat, ac filios ſuos pauperes fraude ceſſante. alleg. 83. nu. 21. 606
¶ Deſcendentes à Iudæis an ſint ab Ordinibus excludendi. alleg. 10. nu. 6. 175
¶ Deuolutio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet ſex menſes ad conferendum à tempore ſcientiæ. alleg. 58. n. 11. 490
deuolutio in exemptos immediatè Papæ ſubiectis fit immediate ad Papam, vel legatum de Latere. ibi. n. 13.
deuolutio in beneficijs vnitis reſpectu vicariæ non habet locũ in vnitis menſæ Prælatis, quæ nunquam vacare cenſentur. ibid. num. 15.
deuolutio vbi fit gradatim ad quemlibet ſuperiorem non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, niſi à die notitiæ. ibid. nu. 18.
deuoluta beneficia lapſo ſemeſtri conceſſo ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare. ibid. n. 17.
deuolutio, vbi ei locus eſt, non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatorum fit, ad quem ſpectat collatio, vel inſtitutio. alleg. 72. nu. 108. 550
deuolutionis iure Prælatus conferens beneficium, tenetur ſeruare illius naturam. ibid. num. 109.
† deuolutio iuriſdictionis vt inducatur ad Archiepiſcopũ ex capite negligentiæ, vel ex alia qualibet cauſa non eſt ſatis eam non inueniri prohibitam Archiepiſcopo, ſed oportet vt inueniatur expreſsè eidem in iure conceſſa. alleg. 126. n. 11. 770
† deuolutionis negotium non pendet ex ſolis rationibus, vel ex rei natura, ſed ex ſola legis diſpoſitione. ibid. nu. 12.
† deuolutio inducta ob negligentiã Prælatorum eccleſiaſticorum non procedit ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti, ſed immediatè tribuenda eſt voluntati, & diſpoſitioni legis Canonicæ, ibid. nu. 16. 771
† deuolutio dominij de uno in alio fit per præſcriptionẽ à lege inductam ne rerum dominia eſſent in incerto. nu. 17. ibid.
† deuolutio poteſtatis Prælatorũ Eccleſiaſticorũ propter negligẽtiam non inducitur extra caſus à iure expreſſos, n. 18. ib.
† deuolutio vbi expreſsè à iure inducta reperitur non ſemper fit ad proximum ſuperiorem. nu. 20. 772
† deuolutio poteſtatis ad ſuperiorem non habet locum ex negligẽtia eorum, qui Canonicatus, & præbendas in Eccleſia non numerata minimè prouidetur. ibid. nu. 51. 777

† deuolutio quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum non poteſt fieri ſede vacante ad Capitulum. nu. 70. 781
† deuolutio in quibus caſibus fiat à ſuperiore ad inferiorem remiſſiuè, num. 76. 782
† deuolutio ob negligentiam fit gradatim de Epiſcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiſc. de Archiepiſcop. ad Patriarcham, & de hoc ad Papam. nu. 80. 782
† deuolutioni vt ſit locus, ſcientia etiam in inferiore collatore probanda eſt. 885.2.b.
† deuolutioni locus, an & quando factus dicatur ad fauorem Epiſcopi in beneficiis ſolo iure patronatus laicorũ. 885.2.c.
† deuolutio ex negligẽtia fit ad ſuperiorem qui doloſè non procurauerit negligentiam collatoris. nu. 84. 783
† deuolutio ex negligentia dimanans fit cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione. nu. 83. 783
† deuolutio ceſſat in reſeruatis. nu. 87. ibid.
† deuolutio fit ſi ij, ad quos ſpectat, prouident indignis, ſeu inhabilibus, & incapacibus. num. 88. 783
¶ Dextera pars nobilior eſt. tit. 3. c. 8. nu. 33. vbi etiam aſſignatur ratio cur aliquando S. Petrus ponatur ad ſiniſtram Paulus vero ad dexteram. 141
¶ Dictio, de, naturalitatem, ſeu originem importat. alleg. 4. nu. 9. 158
dictio, ex, naturalitatem exigit, nec eſt ciuili contenta. ibidem nu. 10.
dictio, nullatenus, inducit nullitatem actu ipſo iure. alleg. 19. num. 76. 209
dictio, donec, eſt reſtrictiua temporis. ibid. n. 89.
dictio, qualitercunque, eſt vniuerſalis & comprehendit maiora expreſſis. alleg. 57. n. 177. 481
dictio, multum, verificari poteſt in duobus ſecũdum ſubiectam materiam. alleg. 72. nu. 33. 544
dictio, etiam, vnum caſum exprimit, & alium includit. alleg. 92 nu. 12. 633
dictio, omnino, omni ex parte alienationem comprehendit. alleg. 95. nu. 6. 641
dictio, omnis, eſt vniuerſalis, & qui omne dicit nihil excludit. alleg. 101. nu. 39. 672
dictio, tantum, quamuis excludat omnes caſus præter expreſſos, non excludit tamen caſus ſimiles. alleg. 102. n. 19. 677
¶ Digito carens quando fiat irregularis. alleg. 42. n. 18. 333
digitus non eſt propriè membrum noſtri. ibid. nu. 19.
digito illo carens, qui medius eſt, non fit irregularis. ibid. num. 21.
digitos ſenos habens in manibus non eſt irregularis, ibi. nu. 22.
digitos ſuperfluos habens poteſt eos ſibi amputare, vel amputari permittere, dummodo indè nullum ſibi periculum immineat. ibid. nu. 23.
digitos duos, & dimidium palmæ ſine ſua culpa amittens, poteſt habere beneficium non requirens celebrationem. ibid. num. 56. 336
¶ Diæta qualibet continet viginti milliaria. alleg. 28. nu. vlt. 257
¶ Diœceſes duæ etiam æquè principaliter vnitæ reſpectu Epiſcopi reputantur vna. alleg. 54. n. 131. 445
diœceſis quando veniat appellatione vrbis, oſtenditur. allegat. 54. num. 169. 449
† diœceſum, prouinciarum, ſeu Parochiarum fines præſcribi non poſſunt. alleg. 131. nu. 4. 792
† diœceſum fines, quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi, præſcribi non poſſunt, niſi conſiderentur reſpectu ſoli quod occupant, quoad dominium & proprietatem eiuſdem. num. 11. 793
† diœceſis quid ſit oſtenditur. 811.1.c.
† diœceſis vna non eſt in duas diuidenda. 811.1.d.
† diœceſis fines, de quibus conſtat, præſcribi non poſſunt. 811.1.d.
† diœceſum fines qualiter probentur, oſtenditur. 811.2.a.
¶ Dies vinculorum S. Petri non celebratur eo die, quo accidit propter ſolemnitatem Paſchatis, in quo euenit; ſed die prima Auguſti, qua catena Romam ſunt adducta. part. 1. tit. 3. c. 6. num. 36.
dies martyrij S. Iacobi fuit 25. Martij, qua & Chriſtus carnẽ humanam ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo trãsfertur in diem 25. Iulij, quia eo die inuentum fuit eius corpus. ibid. nu. 35.
† dies feſti nomine qui veniant. 835.1.d.
dignitas maior in ſuperſcriptione & prima voce oſtẽditur. par. 1. tit. 3. c. 8. num. 61.
dignitatem maiorem non ſemper arguit ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere, ibid. num. 63.
dignitatis appellatione in iuris, vel hominis diſpoſitione Epiſcopalis continetur, quando materia eſt fauorabilis. alleg. 1. num. 16. 147
dignitates non comprehenduntur niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum. alleg. 45. n. 12. 343
dignitates quæ de communi menſa præbendam non habent, licèt habeant ſtallum in choro, vocem non habent nec in Capitulo, nec in Epiſcopi electione. par. 1. tit. 1. cap. 3. nu. 18. 8
dignitates duas in eadem Eccleſia, vel vnam ſimul cum Canonicatu nullus abſque indulgentia Romani Pont. habere poteſt. alleg. 50. nu. 29. 362
dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curã animarum, requirit ætatem 25. annorum inceptorum. alleg. 53. n. 109. 425
dignitates in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis habentes, etiam ſecluſa conſuetudine, vel ſtatuto, tenentur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro. allegat. 53. nu. 131. 426
dignitates obtinentes præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere tenentur. alleg. 53. nu. 138. 427
dignitatis creationi à Canonicis factæ non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi auctoritatem interponere. alleg. 54. num. 80. 442
dignitas Eccleſiaſtica eſt rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratio cum iuriſdictione. alleg. 54. nu. 133. 445
dignitates maiores poſt Põtificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis iuxta prouinciarum & Eccleſiarum conſuetudinem digneſci poſſunt. alleg. 57. nu. 95. 472
dignitates, quæ reſeruantur in regula quarta Cancellariæ, debent eſſe maiores, ſeu principales actu. nu. 98. ibid.
dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione & nondum purificata, non cadit ſub reſeruatione regulæ quartæ. nu. 99. ibid.
dignitas tantũ vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reſeruata eſt per regulã quartam Cancellariæ. nu. 100. ibid.
dignitates ſi duæ ſint æquè maiores in Cathedralibus, & æquè principales in Collegiatis, ambæ erunt reſeruatæ. n. 101. ibi.
dignitas vna tantum ſi adſit maior in Cathedrali, hæc erit reſeruata. nu. 102. ibid.
dignitates principales Regularium conuentualium, ſeu Monaſteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates, reſeruantur in regula quarta Cancellariæ. allegat. 57. nu. 104. 473
dignitas, quæ Parochialem perpetuo & acceſſoriè vnitam habet, concurſu non confertur. alleg. 60. nu. 25. 498
dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſariũ, quale requiritur in parochialibus. alleg. 60. nu. 29. 498

dignitates omnes in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commodè fieri poteſt, hortatur Concilium vt non niſi Doctoribus, & Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur. alleg. 60. nu. 58. 500

dignitatibus ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate non licèt onus imponere, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere. nu. 59. ibid.

dignitas principalis in Eccleſia Collegiata exempta cōferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali non tamen neceſſario. alleg. 60. nu. 63. 501

dignitas principalis in Collegiata requirit ætatem viginti quinque annorum inceptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori. alleg. 60. nu. 64. 501

dignitates in Cathedralibus poſſunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duorum annorum, niſi habeat curam animarum principaliter, ſecus ſi acceſſoriè. alleg. 60. nu. 65. 501

dignitates in Collegiatis poſſunt obtineri ab habentibus decimum ſeptimum annum. alleg. 60. n. 67. 501

dignitas etiam ſine præbenda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu. alleg. 62. n. 20. 512

dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine poſſūt obtineri, cum vtriuſque quotidianis diſtributionibus, & duplici voce in Capitulo. alleg. 62. nu. 21. & 22. 512

dignitatem, & Canonicatum obtinens, vel duo, beneficia alias inæqualia ex diſpenſatione, vel conſuetudine reſidere debet in digniore. alleg. 62. n. 23. 512

dignitatis alicuius ſuppreſſio & extinctio non poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, nec etiamſi id caderet in vtilitatem Capituli. alleg. 67. nu. 9. 525

¶ Dignum *an vero digniorem ad paſtorale munus eligere teneamur, oſtenditur. par. 1. tit. 2. glo. 3. n. 29.* 55

dignum quemlibet præſumimus, quem neſcimus indignum. alleg. 10. nu. 16. 176

dignius & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, & minus potentis. alleg. 27. n. 31. pag. 244. & alle. 31. n. 18. 266

dignus de gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo. alleg. 60. n. 103. 505

dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniori. alleg. 72. n. 198. 559

¶ Dignior *prætermiſſus poteſt ab inſtituente appellare. ibid. num. 201.*

dignior eſt habendus, qui ſit de linea fundatoris, ſtante idoneitate. ibid. num. 202.

dignior eſt habendus ad Eccleſiam Iuriſpatronatus intitulatus in ea, nobilior, doctior, ſenior, & pauperior dummodo Eccleſia non eſſet debitis onerata. ibid. nu. 205.

¶ Dimiſſoriarum *vſus eſt antiquiſſimus. alleg. 7. n. 3.* 166

dimiſſorias concedere poſſunt, qui ad Ordines valent promouere. alleg. 7. nu. 4. ibi.

dimiſſoriæ conceſſæ ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo declarato, non ſunt validæ, poſſuntque ſubditi ſe facere ordinari à viciniori Epiſcopo. alleg. 7. nu. 54. ibid.

dimiſſorias cum antiquitus Epiſcopi dabant, nō eum examinabant, cui eas concedebant, ſed illum ordinario examinādum dimittebant. alleg. 7. n. 19. 168

dimiſſoriæ ſemper valent, tum viuente, tum defuncto dante. alleg. 7. nu. 23. 168

dimiſſoriæ datæ à Capitulo Sede vacante per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant. alleg. 7. n. 24. 168

dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad ordines ſuſcipiēdos clericis ſuæ diœceſis non poteſt Vicarius generalis concedere, niſi Epiſcopo in remotis agente. alleg. 54. nu. 97. 443

dimiſſorias ſuis ſubditis poteſt Epiſcopus abſens à ſua diœceſi concedere. alleg. 7. nu. 29. 169

† *dimiſſorias litteras intra annum. concedere poteſt Capitulum Sede vacāte per Vicarium ab eo electum arctatis beneficijs, tam habitis, quam habendis.* 825. 2. c.

¶ Dimiſſio *facienda virtute decreti appoſiti per Summum Pont. videlicet vt ipſe Orator infra duos menſes à die habitæ poſſeſſionis ſecundi, primum dimittat beneficium, debet eſſe pura & ſimplex, & nō poteſt prædicto decreto ſatisfieri per æquipollens. alleg. 57. num. 78.* 469

† *diſcordia vbi eſt inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſum, poteſt Metropolitanus eos cogere, vt concordent, par. 1. tit. 4. num. 30.*

¶ Diſmembratio, *ſeu diminutio beneficij eandem cauſam & ſolemnitatem requirit, quam vnio poſtulat. alleg. 67. num. 11.* 525

diſmembratio beneficij cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valet. ibid. n. 13.

diſmembrationis cauſa ſufficiens eſt pinguedo parochialis. ibid. nu. 14. 526

¶ Diſmembrare *non poteſt Epiſcopus fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare ſine ſolemnitate in alienatione bonorum eccleſiæ requiſita, & de conſenſu Rectoris. ibidem num. 15.*

diſmembrare non poteſt ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs ſimplicibus. ibid. nu. 16.

¶ Diſpenſandi *in iuramentis ſeu uotis, delegata poteſtate, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi, data vero poteſtate commutandi, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa. alleg. 37. nu. 24. & 25.* 307

diſpenſari non poteſt vt puella quæ duodecimū annum nō compleuit, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere. all. 101. num. 10. 669

diſpēſare non poteſt Epiſcopus cum religioſo vt ad minus ſtrictam religionem tranſeat. alleg. 105. n. 6. 694

† *diſpēſare an poſſit Epiſcopus vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis.* 853. 1. b.

† *diſpenſare poteſt Epiſcopus cum promoto de facto, & præſumptuoſe ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proindè irregularitatem incurrēte in huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum, licèt celebratio ſit publica.* 652. 1. c.

† *diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum clerico coniugato.* 854. 1. d.

¶ Diſpenſatio *eſt de lege iuriſdictionis. tit. 1. c. 1. nu. 16.* 4

diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur. alleg. 2. nu. 10. 146

diſpenſatio quando excuſabilis, laudabilis, & fidelis dicatur. tit. 2. gloſ. 15. nu. 7. 90

diſpenſatio ad omnes, ſeu quaſcunque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem propter eius excellentiam. alleg. 2. nu. 17. 147

diſpenſatio in genere ſumpta eſt iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem. alleg. 33. nu. 1. 294

diſpenſare in iure noſtro idem eſt quod legibus ſoluere. alle. 33. num. 2. 294

diſpenſatio definitur quod ſit iuris cōmunis relaxatio cū cauſa cognitione ab eo, qui habet poteſtatem diſpenſandi. allegat. 33. num. 3. 294

diſpenſatio emanans ab inferiore requirit neceſſariò cauſæ cognitionem & expreſſionem. alleg. 33. n. 4. 294

diſpenſatio ſine cauſa dicitur potius diſſipatio. all. 33. n. 5. 294

diſpenſatio ceſſat ceſſante cauſa. alleg. 33. nu. 6. 294

diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti iuris, ſtrictèque intelligenda. alleg. 33. n. 7. 294

diſpenſatus ad vnum cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua ad illud vnum. alleg. 33. num. 8. 295

diſpen-

Diſpenſatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur. nu. 9. ibid.
diſpenſatio Epiſcopis quando tacitè concedatur. Alleg. 33. n. 22. 296
diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in proprijs conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt. alleg. 34. num. 2. 297
diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur Confeſſoribus etiam Parochis, ſeu quibuſcunque alijs curam animarum habentibus, reſpectu illorum, qui ſunt verè, & propriè ſubditi ratione domicilij, non habitationis. 36. num. 17. 303
diſpenſandi poteſtatem habens in votis & iuramentis poteſt illa commutare. alleg. 37. nu. 21. 307
diſpenſandi poteſtate delegata in iuramentis ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi. alleg. 37. nu. 23. 307
diſpenſandi poteſtas alicui conceſſa non inter odioſa, ſed fauorabilia cenſenda eſt. alleg. 37. nu. 24. 307
diſpenſandi poteſtas Epiſcopo conceſſa in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus poteſt extra diœceſim exerceri, & circa abſentem. alleg. 39. n. 7. 311
diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem in delictis occultis Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali mandato Vicarius generalis exercere non poteſt. alleg. 39. nu. 10. 311
diſpenſationes ſunt ſtricti iuris & odioſæ. alleg. 45. n. 1. 342
diſpenſatio conceſſa aduerſus vnum impedimentum vel defectum, non porrigit ſuum effectum ad alium. all. 45. n. 3. 342
diſpenſatus ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores. alleg. 45. nu. 4. 343
diſpenſatus vt promoueri poſſit ad ordines Sacros, multo magis cenſetur diſpẽſatus vt poſſit promoueri ad ordines minores alleg. 45. nu. 5. 343
diſpenſatio facta ad Ordines, non extenditur ad beneficia etiam ſimplicia. nu. 6. ibid.
diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad aliud quam ad ſimplex non dicetur habilitatus. nu. 7. ibid.
diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex ſi ad illud præſentetur, dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia. nu. 8. ibid.
diſpenſatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium curatum. nu. 9. ibid.
diſpenſatus ad curata multo magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium. nu. 10. ibid.
diſpenſatus ad beneficium curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam dignitatem, etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio. nu. 11. ibid.
diſpenſatus ad dignitates non dicetur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem. nu. 14. ibid.
diſpenſatio an præſumatur ſi illegitimus in habitu & tonſura incedens ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente allegetur? nu. 33. & 34. 345
diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinẽdum ante ætatem 14. annorum, an ex diſpenſatione Epiſcopi poſſit aliud ſimplex impetrare? alleg. 45. nu. 35. 345
diſpenſatio promotis per ſaltum à Concil. conceſſa non operatur vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, nec in ſuſcepto miniſtrare poſſit, antequam inferiorem omiſſum recipiat. alleg. 47. nu. 12. 348
diſpenſatione Apoſtolica indiget promotus per ſaltum miniſtrans ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, quamuis in minoribus miniſtret. n. 8. ibid.
diſpenſare non poteſt Vicarius generalis ex generali Vicariatus mandato. alleg. 54. nu. 121. 444
diſpenſatus ad duo beneficia nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſſè fuerit dictum. alleg. 62. nu. 15. 512
diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu decem vel viginti annorum in dubio præſumitur. alleg. 62. nu. 30. 513
diſpenſatio præſumpta in qua fundatur reg. de triennali, non tuetur obtinentem beneficium in Eccleſia parentis ſui. alleg. 65. nu. 9. 518
diſpenſatus vt illegitimus valeat in eccleſia miniſtrare vbi pater habuit beneficium, debet eſſe in ſpecie derogatoria Bullæ Clem. VII. & Concil. Trid. alleg. 65. n. 31. 520
diſpenſatio vna non tollit omnes defectus. alleg. 65. n. 32. 520
diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinandis data aliqua legitima cauſa in interſtitijs. alleg. 18. nu. 4. pag. 198. etiamſi ſint Religioſi. ibid. n. 10. pa. 199. & in denunciationibus ſui diœceſani contrahentis, quamuis alter ſit diuerſæ diœceſis. allegat. 32. n. 35. pag. 274. Et in conſtitutionibus ſuæ Synodus diœceſanæ. alleg. 34. n. 3. pag. 298. Et in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum. alleg. 35. nu. 2. p. 299. Et in impedimento dirimente quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcãdalo, neque ad Summum Pont. aut eius Nuntium patet recurſus. alleg. 35. num. 3. pag. 299. Et data vrgentiſſima neceſſitate poteſt diſpenſare in impedimentis dirimentibus, & in impedimentis cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato. alle. 35. n. 5. & 7. pa. 299. Et ad petendum debitum poteſt diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta propter cognationem ſpiritualẽ, vel affinitatem ſuperuenientem poſt matrimonium. allegat. 35. nu. 8. pag. 300. Et cum minoribus non habẽtibus requiſitam ætatem ad matrimonium poteſt diſpenſare, ut illud ineant quãdo ſunt prope ætatem, & dubium eſt an malitia eã ſuppleat. alleg. 35. nu. 20. pag. 301. Et in iuramentis ac votis ſubditorum intuitu diuini obſequij præſtitis. Alleg. 36. n. 1. pag. 301. Et in quinque votis ſolemnibus ſi in pœnã fiant. alleg. 37. n. 7. p. 305. Et in voto continentiæ ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem. alleg. 37. nu. 8. pag. 305. Et quando poſt matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis, ſi detur periculum incontinentiæ, & nõ poſſit de facili patere aditus ad Summum Pont. alleg. 37. n. 11. p. 306. Et vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidẽ effecta affine per prædictũ inceſtum. alleg. 37. n. 12. p. 306. Et in omnibus quinque votis ſolemnibus data graui, & vrgenti neceſſitate, interueniente ſimul difficultate adeũdi Põtificem. alleg. 37. nu. 13. pag. 306. Et in voto caſtitatis ad tempus. alleg. 37. n. 15. pag. 306. Et in voto de non contrahendo matrimonium. alleg. 37. n. 17. p. 306. Et in voto virginitatis. ibid. n. 18. Et in voto ſuſcipiendi ordines. ibid. 19. pag. 307. Et in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus occultis excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum. alleg. 39. n. 1. pa. 309. Et cum eo, qui ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renuntiauit dignitati, vel Epiſcopatui, aut cenſura irretito, dummodo delictũ ſit occultũ. alleg. 39. n. 42. pa. 315. Et in irregularitate prouenienre ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa. alleg. 39. n. 47. p. 315. Et in irregularitate ex homicidio caſuali prouenienre modo delictum ſit occultum. ibid. n. 48. pag. 316. Et in mutilatione membri, etiam voluntaria, ſi eſt occulta. ibid. nu. 49. pag. 316. Et cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere. ibid. nu. 50. p. 316. Et cum eo, qui mandauit ſeruo vt alterum percuteret, ſed caueret, ne occideret, ibid. num. 51. pag. 316. Et in homicidio occulto patrato cauſa defenſionis non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ. ibidem numero 53. Et cum ſolemniter profitentibus ad

ſuſcipiendos ordines minores propter neceſſitatem allegat. 43. num.8. pag. 337. Et in infamia facti, ac in ea, quæ procedit ex delicto in quo poteſtatem habet diſpenſandi. alleg.43.n.31.p.333. Et cum illegitimis ad minores ordines, & ad beneficium ſimplex. alleg.45.n.19.pag.344. Et cum eiſdem illegitimis ad Canonicatus eccleſiarũ Collegiatarũ, ibid.n.22.p.344. Et ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis. ibid.n.23.pag.344. Et ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam parocialem. ibid.n.24.p.344. Et cum illiterato ad ordines aliquod principium grammaticæ habente, & ſpem addiſcẽdi in futurum oſtendente. alleg.46.n.13.pag.346. Et vigore priuilegij ſibi conceſſa à Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. c.6. cum promotis per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerint. all.47.nu.5. pag.347. Et cum ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ignoranter. alleg.48 n.5.pag.349. Et in bigamia ſimilitudinaria ſi clericus cum vnica & virginẽ matrimonium contraxerit. alleg.40.n.26.pag.354. Et cum habẽtibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentẽ ad celebrandum. alleg.42.nu.39.pag.336.

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in ſuſpenſione triennali quam incurrit Parochus, qui interfuerit matrimonio clandeſtino. alleg.32.nu.166.pag.288. Nec in lege Concilij generalis, quamuis abſolutè permittat diſpẽſationem. allig.33.n.25. pag.297. Nec in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis, vel in contractum ad commodum alterius factis, vel à Summo Pont. confirmatis. alleg.34.n.5.6.& 7. pag. 298. Nec iuramentis ſeu votis conditionalibus de materia aliàs reſeruata etiam pendente cõditione. alleg.37.n.5.pag.305. Nec in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus prouenientibus ex delicto deducto ad forũ contentioſum, & punito iam iudicio finito. alleg.39.nu.35.p.314. Nec in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad ordines minores, neq; ad ſimplex beneficium obtinendum. ib.n.59.pa.318. multo minus ad obtinendum curatum, ibi.n.61.pag.317. Nec cum conuictis de crimine nefando in iudicio condemnatis. alleg.44.n.30.pag.341. Nec cum illegitimis ſuper pluralitate beneficiorũ ſimpliciorum. alleg.45.n.28.pa.344. Nec cum eiſdem illegitimis ad beneficia requirentia ſacrum ordinem. ibid.n.30.pag.344. Nec vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia ſub eodem tecto poſſit obtinere. alleg.62.n.12.pa.511. Nec cum illegitimis vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit; nec ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit, aut in præſenti retinet beneficium. alleg.65.nu.30.pag.520.

† diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus. par.1.tit.4.n.29.

† diſpenſare in foro conſcientiæ poteſt Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim ſuffraganei audiendo Confeſſiones in pœnitentialibus. ibid.nu.52.

† diſpenſationem debitum Epiſcopo denegante poteſt Archiepiſcopus diſpenſare. ibid.nu.24.

† diſpoſitiones omnes vel in perſonam vel in locum terminantur. alleg.116.n.2. 741

† diſpoſitio generalis non comprehẽdit ſuam cauſam. 908.2.a.

¶ Diſtributiones quotidianas in abſentia an conſequantur Canonici pro tribus menſibus ſibi conceſſis. allegat. 53. nu. 124. pag.426

diſtributiones quotidianas quomodo lucretur Canonicatum, & Parochialem habens, reſidens in Parochiali. ibid.n. 128.

diſtributiones tenentur reſtituere aſſiſtẽtes in choro non cantãdo, vel de ordinario & frequenter confabulando. ib.n.137.

diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ inſeruientibus, niſi expreſſo id priuilegio iuuarentur, ibid.n.135.

diſtributionum amiſſionem ob non reſidentiam non poteſt Epiſcopus aut Capitulum remittere. ibid.n.140.

diſtributiones quotidianas non lucrantur Canonici aſſociantes Prælatum quandoq. volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem. ibid.n.141.

diſtributiones quotidianas non percipiunt Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mẽtem ſacrorum Canonum. ib.n.142.

diſtributiones & fructus vt poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ lucrari, duo copulatiuè requiruntur, iuſta cauſa abſentiæ & licentia ordinarij. ibid.num.153. pag.428.

diſtributiones quotidianas lucrantur Auditores Rotæ Romanæ, ibi.n.155. Et Inquiſitores contra hæreticam prauitatẽ. ibid.n.156.pa.429. Et Collector generalis Cameræ Apoſt. & Subcollectores, aduocati, procuratores, fiſcales, & notarij in cauſis ſpoliorum & iuriũ præfatæ Cameræ eorum officio durante. ibi.n.157. Et Concilio generali intereſſentes. ib. n.158. & limina Apoſtolorum viſitantes Epiſcopi nomine vel ipſum comitantes. ibi.n.159. & Pœnitentiarius dũ confeſſiones audit. ibi.n.160. Et examinatores beneficiorum à diœceſana ſynodo electi pro tẽpore, quo cauſa examinis abſunt à choro. ibi.n.161. Et curã animarum exercentes, quæ illi eccleſiæ vbi ſunt Canonici imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta. ibid.n.162. Et viſitans Eccleſiã, iura, vel reditus ſuæ præbendæ. ibid.nu.163. Et obſes datus ab eccleſia, aut etiam præſatiarum cauſa captus. ibi.n.165. Et infirmus, qui perſonaliter diuinis officijs intereſſe nõ poteſt. ibi.n.166. Et abſentes pro vtilitate Eccleſiæ. ibi.n.71. cum ſeq.430. Et medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum medici conſilio ſumens. ibi.n.169. Et excommunicatus, ſuſpenſus, & interdictus, & incarceratus iniuſtè. ibid.n.173. cum ſeq. 430

diſtributiones quotidianas ſuas faciunt prouiſi quamuis Fidei profeſſionem non emiſerint. alle.61.n.30. 509

† diſtributiones quotidianas omiſſas à quo recuperet excõmunicatus iniuſtè, oſtenditur. 877.2.c.

† diſtributiones quotidianas percipere nõ debent Canonici ceſſatione à diuinis durante. 878.1.b.

¶ Diſpoſitio omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta. alleg.37.nu.9. pag.305

¶ Diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore. tit.2.gloſ.12.n.13. 86

diuidere prohibetur vendere prohibitus. all.19.nu.82. 209

diuiſio venit appellatione venditionis. ibid.nu.81.

diuidere Parochialem poteſt Epiſcopus ſine maioris partis Parochianorum conſenſu. alleg.68.nu.4. 526

diuidere Parochiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt Epiſcopus, etiamſi ſubiecta ſit Regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt. ibid.n.6. 526

diuiſio parochialis non eſt facienda ob locorum diſtantiã, quando in loco minimè difficili Oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali. ibid.n.7.

¶ Diuinatio quotuplex ſit remiſſiuè. alleg.51.nu.121. 400

diuinatio, quæ fit per dæmonum inuocationem ſapit hæreſim, & ſic diuinãtes poſſunt per Inquiſitores coerceri. ibi.n.123.

† diuinos omnes & ſortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœceſibus ſuis penitus eradicare officium eſt Epiſcoporum, par.2. in compend.nu.7.

¶ Docentes ſacram Scripturam, vide Sacram Scripturam docentes.

¶ Doctores referuntur qui ſuper Bullam in Cœna Domini ſcripſerunt. alleg.50.nu.55. 364

doctores

Digitized

doctores referuntur, qui excommunicationes Summo Pont. reſeruatas in vnum collegerunt, ibid. nu. 83. 368
doctores referuntur de litteris dimiſſorialibus agentes, alleg. 7. num. 1. 166
doctores referuntur agentes de patrimonio ad cuius titulum Clerici ordinari poſſunt, alleg. 19. nu. 1. 201
Doctores referuntur referentes multa miracula Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ, alleg. 22. nu. 10. 216
doctores referuntur agentes de Venerabili Euchariſtiæ Sacramento, ibid. nu. 13.
doctores referuntur de Confeſſione, & eius partibus tractantes, alleg. 25. nu. 53. 234
doctores referuntur, qui de Sacramento matrimonij tractarunt, alleg. 32. nu. 207. 293
doctores referuntur de incendiarijs agentes, alleg. 51. num. 80. 395
doctores referuntur, qui de falſis monetis, ac earum fabricatoribus, tractarunt, ibid. num. 71.
doctores referuntur qui de Sacramento Ordinis ſcripſerunt, alleg. 2. num. 1. 151
doctores referuntur de reſidentia Epiſcoporum agentes, alleg. 53. num. 1. 413
doctores referuntur de incompatibilitate beneficiorum tractantes, alleg. 62. nu. 31. 513
doctores referuntur, qui de charitatiuo ſubſidio egerunt, alleg. 87. num. 1. 620
doctores citantur de bonorum Eccleſiaſticorum alienatione ſcribentes, alleg. 95. num. 1. 641
doctores citantur materiam monitorialium litterarum ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis ſcribentes, alleg. 96. num. 77. 659
doctores referuntur de Confraternitate Montis pietatis agentes, alleg. 75. nu. 64. 578
doctores referuntur viſitationis materiam tractantes, ibidem, num. 65.
doctores referuntur, qui in vnum reducunt caſus omnes, in quibus ſuſpenſionem incurrunt Epiſcopi, allegat. 111. num. 2. 723
doctores referuntur, qui de pallij Archiepiſcoporum etymologia tractarunt, tit. 3. cap. 1. nu. 22. 163
doctorem oportet eſſe Epiſcopum vt laboret in opere, & doctrina, tit. 2. gloſ. 10. num. 7. 79
doctores etiam inſignes ſi approbari velint ad Confeſſiones audiendas, debent ſe examini ſubijcere, ita vt ſi iniuſte licentia denegetur, non cenſeantur approbati, alleg. 25. nu. 7. 228
† doctores & ſcholares ciuitatis Bononien. qui conducunt domos alterius doctoris ſeu ſcholaris ante finitam locationem ſine eius conſenſu, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 865. 1. a
¶ Doctoratus gradus ad beneficia, ſeu dignitates requiſitus, non ſufficit ſi habeatur non facta profeſſione Fidei contra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptus, allegat. 55. num. 6. 452
doctoratus ſeu licentiaturæ gradus requiſitus ad beneficia ſeu dignitates ſufficit ſi habeatur ſine ſcientia competenti, ibid. num. 5.
¶ Doctorales ſeu magiſtrales canonicatus, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ 9. Cancellariæ, allegat. 57. num. 178. 481
¶ Doctus minus, modo idoneus, cuius mores ſunt noti & approbati, præfertur doctori, cuius vita ignoratur, allegat. 60. num. 102. 505
doctoris gradum conferens Epiſcopus niſi ſub certa limitatione, à collatione gradus fit ſuſpenſus, alleg. 111. nu. 38. 727
¶ Doctrina cum ſit quid extrinſecum homini, ineſſe alicui non præſumitur, alleg. 10. nu. 17. 176
doctrina non per teſtes, & famam; ſed ex actuali examine probari debet, ibid. nu. 18.
doctrinam Chriſtianam & Fidei rudimenta pueris in ſingulis parochijs dominicis, & alijs feſtiuis diebus edocendam meminit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. c. 4. in fine, alleg. 76. num. 37. 582
¶ Domicilium maternum eſt ſequendum quando deeſt paternum, alleg. 4. num. 16. 158
domicilij ratione efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi, vbi illud contraxit, ibid. nu. 22.
domicilium eſt habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit, ibidem num. 23.
domicilium, & habitatio in quo differant, ibid. nu. 24.
domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi, ibid. nu. 25.
domicilium ad Ordines recipiendos contrahit etiam non longo tempore in aliquo loco degens, ſi habuerit animum perpetuò in eo permanendi, ibid. nu. 26.
domicilium facit præſumi habitatio decennalis, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium, ibid. nu. 28. 159
domicilium retinet relegatus in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt, ibid. nu. 38.
domicilium contrahentis poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari, ibid. nu. 38.
domicilia quando non ſunt æque principaliter ſemper inſpiciendum eſt principalius, ibid. num. 39.
domicilium habet clericus, & eſt eius illius diœceſis, in qua ſitum eſt eius beneficium, ſi illud poſſidet, ibidem numero 47. 160
domicilium contrahitur quoad Ordines ſuſcipiendos in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat, ibid. num. 47. 160
domicilium acquirit officialis perpetuus in eo loco, in quo officium exercet, ibid. nu. 34. 159
† domicilia duo vbi quis habet ad validitatem matrimonij ſufficit coram alterutro Parocho fuiſſe contractum. 847. 1. d.
¶ Domum ſuam diligenter Epiſcopi gubernare debent, tit. 2. gloſ. 16. num. 1. 90
domum emens Clericus ad ſuum vſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum, alleg. 13. nu. 13. 187
domus, quæ in totum deſtruitur ſi de nouo reficiatur, non cenſetur eadem, nec durat obligatio reſpectu illius, alleg. 27. numer. 14. 241
Domus in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino cadit fiſco, alleg. 51. num. 69. 393
domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium, tit. 2. gloſ. 9. num. 1. pag. 73. Et ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitale recipiat, ibid. nu. 8. 73
¶ Dominium eiuſdem rei diuerſis reſpectibus in ſolidum penes duos ſtare poteſt, alleg. 54. nu. 39. 438
† dominij deuolutio de vno in alium fit per præſcriptionem à lege inductam, ne rerum dominica eſſent in incerto. alleg. 120. num. 17. 771
¶ Donatarius iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice, alleg. 72. nu. 95. 549
donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri non debet, ſeu imputari in legitimam, alleg. 15. numer. 64. 208
donatarius aduerſus donatorem de euictione agere non poteſt, alleg. 20. num. 15. 212
donator tenetur de euictione ſi expreſſè promittat ſe velle de illa teneri, alleg. 20. nu. 16. 212
donata bona vt quis ad Sacros Ordines promoueatur, di-

cuntur

cuntur quaſi quædam ſpiritualis merces, & præmium pro ſeruitijs exhibendis, alleg.20.nu.17. 212
donatio ob cauſam inſinuari non debet alleg.20.nu.18. 212
donatio cauſa dotis, vel contemplatione Matrimonij non inſinuatur, nec ex cauſa ingratitudinis reuocatur, allegat. 20. num.19. 212
donatio iuriſpatronatus ſine Epiſcopi conſenſu legitima præſcriptione præſumitur, alleg.71.nu.16. 537
† donationem inter viuos comprehendit diſpoſitio Concilij Trident. ſeſſ.25. de Regular.c.16. 921.2.e
† donatio, & renunciatio pari paſſu ambulant, & quod de vna dicitur in alia etiam procedit. 921.2.e
† donatio militi facta à conſanguineo potius ratione ſanguinis facta præſumitur, quàm militiæ, alleg.116.nu.13. 742
donatio licet ſine conſenſu Epiſcopi poſſit fieri compatrono, non tamen filio compatroni ſine illius conſenſu, alleg.71.nu.29. 537
donatio facta abſque inſinuatione vltra quingentos aureos in exceſſu ſolum vitiatur, & firma remanet in ſumma à iure permiſſa, alleg.93.nu.10. 642
donatio bonorum facta ab exiſtente adhuc in ſeculo prætextu, & intuitu ingreſſus Religionis, ſtante Concilij Trid. diſpoſitione ſeſſ.25. de Regular.c.16. an valida eſt non obſeruata illius forma? alleg.99.nu.16.& 17. 665
donationes factæ ob ſolas quinque cauſas iure reuocari poſſunt, quod etiam ad alias ſimiles ex identitate rationis extenditur, alleg.102.num.18. 677
donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita & inualida eſt, tit.3.c.2.nu.69. 117
donatarum rerum immenſitas in Sanctiſſimis Ecclesijs optima menſura eſt, ibid.nu.78. 118
donatio cauſa mortis quoad ſuum effectum & efficaciam accedit, & aſſimilatur vltimæ voluntati, alleg.114.nu.32. 738
donare poteſt Epiſcopus inter viuos etiam non modice, & in profanos vſus, ibid.nu.33. 739
donationes immodicas facere an liceat beneficiario in ægritudine conſtituto, ibid.num.35.
¶ Dormiens interſomniando ſi intra Eccleſiam aliquem occidat, quia furioſo æquiparatur, Eccleſiam non polluit, & à pœna homicidij excuſatur, alleg.28.num.13. 249
¶ Dubius in Fide quando dicatur hæreticus, alleg.40.nu.16. 321
¶ Ducis officium habet Epiſcopus vt rectum iter ſubditis oſtendat, tit.1.cap.2.nu.17. 8
¶ Ducatum hominum ſuſcipere non debet qui neſcit homines bene viuendo præire, tit.2.gloſ.3.num.6. 50
¶ Dubia vel obſcura in reſcriptis ſolus Papa interpretatur, alleg.50.num.35. 363
¶ Dos in Eccleſiæ ædificatione quando requiratur, num. 3. 515
¶ Dotare dicitur ad effectum conſequendi iuſpatronatus, qui Eccleſiam dotat, quando ſine illa eſt fundata & conſtructa, alleg.70.num.9. 533
dotare dicitur vt iuſpatronatus acquirere poſſit dotem aſſignans, quæ ſufficiat ad neceſſaria miniſtrorum, & ad luminaria, ibid.num. 10.
dotans ſufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit iuriſpatronatus, ibid.num.11.
dotans vt acquirat iuſpatronatus debet proteſtari coram Epiſcopo ſe dotis nomine dare ibid.nu.12.
dotans inſufficienter, quamuis Epiſcopus conſentiat, non fit patronus, ibid.num.13. Et vt acquiratur iuſpatronatus ex dotatione de nouo facta debet conſtare dotem primam fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe, ibid.nu.14. Et ex dotis augmento non acquiritur iuſpatronatus, ibid.nu.15.
¶ Duellum facientes, campum dantes, & auxilium præſtantes incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50 num. 120. 371

E

Ebrietas quibus ſignis cognoſcatur oſtenditur, titul.2.gloſ. 11.num.6. 82
ebrietas nunquam præſumitur, niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes, alleg.28.nu.8. 249
ebrietas damnabile, & graue vitium, ibid.nu.10. De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint puniendi, ibid.nu.9.
ebrietatis tempore cognoſcens ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidat non erit immunis à pœna, ibid.nu.6.
ebrius occidendo tum Eccleſiam nõ polluit quando vere ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus, ibid.nu.7.
¶ Eccleſiæ Claues Petro præcipue, & per eum Eccleſiæ datæ fuerunt, titul.3.cap.2.num.2. 107
eccleſiæ vnitas ſub vno Summo Paſtore oſtenditur, ibid.nu.6. 108
eccleſia Romana omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra, ibid. num.14. 109
eccleſia cum læditur vincit, & magis incipit eſſe vberrima cum ad finem ſeculi erit producta, ibid.num.73. 118
eccleſijs quod donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apoſtolus docet, ibid. num. 79. 118
eccleſiæ eſt locus idoneus pro conſecratione Epiſcoporum, niſi conſuetudo aliud haberet, alleg.1.nu.44. 150
eccleſiæ non ſufficit inſeruire bis, vel ter ad effectum vt clericus gaudeat fori priuilegio, ſed requiritur perſeuerantia ſaltem pro maiori parte temporis, alleg.12.nu.14. 181
eccleſia Cathedralis, vel loci dignior eſt locus congruus ad conferendos ſacros Ordines, alleg.14.num.12. 189
eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt, allegat.26. num.1. 235
eccleſia ſiue Monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ diœceſani, alleg.26.nu.8. 236
eccleſia interdicti tempore conſecrari non poteſt, allegat. 27. num. 4. 241
eccleſia conſecrata non præſumitur, niſi probetur, allegat.27. num. 5. 241
eccleſia ſi dubitatur an ſit conſecrata, eſt in dubio conſecranda, alleg.27.num.9. 241
eccleſia ſemel conſecrata, amplius conſecrari non debet, alleg. 27.num.12. 241
eccleſia ſi corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita ut oporteat eos nouiter reficere, conſecrationem amittit, alleg.27.num.13. 241
eccleſia ſi inſimul & in totum deſtruatur, vt ex eadem materia poſtea reædificetur, iterum eſt conſecranda, alleg. 27. num.15. 242
eccleſiæ tectum ſi corruat illæſis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non eſt ipſa conſecranda, num. 17. ibid.
eccleſiæ conſecratio ad quæ reſpiciat, num.18. 242
eccleſia ſi non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, pars habita per modum acceſſorij conſecrata habebitur, alleg.27.num.19. 242
eccleſia conſecrata reconciliari poteſt niſi per proprium Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia, alleg.28.nu.55. 256
eccleſia non conſecrata, ſed tantum benedicta reconciliari poteſt per quemcunque ſimplicem Sacerdotem per ſolam aquæ benedictæ aſperſionem, alleg.28.nu.57. 256
† eccleſias omnes, & Parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac

omnia

omnia loca pia ſub ſua poteſtate, & regimine continere debet Epiſcopus, par. 2. in compendio nu. 46.
† eccleſiæ nomine quæ veniant. 844. 2. c
eccleſia ſeu Altare an polluatur ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia ſit? alleg. 27. num. 28. 243
eccleſia an polluta cenſeri debeat per homicidium caſuale volutum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ? alleg. 28. num. 15. 250
eccleſia non polluitur ex homicidio ſequuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, alleg. 28. nu. 16. 250
eccleſia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur, allegat. 28. num. 20. 251
eccleſia quare polluta dicatur, alleg. 28. num. 21. 251
eccleſia nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta, alleg. 28. nu. 22. 251
eccleſia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat, ſecus è contrario, alleg. 28. num. 23. 251
eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum? alleg. 28. nu. 24. 251
eccleſia non polluitur ex occiſione hominis extra illam exiſtentis facta ab eo, qui erat intra eandem Eccleſiam, ſecus è conuerſo, alleg. 28. nu. 26. 252
eccleſia polluitur ex martyrio alicuius Sancti in ea commiſſo, quatenus iniuſtum conſideratur, & iniurioſum ipſum homicidium ex parte occidentis, alleg. 28. num. 29. 252
eccleſia polluitur propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eandem contingentem, alleg. 28. num. 30. 252
eccleſia non polluitur ex percuſſione leui, licet ſanguis copioſe effundatur, alleg. 28. nu. 36. 253
eccleſiam non polluit publicitas pollutionis, ſed potius pollutam oſtendit, alleg. 28. nu. 40. 254
eccleſia vt polluatur propter ſanguinis effuſionem, ſanguis huiuſmodi debet eſſe hominis viui, & illius effuſio non debet eſſe modica, ſed copioſa, & debet eſſe publica, alleg. 28. nu. 31. 34. & 37. 253. & 254
eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, aut ſodomiam, alleg. 28. nu. 42. 254
eccleſia vt polluatur effuſio ſeminis in ſomnijs non ſufficit, ibidem. num. 43. 254
eccleſiam polluit effuſio ſeminis ſi intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, alleg. 28. num. 44. 254
eccleſia non polluitur ſi ſanguinis, aut ſeminis effuſio accedat ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in aliqua caverna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in choro, ſacriſtia, aut turri cymbalorum, alleg. 28. nu. 45. 254
eccleſiam an polluat coitus coniugalis? allegat. 28. d. num. 46. 254
eccleſia vt polluatur ex ſeminis effuſione requiritur vt contingat in ſufficienti quantitate, alleg. 28. nu. 49. 255
eccleſia an à parte rei polluatur per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem, nu. 50. ibid.
eccleſia non polluitur quando actus luxurioſus fit, ſi tamen actualis effuſio extra illam contingat, nu. 51. 255
eccleſia polluitur ſi intra illam ſepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denuntiatus, aut notorius Clerici percuſſor, alleg. 28. nu. 52. 256
eccleſia polluitur ſi intra eam infidelis, vel hæreticus ſepelitur, vel eorum infantes. alleg. 28. nu. 53. 256
eccleſia ſemper amat ſapientes, alleg. 46. nu. 2. 346
eccleſiam in Cathedralem ſolus Papa erigit, & conſtituit, eamque coniungit, ac alia ratione mutat, alleg. 50. nu. 5 361
eccleſias vetuſtate collapſas, quæ ob earum & Parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices vel alias viciniores abſque ſpeciali mandato Vicarius Epiſcopi transferre non poteſt, alleg. 54. num. 81. 442
eccleſia Parochialis vacat ipſo iure, ſi is, qui eam aſſequutus eſt, intra annum Sacerdotio non initietur, allegat. 57. num. 209. 485
eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam litteris tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo, alleg. 58. nu. 211. 485
eccleſia Parochialis quæ dicatur? alleg. 53. nu. 66. 422
eccleſia Parochialis quomodo dignoſcatur alleg. 53. num. 67. 422
eccleſiam Parochialem obtinens poſt Concil. Trid. ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi, non datur, alleg. 53. nu. 77. pag. 422. & alleg. 56. num. 30. 457
eccleſiam Parochialem habens, in qua, Vicarium perpetuum legitime inſtitui obtinuit, eo viuente, reſidere non tenetur, alleg. 53. nu. 79. 428
eccleſia Parochialis non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas, alleg. 57. nu. 162. 479
eccleſiarum Parochialium prouiſio intra ſex menſes facienda eſt ab Epiſcopo, quando earum collatio ad illum ſpectat, intra quatuor vero menſes, quando ad Papam ſpectat, alleg. 58. num. 3. 489
eccleſiam commendans Papa ſimpliciter alicui in perpetuum, hoc eſt, ad vitam eius commendare videtur, alleg. 59. nu. 7. 491
eccleſia ſimpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius ſic tunc non habet liberam poteſtatem ſtatuendi de eius fructibus, alleg. 59. nu. 8. ibid.
eccleſiam ad certum tempus commendatam per Papam non Epiſcopus conferre poteſt poſt elapſum tempus, allegat. 59. num. 9. 491
eccleſia Parochialis, quæ eſt vnita Canonicatui, concurſu non confertur, alleg. 60. nu. 26. 498
eccleſia Parochialis, cui vnitus eſt Canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius, alleg. 60. num. 27. 498
eccleſia Parochialis quando eſt ſubiecta Monaſterio, vel annexa, aut de eius menſa, concurſu non confertur, alleg. 60. numer. 31. 499
eccleſia Parochiali, quam quis acquirit per regreſſum, non eſt neceſſarium examen per concurſum, ſi eam iam poſſedit, alleg. 60. num. 35. 499
eccleſia Parochialis litigioſa concurſu non confertur, alleg. 60. num. 37. 499
eccleſia Parochialis, quando eſſet exigui reditus, aut nullus eſſet, qui velit examinari, vel ob diſſidia, aut grauiores rixas, abſque concurſu conferri poteſt, nu. 38. ibid.
eccleſiam, quæ minatur ruinam, ſi populus reſtaurare nolit, ea debet penitus dirui, alleg. 64. nu. 13. 516
eccleſiæ vetuſtate collapſæ quando reparari nequeunt, ſunt in totum deſtruendæ, alleg. 64. nu. 19. 516
† eccleſia tanquam corpus fictum ſine anima confeſſionem per ſe ipſam facere non poteſt. alleg. 125. nu. 1. 765
† eccleſiæ inferiores Epiſcopis & alijs viſitantibus moderatas procurationes ſoluere tenentur iuxta modum & qualitatem iure præfinitam. 900. 2. a
† eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere

agere prohibetur; alleg.132.nu.2. 795

† eccleſia quaſi vacare dicitur ad hoc vt contra illam præſcriptio non currat, quando licet Prælatum habeat, is tamen quoad res illius vt oportet tuendas inutilis eſt, num.3. ibid.

† eccleſiam ab initio liberam non poteſt Epiſcopus ſubijcere iuripatronatus alicuius. 895.1.c

† eccleſia, ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, quādo negligens eſt, poterit Epiſcopus in alio loco ſeu alio modo teſtatoris exequi voluntatem. 910.1.a

† eccleſiæ & Epiſcopo quando coniunctim relinquitur diuiſio, quomodo inter eos facienda ſit. alleg.116.nu.22. 743

† eccleſia eſt corpus mixtum, cuius caput eſt Epiſcopus, num. 21. ibid.

† eccleſiæ nomine poteſt quis venire contra propriam factum. alleg.115.num.2. 740

eccleſiam ſimplicem in Curatam, & Parochialem an ex cauſa poſſit erigere Epiſcopus, alleg.68.nu.9. 527

eccleſiæ Militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam, Ordinario ſunt ſubiecta, alleg.74.nu.26. 568

eccleſiæ appellatione quando comprehendantur loca pia, alleg. 75.num.37. 574

eccleſiarum res minori ſpatio, quàm quadraginta annorum præſcribi non poſſunt, alleg.75.nu.55. 577

eccleſiæ omnes, & loca diœceſis Epiſcopi iuriſdictioni, curæ, & ſpirituali eius poteſtati ſubijciuntur, alleg.80.nu.2. 596

eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Epiſcopo ad Canonicam portionem, niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſiæ exemptæ, allegat. 86. num. 14. 616

eccleſiarum res vltra triennium locari, aut alienari non poſſunt, alleg.95.nu.3. 641

eccleſiæ res inconſulto Romano Pontifice in emphyteuſim dari poſſunt in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo dari in emphyteuſim, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate, alleg.95.nu.22. 644

eccleſiarum res ex cauſa maioris vtilitatis alienari poſſunt, alleg.95.num.24. 644

eccleſiæ res ſolitæ concedi in emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico ſemel impetrato, ſi ad Eccleſiam reuertantur poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum eccleſiaſticarum, alleg.95.nu.29. 644

eccleſiæ res ſemel alienabilis ſi ceſſauit prima cauſa conceſſionis, iterum alienari non poteſt, alleg 95.nu.33. 645

eccleſiæ vtilitas euidens tempore vltimæ conceſſionis debet adeſſe in noua conceſſione rei emphyteuticæ, & non ſufficit adeſſe in antiqua, alleg.95.nu.34. 645

eccleſiæ res, quæ ſeruando ſeruari non poteſt, inconſulto Romano Pontifice alienari permittitur, alleg.35.nu.37. 645

eccleſiæ res, quæ ſeruando ſeruari non poteſt, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vſu conſumitur, & non fructificat alleg.95.num.38. 645

eccleſiæ res immobilis parua cum conſenſu Epiſcopi abſque ſolemnitatibus alienari poteſt, alleg.95.nu.50. 646

eccleſiarum res non ſolum acquiſitæ, ſed etiam acquirendæ, non poſſunt abſque ſolemnitatibus alienari, allegat.95.num.54. 647

Eccleſiarum res ſine ſolemnitatibus alienari poßunt, quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet, alleg.95.num.54. 647

eccleſiarum bona reſtitutioni ſubiecta, abſque ſolemnitatibus reſtitui poßunt, allegat.95.nu.61. 648

eccleſiæ res, quibus caſibus inconſulto Romano Pontifice, alienari non poſſunt, alleg.95.num.65. 648

eccleſiæ vniuerſalem poteſtatem; ſummámque auctoritatem Dominus noſter in ſancto Petro Apoſtolorum Principe collocauit tit.1.cap.1.num.5. pag.2

eccleſiæ gubernacula propter periculum peccati timens ſuſcipere, refugiens ſui tantummodo habet conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit, tit.2. gloſ.3. num. 27. 49

eccleſiæ cuſtodia, vide Cuſtodia Eccleſiæ.

¶ Eccleſiaſticis perſonis ne quidpiam vendatur prohibentes, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50. num. 93. 369

eccleſiaſticam libertatem violantes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid.nu.106. 370

eccleſiaſticus, qui alium eccleſiaſticum ad forum laicale trahit, incidit in excommunicationem Papalem, ibid.nu.115. 371

eccleſiaſtica bona per vim, vel ſuppoſitas perſonas in proprios vſus conuertentes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid.num.130. 372

eccleſiaſticorum bona in quatuor partes olim diuiſa fuerunt, ſcilicet vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ Eccleſiæ, alleg.114.nu.3. 734

¶ Egnatius Mecennius vxorem interfecit, eo quod vinum bibiſſet è dolio, & à Romulo cædis abſolutus fuit, titul. 2. gloſ.11.num.11. 85

¶ Edictum eſt de ſubſtantia atque de forma in concurſu Parochialium, alleg.60.nu.43. 499

edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi exiſtit beneficium, & ibid. examen eſt peragendum, etiamſi ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum, ibid.nu.44.

edictum debet remanere affixum, ad valuas Eccleſiæ per ſpatium decem dierum, quod per aliud ſimile poterit prorogari, non vltra, ibid.num.45.

edicti termino elapſo nullus eſt admittendus, quod limitatur certis in caſibus, ibid.num.46. 500

edicti tranſacto termino omnes, qui deſcripti fuerint ab examinatoribus in ſynodo diœceſana deputatis examinari debent, ibid.num.47.

edictorum affixio in vacatione Parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus eccleſiaſtici adeo eſt ſubſtantialis, vt inſtitutio facta ſine ea ipſo iure annulletur, alleg.72.nu.123. 552

† edictum per totam prouinciam poteſt mittere Archiepiſcopus in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus, part. 1. tit.4.num.38.

¶ Eiectus è religione ob delicta, Ordine & habitu exutus ab Epiſcopo originis eſt ordinandus, dummodo habilis ſit, alleg. 40.num.21. 322

¶ Electio Papæ licet olim fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhibere oporteret Clericos Cardinales & totius Cleri, & populi conſenſum, poſtea tota ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit, tit.1.c.3.nu.12. 12

electio Papæ ad ſolos Cardinales ſpectat, non vero ad Concilium generale, ſi tempore quo fuerit congregatum, Apoſtolica Sedes vacauerit, tit.1.cap.3.num.13. 12

electiones Epiſcoporum primis Eccleſiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant, tit.1.cap.3.nu.4. 13

electiones Epiſcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quàm illi Epiſcopum nominarent, & eligerent aliquando vero, vt Clerus eligeret, populus vero conſentiret, tit.1.cap.3.nu.5.

electionis Canonicæ conſuetudo ſolum in Germania obſeruatur, tit.1.cap.3.num.28. 14

electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere falsò contendunt huius tempeſtatis hæretici, titul.1.cap.3. num. 35. 15

electionis confirmationem an petens amicus ſine mandato, ele-

ctum à pœna excuſet, tit.1.c.4.nu.4. 18

electionis Epiſcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula receſſit, tit.1.cap.4.nu.6. 18

electus Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum, confirmationem electionis ipſius petere debet, tit.1.c.4.nu.1. 17

electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit, tit.1.c.4.nu.3.pag.17.& alleg.57.num.213. 485

electus à ſuperiore, cui ſubijcitur, an ab eo, vel à Sede Apoſtol. iure communi antiquo confirmationem petere debeat. tit.1. cap.4.num.5. 17

† electio pauperum inter quos quantitas diſtribuenda eſt, ſi alicui committatur an elapſo annorum negligentia electoris ad Epiſcopum deuoluatur electio. 908.1.b

† electioni de ſe factæ in ſummum Pont. à paucioribus quam duobus Cardinalium partibus aſſentientes, vel recipientes excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt. 864.2.d

† electio reputatur ſecreta & canonica ſi electi fuerint à ſuperioribus aliqui, qui vota omnium obuiantium recipiant. 923.2.b.

† electio officialium, qui adminiſtraturi ſunt monaſteriorum bona ad monaſterij ſpectat ſuperiores. 924.1.b

† electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmat. par. 1.tit.4 num.3.

† electo confirmato in Epiſcopum Archiepiſcopus Metropolitanus in conſecratione interuenire debebat, vel eam committere. nu.5. ibid.

† electione non celebrata intra tres menſes iuſto tamen impedimento ceſſante ab ijs, qui eligere debuerunt, eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſc. ſuperiorem proximum. par.1.tit.4.nu.4.

† electio ſeu iudicium Epiſcopi in concurſu quando eſſet irrationabile datur appellatio ad effectum deuolutiuum non vero ſuſpenſiuum. 889.1.d

† electione facta per Epiſcopum in concurſu Parochialis eſt interpretatio ad eius fauorem facienda, quod omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit, 889.1.a

† eligentes per ſchedulam aliquo petenti ſigno ſignatam faciunt electionem non ſecretam, & peccant mortaliter. 923.2.c

eligendi Epiſcopos poteſtas laicis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos, & ſeculares Principes abrogata reperitur, tit.c.3. num.9. 12

eligendi Epiſcopos abrogata laicis poteſtate, illa penes omnes Clericos, & Religioſos remanſit, & in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati, tit.1.c.3.nu.10. 12

eligendi Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit, tit.1. cap.3.num.11. 13

eligendi Epiſcopum poteſtas non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolum earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt, tit. 1.cap.3.nu.16. 13

eligendi ſeu nominandi ius ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & alijs Principibus in generalibus derogationibus non continetur, tit.1.cap.3.nu.31. 15

eligentes in Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem, vel eorum filium, aut alium potentia & dignitate inſignem incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50.num.91. 368

electus, ſeu præſentatus ad aliquod beneficium acquirit tantum ius ad rem, alleg.57.num.197. 483

electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ ſibi et non conſenſerit vacat Prælatura, ibid.nu.212. 485

electus vel præſentatus ſi ante confirmationem per ſe, vel per alium adminiſtrauerit eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat, vt prius ibid.nu.214. 485

electio conſultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, Promotoris, & Notarij, ſiue ſecretarij ſynodi imprimis eſt facienda, alleg.93.nu.14. 635

electio per Rempubl. Luſitanam de Alphonſo Primo in ſuum Regem, veluti in publicis comitijs legitime congregata, potuit fieri abſque auctoritate Summi Pont. titul. 3. capit. 2. num.60. 116

¶ Eleemoſyna ſeu ſtipendium poteſt accipi pro celebratione Miſſæ, pactoque exigi ſine labe ſimoniæ, alleg.24.nu.2. 219

eleemoſyna taxata pro ſacrificio Miſſæ eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt, ibid.num.3.

eleemoſyna vt fiant poteſt Epiſcopus ſubditos compellere, alleg.82.num.2. 600

eleemoſynæ vt pauperibus erogentur poſſunt diuites ab Eccleſia cogi, ibid.nu.4.

eleemoſynæ inter pauperes diſtribuendæ prius debent dari illis, qui ſunt de ſanguine, & diſtribuenda inter pauperiores, & nobiles, & vni omnes concedendæ non ſunt, allegat.83. nu.17.18.& 19. 606

† eleemoſynas per nouitios factas non comprehendit diſpoſitio Concilij ſeſſ.25.de Regular.cap.16. 922.1.c.

eleemoſynas ſponte datas in pios vſus conuertendas accipientes non comprehenduntur decreto Concilij Trid. ſeſſ. 21. de reform.cap.9.alleg.109.nu.5. 716

eleemoſynas per loca quæritandi licentias concedere ſpectat ad locorum Ordinarios, ibid.nu.9. 717

eleemoſynas petendi licentiam poteſt dare Epiſcopus pro vſu alicuius pij loci, vel operis, & ibi aſſignantur qualitates, quas debent habere earum collectores, ibid.nu.11. 717

eleemoſynas cuiuſuis Sancti nomine petentes in regno Portugaliæ, Caſtellæ, & Galliæ non permittuntur à Regijs Magiſtratibus, niſi Regias litteras oſtendant, ibid.nu.13. 717

¶ Emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione, alleg.43.num. 22. 338

emendatus quando præſumatur crimినoſus, ibid.nu.23.

¶ Emphyteuſis conceſſa in quartam, vel quintam generationem quoad tertiam permiſſam valida eſt, alleg.95.num.9. 642

emphyteuſis perpetua bonorum Eccleſiæ concedi poteſt de rebus incultis parum vtilibus Eccleſiæ, ibid.nu.26. 644

emphyteuſis fieri non poteſt de manſo, ſeu paſſalibus Eccleſiæ, nec præſcriptio, aut præſcriptus titulus admittitur, ibid. num.28.

¶ S.Ephrem furorem ſimulauit, ne fieret Epiſcopus, titulo 2, gloſ.1.num.17. 43

¶ Epiſcopalia in locis exemptis Epiſcopus, nec exigit, nec percipit, alleg.86.nu.12. 616

¶ Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio vt Ordinaria, & ex officio conſiderata ſaltem in generali eſt inſtituta à Chriſto Domino, titul.1.cap.1.num.24.pag.4.& part.2.alleg.1. num.23. 148

epiſcopalis Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, vt eam regeret, non poteſt tota ipſa Eccleſia ipſum regiminis modum mutare, tit.1.cap.1.num.25. 5

epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale ſi ſumatur in particulari, non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant. tit.1.cap.1.nu.26. 5

epiſcopali nullus Ordo maior, vel æqualis reperitur, titul.1.c.6. num.4. 35

epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt comparationibus adæquari, tit.2.

tit.2.gloſ.1.num.1. 40
epiſcopalis officij onus eſt pelagus laborum, & abyſſus ærumnarum, tit.2.gloſ.2.nu.16. 47
epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere, tit.2.gloſ.3.nu.17. 52
epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa Confeſſiones audiendas, alleg.105.num.29. 696
epiſcopalis dignitas non venit ſub ampliſſimis verbis quorumcunque beneficiorum in odioſis, alleg.1.nu.17. 147
epiſcopalis dignitas ius patriæ poteſtatis ſoluit ibid. num.20. 148
epiſcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida eſt, ibid. num.38. 150
epiſcopalis ſtatus eſt perfectior ſtatu religionis, alleg.53.nu.29 416
¶ Epiſcopatus *dignitatem qui adipiſci vult debet prius cogitare, quæ facultates ſuppetant, & difficultates officiant, titul.2.gloſ.1.num.6.* 41
epiſcopatu ipſo nulla maior dignitas eſt in Eccleſia, & ideo ſummus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſe ipſum appellet, par.1.tit.1.cap.2.num.11.
epiſcopatuum diuiſio qualiter à Diuo Petro facta fuerit, tit.1.cap.7.numer.1.
epiſcopatum renuere non debet, qui poteſt prodeſſe, tit.2.glo.2.num.26.
epiſcopatus appetentes ratione honorum & ſufficientiæ bonorum, illicite faciunt ibid.num.8.
epiſcopatum optans non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, bonum opus deſiderat, ibid.nu.9.
epiſcopatus eſt onus animarum infirmarum, titul.2.gloſ.2.num.15.
epiſcopatus officio nihil eſt damnabilius apud Deum ſi perfunctoriè agatur, & ſi vt decet nihil periculoſius, ibid.nu.18.
epiſcopatus renunciatio dupliciter poteſt fieri, vel renuntiando loco, vel loco ſimul & dignitati, alleg 113.nu.1. 738
epiſcopatus renunciatio ex quibus cauſis fieri debeat, alleg.113 num.2. 732
epiſcopatus poteſt renuntiari per procuratorem, nu.4. 733
epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum, allegat.1.num.4. pag.146.& nu.12. 146
epiſcopatus dignitas eſt, alleg.1.nu.11. 147
epiſcopatus eſt ordo à Sacerdotio diſtinctus, alleg.1.num.18. 147
epiſcopatus eſt de ſe, & ſeiunctim Sacramentum, alleg.1.numer.19. 148
epiſcopatus an ſit de iure Diuino, alleg.50.nu.177. 378
epiſcopatus dignitate qui præfulgere cupit debet alicuius Academiæ & Gymnaſij publici ſuffragio & auctoritate Magiſter, aut Doctor, vel Licentiatus in Sacra Theologia, aut iure Canonico creari, alleg.1.nu.24. 148
epiſcopatu inſignitus in Sacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus eſſe debet de iure Conc.Trid.alleg.1. num.36. 149
epiſcopatus ante promotionem per Bullam Gregorij XIV. debet promouendus in omnibus Sacris Ordinibus eſſe conſtitutus, alleg.1.nu.37. 149
¶ Epiſcoporum *inſtitutio, vt ſucceſſio perpetua, in Eccleſia à Chriſto Domino inſtituta fuit, tit.1.c.1.nu.6.* 2
epiſcopi an ſint de iure Diuino inſtituti? tit.1.c.1.nu.8. 2
epiſcopi aliam habent poteſtatem Ordinis, alteram iuriſdictionis, titul.1.cap.1.num.9. 3
epiſcopus conſecratus cognoſcit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem, de alijs vero, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus, & confirmatus, licet nondum conſecratus, tit.1.c.1.num.12. 3
epiſcopus cum eligitur & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius, electio, & confirmatio non eſt veluti conditio ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex dat ei iuriſdictionem in ea prouincia, cui præficit, titul.1.cap.1.numer.22. 4
epiſcopi vbi probetur quòd ſucceſſerunt Apoſtolicis, oſtenditur, tit.1.c.1.num.29. 5
epiſcopi impropriè, videlicet, per quandam ſimilitudinem, & proportionem dicuntur Apoſtolis ſuccedere, titul.1.capit.1. num.32. 6
epiſcopi Apoſtolis ſuccedere dicuntur reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis, p.1.titulo 1.c.1.num.34.
epiſcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum & victum pertinentium curam habere; parte 1.titulo 1.c.2.nu.1.
epiſcopus Græce dictus eſt, qui latine dicitur ſpeculator, vel ſuperintendens, eo quòd illius præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere, par.1. tit.1.c...nu.2.
epiſcopum quem eſſe oporteat oſtenditur à Chriſto Domino in Euangelio, item ab Apoſtolo multis in locis, p.2.tit.2.c.2. num.19.& 20.
epiſcopum cuſtodem, mediatorem Dei, & hominum eſſe dicit Beatus Clemens Petri ſucceſſor, parte 1.titul.1.capit.2. num.21.
epiſcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dionyſius Areopagita, p.1.tit.1.c.2.nu.22.
epiſcopum eſſe dicit Ignatius qui omni principatui, & poteſtati supereminet, & quod homini licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum, imaginem Dei referens, part.1.tit.1. cap.2.
epiſcopus quot nominibus ſignificetur Nazianzenus, & Sanctus Baſilius oſtendunt, p.1.tit.1.c.2.nu.25.
epiſcopi dignitas, poteſtas, & iuriſdictio ex inſtitutione diuina Presbyteratum ſupereminet, p.1.tit.1.c.2.nu.26.
epiſcopis quos crearunt Apoſtoli vita functis totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Succeſſorem Petri, parte 1.titul.1.c.3. num.2.
epiſcopi ſibi eligere, vel nominare ſucceſſores non poſſunt, niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum, p.1.tit.1.c.3.nu.39.& 40.
epiſcopus confirmatus, quamuis nondum conſecratus, quæ agere poſſit, par.1.tit.1.cap.4.nu.7.
epiſcopus ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis exercere, debet obtinere litteras Apoſtolicas ſine quibus nec admitti & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt, p.1.tit.1.c.4.nu.9.
epiſcopi quomodo eligantur & confirmentur, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, p.1.tit.1.cap.5.nu.3.
epiſcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibuſdam tunicis induantur, p.1.tit...cap.5.nu.8.
epiſcopus poſt conſecrationem collocatur in editiori ſupra omnes loco, vt ita cunctos reſpiciat, et cunctorum oculi in eum reſpiciant, p.1.tit.1.cap.5.nu.21.
epiſcopi non in villis, & caſtellis aut municipijs, ſed in maioribus populis & frequentioribus ciuitatibus ſunt præficiendi, p.1.tit.1.cap.7.num.7.
epiſcoporum omnium iuriſdictio licet ſit à Chriſto Domino inſtituta, eſt tamen à Romano Pontifice tanquam eius Vicario in eos deriuata, p.1.tit.1.c.1.nu.20.
epiſcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate exiſtunt, vocandi non ſunt p.1.tit.1.cap.3.nu.19.

epiſco-

Digitized by Go

epiſcoporum electio, vide Electio Epiſcoporum.
epiſcopus ambiens Epiſcopatum eo fine vt poſſit ſuis cognatis & familiaribus prouidere, grauiter peccat, quod intelligere ibi, p.1. tit.2. gloſ.1. nu.10.
epiſcopi munus non tam honor eſt, quam onus, p.1. tit.2. gloſ.2. num.1.
epiſcopus miniſterio & labori inſeruire debet, ibid. nu.4.
epiſcopi non ad propria commoda, ſed ad labores & ſolicitudines pro Dei gloria vocati ſunt, ibid. nu.6.
epiſcopus nemo ſapiens lato creatur animo, ibid. nu.14.
epiſcopus non ſolum mortifero vitio, ſed illius ſuſpicione prorſus carere debet, p.1. tit.2. gloſ.3. nu.1.
epiſcopi eſt non ſolum turpia euitare ſed etiam virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire, ibid. nu.2.
epiſcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi, ibid. nu.15.
epiſcopi ſunt aſtra Cæli, quorum vita inter peccata hominum quaſi inter noctis tenebras lucet, ibid. nu.28.
epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum; part.1. titul.2. gloſ.7. nu.5.
epiſcopi ſuppellex qualis eſſe debeat, ibid. nu.9.
epiſcopus debet eſſe tantæ eruditionis, vt omnes motus, & greſſus eius, & vniuerſa opera eius ſint notabilia, part.1. titul.2 gloſ.6. num.3.
epiſcopus aduerſitates, & tribulationes perpeti debet, ibid. num.24.
epiſcopi, & omnes Clerici peruerſam habendi voluntatem & amorem fugere, & execrari debent, part.1. titul.2. gloſ.15. num.2. 90
epiſcopi domus debet eſſe commune fidelium hoſpitium, part.1. titul.2. gloſ.9. num.1.
epiſcopi domus adhoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat, ibid. num.8.
epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo, ibid. num.7.
epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynam faciens non ſua ſed aliena elargitur, ibid. nu.12. & 13.
epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech ſine patre, & ſine matre, & ſine genealogia, ibid. nu.27.
epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affectione, poterit bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis ſubueniat, ibidem nu.34.
epiſcopus omnium ſacrarum interpretationum, atque ſactorum ſcientia debet eſſe præditus, p.1. tit.2. gloſ.10. nu.3.
epiſcopus eſt veritatis lumen, vt lucis ſuæ radijs ignorantiæ tenebras ab hominibus pellat, ibid. nu.6.
epiſcopi præſentia veluti ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit, ibid. num.22.
epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire, ibid. nu.24.
epiſcopus primus fuit S. Iacobus in Hieroſolymitana Eccleſia conſtitutus, p.1. titul.3. cap.1. nu.10.
epiſcopi vbi ſe ſubſcribunt nomine prouinciæ, quam ſuſtinent, nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, p.1. titul.3. cap.8. num.64.
epiſcopi frequentius in Concilijs ſedent ſecundum antiquitatem conſecrationis vniuſcuiuſque, ibid. num.65.
epiſcopi ſecundum ſuæ conſecrationis antiquitatem ſubſcripſerunt & ſederunt in Conc. Trid. ibid. num.66.
Epiſcopus ordinatus eſt miniſter ordinarius Sacr. Confirmationis etiamſi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, & non confirmatus ſit, p.2. alleg.30. nu.1.2. & 3.
epiſcopi proprij accedente licentia, & conſenſu poteſt alienus non ſuo ſubdito Ordines conferre, allegation.7. nu.2. 166
epiſcopus non poteſt delegare ſimplici Sacerdoti licentiam reconciliandi eccleſias conſecratas etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, alleg.28. num.56. 256
epiſcopus an ex iuſta cauſa concedere poſſit, vt in Eccleſia polluta ante reconciliationem celebretur, vbi reconciliatio haberi non poteſt per eundem Epiſcopum, quia longe abeſt, & venire non poteſt, allegat.28. num.61. & 62. pag.257
epiſcopus non poteſt conſecrari Dominica die promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium eadem die, alleg.1. nu.46. pag.150
epiſcopus originis eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi natus eſt is, qui ordinandus eſt, alleg.4. num.2. 157
epiſcopi ſubditus quis non efficitur ratione collationis, ſeu tituli beneficij, non habita illius poſſeſſione, alleg.4. nu.55. 161
epiſcopus an poſſit diſpenſare cum promoto per ſaltum, quando legitime prætermiſſum Ordinem recipit, vt miniſtret in ſuſceptis, & ad Superiores aſcendat, allegat.47. num.11. pag.348
epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus celebrare non poteſt Miſſam cum Mitra, & Baculo, alleg.6. nu.7. 165
epiſcopi conſenſus non ſufficit in erigendis Regularium Monaſterijs, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, allegat.26. num.4. 236
epiſcopus, eiuſve miniſtri nihil recipere debent pro dimiſſorijs ad Ordines recipiendos, alleg.7. num.26. 168
epiſcopo adiutorem nemo dat niſi Papa, allegat.50. num.8. pag.362
epiſcoporum maiores cauſas ſolus Papa dirimit, & cognoſcit, alleg.50. num.10. 362
epiſcopum Papa è gradu dignitatis eijcit & deponit, ac reſtituit, alleg.50. num.11. 362
epiſcoporum renunciationes ſolus admittit Papa, allegat.50. num.12. 362
epiſcopi & locorum Ordinarij litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini ſemel in anno ſolemniter publicare tenentur, alleg.50. num.81. 367
epiſcopus aut patronus tam eccleſiaſticus, quàm laicus, qui à collatione, ſuſpenſus beneficium contulerint, aut ad id præſentauerint, in excommunicationem Papalem incidunt, alleg.50. num.147. 374
epiſcopi, & quicunque in Eccleſia Primates à caſibus, & excommunicationibus, quas Summus Pontifex ſibi reſeruauit, abſoluere non poſſunt, alleg.50. nu.175. 378
epiſcopi poſt Deum Sedi Apoſtolicæ Epiſcopatum acceptum referunt, alleg.50. nu.176. 378
epiſcopi omnes quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt, alleg.50. nu.185. 379
epiſcopi de blaſphemijs, quæ hæreticales non ſunt cognoſcunt, & puniunt, alleg.51. nu.93. 396
epiſcopus poteſt vices ſuas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis, alleg.52. nu.4. 408
epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, non videtur ideo concedere caſus ſibi reſeruatos, alleg.52. nu.6. 408
epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſint à ſuis Eccleſijs abeſſe, alleg.53. nu.5. 413
epiſcopi à lege reſidendi Summi Pontificis conſenſus ſolui poſſunt, alleg.53. nu.11. 414
epiſcopi Angelis præcellunt quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum eſt, alleg.1. nu.5. 146
epiſcopi per ſuas diœceſes liberum habent poteſtatem, & tribunal Ordinarium, alleg.1. nu.5. 146

epiſcopi in ſuis diœceſibus omnia poſſunt, quæ poteſt Summus Pontifex in vniuerſo Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, alleg. 1. num. 6. 146
epiſcopi appellantur nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites, & aliquando Summi Sacerdotes, allegat. 1. num. 10. pag. 146
epiſcopus dicitur à verbo græco, Epiſcopein, & ſignificat eum, qui ſpeculatur & inſpicit, alleg. 1. nu. 15. 147
epiſcopus ante 30. annum conſecratus, non fit irregularis, allegat. 1. num. 29. 149
epiſcopus ex legitimo matrimonio natus eſſe debet, allegat. 1. num. 32. 149
epiſcopus vere & proprie eſt miniſter Ordinis Sacramenti, alleg. 3. num. 1. 153
epiſcopus non poteſt eadem die conſecrari, promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, allegation. 1. num. 46. 150
epiſcopi in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt in Eccleſia, alleg. 3. num. 2. 153
epiſcopus qualitercumque excommunicatus occultus valide Ordines confert, veramque dat eorum executionem, alleg. 3. num. 17. 155
epiſcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, ſi publice pro tali habeatur, non liberat ſuſcipientem à ſuſpenſione Ordinis ſuſcepti, allegatione 3. numero 19. pag. 155.
epiſcopus Sacramentum conferens, licet iniquus ſit, tamen gratiam, qua caret, largitur, alleg. 3. nu. 20. 156
† epiſcopus nominatim excommunicatus non toleratus, ſuſpenſus, irregularis, aut interdictus non poteſt valide aliquem abſoluere à reſeruatis, aut dare alteri Sacerdoti licentiam abſoluendi. 873. 2. a
† epiſcopus ſi initio menſis, vel per momentum abfuerit à ſua Diœceſi, nihil illi proderit, ſi eodem menſe redeat antequam vacet beneficium, quominus Papa de eo prouideat, 876. 1. c
† epiſcopus ſi initio menſis præſens fuerit, & vacauerit beneficium, illudque vi alternatiuæ contulerit, moxque receſſerit, nihilominus irrita erit illius prouiſio, & Papa prouidebit tanquam de reſeruato. 876. 1. d
† epiſcopus an poſſit ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu Parochialium, remiſſiuè. 887. 2. c
† epiſcopus duobus modis poteſt eſſe in Capitulo, primo vt Epiſcopus, ſecundo, vt canonicus. 899. 1. a
† epiſcopus quando eſt in Capitulo tanquam Epiſcopus, debet ſedere in ſuperiori loco ornato, & præparato, & proponere ſicut caput Eccleſiæ & Capituli, & ordinare omnia quæ in illo actu debent fieri. 899. 1. b
† epiſcopus non habet vocem deciſiuam in rebus pertinentibus ad Capitulum, ſed ſolum poteſt proponere, exquirere, & reaſſumere. 899. 1. b
† epiſcopus, an & quando poſſit Capitulum conuocare. ibidem.
† epiſcopus quando aſſiſtit in Capitulo vt Canonicus, quia in eadem Eccleſia eſt præbendatus obtinetque ius canonia, debet ſedere in ſua propria ſede apparata, & ornata, & primus debet dicere ſuam ſententiam. 899. 1. d.
† epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere debet. par. 1. tit. 4. num. 8.
† epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij poteſt Archiepiſcopus compellere. ibid. nu. 14.
† epiſcopus ſi promoueatur in Archiepiſcopum an ſit Iudex appellationis à ſententia, quam ipſe protulit dum erat Epiſcopus. ibidem. num. 62.
† epiſcop. à delegato non appellatur ad Archiepiſcopum ſed ad Epiſcopum delegantem. ibid. nu. 71.
† epiſcopus non tenetur ratam habere alienationem factam à prædeceſſore cum Eccleſia relinquitur heres. allegat. 115. num. 1. 740
† epiſcopali Sede vacante facultas viſitandi diœceſim reſidet penes Capitulum. 900. 1. b
† epiſcopus debet ius dicere in loco honeſto, & more maiorum, & ſine incommodo litigantium. 906. 1. c
† epiſcopus non poteſt cogere ſubditos ad litigandum in loco valde diſtanti, quando cauſa eſt modica, ſed debet, vel ipſe accedere vbi vertatur litigium, vel alium delegare. 906. 2. a
† epiſcopus proprius neceſſarius eſt adeundus ſi clericus aduerſus clericum negotium habeat. allegat. 122. num. 1. pag. 755
† epiſcopus eo ipſo quod exercet iuriſdictionem in vna parte diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi dictam iuriſdictionem quoad alias partes in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem. alleg. 123. num. 36. 763
† epiſcopo negligente præſtare abſolutionem ab excommunicatione à ſe lata in eum, qui ex iuſta cauſa petit abſolui, poteſtas abſoluendi an ad Archiepiſcopum deuoluatur ex capite negligentiæ. alleg. 126. nu. 22. 772
† epiſcopo negligente concedere iuſte petitum conſenſum ad decimas, &c. ad Rom. Pont. pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſt, & non ad Archiepiſc. etiamſi negligens ſit inferior Epiſcop. ibid. nu. 28. 773
† epiſcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad ſuam collationem ſeparatim à Capitulo ſpectantia, collatio deuoluitur ad ipſum Capitulum. ibidem num. 75. pag. 782.
† epiſcopus, vbi fuerit exemptus, & Romano Pont. immediate ſubiecto, eo negligente poteſtas ad ſolum Romanum Pont. deuoluitur. ibid. nu. 79. 782
† Epiſcopus in conferendo negligens poteſt beneficium ſic deuolutum vnire, ibid. nu. 63. 779
† epiſcopus ſi aliquam Eccleſiam à ſe generaliter eximat, non poteſt viſitationem, & correctionem à ſe abdicare, allegat. 129. num. 2. 788
† epiſcopi vt ad Synodum celebrandam allicerentur, ſtatutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ ſolueretur ab omnibus vocatis ad Synodum. alleg. 130. nu. 4. pag. 790
† epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad fidem triennio præſcribit; alleg. 131. num. 13. 793
† epiſcopo capto à Paganis ſeu Schiſmaticis tunc ſedes Epiſcopalis quaſi vacare dicitur, & iuriſdictio Epiſcopalis pertinet ad Capitulum, non vero ad Archiepiſcopum, allegat. 132. num. 17. 797
† epiſcopus quando captus fuerit à paganis vel ſchiſmaticis ad quæ extendatur, & circa quæ verſetur adminiſtratio Capituli, remiſſiuè. ibid. num. 20. 797
† epiſcopus Eccleſiæ Cathedralis Regularis repræſentat duplicem perſonam, videlicet proprij & veri Abbatis in ijs, quæ concernunt inſtituta Regularia; & ſimul proprij Epiſcopi quoad reliqua. 933. 1. a
† epiſcopus Eccleſiæ Cathedralis Regularis vicaria vti debet poteſtate monachi alicuius tanquam melius verſati in ijs, quæ ad regulam pertinent. 933. 1. c
epiſcopi conſenſus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutaturus, ſi ordinari velit, portare teſtimonium circa probationem qualitatis, mores, & ſufficientiam

ab

ab Epiſcopo loci, vnde digreſſus fuit, allegat.4. numer. 41. pag.160.

epiſcopi diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet, allegation.4.numer.42. pag.160.

Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium poteſt ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium quoad prouiſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo, allegat. 4. num.52. pag.161.

epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos non ſolum poteſt ordinare, ſed etiam diſpenſare cum illis in interſtitijs, & etiam in illegitimitate ad minores Ordines, alleg.4.nu.54. 161

epiſcopus faciens Ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani, ordinare poteſt non ſolum perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verumetiam Clericos & Fratres aliarum diœceſum legitimas licentias atque dimiſſorias habentes, alleg.4. num.64. 161

epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerat commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat, allegat.5. num. 1. pag.163.

epiſcopi verbis aſſerentis quem eſſe familiarem, non creditur, alleg.5.num.10. 163

epiſcopus ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre debet, ſeu paulo poſt, alleg.5.nu.11. 163

epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum, alleg.5.nu.13. 163

epiſcopus in caſibus in quibus poteſt & illi dimiſſorias concedere, alleg.5.num.16. 163

epiſcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ, aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs, ordinare non poteſt, alleg.5.nu.17. 163

epiſcopi titulares, ſi aliquem promoueant ad quemcunque Ordinem ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi, allegat.6.nu.1. 164

epiſcopus ordinans in alia diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci ſuſpenditur à Pontificalibus, allegat.6.num.4. pag.164

epiſcopus ſi in aliena diœceſi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à ſuſpenſione non excuſatur, allegat.6. numer.8. 165

epiſcopi, qui habent diœceſim, extra illam munus ſuum exercere non poſſunt, alleg.6.nu.10. 165

epiſcopi ſi contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, valide eos conferunt, licet puniri poſſint, alleg.6. numer.11. 165

epiſcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non ſolum debet habere licentiam Superioris loci exempti, ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus conſtitutus eſt, alleg.6.nu.12. 165

epiſcopus Pontificalia exercere non poteſt in loco exempto etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus, alleg.6.nu.13. 165

epiſcopus alienus non poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera Pontificalia in diœceſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia, alleg.6.num.14. 165

epiſcopus & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, poſſuntque concedere dimiſſorias, alleg.6.nu.16. 165

epiſcopus extra ſuam diœceſim quando poſſit exercere contentioſam iuriſdictionem, alleg.6.nu.18. 165

epiſcopo hodie præcipitur, ne ordinandum dimittat, niſi examinatum & approbatum, alleg.7.nu.20. 168

epiſcopus ex alia legitima cauſa quàm ægritudinis, poteſt dimiſſoriales litteras ſubditis concedere ad Ordines apud alienos Epiſcopos recipiendos, alleg.7.nu.21. 168

epiſcopus, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, poteſt illum iterum examinare, allegat. 7. numer.22. 168

epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcunque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſiue à Capitulo Sede vacante conceſſas reuocare, allegation. 7. numero 25. pag.168

epiſcopus abſens à ſua diœceſi poteſt ſuis ſubditis dimiſſorias concedere, alleg.7.nu.29. 169

epiſcopus alienum Clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſorijs ſui proprij Epiſcopi ordinans, ſuſpenſus eſt à collatione omnium Ordinum, alleg.8.nu.1. 170

epiſcopus ordinans per ignorantiam Clericum alterius diœceſis non eſt ſuſpenſus, alleg.8.nu.3. 170

epiſcopus ordinans extraneum bona fide ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus, alleg.8.nu.4. 170

epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret Clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quam ſi Italo illum conferret, allegat. 8. num.5. 170

epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel Primam tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt, alleg.8. num. 7. 170

epiſcopus virtute Concil.Trid.ſeſſ.25.de reform.cap.6. poteſt diſpenſare in ſuſpenſione, quam incurrit ſuſcipiens minores Ordines abſque Ordinarij litteris dimiſſorijs, ſi delictum ſit occultum, alleg.8.num.12. 171

epiſcopus ordinans Regularem promotum abſque dimiſſorijs ſui Superioris, quam pœnam incurrat, allegat.8. num.17. pag.171

epiſcopi atteſtationi creditur vbi ordinans Clericum alienæ diœceſis in litteris clericalibus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi, alleg.8.nu.19. 171

epiſcoporum munus eſt ordinationi facienda diligens ſcrutiniũ ordinandorum proponere, alleg.10.nu.1. 174

epiſcopi aut ab ipſis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari debent, allegat. 10. num. 3. pag.175

epiſcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines, alleg.10. num.19. 176

epiſcopus ſuſpenſione durante ſi celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis? alleg.16.nu.9. 194

epiſcopus ordinans ſubditum non ſeruatis interſtitijs nullam pœnam incurrit, alleg.18.nu.11. 199

epiſcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure præſcripta non ſit, alleg.19.nu.11. 202

epiſcopus vt recte arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo condecenti, quæ debeat attente rimari, alleg.19. num.12. 202

epiſcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare, allegation. 19. numer.27. pag.204

epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamſi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui poſſet iuſte denegare, alleg.20.num.10. 211

epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate, aut alluuione perijt, allegat.20.num.11. pag.212.

epiſcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans ſi poſtea euincatur an de altero teneatur prouidere? diſcutitur. allegatione 20. numero 14. pag. 213.

epiſcopus tenetur ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem, alleg. 20. nu. 20. 213

epiſcopus tenetur prouidere ordinato à ſe ſine titulo, quamuis illum ſolum promouiſſet ad Ordinem Diaconatus, vel Preſbyteratus ſi antea ſine illo promotus fuerat, allegat. 20. numer. 22. 213

epiſcopo promouente mortuo tenetur eius ſucceſſor, aut Sede vacante Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit, alleg. 20. num. 23. 213

epiſcopi poſſunt admittere Sacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramenta adminiſtrandi alleg. 21. nu. 7. 215

epiſcopus poteſt prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſijs Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis litteris commendatitijs, admiſſi fuerint, allegat. 21. numer. 8. 215

epiſcopus non habet poteſtatem concedendi licentiam vt Sanctiſſimum Sacramentum in capellis, & alijs Eccleſijs non parochialibus pro adoratione aſſeruetur, alleg. 22. num. 8. pag. 216.

epiſcoporum priuilegium, de quo in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. an ſit per Conc. Trid. ſublatum? alleg. 23. nu. 5. 217

epiſcopus de iure communi poterat concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili celebraretur, & an hæc facultas ſit reuocata per Concil. Trid. alleg. 23. num. 6. cum ſeq. 218

epiſcopus poteſt legem condere, vt certum ſtipendium pro Miſſæ ſacrificio exigatur, itaut Laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant, allegatione 24. num. 8. 220

epiſcopus non poteſt ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam, alleg. 24. nu. 9. 221

Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in Offertorio Miſſarum conuentualium declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, allegat. 50. numer. 21. pag. 223

epiſcopus non poteſt compellere obtinentem Capellaniam, vt ipſemet celebret, licet in eius fundatione diſponatur, quod Capellani celebrent, allegat. 24. num. 29. 224

Epiſcopus non poteſt ſibi eligere in Confeſſarium Sacerdotem ſibi non ſubditum, quia à proprio Ordinario non fuerit approbatus, alleg. 25. nu. 9. 228

epiſcopus ſolus ſe interponere debet in his, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes ſacræ Confeſſionis miniſtros, alleg. 25 num. 12. 229

epiſcopus debet Confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum, verumetiam exterius approbare, allegat. 25. num. 20. 230

epiſcopus iuſta & legitima exiſtente cauſa poteſt Confeſſariorum Regularium approbationem reſtringere & limitare ad certum locum, & tempus, ſiue perſonas, allegat. 25. numer. 32. 231

epiſcopus ſi aliquem approbet ad certum tempus, illo finito poteſt eum iterum examini ſubijcere, allegat. 25. num. 34. pag. 231

epiſcopus ſi concedat facultatem pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium & beneplacitum, reuocare poteſt, alleg. 25. num. 36. 233

epiſcopus an poſſit dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore tantum examinatum, allegat. 25. num. 48. pag. 233

epiſcopus locum ædificationis Eccleſiæ aſſignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc poteſt alteri delegare, alleg. 26. num. 2. 235

epiſcopus, quæ perpendere debeat in licentia Regularibus concedenda erigendi monaſteria, allegation. 26. numer. 5. 236

epiſcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia pro monaſterijs nouis ædificandis, ordinauit Clemens VIII. in Conſtitutione relata, alleg. 26. nu. 7. 236

epiſcopus proprius, vel alius de ipſius licentia Eccleſias conſecrare debet, alleg. 27. nu. 1. 241

epiſcopus ſi pro Eccleſijs conſecrandis à Fratribus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit, alleg. 27. num. 11. 241

epiſcopus Calices, ac Patenas conſecrare debet, allegat. 27. num. 35. 244

epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & moniales, alleg. 27. num. 51. 246

epiſcopi ex benedictione conſequitur Abbas vt poſſit conferre Ordines minores, alleg. 27. nu. 52. 246

epiſcopus tertiò monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipſe Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium ſuum adminiſtrare, allegat. 27. num. 54. 246

epiſcopus pro conſecratione ſororum, & earum confirmatione non poteſt clauſtra monialium intrare, alleg. 27. numer. 56. pag. 246

epiſcopus non contritus conſecrans Eccleſias, Calices, Virgines, & conficiens Chriſma, vel benedicens veſtes, non peccat mortaliter, ſi ceſſet ſcandalum, allegat. 27. num. 61. pag. 247

epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, conſecrans Eccleſias, & benedicens veſtes, eſt irregularis, alleg. 27. num. 62. 247

epiſcopus benedictionem ſolemnem dare poteſt in ſua diœceſi in fine diuinorum officiorum; & ſimplicem ſuis populis in itineribus, alleg. 27. num. 63. 247

epiſcopus extra ſuam diœceſim priuatim celebrans benedictionem dare poteſt, alleg. 27. nu. 64. 247

epiſcopus, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis, illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem, nullam pœnam meretur, alleg. 27. num. 65. 247

epiſcopus poteſt aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia, vel in alio Altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto, allegation. 29. num. 8. pag. 258

epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas in fundatione Eccleſiæ impoſitas, allegation. 29. numer. 9. pag. 258

epiſcopus non poteſt etiam reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum requirentium in ſua fundatione certum illarum numerum. allegation. 29. numero decimo. pag. 258

epiſcopus non poteſt item reducere ad minorem numerum Miſſas particulares votiuas, aut pro defunctis, quæ iuſtis ſtipendijs ſigillatim à particularibus perſonis petuntur, alleg. 29. num. 11. 258

epiſcopus etiam ſine Synodo congregata poteſt Miſſarum numerum diminuere, Abbates vero, & Generales non ita extra Capitula generalia, alleg. 29. nu. 12. 258

epiſcopus peccat grauiter ſi multo tempore negligenter omitteret Confirmare, alleg. 30. nu. 9. 260

epiſcopus tenetur Chriſmatis tantum conferendi gratia ad

Digitized

loca ſua diœceſis accedere, ad cuius expenſas tunc non obligantur Eccleſiarum Rectores, allegation. 30. numer. 10. pag. 260
epiſcopus in die feriali etiam non ieiunus, & non ieiunis poteſt Sacramentum Confirmationis adminiſtrare, alleg. 30. numer. 12. 260
epiſcopus poteſt Sacramentum Confirmationis conferre in Eccleſia, vel in loco honeſto, aut palatio Epiſcopali, allegat. 30. num. 13. 260
epiſcopus confirmans in ſua diœceſi ſubditos alterius, à ſuſpenſione & culpa excuſatur, alleg. 30. nu. 14. 260
epiſcopus non poteſt Confirmare ſuos ſubditos in alterius diœceſi, alleg. 30. num. 15. 261
epiſcopus poteſt in alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali, allegat. 30. numer. 16. pag. 261.
epiſcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, ſiue ſit infans, ſiue adultus, alleg. 30. numer. 17. 261
epiſcopus dum adminiſtrat Sacramentum Confirmationis debet eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem ſaltem virtualem, allegatione 30. numero 19. pag. 261
epiſcopus non poteſt diſpenſare vt duo viri, vel duæ feminæ ſimul ſuſcipiant baptizandum, alleg. 30. nu. 41. 263
epiſcopus ſi abſens ſit, vel Epiſcopalis Sedes eo tempore vacet, quo Sancta olea benedici debent, vicinior eſt petendus, vt ea conſecret, alleg. 31. nu. 19. 266
epiſcopus peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum peccat mortaliter, alleg. 31. nu. 26. 267
epiſcopus alteri delegare poteſt facultatem diſpenſandi in denuntiationibus, alleg. 32. nu. 36. 275
epiſcopo incumbit cura indagandi an vera ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, quia remittendo eas ſine iuſta & rationabili, peccat mortaliter, allegat. 32. numer. 50. pag. 276.
epiſcopi iuriſdictione ſuſpenſa per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poteſt eius Vicarius valide intereſſe matrimonijs, aliiſque committere, allegat. 32. numer. 119. pag. 283
epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. alleg. 32. nu. 167. 288
Epiſcopus, vel eius Vicarius à ſuſpenſione à beneficio abſoluere poteſt, alleg. 32. num. 191. 291
epiſcopus in his, quæ ſunt de genere permiſſorum, poteſt ex rei natura intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali, niſi per ſacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur, allegat. 33. num. 16. 295
epiſcopis videtur abſoluendi poteſtas eſſe conceſſa, quoties conditor Canonis, cenſuræ abſolutionem non reſeruauit, alleg. 33. num. 17. 295
epiſcopi in lege Canonica poſſunt diſpenſare, quando eis expreſſe, vel tacite conceditur diſpenſandi facultas, alleg. 33. numer. 18. 296
epiſcopis fit diſpenſandi facultas à lege, vel tacite, vel expreſſe, alleg. 33. num. 21. 296
epiſcopis diſpenſatio quando tacite concedatur, allegat. 33. numer. 22. 296
epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione, ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro, alleg. 33. num... 296
epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij generalis, quamuis abſolute permittat diſpenſationem, alleg. 33. numer. 25. pag. 297
epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare? alleg. 33. nu. 26. 297
epiſcopus in ſuæ diœceſanæ Synodi conſtitutionibus valide diſpenſat, alleg. 34. nu. 3. 298
epiſcopi quamuis valide diſpenſent in ſuæ diœceſanæ Synodi cõſtitutionibus ſi faciant ſine cauſa peccabunt mortaliter, ſi vero non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter, alleg. 34. num. 4. 298
epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis, alleg. 34. nu. 5. 298
epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus, ſi tranſierint in contractum ad commodum alterius, alleg. 34. numer. 6. 298
epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus, ſi ſint auctoritate Pontificia confirmatæ, allegation. 34. num. 7. 298
epiſcopus, ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione, poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare, allegat. 35. num. 18. 300
epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium, poteſt diſpenſare, vt illud ineant, quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat, alleg. 35. num. 20. 301
epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi, allegat. 36 num. 1. 301
epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in iuramentis ſuorum ſubditorum diſpenſare, alleg. 36. num. 6. 302
epiſcopus non conſecratus dicitur vere Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, allegat. 36. num. 7. 302
epiſcopus an poſſit pro certa feſtiuitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, alleg. 38. à nu. 1. 307
epiſcopus poteſtatem, quam habet diſpenſandi cum ſibi ſubditis, poteſt alteri demandare, vt ſecum diſpenſet, alleg. 36. num. 15. 312
epiſcopus an poſſit poſt Concil. Tridentinum per ſe ipſum, & nõ per ſuum Vicarium in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, allegat. 40. à num. 21. 322
epiſcopi à S.D.N. Papa facultatem petunt abſoluendi hæreticos occultos ſibi ſubditos alleg. 40. nu. 25. 323
epiſcopis ab Illuſtriſſ. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquiſitoribus quomodo concedatur licentia abſoluendi occultos hæreticos, alleg. 34. num. 34. 325
epiſcopi in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plene ſeruari non poteſt, quam practicam, & modum retinere debeant, allegatione 40. numer. 35. 325
epiſcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos abſoluunt, quando eſt leuis, num. 2. 328
epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus membrum occultum ſiue manifeſtum non culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum, allegat. 42. nu. 59. 336
epiſcopi eſt determinare quando dubitatur, ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam reſpectu Regularium, allegat. 42. numer. 61. pag. 336
epiſcopus cum ſolemniter pœnitentibus propter neceſſitatem, vel

vel vtilitatem ad ſuſcipiendos Ordines minores diſpenſare poteſt, alleg. 43. nu. 8. 337

epiſcopi, & locorum Ordinarij litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini, ſemel in anno ſolemniter publicare tenentur, alleg. 50. nu. 81. 367

epiſcopus qui à collatione, aut ſuſpenſione ſuſpenſus beneficium contulerit, aut ad id præſentauerit in excommunicationem Papalem incidit, alleg. 50. nu. 147. 374

epiſcopi à caſibus & excommunicationib. quas Summus Pontifex ſibi reſeruauit abſoluere non poſſunt, alleg. 50. nu. 175 378

epiſcopi poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referunt, alleg. 50. num. 176. 378

epiſcopi omnes quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſint, alleg. 50. nu. 185. 379

epiſcopi de blaſphemijs, quæ hæreticales non ſunt, cognoſcunt, & puniunt, alleg. 51. nu. 93. 396

epiſcopus poteſt vices duas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis, alleg. 52. num. 4. 407

epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas confeſſiones, non videtur ideo concedere caſus ſibi reſeruatos, alleg. 52. nu. 6. 407

epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſunt à ſuis Eccleſijs abeſſe, alleg. 53. nu. 5. 413

epiſcopi à lege reſidendi Summi Pontif. conſenſu ſolui poſſunt, alleg. 53. nu. 11. 414

epiſcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe Legatus, ſiue Orator Principis ſecularis, alleg. 53. nu. 16. 414

epiſcopi in Curia Regum & aliorum ſecularium Principum ſungentes munere & officio Regij Præſidis, Confeſſarij, vel Conſiliarij, quando à reſidentia excuſentur, allegat. 53. num. 17. 414

epiſcopus abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, quas pœnas incurrat? alleg. 53. nu. 21. 415

epiſcopo non reſidente in aliquo ex quatuor menſibus ſibi à Papa mutuatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto ſed ex titulo primæuo reſeruationis, all. 53 num. 50. 418

epiſcopus abſens an poſſit conferre in menſibus Iunij, & Decembris, quos firmos appellamus, allegat. 53. numero 59. 420

epiſcopus in principio menſis recedens, cur ita abſens non gaudeat alternatiua in aliqua parte menſis, alleg. 53. numer. 64. 421

epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria, alleg. 53. num. 76. 422

epiſcopo non licet pro Cathedrali Eccleſiæ ſeruitio, & item ſuo aliquem ex Curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſijs conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, alleg. 53. num. 85. 423

epiſcopus non poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ diœceſis, niſi pro tempore duorum menſium, & tunc relicto idoneo Vicario, allegation. 53. num. 86. 423

epiſcopus procedens per ſubtractionem aduerſus Parochos non reſidentes iuxta Concil. Trid. tenetur ſeruare interualla, de quibus ſeſſ. 6. c. 1. alleg. 53. nu. 104. 424

epiſcopus ob legitimam cauſam dare poteſt Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes, allegat. 53. num. 123. 426

epiſcopus Canonicis ſibi ſeruientibus indulgere poteſt, vt in abſentia præbendarum, ſeu portionum ſuarum fructus percipiant, alleg. 53. nu. 143. 427

epiſcopus Canonicum, ſeu Capellanum ex cauſa legitima comprehenſa in cap. vnic. de Cleric. non reſid. à reſidentia ſine conſenſu aliorum Canonicorum excuſare poteſt, allegat. 53. num. 144. 427

epiſcopus ob legitimam cauſam poteſt dare Canonicis licentiam abſentiæ quatuor menſium, allegation. 53. numero 145. pag. 427.

epiſcopus non poteſt creare Vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus, alleg. 54. nu. 3. 434

epiſcopus, etiam data facultate Vicario conferendi beneficia, poteſt præuenire, alleg. 54. num. 65. 441

epiſcopus in remotis agere quando dicatur, alleg. 54. num. 98. pag. 443

epiſcopus an teneatur Vicarium ſibi conſtituere, alleg. 54. num. 125. 444

epiſcopus poteſt binos principales Vicarios creare, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur, alleg. 54. numero 126. pag. 445

epiſcopus duarum diœceſum, etiam æque principaliter vnitarum, non poteſt duos Vicarios generales conſtituere in principalibus locis prædictarum diœceſum, alleg. 54. num. 129. 445

epiſcopus ſi fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denuntiatus, eius officialis, ſeu Vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt, allegat. 54. nu. 146. 447

epiſcopus prouiſus non poteſt Epiſcopatum adminiſtrare niſi litteris expeditis, & oſtenſis, allegat. 54. num. 161. 448

epiſcopus per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à Vicario Capituli Sede vacante exigere, ac in aliquo delicto compertum punire poteſt, allegation. 54. numero 182. pag. 450

epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ eſt Summus Pontifex, alleg. 57. num. 3. 463

epiſcopus Epiſcoporum dicitur Summus Pontifex, allegat. 57. num. 5. 463

epiſcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet, niſi ex diſpenſatione Papæ, alleg. 57. nu. 75. 469

epiſcopo titulari, vel cui renunciauit Epiſcopatum facta collatio præſertim de beneficijs ſimplicibus valet, alleg. 57. numer. 176. 469

epiſcoporum nominatio Luſitaniæ Hiſpaniæ, & Galliæ Regibus iuriſpatronatus titulo competit, allegat. 57. numer. 88. 471

epiſcopus ad quem ſpectat collatio beneficij ſi infra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad ſuperiorem, alleg. 57. num. 10. 496

epiſcopus nō poteſt indulgere cuiquam vt ante decimum quartum annum inceptum, beneficium ſimplex obtineat, quod ſi faciat peccabit mortaliter, & collatio erit nulla, alleg. 60. num. 75. 502

epiſcopus poteſt ſecundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeſte ſuſtentandum non ſufficit, allegat. 62. num. 5. 511

epiſcopus non poteſt diſpenſare vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia ſiue ſimilia ſub eodem tecto poſſit obtinere, alleg. 62. num. 12. 511

epiſcopi Parochianos ad Eccleſiam reparandam in caſibus quibus tenentur, cogere poſſunt, allegat. 64. numero octauo, pag. 516

epiſcopus ſine licentia Papæ non poteſt de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ fabricæ alterius aſſignare, allegat. 64. numer. 17. 516

epiſcopus non valet diſpenſare cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit, aut in præ-

ſenti retinet beneficium. alleg. 65. nu. 30. 520

Epiſcopis inferiores poſſunt vnire exiſtente priuilegio, vel conſuetudine praſcripta, aut praſcriptione immemoriali, vel quadragenaria cum tit. alleg. 66. nu. 6. 521

epiſcopus poteſt diſpenſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui vnita eſt Parochialis. alleg. 66. nu. 48. 524

epiſcopi arbitrio relinquitur, quantum vna Eccleſia ab altera diſtare poſſit, vt commodè Sacramenta ſumere indè poſſint parochiani. alleg. 68. nu. 2. 526

epiſcopus, quando beneficia permutata ſunt inaqualia, poteſt ex officio mandare ceſſante pacto quod recipiens beneficium pinguius ſoluat aliquam penſionem ſuo tempore duraturam. nu. 14. 528

epiſcopi coram quibus reſignantur beneficia, debent obſeruare vt reſignantes, ſi ſint in ſacris conſtituti, habeant aliundè vnde viuere, & vitam commodè ſuſtentari poſſint. allegat. 69. nu. 47. 531

epiſcopi admittentes liberas beneficiorum reſignationes non debent illas ſuis conferre. alleg. 69. nu. 38. 531

epiſcopi beneficia coram ipſis reſignata ſi conſanguineis reſignantium, aut ſuis conferant, quam pœnam incurrant. alleg. 69. nu. 49. 531

epiſcopus non poteſt erigere iuſpatronatus ex augmento dotis. alleg. 70. nu. 16. 533

epiſcopi conſenſus non poteſt facere patronum vnius capella, vel Eccleſia ex priuilegio aliquem qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit. alleg. 70. nu. 25. 534

epiſcopus antequam praſtet conſenſum ſuper Eccleſia adificatione, qua de neceſſitate debeat requirere. alleg. 70. num. 29. 535

epiſcopus licitè confert beneficium filio ſuo legitimo, vel nepoti idoneo. alleg. 72. nu. 94. 549

epiſcopus elapſo tempore ad praſentandum poteſt patronum ad praſentandum admittere. alleg. 72. nu. 170. 556

epiſcopus praſentans intra tempus facit firmam collationem, ſed ex patronorum diſſenſu poteſt irritari, qui ſi intra terminum nō reclamauerint, manet omnino firma collatio. alleg. 72. nu. 171. 556

epiſcopus ſolus de iure communi poteſt praſentatos à patronis inſtituere. alleg. 72. n. 176. 557

epiſcopi in collatione beneficiorum ſua diœceſis de iure communi fundatam habent intentionem. alleg. 72. nu. 177. 557

epiſcopi male inſtituentis culpa patronis non nocet. alleg. 72. n. 179. 557

epiſcopi tenentur viſitationem per ſe ipſos exequi, niſi aliquo legitimo impedimento detineantur. alleg. 72. nu. 2. 561

epiſcopus in delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos neceſſe eſt, vt cum adiunctis procedat. alleg. 73. num. 9. 562

epiſcopus vocem in Capitulo non habet. allegat. 73. n. 17. 562

epiſcopo viſitationem aggredienti non licèt proponere edicta, quibus ſubditi iubeantur crimina detegere, multoque minus propoſita pœna excommunicationis. allegat. 73. num. 29. 563

epiſcopus viſitans quando tanquam ſuſpectus recuſari poſſit. alleg. 73. nu. 38. 564

epiſcopus poteſt praſtituere terminum Archidiacono ad viſitationem expediendam, & praſcribere comitatum, & equitatum. alleg. 73. nu. 40. 564

epiſcopus viſitando de proprio expendere tenetur, quando Rector Eccleſia eſt pauper, & ille non indiget. allegat. 73. nu. 52. 565

epiſcopus non poteſt extra viſitationem Clericos à ſe exemptos corrigere, ac punire. alle. 74. nu. 4. 566

epiſcopus per ſe ipſum Eccleſias exemptas viſitare poteſt, licèt inferioribus Pralatis ſint ſubiecta. alleg. 74. nu. 13. 567

epiſcopus in monaſterijs commendatis, vbi Regularis obſeruātia viget, debet eorum Superiores monere, vt ipſi viſitent, & corrigenda corrigant. alleg. 74. nu. 16. 567

epiſcopi incumbentes correctioni, & viſitationi exemptorum tanquam Sedis Apoſtolica delegati, poſſunt contra Conſeruatores impedientes procedere. alleg. 74. nu. 23. 568

epiſcopus an poſſit compellere haredem, vel legatum ad executionē legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet. alleg. 75. nu. 8. pag. [illegible]. & n. 10. 571

epiſcopus poteſt animaduertere in Rectores Hoſpitalium, leproſorum, &c. qui negligunt adminiſtrare, vt oportet. allegat. 75. nu. 22. 571

epiſcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum. alleg. 75. nu. 60. 578

epiſcoporum arbitrio relinquitur an tempore Quadrageſima, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, uel minus pradicandum ſit. alleg. 75. nu. 31. 582

epiſcopus ſi negligens fuerit in erectione Seminarij, Archiepiſcopus ſupplet eius negligentiam. alleg. 77. nu. 4. 585

epiſcopus habens amplam diœceſim volens cognoſcere de cauſis in loco multum remoto à partibus, poſſunt partes petere cauſam committi in loco propinquo. alleg. 80. nu. 5. 596

epiſcopus expulſus à ſua diœceſi, petita, licèt non obtenta licentia, poteſt in aliena ſubditis ſuis iuriſdictionem adminiſtrare. alleg. 80. nu. 10. 596

epiſcopi an poſſint Presbyteris ſingulos aureos, aut aliam ſummam ſingulis annis ſoluendam imponere. alleg. 85. num. 13. 614

epiſcopus, cui legatum abſolutè relictum eſt, poteſt inſimul canonicam portionem vendicare. alleg. 86. num. 30. 618

epiſcopus de iure cōmuni in quarta decimarum fundatam habet intentionem. alleg. 86. nu. 34. 618

epiſcopus ſubſiſtente manifeſta & rationabili cauſa, poteſt ſubditos Clericos compellere ad charitatiuum ſubſidium ſoluēdum. alleg. 87. nu. 5. 621

epiſcopi in ciuitatibus, & diœceſibus ſuis poſſunt data manifeſta, & rationabili cauſa ſubditos ad ſubſidium charitatiuum cogere. alleg. 87. nu. 7. 621

epiſcopis quoties rationabilis cauſa ſubſit, non ſolum ſemel, ſed etiam pluribus vicibus poteſt charitatiuum ſubſidium exigere. alleg. 87. n. 36. 622

epiſcopi tantum poſſunt concedere indulgentias temporales, limitatas, ſeu partiales. alleg. 88. nu. 5. 625

epiſcopus an poſſit eximere à ſua poteſtate. alleg. 89. nu. 1. & 2. 627

epiſcopi locorum Ordinarij hodie non poſſunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illuſtriſ. Cardinalibus Inquiſitoribus in plena Congreg. Allegat. 90. nu. 7. 629

epiſcopi examen & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur. alleg. 90. nu. 10. 629

epiſcopis quibus in locis tam iuris communis, quàm Concilij Trid. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apoſt. procedant. alleg. 92. n. 1. 632

epiſcopi, cum tanquam delegati Sedis Apoſtolica cognoſcunt, an habeant iuriſdictionem Ordinariam. alleg. 92. num. 3. & 4. 632

epiſcopus qui in ſuis conſtitutionibus, vel per edictum publicauit excommunicationem lata ſententia ipſo iure incurrendā contra Clericos omnes tam ludentes, quàm ludum ſpectantes, an incidat in eam ipſemet, & qui cum eo aliqua die recreationis cauſa luſerit. alleg. 93. nu. 27. 636

epiſcopus qui commiſit contra praeceptum in diœceſi alterius Epiſcopi ſub pœna excommunicationis, non incidit in illam. allegat.

allegat. 93. num. 28. 636

epiſcopus quibus caſibus poſſit ſtatuere contra Canones, & Conſtitutiones Summorum Pontificum. allegat. 63. num. 31. 637

epiſcopi ſucceſſor non tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, niſi tribus concurrentibus, primò, quod locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ, ſecundo, quod ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ, tertio, quod pecunia ſit conuerſa in vtilitatem Eccleſię. alleg. 94. nu. 1. 638

epiſcopus tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ procedit in monitorijs vigore ſignificauit, expeditis à Summo Pontifice. alleg. 96. nu. 41. 654

epiſcopus an habeat poteſtatem, & iuriſdictionem examinandi, & approbandi noua miracula. allegat. 97. num. 1. & 2. 659

epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens poteſt facultatem concedere, vt in ea publicè reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ. alleg. 97. nu. 14. 660

epiſcopus confirmatus, licèt non conſecratus, poteſt concedere licentiam, vt à nouitio poſſit fieri diſpoſitio bonorum temporalium. alleg. 99. nu. 3. 663

epiſcopus, vel illo impedito eius Vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur. alleg. 100. n. 1. 667

epiſcopus non ingreditur clauſuram, ſed ſtat ante feneſtellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem. alleg. 100. nu. 6. 668

epiſcopus poteſt animaduertere contra Abbatiſſas, aliaſque Superiores habitum ſacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales abſque dicta exploratione. allegat. 100. num. 10. 668

epiſcopi ſententia, quæ iudicauit ad præſentationem alicuius patroni iuriſpatronatus, niſi antiqua ſit. alleg. 72. num. 49. 546

epiſcopus non poteſt impediri quod non ingrediatur ſepta monaſteriorum Monialium Regularibus ſubiectarum ad effectum videndi ſi clauſura ſeruata ſit, vel, non. allegat. 102. num. 8. 675

epiſcopi conſenſu abſque alia ſuperioris regularis voluntate an ſufficiat, vt poſſit aliquis ingredi ſepta monaſterij Monialium exemptarum. ibid. nu. 40. 681

epiſcopi ingredientes monaſteria Monialium ſibi non ſubiecta ſine licentia ſuperioris in ſcriptis includuntur ſub decreto Concilij ſeſſione 25. de regularibus capit. 5. ibid. num. 42. 681

epiſcopi, & ſuperiores Prælati ſicut poſſunt alijs facultatem concedere ingrediendi monaſteria Monialium ſibi ſubiecta in caſibus neceſſarijs: ita etiam, & ipſi viſitationis, aut alterius cauſæ neceſſariæ gratia intrare poſſunt. ibid. num. 43. 682

epiſcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatiſſæ præeſſe poteſt clauſtra monaſterij ingredi non valet; ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audire. ibid. num. 46.

epiſcopus imponens pœnam eunti ad monaſterium ſuæ diœceſis comprehendit tam ſubditum, quam non ſubditum. ibid. nu. 75. 686

epiſcopi de iure communi intentionem fundatam habent tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Regulares, & Abbates. alleg. 105. n. 2. 694

epiſcopus hodie nullum poteſt ad profeſſionem monaſticam admittere. ibid. nu. 5.

epiſcopi ſuper Regulares, etiam ordinis S. Ioannis Hieroſolym. habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipſi exercent. ibid. nu. 28. 696

epiſcopus habet auctoritatem abrogandi, & ſubrogandi dies feſtos, prout ſibi magis expedire videbitur. alleg. 105. num. 37. 697

epiſcopus procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta. ibid. nu. 41.

epiſcopus per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poteſt ſuperiores Regulares, vt nouitijs nolentibus profiteri, omnia bona reſtituant, quæ tempore ingreſſus in Monaſterium detulerunt. alleg. 105. nu. 47. 698

epiſcopus poteſt compellere Regulares, ſiue Religioſos exēptos ad reddendam coram ſe geſtæ teſtamentorum executionis rationem, ac eos punire, ſi malè geſſerint. ibid. nu. 28.

epiſcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbiq; locorum deputati Inquiſitores procedere poſſunt, & ſeuerè animaduertero in Regulares audentes publicè aſſerere quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali. ibi. num. 58.

epiſcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) qui cum debeant eſſe contenti vnica campana, plures habent. ibid. nu. 62. 699

epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina officia celebrare. ibid. nu. 66. 700

epiſcopus amota omni appellatione componit cōtrouerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes. ibid. nu. 71.

epiſcopus poteſt de iure communi, & ex vniuerſali conſuetudine familiam armatam tenere. alleg. 107. nu. 1. 711

epiſcopus poteſt iudicare, & punire delinquentes. ibid. num. 2. 712

epiſcopus poteſt habere officiales, ſeu aparitores, quorum manu, & opera poſſit iuriſdictionem ſuam exercere. ibid. nu. 3.

epiſcopus poteſt exequi ſententias ſuas, & iudicatas res ſui ipſius non aliena ope. ibid. nu. 4.

epiſcopi familia quamuis ſit laica potitur fori priuilegio. ibid. num. 9.

epiſcopus punire poteſt exceſſus officialium laicorum, qui eius curiæ inſeruiunt. ibid. nu. 15.

epiſcopi habent fiſcum. ibid. num. 16. 713

epiſcopi indicere poſſunt pœnam pecuniariam, eamque ſibi, vel Cameræ ſuæ applicare. ibid. nu. 18.

epiſcopus ſibi retinere non debet pœnas pecuniarias, ſed in pios vſus erogare, niſi ſit admodum pauper. ibid. nu. 19.

epiſcopus quas clericorum cauſas poſſit laico delegare. vide verbo Delegare.

epiſcopus poteſt dare licentiam petendi eleemoſynam pro vſu alicuius pij, loci, vel operis, & ibi aſſignantur qualitates, quas debent habere earum collectores. allegat. 109. num. 11. 717

epiſcopus in prauos eleemoſynarum quæſtores quamuis laicos poteſt animaduertere. ibid. nu. 12.

epiſcopus contra exemptos cognoſcit in omnibus criminibus actualem, ſeu ſolemnem degradationem requirentibus. alleg. 110. nu. 28. 722

epiſcopi ſuſpenſionem non incurrunt niſi eorum ſpecialis & expreſſa fiat mentio. alleg. 111. n. 1. 723

epiſcopus illiterato, coniugato, infanti, vel inuito, aut alienæ diœceſis Primam tonſuram conferens quando ſuſpenſionem incurrat, vide in verbo Prima tonſura.

epiſcopus ordinans. vide ordinans Epiſcopus.

epiſcopus, qui poſt Concilium Prouinciale celebratum infra ſex menſes non conuocat omnes Abbate, Presbyteros, Clericos & vniuerſam plebem ſuæ diœceſis, eiſque omnia geſta in Concilio prouinciali non refert, ſuſpenſionem duorum menſium ab officio incurrit. alleg. 111. nu. 21. 725

epiſcopus qui ſciēs Sacerdotem ſubditum ſuum pro Sacramētis admini-

adminiſtrãdis aliquid præmij accipere, niſi fuerit ſpõtè & voluntaria oblatio, & eum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes. ibid. nu. 22.

epiſcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduerſus incẽdiarios in cap. peſſimam 23. q. 8. per annum ab officio Epiſcopali ſuſpenditur. ibid. nu. 23.

epiſcopus per annum ſuſpenditur non ſeruans conſtitutionem Concilij Lugdunen. relatam in c. quamuis de elect. in 6. ibi. num. 24.

epiſcopi, qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtolic. Sedem ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium. ibid. num. 29.

epiſcopi ſuſpenduntur per triennium ab officio ſi odio, gratia, amore, vel lucro in crimine hæreſis contra aliquem procedere omiſerint. ibid. n. 30.

epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione, in pecunia, vel victualibus vltra id, quod ſibi debetur, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat. ibid. nu. 31.

epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ ſi non ſeruauerit ea, quæ in Extrau. 2. de elect. Ioann. 22. ſtatuta ſunt. ibid. n. 32.

epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum in detrimentum Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa. ibid. n. 37. 727

epiſcopus in illis caſibus in quibus beneficiorum reſignationes poteſt recipere, ſi contrafecerit à beneficiorum collatione tandiu ſit ſuſpenſus, donec remiſſionem à Romano Pontif. meruerit obtinere. ibid. nu. 39.

epiſcopum qui iudicem caſuum, gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum. ibid. nu. 40.

epiſcopi Summo Pontific. immediatè ſubijciuntur. alleg. 112. num. 5. 730

epiſcoporum numerus præſcriptus ad deponendum Epiſcopum an requiratur quando cognoſcitur contra Epiſcopum à iudice per Papam delegato. alleg. 112. nu. 10. 731

epiſcopi ac alij beneficiarij non monachi teſtari non poſſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur. alleg. 114. nu. 5. 735

epiſcopi quare de acquiſitis intuitu Eccleſiæ, ſicut Clerici, ſecundum hodiernam conſuetudinem, teſtari non poſſint, oſtenditur. ibid. nu. 7. 736

epiſcopus translatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus quæſita. ibid. num. 16.

epiſcopus à tempore confirmationis Pontificiæ incipit Eccleſia acquirere. ibid. nu. 30. 738

epiſcopus monachus in obtinenda à Pontifice licentia ad teſtãdum etiam ad opera pia duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopũ, ibid. nu. 24. pag. 737. Vide cætera verbo Monachus factus Epiſcopus.

epiſcoporum cauſæ, vide Cauſæ Epiſcoporum.

epiſcoporum electio, vide Electio Epiſcoporum.

epiſcopus factus monachus, vide Monachus factus Epiſcopus.

epiſcopus titularis, vide Titularis Epiſcopus.

epiſcopus deponi poteſt. vide Deponi poteſt Epiſcopus.

epiſcopus poteſt diſpenſare, vide Diſpenſare poteſt Epiſcopus.

epiſcopus non poteſt diſpenſare, vide Diſpenſare non poteſt Epiſcopus.

¶ Epiſtolam canere, vel Sacriſtæ officio fungi in Eccleſiis parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt. allegat. 65. num. 10. 619

† epiſtola, quam ad nepotem ſcripſit Clemens IV. refertur. p. 1. tit. 2. gloſ. 9. n. 32.

¶ Equites capellani Religionis S. Steph. Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt. alleg. 57. n. 173. 480

¶ Eremitæ, qui nullam profitentur religionem, exempti non ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio Canonis gaudent. alleg. 12. nu. 42. 185

eremitæ profeſſionem emittẽtes priuilegio fori & Canonis gaudent. ibid. n. 48.

eremitæ antiqui tenuiſſimo victu, vſi fuerunt. tit. 2. gloſſ. 5. nu. 18. 60

¶ Euangeliorum liber quare nouo Præſuli tradatur, oſtenditur. tit. 1. cap. 5. nu. 16. 23

¶ Erigere ſolus ſummus Pontif. poteſt Eccleſiam collegiatam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam. alleg. 68. num. 8. 527

erigere Eccleſiam ſimplicem curatam, & Parochialem an ex cauſa poſſit Epiſcopus, remiſſiuè. ibid. nu. 9.

† error communis ad validitatem geſtorum non ſufficit, ſed vlterius oportet, vt illum præceſſerit titulus officij exerciti. alleg. 25. nu. 63.

¶ Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in puteũ ſe immergebat, vt carnis afflictiones effugeret. par. 1. tit. 2. gloſ. 8. num. 21.

¶ Euchariſtiæ Sacramentum ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſeruatur. alleg. 22. num. 1. pag. 215. Tabernaculum vbi eſt aſſeruandum, quale eſſe debeat. nu. 2. Et in Sacrario nulla alia Sacra præter ipſum teneri debent. nu. 3. quomodo deferendum ad infirmos, nu. 4.

euchariſtiæ Sacramẽtum vt in Eccleſiis non parochialibus pro adoratione fidelium aſſeruetur non poteſt dare licentiam Epiſcopus. ibid. nu. 8. 216

euchariſtiæ Sacramẽtum prohibetur adminiſtrari à Religioſis ſecularibus, & quid in hoc Minoribus conceſſum ſit. alleg. 50. nu. 98. 369

euchariſtia Sanctiſſima abutentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, & Curiæ ſeculari traduntur. alleg. 51. nu. 135. 401

¶ S. Eugenius antequam in primum Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopum crearetur anno 94. vel 95. mittitur à Clemente ſummo Pont. poſt Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum, p. 1. tit. 3. c. 8. nu. 44.

Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſecundum veriorem relationem, martyrio coronatur anno 97. ibid. num. 46.

¶ Examen Fidei, & Salutis Principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare, tit. 1. c. 5. n. 7. 21

examini ſe ſupponentes pro alio beneficium eccleſiaſticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. n. 124. 372

examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ſed ſufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœceſana ſynodo deputatis, & idoneus iudicetur, alleg. 60. num. 18. 498

examen per concurſum in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, quando ſunt plures præſentati, tunc Epiſcopus eligere poteſt quem cæteris magis idoneum iudicauerit. alleg. 60. nu. 19. 498

examen per concurſum fieri non debet in reſignationibus parochialium factis in manibus Papæ in fauorem. allegat. 60. nu. 21. 498

examen per concurſum quando requiratur in permutationibus Parochialium. alleg. 60. n. 23. 498

examen in Parochialibus præciſè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo quod promiſſus notoriè dignus ſit, etiamſi eſſet

famoſiſſimus

famoſiſſimus Doctor, vel Vicarius Epiſcopi. all. 60. nu. 86. pag. 504. & num. 120. 551
examen in notoriè litterato non requiritur. allegat. 72. num. 119. 551
examen per concurſum non requiritur in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum, niſi plures ſint præſentati. alleg. 72. nu. 121. 552
examen per concurſum requiritur in parochialibus iuriſpatronatus Eccleſiaſtici. alleg. 57. nu. 246. 487
† examini ſubijcere non poteſt Epiſcopus pro ſimplici beneficio illum, quem iam examinauerat pro ordinis ſacri promotione. 888. 1. d.
† examinatus coram ordinario Synodalibus examinatoribus adhibitis, & idoneus repertus ad certam Parochialem ad eandem examinari non debet etiam ſtante clauſ. per diligẽtem examinationem. &c. 888. 1. e.
† examen nouum eſt optimus modus probandi ſcientiam examinati aliàs reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatum. 888. 2. a
examinare, & viſitare poteſt Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad eorum inhabilitatem. alleg. 74. nu. 19. 567
examinari, & approbari ab Epiſcopo prius debent præſentati, & poſtea inſtitui ab inferioribus, ſi ad eos pertineat inſtitutio. alleg. 72. nu. 125. 552
examinatores beneficiorum à Synodo diœceſana electi, ſi cauſa examinis abſint à choro, poſſunt ex ſtatuto Capituli quotidianas diſtributiones lucrari. alleg. 53. nu. 161. 429
examinatores ſemel in Synodo deputati, ſi Synodus quotannis non fiat, munus ſuum debent exercere, donec Synodus habeatur. alleg. 60. nu. 48. 500
examinatorum Synodalium officium expirat, ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint. alleg. 60. nu. 49. 500
examinatores Synodales, ſi non adſint eo tempore, quo debet fieri prouiſio per concurſum, poteſt Epiſcopus, non obſtante Concilij forma, deputare nouos examinatores abſque celebratione Synodi. alleg. 60. nu. 50. 500
examinatores Synodales nihil prorſus occaſione examinis, nec ante, nec poteſt accipere poſſunt. alleg. 60. num. 52. 500
examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium, non poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, niſi contrarium, vſu receptum ſit, vt in aliquibus Hiſpaniæ Eccleſiis. alleg. 60. nu. 53. 500
examinatores ad beneficia. ſcientiam examinandorum iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari. alleg. 60. num. 57. 500
† examinatores debent ſingulis annis proponi in Synodo ad minus ſex, & ab ea Synodo probari. 887. 1. a.
† examinator vt dicatur probatus à Synodo debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab ijs, qui vocem habẽt in Synodo. ibid.
† examinatores aliqui ex ſex ſi intra annum ſuæ electionis mortui fuerint totam facultatem examinandi vnà cum Epiſcopo ad ſuperſtites, ſpectare debet eo anno durante, ſed in loco mortuorum eligendi alij cum approbatione Capituli. ibid.
† examinatores ſi omnes decedant, vel in longinquas partes recedant, Epiſcopus intra annum ad celebrandam Synodũ ex antiquis, quo fuerunt, ſex non pauciores ſubrogare debet, & ſi non extabunt tot antiqui eligere poteſt illos, qui extabant, & alios ſupplere de nouo approbatus è Capitulo vſque ad ſex. ibid.
† examinatores Synodales eligi debent qui ſint Magiſtri, aut Doctores, ſeu licentiati in Theologia ſeu iure Canonico, ſi extent, alioquin alij clerici ſunt eligendi, qui ad id videbantur magis idonei. 887. 2. a.
examinari denuo debet promotus ad ſimile & æquale beneficium, ſi in priori examine minus idonee, & aptè reſpondit, aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio litterarum geſſiſſe. alleg. 60. nu. 91. 504
examinatores peracto examine debent eos ex communi ſententia renuntiare Epiſcopo, quos idoneos repererint, vel data cauſa eos ad Ordinarium remittere. alleg. 60. nu. 92 504
examinatores ab Epiſcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouideri incumbit, tenentur ſignificare, & ſubſcribere quis ſit dignus, & quis dignior ſub peccato mortali, alleg. 60. num. 93. 504
examinatorum relatio quo minus executionem habeat, non poteſt impediri per vllam deuolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apoſt. interpoſitam, alleg. 60. n. 94. 504
examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, itaut non ſufficiat ſi ſolum de ſcientia relationem fecerint, alleg. 60. nu. 95. 505
examinatorum vota quomodo danda, alleg. 60. nu. 96. 505
examinatoribus non incumbit, ſed ad Epiſcopum ſpectat eligere ex approbatis magis idoneum ſub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualidetur actus ſi prætermiſſo digniore, eligatur dignus, alleg. 60. nu. 97. 505
examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile, alleg. 60 nu. 89. 504
examinatores ad minus ſex eliguntur in Synodo diœceſana, tam per vota ſecreta, quàm aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent, alleg. 60. nu. 89. 504
¶ Excommunicare poteſt de iure communi Epiſcopus electus, confirmatus, tit. 1. c. 1. nu. 13. 3
excommunicatus ſi ordinetur characterem recipit, alleg. 2. num. 7. 151
excommunicationem can. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. incurrit percutiens Clericum Prima tonſura. ibid. nu. 17. 152
excommunicare poteſt ſubditum ſuum Epiſcopus extra territorium exiſtens. alleg. 6. n. 17. 165
excommunicatos à ſuffraganeis ſuis abſoluunt Patriarchæ, tit. 3. cap. 1. nu. 36. 104
excommunicatione per annum perſeuerante tanquam ſuſpecti de hæreſi leuiter puniuntur ab Inquiſitoribus, alleg. 40. nu. 48. 327
excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos ſolus Papa abſoluit, alleg. 41. n 1. 328
excommunicationis maioris vinculo obſtrictus ſacros Ordines ſuſcipiens, indulgentia ſolum Summi Pontificis, munere, & officio ſuo fungi poteſt, alleg. 50. nu. 21. 362
excommunicatus à delegato Papæ ſi per annum maneat in excommunicatione, poſt annum abſoluitur à ſolo Papa, alleg. 50. nu. 87. 368
excommunicatos à Papa Clericus ad Diuina ſcienter admittens, incidit in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 88. 368
excommunicatos ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denunciationem ſolus Papa abſoluit. allegat. 50. num. 90. 368
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Decreto, & Decretalibus reperiuntur. alleg. 50. nu. 170. 375
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in ſexto Decretalium reperiuntur. alleg. 50. n. 171. 375
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Clem. reperiuntur. alleg. 50. nu. 172. 376
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Extrauagantibus reperiuntur.

Digitized

reperiuntur. alleg.50.nu.173. 377
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Conc. Trid. reperiuntur. alleg.50.nu.174. 377
excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione iurium ipſius lucratur fructus, & diſtributiones beneficij. alleg.53. nu.173. 430
excommunicatus iniquè diſtributiones quotidianas exigere poteſt. alleg.53.nu.174. 430
excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis ſeu ablatis ſine ſpeciali facultate nõ poteſt decernere generalis Vicarius Epiſcopi. alleg.54.nu.115. 444
excommunicatus beneficium obtinere non poteſt. alleg.72.nu. 96. 549
excommunicatus præſentari, ſeu nominari ad beneficia non poteſt. alleg.72.nu.97. 549
excommunicatio impoſita à Concilio contra vendentes, aut apud ſe retinentes libros ſine Epiſcopi licentia, illi eſt reſeruata, niſi tales libri eſſent hæreticorum. alleg.90.num.13. 582
excommunicatione cum magna circumſpectione eſt vtendum. alleg.96.nu.1. 650
excommunicationes diebus feſtis exceptis inſignioribus publicari poſſunt. allegat.96.num.2. pag.650.& nu.43.
excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine concedi poſſunt præterquam ab Epiſcopo. allegat.96.num. 3. 650
excommunicationum monitiones ſi deneget Epiſcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum. alleg.96.num.4. 651
excommunicationes pro rebus deperditis dantur in ſubſidium, deficiente ſcilicet alia probatione. alleg.96.nu.14. 652
excommunicationes pro rebus deperditis non ſunt concedendæ quoties quis coram competenti iudice ob indicia, quæ ſunt contra reum procedere poteſt. alleg.96.num.15. 652
excommunicatus, vel notorius peccator non poteſt inſtare pro conceſſione monitorij excommunicationis pro rebus deperditis. alleg.96.nu.20. 652
excommunicatio pro furto, ſeu rebus ſubtractis, non ligat communiter niſi illos, qui mortaliter furtum fecerint. allegat. 96.nu.28. 653
excommunicatio pro furto à pluribus dato poteſt publicari, quamuis eorum ſinguli parum acceperint. alleg.96.num. 29. 653
excommunicatio eſt pœna, quæ cum ſit lata contra euntes, & loquentes non comprehendit mittentes. allegat.102.num. 82. 687
† excommunicatus tenetur vitare Epiſcopus ſicut cæteri. 853.1.e.
† excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis dare debent Epiſcopi, & ſi oporteat publicare. p. 2. in compend.nu.25.
† excommunicatus iniuſtè à quo recuperet omiſſas diſtributiones. 877.2.e.
† excommunicatus iniuſtè ſi fuit in mora petendi abſolutionem, pro eo tempore pro quo mora conſiderari poteſt, non recuperat diſtributiones quotidianas. 878.1.a.
† excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti ab ordinibus ſunt repellendi. 828.2.d.
¶ Exceptionem rei iudicatæ nunquam præſtat informatio de genere. p.1.tit.2.gloſ.17.nu.43.
exceptio impuritatis debet plenè & concludenter probari. ibi. num.44.
exceptio ſi opponatur Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut Confraternitatem, quod ſub immediata Regum ſit protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet de ea cognoſcere. alleg.75.nu.20. 572
¶ Executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana poteſt eſſe generalis Epiſcopi Vicarius. allegat. 54.nu.136. 445
executor omnium piarum diſpoſitionum eſt Epiſcopus. allegat. 82.num.2. 600
executor, qui non adimplet voluntatem defuncti peccabit mort. ſecundum negligentiæ qualitatem. ibid.num. 601.
executor teſtamenti ad implendam defuncti voluntatem poteſt ſtatim poſt aditam hæreditatem cogi ab Epiſcopo, ſeu quocunque alio diœceſano, vel Capitulo Sede vacante, niſi aliud refragetur. ibid.n.18. 601
executio teſtamenti non impeditur ante aditam hæreditatem. ibid.num.21. 602
† exemptionis priuilegium quando datur reſpectu certi loci, & eo circumſcribitur, ſi exempti extra illum committant delictum, coram ordinario conueniri poſſunt. alleg.123.num. 5. 758
† exemptio quando conceditur reſpectu certi iudicis, veluti eximendo à poteſtate proprij Ordinarij, tunc ſi exempti delinquunt, conueniri poterunt coram Ordinarijs, locorum in quibus diliquerunt. ibid.nu.9. 758
† exemptio quando data eſt reſpectu certi generis iuriſdictionis per delictum non amittitur. ibid.num.7. 758
† exemptio quando eſt ſimplex & abſoluta reſpectu omnium, & quorumcunque Iudicum, tunc exempti ratione delicti ab Ordinarijs locorum, in quibus committitur, puniri non poterunt. ibid.nu.10. 759
† exemptio conceſſa iudicatur ſi Pontifex eximat ab Ordinarij poteſtate, vel cum plena libertate, ſeu alijs verbis adductis. ibid.n.12. 759
† exemptio an plenè probata cenſeatur ſi in priuilegio dicatur, vt quis exiſtat iuris B. Petri ibid.nu.15. Quid ſi accedat ſolutio cenſus. ibid.num.18. 760
† exemptio an plenè probetur ex verbis narratiuis priuilegij, aut ſententiæ non principaliter ad exemptionem concedendam, ſed propter aliud prolatis, ſi ſententia aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem. ibid. num. 19. 760
† exemptio à poteſtate Ordinariorum conceſſa videtur ſi Papa recipiat ſpeciales in ſubiectos Eccleſiæ Romanæ, ſecus vero ſi recipiat aliquos in filios. ibid.n.20. 760
† exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta ſedi Apoſt. niſi appareat quod ſit in ſignum ſubiectionis, & perceptæ libertatis. ibid. num.21. & 22. 761
† exemptionem à reuerentia Epiſcopo debitam nemo in totum præſcribit. alleg.128.nu.6. 787
† exemptio extinctiuè præſcribi non poteſt, ſed translatiuè. ibi. num.8. 787
† exemptio ab ordinariorum poteſtate an probetur ex receptione ſub protectione ſedis Apoſtolicæ. alleg.123.num.26. & 27. 761
† exemptio ſimplex neminem eximit à viſitatione ſi de illa ſpecialis, & expreſſa mentio non fiat. ibid.nu.30. 762
† exemptionis generale priuilegium minime ſufficit vt exempti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio. ibid.num.31 762
† exemptionis priuilegium à iuriſdictione Epiſcopi non ſuffragatur, niſi probetur quaſi poſſeſſio exemptionis, & præcipue ad effectum impediendi manutentionem. ibid.num.34. & 37. 763
† exemptionis à iuriſdictione alicuius quaſi poſſeſſionem non dicitur habere ſubditus ex eo ſolo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod uenerit caſus exercendi, & volens exercere fuerit repulſus,

&

& repulſioni acquieuerit. ibid. nu. 38. 763
† exemptionis priuilegio renuntiare non poteſt etiam in præiudicium exempti, ibid. nu. 94. 764
† exempti ratione delicti, contractus, vel rei ſitæ coram Ordinarijs locorum an conueniri poſſint. alleg. 123. à nu. 1. 757
† exempti tantùmodo Romano Pont. immediatè manent ſubiecti, & in totum eximuntur ab Ordinariorum iuriſdictione ibid. nu. 29. 762
† exemptus non poteſt priuilegio ſuo renuntiare. ibid. num. 40. 763
executio facta non ordine dato in l. à diu. Pio, §. in vendit. ff. de re iudic. non ſubiacet nullitati. Alleg. 96. num. 39. 654
executor monitorialium Papalium an poſſit abſoluere ab excõmunicatione poſtquam paruit is, qui in eam incidit. ibid. nu. 42. 654
¶ Exempti ſubijciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempè in petitione Chryſmatis, &c. alleg. 31. num. 20. 367
exemptionem à iure, & poteſtate Epiſcoporum ſolus Papa concedit. alleg. 50. n. 13. 362
eximere à ſe, & à Romana Curia an poſſit Summus Pont. pag. 362. alleg. 50. num. 14. Et eximere à ſua poteſtate an poſſit Epiſcopus. alleg. 89. n. 1. 627
exempta Eccleſia non cenſentur exemptæ capellæ ipſi Eccleſiæ ſubiectæ accedentes, vel connexæ. alleg. 75. nu. 29. 573
exempti Clerici tam ſeculares, quàm Regulares, etiam Monachi ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt. alleg. 78. nu. 8. 588
exemptus locus, & locus extra diæceſim, ſiue territorium indicantur à pari. alleg. 80. nu. 9. 596
exemptio generalis non cenſetur eximere à charitatiuo ſubſidio per Papam impoſito. alleg. 87. nu. 24. 622
exemptæ Eccleſiæ non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuũ ſubſidium. alleg. 87. nu. 47. 623
exemptis an poſſit Epiſcopus indulgentias concedere. alleg. 88. num. 26. 626
exempti habentur inſtar extraneorum. alleg. 88. nu. 27. 626
exemptio Eccleſiarum pleno iure à poteſtate Epiſcoporum cõcedi non poteſt ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, ſed ſolum à Romano Pontifice. alleg. 89. nu. 3. 627
exempti exemptione data ab Epiſcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario. allegat. 89. nu. 6. 627
eximi, & ad Religioſos transferri poteſt Eccleſia à poteſtate Epiſcopi per præſcriptionem. alleg. 89. nu. 7.
exemptiones à ſe conceſſas non poteſt Epiſcopus reuocare illis caſibus, in quibus valet ſubditos à ſua iuriſdictione eximere. alleg. 89. n. 10. 627
exempti omnes, qui alias ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur. alleg. 93. nu. 8. 635
exempti Regulares, vide Regulares etiam exempti.
exemptos, ſi fuga ſit periculum, poteſt Epiſcopus capere, & remittere ad competentem iudicem. alleg. 105. n. 64. 699
exempti ſubijciuntur Epiſcopis in his omnibus quæ ſunt ordinis Epiſcopalis. ibid. nu. 65. 700
exempti in cauſis matrimonialibus ſubduntur Epiſcopis. ibid. num. 72.
exemptis ſubduntur Epiſcopo ad hoc vt per eum poſſint denũtiari, & mandati, vt euitentur, quando eſſent notoriè excommunicati à iure, vel ab homine. ibid. nu. 73.
¶ Exempla potius quàm verba homines malunt, p. 1. titu. 2. gloſſ. 3. nu. 3.
exempla probitatis ſuæ Epiſcopus præbere debet. ibid. num. 16.
exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Vicarius generalis auctorizare non poteſt. alleg. 54. nu. 113. 444
¶ Expenſæ factæ pro doctorando filio non ſunt conferendæ. alleg. 19. nu. 66. 208
expenſæ factæ à patre, vt filius nanciſceretur aliquod beneficium Eccleſiaſticum, non ſunt conferendæ. ibid. nu. 69. 208
expenſæ cauſa ſtudij factæ veniunt appellatione alimentorum. alleg. 20. nu. 8. 211
¶ Expoſitus, cuius parentes ignorantur, non ſolum iudicabitur municeps, & eius loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus. alleg. 4. nu. 17. & 37. pag. 28. & 31. 158
expoſiti ab eo ſunt ordinandi Antiſtite, qui eius eſt loci ordinarius, in quo expoſiti ſunt, quia illius effecti ſunt ciues. ibi. num. 37. 159
expoſiti non ſunt apaces cenſendi, vbi habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis, & huiuſmodi. allegat. 51. num. 151. 403
expoſiti an ſpurij, vel naturales, aut legitimi ſint cenſendi. ibi. nu. 148. cum duobus ſeqq. 403
exponentes proprios partus feris peiores. ibid. n. 143. 402
exponens pater filium legitimum, & naturalem; vel naturalem tantum arbitrio iudicis eſt puniendus. ibid. num. 144. 402
exponens pater filium, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente amittit ius filiationis, ibid. num. 145. Et exponens filiam licèt perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi. ibid. nu. 146. 402
exponentes filios grauiter peccant ſi eos nutrire & alere commodè poſſint. ibid. nu. 147. 403
¶ Exteriora indicant interiora. alleg. 42. nu. 8. 332
¶ Exteros non expedit eligi ad vicariatum. allegat. 54. num. 2. 434
¶ Extrema duo cauere debet Paſtor ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut ſolis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat. par. 1. tit. 2. gloſ. 16. nu. 2.
† exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi poteſt Archiepiſcopus par. 1. tit. 4. nu. 59.
¶ S. Exuperius veſtitu moderato vſus fuit. par. 1. tit. 2. gloſſ. 7. num. 21. 67

F

Fabricà Eccleſiæ trahit Laicum reum ad forum Eccleſiaſticum. alleg. 82. nu. 37. 604
Fabricæ Eccleſiæ Cathedralis ratio quomodo reddenda. ibid. num. 38.
facies ſæpe indicat quale ſit corpus. alleg. 42. nu. 4. 332
facies deformis quando inducat irregularitatem. ibid. num. 25. 333
† facultas Epiſcopis conceſſa à Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 6. vt poſſint abſoluere à caſibus occultis etiam Summo Pontif. reſeruatis an fuerit abrogata per Bullam in Cœna Domini, & alias Conſtit. Summorum Pont. 852. 1. d.
† falcidia non detrahitur de legatis ad pias cauſas. 909. 1. a.
¶ Falſa impedimenta denuntians vt matrimonium impediat arbitraria pœna punitur. alleg. 32. nu. 24. 273
¶ Falſificantes Litteras Apoſtolicas, aut ſupplicationes à quocunque auctoritatem habente ſignatas, item & falſo fabricantes litteras Apoſtolicas excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini. alleg. 50. nu. 63. 365
falſarij, vel habentes penes ſe litteras falſas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expreſſorum incidunt in excommunicationem

Digitized by Google

tionem Papæ reſeruatam. alleg. 50. nu. 84. 368
falſificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. alleg. 50. n. 85. 368
falſus teſtis vt aliquis dicatur falſique pœnam incurrat, quæ neceſſaria ſint. alleg. 51. num. 23. 380
falſum deponens iudicio nullo pœna falſi ordinaria eſt plectendus. alleg. 51. nu. 25. 380
falſum deponens ſine dolo non eſt ordinaria pœna falſi plectẽdus. alleg. 51. num. 27. 380
falſitas teſtium vt euitetur, eorum dicta ſunt impropriè intelligenda. alleg. 51. nu. 29. 389
falſitas nemini nocina, pœna ordinaria, non punitur. alleg. 51. num. 20. 389
falſum teſtimonium dolosè dicens quod tamen non valuit, ordinaria pœna non eſt puniendus. alleg. 51. nu. 31. 389
falſitas tria eſſentialia requirit, dolum, ſcilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat. alleg. 51. nu. 32. 389
falſum deponens circa extrinſeca, & extra factum principale, non dicitur falſus. alleg. 51. nu. 34. 390
falſum teſtimonium ſi reus non iuratus, ordinaria plectendus eſt pœna. ibid. nu. 26. 389
¶ Fama ſola non ſufficit ad probandum iuſpatronatus, ſed debent concurrere aliæ coniecturæ in antiquis. alleg. 72. nu. 44. 545
fama non ſufficit ad probandam ſanguinis impuritatem, niſi ſit perpetua, & illæſa apud omnes, & appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa. tit. 2. gloſ. vlt. nu. vlt. 99
fama in factis antiquis, nempè centum annorum plenam efficit probationem, p. 1. tit. 3. c. 2. nu. 75.
¶ Familia nulla, cognatio, patriane ſapientis eſt præter virtutes, & actiones eius. p. 1. tit. 2. gl. 17. n. 16. 95
familiam armatam poteſt Epiſcopus de iure communi, & ex vniuerſali conſuetudine tenere. alleg. 107. nu. 1. 711
familia Epiſcopi quamuis ſit Laica potitur fori priuilegio. ibi. num. 9. 712
¶ Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patria poteſtati ſubijciuntur, vel dominica, & expenſis domini continuo aluntur, indeque commenſales dicuntur. alleg. 5. num. 2. 162
familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli, & per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel calculatoris, item per fidem quod ſit deſcriptus in rotulo familiarum. allegat. 5. nu. 3. 4. & 5. 163
familiaris ad effectum vt poſſit ab Epiſcopo ordinari dicitur quicum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens ſeruierit, non tamen ſi abſens fuerit, etſi ſumptibus Epiſcopi vixerit. alleg. 5. nu. 6. 163
familiares triennales Epiſcoporum poſſunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum. alleg. 3. nu. 12. 163
familiaris quis dicatur. alleg. 5. nu. 20. 163
familiares, & continui commenſales Papæ ad effectum reſeruationis regulæ quartæ Cancellariæ, qui dicantur. alleg. 57. nu. 106. 473
familiares familiarium habentes partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, an dicantur eius familiares. alleg. 57. nu. 107. 473
familiares Cardinalium qui dicantur. alleg. 57. n. 108. 473
familiares domeſtici dicuntur etiamſi aliquando abeſſe pro dominorum negotijs gerendis contingat. alleg. 57. n. 110. 473
familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expenſas, ſeu partem, non vt familiares, & ſeruitores, ſed vt amici, & conſanguinei. alleg. 57. nu. 111. 474
familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium. alleg. 107. n. 10. 712
familiaris beneficium dicitur reſeruatum, etiamſi is mortis ſuæ tempore familiaris eſſe deſierit. alleg. 57. nu. 113. 474
familiaris habens beneficium reſeruatum ratione familiaritatis in Eccleſia, in qua adeſt conſuetudo optandi, an poſſit eo dimiſſo, quod habet, optare aliud, & optatum an maneat reſeruatum. alleg. 57. nu. 114. 474
familiares Epiſcopi quomodo edocendi oſtenditur. tit. 2. gl. 16. num. 5. 91
familiares Epiſcopi conuenit vt ſint viri ſpirituales. ibid. nu. 6. 92
familiares ſi non ſunt ſpirituales non diligunt te, ſed tua, ibid. num. 8.
familiares quales debeant habere Epiſcopi ibid. n. 10.
¶ Febris quartana neminem retrahit ab ordinibus ſuſcipiendis. alleg. 42. nu. 47. 335
¶ Ferdinandus Martins Maſcarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquiſitor laudatur. alleg. 40. n. 38. 326
¶ Feudales cauſæ, niſi ſpeciale adſit mandatum Epiſcopi Vicarius cognoſcere non poteſt. alleg. 54. nu. 112. 444
feudi ipſius quarta pars annui redditus pro ſubſidio charitatiuo eſt ſoluenda. alle. 87. n. 42. 623
feſta ſacra in propria diœceſi cum Clero & populo indicere valet Epiſcopus in honorem alicuius ſancti in ſanctorum numerum adſcripti. alleg. 105. n. 36. 696
feſta obſeruanda de præcepto poteſt Epiſcopus in ſynodo abſq; populi conſenſu indicere ibid. nu. 39. 697
feſtis diebus quibus rebus liceat operam dare. ibid. n. 40. 697
feſta de præcepto obſeruanda, & ieiunia vt in offertorio Miſſarum Conuentualium populo declarent poteſt Epiſcopus cogere Regulares. alleg. 24. n. 20. 222
† fideiuſſionem comprehendit diſpoſitio Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 16. 922. 1. a.
¶ Filius Clerici in ſacris conſtituti an matri ſuæ poſſit ſuccedere. alleg. 15. nu. 13. & 14. 191
filius, vt non ſuccedat matri ſufficit eſſe ſuſceptus ex coitu dãnabili, vel punibili. alleg. 15. nu. 16. 191
filius ordinandus non eſt ſine patrimonio, quamuis haberet patrem diuitem nihil aſſignantem, pro victu, & portione. allegat. 19. nu. 60. 207
filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio. alleg. 20. nu. 6. 211
filij impuberes poſſunt per Epiſcopum abſolui ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericos. allegat. 41. nu. 20. 329
filius dicitur oriundus, ſeu originarius loci, in quo pater eius natus eſt, ſucceditque in honoribus, ſeu muneribus tam perſonalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in ſpiritualibus. allegat. 4. num. 12. 158
filius ſequitur originem patris, & non matris. allegat. 4. nu. 14. 158
filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris. alleg. 4. nu. 15. 158
filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius eſt cenſendus. alleg. 51. nu. 108. 399
filius etiam leniter patrem percutiens peccat mortaliter. allegat. 51. nu. 113. 399
filius percutiens, vel occidens patrem venientem cõtra Fidem Chriſti non punitur. alleg. 51. nu. 115. 399
filius occidens patrem ſuum, ignorans ſibi patrem eſſe, non punitur vt patricida. alleg. 51. n. 119. 399
† filij hæreticorum quando excludantur à clericatu. 828. 2. b. c.
Filius Clerici an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia in qua eius pater tanquam capellanus amouibilis ſeu Vicarius temporalis ſeruiuit. alleg. 65. nu. 3. 481

filius Presbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficium, quod ſolum eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacificè aliquando poſſedit. alleg. 65. n. 8. 518

filij Presbyterorum beneficia legitimè obtenta retinere non prohibentur, in eiſdem Eccleſijs in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt. alleg. 65. nu. 10. 518

filij non prohibentur obtinere parentis Eccleſiam, quæ acceſſoriè alteri eſt vnita. alleg. 65. nu. 11. 518

filius illegitimus non prohibetur obtinere Canonicatum, qui erat portio tempore quo pater illum obtinebat. allegat. 65. nu. 12. 518

filius illegitimus non prohibetur ſuccedere patri in capellania, quæ abſque Epiſcopi auctoritate fundari ſolet. allegat. 56. nu. 13. 518

filius illegitimus non poteſt obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolum Sedem in choro ratione dignitatis. nu. 14. ibid.

filius illegitimus non poteſt obtinere Canonicatum in Eccleſia vbi pater fuit Canonicus. nu. 15. ibid.

filij legitimi Clericorum poſſunt conſequi beneficia quæcunque in eadem Eccleſia vbi genitores habuerunt, vel etiam habent. nu. 16. ibid.

filius illegitimus beneficium patris poteſt obtinere, ſi in eo mediatè poſt triginta annos ſucceſſerit. alleg. 65. n. 19. 519

filij illegitimi nullo modo poſſunt miniſtrare, aut Epiſtolam canere, vel Sacriſtæ officio fungi in Eccleſijs parentum. alleg. 65. nu. 20. 519

filius illegitimus in eadem Eccleſia, vbi parens habet beneficium, canere non poteſt antiphonam ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi. alle. 65. n. 21. 519

filius, & pater poſſunt proceſſionaliter inſimul incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum. alleg. 65. nu. 22. 519

filius, & pater celebrare poſſunt Miſſam in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. alleg. 65. num. 23. 519

filij illegitimi Clericorum non prohibentur à Concil. Trid. cum patribus habitare. alleg. 65. n. 24. 519

filij ſpirituales ex monitorij tenentur denuntiare patrē ſpiritualem. alleg. 96. nu. 54. 656

filij poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales. alleg. 96. nu. 55. 656

filius tenetur denuntiare patrem crimen læſæ maieſtatis committentem. alleg. 96. nu. 57. 657

filius tenetur denuntiare patrem blaſphemū. all. 96. n. 58. 657

filij licitè exhæredari poſſunt à parentibus ex quatuordecim tantum cauſis expreſſis, quo non excluduntur ſimiles. alleg. 102. nu. 17. 677

filiusfam. Clericum percutiens poteſt ab excommunicatione per Epiſcopum abſolui. alleg. 41. nu. 29. 330

† fines dicuntur eo quod finiunt aliquid, & termini, vel limites, quia terminant, vel limitant. alleg. 131. nu. 1. 792

† fines dupliciter conſiderantur, vel in quantum fines ſunt, per quos prædia à prædijs diſtinguuntur, vel non in quantum fines ſunt, ſed in quantum ſolum, vel pars aliqua prædij ab illis occupatur. ibid. n. 2.

† fines prædiorum etiam Eccleſiaſticorum præſcribi poſſunt. ibid. nu. 3.

† fines ipſi præſcribi non poſſunt ad effectum vt deſignantes ſe, qui antea erant, & reſtringantur, vt alij extendantur, & ſint vbi non erant. ibid. n. 7.

† finibus digeſtū cohærentia præſcribi non poſſunt. ib. n. 9. 793

† fines digeſtum quatenus fines ſunt, & habent rationem finium præſcribi non poſſunt niſi conſiderentur reſpectu ſoli, quod occupant quoad dominium & proprietatem eiuſdem. ibid. nu. 11.

¶ Fiſcalis Epiſcopi gaudet fori priuilegio. all. 107. n. 13. 712

fiſcalem ſuum poteſt Epiſcopus aſſumere ad viſitationem Capituli abſque eius conſenſu. alleg. 73. n. 8. 562

fiſcum habent Epiſcopi. alleg. 107. nu. 16. 712

fiſcus beneficio reſtitutionis in integrum gaudet. Allegat. 75. num. 41. 575

¶ Fœminæ in virorū monaſteria qualiter ingredi prohibeantur, oſtenditur. alleg. 102. n. 85. 687

† fœminis non competit Clauium poteſtas. 828. 1. a.

† feminæ iure diuino incapaces ſunt eorum, quæ ſunt ordinis. 828. 1. b.

¶ Fœtus poſtquam eſt viuificatus ſi occidatur verum homicidium committi dicitur. alleg. 51. nu. 140. 402

¶ Foraneus Vicarius, vide Vicarius foraneus.

¶ Forenſis alio in loco domicilium habens poteſt collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo eccleſia conſtruitur. alleg. 64. n. 10. 516

¶ Forma ponitur, qua Vicarius à Capitulo Sede vacante creari ſolet. alleg. 54. nu. 159. 448

forma Vicariatus qualis. alleg. 54. nu. 56. 450

forma dat eſſe rei. alleg. 72. num. 58. 546

¶ Fornicatio Clerici cum ſoluta non eſt adulterium. allegat. 15. nu. 11. 191

¶ Flamines, protoflamines, & archiflamines in iuridicis conuentibus ad ſua ſacrificia peragenda Ethnici ſoliti erāt conſtruere, p. 1. tit. 3. c. 8. nu. 9.

flamines à quibus, & ad quid inſtituti, p. 1. tit. 1. c. 7. n. 60.

fortis vir non eſt, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate, p. 1. tit. 2. gloſ. 2. nu. 24.

¶ Franciæ regnum diuinitus approbatum fuit. ex eo quia tria lilia, quæ illi ſunt adhuc Regia inſignia, de Cælo miſſa fuerunt Clodoueo p. 1. tit. 3. c. 6. n. 31.

franciæ Regem oleo inungi è cælo dimiſſo qui teneant, oſtenditur. alleg. 31. nu. 11. 266

¶ S. Franciſcus noluit fieri ſacerdos, qui tantā, vt decet, non putauit animæ ſuæ eſſe puritatem, p. 1. tit. 2. gloſ. 1. nu. 22.

S. Franciſcus vt carnis afflictiones effugeret nudum corpus in niuibus volutauit, p. 1. tit. 2. gloſ. 8. nu. 22.

¶ Frāciſcus de Caldas Pereira laudatur. p. 1. tit. 3. c. 2. n. 76

¶ Fratres vocat Epiſcopos Summus Pont. quaſi ſibi æquales. p. 1. tit. 1. c. 2. nu. 10.

† fratres S. Spiritus de Vrbe à ſuperioritate & iuriſdictione omnium Prælatorum, præterquam Magiſtri generalis exēpti fuerunt a Sixto IV. 931. 1. c.

fratres Sacri Ordinis S. Ioan. Hieroſol. à quocunque Catholico Antiſtite ſub Romanæ Sedis obedientia conſtituto Sacros ordines, etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis tam ſecularium, quàm Regularium Eccleſiis abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt. alleg. 4. n. 65. 161

fratres tertij Ordinis S. Franciſci quando gaudeant fori priuilegio. alleg. 12. nu. 41. 185

fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegijs fruuntur. poſſunt extra ſtatuta tempora Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus ſacros ordines ſuſcipere. alleg. 17. nu. 6. 196

fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Ieſu conceditur, vt vbicunque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio cum Altari viatico valeant celebrare. alleg. 23. n. 3. 217

fratres Minores habent priuilegium à Sixto IV. vt poſſint adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ, & Extremæ Vnctionis illis, quorum Confeſſiones audierint, quando Rectores, ſeu Curati eorum malitioſè, aut ſine rationabili cauſa denegauerint. alleg. 50. n. 97. 369

fratres

Digitized by Google

Fratres cuiuſcunque Ordinis Mendicantium tranſeuntes ad religiones non Mendicantium, excepta Carthuſiana, ſine licentia Sedis Apoſtol. necnon & tales recipientes, incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50. nu. 105. 370

fratres tertij Ordinis Minores Religioſi tempore interdicti admittentes in ſuis Eccleſiis ad diuina officia audienda in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. n. 102. 370

fratres S. Franciſci de obſeruantia, qui in electione Miniſtri generalis, Prouincialium, & Cuſtodum proſe, aut pro alio ſubornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. n. 148. 374

† *frater ordinis Prædicatorum promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus ſi conſecretur antequam reſignet Ordini libros, & alia quæ habet tempore promotionis ad Epiſcopatum, & alias Prælaturas. allegat. 111. numer. 42.* 728

fratres Prædicatores ordinis S. Dominici, qui ad effectum cõſequendi officium Magiſtri generalis proſe, vel alijs ad fauorem extra Religionem recurrunt, incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50. n. 162. 375

fratres Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo, qui ad tribunalia ſecularia quouis prætextu appellare, vel confugere præſumunt, in excommunicationem Papalem incidunt. Alleg. 50. nu. 66. 375

† *fratres Ordinis S. Mariæ de Monte Carmelo vbique præcedunt fratres B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum.* 905. 2. d.

† *fratres Prædicatores præcedunt alios Religioſos Mendicantes.* 905. 2. d.

† *fratres Minores de obſeruantia præcedunt Conuentuales.* 905. 2. e.

fratres Prædicatores præcedunt aliquos Mendicantes. alleg. 78. nu. 30. 590

¶ Frater *pro fratre teſtis eſſe non poteſt. alleg. 96. n. 61.* 657

¶ Frequentia *alloquendi cum Monialibus ex quibus vicibus inducatur, oſtenditur. alleg. 103. n. 70.* 686

¶ Fructus *filio dati loco alimentorum, & ad ſupportanda onera matrimonij non ſunt conferendi, alleg. 19. num. 65.* 208

fructus non reſidentium in Parochialibus amittuntur tantum pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum male perceptorum obtinentibus Bullam Cruciatæ. alleg. 53. nu. 101. 424

fructus non reſidentium debet Epiſcopus applicare fabricæ Eccleſiæ Parochialis. ibid. nu. 103.

fructus, & diſtributiones vt lucrari poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, duo copulatiuè requiruntur, iuſta ſcilicet cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij. ibid. n. 153. 428

fructus præbendæ, quibus Canonici, qui abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes priuandi ſunt, applicandi in vſũ Eccleſiæ, aut proportionabiliter ſeruientibus, & reſidentibus. ibi. nu. 150.

fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem ſunt impendẽdi vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ. allegat. 61. nu. 31. 509

fructus amiſſi ob non factã Fidei profeſſionem Ordinarius condonare non poteſt. ibid. num. 32. 510

fructus Eccleſiarum an vltra triennium, intra tamẽ modicum tempus alienari poſſint, oſtenditur. alleg. 95. nu. 19. 643

† *fructus ciuiles quorum de tẽpore reſignationis, venerat dies ſolutionis, ſpectant ad ſucceſſorem ad quem etiam ſpectant fructus pendentes. alleg. 117. n. 1.* 744

† *fructus a ſole ſeparati ante diem reſignationis debentur reſignanti, cæteri vero omnes reſignatorio. ibid. nu. 2.*

† *fructus beneficij Eccleſiaſtici qualiter in hæredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorum in beneficio ſint diuidendi, oſtenditur. n. 4. cum ſeqq.*

† *fructus a ſolo ſeparatos inexactos ſpectare ad ſucceſſorem, non autem ad hæredes prædeceſſoris concludunt aliqui. ibi. num. 5.* 744

† *fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat collecti ad hæredem defuncti tranſeunt. pendentes vero ad eccleſiam, vel ſucceſſorem in beneficio. ibid. n. 6.*

¶ Frumenta, *fruges, legumina, & animalia cuiuſuis generis extra Statum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ quouis modo exportantes in excommunicationem Papalem incidunt. allegat. 50. nu. 153.* 374

frumentum, & alia res tempore penuriæ vt vendantur poteſt Epiſcopus laicos cogere. alleg. 82. nu. 8. 601

¶ Fundator *in limine fundationis poteſt apponere quaſcunque conditiones, etiamſi ſint contra Ius, niſi ſint naturæ impoſſibiles, vel alias à iure improbatæ. p. 1. tit. 2. gloſ. 17. num. 30.*

fundationi ſtandum eſt, quæ ſtatutum fuit, vt beneficium ſimplex etiam minor quatuordecim annorum conſequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Conc. Trid. alleg. 60. nu. 77. 503

fundare quis dicitur Eccleſiam, quando aſſignat fundum, vbi conſtrui debet. alleg. 70. nu. 2. 533

fundare, & conſtruere Eccleſiam non ſufficit, vt iuſpatronatus acquiratur, ſed requiritur illius perfectio. ibid. nu. 8.

fundatio antiquior in præcedentijs componendis maximè attẽdenda. alleg. 78. num. 28. 589

fundatrices poſſunt ingredi à ſe conſtructa Fratrum monaſteria, abſque incurſu alicuius cenſuræ. alleg. 102. nu. 88. 688

¶ S. Fulgentius *Ruſpenſis Epiſcopus, nec morbo quidem afflictus carnis, vel vini vſum admiſit. tit. 2. gl. 15.* 60

¶ Furioſus *eligere non poteſt. tit. 1. cap. 3. nu. 21.* 13

furore captus non conſentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur. alleg. 28. nu. 4. 249

furioſi, & mente capti, & hi qui in furorem aliquando verſi inſanierunt, non poſſunt fieri Clerici. alleg. 42. nu. 50. 325

furioſus percutiens patrem non incidit in pœnas homicidij. allegat. 51. num. 117. 399

G

Gabellam *non ſoluit clericus emens domum ad ſuum vſum, ſecus ſi ad locandum. allegatio. 13. numero 13.* 187

Gabellam ſoluunt Clerici negotiatores. ibid. num. 8.

gabellam, & tributa non ſoluunt Militares Religioſi. ibid. nu. 14. 188

gabellam, & tributa an viduæ quæ fuerunt Militarium Religioſorum vxores, ſoluant, oſtenditur. ibid. n. 15.

gabellarijs in Regnis Hiſpaniæ tenetur Clericus denuntiare res, quas portat. ibid. nu. 16.

gabella an debeatur ex bonis confraternitatum ſi vendantur, ſub diſtinctione reſoluitur. alleg. 75. n. 34. 574

¶ Gallicãtus *an faciat præſumi eſſe iam noctem verſus diem inclinatam. alleg. 57. nu. 187.* 482

Gallico morbo laborantes, ſi foris appareat, horroremque, & ſcandalum gignat, irregulares fiant, allegat. 42. nu. 46. 325

¶ Genus *ordinandorum ſcrutari debet ordinator an ſcilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint. alleg. 10. n. 4.* 175

genus verbum de quo in Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. ca. 7. idem ſignificat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum. ibid. nu. 3.

generis differentia ad Eccleſiaſtica *beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum diſſidia.tit.2.gl.17.nu.21.* 96

¶ Geſta *per iudicem delegatum, vel ab inhabili an ſuſtineantur ex errore communi. allegat.25.nu.39. & 40.* 232

geſta à Vicario ignorante mortem Epiſcopi longè diſtantis valida ſunt.alleg.54.nu.152. 447

¶ Gibboſi, *vel curui dicuntur corpore vitiati, præcipue ſi nimia in eis ſit deformitas.alleg.42.nu.42.* 335

¶ Gigantes *quando irregulares ſint.alleg.42.nu.53.* 335

¶ S.Goarijs *incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum.tit.2.gl.1.nu.18.* 43

¶ Gradenſis *Patriarcha cur ita dictus. par.1.tit.3.c.7.nu.3.4.& 5.*

¶ Graduum *computatio in matrimonijs contrahendis ſecundum ius Canonicũ, ſemper facienda eſt.all.51.n.161.* 404

graduum computatio ad ſuſceptiones, & reliqua ciuilia attento Cæſareo iure facienda eſt, niſi aliter de conſuetudine receptum ſit, vel ipſa lex Ciuilis ſecus ſtatuerit.ibid.n.162.

gradus affinitatis quomodo computandi.ibid.n.166. 405

gradus quando altior eſt, tantò ruina grauior, titul.2.gloſſ.3.nu.5. 50

¶ Graduatus *in aliqua ſcientia. & litteratus, & maiori habilitate præditus præfertur has qualitates non habenti. alleg.60.nu.101.* 565

¶ Gratiani *Canones in Decreto inſerti nullam habent iuris auctoritatem.tit.1.c.3.nu.14.* 12

¶ Gratijs *amplioribus honorandi, qui renati ſunt fonte baptiſmatis in priſtina cæcitate demiſſa.tit.2.gl.17.n.14.* 95

gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis morte Pontificis, ſeu Regis expirat.alleg.57.nu.191. 482

¶ Gratificationi *locus eſt quando duo æquè idonei cumulatiuè præſentati fuerint.alleg.7.nu.199.* 559

¶ Grauitas *debet eſſe in inceſſu Epiſcopi, vt ſcilicet rato & moderato greſſu incedat.tit.2.gl.7.nu.1.* 64

¶ S. Gregorius magnus *ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit.tit.2.gl.1.n.19.* 43

¶ S.Gregorius Nazianzenus *è patria diſceſſit ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur.tit.2.num.15.pag.43. Onus ſuum multis depingit lacrymis, gloſ.2.nu.7.9. & 10.pag.46. Et Epiſcopale onus timens cum amicis vbertim lacrymatus eſt, ibid.n.19.pag.47. Et in virginitatis amorem ſummopere exarſit.tit.2.gloſ.8.nu.15.*

¶ Gregorius V. *ſummus Pont. primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ Magnatibus, nempe tribus eccleſiaſticis, et quatuor ſecularibus, poteſtatem eligendi Imperatorem.par.1.tit.3.c.2.nu.85.* 119

¶ Gualteri *corpus, qui fuit Seraphici Patris diſcipulus, in Cœnobio S.Franciſci Vimaranenſis ſitum eſt, & multis claret miraculis.alleg.60.nu.10.* 496

¶ Guardiani *Mendicantium Conſeruatores eſſe non poſſunt. alleg.106.nu.15.* 703

¶ Gubernator *locorum ſtatus Eccleſiæ qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora, etiam ad breuiſſimum tempus, conceſſerit, incidit in excommunicationem Papalem. alleg.50.n.140.* 373

gubernator Eccleſiaſtici ſtatus, & officiales, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel ſaluum cõductum ei fecerit in excommunicationem Papalem incidunt.ibid.num.143. 373

H

HAbitatio *ſolum facit incolam. ſeu domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum.alleg.4.nu.11.* 158

habitatio & domicilium in quo differant.ibid.nu.24. 158

habitatio decennalis facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium.ibid. nu.28. 159

habitatio maioris partis anni in loco, ſufficit ad hoc vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta; domicilium vero requiritur vt recipi valeant voluntaria.alleg.36.nu.19. 304

† *habitatio ſimulata, & in fraudem Concil. Trid. & proprij Parochi præiudicium habita an ad Matrimonij validitatem ſuffragari poſſit.* 848.1.c.

Habitationis inæqualitas ſi detur, illius Parochia erit Parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit. allegat.32.nu.70. 278

habitans in cõfinio duarum Parochiarum cenſetur Parochianus illius in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum ſi duos habeat.ibid.nu.71.

¶ Habitum *monaſticum non amittit monachus factus Epiſcopus.par.1.tit.1.c.4.nu.17.*

habitus Clericorum proprius qui ſit nullibi determinatur.allegat.9.num.1. 172

habitum clericalem ſemel dimittens non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio. ibid. nu.20.pag.174. Cætera vide verbo Veſtes clericales.

habitus Regularis à nouitijs deferendus eſt de eſſentia, atque ſubſtantia anni probationis.alleg.101.nu.29. 671

¶ Hæreditati *paternæ non poteſt filius renuntiare, & retinere iuſpatronatus.alleg.71.n.4.* 536

¶ Hæredes *etiam laicos poteſt Epiſcopus compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum. alleg.82.nu.13.* 601

hæres obligatur ex quaſi contractu non in diem, nec ſub conditione, ſed pure. ibid.nu.20.

† *hæres Prælati alienantis bona Eccleſiæ tenetur ſtare alienationi in quantum hæres eſt.alleg.115.nu.7.* 740

† *hæres adeundo hæreditatem in quantum contrahat, & cum quibus.num.8.* ibid.

† *hæres inſtitui qui de iure non poteſt, quandoque legare poteſt ad pias cauſas.* 908.2.d.

hæredes, vel fideiuſſores Prælati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de euictione, neque conductor ab eis petere poteſt quanta ſua intereſt locationem impleri. alleg.94.nu.11. 639

hæredem mulierem inſtituens ea lege vt monialis fiat, ſin minus ad monaſterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes virginem monaſterium ingredi.alleg.104.nu.4. 689

¶ Hæreſis *crimen ſine peculiari commiſſione Vicarius Epiſcopi non punit.alleg.54.nu.85.* 442

hæreſis delictum pertinet hodie ad Inquiſitores, priuatiue ad omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſis propria onis.alleg.40.num.39. 326

hæreſim occultam confeſſus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit.alleg.40.n.19. 322

¶ Hæretici *occulti qualiter dicantur? allegat. 40. numer.8.* 320

hæretici pure occulti poſſunt abſolui non ſolum ab Epiſcopis, quibus ſubſunt, ſed etiam à quolibet Confeſſario per ſuum Superiorem approbato. alleg.40.nu.5. 320

hæretici omnino occulti, & pure mentales non ſunt ipſo iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos ſtatutas. alleg.40.& nu.6. 320

hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari poſſunt, in excommunicationem. & alias pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas, incidunt. allegat. 40. num.10. 320

Digitized by Google

hæretici occulti per accidens, & qui tales probari poſſunt, comprehenduntur in cap. 1. proceſſus Bullæ in Cœna Domini. alleg. 40. num. 11. 321
hæreticus quando dicatur dubius in Fide. alleg. 40. n. 16. 321
hæreticorum filij, ac nepotes non ſunt priuati, nec priuandi beneficijs antea obtentis. alleg. 57. n. 229. 486
hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora facere debeant? alleg. 40. nu. 17. 322
hæreticus mentalis ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, non incidit in excommunicationem propter illum actum. alleg. 40. n. 18. 323
hæreticus pure mentalis non eſt excommunicatus, quamuis per locum dixerit ſe aliquando hanc, vel illam hæreſim credidiſſe, quod melius reſoluitur ſub diſtinctione. alleg. 40. nu. 20. 322
hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum, vel diuitiarũ cupidi ſe hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes, & cum excommunicationem non incurrant, à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt. alleg. 40. nu. 32. & 33. 325
hæretici cuiuſcunque ſectæ excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes aut imprimentes, & ſchiſmatici. alleg. 50. nu. 58. 364
† hæretici ſunt irregulares etiam occulti. 828. 1. e.
† hæreticorum fautores, credentes, & defenſores clericatu habentur indigni. 828. 2. b.
hæreticorum librorum peruerſa dogmata melius eſt ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere. alleg. 90. nu. 3. 628
hæreticorum libri tanquam aſpidum oua ſunt fugiendi. alleg. 90. num. 4. 628
hæreticum patrem reuelare tenentur filij, allegat. 96. num. 56. 657
† hermaphroditus, qui habet vtrũque ſexum pariter, aut præualeret in fœmineo, ordinari non poteſt. 828. 1. a.
¶ Hypothecari non poteſt patrimonium. alle. 19. n. 85. 209
hypothecare non poteſt, qui non poteſt alienare. ibid. nu. 86.
¶ Hiſtriones, buffones, ac ludentes in ſcenis ſunt infames. alleg. 43. nu. 10. 337
¶ Hieroſolymitani fratres capellani à quocunque Catholico Antiſtite ſacros Ordines, etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis tam ſecularium, quàm Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt. alleg. 4. n. 65. 161
hieroſolymitani Ordinis Eccleſiæ, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam ordinario ſunt ſubiectæ. alleg. 74. n. 26. 568
hieroſolymitani Ordinis beneficia à Seminarij contributione eximuntur. alleg. 77. nu. 22. 585
hieroſolymitani Milites ex nouo ipſorum ſtatuto cõprehenduntur ſub decreto Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 15. alleg. 101. nu. 8. 669
hieroſolymitani Milites comprehenduntur ſub decreto Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. c. 19. all. 104. n. 10. 690
hieroſolymitanus Epiſcopus quartum Patriarchalis ſeſſionis locum, & honorem obtinuit. tit. 3. c. 1. n. 8. 101
hieroſolymitana Eccleſia ſi antiquitas ſpectetur omnes ac etiam Romanam videtur antecedere, ibid. nu. 9.
hieroſolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit. par. 1. tit. 3. c. 6. num. 1.
hieroſolyma in medio totius Orbis ſita. ibid. nu. 2.
hieroſolyma mater omnium Eccleſiarum habita. ibid. n. 3.
hieroſolyma quamuis Metropolitanico honore cõdecorata fuerit, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis exempta fuit. ibid. num. 4.
hieroſolymitano Patriarchæ quæ Sedes Epiſcopales ſubiectæ, oſtenditur. ibid. n. 5.
hiſpaniarum Regibus à Romano Pont. priuilegium fuit indultũ eligendi & nominandi Epiſcopos, p. 1. tit. 1. c. 3. n. 7. 11
hiſpaniæ Reges nominandi, & præſentandi Epiſcopos in Eccleſiis Cathedralibus quod ius habeant, oſtenditur. ibid. nu. 29. 14
hiſpaniæ Reges priuilegium nominandi ad Eccleſias Cathedrales à Carolo Magno non acceperunt. ibid. n. 30.
hiſpani omnes, & præcipuè noſtri Luſitani, præſertim dũ pueri, & adoleſcentes ſunt, & mulieres ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt. tit. 2. gloſ. 11. n. 8. 83
hiſpaniarum Rex quamuis ſit patronus Cathedralium in Hiſpania exiſtentium, & præſentet ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem eccleſiis Cathedralibus exiſtentium. alleg. 57. nu. 89. 471
hiſpaniæ, & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias ſcrutari inceperunt. p. 1. tit. 3. cap. 2. nu. 42.
hiſpaniæ Reges ſubiectionem Sedi Apoſtol. debebant ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus. ibid. nu. 65.
hiſpaniæ Regna non recognoſcunt Imperatorem, aliumque Superiorem in temporalibus. ibid. nu. 66.
homicidium voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum eam polluit. alleg. 18. nu. 2. 249
homicidium voluntarium contingens præter opinionem, & caſu fortuito non polluit Eccleſiam. alleg. 18. nu. 3. 249
homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ inculpabile eſt. alleg. 18. n. 17. 250
homicidium ſequutum ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ eccleſiam non polluit. alleg. 18. num. 16. 250
homicidium voluntarium ad effectum vt quis irregularitatem incurrat, illud dicitur, quod eſt illicitum, intentum, & volitum in ſe. alleg. 39. nu. 46. 315
homicidium mandans in perſonam vnius ſi committatur in perſona alterius, nõ incurrit irregularitatem. allegat. 39. num. 52. 316
homicida eſt irregularis, vt neque ad Ordines promoueri poſſit, nec in ſuſceptis miniſtrare. alleg. 39. n. 60. 317
† homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non poteſt. 828. 1. e.
homicidium voluntarium quod dicatur. allegat. 51. nu. 3. 385
homicidia ſui aggreſſoris ad defenſionem vitæ propriæ cum moderamine inculpatæ tutelæ non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis. alleg. 51. nu. 4. 386
homicidium affert nocumentum irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus ſummum eſt. allegat. 51. num. 16. 388
homicidium verum commiſſi dicitur ſi occidatur fœtus poſtquam eſt animatus. alleg. 51. nu. 140. 403
¶ Homo natus ad labores. par. 1. tit. 2. gloſ. 2. nu. 42.
homines vndecunque naſcantur, ſi parentum vitia non ſectẽtur, & Deum rectè colant, honeſti, & ſalui erunt. p. 1. tit. 2. gloſ. 17. nu. 15. 95
hominum ſepulchra ſupra altaria non ſunt erigenda. alleg. 27. num. 27. 243
¶ Honeſtas in veſtium colore maxime requiritur, allegat. 9. nu. 9. 173
honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſcunque regionis, ibid. nu. 2. 172

honeſtas debet eſſe in habitu Epiſcopi, vt non ſint veſtes inciſæ aut diuerſo colore. p. 1. tit. 2. gloſ. 7. nu. 2.
honoris, ſeu poteſtatis nonnulli gradus inter ipſos Epiſcopos à tempore Apoſtolorum, diſtinctè reperiuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur, par. 1. tit. 1. c. 6. nu. 2.
honorare melius eſt, quã honorari, & amare, quam amari. allegat. 45. nu. 18. 344
honor non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificijs, ſed grauitate morum, & actuum honeſtate cognoſcitur, par. 1. tit. 2. gloſſ. 7. nu. 10.
honori reuerentia debetur, non diuitijs, & veſtibus. ibid. n. 15.
hora pro Sacrorum Ordinum collatione, quæ ſit, oſtenditur, alleg. 14. nu. 14. 189
† horti Religioſorum contigui ſubiecti ſint clauſuræ, ac proinde in eos non licet mulieres introducere. 928. 1. a.
¶ Hoſpitalia appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 148. 478
hoſpitalia laicorum Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati ius habent viſitandi, non obſtante quauis exemptione, & immunitate. allegat. 73. num. 3. pag. 561. & alleg. 75. num. 2. 570
hoſpitale nouiter fundatum ipſo fundatore ſuperſtite viſitari non poteſt, niſi habeat formam Eccleſiæ, aut ſit fundatum auctoritate Epiſcopi. alleg. 75. nu. 3. 570
hoſpitale, quod habet formam Eccleſiæ vel altare pro Miſſarum celebratione, ſi eſt fundatum auctoritate Epiſcopi, dicitur locus religioſus, & pius. alleg. 75. nu. 4. 570
hoſpitale quando præſumatur Epiſcopi auctoritate fundatum. alleg. 75. nu. 5. 570
hoſpitalia erecta ſine Epiſcopi auctoritate videri poſſunt per ipſum vtrum omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris. alleg. 57. nu. 7. 571
hoſpitalia, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi viſitare non poſſunt. alleg. 75. nu. 16. 572
hoſpitale magnum Vlixbonenſe toto orbe eſt celeberrimum. alleg. 75. nu. 18. 572
hoſpitalia ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta pia ſunt. allegat. 75. nu. 27. 573
hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta beneficio reſtitutionis in integrum gaudent. alleg. 75. nu. 36. 574
hoſpitalia, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur an gaudeant priuilegio reſtitutionis in integrum. alleg. 75. nu. 38. 575
hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta gaudent immunitate Eccleſiaſtica. alleg. 75. nu. 56. 578
hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtrationem, ſi habeant beneficia annexa, aut reditus, vel prouentus eccleſiaſticos, tenentur ſoluere Seminario. alleg. 77. nu. 6. 585
hoſpitalia, quæ adminiſtrantur à laicis, & in quibus ſunt bona laicorum, quæ data non ſunt in titulum, commendam, ſeu adminiſtrationem, non ſoluunt Seminario. alleg. 77. num. 8. 585
hoſpitale vnius diœceſis habens beneficium annexum, quod eſt alterius diœceſis tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod eſt in diœceſi, in qua ſitum eſt beneficium. alleg. 77. nu. 9. 585
hoſpitalia quæ conferuntur in titulum beneficij intra ſex menſes ab Epiſcopo ſunt conferenda, ſi ad eum ſpectat collatio. alleg. 58. nu. 4. 489
hoſpitalia quando teneantur ad charitatiuum ſubſidium. alleg. 87. nu. 55. 624
¶ Hoſpitalitatem vt Epiſcopus populo exhortetur debet prius ipſe ſeruare. tit. 2. gloſ. 9. nu. 5. 73
hoſpitalitatis opus curare maxime debet Epiſcopus, vt diligenter & fideliter adminiſtretur. alleg. 75. nu. 1. 570
hoſpitalitas laudanda, & amplectenda, & amanda, quia Deum meretur recipere. nu. 2. 73
hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari. ibid. num. 6. 73
hoſpitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipue præfulgere debet. ibid. n. 20. 75
hoſpitalitatis, eleemoſynæ, & cuiuſque beneficij meritum potius in animæ alacritate conſiſtit, quam in doni magnitudine. ibid. nu. 23. 76
† Hoſtilitatis, ſchiſmatis, peſtis, aut exilij tempore dormit præſcriptio contra Eccleſiam. alleg. 132. num. 11. 796
¶ Humilis an ſit ille, qui ſuperni numinis arbitrio, vt debeat praeſſe intelligit, & tamen ex humilitate praeſſe contemnit. tit. 2. gloſ. 2. nu. 25. 48
humilitas ſola eſt officij Sacerdotalis erectio. tit. 2. gloſſ. 13. nu. 8. 89
humilitas eſt cuſtos pudicitiæ, mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam, & ſtabile fundamentum. ibid. nu. 9.
humilitas tutiſſimus eſt omnium virtutum theſaurus. ibidem num. 10.

I

S. IAcobus cum in Hiſpaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam poſtea poſt obitum ſuum ad ſui corporis depoſitionem elegit. p. 1. tit. 3. ca. 8. n. 27. Referuntur doctores de eius aduentu in Hiſpaniam atteſtantes. ibid. nu. 29. Venit tribus aut quatuor annis poſt Chriſti paſſionem antequam cæteri Apoſtoli diuiderentur. ibid. nu. 31. Ad Irienſem portum in Gallecia primum appulit, ibique inſtituit S. Petrum primũ Bracharenſem Epiſcopum ibid. nu. 32. Ad Hieroſolymam rediens ibi palmam martyrij conſequutus fuit anno 44. quo etiam B. Petrus, quem primum Brachara Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt. ibid. numer. 33. Eius martyrij dies 25. Martij fuit, quo & Chriſtus carnem humanam ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo transfertur in diem 25. Iulij, quia illo inuentum fuit eius corpus. ibid. nu. 35.
¶ Ianitor, ſeu Officialis turbam arcendo non ex deliberatione Clericum percutiens poteſt abſolui per Epiſcopum. alleg. 41. num. 22. 330
¶ Ieiunij vtilitates referuntur tit. 2. gloſ. 5. nu. 8. 59
Ieiunium neminem reddit debilem. ibid. nu. 9.
¶ Ieſuitorum Congregatio, Mendicantium Ordinibus annumerata fuit per Pium V. alleg. 77. nu. 20. 585
¶ Ignorantia eſt mater omnium errorum. alleg. 46. num. 4. 346
† ignorantia doloſa ordinati ante legitimam ætatem ex quibus deprehendatur. 834. 2. d.
† ignorantia vacationis beneficij non præſumitur in Epiſcopo. alleg. 126. nu. 48. 777
ignorantiam qui allegat eam debet probare. alleg. 48. num. 6. 349
ignorantia potius præſumitur, quam ſcientia. allegat. 73. nu. 135. 553
¶ Immemorialis temporis probatio quando fit per ſcripturas, & inſtrumenta centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta. allegatio. 72. nu. 38. 545
immemoriale tempus vt poſſint teſtes probare debent eſſe ſaltem ætatis 54. annorum. ibid. num. 37.
immemorialis per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant quod non audierunt, nec viderunt contrarium. ibid. num. 39.

¶ Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit, allegat. 28. num. 27. 252
¶ Illegitimus non poteſt eligi, nec præſentari, allegat. 72. numer. 83. 548
† illegitima abſque diſpenſatione Papa non poteſt de iure in Abbatiſſam eligi. 923. 1. a
illegitimum poteſt Epiſcopus diſpenſando promouere ad Ordines minores, & ad beneficium ſimplex, allegat. 45. nu. 19. pag. 344
illegitimum an poſſit Epiſcopus promouere ad beneficium, quod non iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine ſacrum Ordinem requirit, ibid. nu. 21. 344
illegitimos ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum poteſt Epiſcopus promouere. ibid. nu. 22.
illegitimos ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis poteſt Epiſcopus promouere, ibid. nu. 23.
illegitimum ad beneficium ſimplex, cui eſt annexa acceſſoriè parochialis, poteſt Epiſcopus promouere, ibid. nu. 24.
illegitimus non poteſt diſpenſari ab Epiſcopo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, ibid. num. 28.
illegitimum ad beneficia requirenda ſacrum Ordinem non poteſt Epiſcopus promouere, ibid. num. 30. 345
illegitimum ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis an poſſit Epiſcopus promouere, ibidem nu. 31.
¶ Illiteratus in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus, alleg. 1. nu. 24. 360
illiterati penitus non poſſunt fieri clerici, alleg. 46. nu. 5. 346
illiteratus comparatur cæco, alleg. 46. 346
illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei, nec in ea placere poteſt, alleg. 46. num. 12. 346
illiteratum poteſt Epiſcopus ad Ordines promouere, ſi aliquod principium grammatices habeat, alleg. 46. nu. 13. 346
illiteratus aſinus nuncupari ſolet, & non venit appellatione hominum, alleg. 46. num. 8. 346
illiteratus eſt magis odioſus, quam homicida, allegat. 46. nu. 9. pag. 346
illiteratus dicitur, qui prima grammaticæ rudimenta non didicit, num. 9. ibid.
illiteraturæ defectus eſt omnino indiſpenſabilis, nu. 11. ibid.
illiteratus eſt irregularis, nu. 10. ibid.
illiterato penitus facta beneficij collatio eſt inualida, & irrita, alleg. 63. num. 1. 513
illiterati ſunt incapaces beneficiorum, alleg. 63. nu. 2. 513
illiterato ſed non penitus facta beneficij collatio non eſt ipſo iure irrita, tenetur enim ſub peccato mortali ediſcere, vel illud remittere, aut renuntiare, alleg. 63. nu. 3. 514
illiterati, qui alias honeſtæ vitæ ſunt, quoad obtenta beneficia ob cauſam tolerari poſſunt, alleg. 63. nu. 5. 514
illiteratis poſſunt Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati coadiutores dare, & aſſignare eis partem fructuum pro ſufficienti victu, alleg. 63. nu. 6. 514
illiteratus coadiutores dare non poteſt vicarius ex generali commiſſione, num. 7. 514
illiterato tonſuram conferens Epiſcopus ab eius collatione per annum ſuſpenditur, alleg. 111. nu. 6. 724
¶ Illuſtres & perſonæ egregiæ appellantur Epiſcopi, tit. 1. c. 2. num. 12. pag. 6
Impedientes eos qui victualia, & alia neceſſaria Romam conuehunt excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg. 50. num. 65. 365
† impedientes Eccleſiaſticos Iudices ne ſua iuriſdictione vtantur, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 866. 1. c
¶ Impedimentum omne cenſetur ſublatum, ſi Epiſcopus illud non ignorans ordines contulerit, alleg. 18. num. 8. 199
impedimentum legitimum habens propter quod excommunicatus non poteſt Summum Pontificem adire ſine periculo vitæ, poteſt ab Epiſcopo abſolui alleg. 41. nu. 6. 328
impedimentum iuſtum habet is, qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione, alleg. 41. nu. 7. 328
impedimentum iuſtum quoad hoc cenſetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob ſuam abſentiam damnum notabile accepturos, allegat. 41. nu. 8. pag. 328
impedimentum publicæ honeſtatis vſque ad quartum gradum extenditur, alleg. 51. nu. 174. 405
impedimentum publicæ honeſtatis quando ſimul concurrit cum impedimento affinitatis vtrumque explicite, vel ſaltem implicite in petitione explicandum eſt alleg. 51. nu. 176. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio rato amentium, vel puerorum, alleg. 51. nu. 178. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio celebrato ſub conditione de futuro, antequam adimpleatur conditio, alleg. 51. nu. 180. 406
impedientes eos, qui victualia & alia neceſſaria Romam conuehunt, excommunicantur; alleg. 50. nu. 65. 365
impedimenta falſa denuntians vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur, alleg. 32. nu. 24. 273
impedimentum aliquod cognoſcens inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab alijs, vi denunciationum tenetur manifeſtare, ibidem num. 25.
impedimentum aliquod occultum cognoſcens, ita vt ſolus ipſe nouerit, præcipue ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo non tenetur detegere, ibid. num. 26. 273
impedito non currit tempus, alleg. 72. nu. 139. 553
impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validis & certis oritur in primo gradu, alleg. 51. nu. 182. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non inducitur quando aliquis ficte conſentit, alleg. 51. nu. 183. 406
impedimentum nullum ex ſponſalibus aut matrimonijs metu aut errore perſonæ naſcitur, alleg. 51. nu. 184. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus conditionatis ante aduentum conditionis, alleg. 51. nu. 185. pag. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu, alleg. 51. nu. 186. 406
impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus quacunque ratione irritis, quando ipſa publica ſunt, & nullitas occulta, alleg. 51. nu. 187. 406
impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis non ceſſat, quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu, alleg. 51. nu. 188. 406
† impedimento facti exiſtente an currat præſcriptio contra Eccleſiam. alleg. 132. nu. 12. 796
imperator defenſor & aduocatus Eccleſiæ dicitur, tit. 3. cap. 2. num. 86. 119
imperialis dignitas attenta ſua natura non fuit à Summo Pont. ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium, ibid. nu. 87.
¶ Imperium & principatus nihil aliud eſt præter merum laborem, tit. 2. gloſ. 2. nu. 3. 45
imperij tranſlatione à Summo Pontif. facta ex tunc imperialis dignitas ab illo habetur, & inſtituta dicitur, titul. 3. cap. 2. num. 88. 119
imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendet à Summo Pontif. quam aliud quodlibet regnum, ibidem nu. 89.

imperium transferre in aliquam gentem poteſt Summus Pontif. ibid. num. 92.
imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deoluitur ad Summum Pont. ibid. nu. 93.
† Imprimentes libros abſque licentia Superiorum incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 868. 1. d
¶ Impudicitia quid ſit, p. 1. tit. 2. gloſ. 8. num. 5.
¶ Impunitas eſt incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, & transgreſſionis nutrix. p. 1. tit. 2. gloſ. 12. nu. 5.
¶ Incarceratus, iniuſte, ſemota quacunque conſuetudine in contrarium debet percipere diſtributiones quotidianas, alleg. 53. num. 178. 430
¶ Incendiarij excommunicati & publicati non niſi à Papa abſolui poſſunt, alleg. 50. num. 89. 399
incendiarius dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria incendit alienã, alleg. 51. num. 73. 394
incendiarius ad damna & intereſſe tenetur ſi fuerit lata culpa, alleg. 51. num. 77. 394
incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur, ſi incendium ex ſua nimia negligentia fiat, alleg. 51. nu. 77. 394
¶ Incendium à quibus in dubio emiſſum præſumatur, allegat. 51. num. 78. 394
incendium connumeratur inter caſus fortuitos alleg. 51. num. 74. 394
incendium magnum, quo poſſunt Moniales è monaſterio egredi, tale debet eſſe, vt certum ſit, vel ſaltem probabile, quod niſi Moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant, omnes ſint ſimul morituræ, alleg. 102. nu. 23. 678
¶ Incompatibilitatem inducit commenda perpetua, alleg. 59. num. 4. 491
¶ Incorrigibilis à parte rei dicitur, qui ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci, alleg. 110. num. 14. 719
incorrigibilis ex iuris præſumptione quando quis dicatur, ibid. num. 15.
¶ Indumenta mollia animi mollitiem indicant, par. 1. titul. 2. gloſ. 7. nu 6.
¶ Induſtria perſona electa cenſetur cum ei delegantur cauſæ graues & arduæ, alleg. 84. nu. 12. 609
induſtria perſona quando eſt electa non poteſt quis mandare alieni vices ſuas, ibid. nu. 13. 609
¶ Indulgentia eſt remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimiſſis, conceſſa homini exiſtenti in gratia à Prælato per applicationem theſauri eccleſiaſtici, allegat. 88. nu. 1. 624
indulgentia plenaria eſt illa, qua remittitur tota pœna, alleg. 88 num. 2. 624
indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, ſed eius tantum pars relaxatur, alleg. 88. nu. 3. 625
indulgentiæ carena, quadragena, & ſeptena, quæ ſint, num. 4. ibidem.
indulgentias concedendi poteſtas eſt iuriſdictionis, & non Ordinis, nu. 6. ibid.
indulgentias temporales poteſt concedere Epiſcopus etiam non conſecratus, aut ordinatus, dummodo ſit electus, & confirmatus, num. 7. ibid.
indulgentias concedendi poteſtas penes Papam eſt iure diuino à Deo proxime accepta, penes Epiſcopos vero eſt iure communi & ordinario, num. 8. ibid.
indulgentias plenarias concedendi poteſtas à Papa eſt delegabilis, num. 9. ibid.
indulgentias temporales concedendi poteſtatem Epiſcopus non ſolum ſuo Vicario, verum etiam Clerico demandare poteſt, num. 10. ibid.
indulgentias non poteſt concedere Epiſcopus excommunicatus; denuntiatus ſeu vitandus, num. 12. ibid.
indulgentias valide, ac ſine peccato ſecluſo ſcandalo non præuiſo concedit Epiſcopus dum in mortali peccato exiſtit, nu. 13. ibid.
indulgentiæ temporales, quas Epiſcopus concedere poteſt, quæ ſint, num. 14. ibid.
indulgentias concedere eſt voluntariæ iuriſdictionis, alleg. 88. num. 16. 626
indulgentias pleniſſimas peccatorum ſolus Papa concedit, numer. 46. 363
indulgentias iure proprio nullas inferior Epiſcopo poteſt concedere, num. 17. 626
indulgentias concedit Epiſcopo inferior ex conſuetudine, etiamſi non ſit Presbyter, nu. 18. 626
indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo, vel Archiepiſcopo, ſi exceſſerint numerum taxatum in cap. cum ex eo, de pœnitent. an valeant? num. 22. ibid.
indulgentias Epiſcopus concedere tantum poteſt ſubditis ſuis, num. 23. ibid.
indulgentias pro mortuis non poteſt Epiſcopus concedere, numer. 24. ibid.
indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas lucrantur exteri de proprij licentia, nu. 25. ibid.
indulgentijs, quas alijs conceſſit, frui, & gaudere poteſt Epiſcopus, num. 28. ibid.
indulgentias prætextu generalis commiſſionis Vicarius Epiſcopi generalis concedere nequit, alleg. 54. nu. 90. 441
† indulgentias poteſt concedere Archiepiſcopus per totam ſuã prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat. par. 1. tit. 4. nu. 44
¶ Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, oſtenditur, p. 1. tit. 2. gloſ. 11. num. 2.
inebriari ſolitus ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt, alleg. 28. num. 11. 249
¶ Infamare ſe nemo debet, alleg. 96. nu. 46. 655
¶ Infamia iuris dicitur quando ipſo iure Canonico, vel ciuili imponitur infamia, alleg. 43. nu. 3. 337
infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiam de illa debet conſtare, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur lata fuiſſe. allegat. 43. nu. 16. 338
infamia facti dicitur, cum quis eſt notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues Viros, nu. 17. 338
infamia iuris de iure poteſt eſſe occulta, non ſic infamia facti, alleg. 43. num. 18. 338
infamia iuris non ſolum impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis; infamia vero facti repellit tantum ab obtentis, nu. 19. ibid.
infamia per Principem aboleri poteſt, non ſic infamia facti, num. 20. ibid.
infamia facti contrario facto tollitur, nu. 21. ibid.
infamiæ nota laborant pœnitentes ſolemniter, alleg. 43. nu. 6. pag. 337
infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiam infames de iure Canonico, niſi expreſſe ius Canonicum illam infamiam aboleat, alleg. 43. num. 2. 337
infames ſunt hiſtriones, buffones, ac ludentes in ſcenis, allegat. 43. num. 10. 337
infames iuris vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi, vel conuicti, alleg. 43. nu. 13. 338
infames iuris & facti qui ſint, alleg. 43. nu. 25. 26. 27. & 28. pag. 338
infames tam iuris, quam facti irregulares ſunt, & Ordines eccleſiaſticos ſuſcipere prohibentur, nu. 29. 339
infamis efficitur, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos condemnatus

natus actione furti,num.5. 337
infamis vt quis dicatur infamia iuris,requiritur ſententia declaratoria de crimine famoſo, quod infamet, alleg. 43. numer.14. 338
infames ad beneficia eligi.ſeu præſentati non poſſunt,alleg.72. num.100. 549
† infames infamia iuris omninò ordinari non debent. 828.2.d
† infamis non poteſt in Abbatiſſam eligi. 923.1.c
¶ Inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi, non poſſunt facere concurſum,alleg.60.num.40.pag.499.niſi exempti ſint,& habeant proprium diſtrictum,& Epiſcopalem iuriſdictionem,ibid.num.42.
inferiores Epiſcopo poſſunt ex præſcriptione, conſuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus,alleg.84.nu.5. 608
inferiores Ordinarij etiam exempti,& immediate Sedi Apoſt. ſubiecti non poſſunt excommunicationes pro rebus deperditis dare,alleg.96.nu.12. 652
inferior ab Epiſcopo quando poſſit Clericum percutientem ab excommunicatione abſoluere,alleg.41.nu.32. 330
¶ Infantes diſcretione carentes abſque peccato mort. admitti poßunt ad clauſtra Monialium,alleg.102.nu.32. 684
infans qui conſecretur Epiſcopus recipit characterem, alleg.1. num.29. 149
infanti tonſuram conferens quam pœnam incurrat, alleg.16. num.7. 194
infantes expoſiti, vide Expoſiti infantes.
¶ Infirmus equi perſonaliter diuinis officijs adeſſe non poteſt quotidianas percipit diſtributiones,allegat.53.num.166. pag.429. quod quomodo intelligatur, vide num.167.cum ſeq. 429
¶ Infirmitas eſt cauſa reſignandi beneficium coram Ordinario,alleg.60.num.33. 530
infirmitas lepræ,cuius occaſione Moniales poßunt è monaſterio egredi, poteſt etiam extendi ad quamuis infirmitatem adeo contagioſam,quod ſi ipſius radix foris non eyciatur,citò omnes ipſius monaſterij ſorores interficiet,alleg.102.num.24. pag.678
¶ Informatio de genere nunquam præſtat exceptionem rei iudicatæ,par.1.tit.2.gloſ.17.nu.39.
informationes pro nouitijs volentibus profiteri quomodo ſint faciendæ,alleg.101.nu.41. 672
¶ Infidelis vt incapax præſentari non poteſt ad beneficium, alleg.72.num.80. 548
† infideles,& hæreticis,ab ordinibus repellantur. 828.1.e
infideles ſubijciuntur Summo Pont. etiam quoad poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ,& ad expediendam prædicationem Euangelicam,part.1.tit.3.c.2.nu.32.
infideles immediate ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem habent,itaut per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem,ibid.nu.36.
infideles non poteſt Summus Pont. debellare pro eo quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem,ibid.num.38.
infidelium terras inter Reges Portugaliæ, & Caſtellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pont. Alexander. VI. ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei,ibid.nu.14.
infideles quantumuis ſceleratos non poterit Summus Pont. aut quilibet alius Princeps fidelis, vt pote ipſius imperio non ſubiectos priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica,& dominio rerum ſuarum,ibid.nu.40.
¶ Inhabilitas procedens de iure diuino ſuppleri non poteſt, alleg.2.num.11. 152
inhabilis quis iudicandus eſt ad beneficia ſi talis reperiatur tempore præſentationis,nec prodeſt habilitas ſi ſuperueniat, alleg.72.nu.104. 550
inhabiles ad teſtimonium ferendum vi monitorij tenentur reuelare,alleg.96.nu 62. 657
¶ Inimicitias capitales etiam ſua culpa contrahens propter quas non valet Romam adire,poteſt ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericos per Epiſcopum abſolui,nu.9. 329
inimicitiæ capitales quæ dicantur,ibid.nu.10.
inimicitia capitalis oritur ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorum parte,ibid.num.11.
inimicitiam capitalem inducit accuſatio criminalis,ibid.nu.12.
inimicitiam capitalem inducit ſtatus quæſtio,ibid.nu.13.
inimicitiæ graues quando legitimæ ſint cauſæ propter quas quis reſidere non teneatur in Parochiali,oſtenditur,allegat.53. num.89. 423
inimicitias in Epiſcopatu ortas debet Epiſcopus componere,alleg.79.num.1. 592
¶ Iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas dum non conſtiterit, non poterunt Conſeruatores inhibere iudicibus Ordinarijs ne in illis procedant,alleg.106.num.26. 704
¶ Inops Clericum percutiens quando poſſit ab excommunicatione per Epiſcopum abſolui,alleg.41.nu.23. 330
¶ Inquiſitores Apoſtolici, aut eorum Vicarij, ſiue Commiſſarij in foro conſcientiæ abſoluere non poſſunt occultos hæreticos virtute Extrauag. Clementis VII.alleg. 40. num.26. pag.323
inquiſitoribus Apoſtolicis ſolum in Extrauag. Clementis VII. tribuitur poteſtas,vt poſſint in ſuo auditorio hæreticos accipere ad ſecretam abiurationem,& ſecretas quoque pœnitentias,alleg.40.nu.27. 324
inquiſitores Apoſtolici an hodie extante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini poſſint abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ? alleg.40.nu.28. 324
inquiſitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori abſoluere poſſunt quoſcunque hæreticos, credentes, fautores, &c. non obſtante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto,alleg.40.nu.37. 326
inquiſitores ſunt viri grauiſſimi,& æquiſſimi,ac prudentiſſimi, alleg.40.nu.37. 326
inquiſitores pœnis,& cenſuris contra inobedientes procedere poßunt,alleg.40.nu.51. 327
inquiſitores ſi alicui crimen hæreſis falſo imponant,& innocentes infament,in excommunicationem Papalem incidunt,allegat.50.nu.95. 369
inquiſitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excommunicationem Papalem,alleg.50.nu.121. 372
inquiſitores contra hæreticam prauitatem priuatiue cognoſcunt de blaſphemijs hæreticalibus, & contra conſuetum blaſphemare,& monitum,blaſphemare non ceßantem, alleg.51.nu.89. 396
inquiſitores contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem,& ius inquirendi contra diuinantes,& ſortilegos, quotieſcunque,quæ hæreſim ſapiunt,alleg.51.nu.124. 400
inquiſitoris officium à reſidentia Parochialis non excuſat, alleg.53.num.87. 423
inquiſitores cōtra hæreticam prauitatem habentur in ſuis præbendis,& dignitatibus pro præſentibus,& reſidentibus,non tamen in beneficijs curam animarum habentibus,alleg.53 nu.156. 429
inquiſitores non poſſunt libros damnatos legere, niſi eis ab Apoſtolica Sede,vel per Sacram Congregationem Inquiſitionis fiat facultas,alleg.90.nu.8. 629
inquiſitores omnes hæreticæ prauitatis poßunt procedere, &

ſeuere

ſeuere animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint, alleg. 105. nu. 60. 699

inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt familiam armatam tenere, alleg. 107. nu. 6. 712

inquiſitores contra hæreticam prauitatem non poſſunt cognoſcere de cauſa hæreſis Epiſcoporum, alleg. 112. nu. 14. 732

† inquiſitores officij prætextu pecuniam extorquentes excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt. 867. 1. e

† inquiſitionis officiales occidentes, verberantes, &c. incidunt in excomm. nemini reſeruatam. 869. 2. e

¶ Inſtantia in Curia Romana nunquam extinguitur niſi per ſententiam, alleg. 81. nu. 11. 599

¶ Interſtitia temporum inter vnum, & alterum minorem, quæ debeant concurrere, alleg. 11. nu. 14. 178

interſtitijs temporum ſeruatis Ordines ſunt conferendi, & quare, alleg. 18. nu. 1. 198

interſtitijs diſpenſare poſſunt Abbates cum ſuis ſubditis, quibus Primam tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, ibid. nu. 3.

interſtitijs cum ordinandis poteſt Epiſcopus diſpenſare data aliqua legitima cauſa, ibid. nu. 4.

interſtitijs poteſt diſpenſare Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius, ibid. num. 6. 199

interſtitijs cum ordinando diſpenſare cenſetur Epiſcopus, ſi illum ad Ordines aſſumat, ſciens non elapſum anni curiculum ibid. num. 7.

interſtitijs cum religioſo diſpenſare poteſt Epiſcopus, ibid. numer. 10.

interſtitijs non ſeruatis Epiſcopus ordinans ſubditum nullam pœnam incurrit, ibid. nu. 11.

interſtitijs non ſeruatis Ordines recipiens peccat, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi, ibid. num. 12.

¶ Inſtitutio proprie per quam præſentatus à patrono inſtituitur, dicitur translatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto, alleg. 72. nu. 1. 542

inſtitutio, vt obtineatur requiruntur beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati, & præſentatio facta in tempore, alleg. 72. nu. 2. 542

† inſtitutio authorizabilis præſcribi non poteſt. alleg. 127. numer. 11. 785

† inſtituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici ſex menſes à die deuolutionis, & notitiæ reſeruantur. alleg. 126. nu. 67. 780

inſtitutio, ac inſtituere in beneficijs quibus modis accipiatur in iure, alleg. 72. nu. 172. 556

inſtitutio pro inueſtitura, ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem accipitur, alleg. 72. nu. 173. 557

inſtitutio eſt conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficij auctoritate legitima Epiſcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui eſt à patrono nominatus, & oblatus, alleg. 72. nu. 174. 557

inſtitutio dicitur translatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto, alleg. 72. nu. 175. 557

inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo, ſpecialiter delegari, etiam ante vacationem, nu. 178. ibid.

inſtitutionis nullitas non inficit præſentationem factam per patronos, num. 180. ibid.

inſtitutio authorizabilis præſcriptione acquiri poteſt, nu. 185. ibid.

inſtitutio quod ſpectet ad inferiorem, de conſenſu Epiſcopi, poteſt in ipſa fundatione conditio apponi, nu. 187. ibid.

inſtitutio eſt actus extraiudicialis, & poteſt fieri die feriato, atque extra territorium, & diœceſim, alleg. 72. num. 195. pag. 559

inſtitutio pertinet ad Religioſos in Eccleſijs, quæ pleno iure eis ſubijciuntur, ibid. num. 188. 558

† inſtituere præſentatum ſi nolit Epiſcopus ipſum inſtituit Archiepiſcopus proximus ſuperior. part. 1. tit. 4. nu. 20.

¶ Interamnenſis prouincia in Regno Portugaliæ, ita appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercludatur, loci amænitate celeberrima, p. 1. tit. 3. cap. 8. nu. 3.

¶ Interdictus non poteſt præſentari ad beneficium, alleg. 72. num. 99. 549

interdici non poteſt ciuitas à Sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, aut priuatarum perſonarum ſine ſpeciali Papæ conſenſu, alleg. 50. nu. 42. 363

interdicto loco qui celebrare cogunt in excommunicationem Papalem incidunt, ibid. nu. 101. 370

interdictus iniuſte, vel nulliter ab ingreſſu Eccleſiæ recuperat quotidianas diſtributiones, conſtito de iniuſtitia, vel nullitate, alleg. 53. num. 176. 430

interdicta relaxare non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpeciali mandato, alleg. 54. nu. 96. 443

interdicti tempore an Chriſma confici poſſit? alleg. 31. nu. 22. pag. 267

interdicti tempore Confirmationis Sacramentum conferri poteſt, ibid. nu. 23.

interdicti tempore, & à perſonis interdictis matrimonium abſque peccato mortali contrahi non poteſt, allegation. 32. num. 197. 291

interdicti tempore contrahi poſſunt ſponſalia, ibid. num. 204. pag. 293

interdicti tempore benedictiones matrimoniales fieri probibentur, ibid. nu. 205.

interdictum ad tempus an poſſit ſuſpendere Epiſcopus pro certa feſtiuitate, vel occaſione, alleg. 38. à nu. 1. 307

interdicti tempore ſi Minores Religioſi admittant in ſuis Eccleſijs Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. num. 102. pag. 370

interdictum Sedis Apoſt. violantes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. num. 106.

† interdicti in prolatione poteſt Epiſcopus ipſius effectus diuidere, & limitare, non autem in excommunicatione. 850. 1. e

† interdictum à Papa promulgatum non licet Epiſcopo per ſe vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis. 850. 2. a

† interdicti tempore tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mortalis illi, quibus ex priuilegio, vel à iure conceditur, vt poſſint diuinis intereſſe. 850. 2. b

† interdicto in loco & perſonis interdictis non licet Epiſcopo Ordines conferre etiam primam tonſuram, neque aquam, palmas, vel cineres ſolemniter benedicere. 851. 2. b

¶ Interpretatio illa fieri debet, quæ ſit fauorabilis augmento cultus diuini, alleg. 67. nu. 8. 525

¶ Inuaſorem occidens etiam ex odio, & cum intentione ſumenda vindictæ, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis, alleg. 39. nu. 56. 317

inuaſorem licet occidere pro defendendis proprijs bonis, quando ſunt ordinata, vt media ad conſeruationem vitæ, allegat. 51. num. 6. 386

inuaſorem licet occidere pro defenſione ſui honoris, vel integritate ſui corporis, ibid. num. 7.

¶ Inuentarium illarum rerum debet facere Epiſcopus, quas ipſe ex ipſius patrimonio comparauit tempore, quo Epiſcopatum conſequitur, alleg. 114. nu. 15. 736

inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus, alleg. 12. nu. 16. pag. 182

¶ Inuocatio facta ad id, quod eſt dæmonis natura non ſapit hæreſim, alleg. 51. num. 125. 400

¶ Ioannes

Digitized by Google

¶ Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imp. Carolo V. ſibi oblatum lacrymis, ac omni demque conatu reiecit, tit. 1. gloſ. 2. nu. 24. 43

¶ Irregularis an fiat, ſuſpenſus à Pontificalibus in illis celebrando, alleg. 6. nu. 19. 165

irregularis fit promotus ante legitimam ætatem, & in ſuſceptis Ordinibus miniſtrans, alleg. 16. nu. 11. 194

irregularis, qui celebrauit in excommunicatione, ab Epiſcopo diſpenſari, quando excommunicatio eſt occulta, licet celebratio ſit manifeſta, alleg. 39. nu. 27. 313

irregularis occultus ob reiterationem Baptiſmi poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, alleg. 39. nu. 36. 314

irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum cum Subdiaconatu eodem die ſuſceptos, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, alleg. 39. num. 37. 314

irregularis ob adminiſtrationem in Ordinibus male ſuſceptis, ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, alleg. 39. num. 42. pag. 314

irregularis ob exercitationem Ordinum, quos non habebat, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum, allegat. 39. num. 43. pag. 315

irregularis efficitur quis homicidium committens tranſgrediēdo moderamen inculpatæ tutelæ, alleg. 39. num. 55. 317

irregularis eſt illiteratus, alleg. 46. nu. 10. 346

irregularitatem incurrit promotus per ſaltum, alleg. 47. nu. 2. pag. 347

irregularitas bigamiæ vere ſolo iure Pontificio inducta, alleg. 49. num. 20. 353

irregularitatem incurrit promotus ante legitimam ætatem aſcendendo ad altiores Ordines, alleg. 16. nu. 13. 194

irregularitatem contrahit, qui non expleto anno 24. aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, vel ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſorijs, vel extra tempus ſtatutum, ſuſcepit Ordinem Presbyterij, alleg. 16. nu. 16. 194

irregularitatem non incurrit celebrans ante legitimam ætatem bona fide, credens id ſibi licere; peccat tamen mortaliter celebrando ſciens ſe non habere legitimam ætatem, allegat. 16. num. 21. 195

irregularis non fit defendens proximum vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris, alleg. 51. num. 10. 387

irregularis non poteſt præſentari cum non valeat ad Ordines promoueri, & collatio ſeu proviſio de beneficio illi facta ſit nulla, alleg. 72. nu. 82. 548

irregularis quando fiat digito carens, alleg. 42. nu. 18. pag. 333 Et pollicis parte carens, ibid. num. 20. Et habens faciem deformem num. 25.

irregularis non eſt digito illo carens, qui medius eſt, ibid. num. 21. nec digitos ſenos habens in manibus, ibid. num. 21. nec carens oculi ſiniſtri ſine canonis virtute viſiua, ſi tanta polleat virtute in dextero, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem nu. 32. 334

irregularitatem inducit naſi abſciſſio, ibid. nu. 33. 334

irregularis eſt auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa, ibid. nu. 39. pag. 334. Et podagra, vel ſcabie laborantes, ſi nimiam inducant deformitatem, ibid. num. 44. pag. 335. Et paralyſi, vel appoplexia laborantes, num. 45. pag. 335

¶ Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, par. 1. tit. 2. gloſ. 2. nu. 3.

irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus vt virtutes omnes in eo comprehendantur, ibid. nu. 9.

¶ Iudex eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus in quo clericus fuit repertus ſit conueniens, alleg. 12. nu. 16. 182

Iudex eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ Iudicis ſecularis in clerico, par. 2. alleg. 12. nu. 36.

iudex rerum ſuſpendens intra Eccleſiam eam polluit, part. 3. alleg. 28. num. 25.

iudices ſeculares tenentur Inquiſitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi, par. 2. alleg. 40. nu. 49.

iudex ſecularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitorum, nec de crimine illo cognoſcere poteſt, alleg. 40. nu. 50. 327

iudices ſeculares, qui eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, quique eccleſiaſticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur, allegat. 50. num. 72. pag. 366

iudices ſeculares, qui ſe interponunt in cauſis capitalibus ſeu criminalibus contra eccleſiaſticas perſonas excommunicantur in Bulla Cœnæ, §. 19. alleg. 50. num. 76. 366

iudex decretum, quod interloquendo pronuntiauit, mutare ſeu emendare poteſt non ſolum ſemel ſed millies, alleg. 54. num. 51. 439

iudices laici omnino prohibiti & incapaces ſunt ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt, alleg. 84. nu. 17. 609

iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua, poſſunt cognoſcere de incidentia, alleg. 84. num. 18. pag. 609

iudex Eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incompetens eſt, poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in eccleſiaſticam, quæ coram eo vertitur inciderit, allegat. 84. num. 19. pag. 609

iudex ſecularis cognoſcens de cauſa ciuili hæreditatis, an poſſit decidere quæſtionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale, alleg. 84. nu. 20. & 21. 610

iudex criminalium cauſarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoſcere poſſunt, alleg. 84. num. 22. 610

iudices alij dicuntur competentes ſimpliciter, alij incompetentes prorogabiles tamen, alij incompetentes, & improrogabiles, alleg. 84. nu. 23. & 24. 610

iudex Eccleſiaſticus an poſſit cognoſcere de incidentibus ſolum ad deciſionem cauſæ principalis. alleg. 84. nu. 25. 610

iudices laicis de quæſtione facti circa ſpiritualia: cognoſcere non poſſunt alleg. 84. nu. 31. 613

iudices ſeculares de cauſa matrimonij ſeu natalium, etiam ſummarie cognoſcere non poßunt, alleg. 84. nu. 32. 613

iudices ſeculares etiam ſuper poßeſſorio matrimonij cognoſcere non poßunt, alleg. 84. nu. 34. 613

iudex in cauſa propria poteſt eſſe Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta, et rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ, alleg. 87. nu. 6. 621

iudex eccleſiaſticus adeundus eſt in cauſa commiſſa Clerico & laico, ſi ab eorum ſententia appellari contingat, alleg. 108. num. 9. 715

iudex Eccleſiaſticus laico delegare poteſt cauſas ciuiles & temporales Clericorum, non tamen generaliter, alleg. 108. numer. 7. 715

iudex Eccleſiaſticus ex proterua ſecularis negligentia, & remiſſione offenſarum poteſt cognoſcere. p. 1. tit. 3. c. 2. nu. 54.

¶ Iudicans iuſte, miſericordiam cum iuſtitia ſeruat, p. 1. tit. 2 gloſ. 12. num. 19.

¶ Iudicium proprio poſt litem conteſtatam dicitur, alleg. 39. num. 31. 314

iudicium poſſeſſorium pro honore competit, alleg. 78. num. 40. pag. 591

¶ Iurans reſignare beneficium, vel procuratorem conſtituere ad reſignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non poteſt compelli reſignare cum effectu, imò procuratorem re-

reuocare

uocare valebit, alleg.19.nu.46. 206

iurans ſe Titio ſoluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem ſit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopalibus, alleg.19.num.51. 206

iurans falſum putans eſſe verum quando peccet, allegat.51.nu.20. 388

iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij, & perfectionis, venialiter tantum peccat, iurans tamen ſe nunquam illud facturum, mortaliter peccabit, alleg.53.nu.31. 416

iurare facientes illicita, vel de obſeruandis ordinationibus, & ſtatutis contrarijs decretis Concilij Trid. in excommunicationem Papalem incidunt, alleg.50.nu.159. 374

¶ Iuramentum *vt licitum & honeſtum ſit, tres comites habere debet, alleg.51.nu.17.* 388

iuramentum promiſſorium cui deeſt veritas, an ſemper inducat peccatum mortale? alleg.51.num.21. 389

iuramenti promiſſorij violatio in re leui, & parua ſolum inducit peccatum veniale, alleg.51.nu.22. 389

iuramentum factum de non acceptando Epiſcopatu an ſit validum, alleg.53.nu.27. 415

iuramenta illa non ſunt obligatoria, quæ melioris boni fuerint directe impeditiua, alleg.53.num.28. 415

iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario ſine mandato ſpeciali, alleg.54.nu.109. 443

iuramentum in ſupplementum probationis non præſtatur in cauſa matrimoniali, alleg.84.nu.10. 609

iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia, non continet ſolita alienari, alleg.95.nu.30. 644

iuramentum in rebus & perſonis alicuius momenti ſolus Papa relaxat, commutat, & interpretatur, allegat.50.num.37. pag.363

¶ Iuriſdictionis *poteſtas quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro, p.1.titul.1.c.1.nu.18.* pag.4

iuriſdictio non eſt neceſſaria coniuncta vt naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali, nu.23. pag.4

† *iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum poteſt Archiepiſcopus exercere in concernentibus totam prouinciam par.1 tit.4.num.31.*

† *iuriſdictionem in prouincia poteſt exercere Archiepiſcopus conſuetudine ſibi permittente. ibid.nu.36.*

† *iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi* Suffraganei *exercere non poteſt Archiepiſcopus, ibid.nu.50.*

† *iuriſdictionem poteſt exercere Archiepiſcopus, & vacante ſede Metropolitana Capitulum, ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicus eſt in ſacris, &c. ibid.nu.54.*

† *iuriſdictionem eo ipſo quod Epiſcopus exercet in vna parte diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi dictam iuriſdictionem quoad alias partes in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem. alleg.123.num.36. pag.763*

† *iuriſdictionem ſuam de iure communi Epiſcopus poteſt exercere in quacunque parte ſeu loco ſuæ diœceſis.* 906.1.c

† *iuriſdictio temporalis alicuius loci competens Epiſcopo non cenſetur reſeruata reſeruatorio fructuum Epiſcopatus. allegat.120.nu.12.* 750

† *iuriſdictio in dubio cumulatiue, & non priuatiue quæſita iudicatur. alleg.124.numer.1.pag.764. & quando priuatiue quæſita vel data iudicanda ſit. ibid.nu.5.*

† *iuriſdictio quando priuatiue data eſt alicui iudici, an poſſint ſubiecti ſine eius conſenſu alterius iudicis iuriſdictionem prorogare, ibid.nu.7.*

† *iuriſdictio, & iura Epiſcopalia poſſunt per Romanum Pont. priuilegio concedi alijs quam Epiſcopis. alleg.127.num.1. pag.784*

† *iuriſdictio & iura Epiſcopalia etiam cum territorio præſcribi poſſunt ab inferioribus, ibid.nu.3.*

† *iuriſdictio Epiſcopi non præſcribitur per iuriſdictionales actus ab alio factos nomine ipſius Epiſcopi. ibid.nu.6.*

† *iuriſdictio, & poteſtas ſpecialis alicui communicata intelligitur accumulatiue non vero priuatiue reſpectu illius, qui Ordinariam de iure habet, ibid.nu.16.* 785

† *iuriſdictio priuatiue ab Epiſcopo præſcribi non poteſt quin ſaltem penes eum remaneat habitus, licet actus ſit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Epiſcopum, ibid.numer.9.* 786

† *iuriſdictio contentioſa eſt illa quæ redditur in inuitos, voluntaria verò, quæ in volentes exercetur. allegat.126.num.4. & 5.* 769

iuriſdictionem cōtentioſam extra ſuam diœceſim quando exercere poſſit Epiſcopus. alleg.6.nu.18. 165

iuriſdictionis poteſtas in Epiſcopis quæ ſint, oſtenditur, titul.1. cap.1.num.11. pag.3

iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nullique diœceſano ſubditi poſſunt remittere denunciationes, alleg.32.nu.30. pag.274

iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimonijs ſuorum ſubditorum, alleg.32.num.121. 283

iuriſdictio eadem penes duos in ſolidum eſſe non poteſt, allegat.54.num.31. 437

iuriſdictio Ordinaria ea dicitur quæ à lege datur, & deſcendit, alleg.54.num.32. 437

iuriſdictio Ordinaria perpetua eſt, allegat.54.nu.33. 437

iuriſdictionem Eccleſiaſticam tam voluntariam, quàm contentioſam in omni parte diœceſis exercere poteſt Epiſcopus, alleg.80.num.3. 596

iuriſdictionem in Laicos habet Epiſcopus in concernentibus pietatem & officium charitatis, alleg.82.nu.1. 600

iuriſdictio quando Iudici Ordinario à lege ſeu Principe committitur, quæ aliàs ſemota commiſſione ei competebat, adiecta clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis, & ſimiliter, Et delegata, alleg.92.nu.8. 632

iuriſdictio, quæ abſolute conceditur per illa verba, auctoritate Apoſtolica, ſeu tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, eſt delegata, licet fiat circa illa ad quæ aliàs Epiſcopus iuriſdictionem habebat, alleg.92.nu.10. 633

iuriſdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatum, vel etiam auctoritate noſtra, Ordinaria, & delegata eſt, alleg.92.num.11. 633

iuriſdictio quando Epiſcopo conceditur, cum remotione obſtaculi exemptionis, aut priuilegiorum, Ordinaria reſtituta cenſetur, alleg.92.nu.15. 633

iuriſdictio Epiſcopali ſpecialiter conceſſa ſimpliciter tamen nulla adiecta clauſula, ſi non perſonæ, ſed muneri, aut dignitati perpetuò detur, Ordinaria eſt, alleg.92.nu.16. 634

iuriſdictionem rerum eccleſiaſticarum habet Vicarius Epiſcopi, alleg.54.nu.134. 445

iuriſdictio Vicarij ab Epiſcopo reuocari poteſt, ibid.num.145. pag.446

iuriſdictionem exercere non poteſt Vicarius à Capitulo Sede Vacante, ſi ſuſpenſionis cenſura ſit irritum, ibidem numero 180. 450

iuriſdictio vbicunque competit alicui reſpectu certæ qualitatis debet ante omnia eidem de illa qualitate conſtare, alleg.106 num.19. 703

iuriſdictio ordinario ſine territorio ſubſiſtere non poteſt, allegatione

gatione 107. num. 5. 712

¶ Iura duo quando concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis debet talis perſona habere duas voces. alleg. 62. num. 26. 512

† ius inſtituendi ob negligentiam Prælati in inſtituendis præſentatis etiam idoneis non deuoluitur ad proximum ſuperiorem, ſed patronus legitimo tempore præſentans poteſt interpellare Epiſcopum pro inſtitutione facienda, alleg. 126. num. 19. 771

† ius conferendi quando ſpectat ſimul ad Epiſcopum & Capitulum, qui inter ſe prouiſionem diuiſerunt per turnos, ſi Capitulum in ſuo turno non confert intra tempus à Iure ſtatutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum, ibid. nu. 77. 782

† ius ad rem conſiderabile non tribuit oppoſitio facta in concurſu Parochialis vacantis. 886. 2. c

† iura Epiſcopalia ardua, & quæ ſolis Epiſcopis reſeruantur, præſcribi poſſunt ab inferioribus, ſecus in reſeruatis Ordini, alleg. 127. nu. 7. & 8. 784

† iura Epiſcopalia præſcripta non competunt præſcribenti accumulatiue cum Epiſcopo, ſed priuatiue, ibid. nu. 14. 785

ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam poſſeſſionem, alleg. 69. nu. 17. 529

¶ Ius naturale, gentium aut diuinum poſitiuum ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ſummo Pont. nu. 45. 115

¶ Ius Canonicum ſtudentes eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes, alleg. 55. num. 26. 457

ius Canonicum docentes tunc percipiunt fructus præbendarum ſuarum, cum conducti ſeu ſalariati docent, aut ratione ſtipendij ſeu Cathedræ, quam habent, ibid. nu. 27.

ius Canonicum docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent, quandiu docuerint, ibid. nu. 32. p. 311. Et non tenentur licentiam ab Epiſcopo obtinere, ſicut ſtudens, ibid. numer. 33. 458

¶ Iuſpatronatus ad Reges & alios Principes ſpectans non comprehenditur in reſeruationibus, quæ per regulas Cancellariæ factæ ſunt, tit. 1. c. 3. nu. 32. 15

iuſpatronatus ex cauſa dotationis, fundationis, vel conſtructionis alicui reſeruare ſpeciali conceſſione non poteſt Vicarius, alleg. 54. nu. 74. 442

iuriſpatronatus donationi decretum, ſeu auctoritatem interponere ſine ſpeciali mandato non poteſt Vicarius Epiſcopi, alleg. 54. num. 75. 442

iuſpatronatus ad aliquem Regem vel Principem pertinens non cenſetur derogatum, niſi ſpecialis de illo mentio fiat, alleg. 57. num. 87. 471

iuſpatronatus mixtum quando cadat ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg. 57. nu. 144. 478

iuſpatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concurſum pro ea vice, alleg. 60. nu. 20. 498

iuſpatronatus eccleſiaſticum tam per laicos, quam per Clericos tribus potiſſimum modis acquiritur, ſcilicet fundatione, conſtructione, & dotatione, alleg. 70. nu. 1. 533

iuſpatronatus ex conſtructione quando acquiratur, alleg. 70. num. 1. 533

iuſpatronatus non acquiritur ex ſola reparatione, ſeu refectione Eccleſiæ, niſi de nouo conſtruatur, alleg. 70. nu. 6. 533

iuſpatronatus vt ex reparatione acquiratur, totalis Eccleſiæ funditus dirutæ reſtauratio requiritur, alleg. 70. nu. 7. 533

iuſpatronatus vt acquiratur ex dotatione de nouo facta, debet conſtare dotem primam fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe, alleg. 70. nu. 14. pag. 533. & vide verbo Dotare dicitur.

iuſpatronatus ex dotis augmento non acquiritur, alleg. 70. numer. 15. 533

iuſpatronatus præſcriptione, vel conſuetudine poſſunt laici acquirere, alleg. 70. num. 17. 534

iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, & dotatione acquiritur, interueniente auctoritate, & conſenſu Ordinarij, non aliàs, alleg. 70. nu. 20. 534

† iuſpatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & ſimilia licet non emantur nec transferantur aliquo temporali dato, ſunt tamen in commercio quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur & retinentur, alleg. 127. num. 5. 784

iuſpatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transferri poteſt, alleg. 71. nu. 1. 536

iuſpatronatus ſucceſſione transfertur, quando cum vera Vniuerſitate venit, ideſt, cum hæreditate, in qua quis ſuccedit, alleg. 71. nu. 2. 536

iuſpatronatus cum vera Vniuerſitate ad hæredes tranſmittitur, ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, alleg. 71. nu. 3. 536

iuſpatronatus hæreditate vendita alicui Villa, vel Caſtro annexum, an in emptorem tranſeat? alleg. 71. nu. 7. & 8. 536

iuſpatronatus in fideicommiſſarium, cui reſtituta eſt hæreditas, non tranſit ſed remanet penes hæredem, all. 71. n. 9. 536

iuſpatronatus, vbi cum Vniuerſitate, ſiue cum hæreditate trãſfertur, non requirit Epiſcopi conſenſum, ſecus vero ſi de per ſe transferatur, alleg. 71. nu. 10. 536

iuriſpatronatus translatio in Eccleſiam, ſeu locum religioſum valet ſine Epiſcopi conſenſu, alleg. 71. nu. 11. 537

iuriſpatronatus translatio in laicum ſine Epiſcopi conſenſu fieri non poteſt, alleg. 71. nu. 12. 537

iuſpatronatus per donationem de vno in alium tranſit, alleg. 71. num. 20. 537

iuſpatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit, alleg. 71. nu. 21. 537

iuſpatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, niſi de eo ſpecifica fiat mentio, alleg. 71. nu. 22. 537

iuriſpatronatus donatio ſi fiat à laico in laicum, neceſſario interuenire debet Epiſcopi conſenſus, alleg. 71. nu. 23. 537

iuſpatronatus per permutationem de vno in alium transferri poteſt, quod ſi fiat in laicum, Epiſcopi conſenſus requiritur, ſecus vero ſi in Eccleſiam, aut Clericum nomine Eccleſiæ, alleg. 71. nu. 31. 537

iuſpatronatus de vno in alium per venditionem veræ Vniuerſitatis, cui inſeparabiliter adhæret, transferri poteſt, alleg. 71. num. 33. 538

iuſpatronatus ſub bonorum generalitate vendi, ſeu alienari poteſt, alleg. 72. nu. 34. 538

iuſpatronatus de per ſe vendi non poteſt, tunc enim patronus vendens ſuo iure priuatur, & Eccleſia remanet libera, allegat. 71. nu. 34. 538

iuſpatronatus ſicut principaliter vendi non poteſt ita nec actio ad ipſum, alleg. 71. num. 37. 538

iuſpatronatus annexum Villæ, vel Caſtro, tranſit cum ipſa Villa, vel Caſtro dato in dotem, alleg. 71. nu. 38. 538

iuſpatronatus transfertur cum Vniuerſitate, vel Villa, cui eſt annexum, data in feudũ, vel emphyteuſim, all. 71. n. 41. 538

iuriſpatronatus vno fructu præſcripto, putà præſentationis vtilitatis, aut alterius honoris, non intelliguntur præſcripti alij fructus, quorũ vſus non eſt præſcriptibilis, all. 71. n. 43. 538

iuſpatronatus vt præſcribatur, quod tempus requiratur, alleg. 71. num. 44. 539

iuriſpatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet eſſe, qui ex authentico documento, & alijs à iure requiſitis oſtendatur, alleg. 72. num. 20. 544

iuſpatronatus probatur ex fundatione, vel donatione per antiquiſſimum temporis curſum, alleg. 72. nu. 28. 544

iuſpatronatus ex fundatione probatum præſumitur, probata immemoriali licet hoc non appareat, allegat. 72. num. 29. 544
iuſpatronatus plene probatur ex pluribus enuntiatiuis antiquorum inſtrumentorum à centum annis, & circa, etiamſi enuntiatiuæ haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis, alleg. 72. nu. 40. 545
iuſpatronatus etiam ſecundum iuris diſpoſitionem probari poteſt, alleg. 72. nu. 42. 545
iuſpatronatus per famam, concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione, probari poteſt, alleg. 72. nu. 43. 545
iuſpatronatus in dubio præſumitur ex fundatione, dotatione, vel conſtructione, alleg. 72. nu. 45. 545
iuſpatronatus non probatur ex certo ſubſidio alicui tanquam patrono præſtito, alleg. 72. nu. 46. 546
iuſpatronatus ex vſurpatione præſumitur in potente, alleg. 72. num. 61. 547
iuſpatronatus in Vniuerſitatibus etiam paruis ex vſurpatione acquiſitum præſumitur, alleg. 72. num. 62. 547
iuſpatronatus vſurpatio non præſumitur, niſi conſtet de doloſa occupatione, cuius contrarium in perſona potenti, magnate, vel Vniuerſitate cenſuit Sacra Congregatio, & Rota Romana, alleg. 72. nu. 63. 547
iuſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum non præſumitur, ſi non totius vniuerſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur, alleg. 72. num. 64. 547
iuſpatronatus priuatorum non admittit præſumptionem vſurpationis, alleg. 72. nu. 66. 547
iuſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporalis loci, vbi fundatum eſt, allegat. 72. num. 67. 547
iuſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronum ſpatio quadraginta annorum cum titulo colorato, alleg. 72. num. 69. 547
iuſpatronatus Eccleſiaſticum quod dicatur, alleg. 72. nu. 128. 551
iuſpatronatus quando eſt commune, & laici, & eccleſiaſtici, omnes ſimul ratione communionis habent ſemeſtre ad præſentandum, alleg. 72. nu. 131. 553
iuſpatronatus mixtum, licet quoad priuilegia, & commoda dicatur Eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale, alleg. 72. nu. 132. 553
iuriſpatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de Eccleſiaſtico, alleg. 72. nu. 133. 553
iuſpatronatus Clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali, alleg. 72. num. 153. 555
¶ Iuſtitiæ rigor ſub iuſto moderamine temperandus, titul. 2. gloſ. 12. num. 12. 86
† iuſtitiam facere recuſantes poſtquam fuerint admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis. 864.2.c

L

LAbor, ac ſudor cuiuſcunque virtuoſe operantis, & in Repub. auxilium afferentis remunerandus eſt. 912.1.c
¶ Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſorijs ſui Prælati Primam tonſuram accipiens ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt, alleg. 8. nu. 8. 170
laicus proprium habet Epiſcopum tum reſpectu ſpiritualiū, & annexorum, tum pro ſuſcipiendis Ordinibus, all. 8. n. 9. 170
laicus communi errore habitus pro Sacerdote de parochi licentia valide matrimonio aſſiſtit, alleg. 32. nu. 104. 281
laicus qui Eccleſiaſticum relegauerit, aut proſcripſerit, & qui proſcriptionem ſcripſerit incidit in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 114. 371
laicus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius, alleg. 54. nu. 4. 434
laicus poteſt conſtitui Vicarij aſſeſſor, & conſultor, etiam in cauſis criminalibus contra clericos, alleg. 54. nu. 7. 434
laicus vti miniſter iudicis Eccleſiaſtici cum aſſiſtentia alicuius Clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum, allegat. 54. num. 8. 434
laicus poteſt deputari Vicarius Epiſcopi tantum in temporalibus, alleg. 54. nu. 9. 434
laicus poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius ex diſpenſatione Summi Pontificis, alleg. 54. nu. 10. 434
laici quare conſuetudine non poſſint in electionibus Epiſcoporum vocem habere, & poſſint iuſpatronatus acquirere, allegat. 70. nu. 18. 435
laicus eſt incapax beneficiorum, etiamſi incedat in habitu & tonſura, & communiter reputetur Clericus, allegat. 72. numer. 73. 548
Laicus non poteſt præſentari ad beneficium, quamuis ſtatim poſtea ſumpſerit Clericatum, quia Ordo debet neceſſario præcedere, alleg. 72. nu. 77. 548
laicos poteſt cogere Epiſcopus, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publice ab incolis vendi ſolent, alleg. 82. nu. 5. 600
laici charitatiuum ſubſidium ſoluere non compelluntur, alleg. 87. num. 40. 622
laico non poteſt demandari ab Epiſcopo poteſtas concedendi indulgentias, alleg. 88. nu. 11. 625
laici ſuperiores pro feſtorum obſeruatione poſſunt etiam ſtatuere, & pœnas violantibus imponere, allegat. 105. nu. 42. 697
laicos percutientes Monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum ſuperior, nu. 54. 698
laicus etiam coniunctus cum Clerico de cauſa criminali Clerici cognoſcere non poteſt, alleg. 108. nu. 2. 714
laici a communi vita primum recedere cœperunt, allegat. 114. num. 2. 734
† laici in cauſis in quibus contra eos Iudex Eccleſiaſticus competens eſt, an poſſit in alium Iudicem Eccleſiaſticum, ſine diœceſani voluntate conſentire, alleg. 122. nu. 6. 756
¶ Lapides Altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum poteſt Epiſcopus vendere, non tamen in ſordidos vſus conuertere, alleg. 64. num. 14. 516
lapides ſeu columnæ, quibus littera inciſæ ſunt probant confinia, alleg. 72. num. 52. 546
† lapides, ſiue alia ornamenta Eccleſiarum, ſubripientes incurrunt excommunicationem Papalem, 862.2.a
¶ Lectio Sacræ Scripturæ in ijs Eccleſijs haberi debet, in quibus præbenda, aut præſtimonium pro lectoribus deputatum reperitur, alleg. 56. nu. 1. 456
lectio Sacræ Scripturæ in monaſterijs Monachorum, vbi id commode fieri poteſt, haberi debet, ad quod per Epiſcopum ipſi Regulares compelli poſſunt, nu. 16. 456
lectio Sacræ Scripturæ in conuentibus Regularium poteſt haberi abſque licentia ſeu examine Ordinarij, numero 27. 457
lectiones, quas Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis, alleg. 105. nu. 35. 696
¶ Legitimati per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatum habiles dicuntur, alleg. 1. nu. 33. 149
legitimatio quæ fit per ſubſequens matrimonium, iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis. nu. 34. 149
legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere ad Cardinalatus celſitudinem, nu. 35. 149
¶ Legatus de latere inſignijs & ornamentis Romani Pontificis vti poteſt, tit. 3. c. 1. num. 33. 104

legatus à latere, & Nuntius Apoſtol. excommunicationes pro rebus deperditis concedere poſſunt, allegat. 96. numero 11. 652

legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum ſubſidium ab Eccleſijs Prouinciæ ſibi delegatæ, allegation. 87. num. 16. 621

legatus non poteſt conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate propria, allegat. 58. num. 14. & ſeq. 490

legatus à latere poteſt beneficia ſuæ prouinciæ, quæ conferre valet, ex cauſa rationabili & legitima vnire, alleg. 66. nu. 4. 521

legati nati, vel à latere poſſunt viſitare ex officio legationis ſibi à Sede Apoſtolica demandatæ, alleg. 72. nu. 21. 563

legatus de latere abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt, alleg. 112. nu. 3. 730

¶ Legatum quodcunque pium ad certum vſum relictum in alium pium Epiſcopus commutare poteſt ob cauſam, quæ ſuo iudicio videatur iuſta cum hæredis conceſſu, alleg. 83. nu. 6. 605

legatus vſus quando non poteſt adimpleri, in alium pium per Epiſcopum commutari poteſt, alleg. 83. num. 8. 606

legata res, quæ pro vſu deſtinato impedimento iuris, vel facti deſeruire non poteſt, auctoritate Epiſcopi in alios pios vſus commutari valet, alleg. 83. nu. 9. 606

legatum factum pro conſtruendo monaſterio in loco campeſtri, quod conſtrui prohibet Concil. Trid. poterit Epiſcopus commutare, alleg. 83. nu. 11. 606

legatum quando eſſet factum ad aliquem vſum non ita neceſſarium, poteſt per Epiſcopum in alium pium magis neceſſariũ commutari, alleg. 83. nu. 12. 606

legatum factum Eccleſiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Epiſcopi in alium fructuoſum, & conſimilem pium vſum, alleg. 83. num. 13. 606

legatum vbi non reſpicit certam perſonam, & cauſam, non poteſt per Epiſcopum commutari, alleg. 83. nu. 16. 606

legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in Hoſpitalibus, alleg. 83. num. 20. 606

legatum quando relinquitur alicui perſonæ determinatę vt matrimonium ineat, ſere certum eſt deberi ſi religionem ingrediatur, alleg. 83. nu. 27. 607

legatum relictum ſub hac forma, lego tibi mille ſi nubas, centum vero ſi religionem ingrediaris, an mille debeantur monaſterio? alleg. 83. nu. 28. 607

† legatum ad pias cauſas peti poteſt, ſi hæres differat adire hæreditatem, aut illam repudiet. 909. 1. a

† legatum conceptum ſub nomine appellatiuo dignitatis in dubio regulariter tranſit in ſucceſſorem, alleg. 116. nu. 4. 741

† legatum relictum reſpectu Eccleſiæ cenſetur pium, reſpectu vero perſonæ, ſeculare, ibid. nu. 9. 742

† legatum Epiſcopo relictum à propinquo præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ, ibid. nu. 12.

† legatum relictum Epiſcopo ab extraneo valde amico præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ, ibid. num. 17. 743

† legatum quando in dubio alicui relinquitur ſub nomine proprio, ſolum habetur reſpectus ad perſonam, ibid. num. 3. 741

† legatum factum Eccleſiæ, quam in ſpecie non expreſſit defunctus, non erit inualidum. 909. 1. c

† legata ad pias cauſas non ſubijciuntur ſolemnitatibus iuris ciuilis, quibus cætera legata ſunt ſubiecta. 909. 1. c

legatum quando alicui factum eſt eo adiecto vt illo contentus nihil amplius petat, eo ipſo quod acceptat, videbitur debito renuntiaſſe, alleg. 86. nu. 31. 618

legatarios poſſunt Epiſcopi, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, cogere ad exequendas pias diſpoſitiones, etiamſi exequutores ſint exempti à ſua iuriſdictione, vel officiales S. Inquiſitionis.

legata facta pro Magiſtro grammatices, qui pueros pauperes edoceat, poſſunt applicari Seminario cum onere erudiendi pueros ſicut teſtator iuſſit, alleg. 76. nu. 11. 585

¶ Leproſus promoueri non debet, alleg. 42. nu. 49. 335

¶ Lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & zelus rectitudinis ſine manſuetudine non debet inueniri, tit. 2. glo. 12. num. 20. 87

¶ Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis qua dicatur, oſtenditur tit. 1. cap. 1. nu. 15. 4

lex conſtituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum perſonarum, & eſt nulla, tit. 2. gloſ. 17. num. 21. 96

lex abſque temporis præfinitione pœnam imponens cenſetur illam perpetuò infligere, alleg. 17. nu. vlt. 198

legem condendi poteſtas ſoli Principi competit, alleg. 50. numer. 33. 363

lex Canonica in foro ciuili ſeruanda eſt, quando agitur de peccato, tit. 3. c. 2. num. 96. 120

† legibus per fundatorem beneficij ſibi porrectis ſi Epiſcopus ſine legitima cauſa conſentire deneget, poterit fundator recurrere ad ſuperiorem, qui eum cogat ad conſentiendum; vel ſi contumax ſit, ipſe ſuperior conſentiat. 895. 2. a

† leges illas per fundatorem ſibi porrectas poterit Epiſcopus reijcere, quæ vel natura impoſſibiles ſunt, vel turpes, vel contra ſubſtantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium, ibid.

† lex fundatoris, qua mandatur puerum, quinimo infantem inſtitui in beneficio, eſt toleranda, ibid.

¶ Libido ſæuus criminum ſtimulus eſt, tit. 2. gl. 8. nu. 4. 75

¶ Liber in quo coniuges, teſtes, dies, mors, & annus à Parocho ſcribuntur, mortuis teſtibus & Parocho plene probat Matrimonium contractum, alleg. 32. nu. 175. 289

liber Baptiſmi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo idem liber ſit faciendus, alleg. 32. nu. 176. 289

liber Curatorum probat mortem, excommunicationem, & ſepulturam, alleg. 32. nu. 177. 289

libri viſitationum non ſufficiunt ad probandum iuſpatronatus, alleg. 72. num. 48. 546

librorum ſana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs eos abducit, alleg. 90. nu. 1. 628

libri impij Religioniq; noxij ſunt apti ad diſſenſiones & tumultus excitandos, alleg. 90. nu. 2. 628

librorum hæreticorum peruerſa dogmata melius eſt ignorare, quàm per experientiam in aliquem laqueum erroris inquirere, alleg. 90. nu. 3. 628

libri hæreticorum tanquam aſpidum oua ſunt fugiendi, alleg. 90 num. 4. 628

libros prohibitos non ſatisfaciunt illos comburendo, ſed neceſſariò eos deferre debent Superiori, allegation. 90. num. 5. 628

libri in Vrbe imprimi non poſſunt abſque examine, & approbatione in ſcriptis Vicarij, & Palatij Apoſtolici Magiſtri, alleg. 90. nu. 9. 629

libros vendere, aut apud ſe retinere ſub excommunicationis, & pecuniæ pœnis nullus valet, niſi primum approbati, & examinati fuerint ab Ordinario, allegation. 90. num. 12. 629

libros monentes, & monumenta quæcunque ex bibliothecis Fratrum Carmelitarum in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. nu. 161. 375

libri viſitationum non ſufficiunt ad probandum iuſpatronatus, alleg. 72. num. 48. 546

¶ Libertas non veniendi ad ſynodum an præſcribi poſſit, remiſſiue, alleg. 93. num. 10. 635

† liberationem, quæ nouitius tutorem, ſeu curatorem ſuum à redendis ratiocinijs liberat, comprehendit diſpoſitio Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 16. 922.2.b

¶ Libertus ſi promoueri petat, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci; vnde patronus trahit originem, alleg. 4. nu. 36. 159

¶ Licentia danda per Epiſcopum clerico, vt in certa Eccleſia inſeruiat, ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet eſſe expreſſa, ſufficit tamen, quod fuerit ore tenus conceſſa, alleg. 12. nu. 43. 181

licentia delegata audiendi Confeſſiones non expirat mortuo, vel amoto delegante, alleg. 25. nu. 21. 230

licentia data ſub conditione, illa non impleta ceſſat facultas, alleg. 25. num. 33. 231

licentia ab Epiſcopo conceſſa pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium & beneplacitum reuocari poteſt, alleg. 25. numer. 36. 232

† licentia audiendi Confeſſiones debet gratis dari. 839.1.b

licentia reconciliandi Eccleſias conſecratas non poteſt ab Epiſcopo delegari ſimplici Sacerdoti, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, alleg. 28. nu. 56. 256

licentia ad aſſiſtendum Matrimonio debet eſſe expreſſa, allegat. 32. num. 126. 283

licentia generalis ad adminiſtranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra ſuam Parochiam ad curam animarum ſpectantia, ſufficit, & hac eadem licentia ſatis eſt quod ſit verbalis, non autem requiritur in ſcriptis conceſſa, allegat. 32. num. 128. 283

licentia debet actum præcedere, alleg. 32. nu. 129. 283

licentia data à Parocho Sacerdoti ad aſſiſtendum Matrimonio non debet eſſe reuocata, quæ tunc talis cenſeretur, quando illis, quibus conceſſa fuit, per certum nuntium, aut litteras ſignificata ſit, alleg. 32. nu. 131. 284

licentia conceſſa à proprio Parocho alicui Sacerdoti, ſi interim Parochus moriatur non expirat, alleg. 32. nu. 132. 284

licentia aſſiſtendi Matrimonio obtenta metu, vel dolo ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam vel cauſam finalem extorqueatur, allegat. 32. num. 133. 284

licentia valide datur contra prohibitionem Epiſcopi, ad effectum vt matrimonium contractum coram Sacerdote, cui conceſſa fuit, validum ſit, alleg. 32. nu. 134. 284

† licentia ab Epiſcopo iuſte petita, & ab eo per iniuſtam negligentiam non exhibita, vt obtineatur, non poteſt per viam ſimplicis querelæ recurri ad alium, quam ad ipſum Romanum Pontificem, alleg. 126. nu. 31. 774

licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur ad eos, quos ipſe reſeruauit, alleg. 52. numer. 10. 408

licentia diſcedendi à reſidentia requiritur ab Epiſcopo etiam in duobus menſibus à Conc. Trid. Parocho conceſſis, alleg. 53. num. 96. 423

licentia vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus, non ſuffragatur vltra quinquennium à die quo cœpit ſtudere, alleg. 56. nu. 31. 457

licentiam, quam Epiſcopi vel eorum Vicarij concedunt nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus, poſſunt alteri delegare, alleg. 99. num. 9. 663

licentia, quam Epiſcopi, & habentes Epiſcopalem iuriſdictionem, eorumque Vicarij concedere poſſunt nouitijs faciendi diſpoſitiones bonorum temporalium, non exigitur quod ſit in ſcriptis, nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta, alleg. 99. num. 10. 663

licentiam ad exeundum in anno nouitiatus vt ille non interrumpatur, concedunt Miniſtri Prouinciales. allegat. 101. num. 28. 670

licentia in ſcriptis neceſſaria non eſt ad intrandum monialium monaſteria in caſibus permiſſis, qui communiter ſolent occurrere, alleg. 102. nu. 57. 683

licentia pro acceſſu ad monialium monaſteria exempta vtrum petenda ſit ab Epiſcopo, an à ſuperiori Regulari, oſtenditur, num. 76. 686

licentiam eundi ad ſtudia abſque Abbatis conſenſu non poteſt Epiſcopus monacho concedere, alleg. 105. nu. 7. 694

licentiam non poteſt Epiſcopus concedere, vt religioſus munus executoris teſtamenti, aut cuiuſcunque vltimæ voluntatis ſuſcipere valeat, nu. 8. 694

licentiam concedere poteſt Summus Pontif. monachis Epiſcopis vt teſtentur, alleg. 114. nu. 23. 733

licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat etiam re integra morte concedentis, num. 25. 733

licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat vigore prædictæ facultatis ſimul teſtamento facto, nu. 26. 733

licentia teſtandi ſuperueniens validum efficit prius teſtamentum abſque ea factum, nu. 27. 733

¶ Lictores Epiſcopi gaudent fori priuilegio, alleg. 107. nu. 13. 712

¶ Limina Apoſtolorum viſitans Epiſcopi nomine vel ipſum comitans ad eadem limina quotidianas lucratur diſtributiones, alleg. 53. num. 159. 429

limina Apoſtolorum qui non viſitauerint ſtatutis temporibus quas pœnas incurrant, alleg. 111. nu. 41. 727

¶ Lineæ per quas conſanguinitas diſtinguitur quotuplex dicantur, oſtenditur alleg. 51. nu. 156. 404

¶ Lippus non poteſt fieri Clericus, modo lõga & diuturna, ac continua ſit lippitudo, alleg. 42. nu. 30. 334

¶ Lis mota ſuper iure alicuius Principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad ſummum Pont. ſi ex contentione & diſcordia probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima, tit. 3. c. 2. nu. 49. 115

lites ne protelentur debet quilibet iudex laborare, allegat. 79. num. 8. 593

lites qui minuit, minuit peccata. alleg. 79. num. 11. 593

litium occaſio amputanda eſt, alleg. 79. num. 12. 593

litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet. alleg. 79. nu. 13. 593

lites ſunt cauſa multorum malorum, alleg. 79. nu. 14. 593

litigantes poteſt Epiſcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu durauit, & cauſa eſt intricata, vel quando imminet timor armorum, nu. 9. 593

Lites ab Eccleſiaſticis vitandæ, tit. 2. gloſ. 14. nu. 3. 89

litis pendentiam non efficit citatio circunducta, nulla, vel cum falſo procuratore, alleg. 19. nu. 18. 203

lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſſeſſionis, alleg. 19. nu. 20. 203

litigioſa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio, alleg. 19. nu. 19. 203

litis conteſtatio negando vel confitendo etiam in criminalibus inducitur alleg. 39. num. 30. 314

¶ Litteras aut ſcripturas cuiuſuis generis mittentes ad eos, qui ſunt in Conclaui, & ſic recipientes in excommunicationem Papalem incidunt, allegation. 50. numero 128. 372

litteræ inſtitutionales Antiſtitum probant iuſpatronatus, allegatione 72. num. 47. 546
litteræ maiuſcula inſcriptæ in lapide poſito in publico ab immemoriali tempore citra plene probant iuſpatronatus, nu. 50. pag. 546
¶ Litteræ Apoſt. diſpenſationis, vel beneficij non ſunt ſubreptitiæ, in quibus diceret quis ſe ortundum ex ciuitate Neapoli, cum re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, ſi eius pater in d. ciuitate Neapol. natus fuit, alleg. 4. num. 8. 157
litterarum Apoſt. aut aliarum expeditionum exequutionem impedientes, & prohibentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg. 50. nu. 71. 366
litterarum ſeu epiſtolarum miſſio ad Moniales an iure communi reperiatur prohibita, alleg. 102. nu. 77. 687
litteras ſcribens Moniali & mittens an incidat in cenſuram comminatam ab Epiſcopo aduerſus euntes in Monaſteria Monialium, alleg. 102. num. 78. 687
litteras mittens ad monialem, non incidit in cenſuram comminatam aduerſus loquentes cum illa, alleg. 102. n. 81. 687
¶ Locator beneficij, ſeu maioratus quando pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis, tunc eius fideiuſſores tenentur ſtare conuentioni, alleg. 94. nu. 14. 639
¶ Locari non poſſunt Eccleſiarum res vltra triennium, allegat. 95. nu. 3. 641
¶ Locatio rerum Eccleſiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad triennium ſuſtineri poteſt, allegat. 95. num. 5. 641
locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere quoad dictum triennium, qui tenuerint oſtenditur, alleg. 95. num. 8. 642
locatio rerum Eccleſiæ in totum corruit ſi vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, ſeu merces, alleg. 95. num. 13. 642
locatio rerum Eccleſiæ ſi fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto vt poſt primum triennium incipiat ſecundum omnino inualida eſt, alleg. 95. nu. 17. 643
locationi an teneatur ſtare ſucceſſor, Vide verbo Succeſſor.
¶ Litteratis viris indiget Eccleſia Dei per quos totus mundus illuminatur, alleg. 46. nu. 1. 346
litteratura iure diuino requiritur, alleg. 46. nu. 12. 346
¶ Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel loci dignior, alleg. 14. nu. 12. 189
locus vbi Epiſcopus Ordines confert an ſit litteris ordinandorum exprimendus, alleg. 14. nu. 13. 189
¶ Ludouicus Granatenſis Dominicanus ne Archiepiſcopus Bracharenſis fieret grauiter obſtitit, tit. 2. gloſ. 1. nu. 25. 44
¶ Lucerna ſuper candelabrum poſita ideo appellatur Epiſcopus vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radijs, titul. 1. cap. 2. num. 15. pag. 8
¶ Luſitaniæ Reges obtinuerunt iuſpatronatus & priuilegiũ eligendi Epiſcopos in Cathedralibus, tit. 1. cap. 3. nu. 33. 15
Luſitaniæ Ordinationes ſupra hominum memoriam ſciente & patiente Sum. Pont. obſeruatæ, confirmatæque fuerunt in concordatis factis inter Clerum & Regem, all. 13. n. 5. 187
Luſitaniæ Reges conſueuerunt, & ſolent promittere commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere. alleg. 72. nu. 4. 543
Luſitaniæ Regnum Romanæ Eccleſiæ cenſuale an fuerit oſtenditur, tit. 3. cap. 2. num. 57. 116
Luſitaniæ Regnum neminem in temporalibus recognoſcit. tit. 3. c. 2. num. 59. 116
Luſitaniæ primus Rex Alphonſus quinque Chriſti Stygmata in Coloniſſenſa in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepit, tit. 3. c. 2. num. 60. 116
Luſitaniæ Rex primus Alphonſus pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad ſummum Pontif. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet, ſed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiuſdem Chriſti Vicario, B. Petro, & ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere, tit. 3. c. 2. nu. 64. 117
Luſitaniæ Reges Regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vendicarunt, tit. 3 c. 2. nu. 62. 116
Luſitani pertinaciſſime Romanis reſtiterunt duce Veriato, tit. 3 cap. 2. nu. 63. 116
Luſitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthiopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt, tit. 3. c. 2. nu. 37. 113
¶ Luctuoſa in aliquibus Hiſpaniæ partibus canonicæ portionis loco ſubrogata eſt, alleg. 86. nu. 5. 615
luctuoſa ex quibus rebus ſoluenda, oſtenditur alle. 86. n. 6. 616

M

MAgica ars quæ ſit remiſſiue alleg. 51. nu. 120. 400
¶ Magiſter actorum Curiæ Epiſcopalis an poſſit vt familiaris ab Epiſcopo Ordinari. alleg. 5. nu. 18. 163
magiſter ſcholæ Salmanticen. reſpectu ſcholaſticorum, qui in matricula ſunt deſcripti, poteſt denunciationes remittere, alleg. 32. nu. 33. 274
magiſter Grammatices non poteſt deputari in ciuitate cum excuſatione reſidentiæ ſuæ Eccleſiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non diſtante, etiamſi velit ſingulis diebus feſtiuis Parochiali intereſſe, alleg. 53. num. 75. 422
magiſter Reuerendiſſimus ſacri Palatij viris doctrina, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos, alleg. 90. nu. 6. 629
¶ Manus ſordida aliam non lauat, tit. 2. gloſ. 3. nu. 13. 51
manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam non poteſt ad Ordines promoueri, alleg. 42 nu. 17. 333
¶ Male agens odit lucem. alleg. 102. nu. 84. 687
¶ Mali non curant reſpicere meliores, tit. 2. gloſ. 3. nu. 8. 51
¶ Malitioſe facere dicitur, qui non iuſte impedire poteſt, allegat. 32. num. 21. 273
malitioſe matrimonium quoties impediendum timetur non poteſt Parochus denunciationes omittere, vt fiant antequam conſumetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit, alleg. 32. num. 20. 273
malitioſe impedientium animus coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur. alleg. 32. nu. 22. 273
¶ Mandans & mandatarius cenſentur vnum idemque delictum committere, ſaltem ratione finis, alleg. 51. nu. 12. 387
mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius, alleg. 51. nu. 13. 387
¶ Mandatum in ſcriptis teſtibus munitum debet Epiſcopus Vicario tradere, alleg. 54. nu. 55. 440
mandatum ſpeciale requiritur in beneficiorum collatione, alleg. 54. num. 69. 441
mandatũ ſpeciale requiritur ad præſentandũ, al. 72. n. 107. 550
mandatum ſpeciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis, alleg. 96. nu. 22. 652
¶ Manducare & bibere ad gloriam Dei quomodo intelligatur, tit. 2. gloſ. 5. num. 11. 60
¶ Manſuetudo & diſtrictio ab inuicem non debent ſeparari, tit. 2. gloſ. 12. nu. 21. 87
¶ Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam eo quod vinum bibiſſet iuſte percuſſam interemit, tit. 2. gl. 11. nu. 10. 83

¶ Marcus Aurelius *Meraldus integerrimus S. D. Pauli V. felicis record. Datarius laudatur.alleg.60.nu.88.* 504
¶ S.Martinus *factus Epiſcopus eandem in veſtitu vtilitatem habebat,quã apud ſe prius fuerat,tit.2.gloſ.7.nu.18.* 57
¶ Maſculus an quis ſit *vel fœmina ſi dubitetur,præſumendum eſt eſſe animatum poſt 40.dies,alleg.51.nu.138.* 402
¶ Materia *remota Sacramenti Ordinis eſt res illa,quæ traditur illud ſumenti,alleg.11.nu.7.* 177
materia contractus an ſit de eſſentia.alleg.11.nu.8. pag.177
materia ſubdiaconatus eſt proprie Calix vacuus etiam non conſecratus cum patena,alleg.14.nu.3. 188
materia Diaconi eſt liber Euangeliorum,alleg.14.nu.6. 189.
¶ Matribus *non poteſt licentia præſtari ingrediendi monaſteria Monialium ad inuiſendas filias morti proximas, alleg. 102.num.68.* 685
¶ Matrimonialium *cauſarum cognitio pertinet ad ſolos Epiſcopos,alleg.1.nu.7.* 146
† *matrimonialium cauſarum cognitionem non habent Decani, Archidiaconi,aut alij inferiores etiam exempti,* 911.1.b
¶ Matrimonium *dicitur clandeſtinum quoad pœnas,ſi illicitè denunciationes ommittantur,alleg.32.num.8.* 272
matrimonium extra Eccleſiam licitè celebrari poteſt,alleg.32. num.17. 273
matrimonium non valet ſi Parochus aſſiſtens non intellexit ea, quæ agebantur,niſi affectatus eſſet non intelligere,alleg.32. num.83. 279
matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore,non tamen adhuc in iudicio condemnato,& confeſſo,validum eſt,alleg.32.nu.91. 280
matrimonium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſaltem coloratum titulum habente,ſi non fuit vt talis declaratus, & parochia priuatus,validum eſt.allegat. 32. numer. 92. pag.280.
matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſunt valida,alleg.32.nu.94. 280
matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore peſtis,vel alterius neceſſitatis eſt inualidum,alleg. 32.nu.113. 282
matrimonium nullum eſt cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit nulla ab eo petita licentia,etiamſi poſtea factum ratificaret,alleg.32.nu.130. 284
matrimonium contrahens ſine Parocho & teſtibus peccat mortaliter,quia inualidè contrahit,allegation.32.numer. 140. pag. 284.
matrimonium abſque præſentia Parochi & teſtium contractum in vſum ſponſaliorum non reſoluitur,alleg.32.nu.143 & 146. 285
matrimonium in articulo mortis,vel tempore peſtis aut belli, ſine Parocho & teſtibus inualidum eſt,alleg.32.num.147. pag.285
matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vt validè fiat neceſſarium eſt conditionem adimplere coram Parocho & teſtibus,& quid ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito? alleg.32.nu.156. 287
matrimonium qui iam contraxere,inualidè tamen propter defectum conſenſus,aut metum, non tenetur iterum coram Parocho,& teſtibus contrahere,allegat. 32. numer. 157. pag.287.
matrimonium infidelium,vt fiat Sacramentum, non eſt neceſſariò facienda expreſſio,vel ratificatio conſenſus coram Parocho,& teſtibus alleg.32.nu.158. 287
matrimonium vt ſit validum non requiritur vt Parochus aſſiſtens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur,allegat. 32.num.169. 288
matrimonium contrahentes cum peccato mortali nondum deleto per contritionem, vel Confeſſionem, indignè accipiunt Sacramentum,& peccant mortaliter,quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus adminiſtrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum conſilium ſolummodo contineat,alleg.32.nu.172. 289
matrimonium an poſſit impediri donec contrahentes orationem ſaltem Angelicam & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Eccleſiæ, ſeptemque peccata capitalia, allegat.32.num.173. 289
matrimonium conſummare ante Eccleſiæ benedictionem ſublato ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſticæ non eſt peccatum mortale: ſecus ſi adſit contemptus, vel ſcandalum,vel lata ſit in diœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes,tunc enim peccabitur tantum prima vice,alleg.32.num.181.& 182. 290
matrimonia non poſſunt celebrari à prima die Aduentus Domini vſque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum vſque ad Octauam Paſchæ incluſiuè,allegat.32.num.193 pag.291.
matrimonium antea contractum non prohibetur conſummari prædictis temporibus,alleg.32.nu.195. 291
matrimonium contractum de facto temporibus prohibitis validum eſt,contrahentes vero peccabunt mortaliter,allegat. 32.num.196. 291
matrimonium tempore interdicti,& à perſonis interdictis abſque peccato mortali contrahi non poteſt,alleg.32.nu. 197. pag.291.
matrimonium quoad ſui ſubſtantiam validè contrahitur tempore interdicti,alleg.32.nu.198. 292
matrimonium vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis confert gratiam,alleg.32.nu.199. 292
matrimonium ſimul tamen,& vbi primũ perfectus eſt contractus,Sacramentum efficitur, allegation. 32. nu. 200. 292
matrimonium ſi ab excommunicato contrahatur validum eſt, quamuis illicitè contrahatur, allegation.32.numer. 203. pag.292
matrimonium contrahens ſimul cum duabus vxoribus videtur malè ſentire de Sacramento, & contra eum tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores,alleg.40 num.45. 327
matrimonium quoties timetur malitioſe impediendum coram Parocho, & teſtibus celebrari poteſt omiſſis denũciationib. dummodo poſtea ante conſummationem fiant, allegat. 32. num.19. 273
matrimonium vt impediat denuncians falſa impedimenta, arbitraria pœna punitur,alleg.32.nu.24. 273
matrimonium vt ſolum coram Parocho & teſtibus contrahatur abſque denunciationibus, & Epiſcopi diſpenſatione an detur tam vrgens neceſſitas, allegatione 32. nu. 53. 276
matrimonium qui non contraxerit intra quatuor menſes poſt denunciationes factas,non poteſt illud inire, niſi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Epiſcopi,all.32.n.55. 276
matrimonium hodie non efficit cohabitatio,all.32.n.149. 286
matrimonium hodie non efficit traductio ſponſæ ad domum mariti cum ſolemni apparatu,niſi in traductione ipſa nouus cõſenſus coram Parocho,& teſtibus exprimatur, allegat.32. num.150. 286
matrimonium hodie interdicitur cum conſanguineis intra quartum gradum,alleg.51.nu.163. 405
matrimonij monitionibus etiam iuſta cauſa interueniente diſpenſare non poteſt Vicarius generalis abſque ſpeciali Epiſcopi aſſenſu,alleg.54.nu.95. 443
matrimonium ne contrahant an poſſit impediri illis, qui orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam non didicerint, alleg.76.nu.41. 583

matri-

Matrimonium quoties timetur impediendum malitioſe, coram Parocho, & teſtibus celebrari poteſt omiſſis denunciationibus, dummodo poſtea ante conſummationem fiant. alleg. 32. nu. 19. 273
matrimonium contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat. alleg. 32. nu. 84. 279
matrimonium non efficit hodie cohabitatio. allegat. 32. num. 149. 286
matrimonium contrahentes ſine Parocho, & teſtibus licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum, non manent inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum. alleg. 32. num. 151. 286
matrimonium contrahere coram Parocho, & teſtibus non obligantur ignorantes Concilium & habitationes locorum vbi adhuc promulgatum non fuit. alleg. 32. nu. 152. 286
matrimonium poſſunt validè contrahere clandeſtinè incola vnius loci in quo promulgatum, & acceptatum fuit Conciliũ, ſi alio migrent vbi non eſt acceptatum. alleg. 32. num. 153. 286
matrimonium non tenentur contrahere iuxta formam Concilij commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum cauſa, etiamſi ex his locis ſint oriundi, in quibus illud receptum eſt. alleg. 32. num. 154. 286
matrimonium contrahere tenetur coram Parocho, & teſtibus incola illius loci, in quo non eſt promulgatum Concilium, ſi diuertat ad locum in quo receptum eſt. alleg. 32. num. 55. 286
matrimonio omiſſio verborum, ego vos in matrimonium coniũgo, &c. eſt peccatum mortale. alleg. 32. nu. 170. 289
matrimonium contrahentes ante Eccleſiæ benedictionem ne cohabitent hortatur Concilium. alleg. 32. n. 179. 289
matrimonio quot teſtes aſſiſtere teneantur, vide teſtes in matrimonijs.
matrimonium vt contrahatur, quis poſſit licentiam concedere, vide in verbo Licentia.
¶ Matrimoniales cauſæ inter arduas numerantur, alleg. 84. nu. 1. 608
matrimoniales cauſæ non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantum ſunt cognoſcendæ. alleg. 84. num. 2. 608
matrimonialis controuerſia à Romano Pontif. cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare. alleg. 84. n. 7. 609
matrimonialis cauſa eſt grauis. alleg. 84. nu. 8. 609
matrimoniales cauſas, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure Ordinarij, poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus, qui ſtatuta Canonum non ignorent. alleg. 84. nu. 15. 609
matrimoniales cauſas cognoſcere, aut eas tractare ex vi generalis commiſſionis Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt. alleg. 54. n. 94. 443
† matrimonium carnale in lege Gratiæ plene factum eſt indiſſolubile quoad vinculum. alleg. 119. nu. 2. 748
† matrimonij ſpiritualis vinculum fortius quam carnalis, ibid. num. 3.
† matrimonium ſpirituale facile diſſoluit Papa cum non ſit reſeruatum lege diuina, ibid. nu. 6.
¶ Media nox, vide Nox media.
¶ Medici quoties ad gradus Doctoratus ſunt promouendi vltra Fidei profeſſionem, ſunt obligati iurare in manibus Epiſcopi, vel Rectoris obſeruare ſtatutum factum per Pium V. alleg. 91. nu. 1. 630
medici vltra tertium diem ægrotum non viſitent, niſi per confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat. alleg. 91. nu. 2. 630
medici non ſeruantes Innocentij III. & Pij Quinti, conſtitutiones, quas pœnas incurrant. alleg. 91. num. 3. 630
medici an ſint nobiles? alleg. 91. nu. 5. & 6. 630
medicus Regis magnam conſequitur dignitatem, alleg. 91. nu. 8. 630
medicinæ præſtantia, atque dignitas è Sacris litteris colligitur. alleg. 91. nu. 10. 631
medici tanquam Dei miniſtri vocandi, & ad eos diuino primũ freti auxilio confugere debemus. alleg. 91. nu. 12. 631
medici ad curanda corpora conſtituti obſtringuntur induſtria, conſilio, & labore morbo laborantibus opem ferre, ſicut Parochi ad animas curandas fuerunt inſtituti, vt illarum ſaluti inuigilent. alleg. 91. nu. 15. 631
medici ſicut ſolent ægrotos admonere, vt à noxijs abſtineant, ne morbum contrahant, ita opportune eoſdem debent inſtruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties ſubſequuntur. alleg. 91. nu. 16. 631
† medicinam, aut leges audientes ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatum habentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. alleg. 50. nu. 196. 864. 2. c.
medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum Medici conſilio ſumens, quotidianas percipit diſtributiones. allegat. 53. num. 165. 429
medicus cæleſtis Chriſtus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis noſtræ gratia. tit. 1. c. 1. nu. 1. 2
medici appellantur Epiſcopi vt ſciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, ibid. c. 2. n. 18. 1
medici præſtantiores ſunt aduocatis. alle. 79. nu. 23. 594
medicus cauſa multũ grauis infirmitatis cum neceſſitas exegerit, poteſt ingredi monialium monaſteria. alleg. 102. n. 52. 683
medici vt poſſint monialium monaſteria ingredi non neceſſariò requiritur quod ſint Doctores, aut graduati, ſed quod mederi ſciant. alleg. 102. nu. 53. 683
† medicam mulierem an liceat introducere in dormitorium religioſorum pro curatione alicuius Religioſi infirmi, allegat. 102. poſt nu. 85. verſ. infirmarias. 928. 1. b.
¶ Melioratio facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus, etiam non interueniente traditione irreuocabilis eſt. alleg. 19. num. 62. 207
¶ Membrum ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officiũ deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet operationem. alleg. 42. nu. 1. 332
membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum Italicum habentem non poteſt fieri Clericus. alleg. 42. num. 16. 333
membrum noſtri corporis non proprie digitus. alleg. 42. n. 19. 333
membra corporis non dicuntur dentes. alleg. 42. n. 36. 334
membrum an ſit auris. alleg. 42. nu. 3. 334
¶ Mendicantes Religioſi non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, aut mutare ſine ſpeciali Papæ licentia, alleg. 50. nu. 50. 364
mendicantium monaſteria ſeminario contribuere non tenentur. alleg. 77. nu. 14. 585
mendicantes ſunt Ordines S. Auguſtini, Societatis Ieſu, Minimorum S. Franciſci de Paula, Ieſuatorum, Carmelitarum diſcalceatorum. alleg. 77. nu. 17. cum ſequ. pag. 585. cum ſeqq.
¶ Menſa Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illis eſcæ ſint adducendæ, oſtenditur. tit. 2. gloſ. 5. nu. 12. 60
menſæ Epiſcopalis bona, vide Bona menſæ Epiſcopalis.
¶ Menſes duo profeſſioni proximi intra quos renunciatio & obligatio fieri poteſt de licentia Epiſcopi à nouitio computãtur ſecundum quod occurrunt in kalẽdario. all. 99. n. 1 663

menſes quatuor alternati, quos occupat Epiſcopus, ſunt, & remanent Papæ, quoad proprietatem, non quoad vſum durãte Epiſcopi reſidentia. alleg. 53. nu. 53. 419
menſes Martij, & Septembris, qui erant Epiſcopi, per alternatiuam fiunt Papæ ſuſpenſa Ordinarij facultate conceſſa in illis conferendis, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non. all. 53. num. 58. & 62. 420. & 421
menſis à principio ſceptus Apoſtolicus, ſemper remanet Apoſtolicus alleg. 53. nu. 61. 421
menſes tres, quibus canonici abeſſe poſſunt prouidere debet Epiſcopus ne incurrant in Natalem, aut Paſcha Domini, uel ſimiles maximas ſolemnitates. alleg. 53. nu. 120 425
menſium trium abſentia Canonicis conceditur ſi conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt. alleg. 53. nu. 121. 425. & 426.
menſes quando ſunt numerandi à die alicuius actus computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario. titu. 1. capit. 4. nu. 2. 18
menſium quilibet de quibus in regul. 9. Cancellariæ terminatur in media nocte vltimi diei. alleg. 57. n. 183. 481
menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore ſcientiæ vacationis. alleg. 58. n. 5. 489
menſis quilibet, vbi abſolute de menſe fit mentio, triginta dies continet. alleg. 58. nu. 8. 489
menſes ſex dati Ordinarijs ad conferendum computantur ad ſciendum quod occurrunt in Kalendario. allega. 58. num. 9. 489
menſes ſex dati Ordinarijs ad prouidendum vbi primum lapſi fuerint, ſtatim poteſt Papa prouidere, alleg. 58. nu. 12. 490
¶ Mercatores quoad Sacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſubditi ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur. alleg. 39. num. 5. 350
¶ Meretrici affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur. alleg. 44. nu. 17. 340
meretrici domum locans non peccat mortaliter, dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vſum in domum conductam exercendum intendat. alleg. 111. num. 28. 726
¶ Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſunt. tit. 1. cap. 6. nu. 12. pag. 25. & ſeqq.
† metropolitani ad conſecrationem debent concurrere omnes Suffraganei. p. 1. tit. 4. nu. 6.
† metropolitanus adiri poteſt, vt Epiſcopum cogat iudici ſeculari auxilium, quod denegauit exhibere. ibid. nu 22.
¶ Michael Soarez Pereira laudatur. alleg. 95. nu. 21. 644
¶ Militares Religioſi fori priuilegio gaudent, etiamſi profeſſi non ſint. alleg. 12. nu. 45. 185
militares ex Ordinibus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & ſimilibus an ſint veri Religioſi. alleg. 12. n. 42. 186
militares Religioſi ex Ordinibus militaribus Chriſti Domini, & Diui Iacobi eximuntur à gabellis, & tributis. alleg. 13. nu. 14. 188
milites Regulares militiæ S. Iacobi de Spatha, alijque huiuſmodi non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, capaces ſunt beneficiorum ſecularium. alleg. 57. num. 174. 480
miles condemnatus eatenus quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur. alleg. 19. nu. 50. 206
milites Regulares etiam S. Stephani non comprehenduntur ſub diſpoſitione Concilij ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. alleg. 101. nu. 6. & 7. 669
milites Hieroſolymitani, vide Hieroſolymitani milites.
† minimorum ordo receptus fuit ſub protectione Sedis Apoſt. à Sixto IV. 935. 2. a.
† miniſtrantes infirmis eximuntur, & multis priuilegijs decorantur à Gregorio XIV. 931. 2. e.
¶ Miniſtrare in eccleſijs parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt. alleg. 65. nu. 20. 519
¶ Minores ordines ſuſcipiens ante ſeptennium nullam ſuſpẽſionem incurrit. alleg. 11. nu. 3. 177
minores ordines conferuntur his, qui ſaltem linguam Latinam intelligunt. alleg. 11. nu. 6. 177
minores ordines poſſunt abſque Miſſa conferri. alleg. 11, num. 10. 178
minores ordines vna die omnes poſſunt conferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo. alleg. 11. nu. 13. 178
minores ordines, & Prima tonſura vna die conferi poſſũt, vbi adeſt conſuetudo. alleg. 11. nu. 15. 178
minores Ordines, & Primam tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurrit irregularitatem. alleg. 11. num. 16. 178
minores ordines poſſunt conferri in qualibet Eccleſia, tametſi non Cathedrali, & in domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali de conſuetudine. alleg. 11. nu. 20. 178
minores ordines ex facultate Summi Pontif. poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri. alleg. 3. nu. 4. 154
minores ordines diebus feſtiuis, ſcilicet de præcepto, poſſunt ab Epiſcopo conferri. alleg. 11. nu. 18. 178
† minorum ordo à pluribus Summis Pont. exemptus fuit, & præcipue à Clemente IV. 931. 1. c.
Minores Fratres, vide Fratres Minores.
¶ Minor ſodomita arbitrio iudicis punitur. alleg. 43. nu. 13. 340
minoris dictum atteſtantis ſe de ſodomia crimine attentatum non facit indicium contra attentatorem, niſi cõcurrentibus alijs adminiculis. alleg. 43. nu. 15. 340
¶ Minimorum S. Franciſci de Paula Ordo adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V. alle. 77. nu. 19. 585
¶ Miniſtro Generali Fratrum Minorum an hodie, ſicut olim, liceat ingredi monaſteria monialium S. Claræ. allegat. 102. nu. 44. 682
miniſtri Prouinciales atque viſitatores quando poſſint intrare monialium monaſteria ſibi ſubditarum. alleg. 112. num. 45. 682
¶ Mirabile quoddam refertur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis. alleg. 18. nu. 33. 253
¶ Miracula plura de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento referuntur. alleg. 22. nu. 10. 216
miracula noua an Epiſcopus habeat poteſtatem examinandi et approbandi. alleg. 97. nu. 1. 660
miraculum dicitur mirum factum. alleg. 97. nu. 7. 660
miraculum vt proprie dicatur, quæ requirantur. alleg. 97. nu. 8. 660
miracula examinandi poteſtas ſolo Epiſcopo, non tamen alij inferiori competit. alleg. 97. nu. 9. 660
¶ Miſſæ ſacrificium prohibitum eſt celebrari extra eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum. allegat. 23. nu. 1. 217
† miſſæ, & diuinorum officiorum vna celebratione quã curare debeat Epiſcopus, late. par. 2. in compend. à nu. 11.
miſſæ pro ſacrificio pitantiæ taxatio eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt. alleg. 24. nu. 3. 219
miſſa pro multis dicta non tantumdem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur. alleg. 24. nu. 7. 220
miſſas an liceat celebrare anticipate? allegat. 24. num. 12. & 13. 221
miſſa ſine peccato dici poteſt non recitatis Matutinis. allegat. 24. nu. 15. 222
miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocunque in loco illa audiatur.

audiatur.alleg. 24.num. 18. 222

† miſſæ tot abſolute celebrari debent quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint ex declaratione Sacræ Congreg. 837.2.b.

† Miſſarum celebrandarum onera quando Epiſcopi reducere poſſint, ex Deciſ. Sacræ Cong. 845.2.a.

miſſam nolens audire in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, peccat mortaliter. alleg. 24.nu. 19. 222

miſſæ audiendæ præcepto ſatisfit, ſi audiatur in Eccleſiis Regularium. alleg. 24.n.20. 222

miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Epiſcopos in Synodo diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus. alleg. 29.nu. 1. 255.

miſſarum celebrationes vſurpantes ad ſacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti puniuntur per Inquiſitores. allegat. 40.nu. 45. 327

miſſam filius & pater poſſunt celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. alleg. 65. nu. 23. 519

miſſa cum Sacri Ordines conferuntur non eſt de eorum ſubſtantia. alleg. 14.nu. 16. 190

miſſarum celebrandarum vbi tam magnus numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit prouidetur in Synodo diœceſana. alleg. 93.nu. 21. 636

miſſam priuatim celebrare non prohibetur ſuſpenſus à Pontificalibus. alleg. 6.nu. 6. 165

miſſam cum Mitra & Baculo celebrare non poteſt Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus. alleg. 6.nu. 7. 165

¶ Mitra vti non poteſt Epiſcopus in locis exemptis niſi inuitatus. alleg. 80.nu. 14. 596

mitra in Epiſcopo ſcientiam vtriuſque teſtamenti deſignat. tit. 1.cap. 5.num. 18. pag. 23. & titul. 2.gloſſ. 10. numero 4. 78

¶ Moderamen inculpatę tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam. alleg. 28.num. 18.pag. 50. & allegat. 39. num. 57. 317

moderamine inculpatæ tutelæ non ſeruato occidens extraordinaria pęna propter exceſſum iudicis arbitrio punitur. alleg. 28.nu. 19. 251

moderamen inculpatæ tutelæ excedere quando quis dicatur. allegat. 39.nu. 58.pag. 317.alleg. 51.n. 5. 386

¶ Modeſtia quid ſit oſtenditur, & vnde dicatur, tit. 2. gloſſ. 13.n. 1. 88

modeſtia in grauitate ſita eſt. tit. 2. gloſſ. 13.nu. 2. 88

modeſtia gubernatrix ac moderatrix eſt omnis geſtus, ac motus corporis. tit. 2.gloſ. 13.nu. 3. 88

modeſtiæ regulæ præſcribuntur. tit. 2.gl. 13.nu. 5. 88

modeſtia in humilitate creſcit. tit. 2.gloſſ. 13.num. 7. 89

¶ Moyſes Iſraelitici populi princeps in veſtitu, victuque quotidiano nihil faſtus, ſed ſimplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit, tit. 2.gloſſ. 7.nu. 16. 67

¶ Monachus, cui conceditur diſpenſatio ad beneficium Curatum, non poterit ſimplex poſſidere. alleg. 33.n. 14. 295

monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquiſitores. alleg. 40.nu. 44. 327

monachi ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt cum certis declarationibus, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit. allegat. 41. num. 27. 329

monachus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis, vel Superioris Vicarius creari. alleg. 54. nu. 12. 434

monachus ſi illegitimus ſit, quamuis profeſſione legitimatus fiat, Vicarij officium exercere non poteſt. alleg. 54.nu. 13. 435

monachi Ordinum Mendicantium profeſſi, aut in ſtrictiori Religione exiſtentes ab Epiſcopo Vicarij inſtitui non poſſunt. alleg. 54.nu. 14. 435

monacho licentiam cauſa ſtudiorum proficiſcendi impertiri nō poteſt Vicarius generalis prætextu commiſſionis generalis, in locis, in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt. alleg. 54.nu. 93. 443

monachi trium fontium, & S. Crucis in Hieruſalem debēt præcedere Monachos S. Euſebij, ex quo eorum Ordo, qui eſt Ciſtercienſium, fuit prius inſtitutus, & approbatus. alleg. 78.nu. 37. 591

monacho factum legatum dicitur pium. alleg. 82.nu. 12. 601

monachi non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabūt mortaliter, at ſpiritualem contrahent cognationem. alleg. 30.nu. 36. 263

monachus etiam ad dignitatem Epiſcopalem prouectus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare. alleg. 99.nu. 15. 665

† monachos, & alios Regulares vagabundos & apoſtatas poteſt Archiepiſcopus in tota prouincia admonere vt redeant ad ſua monaſteria. &c. par. 1.tit. 4.nu. 58.

monachus licet efficiatur Epiſcopus non tamen deſinit eſſe monachus. tit. 3.c. 4. num. 11. 18

monachus factus Epiſcopus à tribus votis ſubſtantialibus non eſt ſolutus. ibid.nu. 12. 18

monachus factus Epiſcopus an ſit ſolutus à ieiunio religionis. ibid. nu. 14. 19

monachus factus Epiſcopus ab onere recitandi officium proprię religionis liberatur. ibid. nu. 15. 19

monachus factus Epiſcopus renuntians Epiſcopatui an teneatur ad monaſterium reuertere. ibid.n. 18. 19

monachus laicus vt Epiſcopus creetur, ſolus Papa diſpenſat. alleg. 50.nu. 9. 362

† monachi reformati Ordinis Ciſtercien. Congregationis S. Mariæ Tulienſis in proceſſionibus, & functionibus publicis præcedunt Ordines Mendicantes. 905.2.d.

monachi, & Prælati Mendicantes, quorum Eccleſiis cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur ad Synodum diœceſanam. alleg. 93.nu. 7. 635

monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes de æquitate abſoluit Epiſcopus. alleg. 105.nu. 53. 698

monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu extra monaſteriū incedat poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra. ibid. num. 61. 699

monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis ordinās, dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum Epiſcoporum. alleg. 111.nu. 17. 725

monachus factus Epiſcopus non eximitur à paupertatis voto neque efficitur verus dominus redituum Eccleſiaſticorum, inſtar Epiſcoporum ſecularium. allegat. 114.nu. 19. 737

monachus factus Epiſcopus quicquid acquirit ſuæ eccleſiæ acquirit cum ſola adminiſtratione. ibid.n. 20. 737

monachus factus Epiſcopus non poteſt poſt mortem de bonis diſponere. ibid.n. 21. 737

monachus factus Epiſcopus in vita tam ample poteſt diſponere, quàm ample poteſt licite Epiſcopus ſecularis. ibid. num. 22. 737

monachus Epiſcopus in obtinenda à Pont. licentia ad teſtandū etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopum. ibi. nu. 24. 737

monachus factus Epiſcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius ſuccedendi parentibus & agnatis, ac recuperandi bona vndecunque quæſita, in quibus ipſo mortuo ſuccedit ſua eccleſia. ibid.nu. 29. 738

¶ Mona-

¶ Monaſterijs & Eccleſiis Religioſorum ſolus Papa concedit priuilegium vt liberentur ab obligatione ſoluendi procurationes legatis Apoſt. & iura Epiſcopalia. alleg. 50.nu.51. 363.& 364.
monaſteria, quæ generalibus Capitulis non ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores Regulares, ſi monita in ſongregationes ſeſe non receperint, in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt.alleg.74.nu.17. 567
monaſteria Regularium quoties Epiſcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ingredi vult ob cauſam viſitationis fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. ibid. nu. 22. 568
monaſteria commendata, in quibus non viget Regularis obſeruantia, quamuis exempta, Epiſcopus etiam tanquam Sedis Apoſtolic. delegatus ſingulis annis viſitat. ibid. num. 15. 567
monaſterium quod in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui non poteſt, ex auctoritate Epiſcopi alibi conſtrui valet. alleg. 83. nu.10. 606
monaſteria non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium.alleg.87.nu.45. 623
monaſterium virtute profeſſionis factæ à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non poteſt ſuccedere in bonis ipſius nouitij in præiudicium ſuorum hæredum.allegat.101. nu.34. 671
† monaſterij nomine in quod fœminæ intrare non poſſunt, fuit totum illud ſpatium, quod intra monaſterij ſepta continetur. 927.2.c.
monaſteria Monialium, vide Monialium monaſteria.
¶ Monetam cudere ad Principem ſolum, & Rempublicam ſpectat.alleg.51.nu.55. 392
moneta vt probata & legitima ſit, quæ continere debeat.alleg. 51.nu.56. 392
moneta adulterari, falſificari, ſeu corrumpi quibus modis dicatur. alleg.51.n.57. 392
monetam excudẽs alia effigie, quàm effigie Principis illius Regni vbi habitat, vel falſificans monetam alterius Principis à pœnis excuſatur.alleg.51.nu.58. 392
monetam Principis tondentes, vel radentes eiſdem ſubijciuntur pœnis, quibus eam adulterantes. allegat.51.numer.59. 392
monetam iuſtum pondus excedentem tondens, & mutilans, atque eam ad iuſtum pondus reducens, an in pœnam incidat? alleg.51.nu.60. 393
monetam reprobatam vitiantes non puniuntur.alleg.51.num. 61. 393
monetam falſam falſificantes non incidunt in pœnas ordinarias.alleg.51.nu.62. 393
monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem, excuſabitur à pœnis ordinarijs. alleg. 51. nu. 63. 393
monetam falſam expendentes eadem pœna puniuntur, qua efficiuntur illam adulterantes, vel radentes. alleg. 51.nu. 64. & 65. 393
monetam falſam expendens ſi doceat à quo illam habuit nulla lege puniri debet.alleg.51.n.67. 393
monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel ſcienter expẽdens igne comburitur, & eius bona fiſco vendicantur.alleg. 51.nu.68. 393
¶ Monialium clauſuram intrare non poteſt Epiſcopus pro conſecratione ſororum, & earum confirmatione.alleg.27. nu.56. 246
monialis à clauſura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes in excommunicationem Papalem incidunt,alleg.50.nu.136. 373
monialium monaſteria ingredientes prætextu facultatum abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earundem licentiarum prætextu eo aliquem ingredi permiſerint, & qui prætextu licentiarum Epiſcopalium eò ingrediuntur neceſſitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt.ibid.nu.151. 374
moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in ijs, quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curam pertinent ſubijciuntur Epiſcopis.alleg.102.n.4. 675
moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruationem clauſuræ, quoties ei videbitur expedire.ibid. nu.5. 675
moniales in ciuitate degentes, ſed alieno Epiſcopo ſubiectæ, viſitantur ab Epiſcopo diœceſis ſicut aliæ Moniales ſubiectæ Regularibus. ibid.nu.6. 675
monialium clauſura ſi non ſeruetur in monaſterijs, quæ Regularibus ſubduntur, videre debet Epiſcopus, nec ab ipſis Regularibus impediri poterit.ibid.nu.7. 675
monialium clauſuræ mœnia ſi ſint confracta, & facultates non ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda ſunt, vel monialium conſanguinei ad hoc compellendi, & illis deficientibus, tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monaſterium.ibid.n.10. 675.& 676
monialium clauſura cuſtoditur impediendo acceſſum ad ipſas Moniales. & Colloquia cum eiſdem.ibid.nu. 11. 676
monialium exitus ex ſuis monaſterijs quibus Conſtit.prohibeatur.ibid.nu.13.& 14. 676
moniales an poſſint è monaſterijs egredi ex alijs caſibus vltra illos tres relatos in conſt.Pij V.ibid.nu.15.& 16. 677
monialium clauſura vt ſciatur qualiter ſit cuſtodienda, quæ ſũt attendenda oſtenditur. ibid.nu.12. 676
moniales è monaſterio egredi poſſunt alijs infirmitatis caſibus ſimilibus illis tribus, de quibus in Conſt. Pij V. ſi infirmitas omnibus præiudicialis ſit.ibid.nu.20. 678
moniales ab vno monaſterio in aliud poſſunt transferri cauſa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis, pro cuius licentia obtinenda ad Sedem Apoſt.eſt recurrendum. ibid. nu.25. 678
moniales quando transferũtur de vno monaſterio in aliud permiſſu Sedis Apoſtol. quomodo, vel quando huiuſmodi trãſlatio ſit facienda.ibid.nu.26. 678
moniales exeundi è monaſterijs iuſtam cauſam non habent vt curam nepotum ſuorum gerãt, etiamſi nullum propinqui m haberent.ibid.nu.27. 678
moniales volentes exire è monaſterio ob aliquem caſum neceſſarium à quo debent obtinere licentiam.ibid.nu.28. 679
moniales ex ſuis monaſterijs exeuntes ſunt excommunicatæ excommunicatione maiori Summo Pontific. reſeruata, & in eadem incurrunt Prælati eiſdem egrediendi licentiam quoquomodo concedentes.ibid.nu.29. 679
moniales concomitantes è ſuis monaſterijs egredientes, & recipientes eas incurrunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, niſi compaſſione quadam naturali in extrema neceſſitate id faciant.ibid.nu.30. 679
monialium monaſteria ingredi prohibentur omnes cuiuſque ſexus viri, ac mulieres habentes vſum rationis & diſcretionem ad peccandum.ib.nu.31. 679
monialium monaſteria intrantes ſine licentia, an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatũ.ibid.n.36. 680
monialium monaſteria ex præſumptione intrantes prætextu aliquarum licentiarum ſine ratione & cauſa, vel à Summis Pontificibus iam reuocatarum, an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum.ibid.nu.37. 680

monialium

monialium Præfecta ſi Superior longe abſit in caſibus repentinis, ſed tamen neceſſarijs poteſt licentiam concedere. ibid. nu.39. 681
monialium vota earum monaſteria ingredientes recipere poſſunt Prælati, quando prudenter iudicauerint non poſſe fieri canonicam electionem ipſis non intrantibus. ibid.num.47. 682
monialis cum vitam obijt an & quibus in caſibus liceat Sacerdoti ingredi clauſtrum.ibid.nu.50. 683
monialium monaſteria officiales intrare poſſunt pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monaſteria fieri non poteſt.ibid.nu.55.
monialium monaſteria intrare non poſſunt ſartores, ibid. num. 56. 683
monialium clauſuram intrantes pro aliquo permiſſo negotio finito illo ſub peccato mortali, tenentur ſtatim exire quamuis poſſunt per aliquantulum temporis amplius ſe detinere. ibi. nu.58. 684
monialium monaſteria licitum eſt intrare mulieribus volentib. vti famulabus domeſticis, ſeruitijs incumbere. ibid. num. 60. 684
moniales ancillas pro ſeruitio communi habere non poſſint quibus licitum ſit clauſtra intrare & exire quando libuerit. ibi. n.61. 684
monialium monaſteria frequentantes, qua pœna puniantur.ibi. nu.69. 685.& 686
monialium quomodo liceat habere cenſus, ſiue reditus annuos, aut quoduis peculium, oſtenditur. alleg. 103. num.5. 688
monialium clauſuram in omnibus monaſterijs etiam exemptis conſeruare, & reſtituere poteſt Epiſcopus. alleg. 105. nu. 31. 696
moniales exemptas Epiſcopus abſoluit,ibid.nu. 55. 698
¶ Monitio neceſſaria eſt ad effectum vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas.allegat. 82.nu.24. 602
monitiones plures non requiruntur, ſed vnica ſat eſt à iudice perſonaliter facienda.ibid.nu.25. 602
monitio trina non requiritur vt clericus non incedens in habitu, & tonſura amittat clericale priuilegium.alleg. 12.num. 19. 182
† monitiones S. Caroli Borromæi ad Canonicos. 878.1.d.
¶ Monitoria concedi poſſunt aduerſus teſtes non cognitos alicuius negotij veritatem ſcientes, vel notos, ſi veritatis teſtimonium ferre renuant.alleg.96.nu.17.
monitoria concedendi aduerſus teſtes alicuius negotij veritatem ſcientes, quæ praxis conſtituatur. alleg. 96. num. 18. 653
monitoria excommunicationum pro rebus deperditis inſtante patre & officium iudicis implorante conceduntur. allegat. 96.nu.19. 652
monitoria excommunicationum inſtante iudice Laico concedi poſſunt, modo ea imploret à iudice eccleſiaſtico, non tamen iubeat.alleg.96.nu.21. 652
monitoria excommunicationum quando iudex eccleſiaſticus promulgare poſſit nemine petente. alleg.96.nu. 23. 653
monitoria excommunicationum ſunt concedenda illi cuius interest, non tamen alijs.alleg.96.nu.24. 653
monitoria excommunicationum non ſunt concedenda, quando certæ ſunt perſonæ.alleg.96.nu.25. 653
monitoria excommunicationum pro qualibet parua re decerni non debent.alleg. 96.nu.26. 653
monitoria debent continere expreſſionem rei deperditæ & eius valoris, niſi fiant pro Eccleſiis, locis pijs, communitatibus, & c.alleg.96.nu.27. 653
monitoria pro qua ſumma in Curia Romana & Neapolitana concedantur. alleg.96.n. 30. 653
monitoria non ſunt concedenda contra habentem pro ſe rem iudicatam.alleg. 96.nu.31. 653
monitoria excommunicationum in criminalibus non conceduntur.alleg.96.nu.32. 653
monitoria non conceduntur ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ. alleg.96.nu.33. 653
monitoria excommunicationum concedi poſſunt tam ante cœptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur.alleg.96.nu.38. 654
monitoria quomodo concedenda ſunt, & quæ præuenire debet. alleg.96.nu.40. 654
monitorij vi nemo tenetur ſe ipſum patefacere aut denuntiare. alleg.96.nu.45. 655
¶ Montium pietatis Status Eccleſiaſtici præſidentes, & officiales omnes, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet ſpectantes in alios quàm pauperum vſus diſponere præſumunt in excommunicationem Papalem incidunt. alleg 50. nu.169. 375
† montes pietatis impugnantes prædicando, vel diſputando incidunt in excommunicationem nemini reſeruatam. 869. 1.b.
¶ Monoculus non poteſt eſſe Clericus etiam primæ tonſuræ. alleg.42.nu.29. 334
¶ Morboſi quando poſſint ordinari.alleg.42.nu. 43. 335
morbo Italico laborantes ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gignat, irregulares fiunt.ibid.nu.46. 335
morbo comitiali correptus Ordines aſſumere non poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare.ibid.nu.48. 335
¶ Moræ purgatio non admittitur vbi executio facta eſt à iure.alleg.72.nu.169. 556
† moræ, purgatio non admittitur vbi dies, & pœna ſimul à lege vel ab homine ponuntur.alleg.126.nu.57. 778
¶ Mortis articulus dicitur non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile mortis periculum inſtans. alleg.25.nu.52. 234
mortis aut grauis infirmitatis periculum poteſt efficere, vt à quolibet Sacerdote excommunicatus pro violenta manuum iniectione in Clericos abſolui poſſit. alleg.41.nu. 14. 329
† mors ciuilis non æquiparatur naturali quoad iuris effectus, niſi quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiuſdem effectus, cuius eſt mors naturalis.alleg.132.nu. 18. 797
¶ Mulierum familiaritatem diligenter cauendam ſanctiſſimorum virorum factis inſtituimur.titu.1.gloſſ.8.num. 24. 72
mulier ſi prægnans reperiatur in carcere culpa cuſtodis præſumitur. alleg.107.nu.23. 713
mulieres ſollicitantes in Confeſſione, ſi delicti grauitas petat, poſſunt Curiæ ſeculari puniendi tradi. alleg. 110.num. 21. 720
mulieres ingredi poſſunt Fratrum monaſteria, quæ ſunt in fieri, vel in qua dum fabricantur, adhuc conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus. alleg.102.nu.87. 688
mulier in cauſa matrimoniali teſtis eſſe non poteſt.alleg.84.nu. 9. 609
mulier omnis, quæ vinolenta & comeſſatrix eſt, eadem quo que meretrix eſt.tit.2.gloſ.11.n.12. 83.& 84
mulier fornicans cum Clerico in maioribus non committit ex parte ſua inceſtum.alleg.15.nu.12. 191
mulieres cuiuſcunque ſint ætatis & conditionis ab excommunicatione can. ſi quis ſuadente, 17.qu.4. poſſunt per Epiſcopum abſolui.alleg.41.nu.30. 330
mulier, quæ monaſteria Regularium etiam mendicantium ingredi auſa fuerit in excommunicationem Papalem incidit. allegat.

allegat. 50. num. 135. 373

¶ Munera qualiacunque, & quomodocunque offerantur, Epiſcopus recipere non poteſt à viſitatis ratione procurationis. alleg. 73. nu. 54. 565

¶ Munditia adhibenda eſt non odioſa, nec exquiſita nimis. tit. 2. gloſ. 7. nu. 3. 64

¶ Mutilatio inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro dummodo principali euenit, & ob culpam contingit. alleg. 42. nu. 10. 332

mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatẽ, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, vel notoria culpa in illius abſciſſione accedat. ibid. nu. 12. 332.

N

NAſum preſſum grandem, aut tortum detinens, præcipuè ſi pariat deformitatem prohibetur ordinari. allegat. 42. nu. 32. 334

Naſi abſciſſio inducit irregularitatem. ibid. nu. 33. 334

¶ Natalibus legitimis aliquos reſtituit Papa quod attinet ad ea quæ ſpiritualia ſunt. alleg. 50. nu. 40. 363

natalitia ordinandorum perſcrutari iubet Concil. Trid. ideſt, an legitimi vel illegitimi ſint. alleg. 10. nu. 9. 175

¶ Natale vt quiſque diligat naturale eſt. alleg. 60. num. 6. 495

¶ Natiuitatis incidens quæſtio in iudicio ſeculari hæreditatis ad Epiſcopum ſeu eius delegatum eſt remittenda. alleg. 84. num. 16. 609

¶ Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici, non poſſunt beneficia parentum obtinere. alleg. 65. nu. 6. 518

¶ Naufragorum Chriſtianorum cuiuſcunque generis bona, etiam in littoribus inuenta, ſurripientes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini. alleg. 50. n. 61. 364

¶ Nati Vicarij, vide Vicarij nati.

¶ Natus nullus inter Chriſtianos grauatur onere probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis. titul. 2. gloſſ. 17. num. 36. 38

natus fortuitò in aliquo loco non poteſt dici ex illo oriundus. alleg. 4. nu. 18. 158

natus in mari originem habere dicitur, vbi pater domicilium habet. ibid. nu. 19. 158

¶ Necromantici qui ſint. alleg. 51. nu. 129. 400

¶ Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex reditibus ſui beneficij. alleg. 13. n. 10. 187

negotiari non dicitur qui vendit fructus ſuorum beneficiorum. ibid. nu. 11. 187

negotiari dicitur clericus vendens fructus ex ſuo ſemine, ſuaque induſtria collectos ex alieno agro conducto, ibid. num. 12. 187

¶ Neceſſitas vrgens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia, quomodo intelligenda. alle. 53. nu. 7. 413

† neceſſitas ſi vrget aliunde commutandi vltimas defunctorũ voluntates, neque adiri poſſit Summus Pont. poterit Epiſcopus illas commutare. 910. 1. a.

† negligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter imperando. alleg. 126. nu. 1. 769

† negligentiæ formalis & propriæ vitium non ſemper conſtituit peccatum mort. & in Confeſſione ſpecificandum, niſi in duobus tantum caſibus, ibid. nu. 3.

† negligentia iniuſta Prælati circa prouiſionem beneficiorum non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis, ibid. num. 37. 775

† negligentia eorum, quibus incumbit prouiſio maiorum dignitatum conuincitur per lapſum trium menſium. ib. num. 38.

† negligentia prouidere debentium inferiores dignitates, & beneficia conuincitur per lapſum ſex menſium. ibid. num. 38

† negligentia patronorum in præſentationibus ad beneficia faciendis vt conuincatur, præfinitum laicis eſt tempus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre. ibid. nu. 40.

† negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis caſib. tanquam Sedis Apoſt. delegati par. 2. in compend. nu. 102.

† negligentia Epiſcopi circa id quod facere debet, deuoluere facit iuriſdictionem ad Archiepiſcopum, par. 1. tit. 4. nu. 19.

† negligentiam Epiſcopi exempti non poteſt ſupplere Archiepiſcopus, ibid. nu. 26.

¶ Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci, in quo natus eſt, ad Ordines ſuſcipiendos. alleg. 4. nu. 13. 158

nepotes legitimi Presbyterorum ex filio illegitimo poſſunt conſequi auorum beneficia. alleg. 65. nu. 18. 619

¶ Nobilitas ſumma eſt clarum eſſe virtute. tit. 2. gloſſ. 17. n. 17. 96

nobilitas vera non ex ſanguine & carne, ſed ex virtute animi accipit formam & claritatem, ibid. nu. 18. 96

nobilitas filij non prodeſt patri. Alleg. 1. n. 21. 148

nobilitatis prærogatiua gaudet pater filium habens Epiſcopum ibid. nu. 25. 148

nobiles, & alij exempti ad Eccleſiam reparandam tenentur vbi beneficiorum reditus non ſuperſunt. alleg. 64. num. 7. 515

¶ Nominatio facta per patronos laicos, etiam de non clerico ad beneficia eſt valida. alleg. 72. nu. 76. 548

¶ Notarij Curiæ Epiſcopi gaudent fori priuilegio. alleg. 107. nu. 15. 712

notarius ſynodi omnium Synodo intereſſe obligatorum nomina legit. alleg. 93. nu. 15. 635

notarius pro ſingulis dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi. alleg. 7. nu. 27. 169

notarius poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poteſt quod ab ordinatis ſponte offertur recipere. ibid. n. 28. 169

¶ Notorium eſt plena rei notitia inducens indubitatam & finitam probationem diſcuſſione non egentem. alleg. 39. nu. 22. 313

notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij conſtat. ibid. nu. 24. 313

notorium delictum dicitur commiſſum, vel confeſſum in iudicio. ibid. nu. 23. 313

notorium non offuſcatur licet allegentur circunſtantiæ notoriũ delictum excuſantes. alleg. 106. nu. 23. 704

notorij vbi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iuriſdictionem, tunc etiamſi non negetur, debet ante omnia ſuper ea proceſſus fieri. ibid. n. 24. 704

notorium notorietate facti continui, ſeu permanentis nulla probatione indiget. ibid. nu. 25. 704

notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus ciuitatis populis, ſeu viciniæ manifeſtum ſit. ibid. nu. 28. 705

¶ Nouitius ab Epiſcopo in cuius diœceſi exiſtit monaſterium, quod incolit, ſolum Ordines ſuſcipere poteſt. alleg. 3. num. 8. 154

nouitius infra annum probationis ordinari poteſt ab Epiſcopo, in cuius diœceſi moratur, quamuis alibi natus ſit. allegat. 4. nu. 63. 161

nouitij ſunt eccleſiaſticæ perſonæ & priuilegio fori gaudent. alleg. 12. nu. 37. 184

nouitius Canonicus neceſſario vocandus non eſt ad electionem Epiſcopi, quamuis eligendi poteſtate minime priuatus ſit. alleg. 99. nu. 23 667

Nouitij

Nouitij in articulo mortis exiſtentes ante expletum probationis annum habētes legitimam ætatem poſſunt profiteri.allegat. 101.nu.33. 672

nouitijs intra annum probationis licitum eſt à monaſterio exire,ibid.nu.35. 671

nouitijs nolentibus profiteri ſunt omnia bona reſtituenda, quæ tempore ingreſsus detulerunt in monaſterium,ibid.num.36. 671

nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia,vna cum fructibus indè perceptis, deductis tamen alimētis temporis, quo in monaſterio fuit.ibid.nu.37. 671

nouitio egrediendi ſi non vult monaſterium habitum religioſum dare,ad minus eius pretium reſtituere tenetur.ibid.nu. 38. 672

nouitius ſi deceſſerit intra tempus probationis, & dos ſoluta ſit, eſt reſtituenda hæredibus vna cum fructibus, deducto tamen victu & veſtitu,ibid.nu.40. 672

¶ Nuntius Apoſtolicus, qui à Principibus, ad quos mittitur dignitatis aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit,in excommunicationem Papalem incidit.alleg.50.nu.134. 373

¶ Neophytus deducitur à neos, quod eſt nouum, & phitos quod eſt Fides,quaſi nouus in Fide.tit.2.gloſ.17. num. 1. 94

neophytus eſt ille qui à reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtianæ militiæ nomen dedit.ibid. nu.2. 94

neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab infidelitate ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi,ibid.nu.3. 94

neophyti nuncupari non poſſunt, qui à natiuitate ſacro Baptiſmate fuerunt abluti. ibid.nu.4. 94

neophytus quare ad Epiſcopatum non ſit promouendus,ibid.n. 5. 94

neophytus ad Ordines ſacros non eſt promouendus. ibid. num. 6. 94

neophyti vitæ qualitas quando oſtendit illum eſſe talem,qualem decet eſſe bonum Sacerdotem tunc poteſt Ordinare,ibid. nu. 7. 94

neophytus recenter ſuſcipiens habitum Eccleſiaſticum ad Ordines admittendus non eſt. alleg.10.nu.7. 175

neophytus intendens ordinare, quæ perquirere debeat, oſtenditur.ibid.nu.18. 175

neophytus ad beneficium non poteſt præſentari. alleg.72.num. 81. 548

† neophyti à clericatu non ſimpliciter repelluntur. 828.2.c.

¶ Nox media vbi ſunt plures horologij, regulatur ſecundum horologium parochiæ vicinæ. alleg.57.nu.185. 482

nox media erit vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis etiam ante finitos pulſus campanæ.ibid.nu.184. 482

nox media vbi non eſt horologium ex galli cantu poteſt regulari. ibid.nu.187. 482

¶ Numerus religioſorum, & mulierum in quolibet monaſterio is tantum conſtitui debet, qui ex proprijs monaſteriorum reditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit. alleg. 98.nu.1. 661

numerum Monialium in monaſterijs ſibi ſubiectis, & etiam exemptis ordinarij ſtatuere debent,quæ commodè ibi ſuſtentari poſſint.ibid.nu.3. 661

¶ Nuntij Epiſcopi gaudent fori priuilegio.alleg. 107.nu.13. 712

† nuncios Romani Pont. impedientes ne ingrediantur Regna incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 867. 2.c.

¶ Nuptæ mulieres quando poſſint in Monialium monaſterijs recipi.alleg.102. num.66. 685

O

Obedientia debita propter quam excuſatur Epiſcopus à reſidentia qualis. alleg. 53.nu.10. 414

† obedientiam Epiſcopis & Prælatis debitam ſubditi præſcribere non poſſunt,alleg.128.nu.1. 786

† obedientia numeratur inter iura Epiſcopalia. ibid. numer.2. 787

† obedientia, quæ iure ſpeciali debetur, poteſt præſcribi.ibidem nu.10.

† obligati ad reddendas rationes non poſſunt fieri clerici. 830. 1.c.

¶ Oblationes in Miſſa facta cedunt,& acquiruntur Rectori parochialis Eccleſiæ.alleg. 80.nu.11. 596

oblationes in Miſſa factæ Epiſcopo celebrāti in loco exempto de vrbanitate ei debentur, de iure verò illi, cui competunt iura parochialia,niſi aliud conſuetudine ſit obtentum . ibidem nu.13. 596

† oblationes Sacerdotibus factas accipientes laici excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt. 864.2.c.

¶ Oblati qui ſe & ſua in totum religioni tradiderunt, gaudent fori priuilegio.alleg.12.nu.39. 185

¶ Obſes datus ab Eccleſia, aut etiam repræſaliarum cauſa captus quotidianis diſtributionibus priuandus non eſt.alleg. 53.nu.165. 429

occultum & publicum multis modis dicitur. allegat. 28. num. 38. 254

occultum quod dicatur quoad effectum Eccleſiæ pollutæ. alleg. 28.nu.39. 254

occultum quod dicatur quoad diſpenſationem in irregularitate & ſuſpenſione. alleg. 39.nu.20.& 21. 313

occultum per ſe ſiue abſolute dicitur, quod nihil habet, vnde poſſit ab hominibus cognoſci. alleg.40. nu.1. 319

occultum per accidens eſt, quod extrinſecus progreditur, ſed à nemine auditur. alleg.40.n.2. 319

occultum ſiue ſecretum dicitur, quod plenè probari non poteſt. alleg.40.nu.3. 319

¶ Oculi ſiniſtri, ſiue Canonis viſiua virtute ſi quis careat,& tanta polleat virtute in dextro, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem, non eſt irregularis.allegat. 42.nu.31. 334

¶ Oeconomum Eccleſiæ Vicarius conſtituere non poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale accedat permiſſum,alleg.54.n.78. 442

¶ Officia vbi ſunt peculiaria, & certa adminiſtrationes ad tuendam pacem & concordiam,poteſtas aliqua vniuerſalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat.tit.1.cap.1.nu. 4. 20

† officium Epiſcoporum & cura in paſcendis ouibus eſt clericos ac Regulares delinquentes corrigere par.2.in compend.nu. 17. Peregrinos clericos ſine teſtimonialibus litteris non ſuſcipere,nu.18.rationes à teſtamentorum executoribus etiam Regularibus exigere,n.19. Abbatum negligentiam ſupplere.n.20.confeſſorem Monialibus aſſignare,nu.21.immunitates & Eccleſiarū reuerētiam circa ea quæ in eis fieri prohibentur tueri & conſeruare,n.22.prædicare verbum Dei, n.23.animarum curæ prouidere bonos & idoneos Rectores, ſiue Curatos inſtituendo num.24. Excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & Epiſcopus etiam vicinis dare & publicare,num.25. Vitia ſubditorum arguere,& errātes corrigere. num.26. Victum pauperibus, & viduarum orfanorum,ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, num.27. prouidere ne ſubditi ſui inanibus,& ſuperfluis sūptibus intendentes ſubſtantias ſuas conſumant,numer.28. audita morte Romani Pontif. cum ſuis ſubditis exequias cele-

celebrare, & quotidie pro felici noui Pontif. elect. fideliter orare, num. 29. oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & ſacrificia Deo offerre, num. 30. viſitare totam diœceſim ſæpius perſonaliter, num. 31. Synodum quotannis conuocare, num. 32. reſidere nu. 33.

† *officium ac munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtit, primo, in cultu diuino, & Chriſtianæ Religione augenda, ſecundo, in paſcendis ac regendis ouibus ſibi commiſſis, p. 2. in compend. nu. 2.*

† *officia diuina in Pontificalibus celebrare poteſt Archiepiſcopus in prouincia etiam in loco exempto. par. 1. tit. 4. nu. 43.*

† *officiales Pœnitentiariæ in expeditionibus ſibi interdictis à Pio IV. ſe intromittentes.* 869. 2. b

¶ Officialis *verbum ſimpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem Vicarium ſit referendum. allegat. 54. num. 25.* 436

officiales ſeu apparitores poteſt Epiſcopus habere, quorum manu, & opera poſſit iuriſdictionem ſuam exercere. alleg. 107. num. 3. 712

¶ Oleum *Sanctum trina diuerſitate conſecratur. allegat. 31. num. 1.* 263

oleum oliuarum eſt eſſentiale Sacramento Confirmationis, Balſamum vero accidentiarium. ibid. nu. 3. 263

oleum catechumenorum quale. ibid. num. 5. 263

oleum, quo vnguntur Reges, quid ſignificet. ibid. num. 8. 263

oleum infirmorum ab Epiſcopo benedictum, eſt materia remota Sacramenti Vnctionis. ibid. nu. 13. 264

oleum & Chriſma de conſenſu Summi Pont. an poſſit à ſimplici Sacerdote conſecrari. ibid. n. 14. 264

oleum oliuarum eſt materia ſufficiens Sacramenti Vnctionis, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione, ibid. nu. 15. 264

olei ratione nihil pro Chriſmate recipi poteſt. ibid. n. 21. 267

Cætera Vide verbo Chriſma.

¶ Onus *Chriſti leue eſt, quod portantem non grauat, ſed leuat. tit. 2. gloſ. 2. nu. 23.* 48

¶ Opinio *probabilis poteſt ſequi relicta probabiliori. allegat. 35. nu. 19.* 301

¶ Oppoſitum *in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito. alleg. 55. nu. 11.* 455

† *oppoſitio facta in concurſu Parochialis vacantis non tribuit oppoſitori ius ad rem conſiderabile.* 886. 2. e.

¶ Optari *non poteſt pœnitentialis præbenda poſtquam eſt effectum ſortita, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimiſſio officio, alleg. 55. nu. 35.* 454

¶ Orbem *totum pro propria diœceſi habet Summus Pontifex alleg. 57. nu. 4.* 463

¶ Ordinandus *eſt in Eccleſia Dei, qui eam diligat, non deglubat. tit. 2. gloſ. 17. nu. 14.*

¶ Ordinarius *priuatiue ad Epiſcopum habens ius viſitandi, & congregandi Synodum, poteſt dimiſſorias concedere. alleg. 7. nu. 8.* 167

ordinarius non poteſt præcipere ne matrimonia domini celebrentur ſeruata Concilij forma. allegatio. 32. numer. 18. 273

† *ordinarius ſi iure Ordinario beneficium iuriſpatronatus contulerit ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandũ, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono. alleg. 126. nu. 86.* 783

ordinarius tantum habet facultatem remittendi denuntiationes ex cauſa. alleg. 32. nu. 27. 273

ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius. alleg. 32. num. 28. & num. 274. pag. 118. alleg. 81. num. 5. 598

ordinarij abſque iuſta cauſa denuntiationes remittere non poſſunt. allegat. 32. num. 38. 275

ordinarius exiſtente iuſta cauſa diſpenſandi, tenetur ad petitionem partis ſub peccato mortali diſpenſare. alleg. 32. nu. 51. 276

ordinarius facultatem concedere poteſt alicui Sacerdoti matrimonio ſuorum diœceſanorum aſſiſtendi. alleg. 32. num. 116. 282

ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia et matrimonia temporibus prohibitis ab Eccleſia ſine ſolemnitate. alleg. 32. nu. 194. 291

ordinarij iudices qui dicantur. alleg. 54. nu. 36. 437

ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iuriſdictioni, ſeu iuriſdicundo præeſt, allegat. 35. numer. 16. 300

ordinarius non poteſt ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationum iuris illi reſeruatarum. allegat. 50. numer. 184. 379

ordinarius quibus concurrentibus teneatur dare licentiam Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habentibus, volentibus facere abſentiam cauſa ſtudij. alleg. 56. nu. 29. 457

ordinarius Ordinariorum eſt Summus Pontifex, concurritque cum omnibus Ordinarijs. alleg. 57. nu. 6. 463

ordinarius ſi prouideat alicui de beneficio, quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum. alleg. 57. nu. 20. 464

ordinarius poteſt non obſtante regula de triennali poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem. alleg. 57. num. 224. 486

ordinarius nullius inferior Papa poteſt perpetuo commendare. alleg. 59. nu. 6. 491

ordinarij conſenſus in liberis reſignationibus faciẽdis debet ab eo præſtari vnico contextu cum ſit reſignatio. alleg. 69. nu. 3. 528

ordinarij poſſunt ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, donec coram eiſdem doctum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſsè cautum ſit. alleg. 75. num. 59. 578

ordinarius an poſſit mulctis, & pœnis cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam? alleg. 76. nu. 38. 582

ordinarij inferiores etiam exempti, & immediate Sedi Apoſtolicæ ſubiecti nõ poſſunt excommunicationes pro rebus deperditis dare. alleg. 96. nu. 12. 652

ordinarij in monaſterijs ſibi ſubiectis, & etiam exemptis numerum Monialium ſtatuere debent in quolibet monaſterio, quæ commodè ibi ſuſtentari poſſint ex Bulla Gregorij XIII. alleg. 98. nu. 3. 661

ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandum tempus faciendæ profeſſionis. alleg. 100. nu. 5. 668

ordinarius, coram quo & Superiore Regulari nulliter profeſſus poteſt intra quinquennium cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis deducere, ſi ſit Superior monaſterij, ſufficit quod ſolus procedat. allegatione 104. nu. 11. 690

ordinarij tanquam Sedis Apoſt. delegati in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum regulares debitores cogere, & compellere ad ſoluendum debitum poſſunt. alleg. 105. num. 21. 695

ordinarij locorum omnium, regnorum, & omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt procedere, & ſeuere animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetrãda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint, ibid. nu. 60. 699

Ordinarium adiri poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis vt ſuppleat. ibid. nu. 67. 700

ordinarius poteſt & tenetur præcipere delegato etiam Principis ne aliter ſua poteſtate vtatur, quam in ſuis litteris continetur. alleg. 106. nu. 27. 705

¶ Ordinari non poterit quis ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit filius naturalis. alleg. 4. nu. 15. 158

ordinari quis non poteſt ad titulum litteraturæ etiam inſignis. alleg. 19. nu. 72. 208

ordinari quis poteſt ad titulum penſionis, dummodo ad honeſtè ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendum. alleg. 19. nu. 74. 209

† ordinare non poteſt Archiepiſcopus, nec concedere litteris dimiſſorias dum actu viſitat. p. 1. tit. 4. nu. 49.

ordinantes ſine titulo de iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vita neceſſaria, etiamſi Ordinatus haberet patrem diuitem, qui nihil illi aſſignauit pro victu, aut ſua portione. alleg. 20. nu. 3. & 4. 211

¶ Ordinatus cum pacto & conditione de reddendo patrimonio ſibi donato non incurrit vllam pœnam, ſeu ſuſpenſionem. alleg. 20. nu. 30.

ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter cum primum id ſciuerit debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui. allegat. 48. nu. ſecundo. 214

ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ſcienter, beneficium obtinere non poteſt. alleg. 48. nu. 3. 349

ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadentem in conſtantem virum an incurrat ſuſpenſionem. alleg. 48. nu. 8. 349

ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto executionem Ordinis non recipit, & indiget diſpenſatione. alleg. 48. nu. 9. 349

¶ Ordinis Sacramentum à Chriſto Domino fuit inſtitutum. alleg. 2. nu. 2. 151

ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta. alleg. 2. nu. 3. 151

ordinis Sacramentum characterem imprimit, ſicut Baptiſmus, & Confirmatio. alleg. 2. nu. 4. 151

ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit. alleg. 2. nu. 8. 151

ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Conc. Trident. procedit tamen de neceſſitate præcepti, non de neceſſitate Sacramenti. alleg. 2. nu. 14. 152

ordinis Sacramentum recipiens non præmiſſa Confirmatione extra negligentiam, & citra contemptum non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem. alleg. 2. nu. 14. 152

ordines an ſint nouem. alleg. 2. nu. 26. 152

ordo non dicitur proprie Prima tonſura. alleg. 2. nu. 18. 152

ordines ſinguli an ſint Sacramenta. alleg. 2. nu. 20. 152

ordines minores ex facultate Summi Pontificis poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri. alleg. 3. nu. 4. 154

ordo nullus Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur. tit. 1. cap. 6. num. 4. 75

ordinis facultas quæ ſit in Epiſcopis, oſtenditur. tit. 1. cap. 1. nu. 10. 3

ordinis Sacramenti vere & proprie eſt Epiſcopus miniſter. alleg. 3. nu. 1. 153

ordines conferendi poteſtas penes Epiſcopum reſidet, etiamſi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſit. alleg. 3. nu. 3. 154

† ordines, aut dimiſſorias non poteſt Epiſcopus denegare ei, qui obtinet beneficium, vel eſt in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutus. 825. 1. a.

† ordines non habentibus beneficium Epiſcopus non tenetur, conferre, nec ob id ab eo appellari poteſt. 825. 1. b.

† ordinare quemquam inuitum non poteſt Epiſcopus. 827. 2. a.

ordines minores ſuſcipiens abſque ſui Ordinarij litteris dimiſſorijs, eorum executionem non habet, antequam ſuus Epiſcopus ei permittat, inhabiliſque eſt ad obtinenda beneficia, & penſiones. alleg. 8. nu. 10. 170

ordines maiores ſuſcipiens abſque litteris dimiſſorijs ſui Ordinarij, quibus ſuſpenſionem incurrat. alleg. 8. nu. 11. 171

ordines minores ſuſcipiens ſine intentione aſcendendi ad ſuperiores non peccat. alleg. 10. nu. 20. 176

ordines minores conferuntur his, qui ſaltem linguam latinam intelligunt. alleg. 11. nu. 6. 177

ordinis Sacramenti materia remota eſt res illa, quæ traditur illum ſuſcipienti. alleg. 11. nu. 7. 177

ordinis Sacramentum an de eſſentia requirat cõtactum materiæ. alleg. 11. nu. 9. 177

ordines minores poſſunt abſque Miſſa conferri. alleg. 11. num. 10. 178

ordines maiores de neceſſitate præcepti, non vero Sacramenti ſunt in Miſſa conferendi. alleg. 11. nu. 11. 178

ordines minores vno die omnes poſſunt cõferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo. alleg. 11. nu. 13. 178

ordines minores, & Prima tonſura vna die conferri poſſunt vbi adeſt conſuetudo. alleg. 11. nu. 15. 178

ordines minores, & Primam tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurrit irregularitatem. allegat. 11. nu. 16. 178

ordines minores quod tempus idoneum requiratur vt conferãtur? alleg. 11. nu. 17. 178

ordines minores poſſunt conferri in qualibet Eccleſia tametſi non Cathedrali, & in domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali de conſuetudine. alleg. 11. nu. 20. 178

ordinis Sacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt. alleg. 11. nu. 21. 178

ordines ſuſcipere non prohibentur populo generaliter interdicto clerici etiam Prima tonſura, ſicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco. alleg. 11. nu. 22. 179

ordines an conferri poſſint in Sabbato ſancto vbi eſt locus interdictus. alleg. 11. nu. 23. 179

ordines an in loco interdicto licite conferantur, ſi immineat neceſſitas ordinandi miniſtros, nec exiſtat locus in quo poſſint Ordines conferri. alleg. 11. nu. 24. 179

ordinis Sacerdotalis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia, materia vero proxima eſt illorum traditio. alleg. 14. n. 7. 189

ordo Sacerdotalis non eſt iterandus ſi ex obliuione tradatur illum aſſumenti vas cum vna tantum ſpecie. all. 14. n. 9. 189

ordines duo Sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent. alleg. 14. nu. 10. 189

ordines duos Sacros ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpenſat, niſi conſuetudo permitteret. alleg. 14. nu. 11. 189

ordines maiores quare Sacri appellentur. alleg. 14. n. 17. 190

† ordo ſi de facto mulieri conferretur non reciperet characterẽ impediente ſexu. 827. 2. a.

ordinibus Sacris inſignitus ante pubertatem an arctetur ad cõtinentiam. alleg. 15. nu. 4. 190

ordinibus Sacris inſignitus tenetur in Confeſſione circumſtantiam Ordinis Sacri detegere, non ſolum cum actuale peccatum carnis patrauit, ſed etiam cum conſenſum præſtitit. alleg. 15. nu. 6. 191

ordinis Sacramentum ſi pueris, furioſis, & his qui vſu rationis carent, adminiſtratur, characterem imprimit in eorum anima. alleg. 16. num. 5. 193
ordines Sacri ſex anni ſabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferãtur. alleg. 17. num. 1. & 2. 196
ordines Sacri extra tempora ab Eccleſia conſtituta nec cõſuetudine conferri poſſunt. alleg. 17. nu. 4. 196
ordines ſunt conferendi interſtitijs temporum ſeruatis, & quare, alleg. 18. nu. 1. 198
ordines recipiens non ſeruatis interſtitijs peccat, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi. alleg. 18. nu. 12. 199
ordines per ſaltum ignoranter ſuſcipiens, vel ſcienter, antequam miniſtrauerit poteſt per Epiſcopum diſpenſari, quod procedit non ſolum in promotis aliquo Sacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores ordines omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantum. alleg. 47. num. 6. 347
ordines maiores recipiens, ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure ab illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem à tali ſuſpenſione abſolui, ſecus ſi probabiliter ignorauit abdicationem. alleg. 48. nu. 1. 349
ordinibus minoribus conſtitutus poteſt beneficium reſignare, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit. alleg. 19. nu. 39. 205
ordinibus Sacris conſtitutus non poteſt beneficium reſignare, etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat vnde commode viuere poſſit. alleg. 19. nu. 40 205
¶ Ordinatus abſoluta coactione compulſus non recipit characterem. alleg. 2. nu. 5. 151
ordinatus conditionali adductus coactione, permittens ſibi ordines conferri, characterem recipit. alleg. 2. n. 6. 151
ordinatus à non ſuo Epiſcopo fori priuilegium non amittit. alleg. 8. nu. 18. 171
ordinandi quo tempore debent conuenire. allegat. 10. num. 2. 175
ordinatus nullo præmiſſo examine quam pœnam incurrat. allegat. 10. nu. 22. 176
ordinatus contra prohibitionem Epiſcopi habentem ne quis ad ordinationem accedat ſub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contrahit ſuſpenſionem nonniſi à Papa diſpenſandam. alleg. 10. nu. 23. 176
ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & ſi initiandus Primam tonſuram recipiat, eo tantum fine vt gaudeat exemptione fori, non peccat. allegat. vndecima num. 12. 178
ordinatus vi, metuve, qui in conſtantem virum caderet, eſto ſuſcipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur. alleg. 15. num. 4. 190
ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter ſuſpenſionem non incurrit. alleg. 16. nu. 17. 195
Ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur. alleg. 112. num. 12. 731
ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum non remanet ſuſpenſus: allegat. 16. numer. 20. 195
ordinatus ante legitimam ætatem bona fide illa interueniente recté poterit ordines exequi ſine diſpenſatione. alleg. 16. nu. 23. 195
ordinator ſuper temporum interſtitijs non poteſt diſpenſare cum non diœceſano, niſi illi in dimiſſorijs diſpenſandi facultas concedatur. alleg. 18. nu. 9. 199
ordinatio ſine titulo facta quoad executionem irrita appellatur. alleg. 19. nu. 2. 201
ordinari nemo poteſt ad titulum Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu Capellaniarum amouibilium. alleg. 19. nu. 25. 203
ordinari quis non poteſt ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia præſtandi, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum. alleg. 19. num. 26. 204
ordinari quis non poteſt ad titulum de futuro, & ſub ſpe etiam certa. alleg. 19. nu. 28. 204
ordinari poteſt quis ad titulum donationis veræ, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate vel vtilitate eccleſiæ. alleg. 19. nu. 56. 207
ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus ſine titulo incurrit pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo. alleg. 19. nu. 57. 207
ordinari non poteſt cooptatus in Collegium Seminarij ad illius titulum, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum. allegat. decimo nono, num. 31. 204
ordinari cum ficto patrimonio, vel beneficio peccatum graue eſt. alleg. 19. nu. 58. 207
ordinibus ſacris inſigniri non poteſt ſolitus inebriari. allegat. 28. nu. 11. 249
ordinem recipit, & ipſius characterem promotus per ſaltum: alleg. 47. nu. 3. 347
ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat quod agit. allegat. 48. num. quarto. 349
ordinatus ſcienter ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico à ſolo Romano Pontifice diſpenſatur. alleg. 48. num. ſeptimo. 349
ordinari non valet qui virgis cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus in eis ſteterit. alleg. 43. num. 15. 338
ordines ſacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, ſolius eſt Summi Pontificis. alleg. 50. num. 15. 362
ordinibus minoribus initiatus vt Epiſcopus creetur ſolus Papa diſpenſat. alleg. 50. nu. 9. 362
ordines Eccleſiaſticos extra tempora à iure conſtituta conferre pertinet ad ſolum Summum Pontificem. alleg. 50. num. 16. 362
ordines duos Sacros alicui vno eodemque die dare ad Papam tantum pertinet. alleg. 50. nu. 17. 362
ordines duos ſacros alicui duobus continenter diebus dare eſt Summi Pontificis. alleg. 50. nu. 18. 362
ordines vt quis accipiat ab Epiſcopo alieno ſolus Papa concedit. alleg. 50. num. 19. 362
ordines vt Epiſcopus conferre poſſit in die ſuæ cõſecrationis ſolius eſt Summi Pontificis concedere. alleg. 50. nu. 20. 362
ordinatum à Papa nullus ad ſuperiores Ordines promouere ſine ipſius licentia poteſt. alleg. 50. nu. 22. 362
ordinis Epiſcopalis ea, quæ fuerint exercere non poteſt Vicarius etiam ſi Epiſcopus ſit, ex generali commiſſione. allegat. 54. nu. 83. 442
ordinis Epiſcopalis ea, quæ ſunt preter ſpeciale ſui Epiſcopi mãdatum committere non poteſt Vicarius etiam Epiſcopus alteri Epiſcopo. alleg. 54. nu. 84. 442
ordinari infra annum tenetur, qui curatæ Eccleſiæ plenum continet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit. alleg. 19. nu. 22. 203
ordinari quis poteſt ad titulum Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem. alleg. 19. nu. 23. 203

Ordinari valet quis ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis. alleg. 19. nu. 24. 203
ordinibus ſacris Subdiaconatus, & Diaconatus inſigniri poteſt quis ad titulum beneficij, non obſtante quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Presbyteratus Ordinem. alleg. 19. nu. 29. 205
ordinari quis non poteſt ad Sacros Ordines ante annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, aut conſuetudo permitteret. alleg. 14. nu. 5. 189
ordinandus ad Epiſcopatum in Sacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus eſſe debet de iure Concilij Trid. per Bullam vero Greg. XIV. in omnibus ſacris Ordinibus debet eſſe conſtitutus. alleg. 1. num. 36. & 37. 149. & 150
ordinatus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus. ibid. num. 46. 150
ordinans Epiſcopus etiam in propria diœceſi non alienum ſubditum ſine teſtimonio ſui Ordinarij ſuſpenſionem incurrit. alleg. 111. nu. 8. 724
ordinans Epiſcopus Sacerdotem indignum, & minime idoneum ſuſpenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis. ibid. num. 11. 724
ordinans Epiſcopus aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines Sacros ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſq; ibid. nu. 12. 724
ordinans Epiſcopus in aliena diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Epiſcopi ſibi nō ſubditos à Pontificalibus ſuſpenditur. ibid. nu. 13. 724
ordinans Epiſcopus ſcienter bigamum, vel ſolemnem pœnitentiam peragentem ſuſpenſionem incurrit per annum à celebratione. ibid. nu. 15. 724
ordinans monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum Epiſcoporum. ibid. nu. 17. 725
ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promiſſione de non inferendis moleſtijs ſuper eius prouiſione per triennium à collatione Ordinum eſt ſuſpenſus. ibid. nu. 18. 725
ordinem aliquem, vel Primam tonſuram conferens ſimoniacè accepta pecunia, pretio, vel præmio ſuſpenditur à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicitur. ibid. num. 19. 725
ordinationes factæ in diœceſana Synodo ſunt perpetuæ. allegat. 93. nu. 24. 636
¶ Originis Epiſcopus eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi ordinandus natus eſt. alleg. 4. nu. 2. 157
originarius ſeu oriundus dicitur à propria origine. alleg. 4. nu. 3. 157
origo patris etiam inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, ita vt quis ratione paternæ originis poterit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci, in quo eius pater natus eſt. alleg. 4. nu. 4. 157
originis locus ſecundum ius Ciuile, etiam dicitur ille, in quo pater natus eſt. alleg. 4. nu. 5. 157
oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna. alleg. 4. nu. 6. 157
originarius vt quis dicatur non ſolum requiritur vt quis natus ſit in loco, ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint. alleg. 4. nu. 7. 157
originem patris & non matris ſequitur filius. alleg. 4. nu. 14. 158
originis domicilium eſt immutabile, nec poteſt renunciari. alleg. 4. nu. 20. 158
os habens deforme & imperfectum, non eſt admittendus ad ordines quando fœditatem ac horrorem generat. alleg. 42. num. 34. 334

P

PAcis violatores tenetur ſub peccato mortali Epiſcopus excommunicare. alleg. 79. nu. 7. 593
¶ Pallium Archiepiſcopis concedere eſt ſummi Pont. part. 1. tit. 3. cap. 1. nu. 20. pag. 102. alleg. 50. nu. 3. 361
pallium cur à B. Petri corpore accipi dicatur. ibid. nu. 4. 361
pallium Patriarchis ſummus Pontifex tribuit, Archiepiſcopi vero ab eiſdem Patriarchis accipiunt. titu. 3. cap. 1. nu. 19. 102
¶ Panis & vini oblatio in conſecratione noui Præſulis quid ſignificet, oſtenditur. tit. 1. c. 5. nu. 17. 23
¶ Papa quare Epiſcopum ſe appellet. alleg. 1. nu. 13. 147
papa diſpenſare poteſt vt promoti ad Sacros Ordines matrimonia contrahant. alleg. 15. nu. 22. 192
papa poteſt diſpenſare cum religioſo, vel moniali ſuper voto caſtitatis, & continentiæ, vt matrimonia contrahant. allegat. 15. nu. 23. 192
papa poteſt licentiam, & diſpenſationem concedere, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad Sacros ordines promoueri. alleg. 17. nu. 5. 196
papa an poſſit committere Sacerdoti conſecrationem materiæ Sacramenti Confirmationis? alleg. 30. n. 6. 260
papa ſolus Chriſmate in capite vngitur ex balſamo & oleo confecto myſtica ratione. alleg. 31. nu. 12. 264
papa ſolus poteſt diſpenſare in impedimentis iure Pōtificio dirimentibus matrimonium. alleg. 35. nu. 1. 299
papa ſolus poteſt diſpenſare in quinque iuramentis ſeu votis ſolemnibus. alleg. 37. nu. 1. 304
papa diſpenſare poteſt in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, voluntario, vel cenſuali. alleg. 39. num. 63. 318
papam non valens adire pro abſolutione excommunicationis canonis. Si quis ſuadente 17. qu. 4. an teneatur adire Legatum? alleg. 41. n. 31. 330
papæ ſolum competit poteſtas diſpenſandi cum corpore vitiatis. alleg. 42. nu. 57. 336
papa ſolus diſpenſat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem habet diſpenſandi. alleg. 43. nu. 17. 338
papa ſolus diſpenſat in ſuſpenſione, quam contrahit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili, ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico; data vero probabili ignorantia diſpenſat Epiſcopus. alleg. 48. nu. 10. 350
papa in omnibus bigamiæ ſpeciebus poteſt diſpenſare. allegat. 49. nu. 21. 353
† Papæ nullum tempus præfixum eſt ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui poſſit eius negligentiā ſupplere. alleg. 126. nu. 53. 778
† papa poteſt quandocunque ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruatæ conferre, quin deuolutionis ordinem ſpectare teneatur. ibid. nu. 81. 782
† papa in beneficijs inferiorum conferendis vti poteſt non ſolum iure deuolutionis, ſed etiam iure præuentionis. ibidem num. 82. 782
papa Petri ſucceſſor ex ordinatione diuina Principatum, & iuriſdictionem ſolus habet, illamque immediate in vniuerſa eccleſia. alleg. 50. n. 1. 361
papa plures potuit ſibi reſeruare caſus. alleg. 50. num. ſecundo. 361.
Papa viuente qui tractant de alio eligendo in excommunicationem Papalem incidunt. allegation. 50. numero 126. 372

Papa ſolus concedit, vt Religioſi profeſſi cœnobium egreſſi ad audiendas leges, vel medicinam, ad Ordines promoueri queant. alleg. 50. nu. 49. 363

papa miniſtri, & omnes officiales etiam Epiſcopali dignitate præditi, in terris Eccleſiæ officium quodcunque exercentes, qui munera accipiunt præter eſculenta, & potulenta, quæ biduo conſumi poſſunt, in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. nu. 116. 371

papa ex octo menſibus ſibi reſeruatis concedit Epiſcopo quatuor, & viceuerſa Epiſcopus de ſuis quatuor dimittit papæ duos. alleg. 53. nu. 52. 419

papa Chriſti Vicarius eſt. alleg. 54. nu. 47. 439

papa in beneficialibus liberam ac pleniſſimam habet poteſtatem. alleg. 57. nu. 7. 463

papa quamuis tranſtulerit poteſtatem in Epiſcopos conferendi beneficia ſuarum diœceſum, penes ipſum tamen maior remanſit. alleg. 57. nu. 9. 465

papa etiam in menſibus, quos Ordinarijs conceſſit, ſi præueniat in conferendo, valet eius collatio. alleg. 57. n. 10. 463

papa, & Ordinarius ſi alicui conferant beneficium cum eadē data & die ſi prouiſus ab Ordinario ſit in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda. alleg. 57 nu. 12. 463

papa etiam quod prouideat in menſibus alternatiua, non eſt neceſſaria illius derogatio. alleg. 57. nu. 16. 464

papa ordinariam poteſtatem conferendi beneficia per reſeruationes coarctare poteſt. alleg. 57. n. 17. 464

papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignāda per talem ſignaturam voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum munus ligare. alleg. 57. nu. 34. 465

papa quilibet initio ſui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo conſtituit. alleg. 57. nu. 58. 467

papa ſolus diſpenſat ſuper pluralitate dignitatuum, perſonatuum, Canonicatuum, & curatorum beneficiorum. allegat. 62. nu. 18. 512

papa ſolus poteſt erigere Collegiatam Eccleſiam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam. allegat. 68. num. 8. 527

papa poteſt ſolum ſe ipſum eligere. alleg. 72. nu. 86. 549

papa dicitur diœceſanus totius orbis. allegat. 80. numero 1. 596

papa ſolus pias defunctorum voluntates commutare poteſt. alleg. 83. nu. 1. 605

papa cauſam matrimonialem poteſt delegare non ſolum Epiſcopo, ſed etiam inferiori. alleg. 84. nu. 6. 608. & 609

papæ iuriſdictio in tota Eccleſia eſt iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediate accepta. titu. 1. cap. 1. nu. 20. 4

papa cum eligitur ſuppoſita legitima electionis conditione accipit à Chriſto Domino immediate, iuriſdictionem. tit. 1. cap. 1. nu. 21. 4

papa ſolus per ſe, vel per alios ſua auctoritate & cōſenſu creat & transfert Epiſcopos, diœceſes diuidit, erigit, auget, minuit, ſublimat, aut deprimit, titul. 1. cap. 1. nu. 27. 5

papa poteſt extendere, vel limitare ipſam iuriſdictionem Epiſcopali muneri iure diuino cohærentem intrinſecè vt Ordinariam, & quaſi ex natura rei. titul. 1. cap. primo. numero 28. 5

papa non poteſt ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ Sancti Apoſtoli condiderunt. tit. 1. c. 1. num. 30. 5

papa ſecundum varia tempora, ac varias temporum occurrētes circunſtantias diuerſis perſonis ius eligendi Epiſcopos conceſſit, vel permiſit. tit. 1. c. 3. nu. 3. 11

papam ſoli Cardinales eligunt non Concilium generale, ſi tempore quo fuerit congregatum Apoſtolica Sede vacauerit. titul. 1. cap. 3. num. 13. 18

papa quare Baculo non vtatur. tit. 1. c. 5. n. 14. 22. & 23.

papa in ſignum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in ſignum Pontificis vtitur Mitra, tit. 1. c. 5. nu. 18. 23

papa vniuerſalis, ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur. tit. 1. c. 6. num. 4. 25

papa promouens neophytum ad Epiſcopatum videtur cum eo diſpenſare. tit. 2. gloſ. 17. nu. 8. 94

papa ſolus Pallium Archiepiſcopis concedit. allegat. 50. num. 3. pag. 361. Et Eccleſiam Cathedralem ſolus erigit, & conſtituit, & eam coniungit, ac alia ratione mutat, num. 5. ibi. Et ſine ſpeciali eius mandato nullus poteſt Paſtorem dare Cathedrali Eccleſiæ, num. 6. ibid. Et Cathedralis Eccleſiæ adminiſtrationem ſolus poteſt dare, num. 7. ibid. Et Epiſcopo coadiutorem, numer. octauo pag. 362. & ſolus diſpēſat vt Epiſcopus creetur Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, num. 9. ibid. Epiſcoporum maiores cauſas ſolus dirimit, & cognoſcit, num. 10. ibid. Epiſcopos à gradu dignitatis deijcit, & deponit, ac reſtituit, numer. 11. ibid. Epiſcoporum admittit renuntiationes, num. 12. ibid. Exemptionem à iure, & poteſtate Epiſcoporum ſolus concedit, nu. 13. ibid. Et Ordines Sacros ſolus dat illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, num. 15. & numeris ſeq. alia quæ ſolo Papæ competunt videri poſſunt.

papa Petri ſucceſſor, Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat. tit. 3. c. 2. nu. 20. 110

papa nullum in terris Superiorem habet, ibid. num. 16. 110

papa ſeruus ſeruorum Dei nominatur quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus Dominorum. ibid. nu. 18. 110

papam ſaltem in habitu habere poteſtatem ſecularem immediatè à Chriſto Domino, qui defendant, oſtenditur. ibid. nu. 19. 110

papa (vt verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habet etiam in habitu poteſtatem ſecularem ab ſpirituali diſtinctam. ibid. nu. 24. 354

papa vt Chriſti Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet niſi eam ſolum, quam in lege Gratiæ Chriſtus Dominus quatenus homo dum in terris vixit eidem communicauit. ibid. nu. 25. 354

papa ſuper omnia negotia ſecularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad finem ſupernaturalem aſſequendum. ibid. nu. 31. 112

papa ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, & ad expediendam prædicationem Euangelicam, ibidem numer. 32. 112

papa directè ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet. ibid. nu. 33. 112

papæ competens poteſtas, quæ tali non competit ei, niſi quia eſt caput ipſius Eccleſiæ gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdem. ibid. nu. 34. 113

papa non habet poteſtatem in homines, niſi qui ſunt membra Eccleſiæ, mediante, ſcilicet Baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite. ibid. nu. 35. 113

papa, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpote ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum, ibid. nu. 40. 113

papa ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ius naturale, gentium, aut diuinum poſitiuum, ibid. nu. 45. 114

papa in caſu ad ſpirituale bonum neceſſario poteſt iniquam ſententiam à iudice ſeculari latam reuocare. ibid. nu. 48. 115

Papa potuit transferre in perſonam Magni Caroli, imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis, ibid. num. 67. 117
Papa poteſt Imperatorem deponere, ibid. nu. 90. 119
Papa poteſt electionem de Imperatore improbare, ſi ei idoneus non videretur, ibid. nu. 91. 119
Papa in ordine ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles, ſcriptas, & non ſcriptas approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes, ibid. nu. 94. 120
Papa poteſt laicos ad temporalia legitimare ſuadente cauſa boni ſpiritualis, tit. 3. c. 2. num. 101. 121
Papa poteſt ad temporalia legitimare Principem ſupremum, qui in temporalibus nullum recognoſcit ſuperiorem, ibidem, num. 102. 121
Papa charitatiuum ſubſidium poteſt exigere ab omnibus Clericis, & Eccleſiis, alleg. 87. nu. 22. 622
Papa liberam habet adminiſtrationem omnium beneficiorum, & eſt dominus, & Ordinarius cunctorum, & Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, alleg. 87. nu. 23. 623
Papa ſolus plenarias poteſt indulgentias concedere, alleg. 88. num. 5. 625
Papæ electio, vide Electio Papæ.
¶ Paralyſi vel apoplexia laborantes ſunt irregulares, alleg. 32. nu. 45. 335
¶ Paraphernarij & ſimiles in inferioribus, miniſterijs Palatio Apoſt. inſeruientes, & penſiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem, alleg. 9. nu. 14. 173
¶ Parcitatis virtus pulcherrima eſt inter Epiſcoporum ornamenta; tit. 2. gloſ. 5. num. 1. 58
¶ Parochus nō habetur pro reſidente, ſi in ciuitate habitet ab Eccleſia ſua tribus, vel quatuor milliaribus diſtante, quamuis Dominicis & feſtiuis diebus ad illam accedat, alleg. 53. num. 74. 422
parochus ſine legitima cauſa & licentia in ſcriptis habita non reſidens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abeſt ſuos non facit, alleg. 53. num. 93. 423
parochus non ſatisfacit petens licentiam, iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, alleg. 53. numer. 98. 424
parochus habens licentiam per mendacium in abſentia fructus percipiens, eos reſtituere tenetur, alleg. 53. nu. 99. 424
parochus vltra duos menſes abſens poteſt cogi per Epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ, allegat. 53. nu. 102. 424
parochi ob non reſidentiam quomodo beneficijs ſunt priuandi, alleg. 53. nu. 105. 424
parochus abſens ex iuſta cauſa, ſiue cum licentia ſiue abſque ea, tenetur relinquere ſubſtitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro ſe populo ſeruiat, niſi abſentia fiat per ſex, vel octo dies, alleg. 53. nu. 106. 424
parochus, cui datus eſt coadiutor propter inſufficientiam, non poteſt abeſſe à reſidentia, alleg. 63. nu. 8. 519
parochus quando nulla adeſt conſuetudo ſi habeat reditus ſufficientes, ſoluere tenetur prædicatori, ſi vero ſit pauper tunc tenebitur populus, alleg. 76. nu. 16. 470
parochus vt in ſua Eccleſia prædicetur, poteſt dare licentiam approbatis ab Ordinario, alleg. 76. nu. 25. 581
parochus pro duabus, aut tribus vicibus poteſt impunè prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, ſiue ſeculari nondum præſentato coram Epiſcopo, ſaltem ſi ſemel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Epiſcopalis conſtitutio non prohibeat, alleg. 76. nu. 26. 581
parochus in ſua Eccleſia eſt præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Eccleſiam perſonaliter ex antiqua conſuetudine accidentibus, alleg. 78. nu. 38. 591
parochus indulgentias concedere non poteſt, alleg. 88. num. 20. 626
parochia ſeu Plebani in caſtellis, & modicis ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur, tit. 1. c. 7. nu. 8. 29
parochialis ſeparatio non eſt facienda ob locorum diſtantiam, quando in loco minime difficili oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali, alleg. 58. nu. 7. 526
¶ Parochiæ ſuæ intereſſe vnuſquiſque tenetur pro audienda prædicatione, ſi commode id fieri poteſt, alleg. 76. num. 34. 582
parochia Epiſcopi dicitur tota diœceſis, alleg. 80. nu. 12. 596
parochiæ vbi diſtinctæ non ſunt, decimæ pertinent ad Epiſcopum, alleg. 86. nu. 37. 550
parochiarum diuiſio à Dionyſio Pont. incœpit, p. 1. tit. 1. cap. 7 num. 10. 610
parochialis Eccleſia, Vide Eccleſia parochialis.
† parochialis abſque concurſu conferri poteſt quando nullus comparuit, aut nullus ex comparentibus vult ſubire examen. 886. 2. d
† parochialis beneficij nomine quid veniat; 839. 1. d
parochiale beneficium, Vide beneficium parochiale.
parochias duas habens vnitas æque principaliter poteſt in qua maluerit reſidere, alleg. 53. num. 82. 423
parochias nouas ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non valet Vicarius erigere, alleg. 54. nu. 76. 442
¶ Parochiani ad fabricam Eccleſiæ reparandam compelli poſſunt, ſi ad hoc non ſuperſint ipſius reditus, deducto neceſſario beneficiatorum alimento, alleg. 64. nu. 6. 515
parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Eccleſię nouiter conſtructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Eccleſia ſufficiebat, alleg. 64. num. 11. 516
† parochianus efficitur quis ſtatim ac incipit habitare animo habitandi, nec ad hunc effectum opus eſt expectare vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitet. 846. 2. b.
parochianus non tenetur ad refectionem Eccleſiæ, ſi per eam forma antiqua mutaretur. alleg. 64. nu. 12. 516
parochiæ, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum, vniri poſſunt, alleg. 66. nu. 13. 522
parochias nouas conſtituendi etiam inuitis Rectoribus facultas Epiſcopis conceditur, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt, alleg. 68. num. 1. 526
parochialem diuidere poteſt Epiſcopus ſine maioris partis parochianorum conſenſu, alleg. 68. nu. 3. 526
parochiam diuidere tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt Epiſcopus, etiamſi ſubiecta ſit Regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt, alleg. 68. nu. 6. 526
parochianorum ſimplici aſſertioni teſtificanti de fama bona ſtatur, alleg. 10. nu. 15. 176
parochiam acquirit quiuis ratione habitationis. alleg. 32. numer. 57. 277
parochiani vere efficiuntur ſtatim ac animum habitandi maiori parte anni habuerint, alleg. 32. nu. 64. 277
parochianus vt vere aliquis dicatur debet habere animum conſtituendi in Parochia domicilium allegat. 32. num. 59. 277
¶ Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorifice, vt populus adoret, allegat. 22. nu. 5. 216
parochus obligatur populum monere, vt Miſſas frequentet, nō tamen cogere poteſt vt audiat in Parochia, alleg. 24. numer. 16. 222
parochi non obligantur ad applicationem Sacrificij pro populo

ſingulis dominicis, & feſtiuis diebus, niſi iuxta viri prudentis arbitrium, alleg. 24. num. 23. 223

† *Parochus non poteſt alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum.* 840. 1. a

† *parochus proprius quoad Sacramentalem Confeſſionem ille dicitur in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti.* 840. 2. c

parochi ab Eccleſijs arcere debent muſicas eas, vbi ſiue organo, ſiue cantu laſciuum aliquid miſcetur, alleg. 24. num. 24. 224

parochus non poteſt alicui Sacerdoti, alias non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum, allegat. 25. nu. 13. 229

parochus poteſt Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena parochia, vel diœceſi, alleg. 25. nu. 18. 230

parochus habet approbationem à iure, quam non poteſt Epiſcopus reuocare, quamuis poſſit ſuſpendere, alleg. 25. num. 23. 230

parochus peccat mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denuntiationibus, alleg. 32. nu. 4. 272

† *parocho deferendum eſt quando atteſtatur de eo, quod ſpectat ad eius officium,* 846. 2. b

parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum, videtur à mortali excuſandus, allegat. 32. num. 5. 272

parochus timore mortis omiſſis denuntiationibus matrimonio aſſiſtens non peccat, alleg. 32. nu. 6. 272

parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denuntiationes omittens, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium, alleg. 32. num. 7. 272

parochus non peccat mortaliter ſi vno, vel altero die feſto omittat denuntiationes, dummodo inter vnam & alteram multos dies feſtos non interponat, alleg. 32. nu. 13. 272

parochus quoties timetur malitioſe matrimonium impediendum, non poteſt denunciationes omittere, vt fiant antequã conſumetur, niſi diſpenſatio difficillime obtineri poſſit, alleg. 32. nu. 20. 274

parochus proprius contrahentium quis dicatur, alleg. 32. numer. 56. 276

parochus proprius ad matrimonium dicitur parochus vxoris, ſi in eius parochia contrahatur, & parochus viri ſi in parochia viri fiat, alleg. 32. nu. 65. 278

parochus ruralis non eſt proprius parochus, quando rus vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur, alleg. 32. num. 66. 278

parochi duo quoad matrimonium contrahendum poſſunt haberi vbi quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat alleg. 32. nu. 69. 278

parochus, qui in vagorum matrimonijs diligentem inquiſitionẽ non adhibet, peccat mortaliter, ſed matrimonium eſt validum, alleg. 32. nu. 74. 278

parochus quilibet poteſt intereſſe matrimonio vagi, etiamſi coniux vnus non ſit alienigena, alleg. 32. nu. 76. 279

parochi præſentia in matrimonijs neceſſaria, non tantum corporea, ſed etiam moralis requiritur, cum intelligentia & aduertentia actus, alleg. 32. nu. 78. 279

parochi præſentia quare hodie de eſſentia requiratur, alleg. 32. num. 80. 279

parochi præſentia pro forma actus exigitur, ita vt matrimoniũ contractum in præſentia mille teſtium eo abſente nullum ſit, alleg. 32. nu. 81. 279

parochi, vel teſtium præſentia ſufficit, quamuis vi interſint, dummodo tamen intelligant conſenſum contrahentium, allegat. 32. nu. 82. 279

parochi præſentia adducti doloſe & renuentis ſufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat, alleg. 32. nu. 85. 279

parochi præſentia requiritur vt ne dum intelligere oporteat cũ quid agitur, ſed vt videat, alleg. 32. nu. 86. 279

parochi præſentia ſufficit, etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit, alleg. 32. nu. 88. 279

parochi præſentia etiam irregularis, ſuſpenſi, vel excommunicati, quamuis non tolerati ſufficit alleg. 32. num. 90. 280

parochus interdictus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius vicario ne aliquos coniungat, valide matrimonio aſſiſtit, allegat. 32. nu. 93. 280

parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra parochiam, vel Epiſcopatum ſine licentia parochi, & Epiſcopi loci valide aſſiſtit matrimonio ſuorum parochianorum, alleg. 32. num. 95. 280

parochus & teſtes in celebrandis coniugijs non ſuſtinent publicam alicuius officij auctoritatem, alleg. 32. nu. 196. 280

parochus in aliena parochia ſine licentia parochi vel Epiſcopi loci aſſiſtens matrimonio ſuorum parochianorum ceſſantes ſcandalo non peccat, nec puniendus venit, alleg. 32. nu. 97. 280

parochi vnius præſentia ſufficit quando contrahentes ſunt diuerſarum parochiarum, alleg. 32. num. 98. 280

parochus delegatus, vel vicecuratus poteſt matrimonio aſſiſtere, alleg. 32. nu. 99. 281

parochus delegatus ad vniuerſam parochiæ curam poteſt delegare facultatem aſſiſtendi matrimonio, alleg. 32. num. 100 & 115. 281. & 282

parochus quando præſens aſſumit vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic vicarius non poteſt delegare, alleg. 32. num. 101. 281

parochus habens iniuſtũ beneficij titulum, quamdiu poſſeſſione non ſpoliatur, poteſt matrimonio aſſiſtere, alleg. 32. nu. 103. 281

parochus non Sacerdos valide matrimonio aſſiſtit, allegat. 32. num. 105. 281

parochus aſſiſtens in peccato mortali valide matrimonio aſſiſtit, alleg. 32. nu. 106. 281

parochus proprius matrimonio intereſſe non valens alium ſuã vice, & loco Sacerdotem ſuſtinere poterit, alleg. 32. nu. 107. 281

parochus fictè concedens facultatem aſſiſtendi matrimonio, illud non efficit inualidum, alleg. 32. nu. 109. 282

parochus irregularis etiam excommunicatus non toleratus poteſt valide dare alteri licentiam aſſiſtendi, alleg. 32. nu. 110. 282

parochus licentiam aſſiſtendi matrimonio non poteſt concedere clerico non Sacerdoti, alleg. 32. nu. 112. 282

parochus poteſt concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos non ſolum in propria parochia, ſed etiam extra illam, alleg. 32. nu. 114. 282

parochus proprius cogi poteſt ad aſſiſtendum matrimonio, ſi illi alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere, alleg. 32. nu. 115. 282

parochi & teſtium præſentiæ defectus non eſt impedimentum dirimens ſponſalia alleg. 32. nu. 141. 285

parochi & teſtium præſentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem ſit validum, alleg. 32. nu. 159. 287

parochus, vel quicunque alius Sacerdos regularis, qui matrimonio clandeſtino interfuerit, incurrit pœnam triennalis ſuſpenſionis ab officio, alleg. 32. nu. 160. 287

parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, non incurrit pœnam triennalis ſuſpenſionis ab officio, alleg. 32. nu. 163. 288

parochus

parochus triennio ſuſpenſus, ſi eodem durante triennio aſſiſtat alteri clandeſtino coniugio, ſuſpendaturque iterum triennio, an poſterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori? alleg. 32. nu. 164. 288
parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, alias ſi omittat grauiter peccabit, alleg. 32. nu. 168. 288
parochus curare debet ne contrahentes in peccato mortali ad Sacramentum matrimonij accedant, alleg. 32. num. 171. 289
parochus ſub peccato mortali tenetur habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem, mortem, & annum ſcribat, alleg. 32. num. 174. 289
parochus quomodo fidem de his libris facere debeat, alleg. 32. num. 178. 289
parochus licet non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud adminiſtrat, alleg. 32. nu. 201. 292
parochus & alius quicunque Sacerdos poteſtatem habens abſoluendi à mortalibus, poteſt abſoluere à cenſuris iuris nemini reſeruatis, alleg. 50. nu. 183. 379
parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo, poteſt abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis in cuius diœceſi peccauit, alleg. 52. nu. 15. 409
parochi cur ita dicti? alleg. 53. nu. 65. 421
parochi in ſuis Eccleſijs debent reſidere, etiamſi beneficium ſit modici valoris, alleg. 53. nu. 70. 422
parochi in Eccleſiarum domibus cogendi ſunt habitare, quæ ſi non ſint, in propinquioribus intra Parochiarum limites, alleg. 53. num. 71. 422
parochus tenetur in Parochia reſidere, etiamſi in illa tres vel quatuor eſſent incolæ, alleg. 53. nu. 72. 422
† Partes poſſunt foro ſuo renunciare, & in alium Iudicem conſentire, alleg. 122. nu. 2. 755
¶ Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentiùs ad malum trahunt, tit. 2. gloſ. 3. nu. 21. 53
paſtor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex ſequitur, ibid. nu. 25.
paſtoribus ſubeſſe malis, nihil aliud eſt niſi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium, ibid. num. 6. 54
paſtor bonus omnibus ſe conformare, ac in ſe omnium transferre affectus debet, tit. 2. gloſ. 12. nu. 9. 85
paſtoris tres ſunt voces ſuauis, dulcis, & alta, ibid. nu. 11. 86
paſtores Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine oues appellantur, tit. 1. c. 2. nu. 9. 8
paſtor circa oues debet aſſimulari gallinæ circa pullos, titul. 2. gloſ. 2. num. 17. 47
¶ Pater filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua, alleg. 1. nu. 22. 148
pater poteſt filio donare ad patrimonium, alleg. 19. num. 61. 207
pater nolens filio volenti promoueri iuſtum patrimonium conſtituere, poteſt conſtringi iuris remedijs, vt illud aſſignet, alleg. 19. num. 63. 207
pater viuens filium alere conſtringitur, alleg. 20. nu. 5. 211
pater tenetur omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare filio, qui de eius licentia incœpit politioribus Muſis operam nauare, alleg. 20. num. 7. 211
pater, qui patrimonium filio aſſignauit, tenetur de altero prouidere, ſi primum conſumpſit filius, alleg. 20. nu. 12. 212
pater qui dotem filiæ conſtituit, ſi illa amittatur, tenetur aliam iterum ei conſtituere, alleg. 20. nu. 13. 212
pater non præſumitur, qui filium non diligit, allegat. 51. numer. 109. 399
patres percutientes graue peccatum faciunt, alleg. 51. nu. 106. 398
patrem percutiens poteſt hæreditate priuari, alleg. 51. nu. 107. 399
patrem ad ſui defenſionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida, alleg. 51. num. 116. 399
patrem ſine dolo percutiens, vel occidens non punitur vt parricida, alleg. 51. nu. 118. 399
pater exponens filium legitimum & naturalem, vel naturalem tantum arbitrio iudicis eſt puniendus, alleg. 51. num. 144. 402
pater exponens filium, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente, amittit ius filiationis, alleg. 51. nu. 145. 402
pater exponens filium, licet perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, alleg. 51. nu. 146. 402
patres grauiter peccant, qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commode poſſunt, alleg. 51. nu. 147. 403
patres non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum, de quibus filijs intelligatur, alleg. 96. nu. 53. 656
patrem læſæ maieſtatis crimen committentem tenetur filius denuntiare, alleg. 96. nu. 57. 657
patres & fratres, qui filias, ſorores aut habitum religionis ſuſcipere, vel votum aut profeſſionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt, alleg. 104. nu. 6. 690
patientiam ſicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem, titul. 2. gloſ. 2. num. 22. 48
Patriarchæ & Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuerſa ſint nomina ſecundum vnam ſententiam, tit. 1. cap. 6. num. 9. 25
patriarchæ propriè quatuor ſunt, videlicet Conſtantinopolitanus, Antiochenus, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei, ibid. num. 8. 25
patriarchæ dicti ſunt quaſi Patres Patrum ſeu Principes Epiſcoporum, ibid. num. 9. 25
patriarchæ ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis, alleg. 111. nu. 25. 725
patriarcha abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt, alleg. 112. nu. 3. 730
patriarchæ Maximi, veri, & Primarij quatuor ſunt poſt Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, tit. 3. c. 1. nu. 1. 100
patriarchæ ideo quatuor ſunt poſt Summum Pontif. quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices gerunt, ibid. numer. 2. 101
patriarchales tres tantum Eccleſiæ à principio fuerunt, ibid. num. 3. 101
patriarchales dignitatis titulus Romana, Alexandrina, & Antiochena Eccleſijs à principio datus fuit, habito reſpectu ad honorem Cathedræ B. Petri, ibid. nu. 13. 101. & 102
patriarchali prærogatiua & dignitas primò & immediatè pendet ex Summorum Pont. & Conciliorum auctoritate, ibid. num. 17. 102
patriarcha vnde dicatur, ibid. nu. 18. 102
patriarchæ ex auctoritate ſibi à Romano Pont. conceſſa pallia Archiepiſcopis concedunt, ibid. nu. 21. 103
patriarchæ Crucem elatam vbique præferre liberè poſſunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pont. vel eius Legatus de latere fuerit, ibid. nu. 23. 103
patriarchis iure ipſo ſingulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos

eos emiſſo medio in omnibus ſuarum prouinciarum locis licite poſſit appellari, ibid. nu. 28. 103

patriarchæ Regibus, aliiſque Principibus Superiorem non habentibus æquiparantur, ibid. nu. 30. 104

patriarchæ Summorum Pont. priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur, ibid. num. 31. 104

patriarchis Romani Pont. inſigniis, & ornamentis vti fas eſt, ibid. num. 32. 104

patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos ordinaria & ſuprema eſt, ibid. nu. 34. 104

patriarchæ poſſunt diſpenſare cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus, ibid. nu. 35. 104

S. Paulus Apoſtolus non Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus, atque opus laudare voluit 1. ad Timot. 3. tit. 2. gloſ. 2. nu. 5. pag. 45. Et cur 1. ad Timoth. 3. loquatur tantum de Epiſcopis & Diaconis, non vero de Sacerdotibus, oſtenditur tit. 2. gloſ. 3. nu. 20. 53

Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cœlibatum, tit. 2. gloſ. 8. num. 12. 70

¶ Patrimonij vocabulo intelligitur non ſolum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, & quauis ex cauſa illi delatum eſt, alleg. 19. nu. 52. 206

patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari, allegat. 19. num. 54. 207

patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet alleg. 19. nu. 55 207

patrimonium ſuper re certa conſtituendum eſt, & non ſufficit quod quis ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor aut alterius licitæ profeſſionis, ex qua tantum quærit, quod ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem, alleg. 19. nu. 71. 208

patrimonium non habens poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum, all. 19. nu. 73. 209

patrimonij alienatio, ad cuius titulum fuit quis promotus, eſt inualida, alleg. 19. nu. 77. 209

patrimonium vt alienari, ſic vendi non poteſt, alleg. 19. nu. 78. 209

patrimonium non poteſt hypothecari, alleg. 19. nu. 85. 209

patrimonium præſcribi non poteſt tempore ordinario, alleg. 19. num. 89. 209. & 210

patrimonij alienatio, ſeu renunciatio an valeat facta ſine Epiſcopi licentia, ſi tunc ordinatus habeat beneficium, ſeu aliàs unde commode viuere poſſit? alleg. 19. nu. 88. 209

patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habet priuilegia quæ conceduntur à iure bonis eccleſiaſticis, alleg. 19. num. 91. 210

patrimonium donans alicui recte poteſt opponere conditionem de eo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel aliàs unde viuere poſſit, alleg. 20. nu. 31. 214

patrimonium poſt ordinationem dans vel alienans, quamuis peccet mortaliter & caſtigari poſſit per Epiſcopum, nullam incurrit ſuſpenſionem, alleg. 20. nu. 32. 214

patrimonium habens Epiſcopus an poſſit illud conſeruare, & reditus eccleſiaſticos in vſus profanos expendere, oſtenditur alleg. 114. nu. 36. 739

Alia Vide verbo Titulus.

¶ Patrinus poteſt eſſe minor baptizato, alleg. 30. nu. 39. 263

patrinos plures adhibens vltra permiſſos peccat mortaliter, alleg. 30. nu. 44. 263

patrini plures duobus baptizatum de Baptiſmo ſuſcipientes, contrahunt omnes cognationem, alleg. 30. nu. 45. 263

patrini ſi nulli deſignentur, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati, alleg. 30. nu. 48. 263

patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Baptiſmo, alleg. 30. nu. 51. 264

patrinus poteſt matrimonium contrahere cum qua ſimul alienum filium ſuſcepit, alleg. 30. nu. 58. 264

Vide Verbo Suſceptor.

¶ Patronus ſi non dedit ſufficientem dotem pro Eccleſia ſui iuriſpatronatus, ipſe ad hoc tenetur, quamuis ſine dote Epiſcopi auctoritate fuerit ædificata, alleg. 64. nu. 16. 516

patroni conſenſus in vnione non præſumitur, nec de eo ſtatur aſſertioni Epiſcopi, alleg. 66. nu. 19. 522

patronorum intereſt, vt videant ne habeant Rectorem eis odioſum, & non acceptum, alleg. 69. nu. 21. 529

patronus in habitu habet ius præſentandi, illud tamen non habet in actu niſi à tempore vacationis alleg. 71. nu. 5. 543

patroni ſemper poſſunt præſentare ad beneficium ſui iuriſpatronatus, quomodocumque vacet, alleg. 72. nu. 15. 543

patronus ad beneficium, in quo habet iuſpatronatus, poterit per Epiſcopum vocari, & inſtitui, alleg. 72. nu. 90. 549

patroni plures poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare, & præſentare ad Eccleſiam ſui iuriſpatronatus, alleg. 72. nu. 91. 549

patronus non poteſt cum compatronis ſe ipſum præſentare; ſed præſentationi de ſe factæ conſentire, alleg. 72. nu. 92. 549

patronus abſens poteſt per litteras facere præſentationem perſonæ, quæ cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet, alleg. 72. num. 116. 551

patronus vbi per errorem coram Ordinario præſentauerit, cum deberet præſentare coram inferiore ex præſcriptione, vel priuilegio, quamuis lapſum ſit tempus ad præſentandum, poterit iterum præſentare ex iuſta cauſa ignorantiæ coram habente inſtituere, alleg. 72. nu. 141. 554

patronus laicus non autem eccleſiaſticus poteſt intra quadrimeſtre ante Epiſcopi inſtitutionem variare, & plures ſucceſſiuè præſentare, alleg. 72. nu. 151. 554

patronus clericus poteſt variare, & alterum præſentare, ſicut laicus, quando præſentat ratione ſui patrimonij, alleg. 72. num. 152. 554. & 555

patroni laici poſſunt variare, etiam ſi procedatur per viam ſcrutinij publicato ſcrutinio, vel etiãſi ſit patronus ex priuilegio, præſcriptione, aut alio modo, vel patronatus pertinet ad collegium, vel vniuerſitatem laicorum, alleg. 72. nu. 156. 555

patronus laicus ſicut poteſt variare, ita eius procurator, niſi haberet tantùm poteſtatem limitatam ad vnum præſentandum, alleg. 72. nu. 157. 555

patronus qui præſentauit primò vnum idoneum, & poſtea alium indignum non punitur, quia tunc Epiſcopus primum inſtituet, alleg. 72. nu. 160. 555

patronus poteſt ſemel, aut iterum quos vellet cumulando præſentare, non autem tertia, vel quarta vice, alleg. 72. nu. 162 555

patronus eccleſiaſticus ſicut non poteſt variare, ita nec eius procurator, ſiue ceſſionarius, alleg. 72. nu. 163. 556

patronus eccleſiaſticus ſi poſt primum præſentatum poſtea variando alium præſentauerit, prima præſentatio attenditur, dummodo non præſentauerit indignum, alleg. 72. nu. 164. 556

patroni ſi ſinant labi tempus præſcriptum ad præſentandum, & non præſentauerint, poteſt Epiſcopus eo tranſacto liberè de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere, all. 72. nu. 168. 556

† patrono non labitur tempus datum ad præſentandum ſi bona fide præſentauit coram non habente ius inſtituendi, allegat. 126. num. 61. 779

† patrono negligente intra tempus ſibi præſtitum ad præſentãdum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad inſtituentem, & procedit etiam in patronis Regularibus, ibid. num. 65. & 66. 779

¶ Pedes

¶ Pedes Epiſcopi in conſecratione quare calceantur, & interioribus quibuſdam tunicis induantur, c.5.nu.8. 22
¶ Pauper quis dicatur, alleg.41.nu.24. 330
pauperibus quando aliquid relinquitur in genere non debetur Canonica portio Epiſcopo, niſi relinquatur pauperibus certi loci, alleg.86.nu.21.cum ſeq. 618
¶ Peccatum mort. non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellendum electum, niſi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præſeferat, vt morum honeſtatem tollat, allegat.53.num.32. 416
peccati ratione efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi. allegat. 82.nu.17. 601
¶ Pecunia, quæ eſt deſtinata ad emptionem ſtabilium, cenſuum, vel mobilium pretioſorum, connumeratur inter immobilia pretioſa, & tunc non poteſt alienari ſine ſolemnitate, alleg.95.nu.41. 645
pecunia minoris comparandorum prædiorum cauſa deſtinata abſque decreto alienari non poteſt, ibid.nu.42. 645
pecuniæ magna quantitas, quæ eſt in Eccleſiæ proprietate, non vero in fructu, abſque aſſenſu Apoſt. alienari non poteſt, ibidem.nu.43. 645
pecunia in banchis campſorum poſita cenſetur iure rerum immobilium, ibid.num.44. 645
pecunia quæ ſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſeruando magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, cenſetur iure rerum immobilium, ibid.nu.45. 646
pecunia qui prius vſi fuiſſent, oſtenditur alleg.51.nu.53. 392
pecunia ad aliquem vſum legata, ſi ad illum non ſufficiat, poteſt per Epiſcopum in alium conuerti, alleg.83.nu.7. 605
pecunia regulariter eſt de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quia retenta nihil operatur, alleg.95.nu.40. 645
† Pecunia ac bona mobilia Monaſterijs acquirenda cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum qualiter debeant inueſtiri, ex decreto S.Congr. 845.2.c
¶ Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg.50.nu.62. 365
¶ Penſiones annuas in beneficijs conſtituere, & conſtitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere ſolius eſt Summi Pontificis, alleg.50.num.24. 362
penſio impoſita ſuper Canonicatu, dum Canonicus fuit ſuſpenſus, debet ſolui per Capitulum, alleg.53.nu.177. 430
penſionem ſuper beneficijs vbi Epiſcopus poteſt ſine eius ſpeciali mandato nequit Vicarius imponere, alleg.54.nu.77. 442
penſiones vacant per promotionem ad Epiſcopatum, alleg.57. num.63. 468
penſio reſeruata ſuper beneficio non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, niſi conſtitueretur ad particulare alicuius commodum ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, vt deinceps ſit beneficium eccleſiaſticum, alleg.57.numer.150. 478
penſionem habens & incedens in habitu, & tonſura gaudet fori priuilegio, alleg.57.nu.151. 478
penſio eccleſiaſtica per contractum matrimonium amittitur, alleg.57.nu.206. 484
penſio illius, qui tonſuram & habitum Clericalem non aſſumit, vacat ipſo iure, alleg.57.nu.217. 485
penſio non poteſt obtineri niſi ab habente ætatem quatuordecim annorum, alleg.60.num.79. 503
† penſio ab Ordinario impoſita cauſa non iuſtificata eſt nulla, non ſimoniaca. 911.2.d
† penſionem Epiſcopus in caſu quo reſeruare poteſt, reſeruatio tunc tantum fiet vſque ad vitam onerati. 911.2.e
† penſionem ad vitam onerati ex cauſis iuſtis, quibus Epiſcopus poteſt, reſeruare valet quilibet Regularium ſuperior in beneficijs ſuæ Religionis, quæ ad proprietatem non tranſeunt in religioſum. 912.1.b
penſionem habens ſuper beneficio eccleſiaſtico, & fructibus eius impoſitam pro rata, ad eius Eccleſiæ reparationem tenetur, alleg.64.nu.18. 516
penſionem ſuper beneficio reſignato in fauorem tertij non poteſt pater imponere ſoluendam filio illegitimo, alleg.65.nu.25. 519
penſionem, quam parens obtinuit vel aliam ſuper parentis beneficio, non prohibetur filius illegitimus habere, alligat.65. num.26. 520
penſio poteſt transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi, alleg.65.nu.27. 520
penſionem ex iuſta cauſa poteſt Epiſcopus reſeruare, & imponere, alleg.69.nu.15. 529
penſionarius tenetur pro rata penſionis ſoluere ſubſidium, & alia onera impoſita reſpectu fructuum beneficij, ac proinde contribuere Seminario, ſiue illud erectum ſit ante reſeruationem penſionum, ſiue poſt, alleg.77.nu.12. 585
penſionem Eccleſiæ imponere abſque Capituli conſenſu non poteſt Epiſcopus, alleg.85.nu.8. 614
penſiones inualidæ ſunt abſque iuſta cauſa ab inferioribus impoſitæ, alleg.85.nu.11. 614
penſionarius an teneatur ad ſubſidium charitatiuum, alleg.87 num.52. 624
† penſionarius agere poteſt hypothecaria contra ſucceſſorem in beneficio ſuper quo impoſita fuerit penſio. allegat. 120. num.6. 750
† penſionarij in electione erit vel agere contra beneficij poſſeſſorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit, ibid.nu.5.
† penſionarius in caſu quo agat contra ſucceſſorem in beneficio, idem nec ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prædeceſſorem ſi viuit vel eius hæredes, ibid.nu.6.
† penſionario datur actio contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis ſi diligentia præceſſi nec contra prædeceſſorem, ibid.nu.8.
penſionis cauſa nullus ſubijcitur Præſuli, vt ab eo promoueatur, alleg.4.nu.56. 161
penſionem habens ſolitam concedi clerico fori priuilegio gaudet, alleg.12.nu.8. 181
¶ Percuſsio quando eſt leuis Epiſcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos abſoluere poſſunt. alleg.41.nu.2. 328
percuſſio leuis quæ dicatur, alleg.41.nu.3. 328
percuſſio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum ſcandalo fit ibid.nu.5. 328
¶ Peregrinus Clericus ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda & Sacramenta non eſt admittendus, alleg.21.nu.1. 214
peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de ſua ordinatione nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare. ibid.nu.3. 215
† peregrini & ignoti ordinari non debent. 831.1.d
peregrini ſacerdotes ne celebrent in Eccleſijs Regularium poteſt Epiſcopus prohibere, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitijs admiſſi fuerint, ibid.nu.8. 215
peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pont. alleg.37.nu.3. 305
¶ Peritiam ſecularium negotiorum oportet Epiſcopus habere, tit.2.gloſ.6.nu.17. 64
¶ Periurus quamuis emendatus non poteſt à ſe abolere infamiam, alleg.43.nu.24. 338
periurium eſt mendacium iuramento firmatũ, all.51.n.18. 388

periurium

periurium in iuramento aſſertorio ſemper & indiſtincte eſt peccatum mortale, alleg. 51. nu. 19. 338
periurium graue eſt peccatum, alleg. 51, nu. 35. 390
periurus non ſatisfacit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe, quia iam tunc ei fides non adhibetur, quamuis ſit in articulo mortis. alleg. 51. nu. 36. 390
periurium eſt grauius adulterio, alleg. 51. nu. 37. 390
periurium homicidio grauius eſt, allegat. 51. num. 40. & 41. 390. & 391
periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur, alleg. 51. nu. 42. 391
periuri puniuntur pœna depoſitionis ab Ordine, alleg. 51. num. 43. 391
periuri beneficijs Eccleſiaſticis obtentis priuantur, allegat. 51. num. 44. 391
periuro facta collatio beneficij eſt nulla, alleg. 51. nu. 45. 391.
¶ Permutatio beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non facta de hoc monitione, nulla eſt. alleg. 19. num. 43. 206
permutans tacendo ordinationem ac titulum tutus eſt in foro conſcientiæ, ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis, erit æquiualens, alleg. 19. nu. 44. 206
permutatio beneficiorum ſimpliciter fieri poteſt coram Epiſcopo, vel alio Superiore Ordinario, alleg. 69. num. 9.
permutari poſſunt beneficia coram Epiſcopo in quolibet anni menſe, par. 3. alleg. 69. nu. 11. 528
permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis, alleg. 69. nu. 12. 528
permutatio coram Ordinario ſimplex, non vero triangularis fieri debet, alleg. 69. nu. 13. 528
permutare poteſt quis coram ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem, alleg. 69. nu. 16. 529
permutari non poteſt beneficium litigioſum ſuper quo pendet lis, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati, alleg. 69. nu. 19. 529
permutari poſſunt coram Epiſcopo beneficia iuriſpatronatus accedente patronorum conſenſu, alleg. 69. nu. 20. 529
permutari coram Ordinarijs poſſunt reſeruata beneficia, non tamen conferri, alleg. 69. nu. 25. 529
permutatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur? allegat. 69. num. 45. 531
permutationis forma coram Ordinario facienda conſtituitur, alleg. 69. nu. 51. 532
permutatio beneficiorum an ob læſionem reſcindi poſſit? alleg. 69. num. 54. 532
permutatio facta de beneficio iuriſpatronatus, ſine patroni conſenſu venit annullanda, alleg. 72. nu. 10 543
permutatio inter Rectores Eccleſiarum de bonis eccleſiaſticis licite fieri poteſt alleg. 95. nu. 55. 647
perſæ Sacrorum miniſtros corpore integros tantum admittebant, alleg. 42. nu. 2. 332
peſtis cauſa qui abfuerit quotidianas diſtributiones non lucratur, niſi conſuetudo ſit, vt darentur abſentibus ex legitima cauſa, alleg. 53. nu. 170. 430
¶ S. Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangeliſtis recenſetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter vt caput deſignatur, tit. 3. cap. 2. nu. 1. 107
Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid ſignificaret, oſtenditur ibid. nu. 3. 107
Petrus ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem vocatus fuit, ibid. nu. 4. 107
Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum vt duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperaret, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, tit. 2. gloſ. 12. num. 10. 85
Petrus poſt aſcenſionem Domini velut ſucceſſor ipſius capit regere Eccleſiam, tit. 3. cap. 2. nu. 5. 107
Petrus 15. Kalend. Februarij anno Chriſti 44. Romam venit, ibid. num. 7. 108
Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſerit oſtenditur ibid. num. 8. 108
Petrus iuſſu Domini Sedem Pontificiam in Vrbe fixit, ibid. num. 10. 109
Petrus Pontificatum, & regimen totius Chriſtiani populi à Chriſto accepit, ibid. nu. 23. 111
¶ S. Petrus primus Brachareus. Epiſcopus, quem S. Iacobus ſuſcitauit vt eum in Bracharenſi Sede collocaret, fuit antiquus propheta, cui nomẽ Samuel, vel Malachia filius Oziæ propheta, de quo Hierem. cap. 26. tit. 3. cap. 8. nu. 24. martyrij palmam conſequutus fuit anno Chriſti 44. ibid. nu. 30. 112
¶ Petrus Barboſa Regius Conſiliarius maximus, laudatur tit. 3. cap. 2. nu. 54. 116
pharmacopolæ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant, alleg. 51. nu. 52. 392
phyſiognomonia apprime vtilis eſt ad capiendam de aliquo præſumptionem, alleg. 42. nu. 7. 332
pilei quadrati Sanctæ Crucis ſignum denotant, rotundi vero virtutum omnium perfectionem ſignificant, alleg. 19. nu. 6. 172
pigmei quando irregulares ſint, alleg. 42. nu. 53. 335
piratæ, ac eorum receptatores, & fautores excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg. 50. nu. 60. 364
pijs cauſis relicta ſolui poſſunt Hoſpitalibus, & Confratrijs etiam ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis, alleg. 75. num. 28. 573
piſanus Archiepiſcopus quarum prouinciarum primas dicatur, oſtenditur tit. 3. cap. 7. nu. 10. 130
piſanæ ciuitatis Epiſcopatus antiquiſſimus eſt, ibid. nu. 11. 130
piſanus Archiepiſcopus Sardiniæ, an vero Corſicæ Primas dicatur, oſtenditur ibid. nu. 12. 130
plebani non omnes ſunt Parochi, ſed illi tantum, qui maius habent beneficium, tit. 1. c. 7. nu. 9. 29
plebs vocari non debet in vnione facienda, niſi allegaret cauſam rationabilem, ne fieret vnio, alleg. 66. nu. 37. 523
pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id eſt in ſpiritualibus & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, alleg. 86. nu. 15. pag. 616. & alleg. 89. nu. 4. 627
pluralis locutio duorum numero contenta eſt, alleg. 72. nu. 32. 543
pocula vel carmina amatoria vtrum vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum, remiſſiue alleg. 51. nu. 126. 400
podraga & ſcabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem irregulares fiunt, alleg. 42. nu. 44. 335
podagra ob ſatietatem, & aucta edulia hac tempeſtate naſcuntur, tit. 2. gloſ. 5. nu. 6. 59
pœnas Papa ſolus remittit ob ſimoniam in Ordine vel beneficio contractam. alleg. 50. nu. 39. 363
pœna contra obtinentes canonicatus & non reſidentes nõ procedit in canonico ſimplici carente præbenda, alleg. 53. nu. 147. 428
pœnarum gradus præſcripti à Concilio contra non reſidentes neceſſariò ſeruandi ſunt antequam deueniatur ad punitionem, alias erit nulla. ibid. nu. 148. 428
pœnam contra non reſidentes poteſt Epiſcopus ante ſententiam minuere, vel augere, ſed non in totum tollere, ibid. nu. 151. 428
pœnas corporales in pecuniarias non poteſt conuertere Vicarius

rius

rius generalis, alleg. 54. nu. 220. 445

pęnæ ordinariæ in viſitatione non ſunt imponendæ, ſed tantum extraordinariæ, alleg. 73. nu. 30. 563

pęna quæ ſit impoſita contra Epiſcopos in viſitationibus præter procurationem ab Eccleſijs aliquid muneris accipientes, oſtenditur ibid. nu. 44. 564

pęna impoſita contra imprimentes libros abſque requiſita licentia, quæ ſit oſtenditur, alleg. 90. nu. 11. 629

pęna contra alienantes Eccleſiæ bona abſque ſolemnitatibus requiſitis quæ ſint in extrauag. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alien. conſtitutæ, oſtenditur alleg. 95. nu. 47. 646

pęnam pecuniariam indicere poſſunt Epiſcopi, eamque ſibi, vel Cameræ ſuæ applicare, alleg. 107. nu. 18. 713

pęnas pecuniarias ſibi Epiſcopus retinere non debet, ſed in pios vſus erogare, niſi ſit admodum pauper, ibid. nu. 19. 713

pęnitentiariæ Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiam ſponte oblatum accipientes incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 137. 373

pœnitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis, alleg. 52. nu. 17. 409

pœnitentiarius dum confeſſiones audit, cenſetur pro præſente in choro, alleg. 53. nu. 160. 429

pœnitentiarium cum vnione præbendæ proxime vacaturæ in ſua Cathedrali Eccleſia debet Epiſcopus inſtituere, modo id commodo fieri poſſit, alleg. 55. num. 1. 451

pœnitentiarij officium, & electio perſonæ ad ſolum Epiſcopum abſque conſenſu Capituli ſpectat, allegation. 55. numero 2. 451

pœnitentiaria per Epiſcopum erecta cum vnione præbendæ proxime vacaturæ, talis vnio non comprehendit præbendam vacantem in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato, alleg. 55. num. 3. 452

pęnitentiarius debet eſſe magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, ſeu aliàs qui aptior pro loci qualitate reperiatur, allegatione 55. numero 4. 452

pęnitentiarius Canonicus debet eſſe in ætate quadraginta annorum, alleg. 55. nu. 7. 452

pęnitentiarius ab Epiſcopo cum vnione præbendæ proxime vacaturæ inſtitutus officium exercere, ac Pęnitentiariæ inſeruire tenetur, & interim quò vacat præbenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec diſtributiones quotidianas percipere poteſt, & ſedere debet in loco ſui Canonicatus, cum illum fuerit aſſecutus, allegation. 55. numero 10. 452

pęnitentiariæ præbendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat, alleg. 55. num. 11. 452

pęnitentiarij in electione non poteſt Capitulum ſe intromittere, etiam Epiſcopo abſente, alleg. 55. nu. 14. 452

pœnitentiarij electio pertinet ad ſolum Epiſcopum, vel eo abſente ad Vicarium ſuum, cui Epiſcopus in ſpecie delegauerit hanc facultatem, alleg. 55. nu. 14. 452

pœnitentiarij electio non facta, per Epiſcopum, vel per eius Vicarium intra ſemeſtre à die notitiæ vacationis, deuoluitur ad Capitulum, alleg. 55. nu. 16. 452

pęnitentiaria vacans Sede Epiſcopali vacante, non poteſt prouideri à Capitulo, quamuis collatio præbendarum ſit communis Epiſcopi, & Capituli, vel etiam ſolius Capituli, alleg. 55. num. 17. 452

pœnitentiariæ vacantis Sede Epiſcopali vacante electio & collatio pertinet ad Papam, etiam ſecluſa reſeruatione, & non eſt reſeruanda futuro Epiſcopo, allegat. 55. num. 18. 452

pęnitentiarius eo ipſo quod eſt inſtitutus, habet à iure & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis, abſque alia Ordinarij licentia, allegat. 55. num. 19. 452

pęnitentiario quilibet confeſſus peccata ſatisfacit præcepto cap. omnis vtriuſque ſexus de pęnit. & remiſſ. alleg. 55. numero 20. 453

pęnitentiarius inſtitutus pro audiendis Confeſſionibus vnius diœceſis, non poteſt eas audire in alia etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui parochi, alleg. 55. nu. 21. 453

pœnitentiarius poteſtatem quam habet abſoluendi, alijs delegare ſeu committere non poteſt, allegation. 55. num. 22. 453

pœnitentiarius à caſibus, quos Epiſcopus expreſſe ſibi reſeruauit, abſoluere non poteſt, allegat. 55. num. 23. 453

pœnitentiarius non poteſt caſus Epiſcopo reſeruatos & ab eo ſibi commiſſos alijs ſubdelegare, allegat. 55. num. 24. 453

pœnitentiarius ad audiendas Confeſſiones ſemper paratus debet exiſtere, nec poteſt pœnitentes recuſare, quia ſi hoc faciat poterit ab Epiſcopo puniri & priuari, alleg. 55. nu. 26. 453

pœnitentiarius horis opportunis loco, & ſede Epiſcopi, ad quem hoc pertinet arbitratu, peccata confiteri volentibus ſui copiam facere tenetur, alleg. 55. nu. 28. 453

pęnitentiarius virgam ſeu bacchettam in manu ſicut in Vrbe, tenere non debet, præcipue in locis vbi hoc non eſt in vſu, alleg. 55. num. 29. 453

pęnitentiarius dum audit Confeſſiones in Eccleſia, ſiue in confeſſionario, ſiue extra habendus eſt pro præſenti in choro pro illo tempore dumtaxat, quo actualiter eas audit, allegat. 55 num. 30. 453

pęnitentiarius dum confeſſiones actualiter audit, non ſolum habetur pro præſenti in choro ad lucrandas quotidianas diſtributiones, ſed etiam eleemoſynas ipſas, quæ diſtribuuntur inter Canonicos pro aſſociandis & ſepeliendis defunctorum cadaueribus, alleg. 55. nu. 31. 453

pœnitentiarius non habebitur pro præſente in choro ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat etiam infirmorum, alleg. 55. num. 32. 453

pęnitentiarius non tenetur ad maiorem reſidentiam, quam alij Canonici, dummodo non abſit tempore, quo frequentius pęnitentes accedunt & diebus feſtis ſolemnibus, allegat. 55. num. 33. 453

pęnitentiaria poteſt reſignari etiam in fauorem & cum reſeruatione penſionis, alleg. 55. num. 34. 454

pęnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut licentiatus in Theologia, vel Iure Canonico, & annorum 40. ſeu aliàs qui aptior pro loci qualitate reperiatur, alleg. 60. nu. 68. 501

¶ Pęnitentes publici donec peracta pęnitentia reconcilientur non poſſunt eſſe ſuſceptores in Baptiſmo, vel Confirmatione, alleg. 30. num. 37. 262

pęnitentias publicas imponere, aut pęnitentes reconciliare ſine ſpeciali mandato Vicario generali non licet, alleg. 54. num. 87. 442

pęnitens qui virtute Iubilei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, an poſſit eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis alleg. 25. nu. 15. & 16. 230

pęnitens confeſſus cum Sacerdote excommunicato communiter occulto, ſibi tamen non ignoto, ex parte materiæ inualide facit Sacramentum, alleg. 25. nu. 41. 232

pęnitentes ſolemniter infamiæ nota laborant, alleg. 43. num. 6. 337

pœnitentiam ſolemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non ſic pœnitentiam publicam faciens, allegat. 43. num. 7. 337

† pœnitentes ſolemniter ordinari prohibentur. 829. 1. a

pœnitentes ſeculari iudicio ſunt ſubiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent, alleg. 13. num. 44. 185

pœnitentiam ſolemnem peragentem ſcienter ordinans ſuſpenſionem incurrit per annum à celebratione, alleg. 111. num. 15. 724

¶ Pollicis pars ſi deſit, & notabilem defectum non producat, nec Hoſtiam frangere impediat, minime irregularitatem inducit? dummodo eiuſdem nulla præceſſerit culpa, alleg. 48 num. 20. 333

¶ Pompa in feſtu plus ſcandalizat homines ſeculi, quam ædificat, tit. 2. gloſ. 7. num. 13. 66

¶ Pontificalia inſignia quæ ſint, alleg. 6. nu. 9. 165

pontificalium nomine quæ veniant, allegat. 111. numero 33. 726

pontificalia Epiſcopus exercere non poteſt in loco exempto, etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus, alleg. 6. nu. 13. 165

pontificalia vt poſſit Epiſcopus exercere in diœceſi alterius non poteſt Patriarcha facultatem concedere, ibidem num. 14. 165

pontificalia in alterius diœceſi exercens Epiſcopus, etiam cuiuſuis priuilegij prætextu, ſuſpenſionem à Pontificalibus incurrit, alleg. 111. num. 9. 724

pontificalibus ſuſpenſus, vide Suſpenſus à Pontificalibus.

¶ Populus in lege veteri in duos ordines ſapienter diſtributus fuit, quorum vnus ciuilibus officijs, alius vero diuino cultui inſeruiret, tit. 1. c. 1. num. 3. 2

populus admonendus eſt, vt diebus Dominicis & feſtis maioribus frequentet ſuas parochias, excommunicandus tamen nō eſt, ſi admonitioni non paruerit, allegation. 76. numer. 35. 582

populum non poteſt Ordinarius cogere mulctis & pœnis ire ad audiendam ſacram concionem, & Miſſam in Eccleſia parochiali, ibid. nu. 36. 582

populus poteſt Regis electionem facere ex aliquo iuſto capite, tit. 3. cap. 2. nu. 83. 119

¶ Portio canonica, vide Canonica portio.

† populus non exemptus Abbatiæ exemptæ præſcribere poteſt contra Epiſcopum exemptionem. allegation. 128. num. 9. 787

¶ Portionarij cum non dicantur de Capitulo poſſunt corrigi, & puniri ab Epiſcopo ſine capitularibus adiunctis, etiam caſu, quo de conſuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo, alleg. 73. num. 10. 562

¶ Poſsidere non poſſunt in ſolidum duo inſimul eandem rem, & eodem modo, non ita ſi diuerſis reſpectibus, alleg. 54. numer. 38. 437

¶ Poſſeſſor bonorum, cum ſit vt hæres ſuccedit in iurepatronatus, alleg. 71. num. 5. 536

¶ Poſſeſsio capta nomine Seminarij nondum erecti, eſt nullius conſiderationis, & non producit iuris effectus, allegat. 77. num. 26. 586

poſſeſſionem Epiſcopatus nullus capere poteſt, nec illum adminiſtrare niſi literis expeditis, & oſtenſis, allegat. 111. numero 35. 727

¶ Potentes perſonæ, in quibus vſurpatio iuriſpatronatus præſumitur, ſunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, aliique magnates, alleg. 72. nu. 65. 547

† poteſtas, auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopi eſt Baſilicas conſecrare, & conſecratas reconciliare ſi violatæ fuerint, p. 2. in compend. num. 35. Chriſma conficere, & Baptizatorum frontes Chriſmate ſignare, num. 36. Ordines clericis conferre, Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare, nu. 37. Virgines benedicere, & conſecrare, nu. 4 Pœnitentes publice in Miſſa reconciliare, num. 42. Calices, patenas, corporalia, & veſtimenta ſacerdotalia ex priuilegio vel conſuetudine benedicere, nu. 45. dimiſſorias pro Ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis concedere, nu. 48. conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere, nu. 49 conſuetudines bonas citra perſonas & loca ac res Eccleſiaſticas introducere, num. 50. beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitime conferre, nu. 52. cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum de iure ſpectantes cognoſcere, & omne ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare, num. 53. viſitare omnes Eccleſias, & quæcunque loca Eccleſiaſtica, & perſonas, nu. 54. clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectos corrigere, & carcerare, ab officio, & beneficio ſuſpendere, & beneficijs priuare, nu. 55. Capituli negligentiam ſupplere, nu. 56. adulteria & ſcelera inquirere, videlicet. & iudicare abſque alicuius impedimento, nu. 57. vniones Eccleſiarum & beneficiorum certis de cauſis facere, nu. 59. Eccleſias ædificandas deſignare, num. 58. monaſteria Regularium reformare, & quandocunque gubernare, nu. 60. res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac moderari, nu. 61. diſpenſare in caſibus contentis, nu. 62. cum ſeqq. & abſoluere à voto, iuramento & cenſuris, vt à num. 78. cum ſeq. reſeruare caſus de grauioribus, nu. 82. pœnitentias publicas iniungere, & ſolemniter pœnitentes abſoluere, num. 83.

† poteſtas prouidendi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluitur regulariter de inferiori ad primum ſuperiorem, donec perueniat ad Papam. alleg. 126. nu. 64. 779

† poteſtas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficijs an & quando ad Epiſcopum deuoluatur, allegat. 126. nu. 69. 780

¶ Præbenda Theologalis vbi ab Epiſcopo inſtitui debeat, alleg. 56. nu. 2. 455

præbenda primo vacatura vt ſit Theologalis, & in Theologali maneat erecta requiritur actualis deputatio, al. 56. n. 3. 455

præbendæ Theologales in Francia, & in Regnis Coronæ Caſtellæ, & Legionis per Ordinarios in quocunque menſe vacauerint prouidentur, alleg. 56. nu. 5. 455

præbenda Theologalis nec poteſt optari ab alio, nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare, alleg. 56. num. 10. 455

præbenda Theologalis, ſeu Magiſtralis vacans debet dari in commendam vnico Canonico idoneo eiuſdem Capituli, donec titularis prouideatur, alleg. 56. nu. 14. 456

præbendæ Theologalis collatio ſuſpendenda eſt, donec inueniatur Theologus ſecularis, cui fieri poſſit, & interim fructus omnes tradendi ſunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus ibi publice doceat Sacram Scripturam, alleg. 56. nu. 15. 456

præbendæ Metropolitanæ Cæſarauguſtæ in menſibus, Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris ſunt reſeruatæ Sedi Apoſtolicæ, alleg. 57. nu. 50. 467

præbendæ temporales, quæ nihil ſpiritualitatis habent, non cōprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg. 57. num. 145. 478

præbendas ſupprimere in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus, alleg. 67. nu. 1. 525

præbendas extinguendi Collegiatarum non inſignium nullam habet Epiſcopus poteſtatem, alleg. 67. nu. 2. 525

præbendarum tenuium ſuppreſſionem facere non poteſt Collegiatæ Eccleſiæ Prælatus, licet ſit exemptus, & Eccleſiæ inſignis, alleg. 67. nu. 4. 525

præbendæ

præbendæ diuiſæ ſuppreſſio & extinctio fieri non poteſt ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu capituli, quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, nec etiam ſi cederet in vtilitatem Capituli, alleg. 67. nu. 9. 525

præbendam ſupprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli, & applicare ſingulos Canonicis, vel ſingulis de Capitulo, alleg. 67. nu. 10. 525

præbendæ dimidia, portionaria, & tertionaria non veniunt appellatione Canonicatus, tit. 2. gloſ. 17. nu. 29. 97

præcedentiæ controuerſias inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quam Regulares contingentes Epiſcopus omni amota appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum ſummariè componit, alleg. 78. nu. 25. 589

præcedentiæ ſunt iudicandæ ſecundum loci conſuetudinem, ibid. nu. 27. 590

præcedunt Canonici Regulares monachos etiam nigros, ibid. nu. 29. & Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes, ibid. nu. 30.

Præeminentiarum in materia an poſſit compromitti, ibidem, num. 31.

præcedentiarum controuerſia quomodo componenda declarauit Greg. XIII. ibid. nu. 32.

præcedere debet religio, quæ eſt prima in inſtitutione, & approbatione, ibid. num. 36. Vnde Monachi trium fontium, & S. Crucis Hieruſalem præcedunt Monachos S. Euſebij, ex quo eorum ordo, qui eſt Ciſtercienſium fuit prius inſtitutus, & approbatus, ibid. nu. 37.

præcedentię ſunt terminandæ ſecundum quod in alma Vrbe omnium magiſtra ſeruatur, ibid. nu. 35.

præceptoria Militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani vacant per promotionem ad Epiſcopatum, alleg. 57. num. 72. 469

præco Epiſcopus dicitur vt annunciet populo ſcelera aliorum, tit. 1. cap. 2. num. 13. 8

prædicandi munus per Epiſcopum committi poteſt etiam clerico, qui non ſit in Sacris conſtitutus, allegat. 76. numer. 45. 583

prædicantes miracula falſa, vel incerta, aut prophetias, quæ non continentur in ſacra Scriptura, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 119. 371

prędicare debent, vel facere prædicare Epiſcopi tempore Quadrageſimæ, & Aduentus Domini, allegat. 76. numero 30. 582

prædicare non eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis, alleg. 76. nu. 44. 583

prędicationes populo facere præcipuum Epiſcoporum munus eſt, alleg. 76. num. 1. 580

prædicatio Epiſcopo non conceditur extra ſuam diœceſim, cum poſſit prohiberi ab Ordinario loci, alleg. 76. nu. 2. 580

prædicationis munus ſi Epiſcopi impedimento populo facere non valent, ad illud ſalubriter exequendum viros aſſumere debent, alleg. 76. num. 4. 580

prędicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut alijs ex duobus Sacris Ordinibus inſignitis, alleg. 76. numero 42. 583

prædicatio tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt, alleg. 76. num. 46. 583

prędicatoris officium aliquibus interdicere poteſt Archiepiſcopus per totam prouinciam, par. 1. tit. 4. nu. 15.

prædicatorum deputandi munus ad Epiſcopum pertinet aliqua cauſa ex relatis in cap. inter cætera, de officio Ordinarij, all. 76. num. 5. 580

prædicatoris electio, & deputatio ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis, allegatione 76. numero 6. 580

barboſa de poteſtat. Epiſc.

prædicatores pro Eccleſijs ſuæ diœceſis à ſolo Epiſcopo abſque Capituli conſenſu deputari poſſunt, nu. 8. ibid.

prædicatoris munus obire per ſe volentes, qui animarum curã habent, non debent prohiberi, nu. 9. ibid.

prædicator pro ſola obligatione concionandi poteſt exigere pretium, locando libertatem ſuam, nu. 10. ibid.

prædicatores deputandi ſunt impenſis eorum, qui eos pręſtare tenentur, vel ſolent, nu. 11. ibid.

prædicatorum ſolita merces nulla ex parte à penſionarijs eſt exigenda, atque & minus ſi populus hos ſumptus facere ſolebat, num. 13. ibid.

prædicatoribus mercedem ſolitam exhiberi communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam, nu. 14. ibid.

prædicator pro Quadrageſima quorum expenſis ſit conducendus, quando dubitatur, debet Epiſcopus interim proprio ſumptu conducere illum, nu. 15. ibid.

prędicatores Regulares prędicare volentes in Eccleſijs ſui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo pręſentare, & ab eo benedictionem petere, nu. 17. 581

prædicatori idoneo non eſt deneganda licentia prędicandi, nec poteſt eum Ordinarius ad libitum; & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prędicatione, nu. 21. ibid.

prędicatorem ſi Epiſcopus ſuſpendat, non tenetur cauſam exprimere quare ad hoc prohibendum moueatur, numer. 22. ibid.

prædicatores Regulares an poſſint de doctrina examinari ab Epiſcopis? num. 23. ibid.

prędicatores Verbi Dei quales eſſe debeant, allegat. 76. numer. 47. 583

prędicatoribus errores, aut ſcandala diſſeminantibus in populum; quamuis Regulares ſint, poteſt Epiſcopus prędicationem interdicere, etiam in ſuis monaſterijs, allegat. 76. num. 48. 583

prędicatores etiam Regulares hęreſes prędicantes punit Epiſcopus, alleg. 76. num. 49. 583

prędicatores Regulares quando in Eccleſijs ſuorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis prędicare non poſſint, alleg. 76. nu. 20. 581

prædicatori ad præſtandam eleemoſynam poteſt Epiſcopus cogere laicum, qui eam præſtare tenebatur, allegation. 82. numer. 7. 601

prędicare ſæpiſſime exemplo & verbo debet Epiſcopus, ſcientia, qua debet pręditus, tit. 2. gl. 10. nu. 12. 79

prędicandi munus Epiſcopis incumbit, ibid. nu. 13. 80

prędicare debet Epiſcopus exemplo intentus, ibid. num. 15. cum ſeqq. 80

prę-eminentia in ſedendo in ſynodo diœceſana nullum pręiudicium in futurum ſedentibus operatur, allegat. 93. num. 16. 635

prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo iure humano proceſſerunt, tit. 1. capit. 6. numer. 23. 28

pręlationes Primatuum, & Archiepiſcoporum ad Ius diuinũ eſſe referendas qui teneant, oſtenditur, ibid. nu. 24. 28

pręlatorum Eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentiliũ, eorum Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinaſſe, qui teneant, oſtenditur, tit. 1. c. 7. nu. 2. 29

prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe verior tenet ſententia, ib. n. 3.

Prælaturis contra temere ſe ingerentes inuehuntur Sanctus Bernardus, & Gregorius, tit. 2. gl. 1. num. 7. 41

prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima ſtimulatione, ſolicitante nos æmulari fraternam ſalutem, ibid. num. 11. 42
† prælaturam eorum ſuſcipientes in ciuitate diuerſarum linguarum qui ſunt linguæ ſuæ priuſquam ſuſcipiantur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum, incurrũt excommunicationem nemini reſeruatam, 864.2.e
prælatus peccãs tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit, tit. 2. gloſ. 3. nu. 24. 54
prælati à perſonarum acceptione cauere debent, tit. 2. gloſſ. 12. num. 14. 86
prælatus intueri debet ne dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis, ibid. nu. 15. 86
prælati non ſeueritate, ſed beneuolentia ſubditos corripere debent, ibid. num. 17. 87
prælati Regulares in ſubditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non poſſunt, allegat. 96. numero 13. 652
prælati Regulares in monaſterijs exemptis, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus, alleg. 99. nu. 7. 663
prælati Religioſorum non habent facultatem degradandi, ſeu deponendi ſuos ſubditos, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Romano Pont. toleratum, alleg. 110. num. 25. 721
prælati, quorum præſentia in degradatione Clerici neceſſaria eſt ex diſpoſitione Concilij Trid. ſeſſ. 13. de reform. capit. 4. debent cum proprio Epiſcopo in cognitione, & examine cauſæ tanquam iudices ferre ſuffragium, ibid. nu. 26. 721
prælati Eccleſiarum Epiſcoporum nomine nuncupantur quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare. tit. 1. c. 6. nu. 14. 26
prælati Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitrã, minores Ordines conferre poſſunt alijs Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint, alleg. 3. num. 13. 155
prælati inferiores dimiſſorias concedere nequeunt, niſi ex conſuetudine legitime præſcripta, aut alio peculiari iure poteſtatem acquiſiuiſſent eas dandi, alleg. 7. nu. 6. 166
prælati Regulares bene poſſunt conciliare Eccleſias quacunque ex cauſa violatas, & pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat, diſtet vltra duas dietas, alleg. 28. num. 64. 257
prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, poſſunt in iuramentis & votis diſpenſare, & in illis caſibus, in quibus Epiſcopi diſpenſare valent, alleg. 36. numer. 11. 303
prælati Regulares tam Generales, quàm Prouinciales, & locales ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis, allegation. 36. numero 12. 303
prælati Religionum ex priuilegio & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem, allegat. 36. num. 13. 303
prælatos ne ſua iuriſdictione vtantur impedientes, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Curiam ſecularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præſtanteſque auxilium, excommunicantur §. 16. alleg. 50. nu. 73. 366
prælatus quicunque ſibi ſubditum abſoluere poterit ab omni excommunicatione Iuris nulli reſeruata, allegat. 50. num. 181. 379
prælatus dicitur Vicarius Epiſcopi ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione, allegat. 54. num. 135. 445
prælati Regulares intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ præfecturæ tenentur Fidei profeſſionem facere, allegat. 61. num. 7. 507
prælatus omnis ius habens conferendi, inſtituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, poteſtatem habet liberas beneficiorum reſignationes admittendi, allegat. 69. num. 4. 528
prælatus quilibet etiam inferior dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem, poteſt iuriſpatronatus acquiſitioni conſenſum præſtare, alleg. 70. nu. 30. 535
prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur ſeruare naturam beneficij, alleg. 72. nu. 109. 550
prælati inferiores ius inſtituendi poſſunt habere ex priuilegio, præſcriptione, ſeu conſuetudine, allegat. 72. numer. 184. 557
† prælatus inferior poteſt præſcribere vt in ſua Parochia præcedat Epiſcopum, alleg. 128. nu. 7. 787
prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem vti proximiores Eccleſias ſeculares exemptas non viſitant, alleg. 74. num. 10. 566
prælatus nullus Papa inferior poteſt cenſum perpetuum, aut penſionem perpetuam imponere, allegat. 85. numero 2. 613
prælato, qui habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Eccleſia, debetur Canonica portio de relictis ipſi Eccleſiæ, alleg. 86. num. 8. 616
prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt de iure ſubſidium charitatiuum exigere, ſed priuilegio, vel conſuetudine, alleg. 87. num. 17. 621
prælatus, qui poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humanitate ei exprimere cauſam ſuæ indigentiæ, allegation. 87. numero 26. 622
prælatus Religionis, quamuis habeat quaſi Epiſcopalem auctoritatem in Regulares ſibi ſubditos, iure ipſo non poteſt indulgentias concedere, alleg. 88. nu. 19. 626
prælati Mendicantes, quorum Eccleſijs cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur ad Synodum diœceſanam, allegat. 93. nu. 7. 635
† prælato excommunicato exiſtente tam contra Eccleſiam quam contra ipſum præſcriptio non currit, alleg. 132. nu. 4. 795
prælatus vbi tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere à conductore penſionem prædeceſſori anticipate ſolutam, alleg. 94. num. 5. 639
prælatus ſciens ſe repudiaturum prælaturam, non obligat ſucceſſorem, etiamſi faciat locationem nomine Eccleſiæ, alleg. 94. num. 6. 639
prælatus ſi ex cauſa renunciationis, vel permutationis libere dimittat ſuum beneficium, eius hæredes & fideiuſſores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus, alleg. 94. nu. 12. 639
prælatus quando bona ſui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hęredes, & fideiuſſores de euictione tenentur, alleg. 94. num. 13. 639
† prælato iniuſte negligenti inſtituere bene pręſentatum, aut confirmare bene electum nullus certus terminus à iure pręfinitur, alleg. 126. nu. 52. 778
† pręlatus Epiſcopo inferior ſi ius conferendi beneficia habuerit eo negligente conferendi poteſtas deuoluitur Epiſcopum, ibid. nu. 08. 780
prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitijs ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus, allegat. 99. num. 6. 663

prælati

prælati Regulares in monaſterijs exemptis, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus, alleg. 99. nu. 7. 663

prælati Eccleſiæ, qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtol. Sedem ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium, allegat. 111. num. 29. 726

† præmonſtratenſes ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti fuerunt per Alexandrum V. 931. 1. b

præpoſitus, ſeu Præfectus totius Ordinis Regularis poteſt charitatiuum ſubſidium petere à monaſterijs Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſarijs ad gubernationem Ordinis, ſi aliunde non habeat bona, alleg. 87. num. 19. 621

præſcripta vniuerſitate præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens, alleg. 71. nu. 42. 538

† Præſcriptio omnis probibetur contra procurationem ratione viſitationis iure communi debitam manente viſitandi onere. alleg. 130. nu. 5. 790

† præſcriptio an admittatur de iure communi contra partem procurationis, & quid attento Concil. Trid. ibid. nu. 8. & 9. 791

† præſcriptio intra fines diœceſum prouinciarum, ſeu parochiarum admittitur ad effectum vt præſcribens intra illos obtineat iuriſdictionem vel iura Epiſcopalia, ſeu Parochialia. alleg. 131. nu. 6. 792

† præſcriptio etiam immemorialis probibetur in præſcribendis finibus diœceſum prouinciarum, & Parochiarum, ibidem, num. 10. 793

† præſcriptio admittitur, vbi de finibus non apparet, ibid. numer. 12. 793

† præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam quocunque modo vacantem. alleg. 132. num. 1. 795

† præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam Paſtore viduatam, non ſolum in rebus ad Eccleſiam vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in ijs, quæ Eccleſiæ, vel Prælato inſimul cum capitulo & clericis communes ſunt, ibid. nu. 5. 795

† præſcriptio non currit interim dum viuit Prælatus, qui rem Eccleſiæ temere alienauit, ibid. nu. 6. 795

† præſcriptio contra vacantem Eccleſiam dormit, ibid. num. 9. 795

† præſcriptio an & quando progrediatur contra hæreditatem iacentem, ibid. nu. 10. 795

† præſcriptio omnis extinguens omnino obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam indiſtincte probibetur. alleg. 128. nu. 3. 787

† præſcriptio quæ iuri, ſeu bono publico nocet, repugnantiam, confuſionem, & mendicationem continet, prohibetur, ibid. num. 4. 787

† præſcriptio per quam obedientia Epiſcopo debita non extinguitur, ſed transfertur in alium, non excluditur, ibid. nu. 5. 787

† præſcriptio etiam immemorialis non poteſt extinguere omnino obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam, ibid. nu. 11. 787

† præſcriptio contra viſitationem multis modis contingere poteſt, alleg. 129. nu. 8. 789

† præſcriptio tollens omnino viſitationem iure communi iniunctam merito probibetur, quamuis admittatur, quæ illam transfert, vel alijs accumulat, ibid. num. 9. & 11. 789

† præſcriptio omnino viſitationem probibens quare probibeatur. ibid.

† præſcriptio ipſo iure dormit contra eos, qui non iure, ſed facto aliquo impediuntur vbi huiuſmodi facta impedimentum non fuerit commune, ſeu generale. alleg. 132. num. 16. 796

præſentare non poteſt vicarius generalis ad beneficium iuriſpatronatus, ad Epiſcopi præſentationem pertinens abſque eius ſpeciali mandato, alleg. 54. nu. 82. 442

pręſentationem habens in præbenda pœnitentiaria vnita poterit in ea poſtea præſentare electum ab Epiſcopo, allegat. 55. num. 12. 452

præſentatus, ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie, allegation. 60. num. 85. 503

præſentatio in beneficio iuriſpatronatus fit per patronos, quando Eccleſia vacat. alleg. 72. nu. 3. 543

præſentationes multiplicatæ probant iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpoſitę, & non ſucceſſiuè, alleg. 72. nu. 30. 544

præſentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ, alleg. 72. num. 31. 544

pręſentationes continuatæ, quæ omnes effectum ſortitæ ſunt, de ſubſtantia requiritur in probatione iuriſpatronatus, quod ex vſurpatione pręſumatur, alleg. 72. nu. 55. 546

pręſentationes effectum ſortiri dicuntur ſi ſint confirmatę, alleg. 72. num. 56. 546

pręſentari poſſunt in iuriſpatronatus omnes, qui probibiti non reperiuntur, alleg. 72. nu. 72. 548

pręſentare ſe ipſum non poteſt clericus patronus, alleg. 72. numer. 85. 548

pręſentare poteſt pater filium, auus nepotem, ſeu alios conſanguineos, alleg. 72. nu. 93. 549

pręſentari ad beneficia, qui vt indigni non poſſint, allegat. 72. num. 101. 549

pręſentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & ſi ſunt patroni eccleſiaſtici priuantur ea vice iure pręſentandi, ſi autem laici poſſunt intra quadrimeſtre alium pręſentare, niſi ſcienter pręſentauerint; alleg. 72. num. 105. 550

pręſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet, allegat. 72. num. 110. 550

pręſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri ad quem inſtitutio pertinet, legitime facta, alleg. 72. nu. 113. 551

pręſentatio de abſente facta non valet, nec Ordinarius tenetur pręſentatum admittere, qui ſe perſonaliter non exhibet, alleg. 72. nu. 114. 551

pręſentati cur perſonaliter, & non per procuratorem ſe debeant Epiſcopo pręſentare, allegatione 72. numero 114. 551

pręſentatum abſentem poteſt Epiſcopus inſtituere, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè, allegatione 72. numero 118. 551

pręſentati ad beneficia ſimplicia, ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, à nullo etiam Apoſtolicę Sedis Nuntio inſtitui debent, niſi prius fuerint ab Ordinario examinati, alleg. 72. num. 124. 552

pręſentatio à patronis laicis, vel clericis ratione proprij patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre, & ab Eccleſiaſticis intra ſemeſtre, alleg. 72. num. 126. 552

pręſentatio ſi fuit amiſſa, pręſumitur facta in tempore, allegat. 72. num. 142 554

pręſentatio intra tempus datum à Iure fieri poteſt quacunque die etiam feriato, alleg. 72. nu. 144. 554

pręſentatio eſt actus extraiudicialis, & voluntarius, alleg. 72. num. 146. 554

præſentatio poteſt fieri extra territorium, & diœceſim habentis inſtituere, alleg. 72. nu. 147. 554

præſentatio coram Epiſcopo loci, vel coram habente inſtituere facienda eſt, alleg. 72. nu. 148. 554
Præſentatio quando fieri debet coram Epiſcopo, Sede Epiſcopali vacante, fieri poteſt coram Capitulo, allegat. 72. num. 149. 554
præſentatio eccleſiaſticorum vim habet electionis, in quam non cadit variatio, alleg. 72. num. 154. 555
præſentatus à laico acquirit tantum ius ad rem, alleg. 72. num. 155. pag. 555. & alleg. 57. nu. 197. 483
præſentationis actus vbi non fuit perfectus poterit tunc patronus Eccleſiaſticus iterum canonice præſentare, allegat. 72. nu. 165. 556
præſentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, eſt inſtituendus, quamuis laicus variando alium præſentauerit, alleg. 72. num. 166. 556
præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa admittere nolit, patronus non tenetur alium præſentare, alleg. 72. num. 167. 556
præſentatio & inſtitutio quando pertinet ad Epiſcopum diuerſo capite ſeparatè fieri debet, ſecus vero quando ad Epiſcopum tanquam Epiſcopum pertinet præſentatio iuriſpatronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire, alleg. 72. nu. 196. 559
præſentatis pluribus à diuerſis patronis ille debet inſtitui, qui à maiori parte fuit præſentatus, alleg. 72. nu. 197. 559
præſentatus ad aliquod beneficium ſi ante confirmationem per ſe vel per alium adminiſtrauerit eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat vt prius, alleg. 57. num. 214. 485
præſentatus ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè, alleg. 60. numer. 85. 503
præſtimonia poſſidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Epiſcopo loci, vbi eſt ſitum præſtimonium, ordinari poteſt, alleg. 4. nu. 48. 160
præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia connumerantur, ibid. num. 49.
præſtimonium vel fratanſiam habens gaudet fori priuilegio, alleg. 12. nu. 11. 181
præſtimonia qualia veniunt ſub diſpoſitione regulæ 9. Cancellariæ, alleg. 57. nu. 149. 478
¶ Præſules dicuntur Epiſcopi, quia in Concilio præſident, titul. 1. cap. 2. num. 5. 7
¶ Prætor habet poteſtatem puniendi ſuos officiales pro delictis in officio commiſſis, alleg. 107. num. 14. 712
¶ Præueniendi voluntas colligitur ex clauſula contenta in litteris, dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæſitum, alleg. 57. num. 11. 463
præueniens ſummus Pont. in conferendo etiam in menſibus Ordinario conceſſis, valet eius collatio, ibid. nu. 10.
¶ Pretioſæ res mobiles, ſi cum immobilibus æquiparentur, ſine cauſa & ſolemnitate alienari non poſſunt, alleg. 95. numer. 39. 645
¶ Primates, vt verior tenet ſententia, licet Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates vere ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium eandemue auctoritatem, tit. 1. cap. 6. nu. 7. 25
¶ Prima tonſura à Parochis ſimplicibuſque Sacerdotibus, & à Guardianis, ac Prioribus poterat conferri, quod hodie non procedit cum Eccleſiæ vſus reſiſtat, alleg. 3. nu. 16. 155
prima clericalis tonſura ſecundum aliquos poteſt conferri ab Epiſcopo ſuis ſubditis in aliena diœceſi, allegat. 6. num. 15. 165
prima tonſura non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum, alleg. 11. nu. 1. 177
primam tonſuram recipiens ante ſeptennium non peccat mortaliter, ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſcopus tamen conferens tonſuram ante ſeptennium mortaliter peccat, alleg. 11. nu. 3. 177
prima tonſura non eſt conferenda niſi oſtendenti ſe legare, & ſcribere ſcire in lingua ſaltem vulgari, alleg. 11. nu. 5. 177
prima tonſura in omni tempore poteſt conferri, alleg. 11. num. 19. 178
primam tonſuram ſi inuito homini conferat Epiſcopus ipſo iure fit ſuſpenſus, alleg. 111. num. 3. 723
primam tonſuram ſi Epiſcopus infanti præſumat conferre per annum ab eius collatione ſuſpenditur, ibid. nu. 4. 724
primam tonſuram ſi Epiſcopus conferre præſumat homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui Superioris, ab eius collatione per annum ſuſpenditur, ibid. num. 7.
primam tonſuram illiterato conferens Epiſcopus, ab eius collatione per annum ſuſpenditur, ibid. nu. 6.
primam tonſuram conferentes titulares Epiſcopi alicui non habenti litteras dimiſſorias, incurrunt ſuſpenſionem per annũ à Pontificalibus, ibid. nu. 24. 725
¶ Primatiæ Hiſpaniarum ius Bracharæ ineſt ex inſtitutione S. Iacobi, tit. 3. c. 8. nu. 48. 139
primatiæ ius Toletanæ Eccleſiæ competere de iure exiſtimarunt Summi Pontifices, ibid. nu. 69. 141
primatiæ contentio inter Archiepiſcopum Bracharenſem & Toletanum à quo tempore incœperit, oſtenditur, ibid. nu. 78. 142
¶ Princeps ſecularis non poteſt ſubditis ſuis indicere & præcipere obſeruantiam alicuius feſti ſine auctoritate Epiſcopi, alleg. 105. num. 33. 696
† princeps priuilegium exemptionis concedens, aut iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, quando opponunt verba quod Eccleſia ſit iuris B. Petri, aut ad Eccleſiam Roman. pertineat, tunc exemptio plene probatur, allegat. 123. num. 17. 760
princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit tit. 3. cap. 2. num. 70. 118
principes omnes, qui in Eccleſias munifici, & liberales extiterunt de hoſtibus ſuis triumpharunt, & imperium ſeu regna ad longiſſimam poſteritatem traduxerunt, ibid. nu. 81. 119
principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi eorum accederet aſſenſus, titul. 1. c. 3. num. 8. 11
principes ſunt inſtar lucentium gemmarum, tit. 2. gloſ. 3. numer. 10. 51
principis vita cenſura eſt ad quam dirigimur, ad quam conuertimur, ibid. nu. 23. 53
principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent, ibidem nu. 22. 53
princeps debet eſſe Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ, ibid. nu. 27. 54
princeps nullum maius indicium bonæ mentis poteſt oſtendere, quam vt adiungat ſibi viros virtute & fama celebres, tit. 2. gloſ. 16. nu. 9. 92
principi ſoli competit legẽ condendi poteſtas, all. 50. n. 33. 363
† principes & officiales, qui tertio admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuperiorum cauſis excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt. 864. 2. c.
prior in Luſitania dicitur prima dignitas in Collegiata, titul. 2. gl. 17. nu. 31. pag. 97. & alleg. 57. nu. 97. p. 472. vbi quod in aliquibus Hiſpaniæ partibus dicitur Abbas, alibi vero Præpoſitus.
prior Fratrum Prædicatorum, ſi illi electio pauperum commiſſa

miſſa

miſſa ſit, poteſt eligere Fratres ſuos, quamuis ipſi filij ſint ſpurij. alleg. 83. nu. 25. 606

prioratus, Præpoſituræ, & aliena dignitates conuentuales, ac præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, ſed non Militarium, comprehēduntur ſub reſeruatione regulæ quartæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 103. 472

prioratus & dignitates conuentuales, non clauſtrales cadunt ſub reſeruatione regulæ 4. Cancellariæ. ibid. n. 105. 473

prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus nō dicitur beneficium curatum. ibid. nu. 166. 480

prioratus Religionis S. Auguſtini, & S. Dominici, & alij ſimiles, quia non ſunt perpetui, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ 9. Cancellariæ. ibid. nu. 175. 480

prioratus, Abbatias, Præpoſituras, beneficiaque Regularia ſolus Papa commendare poteſt. alleg. 59. nu. 16. 492

prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commēdari ſecularibus, concurſu non conferuntur. alleg. 60. num. 34. 499

prioratus Militum Hieroſolymitanorum Ordinarij viſitare nō poſſunt. alleg. 74. nu. 27. 568

prioritas, ſeu præuentio cauſatur nō ſolum per vnum diem anterioritatis, ſed etiam ratione vnius horæ. alleg. 78. nu. 34. 590

priuatio beneficij ipſo iure non inducitur niſi in caſibus à iure expreſſis. alleg. 57. nu. 252. 488

priuari non poteſt Epiſcopus à Concilio Prouinciali. alleg. 112. nu. 2. 729

priuilegia habens ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet. tit. 3. cap. 7. nu. 14. 131

priuilegia ſi quæ ſunt Primatiæ ius alicui Prælato concedentia non operantur in tertij præiudicium, tit. 3. c. 8. n. 141.

priuilegium ſeu gratia ex precibus non veris ipſo iure eſt nullum, ibid. nu. 70.

priuilegium conceſſum à Summo Pont. intelligitur ſine tertij præiudicio. ibid. nu. 71. 142

priuilegium obtinens à Sede Apoſtolica ad recipiendos ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis litteris dimiſſorialibus, ſed teſtimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita & moribus. alleg. 7. nu. 15. 167

priuilegium conceſſum alicui Religioni ad ædificanda Monaſteria ſine licentia Ordinarij an ex non vſu amittatur. allegat. 26. nu. 10. 237

priuilegium amittitur per modum & viam præſcriptionis, vel per viam tacitæ renuntiationis, & non vſum. alleg. 26. nu. 11. 237

priuilegium non amittitur per non vſum ſi occaſio, & opportunitas non ſe obtulit vtendi illo. alleg. 26. num. 13. 238

priuilegiarius ſi occaſione oblata ſuo priuilegio nō vtatur, quādo illud amittat. alleg. 26. n. 14. 238

priuilegium vt amittatur quando videatur ſufficiens vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius. alleg. 26. num. 15. 238

priuilegiatus per non vſum, aut contrarium vſum quonam tempore priuilegio ſuo renuntiare videatur. alleg. 26. num. 18. 239

priuilegia mere voluntaria per vllum tempus non amittuntur. alleg. 26. nu. 19. 239

priuilegium habentes diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus etiā matrimonialibus, non poſſunt diſpenſare in impedimentis matrimonij. alleg. 35. nu. 12. 300

priuilegium ſolus Papa poteſt concedere, vt quis ſoluatur à lege, qua quiſque decimam partem fructuum ſoluere cogitur. alleg. 50. nu. 44. 363

priuilegium Regi, & Principi ſolus Papa concedit, vt beneficia in Eccleſijs ſuæ ditionis ſita obitu beneficiarij deſtituta conferre queant. alleg. 50. nu. 45. 363

priuilegia omnia, etiam Mare magnum Confeſſarijs Regularibus olim conceſſa abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis ſunt reuocata. alleg. 52. nu. 8. 408

priuilegiatum quod nō eſt, ſi perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum. alleg. 72. num. 130. 553

priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſint prædicare, intelligitur niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum. alleg. 76. num. 3. 580

priuilegij à ſe conceſſi reuocatio de plenitudine poteſtatis ſolius Principis eſt. alleg. 89. nu. 11. 627

priuilegium fori & Canonis per degradationem verbalem non amittitur. alleg. 110. n. 3. 318

† priuilegio quæ ut quis poſſunt acquiruntur etiam præſcriptione. alleg. 127. nu. 2. 784

† priuilegium exemptionis conceſſum perſonis per viam legis, ſeu in corpore iuris clauſum, an per delictum amittatur. alleg. 123. nu. 6. 758

† priuilegium exemptionis quando conceditur perſonis reſpectu delictorum, vt ſcilicet pro illis ab Ordinarijs puniri non poſſint, tunc ſi exempti delinquant, conueniri poterunt coram Ordinarijs locorum in quibus deliquerunt. ibid. num. 8. 758

† priuilegium ſententia, aut ſcriptura quando non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud narrant aliquam Eccleſiam, vel perſonam eſſe iuris B. Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur. ibid. nu. 16. 759

† priuilegio exemptionis renunciari non poteſt etiam in præiudicium exempti. ibid. nu. 49. 764

priuilegia, quæ Patriarchis in iure conceſſa reperiuntur, quatuor tantum Primarijs, & veris competunt, non vero alijs, qui impropriè hoc nomine vſitata voce appellari ſolent. tit. 3. cap. 1. n. 37. 113

¶ Probandi onus incumbit aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahendo matrimonio requiſitam non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio. alleg. 32. nu. 136. 284

¶ Probatio iuriſpatronatus per authēticas ſcripturas eſt facienda, itaut per teſtes non ſufficiat. alleg. 72. nu. 25. 544

probationes in iurepatronatus quare tam exactæ requirantur. alleg. 72. nu. 21. 544

probatio temporis immemorialis quando fit per ſcripturas, & inſtrumenta, centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta. alleg. 72. nu. 38. 545

probatio qua requiratur in iurepatronatus, quod ex vſurpatione præſumitur. alleg. 72. nu. 54. 546

probatio, quam exigit Concil. Trid. in iurepatronatus ex vſurpatione acquiſito, non requiritur ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſoſmet patronos. alleg. 72. numer. 67. 547

probatio deſcendentiæ patronorum ad effectum præſentandi non requiritur ſtante quaſi poſſeſſione præſentandi. allegat. 72. num. 71. 547

probatio quinquagenaria, quæ per ſcripturas authēticas requiritur in iurepatronatus ex vſurpatione non poteſt fieri per teſtes. ibid. nu. 57. 546

¶ Probationis annum ante profeſſionem emittendam debet habere religioſus, alias profeſſio eſſet nulla. alleg. 111. nu. 16. 670

probationis annus incipit à die ſuſceptionis habitus, ſine ab eo die, quo communis ſequitur aliorum religioſorum vita. ibid. num. 19.

Proba-

Probationis annus debet eſſe continuus, & non ſufficit interpolatus. ibid. num. 23. 670
probationis anni pars ſi extra monaſterium iuſta de cauſa cũ habitu de ſuperioris licentia habitatur, non per hoc dicetur diſcontinuatus, ibid. nu. 37.
probationis annus debet eſſe in habitu monachali, ibid. num. 30. 671
probationis annus poteſt impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum decimum ſextum ætatis, ibid. nu. 31.
¶ Proceſſionaliter poſſunt inſimul incedere pater & filius, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum. alleg. 65. nu. 22. 519
¶ Proceſſiones à procedendo, & eundo dicuntur. alleg. 78. nu. 1. 588
proceſſiones publicæ ſunt, quæ fiunt in Litanijs maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, aut in aduentu noui Epiſcopi, vel in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti, ibid. nu. 2.
proceſſiones publicas nemo valet indicere niſi Ordinarius ſit, ibid. nu. 3.
proceſſiones publicæ dirigẽdæ ſunt quo voluerit Epiſcopus cum conſilio Capituli. ibid. nu. 4.
proceſſiones publicas indicere valet Vicarius generalis abſente Epiſcopo. ibid. nu. 5.
proceſſiones priuatæ ſunt, quæ à Capitularibus & Clericis, ac Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas cauſas, ibid. num. 6.
proceſſiones publicas concomitari per Epiſcopum poſſunt compelli exempti clerici, tam ſeculares, quàm Regulares, etiam monachi, ibid. nu. 8. Et Clerici inſeruientes Eccleſijs Religionis Hieroſolymitanæ, num. 11. & Canonici, alijque Presbyteri beneficia vel officia Eccleſiaſtica obtinentes. ibi. num. 12.
¶ Procuratio nulla debetur Epiſcopo, vel alij viſitatori, dum loca ſpecialiter exempta à præſtanda procuratione viſitat. alleg. 73. nu. 47. 565
procuratio attento hodierno Conc. Trid. iure præſcribi poteſt, nec petitur, vbi illam non dandi viget conſuetudo. alleg. 73. nu. 48. 565
procurationem ſemoto priuilegio, vel præſcriptione nullus remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia. alleg. 73. nu. 49. 565
procurationem nullus viſitator accipere poteſt ab Hoſpitalibus, & alijs locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, alleg. 73. num. 50. 565
† procuratio vel debetur ratione viſitationis, vel ex vi conſuetudinis, aut alterius iuris ſpecialis, vel tandem ex pacto legitimè celebrato, tempore ſcilicet fundationis. 900. 2. a.
† procuratio viſitationi annexa qua ratione fuerit ſtatuta, ibidem 2. b.
† procurationes plures in anno exigere an poſſit Prælatus ſi pluries quam ſimul in anno viſitauerit. ibid. 2. e.
† procurationum pro ſolutione an redditus Eccleſiæ ſint tantũmodo obligati, an vero laici quoque contribuere teneantur. 901. 1. b.
† procuro accipitur pro ſuſtento, & procuratio, pro ſuſtentatione. alleg. 130. nu. 1. 790
† procuratio in iure Canonico dicitur ſuſtentatio vel refectio illa, quæ Ordinarijs ratione viſitationis, vel Legatis Apoſt. iure legationis debetur. ibid. nu. 2.
† procurationes ab Eccleſijs viſitatis præſtandas, eſſe Archiepiſcopus & Epiſcopus viſitantibus, quanam ratione lex Canonica conſtituerit. ibid. num. 3.
† procurationes, quæ ratione viſitationis iure aliquo ſpeciali debentur, præſcribi poſſunt. ibid. nu. 6.
† procuratio manente viſitandi onere præſcribi non poteſt, ſecus inſimul cum illo, ibid. nu. 7. etiam cum præſcriptione immemoriali, ibidem numero 9.
† procuratio reſpectu modi poteſt præſcribi. ibid. nu. 10.
† procuratio futura licet præſcribi non poſſit, poteſt tamen præſcribi præterita, id eſt annorum præteritorum. ibid. nu. 11.
procurationem à pauperibus clericis nullus poteſt exigere. allegat. 73. nu. 51. 565
procurandus à nemine eſt Epiſcopus, dum exit vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat. alleg. 83. nu. 53. 565
procurationem pecunia redimere liberum eſt viſitatis, ſi velint. alleg. 73. nu. 56. 565
¶ Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum, non poteſt ipſum patronum præſentare. alleg. 72. nu. 87. 549
procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum non poteſt ſe ipſum præſentare. alleg. 72. nu. 88. 549
procurator nominans indignum ad beneficia, non præiudicat patrono. alleg. 72. nu. 106. 550
procurator non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum. alleg. 79. nu. 35. 595
† procurator non cenſetur habere liberam & generalem adminiſtrationem niſi id in mandato exprimatur. alleg. 133. nu. 24. 801
¶ Præmiorum exempla nutriunt virtutes. titul. 2. gloſſ. 17. nu. 13. 95
¶ Profeſſio fidei facienda eſt à prouiſis de beneficijs quibuſcunque curam animarum habentibus, in manibus Epiſcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quòd prouiſi de dignitatibus, & Canonicatibus in eccleſijs Cathedralibus tenentur etiam eam emittere in Capitulo. alleg. 61. nu. 1. 507
profeſſionis Fidei forma vbi referatur. alleg. 61. num. 2. 507
profeſſionem Fidei qui teneantur emittere. alleg. 61. n. 3. 507
profeſſio Fidei facienda eſt à promouendis ad Epiſcopatum. alleg. 61. nu. 4. 507
profeſſionem Fidei denuo obligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij ſimilis eam iam emiſerunt. alleg. 61. num. 8. 507
profeſſionem Fidei emittere tenetur, qui denuo conſequitur Parochialem dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat & dimiſit, alleg. 61. nu. 9. 507
profeſſionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Eccleſiarum. alleg. 61. nu. 15. 508
profeſſio Fidei coram Vicario generali, etiam Epiſcopo non impedito fieri poteſt. alleg. 61. nu. 16. 508
profeſſionem Fidei poſſunt facere prouiſi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præſente Epiſcopo ſeu eius Vicario, qui forte eſt Canonicus, ita ut eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere. alleg. 61. num. 17. 508
profeſſio Fidei Sede Epiſcopali vacante non ſufficit fieri coram Capitulo, ſed coram eius Vicario. alleg. 61. nu. 18. 508
profeſſio Fidei an per procuratorem fieri poſſit? alleg. 61. num. 19. & 20. 508
profeſſio Fidei emiſſa creditur quando collatio beneficij eſt decennalis. alleg. 61. nu. 21. 508
profeſſionem Fidei omittentes facere intra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis, fructus ſuos non faciunt, nec illis ſuffragatur poſſeſſio. alleg. 61. nu. 22. 508
profeſſio Fidei poſt duos menſes facta ad fructus temporis præteriti poſt lapſum duorum menſium quærendos prouiſis non ſuffragatur. alleg. 61. nu. 23. 508
profeſſionem Fidei non emittentes intra duos menſes ita fructus ſuos non faciunt, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere etiam non interueniente aliqua ſententia. allegat. 61. nu. 28. 509
profeſſionem Fidei per ignorantiam, ſeu inaduertentiam intra

duos

duos menſes non facientes, quamuis in foro exteriori non excuſentur, in foro tamen conſcientiæ non obligantur ad reſtitutionem. alleg. 61. nu. 29. 509

profeſſionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi aſſumant. alleg. 76. num. 33. 582

profeſſio Fidei intelligibili voce legitur in ſynodo diœceſana. alleg. 92. nu. 17. 634

† *profeſſionem Fidei nō tenetur emittere prouiſus de Parochiali, quæ olim habuit Parochianos, ſed nunc habere deſijt.* 889. 2. b.

† *profeſſioni Fidei faciendæ vltro ſe offerre debent prouiſi de Parochialibus adeo vt non requiratur de neceſſitate monitio.* ibid. 2. c.

¶ Profeſſionem religionis *poteſt Summus Pōt. irritam facere certa formula minime ſeruata. alleg. 50. nu. 48.* 363

profeſſionem aſſerens fuiſſe metu factam, & cauſam metus duraſſe, etiam poſt quinquennium audiri poterit per viam reſtitutionis. alleg. 104. nu. 18. 691

profeſſio nulla an ratificetur à perſiſtente in religione, ignorāte tamen nullitatem, oſtenditur ibid. num. 19.

profeſſionis nullitas ſi proponatur coram Ordinario & ſuperiore Regulari debet intra biennium terminari, quia ſubintrat diſpoſitio Concilij ſeſſ. 24. de reform. cap. 20. allegat. 101. nu. 2. 669

profeſſio Monachi facta ante decimum ſextum annum eſt nulla. ibid. nu. 12.

profeſſionem quorum dierum defectus nullam efficiat, oſtenditur ibid. num. 13.

profeſſionem ante decimum ſextum annum expletum, vel intra annum probationis valide emittere poteſt, qui ex voto Religionem ingreditur. ibid. nu. 14. 670

profeſſio, quæ in quibuſdam Religionibus facienda eſt in decimo octauo ætatis anno, ſi fiat ante illud tempus, poſt tamen decimum ſextum à Concil. Trid. expreſſum, valida eſt, ibi. num. 15.

profeſſio intra annum probationis emiſſa nullum obligat, nec in ſpecie, nec in genere Religioni, nec etiam in foro conſcientiæ, ibid. num. 27.

profeſſio durante anno nouitiatus emiſſa non poteſt haberi rata niſi accedat Papæ diſpenſatio de conſenſu recipientium & receptorum. ibid. nu. 18.

profeſſio facta in vltimo anni die non eſt inualida. ibid. n. 22.

profeſſio facta ante expletum probationis annum eſt nulla, neque huiuſmodi terminus ex conſenſu partium poteſt remitti. ibid. num. 32. 671

profeſſio monachi erit nulla quando facta fuit non ſeruata forma præſcripta à Sixto V. pro informationibus faciendis edita. ibid. num. 43. 672

profeſſionis nullæ cauſa ita eſt proponenda coram ſuperiore & Ordinario copulatiue, vt nullo modo poſſit Superior per ſe ſolum de illa cognoſcere. alleg. 104. num. 14. 690

profeſſionem aſſerens fuiſſe metu factam, & cauſam metus duraſſe etiam poſt quinquennium, exaudiri poterit per viā reſtitutionis. ibid. nu. 18. 691

profeſſi nulliter, quia in eorum informatione non fuit ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare. alleg. 101. nu. 44. pag. 672. & alleg. 104. num. 20. 691

profiteri nullus valet expreſsè nec tacitè ante 16. annum expletum, & profeſſio antea facta ipſo iure eſt nulla. allegat. 101. nu. 3. pag. 669. quamuis religionem ingrediens ſit fœmina. ibid. nu. 9. 669

profeſſus Religioſus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare. alleg. 99. nu. 14. 665

† *profeſſi temere de clauſtro exeuntes, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam.* 866. 1. b.

† *profeſſi de clauſtro exeuntes ad audiendas leges, vel Phyſicam, excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt.* 864. 2. d.

¶ Prothonotarij *primi ſunt, & notariorum principes dicuntur. alleg. 74. nu. 30.* 568

prothonotarij à iuriſdictione Ordinarij exempti ſunt. ibidem num. 31.

prothonotariatus dignitas ad effectum reſeruationis acquiritur etiam ignoranti ibid. num. 33.

prothonotarij ſiue ſint creati à Papa, ſiue à legato, ſunt comprehenſi in Extrauag. ad regimen, de præbendis. ibid. numero 34.

¶ Prohibitio *generalis vltra quartum gradum non poteſt eſſe rationabilis. tit. 2. gloſ. 17. nu. 23.* 96

prohibitio quod neophyti & deſcendentes ab eis non admittātur ad Eccleſiaſtica beneficia quando poſſit eſſe rationalis, & valida. ibid. nu. 22. cum ſeqq. 96

¶ Propoſitus *alio migrandi, & non redeundi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſuppellectili, vel familia ſua. alleg. 4. num. 40.* 160

¶ Promiſſio *de vendendo venit appellatione alienationis. alleg. 19.* 209

¶ Prouincia, *cui præeſt Epiſcopus quas ſub ſe debeat habere ciuitates, & Epiſcopos, oſtenditur. tit. 1. c. 6. nu. 11.* 25

† *prouiſus de parochiali Eccleſia per cōcurſum cenſetur approbatus idoneus miniſter ad audiendas confeſſiones, dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt Parochia.* 839. 1. d

† *prouiſus de Parochiali an ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute Iubilæi ad confeſſiones audiendas.* 839. 1. e

¶ Prudentiam *virtutum abbatiſſam nuncupat S. Bernardus tit. 2. gloſ. 6. nu. 1.* 61

prudentia non exiſtente nulla eſt virtus. ibid. nu. 2.

prudentia Prælati in quibus conſiſtat. ibid. nu. 4. 62

prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit, ſciens vero, qui alterius iudicio rem percipit. ibid. nu. 5.

prudentes ſicut ſerpentes quare Prælati requirantur. ibidem num. 6.

prudentia in Epiſcopo eſt vt in negotijs arduis non ſit facilis ad determinandum. ibid. nu. 10.

prudentia in Epiſcopo requiritur ad reconciliandos peccatores ibid. nu. 12. 63

prudentia Epiſcopi eſt in malignantium calumnijs patiens eſſe, ibid. num. 13.

prudentia magna in Epiſcopo debet eſſe circa collationem beneficiorum, & ſpiritualium officiorum. ibid. nu. 15.

¶ Publica honeſtas *oritur ex matrimonio nondum conſummato, ſi non ſit inualidum defectu conſenſus. alleg. 51. num. 177.* 406

publicæ honeſtatis impedimentum, vide impedimentum.

publicani qui pedagium, gabellam vel vectigalia à Regularibus ordinum Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. nu. 142. 373

¶ Puella *incluſa per vim in monaſterio debet inde educi, ſi tamen monialis effici velit etiam contradicente patre acceptanda. alleg. 100. nu. 7.* 668

¶ Pudicitia *imprimis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit. tit. 2. gloſ. 8. nu. 3.* 69

pudicitia fruſtra oſtentatur ſine temperantia. ibid. nu. 6.

¶ Pudicus *ille eſt, qui non modo corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, uoce uel geſtu leuitatem oſtendit. ibid. num. 2.*

¶ Puellæ *educationis gratia licet ſacro veſtitu indutæ non ſint, poſſunt in monaſterijs monialium retineri cum certis condi-*

conditionibus.allegat.102.num.63. 684
puellæ cauſa educationis in monaſterijs Monialium recipi non poſſunt minores ſeptennio, & maiores vigeſimo quinto. ibi. num.64. 685
puella educationis gratia in monaſterio Monialium recepta, ſi ſtatim poſtquam præterijt 25. annum non egreditur, nec ipſa, nec alia quamis incidit in excommunicationem. ibid. nu. 65. 685
puellis, quæ ſumpſerunt ſacrum habitum in aliquo Monialium monaſterio, debet ab ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem deberent declarare vtrum velint profeſſionem emittere, vel non. alleg.100.nu.3. 667
puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum in nullo creditur. allegat. 44.nu.16. 340
pueri ad ſeminarium admittendi quales eſſe debeant, & quæ ibi addiſcere teneantur, remiſſiue. alleg.77.n.34. 587
† punire poteſt Archiepiſcopus deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officijs. p.1.tit.4.nu.33.
pupillus ad emphyteuſim quare poſſit nominare, oſtenditur. tit. 1.cap.3.num.20. 13

Q

QVæſtorum Sacræ pecuniæ qualitates quæ ſint, deſcribũtur. alleg.109.nu.1. 716
Quæſtores eleemoſynarum admittendi non ſunt ſine Epiſcoporum vel Apoſtolicis veris litteris. ibid. nu.2.
Quæſtorum vſus qua ratione extinctus fuerit, ibid. nu.3.
Quæſtores non obſtante qualicunque exemptione poteſt Ordinarius incarcerare, excommunicare, & caſtigare. ibidem num.4.
Quæſtuarij propriè dicuntur qui quæſtum ſibi referunt. ibidem num.6.
† Quæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam mittere poteſt Archiepiſcopus pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ. p.1.tit.4.nu.37.
Qualitates in fundatione beneficiorum appoſitas nec de cõſenſu patroni Epiſcopus tollere poteſt. alleg.83.nu.15. 606
Quartam decimarum, mortuariorum, & Synodaticum vicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere nõ poteſt. alleg.54.nu.123. 444
Quarta Canonica an debeatur ex ijs, quæ Confraternitatibus relinquuntur? alleg.75.nu.43.46.& 47. 575.& 576
Quarta Canonica ſoluitur ex ijs, quæ relinquuntur Eccleſijs, vel pijs locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, ſeu pro ornamentis. alleg. 75.num.44. 575
Quarta Canonica vt debeatur duo requiruntur, alterum quod loco relinquatur, alterum quod locus religioſus ſit. alleg.75. num.45. 575
Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis cauſa Epiſcopi auctoritate inſtitutis. alleg.75.n.48. 576
Quarta Falcidia non poteſt deduci ex his, quæ Confraternitatibus ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue abſque ea inſtitutis relinquuntur. alleg.75.nu.49. 577
Quarta Falcidia de legatis ad pias cauſas non deducitur. alleg. 75.nu.50. 577
Quarta Falcidia an ſoluatur de legatis pro alimentis, & ex relictis pro ſtudio alleg.75.nu.51.& 52. 577
Quarta Trebellianica non deducitur ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur. alleg. 75. numer. 53. 577
Quarta decimarum Epiſcopo debita vnde initium ſumpſerit. alleg.86.nu.33. 618
Quarta decimarum de iure communi debetur Epiſcopo ab Eccleſijs curatis, non autem ab ipſis parochianis. allegat.85. num.35. 619
Quarta decimarum, eſt legis diœceſanæ, à qua exempta ſunt monaſteria. alleg.86.nu.38. 619
Quarta decimarum poteſt in totum tolli conſuetudine; vel præſcriptione. alleg. 86.num.39. 619
Quartam decimarum, mortuariorum & Synodaticum vicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt. alleg.54.num.123. 444
¶ Quinquennium, intra quod dici poteſt profeſſio nulla, incipit à die, quo quis expreſſam emiſit; in tacita vero à die, quo fecerit actus ſolum modo profeſſionis proprios. allegat. 104.nu.16. 690
Quinquennio elapſo poteſt audiri Regularis deducens cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis ſi intra illud non potuit reclamare. ibid.nu.17. 690
Quinquennium intra quod Regularis poteſt deducere cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis an currat minori, oſtenditur. ibid. num.21. 692

R

RAtio vbi eadem viget ibi debet eſſe eadem diſpoſitio. alleg.65.num.4. 517
rationes Ordinarij ſunt reddendæ ab adminiſtratoribus piorum locorum tam Eccleſiaſticis quàm laicis. alleg.75.num. 57. 578
rationes Epiſcopo ſunt reddendæ de omnibus locis pijs, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, ibid. nu.58.
rationes adminiſtrationis ab adminiſtratoribus ordinarij poſſunt exigere, donec coram eodem doctum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſsè cautum fuerit. ibid. nu.59.
rationem exigere poteſt Capitulum Sede vacante ab adminiſtratoribus piorum locorum ſicut Epiſcopus, ibid. nu.61.
rationes pluries in anno Epiſcopus poteſt exigere ab adminiſtratoribus piorum locorum, quando ei conſtiterit illas doloſè redditas fuiſſe, vel quando redditio non fuit finalis & plena cum reſtitutione reliquorum. ibid. num.63.& allegat.82. num.vlt. 604
ratio fabricæ Eccleſiæ Cathedralis quomodo reddenda. alleg. 82.nu.38. 604
¶ Reclamatio de nullitate profeſſionis facienda eſt habitu religionis retento. alleg.104.nu.13. 690
¶ Reges cur in humero, & non in capite vngantur, oſtenditur. tit.1.c.5.num.11. 22
Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è Cælo demiſſo vnguntur. alleg.31.nu.11. 266
reges Gothorum, Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ vngebantur. ibid. nu.9.& 10.
reges Luſitaniæ conſueuerunt, & ſolent promittere Commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere. alleg.72.num.4. 543
regi quantumque ſcienti non currit tempus quatuor menſium ad præſentandum in beneficijs ibid. nu.137. 553
¶ Rectores Parochialium nullius diœceſis tenentur accedere ad ſynodum viciniorem. alleg.93.nu.6. 635
rector Eccleſiam habens in vna diœceſi, prædia vero in alia, tenetur ſoluere charitatiuum ſubſidium Epiſcopo in cuius diœceſi ſita eſt Eccleſia. alleg.87.nu.51. 624
† rector beneficij vt deſignet ſibi ſucceſſorem qui beneficium obtineat ſine aliqua alia inſtitutione ordinarij, poterit in fundatione caueri. 895.2.e.
rectoris vocatio in diſmembratione beneficij requiritur. alleg. 67.nu.12. 525
rector beneficij in vnione facienda non eſt vocandus, maxime

quando

quando vnio debet ſortiri effectum poſt eius obitum. allegat. 66. nu. 36. 523
¶ Rebaptizans, & rebaptizatus accedente culpa irregulares ſiunt. alleg. 30. nu. 29. 261
¶ Regia Curia, vide Curia Regia.
Regia dignitas præ cæteris conuenit anteferri. alleg. 75. num. 19. 572
¶ Redituum beneficij generalis adminiſtratio quando competat coadiutori. alleg. 63. num. 13. 514
reditus Eccleſiæ quando coadiutori & ægrotanti beneficiario non ſufficiunt. quid faciendum ſit, oſtenditur. ibid. num. 15.
reditus Eccleſiæ aucti potius, quàm diminuti in dubio præſumuntur. alleg. 67. nu. 6. 525
reditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere poteſt Epiſcopus. alleg. 83. num. 14. 606
reditus annui inter immobilia connumerantur. alleg. 95. num. 46. 646
referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus ſubſunt locorum ordinarijs. alleg. 74. nu. 29. 568
regimen omne, omniſque adminiſtratio auctoritate & amore continetur. tit. 2. gloſ. 12. nu. 4. 85
regiminis Eccleſiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici deſumitur. tit. 2. gloſ. 16. nu. 11. 92
recurrentes ad Iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis, ſunt ipſo iure excommunicati. alleg. 79. nu. 4. 592
recurſus ad Curiam ſecularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis. ibid. nu. 5.
reginæ monaſteria Fratrum poſſunt ingredi abſque incurſu alicuius cenſuræ. alleg. 102. n. 88. 688
regula de octo eſt reſeruatoria menſium. alleg. 53. nu. 48. 418
regulas aliquas Cancellariæ tulit, eaſque in ſcriptis redegit primus omnium Ioannes XXII. alleg. 57. 467
regulæ Cancellariæ expirant morte cuiuſque Pontificis, renumſcuntque per nouos Papas renouatæ. alleg. 57. nu. 60. 467
regula quælibet Cancellariæ facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem. alleg. 57. nu. 61. 468
regulæ Cancellariæ vt ligent, non eſt neceſſaria illarum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ, ligant quamuis publicatæ non ſint. alleg. 57. nu. 62. 468
regula prima Cancellariæ quæ ſit. alleg. 57. nu. 63. 468
regula ſecunda Cancellariæ quæ contineat. alleg. 57. n. 81. 470
regula ſecunda Cancellariæ cur aucta fuerit de nouo à S. D. N. Gregorio XV. alleg. 57. nu. 82. 470
regula tertia Cancellariæ refertur. alleg. 57. nu. 84. 471
regula quarta Cancellariæ quæ diſponat. alleg. 57. nu. 94. 472
regula quinta Cancellariæ proponitur. alleg. 57. nu. 115. 474
regula ſexta Cancellariæ aſſignatur. alleg. 57. nu. 127. 475
regula ſeptima Cancellariæ adducitur. alleg. 57. nu. 129. 476
regula octaua Cancellariæ, quæ decidat. alleg. 57. num. 132. 476
regula nona Cancellariæ deſcribitur. alleg. 57. nu. 140. 477
regula nona Cancellariæ non eſt perpetua, ſed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris. alleg. 57. num. 190. 482
regula de annali tueri non poteſt ad fructus retinendos, Fidei profeſſionem non emittentes, nec longiſſima poſſeſſio illis prodeſt quoad dictos fructus percipiendos. alleg. 61. num. 27. 509
¶ Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Epiſcopalem dignitatem aſſumpti, tenentur ante conſecrationem libros, & bona Ordini relinquere, tit. 1. c. 4. num. 16. 19
Regulares Prælati habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre poſſunt alijs Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerit. allegat. 3. nu. 13. 155
regularis poteſt de licentia Parochi matrimonio aſſiſtere. alleg. 32. num. 108. 281
regulares matrimonium adminiſtrantes, ſeu ſolemnitate non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtolicæ reſeruata. allegat. 32. num. 192. 291
regulares Prælati tam Generales quàm Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis. alleg. 36. num. 12. 303
regulares Prælati poſſunt conciliare Eccleſias quaſcunque ex cauſa violatas, & pollutas, aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat, diſtet vltra duas dietas. allegat. 28. nu. 64. 257
regulares Prælati quando ſacras veſtes benedicere poſſint. alleg. 27. nu. 44. 245
regulares matrimonia miniſtrantes, ſine ſolemnizatate nō habita ſuper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali ipſo facto in excommunicationem Papalem incidunt. allegat. 50. num. 99. 369
regulares non poſſunt hodie ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus ſine licentia diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſita ſunt. alleg. 4. nu. 61. 161
regulares Superiores ſuis Monachis dimiſſorias concedunt. alleg. 7. nu. 18. 168
regularis promotus abſque dimiſſorijs ſui Superioris quam pœnam incurrat. alleg. 8. nu. 16. 171
regulares, ſicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines ſuſcipientes, ſunt ſuſpenſi ipſo iure. alleg. 16. nu. 24. 195
regularis tam non profeſſus, quàm nulliter profeſſus ſine titulo ad Sacros Ordines promoueri non poteſt. alleg. 19. nu. 5.
regularis non profeſſus ſine titulo promotus in ſuſcepto Ordine miniſtrans efficitur irregularis. alleg. 19. nu. 6. 202
† regulares à diuinis ſuſpenſi propter admiſſionem fœminarum poſſunt abſolui ab Epiſcopo vigore Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. ſi ſuſpenſio ſit occulta. 852. 2. a.
regulares cum ſecularium etiam Sacerdotum Confeſſiones audire cupiunt, indigent Epiſcopi approbatione, & refertur Conſtitutio Pij V. ſuper hac re edita. alleg. 25. nu. 24. 230
regulares ſemel ab aliquo Antiſtite approbati extra diœceſim ipſiuſmet Epiſcopi non poſſunt Confeſſiones audire. allegat. 25. nu. 35. 232
regulares Epiſcopi approbatione non indigent, cum eorundem Regularium Confeſſiones audiunt. alleg. 25. nu. 45. 233
regulares, qui ex Inſulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iaponicas commeant, incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50. nu. 165. 375
† regulares Prælati nō poſſunt diſpenſare cum nouitijs aut profeſſis in bigamia vera & interpretatiua. 854. 2. d.
regularium ſuperiores quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt. alleg. 52. nu. 18. 409
regulares ſubijciuntur Epiſcopis independentibus à cura animarum. alleg. 74. n. 20. 567
regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum adminiſtrationem, & curam animarum, non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus punitur. alleg. 74. nu. 21. 567
regularium monaſteria quoties Epiſcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ingredi vult ob cauſam viſitationes fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. alleg. 74. num. 22. 568
regulares prædicare volentes in Eccleſiis, quæ ſui ordinis non ſunt, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam

centiam impetrare coguntur. alleg.76.nu.18. 581
regulares prædicatores prædicare volentes in Eccleſijs ſui Ordinis, debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere. alleg.76.nu.17. 581
regulares quando in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare volunt, obtenta ſuorum Superiorum licentia, debent ab Epiſcopo petere benedictionem, tametſi eam minimè obtinuerint. alleg.76.nu.19. 581
regulares prædicatores quando in Eccleſijs ſuorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis prædicare non poſſint. alleg.76.nu.20. 581
regulares prædicatores an poſſint de doctrina examinari ab Epiſcopo? alleg.76.nu.23. 581
regulares in Eccleſijs, quæ ſuorum Ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia prædicantes, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent. alleg.76.nu.24. 581
regulari poteſt Epiſcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita cauſa. allegat.76.nu.28. 582
regulares abſque Epiſcopi licentia proceſſiones etiam priuatas facere non poſſunt, præterquam intra Eccleſiam, eiuſque & Monaſterij ambitum, alleg. 78.nu.7. 588
regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas, & conſuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore. alleg.78.nu.14. 589
regulares qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, non poſſunt compelli accedere ad proceſſiones. allegat.78. nu.15. 589
regulares abſentes à ciuitate per dimidium miliare, non ſunt compellendi ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones. allegat. 78.nu.21. 589
regulares vel alij habentes ex priuilegio vt non teneantur ad proceſſiones ire, non ſunt compellendi, quamuis ſemel vel ſæpius iuerint. alleg.78.n.22. 589
regulares non accedentes ad proceſſiones in caſibus, quibus tenentur, an pœnis & cenſuris valeant per Epiſcopum puniri? alleg.98.nu.25. 589
regulares exempti poſſunt ab Epiſcopo compelli ad reddendam coram ſe geſtæ executionis rationem, ac ab eo puniri ſi male geſſerint. alleg.82.nu.34. 604
regulares an & quando poſſint eſſe teſtamentorum executores. alleg. 82.nu.36. 604
regulares qui eximantur à ſolutione quartæ funeralium Epiſcopo debitæ. alleg.86.nu.17. 616
regulares volentes libros imprimere vltra Epiſcopi, & Inquiſitoris examinationem, & approbationem, licentiam quoq; à ſuis Superioribus impetrare tenentur. alleg.90.num.14. 629
regulares ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt cum certis declarationibus, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit. alleg.41.nu.17.& 19. 329
regulares ſua bona alienare poſſunt ex pluribus priuilegijs ſibi conceſſis. alleg.95.nu.60. 648
regulares Prælati in monaſterijs exemptis, & ſibi ſubiectis nō poſſunt facultatem concedere nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus, alleg.77.nu.7. 663
regularis prætendens ſe per vim ingreſſum religionem, aut nulliter profeſſum fuiſſe, intra quinquennium tantum poteſt cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Ordinario, & ſuperiore deducere. alleg.104.nu.8. 690
regularis deducens intra quinquēnium nullitatem profeſſionis, tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monaſterij, in quo profeſſionem emiſit, & coram ordinario illius loci, vbi exiſtit monaſterium, in quo profeſſus eſt, ibid.nu.12. 690
regulari prætendenti profeſſionem eſſe nullam ſicut licèt cauſas nullitatis coram Superiore ſuo & Ordinario proponere, an ita ipſe ſuperior coram eodem Ordinario illas deducere poſſit, vt è monaſterio religioſum dimittat, illo nihil proponente, remiſſiuè. ibid.nu.15. 690
regulares vtriuſque ſexus non poſſunt tenere propria, ſed omnia dare debent ſuis ſuperioribus, à quibus primum ſubueniendum eſt eorum neceſſitatibus. alleg.103.nu.3. 688
regularis nullus ſuperior poteſt concedere facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem. ibid.nu.4.
regulares ferè omnes ſunt hodie exempti ab Ordinariorum poteſtate ex ſummorum Pontific. priuilegijs. alleg.105.num.3. 694
regularium ſuperiores ob exemptionem ab ordinariorum poteſtate ea omnia exercere poſſunt in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos, ibid.nu.4. 694
regulares an illis caſibus, in quibus ſubſunt Epiſcopis, valeant ab eis puniri, ac cenſuris inuolui. ibid.nu.13. 695
regularis extra monaſterium degens, ſi deliquerit ab Ordinario loci viſitari, puniri, & corrigi valet. ibid. nu.14. 695
regularis, qui poteſt puniri ab ordinario loci ſi extra monaſterium degat, intelligitur dum non viuit ſub ſuperiore conuētualiter. ibid.nu.16. 695
regularis manens de Superiori licentia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro, vel grangia ſui monaſterij pro Religionis ſeruitio, ſi delinquat non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet, ibid.num.17.
regularis intra monaſterij clauſtra degens ſi extra notoriè deliquerit, inſtante Epiſcopo à ſuo ſuperiore, vel eo negligente ab eodem Epiſcopo puniri poteſt. ibid.nu.18.
regularis intra clauſtrum monaſterii degens, & extra illud delinquēs an poſſit antequam remittatur ad ſuum ſuperiorem ad carcerem Epiſcopi duci. ibid.num.20.
regulares abſque ordinarij approbatione vltra licentiam ſuorū ſuperiorum libros imprimi facere non poſſunt. ib.n.24. 696
regulares ſuæ diœceſis cogere poteſt Epiſcopus, vti à Sede Apoſtolic. delegatus, vt lectionem ſacræ Scripturæ in monaſterijs ſuis habeant, ſi commode fieri poteſt, ibid. num.25.
regulares in Eccleſiis quæ ſui Ordinis non ſunt prædicare volētes, vltra ſuorum ſuperiorum licentiam, Epiſcopi etiam licentiam impetrare coguntur. allegat. 105.nu.26. 696
regulares quamuis exempti ſubijciuntur Epiſcopis quoad ordines ſuſcipiendos. ibid.nu.27.
regulares etiam exempti, ſi in loco non exempto Eccleſiam ædificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani licentia, ibid.nu.30.
regulares omnes etiam exempti ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis. ibid.nu.32.
regulares peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum ab Epiſcopo præceptorum, ibid.nu.33.
regularium ritus in diebus feſtis quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipſis in eorum Eccleſijs perſoluenda remanere debent. ibid.nu.34.
regulares interdicta & cenſuras ab Epiſcopo promulgatas in ſuis Eccleſiis publicare, ac ſeruare tenentur, ibid. num.43. 697
regulares ad publicas proceſſiones accedere per Epiſcopos cōpelli poſſunt, ijs tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, ibid.nu.45.
regulares omnes quoad renunciationes faciendas Epiſcopis ſubijciuntur. ibid.nu.46.
regularis quicunque prætendens per vim, & metum, aut quid ſimile ingreſſum eſſe religionem debet intra quinquennium cauſam

cauſam nullitatis coram ſuperiore ſuo, & Ordinario proponere, ibid. nu. 48. 698

regulares de manibus Laicorum Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt, ibid. nu. 49.

regulares ſi extra loca vbi monaſteria exiſtunt, quæritate voluerint, tenetur ſuorum ſuperiorum licentiam Ordinario oſtendere, ibid. num. 51.

regulares omnes etiam exempti in cauſis hæreſis ſubiacent Epiſcopi iudicio, ibid. num. 56.

regulares ſuperiores non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis, ſed tenentur eos denuntiare Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs, ibid. nu. 57.

regulares punit Epiſcopus, qui ſibi Epiſcopalia arrogant, ibid. num. 63. 699

regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ Unctionis, Euchariſtiæ, vel Matrimonij ſine licentia Parochi poſſunt ab Epiſcopis excommunicari, ibid. nu. 68. 700

regulares ſine Ordinarij licentia indulgentias publicantes ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni, ibid. nu. 66. 700

regulares Sabbati Maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel Maioris Eccleſiæ pulſetur, Cãpanas in Eccleſijs ſuis pulſantes, ab Epiſcopo in pœnam centum ducatorum condemnari poſſunt, ibid. nu. 70. 700

regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemoſynas, non comprehenduntur decreto Concilij Trid. ſeſs. 21. de reformat. capit. 9. allegat. 109. numero 7. 716

regulares quæſtuantes tenentur Epiſcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiuſmodi quæſtuationem à ſuis Superioribus ſibi data, ibid. nu. 8. 716

regulares Ordinum Mendicantium nequaquam poſſunt ab Epiſcopis prohiberi quominus per ſeipſos in diœceſibus, vbi habent conuentus eleemoſynas quærant, ibid. nu. 10. 717

relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt, alleg. 4. nu. 34. 159

relegatus ad certum tempus pro tempore iudicis arbitrio menſurando, tenetur contrahere coram parocho loci, in quo eſt relegatus, alleg. 32. nu. 63. 277

religionum Superiores, qui Bullæ Pauli V. editæ anno 1606. non paruerint, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 168. 375

religionem intrare non poteſt Epiſcopus ſine Papæ licentia, alleg. 53. num. 23. 415

religionem vouens an poſſit fieri Epiſcopus non adimpleto voto? alleg. 53. num. 25. 415

religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinarijs, dummodo re ipſa id exequantur, alleg. 69. nu. 42. 531

religio Societatis Ieſu habet priuilegium vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus deputati poſſint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis, & locis vbi non adeſt Epiſcopus, alleg. 76 num. 37. 582

Cætera vide verbo Societatis Ieſu.

religio illa debet præcedere, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione, alleg. 78. nu. 36. 591

religionis ſtatus non precibus, vi, aut metu eſt aſſumendus, ſed cum maxima libertate, allegat. 104. nu. 2. 689

religio non eſt in habitu, ſed in corde, tit. 2. gloſ. 7. nu. 5. 64

religioſus, aut Religioſa ſolemniter profeſſa nihil poteſt habere, quod in rigore vere ſit proprium in particulari, alleg. 103. num. 1. 688

religioſum leuiter percutientem clericum ſæcularem abſoluit Epiſcopus, alleg. 105. nu. 52. 698

religioſi prohibentur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite quàm ab Epiſcopo illius loci, cui à ſuperiore Regulari deputati fuerint, alleg. 4. num. 58. 161

religioſi à proprijs Regularibus Superioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium, alleg. 4. nu. 59. 161

religioſi, ſiue clerici Regulares more Regularium in communi viuentes qui nunquam, ſeu non niſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, ſi ante profeſſionem ſe faciant promoueri ad Ordines ſacros abſque titulo beneficij eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, fiunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrent irregularitatem incurrunt, excipiuntur tamen Patres Societatis Ieſu, alle. 20. n. 33. & 34. 214

religioſus, qui ſemel fuerit generaliter approbatus, ſi recedat à diœceſi, & poſtea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, alleg. 25. nu. 22. 230

religioſi Confeſſores non approbati ab Epiſcopo, ſecularium, qui ſunt de familia ſuorum Monaſteriorum, Confeſſiones audire non poſſunt, alleg. 25. num. 46. 233

religioſi exempti, ſi in loco non exempto voluerint ædificare Eccleſiam, tenentur Epiſcopi diœceſani conſenſum requirere, alleg. 26. nu. 3. 235

religioſus, qui percuſſerit clericum ſecularem debet ab Epiſcopo abſolui quando percuſſio eſt leuis, alleg. 41. nu. 18. 329

religioſi bene legentes & cantantes, etſi in lingua latina aliquatenus deficiant, tuta conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari. alleg. 46. nu. 14. 347

religioſorum nouos Ordines ſolus Papa approbat, allegat. 50. num. 47. 363

religioſus non poteſt eligi in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus ſine licentia Papæ, alleg. 50. num. 52. 365

religioſi, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrant, vel matrimonia eorum ſolemnizant, non habita à Parocho ſpeciali licentia, &c. in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. nu. 96. 369

religioſus S. Franc. de Obſeruantia qui contemptis Superioribus ſuis ad Tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit, alleg. 50. nu. 154. 374

religioſus Eremita S. Aug. Congreg. Lombardiæ qui neglexerit obedire conſtitutioni de exemptione monialium Ordinis incidit in excommunicationem Papalem, alleg. 50. n. 155. 374

religioſus Ordinis Ciſterc. qui aliquid commiſerit contra conſtitutionem editam de exemptione monialium ab eodem Ordine in excommunicationem Papalem incidit, alleg. 50. nu. 156. 374

religioſi, qui violant Conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum vt ſepulturam apud eorum Eccleſias eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt, allegat. 50. num. 100. 370

religioſi profeſſi vt cœnobium egreſſi ad audiendas leges vel medicinam ad Ordines promoueri queant, ſolus Papa concedit, alleg. 50. nu. 49. 363

† religioſi profeſſi de clauſtro exeuntes ad audiendas leges ciuiles, vel Phyſicam, ſi infra duorum menſium ſpatium non redierint, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 864. 2. d

† religioſi qui ſibi appropriant noualia, aut decimas Eccleſijs debitas, excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt. 866. 2. e.

religioſis in Eccleſijs, quæ pleno iure eis ſubijciuntur, competit inſtitutio, alleg. 72. nu. 188. 558

religioſi Societatis Ieſu habent ex priuilegio vt non teneantur ad proceſſiones accedere, alleg. 78. nu. 23. 589

Religioſus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis vel ſuperioris Vicarius creari, alleg.54.nu.12. 434
religioſorum numerus in quolibet monaſterio is tantum conſtitui debet. qui ex proprijs monaſteriorum reditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit, allegation. 98. num. 1. 661
religioſus profeſſus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem reuocare, alleg.99.nu.14. 665
religioſi minores, qui tempore interdicti admittunt in ſuis Eccleſijs Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. nu.102. 370
religioſos non profeſſos abſque patrimonio promouentes ad Sacros Ordines, ſuſpenditur per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiuſmodi perſonis contulit, allegat. 111. num.16. 724
reliquias Sacras, qui ſine conceſſione Summi Pontific. in prouinciam Mediolanenſem aſportauerit, in excommunicationem Papalem incidit, alleg.50.nu.158. 374
reliquias ſancti etiam antiqui nondum canonizati non licet Epiſcopo approbare, alleg.97.nu.10. 660
reliquiæ inuentæ alicuius ſancti in ſanctorum numerum iam diu relati cognoſcente & approbante Epiſcopo publice coli poſſunt, ibid.num.11.
reliquiæ, quæ antiquæ fuerint, habendæ ſunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt, ibid.num.12.
reliquias Sancti ab Eccleſia canonizati competit Epiſcopo in ſua diœceſi approbare, ibid.nu.13.
reliquia alicuius Sancti canonizati vt in ſua diœceſi publice collocentur veneranda, poteſt Epiſcopus etiam extra illam facultatem concedere, ibid.num.vlt.
remiſſio Clerici facienda eſt ſine eius dedecore ob reuerentiam Clericalis dignitatis, alleg.12.nu.34. 184
† remunerationis ob cauſam multa diœceſanus Epiſcopus poteſt, quæ non aliàs licerent. 912.1.c
† renunciationem officiorum publicorum temporalium comprehendit diſpoſitio Concilij Trid.ſeſſ.25.de Regularib.cap.16 quatenus ſtatim transferantur in eum in cuius fauorem ſit renunciatio. 922.1.a
† renunciationem beneficij gratia alterius factam, ſolus eſt Summi Pontif. admittere. alleg.50.nu.23. 362
reparationi Eccleſiarum exiſtentibus fructibus quarta pars eſt aſſignanda. alleg.64.nu.1. 515
reparatio Eccleſiæ vbi quarta pars, portio, aut ſumptus deputatus non eſt, facienda eſt à Rectore, & alijs, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redituum, ibid. num.4.
reparatio Eccleſiæ Cathedralis pertinet ad Epiſcopum, niſi egeat magna reparatione, & fructus ſint tenues, quia tunc ſupplet Capitulum, detractis prius ſibi neceſſarijs, ibid. numer.5.
reparare Eccleſias poteſt Vicarius Epiſcopi ex ſpeciali mandato Parochianos cogere, ibid.num.9. 516
reparari quando nequeant Eccleſiæ vetuſtate collapſæ, ſunt in totum deſtruendæ, ibid.num.19.
repraſalia ſine ſpeciali mandato concedere non poteſt Vicarius generalis, alleg.54.nu.114. 444
repræſentari dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis, allegat. 72.num.112. 551
† Repræſſalias conceſſas contra Eccleſiaſticos extendentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 866.2.b
† reprobatus & reiectus ſemel poteſt iterum admitti. 888.1.a
repudiare legatum vel hæreditatem, aut rem Eccleſiæ non incorporatam, poteſt Prælatus abſque ſolemnitatibus, alleg. 95.num.52. 647
res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſolutur, alleg.54.num.41. 438
res modici valoris, quæ dicantur arbitrio iudicis relinquitur, alleg.95.num.51. 647
res omnis ad vltimum ſtatum reduci debet, titul.3.cap.8.numer.80. 143
reſeruatio illa octo menſium non tollitur per alternatiuam Epiſcopo conceſſam, & ab eo acceptatam, alleg.53.num.49. 418
† reſeruatio quando inducitur ratione perſonarum ſi beneficium vacet Sede Apoſt. vacante, collatio ſpectat ad futurū Papam. 883.1.a
repræſentationes in Eccleſia fieri prohibentur, allegat. 24.numer.25. 223
reſidentiam perſonalem non requirit capellania, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus, alleg.24.num.44. 226
reſidentia in Epiſcopis & Parochis eſt de iure diuino, alleg.53. num.2.pag.413.& nu.18. 414
† reſidentia Epiſcopi gaudentis Alternatiua non ſequuta initio menſis illico totus menſis fit affectus, neque superueniens reſidentia in ipſo menſe tollit eam affectionem, 876.1.c
† reſidentia non conſtituitur ex ſola præſentia, ſed ex commoratione continua. 876.1.c
reſidentia Epiſcoporum facienda eſt in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis, ibid.nu.3. 413
reſidentia Epiſcoporum non ſolum in aſſidua corporis præſentia, ſed etiam in mentis ſolicitudine, & charitatis ſtudio conſiſtere debet, ibid.nu.20. 414
reſidentia, quæ in alternatiua deſideratur, debet eſſe menſe integraliter facta, ibid.nu.60. 420
reſidere debent Parochi in ſuis Eccleſijs etiamſi beneficium ſit modici valoris, ibid.nu.70. pag. 422. Et etiam ſi in illa tres, vel quatuor eſſet incolæ, ibid.nu.72. 423
reſidentia facienda eſt in Eccleſia digniori, vbi fuerint duo æque principaliter vnita, quod ſi non conſtat quæ ſit dignior, in frequentiori, quod ſi vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, reſidendum eſt in ea, quæ eſt intra, ibid.num.73.
reſidere compelli poteſt Rector, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria, ibidem, num.76.
reſidere perſonaliter tenentur Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium, auctoritate Apoſt. inſtituti, ib.nu.78
reſidere non tenetur habens Parochialem viuente Vicario perpetuo, quem in ea legitime inſtitui obtinuit, ibid.nu.79.
reſidere tenetur baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, ibid.nu.80.
reſidere poteſt habens duas parochias vnitas æque principaliter in qua maluerit, ibid.nu.82. 423
reſidens in parochiali, quæ non longe abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Eccleſiam Collegiatam accedere, & in ea diuinis inſeruire poteſt, ibid. nu.84.
reſidere tenetur in parochiali Inquiſitoris officium ſuſtinens, ibid.nu.87.
reſidere tenetur in parochiali ſubcollectoris generalis officium exercens, ibid.nu.88.
reſignatio beneficij, ad cuius titulum quis ſacris fuit ordinatus facta cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem, non eſt valida, niſi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, alleg.19.nu.42. 206
reſignationem beneficij gratia alterius factam ſolus eſt Summi Pont. admittere, alleg.50.num.23. 362
reſignatio beneficij facta in manibus poteſtatem non habentis, eſt nulla, alleg.69.nu.26. 529

reſignationes factæ abſque iuſtis cauſis ſunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt, allegat. 69 num. 46. 531
reſignans coram Ordinario ea intentione, vel ſpe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipſe velit, quando nihil eſt in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua ſimoniæ labe maculatur, allegat. 69. numer. 50. 532
reſignatio beneficij, cuius titulo quis eſt ordinatus ante ſuſceptionem habitus, eſt omnino inualida, allegat. 99. num. 20. 666
reſignatio beneficij an intra duos menſes ante profeſſionem poſſit à nouitio fieri, alleg. 99. nu. 21. 666
reſignanti beneficium non facta mentione quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio ſpolij, allegat. 19. num. 33 & 34. 204
reſignare poteſt beneficium conſtitutus in maioribus Ordinibus, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit, alleg. 30. num. 39. 205
reſignare non poteſt beneficium conſtitutus in Sacris, etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat, vnde commode viuere poſſit, alleg. 19. nu. 40. 205
reſignatio quando eſt nulla non intrat affectio per appoſitionem manus, alleg. 19. nu. 38. 205
reſignatio non admittitur in Curia alicuius in Sacris conſtituti, niſi cum clauſula, quod reſignans aliunde habeat vnde commode viuere poſſit, alleg. 19. nu. 41. 205
reſignandi Epiſcopatum non eſt iuſta cauſa, ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam cauſa mutandi ſtatum, & vitam, alleg. 53. nu. 24. 415
reſignationes beneficiorum ſine ſpeciali mandato Vicarius admittere, & approbare non poteſt, allegat. 54. numer. 66. 441
reſignationes admittendi data facultate abſolute & ſimpliciter, non intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi, alleg. 54. nu. 67. 441
reſignationes factas cauſa permutationis, facultatem habens Vicarius approbandi, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre, alleg. 54. nu. 68. 441
reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa ſi moriantur ambo extra Curiam, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in Curia vacare dicuntur, alleg. 57. nu. 23. 464
reſignans quando non ſuperuixit per viginti dies iuxta regulam 19. Cancellariæ, vacat beneficium, alleg. 57. num. 243. 487
reſignationibus reciprocis debet Epiſcopus obuiare, alleg. 65. num. 28. 520
reſignationes reciprocæ poſt Concilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur, alleg. 65. nu. 29. 520
reſignatio beneficiorum libera, & ſimplex coram Epiſcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri poteſt, allegation. 69. num. 1. 528
reſignare poteſt quis coram Ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem, alleg. 69. nu. 16. 529
reſignari coram Ordinario poteſt beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, non adepta tamen poſſeſſione, allegat. 69. num. 18. 529
reſignari non poteſt beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati, alleg. 69. num. 19. 529
reſignari coram Epiſcopo beneficia iuriſpatronatus poſſunt, accedente patronorum conſenſu, allegation. 69. num. 20. 529
reſignationes beneficiorum exiſtentium in diœceſi poteſt Epiſcopus, etiam in Curia recipere, non tamen conferre, alleg. 69 num. 22. 529
reſignari coram Epiſcopis poterunt beneficia reſeruata, non tamen conferri, alleg. 69. nu. 23. 529
reſignationes in menſibus, in quibus collatio ſpectat ad Cardinalem ratione indulti, poteſt recipere Epiſcopus, non tamen conferre, alleg. 69. nu. 24. 529
reſignatio beneficiorum coram Ordinarijs facienda requirit cauſam, quæ præſumitur in Epiſcopo ſi eam admittat, alleg. 69. num. 27. 529
reſignandi coram Ordinario iuſta cauſa eſt, ſi beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia, allег. 69. num. 41. 531
reſignandi coram Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri, allegat. 69. numer. 42. 531
reſignandi ius coram Ordinario iuſta cauſa eſt, ſi beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij ſecurus reſidere, alleg. 69. nu. 44. 531
reſignatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur? alleg. 69. nu. 45. 531
reſignantes duo ſua beneficia ex cauſa permutationis, & facta collatione vni, ſi alter decedat ante factam ſibi collationem, ſuperſtes non habet regreſſum ad beneficium à ſe dimiſſum, alleg. 69. nu. 52. 532
reſignari poteſt pœnitentiaria etiam in fauorem, & cum reſeruatione penſionis, alleg. 55. nu. 34. 454
reſtituendi nulla obligatio contrahitur ſi digniore prætermiſſo dignus eligatur, cum nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem illi acquiratur, alleg. 60. nu. 96. 505
reſtituere non tenetur vi monitorij, qui effectus eſt impotens ad reſtituendum, alleg. 96. nu. 47. 655
reſtituere non poſſe commode dicitur ille, vbi reſtituendi damnum altioris ordinis ſubiret, vel vitæ vel famæ, ibid. nu. 48.
reſtitutionis in integrum cauſam tractare Vicarius generalis non poteſt, alleg. 54. nu. 108. 443
reſtitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Republ. ciuitate, Caſtro, ſeu quacunque alia Communitate, alleg. 75. nu. 39. 575
reſtituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam retinet in compenſationem iuſtam, alleg. 96. nu. 49. 655
reuocari ad libitum poteſt Epiſcopi Vicarius, allegat. 54. numer. 170. 449
rex abſque populorum conſenſu regnum priuare iure, & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubijcere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione, tit. 3. c. 2. num. 71. 118
rex non poteſt caſtra regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiuſdem regni, ibid. num. 72. 118
regum, Summorumque ſecularium cauſæ ex Regis conſultatione in Concilijs ſolebant tractari, titul. 3. capit. 8. num. 58. 140
riſu grauitatis nerui eliduntur, titul. 2. gloſ. 13. numer. 6. pag. 89
Rodericus à Cunha Epiſcopus Portugalenſis vtriuſque iuris prudentiſſimus laudatur, allegation. 40. numero 42. 226
Roma laudatur tit. 3. c. 2. nu. 9. 109
Roma iuſſu Domini Petrus Pontificiam Sedem fixit, ibidem, num. 10.
Romam venit Petrus 15. Kalend. Februar. anno Chriſti 44. ibid. num. 7. 108

Romam vado iterum Crucifigi reſpondiſſe Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, oſtenditur ibid. numer. 11. 109

Roma prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ primatus iure diuino eſt collocatus, ibid. nu. 12.

Roma deiecto Summo idololatriæ Pontificatu ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianæ religionis Pont. tit. 1. c. 7. nu. 5. 29

† Romæ aliquem offendentes vindictæ ſtudio incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, 869. 2. b

romani quos olim Sacerdotes eligebant, allegation. 42. num. 2. 332

romanam Curiam pro negotijs ſuis petentes per ſe, vel per alios lædentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg. 50 num. 69. 365

romana Curia, vide Curia Romana.

romanæ Eccleſiæ bona, aut terras occupantes, & illius iuriſdictionem vſurpantes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, ibid. nu. 77. 366

romana Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus, tit. 3. c. 1. nu. 4. 101

romana Eccleſia quare Primatum obtineat, oſtenditur ibid. num. 14. 102

romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra, tit. 3. c. 2. nu. 14. 102

romana & vniuerſalis Eccleſiæ Pont. ſuccedit Petro in eccleſiaſtica monarchia, ibid. num. 15. 102

† romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum contumaciter aſſerentes excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt, 864. 1. b

romipetas, ac peregrinos etiam in Vrbe morantes, vel abeuntes, lædentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, allegat. 50. num. 67. 365

S

SAcerdotes ſummi vocantur Epiſcopi ad differentiam ſimplicium ſacerdotum, tit. 1. c. 2. nu. 3. 7

ſacerdotibus propter dignitatem ſacerdotalem ſemper & vbique ſumma reuerentia debetur, alleg. 1. nu. 2. 146

ſacerdotes perſonis illuſtribus comparantur, allegat. 1. num. 3. 146

ſacerdos Angeli nomen habent, tit. 2. gloſ. 1. nu. 3. 41

ſacerdos manet initiatus, ſi Epiſcopus moriatur antequam proferat verba illa, Accipe Spiritum ſanctum, &c. peractis alijs, alleg. 14. num. 8. 189

ſacerdos eſt miniſter ſacrificij Miſſæ, alleg. 24. nu. 1. 219

ſacerdos recipiens à pluribus plura ſtipendia pro Miſſa celebratione, an poſſit vnica Miſſa omnibus ſatisfacere, alleg. 24. num. 4. & 5. 219. & 220

ſacerdos vnica Miſſa ſatisfaciens multis, à quib. diuerſa accepit ſtipendia, tenetur ad reſtitutionem, allegat. 24. num. 6. 220

ſacerdotes exigentes importune ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccat mortaliter, allegat. 24. num. 10. 220

ſacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Miſſis an poſſit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retenta ſibi parte eleemoſynarum inſcio dante, & inſcijs Sacerdotibus celebrantibus, allegat. 24. num. 11. 220

ſacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel in poſterum pro certa intentione tenetur Miſſas celebrare, poteſt eas anticipate dicere, alleg. 24. nu. 14. 221

ſacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt vt ſatisfaciant muneri ſuo, alleg. 24. nu. 22. 223

† Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna maior ſolito pro celebratione Miſſæ, debet abſolute integram eleemoſynam tribuere ſacerdoti celebranti, ex declar. ſacra Congr. 837. 2. d

† Sacerdos eſt miniſter conſecrationis. 837. 1. a

ſacerdos non approbatus ab Epiſcopo inualide Confeſſiones audit, alleg. 25. nu. 1. 228

ſacerdos vt valide adminiſtret Pœnitentiæ Sacramentum, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo iam confirmato, & habente ſubditos, vel à Vicario generali, aut à Capitulo Sede vacante, vel ab Abbatibus, aliiſq; exercẽtibus Epiſcopalem iuriſdictionem ab Epiſcopis exemptis, alleg. 25. nu. 3. 4. & 5. 228

ſacerdos inualide Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrat, credens Superiorem ratam habentem abſolutionem de futuro, alleg. 25. num. 11. 229

ſacerdos approbandus eſt ab Antiſtite loci vbi fit Confeſſio, alleg. 25. num. 14. 229

ſacerdos, qui ex commiſſione & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, vtrum dum eſt excommunicatus communiter occultus valide abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt, alleg. 25. nu. 38. 232

ſacerdos quilibet abſque ſui Epiſcopi licentia poteſt in probabili mortis periculo à quibuſuis peccatis abſoluere, licet ſit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus, & etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi, allegat. 25. num. 49. 50. & 51. 234

ſacerdos ſciens ex Sacramentali Confeſſione Eccleſiam pollutam, in ea celebrare poteſt, alleg. 28. nu. 41. 254

ſacerdos ſi contingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, debet Miſſam proſequi ſi captam habeat conſecrationem, alias ſecus erit. alleg. 28. nu. 63. 257

ſacerdos degradatus valide aſſiſtit matrimonio de licentia Parochi, alleg. 32. nu. 111. 282

ſacerdos non debet credere dicentibus ſe habere licentiam à Parocho, alleg. 32. nu. 135. 284

ſacerdos ſuſpenſionem incurrit ſi benedicat ſecundum matrimonium, non diſſoluto primo, allegation. 32. numer. 187. 290

ſacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ, abſque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipſo iure tamdiu ſuſpenſus manet, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur, & incurrit etiam ſuſpenſionem à beneficio, allegation. 32. numer. 189. & 190. 291

ſacerdotes nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentes in ciuitate, vel diœceſi, non ſunt ab Epiſcopo compellendi ad vllas proceſſiones accedere. allegat. 78. nu. 23. 588

Sacerdotes omnes, qui animarum curam habent, tenentur ad diœceſanam Synodum venire, allegation. 93. num. 5. 635

ſacerdotem nec implicari errore nec cupiditate violari oportet, tit. 2. gloſ. 15. num. 8. 90

ſacerdotalis dignitas cum alijs videatur dignitatibus eminere, ita quiſque ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere, tit. 2. gloſ. 3. nu. 19. 52

ſacerdotium ſumma eſt omnium bonorum, titul. 2. gloſ. 1. numer. 2. 41

Sacra Scriptura lectio, vide Lectio Sacra Scripturæ.

† Sacramentorum adminiſtratio quando Epiſcopus incumbat, p.2.in compend.nu.14.cum ſeqq.
† Sacra res quæ propria dicantur.alleg.127.num.4. 784
† Sacriſtia ad quam non patet aditus niſi per clauſtra monaſterij ſubijcitur clauſuræ. 928.1.a.
ſaltationes in Eccleſia permitti non debent,alleg.24.num.26. 223
ſal exterum in Vrbes,& oppida,eaque loca Sedi Apoſt.ſubiecta aſportantes in excommunicationem Papalem incidunt, alleg.50.num.152. 374
ſal terra dicitur Epiſcopus vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis,ac præceptis, titul. 1.capit. 2. num. 14. pag.8
ſalutem operatur moderata refectio, titul. 2. gloſ. 5. num. 4. pag.58
ſalomon Cocroſſus Hebræus à Gregorio XIII. baptizatus & honoribus auctus,tit.2.glo.17.nu.21. 96
ſalomonis Regis iudicium pro cognoſcenda matre ex duabus infantem poſtulantibus refertur,alleg.51.nu.110. 399
ſalarium debet habere Vicarius Epiſcopi Sede Epiſcopali vacante,alleg.54.nu.178. 450
ſalarium non conuentum non poteſt petere Vicarius Epiſcopi iam defuncti à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori,ibid.num.179.
ſalarium immodicum non poteſt aduocatus extorquere, quia teneretur ad reſtitutionem,allegat.79.nu.32. 594
ſalarium petens à pauperibus peccat,ibid.nu.33.
ſalarium certum à duobus perſonis quolibet anno pro patrocinio in eorum cauſis præſtando accipiens aduocatus ſi litigent inter ſe,cui earum teneatur adiuuare, ibidem numero 36. 595
ſalarium aduocati poteſt quis petere quamuis eum habet gratis,ibid.num.38.
ſalarium aduocato in initio, medio, vel fine litis, an ſit ſoluendum? ibid.num.39.
ſanguinis effuſio voluntaria,& iniurioſa Eccleſiam polluit, alleg.28.num.30.Debet eſſe hominis viui,num.31.pag.252. & non eſſe modica ſed copioſa,nu.34. pag. 253. ex percuſſione non lem,nu.36.& quæ ſit publica,nu.37. 253
ſanguis ſi effundatur è cadauere coram occiſore, contra quem alia adſunt indicia,præſumptio eſt vehemens, ibid. num.32. 252
ſanctiſſimi vocantur Epiſcopi,quia alios Sanctos efficere debent, tit.1.cap.2.nu.7. 7
ſapientiam iuuat ſobrietas,tit.2.glo.5.nu.3. 62
ſartores Monialium monaſteria intrare non poſſunt,alleg.102 num.56. 683
† ſchedulæ pura & ſimplex oſtentio ſecreto facta ab aliquo ex electoribus non tollit quin electio ſubſequens immediate ſit ſecreta, 923.2.a
ſcholares etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt,quia ſemper cogitant de redeundo ad patriam,niſi finito ſtudio decennali tempore,& maiori commorati ſint,alleg. 4.num.29. 159
† ſcholares dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij cōfiteri. 840.2.e
ſcholaris non poteſt in voto diſpenſari ab Epiſcopo loci ſtudij, ſi ibi domicilium non habet,alleg.36.nu.18. 304
ſcholares quoad Sacramenta Confeſſionis,& Eucharistiæ ſubditi ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur, allegat. 39. numer.5. 310
ſcholastici in Eccleſijs Cathedralibus non gaudent in academijs, & ſtudijs publicis,alleg.53.nu.23. 457
ſcholaſticorum priuilegijs non gaudent, qui non ſtudent, & ſcholas non frequentant, nec abſentes cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum percipiunt.ibid.nu.14.
ſcholaris ſi locauerit fructus ſui beneficij vt poſſet in litterarum ſtudio viuere, vel illic gradum ſumere, ſi intra locationis tempus decedat ſucceſſor in illo beneficio tenebitur ſtare locationi,alleg.94.nu.9. 639
ſcholaſtria conferenda eſt Doctori,vel Magiſtro,aut Licentiato in Theologia,vel iure Canonico,alias prouiſio eſt nulla,alleg.60.nu.62. 501
ſciens non præſumitur quis niſi probetur,alleg. 11.nu.4. 177
ſcientes præſumuntur à vitijs abſtinere, alleg.46.nu.3. 346
ſcientia inflat non quidem ſuo.ſed hominum vitio,titul.2.gl.10. num.8. 79
ſcientia vera afficit,non extollit,ibid.num.9. & ſine charitate inflat,num.10. [illegible] ibid.
ſcripturam Sacram docentes in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum, præbendarum,& beneficiorum ſuorum in abſentia fruuntur,alleg.55.nu.18. 456
ſcripturam Sacram docentes, vel Ius Canonicum tunc percipiunt fructus præbendarum ſuarum cum conducti, ſeu ſalariati docent, aut ratione ſtipendij, ſeu cathedræ, quam habent,ibid.nu.27. 457
ſcripturam Sacram docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem,ſed eo gaudent quandiu docuerint,ibid.nu.32 458
ſcripturam Sacram,vel Ius Canonicum docentes non tenentur licentiam obtinere ab Epiſcopo quoad priuilegium percipiendi fructus,ſicut ſtudentes,ibid.nu.33.
ſcripturæ Sacræ lectio quas vtilitates afferat,tit.2.gloſ.10.numer.5. 78
ſcripturæ Sacræ lectio,Vide Lectio Sacra Scripturæ.
¶ Scriptura publica dicitur,quæ conficitur per actuarium,ſeu iudicem,cum duorum, vel trium teſtium ſubſcriptione, aut præſentia,alleg.72.nu.23. 544
ſcriptura authentica ad probandum iuſpatronatus requiſita, cenſetur Bulla Epiſcopi, ſeu conſenſus in ſcripto datus ad fundandum,conſtruendum ſeu dotandum,allegat.72.num. 24. 544
ſcriptura vt dicatur authentica debet continere omnia requiſita à iure neceſſaria tam in confectione,quàm in extractione, alleg.72.nu.27. 544
ſcripturæ inciſa in lapidea columna plenam fidem faciunt,allegat.72.num.51. 546
ſcriptura authenticæ non ſolum exiguntur in probandis præſentationibus continuatis,verumetiam in probatione effectuationis,alleg.72.nu.60. 547
ſcripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhibere, vel reuelare quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur,alleg.96.nu.50. 655
ſecreta clientis aduocatus reuelans tenetur pœna falſi,alleg.79 num.25. 594
ſedere pro tribunali, & ius dicere poteſt Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis, dummodo locus honeſtus ſit, & litigantes ſine magno incommodo eo loci venire poſſint, alleg.89. num.4. 596
ſedere pro tribunali,& iura reddere in loco exempto non poteſt Epiſcopus,ibid.num.7. 596
ſedent in Concilijs Epiſcopi ſecundum antiquitatem conſecrationis vniuſcuiuſque,tit.3.c.8.nu.65.& 66. 148
ſedes Apoſtolica,vide Apoſt.Sedes.
ſedes Epiſcopalis vacare dicitur donec litteræ Apoſt. Prælati, cuius Sedes vacabat,fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo.alleg.54.nu.160. 448
ſedes Eccleſiæ potior debetur priori in fide recipienda,tit.3.c.8 num.19. 136

Semen alicuius viri ope dęmonis in vterum fęmineum delatum, non inducit affinitatem, alleg.51.nu.170. 405
ſeminatio fęmina ad generationem non eſt neceſſaria, alleg.51.num.168. 405
ſeminis effuſio ſiue ſit hominis ſiue mulieris, hæretici, vel excõmunicati Eccleſiam polluit, alleg.28.nu.42.p.254. ſi intra eandem contingat licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, ibid.num.44. & requiritur in ſufficienti quantitate, ibid. nu.49.pag.255. non ſufficit tamen ſi fiat in ſomnis, nu.43. nec ſupra tectum, aut infra Eccleſiam, num.45. nec denique ſi actualis effuſio extra Eccleſiam contingat, licet actus luxurioſus factus fuiſſet intra, nu.51. 255
ſeminarium puerorum in ſingulis Cathedralibus quomodo inſtituendum, & gubernandum, allegation.77. num.primo, 584
ſeminario debet Epiſcopus primum ex ſua & Capituli menſa contribuere, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo, alleg.77.nu.2. 584
ſeminario de eleemoſynis piorum, & ſimilibus, quæ in incerto conſiſtunt, nihil debet contribui, alleg.77.nu.3. 585
ſeminarij ratione poteſt taxa imponi ſuper Hoſpitale quod in titulum, & non in adminiſtrationem datur, & mere laicale eſt, alleg.77.nu.7. 585
† ſeminarij vnum, vel plura collegia poteſt Archiepiſcopus cũ duobus antiquioribus ſuffraganeis in prouincia exigere ob Eccleſiarum paupertatem. par.1.tit.4.nu.56.
ſeminaria debent prius eſſe erecta, & in illis Scholares actualiter adeſſe, vt vniones eis factæ ſubſiſtant, alleg.77. nu. 23. 585
ſeminarium vt erectum dicatur quæ concurrere debeant, allegat.77.num.24.& nu.27. 585.& 586
ſeminarium Bracharenſis Archiepiſcopatus Hiſpaniarum Primatis ad normam Concil.Trid.inſtitutum fuit, alleg.77 num.35. 587
ſeminarij redituum rationes in ſynodo diœceſana audiendæ, allegat.93.num.22. 636
ſeminarij in Collegium cooptatus non poteſt ad illius titulum ordinari, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet ſeminario iunctum, alleg.19.nu.31. 204
ſenator aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis domicilium acquirit in eo loco, in quo ſenatoriam exercet dignitatem, & ab illius Epiſcopo poteſt ordinari, & per conſequens eius filius, alleg.4.nu.34. 159
ſenex clericum percutiens quando poſſit per Epiſcopum ab excommunicatione abſolui, alleg.41.nu.27. 330
ſenex qui dicatur, ibid.nu.28.& alleg.60.nu.32. 520
ſenex beneficiarius quando non reſidens diuinis officijs habeat quotidianas diſtributiones, allegation.53. numero 164. 429
ſenex volens reſignare debet Ordinarius ſuorum beneficiorum reſignationes admittere, cum hæc ſit cauſa iuſta admittendi reſignationem, alleg.60.nu.31. 530
ſenectus in parocho non excuſat à reſidentia, ſed debet poni Vicarius idoneus cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochiæ redditibus, alleg.53.nu.91. 423
ſepulchra hominum ſuper altaria non ſunt erigenda, alleg.[illegible]. num.27. 454
ſepulchra pro moniali defuncta an poſſint aperiri ſine peccato ab aliquo, qui ad hoc ſolum ingrediatur, allegation.102. numer.51. 683
† Sepulchrum Domini petentes cauſa deuotionis abſque licentia Summi Pont. incurrunt excommunicationem Papalem, 862.1.d
† ſententiæ de nullitate non poteſt cognoſcere Archiepiſcopus inter ſubditos Suffraganeorum abſque appellatione, part.1. titul. 4. num. 69.
† Sepultura pro moniali defuncta an poſſit aperiri ſine peccato ab aliquo, qui ad hoc ſolum ingrediatur. alleg.102.num.51. 683
† ſerui ordinari non poſſunt niſi plenæ libertati fuerint reſtituti. 829.2.e
ſequeſtrata villa, vel caſtro, cui eſt annexum iuſpatronatus ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, ſequeſter in illo eligere, vel præſentare poteſt, allegat.71.nu.39. 538
ſeruus non poteſt præſentari ad beneficium, niſi manumiſſus ſit, & fiat clericus, alleg.72.num.79. 548
ſeruus clericum percutiens poteſt ab excommunicatione per Epiſcopum abſolui, alleg.41.nu.29. 330
ſeruus ſuorum ſubditorum dicitur Epiſcopus, tit.2. gloſ.3. numer.2. 45
ſeruus ſeruorum Dei quare nominetur Summus Pontifex, tit. 3.cap.2.num.18. 110
ſimoniacus occultus poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit, alleg.39. numer.44. 315
ſimoniam committentes in Ordine, beneficio, vel religionis ingreſſu in excommunicationem Papalem incidunt, alleg.50. num.104. 370
ſimonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure, alleg.57.nu.232. 486
ſimoniæ vitium cur tam ipſi examinatores, quàm alij dantes incurrant, oſtenditur, alleg.60.nu.54. 500
ſimonia committitur ſi fieret pactio quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non opponat, ibid. num. 56. 500
ſimonia committi poteſt ex parte competitorum ſi duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concurſu deſiſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat, ibid.num.55. 500
ſimonia committitur quando venditur de per ſe iuſpatronatus, alleg.71.num.35. 538
ſobrietas iuuat ſapientiam, tit.2.gl.5.nu.3. 58
ſobrius idem quod vigilans aliquando ſignificat, titul.2. gloſ.6. num.18. 73
ſocer an poſſit eſſe teſtis in cauſa generis, vel è contra, alleg.96. num.60. 657
ſocietatis Ieſu Religioſi à quocunque Antiſtite Catholico ordinari poſſunt. alleg.4.nu.60. 161
ſocietatis Ieſu Religioſi poſſunt extra tempora Dominicis, & alijs feſtiuis diebus Sacros Ordines ſuſcipere, alleg. 17.numer.7. 196
ſocietatis Ieſu Religioſi ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad Sacros Ordines poſſunt promoueri, alleg.19.num.7. pag. 202.& alleg.20.nu.34. 214
ſocietatis Ieſu inſtitutum, aut Conſtitutiones, qui directe, vel indirecte impugnare, aut contradicere audent, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50.nu.160. 374
ſocietatis Ieſu Religio habet priuilegium, vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus deputati poſſint prædicare Verbum Dei non repugnantibus curatis, in oppidis, & locis, vbi non adeſt Epiſcopus, alleg. 76.num.27. 582
ſocietatis Ieſu Patres inter Mendicantium Ordines comprehendi voluit Pius V. alleg.77.nu.18. 585
ſocietatis Ieſu nouitios non comprehendit Concil.Trid. ſeſſ.25. de Regular.c.16. alleg.99.nu.23. 667
ſodomiæ crimen aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe committere credendum non eſt, alleg.44.nu.14. 340

Sodo-

Sodomitatum ſe eſſe affirmanti puero in nullo creditur, ibidem numero 16.

Sodomitatam ſe eſſe affirmanti meretrici, vel de hoc crimine attentatam non creditur, ibid. num. 17. Et vxori atteſtanti ſe à viro ſodomitatam non creditur, ibid. nu. 18.

ſodomiæ crimen Clerici exercentes quas pœnas incurrant, ibid. nu. 22. cum ſeqq. 340

ſodomiæ pœnæ contra Clericos non comprehenduntur exercentes vitium beſtialitatis, ibid. num. 22. Comprehendunt tamen Clericos tam maſculorum concubitores, quam qui muliere retro abutuntur, ibidem numero 23. Peccatum illud conſumentes, ibidem nu. 24.

ſodomita poteſt ordinari, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit in iudicium deductum, ibidem numero 28. 341

ſodomiæ criminis punitio ex conceſſione Gregorij XIII. pertinet ad Inquiſitores Regni Portugaliæ priuatiue ad omnes iudices, & ſuperiores Eccleſiaſticos, cumulatiue tamen ad ſeculares poteſtates, alleg. 40. nu. 47. 327

ſodomiæ crimen quare dicatur vitium nefandum, allegat. 44. num. 1. 339

ſodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Chriſtus Redemptor noſter ex Virgine Maria natus eſt, & cum illis Virgilius poeta celebratiſſimus, ibid. nu. 2. 339

ſodomitæ fuerunt Caluinus hæreticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi, excepto Platone, ibid. nu. 31. 341

ſodomiæ vitium quare contra naturam dicatur, ibid. nu. 4. 340

ſodomitæ igne comburuntur, ibid. num. 6. Et bona eorum confiſcantur, ibid. num. 7. pag. 403. Et infames ſunt, ibid. num. 8. pag. 403. Et teſtandi facultatem amittunt, etiamſi non eſſent condemnati, vel poſt mortem opponatur, ibidem numero 9. 340

ſodomita punitur etiamſi non conſtet de corpore delicti, ibidem 10. 340

ſodomiæ criminis pœnam non euitat ætas tenera delinquentis, ibi. nu. 12. Et minor arbitrio iudicis punitur, ibid. nu. 13.

ſolemniter omnia interueniſſe præſumuntur ex longiſſimo temporis curſu, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem interueniſſe, alleg. 97. nu. vlt. 648

ſolidi duo cathedratico ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolui conſueuit, attenta ſemper in huiuſmodi taxatione conſuetudine illa, quæ bona, & rationabilis fuerit, alleg. 86. num. 44. 619

ſolita vt bona dicantur concedi in emphyteuſim ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos quadraginta annos, allegat. 95. numero 36. 645

ſomniantes putantes omnia per ſomnia ſibi viſa eſſe vera, & diuinitus ſibi immiſſa, peccant mortaliter, allegat. 51. numero 132. 401

ſponſalia non tranſeunt in matrimonium ſubſequuta copula coram Parocho, & teſtibus, alleg. 32. nu. 148. 286

ſponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt, ibid. n. 204. 293

ſpurius filius teſtatoris non poteſt eligi ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas, alleg. 83. n. 24. 606

ſortilegi qui ſint. alleg. 51. nu. 128. 400

ſtatus quæſtio inducit capitalem inimicitiam, alleg. 41. numero 13. 329

ſtatuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad eccleſiaſtica beneficia, probanda non ſunt, tit. 2. gloſ. 17. num. 20. 96

ſtatuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus, ibidem numero 22.

ſtatuta prædicta valida erunt, ſi eorum prohibitio reſtricta fuerit ad certas Eccleſias, ibid. nu. 24.

ſtatuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia ſunt pœnalia, exorbitantia, & ſtricte accipienda, ibid. nu. 27.

ſtatutum Toletanum cum vtatur verbo, progenie, non exigit probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta, ibid. n. 37. 98

ſtatutum habens, quod prouiſus de capellana ſit Sacerdos vel capellanus, oportet vt ſit actu Sacerdos, allegat. 24. numero 38. 225

ſtatutum, quo cauetur ſeruitium 40. annorum Eccleſiæ præſtitutum liberare beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt, alleg. 53. nu. 117. 425

ſtatutum in quo diſponitur quod quilibet ſedeat in propria ſede, aliàs perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem, alleg. 63. nu. 24. 512

ſtatuta ſeu Ordinationes aliquas licitum eſt Epiſcopo in diœceſana Synodo condere, alleg. 93. nu. 23. 636

ſtatuere quando poſſit Epiſcopus cum conſenſu Capituli, vel ſine illo, oſtenditur, ibid. nu. 25.

ſtatuta, quæ condit Epiſcopus, non debent contraire Sacris Canonibus, ibi. nu. 29.

ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ valet in quærendis, quando laici non odio Eccleſiæ, ſed bono zelo faciunt, allegat. 95. numero 53. 647

ſtatuere non poteſt Epiſcopus vt Sacerdotes pro Miſſæ ſacrificio non accipiant minorem pitantiam, quam ab illo taxatam, alleg. 24. num. 9. 221

† ſtatutum contra ius commune Canonicum nulla Religio condere poteſt niſi ſpeciali priuilegio hanc ei poteſtatem concedente decoretur. 916. 2. c.

† ſtatutum dicitur contra ius Canonicum quando aliquid contra aliquem Canonem, vel legem Pontificiam diſponit, ibidem.

† ſtatuta præter ius poteſt Epiſcopus condere, ibid.

† ſtatutum factum à Capitulo circa rem licitam, & confirmatum ab Epiſcopo eſt validum, ibid.

ſtudij cauſa abſens, vide Abſens cauſa ſtudij.

ſtudium generale dicitur illud, quod eſt erectum & inſtitutum per Papam, Regem ſeu Principem, alleg. 55. nu. 22. 457

ſtudiorum cauſa nullus poteſt abeſſe, niſi de licentia ſui Prælati, etiamſi quis obtinuerit indultum à Sede Apoſtolic. ibid. numero 28. 457

ſtudentes, vt percipere poſſint fructus præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia, litteris operam dare debent in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate, ibid. nu. 21.

ſtudentes Iuri Canonico eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes, ibid. nu. 26.

ſubcollectoria non requiritur, vt probetur per ſcripturam, ſed ſufficit dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, niſi ageretur de probanda facultate, vt ſoluere debentes caute ſoluant, alleg. 57. nu. 124. 475

ſubcollectoria ad effectum probandi reſeruationem non probatur per teſtes de communi reputatione, & publica voce, & fama, alleg. 57. nu. 125. 475

ſubcollectoris Apoſtolici officium exercens à reſidentia Parochialis non excuſatur, alleg. 53. nu. 88. 423

ſubcollectoris officij exercitium an requiratur, vt eorum beneficia ſint reſeruata? alleg. 57. nu. 116. 474

ſubcollectorum beneficia impetrans, vt reſeruata ſufficit probare ſubcollectoriam, aduerſario vero incumbit onus probandi pluralitatem, cum ſit præſumptio de vnitate, allegat. 57. num. 117. 475

ſubcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reſeruata ſunt, etiamſi ibi ſit Collector generalis, allegat. 57. numero 118. 475

Sub-

ſubcollector vnus ſi ſit in ciuitate, & alius in diœceſi, neutrorum beneficia comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ quintæ Cancellariæ.alleg.57.nu.119. 475

ſubcollector vnicus habet tantum eſſe in tota diœceſi cum ſuis ciuitatibus, vt eius beneficia reſeruata cenſeantur. allegat. 120. 479

ſubcollectorem ſecundum deputando quis, primum tacite reuocare videtur, alleg.57.nu.122. 475

ſubcollector debet eſſe Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alias in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus tempore deputationis.alleg.57.nu.126. 475

ſubcollectores non poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo. alleg.74.nu.28. 568

ſubcollectoris Apoſtolici officium exercens non excuſatur à reſidentia Parochialis.alleg.55.nu.88. 423

ſubdiaconatus in primitiua Eccleſia ordo ſacer non reputabatur.alleg.14.nu.1. 188

ſubdiaconatus inter Ordines Sacros numeratus fuit à Conſtitut. Gregorij.atque Vrbani.alleg.14.nu.2. 188

ſubdiaconatus materia eſt propriè Calix vacuus etiam non conſecratus cum Patena.alleg.14.nu.3. 188

ſubdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt, alleg.14.nu.4. 188

ſubdiaconatus Ordo alicui ante vigeſimum ſecundum annum inchoatum dari non debet.alleg.16.nu.1. 193

ſubditos obſequentes amor Principis & non terror facit, parte 1.titul.2.gloſ.17.nu.12.

ſubditus & diœceſanus Epiſcopi tripliciter quis fieri poteſt, ratione ſcilicet originis, vel domicilij, vel beneficij. allegat.4. num.1. 157

ſubditus Epiſcopo diœceſis quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet, ibi.nu.42. 160

† ſubditis præcipientes ne præſtent obſequia Eccleſiaſticis incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 866.1.c.

ſubditos quos poteſt Epiſcopus virtute Concilij Trident. abſoluere ab occultis delictis ſufficit quod illi ſubdantur quoad ſolum Conſcientiæ forum. alleg.39.nu.4. 310

ſubditus ditioni eccleſiaſticæ, qui homicidas, graſſatores, & dãnatos crimine capitali exules receperit, aut recipi permiſerit in excommunicationem Papalem incidit. allegat. 50. numero 157. 374

ſubreptitias vel obreptitias litteras impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. allegat. 50. numero 86. 368

ſubrogatio in iuribus defuncti ſpectat ad Papam. alleg.57. numero 48. 467

ſubſtituere alium Vicarium generalis Vicarius non poteſt, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat.alleg.54.n.99. 443

ſubſtituendi ab Epiſcopo facultatem habens Vicarius non poteſt facere alium Vicarium niſi ſubſtituat ad modicum tempus, ibid. num.100.

ſubſtituere non poteſt Vicarius Epiſcopi, niſi in mandatis ſubſtituendi facultas concedatur, ibid.nu.177. 450

ſubſtitutus à procuratore dato ad præſentandum non poteſt nec patronum, nec ſuum principalem præſentare. alleg. 72. numero 89. 549

ſucceſſores D. Auguſtin. ac B. Valerius ſibi elegerunt ex conceſſione Romani Pontific. vt aliqui putarunt, vel melius ſecundum alios ſibi ſucceſſores non ſolum elegerunt, ſed potius perſonas à ſe propoſitas Clerus & populus per acclamationem conſentiens elegit, tit.1.cap.3.nu.41. 16

ſucceſſio in iurepatronatus hæreditario iure delata datur in ſtirpes, & non in capita.alleg.72.nu.70. 547

ſucceſſor in beneficio ſoluere ſubſidium cogitur quod anteceſſor beneficiarius non ſoluit. alleg.87.nu.55. 624

ſucceſſor Epiſcopi non tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, niſi tribus concurrentibus, primo quod locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ; ſecundo quod facta pro vtilitate Eccleſiæ, tertio quod pecunia ſit conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ. allegat. 94.num.1. 638

ſucceſſor in beneficio tenetur ſtare locationi quando ſummus Pontif. concederet licentiam locandi ad tot annos eo adiecto vt illis durantibus conductor à nemine moleſtaretur, ibidem numero 2.

ſucceſſor in beneficio tenetur ſtare locationi pro anno incœpto, ibid.nu.3. Et exiſtente loci conſuetudine, nu.4.

ſucceſſor in beneficio, recipiendo penſionem videtur conſentire locationi pro anno, pro quo illam recipit, ibid.nu.8. 639

† ſucceſſor in beneficio obligatur ad ſolutionem penſionis, non ſolum in futurum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis.alleg.120.nu.3. 750

† ſucceſſor in Epiſcopatu tenetur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris quando conſtat de diligentijs factis per penſionarium contra prædeceſſorem. ibidem numero 9.

ſuffraganei lege metropolitana Archiepiſcopis ſunt ſubiecti, nõ ita eorum ſubditi, exceptis caſibus iure ſpeciatim expreſſis.tit.1.cap.6.nu.13. 26

† ſuffraganei vocati ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere.par.1.tit.4.nu.7.

ſuperbia omnium ſcelerum procreatrix, ex nimia pecuniæ auiditate & copia naſcitur, tit.2.gloſ.15.nu.5. 90

ſuperhumerale in Epiſcopis quid ſignificet, oſtenditur. titul.2. gloſ.3.nu.7. 50

ſuperiorum vita & exemplum magis quàm omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſidue inſtruit. titul. 2. gloſ. 3. numero 18. 52

† ſuperior ſi ante deuolutionem iure deuoluto conferat, collatio eſt nulla, quantumuis poſtea deuolutio contingat. alleg.126. numer.85. 783

ſupplicatio non datur de ſententia Vicarij ad Epiſcopum, niſi in reſtitutionis remedio ſuam fundet intentionem. allegat.54. numer.49. 439

ſuperſtitio quæ dicatur.alleg.51.nu.122. 400

ſuſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, ſi tamen quis omittat peccabit mort.alleg.30.nu.33. 262

ſuſceptores in baptiſmo non niſi baptizati, & in Confirmatione niſi Chriſmate etiam vncti eſſe debent, ibid.nu.34.

ſuſceptor vnus in baptiſmo adhiberi debet, vel ad ſummũ duo, vnus ſcilicet vir, vnaque fœmina, ibid. nu.40. 263

ſuſcipere baptizatum de ſacro fonte poſſunt viri duo, quorum vnus ſit procurator viri, & alter mulieris, ibidem num.42. nam Epiſcopus non poteſt diſpenſare vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant, ibidem numero 41. Cætera vide verbo Patrini.

ſuſpendens reum intra Eccleſiam eam polluit. allegat. 28. numero 25. 252

† ſuſpendere, interdicere, & excommunicare poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum.par.1.tit.4.nu.15.

ſuſpectus recuſari poteſt Vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi. alleg. 54.num.149. 446

ſuſpecto Vicario Epiſcopi, quando cenſeatur ipſe Epiſcopus ſuſpectus, & corã quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debeat, oſtenditur ibidem num.150.

† ſuſpecto Epiſcopi Vicario exiſtente non poteſt ex eadem ratione recuſari ipſe Epiſcopus. 880.1.a.

ſupprimere præbendas in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus, oſtenditur.alleg.67.n.1. 525

ſupprimere portiones vigore Concilij ſeſſ.24.de reform.cap.15. non licet Capitulo Sede vacante, ibid. nu.3.

Suppreſſio tituli nunquam fieri debet, niſi reditus Eccleſiæ diminuti probentur, ibidem numero 5.

ſuppreſſio & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ non poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Capituli & Epiſcopi ſunt communia, nec etiam ſi id caderet in vtilitatem Capituli, ibid. nu. 9.

ſupprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli præbendam, & applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo, ibidem numer. 10.

ſuſpenſio, quam incurrunt Conſeruatores excedentes ſuam iuriſdictionem, non tantum eſt ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab ipſo officio clericali, non tamen à beneficio, Allegatione 106. numer. 48. 708

ſuſpenſionem nõ incurrunt Epiſcopi, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa fiat mentio. alleg. 111. nu. 1. 723

ſuſpenſionem incurrit Epiſcopus Ordinãs etiam in propria diœceſi alienum ſubditum ſine teſtimonio ſui Ordinarij, ibidem numer. 8. 724

ſuſpenſus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ ſunt ſibi alias vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis. alleg. 6. num. 5. 164

ſuſpenſus à Pontificalibus Miſſam priuatim celebrare non prohibetur. alleg. 6. num. 6. 165

ſuſpenſus à Pontificalibus, in illis celebrando an fiat irregularis? alleg. 6. nu. 19. 165

ſuſpenſus à iure tam ab officio, quam à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſioque ei facta eſt nulla. alleg. 8. nu. 14. 171

ſuſpenſus à iure tam ab officio, quàm à beneficio non ſpoliatur beneficijs impetratis ante ſuſpenſionem, niſi ſteterit voluntarie ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, vel miniſtrando fieret irregularis. alleg. 8. nu. 15. 171

ſuſpenſio, quam contrahit promouens ad Ordines carẽtem ætate, non incurritur ipſo iure. alleg. 16. nu. 8. 194

ſuſpenſus eſt ipſo iure, promotus ante legitimam ætatem. alleg. 16. numer. 10. 194

ſuſpenſione durante ſi Epiſcopus celebret, vel Ordines conferat an fiat irregularis, ibid. nu. 9. 194

ſuſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione eccleſiaſtica pendent. allegat. 16. numero 12. 194

† ſuſpenſionem incurrit Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito non tolerato. alleg. 111. num. 43. pag. 728. & non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis proceſſum, & perſonam electam, ibid. num. 44. & ſubijciens laicis bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſine licentia Capituli & Sedis Apoſtolic. niſi modo & caſibus à iure permiſſis, ibidem num. 45. & vſurpans ſine titulo bona dignitatum Eccleſiarum vacantium, & ad ipſarum curam pertinentium, ibid. num. 46. & ſi eſt concubinarius, & à Synodo admonitus non ſe emendauerit, ibid. num. 48. & negligens procedere contra ſimoniacos, ibid. num. 50. doctorando non recipiendo prius iuramentum, &c. nu. 51. & alijs caſibus numeris ſeqq.

ſuſpenſionem non incurrit ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter. alleg. 16. nu. 17. 195

ſuſpenſus non remanet ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum. alleg. 16. nu. 20. 195

ſuſpenſus an ſit ipſo iure promouens, & promotus extra tempora. alleg. 17. nu. 9. 196

ſuſpenſus ob promotionem extra tempora ſtatuta ſi celebret irregularis fit. alleg. 17. nu. 10. 197

ſuſpenſo ob caſus in Bulla Pij II. comprehenſos, non poſſunt beneficia conferri. alleg. 17. nu. 12. 197

ſuſpenſus per Conſtitutionem Pij II. an ab alio, quam à Papa abſolui poſſit. alleg. 17. nu. 14. pag. 197. & nu. 17. 198

ſuſpenſio nulla incurritur, cum adeſt pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo vbi ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit. alleg. 19. nu. 59. 207

ſuſpenſus ſit ordinatus ab Ordine ſuſcepto, & ordinator à collatione Ordinum per triennium, ſi conueniant ſuper non petendis poſtea alimentis, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum. alleg. 20. nu. 28. & 29. 213

ſuſpenſus ab officio, quia interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſus à beneficio. alleg. 32. nu. 165. 288

ſuſpenſionis pœna ab officio, & beneficio lata non infligitur ipſo iure. alleg. 32. nu. 188. 291

ſuſpenſus eo quod neſciente Epiſcopo neque examinante Ordines ſuſcepit, ſi occultus ſit, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. alleg. 39. nu. 38. 314

ſuſpenſus ob receptionem Ordinum ſine litteris dimiſſorijs ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. allegat. 39. num. 39. 314

ſuſpẽſionem incurrit ab executione ſuſceptorum Ordinum promotus per ſaltum, & miniſtrando fit irregularis. alleg. 47. numero 1. 347

ſuſpenſio, quæ incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines an impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos rite ſuſcepit. allegat. 47. numero 10. 348

ſuſpenſus iniuſte ſiue ab officio, ſiue à beneficio recuperat quotidianas diſtributiones. alleg. 53. nu. 175. 430

ſuſpenſus non poteſt eligi, nec præſentari ad beneficia. allegat. 72. num. 98. 549

ſyndicatui ſtare tenetur Vicarius Epiſcopi ſede vacante finito officio. alleg. 54. nu. 181. 450

ſyndicatui ſtare non tenetur Vicarius Epiſcopi, ibidem numero 183. 450

ſynodum diœceſanam congregare citra ſpeciale mandatum non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi. allegat. 54. numero 103. 443

ſynodus eſt triplex, generalis, prouincialis, & diœceſana. alleg. 93. num. 1. 639

ſynodum ſemel in anno in ſua diœceſi quilibet Epiſcopus conuocare poteſt, vel ſæpius vbi neceſſitas poſtularet, ibidem numero 2.

ſynodum per alium poteſt Epiſcopus iuſto aliquo impedimento detentus congregare, ibid. nu. 3.

ſynodus diœceſana intimanda eſt in tempus, quo ieiunijs & deuotionibus, ſeu celebrationi præcipuarum ſolemnitatum non vacatur, neque graui hyeme, & temporibus ad itinera dum periculoſis, ibid. nu. 13.

ſynodum diœceſanam congregare poteſt Vicarius generalis Epiſcopo ei ſpeciatim mandante, ibid. nu. 4.

ſynodo diœceſanæ intereſſe debent Sacerdotes omnes qui animarum curam habent ibidem num. 5. Et rectores Parochialium nullius diœceſis ad Synodum viciniorem venire tenentur, ibidem numer. 6. Et exempti omnes, qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ibidem numer. 8. Et Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate ad Synodum debet inuitari, ibid. numero 11. Et Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia, ibid. nu. 12.

ſynodo diœceſana eſt facienda electio conſultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, promotoris, & notarij, ſiue ſecretarij ſynodi, ibid. num. 14. Et Notarius Synodi omnium ſynodo intereſſe obligatorum nomina legit ibidem numer. 15.

mero 15. Et declaratur præeminentiam in ſedendo nullum præiudicium in futurum ſedentibus operari, ibidem nu. 16. Et profeſſio Fidei, ac decreta Concilii Trident. de reſidentia intelligibili voce leguntur, num. 17. pag. 636. Examinatores ad minus ſex eliguntur, qui promouendos ad beneficia curata examinent, ibidem numer. 18. Aſſignantur perſonæ aptæ, ad minus quatuor, quibus cauſæ in partibus delegandæ committantur, ibidem num. 19. pag. 636. Et prouidetur vbi Miſſarum celebrandarum tam magnus numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit, ibid. nu. 21.

† ſynodum vt faciat quotannis poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum compellere. p. 1. tit. 4. nu. 13.

† ſynodum congregare poteſt electus & confirmatus in Epiſcopum nondum tamen conſecratus. 916. 1. b.

† ſynodus in Eccleſia celebrari conſueuit, ſed poteſt etiam extra & in loco priuato, ibid.

T

TAlleas Clericis imponentes, & Clerici illas ſoluentes incidunt in excommunicationem Papalem. allegat. 50. numero 92. 368

† taurorum agitationes in terris ſuis permittentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 869. 2. d.

tempus præſtitutum ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum. alleg. 17. nu. 8. 196

† tempus ſemeſtre quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficijs inferioribus conceſſum fuerit Ordinarijs collatoribus, remiſſiuè. alleg. 126. nu. 41. 776

† tempus ad conuincendam eligentium, ſeu collatorum negligentiam præfixum non computatur niſi die notitiæ vacationis. ibid. num. 42.

† tempus à lege vel ab homine præfinitum in dubio dum aliud non apparet, intelligitur continuum. ibid. nu. 43. & 44.

† tempus ad prouidenda beneficia præfixa datur in odium negligentium, ibid. num. 45.

† tempus conferēdi currit ab eo tempore, quo Epiſcopus potuit, vel ſcire debuit vacationem, ibid. nu. 46.

† tempus ad conuincendam eligentium ſeu collatorum negligentiam non currit legitimè impeditis, ibid. nu. 49. 777

† tempus ad conuincendam collatoris negligentiam ſtatutum non poteſt per ſuperiorem arctari, ibid. nu. 50.

tempus immemoriale probari poteſt memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum & famam. alleg. 73. nu. 36. 545

tempus datum ad præſentandum eſt continuum, & currit diebus feriatis. alleg. 72. nu. 127. 552

tempus patronis ad præſentandum conceſſum incipit currere ſecundum veriorem opinionem à tempore ſcitæ vacationis. alleg. 72. nu. 134. 553

tempus ad præſentandum in beneficijs non currit abſenti, vel impedito. alleg. 72. nu. 138. 553

tempus ad præſentandum quando lite pendente ſuper iuſpatronatus patronis præſentare contendentibus currat, alleg. 72. num. 140. 553

tempus datum ad præſentandum poteſt Ordinarius in ſui præiudicium prorogare, non tamen abbreuiare, allegatione 72. numero 143. 554

tempus à iure præfixum non deſignatur habenti inſtituere, intra quod facienda ſit inſtitutio. alleg. 72. nu. 191. 558

tempus certum per Superiorem aſſignari poteſt habenti inſtituere infra, quod ſi non inſtituerit, poteſt illum compellere, alleg. 72. nu. 193. 558

tempus à iure vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitimè impedito, etiam data culpa ex parte impediti. allegat. 72. numero 139. pagin. 553. & allegat. 82. numero 22. 602

tempus intra quod tenetur hæres defuncti voluntatem exequi, poteſt à iudice reſtringi. alleg. 82. num. 23. 602

tempus vtile ab inutili inſeparabile dicitur quando conſtiterit contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos. alleg. 95. num. 12. 642

tempus licitum ab illicito ſeparari dicitur, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos. alleg. 95. nu. 15. 642

tempus trimeſtre infrà quod tenentur Epiſcopi ſuſcipere munus conſecrationis, exorditur à die confirmationis. allegat. 1. num. 40. 150

tempus idoneum ad conferendos minores Ordines quod ſit. alleg. 11. nu. 17. 178

tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum. alleg. 14. nu. 15. 189

† tempus quindecim menſium eſt breue ad effectum vt reprobatus in examine poſſit medio tempore, ita eruditus fieri vt poſtea in alio examine approbationem meruerit. 888. 2. b.

tempus ſemeſtre ad conferendum beneficium competit Epiſcopo. alleg. 78. num. 1. 489

tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis. alleg. 101. nu. 24. 670

temporum diuerſitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum, tit. 2. gloſ. 7. nu. 22. 68

tempus immemoriale, vide immemoriale tempus.

terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum ſede vacante, vicariū conſtituere, non currit niſi à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam. alleg. 54. num. 164. 419

† termino elapſo edicti ad concurſum Parochialis, ſi re adhuc integra alius venit oppoſitor admittendus eſt. allegat. 60. num. 46. 500

terminus duorum menſium datus ad faciendam Fidei profeſſionem non currit prouiſo, qui non fecit profeſſionem, quamuis per eum ſtet quominus illam faciat, allegatione 61. numero 25. 509

terminus in edictis propoſitus ad denuntiandum, non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſollicitandam, allegat. 96. num. 75. 658

teſtamentorum pias voluntates ſolus Papa commutat, allegat. 50. num. 41. 365

Teſtator fundans Capellam nō poteſt illam eximere ab Epiſcopi poteſtate, allegat. 75. nu. 9. 571

Teſtamenti executio tam ad pias, quàm ad non pias cauſa negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem deuoluitur ad Epiſcopum, allegat. 82. nu. 15. 601

† teſtamentorum executores an & quando poſſint eſſe Regulares, remiſſiuè. alleg. 82. nu. 36. 604

teſtamenti executio non impeditur ante aditam hæreditatem. alleg. 82. num. 21. 602

teſtatoris mandata exequi non ſolum poteſt, ſed etiam de præcepto tenetur Epiſcopus. alleg. 82. nu. 26. 602

teſtator non poteſt prohibere ne Epiſcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere. allegat. 82. num. 27. 603

teſtator prohibere poteſt ne executores rationes reddere compellantur. alleg. 82. nu. 28. 603

teſtator fundans capellam non poteſt eam eximere ab Epiſcopi poteſtate. alleg. 82. nu. 29. 603

teſtator quando mandat bona ſua diſtribui in virgines maritandas, non poterunt executores ea erogare in Virgines ingredientes monaſterium. alleg. 82. nu. 26. 602

† teſtator ſi iuſſerit certam quantitatem expendi ſingulis annis

inter

interpauperes, ſeu ad virgines maritandas poſſit executor totam quantitatem inſimul primo anno expendere, oſtenditur. 910.2.d.
† teſtator ſi velit pro ſalute animæ ſuæ piè relinquere incertum hæredem, veluti pauperes Chriſti, aut miſerabiles perſonas, valida erit huiuſmodi diſpoſitio. 908.2.c.
† teſtator ſi capellam inſtituat eo adiecto vt præſentati inſtitutio ad Epiſcopum non permaneat, an adhuc Epiſcopus ſe valeat intromittere. 897.2.e.
† teſtator ſi relinquat legatum Epiſcopo pro anima, Eccleſiæ non perſonæ relictum præſumitur. alleg. 116. nu. 8. 742
† teſtator cùm intendat potiſſimum animæ ſuæ conſulere, intendit quoque Eccleſiæ relinquere abſque perſonarum reſpectu, ibid. num. 11.
† teſtator ſtricta amicitia legatario coniunctus, quamuis ſuo nomine appellatiuo legatum relinquat, perſonæ legaſſe intelligitur, ibid. num. 14.
teſtandi facultatem amittunt ſodomitæ, etiamſi non eſſent condemnati, vel poſt mortem opponatur. allegat. 44. numer. 9. 740
teſtamentum, an ante profeſſionem factum ſubſequenti profeſſione rumpatur, & an ante profeſſionem poſſit expreſſe reuocari. alleg. 99. nu. 13. 664
teſtari non poſſunt beneficiarij ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur. allegat. 114. numero 5. 735
teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum poteſt beneficiatus de conſuetudine totius Hiſpaniæ, ibid. nu. 6.
teſtari de acquiſitis intuitu Epiſcopatuum, quare non valeant Epiſcopi ſicut clerici attenta conſuetudine Hiſpaniæ, oſtenditur ibidem num. 7.
teſtari de patrimonialibus, & de bonis, quæ ſuo labore & induſtria acquiſiuit, valet Epiſcopus, ibid. nu. 10.
teſtari non poteſt Monachus in Epiſcopum tranſlatus, ibidem num. 18. Niſi ex licentia Summi Pontif. ibid. nu. 23. 737
teſtandi licentia conceſſa Epiſcopis, vide verbo Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum.
teſtis vnus probat in omnibus caſibus vbi de præiudicio tertij non tractatur. alleg. 27. nu. 7. 241
teſtium duorum, vel trium præſentia vltra Parochi aſſiſtentiam neceſſaria eſt ad valide Matrimonium contrahendum. alleg. 32. num. 137. 284
teſtes in Matrimonijs neceſſarij poſſunt eſſe quicunque rationis compotes, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœminæ, aut infames. alleg. 32. nu. 138. 284
† teſtes quantum fieri poteſt ad concordiam ſunt reducendi. 847.1.d.
teſtes in Matrimonio non requiruntur rogati, & ſufficiunt repugnantes ac per violentiam præſentes. allegat. 32. numero 139. 284
teſtis abſque citatione partis in crimine ſodomiæ recipi poteſt. alleg. 44. num. 19. 340
teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus cum alijs adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad pœnã ordinariam. alleg. 44. nu. 20. 340
teſtis falſus vt aliquis dicatur, falſique pœnam incurrat, quæ neceſſaria ſint. alleg. 51. nu. 23. 389
teſtis à iudice legitime interrogatus de veritate dicenda non ſolum falſus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſcienter in damnum proximi. alleg. 51. nu. 24. 389
teſtimonium ferens non iuratus ſi falſum dicat ordinaria pœna eſt plectendus. alleg. 51. nu. 26. 389
teſtis, qui interrogatur de aliqua re ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti, quando teneatur reuelare factum occultum? allegat. 51. num. 33. 390
teſtium atteſtationes in actis redactæ cenſentur authenticæ ſcripturæ, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni Concilij ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9. allegat. 72. numero 26. 544
teſtes ad probandum tempus immemoriale debent eſſe ſaltem ætatis quinquaginta quatuor annorum. allegat. 72. numero 37. 545
teſtes ſi non ſunt citati conceduntur monitoria ſi eſt datus terminus in cauſa. alleg. 96. nu. 16. 652
teſtes qui monitorijs excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, quomodo iurent. allegat. 96. numero 34. 653
teſtes qui monitorijs excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, tenentur in ſcriptis reuelare & propalare quicquid ſit. alleg. 96. nu. 35. 654
teſtibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus depoſuerunt in Curia Eccleſiaſtica. allegat. 96. numero 36. 654
teſtes diligenter examinandi ſuper miraculis Sanctorum, & de ſingulis circunſtantijs reſpondere debent, & rationem reddere tenentur, & non ſufficiunt ſingulares. allegat. 96. numero 6. 651
teſtes duo legitime deponentes, & rationem reddentes ſufficiunt ad probandum factum aliquod fuiſſe notorium, ſeu manifeſtum. alleg. 106. nu. 29. 705
teſtes ſeptuaginta requiruntur ad deponendum Epiſcopum. alleg. 112. num. 11. 731
† theatini exempti fuerunt à Clemente VII. 931.2.a.
¶ Theologalis Canonicus, vide Canonicus Theologalis.
¶ Theologalis præbenda, vide præbenda Theologalis.
theologi præferuntur Canoniſtis in his, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, in alijs vero pertinentibus ad forum iudiciale, & cenſuras, ac pœnas eccleſiaſticas Canoniſtæ Theologis præferri debent. alleg. 1. nu. 31. 149
titulares Epiſcopatus quare hodie conferantur ratio aſſignatur, tit. 1. cap. 6. nu. 16. 27
titulares Epiſcopi dicuntur, qui ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clero Chriſtiano, atque etiam facultatibus, ibid. nu. 15. 27
titulares Epiſcopi dantur frequentius à Romano Pontific. velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis, ibid. nu. 17. 27
titulares Epiſcopi, & qui Epiſcopatum reſignarunt, ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia nullum ad Ordines poſſunt promouere, etiamſi in loco nullius diœceſis ſedem ſibi eligant, ibidem num. 18. 27
titulares Epiſcopi, qui à ſedibus ſuis proteruia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & diœceſim cum Chriſtiano populo & Clero cum iuriſdictionem teneant, ca in aliena diœceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt, ac eis Ordines conferre, ibidem num. 19. 27
titulares Epiſcopi an ad Concilium vocandi ſint & admittendi, ibid. num. 20. 27
titulares Epiſcopi ſi aliquem promoueant ad quemcunque Ordinem ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi. alleg. 6. nu. 1. 164
titulares Epiſcopi conferentes Ordines, aut Primam tonſuram alicui non habenti litteras dimiſſorias incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus. allegat. 111. numero 14. 724
titulares Epiſcopos infidelibus, idololatris, vel hæreticis quomodo Summus Pontif. conſtituere poſſit, oſtenditur. tit. 3. cap. 2. num. 47. 115
titularis Epiſcopus Pontifici acquirit. allegat. 114. numer. 31. 738

Titulus non requiritur ad minores Ordines, allegat. 19. numero 3. 201
titulus ad Ordines requiritur quotieſcunque Clericus ſecularis Ordines Sacros procurat ſuſcipere, ſecus vero ſi Regularis profeſſus, ibidem num. 4. 201
titulus ad Ordines requiritur non ſolum ſufficiens pro victu, ſed etiam ad honeſte viuendum, ibid. nu. 9. 202
titulus coadiutoria cum futura ſucceſſione eſt ſufficiens vt quis ad Sacros Ordines promoueatur, ibidem num. 23. ſic etiam ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis, num. 24. 203
titulus Vicaria temporalis, vel de futuro, vel ſeruitij in aliqua Eccleſia non ſufficit vt quis poſſit ordinari, ibid. numero 25. cum ſeq. 203
Cætera vide verbo Patrimonium.
titulum probare & oſtendere tenetur poſſeſſor beneficij etiam pacificus, allegat. 57. nu. 223. 486
tituli beneficiorum eccleſiaſticorum non acquiruntur præſcriptione, ibidem nu. 225. 486
toletanum ſtatutum cum vtatur verbo progenie, nō exigit probationem maculam certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta, titul. 2. gloſ. 17. nu. 37. 99
toletanum Concilium, vide Concilium Toletanum.
toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, oſtenditur, tit. 3. cap. 7. nu. 13. 131
toletanus Archiep. ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis conceſſis veris Patriarchis, ibidem numero 14.
toletum vrbs Regia, & quaſi altera Roma in exaltatione cœpit nominari, ibid. num. 17.
tonſor ad emittendum ſanguinem qualiter moni alium monaſteria intrare poſſit. alleg. 102. nu. 54. 683
tranſactio venit appellatione alienationis ex parte rem dimittentis. alleg. 19. num. 80. 209
tranſactio poteſt abſque ſolemnitatibus fieri ſuper aliqua re Eccleſia, cuius poſſeſſio non ſit penes ipſam, allegat. 95. numero 63. 648
† *tranſactio valet de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs rebus. allegat. 121. nu. 17.* 755
† Translatio *quando fit de conſenſu ipſius tranſlati, iſte talis ſic tranſlatus perdit ſtatim iura prioris Eccleſiæ. allegat. 119. nu. 7.* 749
† *tranſlatus ſine ſuo conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus primæ Eccleſiæ. ibid. num. 9.* 749
tribunal erigere nequit iudex extra ſuam diœceſim, in qua haberetur vt priuatus. alleg. 80. nu. 8. 596
tributa iuris publici ſunt, & nonniſi à Principe ſuperiorem non recognoſcente imponi valent. alleg. 85. nu. 15. 614
triennium in quo familiares ſunt commorandi cum Epiſcopo ad effectum, vt ab illo ordinari valeant, ſufficit quod inceperit antequam fuiſſet Epiſcopus, allegat. 5. num. 8. pag. 163. Et debet eſſe continuum, ibid. num. 9.
triennium infra quod permittitur Eccleſiarum res locari, eſt computandum ex tribus fructuum collectionibus. alleg. 95. nu. 4. pag. 641. Et ad vnum vel duos annos per ſtatuta Epiſcoporum limitari valet, ibid. num. 18. 643

V

VAcare *dicitur ſedes Epiſcopalis donec litteræ Apoſtolic. Prælati cuius ſedes vacabat, fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo. alleg. 54. nu. 160.* 448
† *vacare apud Sedem, & vacare in Curia an ſint idem.* 882. 1. c.
Vacare apud Sedem Apoſtolic. quando dicatur beneficium vt ſit reſeruatum, alleg. 57. nu. 21. 464
vacare dicuntur apud Sedem Apoſtolic. beneficia non ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa, ibidem numero 22.
vacare dicuntur in Curia beneficia, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur, ibid. nu. 24.
vacare in Curia non dicuntur beneficia iuriſpatronatus laicorum, vt diſpoſitioni Summi Pontific. reſeruentur, ibidem numero 25.
vacare ipſo iure beneficia quando dicantur. allegat. 57. numero 201. pag. 483. cum ſeqq.
vacare dicitur beneficium per obitum habentis ius in re ad illud, ibidem num. 198.
vacat ita per obitum beneficium, vt ſi miraculoſe reſurgeret beneficiarius non recuperaret illud, ibid. nu. 199.
vacationis beneficij notitia præſumitur in Prælato conſiderata per iudicem beneficij qualitate. alleg. 58. num. 6. 489
vacatio beneficij proprie & vere per mortem Rectoris fit. alleg. 72. num. 7. 543
vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens, ibid. num. 9.
vacationis tempore ille habet Eccleſiæ cuſtodiam, qui habet ius inſtituendi, ibid. nu. 16.
vacat beneficium ob delictum Rectoris, priuationem, ſeu depoſitionem inducens, ibid. num. 12.
vacationis tempore adueniente ad futurum ſucceſſorem pertinent Epiſcopum. alleg. 114. nu. 8. 735
† *vacatio beneficij ſi contingat Sede Apoſtolic. vacante etiam in menſe Apoſt. nihilominus collatio ſpectaret ad Ordinarium.* 883. 1. c.
vagabundus is proprie dicitur qui nullum certum domicilium habet. alleg. 32. nu. 75. 279
vagabundi matrimonio poteſt intereſſe quilibet Parochus, etiamſi coniux vnus non ſit alienigena, ibid. nu. 76. Diligenti ſcilicet inquiſitione præmiſſa & obtenta Ordinarij licentia, ibidem num. 73. 278
vagabundi illum parochum vocant, in cuius parochia ſunt, vel commorantur, ibid. num. 72. 278
vagabundi quoad Sacramenta Confeſſionis, Euchariſtiæ ſubditi ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur. allegat. 39. numero 5. 310
vagabundus poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorū criminum eſſent reſeruata, ſi hic non ſunt reſeruata. alleg. 52. nu. 16. 409
valetudinarius vt quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur, alleg. 69. num. 34. 540
¶ Variatio *à patrono quibus modis fieri poſſit, oſtenditur. alleg. 72. num. 158.* 555
variatio eſt permiſſa in patronis ſi præſentet cumulatiuè, ibidem num. 159. 555
variare non poſſunt patroni lite pendente inter præſentatos à diuerſis patronis, ibidem nu. 162. 555
variare ſicut nō poteſt patronus eccleſiaſticus, ita nec eius procurator ſeu ceſſionarius, ibid. nu. 163. 556
¶ Vaſculum, *ſeu pixis, in qua ſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, debet eſſe conſecratum. allegat. 27. numero 41.* 245
¶ Venditio *villæ, & iuſpatronatus licet non valeat quoad iuſpatronatus, valebit tamen quoad villam. allegat. 71. numero 36.* 538
¶ Venetiarum *primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iuſtinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetias initium ſumpſit, titul. 3. capitul. 7. numero 7.* 130.

¶ Ver.tris

¶ *Ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriam, tit. 2. gloſ. 5. numero 2.* 58

¶ Verbum, *genus, de quo in Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. de reformat. capitul. 7. idem ſignificat quod legitimus, vel liber: & non refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum alleg. 10. num. 5.* 175

verba, temere præſumpſerit, dolum, ac temeritatem ſignificant, & non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit, allegatione 16. numero 18. & 19. 195

verbum, ſuſpendatur, cum ſit futuri optatiui importat ſententiam ferendam. alleg. 32. nu. 161. 287

verba Concilij, in foro conſcientiæ, ſunt intelligenda, ideſt in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confeſſione Sacramentali, alleg. 39. num. 8. 311

verba (& principales dignitates in Collegiatis) non comprehendunt plures dignitates quàm vnam in qualibet Collegiata. alleg. 45. nu. 15. 343

verbum, officialis, ſimpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem Vicarium ſit referendum, allegatione 54. numero 25. 436

verbum amittat, an contineat ſententiam ipſo iure latam, allegat. 57. num. 240. 487

verbum, repræſentent, propriè ſignificat præſentiam ſui facere, allegat. 72. num. 111. 550

verba proœmialia inducunt cauſam finalem, allegat. 65. numero 5. 518

verba enuntiatiua in antiquis plenè probant, allegatione 72. numero 41. 545

¶ Veſtes *clericales maioribus Ordinibus congruentes apud noſtros Luſitanos cenſentur talares, allegatione 9. numero 4.* 172

veſtium clericalium honeſtas ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis, ibid. nu. 2. 172

veſtibus illis vti debent clerici coniugati quibus iiſdem illius regionis vtuntur, ibid. num. 3. 172

veſtes quæ cooperiant tota genua de conſuetudine Hiſpaniæ debent habere clerici in minoribus, ibid. num. 7. 172

veſtes debent ſemper deferre clerici proprio Ordini congruentes, ibid. num. 8. 173

veſtes clericales contra non deferentes, quæ pœnæ ſint interpoſitæ, ibid. num. 12.

veſtes clericales non tenentur deferre clerici non recipientes penſionem, & fructus eccleſiaſticos valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera non excedentes, ibidem numero 13.

veſtes clericales proprio Ordini congruentes, qui ratione paupertatis geſtare non valuerint non incurrunt pœnas latas contra non deferentes habitum clericalem, ibidem num. 17. pag. 174. Item nec domi ſuæ aut occulte clericalem veſtem non deferentes, vllam incurrunt pœnam, ibid. nu. 19.

veſtes breuiores ex neceſſitate itineris, vel peregrinationis licitum eſt clericis habere. ibid. nu. 21.

veſtes ſacræ debent benedici ab Epiſcopo, qui huiuſmodi benedictionem ſimplici Sacerdoti delegare non poteſt, allegatione 27. num. 42. 245

veſtium ſacrarum ſignificationes, quæ ſint remiſſiuè, ibidem numero 43.

veſtes ſacræ benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non ſint apta ad vſum, cui fuerunt deſtinatæ, ibidem num. 45.

veſtes Pontificales, & inſignia quæcunque poteſt Epiſcopus geſtare in locis exemptis, alleg. 80. nu. 15. 597

veſtibus non eſt gloriandum, cum eas vermes & gignant, & perdant, tit. 2. gloſ. 7. num. 11. 65

¶ Veſtitus *non debet eſſe affectatus, ſed naturalis, & ſimplex, tit. 2. gloſ. 7. nu. 4.* 64

¶ Vicariam *perpetuam non poteſt Vicarius ex generali vicariatus commiſſione conferre. alleg. 54. nu. 61.* 441

vicaria temporalis, ſeu ad nutum amouibilis non eſt beneficiū, alleg. 57. num. 147. 478

vicariæ temporalis ad titulum non poteſt quis promoueri. alleg. 19. num. 25. 203

vicariæ temporales & non perpetuæ, quæ non dantur in titulum, non veniunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg. 57. nu. 146. 478

¶ Vicario *Parochiali ſimpliciter dato congrua debetur portio, nec Epiſcopus, à principio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem, & ſuſtentationem eſſent neceſſarij, alleg. 59. nu. 26.* 492

vicarium conſtituere quando debeat Epiſcopus occurrente parochialis Eccleſiæ vacatione, alleg. 60. nu. 2. 495

† *vicarius in Parochiali Eccleſia vacante conſtitutus cū congrua non poteſt remoueri ſine cauſa.* 886.1.b.

vicarij deputatio ab Epiſcopo facienda in vacatione Parochialis Eccleſiæ non poteſt impediri à collitigantibus, etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi, allegation. 60. numero 2. 495

† *vicarij amouibiles in Parochialibus vnitis quibus caſibus poni poſſint.* 898.1.d.

vicarij deputatio occurente Parochialis Eccleſiæ vacatione ſpectat ſemper ad Epiſcopum, vel illo defuncto ad Capitulum Sede vacante, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit, etiamſi eius inſtitutio pertineat ad inferiorem, allegatione 60. numero 3. 495

vicarij deputatio nō eſt de forma cōcurſus & prouiſionis, alleg. 59. nu. 27. 493

vicarij perpetui ponendi ſunt in Eccleſiis, quæ non pertinent pleno iure ad Religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionem, in ijs vero, quæ pleno iure ad Religioſos ſpectant, poſſunt ipſi ponere Vicarios ad nutum ſuum remouibiles, allegatio. 72. numero 189. 558

vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficijs curatis, quę vnita reperiuntur, Ordinarij deputare poſſunt ex Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reform. cap. 7. alleg. 72. nu. 190. 558

vicarius Papæ non prohibetur etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dimiſſorias impertiri. alleg. 7. nu. 13. 167

vicarij in iure tripliciter accipiuntur, allegatione 54. numero 15. 435

vicarii legitimi, ſeu nati dicuntur, qui à lege ipſa conſtituti ſunt, veluti Archidiaconus, & Archipresbyter, allegatione 54. numero 16. 435

vicarij datiui, ſeu conſtituti Generales, appellantur hi, quos Epiſcopus creauit vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipſe ius dicere conſueuit, allegatione 54. numero 19. 435

vicarij nati, ideſt, Archidiaconi, vel Archipresbyteri Ordinariam habent iuriſdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Epiſcopus, & ideo ab illis ad Epiſcopum appellatio defertur. alleg. 54. nu. 20. 435

vicarij generales Epiſcopi Ordinariam habent iuriſdictionem, & qui teneant eos habere delegatam referuntur. alleg. 14. num. 26. pag. 436. & nu. 30. 437

vicarij Correctorum, Epiſcoporum, ſeu aliorum Magiſtratuum ab ipſo Principe, vel lege auctoritatem ad id tribuente conſtituti cenſentur. alleg. 54. nu. 28. 436

vicarij iuriſdictionem habent ratione officij, & tituli vicariatus, allegat. 54. num. 29. 437

vicarij ab Epiſcopis permiſſione, & auctoritate Pontificum nominati ab ipſis Pōtificib. electi cēſentur. alleg. 54. n. 40. 438

Vicarius eo ipſo quod ab Epiſcopo conſtituitur accipit à lege iuriſdictionem, allegat. 54. nu. 44. 438
Vicarius, & Officialis in quo differant, allegatione 54. numero 53. 439
Vicarium generalem debet Epiſcopus creare peritum in iis, quæ ad ſuum munus exercendum pertinent, allegatio 54. numero 54. 440
Vicarius generalis is tantum dicitur, qui in ſpiritualibus, & tēporalibus eſt creatus ſecundum vnam opinionem, ſufficit tamen ſecundum alteram veriorem, quod conſtituatur in ſpiritualibus; allegat. 54. num. 57. 440
Vicario ſecundo creato, primus cenſetur reuocatus, allegatione 54. nu. 58. 441
Vicarij generalis conceſſio non continet ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum, allegat. 54. nu. 59. 441
Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato dimiſſorias concedere non poteſt, allegat. 7. nu. 9. 167
Vicarius à Capitulo Sede vacante deputatus concedens dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum, quas pœnas incurrat, allegatione 7. nu. m12. 167
Vicarius Epiſcopi poteſt remittere denuntiationes, allegatione 32. num. 29. 274
Vicarius Generalis poteſt facultatem diſpenſandi in denuntiationibus delegare, non tamen generaliter, allegatione 32. numero 37. 275
Vicarius generalis Epiſcopi ex proprio officio poteſt matrimoniis intereſſe, & alij Sacerdoti licentiam aſſiſtendi concedere, alleg. 32. num. 117. 282
Vicarius Epiſcopi, qui Sacerdos non eſt poteſt præſentiam Matrimonio contrahendo præſtare, ſed tantum Sacerdotem delegare, allegat. 32. nu. 120. 283
Vicariæ perpetuæ parochialium vnitarum conferuntur, allegatione 60. num. 32. 499
Vicarius Epiſcopi abſoluere poteſt à ſuſpenſione à beneficio, quam incurrit Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ abſque Parochi vel Ordinarij licentia, alleg. 32. nu. 191. 291
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt diſpenſare in caſibus, in quibus Epiſcopo conceditur diſpenſandi facultas, niſi ad hoc haberet ab Epiſcopo ſpecialem commiſſionem, allegatione 35. num. 13. 300
Vicarium qualem debeat Epiſcopus aſſumere, allegatione 54. numero 1. 434
Vicarius Epiſcopi debet habitum clericorum deferre, allegat. 54. num. 5. 434
Vicarius ex generali vicariatus commiſſione non poteſt conferre vicariam perpetuam, alleg. 54. nu. 61. 441
Vicarius admittere, & approbare non poteſt reſignationes beneficiorum ſine ſpeciali mandato, alleg. 54. nu. 66. 441
Vicarius habens facultatem approbandi reſignationes factas cauſa permutationis, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre, alleg. 54. nu. 68. 441
Vicarius poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos abſque ſpeciali conceſſione, alleg. 54. nu. 70. 441
Vicarius non poteſt beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato, allegat. 54. nu. 71. 442
Vicarius non poteſt beneficia vnire, reuocare vniones, & Eccleſias diuidere ſine ſpeciali conceſſione, num. 72. ibid.
Vicario non licet deputare coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpeciali conceſſione, numero 73. ibidem.
Vicarius non poteſt ſpeciali conceſſione alicui reſeruare iuſpatronatus ex cauſa dotationis vel conſtructionis, numero 74. ibidem.
Vicarius non poteſt ſine ſpeciali mandato iuriſpatronatus donationi decretum, ſeu auctoritatem interponere. numero 75. ibidem.
Vicarius erigere non valet Parochias nouas ſine ſpeciali Epiſcopi licentia. nu. 76. ibid.
Vicarius nequit imponere penſionem ſuper beneficiis, vbi Epiſcopus poteſt, ſine eius ſpeciali mandato. nu. 77. ibid.
Vicarius conſtituere non poteſt Oeconomum Eccleſiæ, niſi Epiſcopi ſpeciale accedat permiſſum, nu. 78. ibid.
Vicarius non poteſt deponere à beneficiis, officiis, aut Ordine ſine ſpeciali Epiſcopi licentia. nu. 79. ibid.
Vicarius generalis interponere non poteſt Epiſcopi auctoritatem dignitatis creationi à Canonicis factæ, numero 80. ibidem.
Vicarius Epiſcopi Eccleſias vetuſtate collapſas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices, vel alias viciniores abſque ſpeciali mandato transferre non poteſt. nu. 81. ibid.
Vicarius generalis præſentare non poteſt ad beneficium iuriſpatronatus ad Epiſcopi præſentationem pertinens, abſque eius ſpeciali mandato. nu. 81. ibid.
Vicarius etiamſi Epiſcopus non poteſt ex generali commiſſione exercere ea, quæ fuerint Ordinis Epiſcopalis, numero 83. ibidem.
Vicarius etiam Epiſcopus committere non poteſt alteri Epiſcopo ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum, nu. 84. ibid.
Vicarius Epiſcopi non punit hæreſis crimen ſine peculiari commiſſione. nu. 85. ibid.
Vicarius generalis etiam de licentia Epiſcopi non poteſt abſoluere crimine hæreſis, nu. 86. ibid.
Vicario generali non licet pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare ſine ſpeciali mandato, nu. 87. ibid.
Vicarius ex generali commiſſione explorare non poteſt voluntatem puellæ habitum regularē ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis, nu. 88. ibid.
Vicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit aſſenſum, & auctoritatem ædificationi monaſterij per teſtatorem relicti, nu. 89. ibid.
Vicarius generalis concedere nequit indulgentias prætextu generalis commiſſionis, nu. 90. ibid.
Vicarius generalis Epiſcopi ex generali conceſſione aliis concedere non poteſt facultatem, ſeu licentiam Confeſſionis audiendæ, num. 91. ibid.
Vicarius generalis ſi ſit Sacerdos poteſt audire Confeſſiones fidelium ex vi mandati generalis, alleg. 54. nu. 92. 443
Vicarius generalis prætextu commiſſionis generalis impertiri non poteſt monacho licentiam proficiendi cauſa ſtudiorum, in locis, in quibus Epiſcopi loco Abbatis eſt. allegatione 54. numero 93. 443
Vicarius generalis Epiſcopi ex vi generalis commiſſionis cauſas matrimoniales cognoſcere, aut eas tractare non poteſt. numero 94. ibid.
Vicarius generalis abſque ſpeciali Epiſcopi aſſenſu diſpenſare non poteſt in monitionibus matrimonij etiam iuſta cauſa interueniente, nu. 95. ibid.
Vicarius generalis relaxare non poteſt interdictum niſi ex ſpeciali mandato, nu. 96. ibid.
Vicarius generalis dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad Ordines ſuſcipiendos clericis ſuæ diœceſis concedere non poteſt, niſi Epiſcopo in remotis agente, nu. 97. ibid.
Vicarius generalis ſubſtituere non poteſt alium Vicarium, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat, nu. 99. ibid.
Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate & clauſula ſubſtituendi non poteſt facere alium Vicarium, niſi ſubſtituat ad modicum tempus, nu. 100. ibid.

Vicarius generalis poteſt vnam, vel plures cauſas delegare ex vi commiſſionis generalis, nu. 101. *ibid.*
uicarius generalis viſitare non poteſt diœceſim abſque ſpeciali licentia, nu. 102. *ibid.*
uicarius generalis Epiſcopi congregare non poteſt Synodū diœceſanam citra ſpeciale mandatum, num. 103. *ibid.*
uicarius generalis pias defunctorum voluntates exequi non poteſt, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa, numero 104. *ibid.*
uicarius generalis ex officio poteſt compellere fideicōmiſſarios, & executores laicos ad exequendas pias defunctorum voluntates, num. 105. *ibid.*
uicarius generalis abſque ſpeciali mandato interponere non poteſt decretum alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiarum, nu. 106. *ibid.*
uicarius generalis ſine particulari conceſſione abſoluere nō poteſt ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, nu. 107. *ibid.*
uicarius generalis cauſam reſtitutionis in integrum tractare non poteſt, num. 108. *ibid.*
uicarius generalis conſentire nō poteſt vt Metropolitanus omiſſo appellationis articulo de principali negotio cognoſcat, numero 110. *ibid.*
uicarius generalis de ſpecialiter delegatis Epiſcopo *cognoſcere non poteſt, alleg.* 54. *nu.* 111. 444
uicarius Epiſcopi cognoſcere non poteſt cauſas feudales niſi ſpeciale adſit mandatum, nu. 112. *ibid.*
uicarius generalis auctorare non poteſt vt exemplum ex originali ſumptum eandem vim & auctoritatem cum originali habeat. alleg. 54. *num.* 113. *ibid.*
uicarius generalis concedere non poteſt repræſalias ſine ſpeciali mandato, nu. 114. *ibid.*
uicarius generalis ſine ſpeciali facultate decernere non poteſt excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis, nu. 115. *ibid.*
uicarius generalis ex conceſſione generali abſoluere non poteſt à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum, numero 116. *ibidem.*
uicarius generalis expedire non poteſt cauſas criminales, niſi ſpecialiter commiſſæ fuerint. nu. 117. *ibid.*
uicarius generalis non poteſt abſoluere condemnatum inquiſitum. num. 118. *ibid.*
uicarius generalis bona clericorum confiſcare non poteſt. numero 119. *ibid.*
uicarius generalis conuertere non poteſt pœnas corporales in pecuniarias. nu. 120. *ibid.*
uicarius generalis ex generali vicariatus mandato diſpenſare non poteſt. nu. 121. *ibid.*
uicarius generalis imponere non poteſt charitatiuum ſubſidium, niſi hoc ſit ſibi ab Epiſcopo ſpecialiter demandatum. numero 122. *ibid.*
uicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt quartam decimarum, mortuarium, & ſynodaticum. numero 123. *ibid.*
uicarius generalis dicitur ille, qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco, vbi Epiſcopus Sedem habet, nu. 127 445
uicarius Complutenſis generalis non eſt, quia nec creatus eſt, nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet, allegatione 54. *numero* 128. 445
vicarius conſtitutus in vna diœceſi, cenſetur etiam in altera ſibi vnita conſtitutus, nu. 130. *ibid.*
vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus. alleg. 54. *nu.* 132. *ibid.*
uicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem rerum eccleſiaſticarum. numero 134. *ibid.*
† *vicarius Epiſcopi in functionibus Eccleſiaſticis præcedit gubernatorem, vulgo capitaneum. allegatione* 54. *numero* 124.
† *uicario Epiſcopi ſuſpecto exiſtente, non poteſt ex eadem ratione recuſari ipſe Epiſcopus.* 880.1.*a.*
† *uicarius cauſam cognoſcens, non tanquam Vicarius, ſed tanquam delegatus à Papa, vel etiam ab Epiſcopo non poteſt recuſari ex eo quod Epiſcopus ſuſpectus ſit.* 880.1.*b.*
† *uicarius electus, ſeu confirmatus per Papam, vel alium ſuperiorem non poteſt vt ſuſpectus recuſari, ex eo quod Epiſcopus ſit ſuſpectus.* 880.1.*b.*
† *uicarius ſeorſim ab Epiſcopo habitans non poteſt recuſari ex eo quod Epiſcopus parti ſit ſuſpectus.* 880.1.*c.*
† *uicarius Epiſcopi vbi fuerit aliunde quam ex cauſa tangente etiam Epiſcopum recuſatus ſuſpectus, recuſationis cauſa probanda eſt coram ipſo Epiſcopo.* 880.1.*d.*
† *uicarius ſi delinquat in officio offendendo iuriſdictionem Metropolitani poteſt ab eo cenſura Eccleſiaſtica puniri, ſi verè præiudicet ſingulariter partibus & iuſtitiæ, cognitio, & punitio pertinet ad ipſum Epiſcopum.* 880.2.*e.*
uicarius Epiſcopi dicitur Prælatus ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione, num. 135. 445
uicarius Epiſcopi poteſt eſſe executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana, & Conſeruator. numero 136. *ibid.*
uicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati, poteſt eſſe Papæ delegatus. nu. 138. *ibid.*
uicarius Epiſcopi repræſentat perſonam ipſius Epiſcopi, *& auctoritatem, eiuſque locum tenet. allegatione* 54. *numero* 143. 446
uicarius Epiſcopi præcedit Archidiaconum, etiamſi haberet priuilegium obtinendi primam ſedem poſt Epiſcopum, præcedit etiam Abbates, Archypresbyteros Canonicos etiam Epiſcopos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores. numero 144. *ibid.*
uicarij iuriſdictio ab Epiſcopo reuocari poteſt. numero 145. *ibidem.*
uicarius generalis, ſi Epiſcopus fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denūciatus, iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt. nu. 146. *ibid.*
uicario Epiſcopi excommunicato, non eſt excommunicatus eius ſubuicarius, aut ſucceſſor, nu. 148. *ibid.*
uicarius recuſari poteſt ſuſpectus ex ſuſpicione Epiſcopi, numero 149. *ibid.*
uicarij iuriſdictio per Epiſcopi mortem expirat, etiam quoad negotia iam cœpta, num. 151. 447
uicarius conferre poteſt beneficia ante ſcientiam mortis Epiſcopi, ſi conferendi poteſtatem habebat, nu. 153. 447
uicarij iuriſdictio non ſolum expirat morte naturali ipſius Epiſcopi, ſed etiam ciuili, nu. 154. *ibid.*
uicarius generalis finito officio non poteſt procedere in illa cauſa, quæ ſibi commiſſa fuit non ſub nomine proprio ſed ſub nomine dignitatis, nu. 156. *ibid.*
uicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari, numero 170. 449
uicarij generalis in ſpiritualibus, & temporalibus conſtitutione, non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum, numero 175. 450
uicarius capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei in mandato ſubſtituendi facultas concedatur, nu. 177. *ibid.*
uicarius Epiſcopi Sede vacante debet habere ſalarium, numero 178. *ibid.*
uicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori, num. 179. *ibid.*

Vicarius Epiſcopi non tenetur ad ſyndicatum, ibidem numero 183.

vicarium deputare, donec prouideatur de Rectore, ſpectat ad Epiſcopum in cuius diœceſi Parochialis exiſtit. allegat. 53. numero 81. 422

vicarij Cardinalium in eorum epiſcopatibus an dicantur familiares eorum. alleg. 57. nu. 112. 474

vicarius Epiſcopi, etiam Epiſcopo non impedito, poteſt mandare vt coram ſe examen fiat. allegatione 60. numero 41. 499

vicarius generalis cum ſpeciali mandato poteſt parochianos cogere ad Eccleſiam reparandam, allegatione 64. numero 9. 516

vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non habet auctoritatem ad reſeruationem iuriſpatronatus. allegatione 70. numero 33. 535

vicarius Epiſcopi quamuis iuriſpatronatus donationi auctoritatem interponere non poſſit, hæc tamen auctoritas præſtat titulum ad præſcribendum, allegatione 7. numero 25. 537

vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt confirmare electos, & inſtitutis præſentatos. allegatione 72. numero 181. 557

vicarius generalis ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus. allegatione 73. numero 28. 563

vicarius à Capitulo Sede vacante vti proximiori non habet poteſtatem viſitandi Eccleſias ſeculares vllius diœceſis. allegat. 74. num. 8. 566

vicarius generalis abſente Epiſcopo poteſt publicas proceſſiones indicere, alleg. 78. nu. 5. 588

vicarius Epiſcopi, ſiue eius officialis, non poteſt extra locum vbi tribunal eſt conſtitutum, ius dicere partibus, niſi ſit in comitatu Epiſcopi, vel niſi ex aliqua rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem transferre viſum fuerit, allegat. 80. numero 6. 596

vicarius generalis Epiſcopi ex commiſſione generali an poſſit de cauſis matrimonialibus cognoſcere. allegatione 84. numero 3. 608

vicarius generalis Epiſcopi non poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, niſi ſpeciali ipſius Epiſcopi mandato. allegation. 87. numero 12. 621

vicarius Epiſcopi, vel quorumcunque Prælatorum iuriſdictionem Epiſcopalem habentium in ſua diœceſi, ac etiam à Capitulo Sede vacante conſtitutus, poteſt facultatem concedere nouitio diſponendi de ſuis bonis temporalibus. allegat. 99. numero 8. 663

vicarij generales Epiſcoporum non poſſunt eſſe indices Conſeruatores. alleg. 106. nu. 13. 702

vicarij foranei appellantur illi, qui extra ciuitatem, in qua eſt Epiſcopi ſedes, iuriſdictionem exercent. allegatione 54. numero 18. 435

vicarius foraneus Epiſcopi delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur. alleg. 54. nu. 23. 435

vicarius generalis Epiſcopi in ciuitate tantum conſtitutus, vti foraneus regulatur. alleg. 54. nu. 24. 436

vicarius foraneus non poteſt eſſe delegatus Papæ. allegat. 54. numero 139. 445

vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quàm dignitatem. alleg. 54. nu. 140. 445

vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Epiſcopalem, & Ordinariam iuriſdictionem, non poſſunt eſſe Papæ delegati, alleg. 54. nu. 141. 445

vicarius Capituli Sede vacante poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor. alleg. 54. nu. 137. 445

vicarius Capituli Sede vacante non poteſt expedire commiſſa Epiſcopo, vel eius Vicario. allegatione 54. numero 142. 446

vicarius à Capitulo Sede vacante ſi aliquibus nō vocatis creatus fuerit, eſt reuocandus, & Capitulum denuo congregandum ad ipſius Vicarij conſtitutionem, allegatione 54. numero 162. 448

vicarius à Capitulo Sede vacante conſtitutus ſi Canonicus ſit, & abſit à choro, non percipit diſtributiones quotidianas, quamuis ſit in actu exercendi officium, allegatione 54. numero 166. 449

vicarius à Sede vacante conſtitutus debet in choro ſedere in loco proprio ſui Canonicatus, antiquiores non præcedendo, allegat. 54. nu. 167. 449

vicarius Capituli ſede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poteſt idoneus, & ſi non eſſet Doctor, poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem Doctorem, alleg. 54. nu. 168. 449

vicarius generalis Epiſcopi Synodum diœceſanam congregare poteſt ſpeciatim Epiſcopo id ei mandante, allegat. 93. numero 4. 635

vicarius generalis Epiſcopi an poſſit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commiſſionis, alleg. 96. nu. 6. 7. & 8. 651

vicarius foraneus excommunicationes pro reb. deperditis concedere non poteſt, allegat. 96. nu. 9. 651

vicarius generalis à Capitulo Sede vacante conſtitutus, excōmunicationes pro rebus deperditis concedere poteſt, allegat. 96. num. 10. 651

vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non poteſt, niſi Epiſcopo impedito, allegatione 100. numero 8. 668

¶ Vicecuratus *inſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo vt poſſit ſubſtituere ad vniuerſam Parochia curam, poteſt delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum. allegatione 32. numero 101.* 281

¶ Vicegerentes *alicuius magiſtratus Ordinarij iudices ſunt. alleg. 54. num. 27.* 436

vice alterius fungens nihil proprium habet, ſed delegata vtitur iuriſdictione, ibid. nu. 34. 437

vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius eſt, ibidem num. 42. 438

¶ Victualium *appellatione quæ comprehendantur, alleg. 73. num. 57.* 565

¶ Viduæ *ex licentia Epiſcopi non poſſunt Monialium monaſteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant. alleg. 102. numero 67.* 685

vidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ cuſſæ in eius domo, allegat. 51. nu. 70. 393

¶ Vimaranum *oppidum fuit quondam Luſitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit, allegatione 60. numero 7. Antiquiſſimum eſt, ibidem numero 8. Et multis ſanctorum corporibus exornatur, ibidem num. 9.* 495. & 496.

vimaranenſis Eccleſia Collegiata Luſitaniæ inter omnes inſignis, & antiqua eſt, ibidem num. 11. 496

¶ Villaloborum *familia, nunc Marchiones Aſtorgæ, in Sede Legionenſi ex priuilegio Pontific. Canonici ſunt. allegat. 72. num. 75.* 548

¶ Vires *amittit cibo multo, aut potatione diſtentus, titul. 2. gloſ. 5. num. 5.* 59

¶ Vini *potatio nimia clerico comprimenda, titul. 2. gloſ. 11. numero 1.* 82

vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus ſempiternum comminatur exitium, ibid. nu. 2. 82

Vinum

Vinum immoderate ſumptum malorum omnium eſt origo, & quæ ex illo naſcantur, oſtenditur ibid. nu. 5. 82
vinum moderate ſumptum multa bona corpori & animo præſtare ſolet, ibid. num. 4.
vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit, ibid. numero 9. 83
vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remiſſiue, alleg. 51. num. 50. 392
vinum vetus cum mulso admiſcens quam pœnam incurrat, remiſſiue ibid. num. 51. 392
¶ Violatores *Eccleſiarum immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ hodie abſolui non poſſunt à Confeſſarijs ſecularibus, vel Regularibus etiam vigore ſuorum priuilegiorum, alleg. 51. nu. 72.* 394
¶ Virginem *Beatiſſimam ſine vlla macula eſſe conceptam veriſſima tenet opinio, alleg. 50. nu. 111.* 371
virginis Beatiſſimæ Conceptionis feſtum qui affirmant non eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra in excommunicationem Papalem incidunt, ibid. nu. 109. 370
virgo ſanctiſſima vixit 63. annos, & ideo eius Corona totidem continet Aue, ibid. nu. 112. 371
virgo ſanctiſſima aduocata peccatorum dicitur, allegat. 79. num. 18. 594
virginem inducentes monaſterium ingredi non incidunt in excommunicationem communicatam à Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 18. allegation. 104. numero 3. 689
virginem cogens monaſterium ingredi ingreſſu non ſequuto in nullam excommunicationem incidit, ibidem, numer. 7. 690
¶ Virgis *qui cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet, alleg. 43. nu. 15.* 338
¶ Virtutibus *pellens coactus ad regimen veniat, virtutibus vero vacuus, nec coactus accedat, titul. 2. gloſ. 2. numer. 28.* 49
¶ Viſitandi *diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet, tit. 2. glo. 10. num. 21.* 81
¶ Viſitatio *Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur ibid. num. 23.* 81
viſitans Eccleſiam, iura, vel reditus ſuæ præbendæ, percipit diſtributiones quotidianas, allegation. 53. num. 163. 429
viſitare diœceſim abſque ſpeciali non poteſt Vicarius generalis, alleg. 54. nu. 102. 443
viſitare eſt exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, ac emendare, alleg. 73. nu. 1. 561
viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus Capitulares, bona, ſuorumque bonorum adminiſtratores, allegat. 73. nu. 14. 562
viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias &c. allegat. 73. num. 15. 562
viſitatio in inferioribus Eccleſijs quomodo incipienda, allegat. 73. num. 19. 562
viſitandi ius habet omnis Prælatus Eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit, allegat. 73. num. 20. 563
viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Capitulum ſede vacante, alleg. 73. num. 24. 563
viſitatores à Capitulo ex præſcriptione ius habente viſitandi, deputati, debent eſſe approbati ab Ordinario, allegat. 73. num. 27. 563
viſitare licet poſſit iterum Epiſcopus Eccleſias viſitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eiſdem, alleg. 73. nu. 31. 563
viſitatio nullo certo termino præſcripto concludi iubetur, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur num. 39. 564
viſitatores debent quantò citius poſſunt ſe expedire, ne grauent ſubditos ſuos expenſis, allegation. 73. numero 41. 564
viſitationis liber plenam inducit probationem quoad viſitationem perſonarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantis, allegat. 73. num. 43. 564
viſitans Epiſcopus clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedralis, nullam lucratur procurationem, allegat. 73. num. 46. 565
viſitator non poteſt fragmenta notabilia ad domum portare, pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere, qui ſunt in illo loco, quem viſitat, allegat. 73. num. 55. 565
viſitare poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus exempta loca, Summo Pontifici immediate ſubiecta, alleg. 74. num. 1. 566
viſitare poteſt Epiſcopus quoſcunque Clericos exemptos, Prothonotarios &c. ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium, alleg. 74. nu. 3. 566
viſitari poteſt ab Epiſcopo proximiori eccleſia ſecularis nullius diœceſis. alleg. 74. nu. 5. 566
viſitandi parochiales Eccleſias nullius diœceſis proximior Epiſcopus facultatem habens, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi, tam in capite, quàm in membra, alleg. 74. nu. 7. 566
viſitandi ius habet Epiſcopus in omnibus Eccleſijs intra fines ſuæ diœceſis exiſtentibus, allegat. 74. numero 11. 567
viſitare poteſt Epiſcopus omnes parochiales ſuæ diœceſis in quibus ſunt ſacerdotes ſeculares, licet Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ, alleg. 54. nu. 12. 567
viſitare poteſt Epiſcopus eccleſias curatas vnitas monaſterio, & ponere in eis Vicarios perpetuos, ſiue temporales, quamuis vnituram monaſterio exempto alienæ diœceſis, vel alij, quod ſit ordinis caput, alleg. 74. num. 14. 567
viſitari debent ab Epiſcopo monaſteria quæuis, ſeu Eccleſiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipſam curam, alleg. 74. nu. 18. 567
viſitari ab Epiſcopo poſſunt Hoſpitalia quæcunque, & alia pia loca, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue ſine illa inſtituta, alleg. 75. nu. 6. 571
viſitare poteſt Epiſcopus, corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis, omnia Hoſpitalia, & pia loca, quamuis ſint priuata laicorum, alleg. 75. nu. 11. 571
viſitare Epiſcopus poteſt Confraternitates perſonarum ſecularium in Eccleſijs Regularium exemptorum exiſtentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, niſi quoad adminiſtrationem, alleg. 75. nu. 13. 571
viſitare abſoluere non poteſt Epiſcopus Hoſpitalia, vel Confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas, niſi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipſis incumbunt, alleg. 75. num. 14. 571
¶ Vitam *communem omnes fideles agebant in principio naſcentis Eccleſiæ, alleg. 114. nu. 1.* 734
¶ Vitium *modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas relinquitur iudicis arbitrio, allegation. 42. numer. 60.* 336
vitis dicitur arbor frugifera, allegation. 51. numero 83. 395
vites, aliaſque arbores incidens non damni cauſa, vel iniuria, ſed

ſed voracitatis,& rapacitatis naturalis, non incidit in pœnas,& excommunicationem comminatam contra abſcindentes vites, ibid.nu.84.

¶ Viuere commode,& viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter ſunt diuerſa, alleg.10.nu.10. 203

¶ Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij quas pœnas incurrant, allegat.8. num.6. 170

¶ Vngitur in capite is qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput,& Principem Eccleſiæ ſuæ, titul.1. cap.5.num.10. 22

vngitur in manibus Epiſcopus vt ſciat dignitatem non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere, ibidem num. 12. 22

vnguntur Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è cælo demiſſo, alleg.31.num.11. 266

vngebantur Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges, ibid.num.10.

¶ Vnio eſt beneficiorum, ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, ſeu neceſſitatem facta annexio, alleg.66.nu.1. 521

vnio quibus modis fiat, alleg.66.nu.2. 521

vnio monaſterijs monialium facienda eſt cum ſubeſt aliqua cauſa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ, allegat. 66. num.11. 522

vnio parochialis ita eſt prohibita, vt etiam aliqua pars eius fructuum vniri non poſſit, allegatione 66. numero 12. 522

vnio non poteſt fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiam non conferentis illud, allegat.66.num. 16. 522

vniones perpetuas quarumcunque Eccleſiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iuriſpatronatus non poteſt facere Epiſcopus.alleg.66.num.17. 522

vnio de beneficijs iuriſpatronatus facta abſque patronorum conſenſu non valet, allegation. 66. numero decimo octauo, 522

vnio facienda ab Epiſcopo debet eſſe cum euidenti neceſſitate vel Eccleſiæ vtilitate, allegatione 66. num. vigeſimo primo, 522

vnionis cauſa legitima eſt tenuitas fructuum, ac Eccleſiæ paupertas, alleg.66.nu.22. 522

vnio facta ſine cauſa, vel ex falſa cauſa nulla eſt ipſo iure, allegat.66.num.23. 523

vnionis vera cauſa non præſumitur, ſed eam allegans tenetur probare, alleg.66.num.24. 523

vnionis nullitas ob defectum conſenſus Capituli à nullo poteſt opponi, cum hæc exceptio illi ſoli concedatur, allegation.66. num.27. 523

vnio per Epiſcopum abſque Capitulo fieri poteſt vbi extaret conſuetudo, alleg.66.nu.28. 523

vnio facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo requirit Papæ auctoritatem, alleg.66.num.30. 523

vnio facta alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, aut omnibus præbendis diſtinctis poteſt fieri ab Epiſcopo cum conſenſu ipſius Capituli, ſine Papæ auctoritate, allegation.66. num.31. 523

vnionem poteſt facere Epiſcopus omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus ſimul ex declaratione Illuſtriſs. D. D. Cardinalium.alleg.66.num.33. 523

vnio debet fieri vocatis ijs quorum intereſt, aliâs non valet, alleg.66.num.34. 523

vnio beneficiorum facta abſque conſenſu poſſeſſorum eſt inualida.alleg.66.nu.35. 523

vnio vnius beneficij facta alteri acceſſorie operatur extinctionem & ſuppreſſionem nominis,& tituli beneficij vniti, allegat.66.num.38. 523

vnio æque principaliter quæ ſit, allegation. 66. numer. 50. 524

vnio quomodo acceſſorie, vel æque principaliter facta cognoſcatur, alleg.66.num.50. 524

vnio non præſumitur, ſed probari debet ab eo qui factam aſſerit, alleg.66.num.53. 524

vnio probanda eſt per inſtrumentum, ſeu litteras ipſius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis, allegat.66. num.54. 524

vnio ex verbis enuntiatiuis quando probetur, allegation.66. num.55. 524

vnio probari poteſt per confeſſionem partis aduerſæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis, allegat. 66. numer.56. 524

vnio Seminario nondum erecto fieri non poteſt, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum, allegat. 77. num. 25. 586

vnio facta Seminario omnium beneficiorum ſimplicium non valet, alleg.77.num.29. 586

vniones factæ Seminario abſque conſilio deputatorum non valent, alleg.77.num.33. 586

vniendi in perpetuum facultas conceditur Epiſcopis, non autem ad tempus, ſeu ad vitam, allegat. 54. numero octauo, 522

vniendi facultas Eccleſias, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Epiſcopis concedatur, allegat. 66. num. 20. 522

vniendi tenuibus præbendis ſingulorum Capitularium, non tamen menſæ Capitulari, Concilium Epiſcopis facultatem concedit, alleg.66.num.32. 523

vnire beneficia ſuæ diœceſis non exempta poteſt ex legitimis cauſis Epiſcopus, alleg.66.num.3. 521

vnire poteſt Epiſcopus beneficia etiam reſeruata, ſeu deuoluta Sedi Apoſtolicæ niſi reſeruatio eſſet perpetua, allegat. 66. num.15. 522

vnita Eccleſia per vnionem ſupprimitur,& omnia transferuntur in eam, cui fit vnio, allegatione 66. numero 42. 524

vnita Eccleſia parochialis poſſeſſa uti membrum alterius non inducit incompatibilitatem, allegat. 66. numer. 43. 524

vnitum beneficium aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia principalis, alleg.66.nu.44. 524

¶ Voluntas puellæ Deo dicandæ exploranda eſt per Epiſcopum tam ante ſuſceptum habitum, quàm poſtea ante profeſſionis emiſſionem, tam in monaſterijs ſibi ſubiectis, quàm in alijs ab eius iuriſdictione exemptis, allegat. 100. num.4. 668

voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis ex generali commiſſione Vicarius explorare non poteſt, alleg.54.num.88.pag.442.& alleg.100.nu.8. 668

¶ Vnitas à Domino,& per Apoſtolos tradita quantum poſſibile fuerit, obtineri debet, tit.2.gloſ. 17.num.decimo nono. pag.96

¶ Vota ſeu iuramenta ſolemnia ſunt ſummo Pontif. reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, excepto voto Terræ ſanctæ, quod in iure reſeruatur, alleg.37.nu.2. 305

votum Terræ Sanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licet deuotionis & viſitationis gratia tantum factum fuerit, ibid. num. 4.

vota quinque ſolemnia poſſunt diſpenſari ab Epiſcopo ſi in

pœnam

pœnam fiant, ibid. num. 7. vel data graui & vrgenti neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem, ibid. num. 13. 306

vota duo debentur in Capitulo quando dignitas & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine obtinetur, allegat. 62. numer. 25. 512

vota monialium quando poſſint recipere Prælati monaſteria ingredientes, alleg. 102. nu. 47. 682

¶ Vſurarij *ſunt infames. alleg. 43. nu. 3.* 337

vſurarij beneficia Eccleſiaſtica aſſequi non poſſunt, nec ad illa eligi, aut præſentari valent, ibid. num. 4.

vſurarius publicus & manifeſtus quando dicatur, alleg. 111. num. 26. 725

¶ Vrſinus *Presbyter ea fuit caſtitate, vt ne quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur, titul. 2. gloſ. 8. numero 16.* 70

¶ Vſufructuarius *omnium bonorum hæreditariorum poteſt præſentare in iurepatronatus ipſis bonis annexo, alleg. 71. num. 40.* 538

¶ Vtilitas *Eccleſiæ euidens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia, qualis, alleg. 53. num. 14.* 414

vtilitas Reipub. euidens quæ dicatur, ibid. num. 15.

¶ Vxori *atteſtanti ſe à viro ſodomitatam non creditur, alleg. 44. num. 18.* 340

vxor nolens conſentire alienationi rerum immobilium à marito factæ, poterit iudex illam cogere, ſi contradictionem iniuſtam iudicauerit, allegation. 70. num. 27. 535

vxor non tenetur maritum vi monitorij denuntiare, alleg. 96. num. 59. 657

F I N I S.

AVGVSTINI BARBOSÆ I. V. D. LVSITANI

DE INSTITVTIONE EPISCOPALIS OFFICII:

Epiſcoporum nominis ſignificatione, & etymologia; Electione, Confirmatione, & Conſecratione: Epiſcopalium graduum, ac omnium Epiſcopatuum diuiſione.

TITVLVS PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Medicus cæleſtis Chriſtus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis noſtræ gratia.*

2 *Chriſtus Dominus ſalutis noſtræ præbens ſe medicum ſanctiſſima vitæ ſuæ exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.*

3 *Populus in lege veteri in duos ordines ſapienter diſtributus fuit, quorum vnus ciuilibus officijs, alius verò diuino cultui inſeruiret.*

4 *Officia vbi ſunt peculiaria, & certæ adminiſtrationes ad tuendam pacem & concordiam, poteſtas aliqua vniuerſalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat.*

5 *Vniuerſalem Eccleſiæ poteſtatem, ſummamque auctoritatem Dominus noſter in S. Petro Apoſtolorum Principe collocauit.*

6 *Epiſcoporum inſtitutio, & ſucceſſio perpetua in Eccleſia à Chriſto Domino inſtituta fuit.*

7 *Petro eius Vicario dedit Chriſtus Dominus ius & poteſtatem inſtituendi et creandi omnium Eccleſiarum Epiſcop.*

8 *Epiſcopos eſſe de iure diuino inſtitutos, qui teneant, oſtenditur.*

9 *Epiſcopi aliam habent poteſtatem Ordinis, alteram iuriſdictionis.*

10 *Ordinis facultas in Epiſcopis, quæ ſit oſtenditur.*

11 *Iuriſdictionis poteſtas in Epiſc. quæ dicatur oſtenditur.*

12 *Epiſcopus ſolus conſecratus cognoſcit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem; de alijs vero, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant cognoſcit electus & confirmatus, licet nondum conſecratus.*

13 *Excommunicare poteſt ſubditos de iure communi Epiſcopus electus, & confirmatus.*

14 *Beneficia conferre poteſt Epiſcopus electus, & cõfirmatus.*

15 *Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis quæ dicantur, oſtenditur.*

16 *Diſpenſatio eſt de lege iuriſdictionis.*

17 *Canonica Epiſcopalis eſt de lege diœceſ.*

18 *Iuriſdictionis poteſtas quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro.*

19 *Apoſtolos omnes reſpectu conſecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen eos reſpectu iuriſdictionis æquales conſtituit.*

20 *Papæ iuriſdictio in tota Eccleſia eſt iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, cæterorum verò omnium Epiſcoporum iuriſdictio eſt ab ipſo etiam inſtituta, ſed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata.*

21 *Papa cum eligitur ſuppoſita legitimæ electionis conditione accipit à Chriſto Domino immediatè iuriſdictionem.*

22 *Epiſcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius: electio & confirmatio non eſt veluti conditio ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id, per quod Romanus Pontifex dat ei iuriſdictionem in ea prouincia, cui præficit.*

23 *Iuriſdictio non eſt neceſſaria coniuncta vt naturalis proprietas cum conſecratione epiſcopali.*

24 *Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio vt ordinaria, & ex officio conſiderata ſaltem in generali, eſt inſtituta à Chriſto Domino.*

25 *Epiſcopalis Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, vt eam regeret, non poteſt tota ipſa Eccleſia ipſum regiminis modum mutare.*

26 *Epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale, ſi ſumatur in particulari, non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus; qui augeri, vel minui nequeant.*

27 *Papa ſolus per ſe, vel per alios ſua auctoritate, & conſenſu creat, & transfert Epiſcopos, diœceſes diuidit, erigit, auget, minuit, ſublimat, aut deprimit.*

28 *Papa poteſt extendere, vel limitare ipſam iuriſdictionem epiſcopali muneri iure diuino cohærentem intrinſecè, vt ordinariam, & quaſi ex natura rei.*

29 *Epiſcopi vbi probetur quod ſucceſſerint Apoſtolis, oſtenditur.*

30 *Papa non poteſt ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ Sancti Apoſtoli condiderunt.*

31 Apoſtoli, vt tenet probabilior ſententia, immediatè habuerunt à Chriſto Domino poteſtatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quod etiam ipſe Petrus agere poterat, quamuis illius diſpoſitioni, vt capitis, & Ordinarij eorum ſubordinata.

32 Epiſcopi impropriè, videlicet per quandam ſimilitudinem, & proportionem, dicuntur Apoſtolis ſuccedere.

33 Apoſtolorum dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, vtpotè eis propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio à Chriſto D. commiſſa.

34 Epiſcopi Apoſtolis ſuccedere dicuntur, reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis.

35 Inter ſucceſſionem, quæ fit Petro; & eam, quæ fit Apoſtolis diſcrimen conſtituitur.

DE EPISCOPALIS Officij inſtitutione.

CAP. I.

1 QVemadmodum amans ac peritus medicus non ſatis habet ſingulari induſtria, & labore medicamenta temperaſſe, quæ valetudini ægroti operam ferant: ſed etiam illi vult aſſiſtere vt eum inſtruat, quo pacto pharmacum ei ſit ſumendum, quæ victus ratio ei ſit obſeruanda, quod genus ciborum ſectandum, quod fugiendum, quæ ſuſcipiendæ corporis exercitationes, cæteraque huiuſmodi, quibus medicinę vis adiuuetur, quæ alioquin inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic cœleſtis noſter Medicus, cum proſpiceret medicinæ vtilitatem ſi ipſe in terras non veniſſet, eamque vulneribus, plagiſque noſtris homo factus non applicaſſet, magna ex parte inutilem euaſuram, propter ingenium hominis durum, moroſum, & contumax, voluit pro eximia pietate ſua exemplum ſanctiſſimæ vitæ ſuæ cum medicina coniungere, vt ab vtroque mundus perfectā ſalutem adipiſceretur, ſicut dicit *S. Leo ferm. 1. de Natiuitat.* niſi eſſet verus Deus, non afferret remedium; niſi eſſet verus homo non præberet exemplum. *Et S. Auguſtin. ſermon. de tempore.* vt non ſolum doctrinæ auxilio & gratiæ, ſed etiam exemplo ſuo ad ſtudium ſanctitatis aſcenderet, vt nos non ſolum pręcipientem Dominum, ſed etiam exemplo ſuo ad virtutis faſtigia prouocatem maiori alacritate ſequeremur. Quod ipſum per *Oſeam cap. 11.* eſt expreſſum cum ait. Et ego quaſi nutritius Ephraim portabam eos in brachijs meis, & neſcierunt quod curarē eos in funiculis Adam: traham eos in vinculis charitatis: & ero eis quaſi exaltans iugum ſuper maxillas eorum, & declinaui ad eum vt veſceretur.

2 Voluit igitur Dominus IESVS ac Redemptor noſter in hunc mūdum veniens ſe Auctorem, Doctorem, ac Medicum ſalutis noſtræ præbere, ac Sanctiſſimæ vitę ſuæ exemplo nos docere modo patientiam, modo ſobrietatem, modo conſtantiam, tum fortitudinem, tùm prudentiam, ſynceritatem, iuſtitiam, zelum Dei, & deſpicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, cæteras deniq; omnes virtutes amplecti, vt in Eccleſia Catholica ab eodem inſtituta exēplar perfectiſſimum haberet, quod cæteri tam præſules, quàm ſubditi imitarentur. Hincque ſæpe ipſemet Sancto ore ſuo in Sacro Euangelio *Ioan. 10.* id monet dicens. Ego ſum paſtor bonus. Ego cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ. Ego animam meam pono pro ouibus meis. *Et Ioan. 13.* Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego facio, ſic & vos faciatis. Eum deniq; ſenſum ſæpè inculcarunt Sancti viri dicentes omnem Domini noſtri actionem, noſtram eſſe inſtructionem, eumque nobis reliquiſſe exemplum, vt ſequamur veſtigia eius. *& S. Gregor. homil. 17. in Euang.* ait. Ipſa acta Domini præcepta eſſe, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeamus innoteſcit.

3 Quemadmodum etiam in lege veteri ſapienter populus in duos ordines diſtributus fuit, quorum alter ciuilibus officijs, rebuſq; familiaribus, ſeu publicis adminiſtrandis inſeruiret, alter eſſet diuino cultui, ſacrificijs, cæteriſque actibus religioſis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo Chriſtus IESVS tempore gratiæ eandem rationem conſeruauit, quamuis ſublimioribus myſterijs ſociatam, ac medijs longè præſtantioribus, ac venerabilioribus munitam, voluitque hos, qui diuino cultui dicandi erant per Epiſcopum ſacro & ſpirituali quaſi connubio deuinctum, ſolemnibus cæremonijs, legitimaque manuum impoſitione initiari, ac veluti prolem Eccleſiaſticam propagari, quæ Sanctæ ipſius Eccleſiæ ſucceſſione perpetuo ſeruirent.

4 Sed quia neceſſe eſt vbi peculiaria officia ſunt, & certæ adminiſtrationes ad communem vtilitatem inſtitutæ, poteſtatem aliquam vniuerſalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeāt ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, vt aſſerunt *D. Thom. contra Gentes, lib. 4. cap. 76. in fin. Auguſt. de Ancona de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 71. art. 4.*

5 Igitur cum vniuerſalis Eccleſia corpus vnū ſit, hanc vniuerſalem, ſummamque auctoritatem Dominus noſter IESVS CHRISTVS in S. Petro Apoſtolorum Principe collocauit, hunc Vicarium ſuum in terris reliquit, ac poſt eum ſucceſſores eius in Pontificatu, & gubernatione Eccleſiæ ſuæ, itaut in eo plenitudo omnis poteſtatis in Eccleſia vigeret, & perpetuo cōſtans permaneret, quam ipſe alijs Eccleſiaſticis gradibus communicaret, ac diſtribueret, prout iudicaret populorum vtilitati, fideliumque ædificationi conducere *S. Leo epiſtol. 54. ad Anaſtaſ.* In nouo teſtamento (inquit *Anaclet. Papa epiſt. 2. ad Epiſc. Italiæ,* relatus *in capit. in nouo 21. diſt.*) poſt CHRISTVM Dominum à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo, quia ipſi primo Pontificatus in Eccleſia Chriſti datus eſt, Domino dicente ad eum. Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam, & Tibi dabo claues Regni Cœlorum. Hic ergo ligandi ac ſoluendi poteſtatem primus ſuſcepit à Domino, primuſque ad Fidem populum virtute ſuæ prædicationis abduxit. Cæteri vero Apoſt. cum eodem pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſumque Principem eorum eſſe voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe diſperſi Euangelium prædicauerunt. Ipſiſque quoque deſcendentibus in locum eorum ſucceſſerunt Epiſcopi. Hæc *Anaclet. in dict. capit. in nouo,* & ideo Chriſtus creando plures Apoſtolos, inſtituit formam creandi plures Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores *Henriq. in ſum. lib. 6. cap. 5. §. 5. in com. lit. B.*

6 Quamquidem Epiſcoporum inſtitutionem, & ſucceſſionem perpetuā in Eccleſia à Chriſto Domino inſtitutam fuiſſe ſolent Sacri Doctores deducere tum ex verbis eiuſdem dicentis *Matth. ca. 28. in fine.* Ego vobiſcū ſum vſq; ad conſummationē ſęculi: tū ex *Apoſt. Paulo ad Epheſ. 4.* dū ait. Et ipſe dedit quoſdā quidē Apoſtolos,

ſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem Fidei, & cognitionis Filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Vnde manifeſtum eſt ſic Chriſtum Eccleſiam inſtituiſſe, vt eſſet vſque in ſæculum duratura, ſecũdum illud *Iſai. 29.* ſuper ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit, & confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iuſtitia, amodo, & vſque in ſempiternum; patet ergo quod ita illos, qui tunc erant in miniſterio, conſtituit, vt etiam eorum poteſtas deriuaretur ad poſteros, vtilitate Eccleſiæ, vſque ad ſæculi finem, facit *tex. in c. quodcumque 24. quæſtione prima*, vbi dicitur quod quando Petrus claues accepit, Eccleſiam Sanctam ſignificauit, quia ſcilicet non tantum pro ſe, ſed etiam pro omnibus ſucceſſoribus vſque ad finem ſæculi duratura eſt Eccleſia.

7 Sapienter igitur ne vnquam in Eccleſia Miniſtri deeſſent dignitas, & auctoritas, quæ Epiſcopalis dicitur, ab ipſa ſapientia Chriſto IESV inſtituta eſt, & eo ipſo quod Petrum ſibi Vicarium ſubſtituit, ipſi dedit ius, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omnium Eccleſiarum Epiſcopos, quibus tum inferiores Miniſtri, tum ipſi etiam Sacerdotes parerent: Sicut enim in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur, ita Sacerdotum vnus Princeps conſecratur, cęteris Sacerdotibus poteſtate ſuperior, iſque appellatur Epiſcopus, qui hanc ob cauſam non ſolum veſte vtitur cum alijs eccleſiaſticis miniſtris communi, ſed alijs etiam ornamentis, quæ maiorem eius auctoritatem oſtendunt alijs in functionibus, ad quas ſimplex Sacerdotum poteſtas minimè extenditur.

8 Cum ergo, vt ex modo dictis apparet, non Eccleſia, ſed ipſe Chriſtus Epiſcopos inſtituiſſet, & ius ac poteſtatem inſtituendi, & creandi eos Petro eius Vicario, & ſucceſſoribus in poſterum dediſſet, non poteſt dubitari quin illi ſint iure diuino inſtituti, *vt per tex. in dict. capit. in nouo, & in cap. videntes 22. quæſtione prima*, probant *Ma. in 4. diſtinct. 17. quæſtione ſeptima concluſ. 1. & diſtinct. 24. quæſtione tertia, concluſione ſecunda. Barbat. in tract. de præſtantia Cardinal. quæſtione prima. Gig. de penſionib. quæſtione ſecunda, numero tertio. Cou. in reg. poſſeſſor 2. p. §. 9. an. 6. Soar. tom. 4. de Pœnitent. par. ſecunda, diſput. 25. ſectione prima à nume. ſeptimo. Cardinal. Bellarmin. de controuerſiis Chriſtianæ Fidei t. 1. controu. 3. generali libr. quarto de Romano Pont. capit. 25. Valentia tom. 4. diſputat. 7. quæſtione 10. puncto 2. pag. 2. Camill. Borell. in ſumma omnium deciſ. titul. 6. à numero primo. Henriquez in ſum. libro ſexto capit. 5. §. 5. Azor. inſtitut. moral. parte ſecunda, libro tertio, capit. 30. quæſtione decimatertia*, qui ſub diſtinctione hanc quæſtionem dirimunt, vt infra oſtendetur.

9 Verum, vt Epiſcopalis auctoritatis origo, & ſucceſſio facilius percipiatur, ſciendum in Epiſcopis aliam eſſe poteſtatem Ordinis, aliam iuriſdictionis: Ordinis ea eſt poteſtas, vt ſciat, & poſſit omnia Sacramenta conferre, Chriſma conſecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Euchariſtiam ſumendam præparare, & Sacerdotes creare.

10 Finis vero vnus eſt illis cum Sacerdotibus communis, qui eſt Sanctiſſimæ Euchariſtiæ conſecratio, & offerre Domino verum ſacrificium, in quo vniuerſi Presbyteri pares ſunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipſo dependet. Epiſcopalis tamen Ordinis poteſtas ad hunc Euchariſtiæ conſecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur ad Sacerdotium, ſed remotius, quatenus hoc perficit, & poteſtatem conſecrandi per Sacerdotum inſtitutionem confert: Vnde ad poteſtatem Epiſcopalis Ordinis tria propriè, & in ſolidum pertinere, ſcilicet, ordinare, conſecrare, & confirmare, tradit *gloſ. verbo de talibus in capitul. tranſmiſſam de elect.* & refertur *in Pont. Romano in rubr. de conſecrat. Epiſcopi:* verum conſecrare Eccleſias, & Calices, quamuis annexum ſit Ordini Epiſcopali, cum tamen ſit Sacramentale poteſt à Papa Sacerdoti committi, *Henriquez. dict. cap. 5. §. ſexto in comm. lit. K.* Sacramenta vero, quæ ex ſola poteſtate Ordinis conferuntur, non poſſunt miniſtrari ab vllo, qui Ordinem ad illa requiſitum non habeat, nec Summus Pontif. poteſt Epiſcopo prohibere ne Ordines valide conferat, quia circa Ordinis poteſtatem, quam præhabet Epiſcopus vel Papa ordinans, habent ſe vt inſtrumentum liberum, ſed ab alio motum, nempe à Chriſto, & ea poteſtas pendet à Papa conſecrante in fieri tantum, quam quidem Ordinis poteſtatem immediatè à Deo Epiſcopi accipiunt, nam reſpectu illius omnes Apoſtolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, ita vt nullatenus, quæ Ordinis Epiſcopalis eſſe dixi, poſſint inferiori Prælato, qui Epiſcopus non ſit, nec conſuetudine, aliove iure ſpeciali competere, *Abb. in capit. accedentibus de exceſſ. Pral. poſt numerum ſecundum*, vbi *add. Alex. de Neuo* clarioribus id explicat verbis, & ſuccurrit *text. in c. quando de conſuet. & in c. aqua de conſecr. Eccleſiæ, vel Altaris.*

11 Iuriſdictionis autem poteſtas ad myſticum fidelium corpus ſpectat, quibus toto Orbe terrarum diffuſis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorumque frequentia, illis aſſignari Antiſtites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iuriſdictionis poteſtatem ad leges condendas haberent, prout neceſſitas, aut vtilitas poſtulare videbatur. Poteſtas hæc iuriſdictionis diuidi ſolet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Epiſcopalem, cuius meminit *text. in dict. capitul. accedentibus*, ſcilicet cognoſcere de cauſis matrimonialibus, publicas iniungere pœnitentias, atque indulgentias concedere.

12 Et in illã quæ dicitur ſimplicis iuriſdictionis, nempe, iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vaſſalis, confirmare, inueſtire, beneficia conferre, inſtituere, cæteraque his ſimilia, quæ ſuo quoque loco explicabo: inter vnam, & alteram iuriſdictionis diuiſionem illa eſt differentia quod de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem ſolus ipſe Epiſcopus conſecratus cognoſcit, exceptis indulgentijs, quas electus Epiſcopus ante conſecrationem concedere poteſt, vt dixit *Diuus Thomas in 4. ſentent. diſtinct. 25. art. 2. & diſtinct. 20. quæſtione prima, articulo quarto, verſicul. ad ſecundam quæſtionem* ſequuntur *Sot. ibi diſtinct. 21. quæſtione prima, articulo quarto, verſiculo hinc fit. Auguſtin. de Ancona de poteſtate Eccleſiæ, quæſtione 29. Syluestr. verbo indulgentiæ numero 13. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 41. in princip. num. 1.*

13 De illis vero, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus, & confirmatus, licet nondum ſit in Epiſcopum conſecratus, *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu. 243.* quia exercitium iuriſdictionis actu acquiritur per confirmationem *Coſm. in pragm. ſanct. titul. de collat. verbo nominationes pag. 186.* & ideo poterit ſubditos de iure communi excommunicare *Nau. in man. cap. 27. nume. quinto*, & beneficia conferre *Coſm. dict. titul. de colla-*

tro n. verbo iuriſdictio cap. 181. Rebuff. dict. titul. de pacificis poſſeſſ. nu. 251. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 4. proœm. numer. 27.

14 Vbi vero apud Sedem Apoſtolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, conſecrationemque continentes habere debet; alioquin ad ſuam Eccleſiam accedere, vel bonorum eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere, aut iuriſdictionem aliquam exercere non poteſt, à nemineque abſque huiuſmodi litterarum oſtenſione recipi, obedientiaue ei præſtari, atque audiri debet, *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capitulo ſecundo. §. 1.*

Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur diſtinctio Epiſcopalis auctoritatis, putà legis Diœceſanæ, & legis iuriſdictionis à *gloſ. 2. in capit. dilectus, de officio Ordin.* aſſerente in illis conſiſtere totum ius, & poteſtatem Epiſcoporum: de diffinitione vtriuſque legis Diœceſanæ, & iuriſdictionis, variè olim fuit elaboratum, alijs aſſerentibus quod illa conſiſtat in recipiendo, hæc vero in dando, ſeu conferendo: alijs aliter opinantibus, vt videre eſt apud *Bertachin. tractat. de Epiſcopo. libro quarto, parte ſecunda, numero 80. cum ſequent. Botte. tractat. de ſynodo parte prima, numero quarto. Luch. inſtitut. iuris Canon. libro primo, titul. 12. verſicul. hac iura. Dan. Venator. in analyſi iuris Pontificij libro primo, titul. 31. numero ſecundo. Franc. Emman. quæſtionum regular. tom. 2. quæſt. 63. artic. 2. Azor. inſtitut. moral. part. ſecunda, libr. tertio, capit. 32. quæſtione 2. praxis Epiſcop. part. ſecunda verbo iura Epiſcopalia*, ex quorum dictis illa eſt verior definitio quod lex diœceſana ſit ad quam ſpectat perceptio cathedratici, pars oblationum, charitatiuum ſubſidium, ac denique cætera omnia, à quibus monaſteria iure communi ſunt exempta: Lex vero iuriſdictionis eſt, quæ obedientiam, ſubiectionem, reuerentiam, inſtitutionem, correctionem, reformationem, iuriſdictionem, pœnitentiæ indictionem, cauſarum audientiam, Sacramentorum collationem, eaque omnia complectitur, in quibus monaſteria diœceſana iure communi ſubijciuntur;

16 Vnde diſpenſationem eſſe de lege iuriſdictionis per *capit. ex transmiſſa, de translat. Prælat. & gloſ. in clem. 1. de reſcript.* reſoluit *Paul. Borgaſ. de irregular. parte ſecunda, rubr. an diſpenſatio ſit de lege diœceſana numer. 4.*

17 Idem eſt dicendum de canonica Epiſcopali *Petr. de Vbald. de canon. Epiſcop. capit. primo numero quarto, & capit. 4. quæſtione quinta. Lap. de Caſtell. de canon. port. numero 5.*

18 Poteſtas hæc iuriſdictionis Epiſcopalis, qualiſcumque ſit, quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen, vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro, tanquam capiti, & ſæpè ad hoc deſignandum Petro multa dixit ſingulariter, & ſeparatim, ſed alijs Apoſtolis loquutus eſt coniunctim, & generaliter vnde ad Petrum vt in Euangelio habetur *Matth. 16.* ſic loquutus eſt, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & *Ioan. 21.* Paſce oues meas, non ſemel, ſed ter. Pro ſua fide ſpecialiter orauit etiam: hinc etiam Chriſtus Dominus in ſingulari dixit *Ioan. 10.* Fiet vnum ouile, & vnus Paſtor: & ſic voluit vnum eſſe Paſtorem, & non plures. Sed hanc poteſtatem paſcendi contulit Petro, dum dixit: Paſce oues meas; & ſic fecit eum Paſtorem, & non plures loco ſui: ipſe enim erat, & eſt verus Paſtor, & Pontifex, vt de ipſo dicit *Ioan.* Ego ſum Paſtor bonus; alij namq; Apoſtoli fuerunt coadiuuantes & cooperantes & ideo dicitur quod Papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſtatis, alij in partem ſollicitudinis *capit. ad honorem, de auctor. & vſu pallij.* Vnde licet omnes Apoſtolos fecerit pares reſpectu conſecrationis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit reſpectu iuriſdictionis, in illa. n. Petrus præfuit omnibus, vt notat *gloſ. in dict. capit. in nouo, & in capit. loquitur 24. quæſt. 1.*

19 Ea quidem, quamuis ſpiritualis ſacra, & Diuina poteſtas ſit hoc eſt à Chriſto Domino inſtituta; non à Repub. vt temporalis gubernandi poteſtas, ſed à Romano Pontifice Chriſti Vicario, & Petri ſucceſſore Epiſcopis datur, & ab eo manat ac pendet; itaut inter ipſum, & cæteros Epiſcopos hoc differat, quod iuriſdictio Romani Pontificis in totam Eccleſiam eſt iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediate accepta;

20 Cæterorum verò omnium Epiſcoporum iuriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta, ſed à Romano Pontifice tanquam Chriſti Vicario, & ſummo, ac primo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta, & ab eo veluti è fonte Chriſti præcepto in illos deriuata, & hinc eſt, vt Summi Pontificis iuriſdictionem nulla humana poteſtas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuere, reſtringere, mutare, variareue poſſit: at Epiſcoporum iuriſdictionem Romanus Pontifex iure poteſt tollere, minuere, reſtringere, mutare, aut variare, prout maiorem, minoremue illis facultatem concedit.

21 Ratio autem cur iuriſdictio cuiuslibet Romani Pontificis dicatur accepta proximè à Chriſto, & non iuriſdictio alicuius alterius Epiſcopi, illa eſt, quia cum Romanus Pontifex eligitur, ei iuriſdictionem electores non dant, quia nemo dat, quod non habet: ſed dat ei immediate Chriſtus Dominus ſuppoſita ea conditione electionis legitimæ, cum electio tantum ſit veluti conditio ſine qua Romanus Pontifex à Deo iuriſdictionem non acciperet: ſed cum aliquis Epiſcopus eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius;

22 Electio, & confirmatio, non eſt veluti conditio, ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex dat ei iuriſdictionem in ea prouincia, cui præficit. *Henriq. dicto capitulo quinto, §. 6.*

23 Hæc vero iuriſdictio non eſt neceſſaria coniuncta, vt naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali, vt videlicet in Epiſcopo titulari, qui nullius diœceſis eſt Ordinarius Paſtor, & in Epiſcopis, qui cum licentia Papæ renuntiarunt dignitati, aut ob crimen priuati ſunt Epiſcopatu; quia, vt ſupradicebamus, poteſt Romanus Pontifex Epiſcopalis iuriſdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud ſe radicatam habens, & à ſe tanquam è capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam, coarctare, vel illi nullam demandare.

24 Quamuis igitur Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio, vt Ordinaria, & ex officio conſiderata, ſaltem in generali, ſit inſtituta à Chriſto Domino, ad effectum, vt Petrus, & ſucceſſores Eccleſiam eius per Epiſcopos gubernarent vt conſtat ex verbis *Pauli ad Epheſ. 4. & 1. ad Corinth. cap. duodecimo*, dicentis poſuiſſe Chriſtum in Eccleſia Paſtores, ideſt, Epiſcopos, & poſt *Hieron.* & alios exponit *Soar. tom. 4. de Pœnitent. parte ſecunda, diſput. 25. ſectione prima à numero ſeptimo*, & ex loco *Actorum 20.* ibi; poſuit vos Spiritus Sanctus Epiſcopos regere Eccleſiam, quem locum in idem adducit *Concil. Trident. ſeſſ. 23. capit. 4. Cardin. Bellarmin. d. lib. 4. de Romano Pontifice capit. 25. Soar. d. loco.*

Vbi

25 Vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Eccleſia per Chriſtum Dominum inſtitutæ, inde merito ex omnium conſenſu reſoluens non poſſe totam etiam Eccleſiam hunc modum regiminis mutare, quod etiam poſt alios obſeruauerat *Cou. in reg. peccatum. p. 2. §. 9. num. 6.*

26 Tamen ſi Epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale, ſumatur in particulari, prout ſcilicet in hoc vel illo ſubiecto, reſpectu horum, vel illorum ſubditorum collocatur, non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant; ſed totum pendet à Summo Pontifice per quem idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipſius iuriſdictio immediatè conceditur, & deriuatur, vt poſt *D. Thom.* pluribus in locis, & alios plures Theologos reſoluunt *Cou. vbi proximè, Soar. dict. ſect. 1. numero decimo, cum ſequent. Cardinal. Bellarmin. dict. lib. 4. cap. 24. Valent. tom. 4. diſputat. 7. quæſt. 10. puncto 2. pag. 2. col. 1.*

27 Hæc quidem veriſſima reſolutio primo probatur in *cap. ita Domini 19. diſt. & in capit. quoties 24. quæſt. 1.* & ex alijs pluribus adductis per Doctores ſupra citatos. Secundo probatur ex eo quia ipſe Romanus Pontifex ſolus eſt, qui per ſe, vel per alios ſua auctoritate, & conſenſu, creat, & transfert Epiſcopus, vt conſtat ex vſu Eccleſiæ Romanæ, & ex *titul. de translat. Epiſcopi*: ipſe eſt, qui diœceſes diuidit, erigit, auget, minuit, ſublimat, aut deprimit, ſiue in totum, ſiue in parte coarctando, ſcilicet, territorium, vt vltra eundem Eccleſiæ vſum conſtat ex *D. Bernard. epiſt. 131. ad Mediolanenſes*, dum inquit, poteſt Romana Eccleſia nouos ordinare Epiſcopatus, vbi hactenus non fuerunt: poteſt eos, qui ſunt, deprimere, alios ſublimare, prout ratio ſibi dictauerit, ita ut de Epiſcopis Archiepiſcopos creare liceat, & è conuerſo, ſi neceſſe viſum fuerit, ſubſcribunt *Cardinal. Bellarmin. dict. capit. 24. collat. 2. prope fin. Soar. dict. num. 10. col. 2.*

28 Deinde poteſt ipſe Summus Pontifex extendere, vel limitare ipſam etiam iuriſdictionem Epiſcopali muneri iure diuino cohærentem intrinſecè, vt ordinariam, & quaſi ex natura rei, dum ſcilicet, eam poſtulat intrinſecè officium Paſtoris animarum, & gubernatoris in ſpiritualibus, ad quod Epiſcopus aſſumitur, reſpectu eorum, quorum fit Epiſcopus; prout ſatis conſtat ab experientia, tum in his, quæ pertinent ad forum externum, videlicet in diſpenſationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines ſuſcipiendos, & ſimilia; vel in abſolutionibus à cenſuris, aut in conceſſionibus indulgentiarum: tum etiam in his, quæ ſpectant ad forum internum, videlicet in reſeruatione caſuum conſcientiæ; quæ quidem omnia, cum non fiant niſi per extenſionem, vel limitationem Epiſcopalis iuriſdictionis, vt patet, & nihilominus fiant per Summum Pontificem, ſignum præbent manifeſtum eam ab eo immediatè in particulari pendere, & deriuari, & non à iure diuino; aliter enim ſi ab hoc immediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria diſpenſatione poſſet Summus Pontifex, iuxta vulgarem regulam *cap. ſunt quidem 25. quæſtione prima*, prout bene argumentantur *Cardinal. Bellarmin. & Soar.* vbi proxime, & conſtat ex his, quæ circa eandem regulam proſequuntur *Diuus Thomas prima 2. quæſt. 97. articul. quarto ad tertium. Silueſter verbo Papa, quæſtione decima ſexta. Almain. de poteſtate Eccleſiæ capit. 13. & Barboſa de poteſt. Epiſc.* alij plures, vt per *Cou. de ſponſalibus parte ſecunda, capitul. ſexto, §. 9. numero quarto, Azor. inſtitut. moral. parte ſecunda, libro ſexto, capitul. 12. quæſtion. 7. & libro quarto, capit. 18. quæſtione ſecunda, & libro quinto, capit. 3. à princip.*

29 Sed inſurget aliquis obijciendo quod Epiſcopi ſucceſſerunt in locum Apoſtolorum, iuxta *text. in d. capit. in nouo verſ. ipſis, & Tridentin. ſeſſ. 23. capit. 4. in med. Bellarmin. dict. libro quarto, capit. 25. Soar. in dict. ſect. 1. numero 12.* & ante eos docuerat *Auguſtin. in Pſalm. 44.* dum exponens illud, pro patribus tui nati ſunt tibi filij inquit, Patres miſſi ſunt Apoſtoli, pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi, conſtituti ſunt Epiſcopi, habetur in *capitul. quorum vices 68. diſtinct.* At iuriſdictio Apoſtolorum, vt infra oſtendetur, eſt immediatè à iure diuino poſitiuo, igitur ab eodem immediatè, & abſque vlla limitatione conceſſa debet cenſeri poteſtas Epiſcoporum, & per conſequens independens eſſe à Summo Pontifice, prout aliàs, iuriſdictio cæterorum, qui poſt eum legitime vocati fuerint ad Summum Pontificatum, independens ab eo Summo Pontifice, & immediatè à Chriſto accepta; probatur ex illa maximè ratione, quia ſuccedunt Petro, qui immediatè à Chriſto Domino eamdem iuriſdictionem habuit.

30 Confirmatur difficultas, quia, non poteſt Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quę Sancti Apoſtoli condiderunt, vt probant *text. in capitul. ſunt quidam 25. quæſtione prima*, ibi: vbi vero apertè Apoſtoli Domini, & eos ſecuti Sancti Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, ſed potius, quod prædicatum eſt vſque ad animam, & ſanguinem confirmare debet: & in *capitul. contra ſtatuta, & in capitul. onus quod ead. cauſa, & quæſt. & in capitul. ſuper eo de bigamis*, vbi ait *Lucius 3.* cum bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet, idem dicit *Innoc. III. in capitul. nuper, & in capitul. à nobis eod. titul.* at iuriſdictio Epiſcopis competens eſt illa, quam Apoſtoli à Chriſto Domino receperunt, & habuerunt, cum eis ſucceſſerint, ergo iure diuino, & independenter à Summo Pontifice illis eſſe tributam videbatur dicendum.

31 Pro reſponſione tamen ſupradictæ obiectionis fatendum eſt, cum probabiliori & receptiori ſententia omnes Apoſtolos immediatè habuiſſe à Chriſto Domino poteſtatem, quæ quidem licet ex ipſa Chriſti inſtitutione eſſet Petri, vt capitis, & Ordinarij eorum etiam Principis, & Paſtoris diſpoſitioni ſubordinata, ad hoc, vt concilium conuocaret, & alia obiret Præſidentis officia, vt poſt alios reſoluunt *Sot. in 4. diſtinct. 20. quæſtione prima, articul. ſecundo, columm. quinta, poſt med. Cou. in dict. reg. peccatum parte ſecunda, §. 9. numero quinto, verſic. quarto*, ſic intelligentes illud *Ioan. 21.* Paſce oues meas, prout etiam procedunt text. *in capit. in illis, in fine, 80. diſtinct. & in dict. capitul. ita Dominus, & in capitul. Sacroſancta verſicul. inter 22. diſtinct.* Tamen huiuſmodi poteſtas ſic ad Petrum ſubordinata Apoſtolis à Chriſto Domino conceſſa in nihil ſecundum ſe erat poteſtati eiuſdem Petri inæqualis, ſed potius abſque vlla limitatione æqualis in totum orbem, & ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, idque non ſolum quoad Ordinem, & dignitatem conſecrationis, vt ſupra dicebamus, & exiſtimarunt *gloſ. verbo pari in dict. c. in nouo, & gloſ. verb. Petrus in c. loquitur 24. quæſt. 1. & gloſ. vlt. in d. ca. in illis*: Sed etiam quoad iuriſdictionem, & poteſtatem adminiſtrandi, cum eius

etiam functiones ſint de eſſentia muneris Apoſtolici, & propterea non ſit dubium eaſdem contineri in ea ſumma poteſtate cum qua Chriſtus miſſus eſt à Patre, ac eam omnem, quoad erat poſſibile communicaſſe, & conceſſiſſe omnibus Apoſtolis vt conſtat *Ioan. 20.* Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos, prout ex his & alijs fundamentis reſoluunt plures, *vt per Sot. d. art. 2. maximè col. 4. in fine, cum ſeqq. Cou. dict. verſ. 4. Bellarmin. dict. lib. 4. capit. 22. in fine, & cap. 23.* & conſtat etiam ex iuribus ſic abſolutè, & abſque vlla vtriuſque poteſtatis diſtinctione loquentibus, & proinde ſic indiſtinctè intelligendis *in dict. cap. in nouo* ibi, pari conſortio, & in *dict. cap. loquitur,* ibi parem poteſtatem, & ibi, pari conſortio.

32 Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iuriſdictionis poteſtatem parem Petro, & abſque vlla limitatione in Apoſtolis fatemur, ſed non inde ſequitur, idem fore dicendum in alijs Epiſcopis, quamuis dicantur Apoſtolis ſuccedere. Nam imprimis hæc ſucceſſio non eſt propria eo modo quo vnus v. g. Rex ſuccedit in omnibus ad anteceſſorem pertinentibus, neque enim eis ſucceſſerunt in dignitate Apoſtolatus, nec in facultate vtendi iuriſdictione ſua, prædicandi, & fundandi Eccleſias in toto orbe, quam ipſi Apoſtoli immediatè habebant à Chriſto Domino, vt habetur *Marc. vltim. & Matth. vltim.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in poteſtate ſcribendi libros canonicos. Deinde ſi Apoſtolis propriè ſuccederent, planè hæc ſucceſſio in omnibus Epiſcopis reperiretur, conſequens autem hoc non eſt verum, vt patet de *Tito*, & *Timotheo*, & alijs, qui vtpote iam creati Epiſcopi, quo tempore adhuc viuebant Apoſtoli, non poſſunt dici illis ſucceſſiſſe, quia ſcilicet propriè non ſuccedìtur niſi præcedenti, & non exiſtenti.

33 Licet tamen ſupponeremus hanc ſucceſſionem propriè dari ex parte Epiſcoporum, tamen quod attinet ad iuriſdictionem, de qua ſermo noſter eſt non aderat ex parte decedentium Apoſtolorum aliquid in quo ab Epiſcopis ſuccedi poſſet. Apoſtolorum enim dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, vtpotè eis propter neceſſitatem illius temporis & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio à Chriſto Domino commiſſa, non vt perpetuò in Eccleſia, qua talis, duraret; ſed vt cum Apoſtolorum perſonis extingueretur, prout ſolent priuilegia perſonalia iuxta vulgares regulas extingui, niſi quatenus per auctoritatem, & conceſſionem Summi Pontificis in vim humanæ iuriſdictionis poſtmodum concederetur, prout ab eo dependenter conceditur, quibus rationibus prædictam obiectionem de ſucceſſione Epiſcoporum ſoluunt eleganter *Sot. dict. col. 5. in fine. Soar. dict. num. 12. Card. Bellarm. dict. cap. 25. &* ante eos cenſuerant plures, vt per *Cou.* eoſdem ſequutus *dict. §. 9. numero ſexto.*

34 Ex quibus clarius colliges iura ſupra allegata ad probandam Epiſcoporum ſucceſſionem cum *Soar.* & *Bellarm.* vbi proximè, intelligenda, & referenda eſſe ad aliam ſucceſſionem, quę ſcilicet fit reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis, vel ad aliam, quæ fit ſolum impropriè, videlicet per quandam ſimilitudinem & proportionem, quia nimirum Epiſcopi poſt Summum Pontificem ſunt Ordinarij Principes Eccleſiæ, ſicut Apoſtoli ex priuilegio fuerunt ſub Chriſto, & poſtmodum ſub Petro: prout etiam ob ſimilem proportionem dicuntur Presbyteri ſuccedere ſeptuaginta duobus diſcipulis ex *Anacleto epiſtol. 2.* & ex *Beda in capit. vigeſimo Lucæ*, cum tamen conſtet Presbyteros non potuiſſe propriè ſuccedere illis diſcipulis reſpectu Presbyteratus, ſiquidem hi non fuerunt Presbyteri, nec vllum Ordinem aut iuriſdictionem à Chriſto ſuſceperunt, immo poſtea eorum aliqui videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apoſtolis Diaconi ordinati fuerunt *Act. 6.*

35 Neque obſtat comparatio ſupra adducta de ſucceſſione per quam Summi Pontifices Petro ſuccedunt, ex cuius fundamento, & ratione probatur eos certam, & illimitabilem iuriſdictionem accipere immediatè à iure diuino, prout Petrus eandem acceperat ab eodem: quia reſpondetur ex mente *Sot. dict. col. quinta ante finem*, & ex verbis, *Cardinalis Bellarmini dicto capite vigeſimo quinto, col. 2. poſt principium*, magnum eſſe diſcrimen inter ſucceſſionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apoſtolis: propter quod de illa ad hanc argui non poteſt: cum enim Paſtoralis Petri dignitas fuerit ei non ſolum tanquam Apoſtolo, ſed tanquam Chriſti Vicario tradita, & inſtituta ab eodem Chriſto Domino tanquam ordinaria, & perpetuo manſura in Eccleſia iuxta illud, ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues Regni Cælorum, iuncta explicatione *Sot. dict. col. quinta ante finem*, & aliorum quos refert *Cou. dict. numero ſexto*, conſequitur quod dum Romanus Pontifex ſuccedit Petro, ſuccedit eidem, vt Chriſti Vicario, & Paſtori Ordinario totius Eccleſiæ, & per conſequens quod ab illo immediatè habet iuriſdictionem, à quo eam habuit Petrus: contra vero in Epiſcopis reſpectu Apoſtolorum dicendum eſt iuxta ſupradicta, quia nec ex parte Epiſcoporum datur propria, ſed tantum ſimilitudinaria ſucceſſio, nec ex parte Apoſtolorum ſuperfuit aliqua iuriſdictio Ordinaria, in qua poſſent Epiſcopi ſuccedere, cum tota fuerit delegata, & à Chriſto Apoſtolis data ex perſonali priuilegio in Eccleſia perpetuo non duraturo, iuxta ſupra reſolutæ *Azor. dicta parte ſecunda, libro tertio, capit. 30. quæſt. 13. verſ. dices*: ex quibus patet reſponſio ad confirmationem prædictæ obiectionis ſupra relatam.

Conſtat igitur ex hucuſque dictis Epiſcopos habere ſuam iuriſdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindeque eorum poteſtatem iudiciariam extendi vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum, ad cibum, & victum pertinentem curam habere.*

2 *Epiſcopus græcè dictus eſt qui Latinè dicitur ſpeculator, vel ſuperintendens, eo quod illius præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Epiſcopi ad differentiam ſimplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantum, aliquando vero Summi Pontifices nominantur Epiſcopi, cum ipſi eccleſiaſticos Ordines diſtribuant, diſponant, & præordinatores ſint in cunctis.*

5 *Præſules dicuntur Epiſcopi quia in Concilio præſident.*

6 *Antiſtites appellantur Epiſcopi, quia ante alios ſtantes præeminent populo.*

7 *Sanctiſſimi vocantur Epiſcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Chriſti nonnunquam appellantur Epiſcopi.*

9 *Paſtores*

Digitized by Google

9 *Paſtores Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine oues appellantur.*

10 *Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex quaſi ſibi æquales, Cardinales verò & Reges filios.*

11 *Epiſcopatu ipſo nulla maior dignitas eſt in Eccleſia, & ideo Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis* Romæ *vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſe ipſum appellet.*

12 *Illuſtres, & perſonæ egregiæ appellantur Epiſcopi.*

13 *Præco Epiſcopus dicitur, vt annunciet populo ſcelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Epiſcopus, vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac præceptis.*

15 *Lucerna ſuper candelabrum poſita ideo apellatur Epiſcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radijs.*

16 *Angeli dicuntur Epiſcopi quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Epiſcopus, vt rectum iter ſubditis oſtendat.*

18 *Medici appellantur Epiſcopi, vt ſciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Epiſcopum quem eſſe oporteat à Chriſto Domino oſtenditur in Euangelio.*

20 *Item ab Apoſtolo multis in locis.*

21 *Epiſcopum cuſtodem, mediatorem Dei, & hominum eſſe dicit Beatus Clemens Petri Succeſſor.*

22 *Epiſcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dyoniſius Areopagita.*

24 *Epiſcopum eſſe dicit Ignatius, qui omni principatui, & poteſtati supereminet, et quod homini licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens.*

25 *Epiſcopus quot nominibus ſignificetur Nazianzenus, & ſacer Baſilius oſtendunt.*

26 *Epiſcopi dignitas, poteſtas, & iuriſdictio ex inſtitutione Diuina presbyteratum ſupereminet.*

27 *Declaratur tex. in c. olim. 95. diſt.*

DE EPISCOPI NOMINIS ethymologia, & ſignificatione.

CAP. II.

EPiſcopi nomen Græcum eſt, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & ideo *Arcadius Iureconſultus* recenſens munera perſonalia *in l. munerũ 2. §. Irenarchæ ff. de munerib. & honoribus*, ſic ait. Epiſcopi, qui præſunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatum populis ad quotidianum victum vſui ſunt, perſonalibus muneribus funguntur. *Et Cicero* ſcribit *lib. 7. ad Atticum epiſt. 10.* Vult me Pompeius eſſe, quem tota hæc campana, & maritima ora habeat *ἐπίσκοπον* ad quem delectus, & ſumma negotij referatur.

2 Hodie vero vocabulum iſtud factum eſt quodammodo proprium Chriſtianæ religionis, veteri pene ſenſu obſeruato, translatum à profano ciuili Magiſtratu ad ſacros Eccleſiæ Præſules, & Antiſtites, eo quod illorum præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere; & ideo Epiſcopus græcè dictus eſt, qui latinè dicitur Speculator, *c. cleros §. Epiſcopus 21. diſtinct.* vel ſuperintendens, *capitul. qui Epiſcopum 8. quæſ. 1.* ita hanc Epiſcopi ethymologiam referunt *Hieron. Gig. in tract. de reſidentia Epiſcoporum cap. 1. à numero 1. Anaſtaſ. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 8. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 11. à num. 1. Alphonſ. Aluarez. Guerrer. in ſpeculo iuris Pontificij lib. 1. cap. 4. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 27. q. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 42. nu. 18.* vnde *D. Ambroſ. de dignitate Sacerdotali capit. 6.* Epiſcopum dici putat quaſi ſuperinſpectorem, ideoque & in ſolio eum in Eccleſia editiori reſidere, vt ſicut ipſe cunctos reſpicit, ita & cunctorum oculi ipſum reſpiciant. Speculator item dictus teſte *Auguſtin. lib. 1. de Ciuitate Dei cap. 9.* quaſi populorum, quibus præpoſitus eſt, obſeruator, cuſtos, & præfectus, qui ſpeculetur, & proſpiciat populorum ſubditorum mores, & vitam.

3 Summi Sacerdotes vocantur Epiſcopi *in cap. 1. §. per frontis, de Sacra Vnctione, & in cap. vlt. 3. quæſt. 1. & in cap. videntes. 12. q. 1.* & alijs relatis per *Azor. d. cap. 27. quæſt. 1. verſ. quæres Ioſeph. Ludou. Peruſin. deciſ. 74. num. 11.* Ad differentiam ſimplicium Sacerdotum, quia licet ſex ſint, quę communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, prædicare, conficere, ſoluere, ac ligare; tamen ad Epiſcopum nouem ſpecialiter ſpectant, ſcilicet, clericos ordinare, virgines benedicere, Pontifices conſecrare, manus imponere, baſilicas dedicare, degradandos deponere, ſynodos celebrare, Chriſma conficere, veſtes, & vaſa ſacrare, in fronte chriſmare & benedictionem ſolemnem ante pacem dare *cap. perlectis verſ. Ad Epiſcopum 25. diſtinct. cap. quamuis 68. diſt.* Summi etiam dicuntur Epiſcopi, quia vltra eos nullus eſt Ordo *ca. de his, c. manus de conſec. diſt. 5.* Nam Epiſcopatus eſt maior ordo, quam ſit in Eccleſia Dei *gloſ. verbo Epiſcopus in proœm. lib. 6. gloſ. verbo Epiſcopis in cap. quia periculoſum de ſentent. excom. eod. lib. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 25.*

4 Pontifices etiam appellantur *in cap. Pontifices 7. qu. 1. Et in cap. Meſſana de elect. & in d. c. quia periculoſum*, ibi, Pontificalis officij, *de ſent. excom. in 6. & Iſia. in d. cap. cleros verſ. Pontifex.* vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt maximos Sacerdotes, ipſi namque efficiunt Sacerdotes, atque Leuitas: ipſi officia, & eccleſiaſticos Ordines diſtribuunt, & diſponunt, & præordinatores ſunt in cunctis, ipſi quod vnuſquiſque facere debet, oſtendunt. *Durand. d. cap. 11. nu. 3. & Azor. vbi proxime.*

5 Præſules dicuntur quoniam in Concilio præſident *ca. quod translationem, de tempor. ordinat. Durand. d. capitulo 11. numero 4.*

6 Antiſtites etiam nominantur, quia ante alios ſtantes præeminent populo, vel ab *ἀντὶ*, quod eſt contra quoniam hæreticis contradicunt, vt Paſtores lupis. *Durand. d. cap. 11. nu. 5.*

7 Sanctiſſimi vocantur *in auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat. 9. & in clem. 1. §. nec ſuper, de pœnis.* Nam qui alio Sanctos efficere debet, neceſſe eſt, vt ſit Sanctiſſimus, & maxima Sanctitate præfulgere debet is, qui velut ſol quidam Sanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam Sanctitatis ſuæ radios emittere tenetur: hinc rectè *Eccleſ. 24.* dicitur: Ab immundo quis mundabitur; cui ſimile eſt illud *Greg. mon. lib. 7.* Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non conſiderat, ita mundus debet eſſe, qui vult aliena corrigere.

8 Legati Chriſti nonnunquam appellantur prout *in c. accuſatio quoque in fine, 2. q. 7. & in d. clem. 1. Specul. in tit. de legatis §. 1. Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij lib. 1. cap. 28. paulò poſt princip.*

9 Paſtores Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi

ſubditi

ſubditi eorum ſimilitudine oues appellantur ab ipſo Chriſto Domino *Ioan.* 11. *&* 21. & ibi omnes ſacri interpretes, neque vero ſecundum illam abuſiuam ſignificationem, qua Dominus gregis paſtor dicitur, vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt; Paſtores ſumus, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanaque fruebantur; ſed potius officio, & cura, quam bonus Paſtor per ſe ipſum, non vt mercenarius debet exhibere, vigiliaſque perferre, vt Epiſcopi nomen ſonat, idest Speculator, vt ſupra diximus, & vt paſcere ſonat, ideſt, per prata ſcripturæ gregem deducere, eiuſque fontibus potare, atque oleo ſcabiem inungere, docendo verbo, bonorumque operum exemplo, verbi Domini prædicatione, ac Sacramentorum adminiſtratione, vt Paſtoris officij eſſe propriũ docet, & monet, ac ſępius inculcat *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 1. & ſeſſ. 23. de reformation. cap. 1.* proſequuntur *Sot. de iuſtit. lib. 10. quæſt. 3. art. 1. ad med. Fuſcb. de Viſitat. lib. 1. cap. 4. à nu. 23. & lib. 2. cap. 33. n. 20.* faciunt multa, quæ de paſcendi verbo in prędicta Chriſti Domini auctoritate explicat *Cardin. Bellarm. tom. 1. de Romani Pont. lib. 3. cap. 15.* In cuius officij Paſtoralis ſignum baculum paſtorale dari Epiſcopis notiſſimum eſt, & explicat *tex. in capit. vnico in fine, de ſacra Vnct. Durand. in rationali diuin. lib. 3. ca. 15. Guido Panzirola in theſauro variarum lect. lib. 1. cap. 19.* melius *Durantus de ritibus Eccleſiæ lib. 2. ca. 9. à num. 36.* apud quos videbis rationem, & veritatem illius hiſtorię, cuius meminit *tex. in d. cap. vni.* quare ſcilicet Romanus Pontifex baculo non vtatur, cum tamen primus ſit, & ſupremus Paſtor vniuerſalis Eccleſiæ, vt erudite comprobat *Bonifac. VIII. in Extrauagan. vnam ſanctam, de maiorit. & obed. inter communes.*

10 Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi ſibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios *cap. quam grauis 6. de crimine falſi, Felin. in proœm. Decretal. num. 1. Deci. in cap. cum venerabilis n. 2. de except. Coſm. in pragmat. tit. nu. Cardinalium, gloſ. Cardinales.*

11 Nam cum nulla maior dignitas ſit in Eccleſia ipſo Epiſcopatu *cap. 1. de priuileg. c. pen. de præbend.* Summus ipſe Pontifex hoc nomine non dedignatur, aliquando enim vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſe ipſum appellat *cap. ſi Epiſcopus 2. q. 9. cap. transmarinos cap. Aphros 98. diſt. Gambarupt. de caſibus reſeruatis cap. 1. nu. 7. & 8.*

12 Illuſtres dicuntur *Bart. in l. omnes populi q. 4. ff. de iuſtit. & iure,* quamuis *Bald. in l. ad ſimilitudinem C. de Epiſcop. & cler.* velit Epiſcopum eſſe ſimilem illuſtri perſonæ, non tamen eſſe illuſtrem. Vocantur etiam perſonæ egregiæ, ad quos ſi teſtes eſſe velint, mitti debet inſtrumentum, vt in domibus ſuis teſtimonium reddant, ſi velint, *gloſ. in l. ad egregias ff. de iureiuran. Azor. d. cap. 17. q. 1. propè finem.*

13 Præco etiam Epiſcopus dicitur, vt annunciet populo ſcelera eorum prout *Iſai.* dixit *cap.* 58.

14 Relatus *in cap. ſi rector 43. diſt.* Sal terræ *Matth.* 5. vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac pręceptis.

Lucerna ſuper candelabrum poſita, *Matth. eodem capitulo* 5.

15 Vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radijs. Angeli dicuntur *Lucæ* 9.

16 Quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.

17 Habet officium ducis, vt rectum iter ſubditis oſtendat, nec (quod verendum eſt) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant *cap. poſt tranſlationem verſ. item ſi quis, de renunt. cap. cum ſit de ætate, & qualit.*

18 Medici, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus *cap. diſciplina diſtin.* 45. Militis armati, Cuſtodis, Leonis, Angeli, & aliorum quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Epiſcopos; vt ſua inſuperabili poteſtate dæmonum impetus infringat; & in ſumma quot ſunt neceſſitates hominum, tot fere nomina attributa ſunt Epiſcopis, ex earum ſimilitudine, vt norint ſe totidem officia obtinere, quę ne ſingula proſequamur, cum ſe in omnes fere cauſas, actiones, tempora, perſonas, ac diœceſis ſuæ neceſſitates effundant; infra commodioribus locis tractabimus.

19 Epiſcopum igitur Summus ipſe Pontifex Chriſtus Dominus *Ioan.* 10. eum eſſe dicit, qui ſit ille bonus Paſtor ouium, qui intret per oſtiũ, quod oſtium Chriſtus eſt, & non aliunde, Cui oſtiarius ſpiritus Sãctus aperiat: qui cognoſcat oues ſuas, & cognoſcant eum oues eius, nominatim vocet eas, & vocem eius audiant, dux earum ſit, vadat ante eas, & oues eum ſequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoſcunt: qui non modo mercedem fluxam, & caducam non reſpiciat, non modo laboribus non defatigetur, nõ modo opibus, & facultatibus ſuis non parcat, honoremque ſuum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deſerat; non modo infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; ſed vitam etiam ipſam, atque animam (ſi ita opus ſit) libenter, & promptè pro ouibus ſuis ponat, atque profundat *Math.* 5. Qui ſit ſal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conſeruando omni Chriſtiano populo comparatum *Ioan.* 8. Qui ſit lux mundi. Lucerna ſuper candelabrum poſita, quæ omnia immunda purget, ſterilia fœcundet, errantia illuſtret, mœſta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat: Qui ſit illa ciuitas inexpugnabilis in monte poſita, vndequaque illuſtris, & quæ obſcurari nullo modo poſſit, *Math.* 5. Oculus vniuerſi, quo ſano, & ſimplici totum corpus ſit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum ſit tenebroſum. *Math.* 6. Qui claues Regni cęleſtis habeat, vt cui aperiat apertum ſit, cui claudat perpetuò ſit obſeratum; qui poteſtate ligandi, & ſoluendi ſit præditus, vt quodcunque ligauerit ſuper terram, ſit ligatum in cælis, & quodcunque ſoluerit in terris, ſit ſolutum & in cęlis, quorum detinuerit peccata detenta ſint; quorum dimiſerit, dimiſſa ſint; *Ioan.* 20. quem qui audit Chriſtum audit, quem qui ſpernit, Chriſtum, & qui miſit eum Deum Patrem ſpernit, & conculcat, *Lucæ* 10. Qui fidelis ſit ſeruus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Math.* 24. Qui ſit operarius meſſis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maneat *Ioan.* 15. Qui de mundo non ſit, ſicut & Chriſtus de mundo non eſt. *D. Ioan.* 17.

20 Hunc eumdem Paulus hominem dicit eſſe ex hominibus aſſumptum, pro hominibus conſtitutum in his, quę ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, qui condolere poſſit ijs, qui ignorant, & errant, vt qui, & ipſe circundatus eſt infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro ſemetipſo pro peccatis: qui non ſumat ſibi eum honorem, ſed vocetur tanquam Aron. 1. *Paralipom.* 23. Nam & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret, ſed qui loquutus eſt ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te, *Pſalm.* 2. Tu es Sacerdos

cerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. *Pſalm.* 109. Qui ſit miniſter, & adiutor Dei, ac diſpenſator miniſteriorum eius *Apoſt. 1. ad Corinth. 4.* Sapientibus, & inſipientibus debitor, *idem ad Roman. 1.* cui datum eſt miniſterium reconciliationis, & poſuit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Chriſto, tanquam Deo exhortante per os eius *2. Corinth. 5.*

21 Illum etiam *Clemens* Petri Succeſſor *conſt. Apoſt. lib. 2. cap. 30.* omnis ſacræ ſcientiæ cuſtodem eſſe dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, miniſterio, doctorem pietatis, ſecundum Deum parentem noſtrum, qui per aquam, & Spiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dynaſtam θεὸν ἐπίγειον, hoc eſt, terreſtrem Deum, poſt Deum, cui, a nobis primus debeatur honos, de eo enim, & illis ſimilibus ſcriptum eſſe docet *Pſal. 18.* Ego dixi, Dij eſtis, & filij Altiſſimi omnes vos. Et illud *Exod. 20.* Dijs non maledices. Qui primum in omnibus locum teneat, diuini tenoris, quantum homini fas eſt, particeps, vniuerſi Cleri caput, totius autem populi, in his quæ ſunt ad Deum, Princeps.

22 Item *Dyoniſius Areopagita de cæleſti hierarchia c. 1.* Epiſcopum dicit eſſe virum diuinum, diuino numine afflatum, qui omni ſacra diſciplina ſit præditus, perficiens ea, quę proficiuntur, omnemq. Sacerdotalem doctrinã complexus; tradens item ſacra pro cuiuſque eorum dignitate, qui ſcienter, & integrè præditi ſunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit hierarchia, pure abſoluitur, & cognoſcitur.

Diuus vero *Ignatius Ioannis Diſcipulus in epiſtol. ad Smirnenſes* definiens Epiſcopum eſſe dicit, qui omni principatui, & poteſtati ſupereminet, & quoad homini licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum, imaginem Dei referens; Dei quidem propter principatum, Chriſti vero propter Sacerdotium. Nec enim Rege quiſquam præſtantior, aut quiſquam ſimilis ei in rebus creatis, nec Epiſcopo quicquam maius in Eccleſia, qui Deo conſecratus eſt pro totius mundi ſalute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, ſine quo nihil faciendum cenſet earum rerum, quæ ad Eccleſiam ſpectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque ſacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vnitatem faciendam, vt coniugium ſit ſecundum Deum, non ſecundum carnem. Qui vbi comparet, ibi omnis ſit Chriſtiani populi multitudo; quemadmodum vbi Chriſtus ibi omnis aſtat exercitus cæleſtis, veluti Imperatori poteſtatis diuinæ, omniſque intellectualis naturæ gubernatori diſpenſatorique quem vereri oportet vt Chriſtum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apoſtoli. Cui qui non obtemperet, ille ſine Deo eſt, pietatis expers, Chriſtum ſpernens, eiuſque ordinationi reſiſtens, ſine quo nulla eſt Eccleſia, nulla Sanctorum congregatio, abſque cuius auctoritate, qui agit, foris eſt, inquinatam habet conſcientiam, infideli deterior: qui enim Chriſti ſunt, Epiſcopi ſunt: qui vero ab illo declinant, & cum impijs communionem amplectuntur hi cum illis excidentur, nec enim Chriſti agricultura ſunt, ſed diaboli ſemen. Sacerdotium enim eſt, omnium bonorum, quæ in homine ſunt, ſupremus apex; qui aduerſus illud facit, non hominem ignominia afficit, ſed Deum, & Chriſtum IESVM, primogenitum, qui natura ſolus eſt primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconis, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopis, Epiſcopus Chriſto, vt ipſe Patri, ſubijcitur.

25 Pulcherrimè *Nazian. in Apologetico primo, & in oratione de laudibus Athanaſii: in funere item parentis, & in exhortatione ad Epiſcopos*, atque ſacer *Baſilius in epiſtol. 61.* eundem Epiſcopum depingentes illum appellare ſolent Angelum Dei, candelabrum in Eccleſia Chriſti, Sacerdotem incruenta ſacrificia offerentem, illuſtrem animarum cuſtodem, magni Dei figmentum in manibus ſuis portantem, Deum hominibus conciliãtem, immortalis vitæ Doctorem: magnam vocem, & tubam, ſermonum Regalium viuificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, ſcopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & perſecutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat: terrorem hæreticorum; cuſtodem patriarum legum, omnis nouitatis hoſtem, ſecurim petram ſcindentem, linguam flumini irriganti ſimilem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, ſacri conſilij apicem, ſermonum myſticorum interpretem, ignem malæ & vitioſę materiæ purgantem, ventilabrum, quo à grauibus dogmatibus leuia diſcernuntur, gladium vitijs radices exſcindẽtem, percutientibus Adamantem, diſſidentibus omnia iungentem Magnetem, veteris vitæ, & doctrinæ exemplum ad quem item omnes neceſſitatum ſuarum nominibus confugientes eum coniuges moderatorem, monachi legiſlatorem, ſimplices itineris ducem, ſpeculationi dediti Theologum, hilares frenũ, calamitoſi conſolatorem, canicies baculum, iuuentus magiſtrum, pauperes ſuppeditatorem, diuites diſpenſatorem, viduæ patronum, pupilli patrem, peregrini hoſpitem, fratres fratrum amatorem, ægrotantes medicum, ſani valetudinis cuſtodem appellãt. Nam vt ipſe Saluator ait *Matth. 5.* Epiſcopus eſt velut ciuitas quædam ſupra montem poſita, ad quam omnes in anguſtijs tum corporis, tùm animę conſtituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes ſitientes, bibere, & vt communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde ægri omnes morborum ſuorum remedia expetere debeant, à quo cęci lumen, paruuli doctrinam, dubij conſilium, inopes ſubſidium, viduæ protectionem, & varijs tentationibus ac ſcrupulis, & tribulationibus preſſi medicinam pariter, & auxilium quærere debent.

26 Ex quibus colliges quam magna ſit Epiſcoporũ dignitas, poteſtas, & iuriſdictio, quos Presbyteris Superiores eſſe ex inſtitutione diuina diffiniuit *Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 4. & can. 6. & 7.* & contra antiquos, & noſtræ ætatis hæreticos late comprobat *Cardin. Bellarmin. controuerſ. Cathol. tom. 1. lib. de Clericis capit. 14.* & ante eum *Petr. Sot. de Sacram. Ordinis diſtin. 1. lect. 2. Caſtro aduerſus hæreſes verbo Epiſcopus*, & alijs de quibus *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 7. §. 2. lit. M. Soar. tom. 4. de Pœnit. diſput. 25. ſect. 1. à numero 4.* Non obſtat *tex. in c. olim. 95. diſt.* vbi *D. Hieronymus* in hæc verba; olim idem erat Presbyter, qui & Epiſcopus; quia reſpondetur ſecundum *D. Thom.* tantummodo Diuum Hieronymum dicere nomina Epiſcoporum, & Presbyterorum ab Apoſtolorum tempore incœpiſſe, non vero rem ſeu dignitatem ipſam Epiſcopalem: vel quod primo tempore omnes Presbyteri ſimul eſſent Epiſcopi, & poſtea ad ſchiſma vitandum aliqui in Presbyteratum ſolum, alij in Epiſcopos cœperint ordinari, ſequitur *Turrecremata de poteſtate Eccleſiæ libro primo capite ſeptuageſimo*

ſimo octauo. Vel reſpondetur quod magis placet *Bellarmino vbi proxime. obiection. 6.* nunquam D. Hieronymum negaſſe Epiſcopos Presbyteris quoad Ordinis poteſtatem eſſe ſuperiores, vt *Ærius* negabat, & alij negant hæretici, ſed ſolum egiſſe de poteſtate iuriſdictionis, & regiminis, vt deducitur ex verbis *dict. capit. olim.* ibi, vnus de Presbyteris ſupponeretur omnibus, & quia conſtat *ex capit. legimus 93. diſtin.* intentum *Hieronymi* eſſe refellere audaciam Diaconorum, qui ſe Presbyteris ſuperiores eſſe contendebant, & inter alia illud adducit argumentum, quod in Eccleſia primitiua nomen Epiſcoporum, & Presbyterorum non erat diſtinctum, & ad presbyteros, & Epiſcopos pertinebat Eccleſiarum regimen ſecūdum diuerſas functiones de quibus cap. ſeq. Diaconorum vero munus ſolum erat menſis miniſtrare, non profanis quidem, & conuiuijs, vt impie Lutherus, & inconſiderate *Caetan.* tradunt: ſed altari aſſiſtendo Sacerdoti celebranti, & Sacram Euchariſtiam fidelibus diſtribuendo, vt melius contra eos comprobat *Pygi. lib. 2. capit. 4. verſ. neque eſt Bellarmin. vbi proximè capit. 13.* Quod vero realiter diſtinctus eſſet ex Chriſti inſtitutione vterque gradus nunquam negauit *D. Hieronymus*, quod ſi in aliquo minus tribuit iuriſdictioni Epiſcoporum, quam poſtea declarauit Eccleſia in re illis temporibus non admodum perſpicua, non ideo dicendum eſt cum Aerco, vel hæreticis ſenſiſſe, vt contra *Mich. de Medina* bene aduertit *Bellarmin. vbi proximè, & ante latè Pygi. d. libro 2. capit. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Apoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt.*

2 *Epiſcopis, quos crearunt Apoſtoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Succeſſorem Petri.*

3 *Papa ſecundum varia tempora, ac varias temporum occurrentes circumſtantias diuerſis perſonis ius eligendi Epiſcopos conceſſit, vel permiſit.*

4 *Epiſcoporum electiones primis Eccleſiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant.*

5 *Electiones Epiſcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quam illi Epiſcopum nominarent, & eligerent; aliquando vero, vt Clerus eligeret, populusve conſentiret.*

6 *Principes ſæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Epiſcoporum faciebant; aliquando vero ipſa Romana Eccleſia poteſtatem eis eligendi & nominandi Epiſcopos concedebat.*

7 *Hiſpaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Epiſcopos.*

8 *Principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi Principis accedat conſenſus.*

9 *Eligendi Epiſcopos poteſtas Laicis conceſſa vel permiſſa, quoad populos, & ſæculares Principes abrogata noſcitur, optimis rationibus.*

10 *Eligendi Epiſcopos abrogata Laicis poteſtate illa penes omnes Clericos, & Religioſos remanſit, & in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati.*

11 *Eligendi demum Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*

12 *Papæ electio licet olim fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhibere oportere Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum, poſtea tota ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit.*

13 *Papam ſoli Cardinales eligunt, non Concilium generale, ſi tempore, quo fuerit congregatum Apoſtolica Sedes vacauerit.*

14 *Gratiani Canones in decreto inſerti nullam habent iuris auctoritatem.*

15 *Auctor capit. 1. de electione, non conſtat quis fuerit.*

16 *Eligendi Epiſcopum poteſtas non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolum earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt.*

17 *Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo ſunt.*

18 *Dignitates, quæ de communi menſa præbendam non habent licet habeant ſtallum in choro, vocem non habent, nec in Capitulo, nec in Epiſcopi electione.*

19 *Epiſcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate exiſtant, vocandi non ſunt.*

20 *Pupillus ad emphyteuſim quare poſſit nominare oſtenditur.*

21 *Furioſi eligere non poſſunt.*

22 *Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt cum declarationibus ibi poſitis.*

23 *Canonici ſupernumerarij item ſuſpenſi, vel excommunicati an poſſint eligere? remiſſiue.*

24 *Canonici Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coeligendum an poſſint admittere ſub diſtinctione reſoluitur.*

25 *Conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poteſt, vt Clerici aliorum Eccleſiarum, vel aliàs extranei, cum ipſis ad coeligendum admittantur.*

26 *Laici ius eligendi Epiſcopum conſuetudine acquirere non poſſunt.*

27 *Conſuetudo eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V.*

28 *Electionis canonicæ conſuetudo ſolum in Germania ſeruatur.*

29 *Reges Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nominandi, & præſentandi Epiſcopos in Eccleſiis Cathedralibus quod ius habeant, oſtenditur.*

30 *Hiſpaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Eccleſias Cathedrales non acceperunt.*

31 *Eligendi ſeu nominandi ius ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus & alijs Principibus in generalibus derogationibus non continetur.*

32 *Iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans non comprehenditur in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt.*

33 *Luſitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Epiſcopos iuſpatronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, aut ab hoſtium poteſtate liberatas erexerunt vel proprijs redditibus auxerunt.*

34 *Declaratur tex. in capit. nobis 25. de Iurepatronatus.*

35 *Electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere falsè contendunt huius tempeſtatis hæretici.*

36 *Reſpondetur ad fundamenta hæreticorum, & numero 37. & 38.*

39 *Epiſcopi ſibi eligere vel nominare ſucceſſores non poſſunt, niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum, & nu. 40.*

41 *Succeſſores Diuus Auguſtinus, ac Beatus Valerius ſibi elegerunt ex conceſſione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt, vel melius ſecundum alios ſibi ſucceſſores ſolum non elegerunt, ſed potius perſonas à ſe propoſitas Clerus, & po-*

& populus per acclamationem conſentiens elegit.
42 *Poteſtas aſſumendi epiſcopos ad ſolum Pontificem lege diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus conceſſerit.*
43 *Clemens an Diui Petri ſucceſſor extitiſſet, oſtenditur.*

DE EPISCOPORVM Electione.

CAP. III.

APoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt, nam ſinguli eorum idoneos præfecerunt Eccleſiarum Paſtores, qui *in c. quorum vices* 68. *diſt.* dicuntur Apoſtolorum locum tenere.

2 Deinde vero primis illis Epiſcopis, quos creauerunt Apoſtoli vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Succeſſorē Petri, cui data eſt à Chriſto Domino ſumma poteſtas in totam Eccleſiam, prout dicitur *in cap. omnes* 21. *diſt.* ſemper enim, & omni tempore prouiſio omnium beneficiorum, & Eccleſiarum, etiamſi Cathedrales, Metropolitanæ, aut Primates ſint, ad Summum Pontificem pertinuerunt, & vſque in hanc diem pertinent: tum ex pleniſſima illa poteſtate à Chriſto Domino data Petro, & Succeſſoribus, vt in eodem propoſito expendit *Pontifex in cap.* 1. 22. *diſt.* tum quia, licet fateri oporteat Epiſcopalem dignitatem lege Diuina fuiſſe inſtitutam diſtinctam à preſbyteris inferioribus, vt definit *Concil. Tridentin. ſeſſio.* 23. *cap.* 4. *& can.* 6. *&* 7. & dixi ſupra *cap.* 1. *&* 2. diuiſio tamen plebium, & diœceſium, ac erectio, & diſtinctio beneficiorum ab Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus, atque ita ab Eccleſia, & iure eccleſiaſtico facta noſcitur, vt probant *tex. in d. cap.* 1. 22. *diſt. & in cap.* 1. *cum ſeqq.* 80. *diſt.* & oſtendam infra *cap.* 7.

3 Poſtea vero ſecundum varia tempora diuerſi modi in electionibus Epiſcoporum ab ipſo Summo Pontifice fuerunt præſcripti, & iuxta varias pro temporum occurrentes circumſtantias varijs perſonis ius eligendi Epiſcopos ab eodem Pontifice conceſſum, ſiue permiſſum reperitur.

4 Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Epiſcoporum fiebant: vt conſtat ex auctoritate antiquiſſimorum Pontificum, nam *Anacletus Pontifex V. a Petro*, qui circa annum centeſimum Chriſti Romanæ præfuit Eccleſiæ, hoc ſatis decidit vt refertur in *cap. vltim.* 79. *diſt.* dum ait, electionem, (ſic enim legendum eſt, non electionem cum *Petro Gregor. ad Decretal. tractat. de elect. cap.* 5. *numero* 2.) Summorum Sacerdotum ſibi Dominus reſeruauit, licet electionem bonis Sacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet: conſonant ſequentes Pontifices *Stephanus I. in cap. noſce* ibi, conuocato Clero, & populo, *Caleſtinus I. in cap. cleri, Leo I. in cap. vota cum ſeqq.* 63. *diſt.* & eſt optimum *Concilij Toletani* decretum *in c. vlt. §. ſed nec* 51. *diſt.* Qui mos, & conſuetudo *ex D. Pauli* iuuatur auctoritate 1. *ad Timoth.* 3. dum in ordinatione Epiſcoporum requirit, vt habeant bonum teſtimonium, etiam ab ijs qui foris ſunt. Item *D. Hieronymus* relatus *in cap. licet* 8. *q.* 1. ibi, & populi præſentia, iuncto ibi, nequa poſtmodum retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret, & *Gratianus in cap. qui longe in fine* ibi, tunc enim in eccleſia Dei rite præficietur Antiſtes, cum populus pariter in eum acclamauerit; quem clerus communi voto elegit, 63. *diſt.* explicat bene *Petr. Gregor. d. cap.* 5. *n.* 10. *&* 16. vbi rei hiſtoriam latè proſequitur, eandemque reſolutionem agnoſcunt *Franciſc. Burſat. conſ.* 126. *a nu.* 8. *Azor. inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 17. *q.* 3.

5 Recte aduertentes non pariformiter, ſed diuerſimodè hanc electionem Clero, & populo datam eſſe, aliquando vero Clero, & populo pariter datam fuiſſe, itaut tam hi, quam illi Epiſcopum nominarent, deſignarent, & eligerent *cap. epiſcopos*, ibi, poſt electionem Cleri & populi, *cap. lectus* ibi, Clerum, & plebem eiuſdem Eccleſiæ elegiſſe, 63. *diſt. cap. factus* ibi, de plebis, quæ tunc adfuit ſuffragio 7. *q.* 1. Deinde vero in melius hoc more reformato conſtitutum eſt, vt Clerus eligat, populus vero conſentiat, vt optima ratione docuit *Stephanus Papa in dict. cap. noſce* 63. *diſt.* ibi, Sacerdotum quippe electio eſt, & fidelis populi conſenſus adhibendus, quia docendus eſt populus, non ſequendus, optimus *text. in dict. cap. vota eadem diſt.* vbi vota ciuium teſtimonio populorum expenduntur, Clero electio datur, & refert *Cyprian. libr.* 4. *epiſtol.* 2. Cornelium Papam electum fuiſſe à pluribus Epiſcopis adhibito teſtimonio, & ſuffragio totius Cleri, & populi. Non obſtat quod *in can.* 1. *Apoſtolorum* legitur. Epiſcopum à duobus, aut à tribus Epiſcopis ordinandum, quia non de electione, ſed de conſecratione Epiſcoporum interpretandum eſt, & in eo canone verbum χειροτονεῖν non electionem, ſed conſecrationem ſignificat. ita *Vincent. Cabot. variarum iuris publici, & priuati diſputationum libro primo capite* 3. *in princ.*

6 Circa præſumptam auctoritatem Principum ſecularium in electionibus Epiſcoporum ſimilem reperies varietatem: nam aliquando vel ipſi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, vt de *Conſtantio Conſtantini Magni filio*, & alijs ante *Valentinianum ex Nicephoro, Euſebio, Socrate, & Theodoreto* explicat *Petr. Gregor. d. c.* 5. *nu.* 5.

7 Aliquando vero ipſa Romana Eccleſia aliquibus fecit poteſtatem eligendi, & nominandi Epiſcopos, atque etiam Romanum Pontificem, *vt de Adriano Pontifice* conſtat, qui *Carolo Magno* hoc priuilegium indulſit remunerationis ergo, ob inſignia beneficia ab eo in ipſam Sedem Apoſtolicam prolata, quæ referuntur *in capit. Adrianus* 2. 63. *diſtinct. & in cap. hinc eſt* 16. *quæſtio.* 1. Primum Pipinum illud ius ex conceſſione Zachariæ *Summi Pontif.* habuiſſe referunt *Lup. Ferrar. Abbas d. conſilijs Calui Imper. Vincent. Cabot. d. tract. cap.* 5. quod poſtea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniæ attributum eſt: tandem concordatis inter Leonem X. Pontif. Max. & Franciſcum primum Francorum Regem initis, electiones ſublatæ ſunt: & ius nominationis in Epiſcopatibus, monaſterijs, & alijs Sacerdotijs, exceptis quibuſdam, Regibus Galliæ attributum eſt.

8 Hiſpaniarum etiam Regibus *in dict. cap. cum longe* id conceſſum reperitur ibi, quoſcunque regalis poteſtas elegerit; vnde *Duar. de ſacris eccleſiæ miniſterijs lib.* 3. *c.* 11. conatur deducere ius realiæ, quo fruuntur Galliarum Reges in prouiſionibus beneficiorum in ipſo iure communi habere fundamentum; ſed omnino falſum eſt, tum *ex cap. nobis* 25. *de iurepatronat.* ibi, non electionis faciendæ, ſed iam factæ honeſtius præſtatur aſſenſus: tum quia ſecundum poſteriora tempora in quibus

quibus hæc poteſtas laicis omnino adempta eſt, multo magis falſum apparet, vt ſtatim dicemus. Aliquando vero Principibus conceſſum eſt vt electio à Clericis facta valida non ſit, niſi Principis accederet conſenſus *c. quia igitur*, ibi totius Concilij inito conſenſu, & Sereniſſimi Principis voluntate, conſonat *dict. cap. nobis, dict. capit. lectis, capit. Abbatem 18. quæſt. ſecunda*, text. optimus *in capit. quod ſicut 28. in princip.* ibi, debet Principi præſentari &c. *de elect. c. cum terra 14.* ibi, auribus Patriarchæ, vel Principis exprimendas, *eodem tit.* Eiuſque rei ratio prima ad diſſenſiones inter ipſos Clericos auertendas, aliquando in partes diuidi, & hos vnum, illos alium eligere ſolitos, mox & quamque partem, ſuum electum defendentem: ſed & poteſt eſſe, quia multæ poſſunt occurrere cauſæ ob quas non expediat, ſed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti ſi electus ſit ex aduerſarijs, vel Regni hoſtibus, vt late explicat *Petr. Greg. d. cap. 5. num. 21.*

9 Verum huiuſmodi poteſtas Laicis conceſſa vel permiſſa quoad populos, & ſeculares Principes abrogata noſcitur: quoad populos *ex cap. non eſt permittendum 63. diſt.* & ex antiquiſſimo Sardicenſi Concilio habito ſub *Iulio I.* circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. refertur *in cap. Oſius 2. de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifeſtum eſt potuiſſe plures eorum, qui ſyncęram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, junctis multis. quæ de vulgi leuitate, & inconſtantia, & vanis populi vocibus non audiendis *per text. in l. Decurionum Cod. de pœnis, & in l. ad beſtias in princip. ff. eod. tit.* cum ſimilibus, latè proſequuntur *Petr. Greg. dict. cap. 5. à numero 18. & ex Platone*, & alijs *Philoſophis Marc. Mant. ſing. 194.* Facit etiam ratio quia præſentia, & acclamatio populi libertatem tollit, vt probat *l. ſi priuatus ff. qui & à quibus*, ceſſante vero libertate, ceſſat & eſt irrita electio, *capit. vbi periculum. §. cæterum, de elect. lib. 6.* Et ex eadem ratione iam apparet iuſtiſſimè Sacris Canonibus reuocatum eſſe priuilegium illud Principibus ſecularibus conceſſum eligendi Epiſcopos, aut ne valeat electio ſine eorum conſenſu, quia ſcilicet per importunationem, & metum facta cenſetur, vt probat tex. elegans *in cap. 1. & 2. cap. ſi quis per ordinationem 63. diſt.* Contrariaque damnatur conſuetudo *in cap. cum terra 14. & in capit. quiſquis 43. & in cap. Maſſana 56. de elect.* ex quibus tertia generalis, & communis tam Principibus, quam alijs laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Epiſcopos ſpirituale eſt, quod ſubinde non cadit in laicum, cui nulla diſponendi de rebus eccleſiaſticis competit poteſtas *cap. bene quidem 96. diſt. cap. Eccleſia de conſtitut. cap. vlt. de rebus Eccleſiæ* cum vulgaribus. Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus ſecularibus ademptum eſſe notat idem *Petr. Gregor. d. cap. 5. à numero 16.* vel quia ijdem Principes ſponte ſua ei renunciarunt, vt de Valentiniano probat *text. in cap. Valentinianus 63. diſt.* vel quia conceſſa ſibi poteſtate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eijcere cœperunt, eoque facto priuilegium amittere voluerunt iuxta regulam *tex. in capit. priuilegium 11. quæſtione 3. & in cap. tuarum 11. de priuilegijs, & in cap. contingit 2. de ſentent. excommunicatum & in leg. qui ſine 40.* ibi; videntur abuti, juncta *gloſ. ff. de negotijs geſtis*, cum alijs citatis *per Cardin. Tuſch. practicar. concluſ. tom. 6. lit. P. concl. 754.* & per *Pat. Soar. de legibus lib. 8. cap. 36. à principio.*

10 Abrogata ſic laicis prædicta poteſtate eligendi Epiſcopos primum eam penes omnes Clericos, & Religioſos diœceſis remanſiſſe *per tex. in d. cap. obeuntibus 63. diſt.* ſcribunt *Burſat. d. conſil. 126. numero 16. ad finem*, *Petr. Gregor. diſt. tractat. de elect. cap. 6. numero 1. & 2. Azor. dict. quæſt. 3. verſ. quæſt. quidem.* Deinde vero Clerici à Religioſis ſunt ſeparati, vt prædicti Doctores aſſerunt, & conſtitutum eſt vt Religioſos ſuorum Abbatum, Priorum, ſeu Præpoſitorum, Canonici vero ſuorum Epiſcoporum faciant electionem, vt conſtat *ex d. cap. 1. & ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.*

11 Nouiſſimè autem hæc eligendi Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit *cap. Congregatio vlt. 16. quæſt. 7. & c. cum Eccleſiæ 3. de cauſa poſſeſſ. & propr. cap. cum terra 14. verſ. ſtatuentes, cap. cum inter verſ. quia vero, cap. auditis, cap. quia propter, cap. in Geneſi, cap. congregato, & per totum de elect. gloſ. verbo deuoluetur in cap. quamquam 18. eod. tit. in 6. Bertachin. de Epiſcopo libro 1. par. 3. à princ. Petr. Gregor. de elect. cap. 6. num. 9. Duar. de ſacris Eccleſiæ miniſt. lib. 5. cap. 1. Guillelm. Mandagottus de elect. nouorum Præl. capit. 1. Corraſ. de Sacerdotio part. 3. capit. primo à numero 28. Petr. de Braxio in director. elect. par. 1. capit. ſecundo, cum ſeqq. Lel. Zecch. de Republ. eccleſiaſt. cap. 24. quod de Canonicis inſcribit. verſ. 7. Nicol. Garc. de beneſic. par. 5. capit. quarto à num. 6.* & optimo ſimili confirmat *Gratian. in capi. ſacrorum 63. diſt.* licet enim ex decreto *Nicolai II. Pont.* relato *in cap. in nomine Domini 23. diſt.*

12 Electio Romani Pont. fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum: deinde tamen tota Pontificis electio ad ſolum Collegium Cardinalium redacta eſt *cap. licet 6. de elec. capit. vbi periculum eod. tit. in 6. Clem. ne Romani eod. tit. Card. Turrecr. de poteſtate Eccleſiæ lib. 2. cap. 43. Card. Bellarmin. tom. 1. de Clericis libr. 1. cap. 9. cum ſeqq. Cardin. Paleot. de conſultationibus Sacri Palatij p. 3. quæſt. 4. §. & eo magis*, late *Burſat. dict. conſ. 126. numero 6. & 7. à princip. & conſ. 108. à princip.* & omnino *à num. 18.*

13 Notabiliter amplians poſt *Iacobat. Seluam*, & alios etiam ad caſum in quo Apoſtolica Sedes vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum, adhuc enim non ad ipſum Concilium, ſed ad ſolos Cardinales eorumq; Collegium pertinere electionem ibi comprobat, & facto ſeruatum fuiſſe in electione Maximi Pontif. *Leonis X.* tempore vltimi Lateranenſis Concilij atteſtatur. Hæ igitur conſtitutiones ſtatuentes vt ſoli Canonici Cathedralium ſuos eligant Epiſcopos, omnium ſunt nouiſſimæ, & ideo ſuper hoc nihil ſtatutum reperiri poteſt *Niceno Concilio II.* cum ſit antiquiſſimum quod alias ſeptima Synodus ſolet appellari, celebratum circa annum ſalutis Chriſtianæ 780. & verba illa quæ referuntur *in cap. ſacrorum 63. diſt. in verſ. ex conſtitutionibus.*

14 Vſque ad finem, non ſunt alicuius Pont. aut Concilij, ſed Gratiani, quæ ſubinde nullam habent iuris auctoritatem *Cened. ad Decretum collect. 16. numero 8. & collect. 48. numero 1. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 6. art. 2.*

15 Nec etiam *ex cap. 1. de elect.* vllum firmum capi poteſt argumentum quoad temporum computationem, minimè enim conſtat quiſnam Pontifex illius fuerit Auctor, vulgò *Lucio Papæ* tribuitur, ſed ab alijs *Pio*, vel *Gregorio*, vel *Alexandro*, vt conſtat ex *Antonio Auguſtino in notis ad collect. 1. Decretalium ſub eod. tit.* vbi ſimiliter

ter teſtatur in libris Conciliorũ verba illa nõ inueniſſe.

16 Poteſtas hæc eligendi Epiſcopũ non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolum earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt, & ideo ſoli Canonici, qui vocem habent in Capitulo, non autem capellani, vel perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non ſunt, ſemota ſpeciali conſuetudine, ad Epiſcoporum electiones admittendi ſunt, notauit *gloſ. verbo conſuetudinem per text. ibi in cap. Cumana 50. de elect.* quam ibi ſequuntur omnes, & comprobatur *ex text. in cap. cum in Eccleſiis, de præb. in 6. Petr. de Biaxio d.p.1. cap. 2. à numero 2. Firmian. de Epiſcopo p. 3. à numero 2. & poſt Abb. in cap. ſcriptum numero 4. de elect. Zechi. d. capit. 24. de Canonicis nu. 4. verſ. ſeptimo.*

17 Nam cõſtat plures Clericos in Eccleſijs Cathedralibus reperiri, qui de Capitulo non ſunt, nec vocem in eo habent, & à Canonicis tam nomine, quam ad effectus iuris diſtinguuntur, qui enim de Capitulo ſunt Canonici propriè dicuntur, cæteri communi nomine beneficiarij, vel capellani, & aſſiſij, & manſionarij, quaſi aſſidui, & perpetuo manentes in choro, *vt per tex. ibi notauit gloſ. verbo aſſiſſios in c. pen. de clericis nõ reſid.* explicat benè *Alberic. in dictio. eodem verbo, Mãtu. obſeru. 67. Selua de benefic. p. 1. quæſt. 2. nu. 47. Zechi. d. c. de canonicis nu. 2.*

18 Quod etiam apparet in dignitatibus, quæ de cõmuni menſa præbendam non habent, & ideo licet ſtallum habeant in choro, vocem non habent in Capitulo, nec cõſequenter in huiuſmodi Epiſcoporum electionibus, vt poſt *Abb. in c. 1. n. 11. de elect. & in d. c. ſcriptum nu. 4.* notat idem *Zechi. vbi proximè.*

19 Vnde ſequitur ad hanc Epiſcoporum electionem non omnes Canonicos eſſe vocandos, ſed illos tantum, qui vocem habent in Capitulo, & ad cõmunes congregationes ſolent, & debent reuocari, in eiſque intereſſe, vt cautè loquitur Pontifex *in d. c. quia propter,* ibi, qui debent, &c. vt ſcilicet ſignificaret aliquos eſſe Canonicos de eadem Eccleſia, qui vocandi non ſunt, veluti ſi in pupillari ætate exiſtant (ſcilicet ex Summi Pontificis diſpenſatione promoti, vt explicat ex alijs *Selu. de benefic. p. 3. quæſt. 22. nu. 26.*) non enim debent ideo admitti ad electionem propter iudicij, & diſcretionis defectum, vt decidit *tex. in cap. ex eo 32. de elect. in 6.* notant omnes ibi, & latè *Biaxi. d. par. 1. c. 16. Petr. Grego. c. 8. Mãdagot. c. 7. Corraſ. nu. 14. citatis locis,* ex generali autem ratione *tex. in eod. c. ex eo,* non ſine difficultate tranſit reſolutio, quam praxi receptum teſtatur noſter *Gam. Luſit. deciſ. 14.*

20 Et de iuris rigore veram comprobat *Gald. Pereira de nominat. emphyt. q. 4. à num. 7. & in l. ſi curatorem verbo cum non abſimilis numero 34.* ſequitur *Benedict. Ægid. in repet. l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. par. 1. §. 2. n. 19. cum ſeqq.* quod pupillus ad emphyteuſim nominare poteſt: obſtare enim videbatur idem defectus iudicij, niſi dicas nominationẽ emphyteuſis eſſe quid facti, quod non tantam expoſcit iudicij maturitatem, ſicut Epiſcoporum electio.

21 Similiter etiam ex eadem ratione furioſos eligere non poſſe reſoluunt omnes *in eod. c. ex eo, poſt gloſ.* ibi verbo *diſcretionem, Petr. Gregor. nu. 2. Biax. cap. 15. & Mandagot. proximè citatis locis.*

22 Eſt etiam aliud optimum eiuſdem doctrinæ exemplum de Canonico, qui maior, & mentis compos, in Sacris tamen, ſaltem Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, quod enim vocem non habeat in Capitulo, nec eligere poſſit, decidit text. *in Clem. 2. de ætate, & qualit.* conſonat *Concil. Triden. ſeſſ. 22. de reformat. c. 4.* notant vltra Ordinarios *Biaxi. d. p. 1. cap. 17. Firmian. d. p. 3. 4. à nu. 17. Corraſ. dict. cap. 3. num. 15. Rebuff. de nomin. q. 8. nu. 3. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. c. [illegible] n. 20. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. q. 51. art. 5. Nicol. Garc. de benef. p. 3. c. 4. à n. 14.* optimè *Moneta de diſtribut. quotid. p. 2. q. 20. nu. 2. cum ſeqq.* vbi *n. 5. cum* [illegible] *bo concedatur,* & verbo, *nullo modo, in d. clem. 2.* [illegible] Clericum non Subdiaconum non eſſe expectandum, quamuis velit primis temporibus promoueri, ſi immineat tempus electionis, *& numero 6. cum gloſ. verbo cõſtitutus, verſ. fortius quæro in ead. clem. 2.* tenet Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico nõ tempore vacationis, ſed tempore electionis, *& num. 9. ex text. in* [illegible] *& clem. 2. §. illi vero,* iuncta interpretatione *gloſſæ* ibi communiter receptæ in verbo ex *tunc,* & in verbo *nullo modo,* tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem ſuperiorem requiſitum, amittere vocem in Capitulo, donec ad illum requiſitum Ordinem fuerit promotus.

23 De Canonicis ſupernumerarijs diſputant *gloſ. verbo vltra numerum in c. cum M. de conſtitut.* & ibi *Firmin. 23. Firmian. à num. 22. Biaxi, c. 17.* cum quo reſolue diſtinguendo, vt ibi per eum. De ſuſpenſis etiam, & excommunicatis dubium non eſt per text. *in d. c. cum dilectus de conſuetudine* reſoluunt *gloſ. verbo maiores in c. vnic. ne Sede vacante lib. 6. Doctor. in cap. illa quotidiana de elect. Monet. d. q. 20. n. 10. & 11.*

24 Vtrum autem poſſint Canonici Clericos Eccleſiarũ inferiorum vel alios extraneos ad coeligendum admittere, ita vt electio facta cum eis valida ſit? quæſtio eſt nõ diſſimulanda, in qua reſoluendum eſt cum communi ſic diſtinguendo, an ſcilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coeligendi in perpetuum: vel vtrum, vacãte Eccleſia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? primum cenſent illicitum per tex. *in cap. conſtitutis 47. de elect.* vbi expreſsè decidit text. friuolam eſſe rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure nõ habent in electionibus, ſibi conceſſam fuiſſe ab eis ad quos ius eligendi de iure ſpectabat: deindè quia talis conceſſio in perpetuum continet ſpeciem alienationis, & mutat Eccleſiæ ſtatum, quod fieri non poteſt à Capitulo ſine Superioris auctoritate, & ſolemnitatibus requiſitis in alienationibus rerum eccleſiaſticarum, de quibus *in c. ſine exceptione 12. qu. 2. & in c. nulli de rebus Eccleſiæ non alienandis, & in c. 1. & per totum, de his quæ fiunt à Prælatis.* Secũdo vero caſu vt ſcilicet pro illa vice admittantur extranei licitum eſſe probant per text. *in c. cum Vinton. 25. verſ. nos igitur,* vbi notauit *Abb. n. 3. de elect. & in c. ſcriptum 40. verſ. etſi partes,* vbi etiam notauit *Abb. nu. 3. eod. tit.* ſequuntur *Firmian. d. par. 3. qu. 3. nu. 4. Lambertin. de iurepatronat. part. 1. libri ſecundi quæſt. 3. princip. art. 17. à nu. 3. Villagut. in tract. de rebus Eccleſiæ male alienatis recuperandis c. 48. nu. 20. cum ſeqq.* Quod tamen intelliges de extraneis quibus ius commune non reſiſtit, ſed habiles ſunt, & capaces, quamuis ius commune hoc ius eis non tribuat; notat *Abbas in dict. capit. cum Vinton. 3.* & exemplum patet in laicis per text. *in capit. Maſſana de elect.* proſequitur plenè *Villagut. dict. capit. 48. à princip.* ac etiam in ſuſpenſis, & excommunicatis iuxta *dict. cap. cum dilectus,* & tandem hoc expreſsè decidit in clericis ſacrum Ordinem non habentibus tex. *in d. clemen. 2. in princip.*

25 Vtrum etiam conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poſſit, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel aliàs extranei cum ipſis ad coeligendum admittantur? in quo dubio vera eſt ſententia affirmatiua, quam approbat *tex. in d. cap. cum dilectus verſ. mandamus, de conſuetudine, & in cap. cum Eccleſia* ibi, niſi alibi ſecus obtineat de conſuetudine ſpeciali, *de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, ratio eſt, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Eccleſiarum prouiſio pertinebat, ita fuit ſtatutũ, & ſatis probat *d. cap. cum Eccleſia*, ibi, ſecundum ſtatuta Canonica: conſtat autem ea, quæ legibus Canonicis ſunt ſtatuta, contraria conſuetudine limitari, vel in totum poſſe abrogari, iuxta *tex. in cap. vlt. de conſuetudine* cum ſimilibus. Aduerte tamen cum *Abb. numer. 45. ad finem, & Rip. numero 114. poſt gloſ. verbo conſuetudine in dict. cap. cum Eccleſia*, & eodem *Abb. in d. cap. cum dilectus numero 21. verſicul. in gloſ. fin.* conſuetudinem hanc propriam non eſſe cõſuetudinem, ſed verius præſcriptionem, ad quam præſcriptionem ſeu conſuetudinem impropriam quadraginta annos eſſe neceſſarios iuxta generalem regulam in hac materia, de qua in *cap. illud, & in cap. ad aures de præſcription. & in cap. 1. & 2. eodem tit. lib. 6.* notauit poſt *Abb. Firmian. de Epiſcopo p. 3. quæſt. 6.* licet inaduertenter agens de *text. in d. cap. cum dilectus* aſſerat decem annos ſufficere *Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 58.* eo fundamento, quia de ſola agitur conſuetudine interpretatiua quod falſum eſt, cum appareat conſuetudinem hanc eſſe iuri communi contrariam, & conſequenter quadraginta annos eſſe neceſſarios.

26 Intellige non procedere in laicis, quia ius eligendi Epiſcopum in laicum non cadit, vt decidit *tex. in cap. ſacroſancta 51. verſ. attendentes de elect.* & ideo rationabilis non poteſt cenſeri conſuetudo hæc, cum ſit contra eccleſiaſticam libertatem & in grauem Eccleſiarum perniciem cederet *iuxta tex. in cap. 1. de conſuetudine*, ex qua ratione hanc, de qua agimus, conſuetudinem improbant Pontificis *in cap. cum terra 114. & in capite quiſquis 44. & in capite Maſſana 50. de elect.* & vltra ordinarios explicant *Firmian. d. libro primo de Epiſc. parte tertia quæſt. ſexageſima, & libro ſecundo parte prima quæſt. 31. Biax. dict. part. prima, quæſt. duodecima, Balbus de præſcription. 1. p. quintæ quæſtione ſeptima num. 17. & quæſt. 10. num. 4. Selu. de benefic. p. 2. quæſt. 23. num. 12. & 21.*

27 Cõſuetudo hæc eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora *Bonifacij VIII. & Clementis V.* vt conſtat *ex titulis de electione in 6. & in Clementinis*. Verum vt tollerentur diſcordiæ magnæ, quæ quotidie oriebãtur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, *vt notat Lancellot. in ſuis inſtitut. canon. tit. qui eligere, eligive poſſunt in princip.* Ideo poſteà cœpit Romanus Pontifex ſibi reſeruare Eccleſias Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales *in Extrauagan. ad regimen de præbendis*, addita clauſula ibi, nunc apud Sedem vacantes, vel in futurum vacaturas: quæ reſeruatio poſteà facta fuit ſimpliciter, & generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopales, tam apud Sedem Apoſtolicam, quam extra Curiam in *Regula 2. Cancellariæ*, quæ nunc *eſt 3.* in nouiſſimis Regulis *S. D. N. Gregorij XV.* exceptis Regnis Galliæ, Hiſpaniæ, Poloniæ, atque Luſitaniæ, in quibus Summorum Pontificum conceſſione, vel conſuetudo tolerata eſt, vel poteſtas nominandi Epiſcopos eorum Regibus data eſt, vt infra oſtendemus, omnes enim ea potiri facultate, ſolumque in Germania veterem conſuetudinem canonicæ electionis ſeruari teſtatur *Azor diſt. qu. 3.*

28 Optimis quidem rationibus defendi poteſt ius illud quo Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges potiuntur in Eccleſijs Cathedralibus nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad eaſdem quocunque modo vacantes.

29 Probatur quia, vt ſupra dictum eſt, ius prouidendi Eccleſias Cathedrales ad Summum Pontificem ſpectat, vel ad eos quibus ipſe Pontifex permiſerit: conſtat autem ex antiquiſſimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt Hiſpaniæ, & Luſitaniæ Regibus hoc ius nominandi ad Eccleſias Cathedrales eſſe permiſſum, ergo de iure iſto nemini videtur dubitandum: Maior ex dictis manifeſtiſſima eſt. Minor conſtat primo *ex cap. cum longe 63. diſt. & ex gloſ. 1. per tex. ibi in cap. principali eadem diſtinct.* deinde quia ſimile priuilegium conceſſum reperitur *Carolo Magno*; & reliquis poſt eum Galliarum ſucceſſoribus *in capite Adrianus in 2. 63. diſt.* vbi rationes huius conceſſionis narrat Pontifex, aliàs etiam ponit *text. in cap. vota. §. principalibus eadem diſt.* vt ſcilicet Eccleſia muniatur aduerſus hæreticos, eiuſque hoſtes, à quibus concuſſa nonnunquam periclitabatur. Facit, & alia ratio, quæ maximè conuenit noſtris Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Regibus, quos conſtat Regna, & Eccleſias à Maurorum manibus, & poteſtate eruiſſe, vt meminit *gloſ. penult. in dict. cap. Adrianus in fine*: & quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt, & ampliſſimis reditibus exornarunt, vt latiſſimè proſequuntur *Thom. Boſſi. de ſignis Eccleſię lib. 20. ſigno 87. cap. 6. Valdeſ. de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ cap. 21.* Vnde non ſolum ex ſingulari priuilegio Romani Pontificis, ſed etiam ex generali iuris communis conceſſione, qua conſtruentibus, aut dotantibus Eccleſias conceditur poteſtas præſentandi ad eaſdem, videtur hoc ius Principibus Hiſpaniæ, & Luſitaniæ competere, vt voluit *Archidiacon. in cap. electio 12. diſtin.* & poſt *Bald.* & alios *Palat. in introduct. rub. de donat. inter virum, & vxorem numero 24. Cou. in reg. poſſeſſor. 2. part. §. 10. à numer. 5.* & alios quos refert *Cened. ad Decretum collect. 64. numero 1.* quibus adde *Camill. Borrell. de præſtantia Regis Catholici cap. 50. à numero 4. Azeued. ad leg. 1. tit. 6. libro primo nonæ recompilat.* & de Eccleſijs Cathedralibus noſtræ Luſitaniæ *Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ cap. 37. num. 2. & per totum*. Facit tandem ratio, quia maximè intereſt vniuerſæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Epiſcopatus Regni aut Principis, inimici aut ſuſpecti non ſint propter periculum ſeditionis, & ne Regni pendantur conſilia, vt poſt alios aduertit *Borrel. vbi proximè*.

30 Non obſtat ſi dixeris illi priuilegio conceſſo *Carolo Magno* renunciaſſe *Ludouicum*, vt refertur *in cap. ego Ludouicus ead. diſtinct. 63.* & latè explicat *Petr. Gregor. d. tit. de elect. capite quinto à numero nono*, & conſequenter ei eſſe renunciatum ex parte Regum Hiſpaniæ, quos non aliunde, quam à *Carolo* ius hoc deriuare contendunt ſcriptores varij *Ferrant. Graſſal.* & alij quos refert *Borrel. dict. cap. 50. numero 34.* quia reſpondetur verum non eſſe Hiſpaniæ Reges à Carolo ius hoc accepiſſe, vt diligenter comprobat *Couarr. d. paragraph. 10. numero 6. & ex eo Borrell. dict. capite 50. numero 35.* atque etiam *Cened. ad decretum collect. 51. nu. 3.* Quo ſuppoſito nullum reſtat argumentum, quo

quo quis valeat affirmare Reges Hiſpaniæ huic priuilegio renunciaſſe. Deinde ſatis probabile eſt, quod *Cened. d. collect. 64.* aſtruere nititur, videlicet quod Ludouicus ſolum renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationem Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, & ibi latè proſequitur, vide apud eum.

31 Nec etiam obſtat reſolutio, quam ſupra probauimus, quod iuſtiſſimè Eccleſia, & ex iuſtis rationibus priuilegium conceſſum laicis, & Principibus ſecularibus abrogauit *in d. cap. 2. incip. Adrianus cum ſeqq. 63. diſtin.* quia reſpondetur in his generalibus derogationibus non contineri, ſed potius exceptum cēſeri ius nominandi, & eligendi ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & alijs Principibus, imò ex eiſdem rationibus inuiolabiliter eis eſſe ſeruandum, vt iubet *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. verſi. exceptis patronatibus*, notat in ſpecie *Azeued. dict. tit. 6. libro 1. num. 4.*

32 Sicut etiam receptum eſt non comprehendi idem jus in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt de omnibus Eccleſijs Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiuſque diſpoſitione; nam exceptum eſſe iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans reſoluunt *Rebuff. in praxi benefic. par. 3. ſignatura numero 61. cum ſeqq. Lambertin. de iurepatronat. lib. 2. part. 3. quæſt. 9. art. 11. Con. pract. cap. 36. numero 2.* & alij de quibus *Cened. ad Decretal. collect. 79. numero 2.* quibus adde Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 24. à numero 153. Cabed. de patronatibus Regiæ Coronæ cap. 10. numero 3. & cap. 35. numer. 7.* & plures alios quos refert *Nicol. Garci. de benefic. part. 5. capite primo numero 219.*

33 Nec denique obſtant fundamenta, quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Eccleſijs Cathedralibus, ſicut nec in Collegiatis, admittendum eſſe iuſpatronatus, auctoritate *text. in capite nobis 25. de iurepatronatus, Viuian. in praxi iuriſpatronat. part. 1. lib. 3. capite primo*, & quia iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, vel dotatione acquiritur, contendunt autem noſtræ Luſitaniæ Reges non conſtruxiſſe, non fundaſſe, & non dotaſſe Eccleſias Cathedrales illius Regni, ſed conſtare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate abſque iuriſpatronatus reſeruatione ereptas, & conſtructas eſſe ab antiquiſſimis temporibus. Facilis enim eſt ſolutio conſtare potius ab ipſis Regibus *Alphonſo I.* & ſucceſſoribus, qui eas à Maurorum poteſtate eripuerunt de nouo erectas, & locupletiſſimis reditibus fuiſſe exornatas, & exinde ius nominandi ſeu præſentandi ad eaſdem ſemper retinuiſſe: deinde iuſpatronatus non ſola fundatione, & dotatione acquiri, ſed alijs etiam modis à iure approbatis præcipuè Romani Pontificis priuilegio, & Eccleſiæ conceſſione, quam Regibus noſtris factam fuiſſe ob egregia merita in Eccleſiam collata non eſt dubium ex *d. cap. cum longe*, & alijs de quibus ſupra, atque etiam ex præſcriptione & conſuetudine *iuxta text. in cap. cura paſtoralis 11. de iurepatronatus, & in d. cap. cum Eccleſia* ibi, niſi ſecus alibi obtineat de conſuetudine ſpeciali, præcipuè ſi præſcriptio vel conſuetudo fuerit immemorialis, quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noſcitur *ex reg. text. in capit. ſuper quibuſdam §. præterea, de verbor. ſignificat.* Ex dictis autem conſtat Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges omnibus his rationibus eſſe munitos, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, vel ab hoſtium poteſtate ereptas reædificarunt, vel proprijs reditibus auxerunt, vel eccleſiaſticos reditus proprijs expenſis à Sede Apoſtolica impetrarunt: qua propter iuſtiſſimè meruerunt hoc Sedis Apoſtolicæ priuilegium, vt ad eaſdem Prælatos nominare, aut præſentare valeant: conſtat etiam ex tempore antiquiſſimo, quod omnium memoriam excedit, ita vſu, & conſuetudine ſemper obſeruatum fuiſſe.

34 *Text. vero in d. cap. nobis* contrarium non probat, non enim negat in Eccleſijs Collegiatis ex fundatione iuſpatronatus acquiri, ſed ſolum ait honeſtius electioni factæ conſentire patronos, quam faciendæ, atque ita modum præſcribit honeſtiorem in patronatu Eccleſiæ Collegiatæ, ſicut & non excludit legitimam præſcriptionem, aut conſuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

35 Ex quibus omnibus conſequens eſt falſam omninò eſſe hæreticorum huius tempeſtatis ſententiam, qui contendunt electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere: nam vt ſupra oſtendimus ex lege diuina, & Chriſti Domini inſtitutione prouiſio omnium Eccleſiarum ad Summum Pontificem, velut Eccleſiæ caput pertinet, ex teſtimonio, & auctoritate *tex. in d. cap. 1. 22. diſt.* deindè oſtenditur ratione, quia ex eadem lege diuina conſtat Epiſcopos paſtores eſſe, populum vero oues *Ioann. vlt.* & ſæpè alibi, ombus autem minime conuenit paſcere, regere, ſeu docere; ſed regi, & paſci, quod in hoc propoſito bene docuit *Cæleſtinus in cap. docendus 62. d. cap. noſce in fine 63. diſt. 161.* docendus eſt populus, non ſequendus: confirmatur etiam ex auctoritate *Apoſt. ad Hebr. 5.* dum ſcribit neminem debere ſibi aſſumere honorem, niſi vocetur à Deo, tanquam Aaron: conſtat autem à *Moyſe* iuſſu Dei electum fuiſſe Aaron abſque populi multitudine *Exod. cap. 4. cum ſeqq.* ſicut etiam idem Moyſes alios miniſtros ſolus legitur elegiſſe *Exod. cap. 18.* Qui vt præcedens Chriſti Domini Vicarius, Pontificis Succeſſori Vicarij eiuſdem formam quandam præſignificauit. Confirmatur deinde ex varijs rationibus, propter quas hanc poteſtatem iuſtiſſimè populo, & laicis interdixit Eccleſia, quas ſupra retulimus, & conſtat *ex d. c. 2. de elect. c. 2. c. non eſt permittendum 63. diſtin.* cum alijs, quæ repetere non oportet, ex quibus ita contra *Lutherum, Caluinum*, & alios eorum ſectatores, latè comprobat *Cardin. Bellarmin. dict. libr. 1. de clericis cap. 7. per totum*, & eſſe conſtantem, & veram omnium Catholicorum ſententiam teſtatur *Azor. dict. part. 2. libr. 3. cap. 28. q. 4.*

36 Leuiſſima ſunt fundamenta, quibus prædicti hæretici mouentur, & ea ad tria principalia reducam, pro cæteris remitto Lectorem ad *Cardin. Bellarmin.* qui omnia, & ſingula latiſſimè proſequitur citato loco. Primum eſt ex Apoſtolorum exemplo, qui *Act. prim.* non ſoli, ſed cum tota Eccleſia elegerunt Mathiam, & Barnabam, vt ex illis vnum Dominus aſſumeret, ſuper quem caderet ſors, Et *Act. 6.* vbi de multitudine credentium dicitur, elegerunt Stephanum: Reſpondetur enim cum *Chryſoſtom. ad idem capit. 1.* vtrumque illud ex Diui Petri conceſſione non ex neceſſitate factum fuiſſe. Deinde quod minime probatur de lege Diuina eſſe, quod aliquando ab Apoſtolis, vel eorum ſucceſſoribus factum legimus, vt circa præceptum excommunicationis,

in materia *cap. ſicut Apoſtolis 11. quæſt. 3.* iam alibi diximus: Licet per contrarium rectè ſequatur de lege Diuina non eſſe, vt populus eligat, vel quid ſimile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipſis Apoſtolis, hoc enim poſterius directè offenderet legem Diuinam, ſi ipſa talem præſcriberet formam, & ea omiſſa actus corrueret: illud prius non ita, quia ex conceſſione ipſius Pontificis, ad quem pertinet, fieri potuit, vt illis caſibus factum fuiſſe aduertimus, & deducitur ex ipſo *Beato Luca eod. cap. 6.* ibi, cōuocantes autem duodecim multitudinē diſcipulorum dixerunt &c. quæ verba probant non ex neceſſitate, ſed ex conceſſione, & permiſſu Apoſtolorum plebem interfuiſſe, aduertit *Cardin. Bellarmin. d. cap. 7. verſ. quartum argumentum*.

37 Secundum argumentum deducunt ex Cōciliorum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, vt Epiſcopus à populo, & Clero ſimul eligatur, vt conſtat *ex capit. nullus 25. diſt. capite quinto, cap. plebs cum ſeqq. 63. diſtinct.* & alijs de quibus ſupra. Sed omiſſa illa ſolutione, quod in illis iuribus non electio datur populo: ſed eius teſtimonium, & votum, ſeu poſtulatio exigitur, *vt ex capite vota*, & alijs eadem *diſtinct.* ſupra notauimus: facilè reſpondetur concedendo totum quod ſcilicet ex Summi Pontificis, & Eccleſiæ conceſſione à principio Clerus, & populus eligebat Epiſcopos, ſicut & hodie ex permiſſu eiuſdem Pontificis idem faciunt Hiſpaniarum, & Galliæ Reges, vt dictum eſt; minimè vero indè ſequitur ad eoſdem laicos, vel ſæculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod eſt intentum, neque conſequenter ſequitur non potuiſſe eundem ſummum Pontificem eamdem poteſtatem laicis abrogare ex rationibus, quos ſupra notauimus.

38 Tertium argumentum deſumunt ex auctoritate *Cypriani*, quam integram *ex libr. 1. epiſt. 4.* refert *Bellarmin. argument. 7. & ex epiſt. 68. Azor. quæſt. 4. dict. loco*, vbi diſertis verbis videtur docere ex ipſa Diuina lege deſcendere, vt plebs habeat poteſtatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recuſandi. Nam reſpondetur dupliciter, primo *Cypriani* auctoritatem non concludere hunc morem deſcendere ex iure, & præcepto diuinæ legis, ſed ab exemplo, & facto quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur, quod vero aliquando ſi factum ſit, non infert neceſſarium eſſe, quod ſic ſemper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex *Cypriano* refert *Azor.* clarè ſignificant ſolum exigere in Epiſcoporum electionibus præſentiam, & teſtimonium plebis, ſed non inde ſequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo ſuffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuunt hæretici. Et omnia ſupradicta confirmabis ex *Trid. ſeſſ. 23. can. 7. & 8.* vbi damnat eorum errorem, qui docebant Ordines collatos ſine populi, aut poteſtatis ſecularis conſenſu, aut vocatione irritos eſſe, & alterum eorum, qui dicebant Epiſcopos, qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe legitimos, & veros Epiſcopos: atque ita apertè oſtendunt damnari ibi hæreſim, quam impugnamus, dicentium ad populum Epiſcoporum electionem pertinere, & Epiſcopos ſine populi auctoritate a Romano Pontifice aſſumptos veros Epiſcopos non eſſe, vt vltra citatos ex eodem decreto poſt alios notauit *Henriqu. in ſummi. libr. 6. cap. 5. §. 5. iuncto commento lit. D.*

39 Vnde etiam conſequens fit lōgè à veritate alienam videri reſolutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt ſinguli Epiſcopi ſibi eligant ſeu nominent ſucceſſorem, & conſequenter eum eligere potuiſſe, niſi à Sede Petri, ſeu lege eccleſiaſtica aliter eſſet prouiſum, quod tenuerunt *Ledeſm. in 2. quarti quæſtio. 20. articul. 4. pag. 313. concluſ. 2. 3. & 4. Azor. dict. cap. 28. quæſt. 5.* idque probant, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Epiſcopum eligere ſucceſſorem: deindè confirmant exemplo *Beati Petri*, qui *Clementem* ſibi ſucceſſorem deſignauit, vt refertur *in capit. ſi Petrus 8. quæſt. prim. & Valerij*, qui *Beatum Auguſtinum* coadiutorem, & ſucceſſorem ſibi elegit, vt refert *Beatus Paulinus relatus in c. nunc autem 7. quæſt. 1.* & plenius idem *Auguſtinus epiſt. 110.* vbi etiam narrat de Seuero Meliuetano Epiſcopo, quod ſimiliter ſucceſſorem ſibi deſignauit, exultatque gaudio ipſe *Auguſtinus*, quod opera ſua populus cum pace illum acceperit, & de ſe ipſo commemorat modum, quo ſibi poſt mortem nominauit ſucceſſorem *Heraclium*, ſeu *Heraclium* vt monet *Luſitanus noſter Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Auguſtiniana in vita eiuſdem Auguſtini lib. 4. c. 16.* poſt mortem autem dixit Auguſtinus ne de illo fieret, quod de ſe factū dolet, quod viuo Valerio in Epiſcopatu factus fuerat coadiutor, ſeu coepiſcopus neſciens eſſe prohibitum in *Nyceno Synodo*, quod benè aduertit *Poſſidonius in vita Auguſtini c. 8.* & clarè fatetur ipſe *Auguſtinus d. epiſtol. 110.* quod diligenter aduerte pro intellectu *dict. c. nunc autem*, & concordia cum *tex. in c. quoniam de officio Ordinarij*. Quod tamen inferunt non eſſe facturos tot Sāctos Patres ſi legi Diuinæ repugnaret, ſed potius pro ea vſque ad vitam, & ſanguinem pugnarent iuxta *text. in cap. ſunt quidam 25. q. 1.*

40 Sed conuincitur iſtorum reſolutio ex omnibus ſupradictis, reſoluimus enim ſecundum legem Diuinam poteſtatem eligendi Epiſcopos, & prouidendi in Eccleſijs Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm, quibus ipſe Pontifex permiſerit, vnde non eſt regula affirmatiua ſtatuenda, quod Epiſcopi ſucceſſorem ſibi nominare poſſent, ſi lex Canonica non prohiberet, vt illi conſtituant, ſed contraria negatiua, quod ſucceſſorem nominare non poſſunt, niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum, vt de *Zacharia Pontifice* dicitur *in princ. 8. quæſt. 1.* ibi ex verbis *Zachariæ* Papæ conijcitur, quibus Bonifacio Maguntino Archiepiſcopo permiſit adiutorem ſibi ſtatuere, qui ei defuncto in plenitudinem poteſtatis ſuccederet, & integra *Zachariæ* epiſtola refertur *in c. petiſti 7. q. 1.* Et ex hac ratione dici poteſt antiquiſſimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIIII. ſtrictiſſimè prohiberi ne quis Epiſcopus etiamſi in extremis ſit conſtitutus nominet vel deſignet ſucceſſorem, ſed ſeruetur ius eccleſiaſticum, vt eligatur dignus cum Synodo iudicio Epiſcoporum, & electione clericorū, quibus verbis oſtendit non contineri ibi nouam prohibitionem, ſed iam antea ab Eccleſia, Summoq; eius Capite Romano Pontifice hanc poteſtatem eligendi datam eſſe Clero.

41 Ad illud vero *de Beato Valerio, Diuo Auguſtino*, atq; alijs, qui ſibi ſucceſſores elegerunt, reſpondēt multi ſimiliter ex conceſſione Romani Pontificis factū fuiſſe, quod innuit *Fr. Ludou. d. loco* ibi, Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum ſibi coadiutorem haberet: ſed diuinatio eſt, cum ex dictis planum ſit ſine aliqua

Papæ

Papæ auctoritate factum, & ideo Auguſtinum doluiſſe. Melius igitur reſpondebis conſtare ex *dict. epiſt.* 110. *Diui Auguſtini* neque ipſum, neque Valerium, neque Seuerum ſibi ſolos ſucceſſores elegiſſe, ſed potius Clero, & populo propoſuiſſe perſonas, quas tanto munere dignas iudicabat, populumque & clerum per acclamationem conſenſiſſe, & eo modo elegiſſe, iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipſo Summo Pontifice permiſſum, de quo ſupra. Quod quidem non prohiberi in dictis Concilijs patet ex ipſorum verbis, quæ referuntur *in cap. Epiſcopo* 1. *&* 2. 8. *quæſt.* 1. ibi enim poſtquam conſtituunt non licere Epiſcopo in vita ſibi ſucceſſorem conſtituere, addunt limitationem, niſi cum conſilio, & iudicio Epiſcoporum, & clericorum, qui poſt obitum poteſtatem haberent eligendi, conſonat *cap. plerique eadem cauſa, & quæſt.* ibi, ſed populi gratificatio pro populi habeatur aſſenſu, quibus ſignificatur improbari morem, vt ſolus Epiſcopus ſucceſſorem ſibi eligeret, non vero ſi populi accederet conſenſus: hæc videtur etiam ratio quare *Beatus Auguſtinus in dict. epiſtol.* ſæpè ac ſæpius repetit deſignationi Heraclij, quem ſibi ſucceſſorem nominauit poſt obitum populum multis repetitis vicibus acclamaſſe, & quare exultat populum Mileuitanum cum pace accepiſſe ſucceſſorem, quem ſibi Seuerus deſignauit.

42 Ad illud vero, quo præcipuè mouentur, quod nulla lex Diuina reperitur, quæ Epiſcopis prohibeat ſucceſſorem deſignare; reſpondetur conſtare lege Diuina hanc poteſtatem aſſumendi Epiſcopos ad ſolum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos, quibus conceſſerit, vt iam comprobauimus, ac ſubinde ne hoc poſſint Epiſcopi non oportet dare legem, quæ prohibeat, ſed vt poſſint, oportet dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permiſſorij, de quo Doctores per text. ibi *in l. cum Prætor verſ. iudicem, ff. de iudicijs, & in l. necnon* 28. *in princip. verſ. quod eis, ff. ex quibus cauſis maiores.*

43 Ex facto autem, & exemplo Diui Petri inefficax eſt argumentum, quia *Beatus Petrus* à Chriſto Domino, & ante, & poſt mortem familiariſſimè inſtructus, ita erat Spiritu Sancto plenus, vt in electione *Clementis* minime falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios Petri ſucceſſores tales futuros, vnde de Petro ad alios non rectè infertur: deinde ex ipſa hiſtoria, quam refert text. *in dict. cap. ſi Petrus cum ſeq.* 8. *quæſt.* 1. conſtat *Petrum* non ſolum elegiſſe *Clementem*, ſed in præſentia totius Eccleſiæ, ita de conſenſu plebis, & Cleri. Tertio quia *Clemens* ipſe cernens exemplum hoc pernicioſum fore, vt oſtenderet Pontificem non debere ſibi ſucceſſorem eligere, Papatui renuntiauit, Petroque immediatè ſucceſſit *Linus*, & deinde *Cletus*, & poſt ipſos *Clemens*, notauit *gloſſ. in dict. cap. ſi Petrus, & Card. Turrecremat. ibi, & de poteſtate Eccleſiæ lib.* 2. *cap. ſi verſ. nec oberit*, proſequitur latiſſimè *Card. Iacobac. de Concilijs lib.* 10. *articul.* 7. *in ſolutione* 11. *argumenti pagin.* 734. *Ioannes Driedonius de libertate Chriſtiana lib.* 1. *cap.* 3. *ad finem*, quamuis poſt alios contradicant *Mendoza qu.* 4. *ſcholaſtica* §. 9. *verſic.* 4. *Onufr. Panin. de Primatu Petri p.* 3. *ca.* 2. *diſſuaſione* 11 *pag.* 211.

S V M M A R I V M.

1 *Electus Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum confirmationem electionis ipſius petere debet.*

2 *Menſes quando ſunt numerandi à die alicuius actus computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario.*

3 *Electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.*

4 *Electionis confirmationem an petens amicus ſine mandato electum à pœna excuſet, oſtenditur.*

5 *Electus à Superiore, cui ſubijcitur, confirmationem, ſed melius à Sede Apoſtol. de iure antiquo petere debebat.*

6 *Electionis Epiſcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula receſſit.*

7 *Epiſcopus confirmatus, quamuis nondum conſecratus quæ agere poſſit.*

8 *Collatio facta à Summo Pontif. ad Epiſcop. dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis.*

9 *Epiſcopus ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis exercere, debet obtinere literas Apoſtolicas ſine quibus nec admitti, & recipi, tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt.*

10 *Capitulum an poſſit Epiſcopo contradicente adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eo quod literæ promiſſionis intra tempus aſſignatum non fuerunt oſtenſæ remiſſiuè.*

11 *Monachus licet efficiatur Epiſcopus, non tamen deſinit eſſe Monachus.*

12 *Monachus factus Epiſcopus à tribus votis ſubſtantialibus non eſt ſolutus.*

13 *Declaratur tex. in cap.* 1. 18. *q.* 1.

14 *Monachus factus Epiſcopus an ſit ſolutus à ieiunijs Religionis, oſtenditur.*

15 *Monachus factus Epiſcopus ab onere recitādi Officium propria Religionis liberatur.*

16 *Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Epiſcopalem dignitatem aſſumpti tenentur ante conſecrationem libros, & bona Ordini relinquere.*

17 *Habitum Monaſticum non amittit Monachus factus Epiſcopus.*

18 *Monachus Epiſcopus factus renuntians Epiſcopatui an teneatur ad Monaſterium reuertere, oſtenditur.*

DE CONFIRMATIONE, qua Epiſcopus electus confirmatur.

CAP. IIII.

1 ELECTVS Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum, confirmationem electionis ipſius petere debet, vt probat *text. in cap. quam ſit, de electſion. libro ſexto, Menoch. de arbitrarijs caſu* 477. *Azor. inſtitutionum moralium parte ſecunda, libro tertio, capit. vigeſimonono, quæſtione decima.*

2 Qui quidem tres menſes computari debent, prout in Kalendario occurrunt, quando enim lex vel ſtatutum

concedens menſem diſponit à quo tempore menſis incipit, vt à die electionis, vel à die per iudicem aſſignanda. tunc accipitur menſis ſecundum quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno menſe deficit accipitur de ſequenti, *gloſ. verbo menſem in d. cap. ſit*, *Menoc. de arbitr. caſu 50. n. 21. Sanch. de matrim. lib. 2. diſput. 24. nu. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 11. n. 7. Nicol. Garcia de benefic. par. 10. c. 2. nu. 42. & ſeq.*

3 Si intra prædictos tres menſes electus Epiſcopus cõfirmationem non petat, ius, ſi quod ex electione acquiſierat, amittit, & electio penitus eſt inanis, etiamſi poſteà conſenſum præſtet electus, vt notat *gloſ.* per text. ibi *in d. cap. quam ſit*, ſatis tamen erit ſi electi amicus eius nomine confirmationem petat ſine mandato, modo electus ratum habeat infra illos tres menſes *gloſ. verbo petere* ibi, ſed pone quod amicus, *in d. c. quam ſit, Tiraqu. de pœnis temper. cauſa 22. n. 37. Azor. d. c. 29. quæſt. 11.*

4 Quia ratihabitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum *Couar. variar. lib. 3. cap. 16. num. 5.*

5 A Superiore, qui ſubijcitur, debet de iure communi antiquo Epiſcopus electus confirmationẽ petere, *capit. quoniam 100. d tit. cap. cum dilectus 32. de elect. capit. cupientes, in princ.* per locum ab ſpeciali, *eod. titul. lib. 6. Biax. in direct. election. part. 3. cap. 43. nu. 6. Corraſ. de Sacerdot. par. 2. capit. 4. à num. 3. Selu. de benefic. part. 2. quæſt. 22. nu. 1. Mandagot. de electione noui Prælati cap. 56. Petr. Gregor. ad tit. de electione cap. 19. à n. 10.* Sed de eodem iure communi huiuſmodi confirmationem à Sede Apoſtolica eſſe petendam probat *text. in cap. cum Eccleſia Sutrina*, ibi, petentes ipſam electionem à Sede Apoſtolica confirmari, *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Verùm *Cardin. Imola, & Rep. numero ſexto ac Rebuff. numero 12. in eod. capit. cum Eccleſia Sutrina*, aduertunt ibi duplici ratione potuiſſe confirmationem peti à Sede Apoſtolica, vel quia Eccleſia Sutrina, quæ propè Romam eſſe noſcitur, immediatè ſubiecta eſt eidem Romanæ Eccleſiæ, & Apoſtolicæ Sedi, vel quia generaliter licitum eſt, etiam in Eccleſijs, quæ alium habent immediatum Superiorem, omiſſo medio ad Sedem Apoſtolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta *text. in capit. per principalem 9. quæſtione tertia*, iuncta pleniſſima poteſtate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex ex *tex. in capit. 2. de prabend. in 6.* & ideo cum omnibus Ordinarijs concurrit *Modern. de iuriſdict. part. 3. cap. 31. à num. 15. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. §. 1. à nu. 31. & §. 2. per totum.*

6 Hæc pauca de confirmatione aduertiſſe ſufficiat, electio enim Epiſcoporum, & confirmatio iuxta formam iuris Pontificij iam ab aula receſſit, tùm *ex reg. 2.* aliàs *3. Cancellariæ*, quæ Sedi Apoſtolicæ reſeruat prouiſionem omnium Cathedralium: tum ex priuilegijs Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Epiſcopus conceſſis, & ideo vbicumque Reges huiuſmodi (quales eſſe conſtat Hiſpaniæ, Galliæ, Luſitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ) nominant Epiſcopos, & deſignant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos inſtituit, *Azor. dict. cap. 29. quæſtione prima in fine*. Et ſi qui Epiſcopi in Germania à Collegijs Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, *Azor. d. c. 29. quæſtione ſecunda.*

7 Sic etiam quamuis iure communi Epiſcopus poſtquã fuerit canonica inſtitutione confirmatus habet ea, quæ ſunt iuriſdictionis (veluti excommunicare, ſuſpendere, interdicere, viſitare, corrigere, punire, ſynodum conuocare, beneficia conferre, Eccleſias minores coniungere, & annectere, diuidere, voti, & iuſiurandi vincula ſoluere, quorumdam peccatorum abſolutiones ſibi reſeruare) vt probant *ex transmiſſa, cap. noſti, & c. qualiter, de elect. ca. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolutione 136. Azor. d. c. 29. quæſt. 5. vbi q. 6.*

8 Reſoluit collationem factam à Summo Pontifice ad Epiſcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, deſignationis, præſentationis, inſtitutionis, & confirmationis.

9 Tamen de iure nouo, quod habetur in *Extrauag. iniunctæ de election. inter communes*, opus eſt vt Epiſcopus, ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, exercere, obtineat litteras Apoſtolicas, ſine quibus, nec admitti, & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt, *D. Barboſa in l. diuortio in princip. parte ſecunda, nume. quinquageſimo, ff. ſolut. matrim. Flaminius de reſignatione libr. 8. quæſt. quinta, num. 33. Azor. dict. capit. vigeſimo nono, quæſtion. 9. verſic. cæterum*, Cuius *Extrauag.* diſpoſitio limitatur in Cardinalibus, illa enim non obſtante poterunt conferre, & iuriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem litterarum, vt reſoluit *Bellemin. de charitatiuo ſubſidio quæſtione ſexageſima ſexta, nu. vigeſimo ſexto*, & fuiſſe reſolutum *in vna Bergen. Canonicatus 3. Iunij 1583. coram Illuſtriſſimo Lanceloto* refert *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſ. 24. n. 7.*

10 Quæſtio eſt admodum controuerſa an Capitulum iure debeat, vel ſaltem poſſit Epiſcopo contradicente, adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eo quod litteræ prouiſoriæ non oſtendãtur, iuxta clauſulam in eis inſertam, intra ſex menſes à die datæ Breuis Apoſt. de more cõcedi ſoliti ad capiendam poſſeſſionem Epiſcopis apud Sedem Apoſt. prouiſis, ad vtrãque partem latiſſimè diſputat *Nau. in c. accepta de reſtitut. ſpoliat. oppoſit. 8. nu. 12.* quam vide. Illud hic aduertendum duxi electum ſcilicet, & confirmatum in Epiſcopum, & nondum conſecratum repelli poſſe ab Epiſcopatu, ſi ante conſecrationem fiat inhabilis, vt tenent *Io. Andr. Anton. Card. & Imola. in cap. ex parte de clerico agrot.* quos refert, & ſequitur *Nau. in cap. ſi quando except. 10. num. decimo tertio, de reſcript.* Vnde idem in *Manu. cap. 27. num. 67. verſ. 8.* reſoluit percutientem Epiſcopum electum, & confirmatum, ſed nondum cõſecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamſi iam adeptus ſit Epiſcopatus poſſeſſionem.

11 Monachus licet efficiatur Epiſcopus, non tamen definit eſſe Monachus *Hoſt. in c. clerici il 2. de vita, & boneſt. cleric. Cou. in c. 1. nu. 18. de teſtam. Surd. de alim. titul. 8. priuil. 97. nu. 10.*

12 Nec eſt ſolutus à tribus votis ſubſtantialibus, caſtitate, obedientia, & paupertate, iuxta doctrinam *D. Th. 2. 2. q. 185. artic. 8.* quam ſequuntur *Cou dict. num. 18. Azor. inſtitut. moral. parte prima, libro duodecimo capit. 7. quæſtione quarta, Fr. Emman. queſtion. Regul. tom. 2. quæſt. 58. artic. tertio. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 396. in 1. edit.* aliàs *reſolut. 523. nu. 2. in 2. edit.* & ideò ſi carnis peccato commaculetur, aut altero inobedientiæ (eo quod obedientia, quam antea præſtare cogebatur Superiori Regulari, commutata eſt in ſupremum

premium Pontificem) peccabit non tantum, vt cæteri, ſed inſuper tanquam voti tranſgreſſor; atque ita ſi poſtremum de paupertate tranſgrediatur; non tamen ita & taliter cum Monachus erat, ſed longe aliter cum factus Epiſcopus oporteat pro ſuo, & familiæ victu expendere, vt alibi commodius dicam.

13 Non obſtat *tex. in capit. primo* 18. *quæſtione* 1. vbi ita habetur.

14 Statutum eſt vt Monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monaſticæ abſoluit, & ſacra Ordinatio è Monacho Epiſcopum fecit &c. quia reſpondetur cum *D. Thom. dict. quæſt.* 185. *artic.* 8. *& quæſtione* 88. *artic.* 11. *ad* 4. procedere in clauſura, ſilentio, vigilia, ieiunijs, abſtinentijs, & alijs ſimilibus vitæ aſperitatibus; non vero in illis Religionis obſeruantijs, quæ neque Pontificium munus impediunt, neque dedecent dignitatem, ſed magis iuuant ad vitam perfectam, qualia ſunt ſupradicta tria ſubſtantialia vota, refert *Azor. dict. quæſtione quarta*. Ideoque reſpectu obligationis legalis exemptum iudicari ab omnibus, quibus antea aſtringebatur ex vi regulæ & ſtatutorum reſoluunt *Sot. de iuſtit. libro decimo, quæſtione quinta, art. 8. verſ. de tertio vero. Couar. poſt d. numer. 18. Greg. de Valent. ſuper D. Thom. diſputat. 10. quæſtione tertia puncto 8. verſ. ſi. Fr. Emman. dict. artic.* 3. ob quod in ſpecie defluxerunt ad eam ſtatuendam concluſionem, vt attentata vi coactiua non autem directiua cenſeatur de obligatus à ieiuniis, & prohibitione eſus carnium in quibuſdam Religionibus conſtitutis, quod inſuper ſcripſit *gloſ. in cap. de Monachis 16. quæſtione prima*, & fatetur *Alphonſ. Aluarez. Guer. cap. 12. in ſpec. iur. Pont. Nau. conſil. 6. ſub titul. de donat. in nouis*. Et conſequenter facultatem vniuerſis Chriſti fidelibus conceſſam in *cap. vltim. de obſeruat. ieiun.* edendi carnes in die Natalis Domini occurrente ſub die Veneris vel Sabbati; exceptis his, qui ex voto, aut Regulari obſeruantia carnes comedere nequeunt, vt ex eo deducunt *Fr. Emman. quæſtionum Regular. tom. 3. quæſt. 45. articul. tertio, & 4. Beja reſponſorum caſuum conſcientiæ, parte ſecunda, caſu 6. Sanch. in præcepta Decalogi lib. quarto capit. 11. numero. 59. & libro ſexto capit. 6. numero vigeſimo*, extendunt ad huiuſmodi Epiſcopos, qui obſtricti ſunt ieiunare ea regulari obſeruantia, nempe ex regularis obſeruantiæ legalis debito, vt explicat *Sot.* loco proxime citato. Si vero ratione regulæ, conſtitutionisve abſtinere à carnib. ſemper, vel per aliquod tempus debebat, cum hoc paſtoralem dignitatem, & munus non deceat, ab ea lege ſolutum eſſe credit. *Azor. dict. quæſtione quarta prope finem*, vbi cum *Archid. in cap. de Monachis 16. quæſtione prima, & Abb. in cap. Clerici officia num. 18. de vita & honeſt. cleric.* ſentit, quod quando citra aliorum offenſionem ab eſu carnium ſe continere non queat, eas edere debet: quod ſi omnis aliorum offenſio procul abſit, veſci eis non tenetur.

15 Ab onere recitandi officium propriæ religionis liberatur, cum regere Eccleſiam debeat iuxta morem, & vſum Clericorum, quibus præeſt: ſic *Abb. in dict. capit. clerici officia, Azor. dicta quæſtione quarta in fine, Turrecrem. in ſumm. 91. diſtinct. capit. 22.* vbi dicit fuiſſe ſecum diſpenſatum ab Eugenio Papa, vt poſt Cardinalatum liceret ſibi in poſterum continuare recitationem officij ſuæ Religionis Prædicatorum, refert *Fuſc. de Viſitat. libro ſecundo, capit. decimoquinto, numero* 81. An Epiſcopus poſſit nunc nouam formam recitandi horas canonicas in ſuo Epiſcopatu indicere? reſpondet negatiuè *Nau. de oratione. & horis can. capit. vndecimo, numero vigeſimo ſexto cum ſequentibus*. Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, & alias Prælaturas Eccleſiaſticas aſſumptis mandat Clemens IV. ne conſecrationis munus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia, quæ tempore promotionis retinent, contingentia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & Conuentibus, de quibus aſſumpti fuerunt, integre reſignauerint, niſi forte iidem Priores de conſenſu ipſorum Conuentuum vſum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum: alioquin eo ipſo ab executione Pontificalis miniſterij nouerint ſe ſuſpenſos, referunt *Confect. in collect. priuileg. Mendic. fol. 15. Frat. Eman. quæſtionum Regularium tom. ſecundo, quæſt. 88. art. 6.*

16 Monaſticum habitum non amittit, immo illum geſtare tenetur, vt probat tex. *in dict. capit. clerici officia, in fine, Boer. deciſione 158. numero quinto. Alphonſ. Aluarez Guerrero citato loco, Nau. in comm. de Regular. comm. 4 num. 27. Azor. dict. quæſtione 4. verſ. verum.*

17 Vſus vero Italiæ, & totius Orbis admittit huiuſmodi Epiſcopum poſſe incedere non in habitu, & veſtitu, vt antea, dum monachus erat, incedebat, ſed eo modo, quo alius quiuis Epiſcopus, retento tantum colore veſtium religionis, atque ideo cum birreto clericali, & cum mantilleto eiuſdem coloris religionis; Rochetum vero portare minime poteſt; ſed cottam, nempe ſuperpelliceum ſuperimponit in actib. explendis eccleſiaſticis. Quod ſi prefatus Antiſtes alijs quàm ſuæ religionis veſtib. indui audeat, excõmunicationis vinculo ſubiaceret, vt reſoluunt *Card. in clem. 2. §. ſed & tales, de vita & honeſt. cleric. Iaſ. in auth. ingreſſi C. de Sacroſ. Eccl. Syluestr. verbo religio 7. quæſtione vndecima*. Sed probabilius eſt eam non incurrere, vt tenent *Cou. d. num. decimo octauo. Azor vbi proximè*, peccabit tamen grauiter, vt opinatur *Fuſc. de Viſitat. lib. 2. cap. 15. poſt num. 11.*

18 Verum ſi alicui ex prædictis contingat renuntiare Epiſcopatum, quibuſdam viſum eſt illum debere ad monaſterium reuertere, quia vt ſupra diximus, adhuc permanent monaſticæ vitæ, & obligationis vincula, & onera, quæ Epiſcopi munus neque impediunt, neque dedecent, tum quia ſic feciſſe multos perhibetur: vt noſtris temporibus fecit eximiæ ſanctitatis vir Dominus Fr. Bartholomæus à Martyribus, qui depoſito Pontificio munere, & renunciato Bracharenſi Archiepiſcopatu, ad priſtinum Dominicanæ Religionis ſtatum ſe contulit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis clarus miraculis: immo & hoc ipſum fecit Cæleſtinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu depoſito ad priſtinum etiam ſuæ religionis ſtatum ſe retulit: ſi tamen huiuſmodi Epiſcopo Epiſcopatu renunciato haud ſibi neceſſe eſſet redire ad clauſtrum, non propterea exiſtimandus erit apoſtata, vt conſuluit *Nau. conſ. 6. nu. 11. ſub tit. de donat. in nouis*, & reſoluit *Emman. Sa. in aphoriſmis verbo Epiſcopus*. Et ſi ex Apoſtolica conceſſione redierit, inhabilis profecto eſſet ad dignitates, & officia religionis iuxta *conſtitut. 45. Pauli IV.* incip. *In ſacra*, quæ pœnas addit aduerſus eos, qui illum eligere non omitterent.

S V M M A R I V M.

1 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes à die confirmationis ſub pœna amiſſionis fructuum, &c.*

2 *Con-*

2 *Confirmationis tempus, à cuius die currit trimeſtre ad conſecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*

3 *Epiſcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, oſtenditur.*

4 *Proceſſus ſuper vita, genere, moribus, & ſcientia eligendorum in Epiſcopos quomodo formandus oſtenditur.*

5 *Conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe qui per omnes eccleſiaſticos gradus tranſierit.*

6 *Conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium conſenſione creatus.*

7 *Examen Fidei, & ſalutis Principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare.*

8 *Epiſcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibuſdam tunicis induatur, oſtenditur.*

9 *Actiones, & ſigna ſacra, quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent, oſtenditur.*

10 *Vngitur in capite is, qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ.*

11 *Reges cur in humero, & non in capite vngantur, oſtenditur.*

12 *Vngitur in manibus Epiſcopus, vt ſciat dignitatem non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere.*

13 *Baculum in Epiſcoporum manibus quid ſignificet, oſtenditur.*

14 *Summus Pontifex quare baculo non vtatur oſtenditur.*

15 *Annulus ſacer nouo Epiſcopo traditur, vt Sanctam Eccleſiam ſponſam ſuam intemerata fide ornatus cuſtodiat.*

16 *Euangeliorum liber quare nouo Præſuli tradatur, oſtenditur.*

17 *Panis, & vini oblatio in conſecratione noui Præſulis quid ſignificet, oſtenditur.*

18 *Mitra in Epiſcopo ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat.*

19 *Papa in ſignum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in ſignum Pontificis vtitur Mitra.*

20 *Chirotecis nouus Prælatus manus operit vt neſciat ſiniſtra ſua quod faciat eius dextra.*

21 *Epiſcopus poſt conſecrationem collocatur in editiori ſupra omnes loco, vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant.*

DE CONSECRATIONE Epiſcopi.

CAP. V.

1 CONſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuum, & negligentes per alios tres menſes Eccleſiis ſunt ipſo iure priuati, *cap. quoniam 75. diſt. cap. quoniam 100. diſt. Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformatione, cap. 2.* ad quod plures citati Doctores *Alleg. 1. nu. 39.* quibus adde *Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij c. 10. paulo poſt princip. pag. 31.*

2 Trimeſtre prædictũ, intra quod conſecrationis munus tenentur accipere Epiſcopi electi à Regibus, vel Principibus in ſuis Regnis, & Dominationibus, priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos ſi idonee ſint electi, confirmat.

3 Ad Epiſcopatus vero, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, eliguntur Epiſcopi cum in Conſiſtorio præconizantur, confirmantur vero quando alia die in eodem Conſiſtorio, fabricato prius proceſſu ſuper vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in Vrbe vocant Conſiſtorialem, quæ habet vim ſupplicationis in Dataria expeditæ, ſuper qua litteræ Apoſtolicæ ſub plumbo expediuntur.

4 Fabricantur proceſſus, & inquiſitiones ſuper promouendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium, prout habetur *in Bulla Greg. XIV.* incip. *Onus Apoſtolicæ, Dat. Romæ M. D. XC. die 1. Maij* quam refert *Quaranta verbo electio. pagin.* 309. Primo ſuper ætate cum debeat trigeſimum ſuæ ætatis annum compleuiſſe, *cap. cum in cunctis §. præſenti decreto, de elect.* & dixi *dict. Allegat. 1. nu. 26.* ac ibi relatis adde *Anton. Auguſtin. in epith. iuris Pontif. veteris lib. 4. tit. 10.* Secundo ſuper legitimis natalibus *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 1.* dixi etiam *d. Alleg. 1. nu. 32.* & an ſit ex Catholicis parentibus creatus, *vt in dicta Bulla Gregorij XIV.* Tertio an anteà ſex menſibus fuerit in ſacro Ordine conſtitutus *Concil. Tridentin. ſeſſ. 22. de reformatione cap. ſecundo,* dixi eadem *Allegat. 1. à numero trigeſimoſexto.* Quarto ſi antea in Vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur *Concil. d. cap. ſecundo. ſeſſ. 22. de reformat.* dictum eſt *d. Allegat. 1. à numero vigeſimoquarto.* Quinto an ſit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixoſus, & non criminoſus. Sexto an in rebus gerendis, pro Epiſcopatus adminiſtratione ſit aptus, cum ſit onus Angelicis humeris formidandum, *Concil. Tridentin. ſeſſ. 6. de reformation. cap. primo, paulo poſt princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla, vbi habetur vtile eſſe ad huiuſmodi inquiſitionem faciliùs ac plenius perficiendam, ſi Prælatus, qui eam facturus eſt, vel à promouendo, vel ab alio aliquo, cõfici curet ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen promouendi, cognomen, patria, parentes, ætas, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is forte exercuit, loca in quibus aut Theologiæ, vel iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore verſatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipſum, quam parentes eius intime norint. Quod ſi promouendus documentum aliquod exhibere voluerit vnde ipſius ætas, gradus, dignitas, Sacri Ordines, functio, officia, muneraque, aut aliquod huiuſmodi comprobetur, admittendum, ac proceſſui inſerendum erit, modo documentum publicum, ſeu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum cenſet, ac expreſſe prohibet, ne ad teſtimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Eccleſiam quilibet homines admittantur, ſed viri tantum graues, pij, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouẽdorum rectum iudicium ferre valeant, & ſincerum, ac fidele teſtimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam in verſ. *quod autem*, agit quomodo facienda ſit inquiſitio; & proceſſus Regularium, cum ad Eccleſias Cathedrales promouendi fuerint.

5 Poſtquam prędictis expeditis de commiſſione conſecrandi conſtiterit conſecratori, ſiue per literas Apoſtolicas, ſi ſit extra Curiam, ſiue per mandatum à Camera Apoſtolica emanatum in ipſa Curia, ſiue per commiſſionem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice

con-

conſecratori factam, ſi conſecrator ipſe ſit Cardinalis, alioquin ei non debet credi, Dominica die, *vt dixi dict. Alleg. 1. à num.* 42. vel feſtiua, ſi Summus Pontifex hoc ſpecialiter indulſerit, vt habetur in Põtificali; in Templo Deo conſecrato Epiſcopalis fiet cõſecratio, in quo Comprouinciales Epiſcopi cõuenire debent cum Metropolitano, quæ ſi vel propter vrgentem neceſſitatem, vel propter viæ longitudinem venire non quiuerint, tres conueniant, abſentes vero per litteras ſuffragium ferant, vt refertur *in c. 1. 64. diſtinct.* Trium igitur Epiſcoporum præſentia ad conſecrandum Epiſcopum requiritur ratione, & exemplo. Ratione ne tantum beneficium videatur furtiue præſtitum, vt pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Iacobus Frater Domini à Petro, Iacobo, & Ioanne Apoſtolis ordinatus fuit *c. porro 66. diſtinct.* vbi ſic dicitur: Porro Hieroſolymitanus primus Archiepiſcopus Iacobus, qui Iuſtus dicebatur, ſecundũ carnem Frater Domini nuncupatus eſt, à Petro, Iacobo, & Ioanne ordinatus eſt, ſucceſſoribus ſuis formam dantibus, videlicet, vt minus, quam à tribus Epiſcopis Epiſcopus non ordinetur referunt *Duran. in rationali diuinorum libro 3. capit. 11. numer. 7. & 9. Anton. Auguſtin. in epitome iuris Pontificij veteris lib. 4. tit. 17.* Et circa proceſſum in ordinatione Epiſcopali primitiuę Eccleſiæ eleganter *Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap. 1. col. 8. verſ. quod auctoritatibus*, in hæc verba. Petrus fuit ſolus Epiſcopus à Chriſto factus ante Aſcenſionem, poſt Spiritus Sancti autem miſſionem, ſiue ipſa prima die Dominica, ſiue alia, ſolus Petrus fecit Ioannem Epiſcopum, deinde Petrus conſecrato Ioanne fecit Iacobum Zebedæi, quibus tribus factis, tunc ordinauit Petrus quod deinceps non ordinaretur Epiſcopus niſi à tribus Epiſcopis, *vt in d. capit. porro*, licet tunc propter paucitatem Epiſcoporum, quando Apoſtoli fuerunt, non poterit hæc forma ſemper ſeruari: ideo Paulus ſolus Timotheum, & Titum ordinauit Epiſcopos, qui ſeparatus à Barnaba non habebat in ſocietate ſua Epiſcopos, niſi quos poſtea fecit. Ratio autem quare filij Zebedæi fuerunt prius à Petro in Epiſcopos ordinati, eſt, quia illi poſt Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hos cum Petro Chriſtus præ cæteris præferebat, vt patuit in Transfiguratione, in ſuſcitatione filię Archiſynagogi, in oratione in Horto *Matth. 9. 16. & 17. Chryſoſtom.* ſuper illud, aſſumpſit IESVS Petrum, Iacobum, & Ioannem dixit. Hos aſſumpſit quia alijs potiores erant. Hæc *Alphonſ. Aluarez*, *Guerrero* dicto loco.

Deducitur poſtea conſecrandus in veſte, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali, neque enim in primæua Eccleſia licuit quemquam Epiſcopum creari, qui non per omnes eccleſiaſticos gradus tranſierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, *Anton. Auguſtin. in epitome iuris Pontificij veteris libr. 4. tit. 3.* Vnde *Sanctus Cyprianus Cornelium* ſic laudat. Non iſte, inquit, ad Epiſcopatum ſubito peruenit, ſed per omnia eccleſiaſtica officia promotus, & in diuinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus, ad Sacerdotij ſublime faſtigium, cunctis religionis gradibus aſcendit; nec, vt quidam, vim fecit vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt vt Epiſcopatum coactus acciperet. Quis autem ille eſt (inquit *Gregorius in apologetico primo*) qui veritatis Antiſtitem, & propugnatorem vnius diecula ſpatio, veluti ſimulachrum ex argilla, fingat; illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, & ordine futurus eſt; qui cum Archangelis Deum celebrabit; qui ad ſupernum Altare ſacrificia tranſmittet, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungetur; qui figmentum inſtaurabit, imaginemque creatori ſiſtet; & ſuperno mundo opificem aget, & quod maius eſt, dicam, Deus erit, & alios Deos efficiet.

Quod quidem obſeruandum maximè eſt ne ad Epiſcopalem dignitatem promoueantur niſi qui eccleſiaſticorum graduum muneribus, in illiſq; magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus ſit, ne ei eueniat quod idem *Gregorius Nazianzenus in laudibus Athanaſij* dicit: Diſcipuli ſimul, Magiſtrique pietatis deſignantur: alios ante purgant, quam ipſi purgati fuerint: heri ſacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum Arbitri, & Antiſtites: veteres vitio, pietate rudes, & recentes: (quod gratiæ ac fauoris humani, non ſpiritus opus eſt) qui cum cætera omnia violenter peruaſerint, ad extremum ipſam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, ſed dignitas moribus fidem aſtruit, ordine admodum præpoſtero: qui denique plura pro ſuis, quam pro populi ignorantis ſacrificia debeant. Hinc etiam *Nicolaus I. epiſtol. prima ad Michaelem Imper.* damnat plurimum *Photium*, qui laicus Conſtantinopolitanum affectabat Primatum. Pridem, inquit, auditor eſſe debuit, & deinde inſtitutor: ſed hic docere prius elegit, & deinde cœpit doceri: prius ſanctificare curauit, ac deinde ſanctificari, prius illuminare voluit, & poſtea illuminari.

6 Cum, vt inquit *Cyprianus libro quarto epiſtol. ſecunda* de clericorum omniũ teſtimonio, de plebis, quæ adeſt, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium conſenſione, creari, & conſecrari debeat Epiſcopus, ideo ſenior Epiſcoporum aſſiſtentium verſus ad conſecratorem ſic dicit. Reuerendiſſime Pater poſtulat Sacra Mater Eccleſia Catholica, vt hunc præſentem Presbyterum ad onus Epiſcopatus ſubleuetis. Illud aperte declarantes, neque Reges, neque Principes, neque plebem, aut Ciuitatis Magiſtratum, ſed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Epiſcopum conſtituere, illorum teſtimonium tantum huius auctoritatem eſſe.

7 Deinde, cum vt inquit *Gregorius in laudibus Athanaſij*, abſurdum eſt, & ſalutis Doctorem, & Antiſtitem, ſalutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & baſis totius ædificij eſt, promouendus ſeſe confert, fitque inquiſitio an doctrinam Veteris, & Noui Teſtamenti, cuius Magiſter, & interpres eſſe debet, rectè norit? Et num prudentiam ſuam, quantum illius capax eſt natura, Diuinæ Scripturæ ſenſibus accommodare velit. Hæc dum ſanctè profeſſus fuerit, proponitur illi vniuerſæ Fidei ſumma, eorum preſertim capitum, quibus vniuerſa Religio Chriſtiana continetur. Summæ, ſcilicet, ac Diuiniſſimæ Trinitatis confeſſio, Incarnationis, ſaluciſque noſtræ œconomia, ſpes vitæ, & reſurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius Sanctæ Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ auctoritas.

Interrogatur num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus eſt, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum ac Decretales Sanctæ, & Apoſtolicę Sedis conſtitutiones venerantur ſuſcipere, docere, ac ſeruare? Num *Beato Petro Apoſtolo*, cui à Deo data

eſt

eſt poteſtas ligandi ac ſoluendi, eiuſque Vicario Domino noſtro, ſuiſque Succeſſoribus Romanis Pontificibus, fidem, ſubiectionem, & obedientiam ſecundum Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare: caſtitatem, & ſobrietatem cum Dei auxilio cuſtodire, & docere, Diuinis ſemper negotijs mancipari, & à terrenis negocijs, vel lucris turpibus alienus eſſe, ne ſcilicet oculos, qui moderandis greſſibus præeunt, cura pulueris obſcuret? Num humilitatem, & patientiam in ſe ipſo cuſtodire, & alios ſimiliter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibuſq; indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & miſericors eſſe? Quæ omnia vbi ille ſancte, & bona fide ſeruaturum ſe, quantum humana fert conditio, promiſerit, ſumma eius oneris, quod ſubeundum eſt, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur: Epiſcopum oportere iudicare, interpretari, conſecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare.

8 Fidei abſoluto examine auguſtiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annuntiandum Euangelium pacis; vt eat, non ſtet; laboret, non ocioſus delitеſcat: Induitur interioribus quibuſdam tunicis, interioris, & occultæ deuotionis, innocentię, & integritatis perfectionem denotantibus; cuius ſolus Deus purarum animarum vnicus ſponſus inſpector eſt; & cuius ſuauitatem illi ſolum norunt, qui experiuntur: intus enim eſt, qui iudicat, intus quod iudicatur, vt internorum cura in externorum nimia occupatione non minuatur. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Epiſcopum, vt inquit *Apoſt. ad Titum* 1. ſicut Dei diſpenſatorum hoſpitalem eſſe, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, diſperſit, dedit pauperibus; diſpenſationis autem huius, inquit *Chryſoſtomus*, modus ille, ſi eccleſiaſticæ facultates, neque redundent, neque temporibus neceſſarijs deſint.

9 Poſtquam ordinandus ſic veſtitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ vere ſanctæ ſunt. Sanctoſque efficiunt; quæ ex antiquiſſima, & Apoſtolica traditione, ſacris primum ſignis & actionibus, deinde myſticis vnctionibus continentur. Actiones, & ſigna ſacra à *Dyoniſio* tantorum myſteriorum Diuino interprete, hæc numerantur; genuflexio ad Altare; manuum impoſitio; Crucis obſignatio; benedictio, & precatio: Vnguntur poſtea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque vero fruſtra, aut ſine cauſa tam prolixis, tam frequenter repetitis precibus, hic ipſe, qui conſecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur: Plus enim, inquit *Chryſoſtomus in* 1. *cap. ad Titum ſermon.* 1. eiuſmodi precibus indiget, quam cæteri omnes; nam quantò eſt celſior dignitas, tantò Sacerdotis maiora ſunt pericula.

10 Vngitur in capite primum is qui conſecratur, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, cum ſcilicet eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ, quomodo vir vxoris ſuæ caput dictus eſt, & vt oſtendatur eum eſſe Vicarium Chriſti, eiuſque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui eſt ſuper omnia, & quem conſtituit Deus caput ſuper omnem Eccleſiam.

11 Ideo Reges non iam in capite; ſed in humero vnguntur, primum vt is proprius honor ſit illius, quem Deus conſtituit excelſum ſuper omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentius, & auguſtius vnxit præ conſortibus ſuis. Deinde vt oſtendatur quod primò ante omnes Reges, & Principes perſona capitis Pontificali officio repræſentetur.

Vngitur tamen, vt Rex in humero, vt neque ipſe plane excludatur à repræſentatione eiuſdem capitis; nam & huius principatus, vt dicit *Iſ.* 9. fuit ſuper humerum eius, & vt ſciat ſe eſſe miniſtrum ad portandam Crucem IESV CHRISTI, laudem bonorum, vindictam autem malorum *Apoſt. ad Roman.* 13.

12 Deinde in manibus vngitur, primum propter officium, & miniſterium eius, vt ſe ſciat dignitatem non propter ocium, ſed propter negotium ſuſcipere, vt ſciat ex illo ſe numero operariorum eſſe debere, qui ſuſtinent pondus diei, & æſtum: deinde vt illis manibus adſit virtus Spiritus Sancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, vt quicquid benedixerit, benedicatur; quicquid ſanctificauerit, ſanctificetur. Demum vnguntur manus eius, vt operentur bonum, ad omnes quidem, ſed maxime domeſticos Fidei; vt manus ſuas mittat ad fortia; vt panem ocioſus non comedat, vt manus eius diſtillent myrrham, vt ſit beatus ſeruus ille, quem cum venerit Dominus inuenerit vigilantem, & operantem.

13 Peracto conſecrationis Sacramento, conſecratus iam ad ſpiritualem œconomiam, Sanctæque prolis gubernationem ſe ſe confert.

Armatur igitur, & inſtruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ inſtrumenta, ac gubernacula. Traditur imprimis in manus noui Antiſtitis conſecratum baculum, auctoritatis ſcilicet, & diſciplinæ inſigne, ſuſtentaculum imbecillitatis humanæ; vt ſit in coercendis vitijs piè ſæuiens, iudicium ſine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate ſeueritatis cenſuram non deſerens, vt reuocet errantes, regat iuſtos, pungat, & ſtimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes, ac iuxta *Ezechi. capit.* 34. attrahat vagum, ſuſtentet languidum, ſtimulet pigrum, portet in humeris ſuis exemplo Principis Paſtorum ægre, & debile. Vt increduli, inquit *Bernardus libro tertio, de conſideration.* conuertantur ad Fidem, conuerſi non auertantur, auerſi reuertantur, peruerſi ordinentur ad rectitudinem, ſubuerſi ad veritatem reuocentur, ſubuerſores conuincantur, vt vel emendentur ipſi, ſi fieri poteſt, vel ſi non, perdant auctoritatem facultatemque alios ſubuertendi, negligenter paſcens toties commendatum Dominicum gregem, inquit *Magnus Leo*, conuincitur Summum non amare Paſtorem. Quod vero baculus eſt acutus in fine, rectus in medio, & retortus in ſummo, deſignat quod Pontifex debet pungere pigros, regere debiles ſui rectitudine, & colligere vagos. *Hieron. Viuimus de Epiſcopis titularibus part. ſecunda, fol.* 13. *Durand. in rationali diuinorum libro tertio, capit. decimoquinto numero quarto, vbi numero quinto*, dicit quod Romanus Pontifex baculo non vtitur, tum propter hiſtoriam, tum propter myſticam rationem *cap. vnic. in fin. de Sacra Vnctione.*

14 Hiſtoria eſt quoniam Beatus Petrus Apoſtolus Martialem diſcipulum ſuum, quem Dominus inter diſcipulos conſtituit, cum dixit: niſi efficiamini ſicut paruulus iſte non intrabitis &c. miſit cum quibuſdam

buſdam alijs ad prædicandum Germanis, qua in via ad viginti dietas defuncto Fronto, collega eius redijt ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc baculum, & tangens illum dic, ſurge In nomine Domini, & prædica: Ille vero in quadrageſimo die à tempore mortis illius tetigit eum & ſurrexit, & prædicauit, & ita Petrus baculum à ſe remouit, & ſubditis dedit, nec recuperauit. Innocentius vero Papa III. ſcripſit in Eccleſiæ ſpeculo quod Beatus Petrus miſit baculum ſuum Euchario primo Treuerorum Epiſcopo, quem vna cum Valerio, & Materno ad prædicandum Euangelium Genti Teutonicæ deſtinauit, cui ſucceſſit in Epiſcopatum Maternus, qui per baculum Petri de morte fuerat ſuſcitatus, quem baculum vſque hodie cum magna veneratione Eccleſia Treueren. ſeruat, & ideo Papa in illa Diœceſi vtitur baculo, & non alibi. Hæc *Durand. vbi proximè.*

15 Verum cum hoc regimen non tam timoris, quàm amoris ſit, non tam ſeueritatis quàm charitatis, nam & Chriſtus Dominus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſemetipſum pro ea *Iohn. vlt.* & cum quem Vicarium loco ſui relicturus erat, priuſquam illi deſpondiſſet, ter interrogauit num ſe diligeret, & propter ſe ſponſam ſuam? quod cum ille ſumma aſſeueratione ter profeſſus fuiſſet, tunc demum illud audiuit. Paſce oues meas, paſce agnos meos: eius igitur amoris, & charitatis Symbolum facer Conſecrator nouo ſponſo tribuit conſecratum Annulum, fidei ſcilicet ſignaculum, quatenus ſponſam Dei, Sanctam videlicet Eccleſiam intemerata fide ornatus illibatè cuſtodiat, *Durand. dict. lib. 3. cap. 14.*

16 Hinc conſecrator nouo Præſuli Euangeliorum librum tradit, Accipe, inquit, Euangelium, & vade, prædica populo tibi commiſſo. Potens eſt enim Deus vt augeat tibi gratiam ſuam. Quaſi diceret: Ne putes in *Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chryſoſtomo, & Auguſtino* munus, & functionem Apoſtolicam deſijſſe: ne putes cæleſtem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris ſublatum eſſe, quo illi ſubnixi, profecti annunciauerunt Euangelium vniuerſo Mundo: potens eſt Deus etiam tibi dare gratiam ſuam, ac per te ſimilia operari. Etſi enim illi plus omnibus, inquit *Bernardus libro ſecundo de conſiderat.* laborauerunt, non tamen totum elaborauerunt, & tibi adhuc locus relictus eſt. Neque te illud tantopere terreat quod ſublimibus humanæ ſapientiæ verbis careas, quod ſerius ad Sacrarum litterarum lectionem acceſſiſti, quod nunquam Cathedram Doctoris conſcenderis. Aude, & fac aliquid. Potens eſt enim Deus tibi augere gratiam ſuam. Nihil agentem impoſſibile eſt bene operari. Melius ſero quam nunquam: nam, & vndecimæ horæ operarij diurnum acceperunt denarium *Matth. 20.*

17 Poſtea accipiens nouus Pontifex à ſuo conſecratore ac reliquis aſſiſtentibus oſculum pacis, recedit ab Altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Chriſtianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eoque laudatiſſimo, afferre ſolet; ipſe quoque ſuo Conſecratori, tanquam ſpirituali patri, munera offert, ſunt autem ea, ex antiquiſſima Melchiadis Pontificis inſtitutione panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces. Offert panem & vinum; vel vt oſtendat ſe in eius Sacerdotis functionem, & munus ſuccedere, cui ſine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus cum eſſe Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech: vel, vt quidem ego iudico, ad deſignandam paupertatem Epiſcoporum primitiuæ illius Eccleſiæ, in qua ſummæ opes, ſummæ diuitiæ, panis & vinum fuerunt.

Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accenſis, ne quid inter hæc leuia munera ſpecioſius colore, pondere precioſius (ſcitis quid intelligam) ſubrepat ac ſubijciatur. Male enim agitur, cum ea, quæ virtuti, & pietati debentur, aſino onuſto auro conferuntur. Aſſumitur demum ſacer Antiſtes à ſuis Collegijs in communionem, & participationem orationis, ac myſticæ menſæ.

18 Cœleſti myſterio refectus Mitra armatur deinde nouus Præſul, eiuſque capiti imponitur ſacra Cydaris, bicorniſque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione, cuius præclara eſt bonitas, & virtus immenſa, totiuſque decoris ornamentum. Mitra hæc ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat. Duo namque illius cornua duo ſunt Teſtamenta; anterius nouum, poſterius vetus, quæ duo Epiſcopus memoriter debet ſcire, *capit. Epiſcopus 23. quæſtione prima*, & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire *Hieron. Vielmus de Epiſcopis titularibus part. ſecunda fol. 13.* His cornibus armatus *Petrus Neroni, Liberius Conſtantio, Ambroſius Theodoſio, Baſilius Valentino, Chryſoſtomus Arcadio, Leo Genſerico, atque Attilæ*, alijque quamplurimi reſtiterunt, terribileſque apparuerunt. Illud quoque notandum eſt quod Romanus Pontifex in ſignum imperij, vtitur regno, id eſt Corona Imperiali; & in ſignum Pontificis vtitur Mitra: ſed Mitra ſemper vtitur, & vbique; Regno vero non ſemper, neque vbique, quia Pontificis auctoritas, & prior eſt & dignior, & diffuſior imperiali poteſtate, *Durand. in rationali diuinorum libro tertio, capit. 13. numer. 8.*

19 Quia nihil tam inglorium dicebat *Bernard. epiſt. 126* quam Epiſcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideo nouus Prælatus manus operit chirotecis, vt neſciat ſiniſtra ſua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirotecis, & quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandum vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur, *Durand. dict. lib. 3. cap. 12.*

20 Deinde collocatur Epiſcopus, id eſt, inſpector omnium, in editiori ſupra omnes loco, inquit *Ambroſ. de dignitate Sacerdotali cap. 6.* vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant.

21 Cuius loci conſideratio, inquit *Bernard. libro ſecundo de conſiderat.* facit honoris contemptorem in honore etiam ipſo. In alto poſitum, non altum ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatum; ſed quanto inuſitatius tantò glorioſius: timor de adepta iam altitudine, tædere magis facit, quam placere ipſam altitudinem. Nulla ſplendidior gemma in omni præcipue ornatu Pontificis, ipſa humilitate; quo enim celſior cæteris, eo humanitate apparet illuſtrior, & ſe ipſo. Blanditur Cathedra, ſpecula eſt, non domus: qui eleuauit deijcere poteſt. Conſideras gradum, & caſum metue; conſideras faſtigium dignitatis, & vide faciem abyſſi deorſum; occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec perſonæ.

22 Poſtquam in ſua ſede ſic collocatus fuerit Paſtor prorumpit vniuerſa Eccleſia in laudes, & confeſſionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio, & inſtitutum merito deſinere debet. Ducitur per templum nouus Antiſtes, vt omnibus innoteſcat; commendatur Summo Paſtori, & Rectori omnium Deo: vt quem Eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit, propitius reſpiciat, det

det illi verbo,& exemplo,quibus præeſt, proficere, & ad vitam vna cum grege ſibi credito, ſempiternam peruenire. Quantumlibet enim fuerit peritus gubernandi, inquit *Chryſoſtom. ſermon.* 1. *ad Titum*, niſi inter huiuſcemodi gubernacula gratiam habeat, & pacem, quæ à Deo eſt, & nauiculam ſimul, & nauigantes procella inuoluet, mergetque profundo.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ fuiſ inductum.*

2 *Honoris, ſeu poteſtatis nonnulli gradus inter ipſos Epiſcopos à tempore Apoſtolorum diſtinctè reperiuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur.*

3 *Papa vniuerſalis ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur.*

4 *Ordo nullus Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur.*

5 *Declaratur tex. in cap. primæ Sedis, in fine, & in cap. ecce in princ. 99. diſt.*

6 *Patriarchæ, & Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuerſa ſint nomina, ſecundum vnam ſententiam.*

7 *Primates, vt verior tenet ſententia, licet Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates verè ſunt, Patriarchæ, nec idem habent officium, eandemve auctoritatem.*

8 *Patriarchæ propriè quatuor ſunt, videlicet Antiochenus, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei.*

9 *Patriarchæ dicti ſunt quaſi Patres Patrum, ſeu Principes Epiſcoporum.*

10 *Archiepiſcopi dicuntur quaſi Principes Epiſcoporum.*

11 *Prouincia, cui præeſt Archiepiſcopus, quas ſub ſe debeat habere Ciuitates, & Epiſcopos oſtenditur.*

12 *Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſunt.*

13 *Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiſcopis ſunt ſubiecti; non ita eorum ſubditi, exceptis caſibus iure ſpeciatim expreſſis.*

14 *Prælati Eccleſiarum Epiſcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare.*

15 *Titulares Epiſcopi dicuntur, qui ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clero Chriſtiano, atque etiam facultatibus.*

16 *Titulares Epiſcopatus quare hodie conferantur, ratio aſſignatur.*

17 *Titulares Epiſcopi dantur frequentius à Romano Pontifice velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis.*

18 *Titulares Epiſcopi, & qui Epiſcopatui renuntiarunt ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia nullum ad Ordines poſſunt promouere, etiamſi in loco nullius Diæceſis ſedem ſibi eligant.*

19 *Titulares Epiſcopi, qui à ſedibus ſuis proteruia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diæceſim cum Chriſtiano populo & Clero cum iuriſdictionem teneant, ea in aliena Diæceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt, ac eis Ordines conferre.*

20 *Titulares Epiſcopi an ad Concilium vocandi ſint, & admittendi, oſtenditur.*

21 *Chorepiſcopi dicuntur à chore, græcè, pago, ſeu villa, quaſi in pagis, & in villis, ad Epiſcopalia munia obeunda eſſent conſtituendi.*

22 *Chorepiſcopi poteſtas qualis fuerit, oſtenditur.*

23 *Prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo iure humano proceſſerunt.*

24 *Prælationes Primatuum, & Archiepiſcoporum ad ius Diuinum eſſe referendas qui teneant, oſtenditur.*

25 *Declaratur tex. in cap.* 1. 99. *diſt.*

26 *Decima reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, reſpectu quota ad conſuetudinem.*

DE EPISCOPALIVM Graduum diuiſione.

CAP. VI.

1 ADminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ eſſe inductum oſtendunt Sacri Doctores, quę cum varijs Ordinibus diſtincta ſit Archangelorum ſcilicet, Thronorum, Principatuum, reliquorumque Cœleſtium ſpirituum, ſimilis Ordinum diſtinctio in militanti Eccleſia conueniebat, vt hæc Eccleſiaſtica Hierarchia, quatenus poſſet, illius cœleſtis imaginem referret. Quemadmodum enim in ſeculari ordine ſunt multæ Vniuerſitates, ac Collegia, quorum alia in alijs inſunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, conſtat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conſlatur ciuitas, ex pluribus Ciuitatibus conſtituuntur Regna, & ex Regnis Monarchia, *Ariſtot. Polit. lib.* 1. *cap.* 1. & 2. adeo quod vna quæque Vniuerſitas ſuos habeat præfectos, ſeu poteſtates, quibus obtemperat; ita olim ad ſpiritualem fidelium gubernationem Parochiæ inſtitutæ ſunt: ex multis Parochijs pleriſque in locis Plebanatus, ſiue Archipresbyteratus; multis vero Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Epiſcopi præfecti fuerunt; Epiſcopis Archiepiſcopi, Archiepiſcopis Patriarchæ; Patriarchis, denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentiſſima prępoſita fuit, atque in graduum omnium poſita faſtigio, vt ſuprema illius in omnem gregem Chriſtianum, cunctoſque eius gradus ac Ordines, poteſtas habetur.

2 Vnde à tempore Apoſtolorum, quamuis omnes Epiſcopi in ijs, quæ ſunt Ordinis parem receperint poteſtatem, & in hunc ſenſum vera ſit ſententia *D. Hieron.* de qua *in capit. legimus, verſic. ſi auctoritas* 93. *diſtin.* nonnulli tamen honoris ſeu poteſtatis gradus inter ipſos Epiſcopos diſtinctè reperiuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur, de quibus *Gratian. in princip. & per totum* 21. *diſt.* Primus eſt Romani Pontificis. Secundus Primatuum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiſcoporum. Quartus eorum, qui ſimpliciter Epiſcopi dicuntur, & ex his alij titulares, alij item Chorepiſcopi, *Petr. Greg. ſyntag. iuris lib.* 15. *capit.* 2. *numero* 8. *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificis cap.* 8. *pag.* 25.

3 De primo ſcilicet Summo Pontifice, quod Epiſcopus ſit conſtat ex ijs, quæ notat *gloſſa in verbo Epiſcopus in proœm. Sexti*: tum quia licet aliæ dignitates in Eccleſia ſint quoad iuriſdictionem Epiſcopali maiores, nullus tamen Ordo Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur, notat *gloſſ. in verb.* pari, per text. ibi *in capit. in nouo* 21. *diſtinct.* & docent *Sot. in quarta diſtinct. vigeſimaquarta quæſtione ſecunda, articul. quarto,* con-

concluſ.2. Henriquez in ſumm. lib. 10. cap. 7. §. 2. & capit. 25. §. 1.

4 Vnde iure optimo Summus Pontifex Vniuerſalis ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur, vt antiquiſſimã Chalcedonenſem Synodum *Beato Leoni* acclamaſſe teſtatur *D. Thom.* quem refert *addit. ad capit. ecce 99. diſtinct.* & explicant *Turrecremat. de poteſtate Eccleſiæ libro primo capitul. 17. ad 5. Bellarmin. in controuerſ. Catholic. lib. primo capitul. 31. verſicul. 15.* & alij ex quibus confirmant *Alphonſ. Mendoza in quodlib. quæſt. q. 4. Scholaſt. §. 3. Petrus Gregorius dict. capit. 2. à num. 9. & cap. 9. & cap. 3. in princip.* cum quo notabis rectè in hunc ſenſum Panepiſcopum dici poſſe Romanum Pontificem, ideſt, Summum, & omnium præcipuum inſpectorem, licet enim *Dionyſius Areopagita* hoc referat ad CHRISTVM Dominum verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium ſalute ſe Patri obtulit in ſacrificium, huicque de omnib. cura eſt: non tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vicario, vt tali poteſt applicari, ſecundum tantę dignitatis menſuram.

5 Non obſtat tex. in *capit. prima ſedis in fine 99. diſtinct.* vbi prohibetur ne quiſquam etiam Romanus Pontifex ſe vniuerſalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto *capit. ecce in princip. eadem diſtinct.* vbi *Beatus Gregorius* ait ſuperbam eſſe appellationem, qua Romanus Pontifex dicitur vniuerſalis Papa, ideoque petit & iubet ne ſic amplius appelletur. Quia ad primum ex *dict. capit. prima ſedis*, facile reſponderi poteſt vltra illius verba non eſſe Concilij Africani, ſed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, ſed de Primatibus, ſeu Patriarchis. Ad auctoritatem vero *Gregorij* reſpondetur humilitatis cauſa recuſaſſe illud nomen, ad conuincendam cõtumaciam Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi, qui ſuperbo illo titulo ſe cognominabat: ſed generalius reſpondebis cum *D. Thom. Turrecremat. Cardinale Bellarmin.* & alijs, quos refert *Mendoz. dict. loco*, intelligi poſſe vniuerſalis Epiſcopi appellationem, vel quod ſolus ſit omnium Chriſtianarum Vrbium ſpecialis, & immediatus Epiſcopus, itaut reliqui excludantur, & ſint ipſius Vicarij; aut quod ſit generalis Epiſcopus omnium, & ſupra omnes, neque particulares ſingularium Vrbium Epiſcopos excludat: primo modo intelligitur auctoritas *Gregorij*, & conſtat tum ex originali *lib. ſeptimo, indict. 1. epiſtola trigeſima*, tum *ex dict. capit. ecce*, ibi, quia vobis ſubtrahitur, quod alteri pluſquam ratio exigit, præbetur: non ergo vetat vniuerſalem Epiſcopum ſe appellari, niſi quatenus particularium Epiſcoporum poteſtatem ſubtrahit: in poſteriori vero ſenſu antiquiſſima eſt, & veriſſima appellatio, tum ex dictis, tum *ex reg. capit. cuncta per mundum 9. q. 3.* cum vulgaribus.

6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ ſeu Primates, vtroſque enim eoſdem eſſe, & nullam inter eos dari differentiam, licet diuerſa ſint nomina, probat *text. in cap. 1. & 2. 99. diſtinct. & in capitul. duo ſimul, de officio Ordin.* vnde *gloſ. in capit. coram de in integr. reſtitut.* auctoritate *dict. capitulo 1.* notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, ſed vocalem, vt etiam comprobant *Caſſan. in catalogo parte quarta conſiderat. 9. in princip. Lancel. de inſtitut. canon. libro primo, titul. 5. in princip.*

8 Verum licet Primates quodammodo Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates vere ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eamdemue auctoritatem, ſed proprie Patriarchas eſſe quatuor videlicet Antiochenum, Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, Hieroſolymitanum, relatos *in cap. antiqua, de priuileg.* aſſerit *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſ. 41. numero duodecimo*, quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei *capit. ſcriptum 40. de electión.* quibus poſtea ſuperadditi, & creati fuerũt alij à Summis Pontificibus, de quibus *Gonzalez dict. gloſ. quadrageſima prima, numero decimo quarto.* Alij autem Patriarchæ ſunt minus principales, qui cum Primates proprie appellentur, minus proprie Patriarchæ nominantur, quales ſunt in *Italia* Aquilienſis: in *Anglia* Cantuarienſis, & Bituticenſis in *Gallia*, Gradenſis, & Lugdunenſis, in Hiſpania, Toletanus, & Bracharenſis; de quibus ſuo loco agemus. Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod fertur inter Primates, & Patriarchas nullam eſſe differentiam, ſed verbalem tantum, vt per *Gig. de reſidentia Epiſcop. cap. 18. num. 5. Gonzalez dict. gloſ. 41. num. 15.*

Barboſa de poteſtat. Epiſc.

9 Patriarchæ ideo poſt Summum Pontificem ſecundum locum obtinent, quia dicti ſunt quaſi Patres Patrum, ſeu Principes Epiſcoporum iuxta *text. in capitulo Cleros verſicul. Patriarcha 21. diſtin.* notant *Petrus Gregorius ſyntagm. iuris libro 15. capitulo 2. numero vndecimo. Fuſch. de Viſitat. libro primo, capitulo ſecundo, à numero nono. Læli. Zecbi. de Repub. Eccleſ. titul. de ſtatu Reuerendiſſ. Patriarcharum 1. Gambar. tractat. de Legat. libro ſecundo, numero 11. Sigiſmun. Scacc. de appellat. quæſtion. 8. à numero 99. Gonzalez dict. gloſ. 41. numero vndecimo. Modern. de ſacra Epiſcoporum auctoritate capitulo nono, §. ſexto.*

10 Tertio loco ponuntur Archiepiſcopi, qui ſic dicuntur, quaſi Principes Epiſcoporum docente *Iſid. in dict. capit. Cleros verſic. Archiepiſcopus 21. diſtinctio.* quia ſcilicet quemadmodum Primates pluribus præſunt Prouincijs, ſeu Archiepiſcopis: ita Archiepiſcopi pluribus præſunt diœceſibus, ſeu Epiſcopis, qui ſuffraganei dicuntur.

11 Vnde Summus Pontifex *Pelagius II. epiſtol. prima omnibus Epiſcopis*, relatus *in capitul. ſcitote 6. quæſtion. 3.* aſſerit Prouinciam eſſe, cui præeſt Archiepiſcopus, quæ habet ſub ſe decem, aut vndecim Ciuitates, & totidem Epiſcopos, notauit *Rebuff. in concord. titul. de collation. §. 1. verbo Metropolitana.* Sed melius *Petrus Gregorius Syntagm. lib. decimoquinto. cap. vndecimo, numero tertio*, tenet ex alijs hanc conſtitutionem perpetuam non fuiſſe, ſed nutu Principum, annorumque curriculo numerum Epiſcoporum fuiſſe conſtitutum in vnaquaque Prouincia prout ſingulis magis expedire videbatur.

12 Hinc colliges, quod Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſunt, vt notari poteſt ex text. *in capitul. paſtoralis in princip. de offic. Ordin. & ex Extrauag. Saluator de præben. inter commun.* vbi etiam habetur, quod Metropolitana Eccleſia eſt grandioris honoris, & tituli ſuffraganea, quæ eſt ſub iuriſdictione, poteſtate, & ſubiectione Archiepiſcopi, Capituli, & Eccleſiæ Metropolitanæ, *Imol. Zabarel. & Vital. in Clement. Archiepiſcopo, de priuileg.* ſunt tamen aliqui Archiepiſcopi, qui non ſunt Metropolitani, inter alios eſt *Roſanen. & Lancianen.* qui nullũ habent ſuffraganeum. Ex quibus iam apparet quoad poteſtatem iuriſdictionis Archiepiſc. Primatibus eſſe inferiores, Epiſcopis vero Superiores, nam præcellũt veteres Epiſcopos honore *Gemin. in capit. ſingulas [illegible] 9. quæſtion. 3.* & ſunt perſonæ magis priuilegiatæ *capit. ſeruatis, & capit. ig-*

tur 25. quæſtione ſecunda, quorum præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas *ca. fin. de purgat. canon.* nonnumquam auctoritas Metropolitana, *capit. ſi. 51. diſtinct. cap. ſollicitudinem de appellat.* probat etiam *tex. in cap. 1. 80. diſtinct. cap. 1. 99. diſtinct. cap. 1. de offic. legati, cap. ad reprimendam, cap. duo ſimul, cap. paſtoralis, de officio Ordin.*

23 Cum alijs, quibus habetur ſuffraganeos lege Metropolitana Archiepiſcopis eſſe ſubiectos, non ita eorum ſubditos, exceptis caſibus ſpeciatim iure expreſſis, de quibus, huiuſque dignitatis priuilegijs agunt ſcribentes in *dict. cap. Paſtoralis, plene Ruſe. in tract. de præeminentia Archiepiſc. dignitatis, Stephan. Quaranta in tract. de præſtantia Archiepiſcopi, & eius auctoritate in ſuffraganeos, eiuſque ſubditos, & in tota prouincia, & in Summ. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas, Lal. Zecbi. titul. de ſtatu Reuerendiſſ. Archiepiſcoporum Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali Neapolitana capit. 70. per totum in nouiſſ. edition. Petrus Gregor. dict. capit. 11. Henriquez in ſumm. libro vndecimo, capit. 30. cum ſequentib. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi parte quarta, conſiderat. 20. cum ſequentib.* qui omnes præcipuè *Lal. Zecbi.* bene notant Archiepiſcopos in propria Diœceſi Epiſcopalem iuriſdictionem exercere, in alijs vero ſuffraganeorum Metropolitanicam, neutram tamen poſſe exercere antequam pallium recipiant, de quo *in capit. ſignificaſti de electıon. & in capitul. niſi ſpecialis de auctio. & vſu pallij, & in capit. antiqua, de priuileg.* & latius dicemus *infra tit. 4.*

24 Quarto deinde loco Epiſcopi ponuntur, quos Preſbyteris diuina ordinatione ſuperiores *capitul. antecedenti numer. vigeſimo ſexto*, diximus, vbi etiam oſtendimus eorum nomen deduci à verbo græco, ſcopin, quod attendere, inuigilare, ſeu ſpeculari ſignificat, & merito Eccleſiarum Prælati Epiſcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare, iuxta illud *Actor. 20.* Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit Spiritus Sanctus regere Eccleſiam Dei, vt ſcilicet exceſſus corrigant, moreſque in melius reforment, ne ſubditorum ſanguis manibus Prælatorum requiratur, vt ait *text. in capitul. irrefragabili, in princ.* iuncto *capit. inter cætera, de officio Ordin.* Vnde primo habet officium ducis *capit. poſt tranſlationem, de renunt.* vt rectum iter ſubdito oſtendat, ne ambo in foueam cadant *capit. quæ ipſis 38. diſtinct. capit. cum ſit de ætate, & qualitat.* Secundo habet officium magiſtri, cum regimen animarum ſit ars artium *capitul. penultim. de ætate, & qualitat.* Tertio habet officium præfecti vigilum, vt ſic caueat à negligentia cum pretioſiſſimæ omnium animæ ſint ei commiſſæ, & culpa eius ſit ſi oues auferantur, & ipſe neſcit *capitul. penultim. de reg. iur. l. 2. de offic. præf. vig.* Quarto habet officium militis armati, cuius tamen arma ſunt lacrymæ, & orationes *cap. 1. & 2. 23. quæſtion. 8.* Quinto habet officium gladiatoris, cuius mucro eſt excommunicatio *capitul. viſis 16. quæſtion. 2.* Sexto agricolæ, vt euellat, diſſipet, & plantet *capitul. ſolitæ verſicul. potuiſſes, de maiori.* Septimo correctoris, *capitul. tranſmiſſam de electıon. capitul. qualiter 2. de accuſat.* vt ſic corrigat peccantes: ſunt etiam Epiſcopi Legati CHRISTI, & eius Locum tenentes. Vnde *Petrus Apoſtolus* dixit: Zacchæum vobis ordinaui Epiſcopum, quem quaſi Chriſti locum ſeruantem, honorare debetis, obedientes ei ad ſalutem veſtram, quod *Santius Clemens* retulit *libro tertio recognitionum*. Idem *Clement. epiſtol. 3.* Omnis Pontifex Sacro Chriſmate perunctus, & in Ciuitate conſtitutus, charus, & pretioſus hominibus oppidò eſſe debet; quem quaſi Chriſti locum tenentem honorare omnes debent. *Sanctus Anacletus epiſtol. 2. & 3.* Epiſcopi à Chriſto miſſi ſunt, & eius funguntur legatione, & Apoſtolis decedentibus in eorum locum ſucceſſere Epiſcopi. *Euariſtus Papa epiſtol. 2.* Sacerdotes vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia: & ſicut ei ſua eſt coniuncta ſponſa, hoc eſt Eccleſia, ſic Epiſcopi iunguntur Eccleſiæ vnicuique pro portione ſuæ. *Euſebius Papa epiſtol. 3.* Caput Eccleſiæ Chriſtus eſt. Chriſti autem Vicarij Sacerdotes (ideſt Epiſcopi) ſunt, qui vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia. Sunt item Angeli, & oculi Domini, claues Eccleſiæ, atque columnæ. Vnde *Sacer. Dyoniſ. libro de eccleſiaſtica hierarchia capitul. ſeptimo, parte tertia.* Diuinus Antiſtes, vt ſcripta diuina teſtantur, interpres eſt Diuinorum iudiciorum, Angelus enim eſt Domini Dei rerum omnium præpotentis. *S. Clemens epiſtol. 1.* Petrus Apoſtolus Epiſcopos claues Eccleſiæ, & oculos Domini eſſe dicebat. *Pius Papa.* Epiſcopi à Deo ſunt iudicandi, qui eos ſibi oculos elegit. *Clemens Quintus in Clementina ſecunda, §. nec ſuper de pænis.* Epiſcopi ſpirituales ſunt patres, noſtrique fratres, & Coepiſcopi, columnæ comprobantur Eccleſiæ. *Et Sanctus Gregorius ad Maurit. Auguſt. libro quarto epiſtola 75.* Quid ergo mirum ſi illos veſtra pietas dignatur honorare, ideſt Epiſcopos, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos ipſos etiam appellat Deus. Idem *Clement. libro ſecundo Conſtit. Apoſtolicarum capitul. 30.* Epiſcopus eſt poſt Deum Pater voſter, is Princeps, & Dux, & Rex veſter, denique is terrenus Deus poſt Deum, cui à vobis honor debetur, *S. Ignat. Epiſtol. 7.* Ego dico honorare Deum auctorem omnium & Dominum, Epiſcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginem Dei ferentem, principatum quidem ſecundum Deum, Sacerdotium vero ſecundum Chriſtum: *Proſper Aquitan. libro ſecundo, de vita actiua, & contemplatiua capitulo ſecundo*, ſic ait. Epiſcopi per gratiam fiunt Diuinæ voluntatis iudices, Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos fundatores, fideles populi duces, veritatis aſſertores, prauæ doctrinæ hoſtes, omnibus bonis amabiles, & male ſibi conſcijs etiam ipſo viſu terribiles, vindices oppreſſorum, Patres in Fide Catholica regeneratorum, Prædicatores cœleſtium præmiorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium. Ipſi ſunt Eccleſiæ Deus, in quibus amplius fulget Eccleſia: ipſi columnę firmiſſimę, quibus in Chriſto fundatis, innititur omnis multitudo credentium: ipſi ianuæ ciuitatis ęternæ, per quas omnes, qui credunt ingrediuntur ad Chriſtum: ipſi ianitores, quibus datæ ſunt claues regni Cœlorum: ipſi etiam diſpenſatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus, & officia ſingulorum. Hæc lubenter ex *Proſper.* deſcripſerunt *Concil. Pariſ. libro primo, capitulo quarto, & libro tertio capitul. 9. Concil. Aquiſgran. 2. ſub Ludou. Pio p. 4. cap. 5.*

Vt igitur commodius Epiſcopi pro ſubditorum ſalute inuigilare poſſent ſingulis ſuæ Diœceſes diſtinctæ fuerunt, quæ ſub ſe plures Parochos continent; ita ut quemadmodum omnes Orbis Eccleſiæ vni ſubſunt Romano Pontifici, & plures Prouinciæ, & Archiepiſcopi ſuo Primati; & plures Epiſcopi ſuo

Metropo-

Digitized

Metropolitano: ita ſuo Epiſcopo plures ſubeſſent Parochi, vt omnia cum ordine, & ſine confuſione ad laudem Dei, & eccleſiæ ædificationem fierent, & ne Clerici, cæterique fideles acephali, ideſt, ſine capite eſſent, vt bene explicat *Concil. Tridentin. ſeſſion.* 14. *de reformat. capitulo nono, & ſeſſion.* 24. etiam *de reformation. capitulo* 13. *in fine*, proſequitur *Petr. Gregor. dict. libro decimo quinto, capitul. duodecimo numer.* 32. & alij quos refert *Henriquez dict. libro decimo capitul. trigeſimo ſecundo.*

15 Ex his autem Epiſcopis aliquos diximus titulares eſſe, quia ſcilicet ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clero Chriſtiano, atque etiam facultatibus, & ideo nullatenentes dicuntur ſecundum *Iacobat. de Concilijs libro primo, pagin.* 70. & 84. quales ſint illi, qui aſſumuntur ad titulum Eccleſiarum, & Prouinciarum, quæ à Sarracenis, vel alijs infidelibus occupantur, de quibus agit *text. in Clement. in pleriſque de electiõ.* commemorans incommoda, quæ proueniunt ex iſtorum prouiſionibus. Et quod Papa poſſit conſtituere Epiſcopatus in terris infidelium per doctrinam *Baldi, & Angeli in l.* 1. *id quod ff. de legatis* 1. latè reſoluit *Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij capitul.* 31. *pag.* 77. *cum ſequentib.* Et quamuis hos Epiſcopos ſine cauſa eſſe in Eccleſia, libere ſcripſit *Cano de locis theologicis lib.* 5. *c.* 2. *pagin.* 293. melius tamen eorum neceſſitatem contra noſtræ tempeſtatis hæreticos explicat *Petr. Bollus in Oeconomia Canonica claſſe* 3. *cap.* 2. §. 4.

16 Finis autem principalis, quo eiuſmodi titulares Epiſcopatus conferri & acceptari debent, ille eſſe oportet, vt bene monet *Petr. Gregor. dict. capitul.* 12. *numer.* 45. vt eò, vbi ſunt prouiſi proficiſcantur, & experiantur, ſi ex grege Dominico oues aliquas vel vnam priſtinæ ſaluti reſtituant, exemplo boni paſtoris: vel ſi qui ibi ſunt fideles in fide, & religione ſollicite conſeruent, aut nutriant, vt ſanctè nec ſine fructu feciſſe *Bartholomeũ Bononienſem* declaratum *Armeniæ Archiepiſcopum* ex *Turriano* refert *Bollus vbi proxime*, qui quidem *Bartholomaus* Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Epiſcopatus Bononien. relatus eſt, vt apparet in fine *Archiepiſcopalis Bononienſis Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Gabrielis Paleothi S. R. E. Cardinalis*, vbi refert dictum Beatum *Bartholomaum* floruiſſe Anno Domini MCCCXXXV.

17 Nec minus iuſta cauſa eſt inſtitutionis horum titularium Epiſcoporum, quam probat ipſe *Bollus*, & apud nos frequentior eſt, vt ſcilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis, vt deducitur ex text. *in capit. paſtoralis, & in cap. petiſti, & in capit. non autem* 7. *quæſtion.* 1. *& in capit. ex parte, de clerico ægrotante*, de his titularibus Epiſcopis tractatum edidit *Hieronymus Vielmius*, & aliqua tradit *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij capitul.* 31. His proximi ſunt Epiſcopi, qui loco Epiſcopatus renunciarunt, de quibus *in capit.* 1. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciauit.*

18 Conueniunt autem omnes, quia nullus poteſt alienos ſubditos ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia ad Ordines promouere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedem ſibi eligant, vt obuians fraudibus decidit *Concil. Trident. ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 2. & dixi de officio & poteſtate Epiſcopi.

19 Huiuſmodi titulares, qui à ſedibus ſuis proteruia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum Chriſtiano populo, & Clero, ad quã tamen propter perſequentium metum accedere non poſſunt, de quibus agit *tex. in Clem.* 1. *de foro competenti* ab illis de quibus egimus verſ. præcedenti, differunt, quia iuriſdictionem retinent, eaque in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt, eiſque Ordines conferre, petita quamuis non obtenta licentia Diœceſani iuxta differentiam eiuſdem *Clement.* notat *Iacobat. de Concilijs lib.* 1. *pag.* 70.

20 Hinc reſoluens quæſtionem difficilem, an omnes Epiſcopi ad Concilium vocandi ſint & admittendi etiam titulares? quamuis enim partem negatiuam in alijs, quos nulla tenentes appellant, ſequantur Doctores communiter *Cano. dict. loco, Ban.* 2. 2. *quæſtione prima, articul.* 10. *notab.* 2. *pagin. mihi* 101. quem refert *Ceneď. ad Decretal. collect.* 108. *numero tertio*, & controuertant alij, de quibus *Iacobac. dict. tractat. libro ſecundo, pagin.* 85. ea ratione quia ſecundum multos hoc magis Ordinis poteſtatem reſpicit, quam iuriſdictionis, quod falſum puto ex modò relatis, ceſſat tamen difficultas in expulſis à ſuis ſedibus, de quibus proximè, quia & Ordinem, & iuriſdictionem retinent Epiſcopalem, ſubindeque nulla eſt ratio, quare excludi debeant.

21 Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter Epiſcopos poni Chorepiſcopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores ordines conferebant; aliaque exercebant munera ſolis Epiſcopis propria, vt probat *text. in capit. quamuis* 68. *diſtinct.* & apud *Antiochenum Concilium can.* 10. relatum *tom.* 1. *Concil. pag. mihi* 322. vbi etiam legitur Chorepiſcopos manuum impoſitionem Epiſcoporum percepiſſe, & vt Epiſcopos conſecrari ſolitos ſcribuntque ſic dictos à core, quod græce, pagum, ſeu villam, aut locum ſignificat, quaſi in pagis, & in villis, & loco Epiſcoporum, atque eorum Vicarij ſint conſtituti ad Epiſcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie eſſe Epiſcopos titulares, de quibus proximè, ita *Petr. Greg. dict. capit.* 12. *à num.* 46.

22 Verum non de omnibus hoc verum eſſe, ſed de aliquibus, qui conſecrationem Epiſcopalem accipiebant, verum agnoſcit *Card. Bellarm. in controuerſ. Catholic. to.* 1. *contron. de clericis libro primo ca.* 17. Sed obſtat, quod ſi Epiſcopi ſunt, cur non Diaconatum, & reliqua Epiſcopalia munia exercere poſſunt, vel in locis ſibi deputatis, vel ſaltem conſentiente Epiſcopo Diœceſano exequuntur, quod tamen prohibet *d. caput quamuis*: deinde ſi Epiſcopi ſunt, quomodo in pagis, & villis conſtituuntur, contra regulam tex. in *capit.* 1. *de priuileg. & in c. illud, & in c.* Epiſcopi 80. *diſtinct.* quibus probatur ſolum maioribus Ciuitatibus Epiſcopos eſſe præficiendos. Obſtat tandem *capit. Chorepiſcopi ead. diſtinct.* 68. vbi Damaſius Papa Chorepiſcoporum inſtitutionem improbat, vt prauam & Sacris Canonibus, & ſcripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, ſed potius conſtat ſolos duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Chriſtum Dominum inſtituiſſe: vnde cum *Synodo Neocæſarienſi* ſic liceat colligere, CHRISTVS Dominus ſolos duos gradus Epiſcoporum ſcilicet, & Presbyterorum inſtituit, Chorepiſcopi non ſunt Epiſcopi, vt ipſa nominis etymologia ſonat, quia loco ſunt Epiſcoporum, ergo vt Presbyteri ſint oportet, quod ſi deſpiciunt eſſe Presbyteros nihil ſunt, nam tertius Ordo nec

Sacris Litteris, nec Pontificis Canonibus reperitur. Quare concludendum eſt Chorepiſcopos ex Eccleſiæ inſtitutione nihil aliud fuiſſe quam Presbyteros, quibus crederentur res præcipuæ temporales, & cura pauperum, & eleemoſynarum, & aliqua miniſteria Epiſcopalia, veluti vt conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus *capitul. erubeſcant 32. diſtinction. capit. miramur de ſeruis non ordinandis*, & dixi *de officio, & poteſtat. Epiſcopi*, & ſic poſtea eorum ambitione creſcente gerebant ſe pro Epiſcopis, ſuoque officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Epiſcopalia exercere, & aliquando conſecrationem, quæ Epiſcoporum eſt propria, extorquebant, & ideo merito eorum Ordo ab Eccleſia damnatus eſt in dicto *capite Chorepiſcopi*, & poſt antiquiores explicat *Conrad. Brun. de Ceremonijs libro primo, capit. quarto. Carranc. in ſumma Concil. in Damaſ. epiſtol. 4. pag. mihi 77. Bellus vbi ſupra*, & late poſt multos quos refert *Henriquez in ſumm. lib. 10. capitul. 23. §. 2.*

23 Prædictos omnes Epiſcoporum gradus quamuis quoad Ordinis poteſtatem ipſo iure Diuino inſtituti non differant, vt ſupra *capitulo primo, probauimus*, quoad tamen prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo iure humano proceſſiſſe, probant text. *in capitul. in illis, & in capit. nulli 99. diſtinction.* vbi Primatuum inſtitutio refertur ad Apoſtolos, & eorum ſucceſſores. Nam certum eſt omnem poteſtatem regiminis, ſeu iuriſdictionis immediate prouenire ab ipſa Eccleſia, & ſaltem quoad modum, & inter ſingulos inferiores diſtributionem à Romano Pontifice pendere, & conſequenter ab humano iure *capitul. ita Dominus 19. diſtinct. capit. quoties 24. quæſtione prima* explicat *Suar. tom. 4. diſputat. 25. ſectione prima à numer. quarto, & præcipuè numero decimo*, igitur quamuis fateri oporteat iſtos Prælatos quoad Epiſcopalem Ordinem, qui apud omnes vnius eſt, iuris Diuini eſſe, quoad poteſtatem tamē iuriſdictionis, ſeu regiminis per quam diſtinguuntur, iuris eſſe humani, vt bene explicant *Franciſc. Burſat. conſil. 125. num. 45. volumine primo, Onuphr. Pauin. de Primatu Petri p. 3. diſſuaſ. 6. pag. 243.*

24 Verum huiuſmodi maiores prælationes Primatuum, & Archiepiſcoporum ad ius Diuinum eſſe referendas, contendunt *Ruza. dict. tractat. in præfation. in princip. Pygi. de eccleſiaſt. hierarch. libro tertio capitulo primo. Henriquez dict. libro decimo, capit. 30. in princip. Duenh. regul. 72. limitation. 2.* Pro quibus facit auctoritas *tex. in capitulo primo, 99. diſtinction. ibi*, diuinæ, & eccleſiaſticæ leges poni, & eſſe iuſſerunt, cum alijs, quæ ex *D. Paul. ad Epheſ. 4.* tradit *Pygi. de diuerſitate miniſtrorum in Eccleſia Dei*, refertur *in capit. cum ex iniuncto de hæreticis.*

25 Prima tamen opinione vti veriori retenta *Burſattus dict. conſil. 125. à numero decimo ſexto*, reſpondet ad prædictas auctoritates quibus probari videtur harum dignitatum inſtitutionem ad legem Diuinam eſſe referendam, vt ſcilicet loquantur de lege Diuina latiſſimè ſumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat ſecundum primum prout dicitur de lege Canonica, vt *in capitul. nimis de iureiurando, & capit. in ſcripturis 19. diſtinct.* Verum melius conſiderabis in Patriarchis, ſeu Primatibus duo diſtincta reperiri, Epiſcopalem ſcilicet Ordinem omnibus communem, ex ipſius CHRISTI inſtitutione, & regimen Prælationis ex Apoſtolorum ordinatione; non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinæ poni iuſſerunt, ſi Ordinis poteſtatem reſpicias, atque ſollicitudinem Epiſcopalem, quæ omnibus Epiſcopis communis eſt, atque etiam eccleſiaſticæ, quatenus ad prælationem ſpectat. Neque nouum eſt quod idem nomen Primatis ex eadem oratione iuxta diuerſos reſpectus diuerſimode accipiatur, ſcilicet reſpectu legis Diuinæ, quoad Epiſcopatus Ordinem: reſpectu eccleſiaſticæ quoad prælationem, ſicut videmus in *capit. in aliquibus §. ille quippe de decimis*, quia decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem, vt poſt *Cou. libro primo variar. capit. 17. numero ſecundo*, teſtatur tenere Theologos omnes *Gutier. Canon. libro primo, capitul. 21. numero 9.* & ſub prædicta diſtinctione docent *praxis Epiſcop. parte prima verbo decim. à in princip. Antonius Fernandez Luſitan. in examine Theologiæ moralis, parte prima ad 7. præceptum Decalogi cap. 13. §. 3. Malderus de iuſtitia, & religione tract. 10. tit. de decimis dub. 2. §. contraria nihilominus. Moneta de decimis cap. 1. q. 2. num. 27.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopatuum diuiſio qualiter à Diuo Petro facta fuerat, oſtenditur.*

2 *Prælatorum eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinaſſe, qui teneant, oſtenditur.*

3 *Prælatorum eccleſiaſticorum gradus ad Cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe verior. tenet ſententia.*

4 *Declaratur tex. in capitul. illis 80. diſtinct. & in capitul. 99. diſt.*

5 *Romæ deiecto ſummo idololatriæ pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex.*

6 *Flamines à quibus, & ad quid inſtituti, remiſſiue.*

7 *Epiſcopi nō in villis, & caſtellis, aut municipijs, ſed in maioribus populis, & frequentioribus Ciuitatibus ſunt præficiendi.*

8 *Parochi ſeu Plebani in Caſtellis, & modicis Ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur.*

9 *Plebani non omnes ſunt Parochi, ſed illi tantum, qui maius habent beneficium.*

10 *Parochiarum diuiſio à Dyoniſio Pont. incapit.*

11 *Ciuitatis ad ſubſtantiam requiritur, quod habeat Epiſcopum, ſecundum vnam ſententiam, cuius contrarium ponitur numero 12. & ſub diſtinctione reſoluitur numero 13.*

DE EPISCOPATVVM Diuiſione.

CAP. VII.

1 VT melius, quæ vniuerſo Chriſtiano populo opus ſunt prouiderentur, & vt perturbatio omnis, & confuſio tolleretur, vtq; cum ex fidelibus aliquis crearetur Epiſcopus, illico ſciret quatenus facultas ſua, iuriſdictioque extenderetur, rectè Diuus Petrus Vrbes, & loca pro ſingulis Prælationis, & dignitatum gradibus conſtituit, itaut, ijs, in quibus apud Ethnicos erant primi eorū Flamines, & prima iudiciaria poteſtas, ſcilicet

-cet Rectores Prouinciarum, Proconſules, eorumque Legati præeſſent Patriarchæ ſeu Primates: in ijs vero in quibus erant Archiflamines eſſent Archiepiſcopi: in ſingulis vero reliquis Ciuitatibus præeſſent Epiſcopi, vt referunt *Clemens Papa in cap. in illis 80. diſtinct. & Anacletus in cap. 1. 99. diſt.*

2 Vnde ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinaſſe Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus, colligunt *Petr. Gregor. Syntagm. iuris libro 15. capitul. 11. numero primo, Henriquez in ſumm. libro decimo, capitulo 30. in princip.*

3 Verum huiuſmodi Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus ad Cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe magis pium, & Chriſtianæ Religioni conſentaneum eſt vt dicamus: quemadmodũ enim in triumphante Eccleſia ſunt Angeli, Throni, Principatus; ita congruentiſſimo ordine in militante miniſtrorum Eccleſiaſticorum officia diſtinguuntur per Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & cæteros gradus, de quibus *in capitul. Clericos 21. diſtinct.* comprobant *Ruſc. in tractat. de præeminentia Archiepiſcop. dignitatis in præfatio. à princ. Pigi. de eccleſiaſt. hierarchia libro tertio, capitul. 1.*

4 Auctoritatem vero *Clementis, & Anacleti* in præcitatis iuribus melius explicabis, ſi dicas Diuum Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinaſſe, vt in illis locis, in quibus impie eorum Flamines ſacra faciebant, eiſdem nominibus, diuerſo tamen, Sanctoque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes veri Dei conſtituerentur:

5 Sicut Romæ deiecto ſummo idololatriæ pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianę Religionis Pontifex, vt eleganter ait *D. Ambroſ.* relatus *in cap. Beati, 2. quæſt. 7. & Leo Pontifex in ſerm. 1. de Natali Petri.* Qui autem fuerint Flamines, à quibus, & ad quid inſtituti, vide apud *Alexand. ab Alexandro dierum genialium lib. 6. capit. 12. & Polid. Virgil. de inuentor. rerum libro quarto, capitulo vigeſimoquarto.*

7 Ex quibus colliges Epiſcopos non in villis, caſtellis, aut municipijs eſſe præficiendos, ſed tantum in maioribus populis, & frequentioribus Ciuitatibus, vt probant *tex. in cap. Epiſcopi 80. diſtinct. & in cap. 1. de priuileg.* vbi *Abb. notab. 2.*

8 Nam in caſtellis, & modicis Ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos dicimus, ſeu Plebanos, de quorum officio vide multa, quæ tradunt *Lal. Zecbi. de Republ. eccleſiaſt. cap. 27. cum ſequentib. Boll. in Oeconomia Canonica claſſe 2. cap. 1. §. 1. Petrus Gregorius dict. libro 15. capitulo 24.* bene aduertens *à numero 12.*

9 Plebanos Parochos eſſe, non tamen omnes, ſed illos, qui maius habent beneficium, in quo ſunt capellæ. & deducitur *text. in capitul. primo, ne clerici vel monachi in ſexto.* licet *Abb.* & alij *in capitul. cùm ab Eccleſiarum, de officio Ordin.* vtrumque id eſſe, & non differre exiſtiment.

10 Tituli vero, ſeu Eccleſiæ in quibus Parochi ponuntur, dicuntur parochiæ, quarum diuiſionem tam in Vrbe, quam in Orbe actu ſe feciſſe auctor eſt *Dyoniſ. Pontifex in cap. 1. 13. quæſt. prima*, de quo meminit *tex. in capit. paſtoralis in princip. de his, quæ fiunt à Prælat.* & latè explicant *Polidor. Virgil. de inuentor. rerum lib. 4. cap. 9. Nauar. in cap. placuit à num. 3. de Pœnit. diſtin. 6.* & multi *Barboſa de poteſt. Epiſc.* de quibus *Cened. ad Decretal. collect. 104. nu. 5.* quibus pro ratione adde *Soar. de religione to. 1. tract. de decimis lib. 1. cap. 21. à num. 4.*

11 Hinc opportune quæres an ad ſubſtantiam, & eſſe ciuitatis requiratur, quod habeat Epiſcopum? Et prima facie videbatur affirmatiue reſpõdendum per text. *in dict. capitul. in illis*, vbi præcipitur, vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Primates & Archiepiſcopi ponantur, per ſingulas vero alias Epiſcopi, conſonat *caput primum, de offic. Ordin.* ibi ſingularum Vrbium; ex quibus in terris Chriſtianorum ſolas illas dici ciuitates, quæ habent Epiſcopum, dicit *Bald. in l. ex hoc iure numer. 12. ff. de iuſtit.* & de iure Canonico verum eſſe profitetur *Alciat. in dict. capitul. 1. de Officio Ordin. numero primo verſicul. aut loquimur de iure Canonico*, & de vſu Italiæ teſtatur *Bartol. in l. vltima. numero tertio, verſic.* nam in vſu *ff. de collegijs illicitis*, & in *Extrauag. qui ſint rebelles verb. Lombardia* ſequitur *Rebuff. in concord. titul. de collation. §. volumus verbo in Ciuitatibus, Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1. littera C. concluſ. 280. numer. 15.* & alij quos refert *Cened. ad Decretal. collect. 101. numer. 1.*

12 Verum contrarium, immo non requiri ad ſubſtantiam, & eſſe ciuitatis, quod habeat Epiſcopum, probatur à Doctoribus communiter *in dict. capit. 1. de priuileg.* vt poſt *Abb.* concludit ibi *Decim. numer. 8.* qui pro ſua opinione illum text. dupliciter inducunt: primo dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac ſubinde in modicis, ſeu paruis contrarium ſupponit; Secundò dum decidit in Ciuitatibus ponendos eſſe, videtur ſupponere iam antea fuiſſe Ciuitates in quibus ponuntur: tertio, & fortius probatur ex *dict. capit. 80. diſtin.* dum prohibet ne in caſtellis, & modicis Ciuitatibus Epiſcopi conſtituantur, ſicque aperte probat dari modicas Ciuitates, quæ Epiſcopum non habent: Quarto oſtenditur, quia ſi ad eſſe, & ſubſtantiam Ciuitatis requireretur Epiſcopus, ſequeretur quod ſi ob defectum, vel aeris intemperiem, vel aliam cauſam Ciuitas priuaretur Epiſcopo, delineret eſſe Ciuitas, iuxta generalem regulam *text. in l. Iulianus §. ſi rem ff. ad exhibendum*, cum ſimilibus, & tunc ſine Epiſcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in caſu notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Epiſcopum probat *tex. in cap. ita nos 22. quæſt. 2.*

13 In hac Doctorum contrarietate, vt certa ab incertis ſeparentur, aduertendum eſt, quod vel quæritur de iure gentium, & certum eſt eo attento Vrbes ſine Epiſcopis fuiſſe, quos deinde in lege Euangelica ordinatos eſſe conſtat ex *capitul. Vrbes 80. diſtinct.* Aut quæritur de iure ciuili, & dicendum eſt quoad priuilegia, Principis ſecularis requiri ac ſufficere auctoritatem, vt ſub diſtinctione reſoluunt *Rebuff. in concord. titul. de collat. §. ſtatuimus in 2. verbo in Ciuitatibus Caſtrenſ. in dict. capitulo primo, de priuileg. numer. 7. Abb. numero ſecundo, Dec. à numer. 18. Dueñ. regul. 32.* Aut quæritur de iure Canonico, & verior eſt contra *Bald. & Alciat.* ac alios poſt illos adductos: qua opinione retenta non obſtat text. *in dict. capitul. in illis*; tripliciter enim reſpondet *Dec. in dict. capitul. 1. à numero 13.* duo intellectus ſunt principaliores. Primus quod ad rationem boni regiminis pertineat, quod Ciuitas habeat Epiſcopũ, idque ſolum re vera concludere ibi teſtatur. Alter vero quod ſenſus eorum ſit negatiuus, quod Epiſcopi nõ ponantur in illis, ſed in ſolis Ciuitatib. atq; ita quod ſine Ciuitate Epiſcopus eſſe nõ poteſt: Vnde quãdo nouus

erigitur Epiſcopatus, villa, vel oppidum, in quo erigendus eſt, prius Ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat *text. in d. Extrau. Saluator verſ. volentes, de prabendis, inter commun.* & poſt *Bart.* notat *Petr. Gregor. rei beneſic. cap. 17. num. 2.* non tamen è conuerſo ſequitur, quod Ciuitas non poſſit eſſe ſine Epiſcopo, immo contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tandem de conſuetudine quæritur, & fatemur ex teſtimonio *Bart.* & aliorum in locis ſupra relatis, Ciuitates dici omnes, & ſolas illas, quæ habent Epiſcopum, vel habuerunt; & ſic intelliguntur, quæ docent manifeſtum ſignum demonſtrationis quod ſit Ciuitas, eſſe illud, quod habeat Epiſcopum, ſecundum *Peruſ. Deci. in d. c. 1. num. 17.*

Admonitio ad Lectorem.

HVic Capiti ſubſequenter annectendam duximus nouam Epiſcopatuum omnium totius Orbis Chriſtiani notitiam, quam, variarum Nationum in Vrbe exiſtentium Collegia conſulentes, multis additis Epiſcopatibus, alijſque nouiter in Archiepiſcopalem dignitatem euectis non ſine magno labore in moderniorem redegimus ſtatum, paternaque eorum vocabula ſumma diligentia inueſtigantes. Illud maximè impræſentiarum aduertendum duximus noſtræ intentionis non eſſe in Archiepiſcopatuum vniuſcuiuſque Regni ac Comprouincialium ordine diſponendo antiquioribus aliquod præiudicium inferre, cum horum aliqua inueſtigandi veri gratia ex alieno iudicio ſcripſerimus. Vale.

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Epiſcopatus, qui à ſex antiquioribus S. R. E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Oſtienſis. *Oſtia.*
Decano Sacri Collegij Illuſtriſs. D D. Cardin. pertinens, cui de nouo vnitus eſt Vellitern. vulgò *Velletri.*
Portuenſis. *Porto.*
Tuſculañ. *Fraſcati.*
Sabinenſis. *Sabina.*
Præneſtiñ. *Peleſtrina.*
Albanenſis. *Albano.*

Epiſcopatus, qui ſunt ſub Romano Pontifice, & non ſunt in alterius Prouincia conſtituti.

IN LATIO, TVSCIA, ET CAMPANIA.

Tiburtinus. *Tiuoli.*
Anagninus. *Anagni.*
Segninus. *Segni.*
Ferentinus. *Ferentino.*
Alatrinus. *Alatro.*
Nepeſinus. *Nepi.* } inuicem
Suſtrinus. *Sutri.* } vniti.
Viterbieñ. *Viterbo.* } æquè princ.
Tuſcaneñ. *Toſcanella.* } vniti.
Verulanus. *Veruli.*
Hortanus. *Orti.* } vniti.
Ciuitatis Caſtellanæ *Ciuitas Caſtellana.* } vniti.
Volaterranus. *Volterra.*
Lucanus. *Lucca.*
Luneñ Sarzaneñ. *Luna, & Sarzana.*
Politianeñ. *Montepulciano.*
Soranus. *Sora.*
Fundanus. *Fondi.*
Cajetanus. *Gaeta.*
Terracinenſis. *Terracina.*

Sunt & alij in Regno Neapolitano, qui ſub Theatino Archiepiſc. & alibi cum exemptionis titulo collocantur.

IN VMBRIA, ET MARCA ANCONITANA.

Balneoregieñ *Bagnarea.*
Vrbeuetanus. *Oruieto.*
Peruſinus. *Perugia.*
Ciuitatis Caſtelli. *Città di Caſtello.*
Spoletanus. *Spoleto.*
Aſſiſienſis. *Aſciſi.*
Fulginatenſis. *Foligno.*
Nucerinus. *Nocera.*
Reatinus. *Rieti.*
Tudertinus. *Todi.*
Amerinus. *Amelia.*
Narnieñ. *Narni.*
Interamnenſis. *Terni.*
Lauretanus. *Loreto.* } vniti.
Recanateñ. *Recanati.* } vniti.
Anconitañ. *Ancona.*
Eſinus. *Ieſi.*
Camerineñ. *Camerino.*
Auximañ. *Oſmo.*
Fanenſis. *Fano.*
Aſculanus. *Aſcoli.*

Archiepiſcopatus cum ſuis Suffraganeis.

IN

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA.

Archiepiſcopatus Piſanus.

Piſa.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Adiacenſis in Corſica Inſ. *Aiazzo.*
Aleri enſis. ibid. *Aleria.*
Sagonenſis. ibid. *Sagona.*

Archiepiſcopat. Florentin.

Fiorenza.

Epiſcopatus Suffraganei.

Feſulanus. *Fieſole.*
Piſtorienſis. *Piſtoia.*
Cortonenſis. *Cortona.*
Aretinus. *Arezzo.*
Collenſis. *Colle.*
Burgi S. Sepulchri. *Borgo S. Sepolcro.*

Archiepiſcopatus Senen.

Siena.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Pio II. ſua Conſtit. 3. Incip. Triumphans, eſt in Bullar. nouo tom. 1. pag. 315.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Suanenſis. *Suana.*
Cluſinus. *Chiuſe.*
Groſſetanus. *Groſſeto.*
Maſſanus. *Maſſa.*
Ilcineñ. *Montalcino.*
Pientinus. *Pienza.*

Archiepiſcopatus Genuen.

Genoua.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bobienſis. *Bobio.* Albinganenſis. *Albenga.*
Naulenſis. *Noli.* Nebienſis in Corſica. *Nebbia.*
Marianenſis, ib. *Mariano.* Accienſis, ibid. *Acci.*

Archiepiſcopatus Taurinenſis.

Torino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Montis regalis. *Mondoui.*
Caſalen. *Caſale.*
Salutiarum. *Saluzzo.*

Archiepiſcopat. Mediolanenſis.

Milano.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bergomenſis. *Bergamo.* Albenſis *Alba.*
Vercellenſis *Vercelli.* Cremonenſis *Cremona.*
Saonenſis *Sauona.* Vintimilienſis *Vintimila.*
Aquenſis *Aichqui.* Brixienſis *Breſcia.*
Nouarienſis *Nouara.* Aſtenſis *Aste.*
Laudenſis *Lodi.* Alexandrinus *Aleſſandria.*
Tortonenſis *Tortona.* Ipporigienſis *Iurea.*
Papienſis. *Pauia.*
eſt exemptus.

IN PROVINCIA MARCHIAE ANCONITANAE.

Archiepiſcopatus Firman.

Fermo.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Sixto V. in ſua Conſtitut. 95. Incip. *Vniuerſi Non. Kal. Iunij* 1595. eſt in Bullar. nouo tom. 2. pag. 663.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Maceratẽ. *Macerata.*
Tolentiñ. *Tolentino.*

Hæc Eccleſia de Collegiata in Epiſcopalem erecta fuit, & Maceratenſi vnita à Sixto V. ſua Conſtitut. Incip. *Super vniuerſas Id. Decembris* 1586. eſt in Bullar. nouo tom. 2. pag. 564.

Ripañ. *Ripatranſona.*
Montis Alti. *Montalto.*
S. Seuerini. *S. Seuerino.*

IN ROMANDIOLA, ET LOMBARDIA.

Archiepiſcopatus Vrbinaten.

Vrbino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Piſaurieñ. *Peſaro.* Eugubinus. *Agubbio.*
Foro ſempronieñ. *Foſſombrone.* Senogallieñ. *Senegaglia.*
Callieñ. *Cagli.* Feretran. *Montefeltro.*

Archiepiſcopat. Rauennatenſis.

Rauenna.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Adrienſis. *Adria.*
Comaclenſis. *Comacl no.*
Foroliuienſis. *Forli.*
Foropopilienſis. *Forlimpopolo.*
Ceſenatenſis. *Ceſena.*
Sarſinatenſis. *Sarſina.*
Fauentinus. *Faenza.*
Britonorien. *Bertinoro.*
Ferrarienſis *Ferrara.*
Ariminenſis *Rimini.*

Hos duos vltimos Epiſcopatus ab immediata ſubiectione Sedis Apoſtolicæ Clemens VIII. in ſua bulla confirmationis erectionis Eccleſiæ Bononien. & reſtitutionis nonnullarum Eccleſiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten. ſub die 18. Kal. Ianuarij 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolenſis. *Imola.*
Ceruienſis. *Ceruia.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiuſmodi duos Epiſcopatus, quos Gregorius XIII. Bononienſi Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum reſtituit.

Archiepiſcopat. Bononienſis.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcopalem euexit Gregor. XIII. anno 1586. eamque Rauennati detraxit cum aliquibus ſuffraganeis huic attributis.

Bologna.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Placentin. *Piacenza.*
Parmenſis. *Parma.*
Rhegienſis. *Reggio.*
Mutinenſis. *Modena.*
Cremenſis. *Crema.*

Burgi S. Donnini *Borgo S. Donnino* quod inter Parmam, & Placentiam, ſitum ad Ducem Parmenſem pertinens Epiſcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Eccleſiæ in dicta Bulla ſuffraganeum conſtituit.

IN DALMATIA ſuper Mare.

Patriarchatus Aquileienſis.

Aquileia.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Mantuanus. *Mantoua.*

Comen-

Comenſis	*Como.*
Tridentinus	*Trento.*
Veronenſis	*Verona.*
Patauinus	*Padoua.*
Vicentinus	*Vicenza.*
Taruiſinus	*Treuiſi.*
Concordienſis	*Concordia.*
Cenetenſis	*Ceneda.*
Feltrenſis	*Feltro.*
Bellunenſis	*Ciuidal de Belluno.*
Polenſis	*Pola.*
Parentinus	*Parenzo.*
Tergeſtinus	*Trieſte.*
Iuſtinopolitanus	*Capo d'Iſtria.*

IN ISTRIA ſuper Mare.

Patriarchatus Gradenſis.

Grado.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam ſcribunt Eginhartus, & Rhegino. Demum propter cęli inclementiam Gradu relicto Sūmi Pontif. Eugenij IV. beneficio Venetorum Vrbs clariſſima Patriarchatum hunc adepta eſt anno 1450.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Clodienſis	*Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, ſiue Æmonienſis	*Città noua.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Caprulienſis.	*Caurli.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiſcopatus Neapolitan.

Napoli.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Puteolanus.	*Pozzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra.*

qui eſt ad Regiam præſentationem.

Iſclanus.	*Iſchia.*
Auerſanus.	*Auerſa.*

eſt exemptus à iuriſdictione Archiepiſc.

Archiepiſcopatus Capuan.

Capua.

Epiſcopatus Suffraganei.

Theanenſis.	*Theano.*
Caluenſis.	*Calui.*
Caſertanus.	*Caſerta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Iſernienſis.	*Iſernia.*
Sueſſanus.	*Seſſa.*
Aquinatenſis.	*Aquino.*
Caſſinen.	*Montecaſino.*

Epiſcopus Caſſiñ. eſt Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioan. XXIII. exemptus.

Archiepiſcopat. Salernitanus.

eſt ad Regiam præſentationem.

Salerno.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Campanienſis.	*Campagna.*
Caputaquenſis.	*Capaccio.*
Policaſtrenſis.	*Policaſtro.*
Nuſcan.	*Nuſco.*
Arcenenſis.	*Acerno.*
Sarnenſis.	*Sarno.*
Marſicenſis.	*Marſico.*
Cauenſis.	*la Caua.* eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Amalphitan.

Amalfi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Litterenſis.	*Lettere.*
Scalenſis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorenſis.	*Minori.*
Rauellenſis.	*Rauello.*

eſt exemptus, & vnitus cum Scalenſi per Clementem VIII.

Archiepiſcopat. Surrentinus.

Surrento.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vicanſ.	*Vico Equenſe.*
Maſſalubenſis.	*Maſſa.*
Caſtellis maris.	*Caſtell'à mare.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Archiepiſcopatus Beneuentanus.

Beneuento.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Aſculanus.	*Aſcoli.*
Theleſinus.	*Teleſe.*
S. Agathæ Gottorum.	*S. Agata.*
Montis Viridis	*Monte verde.*
Aliphanus.	*Aliſe.*
Montis Marani.	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino*) vniti.
Frequentinus.	*Fricento*)
Triuicanus.	*Triuico.*
Arianenſis.	*Ariano.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Boianen.	*Boiano.*
Bouinen.	*Bouino.*
Leſinen.	*Leſina.*
Vulturarieñ.	*Voltorara.*
Larinen.	*Larino.*
Thermularum.	*Termuli.*
S. Seueri.	*S. Seuero.*
Guardien.	*la Guardia Alferes.*
Lucerinus.	*Lucera de Pagani.*
Troianus.	*Troia.*

eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Lancianenſis.

Lanciano.

A Pio IV. ex Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum erectus fuit, eſt ad regiam præſentationem, & nullum habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopatus Theatinus.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſc. erigitur à Clem. VII. ann. 1526.

Ciuita de Chieti.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Orthonen.	*Ortona.*) vniti.
Complenſis.	*Campli.*)

Hi vere ſunt ſuffraganei, ſequentes vero prætendunt ſe exemptos.

Ciuita-

Ciuitatis Pinnæ — *Ciuita di Penna.*
cui vnitus eſt Adrienſis — *Atri.*
Aquilanus. — *Aquila.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Valuenſis — *Valua*) vniti.
Sulmonenſis. — *Sulmona*)
Aprutinus. — *Teramo.*
Ciuitatis Ducalis. — *Ciuita Ducale.*

IN APVLIA.

Archiepiſcopatus Compſanus.

Conza.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Muranus. — *Muro.*
Satrianenſis. — *Satriano.*) vniti.
Campanienſis. — *Campania.*)
Laquedonenſis. — *Lacedognia.*
S. Angeli Lombardorum. *S. Ange. di Lombardi.* }
Baſaccienſis — *Biſacia.* }

Archiepiſcopat. Acherontinus cui Matheranenſis eſt vnitus, ſunt ad Regiam præſentat.

Acerenza, & Matera.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Venuſinus. — *Venoſa.*
Angloneñ. — *Anglona.*
Nunc tranſlatus ad Turſim, vnde dictus Turcenſis.
Potentinus. — *Potenza.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Grauinenſis. — *Grauina.*
Tricaricenſis. — *Tricarico.*

Archiepiſcopat. Tarentinus, eſt ad Regiam præſentat.

Taranto.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Mortulenſis. — *Motula.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Caſtellanatenſis. — *Caſtellaneta.*
Oritanus — *Oria.*
eſt ad Regiam præſentationem, nunc vnitus Brunduſino Archiep.

Archiepiſcopatus Brunduſinus, qui eſt ad Regiam præſentationem.

Brindiſi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Hoſtienſis. — *Oſtuni.*
Neritonenſis. — *Nardo.*
eſt exemptus.
Monopolitanus. — *Monopoli.*
eſt exemptus, & ad Reg. præſentat.

Archiepiſcopat. Hydruntinus.

eſt ad Regiam præſentat.

Otranto.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Caſtrenſis. *Caſtro.* — Gallipotanus. *Gallipoli.*
eſt ad Regiam præſentat.
Vgentinus. — *Vgento.*
eſt ad Regiam præſentat.
Lycienſis. *Leccio.* — Aleſſanenſis. *Aleſſano.*

Archiepiſcopatus Barenſis.

Bari.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bituntinus. *Bitonto.* — Melphiten. *Malfetta.*
exemptus vt aſſeritur.
Iuuenacenſis. — *Giouenazzo.*
eſt ad Regiam præſentat.
Rubenſis. *Ruuo.* — Polignanenſis. *Polignano.*
Minerbiſienſis. *Mondoruino.* — Conuerſanus. *Conuerſano.*
Bitetten. *Bitetto.* — Andrien. *Andri.*
Vigilienſis. — *Biſeglia.*

Archiepiſcopat. Tranenſis.

Trani.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Montis Piloſi. — *Montepiloſo.*
Aleſſanen. *Aleſſano.* — Rappolenſis. *Rapollo.*
cui eſt vnitus Melphenſis ſub Archiepiſcopo Sypontino.

Archiepiſcopat. Sypontinus.

Maufredonia.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vieſtanus. *Veſte.* — Melphenſis. *Melfi.*
eſt exemptus, cui vnitus eſt Rappolenſis ſub Archiepiſc. Tranenſi.

Archiepiſcopat. Nazarenus.

Nazareth.

Eſt titularis, habet Eccleſiam in Caſtro Baroli Tranenſis Diœceſis ſub inuocatione S. Mariæ Nazareth cum Capitulo, Canonicis, dignitatibus, & Clero, intus dictam Eccleſiam habet iuriſdictionem, & vtitur inſignibus Archiepiſc.

IN CALABRIA.

Archiepiſcopat. Rheginenſis.

eſt ad Regiam præſentationem.

Reggio.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Caſſanenſis *Caſſano.* — Neocaſtrenſis *Nicaſtro.*
Cathacenſis *Catanzano.* — Cotronenſis *Cotrone.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Tropienſis — *Tropea.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Oppidenſis *Oppido.* — Bouenſis. *Boue.*
Hieracenſis *Geraci.* — Squillacenſis *Squillace.*
Caſtri maris *Caſtell'à mare* Nicoterenſis *Nicotera.*
eſt exemptus ab Archiepiſcop. iuriſdictione.

Archiepiſcopat. Cuſentinus.

Coſenza.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Marturanenſis *Martorano.* — Caſſanenſis *Caſſano.*
eſt exemptus, & ad Reg. præſent.
Militenſis — *Melito.*
eſt exemptus.
S. Marci — *S. Marco.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Roſſanenſis.

Roſſano.

Nullum habet ſuffraganeum.

Biſignanen. — *Biſignano.*
eſt exemptus.

Ar-

Archiepiſcopat. S. Seuerinæ.

San Seuerino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vmbriaticenſis *Vmbriatuo.* Strongulenſis *Strongoli.*
Inſulanus *l'Iſola.* Cariatenſis *Cariati.*
Bellicaſtrenſis *Belcaſtro.*

In Cicilia.

Archiepiſcopat. Panormitanus.

Palermo.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrigentinus *Gergente.* Mazarenſis *Mazara.*
Meleuitanus. *Malta.*

Archiepiſcopatus Montis realis.

Monreale.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Syracuſanus *Siracuſa.* Cataníenſis *Catania.*

Archiepiſcopat. Meſſanenſis.

Meſſina.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cephaludenſis *Ceſalu.* Paſtenſis *Patti.*
Liparenſis in Reg. Neap. *Lipari.*
eſt ad Regium præſentat.

In Sardinia.

Archiepiſcopatus Turritanus.

Torre.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Algarenſis *Alguer.* Boſſanenſis *Boſſa.*
Ampurienſis *Ampurias.*

Archiepiſcopat. Alborenſis.

Arborem.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vſſelenſis *Ales.*

Archiepiſcopat. Calaritanus.

Calari.

Nullum hodie habet ſuffraganeum.

In Sclavonia.

Archiepiſcopatus Antibarenſis.

Antiuari.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Stephanenſis *Stephani.* ⎫ vniti.
Bondonenſis, *Benda.* ⎭
Albanenſis *Albano.* Alexienſis *Aleſſio.*
Scutarenſis, vel Scordenſis *Scutari.*
Sapatenſis, ſeu Sardanenſis, qui omnes ſunt in Albania.
Prozrinenſis *Priſcina.* Sardicenſis *Soffia.*
qui duo ſunt in Seruia.
Buduanenſis *Buda.* Dulcinenſis *Dulcigno.*
Driuaſtenſis *Driuaſte.* Suacinenſis *Suacino.*
Bollaſtrenſis *Bollaſtro.* Sierbienſis.
qui ſex vltimi hodie Paſtore carent.

Archiepiſcopatus Raguſin.

Raguſi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Stagnenſis *Stagno.* Mercanenſis, *Marcana.*
Trebiuenſis *Trebigne.* Roſonenſis *Riſano.*
Corzolenſis *Corzola.* Cattarenſis *Cattaro.*
olim ſub Archiepiſcopatu Baren. in Apulia.
Garzalenſis *Gazzala.*
hodie caret Paſtore.

Archiepiſcopat. Spalatenſis.

Spalatro.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Pharenſis *Leſina.*
Tragurienſis *Trau.* Sibenicenſis *Sibenico.*
ſunt in ditione Venetorum.
Segnienſis *Segna.*
in ditione Imperatoris.
Scardonenſis *Scradoná.* Bolnenſis *Boſna.*
Samadienſis *Semedereuo.* Modriſſienſis, *Modruſſa.*
Corbauienſis *Corbaua.* Damnenſis *Dumnoct.*
Macorenſis *Macarſa.*
ſex vltimi ſunt ſub ditione Turcarum, & Modriſſien. ac Damn. ad præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.

Zara.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Arbenſis *Arbe.* Veglianenſis *Veglia.*
Auxarenſis *Oſſaro.* Nonenſis *None.*
Omnes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopat. Dinchienſis.

Durazzo.

Epiſcopatus ſuffraganei ſunt Bendenſis, Clorenſis, Liſſienſis, & Canonienſis qui omnes carent Paſtore præter Metropolitanum. Extabant & alij Epiſcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

In Polonia.

Archiepiſcopat. Gneſnenſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Poloniæ Primas.

Gniezino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vratislauienſis in Sileſia *VVroclavv*
Vladislauienſis in Cuiauia *VVloclavv*
Lubuſſenſis in Marchionatu Brandeburg. *Lubuſa*
Vilnenſis in Lithuania *Vilna.*
Mednicenſis in Samogitia *Zmudz*
Plocenſis in Maſouia. *PlocKo.*
Cracouienſis in Polonia minori *KraKovv*
Poſnanienſis in Polonia maiori *Poznan.*
Cameneceſi in Podolia. *KamienRz.*
Vendenſis in Liuonia *Venda.*

Archiepiſcopat. Leopolienſis in Ruſſia.

Lvvdvv.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Camenenſis, in Pomerania.
Culmenſis, in Pruſſia *Chelmno.*
Varmienſis ibid. *Vvarmia.*
Vvlodomicienſis *Vvlodzimirz*
Luceocienſis *LucKo,*
Polocenſis *PolocK.*
Præmiſtienſis, in Ruſſia *Pozemisl.*
Kiouenſis, ibid. *Kiovv.*

Chel-

Chelmenſis, ibid.	*Chelm.*
Piſcenſis	*PinsKo.*

Ex his Leopolienſis, Præmiſſienſis, & Chelmenſis Epiſcopi erant Græci ſchiſmatici, quos ipſi Ruſſi vocabant *Vladicas*, qui an. 1596. in communionem Eccleſię Romanæ à Clem. VIII. ſunt recepti, vt patet ex profeſſione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Lituani ſeſe cum Polonis penitus coniunxere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, an. 1578. in Comitijs Lubriuenſibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi ſunt Antiſtites nominati, atq; iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati, Primũ illi duo Archiepiſcopi Gneſnenſis, & Leopolienſis, & poſtea ſequuntur Epiſcopi tredecim, de quibus iam ſupra dictum eſt.

Cracouienſis		Præmiſſienſis
Vladislauienſis		Mednicenſis
Vilnienſis	alternis.	Culmenſis
Poſnanienſis		Chelmenſis
Plocenſis	altern.	Kiouienſis
Varmienſis		Camenecenſis & Luceorienſis.

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiſcopatus in Scotia, ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant. Poſteà à Sixto IV. ibi ſequentes duo Archiepiſcopatus inſtituti fuerunt.

Archiepiſcopat. Andreapolitanus, Primas.

Saint Androunes.

Epiſcopatus ſuffraganei.

DuncKeldenſis *DunKeld.*	Aberdonenſis *Aberdon.*
Morauienſis *Moray*	Dumblanenſis *Dumblanc.*
Brechinenſis *Brechin.*	Roſſenſis *Roſſe.*
Cathanenſis *Catlnes.*	Orcadenſis *OrKnay.*

Archiepiſcopat. Glaſcoenſis

Glaſco.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Candidæ caſæ, ſiue Gallouidiæ.
Quith born. vel Gallevvay.
Liſmorienſis, ſiue Argadiæ. *Argyle.*
Inſularum, ſiue, Sodorenſis *Oſthe Fles.*

IN VNGARIA.

Archiepiſcopat. Strigonien. ad Danubium fluuium Ungaricè Eſtergam *Germanicè* Gran.

Archiepiſcopus Strigonieñ eſt Legatus Apoſtolicus natus, & regni Vngariæ Primas, ſummuſq; Cancellarius, & Secretarius, qui Regem ſolet inungere, & coronare.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Agrieñ	Vngarice	*Egher.*
	Germanicè	*Erla.*
Nitrieñ	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacieñ	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*Vvaizen.*
Iaurineñ	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*

ad Danubium fluuium.

Quinqueeccleſ.ñ	Vng. *Pets.*	
	Germ.	*FunfKirchen.*

ad Drauum fluuium.

Veſprimieñ	Vng.	*Veſprim.*
	Germ.	*Vveisbrun.*

eſt Cancellarius Reginæ, quam & coronare ſolet.

Archiepiſcop. Colocen. Ungaricè Colotſa.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Zagrabienſis. Vng. *Zabrag.*
Germ. *Agram*, ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ verſus Croatiam.
Varadienſis Vng. *Varad.*
Germ. *Groſſ Vvardein.*
Chianadienſis. Vng. *Chianad.*
Sirmienſis. Vng. *Szerem.*
Boſnenſis Vng. *Boſzna.*
In Regno Boſniæ.
Tranſiluaniæ, ſiue Albæ Iuliæ, in Tranſiluania, Vng. *Feieruar Erdelyben.* Germ. *Vveiſſemburg in Sibenburgen.*
Cibinienſis, ſiue Hermanſtadenſis in Tranſiluania, Vng. *Szbern.* Germ. *Hermanſtadt.* Verum neſcio an hic ſit diſtinctus à Superiori, nam communiter vocatur Epiſcopus Tranſiluaniæ vnus, & alter.
Tininienſis Vng. *Tinnini.*
in Regno Boſniæ.

IN ANGLIA.

Archiepiſcopat. Cantuarienſis, totius Angliæ Primas eſt.

Canterbury.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Londinenſis *London.*	Vintonienſis *Vvinchester.*
Elienſis *Ely*	Linconienſis *Lincolne.*
Lichfeldien.	*Lichfield.* vniti.
Conuentrienſis	*Conuentry*
Salysburyenſis	*Salyſbury.*
Bathonienſis	*Bathe.* vniti.
Vuellenſis	*Vvelles.*
Exonienſis *Exceter.*	Nordouiceñ *Norvvich.*
Vigornienſis *Vvorceter.*	Herefordieñ *Hereford.*
Chiceſtrenſis *Chicheſter.*	Roffenſis *Rocheſter.*
Oxonienſis *Oxford.*	Gloceſtrenſis *Gloceſter.*
Petriburgenſis *Peterborough.*	Briſtolienſis *Briſtol.*
S. Dauidis *S. Dauids.*	Landaffenſis *Landaff.*
Bangorienſis *Bangor.*	Aſſaphenſis *S. Aſſaph.*

Archiepiſcopat. Eboracen.

Yorch.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Durnelmenſis *Durham.*	
Carleolenſis *Carlile.*	Ceſtrenſis *Cheſter.*

IN ALEMANIA.

Archiepiſcopat. Moguntinus.

Maintz.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Fiſtetenſis *Aichſtet.*	Herbipolenſis *Vvirtzburg.*
Conſtantienſis *Coſtnitz.*	Curienſis *Cur.*
Argentinenſis *Stransburg.*	Spirenſis *Speyer.*
Vvormatienſis *Vurmbs.*	Verdenſis *Vverden.*

Hirdeshemenſis in Vueſtphalia. *Hildesheim.*

Paldebonenſis ibid.	*Paderborn.*
Halberſtadienſis	*Halberſtat.*
Auguſtanus *Augſpurg.* eſt exemptus.	Bambergenſis *Bamberg.*
Miſnenſis *Meiſſen.*	eſt exemptus.

Archie-

Archiepiſcopatus Pragenſis, in Boemia Vrbs Regia.
Prag.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Olomenſis in Morauia *Olmuntz.*
Vratislauienſis in Sileſia *Breslan.*

Archiepiſcopat. Colonienſis.
Colln.

Epiſcopatus Suffraganei.

Leodienſis *Luttigh.* Monaſterienſis *Munſter.*
Mindenſis *Minden.* Oſnaburgenſis *Oſnaburg.*

Archiepiſcopatus Bremenſis.
Bremen.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Balduicenſis, nunc ſuppreſſus, *Bard Vviſſ.*
Sleuicenſis *Sleſvvich.*
Raſeburgenſis *Ratzemburg.* Lubicenſis *LubecK.*
Rigenſis, ſiue Liuonienſis *Righe.*

cui olim Metropoli Epiſcopatus ſequentes in Liuonia fuerunt ſuffraganei Renalienſis, Curienſis, ſiue Gerládenſis, Oiſelenſis, Deptenſis, ſiue Topatenſis. Curonenſis, & alij in Pruſſia, qui nũc ſubſunt Gneſnenſi Archiepiſcopo.

Archiepiſcopatus Magdeburgenſis.
Magdeburg.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Hauelburgenſis *Hauelburg.*
Brandeburgenſis *Brandeburg.*
Merſeburgenſis *Mesburg.*
Citzenſis ſiue Naumburgenſis in Miſnia *Citz Naumburg.*

Archiepiſcopat. Salſeburgenſis.
Salsburg.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Ratiſponenſis, exemptus *Regenspurg.*
Paſſauienſis *Paſſau.* Frizingenſis *Freiſingen.*
Brixinenſis *Brixen.* Gurcenſis *GurcKh.*
Lauantinus *Lauant.* Seccouienſis *SecKauvv.*
Chiemenſis *Chiemſe.*
Nouæ ciuitatis in Auſtria *Neiſtadt.*
Viennenſis ibid. *Vvien.*

qui duo vltimi à Paulo II. circa an. 1468. inſtituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiſcopatus Treuerenſis.
Trier.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Metenſis *Mets.* Tullenſis *Toul.*
Virdunenſis *Verdun.*

Archiepiſcopatus Tarentaſienſis, in Burgundia.
Tarentaiſe.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Seduenſis *Sedun.* Auguſtanus. *Oſta.*

Archiepiſcopat. Biſuntin.
Beſanzon.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Baſilienſis *Baſel.* Lauſanenſis *Loſanne.*
Bellicenſis *Bellay en Breſſe.*

ad ditionem Regis Galliæ pertinet.

Archiepiſcopat. Vpſalenſis, in Suetia.
Vpsholm.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Scarenſis. ſeu Scaranenſis *Schar.*
Lincopenſis
Strtunenſis *Trenguis.* Aloenſis
Agarienſis Abduenſis.

Archiepiſcop. Nidroſienſis, in Noruegia.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bergenſis *Bergen.* Stauagienſis *Straſſanger*
Hamarienſis *Hamar.* Ansloenſis *Anslo.*
Holamenſis *Helam* Horcadenſis Sodrenſis.
Groenlandenſis, inſul. *Groenlandt*
Scalholtanus in Island. *Scalbolt.*
Henetenſis Eaenſis.

IN BELGIO.

Poſtquã è Belgio in Hiſpanias diſceſſerat Carolus Cæſar, de nouiſque Epiſcopatibus per Belgium erigendis cogitare cœperat, vt hac ratione Fides Catholica, & animarum ſalus extra periculum conſtitueretur Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta diſtributione Prouinciarum in Diœceſes, locisque pro Epiſcopatibus, & Eccleſijs Cathedralibus cũ dote deſignatis, mittitur Romam an. 1558. Franciſcus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Eccleſias in Belgio erectas tres eſſe voluit Metropolitanas, ſeu Archiepiſcopales, Cameracenſem, Vltraiectenſem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchlinienſem plane nouam, quam etiam primatialem eſſe voluit, refert Arnoldus Hauenſius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiſcopatuum.

Archiepiſcopat. Cameracenſis.
Cambray.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Attrebatenſis, in Arteſia *Arras en Artois* } antiq.
Tornacenſis apud Neruios *Tournay.* ad fluuium Scaldim. } antiq.
Namurcenſis ad Moſam fluu. *Namur.* } noui.
Audomarenſis in Arteſia *S. Omer.* } noui.

Archiepiſcopat. Vltraiectenſis ad oſtia Rheni.
Vtrecht.

Harlemenſis, apud Hollandos, *Harlem.*
Dauentrienſis, apud Tranſylu. *Deuenter.*
Leouardienſis apud Friſios *Leeu Vvarden.*
Groeningenſis apud eoſdem. *Groningen.*
Middelburgenſis apud Zelland. *Middelburg.*

Hæ ciuitates vna cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis poſſidentur.

Archiepiſcop. Melchlinienſis.
Mecchelen.

Epi-

Digitized by

Epiſcopatus ſuffraganei.

Antuerpienſis in Brabantia ad Scaldim fluuium. *Anuers.*
Gandauenſis in Flandria ad Scaldim fluuium. *Gante.*
Brugenſis in Flandria *Bruges.*
Iprenſis ibid. *Iper.*
Boſcoducenſis in Brabantia *Bolduc.*
Rurræmundenſis, in Geldria ad Moſam fluu. *Rurmonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiſcop. Ardmachanus.

Ardmacha.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Medenſis *Midhe.* Kylmorenſis *Cillmhor.*
Cluanenſis *Cluaines.* Ardachanenſis *Ardach.*
Clochorenſis *Clochar.* Rapotenſis *Rathbogh.*
Derenſis *Doire.*
Dunenſis *Dun.*) vniti
Conorenſis *Conaire.*)
Dromorenſis *Drom mor.*

Archiepiſcopat. Dublinienſis.

Ita dictus à Ciuitate, quæ olim vulgo Duibhlinn, ſeu ath Cliath Dubhlinē dicebatur, nunc vero baile atha Cliath. Eſt Metropolis Regni quoad temporale, huius Archiepiſcopus ex priuilegio ſe Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione cōpetit.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Kylldarenſis *Cill. Dara.* Fearnenſis *Fearna.*
Lachlenſis *Loch da lachan.* Oſorienſis *Oſrudhe.*

Archiepiſcopatus Caſilenſis.

Caſil.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Liſmorenſis dictus etiam Vvaterfordienſis *Limór, & Port lairge.*
Cluainenſis dictus Coreagenſis *Cluaine, Corcach.*
Roſſenſis *Roſs.*
Ardfeartenſis *Ardfearta*) vniti
Acadeoenſis *Achadeo.*)
Limiricenſis *Luimneach.* Laonenſis *Cill. da luagh.*
Imilicenſis *Imile.* Finibricenſis. *Finibre.*
Finuarienſis *Cill. Fionnurach.*
Fuit olim in hac Prouincia Epiſcopatus celebris Iniſchatenſis: ſed iam diuiſus partim Laonenſi, partim Ardfeartenſi adhæret.

Archiepiſcop. Tuamenſis

Tuaim.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Duacenſis *Cill mhic Duach.* Cluanfeartenſis *Cluain feart.*
Mayonenſis *Maidhgheo.* Elinenſis *Oil Finn.*
Achadcoenſis *Achaidgheo.* Aladenſis *Cill Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiſcopat. Lugdunenſis.

Lyon.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Educenſis, ſiue, Auguſtodunenſis, *Autun.*
Matiſconenſis *Maſcon.*
Cabillonenſis *Chalon ſur Saone.*
Lingonenſis *Langres.*

Archiepiſcopatus Senonenſis.

Sens.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pariſienſis *Paris.* Carnotenſis *Chartres.*
Aurelianenſis *Orleans.* Niuernenſis *Neuers.*
Antiſiodorenſis *Auſerre.* Trecenſis *Troyes en Chāpagne.*
Meldenſis *Meaulx.*

Archiepiſcopatus Burdegalenſis.

Bourdeaux.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Pictauienſis *Poictiers.* Sanctonenſis *Sainctes.*
Engoliſmenſis *Angouleſme.* Petracoricenſis *Perigueux.*
Condomenſis *Condom.* Malleacenſis *Mallezes.*
Agennenſis *Agenne.* Lucionenſis *Luçon.*
Sarlatenſis *Sarlat.*

Archiepiſcopatus Arelatenſis.

In Prouincia Prouenciæ. Arles.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Maſſilienſis *Marſeille.* Arauſicenſis *Orange.*
Tricaſtinenſis *Tricaſtin.* Tolonenſis *Tolon.*

Archiepiſcopatus Aquenſis.

Aix.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Aptenſis *Apt.* Regenſis *Riez.*
Foroiulienſis *Freiuls.* Vapincenſis *Gap.*
Siſtaricenſis *Siſteron.*

Archiepiſcopatus Viennenſis.

Vienne.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Valentinus *Valence.* Viuarienſis *Viuaray.*
Nam Albenſi, Heluiorum Vrbe à Croco Alamannorum Rege euerſa Sedis inde Viuarium eſt tranſlata.
Dienſen. *Die. vniti.* Gratianopolitanus *Grenoble.*
Maurianēſis *Mauremie.* Gebennēſis ſiue Geneuēſis *Geneue.*
Geneua à Nouatoribus ann. 1535. occupata, Sedes hodie Epiſcopi eſt Aneſſiacum Sabaudiæ oppidum.

Archiepiſcopat. Ebredunenſis.

Ambrun.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Dignenſis *Digne.* Nicienſis *Nice.*
Graſſenſis *Graſſe.*
Olim Antinopolitanus dicebatur, ſed poſtea Graſſum Prouenciæ Vrbem tertio inde milliari tranſlatus eſt, vnde Graſſienſis.
Glandeuenſis *Glandeſue.* Senetenſis *Senez.*
Vencienſis *Sainct Paul de Vence.*

Archiepiſcopat. Auenionenſis.

Auignon.

Ciuitatem hanc Auenionenſem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia ceſſit Clementi VI. Summo Pont. ad compenſationē tributi Romanæ Sedi per annos multos non ſoluti.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Carpentoractenſis *Carpentras.* Vaſionenſis *Vaiſon.*
Cabellicenſis, ſiue Cabellionenſis. *Cauaillen du Contat.*

Archiepiſcop. Rhemenſis in Campania.

Reims.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Sueſſionenſis *Soiſſons.*

Archiepiſcopatus Valentinus.
Valença.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Oriolanenſis	*Oruela.*
Segobricenſis	*Segorbe.*
Maioricenſis	*Mallorca.*

Archiepiſcopatus Granatenſis.
Granada.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Almerienſes	*Alſneria.*
Guadicenſis	*Guadix.*

Archiepiſcopatus Burgenſis.
Burgos.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Pampilonenſis	*Pamplona.*
Calaguritanus	*Calahorra.*
Palentinus	*Palencia.*

IN LVSITANIA.

Archiepiſcopat. Bracharenſis totius Hiſpaniæ Primas.
Braga.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Portugalenſis	*Porto.*
Conimbricenſis	*Coimbra.*
Viſenſis	*Viſeu.*
Mirandenſis	*Miranda.*

creatus à Paulo III. Summo Pont. ann. Domini 1545. inſtante Ioanne III. Portugaliæ Rege à Bracharenſi Archiepiſcop. diſmembratus.

Archiepiſcopatus Vliſbonenſis, Metropolis ampliſſima, & totius Orbis emporium celeberrimum.
Lisboa.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Lamacenſis	*Lamego.*
Ægitanenſis	*Guarda.*
Leirienſis	*Leirea.*
Septentis	*Ceita, in Africa.*
Funchalenſis	*Funchal.*
In Inſula Canariæ.	
Angrenſis	*Angra.*
In Inſula Tertia.	
Ciuitatis omnium Sanctorum	
Baia de todos os Sanctos in Braſil.	
Promontorij viridis,	*Cabo verde.*
S. Thomæ.	*S. Thome.*
hi duo vltimi ſunt in Æthiopia.	

Archiepiſcopatus Eborenſis.
Euora.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Algarbienſis	*Algarue.*
Portalegrenſis	*Portalegre.*
Eluenſis	*Eluas.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiſcopatus Goenſis totius Indiæ Orientalis Primas.
Goa.

Barboſa de poteſt. Epiſc.

In hac Ciuitate reſidet Prorex, atque vniuerſæ Indiæ Senatus.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cochinenſis	*Cochin.*
Malacenſis	*Malaca.*
Meliaporenſis	*Meliapor.*
Cranganenſis	*Cranganor.*
Mocambiquenſis.	*Mocambique.*

Olim Epiſcopatus, hodie Epiſcopalis adminiſtratio.

Iapponenſis	*Iapan.*
Chinenſis	*China.*
Syrenenſis	*Sirene.*

Armeniorum Patriarcha, & ſex Epiſcopi ſuffraganei cum vniuerſo populo obedientiam preſliterunt Papæ an. 1607. coram Eremitis Auguſtinianis in celebri Perſiæ oppido, quod Aſpanum, ſeu Aſpahamum vocant, litteras obedientiales ad Paulum V. Pontificem Max. miſerunt, & Philippus III. Hiſpaniarum Rex, vt latius Chriſtiana Fides propagaretur, nominauit in Epiſcopum Perſiæ Reuerendiſs. D. meum Fr. Anto de Gouea Luſitanum, Ord. Eremitarum S. Auguſt. alumnum, qui antea in Perſiani Regis Curiam maximo feruore Chriſtianam Fidem primus inuexerat, aliaque notatu digna fecerat, prout in libro de hoc ab illo conſcripto omnibus notum eſt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiſcopat. S. Dominici.
Santo Domingo.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cabacenſis	*Cabaſco.*
Boriquenſis	*Borico.*
Nondurenſis	*Nondura.*
Panamenſis	*Panama.*
Cartaginenſis	*Cartagena.*
S. Martini	*S. Martin.*

Archiepiſcopat. Vrbis Regum, ſeu Limenſis.
Ciudad de los Reges.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cuſcouienſis	*Cuſco.*	Quitonenſis	*Quito.*
Guamangacenſis	*Gamanga.*	Arequipenſis	*Arequipa.*
Pacenſis	*Paz.*	Platenſis	*Plata.*
Trugillenſis	*Trugillo.*		
Guanucenſis	*Ganuco.*		
Calapaienſis	*Calapaia.*		
Portus veteris	*Porto vieio.*		
Guarachilenſis	*Guarachil.*		
Popaianenſis	*Popaian.*		
Carchienſis	*Carchas.*		
S. Michaelis	*Piura.*		
S. Franciſci	*S. Franciſco.*		
Meridenſis	*Merida.*		
In Inſula Iucutana.			

Archiepiſcopat. Mexicanus.
Mexico.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Xelicanus	*Xile.*	Mothoacanus	*Mothoacano.*
Guiacanus	*Guiacanan.*	Taſcalanus	*Taſcala.*
Guatimalanus	*Guattimala.*	Craſenſis	*Craſencia.*
Nicaraganus	*Nicaragoa.*	Ciapen.	*Ciapa.*

Sunt etiam alij Archiepiſcopi per Prouincias diuiſi, vt in nouo Granatenſi Regno eſt Archiepiſ. Tochaimen. Et in Bætica noua eſt Archiepiſc. S. Spiritus, & alij.

D 2 DE

DE EPISCOPALI MVNERE, SEV DE QVALITATIBVS AD ILLVD Rectè Obeundum Requiſitis.

TITVLVS SECVNDVS.

Qualem oporteat eum eſſe, qui in Epiſcopum eſt ordinandus, quibusve qualitatibus Epiſcopale munus rectè obire poſſit, inueſtigandum eſt Apoſtoli regulam ſequendo, qui in huiuſmodi re 1. ad Timoth. 3. *ita ſcribit.*

FIDELIS ſermo: Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum, ſed ſuæ domui bene præpoſitum: filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? non neophytum, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt comparationibus adæquari.*

2 *Sacerdotium ſumma eſt omnium honorum.*

3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*

4 *Conſtantinus Magnus, & Valentinus Imper. Epiſcopos in ſumma veneratione habuerunt.*

5 *Epiſcopo nihil in ſæculo ſublimius, & excellentius reperiri poteſt.*

6 *Epiſcopatus dignitatem, qui adipiſci vult, debet prius cogitare, quæ facultates ſuppetant, & difficultates officiant.*

7 *Prælaturis contra temere ſe ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*

8 *Epiſcopatus appetentes ratione honorum, & ſufficientia honorum, illicita faciunt.*

9 *Epiſcopatum optans non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, bonum opus deſiderat.*

10 *Epiſcopi ambientes alios Epiſcopatus eo fine, vt poſſint ſuis cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant, quod intellige vt ibi.*

11 *Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſolicitante nos æmulari fraternam ſalutem.*

12 *Epiſcopus nemo læto animo creatur, ſi pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret, & nu. 13.*

14 *S. Bruno Archiepiſcopatum Rheginenſem ſponte oblatum recuſauit.*

15 *Nazianzenus è patria diſceſſit, ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur.*

16 *S. Ambroſius noctu ſeceſſit, ac ſe occultauit, ne fieret Epiſcopus.*

17 *S. Ephrem furorem ſimulauit ne fieret Epiſcopus.*

18 *S. Goaris incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum.*

19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit.*

20 *S. Ammonius ne ad Epiſcopalem conſecrationem adduceretur auriculam ſibi amputauit, linguamque ſibi reciſſurum eſſe adiurans, ſi adhuc inſtarent.*

21 *S. Franciſcus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ ſuæ eſſe puritatem.*

22 *S. Auguſtinus Epiſcopatum inuitus ſuſcepit, & tempore Ordinationis ſuæ vbertim lacrymatus eſt.*

23 *Nilamonius à Domino petijt, vt potius eum mori pateretur, quàm Epiſcopum creari.*

24 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imper. Carolo V. ſibi oblatum lacrymis, ac omni denique conatu reiecit.*

25 *Ludouicus Granatenſis Dominicanus cum in Archiepiſc. Bracharenſem nominaretur grauiter obſtitit.*

26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum iuſſu coactus Archiepiſcopatum Bracharen. inuitus ſuſcepit, quo poſtea renunciato in monaſterium ſui Ordinis ſe recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit.*

27 *Conſolatione eget, qui Epiſcopale onus inuitus ſuſcipit.*

SI QVIS EPISCOPATVM deſiderat.

GLOS. I.

1 NE quiſquam pronus ſit ad Epiſcopatum deſiderandum declarat Apoſtolus in citatis verbis, qualem oporteat eſſe Epiſcopum, quatenus Epiſcopatum nemo affectet, niſi virtutibus ſupradictis ornetur. Honor enim, vt aſſerit S. *Ambroſ. de dignitate Sacerdot.* c. 2. & ſublimitas Epiſc. nullis poterit

terit comparationibus adæquari; ſi Regum fulgori compares,& Principum diademati. lõge erit inferius, quam ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares. & SS. *Chryſoſtom. lib. 3. de Sacerdot.* & *Nazianzen. in oration. decimaſeptima, ad ciues Nazianzen.* hoc ipſum affirmant, his verbis quantum cœlum terra pretioſius eſt, quantuncunque anima corpori, Spiritus carni, diuina humanis præſtant, tantum Epiſcoporum principatus omnia ciuilia regna, & poteſtates antecellit,& quanta eſt differentia inter ſolem,& lunam, tanta inter Sacerdotium,& imperium *cap. ſolitæ, de maiorit. & obed.* Idem *Chryſoſt. in Iſai. homil. 4. & 5.* ad hoc propoſitum ſic ait. Alij ſunt termini regni, alij Sacerdotij; ſed hoc illo eſt maior, nam Regi corpora commiſſa ſunt, Sacerdoti animæ. Ac rurſum. Expende modum poteſtatis vtrique traditæ,& videbis Sacerdotem multò ſublimius Rege ſedente, admirandus videtur thronus Regius, ſed rerum terrenarum adminiſtrationem ſortitus eſt. Sacerdotis thronus in cœlis collocatus de cœleſtibus negotijs habet pronuntiandi auctoritatem, cum Sacerdotium a ſupernis deſcendat, eiuſque vinculum animam contingat, atque ad cœlos vſque perducat. Et *S. Ignatius in epiſtola ad Smirnenſes* ſcripſit Sacerdotium ſummam eſſe honorum, qui in hominibus conſtant. *S. Ephrem tom. 1. ſerm.* de Sacerdotio exclamat Sacerdotium eſſe miraculum ſtupendum, poteſtatem ineffabilem, venerandum myſterium, cœlum attingere, cum Angelis verſari, & *S. Gregor. Nazianz. apolog. 1.* ſic ait. Mediatorem inter Deum,& hominem agere, vt opinor, Sacerdotis munus eſt, *Et S. Gregor. Nyſſen. lib. de vita Moyſis* probat ex diuina ſcriptura Sacerdotium non rem humanam eſſe, ſed diuinam. Vnde dicit *S. Thom. 3. par. quæſt. 22. art. 1. ad 1.* Sacerdos in quantum eſt medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. *Et S. Chryſoſt. homil. 2. in 2. ad Timoth.* An ignoras quid ſit Sacerdos? Angelus vtique Domini eſt. Non ex ſeipſo loquitur, ſi deſpicis, non illum deſpicis; ſed Deum, qui illum ordinauit. *Et S. Hieron. in epiſt. ad Nepotianum de vita clericorum* inter Regem, & Epiſcopum hoc ponit diſcriminis, quod ille nolentibus præeſt, hic volentibus, ille terrori ſubijcit, hic ſeruitutem demit, ille corpora cuſtodit ad mortem, hic animas ſeruat ad vitam.

4 Vnde ab ipſo Eccleſię Chriſti exordio Principes Catholici verbis, & factis ſemper oſtenderunt quantum Epiſcopis tribuendum eſſet, in omnibus ſe illis inferiores profitentes: Ac primum Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum in quo Epiſcopi conuenerant ad Concilium Nicenum celebrandum in medio cõuentu erectus conſtitit; ac cum parua quædam ſella ex auro fabricata illi eſſet loco poſita, non prius conſedit, quam Epiſcopi ad id annuiſſent, vt eſt apud *Euſeb. lib. 3. de vita eiuſdem c. 10.* Nec ſolum Epiſcopos, vt Patres, imò vero, vt Dei prophetas omnino honorificè reuerebatur, vt idem *Euſeb.* in eadem hiſtoria memoriæ prodidit *lib. 3. c. 22.* Item Valentinus Imp. virtutibus, & rebus geſtis vbique clarus ipſos Epiſcopos in ſumma veneratione ſcribitur habuiſſe *libr. 7. tripartitæ hiſtoriæ cap. 8.* In noſtris Hiſpaniarum Regnis, & vbicunque religio Catholica viget, Epiſcopi reuerenter, & honorifice ab omnibus coluntur, à Dynaſtis, etiam & Principibus, qui quo magis pij,& orthodoxi ſunt, eò magis Epiſcopos honorare ſolent.

5 Vnde *S. Ambroſ. lib. de dignit. Sacerdot. cap. 3.* profitetur nihil in ſæculo ſublimius Epiſcopis reperiri poſſe, & nihil eſſe Epiſcopo excellentius, & *in cap. 6.* ait Epiſcopum oculorum in corpore, ideſt, in Eccleſia, officiũ voluntarium accepiſſe, vt reliquum per ipſum corpus ducatum lucis haberet. *Dyoniſ. Areopag. capit. 7. Eccleſiaſt. hierarchiæ par. 3.* cum & ſcripturis diuinis diuinum Antiſtitem,& iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim eſt, inquit, Domini Dei rerum omnium præpotentis. *S. Gregor. Nazianz. in apolog. 1. de fuga* ita ait. Quis ille eſt, qui veritatis Antiſtitem, ac propugnatorem vnius diecula ſpatio, velut ſimulacrum ex argilla fingit; illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, atque ordine futurus eſt, qui cum Archangelis Deum celebrat, qui ad ſupremum Altare Sacrificia tranſmittit, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungitur, qui figmentum inſtaurabit, imaginemque creatori ſiſtet,& ſuperno mundo opificem aget; & vt quod maius eſt, dicam, Deus erit, alioſque Deos efficiet.

6 Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatum culmen aſcendere, eiuſque munus ſubire curat, cogitare debet, quæque tùm facultates ſuppetant, tum difficultates officiant, ne forte cum exiguæ ſtaturæ ſit, gigantem induat arma, quæ tum in curſu, tùm in prælio impedimento ſint, cum in his permulti decipiantur, ea tentantes, quæ ſunt ſupra vires. Ideo *S. Nazianz. in orat. de moder. in diſp. adhib.* de his loquens dicebat. Quid in cœlum prouolas cum pedes ſis? quid turrim extruis, cum ijs rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipſe quoque manu aquam metiris, & cęlum palmo, terramque omnem pugillo, elementa magna, & huiuſmodi, vt ea creator ſolus demetiri poſſit? Si enim tunc primum, inquit *Bernardus*, hæſitare incipias, id quidem ſero; ante iuxta conſilium Saluatoris *Lucæ 14.* Sediſſe debueras, ante æſtimaſſe opus, metiri vires, ponderaſſe ſapientiam, merita comparaſſe, ſumptus computaſſe virtutum. Quis enim ſanus, & ſobrius cum perſpexerit vix ſe ferendis oneribus ſuis ſufficere, aliena quoque onera libenti animo ſuſcipiat? quis cum vix reddendis domeſticis rationibus ſuis ſe parem agnoſcat, in publicis, vel alienis ſponte operam profiteatur? Quiſnam æger, ſuorumque vulnerum curandorum non ſatis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur. Quid enim indignius eſt? quid maiori pœna dignum, quam in conſpectu Dei,& Angelorum eius, in conſpectu Eccleſiæ vniuerſæ, id ſe ſcire profiteri, quod ignores, id velle, quod nolles, id poſſe, quod nullo modo poſſis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda ſunt, dum iam diuino adſtamus Altari, ſed tunc dum ambitioſe diſcurrimus, penſamus, cęlum, & terram modò optatis potiamur, miſcemus. Neque enim erit adeo deſperatus,& perditus animus, qui ſi maieſtatẽ, & amplitudinem earum rerum ſecum diligentius conſiderauerit,& expenderit, qui non concidat, qui ſe dare præcipitem velit, qui ſententiam futuri iudicis, quam veluti manu ſua ſubſcribit, non exhorreſcat, ne illud exaudiat, neſcitis quid petatis *Matth. 20.*

7 Vnde *S. Bernardus in ſerm. ſuper Cant.* contra eos, qui ſe ingerunt Prælaturis ita dicit. Miror audaciam plurimorum, quos videmus de ſuis vineis non colligere niſi ſpinas,& tribulos; vineis tamen Dominicis etiam ſe ingerere non vereri, fures ſunt, & latrones non cuſtodes, nec cultores. Væ (inquit *Gregorius in epiſtola 126. libro ſeptimo*) qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris ſuſcipit, ſed ad appetitũ gloriæ, & tranſitorij honoris. Væ qui dux Chriſtianæ militię fieri ſuſtinet,

ſtinet, nondum veteranus miles, ideſt, diu exercitatus in omnium victoria: Epiſcopus eſt aurora oriens, quando de nouo venit, non vt præſit, ſed vt proſit.

8 Prædicti igitur Prælaturis temere ſe ingerentes, illaſque ambientes, rudes tamen, & imperiti; aut corruptis, & deprauatis moribus, ſi in Epiſcopos eligantur magis oberunt, quam proderunt? Sic etiam ratione honorum, & ſufficientiæ bonorum Epiſcopatus appetentes, illicite faciunt, cum pertineat ad cupiditatem, & ambitionem, vnde contra Phariſæos Dominus dicit, Amant primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi: Sic denique ad celſitudinem gradus appetere Epiſcopatum præſumptuoſum eſt. Vnde Dominus arguit Diſcipulos *Matth.* 20. Primatum quærētes, dicens. Scitis quia Princeps gentium dominatur eorum, vbi *Chryſoſtom. homil.* 66. ait per hoc oſtendere, quod gentile eſt primatus cupere: Et idem *homil.* 35. in hæc verba. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt: primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt: Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret.

9 Verum ſi quis Epiſcopatum optet non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, qui eſt ordinatus ad honorem Dei, & proximi ſalutem, bonum opus deſiderat, quia ita hunc Apoſtoli locum interpretantur *Diuus Thom.* 2. 2. *quæſtione* 185. *articul. primo. Azor. inſtitut. moral parte ſecunda, libr. tertio cap.* 28 *quæſtione ſecunda. Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap.* 4. *poſt princip.* Ideo quiuis Epiſcopatum licite cupit, non propter dignitatem, ſed propter adminiſtrationem, quia optat prodeſſe, & non præeſſe. Vnde *Apoſtol.* non dicit, qui Epiſcopatum deſiderat, bonum deſiderium habet, ſed bonum opus, ſcilicet vtilitatem plebis.

10 Hinc etiam *Nauar. de orat. miſcel.* 42. *num.* 2. aſſerit grauiter peccare Epiſcopos ambientes alios Epiſcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea poſſent ſuis cognatis, & familiaribus prouidere. Ipſe vero *conſil.* 17. *numero ſeptimo ſub titul. de ſentent. excommun. in nouis*, reſoluit abſque peccato, etiam veniali, poſſe appeti Epiſcopatum ab illo, qui eſt eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt proſit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius.

11 Acceptatio Prælaturæ (vt inquit *Sanctus Bernardus ſermon.* 58. *ſuper Cant.*) procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſollicitante nos æmulari fraternam ſalutem, æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iuſtitiæ eius, laudem, & gloriam eius, vt euellat, & deſtruat, ædificet, & plantet. Volens igitur Dominus aſcenſurus ad Patrem, Vicarium in terris conſtituere, & Petrum vniuerſæ Eccleſiæ Paſtorem præficere dixit illi, Simon Ioannis diligis me plus his? dixit ei; etiam Domine, tu ſcis quia amo Te. Dixit ei. Paſce agnos meos. Dicit ei iterum. Simon diligis me? ait illi etiam Domine, tu ſcis quia amo Te. Dixit ei iterum. Paſce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre amas me? contriſtatus eſt Petrus, quia dicit ei tertiò amas me, & dixit ei, Domine tu omnia noſti, tu ſcis quia amo Te, dixit ei. Paſce oues meas, quem locum *Bernard. ſuper Cant. ſermon.* 76. ſic interpretatur. Non otioſe toties repetitum eſt Petre amas me in commiſſione ouium, & ego quidem id ſignificatum perinde puto, ac ſi illi dixiſſet Ieſus. Niſi teſtimonium tibi perhibente conſcientia, quod me ames, & valde perfecteque ames, hoc eſt, pluſquam tua, pluſquam tuos, pluſquam & te, vt huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus ſanguis vtique meus effuſus eſt; Hinc etiam *Modern. quidam in annot. ſuper Ioan. ibi.* Paſce agnos meos, ſic ait: Qui ex loco gloriantur ſibi commiſſum gregem Domini eos primum oportet meminiſſe à Petro ter exactum amorem erga Chriſtum, neque quemlibet amorem, ſed ardentiorem cæteris: Deinde ter item commiſſam illi curam gregis illud nimirum ſignificatum eſt, non eſſe idoneum Sacerdotio, niſi qui neglectis omnibus nihil amet, niſi Chriſtum, hoc eſt, veritatem, innocentiam, pietatem, Nihil magis requirit Ieſus in Paſtore, quam amorem. Oues Chriſti docere poteſt & malus Paſtor, & qui eas odit, & rapit; paſcere autem non poteſt, niſi, qui diligit: Doctos multos, & nobiles facile eſt reperire Paſtores, amatores Eccleſiæ paucos. Hos potiſſimum elegit ad Eccleſias ſuas Ieſus, qui potiſſimum diligunt; Diligit Ioannem, elegit Petrum; diligit ſibi cariorem, elegit Eccleſiæ vtiliorem: diligit innocentem, elegit lapſum, vt qui ipſe pœnituerit, facilius pœnitenti indulgeat, ac benignius nouerit miſereri, qui ſecum miſericorditer actum meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat an ſe diligat, vt ei declaret quanta ſollicitudine, deſiderioque expeteret, quod toties interrogaret, ſimulque omnes admoneret ardentiſſimum ſui amorem in Paſtore requiri, maxime enim quæritur, quod maxime deſideratur. Ter exigit amorem à Petro Ieſus, nec quemlibet amorem, ſed ardentiorem, quam aliorum Apoſtolorum ſit, priuſquam gregis ſui curam illi committat, cui namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Contriſtatus poſt tertiam interrogationem Petrus eſt, non ex eo, quod amorem ſuum non crederet, quem faciebat falli non poſſe, ſed quod non tantum amorem in ſe ipſo Chriſtus eſſe intelligeret, quantum habere ſe crederet, vnde reſpondit. Domine tu omnia noſti. Tu ſcis quia amo Te: quaſi diceret, ego falli poſſum, qui amare me dico: Tu qui omnia noſti ſcis num verum ſit quod dico. Certe Tu ſcis Te à me amari, ego vero neſcio an tantum à me ameris, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit Ieſus. Paſce oues meas: quaſi diceret. Interrogatio mea Petre non amoris in me tui dubitatio, ſed manifeſtatio eſt, vt nouerint omnes me Tibi paſcendas oues meas non fuiſſe daturum, niſi me à Te mirificè amari certo ſcirem. Noui namque neminem eas paſcere poſſe, qui me non vehementer amet. rapere quidem poteſt ea mercenarius, fur, & latro; paſcere vero non poteſt, niſi qui animam ſuam pro eis ponere paratus ſit. Propterea, qui dixi tibi, paſce agnos meos, dico pariter paſce oues meas. Ijdem enim ſunt agni, quæ & oues meæ: ſicut ergo quoque, & agnus ſum, & ouis, Agnus, qui vere Paſcha immolatus peccatum mundi tuli. Ouis, quæ ad occiſionem ducta non aperuit os ſuum.

12 Quamobrem recte *Sanctus Gregorius Nazianzenus libro tertio & ſex. de Sacerdot.* ſcripſit. Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret, atque adeo ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus qui cum viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit. Quod *Sanctus Chryſoſtomus ad Hebræ. homil.* 34. late proſequitur inter

cætera

cætera dicens. Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorū, poſt tantam enim comminationem, quam negligentię videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis, quò etiam ſpectat quod *Petrarcha* dicit *de remedio vtriuſque fortunę libro primo, dialog.* 170. O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueuerant, & deberent cogi homines, indè nunc retrahi non poſſunt.

13 Hoc idem etiam *Diuus Bernardus ad Epiſcopum Londonen. epiſtol.* 24. elegantibus, & horrendis proſequitur verbis, dum ait. Curritur ad Eccleſiaſticas curas, tanquam ſine curis iam quiſque victurus ſit, cum ad curas peruenerit. Et qui nondū has curas experti ſunt, videntes alios, qui iam humeros ſubmiſerunt huic ſarcinæ, non ſolum non gemere tanquam ſub onere, ſed inſuper appetere plus onerari: non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcati, non vident. Quæ iſta inſania eſt? Vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehennæ metus? & terribilis expectatio illa iudicij? Quo aſcendis miſer? vt ab altiori gradu ſit caſus grauior: neque enim paulatim decides, ſed tanquam fulgur in impetu vehementi (quaſi alter Sathanas) ſubitò deijcieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, ſi eſſe ſentirent, & onera, grauari profectò metuerent; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia ſola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Epiſcope, quia peccata populi comedis, ac ſi propria tibi minus ſufficere viderentur. Dic mihi quantum deſudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, & cæt. diluas peccata illorum, quorum bona comedis? Venies miſer ante tribunal Chriſti, & audietur grauis querela populorum, accuſatio dura eorum, quorum vixere ſtipendijs, neque diluere peccata; quibus facti ſunt duces cæci, & fraudulenti mediatores. Quid tibi inſipiens delitię ſapiunt, quid diuitiæ illæ oblectant oculos, quibus mercaris tam graue iudicium, tam duræ temetipſum obligans rationi? Vniuerſa quidem vſque ad quadrantem nouiſſimum exigeris? Vnde idem *Bernardus epiſt.* 8. cuidam Brunoni docto viro conſulenti an acceptaret electionem Archiepiſcopatus Colonień omninò recuſauit dare ei conſilium; ſed ſolum dixit ſe oraturum pro eo, quia tamen ipſe nihilominus acceptauerat ſequenti Epiſtola terret eum electione Sauli, & Iudæ, & ſuper omnia commendat ei humilitatem. Et *Diuus Gregorius* dicebat quod nulla cura eum magis ſollicitabat, quam cum ad conſecrandum Epiſcopum eius expectabatur arbitrium.

14 Cum profectò tot ac tāta in Epiſcopo requirat noſter Apoſtolus; & muneris eius, ac officij ratio tam multa poſtulet, quiſque ſibi meritò timere debet, ne dicam exhorreſcere, cum tantum munus aſſumit, quæ cauſa multis ſanè ac magnis in Eccleſia Dei viris fuit id muneris refugiendi. Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthuſiani Patriarcham inſignem ab eremo Romam accerſitum ab Vrbano II. Pontif. Max. quem diu ante coluiſſet, & eius opera in Concilijs celebrandis vſus fuiſſet vſque ad Concilium Placentinum, Archiepiſcopatum Rheginenſem totius Calabriæ Metropolim ſponte oblatum recuſaſſe, & ſolitudinem iterato adijſſe, eiuſdem vitæ acta ab innumeris pręclaris exarata ſcriptoribus apertiſſimè teſtātur *Petr. Sutor de vita Cart. tractat.* 5. *capit.* 3. *Laurent. Suri. de probatis Sanctorum vitis tom.* 5. *die* 6. *Octobris* §. 22. *Meleager Pentimalli in vita S. Brunonis tracta.* 1. *cap.* 10. *pag.* 88. *Cardin. Cæſar Baron. annal. Eccleſiæ tom.* 11. *ann.* 1092. *pag.* 635.

15 Nazianzenus etiam è patria diſceſſit, ne ad eum honoris gradum aſcendere cogeretur.

16 S. Ambroſius noctu ſeceſſit, ac ſe occultauit.

17 S. Ephrem Syrus cum intellexiſſet ſe ad Epiſcopatum electum tantiſper furorem ſimulauit, donec alius electus eſſet. *Sozom. libro tertio hiſtoriæ Eccleſ. cap.* 15.

18 S. Goaris Presbyter incurabilem morbum impetrauit à Domino cum à Sigiberto Rege ad Treuirenſem Epiſcopatum vocaretur *Surius in eius vita.*

19 S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam inijt, & inter ſyluarum ſaltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex conſecratur. *Ioann. Diaconus in eius vita libr. primo capitul.* 44. *Cardin. Baron. annal. Eccleſ. tom. octauo, ann.* 590.

20 S. Ammonius Eremita ad Epiſcopalem conſecrationem adducendus, cum diſſuadere non poſſet, dextram ſibi auriculam amputauit, & cum adhuc inſtarent, linguam quoque ſibi reciſſurum eſſe adiurauit, & ita eum reliquerunt *Nicephor. lib.* 11. *Eccleſiaſt. hiſtor. cap.* 37. *Pallad. hiſtoriæ Lauſiacæ c.* 12.

21 S. Franciſcus vidit Angelum cum phiala lucida in manu limpidiſſimo liquore plena ſibi miſſum dicentem. Vide Franciſce quicumque vult fieri Sacerdos, & Sacramenta adminiſtrare, ita purus eſſe debet in anima, ſicut liquor iſte, noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ ſuæ non putauit eſſe puritatem.

22 S. Auguſtinus notus ob virtutem, & doctrinam, cum adhuc laicus eſſet, ab eis tantum Eccleſijs, quæ non haberent Epiſcopos, ſuam abſtinebat præſentiam, manu iniectà à populo Epiſcopus ordinandus infertur, qui vbertim lacrymatus eſt, conſiderans, quam magna ſuæ vitæ pericula de gubernatione Eccleſię impenderent, ita *Poſſidonius in eius vita c.* 4. & teſtatur ipſe *Auguſtin. epiſt.* 147.

23 Nilamonius Monachus cum rogatus eſſet, vt aſſenſum præberet electioni de ſe factæ in Epiſcopum, reſpondit, vt per diem ſpectarent, vt intereà ſua componeret: tranſacto tempore adhuc requiſitus, vt tandem Epiſcopatum acceptaret, ait, ſine me prius Deū paululum alloqui: in oratione autem poſitus à Domino petijt, vt potius eum mori pateretur, quam Epiſcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater ſurgeret, Deo ſpiritum reddidit, & mortuus eſt, referunt *Nicephor. lib.* 3. *c.* 17. nouiſſimè *Ioan. Baptiſta Fino de regulis iuris veſpertina homilia, homil.* 5. *in fine, Sozom. li.* 8. *Eccleſiaſt. hiſtor. c.* 19.

S. Bernardus bis, aut ter Epiſcopatum ſibi vltro oblatum reſpuit: S. Bonauentura ſemel quantum potuit, refutauit: ſed poſteà tandem Romani Pontific. iuſſu coactus recepit. *Sanctus Auguſtinus epiſtol.* 204. aſſerit quod multi, quia nolebant accipere Epiſcopatum, perducebantur, includebantur, & cuſtodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Epiſcopale munus, vel recuſarunt, vel inuiti ſuſceperunt; quorum creberrima in vitis Sanctorum apud *Surium libro primo,* extant exempla, & hac ætate multos non defuiſſe nouit parens meus, ex quibus duos tantum attingam, qui cum Eccleſiarum omnium ferè aliarum opulentiſſimarum, ac nobi-

nobiliſſimarum gubernacula conſtantiſſime recuſauerint, multorum poterunt eſſe aliorum inſtar.

24 Quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus (prout refertur in hiſtoria generali S. Dominici *Hernardi de Caſtillo in ſecunda parte libro ſecundo cap. 26. fol. 202.*) cui cum Archiepiſcopatum Toletanum Carolus Quintus Imperator ſecretò deſignaſſet: eique tum precibus, tum lacrymis, ac omni denique conatu obſiſtenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulſiſſet, præſtitit vir egregius conſtantiſſime in priori propoſito; cuius animi magnitudinem, ſtabilemque omninò ſententiam, ac minimè fucatam, ſed Deo addictam Imperator admiratus, iuſſit illum tuto animo eſſe, quem iam libertate donabat; tunc ille ſumma perfuſus lætitia, nouum munus à Cæſare poſtulauit, vt ſcilicet nemini, ſe viuente, quod ab eo geſtum fuerat, patefaceret. Quod Cæſar fideliſſime præſtitit, ſed eo vita deindè functo alijs minimè occultandum, ad reliquorum exemplum eſſe putauit.

35 Alter fuit pius ille Ludouicus Granatenſis eiuſdem Dominicani Ordinis alumnus, is cum à Catharina Portugalliæ Regina, & gubernatrice eiuſdemque Caroli Imperator. filia in Archiepiſcopum Bracharẽ. & Hiſpaniarum Primatem nominaretur, grauiter obſtitit, ab eaque ſummis precibus impetrauit, vt illum à tanto onere liberaret, facta promiſſione, quod ad illud rectè obeundum, inſignis, & probatæ vitæ viri eiuſdem Ordinis ſibi notitiam daret; obtulit Fr. Bartholomæum à Martyribus, qui ſuperiorum iuſſu coactus, poſtquam ſemel quantum potuit refutauit, Archiepiſcopatum ſuſcepit, ſtatimque totis viribus, & inſtanter Summum Pontif. ſupplicauit, vt ſibi reſignãdi licentiam concederet, qua obtenta Epiſcopatui renuntiauit reſeruata ſibi tenuiſſima penſione, qua in Monaſterium, à ſe conſtructum eiuſdem Ordinis ſe recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, multis clarus miraculis.

27 *Gregorius* igitur *epiſtol. 45. libro quarto*, cogens quẽdam Marianum Monachum omninò renitentem ſuſcipere Epiſcopatum, ſcribit cuidam, quod conſoletur eum; quia ait, cuiuslibet officij valdè onerosa eſt nouitas: præſertim quia poſt longa quietis otia eius proculdubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cum venerit tempeſtatum ſeculariũ procellas fugiens, ſemper apud veſtram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora illum euacuet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et *epiſtola quarta lib. ſexto ad Epiſcopum Conſtan.* qui dixerat ſe infirmum ad tantum onus reſpondet.

Prima virtus eſt cognitio infirmitatis, atque ex hoc colligimus vos benè poſſe ſuſceptum miniſterium implere, quia hoc cognoſcitis. Ille omnibus infirmior, qui ſuam non agnoſcit infirmitatem. Et *epiſtolã quinta*, eundem exhortatur ad tolerandum onus Paſtorale, aſſerens illud. Si Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, reſtat vt qui viuunt, non ſibi viuant, &c. Et quia ille ſcripſerat in epiſtolis ſuis, quod ſemper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, reſpondet, quod Paſtor non poteſt funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia ſcriptum eſt, quod etiam gigantes gemunt ſub aquis, ideſt, populus: dicit tamen quod huic curæ modus ponendus eſt, ne nimis excreſcat: quia boni Paſtores afflante Spiritu Sancto inter medias turmas populorum, & negotiorum non obruuntur, neque caput mentis ſubmittunt; ambulant per ſiccum in medio mari, & impletur in eis illud *Iſa. 43.* Cum tranſieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te. Et quantum ad periculum officij Paſtoralis, & ſecuritatem ſolitudinis, reſpondet, quod vbique eſt periculum, & ſola Dei gratia ſaluat.

Nam Loth in peruerſa ciuitate fuit iuſtus, & in monte peccauit: Quid enim paradiſo iucundius? Quid cœlo ſecurius? & tamen homo ex paradiſo, & Angelus de cœlo peccando cecidit, refertur *in c. quælibet 40. diſt.* Nuſquam enim eſt ſecuritas, inquit *Bernardus*, nec in cœlo, nec in paradiſo, multo minus in mundo: in cœlo enim cecidit Angelus ſub potentia diuinitatis: in paradiſo Adam de loco voluptatis: in mundo Iudas de ſchola Saluatoris. Tuti tandem erimus à malis omnibus ſi Deo noſtra omnia committamus: hinc *Caſſiodorus.* Nihil poteſt eſſe ſecurius, quam illi omnia committere, qui nouit ſuis cultoribus congrue profutura præſtare. Et Regius Propheta *Pſalm. 56.* Clamabo, inquit, ad Deum altiſſimum, Deum, qui benefecit mihi. Quod autem beneficium Dauidi ſit collatum Caldaica docet tranſlatio, dicens. Clamabo ad Deum qui præcepit araneæ, vt conficeret in ore ſpeluncæ telam ad defenſionem meam. Sanè cum in ſpelunca moraretur Dauid, Saul eum minimè vidit, quandoque aranea tela Dauidem texerat. O admiranda Dei protectio. In hoc certè admiratur Diuus Paulinus, quod qui ſecum Deum habet, araneæ tela ſibi fortiſſimus eſt murus, & antemurale; vbi è contra illum, qui ſine Deo eſt fortiſſima mœnia, etiam adamãtinus paries, minus quàm araneæ tela defendit.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopi munus non tam honor, quam onus eſt.*
2 *Seruus ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus.*
3 *Imperium, & principatus nihil aliud eſt præter merum laborem.*
4 *Epiſcopus miniſterio, & labori inſeruire debet.*
5 *Sanctus Paulus Apoſtolus non Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus, atque opus laudare voluit.*
6 *Epiſcopi non ad propria commoda, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocati ſunt.*
7 *Sanctus Gregorius onus ſuum multis depingit lacrymis.*
8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus ſibi magnum onus, & intolerabile minnctum eſſe profitetur.*
9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem ſuam, cum Epiſcopus ſit & num. 10. 11. & 12.*
13 *Sanctus Bernardus grauius, & periculoſius periculum cum ad Epiſcopatum promouetur, deplorat.*
14 *Epiſcopus nemo ſapiens læto creatur animo.*
15 *Epiſcopatus eſt onus animarum infirmarum.*
16 *Epiſcopalis officij onus eſt pelagus laborum, & abyſſus ærumnarum.*
17 *Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos.*
18 *Epiſcopatus officio nihil eſt damnabilius apud Deum ſi perfunctoriè agatur, & ſi vt decet, nihil periculoſius.*
19 *Sanctus Gregorius Epiſcopale onus timens cum amicis vbertim lacrymatus eſt. & num. 20.*
21 *Homo natus ad labores, & dolores.*
22 *Patientiam ſicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis,*

probis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem.

23 *Onus Chriſti leue eſt, quod portantem non grauat, ſed leuat.*

24 *Fortis vir non eſt, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate.*

25 *Humilis an ſit ille, qui ſuperni nutus arbitrio, vt debeat praeeſſe intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit.*

26 *Prodeſſe qui poteſt non debet Epiſcopatum renuere.*

27 *Eccleſiæ gubernacula periculum peccati timens, ſuſcipere refugiens, ſui tantummodo habet conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit.*

28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus verò vacuus, nec coactus accedat.*

BONVM OPVS deſiderat.

GLOS. II.

1 OPVS dixit non imperium, non dominationem, nō dignitatem (quamuis ſit præclara dignitas) laborem non delicias, opus per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigio, vt habet Hieronym. *ad Ocean.* Vnde rectè à Patribus definitum eſt Epiſcopi munus non tam honorem eſſe, quam onus, nec tam principatum quam miniſterium, nec tam dominium, quàm liberam, & ingenuam ſeruitutem, ſic enim noſter *Apoſtolus* ait *primæ* ad *Corinthios* 9. cum liber eſſem ex omnibus, omnium me ſeruum feci, vt omnes facerem ſaluos. *Et Orig. in Pſalm. homilia ſeptima*, qui vocatur ad Epiſcopatum, non ad principatum vocatur, ſed ad ſeruitutem totius Eccleſiæ.

2 Seruus ideo ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus, nam *Diuus Bernardus ſuper illa verba* Hierem. vt euellas & deſtruas &c. ſic ait. Quid horum factum ſonat? Ruſticani magis ſudoris ſchemate quodam labor ſpiritualis expreſſus eſt. Et ſequitur. Diſce Prælate nō tam ad imperitandum, quàm ad factitandum, quod tempus requirit. Diſce ſacculo tibi opus eſſe, non ſceptro, vt opus facias Prophetæ, & quidem non ille regnaturus aſcendit, ſed extirpaturus. Putaſne & tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui? & plurimum, non planè totum quiuere emundare Prophetæ, quando ergo libet gloriari, vbi otiari non licet? Ne putet igitur Prælatus gradum illum vt vacet, obtinuiſſe, ſed vt in obſequium Dei, & proximi laboret. Attributa eſt dignitas in opus miniſterij, *ait Apoſtolus*, in opus miniſterij, ideſt in miniſterium operoſum. Propterea paſtores appellantur Prælati, & vt vigilent, & ita laborent, ac ſi Paſtores reuera eſſent.

3 Hanc ſeruitutis conditionem Ethnici etiam Principes faſſi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, vt *Plutarchus* refert, ait, ſcito regnum noſtrum eſſe ſplendidam ſeruitutem. Satis ſciunt Principes imperium, & principatum aliud eſſe nihil præter merum laborem. Hinc etiā ſeruum ſe agnoſcebat Alexāder, qui (vt *Arrianus Philoſophus libr. 8. de rebus Alexandri ſcribit*) ſuis dixit. Plus vigilare quam vos me certo ſcio, vt ipſi quietos ſomnos capere poſſetis. Seruum etiam ſe nouit Cæſar, de quo *Seneca libr. de breuitate vitæ*, ait, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius induſtria, omnium vocationem illius occupatio.

4 Labori ergo, ac miniſterio, & ſeruituti inſeruire debet Epiſcopus, quod *Bernard. in epiſtol. ad Rom. homil.* 11. admonet, dum dicit. In omnibus exemplo Apoſtoli honorificabitis miniſterium veſtrum, miniſterium, inquam, non dominium; ipſum quidem honorificabitis non vos, nam qui quærit quæ ſua ſunt, ſe cupit honorari, non miniſterium. Et *Sanctus Chryſoſtomus* ſic ait. Differentia dignitatis facta eſt inter Sanctos, vt vnus ſit Epiſcopus, alius miniſter: contumacia vero carnis coegit, & peruerſitas mundi, & operatio inimici, vt honores videantur eſſe, ſed re vera non ſunt niſi miniſteria. Et *Diuus Hieronymus epiſtol. ſecunda ad Nepotianum* loquens de Clerico, ita inquit. Clericus, qui ſeruit Eccleſiæ interpretetur primo vocabulum ſuum, & nominis definitione prolata, nitatur eſſe quod dicitur. Ita Epiſcopus vt reſpondeat nomini, quod gerit, totus in eo eſſe debet vt vigilet, vt paſcat, vt exploret, ac quod vulgo dicitur ſuperintendat gregi Chriſti; operarius dicitur *Matth.* 10. Et opus bonum Epiſcopatus, quia omnibus benè operari debet. Bonum exiſtimandum eſt id ſolum, inquit *Gregorius Niſſen. in orat. de mortuis*, quod omnibus ſemper & vbique prodeſt, nulli nullibi nunquam obeſt, & non mutatur.

5 Non igitur Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus atque opus laudare noſter Apoſtolus voluit, opus autem rem difficilem, quæue fieri vix vllo modo poſſit appellant non ſolum eruditi viri, verum etiam in hanc ipſam ſignificationem Sacris litteris ita ſcriptum eſt. Virum fidelem inuenire opus eſt. Opus negotium eſt non otium; animi ſollicitudo, non delectatio: munus publicum, cuius ratio redditur, non magiſtratus, in quem inquiri non licet: paterna quædam cura, & gubernatio, non tyranni imperium: principatus, qui prudentia, non poteſtas, quæ temere, nulloque conſilio regatur.

Ego ſane vero Epiſcopatus officium, atque opus eximie laudo, quoniam diuinum eſt: eum autem, qui illius aſſequendi cupiditate ardet, non plane laudo, neque illum benè agere cenſeo, quia non intimis animi ſenſibus ali, ſed omnino eijci eiuſmodi cupiditas debet. Si quis Epiſcopatum deſideret ſecum cogitet ad quot, & quam magnos labores vocetur; deindè videat diligenter an eos ſuſtinere rectè ipſe poſſit: tum pericula animaduertat, quoniam aduerſarij, & apertè, & occultè eum oppugnant; neque mente ſolam reputet, quāta ſit illa dignitas, verum etiam quot ſe mortis periculis obijciat; nec delectationem contempletur, nec in otio ſe fore putet, ſed deſpiciat, quæ inſidiæ, quæ curæ, & ſollicitudines ſibi parentur; ſciatque omnino ſi quis in illo dignitatis gradu ſit collocatus, eum ideo Epiſcopum creatum eſſe, vt legitimè ipſe certet, non vt otioſus voluptatem capiat; qui enim ſolum honorē adeptus eſt, cæteraque omnia, quæ ad Epiſcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehenſionem incidet.

6 Sciant denique Epiſcopi ſe non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe. Paſtores ſunt non ſui, ſed gregis curam habentes. Epiſcopi ſunt ad regendam Eccleſiam Dei, in qua poſuit eos Spiritus Sanctus. Paſtores ſunt opus naturæ attendentes: non digni-

dignitatem; laborem non delitias, non creſcere faſtigio, ſed humilitate decreſcere, vt fiant ſerui, & miniſtri hominum propter Chriſtum, vt intermiſſa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam, de Monte cum Moyſe deſcendant ad campos, & de otio contemplationis, ad laborem actionis. Hæres es, & Vicarius Petri, ò Epiſcope, fac opus Euangeliſtæ, & Paſtoris, non erubeſcas Euangelium ſi erubeſcendum non credis Paſtoris officium. Inſta importune, opportune, miniſterium tuum imple. Miniſterium tuum plus oneris habet, quam honoris. Si affectas honorem mercenarius es: Si onus amplecteris, potens eſt Dominus augere gratiam ſuam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quod ſi abhorreas onus, & inſufficientem te repures, ſera querela eſt, prius ſediſſe debueras, & æſtimaſſe opus, ſarcinulam ponderaſſe, computaſſe virtutum ſumptus, & dignitati meritum comparaſſe.

7 Vnde *Gregorius ex regiſt. lib.* 1. *epiſtola quinta* his verbis depingit onus ſuum. Sub colore Epiſcopatus ad ſeculum ſum reductus, & in paſtorali cura tantis terræ curis inſeruio, quantis me in vita laica nequaquam deſeruiſſe reminiſcor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens aſcendiſſe videor exterius, vnde me à cõditoris mei facie expulſum deploro. Conabar namque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantaſmata corporis ab oculis mentis abigere, & non ſolum vocibus, ſed medullis cordis ad Dei ſpeciem anhelans dicebam. Tibi dixi cor meum quæſiuit vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimeſcens. Videbar mihi in quodam rerum vertice ſtare, itaut in me plenè impletum crederem quod per *Eſai.* 54. Dominus promittit, ſuſtollam te ſuper altitudines terræ (ſuper altitudinem enim terræ ſuſtollitur, qui ipſa, quæ alta, & glorioſa præſentis ſeculi videntur per mẽtis deſpectum calcat) à quo vertice corrui in timores, & pauores, impulſus turbine huius tentationis: quia etſi mihi nihil timeo, eis tamen, qui mihi commiſſi ſunt multum formido. Vndique cauſarum fluctibus quatior, ac deprimor tempeſtatibus, itaut rectè dicam. Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Redire ad cor deſidero poſt cauſas, ſed vanis ab eo cogitationum tumultibus incluſus, redire non poſſum, itaut obedire nequeam voci *Propheta Eſa.* 46. Redite præuaricatores ad cor: ſed ſtultis preſſus cogitationibus, ſolummodo exclamare compellor. Cor meum dereliquit me? Et paucis interiectis. Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei myſteria prædicare, cum mihi difficile ſit ſaltem recolere? Preſſus enim in hoc honore negotiorum ſeculariũ tumultu, ex eis me eſſe video, de quibus ſcriptum eſt. Deieciſti eos dum alleuarentur; quia dum foris videntur ſurgere, intus cadunt, ſimiles fumo, quia aſcendendo deficit, & ſe ſe dilatando euaneſcit. Ideo ſcriptum eſt *Pſalm.* 36. deficientes quemadmodum fumus deficient. Et illud *Pſalm.* 82. Deus meus pone illos vt rotam, rota enim in anterioribus corruens, in poſterioribus eleuatur; quia quanto eleuantur in bonis præſentis vitæ, tãtò in æternis corruunt. Et quamuis aliqui ſint, qui ſic exteriores prouectus regere ſciunt, vt per eos nequaquam interius corruant: ſed mihi hæc difficilia ſunt, quia & valdè oneroſa, & quod mens ſpontè non recipit, congrue non diſponit.

S. Antonin. in ſumm. parte tertia, titulo 20. *capite ſecundo paragraph. primo*, & ante *Ioann. Moſch. in prato Spirituali in capit.* 194. vt refert *Cardinal. Cæſar Baron. tom. ſexto, Annalium Eccleſi. ann.* 461. *numero ſexto*, narrat quod cùm deſcendiſſet Abbas Amos Hieroſolymam, & Patriarcha ordinatus eſſet, venerunt omnes Monaſteriorum Eremi Abbates, vt adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus, Orate pro me Patres, nam magnum onus, & intolerabile mihi iniunctum eſt: Sacerdotijque dignitas me terret immodice; Petri enim, & Pauli, & ſimilium eſt regere rationabiles animas. Ego infelix peccator ſum. Plus autem quam cætera timeo ordinationum ſarcinam. Nam inueni ſcriptum quod Beatiſſimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perſeuerauerit ad ſepulchrum Apoſtoli Petri, vigilijs & Orationibus inſiſtens, petenſque ab Apoſtolo, vt pro ſe apud Deum intercederet, vt dimitterentur ſibi peccata ſua. Impletiſque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apoſtolus, dicens. Oraui pro te, & dimiſſa ſunt tibi peccata, præterquam impoſitionis manuũ, hoc enim à te ſolum requiritur ſiue bene, ſiue fortaſſe aliter egeris.

9 Idem *Gregorius epiſtola quarta ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum*, deplorat quod indignus, & infirmus ſuſcepit nauem vetuſtam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempeſtate quaſſatæ, putridæ tabulæ naufragium ſonant.

10 Idem *epiſtola ſexta ad Patr.* ſic ait. Dum contemplationem dulcedinis alte deſcribitis, ruinæ meæ mihi gemitum renouaſtis: quoniam audiui quid intus perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus aſcendi. Tanto autem me perculſum mœrore agnoſcit, vt vix loqui ſufficiam: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obſident. Triſte eſt quicquid aſpicio, quidquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penſo enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, vbi deiectus ſum, & pro culpis meis in occupationibus exilium à facie dominantis miſſus, quaſi deſtitutæ viduæ vocibus cum *Propheta Pſalm.* 68. dico, qui conſolabatur me, longe receſſit à me.

11 Idem *epiſtola ſeptima ad Anaſtaſium Epiſcopum Antiochenum*. Depreſſus ſum vſque ad terram ſuperpoſito onere, itaut mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationiſque aciem amittens, per experimentum dicam cũ *Propheta Pſal.* 118. Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque: tãta quippe occupationum onera deprimunt, vt ad ſuperna animus nullatenus erigatur; multis enim cauſarum fluctibus quatior, & tumultuoſæ vitæ tempeſtatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis veſtrę manum tendite vos, qui in virtutũ littore ſtatis. Quod vero me os Domini, quod lucernã dicitis, quod multis prodeſſe perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cum vendicari in me iniquitas debuit laudes pro vindicta recipiam.

12 Idem *epiſtola vigeſima quarta, libr. primo ad Epiſcopum Conſtantinop.* Conſideranti mihi quod impar meritis, atque toto animo renitens, Paſtoralis curæ pondera portare compulſus ſum, caligo mœroris occurrat, & triſte cor nihil aliud niſi eas, quæ videre nihil ſinunt, tenebras videt. Nam quis Antiſtes ad Dominum niſi pro delictis populi interceſſor eligitur? Qua igitur

fiducia

Digitized by Google

fiducia ad Deū pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de proprijs ſecurus non ſum, &c.

13 Exclamat etiam *Diuus Bernardus* grauiori, & periculoſiori debito adſtrictus, his verbis. Quid ego infelix? quo me vertam neſcio, ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depoſitum iſtud, quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius iudicauit, contigerit negligentius cuſtodire? ſi ſtillantem in Cruce Domini Sāguinem collegiſſem, eſſet appoſitus penes me in vaſe vitreo, quod & portari ſæpius oporteret quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto? Et certè id ſeruandum accepi, pro quo mercator non inſipiens (ipſa vtique ſapientia ſanguinem illum dedit) ſed, & habeo theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, & quibus multò plura, quàm vitreis imminere pericula videantur.

Accedit ſanè ad ſollicitudinis cumulum, & pondus timoris, quod cum, & meam, & proximi conſcientiam ſeruare neceſſe ſit, neutra mihi ſatis eſt nota. Vtraque abyſſus eſt imperſcrutabilis. Vtraque mihi non eſt, & nihilominus exigitur à me vtriuſque cuſtodia, & clamatur. Cuſtos qui de nocte. Cuſtos qui de nocte, non eſt mihi dicere cum Caim. Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego, ſed eſt fateri humiliter cum Propheta, quia niſi Dominus cuſtodierit Ciuitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam.

14 Vnde *Sanctus Gregorius Nazianzenus in Apologia* ſcripſit. Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret: atque adeo ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui cum viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit. Quod *Sanctus Chryſoſtomus ad Hebr. homil. trigeſima quarta*, latè proſequitur inter cætera dicens. Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorum; poſt tantam enim comminationem quam negligentiæ videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemet ipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis. Quò etiam ſpectat, quod dicit *Petrarcha de remedio vtriuſque fortunæ lib. primo, dialog.* 107. O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueuerant, & deberent cogi homines, indè nunc retrahi non poſſunt.

15 Et *Sanctus Bernardus ad Renaldum Abbatem epiſt. ſeptuageſima tertia*. Onus animarum eſt infirmarum: nam quæ ſanæ ſunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus ſunt, igitur ægros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portando ſanas, quod ſanando portas. Si quis vero ita ſanus eſt, vt magis iuuet te, quàm iuuetur à te, huius te parem, non patrem cognoſcat, tamen in ſanis minus lucraris, quia tua tibi præmia minuis: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.

16 Et ipſe *Chryſoſtom. libro tertio & ſexto de Sacerdot.* Onus Epiſcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyſſum ærumnarum, quia ſicut alijs præſtant Epiſcopi dignitate, ſic partes eorum ſunt plus alijs cernere, & plus alijs laborare. In quantis ergo periculis verſabitur, qui non de vna ſolum anima, ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus eſt: Dormiebant quidem Apoſtoli cæteri inſtante Domini Paſſione, vnum tamen Petrum Dominus arguit dicens *Matth.* 14. Simon dormis? Aliorum enim ſomnus Petro imputatur, quippè qui in tanto Fidei, rerumq; omnium diſcrimine non vigilare, modo, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet.

17 Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos: quia, vt dicit *Auguſtinus* ſuper *Pſalm.* 58. Gallina ſuper omnes aues materna charitate circa pullos ſollicitatur; itaut tota ægrotet ex labore, raueſcit vox, fit hiſpidum totum corpus, demittuntur alæ, laxantur plumæ &c. ita omni conatu contendere debet Epiſcopus eſſe illa euangelica gallina, ſollicita, & anxia, vt ſub alas colligat, foueatque pullos ſuos. Eius eſt ſatagere, moliri, in omnia ſe vertere, quoties affulget ſpes aliqua pertrahendi hominem ad Chriſtum, ſubmittédo ſe, ac vocem cum Paulo commutando vndequaque occaſiones arripiendo excitandæ propagandæque pietati.

18 Item *Sanctus Auguſtinus Doctorum Eccleſiæ anteſignanus in capit. ante omnia* 40. *diſtinct.* dicit nihil eſſe miſerius, triſtius, & damnabilius apud Deum Epiſcopatus officio, ſi perfunctoriè agatur, &, ſi vt decet, nihil periculoſius. Et *Sanctus Vincentius in ſermon.* 7. *Dominica* 2. *poſt Octauam Paſchæ* miratur quomodo Epiſcopi poſſunt cum gaudio viuere; cogitando tantum onus, quod ſupra ſe portant: nam à circulo Lunæ, vſq; ad centrum terræ non eſt perfecta ſecuritas ait *Fulgentius*, in aere non, quia ibi dæmones inſidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes: in mari nō, quia ibi ventus, & tempeſtates; in inferno non, quia ibi ſunt tortores animas cruciantes. Ergo ſupra lunam quære ſecuritatem, quia citra lunam minimè reperies.

19 Hinc *Sanctus Gregorius libro primo, epiſtol. vigeſima quarta ad Conſtantinopolitanum*, onus Epiſcopale timens, ſic eos alloquitur. Quod me ad Epiſcopatus Ordinem cognoſcitis perueniſſe, ſi me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tantæ ſunt occupationes, vt per Epiſcopatus Ordinem pene ab amore Dei me videam eſſe ſeparatum, quod inceſſanter defleo, atque vt pro me Dominum exoretis, rogo.

20 Idem in *Epiſtol. trigeſima ad Ioann. Patriarch.* ſic ait. Gemo quotidie occupationibus preſſus, & reſpirare non valeo. Ecce quo me patrocinia veſtra perduxerunt, ſed vos, qui adhuc valetis huius mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quiſque profecerit, tantò, vt video, ab amore Dei amplius decreſcit.

21 Verum homo natus eſt ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem conſideras) labor in actionibus, dolor in paſſionibus eſt. Ad vtrumque ſe paratum dicebat *Dauid*, ad labores actionum cum dicebat *Pſalm.* 118. Paratus ſum, & non ſum conturbatus, vt cuſtodiam mandata tua: ad dolores vero paſſionum dicens. Ego in flagella paratus ſum *Pſalm.* 37. Nemo ex filijs Adæ viuit ſine labore, & ſine dolore, neque illi de quibus *Propheta* dicit. In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur, nam ſequitur. Tenuit eos ſuperbia (grauis enim labor eſt ſuperbia) operti ſunt iniquitate, & impietate ſua, & hæc grauia flagella ſunt, quia non eſt gaudere impijs dicit Dominus. Quod ſi neque laboris anxietatem, neque flagelli ſentiunt læſionem, ipſa iam inſenſibilitas, vehementiam indicat paſſionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat diues in cogitatione intus. Igitur inquit, *Diuus Bernardus tom.* 1. *fol.* 164. teneamus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus; ſciant gentes quoniam homines ſunt, ideſt, nati ad labores actionum, & dolores paſſionum.

22 Ber-

22 *Bernardus epiſtol. trigeſima ſecunda*, conſolans quẽdam Abbatem in tribulatione conſtitutum dicit: quod ſicut in electis tribulatio operatur patientiam, &cet. (vt dicit *Apoſtolus ad Roman. 5.*) ita e conuerſo in reprobis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem. Igitur non vincaris à malo, ſed ſpem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta.

23 Idem *epiſtol. ſeptuageſima ſecunda ad Abb. Aſniacen.* O verè leue onus Chriſti, quod portantem non grauat, ſed leuat. Quid eo deuius onere, quod non ſolum non onerat, ſed & portat omnem, cui portandum imponitur? Eſt onus exonerans, ſicut pennæ auium, quæ ferunt à quibus feruntur. Virtus ait, idem *epiſtol. 126. ad Epiſcopum Aquitaniæ*, in pace acquiritur, in preſſura probatur, in victoria approbatur. Vir profectò ille eſt, qui contra biformes fortunæ euentus vniformi mentis conſtantia militat præmonitus, ait *Tullius*; e contra maximum indicium malæ mentis eſt fluctuatio, & inter ſimulationem virtutum, & amorem vitiorum aſſidua iactatio, ait *Seneca in Prouerbijs*. Quid horres (inquit *Auguſtinus Pſalm. 61.*) labores? an neſcis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi palea iniqui, aurifex Deus: ardet palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur à ſordibus, quod vult ergo (inquit) artifex facio, vbi me ponit tolero, iubeor tolerare, nouit ille purgare, ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quaſi conſumendum, ſed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego ſordibus carebo, ſubiecta ergo eſto Deo anima mea, quia ab ipſo patientia mea.

24 Legi, ait *Bernardus ad Eugenium Papam*, apud quendam ſapientem, non eſt vir fortis, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate, ego autem dico quod fideli homini magis eſt inter flagella fidendum, & quamuis non ſuccedant ad votum; quæ ſecundum Deum conamur, Deo flagellante nos, nunquid ideo non debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult. Igitur, & ſi videamus multa mala, non eſt deponendus animus, ſed ſemper ſperanda ſunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non præceſſerint magna mala. Itaque etiam in ipſo malorum, & calamitatum diluuio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum eſt; alioquin vbi libertas filiorum Dei? vbi ſpiritus ille de quo *Apoſtolus* ait *ad* Roman. *octauo*, Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore, &cet.

Animus igitur, qui ſolum Deum præ oculis habet, & facit quod in ſe eſt, cur agitabitur ſcrupulis? cur triſtitijs euiſcerabitur? cur ſpiritu puſillanimitatis conſtringetur? in *Pſalm. 54.* vbi nos habemus, iacta ſuper Dominum curam tuam, iuxta Hebræum habetur, proijce onus tuum in Dominum, ideſt, fidenti animo onera curarum, ac triſtitiarum tuarum in Domino proijce.

Quod ſi antea paſtorales curas, & moleſtias fruebaris otio contemplationis, memento verbi *Auguſtini* ſic dicẽtis. Nec otia veſtra neceſſitatibus Eccleſiæ prępponatis; cui ſi parturienti nulli boni miniſtrare vellẽt, quomodo naſceremini, non inueniretis. Manebas fortè in monte, leuatis manibus orans cum *Moyſe*, iuſſit Dominus, vt deſcendas in campum cum Ioſue pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte abſque timore viuendum eſt, nec in medio Amalechitarum diffidendum, nam *Loth* inter Sodomitas fuit Sanctus, & in monte ſolus agens, inceſtuoſus.

25 Humilis neſcio an ſit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat præeſſe intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit? diuinis enim diſpoſitionibus ſubditus, atque à vitio obſtinationis alienus, cum ſibi regiminis culmen imperatur, ſi iam donis præuentus eſt, quibus & alijs proſit; & ex corde debet fugere, & inuitus obedire, *Hieremias* à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, A à à Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum? *Eſaias* Domino quærenti, quem mitteret, vltro ſe obtulit dicens. Ecce ego mitte me: in vtroque hoc ſubtiliter eſt intuendum, quia & is qui recuſauit, plenè non reſtitit, & is, qui mitti voluit ante per Altaris calculum ſe purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quinque myſteria Sacra audeat: aut quem ſuperna gratia eligit ſub humilitatis ſpecie ſuperbe contradicat. Quia verò difficilè admodum eſt purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, prædicationis officium tutius declinatur, nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cum ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes vtrumque miro opere expleuit, qui præeſſe tantæ multitudini, & noluit, & obediuit. Superbus enim fortaſſe eſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret, ſi auctoris imperio obedire recuſauerit. Hinc etiam quique præcipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt ſi Sancti Viri plebium ducatum ſuſcipere. Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem deſiderat bonum, bonum eſt, primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugentem ſe deſiderat, deſiderantem ſe onerat. Et ſicut is, qui inuitatus renuit, quæſitus refugit, Sacris eſt Altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. Deieciſti eos, cum eleuarentur, inquit *Pſalm.* Cum eleuatur deijcitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbe igitur ſatis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubiectionem nimia ambitione ſibi vendicat.

Væ illi qui præeſt, & non prodeſt: ſed væ grauius illi; ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, ita vt poteſtas eis magis ſit oneris, quam honoris. Sunt quidam, qui ſciunt, & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt & poſſunt, nec volunt; quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Scire poſſe, & velle charitatis eſt, vel ſuperbiæ; Scire & poſſe & nolle humilitatis eſt, vel inertiæ; Nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt, & prouidentiæ. Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi velint prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbię. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt, humilitatis eſt quod renuunt, inertię verò cum ſciunt & omninò deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: cupiditatis videtur quod volunt: ſtultitię ſi velint quod nec ſciunt, nec poſſunt. Illi quidem qui nec ſciũt, nec poſſunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis, fugere quod neſcis.

De

26 De hoc *Gregorius in Paſtorali parte prima capit. quinto,* pulchrè loquitur in hunc modum. Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerunque ipſa dona ſibi auferuntur: quia non pro ſe tantum, ſed etiam pro alijs acceperat. Vnde Dominus dicens. Si diligis me, paſce oues meas, clarè docuit, quod ſi teſtimonium dilectionis ſuæ eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum conuincitur non amare. Vndè idem *Gregorius libro ſexto, epiſtola quinta ad Cypriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum*, ita ſcribit. Et Paſtori Sanctæ Eccleſiæ dicitur. Simon Ioannes amas me? Paſce oues meas, ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minime amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non poteſt dicere mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrũ, cum *Apoſtol. ad Philip.* 1. & vbi erit illud eiuſdem ad *Roman.* 14. nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur? & illud eiuſdem *prim. ad Corinthios* 10. non quęres, quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant, & illud denique 2. *ad Corinthios quinto,* Vt qui viuunt iam non ſibi viuunt, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt.

27 Illud intuere dicit *Clement. epiſtola prima ad Iacob. in princip.* quia ſi periculum peccati timens ſuſcipere refugis Eccleſię gubernacula; certus eſto quia amplius peccas, quam ſi populum Dei, velut in fluctibus poſitum, & periclitantem, cum iuuare poſſis, ſubterfugis, tui tantummodo habens conſiderationem, & nõ quod in commune omnibus expedit prouidens. Vir eccleſiaſticus, refert *Iſidorus libro tertio de ſummo bono, capit.* 33. & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & diſpenſationem Eccleſiaſtici Ordinis, ſi ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, ſed humilis, gubernandam ſuſcipiat. Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui ſenſus, & vitæ vtilitate præſtantes, præeſſe, & prodeſſe alijs nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, conſultius arbitrantes otioſam vitam degere, quàm lucris animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt, per argumentum diaboli fallentis eos per ſpeciem boni, vt dum illos à paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiant ij, qui eorum verbis atque exemplis inſtrui poterant.

28 Vnde ait *Gregorius libro primo Paſtoralis, cap. nono.* Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Ille ſi omninò renititur, caueat, ne acceptam pecuniam in ſudario ligans de eius occultatione iudicetur, & cetera. Iſte cum regimen appetit, attendat ne per exemplum boni operis Phariſæorum more ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum fiat, qui iuxta Summi Magiſtri vocem *Matth.* 23. nec ipſi intrant, nec alios intrare permittunt. Conſiderandum quoque eſt, quia cum cauſam populi electus Præſul ſuſcipit, quaſi ad ægrum medicus accedit: Si ergo adhuc in eius opere paſſiones viuunt, qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus non ſolum mortifero vitio, ſed illius ſuſpicione prorſus carere debet.*
2 *Epiſcopi eſt non ſolum turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius quàm verba homines malunt.*
4 *Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos praeſſe neceſſe eſt corrigendis.*
5 *Gradus quanto altior eſt, tanto ruina grauior.*
6 *Ducatum hominum ſuſcipere non debet, qui neſcit homines bene viuendo praire.*
7 *Superhumerale in Epiſcopis quid ſignificet oſtenditur.*
8 *Mali non curant reſpicere meliores.*
9 *Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Euangelij Matth. 5. Vos eſtis ſal terræ, & cet.*
12 *Agens omne agit ſibi ſimile.*
13 *Manus ſordida aliam non lauat.*
14 *Charitas vbi eſt, ibi & Sanctitas.*
15 *Epiſcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*
16 *Exemplar probitatis ſuæ Epiſcopus præbere debet.*
17 *Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſidue inſtruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cum alijs videatur dignitatibus eminere, ita quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere.*
20 *Apoſtolus cur in præſenti loquatur tantum de Epiſcopis, & Diaconis, non vero de Sacerdotibus, oſtenditur.*
21 *Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt.*
22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent.*
23 *Principis vita cenſura eſt ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*
24 *Prælatus peccans tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit.*
25 *Paſtor cum per abrupta graditur ad præcipitia grex ſequitur.*
26 *Paſtoribus ſubeſſe malis nihil aliud eſt niſi, vt plebs populanda prædonibus permaneat & inde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium.*
27 *Princeps debet eſſe Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*
28 *Epiſcopi ſunt aſtra cœli, quorum vita inter peccata errores hominum quaſi inter noctis tenebras lucet.*
27 *Dignum an vero digniorem ad paſtorale munus eligere teneamur, oſtenditur, & numero trigeſimo, & 31. & 32.*
33 *Cardinales an peccato commaculentur, reſtitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur, oſtenditur.*

OPORTET ENIM Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe.

GLOS. III.

1 EPISCOPVS cum omnes curæ ſuæ ſubiectos doctrinæ, & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non ſolum mortifero vitio, ſed illius etiam ſuſpicione carere, nam, vt ait *Gregor. Nazianzen. in apolog.* 1. Cuius vita deſpicitur fieri vix poteſt, vt etiam prædicatio non contemnatur; affirmatque non ſufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt ſe ab omni peccati labe purum conſeruet, niſi alios longè antecellat virtute; & ibi *Elias Cretenſis*, inquit quod Antiſtitis eſt non ſolum turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire, quia, vt ait *Diuus Hieronymus*, ſcribens *Oceano epiſt.* 83..

2 Futurus Paſtor Eccleſiæ talis eligitur ad cuius comparationem rectè grex cæteri nominentur. Et dicit *Iſid. libro tertio, de ſummo bono capit.* 42. Qui præficitur ad regimen taliter erga diſciplinam ſubditorum præſtare ſe debet, vt non ſolum auctoritate, verum etiam humilitate clareſcat: ſed tamen ita erit in eo virtus humilitatis ne diſſoluatur vita ſubditorum in vitijs, atque ita auctoritas aderit poteſtatis ne per tumorem cordis, ſeueritas exiſtat immoderationis. Summa igitur Epiſcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam eſt referenda, cum homines malint potius exempla, quam verba, vt inquit *Lactant. libro tertio, diuin. reſtitut.* quia vt admonet *Auguſt. ad Paſtores tomo* 10. Epiſcopus honeſte, & vt Chriſtianum Antiſtitem decet, viuat, caueatque ne ſuo exemplo ſubditis noceat. Et Abimelech Rex cum ligna cæderet, & portaret dicebat ſuis *Iudich* 9. quod me vidiſtis facere, cito facite. Quod & Saluator ipſe præcepit *Matth.* 5. dicens. Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Vnde colligi poteſt in quantum diſtare debet Paſtor à grege, dum iſtos homines, & illos pluſquam homines, id eſt, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita ſine crimine eos eſſe oportet, vt hunc *Apoſtol.* locum intelligit gloſſa ordinaria, vel ſine notabili defectu, & integræ famæ, prout interpretatur *Nicolaus de Lyra*, vt illud poſſint dicere cum Chriſto *Matth.* 11. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Et *Ioann.* 13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Et illud Apoſtol. *primo ad Corinthios quarto*, Imitatores mei eſtote, quemadmodum ego Chriſti. Nam ſi Paſtor, inquit *Gregorius prima parte Paſtoralis capit. ſecundo*, per abrupta graditur, grex profecto ad præcipitia ſequetur: aut qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat? tantumque debet actionem populi actio tranſcendere Præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita Paſtoris. Qui enim loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, hac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare; ne ſubditi in exemplo eius, qui præeſt, quaſi in obſtaculo itineris offendant; Sacerdotes namque vocamur, quod ideò præſumus, vt ſacrum ducatum fidelibus præbeamus; nulliqueillicitum videatur, inquit *Ambroſius de dignitate Sacerdotali caput.* 6. quod ab Epiſcopo quaſi licitum perpetratur.

4 Vt in Sacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à Patribus præſcripta, & definita cogitetis, quia ſicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarij Sacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, nec quidquam illi deeſſe perſonæ, penes quam eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinæ. Æſtimet quis pretium Dominici gregis, vt ſciat quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris ex *Anſelmo*, & alijs refert *Anton. Auguſt. in epito. iuris Pontif. vet. libro quarto titul. quinto cap.* 11. Et *Sanctus Hieronym. ad cap.* 3. *Micheæ* ita dicit. Re vera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere debent ſanctitate.

Prouidendum igitur, ait idem *Ambroſi. vbi proximè capit.* 2. dum agit de ſublimitate Epiſcopali, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio, ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus prouectus: ne ſit gradus excelſus, & deformis exceſſus: quia ſicut nihil eſſe dicimus Epiſcopo excellentius, ſic nihil eſt miſerabilius ſi de ſancta vita Epiſcopus periclitetur, ſi Sacerdos in crimine teneatur.

5 Nam quantò gradus altior eſt, tantò ruina grauior: honor grandis, grandiori debet ſollicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monſtratur, vt merita congrua requirantur.

6 Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit homines benè viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur vt aliorum culpas corrigat, quæ & reſecare debuit, ipſe committat. Immò locus regiminis, cum regendus offertur in ſe prius neceſſe eſt, vt quiſque diſcutiat, ſi loco vita congruat, ſi ab onere actio non diſſentiat, ne iuſtus omnium rector, eo poſt in tribulatione preces non audiat, quo ipſa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Paſtor ergo debet ille fieri, qui cunctis paſſionibus moriens, iam ſpiritualiter viuit qui proſpera mundi poſtponit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per contumaciam repugnat ſpiritus; qui ad aliena capienda non ducitur, ſed propria largitur; qui per pietatis viſcera citius ad ignoſcendum flectitur; ſed nũquam pluſquam decet, ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur; qui nulla illicita perpetrat; ſed ab alijs perpetrata, ut propria, deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur; qui ſe ita imitabilem cæteris in cunctis, quę agit, inſinuat, ut inter eos non habeat, quod ſaltem in tranſactis mens erubeſcat; qui ſic ſtudet uiuere, ut proximorum quoque corda arentia doctrinę ualeat fluentis irrigare; qui orationis uſu & experimento iam didicit, quod obtinere a Domino, quæ popoſcerit, poſſit.

7 Audi Pręlate illud *Brunonis in Exod. ſuper verba illa, ſuperhumerale, & cetera*, ubi ait. Reſpice Epiſcope ad onus, quod portas, reſpice ad ſuperhumerale. Vides ibi aurum, da operam & ſtudium ſapientię.

Vides

Vides ibi Hyacinthum, intuere cœlum, & contemplare Deum, Vides ibi purpuram, ſerua iuſtitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, ſi neceſſe fuerit, pro Dei & proximi dilectione ſanguis Martyrij. Vides ibi byſſum retortam, carnem doma, macera, & affige, vt & ſpiritui ſeruiat, ſemperque candidior, & mundior fiat: ſit autem ſuperhumerale opere polymito, multiſque coloribus variato quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius eſſe debeat, tacitus Epiſcopus intelligere valeat.

8 Heu me (exclamabat Sanctus Præſul) quia nondum excitatus à ſomno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cœleſti carbone purgatus cum Eſaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio monacho (de quo refert *Gregorius in dialog. libro quarto capit. 4. part. 4.* quod ſenſit ſibi à Deo tangi linguam, vt ſe deinceps non poſſet continere) cum nihil horum haberem in magiſtrum populorum datus ſum. Praui, ait *Gregorius*, non curant reſpicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil ſunt, ſed peiores, quorum comparatione aliquid ſibi eſſe videntur.

9 Irreprehenſibilem eſſe Epiſcopum requirit Apoſtolus, vt hoc vno ſermone, teſte *Sancto Hieronymo Epiſtol. 83. ad Oceanum capit. quarto*, virtutes omnes comprehenderet, & in hoc pene rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum etiam in verbo otioſo reprehenſione dignum eſt, quis eſt, qui abſque peccato verſetur in hoc mundo. Vnde *Sanctus Hieronymus libr. primo aduerſus Pelagium capit. 8.* Primum quod dixit irreprehenſibiles, aut nullus, aut rarus, quis eſt enim, qui non, quaſi in pulchro corpore, aut næuum, aut verrucam habeat. *Sanctus Chryſoſtomus homil. 10. in 1. Timotheicam.* ibi Irreprehenſibilem. Hoc vnico verbo, ait, genus omne virtutis expreſſit. Itaque qui ſibi, vel leuis culpæ conſcius eſt, malè profecto facit eam rem appetens, qua indignum ſe per opera fecit. Non enim decet eiuſmodi regere, ſed potius regi. Eum quippe qui regendos alios ſuſcipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt inſtar ſolis cæteros veluti ſtellarum igniculos in ſuo fulgore obſcuret. Debet huiuſmodi vitam habere immaculatam, atque compoſitam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar, aliquod excellens intueantur. Non ideò abſque ratione *Apoſtolus* huiuſmodi monitis vtitur, quia par erat plurimos eius rei deſiderio allici, idcircò illum tanta diligentia pingit, vt qui ſe ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celſitudinem ſibi euadendum eſſet, agnoſcerent.

10 Vnde *Plutarchus libro de doctrina Principum*. Sunt Principes, inquit, tam Sacri, quàm prophani inſtar lucentium gemmarum; atque adeò ſi quis in illis næuus apparet, detractioni patet, & calumniæ. Et *Clemens libro ſecundo Conſtitut. cap. 11.* O Epiſcope ſtude munditia operum excellere, cognoſcens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quod præes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filijs, Magiſtris, atque ſubditis ſimul omnibus.

11 Ideò virtutum omnium abſolutionem ab Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus iure ſuo poſtulat Saluator noſter *Matth. 5.* Vos eſtis ſal terræ, vt ſicut ſal inſipidis ſaporem rebus dat, eaſque ne corrumpantur, conſeruat, ita & vos inſulſos homines ſapientia, & virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando. *Ibidem*. Vos eſtis lux mundi, vt cum doctrina & probitate veſtra illuſtretis. *Deinde*. Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, cui ſcilicet vos ſimiles eſtis. Itaque neque latebras ſceleribus quærere poteſtis, neque vt veritatem non doceatis vos abſcondere, & occultare. *Poſtremo*. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt. Accendi vos vt lucernas, non vt lateatis, ſed doctrina, & ſanctitate luceatis.

12 Conſtat ita eſſe natura comparatum vt omne agens agat ſibi ſimile, homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non ſolum in ijs, quæ à natura, ſed in ijs etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre eſt; pictor enim eſſe debet, qui alium pictorem faciat, & Philoſophus, qui Philoſophum, & muſicus qui muſicum, quiſquis ergo alios ſanctos efficere debet, ſanctiſſimus vt ſit neceſſe eſt, cum nemo alijs dare poſſit, quod ipſe non habeat. Neque vulgari aliqua, ſed eximia atque excellenti ſanctitate opus eſt, vt alios tui ſimiles efficias. Semper enim effectus in cauſa ſua eminentior, atque fortior eſt: vt fulgor ipſe ſyderum, qui à ſole dimanat, longè ſplendidior in ipſo ſole, quam in aſtris eſt. Ergo maxima ſanctitate fulgere debet is, qui velut ſol quidam ſanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam ſanctitatis ſuæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat ſanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cum in lege veteri *Numer. 19.* Dominus aquas expiationis & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum deſignaſſet, munus tamen hoc mundis hominibus commiſit, vt ſic mundus luſtraret immundum, & ita demum emundaretur. Vides ergo quomodo mundum eſſe oportet, qui aliorum ſordes debeat expiare. Rectè enim *Eccleſiaſtic. cap. 34.* ait, Ab immundo quis mundabitur.

13 Cui ſimile eſt illud *Gregor. moral. libro ſeptimo*, Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non conſiderat, ita mundus debet eſſe, qui vult aliena corrigere. Nihil enim eſt, vel ad perniciem, Eccleſiæ nocentius, vel ad decorem monſtruoſius, vel ad publicam ſalutem infenſius, quam ſi is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita ſubſit; quam quidem in dignitatem appoſitiſſimis verbis *Diuus Bernardus ad Eugenium* teſtatur hoc modo. Monſtruoſa, inquit, res eſt gradus, & animus infimus: ſedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otioſa: ſermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum: facies rugoſa, & lingua nugoſa: ingens auctoritas, & nutans ſtabilitas.

14 Sanctitas Epiſcopi præſertim conſiſtit in charitate, quia vbi charitas eſt, ibi & ſanctitas omnis, ac vitæ puritas eſt, adeò vt quantum quiſque habeat charitatis tantundem habeat & virtutis. Ait enim *Bernard. ſuper Cantic.* Quantitas vniuſcuiuſque animæ æſtimatur ex menſura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna ſit, quæ parum, parua; quæ uero nullam nihil omninò ſit, dicente noſtro *Apoſtol. 1. ad Corinthios 13.* Si charitatem non habuero nihil ſum, quod manifeſtè patet in Euangelio *Ioan. 21.* Volens enim Dominus conſtituere Petrum Vicarium, prius inter-

rogauit eum ter. Diligis me? & deinde ei dixit. Paſce oues meas, & *Chryſoſtom. de ſacerdotio, libro tertio,* inquit, Certè Chriſtus prodigijs, & miraculis poſthabitis, quæ ab Apoſtolis edenda eſſent, oſtendit his verbis. In hoc cognoſcent homines quod diſcipuli mei eritis, ſi charitatem inter vos mutuam habueritis *Ioann.* 13.

15 Ille, inquit *Gregorius in paſtor. libro primo, cap. decimo & vndecimo,* modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi qui cunctis carnis paſſionibus moriens, iam ſpiritualiter viuit qui proſpera mundi poſt poſuit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola æterna concupiſcit, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecilitatem corporis, nec valde per contumeliam ſpiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem paſtoralis officij debet prouehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, ſed propria largitur, qui per pietatis viſcera citius ad ignoſcendum flectitur, ſed non plus, quam decet, ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, ſed perpetrata ab alijs, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis prouectibus lętatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita ſe imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, inſinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltem de tranſactis erubeſcat. Qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare. Qui orationis vſu experimento iam didicit, quod obtinere a Domino, quæ popoſcerit, poſſit, &cet. Qua mente apud Dominum interceſſionis locum, pro populo arripit, qui familiarem ſe eius gratiæ eſſe per vitæ meritum neſcit? aut ab eo quomodo alijs veniam poſtulat, qui vtrum ſibi ſit placatus ignorat? Qua in re eſt adhuc aliud ſollicitius formidandum, ne qui placare iram poſſe creditur, hanc ipſe ex reatu proprio mereatur. Cuncti liquido nouimus, quia cum is, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc deſiderijs terrenis aſtringitur, caueat ne diſtricti iram iudicis grauius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat ſubditis auctor ruinæ. Solerter ergo ſe quiſque metiatur, ne locum regiminis aſſumere audeat, ſi adhuc in ſe vitium damnabiliter regnat, ne is, quem crimen deprauat proprium, interceſſor fieri audeat pro culpis aliorum.

Prodat igitur ita ſe publice Epiſcopus vt quæcumque populo inciderint, ſiue ſint res iucundæ, aut aduerſæ, ſiue lætæ, aut triſtes, ſeu morbi, lues publica, perſecutio, damna vel rei familiaris, vel honoris, ac ſtatus, alijque humanæ vitæ caſus, & deniq; quicquid graue contigerit, de quo dubitari poſſit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda ſit, tunc vnuſquiſque poſſit in Præſulem ſuum oculos conijcere, abeoque veram in omnibus petere diſciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem, ob id enim docet noſter *Apoſtol. 1. ad Timoth.* 4. his verbis: Eſto exemplum fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, in Fide, in caſtitate, & *Sanctus Petrus 1. capit. quinto,* Forma facti gregis ex animo. Ieiunia alijs qui indicat, defungi illis ipſemet debet: qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Miſſas, iniurias cõdonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum ſeruari, ipſe præire debet, ipſe idem iuris in ſe familiamque ſuam ſtatuere: exemplo denique ſuo præcepta omnia ſancire, & confirmare. Ex his intelligi poteſt oportere ipſummet, cuius eſt præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quaſi curriculo eſſe perfunctum, vt ordinis locique ſui muneri reſpondeat, quod admonet *Diuus Hieronymus ad Nepotianum epiſtol. ſecunda.* his verbis. Non confundant opera tua ſermonem tuum, ne cum in Eccleſia loqueris, tacitus quilibet intra ſe dicere poſſit, cur ergo hæc quæ dicis ipſe non facis? delicatus magiſter eſt, qui pleno ventre diſputat de ieiunijs. *Et idem ad ſecundum.* Ignominia & confuſio eſt Ieſum Crucifixum, pauperem, & eſurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas tumentiaque ora proferre.

16 Exemplar probitatis ſuæ (vt ſupra dicebam) Epiſcopus præbere debet, quia homines, vt inquit *Lactantius,* loco ſupra relato, malunt potius exempla, quam verba: quia loqui facilè eſt, præſtare vero difficile: quantoque alterum altero difficilius eſt, tantò vtilius atque præſtantius. Vnde grauiſſimè, & prudentiſſime *Seneca* dicit. Eum elige Doctorem, quẽ magis admireris cum videris, quam cum audieris. Talis ergo debet eſſe Epiſcopi vita, quam *Diuus Hierony.* depinxit his verbis. Ea debet eſſe conuerſatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa eius opera notabilia ſint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu reſonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina ſit populorum, Virtutis enim ſpecies pulcherrima eſt, & quæ ipſa per ſe homines non ſolum ad amorem, ſed etiam ad imitationem ſui trahat, finis igitur Epiſcopalis adminiſtrationis alius non eſt, quam commiſſos populos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere; atque Moyſis exemplo e tenebris Ægypti, ideſt huius ſeculi caligine, eripere, vt ad cęleſtem promiſſionis terram traducantur.

17 Hinc *Diuus Cyprianus* Cornelium Pontificem laudat, quod exemplo ſuo populum ſibi ſubiectum ad Fidei confeſſionem incitauerit. Dum præcedis, inquit, ad gloriam multos feceris gloriæ comites, & confeſſorem populum ſuaſeris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri.

18 Hinc etiam dicitur *in cap. 1. Concil. Tridentin. de reformat. ſeſſ.* 22. Nihil eſt quod magis ad pietatem, & Dei cultum aſſidue inſtruat, quam ſuperiorem vita & exemplum, &c. adeò vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos ſit, quam probi Principis vita, ſicut nullius peſtilentiæ, neque citius corripiat, neque latius ſerpat contagium, quam improbi.

19 Epiſcopus ſicut vitæ ſuæ integritate alios ad virtutis ſtudium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit *Sanctus Gregorius libro ſeptimo regiſtri epiſtol.* 107. his verbis: Cum Sacerdotalis dignitas alijs videatur dignitatibus eminere, itaut quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere: vt exemplo ſuo nulli nocere, ſed vitam potius valeat componere ſubditorũ. Nam ſatis noxium atque pernicioſum eſt, vt imitatione ipſius, quæ ædificari debuerant, deſtruantur. Sacerdotium eſt, ait *Venerab. Beda capit. 8. ſuper Eſdram,* ſua opera ſanctificatione ſpeciali præ cæteris digna facere, atque inſigniter agere, vt quicunque ſibi iunguntur nomen Domini in ſe ipſis

ipſis benè viuendo ſanctificent. Quod & eximie docet *Sanctus Ioann. Chryſoſtom. libr. tertio de Sacerdotio*. Sacerdotis animi pulchritudinem ſplendeſcere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare poſſit illorum animos, qui ſuos in illum oculos conijciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commiſſa auctores ſuos ſolos perdunt: cæterum hominis illuſtris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua eius peccata, alijs magna videntur: neque enim peccati magnitudine, ſed peccantis potius dignitate peccatum plerique omnes metiuntur. Eleganter id docet *Sanctus Ambroſius libro primo Offic. capit. quinquageſimo*. Decet actuum, operumque noſtrorum teſtem eſſe publicam exiſtimationem, & atteſtationem: ne derogetur numeri: vt qui videt miniſtrum Altaris congruis ornatum virtutibus auctorem prædicet, Dominum veneretur, qui tales ſeruulos habeat, laus enim Domini, vbi munda poſſeſſio, & innocens familiæ diſciplina. Et *Sanctus Chryſoſtomus homil. decima, operis imperfecti in Matth.* Propter bonam, inquit, conuerſationem ſuam Sacerdotes ſunt Sal, quoniam bona conuerſatio Sacerdotum conditura populi eſt. Propter verbum autem doctrinæ lux, quoniam verbum ignorantiæ lumen eſt. Prius autem vocauit eos Sal, poſteà autem lux, aut quia prioris loci eſt ſeruare, quos habes, ſecundi autem vocare quos non habes, aut quia prius eſt benè viuere, ſecundo autem bene docere.

20 Hæ ſanctorum Patrum auctoritates licèt de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apoſtolus de Epiſcopo tractans nullam in præſenti Presbyteri mentionem facere videatur, tamen vno Epiſcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antiſtitem, & Presbyterum complectitur, ac proindè ambobus eadem probitatis, & Sanctimoniæ documenta conſtituit; hoc ipſum ſuper hunc *Apoſtoli* locum *1. ad Timoth. capit. tertio*, docet *Diuus* Hieronymus, his verbis. Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, ſed eos in Epiſcoporum nomine comprehenderit, quia ſecundus immò penè vnus eſt gradus. *& S. Ioann. Chryſoſtom. homil. vndecima, in priorem Timotheicam*. Poſtquam, ait, de Epiſcopis dixit, eoſque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quo item abſtinere neceſſe ſit dictans, omiſſo interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos tranſit. Cur id quæſo? quia ſcilicet inter Epiſcopum, atque Presbyterum intereſt ferme nihil. Quippe, & Presbyteris Eccleſiæ cura permiſſa eſt, & quæ de Epiſcopis dixit, ea etiam Presbyteris congruunt, ſola quippe ordinatione Superiores illi ſunt, atque hoc habent plus, quam Presbyteri habere videntur. Conſentit & Ambroſio adſcriptus in eundem locum commentarius. Poſt Epiſcopum, ait, Diaconi Ordinem ſubijcit. Quare? niſi quia Epiſcopi, & Presbyteri vna ordinatio eſt? Vterque enim Sacerdos eſt, ſed Epiſcopus primus eſt, vt omnis Epiſcopus Presbyter ſit, non tamen omnis Presbyter Epiſcopus. Hæc Apoſtoli monita, & decreta licèt quoad obligationem, & munera Epiſcopis, & Presbyteris communia eſſe non diffiteamur, Epiſcopatum tamen Ordinis, poteſtatis, iuriſdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verum agnoſcimus, vt de Fide definit *Concil. Trident. ſeſſ. 23. can. 7.* & docent *S. Dionyſ. capit. 4. Eccleſ. Hierarch. Anaclet. Epiſt. 2. Auguſtin. in Pſalm. 44. Leo epiſt. 88. Beda in capit. 10. Lucæ, Iſidor. libr. 2. de Diuinis offic.* quatenus docent Epiſcopos tenere locum Apoſtolorum, Presbyteros vero ſeptuaginta Diſcipulorum.

Barboſa de poteſt. Epiſc.

21 Quemadmodum bonorum nos Paſtorum exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt; natura enim noſtra (vbi per peccatum lapſa eſt) ad vitia, quam ad virtutes procliuiòr exiſtit. Nihil enim, ait quidam, tam facile diſcimus quàm turpitudinem, & nihil tam difficilè dediſcimus. Ideoque, vt *Gregor. in Paſtorali* ait, nemo in Eccleſia magis nocet, quam qui peruerſè viuens, nomen, aut gradum ſanctitatis tenet. Hinc *Auguſtin. libr. de Paſtoral.* Omnis qui malè viuit in conſpectu eorum, quibus præpoſitus eſt, quantum in ipſo eſt occidit, & fortè, qui imitatur, moritur; qui non imitatur, viuit: tamen, quantum ad illum pertinet, ambos occidit. *Marcus* etiam *Tullius libro tertio, de legibus*. eadem de Principe ſeculari dicit, quæ ad Eccleſiæ Principes non minus pertinent: nec ſolum, inquit, vitia concipiunt ipſi Principes, ſed ea infundunt in ciuitatem: neque obſunt, quod ſolum ipſi corrumpuntur, ſed etiam quod corrumpunt, plus exemplo, quam peccato nocent.

22 Facit illud *Claudiani*

Totus componitur orbis, Regis ad exemplum, nec ſic inflectere ſenſus, Humanos edicta valent, quam vita regentis. Et illud *Platonis*, Quales in Rep. Principes, tales reliquos ſolere eſſe ciues.

23 Vita enim Principis (dicit *Plinius in paneg. Traiani*) cenſura eſt, ad quam dirigimur, ad quam conuertimur: quia, vt idem inquit; Non tam imperio nobis opus eſt, quàm exemplo. Vnde neceſſe eſt, dicit *D. Gregor. libro vigeſimo quarto, moral. capit. trigeſimo*, vt is, qui præeſt, quæ exempla ſubditis præbeat, ſolerter attendat, & tantis ſe ſciat viuere, quantis præeſt. Oportet Principem, dicit *Pittacus*, moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt, dicit *Quintil. decl. 6.* præcipere videntur. Vitæ ſplendor, & claritas, dicit *S. Baſil. in Pſalm. 1.* pleroſque eorum, qui proni & lubrici ſunt ad peccandum, ad conſimilem æmulationem inuitat. Sicut enim bona Principis vita, ſcripſit *Egeſip. libro ſecundo, de excid. Hieroſolym. capit. quinto*, probitatis quædam præſcriptio, & per vniuerſos forma viuendi eſt, ita Imperatoris colluuio lex flagitiorum eſt. Studioſe plerique, ait *Cicero lib. primo, de offic.* facta Principum imitantur. A capite, ait *Seneca libr. 2. de clemen. capit. 2.* bona valetudo. Nam, vt dicit S. *Gregor. libr. 24. moral. capit. 30.* Non debet hominem ducatum ſuſcipere, qui neſciat homines, benè viuendo præire. Nihil enim magis eſt, quod ad pietatem & Dei cultum alios aſſidue inſtruat, quam eorum vita & exemplum, qui ſe diuino miniſterio dedicarunt *Concil. ſeſſio. 22. de reformat. capit. 9.* Vnde Ieſus Dominus noſter cœpit primum facere, & poſtea docere *Act. 1. & Apoſtol. ad Hebræ. capit. 9.* Si ipſi filij eius ſumus, quę ipſe facit, imitari debemus *capit. Dominus in fine, 56. diſtin.* vt cęteri humilitatis, & virtutis exempla petere poſſint, nihil permittendo, quod à ſancto inſtituto ſit alienum, *Concil. Triden. ſeſſion. 25. de reformat. capit. 1.* reſpiciendo etiam ad exempla, vt à nobis ſequantur ex illo *Ezech. capit. 47.* abſtinendo in factis & dictis non ſolum ab omni malo, ſed ab omni, quod ſpeciem

habet mali, id enim ſpecialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit *text. in Clemen. exiui à Paradiſo paragraph. cum annus, de verbor. ſignific.* Cum ipſorum ſit proprium facere, exemplíſque monſtrare: non more Phariſæorum, qui allegant onera grauia, imponentes ea humeris hominum, ſed digito ſuo nolunt ea mouere *Matth. 23. & S. Bernard. in feſto omnium Sanctorum ſerm. prim.* Memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis concinant, & verba operibus: & vt cures primum facere, quam docere: namque pulcherrimus eſt ordo, & ſaluberrimus, vt onus, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te diſcas qualiter oporteat alijs moderari, vt ſic oues commiſſas arguere poſſis *capit. 2. 25. diſtinct.* quia (vt dicit *Gregor. libr. 23. moral. paragraph. 36.* relatus in *capit. hoc habet proprium 46. diſtinct.*) doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius ſuorum verborum iaculis magiſtrum ſequitur elationis. Prælati igitur, vt dicit *Gregor. in ſuo Paſtorali*, plus occidunt exemplo quam gladio. *Pauin. de viſitat. part. ſecunda quaſtio. nona, numero 29. verſic. & dicit.* Et plus peccant exemplo, quam culpa *Ioann. Lecirier in tractat. de primogen. libro primo quæſtion. nona*, quia ipſorum factum de facili trahitur in exemplum a ſubditis *cap. magnæ, de voto*, iuxta illud *Eccleſiaſt. 10.* ſecundum iudicem populi, ſic & miniſtri eius, & qualis rector ciuitatis eſt, tales inhabitantes in ea *capit. præcipuè 11. quæſtio. 3.* & ideò ſubditorum errata Prælatis imputantur *capit. quicquid 1. quæſt. prima, capit. irrefragabili, de offic. Ordin.* Quomodo enim Præſes Eccleſiæ poteſt auferre malum de medio eius, qui in delicto ſimili corruerit aut qua libertate corripere peccantem poteſt, cum tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem admiſiſſe, quæ corripit, *capit. vltim. 25. diſtinct.* Nullum, inquit *S. Gregor. homil. 17. in Euangel.* puto Fratres chariſſimi ab alijs maius præiudicium, quam à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis cernit, quando ipſi peccamus, qui compeſcere peccata debuimus.

24 Prælatus peccans, vt dicit *Gregor. part. 3. adm.* tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit. Vnde tanto cautius debet ſe à peccato cuſtodire, quanto peccando non ſolus tantum moritur, ſed omnium animarum, quas prauis exemplis deſtruit, reus eſt, & *S. Chryſoſtom. lib. 6. poſt med. de Sacerdot.* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus eſt peſtilentiſſimum eſſe ſcribit, & quidam modernus ait non ita atramento inſici pannum, aut lanam, ſicuti illius culpa in alios peruadit, qui illius fidei crediti ſunt.

25 Sunt nonnulli, vt ait *Gregor. libro primo, Paſtor. capite ſecundo*, qui ſolerti cura ſpiritualia præcepta perſcrutantur, ſed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant. Repente docent, quæ non opere, ſed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cum Paſtor per abrupta graditur, ad præcipitium grex ſequatur. Hinc namque per Prophetam *Ezech. capit. trigeſimo quarto*, Dominus contra contemptibilem Paſtorum ſciētiam queritur dicens. Cum ipſi limpidiſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris turbabatis; & oues, quæ conculcatæ pedibus veſtris fuerant, paſcebantur, & quæ pedes veſtri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidiſſimam Paſtores bibunt cum fluenta veritatis rectè intelligentes, hauriunt: ſed eandem aquam pedibus perturbare, eſt ſanctæ meditationis ſtudia malè viuendo corrumpere. Aquam ſcilicet Paſtorum turbatam pedibus, oues bibunt, cum ſubiecti quique non ſectantur verba, quæ audiunt, ſed ſola, quæ conſpiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cum dicta ſitiunt, & per opera peruertuntur: quaſi corruptis fontibus in potibus lutum ſumunt. Nemo amplius nocet in Eccleſia, quam qui peruerſe agens, nomen, vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præſumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis ſpeciem deductus, vel verbo cæteros deſtruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem ſub exteriori habitu terrena acta conſtringerent, quam ſacra officia in culpis cæteris imitabilem demonſtrarent, & cæter.

16 Idem *Gregor. apud Gregor. VII. libr. regiſt. epiſtol. 34. ante finem*, ſic ait. Malis ſubeſſe Paſtoribus quid aliud eſt, niſi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium: Sacerdotes enim mali cauſa ſunt ruinæ populi. Contra quos *Iſidor. de ſummo bono capite 36.* in hæc verba. Plerique Sacerdotes, & Clerici praue viuentes, forma cæteris in malum exiſtunt, qui in bonis exemplum eſſe debuerant. Hi enim quoſcunque exemplo malæ conuerſationis ſuæ perdunt, de illis rationem ſine dubio reddituri ſunt. Ex carnalium præpoſitorum exemplo plerūque fit vita deterior ſubditorum, & plebis merito fiunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum deſtruant, non ædificent, ex merito enim plebis nonnunquam Epiſcopi deprauantur, quatenus procliuius corruant, qui ſequuntur, capite langueſcente, cætera corporis membra inficiūtur. Vnde, & ſcriptum eſt *Eſai. prim.* Omne caput languidum & omne cor mœrens à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. Caput enim languidum, doctor eſt agens peccatum, cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel praue docente, peſtifer languor ad plebes ſubditas tranſit. Deteriores ſunt, qui ſiue doctrinis, ſiue exemplis, vitam moreſque bonorum corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum, prædiaque diripiunt. Grandis, inquit *Hieronymus in capit. 44. Ezechi.* dignitas Sacerdotis, ſed grandis ruina ſi peccet, lætamur ad aſcenſum, ſed timeamus ad lapſum; non eſt tanti gaudij excelſa tenuiſſe, quam mœroris de ſublimibus corruiſſe. Nec enim ſolum pro delictis noſtris reddemus rationem, ſed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam ſumus de eorum ſalute ſolliciti.

27 Porro cum Princeps id ſit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ *Hect. Pint. in Ezech. 38. Chryſoſto. in Matth. homil. 21.* cum ſicuti ſi nitidus fuerit, ſubditorū corpus illuſtrare, ſic & ſi ſordidus obūbrare totum eſt neceſſe; fermenti inſtar, quod quamuis modicum, totam inficit maſſam *Apoſtol. 1. ad Corinth. 5.* Sicut igitur oculo cæco, ſicut intellectu obfuſcato, neque corpus videt, neque anima intelligit, ſic & Principe corrupto, Reip. nulla ſalus. Nam ſi lumen; quo clarificatur, tenebræ ſunt, tenebræ ipſæ quantæ erunt. Certum eſt enim delinquente Principe,

Di

cipe, populum effici delinquentem, delicto tamen longe grauiore ſolius ipſius, quam populi vniuerſi exiſtimando.

28 Quid ſunt Epiſcopi, quærit *Greg. ad Epiſcopum Conſtantinop.* niſi aſtra cæli, quorum vita ſimul, & lingua inter peccata erroreſque hominum, quaſi inter noctis tenebras, lucent. Hinc *Bernardus epiſt. 127. ad Gulielmum Comitem* ita dicit. Si quis de populo deuiat, ſolus perit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obeſt, quantis præeſt. Quocirca tot mortibus dignus eſt iudicandus improbus Princeps, quot ad ſubditos perditionis exempla tranſmittit, ſicuti & tot gloriæ coronis probus quot ædificationis *Gregor. in Paſtor. 3. capit. 1. admon. 5.* relatus *in cap. præcipue 11. quæſt. 3.* Quod autem quot ſubditos habet, tot interemit, tot enim ſpirituum ſingulis exemplis eſt homicida, quot præeſt, quot interitibus interimendus, cogita.

29 Ex dictis opportune quæri poteſt an ad officium paſtorale dignus eligi poſſit, an digniorem eligere teneamur? ad cuius quæſtionis deciſionem præmittendum eſt cum *Rebello de obligat. iuſtit. par. 1. lib. 3. quæſt. 2. numero 1.* quem refert *Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub. 7. cap. 6. numero 73.* dignum vocari, quicunque habet ſufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, miniſtranda, licet comparatione alterius, maiorem ſufficientiam habentis (qui hoc caſu dicetur dignior) vtiliuſque adminiſtraturi minus dignus exiſtat. Quo ſuppoſito relictis multis, quæ ad hoc propoſitum adducunt ex fonte Sacræ Scripturæ, & ex Lege naturali *Alexand. Raudenſ. Piſana deciſ. 34. in princip. & à numero 179. Rebello d. lib. 3. quæſt. 4.* videtur dicendum, quod quamuis alicui negotio præfectum eligere debens, ſatis officio ſuo functus eſſe videatur, ſi dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Epiſcopale tamen officium, cum reliqua omnia longe ſuperet, non modo dignum, ſed etiam digniſſimum eſſe deſtinandum, & maximis rationibus comprobari, & Sacrarum litterarum apertiſſimis teſtimonijs demonſtrari ſatis poteſt.

30 Trina illa Domini Saluatoris interrogatio *Ioan. 21.* abunde ſane noſtrum probat inſtitutum, qua non quidem ſimpliciter, ſed per comparationem caute, & vigilanter interrogat. Simon Ioannis diligis me plus his, hac enim prima Paſtoris Eccleſiaſtici electione formam cæteris præſcribere volens non ſimpliciter interrogat, Diligis me, ſed Diligis me plus his; vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, ſed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus deligendum eſſe declararet. Natura enim ipſa dictare videtur, vt qui alijs officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ ſplendore anteeat, quemadmodum Paſtor grege ſuo præſtantior, & dux milite ſuo fortior, & Rex ſubditis ſuis debet eſſe ſublimior. Qui ergo maiorem in Paſtore, quam in ouibus claritatem ante electionem requiſiuit, aperte docuit digniorem Sanctioremque ſubditis eſſe debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, vt *D. Ambroſius* ait, credam cum conſilio ſuperiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet eſſe, cui me committere paro? Cuius rei cum multa quidem, & præclara exempla adduci poſſint, nullum tamen aut maius, aut illuſtrius eſt, quàm ipſius Dei Opt. Max. qui cum Eccleſiæ ſuæ prouidere Pontificem, & Paſtorem voluiſſet, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium ſuum, quem non modo auctorem ſalutis noſtræ, ſed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum deſtinauit: cum tamen alios ad hoc ipſum delegare potuiſſet. Quod idem ipſe filius per *Eſaiam, cap. 43.* ſignificauit, dicens. Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me: vbi alius interpres euidentius vertit. Ego, Ego ille ipſe ſum, qui deleo &c. vt aperte intelligas nulli alij medendi peccatis noſtris curam creditam fuiſſe, quam ipſi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum noſtrarum ſalutem fecit, vt cum Angelos, aut Archangelos, aut Sanctiſſimos Patres ad hoc deſtinare potuiſſet, omnibus his prætermiſſis, eum elegit, quo dignior eſſe, aut cogitari nemo poteſt; qua quæſo fronte tu in Vicarium, & Succeſſorem Superni huius Pontificis indigniorem eligas cum poſſis eligere digniorem? Cur minoris facias, minuſque charam ipſe habeas ſalutem tuam, quam ille habuit, ad quem nihil ſalus tua pertinebat? Super Apoſt. vetantem quemquam inconſiderate, ſubito, temere, ſine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari *1. ad Timoth. 5.* ibi, Manus cito nemini impoſueris, *S. Chryſoſt. homil. 16. in 1. Timoth.* ita dicit. Quid ſibi vult cito? non ex prima ſtatim probatione, nec ſecunda, nec tertia, ſed vbi conſideratio diuturna præceſſit, exactiſſimaque diſcuſſio, huic impomto manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum etiam, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.

31 Qua in re *Concilium Trid. ſeſſ. 24. de reformat. capite primo*, eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare aſſerit, qui digniores, & Eccleſiæ magis vtiles Paſtores præficere non curauerint, his verbis. Si in quibuſlibet Eccleſiæ gradibus prouidenter, ſcienterque curandum eſt, vt in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum, multò magis elaborandum eſt, vt in electione eius, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur. Nam totius familiæ domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. Vnde etſi alias Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & ſuperiores Eccleſias nonnulla vtiliter decreuit; hoc tamen munus huiuſmodi eſſe cenſet, vt ſi pro rei magnitudine expendatur, nunquam ſatis cautum de eo videri poſſit. Itaque ſtatuit, vt cum primum Eccleſia vacauerit, ſupplicationes, ac preces publicæ, priuatæque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœceſim indicantur, quibus Clerus, populuſque bonum à Deo Paſtorem valeat impetrare. Omnes vero, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcunque ius quacunque ratione à Sede Apoſt. habent, aut alioquin operam ſuam præſtant nihil in ijs pro præſenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt imprimis meminerint nihil ſe ad Dei gloriam & populorum ſalutem vtilius poſſe facere, quam ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoueri ſtudeant: eoſque alienis peccatis communicãtes mortaliter peccare, niſi quos digniores & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curauerint. hactenus Concilium. Et ad hoc propoſitum *S. Hieron. in commentar. ad cap. 1. epiſt. Titiana* ſic ait. Moyſes amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus eſt, potuit vtique ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & poſteris propriam relinquere dignitatem, ſed extraneus de alia Tribu eligitur Ieſus, vt ſciremus principatum in populos

pulos non ſanguini aut humano effectui deferendum eſſe, ſed vitæ.

32 Optime S. *Thom.* 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 3. circa aſſumptionem alicuius ad Epiſcopatum, aliquid conſiderat ex parte eius, qui aſſumitur, & aliquid ex parte illius qui aſſumit. Ex parte enim eius, qui aſſumit vel eligendo, vel prouidendo, requiritur quod digniorem eligat, & meliorem aſſumat quoad regimen Eccleſiæ, qui ſcilicet poſſit eam & inſtruere, & defendere, & pacifice gubernare. Vnde contra quoſdam *S. Hieronym.* dicit quod quidam non quærunt eos in Eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos plus ipſi amant, vel quorum ſunt obſequijs deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit, vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt. Ex parte vero eius qui aſſumitur requiritur vt nulla vitiorum nota ſit maculatus; grauius enim condemnabitur, qui indignus ſuſcipit, quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit appetere, ante in ſe diſcutiat ſi vita honori ſit congrua: plerique Sacerdotes ſuæ magis vtilitatis cauſa, quam gregis præeſſe deſiderant. Quomodo autem vires ſuas periclitari, & expendere debeat docet *S. Gregor. in præfatione ſui Paſtoralis* dicens. Cum rerum neceſſitas expoſcit, penſandum valde eſt ad culmen quiſque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc rite perueniens, qualiter viuat: & bene viuens, qualiter doceat, & recte docens infirmitatem ſuam, quotidie valet quanta conſideratione cognoſcat: ne aut humilitas acceſſum fugiat, aut præuentioni vitam contradicat, aut vitam doctrina deſtituat, aut vitam præſumptio extollat. Nunc vero vt proſint Præſules fieri non cupiunt, ſed magis vt diuites fiant, & honorentur; ſuſcipiunt enim ſublimitatis culmen non pro Paſtorali regimine, ſed pro ſolius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis ſolam nominis ſuperbe appetunt dignitatem. Hi vbi primum cognoſcuntur reijciendi, illi verò qui antequam altiſſimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & poſtea in regimine alij apparent, non eligentis culpæ imputari debent, quemadmodum enim agnoſcere non potes ſit necne integrum vas, niſi illud liquore impleatur? ita nec hominem, niſi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

33 Dubitari non abs re poteſt an Cardinales peccato commaculentur, reſtitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdocte quidem reſpondet *Palcoth. in tract. de Sacr. conſiſt. conſult. part. 4. quæſt. 1. verſ. quo loco*, & ait ad Cardinalium auctoritatem & officium non proprie pertinere aliquem ad Epiſcopatum admittere, ſed tanquam Papæ conſiliarios non vlterius obligari, quam vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & conſuluntur fidele præſtent reſponſum, per tex. *in cap. fundamenta §. decet, de elect. lib. 6.* itaque cum Pontifex in Epiſcoporum promotione non aliud ab ipſis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium, ſi propoſitum Epiſcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata reſpondere, illumque approbare, ſi ita credant: imò & Cardinales omnes tutam reſpondendi, ferendique ſuffragij ſui rationem colligere poſſe addit ex teſtimonijs quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis ſubſcriptis, quibus inquiſitio committitur de promouendi qualitatibus.

S V M M A R I V M.

1 *Rationes expenduntur quare bigamos ad Eccleſiaſticos Ordines aſcendere non conueniat.*
2 *Filios habens non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*
3 *Caſtitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Epiſcopus habere.*
4 *Continentia, & cœlibatus non eſt per ſe de iure diuino Sacris Ordinibus annexus.*
5 *Coniugatus nullo modo poteſt in Epiſcopum eligi, etiamſi eius vxor ætate prouecta, nec ſuſpecta de incontinentia caſtitatem in ſæculo voueat, ſed requiritur, vt ea ſimpliciter religionem profiteatur.*
6 *Filios habens an poſſit in Epiſcopum eligi, quæſtio dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*
7 *D. Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*
8 *Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt.*
9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*
10 *Amor paternus omnem alium vincit.*
11 *Eli ob ſuos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*
12 *Priorem ſententiam ſequitur, & contrarijs fundamentis reſpondetur.*

VNIVS VXORIS Virum.

GLOS. IV.

1 CVm bis coniugatus non poſſit apte ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia vnica ſua ſponſa, quia non eſſet vnicus, ex quo diuiſit carnem ſuam in plures *capit. Acutius 26. diſtinct. capit. debitum,* & ibi *gl. verbo Sacramentum, de bigamis*; ideo noſter Apoſtolus dicit vt is Epiſcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuiſſe, aut eſſe conſtiterit: tam ſacra ſemper habita eſt iſta præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligendi, eadem intelligeretur ſeruanda conditio: ne forte illa prius quam in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuiſſet vxorem, alterius viri eſſet experta coniugium. Si etenim in veteri Teſtamento *Leuit.* 21. hæc Sacerdotalium coniugiorum forma ſeruata eſt, quanto magis ſub reuelata iam gratia conſtituti Apoſtolicis debemus ſeruire præceptis, vt quamuis quis bonis moribus præditus & ſanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad presbyterij honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcendat, ſi aut ipſum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuiſſe conſtiterit, vt ex *Leone epiſt. 85. vel 87. capit. 1. ad Epiſcopos Africanos* refert *Anton. Auguſtin. in epitom. iuris Pontificij veteris lib. 4. tit. 7. cap. 7.* Et ideo *Iſidor. lib. 2. cap. 6. de Eccleſ. offic.* aſſerit quod vt vnius virginalis matrimonij ſint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Eccleſia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate ſanctum. Nullo pacto, ait *D. Hyeronim. ad Oceanum*, bigamos, vel concubinarios catenis inſertos decet ſubire Sacerdotij miniſterium. In *Leuitico* 21. Scriptum ac præfinitum eſt quales eligi debeant Sacerdotes; ſi ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius digama, noli eum ad miniſterium applicare.

Digitized by

care. Hæc Tito præcepta idem Apoſtolus de ordinandis clericis dedit.

2 Quomodo poterit eſſe hortator viduitatis, caſtitatis, & continentiæ qui coniugia frequentauerit? *capit. vna cap. fin. 26. diſtinct.* cum dicamus quod habens filios non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi *cap. Sicut verſ. vnde cum Paulus 47. diſtin.* Habebit igitur Epiſcopus, vt inquit *Iſidor. de Eccleſiaſt. offic. lib. 2. cap. 6.*

3 Inter cætera virtutum ornamenta, & caſtitatis eminentiam, itaut mens Chriſti corpus confectura ab omni inquinamento carnis ſit munda, & libera, quia dum ſecundum carnis aſſumptæ myſterium Eccleſiæ ſuæ fuerit dignatus caput exiſtere ipſe Chriſtus, merito in membris eius intentio Epiſcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipſi enim de ſublimioribus celſitudine ordinis regunt, & diſponunt ſubiectas multitudines plebium: vnde quanto ipſi ſequentium fiunt ductores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem, quæ pertinent ad bigamiæ ſpecies, ac illius materiam plene tractaui Alleg. 49.

4 Continentiam & cælibatum ſcio non eſſe per ſe annexa Epiſcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, ſed tamen id fuiſſe ab Apoſtolorum temporibus in vſum quantum ad Epiſcopos, qui ſi vxorati aſſumpti ſunt, vxores poſteà ſolum vt ſorores retinuerunt: ſuadent & perſuadent & monent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum teſtimonia, itaut Græcorum Eccleſia, licet inferiores Sacerdotes vexatos retineat, nunquam tamen in Epiſcopis id paſſa ſit, quo propterea Monachos ſemper habet. Quo circa laudabilius S. Eccleſia Latina æquiſſimè & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apoſtolorum temporibus, & praxi natam, vt omnibus Sacris Ordinibus continentiæ propoſitum annecteretur, etiamſi in Subdiaconis id tam antiquum, vt in reliquis non appareat.

5 Et adeo verum eſt nullo modo in Epiſcopum eligi poſſe coniugatum, itaut non ſufficiat eius vxorem ætate prouectam, nec ſuſpectam de incontinentia, caſtitatem in ſeculo vouere, ſed requiri vt ea ſimpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Epiſcopalis excellentiam, & vt auferatur occaſio vt Epiſcopus viſitetur à fœminis. ita *Hoſt. Calder. Anton. Abb.* per text. ibi *in capite ſane, de conuerſ. coniug. Con. de ſponſ. par. 2. capite 6. §. 3. numero 3. verſic. in Epiſcopi, Maiol. de irregul. lib. primo cap. 34. numero ſecundo Petr. de Ledeſma de matrimon. quæſt. 64. articul. quarto, dub. quinto, concl. 6. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 13. quæſt. 7. prope finem,* plures alios refert, & ſequitur *Sanch. de matrimon. lib. 7. diſp. 41. num. 2.*

6 Vnde quia poſſibile fuit Epiſcopos ne dum vxorem, ſed etiam filios habere ante Epiſcopatum.

7 Quæſtio hinc oritur non contemnenda vtrum filios habens poſſit in Epiſcopum promoueri? pro parte affirmatiua eſt *text. in capit. 1. de teſtam.* ibi, *nurum, cap. ſint manifeſte verſic. fortaſſis 12. quæſt. 1. vbi gl. verbo aut filios, cap. Epiſcopos qui filios 12. quæſt. 2.* noſter Apoſtolus in præcitatis verbis, & in ſequentibus, ibi, filios habentem, & refertur in *capit. 1. in princip. 26. diſtinct.*

8 Idque pleriſque conſtat exemplis, patet in Diuo Petro, qui vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam, Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex vxore legitima, vt videre licet apud *Platinam in ipſius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI. id ipſum legitur; & cum hac ſententia tranſire Doctores communiter poſt *Hoſt.* fatetur *Abb. in dict. cap. 1. numero 2.* affirmat communem eſſe vſu receptam *Nau. de ſpolijs clericorum §. 19. numero 2.* vbi teſtatur ſe plures vidiſſe Epiſcopos, & alios Prælatos filios habentes, qui promoti fuerunt à Sede Apoſtolica, nulla facta de filijs mentione, neque aliqua ſuper eo habita diſpenſatione.

9 Obſtant tamen *text. in cap. prius quoniam 28. diſtinct.* vbi cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit ad Epiſcopatum eligatur, melior *text. in cap. de Syracuſanæ 28. diſtinct.* qui habentem filios, & vxorem ad Epiſcopatus Ordinem promoueri prohibet, *cap. Catinenſis 61. diſt.* ibi, qui nec vxorem habeat, neque filios, & ibi neque crimen aliquod, *Authent. de Sanctiſſimis Epiſcopis in princip. collat.* ad quam ſe refert *dict. cap. de Syracuſanæ*, ibi, principalis conſtitutio. Deinde obſtat quod & ſi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine, ſatis inordinatum videtur illos ad Epiſcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, vt plurimum, & cupiditate, & auaritia miſere deſtinentur: hi ſunt Clerici, & Epiſcopi erga filios, & nepotes, *gloſ. vltim. in cap. peruenit 1. quæſt. 3. Perett. ad Extrauag. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienandis verb. ac de rebus, & bonis nu. 64.* expendit *Nau. dict. num. 2.*

10 Nam paternus amor omnem alium vincit *l. vltim. de curatore furioſi, leg. iſti quidem §. fin. ff. quod metus cauſa,* notatur *in capit. afferte de præſumpt. Alex. in tractat. taſſæ panis concluſ. 2. numero 58. cum ſequent. Maſcard. de probat. concluſ. 590. numero 3. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom. 2. lib. 21. tit. 10. num. 21. Flamin. de confident. quæſt. 20. num. 44. Gutier. de tutel. par. 2 cap. 8. num. 9.*

11 Vnde multa mala parentibus obueniunt propter filiorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout Eli ob ſuos filios in vijs Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio *1. Reg. cap. 2.* Inde etiam probabile reſultat periculum, quod bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temere diſſipabuntur, vt ſatis inſinuat *dict. cap. de Syracuſana*, ibi, per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia: Vlterius offenditur finis prætenſus à *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 1. in princip. & in Extrauag.* Pij V. aduerſus illegitimos in princip. Ergo ne tot, ac tanta mala ſequantur, omnino affirmandum eſt nequaquam fore eligendos eos, maxime cum omnino oporteat, non ſolum ad inferiora beneficia, ſed multo magis ad Epiſcopatus *iuxta reg. cap. cum in cunctis 7. de elect. cap. graue 29. de præbendis.* Propter quorum aliqua hanc partem contra communem ſequuntur *Innocent. in dict. cap. 1. de teſtam. & ibi Abb. numero ſecundum, Nau. dict. loco*, vbi affirmat hanc partem eſſe magis conſonam iuri, & ideo hodie attento iure communi tales non eſſe promouendos affirmat *gloſſ. verbo paruulam in dict. capite priuſquam.*

12 Verum licet hæc vltima ſententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem *Hoſtienſis* opinionem etiam attento iure communi vti veriorem ſequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. prius* facile reſpondetur *text.* non agere de habente vxorem, ſed de habente filiam, qui retro ante à longo tempore incontinens fuit, quod longe diuerſum eſt à caſtitate coniugali. Ad ſecundum ex *dict. cap. de Syracuſana* reſpondetur

detur tex. illum quoad intentum nihil de nouo ſtatuiſſe, ſed retuliſſe ſe ad imperialem conſtitutionem, de qua in *dict. Auth. in princip.* quæ imprimis interdicere non potuit electionem ad Epiſcopatum, iuxta *reg. cap. Eccleſia Sancta Mariæ* 10. *de conſtitut. capite vltim. de rebus Eccleſiæ, cum ſimilibus:* deinde ſi recte aduertas Iuſtinianus ibi abſolute non prohibuit talium promotionem, ſed ſolummodo quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non vero ſi vnicam, & primam, vt patet ibidem in *verſ. Sed, & ſi prius.* Ad tertium ex *dict. cap. Caſtinenſis cum gloſ. pen. ibidem.* tex. procedere propter præſumptionem. quæ eſt contra habentem filios, quod bona Eccleſiæ diſſipabit, & vt ceſſet labor faciendi inuentarium, de quo in *dict. cap. de Syracuſanæ*: & tandem, quia datis paribus terminis ad bene eſſe melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus eſt ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus ſupra expenſis reſpondetur, quod, etſi rationes illæ aliquo modo ſuadeant non oportere tales in Epiſcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionem aliquam dari attento iure communi, fatemur equidem digniores, & digniſſimos eligendos, affirmamus tamen, ſi omnia concurrant, dabilem eſſe aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando digniſſimus probabiliter reputetur.

S V M M A R I V M.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima eſt inter Epiſcoporum ornamenta.*
2 *Ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam iuuat ſobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione diſtentus.*
6 *Podagræ ob ſocietatem ac aucta edulia hoc tempore naſcuntur.*
7 *Conuiuia potatorum, & commeſſationes ab Eccleſiaſticis fugienda.*
8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*
9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Saluator noſter conuiuia adijt, vt exemplo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare & bibere ad gloriam Dei quomodo intelligatur.*
12 *Menſa Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illis eſca ſint adducendæ, oſtenditur.*
13 *Apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati ſunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Auguſtinus quantum temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus nec morbo quidem afflictus carnis, vel vini vſum admiſit.*
16 *Sanctus Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum Beati Martini.*
17 *Sanctus Ioannes Chryſoſtomus, S. Baſilius, S. Ambroſius, & S. Thomas Cantuarienſis temperantiæ ſtudium coluere.*
18 *Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu vſi fuere.*

S O B R I V M.

G L O S. V.

1 INter Epiſcoporum ornamenta recte collocatur pulcherrima illa parcitatis virtus, quia vt ait *S. Thom.* 2. 2. *q.* 189. *artic.* 4. Epiſcopis & alijs Eccleſiæ miniſtris, qui mente deuota debent ſpiritualibus officijs inſiſtere, & Regibus, qui per ſapientiam debent populum ſubditum gubernare, ſpecialiter ſobrietas indicenda eſt; nam ignominioſum eſt clericis affluere epulis, inter quas difficulter poteſt ſeruari pudicitia *capit. Eccleſia* 35. *diſt.* ventris enim ingluuies facile prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum diſſoluit, vt dicit *D. Hieronym. in epiſt. ad Amandum.*

2 Epiſcopi, inquit *S. Euthych. Papa & martyr*, & Dei miniſtri non debent commeſſationibus & vinolentijs incumbere, ſed conſiderent ſententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate. Moderate omnem cibum, & neceſſario ſumptu ſumite, vt iuxta *Apoſt.* ſobrij ſitis, & parati ad ſeruitium Domini. Hinc *Sapiens Eccleſ.* 37. Noli auidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper eſcam. Et *Apoſtol.* 1. *ad Corinth.* 6. Eſca ventri, & venter eſcis, Deus autem, & hunc & hos deſtruet. Et *ad Roman.* 14. Regnum Dei non eſt eſca, & potus. Et 1. *ad Corinth.* 8. Eſca nos non commendat Deo. Et *ad Hebræ.* 13. Optimum eſt gratia ſtabilire eorum non eſcis, quę non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula pernicioſius, ait *S. Chryſoſtom. homil.* 44. *in Ioan.* nihil ignominioſius eſt. Hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc cæcat intellectum, nec ſinit vt quicquam perſpiciat. Et *homil.* 58. *in Matth.* Sues ex hominibus facit, imò etiam ſuibus multò deteriores. Nam, vt ait *Cicero lib.* 1. *offic.* Victus, cultuſque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires non ad voluptatem. Atque etiam ſi conſiderare volemus, quæ ſit in natura excellentia, & dignitas, intelligemus quam ſit turpe diffluere luxuria, & delicate ac molliter viuere, quamque honeſtum parce, continenter, ſeuere.

3 Venter pinguis, vt *Hieron.* ait, *epiſt.* 2. *ad Nepotian. cap.* 14. craſſum ſenſum generat; & non gignit mentem tenuem, cum Sacerdotalis ſenſus è contra vigil eſſe debeat, & tenuis, atque ideo edacitatis vitio obnoxij Sacerdotes vngi non debent *cap. non liceat* 44. *diſt.* Anima ſicca dicebat *Heraclytus* ſapientiſſima. Et *Clemens Alex. lib.* 2. *Pædag.* Iubar eſt, inquit, anima ſicca ſapiētiſſimum, & perſpicax. Vnde *S. Hieronym. lib.* 2. *aduerſus Iouinian. cap.* 7. ſic dicit. Quod ſi quis exiſtimat & abundantia ciborum potionumque ſe perfrui, & vacare poſſe ſapientia, hoc eſt, & verſari in delitijs, & deliciarum vitijs non teneri, ſe ipſum decipit. Et *cap.* 8. Sapientiæ quoque operam dare non poſſumus, ſi menſæ abundantiam cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, cito expletur naturæ neceſſitas. Nihil enim, ait *S. Ioa. Chryſoſt. homil.* 29. *in epiſt. ad Hebræos*, & habetur *can.* 28. *de conſec. diſtinct.* 5. ſic iucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus, aut decoctus, nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, ſicut moderata refectio: ſufficientia quippe cum nutrimento, & ſoſpitatem ſimul etiam procreat, & voluptatem.

4 Abundantia vero morbum facit, & moleſtias ingerit, & ægritudines generat. Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali, exceſſus vero ciborum conſumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli conſumit. Obſecro igitur ne noſtrum corpus vitioſum, & inutile faciamus, neque vi vitia inferamus, &c.

5 Quare *Galenus par. 1. Aphoriſm.* dicit in exhortatione medicinæ, quorum vita & ars ſagina eſt, nec viuere poſſe dici, nec ſanos eſſe, animaſque eorum ita nimio ſanguine, & dapibus quaſi luto inuolutas nihil cœleſte, ſed ſemper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare *cap. ne tales de conſecrat. diſt.* 5. Et *Cicero in* 5. *Tuſcul.* ſcribit fieri non poſſe vt mente quis & ratione recte vtatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat cibo multo ac potione diſtentus. Qui ægrotat, ait S. *Hieronym.* non aliter recipit ſanitatem, niſi tenui cibo, & caſtigato victu, quæ *λεπτοδίαιτα* dicitur, quibus ergo cibis recipitur ſanitas, his & ſeruari poteſt, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclare id docet S. *Ioan. Chryſoſt. homil.* 39. *in 1. Corinth.* Non menti, inquit, ſed ipſi corpori inimica, & infenſa eſt voluptas, ex forti debile reddit, è ſolido eneruatum, morbidum è ſano, tenue ex compacto, ex florente & formoſo deforme, olidum ex flagranti, ex *vtili* inutile, ex mundo & puro impurum; ex abſoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robuſto flaccidum, ex celeri tardum, & ex ſano languens, ex recto claudum. Per hanc mille mala malignus ille patrat Sathanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata menſa, & victus ſimplex hilariora corpora reddunt, & formam præterea plurimum iuuant. Quæ quum videmus fratres quid non voluptates, pernicioſaque conuiuia vitamus, & ſimplicem potius perſequimur victum? vt corpore ſimul, & animo recte comparati, virtutibus pleni, futuris aliquando bonis potiamur.

6 Quotidiano experimento probatur potus ſatietate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, ita vt dilectio edendi etiam corporum contraria ſit ſaluti, niſi ratio temperantiæ obſiſtat illecebræ, & quod futurum eſt oneri, ſubtrahat voluptati. S. *Leo Papa ſerm.* 8. *de ieiunio decimi menſis*. Frequentes igitur podagræ hanc ob cauſam hac noſtra tempeſtate maxime vigent, vt Galeni etiam tempore accidiſſe legitur. *Aphor. 6. comm.* 28. vbi ſic ait. Ætate Hippocratis pauci podagra laborabant propter vitæ moderantiam, noſtris vero temporibus, vſque adeo auctis edulijs, vt nihil eis addi poſſe videatur, infinita eſt podagrarum multitudo, cum nonnulli ſint, qui nec exerceantur quidem, ſed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis vtantur immoderate. Legimus quoſdam, ait S. *Hieronym. lib.* 2. *in Iouin. cap.* 8. morbo articulari, & podagræ humoribus laborantes proſcriptione bonorum ad ſimplicem menſam, & pauperes cibos redactos conualuiſſe; caruerunt enim ſolitudine diſpenſandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum. Irridet *Horatius* appetitum ciborum, qui conſumpti relinquunt pœnitentiam. Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Occaſio amittendæ ſobrietatis fugiendæ, vt ſunt conuiuia, & cætera vbi ſolum commeſſationibus, & potationibus inſeruitur. Nam, vt ait *Sapiens* 23. *Prouerb.* Noli eſſe in conuiuijs potatorum, nec in commeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferunt. Et *S. Hieronym. epiſt.* 2. *ad Nepotian. de vita Clericorum capite* 23. conuiuia, inquit ille, tibi vitanda ſunt. Et *Sanctus Ambroſ. libro primo offic. cap.* 20. Conuenire Eccleſiaſticis, ait, & maxime miniſtrorum officijs arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipſi hoſpitales ſuis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus ſit opprobrijs locus. Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Surrepunt etiam fabulæ frequenter de ſeculo, ac voluptatibus, claudere aures non potes: prohibere, putatur ſuperbiæ, ſurrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius eſt domui tuæ ſemel excuſes, neceſſitati ſatisfaciendo, quam alienæ frequenter, & vt ipſe ſobrius ſurgas, tamen ex aliena inſolentia condemnari non debet præſentia tua. Et refert *Poſſid. in vita S. Auguſtini* eum in patria ſua petitum ad conuiuium nunquam ire voluiſſe, ne per frequentiam in patriæ conuiuijs conſtitutus temperantiæ amitteretur modus.

8 Hinc ob temperantiam, & ſobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo ſalutare pronuntiarunt: audi S. *Athanaſ. lib. de Virginitate*. Vide quid faciat ieiunium; morbos ſanat: diſtillationes exſiccat, dæmones fugat: malaſque cogitationes expellit: & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus ſalubrius, & ad thronum Dei hominem ſiſtit. Et *S. Ambroſ. lib. de Helia & ieiunio capit.* 8. Quid eſt ieiunium niſi ſubſtantia & imago cœleſtis, continentiæ magiſterium, pudicitiæ diſciplina, humilitas mentis, caſtigatio carnis, forma ſobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miſerationis expenſa, lenitatis inſtitutio, charitatis illecebræ, ſenectutis gratia, cuſtodia iuuentutis: Ieiunium denique eſt infirmitatis alleuiamentum, alimentum ſalutis. Hæc *Ambroſ.* Principalis ergo ieiunij fructus eſt, quod ob temperantiam corporis ſanitatem vel conſeruet, vel recuperet, illudque ſanius efficiat vt probant Medici, qui ægris ſtatim ieiunium, inediam, dietam præfiniunt, & diutiſſime vixerunt qui ſeueriſſime etiam ieiunarunt.

9 Vt SS. *Antonius*, *Paulus*, *Hilarius*, *Romoaldus*, & alij. Vnde à veritate alienum eſt dicere hominem per ieiunium debilem reddi, quia, vt ait *S. Leo*, Sanſon ita fortis à Deo eſt factus, quandoquidem mulier ieiunijs eius mater macerabat corpus, E contra argute *Diogenes* ventrem vitæ charibdim appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil eſt animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magiſque pudorem confundat, nihil quod ſtoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et *Amandus Presbyt.*

Ventrem, inquit, diſtentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium ſequitur, pro membrorum ordine, ordo vitiorum eſt.

10 Oportet igitur moderatis epulis contentum eſſe Sacerdotem, vt admonet *Eutych. Papa capite fin. Concilij Carthaginenſis capite decimo quinto*, vt aliorum incontinentiam & immoderationem queant coarguere, dicente *Sancto Clemente in Apoſtolicis conſtitut. lib.* 8. *cap.* 50. Cum ſitis Presbyteri & Diaconi Chriſti, ſobrij eſſe debetis, & priuatim & cum alijs, vt poſſitis intemperantes coercere. Liberator enim noſter Sacerdos ſe-

cundum

cundum ordinem Melchiſ. idcircò conuiuia adijt, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt ſeipſum paſceret; qui vt modeſtiam victus præſcriberet, & ipſe continuis quadraginta diebus nihil guſtauit *Matth.* 4. Sumite cibum aut potum, vt ait *Apoſtol.* 1. *ad Corinth.* 10. in laudem Dei. Quomodo, quærit *S. Baſil. interrog.* 196. *in regulis*, manducat quis & bibit ad gloriam Dei, & ſimul reſpondet.

11 Nimirum quando diuinorum beneficiorum erga ſe memoriam conſeruat, & eiuſmodi animi affectionem retinet, quæ ex compoſitione etiam corporis declaretur, vt ne tanquam ſecurus omnino manducet, ſed vt qui inſpectorem habeat Deum. Et quando in ſumendo cibo illud ſibi propoſitum habet, vt non tanquàm ventris mancipium, propter voluptatem manducet, ſed tanquàm operarius Dei, vt in operibus, quæ ſunt ex mandato Chriſti, exequendis eſſe firmior poſſit. Vnde *Proſp. lib.* 2. *de vita contemplatiua cap.* 17. *de abſtinentia*, ita dicit; Quicquid ſine quo poteſt viui percipitur, non ſuſtentandæ naturæ, ſed luxuriæ cauſa ſumitur. Veram abſtinentiam inſtar cytharæ temperandam docet *Greg. lib.* 20. *moral. cap.* 31. Penſandum, inquit, eſt, quod chorda in cythara ſi minus tenditur, non ſonat; ſi amplius, raucum ſonat; ſic virtus abſtinentiæ aut omnino nulla eſt, ſi tantum quiſque corpus non edomat, quantum valet, aut valde inordinata eſt, ſi corpus atterit pluſquam valet.

12 Vos ò Præſules ſi Sanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud imprimis decretum *Concilij Carthaginen.* 4. in imo corde defigite, in quo ita habetur. Epiſcopus vilem ſupellectilem & menſam, ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus eſt *Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de reformat. capit. primo*, his verbis. Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti, &c.

Menſa Epiſcopi, ait quidam modernus, frugalis ſit & temperata, quam, ille accedens, de more priùs benedicat: & in qua nihil præter primam eſcam, & vnum cibum iurulentum, & duo fructuum genera, vel ad ſummum alterum obſonij ſimplicis ferculum apponatur; placentæ, eſcæ nimis laute conditæ, & varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum ſemper adhibeatur, paraſitis, adulatoribus, ſcurrilibus, iocis & huiuſmodi longe inde remotis, & poſt ſumptam refectionem bonorum omnium largitori Deo gratiæ ſupplices reddantur.

13 Victus enim tenuitatem ſub Chriſti Domini diſciplina ſectati ſunt Apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi, qui ſegetum ſpicas manibus confricantes tam ſimplici cibo pellebant inediam *Matth.* 12. *Marci* 2. *Lucæ* 6. Cum numero duodecim eſſent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, duoſque piſces habuere in deſerto *Io.* 6. *Matth.* 14. quibus Dominus quinque millium turbam pauit. Iterum nihil omnino præterquam ſeptem panes, & pauculos piſciculos, quando quatuor millia virorum ſatiata ſunt *Matth.* 15. *Marc.* 8. Rurſum transfretantes obliti ſunt panes, ſecum ferre *Matth.* 16. adeo non erat ipſorum animus in patinis, ſed in doctrina, & exemplo Chriſti, vt cibariorum curam non haberent, quin, & ſæpe ita obruebantur, vt nec reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc.* 6. ait Apoſtolis Ieſus. Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillum: erant enim, qui veniebant, & redibant multi, & nec ſpatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ ſtudium in Beato Auguſtino fuerit locuples ipſe teſtis eſt *lib.* 10. *confeſſ. cap.* 31. Reficimus quotidianas, ait, ruinas corporis, edendo, & bibendo, & ſuauis eſt mihi iſta neceſſitas, & aduerſus iſtam ſuauitatem pugno ne capiar, & quotidianum bellum gero in ieiunijs, ſæpius in ſeruitutem redigens corpus meum. Hoc me docuiſti, vt quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam, ſed in ipſo tranſitu inſidiatur mihi laqueus concupiſcentiæ, ipſe enim tranſitus voluptas eſt. Et cum ſalus ſit cauſa edendi, & bibendi adiungit ſe tanquam pediſſequa periculoſa iucunditas, & plerumque præire conatur, vt eius cauſa fiat, quod ſalutis cauſa me facere, vel dico, vel volo, nec idem modus vtriuſque eſt. Nam quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt. Et ſæpe incertum fit, vtrum adhuc neceſſaria corporis cura ſubſidium petat. Ad hoc incertum hilareſcit infelix anima, & in eo præparat excuſationis patrocinium, gaudens non apparere, quid ſatis ſit moderationis valetudine, vt obtentu ſalutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus conor quotidie reſiſtere, & inuoco dexteram tuam ad ſalutem meam, conforta me vt poſſim; dá quod iubes, & iube quod vis.

15 Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, vt eſt in eius vita apud *Surium tom. primo*, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vſum admiſit, veritus ne infirmitati blandiens ſemel intermiſſum vitæ rigorem ſanus poſtea repetere nollet ſuperatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini ſepulchrum quindecim annos manſit, & hoc toto tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui poſtea Traiectenſis Epiſcopus creatus abſtinentiam non minuit, ſed auxit, *Surius tom. primo, in eius vita*.

17 S. Ioannes Chryſoſtom. vno tantum ferculo hordei quotidie veſcebatur, non commedens carnes, nec bibens vinum. S. Baſilius contentus erat pane, & aqua. Ambroſius ſingulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & Die Dominica, ac in natalitijs celeberrimorum Martyrum. *S. Thomas Cantuarienſis*, quamuis primum delicatis cibis vteretur, poſtea leguminibus tantum contentus pauperes quotidie ſecum diſcumbere faciebat.

18 Tenuiſſimo item victu vſi ſunt antiqui Eremitæ, & teſtatur *D. Hieronym.* ſe in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Seracenis iungitur, vidiſſe Monachos, de quibus vnus per triginta annos clauſus, hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in ciſterna veteri, quam gentili ſermone Syri cubam vocant, quinque caricis, ideſt aridis ficubus, per ſingulos dies ſuſtentabatur. Et idem *Hieronymus in vita Diui Pauli Eremitæ*, aſſerit illum in orationibus, & ſolitudine duxiſſe vitam, cibum, & veſtimentum ei palma præbente. Et in vita *Sancti Hilarionis* eius miram abſtinentiam explanat *Palladius in Sanctorum Patrum hiſtoria cap.* 51. Vidimus, inquit, alium quoque ſenem in ſolitudine, Antinoi, quæ eſt Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos, multa ſigna quotidie peragebat, nec ceſſabat mederi ægrotantibus. Comedebat in ſenectute tres vncias panis, & tres oleas veſpere. In iuuentute autem ſemel comedebat in hebdomada. Et *cap.* 86. Euagrius Diaconus Angeli monitu, in ſolitudinem profectus, & vaticinandi

-cinandi dono præditus dixit. Ex quo veni in ſollitudinem non tetigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non vuam, non lauacrum, non carnem, non panem, non vinum; neque omninò aliquid ex ijs, quæ per ignem tranſeunt, præter quædam olera cruda, & modicum aquæ. Poſt autem ſextumdecimum huius inſtituti annum propter corporis & ſtomachi imbecillitatem ad biennium, quo migrauit ad Chriſtum, non niſi ptiſanam, ideſt coctum hordeum, vel legumina ſumpſit & panem. Et de temperantia, ac vitæ auſteritate olim Ægyptiorum Sacerdotum ait *S. Hieronym. lib. 2. aduerſus Iouinianum cap. 9.*

18 Vocem illam, ſobrium, de qua in text. monet *Hieronym.* ambiguam eſſe, & ſignificare non ſolum ſobrium, quo ſenſu eam ſupra explicauimus, ſed etiam vigilantem. Sic *Chryſoſtom.* Sobrium, inquit, ac vigilantem dixit; hoc eſt clariſſima mentis acie præditum, innumeroſque habentem omni ex parte oculos, quibus acutiſſimè cuncta proſpiciat; ſunt quippe plura, quæ incidant, & mentis hebetent aciem, putà concupiſcentiæ, quotidianæ curæ, rerumque perturbatio, & plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur eſſe neceſſe eſt illum, qui non tantum ſui curam habet, verum etiam reliquorum. Decet eſſe peruigilem eum, qui eiuſmodi eſt, ac ſpiritu viuere, & affectus ſui flammam operibus ipſis oſtendere, duceſque omnes ſollicitudine, atque induſtria ſuperare, vt die noctuque exercitum & caſtra perluſtret, laboret, & ſui officij munus diligentiſſime impleat, atque omnium curam, & ſollicitudinem gerat. Cum *Chryſoſtomo* ſentiunt *Theodoretus* reliquique Græci: ille enim vigilantem explicat, qui poſſit conſiderare quid agendum ſit. *Theophilactus*, perſpicacem, quique ſuis rebus attentus ſit, nulliſque huius ſeculi curis addictus.

SVMMARIVM.

1 *Prudentiam virtutum abbatiſſam nuncupat S. Bernardus.*
2 *Prudentia non exiſtente nulla eſt virtus.*
3 *Epiſcopus debet eſſe tantæ eruditionis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa opera eius ſint notabilia.*
4 *Prudentia Prælati in quibus conſiſtat, oſtenditur?*
5 *Prudens eſt qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit, ſciens vero, qui alterius iudicio rem percipit.*
6 *Prudentes ſicut ſerpentes quare Prælati requirantur, oſtenditur.*
7 *Propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem repellitur quis ab Epiſcopatu.*
8 *Sacerdotium Summum Eccleſiæ aſpirare nullus præſumat, qui Eccleſiaſticis diſciplinis per Ordinem nõ ſit imbutus.*
9 *Prudentia eſt in Epiſcopo, vt non ſit facilis ad credendum.*
10 *Prudentia in Epiſcopo eſt vt in negotijs arduis non ſit facilis ad determinandum.*
11 *Conſilio & alieno iudicio in arduis ſemper procedendum.*
12 *Prudentia in Epiſcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.*
13 *Prudentia Epiſcopi eſt in malignorum calumnijs patiens eſſe.*
14 *Epiſcopus aduerſitates, & tribulationes perpeti debet.*
15 *Prudentia magna in Epiſcopo debet eſſe circa collationem beneficiorum, & ſpiritualium officiorum.*
16 *Vigilantia & ſollicitudo ab Epiſcopis non ſolum in diſtribuendis beneficijs, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus magnopere requiritur.*
17 *Peritiam ſecularium negotiorum oportet Epiſcopos habere.*
18 *Sobrius idem quod Vigilans aliquando ſignificat.*

PRVDENTEM.

GLOS. VI.

1 PRudentia, quam Diuus *Bernardus* virtutum abbatiſſam non incommodè nuncupauit, adeò curam publicam gerentibus neceſſaria eſt, vt hanc vnam Salomon (optione ſibi à Deo data petendi quod vellet) popoſcerit: qua populum ſibi commiſſum regere, & in officio continere poſſet. Quæ ſanè eius petitio, ita Deo placuit vt non ſolum, quam petiuit prudentiã, ſed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatiſſimè fuerit impartitus. Eſt enim hæc virtus adeò Principibus neceſſaria, vt eadem in libris Sapientiæ *Prouerb.* 8. de ſe ipſa teſtetur Reges omnes per ſe vnam Regium principatum tenere, & legum conditores iuſta decernere. Ipſius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iuſtitiæ moderationem tenere. Et haud multo poſt virtutis huius vim idẽ Salomon per eiuſdem prudentiæ perſonam ita exegerat *Prouerb.* 1. Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſſidebit. Et rurſus *Prouerb.* 17. Seruus ſapiens dominabitur filijs ſtultis, & inter fratres hæreditatem diuidet. Cumque filius natura ſuperior ſit, & ſeruus inferior, adeò tamen potens & ſapientia, vt ex ſeruo non modo liberum, ſed etiam liberis ſuperiorem faciat.

2 Nulla eſt virtus, inquit modernus quidam, prudẽtia non exiſtente. Et *Cicero lib.* 1. *Tuſcul. quæſt.* Nihil eſt hominis prudentia dulcius. Et *Caſſiodor. epiſt. libr.* 6. *epiſt.* 10. Sola eſt prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quãdo in homine feliciter inuenitur. Hinc Salom. *Prouerb.* 16. aſſerit. Acquire prudentiam, quia precioſior eſt argento, & *c.* 7. Prudentiam voca amicam tuam. Et *c.* 9. Ambulate per vias prudentiæ. Quamobrẽ merito *D. Gregorius in paſtorali* aduerſus eos, qui tantæ huius virtutis præſidio deſtituti Paſtoris officium inuadunt, clamat dicens: Nulla res doceri præſumitur, niſi intenta prius meditatione diſcatur. Ab imperitis ergo paſtorale magiſterium qua temeritate ſuſcipitur, quando ars eſt artium regimen animarum? Quid enim ex hoc conſequi neceſſe eſt, niſi quod à Domino dictum eſt *Matth.* 15. Cæci ſunt, & duces cæcorum; cæcus autem, ſi cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt? Cæcitatem vero hanc Dominus tanquam maximum flagellum impijs per Prophetam *Eſai.* 29. comminatur dicens. Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & ſtupendo: peribit enim ſapientia à ſapientibus, & intellectus prudentium eius abſcondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclarè poteris adminiſtrare, etiamſi omnibus alijs virtutibus inſtructus ſis? Hæc enim virtus vbique in litteris ſanctis fortitudini antefertur, quoniam efficacior eſt ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quam quæcunque ſiue potentia, ſiue fortitudo huiuſmodi conſilio deſtituta. Vnde ſcriptum eſt *Prouerb.* 21. Ciuitatem fortium aſcendit Sapiens, deſtruxitque robur fiduciæ eius.

3 Sit igitur Epiſcopus tantæ eruditionis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa opera eius notabilia ſint, ve-

ritatẽ mente concipiat, & eã toto habitu reſonet, atque ornatu, vt quicquid agat, quicquid loquatur doctrina ſit populorum. Paſtor ſit in tranquillitate omnia diſponens, in omnibus vijs ſuis prudenter agens, & in brachio excelſo gregem ſuum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Epiſcopus ſit temperans, & non ſuperbus, negotijs opportunus, nunquam vero temerarius, regentis quoque auctoritate dignus, & plenus.

4 Prudens exiſtat Prælatus (inquit Modernus quidam) ita ut arte quadam omnibus omnia fiat, vt loquacioribus frequentiores turbas & conuentus hominum, taciturnis ſolicitudinem nimiam interdicat; alacrioribus triſtem vultum, triſtioribus alacriorem oſtendat; leuibus & vagabundis, ne quid pro arbitrio aliquid concedat, ſolidis & conſtantibus ne deneget; induſtris & laborioſis, vt remiſſionem ſæpius det, relaxationem, ſegnes, & ignauos vt ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluuioſos vt lautioribus menſis nunquam admoueat, frugales & ſobrios ne repellat: officioſis, quietis, manſuetis, vt multa, quæ vel ad veſcendum, vel amiciendum, vel conuerſandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet eſſe Prælatus vt ſit auſterus ſine triſtitia, comis ſine ſcurrilitate, ſeuerus cum iucunditate, iucundus cum ſeueritate: iraſcatur, ſed modice: obiurget, ſed non contumelioſe: corrigat, ſed non acerbe: diſſimulet interdum, ſed cautus: laudet etiam, ſed non profuſius: blandiatur quoque ſed grauius; remittat, ſed non licentius.

5 Vnde *in capit. qui Epiſcopus 23. diſtin.* ſic legitur. Qui Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur ſi ſit prudens, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi peruigil, ſi ſemper ſuis negotijs cauens. Nam vltra ſcientiam, qua profulgere tenetur, ſapiens debet eſſe; cum ſcientia, & ſapientia inter ſe differant ſecundum *Ariſtot. de Anima*. Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit: ſciens vero, qui alterius iudicio rem percipit. *Terent. in Eunuch.* Et prudens, & ſciens viuus viuenſque pareo, cum adductis per *Bobadil. in ſua politica lib. 1. c. 5. à princ. & cap. 9.*

6 Prudens ideo debet eſſe Prælatus, quia ars eſt artiũ regimen animarum; Vnde docuit Dominus Prælatos dicens. Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, volens, vt ſerpenti ſimiles in hoc exiſtant, vt nempe blandi ſint, ac tractabiles, omniumque naturæ ſe accommodent, vtque vigilantiſſimi ſemper, ac circunſpecti ſint, veluti ipſe ſerpens, qui ſemper collo atque pectore erecto incedit circumſpiciens vndequaque, vt à repentino, quo caſu offendi poſſet malo, ſaluus conſiſtat.

7 Nam propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem repellitur aliquis ab Epiſcopatu, vt habetur *in capit. Petrus 39. diſt.* in hæc verba. Petrus Diaconus, quem à vobis electum aſſeritis omnino, vt dicitur, ſimplex eſt, & noſtis quoniam hoc tẽpore talis in regimine arcis debet conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, ſed etiam de extrinſeca vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus, ſit humilis, & affabilis, & in ſenſibus ſcripturarum cautus, & acutus. Hinc *Gregor.* ita dicit. Non fiat Abbas, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſuo ſenſu humilis.

8 Qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinẽ non eſt imbutus, & temporum approbatione diuinis ſtipendijs eruditus, nequaquam ad Summum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumat, vt ait *Zozimus Papa in epiſt. ad Iſichium Epiſcopum*, relatus *in capit. 2. 35. diſtinct.* Vnde *Dauid 2. Regum 5.* prius ex gratia Spiritus ſancti donum ſcientiæ percepit, & poſtea adminiſtrationem regni aſſecutus eſt. Hinc *Salomon Eccleſ. 3.* prius ait tempus tacendi, & poſtea tempus loquendi, quia veritas prius tacendo diſcitur, & poſtea loquendo prædicatur. Hinc etiam Dominus *2. Paralip. 1.* prius ponit verba ſua in ore Prophetæ, & poſtea conſtituit eum ſuper gentes, & regna dicens ad Hieremiam. Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & ſuper Regna. Et Saluator noſter ipſe Dominus Ieſu *Luca 2.* prius in medio Doctorum ſedit audiens illos, & interrogans, & poſtea prædicare cœpit: quia prius quiſque diſcere, & poſtea prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth. 10.* prius Apoſtolos docuit, & poſtea eos ad prædicandum miſit, dicens: Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Sic etiã poſt Reſurrectionem prius illis ſenſum aperuit, & ſcripturas explanauit, & poſtea dixit eis: Euntes in vniuerſum mundum, &c.

Vnde cum *Matth. 14.* de quinque panibus, quinque millia hominum vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & poſtea Diſcipulis dedit, & per eos demum turbis appoſuit: quia Sacramenta legis, & Prophetarum prius diſſerendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiam Diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus diſpenſauit.

9 Primo ex prudentia permanat vt Epiſcopus non ſit facilis ad credendum, nam hoc inter omnia vitia prudentię contraria eſt vnum, quod primo loco cauendum eſt, vt ait *Diuus Bernardus ad Eugenium libro 2. de conſider. capitulo decimotertio*, his verbis. Eſt ò Eugeni vnum vitium, cuius ſi te ſentis immunem, inter omnes, quos noui ex his, qui Cathedras aſcenderunt, ſedebis, me iudice, ſolitarius: id eſt, facilitas credulitatis; cuius calidiſſimæ vulpeculæ, magnorum neminem comperi ſatis cauiſſe verſutias: ex qua in ipſiſmet pro nihilo multæ naſcuntur iræ. Inde innocentum frequens addictio, inde præiudicia in abſentes, &c. *Ioannes in extrauagan. diuinis, de pœnis*, ita ait. Nos mala contra aliquem dicta nolumus prius credere, quam probare.

10 Secundò ex eadem prudentia fluit, quod Epiſcopus in negotijs arduis non ſit facilis ad determinandum, ſed ſumpto ad cogitandum ſpatio, diu multumque res expendere debet, omnia circumſpicere, & conſiderare iuxta Sapientis dictum *Prouerb. 4.* Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos, & *Prouerb. 93.* Qui feſtinus eſt pedibus offendit, & docet noſter *Apoſtolus ad Timoth. primo capitulo quinto.* Nemini citò manum imponas, ne communices peccatis alienis.

11 Tertiò ex eadem prudentia prouenit, vt Epiſcopus negotia ardua ſine aliorum conſilio non decidat iuxta illud *Prouerb. 22.* Ne trãſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui. *Eccleſ. 32.* Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis, & ibidem. Ante omnem actum conſilium præcedat te, & Tobias conſulit filio ſuo, vt ſemper conſilium à ſapiẽte requirat *Tob. cap. 2.* Qui agunt, dicit Sapiens *Prouerb. 3.* cum cõſilio, reguntur ſapientia. Et *Horat. lib. 3. carm. od. 4.* Vis conſilij expers mole ruit ſua. Et *S. Bernard.* non abundes in ſenſu tuo, ſed alieno magis acquieſcas conſilio, & iudicio. Qui de ſua vnus ſententia omnia gerit, ait *Liuius*, ſuperbum hunc iudicabo magis, quam ſapientem. Et alibi. Qui neque ipſe conſulere, neque alteri parere ſcit

extremi eſt ingenij. Attende tamen à falſis prophetis, ideſt conſultoribus, quorum conſilia, vt ait idem *Bernardus*, Deo non ſunt odorifera; caute igitur audienda ſunt eorum hominum conſilia, in quibus non conſtat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij ſunt.

12 Quartò ex eadem prudentia enaſcitur, vt Epiſcopus in reconciliandis peccatoribus ſit diligens, & cautus, nam Chriſtus Dominus hoc tantum diligit, ac curat vt dicat, *Ioan.* 21. Si diligis me paſce oues meas: hoc eſt, in quo mihi ſumme placere potes, ſi eos, qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego ſanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quã erecto in Deum corde per varia loca diſcurrere quærendo, ſitiendo, & procurando animarum ſalutem. Nam vnicus finis, vnicus ſcopus, vnica cõſolatio, vnicum refrigeriũ Paſtoralis officij eſt adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. *Apoſtolus ad Philippenſes quint.* vocabat conuerſos à ſe, gaudium meum, & corona mea. Hoc eſt autem maximum laborum omnium leuamen. Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum vero extorqueri debeat Epiſcopus, quando ſubditi peccãt nobis demonſtrat *Chryſoſt. homil.* 3. in Acta, his verbis. Quando aliquos veſtrum peccare cõtingit, emoriar, niſi videor ſimilis dolore exanimatis, niſi attonitus, itaut etiam ipſum lumen oculorum meorum non ſit mecum, nam quæ ſpes mihi, ſi vos non proficiatis?

13 Quinto ex eadem prudentia manat, vt in calũnijs malignantium ſit patiens: non enim arbitretur Prælatus, quantacunq; polleat ſanctitate, poſſe ſe omnino euadere inuidias, detractiones, & calumnias malignantium, ſed contemnat ſe à talibus contemni, nec extimeſcat eorum ſcandalum, quia in tali caſu Dominus dicit *Matth.* 15. Cæci ſunt, & duces cæcorũ. Quid mirum ſi omnes contradicunt tibi? Nonne de Domino dicit Sanctus ille Symeon *Lucæ* 2. Ecce poſitus eſt hic in ſignum, cui contradicetur. Et Dauid: Aſtiterunt Reges terræ, &c. Et *Hierem.* Omnes contradicunt mihi. Et *Actuum vltim.* De ſecta hac notum eſt nobis, quod vbique ei contradicitur. Si igitur citra culpam tuam Apoſtolicos mores ſectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebãt, & læto animo cum Dauid *Pſalm.* 118. Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus, tamen iuſtificationes tuas nõ ſum oblitus. Et *Pſalm.* 68. Domine propter te ſuſtinui opprobrium, operuit confuſio faciem meam, extraneus factus ſum fratribus meis, &c. Quare? Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me, ideſt zelus acquirendi animas tibi me coegit ad humilitatem Apoſtolicam ſectandam. Scio Domine quod non ex ore potentium, ſapientium, ac pompatice incedentium, ſed ex ore infantium, & lactentium, ideſt ſimplicium, & contemptorum Apoſtolorum, voluiſti ſapientiã tuam ac gloriam perfecte manifeſtari. Qui in hac vita dicebat quidam Sanctus, ad linguas doloſas attenderit, & non potius intentioni ſuæ, & menti animum totus intenderit, nunquam Deo inſeruiet, neque hominibus vtilis erit.

14 Nam aduerſitates & tribulationes perpeti debet Epiſcopus, vnde *Bernar. ad Eug. lib.* 2. *capit.* 5. Agnoſce, inquit, hæreditatem tuam in Chriſti Cruce, in laboribus multis. *D. Paul. ad Corinth.* 2. *capitul.* 3. Omnem tribulationem paſſi ſumus, foris pugnæ, intus timores. Et ipſe Chriſtus Apoſtolis ſuis, quorum vices repræſentant Epiſcopi, dixit. Ecce ego mitto vos, ſicut oues in medio luporum. Hinc etiam *Innocent. III. in capite qualiter, & quando 2. de accuſationib.* dicit. Prælatos non poſſe omnibus complacere, cum ex officio ſuo nõ ſolum arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnunquam vero ligare debeant, & ideo frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur, in quibus diffidendum non eſt, immo in labore, & ærumna, in fame, & ſiti laborandum, impendentes ſua, & ſe ipſos pro animabus quamuis dura fronte ſint, quia noſter *Apoſt.* 1. *ad Corinth.* 15. non dixit, plus omnibus fructificaui, ſed plus omnibus laboraui, &c. & nihil tam durum, quod duriori nõ cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech.* 3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum. Et Prælatus, qui partes ſuas explet cum Propheta *Mich.* 6. dicere poterit. Popule meus quid tibi debui facere, & non feci? Eget, inquit *Bernard. ſermon.* 10. *ſuper Cant.* paſtor eruditione, ſed multo magis vnctione; quę ſola decet de omnibus: eget vigore, & feruore; vigore quidem, ne cedat tribulationi, ſed pro iuſtitia perſecutionem viriliter ſuſtineat, feruore autẽ, vt nullis capiatur voluptatibus, nullis illecebris eneruetur, iam nõ ſibi viuere ſtudens, ſed ei, qui pro eo mortuus eſt. Cum infirmantibus, vratur cum ſcandalizatis, fiat etiam (ſi oportet) Iudæis Iudęus, cũ Iob ſit frater draconum, & ſocius ſtruthionum, non timeat pro fratrib. cum Moyſe deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema eſſe à Chriſto.

15 Sexto ex eadem prudentia fluit, vt Epiſcopus circa collationem beneficiorum præcipuè curatorũ, & ſpiritualium officiorum debitam adhibeat ſolicitudinẽ, & vigilantiam, cum eorum ſit tantum diſpenſator, iuxta illud noſtri *Apoſt.* 1. *ad Corinth.* 4. Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei. Ideo præ oculis habere debet illud 1. *ad Timoth.* 5. Teſtificor coram Deo, & Chriſto Ieſu, & electis Angelis, vt hæc cuſtodias ſine præiudicio (ideſt, ſine præcipitatione iudicij) nihil faciens in alterã partem declinando (id eſt nihil agens præcipitanter) manus cito nemini impoſueris, neque communicaueris peccatis alienis. Vacante igitur beneficio orãdum eſt. Oſtende Domine quem elegeris, &c. *Act.* 1. Tu Domine noſti, quod in hac diſtributione ego prorſus nolo attendere ad carnem, & ſanguinem, ſed eligere miniſtrum tibi fidelem, & medicum vtilem animabus tuo ſanguine redemptis. Animaduerte Paſtor vigilantiſſime quomodo *Lucæ* 6. pernoctauit Dominus in oratione, & mane elegit Apoſtolos. Elige, vt commendat *Bernard. ad Eugen. lib.* 3. viros probatos, non probãdos: quia in curia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Aſſume potius cunctantes, & renuentes, quã volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominũ timeant nihil, nihil ſperent niſi à Domino: in cunctis bene morati; qui ſint in conſilio prouidi, in iubendo diſcreti, in diſponendo induſtri, in agendo ſtrenui, in loquendo modeſti, in aduerſitate ſecuri, in proſperitate deuoti, in zelo ſobrij, in miſericordia non remiſſi, in otio non otioſi, in conuiuio non effuſi, in cura rei familiaris non anxij: qui quod verecundè excuſant, obſtinatius non recuſent: qui vulgus non ſpernant, ſed doceant: diuites non palpent, ſed terreant: pauperes non grauent, ſed foueant: qui

orãdi officium generent, & in omni re plus fidẽt orationi, quam ſuæ induſtriæ, vel labori: qui ſe amabiles præbeant, non verbo; ſed opere: ſe reuerendos exhibeant, ſed actu, nõ faſtu, qui humiles cum humilibus, duros dure arguant, malignantes coerceant, reddant retributionem ſuperbis: qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi, ſe, vel ſuos ditare feſtinent.

16 Vigilantia, & ſolicitudo ab Epiſcopis non ſolum in diſtribuendis beneficijs, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus magnopere requiritur, vt ex varijs Sacrarum litterarum locis clare dignoſcimus. Nam in *Actibus Apoſtolorum* dicitur *cap.* 20. Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei. Et paulo poſt. Propter quod vigilate, &c. Et *Apoſt.* noſter 2. *ad Timoth.* 4. Tu vero vigila, in omnibus labora, miniſteriũ tuum imple. Et ad *Roman.* 12. poſtquam officia ſingulis Eccleſiæ gradibus conuenientia enumerauit, Epiſcopo tribuit prę omnibus nominatim ſolicitudinem, dicens. Qui præeſt in ſolicitudine. Et ad *Philip.* 2. ait quod Timotheus ſincera affectione ſolicitus erat pro illis. Et ad *Hebr.* 13. Obedite præpoſitis veſtris, ipſi enim peruigilant pro animabus veſtris.

17 Aduertendum denique duxi etiam ſecularium negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cũ ſubditis ſuis non ſolũ ſpiritualia, ſed etiam carnalia ſubſidia miniſtrare debeant, exemplo Chriſti, qui turbas ſequentes non ſolum verbo docebat; ſed etiã virtute ſanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem Prælati hæc omnia plene poſſint perficere ſecularium negotiorum oportet eos habere ſolertiam, vt eorum cautela, & Eccleſiæ ſeruentur indemnes, & cuique neceſſaria pro ſuo modo miniſtrentur. Vnde *Gregor.* ſcribens Clero, & nobilibus Neapol. *lib.* 8. *epiſt.* 40. relatus in *cap. Petrus* 39. *diſt.* ſic ait. Petrus Diaconus, quem à vobis electum aſſeritis, omnino (vt dicitur) ſimplex eſt, & à nobis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arce conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, verum etiam de extrinſeca ſubiectorũ vtilitate, & cautelà ſciat eſſe ſolicitus, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Grauitas debet eſſe in inceſſu Epiſcopi, vt ſcilicet raro, & moderato greſſu incedat.*
2 *Honeſtas debet eſſe in habitu Epiſcopi, vt non ſint veſtes inciſæ, aut diuerſo colore.*
3 *Munditia adhibenda eſt non odioſa, nec exquiſita nimis.*
4 *Veſtitus non debet eſſe affectatus, ſed naturalis, & ſimplex.*
5 *Religio non eſt in habitu, ſed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi mollitiem indicant.*
7 *Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum.*
8 *Comarum, aut veſtium extra neceſſitatem curã gerere, vel infelicium eſt, vel miniſtrorum.*
9 *Epiſcopi ſupellex qualis eſſe debeat, oſtenditur.*
10 *Honor non cultu veſtium non equorũ faſtu, non amplis ædificijs, ſed grauitate morum, & actuum honeſtate cognoſcitur.*
11 *In veſtibus non eſt gloriandum cum eas vermes & gignãt, & perdant.*
12 *Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſeruitorum, expedientius, & efficacius eſt.*
13 *Pompa in faſtu plus ſcandalizat homines ſeculi, quàm ædificat.*
14 *Eccleſiæ auctoritas non conſiſtit in faſtu Prælati.*
15 *Honori reuerentia debetur, non diuitijs, & veſtibus.*
16 *Moyſes Iſraelitici populi Princeps in veſtitu, victuque quotidiano nihil faſti, ſed ſimplicitatem, frugalitatemq; priuati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes parci, & ſine faſtu vixerunt.*
18 *Sanctus Martinus factus Epiſcopus eandem in veſtitu vilitatem habebat, quæ apud ſe prius fuerat.*
19 *Sanctus Auguſtinus vſus fuit frugali, & parca menſa.*
20 *Sanctus Baſilius victu, & cultu fuit abſtinentiſſimus.*
21 *Sanctus Exuperius veſtitu moderato vſus fuit.*
22 *Temporum diuerſitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum.*
23 *Refertur Concil. Tridentin. ſeſſion. 23. de reformation. capit. 1.*

O R N A T V M.

G L O S. VII.

NON ſolum Epiſcopus debet eſſe ornatus in interioribus, quæ conſiſtunt in virtutibus, & vitæ ſanctimonia, vnde inquit *Hieronym. ad Neapolitanum.*

1 Vis ſcire quales Deus quærat ornatus, habeto iuſtitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc monili precioſius, nihil hac gemmarum varietate diſtinctius, hæc enim ornamenta tibi ſunt & ſcuta. Sed etiam in exterioribus, quæ conſiſtunt in quatuor videlicet cibo, & potu, de quibus egimus allegat. 5. & in inceſſu, & habitu, de quibus agemus in præſenti.

2 In inceſſu debet eſſe grauitas, vt ſcilicet raro & moderato greſſu incedat, vt ſic grauitate itineris oſtẽdat grauitatem mentis.

3 In habitu debet eſſe honeſtas, vt non ſint veſtes inciſæ, vt ioculatorum, aut diuerſo colore, vel non aptæ religioni clericali fucatæ, dummodo nec fulgidis, nec ſordidis ſe veſtibus ornet. Nam, vt ait *Cicero libro primo Offic.* adhibenda eſt munditia non odioſa, neq; exquiſita nimis, tantum quæ fugiat agreſtem, & inhumanam negligentiam.

4 Eadem ratio habenda eſt veſtitus; in quo, ſicut in pleriſque rebus, mediocritas ſecundum *S. Ambroſ. libro primo, Offic. capitulo decimo nono*, in eo poſita eſt, vt veſtitus non ſit affectatus, ſed naturalis & ſimplex 5
neglectus magis, quam expetitus, vt honeſtati vel neceſſitati nihil deſit, nihil accedat nitori. Comptuli igitur Eccleſiaſtici parum æſtimantur pudici, ſibique probro ſunt & ignominiæ. Parem, ait *Sanctus Cyprianus libro de habitu Virginum*, ſe integritas in omnibus præſtet, nec bonum corporis cultus infamet.

Mundi pompis & delicijs iam tunc renũciauimus, cum meliore tranſgreſſu ad Deum venimus. Ornamentorum, ac veſtium inſignia, & lenocinia formarũ non niſi proſtitutis & impudicis fœminis congruunt. Et nullarum ferè precioſior cultus, quam quarum pudor vilis eſt. Nitens cutis, ait *Sanctus Hieronymus epiſt. qua-* [illegible] *drage-*

draegeſima ſeptima, cap. 3. ſordidum oſtendit animum. Et *Sanctus Bernardus in apologia ad Guillelm. Abbatem. Apoſtolus* (ait) ita loquitur 1. *ad Timoth.* 6. habentes victum & veſtitum his contenti ſumus. Nobis autem eſt pro victu ſatietas, nec veſtitum appetimus, ſed ornatū. Quæritur ad induēdum non quod vilius, ſed quod ſubtilius inuenitur: non quod repellat frigus, ſed quod ſuperbire compellat; non denique, iuxta regulam, quod vilius comparari poteſt, ſed quod venuſtius, immò vanius oſtentari. Quiuis de ſeculo, quantumlibet honoratus, etiamſi Rex, etiamſi Imperator ille fuerit, non tamen noſtra horrebit indumenta, ſi ſuo ſibi modo pręparata fuerint & aptata. Cæterum in habitu, inquit, non eſt religio, ſed in corde, bene; ex cordis theſauro ſine dubio procedit quicquid foris apparet vitioſum.

5 Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior ſuperfluitas, interioris vanitatis indicium eſt.

6 Mollia indumenta animi mollitiem indicant. Non tāto curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus. Quod vero non ſolum vanitatis, ſed etiam ſuperbiæ ſit pretioſis indui veſtibus, colligit *Sanctus Gregorius hom.* 14. *in Euangel.* dum ait. Quod pro ſola inani gloria veſtimentū pretioſius quęritur, res ipſa teſtatur: quia nemo vult ibi pretioſis veſtibus indui, vbi ab alijs non poſſit videri. Quò pertinet illud Socratis ad Xantippem coniugem ſingulari ſe veſte induentem vt ad pompam ſpectandam prodiret, dictum. Hanc inquit, non ſpectandi cauſa, ſed potius vt ſpecteris, habes, ſicut habet *Ælian. in lib. de varia hiſtor.*

7 Quare Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter vtrumque, medium quoddam eſt capiendum, quod eleganter deſcribit *Sanctus Hieronymus epiſtol. ſecunda ad Nepot. capit.* 11. Veſtes pullas æque deuita, vt candidas: Ornatus & ſordes pari modo fugiendæ ſunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Non abſque amictu lineo incedere, ſed pretiū veſtrum linearum non habere laudabile eſt. Alioquin ridiculum, & plenum dedecoris eſt referto marſupio quod ſudarium, orariumq; non habeas gloriari. Quod monet & *Euſtoch. epiſtola ſecunda, cap.* 12. Veſtis, ait, nec ſatis munda, nec ſordida, & nulla diuerſitate notabilis: ne ad te obuiam prætereuntium turba conſiſtat, & digito monſtreris. Vnde de S. Auguſtino *Poſſidius Calamenſis Antiſtes* ita ſcribit in eius vita *cap.* 22. Veſtis eius, & calciamenta, & lectualia ex moderato & competēti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia his plerumque vel iactare ſe inſolenter homines ſolent, vel abijcere, ex vtroque, nō quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt ijdem quærentes. At iſte Beatus, vt dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neq; in ſiniſtram declinans.

8 Id ſapienter docet *Sanctus Baſilius homilia vigeſima quarta*, quæ eſt de legendis libris gētilium. Comarum, inquit, aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere, vel infelicium eſt, vt ait *Diogenes*, vel iniuſtorum. Nam cincinnatum & comptum eſſe atque appellari æque turpe cenſendum aſſero atque impudicum eſſe, aut alienis nuptijs inſidiari. Quid enim apud eum, qui ſapit differre poteſt tenuem, ſumptuoſamque veſtem induere, an vilem ferre? modo ſatis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit. Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid neceſſitatis vſum excedit vitandum, neque corpori plus ornatus dandum eſt, quam quantum animæ proſit. Nam viro generoſo, & vere hac digno appellatione non minus fuerit probrum laſciuę onerari, aut corporis curam ſuperuacuam gerere, quam alia aliqua nota, ſeu affectu prauo per ignauiam affici. Omne namque ſtudium adhibere, vt corpus quā optimè ſe habeat, ſeſe cognoſcentis non eſt. Neque ſapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aſpicitur, eſt homo. Excellenti enim quadam opus eſt ſapientia per quam noſtrū quilibet (quicunque ſit ſe ſe cognoſcat: quę profecto mente minimè purgatis non magis euenire poteſt, quā lippienti ſolam aſpicere. Hanc vero animæ purgationem, vt ſemel, & quod vobis ſatis ſit dicam, voluptates per ſenſus eripiunt.

9 Hæc ſupellex Epiſcopi nihil aureum, aut argentum contineat, nil in ea auro vel argento ornatum exiſtat, vel ſericum, vel ſerico diſtinctum, abſit colorum varietas: aulæa, vel tapetia nil acu ſit pictum, vel varie contextum, nec ſtudioſe elaboratum, vt pluris ſit artificiū, quam res ipſa; menſa ſimplici corio, vel panno ſternatur, ſigna, & tabulæ profanæ reijciantur, nec thalami ad vſum hoſpitum pretioſius ornati, quām reliqua domus exiſtat, equi tantum neceſſarij alantur; in ædificijs omnem luxuriam, picturas, & inania ornamenta, ac delicias euitet, nil demum in eius domo ſit, niſi purum & ſimplex, quod Dei zelum, & rerum ſeculi contemptum præſe ferat. Conſuetudinis tamen loci ratio habenda eſt, ne dignitas Eccleſiaſtica vileſcat *capitulo Epiſcopi* 80. *diſtinction.* maxime vbi Epiſcopi etiam Principes temporales ſunt, vel Cardinales.

10 Vnde *Sanctus Bernardus ad Epiſcopum Londonien. epiſtol. vigeſima quarta*, ſic ait. Non licet tibi de facultatibus Eccleſiæ luxuriari, & in ſuperfluitatibus conſumere: ſed ſolum viuere: non licet ditari: non licet conſanguineos extollere: non licet palatia ædificare. Denique quicquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt. Et *Chryſoſtom. homil. decima quinta ad Timoth.* ſic ait. Ego audacter dixerim Eccleſiæ Præſules nihil præter victum, & veſtitum habere oportere, ne ad iſta trahantur deſiderio. Honorificabimus autem (inquit *Bernardus epiſtola vigeſima octaua*) non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificijs, ſed grauitate morum, maturitate conſiliorum, actuum honeſtate, ſtudijs ſpiritualibus, & operibus bonis. Paſtores enim pomparum ſæculi ſectatores deſtruūt illud Eccleſiæ encomium *Cantic.* 1. Nigra ſum, ſed formoſa, nolite me conſiderare quod fuſca ſim: quia decolorauit me ſol: ideſt Chriſtus, quod ad litteram ſignificat Eccleſiam eſſe exterius quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum externi fulgoris, interius tamen formoſam propter donorum cęleſtium pulchritudinem.

11 Vos ò Præſules de veſtib. ne gloriemini, tineæ huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte quām incerta, quamque inſtabilis ſit præſentis vitæ gloria, gloriantur gentes in re quam vermes, & gignunt, & perdunt, vt ponderat Religioſiſſimus *P. F. Dominicus de Ieſu Maria in il ſententiario ſpirituale parte prima, capit.* 5. *n. ſeptimo.* Igitur ſi Sanctorum Cōciliorum decreta veneramini, illud imprimis decretum *Concilij Carthag.* 4. (cui *Beatus Auguſt.* interfuit) in imo corde deſigite, vbi ſic habetur. Epiſcopus vilem ſupellectilem, & menſam, ac victū pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide,

& vitæ meritis quærat, & in *Concil. Tridentin. ſeſſione vigeſima quinta de reformation. cap. 1.* ita cautum eſt. Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eius domo aliquid appareat quod non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatũ contemptum præ ſe ferat. Hoc ſequendum eſt documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exempla, itaut damnanda ſit eorum ſingularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, allegantes oportere tempori ſeruire, quaſi Spiritus Chriſti, & Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominũ ſeruire, cum potius omnia tempora ſint Euangelicę inſtitutioni conformanda, & iuxta normam Euangelici atque Apoſtolici Spiritus reformanda.

12 Quoniam *Ioannes Gerſ. in ſecunda parte ſuorum operum* collegit egregium opuſculum, cuius titulus eſt de temperantia, & modeſtia Prælatorum, in quo multa ſcitu digniſſima ad hoc inſtitutum refert, & ab eo in vnum collegit vtiliſſima noſter Præſul inſignis ſanctitatis, & ſpectatæ virtutis vir *Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus*, operæpretium exiſtimaui pauciſſimis verbis ſummam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc concluſionem. Expedientius, & efficacius eſt Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſeruitorum, & reliquis pertinentibus ad ſtatum ſuum, quam hominibus ſecularibus in talibus conformari. Quam quidem concluſionem multis probant, & duo, quæ potiſſimum Prælatos ad illam non ſequendam mouere poterant, in medium adducunt, illiſque ſuo ordine eleganter reſpondent.

13 Non igitur ſpiritualis profectus ſubditorum poteſt Prælatos huius temporis mouere, vt ab illa diſcedant concluſione, quia conſtat hac ratione eos nihil proficere, cum huiuſmodi pompa plus ſcãdalizet homines ſeculi, tam Principes, quàm alios homines, quàm ædificet. Ex hoc enim concitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto *Beati Petri 1. cap. 5.* Non dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo. Vnde propter hoc tenentur eſſe forma humilitatis, & ſobrietatis. Viuentes autem faſtuosè, potius ſunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipſo ſubditos ſuos ad ſimilia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad ſimilia, iuxta illud *Pauli ad Petrum ad Galat. 2.* Tu cogis gentes iudaizare, &c. Sed quorſum attinet ad hoc ſcripturas allegare, cum experientia hoc ipſum euidenter clamet? Nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum ſecularium ad antiquos Prælatos, tantaque reuerentia, niſi quia tales pompas vilipendebant? tum etiam quia videbant eos eſſe fideles diſpenſatores bonorum Eccleſiaſticorum, largiſſimè eis communicabant diuitias ſuas.

Poſtea vero videntes eos in pompis eas conſumere, non ſolum retraxerunt manum, ipſa etiam Eccleſiaſtica bona inuaſerunt. Sed vt excuſentur forte dicent. Sic viuimus, vt conformemur ijs, quibus viuimus. Ad hoc reſpondet noſter *Apoſtolus ad Roman. 12.* Nolite conformari huic ſeculo, &c. Nec deferendum eſt malignantibus, quia, vt inquit *Plutarchus in aphor.* regium eſt audire male cum feceris bene, & *Saluſt.* à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus eſt, & *Idem.* Malis diſplicere laudari eſt. Nondum felix eſt, iungit ille, ſi nondum te turba deridet. Et ideo de ſe ipſo ſuæ beatitudini attribuens dicebat *Seneca de vit. beat. capit. vigeſimo tertio.* Mihi (quod argumentum eſt recti) contigit malis diſplicere. Dicunt etiam. Sic viuimus ne inter alios erubeſcamus, cui reſpondetur quod non erubeſcenda humilitas Chriſti, neque vtilitas, quæ propter eum ſuſtinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputemur auari, & hypocritæ, ſi fuerimus in talibus cæteris parciores.

Hæc ratio vim haberet aliquã, ſi non eſſet alius modus rationabilior, & iuſtior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellerent. Veriſſimum enim eſt oportere Prælatos amouere debere à ſe ſuſpicionem auaritiæ, & hypocriſis, cum debeat proximis bonam famam, ſicut Deo bonam conſcientiam. Vnde fateor quod ſi Prælatus parce viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias, & theſaurizat, iſte in dubio abominabilior eſt coram Deo, & coram hominibus contemptibilior, quam illi, qui ſplendide viuunt. Quãobrem ita vitam ſuam inſtituere debet ne auarus æſtimetur, & pecuniæ congregator.

14 Nec etiam poterũt Prælati moueri ad hoc genus viuendi ſplendidum propter Eccleſiæ auctoritatẽ, quia cum honor ſit præmium virtutis, ipſi tenentur oues ſuas docere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter faſtum, & pompam.

Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues ſuas, ſcilicet, vt putent ſplendorem vitæ, verã eſſe cauſam honoris. Hinc Dominus *Lucæ 16.* dicit quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum. *Beatus Iacob. capit. ſecundo,* damnat illos tanquam acceptatores perſonarum, qui honorant diuites ob veſtem fulgidam, &c. & ſpernunt pauperes, & *Bernardus ad Eugenium libro de conſideration.* Tu Paſtor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oues quid hic capiunt? ſi auderem dicere dæmonum magis, quam hominum paſcua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus ſuadebat? Abſque his crediderunt Apoſtoli, & Apoſtolici viri poſſe impleri ſalutare illud mandatum. Paſce oues meas *Ioan. 21.* Neque enim ſine Epiſcopali honore, & gloria Apoſtoli fuerũt, qui tamen dicere potuerunt *1. ad Timoth. 6.* Habentes alimenta, & quibus tegamur his contenti ſumus. Et illud *Actor. 3.* Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item ſi Epiſcopi in hoc zelant auctoritatem Eccleſiæ, cur ſuos curatos in ſordibus, & abiecto ſtatu derelinquunt; imò & aliquando nudari patiuntur. His etiam addo quod Principes, ac nobiles potius irrident, quam reuereantur faſtum hũc; pauperes autem minus audent ad tales accedere, vt ab eis paſtum vitæ ſuſcipiant. Et videntes eos in otio, & epulis viuere, ſe vero egenos, & in laboribus vitam ducere, inuident eis, atq; detrahunt: quos ſi viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores ſuos æquanimiter ferrent.

15 Si enim ex omnium Philoſophorum, & gentiũ communi conſenſu vni tantum virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quod virtus rerum omnium domina ſit ac regina: quo iure magis hanc Epiſcopi auctoritatem promereri poterunt, quam virtutis, ac ſanctitatis præſtantia? Nam qui diuitijs, qui veſtibus, qui faſtui exhibetur honor, is planè falſus, indignus, & fucatus eſt. Rectiſſime enim à *Seneca* dictum eſt. Non faciunt equum meliorem aurea fræna, nec hominem meliorem fortunæ ornamenta. Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipſa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurum aliquod verum,

Digitized by

rum,aliquod autem adulterum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram,à naturaque ipſa tributam, aliam vero arte, fallacijs,& fuco quæſitam: ita ſane mirari nemo debet ſi honor aliquis,atque auctoritas vera ſit,quę meritis & virtute comparatur: fucata vero alia, quam ſtulti & imperiti rerum æſtimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Epiſcopi Eccleſię Principes veris honorum fontibus omiſſis,qui virtute & vitę integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inaniſſimis ſplendoris inſignibus adipiſcuntur exquirere non debent. Id enim calamitoſa illa ætate ſub Antiocho tyranno, quando Sacra omnia violata ſunt, contigiſſe memorant hiſtoriæ *Machabeorum* 2. c. 4. cum Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant,qui virtuti,qui Religioni,qui Fidei,& meritis vitæ reddebantur,quibus cum Sacerdotes deſtituti eſſent,ad falſos hominū titulos, nempe opes, apparatus, pompaſque Ethnicorum confugiebant.

16 De primo Iſraelitici populi principe Moyſe non ab hominibus,neque per hominem,ſed à Deo electo, in eius vita *Philo* Iudæorum diſertiſſimus *libro primo* ſcribens,ſic ait. Solus hic omnium,qui vnquam principatum geſſerunt,non aurum, non argentum in theſauros condidit,non tributa exegit, non palatia, non latifundia,non greges,non famulitia,non reditus, nō alias opes ſibi parauit, quamuis poſſet habere omniū harum rerum copiam: ſed exiſtimans animæ pauperis iudicium eſſe mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas contempſit,illas vero naturales, perſpicaceſque honorauit,& amauit: in veſtitu, victuque quotidiano nihil præ ſe ferens faſtus tragici,ſed ſimplicitatem,frugalitatemque exercens priuati hominis. Regem autem in his ſolis agebat,quæ vere ſunt regia: vt ſunt continentia,fortitudo,ſobrietas,ſolertia,prudentia, ſcientia, induſtria,tolerantia, iuſtitia, voluptatis contemptus,ad virtutem exhortatio, obiurgationes, caſtigationeſque peccantium legitima,& recte facientium laudes atque præmia.

17 Hactenus ille. Sed vt in viro ſingularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri poſſint, & quæ ita facile omnes imitentur eadem gratia non ſuffulti; videamus an & ex Gētilibus inueniri poſſint, qui paria quaſi fecerint, & certe numerus non omnino paucus ſeſe perſcrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere ſatis eſt. Socrates ſibi gratulabatur, quod iuxta naturam viuens,ac paucis aſſuetus, aurū, purpuram,gemmas,ebur,aulæa,reliquaſque diuitum delicias nec cuperet,nec egeret, quas, dicere ſolebat magis neceſſarias agendis tragedijs,quàm ad vſum vitæ *Bruſon.libro quinto cap.* 22. & refertur in theatro vitæ humanæ *tom.1 lib.5.pag.863*. Cariæ Regina cum ad Alexandrum Macedonem multa obſonia, fercula opipara, coquoſque optimos miſiſſet, his haud opus eſſe Alexander Macedo dixit, cum cibo communi pane & aqua latrantem ſibi ſtomachum conciliare poſſet *Bruſon.libro primo Facetiarum*. Alcamenes Telecri filius rogante quodam cur adeo parce viueret, tantas opes poſſidens? quia, inquit, qui multa poſſidet, nō ex libidine, ſed ex ratione viuere debet *Bruſon.libro quinto capit.vigeſimoſecundo*. Alexander Seuerus Auguſtus & Princeps orbis in cōuiuijs ſuis aurum plane neſciuit. *Potan.cap.2. de Splendore*. Si ergo terreni illi Principes Chriſtum ignorantes,& in ipſis adhuc infidelitatis,& idololatrię tenebris agentes ſolo rationis lumine, hoc & viderunt & ſequuti ſunt: quis ferat Epiſcopū pauperis Chriſti vices gerentem,& exemplo, atq; doctrina ſua homines ad contemptum terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia,interque cęteras aureas & argenteas, ſplendidaſque miniſtrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exēplis ex noſtris videamur; afferre libet, quæ & multo ditiores forte nos oſtendere poſſent.

18 De Diuo Martino (quem Apoſtolis parem fuiſſe canit Eccleſia) in eius vita ita ſcribit *Sulpitius*. Factus vero Epiſcopus Turonenſis idem conſtantiſſime perſeuerabat,qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in veſtitu vilitas, atque ita implebat Epiſcopi dignitatem, vt propoſitum monachi non deſereret.

19 De Diui vero Auguſtini ornatu, frugalitate,& parſimonia ſcribit in eius vita *Poſſidonius* in hunc modū. Menſa vſus eſt frugali & parca: quæ quidē inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hoſpites,vel quoſque infirmiores continebat. Coclearibus tantum argenteis vtens, cætera vaſa, quibus menſæ eius cibi inferebantur,vel teſtacea,vel lignea,vel marmorea erant,nō neceſſitatis inopia, ſed propoſito voluntatis. Denique morti iam proximus teſtamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Chriſti non habuit.

20 De Diuo Baſilio ſic ſcriptum legimus. Erat autem Baſilius in victu & cultu abſtinentiſſimus,vna tātum tunica amiciebatur: humi cubitabat, totis ſępe noctibus vigilabat. Demum obijt corpore per abſtinentiam conſumpto, cum oſſibus ac pelle tantum ſuperſtes eſſet.

21 De Sancto Exuperio ita ſcribit *Hieronymus epiſtol. tom.* 1. Sanctus Exuperius Tholoſæ Epiſcopus viduæ Sareptenſis imitator,eſuriens paſcit alios, & ore pallente ieiunijs fame torquetur aliena, omnemque ſubſtātiam Chriſti viſceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini caniſtro vimineo, Sanguinē portat in vitro. Huius ſectare veſtigia,& cæterorum,qui virtutis illius ſimiles ſunt,quos Sacerdotium & humiliores fecit & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius? quis non obſtupeſcat corpus Domini, quod nec ipſis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur,caniſtro vimineo circumferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Chriſti,qui Chriſtum tam humili vaſe circumferebat? quomodo ſuis parceret facultatibus,vt pauperes alere poſſet,qui nec ipſis quidem altaribus pepercit? quomodo ſplendidam domum, atque familiam eſurientibus pauperibus aleret,qui vt algentes,nudoſq; veſtiret, altaria quoque ipſa nudauit? Tales ergo Præſules iſtis ſuis exeſis corporibus iſta vitæ ſobrietate & parſimonia aduerſus mūdi monarchas Eccleſiam Chriſti tutati ſunt: nos vtinam eorum labore conſeruatam & auctam retineamus. Sed ad hoc certiſſima via eſt eorum inhærere veſtigijs, quando (vt nobilis ille hiſtoricus dixit) imperium eiſdem artibus retinetur,quibus initio partum eſt. Quæ vbi defuerunt, nec ipſa quidem caput mundi Roma ſtare diu potuit: imperium enim ſummis laboribus, & inedia partum, non durus Annibal, aut crudelia bella, ſed luxus & opulentia bellis pernicioſiora diſſoluerunt.

22 Nulla poterit ſe tueri excuſatione, qui aduerſus prædi-

prædictas Sanctorum Patrum exempla temporum diuerſitatē obijciat, quia, etiamſi alicuius fortaſſe momenti eſſet ſi cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem ſit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morū corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, faſtus, & intemperantia, eaſdem cauſas eodem modo ſemper operari, hoc eſt, ad idem inclinare neceſſe eſt. Non ergo faſtus faſtu, non luxus luxu, non opes opibus, nō delicijs deliciæ; ſed humilitate faſtus ſobrietate luxus, paupertate auaritia, & aſperitate delicię ſuperandæ ſunt. Quis autem adeo mentis inops eſt, qui non videat omnia mūdi vitia cum tempore adoleuiſſe? quando enim tot hæreſum monſtra Eccleſiam ita infeſtarunt, vexarunt, ac pene oppreſſerunt, quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludi, epulæ, ſplendor veſtium, cæteraque vitiorum irritamēta, & cupiditas ipſa (malorum omniū ſeminarium) inundauerunt? Quantum vero Eccleſię proceres, & miniſtri (qui his malis ferre opem debuerunt) a maioribus ſuis hoc ipſo tēpore degenerarūt, ſiue probitatē ſpectare velis, ſiue docendi facultatem, ſiue eleemoſynarum largitatem, ſiue ſobrietatem vitæ, ſiue infractum animum ad omnia pro ſibi commiſſo grege pericula ſubeunda? Denique ſi Diuo *Cypriano* credimus, quo mundus magis ad finem properat, eò magis velut ſenectute, ac vetuſtate conficiente in deteriora prolapſus eſt. Sic enim ſcribit aduerſus Demetrianum. Breuiatur in dies ſingulos, & decreſcit, ac deficit in agris agricola, in mari nauta, miles in caſtris, innocentia in foro, iuſtitia in iudicio, in amicitijs concordia, in artibus peritia, in moribus diſciplina. Putas ne tu tantam poſſe ſubſtantiam rei ſeneſcentis exiſtere, quanta prius potuit nouella adhuc, & vegeta iuuenta pollere? Minuatur neceſſe eſt quicquid, fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic ſol in occaſu ſuo radios minus claro & igneo ſplendore iaculatur; ſic declinante iam curſu exoletis cornib. luna tenuatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, areſcentibus ramis fit poſtmodum ſterili ſenectute deformis. Et fons, qui exundātibus prius venis, largiter profluebat, ſenectute deficiens vix modico ſudore deſtillat. Hæc ſententia mundo data eſt, hac Dei lex eſt, vt omnia orta occidant, & acta ſeneſcant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur. Hactenus *Cyprianus*. Si igitur cum temporibus omnia pariter mala creuerūt, maiori ergo virtute, prudentia, ſollicitudine, vigilantia, temperatione, ac diſciplina eget, quiſquis tot malis corrigēdis atque curandis præfectus eſt. Meliori enim nauclero in ſæuiori tempeſtate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præſtantioreq; duce in deſperata victoria opus eſt. Quare non habet quiſquis faſtuoſe viuit, & quotidie ſplendide epulatur, magnoſque famulorum greges alit, & in hoc tā magnos Eccleſiæ reditus, pauperibus profuturos, inſumit, quo ſe illa ratione tueatur.

13 Eleganter hoc ipſum apertiſſimis declarat verbis; omnemque penitus excuſationis anſam præripit *Concilium Tridētinum, ſeſſione vigeſima quinta de reformatione capit. primo*, in hæc verba. Optandum eſt, vt ij, qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ ſint partes agnoſcant, ac ſe non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Neç enim dubitādum eſt fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, ſi præpoſitos ſuos viderint non ea, quæ mundi ſunt, ſed animarum ſalutē, ac cęleſtem patriam cogitantes. Hęc cum ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam præcipua eſſe, Sancta Synodus animaduertat, admonet Epiſcopos omnes, vt ſecum ea ſæpe meditantes, factis etiam ipſis, ac vitæ actionibus (quod eſt veluti perpetuum quoddam prædicandi genus) ſe muneri ſuo conformes oſtendāt: imprimis vero ita mores ſuos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modeſtiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendant Deo) ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi nō ſolum iubet, vt Epiſcopi modeſta ſupellectili, & menſa, ac frugali victu contenti ſint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à ſancto hoc inſtituto ſit alienum, quodque non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatū contemptum præ ſe ferat.

SVMMARIVM.

1 *Caſtitas pretioſiſſima omnium, maximaque poſſeſſio.*
2 *Pudicus ille eſt, qui non modo corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, voce, vel geſtu leuitatem oſtendit.*
3 *Pudicitia imprimis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit.*
4 *Libido ſæuus criminum ſtimulus eſt.*
5 *Impudicitia quid ſit, oſtenditur.*
6 *Pudicitia fruſtra oſtentatur ſine temperantia.*
7 *Caſtitas omnibus perneceſſaria, ſed maximè Miniſtris Chriſti Altaris.*
8 *Caſtitas dignitas magna.*
9 *Caſtitas hominem Deo ſimillimum reddit.*
10 *Apoſtoli excepto Petro inter caſtos agmen ducunt.*
11 *Diſcipuli Apoſtolica caſtitatis æmulatores fuerunt.*
12 *Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cœlibatum.*
13 *Sanctus Cyprianus à ſuæ conuerſionis initio caſtitatem coluit.*
14 *Sanctus Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cuſtos.*
15 *Sanctus Gregorius Nazianzenus in Virginitatis amorem ſummopere exarſit.*
16 *Vrſinus Presbyter ea fuit caſtitate, vt nec quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur.*
17 *Caſtitas ſicut omnes virtutes, donum Dei eſt.*
18 *Continens nemo poteſt eſſe, niſi Deus det.*
19 *Caſtitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda eſt.*
20 *Carnis afflictiones diuerſis pœnitentiæ operibus fugiendæ.*
21 *Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in puteum ſe immergebat, vt carnis afflictiones effugeret.*
22 *Sanctus Franciſcus nudum corpus in niuibus volutauit.*
23 *Caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt.*
24 *Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctiſſimorum hominum factis illuſtratur.*

PVDICVM.

GLOS. VIII.

1 MAgnus *Baſilius libro de Virginitate* repetitis, & elegantibus verbis ſuos hortatur, vt caſtitatem pretio-

pretioſiſſimam omnium, maximamque poſſeſſionem, naturalem diuinæ effigiei pulchritudinem, quæ hominem incorruptibili Deo ſimillimũ *facit*, tenere autẽ, arcte complectantur, caute cuſtodiant. Et noſter *Apoſtolus* perpetuus caſtimoniæ cultor, & laudator eximius ſuum amantiſſimum hortatur *Timotheum*; vt ſit pudicus. Hanc vocem, pudicum, ideſt verecundum, interpretantur ibi *Anſelmus*, & quidam Latini, qui nihil admittat, quod caſtitati vllo modo repugnet. *Tertullianus libro de cultu fœminarum* ita de pudicitia ſcribit. Cum omnes templum ſimus, illato in nos & conſeruato Spiritu Sancto, eius templi æditiuus & Antiſtes pudicitia eſt, quæ nihil immundum, nec profanum inferri ſinat, ne Deus ille, qui inhabitat inquinatam ſedem derelinquat.

2 Hoc ait *Sanctus Hieronymus libro primo aduerſus Iouinian. capit.* 20. ſignificat κοσμίαν ornatum caſtitate, & moribus, vt nimirum non modo corpus illibatũ conſeruet; ſed neque intuitu, voce, geſtu leuitatem caſtimoniæ inimicam, & probroſam oſtendat, quia in omni gradu, & ſexu tenet pudicitia principatum, Vnde *Apoſtolus Timot. c. 4. verſ.* 12. Eſto exemplum fidelium in caſtitate, vt vel ex te vno diſcant, quam pure, & integre viuendum ſit. *Et cap. 5. verſ.* 1. cauet vt neceſſitatis ac monitionis tẽpore cũ iunioribus fœminis agat, *in omni caſtitate*, hoc eſt, eximia mentis, aſpectus, ſermonis, operis puritate, vbi *Sanctus Chryſoſtomus homilia decimatertia*, in omni caſtitate. Non modo, ait, obſcœni congreſſus vitium caue, verum omnem ſuſpicionis, vel obſcœni aditum claude, quia adoleſcentularum colloquia turpi ſuſpicione difficile carent. Et idem *Apoſtolus ad Titum 1. verſ. 7.* ait, oportet eum eſſe continẽtem, vbi *Sanctus Hieronymus in comment.* intelligit, ideſt, ab vxoris amplexibus, quod etiam in *Conc. Carthaginenſi 2. can. 2.* ſtatutum fuit in hæc verba. Omnibus placet, vt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab vxoribus ſe abſtineant, vt quod Apoſtoli docuerant, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus, habetur in *cap. cum in præterito, & in cap. ſequent. 84. diſtinct.*

3 Doctiſſimi viri, inquit *Sanctus Hieronymus lib. 1. contra Iouinian. c. 30.* vox eſt, pudicitiam imprimis eſſe retinendam, qua amiſſa omnis virtus ruit.

4 Vnde *Sanctus Ambroſius de Caino, & Abele capit. 5.* ſic ait. Sæuus criminum ſtimulus libido eſt, quæ nunquam manere quietum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat, de ſomno excitat, a negotio abducit, a ratione reuocat, aufert conſilium, amentes inquietat, lapſos inclinat, nullus peccandi modus, & inexplebilis ſcelerum ſitis, niſi morte amantis extingui non poteſt.

5 Et *Sanctus Gregorius lib. 31. Moral. cap. 31.* impuriſſimæ huius belluæ execrandos fœtus enumerans. De impudicitia, inquit, cæcitas mentis, inconſideratio, inconſtantia, præcipitatio, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſæculi, timor autem, vel deſperatio futuri generantur.

6 Et *Sanctus Ambroſius in cap. 4. Luca*, ſic ait, Etenim quaſi clauis ſuffigitur anima corporeis voluptatibus, & cum ſemel adhæſerit cupiditatibus demerſa terrenis, difficile in altum poteſt, vnde deſcendit, ſine Dei fauore reuolare. Actuum enim ſuorũ vincta laqueis, & ſecularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur. Vnde *Sanctus Hieronymus epiſt. 10. ad Furiam cap.* 3. affirmat fruſtra oſtentari pudicitiam ſine temperantia. Quid, inquit, neceſſe eſt nos iactare pudicitiã, quæ ſine comitibus, & appendicijs ſuis continentia, & parcitate fidem ſui facere non poteſt?

7 Hinc *Sanctus Auguſtinus ſerm. 249. de tempore.* Omnibus, inquit, caſtitas pernecessaria eſt, & maxime miniſtris Chriſti altaris, quorum vita aliorum debet eſſe eruditio & aſſidua ſalutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere Miniſtros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, ſed potius continentia caſtitatis ſplendeant, & toti honeſtis fulgeant in populo exemplis. Magna enim eſt caſtitatis dignitas, vt inquit *Sanctus Bernardus epiſtol. 42. ad Henricum Senonenſem Archiepiſcop.* in hæc verba. Quid caſtitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum ſemine, de hoſte domeſticum, Angelum denique de homine facit? differunt quidem inter ſe homo pudicus, & Angelus, ſed felicitate, non virtute. Sed etſi illius caſtitas felicior, huius tamen fortior eſſe cognoſcitur. Sola eſt caſtitas, quæ in hoc mortalitatis, & loco, & tempore, ſtatum quendam immortalis gloriæ repræſentat. *Sanctus Cyrillus Hieroſ. catecheſi 12.* illuminatorum. Non ignoremus caſtitatis gloriam: Angelica enim eſt corona, & ſuper hominem hæc perfectio: parcamus corporibus, quæ lucere debent ſicut ſol. Ne propter paruam voluptatem, tantum ac tale corpus polluamus. Paruum enim eſt ad horam peccatum, longæua autẽ eſt ex eo, & æterna verecundia. Angeli obambulantes in terris ſunt caſtitatis operatores *Beatus Ambroſius libro primo de Virginib.* Neque mirum, ait, ſi pro vobis Angeli militant, quæ Angelorum moribus militatis. Caſtitas enim Angelos fecit, qui eam ſeruauit Angelus eſt: qui perdidit diabolus. *Sanctus Baſilius libro de Virginitate.* Magnum reuera quiddam, ait, ac præclarum virginitas eſt, quæ, vt totum ſimul explicem, hominem incorruptibili Deo ſimillimum facit. Hæc autem profecto non a corporibus ad animas manat, ſed cum incorporalis animæ propria & præcipua ſit, eius pretioſiſſima integritate corpora quoque incorrupta ſeruantur. Et quia caſtitas hominem Deo ſimillimum reddit, facit & chariſſimum, quia morum ſimilitudo amorem conciliat, & glutinat, qua charitate Deo intime cohæret: Deus enim charitas eſt, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deus in eo, *Ioan. 4.*

9 Deo ſimillimum hominem reddit caſtitas, non modo enim ipſe auctor & hortator, ſed etiam eccleſiaſticis, præcipue & caſtiſſimus caſtorum ſponſus eſſe voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur *Sanctus Auguſtinus de Sanct. Virgin. cap.* 27. Sequimini Agnum, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in ſe retinuit auctus, quod matri non abſtulit conceptus & natus: Merito eum ſequimini Virginitate cordis & carnis quocumque ierit. Et *Sanctus Ambroſius lib. primo de Virginit.* Quid eſt, inquit, caſtitas, Virginitas, niſi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem quem poſſumus exiſtimare, niſi immaculatum Dei filium, cuius caro non vidit corruptionem, diuinitas non eſt experta contagionem? Chriſtus Virgo Virginis ſponſus.

10 Inter caſtos agmen ducunt Apoſtoli, de quibus *S. Hieronymi. lib. 1. aduerſus Iouin. c.* 14. Excepto Apoſtolo Petro, cum non ſit manifeſte relatum de alijs Apoſtolis, quod vxores habuerint, intelligere debemus ſine vxorib. eos fuiſſe, de quibus nihil tale ſcriptura ſignificet.

ficet. Aſſumpti in Apoſtolatum relinquunt officium coniugale, ex quorum perſona Petrus dixit ad Dominum *Matth.19.* Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, inter quæ omnia & à Chriſto numeratur vxor. Et in fine *Apologiæ ſuæ pro libris in Iouinianum ad Pammachium.* Chriſtus Virgo, Virgo Maria vtriuſque ſexus Virginitatē dedicauere, Apoſtoli, vel Virgines, vel poſt nuptias continētes; Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe poſt Sacerdotium in æternum pudici.

11 Eiuſdem Apoſtolicæ caſtitatis æmulatores fuerunt ipſorum Diſcipuli, vt referunt *Sanctus Cyprianus hæreſi 58.* & *Tertull. lib. de Monogamia.* De ſancto Luca, & Marco ita ſcribit *Sanctus Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccleſiaſt.* Vixit Lucas octaginta & quatuor annos, vxorem non habens. Marcus primum Alexandriæ Chriſtum annuntians, conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vita continentia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret.

12 Clemens, Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex caſtiſſimis ſui Magiſtri Pauli Apoſt. vberibus ſuxerunt, quem perpetuum coluiſſe cœlibatum teſtes ſunt *Tertul. lib. vtroque ad vxorem Epiphan. hæreſi 58. Hieron. epiſt. 22. ad Euſtoch. Auguſtin. libr. de gratia, & libero arbitrio, cap. 4. Hilar. in Pſalm. 127. Ambroſius in cap. ſeptimo prioris Corinthiaca, Chryſoſtomus, Theodor.* & alij Græci *in cap. ad Philippenſes.*

13 Cyprianus à ſuæ conuerſionis initio caſtitatem coluit, de quo *S. Hieron. in catalog. Scriptorum Eccleſiaſticorum* ita ſcribit. Pontius Diaconus Cypriani vſq; ad diem paſſionis eius, cum ipſo exilium ſuſtinens, egregium volumen vitæ, & paſſionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur. Inter fidei ſuæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignū, quam ſi continentiam tueretur. Tunc enim idoneum poſſe fieri pectus & ſenſum ad plenam veri capacitatē peruenire, ſi concupiſcentiam carnis robuſto atq; integro Sanctimoniæ vigore calcaret.

14 Sanctus Auguſtinus caſtitatis fuit vigilantiſſimus cautor, de quo in eius vita ita ſcribit *Poſſidonius* eius diſcipulus *c. 26.* Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuerſata eſt, nulla manſit, nec quidem germana, quæ vidua Deo ſeruiens, multo tempore vſque in diem obitus ſui præpoſita ancillarum Dei vixit, ſed neque patrui ſui filiæ, & fratris ſui filiæ, quæ pariter Deo ſeruiebant: quas perſonas Sanctorum Epiſcoporū Concilia in exceptis poſuerunt. Dicebat vero nunquam debere cum ſeruis Dei, etiam caſtiſſimis, in vna manere domo, ne aliquod ſcandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis perirent. Et ſequenti *cap. 27.* pergit narrare idem *Poſſidonius* in hæc verba. In viſitationibus vero modum tenebat ab Apoſtolo definitum *Iacobi 1.* vt non niſi pupillos & viduas in tribulationibus conſtitutas viſitaret. Et ſi forte ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel ſalutaretur, rogabatur, nunquam ſine clericis teſtibus ad eas intrabat; vel ſolus nunquam eſt loquutus, nec ſi ſecretorum aliquid intereſſet. Et ſi forte ab ægrotantibus ob hoc peteretur, vt pro eis in præſenti Deum rogaret, eiſque manus imponeret, ſine mora pergebat. Fœminarum autem monaſteria non niſi vrgentibus neceſſitatibus viſitabat. Vnde ipſe *Auguſt. lib. 8. confeſſ. cap. 12.* amariſſima cordis contritione lachrimarum flumina profundēs, melioremque vitam vt inchoaret, ſubmiſſiſſime Deo ſupplicans, tantum etiam beneficium conſequutus, ita Deū continentiæ largitorem alloquitur. Conuertiſti ita me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam ſpem ſeculi huius.

15 *Sanctus Gregorius Nazianz. in carmine de calamitate animæ ſuæ.* Mihi, inquit, in ſomnis aliquando huiuſmodi quiddam videre viſus ſum, ex quo facile in Virginitatis amorem exarſi. Virgines duæ in propinquo ſtabant candidis veſtibus indutæ, ambæ formoſæ, atque eiuſdem ætatis, quarum veſtes zona ſubſtringebātur, ſeque ad talos vſque dimittebant. Ad hæc ipſe capitis velo, non modo caput, ſed genas quoque ipſas obtexerant, oculoſque in terram defixos tenebant. Quarum ex aſpectu mira ſane voluptate perfuſus ſum: ſic.n. mihi perſuadebam eas humana conditione multo maiores, atque auguſtiores eſſe. Hæ porro quoniā me aſpectu ſuo exhilaratum ſenſerunt, erga me quoque beneuolentia affici, meque perinde ac filium ſuum amplecti cœperunt. Percunctantique mihi quænam eſſent, & vnde veniſſent, altera caſtitatem ſibi nomen eſſe dixit, altera temperantiam, quæ Chriſto Regi aſſiſtētes cœleſtium Virginū pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuerſæ Age, inquiebant, fili mentib. noſtris mentem tuam, & facibus facem iunge: ita futurū eſt, vt eximio quodam, & ſingulari ſplendore præditū in cœlum feramus, atque iuxta immortalis Trinitatis fulgorem collocemus. Hæ habita oratione per cœlum ferebantur.

16 Vrſinus Presbyter, vt refert *ſanctus Gregorius lib. 4. dialog. cap. 11.* ea fuit caſtitate, vt ne quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur, quæ cum aurem admouiſſet iam moribundo, & animā agenti, vt num vitalis adhuc in eo Spiritus eſſet, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit. Recede à me mulier adhuc igniculus viuit, tolle paleam, & ſic viſis Apoſtolorum Principibus, Petro & Paulo, eorum inuitatu, & comitatu in cœlum euolauit.

Et idem *Gregorius lib. tertio dialog. capit. decimo ſexto,* refert de Martio ſiue Martino ſolitario, quod è petra ei aquam neceſſariā præbuerit Deus, qui cum decreuiſſet mulierem vltra non videre, & quædam hoc cognito ad eius ſpeluncam audacter acceſſiſſet, & cum humi depreſſa facie deprecantem, eiuſq; conſpectum fugientem ad fatigationem vſque intuita fuiſſet, eodem die mortem obierit, eo quod Dei famulum improbo auſu cōtriſtaſſet. *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Euirati c. 217.* dixit ſenior quidā. Filioli ſal ex aqua eſt, & ſi appropinquauerit aquæ continuo ſoluitur, & deficit, ita monachus ſimiliter ex muliere eſt, itaque ſi appropinquat mulieri, ſoluitur & ipſe, atque, in id deſinit, vt iam Monachus non ſit.

17 Sicut omnis virtus, ita & caſtitas donum Dei eſt. Vnde & ipſe Paulus Apoſtolus deprecans carnis ſtimulum, audiuit à Domino. Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Et *ſanctus Auguſtinus lib. 10. Confeſſ. cap. 29.* his pro caſtitate obtinenda à Deo verbis ſupplicat. Tota ſpes mea Domine non niſi in magna valde miſericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis. Imperas nobis continentiam.

18 Et cum ſcirem ait quidā (ſcilicet *Salom. Sap. 8. verſ. 21.*) quia nemo poteſt eſſe continens niſi Deus det, & hoc ipſum erat Sapiētiæ, ſcire cuius hoc eſſet donum, adij Dominum, & deprecatus ſum illum. Per continentiam quippe colligimur, & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui

tecum aliquid amat, quod non propter te amat. O amor, qui ſemper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis. Hinc *Origen.* Qui vult, ait, capere verbum quod de caſtitate poſitum eſt, petat, credens dicenti, omnis qui petit accipit *Matth.* 7. vbi volentibus gratia non denegatur, cum ibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c. Hinc *ſanct. Auguſtinus in Pſalm.* 137. Votum vouit Deo Iacob. Nemo, ait, præſumat viribus ſuis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipſe adiuuat, vt reddas. Quod ſe ante conuerſionẽ ſuam non intellexiſſe deplorat *libro ſexto Confeſſ. capit.* 11. Propriarum, inquit, virium credebam eſſe continentiam, quarum mihi nõ eram conſcius, cum tam ſtultus eſſem, vt neſcirem, ſicut ſcriptum eſt *Sap.* 8. neminem poſſe eſſe continentem niſi tu dederis. Vtique dares ſi gemitu interno pulſarem aures tuas, & fide ſolida iactarem in te curam meam.

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobiſq; operantibus illibatam caſtitatem tueamur, eamque adminiculis, & præſidijs ſuſtentemus, & conſeruemus, efficax eſt adiumentum, vt quis cum *Apoſtolo* 1. *ad Corinth.* 9. caſtiget corpus ſuum, & in ſeruitutem redigat, dicatque ſibi cum *S. Hilarione*, cuius ſenſus titillabat diabolus, & pubeſcenti corpori voluptatum incendia ſuggerebat. Ego (*vt refert Hieronym. in eius vita*) aſelle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, ſed paleis: fame te conficiam, & ſiti: graui onerabo pondere; per æſtus indagabo, & frigora, vt cibum potius, quam laſciuiam cogites. Herbarum ergo ſucco & paucis caricis poſt triduum, vel quatriduum deficientem animam ſuſtentabat, orans frequenter, & pſallens, & raſtro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Neque dici huiuſmodi à diabolo carnis ſtimuli, & afflictiones in feruente adoleſcentia, ſed etiam in frigeſcente ſenectute bonos opprimunt, hic enim ignis non niſi morte extinguitur; Vnde *Sanctus Gregorius Nazianzenus in carmine de vita ſuæ calamitate*, ægre ac vix ſenex multis lacrymis, vigilijs, & orationibus, alijſque aſperrimis exercitationibus, & macerationibus, & exacta monaſticæ diſciplinæ cuſtodia carnis ſtimulos coercere potuit. Et *Sanctus Hieronymus epiſtola vigeſima ſecunda ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis capite tertio*, ſic ait. O quoties ego ipſe in vaſta ſolitudine, & ſolis ardoribus exuſta, putabam me Romanis intereſſe delicijs, ſedebã ſolus, quia amaritudine repletus eram: horrebant ſacco membra diformia, quotidie lacrymę, quotidie gemitus, & ſi quãdo repugnantem ſomnus imminens oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hærentia collidebam. Pallebant ora ieiunijs, & meis deſiderijs æſtuabat in frigore corpus, & ante hominem ſua iam carne præmortuum ſola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio deſtitutus ad IESV iacebam pedes, rigabam lacrymis, crine tergebam, & repugnãtem carnem hebdomadarum inedia ſubiugabam. Memini me clamantẽ, diem crebro iunxiſſe cum nocte, nec prius à pectoris ceſſaſſe verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.

20 Vnde ad effugiendas huiuſmodi carnis afflictiones diuerſa pœnitentiæ opera Sancti egerunt.

21 Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in puteum, *Sanctus Bernardus* in lacum deſcenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent caſtitati infeſtum, vt refertur in vita ipſius, *lib.* 1. *capit.* 3. *&* 4.

22 Audomarus Taumanenſis Epiſcopus in vepribus, B. Franciſcus nudum corpus in niuibus volutarũt ex *Sancto Bonauentura capit. quinto*, in eius vita, vt hac caſtigatione voluptatem carni inſitam edomarent. *Sanctus Gregorius libro ſecundo dialog. cap. ſecundo*, narrat de Sancto Benedicto Abbate quod malignus ſpiritus magno amoris igne ſerui Dei animum in ſpecie fœminæ olim ab ipſo viſæ accenderit, ſed ille vrticarum & veprium iuxtà denſa ſuccreſcere fruteta conſpiciens, nudum ſe in illis ſpinarum aculeis, & vrticarum incendijs proiecit, ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera eduxit è corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religioſus nomine Dominicus à ſcorto ſollicitatus in ardentes prunas ſe iniecit, & illæſus permanſit, vt refert *Thom. Cantipr. libro ſecundo, Apum capitul. trigeſimo*. Simile quid præſtitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt eſt apud *Surium in eorum vita decimo quarto Ianuarij, &* 13. *Februar.*

23 Et quanta iniquitas (ait *ſanctus Auguſtinus*) & quã lugenda peruerſitas, vt animam, quam Chriſtus ſuo Sanguine redemit, luxurioſus quiſque propter vnius momenti delectationem libidinis diaboli vendat. Vere enim nimium plangenda. & miſeranda cõditio eſt, vbi cito præterit, quod delectat, & per diabolũ in cruce manet ſine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus tranſit, & opprobrium infelicis animæ permanet.

Ne igitur in huiuſmodi incidas iniquitatẽ, ſi Sanctos prędictos carnis ſuę ſtimulos aſperrime à ſe abijcientes, imitari non valueris, bonorum ſaltem conſortia quære, conſulente *ſancto Gregorio Nazianzeno in carmine de animæ ſuæ calamitate*, in fine, his verbis. Cum caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poſſet, primum cum his hominibus vitæ conſuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, ſeque à mundi contagione abruperunt, vt Chriſtum Regem animi pennis ſequantur, hic non ſine magna gloria pedem efferentes, hos ego ſingulari amore, ac toto pectore complectens, ſpei cœleſtis duces habebã, excuſſaque omni huius vitæ beatitudine temperantiæ ac fragilitati collum ſubieci. Quæ quidem mei curã gerebat, me amabat, me ad ampliſſimam gloriam prouehebat, me denique in Chriſti manibus accurrate collocabat. Poſt quæſita bonorum conſortia occaſiones libidinis vniuerſas deuita, quod eſt tutiſſimũ propugnandæ caſtitatis aſylum, & perfugium. Fugite, ait *Apoſtolus* 1. *ad Corinthios* 6. fornicationem. Et *ſanctus Auguſtinus ſermon.* 2. *Dominicæ vigeſimæ quintæ poſt Trinitatem* qui eſt 250. *cap.* 1. Quod libidinem, inquit, fugiendam eſſe ſuggerimus, Apoſtolus Paulus euidenter oſtendit, quia cum omnibus vitis prædicauerit reſiſtendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit. Reſiſtite, ſed fugite fornicationem &c. ſic contra reliqua vitia Deo auxiliante debemus in præſenti reſiſtere, libidinem vero fugiendo ſeparare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, ſi vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum ſit fugere, ſi caſtitatis palmam deſideras obtinere. Vnde Fratres chariſſimi ab omnibus Chriſtianis, præcipue tamen clericis, ſiue monachis indigna, & inhoneſta familiaritas fugienda eſt: quia ſine vlla dubitatione, qui familiaritatem

non

non vult vitare ſuſpectam, cito dilabitur in ruinam. Inter omnia Chriſtianorum certamina ſola duriora ſunt prælia caſtitatis, vbi quotidiana eſt pugna & rara victoria. Grauem caſtitas ſortita eſt inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur.

24 Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctiſſimorum hominum factis edocemur. *Sanctus Thomas Aquinas* Angelicus Doctor, vt eſt in Romano Officio, & eius vita 7. *Martij apud Surium*, in graui caſtitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euaſit, & poſtea flexis ante Crucis ſignum genibus orans, ibiq; ſomno correptus per quietem ſentire viſus eſt ſibi ab Angelis conſtringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis ſenſu caruit, narrat *Benedict. in ſumm. peccat. libro quarto cap. 9. §. 1.* Eremitam matri in tranſeundo riuo auxiliaturũ velle manum obtexiſſe ne eam attingeret, cauſamque rogatus. Caro, inquit, fœminæ ignis eſt, manus autem viri ſtupa, & ideo te tangere nolo, ne tentatio, aut cogitatio de alijs mihi fœminis ſuboriatur. Refert *Diuus Antoninus parte quarta titul. 13. capit. 3. §. 2.* accuſatum apud S. Iordanum Religioſum de contacta fœminæ manu excuſaſſe ſe quod pia illa eſſet. Cui B. Iordanus. Bona, inquit, terra eſt, bona & aqua, ſi vero commiſceantur pariter lutum efficitur. Chriſtianus adoleſcẽs (vt auctor eſt *Sanctus Hieronymus in vita S. Pauli*) ſuperatis tormentis in amæniſſimo horto nudato corpore in molli lectulo expanſus fuit à ſcortillo irritãdus, qui cœlitus inſpiratus præciſam morſu linguã in oſculantis ſe facie expuit, & ſic libidinis ſenſum ſuccedens doloris magnitudo ſuperauit; quod exemplum etiam quidam religioſus imitatus eſt, de quo *Niceph. lib. 7. c. 13.* *S. Leo Papa* cum viduæ oſculandam manum præbuiſſet, hanc ſibi præſcidit, vt qua agitabatur tentatione liberaretur, memorant *S. Antonin. in ſum. tit. 13. capitul. 3. §. 2. Ioan. Naucler. tom. 2. generat. 15.* Andræas Fundanæ ciuitatis Epiſcopus in quale quantumque Sanctimonialis tactu diſcrimen venerit narrat *S. Gregor. lib. 3. dialog. capit. 7.* Ioannem Boſnenſem Epiſcopum cum meretricula ſolicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud *Frider. II. Imper.* & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet *Thom. Cantipr. lib. 3. capit. 3. §. 43.* Ab inſolentijs igitur carnis noſmetipſos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat *Nicephorus libr. 11. eccleſiaſt. hiſtoriæ cap. 6.* quod interrogatus cur quotidie corpus ſuum duris aſperrimiſque affligeret pœnitentijs, reſpondit; quia id me necare contendit, ac ſi diceret. Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quærit.

S V M M A R I V M.

1 *Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium.*
2 *Hoſpitalitas laudanda, amplectenda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*
3 *Exempla Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum referuntur nos ad hoſpitalitatem maxime incitantia.*
4 *Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit vero recipit, donum ſpirituale, & cæleſte.*
5 *Hoſpitalitatẽ, vt Epiſcopus populo exhortetur, debet prius ipſe ſeruare.*
6 *Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni iure prohibeantur ordinari.*
7 *Epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo.*
8 *Domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat.*
9 *Circunſtantiæ, quæ ſint attendendæ in liberalitatis executione oſtenditur.*
10 *Largiendi prudentia in quibus conſiſtat, oſtenditur.*
11 *Dalmatica latas manicas habente cur Epiſcopus induatur? oſtenditur.*
12 *Epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynã faciens, non ſua, ſed aliena elargitur, & num. 13.*
14 *Clericus quicquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit.*
15 *S. Ambroſius, vt captiuos redimeret, vaſa Dominica conflauit.*
16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primùm decimũ quartum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit.*
17 *S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit.*
18 *S. Paulinus Nolenſis Epiſcopus ampliſſimas diuitias ſuas pauperibus largitus fuit.*
19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat.*
20 *Hoſpitalitatis, & beneficientiæ laus in Prælato præcipue præfulgere debet.*
21 *Bonum amabile, vnicuique autem proprium.*
22 *Beneficia homines ligant.*
23 *Hoſpitalitatis, eleemoſynæ, & cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quam in doni magnitudine.*
24 *Cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus.*
25 *Eleemoſynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipſum ante ſe tuba canere.*
26 *Magnopere dolet Auctor quod, vbi quis in Epiſcopatũ deſignatus eſt, protinus ad eum vndique amici, et conſanguinei occurrunt.*
27 *Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia.*
28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*
29 *Experientia compertum eſt in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum multa mala inuecta fuiſſe.*
30 *Filios habens, & nepotes an poſſit in Epiſcopum eligi oſtenditur.*
31 *Clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſũt.*
32 *Clemens IV. quam dotem filiabus legitime ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit, oſtenditur.*
33 *Pius V. Collegium Illuſtriß. D. D. Cardinalium conſuluit poſſetne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.*
34 *Epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affectione, poterit bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim, potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis ſubueniat.*
35 *Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneantur.*
36 *Generoſi animi eſt, vt magnifici iuuare, & prodeſſe.*
37 *Beneficium ingratum eſt, quod diu inter manus dantis hæret.*

HO-

HOSPITALEM.

GLOS. IX.

1 Oportet Epiſcopi domum hoſpitium eſſe commune fidelium, vt in expoſitione huius loci dicit *Diuus Hieronymus*.

2 Et ſecundum quendam modernum, hoſpitalem noſter *Apoſtolus* quærit Epiſcopum, qui cupidus ſit amanſque hoſpitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinis, ciuibuſque ſuis indigentibus benigne facere velit. Hinc *Sanctus Gregorius* ſcribens *ad Ioannem Epiſcopum*. Hoſpitalitatem, inquit, neſciens non fiat Epiſcopus. Et *Hieronymus ad Oceanum*. Ante omnia, inquit, hoſpitalitas futuro Epiſcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euangelij audire deſiderant. Hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me, quanto magis Epiſcopus, cuius domus omnium debet eſſe hoſpitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens, implebit hoſpitalitatis officium; Epiſcopus, niſi omnes recipiat, inhumanus eſt. Eſt enim hoſpitalitas multum laudanda, amplectenda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere *Matth.* 10. qui vos recipit me recipit. & *Matth.* 5. qui recipit vnum talem paruulum in nomine meo, me ſuſcipit: Vnde *Hieronymus ad Nepotianum*. Menſula tua pauperes & peregrinos ſuſcipiat, & cum illis Chriſtus conuiua erit. Sacra res eſt menſa hoſpitalis, dicit *Seneca libro quarto de Officijs*. & *Cicero libr. de Officijs*. Recte, inquit, laudanda eſt hoſpitalitas, eſt enim, vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illuſtrium hominibus illuſtribus.

3 Epiſcopi igitur in ſacra Scriptura, & Sanctorum Patrum ſcriptis ad hoſpitalitatem maxime incitantur: imprimis exemplo Abrahæ, & Loth *Geneſ.* 19. quorum domus ſuper hoſpitibus apertæ erant, non autem Sodomitarum, quæ hoſpitibus erant clauſæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt in platea manebimus. Vnde *Hieronym.* Abraham, & Loth Angelos ſuſceperunt, quia hoſpites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hoſpitio recepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non defuerunt 3. *Regum* 17. Deinde exemplo Rab, quæ quia recepit nuntios filiorum Iſrael, ideo cum parentibus ſuis ſeruata eſt *Ioſue* 6. & omnes alij ciues occiſi ſunt. Denique quia hoſpitalitas diſponit ad ſuſceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod oſtenſum eſt *Lucæ vlt.* vbi diſcipuli cognouerunt Dominum coactum hoſpitari cum eis, etiam in fractione panis. Vnde *Gregorius* in homilia. Ipſe quoque Dominus non eſt cognitus à Diſcipulis in via dum loqueretur, & in domo cognoſci dignatus eſt, dum paſceretur: ſic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hoſpiti, vel hoſpitis gratia alicuius ſancti viri in hoſpitio recepti.

4 Hoſpitalem quærit noſter *Apoſtolus* Epiſcopum, qui cupidus ſcilicet ſit amanſque hoſpitum & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus temporale, qui tribuit, recipit donum ſpirituale, & cœleſte. Vnde quod ait *Apoſt.* 2. *Corinth.* 9. Augebat incrementa frugum iuſtitiæ veſtræ, interpretatur tibi *Theophilactus*. Dabit Deus hic incrementa iuſtitiæ, & gloriæ in cœlo. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum; inquit *Eccleſiaſt. capit.* 4. & ad dandum collecta. Eandem beneficentiam & Saluator exigit à ſuis Diſcipulis *Matth.* 5. diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos. Et *Matth.* 24. Beatus ille ſeruus, qui Chriſti familiæ dat cibum in tempore. Nam vt ait *Sanctus Ambroſius libr. ſecundo Offic. cap.* 16. Quò plus te operari viderit populus, magis diliget. Scio pleroſque Sacerdotes quò plus contulerint, plus abundaſſe: quoniam quicumque bonum operarium videt, ipſi confert, quod ille officio ſuo diſpenſet; ſecurus quod ad pauperem, ſua perueniat miſericordia. Nemo enim vult niſi pauperi ſuam proficere collationem.

5 Cum Epiſcopi exemplo Chriſti laborare debeant vt non ſolum verbo, ſed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ ſecundum *Philoſoph.* 7. *ethic.* vnde dicitur. Credibiliora ſunt facta, quam verba, ideo non poterunt alios exhortari conuenienter ad hoſpitalitatem ſicut debent, niſi ipſi hoſpitalitatem teneant. Epiſcopus enim ſequendo Apoſtolum exhortantem cæteros ad hoſpitalitatem ſequendam ad *Roman.* 12. ibi, hoſpitalitatem ſectantes, debet alios inducere ad tenendum hoſpitalitatem, quod male poterit ſi ipſe non teneat. Si enim Sacerdos primum à ſe ipſo, & à domeſtica Eccleſia ſua debet exigere, quod poſtea populis imperet: ſi primum imitando Chriſtum ipſe debet facere, quæ poſtea populum doceat; neceſſe eſt vt pauperes hoſpitio recipiat, quò ad hoſpitalitatem facilius ſuo exemplo ſubditos attrahat.

6 Vnde hoſpitalitas vſque adeo Epiſcopis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari, *Gratian. in princip* 85. *diſtinct.* Si enim vidua in Eccleſia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hoſpitio, quæ pedes ſanctorum non lauit, quæ omne opus bonum eſt exequuta; multò magis ſunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde hoſpitalitatis opera deſpicientes in *Grangenſi Concilio capit. vndecimo* excommunicantur. Hinc etiam Ioannes Euangeliſta in epiſt. ſua quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Eccleſia eijciebat. Caueat igitur Epiſcopus ne ſit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur. Hoſpes eram, & non ſuſcepiſtis me *Matth.* 25.

7 Epiſcopus largam habeat manum, neceſſitatem patientibus ſuccurrat, alienam inopiam, ſuam credat: quia ſi hoc non habet in vacuum nomen Epiſcopi tenet. In ipſa autem liberalitate modus adhibendus eſt rerum & perſonarum: rerum, inquam, vt non omnia vni, ſed ſingulis quædam præſtentur, vt pluribus prodeſſe poſſimus, iuxta illud *Pſalm.* 111. diſperſit, dedit pauperibus: perſonarum vero, quia primò iuſtis debemus dare, &c. ita *Gregor.* ſcribit *libr.* 5. *epiſt.* 29. *ſeu cap.* 129. *Secundino ſeruo Dei*, relatus in *cap. fratrem* 86. *diſtinct.*

8 Nam domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta vt ſine perſonarum acceptione omnes in hoſpitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morſibus, & latratibus canum, ſed hymnis cuſtodienda eſt domus eius, ne hi, qui confidunt ibi ſe inuenturos leuamen miſeriarum ſuarum, verſa vice morſibus canum lanientur.

9 In liberalitatis executione attendendæ ſunt multæ cir-

circumſtantię, videlicet, fides, cauſa, locus, tempus, modus, neceſſitudo, ætas, debilitas, conditio. Grandis culpa eſt, ſi fidelis egeat te ſciente, ille præcipue, qui egere erubeſcit.

Item probanda eſt alia liberalitas vt proximos ſanguinis tui non deſpicias, quibus pudor eſt ab alijs poſcere, non vt illos diuites facias, ſed vt paupertatem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. *Diuus Ambroſius libro primo de Officijs capit. 30.* relatus *in capit. non ſatis, & in cap. eſt probanda 86. diſtinct.* Conſidera ætatem, vt ſenibus plus largiaris, qui ſibi iam nequeunt victum quærere. Conſidera etiam debilitatem, conſidera verecundiam, quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus ſimul effundi opes, ſed diſpenſari, & in ipſo pauperis dato menſuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora ſunt, quæ ſparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac ſyncero fiat eleemoſyna, non conciliandi fauoris gratia, vltra modum effundendum. Omnia hæc ex *D. Ambroſ. d. loco.*

10 *Gregorius in tertia part. Paſtoralis capit. vigeſimoprimo*, ponit prudentiam largiendi. Primo enim attendendum ne ſero prębeatur, quod cito dandum eſt, iuxta illud ne dixeris amico tuo, vade reuertere cras tibi dabo, cum ſtatim poſſis dare. Secundo ne ſub ſpecie largitatis inutiliter ſpargant ſua, aut multa dent, vbi pauca ſufficerent, iuxta illud ad *Corinth. 8.* Non vt alijs ſit remiſſio, vobis autem tribulatio: qui enim ita ſua effundunt, vt poſtmodum egeant, frequenter in impatientiam præcipitantur. Tertio ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui ſemper aliquid, vel parum dandum eſt, iuxta illud *Luc. 6.* Omni petenti à te, tribue. Quarto ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum eſt, vt hiſtrioni, &c.

11 Induitur igitur Epiſcopus Dalmatica latas manicas habente, quia oportet, vt noſter *Apoſtolus ait ad Titum 1.* illum ſicut Dei diſpenſatorem Hoſpitalem eſſe, benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculij diſpenſatorem plura expendere oportet; qui diuitias opeſque veras eſſe putet, ſi non ſtudio omni aliena bona corradat, ſed vti indigentium penuriam ſua liberalitate adimat, quia ſua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ ſermo non ita facile penetrat, inquit *Gregorius in ſecunda par. Paſtoralis capit. ſeptimo*, ſi hunc apud eius animum manus miſericordiæ non commendat. Tunc autem verbi ſemen facile germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur *Pſalm. 111.* Diſperſit, deditque. Non fiſco, non hæretico, potenti, & non factioſo ciui, non carni, & ſanguini, non tenaci, & quæ nunquam compleri poteſt, arcæ: tantò minus non libidini, & cupiditati: ſed diſperſit, dedit pauperibus: hoc eſt, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adoleſcentes præſtantes ingenio quamplurimos domi, foriſque opibus ſuis educauit: Parochijs deſertis, ac depopulatis Paſtores, & Sacerdotes ſuis copijs aluit: redeuntes ab errore benigne, & liberaliter ſuſcepit, captiuos redemit, virgines orbas elocauit, peregrinos hoſpitio ſuſcepit, viduis orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Fœnus hoc ſolum, inquit *Sanctus Leo epiſtola prima capit. quarto*, aſpicere & exercere debemus, vt quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum manſura retribuet, recipere valeamus. Neque enim nos hæreditate poſſidemus Sanctuarium Dei, ſed alienæ ſortis diſpenſatores ſumus. Cuius peculij vſus quidem, ait *Bernardus libro ſecundo de conſiderat.* eſt bonus, abuſio mala, ſollicitudo peior, quæſtus autem turpiſſimus.

12 Pondera hæc ò Paſtor, ait *Gregorius epiſtola vigeſima prima, libr. vndecimo*, non largiris tua, ſed aliena. Quid ergo mirum, quod tota die luſtrent domum Epiſcopi pauperes, cum ſit ea domus diſpenſatoris rerum ipſorum? Poſſent enim vociferari ad valuas, imò vſque ad ſecretum cubiculum dicentes. Da nobis noſtra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum, tuæ diſpenſationi commiſſarum, dicentes. Domine non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret, dediſti.

13 Clamant pauperes ad Pontifices, ait *Bernardus ad Henric. epiſtola quadrageſima ſecunda*, cur in ſuperfluitates veſtras conſumitis, quę noſtris debentur neceſſitatibus? noſtris enim neceſſitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus veſtris. Quid conferunt tot mutatoria? noſtrum eſt, quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expenditis: nos ſumus fratres veſtri, & vos de noſtra portione paſcitis oculos veſtros, & ita vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt, dum vos ipſos vanitatem ſequendo perditis, & nos ſpoliando perimitis. Et quæ ſic conſumitis, neque labore manuum, neque negotiationis ſtudio, neque iure hæreditario poſſidetis: ſed bona noſtra ſunt. Et quamuis hi pauperes, ait, modo non audeant aperire os aduerſum vos, & exigere partem ſuam; quibus interim pro ſua vita neceſſe habent potius ſupplicare: tamen in futuro ſtabunt in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt: Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum, qui dicet vobis *Matth. 25.* Quandiu non feciſtis vni ex his minimis meis, nec mihi feciſtis.

14 Et per eundem *Bernardum ad quendam Canonicum* ſic dicitur. Conceditur tibi ſi altari ſeruias, vt de altario viuas, non tamen, quod emas fræna deargentata, griſea, variaque pellicia; quicquid ergo præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt. Quibus verbis quid acrius dici potuit? Idem etiam pene *Hieronymus in Eſaiam*, relatus *in capit. ſi cupis 16. quæſtione prima*, his verbis. Præter victum, & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam ſuper illud *Eſai. 3.* Rapina pauperum in domo veſtra, ita ait. Rapina pauperum in domibus Sacerdotum, qui Eccleſiæ opes ſibi theſaurizant, & in delicijs abutuntur, quæ ad ſuſtentationem pauperum dantur, & ſibi reſeruant, vel propinquis diſtribuunt, & aliorum inopiam ſuas, vel ſuorum diuitias faciunt. His addo Apoſtolorum canonem relatum *in cap. quiſquis 12. quæſtione ſecunda*, hac ipſa de re ita ſtatuentem. Omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam habeat Epiſcopus, & ea velut Deo contemplante diſpenſet, nec ei liceat ex ijs aliquid omnino contingere, aut parentibus proprijs, quæ Dei ſunt, condonare: quod ſi pauperes ſint, tanquam pauperibus ſubminiſtret, ne eorum occaſione Eccleſiæ deprædentur. *Diuus* etiam *Auguſtinus in ſermon. ad Herem.* ait. Memento quod pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo ſi ſuperbam habet, ſi magno gaudet beneficio

præter

præter victum, & veſtitum pauperibus dare non differat.

15 *Diuus Ambroſius*, vt captiuos redimeret, non ſolum vaſa dominica conflauit, ſed etiam libentiſſime inuidiam, & calumniam ſubſtinuit, vt ipſe ait *libro ſecundo de Officijs* in hæc verba. Nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus vaſa myſtica, vt captiuos redimeremus, quod Arrianis diſplicere poterat: nec tam factum diſplicere, quam vt eſſet quod in nobis reprehenderent. Quis autem eſt tam durus, immitis, & ferreus, cui diſpliceat, quod homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte ſunt) Adoleſcentulæ, vel puerulı, vel infantes ab idolorum contagijs, quibus mortis metu inquinabantur? Quam cauſam etſi non ſine ratione geſſimus, tamen ita in populo proſequuti ſumus, vt confiterentur, multoque fuiſſe commodius aſtrueremus, vt animas Domino, quam aurum ſeruaremus.

Qui enim ſine auro miſit Apoſtolos, & Eccleſias etiam ſine auro congregauit. Aurum Eccleſia habet, non vt ſeruet, ſed vt eroget, & ſubueniat in neceſſitatibus. Quid opus cuſtodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Aſſirij ſuſtulerint. Nonne melius conflat ſacerdos propter alimoniam pauperum (ſi alia ſubſidia deſint) quam ſacrilegus contaminata aſportet hoſtis? Nonne dicturus eſt Dominus. Cur paſſus es tot inopes fame emori. Et certe habebas aurum, vt miniſtrares alimoniam, cur tot captiui deducti in commercium ſunt, nec redempti? cur tot ab hoſte occiſi ſunt? Melius fuerat, vt vaſa viuentium ſeruares, quam metallorum. His non poſſet reſponſum referri. Quid enim diceres. Timui ne templo Dei ornatus deeſſet? Reſponderet. Aurum Sacramenta non quærunt: nec auro placent, quæ auro non emuntur: ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum eſt. Et vere illa ſunt vaſa pretioſa, quæ redimunt animas à morte. Ille verus Theſaurus eſt Domini, qui operatur, quod ſanguis eius operatus eſt. Tunc vas Dominici ſanguinis agnoſco cum in vtroque videro redemptionem, vt calix ab hoſte redimat, quos ſanguis à peccato redemit. Quàm pulchrum, vt cum agmina captiuorum ab Eccleſia redimuntur, dicatur. Hos Chriſtus redimit. Ecce aurum, quod probari poteſt, ecce aurum vtile, ecce aurum Chriſti, quod à morte liberat, ecce aurum, quo redimitur pudicitia, quo ſeruatur caſtitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quàm aurum reſeruare. Hic numerus captiuorum, hic ordo præſtantior eſt, quam ſpecies populorum. Huic muneri proficere debet aurum redemptoris, vt redimeret periclitantes. Agnoſco infuſum auro ſanguinem Chriſti non ſolum irrutilaſſe, verum etiam diuinæ operationis impreſſiſſe virtutem redemptionis munere.

16 S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha, cognomento miſericors, ſiue eleemoſynarius, apud *Surium* 23. *Ianuarij*, cum quintum decimum annum ageret miſericordiam ſibi deſponſauit ipſo ſuæ in Patriarcham electionis die. Non iuſtum eſt, inquit, O Fratres ante alterius cuiuſquam curam habere, quam Chriſti. Euntes ergo per totam ciuitatem, conſcribite mihi ad vnum omnes dominos meos, & auxiliatores (ita vocabat pauperes.) Mira autem celeritate annotati ſunt ſupra ſeptem millia quingenti, quibus cum annonam, & in ſingulos dies per ſuum procuratorem ſuſtentationem conſtituiſſet, ad Templum conſecrandus perrexit. Teſtamentum eius, teſte *Simeone Metaphr.* ſic habebat: Ago tibi gratias Domine Deus meus, quod me dignū cenſueris, quia tua tibi offerrem, & quod ex mundi donis nihil aliud ſit mihi reliquum, niſi tertia pars nummi, quam ipſam iubeo quoque dari pauperibus, qui ſunt mihi fratres in Chriſto.

17 S. Auguſtinus *epiſtol. 89. ad Hilarium quæſt. 4.* Ego, inquit, qui hæc ſcribo, perfectionem, de qua Dominus loquutus eſt, quando ait diuiti adoleſcenti *Matth. 19.* Vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cęlo, & veni, ſequere me: vehementer adamaui, & non meis viribus, ſed gratia ipſius adiuuante ſic feci. Et ad hoc propoſitum, quantis poſſum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo conſortes. Et *Poſſidonius* illius diſcipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Epiſcopus in eius vita *capit. vigeſimo tertio*, ſic ait. Pauperum vero ſemper memor erat, eiſque inde erogabat, vnde & ſibi, ſuiſque omnibus ſecum habentibus erogabatur, hoc eſt ex reditibus poſſeſſionum Eccleſiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium. Et *capit. vigeſimo quarto*. Interea dum Eccleſiæ pecunia deficeret, hoc ipſum populo Chriſtiano denunciabat, non ſe habere, quod indigentibus erogaret. Et *capit. 31.* Teſtamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Chriſti non habuit.

18 S. Paulinus Nolenſis Epiſcopus vt teſtis eſt *Sanctus Gregorius Turonen. libro de gloria Confeſſorum capit. 107*, cum audiuiſſet prædictum Domini conſilium *Matth. 19.* ampliſſimas diuitias ſuas, quas in fundis, domibus, & alijs rebus poſſidebat, diuendidit, & pauperibus erogauit, tamque prolixa in miſeros benignitate fuit, vt auctore *Sancto Gregorio Magno libr. tertio dialog. cap. primo*, cuncta quæ ad Epiſcopi vſum habere potuit, captiuis indigentibus largiretur, cumque iam nihil omnino ſupereſſet, viduæ pretium pro redemptione vnici filij captiui à Vvandalis poſtulanti: Mulier, inquit, quod poſſim dare non habeo, ſed memetipſum tolle ſeruum, me iuris tui eſſe profitere, atque vt filium tuum recipias, me vice illius in ſeruitium trade. Vnde illum *S. Auguſtinus libr. primo de ciuitate Dei capit. 10.* vocat ex opulentiſſimo diuitem, voluntate pauperrimum, & copioſiſſimè ſanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie accepit. Pauperes, & vrbanos, & externos, quorum numerum deſcriptum habebat, benigniſſime ſuſtentabat. Ita *Ioan. Diacon. in S. Gregorij vita lib. primo, cap. decimo, & lib. ſecundo, capit. vigeſimoſecundo, & vigeſimotertio.* Hoſpitalitatem ſe præſtitiſſe *Baſſianus Epheſinus Epiſcopus act. 11. Concil. Chalced.* his verbis declarat. Ego, inquit, à iuuenili ætate mea vixi cum pauperibus, & prochium feci, & in eo poſui ſeptuaginta lectos, & omnes languentes, & vlceratos hoſpitio ſuſcipiebam.

20 Hoſpitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato præcipue fulgere debet, cum nihil ſit quod æquè amabilem illum populo reddat, ac ſubueniendi, beneque de alijs merendi ſtudium, vulgus ſiquidem vix putat alios eſſe bonos, quàm beneficos. Vnde in *Prouerb. 22.* dicitur. Victoriam & honorem accipiet, qui dat munera. Et Dominus noſter cum ſigna multa feciſſet, dixit *Ioan. 6.* Quæritis me non quia audiſtis ſigna: ſed quia manducaſtis

ex panibus,& ſaturati eſtis. Quid quæſo, vel mirabilius, vel magnificentius, vel maiori honore dignius, quam ſigna illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tanto ſe ipſam amore complectitur, ſuiſque commoditatibus vſqueadeo intenta, & infixa eſt, vt omnibus ſignis, portentoſiſque miraculis ſuas rationes anteferat: maiorique Dominum beneuolentia,& honore proſequatur quod populorum famem expleuerit, quam quod ingentia miracula ediderit. Hinc vulgata illa *Philoſophi* ſententia. Amabile bonum, vnicuique autem proprium.

21 Vnde manauit,& illa. Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imo & aliquid compedibus maius.

22 Vincula enim hæc pedes tantum ligant, beneficia vero non modo corpus, ſed etiam mentem, animum, atque præcordia ipſa nexibus charitatis vinciunt. Et ideo Epiſcopis tantopere eleemoſynarum largitio cómendatur, vt per eam potiſſimum, & populatium ſuorum beneuolentiam,& probitatis opinionem, ſibi maxime neceſſariam conciliarent: qua illorum amicos, & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores,& ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Et dicit *Chryſoſt. homil.* 53. *ſuper Matth.* Liberalis anima non ſinit noſtras lampades extingui, internas veſtes ex rubeis, candidiores niue facit. Hæc eſt, quæ in perpetuum tibi ſeruat, quæ hic poſſides, hæc facit præclaros homines hic,& in futura vita. Melius namque eſt habere famam miſericordis, humani, benigni, quàm eloquentiſſimi oratoris. Huius hoſpitalitatis, eleemoſynæ, ac cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quàm doni magnitudine: nam vt inquit *S. Ambroſ. lib.* 1. *offic. cap.* 30. & habetur *in can.* 14. *diſt.* 86. Non ſatis eſt bene velle, niſi ſtudeas etiam bene facere, neque ſatis eſt iterum benefacere, niſi id ex bono fonte procedat, hoc eſt ex bona voluntate proficiſcatur: hilarem enim datorem diligit Deus 2. *ad Corinth.* 9. Docuit ſcriptura, vt ait idem *Ambroſ. lib. de Viduis*, quam miſericordem in pauperes, & liberalem eſſe conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij, ſed largitatis definitur affectu. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum eſt *Lucæ* 21. Vidua hæc plus omnibus miſit. In qua moraliter Dominus inſtituit vniuerſos, ne quis à collatione miniſterij paupertatis pudore reuocetur, nec ſibi diuites blandiantur, quod plus videantur conferre, quam pauperes: vberior eſt enim nummus è paruo, quàm theſaurus e maximo; quia non quantum detur, ſed quantum reſideat expenditur. Et *S. Gregor. homil.* 5. *in Euangel.*

24 Exteriora noſtro, inquit, Domino quamuis parua ſufficiunt, cor namque & non ſubſtantiam penſat. Nec perpendit, quantum in eius ſacrificio, ſed ex quanto proferatur. Ante Dei oculos nunquam eſt vacua manus à munere, ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippe Deo offertur ditius bona voluntate. Optimum proinde eſt *Diui Auguſtini in Pſalm.* 103. *conc.* 1. conſilium. Supplicem, inquit, nullum ſpernas; & cui dare non potes, quod petierit, non eum ſpernas, ſi potes dare, da: ſi non potes, affabilem te præſta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat non habeo; Charitas non de ſacculo erogatur.

25 Hinc refert *Gerſon. in* 2. *par. ſuorum operum in egregio opuſculo*, cuius titulus eſt, *de temperantia, & modeſtia Prælatorum*, quod Prælatus non ſolum licite poteſt dare eleemoſynas in publico, & ante ſe tuba canere (hoc eſt ſe manifeſtare cum dat eleemoſynas) ſed etiam ad hoc ipſum tenetur pro loco, & tempore, quoniam poſitus eſt in exemplum aliorum, velut lucerna ardens ſuper candelabrum, vt omnibus luceat, qui ſunt in Eccleſia. Quod ſi fecerit, omnis vtique auaritiæ ſuſpicio tolletur. Ille enim qui dixit, *Matth.* 6. Cum facis eleemoſynam noli tuba canere, &c. etiam dixit *Matth.* 5. Luceat lux veſtra coram hominibus, &c. Per hoc docens opera Chriſtianorum, & ſpecialiter Prælatorum in abſcondito eſſe facienda (quoad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ gloriæ. Vnde *Gregor.* Sic fiet opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto.

26 Illud magnopere dolendum eſt, quod vbi primum quis in Epiſcopum deſignatus eſt, velut prædam quandam Epiſcopatum eſſe arbitrantes, protinus ad eum vndique amici, conſanguinei, affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliuſque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius ſeruum offerunt: inſtant, obſecrant, vrgent, atque omni ratione miſerum Paſtorem vexant, famuliſque onerare contendunt (quos vt ſemel admiſerit, excludere perpetuò non poſſit) vt niſi conſtanti,& infracto animo ſit, importunitati, victus, cedat,& contentioni flagitantium. Quo fit, vt tot oneribus preſſus, tantiſque expenſis addictus, vix quicquam ei ſuperſit, quo & multorum inopiæ, & periclitanti Eccleſiæ ſubuenire poſſit.

27 Epiſcopus igitur debet eſſe ſicut Melchiſedech ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia, ſuperando teneros affectus erga conſanguineos. Imò Dominus vt ſuos erudiret Vicarios ſemper aſpere loquutus eſt ad conſanguineos ſuos, quoties interceſſit negotium cum eis. Aliquando enim dixit *Marc.* 10. Neſcitis quid petatis. Et *Lucæ* 2. Quid eſt quod me quærebatis. Et *Ioa.* 2. Quid mihi & tibi mulier. Et *Marc.* 3. Quæ eſt mater mea, aut fratres mei, &c. quaſi dicat non habeo alios conſanguineos, niſi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde *S. Auguſt. ſerm.* 21. *de Eremit.* ſic ait. Conſanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis dicentes. Da nobis aliquid Pater, caro enim tua ſumus; & tamen Dei gratia,& veſtris orationibus nondum ditaui aliquem conſanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quam diuites, quia bona Eccleſiarum patrimonium pauperum ſunt. Non enim ſubterfugijs Deum fallere poſſumus: nam in omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos *Prouerb.* 15.

28 Et non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius, omnia autem nuda, & aperta ſunt oculis eius *Apoſt. ad Hebr. capite quarto.* Nihil eſt, ait *S. Ambroſ. lib.* 1. *offic. capite* 26. quod magis ad vitam honeſtam proficiat, quàm vt credamus eum iudicem futurum, quem & occulta non fallant,& indecora offendant, & honeſta delectent. Et *Cicero libro tertio Officior.* Satis, inquit, amodo in Philoſophia aliquid profecerimus, perſuaſum eſſe debet, ſi omnes Deos, hominesque celare poſſimus, nihil tam auare, nihil iniuſte, nihil libidinoſe, nihil incontinenter eſſe faciendum.

29 Longa ſeculorum multorum experientia docuit multa in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum inuecta fuiſſe: ſiue quia non eos ipſi mores indicant, quos Epiſcopus alijs prædicat; ſiue quia beneuolentia & charitas Paſtorum, quæ in gregem

ſuum

ſuum congrua quadam proportione diſtribuenda erat, à cognatis vt plurimùm abſorbeatur. Per filios enim ſolet Eccleſiarum ſubſtantia periclitari *capite de Syracuſana 28. diſt.* Et Epiſcopi ſolent eſſe cæci circa nepotes ſecundum *gloſ. in capite peruenit 1. quæſt. 3. Bald. in auth. quicumque Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. Iaſ. in vſibus feudorum titul. qui feudum dare poſſ. ante numero 14.* Vnde *in authen. quomodo oportet Epiſcopos §. primo collat. 1.*

30 Conſtituitur, ne quis habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Epiſcopum eligatur, ſumpta voce nepotes proprie pro filijs filiorum *l. Iuriſconſultus ff. de gradibus cogn.* ſecundum *Abb. in capite primo de teſtam. numero 3.* quæ conſtitutio refertur *in d. capit. de Syracuſana.* Et non poſſe de iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Epiſcopum niſi diſpenſatiue, tenet *Innoc. in d. capite primo,* quem ſequitur *Abb. ibi numero ſecundo,* & *Nau. de ſpolijs clericorum §. 19. numero ſecundo*; vbi dicit hanc opinionem iuri ſcripto eſſe magis conſonam, licet contrarium diſponat cap. *Epiſcopus qui filios 12. quæſt. 2.* & contraria viguerit conſuetudo. Quapropter multi Epiſcopi habentes filios, à Sede Apoſt. ad Epiſcopatus fuerunt promoti ex opinione *Hoſt.* quę communiter eſt recepta, vt teſtatur *Nau. dict. §. 19. numero ſecundo,* & illis, dummodo idoneis conferunt beneficia *Abb. in cap. quia cleric. de iurepatron.* & *conſi. 96.* quem refert *Flamin. de reſign. lib. 9. quæſt. 17. nume. 123.* Hæc igitur Eccleſiarum bona non debent male impendi, illa enim non ſunt data vt Prælatorum diteſcant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum ſunt ad hoſce vſus, audi *S. Concilium Trident. ſeſſ. 25. de reformat. capite primo,* in hęc verba. Omnino vero eis interdicit ne ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiareſue ſuos augere ſtudeant, cum & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne res eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent; ſed ſi pauperes ſint, ijs, vt pauperibus diſtribuant: eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa: imò quam maxime poteſt, eos Sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, vnde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitus deponant. Hactenus Conc. Qui donant œconomi ſunt, & ſerui Domini Dei ſui, cui rationem reddituri ſunt, bonorum adminiſtratores *S. Gregor. part. tertia Paſtor. capite 21.*

31 Admonendi ſunt, inquit, qui iam, quæ poſſident, miſericorditer tribuunt, vt à cœleſti Domino diſpenſatores ſe poſitos ſubſidiorum temporalium agnoſcant, & tantò humiliter præbeant, quantò & aliena eſſe intelligant, quæ diſpenſant. Cumque in illorum miniſterio, quibus accepta largiuntur conſtitutos ſe conſiderant, nequaquam eorum mentes tumor ſubleuet, ſed timor premat. Et *Theophilact. in Lucam.* Opulentos ait Dei comparatione non eſſe dominos diuitiarum, ſed alienarum rerum diſpenſatores, quæ à Domino Deo nobis concreditæ ſunt, vt illas bene diſpenſemus, ſicut ipſe imperat, & iuxta mentem ipſius, cuius voluntas eſt, vt datis vtamur in conſeruorum vſus, & non in proprias delicias. Et *S. Ambroſ. in ſ. lib. 7. commen. in Lucam.* In quo, ait, diſcimus non ipſi eſſe Domini, ſed potius alienarum villici facultatum.

32 Certe præclarum exemplum eſt Clement. IV. qui cum ante Pontificatum duas filias legitime ſuſcepiſſet vni in monaſterio collocatæ triginta tantum libras dedit, alteri, quæ marito ſuæ conditionis nupſerat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, reliquas dimittere cogit; inſtantibus amicis vt potius nepoti maiora tribueret, reſpondit ſe Deo, non autem carni & ſanguini acquiſiturum, & Pontificibus Romanis filios non eſſe, nec eis licere, quod ſuum non eſſet, propinquis dare, *Fulgent. libro quarto, capite 3. Ignat. lib. 4. cap. 3.*

33 Et patrum noſtrorum memoria Pius V. Collegium Cardinalium conſuluiſſe dicitur poſſetne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.

34 Cum maiorem charitatem, & pietatem in ſuos, quã in extraneos exercere quis debeat *capite non ſatis 86. diſtinct.* omni ſcilicet ceſſante fraude, & præſumptione, quæ pro conſanguineorum affectione ſtat tex. *in capite quiſquis 12. quæſt. 2. capite in canonibus 16. quæſt. 1.* poterit Epiſcopus bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare *Burſat. conſil. 127. numero 4. & 78. libr. 2. Menoch. conſ. 18. numero 19. verſ. non obſtat, & conſ. 79. numero 1. & 4. cum ſeqq. Barthol. Peregr. in comment. ad extrauag. Ambitioſa, de rebus Eccleſiæ non alien. verbo Ac de rebus, & bonis à numero 60. Surd. de alimentis, tit. 8. priuileg. 92. numero 2. Flamin. d. quæſt. 17. numero 124. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo emphyteuſis numero 21. Cald. Pereira de poteſtate elig. cap. 13. num. 2. 8. & 11.* & modicas inter viuos facere donationes, vt eis ſubueniat, de quo tamen videbis, quæ reſoluunt *Ceuall. communium contra commun. quæſt. 338. num. 33. Fr. Ludouic. Beia in reſponſis caſuum conſcientiæ part. 2. caſu 25. Paul. Comitol. reſponſ. moral. libro 1. quæſt. 70. numer. 2. Cald. Pereira d. cap. 13. num. 13. Molina de primogen. libro ſecundo cap. 10. à nu. 33. Molin. Theologus de iuſtitia tract. 2. diſp. 148. concl. 4.*

35 Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneantur, quia, vt dicit *Cice. in Lal.* Fructus ingenij, & virtutis, omniſque præſtantiæ, tum maxime capitur, cum in proximum quemque confertur.

36 Generoſi animi eſt, dicit *Seneca,* & magnifici, iuuare, & prodeſſe. Nec ob beneficia iterum collata à poſtulatis de nouo abſtinendum. Eſt enim, dicit *Plin. lib. 3. epiſt. 4.* natura ita comparatum, vt antiquiora beneficia ſubuertas, niſi illa poſterioribus cumules. Et conſeruandum eſt veteris beneficij meritum nouo, quia ſi quid vnum neges, hoc ſolum meminerunt, quod negatum eſt, ſed hoc ex mundi legibus petitum, Chriſtiano viro nil faciendum, qui quicquid boni agit, Dei intuitu agit.

37 Sic demus, ait *Seneca lib. 2. de benefic. c. 1.* quomodo vellemus accipere ante omnia libenter cito, ſine vlla dubitatione. Et alibi. Noluit, qui diu diſtulit, ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæret, quod quis ægre dimittere viſus eſt, & ſic, tanquã ſibi præriperet. Et paulo poſt. Illud melius occupare antequam rogemur. Et appellat rogatum, moleſtum verbum, oneroſum, demiſſo vultu dicendum, quia nulla res carius conſtat, quam quæ precibus empta eſt, & vt dicit *Apul.* Non leui mercede emit, qui precatur, aut paruum pretium accipit, qui rogatur, & *Cic. act. 7. in Verrem.* Malo emere, quam rogare. Vnde *Hildeſ. Epiſcop. Turonen. Epiſt. 27.* ſic ait. Omnis benignitas prope-

rat, & proprium eſt libenter facientis cito facere. Tarde velle nolentis eſt argumentum, & qui cito dat, bis dare intelligitur. Celeriter præſtanda ſunt beneficia, vt potius accipiat improuidus, quam importunus extorqueat.

S V M M A R I V M.

1 *Doctorem, ideſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet.*
2 *Fortuna nulla eſt, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore, atque ornatu non fiat illuſtrior.*
3 *Epiſcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum ſcientia debet eſſe præditus.*
4 *Mitra Epiſcopi vtriuſque Teſtamenti ſcientiam deſignat.*
5 *Scripturæ Sacræ lectio quas vtilitates afferat, oſtenditur.*
6 *Epiſcopus eſt veritatis lumen, vt lucis ſuæ radijs ignorantiæ tenebras ab hominibus pellat.*
7 *Doctorem oportet eſſe Epiſcopum, vt etiam exemplo vitæ ſuæ doceat, laboretque in verbo & doctrina.*
8 *Scientia inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio.*
9 *Scientia vera afficit, non extollit.*
10 *Scientia ſine charitate inflat.*
11 *Mentis aciem non ſolum operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illuſtrat.*
12 *Prædicare ſæpiſſime exemplo, & verbo debet Epiſcopus, ſcientia qua decet præditus.*
13 *Prædicandi munus Epiſcopis incumbit.*
14 *Eccleſia ſine Epiſcopo comparatur arenti alueo.*
15 *Prædicare debet Epiſcopus exemplo intentus, & num. 16. 17. & num. 20.*
18 *Nemo ſine ſpeciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere poteſt.*
19 *Sanctitas hominis & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.*
21 *Viſitandi diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.*
22 *Præſentia Epiſcopi velut ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit.*
23 *Viſitatio Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur.*
24 *Epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire.*

D O C T O R E M.

G L O S. X.

Doctorem, ideſt potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit, vt ait *Gratian. in princ. 86. diſtinct.* Recte enim *Cicero* ſic ait.

1 Vt ager, quamuis natura fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt, ſic neque ſine doctrina animus. Duo ſunt, inquit *Lactantius* quæ ſimul efficiunt illud, quod quæritur: ſcientia id præſtat, vt quomodo, & quo perueniendum ſit nouerimus: virtus, vt perueniamus; alterum ſine altero nihil valet. Cum ipſe ſummus inter Philoſophos *Socrates* rogatus eſſet, quod ei animal pulcherrimum videretur. Homo, inquit, ſcientia exornatus.

2 Si Doctrina tantum ſplendoris hominibus affert, & nulla eſt fortuna, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore atque ornatu non fiat illuſtrior; quid eis præſtabimus, qui in excelſo conſtituti viuendi leges, atque iura cæteris præſcribunt? qui oculi mundi ſunt, & veluti ſol quidam in Eccleſiæ cœlo reſidentes, ignorantiæ noctem ab hominum mentibus depellunt. Doctrinam ab Epiſcopo Apoſtolus requirit non lauream, ſed hanc quaſi doctrinæ teſtem exigit *Concil. Trident.* dum vult gradu Licentiaturæ in Theologia, vel 5
Iure Canonico inſignitos eligi in Epiſcopos. Hæc eſt prima Epiſcopi, qua Epiſcopus eſt, dos, ſumma enim, inquit *Hilar. lib. 8. de Trinit.* omnium virtutum Epiſcopalium eſt ſcientia & doctrina. Et *Hieronym. ad Oceanum.* Abſque ſermone, inquit, conuerſatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentio nocet. Eſt enim doctrina, inquit *Theoph. in capite primo, ad Titum,* virtus & character Epiſcopi. In litteris enim (ait *Chryſologus in quadam epiſt.*) prudens inuenit, vnde ſapientior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur; inde Princeps accipit, quo populos ſub æqualitate componat: nec aliqua in mundo poteſt eſſe fortuna, quam litterarum non augeat glorioſa notitia.

3 Quoniam (inquit diuinus ille *Areopagita*) perficiens omnis Sacerdotij vis, & ſcientia, à diuina myſteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur: iure ac merito in capitibus Pontificum, ſcripta diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio, ſcienterque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam Sanctam; diuina, & Sacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia noſtra habet Dei benefici conceſſu, ac munere: quod diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quæ Pontifice digna eſt, præditus eſſe debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quæ Hierarchiam attingunt, vera atque à Deo tradita ſcientia non illuſtrari modo, verum etiam alijs, vt Pontifici conſentaneum eſt, tradere: perficereque diuinis ſententijs, ac ſummis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hierarchia, maximam vim perficiendi habent. Cum in Epiſcopo Mitra vtriuſque Teſtamenti ſcientiam deſignet, vt ſupra tetigi *tit. primo, capit. quinto, numero 18.*

4 Illam tenere debet, & in Sacræ Scripturæ lectione eſſe verſatus, Magiſter, & interpres qua & alios ad veritatem erudire poſſit. Legite, ait *S. Auguſtin. tom. decimo.* Fratres mei Scripturam Sacram, legite eam ne cæci ſitis & duces cæcorum. Legite Sacram Scripturam, in qua quid tenendum, & quid fugiendum ſit, plene inuenietis: legite eam, quia omni melle dulcior, omni pane ſuauior, omni vino hilarior inuenitur. Sacræ Scripturæ, ait idem *Auguſtin. conc. 2. in Pſalm. 90.* ſunt litteræ Dei ad nos de cœlo miſſæ, exhortantes, vt bene viuamus. Optime & *S. Iſidor. Peluſ. libro ſecundo, epiſt. ſeptuag. tert.* Sacrarum ait, Scripturarum lectionem ſalutis viaticum eſſe exiſtima, vt quæ eorum, qui eam ſtudioſe, atque diligenter audiunt, probitatis amorem, ac virile robur præclaris, & illuſtribus exemplis parat. & *B. Iſidor. Iſpalen. Epiſcopus lib. 3. de ſummo bono capite 8.* Geminum confert bonum lectio Sacrarum Scripturarum, ſiue quia intellectum mentis erudit, ſiue quia à mundi vanitatibus abſtractum hominem ad amorem Dei perducit: Recta vero monet *Theodoretus* Epiſcopum ab Apoſtolo Doctoris nomi-

nomine vocari, non qui ſit eloquentia præditus, qui verborum floſculos pueriliter ſectetur, ſed eum, qui eſt eruditus in diuinis, & poteſt ea ſuadere, quæ conuenit. Nam, vt ait *Hieronym. epiſtol. 83. ad Oceanum.* Veteris præcepta legis & Pauli monita ad Titum perſpicua docent Sacerdotibus neceſſariam eſſe doctrinam. Innocens enim, ait, & abſque ſermone conuerſatio quantum exemplo prodeſt, tantùm ſilentio nocet: nam & latratus canum, baculoque paſtoris, luporum rabies deterrenda eſt.

6 Epiſcopi ideò inſtituti ſunt, vt lucis radijs ignorantiæ tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen oſtendant: vnde Saluator dixit *Matth. 5.* Vos eſtis lux mundi. Quemadmodum enim Solem, cæteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento poſuit, vt lucerent ſuper terram: ita in firmamento Eccleſiæ Epiſcopos quidem, tanquam Soles, alios vero Doctores, tanquam cætera luminaria, & ſydera ad illuminandas mentes hominum, deſignauit, vt lucem quam ipſi à Deo receperunt, alijs impartiantur. Ita diuina ſapientia cūcta diſpoſuit, vt infima dirigat, gubernetque per media: & in ſupremo quidem rerum cardine Deus eſt, in imo autem populus, medius vero, atque ſequeſter (vt alter Moyſes) Epiſcopus eſt, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus eſt.

7 Hinc *Chryſoſtom. homil. 15. ſic ait.* Vt quid dicit Apoſtolus. Oportet Epiſcopum eſſe Doctorem, niſi vt doceat? nec ſatis eſt quod doceat exemplo vitæ, imò oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profectò ſi Præſul non pollet gratia doctrinæ, plurima eccleſiaſticæ diſciplinæ exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, ſi non lucet? profectò inſeparabile eſt lucere à lucerna, tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ. Et vt modernus quidam addit. Sicut fieri non poteſt, vt Sol illuminet, ſi obſcurus ſit, & caliginoſus, ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantiæ tenebris inuolutus fuerit, atque demerſus. Quod ſi ita ſit, quid ex hoc conſequi neceſſe eſt, niſi id, quod Saluator ait *Matth. 6.* Si lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint, ipſæ tenebræ quantæ erunt. Ridiculoſa (ait Sanctus quidam) res eſt, & ſic certè periculoſa, ſpeculator cæcus, doctor inſcius, præcurſor claudus, Prælatus negligens, & præco mutus.

8 Cum ab *Apoſtol. 1. ad Chrinth. 8.* diſcamus, quod ſcientia inflat, non quidem ſuo, ſed hominum vitio, qui bonis ſępè rebus ad perniciem abutuntur: ideò dāda opera eſt, vt hæc ipſa ſcientia humilitatis virtute condiatur, ne turgeſcat fauſtu, & eam habenti noceat, quod alijs præſidio eſſe ſolet, & ſaluti: id quod *Gregor. in Moral.* admonet his verbis. Summa cura prouidendum eſt ne accepta ſapientia, cum ignorantiæ tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam ſapiētia eſſe nequeat, quæ etſi locutionis virtute fulgeat, elationis tamen velamine cor loquentis obſcuret.

9 Et alibi. Vera ſcientia affligit non extollit, nec ſuperbientes, quos impleuerit, ſed lamentantes facit: qua quiſque cum repletus fuerit, priori loco ſe ſcire appetit: & iam ſui conſcius tanto per illam robuſtius ſapit, quantò ſe infirmum in illa verius recognoſcit.

10 Scientia enim ſine charitate inflat, charitate vero formata ædificat: quantum vero charitas perficiat, iuuetque ſcientiam, apertè docet *Auguſtinus* de laude charitatis, his verbis. Diuinarum ſcripturarum multiplicem abundantiam latiſſimamque doctrinam ſine vllo errore comprehendit, & ſine vllo labore cuſtodit, cuius cor plenum eſt charitate.

11 Non ſolum igitur operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & illuſtrat ideoque ait *Pſalmiſta Pſalm. 118.* Super omnes docētem intellexi, quia teſtimonia tua meditatio mea eſt. Id eſt. Non quia in ſcholis diu inter præceptores verſatus ſum, ſed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus ſum, ideo omnes Doctores meos longè ſuperaui. Ait etiam idem *Propheta Pſalm. 32.* Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Et iterum *Pſalm. 118.* A mandatis tuis intellexi: hoc eſt: ingredi vijs tuis & mandata exequi Sanctiſſimæ legis tuæ; intellectum mihi & cognitionem eiuſdem legis auxi: quemadmodum quotidianus armorum vſus, & frequens conſuetudo bellandi rei militaris ſcientiam parit. Si ergo diuinam vis ſcientiā aſſequi, cognoſce, & ama ipſum ſcientiæ principē & auctorem, illū enim agnoſcit, quiſquis eū vehementer amat, quod rectiſſimè *Plato* ſenſit, cum amare Deum Philoſophari eſſe dixit, & ipſum agnoſcere: quod Regius Propheta ſignificauit cum dixit *Pſal. 33.* Guſtate & videte quàm ſuauis eſt Dominus. Prius enim Dominum amando guſtamus, deindè guſtu ipſo, quanta ſit eius bonitas, & ſuauitas, edocemur. Vnde conſequi videtur, vt quem Deus chariſſimum habeat, eum etiam ſecretorum ſuorum participem faciat; ſicut ipſe Diſcipulis teſtatur dicens *Ioan. 15.* Iam non dicam vos ſeruos, quia ſeruus neſcit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo nota feci vobi. Hinc *D. Auguſtinus contra Manich. libro primo*, ait. Si voluntatem Dei quiſque noſſe deſiderat, fiat amicus Deo, quia ſi voluntatem hominis noſſe quiſque vellet, cuius amicus non eſſet, omnes eius impudentiam deriderent: nemo enim efficitur amicus Dei, niſi purgatiſſimis moribus, nullus diuinas res videre ac intelligere poteſt, niſi ad Deum accedat, illoque familiariter vtatur, nam purgato igne charitatis affectu neceſſe eſt purgari etiam intellectū, cuius pleræque tenebræ, & turbulenti errores ex affectuum impuritate, corruptis moribus, deprauataque voluntate ferme oriuntur: quæ vbi ad malum propenſa eſt, ſuo etiam pondere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit, ſibique obſequentem facit. Quo fit vt purgato affectu purgatior quoque ſanior, & perſpicacior reddatur intellectus, iuxta illam Prophetæ vocem *Pſalm. 110.* Intellectus bonus omnibus facientibus eum: hoc eſt, caſto & puro affectu colentibus Deum.

12 Sic præditus, qua decet ſcientia Epiſcopus, veluti ſuę diœceſi ſol, & homo totus igneus, totus in conquirendis Chriſto animabus intentus, exemplo ſemper & verbo ſæpiſſimè prædicare debet.

Vnde noſter *Apoſt. 1. ad Timoth. 4.* Attende, inquit, lectioni, & exhortationi, & doctrinę. Et iterum. Attende tibi, & doctrinæ, inſta in illis, ſic enim te ſaluū facies, & eos, qui te audiunt. Vnde *Gregor. epiſtol. 27. libro 6.* ſic dicit. Tantò celerius quiſque ab omnibus ſuis peccatis abſoluitur, quantò per eius vitam, & linguam aliorum animæ ſuorum peccatorum nexibus ſoluuntur. Et alibi. Lingua Epiſcopi fomentum ſit bonis, aculeus malis, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac deſides exacuat ac ſuccendat, aſperis blandiatur, deſperatos conſoletur.

Prædi-

13 Prædicandi munus Epiſcopis ita incumbit, vt etiam Gregorius Summus Pontifex ſe ad illud adſtrictum agnoſceret, dum ſcribens ad Dominicum Epiſcopum Carthaginen. ſic ait *epiſt. 39. libro ſecundo, indic. 10.* Epiſcopi eſt de prædicationis miniſterio ſemper cogitare intentiſſimo timore conſiderans, quod receſſurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta ſeruis diſtribuens dicat *Luc. 19.* Negotiamini dum venio: quod profectò negotium tunc verè nos agimus ſi viuendo, & loquendo proximorum animas lucramur: ſi infirmos in ſupremo amore roboramus: ſi proteruos, & tumidos gehennæ ſupplicia terribiliter inſonando flectimus: ſi nulli contra veritatem parcimus; ſi ſupernis amicitijs deditis humanas inimicitias non timemus. Sed ad hæc ego pondus meæ infirmitatis expaueſco, cogitans rationem, quam ſum redditurus. Qua enim mente illum ſuſtinebo, cui de ſuſcepto negotio animarum lucrum nullum, aut penè nullum, reporto? Idem *Gregor. epiſt. 37. lib. 4.* comparat Eccleſiam ſine Epiſcopo arenti alueo.

14 Cum autem is venit in Eccleſiam ſuam, eſt velut cum fluuius reuertitur ad arida ſaxa, qui iuxta poſitas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigeſimum, aliud ſexageſimum, & aliud centeſimum, & per fluenta linguæ erumpunt flores vſque ad fructus maturos. Quod ſi dicat Epiſcopus prędicationi inſto, ſed fructum non video: recolat pulcherrima illa *Bernardi* verba *ad Eugenium* ſic dicentis. Fac quod tuum eſt: nam Deus quod ſuum eſt ſatis abſque tua ſollicitudine, & anxietate curabit; planta, riga, fer curam, & tuas explicuiſti partes, ſanè incrementum Deus, quãdo voluerit dabit, Deus inquam, non tu, quod ſi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Communica cœleſte triticum ſine inuidia, & ſine deſidia: de ſolo tibi credito talento reſpondere tibi para. Si multum accepiſti, multum da; ſi modicum, & id retribue: etenim, qui in modico fidelis non eſt, neque in maximo erit. Totum quod habes da, quia totum repetendum eſt vſque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi ſcilicet atque exempli, ſummam tui officij ad conſcientiæ ſecuritatem pendere intellige. Tu tamẽ ſi ſapis iunge & tertium, ſtudium ſcilicet orationis. Manent itaque tria hæc; verbum, exemplum, oratio; maior autem horum eſt oratio, nam, etſi vocis virtus ſit opus, operi tamen, & voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.

15 Exemplo, vt ſupra dixi, intentus prædicare debet Epiſcopus, quia ſicut neceſſitate loci compellitur ſumma docere, ideò eadem neceſſitate compellitur eadem vita, & opere monſtrare, tria enim hinc colligit *Sanctus Gregorius*; primò, cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius quoque prædicatio contemnatur. Secundò, ille vberes prædicationis fructus colligit, qui ſemina bona operationis præmittit, nam loquendi auctoritas perditur, quando vox opere non adiuuatur. Tertio, ſi negligis implere, quod doces, alijs meſſem ſeminas, & ipſe à frumenti participatione ieiunas. Quid inſanius quam docere contemnendum faſtum, & epulas ſplendidas, & cætera huius generis, & hæc eadem operibus ſectari? immò credere neceſſaria ad auctoritatem officij. Ideò prædicator iubetur aſcendere ſuper montem excelſum, videlicet, vt ſit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non ſolùm debet vita tranſcendere malos, ſed etiam omnes bonos ſubditos, quia ſicut eos ſuperat honore Ordinis, ita &

etiã

excellentia virtutis: omnibus deuotior, humilior, patientior, abſtinentior, largior, &cæt. quique nulla proſpera præſentis vitæ appetat, nulla aduerſa pertimeſcat: blandimenta mundi (conſiderato intimo terrore, ac periculo ſtatus ſui) deſpiciat: terrores autem mundi (conſiderato blandimento internæ dulcedinis) contemnat: Non illum proſpera eleuent, non aduerſa perturbent, non blanda vſque ad voluptatem demulceant, non aſpera vſque ad deſperationem premant, contra vitia clamet, neque ceſſet, quaſi tuba exaltet vocem ſuam: non ſit ſicut illi, de quibus *Iſai. 56.* dicitur. Canes muti non valentes latrare; & noſter *Apoſt. ad Tit. 1.* Vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt arguere. Admonendi ſunt, ait *Sanctus Gregorius libro trigeſimo Moral. capite quinto, & part. tertia Paſtoralis admonit. 25.* qui rectè quidem verba legis intelligunt, ſed hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis ſermonibus priuſquam alijs eos proferant, ſemetipſos requirant, ne inſequentes aliorum facta ſe deſerant.

16 Et cum rectè cuncta de Sacra Scriptura ſentiunt, hoc ſolùm quod per illam contra elatos dicitur, non attendant. Improbus quippe, & imperitus eſt medicus, qui alienum mederi appetit, & ipſe vulnus, quod patitur, neſcit: qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur; profectò admonendi ſunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius virus ſuæ peſtis inſpiciant, ne alios medendo ipſi moriantur. Admoneri etiam debent vt conſiderent ne à virtute dicendi, viuendi qualitate diſcordent, ne loquendo aliud, & oſtendendo aliud prædicent. Idem *S. Doctor, & Pontifex Gregorius lib. 23. Moral. capite quarto*, hoc ipſum proſequitur his verbis. Sanctæ vniuerſalis Eccleſiæ ſpiritualis quiſque prædicator in cunctis, quæ dicit, ſolerti cura ſe inſpiciat, ne in eo, quod recta prædicat, vitio ſe elationis extollat, ne vita à lingua diſcordet; ne pacem, quam in Eccleſia annuntiat, in ſe ipſo dum benè dicit & malè viuit, amittat. Sed ſtudeat ſummopere contra maledicos rumores aduerſantium, & defendere loquendo quod viuit, & ornare viuendo, quod dicit.

17 Epiſcopus iuxta ſui nominis rationem in ſpecula Eccleſiæ conſtitutus, aliorum pericula & proſpicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes ſuo modo munus hoc indicat planè *D. Auguſtinus de verb. theolog.* his verbis. Hæc eſt lex diuinæ prouidentiæ, vt nemo à ſuperioribus adiuuetur, ad cognoſcendam gratiam Dei qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet. Hinc etiam *Diuus Gregorius in moralibus* ait. Miles Dei ſupernæ gratiæ nixus auxilio, ſic vulnera infirmitatis ſuæ curet, vt aliena non deſerat. Certum eſt ad ſanitatem animæ (qui Apoſtolici huius officij finis eſt) dono Dei hominibus contingere, nec vllam aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc ſine Dei præſidio poſſe ſufficere, nam quò quiſque ſanctior fuerit, eò plures oratione ſua Chriſto animas lucrifaciet, atque ideo in officio concionandi prior merito erit, atque præſtantior. Vnde euidenter agnoſcimus neminem ſine ſpeciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccatique morte excitari poſſe. Sic enim apud *Ioannem 6.* legimus. Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me traxerit eum. Et ideò propter hoc Dominus diſcipulos ſuos, quos prædicatores inſtituebat, eis verbis admonet apud *Ioannem 15.* Sicut palmes, inquit, non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit

ſerit

ſerit in vite, ſic nec vos, niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia ſine me nihil poteſtis facere. Quamlibet ergo diſertus, quamlibet potens in ſermone quiſque ſit, fruſtra tamen loquitur, fruſtra ſudat, fruſtra clamat, niſi cœleſtis huius magiſterij vox in interiori hominis aure ſonet. Sic enim *D. Gregor. in Moralib.* ait. Incaſſum homo exterius monetur, ſi intus cor eius gratia non repletur. Eſt enim mutum omne, ſi ille intus in corde non clamat, qui aſpirat verba, quæ audiuntur; rurſuſque idem *in homil.* Niſi Spiritus Sanctus adſit cordi audientis, otioſus eſt ſermo Doctoris. Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia niſi intus ſit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi ſententiam repetit his verbis. Niſi Spiritus Sanctus auditoris corda repleat ad aures corporis, vox Doctoris incaſſum ſonat. Formare enim vocem magiſtri exterius poſſunt, ſed hãc interius imprimere non valent.

19 Non ſolum igitur oris, ſed totius Ezechiel. etiam hominis Sanctitas, & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus ſit immaculatus, & purus, qui puritatis ſuæ participes alios efficere debet. Hinc *D. Gregor. ſuper Ezech.* ita ait. Ille loqui veritatem nouit, qui prius benefaciendo didicit, & tunc verbi ſemen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluiſſet, prius illum in vtero etiam matris ab omni peccati labe purgauit, vt ſingulari quadam puritate, & ſanctitate eſſet inſignis, qui alios ad ſanctitatem, puritatemque vocare debebat. Eſaiæ quoque labia cœleſti igne, & angelico miniſterio purgantur, vt ſic idoneus redderetur, qui alios à peccati ſordibus purgare poſſet. Paulus vero vltra humana raptus eſt ad tertium cœlum, & cœleſtia ſecreta cognouit, vt Eccleſiarũ futurus Doctor inter Angelos diſceret, quod inter homines prædicaret. Meritò ergo *D. Gregorius Nazianzenus* mores optimi concionatoris deſcribens, ait. Mundari prius oportet, & ſic alios mundare, ſapientem prius fieri, & ſic alios facere ſapientes: lumen fieri, & ſic alios illuminare: ad Deum accedere, & alios ad Deum adducere: ſanctificari, & ita ſanctificare; manus habere rectas, & ſic cadentibus porrigere manus.

20 Laboret opere & exemplo in prædicando Epiſcopus, nec à propoſito deuiet inſtituto, etiam quod corda ſubditorum terrenis rebus ſiue ſecundis, ſiue aduerſis irretiri videantur; nam maioris erit occaſio dãnationis ſic audita doctrina, & non recepta, & maximo ſuo damno percipient lucem, quam reijciunt, ſalutem, quam deſpiciunt, doctrinam, quam contemnunt, medicinam, qua non vtuntur, & gratiam, quam vltro oblatam reſpuunt. Rectè *Diuus Auguſtinus* ſic ait. Ab exordio propagationis humanæ vſque ad finem quibuſdam ad præmium, quibuſdam ad iudicium prædicatur. Quod ipſe alibi eleganti explicat ſimilitudine, dicens. Simul pluit Dominus ſuper ſegetes, & ſuper ſpinas: ſed ſegeti pluit ad hordeum, ſpinis ad ignem, non quod ipſe Dominus ad hoc pluat, ſed quod terra ipſa cœleſtem deſuper bibens imbrem, proferens autem ſpinas, & tribulos, his à quibus colitur, reproba eſt, & maledicto proxima, cuius conſummatio in combuſtionem, vt Apoſt. ait.

21 Inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet ſollicitudo diœceſim viſitandi. Eſt enim viſitatio quaſi anima Epiſcopalis regiminis, quoniam per eam Paſtor ſe diffundit, & expandit omnium ſuarum ouium commodis, & vtilitatibus.

22 Verus quidem Epiſcopus dum exit ad diſcurrendum per omnes parochias, eſt quaſi ſol egrediens ad illuſtrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui ſunt purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis ſplẽdor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præſentia, veluti ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, Sacro Chriſmate confirmandum, & vt exploret quomodo Sacramenta adminiſtrẽtur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur, denique ad conſolandum omnes lugentes, & egentes, tam ſpiritualibus, quàm temporalibus, commodis.

23 Innumerabiles itaque ſunt vtilitates, quæ ex perſonali Epiſcopi Viſitatione proueniunt, per illam enim Baſilicæ inſtaurantur, dierum feſtorum cultus reſtituitur, tenuiorum oppreſſiones arcentur, diſſidia componuntur, concubinarij corriguntur, blaſphemiæ, ludi illiciti, periuria profligantur, plurimaque mala alioquin ignota pernicioſeque ſerpentia deteguntur, atque elimantur; Nam ſolis duntaxat excommunicationibus, aut pœnis alijs, criminibus medendum non eſt, ſed potius verbis, auctoritate, & Charitate, obſecrando, & increpando, & mille alijs modis, quos verus Paſtor, & ſponſus animarum excogitat, amans gregem quaſi ſponſam, quam non ita curat mercenarius viſitator.

24 Non ſufficit igitur Epiſcopum mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire, iuxta illud *Lucæ cap.* 10. Miſit Dominus Diſcipulos ſuos in omnem ciuitatem & locum, quo erat ipſe venturus, & *Ioann.* 15. poſui vos vt eatis & fructum afferatis. Id enim eis conuenit quatenus Paſtores ſunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoſcant vultum pecoris ſui, ſuoſque greges conſiderent, vt videlicet earum morbos, pericula, pabula, cuſtodes, & cætera, quæ illis neceſſaria ſunt, diligenter prouideant. Ait ipſe Saluator *Ioan.* 10. Bonus paſtor proprias oues vocat nominatim. Multa præterea paſſim in viſitationibus ſeſe offerunt, quæ non cuiuslibet miniſtri, ſed ipſius Epiſcopi auctoritatem, dignitatem, poteſtatem, atque opes interim requirũt; quæ quoniam ſolitis maiores ſunt, maiori etiam auctoritate tractanda & componenda ſunt.

S V M M A R I V M.

1 *Vini potatio nimia clerico comprimenda.*
2 *Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus ſempiternum comminatur exitium.*
3 *Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, oſtenditur.*
4 *Vinum moderatè ſumptum multa bona corpori, & animo præſtare poteſt.*
5 *Vinum immoderate ſumptum malorum omnium eſt origo, & quæ ex illo naſcantur, oſtenditur.*
6 *Ebrietas quibus ſignis cognoſcatur, oſtenditur.*

7 Cre-

7 *Cretenſes, Lacedæmonij, & Chartaginenſes legem ſanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem guſtaret.*

8 *Hiſpani omnes, & præcipuè Luſitani, præſertim dum pueri, & adoleſcentes ſunt, ac mulieres, ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt.*

9 *Vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit.*

10 *Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam, eo quod vinum bibiſſet, fuſte percuſſam interemit.*

11 *Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibiſſet è dolio, & à Romulo cædis abſolutus fuit.*

12 *Mulier omnis quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt.*

13 *Abſtinentia à vino laudabilis valdè eſt, tam in viro quàm in fœmina.*

14 *Aquam ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſi ſunt.*

15 *Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur.*

NON VINOLENTVM.

GLOS. XI.

1 Ipſam propenſionem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam & edomandam eſſe admonet *Apoſt.* in præſenti, quod iterum inculcat ad *Titum* 1. Non dixit, teſte *Theophilacto*, temulẽtos, aut ebrios, hoc enim eſt omnino indignum: verum non vinolentos, & multum potantes; potatio ſiquidem multa animæ mentiſque vim & vigorem, licèt non eripiat, laxat tamen & debilitat, maliqueeſt exempli. Neque ſolum Deus vino obrutis, ſed & multum vinum citra temulentiam ferentibus ſempiternum comminatur exilium *Iſai.* 5.

2 Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendum ebrietatem. Non ergo ſolum à crapula & ebrietate ſe abſtinere debent clerici, itaut non multum vino dediti ſint; ſed etiam illud imprimis ab eis cauendum eſt ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus grandioribus poculis, & vitreis blanditijs, aut minacibus verbis impellant; hoc enim non beneuolentiæ, ſed maleuolentiæ indicium eſt, vt more ſuo optimè docet *S. Auguſtin. ſermo.* 231. *de tempor.*

3 Qui alterum cogit, vt ſe plus, quàm opus eſt, bibendo inebriet, minùs malum eius erat, ſi carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatem necaret. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur, qui ebrioſos & luxurioſos amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante oſtium pauperibus petentibus, vel vnum calicem diſſimulant dare. Nec attendunt quod illud, quod luxurioſis videntur ingerere, Chriſtus in pauperibus deberet accipere, qui dixit *Matth.* 25. Quod feciſti vni ex minimis meis mihi feciſti, &c. Et idem *Auguſt. in ſerm. ſequen.* ſic ait. Qui amico ſuo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare, & animam probatur occidere: qui enim ebrietatibus incumbunt vltra peccatum, quod incurrunt, podagra laborant, & ægritudine diuturna macerantur. *Athenæus* igitur in *ſua hiſtoria de tumulentis libro* 10. aſſerit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidiſſe, ac tandem ex ea deceſſiſſe; & ibi idem *Athenæus* refert, quod cum Calliſthenes vir ſapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuante meri poculum, quod ad eum peruenerat, expelleret, rogante quodam cur non biberet, reſpondit nolle, ſe dum Alexandri poculum ebiberet, Æſculapio indigere.

4 Quemadmodum enim vinum moderatè ſumptum multa bona corpori & animo præſtare poteſt, vt propterea apud *Athenæum lib.* 11. Socrates vino moderatè ſumpto has tribuit qualitates. Vinum animos rigans, triſtitias & dolores, quemadmodum Mandragoras ſopit, & hilaritatem, ſicut oleum flammam excitat, plãtarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflatæ rectè augeſcunt, & florent, ad frugemque perueniunt. *Plutarchus* dicit vinum hilaritatem afferre, metum abijcere, & veritatis fœcundiſſimum eſſe. *Ariſt.* 30. *ſect. problem.* aſſerit vinum moderatè ſumptum coctionem iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & ſpiritus vitales fouere, ſomnum conciliare. *Plato* 2. *de legibus*, dicit à Deo vinum, contributum hominibus, quaſi optimum præſidium conſeruandi ſenectutem, quod vino iuueneſcere videatur, & abolere mæſtitiam. *Plinius lib.* 23. *cap.* 1. ſic ait: Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi, ſtomachus recreatur: appetentia ciborum inuitatur; triſtitiæ cura hebetatur; vrina ac algor expellitur; ſomnus conciliatur: præterea vomitiones ſiſtit: collectiones extra lanis humidis impoſitis mitigat. Deinde ſubiungit. *Aſclepiades* vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia poſſe pronunciauit. *Galenus libro de cauſis morborum capite tertio*, affirmat vinum modicè ſumptum calorem naturalem augere. *Et libro de compoſit. pharmacorum ſecundum locos capite ſeptimo*, ita loquitur. Vinum nutrit, concoquit, roborat, putrefactioni reſiſtit, & intemperiem à frigiditate, & humiditate contractam, citra omnem moleſtiam, ac ſecurè perſanat. *Auicenna* 2. *primi Doct.* 3. *capite* 11. Vinum, inquit, ex ſui eſſentia fortes efficit, ſanos, & viuificat virtutem: propterea quod velociter præbet augumentum in ſubſtantia ſpiritus. Et *Proſp. libr.* 2. *de vita contemp. capit.* 12. Paulus, inquit, Timotheo diſcipulo ſuo, qui ſe longa abſtinentia fregerat, modico vino vti præcipit. Ac per hoc nihil contra abſtinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, ſed tantum pro corporis ſalute bibunt.

5 Ita etiam per contrarium vinum immoderatè ſumptum malorum omnium eſt origo, nam eſt excitatiuum diſcordiarum *capite luxurioſa* 35. *diſtinct.* Aufert cor, ſicut fornicatio 3. *Eſdr.* 3. *Oſeæ* 4. Et mentis inducit exilium *capit. vinolentum* 35. *diſt. cap. ſanè paragraph. neſciunt* 15. *quæſt.* 1. Eſt incitatiuum ad luxuriam *Apoſtol. noſter ad Epheſ.* 5. & *Prouerb.* 20. Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, *capite etſi Chriſtus, ante fin. de iureiur. capite luxuriari* 35. *diſtin. capite à crapula. de vita & honeſt. cleric. Apul. libro ſecundo, Aſinaurei*, tradit vinum liberum eſſe hortatorem, & armigerum Veneris. Et *S. Hieronym. in epiſtol. ad Oceanum* ſic ait: Vinolenta ſcurrarum eſt, & comeſſatorum: venterque mero æſtuans cito deſpumat in libidines. In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia eſt. Affert huius rei exempla *S. Hieronym. epiſtol.* 83. *ad Ocean.* Noe, inquit, ad vnius horæ ebrietatem nudat femora ſua, quæ per ſexcentos annos ſobrietate contexerat *Geneſ.* 9. Loth per temulentiam neſciens libidine miſcet inceſtum; & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt *Geneſ.* 19. Ex his & alijs concludit idem *B. Hieronym. in capit.* 1. *Titi ad epiſtol.* Nunquam ego

ebrium

ebrium caſtum putabo, quietſi vino conſopitus dormiuerit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quiſque quod volet, ego loquor ſecundum conſcientiam meam, ſcio mihi abſtinentiam, & nocuiſſe intermiſſam & profuiſſe repetitam. Et vinum, ait idem *Hieronym. epiſt. ad Euſtoch.* ac adoleſcentia duplex incendium voluptatis eſt, quid oleum igitur flammæ adijciam? quid ardenti corpuſculo fomenta ignis adminiſtramus. Obſtat deindè vinum vigilijs, & grauat corda hominum & ſenſus *diſt. capite vinolentū*. Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, diſſipat ſenſum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus, ac ſecreta pandit, prout de hoc damnabili & graui vitio referunt *Menoch. de arbitr. caſu* 404. *à numero* 1. *Farinac. fragm. crimin. par.* 7. *lit.C. numero* 253. *Leſſ. de iuſtitia lib. quarto, capite tertio, dub.* 3. *numero* 13. *Aldrete de religioſa diſciplina tuenda libro ſecundo, capite decimo quinto, à numero* 39. ac alij citati per me *Alleg.* 28. *numero* 9. & 10. audi *D. Ambroſ. lib. de Helia & ieiunio cap.* 14. Rogas, inquit, ad iucunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad ſepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina prætendis, venena ſuffundis. Omne enim quicquid nocet, venenum eſt. Tollit ſenſus, viſcera exurit, ſomnum infert, caput vexat. Noxia eſt ebrietas ad corporis ſanitatem, menti etiam crimen adiungit. Nam, vt ait *Salomon Prouerb.* 23. Vinum ingreditur blande, ſed in nouiſſimo mordet vt coluber, & ſicut regulus venena diffundit. Vnde *Philo Iud. lib. de plantat. Noe, & lib. de temulentia* vini abuſum damnat, & *Clemens Alexan. libr.* 2. *Pædag. cap.* 2. multa contra temulentiam, atque ebrietatem ſcribit allatis Salomonis & poetarum teſtimonijs. *Iſidor. Peluſiota lib.* 1. *epiſt.* 203. commemoratis Noe, Loth, atque Herodis ebrietatibus ſubdit omnia veſana crimina à vino promanare. Multa aduerſus ebrietatem ſcribit *Seneca epiſt.* 84. & inter alia inquit. Non eſt animus in ſua poteſtate ebrietate deuinctus: quemadmodum muſto dolia ipſa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in ſummam partem vis caloris eiectat, ſic vino æſtuante quicquid in imo iacet abditum effertur, & prodit in medium. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec ſecretum quidem, quod ſuum, alienumque eſt, pariter effundunt.

6 Ebrietas hæc multis ſignis cognoſcitur: *Hipp. lib.* 2. *prænotionum num.* 8. ebrium cognoſci aſſerit, quia ſudabit magis, quam antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe ſe ipſo grauior erit, ac humidior: ſed & lætior erit, ſi non caput ipſi affligatur. *Galen.* 2. *de ma. mo.* ebrietatis ſigna eſſe dicit ſupinum iacere, hiare, & ſtertere, & 10. *de ſimpl. medic. facultatibus*, impletis, ac inebriatis vrina albida conſpicitur. *Ariſtot.* denique *ſect.* 3. *problematum* multa ſigna colligit, quibus ebrietas innoteſcere poteſt, præter quæ, alia etiam ſigna in vinolentis conſpiciuntur, nempè, ſtupiditas quædam, nimius riſus abſque cauſa, furor talis quandoque vt alios pulsēt, mictio inuoluntaria, tortuoſa deambulatio, oculorum inconſueta turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus ſequuntur ſecundum naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac vtentis naturale temperamentum, adeò vt iure merito, vt refert *Ariſtot.* 2. *Politic. cap. vlt.* ex Pittaci lege maiori pœna ebrij damnarentur, ſi quem pulſaſſent, quàm ſi ſobrij feciſſent: quod enim pluries delinquant ebrij, quam ſobrij, non ad id reſpexit, quod magis eſſet debeat ebrijs venia, ſed ad vtilitatem.

7 Patet igitur ex ſuperius dictis quanta mala ab immodico vino oriantur, & ideò iure merito *Plato in extremis de potione ſermonibus*, & *Ariſtot. libr.* 1. *œconomicorum cap.* 5. Carthaginenſium legem de abſtinentia à vino valdè probant, *Plato* enim hæc dicit. Verum etiā potius Cretenſium, Lacedæmoniorumque vſui, Carthaginenſium legem antepoſuerim, vt nullus videlicet in exercitu hanc potionem guſtet, ſed toto illo tempore, aquæ potione vtatur: & in ciuitate neque ſerui, neque ancillæ vnquam, neque Principes eo animo, quo in Imperio ſunt, vinum guſtent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum ſuo funguntur munere, vini quicquam aſſumant, nec quiſquam de re aliqua inſigni conſilium initurus, nec interdiu quiſquam omninò, niſi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi cauſa. Item neque noctu quiſquam aut vir, aut mulier cum filios creaturi ſunt. Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege benè inſtitutus à vino abſtinere debet. Et hæc dicit *Plato de corporibus non ægrotis*, ſed rectiſſimè valentibus in quibus epotum vinum, tanquam tyrannus quidam animæ imperat, itaut quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat, quæ prius faciebat non rectè faciat, & idcircò ab ipſo tanquam ab hoſte cauendum *Plato* ait: Nam ſi ſemel corpus immodicè ingreditur, gubernatorem impedit, quominus, vt decet, nauis gubernacula dirigat; milites ne in acie modeſte ſe gerant, conturbat. Iudices cum iuſtos eſſe oportet, aberrare, & omnes Principes vitioſè dominari, nihilque ſani imperare cogit. Vini igitur abſtinentiam Hiſpani omnes, & præcipuè noſtri Luſitani, præſertim dum pueri & adoleſcentes ſunt, ac mulieres ſaltem donec viro copulentur, excolunt; & quod ab antiquo etiam tempore Hiſpani abſtemij fuerint, refert ex *Philarco Athenæus lib.* 2. in hæc verba. Hiſpanos quamuis hominum ditiſſimos, aquam bibere, ſolos cibum capere ob parſimoniam; indui tamen ſumptuoſa veſte. Fœminis ignominioſum ſemper fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdictum vt refert *Valer. Max. libr.* 2. *cap.* 3.

Vnde Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam eo quod vinum bibiſſet, iuſtè percuſſam interemit, & quemadmodum *Plinius* refert *lib.* 14. *cap.* 13. inter exempla legitur Egnatij Mecenij vxorem, quod vinum bibiſſet è dolio, interfectam fuiſſe à marito, eumque cædis à Romulo abſolutum. Et *Cato* vt idem *Plinius* atteſtatur, aſſerit propterea tunc temporis ex vſu fuiſſe, vt propinqui fœminis oſculum darent, vt explorarent an temetum olerent. *Plutarchus* etiam *in quæſtionibus* Romanis oſculandi morem eandem ob cauſam inſtitutum fuiſſe affirmat. Et non alia certè ratione priſcis illis temporibus vini vſum mulieribus interdictum fuiſſe exiſtimo, niſi quia vinolenta, & comeſſatrix mulier, ſi nupta fuiſſet, adultera, ſi ſoluta meretrix reputabatur, idque propterea, quod vt *Tiraqu.* refert *de legibus connubial. part.* 9. *l.* 9. *connub. gloſ.* 1. *nu.* 206. contra vini vſum apud mulieres lex ab ipſo Romulo poſita fuerat in hæc verba. Si vinum biberit domi, vti adulteram puniunto.

12 Quibus verbis, inquit Tiraq. oſtenditur mulierem vinoſam & adulteram, eiuſdem criminis reas eſſe, veluti

luti alterū ex altero prodeat, quam legem rationi valdè conſonam & iuſtiſſimam fuiſſe teſtatur *S. Chryſoſto.* qui enarrans illud *Matth.* 1. Cum eſſet deſponſata mater eius Maria, &c. Omnis, inquit, mulier, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt.

13 Ex quibus colliges abſtinentiam à vino laudabilem valde eſſe tam in muliere quàm in homine, vinoque potius vtendum medici iuſſu, ac recuperandæ valetudinis gratia, quàm aliam ob cauſam, quemadmodum factum fuiſſe apud Locros Ephizephyrios teſtatur *Athenæus libro* 10. deipnoſoph. idque propterea quod à Zaleuco Aſiæ Rege ſancitum fuerat, vt ſi quis iniuſſu medici, & non recuperandæ valetudinis cauſa merum bibiſſet, capite plecteretur. Hic meri vſus à noſtro Apoſt. etiam indicari videtur, dum ad *Timotheum* ſcribit, inquiens. Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere, propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Vnde clarè patet Timotheum in ſanitatis ſtatu aqua vti conſueuiſſe, eique propter aduerſam valetudinem vinum commendari, idque modicum, ad ventriculi ſcilicet cruditatem corrigendam, aliaſque infirmitates debellandas, itaut *D. Paulus* vino vt medicamento vtēdum ſenſerit, aqua autem ad quotidianum potum: quod ſi crebrius fiat ad ſanitatē magis conducit, quia *Athenæus lib.* 1. *deipnoſ.* refert eos, qui ſolum aquam bibunt inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſos eſſe, vinum autem noſtram obumbrare prudentiam.

14 Et propterea *S. Ambroſius de Elia, & ieiunio capi.* 9. inquit, potentes vinum prohibentur bibere, ne cum biberint obliuiſcantur ſapientiæ; & *D. Hieronym. in cōment. ad Titum*, ſic ait. Prohibet Paulus Epiſcopum eſſe vinolentum, ne vel ſenſu occupato exaltet riſum cōtra grauitatis decorem, & labijs diſſolutis cachinnet, vel ſi paululum triſtis cuiuſdam rei fuerit recordatus, inter pocula in ſingultus prorumpat, & lacrymas. Lōgum eſt ire per ſingula, & inſanias, quas ebrietas ſuggerit, explicare.

15 Vnde ſi clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur *in cap. fin. in fine* 4. *diſtinct. & in capite Epiſcopus, in capite luxurioſa, in capite vinolentum, & in capite ſexto, in fine*, 35. *diſt. & in capite à crapula, de vita & honeſt. cleric. & in capit.* 1. *ne clerici vel monachi cum ſimilibus.* Et à comeſſationibus abſtinere eis maxime commendatur *Prouer.* 23. *D. Paul. ad Roman.* 13. §. 1. *capite comeſſationes caput. multis, capite non oportet* 2. *& capite non liceat* 44. *diſt.* quid erit in Epiſcopis, quibus excellentiora debentur *capite primo, de priuileg.* qui ſuper omnes gradus dicuntur conſtituti *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 1. *capite venerabilis, de præbendis*, qui non vulgari aliqua, ſed eximia ac excellenti ſanctitate alios ſui ſimiles efficere, ac ad temperate in cibo & potu ſe habendos inducere debet; animaduertat vnuſquiſque, & ſecum præponderet.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis percuſſio licita eſt ex charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur.*
2 *Epiſcopus propria manu neminem debet percutere.*
3 *Clericalem Ordinem ſummopere dedecet, vt ea manus violenter alicui inijciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecrata ſunt.*
4 *Regimen omne, omniſque adminiſtratio auctoritate & amore continetur.*
5 *Impunitas eſt iniuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, & tranſgreſſionis nutrix.*
6 *Epiſcopus puniens debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona ſua ei ſeruat.*
7 *In miſericordia corripiendum.*
8 *Epiſcopus debet eſſe benignus, & ad benefaciendum paratus.*
9 *Paſtor bonus omnibus ſe conformare, ac in ſe omnium trāſferre affectus debet.*
10 *Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperet, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.*
11 *Paſtoris tres ſunt voces, ſuauis, dulcis, & alta.*
12 *Iuſtitiæ rigor ſub iuſto moderamine temperandus.*
13 *Diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore.*
14 *Prælati à perſonarum acceptione cauere debent.*
15 *Prælatus intueri debet ne dum immoderatius cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis.*
16 *Epiſcopus ſubditis benè viuentibus putet ſe æqualem, erga peruerſos vero iura rectitudinis exercere non formidet.*
17 *Prælati non ſeueritate, ſed beneuolentia ſubditos corripere debent.*
18 *Epiſcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet.*
19 *Iuſte iudicans miſericordiam cum iuſtitia ſeruat.*
20 *Lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & zelus rectitudinis ſine manſuetudine non debet inueniri.*
21 *Manſuetudo, & diſtrictio ab inuicem non debent ſeparari.*
22 *Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam.*
23 *Contra illos inſurgit auctor, qui dum vales erant, molles, & tractabiles exiſtebant, ſed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt.*
24 *Cum ſenibus quomodo procedendum, oſtenditur.*
25 *Epiſcopus qualiter ſubditos increpare debeat, edocetur, & numero* 26.

NON PERCVSSOREM.

GLOS. XII.

1 Ex charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur, licita eſt percuſſio Epiſcopis, & omnibus habentibus auctoritatem in ſuos ſubditos *cap. cum Beatus* 45. *diſt. c. ante omnia* 35. *diſt.*

2 Excepto quod Epiſcopus neminem propria manu debet percutere *cap. non liceat* 86. *diſtin.* & hoc propter reuerentiam ſanctitatis beneficij Epiſcopalis, cui Sanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit *l. ſi quis in hoc genus C. de Epiſcopis, & cler.* vel propter ſuam manſuetudinem, & humanitatem oſtendendam, vnde Dominus Epiſcopis ait *Matth.* 5. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.

3 Clericalem enim Ordinem ſummopere dedecet, vt eorum violentæ manus alicui inijciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, quæ extenſæ pro omnibus Numini ſupplicant, quæ interius honorem tremenda corporis, & Sanguinis Chriſti myſteria peragunt.

Percuſ-

Percuſſorem Epiſcopum, ait *S. Hieron. epiſtol. 83. ad Oceanum capite quarto*, ille condemnat, qui dorſum ſuum poſuit ad flagella, & maledictus, non remaledixit. Et *octauus Canon. qui Apoſtolorum eſt* hunc in modum habet Epiſcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiuſmodi volentem timeri, deijci ab officio ſuo præcipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus; ſed e contrario ipſe cum percuteretur, non repercutiebat, cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur non comminabatur. Vnde vocem hanc *Chryſoſt. Theodor. & Hieron. ad Titum 1.* non ad manus violentiam, ſed ad linguæ acerbitatem referunt, vt Epiſcopus nemini maledicat, nec ſit ſæuus, & improbus obiurgator, nec denique conuitijs perdat, quos poterat modeſtia, & lenitate corrigere.

4 Cum omne regimen, omniſque adminiſtratio auctoritate, & amore contineatur. Oderunt enim peccare mali formidine pœnæ. Oderunt peccare boni virtutis amore, in manus noui Antiſtitis conſecrati Baculum traditur; auctoritatis ſcilicet, & diſciplinæ inſigne, ſuſtentaculum imbecillitatis humanæ, vt ſit in coercendis vitijs pie ſæuiens, iudicium ſine ira tenens, in fouẽdis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate ſeueritatis cenſuram non deſerens, vt reuocet errantes, regat iuſtos, pungat, & ſtimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes: ac iuxta *Ezech. 34.* attrahat vagum, ſuſtentet lãguidum, ſtimulet pigrum; portet in humeris ſuis exemplo Principis Apoſtolorum ægrum, & debilem. Vt increduli, inquit *Bernard. libro tertio de conſider.* conuertantur ad Fidem, conuerſi non auertantur, peruerſi ordinentur ad rectitudinem, ſubuerſi ad veritatem reuocentur, ſubuerſores conuincantur, vt vel emendentur ipſi, ſi fieri poteſt, vel ſi non, perdant auctoritatem, facultatemque alios ſubuertendi.

5 Impunitas enim, inquit idem *Bernard. vbi proximè*, incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, tranſgreſſionis nutrix, matris noxiæ libertatis peſſima ſoboles hæc. Nam, vt dicit *Senec. in Troiad. act. 2.* qui non vetat peccare, cum poſſit, iubet, & *D. Bernard. in ſerm. de S. Ioanne Bapt.* ſilere, cum arguere poſſis, eſt conſentire, & *Philo Hebr. contra Flau.* Qui caſtigare, aut ſaltem cohibere cum poſſit, non cohibet, palam eſt, eum permittere, ac penè mandare.

6 Epiſcopus puniens, vt ait *Gregor. epiſt. 16. libr. 12. ad Abbatem montis Sinai*, debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona ſua ſeruat, & eum hæredem habere deſiderat: His ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente ſeruare debemus. Verbum dulce, dicitur *Eccleſ. 6.* multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua gratioſa in bono homine abundat. Plus erga corrigendos, docet *S. Leo epiſt. 84.* agit beneuolentia, quàm ſeueritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm poteſtas, ex quo dicit *gloſ. in cap. 3. 86. diſt.* iuſtus in miſericordia corripiat, & arguat, quia nõ verbis aſperis ſunt homines procurandi, *cap. qui ſincera 45. diſt.* & ſanguinem elicit, qui nimis emungit *cap. niſi cum pridem, de renunt. gloſ. verbo ſalubriter in Extrauag. ſi fratrum §. quia igitur, ne Sede vacante Ioann. 22.* & dixit notanter *Philip. Corne. conſil. 296. circa primum 4. vol.* quod, qui non impedit miſericordiam, dicitur negare Chriſtum: proprium etiam miſericordis dare lacrymas alienis calamitatibus; nam ipſe Chriſtus videns miſerias humanæ naturæ propter peccatum lacrymatus eſt *Ioann. cap. 11.* Inde Stoici dixerunt miſericordiam eſſe ægritudinem ex miſeria alterius.

8 Debet igitur Prælatus eſſe benignus, & ad benefaciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos ſciat ſua attrectare dulcedine, nam *Princeps Apoſtolorum ad Clementem de vniuerſis Epiſcopis* inquit, Eccleſiarum omnium curam habentes miſericordes, & beneuoli eſtote in omni verbo, & opere pro viribus agite, omniſque Pontifex Sacro Chriſmate perunctus, charus, & pretioſus omnibus eſſe debet; hæc eſt voluntas Dei, vt benefacientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Vnde *Apoſtol. ad Titum capite 1.* inter Epiſcopi conditiones hanc numerat. Non præfractum (vbi nos habemus, non ſuperbum) id eſt non durum & ſui ſenſus plus ſatis tenacem. Item ad *Philip. 4.* vbi dicit.

Modeſtia veſtra ſit nota omnibus hominibus, græcè habetur, τὸ ἐπιεικὲς manſuetudo, & ſignificat hic quandam virtutem mirabilem, qua homo redditur habilis ad Chriſtiane cum omnibus conuerſandum; ac etiam amabilitatem, & quandam promptitudinem, qua homo paratus eſt omnibus omnium moribus ſe accommodare, neminem faſtidire, omnibus benefacere, libenter cedere, & quæcunque poteſt ſine offenſione Dei ferre, & permittere etiam cum iactura ſua, ſiue rerum ſuarum. Hoc enim eſt non quærere, quæ ſua ſunt, ſed quæ aliorum, nulli oneroſus, aut odioſus eſſe, ſed æquus, & commodus, hoc eſt quod ad *Romanos 12.* dicitur. Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes. Et 1. *ad Corinth. 10.* Sine offenſione eſtote Iudæis, & 2. *ad eoſdem 4.* Commendantes nos metipſos ad omnem conſcientiam hominum, id eſt, ea faciamus, quibus omnes homines (ſi conſcientiam velint teſtari) non poſſint nos non commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos merito accuſare poſſint. Charitas, inquit *Bernardus*, patiens eſt, benigna eſt: patiens eſt cum diſſimulat, ſpectat, ſuſtinet delinquentem: benigna eſt, quando trahit, adducit, & conuerti facit ab errore. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas, ſed ex amore non ex mœrore: flet ex deſiderio, flet cum flentibus. O bona mater charitas, quæ ſiue foueat infirmos, ſiue exerceat prouectos, ſiue arguat inquietos, diuerſis diuerſa exhibens, ſicut filios diligit vniuerſos.

Cum te arguit mitis eſt, cum tibi blanditur ſimplex eſt, piè ſolet ſæuire, ſine dolo mulcere, patienter nouit iraſci, humiliter indignari, læſa non prouocat, ſpreta reuocat. Pondera quod de Domino dicitur *Eſai. 42.* Non erit triſtis neque turbulentus: thalamum quaſſatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet.

9 Et idem *Bernard. ſermon. 23. ſuper Cantic.* Paſtor, ait, bonus omnibus ſe conformat, omnium in ſe transfert affectus; matrem ſe probat non minus deficientium, quàm proficientium. Et *D. Gregor. in Paſtor. part. 2. capit. 6.* dicit quod Paſtor bonus æqualem ſe cernat, peccantibus autem zelo vltionis ſe anteferat, imitans Paſtorum Principem Petrum, cui cum bonus Cornelius ſe proſterneret; dixit; Surge ne feceris, & ego ipſe homo ſum. Diuina igitur prouidentia permiſit, vt primus ipſe Petrus laberetur, ac rueret in peccatum, quo erga parentes duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperaret, vt dicit *S. Ambroſ. in ſerm. de ten p. 124. &*

124. *& in ſermon. 2. de cathedra B. Petri, qui eſt 16. de Sanctis*, in hæc verba. Tanquam bonus Paſtor tuendum gregem accepit, vt qui ſibi antea infirmus fuerat fieret omnibus firmamentum, & quia ipſe interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret.

11 Paſtor erit fiſtula dulce canens, & baculo firmiores imbecillitates infirmorum firmiter ſuſtinens, & non ſibimet placens, etenim Chriſtus non ſibi placuit. Epiſcopus erit huiuſmodi moderationis erga ſubditos, vt arridens timeri debeat, & iratus amari, vt illum nec nimia lætitia vilem reddat, aut immoderata ſeueritas odioſum. Tres ſunt Paſtoris voces. ſuauis, dulcis, & alta: ſuauis ad infirmum, dulcis ad morientem, ad lurdum pertinet alta. In Epiſcopali ceruice nihil ſplendidius fulget humilitate, patientia, benignitate, ſciunt boni, ac veri Prælati diſcipulorum ſubditorum ſe matres eſſe debere, nec dominos, ideò ſtudēt magis amari quam metui? Et ſi interdum ſeueritate opus eſt paterna ſit non tyrannica, matres fouendo, patres exhibent ſeſe corripiendo.

12 Melius eſt propter miſericordiam dare rationem, quàm propter crudelitatem frangere pœnitentem. Beati miſericordes, inquit *Saluator Matth.* 5. quoniam miſericordiam conſequentur. Et è contra. Iudicium ſine miſericordia, inquit *Iacobus*, ei qui non facit miſericordiam, ſæpè ſubditos frangunt, dum plus iuſtò rigorem tenent, qui profectò iam rigor iuſtitiæ non erit ſi ſe ſub iuſto moderamine non cuſtodit. Neſcientes autem vim diſcretionis per rabiem furoris diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt: & vnde emendare ſubditos poſſunt, indè potiùs vulnerant. Epiſcopus itaque miſcebit bonitatem ſeueritati faciendo quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Hoc enim verò illa Tabernaculi arca ſignificabat, in qua cum Tabulis Virga ſimul & Manna erant: quia ſcilicet cum Scripturæ Sacræ ſcientia & diſciplina in pectore boni Rectoris cuſtoditur, & virga directionis, & Māna dulcedinis iuxta illud *Pſal.* Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt: Virga enim percutimur, & baculo ſuſtentamur. Moyſes idcircò ſic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec ſibi parceret: & delinquentes ſic perſequutus eſt, quos amauit, vt eos etiam Domino parcente proſterneret; vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator admirabilis. Cauſam populi apud Deum precibus, cauſam Dei apud populum gaudijs allegauit. Hæc ſunt, quæ Paſtori conueniunt, bonitas, diſciplina, ſciētia: Bonitas trahit, diſciplina corripit, ſcientia paſcit. Bonitas amabilem, diſciplina imitabilem, ſcientia docilem reddit. Epiſcopo & iſta conueniunt amor, ſed non emolliens; rigor ſed non exaſperans; zelus at non immoderatus: pietas, verum non pluſquam cōueniat, indulgens. Hinc *Diuus Bernard. ſerm. vigeſimo tertio, in Cantica* ediſſerens verba *Pſal.* 2. Erudimini, qui iudicatis terram, ait. Audiant hoc Prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini, vtilitati raro, diſcite ſubditorum vos matres eſſe debere, non dominos, ſtudete magis amari, quam metui; & ſi interdum ſeruituti opus eſt, paterna ſit, non tyrannica, matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis, manſueſcite, ponite feritatem, ſuſpendite verba, producite vbera, pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant.

13 Multa tamen diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore, vt charitas, & pax illibata ſeruetur. Hinc illud *Terent. Heauton. act. 4. ſcen.* 5. Ius ſummum ſæpè ſumma iuſtitia eſt. Et illud *Sapi.* Noli eſſe nimium iuſtus, ne plus ſapias, quàm oportet. Si Deus ius ſuum rigidè exequeretur quis hominum viueret? Et *Dauid* ſępè omiſit facere, quæ optimò iure potuiſſet in Saulem, Ioab, & alios. Summis ergo precibus & lacrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda eſt à Domino, quam nemo habet, niſi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus III. ſolebat dicere. Qui neſcit diſſimulare, neſcit imperare.

14 Cauete tamen omnes à perſonarum acceptione Prælati, præcipuè, in veſte enim hiacynthina Summi Sacerdotis, in qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tintinnabula cum malis punicis intētis poſita erant ad ſignificandum, quod quemadmodum cāpana æqualiter omnes vocat, ita Prælatus æqualiter ad omnes ſe habeat: mala granata etiam in quibus multa grana ſub vno exterius cortice vniuntur, vnitatem ſignificant fidelium; ſignificatur ergo, vt innuere videtur *S. Gregor.* quod Prælatus quærere vnitatem ſubditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non ſcandalorum materiam ſeminare.

15 Solerter tamen ait *Gregor. in Paſtor. cap. capit. 6. part.* 2. intueri debet Prælatus ne dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis: & dum Prælatus quiſque plus ſe, quàm decet, deijcit, ſubditorum vitam ſtringere ſub vinculo diſciplinę non poſſit. Teneant ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vtilitate ſuſcipiunt: ſeruent interiùs, quod de ſua æſtimatione pertimeſcunt. Sed tamen quibuſdam ſignis decenter erumpentibus eos apud ſe eſſe humiles etiam ſubditi deprehendant: quatenus & in auctoritate eorum, quod formident, videant: & in humilitate, quod imitentur, agnoſcant. Cum autem, inquit ibidem, rector delinquentem punire compellitur, ſollicitè obſeruare debet, vt ſic iura diſciplinæ contra delinquentes exerceat, vt pietatis viſcera non amittat: ſimul enim ſe exhibere debet & matrem pietatis, & patrem diſciplinæ: atque inter hæc ſollicita circūſpectione prouidendum, ne aut diſtrictio ſit rigida, aut pietas remiſſa, nam diſciplina & miſericordia multum deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Inſit ergo Rectori circa ſubditos, & iuſtè conſolans miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, vt ſcilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Ille igitur, qui ſanandis vulneribus præficitur, in vino morſum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foueantur ſananda. Miſcenda ergo lenitas cum ſeueritate, & faciendum quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Vnde ſicut in arca teſtamenti erat ſimul virga, & manna; ſic in pectore paſtoris rigor, & dulcor.

16 Prouidendum igitur monet idem *Gregorius*, vbi proximè, quatenus & honore ſuppreſſo æquales nos ſubditis bene viuentibus putemus, & erga peruerſos iura rectitudinis exercere non formidemus: non præeſſe nos hominibus gaudeamus, ſed prodeſſe. Summus enim locus ita bene regitur, cum is, qui præeſt vitijs potius, quam hominibus dominatur;

ita

ita tamen vt in corde ſeruetur humilitas, & in opere diſciplina, vt eos, quos corrigimus, tacita nonnunquã cogitatione nobis ipſis præferamus: ſic iura diſciplinæ exerceantur contra delinquentes, vt pietatis viſcera non amittantur: ſit amor, ſed non emolliens: ſit rigor, ſed non exaſperans; ſit zelus, ſed non immoderate ſæuiens; ſit pietas, ſed non pluſquam expedit parcens, vt in arce regiminis iuſtitia clementiæ permiſceatur: nam ſecta immature vulnera deterius inferueſcunt, & niſi cum tempore medicamenta conueniant, conſtat quod medendi officium amittunt, vt non de ſubditis creſcamus, ſed ipſi de nobis: Principem enim ſe conſtituerunt, ſed ſibi, non tibi.

17 Vnde *Gregorius libro vndecimo epiſtol. decima quinta* relatus *in cap. qui ſincera 45. diſtinct.* Qui ſincera intentione extraneos a Chriſtiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis non aſperitatibus debent ſtudere, ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduerſitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos ſub hoc velamine à conſueta ritus tui volunt cultura ſuſpendere, ſuas illi magis, quàm Dei cauſas probantur attendere. Et in *cap. licet 45. diſtinct.* Licet plerumque accidant in Sacerdotibus, quæ ſunt reprehendenda, plus tamẽ erga corrigendos agat beneuolentia quàm ſeueritas, plus cohortatio, quàm comminatio; plus charitas, quam poteſtas, cum nemo noſtrum ſine reprehenſione, aut ſine peccato viuat. Nã ſi Dominus ſtatim poſt trinam negationem Beatum Petrum Apoſtolum Præceptorem noſtrum iudicaſſet, non tantum ex eo fructum, ſicut fecit, recepiſſet; expectandi ergo atque corrigendi magis ſunt Rectores Eccleſiæ, quam ſtatim iudicandi.

18 Idem *libro ſecundo epiſt. 52.* relatus *in cap. quid autem 45. diſtinct.* ſic ait. Quid autem de Epiſcopis, qui verberibus timeri volunt canones dicant, benè fraternitas veſtra nouit. Paſtores etenim facti ſumus, non percuſſores: & egregius Prædicator dicit *2. ad Timoth. 4.* Argue, obſecro, increpa in omni patientia, & doctrina. Noua vero atque inaudita eſt iſta prædicatio, quę verberibus exigit fidem.

19 Hinc *Iſidorus libr. tertio ſentent. de ſummo bono cap. 45.* relatus *in cap. omnis 45. diſtinct.* ita ait. Omnis, qui iuſtè iudicat ſtateram in manu geſtat, & in vtroque penſo iuſtitiam, & miſericordiam portat; ſed per iuſtitiam reddit peccanti ſententiam, per miſericordiam peccanti temperat pœnam, vt iuſto libramine quędam per æquitatem corrigat, quædam vero per miſericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis ſuis proponit ſemper timens, tremens in omni negotio formidat ne de iuſtitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iuſtificatur, indè potius condemnetur.

20 Ex omnibus apparet quod nec lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, nec zelus rectitudinis ſine manſuetudine in Prælatis debet inueniri. Percuſſores ergo, qui præmiſſis auctoritatibus ab Epiſcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes, ſed prætermiſſa manſuetudine ad verbera ſemper parati intelligendi ſunt, qui per flagella non vitia corrigere, ſed timeri appetunt, quibus Petrus ſcribit. Ne ſitis dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.

21 Hinc etiam *Gregorius in moral. libro decimo nono, parte 4. caput. 23.* relatus *in capit. ſunt 45. diſtinct.* ita ſcribit. Sunt namque nonnulli ita diſtricti, vt omnẽ etiam manſuetudinem, benignitate amittant, & ſunt nõnulli ita manſueti, vt perdant diſtricti iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtraque ſummopere ſunt tenenda, vt nec in diſciplinæ vigore, benignitatem manſuetudinis, nec rurſum manſuetudine diſtrictionem deſerant diſciplinæ, quatenus necã compaſſione pietatis obdureſcant, cum contumaces corrigunt: nec diſciplinæ vigorem molliant, cum infirmorum animos conſolantur. Regat ergo diſciplinæ vigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet vigorem, & ſic alterum commẽdetur ex altero, vt nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.

22 In increpandis delictis non ſuperbia, non ſeueritas vindicat ſibi locum; ſed comitas, & humanitas potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente *Sancto Gregorio Niſſeno*. Morum grauitas atque maieſtas cum moderata animi demiſſione coniuncta non auertat oculos intuentium, ſed iucundum faciant obtutum. Neque grauitatis, & ſeueritatis ſplendor obſcuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem deſpiciatur, ſed alterum æqualiter in vtroq; tum in celſitudine, & ſublimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & ſeueritas animaduertatur. Et dicit *Cicer. 1. Offic.* Rectè præcipere, qui monẽt, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſubmiſſiue geramus, nam iuxta illud Poetæ Græci. Quanto maior fueris tanto moderatior eſto.

23 Quidam vero ſunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & ſuperbiam cooperiebant, qua vti non ſolebant, eam, cum ad dominatum aſcendunt, in medium proferunt; nam vt carbones candentes ſub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus follibus, ignemque excitantibus exardeſcunt, micant, & vrunt: ſic ſuperbia, quæ extincta in vita priuata videbatur flatu dominij, imperijque poteſtate, crudeles emittit flammas: ſimiles ſunt iſti, dum in profundo ſunt, & viles, molles, & tractabiles exiſtunt, ſed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo ſunt ingenio prædíti, vt in ijs etiam, quæ rite faciunt non modo teneri, ſed & acerbi & ſint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexãdri Magni equus, cum eſſet phaleris, & ornamentis deſtitutus, equiſonem interdum admittebat; inſtratus vero Regio ornatu neminẽ præter vnum Alexandrum in ſedem recipiebat, auctore *Plinio libr. 8.* ſic multi inopia laborantes, & in abiecto iacentes ſtatu, quamuis obſeruantiam, & benignitatem in omnes fingant, intus Nerones, foris Catones, multis ſimulationum inuolucris teguntodium, malitiam, crudelitatemque. At diuites facti, & in mundi honoribus conſtituti, omnes præter vnum, cui lege principatus ſunt ſubiecti, deſpiciunt, tunc occultam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, ſuperbiam, atque immanitatem, quam ſpecie ſubmiſſionis prius operuerunt, apertiſſimè demonſtrant, quos tamen Deus deijcere ſolet, dicente Propheta *Pſal. 71.* Deieciſti eos, &c.

24 Cum ſenibus cautè ambulãdum, nam vt dicit *Ambroſius*, propter honorificentiam ætatis maiorem cũ manſuetudine ad bonum opus prouocandum, vt facilius ſuſcipiat admonitionem. Aſperum enim eſt ſenibus cum corripiuntur à iunioribus. Et *Chryſoſtomus in epiſtola prima ad Tit.* Graue quoddam, & moleſtum eſe argui, idque tum maxime, cum ſenex arguitur, atque ab adoleſcente. Cum illis tamen nullo modo diſſimulandum, quia, vt inquit *Gregor. in regiſtr.* Sicut lauda-

laudabile, dècretumque eſt reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris eſt, ſi quid in eis correctione indiget, nulla diſſimulatione poſtponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, ſi langor non fuerit curatus in capite.

25 Argue, obſecra, impera, dicit noſter *Apoſtolus 2. ad Timoth.* 2. aliquando cum omni imperio *idem ad Tit.* 2. interdum ob beneuolentiam, & in ſpiritu lenitatis, *ad Galat. 6.* tanquam ſi nutrix foueat filium ſuum *1. Theſ. 1.* In omni patientia, & doctrina *2. Timoth. 4.* Nam, vt inquit *Chryſoſtomus*, ſi arguas vehementer, & increpes, & obſecrationem ſubducas, rurſus omnia perdis, & dat rationem, quia reprehenſio per ſe intolerabilis eſt, niſi habeat admixtam obſecrationem, ſicut ſectio ſalutaris licèt ſit, niſi plurima dolorem conſolentur, non eam ſuſtinet languidus. Vnde *S. Proſper de vita contemplat. libro ſecundo cap. quinto*. Aſperitate autem nimia & increpatione offenſus, neque increpationem recipit, neque ſalutem, & pauló poſt. Argue æquales, obſecra ſeniores, increpa iuniores, in omni patientia iuxta Apoſtolum, quia leniter caſtigatus exhibet reuerentiam caſtiganti. Qui delinquentem ſuperbo, vel odioſo animo corrigit, dicit *Iſidorus libr. tertio de ſummo bono capit. 92.* non emendat, ſed percutit. & obiurgantis furor eſt, non dilectio corrigentis: quicquid lacerato animo dixeris, punientis eſt impetus, non charitas corrigentis. Vos ò Prælati, ait *ſanctus Anſelmus in comment. epiſt. ad Galath. capit. 7.* inſtruite leniter ſubditum, ſi deliquerit, & vos ſubditi portate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tunc portabis cum aduerſus eum iratum non iraſceris vt rurſum eo tempore, quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & tranquillitate ſupportet. Ita diuerſis temporibus eadem infirmitas poteſt inuicem ab vtroque portari.

26 Piè, cautèque vigilandum eſt, vt cum aliquem reprehendere, vel obiugare nos neceſſitas cogit, cogitemus vtrum tale ſit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus. Si autem cogitantes noſmetipſos inuenerimus in eodem nos eſſe vitio, in quo eſt ille, quem reprehendere parabamus; non reprehendamus, neque obiurgamus; ſed tantum congemiſcamus, & non illum ad obtemperandum nobis, ſed ad pariter cauendum inuitemus. Nihil eſt minùs ferendum, quàm rationem ab altero vitæ repoſcere eum qui non poſſit ſuæ reddere. Vnde *Sanctus Auguſtinus in Pſalm. 50.* ita dicit. Et ille iuſtus reprehenſor eſt, qui non habet in ſe quod in illo reprehendatur. Improborum eſt, dicit *Iſidorus libro tertio de ſummo bono cap. 32.* arguere quicquam in alio, quod adhuc in ſe ipſo deprehēdit. Et docet *S. Ambroſ. de Sacerdot.* Peccantes libere poteſt arguere, qui non meretur audire, hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. Et *S. Auguſtinus libro quinquageſimo homil. 5.* Corrige te, & tunc poteris fratrem corripere.

S V M M A R I V M.

1 *Modeſtia quid ſit oſtenditur, & vnde dicatur.*
2 *Modeſtia in grauitate ſita eſt.*
3 *Modeſtia gubernatrix, ac moderatrix eſt geſtus, ac motus corporis.*
4 *Ambulare quomodo debeamus, oſtenditur.*
5 *Modeſtiæ regulæ perſcribuntur.*
6 *Riſu grauitatis nerui eliduntur.*
7 *Modeſtia in humilitate creſcit.*
8 *Humilitas ſola eſt officij Sacerdotalis erectio.*
9 *Humilitas eſt cuſtos pudicitiæ, & mater patientiæ, at virtutum bonum quoddam & ſtabile fundamentum.*
10 *Humilitas tutiſſimus eſt omnium virtutum theſaurus.*

SED MODESTVM.

GLOS. XIII.

1 Modeſtia eſt virtus, quæ internas animi paſſiones, & externas actiones ſerias, & ludicras, ſermonem, riſum, luſum, motus item, & geſtus corporis, atque huius cultum veſtitumque ac totum exterius hominem honeſtè, ac decenter componit, & moderatur. Vnde dicit *Tullius libr. primo Offic.* Modeſtia, quo in verbo modus ineſt, & *ſanctus Ambroſius libro primo Offic. cap. 18.* Modeſtiam a modo ſciendi quid deceret appellatam arbitror. Vult Apoſtolus Epiſcopum eſſe modeſtum, quia vt eſt apud *Salom. Prouerb. 22.* Finis modeſtiæ timor Domini, diuitiæ & gloriæ, & vitæ. Hoc vt omnibus pateat admonet idem *Ap. ad Philipp. 4.* Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus, quæ alios ad Chriſtianiſmum capeſſendum, ipſamque imitandam modeſtiam inuitent. Et *ad Coloſſenſ. 3.*

2 Induite vos modeſtiam, vt inſtar veſtis, vos cingat, & tegat, ne quicquam in vobis immodeſtiæ cernatur, quia, vt ait *S. Gregorius Nazianzenus epiſt. 139.* Modeſtia in grauitate ſita eſt.

3 Geſtus igitur omnis, ac motus corporis eadem modeſtia gubernatrix, ac moderatrix eſt, quia in re, ait *Cicero libr. 1. Offic.* Duo ſunt maximè fugienda ne quid effœminatum, aut molle, aut ne quid durum, & ruſticum ſit. Cauendum etiam in greſſu, ne aut tarditatibus vtamur mollioribus, aut in feſtinationes nimias ſuſcipiamus tarditates.

4 Et *Sanctus Ambroſius libro primo Offic. capit. 18.* monet ne ſenſim ambulando imitemur hiſtrionicos geſtus, aut ſtatuarum motus nutantium, aut gradum transferendo, quaſi modulos quoſdam ſeruemus. Nec curſim ambulemus, niſi cum ea cauſa exigit alicuius periculi, vel iuſta neceſſitas. Eſt enim in ipſo motu, geſtu, inceſſu tenenda verecundia. Et *capit. 19.* Vt molliculum, & infractum, aut vocis ſonum, aut geſtum corporis non probo, ita neque agreſtem, ac ruſticum. Naturam imitemur. Eius effigies formula diſciplinæ, forma honeſtatis eſt. *Sanctus Baſilius epiſtola prima*. Inceſſus eſto nec ſegnis, ne animum diſſolutum declaret, nec curſus vehemens, inſolenterque incitatus ne conſternatos impetus animi ſignificet. Et *S. Auguſtinus reg. 3.* In omnibus motibus veſtris nihil fiat, quod cuiuſquam offendat aſpectum, ſed quod veſtram deceat ſanctitatem.

5 Regulæ denique modeſtiæ hæ perſcribi poſſunt, vt caput rectum, oculi dimiſſi, manus quietæ teneantur. Vitetur corrugatio frontis, labiorum compreſſio, vel deductio, inceſſus feſtinatio. Sit ſerenitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens compoſitio in veſtibus, in ſermone pauciloquium, ſales ſine dente, ioci ſine vilitate, vox ſine clamore, verborum ſuauitas, ac in geſtu, & motu exemplar virtutis.

6 Riſu grauitatis nerui eliduntur, ille namque, vt docet *Sapiens*, in ore ſtultorum abundat. Et *Eccleſiaſt.* 7. Cor ſtultorum, vbi lætitia, & 21. Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam, vir autem ſapiens, vix tacitè ridebit. Et *Prouerb. cap.* 2. Riſum reputaui errorem. Et *cap.* 7. ſicut ſonitus ſpinarum ardētium ſub olla, ſic riſus ſtulti: Peſſimum ſignum tunc eſt cum quis nulla adueniēte cauſa, ſumme lætatur, atque ridet: tunc enim nautę maximam ſpectant tempeſtatem, cum ſine ventorum flatu, mare deſpumat, ac ſtridet, tacitum prius, & quietum; Hinc *Plato in lib. de legib.* affirmat in riſu maximum ineſſe ſignum, tum grauitatis tum leuitatis. Cui enim exigua vis riſum commouet vehemētiorem, declarat ſe eſſe inconſtantis animi, nec conſiderare cauſas triſtitiæ, quas miſerrimus hominū ſtatus ſecum trahit, quas quia ſapiens meditatus, hic non niſi rarò, & modicè ridet.

7 Modeſtia item in humilitate creſcit, Vnde Eccleſiæ Præſides quanto honoratiores tanto modeſtiores, & ſubmiſſiores eſſe debent, vt eos monet Scriptura *Eccleſ.* 3. quantò magnus es, humilia te in omnibus, Et Chriſtus Dominus *Lucæ* 22. Qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator. Optimè *ſanctus Baſilius ſermon. de abdicatione rerum*. Non tibi Cleri gradus vllus, ait, animos in altum extollat. humiliet potius: animi enim in virtute progreſſus in humilitate progreſſus eſt: contraque in poſtremis relinqui, & inhonoratum eſſe id non aliunde, quā elatione progignitur. Quanto ad maiores Sacerdotis gradus accedere tibi propinquius cōtigerit, eo animos tuos magis dimitte, idque territus exemplo filiorū Aaron *Num.* 10. Nec minus benè *ſanctus Gregorius libr.* 2. *epiſt.* 54. *ad Ioannem Rauennatem Epiſcopum*.

8 Sola, inquit, humilitas, vt benè noſtis, eſt officij Sacerdotalis erectio. Decorari pallio volumus forſan moribus indecori, dum nihil in Epiſcopali ceruice ſplendidius fulget, quam humilitas.

9 Nam, vt inquit *S. Bernardus de ordine vitæ*, humilitas eſt cuſtos pudicitiæ, & mater patientiæ, & *in fine libri quinti de conſiderat.* Virtutum bonum quoddam & ſtabile fundamentum humilitas. Et *ſerm.* 1. *de Natiuit.*

10 Studete, inquit, humilitati, quæ fundamentum eſt, cuſtoſque virtutum, & gratioſus omnibus & iucundus, & perpetuæ pacis ſocius, nullam bellorum habet materiam: quippe tacitus omnia æquo animo præfert, & incredibili in omnes pace vtitur. Hinc *ſanctus Auguſtinus ſerm.* 175. *de tempore, qui eſt ſecundus de Domini Aſcenſione.* Videte fratres, ait, magnum miraculum. Altus eſt Deus, erigit te, & fugit a te; humilias te, & deſcendit ad te. Quare hoc? quia excelſus Dominus, & humilia reſpicit, & alta de longè cognoſcit *Pſalm.* 137. humilia de proximo aſpicit, vt attollat: alta, ideſt ſuperba, de longe cognoſcit, vt deprimat. Diuum Auguſtinum ſectatus *B. Gregorius part.* 3. *paſtoralis admon.* 18. dum ſe, inquit, humiles, deijciunt, ad Dei ſimilitudinem aſcendunt. Quid humilitate ſublimius, quæ dum ſe in ima deprimit, auctori ſuo manenti ſuper omnia coniungitur.

SVMMARIVM.

1 *Lites ab Eccleſiaſticis vitandæ.*
2 *Chilonis tria præcepta referuntur.*
3 *Mala plura ex litibus oriuntur.*

NON LITIGIOSVM.

GLOS. XIV.

1 A Iurgio, & litigio Epiſcopum ne dum, ſed omnes etiam Eccleſiaſticos temperandos eſſe multis in locis *Apoſtolus* noſter admonet prout 2. *ad Timoth.* 2. Stultas & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciēs quia generant lites. Seruum autem Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes. Et *ad Tit.* 3. Stultas autem quæſtiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita. Et 1. *ad Corinth.* 11. Si quis videtur contentioſus eſſe nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei. Sanè Apoſtolus cenſuit potius iniuriam patiendam, quam iure contendendum, præſertim cum ſiniſtra opinione 1. *ad Corint.* 6. doctus vtique à Chriſto *Matth.* 5. Ei, inquit, qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tollere, dimitte ei & pallium. Quod adeo verum eſt, vt neq; Gētiles fugerit.

2 Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis conſecrata fuere. Primum. Noſce te ipſum. Secundum. Ne nimium capias. Tertium. Æris alieni, atque litis miſeriam fac vt effugias.

3 Plura enim ſunt mala quæ ex litibus oriuntur, earumque prouocatores mali, ſuperbi, & arrogantes cenſentur, nam, vt ait *Salomon Prouerb.* 11. Inter ſuperbos ſēper ſunt iurgia. Et *cap.* 15. vir iracundus prouocat rixas, qui patiens eſt, mitigat ſuſcitatas. Et *cap.* 17. Semper iurgia quærit malus. Et *cap.* 20. Honor eſt homini, qui ſeparat à contentionibus, omnes autem ſtulti miſcentur contumelijs. Vnde *Eccleſiaſt. cap.* 28. Abſtine te à lite & minues peccata. Et *ſanctus Auguſtinus to.* 1. *reg.* 37. *& epiſtol.* 109. Lites, inquit, aut nullas habeatis, aut quam celerrimè finiatis, ne ira creſcat in odium, & trabem faciat de feſtuca, & animam faciat homicidam. Cætera quæ ad hoc propoſitum conducere poſſunt tradidi in tract. *de Officio & poteſtate Epiſcopi Allegat.* 97.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas qualiter dicatur, oſtenditur.*
2 *Epiſcopi & omnes Clerici peruerſam habendi voluntatem & amorem fugere & execrari debent.*
3 *Auarus non ſolum eſt qui rapit aliena, ſed & ille qui cupidè ſeruat ſua.*
4 *Auaritia omnium malorum radix.*
5 *Superbia omnium ſcelerum procreatrix ex nimia pecuniæ auiditate, & copia naſcitur.*
6 *Beneficiorum multitudine ſe onerantes cupiditatis & auaritiæ barathro merguntur.*
7 *Diſpenſatio quando excuſabilis, laudabilis, & fidelis dicatur, oſtenditur.*
8 *Sacerdotem nec implicari errore, nec cupiditate vocari oportet.*
9 *Cupiditatem, qui à ſe non abſcindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

NON CVPIDVM.

GLOS. XV.

1 OPORTET quoque Epiſcopum non eſſe cupidum, quia tales facile à iuſto deuiarent

Gratian. in princ. 43. *diſt.* Secundum quoſdam cupiditas dicitur tripliciter, quandoque pro auaritia ſecũdum quod eſt ſpeciale peccatum, ſcilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque prout eſt genus omnium peccatorum, ſecundum quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia eſt cõuerſio ad bonum commutabile, ſed ſic non eſt radix, ſed genus omnium peccatorum: aliquando vero dicitur quædam inordinatio animi ad concupiſcendum bona temporalia inordinate, & hæc eſt habitualis paſſio, ſeu pronitas ad paſſionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in actu, ſed radix omnium peccatorum, dicitur igitur auaritia radix omnium malorum.

2 Fugiant igitur & execrentur tanquam funeſtam peſtem non ſolum Epiſcopi, ſed Clerici omnes peruerſam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ab argenti cupiditate eſſe debeant, vt dicit *Apoſtol.* non turpe lucrum ſectantes; quo fit, ait ibi *Ambroſ.* quando ſub pia profeſſione quæſtui ſtudetur, vt clericus mercaturæ vacet ſibi à Canonibus prohibitæ ſordidaque obeat officia lucri gratia, & vinum ac frumentum recondat ad annonæ caritatem; hominis enim vita in opum abundantia non conſiſtit, vt Dominus noſter *Lucæ* 12. admonet his verbis.

3 Videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuſquam vita eius eſt ex his, quę poſſidet. Neque etiam eo quod quiſque ditior eſt, eo diutius viuit, *S. Auguſt. ſerm.* 28. *de diuerſis* hanc Domini explanans ſententiam, ſic ait: Non ſolum auarus eſt, qui rapit aliena, ſed & ille auarus eſt, qui cupidè ſeruat ſua.

4 Pecuniæ, vt habetur *Eccleſiaſt.* 10. obediunt omnia, quo loco *S. Ambroſ.* dicit auaritiam, quia omnia mala poteſt admittere, ideò radicem omnium malorum eſſe. Et ex nimia pecuniæ auiditate & copia naſcitur illa omnium ſcelerum procreatrix ſuperbia, vt tradit *Sanctus Auguſtinus ſerm.* 5. *de verb. Domini cap.* 9. Nihil eſt, inquit, quod ſic generent diuitiæ quomodo ſuperbiã, omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem ſuum, vermis diuitiarum ſuperbia; Auaro, dicitur *Eccleſiaſt.* 10. nihil eſt ſceleſtius; nihil eſt iniquius, quàm amare pecuniã, hic enim & animam ſuam venalem habet, *S. Ambroſius lib.* 2. *Offic. ca.* 25. Dominus ad Diſcipulos ſuos ait. Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quã velut falce pullulantem in pectoribus humanis ſuccidit. Et idem *Ambroſius in Apoſtoli locum* 1. *ad Timoth.* 63. Nihil, inquit, tam aſperum, tam pernicioſum eſt, quam ſi eccleſiaſticus, maximè qui in ſublimi loco eſt, diuitijs huius ſeculi ſtudeat, &c.

6 Cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur non ſolum, qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, ſed etiam illi, qui iuxta ſuum ſtatum habentes quo vitam honeſtè tranſigerent ſine Eccleſiæ neceſſitate ſe beneficiorum multitudine onerant, quod prohibet *Concil. Trident. ſeſſione* 24. *de reformat. cap.* 16. tuti enim non ſunt etiamſi cum illis diſpenſatum fuerit, dũmodo ſine vrgenti cauſa fiat: *S. Ambroſ. libro tertio de conſiderat. ad Eugenium c.* 4. Quid inquis prohibes diſpenſare? Non, ſed diſſipare. Non ſum tam rudis, vt ignorem poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem.

7 Denique quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur: vbi neceſſitas vrget excuſabilis diſpenſatio eſt: vbi vtilitas prouocat diſpẽſatio laudabilis eſt: vtilitas dico communis non propria. Nam cum nihil horum eſt, non planè fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt. Vnde *Thom. Cantipr. libr.* 1. *Apum c.* 19. *pag.* 6. 7. & 10. non paucos plura beneficia poſſidentes infeliciſſima morte extinctos, & ſe idcirco damnatos eſſe commemorantes allegat.

8 Virum Catholicum, inquit *Sanctus Leo epiſtola quinquageſima prima, relatus in cap. virum* 47. *diſtin.* & præcipuè Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente Sancta Scriptura. Poſt concupiſcentias ſuas non eas. Mens enim potentiæ auida nec abſtinere nouit à vetitis, nec gaudere conceſſis; nec pietati adhibere conſenſum. Et *ſanctus Gregorius libro ſeptimo epiſtola* 110. relatus in *c. bonorum* 47. *diſtinct.* ita ait.

9 Bonorum auctori inhærere aliter non valemus, niſi cupiditatem à nobis quæ omnium malorum radix eſt, abſcindamus. Et *lib.* 2. *epiſtola* 25. *ad Ioannem Epiſcopũ Squilatinum in fine.* Admonemus fraternitatem tuam vt in commiſſis ſibi animabus ſolerter inuigilet, & animarum magis lucris, quàm commodis vitæ præſentis intendat. Et *lib.* 12. *epiſt.* 6. Archidiaconum Florentinũ ob tenacitatem Epiſcopatus indignum iudicauit.

S V M M A R I V M.

1 *Domum ſuam diligenter Epiſcopi gubernare debent.*
2 *Extrema duo cauere debet Paſtor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut ſolis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis non impendat, & num.* 3.
4 *Epiſcopus debet eſſe ſollicitus ad orationem.*
5 *Familiares Epiſcopi quomodo edocendi, oſtenditur.*
6 *Familiares Epiſcopi conuenit vt ſint viri ſpirituales.*
7 *Boni in conſilio, obſequio, ac contubernio habendi.*
8 *Familiares ſi non ſunt ſpirituales non diligunt te, ſed tua.*
9 *Princeps nullum maius indicium bonæ mentis poteſt oſtendere, quàm vt adiungat ſibi viros virtute, & fama celebres.*
10 *Familiares quales debeant habere epiſcopi, oſtenditur.*
11 *Regiminis eccleſiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici deſumitur.*

S V Æ D O M V I B E N E præpoſitum.

G L O S. XVI.

1 DIligenter, vt inquit *Diuus Bernard. ad Eugen. de conſid. libr.* 4. Epiſcopi domum ſuam gubernare debent, noſter enim *Apoſtol.* 1. *ad Timoth.* 5. ſcribens dicit, qui ſuorum maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior. Iure ergo, qui domui ſuæ neſcit præeſſe, in Epiſcopum ordinari prohibetur, quia, qui in re minima, de qua ſibi familiarior debet cura ineſſe, fidelis non eſt, quomodo in Eccleſia Dei (vbi tot ſunt, & alieni) ſollicitam diligentiam adhibebit. Vnde *Hieronymus*, Non enim iuſtus polluitur ex filiorum vitijs, ſed libertas ab Apoſtolo Eccleſiæ Principi reſeruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere, quod tunc fiet, ſi non erit, quod ſibi imputetur, cum enim greſſus hominis à Domino dirigantur, nec ſint in homine eius viæ, corripere quidem

dem poteſt, corrigere autem non valet, pulſare poteſt, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter guberna domum tuam, inquit *Diuus Bernardus de conſiderat. ad Eugen. libro quarto*, nam vt dicit Apoſt. ſi quis domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? Non quod minimis domus tuæ intendas, cum ſis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cum oporteat te habere animum liberum, quem nulla ſibi vendicet violenta occupatio: nobilem, quem nulla deorſum trahat indignata affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amiſſio: Bonum acquirit gradum, ait *Bernardus ſermon. 3 de aſſumpt. Virg.* qui bene miniſtrauerit; forte meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus eſt in vtroque.

2 Duo extrema, vt ait *Gregorius* cauere debet Paſtor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat: aut ſolis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis, non impendat. Incidentes in primum extremum ſunt illi, qui obliti ſe datos eſſe in Prælatos propter ſalutem animarum diebus ac noctibus ſolis curis externis incumbunt. Quò fit, vt interna (quæ alios docere debuerat) ignorent: quò etiam fit, vt ſubditi non perficiant, ſed potius in ſpiritualibus torpeant: quia non habent Paſtorem eorum animas ad cœleſtia ſubleuantem, & ducem viam perfectionis oſtendentem. Si enim à duce itineris erratur, exercitus ſequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis, quàm cœleſtis ducis officium exercens terrenis ſtudijs ſuis excæcat oculos ſubditorum. Vnde dominus *Lucæ 21.* non ſolum Paſtores, ſed & omnes admonet dicens. Videte ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis huius ſeculi, & *Apoſtolus noſter 2. ad Timoth. 2.* Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſecularibus, &c. Et item. Quæ ſurſum ſunt ſapite, quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper terram, mortui enim eſtis, &c. Quod ſi Epiſcopi dixerint. Multa nobis ſecularia negotia commiſſa ſunt: reſpondet *Gregor. in Paſtor. part. 2. capit. 7.* adducens illud noſtri *Apoſt. 1. ad Corinth. 6.* Secularia iudicia, ſi habueritis, contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia illos conſtituite ad iudicandum, vt ſcilicet illi in terrenis & ſecularibus negotijs occupentur, qui penetrare intima nequeunt. Ideo merito Iethro arguebat Moyſem, quia terrenis populi negotijs, labore ſeruiebat, nimio conſulens vt ad iurgia dirimenda alios conſtitueret iudices, vt ipſe liberius vacaret arcanis cœleſtibus cognoſcendis ad populum erudiendum. Igitur à ſubditis inferiora gerenda ſunt, à Rectoribus ſumma cogitanda, vt ſcilicet oculum, qui prouidendis greſſibus præeminet, cura pulueris non obſcuret; pedum namque eſt puluere inuolui; monſtruoſum autem eſt, quod caput (ideſt Paſtor) ad puluerem recuruetur, & cum eo inuoluatur. Et de his Paſtoribus dicitur. Quomodo obſcuratum eſt aurum, &c. Et lapides Sanctuarij diſperſi ſunt in medio platearum, ideſt in latitudine negotiorum terrenorum relinquentes ſecreta Sanctuarij. Igitur concludit *Gregorius* vbi proxime, ſecularia negotia aliquando ex compaſſione toleranda ſunt, nunquam vero ex amore requirenda: ne cum mentem diligentis aggrauant hanc ſuo vitam pondere ad ima de cœleſtibus mergāt. Ideo ſemper cauendum Paſtoribus, ne dum temporali ſollicitudini incaute deſeruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo refrigeſcant, foras fuſi, obliuiſci non metuant ſe eſſe animarum Paſtores.

3 Cauendum etiam eſt alterum extremum. Sunt enim (ait idem *Gregorius dicto loco*) quidam, qui ſic ſibi vacare ad ſpiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerumque deſpicitur: quia ſubditis neceſſaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem ſermo prædicantis non penetrat, quem miſericordia eius non rigat. Sic ergo oues oportet interno paſtu ſaginare, vt etiam eis exteriora prouideantur: Ideo *Paul. 1. ad Timoth. 5.* Si quis autem ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, &c. Igitur Paſtores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex tota eas relinquant, & ad hoc adducit illud *Ezech. 44.* vbi præcipitur Sacerdotibus, vt neque radant capillos, neque comam nutriant, ſed dumtaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ ſignificantur: quæ ſi nimis creſcunt, oculos internos impediunt, ne videre poſſint. Non ſunt ergo radendæ ex toto, ſed tondendæ, ideſt, ſub certa menſura tenendæ. Vnde *Diuus Bernardus libro primo de conſideration. ad Eugenium* ſic ait. Itaque conſulo tibi, non ſias ſeruus hominum, non conſumas totum tempus in audiendo leges Iuſtiniani, lites, & cauillationes: dic illud *Pſalm. 118.* Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua. Tuum principale munus eſt ædificare Eccleſiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ ſola eſt immaculata conuertens animas. Non dico quod totum te ſubtrahas illis ſecularibus occupationibus, ſed quod non tradas te totum. Si es homo omnium omnibus factus, eſto etiam tui: alioquin quid tibi prodeſt, ſi vniuerſos lucretis, & te ipſum perdas? Habe igitur te, & ſi omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu, tu ſolus ſitiens permanebis? Qui ſibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque ſemper; ſed conſiderationi aliquid tui cordis, & temporis ſequeſtra vacans Deo: quia & ibi præordinas, quæ agenda ſunt ſecundum Deū, ne præcipitanter fiant, ibi primo ſcrutaris, & ordinas effectus, & actus tuos, demum alienos. Itaque huic tam pio, quàm vtili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere eſt. Imitare Sanctum Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis obſcuriſſimam in otio expoſuit, eo tempore, quo Vrbs erat obſeſſa, & in ſumma tempeſtate negotiorum, vt ex eius præfatione liquet.

4 Epiſcopus igitur debet eſſe ſollicitus ad orationem, quo per eam Deo interno amore coniungatur, petens ab eo vt ipſam cuſtodiat, ne peccet, qui alios à peccatis auertere debet, vt det tibi ſapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & orare tenetur pro tota ciuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vt dicit *Sanctus Chryſoſtomus libr. 6. de Sacerdotio.* Vnde ter ſaltem in die in oratione aſſiduus ſit, mane, meridie, & veſperi, & ob id domi capellam magnifice extructam habeat, vbi quotidie Miſſam celebret, & de obligatione Epiſcopi celebrandi Miſſam agit *Marc. Anton. Genuen. in man. Paſt. cap. 12.*

5 Circa familiares ab Epiſcopis aſſumendos *Diuus Bernardus libro quarto de conſiderat. ad Eugenium* hæc monet. Studeas ſcire mores, & ſtudia familiarium tuorum: non decet, vt vitia domus tuæ vltimus ſcias,

ſcias, quod quamplurimis nouimus contigiſſe. Alius alia diſpenſet, tu de diſciplina prouide, illud nemini credas, ſi inſolentior coram te, vel ſermo ſonuerit, vel habitus apparuerit: manus tua ſuper huiuſmodi; Vlciſcere iniuriam tuam, impunitas auſum parit, auſus exceſſum. Domum Epiſcopi decet Sanctitudo, honeſtas in vultu, inceſſu, habitu, &c. Diſcant à te Coepiſcopi comatuloſè pueros, & comptos adoleſcentes ſecum non habere: certe inter mitratos diſcurrere calamiſtratos non decet.

6 Et maxime conuenit, vt familiares Epiſcopi ſint viri ſpirituales; nam vt dicit *Gregorius ſuper Ezechielem*. Qui Sanctis adhęret, ex aſſiduitate viſionis, locutionis, exemplo operis, accipit vnde accendatur in Deum, vitia fugiat, minuſque ſentiuntur labores virtutis: ſciunt enim illi compati, ſciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque ſuſtinent penuriam temporalium.

7 Hinc *Bernard. ad Epiſcopum Gebenen. epiſt.* 18. ſic ait. Omnia fac cum conſilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, ſed tantum bonorum. Bonos in conſilio, bonos in obſequio, ac contubernio, qui vitæ, & honeſtatis tuæ cuſtodes ſint, & teſtes. Summa, inquit *ſanctus Baſilius ſermon. de abdicatione rerum*, vigilantia, acerrimaque in omnes partes animi circunſpectione operam dato, vt aliquem virum tibi inuenias, quem in omnibus deinceps delectæ tibi vitę ſtudijs certiſſimum ducem ſequare, eiuſmodique, qui rectum iter ad Deũ volentibus pergere, ſciat is commonſtrare: qui ornatus virtutibus ſit, cuius vniuerſæ totius ipſius vitæ actiones teſtimonio ſint, charitatem in eo erga Deum ineſſe, qui diuinarum litterarum ſcientiam habeat, virum integerrimum nec vlli diſtractioni indulgentem, ab auaritia abhorrentem, minime libenter gerendis ſe negotijs admiſcentem, quietum, amantem Deum, egentium ſtudioſum, minime iracundum, iniuriarum immemorem, natura propenſum ad eos docendos, qui ad ipſum accedant, quem gloria inanis non inflet, ſuperbia non extollat, adulatio non frangat, ſeuerum atque conſtantem, cui denique nihil ſit præſtantius honore Dei.

8 Idem *Bernardus de conſiderat. libro quarto ad Eugenium* ſic ait. Tales ſtudeto habere familiares, qui ſi velles aliquatenus deuiare, non ſinerent, frœnarent præcipitem, dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, quorum conſtantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorum Sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui ſi non ſunt ſpirituales, non diligunt te, ſed tua; immo nec te, nec tua, ſed quæ ſua ſunt quærunt: & ea venantur adulationibus.

9 *Commin. in lib. 3. Comment.* dicit nullum maius indicium bonæ mentis Princeps poteſt oſtendere, quàm vt adiungat ſibi viros virtute, & fama celebres; nam omnes ſtatim iudicabunt eum talem eſſe, quales ij, qui apud illum. *Et Caſſiodor. lib. 4. var. epiſtola tertia*. Ad ornamentum palatij pertinere aptas dignitatibus perſonas eligere, quia de claritate ſeruientium creſcit fama dominorum. Laudat *Claudian.* Stiliconem ſuum *libro ſecundo in Stilic.* quia in hoc nec nobilitati, nec ignobilitati deferebat, ſed tantum meritis famulorum. *Et Iſocrat. ad Nic.* ita conſuluit. Principatum adeptus nullius improbi miniſterio vtitor; nam quicquid ille deliquerit tibi veluti auctori imputabitur.

10 Erit igitur Epiſcopus domui ſuæ bene præpoſitus, ſi attendat diligenter ne in ea ſint rixoſi, vinoſi, impudici, elati, blaſphemi, & voluptatum amatores, vt docet *Concil. Tridentin. ſeſſ. 2. cap. vnic.* proinde cum tantum numerum habeat, quo & Eccleſiæ vtilitati, & ipſius neceſſitati conſuli poſſit, & in eo mulierem nullam, nec aliquem qui viginti annis minor ſit natu, & quamplures fieri poteſt clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatos bonæ conuerſationis; qui quaſi teſtes ſint ſanctæ eius conuerſationis & ſtudij *capit. diaconi 93 diſtinct.* & imprimis litteratos ſecum habeat *capit. eſto, vbi gloſ. 95. diſtinct.* alterum præterea habeat moribus ſpectatum, qui familiæ præfectus ſit, & eam pie inſtruat, & corrigat, ac in ſacris edoceat. Nullus familiæ Epiſcopi arma ferat, niſi in itinere, vel neceſſitatis cauſa Epiſcopi arbitrio, nigro tantum, vel fuſco colore vtens, à ſerico, auro, argento, & vario colore abſtinens, & ſimplici veſtitu contentus. Curet Epiſcopus vt omnes eius familiares quotidie Miſſam audiant, & clerici ſaltem ſimiliter cum ipſo, ſemel in hebdomada ieiunent, ac bis in Aduentu, præter ſtata Eccleſiæ ieiunia, vtque ſemel ſaltem in menſe Sacram Euchariſtiam ſuſcipiant: at in Aduentu & Quadrageſima diebus Dominicis clerici ſaltem, ac dum familia cibum capit Sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Epiſcopus ne inertiæ dediti aliqui ſint, ſed honeſtis actionibus occupati, & vt abſtinentes à flagitioſorum hominum conſuetudine, & locis vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abſtinentes à iocis & inanibus oblectamentis, & libris huiuſmodi continentibus, religionẽ & pietatem præ ſe ferant, ac oſtendant ſe dignos eſſe, qui populi duci miniſtrent. Quotidie vero Epiſcopus in veſperi antequam ad cœnam accedatur cum ijs litanias, & preces deuote recitet, & pie oret, ac ſalutaribus monitis ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Chriſtianas exercendas accendat, & curet, vt quolibet die poſt orationem vnus, aut alter clericus ſermonem in oratorio habeat, quo pie ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur. Vt vere certior fiat Epiſcopus quomodo familia eius viuat, viſitet eam frequenter & eius greſſus exploret, bonos præmijs, & laudibus afficiendo, malos contra corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cum domo Epiſcopus egreditur familia eidem aſſiſtat, & modeſte comitetur. Cum aliquis ex ea ægrotat Epiſcopus eum paternè inuiſat, & omni eius neceſſitati opportune ſuccurat.

11 Poſtquam noſter Apoſtolus oſtendit Epiſcopum domui ſuæ bene præpoſitum oportere debere, ex œconomicæ rectionis dexteritate ſumpſit coniecturam, & iudicium de gubernandæ Eccleſiæ induſtria. Si quis autem, ait, domui ſuæ præeſſe neſcit quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? Qui etiam eiuſdem epiſtolæ *Timothæi capit. quinto*. Si quis autem, ait, ſuorum maxime domeſticorum curam (vt corporis, & potiſſimum animæ ſaluti prouideat, & conſulat) non habet, fidem negauit, (ſi non verbo negauit ſaltem facto, quia & ſuam, & Chriſtianæ Religionis bonam famam negligit, vnde eius contemptus, & obtrectatio naſcitur) & eſt infideli deterior, (vt qui naturæ, & humanæ charitatis impulſu ſuæ familiæ potius, quam exteriorum rationem & prouiſionem habeat) Vnde *ſanctus Chryſoſtomus homilia*

decima

decime quarta in hanc epiſtol. ſic ait. Plerique virtutem ſuam ſibi ſatis eſſe ad ſalutem putant: & ſi vitam ſuam rite diſponant, deeſſe ſibi nihil arbitrantur, ſed hi profecto falluntur: Idque aperte ſatis indicat ſeruus ille, qui talentum vnum ſibi à Domino creditum, fodit in terram *Matth.* 25. neque enim imminutum illud, ſed integrum, & huiuſmodi quale acceperat, retulit. Euidenter & *Beatus Paulus* hoc loco id ipſum aſſerit dicens. Si quis ſuorum ad ſe pertinentium curam non habet, (curæ nomine prouidentiam animæ, & corporis ſignificat) fidem negauit. Deum, ait ad *Titum* 1. verbis ſe ſcire confitentur, factis autem negant.

12 Ex aptitudine, inquit Modernus quidam, & dexteritate regiminis œconomici ſumitur iudicium de aptitudine ad regimen politicum, & Eccleſiaſticum; qui enim bene domum ſuam moderatur, ſignum eſt quod idem bene reget Eccleſiam. Vnde *Hier. ad Ocean.* Vult, inquit Apoſtolus, Epiſcopum domum ſuam bene regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt cælatas patinas ſtruat, non vt phaſidis aues lentis pauoribus coquat, qui ad oſſa perueniant, & ſuperficiem carnis non diſſoluant artifici temperamento; ſed vt quod populo præcepturus eſt, prius à domeſticis exigat. Vnde ait *Theodoret.* qui parua neſcit adminiſtrare quomodo poterit ei credi cura præſtantiorum ac diuinorum? Et *Ambroſius*. Manifeſtum eſt, quia tunc poteſt idoneus Rector futurus probari, ſi prius domum ſuam recte gubernauerit, qui enim in minimis fidelis eſt, & in magnis fidelis erit. *Paulus* enim omnino neceſſariò à minori negando concludit, nam qui familiam non poteſt recte adminiſtrare, is eccleſiaſticæ præfecturæ, quæ multò eſt tum difficilior, tum laborioſior par eſſe non poteſt: ſic namque *Chryſoſtom.* Eccleſia, inquit, eſt velut domus quædam, ac ſicut in domo vxor eſt, & filij, ac ſerui, omniumque cura, ac regimen incumbit viro: ita ferme & in Eccleſia videas. Eſt autem longe facilius domum, quam Eccleſiam regere. Qui igitur rem, vt dixi, familiarem diſpenſare congrue neſcit, is quo pacto Eccleſiæ præeſſe conuenienter poſſe putandus eſt?

S V M M A R I V M.

1 *Neophytus deducitur à neos, quod eſt nouum, & phitos quod eſt Fides, quaſi nouus in fide.*
2 *Neophytus eſt ille, qui à reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtianæ militiæ nomen dedit.*
3 *Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab Infidelitate ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi.*
4 *Neophyti nuncupari non poſſunt qui à natiuitate Sacro Baptiſmate fuerunt abluti.*
5 *Neophytus quare ad Epiſcopatum non ſit promouendus, oſtenditur.*
6 *Neophytus ad Ordines Sacros non eſt promouendus.*
7 *Neophyti vitæ qualitas quando oſtendit illum eſſe talem, qualem decet eſſe bonum Sacerdotem, & tunc poteſt ordinari.*
8 *Papa promouens neophytum ad Epiſcopatum videtur cum eo diſpenſare.*
9 *Alexander de Franciſcis, vulgo Hebræinus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Epiſcopatum promotus.*
10 *Baptiſmum ſolemne familiæ cuiuſdam ex primarijs inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factum.*
11 *Salomon Corcoſſus Hebræus à Gregor. XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.*
12 *Gratijs amplioribus honorandi, qui renati ſunt fonte Baptiſmatis priſtina cæcitate dimiſſa.*
13 *Homines vndecumque naſcantur, ſi parentum vitia non ſectentur, & Deum recte colant, honeſti, & ſalui erunt.*
14 *Familia nulla, cognatio, patriaue ſapientis eſt præter virtutes, & actiones eius.*
15 *Nobilitas ſumma eſt clarum eſſe virtute.*
16 *Nobilitas vera non ex ſanguine, & carne. ſed ex virtute animi accipit formam, & claritatem.*
17 *De vitio parentum non eſt quis laudandus, aut vituperandus.*
18 *Ordinandus eſt in Eccleſia, qui eam diligat, non deglubat.*
19 *Generis differentia ad Eccleſiaſtica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum diſſidia.*
20 *Communio in omnibus hominibus eſt diligenda.*
21 *Vnitas à Domino, & per Apoſtolos tradita, quantum poſſibile fuerit, obtineri debet.*
22 *Statuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, probanda non ſunt.*
23 *Lex conſtituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum perſonarum, & eſt nulla.*
24 *Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus.*
25 *Prohibitio generalis vltra quartum gradum non poteſt eſſe rationabilis.*
26 *Statuta prædicta valida erunt ſi eorum prohibitio reſtricta fuerit ad certas Eccleſias.*
27 *Conditio adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem, quod non poſſint beneficiarij recipi, niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt.*
28 *Fundator in limine fundationis poteſt apponere quaſcumque conditiones, etiamſi ſint contra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, vel aliàs à iure improbata.*
29 *Statuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis, non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, ſunt pœnalia, exhorbitantia, & ſtricte accipienda.*
30 *Conſtitutiones contra deſcendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ, referuntur.*
31 *Præbendæ dimidiæ, portionariæ, & tertianariæ non veniunt appellatione canonicatus.*
32 *Conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Eccleſiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
33 *Prior in Luſitania dicitur prima dignitas in Collegiata.*
34 *Conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere Parochiales Eccleſias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ ſunt vnitæ in perpetuum, & acceſſoriè alteri beneficio non parochiali.*
35 *Reſpondetur contrarijs, & num. 38.*
36 *Capitulum excludens prouiſum ob impuritatem ſanguinis, tenetur probare cauſam excluſionis.*
37 *Nemo natus inter Chriſtianos grauatur onere probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis.*
38 *Statutum Toletanum cum vtatur verbo progenie, non exigit probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta.*

39 Ca-

39 *Capitulo volente repellere prouiſum tanquam impurum, quando incumbat ipſi prouiſo onus probandi ſe purum, oſtenditur.*

40 *Informatio de genere nunquam praſtet exceptionem rei iudicatæ.*

41 *Exceptio impuritatis debet plene & concludenter probari, & numer. quadrageſimoquinto, quando per famam poſſit probari.*

NON NEOPHYTVM.

GLOS. XVII.

1 NEophytus deducitur à verbo, neos, quod eſt nouum, & phytos, quod eſt fides, quaſi nouus in fide iuxta *gloſ. Nicol. de Lyra ſuper hunc Apoſtoli locum, Turrecrem. in ſumm. 48. diſtinct. numero ſecundo Salzed. ad Bernard. in pract. capit. vigeſimoſecundo numer. 1. in nouiſſ. edit.*

2 Dicimus igitur neophytum, qui à reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtianæ Militiæ nomen dedit *cap. ſicut 48. diſt.*

3 Nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi neophyti nuncupari non debent, quamuis iniurioſe hoc nomine appellentur ab aliquibus, quos grauibus verbis arguunt *Turrecrem. dicto loco numer. ſecundo verſic. ex qua deſcriptione, Nau. in man. capit. vigeſimoſeptimo ſub numer. 205. verſ. dixi recentior conuerſus.*

4 Multòque minus hoc nomine poſſunt appellari eorum filij, & deſcendentes, qui nati à parentibus conuerſis à natiuitate ſunt Sacro Baptiſmo lauati *in Con. in Clem. ſi furioſus parte prima §. ſecundo numero ſeptimo verſ. prima concluſio, Nau. dicto numero 205. verſ. tertio dico, Hoieda de incompatib. benefic. parte prima capit. 24. nu. 2. Greg. de Valentia tom. 4. diſp. 7. puncto 3. §. 3. Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 13. ſub numer. 11. Flamin. de reſign. lib. 4. quæſt. 4. num. 22.*

5 Ad Epiſcopatum non eſſe promouendum neophytum dicit Apoſtolus in præſenti, ne in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat diaboli, fortaſſe credens Fidem Chriſtianam eius auxilio indigere, ac ſine eo regi minime poſſe, vt hic gloſſauit *Lirinſ. & gl. in ſumm. 48. diſtinct.*

Recte autem metuit Apoſtolus tumorem ſuperbiæ, nam vt ſcribit *Hieronymus epiſtol. 83. ad Oceanum*, ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem, & manſuetudinem ruſticorum, ignorat blanditias Chriſtianas, neſcit ſeipſum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, non mores ſuos ſæpe reprehendit, & aſſidua meditatione correxit, non ſubſtantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, ideſt, de ſuperbia ad ſuperbiam. Et in eandem ſententiam *Ambroſ.* Verum eſt, ait, quia rudis in Fide ſolet extolli ſuperbia, maxime ſi accipiat Ordinem: nouitate enim, & poteſtate inflatur arbitrans ſe præ cæteris digniorem. Videns enim primo anno natiuitatis collatum in ſe honorem, putat non magis ad ſuum, ſed aliorum profectum ſe vocatum quaſi beneficium religioni det magis, quam accipiat ab ea, per quam rem elatus incurrit iudicium diaboli, inuenta enim occaſione ſuperbiæ illius, Satanas præcipitat eum: ratio etiam illa mihi placet quia ruit murus cum pondus tignorum humore nondum exſiccato apponitur ex *Felino in capit. cam te, verſic. limita ſecundo ſub numero duodecimo de reſcriptis*, tum quia vt tradit *Diuus Hieronymus ſuper epiſt. Pauli ad Titum*, & refertur in *ſumm. 48. diſtinct.* non licet, vt qui erat heri cathecumenus, hodie fiat Epiſcopus, qui heri erat in theatro, hodie ſedeat in Eccleſia, qui veſperi erat in circo, hodie miniſtret in Altari, qui dudum fuerat fautor hiſtrionum, hodie ſit conſecrator Virginum; tum etiam quia, vt ibi ait *gloſ. verbo prohibentur*, is alios edocere non poteſt, qui nunquam ipſe didicit: tum denique quia alijs ſe confirmare non poterit, cum numquam ipſe ſtatum Eccleſiæ regendo expertus eſt. Nec nuper, inquit *Anſelmus*, baptizatus, nec nuper à ſecularibus negotijs, vel à militia ſeparatus fieri debet Epiſcopus, quia vnuſquiſque talis eſt neophytus. Hinc emanauit *Canon Apoſtolicus* 80. cuius ſententiam explicat *Origen. libro tertio contra Celſ.* his plane verbis. Qui ex gentili, vel ex Iudæo fit Chriſtianus, aut ex vita praua ad honeſtam conuertitur, ne ſtatim Epiſcopus fiat: indignum eſt enim, vt qui nondum documentum vitæ ſuæ dederit, aliorum fiat magiſter.

6 Vnde ad Ordines Sacros non debere neophytum promoueri probat text. *in capit. Neophytus 61. diſtinct.* tradunt *Turrecrem. in capite ſecundo numero primo 48. diſtinct. Ripa in capit. cam te numero 31. verſiculo tertio reſpondet, de reſcriptis*, vbi *Dec. numero 32. Con. dict. numero ſeptimo verſic. ſecunda concluſio, Hoieda de incompatib. benefic. part. prima capit. 24. numero tertio. Majol. de irregularitat. libr. primo capit. 31. Marquar. de Iudæis part. tertia capit. quinto ſub numer. 8. Azor. inſtitut. moralium part. prima libr. quarto capit. ſecundo quæſtion. 2. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. capit. ſeptimo numero primo*, vbi *numero quinto*, reſoluit in neophyto volente ſe ordinare tam ad Sacros Ordines, quàm ad minores requiri tranſactum biennium à ſua conuerſione.

7 Quando vero qualitas vitæ neophyti oſtendit illum eſſe talem qualem decet eſſe bonum Sacerdotem, ceſſat ratio prohibitionis, & conſequenter ceſſat prohibitio propter rationem inducta, vt ſunt expreſſa verba in *dict. cap. Neophytus*, Vercellenſes vituperabant electionem Ambroſij, quia neophytus erat, quibus reſpondit idem Ambroſius hoc ideo eſſe prohibitum ab Apoſtolo, quia neophyti conſueuerant propter honores ſuperbire, ſed ſi humiles inueniantur, bene poſſunt ordinari, refert *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij c. 10. paulo poſt princ. pag. 31.*

8 Cum prohibitio hæc Apoſtoli quod neophytus ad Epiſcopatum non promoueatur, non ſit ex præcepto Chriſti, ſed ſecundum legem communem, quia ipſe hoc pronuntiauit tanquam Eccleſiæ Doctor, non vt præcipiens nomine Chriſti *dict. cap. neophytus, Turrecrem. in ſumm. 48. diſtinct. numero quarto verſic. ad ſecundam patet Azor. part. ſecunda, libr. quarto cap. 6. quæſtione duodecima, verſic. verius tamen*, ideo eo ipſo quod Papa promouet neophytum ad Epiſcopatum ſcienter, videtur cum eo diſpenſaſſe, quia illius irregularitas non eſt ſimilis alijs, quæ requirunt diſpenſationem, ſed remittitur arbitrio ſuperioris, qui propterea illum promouendo, videtur declaraſſe eum eſſe in Fide ſolidatum, ac proinde impedimentum in eo ceſſaſſe *Con. dict. numero ſeptimo verſ. ſecunda concluſio. Hoieda dict. cap. 24. num. 3.*

9 Quare

9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Epiſcopatus neophytos promouerunt poſt longam vitæ probationem, & poſtquam in eis concurrit qualitas humilitatis, & in Fide ſolidati apparent, vt vidimus ætate noſtra Alexandrum de Franciſcis, vulgo Hebræinum nuncupatum, à Clemente VIII. ad Epiſcopatum Foroliuienſem aſſumptum, qui quamuis eſſet in Hebraiſmo natus, & altus; ad Fidem tamen conuerſus non ſolum Chriſtianam pietatem ſinceris fuit amplexatus affectibus, ſed Sanctiſſimam Dominicanam familiam ingreſſus, ibi euaſit homo charitatis inſignis & prædicator egregius, quod ſufficere viſum fuit, vt illi Epiſcopale munus committeretur.

10 Sic etiam ijdem Summi Pontifices propagandæ religionis zelo huiuſmodi neophytos ex primarijs Iudæorum familijs conuerſos ad honores promouebantur, tum vt ipſi animaduerterent Chriſtianam religionem ſibi terrenas dignitates non ſubſtuliſſe, iuxta illud, non eripit mortalia, qui regna dat cœleſtia; tum etiam vt cæteri illorum exemplo ad Fidem capeſſendam allicerentur. Vnde ſanctæ memoriæ Pius V. familiam quandam ex primarijs inter Iudæos ad Fidem Chriſtianam conuerſam in Eccleſia ſancti Petri magno populorum concurſu, & apparatu propria manu baptizauit, ac deinde ſtemmate nobilitatis, priuilegijs inſignioribus, proprioque cognomine decorauit, vt teſtantur *Genebrard. in chron. Surius in compendio hiſtoriæ*, & omnes, qui eius vitam ſcripſerunt.

11 Sic etiam Gregorius XIII. æternæ memor. Pontifex Salomonem Corcoſſum inter eoſdem Iudæos familiæ antiquitate primarium, ac multis opibus florentem, ad Fidem venientem baptizauit, propriumque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem Romanam pro ſe, ſuiſque donauit, qui poſtea vti nobilis electus fuit conſeruator Vrbis.

12 Dignum & iuri conſonum eſt, vt renati fonte baptiſmatis, priſtina cæcitate dimiſſa, amplioribus fauoribus & gratijs proſequantur, vt ſic de ſeruitute ad libertatem tranſire videantur *Extrau. 2. de Iud. inter communes*: illis igitur, quæ Chriſtianum decent hominem, nullo modo debent priuari, præcipue ſi eorum conuerſio ſit plene probata, & multò magis, & à fortiori ſi ipſi eorumque parentes Chriſtianam profeſſi fuiſſent religionem, quamuis è gente Iudæorum genus deducerent. Non eſt enim diſtinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum *Apoſtol. ad Romanos capit. decimo*. Omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus ſiue Iudæi, ſiue Gentiles &c. *idem 1. ad Corinthios* 12. & in omnes nationes gratia Spiritus ſancti effuſa eſt *Actor.* 10. *in fine*, quibus in locis Apoſtolum mira ſemper dexteritate ſtuduiſſe æqualitatem in vtroque populo ſtabilire docent *DD. Hieronymus, Auguſt. & Anſelm. in dict. cap.* 10 *ad Romanos*.

13 Cum Tobias interrogaſſet Angelum, qui filium erat comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu eſſet, reſpondit ei Angelus. Genus quæris mercenarij an ipſum mercenarium, qui cum filio eat? quaſi diceret, non genus hominum, ſed perſonas eſſe perpendendas. Et *D. Auguſtinus libr. de bono coniug. capite decimoſexto* relatus *in capit. vndecumque 56. diſtinct.* ſic ait. Vndecumque homines naſcantur, ſi parentum vitia non ſectentur, & Deum recte colant, honeſti & ſalui erunt. Semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura eſt. Et *Chryſoſtomus homilia vigeſima in Matth.* Cunctis vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cum dignatus eſt omnium pater vocari.

14 Sacra Scriptura *Geneſ.* 5. poſtquam de ſancto Patriarcha Noe loquuta fuit, hæc dicit. Hæ ſunt generationes Noe. Genealogiæ rarus modus dicit *Chryſoſtomus homilia vigeſima quinta in Geneſ.* nam vbi Scriptura dixit. Iſtæ ſunt generationes Noe, & aures noſtras ſpe quadam impleuit, quaſi genealogiam illius narratura, & quis eius pater fuerat, & alia, quæ mos eſt recenſere, relictis tamen illis omnibus, dicit. Noe homo iuſtus, & perfectus in generatione ſua, placuit Deo: Vidiſtis admirabilem generationem? ſequamur igitur, & nos diuinæ Scripturæ regulas, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut auos, aut abauos in medium afferamus, ſed virtutes, & benefacta exponamus, hic optimæ genealogiæ mos eſt. *Philo libr. de Abrah.* hunc eundem obſeruat locum, & affirmat Moyſem virtutes Noe poſuiſſe, itaut in ſtemmate eius, non more aliorum auos, vel proauos, maioreſque cæteros recenſeat, ſed virtutes quaſdam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamue ſapientis eſſe, præter virtutes, & actiones eius. Hinc *Diuus Chryſoſtomus ſuper illud Matth.* 4. Patrem habemus Abraham. Quid, inquit, Timotheo nocuiſſe creditur quod fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahæ, quod patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem, nonne ſeparatus à genere ſuo poſitus eſt in caput fidelium, vt non iam diceretur filius peccatorum, ſed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam ſordidare paterni errores.

15 Virtutis laus nobis ipſis parienda eſt, nón aliunde ſumenda, quia generoſi homines ex ſua propriaque non aliena, aut adſcititia virtute iudicandi: Vnde *D. Hieronym. ad Celant.* Summa nobilitas eſt clarum eſſe virtute. Et *Ambroſius de Noe capite quarto*. Probati viri genus virtutis proſapia eſt, quia ſicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes ſunt. Et iuuenis ille Alexandrinus teſte *Baronio tom. 8. ann.* 600. dicebat. Vera nobilitas non ex ſanguine & carne; ſed ex virtute animi accipit formam & claritatem.

16 Et *Oſorius noſter libro ſecundo de nobilitate ciuili*. Omnis generis ſplendor, & familiæ claritas à fonte virtutis ortum habet. Et paulo poſt. Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis inſignia poſteritati relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Filius inquit *Ezech.* 18. non portabit iniquitatem patris. Et *Auguſt. ſuper Matth.* ait. Nunquam de vitijs erubeſcamus parentum, ſed vnum illud quæramus, amplectamur virtutem. Et idem *Auguſtin. ibidem*. Non eſt omnino, nec de virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde vere, aut obſcurus, aut clarus eſt: lilium eſt inter ſpinas religio, ait idem *Auguſt.* ſi ſpinæ ibi pungunt, ibidem flores olent, & ſanant. Non ergo contemni debet filius probus ex infimo patre natus, nam ſplendidum lumen de fumo, & lilium candens de ſentibus, rubens roſa de ſpinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili proſapia quandoque gignitur.

Non quærit igitur IESVS in Petro, nec in Rectoribus Eccleſiæ ſuæ nobilitatem generis, patriæ ſplendorem, famoſas maiorum imagines, nihil eorum curæ

eſt

eſt IESV, quæ ad rem Eccleſiæ non pertinent. At quid? Simon Ioannis diligis me? felix Eccleſia ſi in eligendis eius Paſtoribus Sanctiſſima hæc obſeruaretur forma, quam obſeruauit CHRISTVS in Petro, vt ille ordinaretur in Eccleſia, qui diligeret, non degluberet Eccleſiam.

17 Generis differẽtia, vbi fit ad eccleſiaſtica beneficia, ac publica officia obtinenda, non ſolum operatur grauia diſſidia inter vtrumque populum, ſed efficit, vt qui noui habentur Chriſtiani minus ſe credant alijs, & difficilius in catholica puritate ſolidentur: cum diſtinctio non paruam vim habeat ad excitandum inter homines diſſidia.

18 Hinc *ſanctus Leo in ſerm. 5. de Quadrageſima*, ſic ait. In omnibus hominibus naturæ eſt diligenda communio, quæ nos iis etiam benignos debet efficere, qui nobis ſunt quacumque conditione ſubiecti, quia ſimul cum illis habemus quod ad imaginem Dei conditi ſumus: nec carnali, nec ſpirituali natiuitate à nobis diuiſi ſunt, imò hoc ipſo nos per omnia faciũt mitiores, quod eorum vtimur ſubiectione, cum quibus vni Domino eadem ſubijcimur ſeruitute. Et *Seneca lib. 3. de benefic. capite vigeſimo octauo*, ſic dicit. Eadem omnibus principia, eademque origo, nemo altero nobilior, niſi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus parens mundus eſt, ſiue per ſplendidos, ſiue per ſordidos gradus, ad hunc prima cuiuſque origo perducitur.

19 Si enim vnam Fidem, vnum Baptiſma, vnũ Deum, & Patrem omnium profitemur, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta *Apoſtoli* auctoritatem *ad Ephesios capit. quarto*, cur hæc Fides & vna Eccleſia à Chriſto Domino ſuper Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuerſas Chriſtianorũ ſpecies ab hominib. diuidi, ac ſeparari poſſit, neſcio. Audi *Diuum Cyprianum libr. ſecundo epiſtol. decima ad Cornelium Papam*. Hoc enim, vel maxime Frater, & laboramus, & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apoſtolos nobis ſucceſſoribus traditam, quantum poſſumus obtinere curemus, & quod in nobis eſt palabundas, & errantes oues, quas quorundam peruicax factio, & hæretica tentatio à matre ſecernit, in Eccleſiam colligamus illis ſolis foris remanentibus, qui in obſtinatione ſua, vel furore perſeuerarunt, & ad nos redire noluerunt, diſcretionis, & ſeparationis à ſe factæ, & Eccleſiæ derelictæ ipſi rationem Domino reddituri. Idem *in lib. de vnitate Catholicæ Eccleſiæ*, ſic ait. Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, Eccleſia eius vna, Fides vna, & plebs in ſolidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata, ſcindi vnitas non poteſt, nec corpus vnũ diſſidio compaginis ſeparari, nec diuulſis laceratione viſceribus in fruſtra diſcerpi.

20 Quare ſtatuta, quòd neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad eccleſiaſtica beneficia non eſſe probanda cenſuerunt *Turrecrem. in cap. conſtituit 17. q. 4. Toſtat. in Leuit. capit. 19. quæſt. trigeſima ſecunda. Alphonſ. Cartagin. in defenſorio vnitatis Chriſtianæ. Henric. Monroi in Apologia contra Archiepiſcopum Toletanum, Montaluo in l. 2. verbo tornadizo titul. 3. libro quarto. Perez ad l. 9. titul. primo lib. 1. Ordin.* Quamuis illa multis defendere nitantur *Rojas ſing. 104. Hoied. in compatibilit. beneficiorum part. prima cap. vigeſimo tertio. Simancb. de Catholicis inſtitut. tit. 47. num. 82. & 83. Otalor. de nobilit. 2. par. 3. par. cap. 7. num. 26. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glo. 4. numero decimo ſexto*, omnium latiſſimè *Ignat. del Villar in ſylua reſponſ. lib. 1. reſp. 12. nu. 37. cum multis ſeqq.*

21 Negari enim non poteſt quin lex conſtituens talem differentiam generaliter dicatur facta in odium certarum perſonarum, quo caſu vel eſt nulla, vt cenſuit *Abb. in cap. cum omnes numero 2. de conſtitut.* vbi *Aret. notab. 4.* vel ſaltem eſt iniuſta, vt tenent *Bart. in l. omnes populi. ſub num. 53. ff. de iuſtit. & iure, Andr. ab Exea in dict. c. cum omnes num. 164. & 167.* vbi *Riminald. nu. 71. verſiculo ex hac expoſitione.*

22 Verum tribus caſibus huiuſmodi ſtatuta probanda videntur, primò quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus, veluti intra ſecũdum, vel ad ſummum intra quartum, quia intra hos gradus poterit eſſe rationabilis, vel propter odium parentum, vel propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt ne parentum crimina imitentur, vt *in c. 2. §. credentes, & in cap. vt commiſſi §.* credentes, *& in cap. ſtatutum n. 2. de hæretic. lib. 6.*

23 Vltra vero quartum gradum prohibitio generalis non poteſt eſſe rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitæ vltra quartum gradum non repellebantur ab Eccleſia *cap. ſexto 1. quæſt. 1.* tum quia vltra illum gradum, ſi quæ macula parẽtes tetigit, præſumitur extincta *l. non facile ff. de gradibus, cap. non debet de conſanguinit. & affinit.* tum denique quia impoſſibilis deſcendentiæ redderetur probatio iuxta tex. expreſſum *in capit. licet ex quadam, de teſtibus*, ibi, cum propter hominũ breuem vitam teſtes de viſu vſq; ad ſeptimum gradum deponere non valerent.

24 Secundo quando eorum prohibitio eſt reſtricta ad certas Eccleſias, veluti quia non præcipit ſimpliciter, quod neophyti, & deſcendentes ab eis poſſint obtinere beneficiũ, ſed prohibet ne poſſint illa obtinere in tali, vel in tali Eccleſia, ex eo quod Eccleſia ſit valde celebris, & hoc ſibi vſurpat in ſignum ſuæ nobilitatis, iuxta tradita per *Rotam in vna Hiſpalen. voti 21. April. 1597.* coram *Gypſio*, qua ratione Eccleſiæ Toletanæ & aliarum in Hiſpania exiſtentium ſtatuta probantur.

25 Tertiò quando generis diſtinctio fit per patronum, vel fundatorem in limine fundationis Eccleſiæ; quia cõditio adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem, quod non poſſint beneficiarij recipi niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt, vt reſoluunt *Otalor. dict. cap. 7. numer. vigeſimo ſexto. Perez de Lara de capellanijs lib. 2. capit. 4. num. 1. & 10.*

26 Tum quia poteſt fundator in limine fundationis opponere quaſcunque conditiones, etiamſi ſint contra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt reſoluit *Lambertin. de iurepatron. lib. 1. parte prima, quæſt. 9. num. 52. Rot. in vna Romana iuriſpatronatus 31. May 1613.* coram *Illuſtriſſ. Sacrato.*

27 In ſupradictis caſibus, quibus ſtatuta, quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, probanda eſſe reſoluimus, eadem pœnalia ac exorbitantia eſſe, & ſtricte accipienda nullus eſt, qui dubitet; tum ex eo quia auferunt prædictis deſcendentibus habilitatem, quæ alias ſibi competeret de iure communi *in cap. eam te de reſcriptis*, quod cum loquatur de Eccleſia Tornacen. ſatis probat hoc procedere etiam in Eccleſia nobili cum Eccleſia illa Belgio ſit pluribus nominibus inſignis, & qualificata: & tum multò magis quia iſta pœna illis infligitur propter delicta alterius *capit. non debet*, & ibi *gloſ. verbo non debet*, *de re-*

de regul. iuris in 6. cum concordant. & in ſpecie, quòd talia ſtatuta ſint contra ius commune probant *Abb. nu. 7. Felin. num. 12. Rip. num. 29. verſ. vltimo noto in dict. c. eam te, Lambertin. libro ſecundo par. 1. quæſt. 2. art. 19. Perez de Lara de capellan. lib. ſecundo cap. 4. nu. 39.* & ſæpe reſpondit *Rot. in vna Seguntina admiſſionis ad Capitulum 26. Iunij 1587. coram Gypſio, & in vna Placentina Canonicatus 8. Aprilis 1575. coram Cardinal. Blanchetto, & in alia Toletana portionis 27. Ianuarij 1597.* coram *Illuſtriſſim. Mantica* quæ eſt inter impreſſas *deciſ. 307. nu. 1. & in Toletana Canonicatus 10. Decembris 1608.* coram *R. P. D. Marquemontio,* nunc *Archiepiſcopo Lugdunenſ.* & ſignanter in terminis quarundam conſtitutionum contra deſcendentes ex Hebræis Regni Portugaliæ emanatas cenſuit eadem *Rot. in vna Colimbrien. Canonicatus decimo tertio Iunij 1616.* coram *Illuſtriſſim. Sacrato,* & iterum in *eadem 5. Decembris eiuſdem anni 1616.* coram *Veroſpio.* Vnde debent illa iuxta verborum proprietatem intelligi ex reſolutis per *Federic. de Senis conſil. 72. nu. 2. Alex. conſil. 77. nu. 9. verſ. non obſtat, lib. 1. Pariſ. conſil. 29. nu. 14. lib. 4. & conſil. 30. nu. 16. eod. lib.*

28 Quare Conſtitutio fel. record. *Clementis VIII.* data *ſub die 18. Octobris anni 1600.* (quatenus prohibet ne prædictis deſcendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel maternam, & earum quamlibet vſque ad ſeptimam generationem, aliqua collatio, ſeu prouiſio fiat de Canonicatibus, præbendis, ac dignitatibus Cathedralium, & de principalibus dignitatibus Collegiatarum Eccleſiarum, & de Parochijs, ac earum perpetuis Vicarijs, cæteriſque Eccleſiaſticis beneficijs curam animarum habentibus in Portugaliæ Regnis vacantibus, quam poſtea extendit felic. record. *Paulus Quintus ſub 17. Ianuarij 1612.* ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad ſeculares, quàm ad cuiuſuis Ordinis Regulares Eccleſias curam animarum habentes) non comprehendit dimidias præbendas; tertianarias, & quartanarias, aut portionarias in Cathedralibus, quæ non ſunt Canonicatus, nec habent vocem in Capitulo ex citatis per *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 45. in princ. à num. 39.*

29 Vnde dimidios Canonicos, & portionarios in Cathedralibus virtute *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. capite duodecimo,* non teneri Fidei profeſſionem emittere cum non ſint Canonici, neq; de Capitulo reſoluunt *Garcia de benefic. par. 3. cap. 3. num. 13. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 2. ſub nu. 1.*

30 Et dum loquitur de principalibus dignitatibus Collegiatarum Eccleſiarum comprehendit vnam tantum principalem in qualibet Collegiata, quia pluralitas illa reſoluitur in ſingularitates, & reſpicit tantum pluralitatem Eccleſiarum à ſimili deducto *ex reg. 3. Cancellariæ alias 4.* in nouiſſ. vbi per illa verba principales in Collegiatis Eccleſiis, reſoluunt Doctores vnam tantùm principalem reſeruari, quos ego ipſe refero *de Offic. & poteſtat. Epiſcopi Allegat. 45. numer. decimo ſexto, & Allegat. 57. num. 7.*

31 Principalis illa dicitur dignitas, quæ ex Apoſtolicæ Sedis indulgentia, vel Ordinaria auctoritate, aut conſuetudine præſcripta, aut aliàs quouis modo in Collegiata principalem præeminentiam habet, prout ipſamet *reg. 4. Cancellariæ* declarat, in noſtra Luſitania dicitur Prior, qui præeſt toti Canonicorum Collegio, vt noſtra Vimaranenſi Eccleſ. in quibuſdam vero Hiſpaniæ partibus vocatur Abbas, alibi Præpoſitus.

32 Item ſub prædictis Conſtitutionibus tam fel. recor. Clementis VIII. quàm Pauli V. non comprehenduntur Parochiales Eccleſiæ, quæ perpetuò, & acceſſorie alicui ſimplici beneficio, Canonicatui, vel dignitati, vltra principalem, in Collegiatis vnitæ reperiuntur, quia parochiales Eccleſiæ ab illis tantum prohibitæ ſunt, obtineri ob animarum curam, quam in eis exercere tenentur, & cum non intitulentur in parochialibus annexis, ſed in beneficio principali, ideo nullo modo cenſentur habere curam animarum, ego ipſe pluribus citatis Doctoribus *in dict. tract. de offic. & poteſtat. Epiſcopi Allega. 66. nu. 39.* ſed tunc totalis remanet penes Vicarios, itaut prouiſus de beneficio, cui vnita eſt acceſſorie Parochialis habens curam animarum, non teneatur ad gratiæ ſuæ validitatem exprimere beneficium eſſe curatū, quia tale non eſt quoad ſe. *Rota in vna Conchen. beneficij 11. Maij 1609.* coram *Illuſtriß. Cardin. Sacrato.* tum quia vnio vnius beneficij facta alteri acceſſorie operatur extinctionem, ſuppreſſionem nominis & tituli beneficij vniti, itaut amplius beneficium dici non poſſit, ſed iudicatur vt prædium eius, cui fit vnio: *Rota,* & plures per me citati *d. Alleg. 66. nu. 38.*

33 Non obſtat dict. Conſtit. *Pauli Quinti* quatenus videtur perſonis illis curam animarū interdicere quoquomodo, ſeu ſub quouis prætextu illa exerceatur. Quia reſpondetur eam procedere in exercentibus actualiter ipſam curam, & dictiones illas operari, vt omnes curam ipſam exercentes, etiam abſque titulo beneficij, vel ſub prætextu Vicariæ amouibilis, ſub eius prohibitione cōprehendantur; non autem vt includerentur habentes ſimplici beneficio acceſſoriè, & in perpetuū Parochialem annexam, cuius cura per Vicariū exercetur. Quod autem prædictæ dictiones hoc ſignificent ex eo ſuadetur, quia dicta Conſtitutio *Pauli Quinti* venit ad ampliandum aliam *Clemen. VIII.* ſuper hac re editam, quæ cum tantum prædictis perſonis prohiberet, obtinere Parochiales Eccleſias, ac eorum perpetua, cæteraq; Eccleſiaſtica beneficia curam animarum habentia, ſub quibus verbis neq; comprehendebantur in beneficijs Regularibus curā ipſam exercentes, iuxta reſoluta per me *Alleg. 57. nu. 167. in fi.* neque etiam eandem curam exercentes, vt Vicarij temporales, ſeu capellani amouibiles ex dictis *d. Alleg. 57. à nu. 146.* & ideo vt prædicti omnes comprehenderentur emanauit dict. Conſtitut. *Pauli Quinti* illam *Clem. VIII.* ad eos extendens, & volens ne prædictæ perſonæ curam animarum ſub quouis prætextu, ſcilicet vel Vicariæ amouibilis, vel recommendationis temporalis, aut alio quouis quæſito colore exerceant, ſcilicet perſonaliter, vt ipſummet verbum ſonat, & colligitur ex auctoritatibus per me adductis in *meo Dictionario Luſitanicolatino Bracharæ impreſſo anno 1611. litter. A. colum. 28. & litter. E. columm. 514.* Quare non video cur prædictæ perſonæ, etiamſi ſint incapaces ad obtinendas Parochiales Eccleſias curam animarum habentes, eadem etiam incapacitate impediantur obtinere illas, quæ alicui ſimplici beneficio acceſſorie, & in perpetuum vnitæ reperiuntur: non eſt enim maior illarum perſonarum incapacitas ad obtinendam curam animarum, quàm fœminæ, ſed certum eſt poſſe beneficium curatum vniri Monaſterio Monialium, & poſſe Abbatiſſam tunc nominare Vicarium capacem, qui curam exerceat animarum, vt tenuit *Rota deciſ. 21. de præbend. in antiq. Ægid. deciſ. 162.* quia etſi fœmina ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis quoad actum illam exercendi, eſt tamen capax quoad poteſtatem

ſtatem nominandi Vicarios capaces, per quos exerceatur, vt multis probat Flores de Mena var. libr. primo quæſtione decima à num. 5. quem refert, & ſequitur nouiſſime Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. capit. vigeſimo nono, num. 190. ita etiam perſonæ huiuſmodi licet per dictas Conſtitutiones incapaces fiant ad actualiter exercendam animarum curam in Eccleſijs Parochialibus, non ideo incapaces debent cenſeri ad Parochialem, quæ beneficio ſimplici acceſſorie vnita eſt, & cuius cura non per ſe ex vi ſui tituli, ſed per Vicarium ab eo nominatum capacem exerceri poteſt.

34 Nec etiam obſtat ſi aliquis inſurgat dicens conſtitutum in minoribus Ordinibus, cui collata fuit Parochialis, non habere curam in actu, & tamen debere obtinere omnes qualitates, & capacitatem, quæ requiruntur in actualiter exercentibus ipſam curam, ergo ſimiliter obtinentem Parochialem beneficio ſimplici vnitam licet in actu curam non exerceat teneri capacem ſe oſtendere dicendum videbatur. Hæc neganda eſt conſequentia; diuerſitatis enim ratio aſſignari poteſt, quia obtinens in minoribus parochialem, prius neceſſariam ſcientiam, & requiſita ad eius curam oſtendit ſe per examen habere, ac in ea ætate conſtitutum, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit cap. licet Canon. de elect. in 6. itaut vacet ipſo iure Parochia ſi intra annũ ad Sacerdotium non promoueatur d. cap. licet Canon, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. nu. 47. & ideo intra prædictum annum dicitur tantum habere curam in habitu, cum illam per alium exercere teneatur quoad Sacramentorum, & Ordinum, quos non hábet, exercitiũ, quoad cætera tamen iuriſdictionalia plenam habet in ſuos parochianos poteſtatem, & iuriſdictionem, vt in ſimili dixi de Epiſcopo confirmato, nondum tamen conſecrato par. 1. tit. 1. cap. 4. nu. 7. & hinc valere matrimonia celebrata coram Parocho non Sacerdote reſoluunt per me citati Alleg. 32. nu. 105. Diuerſimode vero procedit in obtinẽte Parochialem beneficio ſimplici in perpetuum, & acceſſorie vnitam; hic enim tenetur tantum habere ætatem quatuordecim annorum, quæ ad beneficium ſimplex, & canonicatus in Collegiatis requiritur, vt deciſum referunt per me citati d. Alleg. 66. n. 45. imo & in earum dignitatibus, excepta principali, vt reſoluimus Alleg. 61. nu. 67. Neque comprehenditur lege poſita in d. cap. licet canon. ego ipſe d. Alleg. 66. nu. 49. Neque ſcientiam maiorem tenetur habere illa, quæ requiritur ad beneficium ſimplex, vel canonicatũ, ſiquidem in illo intitulatur, vt ſupra dixi, quia aliter ſi aliqua animarum cura annexa fuiſſet intraret diſpoſitio Concilij ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12. in illis verbis. Nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcunque, quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum attigerit, & in Clericali Ordine verſatus, doctrina ad ſuum munus exequenda, ac morum integritate commendetur, iuxta conſt. Alex. III. in Concilio Lateranen. promulgatam, quæ incip. Cum in cunctis. Nam Parochialem acceſſoriè obtinens in omnibus ſequitur naturam & conditionem beneficij principalis, cui ipſa acceſſorie vnitur, iuxta reg. l. etiam C. de iure dotium, & cap. acceſſorium de regulis iuris in 6. cum citatis à Menoch. conſ. 58. num. 13. & 14. Surd. de alimentis tit. 9. quæſt. 31. à num. 8. & deciſ. 88. num. 10. Mari. Antonin. varia. reſolut. lib. 1. reſolut. 72. nu. 6. quę regula procedit etiamſi acceſſorium eſſet magis dignum & pretioſum, quam ipſum principale, cui annectitur, vt tenent D. Barboſa in l. cum prætor §. fin. nu. 211. ff. de iudic. Cardin. Tuſch. practicarum concluſionum tom. 1. lit. A. concl. 76. num. 26. Igitur nullo modo dicendum videtur prouiſum de beneficio ſimplici (cuiuſcunque ſit qualitatis, etiam cum reſidentia, dummodo non ſit Curatum) cui vnita eſt acceſſorie, & in perpetuum Parochialis, in habitu eius curam habere eo modo, quo eam habet in minoribus conſtitutus obtinens de per ſe Parochialem interim dum intra annum ad Sacerdotium non aſcendit; cum in illo vi ſui tituli ad actum reduci non poſſit, ſicut in illo. Ex quibus neceſſarium eſt vt dicamus totalem curam Parochialis, quæ acceſſorie vnitur alicui beneficio ſimplici, tam in actu, quàm in habitu eſſe penes Vicarium. Et iam ex dictis limitabis reſolutionẽ illam quòd in Vicarijs non habet locum concurſus, de qua Allegat. 60. nu. 32. vt nõ procedat quoties in Vicarium (ſiue perpetuum, ſiue ad nutum amouibilem, cum ad hunc effectum hoc nihil referat, vt tenuit Rota Romana proxime alleganda) totalis cura quoad exercitium ſcilicet & habitum transfertur, vt in noſtro caſu, ita Rota in vna Vlixbonen. concurſus 1. Iunij 1615. coram R. P. D. Remboldo apud Farin. tom. 2. par. 2. deciſ. 710.

35 Prouiſi in Eccleſijs habentibus ſtatuta, quod in eis non poſſint recipi niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, excluſis ſemper deſcendentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti deſcendentes ex antiquis Chriſtianis, nec ſe qualificant eſſe tales, ſed petunt immiſſionem vigore ſuæ prouiſionis, quam ſi Capitulum vult excludere, tenetur probare cauſam excluſionis cap. dilecti de except. l. 1. in princip. vbi gloſ. ff. ſi. quadrup. paup. fec. dic.

36 De iure enim nemo natus inter Chriſtianos grauatur onere probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis, ſed hoc in dubio præſumitur c. veniens in fi. de Presbytero non baptizato, vbi Card. nu. 6. Anchar. etiam num. 6. Butri. nu. 5. Abb. num. 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouiſum tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem ex reg. l. ab ea parte ff. de probat. & l. 2. ff. de except. & ita ſæpiſſime reſpondit Rota pár. 1. diuerſor. deciſ. 176. & apud Seraphin. deciſ. 50. & 355. & in vna Legionen. denegatæ poſſeſſionis 8. Martij 1593. coram Blanchetto, & in Toletana portionis 2. Maij 1592. coram Illuſtriſſ. Mantica, eſt inter eius impreſſas deciſiones deciſ. 264. nu. 1. & in Oxomen. ſtatuti 27. Iunij 1601. coram bon. mem. Peña, & in Legionen. canonicatus 3. Iunij 1602. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Rotę Decano, & in Toletana puritatis ſanguinis 10. Martij 1604. coram bo. me. Litta, & in Toletana Apcanonicatus 10. Dec. 1608. & 23. April. 1609. coram Archiep. Lugdunenſi. & ſæpe alibi; quæ quidem reſolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit prouiſum tanquam impurum, nam ſi prouiſus appellauit in cauſa appellationis onus probandi impuritatem incumbit Capitulo ſicut incumbebat in prima inſtantia, vt cenſuit Rota in Toletana portionis 28 April. 1561. coram Gropperio. Sic etiam in terminis prędictarum Conſti. quæ ſe reſtringunt ad ſeptimum gradum incumbit probatio aſſerenti aliquem eſſe intra illum ad beneficiorum excluſionem, cum hæc qualitas ſit fundamentum ſuæ intentionis, iuxta tex. in l. fi. §. in eum ff. ne quis eum, qui in ius vocatus eſt, vt eximat, gloſ. in l. cum actum ff. de negot. geſt. Bar. in l. denuntiaſſe §. qui tamen ff. de adulter. Menoch. de præſumpt. lib. 2. q. 49. & conſil. 301. nu. 10. & qui ſe fundat in tempore illud probare debet Rebuff. in tract. nonunat. q. 14. nu. 10. cum ſeqq.

37 Sta-

37 Statutum vero Toletanum cum vtatur verbo, progenie, quod accipitur pro linea deſcendentium *l. vlt. C. de emendat. liberorum, Franch. in cap. ſi pater nu. 10. verſic. quarta de teſtamen. in 6.* ideo non exigit probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta *Rota in vna Toletana portionis 20. Nouembris 1591.* coram *Illuſtriſ. Mantica*, quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 154. num. 7. & 8.*

38 Hæc principalis reſolutio, quatenus habet Capitulo volenti repellere prouiſum tanquam impurum incubere onus probandi impuritatem, non procedit quando cauſa appellationis interpoſitæ per prouiſum eſſet deſerta, tūc enim ipſe grauatur onere probandi ſe purum, *Rota* apud *Seraph. deciſ. 255. ante nu. 2. & in vna Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609.* coram *Illuſtriſſ. Lancelotto*, ex ea ratione, quia hoc caſu inſurgit præſumptio pro geſtis pro Capitulo, & prouiſus venit per vim reſtitutionis in integrum, vel querelæ, & tunc tenetur iuſtificare cauſam ſuam, & oſtendere plene iniuſtitiam ſententiæ *Innoc. in cap. tenor. de ſenten. & re iudic.* Item etiam non procedit eadem principalis reſolutio quando pro parte Capituli eſt probata aliqua macula, quia tunc ſi prouiſus vult illam diluere, tenetur probare ſe purum explicite & poſitiue, *Rota in d. Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609.* coram *Illuſtriſſ. Lancelotto*, & apud *Seraph. deciſ. 50. verſ. quod ſi Capitulum.* Nam etiam facta probatione impuritatis ex parte Capituli poteſt prouiſus contraria probatione probare ſuam puritatem, *Rota* apud *Seraph. loco proxime citato.* Et ſi contingat fieri duplicem probationem æqualem, nempe puritatis, & impuritatis, ſemper præualet illa, quæ eſt pro puritate, quia in concurſu ſemper præualet fama bona *c. cum in tua* vbi *Abb. nu. 10. de ſponſalib. Rota in* præcitata *Toletana Canonicatus coram R. P. D. Marquemontio*, & in *alia Toletana portionis 22. Iunij 1609.* coram *Illuſtriſſ. Sacrato*, & *in altera Toletana portionis 2. Maij 1592.* coram *Illuſtriſ. Mantica*, quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 274. num. 12.*

39 Cum probatio, ſeu informatio de genere fiat per commiſſarios à Capitulo deputatos ſummarie, & ſine cauſæ cognitione, & conſequenter exceptionem rei iudicatæ nunquam præſtare poſſit, ſi ea ſemel facta prætendens ſi fuerit in ea impurus repertus poterit petere iteratò fieri informationem *Lara de anniuerſ. & capellan. lib. 2. cap. 4. nu. 90.* vbi *nu. 20. & 21.* ex eadem ratione reſoluit ſemel admiſſum ad vnam Eccleſiam ſi petat ſe admitti ad aliam egere noua probatione, niſi forte fuerit admiſſus per ſententiam latam in contradictorio iudicio, quia tunc facit ius quoad omnes cauſas *cap. in cauſis, de ſentent. & re iud. l. fi.* vbi Doctores, *C. de legib.*

40 Exceptio impuritatis ſanguinis cum ſapiat obiectum debet plene, & concludenter probari *c. ſuper his de accuſat. cap. accedens, de elect. capit. 1. & capit. vt circa eod. tit. in 6.* & in ſpecie fuit dictum in prædicta *Legionen. coram Blanchetto, & in vna Toletana portionis 6. Nouembris 1595.* coram *Illuſtriſſ. D. meo Cardinali Millino & in d. Toletana Canonicatus 10. Septembris coram R. P. D. Marquemontio.*

41 Ideo per famam concludenter probari non poteſt, niſi ſit perpetua, & illæſa apud omnes, & appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa, quæque contrarijs probationibus non debilitetur, vt tenuit *Rota in dicta Toletana portionis* apud *Manticam d. deciſ. 274. nu. 9. & in vna Oueten. Canonicatus 24. Iunij 1607. coram Caualerio, & in d. Toletana Canonicatus 10. Septembris 1608. coram R. P. D. Marquemontio.*

DE VERA PATRIARCHALIVM SEDIVM ERECTIONE.

TITVLVS TERTIVS.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ maximi, veri, & primarij quatuor ſunt poſt Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus.*

2 *Patriarchæ ideo quatuor ſunt poſt Summum Pontificem, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices gerunt.*

3 *Patriarchales tres tantùm Eccleſiæ à principio fuerunt.*

4 *Romana Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus.*

5 *Alexandrina Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine a Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata eſt.*

6 *Antiochena Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri ſedes.*

7 *Conſtantinopolitana Eccleſiæ à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus eſt, vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem primatus haberet honorem.*

8 *Hieroſolymitanus Epiſcopus quartum Patriarchalis ſeſſionis locum, & honorem habuit.*

9 *Hieroſolymitana Eccleſia ſi antiquitas ſpectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.*

10 *Epiſcopus primus fuit S. Iacobus in Hieroſolymitana Eccleſia conſtitutus.*

11 *Antiochiæ primus ſedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.*

12 *Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres oſtenditur.*

13 *Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Eccleſijs à principio datus fuit, habito reſpectu ad honorem Cathedræ beati Petri.*

14 *Romana Eccleſia quare Primatum obtineat, oſtenditur.*

15 *Alexandrina Eccleſia ideo præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Auguſtalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris inſignis.*

16 *Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.*

17 *Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primo, & immediate pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.*

18 *Patriarcha vnde dicatur remiſſiue.*

19 *Pallium Patriarchis Summus Pontif. tribuit, Archiepiſcopi vero ab eiſdem Patriarchis accipiunt.*

20 *Pallium ſolo Romano Pontifice dari poteſt.*

21 *Patriarchæ ex auctoritate ſibi à Romano Pontifice conceſſa pallia Archiepiſcopis concedunt.*

22 *Doctores referuntur, qui de pallij etymologia, & vſu tractarunt.*

23 *Crucem elatam Patriarchæ præſeferre libere poſſunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.*

24 *Archiepiſcopi extra prouinciam Crucem præſeferre non poſſunt.*

25 *Crux, quam Patriarchæ vbique præ ſe libere ferre poſſunt, qualis eſſe debeat, oſtenditur.*

26 *Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum.*

27 *Appellatio gradatim non omiſſo medio eſt interponenda.*

28 *Patriarchis iure ipſo ſingulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omiſſo medio in omnibus ſuarum prouinciarum locis licite poſſit appellari.*

29 *Declaratur tex. in cap. antiqua, de priuileg.*

30 *Patriarchæ Regibus, alijsque Principibus ſuperiorem non habentibus æquiparantur.*

31 *Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegijs, & prærogatiuis vtuntur.*

32 *Patriarchis Romani Pontificis inſignijs & ornamentis vti fas eſt.*

33 *Legatus de latere inſignijs, & ornamentis Romani Pontificis vti poteſt.*

34 *Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos eſt ordinaria, & ſuprema.*

35 *Patriarchæ poſſunt diſpenſare cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus.*

36 *Excommunicatos à ſuffraganeis ſuis abſoluunt Patriarchæ.*

37 *Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure conceſſa reperiuntur, quatuor tantum primarijs, & veris competunt, non vero alijs, qui improprie hoc nomine vſitata voce appellari ſolent.*

DE PATRIARCHIS in genere, & de eorum præcedentijs, poteſtate, & priuilegijs.

CAP. I.

1 QVatuor ſunt primarij, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, *Durand. in rationali diui-*

nor.

nor.lib.2.cap.1.num.18.Hoſt.in ſum.tit.de auctoritate,& vſu pallij nume. 4. Cathec.Roman.ex decreto Sacri Concilij Tridentini iuſſu Pij V.editus part.2. cap.7. de Ordinis Sacramento nu.27. tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum, Math.Vgoni.de præſtantia Patriarch.columm. 3. verſ. poſteaquam,& colum.4.verſi. ſi de primarijs, Couar.variar. lib.4.cap.14.num.13.Petr.Gambar.de officio Legati lib.2 cap.1.num.13.Gregor.l. 12. verboque ſe llamen Patriarchas tit.5.par.1.Redoan.de ſimon.p.1.c.16.num.5. Petr. Gregor.in cap.conquerente,de offic.Ordin.c.2.n.5. Anaſt. Germon.lib.2.de ſacrorum immun. capit.5. num. 17. Et antequam de vniuſcuiuſque erectione diſtinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare. De Primatu Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes alias immorandum non eſt, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certiſſima eſt, & indubitata, plurimiſque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis concluſio, vt infra probabimus. Quare ad alios deuen iendo inquirenda eſt ratio cur eorum Eccleſiæ, Conſtantinopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices tenent, ad ſimilitudinem quatuor animalium, quæ Ioannes vidit in *Apocal.cap.4.*

2 Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex in *cap.ſcriptum 40.in princip.de elect.* & poſt *Roman. conſ. vlt.hoc eſt ſermone Baſilea habito nu.20.* ſcribit *Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.41.nu.2.* & ante eum *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p.4.conſid.9.*

3 Verum alij melius conſiderant tres tantum Eccleſias Patriarchales à principio fuiſſe, quas Beatus Petrus inſtituit, ſcilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit *tex.in cap.cleros. verſ. Patriarchæ, 21.diſt.*

4 Romanam, quia ad eam, iubente Domino ex Anthiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus, vt refertur in *cap.per venerabilem, verſ.ſane qui filij ſint legitimi*, tum quia Petri, & Pauli glorioſo martyrio coronata eſt, & ex alijs rationibus, quas expendemus infra hoc capite.

5 Alexandrinam, quia beati Petri nomine à Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata eſt.

6 Antiochenam, quia prima fuit beati Petri Sedes, ideo eius nomine eam celebrat Eccleſia, ibidemq; primum Chriſtianorum nomen accepit initium, quæ omnia ex *Anacleto* ponit *Gratianus* in *cap.Sacroſancta, verſiculo prima ergo ſedes, 22. diſtinct.* & deducitur ex antiquiſſimo *Nicæn.Concilio cap.6.* refertur in *cap. mos antiquus, 65.diſtinct.*

7 Poſtmodum idem honor Imperatorum precibus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ à Summis Pontificibus datus eſt, vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, refertur in *c. Conſtantinopolitana, 22.diſt.* explicat late *Cardin.Bellarm.tom.1. de Romano Pontif.lib.1.cap.24.* & multi, quos refert *Henriq. in ſum. lib.10.cap.29.§.1.& 2.*

8 Deinde, quia moribus, & antiqua traditione Epiſcopo Hieroſolymitano (quamuis Cæſareæ Archiepiſcopo ſuffraganeus eſſet) honos deferebatur, vt ſederet ſtatim poſt Patriarchas, etiam ſupra ſuum Archiepiſcopum, huiuſmodi honorem ſeruandum illi eſſe ſtatuit Nicæna Synodus, relata in *d.cap. quoniam mos, 65. diſt.* quia Hieroſolymitanus Epiſcopus quartum quidem Patriarchalis ceſſionis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis, quæ Metropolitana erat, exemptus.

9 Verum huiuſmodi ordo in prędictis Patriarchalibus Sedibus non recte diſpoſitus eſſe videtur, quia in eis conſtituendis, vel attendimus antiquitatem Eccleſiarum: vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præfuerunt, vel locorum amplitudinem, vt conſiderare videtur *Anacletus in cap.illud, & in cap. Epiſcopi, 80 d.* Si enim antiquitas attendatur Hieroſolymitana omnes, ac etiam Romanam videtur excedere, eam enim pro totius Eccleſiæ matre proponit Regius vates *David Pſalm.109.verſ.4.*

10 Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, quod de Chriſti regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat *Genebrard. ibidem*, adducens auctoritates *Iſai.cap.2. verſ.3.* & *Michæ.cap.4.verſ.2.* ex Sion exibit lex: & quia Chriſtus Dominus ab Hieroſolymis prædicandi Euangelium ſumpſit exordium: vnde non immerito *Beatus Clemens lib.1.recognit.cap. 10. fol.17.* (ſi huiuſmodi libros ab eo eſſe conſcriptos vere aſſerere poſſimus) Hieroſolymitanum Epiſcopum appellat Principem Epiſcoporum, dum ait Iacobum Epiſcoporum Principem, Sacerdotum Princeps orabat; Sic etiam in Conſtantinopolitano Concilio Theodoſij temporibus in epiſt. ad Eccleſiam Romanam dicitur Hieruſalem mater omnium Eccleſiarum.

11 Si vero Prælatorum dignitas ſpectetur, eadem Hieroſolymitana Eccleſia præferenda videbatur, quia ibi primus Epiſcopus fuit S. Iacobus Apoſtolus frater Domini, & poſt eum Simon etiam Apoſtolus, & frater ipſius Domini: vnde ſequitur Alexandrinam debere pręcedere, in qua ſedit Marcus Apoſtolorum diſcipulus: immo & ipſam Romanam, omneſque alias videtur præcedere Antiochena, in qua Petrus Apoſtolorum Princeps primo ſedit, priuſquam Romam cathedram transferret, vt conſtat ex *d.cap. Sacroſancta, verſ. tertio, text.* optimus *in cap.rogamus.24.q.1.* & ex Patribus antiquis contra Onuphrium in addit. ad Platinam de vitis Pontificum tenentem prius Petrum Romę inſtituiſſe Sedem, diligenter comprobat *Cardinalis Cæſar Baron. anno Chriſti 39.pag.mihi 311.* & ex *D.Hieron. Beda. Cano, Cordub.& Couar.* plurimiſque alijs confirmat *Henriq.d.cap.29.§.1.littera D.* Quæ rationes à fortiori concludunt Conſtantinopolitanam præcedere non debuiſſe Antiochenam, & Hieroſolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangeliſta nomine ipſius Petri fundata eſt, eique primus præfuit, vnde primum locum poſt Romanam tenere probat *text. in d.c. Sacroſancta.*

12 Si denique ad locorum amplitudinem attendamus, plures alias reperiremus Regias Vrbes, in quibus Imperatorum Sedes fuerunt: in Oriente ſcilicet; Nicomediam, vbi ſedit Diocletianus. In Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat, & Treuerim vnde Conſtantius Conſtantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt proſequitur latius *Card.Bellarm. mihi epiſt. 52. inter opera S. Clementis fol. 361. ad med.* & ante eum difficultatem ſenſit *Cardin. in c.antiqua, oppoſit.1.& 2.de priuil. Mendoc.q.4.ſcholaſt.§. 4.in 5.argum.* Tum etiam, quia in diuinis rebus ſtatuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet *Leo Pontifex epiſt.54.* ſecundum eundem *Bellarm. loco proxime citato.*

13 Pro perfectiori igitur prædictorum reſolutione à nobis inquirendū eſt, quare certis Eccleſijs titulus hic

Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quam alijs totius Orbis beatus Petrus Eccleſias eligi voluerit, quibus præhabitis facile cõſtabit ordinem Patriarchalium Sedium ſupra poſitum recte conſtare. Ad Primum igitur reſpondetur à principio quando primis Patriarchis datus eſt, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis, reſpectum habitum fuiſſe ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apoſtolorum, vt ſcilicet, & merito maior honos illis deferretur Eccleſijs, quas ipſe per ſe erexit, & rexit, vel per diſcipulos erigi iuſſit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina ſupra diximus: & ideo tres has ſolummodo à principio Patriarchales fuiſſe probat *dict. capit. Sacroſancta*, & late explicat *Bellarm. dict. capit.* 24. licet deinde alijs idem honor ſit attributus, de quibus ſupra, & notauit *Polydor. Virgil. loco citato*. Ad ſecundum reſpondetur fatendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potius, quàm alijs totius Orbis Patriarchales Eccleſias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem reſpexiſſe, vt ſcilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi eſſent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Chriſtiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent *Lucius Papa*, *Beatus Clemens, & Anacletus* in *cap.* 1. *& per totam*, 80. *diſt. & in cap.* 1. *diſt.* 99. eamque rationem late confirmat in eodem propoſito *Cardin. Baron. dict. tom.* 1. *pag.* 310. *cum ſequentibus*.

14 Ex quibus iam facile conſtat iure optimo Eccleſiam Romanam obtinere Primatum ſuper omnes alias vniuerſi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apoſtolorum Principis, & ipſius Chriſti Vicarij, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apoſtolicã conſtituit, eamque martyrio ſuo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia eſt Imperatorum Sedes, vt elegantiſſima *Hieronymi* verba *lib.* 2. *aduerſus Iouinianum*, *in fine*, demonſtrant, Vrbs potens, Vrbs orbis domina, Vrbs Apoſtoli voce laudata. Hinc *Petrarcha*. Hoc affirmo, inquit, quod totius humanæ magnificentiæ ſupremum domicilium Roma eſt, nec eſt vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget. Propterea idem *Petrarcha in inuectiua contra Gallum* ait. Roma mundi caput, Vrbium Regina, ſedes Imperij, arx Fidei Catholicæ, fons omnium memorabilium exemplorũ. Nec mirum eſt, ſi aliqui, qui domi manentes illuſtres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terræ flumina, quamuis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingreſſa, ita & Doctores domi clari, & inter ſuos egregij Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

15 Conſtat etiam ratio, quare Alexandrina Eccleſia præcedat Antiochenam; quamuis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit inſtituta, quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Auguſtalis dicebatur, ab Auguſto ſuo nomine inſignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & ſex Ægypti prouincijs, & vniuerſo eius Imperio ius dicebat, vt conſtat ex tex. *in l.* 1. *ff. de offic. Præfecti Auguſtalis*, quem diligenter exornat *Card. Baron. in Martyrol. die* 20. *Octobris in Beato Archenio*: merito ſuperior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & conſequenter eadem conſideratione, primus etiam honos poſt Romanam Eccleſiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus eſt, vt explicat idem *Baron. dict. tom.* 1. *pag.* 310. Neque ſatis concludit alia ratio, quam affert *anno* 46. *Chriſti, pag.* 407. quæ etiam placuit *Cardinali Bellarm. citato loco capit.* 24. quod Alexandrina primum obtinet locum poſt Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit, non enim ideo ſequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipſe primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde conſtat ratio, quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena præcedebat Conſtantinopolitanam, quia tunc Conſtantinopolis non erat, quin Byzantina Eccleſia, etiam poſtquam Conſtantinopolitana dicta eſt, diu fuit ſemper Epiſcopatus ſub Archiepiſcopo Heracieenſi; Antiochia vero tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palæſtina, & ipſa Hieroſolyma ſubiacebat, vt aperte voluit ſignificare Canon prædictus Nicænæ Synodus, relatus in *dict. capit. quoniam mos*, 65. *diſtinct.* dum conſtituens, vt Hieroſolymorum Epiſcopo honor ille deferatur, addit, manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter *Baron. dict. pag.* 310. *cum ſequent.*

17 Quare his ita præhabitis iam colliges rationem concedendi dignitatem ipſam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter eaſdem Eccleſias non neceſſario ex antiquitate ſingularum deducendam eſſe, ſed ex pluribus alijs rationibus, ex quibus Pontifices moueri potuerunt, vt antiquiorem præferant nouiori, vel è conuerſo, priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediate pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat *Leo Pontifex dict. epiſt.* 52. in eiſdem terminis, & in noſtro propoſito, & *Anacletus* quos refert *Gratian. in capit. priuilegia* 1. *&* 2. 25. *quæſt. ſecunda*. Neque enim ſemper, & indiſtincte vera eſt regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, ſed ex alijs qualitatibus contrarium ſæpe obſeruatur, vt notant omnes in *reg. qui prior, lib.* 6. *& in capit.* 1. *de maiorit. & obedient.* text. optimus *in l.* 2. *C. vt dignitatum ordo ſeruetur lib.* 12.

18 Omiſſa etymologia, qua Patriarcha græca lingua *πατριάρχης* id eſt, ſummus, ſeu princeps Patrum interpretatur, vt cum *Iſidoro* loquar *lib.* 7. *etymolog. capit.* 12. tranſcriptus *in cap. cleros* 21. *diſt.* omiſſa etiam quæſt. illa an Patriarchæ re, an vero nomine tantum differant à Primatibus, quam tetigimus ſupra *tit.* 1. *cap.* 6. *num.* 7. *&* 8. deueniendum eſt ad priuilegia innumera quidem & maxima, quæ ipſis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur dignitatem conceſſa ſunt.

19 Primum igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium eſt quod à ſummo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod eſt plenitudinis officij Pontificalis inſigne, Archiepiſcopi vero ab eiſdem Patriarchis accipiunt *capit. antiquam* 23. *de priuileg. Abb. in rub. de auctoritate, & vſu pallij, num.* 2. *Lancellot. Conrad. in templo omnium iudicum lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. *& cap.* 4. *per totum*. Non obſtat, quod pallium à ſolo Romano Pont. vniuerſaliter dari poteſt iuxta *tex. in cap. niſi, de auctorit. & vſu pallij*, cum detur in ſignum plenitudinis poteſtatis, iuxta *tex. in capit. ad honorem, illo tit. & in d. capit. antiquam*, quæ poteſtatis plenitudo ab alio dari non poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, eiuſque Præſide Romano Pont. Petri ſucceſſore, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra, omnis profluit eccleſiaſtica iuriſdictio, *capit. in nouo* 21. *diſtinct.* Quia reſpondetur Patriarchas ex auctoritate ab ipſo Romano Pont. conceſſa

pallia

pallia Archiepiſcopis concedere, ac ſubindè dici non poſſe, quod ab alio accipiunt, quàm à Romano Pontif. & in ipſius Beati Petri corpore, iuxta prædictũ ſenſum, iuncta reg. *qui per alium facit lib.6.* Cætera de pallij etymologia, & vſu dicam titu. ſequenti, Deo dante, interim vide *Durand. in rationali diuinorum libr. 3. capit. 17. Conrad. Brun. de ceremon. libr. 5. cap. 4. ad finem, Polydor. Virgil. de inuentoribus rerum libr. 12. cap. 12. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 15. cap. 9. à num. 6. Lali. Zechi. de Republ. Eccleſiaſt. titul. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum à nu. 5. Stephan. Durantes de ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 9. à nu. 41. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 31. in princ.* optime *Guido Pancirola in theſauro variarum lectionum lib. 1. c. 20. per totum.*

23 Secundum priuilegium eſt, vt vbique Crucem elatam præſeferre liberè poſſint, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque ſummus Pontifex, vel eius Legatus vtens inſignijs Apoſtolicæ dignitatis, præſens fuerit, & habetur in *d. cap. antiquam*, notant ibi *Anton. & Abb. in princip. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 1. conſiderat. 38. conclu. 4. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris libr. 15. cap. 9. numero 6. Lali. Zechi. vbi proxime num. 2. ad finem, Henriquez d. lib. 10. cap. 29. §. 3. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 41. nu. 25. Pancirola d. libr. 1. cap. 20. §. habent & aliud*, male notans *Abb. in cap. 1. vt lite non conteſt. numer. 7.* contrarium voluiſſe, quod ſcilicet Patriarchæ ſolùm intra prouincias ſui Patriarchatus poſsũt deferre Crucem, nam *Abb.* ibi aperte loquitur de Archiepiſcopis, in quibus veriſſimam tradit & vtilem, atque receptam diſtinctionem, quam etiam repetit in *dict. capit. antiquam num. 10.* quod ſunt quædam inſignia denotantia ſuperioritatem, ſeu poteſtatem in loco, & iſtis vti nemo poteſt extra ſuam prouinciam, abſque ſpeciali priuilegio, idem erat dicendum in Patriarchis niſi communi iure eis cõceſſum reperiretur huiuſmodi priuilegium in præſenti: quod autem hic ſit ſenſus *dict. cap. antiquam* & particulæ illius, vbique patet non ſolum ex ipſius proprietate, quæ accipitur pro quocunque loco, ego ipſe in *meis Remiſſionibus de clauſulis & dictionibus diſtinct. 358. num. 2.* ſed magis ex limitatione, quam inferius facit tex. ille ibi, niſi in Vrbe Romana, &c. aduertit benè *Anton. Auguſtin. in notis ad illum poſt collectiones adiectis*, quæ exceptio regulam firmat in contrarium, quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præſens non reperitur, iuxta reg. tex. *in l. nam quod liquide §. vlt. ff. de penu. legata*, cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris lit. C. numer. 5.* Quædam autem ſunt inſignia denotantia dignitatem perſonæ, & his vti poteſt Archiepiſcopus, vel ſimilis Prælatus extra loca ſui territorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, vt notat *gloſ.* quam ſequuntur omnes ibi, *in Clem. Archiepiſcopo de priuileg.* vel etiam quod poſt ſe caudam portari faciat, pertinet enim hoc ad perſonæ dignitatem, & inceſſus decentiam, notant idem Abb. & ex eo Pancirola loco proximè citato, aduertens habitum hunc fuiſſe quorũdam Palatinorum Principis Conſtantinopolitani; ſed ad Græcos recurrere non oportet, & ſatius eſt dicere illos ex noſtris ſumpſiſſe. Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi Crucem inter Archiepiſcopos & Patriarchas illa apparet differentia quod Patriarchis iure cõmuni datum eſt vbique, Archiepiſcopis vero intra prouinciam, iuxta text. *in d. Clem. Archiepiſcopo, Zechi. d. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. nu. 6.*

24 Nam extra prouinciam Archiepiſcopi Crucem deferre non poſſunt, niſi illi, quibus ſpeciali Sedis Apoſt. priuilegio fuerit conceſſum, vt probat text. *in d. cap. 1. vt lite pendente.*

25 Alia quoad hoc inter eos eſt differentia, quia Patriarchę Crucem ligno tranſuerſario gemino conſtantem præſeferunt, cuius lignum ſuperius tranſuerſum breuius eſt, inferius longius, Archiepiſcopis vero intra ſuam prouinciam vnius dumtaxat tranſuerſi ligni Crucem præſeferre permittitur, vt optimè obſeruarũt *Cuiac. in paratitl. ad titulum de foro competen. in cap. ſane 3. in fine, Iuſt. Lipſi. in notis ad ſuos de Cruce libros, Iac. Gretſer. de ortu S. crucis par. 3. in deſcriptione Crucis Vuerdeanæ, verſ. verum cum circa, Iaym. Bleda in tract. Sancta Crucis capit. 7. Hierony. Roman. p. 3. de Republic. Chriſtiana lib. 2. cap. 6. ad finem, & lib. 3. cap. 6. etiam ad finem.*

26 Tertium priuilegium eſt, quod ad eos in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum poſſit prouocari, vt refert tex. *in d. c. antiquam verſ. in omnibus.*

27 Ratio autem formalis huius priuilegij in eo conſiſtit, quia ſecundum ordinarias regulas appellatio gradatim, non verò omiſſo medio eſt interponenda *l. Imperatores 21. in princip. ff. de appellat.* vbi omnes, & vltra ordinarios *Socin. reg. 39. Maranta de ordine iudiciorum p. 6. cap. de appellat. à nu. 368. & alij* de quibus *Alphan. collect. 892.* quibus adde *Garciam Falconium reg. 32.* & pleniſſimè poſt multos, quos refert *Sigiſmundus Scaccia de appellat. quæſt. 7. à princip.* ita ſcilicet vt inter eccleſiaſticos iudices ab Archidiaconis, & alijs inferioribus Prælatis ad Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſic ab inferiori ad ſuperiorem immediatum iudicem interponatur appellatio *ca. dilecti 66. de appellat. c. Romana in princip. & §. Abb. Archidiaconis, & §. debet, & §. vlt. eod. tit. lib. 6.* proſequuntur *Petr. Gregor. de appellation. lib. 4. cap. 2. Scaccia d. quæſt. 7. à nu. 32. & 86.*

28 Patriarchis tamen ipſo iure ſingularis hæc prærogatiua indulgetur, vt ad eos omnibus ſuarum prouinciarum locis licita ſit appellatio, atque ita text. *in d. c. antiquam* eſſe intelligendum; quia aliàs nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium illius tex. ibi, renouantes priuilegia, & hanc eſſe communem ſentẽtiam computatis Auctoribus poſt *Innoc. & Hoſt.* concludit ibi *Abb. num. 7. & 8.* ſequitur *Petr. Gregor. ſyntagm. lib. 15. cap. 9. num. 6. Lali. Zechi. d. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. num. 4. ad finem, Maranta d. loco nu. 371.* & poſt *Gambar. de officio Legat. lib. 8. q. 22. nu. 106.* de communi teſtatur *Scaccia d. q. 7. num. 104. Lancelot. Conrad. in templo omnium iudicum libr. 2. cap. 3. num. 9. Matth. Vgoni. in tract. de præſtantia Patriarchali col. 20. verſ. dixi iam quædam.*

29 Non obſtat text. *in d. cap. antiquam*, ibi, ſaluis appellationibus ad Sedem Apoſtol. interpoſitis, quatenus hoc vt appelletur omiſſo medio ſolo Romano Põt. concedere videtur, & quod omiſſo medio ad Romanum Pont. appellari poſſit probant text. *in cap. omnis, 2. quæſt. 6. cap. ſi duobus, de appellat. libr. 6. gloſſ. verbo reſeruata in capit. quod tranſlatione quarta de officio Legati. Anton. Scapp. in tractat. iuris non ſcripti cap. 41. n. 2. Sigiſm. Scacc. de appellat. quæſt. 7. à num. 46. Cardin. Tuſch. tom. 1. litt. A. concluſ. 352. num. 51.* Reſpondetur enim text. in citatis verbis non loqui taxatiuè, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis ſpecialiter concedatur, quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in prouincijs ſibi ſubiectis nihil eis ſpeciali-

cialiter concederet text. contra mentem Pontificis in procœmialibus verbis, ibi, Patriarchalium ſedium priuilegia renouantes: quare audiendi non ſunt contrarium reſoluentes *Anton. in d. c. antiquam nu. 11. Cardin. nu. 5. verſ. nota quod ad quatuor*, & alij quos refert & ſequitur *Henriq. d. lib. 10. c. 20. §. 3.* id colligentes ex *gloſ. vlt. in d. c. antiquam*.

30 Quartum priuilegium eſt vt Patriarchæ Regibus, alijsve Principibus ſuperiorem non habentibus æquiparentur, cum eorum inſtar redacti ſint, quod multarum prouinciarum regimina ſubeant, *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſ. 9. verſ. & iſti. Lali. Zechi. d. loco nu. 2. circa finem, Iacobat. de Concil. lib. 1. nu. 137. Sebaſt. Medices in tract. de legibus & ſtatutis p. 1. q. 12. n. 9. Gaſp. Valaſ. in repet. l. imperium nu. 100. ff. de iuriſd. omnium iudic. Andræ. Gambar. libr. 2. de officio & poteſtate legati in princip. num. 15.*

31 Imo & ſummorum Pontificum priuilegijs ac prærogatiuis vtuntur iuxta tex. *in c. renouantes 22. diſt.* ſub illis verbis, ſimilia priuilegia, quæ ſuperior Roma habet, accipiat. *& Iuſtinian. in auth. de eccleſiaſtic. titulis §. 1. collat. 9.* Honor. *& Theodoſ. in l. omni innouatione 6. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, non abſque ſcientia viri Reuerendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſiæ Vrbis Cōſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur. *l. 1. & ibi gloſ. verbo lætetur, Cod. de priuileg. Vrbis Conſtantinop. lib. 11.*

32 Vnde ratione huius Papalis ſimilitudinis patriarchis Romani Pontificis inſignijs & ornamentis vti fas eſt, ſiquidem veſte ruſſea indutis incedere, & equo albo phalerato, ſimul atque fræno, & calcaribus deauratis vti eis liberè liceat. *Abb. Panorm. Hoſt.* & alij ſcribentes communiter *in d. cap. antiquam*, obſeruant *Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib. 1. num. 184. Petr. Gambar. lib. 2. de poteſtate Legati tit. 1. de varijs ordinarijs nomin. nu. 21.*

33 Quibus & inſignijs Legatus de latere, vti poteſt, vt notant *Anton. n. 10. Cardin. 6. Abb. 4. & alij in d. c. antiquam, Lali. Zechi. de Repub. eccleſiaſt. titu. de ſtatu Illuſtriſ. Legati n. 4. verſ. vlterius, & poſt Martin. Laudenſem* reſoluit *Pancirola lib. 1. c. 19.*

34 Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos ordinaria eſt & ſuprema, vt ſatis colligitur *ex can. 39. Concilij Nicæni* de octoginta ex Arabico habitis, quos quidem octoginta cautè legendos eſſe moneo, vere enim non ſunt Nicæni, qui viginti tantummodo fuere, ſed ex Nicænis, alijſque longè poſterioribus conflati, & vt apparet ex Concilijs etiam Græcorū, qui autem generales non ſunt, aut ab Apoſt. Sede approbati non fuerunt, quædam etiam ſunt interpretationes Nicænorum Canonum, (eademque parum vera) in hæc verba. Conſideret Patriarcha, quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi eius in prouincijs ſuis faciunt, & ſi quid reperiat ſecus, quàm oporteat, factum mutet, & diſponat, vt ſibi videbitur, ſiquidem ipſe eſt pater omnium, & illi filij eius, ſicque præeſt Patriarcha his omnibus, qui ſub poteſtate eius ſunt, ſicut ille, qui tenet ſedem Romæ, caput eſt & princeps omnium Patriarcharum.

35 Vnde Patriarchæ prętextu huius ordinariæ iuriſdictionis diſpenſare poſſunt cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus *capit. graue ad fin. de præbend.* ibi, huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia præter Romani Pontificis auctoritatē, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur.

36 Item etiam excommunicatos à ſuffraganeis ſuis abſoluunt, licet eis ſuffraganei abſolutionem concedere recuſent, vt docent communiter Doctores per text. *in cap. ad reprimendam 8. de Officio Ordinar.* tradit *Matth. Vgoni. dict. trac. de præſtantia Patriarchali verſ. ita quandoque.*

37 Priuilegia ſupra relata quatuor tantùm veris Patriarchis, Conſtantinopolitano ſcilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, non vero alijs minus propriè ita appellatis, vtpotè Aquilienſi, Grandenſi, Toletano & ſimilibus, competere videtur deduci ex text. *in d. cap. graue 29. in fine de præbendis*, ibi, aut proprij Patriarchæ minimè relaxentur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur, & ex *Extrauag. Sancta Romana de elect. inter cōmunes*, vbi *Benedictus IX.* poſt quā dictas quatuor patriarchales ſedes ſanctam Romanam Eccleſiam inſtituiſſe refert, ipſaſque, inquit, multis prærogatiuis & honoribus, ac priuilegijs decorauit, quaſi diceret prædicta priuilegia, quibus patriarchæ fruuntur, proprijs Patriarchis, non vero improprijs fuiſſe conceſſa, ità *Caſſan. d. conſider. 9. verſ. alij autem, Redoan. d. cap. 16. numer. 1.* Nam omnes præter illos quatuor, impropriè potius, & perperam vſitata voce patriarchæ ab omnibus ſolent appellari *Alber. in diction. verbo Patriarcha, verſi. Patriarcha & Primas, Iacobat. lib. 1. de Concilijs à num. 256. Anaſtaſ. Germon. lib. 3. de ſacrorum immunit. c. 7. num. 11. Lali. Zech. d. nu. 2.* excepto Toletano, qui ex priuilegio pontificio omnibus & ſingulis prærogatiuis, priuilegijs, ac inſignijs, quæ dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere libere, liciteque poteſt, vt ſuo loco dicemus.

38 Plura alia in hoc propoſito de præcedentia Patriarcharum, eorumque priuilegijs adducere poſſemus, ſed tam in hoc, quàm infra in vniuſcuiuſque Patriarchæ erectione demonſtranda parum immorari oportet, quia occupatis prouincijs illis Imperij Turcarum tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior diſputatio.

S V M M A R I V M.

1 *Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangeliſtis recenſetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter vt caput deſignatur.*
2 *Eccleſiæ Claues Petro præcipue, & per eum Eccleſiæ datæ fuerunt.*
3 *Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid deſignauerit, oſtenditur.*
4 *Petrus ad Apoſtolatum ante Andræam fratrem, Ioannem & Iacobum vocatus fuit.*
5 *Petrus poſt Aſcenſionem Domini, velut ſucceſſor ipſius cœpit regere Eccleſiam.*
6 *Eccleſiæ vnitas ſub vno ſummo Paſtore oſtenditur.*
7 *Petrus 15. Kalend. Februarij ann. Chriſti 44. Romam venit.*
8 *Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. et an toto hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſerit, oſtenditur.*
9 *Roma laudatur.*
10 *Petrus iuſſu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit.*
11 *Vado Romam iterum crucifigi, reſpondiſſe Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, oſtenditur.*

12 Ro.

12 *Romæ prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ Primatus iure diuino eſt collocatus.*

13 *Apoſtolicam Sedem an licitum ſit è Roma alio transferre, oſtenditur.*

14 *Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra.*

15 *Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex ſuccedit Petro in Eccleſiaſtica monarchia.*

16 *Summus Pont. nullum in terris ſuperiorem habet.*

17 *Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis eſt Summus Pont.*

18 *Seruus ſeruorum Dei nominatur ſummus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus dominorum.*

19 *Summum Pontificem ſaltem in habitu habere poteſtatem ſecularem immediate à Chriſto Domino, qui defendant, oſtenditur.*

20 *Summus Pont. Petri ſucceſſor, & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat.*

21 *Chriſtus Dominus dum in terris vt homo vixit, vniuerſalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuerſorum.*

22 *Chriſtus Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. quomodo dictus, oſtenditur.*

23 *Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Chriſtiani à Chriſto accepit.*

24 *Summus Pont. (vt verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex ſummo Pontificatus officio directè non habet, etiam in habitu, poteſtatem ſecularem ab ſpirituali diſtinctam.*

25 *Summus Pont. vt Chriſti vicarius ex officio ſummi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolum, quam in lege Gratiæ Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.*

26 *Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.*

27 *Chriſtus Dominus per ſe & directè habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.*

28 *Auctoritas Chriſti Domini Matth. 16. Tibi dabo claues regni Cælorum, intelligitur de poteſtate ſpirituali ſuprema, non vero temporali directa.*

29 *Capit. 1. 22. diſtinct. Extrauag. vnam ſanctam, de maioritate, inter commu. & Extrauag. vni. verſicul. Sane, ne Sede vacante Ioann. 22. non agunt de poteſtate aliqua ſeculari Summi Pontificis, ſed ſolum de eccleſiaſtica.*

30 *Cap. cum ad verum 69. diſt. intelligitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, quam negat in ſummo Pontifice.*

31 *Summus Pontifex ſuper omnia negotia ſecularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad finem ſupernaturalem aſſequendum.*

32 *Summus Pontif. ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, & ad expediendam prædicationem Euangelicam.*

33 *Summus Pont. directè ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet.*

34 *Summo Pontifici poteſtas competens qua tali non competit ei, niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerēs ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdem.*

35 *Summus Pontifex nō habet poteſtatem in homines, niſi qua ſunt membra Eccleſiæ, mediante ſcilicet baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite.*

36 *Infideles immediatè ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem habent, ita ut per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.*

37 *Luſitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthyopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt.*

38 *Infideles non poteſt ſummus Pōtifex debellare pro eo quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem.*

39 *Auctoritas Eccleſiaſtici 10. Regnum à gente in gentem, & cet. intelligitur de ſola poteſtate, & punitione diuinæ Maieſtatis.*

40 *Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpotè ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum.*

41 *Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Caſtellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander VI. ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei.*

42 *Hiſpaniæ & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias ſcrutari miſerunt.*

43 *Commercium omnibus fecit commune ius gentium.*

44 *Rationes expenduntur, quibus motus Alexander Sextus commiſit Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, negotium & commercium.*

45 *Summus Pontifex ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum poſitiuum.*

46 *Benedictus Ægidius Luſitanus laudatur.*

47 *Titulares Epiſcopos infidelibus, idololatris, vel hæreticis quomodo ſummus Pontif. conſtituere poſſit, oſtenditur.*

48 *Summus Pontifex in caſu ad ſpirituale bonum neceſſario poteſt iniquam ſententiam à iudice ſeculari latam reuocare.*

49 *Lis mota ſuper iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad ſummum Poteſt. ſi ex contentione, & diſcordia probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima.*

50 *Declaratur text. in cap. Nouit. verſic. Non enim, de Iudicijs.*

51 *Coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſeculari ſuperiorem non recognoſcenti poteſt ſummus Pontifex dare, quando id poſtulat populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis.*

52 *Ideo Summus Pontifex in capit. Grandi de ſupplenda neglig. Prælat. lib. 6. proceſſit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iuſtificatione requiſitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus.*

53 *Verius tamen in eo text. poterat ſummus Pontifex ad eādem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Luſitanis.*

54 *Eccleſiaſticus iudex ex proterua ſecularis negligentia, & remiſſione offenſarum poteſt cognoſcere.*

55 *Petrus Barboſa Regius conſiliarius, ac Regni Portugaliæ Cancellarius maximus laudatur.*

56 *Refutatur intellectus aſſerentis ideo ſummum Pontificem proceſſiſſe ad prædictam coadiutoris dationem in terminis d. cap. Grandi, quia regnum Portugaliæ illum recognoſcebat etiam in temporalibus.*

57 *Portugaliæ regnum Romanæ Eccleſiæ cēſuale an vere fuerit, oſtenditur.*

58 *Re-*

58 Refertur liberatio Nuncij Apoſtolici de prædicto cenſu à ſe recepto.

59 Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoſcit.

60 Electio per Rempublic. Luſitanam de Alphonſo I. in ſuum Regem, veluti in publicis comitijs legitimè congregata, potuit fieri abſque auctoritate ſummi Pontificis.

61 Chriſti quinque Stigmata in cælo oſtenſa ab Alphonſo Portugaliæ Rege I. in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepta fuerunt. Franciæ regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illi, ſunt adhuc Regia inſignia, de Cælo miſſa fuerunt Clodouæo.

62 Portugaliæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vindicarunt.

63 Luſitani pertinaciſſime Romanis reſtiterunt duce Veriato.

64 Alphonſus primus Rex Portugaliæ pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad ſummum Pontif. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet, ſed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiſdem Chriſti vicario B. Petro, & ſucceſſoribus in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmuttere.

65 Hiſpaniæ Reges ſubiectionem Sedi Apoſt. debebant ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.

66 Hiſpaniæ regnum non recognoſcit Imperatorem, aliumque ſuperiorem.

67 Summus Pontifex potuit transferre in perſonam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis.

68 Conſtantinus Imperator in pluribus terris, & prouincijs omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit.

99 Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita eſt, & inualida.

70 Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit.

71 Rex abſque populorum conſenſu regnum priuare iure & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubijcere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione.

72 Rex non poteſt caſtra regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiuſdem regni.

73 Eccleſia cum læditur vincit, & magis incipit eſſe vberrima cum ad finem ſeculi erit producta.

74 Reſpondetur contrarijs fundamentis.

75 Fama in factis antiquis, nempe centum annorum plenam efficit probationem.

76 Franciſcus de Caldas Pereira laudatur.

77 Conſtantini donatio auctoritate antiquiſſimorum grauiſſimorumque patrum munita eſt.

88 In Sāctiſſimis Eccleſiis optima menſura eſt donatarum rerum immenſitas.

79 Eccleſiis quod donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apoſtolus docet.

80 Conſtantinus ingentibus beneficijs à Deo acceptis, ſcilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus eſt ad donationem illam faciendam.

81 Principes omnes, qui in Eccleſias munifici & liberales extiterunt de hoſtibus ſuis triumpharunt, & Imperium, ſeu regna ad longiſſimam poſteritatem traduxerunt.

82 Conſtantinus non ſolum fecit donationem, ſed cum eo ſatrapæ, optimates, ſenatus, ac populus.

83 Populus poteſt Regis electionem facere ex aliquo iuſto capite.

80 Leo III. Summus Pontif. ex circumſtantijs ſuo tempore occurrentibus poſtulante fine ſupernaturali, ac Eccleſiæ defenſione, potuit transferre in perſonam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.

85 Gregorius Quintus Summus Pontif. primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempè tribus Eccleſiaſticis, & quatuor ſecularibus, poteſtatem eligendi Imperatorem.

86 Imperator defenſor, & aduocatus Eccleſiæ dicitur.

87 Imperialis dignitas attenta ſua natura non fuit à Summo Pontifice, ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium.

88 Imperialis dignitas poſt Imperij tranſlationem à ſummo Pontifice habetur, & ab eo inſtituta dicitur.

89 Imperium Germanicum poſt prædictam trāslationem magis pendet à ſummo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum.

90 Summus Pontifex Imperatorem poteſt deponere.

91 Summus Pont. poteſt electionem de Imperatore improbare ſi is idoneus non videretur.

92 Imperium transferre in aliam gentem poteſt Summus Pont.

93 Imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuoluitur ad ſummum Pontificem.

94 Summus Pontifex in ordinem ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas, approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes.

95 Ampliatur ad leges ciuiles peccata venialia ſolum approbantes.

96 Lex canonica in foro ciuili ſeruanda eſt quando agitur de peccato, etiam attenta Ordin. Regia Luſitanorum, quæ de quantumuis veniali etiam eſt intelligenda.

97 Declaratur cap. Nouit verſ. Cum enim, de Iudicijs.

98 Denunciatio Euangelica non obligat niſi pro loco, & tempore, data ſcilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati.

99 Argumentum à contrario ſenſu non valet quando ex illo ſequeretur abſurdum.

100 Declaratur text. in cap. vltim. de præſcriptionib. ibi, quæ abſque peccato mortali, &c.

DE PRIMATV ECCLESIÆ Romanæ ſuper omnes, & de ſuprema Summi Pontif. poteſtate in vniuerſum Orbem.

CAP. II.

1 AD Patrem, & ad cœleſtem Eccleſiam Ieſu Chriſto ex terrena reuerſuro, neceſſe omninò fuit aliquem Eccleſiæ à ſe in terris conſtitutæ Præſidem relinquere.

quete, qui eius Vicariam poteſtatem retineret, ad quem tanquam iudicem, & Paſtorem omnes Chriſti ouiculæ in terrena Eccleſia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum eligit Dominus, & ſolum ſibi ſubſtituit, & in officio Vicarium, & in Magiſterio ſucceſſorem, qui & vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei multi Sacerdotes ſint, multique Paſtores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus. Hic igitur primus Apoſtolorum appellatur ab Euangeliſtis *Matth. 10. Marc. 3. & Lucæ ſexto.* qui in capitibus, vbi nomina Apoſtolorum enumerant, ſemper primo loco recenſent Petrum. Et Dominus noſter Ieſus Chriſtus, vbi primum Beatum Petrum, quem à mundi initio Vicarium ſuum deſtinauerat, in terris vidit ad ſe à fratre Andræa adductum, illico ei vni dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocabere Cephas, quod interpretatur Petrus *Baron. tom. primo annal. Eccleſ. ann. Chriſti 31. capit.* 20. Chriſtus enim, vt docet *Paulus*, Petra fuit, nomen ſuum Petro communicauit, vt hac nominis deriuatione Chriſtus nobis oſtenderet ſe Petro ſuas vices, & poteſtatem aliquando commiſſurum. Hic enim cum interroganti Domino, quem homines eſſe dicerent filium hominis; alijs referentibus opiniones aliorum, ipſe velut inter cæteros primus cum eum eſſe Chriſtum Dei viui Filium reſpondiſſet, audire promeruit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam *Matth. 16.* quod *Diuus Auguſtinus de verbis Domini* exponens, ita ait: Tu es Petrus à petra dictus, quam confeſſus es, quam cognouiſti dicens; Tu es Chriſtus Filius Dei viuus, & ſuper hanc petram, id eſt, ſuper me ipſum Filium Dei, ædificabo Eccleſiam meam. Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, *Luc. 22.* Ex quo manifeſtum eſt in Petro omnes contineri, rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoſcitur. Simon quia diligis me plus his, paſce agnos meos, *Ioann. 21.* Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps reliquorum Apoſtolorum pro omnibus ſollicitus, auſus a Chriſto petere, qua mercede ipſum ſequuturi eſſent. *Matth. 19.* Ab illo initium tanquam à capite, & maiore ſumpſit ipſe Chriſtus in lotione diſcipulorum, *Baron. tom. 1. Annal. Eccleſiæ ann. Chriſti 33. capite 38. in fin.* verbaque ſingulariter ei dixit, tanquam vni paſtori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur. *Ioan. 13.* Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit, quod eum vnum Angelus ſpeciatim nominauit, dum dicit. Sed ite, dicite Diſcipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis ſicut dixit vobis *Marc. 16.* Non exiguum præſtantiæ Petri indicium quoque eſt, quod primus in monumentum Chriſti intrauerit, qui primus Chriſti vice, id eſt auctoritate, & poteſtate in Eccleſia eſſet functurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui curſu præuenerat Petrum, ſed id muneris omnium maiori Petro permiſit, *Ioann. 20.*

2 Eccleſiæ claues, id eſt Ordinis, & iuriſdictionis, ſiue etiam præeminentiæ, & poteſtatis Petro præcipuè, & per eum Eccleſię datas fuiſſe Sanctorum Patrum teſtimonijs facilè probari poteſt, nam *Beda in homilia de feſto Apoſtolorum* ſuper illud *Matth. 16.* Quodcunque ligaueris, & cæter. ſic ait, Qui Regem cœlorum maiori præ cæteris deuotione confeſſus eſt, merito præ cæteris ipſe collatis clauibus regni cœleſtis donatus eſt. Quod ſi omnibus Apoſtolis ſimul dictum eſſe reperias, non tamen alijs ſine ipſo, ſed ipſi ſine alijs attributũ eſſe cognoſces ligandi, & ſoluendi à Domino facultatem, vt quod non alij ſine ipſo, ipſe ſine alijs poſſet ex priuilegio ſibi collato à Domino, & cõceſſa plenitudine poteſtatis. Huic Dominus oues ſuas paſcendas vocabulo tertio repetito commiſit, vt alienus à grege Dominico cenſeatur, quiſquis eum etiam in ſucceſſoribus ſuis noluerit habere paſtorem. Sic etiam dum Dominus apparuiſſet in littore diſcipulis nauigantibus ſciens Petrus quod Dominus eſſet, ſe miſit in mare, & alijs nauigio venientibus ipſe ſine beneficio nauis ad Dominum feſtinauit, *Ioan.* 21. Cum enim mare mundum deſignet: per hoc, quod Petrus ſe miſit in mare priuilegium expreſſit Pontificij ſingularis, per quod vniuerſum Orbem ſuſceperat gubernandum, cæteris Apoſtolis vt vehiculo nauis contentis, cum nulli eorum vniuerſus fuerit Orbis commiſſus, ſed ſingulis ſingulæ prouinciæ, vel Eccleſiæ potius deputatæ. Iterum etiam vt ſe vnicum Chriſti Vicarium deſignaret, ad Dominum ſuper aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipſe ſuper aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cum aquæ multæ ſint, populi multi, cõgregationeſque aquarum ſint maria, per hoc quod Petrus ſuper aquas maris inceſſit, ſuper vniuerſos populos ſe poteſtatem accepiſſe monſtrauit. Sic etiam *Lucæ* 5. legitur ſoli Petro Dominum dixiſſe, duc in altum; quod cum feciſſet conduxit piſcium multitudinem copioſam, qui admiratus ipſe cum Iacobo, Ioanne, & Andræa, qui etiam in naui erant, ſecundum *Matth. & Marci* narrationem, proceſſit ſolus ad genua Ieſu, dicens: Exi a me Domine, quia homo peccator ſum, cui etiam ſoli reſpondit Ieſus: Noli timere, ex hoc iam homines capiens eris, id eſt, caput eius. Et hic aduertendum duxi Petrum ad Apoſtolatum ante Andræam fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuiſſe, vt patet *Matth.* 4. nam vocatio, de qua ibi, fuit propriè ad Apoſtolatum: duæ vero priores, quarum vna habetur *Ioan.* 1. altera in captura piſcium, quam deſcribit *Lucas capit. quinto*, non fuerunt propriè ad Apoſtolatum, ſed ad quãdam familiaritatem, ita *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij capite primo*. Deindè ipſe ſolus Petrus interrogauit Ieſum *Matth.* 18. Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vſque ſepties? & ei ſoli Ieſus reſpondit. Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties: cum profectò ſeptenarius vniuerſitatis ſit numerus, eò quod omne tempus ſeptenario dierum numero noſcitur comprehendi, igitur ſeptenarius numerus in ſe ipſum multiplicatus in hoc loco ſignificat vniuerſorũ vniuerſa peccata, quia ſolus Petrus poteſt non ſolum omnia, ſed omnium crimina relaxare. Denique Apoſtolis omnibus à Domino mandabatur, vt prędicarent Euangelium omni creaturæ, principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes pręſtabat prærogatiua principatus, & cui ſoli iniunctum fuerat à Domino, vt paſceret oues ſuas.

5 Vnde poſt Aſcenſionem Domini Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit Eccleſiam, ad complendum duodenarium diſcipulorum numerum loco Iudæ pręuaricatoris ex verbis prophetæ alium inſtituens, & faciens ſubrogari, & recepto Paraclito Diſcipulos Spiritus ſancti gratia illuſtratos ex verbis Ioelis apertius com-

comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſſit, & baptizari credentes *Act.* 2. Hic inter diſcipulos curando claudum fuit miraculum operatus, *Act.* 3. & in Ananiam & Sapphyram vxorem ipſius tanquam primus & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui Sancto, mortis ſententiam promulgauit *Actor. quintò.* Hic ſimoniacæ peſtis radicem contra primitiuam Eccleſiam pullulantem Apoſtolica falce ſuccidit; ſolus in Simonem Magum ſententiam damnationis promulgans, licet non ei ſoli ſed omnibus communiter pecuniam obtuliſſet. *Act.* 8. Huic ſoli viſio cælitus oſtenſa fuit *Act.* 9. & 10. qua innuitur, quod Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus. Ipſeque admonebatur omnes gentes ſuæ fidei commiſſas Chriſti Eccleſiæ vnire, & inſerere: cum vas illud viſionis Orbem terrarum, & vniuerſa in eo contenta animalia, vniuerſas ſignificaret, tam Iudæorum, quam Gentium nationes: gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ, perque beſtias, reptilia, & volatilia Cœli ſignificabantur, & illas iam Deus intra linteum Eccleſiæ recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iuſſum erat, vt mactaret eas primum, hoc eſt per verbum Dei, quod gladio quouis ancipite penetrabilius eſt, tetrum peccati ſanguinem effunderet, eiſque ſubindè veſceretur, hoc eſt, more cibi traduceret eas in Eccleſiæ corpus, & incorporaret eas Chriſto. Quamobrem ipſe vt primus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt ſupra vtroſque fideles ſe paſtoralem curam accepiſſe monſtraret.

6 Conſtituto ſic à Chriſto Domino tot locis Summo vniuerſalis Eccleſiæ paſtore Beato Petro Apoſtolo, Vnitas, ſiue primatus eius in Eccleſia vnica conſtituitur, à qua tanquam capite reliqua ipſius membra regerentur. Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij ſunt, ſed lumen vnum; & rami arboris multi ſunt, ſed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt, numeroſitas licèt diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen ſeruatur in origine. Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per Orbem totum radios ſuos porrigit, vnum tamen lumen eſt quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis ſeparatur: ramos ſuos in vniuerſam terram copia vbertatis extendit: profluentes largiter riuos latius expandit, vnum tamen caput eſt, & origo vna, & vna mater fęcunditatis ſucceſſibus copioſa: illius fętu naſcimur, illius lacte nutrimur, ſpiritu eius animamur. Et quod eccleſia vna ſit, veritatis Magiſter teſtatur per Spiritum Sanctum dicens, Vna eſt columba mea, vna eſt perfecta mea. Item Eccleſiæ vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *capite legimus 93. diſtinct.* Et ab vnitate ſpei, de qua *Apoſtol. capite quarto,* Vocati eſtis in vnam ſpem vocationis veſtræ. Eſt etiam vna vnitate charitatis, qua annectitur, & viuificatur, de qua inquit *Apoſtol. ad Philip. ſecundo.* Eandem charitatem habentes vnanimes, idipſum ſentientes. Hinc *D. Cyprian. libro primo, epiſtol. 8. ad plebem*, Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, & vna Eccleſia, & Cathedra vna ſuper Petrum Domini voce fundata. Sicut etiam in Cœlorum vniuerſitate à primo mobili ducuntur inferiores, *Ariſt. ſecundo de cælo text.* 35. In corporibus mixtis vnum ſemper elementum eſt, elementariſque qualitas præpollens. In multitudine membrorum vnum cor cætera mouet *Ariſt. de partu animalium libro ſecundo, cap. ſecundo,* potentiarum animæ vna eſt princeps, nempè ratio. *Diuus Auguſtin. libro ſecundo de liber. arbitr. capit. tertio*, & vt ait *Apoſtol. ad Epheſ.* 4. Vnus eſt Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma, vnus Deus, & pater omnium, qui eſt ſuper omnes & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præſidens, paſtor, Rector, & Gubernator in vnica, & vniuerſali Eccleſia vicem Chriſti gerens, Summus Pontifex eſt, & ſuper vnicum, vnicam & vniuerſalem Chriſtus ædificat Eccleſiam, quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius ſucceſſores melius conferre potuiſſent ipſo Domino iubente quantum Romæ, quæ tunc, & diu poſt Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillimè Chriſti pietas & religio in reliquas ei ſubiectas prouincias traduci poſſet, quod innuere videtur *Beatus Leo Papa in ſermon. primo*, de Natali Apoſtolorum Petri & Pauli, dum ait. Beatiſſimus Petrus Princeps Apoſtolici Ordinis ad arcem Romani deſtinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficacius ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet.

7 Anno igitur nono à Chriſti paſſione exacto, à Natiuitate eius 43. poſtquam Iacobus Ioannis frater ab Agrippa Rege occiſus fuit, ipſe Petrus Azimorum tēpore ab eo in carcerem conijcitur, vt feſto celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus, exiens ad Romam iter inſtituit, vt Herodis vim, furoremque declinaret, ſimul & vt Simonis Samaritæ veſtigijs ſubuertendis inſiſteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epiſtolam ſcripſit, Cappadoces ſcilicet, Galatas, Aſianos, Ponticos, & Bithynos Vrbem peruenit 15. Calend. Februarij ſequentis anni, qui fuit Chriſti 44. & ſecundus penè finitus Imperij Claudij; ſtatim Chriſtianæ religionis fundamenta iecit, vt poſteà ad Romanos ſcribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerſo mundo nunciaretur. Ab hoc tempore vſque ad eius obitum, (qui fuit Auctoribus penè cunctis conſentientibus 3. Calend. Iulij nouiſſimo Neronis anno, non quidem Iuliani, ſed imperij, ideſt tertiodecimo, Chriſti vero 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis ſpatio in Vrbe permanſit; nam anno Chriſti 47. ſexto imperij Claudij, quo magna Iudęorum ſeditio fuit, Petrus, qui gente Iudæus erat ex Bethſaide vico Galileæ, ſimul cum cæteris conſtituta iam Eccleſia Romana, & Simone Mago extincto, diſcedere eſt coactus; Hieroſolymam hac occaſione rurſus redijt. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit tranſitui Beatiſſimę Virginis, qui anno ſequenti accidit ætatis eius 63. prout meliùs computant citati per me *Allegat. 50. numero* 112. Poſtea ingreſſus eſt Vrbem Romam Nerone Cęſare, Linum, & Clementem ſibi coadiutores ordinauit, à Marco ſcriptum Euangelium probauit, priorem Epiſtolam ſcripſit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaſo intelligitur, tranſegit. Indè diſcedens totum Occidentem, & Africam docendo peragrauit. Ad extremum nouiſſimis Neronis annis, eo in Chriſtianos tanquam publici incendij auctores deſæuiente, Romam rediit, vbi de morte eius, & Pauli ea ſubſequuta ſunt, quę conſenſu omnium Scriptorum memoriæ ſunt commendata. Quicquid hęretici huius temporis

poris impudenter negent Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram conſtituiſſe, & quod magis eſt, neque Romam vnquam veniſſe, eos tamen ex omnibus antiquis patribus Græcis, ac Latinis eleganter conuincunt Onuphrius Panuinus de primatu Petri lib. 3. cap. 1. cap. 1. Cardinal. Cæſar. Baron. annal. tom. 1. ann. Chriſti 44. capit. 22. cum ſequentibus, & ex profeſſo latiſſimè comprobat omnibus contrarijs ſatisfaciens Cardin. Bellarmin. tom. 1. de Romano Pontif. libro ſecundo, à princip.

9 O felix Roma, inquit D. Hieronym. lib. 2. aduerſus Iouinianum, in fine, Vrbs potens, Vrbs Orbis Domina, Vrbs Apoſtoli voce laudata, de qua S. Ioannes Chryſoſt. in comment. epiſtola ad Romanos cap. 16. hom. vlt. id eſt, 32. ita ait: Ego & Romam propterea diligo, tametſi & aliundè queam illam laudare, nempè à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentatu, & diuitijs, & à rebus in bello fortiter geſtis, ſed relictis iſtis omnibus, ob id illam beatam deprędico, quod erga illos Paulus dum viueret adeò fuit beneuolus, adeò illos amauit, coram diſſeruit, & poſtremo vitam apud eos finiuit; vnde & ciuitas iſta hinc facta eſt inſignis, pluſquam à reliquis omnibus, & quēadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illuſtres, Sanctorum videlicet illorum corpora: Non ita Cœlum ſplendeſcit, quando radios ſuos Sol ex ſeſe dimittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades, vbique terrarum effundens, &c. de qua in feſtiuitate Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſic canit Eccleſia.

O felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioſo ſanguine,
Non laude tua, ſed ipſorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloſ. verbo Romana, in Extrauag. execrabilis, de præbend. ita ait, ipſam Vrbem Apoſtoli Petrus, & Paulus vna die pro merito, loco vno pro gloria, ſub vno perſequutore pro pari virtute compaſſi glorioſo cruore, martyrij Chriſto Domino conſecrarunt. Nullam denique decentiorem, aut Chriſto ipſo magis acceptam Sedem fuiſſe cenſemus, quàm quæ ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſanguine conſecrata, æterniſque trophæis illuſtrata, quod indè Romam ipſam ad eam gloriam prouexit, vt indè eſſet gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latius præſideret religione diuina, quā dominatione terrena, ad quod refert aliqua Lali. Iorda. de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papam deferendis, & Romanæ Sedis origine, & auctoritate capit. 11. nu. 20.

10 Quamuis ex Matth. capit. 16. & Ioan. 21. ſolum cōſtet Chriſtum Petro Summum Pontificatum tribuiſſe, non autem alicuius certæ Eccleſiæ Epiſcopatum, ipſa tamen iura Canonica manifeſtò nobis tradiderunt iuſſu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixiſſe, vt inquit Nicolaus II. relatus in cap. omnes 22. diſtin. ſcribens Mediolanēſibus per Petrum Damianum Legatum ſuum, his verbis: Omnes ſiue Patriarchæ cuiuſlibet apices ſiue Metropoleon Primatus, aut Epiſcopatuum Cathedras, vel Eccleſiarum cuiuslibet Ordinis dignitates inſtituit Romana Eccleſia. Illam vero ſolus ille fundauit, & ſuper petram Fidei mox naſcentis erexit, qui Beato æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul, & cœleſtis imperij iura commiſit. Id ipſum oſtēdit Gelaſius relatus in capit. quamuis, 22. diſtinction. omnibus Orthodoxis ita ſcribens. Quamuis vniuerſæ per Orbē Catholicæ Eccleſiæ vnus thalamus Chriſti ſit: ſancta tamen Romana Catholica, & Apoſtolica Eccleſia nullis ſynodicis conſtitutis cæteris Eccleſijs pręlata eſt, ſed Euangelica voce Domini, & Saluatoris noſtri primatum obtinuit. Tu es Petrus, & cetera. Item Anacletus ad omnes Epiſcopos epiſtol. tertia capit. relatus in capit. ſacroſancta 22. diſtinction. ita ait. Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro primatum obtinuit. Deinde hoc ipſum atteſtantur Marcell. I. in cap. Rogamus, & Leo I. in cap. cum Beatiſſimus, 24. quæſtion. 1. prætereà Alexand. I. Iulius I. in ſuis epiſtolis, & demum Innocent. in cap. per venerabilem, qui fil. ſint legit. his verbis.

11 Locus, quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur. Confirmatur, nam cum Petrus Vrbem fugiens exiuiſſet, volens eum Dominus, ad locum quē elegerat, reuocare, interrogatus ab eo. Domine quo vadis? reſpondit. Vado Romam iterum crucifigi: quod intelligens pro ſe dictum, ad locum ipſum protinus eſt reuerſus, quam hiſtoriam referunt Linus Papa in actis paſſionis Sāctorū Apoſtolorum, Petri & Pauli, Ægeſip. libro tertio de excidio Hieroſolymitano, Diuus Ambroſius libr. quinto epiſtol. 32. Lali. Iordan. de maioribus Epiſcoporū cauſis ad Papam deferendis. cap. vndecimo numer. vigeſimo quarto. Guerrero in ſpeculo iuris Pontif. pagina 8. & ex ſancto Athanaſio in apologia pro fuga ſua, & ſanctus Gregorius in explicatione quarti pœnitent. comprobat Cardin. Bellarmin. libr. primo de Romano Pontif. cap. 23. in fine.

12 Quare primam Sedem, & vniuerſalem Eccleſię primatum Romæ iure diuino eſſe collocatum tenent Abbas in dict. capit. per venerabilem, Ioann. Andr. in capit. fundamenta, de electio. in ſexto, vbi Anchar. numero duodecimo. Albert. Pygius de eccleſiaſt. hierarch. libr. tertio capit. 12. & 13. S. Antonin. part. tertia titul. 23. capit. quinto, §. 7. Turrecremat. de poteſtate Eccleſiæ libro ſecundo capit. 40. cum ſequentibus, Can. de locis Theolog. libro ſext. capit. octauo, verſicul. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ libro primo capit. 32. Cordub. in quæſtio. libr. quarto quæſtion. prim. præpoſit. 8. Iacob. de Concil. lib. 8. articul. 6. & 7. latiſſimè Alphonſ. Mendoza in quæſtion. quodlibet. quæſtione quarta ſcholaſt. P. Azori. inſtitution. moral. parte ſecunda libr. quarto capit. vndecimo quæſtio. 2. Cardinal. Cæſar Baron. in addit. ad martyrologium Romanum die 18. Ianuarij pagina mihi 30. Cardinal. Bellarmin. to. primo de Romano Pontific. libro ſecundo à princip. Cardinal. Tuſch. practic. concluſ. Iuris tom. tertio, concluſione tertia numer. decimo nono & tom. 7. littera R. concluſ. 362.

13 Hinc ijdem diſputantes an licitum ſit è Roma aliò ſedem Apoſtol. transferre, quod ex inſtituto diſputarunt Alphonſ. de Mendoza dict. diſputat. 4. & Cardinal. Bellarmin. dict. tom. 1. de Roman. Pontific. libr. 4. capit. 4. verſ. ſecundo hoc idem, & alij citati à Cened. ad Decretum collect. 11. nu. 4.

14 Et quod Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater ſit, & magiſtra, atque ſuper omnes primatum obtineat probant text. dict. capit. quamuis, & in dict. capit. ſacroſancta, & in capit. ſecundo de Summ. Trinitat. & in capit. antiqua 23. de priuileg. cum multis alijs adductis pleniſſimè per Cordub. dict. quæſt. quæſtione prima articu. ſecundo, Mendoſa dict. quæſt. quarta Scholaſt. §. 4. Turrecrem. de poteſtat. Eccleſ. libro ſecundo cap. 36. Albert. Pygi. dict. cap. duodecimo, Can. de locis

Theolog. libr. ſecundo capit. quarto. Bannes in 2. 2. D. Thomæ quæſtione prima articul. 12. concluſ. 5. Cou. libr. 4. variar. capit. 14. numer. 1. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. virtute & litteris inſignis, Catholicæque religionis ſtrenuus propugnator, dict. tom. 1. de Romano Pontific. capite duodecimo cum ſequentibus, Cardinal. Tuſch. vtriuſque iuris conſultiſſimus, prout præclari, indefeſſique laboris monumenta atteſtantur, in pract. concluſio. tom. 7. littera R. concluſ. 363. Cardinal. Mantica aſſidua negotiorum experientia eruditiſſimus de coniecturis vltim. volunt. libr. 8. titul. 6. numer. quarto, Iacob. de Graffiis tom. 2. conſil. libr. tertio titul. de clericis non reſid. conſil. 1. num. quarto, pleniſſimè Modernus de Iuriſdict. part. prima cap. 13. à numer. 19. vbi per multa ſequentia capita omnia argumenta in contrarium pleniſſimè reſoluit, P. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro primo numero 22. Fr. Paulin. Berti Lucenſis in praxi criminali Regul. titu. 2. cap. decimo quarto numer. 4. plures ex antiquioribus refert Cened. dict. collect. num. 4. & 5.

15 Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontificem ſuccedere Petro in Eccleſiaſtica monarchia tam ex diuino iure, quàm ratione ſucceſſionis, Conciliorum auctoritate, ſummorum Pont. Græcorum & Latinorum Patrum, aliorumque teſtimonijs & auctoritatibus probat idem Cardinal. Bellarmin. dict. tom. 1. libr. ſecundo capit. duodecimo & 13. Nullum enim in terris ſuperiorem habet cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. cap. licet cap. Venerabilem, de elect. Flamin. de reſignat. libro 7. quæſtion. 5. numer. primo & 2. Don. Garſi. Maſtrillo de magiſtratib. libr. 1. cap. 2. numero quarto. Et eſt Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis, cum totus mũdus Papæ ſit territorium dict. cap. cuncta per mundum, cap. per principalem 9. quæſtione tertia. Camill. Borell. in ſumm. omnium deciſ. titul. quarto numer. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 2. proœm. num. 44.

18 Et omnes eidem parere, ipſumque in primatem recognoſcere debent cap. ſacroſancta, c. de Conſtantinopolina 22. diſt. Gonzal. §. 1. proœm. numer. 8. Licet autem in proœmio Decretalium alijſque in locis ſeruus ſeruorum Dei nominetur, intelligitur quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus dominorũ. Azor. inſtit. moral. parte 2. libr. 4. c. 19. qu. 1. verſ. Bald. Flam. d. lib. 8. q. 7. nu. 101.

19 Vnde Summum Pontific. ſaltem in habitu directe habere poteſtatem ſecularem immediatè à Chriſto domino ſibi commiſſam, itaut poſſit per ſe ipſum eam, vt directam, reducere ad actum, licèt frequentius illam exerceat per Imperatores, & Reges ab eius manu eandem accipientes, tenent Innocent. in cap. licet num. 8. & 9. de foro comp. & poſt Hoſt. Panorm. in cap. nouit n. 13. de iudic. poſt gloſſ. ibi, & poſt gloſ. 1. in cap. cauſam quæ, in 2. qui filij ſint legit. cui ſimilis verbo Eccleſia in Clem. ad noſtram, de hæretic. Bart. in l. 1. §. Præſides ff. de requir. reis. Palat. de obtentione regni Nauarræ §. 6. Cou. in reg. peccatum p. 2. §. 9. numer. 7. verſ. 1. Nauar. in dict. capit. nouit, notab. 3. ſub numer. 19. Menoch. illuſtr. libro primo capit. vigeſimo numer. 1. & cap. 21. nume. 1. Modernus de iuriſdict. par. 1. capit. decimo nono, quo loci iunctis capitulis ſequentib. vſque ad c. 23. incluſiue, & iunctis præcedentibus pluribus medijs hanc ſententiam tenaciter defendere intendit. Ex Theologis S. Antonin. titul. 3. de dominio regnorum cap. 2. & part. 3. ſumm. titul. 22. capit. 5. §. 17. S. Auguſt. Triumph. in princip. ſumm. de poteſtate Eccleſiæ. S. Bonauent. in 4. diſtinct. 37. in expoſit. lit. dub. 4. Henric. Gandau. in quodlibet. 6. quæſtione 23. Roder. Sanc. Epiſcop. Lamoren. libr. de origine, & differentia principatus par. 1. Alex. Alenſ. 4. p. ſumm. quæſtione 10. part. ſecunda, §. 2. B. Ioann. à Capiſtrano de auctoritate Papæ p. 1. ſecunda partis nu. 4. & 5. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ capit. 13. Celſ. Manc. de iuribus principatuum libr. 3. c. 1. & 2. Paulus Ciera in tract. de iure Principum ca. 6. cum ſequentibus, Alexand. Peſanti. de poteſtate Romani Pontific. Thom. Bozi. de ruinis gentium, & regnorum libr. ſecundo.

20 Probatur hęc ſententia Summus Pontifex Petri ſucceſſor & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat qualis erat dum hic inter nos viueret: At qui in Chriſto Domino noſtro dum vixit fuit Regia poteſtas temporalis. Ergo ſummus Pont. Petri ſucceſſor habet temporale dominium: maiór per ſe patens eſt, & conſtat ex dictis: & præcipue ex illo Ioann. 21. Paſce oues meas: & Matth. 29. Tu es Petrus, &cet. vbi Dominus loco ſui Petrum cõſtituit vniuerſalem ſuæ Eccleſiæ Paſtorem, illimitatamque relinquit hanc ſibi promiſſam, & traditam poteſtatem; vnde Diuus Auguſtinus, Sicut, inquit, in Saluatore erant omnes cauſæ Magiſtri, ita & poſt Saluatorem in Petro omnes continentur. Et Chriſoſ. ſuper acta Apoſtolorum. Ita inquit, Petrus à Filio ſuper omne, quod eſt Filij poteſtatem accepit, non vt Moyſes in gente vna, ſed in vniuerſo Orbe. Quamobrẽ neceſſe eſt fateri eandem eſſe auctoritatem Petri, quã Chriſti: & Summi Pontific. quam Petri. Manet, inquit ſanctus Leo, diſpoſitio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petræ perſeuerans ſuſcepta Eccleſiæ gubernacula non reliquit, perſeuerat videlicet Petrus, & viuit in ſucceſſoribus ſuis. Et Philippus preſbyter, Apoſtolicæque Sedis legatus in Concilio Epheſino circa an. 430. vt habetur to. 2. cap. 16. ſic dixit: Nulli dubium, imo ſeculis omnibus notum eſt, ſanctum Beatiſſimumque Petrum Apoſtolorum Principem, & caput, Fideique columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, à Domino Ieſu Chriſto Saluatore noſtro, humanique generis Redemptore, cœleſtis regni Claues accepiſſe, ſoluendique, atque ligandi poteſtate, quam acceperat, vſum fuiſſe, necnon per ſucceſſores ſuos hucuſque ſemper viuere, cauſaſq; decernere, ſemperque victurum eſſe.

21 Minor vero quatenus habet Chriſtum Dominum dum in terris vt homo vixit vniuerſalem fuiſſe mundi Dominum, ac Regem Vniuerſorum, probatur Matth. cap. 10. omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. Et c. 28. data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in terra. Probatur etiam ex pluribus Apoſt. locis qui præcipuè ſcribens ad Coloſſ. capit. primo, inquit de Chriſto. Qui eſt imago Dei inuiſibilis primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa in cœlis, & in terra, viſibilia, & inuiſibilia, ſiue Throni, ſiue dominationes, ſiue Principatus, ſiue poteſtates, omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant. Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis. Et ad Hebræ. capit. primo. Multifariam, multiſque modis olim Deus loquens patribus in prophetis nouiſſimè loquutus eſt nobis in Filio, quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſæcula. Ioannes etiam in Apocal. capit. 1. dicit, quod Ieſus Chriſtus eſt teſtis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regum terræ, & cap. vndecimo. quod audiuit vocem multorum dicentium, factum eſt regnum huius mundi

Dei

Dei noſtri, & Chriſtus eius. Et *capit.* 19. cum prius exaraſſet quomodo apparuerit ei ille, qui dicitur verbum Dei, refert quod habet in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.

22 Quod ſi inſurgat aliquis dicens, quomodo Chriſtum Regem dicimus ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, & cetera reſpondet *Iſai. Propheta capit.* 9. Factus eſt principatus ſuper humerum eius, quem locum *Nicetas in Nazianzenum in orat. de natiuitate*, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans per humeros Chriſti, vires eius intelligens ait, omnes alij Reges non in proprijs viribus imperium ſuum, & regnum habent conſtitutum, ſed in alijs, puta in militibus, & ſatellitibus, & propugnatoribus: Chriſtus autem ſolus principatum ſuum ſuper humerum habuit.

23 Conſequentia rectè infertur, quia Petrus, qui adhuc perſeuerat, & viuit in ſucceſſoribus ſuis, vt ſupra probaui, accepit Pōtificatum et regimen totius populi Chriſtiani, & in Vicarium electus fuit Chriſti, cuius iuriſdictionis ſunt omnia regna mundi. Vnde in eius ſolemnitate exultans Eccleſia canit. Tu es Paſtor ouium, Princeps Apoſtolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi. Et ſuper illa verba, Tibi dabo claues, infert *Chriſog.* Filius Dei vbique terrarum Petro conceſſit poteſtatem, & homini mortali omnium, quæ in cœlo ſunt, dedit auctoritatem, vt poteſtate Clauiū Eccleſiam amplificaret. Inde *Diuus Auguſtinus in ſermon. Fortis & humilis*, admirans ait. O mira potentia, ò ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeium Piſcatorem Apoſtolorum facilè crederet Principem, & Regibus obſiſtere, Reges ſanctificare, Regibus omnibus imperare, mundum refrænare legibus? Sicut Chriſtus accepit à Patre Dux ſceptrum Eccleſiæ gentium ex Iſrael egrediens ſuper omnem principatum & poteſtatem, & ſuper omne quodcunque eſt, vt ei genua cūcta curuentur: ſic & Petro, & eius Succeſſoribus pleniſſimè commiſit. Si igitur Chriſtus Dominus eſt directè, abſolutè, verè, realiter, legitimè, vt demonſtratum eſt euidentiſſime, totius mundi, & omnium hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quam quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontif. Dominus eſt directè, abſolutè, verè, realiter, legitimè, totius mundi, & omnium hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad ſpiritum pertinent, quam quæ ad corpus: nam, vt infert *Chriſog.* in perſona Chriſti loquentis ad Petrum, qui amas me coram ipſis, iam tibi confirmo, quod meum eſt plenum, & ideo *D. Thom. in fine libri ſecundi ſent.* dicit quod Papa vtriuſque poteſtatis apicem tenet, ſcilicet ſpiritualis, & ſecularis, hoc illo diſponente, qui eſt Rex, & Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, & Dominus dominantium, cui poteſtas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.

24 Nihilominus tamen verius dicendum puto Summum Pontificem ſuper vniuerſum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habere etiam in habitu poteſtatem ſecularem ab ſpirituali diſtinctam, per quam more aliorum Regum poſſit eo modo in temporalibus ciuiliter gubernare, & ſtatuere, quæ proximè ſpectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum, & hanc ſententiam tenent *D. Thom. in Opuſculo de regimine Principum libro tertio capit. ſecundo cum ſeqq. & parte tertia quæſtion. 59. articul. quinto. Soto de iuſtitia libr. quarto quæſtione quarta articul. primo column. 4. verſ. quod ſi, & in 4. diſtinct. 25. quæſtion. ſecunda artic. 1. concluſ. 3. Driedon. de libertate Chriſtiana libr. primo capit. nono, & capit. decimo quinto. Caietan. tom. 1. tractat. 2. de auctoritate Papæ, & Concilij capit. 13. ad 8. Victoria in relect. ſuper cap. vltim. Matthęi numer. vigeſimo ſeptimo & de poteſtate Eccleſiæ relect. 1. quæſtione quinta numer. 8. Alphonſus Alu. Guerrero in ſpeculo Principum cap. 16. Cardinal. Bellarmin. controuerſ. 3. generali libr. quinto de Romano Pontifice capit. verſic. Tertia ſententia, & capit. tertio. P. Molina de iuſtitia tract. 2. diſputat. 29. col. 4. verſ. his prænotatis, P. Soarez de legibus libr. tertio capit. ſext. ſub numer. 3. cum ſequentibus, & de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores lib. tertio capit. 5. numer. octauo. P. Rebello de obligationibus iuſtitiæ, part. 2. libr. 18. quæſtione 23.*

25 Huius ſententiæ plura, & validiora ſunt fundamenta, & à priori oſtenditur, quia Sūmus Pontifex vt Chriſti Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliā poteſtatem habet, niſi eam ſolum, quam in lege Gratię Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediatè contulit eidem, arg. tex. *in cap. 2. & 3. de officio Vicarij libr. 6.* delegatio enim nullam aliam in delegato iuriſdictionem ponit, niſi eam, quæ à delegāte conceſſa eſt, iuxta text. *in l. 1. §. qui mandatam, ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio.*

26 Planè Chriſtus Dominus, quamuis potuerit inſuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum ſuprema poteſtate ſeculari ſuper vniuerſum Orbem, & ſuper omnes Principes ipſius principaliter, & directè exercere, tamen huiuſmodi temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud *Ioann.* 18. regnum meum non eſt de hoc mundo; & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt *Victoria de poteſtate Eccleſiaſtica relect. 1. quæſtione quinta nume. decimo ſext. cum ſequentibus. Valentia dict. puncto 6. colum. 2. Tolet. in cap. 18. Ioann. annot. 25. & 26. Cardinal. Bellarmin. dict. libr. quinto de Roman. Pontific. cap. quarto.* Licet oppoſitum, imo quod Chriſtus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam ſuper vniuerſum Orbem, defenderint *Albertus Pygius lib. quinto hierarchia eccleſiaſtica cap. tertio. Almaynus de poteſtate Eccleſiaſtic. capit. 8. Nauarr. in capit. nouit, notab. 3. num. 130. de iudicijs, Modernus de iuriſdict. parte prima, capit.* 18. quorum fundamentis dilucide reſpondent *Victoria, Bellarminus*, & cæteri ſupra citati, explicātes locum *Matthæi vltim.* ibi, data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in terra, vt intelligatur de poteſtate Chriſto data ſuper regnum ſpirituale, & ſuper omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipſius ſupernaturalem.

27 Nec nos in contrariam opinionem adducere poſſunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem ſaltem in habitu directè habere poteſtatem ſecularem immediatè à Chriſto Domino, quam de facto ipſe habuerat ſuper vniuerſum Orbem: licet enim negare nō poſſimus eum per ſe, directè habuiſſe ex dono Patris excellēs quoddam dominium, & poteſtatem in res omnes creatas, & ſuper omnes omnium hominum, imo & Angelorum actiones, itaut non ſolum ad finem ſupernaturalē Eccleſię vniuerſalis, ſed etiam abſolutè potuerit, & poſſit de rebus omnibus tēporalibus ad libitū diſponere, & ea ratione dici poſſit Dominus orbis

Rex Regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt P. Molina dict. diſputat. 28. colum. 4. in fine, verſic. Reſtat, & concluſ. 4. & 5. P. Soar. dict. diſput. 48. ſection. 2. colu. 3. verſ. dico ſecundo, cum ſequentibus. Sic intelligentes locum Matthæi vltim. ibi, data eſt mihi, & cet. & illud Apocalypſis 1. Princeps Regum, & cet. & capit. 10. Rex Regum, & Dominus dominantium: tamen ea non communicauit Vicario, prout eidem non communicauit alia pleraque, etiam pertinentia ad poteſtatem excellentiæ, vt pulchrè docet Diuus Thom. in opuſculo de regimine Principis libr. tertio capit. decimo, quam ſequuntur Nauar. dict. notab. 3. num. 130. P. Molina dict. diſput. 29. colum. 14. in principio, P. Soar. d. ſect. 2. ante finem.

28 Deinde hanc noſtram ſententiam non infringit auctoritas Chriſti Domini Ioan. 21. ibi, Paſce oues meas, quia in ea ſolum impletur illa promiſſio, quæ Petro à Chriſto Domino facta fuerat Matthæi 16. ibi, tibi dabo claues regni cœlorum, vt poſt alios reſoluit P. Soar. de legibus libr. tertio capit. ſext. numer. quarto, & libr. 4. capit. ſecundo, numer. decimo, & capit. tertio num. primo. Per has autem Claues ſolum ſignificatur poteſtas ſpiritualis ſuprema, non verò temporalis directa, vt poſt alios reſoluit idem P. Soarez dict. lib. 4. cap. 1. nu. 3. cum ſequentibus.

29 Nec etiam nos deterrent pleraque iura, quæ iuxta omnium fere Doctorum mentem, Summo Pontifici tribuere videntur ſecularem poteſtatem, vt in ca. 1. diſtinct. 22. & in Extrauag. Vnam ſanctam, de maioritate inter communes, & in Extrauag. vni. poſt princ. verſ. ſanè ne Sede vacante, Io. 22. Nam tex. in d. c. 1. & in d. verſic. ſane, dum inquiunt, quod Chriſtus Dominus Summo Pontifici in perſona Beati Petri æternæ vitæ clauigeri commiſit iura terreni ſimul, & cœleſtis imperij, non agunt de poteſtate aliqua ſeculari Summi Pôtificis, ſed ſolum de eccleſiaſtica, quam Chriſtus Dominus eidem conceſſit Matthæi 16. dum ei promiſit, & tandem dedit claues regni cœlorum, vt poſſit ligare, & ſoluere ſuper terram, ideſt omnes fideles exiſtentes in imperio terreno; & quodcunque ligaret, & ſolueret ſuper eam eſſet ligatum in cęlis, ideſt in imperio cęleſti, vt ita ſummus Pontifex hæc vtriuſque imperij iura haberet Eccleſiaſtica, vt conſiderat ſic illos textus intelligens Cardinal. Bellarmin. vbi ſupra.

30 Quo retento ſenſu dici poteſt Nicolaum Papam (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor eſt prædicti capit. primi) non videri ſibi ipſi aduerſari in capit. cum ad verum, 96. diſt. quatenus ibi aſſerit Chriſtum Dominum diſtinxiſſe poteſtatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne, aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præſumeret vſurpare: nam in hoc textu loquitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo vero loquitur de poteſtate materialiter tantum ſeculari in ordine ad finem ſupernaturalem, & hâc Summo Pontifici concedit.

31 Primo ex dictis infertur Summum Pontificem qua talem ex vi Pontificalis officij habere ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſecularia, etiam inter ſeculares, vt de illis iudicet, & diſponat, quando id expedierit ad quietem, & conſeruationem, ac Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale, & ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem aſſequendum, & vltra ordinarios per text. ibi in cap. cum ad verum, 96. diſtinct. & in Extrauagant. vnam ſanctam, de maiorit. & Theologos in 4. diſtinction. 24. latiſſimè diſputarunt, ſic reſoluens Cardinal. Turrecremat. de poteſtate Eccleſia. libr. ſecundo cap. 113. cum ſequentibus. Albertus Pygius de eccleſiaſtica hierarchia, libro 5. Driedon. de libertate Chriſtiana libro primo capit. 15. cum ſequentibus, & libr. ſecundo capit. 2. Soto de iuſtitia libro 4. quæſt. 4. artic. 1. Henric. de Gandauo quodlibet. 6. quæſt. 23. Caietan. in apologia tomo 1. opuſculorum tract. 2. capit. 13. ad 8. & 2. 2. quæſtion. 43. articul. 8. Fr. Anton. de Corduba in quæſt. libro primo, quæſtione 57. Victoria relect. 1. ſectio. 6. & relect. 5. ſectio. 2. à numero tertio, & in relect. de Indis, & inſulanis part. prima à numero vigeſimo ſexto, & ad cap. vltim. Matthæi numer. 29. P. Molina de iuſtitia tractat. 2. diſputat. 29. verſic. Tertia concluſio. P. Rebello de obligationibus iuſtitiæ, part. ſecunda libr. decimoquarto, quæſtione vigeſimatertia ſect. 1. numer. ſecundo & tertio, & ſect. 5. numer. 29. P. Aldrete in allegatione pro omnimoda regularium exemptione, par. prima capit. quinto, numer. 13. P. Soarez de legibus libr. tertio cap. 7. numer. quinto, & de defenſione Fidei Catholicæ libr. tertio capit. 22. Illuſtriſſ. Cardinal. Bellarmin. de Romano Pontifice controuerſia 3. generali libr. 5. capit. 6. Ex noſtris Couar. practicarum c. primo, numer. ſecundo, concluſ. 2. & in reg. peccatum, par. ſecunda, §. 9. num. ſeptimo. Nauar. in dict. capit. nouit, notab. 3. Ceuall. commun. contra communes quæſtion. 759. Morla in emporio iuris Ciuilis titul. de iuriſdict. omnium iudicum quæſtione 4. Cardinal. Tuſch. practicarum concluſion. tom. 6. concluſ. 45. qui omnes latiſſime agentes firmiter tenent Summum Pontificem directè poteſtatem non habere in temporalibus, & procedere dict. capit. cum ad verum, d. c. nouit, cum ſimilibus, eam tamen habere caſualiter, & indirectè in ordine ad ſpiritualia, quoties ſcilicet ad ſpirituale bonum fuerit neceſſaria, & procedere dict. Extrauag. Vnam ſanctam, & c. per venerabilem, qui filij ſunt legitimi.

32 Secundo infertur Summum Pontificem ſuper infideles habere poteſtatem generalem gubernatiuã, proindeque poſſe cognoſcere, iudicare, & diſponere de eorum negocijs ſecularibus, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, ſeu Principum fidelium etiam ſecularium, & Regnorum, aut ſtatuum ipſis ſubiectorum, & expediendam prædicationem Euangelicam, ita Cou. in reg. peccatum, part. ſecunda, §. 10. ſub numero quarto, & §. 9. ſub numer. ſext. prope finem, Nauar. dict. notab. 3. numer. 58. Gregor. Lopez leg. 2. gloſ. 3. colum. 6. titul. 23. part. ſecunda. Victoria ſuper capit. vltim. Matthæi numer. vigeſimo ſeptimo. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. controuerſ. 3. generali libr. quinto de Romano Pontifice cap. 2. P. Soarez de legibus libr. tertio cap. 6. num. 1. & cap. 10. Marc. Anton. Genuenſ. in practicabil. eccleſiaſt. quæſt. 616.

33 Directè tamen ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotijs poteſt cognoſcere, iudicare, aut diſponere, iuxta Doctores ſupra citatos, ex eo quia quæcunque poteſtas gubernatiua competens ſummo Pontifici, qua tali, nô competit ei niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdẽ, ideſt in ipſam Eccleſiam Militantem, vt palam eſt apud omnes Catholicos, & proſequitur Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. dict. contro. 3. de Romano Pontifice libr. 2. c. duodecimo cum ſequentibus, maximè cap. 16. & 31. col. 3. ante medium.

34 Vnde eam poteſtatem non habet in homines niſi

qua

quæ ſunt membra huius corporis, & Eccleſiæ, mediante ſcilicet Baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite, iuxta text. *in capit. Dominus noſter 56. diſtinct. & in cap. vltim. de presbytero non baptizato*.

35 Deindè Chriſtus Dominus *Ioann.* 10. inquit, quod in fine ſeculi fiet vnum ouile, & vnus paſtor, quia ante ſeculi finem non omnes ſunt oues huius ouilis, ac proindè nec omnes ſummo Pōtifici eiuſdem Paſtori directè ſubijciuntur quod aliquam poteſtatem gubernatiuam, vt ſunt illi, qui illud adhuc non intrarunt per Baptiſmum, ſed in infidelitate perſiſtunt.

36 Nec in qualibet Republica, infidelium etiam barbarorum, licèt opinione noſtra videantur viuere more ferino abſque politica gubernatione, habet Summus Pontifex directè poteſtatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra ſuas Reſpublic. alium, quàm ſibi proprium & immediatum ſuperiorem non recognoſcentes, habent namque immediatè ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem, itaut per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.

37 Hinc per trāſennam admonerem noſtros Luſitanos quam iniuſtè procedant plures, qui vt fama fert, in regionibus infidelium, præſertim in Guinea, ſolent ex malitia, vel ex craſſa ignorantia emere Æthyopes, & in ſeruitutem iniuſtam reducere, illos ſcilicet, quos vidēt ad propria eorummet Luſitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel abſque culpa pro delicto patrisfamilias perpetuæ ſeruituti barbarè damnari, vnde optima ratione hos liberorum hominum iniuſtos venatores arguit *P. Rebello de obligat. iuſtitiæ part. 2. lib. 18. quæſt. vigeſima tertia, ſect. 5. num. 30. cum ſeqq.* indè benè aduertens oportere quod Regij magiſtratus habita huiuſmodi iniuſti commercij plena informatione, remedium aliquod efficax adhibeant, quod etiam admonet *P. Molina d. tract. 2. diſput. 35.* vbi *diſput. 36. & 34.* latè proſequitur caſus, in quibus Luſitani mercatores poſſunt abſque peccato emere, vēdere, vel aſportare, aut retinere prædicta mancipia.

38 Hinc etiam conſequens eſt Summum Pontificem non poſſe huiuſmodi infideles debellare, & eos in ſuā recognitionem compellere per ſe, vel per alios Principes fideles, pro eo ſolum quod eum recognoſcere noluint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem, ita tenuerunt ex noſtris *Ioann. Andr. in addit. ad Specular. titul. de Iudæis colu. 2. propè finem. Innoc. in cap. quod ſuper his de voto, Con. in reg. peccatum 2. p. §. 10. ſub num. quarto & 5. 9. ſub numer. ſext. prope finem. Nau. dict. notab. 3. numer. 58. Gregorius Lopez l. 2. gloſ. 3. col. 6. in princip. titul. 23. part. 2. Marc. Anton. Genuenſ. dict. quæſt. 616.* Ex Theologis *Diuus Thomas 2. 2. quæſt. duodecima articul. 2. vbi Caietan. quæſtione ſexageſima ſext. ſuper 8. verſ. circa 1. Victoria ſuper cap. vltim. Matth. numer. vigeſimo ſeptimo. Auguſtin. de Ancona in tract. de poteſtate Papæ quæſtione vigeſima tertia, articul. 3. P. Soar. de legib. libr. tertio cap. decimo, & capit. 6. numer. 1. Illuſtriſſ. Cardinal. Bellarm. dict. controu. 3. generali libr. quinto de Romano Pontifice capit. 2.* Nec obſtat quod poſt aduentum Chriſti Domini omnis principatus, dominium, & iuriſdictio tranſlata ſunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud *Eccleſiaſtici 10.* Regnum à gente in gentē tranſfertur propter iniuſtitias, conſonat *capit. tranſlatio de Conſtit.* quia reſpondetur prædictam principatus trāſlationem referendam eſſe ad ſolam poteſtatem, & punitionem diuinæ maieſtatis: hæc autem cum nobis occulta ſit, conſequitur quod licet Deus poſſit ob iniuſtitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna, & principatus, & regni dominium, tamen Romanus Pōtifex, aut quilibet alius fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpotè ipſius imperio non ſubiectos priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum, iuxta reg. *text. in l. vlt. ff. de iuriſdict. omnium iudicum, & in cap. vlt. de conſtitut. iuncta reg. tex. in l. id quod noſtrum, de regulis iuris*, vt bene aduertit *Couar. d. §. 10. ſub num. 2.*

41 Ex quibus omnibus colligitur optimo iure potuiſſe Summum Pontificem Alexādrum VI. inter Reges Caſtellæ, regnantibus in ea Regibus Catholicis Ferdinādo, & Eliſabetha, & Reges Portugaliæ, regnante Ioāne II. diuidere terras infidelium, eaſque eiſdem donare ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere perſonas idoneas, quę Fidem Chriſti eiſdem prædicarent, & ſuaderent, vt teſtatur *Ioannes de Ochoa in ſua Carolea part. 1. folio. 141. pag. 2. in medio, Gregor. Lopez dicta gloſ. 3. colum. 3. poſt med. Cardinal. Bellarmin. libro quinto de Romano Pontifice cap. ſecundo in fine. Modernus de iuriſdiction. par. prima, capit. vigeſimo quarto, numer. 32. Suri. in comment. rerum in orbe geſtarum pag. 10. verſ. porro.* & plenius *Luſitanus noſter Ioannes de Barros decade 1. libr. 3. capite vndecimo*, quem latinè tranſcripſit *P. Maphæus lib. primo hiſt. Indiana* in hæc verba. Is (ſcilicet Alex. VI.) cognita rerum cauſa, ne quando lis ad arma deduceretur vltra Heſperidum inſulas ad trecenteſimam fere lineā, & quadrageſimam ducto à Septentrionibus ad Auſtralem polum circulo totum terrarum Orbem ex æquo bifariam ſecuit. Quæ pars vergebat in Orientem, hanc Ioannes facta ſibi ob iuris antiquitatem, optione deſumpſit, occidua Ferdinando relicta, &c. pleniſſimè rem hanc à ſuis primordijs proſequitur *P. Rebello d. p. ſecunda libr. 18. quæſtione vigeſima tertia, ſect. 2. cum ſequentibus iuncta ſect. 1.* Conſtat ergo Summum Pontificem prædictas terras diuiſiſſe non ad eum finem ſimpliciter, vt Reges illic proficiſcerentur ad debellandos illos infideles, & eorum regna abſolutè occupanda, ſed ſolum conditionaliter, prout ſcilicet poſtularet ordo, & proceſſus prædicationis Euangelicæ, & cōuerſionis infidelium in ibi prætenſæ, & eiſdem Chriſtianis Regibus à Summo Pontifice commiſſæ, & ita ſeruatis ſeruādis, & in caſibus, in quibus in ordine ad eam licita eſſet illa conceſſio, & belli indictio, videlicet quando aliter non poſſent eò adduci Prædicatores Fidei Chriſtianæ, nec rurſus protegi, ac defendi, tam ipſos, quàm Chriſtianos ad Fidem conuerſos, vt benè in effectu reſpondet *Victoria in relect. 1. ſuper capit. vlt. Matthæi de titulis, quibus barbari potuerunt venire in ditionem Hiſpanorum, num. 12. cum ſeqq.* ſequitur *Gregorius Lopez d. gl. 3. colu. 6. in princ. & col. 13. à verſ. 4. concluſio*, expreſſit *Cardinal. Bellarm. d. c. 2. ad finem.*

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Eliſabeth Chriſtophorum Columbum, & Emanuel Rex Luſitanus, Petrum Aluarum, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignotiora maria, tum ad ortum Solis, tum ad occaſum ſcrutari miſerunt, nouaſque in Oceanum Reges claſſes pararunt, ſemperq; curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri poſſet, extenderent, verbumque Dei lōge & late diſſeminarent; denique nouum Orbem aperuerunt,

fuerunt, arcanum depoſitum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, itaut America ſola dicta ab Americo Veſputio Florentino inuētore quartam partem Orbis contineat *ex Genebrardo libro 4. anno* 1497. quod feliciter conſequuti ſunt, nam ex longinqua nauigatione (ad quam neque fabuloſi illi Argonautæ, neque in cœleſtium numero falsò relati Bacchi, Herculeſue vnquam aſpirarunt) effectum eſt, vt cum Orbem terræ vniuerſum tres in partes diuiſerit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiecere, ſi quarta appellanda eſt, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme par eſt, cum plura regna contineat, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnauerint, & quàm quæ omnes vna Reges ſimul poſſideant: tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem ſumma cum admiratione amplecti ſolebant, illam fœdè maculant, damnatas ſectas Lutheri, & ſequacium ſectantes, violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Eccleſiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea ſint educatæ vberioribus doctrinis ab illa deflectūt; Hiſpania nouas plantas, nouaſque filios matri Eccleſiæ affert, & acquirit, deteſtabilique Deorum inanium cultu ſublato ex regione eorum, qui falſam doctrinam docent ad Inſulas longè, vt inquit *Iſaias*, atque ad vltimas terras per Hiſpanos, & Luſitanos allata migrat Religio Chriſtiana, vt impleatur illud *Eccleſiaſtici capit. decimo*. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ, & apertius *Matth. capit.* 8. Amen dico vobis, quod multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno Cœlorum, filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores. Quod quidem tempore Emmanuelis inuictiſſimi Regis Luſitaniæ vlterius proſequutum, ampliſſimaque terrarum ſpatia in Orientali India patefacta: mittens in dies Epiſcopos, Presbyteros, alioſque egregios ſanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in Fide, itaut eius tempore, ac ſucceſſorum triginta prouinciæ cum totidem Regibus ſint ad Fidem redactæ, illique Luſitaniæ Regibus ſubiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Luſitani proprium Regem ſortiti ſunt, pro Chriſti Fide cum hoſtibus in Africa, & Aſia manus conſeruere, non ſolum Mauros è finibus ſui Regni expellentes, ſed in Æthiopia, Arabia, ac in vniuerſo Oriēte, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando, proprio ſanguine Chriſti Fidem ferè per vniuerſum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerunt, quæ nec Semiramis, nec Dionyſius, nec Magnus Alexander auditione perceperunt, nec fama ad eorum aures pertulit, quamuis aliquam partem ſuperarint. In Occidentali vero parte Caroli Quinti ſeculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem ſunt profeſſæ, & ſolo Mexicano regno baptizati ſunt quaterdecies centena hominum millia, itaut in archiuis Caroli Cæſaris habeatur quendam Sacerdotem baptizaſſe ſepties centena hominum millia, alium tercena millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert *Laurentius Surius in commentarijs hiſtoriæ anno* 1518. *folio* 515. *&* Chriſtianam diligentiam extollunt *Paulus Iouius libr. duodecimo hiſtoriæ. Boſſius de ſignis Eccleſiæ libro decimoſeptimo, ſigno* 77. *capit. quarto, Surita libr. ſecundo in hiſtoria catholic. Regum capit. decimo tertio, & decimo nono. Natalis comes in hiſtoria ſui temporis libro primo folio* 6. *& lib. duodecimo anno* 1570. 445. *Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunitatibus libr. tertio capit. decimo tertio numero trigeſimo.*

43 Reſtat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium ſolis Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus committere, & inſuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines ſe in eam cōquiſitionem, vel commercium intromitterent; cum tamen Chriſtus Dominus *Marci vltimo* Apoſtolis dicens: Ite in mundum vniuerſum & prædicate Euangelium omni creaturæ, & cet. ſimul conceſſerit omnibus futuris Chriſtianis, & Regibus facultatem, vt Apoſtolos, eorumque ſucceſſores in eo munere iuuarent: deindè & ius gentium omnibus fecerit commune prędictum commercium, iuxta tex. *in l. ex hoc iure, ff. de iuſtitia, & iure*; itaut regulariter à nullo etiam ſupremo Principe reſtringi, & prohiberi poſſit, iuxta reg. text. *in §. ſed naturalia, inſtitut. de iure naturali*, vbi *Faber, Angelus*, & cæteri, poſt alios *Couar. de ſponſalibus par.* 2. *cap.* 6. §. 9. *numer.* 3. *P. Soarez de legibus libro* 2. *capit. decimo quarto.*

44 Dicendum ergo Alexandrum Sextum ex poteſtate, quam in ordine ad expeditionem prædicationis Euangelicæ habet ſuper ipſos etiam infideles, vt ſupra reſoluimus, iuſtè id facere potuiſſe, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet *Martini V. Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV.* qui eandem conceſſionem antiquioribus Portugaliæ Principibus, & maximè Regi Alphonſo IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares, quæ Vlyſſipone aſſeruantur in ſcrinijs regiæ Coronæ, vt refert *P. Rebello d. quæſtione vigeſima tertia ſection.* 1. *numer. quarto*, omnes moti ex eo, quia ipſius prædicationis, & conuerſionis progreſſui conueniens erat prędicta conceſſio; tum quia cedebat in pręmium dignum, & quaſi in ſtipendium infiniti penè ſanguinis, pecuniæ, laboris, induſtrię, & negotij in explorando, & aperiendo Oceano, & luce Euangelij ad gentes illas deferenda; quo ſanè beneficij genere ijdem Reges commoti, & de re veluti ſua magis ſolliciti; prædicationi Euangelicæ, & prædictæ conuerſioni liberiorem aditum aperirent; tum etiam ne aliter eius progreſſus impediretur, vel turbaretur per bella, & diſſentiones conſuetas inter ſubditos Principum diuerſorum; quibus diſſentionibus in ea diuiſione idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, reſpectu eorumdem etiam Principum Portugaliæ, & Caſtellæ, vt referunt *Maphæus, & Cardinal. Bellarmin.* vbi ſupra, *& P. Rebello dict. ſection.* 2. *numer. ſeptimo*, tum denique ne contingeret, quod eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferrum, arma, ligamina, aliaſque res, & bona, ad infideles deferri prohibita, portarent vel trāſmitterent, aut ipſos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eiſdem Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus hoſtes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium cōuerſionis proſequutio impediretur, vel fortè ceſſaret, non ſine magna Dei offenſa, & ingenti totius Chriſtianitatis opprobrio, vt habetur in *Bulla Calixti III.* relata per *P. Rebello dict. quæſt.* 23. *ſect.* 2. *numer.* 8.

45 Non obſtant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt ſe iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pōtificum determinationē, &

& conceſſionem tam iuſtam, & cum ipſomet Iure diuino conformem; nam ad locum *Marci dict. cap. vltim.* & ad libertatem commercij iure gentium omnibus conceſſam, reſpondetur hæc omnia ceſſare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiuſdem met iuris diuini poſitiui, & gentium id aperte poſtulantium propter rationes ſupra relatas, iuxta ea, quæ circa poteſtatem Summi Pontificis ad declarandū ex grauiſſima cauſa ius naturale, aut gentium, aut Diuinum poſitiuum, reſoluunt plures citati per *Couar. numer. tertio. Franciſc. Molin. de ritu nuptiar. libro ſecundo different. 7. numero quarto. P. Sanch. de matrimonio lib. 6. diſputat. 6. num. quinto. P. Azori. inſtitutionum moralium part. ſecunda libr. quarto capit. 18. col. 473. & libr. quinto capit. tertio, & part. tertia libr. primo quæſt. tertia col. 13. P. Soar. dict. capit. vigeſimo tertio iuncto cap. 24.* ſic explicantes *tex. in dict. §. ſed naturalia, & in cap. ſunt quidam 25. quæſtione prima cum ſimilibus*, & concordantes eadem iura cum *text. in leg. manumiſſiones, & in leg. ius ciuile, ff. de iuſtitia, & iure*, & in noſtris terminis bene reſoluit *P. Rebello dict. quæſtione vigeſima octaua, ſect. 4. numer. 28.*

46 Alia ſuper hanc quæſtionem adducit *Luſitanus noſter Benedictus Ægidius* omnium litterarum ſcientia egregie prædītus, multiiugaque virtute præcellens, is inquam in *comment. ad leg. ex hoc iure, ff. de iuſtitia, & iure part. prima, capit. de commercijs*, eleganter, & ex profeſſo eam pertractauit, ad quem in decidendis ſupradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prędicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno tranſacto Vlyſſipone & vidimus, & legimus, ideo in deſideratis ad eum confugito.

47 Ex quibus colligi poteſt ideo poſſe Summum Pontificem his infidelibus, idololatris, vel hæreticis Epiſcopos conſtituere Titulares, vt Itali vocant, & Hiſpani Annulares, ac Galli Portatiles, quia ſcilicet ſuper eos habet poteſtatem quatenus dirigitur ad finem ſupernaturalem aſſequendum, cum ergo finis conſtituendi huiuſmodi Epiſcopos, datis ſibi ſubditis infidelibus, ſit ad eorum conuerſionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, ſuper eos plenam habere quoad hunc finem poteſtatem neceſſarium eſt vt dicamus, dicente Domino *Marc. 16.* Apoſtolis, atque etiam qui eum ſequuntur in concionando Epiſcopis. Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur. & *Matth. vltim.* Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcumque mandaui vobis. Et ne vllo vnquam tempore miniſtri hæſitarent fore ſe certis, & conſtantibus probationibus deſtitutos, quibus Dei internuntios, & præcones ſe eſſe, & euincerent, & declararent, ſine quibus nec proficerent in diſſeminando Euangelio, neque Orbis eſſet illud recepturus, adiecit è veſtigio. Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi. Non obſtat, quòd huiuſmodi Epiſcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouincijs contumacia nequeunt Epiſcopatus adminiſtrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, ſed prudentia opus eſt, & charitate, ac zelo animarum; quamquam denique nihil pulchrius ſit, nihil Chriſtiano Paſtori optabilius, quam pro Chriſto, & ſibi credito grege mortem oppetere, ſed non omnes capere verbum hoc fateor, quare non ſunt hæc loca, & dignitates omnibus, ac citra delectum impartiendæ.

48 Recte ſane *Gerſon de poteſtate Prælat. conſid. 8.* ita ſcripſit. Status Epiſcopalis, licet eſſe poſſit in aliquo ſine plebe, & ſine vſu, vel exercitio, hoc tamen fieri non conuenit, quia inane, & monſtruoſum hoc in Eccleſia videretur, quoniam fruſtra eſt poteſtas, cui non ſubeſt operatio.

49 Tertiò infertur poſſe ſummum Pontificem in caſu ad ſpirituale bonum neceſſario iniquam ſententiam à iudice ſeculari latam reuocare, vel cauſam temporalem ad ſe aduocare, vel originaliter cognoſcere, & ſententiā coactiue etiam proferre in qualibet graui cauſa, etiam temporali, veluti ſuper iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoſcentes, ſi ex contentione, & diſcordia eorum nolentium in alium ſecularem iudicem, aut arbitrum conſentire, probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima, qualia ſolent oriri ex bellis inter Chriſtianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Eccleſiæ iactura, dum eam interim hoſtes Fidei deuaſtant, & alia ſpiritualia detrimenta conſequuntur ex populi ſeditione, & Reipubl. perturbatione, & merito hanc illationem tenent *Soto in 4. diſtinct. 25. quæſt. 2. artic. 1. concl. 4. P. Molina dict. diſputat. 29. verſic. Ex dictis Soto. P. Soar. de defenſione Fidei Catholicæ lib. 3. cap. 22. num. 14.*

50 Quibus non obſtat *text. in capit. nouit, verſic. non enim, de iudic.* dum ſcilicet expendit rationem peccati, & ordinem fraternæ correctionis, vt eo præmiſſo poſſit Summus Pontifex cognoſcere de cauſa, & diſcordia ibidem excitata inter Reges Anglię, & Franciæ, & procedere contra Gallum in peccato pacis fractæ adhuc perſiſtentem poſt legitimam monitionem; quaſi aliter huiuſmodi cognitio, etiam inter ſupremos Principes ad Summum Pontificem non pertineat; quia reſpondetur ideo in eo textu id ita locum habere, quia de facto non proponebantur ea damna ſpiritualia, de quibus ſupra; vnde nil mirum ſi ad fundandam Summi Pontificis iuriſdictionem, quoad caſum illius *text.* expendatur ratio peccati permanentis, & ordo correctionis fraternæ, ac denunciationis Euangelicæ, quippe quod aliter Summus Pontifex, etiam inter prædictos Principes de cauſa temporali bonum ſpirituale grauiter non offendente, cognoſcere non poſſet.

51 Quarto infertur Summum Pontificem poſſe dare coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſeculari Superiorem non recognoſcenti, quando id poſtulat populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis, vel aliqua cauſa concernens Eccleſiarum, ac perſonarum religioſarum defenſionem, vt probat optimus *tex. in capit. Grandi, de ſupplenda negligentia Prælat. libr. ſexto* quamuis ad eum viderim varias, ac diuerſas decidendi rationes aſſignari.

52 Nonnulli dicunt ideo proceſſiſſe Summum Pontificem ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iuſtificatione requiſitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ regni Prælatis, & nobilibus, vt referūt *Eduardus Nunez do Leon in chronica Regum illius regni in vita Regis Sancij II. Garibai in ſuo compendio hiſtoriali libr. trigeſimo quarto, cap. decimo nono.*

53 Nihilominus tamen verius eſt ad prædictam coadiutoris dationem, etiam inuitis noſtris Luſitanis, in eo *text.* procedere de iure potuiſſe, ex ea ratione, quia vt in effectu conſiderat noſter *Cald. Pereira* Senator Regius meritiſſimus in *leg. ſi curatorem, verbo hunc contractum,*

ctum, numerò quadrageſimooctauo in fine, Cod. de in integrum reſtitutione, ſuppoſito notorio Luſitani populi ſcandalo, & ruina etiam ſpirituali, iam res attingebat non ſolum finem in temporalibus naturalem, ſed etiam in ſpiritualibus ſupernaturalem, vtpote concernentes defenſionem Eccleſiarum, monaſteriorum, aliorumque piorum locorum, & perſonarum eccleſiaſticarum, tam religioſarum, quàm ſecularium, vt conſtat ex tenore ipſiuſmet *text.* vel etiam ex capite miſerabilium perſonarum, nempe orphanorum, & viduarum occaſione protetuæ Regis negligentiæ, & remiſſionis offenſarum, & non defenſarum pertinebant ad forum eccleſiaſticum, iuxta *text. in capit. ex tenore, de foro competenti*, & quæ notant *Couar. practicarum capit. ſexto numero primo. Antonius Oliban. in commentar. ad vſaticum, alium namque de iure fiſci capit. 3. numero* 45.

54 Doctiſſimus Dominus meus *D. Petrus Barboſa* vtriuſque iuris conſultiſſimus quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in ſupremo Regali Madritij Conſilio Senatorem, & in Portugaliæ Regno ſummam Cancellarij maximi præfecturam ſuſcipere coegit in *comment. ad l. 1. par. 1. numer. 49. & in l. 2. part. ſecunda, numer. 140. ff. ſoluto matrim. Bobadil. in ſua politica libr. ſecundo capit. 17. numer. 106. cum ſequentibus, Garc. Gironda de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione numer. 464.*

55 Ideo ergo dedit Pontifex curatorem, vt iudex inter Reges eſt, & euitandæ ſeditionis & peccati cauſa, & ſicut inutilem Regem Chidibertum in Gallia priuauit regno, tradiditque imperij habenas & clauum Pipino *cap. Alius 15. quæſt. ſext. ita Valdes dict. cap. 18. num. 25. in fine.*

56 Hoc retento intellectu ad tex. *in dict. cap. Grandi*, non venit admittendus alius, quem noue adducit *Modernus in tract. de iuriſdict. part. prima, capit. vigeſimo ſexto numero* 95. ex Carolo, *Graſſal. libr. primi reg. Franciæ iure* 63. quod ideo ad ſummum Pontificem in terminis illius *tex.* potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugaliæ illum recognoſcebat etiam in temporalibus, & quamuis hoc concludenter non probet, adducam omne quod in materia potui inuenire ſuper huiuſmodi recognitionem, quę videtur probari ex quibuſdam verbis illius *text.* quæ licet non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, vtpote quia ibidem inſerta non ſunt acta Concilij Lugdunenſis V. in quo ille *tex.* conditus fuit, conſtat tamen ex integra Bullæ aſſeruatæ Vlyſſipone in ſcrinijs Regię Coronæ *Verſ. Nos cupientes*, ibi, & regnum ipſum tot tribulationibus oppreſſum, maxime cum ſit Romanæ Eccleſiæ cenſuale, &c.

57 Quibus verbis probari videtur regnum Portugaliæ in temporalibus ſubiectum eſſe Romano Pontifici propter prædictum cenſum, qui ſane inductus fuit in illa confirmatione Regij tituli, quam ſub quodam pecuniario onere in ſignum ſubiectionis annuatim Sedi Apoſtolicæ ſoluendo à ſe, & à ſucceſſoribus ſuis Rex Primus Alphonſus obtinuit à ſummo Pontifice Innocentio II. qui quidem cenſus à Regibus Portugaliæ per multos annos ſolutus fuit, vt conſtat ex quadam Nuntij cuiuſdam Apoſtolici liberatione, quę habetur in dictis ſcrinijs Regiæ Coronæ in hæc verba.

58 Ego Frater Hiſpanus Familiaris, & Nuntius Domini Papæ notum facio vniuerſis iſtas litteras inſpecturis, quod cũ fuiſſem à Domino meo Papa Innocentio III. in Hiſpaniam deſtinatus cauſa pro recolligendis Eccleſiæ Romanæ cenſibus, & quibuſdam alijs negotijs Eccleſiæ generalis recepi à Domino Alphonſo Rege illuſtri Portugalię quinquaginta ſex marchas auri, quę faciunt tria millia & trecentos & ſexaginta morabatinos Portugaliæ, pro viginti & octo annis tranſactis &c. actum *Colimbriæ 2. Idus Decembris anno Incarnationis* 1213. Domini Papæ Innocentij III. decimo ſexto, in præſentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracharen. Archiepiſcopi.

59 Sed his non obſtantibus neganda eſt prædicta illius regni recognitio & ſubiectio in temporalibus cum *Nauar. ad capit. nouit notab. 3. num. 28. de Iudicijs, Parlador. lib. ſecundo rerum quotidian. capit. vigeſimo primo, numer. tertio. Ioann. Garſia de nobilitate gloſ. 21. num. 45. Ceuall. communium contra communes quæſtione prima, num. 391. P. Soar. de legibus libr. tertio, cap. 8. numer. tertio in fine. Petr. Mariz. in ſuis dialogis variæ hiſtoriæ dialogo 1. capit. ſext. Cabedo Luſitaniæ deciſ. 7. num. 4. par. 2. Valdes de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 18. num. vigeſimoquinto*, bene obſeruantes, illud regnum eiſdem titulis ſupremum eſſe, quibus regnum Hiſpaniæ.

60 Electio enim per ipſammet Rempubl. Luſitanam de Alphonſo primo in ſuum Regem, veluti in publicis comitijs legitime congregata, fieri potuit abſque auctoritate & conſenſu ſummi Pontificis, quę quidem per Deum ipſum ſupernaturaliter approbata fuit, prout euincunt quoque Chriſti ſtigmata in Cœlo tunc oſtenſa prædicto Alphonſo, & ab eodem in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepta, prout in argumentum tradit *Nauar. dict. notab. 3. numer. 149.* & ſentit *Valdeſ. de dignitate Regum capit. decimo quinto, numer. vigeſimo ſecundo.* Quæ quidem Regum Luſitanorum inſignia habent Scutula quinque armigerum decuſſata, Cruciſque formam exhibentia maiori ſcutulo concluſa in campo argenteo, ſcutulo vero vno quoque quinque denarij circumſepti tenentur decuſſatim conſtituti. Hæc autem non modo quinque vulnerum Chriſti hieroglyphica ſunt, ſed & triginta denariorum, quibus ipſe venditus fuit ſymbolum exhibent; adde & denarios quinque ſcutulo circumſcriptos eius eſſe victoriæ ſpecimen, quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auſpicijs reportauit. Septem vero Caſtellorum auctione inſignia Alphonſi Tertij temporibus recepta fuerunt. Rex autem Emmanuel in ſtemma ſuum ſphæram aſſumpſit, quod ad poſterorum etiam inſignia percrebuit, latiſſimi videlicet imperij ſymbola, quod in omnes Orbis partes Rex Luſitaniæ ſortitus eſt.

61 Et quoad inſignia Regum Franciæ *Gullelmus Benedictus in capit. Raynutius par. 1. verbo & vxorem nomine Adelaſiam num. 35. de teſtamentis, Coſim. in pragmaticis Concilij Baſilien. in proœm. gl. 2. ante finem.*

62 Pari argumento notant regnum Franciæ diuinitus approbatum habendum eſſe, ex eo quia tria lilia, quæ illi regno ſunt adhuc Regia inſignia, de Cęlo miſſa fuerunt Clodouæo prædicti Regni primo Regi Chriſtiano, & cæterorum ordine duodecimo, vt ex *Garibai* refert noſter *Cald. Pereira in leg. ſi curatorem verbo hunc contractum numero 46. Cod. de in integrum reſtitut.* conſentit *Valdeſ. de dignitate Regum Hiſpaniæ capit. 15. numer. 12. & 14.*

63 Deinde Reges noſtri inuictiſſimi Portugaliæ regna, Imperatorum ignauia à Mauris vindicata virtute bellica ab ipſorum manibus vindicarunt, tum etiam quia nunquã Romanorum Imperatorum poteſtati fuerunt ſubiecta.

ſubiecta, immò Maiores noſtri Luſitani pertinaciſſime ſemper Romanis, præcipue Veriato duce, reſtiterunt, vt ſenſit *Nauar. dict. notab. 3. nu. 161.*

64 Nec contrarium euincunt verba prędictæ liberationis ſupra relata, & quod Rex noſter Alphonſus Primus pro confirmatione ſui regij tituli recurrerit ad Summum Pontificem, non quidem Eugenium III. vt minus diligenter exiſtimauit *Modernus de iuriſdict. part. 1. capit. vigeſimo ſexto nu. 96.* ſed potius Innocentium II. vt conſtat ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, *Innocentius Epiſcop. &c.* tranſcripta in chronica Ciſtercienſi per *D. Fr. Bernard. de Britto libr. 3. ſub capit. 5. iuncto cap. 6. col. 8. in medio*; quia reſpondetur hunc prędicti Alphonſi recurſum proceſſiſſe, non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet de iure, ſed ex eo quia vel ipſe Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitudine, quam exhibebat Chriſto Domino, à quo ſe regnum ante prędictum præmium viſibiliter accepiſſe profeſſus eſt, voluit libens & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiuſdem Chriſti Vicario B. Petro, & eius ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere, eiuſque defenſionem & ſolatium habere, vt latius conſtat ex dicta Bulla; & ideo ea ſubiectio & recognitio per Regem illum ſponte exhibita & promiſſa operari non poteſt, vt Reges illius Regni ſummum Pontificem recognoſcerent in temporalibus, quaſi in eis eſſent eius vaſſalli, ſed ſolum vt tanquam Chriſti milites, deuoti, & grati, ſub illius, vtpote eiuſdem Vicarij, protectione militarent, & Maurorum expulſioni, & Chriſtianæ Fidei propagationi incumberent.

65 Sic etiam regnum Hiſpaniæ per verba ſimilia ſubiectionem Sedi Apoſtolicæ debet ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuaſionem, vt conſtat ex quadam epiſtola ſummi Pontificis Gregorij VII. tranſcripta per *Cardinal. Cæſar. Baronium annalium eccleſiæ tom. 8. fol. 640.* ibi, non latere vos credimus regnum Hiſpaniæ ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuiſſe, & adhuc licet diu à paganis ſit occupatum, lege tamen iuſtitiæ non euacuata nulli mortalium, ſed ſoli Apoſtolicæ Sedi ex æquo pertinere. Et rurſus ex alia Bulla ad reges Hiſpaniæ, quæ habetur apud eumdem *Cardinal. Cæſar. Baronium*, vbi proxime, ibi, præterea vobis notum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non eſt liberum, vobis autem, non ſolum ad futuram, ſed etiam ad præſentem gloriam valde neceſſarium, videlicet regnum Hiſpanię antiquis conſtitutionibus Beato Petro, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in ius & proprietatem eſſe traditū, &c. Quibus tamen verbis non obſtantibus, vtpote agentibus de ea ſolum ſubiectione, quæ in ſignum deuotionis, & gratitudinis à Regibus Hiſpanis, ſimiliter ac à Luſitanis, vt ſupra diximus, promiſſa & exhibita fuit, nemini dubium eſt regnum Hiſpaniæ non fuiſſe, nec eſſe in temporalibus ſubiectum Sedi Apoſtolicæ, vt ſatis exprimunt *Nau. Cabedo, & P. Soar. dictis locis*, nullumque præter vnum Deum maximum, illiuſque Pontificem Eccleſiæ ſuæ in ſpiritualibus ſuperiorem agnoſcit, vt per *Franciſcum Molinum de ritu nuptiarum libr. 1. comparat. 2. num. 18.* nec deinde Imperatorem, aliumq; ſuperiorem recognoſcit, vt tradit *gloſ.* verbo per ſingulas *in cap. Adrianus 63. diſtinct.* tenent *Cou. in reg. peccatum part. ſecunda, §. 9. numero nono. Auend. de exequendis mandatis libr. primo, capit. primo numero ſeptimo. Burgos de Paz. in proœmio legum Tauri à numero trigeſimo ſecundo. Parlador. libr. primo rerum quotidian. capit. tertio numero duodecimo*, & plures quos citat *Cened. ad Decretum collect. 64. numero quarto*, quibus adde omnium pleniſſime diſputantem *Valdeſium de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 18. per totum.*

67 Quintò infertur potuiſſe ſummum Pontificē transferre in perſonam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, inſimul præſcribendo formam, & conditiones, quas iuſtè in his omnibus adhibuit, ſic poſtulante fine ſupernaturali, & conſeruatione, ac Eccleſiæ defenſione, rectoque ipſius regimine in ſpiritualibus: ne aliter imperium, cum periculo quod antiqua incommoda iterarentur ad Græcos rediret: neue inter ipſoſmet latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut ſchiſmaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni detrimento, vt bene pro intellectu *cap. venerabilem, de electione, & Clement. 1. in princip. de iureiur. & Clement. Paſtoralis, ad fi. de re iudic.* conſiderant *Nauar. dict. notab. numer. tertio. P. Molina de iuſtitia tract. 2. diſputat. 24. & diſput. 29. ver. ad primum, colum. penultim.* ſentit *Soar. de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores libr. tertio, capit. vigeſimo tertio, numero vigeſimo tertio.* Sed quia aliqui hæretici noſtri temporis de hoc dubitare non erubeſcunt, in hac veritate enucleanda immorandum eſt, ac latiùs fundamenta iacienda.

68 Conſtantinus Imperator in pluribus terris, & Prouincijs omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa imperij iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit, vt refertur in *cap. Conſtantinus, 96. diſtinct.* laudat, & approbat Pontifex *in cap. fundamenta, de elect. libr. ſexto & in Clem. 1. de iureiur.* facit *text. in capit. Ego Ludouicus, 63. diſtinct. & in cap. futuram, 16. quæſt. 1.* quorum iurium argumēto hanc donationem ab hæreticorum impugnationibus defendunt latiſſime de ea agentes *Turrecremat. de poteſtate Eccleſiæ libr. ſecundo cap. 42. Corſet. in tract. de poteſtate Regia quæſt. fin. nume. tertio. Pelagius de planctu Eccleſiæ libr. primo cap. 43. & lib. 2. capit. 29. Hieron. de Monte de finibus regundis cap. 11. numero 11. cum ſequentibus Caſtald. de Imperatore quæſt. 51. Couar. lib. 4. vari. cap. 16. numer. 8. verſ. ſecundo loco. Alphonſus de Mendoza in quodlibeticis quæſt. quarta ſcholaſtica, §. 4. verſic. 5. Driedon. de libertate Chriſtiana lib. 1. cap. 9. pag. 10. Azeued. ad l. 5. in princ. tit. 2. lib. 1. nouę recopil. Franciſc. Leo in theſaur. fori eccleſiaſt. part. 1. cap. 1. à num. 21. Nau. ad cap. nouit, de iudic. notab. 3. num. 77. Menoch. conſ. 149. num. 39. Bellacomba tom. 2. communium opinionum lib. 8. tit. 32. num. 83. pag. 414. Ceual. communium contra communes q. 345. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. nu. 11. litt. C. Modernus de iuriſdict. par. 1. cap. 30. P. Molina dict. tract. 2. diſput. 25. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. in controuerſijs Fidei tom. 2. lib. 2. de tranſlatione Imper. c. 3. Cardinal. Cæſar. Baroni. annalium Eccleſię tom. 4. anno Chriſti 324. Conſtantini 19.* & alij citati per *Cened. ad decretal. collect. 109. num. 4.*

69 Aliqui tamen præcipue noſtri temporis hæretici dubitant de veritate & validitate huiuſmodi donationis, an ſcilicet vere fecerit Conſtantinus, & an facere potuerit, duobus moti fundamentis. Primo, quòd apud illorum temporum Scriptores nulla huius donationis mentio reperitur. Secundo, quòd non potuerat Conſtantinus in damnum Imperij tam amplam facere donationem, cum donatio de terris, & ciuitatibus Imperij

illicita

illicita ſit, & inualida, vt probat text. in capit. intellecto de iureiurando, ex quo ita notant omnes ibi, vt per Felinum in c. ad audientiam nu. 4. de præſcriptionib. Tiraq. de iure primogeniorum, q. 35. nu. 19. & 20. Con. in c. quamuis pactum par. 2. §. 2. num. 4. Gutier. de iuramento confirmatorio part. 1. cap. 52. num. 7.

70 Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit Tiraq. de iudicio in rebus exiguis verſ. 74. Petr. Martin. in cap. afferte de præſumpt. verbo reſpondit Rex à num. tertio. Barthol. Humada l. 8. à num. 1. titul. 1. par. ſecunda, & l. 1 . gloſ. 2. tit. 5. par. ſecunda, & l. 28. tit. 11. part. tertia. Caſſan. in Catalogo gloriæ mundi part. ſecunda, conſid. 19. Franciſc. Marc. deciſ. 87. Molina de primog. lib. 1. cap. tertio num. 17. & 18. Kirchou. tom. 2. communium opinionum lib. 8. tit. 32. num. 132. pagina 416. Menoch. conſil. 1. num. 40. & num. 307. & conſil. 2. num. 274. cum ſequentibus. Mench. illuſtrium capit. 3. num. 8. & cap. 4. à princip. & cap. 5. num. 25. Rebuff. in comment. ad l. 28. ff. de verborum ſignific. pagin. 162. Ioann. Garſia de nobilitate gl. 1. §. 1. num. 10. Matienſo l. 3. gloſ. 7. tit. 10. libr. 5. nouæ recopil. Peregrin. de iure fiſci lib. 1. tit. habentes iura fiſc. num. 70. pag. 269. Valaſc. conſult. 132. num. 2. Cabedo Luſitaniæ deciſ. 17. & deciſ. 40. num. 16. part. 2. nouiſſime Marc. Anton. Genuenſ. in practicabilibus eccleſiaſticis capite primo quæſtione tertia.

71 Sic etiam Rex abſque populorum conſenſu Regnũ priuare iure, & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubijcere; nec etiam illius bona donare cum magna Regiæ coronæ diminutione, licet poſſit modice, vel etiam non modice, ex iuſta tamen cauſa in ordine ad regni vtilitatem prædictorum bonorum donationem facere, ita Caſtal. de Imperatore q. 104. à princ. Anton. Gabr. lib. tertio communium opinionum tit. de iure quæſito non tollendo concluſ. 5. num. 48. Molina dict. cap. 3. nu. 18. alter Molina de iuſtitia tract. 2. diſput. 25. colum. 1. ſub verſic. Cum autem, Modern. in tract. de iuriſdictione, par. 1. c. 29. à nu. 1. Cald. Pereira de extinctione emphyteuſis, cap. vndecimo, nu. 5. Valaſc. vbi proxime, Cabedo dicta dec. 40. num. 16. & deciſ. 30. nu. 1. par. ſecunda. Et habetur apud Luſitanos in Ordinatione Regia lib. ſecundo, tit. 35. in principio, & §. 1. & apud Hiſpanos l. 2. & 3. titul. 9. lib. 5. noua recopilation.

72 Prout etiam non poteſt caſtra Regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiuſdem Regni, imo etiam & illorum, qui ſunt in terris alienatis, vt poſt Alexandrum, & Paulum reſoluit Gregor. d. l. 3. gloſ. 2. & plures, vt per Tiraq. de retractu lign. §. 26. gloſ. 1. numero 78. Mench. d. cap. 4. num. 4. & 5. & alij vt per Cabedum d. par. ſecunda, deciſ. 17. numero primo. Quare huiuſmodi Conſtantini donationem non valuiſſe, nec vnquam fuiſſe, negarunt hæretici, & ex his, qui Chriſtianam profitentur pietatem Laurentius Valla per integrum tractatum, Igneus in l. donatione, nu. 22. C. de donationibus inter virum. Baldus in tractatu de Coronatione Imperator. pagin. 79. Cagnolus in proœmio Digeſtorum à nu. 79.

73 Sed his non obſtantibus à communi Doctorum ſententia, quæ veritatem hiſtoriæ, ac donationis Conſtantini agnoſcit, non eſt recedendum. Paueant vero aduerſantes illud Hilarij de Trinitat. lib. 4. vbi ita ait. Hoc Eccleſiæ proprium eſt, vt tunc vincat cum læditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cum deſeritur, dum proſequitur floret, dum opprimitur creſcit, dum contemnitur proficit, tunc ſtat cum ſuperari videtur. Quare & Aug. ſuper Matth. ait, Adhuc habet Eccleſia, quod creſcat, donec illud impleatur, dominabitur à mari vſque ad mare. Et Caſſio. ſuper Pſalm. 30. Eccleſia magis incipit eſſe vberrima cum ad finem ſeculi erit perducta. Primo ergo ſupra relato contrariæ opinionis fundamento facillime reſpondetur non eſſe inconueniens, quòd in antiquis illorum temporum ſcriptoribus de ea mentio non reperiatur: cum non bene ſequatur, non apparet ſcriptura huius donationis, ergo nunquam facta fuit: plures enim poſſunt eſſe modi, quibus factam eſſe probari poteſt, conſtanti ſcilicet ſequentium ſeculorum traditione, & communi omnium fama, ex reſolutis per Maſcard. de probationibus concluſ. 753. Nam fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem, Duench. reg. 299. limit. 7. Maſcard. de probationibus concluſ. 105. Menchac. illuſtrium cap. 84. nume. decimo quinto. Auendan. de exequendis mandatis, par. prima, cap. ſexto. nume. 6. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo fama 2. Farinac. in praxi criminali q. 47. num. 106. & 117. Steph. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 78. num. 35. & 36. Cardinal. Tuſch. practicarum concluſionum tom. 3. littera F. concluſ. 66. num. decimo cum ſequentibus. Ex noſtris Luſitanis Gama Palatij Senator meritiſſimus deciſ. 290. num. 1. Valaſc. Senator Regius, & in Conimbricẽſi Academia Cæſarei iuris primarius profeſſor de iure emphyt. quæſt. 9. nu. 25. & 26. Franc. de Cald. Pereira Maiorum nobilitate clarus, vtriuſque iuris conſultiſſimus, omnium rerum, ac litterarum humaniorum ſtudio clariſſimus, qui & Senator Regius, & in eadem Academia Cæſarei iuris meritiſſimus profeſſor extitit, de emptione, & venditione capit. 21. numero 26.

77 Ratio autem quare de hac donatione apud Scriptores illius ſeculi mentio non reperiatur eſſe potuit, quod in vltimis annis Imperij Conſtantini facta fuit, curabantque ſequentes Imperatores eius memoriam abolere, prout facere intendit Henricus Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis & obedientiæ iuramẽtum, quem tamen Pontifex conuincit in Clem. 1. de iureiur. Deinde reſpondetur non eſſe deſtitutam omnino huius donationis veritatem auctoritate antiquiſſimorum, grauiſſimorumque Patrum, ſcilicet Damaſi Pontificis Beati Iſidori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum in d. capit. Ego Ludouicus, & in d. Clement. 1. verſic. porro, vbi commemorat Carolum I. Henricum II. Othonem IV. Federicum II. & Carolum vltim. donationem à Conſtantino factam confirmaſſe, & innouaſſe, ſic Imperator in l. Diui, in princ. C. de natural. lib. ibi, Romanum muniuit imperium, lege, minuit, vt legunt Bal. in proœmio digeſtorum, & Modernus de iuriſd. par. 1. c. 30. num. 27.

78 Secundò aduerſæ, & iniquæ opinionis fundamento deſumpto ex d. c. intellecto, reſpondetur in donatione ab Imperatore facta Pont. Maximo, & Sedi Apoſtol. minime poſſe conſiderari graue Imperij præiudicium: tum quia in ſanctiſſimis Eccleſijs optima menſura eſt donatarum rerum immenſitas, quia ſi plura dent Imperatores Deo, eiuſque Eccleſiæ, multò maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait tex. in auth. de non alienan. rebus Eccleſiæ, §. Sumus, collat. 2. tum quia Conſtantinus donando, non tam Eccleſiæ dedit, quam reddidit Genuenſ. d. c. 1. q. 3. nu. 2.

79 Tum quia quod Eccleſ. donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apoſt. docet, & ideo cum Dauid, Paralip. c. vlt. dicere potuit Conſtantinus, tua ſunt omnia Domine, & quæ de manu

tua

tua accipimus, dedimus tibi, refert in hoc propoſitum *Genuenſ.d.q.3.num. tertio*; tum quia terræ, quas donauit, præcedentium Principum tyrannide fuerant occupatæ, qua ratione vtitur exquiſitam dicens *Abb. conſ. 82.par.1.* & ante eum *Hoſtienſis in ſumma titul.de immunitate Eccleſiarum, nume.duodecimo ad fin. Pygius de eccleſiaſtic.hierarchia.libr.quinto cap.decimoſexto verſ. de Conſtantini.*

80 Tum quia ingentibus beneficijs à Deo acceptis, ſcilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus eſt ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam Eccleſiam Imperatorum tyrannide male vexatam temporalium bonorum muniri præſidio, vt inquit *tex.in cap.fundamenta, de electione libr.6.*

28 Tum denique quia merito alij obſeruant, Principes omnes, qui in Eccleſias munifici, & liberales extiterũt, de hoſtibus ſuis triumphaſſe, & imperium, ſeu regnum ad longiſſimam poſteritatem traduxiſſe, ita longo diſcurſu proſequuntur *Boſſius de ſignis Eccleſiæ tom.3.libr. vigeſimo c.89. Illuſtriß. Card.Bellarmin.tom.1.controu.4. generali de Eccleſia militante lib.4.c.18.*

82 Deinde conſtat huiuſmodi donationem non à ſolo Conſtantino factam fuiſſe, ſed ab eo cum ſatrapis, optimatibus, ſenatu, ac populo, *dict.cap.Conſtantinus, d.cap. fundamenta*, qui quidem populus conſentiente Imperatore, in quem omnem poteſtatem tranſtulit iuxta *l.1. ff.de conſtitutionibus Principum*, ipſam poteſtatem, & dominium in alium transferre poterat ex regula *tex. in c.1.de regulis iuris.*

83 Sicut etiam poteſt Regis electionem facere ex aliquo iuſto capite, prout reſoluunt *Anton. Gomez l. 40. Tauri.numero quarto. Menchaca illuſtrium libr.1.cap.22. num.3.& 12. Gutier.de tutelis, & curis par.1.cap.18.nu. 10. Cald.Pereira in l.ſi curatorem, verbo hunc contractum à num.48.*

84 Poſt prædictam Conſtantini donationem ita ab hæreticorum impugnationibus defenſam Summus Pontifex Leo III. ex circumſtantijs ſuo tempore occurrentibus, & relatis à *glo.verbo tranſtulit, in cap. venerabilem, de electione*, & à Doctoribus infra citandis, poſtulante fine ſupernaturali, ac Eccleſiæ defenſione, rectoque ipſius regimine in ſpiritualibus, potuit transferre in perſonam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, inſimul præſcribendo formam & conditiones, quas iuſte in his omnibus adhibuit, eaque omnia ſibi reſeruando, præter eligendi poteſtatem, quam quidem Summus Pontifex Gregorius V. poſt prædictam imperij tranſlationem primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempe tribus eccleſiaſticis, & quatuor ſecularibus, quos nuncupatim refert *gloſ.verbo autem, in cap. ad Apoſtolicam, de re iudicata libr.6.* quam ſequitur *Nauar.d. notab.3.nu.3.* & poſt alios referunt hoc totum *P. Molina d.trac.2.diſput.24. & diſput.29. col. penult. verſ. Ad primum, Franciſc.Leo d.p.1.c.1.nu.15.& 16. P. Azori. inſtitut.moral.par.ſecunda lib.4.cap.19. q.7. & libr. 11. cap.8.q.4. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudiciario, q.ſecunda artic.3.concl.5.in fin. Petrus Marizius in ſuis dial. variæ hiſtoriæ dialogo 2.cap.5.folio 55.& capit.6.fol.60. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin.d.lib.3.cap.8.verſ.7. cum ſequentibus & in trac. de translat. imperij libr.1.capit.4. cum ſequentibus, iuncto capit.12.& iuncto libr.2.per totum, ac etiam libr.3.per totum*, maxime *capit.3.* vbi latiſſime de prædicta imperij tranſlatione, progreſſu, & delatione.

85 Et licet hæc omnia ex ſe temporalia ſint, tamen per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta ſupradicta, ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incõmoda iterarentur ad Græcos rediret: neve inter ipſosmet latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut ſchiſmaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni detrimento, vt bene conſiderant *Nau. P. Molina, & Cardinal. Bellarmin. dictis locis*, & ſentit *P. Soar. de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores libr. tertio cap.23.nu.23.*

86 Vnde Imperator, defenſor, & aduocatus Eccleſiæ dicitur, vt probat *text. in d. cap. venerabilem*, ibi, Sedes Apoſtolica aduocato, & defenſore carebit, dum de Imperatore eligendo agitur, *Clementin. ne Romani, de electione*, id, ipſius Eccleſiæ debeant eſſe promptiſſimi defenſores, notat *Valdeſius de dignitate Regum Hiſpaniæ cap.1.num.4.* aduertens *capit.14. à num.2.* quod oleum quo vngitur Imperator ſignificat lætitiam, & promptitudinem ad debellandos inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide.

87 Quamuis olim ante prædictam imperij tranſlationem imperialis dignitas attenta ſua natura non fuerit à Summo Pontifice, ſed ab ipſo Deo mediante iure gẽtium iuxta *tex.in l.ex hoc iure. ff.de iuſtitia, & iure, & l.2. C.de veteri iure enucleãdo*, proſequitur *Mench.illuſtrium. lib.1.cap.21.à num.23.*

88 Poſt huiuſmodi tamen tranſlationem à Summo Põtifice factam cum prædictis conditionibus & dependentijs, imperialis dignitas, vt ſic à Summo Pontifice habetur, & ab eo in hunc ſenſum inſtituta dicitur, vt in effectu conſiderant *Nau.d.notab.3.nu.127. cum duobus ſequentibus. P. Molina vbi proxime*, expreſſit *Cardinal. Bellarmin.ſub d.verſ.7. P. Soar.* eleganter explicans *de legibus lib.3.c.7.ſub nu.7.iuncto nu.12.& 13.*

89 Ita ut non immerito obſeruent *Nauar.d.numer.127. P. Molina dict. diſputat. 29. ſub verſic. Ex dictis infero*, imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendere à Summo Pontifice, quàm aliud quodlibet regnum.

90 Hinc fit, quod Summus Pontif. Imperatorem poteſt deponere, vt in *cap.ad Apoſtolicam, de re iudic.libr.6.* & in alijs exemplis adductis ab *Illuſtriſſ. Card. Bellarmin. d.lib.5.cap.8. & à Moderno de iuriſdict.par.1.cap.23. ac P.Soar.de defenſione Fidei Catholicæ lib.2.cap.23.nu.14.* & ſentit *Don Garſia Maſtrillo de Magiſtratibus lib.1.c.2. numer.8.*

91 Poteſtque electionem de Imperatore improbare, ſi ei idoneus non videretur arg. *tex.in dict. cap. venerabilem*, ibi, ius & auctoritas examinandi perſonam electam, probat *Peregrin.de iure fiſci libr.1.tit.de his, qui iura fiſcalia habent num.5.pagin.mihi 10.* Et ex rationabili cauſa alium eligere, vt ſentit *Don Garſias Maſtrillo dict. cap.2.num.7.* Et in aliam gentem imperium transferre *Caſſan.in catalogo gloriæ mundi.par.5.conſid.28. Lancelot.in templo omnium iudicum lib.1.cap.1.§.31. de obligat. imper. Aluarez in ſpeculo Pontificum, & Regum cap.16. nu.13.& cap.13.nu.17.& cap.56. Dom. Garſia Maſtrillo d.cap.2.nu.8.*

93 Ex qua Imperatoris dependentia ſic in eo reſpectu finis ſupernaturalis fundata Summi Pontifices, & ſcripto, & non ſcripto iure conſtituerunt, quod vacante imperio iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuol-

uatur ad ſummum Pontific. iuxta tex. *in cap. licet, de foro compet. & in dict. Clement. Paſtoralis, in fine, verſic. nos tamen, & in Extrauagant. vnica verſ. ſane. ne ſede vacante, Ioann. 22. Don Garſia Maſtrillo dict. libr. primo capit. ſecundo numero decimo*, eo maxime, quia cum Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus nõ relinquit ſucceſſorem, neque aliquem, qui illud tanquam ſibi debitum gubernet, prout ſolent relinquere alij Reges fere omnes, etiam illi, qui per electionem populi aſſumuntur, quippe quod per ſuorum regnorum ſtatuta relinquunt alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus facienda: quod cum aliter ſe habeat in imperio, conſiderarunt Summi Pontifices, quod magnum periculum inſurgeret, ne ſcilicet Imperatore mortuo populus præceps ruat in vitia, ac ſcandala, quibus à vita æterna, & ita à fine ſupernaturali impediatur; & etiam quod imperio ſic vacante non erat ſecularis gubernator ad quem eo tempore recurſus haberetur; & ideo quaſi ex reg. *text. in caput. ex tenore, de foro compet.* conſtituerunt ad ſe ipſos pertinere regimen Imperij vacantis, vt conſtat ex *dict. caput. licet, & ex dict. verſic. ſane*, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad intellectum eorum iurium conſiderant *Caſtald. de Imperatore quæſtion. 90. Nauar. dict. notab. 3. numero* 107. *P. Molina dict. diſputat. 29. column. penultim. verſic. ad vltimum, Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. in dicto libro quinto cap. quinto, verſic. vltimo*. Ad quæ autem extendatur iuriſdictio Summo Pontifici competens vacante imperio vltra citatos vide *Mench. illuſtrium libro primo cap. 22. nu. 1. cum ſequentibus*.

94 Sexto infertur Summum Pontificem in ordine ad finem ſupernaturalem poſſe abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas approbantes peccata ſubditorum, & pro illis prœmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono ſpirituali aduerſantes, ſi earum conditores à Summo Pontifice moniti, & requiſiti noluerint reuocare, vt poſt *gloſ. 1. in reg. poſſeſſor, de regulis iuris libr. 6. & gloſ. verbo torneamenta, verſ. ſed ſuppoſito, in Extrauagant. 1. Ioannis 22. de torneamentis*, reſoluunt *Mantua dialogo 64. Mench. ſucceſſ. creat. §. 10. num. 649. Padil. in l. 2. num. 78. C. de ſeruitutibus, Pinel. in Auth. niſi nu. 11. & 56. C. de bonis maternis. P. Molina d. diſput. 29. verſ. ex dictis Soto. P. Soar. de legibus, libr. tertio cap. 6. numer. 6. cum ſequentibus, & de defenſione Fidei Catholicæ lib. 3. cap. 22. num. 10.*

95 Amplia hanc ſextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia ſolum approbantes, has etenim Sũmus Pontifex in defectum eiuſdem ſecularis legiſlatoris abrogare poteſt, quia per eas in ſua proportione etiam offenditur bonum ſpirituale, dum ſubditos inuitant, aut cogunt ad illud, quod abſque peccato veniali, & ita abſque iniuſtitia fieri nequit, in quo ſane patiter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis ſubſtantia, quæ pro hac parte conſiſtit in eo, vt ipſę ferantur de re tali, quæ iuſte & honeſte fieri poſſit, itaut aliter nullæ ſint, iuxta tex. *in capit. erit autem lex 3. diſtinct.* vbi notant omnes. Vnde merito hanc ampliationem poſt *Butrium* tenuit *Abb. in cap. vlt. de præſcript. ſub nu. 2.* & alij quos refert *Alciat. Paradox. lib. 5. capit. tertio, nu. 2. Padil. in d. libr. 2. num. 79.* dicit communem *Anton. Gomez. l. 82. Tauri. ſub numero quinquageſimo ſecundo*.

96 Sic etiam *Ordinatio Regia Luſitanorum libr. tertio, titul. 64. in princip.* ſtatuens legem Canonicam in foro ciuili ſeruandam quando agitur de peccato, ſic deſumpta ex Doctoribus *in cap. 1. & 2. de noui oper. nunciation. & gloſ. in capit. ſecundo de arbitrijs. libro 6. & ex Surd. deciſ. 158. num. 9. & de alimentis titul. 7. quæſtione 29. num. vndecimo. Azeuedo ad titul. 1. num. 17. libr. ſecundo nouæ recopilat. Camill. Borell. in ſumma omnium deciſionum tit. 13. de leg. num. 82.* intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat præceptor communis *Ludouicus Correa in priuatis ſcholijs ad d. cap. vltim. de præſcript. ſuper illis verbis cum generaliter, &c. verſ. Ad tertium vero fundamentum.*

97 Sed aduerſus hanc ampliationem tenuit *Alciat.* & alij ab eo relati *d. capit. tertio numer. quarto.* Pro quibus non facit *tex.* cui plurimum innituntur *in caput. nouit, de iudicijs*, dum Pontifex ſub *verſiculo cum enim*, videtur polliceri ſe iudicaturum tantum de peccato laicorum, quod mortale fuerit. Reſpondetur enim illum *tex.* procedere vniuerſali in iudicio, & ſententia à Summo Pontifice ferenda in cauſa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmiſſa correctione fraterna, in hac etenim cauſa ipſe iudicare poterit de peccato mortali tantum, non vero de veniali commiſſo ex ſola delinquentis culpa & auctoritate, aliter enim cum peccata venialia quotidiana ſint, iuxta *tex. in cap. de quotidianis, de pænitent. diſtinct. 3.*

78 Si poſſent ad forum contentioſum deduci vltra fraternam correctionem priuatam, contingeret Rempublicam quotidianis litibus turbari cum magno ſuæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denunciationis Euangelicæ, quæ oppoſitum poſtulat, vtpote cõtinens præceptum affirmatiuum, non obligans quoad actum, ſeu exercitium, niſi pro loco & tempore, data ſcilicet commoditate, & opportunitate ex parte denũciantis, & denunciati, & cuiuſlibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium irrogandum nõ eſt, iuxta tradita per *D. Thom. 2. 2. quæſtion. 33. articul. 2. in corpore. Sotum de ratione tegendi memb. 2. quæſtione ſecunda verſ. Ad quæſtionem, & de iuſtitia libr. ſecundo, quæſt. 3. articul. 7. verſ. In primo. Nauar. in manuali c. 24. num. 12. & in d. cap. nouit, notab. 4.* late *Fr. Bernard. in tract. de correctione fraterna concluſ. 5. condit. 6. Fr. Ludouic. in inſtructorio conſcientiæ p. 1. c. 69.* quod tamen ſecus eſt in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis, quippe quod ad huiuſmodi abrogationem, nec opus eſt correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legiſlatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requiſitum, nec multiplici per diuerſas lites ad Sum. Pont. iudicium delatione, ſed vna ſolum, vel altera ſufficit vt abſque Reipublicæ perturbatione poſſit ab eo taliter abrogante exterminari ſcandalum ſupradictæ legis.

99 Nec etiam facit *text.* per argumentum à contrario ſenſu *in cap. vlt. de præſcription.* ibi, quæ abſque mortali peccato, &c.) quia reſpondetur in propoſito non valere prædictum argumentum, quia ſcilicet ex illo ſequeretur abſurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & ſimilibus terminis tradunt *Menoch. de præſumpt. libr. quarto queſt. 83. numero 55. Gama Luſitaniæ deciſ. 167. numero 8. Valaſc. conſultat. 137. numero ſeptimo*, & plures alij citati *in libello de principijs vtriuſque iuris litteræ A. numero 131.* Ideo autem *in dicto capit. vltimo*, Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia ſecus ſit in veniali, ſed quia voluit aſſignare rationem vndique proportionatam præſcriptioni cum mala

tide

fide per eum reprobatæ, quæ quidem præſcriptio cũ non verſetur circa res minimas, ſed circa res notabilis valoris ſemper ſuppoſita mala fide includit peccatum mortale reſultans ex iniuſta earum retentione.

101 Septimo infertur ſuadente cauſa boni ſpiritualis poſſe Summum Pont. laicos ad temporalia legitimare probat *tex. in cap. per venerabilem, verſic. rationibus,* ibi, certis cauſis inſpectis temporalem iuriſdictionem caſualiter exercemus, & *c. qui filij ſint legit. text. elegans in Extrauag. vnam ſanctam verſic. in hac, de maioritate & obed.* vbi explicans auctoritatem Chriſti Domini *Luc.* 22. accommodans ad duplicem poteſtatem eccleſiaſticam & ciuilem, infert contra eos, qui in poteſtate eccleſiaſtica gladium temporalem eſſe negant, & cõcludit oportere gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubijci poteſtati, in quam rem adeſt elegans *Caietani* doctrina, quam refert & auream dicit *Ceuall. communium contra communes quæſtion. 739. numero* 41. Quare hanc illationem tenent *Abb. in dict. capit. per venerabilem numero vigeſimoquinto, Molina de iuſtitia tract. 2. diſput. 173. in princip.* Exempla autem huius boni communis ſpiritualis accommodabis ex his, quæ in ſimili tradit *Sayr. de cenſuris libro 6. cap. 11. numero* 19. veluti ſi Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum ſuo regno ad Fidem vult conuerti, vel ſi maximę diſcordiæ, & bella timeãtur inter Chriſtianos Principes in Eccleſię perniciem, quod tamen limitat *Molina* vbi proxime, vt procedat ſi non detur poteſtas temporalis, quæ legitimationem faciat, vel eam concedere differat, & non tã cito concedat, vt oportet; quod ego non reciperem attẽta principali huius corollarij reſolutione.

102 Recte etiam poteſt Summus Pontif. ad temporalia legitimare Principem ſupremum, qui in temporalibus nullum recognoſcit Superiorem, & probat *tex. in diſtinct. capite per venerabilem. paragraph. inſuper.* vbi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad tẽporalia legitimare potuit, ait, quia cum Rex Superiorem in temporalibus minime recognoſcat, ſine iuris alterius læſione in eo ſe iuriſdictioni noſtræ ſubijcere potuit. Præcipuum enim fundamẽtum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directe laicos legitimare non poteſt, eſt illud ex defectu poteſtatis, quam ſubditi prorogare non poſſunt in reſeruatis Principi, cui ſubijciuntur in ſignum ſuæ ſupremæ poteſtatis, atque ita in graue eiuſdem Principis præiudicium: quæ quidem ratio cum ceſſet in ipſo Principe ſupremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoſcit, & iuriſdictioni Pontificis ſe ſubiicit, ideo merito decidit Pontif. in *d. verſic. inſuper* poſſe filios ſupremi Principis legitimationem petentis, & ſe Pontificię iuriſdictioni ſubiicientis, legitimare, notant omnes in *d. cap. per venerabilem*, vt per *Abb. ibi n.* 11. *Anchar.* 12. *Prapoſ.* 115. *Tiraq. de nobilit. gloſ. 21. num.* 44. *Seruantes l. 12. Tauri. num.* 101. Ex quibus colliges iuſte Summũ Pont. Clementem IV. potuiſſe filios Alphonſi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitime ſuſceptos, viuente adhuc Matilda Bononiæ Comitiſſa ipſius prima legitima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoſcebant Superiorem, vt ſupra probaui *hoc capite numero* 59. Sunt tamen, qui hanc veram reſolutionem in his terminis ſumptam infringere intendant eo moti argumento, quia ſi Papa poſſet filios Superiorem nõ recognoſcentis ad temporalia legitimare, eſſet præcipue ad hæreditatis paternæ, & Regni ſucceſſionem, ſed hoc non poſſe fatentur omnes argum. *tex. in capit. grandi,* ibi, ipſius legitimo filio, *de ſupplen. neglig. Prælat. in* 6. vbi notant *Iaſ. Domin.* & alij, quos refert *Ioan. Garc. de nobilit. gl. 21. nu.* 45. & deducitur ex his, quæ ad maioratus ſucceſſionẽ reſoluunt *Molin. de primog. libro 3. c. 2. n.* 11. *Roias in epitome ſucceſſionum c. 23. nu.* 15. & latè *Peregr. de fideicom. art. 23. à n.* 50. Adducunt etiam cõtra huiuſmodi aſſumptum non facere tex. *in d. c. per venerabilem*, quem pro noſtra opinione ſupra allegabamus, aiunt enim in illis terminis à Summo Pontifice filios legitimatos Patri Philippo Auguſtino in regno non ſucceſſiſſe, ſed potius Ludouicum VIII. Ludouici patrem, ortum ex Iſabella I. eiuſdem Philippi legitima vxore, vt teſtatur *Cuiac.* ibi, & plenius refert *Paulus Æmil. in vita Philippi Auguſti*, cum tamen dicendum videretur ad Philippum, ſi ex legitima vxore natus eſſet, Regni ſucceſſionem pertinere, quia natus eſt poſtquam pater ad Regiam dignitatem euectus eſt, ac ſubinde alijs ſenioribus antea ſuſceptis debuit præferri ex doctrina *glo. verbo natæ ſunt, in l. imperialis, C. de nupt.* quam ſequuntur plures, quos refert *Tiraq. de primog. quæſt. 31. à princip. & numero* 8. Sed facile ſatisfit negando conſequentiam, quia non ſequitur eos, qui ad temporalia legitimare poſſunt, poſſe legitimare ad regni, maioratuſue ſucceſſionem, in quibus ſequentium, ſeu vocaturorum præiudicium vertitur, vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, ſeu alijs ſupremis Principibus, ad quos abſque vlla controuerſia pertinet poteſtas legitimandi ad temporalia, non tamen ad huiuſmodi ſucceſſionem regnorum, maioratuum, & ſimilium ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis infertur, vt alibi latius dicemus.

103 Ex quibus ſequitur à Summo Pontifice legitimationem præſtitam non ſuadente cauſa boni ſpiritualis, aut inter Principes nullum recognoſcentes Superiorem, vel extra caſum, in quo diſpenſat in radice matrimonij, in terris imperij minime prodeſſe ad ſucceſſionem hæreditariam, & alios ſeculares effectus, quod tenet *gloſ. 2. in dict. capite per venerabilem*, quam de ſubtilitate iuris plus ſibi placere, & in praxi ſeruari profitetur ibi, *Abb. numero 22. in fin.* & ante eum *Anton. numero 10. Ancharan. numero 21. & Cardin. numer. 9. Guillelm. Benedict. in capite Raynutius, verbo vxorem, numero 198. Couarru. de ſponſalib. parte ſecunda, capite octauo, paragraph. 8. à numero decimo quarto, Roias in epitome ſucceſſ. capite trigeſimo ſecundo, à numero decimoſecundo, Molina de primogenit. libro tertio, capite ſecundo, numero vndecimo, alt. Molina de iuſtit. diſputation. 173. Ioann. Garci. de nobilitat. gloſ. 21. numero quadrageſimo ſecundo, Peregrin. de fideicommiſſ. articul. 23. numero quinto, & numero trigeſimoſecundo, Sanchez. de matrimon. libro octauo, diſputatione ſeptima, à numero primo, Cabed. Luſitan. deciſio. 69. numero vigeſimo quarto, parte ſecunda,* & confirmant ex *dict. capit. per venerabilem, verſicul. inſuper,* vbi Summus Pontif. reſcribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione concedere potuiſſe, quod ille Rex in temporalibus nullum ſuperiorem recognoſcebat, cui læſio, vel iniuria ex legitimatione fieret, ſic plane oſtendens quod eam non poſſet concedere illis, qui Imperatori, vel alijs ſecularibus Dominis fuerint ſubiecti. Probant etiam ex generali illa vtriuſque poteſtatis Eccleſiaſticæ, & temporalis diſtinctio-

Barboſa de poteſtat. Epiſc.

ne, ſecundum quam Imperator, & ſeculares Principes de ſpiritualibus ſe nequeũt intromittere; nec Pontifex de temporalibus *cap. cum ad verum 96. diſt. ca. ſolita, de maiorit. & obed.* tum quia generaliter receptum eſt legitimationem à quocũque Principe ſupremo factam ad bona in terris alterius imperii exiſtentia non extendi, vt poſt *Abb. Anchar. Præpoſ. Alexand. Deci.* & alios, quos referunt, & explicant *Cou. d. §. 8. numero 14. Cabed. dict. deciſio. 69. numer. 19.* & magis communem late diſputans reſoluit *Fachin. controuerſ. libro 3. capit. 58.* conſtat autem Summum Pont. extra Eccleſiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur *d. capit. per venerabilem in verſ. rationibus*, & per ſe notum eſt ex *reg. d. capit. cum ad verum.*

Ex quibus rationibus quamuis hæc opinio cómuniter à Doctoribus recepta ſit, contrariam vero, quod ſcilicet Summus Pontif. non ſolum ad Spiritualia, ſed etiam ad actus ſeculares laicos poſſit legitimare in terris Imperij, non vulgaris opinionis ſuſtinent Doctores, eam confirmantes ex *text. in dicto capit. per venerabilem, verſ. quod autem*, ibi, vt eos ad actus legitimare valeat ſeculares, *& in verſiculo præterea, & in verſiculo rationibus*, ex quorum numero ſunt *Hoſtienſ. ibi, & Præpoſit. à num. 71. Anaſtaſ. Germon. in paratit. iuris Canonici tit. qui filij ſint legitimi*, multis ſuffulti rationib. Prima quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij, & ex illa ſurgit legitimorum, & illegitimorũ differentia ex *reg. l. filium diffinimus ff. de his, qui ſunt ſui.* Sed diſponere de matrimonio ſolius eſt Papæ, & eccleſiaſticæ poteſtatis, *ca. tuam, de ordine cognit.* ſicut de ipſius defectu *cap. 3. de donation. inter virum & vxorẽ*, iuncta regul. *cap. quanto, de iudic.* Ergo legitimare illegitimos ad ſolum Papam pertinet etiam in temporalibus, non ad ſeculares Principes; nam cum ſupponamus matrimonium fuiſſe nullum propter impedimentum iuris poſitiui, poteſt Pontifex diſpenſando in radice matrimonij impedimentum reuocare, acſi tempore matrimonij contracti nó exiſteret, & conſequenter filij ex eo ſuſcepti, quo ad omnia Spiritualia, & téporalia manent legitimi, vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent *Ioan. Andr. Abb. nu. 22. Cardin. quæſt. 9. Præpoſ. numero 74. in d. cap. per venerabilem, Molina d. capite ſecundo, numero 12. Peregrin. articulo 24. à numero 77. Nauar. conſil. 2. ſub titul. qui filij ſint legitimi. Henriquez in ſumm. libro 11. capit. 20. §. 2. Sayr. de cenſuris libro 6. capit. 11. numero 6.* & plene relati à *Sanchez d. diſput. 7. numero 4.* atteſtatus ſic in Granatenſi, & ſupremo Rotæ Prætorio, & alijs prouincijs fuiſſe iudicatum. Secunda, quia apud omnes eſt indubitatum poſſe Papam legitimare laicos ſubiectos Principi ſeculari quoad omnia Spiritualia, Ordines, Epiſcopatum, & ſimilia, monſtruoſum autem, (vt *text. in dict. capit. per venerabilem* ait) videretur legitimatum quoad omnia Spiritualia, quæ maiora ſunt, & excellentiora, ex reg. *capite ſolitæ, de maiorit.* non eſſe legitimum ad temporalia, quę minora ſunt, contra *regul. cui licet*, quod eſt plus, licet vtique, quod eſt minus *54. de regulis iuris in 6.* quam etiam in materia priuilegiorũ, & diſpenſationis procedere probat text. *in capitulo ex parte 27. de decimis*, cum traditis per me *par. 2. Alleg. 33. numero 11.* Tertia quia id, quod poteſt Sũmus Pontifex per viam legis generalis, poteſt etiam data iuſta cauſa efficere per reſcriptum in caſu particulari, patet, quia defectus poteſtatis ex vtriuſque diſtinctione, eccleſiaſticæ ſcilicet, & ſecularis, vel vtrumq; concludit, vel neutrum, æquantur enim hæc duo, ſcilicet diſponere ſuper aliquo actu, vel ſuper illum legẽ ferre, ex notatis in *l. vltima Cod. de legibus*, ſicut etiam poteſtas iudicandi de aliqua cauſa, vel ferendæ legis ſuper illa exæquãtur ex *Archidiac. Innocen.* & alijs, quos ſequitur *Dec. in capit. ſecundo, numer. 27. de iudic.* Sed conſtat per legem generalem poſſe Summum Pontificem legitimare, etiam quoad temporalia, vt conſtat in exemplis, de quibus *in capit. tanta, in capit. quod nobis, & in capitulo ex tenore, qui filij ſint legitimi*, ergo, &c. Quarta, quia legitimare non eſt iuriſdictionis cõtentioſæ, quæ in inuitum, ſed voluntariæ, quæ in ſolos volentes redditur, *authent. quibus modis naturales efficiantur ſui, §. generaliter, collation. 7.* iuncta *reg. text. in l. vlt. ff. de his, qui ſunt ſui*, notat *Coſta in §. & quid ſi tantum, par. 2. numero 109. & 117. Duenh. regul. 350. limitat. 9.* & poſt *Deci. Cabed. dicta deciſio. 69. numero 14.* Conſtat autem, ea, quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ licite exerceri volentibus partibus extra territorium, *l. 2. ff. de officio Proconſ.* cum alijs, de quibus *Couar. libro tertio, variar. capit. 20. à numero octauo*, ergo & in terris Imperij, & extra Eccleſiæ patrimonium poterit Papa ſe ſubijcientibus, & volentibus legitimationes concedere.

104 Propter quas rationes ad vtramque partem adductas difficilis redditur hæc quæſtio, variaſque patitur diſtinctiones, inter omnes prima, præcipua, & generalior, ad quam omnes aliæ reducuntur, illa eſt, quod directo ad temporalia extra Eccleſiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult, quod cuincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirecte tamen, & caſualiter diſpenſat aliquibus caſibus, vt ait *text. in dict. capit. per venerabilem verſic. rationibus*, & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro ſecunda opinione conſideraui; & deinde generalis illa regula eſt, quod quis non poteſt directe, & principaliter poteſt indirecte, & in conſequentiam alterius, quod ſibi licitum eſt *l. quoties C. de iudic. cap. penult. de reſtitut. in integr.* iuncta vulgari regula quod ea, quæ veniunt in conſequentiam non attenduntur *l. 1. in princip. ff. de auctorit. tutor.* cum ſimilibus, de quibus *Mantua Paralipom. dialog. 47.* quæ quidem regula intelligenda eſt in his, quę ſequuntur neceſſario, & ſine quibus principale maneret inutile, non ita tamen diſpenſatio comprehenditur, vel trahitur ad conſequutiua, quæ ſeparabilia ſunt, & ſine quibus diſpenſatio, & diſpenſandi poteſtas ſtare poteſt, & vtilis eſt, vt argument. *tex. in l. vlt. §. Lucius ff. de condict. indeb. ex Oldrad.* & alijs explicant *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. ad plura numero 77.* & adducti per *Sanch. d. lib. 8. diſp. 1. à numero 20.*

105 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate tunc poterit Summus Pont. laicos legitimare ad temporalia, quia cum ad eum pertineat explicare dubia ſuper matrimonij validitate *capite tuam de ordine cognition.* poteſt in huiuſmodi conſequentiam legitimare proiem ad omnia tam ſpiritualia, quàm temporalia; deinde hæc reſolutio colligitur ex auctoritate *d. capit. per venerabilem in verſic. verum ſi veritas*, iuncto infra ibi, de filijs ergo eiuſdem Regis verum fuerint legitimi, vel illegitimi, quandiu pendet quæſtio affinitatis obiectæ poteſt non immerito dubitari: quibus verbis vt Pontifex aſtrueret poteſtatẽ, qua filios Regis ad temporalia legitimauit, præcipue conti-

conſiderat dubium, quod vertebatur coram ipſo Pôt. ſuper matrimonij validitatem, & ex profeſſo eãdem rationem confirmat in *verſ. rationibus*, ex auctoritate *Deuteron. 17.* ibi, quia in Deuteron. continetur ſi difficile, & ambiguum iudicium apud te eſſe perſpexeris, &c. venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & apud iudicem, qui fuerit illo tempore: quam auctoritatem poſtquam eruditè explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquid eſt difficile, & ambiguum ad Sedis Apoſt. iudicium eſſe recurrẽdum, indeq; infert quod cum filijs Regis diſpẽſauit, quia dubium erat an matrimonium, ex quo nati ſunt, ab initio fuerit validũ: eadem ratione dubij ſuper matrimonium non ſolum legitimos filios, ſed etiam hæredes patris iudicauit Pont. *in capite primo, & ſecundo, & in capite perlatum, & in capite quod nobis, qui filij ſint leg.* ex quibus hanc reſolutionem ſequuntur, & comprobant *Anton. num. 10. in fine, & Præpoſ. numero ſeptimo, ad med. in d. capite per venerabilem. Molina dict. capite ſecundo, num. 12. Sayr. d. cap. 11. numero ſeptimo, Sanch. dict. diſp. 7. num. 10.* quicquid aliud teneat *Seruantes in dict. leg. 12. Tauri. numero 99.* exemplum adducens de ſolemni illa ſententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Reginæ Angliæ, quam refert *Caſtro de lege pœnali libro primo, capite 11.* nam ſuppoſito dubio ſuper matrimonio ex eo trahit fundamentum poteſtas Pontificis, vt verbis vtar *Antonij citato loco.*

Hæc pauca in materia adeo ampla prælibare ſufficiat, quæ quidem abſolutiùs, Deo fauente, in lucem aliquando dabimus.

S V M M A R I V M.

1 *Conſtantinopolis ciuitas à Conſtantino Imper. qui eam reparauit ſic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Conſtantinopolis appellata fuit.*
3 *Conſtantinopolis noua Roma dicebatur.*
4 *Conſtantinopolitana Eccleſia Romana appellabatur.*
5 *Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ poſt Romanam primus locus datus fuit.*
6 *Declaratur tex. in cap. renouantes 22. diſt.*
7 *Conſtantinopolitana Eccleſia multis cohoneſtata erat miniſtris.*
8 *Conſtantinopolitana & Alexandrina Eccleſiæ parem dignitatem cum Eccleſia Romana non habuerunt.*
9 *Declaratur tex. in cap. mos antiquus 65. diſt.*
10 *Conſtantinopolis ſub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an. 1453.*
11 *Conſtantinopolitano Patriarchæ quæ Metropoles, & Archiepiſcopatus olim fuerint ſubiecti, oſtenditur.*

DE CONSTANTINOpolitano Patriarcha.

CAP. III.

1 CONſtantinopolis ciuitas vbi huiuſmodi Patriarcha ſedem habebat ita dicta à Conſtãtino Imperat. qui eam reparauit; antea nominabatur Bizantium in Thracia à Dauſanio Spartano primum condita, ſi ſequamur *Iuſtinum*, vel ſecundum *Euſtathium* à Prize Megarenſium claſſis Præfecto *Petr. Gregor. ſyntag. iuris. lib. 15. cap. 5. nu. 7.*

Barboſa de poteſtat. Epiſc.

2 Et licet à principio Pontifices iuſtiſſime moueri potuerunt vt primum & ſecundum locum poſt Romanam Eccleſiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; poſtea tamen hoc immutatum fuit, & Regia ſeu Imperatoria ſedes ad Bizantium tranſlata, quod nomine ſuo, pluribuſque priuilegijs Conſtantinus exornauit, & non ſolum Conſtantinopolim, ſed etiam nouam Romam eſſe, & appellari voluit, vt in *prima Conſtantinopolitana ſynodo can. 3.* aliàs 5. relato *in capit. Conſtantinopolitanæ 22. diſtinct.*

3 Vbi ſic habetur. Conſtantinopolitanæ Ciuitatis Epiſcopum habere oportet Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum, propterea quod ſit noua Roma. Docet *Iuſtinian. Imper. in auth. vt ordinariæ præfecturæ verſic. renouantes collat. 5.* ibi, Vrbanæ præfecturę ſenioris Romæ, & non videlicet huius noſtræ. Idem in *auth. de eccleſiaſticis titulis §. ſancimus collat. 9.* dum ait. Beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos nouæ Romæ, iuncta *leg. 1. §. ſed etſi qua verſic. Romam autem C. de veteri iure enucl.* tradunt *Hieron. Cagnol. in proœmio Digeſtorum §. hæc autem tria num. 335. cum ſeqq. Ludou. Gomez ad cap. 1. num. 44. de conſtit. in 6. Iacob. Spieg. in lexi. iuris verb. Roma noua, Petr. Gregor. d. cap. 5. num. 7.*

4 Et Conſtantinopolitanam Eccleſiam, Romanam appellabant, vt *ex capit. fin. §. idem Romanorum, iuncta gloſ. 34. q. 2.* docent *Socrat. in hiſtoria tripartita lib. 2. capit. 9. Sozomen. libr. 2. hiſtoriæ eccleſiaſt. capit. 2. Hieron. Beruc. & Barnab. Briſſon. de verborum ſignificat. verbo Roma autem duplex, Azeued. ad Curiam Piſanam lib. 1. cap. 11. lit. D. Card. Cæſar. Baron. annalium eccleſiæ anno Chriſti 330.*

5 Vnde primus locus poſt Romanam ipſi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ datus eſt, primum in *Conſtantinopolitano Concilio ſub Theodoſio maiori Can. 5.* refertur *inter opera Beati Clementis pag. 226.* & à *Carranza in ſumma Conciliorum pag. 78. in fine,* & à *Gratiano in d. c. Conſtantinopolitanæ,* de quo videndus eſt *Couar. libr. 4. vari. c. 14. nu. 13.* quod deinde in ſexta Synodo fuit confirmatum, & refertur *in cap. renouantes 22. diſt.*

6 Verum quia vſu Romanæ Eccleſiæ multo tempore poſtea hoc receptum non fuit, & nihilominus Epiſcopi Conſtantinopolitani Imperatorum freti potentia illud ſibi priuilegium vſurpare contendebant, immo Superiores eſſe Romano Pont. vt ex *Paulo Diac. Platina,* & alijs diligenter comprobat *Ruffus in apologia contra Molinæum pag. 50. cum ſeqq.* ſentit *Card. Bellarm. tom. 1. de Romano Pont. lib. 2. capit. 18. in fine ſecundi arg.* pro bono pacis *Innoc. III. in generali Concilio Lateran.* de quo in *capit. antiqua 23. de priuileg.* denuo conceſſit idem priuilegium Conſtantinopolitanis Epiſcopis, vt aduertunt Patres, qui iuſſu *Gregorij XIII.* emendationi Decreti præfuerunt, in notis *ad d. cap. Conſtantinopolitanæ,* qui etiam recte aduertunt in *d. capit. renouantes* legendum eſſe ſimilia priuilegia quæ Superior Roma habet necnon in Eccleſiaſticis rebus magnificetur, vt illa, quamuis in antiquis Codicibus legeretur inferior Roma, & non tamen in Eccleſiaſticis rebus, vt etiam bene aduertit *Anton. Auguſt. ad Decretũ lib. 1. dial. 9.* nam iuxta hanc lectionem emendata optime probat noſtrũ diſcurſum, quod ſicut noua Roma, ideſt Cõſtantinopolis Romę ſuperioris, ſeu antiquioris, iam nunc in temporibus obtinet principatum to-

tius Orientis, ita etiã in Eccleſiaſticis rebus poſt Romam antiquam, primatum obtineat, & cõfirmare poteris ex ijs, quæ de Bizantio noua Roma a Conſtantino appellata omnes, vel minimum verſatos noſſe ſcribit *Florimondus Remondus in fabulam Joannæ Papæ capit. 25. num. 3.*

7 Vnde ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia ob priuilegia ſibi conceſſa, & ſuper omnes alias Patriarchales excellẽtiam, multis cohoneſtata fuit miniſtris, vt deſcribit *Imper. in auth. vt determ. ſit numerus cleric. collat. 1.* ibi, Sancimus non vltra quidem ſexaginta Presbyteros in Sanctiſſima maiore Eccleſia eſſe, Diaconos autem maſculos centum, quinquaginta autem fœminas, Subdiaconos vero nonaginta, Lectores autem cẽtum & decem, Cantores viginti quinque, & inſuper decẽ ex ijs, qui vocantur hoſtiarij. Et idem *Imper. in l. non plures C. de ſacroſ. Eccleſ.* loquendo de Conſtantinopolitana Eccleſia, ſic ait. Non plures quam nongenti quinquaginta Decani ſacroſanctæ huius ampliſſimæ Vrbis deputentur Eccleſiæ, nullique his cõdendi, vel mutandi, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia; quo loco Decanos accipi pro Canonicis exponunt ibi, *glo.* & Doctores, ſed melius exploſo ſenſu *Alciati lib. 1. Parerg. cap. 50.* dicẽdum puto illos eſſe, qui efferendis ad Eccleſiam cadaueribus pium præſtabat miniſterium; vt optime declarat *Guido Pancirola in theſauro variarum lectionum lib. 2. capit. 163.* Licet in ſtricta nominis ſignificatione dicantur, qui decẽ pręſunt, ſeu qui dignitatem decennalem habent in Eccleſia, de quibus loquitur *tex. in cap. ex parte de clericis non reſid.* Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars Capituli *cap. poſt electionem de conceſſ. præb. gloſ. in capit. cum vniuerſas de elect.* Sunt & Decani, hoc eſt, Archipresbyteri rurales, qui ſunt longe inferioris dignitatis, & præeminentiæ, de quibus in *Clem. 2. de reſcrip. & in cap. ad hæc de offic. Archid.* In omnibus tamen Eccleſijs Hiſpaniæ & Francię conſuetudine receptum eſt, vt is dicatur Decanus, qui præeſt toti Canonicorum collegio in choro, in inceſſu, comitijs, & ſuffragijs ferendis, de cuius officio & dignitate vide *Flamin. de reſignat. lib. 1. q. 1. num. 86. Fr. Hieron. Roman. lib. 3. de Republ. Chriſtiana cap. 10. in princ. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 17.* Aliter tamẽ apud Legiſtas accipitur Decanus, qui ſcilicet decem præeſt famulatoribus, ſiue militibus Principis, vt in *tit. C. de decanis lib. 11.* Ratio vero (vt ad rẽ redeamus) quare tã magna copia miniſtrorum cohoneſtata fuerit Eccleſia illa Cõſtantinopolitana, colligitur ex *tex. in d. auth. ut deterior.* quia ſcilicet tres capellæ, ſiue Eccleſiæ eidem Patriarchali copulatæ erant, vbi forte erant diuerſa collegia, videlicet domus glorioſæ Virginis & Dei Genetricis Mariæ, ædes S. Martyris Theodori, & ędes S. Helenę, in quibus diuerſimode habitabant, & deſeruiebãt pręDicti omnes Diaconi, Subdiaconiſſę, atque Presbyteri Miſſas, & alia diuina officia celebrantes: qui etiã omnes ex eiuſdem maioris Eccleſię reditibus nutriebantur: Diaconorum vero, & Subdiaconorum, ac Lectorum concurſus ibidem habebatur, vt ſub Eccleſiaſticis præceptoribus in ſacris ceremonijs inſtruerentur, quæ omnia innuere videtur *d. auth. & gloſſa*, ac Doctores ibi.

9 Hinc errarunt aliqui perperam arbitrantes Cõſtantinopolitanam, & Alexandrinam Eccleſiam parẽ habere dignitatem cũ Eccleſia Romana, hoc deducentes ex Concilio Conſtantinopolitano, quod alias Synodus dicitur, ad quod ſe refert *d. c. renouantes*, prout refertur *à Carranza in ſum. Conciliorum fol. 269. & in d. cap. ... antiquus 65. diſtinct.* quod veritatis non habet fundamentum; nam in primis reſpondetur auctoritatem illorum Canonum, qui Turlani dicuntur, probatam & certam non eſſe, neque legitima alicuius Romani Pont. fuiſſe auctoritate approbatam illã Synodum, aut congregatam, ſed potius plures ibi reperiri errores, ita reſpondet *Card. Bellarm. vbi ſupra.* Sed melius reſpondebis indigniſſime Canonem illum adduci ad hoc propoſitum, quia ex ipſius verbis cõſtat ſimilia priuilegia dari Epiſcopo Conſtantinopolitano poſt Romanum Pont. & ad effectum vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriachalis Eccleſiæ, quæ *tex.* commemorat *in d. cap. antiqua, in verſ. ſeruata*, & deducitur *ex cap. conqueſtus 9. q. 3.* ita tamẽ vt Romana Eccleſia ſemper ſuperior maneat, vt conſtat ex verbis, quæ *Carranza* refert citato loco, ibi, æqualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in Eccleſiaſticis negotijs, vt illa emineat ſecundus poſt illam exiſtens; atque ita ex his multiſque alijs recte concludit *Card. Bellarm. vbi proxime*, nullo vnquã tempore ab vllo Romano Pont. datum fuiſſe Cõſtantinopolitanæ Eccleſiæ priuilegium æqualitatis cum Romana, neque etiam primum locum poſt hanc obtinuiſſe, niſi poſtquam Romani Pont. ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate *Nicephori lib. 17. cap. 9.* dum narrat Ioannem Papam cum Conſtantinopolim veniſſet rogatum à Iuſtiniano vt Epiphanio Patriarchæ Cõſtantinopolitano aſſideret, non antea voluiſſe, quam ſibi pro prærogatiua Sedis Apoſt. thronus ſupra Epiphanium collocatus fuiſſet.

10 Hodie diuina ſic permittente prouidentia pulſis Cæſaribus ab illa ſede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt ſub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Conſtantinum XIII. Orientis vltimũ Chriſtianum Imper. interfecit cum ſuis, & Orientale Imperium ſubſtulit anno 1453. & Conſtantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna, 200. Vrbes, Chriſtianis ademit, florente Republ. Romana, refert *Petr. Gregor. d. cap. 5.*

11 Fuerunt Conſtantinopolitano Patriarchæ olim ſubiectæ omnes Græciæ Prouinciæ, Daciæ, Ponti Euxini, & Aſiæ minoris, quibus acceſſerunt aliæ Prouinciæ, prout fuerunt ad Chriſti Fidem, & religionẽ conuerſæ, Moſcouia, Ruſſia, & aliæ vltra Poloniam ſitæ. In his Prouincijs paucis exceptis Patriarcha Cõſtantinopolitanus, Epiſcopos, & Archiepiſcopos, & alios dignitate Eccleſiaſtica præditos conſtituebat, præficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamuis ſchiſmaticus, illos conſtituit, præficit, vel confirmat. refert *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 35. q. 5. in princ.*

Sequuntur Metropoles olim Conſtantinopolitano Patriarchæ ſuffraganeæ.

Cæſarea Cappadociæ.
Epheſus in Aſia.
Heraclia in Thracia vel Macedon.
Ancyra in Galatia.
Corſicus in Helleſponto.
Sardes in Lydia.
Nicæa in Bithynia.
Calcedonon ibid.

Nico-

Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebaſten in Armenia.
Amaſſea in Helenoponto.
Melitene in ſecunda Armenia.
Tyana in ſecunda Cappadocia.
Gangra in Paphlagonia.
Theſſalonica in Theſſalia.
Claudiapolis in Honoriade.
Neocæſarea in Ponto Polemonico.
Piſſinus in ſecunda Gallatia.
Myra in Liria.
Stauropolis in Caria.
Laodicea in Phrigia, Cappatiana, ſeu Pacatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Piſidia.
Silæum, ſiue Perga in ſecunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneſo.
Athenæ in Hellade.
Mociſſus in Cappadocia.
Creta Inſula.
Seleucia in Pamphylia.
Rhegium in Calabria.
Patra in Peloponneſo.
Trapezus in Larica.
Lariſſa in ſecunda Hellade.
Naupactus in Ætolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciæ Prouinciæ.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæmimonto Thraciæ Prouinciæ.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pyrachium.
Smyrna in Aſia.
Catana.
Ammonum in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S. Seuerinæ in Calabria.
Mytilena in Lesbo.
Neopatræ, ſeu nouæ Patræ in Hellade.
Euchaita.
Amaſtris Chonæ.
Hydrus, ſeu Hydruntum in Calabria.

Kelzene.	Alania.
Coloniæ.	Aenus.
Thebæ.	Tiberropolis.
Serræ.	Achaia.
Pompeiopolis.	Ceraſus.
Roſſia.	
Nacolia in Phrygia magna.	
Germanicia, ſiue Germania.	
Madyta.	Methymna.
Apamea.	Chriſtianopolis.
Baſileum.	Rutium.
Dryſtra.	Lacædemonia.
Nazianzenus.	Naxia.
Corgra.	Attalia.
Abydus.	

Archiepiſcopatus.

Bizia.	Germia.
Leontopolis.	Arcadiopolis.
Moronea.	Parium.
Miletus in Ionia.	Leucas.
Præconeſus.	Miſthea.
Selybria.	Cudræ.
Chios, ſiue Chion Inſula.	Soteropolis.
Apros.	Pedachthoa.
Cypſella.	Germa.
Nice.	Boſporus.
Neapolis.	Cortradic.
Selga.	Eroina.
Cherſon.	Carpathus.
Meſſana in Sicilia.	Mezembria.
Garella.	Cotthia.
Briſſis.	Sugdaia.
Dercos.	Phullæ.
Carabizia.	Ægina.
Lemnus inſula.	Pharſala.
	Matracha.

Barboſa de poteſtat. Epiſc.

S V M M A R I V M.

1 *Alexandria ciuitas eſt in Ægypto, Africæ contermina, magna, & illuſtris.*
2 *Alexandria ante Chriſti aduentũ annis viginti ſupra CCC. ab Alexandro Macedone cognita, & cognominata fuit.*
3 *Alexandrini Patriarchæ Sedes cur, & à quo Alexandriæ poſita fuerit, oſtenditur.*
4 *Alexandrinus Patriarcha quibus præſit Prouincijs oſtenditur.*
5 *Declaratur tex. in capit. mos antiquus 65. diſtinct. & numer. 6.*

DE ALEXANDRINO Patriarcha.

CAP. IV.

1 ALexandrinus Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas eſt in Ægypto Africæ contermina,
2 magna & illuſtris, quam *Strabo lib.* 14. Geographiæ Vrbem potẽtem, ac populoſam nominat ante ſalutatem Ieſu Chriſti aduentum annis viginti ſupra CCC. ab Alexandro Macedone, Iuſtino atteſtante, cognita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in hiſtorijs paſſim plures, quã ſeptẽdecim (vt Euſtathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentiſſima, quam ob cultum diuinum ibi florentẽ, plebiſq; ſanctimoniam, non frequẽter paradiſum Domini veteres nuncuparunt, vt refert *Georgius Braunius in ſuo Theatro Vrbium*, & ideò ob loci inſignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò confluit, Sedes ibi poſita eſt principalis, vel à Petro per ſe ipſum, vt *Nicephor.* teſtatur *lib.* 14. *cap.* 3.
3 Vel per diſcipulum ſuum Marcum Euangeliſtam, quem eò miſit, vt nomine ſuo fundaret Eccleſiam, vt docet *S. Gregor. lib. 6. epiſt.* 37. *ad Eulogium Alexandrinum*, cuius verba refert *Cardin. Bellarmin. tom. 1. libro 1. de Romano Pontif. capit. 24. verſic. vera igitur*. Poſita ibi eſt principalis hæc ſedes, vt præeſſet ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Lybiæ, Pentapoli, & alijs Prouincijs, quæ ad Tropicũ Capricorni pertinent *Petr. Greg. Syntagm. iuris lib.* 15. *capit.* 6. Item præeſt Alexandrinus Patriarcha Neſtorianis,

Iacobitis, Cophtis, alijſque Chriſtianis per Orientis prouincias habitantibus, vt *Miraus* aſſerit in notitia Epiſcopatuum totius Orbis.

4 Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, vt priuilegijs, & præeminentijs Summorum Pont. liberè vti poſſe, & quod magis eſt parem cũ Eccleſia Romana habere dignitatem videretur, vt conſtitutum apparet in Concilio Conſtantinopolitano, quod alias ſexta Synodus dicitur, & refertur à *Carrãza in Summa Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. diſt.*

5 Vbi ſic habetur. Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quandoquidem, & Epiſcopo Romano parilis mos eſt. Quæ verba adeo nonnullorum ingenia torſerunt, vt exiſtimarent ab hæreticis clanculũ, ac doloſe adiecta fuiſſe, vt paritatem inducerent inter Romanum Pont. & Alexandrinum Patriarcham, quaſi Alexandrinus nõ eſſet Pontifici ſubiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita exiſtimarunt *Franciſc. Turrianus in monumentorum veterum inueſtigatione, & Sanctorum Patrum lectione in tract. de poteſtate Papæ lib. 3. pag. 11. verſ. Videamus ergo, Bart. Carranza in parua Sũma Conciliorum in ſcholijs ad d. ſextum canonem Concilij Niceni.*

6 Sed occurrunt alij reſpondentes *tex.* non decidere quod perduret mos Alexandrinæ Eccleſiæ, vt parem habeat poteſtatem cum Romana, ſed narrare morẽ, qui vigebat, expendentes in aliquibus Codicib. *Gratiani* legi, perdurat, non, perduret imperatiue, vt in vulgaribus legitur, & ſic perdurat emendatum eſt in nouiſſimis iuſſu Gregorij XIII. impreſſis, vbi etiã Patres, qui emendationi præfuerunt in notis aduertunt in græco, vbi habent vulgares Codices, Epiſcopo Romano parilis mos eſt, legi verba, quæ ſolum importãt (quoniam & Romæ Pontifici hoc vſitatum eſt) quę ſane nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quod ſi vulgari litteræ eſſet adhærendum, reſponderi poteſt quod ſcilicet æqualis mos importat ſimilitudinẽ poteſtatis quoad iura ſupra Eccleſias ſibi ſubiectas, & ad effectũ vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ, de quibus *in c. antiqua de priuileg.* vt deducitur ex *c. conqueſtus 9. q. 3.* & ex eo poſt *Ruffum in libro, quem ſcripſit pro Pontifice Romano nu. 8. verſ. ſed videamus pag. 44. cum ſeqq.* explicant *Burſat. conſ. 109. num. 14. cum ſeqq. vol. 1. Modern. de Iuriſdictione par. 1. c. 16. à nu. 4.*

S V M M A R I V M.

1 *Antiochia Syriæ Metropolis.*
2 *Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, oſtenditur.*
3 *S. Petrus Antiochiæ primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35.*
4 *Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat oſtenditur.*
5 *Antiocheno Patriarchæ Sedes ſubiecta referuntur.*

DE ANTIOCHENO Patriarcha.

CAP. V.

1 ANtiochia, vt refert *Abrahamus Ortelius*, Siriæ Metropolis ſuper Oronte fluuio, Epidaphne à *Plinio* cognominatur.

2 Magno epitheto eam exornat *Philoſtratus in vita Apollonij* Reblatha, vel Rebla Hebræis, vt ſcribit *D. Hier. in Ezechielem*. Iuſtiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt ſcribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus, Caliſtus, & Euſtachius, qui addit illam quoque olim Cherſoneſum per ambitum aquatum dictam fuiſſe.

3 Hic S. Petrus primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35. eamq; ſeptem annis non tamen cõpletis adminiſtrauit *Baron. anno Chriſti 39. à nu. 9. Bellarm. lib. 2. de Romano Pontif. c. 6.* Ideò tertiam hanc Sedem B. Petri nomine honorabilem haberi refert *Anaclet. epiſt. 111.* quia ibi priuſquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Epiſcopũ conſtituit, atque primũ nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exortum eſt.

4 Nec mirum ſi Alexandrinus Patriarcha Antiochenum præcedat, quia ita poſtulat ordinis ratio ex magnitudine loci ſumenda vt ſupra oſtendi: tũ quia, verba ſunt *Card. Bellarm. libr. 1. de Romano Pontif. c. 24.* cũ omnes tres ſint Sedes Petri, Romanam per ſe vſque ad mortem adminiſtrauit, Alexandrinam per Marcum Euangeliſtam, Antiochenam per Euodium, ſicut ergo maior eſt Petrus Apoſtolus Marco Euangeliſta, & Marcus Euangeliſta Euodio, qui neq; Apoſtolus, neque Euangeliſta fuit, ita quoq; Romana Eccleſia Alexandrinam, Alexandrina Antiochenam auctoritate, & dignitate ſuperat.

5 Huiuſmodi Patriarchæ ſubiecta erat pars Aſiæ, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam cõtinet, & prouinciæ, Syria, Aſſiria, Meſopotamia, Media, Parthia, Perſia vſque ad Indiã Orientalem. In totum ſunt Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiſcopatus tredecim, vt ſequuntur.

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarchæ ſubiectæ.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie Sor, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat, vt expertus eſt Alexãder Magnus. Fuit Romanis fideliſſima; vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis, inſtar ciuitatum Italiæ. Sub qua ſunt Epiſcopales Vrbes duodecim.

Porphyrion	Sydon
Archis	Sarepta
Ptolemais, ſiue Acon.	Biblium
Botrienſis.	Antaradenſis, ſiue Tortoſana
Ortoſia.	Paneas, ſeu Cloſazea Philippi
Aradenſis.	Maraclea Araclia Tripolis.

Sedes ſecunda.

Tarſus, noſtris Tarſo, incolis Teraſſa, Ciliciæ ad Cydonū fluuium Vrbs, haud procul mari diſtans, olim nobiliſſima, & ſtudijs florẽs, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua ſunt Epiſcopatus quinque.

Sebaſte. Caput Samariæ, hic prope ciuitatem peregrinis oſtenditur puteus Iacob, vbi Saluator noſter Samaritanam alloquutus eſt.

Malos	Choicos
Thina	Poderados.

Sedes Tertia.

Edeſſa hodie Rhoais, ſeu Rhaſi, Vrbs Meſopotamiæ, olim nobiliſſima, vltra Euphratem fluuium ſita. Sub qua ſunt Epiſcopatus nouem.

Virchi	Himeria

Con-

Conſtantia Cuercuentia
Capron Tapſaron
Marcopolis Celimeos
Varnon Cedmaron.

Sedes quarta.

Apamia, vulgo Apamis, Vrbs Phrygiæ magnæ ad omnẽ Marciam Laodiciæ & Antiochiæ ad Meandrũ eſt finitima. Sub qua ſunt Sedes ſeptem.

Epiphania Mariania
Seleuconuila Ruphania
Lariſſa Arethuſa Valanea.

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygiæ, quondam celebris inter Laodiceam, Cybiram, & Apamiam ſita eſt. Antiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua ſunt Epiſcopatus octo.

Zeuma Perri
Suron Ormion
Varnalis Dorichi
Neocæſarea Europe.

Sedes ſexta.

Boſtra, ſub qua ſunt Epiſcopatus xiix.

Ceraſſon Eutimij
Philadelfia Conſtantia
Adraon Paramboli
Midanon Dionyſia
Anſtamidon Conohatò
Belmundon Maximopolis
Zoroyma Philippopolis
Herrs Heylon
Iceny Lorea.

Sedes ſeptima.

Anauarra, ſub qua ſunt Epiſcopatus nouem.

Epiphania Flauias
Alexandris Roſſas
Irenopolis Caſtraualet
Cambriſopolis Egnas Syſia.

Sedes octaua.

Seleucia Vrbs olim in Prouincia Babylonię ad Tigridis, & Euphratis confluentem ſita, Patriarcham habens, hodie eſt adhuc ingens, & celebris Bagaded nũcupata, quæ Babilonem veterem propter viciniam exhauſit, eam Turcæ vocant Satyroi. Sub qua ſunt Epiſcopatus xxiij.

Claudiopolis
Diœceſarea
Oropi
Dalyſanidos, ſeu Daliſandi
Seriula, ſiue Seuila
Colenderis, ſiue Celenteris
Anemory, vel Anemoę
Titopolis, ſeu Tityopolis.
Lamoſy, vel Lamorum
Antiochia parua
Nephelia
Riſtra
Selinuntis
Hieropy, ſiue Iotapij
Philadelphia parua
Hermopolis, ſiue Irenopolis.
Germanicopolis.
Moſoda
Demenopolis, ſiue Dometiopolis
Shydi
Synopolis, ſiue Synonopolis.
Adraſſon, vel Adraſi

Myin.

Neapolis; eſt in Palæſtina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes nona.

Damaſcus, quem Turci Scham, noſtri Damaſco nuncupant, Metropolis Syrię, pulcherrima totius Orientis, antiquiſſima, hortis pulcherrimis cincta. Hic reſidet hodie Belerbus, qui & huic regioni præeſt vnà cum Iudæa: antea regebatur à Caliſis, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua ſunt Epiſcopatus vndecim.

Ably Danabi
Palimpon Carathea
Laodicea Hardam
Euria Suria
Renocora Quini Hiabanda.

Sedes decima.

Amida, vulgo Caramit, hodie, maxima eſt Meſopotamiæ Vrbs, ad Soacaram fluuium inter Carras, & Mirdinum Vrbes eiuſdem prouinciæ nobiles, Meſopotamiæ autem Regno Euphrate, & Tygri fluminib. cõtinetur, & Diaberch à Turcis nominatur. Sub qua ſunt Epiſcopatus ſeptem.

Hynilon. Caytaris
Valentium Ryphi
Arſamoſata Zeuma.
Sophin

Sedes vndecima.

Sergiopolis, ſic dicta à S. Sergio Martyrij palmã ibi adepto ſub Maximiano Imperatore, olim Barſalo nuncupabatur, Vrbs Armeniæ minoris, ad Euphratẽ fluuiũ inter Melitam, & Samoſatam. Sub qua ſunt Epiſcopatus quatuor.

Bizononias Venethal
Marcopolis Ermenia.

Sedes duodecima.

Theodoſiopolis; ſub qua ſunt Epiſcopatus ſeptem.

Oricos Axieri
Naznimi Taroſia
Maureocaſtron Politinios.
Agyamaria.

Sedes decimatertia.

Emeſa, ſiue Emiſa, vulgo Ems, Vrbs Syriæ nobilis in Apamena regione apud Montem Antilibanum. Sub qua ſunt Epiſcopatus quatuor.

Arqui Hergem
Oriſſon Oragiſon.

Metropoles per ſe ſubſiſtentes.

Piericus Heliopolis, vulgo Betſames.
Laodicia Pompeiopolis
Samoſata Mopſpheſtia
Cyros Adama.

Archiepiſcopatus decem.

Verea Anaſar
Calquis Phon
Gabula Paltos
Seleucia Germanicia
Piperia Salamias.

S V M M A R I V M.

1 *Hieroſolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit, oſtenditur.*
2 *Hieroſolyma in medio totius Orbis ſita.*
3 *Hieroſolyma mater omnium Eccleſiarum habita.*
4 *Hieroſolyma quamuis Metropolitano honore condecorata fue-*

fuerit, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis exempta manſit.

5 *Hieroſolymitano Patriarcha, quæ ſedes Epiſcopales ſubiectæ fuerint oſtenditur.*

DE HIEROSOLYMITANO Patriarcha.

CAP. VI.

1 Hieroſolyma, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile ſui excidium bis milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo anno a Melchiſedech Cananæo & Gentili Rege & Pontifice extructa, olim Salem, poſtea Iebus, deinde compoſito nomine Iebuſalem, ac demum melioris, ſoni gratia Hieruſalem appellata fuit *Joſeph. 1. & 7. antiquit. Perer. in Geneſ. cap. 14. nu. 66. & 67.*

2 Hanc Vrbem in medio totius vniuerſi ſitam, adeoque quaſi terræ vmbilicum eſſe auctoritate Scripturæ *Ezech. cap. 6.* Iſta eſt Hieruſalē in medio gentium poſui eam, item *Pſalm. 73.* Operatus eſt Deus noſter ſalutem in medio terræ, affirmarunt *Hieronym. ibid. Ioſeph. de bello Iudaico libro 3. capit. 2. Georgius Braunius in theatro Vrbium.*

3 Magna celebritas huius Vrbis eſt, quòd eius Eccleſia mater omnium Eccleſiarū habita ſit, eo quod primus Epiſcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & poſt eum Simon frater etiam ipſius Domini, ideoque Hieroſolymitana Eccleſia per annos fere quingentos non re, ſed nomine; non poteſtate, ſed honore duntaxat, vſque ad Iuuenalem eiuſdē Eccleſiæ Epiſcopum, quarta Patriarchalis habita eſt ex eo, quia in *Nicæna Synodo can. 7.* vbi decretum fuerat, vt Hieroſolymitanus quartum quidem Patriarchalis ſeſſionis locum, ac honorem haberet, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis, quæ Metropolitana erat, eximeretur. Iuuenalis enim Prailio defuncto in Sede Hieroſolymitana ſubrogatus eſt an. Domini 429. in Concilio Epheſino totius Syriæ Paleſtinæ Primatum quæſiuit, ideò quod cum ſuſceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hieroſolymitana Eccleſia frequētaretur maiori honore, officijſque dignioribus, quàm Cæſarienſē Metropolitanam colendam eſſe ambitioſè iudicaret. Reſtitit illi, qui Vicariam Pontificis præfecturā agebat Cyrillus Alexandrinus, vt notatur in *epiſtol. Leonis 72.* Vnde *S. Hieronymus epiſt. ad Pammachium* contra Ioannem Epiſcopum Hieroſolimitanum, ſic eum alloquitur: Tu qui regulas quæris Eccleſiaſticas, & Nicæni Concilij Canonibus vteris, reſponde mihi? ad Alexandrinum Epiſcopum Palæſtina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palæſtinæ Metropolis Cæſarea ſit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæſarienſem Archiepiſcopum referre debueras, cui ſpreta communione tua communicare nos noueras, aut ſi procul expetendum iudicium erat, Antiochiæ potius litteræ dirigendæ. Sed noui cur Cæſareā, cur Antiochiam nolueris mittere. Maluiſti occupatis auribus moleſtiam facere, quàm Metropolitano tuo honorem reddere. Nihil ergo magna Synodus Hieroſolymorum Eccleſię contulit, niſi vt honor, qui ex antiquo vſu ei deferri ſolebat, iurib. & ſubiectione Metropolitani ſaluis eidem deferatur. Idque propterea quod Hieroſolymitana Eccleſia mater omnium aliarum Eccleſiarum (ſic enim nominatur in *epiſt. Synodali Concilij Conſtantienſis Occumenici ad Damaſum,* quæ extat apud *Theodoretum lib. 5. cap. 9.*) appellata fuerit, adeoq; non immerito ipſius Ciuitatis Epiſcopum eum honorem, vt inter Apoſtolicarum Eccleſiarum Antiſtites ſederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus conſequutum fuiſſe iudicatur.

5 Patriarchæ Hieroſolymitano parebat tota Palæſtina, & triplex Arabia, Deſerta ſcilicet, Petræa, & Felix vſque ad ſinum Perſicum, in quibus ei ſubijciuntur Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſequentes.

Sequuntur Epiſcopales ſedes Hieroſolymitano Archiepiſcopo ſubiectæ.

Lidda	Capitolina
Ioppe	Mauronenſis
Aſcalon	Gedera
Gaza	Nazareth
Mennas	Thabor
Diocletianopolis Caraca, vel Perea	
Bergiobin	Hadroga
Neapolis	Aphra
Sebaſtea	Helem
Hiericuntis	Faran
Tiberiadis	Helenopolis
Diocæſarea	Mons Syna
Legionum	Bethlem Epiſcopali honore

a Paſchali II. donata petente Balduino Rege Hieroſolymit.

Sedes prima.

Cæſarea Paleſtinæ, vbi Angelus percuſſit Regem Herodem, & Sanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu nobilis, vulgò Charſar, inter Aconem & Ioppem ſitum habuit. Sub qua Sedes ſunt Epiſcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipatrida	Sorutis
Iamnias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico	Eltomaſon
Regium Liuas	Triconias
Azolus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Afotus	Conſtantinianus
Hippum	

Sedes ſecunda.

Scitropolis, vulgo Bethſar, Vrbs in Iudeæ, & Galilææ confinibus ad Iordanum fluuium nobilis extitit. Sub qua ſunt Epiſcopatus decem.

Capitoliados	Tetraconias
Miru	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deſerta ponitur, ſub qua ſunt Epiſcopatus duodecim.

Auguſtopolis	Zora
Arnidilla	Viroſſa
Carah	Pentacomis
Hierapolis	Mamapſon
Memſidos	Mitrotomias
Elutis	Saltum Hieraticon.

Sedes

Sedes quarta.

Berytus Phœnicis Libani Metropolim eſſe conſtat ex vetuſtis Geographis. Sub qua ſunt Epiſcopatus xxxv.

Adraſſon	Comogannas
Dias	Comogeros
Medauon	Comoſtanis
Hieraſſon	Comis
Nein	Mahederon
Philadelphia	Comoreatos
Hierapolis	Comiſcopion
Phenuſtus	Comis Iulianos
Eluos	Comiſpigmarethon
Neapolis	Comis Petius
Philopopulis	Comis Anathon
Dionyſius	Comis Neothis
Conſtantianis	Clima anatalis queuiſſinon
Pentacomias	Comis Anochis
Tricomias	Comis Tralicones
Conaſados	Comis Nephdomos.
Saltum Vcaneos	Enacomias.
Hexacomias	

S V M M A R I V M.

1 *Patriarchæ minores qui.*
2 *Patriarchæ minores inter Latinos ſunt ſex.*
3 *Aquileienſis Patriarcha cur ita dictus.*
4 *Gradenſis Patriarcha vbi fiat mentio oſtenditur.*
5 *Gradenſis ciuitatis deſcriptio.*
6 *Gradenſem Patriarchatum Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem transtulit.*
7 *Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iuſtinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit.*
8 *Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangeliſtæ in regno Portugaliæ B. Laurentium Iuſtinianum parentem, ac fundatorem ſuum agnoſcit.*
9 *Bituricenſis Patriarchæ vbi fiat mentio oſtenditur.*
10 *Piſanus Archiepiſc. quarum prouinciarum Primas dicatur oſtenditur.*
11 *Piſanæ ciuitatis Epiſcopatus antiquiſſimus eſt.*
12 *Sardiniæ an vero Corſicæ dicatur Primas Piſanus Archiepiſcopus, oſtenditur.*
13 *Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, oſtenditur.*
14 *Toletanus Archiepiſcopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis conceſſis.*
15 *Dictio, quomodolibet, vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehendit.*
16 *Priuilegia habens ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiã illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet.*
17 *Toletum Vrbs Regia, & quaſi altera Roma in exaltatione cœpit nominari.*

DE PATRIARCHIS Minoribus.

CAP. VII.

1 PRæter quatuor primarios & maximos Patriarchas, de quibus in Capitulis præcedentibus, alij ſunt minores: nam ſectæ Armeniorum tres habẽt Patriarchas, vnus eorum reſidet in Cilicia, & Armenia minore, ſecundus in Armenia maiore, tertius, quem non Patriarcham, ſed καθολικὸν appellant, præſidet in Ruſſia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur & præeſt in Syria in Monte Libano. Habent etiam Æthyopes vnũ Patriarcham, qui ſedem ſuam habet in Curia Magni Imperatoris Specioſi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyſſinorum, & confirmatur à Patriarcha Alexãdrino. Eſt etiam Secta Cophtorum, qui ſimul cũ Baptiſmo Circumciſionem tuentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Ægypti, alter vero apud Æthiopes. Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctiſſimam Trinitatẽ negant, duobus Patriarchis paret, quorum vnus in Cayro reſidet, alter in Syria, videlicet in Vrbe Damaſco.

2 Sex tamen inter Latinos ſunt Patriarchæ minores, qui vel Romani Pont. indulgentia, vel inueterata cõſuetudine Patriarchale nomen vendicarunt, Aquileienſis, Gradenſis, Bituricẽſis, Piſanus, & Toletanus. *Vgonius de præſtantia Patriarchali tom. 13. tractatuum Doctorum pag. 285. verſu. Anaſtaſ. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 7.*

3 De Aquileienſi Patriarcha agit tex. *in capit. nunc vero 9. quæſt. 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno ſalutis 566. Aquileienſis Archiepiſcopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus vero Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter quod Aquileienſis Patriarcha Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permanſit.

4 De Gradenſi Patriarcha meminit *Vrbanus II. in c. erubeſcant 32. diſt. & Celeſtin. III. in cap. ex litteris de officio deleg.*

5 Gradenſis ciuitas breui ambitu clauditur, paludibuſque & flumine circũſepta, ſi demas piſcatores homines vix hodie vllos habet incolas, vt qui duorum millium numerum ægre expleant, nihilque habet inſigne antiquitatis, aut ſplendoris argumentum, præter ciuium germanam, & aureo ſeculo conſentaneam ſimplicitatem, & innocentiam, vbi nec factiones, nec fere alias morum corruptelas, conſpicias: ita accepiſſe à Frãciſco Auantio Veneto refert *Anaſtaſ. Germon. d. lib. 3. cap. 7. nu. 5. & 6.*

6 Sed propter huius ciuitatis aeris intemperiẽ hunc Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Põtifex Max. eiuſdem numeri V. ad inclytam Venetiarum ciuitatẽ tranſtulit, quæ antea per annos ſexcent. ſeptuaginta nouem in circa Epiſcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vocatur Patriarcha Gradenſis, ſed Venetiarum. Nec obſtat quod dicit *gloſ. verbo ſingulos in cap. in illis 80. diſt.* nempe Patriarcham Gradenſem non eſſe Patriarcham Venetiarum, cum locus Gradi multũ differat à Venetijs, quia reſpondetur poſtea illis temporibus Nicolaum V. vniſſe Patriarchatum Graden. & Epiſcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatus inſtitutione *Bernard. Iuſtinianus in ſua de Venetorũ geſtis hiſtoria lib. 12.* ſic ait. Coacta igitur Synodo totius Cleri, populique, aſſiſtentibus Duce, & Patriarcha primus creatus Epiſcopus Obeliatus, Eneagrij Tribuni Matheumaceni filius. Cõſtituitur autem Epiſcopalis ſedes in inſula Caſtellana, quæ vt antea diximus Oliuolus appellabatur, vnde & Epiſcopo Caſtellano ſemper nomen mantit. Viſus Patriciacus, qui cũ Epiſcopatum

patum tertio tenuit loco, Eccleſiam erexit, quæ nunc extat, dignam ciuitate & Epiſcopo, eam Beatiſſimo Petro Apoſtolo dicauit; ibi perſeuerauit donec ætate noſtra Nicolaus V. Pontifex Max. Patriarchali titulo auxit: tranſtulit enim Gradenſis Eccleſiæ dignitatem in hanc Venetiarum Vrbem, ſuppreſſo vtroque titulo & Gradenſi & Caſtellano.

7 Primum Venetiarum Patriarcham creauit Laurentium Iuſtinianum, qui viuens, morienſque multis claruit miraculis. Translatio facta eſt anno 1451. octauo Idus Octobris.

8 Hæc in d. hiſtoria. Hic fuit ille B. Laurentius Iuſtinianus, Ordinis Cæleſtini, vitæ ſanctitate, miraculorum, & ſinceræ eruditionis gloria clariſſimus, a quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit, quem etiam parentem, ac fundatorem ſuum agnoſcit Congregatio eorundem Canonicorũ S. Ioannis Euangeliſtæ in noſtro Luſitaniæ regno, vt habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex indulto Clementis VIII. felicis recordat. die 8. Ianuarij.

9 De Bituricenſi Patriarcha mentio fit *in c. cõqueſtus 9. q. 3.* vbi apud Romanum Pont. querebatur Narbonenſis Archiepiſcopus, quod Bituricenſis tanquam Primas & Patriarcha ipſo inuito Clericos ad tribunal ſuum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiſcopum Bituricenſem Primatem, & Patriarchã, hoc eſt primæ Sedis Epiſcopum; *Alberic. in rub. de ſtatu hominum col. vlt.* dicit Archiepiſcopum Bituricẽſem eſſe Primatem in prouincia Burdegalenſis, *Card. Alexan. in c. diffinimus 22. diſt.* Bituricenſem ponit primum Patriarcham poſt quatuor antiquos Patriarchas: *Nicol. Boer. in addit. ad tract. de auctoritate, & præeminentia magni Conſil. p. 1. n. 14.* ait Bituricenſem eſſe Primatem in Burdigalenſi prouincia, & probat ex *c. vlt. de maiorit. & obed. & c. vlt. de dilation. & cap. vlt. de dol. & contumac.* & eſſe Primatem in prouincia Narbonenſi ex *d. c. cõqueſtus*, & habere ſub ſe quatuor Metropolitanos, videlicet Burdegalenſem, Narbonenſẽ, Auxitanũ, & Tholoſanum; & vndecim vel duodecim ſuffraganeos.

De Cantuarienſi facit verbum *gloſ. verbo Archiepiſcopus in cap. Cleros 22. diſt.*

10 De Piſano Archiepiſcopo quòd ſit Primas tradunt *addit. margin. ad glo. in cap. diffinimus 22. d.* vbi *Archid. & Domin.* idem *Domin. in c. Cleros, n. 20. in glo. Primatib. diſt. 22. Præpoſ. in cap. Concilia §. Epiſcopos ſub nu. 5. diſt. 17. Turrec. in cap. prouincia, verſ. ſed inſurgit quæſt. d. 99. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 19. in fin. Boer. de ordine & præcedentia graduum p. 1. n. 13. & de auctoritate magni Conſilij n. 54. Paun. de officio & poteſtate Capituli p. cal. 6. n. 13. Caleſat. de equeſtri dignitate nu. 94. Petr. Greg. Syntag. iuris lib. 15. c. 10. nu. 30. in fin. Gig. de reſid. Epiſcoporum q. 18. n. 10. Marc. Ant. Cuch. inſt. Iuris Canon. l. 1. tit. 3. Sbroz. de Vicario Epiſcopi l. 1. q. 3. n. 24. & 25. Anaſt. Germon. d. c. 7. n. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 41. num. 14.*

11 Sequitur tamen vt aliquid de eo agamus, cũ in exquirenda ſui Primatus ratione apud quoſdam eſſet exorta dubitatio: pro cuius ſolutione à primordijs rẽpetentes aduertendum duximus Piſanæ ciuitatis Epiſcopatum antiquiſſimum eſſe; Gaudentius enim Piſanus Epiſcopus an. 313. in Concilio penes Melchiadẽ Papam nominatur, & Landulpho Piſano Epiſcopo, eiuſq; ſucceſſorib. circiter ann. 1078. Gregorius VII. vices ſuas cõmiſit in inſula Corſica, & pro labore, quẽ primus in ea reſtituenda ad Romanæ Eccleſiæ dominium ſuſcepit, medietatem, duobus vero eius ſucceſſoribus quartam partem omnium redituũ largitus eſt: arces tamen ſub ditione Romanę Eccleſiæ reſeruauit, quorum cuſtodes illis, ſi neceſſitas exegerit, vult obedire, vt conſtat ex *lib. 6. epiſt. Gregor. VII. epiſt. 12.* Poſtmodũ Vrbanus II. conſtit. ſua incip. Vrbanus Epiſcopus. Dat. Beneuenti 3. Kal. Iunij an. 1091. Pontificatus ſui 4. de præd. Gregorio VII. & de Landulpho Epiſcopo mentionem faciens, ita ait: quia multis iamdudum obſequijs Piſanorum glorioſa nobilitas Romanam ſibi Eccleſiam fecit obnoxiam, prædictã inſulam de conſilio Clericorum Cardinalium, aliorumq; fidelium Piſanæ Eccleſiæ commiſit, & condonauit; & cõditione interſita vt per annos ſingulos libras quinquaginta Lucanæ monetæ Lateranenſi Palatio perſolueret. Deinde anno ſequenti 1092. idem Vrbanus alia ſua conſtit. Dat. Anagniæ per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Epiſcopum Piſanum in Archiepiſcopũ promouit, palliumque conceſſit, cũ ſuppoſitione omnium Epiſcoporum Corſicæ, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apoſt. Legatus cũ perpetua ſucceſſione exiſteret. Sed Calixtus II. quoad ſuppoſitionem Epiſcoporum Corſicæ inſtantibus Genuenſibus factum Vrbani reuocauit. Inſurgũt Piſani, qui ab Honorio II. Genuenſium ſpreta contradictione reſtitutionẽ obtinuerunt, vt conſtat ex Conſtit. ipſius Honorij Dat. Lateran. per manum Armerici Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi, & Cãcellarij 12. Kalen. Aug. an. 1126. Pontificatus ſui ſecundo. Verum, quia huius rei ſumpta occaſione bella inter Piſanos, & Genuenſes mouebantur; vnde cædes, incendia, & multæ Chriſtianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiſcopus Piſanus ceſſit Genuenſibus tres Corſicæ Epiſcopatus, remanentib. ſibi alijs tribus, ſcilicet Alerienſi, Aiacenſi, & Sagonenſi. Vnde Innocentius Secundus an. 1187. in recõpenſationem trium ſubtractorum Epiſcopatuum Corſicæ, Balduino Piſano Archiepiſcopo cum varijs alijs priuilegiis ampliando conceſſit in iudicatu Galleciæ in Sardinia Epiſcopatus duos ſcilicet Gartellenenſem, & Ciuitatenſem, & demum Epiſcopatũ Populoniæ, ſupponens eos Piſano Archiepiſcopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardiniæ ab Vrbano II. conceſſam confirmauit, & Primatum ſuper prouincia Turritana Sardiniæ dedit, quod & demum fuit cõfirmatũ per Eugenium Tertium an. 1146. & Adrianum Quartum ann. 1156. Et Alexander Tertius priuilegio ſuo Pontificali aſſeruato in archiuio publico reformationum ciuitatis Florentiæ Dat. Anagn. per manũ Gratiani Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi, & notarij 3. Id. Aprilis an. 1167. Pontificat. ſui ſeptimo ampliando conceſſit Vbaldo Piſano Archiepiſcopo Primatum quoque præter Turritanam prouinciam etiã ſuper Calaritanam, & Alborenſem in dicta inſula Sardiniæ, & cætera per anteriores Pontifices data cõfirmauit; quod & poſtmodum fecit Lucius Tertius ann. 1181. Vrbanus Tertius an. 1186. Celeſtinus Tertius an. 1191. & Innocentius Tertius an. 1198. prout conſtat ex libro anni VI. Epiſtolarum, qui aſſeruatur in bibliotheca Vaticana epiſt. 110. Turritano Archiepiſcopo ſcribens poſt alia ſic ait. Abſenti autem, vel alio tempore venienti (ſcilicet Piſano Archiepiſcopo) non teneberis auctoritate legationis aliquatenus reſpondere, auctoritate vero Primatiæ non plus poteſt

in

in prouincia Turritana, quàm Primatibus vniuerſis concedunt Canonicæ ſanctiones. Similiter etiam Honorius Tertius ann. 1217. ſcribens Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ac nobilibus viris Turritan. & Galluren. iudicibus, alijſque nobilibus per Sardiniam cõſtitutis, eoſdem monet quatenus eidem Piſano Archiepiſcopo in ijs, quæ in prædicta terra ſibi ſunt ab Apoſtolica Sede tanquam Primati ſuo, & Apoſtolicæ Sedis Legato conceſſa, debitum honorem, & reuerentiã impendant, eiuſque ſalubribus monitis curent deuotè, ac humiliter obedire, & habetur in libro primo Epiſtolarum Honorij Tertij, qui aſſeruatur in Bibliotheca Vaticana pagina 215. Quibus priuilegijs, & conceſſionibus Piſani Archiepiſcopi enixi ſuæ Primatiæ iure ſemper vſi fuerunt poſſeſſorios actus facientes, vt fecit Federicus Piſanus Archiepiſcopus an. 1265. qui Inſulam Sardiniæ viſitauit. Et Archiepiſcopus Ioannes ann. 1302. qui Archiepiſcopum Guartellinenſem ex Sardinia citauit. Et Piſanus Archiepiſcopus, qui an. 1406. Eccleſiã S. Mariæ ex diœceſi Turritana contulit. Sed vltra litteras Apoſtolicas, & priuilegia ſupradicta, *Rofredus Beneuentanus*, qui vixit de an. 1215. & viuus permanſit etiam longo tempore poſt compilationem Decretalium Gregorij IX. cum fuerit aduocatus in cauſa Primatiæ, de qua in *capit. fin. de dilation.* vt habet in ſuo opere in titulo *de iuribus, quæ competũt Prælato, num. 2.* dicit quod Archiepiſcopus Piſanus eſt Primas Sardiniæ.

11 Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus ponunt *Specul. titulo de diſpenſat. §. ſunt quoque, verſi. & nota quod Primas, Matth. Ugoni. de præſtantia Patriarchalis dignitatis tom. 13. tractatuum Doctorum pagina mihi 284. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorũ immunit. lib. 3. cap. 7. nu. 7.* Verum Toletanos Archiepiſcopos non vt cæteros inferioris gradus Patriarchas, ſed plus vltra veluti veros, & primarios ex priuilegijs Summorum Pontificum ſibi conceſſis habendos eſſe contendunt aliqui, præcipuè ex ſpeciali indulto Martini Quinti, incip. Martinus, Kalen. Aprilis anno Domini 1422. & ſui Pontificatus vndecimo, qui prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſequutus, declarauit Toletanum Archiepiſcopum priuilegijs veris Patriarchis conceſſis frui, his verbis. Necnon omnibus, & ſingulis prærogatiuis, priuilegiis & inſigniis, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, vti & gaudere libere, liciteque poſſe. Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes II. in litteris ad Alphonsũ Carthagenam Epiſcopum Burgenſem miſſis anno Domini 1448. vbi ita habetur. El dicho Papa Martino Quinto, conſtituio & decernio, que el dicho Don Iuan Arcebiſpo de Toledo, y ſus ſucceſſores igualmẽte ſin otra differencia pudieſſen gozar, y gozaſſen de las inſignias, y prerogatiuas, y priuilegios, que à los Patriarchas en qualquier maniera pueden cõpeter, &c. refert *Garſias de Loayſa in collectione Conciliorũ Hiſpaniæ in decreto Gundemari Regis pag. 296.* Vnde aperte colligitur ex citatis verbis dicti indulti Toletano Archiepiſcopo competere priuilegia quatuor veris Patriarchis conceſſa ex dictione illa, quomodolibet quæ vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehẽdit, omneſq. diſtribuit *Rebuff. in comment. ad l. creditorum 11. verſ. quomodolibet, ff. de verborum ſignificat. Cened. practicarum, & canon. quæſt. ſingul. 95. num. 3. & 5.* Deinde etiam eidem Toletano competũt vigore dicti indulti non ſolum priuilegia, & prærogatiuæ dict.s veris Patriarchis conceſſæ, ſed etiam illæ, quas inſtar aliorum obtinebant, quia habens priuilegia ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet *Oldrad. conſil. 300. Mandoſ. in tractatu de priuilegijs ad inſtar glo. 11. num. 9. Soar. de legibus lib. 8. cap. 15. num. 2.* Illud tamen in præſentiarũ aduertendũ duximus in omnibus priuilegiis Toletanæ Eccleſię conceſſis appoſitam eſſe clauſulam tacite, vel expreſſe, ſaluo iure Metropolitanorum, &c. vnde conſtat (prout infra *c. 8. n. 71. cum ſequentib.* probauimus) Summos Pontifices noluiſſe præiudicare iuri quæſito alteri Prælato, non ex priuilegio, ſed de iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam intentionem, prout habent Bracharenſes Archiepiſcopi ſuper Primatia in Regnis Hiſpaniarum, vt *eodem cap. 8.* habetur, apertè oſtendentes à principio naſcẽtis Eccleſiæ, inſtitutione ſancti Iacobi Apoſtoli Bracharenſi in ciuitate Primatiam radices egiſſe, conſtituto in ea primo totius Hiſpaniæ Epiſcopo, conſtructa prima Eccleſia, & ſancti Euangelij prima habita prædicatione.

14 Ratio autem quare Toletanæ Eccleſiæ aliqua fuerunt à Summis Pontificibus conceſſa priuilegia, ea eſt, quia Toletum Vrbs Regia erat, & Regum Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Prælatos maximis gratijs decorarunt, quas proſequitur *Frãciſ. de Piſa en la hiſtoria de Toledo libro 4. cap. 17.* ac alijs in locis: immo & ipſa Vrbs Toletana ob hoc dicebatur Romana, quaſi ſecunda Roma in exaltatione, vt demonſtrare videntur verba *l. 2. in proœmio libri fori iudicum*, vbi dum agitur de Regis electione faciẽda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi prædeceſſoris mors cõtigiſſet, in hæc verba prorupit. Doncas ſtablecemos, que de aqui adelante los Reges deban ſer eſleidos en la ciudad de Roma, ò en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c. ex qua obſeruarunt *Spin. in ſpeculo teſtamen. glo. 19. princip. num. 73. Molina de primog. libro 1. cap. 2. num. 11.* licet prædicta verba (forſan melius) aliter legant, & intelligant *Alphonſ. à Villadieg. in ſcholijs ad eand. l. 2. num. 19. Molin. in annot. ad d. cap. 2. num. er. 1. Gutier. pract. lib. 3. q. 13. nu. 51. Bobadil. in ſua politica libr. 2. cap. 18. num. 224.* Deinde id ipſum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe, ibi, El Rei en Roma, ò en ciudad Metropolitana de Arcobiſpo, ò Catedral de Obiſpo, vt refert *Ambroſ. de Morales in compendio generalis hiſtoriæ lib. 13. cap. 2.* Denique id ipſum colligi videtur ex vita ſancti Ildefonſi apud *Surium tomo 1. die vigeſimatertia Ianuarij*, vbi quatenus oſtẽditur D. Ildephonſum Archiepiſcopum electum fuiſſe, & Toletanã Sedem incomparabili ſanctitate, ſimul atque eximia doctrina illuſtraſſe, ſic dicitur. Deinde poſt multum tempus decedente S. Eugenio Regalia violentia Toletum deducitur, atque ibidem Pontifex ſubrogatur, cuius ſtatim virtus enucleata in ſede Romulea refulſit, & veluti facula ignea ardens omnem Heſperiam perluſtrauit: Hinc etiam, quia Roma Vrbs Regia dicebatur *l. ſi duas 6. §. hoc amplius, ff. de excuſ. tutorum*, vbi dũ Modeſtinus doceret Romæ philoſophantes munerũ tutelarum excuſationem habere, huius exemptionis rationem reddens, ſic ait. Quorum ſanctioni illam poteſt quis rationem afferre, quod cum communis ſit, & exiſtimetur patria Regia Vrbs, æquum eſt eum, qui in ſua patria ſe vtilem præbeat, hac immunitate frui, vbi docet *gloſ. verbo Romæ, gloſ. etiam verbo anterior, in authent. vt Eccleſia Rom. ana cent. an. gaudeat collation. 2.*

quem

quem titulum Toletana ciuitas a Romana mutuata fuerat, dum Regia ciuitas nominari incœpit, vt ad aliud propoſitum annotauit *Balthaſar de Ameſcua de poteſtate in ſe ipſum lib. 2. c. 23. n. 23. verſ. hinc interpretor, cum num. ſequenti.*

SVMMARIVM.

1 *Origo & principia cuiuſque rei imprimis ſunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obſcuri nominis fuerint ſine fraude pateat.*

2 *Nihil maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam eis præbere.*

3 *Interamnenſis Regio, Duriminea appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur, amœnitate celeberrima.*

4 *Romani prope Limam fluuium caſtra ponentes illũ Lethem dixerunt, quod ibi ſecuros latices, & longa patriæ potauerint obliuia.*

5 *Brachara à Carthaginenſibus illic appulſis, & ab Himilcone relictis initium ſumpſit, à fluuio Africæ, Bragada, cognominata.*

6 *Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Brachara cohoneſtata fuit.*

7 *Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquiſſima negotiatione.*

8 *Brachara habuit vnum è ſeptem conuentibus iuridicis Hiſpaniæ.*

9 *Flamines, prothoflamines, & archiflamines in iuridicis conuentibus ad ſua ſacrificia peragenda Ethnici ſoliti erant conſtituere.*

10 *S. Petrus Apoſtolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, et prima iudiciaria poteſtas inſtituit vt Primates præeſſent.*

11 *Bracharenſis ciuitas Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundum dignitatum gradus à S. Petro conſtitutos adepta eſt.*

12 *Bracharæ deſcriptio Georgij Braunij refertur.*

13 *Bracharenſis Senatus ex longiſſima conſuetudine initium ſumpſit.*

14 *Bracharenſis ſuffraganei qui.*

15 *Vicarios quinque in quinque diœceſis prouincijs triennales creat Bracharenſis Archiepiſcopus.*

16 *Bracharẽſis Archiepiſcopus temporalem habet iuriſdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magiſtratus, & ſcribas.*

17 *Cauſæ ciuiles quantumcunque graues in ampliſſimo Bracharenſi ſenatu ſine vlla appellatione concluduntur, criminales vero per appellationem ad Regiam iuriſdictionem deferuntur.*

18 *Laudantur DD. Senatores Bracharenſes.*

10 *Sedes Eccleſiæ potior debetur priori in Fide recipienda.*

20 *Apoſtoli potiori ac ſublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.*

21 *D. Petrus primus Bracharen. Epiſcopus diuinitus creatus à S. Jacobo Apoſt. qui multis iam ſeculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis ſuſcitatus.*

22 *Refertur fragmentum quoddam S. Athanaſij.*

23 *Referuntur diſcipuli, quos S. Jacobus in Hiſpania habuit.*

24 *D. Petrus primus Bracharen. Epiſcopus, quem S. Iacobus ſuſcitauit, vt eum in Bracharenſi ſede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachia, filius Vriæ Prophetæ, de quo Hierem. cap. vigeſimo ſext.*

25 *Samuel hic venit cum tranſmigratis in Hiſpaniã duce Nabuco[illegible]an, vel Pyrrho Hiſpaniarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.*

26 *Petrus diſcipulos inſtituit.*

27 *S. Jacobus cum in Hiſpaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam poſtea poſt obitum ſuum ad ſui corporis depoſitionem elegit.*

28 *Refertur hiſtoria Compoſtellana atteſtans de miraculoſa nauigij delatione ad Irienſem portum cum corpore S. Iacobi.*

29 *Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hiſpaniam atteſtantes.*

30 *Chriſtus Dominus paſſus eſt completis 33. annis trib. menſibus, & aliquibus diebus.*

31 *S. Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit tribus, vel quatuor annis poſt Chriſti paſſionem, antequam cæteri Apoſtol. diuiderentur.*

32 *S. Jacobus primùm ad Irienſem portum in Gallecia appulit, ibique inſtituit primum Epiſcopum Bracharæ S. Petrũ.*

33 *S. Iacobus ad Hieroſolymam rediens ibi Martyrij palmam conſequutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt.*

34 *Dies martyrij Beati Petri fuit vigeſima ſext. Aprilis.*

35 *S. Iacobi martyrij dies vigeſima quinta Martij ſolẽnis fuit, qua & Chriſtus carnem humanã ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo transfertur in diem vigeſimam quintã Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus.*

36 *Dies vinculorum S. Petri Apoſt. non celebratur eo die, quo accidit, propter ſolemnitatem Paſchatis, in quo euenit, ſed die primo Auguſti, quo catenæ Romam ſunt adductæ.*

37 *Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primũ Epiſcopum, primamque totius Hiſpaniæ Eccleſiam ex S. Iacobi iuſſu obtinuit.*

38 *S. Iacobus peragrata Gallecię parte, relictoque Petro Bracharenſi Epiſcopo, cum iam ad Hieroſolymam rediret, Aragoniæ regnum petiuit, vbi in Cæſarauguſtana ciuitate Beatiſſima Virgo adhuc in carne veniens illi apparuit.*

39 *Cæſarauguſtana ciuitas primam Hiſpaniæ Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara vero in honorem ipſiuſmet Chriſti Domini, ac Beati Petri Apoſtol. adhuc viui Eccleſiam conſtructam prius obtinuit.*

40 *S. Petrus primus Bracharæ Epiſcopus martirij palmã conſequutus fuit ann. Chriſti 44.*

41 *S. Baſilius II. Bracharæ Epiſcopus paſſus eſt ann. 58.*

42 *Sanctus Ouidius tertius Bracharæ Epiſcopus paſſus eſt anno 65.*

43 *S. Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus à [illegible] poſit conſtitutus, non inuenitur.*

44 *S. Eugenius antequam in primum Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopum crearetur ann. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pontif. poſt Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum.*

45 *Decipitur Valdeſius in annorum computatione.*

46 *S. Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus ſecundum veriorem relationem martyrio coronatur ann. 97.*

47 *Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharenſi Eccleſia conſtitiſſe.*

48 *Primatiæ ius Bracharenſi Eccleſiæ ineſt ex inſtitutione ſancti Iacobi.*

49 *Secularis poteſtas ad Eccleſiæ iura non poteſt manum adhibere.*

50 *Felix Bracharæ Archiepiſcopus in inuaſione Maurorũ cum 27. viris paſſus eſt.*

51 *Bracharenſis Eccleſia non in totum Prælatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hiſpaniam occuparunt.*

52 *De Argemiro Archiepiſcopo Bracharen. mẽtio fit an. 863.*

53 *De Hero Archiepiſcopo Bracharen. mentio fit circa Eram 980.*

54 *Bracharenſis Eccleſia licet Maurorum inuaſionibus Paſtore aliquando caruiſſet, in priſtinum poſtea decus reſtitutaiacentem, ac pene dormientem ſtatum reaſſumpſit, quaſi poſtliminio reuerſa ad Primatialem dignitatem.*

55 *Concilium primum Bracharenſe celebratum fuit anno poſt Chriſtum natum 412.*

56 *Concilium ſecundum Bracharenſe celebratum fuit in Urbe Lucenti an. Domini 569.*

57 *Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.*

58 *Regum ſummorumque ſecularium cauſa ex Regis conſultatione in Concilijs ſolebant tractari.*

59 *Gothorum Reges in prouincialibus & nationalibus Concilijs præſentes erant.*

60 *Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea ſedem habebãt congregata erant ad ipſorum ſupplicationem & per eos ſolum inuitati conueniebant Epiſcopi.*

61 *Dignitas maior in ſuperſcriptione & prima voce dignoſcitur.*

62 *Dextera pars nobilior eſt.*

63 *Dignitatem maiorem non ſemper arguit ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere.*

64 *Epiſcopi vbi ſe ſubſcribunt nomine prouinciæ, quam ſuſtinent; nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas.*

65 *Epiſcopi frequentiùs in Concilijs ſedent ſecundum antiquitatem conſecrationis vniuſcuiuſque.*

66 *Epiſcopi ſecundum ſuæ conſecrationis antiquitatem ſcripſerunt, & ſederunt in Concilio Trid.*

67 *Bracharenſis Archiepiſcopus cur aliquando ad Hiſpalenſem Eccleſiam tranſlatus fuerit, oſtenditur.*

68 *Priuilegia ſi quæ ſunt Primatiæ ius alicui Prælato concedentia non operantur in tertij præiudicium.*

69 *Primatiam Hiſpaniarum Toletanæ Eccleſiæ de iure competere exiſtimarunt ſummi Pont.*

70 *Priuilegium, ſeu gratia ex precibus non veris ipſo iure ſunt nulla.*

71 *Priuilegium conceſſum à ſummo Pont. intelligitur ſine tertij præiudicio.*

72 *Confirmatio eſt iuris quæſiti corroboratio.*

73 *Confirmatio nouum ius non tribuit, ſed quod antea erat conſeruat.*

74 *Nullum quod eſt confirmari non poteſt.*

75 *Confirmatio ex certa ſententia an actum nullum confirmet, oſtenditur.*

76 *Confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur, in qua inſertus eſt tenor rei confirmatæ.*

77 *Confirmatio ex certa ſcientia in tertij præiudicium nihil operatur.*

78 *Primatiæ contentio inter Archiepiſcopos Bracharẽſem, & Toletanum, à quo tempore incœpit, oſtenditur.*

79 *Bracharenſis Eccleſia cur ſuum Primatiæ ius non fuit proſequuta, oſtenditur.*

80 *Res omnis ad vltimum ſtatum reduci debet.*

81 *Ultimus rei ſtatus in beneficialibus inſpici debet.*

82 *D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharenſis Archiepiſcopus eminenti virtute, & ſpectata fide inſignis Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem libere deambulauit.*

83 *D. Fr. Alexius de Meneſes Bracharenſis Archiepiſcopus Barboſa de poteſtat. Epiſc. Primatiali Cruce Matritij ſepultus.*

84 *Illuſtriſſ. D. Alphonſus Furtado de Mendoza vigilantiſſimus Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtes coram Rege Catholico Philippo III. Vlyſſipone Primatus ſui ius defendit.*

DE PRIMATV SANCTÆ Eccleſiæ Bracharenſis in tota Hiſpania, & eius mirabili erectione.

CAP. VIII.

SI vera eſt Iuris conſulti regula *in 1. ff. de origine iuris, & in l. 2. ff. de verbor. ſignific.* quod in quibuſq; rebus principia maxime ſunt ſpectanda, tanquã quæ cuiuſq. rei potiſſima pars ſint, veriora in his certe dicenda puto, quæ ſub vetuſtatis inuolucris magis ſunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatẽ explicare ſtudent, exponere imprimis eius originem ac principia debent, vt quo tempore clari aut obſcuri nominis fuerint ſine fraude pateat. Nihil enim maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam eis præbere, vt *Vlpianus eloquens Iurecconſultus in l. 1. ff. de cenſibus* Syriam patriam ea laude exornat, nobilis regionibus ſerie ſeculorum, antiquiſſima. Arcades igitur ſe Sole, Luna, ac aſtris priores gloriabantur ex *Statio lib. 4. Thebaidos.*

Arcades hinc veteres aſtris lunaque priores.

Plura narrat in hoc propoſitum *Tiraq. de nobilitate ca. 19. n. 22. & Plin. lib. 8. epiſtolarum ad Maximum* ita eleganter exprimit. Reuerere gloriam veterem, & hanc ipſam ſenectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus ſacra eſt. Et cum plures afferre poſſem, qui pro re ſibi propoſita principia ſemper altiùs petiuere, ne tamen longe à ſemita diſcedere videar, cum præcipuè quibuſuis ſint obuia, intendens Bracharenſis Eccleſię cum cæteris Hiſpaniarum relationem repræſentare, non dignum ſolum, ſed neceſſarium duxi illius initia repetere, & vt à loco incipiam rei natura expoſtulare videtur.

3 In amœniori Regni Portugaliæ parte ſita eſt Interamnẽſis prouincia, quam Duriminẽam appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amœnitate celeberrima.

4 Domitores enim orbis Romani cum ad Luſitaniã oppugnandam venirent Minio ſuperato ante Bracharenſe territorium quatuor leucis, prope Limã fluuiũ caſtra poſuerunt, loci amœnitate capti, ſingulaq; per otium contemplantes per Eliſeos campos & vireta Poetarum figmentis celeberrima ſpatiari crediderũt, Lethem dixerunt fluuium, quod ibi ſecuros latices, & lõga patriæ potauerint obliuia; ſi aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnenſi regioni terrarum principatum Romæ obliti detulerunt, cur ego Romæ habitans, nũquam meæ patriæ oblitus, eius honorẽ, laudes, & encomia verbis, & ſcriptis non proferam. Primam refero tibi Brachara ſortem, quæ ſi ad primęuam Hiſpaniarum ſortem ſpectemus, tantum alias inter caput euehis vrbes, quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Non ſum adeo inurbanus, vt non videam & agnoſcam quantùm me felicẽ reddiderit hęc Curia, quæ albo ſemper erit ſignanda calculo, ne vllo vnquam tempore a memoria dilabatur: Illud vero

rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt proſpero curſu ad finem ducât, quæ tam feliciter auſpicantur, nec imperfecto itinere deſtituant, quem ſemel placido lumine conſpexerũt.

De hâc Interamnẽſi Prouincia, vt alijs omiſſis hoc loco verba faciam quid referam? quæ etſi anguſtis finibus videlicet quinquaginta quatuor milliarijs longitudine, triginta & ſex latitudine circumſcripta ſit, rerum tamen ſplendore & varietate longe lateq; patere notũm ſit ijs, qui eam oculis perluſtrarunt: in qua Collegiatæ quinque, præter centum & quadraginta monaſteria diuerſorum Ordinum ditiſſima, & alias Eccleſias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt ſuis Baptiſterijs adauctæ: amœnitatem vero non obſcuro vocis teſtimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratiſſimi decurſus. Sũt & flumina, portus maritimi, pontes elegantiſſimo lapide conſtructi, maxima aeris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac fœcunditas, & alia multa, quæ cũ ad rem noſtram hoc in loco non ſpectent, nequaquam poſſunt recenſeri, licet patrius amor nihil intactũ relinquere, & omnia libenter proſequi voluiſſet, cũ omnium ſocietatum nulla ſit arctior, nulla ſanctior, quã ea, quæ cum patria vnicuique noſtrum eſt, vt ait *Cicero*. Quod grauiſſimi viri magno, & exacto iudicio apud ſe meditantes re & conſilio eam adiuuare nõ deſtiterunt, quod Ariſtides Athenienſis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulãs in patriam reuerſus præclariſſimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non abſimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeates, cum Galli hac Vrbe incẽſa Capitoliũ obſiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & ſuos ciues obſidione liberauit.

Mihi in hac Interamnenſi Prouincia ex optimis, pijſſimiſque parentib. naſci contigit; nã pater meus licentiatus Emmanuel Barboſa, nonageſimũ circiter annum nunc agẽs, ibi eſt magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob inſignes animi ſui dotes, rectitudinem, & ſummam in vtroq; Iure, ac politioribus litteris peritiam à Philippo Hiſpaniarum Rege Secundo in prædicta prouincia aduocatus Regius conſtitutus fuit, quo in munere obeundo, atque alijs arduis negotijs ſibi commiſſis cum ſumma integritate, & doctrinæ laude verſatus apud ſtudioſos, & inſignes viros nõ vulgarem ſibi virtutis, & eruditionis famam comparauit. Teſtes ſunt duo illi libri in Ordinationes Regias Luſitanorũ mea opera & diligentia in lucem editi. Teſtis vnus pro millibus eſt Illuſtriſſim. Dominus Senator Regius meritiſſimus Doctor Gabriel Pereira à Caſtro noſtrę Luſitanicę gentis decus, & ornamentum, illius quondam celeberrimi Iuriſconſulti, Regij pariter Senatoris nobiliſſimi D. Franciſci de Caldas Pereira, & Caſtro filius, in ſuis eruditiſſimis deciſionibus *tom. 1. deciſ. 83*. Ex filijs ego natu maior, qui dum puſillus puer, & in cunabulis pene verſans Luſitano occultato idiomate latinã didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnum pijſſimus parens Beatiſſimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctiſſimæ Trinitatis religionibus, tanquam ſuorum fructuum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in philoſophia, & ſacra Theologia de ſe multa, & grauia in dies pollicentur. Inter quos prætereundus nõ eſt Doctor Simon Vaz Barboſa in Conimbricenſi Academia Artium Magiſter, & publicus Bachalaureorũ, & Licentiatorum eiuſdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conſcribendis vſus fuiſſem, in hãc Curiam ſocium elegi. Reſtabat & ſoror vna, non ſolum nobis fratribus, cæteriſque propinquis, ſed etiam omnibus matronis incõparabili virtute, ſingulari prudentia, & morum grauitate conſpicua, nupſit nobiliſſimo viro Philippo Vieira Pinto, Chriſti Cruce inſignito, filio Doctoris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumuiri ciuitatis Vlyſſiponẽſis gubernandæ. Habuit & parens meus ſub eius tutela ſorores duas, quarum vna nupſit Excellen. D. Didaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira Correa Ordinis Dñi noſtri Ieſu Chriſti Commendatoris, & domini oppidi de Farelaes, cuius ex vtroque latere nobilitas cum omnibus nota ſit, non eget commendatione; altera vero nupſit Coſmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Luſitano. Extitit & alius Emmanuel Barboſa proauus meus, & parentis auus ciuis Bracharenſis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalẽ, qui poſtea fuit Rex, cuius erat cliens; huius filius fuit Doctor Antonius Barboſa eiuſdem Cardinalis Hẽrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgicus maior, viri omnes ex nobilibus Cardoſorũ Auerij, & Brauiorum Aſturicæ Auguſtæ familijs originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barboſis ob eorum ſingularia ſcripta vbiq; notis) in noſtra familia litteris inſignes, quorum vnum, ne lõgior ſiã, ætatis noſtræ in medium proferam, Doctorem ſcilicet Franciſcum Rebello Dazeuedo parentis mei ſobrinũ, quem tantis auctibus fortuna extulit, vt intra breuem temporis curſum in Conimbricenſi Academia Iuris Pontificij eximius profeſſor, ac publicus Magiſter extitiſſet, deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitana Vlyſſiponẽſi, cuius fuit Apoſtolico munere gubernator, hinc ad ſupremum ſupplicationis Regium Senatum translatus, poſtea Regij Palatij Senator, & à conſilijs Regiæ Maieſtatis creatus fuit, nimirum, vt quot noſtræ Luſitaniæ ſunt partes, totidẽ faceret monimenta virtutis ſuæ, cuius immatura mors maximũ nobis reliquit ſui deſiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugalẽſis ciuitatis in Regno ſecundæ originem duco, in qua auus, ac proauus meus nobilia Reip. officia obierunt, & hac tempeſtate matris meæ patrueles fratres conſules extiterunt, ac Confraternitatis Sanctæ Miſericordiæ Gubernatores, ad quæ officia ex Regijs litteris non niſi nobilitate inſigniores populi voce eliguntur. Extat & matris meæ germanus frater patritius in libris Regum inter nobiliores deſcriptus, Chriſti inſigne geſtans. De illo demum gratias Deo referẽs gloriari oportet, quod nullus extiterit ex parentibus, auis, atauis, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum, vel ſcripturarum monumenta peruenire poſſunt, qui infamia laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinã, vel humanam maieſtatem crimen vllum cõmitteret.

5 In hac Interamnenſi Prouincia, quam prædicti Maiores mei coluerunt ſita eſt Bracharenſis ciuitas, quæ à Chartaginenſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium ſumpſit, & non à Gallis Celtis, vt *Florianus Campenſis* autumat *in Chronica Hiſpaniæ libro 3. cap. 26.* à fluuio Africæ Bragada cognominata teſte *Ario Barboſa Luſitano in ſuis poematibus, & Auguſtino Pacenci in vita ſancti Petri martyris, ac Doct. Bernardo de Britto in monarchia Luſitana lib. 2. c. 6.*

6 Au-

6 Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Bracharam cohoneſtatam meminit *Plinius libr. 4. cap. 20.* & late alios citans tradit *Doct. Bernard. de Britto in monarchia Luſitana, part. 1. lib. 4. c. 28.* vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inſcriptiones lapideæ, quæ in ipſa vrbe reperiuntur, de quibus meminere *Ambroſius Morales Hiſpanus hiſtoriographus in deſcript. Hiſpaniæ c. 24. Elias Vinettus in annotat. ad Auſonij vrbes*, vbi de Hiſpali agit *num. 204. Doctor. Bernar. de Britto part. 2. lib. 5. cap. 11 & 13.*

7 Diuitem Bracharam ex antiquiſſima negotiatione & magnitudine appellat *Auſonius* illo carmine.

Quaque ſinu pelagi iactat ſe Brachara diues.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum ſuum exportatis, quia ager Bracharenſis, quem vulgò terminũ, vel territorium appellant, extendebatur vſque ad mare: quod nunc diſtat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de cauſa negotiabantur, vt refert *Ælias Vinettus ad dictum locum Auſonij*, vbi ait ſe extra vrbem fragmentum lapidis repetiſſe cum inſcriptione ſequenti. Ciues Romani, qui negotiantur Bracharæ Auguſtæ. Non enim nouum eſt ſi ciuitas hęc noua baſilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus ſuis erecta, mercatorum copia frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam neceſſariorum copia abundet.

8 Vnum è ſeptem conuẽtibus iuridicis prouinciæ Hiſpaniæ habuiſſe refert *Plinius iunior, naturalis hiſtoriæ libro 3. ca. 3.* Nunc, inquit, vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus ſeptem Chartaginenſem, Tarraconenſem, Cæſarauguſtanum, Cluníenſem, Auctúrum, Lucenſem, Bracharum, ſunt autem nomina harum vrbiũ vulgari idiomate Chartagena, Tarragona, Caragoſa de Aragão, Corunha, Aſtorga, Lugo, Braga.

9 In his iuridicis conuentibus Ethnici ad ſua ſacrificia peragẽda flamines, prothoflamines, & archiflamines ſoliti erant conſtituere teſte *D. Iſidoro etymologiarũ lib. 7. cap. 12. relato in c. 1. & 2. diſt. 21.*

10 Pro ſingulis prælationis ac dignitatũ gradibus D. Petrus Apoſtolus vrbes & loca conſtituit, itaut in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorũ flamines, & prima iudiciaria poteſtas ſcilicet Rectores prouinciarum, proconſules, eorumque legati, præeſſent Primates, in ijs vero, in quibus erant archiflamines eſſent Archiepiſcopi, in ſingulis vero reliquis ciuitatibus præeſſent Epiſcopi, vt refert *Clemens Papa in cap. in illis 80. diſtinction. & Anacletus in capit. primo, 99. diſtinction.*

11 Cum ergo Bracharenſis ciuitas caput Prouincię iuridico conuentu ornata fuiſſet juxta auctoritatẽ *Plinij* ſupra relatam, Archiepiſcopalem dignitatem cũ titulo primæ ſedis ſecundum dignitatum gradus à D. Petro cõſtitutos optimo iure adepta eſt, illo ſcilicet tempore, quo nulla alia in Hiſpania erecta erat Eccleſia, quæ cum Bracharenſi de primitia contendere poſſet, prout late probat *Doctor Bernardus de Britto in monarchia Luſitana par. 2. lib. 6. cap. 5.*

12 In deſcriptione Bracharæ Auguſtæ *Georgius Braunius Agrippinas in theatro vrbium præcipuarum mundi*, ſic ait.

Bracharam vnam de antiquioribus Hiſpaniæ vrbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuiſſe conditam fama eſt anno ante virgineum partũ 290. Hanc annorum 40. obſidione tandem expugnatam ſub ſuã ditione annis fere quingentis Romani tenuere, cui & Auguſtæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è ſeptem citerioris Hiſpaniæ, veteri more, inſtitutoque Romano, vnde auctore *Plinio* vrbes quatuor & viginti ius petere conſueuerãt. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hiſpaniæ partes deſcribuntur. Illam vrbem Auſonius poeta diuitem, atq; opibus florentem vocat. Sed & priſcis Maiorum annalibus præſcriptum extat Regum Sueuorum antiquam Sedem fuiſſe Bracharæ annos 70. ſupra centum; & ſub Gothis annos 127. floruiſſe, quam & Alphonſus huius nominis primus cognomento Catholicus Hiſpaniarum Rex primam ante omnes Hiſpaniæ Metropolitanas vrbes ex Saracenorum tyrannide in priſtinam libertatem vindicauit ann. 740. Illic Regum Portugaliæ primus ſator Henricus comes (Guidonis Comitis Vernohenſis, & Brionenſis filius) Alphonſi Henrici primi Luſitaniæ regis pater, in templo maximo, quod ipſe erexerat, ſepultus eſt. Sed longe maius vbi decus è rebus ſacris accedit. Nam Chriſti Opt. Max. Fidem complexa eſt D. Petro S. Iacobi Maioris diſcipulo prædicante vix poſt annum decimum, quo idẽ Dominus ſubacta morte in cęlum victor aſcenderat. Colit igitur Brachara vt patronum eundem D. Petrum Martyrem ſuum primum Archipręſulem, vna cum tribus alijs ſuis itidem ſacris Paſtoribus, Martino, Fructuoſo, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharenſis Eccleſia fulcitur, & fulget. Multum ſanguinis olim pro Chriſto effudit, diues octo ſãctorum corporibus, alijſque innumeris reliquijs, ornata templis, nobilitata Patrum Concilijs, decorata ſodalitijs rite inſtitutis, totius Hiſpaniæ Primatum antiquiſſimo iure ſibi vendicat, qua de re cum Toletana Sede vetus ei lis eſt, & contentio, cuius meminit Honor. III. *in cap. coram, dein integr. reſtitut.* quæ tamen lis ab eiuſdem Pont. Maxim. tempore, ad noſtram vſque ætatem ſilet. Poſita eſt Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, quæ Regio Interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus; eſt in quinto climate, gradus habens lõgitudinis ſex, latitudinis duos, & quadraginta ac ſemis, diſtatque ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure ſuo Archiepiſcopo paret, ſiue ſpiritualem iuriſdictionem ſpectes, ſiue temporalem, multo quondam frequentior, nunc incolarum numerat ad duo millia: fruitur magna cœli, aeriſque clementia, inſigni agrorum vbertate, & amęnitate quod ei beneficium commune eſt, cum hac tota Regione Interamni. Hæc *Georgius Braunius* dicto loco.

13 Cuius *Braunij* deſcriptione addẽdum duxi Bracharenſem Archiepiſcopum ex longiſſima quadam conſuetudine, cuius initium longe ab hominum memoria diſtat cauſarum ciuilium, & criminalium Senatum ſemper habuiſſe, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & pene innumera negotia pro grandi Parochiarũ numero expediunt: hunc Senatum, ſiue Relationis domum quatuor Suffraganei, Conimbricenſis, Viſenſis, Portuẽſis, & Mirandenſis Epiſcopi per appellationes agnoſcũt, & ſemper caſus occurrunt grauiſſimi: ideo munus hoc perſpectæ virtutis, ac maturi conſilij viris commendatur.

15 Præter iſtos alios quinq; Senatores inferiores, quos vicarios appellamus, in quinque diœceſis prouincijs triẽnales creat de more inſtitutoq; antiquo illuſtriſſi-

Barboſa de poteſtat. Epiſc.

mus Bracharenſis Archiepiſcopus, quorum ſinguli cum certo ſcribarum, & apparitorũ numero pro tribunali ſedentes ſuum vicariale munus egregiè præſtant, ſuam vnuſquiſque prouinciam annua viſitatione perluſtrat, atque in id præcipue inſudat, vt omniũ animæ à vitiis expientur; ab his vniuerſe lites, ad Curiam Bracharenſem per appellationem deleguntur.

16 Habet & temporalem iuriſdictionem Bracharenſe tribunal ampliſſimam, in quo quamplures aduocati multo rerum vſu, & experientia præditi, & iuriſconſultiſſimi, qui omnes in tam vaſta forenſium negotiorum mole Primatem haud ſegniter adiuuant. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos, magiſtratus, & ſcribas vtriuſq; fori. Decuriones itẽ & Conſiliarios tam in Bracharenſi ciuitate, quàm in tredecim oppidis aſyli titulo decoratis (coutos noſtro idiomate vocamus) in quibus temporalem iuriſdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

17 Cauſæ ciuiles quantumuis graues in ampliſſimo Bracharenſi Senatu ſine vlla appellatione concludun tur, criminales item in prima tamen inſtãtia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iuriſdictionẽ deferuntur. Cauſæ vero omnes tredecim aſylorum illic etiam per appellationem terminãtur, quia in illis merum, & mixtum imperium habẽt Primates, ſicut & ipſe Rex in ſuis. Quapropter hac noſtra tempeſtate *Illuſtriſſim. Dominus Alphonſus Furtado de Mendoza* meritiſſimus Bracharenſis Archiepiſcopus viros omnigenæ litteraturæ, memorãdæ, & incorruptæ virtutis, ac prouidæ eruditionis ad hunc ampliſſimũ Senatum ſelegit, ex quibus viua apud noſtros permanebit memoria *Doctor. Ioan. Peixotij à Souſa* Iuris vtriuſque cõſultiſſimi, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, poſtquam illum in generalem Archiepiſcopatus Eboren. Vicarium elegit, ad ampliſſimũ Bracharenſem Senatum Cancellarii Maximi dignitate omnium ore, & aſſenſu tranſtulit.

18 Alter adeſt meritiſſimus Curiæ Bracharenſis Senator, *Doctor* ſcilicet *Ioannes Peixotius Rebello* vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum ſtudio clariſſimus, & ingenii acumine inſignis. Nec tamen à memoria noſtra vnquam elabetur clariſſimus *Doctor Gaſpar do Rego de Fonſeca* in Curia, & tota Bracharenſi diœceſi officialis in ſpiritualibus, & temporalibus generalis, vtriuſque iuris prudentiſſimus, qui ob rerum forenſium, domeſticarumque peritiam ad omnes encomiæ laudes natus. Emicat denique in ampliſſima Curia *Doctor Bernardus da Fonſeca Saraiua* vir legalis, & Pontificii Iuris ſcientia conſpicuus, diſciplinarũ omnium cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis prudentiam nulla ſatis æquare poſſit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, aſſiduaque negotiorum experimenta vicarii generalis honore Bracharæ eſt inſignitus.

19 Priori in Fide recipienda Eccleſiæ potiorem Sedẽ deberi exemplo ipſiuſmet Eccleſiæ in eius Sede habenda inſtruimur, in qua beatus *Paulus cap. 8. ad Romanos* Apoſtolos, vt primitias Fidei habentes, maiori priuilegio ornatus oſtẽdit, ibi, non ſolum autem illa, ſed & nos ipſi primitias Dei habentes, quo loco *Beat. Thom. & p. 1. quæſtio. 44. artic. 7.* cæteraque Theologorũ ſchola *in 1. ſentent. diſt. 16. art. 2.* docet potiori ac ſublimiori gradu & præmio gloriæ Apoſtolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterint, eaque laude ornat *Beatus Lucas* Antiochenſes *cap. 11. Actuum Apoſtolorum*, itaut cognominarentur primi Antiochiæ diſcipuli Chriſtiani, & ideo, qui primi potiores conſtituti ſunt, cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauerit, & Romam poſtea Sede tranſlata, vt ſupra oſtẽdimus, Patriarchalis dignitas perpetua manſerit in Eccleſia eius gloriamque gentis extollit hac in re diuinus (*Chryſoſtomus homil. 3. ad populũ Antiochenum.*

20 Sicut Petrus inter Apoſtolos primus Chriſtũ prædicauit: ſic inter ciuitates hæc Primatum, & coronam quandam admirabilem Chriſtianorum tulit appellationem. & *homilia 7. in Matthæum.* Vos autem ſiquidẽ aliquod de honore certamen oriatur omni ambitione contenditis, vt vel vniuerſo præſideatis orbi, illo ſcilicet vobis priuilegio blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Chriſtianorum nomẽ impoſuit. Et ab ipſomet legiſlatore diuino legis Euangelicæ Chriſto Opt. Max. exordiendo hæc lex ordinata fuit cũ primo in Fide, & vocatione Petro ex *cap. 4. Matth. & Marci c. 1.* prior dignitas, & maior collata ſit, vt Pontifex ſucceſſor eiuſdem Chriſti, & caput eius Eccleſiæ eſſet.

21 Qua regula noſtrum propoſitum dirigentes dicere tutò poſſumus, ſi ab ipſo naſcentis Eccleſiæ primordio ſint iacta fundamenta, nullam in Hiſpania antiquiorem Bracharenſi reperiri. Habet enim Diuũ Petrum ſuum Epiſcopum diuinitùs ſibi datum à Diuo Iacobo Apoſtolo, à mortuis ſuſcitatum, multis antea ſeculis defunctum, vt ex relatione D. Athanaſij primi Cæſarauguſtanæ ciuitatis Epiſcopi compertum eſt, quæ in Inſula Sardiniæ Reuerendum Patrem Andræã ab Oliuenſa repériſſe refert *Fr. Prudentius de Sandoual Epiſcopus Pampilonenſis in libro, quem inſcripſit, de antiquitate Tudenſis Eccleſiæ in princ.* quod quidẽ fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides ſit penes lectorem, verba Athanaſij ſequuntur.

22 Ego noui ſanctum Petrum primum Bracharẽſem Epiſcopum, quem antiquum prophetã ſuſcitauit ſanctus Iacobus Zebedæi filius magiſter meus. hic venerat cum duodecim tribubus miſſis à Nabuchodonoſor in Hiſpaniam Hieroſolymis duce Nabuchocerdã, vel Pyrrho Hiſpanorum præfecto, dictus eſt hic propheta Samuel iunior, vel Malachias ſenior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, Vriæ prophetæ filius, factus Epiſcopus multos Iudæorum ad Fidem conuertit, dicens ſe veniſſe cum eorũ Maioribus, & prædicaſſe tranſmigratis, obijſſe vero viginti annis poſt aduentum eorum in Hiſpanias. Hic vir Apoſtolicus acceptis à ſancto Iacobo inſtitutionibus Apoſtolicis, Euangelio, & ordine Miſſæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epiſtolas Apoſtolico plenas ſpiritu ſcripſit ad Eccleſias, in quibus Epiſcopos inſtituit, vt Irienſem, Amphilochenſẽ, Eminienſem, Portuenſem, vbi ſanctum Baſilium condiſcipulum poſuit (qui illi per martyrium ſublato ſucceſſit in Sede Bracharenſi) Epitacium in Tudenſi. Illi viri diuini, planeque Apoſtolici, inſtar Apoſtolorum, non in vna ſemper vrbe morabantur, ſed quò rapiebat illos Spiritus ſanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui non ſolum in Tudenſi Eccleſia, ſed in vrbe Luſitaniæ Ambratia prædicauit, qui ſignis, & varietate linguarum prædicationem illuſtrabant, nec ſoli ibant prædicatum, ſed multis diſcipulis comitati, vt fecit Chriſtus, Petrus, Iacobus, & cæteri Apoſtoli.

23 Rem ſtupendam, & multis ſeculis abſconditam, & pau-

paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanaſius, qui in iſto fragmento ſe nominat ſancti Iacobi diſcipulum, & vltra Petrum Bracharæ Epiſcopũ, dicit Baſileum fuiſſe condiſcipulum; ſunt ergo ibi tres ſancti Iacobi diſcipuli, & licet *Pelagius Ouetenſis Epiſcopus* relatus ab *Ambroſio Morales parte prima Chronica Hiſpanis libro nono, capit. ſeptimo*, ſeptem tantum dicat fuiſſe diſcipulos à Diuo Iacobo in Hiſpaniam ſuſceptos, Colocerum ſcilicet, Baſileum, qui eſt prædictus Baſileus, Pium, Griſogonum, Theodorum, Athanaſium, qui eſt prædictus Athanaſius & Maximum, conſtat tamen fuiſſe etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte ſancto Granatenſi, anno Domini 1595. alij etiam nominãtur diſcipuli, ſanctus ſcilicet Hiſcius, ſanctus Theſiphon, ſanctus Cecilius, ita referunt *Gregorius Lopez Madeira in diſcurſibus dicti montis ſancti cap. primo. Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagroſa de la capilla Angelica del Pilar capit. 8. pagina 62. Franciſco de Piſa en la hiſtoria de Toledo lib. ſecundo capit. 7. Iacob. Valdeſius de dignitate Regũ, regnorumque Hiſpaniæ capit. 6. numer. 29. cum ſequentibus. D. Bernard. de Britto in monarchia Luſitana, part ſecunda, libro quinto capit. quinto*, vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem diſcipulos Diuum Iacobum elegiſſe in Hiſpania, è quibus ſeptem ſecum duxit Hieroſolymã, relictis duobus in Gallecia, nomina illorum ſeptem ſunt Torcatus, Theſiphon, Secundus, Indalecius, Cecilius, Eſicius, Euphraſius: in laminis in monte ſancto repertis de Theſiphonte, Cecilio, & Hiſicio ibidem martyrio ſublatis mentio habetur, & pro diſcipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui deſiderantur in Calixti Papæ relatione incertum eſt, cum, & alij etiam nominentur, inter quos Baſileus, & Athanaſius reperiuntur, & de beato Petro *Iacob. Valdeſius dict. capit. ſexto, num. quadrageſimo*, in hæc verba: Cum Petrus Martyr etiam diſcipulus Beati Iacobi Bracharenſis Epiſcopus, vulgò Braga in Luſitania legatur apud *Baronium die vigeſima ſext. April. in martyrologio.*

24 Habet deinde fragmentum ſanctum Petrum fuiſſe antiquum prophetam, quem ſanctus Iacobus ſuſcitauit, vt eum in Sede Bracharenſi collocaret, illique nomen fuiſſe Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias propheta; de quo *Hieremias capit.* 26. dicit fuiſſe occiſum iuſſu Regis Ioachim tempore Nabuchodonoſor; & iſtum Samuelem veniſſe cum tranſmigratis in Hiſpaniam duce Nabuchocerdam, vel Pyrrho Hiſpaniarũ præfecto, cum imperaret Nabuchodonoſor annis ante Chriſti Seruatoris noſtri aduentum 588. iunctiſque 36. poſt illius natiuitatem, quo tẽpore S. Iacobus venit in Hiſpaniam, ſunt ann. 624. veniſſe Nabuchodonoſor in Hiſpaniam, prout referunt *Ioſeph de antiquitatibus lib. 10. cap. 11. in fine. Petrus Matthæus in ſcholijs ad Motum proprium 32. Pij Quinti pagin. 605. Pineda in monarchia eccleſiaſtica lib. 4. cap. 20. §. 1. Mariana par. 1. hiſtoria Hiſpaniæ lib. 1. cap. 17. Doct. Bernard. de Britto in monarchia Luſitana part. 1. l. 1. cap. 28.*

26 Ex diſcipulis, quib. ſanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Epiſcopos, & in locis in fragmento nominatis cõſtituit, vbi ex illis duo nominantur ſcilicet Baſileus & Epictacius, quos inſtituere non poterat, niſi prius à Diuo Iacobo fuiſſet ordinatus, illique traditum ius Primatiæ, quo ſemper vſa eſt Eccleſia Bracharen. quæ ergo poteſt eſſe contentio, vbi liquido conſtat Eccleſiæ Bracharen. edito tam inſigni miraculo illud fuiſſe tributum.

Barboſa de poteſtat. Epiſc.

27 In illa Galleciæ prouincia, quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnenſis regionis includens, vbi ſita eſt Bracharenſis ciuitas cum ſuo territorio, Diuus Iacobus cum in Hiſpaniam ſe contuliſſet, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit eam poſt obitum ſuũ elegit ad ſui corporis depoſitionem, & licet longis intermedijs regionibus martyrij palmã fuerit conſequutus, à diſcipulis, quos illic inſtituerat, & ſecum Hieroſolymam duxerat, voluit non ſine maximo miraculo nauigio delatus ad Irienſem portum vbi Diuum Petrum iam Epiſcopum cõſtituerat, appellere, quod narrat hiſtoria Compoſtellana, quam etiam *Vaſeus* refert ſeruatam in archiuio eiuſdem Eccleſiæ, prout teſtatur *Iacob. Valdeſ. d. c. 6. nu.* 25. cuius verba hæc ſunt.

28 Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioãnis gladio, cuius Beatiſſimi Apoſtoli corpus venerandum Iudæi maleuolentia & inuidia ducti nec ſepeliri voluerunt, nec à Chriſtianis, qui tũc tẽporis Hieroſolymis erãt, ſepeliri permiſerunt: ſed ſicut Leo Papa in epiſtola, quam de eius paſſione & corporis ipſius in Hiſpaniã tranſlatione ad Hiſpanos deſtinauit, affirmat integrũ corpus cum capite extra ciuitatem proijcientes canibus, auibus, atque feris deuorandum conſumendumque expoſuerunt; ſed eius diſcipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus ſuum in Hiſpaniam transferrent, tumulandũ totum corpus cum capite, teſte Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad littus vſq; maris citato calle peruenerunt, vbi dũ ſolliciti de nauigio, quo transfretarent in Hiſpaniã, eſſent; nauẽ diuinitus paratã in littore maris inuenerunt, quã Deo gratias vnanimiter agẽtes impoſito ſacratiſſimo corpore læti conſcenderunt, & ſcyllam cum Carybdi, ac periculoſis ſyrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Irienſem portum felici curſu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc liberum donum, nunc Compoſtella dicitur, deferentes, ſub marmoreis arcubus ſepelierunt. Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hiſpaniã, cum de hoc in dicto fragmento conſtet, libroſq; integros ediderunt *Domin. Ioannes à Velaſco Caſtellæ Comeſtabilis, Hernando Oxea en la hiſtoria del glorioſo Apoſtolo Sanctiago Patron de Heſpanha, y de ſu venida à ella. Didacus del Caſtillo en el libro de la venida de Sactiago à Heſpanha. Bartholame Llorente en el indice de los Autores, que affirman la venida de Sanctiago à Heſpanha*, & eiuſdem ſententiæ ſunt, eamq; ab impugnatoribus defendunt *Ferreolus in libro de Maria Auguſta Virgine Deipara lib. ſecundo capit. ſecundo. Vaſeus in chronica Hiſpaniæ anno 37. Mutius Iuſtinus parte ſeptima hiſtoria ſacra ſol. 163. Sanctus Iſidorus de vita & morte Sanctorum capi. ſeptuageſimo tertio. Taraſa de Regibus Hiſpaniæ part. prima in Claudio Caligula. Sanctus Antonin. part. prima hiſtoria titul. 6. capit. ſeptimo. Fr. Henric. in apologia contra Archiepiſcopum Toletanum, Gregorius Lopez Madeira in diſcurſibus montis Sancti Granatenſis capit. tertio ſol. 144. Lucius Marinæus Siculus en la hiſtoria de las coſas de Heſpana libro quinto capit. de ſan Trocato, y ſus companneros, y capit. de la fundacion de la ygleſia del Pilar, Amb. de Morales in chronicis Hiſpaniæ part. prima libro nono capit. 7. ſol. 228. Antonius Beuter en las chronicas de Heſpana par. prima capit. 23. Rhades de Andrada en la hiſtoria de las tres ordines Militares en la de Sanctiago capit. primo.*

Eſtebon de Garibai lib. 7. c. 3. & 4. & lib. 23. c. 72. Hieronymus Zurita lib. 1. de los annales de Aragon capit. 44. fol. 28. Hieronymus Romanus en la chronica de las Republicas lib. 1. cap. 2. & 3. Fray Fernando del Caſtillo en la hiſtoria de Santo Domingo libr. 1. ca. 1. P. Ioannes de Mariana, part. 1. hiſtoriæ Hiſpaniæ lib. 4. cap. 2. Epiſcopus Prudentius de Sandoual in libro quem inſcripſit de antiquitatibus Tudenſis Eccleſiæ fol. 12. verſo, Doctor Bernardus de Britto in monarchia Luſitana, parte 2. lib. 5. capit. 3. Don. Maurus Ferrer en la hiſtoria de Sãctiago. Fr. Didacos Murillo en la fundacion milagroſa de la capilla Angelica del Pilar capit. 5. late, & eleganter *Iacobus Valdeſius de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ, cap. 6. nu. 8. cum ſequent.* vbi contrarijs reſpondet fundamentis, plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hiſpaniam atteſtantes refert diligentiſſimus *Cened. ad Decretum collect. 43. num. 2.*

30 Anno poſt natiuitatem Chriſti 36. & vltimo imperij Tiberij Cæſaris, ex *Vaſeo* anno 37. vel anno 38. in primo Caij Caligulæ ex *Ambroſio Morales*, tribus, aut quatuor annis poſt Chriſti paſſionem, quæ anno 34. ætatis ſuæ accidit, completis 33. annis, & tribus menſibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter *Cardinalis Cæſar Baron. tom. 1. annaliũ Eccleſiæ anno 34. & Ambroſius de Morales lib. 9. capit. 4. P. Azor. moral. par. 2. lib. 1. cap. 7. verſ. duæ ſuperſunt, Campan. diuerſ. iuris Canon. in rubr. 7. cap. 6. num.* 160. antequam cæteri Apoſtoli diuiderentur anno 36. Beatus Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit, ibidemque Fidem Catholicam prædicauit. Et licet eo tempore nondum Apoſtoli diſtributi fuiſſent, vt gentib. prædicarent, quia *cap. 15. Actuum Apoſtolorum* diuiſi, & ſortiti prouincias ſunt, tamen aliqui Apoſtoli priuatim ex Hieroſolymitana ciuitate ad prædicandũ Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti ſunt *cap. 11. Actuum Apoſtolorum*, & alibi; animo tamen ſtatim reuertendi, & reddendi rationẽ prædicationis apud Petrum, & Apoſtolos Hieroſolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes diſceſſiſſe, nec diuiſos ab alijs extitiſſe, tunc enim diſceſſiſſe, & diuiſos eſſe poteſt dici cum omnino ſepararentur, ſortitique eſſent prouintias animo ibidem manẽdi, vt Aſiæ B. Ioannes Euangeliſta commoratus eſt.

31 Qua autem Ciuitate, vel oppido Hiſpaniæ ſit primùm exceptus S. Iacobus, & per quæ loca prius ambulauerit, non ſatis liquet, ſed pro certo dici poteſt ad Irienſem portum in Gallecia appuliſſe, ibiq. Epiſcopum primum conſtituiſſe Beatum Petrum, & ad Bracharam illum miſiſſe ab illo portu diſtantem circiter quadraginta milliaria, tanquam ad ciuitatem illius prouinciæ celeberrimam, Auguſtam iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici ſuos habebant Flamines, quo loco D. Petrus Apoſtol. Primates, & Patriarchas conſtituere ſolitus erat, vt ſupra oſtenſum eſt.

33 Et ideo Diuus Iacobus poſt eius paſſionem, ac ſacrum martyrium, cũ Hieroſolymis ab Herode Agrippa gladio occiſus fuiſſet *cap. 12. Actuum Apoſtolorum* anno à Chriſti natiuitate 44. ex *Nicephoro lib. 2. capit. 31. & 12. Morales lib. 9. capit. 12. Cardinal. Baron. annalium Eccleſiæ tom. 1. anno Chriſti 44. & in martyrologio die 25. Iunij* non ſine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Irienſem Portum appellere, & patronum mortuum illic ſic viuum ſe oſtendere, vt qui dum vixit primus fuit ad eiuſdem portus incolas conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus ſecuros, ac firmos in Fidem, quã docuit, reddit, vt experientia cognitum eſt.

34 Item etiam non ſine magno miraculo eodem anno quo Sanctus Iacobus Hieroſolymis martyrij palmam cõſequutus fuit, eodem etiam eius diſcipulus beatus Petrus, quem primum Bracharæ Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt, vt teſtatur doctiſſimus *Iacobus Valdeſius de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 6. nu. 22.* his verbis. Item & *Petrus Martyr* primus Bracharenſis Epiſcopus in Luſitania diſcipulus Iacobi, colitur in ea Eccleſia, qui anno 44. Hiſpaniæ coronã martyrij accepit, & die 26. Aprilis ex *Baronio eodem die in martyrologio*, Beda, & alijs, celebraturque, quod in honorem Beati Petri Apoſtoli viui condidit templum, vt in manuſcripta hiſtoria Compoſtellana Hieronymi Romani *cap. 4.* aſſeritur *Hæc Valdeſ.*

35 Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Aprilis, vt cõſtat ex *Cardin. Baron.* quem citat *Valdeſius* vbi proxime, triginta & duobus diebus tantum poſt paſſionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigeſimaquinta Martij ſolemnis fuit, qua & Chriſtus carnem humanam accepit, & paſſus eſt: & quia celebritate feſti Domini non poteſt dies Apoſtoli, qua decet feſtiuitate celebrari, trãsfertur feſtum in diem 25. Iulij, qua Eccleſia exultat memoria huius inclyti Apoſtoli; quia eo die inuentum fuit eius corpus.

36 Sicut dies vinculorum ſancti Petri non celebratur eo die, quo accidit propter ſolemnitatem Paſchatis, in quo euenit *ca. 12. Actuum Apoſtolorum*, ſed die prima Auguſti, qua catenæ Romam ſunt adductæ.

37 O felicem Bracharam, quę primam ſancti Euangelij prædicationem, ac primum Epiſcopum diuinitus tibi datum, primamque Eccleſiam ex B. Iacobi iuſſu obtinere meruiſti, quæ omnia euenere antequam in alia Hiſpaniæ, ac totius Europæ parte Epiſcopus extiterit, aut Eccleſia conſtrueretur.

38 Nam B. Iacobus peragrata prædicta Galleciæ parte, relictoque Petro Bracharenſi Epiſcopo conſtituens Hieroſolymam proficiſci, rationem redditurus, & paratus accipere prouinciam in diuiſione generali, quæ ſibi credita eſſet, Aragoniæ regnum petiuit, cumque in littore ingentis, & celebris Iberi fluminis Cæſarauguſtæ cum ſocijs ſederet nocte quadam ſolicitus, & quodammodo ſibi ſuccenſens; eo quod ex Hiſpanis exiguas oues ad ouile Chriſti, & Hieroſolymã reportaret, ad leuandam mœſtitiam eius Beatiſſima Virgo Maria adhuc in carne viuens, ei apparuit innumeris Angelis circundata in quadam columna exiſtẽs, præcepitque conſobrino Iacobo eo loco in memoriam, & honorem eius templum ei dicatum conſtruere, quod his verbis narrat *Iacob. Valdeſ. d. cap. 6. num. 21.*

39 Ex quibus colligitur Diuum Iacobum quando ad Cæſarauguſtã peruenit aliquas Hiſpaniæ partes peragraſſe, & ad Chriſti Fidem aliquos cõuertiſſe, nec in illam primùm abijſſe, vt aliqui volunt, nec ibi primã Eccleſiam conſtruxiſſe, vt alij tenent: cum iã in Galleciæ prouincia ad Irienſem portum B. Petrum Epiſcopum inſtituiſſet, ad Bracharamq; miſiſſet, vbi ſtatim & prædicatione Euangelica, ac innumeris Chriſti miraculis plures ad Fidem conuertit, Eccleſiamq; primus conſtruxit. Si ergo Cæſarauguſta ciuitas glorietur ſe primam Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis adhuc viuæ Hiſpaniæ conſtructam habere, glorietur etiam noſtra Brachara ſe primã Hiſpaniæ, & totius Europæ habuiſſe Eccleſiã in ipſiuſmet Chri-

cti Domini, & Beati Petri Apoſtoli adhuc viui, honorem conſtructam, primamque Euangelij prædicationē audiuiſſe, vt ex hiſtoria Cōpoſtellana Hieronymi Romani tradit *Iacobus Valdeſ. d. cap. 6. numer. 22.* Prima ergo Eccleſia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate Cæſarauguſtana, & ita intelligenda ſunt, quæ de eius mirabili erectione tradunt *Garſia Loaiſa in margine decreti Gundemari folio 292. in Concilijs Hiſpaniæ. Marinæus Siculus de laudibus Hiſpaniæ libro quinto de ſacris ędibus. P. Mariana de rebus Hiſpaniæ libro quarto, capit. ſecundo.*

40 Ex hiſtoria Compoſtellana citata à *Iacobo Valdeſio* conſtat Diuum Petrum primum Bracharenſem Epiſcopum martyrij palmam conſequutum fuiſſe anno à natiuitate Domini 44. quod & verum iudico, licet de hoc aliqua ſit inter hiſtoriographos variatio: nam aliqui tenent martyrium ſubijſſe anno 45. prout ex *Dextro,* quem citat, affirmant *Heruando Ocea en la hiſtoria de Sanctiago cap. 55. num. 1. & Ambroſius de Morales lib. 9. cap. 8.*

41 Quem etiam ſequutus eſt Sanctus Baſileus ſecundus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, qui paſſus eſt an. 58. teſte Reuerendiſſi. Domino Epiſcopo *Fr. Prudentio de Sandoual in d. libro* quem ſcripſit *de antiquitatibus Eccleſiæ Tudenſis pag. 16.*

42 Deinde tertio loco ſucceſſit ſanctus Ouidius Romanus, qui mortuus eſt anno ſexageſimo quinto à natiuitate Domini.

43 A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus conſtitutus non inuenitur.

44 Scimus tantum à Clemente ſummo Pontifice poſt Petrum IV. anno à natiuitate Domini 94. vel 95. cum Dyoniſio Areopagita in Galliā miſſum fuiſſe ad Euāgelium prædicādum antequam Epiſcopus crearetur, vt teſtantur *Illeſcas in chronica Pontificali lib. 1. cap. 6. in fin. Doctor Franciſcus de Piſa en la hiſtoria de Toledo, par. 1. lib. 2. cap. 9.*

45 Nec in hoc Hiſpani concordant cum inter ſe in varias ſint diuiſi opiniones. Nam *Iacobus Valdeſius dict. cap. 6. num. 46. & 47.* ita refert. In ſecundo tempore perſecutionis Eccleſiæ Domitiano Imperatore (qui imperauit ab annis 83. vſque ad annum 99.) poſt primam Neronis crudelitatem Eugenius Antiſtes Toletanus primus inſignis fuit ſecūdum quoſdam diſcipulus Dionyſij Areopagitæ, ab alijs vero ſocius, cū ambo Paulum ex Græcia fuerint ſequuti, & Petrus Dyoniſium in Galliam, Eugenium in Hiſpaniā miſit, viros doctrina & ſapientia excellentes. Eugenius autem cum plures ad Fidem reduxiſſet elegit Sedem Toleti in medio regni, vt ex corde eius ſpiritus Chriſti diffunderetur per vniuerſum corpus regni, martyrio poſtea clarus extitit, vt referunt *Vſuardus, Adonis, Cardinal. Baronius,* & omnes ſcriptores *in martyrologio die nona Nouembris,* & noſtri, idq; anno 68. accidiſſe *Garſia Loaiſa* Toletanus Archiepiſcopus meritiſſimus aſſerit *in Concilijs Hiſpaniæ chronologia Toletanorum Præſulum,* eiuſque diuini Eugenij corpus è Gallijs in Hiſpaniam ad Toletanam Sedem religioſiſſimo cultu, & triumpho auguſtiſſimo delatum eſt anno 1565. religioſiſſimiq; Regis Philippi II. humeris ad Eccleſiam ingreſſum fecit.

46 Hactenus *Valdeſius* non ſibi conſtans in annorum computatione, ſi enim Diuus Eugenius inſignis fuit tempore Domitiani Imperatoris, qui cœpit imperare ab anno 83. quomodo martyrio clarus extitit ann. 68. hæc incerta ſunt, martyrio tamen coronari anno 97. poſt Chriſtum natum probabilius duco cum *Doctore Franciſco de Piſa en la hiſtoria de Toledo part. 1. lib. 5. capit. 36. in principio numer. 1. & libro 2. capit. 8. per totum.* quo tempore iam Eccleſia Bracharenſis tres Epiſcopos martyrio coronatos, nimirum Petrum, Baſileum, & Ouidiū cœlo reddiderat, à quo diuinitus acceptos in prima Fidei Catholicæ plantatione credendum eſt.

47 Probatis iam & patentibus antiquiſſimæ Bracharenſis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatiæ ius tetigere, vt videre eſt apud *Ambroſium de Morales part. 2. lib. 11. ca. 73.* coacti fatentur tempore tantū Sueuorum Regum Primatiam apud Bracharenſem Archiepiſcopum conſtitiſſe: hoc eſt ſomniantis dictum, Primatiæ enim ius quod Bracharenſi Eccleſiæ ineſt nouū non fuit, & à Sueuis inſtitutum; iam à tempore Diui Iacobi Apoſtoli & Petri primi Bracharenſis Antiſtitis ibi Primatia radices egerat, quas Gothorum imperiū per extinctionem Sueuorum euellere non poterat, ſecumque traducere Toletum: non enim ſecularis poteſtas ad Eccleſię iura poteſt manum adhibere, quia diſtinctæ ſunt iuriſdictiones *c. ſolitæ de maioritate & obedientia,* ſecundum vnam opinionem.

50 Sic etiam huiuſmodi ius & primatialem ſedem extinguere non potuerunt Maurorum inuaſiones per totam illam Interamnenſem regionem, qui prope annū Domini 710. illam occuparunt, & Felicem Bracharæ Archiepiſcopum cū viginti & ſeptem viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt, & licet à dicto an. 710. vſque ad annum 888. in poteſtate Sarracenorū eſſet, à Rege Alphonſo Magno inſtaurata dicto anno 888. vt refert *P. Mariana d. part. 1. lib. 7. c. 19.*

51 Tamen medijs illis temporibus non penitus Paſtoribus caruit hæc ſancta Eccleſia alijs in locis reſidentibus, prout de aliquibus mentio reperitur apud noſtros hiſtoriographos, & de Argemiro Archiepiſcopo Bracharenſi anno 863. faciunt mentionē *Ambroſius de Morales in chronicis Hiſpaniæ lib. 9. cap. 7. fol. 239. Garibai in compendio hiſtoriali lib. 9. capit. 22. pag. 443. in anno 877.*

53 Et de Heto Archiepiſcopo Bracharen. de Era 980. mentio fit apud *D. Prudentium de Sandoual in libro* quē ſcripſit *de antiquitatibus Tudenſis Eccleſiæ fol. 61.*

54 Et licet aliquibus annis temporum iniurijs Paſtore careret, in priſtinum poſtea decus ante omnes reſtituta, vt colligitur ex dictis per *P. Marianam d. par. 1. lib. 9. cap. 16.* iacentem ac pene dormientem ſtatum reaſſumpſit, quaſi poſtliminio reuerſa ad Primatialē dignitatem, nec vlla præſcriptio cucurrit donec impedita, & captiuitate apud hoſtes detenta fuit *capit. 1. de præſcript. capit. porro 16. quæſtione 1. Valdeſ. de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 3. num. 11. & 12.* fuerat enim titulo hoc inſignita, cū in ea Chriſtianæ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edito tā inſigni miraculo in inſtitutione primi ſui Epiſcopi, vt ſupra oſtēſum eſt, ſeruato more, quem idolorum cultores relictis idolis Chriſto Optimo Max. nomen dātes inſignibus vrbibus loco Flaminum, & iudiciariæ poteſtatis Primates ab Apoſtolis inſtitutos in prædicationem Euangelij miſſos, excipiebant.

55 Primum Bracharenſe Concilium ante omnia illud in Hiſpania fuit celebratum. Diligentia enim *Doctoris Bernardi de Britto in monarchia Luſitana, p. 2. lib. 6. c. 2.* repertum eſt in cœnobio Alcobacēſi Ordinis D. Bernardi

nardi

nardi primum Bracharen. Conciliũ celebratũ anno Domini 412. in fano ſanctæ Mariæ Bracharen. à Pancratio Epiſcopo primę Sedis, vbi propter Alanorum & Sueuorum in Galleciam, & Luſitaniam irruptionem, congregatio facta eſt Epiſcoporũ ſuper reliquijs Sanctorum in loco tuto reponendis, & occultãdis ab iſtis barbaris, erat enim tunc gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen. Archiepiſcopus dixit. Nunc ſi placet vobis omnibus ſtatuatur quid agendum ſit de reliquijs Sãctorum, præcipue de Patre noſtro, & Apoſtolo huius Regionis Petro Ratiſtẽſi, quem ad ſaluandas animas Iacobus Domini conſanguineus admiſit, &c.

56 Ex quibus apparet Diuum Petrum primũ Bracharæ Epiſcopum Apoſtolũ illius regionis vocari, quod & in alijs etiam prouincijs familiare eſt, & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus faceret Euangeliſtę, & Primas ſeminaret doctrinam Chriſtianam: conſtat etiam ex verbis ſequentibus Pancratium Primatem eſſe, & ad eum vti talem confugiſſe Conimbricenſem, Ægitanenſem, Portugalenſem, Emeritenſem, Lamacenſẽ, Irienſem, & Numantinum Epiſcopos; celebratũ etiã fuit aliud, de quo *Valdeſ. de dignitate Regum regnorũq. Hiſpaniæ cap. 9. num.* 51. his verbis agit. Item & Baronius ſummo cum iudicio obſeruat tom. 6. anno 447. aliud fuiſſe concilium, quod ex prouincijs, Carthaginenſi, Luſitana & Bætica iubet congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracharenſe. Poſteaque in vrbe Lucenſi anno 569. celebratum fuit aliud, cui præfuit Lucretius Bracharen. Archiepiſcopus, de quo meminit *Cardinal. Cæſar Baronius tom. 7. annalium Eccleſiæ ann. Chriſti* 563. *in primo Concilio Bracharen. pag.* 486. Licet autẽ in tomo 1. conciliorum pro primo concilio Bracharen. habitum fuerit aliud celebratũ anno 566. regnante Theodomiro Rege Sueuorum, pro ſecundo concilio Bracharen. numerari debet ex reſolutis accuratiùs per *Doct. Bernardum de Britto d. par. 2. lib. 6. c. 13. & 14.*

57 Illud vero concilium, quod pro primo Toletano habetur dict. tom. 1. conciliorum, contra Priſcilianiſtas congregatum circa annum Domini 450. (vbi cõgregati ſunt plures ex Epiſcopis Luſitaniæ, & Galleciæ apud Aquas celenas, quas Reuerendiſſ. *Epiſcopus Fr. Prudentius de Sandoual in ſuo libro de antiquitatib. Tudenſis Eccleſiæ fol. 17. verſo* aſſerit eſſe in Tudenſi diœceſi, vocarique nunc, Vanhos, aut, fontes caldas, prope Archiepiſcopatum Bracharen. quindecim milliarijs) nationale fuit iuſſu Leonis Papæ congregatum, & confirmatũ; & Balconi Archiepiſcopo Bracharen. tanquam Primati tranſmiſſum, de quo *Doct. Bernard. de Britto d. part. 2. lib. 6. capit.* 8. Ideoque illud nationale, non vero prouinciale vocat *Doctor Franciſcus de Piſa en la hiſtoria de Toledo libr. ſecundo, cap. 14. poſt princ. pag.* 89.

58 Olim enim Regum, ſummorumque ſecularium, ac magiſtratuum cauſæ in concilijs ex Regis cõſultatione ſolebant tractari, vt patet ex annotationibus *Garſiæ Loaiſa Toletanæ Eccleſiæ Antiſtitis*, ex quibus, *& Roderici Toletani libro ſecundo, cap.* 19. hiſtoria colligitur, quod cum Cinthilæ, qui primus ex omnibus Regibus Gothis pulſis Romanis totum Hiſpaniæ regimen obtinuit, ſucceſſerit, Siſenandus, vt imperium ſuum confirmaret, nationale illud Concilium ex Epiſcopis Hiſpaniæ, & Galliæ Gothicæ conuocauit, vbi de priuatione Suintilani Regis cum vxore, & Genaloſa fratre eius actum eſt, vt canone 75. eiuſdem Concilij extat.

59 Deinde in prouincialibus, & nationalibus Cõcilijs Gothorum Reges antiquiori ſeculo præſentes extiterunt, prout anno Domini 589. Recaredum Regẽ Gothorum in tertio Concilio Toletano adſtitiſſe ex actis Concilij omnium editionum notiſſimum eſt, & apud omnes hiſtoriographos, præcipuè *Vaſcum anno 589. P. Marianam lib. 5. c. 15. Morales lib. 12. cap.* 3. vbi refert Pantacardum Bracharenſem Epiſcopum in eo interfuiſſe.

60 Antiquitati igitur Bracharenſis Eccleſiæ non obſtant hæc, ac reliqua Concilia Toleti celebrata tempore Gothorum Regum ibi Sedem Regiam cõſtituentium; non enim ad alicuius Epiſcopi conuocationẽ, ſed ad Regis ſupplicationem excitati ſæpiſſime in huiuſmodi concilijs aſſiſtebant, teſte *Iacobo Valdeſio de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 1. numer. 13. & num.* 22. exemplo Conſtantini Imper. qui Nicęno adſtitit. Nam principes ſeculares ratione ſui muneris, & officij poſſunt pro negotijs Reip. communibus rogare Epiſcopos, eoſque vocare, vt ad ſe veniant, non tanquam proceres, quia opus illis habent, ita *Peſant. de immunit. eccleſiaſt. quæſt.* 21. ideoque plerumq; Toletanus tertio, vel quarto loco ſe ſubſcribebat, prout fecit Milancius Epiſcopus Toletanus, qui in Concilio Eliberitano ſeptimo loco firmauit, prout refert *P. Marian. dict. part. 1. lib. 9. cap. 19.* eum, ſi tanquã Primas aſtitiſſet, primo loco conſtituendus erat, quia in ſubſcriptione, & prima voce dignitas maior agnoſcitur *l. 1. ff. de albo ſcrib. Afflict. deciſio. 1. Belluga in ſpeculo Principum, rubric. 6. numer. 24. Valdeſ. de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ in proœmio numero vigeſimo quinto.* Quod aperte oſtenditur ex Concilio celebrato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritenſis, & Hiſpalenſis Metropolitani in ſubſcriptione appoſuerunt.

Ego N. dum in Vrbem Toletanã pro occurſu Regis veniſſem, ſubſcripſi. In quo occurrere voluerũt futuris controuerſijs, ſi ſequentibus ſeculis velit aliquis ex hoc capite Primatis ſibi iura vſurpare.

61 Verum in prædictis prouincialibus, aut nationalibus concilijs ex ſuperioritate loci nullum poteſt ſumi argumentum maioris dignitatis.

62 Nam licet frequentiùs dextra nobilior ſit, argum. *text. in cap. ſolitæ, de maioritate, & obedient.* cum reſolutis per *Caſtald. de Imperatore quæſtione 88. num. 9. Tiraquel. de iure primogen. in præfat. num. 13. & 14. Azeuedo ad Curiam Piſanam libr. ſecundo. capit. 2. numer. 9. Fului. Pacian. de probation. libro ſecundo, capit. 25. nu. 90. Ioann. Garſiam de nobilitate, gloſ. 48. numero vigeſimo quarto,* & colligitur ex *capi. vigeſimo quinto, Matthæi*, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex *cap.* 26. Amodo videbitis filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei.

63 Tamen ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere non ſemper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit elegãter *Cardinal. Cæſar Baronius annalium Eccleſiæ tom. 3. anno Chriſti 325. folio 273. & tom. 6. anno 451. fol. 141. & tom. 2. anno 213. folio* 301. & ex Nicæna, & Calcedonẽſi Synodo, *act.* 1. notat ibi Legatos Pontificis ad ſiniſtram ſedere, ſtante in media aula conciliorum Euangeliorum codice Chriſtum figurante, vt præeſſet concilijs, ſic conciliari plura poſſe loca conciliorum de dextera, & ſiniſtra aſſerẽs, & ideo in ſacrificio Miſſæ id paſſim inſpici poteſt cum Epiſtola ad dexteram, & Euangelium dignius ad ſiniſtram, & læuam canantur. Et

in

in Bullis, in quibus adeſt ſigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à ſiniſtris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorē fuiſſe; rationem exquirit *Cardinal. Bellarmin. lib. primo de Romano Pontific. capit. 27.* & poſt multa concludit poſſe dici non fuiſſe hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, ſiquidem in ijs, quæ Romæ nunc extant, vt in quibuſdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in alijs non pauciorib. cernitur ad ſiniſtrā, & ſicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numiſmatibus obtinet ſiniſtrā. Et fortaſſe cōſultò id veteres obſeruarunt, vt ex duobus ſummis Apoſtolis, modo vnum, modo alterū anteponerent, nimirum vt eo modo ſignificarent hos Apoſtolos, vel pares eſſe inter ſe, vel certe ignorari vter alteri præſtet; nam etſi Petrus maior eſt poteſtate, Paulus maior eſt ſapientia.

Item in ludo ſcacchorum vxor Regis nigri ſtat ad dexterā viri, videndus tamen eſt *Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ libro primo, capit. 59. in fine, Caſſan. in catalog. gloriæ mundi, part. tertia, conſiderat. 31. & ſequent.* ex quibus colliges apud antiquos, alium fuiſſe ſedendi locum, quàm qui eſt his noſtris temporibus, & hodie ſecundum communem ciuitatis, & regionis reputationem eſſe regulandum probabilius duco, cum in pluribus partibus vbi duo incedunt locus dextræ ſit nobilior, in alijs vero ſiniſtræ: & vbi tres incedūt in quibuſdam locus medij, in alijs vero, qui parieti eſt proximus.

64 Pro cognoſcendo ſubſcriptionum ordine aduertēdum eſt, quòd aliquando Epiſcopi, non ſuo ſubſcribunt nomine, nec ſuffragium ferunt, nec ſedem occupant; ſed nomine prouinciæ, quam ſuſtinent: & eo caſu non perſonæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; ſed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, vt colligitur ex *capit. concilia. §. hinc inde 17. diſtinct. & ex capit. bene quidem, 96. diſtinct.* vbi Mediolanenſis priuſquam Rauennas præſul ſubſcripſit, quia licet antiquior conſecratione Rauennas extitiſſet, ſi perſona, & dignitas Epiſcopi attenderetur prius ſubſcribere debuerat: tamē ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior ſit Mediolanenſis Pręſul ſubſcripſit: & hic vſus in legatis imperij, & regnorum viget, vt ſedes eis, non ex nobilitate perſonæ, ſed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur ex reſolutis per *Iacobat. de Concilijs libro primo ante finem verſic. ſed quæro circa præmiſſa.*

65 Frequentiùs tamen Epiſcopi ſubſcribunt & ſedēt, vt non gradus prouinciæ, nec diœceſis conſideretur, ſed antiquitas conſecrationis, itaut antiquior conſecratione, licet diœceſi recentior prius ſubſcribat, & ſedeat, & iure ita decretum eſt à *Gregorio I. in capit. fin. 17. diſtinct.* & ſatis colligitur ex reſolutis *à gloſ. in data Sexti, verbo Pontificatus, & in Clement. verbo Pontificatus, & in Clement. 2. de celebratione Miſſarum, verbo Pontificum, & in Clement. 1. de pœnis, verbo quemuis Pontificem. Iacobat. de Concilijs libro primo articulo 12. Selua de benefic. parte prima quæſtione ſecunda, numero trigeſimo primo. Cardinal. Cæſar. Baron. tom. ſexto, anno 451. & anno 465.* optimè *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. quæſt. 610.*

66 Et ita in Mediolanenſi Concilio, & Tridentino, & fere omnibus ſeruatum eſt: vnde cū Sedes, & ſubſcriptio antiquitati conſecrationis, & perſonæ debeatur, non ſumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac ſuperioritatem, præcipue in prædictis Concilijs Toleti ad Regum ſupplicationes cōgregatis, quibus Toletanus Epiſcopus ſæpe infimo loco ſe ſubſcribebat.

67 Nec ad rem facit, quod aliquando acciderit Bracharenſem Archiepiſcop. fuiſſe tranſlatum ad Hiſpalenſem Eccleſiam, quia per hoc non fuit derogatū iuri Bracharen. Eccleſiæ, potuit enim Bracharēſis id acceptare, quia reditus Hiſpalenſes vberiores erant; vel Curiæ Regis proximior eſſe vellet, vt tempore Excellentiſſimi Principis Henrici Infantis euenit, cum à Bracharenſi ad Eborenſem Eccleſiam fuit tranſlatus.

68 Minus etiam obſtant priuilegia, ſi quæ ſunt, Primatiæ ius alicui Prælato concedentia, quia ſi attente legantur, ex eorum tenore recte colligi poteſt Sūmos Pontifices noluiſſe alijs Eccleſijs præiudicium inferre, ſed tantum quod ex antiquo iure illis competebat, confirmare; de ſimili priuilegio ab Vrbano II. circa ann. 1088. conceſſo Toletanæ Eccleſiæ, & ab alijs Summis Pontific. confirmato mētionem faciunt *Mariana dict. part. prima libr. nono, capit. decimo nono. Azori. inſtitution. moral. part. ſecunda, libro tertio capit. trigeſimo ſexto,* & eius tenorem refert *Franciſc. de Piſa en la hiſtoria de Toledo libro tertio capit. 23.* ex quo & alijs epiſtolis, ac confirmationibus conſtat primò Summos Pontifices à Rege, & Prælatis ſuggeſtos fuiſſe, exiſtimantes ab exordio naſcentis Eccleſiæ, & ſubſequentibus tēporibus, vſquequo Toletana Ciuitas à Mauris fuiſſet occupata, Primatiæ ius in illa radices egiſſe. Secundo conſtat Vrbanum II. in dicto priuilegio noluiſſe iuri tertij præiudicium inferre.

69 Ad primum quod exiſtimarent Summi Pontifices Eccleſiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuiſſet occupata, Primatiæ ius habuiſſe, imprimis ex dicto priuilegio Vrbani, in illis verbis, ibi, teque ſecundum, quod eiuſdem vrbis antiquitus cōſtat extitiſſe Pontifices in totis Hiſpaniarum Regnis Primatem priuilegij noſtri ſanctione ſtatuimus.

Et in epiſtola miſſa ad Alphonſum Regem ita habetur. Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata, & tuis precibus Bernardū in Pręlatum recepi dato Pallio, & cōceſſo priuilegio antiquo maieſtatis, quam Toletana ciuitas habuit. In quo ſtatutum fuit, vt Primatiæ iure in omnibus Hiſpaniæ regnis vteretur, & omnia, quæ antiquitus habuiſſe noſcitur, ea etiam ex liberalitate Sedis Apoſtolicæ, vt nunc etiam libere decernit, vt habeat in futurum, ita *P. Mariana dicta par. prima lib. 10. c. 6.* Idem etiam conſtat ex priuilegio ab Alexandro Tertio anno 1170. conceſſo Toletanæ Eccleſiæ ad inſtantiam D. Didaci Gelmirez Archiepiſcopi Toletani, in illis verbis. Quod ſicut Eccleſia tua à tempore antiquo habuit Primatum in tota Hiſpaniæ prouincia, ita etiam pro dicta Eccleſia, quam Dei ordinatione adminiſtras, eandem poteſtatem exerceas in perpetuum in omnes tibi concedimus, vt refert *Mariana dicto capit. decimo nono.*

70 Quod quidem cum ab omni veritate alienum eſſe ex hucuſque dictis clare appareat, neceſſe eſt, vt dicamus ex precibus, non veris, vel narratione facta contra veritatem, gratiam, ſeu prædictum priuilegiū ipſo iure fuiſſe nullam ex reſolutis per *Azeued. l. 3. titul. 14. libro quarto nouæ recopilat. Brunor. à Sole verbo ſubreptio, Menochio conſilio primo, numer. 399. & conſilio 101. à nume-*

numero decimo ſexto, Ioannem Garſia de nobilitate gloſ.1. §.primo, numero ſeptuageſimo ſecundo. Sanch. de matrim. libro 8. diſputation.21. numero ſexageſimo quarto, in vnoquoque enim reſcripto, & mandato, gratia, vel priuilegio intelligitur clauſula illa, ſi preces veritate nitantur, ex tacitaque conditione ineſt, ad quod multos citaui Doctores *in Remiſſ. meis de dictionibus & clauſulis clauſ.42.*

71 Ad ſecundum, quod ſcilicet Vrbanus Secundus declarauit ſe noluiſſe iuri tertij præiudicium inferre, cõſtat ex ipſomet priuilegio ab eo conceſſo, in illis verbis ſibi, ſalua tamen Romanæ Eccleſiæ auctoritate, & Metropolitanorum priuilegijs ſingulorum. Ex eo, quia priuilegium, ac conceſſio à Summo Pontifice facta intelligitur ſine præiudicio tertij, vt probant text. in *capit. ex tuarum, de auctoritat. & vſu pallij*, ibi, dummodo is, ad quem Eccleſia pertinet, hoc permittat, *capitul. ſuper eo, de officio delegat.* ibi, non tamen eſt noſtræ intentionis diœceſis Epiſcopo, vel Archipresbytero, vel Archidiacòno præiudicium generare *capitul. paſtoralis, in fine, de priuileg.* ibi, quia per indulgentiã huiuſmodi Epiſcopali iuri non credimus derogari, *capit. in his, eodem titulo*, ibi, dum tamen ab alijs, quæ iure parœciali proueniunt, prorſus abſtineant, *capitul. quia intentionis noſtræ 29. eodem titulo*, vbi integra habet hęc verba. Non extitit, vt per innouationem, quam fecimus, cuiuſdam ſcripti monaſterij S. S. Caldonen. quod in regiſtro bonæ memoriæ Alexandri Papæ Secundi reperimus contineri, derogaretur Eccleſiæ Baiocen. cum alijs citatis à *Maſcard. de probation. concluſ. 1003. numero vigeſimo ſecundo. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſ. vigeſima octaua. Cabed. Luſitan. deciſion. 93. numero ſecundo, parte ſecunda. Garſ. Gironda in tractatu de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. numero 87. & ſequenti, Menoch. de præſumption. libro ſecundo, quæſtione nona à numero quinto*, vbi *numero decimo octauo*, reſoluit, quod etiamſi in ipſo priuilegio, vel conceſſione diceretur, non obſtante iure, & præiudicio tertij, tunc etiam non cenſetur præiudicare tertio, in his, quæ ſunt maximi ponderis. Sicut nec cenſeretur præiudicare, etiãſi adeſſet clauſula ex certa ſcientia, quæ nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vitium ſubreptionis, aut ſupplet erroneam, & falſam informationem, vt reſoluunt per me citati *clauſul. vigeſima quinta, à numero vigeſimo primo.* Sicut nec cenſeretur præiudicare, quamuis adeſſet clauſula, Motu proprio, quæ eodem modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit ius in re, vel ad rem quæſitum alteri *ego ipſe clauſul. 37. numero decimo quinto, & decimo ſexto.* Sicut nec cenſeretur, quamuis adeſſet clauſula, de plenitudine poteſtatis, quam in alterius præiudicium nihil operari pro certo tradunt relati per me *clauſul. 19. numero decimo.*

72 Nec aliquo modo prædictum prętenſum priuilegiũ corroborare poſſunt confirmationes de eo factæ à Paſchali II. & Gelaſio II. ac alijs Summis Pontif. de quibus *Azori, dict. capit. trigeſimo ſexto, verſicul. extat*; quia reſpondetur, quod cum confirmatio ſit iuris quæſiti corroboratio, vt poſt *Hoſt.* & alios antiquiores explicat *Deci. in rubr. de confirmat. vtili à numer. ſecundo*, & ibi *Bero. à num. tertio. Cardinal. Tuſch. pract. concl. tom. 2. littera C. concl. 705. Cabed. Luſit. deciſ. 1. num. quarto, part. ſecunda.*

73 Nouum ideo ius non tribuit, ſed quod antea erat, conſeruat, *capit. præceptis* ibi non nouum aliquid, 12. *diſtinct. capit. inter electos. verſicul. cæterum, de fide inſtrumentor.* ibi, confirmari tanquam prius habita, *cap. quia diuerſitatem in princip.* ibi, non obſtante confirmatione, *ac conceſſ. præbend.* qui enim confirmat, nihil addit de nouo *Menoch. conſilio primo, numero ſexto, & conſil. 191. numero quadrageſimo ſexto, & conſil. 351. numero decimo nono. Gutier. practic. libro tertio, quæſtione decima ſeptima, numero quadrageſimo, & quæſtione vigeſima tertia, numero ſexto. Cabed. dict. deciſ. 1. numer. vltim. parte ſecunda. Ioſeph. Seſſe Aragoniæ deciſio. 15. numero vltim.* Et nullum quod eſt confirmari non poteſt *Molina de primogenit. libro ſecundo capitul. ſeptimo, numero ſeptimo. Menoch. conſilio 351. numero decimo nono. Surd. de aliment. titul. 8. priuileg. 22. numero trigeſimo quarto, & deciſ. 53. numer. vndecimo, & deciſio. 289. numero octauo. Cald. Pereira de poteſtate nomin. in reſponſo pro Duce Paſtranæ, verſ. quæ ſententia.*

75 Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas Summorum Pont. confirmationes tanquam ex certa ſcientia confirmare actum nullum, eique nouum robur tribuere, & validitatem, iuxta *text. in capit. 1. in fin. de tranſact.* quod in hac confirmatione procedere notauit *glo. in ca. quia intentionis, 29. de priuileg.* & ſequuntur ibi omnes, & latè *Deci. in cap. 2. de cõfirmat. vtili à numero 46.* & poſt alios *Soar. de legibus lib. 8. capit. decimo octauo, à numer. 12.*

76 Reſpondebitur confirmationem ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione illam dici, in qua intus eſt tenor rei cõfirmatæ, & eſt expedita præcedente ſolita diſcuſſione, iuxta *text. in cap. penult. de confirmat. vtili*, quæ reſoluunt *Nicol. Garcia de benefic. part. tertia cap. 2. num. 226. cum ſequentibus, Cardin. Tuſch. tom. 2. littera C. concluſ. 341. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 5. collect. 1592. Gutier. conſil. 11. num. 7. & 8. Cabed. Luſit. deciſ. 2. num. 3. part. 2.* & ideo operatur præſumptionem informationis in Principe, vt tenuit *Rota apud Farin. deciſ. 180. numer. 2. tom. 1. par. ſecunda*, quia non niſi cauſa cognita apponi poteſt *Molina de primogen. lib. 3. capit. 3. num. 12. Menoch. conſ. 1. numer. 433.* quod in huiuſmodi confirmationibus non apparet, propter quod ex certa ſcientia eſſe conceſſas non eſt dicendum, cum non præſumatur ex *Hippol. ſing. 37.*

77 Dato ſine veri præiudicio, quod illæ confirmationes factæ fuiſſent ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, ac expeditæ præcedẽte ſolita diſcuſſione, adhuc nihil operarẽtur in tertij præiudicium, prout reſoluit *Nicol. Garcia dict. capit. 2. num. 231.* Nec ſupplerent erroneam, ac falſam informationem ex *Valaſc. conſult. 130. num. 33.* Nec tollerent vitium ſubreptionis, vt per *Molin. de primogen. libro ſecundo capit. 7. num. 15. Gutier. conſil. 11. numer. 13. Ludou. Rodolphin. de ſuprema, & abſoluta Principis poteſtate capit. 5. numer. 13. Nicol. Garcia dict. cap. 2. num. 233. Ioſeph. de Seſſe Aragoniæ deciſ. 15. num. 7. tom. 1.*

78 Quare non obſtante prætenſo priuilegio, poſt illius conceſſionem tranſactis iam centum annis emanauit conſtitutio, *capit. coram, de in integr. reſtitut.* ex qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui ann. Dom. 1198. ad culmen ſupremi Pontificatus aſcenderat litem inter Bracharenſem, & Toletanum Archiepiſcopos ſuper Primatiæ iure motam, & conteſtatam, & ad probationem deductam fuiſſe, id enim inſinuãt proœmialia illius *tex.* verba ibi, Corã felicis memoriæ Innocẽt. Papa prædeceſſore noſtro &c. Et vt ex annalib. Hiſpaniæ deducitur Rodericus Eccleſiæ Toletanæ Antiſtes

ſummæ facundiæ, & auctoritatis vir ab Alphonſo Legionenſi Rege Romam ad dictum Innocentium miſſus fuit ann. 1212. vt ſignificaret ſibi cordi eſſe magnã expeditionem parare contra Sarracenos Chriſtiani nominis hoſtes, dignareturq. Sãctitas Sua pro Cruce ſignatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copijs, rediens dictus Rodericus Romam ann. 1215. ad Concilium Lateranenſe celebratum ſub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenſis Archiepiſcopus, de Primatia Hiſpaniarum quæſtio excitata fuit inter dictos Archiepiſcopos, & cum vnuſquiſque ad ſui iuris confirmationem argumenta attuliſſet, ad ſententiam non fuit cauſa deducta; plurimum tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim conceſſit vt per decennium in tota Hiſpania ſuum legatum ageret, & ſi ciuitas Hiſpalenſis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Chriſtianos rediret, ſubdita maneret Toletanæ Eccleſiæ. Conceſſit etiam facultatem diſpenſandi cum baſtardis vſque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare poſſet Epiſcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis eſt teſtis *Franciſc. de Piſa en la hiſtoria de Toledo lib. 4. capit. 17.* & licet maximam gratiam apud Pontificem fuiſſet aſſequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec ſuper hoc ſententiam, aut aliquam conceſſionem contra Bracharenſem Eccleſiam aſſequi potuit.

79 Defuncto Innocentio, ſuccedenteque Honorio III. ann. Domini 1216. reſcripſit Archiepiſcopo & Capitulo Bracharen. poſtulantibus per procuratorem ſuum concedi ſibi reſtitutionis auxilio, tempus aſſignari ad adducendas Romam depoſitiones teſtium, & munimenta ad inſtructionem cauſæ parata: quid in futurum actum fuerit conſtabit e proceſſu: ſcimus tamen poſtea cum Sarracenis tam in Luſitania, quàm in Caſtella pluries fuiſſe dimicatum, & Regem Sanctium huius nominis II. regno pulſum pro eius reſtitutione miſſos ad Innocent. IV. ſummum Pontif. Lugduni Concilio ad inſtaurationem belli ſacri commorantem, Antiſtites Bracharenſem, & Conimbricenſẽ, & decreto dicti Pontificis curam Regni commiſſam Alphonſo Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno ſucceſſit, vt deducitur ex text. in *cap. grandi de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Conſtat etiam ex dictis annalibus Alphonſum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononienſem fuerat aſſequuta, aliam duxiſſe; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. ſupponitur. His procellis, & alijs bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Caſtellæ excitatis, proſequi non potuit ius ſuum Bracharenſis Eccleſia, nunquam deſiſtens à nomine Primatis, quod ſemper retinuit, & hucuſque retinet. Sed cum omnis res ad vltimum ſtatum reduci debeat *cap. conſultationibus. de iure patron.* iunctis, quæ *Cald. Pereira de poteſtate eligen. cap. 5. num. 1. & de renouat. emphyt. quæſt. 15. num. 20. & ſequenti*, & finis rerum, veluti ad ſagittam ſcopus, attendi debeat *l. 1. C. de nouo Cod. faciendo, glo. in cap. ſcientes, de cenſibus, Franc. Molinus de ritu nuptiarum lib. 1. comp. 4. num. 6.* quiquidem in omni materia inſpicitur *l. illud C. de collat. Granmat. deciſ. 67. nu. 6. Parlador. lib. ſecundi rerum quotidian. cap. 5. num. 19.*

81 Et in beneficialibus præcipuè, in quibus maxime conſideratur *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glo. 5. §. 2. num. 14. & §. 3. num. 18. & glo. 45. §. 2. numer. 14. Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapolitanæ c. 100. verſ. quod ſi, in nouiſſ. impreß. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 153. num. 46. in 1. edit. & reſolut. in 2. edit. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 36. num. 13. cum ſequentibus.* Videndum igitur eſt quomodo hac tempeſtate vigilãtiſſimi Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtites in publicis actionibus, ac in præſentia Philippi III. Hiſpaniarum Regis Catholici Primatiæ dignitate ſuoque iure libere vſi fuerunt, quod infra ſcriptis exemplis dilucidè apparebit.

82 Anno poſt Chriſti natiuitatem 1558. ex Dominicana familia ad Archiepiſcopatum Bracharenſẽ promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac ſummæ vitæ integritate præclarus Fr. Bartholomeus à Martiribus ſpectata fide, ſingularique prudentia inſignis. Qui etiamſi maximis prouentibus abundauerat, ea exigua ſemper vſus fuit ſupellectili, eam paupertatem amplexus, vt præter indumenta ſui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in diem neceſſitate, nihil habuerit vltra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cara tapeta, non veſtiebantur parietes, non opiparis veſcebatur menſis, non equorum, non curruum pompa vehebatur; ſed ſolicitus tantum intendebat populum ſuum diuinis enutrire alimentis, ſanctiſſimis corroborare exemplis, hoſpitalitatem aſſeruare, ac pauperibus ſubueniſſe, ſicque à recta via aberrantes vitæ ſuæ integritate ad bene & Chriſtiane viuendum allexit. Habuit etiam flagrans ſaluandi animas deſiderium, & in cognoſcendis ſuæ diœceſis eccleſiaſticis perſonis maximam ſemper curam adhibuit, & ob id non ſine magno labore Archiepiſcopatum totum qui ſub ſe habet 1226. parochias perſonaliter viſitabat. Verus hic Eccleſiæ Dei Antiſtes, non ſolum ſanctorum morum exemplo, vitæ integritate, & ſumma charitate erga Chriſti pauperes in Bracharenſi ciuitate vt verum ſydus in firmamento collocatum floruit, ſed etiam Primatiæ ſuæ ius, & Bracharenſis Eccleſiæ præeminentiam Domini prouidentia aduerſariorum conſpectu oſtendit, & ab eis vetitalem venerari permiſit, cum in alijs omnibus humilitatem profeſſus fuiſſet: cum igitur ex Conc. Trident. rediret, Sedemq; ſuam peteret Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem libere deambulauit, vt refert *Eduard. Nonius do Leon de rebus notabilibus Luſitaniæ in eius vita.* Denique cum graue Epiſcopalis dignitatis onus ſuſtinere non auderet, Archiepiſcopatu renunciato, reſeruata ſibi tenuiſſima penſione, acceptoque iterum cubiculo Viennenſi in oppido intra monaſterium ſui Ordinis à ſe conſtructum vitam feliciter cum morte commutauit, multis clarus miraculis, de quibus, eiuſque vita librum edidit Religioſiſſimus, & doctiſſimus P. F. *Ludouicus à Souſa.*

83 Poſt feliciſſimam illius Præſulis ex hac vita ad cœleſtem beatitudinem tranſmigrationem, & Illuſtriſſimis DD. Ioanne à Mello, & F. Auguſtino à Ieſu immediate ſucceſſoribus, vita functis, ex Coenſi Archiepiſcopatu, Orientaliumq. Indiarum Primatu, ad Bracharẽſem Eccleſiam Hiſpaniarum Primatem electus fuit Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. F. Alexius de Meneſes omnibus ingenij, virtutiſq. dotibus ornatiſſimus, qui in orientalium Indiarum infidelibus ad Chriſti Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vitæ ſanctitate ſemper

per extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Chriſtiana ſentientes, ſumma in religione fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclare geſtorum teſtatur Reuerendiſſimus *Fr. Anton. de Gouuea. Syrenenſis Epiſc.* in libro quem ſcripſit, typiſq. mandauit ſub titulo *Iornada do Arcebiſpo de Goa.* Verus hic Eccleſię Dei Antiſtes, qui munitiſſimas arces dum clariſſimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hoſtiũ poteſtate eripuit, Gentilium idola confregit, eorum fana euertit, infractus animo barbaris Fidem annuntiauit, Perſis primus ab Apoſtolis Euangelij lumẽ intulit, ſchiſmaticos Malabares, qui ab Apoſtoli Thomæ temporibus ab Eccleſię gremio deſciuerant innumeris exhauſtis laboribus ad matrem reuocauit. Poſtea Regis iuſſu coactus, ex Orientali India ad Vlyſſiponenſem portum manu Domini gubernante felici curſu peruenit, vbi ſummâ omnium lętitia, communique populi exultatione exceptus eſt. Accepta deinde Bracharenſis Eccleſiæ, ad quam translatus fuit, poſſeſſione, Matritium ad vocationem Potentiſſimi Regis noſtri Philippi III. petiuit, vbi ita inuictiſſimo, ac Catholico Regi charus euaſit, vt omnia Regni negotia, magni ſcilicet ponderis, & momenti eius ſingulari conſilio, & prudentia expediri iuſſerit, qui dum diuinarum, & humanarum rerum ſcientia, ac ſanctitate ſe admirabilem omnibus præbuiſſet, ibi eum mors inopina rapuit an. 1615. cuius promerita magno animo, ſanctaque vita digniſſima, in memoria vigebunt hominum ſempiterna, & omnium gentium, poſterorumq. ſeculorum litteris clareſcent, in illa præcipue Catholicorum Regum Curia, vbi diem clauſit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceq. erecta ſepultus fuit in Toletano Archiepiſcopatu, & in Hiſpanorum omnium conſpectu, quod probatione non eget, cum viua de hoc extet omnium memoria.

84 Alter nunc datus eſt eidem Eccleſiæ digniſſimus Præſul Illuſtriſſimus ſcilicet Dominus Alphõſus Furtado de Mendoza vnus totius Luſitaniæ nobilitatis inſtar, illuſtriſſimorum Primatuum excellentiſſimus Princeps, & inter excellentiſſimos Principes illuſtriſſimus Primas, qui ob admirabilem vtriuſq. iuris ſcientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliaſq. inſignes animi dotes intra breuem temporis curſum Conimbricenſis Academiæ Rector, inde ad ſupremum Regij Status conſilium adſcitus, mox grauiſſimi, quod Conſcientiæ vocant Tribunalis Præſes; deinde Ægitanenſis Eccleſiæ Præſul; hinc ad Conimbricenſem Epiſcopatum tranſlatus: poſtremo Bracharenſis Archiepiſcopus, Hiſpaniarumque Primas, Dijs, hominibuſque fauentibus ann. 1617. creatus eſt, nimirum, vt quot noſtræ Luſitaniæ ſunt partes, totidem faceret monumenta virtutis ſuæ. Hic digniſſimus Pręſul non minus laudabiliter, quam conſtanter Vlyſſipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuerſi fere Orbis conſpectu Primatus ſui ius defendit, inuiolatumq. conſeruauit, ac aduerſantes cum ſumma gentis noſtræ lætitia, & totius Luſitaniæ gratulatione excommunicationis telo coercuit, illi etiam Apoſtolici Legati ſententia ſuffragante, cuius oculatus teſtis ego ſum.

85 Arduam certe, & viribus meis imparem iudico quęſtionem præteritis ſeculis adeo diſceptatam, & præſentibus penitus conſepultam, licet ſciam calumnijs obnoxiam, & nihil tam probe, aut prouide hic dici, quod non ex Seneca vellicare malignitas poſſit: Hic autem non ambitio priuata, ſed publicus Regni, & patrius honos eſt diſputationis argumentum, quod Sacra pagina commendatur *ab Iſaia c. 24.* præcipiente, gloriam meam alteri non dabo. & *c. 4. Baruch*, ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ: prędo enim ſui iudicatur, qui honorem à virtute profectum cum iactura ſua alteri relinquit, *c. ſacerdos, 1. q. 2. cap. nolo 12. q. 1. Caſſan. in catalogo gloria mundi. p. 1. conſil. 55.* cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defenſionem ſuſcipere legitimum, ac naturale ius ſit, idque omni æuo vter alteri præferendus eſſet decertatum, & controuerſum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium, inſtit. de iure natur.* Sicuti de Scythis cum Ægyptijs, vel cum Phrygibus huiuſmodi quæſtionem multis, & diu agitatam ſcribunt *Herod. lib. 2, & Troil. Pompe. lib. item 2.* & in dirimendis circa primas ſedes excitatis controuerſijs multi excellentes vtriuſque iuris Doctores diſputationes, & conſilia in lucem ediderunt, ex quibus quæſtionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ recitant *Com. Natal. lib. 14. in fine, Port. conſ. 167. Decian. conſ. 19. libro 3. Marzar. conſil. 29.* Et inter Duces Mediolanenſes, & Sabaudiæ aliam recenſet *Ægid. Boſſ. in praxi titul. 1. de principe.* Et inter Ducem Burgundiæ, & Andegauenſem refert contentionem ſuper ſedem *Boer. de auctoritate magni conſilij nu. 110. & 207.* & inter Marchionem de Trauſio, & Vicecomitem de Tallardo *Io. Garſia de nobilit. glo. 35. num. 59.* Deus enim Optim. Max. *Matth. 24. Luc. & Marc. 10.* vt flagitioſum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro ſalutationes, primas in rebus publicis ſedes more Phariſæorum populari gloria exquirere, & cum eis tumeſcere.

FINIS.

DE
ARCHIEPISCOPALI
PRÆSTANTIA,
EIVSQVE AVCTORITATE IN SVFFRAGANEOS, & eorum ſubditos, ac in tota prouincia.
TITVLVS QVARTVS.

SVMMARIVM.

1 *ARchiepiſcopus licet reſpectu Ordinis in ſubſtantia nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet ſolicitudinem.*

2 *Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis.*

3 *Electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmat.*

4 *Electione non celebrata intra tres menſes iuſto tamen impedimento ceſſante, ab ijs, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum.*

5 *Electo confirmato in Epiſcopum, Archiepiſcopus Metropolitanus in conſecratione interuenire debebat, vel eam committere.*

6 *Metropolitani ad conſecrationem debent concurrere omnes ſuffraganei.*

7 *Suffraganei vocati ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere.*

8 *Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate nō fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur.*

9 *Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruare faciant quod ſeruatur in Metropolitana.*

10 *Concilij Prouincialis cauſa celebrandi Archiepiſcopus vocat Epiſcopus ſuffraganeos.*

11 *Abſentiam Epiſcopi ſuffraganei probat Archiepiſcopus in ſcriptis.*

12 *Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id quod debet.*

13 *Synodum vt faciat quotannis poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum compellere.*

14 *Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij poteſt Archiepiſcopus compellere.*

15 *Suſpendere, interdicere, & excommunicare poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum.*

16 *Vicarius generalis Archiepiſcopi poteſt ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare non præſente Archiepiſcopo.*

17 *Vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente rationabili cauſa poteſt Archiepiſcopus excommunicare.*

18 *Cauſæ rationabiles excommunicandi Vicarium Epiſcopi ſuffraganei, quæ ſint, referuntur.*

19 *Negligentia Epiſcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iuriſdictionem ad Archiepiſcopum.*

20 *Inſtituere præſentatum ſi nolit Epiſcopus ipſum inſtituit Archiepiſcopus proximus ſuperior.*

21 *Epiſcopo negligente in executione vltimarum voluntatum Archiepiſcopus exequitur.*

22 *Metropolitanus adiri poteſt vt Epiſcopum cogat Iudici ſeculari auxilium, quod denegauit, exhibere.*

23 *Abſoluit Archiepiſcopus quem Epiſcopus non vult abſoluere.*

24 *Diſpenſationem debitam Epiſcopo denegante poteſt Archiepiſcopus diſpenſare.*

25 *Vicarium conſtituere poteſt Archiepiſcopus cogere Epiſcopum, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commodè regere non poteſt.*

26 *Negligentiam Epiſcopi exempti non poteſt ſupplere Archiepiſcopus.*

27 *Iudex eſt ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ Archiepiſcopus.*

28 *Archiepiſcopus de ciuilibus tantum cauſis ſuffraganeorum cognoſcere poteſt.*

29 *Diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus.*

30 *Diſcordia vbi eſt inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in cōfinibus duarum diœceſium, poteſt Metropolitanus eos cogere vt concordent.*

31 *Iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus exercere in concernentibus totam prouinciam.*

32 *Archiepiſcopus cum in prouincia ſua iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, ac familiæ ſuæ.*

33 *Punire poteſt Archiepiſcopus deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officijs.*

34 *Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Epiſcopi procedit contra Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à diuinis abſque cauſa rationabili.*

35 *Crimina quando ſunt notoria, poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos ſuffraganeorum in tota prouincia.*

36 *Iuriſdictionem in prouincia poteſt exercere Archiepiſcopus conſuetudine ſibi permittente.*
37 *Quæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam mittere poteſt Archiepiſcopus pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ.*
38 *Edictum per totam prouinciam poteſt mittere Archiepiſcopus in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus.*
39 *Crucem ante ſe deferre poteſt Archiepiſcopus in tota ſua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam.*
40 *Pallio vti poteſt Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam prouinciæ ſuæ.*
41 *Pallio quibus diebus, & actionibus vti poſſit Archiepiſcopus, oſtenditur.*
42 *Benedicere populo per totam prouinciam poteſt Archiepiſcopus.*
43 *Officia diuina in Pontificalibus celebrare poteſt Archiepiſcopus in prouincia etiam in loco exempto.*
44 *Indulgentias poteſt concedere Archiepiſcopus per totam ſuam prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat.*
45 *Prædicationis officium aliquibus interdicere poteſt Archiepiſcopus per totam prouinciam.*
46 *Viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum exigere poteſt Archiepiſcopus.*
47 *Confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus audire dum actu viſitat.*
48 *Abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe quam per alios poteſt Archiepiſcopus dum viſitat eorum diœceſes.*
49 *Ordinare non poteſt Archiepiſcopus, nec concedere litteras dimiſſorias dum actu viſitat.*
50 *Iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi ſuffraganei exercere non poteſt Archiepiſcopus.*
51 *Diſpenſare in foro Conſcientiæ poteſt Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim ſuffraganei audiendo confeſſiones in pœnitentialibus.*
52 *Abſoluere ab hæreſi & caſibus conceſſis Epiſcopo in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. poteſt dum viſitat Archiepiſcopus ſubditos ſuffraganei.*
53 *Confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo poteſt Archiepiſcopus ſi Eccleſia ſuffraganea vacat.*
54 *Iuriſdictionem poteſt exercere Archiepiſcopus, & vacāte ſede Metropolitana Capitulum ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicus eſt in ſacris, &c.*
55 *Abbates, & Regulares Prælatos negligētes poteſt Archiepiſcopus tanquam ſedis Apoſt. delegatus compellere ut prædicatio Euangelij fiat in Eccleſijs Parochialibus ſubiectis monaſterijs in nulla diœceſi exiſtentibus.*
56 *Seminarij vnum vel plura Collegia poteſt Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis in prouincia erigere ob Eccleſiarum paupertatem.*
57 *Regulares poteſt Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus conuocare in cuius prouincia monaſteria ſub immediata Sedis apoſt. protectione ſita ſunt, ſi ſint negligentes exequi decretum Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 8.*
58 *Monachos & alios Regulares vagabundos & apoſtatas poteſt Archiepiſcopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad ſua monaſteria, &c.*
59 *Exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi poteſt Archiepiſcopus.*
60 *Vicarium, ſeu officialem deputare poteſt Archiepiſcopus in Eccleſia ſuffraganea, ſi infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneū elegerit.*
61 *Appellationis in cauſa cognoſcit Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum.*
62 *Epiſcopus ſi promoueatur in Archiepiſcopum an ſit Iudex appellationis à ſententia quam ipſe protulit dum erat Epiſcopus.*
63 *Appellari poteſt ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus.*
64 *Appellari poteſt ad Archiepiſcopum etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa in qua Epiſcopus protulit ſententiam.*
65 *Archiepiſcopus poteſt cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re, de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos.*
66 *Appellationis in cauſa ab interlocutoria Archiepiſcopus pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.*
67 *Appellatur ad Papam & non ad Archiepiſcopum in cauſis S. Fidei.*
68 *Archiepiſcopus non cognoſcit in cauſa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.*
69 *Sententia de nullitate non poteſt cognoſcere Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum abſque appellatione.*
70 *Reſtituere in integrum non poteſt Archiepiſcopus aduerſus ſententiam Epiſcopi.*
71 *Epiſcopi à delegato non appellatur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem.*
72 *Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram ipſo.*

TITVLVS QVARTVS.

1 ARCHIEPISCOPVS (de cuius nominis ethymologia, & origine egi ſupra *titu. 1. capit. 6. à num. 10.*) quamuis reſpectu Ordinis in ſubſtantia, id eſt reſpectu characteris nihil plus habeat quā Epiſcopus, reſpectu tamē exequutionis & exercitij maiorem habet ſolicitudinem *Card. Zabarel. in Clem. Archiepiſcopo num. 7. de priuileg.* & præcellit cæteros Epiſcopos honore, *Gemin. in cap. per ſingulas il 2. q. 3.* & eſt perſona magis priuilegiata *c. ſeruatis, & c. igitur 25. q. 2.* cuius præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas *cap. fin. de purgat. canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana, *cap. de his 12. diſt. c. fin. 51. diſt. capit. ſolicitudinem, de appellation.* alibi dicitur Metropolitanicum ius *c. cum a nobis de arbitr. auth. de Eccleſiaſt. tit. in princip.*

2 Sed cum Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorū nullam habeat poteſtatem niſi in caſibus expreſſis in Iure *cap. Romana c. uenerabilibus, de ſentent. excom. in 6. c. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. eod. lib.* cum alijs citatis per *Scacc. de appellat. q. 8. ſub nu. 98. deciſ. 4. Quarant. in ſumma Bullarij uerbo Archiepiſcopi auctoritas n. 12. & Mar. Anto. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 70. num. 7.* quem refero *Ego ipſe in collect. ad cap. paſtoralis nu. 3. de officio ordin.* & dicit *Fel. in c. paſtoralis ſub n. 3. de reſcriptis,* cum refert *Proſp. de Aug. in addit. ad Quaran. d. uerbo* eſſe periculoſum aſſerere idē eſſe in ſimilibus, prout *Archiepiſcopi auctoritas in fine,* & demum Archiepiſcopum habere limitatam iuriſdictionem in cauſis ſubditorum ſui ſuffraganei aſſerit *Sigiſm. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 3. nu. 7. & q. 19. remed. 1. concl. 6. n. 85. poſt princip.* cuius quidem iuriſdictio Archiepiſcopi ita eſt reſtricta ad cauſas appellationum, vt in ſubditos ſui ſuffraganei nullam habeat iuriſdictionem etiam ipſis

ipſis volentibus, niſi accedat conſenſus ſuffraganei, idē *Scacc.d.tract.q.19.remed.2.num.54.& q.17.limit.47.memb.3.num.11.* ideo operæ pretium duxi in compēdium redigere quanta ſit auctoritas Metropolitani in ſuffraganeos, eorumque ſubditos, & in tota prouincia, & incipiendo à perſonis ſuffraganeorum.

3 Prima prẹſtantia erat, vt electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmabat *cap.1.64.diſt.c.innotuit, & c. cum dilectus de elect.c. inter corporalia de translat.Epiſcopi, cap. qua fronte, dē appellat. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.2.q.70.nu.1. Quarant.d. uerb. Archiepiſcopi auctoritas nu.3.verſ. prima.*

4 II. Præſtantia erat, quod electione non celebrata infra tres menſes, iuſto tamen impedimento ceſſante ab ijs, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum, *cap. ne pro defectu, de elect. cap. quāquam eod. tit. in 6. Quarant.d.uerbo Archiepiſcopi auctoritas num.3.verſ. ſecunda*, vbi obſeruat quod antea deuoluebatur ad Papam, per *cap. dilectus, de conceſſ. præbendæ.*

5 III. Præſtantia erat, quod confirmato electo in Epiſcopum Archiepiſcopus in conſecratione ſui ſuffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Epiſcopi ſine eius mandato conſecrare debebant, vt habetur 64.& 65. *diſt. & cap. qui in aliquo 51. diſt. cap. ſuffraganeis, de elect. cap. ſi Archiepiſcopus, de tempor. ordin.* cum ſimilibus citatis à *Quarant.d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num.3.verſ. quarta*, vbi obſeruat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouiſio fit à Papa, & ſic ab ipſo Pont. promotum inferiores non conſecrare ſine eius licentia, quæ datur in ipſis litteris promotionis, vt à quocunque Catholico Epiſcopo conſecretur.

6 IV. Præſtantia eſt, quod ad conſecrationem Metropolitani debent cōcurrere omnes ſuffraganei, cap. qui in aliquo in fine, *51.diſt.c.ſi Archiepiſcopus cum ſeq. de temp.ordinat. Quarant.d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas n.4. uerſ. ſexta, Marc. Anton. Genuen. in praxi. Archiep. Neapol. c.70. ſecundum Romanam impreſſ. nu.26. ego ipſe in collect. ad d. c. ſi Archiepiſcopus n.2.*

7 V. Prẹſtantia eſt, quod vocati ſuffraganei ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere *cap. non debet cum ſeq. 65. diſt. d. cap. ſi Archiepiſcopus, Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas nu.4. uerſ. ſeptima, Marc. Anton. Genuen. d. cap.70. num.27.* obſeruantes quod vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet, *ego ipſe in collect. ad d. cap. ſi Archiepiſcopus nu.6.*

8 VI. Præſtantia eſt, quod Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, *cap. cum longè 63. diſt. cap. ſi quis 65. diſt. Quarant. d. uerbo* Archiepiſcopi *auctoritas n.5. Marc. Anton. Genuenſ. d. c.70. num.28.* obſeruantes Archiepiſcopum dici patrem Epiſcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præſtare debere ſuffraganeos; vnde *in cæremon. Epiſc. nuper edito c.4.* fuit decretum quod prẹſente, ſeu adueniente Metropolitano ceſſet Epiſcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanenſi V. vbi de Epiſcopis habetur, quod illi coram ſuo Metropolitano non poſſunt deferre Rochettum detectum, & hodie *in cæremoniali Epiſcoporum lib.1.c.3.* pariter habetur Epiſcopos in congregationibus Concilij prouincialis corā Archiepiſcopo vti poſſe Rochetto cooperto cum mozeta.

9 VII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruari faciant quod ſeruatur in Metropolitana *cap. dilectus il 2. de ſimon. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num.7. uerſic. decimum, Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.70. num.21.* vbi obſeruat text. *illum in d. cap. dilectus*, procedere vt poſſit iniungere, quæ de iure ſeruanda ſunt, nempe vt ſubditi caueāt à labe ſimoniaca, iuxta terminos dicti textus.

10 VIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus vocat Epiſcopos ſuffraganeos ad Concilium prouinciale, 18. *diſt.* per totum *Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. c.2. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.70. num.22.* In quo ipſe eſt præſidens *cap. placuit 18. diſt. gloſ. uerbo exceptis in c. paſtoralis, de officio Ordin.* & eſt caput Concilij *Abb. in c. graue num.8. & Imol. num.10. de præbend. Cardin. Alex. in cap. ſi quis Epiſcoporum 18. diſt.* ac omnibus Epiſcopis Prælatis, & Clericis prouinciæ præeſſe dicitur, *Beroi. in c.1. de iudic.* & eſt Iudex principalis *in Concilio c.1. 34. diſt.* & ipſe habet principaliter iudicare de cōſilio aliorum Epiſcoporum Card. *Alex. in cap. de eo, 50. diſt.* & latè de Concilio prouinciali egit *Quaranta in ſumma Bullarij uerbo Concilium prouinciale.*

11 IX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus probat in ſcriptis abſentiam Epiſcopi ſuffraganei *Concil. Triden. ſeſſ.6. de reform. c.3. & ſeſſ.21. etiam de reformat. cap.1. Quaran. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num.7. uerſic. undecimum.* Et abſque legitima cauſa eo non reſidente Archiepiſcopus poteſt applicare fructus fabricæ Eccleſiæ aut pauperibus loci, & creſcente contumacia denunciare ſummo Pontif. iuxta prædicta decreta *Concilij Trid. & Conſtit. Pij IV. incipien. De ſalute gregis, Pridie nonas ſeptemb. 1560. Quarant. ubi ſupra uerſicu. duodecimum.*

12 X. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt cōpellere Epiſcopum ad faciendum id quod debet, *Abb. in capit. ſi quis contra clericum numer.40. de foro compet. Quaranta d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num.9. uerſi. 14. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.70. num.3.* Vnde pote-

13 rit compellere Epiſcopum ad faciendum ſynodum quotannis *c. ſicut de accuſat.* & eum cogere vt cōſtituat œconomum *c. in noua 16. quæſt.7. & c. cum ſimus 9. q.3. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.1. q.46. num.4.* Et Archipresbyterum ruralem *cap. fin. de officio Archipresbyt.*

14 & denique poterit cogere Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij ex *Concil. Trid. ſeſſ.23. de reform. c.18.* & ſic de ſimilibus.

15 XI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, *c.1. § fin. de officio Ordin. in 6. c. uenerabili, ubi Abb. de ſent. excom. Lancelot. Conrad. in templ. omnium iudic. lib.2. c.4. ſub nu.18. Botta. de Synodo p.1. nu.45.46. & 47.* vbi tenet quod Epiſcopus omittens congregare ſynodū, eſt ſuſpendendus ab exequutione officij, & poterit ſuſpēdi per Archiepiſcopum, cui ſubeſt, *Quarant. dict. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num.8. uerſ.13. Marc. Anto. Genuenſ. d. c.70. nu.5.* vbi obſeruat in coertione ſuffraganeorum debere Archiepiſcopum ſeruare formam *cap.2. de offic. deleg. in 6.* videlicet quod primo debet prohibere ingreſſum Eccleſiæ, vel Sacerdotale miniſterium interdicere, deindè poterit ſuſpendere ab officio, vltimo loco excōmunicare, additque idem *Genuen.* cū *Ioan. Andr. & Domin. in d. c.1.* hoc ita ſeruari debere,

licèt Epiſcopus adhuc non fuerit conſecratus, excom-
municationem tamen in ſuffraganeum latam cōtra ta-
lem formam tenere. Amplia primò in Vicario Archie-
16 piſcopi, vt poſſit ſuffraganeum ſuſpendere, interdi-
cere, & excommunicare, ſed abſente Archiepiſcopo,
non præſente d.§.fin.Bertachin.de Epiſcopo p.7.lib.4.tit.
de Vicario Epiſcopi q.10.Picard.inter cōſilia Menochij 52.
num.187.Sbroz.de Vicario Epiſcopi lib.2.q.58.numer.3.
niſi Epiſcopus non fuerit conſecratus, quia tunc à Vi-
cario etiam præſente Archiepiſcopo excommunicari
poterit. Archid.Domin.& Franch.in d.§.fin.Cuch.inſtit.
Can.lib.4.tit.de conſec.Epiſcopi,n.6. & tit.de Vicario E-
piſcopi num.123.Sbroz.d.num.3. Amplia ſecundò, vt
17 Archiepiſcopus poſſit excommunicare Vicarium, vel
officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente cauſa ratio-
nabili cap.1. & ibi gloſ.verbo rationabili, de officio Vicar.
lib.6.Archid.in cap.1.in verbo iuriſdictione de officio Or-
18 din.eod.Sbroz.de Vicario Epiſcopi lib.2.q.59.nu.6.Cau-
ſas autem rationabiles excommunicandi Vicarium re-
cenſet gloſ.in d.c.1. & ibi Archid.& Gemin.n.6.in princ.
videlicet quando Vicarius impedit cauſam appella-
tionis delatam ad Archiepiſcopum, vel ſi deliquit cir-
ca officium commiſſum, ſi peccaret in ijs, quæ ſunt iu-
riſdictionis, ſi vteretur iuriſdictione Epiſcopi ſui excō-
municatur, ſi nō ſeruat ſedis Apoſt.priuilegia, & ſit cri
minoſus,& incorrigibilis, refert Sbroz.loco proximè cit.
19 XII. Præſtantia eſt, quod per negligentiam Epiſco-
pi circa id quod facere debet, deuoluitur iuriſdictio ad
Archiepiſcopum cap.cum ſimus 9.quæſt.3.cap.1.§.no-
toria de cenſib.in 6.in ratione decidendi,& eſt commu-
nis, de qua teſtatur Felin.in cap.paſtoralis num.6.de offi-
cio Ordin. dicens ſic tenere vniuerſum mundum, refert
& ſequitur Marc.Anton.Genuen.d.cap.70.nu.4.Qua-
rant.d.verbo Archiepiſcopi auctoritas num.21.Gambar.
de offic.& poteſt.legati de latere lib.2.tit.de varijs Ordin.
nominibus num.32. Ego ipſe in collectan. ad cap.paſtoralis
11.num.8.de officio Ordinar. quicquid teneat Abb.in c.
ſi quis contra clericum nu.7.& in repet. à num.40.de foro
compet. Aduertit tamen Proſp.de Auguſtino in addit. ad
Quarant.citato n.21.lit.M. poſt Pauin. quem refert de
viſitat.p.2.q.5. quod propter negligentiam ſolam non
deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopū, niſi poſt ter-
minum aſſignatum per ipſum Archiepiſcopum; quan-
20 do tamen crimina non ſunt notoria. Hinc colligo pri-
mò, quod ſi Epiſcopus noluerit inſtituere pręſentatum
ipſum inſtituet ſuperior proximus, id eſt Archiepiſco-
pus Abb.in cap.ex parte, de conceſſ.præb.Roch.de iurepa-
tron.verbo pro eo quod de diœceſani conſenſu quæſt.5.n.12.
Mandoſ.conſ.7.ſub n.13.Campan.in diuerſor. Iuris Cano.
rub.11.cap.13.num.475.Ego ipſe in collect.ad cap.nullus
17.nu.2.de iurepatro.ab Epiſcopo tum exempto ad Pa-
pam fit deuolutio Campan.d.cap.13.num.484.& in be-
neficijs curatis debet inſtituere infra duos mēſes, aliàs
patroni poſſunt adire Archiepiſcopum, vel Papam, ſi-
ue viciniorem Epiſcopum, qui inſtituet ex Conſtitu.Pij
V.incip.In conferendis ſub Dat.16.Maij 1567. quam re-
fert Quarant.verbo beneficiorum parochialium collatio.
21 Secundò colligo Epiſcopo negligente in executione vl
timæ voluntatis Archiepiſcopum exequi, vt per Abb.
in d.cap.paſtoralis in princ.Lancel.Conrad.in templo om-
nium iudicum lib.2.cap.4.ſub num.22.Marc.Anton.Ge-
22 nuen.d.nu.4.Ego ipſe d.num.8.verſ.veluti. Tertiò colli-
go Metropolitanum adiri poſſe, vt Epiſcopum cogat
iudici ſeculari auxilium, quod abnegauit, exhibere, vt
per Couar.pract.cap.10.ſub nu.10. quem refero Ego ipſe
23 d.num.8. Quartò colligo Archiepiſcopum abſoluere
quem non vult abſoluere Epiſcopus cap.ad reprimendā
24 de officio Ordin. Quintò colligo Epiſcopo denegāte di-
ſpenſationem, quando eſt debita, Archiepiſcopum di-
ſpenſare poſſe, vt per Borgaſ.de irregul.in 2.p.pr.in prin.
quem refert Marc.Anton.Genuen.d.nu.4.poſt med. ob-
ſeruans diſpenſationem dici debitam ratione perſonę,
ætatis, loci, temporis, pietatis, neceſſitatis, & vtilitatis
Eccleſię, Sanch.in præcepta Decalogi tom.1.lib.4.cap.38.
25 num.12. Sextò colligo Archiepiſcopum poſſe cogere
Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non
eſt idoneus ad regendum, vel commodè regere nō po-
teſt, vt per Abb.in cap.quoniam de officio Ordin.Sbroz.de
Vicario Epiſcopi lib.1.quæſt.57. quos refero Ego ipſe in
26 collect.ad d.c.paſtoralis nu.9. Septimò colligo Archie-
piſcopum non poſſe ſupplere negligentiam Epiſcopi
exempti, vt probat d.cap.nullus, vbi Epiſcopi Adonen.
negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoſcebat
alium ſuperiorem niſi Papam, ac proindè cum fuerit
exemptus, eius negligentiam Metropolitanus ſupple-
re non poterat, vt aduertunt Lambertin.de iurepatron.
lib.1.par.2.artic.20.num.9. Stephan.Quarant.d.verbo
Archiepiſcopi auctoritas n.21.in fine, Marc.Anto.Ge-
nuen.d.n.4.etiā in fine, ego ipſe in collect.ad d.c.nullus n.2.
27 XIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus Ordina-
rius Iudex eſt omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ c.
quia cognouimus 10.quæſt.3.cap.paſtoralis in princip. vbi
Abb.nu.2.de officio Ordin.cap.ſolicitudinem, de appellat.
Sbroz.de Vicario Epiſcopi lib.2.q.58.in princip. Botta.de
Synodo p.3.art.2.ſub nu.27.Gonzal.ad reg.8.Cancel.glo.
42.num.16.Soar.de Pace in pract.tom.2.prælud.1.n.17.
Marc.Anton.Genuen.d.cap.70.nu.7. Ego ipſe in collect.
ad d.cap.paſtoralis num.4.Gambar.de offic.& poteſtate
Legati de latere lib.2.tit.de varijs Ordinariorum nominib.
nu.31.Quar.d.verbo Archiep.auctoritas nu.10.verſ.de-
cima ſexta, vbi tamen in fine, d.n.10.per gloſ.verbo men-
ſa ſua in Clem.ſi vna, de rebus Eccleſ.non alien.& Hoſt.in
cap.2.per tex.ibi, de tranſlat.Epiſcopi, obſeruat Archi-
epiſcopum in ipſos ſuffraganeos nullam habere pote-
ſtatem, niſi quatenus expreſſum in iure reperitur, &
ideò illi procedere volenti reſponderi poſſe, quia ſuffi-
cit quod caſus iſte non inueniatur expreſsè conceſſus.
28 Vnde pro declaratione materię aduerto primò Archi-
epiſcopum de ciuilibus cauſis tantum ſuffraganeorum
cognoſcere poſſe, vt per Abb.in d.c.paſtoralis n.2.Sbroz.
d.q.58.nu.6. Quarant.d.nu.10. Lelij.Jordan.in tract.de
Romana Sedis orig.c.13.& vlt.nu.7.10.13.p.1.fol.18.
Verum Scacc.de appellat.q.8.nu.98.verſ.in hac contra-
rietate citans Abb.in cap.paſtoralis 11.ſub nu.2.de offic.
Ordin. concludit quod Archiepiſcopus indifferēter co-
gnoſcit de cauſa ciuili, etiamſi ſubditus Epiſcopi con-
ueniat Epiſcopum, nam debet eum conuenire coram
Archiepiſcopo, à quo appellabitur ad Patriarchā: ſe-
cus tamen dicit ſi Epiſcopus ageret contra ſuū ſubditū
quia non decet, vt Epiſcopus conueniat cum corā Ar-
chiepiſcopo, cum Archiepiſcopus non ſit Iudex ſub-
ditorum Epiſcopi, neque Epiſcopus debeat eſſe Iudex
in cauſa propria, & ideo eligi debent arbitri auctorita-
te iuris, & à ſententia arbitrorum appellatur ad Papā
omiſſo medio, Gemin.in cap.Romana 3.§.ab Archidia-
conis ſub num.4.verſic.quare quare, vbi Franch.ſub num.
4.limit.4.de appellat.lib.6.Brederod.de appellat.par.1.
tit.18.in uerbo ab arbitris col.202.Scacc.d.tract.quæſt.7.
nu.107. In cauſis vero criminalibus non poſſunt hodie
Epiſcopi conueniri, citari, aut moneri, ſiue ex officio
procę-

procedatur, ſiue per denunciationem, vel accuſationem, niſi ob cauſam ex qua venirent deponendi, aut priuandi, & tunc etiam à ſolo Summo Pont. terminãdam ex diſpoſitione *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reform. c. 6. & 7. & ſeſſ. 24. de reform. c. 5.* notant *Sbroz. d. q. 58. nu. 7. & Quar. loco proxime citato. Aloyſ. Ricc. in deciſ. curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 142. p. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 41. nu. 5. Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ord. in exemptos p. 1 q. 41. Scacc. d. tract. de appellat. q. 8. num. 98. verſic. ſecus.*

29 Secundò aduerto Archiepiſcopos poſſe diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum, vt cum *Palud. S. Antonin. Henriq. Aul. Sayr. & alijs* reſoluit *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 16.* ſequitur *Molfeſ. in ſumma moralis Theologiæ tract. 11. c. 15. nu. 111.* licet *Soar. de Relig. lib. 6. de voto c. 11. num. 3.* dicat in hoc caſu conſulendam eſſe conſuetudinem.

30 Tertiò aduerto, quod quando eſt diſcordia inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſum, poteſt Metropolitanus eos cogere, vt concordent *Bellencin. in tractat. de charitatiuo ſubſidio q. 52. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas ver. 40.*

31 XIV. Præſtantia eſt, quod in concernentibus totam prouinciam poteſt Archiepiſcopus exercere iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum, vt in tollendo prauam conſuetudinem *cap. ad extirpandas & c. fin. de filijs Preſbyt. c. ex frequentibus, de inſtit. Abb. in capit. paſtoralis in princip. de officio Ordin.* vbi *Felin. nu. 7. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas nu. 23. verſ. 20. Marc. Ant. Genuenſ. d. cap. 70. num. 10.*

32 XV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus cũ in prouincia ſuam iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, & familiæ ſuæ, tam ſi ob id ſua iuriſdictio impediatur, quam non, *c. 1. de pœnis in 6. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 21.* vbi *Proſper. de Auguſt. in addit. cum Hoſt. & Archid. in d. c. 1.* obſeruat poſſe Archiepiſcopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis conſtare poſſit, *Marc. Ant. Genuen. d. c. 70. nu. 12.*

33 XVI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt punire deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officijs *c. de ijs 13. diſt. Syluest. verbo Archiepiſcopus ſub nu. 2. Ego ipſe in collect. ad c. paſtoralis num. 6. de officio Ordin. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas ver. 22.* vbi obſeruat hodie hac de re attendendas eſſe Conſtitutiones Pij V. ſuper recitatione Romani Breuiarij & Miſſalis.

34 XVII. Præſtantia eſt, quod Metropolitanus ad querelam Epiſcopi tanquam delegatus Papæ procedit cõtra Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à Diuinis abſque cauſa rationabili, & manifeſta, *capit. irrefragabili §. cæterum, de officio Ordin.* vbi noto *Ego ipſe in collect. num. 14. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſic. 23. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 13.*

35 XVIII. Præſtantia eſt, quod quando crimina ſunt notoria poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos ſuffraganeorum in tota prouincia *cap. 1. §. notoria, de cenſib. in 6. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſic. 24. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. nu. 11.* & illum poſſe procedere in omni tempore etiam extra viſitationem aſſerit *Abb. in c. ex frequentibus num. 10. de inſtitut.* quod tamen admittit Genuenſ. loco proxime citato, dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo; ſed *Syluest. verbo Archiepiſcopus ſub num. 3. in fine,* quem videtur ſequi *Quarant. d. verſ. 24.* illud intelligit, quando Epiſcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in prouincia conſuetudine ſibi permittente *cap. 1. de foro compet. c. 1. de pœnis lib. 6.* vbi notant *Gemin. & Frãc. Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. nu. 23. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 25.* vbi *Proſper. de Auguſtino in addit.* limitat vt non poſſit Archiepiſcopus, ſiue alius Prælatus conſuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Eccleſijs ſine priuilegio Apoſt. *per c. contra morem 100. diſt.*

37 XX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus, vel eius officialis poteſt mittere quæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ, quibus ſi à ſubditis ſuffraganeorum reſiſtitur, vel non paretur, non poſſunt eos citare, *cap. 1. de Pœnit. & Remiſſ. lib. 6.* vbi *Franch.* dicit procedere pro quolibet opere pio, *Imola in Clem. abuſionibus nu. 28. & Zabarel. num. 9. eod. tit. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 26.* vbi etiam obſeruat quod licet Archiepiſcopus punire poſſit ſubditos ſuffraganeorum impedientes eum, vel eius officiales in iuriſdictione contentioſa, vel quaſi *d. c. 1.* non tamen poterit iuriſdictionem exercere contra ipſos ſubditos ſuffraganeorum impedientes eũ, vel eius officiales circa charitatem & exhortationem, ſed bene poterit coercere ipſos ſuffraganeos, & eorum officiales, ſi abſque cauſa iuſta non permittunt; cum poteſtas ipſorum Archiepiſcoporum circa exhortationẽ eſſet aliàs eluſoria, vel quia ſunt iudices ſuffraganeorum, & eorum officialium, vt dixi ſup. *præſtantia 13.*

38 XXI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus *Gemin. & Franch. in c. 2. per tex. ibi de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. Quarant. dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 27. Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. num. 14.*

39 XXII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus in tota ſua prouincia poteſt ante ſe deferre Crucem etiam in locis exemptis intra prouinciam *Clem. Archiepiſcopo de priuileg.* vbi *Zabarel. ſub nu. 5.* & late explicat *Ruſa. de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignitatis priui. 2. Lal. Zecch. de Republ. Eccleſiaſtica tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum nu. 6. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 28.* vbi ampliat etiam extra viſitationem, & limitat, niſi eſſet præſens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, ſeu Nuncius cum facultate Legati de latere.

40 XXIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam prouinciæ ſuæ poteſt vti pallio, *c. 1. de auctorit. & vſu pallij,* etiam in loco exempto *Clem. Archiepiſcopo de priuileg. Durand. in rationali diuinorum lib. 3. cap. 17. Ruſt. de prærogatiuis Archiepiſc. dignitatis priuileg. 21. Petr. Greg. ſyntagm. lib. 15. c. 9. à nu. 6. Guid. Pancir. in theſauro variarum lect. lib. 1. c. 20. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 32. Steph. Duran. de*

41 *ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 9. à num. 41.* Non autem ſemper, ſed in certis tantummodo diebus *c. ad honorem, & cap. vlt. de auctorit. & vſu pallij;* qui autem hi dies ſint licet ſatis in iure expreſſum non eſſe aduertat *gl. in d. cap. vlt.* eos tamen recenſet *Durand. d. c. 17. num. 13.* & alij ſupra poſt eum citati. Adde *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 34. q. 2. verſ. quares quinam ſint.* Sed melius eſt recurrendum ad formam priuilegij; vt in diebus tantum in conceſſione pallij expreſſis eo vti liceat, vt expreſſit *tex. in d. cap. vlt.* & aduertit *gloſſ. vlt. in d. cap. 1.* Non etiam eo vtuntur Archiepiſcopi in omnibus actionibus, ſed tantum

tum in Miſſarum ſolemnijs *c. pallium 100. diſt.* Vel ſi E-piſcopum contigerit conſecrare vt ex *Greg. epiſt. 2. ad Boniſac.* notat *Durand. d. c. 9. in fin.* Vel etiam in ordinationibus clericorum iuxta text. *in c. quod ſicut 28. §. ſuper eo, de elect.* ex quo & tex. *in c. Bonæ 4. in fine de poſtulat. Prælat.* negatiue decidenda videtur quæſtio, de qua iam diu vidimus dubitare vtrum ſcilicet Epiſcopus factus Archiepiſcopus ante receptum pallium Ordines conferre poſſit, nam in *d. §.* ſuper eo decidit Pontifex quod non tanquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus Ordines conferre videtur, & ideo ante acceptum pallium eos conferre, & alia Pontificalia exercere non poteſt. At vero in *d. c. Bonæ* decidit fortius Archiepiſcopum translatum in aliam Eccleſiam antiquo pallio vti non poſſe, neque ſua vti poteſtate ante nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam ſuos ſubditos ordinando de plano procedit. Si verò inuitatus ſit ab aliquo Epiſcopo, vt in ſua diœceſi Ordines conferat, videtur admittendum quod Ordines conferre poſſit ante pallium acceptum, velut Epiſcopus nullius Diœceſis, & ne Archiepiſcopus deterioris conditionis ſit quam huiuſmodi Epiſcopus, vt aduertit *Ruſæ. d. priuil. 21. verſ. vnum eſt*, & non diſſentit *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. d. verſ. 32.* In proceſſionibus autem quando proceſſionaliter Archiepiſcopum Eccleſiam exire contigerit pallio vti non poſſe decidit tex. in *dict. cap. 1.* licet aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus conceſſum legamus, vt in proceſſionibus vtantur pallio, vt aduertit *Durand. loco proxime citato.* Non obſtat text. *in dict. cap. vlt.* ibi, vbicunque fueris, vnde aliqui deducebant Archiepiſcopos etiam in alienâ prouincia vti poſſe pallio, de conſenſu eius ad cuius prouinciam declinat iuxta tex. in *d. cap. ex tuarum, in fine*, repugnat enim ipſe tex. *ſi aduertas* procedere ſuppoſito ſpeciali priuilegio. Quare melius reſpondetur cum *gloſ. ibidem*, quam ſequuntur Doctores communiter teſte *Ruſæo d. priuil. 21. verſ. iſtud tamen*, quod verba generalia, vbicunque fueris, reſtringuntur ad terminos habiles, ſcilicet intra prouinciam, iuxta doctrinam *gloſ. 1. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. & gloſ. vlt. in cap. 1. de conſtitut.* Aduertit *Proſper. de Auguſtino citato loco* Archiepiſcopum, qui renunciauit Epiſcopatui, & ſic loco & non dignitati, non poſſe exercere Pontificalia cum pallio in diœceſi & prouincia renunciata, etiam cum conſenſu Archiepiſcopi ſucceſſoris, & ſuffraganeorum, ſed tantum exercere Pontificalia ſine pallio cum conſenſu prædictorum, quemadmodum in alijs diœceſibus de conſenſu diœceſanorum, quia illo pallio amplius vti non poteſt, ſed debet retinere penes ſe, & cum eo ſepeliri: item addit ante receptionem pallij nihil interim de Eccleſiæ prouentibus recipere poſſe, vt in *Extrauag. 1. in fi. de elect. inter commun.* Poſſe Archiepiſcopum nondum recepto pallio exercere ea quæ ſunt iuriſdictionis, non vero cogere Concilium, & exercere quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis obſeruat *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 9.*

42 XXIV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus de iure communi poteſt benedicere populo per totam prouinciam, etiam in loco exempto *Clem. Archiepiſcopo. de priuileg. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 29.* vbi intelligit tam de benedictione ſolemni per illa verba: Sit nomen Domini benedictum, quam ſimplici, quę iterando pręſtatur, & habetur expreſſe in *Cęremon. Epiſcoporum lib... cap. 4.*

43 XXV. Præſtantia eſt, quod poteſt Archiepiſcopus diuina Officia in Pontificalibus celebrare in prouincia etiam in loco exempto, & ab alijs in ſua præſentia ſine Pontificalibus celebrari facere *Clem. Archiepiſcopo, de priuileg. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas uerſic. 30.* vbi aduertit quod pro celebratione in Pontificalibus poteſt collocare ſedem, quia ſpectat ad honorem Epiſcopalem, & eſt de acceſſorijs ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur ſine iuriſdictionis exercitio, vel officio, vt Miſſam celebrando, & prædicando, ſed ſi iuriſdictione, vel officio vti vellet, id non poterit ſine licentia Epiſcopi, vel ſuperioris loci exempti, vt ordinare, chriſmare, degradare, vel ſimilia faciendo, *gloſ. eſt celebris, & magiſtra in d. Clem. Archiepiſcopo. Pauin. de Viſitat. p. 2. quæſt. 4. Couar. practic. cap. 9. ſub num. 2.* vbi hoc intelligit etiamſi vellet illa exercere in ſubditum ſuum, non ſolùm in loco exempto, ſed etiam in diœceſi ſui ſuffraganei.

44 XXVI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt concedere Indulgentias per totam ſuam prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat, *cap. noſtro de Pænit. & Remiſſ. Cordub. q. 14. Henriq. in ſum. lib. 7. c. 32. §. 1. Steph. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas uerſ. 31.* vbi limitat in loco exempto, *Marc. Anton.* Genuen. *d. c. 70. nu. 15. Roman. de Sacram. diſput. 6. de Indulgent. q. 1. puncto 3. nu. 2. uerſ. obſeruat. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. c. 55. quæſt. 6. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 7 num. 18. Iuli. Lauor. de indulgent. p. 2. cap. 11. num. 28.* dixi infra *alleg. 88. nu. 15. & 16.*

45 XXVII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt per totam prouinciam ſuam prædicationis officium aliquibus interdicere, prout *in capit. tuarum, de priuileg. Quar. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas uerſic. 34 Marc. Anton.* Genuen. *d. c. 70. num. 16.*

46 XXVIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſc. poteſt viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum ſuorum exigere *cap. cum Apoſtolus,* vbi *gloſ. uerbo Archiepiſcopi, cap. Sopita, & cap. ſuper eo, de cenſib. cap. cum ex officij de præſcript. cap. 1. & c. fi. de cenſib. lib. 6*
47 Vbi dicitur quod Archiepiſcopus dum viſitat prouinciam poteſt Confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum audire, & abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares, & abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, & cenſuris, *Pauin. de Viſitat. p. 2. q. 4. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas uerſic. 33. Marc. Anton.*
48 *Genuen. d. cap. 70. nu. 9. Henriq. lib. 11. c. 3. §. 5.* Et poſſe Archiepiſcopum dum actu viſitat diœceſes ſuffraganeorum, abſoluere illorum ſubditos tam per ſe quam per alios, probant *Soar. tom. 4. diſput. 25. ſect. 1. num. 14. Valer. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 1. num. 34. Molfeſ.*
49 *in ſum. moralis Theologiæ tract. 7. cap. 14. num. 75.* Non poteſt tamen ordinare, nec concedere litteras dimiſſorias, quia non reperitur à iure ei permiſſum, *Franch. & Gemin. in d. cap. fin.* neque chriſmare *Petr. Subert. in tra-*
50 *ctat. de cultura Vineæ Dei p. 1. cap. 9.* Nec poterit exercere iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi ſuffraganei. *Quarant. d. verſ. 33.* niſi in duobus caſibus, uidelicet in criminibus notorijs, & contra impedientes eius iuriſdictionem, ut notatum eſt ſup. *præſtantia 12. & 17.* Hodie uero attenta noua diſpoſitione *Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3.* Archiepiſcopus non poteſt uiſitare diœceſes ſuffraganeorum niſi cauſa cognita & probata in Concilio Prouinciali, & tunc uiſitando habebit eaſdem facultates, quas ante Concil. de iure communi habebat ex citatis iuribus, necnon alia, quæ

â Concil.

à Concil. Prouinciali in ſpecie ei committerentur iuxta facultatem quam habet à iure ipſum Prouinciale Concilium, vt obſeruant *Henriq.lib.6. de Pœnitent. cap. 14. nu.9.in textu,& in commento lit.Z.Sanch.in præcepta Decalogi tom.1.lib.2.cap.11.nu.6.in fi.*

51 XXIX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim ſuffraganei audiendo confeſſiones in pœnitentialibus poteſt diſpenſare in foro conſcientiæ, vt per *Gambar.de offic.legati libr.2. titul. de varijs Ordin. nom.nu.33.Abb.in cap.ad extirpandas, de filijs Presbyt. Marc.Anton.Genuen.d.c.70.num.9.Bergoſ.de irregular. par.3. in tit.de diſpenſat. Archiepiſcopi,* aduertens quod quando in foro exteriori diſpenſatio eſt debita ratione cauſæ & perſonæ, debet remittere ad ſuffraganeum eius ſubditum vt diſpenſet cum eo, quo recuſante, vel negligente ipſe Archiepiſcopus diſpenſabit; additque quod vbicunque ſuffraganeus culpa ſua ius diſpenſandi perdidiſſet, poteſt Archiepiſcopus diſpenſare: adiungit denique ipſe Bergoſ. quod quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus ad tempus, ea diſpenſatio pro magno bono fien do, vel magno ſcandalo vitando celeritatem requireret, tali caſu fit deuolutio ad Metropolitanum, refert *Proſper de Auguſtino in addit.ad Quarant.d.verbo Ar-*
52 *chiepiſcopi auctoritas poſt verſ.40.* Vnde poſſe Archiepiſcopum dum viſitat, vt ſupra, ſubditos ſuffraganei abſoluere ab hæreſi, & caſibus conceſſis Epiſcopo in decreto *Concil.Trid.ſeſſ.24.de reformat. cap.6.* quia tempore quo viſitat cenſetur illa diœceſis tanquam ſua, & habet in ea iuriſdictionem Epiſcopalem Epiſcopo ſuperiorem, ita *Soar.tom.4.diſp.30.ſect.2.nu.8.& tom.5. diſp.41.ſect.2.num.12.* qui addit in *hoc nu.12.* hoc eſſe verum quoad forum Pœnitentiæ, & ſic quoad abſolutionem à reſeruatis, ſecus autem quoad diſpenſationē, vt in irregularitatem, idem dicit *tom.2.de Relig.tract.de voto lib.6.c.10.nu.9.* ſequuntur *Sayr.in clau Regia lib.6. c.11.nu.80.Genuenſ.d.num.9.Sanch.d.tom.1.lib.4.c.38 nu.14.* contra *Henriq.Anton.Gom. & Aulam citatos per Sanch.* exiſtimantes poſſe in hoc caſu Archiepiſcopum diſpenſare.

53 XXX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo, ſi Eccleſia ſuffraganea vacat, ſi tamen eſt cōſuetudo *cap. ſicut tuis,* vbi *gloſ. verbo Colonienſem de ſimon.Stephan.Quarant. dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.35.*

54 XXXI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem, & vacante Sede Metropolitana Capitulum, ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicus eſt in ſacris in Eccleſia ſuffraganea, vt per *Pauin. de officio, & poteſtat. Capituli Sede vacante p.1. quæſt.10.ſub num.5.Proſp.de Auguſt.in addit.ad Quarant. dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas poſt verſ.40.*

55 XXXII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt.delegatus poteſt compellere Abbates, & Regulares Prælatos negligentes, vt prædicatio Euangelij fiat in Eccleſijs Parochialibus ſubiectis monaſterijs in nulla diœceſi exiſtentibus *Concil. Trid. ſeſſ. 5.de reformat.cap.2.Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.37.*

56 XXXIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis poteſt in prouincia erigere vnum, vel plura Collegia ſeminarij ob Eccleſiarum paupertatem, iuxta decretum *Concilij Trid. ſeſſ. 23.de reform.c.18.* de quo multa dixi *p.3.huius tract.alleg.77.* referunt *Quarant.d.verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.38.& Marc.Anton.Genuenſ.d.c.70.nu.25.*

57 XXXIV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt conuocare Regulares, in cujus prouincia monaſteria ſub immediata Sedis Apoſtolicę protectione ſita ſunt negligentes exequi decretum *Concil.Trid.ſeſſ.25.de Regular.c.8.* refert *Quarant.d.verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.37.in med.*

58 XXXV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus in tota prouincia poteſt monere monachos, & alios Regulares vagabundos, & apoſtatas, vt redeant ad ſua monaſteria, monendo prius Epiſcopos ſuffraganeos, vt id exequantur, deinde Regularium ſuperiores, vt eos reducant, quibus negligentibus ipſe compellet Regulares, & etiam ſuperiores per tex. *in c.quanto, de officio Ordin.* refert *Marc.Anton.Genuenſ.d.c.70.num.20.*

59 XXXVI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi *cap.2.de arbitr.cap.tuarum de priuileg.Quarant.dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.39. Marc.Anton.Genuenſ.d.c.79.nu.17.*

60 XXXVII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt deputare Vicarium, ſeu officialem in Eccleſia ſuffraganea ſi infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto *Concil.Trid.ſeſſ.24.de reformat.cap.16.* referunt *Quarant.dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.36.& Marc.Anton.Genuen.d.cap.70.num.6.Raguſ.de iure canonicorum in capitulo quæſito 37.num.1. vbi num.8. cum Gem.in c.fi.nu.8.de ſuppl.neglig.Prælat.* obſeruat quod ſi moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio ſuperiore, ob negligentiam Capituli, Capitulum poteſt infra octo dies creare, vt prius, quia pro prima vice tantum amiſit ius, & ad ornatum materiæ vide quæ dixi *p.3.huius tract.alleg.54.nu.163.cum ſeqq.*

61 XXXVIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum *c.paſtoralis, de officio Ordi.c.dilectus, c. cum cauſam, c.ſolicitudinem, de appell.c.1. de foro comp. in 6. cap. Romana de appellat.eo.lib.* cum ſimilibus referunt *Couar. pract.c.9.nu.2.Quarant.d.verbo, Archiepiſcop.auctoritas verſ.18.Marc.Anton Genuenſ.d.c.70.nu.7.* Vnde ab Epiſcopis ad Archiepiſcopum appellari definiunt *Sigiſ. Scacc.de appell.q.8.nu.86.cum ſeqq. & Petr. Greg. in ſimili.tract.lib.4.c.2.ſub nu.1.verſ.ab Epiſcopis.*

62 Amplia primò, vt ab Epiſcopo in tantum appelletur ad Archiepiſcopum, vt ipſemet Epiſcopus ſi poſt interpoſitam appellationem promoueatur in Archiepiſcopum, ſit iudex appellationis à ſententia, quam ipſe protulit, dum erat Epiſcopus, ex debito tamen tenentur alteri illam cauſam delegare, & ipſe abſtinere ab illius cognitione, *Franch.in c.ad hęc 6.col. vlt. q.4.ſub num.7.de appell.Petr.Greg.d.lib.4.c.17.à nu.9.Scacc.d.tractat.de appell.q.2.nu.15.& q.8.nu.86.verſ.extende primo.*

63 Secundò amplia, quod nedum in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus ab Epiſcopo ad Archiepiſcopū appellari poſſit, *Quarant.d.verbo Archiepiſcopi auctoritas,nu.13. verſ.ampliatur,tamen,* late *Scacc.d.q.8.à nu. 90.* hinc inferens Archiepiſcopum eſſe Iudicem appellationis in ijs quæ exercet Epiſcopus etiam ex iure accidentali, ſeu nō ſolùm in his, quæ exercet de iure communi, ſed etiam in ijs, quæ exercet de iure ſpeciali ex priuilegio, *& nu.91.* aſſerit hoc eſſe verum, quando iuriſdictio temporalis eſt totaliter translata in Eccleſiam, adeo quod pro illa non recognoſcit ſuperiorem temporalem,

poralem, & numeris ſequentibus hoc multipliciter declarat, & reſtringit.

64 Tertiò amplia, vt poſſit appellari ad Archiepiſcopum, etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa in qua Epiſcopus protulit ſententiam, quia Papa committendo cauſam Epiſcopo, quam ipſe Epiſcopus poterat cognoſcere ex iuriſdictione ſua ordinaria, regulariter dicitur excitaſſe eius iuriſdictioné, & non delegaſſe cauſam, & conſequenter eſt appellandum ad Archiepiſcopum, vt per *Scacc. d. q. 8. num. 87. verſ. extende ſecundo*, & faciunt per me adducta *alleg. 92 à nu. 12.* & adducta à *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas nu. 18. verſ. item ſi Papa*. Secus eſt ſi non excitaret, ſed delegaret, quia tunc Epiſcopus reputaretur delegatus; nam Ordinarius cui delegatur cauſa, quam ipſe potuiſſet cognoſcere iure Ordinariæ iuriſdictionis, efficitur in ea delegatus, *Bertachin. de Epiſcopo li. 4. p. 4. num. 78. tom. 13. p. 2. fol. 351. Albert. Brun. tract. de augmento in 3. concluſ. princip. ſub nu. 21. verſ. & primo tom. 17. fol. 352.* quos refert & ſequitur *Scacc. d. tract. de appellat. q. 8. nu. 86. verſ. ſecus eſt, & de iudicijs cauſarum ciuilium lib. 1. cap. 16. nu. 5. in fine*, ac proinde appellandum eſt ad delegantem excitatos per eundem *Scacc. d. q. 8. num. 14.*

65 Quartò amplia, vt Archiepiſcopus poſſit cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos, *Gemin. & Franch. in c. Romana §. in alium, de appell. lib. 6. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 70. nu. 7. in princip.*

66 Quintò amplia vt Archiepiſcopus in cauſa appellationis ab interlocutoria pronuntiationis bene appellatum, remaneat iudex in toto negotio principali. *Scacc. d. tract. q. 17. limitat. 47. memb. 3. nu. 7.* vbi *nu. 9. & 11.* an omiſſo articulo appellationis de conſenſu partium poſſit procedere in negotio principali, *& nu. 13.* quid ſi Epiſcopus horum detulerit appellationi.

67 Limita primo in cauſis S. Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent *Roman. in direct. Inquiſit. par. 3. comment. 31. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70, num. 3. verſ. limita tertio, Scacc. d. q. 8. num. 88.*

68 Limita ſecundò quoad alios, qui partes non fuerunt, ac proinde in compulſione aliorum ſubditorum recurrendum eſſe ad Epiſcopum obſeruat *Abb. in c. paſtoralis nu. 12. de officio ordin. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. nu. 7. verſ. declara primo*, vbi hinc infert non poſſe Archiepiſcopum compellere ſubditos Epiſcopi ad perhibendum teſtimonium in cauſa appellationis, niſi aliud ſit de conſuetudine, eo tamen caſu poſſe Archiepiſcopos quando Epiſcopus nollet compellere.

69 Limita tertiò, vt Archiepiſcopus non poſſit cognoſcere de nullitate ſententiæ inter ſubditos ſuffraganeorum, abſque appellatione, vt per *Franch. in cap. 1. §. poſt hæc ſub nu. 7. verſic. ſed aduerte, de appell. in 6. & in c. dilecto 63. ſub nu. 67. uerſ. ſecundus caſus, eod. tit. in antiq.* dicentem quod non poteſt adiri Archiepiſcopus per viam querelæ, ſeu nullitatis ſententiæ Epiſcopi, & ibid. *Card. Alexand. n. 58. prope fi. & Felin. in c. in litteris gl. 9. prope fin. uerſ. ſecundus caſus eſt, de offic. deleg. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 70. nu. 7. uerſ. limita quarto, Scacc. d. tractat. de appell. q. 19. remed. 1. concl. 6. nu. 85.*

70 Limita quartò, vt Archiepiſcopus non poſſit reſtituere in integrum aduerſus ſententiam Epiſcopi, quia Archiepiſcopus adiri non poteſt niſi per viam appellationis, vt per *Abb. in cap. vlt. in fine de reſtit. in integrum, Scacc. d. concl. 6. num. 85. in fine, & remed. 2. nu. 61. verſ. ad quartum.*

71 Limita quintò, vt à delegato Epiſcopi non appelletur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem *Franc. in c. dilectus il 3. de appell. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 70. nu. 7. verſ. limita ſecundo*, vbi reſtringit, niſi Epiſcopus delegaret cauſas in fraudem, vt non appellaretur ad Archiepiſcopum.

72 Limita Sextò, quando Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram ipſo, quia iſto caſu non appellatur ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, quia eſſet appellare ad aduerſarium, & ideo omiſſo Archiepiſcopo Iudice ſuperiore proximè appellatur ad ſuperiorem Archiepiſcopi, vt ſcribunt *Gemin. in capit. Romana 3. §. ab Archidiaconis ſub numer. quarto, caſu ſecundo, vbi Franch. num. quarto limitat. 8. de appellat. libr. ſexto Soccin. reg. 23. Fallent. 8. Brederod. de appellat. par. prima titul. decimo octauo, in verbo ab Archiepiſcopo column. 202. & in verbo ab Epiſcopo columnn. 203.* quos refert & ſequitur *Scacc. dict. tract. de appellat. quæſtion. 7. numer. 107.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

PASTO-

PASTORALIS SOLICITVDINIS

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS SECVNDA.

VBI OMNIA QVÆ AD OMNIFARIAM Epiſcopi poteſtatem, vel ad Sacramenta, & Ordines conferendos, vel ad diſpenſationes elargiendas pertinent, breui & eleganti methodo comprehenſa ſunt.

Hac poſtrema Editione multùm locupletata ab ipſomet Auctore, multiſque titulis, ac locis notatu digniſſimis illuſtrata.

Auctore AVGVSTINO BARBOSA I. V. D. *Luſitano, & Inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurario Maiore.*

a

by Google

EPILOGVS EORVM,
QVÆ CVRÆ ET OFFICIO EPISCOPORVM
IN SEQVENTIBVS ALLEGATIONIBVS Plenè demandantur.

S V M M A R I V M.

1 IVS Eccleſiaſticum totum ad officium & poteſtatem Epiſcopi pertinet.

2 Officium, ac munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtit, primò in cultu diuino, & Chriſtiana Religione augenda: ſecundò in paſcendis ac regendis omnibus ſibi commiſſis.

3 Cura Epiſcoporum circa diuinum cultum & Religionem ad quatuor capita redigi poteſt.

4 Officium Epiſcopi citra fidem & venerationem Dei eſt curare, vt omnes ſuæ diœceſis animæ Fidem Chriſtianam ſuſcipiant, & rudimenta ſciant, ac de illa inanes diſputationes tollere.

5 Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio ſacræ Scripturæ ac Theologia habeatur.

6 Curare etiam ne verba & ſententiæ ſacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones & alia profana adhibeantur.

7 Diuinos omnes, & ſortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœceſibus ſuis penitus eradicare.

8 Miracula noua, reliquias, & imagines approbare.

9 Vouentes vt vota ſua reddant, & cum impotentibus diſpenſare, & vt iuramenta licita ſeruentur abſoluendo eos qui poſſunt abſolui.

10 Feſta in Dei & ſanctorum venerationem vt ritè, & rectè celebrentur.

11 Curare debent Epiſcopi vt Miſſæ purè & piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito.

12 Diuina officia, & horæ Canonicæ vt debitè ac deuotè ſuis horis celebrentur.

13 Epiſcoporum curæ mandatur, vt populis diuerſarum linguarum, Miſſæ, & officia, ac Sacramenta ſecundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.

14 Epiſcoporum officium eſt miniſtrare Sacramenta, ſpecialiter vero Confirmationem, & attendere vt ea à miniſtris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.

15 Curare ne pro miniſtrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.

16 Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis ſuis populis exponatur.

17 Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.

18 Peregrinos clericos ſine teſtimonialibus litteris ſuſcipere non debent.

19 Rationes ab teſtamentorum executoribus etiam Regularibus exigant.

20 Abbatum negligentiam ſuppleant.

21 Confeſſarem Monialibus aſſignent.

22 Immunitates & Eccleſiarum venerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tueri, & conſeruare debent.

23 Prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſalutis tradere, præcipuum eſt Epiſcoporum officium.

24 Animarum curæ prouidere debent Epiſcopi, bonos & idoneos Rectores, ſiue Curatos inſtituendo.

25 Excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis dare debent Epiſcopi, & ſi oporteat publicare.

26 Vitia ſubditorum tenentur Epiſcopi arguere, & errantes corrigere.

27 Victum pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere tenentur Epiſcopi.

28 Prouidere debēt Epiſcopi ne ſubditi ſui manibus & ſuperfluis ſumptibus intendentes ſubſtantias ſuas conſumant.

29 Epiſcopi audita morte Romani Pontif. tenentur cum ſuis ſubditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare.

30 Epiſcopi debent generaliter oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & ſacrificia Deo offerre.

31 Viſitare totam diœceſim ſæpius perſonaliter debent Epiſcopi.

32 Synodum quotannis conuocare debent Epiſcopi.

33 Reſidere debent Epiſcopi.

34 Poteſtas, auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopalis ad quot capita reducantur.

35 Baſilicas conſecrare, & conſecratas reconciliare ſi violatæ fuerint, ad Epiſcopum ſolum ſpectat.

36 Chriſma conficere & Baptizatorum fontes Chriſmate ſignare ad Epiſcopum ſolum ſpectat.

37 Ordines Clericis conferre, Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare ad Epiſcopum ſolum ſpectat.

38 Epiſcopus, quæ non poſſit alteri demandare, oſtenditur.

39 Abbates ſubditis ſuis Regularibus Ordines minores conferre poſſunt.

40 Cardinales S.R.E. etiam non Epiſcopi ex priuilegio Ordines minores conferre poſſunt.

41 Virgines benedicere & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi.

42 Pœnitentes publicè in Miſſa reconciliare Sacerdos ſimplex ſine licentia Epiſcopi non poteſt.

43 Calices, patenas, Corporalia & veſtimenta Sacerdotalia ex priuilegio, vel conſuetudine benedicere poteſt non Epiſcopus.

44 Eccleſiarum pollutarum, ſi fuerint conſecratæ, reconciliationem non delegat Epiſcopus ſine indulto Apoſt.

45 Subiectas habere omnes & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopi.

46 Eccleſias omnes & parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia ſub ſua poteſtate, & regimine habere debet Epiſcopus.

47 Bona Eccleſiaſtica, ac beneficia, & iura omnia Eccleſiaſticarum quoad quædam ſub ſuo regimine continere debet Epiſcopus.

48 Dimiſſorias pro ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis concedere pertinet ad Epiſcopum.

49 Conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere pertinet ad Epiſcopum.

50 Conſuetudines bonas circa perſonas, & loca, ac res Eccleſiaſticas introducere pertinet ad Epiſcopum.

51 Epiſcopis licent circa celebrationem diuinorum & adminiſtrationem ſacramentorum multa quæ annexa Ordini communia ſunt Presbyteris.

52 Beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitime conferre ſpectat ad Epiſcopum.

53 Cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum de Iure ſpectantes cognoſcere, & omnino ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare eſt Epiſcopi.

54 Viſitatio omnium Eccleſiarum, & quorumcumque locorum Eccleſiaſticorum & perſonarum ſpectat ad Epiſcopum.

55 Clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, & beneficijs priuare poteſt Epiſcopus.

56 Capituli negligentiam ſupplere quandocumque poteſt Epiſcopus.

57 Adulteria & ſcelera inquirendi, vlciſcendi & iudicandi abſque impedimento alicuius habet Epiſcopus poteſtatem ſuper omnes perſonas non exemptas ſuæ diœceſis.

58 Eccleſias ædificandas deſignare ſpectat ad Epiſcopum.

59 Vniones Eccleſiarum, & beneficiorum certis de cauſis facere ſpectat ad Epiſcopum.

60 Monaſteria Regularium reformare, & quandoque gubernare poteſt Epiſcopus.

61 Res Eccleſiaſticas diſpenſare ac moderari ſpectat ad Epiſcopum.

62 Diſpenſare in irregularitate ad Ordines ſuſcipiendos quando poſſit Epiſcopus.

63 In irregularitate ex delicto manifeſto quod non ſit grauius adulterio poſt peractam pœnitentiam diſpenſat Epiſcopus.

64 In irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifeſto diſpenſat Epiſcopus, ſi aliqua iuſta excuſatione muniatur.

65 Diſpenſare poſſunt Epiſcopi in irregularitate ex quacumque etiam cauſa abſque delicto tamen proprio veniente, vel vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi, vt nu. 66. vel propter Eccleſiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam, vt num. 67.

68 Epiſcopi non minus diſpenſare poſſunt ad miniſtrandum in Ordinibus iam ſuſceptis, quam ad eoſdem ſuſcipiendos.

69 Diſpenſare poſſunt Epiſcopi cum illegitimis in beneficijs ſimplicibus, non autem in curatis nec in dignitatibus.

70 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo qui recepit beneficium de manu laici vt valeat illud retinere; & cum eo, qui propter beneficium quod obtinet, tenetur infra annum ordinari ſi abeſſe velit cauſa ſtudij, vt num. 71. & vt beneficiatus non reſideat ad tempus cum legitima cauſa, vt num. 72.

73 Diſpenſare in Matrimonio contrahendo quibus caſibus poſſint Epiſcopi, oſtenditur.

74 Epiſcopi in multis caſibus Sedi Apoſt. reſeruatis diſpenſare poſſunt, vbi neceſſitas magna coegerit, & periculum ſcandali.

75 Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi contra Canones, & Concilia, niſi in tribus caſibus relatis.

76 Diſpenſare nec ne an debeant Epiſcopi in multis caſibus arbitrio eorum relinquitur.

77 Diſpenſat Eccleſia facilius ad retinendum quam de nouo acquirendum.

78 Abſoluunt Epiſcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus ſolus Papa abſoluit: & circa iuramentum in caſibus, qui non ſint maximi momenti, aut valde dubijs, vt numer. 79.

80 Abſoluere à cenſuris in quibus poſſint caſibus Epiſcopi, & num. 81.

82 Caſuum reſeruationem de grauioribus poſſunt delictis Epiſcopi ſibi facere.

83 Pœnitentias publicas iniungere, & ſolemniter pœnitentes abſoluere poſſunt Epiſcopi.

84 Pertinentia ad iuriſdictionem Ordinariam Epiſcoporum multa ſunt quæ ſine eorum permiſſione & conſenſu fieri præcipuè à clericis legitime nequeunt.

85 Epiſcopi in quibus caſibus tanquam Sedis Apoſtol. delegati procedere poſſint, oſtenditur multis numeris ſeqq.

102 Negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis caſibus tanquam Sedis Apoſt. delegati.

103 Iuriſdictio Epiſcopi in quibus reſtringatur, oſtenditur.

104 Epiſcopi iuriſdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in iis, quæ ſuperiori reſeruantur, apponere prohibentur.

105 Epiſcopi Eccleſiam alteri ſubiectam ab eius ſubiectione ſine cauſa liberare non poſſunt.

106 Epiſcopus à multis grauaminibus Religioſorum ceſſare iubetur, quæ in Canonibus exprimuntur.

DE IIS QVÆ CVRÆ ET officio Epiſcoporum demandantur.

1 CVm totum ius Eccleſiaſticum, & ſingulæ eius partes ad officium, & poteſtatem Epiſcopi pertinere dignoſcantur, breuiter igitur hæc omnia, vt poterimus, colligemus, annotantes ſcilicet ea ſummatim, quæ Epiſcoporum curæ & officio demandantur, eadem verò pleniùs ſuis in locis infra pertractabimus.

2 Obſeruandum in primis eſt, officium ac munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtere, videlicet primò in cultu diuino, & Chriſtiana Religione augenda, & conſeruanda: ſecundò in paſcendis, ac regendis oui-

bus

bus ſibi commiſſis, & eas in æternæ ſalutis viam perducendis.

3 Cura Epiſcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi poteſt, primò ad ea, quæ fidem & venerationem Dei concernunt: ſecundò ad diuinorum officiorum celebrationem: tertiò ad Sacramentorum adminiſtrationem: quartò ad ea, quę ad harum rerum miniſtros, & res, ac loca Eccleſiaſtica pertinent.

4 Officium Epiſcopi circa fidem, & venerationem Dei eſt, primò curare, vt omnes ſuæ diœceſis animæ fidem Chriſtianam ſuſcipiant, ſi ſit in terris infidelium, alioquin curare vt omnes Fidei rudimenta ſciant, & ea ritè doceantur, ac eis explicentur, & ad hoc exequendum curatos animarum ſpecialiter compellere *capit. autem Baptiſmum de conſecr. diſt. 4. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. cap. 4.* latiùs infra *alleg. 76. nu. 37.* Fidei quoque diſputationes inanes ac periculoſas tollere & prohibere, dubitationemque de Fide exortam ad Papam deferre, *cap. palam cap. quoties 24. quæſt. 1. cap. cum quibus, in fine, vbi gloſ. 24. q. 3. cap. quicumque §. 1. de hæretic. lib. 6. l. nemo C. de ſumma Trinit. cum ſimilibus.*

5 Secundò, vt verbum Dei populo prædicetur, de quo latius *allegat. 76.* & lectio ſacræ Scripturæ ac Theologię habeatur, de quo etiam *alleg. 56.*

6 Tertiò ne verba, & ſententiæ ſacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones, incantationes, ac diuinationes, vel ſortes, & in alia profana, & ſcurrilia adhibeantur, & conuertantur, taleſque verbi Dei violatores coercere, *Concil. Trid. ſeſſ. 4. de editione, & vſu ſacrorum librorum, in fine, Fuſch. de viſitat. libr. 2. cap. 21. numer. 34. Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 8. cap. 2. q. 4.*

7 Quartò, diuinos omnes, & ſortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & ſuperſtitionibus alijſque ſimilibus operam dantes ex diœceſibus ſuis penitus eradicare *cap. contra, & cap. Epiſcopi 26. q. 5.* Ita & hęreticos, & hæreſes omnes ſimiliter extirpare ſecundum ea quæ diximus *alleg. 40. num. 35. cum ſeqq.* Circa Iudæos quoque & paganos curam adhibere in ijs ſeruandis, quæ & Chriſtianis erga illos, & illis erga Chriſtianos iubent vel prohibent ſacri Canones *in cap. Iudæi 25. q. 1.* cum ſimilibus.

8 Quintò, noua miracula, reliquias, & imagines approbare *cap. fin. de reliquijs & venerat. ſanct. cap. placuit, de conſecrat. diſt. 1. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de inuocat. & venerat. ſanct.* de quo latius *alleg. 97.* & abuſus ac ſuperſtitiones, quæ circa hæc & circa Indulgentias, & celebrationem Miſſarum plerumque verſantur tollere *Conc. Trident. ſeſſ. 22. de obſeruandis & euitand. in celeb. Miſſar.*

9 Sextò, vt vouentes vota ſua reddant, & cum impotentibus diſpenſare, aut commutare in quantum facultas Epiſcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne falſa aut inania iuramenta fiant, iurata autem licitè ſeruentur, abſoluendo tamen eos, qui poſſunt abſolui, peierantes verò canonicè coercendo, vt ſuis locis videbimus, & præcipuè *alleg. 36.*

10 Septimò, vt feſta in Dei, & ſanctorum venerationem ritè ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles diuinis interſint, atque à ſeruilibus operibus, & alijs illicitis abſtineant, de quibus aliqua infra *alleg. 105. numer. 36. cum ſeqq.*

11 CIRCA SECVNDVM, de celebratione Miſſarum & diuinorum officiorum curare debent Epiſcopi, primò vt Miſſæ purè, ac piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito, atque in his ſuperſtitiones, & abuſus tollere, *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de obſeruandis, & euit. in celebrat.* de quo aliqua *allegat. 24.* & ne cui vago & ignoto ſacerdoti eas celebrare permittant, *Concil. Trid. loco proximè citato,* & nos *alleg. 21. à princip.*

12 Secundò, vt reliqua diuina officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè ſuis horis, & ſecundum Canonum diſpoſitionem celebrentur, ac recitentur, abuſus ſimiliter omnes circa huiuſmodi profligando *Clement. 1. de celebrat. Miſſar.*

13 Tertiò, mandatur Epiſcopis, curare vt populis diuerſarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem ſimul diœceſi morantur, Miſſæ, & Officia, ac Sacramenta ſecundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, ac miniſtrentur, inſtruendo eos pariter verbo & exemplo *c. quoniam in pleriſque, de offic. ordin.* vbi *Abb. not. 3.* ponens exemplum in ciuitate Conſtantinopolitana; & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adſunt Theutonici & Itali, & in ciuitate Meten. in qua ſunt Galli, & Theutonici, refert *Sbroz. de officio Vicarij lib. 1. q. 31. nu. 16. & 17.*

14 CIRCA TERTIVM, de adminiſtratione Sacramentorum officium eſt Epiſcoporum miniſtrare, ſpecialiter verò confirmationem, de qua *alleg. 30.* & Ordinem prout dicimus *alleg. 3. cum ſeqq.* atque attendere vt ſacramenta reliqua à miniſtris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac perſonis dignis, & habilibus miniſtrentur, idque cum omni reuerentia, ac debito honore fiat; & ſpecialiter, vt ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum honorificè, ac decenter conſeruetur *cap. ſanè de celebrat. Miſſar. & latè alleg. 22.*

15 Secundò, ne pro miniſtrandis Sacramentis aliquid indebitè exequatur, *c. placuit il 2. 1. q. 1.* & ſpecialiter vt in matrimonio decreta *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. Matrim.* ſeruentur, de quibus latè *alleg. 32.*

16 Tertiò, vt vis, ac virtus omnium Sacramentorum à parochis ſuis populis exponatur, vt admonet *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 7.* & vt ſæpiùs explicetur & publicetur decretum eiuſdem Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 1.*

17 CIRCA QVARTVM de Eccleſiaſticis perſonis ac rebus, ſeu locis, attendere debent Epiſcopi primò ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficijs conferendis, quæue de Regularium perſonarum inſtitutione infra ſuis locis exponemus, in hiſque ſeruandis curam ac diligentiam impendere.

18 Secundò, clericos ac Regulares delinquentes corrigere iuxta ſacrorum Canonum diſpoſitionem *in capit. irrefragabili, de officio Ordin. & Clement. 1. eod. tit. cum ſimilibus.* Regularis enim extra monaſterium degens etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu tutus non eſt, quò minus ſi deliquerit ab ordinario loci tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt. delegato ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat, vt nouè diſponit *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 6.* & infra latè *alleg. 105. num. 14. cum ſeqq.* Et curare vt ea ſeruent circa honeſtatem ſeruandam in veſtibus, quæ infra diximus *alleg. 9.*

19 Tertiò, ſine formatis, aut teſtimonialibus litteris clericos peregrinos ſuſcipere non debent, vt dicemus *alleg. 21.*

20 Quartò, officio Epiſcoporum eſt iniunctum, vt ſi quando contingat Regulares perſonas fieri teſtamentorum executores rationes de huiuſmodi executionib. ab eis exigant *Clem. vnica de teſtam.* latè infra *alleg. 72. nu. 34.*

21 *nu.34.cum ſeqq.* Negligentiam quoque Abbatum ſuppleant, Confeſſorem Monialibus aſſignent, prout *alleg. 25. circa finem*, monaſteria omnia viſitent *alleg.74.* & plura alia, quæ magis ad poteſtatem pertinere videntur, de quibus omnibus ſigillatim dictis locis & alijs tractabimus.

22 Quintò, quantum ad loca Eccleſiaſtica curæ Epiſcoporum iniungitur Eccleſiaſticas immunitates tueri, *c. decet de immun. Eccl. lib. 6.* Et Eccleſiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur conſeruare, & augere, & quid circa Eccleſias conſtruendas, reparandas, conſeruandas & reconciliandas, de quibus latè *alleg. 26 cum ſeqq.* & quid circa gubernationem hoſpitalium, & locorum piorum curare debeat Epiſcopus, vt *alleg. 75.* diximus, & quid denique eorum curæ circa res omnes Eccleſiaſticas conſeruandas, tractandas, & non alienandas committatur, oſtendemus *alleg. 95.*

23 NVNC VERO de cura in paſcendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium eſt Epiſcoporum præcipuum prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſalutis tradere, *cap.... audire 25. diſt. cap. inter cætera de officio Ordin. Concil. Trid. ſeſſ. 5 de reformat. cap. 2. & ſeſſ. 24. etiam de reform. cap. 4.* de quo latè *alleg. 76.*

24 Secundò, animarum curæ prouidere, bonos, & idoneos Rectores ſiue curatos inſtituendo, qui curam ſuam non negligant *cap. nullus omnino 16. q. 7.* iuxta ea quæ *alleg. 72. nu. 72. cum ſeqq.* dicemus. Sed & ipſimet Epiſcopi in multis caſibus ſi neceſſe ſit curam animarum, vt parochi exercere tenentur iuxta *c. illud 95. diſt.* cum ipſi veri ſint animarum Paſtores, eiſque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores vero potius coadiutores ſunt, quam Paſtores, qui ſæpius mercenariorum more oues dimittunt, vide *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſuo theſauro c. 9. (aiet. verbo beneficium verſ. momento quoque.* Vnde prouidere debent Epiſcopi vt cunctis Sacramenta diligenter, promptè, ac liberaliter miniſtrentur, & præcipuè morientibus; & ſi qui ſint in diœceſi impœnitentes, aut excommunicati, vel vltimo ſupplicio deputati, curare debent ne ſine reconciliatione, aut abſolutione, & viatico pereant *c. de his 26. q. 6. Clem. 1. de Pœnit. & remiſſion.*

25 Tertiò, ſi qui excommunicationis vinculo detinentur, officium eſt Epiſcoporum eorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis, ſi oporteat, publicare & ea præ foribus Eccleſiæ affigere, vt quiſque communionem eorum valeat euitare *cap. cura 11. q. 3. Clement. vnic. de conſanguin.*

26 Quartò, vitia ſubditorum tenentur arguere, & errãtes corrigere, & omnino curare obſecrando, increpando, arguendo, vt ad ſalutis viam reuertantur, *Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 1.* præcipuè verò pacem inter eos ſemper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap. 1. de treuga & pace.* Diſſidentes enim fratres ad pacem magis quàm ad iudicium debent excitare *c. ſtudentes, cap. præcipimus, & per tot. 90. diſt. c. fin. de tranſact.* de quo latè *alleg. 79.*

27 Quintò, victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 1.* circa quod ſpecialiter curæ eorum demandat Aurelianus Conc. vt dum conſpexerint Iudices ac potentes huiuſmodi miſerabilium perſonarum oppreſſores exiſtere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & ſi emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & Imp. *in l. Iudices C. de Epiſcop. audien.* monet Epiſcopos vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes ſcilicet, vt humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus miniſtrandum, & his ſimilia. Infantium quoque expoſitorum curam agere, & curare ne ſerui fiant colligentium *C. l. nemini licere eod. tit.* de quibus *allegat. 51. num. 143. cum ſeqq.*

28 Sextò, prouidere ne ſubditi ſui vanis & ſuperfluis ſumptibus intendentes ſubſtantias ſuas conſumant, & ne quis vltra quam gradus perſonæ & facultates patiãtur, expendat, *Clem. 2. de Magiſtris.* Illud quoque præ-
29 ceptum Epiſcopis inuenitur *in c. vbi periculum §. fin. de elect. lib. 6.* vt ſtatim audita morte Romani Pontif. ipſi cum ſuis ſubditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orent.

30 Septimò, generaliter debent Epiſcopi oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & ſacrificia Deo offerre, eaſque continuis monitis & adhortationibus in viam ſalutis dirigere *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 1.* Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouaſque conſtitutiones à Pontificibus in dies emanantes ſeruare debent, vt idem *Trident. Concil.* admonet *ſeſſ. 25. de reform. c. fi.*

31 Octauò, vt omnia cognoſcere valeant, quæ in tota ſua diœceſi dirigenda ſunt ac moderanda præcipiunt Canones *in cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus cum ſeq. 10. quæſt. 1. & Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 3.* vt Epiſcopi omnes totam ſuam diœceſim debeant ſæpiùs perſonaliter viſitare, exemplo Apoſtolorum *Actor. cap. 15.* de qua materia ſpecialiter *alleg. 73. & ſequent.*

32 Nonò, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium ſpectant, facilius implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abuſus quoque tollere, & bonas conſuetudines, & Canonum obſeruationes introducere, mandatur Epiſcopis *in c. annis ſingulis, & in c. quoniam 18. diſt.* vt ſemel ſaltem quotannis ſynodum, ſeu Concilium totius Cleri debeant conuocare, in qua de huiuſmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infra latè de eo agemus *alleg. 93.* Et quia hæc omnia per ſeipſos exequi, & expedire non poſſunt *cap. illud 95. diſt.* præcipitur eis *in cap. inter cætera de officio Ordin. & c. ſicut olim, de accuſat.* vt per perſonas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto munere obeundo ſecum habeat, de quibus latè *alleg. 54.*

33 Decimò illud quoque ſuper omnia præcipitur Epiſcopis, ſine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Eccleſias ſuas reſidere quandiu poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus refici maximè, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oues debent, ſicut infra videbimus *alleg. 53.* & hoc inſuper onere prægrauantur, ac perpetuò vinculo conſtringuntur, quod vſque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tedio curarum nec afflictionum affecti, nec metu perſecutionum perterriti delinquere gregem ſuum debent, & pondus Epiſcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur & triplicetur fructus, vt inquit Nicol. Papa *in c. Pontifices in fine 7. q. 1.* Sed perſeuerare vſque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infeſtationibus aſſignatas ſibi, & à Deo commiſſas Eccleſias deſerere debent, vt quieti, & otio vacent, prout præclarè docet, ac monet cunctos Epiſcopos Liberius Papa *in*

cap.

cap. ſuggeſtum 7. *q.* 1. exceptis tamen legitimis cauſis, de quibus habetur *in cap. niſi cum pridem, & ibi doct. de renunciat.*

De Officio, ac onere Epiſcoporum hactenus, plura namque ad eorum officium ſpectantia ſuperſunt, ſed quia potius ad poteſtatem, & iuriſdictionem referri videntur, ea ſequentibus numeris exponemus.

34 Epiſcopali igitur muneri non modo onera, & officia plurima ſunt iniuncta, verum poteſtas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus eſt conceſſa, vt facilius ea, quæ ad ſuum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à ſubditis exhibeatur, omnis autem poteſtas, & auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopalis ad tria capita redigi ſolent: quædam enim Epiſcopo competunt ratione Ordinis, ſeu conſecrationis Epiſcopalis, quæ ſcilicet ſolus Epiſcopus exercere poteſt, non Epiſcopo autem omninò ſunt interdicta; quædam vero competunt ei ratione iuriſdictionis; alia ratione dignitatis.

35 Ea, quæ ad Epiſcopum ſolum ratione Ordinis ſpectant ſunt hæc, videlicet primò Baſilicas conſecrare, & Altaria in Eccleſia conſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem conſecrata reconciliare, ſi violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg.* 27.

36 Secundò, Chriſma conficere, & Baptizatorum fontes Chriſmate ſignare, vt infra latè oſtendemus *alleg.* 31.

37 Tertiò, Ordines clericis conferre *alleg.* 3. & Epiſcopos conſecrare *p.* 1. *tit.* 1. *ca.* 5. & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare *alleg.* 110.

38 Hæc omnia ſolus conſecratus Epiſcopus facere poteſt, nec alius quamuis ei plena adminiſtratio Epiſcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum poteſt Epiſcopus alteri, qui non ſit conſecratus Epiſcopus demandare, niſi id ex indulto Apoſt. habeat, quod nec in grauioribus conſecrationibus datur *cap. Pontifices* 7 *q.* 1. *cap. interdicimus* 16. *q.* 1. *cap.* 1. 26. *quæſt.* 6. *c. accedentibus, de exceſſ. Prælat. cap.* 15. *cui, de elect. lib.* 6. Nec valet conſuetudo in contrarium, vt ſcilicet non Epiſcopus hoc ſoleat exercere *cap. quanto, de conſuet. c. aqua de conſecrat. Eccleſ.* de quibus agimus dicendis *allegationibus* 3. 31. & 110.

39 Alia verò ſunt, quæ & ſi propriè, & præcipuè ad Ordinem Epiſcopalem ſpectare videantur, alteri tamen non Epiſcopo ex priuilegio, vel conſuetudine, aut delegatione competere poſſunt, ſunt autem hæc videlicet.

40 Primò, minores Ordines & primam tonſuram conferre poſſunt Abbates ſuis ſubditis Regularibus, & S.R.E. Cardinales etiam non Epiſcopi ex priuilegio, vt dicemus *d. alleg.* 3. *numer.* 5. *cum ſeqq.* alijs verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare poteſt Epiſcopus.

41 Secundò virgines benedicere, & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi *cap. perlectis.* §. *ad Epiſcopum* 25. *diſt.* Sed id Presbyteris etiam delegare poteſt ſecundum aliquos, contra quos verior eſt ſententia iuxta ea quæ reſoluimus *alleg.* 27. *à nu.* 52.

42 Tertiò publicè pœnitentes in Miſſa reconciliare *cap. quamuis* 68. *diſt.* quod Sacerdotes ſimplex non ſine licentia Epiſcopi facere poteſt, *cap.* 1. & *ibi gloſ. ca. Aurelius* 17.

43 Quartò, calices & patenas, & corporalia, & pallas Altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ conſecrare, ſeu benedicere, quod etiam non Epiſcopus facere poteſt, qui id ſcilicet ex priuilegio, vel conſuetudine habeat: nam alteri nec Epiſcopus delegat, de quo latè *alleg.* 27. *nu.* 36. *cum ſequentibus*, exceptis campanis, quas ſolus Epiſcopus benedicere ſolet *eadem alleg.* 27. *à nu.* 46. quamuis ſimplicem earum benedictionem valeat delegare.

44 Quintò Eccleſias pollutas reconciliare, quæ ſi fuerint conſecratæ, non delegat earum reconciliationem ſine indulto Apoſt. ſi verò non erant conſecratæ ipſe delegat, vt colligitur ex dictis *alleg.* 28. *num.* 55. *cum ſequentibus.*

NVNC circa iuriſdictionem Epiſcoporum ſciendum eſt eos habere primò iuriſdictionem ordinariam in tota ſua diœceſi, deinde etiam in multis caſibus delegatam: videbimus autem prius de Ordinaria, quæ quidem conſiſtit aut in ſubiectione perſonarum, & locorum, aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorũ. Videamus de prima, quæ comprehēdit beneficiorum, & aliarum gratiarum conceſſionem, & correctionem, ac pœnarum impoſitionem quoad perſonas, item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem quoad loca & res Eccleſiaſticas.

45 Pertinet ergo ad iuriſdictionem Ordinariã Epiſcopi primò ſubiectas habere omnes, & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis cuiuſcunque ſint gradus, & qualitatis, in foro animæ, & in foro etiam exteriori quoad cauſas & delicta Eccleſiaſtica, & pœnas ac cenſuras Eccleſiaſticas tantum in laicis, in Eccleſiaſticis verò perſonis etiã quoad ciuiles cauſas, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia, ſecundum tamen ea, quæ in ſuis locis infrà exponemus.

46 Secundò omnes Eccleſias, & Parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia, & religioſa ſub ſua poteſtate, ac regimine habere, niſi aliud ex priuilegio exemptionis contingat *cap. regenda,* 10. *q.* 1.

47 Tertiò res, & bona Eccleſiaſtica ac beneficia, & intra omnia Eccleſiarum quoad quædam ſub ſuo regimine continere, *cap. nullus omnino,* 16. *q.* 7. & *p.* 3. oſtendemus.

48 Quartò circa perſonas ad iuriſdictionem Epiſcopi pertinet formatas litteras dare, id eſt dimiſſorias pro ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis, de quibus latè *alleg.* 7. aut pro alia exemptione à iuriſdictione Epiſcopi ſui, *alleg.* 89.

49 Quintò conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere *cap.* 1. *de conſtitut. in* 6. *cap. Catholica* 11. *diſtin. cap.* 2. *vbi gloſſ.* & *doct. de maiorit.* & *obed. Bertachin. in tractat. de Epiſcopo lib.* 4. *part.* 2. *Rot. apud Farinac. deciſ.* 757. *p.* 2. *recen.* & dicemus *alleg.* 59. *num.* 23. *cum ſequentibus.* Et an validè in illis ſine cauſa diſpenſare poſſit, *alleg.* 54.

50 Sextò bonas conſuetudines introducere circa perſonas, & loca, & res Eccleſiaſticas & omnia ſibi ſubiecta, & propter hæc & alia neceſſaria ſynodum conuocare, de quo *d. alleg.* 93.

51 Septimò (adhuc generaliter circa omnia) quæcunque Presbyteris licèt quoad celebrationem diuinorũ, & adminiſtrationem Sacramentorum, & aliorum, quę tanquam ordini annexa communia ſunt Presbyteris, & Epiſcopis, exequi, vt eſt catechizare, baptizare, prędicare, Euchariſtiam cõficere, ſoluere, & ligare, & omnia Sacramenta miniſtrare præter Confirmationem, & ordinem, quæ ſolis Epiſcopis competunt, vt *alleg.* 3. & 30. oſtendemus.

Octauò

52 Octauò beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitimè conferre, vt *alleg.* 57. dicemus, & perſonas in Eccleſijs, & beneficijs inſtituere, & deſtituere *cap. cum ex iniuncto in fine. vbi gloſſ. de hæret. c. 3. de inſtit.* & aliqua dicemus *alleg.* 58. Et non idoneos pręſentatos à patronis reijcere, ſecundum ea quæ adducemus *alleg.* 72.

53 Nonò omnes cauſas ad forum Eccleſiaſticũ de iure ſpectantes cognoſcere, & omninò ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare, & executioni mandare, de quo latè *alleg.* 81.

54 Decimò viſitationem omnium eccleſiarum, & quorumcunque locorum Eccleſiaſticorum, & perſonarum, ac rerum facere, & in viſitãdo omnia neceſſaria, & opportuna ordinare, atque diſponere ſaluo iure exemptionum, prout latè explicabimus *alleg.* 73. *&* 74.

55 Vndecimò clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere & carcerare *c. in memoriam 19. diſt. c. in ſingulis cum ſequ. de ſtatu monachor.* iuxta ea quæ habentur *alleg.* 107. *a numer.* 16. ab officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, vt *alleg.* 110. & beneficijs priuare, & alias pœnas, & cenſuras imponere ex cauſis, modis, & formis, quas per diſcurſum operis videbimus.

56 Duodecimò Capituli negligentiam quandoq; ſupplere *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reform. c. 1. & ſeſſ. 24. de reformat. c. 16.* ita & Abbatum & Metropolitani vices quoque in nonnullis, *vt ſeſſ. 23. de reform. c. 1.* & cõtrouerſias de pręcedentijs inter Eccleſiaſticas perſonas componere *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap.* 13. & nos latè *alleg.* 78. *à nu.* 26.

57 Decimotertiò ſuper omnes perſonas ſuæ diœceſis non exemptas liberam habent poteſtatem adulteria, & ſcelera inquirendi, vlciſcendi, & iudicandi abſque impedimento alicuius. & ſi opus fuerit publicum auxiliũ inuocandi *c. 1. & c. conquerente, & c. dilectus, de officio ordin. c. eos, qui 32. diſt. c. fraternitatis 34. diſt. cum ſimilibus, Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c.* 8. Habent enim canonicam obedientiam, & ſubiectionem, ac reuerentiam, quæ eis à cunctis debetur *d. c. conquerente.*

58 Decimoquartò Eccleſias ædificandas deſignare, vt infrà *alleg.* 26. & de litigioſis Eccleſijs cognoſcere, &
59 litigare *c. ſi plures* 16. *q.* 7. Et vniones Eccleſiarum, & beneficiorũ certis de cauſis facere, prout latè dicemus *alleg.* 66. & nouas parochias inſtituere.

60 Decimoquinto monaſteria Regularium reformare & quandoque gubernare, *d. cap. in ſingulis, cum ſequ. de ſtatu monach.* & ea ad libitum gratia viſitationis, & exhortationis intrare, *c. viſitandi* 18. *qu.* 2. & eorum vtilitates diſponere *c. cognouimus ead. cauſ. & quæſt.* de quo aliqua dicemus *alleg.* 74. Ita & hoſpitale, & pia loca regere, vt *alleg.* 75. & ab eorum adminiſtratoribus & viſitatoribus, atque œconomis rationes exigere, de quo *alleg.* 75. *à nu.* 57.

61 Decimòſextò res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac moderari, ſiue earum omnium curam, & prouidentiã habere, & curare, vt legata ad pias cauſas exequantur, & per ſe etiam quandoque vltimas exequi volũtates, vel ad id hæredes etiam per cenſuras cogere, *c. nos quidem, cap. ſi hæredes, de teſtam. l. nulli. Cod. de Epiſcopis & Cleri.* & latè infra *alleg.* 82. *nu.* 13. *cum ſeqq.*

62 NVNC circa ſecundam partem iuriſdictionis ordinariæ Epiſcoporum, quæ in diſpenſatione, & abſolutione conſiſtit, ſciendum eſt quod circa auctoritatẽ diſpenſandi variæ videntur eſſe Canonum diſpoſitiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum ſententiæ. Quare hac in re breuiter compendiare conabimur, quibus in caſibus Epiſcopi poſſint diſpenſare, vel minime.

Cadit autem Epiſcoporum diſpenſatio primò in irregularitate, vt ſcilicet quis poſſit ordines ſuſcipere, vel in ſuſceptis miniſtrare. Secundò in inhabilitate ad beneficia, & officia conſequenda. Tertiò in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In alijs materijs non videtur propriè diſpenſatio Epiſcoporum cadere, nam in voto, & iuramẽto eſt potius abſolutio, vel commutatio, in alijs erit conceſſio, vel licentia, aut remiſſio, & huiuſmodi.

62 In primis igitur in irregularitate ad Ordines ſuſcipiendos diſpenſare poſſunt Epiſcopi de iuriſdictione Ordinaria cum ijs, qui ordinari prohibentur de iure, ex his cauſis; videlicet primò ex quocunque delicto occulto in quo diſpenſare poſſunt poſt peractam pęnitentiam *c. de his vero* 50. *diſt.* excepto tamen homicidio voluntario quantumuis occulto, ex ſententia antiquorum Canonum *in cap. 2. de homicid. & in c. fin. de temp. ordinat. & Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 6.* de quibus latè agemus *alleg.* 39.

63 Secundò ex delicto etiam manifeſto, quod non ſit grauius adulterio, ſimiliter poſt peractam pœnitentiã diſpenſat *c. ac ſi clerici,* vbi *gloſſ. & Doctores de iudic.*

64 Tertiò ex quocunque etiam delicto grauiori quantumuis manifeſto, quod tamen ex aliqua iuxta excuſatione minuatur, nam diſpenſant Epiſcopi cum hæretico vel Apoſtata à Fide, vt promoueri poſſint, vel in ordinibus miniſtrare, ſi timore vel periculo compulſi à Fide defecerunt, & poſtea ſponte reluctati ſunt, niſi ſe periculo præſumptuosè expoſuerint *cap. Presbyteros qui* 50. *diſt.* Item cum homicida qui non per ſe, ſed per alium in duello aduerſarium occidit, vt notatur *in cap. Henricus de Cleric. pugnant. in duello.* Item cum homicida qui cum magno iræ furore nolens occidit aliquem *cap. ſtudeat,* 50. *diſt. & c. interfeciſti, de homicid.* Item cũ Simoniaco, ſi cum paruulus eſſet cupiditate parentum Eccleſiam pecunia ſit adeptus, vel ſi etiam adultus emptam dimiſerit & canonicè rexerit, aut ſi ignoranter vel coactus id fecerit, & ſic de ſimilibus, qui quidẽ caſus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie vero tutius eſt in illis ad Papam remittere.

65 Quartò ex quacunque etiam cauſa abſque delicto tamen proprio veniente in ijs, qui Religionem approbatam profeſſi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuerſati, cum quibus etiam pro culpa ſuſcepti ordinis furtiuè, aut plurium ordinum eadem die ſuſceptorum cõtra edictum ſuum cum excommunicationis pœna promulgatum diſpenſant Epiſcopi, *c. 1. de eo qui ordines furtiue ſuſcepit.*

66 Quintò ex quacunque etiã cauſa irregularitas proueniat, vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi, veluti ad vitãda ſcandala; & in ſimilibus caſibus, in quibus periculum eſſet in mora, *c. vt conſtitueretur,* 50. *diſt.*

67 Sextò propter Eccleſiæ vtilitatem & meritorũ prærogatiuam diſpenſant Epiſcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aut quæ non prouenit ex delicto quod ſit grauius adulterio, vt ſupra eſt declaratum, vnde diſpenſat cum illegitimo, ſed ad minores ordines tantum *cap. tali coniugio 1. quæſt. 7. c. 1. de filijs Presbyt. in 6.* & infra latè dicemus *alleg.* 45. & cũ corpore vitiatis ſiue defectum in corpore patientibus,

ſiue

fine eorum culpa, niſi magna eſſet deformitas vel defectus per *tot. tit. de corpore vitiat.* & dicemus infra *alleg.42.* in tempore autem ordinationis non poſſunt Epiſcopi diſpenſare præterquam quod ante annum expectatum ſacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi poſſint, vt infra dicemus *alleg.17.num.5.*

68 Et hæc de diſpenſatione Epiſcoporum in irregularitate pro Ordinibus ſuſcipiendis; ad miniſtrandũ vero in Ordinibus iam ſuſceptis non minus diſpenſare poſſunt, quam ad eoſdem ſuſcipiendos, diſpenſant: nam in quibuſdam caſibus diſpenſatio ad ſuſcipiendos Ordines cum eis conceditur in ijs etiam adminiſtrandũ in ſuſceptis poſſunt diſpenſare, imo facilius diſpenſatio conceditur ad miniſtrandum quam ad promouendum ad Ordines, argumento *cap. ſi quis Presbyter 50. diſt. et c. primi, in fine, de ordin. ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui.* Vnde diſpenſare poſſunt Epiſcopi etiam cum Sacrilego quandoque, vt in ordine ſuſcepto miniſtret, *d. c. ſi quis Presbyter.* Item cum eo qui ignoranter ab Epiſcopo depoſito, vel ſuſpẽſo in ſacris ordinibus fuerit initiatus, prout infra dicemus *alleg.48.* In alijs caſibus hic non expreſſis ſolus Papa diſpenſat, vt latè *alleg.50.* videbimus.

69 CIRCA habilitatem autem ad beneficia & dignitates ac officia Eccleſiaſtica conſequenda diſpẽſare poſſunt Epiſcopi, primo cum illegitimo in beneficijs ſimplicibus tantum *c. penult. de elect. & cap. 1.* vbi DD. de *filijs Presbyt. lib. 6.* non autem in curatis nec in dignitatibus Eccleſiaſticis, vt *alleg.45.* dictum eſt.

70 Secundò cum eo qui recepit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere ſecundum Innocent. *in c. quiſquis de elect.* arg. *cap. nuper de ſent. excomm.* Tertiò vt quis poſſit plura ſimplicia, vel vnum curatum & aliud ſimplex beneficium retinere iuxta ea quæ *allegat. 62.* dicemus.

71 Quartò cum eo qui propter beneficium quod obtinet tenetur infra annum ordinari, ſi abeſſe velit cauſa ſtudij *c. cum ex eo de elect. lib. 6.*

Quintò in ætate quoad dignitates non curatas & beneficia ſimplicia *c. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* quod hodie non eſt recipiendum, cum à *Concilio Trident.* ætas ſit definita, vt *alleg.60. num.66. & 79.* demonſtrabitur.

72 Sextò vt beneficiatus non reſideat ad tempus cum legitima cauſa *c. licet Canon. in fine, de elect. lib. 6.*

73 IN MATRIMONIO vero contrahendo regulariter non diſpenſant Epiſcopi, niſi in tribus caſibus primus eſt, vt contrahi poſſit contra interdictum Eccleſiæ generale, id eſt Feriarum, ex cauſa; vel ſpeciale à ſe factum, aut à ſuo inferiori, vt infra probabimus *alleg.32. num.194.* ſecundus contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum nõ autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, *cap. ſi contra in fin. 36. quæſt. 2. Caiet. verbo Matrimonium §. ſecundum vero cap. in fine.* Tertius, ne contrahi poſſit non præmiſſis denunciationibus in Eccleſia, prout plenè dicetur, *d. alleg. 32. nu. 27. cum ſeqq.*

In ijs omnibus conſiſtit omnis Epiſcoporũ poteſtas ordinaria diſpenſandi, circa quam nihilominus diſpẽſationem quædam ſunt notanda.

74 Primò quod licet in prædictis tantum caſibus Epiſcopis diſpenſandi facultas concedatur de ordinaria poteſtate, in multis tamen alijs Sedi Apoſtolicæ reſeruatis poterunt diſpenſare, vbi neceſſitas magna coegerit, & periculum ſcandali ſi differatur *c. vt conſtitueretur 50. diſt. & cap. quædam verſ. quod ſumpſi 35. quæſt. 3. & cap. ipſa pietas 23. quæſt. 4.* niſi contra ius diuinum, aut præcipuas graueſque Eccleſiæ ſanctiones eſſet diſpenſandum, *cap. ſunt quidam,* & ibi *gloſ.* notabilis *25. quæſt. 1.*

Secundò quod vbi in ſimili caſu neceſſitatis diſpenſant Epiſcopi intelligitur talis diſpenſatio cum tacito Sedis Apoſtolicę conſenſu facta, vt *in cap. fin.* de eo, qui ordines furtiuè ſuſcepit, & ſalua eiuſdem Sedis authoritate, vt *in c. 1. 1. q. 5.*

75 Tertiò quod contra Canones & Concilia non poſſunt diſpenſare Epiſcopi, niſi in tribus caſibus; quorum primus eſt, vbi Canon exprimit poſſe diſpenſari, licèt hanc poteſtatem expreſsè ipſi Epiſcopo non concedat, arg. *cap. nuper de ſentent. excom. & gloſſ. in cap. poſtulaſti de elect.* & dicemus infra *alleg.33. num.16. cum ſeqq.* Secundus vbi expreſsè Epiſcopo diſpenſationem permittit, vt *in c. ſi autem in fine 39. qu. 2. & in cap. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* & in multis locis *Concilij Trid.* vbi de irregularitate agitur. alius eſt ratione magnæ neceſſitatis vel vtilitatis, vt dicemus *d. alleg. 33. num. 26.* Tertius eſt ratione conſuetudinis legitimæ præſcriptæ in talibus diſpenſandi *c. quicunque 11. q. 1. c. fin. de conſuetud.* conſuetudo enim facit valere diſpenſationẽ quę alias non valeret arg. *cap. fin. de tranſact. & ca. pernicioſus de celebrat. Miſſar.* Caſus autem in quibus conſuetudine diſpenſare poſſunt Epiſcopi, ſunt qui in ijs conſiſtere videntur, quæ ſunt merè iuris poſitiui ſecundum *Caietan. in verbo Matrimonium, §. ſecundum vero capit. in fine.*

76 Quarto, quod in multis caſibus arbitrio Epiſcoporum dimittitur an debeant diſpenſare nec ne, vt patet *in cap. fin. 1. q. 5. & in cap. Presbyteros qui 50. diſt. & in cap. cum de tua, & in c. ſignificauit, & ferè per tot. de corp. vitiat.* in dubio autem facultatis diſpenſandi debent ad Papam remittere.

77 Quintò, in diſpenſando diſtinguere debent de rebus ſeu caſibus diſpenſandis; nam ad beneficium retinendum facilius diſpenſat Eccleſia quam ad exercendum officium Clericale, *cap. fin. cum gloſſ. de Cleric. pugn. in duello,* ſicut facilius ad beneficium acquirẽdum quam ad Ordines ſuſcipiendos *gloſſ. notabilis in cap. fin. 1. qu. 5.* Item facilius ad retinendum iam quæſitum beneficium quam ad nouiter acquirendum, & facilius ad ſimplex quam ad curatum, & facilius ad vnum quam ad plura. Ita facilius ad minores Ordines quam ad ſacros diſpenſari ſolet, & facilius ad Subdiaconatum & Diaconatum, quam ad Presbyteratum; & facilius ad miniſtrandum in iam ſuſceptis, quam iam ad alios ſuſcipiendos, vt patet *in cap. ſtudeat 50. diſt. & in cap. 1. & in cap. fin. 1. qu. 5.* & denique facilius contra ius poſitiuum, & humanum quam diuinum, & facilius contra iura recentiora quam contra antiquiores Eccleſiæ ſanctiones diſpenſatur. In quibus autem caſibus Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, ſed tantum Summus Pontifex, ad ſaturitatem dicemus *alleg. 50.*

Iuriſdictio vero Epiſcoporum circa abſolutionem conſiſtit in voto & iuramento, in excommunicatione quoque & cæteris cenſuris, & in caſibus Pœnitentiæ.

78 CIRCA VOTUM abſoluũt Epiſcopi ab omni uoto, exceptis quatuor, à quibus ſolus Papa abſoluit ſeu commutat, videlicet Caſtitatis, Religionis, Viſitationis Hieroſolymitanæ & ſancti Iacobi, & SS. Apoſtolorum Romanæ vrbis, de quibus latè agemus *alleg. 57.*

Sed

Sed in voto Caſtitatis dicemus Epiſcopum abſoluere poſſe, ſi votum non ſit perpetuum, ſed tantum ad tẽpus. Si verò ſit perpetuum, non abſoluit, niſi in duobus caſibus, ſecundum magis communem Doctorum opinionem. Primus eſt, ſi quis vouit caſtitatem propter aliquem metum, qui tamen talis non fuit, vt votum irritum reddat, ſecundum *gloſ. in cap. veniens qui Clerici vel vouent*. Secundus, quando veriſimiliter timetur de incontinentia & periculum eſt in mora, ſecundum Doctores *in d. c. veniens*.

79 CIRCA IVRAMENTVM Epiſcopus abſoluere poteſt in caſibus, qui non ſint maximi momenti, aut valdè dubijs, quos Papæ dimittere debet *cap. venerabilem, de iureiur.* & procedit abſolutio iuramenti, ſicut & voti quantum ad cauſas, & poteſtatem pertinet abſoluendi, vt dicemus *alleg.* 36.

80 AB EXCOMMVNICATIONE autem, & alijs cenſuris abſoluere poſſunt Epiſcopi in caſibus ſibi tantum, vel nemini reſeruatis, vt *alleg.* 50. propè finem dicetur. Sed & in certis caſibus Papæ reſeruatis abſoluere poſſunt quandoque, vt *alleg.* 41. demonſtrabitur.

81 A culpa verò peccati primò poſſunt Epiſcopi in quibuſcumque caſibus occultis etiã ſedi Apoſt. reſeruatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos abſoluere in ſua diœceſi per ſeipſos, aut per Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine occulto pro eodem conſcientiæ foro, ſed per ſe ipſos tantum, non per Vicarium efficere poſſunt, ſicut ſtatutum eſt in *Cõcil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* & infra ad ſaturitatem explicabimus *alleg.* 30. *&* 40.

82 Deinde poſſunt Epiſcopi ſibi facere caſuum reſeruatione de grauioribus delictis, in quibus ipſi tantum, vel eorum Vicarij in diœceſibus ſuis abſoluere poſſint pęnitentes *Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7.* de quibus latè dicemus *alleg.* 51.

83 Vlterius publicas pœnitentias iniungere, & ſolenniter pœnitentes abſoluere *cap. 1. & c. Aurelius 26. qu. 1. cap. accedentibus de exceſſ. Prælat.* Indulgentias concedere de iuriſdictione ordinaria poſſunt iuxta ea quæ dicemus *alleg.* 88.

84 Denique quoad iuriſdictionem ordinariam Epiſcoporum pertinet, multa ſunt, quę ſine eorum permiſſione, atque conſenſu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt, *cap. cunctis fidelibus 16. q. 1.* Hæc autem omnia in ijs conſiſtere dignoſcuntur quę ſoli Epiſcopo (vt præmiſimus) ratione Ordinis, aut dignitatis, aut iuriſdictionis competunt, ſicut eſt à peccatis, aut cenſuris eidem reſeruatis abſoluere, ſolenniter pœnitentes reconciliare, ordines ab alio Epiſcopo ſuſcipere, Pontificalia in eius diœceſi exercere, eccleſiam propriam deſerere, beneficio renunciare, à loco reſidentiæ diſcedere, & alia huiuſmodi, quæ his locis explicantur. In his autem omnibus non ſufficit licentiam Epiſcopi petere, niſi obtineatur *cap. fin. de teſtam. in 6. gloſ. uerbo Presbyteri in Clem. 1. de priuileg.* Verum ſi Epiſcopus quandoque in re licita conſenſum præſtare noluerit, Roman. Pont. auctoritas poterit implorari *c. nullus de iurepatro. gloſ. d. verbo Presbyteri.* Et hæc omnia intelliguntur ſaluo iure priuilegiorum, & exemptionum ac conſuetudinũ, vt ſuis locis videbimus. Hactenus de iuriſdictione Ordinaria Epiſcoporum.

CIRCA DELEGATAM Iuriſdictionem, ſciendum eſt illam Epiſcopum in multis caſibus habere, in quibus ſcilicet procedere poſſunt tanquam ſedis Apoſtol. delegati, vbi ſe Ordinaria iuriſdictio non extẽdit, vt in exemptos, vel alias eorum eſſet arctata poteſtas, & hæc delegata iuriſdictio à Iure conceſſa eſt tam veteri in *cap. irrefragabili §. officio ordin. & in cap. ad abolendam in fine, de hæretic. cum cæteris* alijs infra adducendis, quam etiam nouo; præcipuè autem à Concilio Tridentino, ſunt autem hi caſus videlicet.

85 Primò, in ſupplenda negligentia Abbatum exemptorum, prout *in cap. quanto de officio ordin. & in Clem. vnica de ſuppl. negl. Prælat.* & ſpecialiter vt in eorũ monaſterijs lectio ſacræ Scripturæ habeatur ex *Conc. Trid. decreto ſeſſ. 5. de reform. cap. 1.*

86 Secundò, in procedendo cõtra prędicatorem exemptum, qui hæreſes prædicauerit *Concil. Trid. eadem ſeſſ. 5. de reform. c. 2.*

87 Tertiò, in prouidendo de Vicarijs cum aſſignatione congruæ portionis fructuum in eccleſijs, quæ reſidentiam requirunt, vbi beneficiatus eſt legitimè diſpenſatus non reſidere, *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 2.*

88 Quartò, in viſitandis, & corrigendis Capitulis, & Canonicis eccleſiarum exemptis toties quoties opus fuerit, *Concil. Trid. ead. ſeſſ. c. 4.*

89 Quintò, in cognoſcendo de gratiæ ſubreptione, & obreptione, quæ ſuper abſolutione publici criminis, aut remiſſione pœnæ falſis fuerit precibus à ſuperiore impetrata *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 5.* Et idẽ in diſpenſationibus obtentis *Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 5. & 6.* & idem in conſtitutionibus, vel conſuetudinibus à Sede Apoſt. approbatis de faciendis compoſitionibus pro collatione, vel miſſione in poſſeſſionem de Canonicatu, vel ſimil. *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformatio. cap. 14.*

90 Sextò, in corrigendis clericis exemptis à ſua iuriſdictione etiam extra viſitationem *Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 14.*

91 Septimò, in diuidendis diſtributionibus quotidianis ex tertiæ partis fructuum deductione inſtituendis vbi non ſunt, vel tenues habentur *Concil. Trid. ſeſſ. 21. & 22. c. 3. de reform.*

92 Octauò, in deputandis coadiutoribus, aut Vicarijs cum parte fructuũ illiteratis, & imperitis Rectoribus parochialium, ſi aliàs honeſtæ ſint vitæ, quod & ante fuit conſtitutum de coadiutore Epiſcoporum eadem auctoritate deputando *in c. vnico de clerico ægr. in 6.* de quo *alleg.* 118.

93 Nonò, in viſitandis monaſterijs & beneficijs commendatis etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obſeruantia, ſed & vbi in ſimilibus vigeret Regularis obſeruantia, ſi eorum ſuperiores admoniti intra ſex menſes non viſitauerint, aut correxerint, *Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. capit. 8. in princip. & in fine.*

94 Decimò, in viſitandis beneficijs exemptis nullius diœceſis, ſi ſit proximior Epiſcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, *Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reform. cap. 9.*

95 Vndecimò, in prohibendis, & ordinandis quæ in Miſſarum celebratione, vel euitanda, vel ſeruãda ſunt, *Concil. Trid. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis & vitand. in Miſſ.*

96 Duodecimò, in examinandis Notarijs Iudicum Eccleſiaſticorum, & ſi idonei non ſint ab officio cohibendis. *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. c. 10.*

97 Decimotertiò in his omnibus ordinandis, & moderandis,

randis, quæ ad viſitationem & morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 10.*

98 Decimoquartò, in reſtituenda & ſeruanda clauſura Monialium in monaſterijs etiam exemptis, *cap. vnic. in fine, de ſtatu* Regular. *lib. 6. Concil.* Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 5.* & in regendis monaſterijs Monialium ſedi Apoſt. immediatè ſubiectis, *Clemen. attendentes de ſtatu Monac. Conc.* Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 9.*

99 Decimoquintò, in cognoſcendo de patronatibus de quibuſcumque beneficijs & dignitatibus minus legitimè conſtitutis, & acquiſitis, *Concilij Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9.*

100 Decimoſextò in Clericis concubinarijs quibuſcũque à beneficiorum adminiſtratione ſuſpendendis, *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 14.*

101 Delegati an vero ordinarij Iudices ſint cenſendi Epiſcopi in illis caſibus, in quibus etiam tanquam Sedis Apoſt. delegati procedunt, oſtendam *alleg. 92.*

102 Et generaliter negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis tanquam ſedis Apoſtol. delegati *Clem. quia contingat. de relig. domib. Clem. 1. de iurepatron.* Negligentiam vero delegati Papæ ſupplent auctoritate ordinaria non delegata, vt eſt caſus notabilis *in cap. ſignificauit, de offic. ordin.* aliàs regulariter ei cedit Epiſcopus in cauſa delegata cap. ſanè, *de offic. deleg.* immo eius ſententiam quamuis iniuſtam exequi tenetur, ſi ſibi exequutio illa committatur *cap. paſtoralis, §. quia vero, illo tit. de offic. deleg.* non tamen tenetur eius iuſſa exequi, niſi litteras ſuæ delegationis oſtenderit, *c. cum in iure, de officio deleg.* Notandum eſt autem, quod ſi quandoque Papa mandet Epiſcopo, vt ſubditos ſuos corrigat tãquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere Sedis Apoſt. delegatum in hac parte cap. licet in corrigendis *c. grauè gerimus, de officio ordin.* nec ei iuriſdictionem concedere in exẽptos, niſi hoc exprimat *Clem. fin. de priuil.*

103 Quamuis enim Epiſcopi maximam habeant auctoritatem & iuriſdictionem, vt vidimus. limitatur tamen in pluribus, & in hoc ſpecialiter quod exemptos corrigere, aut iudicare de iuriſdictione ordinaria non poſſunt, nec debent *cap. pen. de officio ordin. cap. ſanè de exceſſ. Prælat.* Priuilegia enim ſubditorum ſeruare tenentur *cap. dilecti, de priuileg.* aliàs poteſt eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari *ca. ſanè, & cap. cum quorundam, eod. titul. de priuileg.* Nam Epiſcoporum auctoritas (& reſpectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui ſuper illos ſunt) dicitur ſemiplena, & in partem tantum ſolicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem poteſtatis, vt dicitur *in capit. decreto, & in cap. qui ſe ſcit 2. q. 6. cap. ad honorem, de auctor. & vſu pallij cum ſimilibus.* Vnde vtuntur baculo paſtorali deſuper recuruo, per quod eorum poteſtas limitata oſtenditur, & depreſſa *capit. vnic. in fine, & ibi gloſ. & Doct. de ſacra vnct.* Quare multa ſunt quæ facere prohibentur Epiſcopi, ſunt autem illa omnia, quæ Papæ reſeruata ſunt, de quibus *alleg. 50.* videbimus. Item & ea, quæ ad Patriarcharum atque Archiepiſcoporum tantum ſpectat officium, de quibus vidimus ſupr. *part. 1. titul. 3. & 4.*

NVNC VERO quædam alia ſpecialiter & expreſsè eis denegata breuiter referemus, quę videlicet ſi facta fuerint non ſunt valida: alia vero ſunt multa, quæ facere non debent, ſed ſi fierent, certè valerent, ea tamen colligere ſuperuacaneum viſum eſt.

104 Epiſcopi igitur, primò iuriſdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ ſuperiori reſeruantur, apponere prohibentur, vt ſupra diximus.

105 Secundò, Eccleſiam alteri ſubiectam ab eius ſubiectione ſine cauſa liberare non poſſunt *cap. 2. de exceſſ. Prælat. gloſ. verbo obuentiones in cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific. gloſ. verbo pleno iure in c. 1. 12. q. 2.*

106 Tertiò à multis grauaminibus Religioſorum ceſſare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur *c. nimis 1. & 2. de exceſſ. Prælat.*

107 Quartò, ſubditis ſuis interdicere non poſſunt, ne ſuis ſuperioribus ſtatum ſuarum Eccleſiarum denuntient *c. quia plerumque, de officio ordin. in 6.*

Quintò, quemquam excommunicare non poſſunt pro iniuria propria, niſi talis iniuria magis Eccleſiam quam ſe ipſos lædere videretur *cap. inter querelas, & c. Guiliſarius 23. quæſt. 4.* vel niſi pro tuendis iuribus proprijs contra poteſtatem temporalem, vbi alias temporalis defenſio non ſufficit, vide *cap. dilecto de ſentent. excomm. lib. 6.*

Sextò exactiones, & talleas, & alia ſimilia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videantur in Eccleſia Dei exactores potius quam Pontifices, inquiunt Patres in Toletano *Concil.* relato *in cap. quia cognouimus x. q. 3. & vide cap. nulli Epiſcoporum cum ſequ. 16. q. 1. & cap. 1. de exceſſ. Prælat. & cap. cum Apoſtolus §. prohibemus, de cenſib.*

Septimò. Epiſcopalia in aliena diœceſi exercere nõ poſſunt ſine proprij Epiſcopi licẽtia, nec ſimiliter alienos Clericos ordinare *c. Epiſcopus il 1. 7. q. 1. Conc. Trid. ſeſ. 6. de reform. c. fin. & ſeſ. 13. etiam de reform. c. 2. de* quo diximus *alleg. 6. & 8.*

Octauò, non poſſunt ſibi ſucceſſorem eligere *cap. 2. cum ſeqq. 8. q. 1.* de quo diximus ſupra *p. 1. tit. 1. cap. 3. à num. 39.*

Denique pleraque eis prohibentur abſque ſedis Apoſt. licentia, vt eſt Epiſcopatui renunciare *cap. niſi cũ pridem, de renunc. & cap. 2. de tranſlat. Epiſcopi* & infra dicemus *alleg. 113.* Religionem intrare, vt probabimus *alleg. 53. num. 23.* longam peregrinationem arripere, intelligendo *cum Soar. de Relig. tract. de voto lib. 3. ca. 4. à num. 4. Barthol. à S. Fauſto in theſauro* Relig. *lib. 1. q 37. Sanch. in præcepta decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 39. cum ſequentibus & metipſo in collect. ad cap. magna 7. de Vrbe num. 11.*

Electus autem Epiſcopus non poteſt ante confirmationem adminiſtrationi Eccleſiæ ſe immiſcere *c. noſti, c. tranſmiſſam, in fine, & c. nihil, in fine, de elect. c. auaritiæ eod. tit. in 6.* de qua confirmatione diximus, *p. 2. tit. 1. c. 4.* nec ante conſecrationem Epiſcopalia exercere, de qua *eod. tit. 1. c. 5.* quia nec ante Epiſcopus nominatur, vnde ſi nomen non habet, nec habere officium poteſt, vt inquit Damaſus Pont. *in c. Corepiſcopi, in fine, 68. diſt.*

AVGVSTINI

Digitized by Google

AVGVSTINI BARBOSÆ I. V. D. LVSITANI,

Et inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij Maioris

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS SECVNDA.

IN QVA QVICQVID AD EPISCOPI EST POTESTATEM, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad diſpenſationes elargiendas methodo noua, & expedita complectitur.

SVMMARIVM.

1 Clericatus ordo nobilitat, & eſt maior quacunque alia dignitate & honore ſeculari.

2 Sacerdotibus propter dignitatem Sacerdotalem, ſemper & vbique ſumma reuerentia debetur.

3 Sacerdotes perſonis illuſtribus comparantur.

4 Epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum & nu.12.

5 Epiſcopi Angelis præcellunt quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum eſt.

6 Epiſcopi per ſuas diœceſes liberam habent poteſtatem, & tribunal ordinarium.

7 Matrimonialium cauſarum cognitio pertinet ad ſolos Epiſcopos.

8 Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruata pertinet ad Epiſcopos.

9 Diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur.

10 Epiſcopi appellantur nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites, & aliquando ſummi Sacerdotes.

11 Epiſcopatus dignitas eſt. & num.12.

13 Summus Pontifex quare Epiſcopum ſe appellet.

14 Cap. qui Epiſcopatum 8. q. 1. intelligitur.

15 Epiſcopus dicitur à verbo græco Epiſcopen, & ſignificat eum, qui ſpeculatur & inſpicit.

16 Dignitatis appellatione in iuris, vel hominis diſpoſitione Epiſcopalis continetur, quando materia eſt fauorabilis.

17 Diſpenſatio ad omnes, ſeu quaſcunque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem propter eius excellentiam.

Epiſcopalis dignitas non venit ſub ampliſſimis verbis quorumcunque beneficiorum in odioſis, ibid.

18 Epiſcopatus eſt ordo à Sacerdotio diſtinctus.

19 Epiſcopatus eſt de per ſe, & ſeiunctim Sacramentum.

20 Epiſcopalis dignitas ius patriæ poteſtatis ſoluit.

21 Nobilitas filij non prodeſt patri.

22 Pater filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua.

23 Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio conſiderata in generali, & in communi eſt inſtituta de iure Diuino.

24 Epiſcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ, & Gymnaſij publ. ſuffragio, & auctoritate magiſter, aut Doctor, vel Licentiatus in ſacra Theologia, aut iure Canonico creari.

Illiteratus in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus, ibid.

25 Hodie per conſt. Clem. VIII. examinantur ad Epiſc. munus euehendi coram Sanctiſſimo in Curia, aut eius Nuntijs in partibus.

26 Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad epiſcopatum.

27 In Regno Franciæ idoneus ad epiſcopatum iudicatur qui in 27. conſtitutus anno reperitur.

28 Ætas 30. annorum ad Epiſcopatum requiſita debet eſſe completa.

29 Infans ſi conſecretur Epiſcopus recipit characterem.

Epiſcopus ante 30. annum conſecratus non ſit irregularis. ibidem.

30 Canoniſta Theologo præferendus eſt in aſſequutione epiſcopatus, ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant.

31 Theologi præferuntur Canoniſtis in his, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, in alijs vero pertinentibus ad forum iudiciale & cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas Canoniſtæ Theologis præferri debent.

32 Epiſcopus ex legitimo matrimonio natus eſſe debet.

33 Legitimati per ſubſequens matrimonium ad epiſcopatum habiles dicuntur.

34 *Legitimatio quæ fit per ſubſequens matrimonium iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis.*
35 *Intelligitur tex. in cap. innotuit, de elect.*
Ad Cardinalatus celſitudinem legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere.
36 *Ad epiſcopatum promouendus in ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus eſſe debet de iure Concil. Trid.*
37 *Per Bullam Gregorij XIV. debet promouendus ad epiſcopatum in omnibus ſacris Ordinibus eſſe conſtitutus.*
38 *Epiſcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida eſt.*
39 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes.*
40 *Prædictum trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis.*
41 *Intelligitur tex. in cap. Ordinationes lib. 1. §. tempus 75. diſtinct.*
42 *Epiſcoporum conſecratio die Dominica eſt facienda.*
43 *Intelligitur tex. in cap. quod die 75. diſt.*
44 *Eccleſia eſt locus idoneus pro conſecratione Epiſcoporum, niſi conſuetudo aliud haberet.*
45 *Conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minime debet.*
46 *Promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus.*

DE DIGNITATE, ET qualitate Præſulum eligendorum.

ALLEGATIO I.

1 SI Clericatus Ordo nobilitat & eſt maior quacunq; alia dignitate, & honore ſeculari *cap. 1. in fine 17. diſtinct. cap. quis dubitet 96. diſt. c. duo ſunt 12. quæſt. 1. cap. 1. §. quia vero de ſacra Vnct.* & optimè probant *Tiraq. de nobilit. cap. 9. num. 4. Petr. Greg. ſyntag. iuris lib. 4. tit. 8. c. 6. gloſ. 5. Fulu. Pacian. de Probation. lib. 2. cap. 34. numer. 5. Bellet. diſquiſit. clerica. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 1. an. 1. Binuor. à ſole in locis communibus verbo clericus 1.*

2 Et ſacerdotibus propter dignitatem ſacerdotalem ſemper, & vbique ſumma reuerentia debetur *Farinac. conſ. 60. num. 34.* & perſonis illuſtribus æquiparantur, idem *Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 99. nu. 118.*

3 Quid erit in Epiſcopis, quibus excellentiora debentur, vt probat text. *in cap. 1. de priuileg.* ibi, cui debent excellentiora, ea ratione quia epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum *c. venerabilis* de præbend. ibi, ad culmina dignitatum, vbi omnes explicant, idest, ad epiſcopatum, vt per *gloſ. verbo dignitatum in cap. 2. eodem tit. in 6.* cum ſimilibus, quibus exornant *Caſſan. in Catalogo gloriæ mundi p. 4. conſider. 25. Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 2. num. 12.* conſonat *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 1.*

4 Vbi Epiſcopus dicitur ſuper omnes gradus conſtitutus, *& ſeſſ. 25. de reform. c. 6. verſ. Epiſcopus præterea*, vbi ait Epiſcopis primam deberi ſedem, & præcipuam omnium rerum agendarum auctoritatem, exornat *Sbroz. de officio Vicarij Epiſcoporum in præfat. à nu. 9.*

5 Imò & Angelis præcellere quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum eſt, multis probat *Thom. Boſſi. de ſignis Eccl. tom. 2. lib. 16. cap. 9.* ſic per ſuas diœceſes liberam habere poteſtatem, & tribunal ordinarium probat *cap. 1. de officio ordin. c. cum Epiſcopus eodem tit. in 6. Anton. Corn. de abſolutione iuramenti p. 3. q. 13. à nu. 9.*

6 Vnde noſtri & Theologi deducunt vulgare axioma, quòd Epiſcopi in ſuis diœceſibus omnia poſſunt, quæ poteſt Summus Pontifex in vniuerſo Orbe, exceptus ſpecialiter reſeruatis argum. *text. in capit. ad honorem de auctoritat. & vſu pallij, & in cap. nouit ad fi. de iudicijs, & poſt Sot. de iuſtit. lib. 10. q. 1. art. 3. concl. 1.* & alijs locis, quæ commemorat *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 35. §. 2. in commento lit. D.* infinitos refert *Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 61. num. 3. & lib. 8. diſp. 9. num. 3.* quibus adde *Soar. tom. 4. de Pœnit. diſp. 25. ſect. 1. & de legib. lib. 6. cap. 14. numer. 6.*

7 Vnde iam fit ad ſolos Epiſcopos pertinere cognitionem cauſarum matrimonialium, iniungere publicas pœnitentias, indulgentias conferre, *cap. accedentibus de exceſſ. prœl. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20. verſ. Ad hæc*, latè *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. q. 43.* cum ſequentibus *Gutier Pract. lib. 3. q. 26. num. 1. Soar de Paz, tom. 2. ſuæ pract. prælud. 1. nu. 8. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 343. in 1. edit. & reſol. 215. in 2. edit.*

8 Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruata *cap. nuper de ſententia excommunicat.* poſt *Nau. Cou. Vgolin.* & alios *Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 19. Soar. eodem tractat. tom. 5. diſp. 7. ſect. 3.*

9 Atque etiam diſpenſare quoties diſpenſandi facultas conceditur, vt notant omnes *in cap. at ſi clerici §. de adulterijs, de iudicijs, & in capit. dilectus de tempor. ordin. Card. Tuſch. pract. concl. tom. 3. concl. 276. Soar. de legib. lib. 6. c. 14. nu. 3. & 8.*

10 Epiſcopi multis nominibus appellantur, nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites, aliquando ſummi Sacerdotes vt per *tex. in cap. cleros verſ. Epiſcopus, cum ſeqq. 21. diſt. capit. quod tranſlationem de tempor. ordinat. cap. 1. §. per frontis in principio de ſacra Vnct.* tradunt, & explicant ſigillatim poſt alios *Card. Bellar. tom. 1. de controuerſ. Chriſt. fidei lib. 3. de Rom. Pont. cap. 24. & lib. 2. de Concil. auct. c. 1. ad fin. Azori. p. 2. lib. 3. cap. 22. q. 1. Henriq. in ſum. lib. 10. de ordinis Sacramento cap. 32. nu. 1. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 11. à princ. vſque ad num. 5.* & quod Epiſcopi dicantur ſummi Sacerdotes nuncupatim tradunt *Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ. 74. num. 11. Azor. inſtit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 28. col. 299.* ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt probant text. *in cap. Pontifices 7. q. 1. cap. Maſſana de elect. dict. cap. quod tranſlationem, cap. quia periculoſum ibi, Pontificalis officij, de ſent. excom. lib. 6. Imo Iſid. in d. cap. cleros verſ. Pontifex* vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt maximos Sacerdotes, *& in verſic. Presbyter*, addit eoſdem Pontificatus apicem habere, notant *Azor. dict. quæſt. prima verſic. quæres etiam, Durand. numero tertio, vbi proximè*, cuius nominis deriuationem idem *Iſidor. in dict. verſic. Pontifex* explicare videtur dum ait, vel dicitur, & quaſi via ſequentium &c. quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia ſiue ſequamur Quinti Mutij Sceuolæ ſententiam, qui à poſſe, & facere Pontifices dictos putauit, & quod illis poteſtas fuiſſet ſacrificandi, ideſt Sacra faciendi, *l. 2. ibi, Pontificem dum Sacra facit ff. de in ius vocando* (facere enim apud veteres ſacrificare eſt) ſequuntur multi cum quibus *Alc. lib. 2. Pareig. cap. 6.* indeque Pontificium dictum pro iure, & poteſtate aliquid faciendi. Siue ſequamur aliam eiuſdem nominis rationem, quæ *Marco Var.* placuit, de qua nouiores *in l. 2. §. Deinde ex his legibus ibi, apud collegium Pontificum*

tum erant, vbi Corraſ. num. 16. & 17. Cagnol. num. 96. ff. origine iuris, Lexicographi iuris verbo Pontifices, in vtroque ſenſu Epiſcopi rectè Pontif. appellantur, vel quod ſacra faciant d. c. cleros verſ. Presbyter, vel quia viam alijs conſtruant & oſtendant, exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula tex. in cap. inter cætera de officio ordin. cum ſimilibus, tradit Corraſ. lib. 3. Miſcellan. cap. 22. nu. 6. & 8. quo pacto declarandus erit tex. in illo cap. cleros verſic. Pontifex ibi, quaſi via ſequentium intendit Durand. d. lib. 2. cap. 11. nu. 3.

11 Epiſcopatus, dignitas eſt, Epiſcopuſque dignitatis, & poteſtatis nomen habet non officij tantum, vt probant tex. in cap. 2. de officio delegati lib. 6. ibi Pontificali dignitate &c. & Clementina prima, ibi Pontificali, de renun. Clem. in pleriſque ibi, Pontificalis dignitas, de elect. Extrauag. 1. verſ. nos volentes, Ne Sede vacante Ioannis 21. cum multis alijs ex quibus ita poſt Ioa. And. notant Franch. & Dominic. in d. c. 2. nu. 1. Azor. inſtit. moral. tom. 2. lib. 3 cap. 27. q. 2. Henriq. in ſum. lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 32. num. 1.

12 Quinimo Epiſcopatum non tantum dignitatem, ſed culmen eſſe dignitatum videtur probare tex. in c. penul. ibi, ad culmina dignitatum, de præbendis, quem ad hoc notat gloſ. verbo dignitatum in c. 2. eodem tit. lib. 6. & ſingularem dicit Barbatia in cap. dilectus col. penul. de officio legati; & ad notabilem caſum applicat Ripa lib. 2. reſponſorum cap. 16. maioremque eſſe Ordinem quàm ſit in Eccleſiam Dei aſſerit gloſ. verbo Epiſcopus in proœmio lib. ſexti, gloſ. verbo de Epiſcopis in c. quia periculoſum de ſententia excommunicat. eodem lib. 6. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſiderat. 25.

13 Inde afferentes rationem quare Summus Pontifex ſe Epiſcopum appellet, at cæteros Epiſcopos vocet fratres, quaſi ſibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios, iuxta text. in c. quam grauis 6. de crimine falſi, tradunt Felin. in proœmio Gregoriano nu. 1. Dec. in c. cum venerabilis nu. 2. de except. Coſm. in pragmatica tit. de numero Cardinalium gloſ. Cardinales.

14 Neque obſtat text. in c. qui Epiſcopatum ibi, quia nomen eſt operis non honoris, & c. 8. q. 1. ex cuius doctrina nonnulli huius temporis hæretici contendunt Epiſcopi nomen ſolum eſſe functionis, muneris ſeu officij, non verò poteſtatis, ſeu dignitatis refert Card. Bellarm. de controuerſ. Chriſtianæ fidei tom. 1. lib. 3. de Roman. Pontif. c. 24. Azor. d. cap. 27. q. 2.

15 Reſpondetur enim hæreticos manifeſtè decipi ex nominis etymologia, quam ſolum voluit deſignare D. Auguſt. in d. cap. qui Epiſcopatum, nam etſi nomen, Epiſcopus, ſumptum à verbo græco epiſcopein quoad nominis etymologiam ſignificet eum qui ſpeculatur, & inſpicit, quaſi Epiſcopus in Eccleſia Dei ſpeculator ſit, & inſpiciens ſubditorum mores c. Cleros verſ. Epiſcopus 21. diſtinct. Azor. d. cap. 27. q. 1. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 11. num. 1. & 2. Attamen re ipſa ſicut olim apud Ethnicos nomen erat Magiſtratus, & præfecturæ, nimirum Prætoris, ita & hodie ſumptum, etiam eſt ad deſignandam poteſtatem, & dignitatem, & præfecturam, quæ eſt in Epiſcopo: itavt epiſcopatus non ſit ſimplex officium prædicandi, & inſpiciendi ſubditorum vitas: ſed etiam vera dignitas, & præfectura eccleſiaſtica, cum poteſtate & vi coactiua regendi eoſdem ſubditos in rebus ſpiritualibus, ac diuinis, & imperandi, ac puniendi, vt bene deducitur ex illo D. Paul. 2. ad Corin. cap. 13. ibi, ſecundum poteſtatem quam dedit mihi Dominus &c. & ex alijs locis intendit vtrumque tex. in d. capit. 2. ibi, Pontificali dignitate &c. iuncto ibi, Sacri officij quod exercent &c. capit. quia periculoſum ibi, Pontificalis officij de ſentent. excommunicat. lib. 6. & ex varijs ſcripturæ teſtimonijs & ſimilitudine nominis, Rex, ex quo etiam hæretici arguebantur oſtendit idem Illuſtriſſ. Bellarm. dict. cap. 24. notant Henriq. & Azor. dictis locis.

16 Ex eo autem quod epiſcopatus dignitas ſit inferunt DD. ſub appellatione dignitatis in iuris, vel hominis diſpoſitione etiam epiſcopalem venire, vt per Dominic. & Franch. d. cap. 2. nu. 1. de quo tamen videri poteſt glo. verbo dignitatum, & ibi communiter omnes in cap. 2. de præbendis lib. 6. Simonet. de reſeru. q. 11. per totam, Mandoſ. regula 32. Cancel. q. 15. Gambara de poteſtate legati lib. 2. nu. 41. cum ſeqq. & lib. 7. ex num. 222. Hoieda de incompatibilitate 1. p. c. 24. nu. 64. qui magis communiter diſtinguunt inter materiam fauorabilem, & odioſam, ita vt in illa, non vero in illa ſub appellatione dignitatis epiſcopalis comprehendatur iuxta deciſionem text. in c. dilectus 12. de conceſſ. præbendæ c. inquiſitores 16. & ibi gloſ. verbo expreſſe, de Hæreticis lib. 6. c. ſi compromiſſarius 37. verſ. huiuſmodi de elect. lib. 6. c. quia periculoſum de ſentent. excommunic. eodem lib. & ad diſpenſationes vide doctrinam Abbat. in d. c. dilectus nu. 1. & in c. cum Vuinton. de elect.

17 Vbi docet diſpēſationem etiam ad omnes ſeu quaſcunque dignitates, non extendi ad epiſcopalem, propter excellentiam, & culmen illius, ex regula cap. 1. §. vltim. de filijs presbyterorum lib. 6. ſequuntur Peregr. de fideicommiſſis art. 23. nu. 8. Oyeda p. 2. cap. vltim. num. 77. Nicolaus Garcia de beneficijs p. 1. c. 6. nu. 66. Sic etiam Epiſcopi non ligantur ſuſpenſione ſiue interdicto niſi de illis mentio fiat cap. quia periculoſum de ſentent. excom. lib. 6. Sayr. de Cenſuris lib. 1. cap. 8. num. 25. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 2. numero 47. Nec etiam epiſcopalis dignitas venit ſub ampliſſimis verbis quoruncumque beneficiorum in odioſis cap. 2. vbi gloſſ. verbo dignitatum de præbendis in 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5 in princip. numer. 36. Bellet. dict. §. 2. num. 43.

18 Sed an epiſcopatus Ordo ſit controuertitur inter Theologos, & Canoniſtas. Theologi enim in Eccleſia ſeptē tantum Ordines ponunt, quatuor videlicet minores, & tres maiores, & ſic negant epiſcopatum eſſe ordinem: ita tenent ipſi in 4. Sentent. diſtinct. 24. S. Thom. 3. part. quæſt. 40. art. 5. vbi Nugnus, Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 2. in princip. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. num. 5. Bonacina de Sacramentis diſputat. 8. quæſt. vnic. punct. 1. num. 3. Verior tamen eſt ſententia Canoniſtarum aſſerentium eſſe ordinem à Sacerdotio diſtinctum, vt probat expreſſe Tridentini locus (cui ſe neſcire, nec poſſe bona fide reſpondere aſſerit Nauar. in loco infra citando) ſeſſ. 23. de Sacrament. ordin. capite quarto ibi, Epiſcopos qui in Apoſtolorum locis ſucceſſerunt ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, text. in capit. illud 77. diſtinct. & in capite primo, iuncta gloſ. verb. à capite 32. diſtinct. & denique confirmatur optime, ex eo quia Epiſcopi multo magis quam alij inferiores ad ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum ordinantur, ipſi enim & Sacerdotium conferunt, & altaria & vaſa ad vſum eiuſdem Sacramenti conſecrant: ex quibus ita hanc ſententiam defendunt in effectu gloſ. verb. Epiſcopus in proœmio libro 6. & gloſ. ſecunda, vbi doct. in capite quoties 3. de purgat. canonic. Durand. in quarta diſtinct. 24. q. 6. & ibi Palud. quæſt. 7. Vualdenſ.

*tom.2.de Sacram.capite 136.Nauar.in manuali capit 22. numero 18.Petr.Sot.de inſtit.Sacerd.lect.1.& 4. Viuald. in candelabro aureo titul.de Sacram. Ordinis nu. 10. Emanuel Sà verbo ordo nu.7.Valent.tom.4.d.9.q.1.punct.4. Martin.Fornar.c.1.de ordine,Cardinalis Bellarm.de ſacr. Ord.c.1.Vaſq.p.3.tom.3.d.240.cap.3. Coninch.de Sacr. tom.2.diſp.2.dub.2.num.9. Rendina in promptuario receptarum ſentent.tit.38.de Epiſcopis & Prælatus nume. 15. Campanil.in diuerſ.iuris Canonici rub.2.nume.7.Vaſconcel.in harmonia rub. ad tit. de tranſlatione Epiſcopi nume. vltim.Franc.Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.1.capit.4. nu.17.*quicquid aliter diſtinguat *Azor. inſtit.moral.p. 2.lib.3.c.27.q.3.*

19 An autem ordinatio Epiſcopalis vere, & propriè ſit Sacramentum videbis apud *Balduin.Iunium ſuper opera controuerſiarum Card.Bellarm.p.2.lib.6.c.3. verſ. primū ergo,* poſt *Michaelem Medinam, Petr. Soto, Valent. & Vaſq.*tractat *Coninch.d.diſp.20.nu.43.*& receptior tenet opinio epiſcopatum eſſe de per ſe, & ſeiunctim Sacramentum,defendunt *Card. Bellarmin. de Sacramentis lib.1.cap.5.& Gregor.de Valentia to.4.d.9.q.1.puncto 4 verſ.ſecundo controuerſum,* quos refert & ſequitur *Campan.rub.2.nu.7.ante verſ.epiſcopatum.*

20 Hinc conſequens fit epiſcopalem dignitatem ius patriæ poteſtatis ſoluere,vt probat Imper.*in auth.ſed epiſcopalis dignitas C.de Epiſcopis & cler.Con.in cap.quia nos nu.5.de teſta.Bernar.& Salzed.regul.235.Garc. Falcon. regul.198.Cot. in memorabilib. verb. epiſcopalis dignitas, Viuius tom.2.com.opin.lib.8.tit.29.de patr.pot.num.4.p. 403.Menoch.remed.15.recuperandæ num.321.Aſcanius de patria poteſtate c.fi.nu.49.Pinel.in l.1.p.1.nu.42.C. de bon.matern.Gutier.in repetit.§.ſui num.10.& 11.inſt.de hæred.qual.Valdeſ.ad Xuar.p.2.pag.62.Mol.de iuſt.trac. 2.diſp.229.verſ.6.Rebell.de oblig.iuſt.p.2.lib.1.q.8.n.6. verſ.8.Th.Valaſ.tom.1.alleg.29.nu.79.Mod.de iuriſ.p. 4.cent.1.caſu 27.num.4.*

21 Quamuis autem ſententia lata in fauorem filij in cauſa nobilitatis non proſit patri,quia nobilitas deſcendit de maioribus ad deſcendentes, non autem aſcendit de filijs ad parentes,ordine retrogrado, vt deciſum refert *Ioſeph. Seſſe Aragoniæ deciſ.4.*

22 Dignitas tamen epiſcopalis filij prodeſt patri, itaq; parens filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudeat nobilitatis prærogatiua, vt non reputetur plebeius: ita *Gam. Luſitan. deciſ. 112. vbi Flores de Mena,* optime *Aloyſ.Ric.in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.545.in 1. impreſ. & reſolut. 467.per totam in 2. impreſſ.* & faciunt quæ *Farin.in praxi criminali p.1.lib.1.tit.5.q.41.nu.60.*

23 Epiſcopalis dignitas eiuſque iuriſdictio conſiderata in generali,& in communi eſt inſtituta de iure diuino, vt conſtat *ex D. Paulo ad Epheſ. 4.& 1. ad Corinth. 12.* quem poſt alios exponit *P. Suares tom. 4.de pœnit. p.2. diſp.25.ſect.1.a nu.7.*& ex loco *Act.20.* quem in idem adducit *Card.Bellarm.d.tom.1.controuerſ.3.generali lib. 4.c.25.Henriq.in ſum.lib.6.c.5.nu.5.* ſi vero iuriſdictio epiſcopalis ſumatur in particulari eſt inſtituta de iure humano *Soares ſect.1.nu.10.cum ſeqq. iuncto nu. 3. Card. Bellarm.d.lib.4.c.24.Valent.tom.4.diſp.7.q.10.punct.2. pag.2.col.1.Azorius inſtit.moral.p.2.lib.3.cap.30.q.13. Camill.Borrellus d.tit.6.à nu.1.Ludouicus Miranda de ordine iudiciario q.2.art.5.*

24 Ad cunctis formidandum epiſcopale munus euehendi ſingulari tùm diuinarum,tùm etiam humanarū rerum ſcientia ſunt commendandi, cap. *cum in cunctis, de elect.* Quamobrem is qui dignitate epiſcopatus prefulgere cupit debet alicuius Academiæ & Gymnaſij publici ſuffragio,& auctoritate Magiſter, aut Doctor, vel Licentiatus in ſacra Theologia,aut in iure Canonico creari; quòd ſi ad nullum litterarum gradum promotus ſit ſufficit ſi alicuius Acad. teſt. pub. probetur idoneus ad alios docendos: ita diſponit *Sac. Concil.Trident.ſeſſ.22.de reform.c.2.*& tenent *Menoch.de arbitrar. caſus 425.nu.35. Henriq.in ſum.p.2.lib.10.c.16.§.2.in comment.littera B.& c.33.§.2.& lib.14.cap.9.§.1.verſic.gradus,Petr.Alphonſ.de Vaſconc.in harmonia rubricar.iur.Canon.tit.de ætate & qualitate nu.4.Azorius inſtit.moral.p.2.libr.3.cap.28.q.9.col.306.& lib.6.cap.6. q.1.col.683.Leſſ.de iuſtit.lib.2.c.34.dub.24.Gonzal. ad regul.8.Cancel.gloſ.4.nu.67.Reginald.in praxi fori pœnitentialis lib.30.tract.3.nu.171.*plures alios refert *Cened. ad decretum collect.51.nume.4.in fin.Campanil.in diuerſ. iuris Canon.rub.3.cap.4.num.1.cum ſeqq.Bellet.diſquiſit. clericali.part.1.titul.de clericali diſcipl. §.quarto à numero 33.*

25 Hodie cum priuilegium doctoratus non faciat Doctorem,ſed requiratur doctrina, *Clemens VIII.* ſtatuit, vt non ſolum habentes priuilegium, ſed docti viri ad Cathedrales aſſumantur, quoad epiſcopatus in Italia ſumendi in Vrbe coram ipſo,& Sacr.Congr.Illuſtriſſimorum Cardin. aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum.& Virorum: In Gallia vero, & Hiſpania coram S.R.E. Cardin. Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus coram S.Sedis Apoſtolicæ Nuntijs, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mandato, aſſiſtentibus alijs Prælatis, ac peritis Viris vt huiuſmodi negotij grauitas requirit,ſe examini ſubijciant,qui approbati,& non alias ad Eccleſiæ regimina admittantur, referunt *Franc. Leo in Theſau.fori eccleſiaſtici p.1.cap.3.num.10.& 11. Campani. d. cap. 4. numero 4.* idiomate noſtro vulgari ſolemus dicere Prelado ſem letras, Nao ſem leme, Relogiò ſem pezos, Galinha ſem azas. latinè, Prælatus ſine litteris, Nauis ſine clauo, Horologium ſine æquilibrijs, Gallina ſine alis. Nam ſi omninò illiteratus in Epiſcopum promoueretur ſane ab epiſcopatu amouendus eſſet, quemadmodum amotus fuit Epiſcopus Calinen. *ab Honorio III.* de quo *in cap. fin.de ætate, & qualitate,* toleraretur tamen ſi ex longo vſu & rerum experientia ſciat rectè exercere omnia ad epiſcopatum neceſſaria, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat vt *per Hoedam de incompat. benef.capit.24.numero 32.& 33.part.prima,Mayol. de irreg. capit. 32. numero quarto & decimo.*

26 Ad epiſcopatus culmen ex Conc. Agathenſi *in c.16. & 17.* nemo promoueri poteſt ante annum 30. & habetur *in capite quicunque 77. diſtinct.* Poſtmodum vero ex conſtit. *Alexandri III.* in concil. Lateranenſi ſuperadditum fuit vt exigerent 30. *in capite cum in cunctis de elect.*ita *Coſmus in pragmatic.ſanction. tit. de elect. capit. Sicut §.deinde verbo legit.pag.99.verſu, Menoch. de arbitrar.caſ.427.numero 24.Rebuff.tract.de pacificis poſſeſſoribus numero 184. Armend. in additionibus ad recopil. legum Nauarra ad libr.primo tit.ſecundo, libro primo de ætatibus numero decimo octauo Franc. Leo dicto capite tertio,numero ſeptimo,Henriq.in ſum.libro decimo, capite decimo nono, §.tertio,& libr. 14.capite 9.in princip. verſic. ad Epiſcopatum, Azor.inſtit.moral.par.2. lib. 6. capit. 5. in princip.Gutier.canon.lib.1.quæſt.26.numero 39.Ludouic.Mirand.de ordin.iudic.quæſt.4.art.2.concluſ.3. Leſſ. de iuſtit.tit.2.c.34.dub.20.num. 103.Reginald. in praxi*

fori

fori pænitent. lib. 30. tract. 3. nu. 163. verſ. 1. Viuianus in praxi Iuris patronatus p. 2. lib. 6. c. 7. num. 4. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub. 7. c. 6. num. 44. vbi ex *Rebuff. d. trac. pacificis poſſeſſoribus nu. 184.*

27 Aſſerit in Regno Franciæ (quod in omnibus Gallicanis epiſcopatibus non habere locum credit) idoneum ad epiſcopatum iudicari, qui in 27. conſtitutus anno reperitur, ita commonentibus concordatis inter *Leonem X. & Galliæ Regem.*

28 Itaque non amplius ſatis eſt attigiſſe dictum 30. annum niſi expleuiſſe pateat, ex *Rebuff. in praxi beneficiali rub. requiſita ad collationem bonam nu. 37. & d. tract. de pacific. poſſeſſorib. nu. 184.* licet *gloſ. in cap. vnico verſic. compleuerint de ætate & qualitate in 6.* dixerit Epiſcopum eſſe poſſe qui 30. ingreſſus eſt annum, ad id ducta auctoritate *d. c. cum in cunctis*, cuiuſquidem verbum, exegerit, non perpendiſſe inſinuat, quòd ſine dubio perfectum iudicat tempus, idque tandem Conſtitutione ſua *Greg. XIV. pub. 15. Martij 1591.* expreſſis declarauit verbis ibi, *annum 30. expleuiſſe.*

29 Impubes vero ſi conſecraretur Epiſcopus nihil ageret ex *D. Thom. ad. 3. p. ſum. q. 39. art. 2. Henriq. in ſum. lib. 1. c. 21. §. 4. & lib. 10. c. 14. §. 3.* eo quod in epiſcopatu conferatur poteſtas vera circa corpus myſticũ Chriſti, & conſequenter requiratur actus ipſius ſuſcipientis talem poteſtatem. Contrarium tamen reſoluit *Bonacina de Sacram. diſp. 8. q. vnic. p. 5. num. 5.* ex eo quia multi ſunt Epiſcopi titulares, qui nullam habent curam animarum aut Eccleſiæ adminiſtrationem, vnde ſi Epiſcopus ante annum 30. conſecretur non fieret irregularis, ex citatis per *Soar. tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. numer. 29. Campanilli rub. 7. c. 4. nu. 17.*

30 Adderem ſupradictis de ſcientia Epiſcop. quod in aſſecutione epiſcopatus Canoniſta Theologo præferẽdus eſt, ſi doctus & prudens ſit, habeatque quandam Theologiæ peritiam, præcipuè vbi hæreſes non pullulant, ita *Henriq. in ſum. lib. 10. c. 33. §. 2. in com. littera E. Azor. inſt. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 10. Fr. Emman. quæſt. regularium tom. 1. q. 11. art. 4. Bobadil. in ſua politica lib. 1. cap. 6. nu. 14.* plures refert Cenedo *ad decretum collect. 51. num. 5.*

31 In his enim quæ pertinent ad forum conſcientiæ Theologi præferuntur Canoniſtis, in alijs vero pertinentibus ad forum iudiciale, & cenſuras, ac pœnas eccleſiaſticas Canoniſtæ Theologis præferri debent *Menoch. de præſump. lib. 2. q. 71. num. 49. Fr. Eman. d. art. 4. Azor. inſtit. moral. p. 1. libr. 2. cap. 17. q. 3. & p. 3. libr. 1. cap. 3. q. 4.*

32 Requiritur deinde vt Epiſcopus legitimo ſit matrimonio natus, vt decidit *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 1.* illegitimum namque ſine Papæ ſpeciali diſpenſatione (quam vix ad Epiſcopatus obtinendos concedit) inhabilem eſſe vt ad Epiſcopatum aſſumatur probant textus *in c. cum Vuiton. Eccleſia de elect. gloſ. in cap. grandi, verb. legitimo, de ſupplenda negligentia Prælatorum lib. 6. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. cap. 3. n. 8.* legitimati vero per ſubſequens matrimonium ad epiſcopatum etiam habiles dicuntur, argum. *tex. in c. tanta, qui filij ſint legitimi* tenent *Peregrinus de fideicommiſſis art. 24. nu. 12. Couar. de ſponſalibus p. 2. c. 8. §. 2. num. 24. Menoch. conſ. 16. num. 5. & 17. Soar. tom. 5. de cenſur. diſp. 50. ſect. 5. à nu. 10. Menoch. conſ. 799. nu. 12. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 2. nu. 18. Azor. inſtitut. moral. p. 3. lib. 2. cap. 14. q. 14. Campanilli in diuerſ. iuris canonici rub. 11. c. 13. nu. 127.*

33 Neque obſtat argumentum ex quo contrarium tenuit *Raymund.* quem refert *Abbas in c. ad extirpandas in fi. de filijs presbyterorum.* & ſequitur *Marol de irregularit. l. 1. c. 4. nu. 13.* ſcilicet ex text. *in d. c. cum in cunctis in prin. de elect.* vbi requiritur, vt quis fiat Epiſcopus, quòd ex legitimo matrimonio natus ſit.

34 Nam ex *d. cap. tanta in princip.* ibi, poſt contractum matrimonium legitimi habeantur, iunctis verbis præcedentibus, notant Doctores communiter legitimationem quæ fit per ſubſequens matrimonium iuris fictione retrotrahi ad tempus natiuitatis, ita vt qui antea illegitimè nati ſunt per matrimonium poſtea ſubſequutum non ſolum ex tunc legitimi fiant, ſed ante & tempore natiuitatis habeantur legitimi, vt notant *Antonius num. 2. & 4. Card. num. 2. Abb. 7. Anchar. 10. in d. cap. tanta idem Anchar. conſil. 223. Deci. in cap. cum in cunctis num. 11. de elect.* quòd ex Legiſtis docuit *Bart. in l. 2. num. 10. ff. de vulgari*, quos refert *Tiraquel. de primogen. q. 34. numer. 34.* & poſt *Fortunium Garciam in §. & quid ſi tantum num. 174. Cou. de ſponſalibus p. 2. cap. 8. §. 20. num. 26. Mantica de coniect. vltim. voluntat. libr. 11. tit. 12. num. 18. Roland. Valle conſ. 10. nu. 14. vol. 2. Surdus conſil. 309. num. 24. Campanil. d. num. 127. & Bellet. d. §. 3. num. 20.*

35 Magis fortaſſe obſtat textus *in c. innotuit de elect.* ex quo conſtat M. de quo ibi ſuſceptum fuiſſe ex ſoluto & ſoluta, & ex integra tex. apparet poſt quadriennium inter parẽtes matrimonium fuiſſe ſubſequutum vt refert *Anton. Auguſt. collect. 3. ad decret. tit. 6. c. 5.* & colligi videtur ex corpore iuris Canonici ſine gloſſis Venetijs, & alibi impreſſo poſt annum 1587. vbi poſt illa verba, quaſi furtim, legitur, quo facto cũ ipſa infra quadriennium à natiuitate ipſius matrimonium contraxit: Sed reſpondebis ea verba, in *Greg. IX. compilatione* non reperiri; ex antiqua vero fidem non facere, iuxta eiuſdem Greg. procœmium, nec originalia quæ referuntur inter ſe conſonant, nam apud *Anton. Auguſt.* legitur, & ipſam infra quadriennium à natiuitate ipſius matrimonium contraxit, quæ grammatica vitioſa eſt, & legendũ videbatur, hæc ipſa, & tunc nihil nobiſcum pugnat, nõ enim concludit eam cõtraxiſſe matrimonium cum milite, ex quo M. filium ſuſceperat; in integra vero appoſita in corpore iuris Canonici legitur cum qua poſtea matrimonium contraxit, quæ ſi vera eſſet noſtram reſolutionem deſtrueret: Sed non probatur vnde ſumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remãſerunt, ex diametro pugnare, ibi, idem quoque M. adijcit quod nunquam pater eius habuit vxorem: vnde fit ea verba omiſſa fuiſſe in noſtra compilatione, quia à parte allegabantur: Sed tamen minime ſunt probata. Potuit enim Pontifex in deciſione ea cõmemorare ad diſpenſationem petitam iuſtificandam inter alias cauſas, quas adduxit; veroſimilior eſt littera *Anto. Auguſt.* ſi, ipſa, legas, non ipſam, quia conſonat verbis verſ. præced. & noſtram reſolutionem non offendit. Ad Cardin. tamen celſitudinem filij legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere prout ſtatuit *Sixtus V. in ſua conſt. 50. quæ incip. poſt quã*, de qua *Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 10. nu. 13. & 14. Bellet. d. §. 3. nu. 22. Henriq. lib. 11. c. 20. nu. 2.*

36 Oportet etiam promouendum ad epiſcopatum in ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutum fuiſſe ex *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reformat. c. 2.* tradunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. c. 3. num. 9. Camp. in diuerſ. iur. Canon. rub. 7. c. 6. nu. 45.*

37 Sed per Bullam *Gregorij XVI.* publicatam 15. *Maij* 1590. cum plurali numero vtatur, ſicuti etiam *tex. in c. à multis de ætate & qualit.* oporteret omnibus ſacris initiatum fuiſſe ante ſex menſes, dum requiritur, vt ille ſit in ſacris conſtitutus ante ſex menſes, quemadmodum, & ante Concilium diſpoſuerat *tex. in c. Oſius 61. diſt.* ibi, ſed non eligitur aliquis, niſi in ſacris Ordinibus conſtitutus, ita *Campa. rub. 11. c. 7. nu. 8.*

38 Si vero Sacerdotium non præceſſerit, valida tamen erit Ordinis epiſcopalis collatio, etenim præpoſteratio in collatione Ordinum non vitiat, licet executionem impediat, ita poſt *Ioan. And. Anchar. & alios Rendina in prompt. recept. ſent. rub. 38. num. 6. Foruar. de Sacram. Ordinis nu. 5. c. 6. Campan. rub. 10. c. vnic. nu. 3. poſt gloſ. & Doct. in c. ſolicitudo 52. diſt.* quamuis contrarium, imo epiſcopalem Ordinem non ſuſcipere qui Sacerdotio caret, teneant *gloſ. ſi. in c. vnic. de clerico per ſaltum prom. D. Thom. in 4. ſent. diſt. 24. Borg. de irregul. p. 5. d. rub. de clerico per ſaltum prom. nu. 3. Silueſt. verbo Ordo 2. num. 1. Eman. Sà eod. ver. nu. 25. Mayol. de irreg. lib. 4. c. 12. nu. 3. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 7. §. 1. Azor. p. 2. lib. 3. c. 30. q. 9. Salced. ad Bern. c. 2. addit. 1.*

39 Deinde conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes ſub pœna amiſſionis fructuũ, & negligentes per alios tres menſes eccleſijs ſunt ipſo iure priuati *cap. quoniam 75. diſt. cap. quoniam 100. diſt. Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 2.* de quo *Nauar. in man. c. 25. nu. 118. verſ. 8. Bertachin. de Epiſcopo tract. 2. lib. 3. q. 1. fol. 82. Rendina in prompt. recept. ſent. tit. 38. nu. 13. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. cap. 97. nu. 52. p. 1. libr. 2. praxis epiſcop. p. 1. verbo conſecratio Prælatorum pag. 89. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. c. 3. nu. 22. Cardin. Tuſc. pract. concluſ. tom. 2. lit. C. concluſ. 743. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. nu. 141. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. nu. 58. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rub. 6. cap. 6. num. 9.*

40 Illudque trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis, iuxta *gloſ. in c. cum in cunctis §. cum vero, verſ. tempore de elect.* & reſoluta per *Flam. de reſignat. lib. 7. q. 1. num. 92.*

41 Nec obſtat tex. *in cap. Ordinationes lib. 1. §. tempus 75 diſtinct.* dum præcipit ne conſecratio vltra tres menſes poſt electionem protrahatur, quia intelligitur de electione confirmata iuxta ea quę *Archid. & Gemin.* inibi, aut de electione Papæ, cuius prouiſio, electionis & confirmationis locum habet, vt *per Abb. in d. c. cum in cunctis §. cum vero nu. 3. & in c. eam te nu. 3. de reſcriptis, & in cap. noſti num. 4. de elect. Franciſc. Marc. Delphin. deciſ. 1394. nu. 3. & deciſ. 1395. etiam nu. 3.*

42 Conſecrationi epiſcoporum Canones conſtituerunt peculiare tempus, ſcilicet diem Dominicum, *cap. qui in aliquo 51. diſt.*

43 Nec obſtat *cap. quod die 75. diſt.* dum præcipit benedictionem conſecrandis non niſi in die Dominica Reſurrectionis tribui, quia reſpondetur quod Dominicum diem ob venerabilem Reſurrectionem Domini Noſtri Ieſu Chriſti non ſolum in Paſchate celebramus, verum etiam per ſingulas hebdomadas ipſius diei imaginem frequentamus, *capit. ſabbato de conſecrat. diſtinct. 3.* & propterea viſum eſt Dominicam celebrari in memoriam continuam Paſchæ *Henriq. in ſum. lib. 9. c. 25. §. 1. in commento lit. D.*

44 Locus autem idoneus pro illorum conſecratione eſt Eccleſia, quam Metropolitano placet eligere *c. fin. 51. diſt. Concil. Trid. d. cap. 2.* niſi conſuetudo probata aliud haberet in vſu *Silueſt. verbo conſecratio 1. nu. 3. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 23. §. 5. in princip. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 34. num. 103.*

45 Hæc tamen conſecratio à minori numero quã trium Epiſcoporum fieri minime debet *c. Archiepiſcopus de tempor. ordin. c. 1. 64. diſt. Henriq. d. lib. 10. c. 24. §. 1. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 48. num. 13. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi curiæ Archiep. Neapol. c. 70. nu. 26.* vbi *nu. 27.* reſoluit etiam per tex. *in d. c. Archiepiſcopus* vocatos ſuffraganeos ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei teneri accedere.

46 Aduerte quod promotus ex diſpenſatione Papali ad Sacerdotium in die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus per *Inn. in c. litteras de tempor. ordinat.* exploſa contraria gloſſæ ſententia *verbo ſabbati in fine in c. quod à Patrib. 75. diſt.* reſoluit *Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 6. cap. 4. nu. 5.*

S V M M A R I V M.

1 *Referuntur Doctores, qui de Sacramento Ordinis ſcripſerunt.*
2 *Ordinis Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum.*
3 *Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.*
4 *Characterem imprimit ſicut Baptiſmus, & Confirmatio.*
5 *Ordinatus abſoluta coactione compulſus non recipit characterem.*
6 *Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens ſibi Ordines conferri, characterem recipit.*
7 *Excommunicatus ſi ordinetur characterem recipit.*
8 *Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit.*
9 *Baptizatum ſe credens cum re vera non fuerit, ſi Ordines procurauerit an eos recipiat, Chriſtiuè corpus celebrando conficiat? diſputatur.*
10 *Refert Auctor ſuam opinionem in dubio propoſito.*
11 *Inhabilitas procedens de iure diuino ſuppleri non poteſt.*
12 *Abſolutio ſacramentalis præſtita a non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur nulla eſt.*
13 *Abſolutio ſacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote valide præſtari non poteſt, etiamſi deſit Sacerdos.*
14 *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de neceſſitate præcepti, non de neceſſitate Sacramenti.*
15 *Ordinis Sacramentum recipiens non præmiſſa Confirmatione extra negligentiam & citra contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem.*
16 *Ordines eſſe nouem putant Canoniſtæ.*
17 *Clericum prima tonſura percutiens incurrit excommunicationem can. ſi quis ſuadente 17. q. 4.*
18 *Prima tonſura propriè Ordo non dicitur, ſicut reliqui.*
19 *Canoniſtarum, & Theologorum opiniones fœdere diſtinctionis componuntur, quod ſcilicet Canoniſtarum opinio, quatenus tenet Ordines eſſe nouem intelligatur impropriè ratione quarundam actionum; alia vero Theologorum ſeptem tantum dicens, intelligatur de propriè ſumptis, & pertinentibus ad conſecrationem Hoſtiæ.*
20 *Singuli Ordines an ſint Sacramenta? diſputatur.*
21 *Prima opinio tenet ex ipſis Ordinibus non niſi ſacerdotalem eſſe Sacramentum.*
22 *Secunda affirmat tres Ordines maiores eſſe Sacramenta, minores verò ſacramentalia.*
23 *Tertia, & verior reſoluit omnes tum maiores, tum minores Ordines eſſe Sacramentum, & conferre gratiam.*

DE

DE SACRAMENTO Ordinis in communi.

ALLEGATIO II.

1 DE Sacramento Ordinis, eiuſque materia agunt *Theologi in 4.diſtin.24. vbi D.Thom. Soto. Durand. Bonau. Palud. Riccard. & alij*, ac ſummiſtæ verbo *Ordo*, & ex modernis *Bartho.a Ledeſma in ſumm.de Sacramen. tit.de ſacramento Ordinis. Viuald.in candelabro aureo tit. de ſacramento Ordinis. Martin. Fornarius de Ordine, praxis Epiſc.p.1.& 2.verbo Ordo. Henriq. in ſumm.p.2.libr. 10.de Ordinis ſacramento. Stephan. Quaranta in ſumma bullarij verbo Ordo Cardin.Tuſch. practic.concluſ.litt. O. concluſ.189.Petr.de Ledeſma p.1. ſumma de ſacramento Ordinis. Vaſquez in 3.parte D.Thomæ tom.3.diſput.235. cum ſeqq. Valentia tom.4.diſp.9.Valer.Reginald.in praxi fori pœnit. libr.30. Ægid. de Coninch.de Sacramentis & Cenſuris tom.2.diſp.20.Balduin.Iuni.ſuper opera controuerſ.Bellarm.p.2. lib.5. cap.3.& 4. Bonacina de Sacram. diſp.8. praxis noua Epiſcop.p.1.de conferendis Ordinibus*, vnum pro omnibus ſtudioſo commendo lectori Reuerendiſſ. ſcilicet *D. Hieronymum Campanilli Epiſcopum Laquedonenſem*, qui in laborioſo, ac doctiſſimo opere ſuo quod inſcripſit, *Diuerſorium iuris Canonici*, omnia ad Ordines, beneficiaque pertinentia ſubtiliter, & eleganter melius quam omnes tractauit. *Miranda in manuali Prælatorum p.1.q.38.cum ſeq.*

2 Ordinis ſacramentum fuit inſtitutum in vltima Cœna *Lucæ 22.* à Chriſto Domino Saluatore noſtro, vt probat *Concil.Trid.ſeſſ.23. de ſacram. Ordinis capite primo*, tenent latè *Sayro de Sacram.in genere libr.1. q.3. artic.1. verſi. de ſacram.Ordinis. Victoria de ſacramentis nu.226. Henriq.in ſum.lib.10.in proœmio §.2.lit.M. & c.3.nu.6. praxis noua epiſcopalis p.1. c.1. de conferendis Ordinibus nu.1.pag.25.Valent.to.4.diſp.9.q.1.punct.4.Vaſq.to.3. diſp.239.Valerius Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.30. à n.3.Coninch.de ſacram.& cenſur.tom.1.q.83.nu. 106. Bonacina de ſacram.diſp.8.q. vnica punct.1.n.7.*

3 Hoc ſacramentum Ordinis gratiam confert, vt reliqua Sacramenta, & probat *Apoſt.1.ad Timoth.4.* Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetam cum impoſitione manuum presbyterij: & alibi, admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem manuum earum, comprobatque *Concil.Triden.ſeſſ.23.de ſacram.Ordinis c.3.* ibi gratiam conferre dubitare nemo poteſt, *Sayro de ſacram. in genere lib.5.c.1.q.vnic.art.2.verſ.de ſacram.Ordinis, Henriq.in ſum.lib.10.c.1.§.3.lit.R.& c.14.in prin. Valerius Reginald.d.lib.30.num.16.*

4 Præterea imprimit characterem ſicuti Baptiſmus, ac Confirmatio, *Concil.Tridentinum. d.ſeſſ.23.cap. 4. Victor.de ſacram.Ordinis nu.232. Magiſter ſententiarum in 4.diſtinct.6.q.1.cum ſeqq. Henriq. in ſum.lib. 10.cap. 7. in principio, & c.14.§.2.lit.P.Bellet.diſquiſit. clerical. p. 1.tit.de diſciplina clerical.§.3.n.2.praxis noua Epiſcopalis p.1.c.1.num.52.pag.60.Vaſq.in 3.partem D. Thom. tom.3.diſp.243.à n.2.& diſp.244.nu.17.Bellarmin.p.1. lib.4.cap.10. verſ. ſeptimo ordo ſacerdotum eſt, & tom.2. lib.vnico de ſacram.ordin. c.10. Balduin. Iun. ſuper opera controu.Bellarm.p.1.lib.4.c.10. verſ.7. Reginald. d. lib. 30.num.3.verſ. quod attinet, & nu.16.verſ.& idem, Bonacina d.q.vnica punct.6.nu.3.*

5 Qui tamen abſoluta coactione compulſus promouetur, nempè ſi vi teneatur, & ordinetur; is vtique Ordinem minimè recipit, eiuſq; animæ talis ordinatio non relinquit indelebile ſignum, *gloſ.in c.vnico verb.diſcretionis, in fine, de clerico per ſaltum promoto, Angel. verb. coactio n.1.Syluester verbo ordo 4.n.1.verſ.2.*

6 Promotus tamen conditionali adductus coactione, ſcilicet qui vt mortem vitaret, aut ne aliam ſibi comminatam pœnam patiatur, ordines ſibi conferri permiſit, vtique recipit characterem, quod omnes affirmant, & concludit *gloſ.verbo, vel aliquod in Clement. in plerisque de elect. Paul. Comitol. reſponſ.moralium libr.1. q.45.poſt num.1.*

7 Excommunicatus ſi ordinem ſuſceperit characterem quoque recipit, vt reſoluit *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub.11.c.15.n.140.*

8 Ad hoc ſacramentum Ordinis nequit aſcendere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit, quique ſi promoueri tẽtauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit, *c.1.de presbytero non baptizato.* Sed ille qui natus eſt inter Chriſtianos, & inter eoſdem conuerſatus, non dubitandum illum eſſe baptizatũ, quouſque euidentiſſimis argumentis contrarium appareat, per *c.fin.de presbytero non baptizato*, etiamſi ſit expoſitus, dummodo viginti, vel plures dies natus appareat habere, *Henriq.in ſumm.lib.2.c.31.§.1.*

9 Qui vero non baptizatus, ſe tamen baptizatum credens Ordines procurauit aſſumere, dubitatur an illos receperit, Chriſtiue corpus celebrando conficiat quod ſibi alijſque proſit tanquam Sacramentum à Sacerdotio inſignitũ conficere non in virtute ſua, ſed Eccleſiæ, putat *Ang.verb.Baptiſm.7.nu.12.gloſ. vero finalis in c. Apoſt.de presbytero non baptizato* arbitratur iſtum non eſſe Sacerdotem, neque conficere, ſed bene quoad ſe, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquam verum Sacramentum conficere, ſibiq; & recipientibus prodeſſe. At vero *D.Tho.in 4.ſent. diſt. 24.* affirmat ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam abſoluere, piè tamen credendum cenſet ſummũ Sacerdotem quoad effectus ſacramentorum ſupplere, neque fore permiſſurum hoc ita latere, cum inde maximum Eccleſiæ poſſit imminere periculum.

10 Ego tamen dicendum puto (ſalua ſemper S. Romanæ Eccleſiæ auctoritate) prædictum ordines non ſuſcepiſſe, quamuis communi errore haberetur baptizatus: nec contrarium poteſt efficere reſolutio *gloſſæ verbo deceptæ in cap.dudum 54.de elect.* propter inſtantiam, quã facit de Baptiſmo; quia reſpõdetur quod licet Baptiſmus flaminis (ſic per quandam metaphoricam tãtum, non autem ſpecificam ſignificationem nuncupatus) miniſtretur ab Spiritu ſancto inuiſibiliter ei, qui dum non habet facultatem ſuſcipiendi verum Baptiſmi ſacramentum, concipit tamen interiorem cõtritionem, cum propoſito ſuſcipiendi illud, ſicque huiuſmodi baptiſmus flaminis ex ſola diſpoſitione operãtis cum diuino auxilio ſecum afferat gratiam ſanctificantem, & remiſſionem peccati, itaut ſic baptizatus nullum interim patiatur animæ diſpẽdium, iuxta tradita per *Soar. tom.3.de ſacram.q.66.diſp.22. ſect.1.ante finem*: tamen id contingeret nõ ex eo capite, quod communiter habebatur baptizatus, nec ex permiſſione Eccleſiæ: ſed ex vi prædictæ contritionis, prout etiam in terminis *dict. capit.dudum* dicendum eſt pœnitentem ibi animæ diſpendium non pati, imò gratiam ſanctificantem obtinere, non ex vi abſolutionis nullius de facto præſtitæ

cleri-

clerico, de quo in eo textu: ſed ex vi prædictæ contritionis, nec communis error, ac titulus putatiuus concurrens poteſt efficere, vt prædictus clericus validos ordines accipiat, cum inhabilitas hæc procedat de iure diuino, quæ ſuppleri non poteſt etiam interueniente communi errore, de quo in *leg. Barbarius, ff. de officio præſidis ibi*.

11 Cum etiam potuit Populus Rom. ſeruo decernere hanc poteſtatem; hi enim Legiſlatores nō poſſunt ſupplere defectus iuris diuini aut naturalis ex *reg. tex. in c. cum inferior de maioru. & obed. & eſt tex. in c. ſunt quidã 25. qu. 1.* & tenent *Abb. in c. 2. in fine de presbytero non baptizato*, & alij, quos refert & ſequitur *Maſcard. de probat. concluſ. 649. nu. 98. & 99. Pat. Sanch. de matri. lib. 3. diſp. 22. ſub nu. 27.*

12 Sic etiam nulla erit abſolutio ſacramentalis præſtita à non Sacerdote quamuis communiter exiſtimetur ſacerdos, nam is patitur inhabilitatem de iure diuino, ſecundum quod ſoli Ordini ſacerdotali annexa eſt iuriſdictio neceſſaria ad eam abſolutionem miniſtrandã *ex tex. in c. verbum de pœnit. diſt. 1. Trident. ſeſſ. 14. de ſacramen. Pœnitentiæ c. 10.*

13 Adeò vt nec in mortis articulo poſſit huiuſmodi abſolutio iuſtè, & validè præſtari a non Sacerdote, etiãſi deſit Sacerdos, vt poſt *gloſſam verbo mortis in fin. in capit. paſtoralis §. præterea de officio ordinarij*, obſeruant *Sot. in 4. diſtinct. 18. q. 4. articul. 1. concl. 2. & 3. Nauar. in capit. 1. in princip. à num. 74. de pœnit. diſtin. 6. Viual. in candelabro aur. p. 1. tit. de abſolutione nu. 74. & titul. de Confeſſione à n. 30.* plures vt per *Cenedo ad decretum collect. 42. num. 3.*

14 Interdicitur quoque promotio cuicunque non cõfirmato in *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. capit. 4.* ibi, prima tonſura non initientur, qui Confirmationẽ non ſuſceperint: Ordo enim characterem Confirmationis præſupponit de neceſſitate præcepti, non autem de neceſſitate Sacramenti, ita *Nauar. in man. capit. 22. num. 9. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici poſt reſolut. 276. in notabilib. de materia ſacramenti Ordinis*, & tenẽt *Henriq. lib. 10. c. 14. nu. 2. Fr. Emman. in ſumm. p. 2. cap. 17. ſub num. 10.*

15 Quinimò ſi ex negligentia, & citrà contemptum prætermitteret Confirmationem recipere ante Ordines, non peccaret mortaliter, nec aliquam incurreret irregularitatem, ita *Nauarr. d. nu. 9. Vict. de ſacram. ordin. nu. 232. Viuald. in candelab. aureo tit. de confirmat. n. 4. praxis noua epiſcopalis p. 1. c. 1. n. 24. verſ. ad minores, Greg. de Valent. ad 3. partem D. Tho. diſp. 5. q. 2. punct. 2. verſ. characterem Henriq. de irregularitate, lib. 14. c. 6. n. 3. Soar. to. 3. diſp. 38. ſect. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici reſol. 269. Galet. in margarita caſuum cõſcientię verbo ordo pag. 194. colu. 1. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 28. nu. 24. Coninch. de ſacram. to. 1. q. 72. art. 9. nu. 90. Bonacina de ſacrament. diſp. 8. q. vnica punct. 5. nu. 8. cum ſeqq.*

16 Canoniſtæ noſtri putant ordines eſſe nouem, ſcilicet hoſtiarium, pſalmiſtam, Lectorem, exorciſtam, Acholitum, Subdiaconum, Diaconum, presbyterum, & Epiſcopum, ita illi in *c. cum contingat de ætate, & qualitate, gloſ. in proœmio ſexti verbo Epiſcopus, gloſ. final. in ſum. 32. diſt. Con. in c. quia nos nu. 3. de teſtamentis*, & hæc eſt verior opinio, vt alibi probauimus dum ageremus de epiſcopatu.

17 Quo ſuppoſito dico primam tonſuram eſſe clericatum, & ordinem, vt probare videtur text. *in dicto c. cum contingat*, inquiens per primam tonſuram iuxta ordinem Eccleſiæ datam a talibus clericalem ordinem cõferri, & confirmatur ratione illa, quia conſtitutione *cap. non dubium de ſentent. excommunicationis, & can. Si quis ſuadente 17. q. 4.* vt manus violẽtas in clericos inijcientes incurrant ſententiam excommunicationis) ligatur etiam percutiens clericum tonſuratum ex *gloſ. finali in d. cap. cum contingat*, & de ea agentes latius dicemus: Et ita *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.* quoad principalem diſpoſitionem comprehendit primam tonſuram, vt tenent *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali Neapolit. c. 85. num. 15. Mayol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 3. Nicol. Garcia de beneficijs p. 5. cap. 7. num. 95.* vbi in addition. dicit ita accepiſſe à Fannano Secretario Sac. Congreg. Concil. Sicut etiam ſub verbo *ordo* ſeu *ordines* & ordinate generaliter & abſolutè prolato, venit *tonſura*, tam in iure, quàm in *Concil. Trid. vt in cap. 1. ſeſſ. 21. de reformat. & cap. 3. 7. & 9. & cap. 8. ſeſſ. 23. verſ. vnuſquiſque autem quia*, vt refert *Garcia de beneficijs p. 9. cap. 1. nu. 7.* Deinde hoc confirmatur ſic arguendo, laici ſunt incapaces beneficiorum, quia non habent ordinem *c. ex litteris de tranſaction. cap. 2. de inſtitutionibus*, vbi *Abbas* & alij, ſed ſic eſt quod clerici ſaltem primæ tonſurę poſſunt habere beneficia, ergo illos non eſſe laicos, ſed ordinem habere dicendum eſt, quibus & alijs fundamentis hanc opinionem tenent noſtri in *d. cap. cum contingat, Coua. in d. cap. quia nos nu. 4. Greg. Lopes in proœmio tit. 6. partita 1. Rota Rom. diuerſ. deciſ. 731. nu. 5. & 6. part. 1. praxis noua Epiſcopalis p. 1. c. 1. n. 3. pag. 26. Viuian. in praxi Iuriſpatronatus p. 2. lib. 6. cap. 1. n. 3. Mendez de Caſtro in l. cum oportet nu. 166. C. de bonis quæ liberis, Cald. Pereira in l. ſi curatorem verb. læſis nu. 104.* optimè *Nicol. Garcia de beneficijs p. 7. cap. 1. num. 1.*

18 Quamuis hæc Canoniſtarum opinio ſit vera in ſe, tamen nõ poſſumus negare primam tonſurã ſemper, & quoad certos effectus propriè ordinem non dici, ſeu ſaltem diſtingui à minoribus ordinibus, & eorum appellatione, aliquando non venire, vt probatur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* dum inquit, nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus; nec non *in cap. 10. eadem ſeſſ. in* illis verbis, tonſuram vel minores ordines conferre, & in hoc euentu poſſumus accipere Theologorum opinionem aſſerentium indiſtinctè primam tonſuram nõ eſſe ordinem, ſed tantum præambulum, ſeu diſpoſitionem ad ordines, ſicut nouiciatum ad Religionem, ita cum *D. Tho. 3. p. quæſt. 40. art. 2. Vaſq. tom. 3. diſp. 236. c. 1. num. 9. & diſp. 237. c. Bonac. de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 1. nu. 6.* & alij relati per *Nicol. Garciam dict. cap. 1. num. 5.*

19 Vel generalius loquendo cum *D. Thoma in ſupplem. ad 3. p. q. 57. art. 2. & in 4. ſentent. diſt. 24. art. ſecundo*, ſi volueris ſequi Theologorum doctrinam, & Canoniſtarum non improbare ſententiam dic ordines eſſe ſeptem propriè ſumptos, & pertinẽtes ad conſecrationem Hoſtię: nouem autem impropriè ratione quarundam actionum.

20 Quæſtio inter Doctores controuerſa eſt an ſinguli ordines ſint ſacramenta? in qua quæſtione in varias diuiſi ſunt ſententias.

21 Prima tenet ex ipſis ordinibus non niſi Sacerdotalem eſſe ſacramentum, ita *Durand. in 4. ſentent. diſtinct. 24. quæſt. 2. numer. 6.* & probabiliſſimam dicit *Victoria de ſacrament. ordinis numer. 227.* ex ea ratione quia

difficile

difficilè intelligi poteſt quomodo ab Eccleſia numeretur ordo tanquam vnum ſacramentum, ſi concedamus omnes eſſe ſacramenta; hæc ratio nihil euincit, reſpondeo enim ordines ab Eccleſia numerari tãquam vnum ſacramentum propter reſpectum, quem ſinguli ordines ducunt ad ſacerdotium, quod eſt præcipuum ſacramentum.

22 Secunda igitur ſententia tenet tres ordines maiores eſſe ſacramenta, minores vero eſſe ſacramentalia, ita *Sot. in 4. diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 2. rat. 4. & art. 4. verſ. dubium ergo, Nauar. in man. cap. 22. num. 18. verſ. quare probabilis. Mich. Medina in libro de ſacrorum Ordinum contin. cap. 46. Vaſquez 3. p. tom. 3. diſput. 237. cap. 2. in princip.* ex ea ratione, quia ſi minores ordines eſſent ſacramenta ſequeretur eos peccare, qui accedunt ad illos ſuſcipiendos cum conſcientia peccati mortalis, aut qui illos exercent in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigoroſum: nec etiam hæc ratio concludens eſt, nec rigor quem ſentit *Nau. dict. loco*, accedens enim ad ordines cum peccato mortali, peccat mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam quam cõferunt ſinguli ordines cum ſint ſacramentum.

23 Tertia igitur & verior ſentẽtia tenet omnes tum maiores, tum minores ordines eſſe ſacramentum, & conferre gratiam, ex eo quia *Florentini & Tridentini* Canones indefinita propoſitione concludunt ordinem eſſe ſacramẽtum, *Florentinum* etenim hoc explicat his verbis, ſextum nouæ legis ſacramentum eſſe ordinem, & *Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 2.* poſtquam recenſuit nomina ſingulorum ordinum abſolutè dicit ordinem eſſe ſacramentum, & ita omnes ordines licet ſint per ſe ſinguli ſacramentum, tamen vnum ſacramentum cenſentur, quia vnum ſunt vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referuntur. Ita *Diuus Thom. in ſupplem. ad 3. par. quæſt. 37. articul. 3. in med. & quæſt. 22. articul. 2. Bonau. in 4. ſentent. diſtinct. 24. articul. 2. quæſtio. 4. vbi Palud. quæſt. prima, & Ricard. articul. 3. quæſtio. 3. Emman. Sà verbo ordo numer. primo. Cardinal. Bellarmin. libro primo de ſacrament. ordinis capit. 8. Petr. Soto de inſtitut. Sacerd. lect. 4. de ordine. Valentia to. 4. diſput. 9. quæſtio. prima punct. 4. Henriq. in ſumm. libr. 10. capit. 2. §. 2. Coninch. de Sacramentis tom. 2. diſput. 28. dub. 6. Bonacina de ſacrament. diſput. 8. quæſt. vnica pũcto 2. numer. 2. Miranda in manuali Prælatorum tomo 1. quæſt. 38. articul. 10.*

S V M M A R I V M.

1 *Ordinis ſacramenti vere, & propriè eſt Epiſcopus miniſter.*
2 *Epiſcopi in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt in eccleſia.*
3 *Poteſtas conferendi ordines penes Epiſcopum reſidet, etiã ſi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſit.*
4 *Minores ordines ex facultate ſummi Pontificis poſſunt etiã à ſimplici ſacerdote conferri.*
5 *Abbates ad primam tonſuram cęteroſque minores ordines poſſunt promouere conuerſos Monachos ſui monaſterij, & illos in quos habent iuriſdictionem epiſcopalem, vel quaſi.*
6 *Abbates in interſtitijs cum prædictis ſuis Monachis conuerſis, alijſque ſibi ſubditis, quos ad minores ordines poſſunt promouere, diſpenſare poſſunt, ac eiſdem pro minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcopis, vel Abbatib. dimiſſorias concedere nu. 7.*
8 *Nouitius ab Epiſcopo in cuius Diœceſi exiſtit Monaſterium quod incolit, ſolum ordines ſuſcipere poteſt.*
9 *Abbates prædicti qui Nouitios ordinant incurrunt ſuſpenſionem comminatam in Concil. Triden. ſeſſ. 23. cap. 10. de reform.*
10 *Abbas datus adminiſtrator, Eccleſia Cathedrali vacante de iure minores ordines ſubditis illius epiſcopatus dare poterat, ſicut etiam initiatus in clauſtris aliorum exemptorum.*
11 *Abbatibus & alijs quibuſcumque quantumuis exẽptis iam non licet in poſterum intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempta eſſe dicantur, cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit tonſuram, vel minores ordines conferre.*
12 *Abbatibus non licet promouere perſonas ſeculares ad minores ordines habentes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum.*
13 *Prælati Regulares habentes ius baculum deferendi & mitram, minores ordines cõferre poſſunt alijs Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint.*
14 *Abbas volens ordines conferre in caſibus ſibi permiſſis, debet eſſe presbyter, benedictionem habere, ac proprium Monachum ad eos promouere.*
15 *Cardinales presbyteri tonſuram cæteroſque minores ordines ſuis famulis conferunt.*
16 *Prima tonſura à parochis, ſimplicibuſque Sacerdotibus, & à Guardianis, ac prioribus poterat conferri, quod hodie non procedit cum Eccleſiæ vſus reſiſtat.*
27 *Epiſcopus qualitercũque excommunicatus occultus ualidè ordines confert, veramque dat eorum executionem.*
18 *Intelligitur cap. ſecundo, de ordinatis ab Epiſcopo qui ren. Epiſcop.*
19 *Epiſcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus ſi publicè pro tali habebatur non liberat ſuſcipientem à ſuſpenſione ordinis ſuſcepti.*
20 *Epiſcopus ſacramentum conferens licet iniquus ſit, tamen gratiam, qua caret, largitur.*

DE MINISTRO SACRAMENTI Ordinis.

ALLEGATIO III.

1 SAcramenti Ordinis verè & propriè Epiſcopum eſſe diſpenſatorem, de fide definitum eſt in *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de ſacram. ordinis can. 4.* & latè probant *D. Tho. 3. p. quæſt. 65. art. 3. arg. 2. Bonau. in 4. diſtinct. 25. art. 1. quæſt. 1. vbi Ricc. art. 1. quæſt. 1. & Palud. qu. 1. art. 2. Victor. de ſacram. ordinis nume. 2. 3. & 4. praxis noua Epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 6. pag. 26. Iodoc. Cocci. in theſauro catholico lib. 7. art. 18. Bonacina de ſacramen. diſput. 8. quæſt. vni. puncto 5. num. 1. Henriq. libr. 10. cap. 21. Vaſquez in 3. p. D. Thoma tom. 3. diſpu. 243. & 245. Valer. Reginald. in praxi fori pęnitent. libr. 50. numer. 3.* Chriſtus Dominus cum duo haberet diſcipulorum genera alios in numero duodeno, alios vero in numero ſeptuaginta duorum, illos Apoſtolos nominauit, iſtos ſimplices diſcipulos nũcupauit, illis fuit data poteſtas imponendi manus & conſecrandi, non autem diſcipulis ſimpliciter, vt conſtat ex c. 8. Actuum Apoſt.

2 Sed Apoſtolis decedentibus ſucceſſerunt Epiſcopi in eorum locum: diſcipulorum vero ſeptuaginta duorum typum gerunt presbyteri & in eorum locum ſunt conſtituti

ſtituti in Eccleſia iuxta cap. in nouo 21. diſtinct. euidenter igitur patet ex hoc, quod auctoritas ordinandi ſecundum formam Eccleſiæ primitiuæ congruit Epiſcopis: huius autem diuinæ inſtitutionis ratio congruens fuit illa, quod ſicut ad ſummum Principem ſpectat non ſolum ordinare viros bellatores in exercitu, verum etiam & multo conuenientius Duces exercitus; ita ad ſolos Epiſcopos (qui ſunt in Eccleſia Principes) non tantum pertinet ordinare homines ad certãdum cum perſecutoribus fidei, vt confiteantur audaciter Chriſti fidem (quod fit per ſacramentum Confirmationis) ſed etiam conſtituere Duces Eccleſiaſtici exercitus per collationem ſacramenti Ordinis, vt inquiunt Bonauentura in 4. ſentent. diſtinct. 25. quæſt. 1. articul. 1. & ibi Ricciard.

3 Hæc poteſtas conferendi Ordines Epiſcopo tantum competit regulariter, & penes eum reſidet, etiamſi ſit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus, adhuc enim retinet characterem & poteſtatem conferendi Ordines, & ſi formam Eccleſiæ ſeruans alium audeat ordinare validè characterem imprimit, & validè Ordines confert, licèt minus id faciat, & ordinatus propterea executione careat. Ita tex. in cap. ſecundum 19. diſtinct. & in cap. Dominus §. memento 1. q. 1. cap. quomodo de conſecr. diſtinct. 4. Soto in 4. diſtinct. 25. q. 1. art. 1. Henriq. dict. libr. 10. capit. 21. in princip. Gregor. de Valentia ad D. Thom. diſput. 9. quæſt. 3. puncto 2. verſ. pen. tom. 4. Fornar. de ſacrament. ordinis c. 4. nu. 2. ad finem. Coninch. de ſacrament. tom. 2. diſput. 20. dub. 9. Bonacina d. puncto 4. num. 2. & latius infra num. 18. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. titul. de diſciplina clericali §. 1. num. 25.

4 Reſpectu tantum minorum Ordinum etiam non Epiſcopis poteſt auctoritas illa conuenire, qui ex facultate ſummi Pontificis poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri, ita Victor. de Sacram. num. 222. Henriqu. dict. cap. 25. §. 1. Bellarm. in libr. 1. de clericis cap. 27. Valen. d. diſput. 9. q. 2. puncto 1. Did. Nugnus in 3. p. D. Thom. q. 38. art. 1. Maiores vero neque vigore delegationis factæ à Papa poſſunt ab alijs cõferri quam ab Epiſcopis, & ita firmat D. Tho. in ſupplem. ad 3. p. quæſt. 38. artic. 1. ad 3. argum. & in 4. ſentent. diſtinctio. 7. quæſt. vnic. art. 5. verſic. talia vero in 2. ſcripto, vbi Soto art. 11. ad 4. & diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 1. ad 2. Cou. vari. libr. 1. c. 10. nu. 10. Quamuis Abbas in capit. quanto num. 9. de conſuet. gloſ. fin. in cap. manus de conſecra. diſtinct. 5. & in c. peruenit 95. diſtinct. acriter faueant opitulẽturque ſententiæ contra D. Thom. eiuſque ſequaces, & concludãt Papam poſſe indiſtinctè concedere poteſtatem Sacerdoti conferendi Ordines ſacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipſe habet, nam ſe decipiunt ex rationibus allegatis à ſupra citatis, vnde non facilè crederem Victor. in ſumma nu. 237. quem ſequitur Vuald. in candelabro aureo p. 1. tit. de ſacram. ordinis num. 17. in fine aſſerenti ſe vidiſſe quandam Bullam Papæ concedentem facultatem ſacerdoti conferendi Diaconatum & Subdiaconatum, niſi tamen dicere velimus opinionem Abb. & gloſ. ſuſtineri poſſe in caſibus neceſſitatis, vt in vltramarinis, &c.

5 Ex delegata igitur generica, vel ſpecifica poteſtate etiam non Epiſcopis poteſt conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, prout illos præter Epiſcopos, nonnumquam conferunt Abbates, inferiores Prælati, alijque Sacerdotes. De Abbatibus clarum eſt in iure communi ad primam tonſuram cæteroſque minores Ordines poſſe promouere conuerſos monachos ſui monaſterij, & illos, in quos habent iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, cap. Abbates de priuileg. in 6. cap. cum contingat vbi gloſ. verbo à non epiſcopis, de ætate & qualit. cap. 1. vbi gloſ. verb. à non epiſcopis. de ordinatis ab Epiſcopo qui renunt. Epiſcop. cap. 1. vbi gloſ. verbo alia de ſupplenda neglig. Præl. Bellamer. in dict. c. cum contingat quæſt. 1. vbi Cardin. not. 1. Abb. nu. 2. & Butr. numer. 13. Nauar. conſil. 13. incipit Abbatibus numer. 13. de priuileg. & in hoc nihil immutaſſe Concil. Tridentinum ſeſſ. 23. de reform. capit. 10. ex Cardinalium Congregatione, ita deciſum prodijſſe referunt Bonacina de ſacram. diſput. 8. quæſt. vnica punct. 4. nu. 3. Quaranta in ſumma Bullarij verbo Ordo verſic. Abbatibus, ſed verius quod infra dicitur nu. 11.

6 Aduerto tamen non omnes qui Abbates appellantur hanc habere poteſtatem dandi minores Ordines, ſed hi duntaxat, quibus ſecũdum morem præficiendorum Abbatum manus impoſitio fit ab Epiſcopo dict. capit. cum contingat: nec operatur quod etiam electi in Abbates, & non benedicti illos conferunt capit. 1. de ſuppl. neg. Præl. gloſ. verbo Abbati in d. cap. cum contingat, quia hoc procedit data Epiſcopi negligentia nolẽtis aut differentis Abbatem benedicere, tunc enim ius ſupplet poteſtatem. Inſurgit tamen difficultas cui tunc liceat diſpenſare in interſtitijs, an ſcilicet Epiſcopo, qui facultatem habet diſpenſandi, etiam quoad regulares, vt ſuo loco dicemus, an vero ipſi Abbati ordinanti? in quo dubio veriorem ſemper duxi opinionem Abbati fas eſſe huiuſmodi impartiri diſpenſationem, ex reſolutis per Hieronym. a Sorbo in compend. priuileg. Mendicant. verbo ordines ſacri, verſ. quando vero Abbates, Miranda in man. Prælat. to. 1. q. 38. art. 7. concluſ. 3. neque tunc examinandi erunt ab Epiſcopis, ſed ab Abbatibus, non obſtante Concilio, probat Nauar. conſ. 13. incipit Abbas cuiuſdam n. 1. de priuil. in antiq.

7 Neque ipſi Epiſcopi eiſdẽ religioſis dimiſſorias pro minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcop. aut ab Abbatib. dabunt, ſed ijdem Abb. qui iure ordinario poſſent illis conferre ordines ipſos minores, vt colligitur ex Henriq. in ſum. lib. 10. c. 23. §. 4. qui contrarium licèt ſcripſerat reſpectu eorum ſuperiorum, qui ius conferẽdi ordines non retinent, annuit tamen in hoc caſu diuerſo modo dicendum.

8 Nouitij autem non veniunt ſub appellatione ſubditorum regularium, de quibus in Concil. Trident. dict. cap. 10. qui non poſſunt Ordines ſuſcipere à Super. reg. licèt ſuis ſubditis min. Ord. conferre poſſint, ſed vtique ab Epiſc. in cuius diœceſi exiſtit monaſterium, quod incolunt tempore probationis, ita Lapus in c. cum nullus nu. 3. vbi Anch. num. 3. atque Franch. nu. 5. de temp. ord. lib. 6. Mir. d. art. 9. concluſ. 2. in fine ord. lib. 6. Henr. in ſum. lib. 10. c. 23. §. 3. in com. lit. G. Mir. dict. art. 9. concl. 2. in fine, ex ea ſcilicet ratione nequeunt præfati Abb. nouitijs ſuis min. Ordin. aut dimiſſorias pro ipſis ſuſcipiendis concedere, quia valẽt retrogredi & illorum aufugere ſuperioritatem: Alioquin ordinantes huiuſmodi nouitios incurrunt ſuſpenſionem comminatam in Concil. Trid. d. c. 10. prout tenere videtur Mayol. de irregul. lib. 4. c. 2. ſub nu. 11.

9 Quamuis promouentes nouitios non incurrere præfatam ſuſpenſionem crediderint minus bene Henriq. d. c. 23. §. 4. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 13. num. 5.

10 Sic etiam Abbatem, qui datus ſit adminiſtrator, eccleſia Cathedrali vacante, eoſdem minores Ordines

ſubditis

ſubditis illius Epiſcopatus dare poſſe tenent *Gemin. in cap. is cui num. 7. verſ. vidi dubitari, de electio. in 6. Felin. in cap. eam te num. 8. de reſcriptis*, & commendat *Selua de benef. part. 2. quæſt. 6. poſt nu. 3.* vbi dicit quod eodmodo poterit, quo poteſt inuitatus in clauſtris aliorũ exemptorum iure ſuo conferre tonſuram & minores Ordines, prout inquit ex plurimorum auctoritatibus idem *Gemin. in cap. Abbates n. 6. de priuileg. in 6.* ac *Mayol. de irregularitat. lib. 3. c. 13. nu. 12. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 13. poſt num. 15.* De iure enim communi Abbates Ordinum monachalium benedicti minores Ordines poterant conferre ſibi ſubditis, non ſolum Monachis, verum etiam & Laicis, in quos ordinariam eccleſiaſticam habebant iuriſdictionem, vt probat *text. in d. cap. Abbates* & tenent *Miranda in manuali prælatorum q. 38. art. 9. concl. 1. tom. 1.*

11 Verum Concil. Tridentin. *dict. ſeſſ. 23. cap. 10.* hoc reſtrinxit & immutauit, vt Abbatibus, & alijs quibuſcunque quantumuis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempta eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores Ordines conferre *Miranda in manuali Prælat. tom. 1. qu. 38. articul. 9. concluſ. 2.* vbi etiam aſſerit conciliarem cõſtitutionem comprehendere Abbates exemptos inuitatos ab alijs exemptis, qui non poterunt ordinare monachos alterius Monaſterij non ſibi ſubditos, vnde non benè circunfertur ſuper prædictam conciliarem Conſtitutionem deciſum eſſe, quod huiuſmodi Abbates regulares habentes ius baculum deferendi, & Mitram, poſtquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint, poſſint tonſuram, & minores ordines ſecularibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis conferre, ſi modo ipſius Epiſcopi conſenſus accedat, vel litteras dimiſſorias ad recipiendos ordines ab Abbatibus conceſſerit; hoc enim verum non eſt, imo contrarium deciſum fuit in ſacra Rota Rom. vt videre eſt apud *Seraph. deciſ. 985. p. 1.*

12 Vbi de voto Romæ reſponſum fuiſſe aſſerit non licere Abbatibus promouere perſonas ſeculares habẽtes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum.

13 Credo tamen, prout audio, deciſum fuiſſe poſſe præfatos Prælatos regulares habentes ius baculũ deferendi & Mitram eoſdem minores ordines cõferre alijs regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum ſuperiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint, ſed de veritate huius deciſ. dubito propter expreſſa *Concilij Tridentini verba dict. loco.*

14 Aduerte tria requiri in huiuſmodi Abbate volente minores Ordines conferre, nempè quod ſit presbyter, ſecundò quod benedictionem acceperit, ac tandem quod proprio monacho conferat: ita *Franciſc. Marc. Delphin. deciſ. 1082. nu. 2. libr. 1.* & deciſum refert *praxis noua Epiſcopalis p. 1. c. 1. nu. 6. p. 26.*

15 Cardinales quoque presbyteri tonſuram cæteroſq; minores ordines conferunt ſuis familiaribus, ita *Ioan. Andr.* quem alij ſequuntur, *in c. 1. nu. 14. de ſuppl. negl. prælator. Martin. Laud. in tract. de Cardin. q. 20. Mayol. de irregular. lib. 4. c. 8. Rot. Rom. deciſ. 831. nu. 10. part. 1. diuerſ.*

16 Primam tamen tonſuram à parochis poſſe conferri inueni tenere *Abb. cap. quanto num. 9. verſ. quinimo dico, de conſuet.* imò licere cuicumque ſimplici Sacerdoti illam conferre tenent *gloſ. verb. lectoris in capit. quoniam 69. diſtinct. Archid. in cap. Pſalmiſta. numer. 2. in fine 25. diſt. Innoc. in c. cum contingat nu. 1.* vbi *Hoſtienſ. n. 2. de ætate & qual.* Vſus tamẽ Eccleſiæ reſiſtit, & proptereà eorum ſententia non eſt admittenda, imo eam iuſtè refellit *Soto in 4. ſent. diſt. 25. q. 1. ar. 1. ad 2. argum.* Sic etiam videtur reijcienda opinio *Franciſci Marc. d. deciſ. 1082. nu. 3.* aſſerentis, Guardianos & Priores de iure primam clericalem tonſuram ſuis ſubditis conferre poſſe, cum de hoc nullum exemplum adhuc viderimus, neque ego vnquam audiui, imò miror cur contra Concilium Trid. ita pronuntiauerit.

17 Poteſtatem conferendi ordines regulariter Epiſcopo tantum competere, etiamſi ſit excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, ſupra diximus *ſub num. 3.* & validè ordines confert, licèt id minus faciat, & Ordinatus proptereà executione careat: Attamen ſi huiuſmodi Epiſcopus hæreticus, ſchiſmaticus, ſymoniacus, & qualitercunque excommunicatus occultus ſit, validè ordines confert, veramque dat ordinis executioné: itaut recipiens non ſolum recipiat Sacramentum, ſed eiuſdem, abſque vlla ſuſpenſione, executionem, & ita quoad omnes actus ſpirituales, tenent *Innocent. in cap. 1. num. tertio de ſchiſmatic. Panorm. cap. veritatis nu. 46. de dolo, & in cap. ad probandum num. 7. de re iudic. Con. in c. Alma mater p. 1. §. 6. nu. 7.* & alij, vt per *Garc. de benefic. p. 11. c. 10. num. 160.* & circa beneficiorum collationem *p. 5. c. 4. nu. 276. cum ſeqq.* plures quorum ſententiam vt communem ſequitur *Gutier. Canon. libr. 1. cap. 1. num. 81. & 89.* eandem communem eſſe teſtatur *Maſcard. de probat. concl. 649. ſub num. 45.* reſoluũt *Soto in 4. diſtinct. 15. quæſt. 1. art. 3. verſ. in ordinatione, Henriq. in ſum. libr. 13. de excommun. c. 39. §. 1.* & alij plures, quos refert & ſequitur *Sanch. lib. 3. de matrimo. diſput. 22. ſub num. 35.* Idem multo certius profitentes poſt Extrauag. ad euitanda ſcandala, itaut poſt illam idem locum habeat in omnib. excommunicatis, dum non fuerint denuntiati, aut notorij clericorum percuſſores, eſtque veriſſima eorum ſententia, quoad quoslibet actus, etiam ſpirituales: quãuis oppoſitũ quoad omnes tenuerint abſque bono fundamento *Ant. Bald.* & alij relati à *Sanch. d. nu. 35. in princip.* & aliter diſtinguentes crediderint in his in quib. imprimitur character vt in ſacramento ordinis Innoc. ſibi contrarius in *c. nihil nu. 3. de elect.* & alij communiter, vt per *Maſcard.* eoſdem ſequutum, & per *Sanch.* vbi proximè.

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur in *cap. 2. de ordinatis ab epiſcopo qui renunt. Epiſcop.* dum habet neceſſariam eſſe diſpenſationem, vt ordinatus etiã ignoranter ab Epiſcopo excommunicato poſſit in ordinib. ſic ſuſceptis miniſtrare, & ita data etiam ignorantia excommunicationis excommunicatum veram non conferre ordinis exequutionem.

19 Reſpondetur enim ex dictis per *Sanchez ſub numero 35.* cum text. non benè adduci ad hoc propoſitum de conferente excommunicato occulto, & communiter ignorato tolerato, quia intelligendus eſt non de hoc, ſed de illo, qui licèt priuatim ignoretur, à recipiente tamen publicè pro excommunicato habebatur: In his etenim longè diuerſis terminis in eo textu ignorantia etiam probabilis, de qua ipſe loquitur, non liberat recipientem à ſuſpenſione Ordinis ſuſcepti: & quidem meritò, cum enim talis Epiſcopus non habeat vſum Ordinum, nec illum dare permittitur, iuxta reg. text. *in cap. Daybertum 1. quæſt. 7.* quam pro ratione decidendi ad *dict. cap. 2.* contra *Innocent. in dict. ca. 1. de Schiſm. & Panor. Felin.* & alios relatos per *Con. in capit. Alma*

pars.

part. prima §. *6. num. 6.* conſiderauit *gloſ. in dict. cap. 2. verbo ignoranter*, reſoluunt *gloſ. in cap. ſi qui à ſimoniacis 1. q. 1. & in cap. ab excommunicatis 9. q. 1.* & alij, quorum ſententiam vt communem & tutiorem refert & ſequitur *Con. vbi proximè Soar. de cenſur. diſput. 31. ſub numer. ſexageſimo primo*, mature conſiderans id procedere non quidem ex eo quod prædicta ratio idem concludat intrinſecè & ex natura rei: illa enim regula, vt nos ex dictis per *Sanch. ſub dict. numer.* 35. addendum putamus.

30 Concludit ſolum vbi actum fuerit de cauſa principali, non autem de inſtrumentali, qualis eſt Epiſcopus Sacramentum conferens, qui proindè licet iniquus ſit, tamen gratiam, qua caret, largitur: ſed ex eo quod eãdem rationem etiam in huiuſmodi Epiſcop. vt inſtrumento, conſiderauerint iura, quæ irritant, vt poſſunt, prædictam ordinationem, non ob culpam ordinati, ſed in iniuriam ordinantis, vnde nihil mirum ſi ordinati ignorantia non conducat ad illum ab huiuſmodi ſuſpenſione liberandum; licet fatendum ſit plurimum conducere ad faciliorem diſpenſationem, iuxta tex. in *dict. cap. 2. eodem titul.* & iura ſic intelligenda in *d. cap. ſi qui à ſimoniacis* ibi miſericorditer ſuſtinemus, & in *c. ordinationes 9. q. 2.* qui text. dum admittit ordinationẽ ordinati ignoranter ab hæretico, intelligendus eſt mediante ſcilicet diſpenſatione, ex quibus facilè ſoluuntur fundamenta *Innocent. Panormit. Felini* & aliorum vbi proximè.

S V M M A R I V M.

1 *Subditus, & diaceſanus Epiſcopi tripliciter quis fieri poteſt ratione ſcilicet originis, vel domicilij, vel beneficij.*
2 *Originis Epiſc. eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi ordinandus natus eſt.*
3 *Originarius, ſeu oriundus dicitur à propria origine.*
4 *Origo patris etiam inſpicitur ad ordines ſuſcipiendos, itaut quis ratione paterna originis poterit ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci in quo eius pater natus eſt.*
5 *Originis locus ſecundum ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus eſt.*
6 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*
7 *Originarius, vt quis dicatur non ſolum requiritur, vt quis natus ſit in loco, ſed quod parentes ibi domicilium contraxerunt.*
8 *Littera Apoſt. diſpenſationis, vel beneficij non ſunt ſubreptitia in quibus diceret quis ſe oriũdum ex ciuitate Neapolitana, cum re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, ſi eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit.*
9 *Dictio, de, naturalitatem, ſeu originem importat.*
10 *Dictio, ex, naturalitatem exigit, nec eſt ciuili contenta.*
11 *Habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum.*
12 *Filius dicitur oriundus ſeu originarius loci in quo pater eius natus eſt, ſucceditque in honoribus, ſeu muneribus, tam perſonalibus, quam realibus, non modo in temporalib. verum etiam in ſpiritualibus.*
13 *Nepos ex origine aut nõ dicitur originarius illius loci in quo auus natus eſt ad ordines ſuſcipiendos.*
14 *Originem patris & non matris ſequitur filius.*
15 *Filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit naturalis.*
16 *Domicilium maternum eſt ſequendum, quando deeſt paternum.*
17 *Expoſitus cuius parentes ignorantur, non ſolum iudicabitur municeps, & eius loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus, & nu. 37.*
18 *Natus fortuitò in aliquo loco non poteſt dici ex illo oriundus.*
19 *Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet.*
20 *Originis domicilium eſt immutabile, nec poteſt renuntiari.*
21 *Eiectus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitu exutus, ab Epiſcopo originis eſt ordinandus, dummodo habilis ſit.*
22 *Domicilij ratione efficitur quis ſubditus & diœceſanus epiſcopi, vbi illud contraxit.*
23 *Domiciliũ eſt habitatio animi deſtinatione perpetua in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit.*
24 *Domicilium, & habitatio in quo differant.*
25 *Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.*
26 *Domicilium ad ordines capiendos contrahitur etiã non longo tempore in aliquo loco degens, ſi habuerit animum perpetuo in eo permanendi.*
27 *Animus perpetuo manẽdi in aliquo loco colligitur ſi verbo, vel facto volens domicilium contrahere ſuam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam poſſeſſionẽ, cum translatione maioris partis bonorum.*
28 *Decennalis habitatio facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium.*
29 *Scholares & Caſtellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia ſemper cogitant de redeundo ad patriam, niſi finito ſtudio decẽnali tempore & maiori commorati ſint, & nu. 30.*
30 *Animum recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios.*
31 *Abſentes ſi ex ſtatuto non potiantur priuilegijs ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate vt filius abſens priuilegijs potiatur.*
32 *Baro aſſumi poteſt ad ordines ab eo Præſule in cuius diœceſi habet feudum.*
33 *Baronum filij adipiſcuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit.*
34 *Senator, aut alter quiuis offic. perpetuus alicuius principis, domicilium acquirit in eo loco in quo ſenatoriam exercet dignitatem, & ab illius Epiſcopo poteſt ordinari, & per conſequens eius filius.*
34 *Relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt.*
35 *L. filij liberorum §. relegatus, & l. eius qui manumiſſus §. 1. ff. ad municip.*
36 *Libertus ſi promoueri petat, ab illo Præſule erit aſſumendus ad ordines, qui eſt ſuperior eius loci vnde patronus trahit originem.*
37 *Expoſiti ab eo ſunt ordinandi Antiſtite, qui eius eſt loci ordinarius in quo expoſiti ſunt, quia illius effecti ſunt ciues.*
38 *Domicilium contrahi poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari.*
39 *Domicilia quando non ſunt æque principaliter, ſemper inſpiciendum eſt principalius.*
40 *Propoſitum alio migrandi, & non redeundi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſuppellectili, vel familia ſua.*
41 *Epiſcopi conſenſus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus ſi ordinari velit portare teſtimonium circa probationem qualitatis, mores & ſufficientiam ab Epiſcopo loci vnde diſgreſſus fuit.*

42 *Epi-*

42 *Epiſcopo diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet.*

43 *Clericus habet domicilium, & eſt ciuis illius diœceſis in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet.*

44 *Ratione beneficij etiam tenuis, efficitur beneficiatus ſubditus illius Epiſcop. in cuius epiſcop. illud exſtat.*

45 *Beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali.*

46 *Ratione beneficij requirentis reſidentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco vbi poſſidet.*

47 *Domicilium contrahitur, quoad ordines ſuſcipiendos, in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat.*

48 *Præſtimonium poſſidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Epiſcopo loci, vbi eſt ſitum præſtimonium, ordinari poteſt.*

49 *Præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia commemorantur.*

50 *Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, poteſt ordinari ab Epiſcopo loci, vbi ſitum eſt.*

51 *Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus, ab vno quoque illarum Antiſtite promoueri poteſt.*

52 *Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium poteſt ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium quoad prouiſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo.*

53 *Ratione beneficij vnius diœc. vniti alteri diuerſæ diœceſis efficitur quis ſubditus Epiſcopi, vbi extaret beneficium principale.*

54 *Epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos nō ſolum poteſt ordin. ſed etiam diſpenſare cum illis in interſtitijs, & etiã in illegitimitate ad minor. Ord.*

55 *Collationis, ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopi, non habita illius poſſeſſione.*

56 *Penſionis cauſa nullus ſubijcitur Præſuli, vt ab eo promoueatur.*

57 *Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad ſuſceptionem Ordinum.*

58 *Religioſi vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quã ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiori regulari deputati fuerunt.*

59 *Religioſi à proprijs regularibus Superioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium.*

60 *Patres ſocietatis Ieſu à quocunque Antiſtite Catholico ordinari poſſunt.*

61 *Regulares non poſſunt hodie ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus ſine licentia diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſita ſunt.*

62 *Iura loquentia de ingredientibus monaſteria, intelliguntur cum effectu, & ſequuta ſcilicet profeſſione.*

63 *Nouitius infra annum probat. ordinari poteſt ab Epiſcop. in cuius diœc. moratur, quamuis alibi natus ſit.*

64 *Epiſcopus faciens ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani, ordinare poteſt, non ſolum perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum diœceſium legitimas licentias atque dimiſſorias habentes.*

65 *Fratres ſacri Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani à quocunque Catholico Antiſtite, ſub Rom. Sedis obedientia conſtituto, ſacros ordines etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis tam ſecularium, quam Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt.*

EPISCOPVS PROPRIVS ad Ordines conferendos quis dicatur?

ALLEGATIO IV.

1 TRipliciter quis efficitur ſubditus & diœceſanus epiſcopi, ratione ſcilicet originis, ratione domicilij & ratione beneficij *c. cum nullus de tempor. ordinat. libro 6. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. q. 18. art. 4. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. q. 46. Fornar. de ſacramen. Ordinis c. 5. n. 6. praxis noua Epiſcop. p. 1. c. 1. à nu. 8. pag. 27. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 24. nu. 1. Quaranta in ſumma bullarij verbo ordo. Leon. Leſſi. de iuſtitia lib. 2. c. 44. dub. 19. n. 92. Alyoſ. Ric. in praxi fori eccl. deciſ. 298. in 1. edit. & reſol. 257. in 1. edit. Campanill. in diuerſorio iuris Canonici rub. 9. c. 8. cum ſeqq. Bonacina de Sacramentis diſp. 8. q. vnic. puncto 4. à numer. 8.*

2 Epiſcopus originis eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi natus eſt is, qui ordinandus eſt, *gloſ. in cap. de vſuris lib. 6. verbo alienigenas, l. qui ex vico ff. ad municip. Io. And. in d. c. cum nullus num. 3. Henriq. d. l. 10. c. 22. §. 1. Campanil. d. cap. 8. num. 9. praxis noua Epiſcop. d. c. 1. nu. 9. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. de poteſt. Epiſco. cap. 26. §. 1. num. 3.*

3 Originarius enim ſeu oriundus dicitur à ſua propria origine, vt probant tex. *in l. 4. C. de incolis li. 10. & l. 1. ff. ad municip. Boer. deciſ. 272. Ioſeph. Lud. Peruſ. deciſ. 3. nu. 15. Aloyſ. Ric. d. reſolu. 257. n. 2.* Vbi etiã quis baptizatus eſt inde trahere originem dicitur, & per librum baptiſmi probari poteſt origo, *Rebuſ. in tract. de pacificis poſſeſſ. n. 217. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. à n. 105.*

4 Origo etiam patris inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itaut quis ratione paternæ originis poterit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci, in quo eius pater natus eſt, ita *praxis epiſcop. part. ſecunda verbo dimiſſoriæ pag. 40. Paul. Comitol. d. lib. 6. q. 45. gloſ. in d. cap. cum nullus verbo alienigenas. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. d. cap. 26. §. 1. num. 4. Gutier. de matrim. c. 63. num. 29. Campanil. d. cap. 8. num. 9. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 257. n. 4. Proſper. de Auguſtino ad Quarantam in ſumma bullarij verbo ordo verſ. quoad tertium. Nau. conſ. 19. incip. Nõ filiusfam. de tempore ordinat.*

5 Ius enim ciuile indicat locum originis eum eſſe, in quo eius pater natus eſt ex *l. aſſumptio, §. 1. ff. ad munic. & l. ſi vt proponis C. de incolis lib. 10. Alciat. in l. 147. nu. 4. ff. de verb. ſignif. Pet. Gregor. in tract. de vſuris lib. 3. c. 1. nu. 15. Campanil. d. c. 8. nu. 8.*

6 Et oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna *Iaſ. in l. huiuſmodi §. legatum nu. 16. ff. de legatis 1. Mandoſ. ad regul. Cancel. reg. 16. q. 40. Ioſeph. Gonzal. Flores vari. c. 36. nu. 3. Ioſeph. de Seſſe Aragoniæ deciſ. 30. lexicon iuris verbo oriundus, Schard. eod. verbo, Garcia Toletan. in lucerna rubricarum trium liberorum Codicis ſuper d. rub. de incolis lib. 10. nu. 2.*

7 Imò vt qui dicatur originarius non ſolum requiritur, vt ſit natus in loco; ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint, Doctores *in ca. Rodulphus de reſcrip. Rot. Rom. in nouis deciſ. 327. nu. 3. p. 1.*

8 Ex quibus infero ſubreptitias non eſſe litteras Apoſtolicas diſpenſationis, vel beneficij in quibus diceret quis ſe oriundũ ex ciuitate Neapolitana, cum re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, ſi eius pater in dict. ciuitate Neapolit. natus ſit, ita reſolutũ alteri

Marius Anto. variarum reſolut. lib. 1. reſolut. vlt. caſu 33. quamuis Nicol. Garzia de beneſic. p. 7. c. 9. nu. 25. aſſerat verbum, oriundus, ex ſtylo accipi pro orto, nam de tali ſtylo non conſtat, nec de eo teſtatur Mandoſ. d. q. 4. nu. 3. quem ad hoc refert.

Hinc etiam ſequitur ſubreptitias non cenſeri Apoſtolicas litteras, ſi aliquis dicat ſe eſſe de tali loco, cum in illo non fuiſſet natus, ſed tantum eius parens: quia etiã ſi dictio, de, naturalitatem ſeu originem importet, vt probat tex. in l. 1. ff. ad munic. Surd. deciſ. 129. nu. 15.

10 Sub nomine, origo, nõ tantum intelligitur propria, ſed etiam paterna, vt dictum eſt: ita etiam dicerem quando addita fuerit dictio, ex, quæ etiamſi naturalitatem exigat, nec ſit ciuili contenta: vt poſt multos probat Cald. Pereira de poteſt. eligendi c. 13. nu. 21.

11 Verificantur enim huiuſmodi dictiones data in illo loco origine paterna, non tamen ad illarum verificationem ſufficit habere ibi beneficium, ſeu domicilium, etiamſi illud habitum ſit per decem annos, & vltra, illa enim habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliariũ, non tamen ortum ſeu oriundum, l. 1. cum ſeqq. Cod. de municipalib. l. 2. C. de incolis lib. 10. Gregor. Lopez l. 2. ver. Maguer. verſ. aduerte tamen, tit. 24. partit. 4.

12 Quamuis ex origine patris filius dicatur oriundus ſeu originarius illius loci, in quo pater natus eſt, vt ſupra dictum eſt, ſuccedatq. in honoribus & muneribus tam perſonalibus quam realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in ſpiritualib. quemadmodũ notant Boer. deciſ. 13. nu. 13. & 15. Gutier. conſ. 7. nu. 1.

13 Tamen ex origine aui non dicitur nepos originarius illius loci, in quo auus natus eſt ad ordines ſuſcipiẽdos ita Cou. de ſponſalib. p. 2. c. 7. §. 1. n. 15. quẽ refert, & ſequitur Aloyſ. Ric. d. reſol. 237. n. 5. Vgol. d. c. 26. §. 1. poſt nu. 4. verſ. excipitur: vbi in verſ. 3. agendo de libertinis, ſeu libertis, dicit illos poſſe ordines ſuſcipere nõ ſolum ab Epiſc. ſuæ originis, ſed dominorum; nam illorum originem ſequuntur & non patris, vt probat text. in d. l. aſſumptio in fine iuncta l. ſequenti ff. ad municip.

14 Cum filius originem patris, & non matris ſequatur, vt probat text. in l. 3. C. de municipal. & originarijs lib. 10. cum latè traditis per Pichard. de nobilitate communicatiua num. 9. cum ſeqq.

15 Non poterit ordinandus apud Epiſcopum originis ſuæ matris ordines accipere, niſi pater ſit naturalis, qa tunc non eius origo inſpicitur, ſed matris, quoad illegitimum l. 1. in fine ff. de municip. & l. eius qui, ff. eodem: ſic etiam dicendum de vulgo quæſito, talis enim matrem ſequitur l. cum legitime ff. de ſtatu hominum.

16 Ita etiam quando deeſt patris domicilium, maternũ eſt ſequendum, iuxta reſoluta per Gonz. d. §. 1. à n. 14. praxim nouam epiſcopalem d. c. 1. nu. 16. verſ. ratione.

17 Expoſitus tamen cuius parentes ignorantur non ſolum iudicabitur municeps, & ciuis loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus Steph. Gratia. diſcept. forenſ. c. 75. nu. 12.

18 Qui vero fortuito natus eſt aliquo in loco, quem mater pertranſibat, aut illuc non animo permanendi iuerit: aut pater ad matrem acceſſerat abſque animo ibi permanendi, & interim filium peperiſſet, quem poſteà abſque eo quod contraheret domicilium eius parens cum tota familia extraxerat ad locum vnde digreſſus fuerat, talis filius non diceretur ciuis illius loci, in quo ſic per tranſennam natus fuit, neque ratione originis ſequeretur forum dicti loci, ita Panor. in c. 1. Rodulphus nu. 9. vbi Felin. nu. 13. de reſcriptis, Gut. ei. d. conſil. 7. nu. 7. Ceuall. communium contra commun. q. 458. n. 17. & ita originem ſequitur filius patris, non enim inſpicitur quod per accidens eſt, ſed quod per ſe, iuxta vulgata iura, reſoluit Vgolin. dict. §. 1. num. 5. vbi etiam aſſerit originem habere filium in domicilio patris, ſi in mari natus ſit.

19 Hic igitur filius non ab illius ciuitatis Antiſtite, vbi ſic per tranſennam natus fuit, promoueri poteſt, nec ab alio de ipſius licentia: vt tenent Nauar. conſil. 31. de temporibus ordin. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 22. §. 1. Campanil. d. cap. 8. num. 10. alia vero ad hanc materiã ſpectantia videbis apud Maſcard. de probationibus concluſ. 1141. nu. 5. cum ſequentibus, Rebuff. de priuilegijs Schol. priuil. 75. in fine, Stephan. Gratian. dict. cap. 75. Ceuall. d. q. 458. Cald. Pereira in reſponſo pro Ioanne Taſſo nu. 13. Barboſa in l. hæres abſens, §. proinde in art. de foro ratione originis, num. 9. cum ſeqq. ff. de iudic.

20 Domicilium originis eſt immutabile ex text. in leg. aſſumptio ff. ad municipalem, Nauar. comment. 2. de regularibus nu. 34. Sanchez de matrim. lib. 3. diſpu. 23. num. 4. nunquam enim cenſetur mutatum ex Maſcard. de prob. concl. 534. nec illi poteſt renuntiari, vt per Bernard. Grçua. ad pract. Cameræ imperialis lib. 2. cap. 36. nu. 2. Steph. Gratian. d. c. 75. num. 10.

21 At quid de profeſſis in aliqua religione à qua eiecti ob delicta fuerunt, ordine, & habitu exuti? Dicendum eſt ab Epiſcopo ſuæ originis eſſe ordinãdos, dũmodo habiles ſint, ita tenent Nau. conſ. 84. de regularib. Vgolin. d. §. 1. nu. 6. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 257. nu. 4. in fine.

22 Deinde ſecundo modo efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi ratione ſcilicet domicilij. Quod quidem contrahitur ſi quis transferat ſe ad habitandũ in aliquo loco, & declarat expreſsè ſe habere animum ibi contrahendi domicilium.

23 Eſt enim habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit l. ciues C. de incolis lib. 10. c. cum nullus, vbi gloſ. verbo domicilium de temp. ordinat. lib. 6. Rebuff. to. 3. ad leges Galliæ in tractat. de domicilij elect. in præf. numer. 9. Menoch. de arbitr. caſu 86. à nu. 6. & lib. 6. de præſumpt. q. 41. n. 2. Ceual. commun. cont. comm. q. 604. à nu. 54. Deci. tractat. crim. lib. 4. c. 16. nu. 8. Maſcar. de prob. concl. 535. nu. 13. P. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 23. à princ. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c. 181. n. 10. cum ſeqq. D. Didacus de Brito in conſil. in cauſa maioratus Regiæ Coronæ q. 3. à num. 1. D. Mart. in votis nouiſſimarum deciſionum voto 5. Farinac. fragment. crim. p. 1. litt. D. nu. 208. Gutier. in tract. de gabellis q. 114. nu. 7.

24 Et in eo differunt domicilium, & habitatio, quia domicilium eſt locus originis, vel perpetuæ habitationis: habitatio vero eſt cõmoratio in loco per accidens & animo aliò ſe transferendi ex Menoc. conſ. 329. n. 33.

25 Quando enim quis habet animum recedendi licèt ſtet per mille annos non contrahit domicilium Ioſeph. Lud. Peruſina deciſ. 76. num. 2. cum ſeqq. Menoch. de arbitr. caſu 86. num. 7.

26 Ex quibus quoad noſtrum propoſitum ſequitur illũ qui non longo tempore degit in aliquo loco, dum tamen habuerit animum perpetuo in eo permanẽdi poſſe ab illius Antiſtite, aut eius accedente conſenſu, ab alio ordinari: ita Nauar. conſil. 10. in antiq. & conſil. 2. in nouis de temporibus ordinat. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 263. Bonacina dict. puncto 4. num. 4. cum ſequentibus, Vgolin. dict. cap. 26. §. 2. Campan. d. c. 8. num. 18.

27 Qui

27 Qui in Vrbe, ſiue alibi per decem annos reſederit poteſt ibi à Vicario Sanctiſſimi ordinari, vt teſtatur deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 1. tit. 18. l. 7. num. 49.* Breuiori tempore domicilium contrahere intendens animum ibi perpetuo manendi ſuamque voluntatem verbo, vel facto declarare debet ex *Bald. conſil. 393.* incipiente, punctus talis *nu. 2. lib. 1.* atque ideò ſi vltra verba emit illic domum, aut aliam poſſeſſionem, vel eam conduxerit, vt per *Rotam Rom. deciſ. 150. incip.* Domini dixerunt *num. 8. p. 2. Proſp. de Auguſtino in addit. ad Steph. Quarantam in ſumma bullar. verbo ordo verſ. circa tertium. Vgol. d. §. 2. nu. 2. Campanill. d. nu. 18.* & hoc intelligitur cum quis in locum aliquam maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies feſtos celebrat: aliter enim ſola emptio domus, vel alicuius partis bonorum domicilium non facit, *c. dilectus de reſcript. c. ſi Epiſcopus de parochis, dict. c. cum nullus: ita praxis noua epiſcop. d. c. 1. num. 9. verſ. vel ſui, Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 263. nu. 2.*

28 Quod ſi dubitetur de animo, quem nuſquam verbis inſinuauit, ad coniecturas recurrendum eſt, at primũ, ſi aſſidua probetur habitatio in aliquo loco nõ minori tempore decennij, vt tenent DD. per tex. *ibi in l. 2. C. de incol. lib. 10.* reſoluunt *Maſcard. de probat. concluſ. 534. n. 7. praxis noua epiſcop. vbi proxime. Aloyſ. Ricci. d. loco, Bonacina d. puncto 4. nu. 12. Campanill. d. n. 18. verſ. quod ſi Menoch. de arbitr. caſu 86. nu. 13.*

29 Vbi reſoluit, quod quando ſumus in dubio ex curſu decem annorum, dummodo ſint continui, præſumitur quod ille noluerit recedere, niſi adſit aliquod indicium illum non habere animum permanendi ibidem; quod accidit in Scholarib. & Caſtellanis, qui ſemper cogitant de redeundo ad patriam, ita *Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 181. num. 4. & 5. Farinac. fragmen. criminal. p. 1. littera D. num. 215. & 222. praxis noua Epiſcop. vbi proxime, Ignat. del Villar. in ſylua reſponſorum lib. 1. reſp. 7. p. 5. num. 21. vbi num. 24.* idem dicit de famulo, qui ad tempus domino ſeruit; quamuis credant ſcholarem decennio aut longiori tempore ciuitatem habitantem ſtudij cauſa inibi acquiſiuiſſe domicilium propter hoc temporis ſpatium *Ioan. Andr. in cap. quod clericis poſt nu. 4. vbi Aretin. nu. 7. de foro comp. Barto. in l. lex Cornelia §. ſi tamen num. 1. ff. de iniur. Menoch. d. caſu 86. ſub num. 21.*

31 Quos quidem Doctores intelligerem, quando huiuſmodi ſcholaris ſtudio finito, decennali tempore, & maiori commoratus ſit, ex quo deduci poſſit magis habere animum domicilium contrahendi, quam ſtudẽdi. Animum autem recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ex *Tiraq. in l. ſi vnquam in princip. C. de reuocat. donat.* vbi etiam reſoluit, quod ſi ex ſtatuto abſentes nõ potiantur priuilegijs Ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate, vt filius abſens priuilegijs potiatur.

32 Baro an poſſit aſſumi ad Ordines ab eo Præſule in cuius diœceſi habet feudum? & poſſe reſoluit *Campanil. d. c. 8. nu. 20.* vbi etiam intelligit adhuc ſi in feudo non habitet Baro, alibique retineat domicilium.

33 Sic etiam filij horum Baronum adipiſcuntur domicilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, argumento text. *in dict. l. aſſumptio, §. filius, & in l. libertus §. patris domicilium ff. ad municip.* nam vt originarius quis dicatur, non ſolum requiritur, vt ſit natus in loco, ſed quod parentes etiam domicilium ibi contraxerint. *Rota Rom. in nouis deciſio. 327. num. 3. part. 1. Marius Antonin. variar. reſolut. libr. 1. reſolut. final. caſu 33. in fine,* quibus fundamentis hãc partem ſequitur *Campanill. dict. cap. 8. num. 21.* quamuis ipſe in inueſtiganda huius quæſtionis veritate diu moratum eſſe aſſerat.

34 Senator etiam aut aliter quiuis officialis, perpetuus tamen alicuius Principis, quamuis eius loci in quo Senatoriam exercet dignitatem minimè ſit ciuis ex text. *in l. ciues C. de incolis lib. 10.* domicilium tamen illi acquirere tenet *Anna filius*; reſcribens votum paternum *in obſeruatione 7. incip. placuit,* per tex. *in l. ſenatores eodem tit. de incol.* & per conſequens ordinari poteſt ab Epiſcopo loci, in quo huiuſmodi domicilium cõtraxit vt reſoluit *Campanil. d. c. 8. nu. 22. & n. 23.* aduertens ad illorum filios hoc extendi.

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco vbi habitat relegationis cauſa, ex text. quem ad hoc clarum ſuſpicor *in l. filij liberorum §. relegatus ff. ad municip.* cuius verba ſunt (Relegatus in eo loco in quem relegatus eſt interim neceſſarium domicilium habet) ad quod dicẽdũ impellor dict. illa, *interim*, verboq; illo *neceſſarium*, nam quamuis poſt quæſitum domicilium mutari poſſit, attamẽ dum quæritur & retinetur abeſſe debet animus ab eo diſcedendi, & ideo deſtinatus animus illicque permanendi adeſſe dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt ſupra dicitur. Non tamen obliuiſcor *Vlpiani* auctoritatem *in l. eius qui manumiſſus §. final. ff. ad municip.* qua probatur relegatum domicilium retinere eo loci, vnde arcetur habere, *vbi gloſ. vlt.* exponẽdo illa verba, *vnde arcetur*, dicit, ideſt, in quo: ſed huiuſmodi *Vlpiani* reſponſio nullam affert contrarietatem cum *Paulo* Iuriſconſulto in d. §. relegatus; reiecta enim gloſſæ diſtinctione dicentis in perpetuo relegato planum eſſe quod *in d. §.* relegatum aſſerit Paulus Iuriſconſultus, aliàs non ita, quaſi inſinuet tunc procedere *Vlpiani* dictum; tenendum igitur eſt relegatum domicilium habere eo loci vnde arcetur, ſcilicet, ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus eſt, excluſa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim*, de qua *in d. §. relegatus,* de quo tamen vide *Pet. Gregor. in tract. de beneficijs c. 36. nu. 10. Campanill. d. c. 8. nu. 25.* licèt ſuperfluam hanc quæſtionem putem, cum relegatum ordinari non poſſe certum ſit, tanquam ſubiectum pœnæ, quoad filios tamen non dubitatur, niſi aliud Canonicum obſtet impedimentum.

36 Libertus inſuper ſi promoueri petat in illis caſibus quibus, poteſt, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci eſt ipſe libertus municeps, nõ vbi patronus habet domicilium, *ita Campanill. dict. c. 8. num. 24.*

37 Vbi etiam aſſerit expoſitos ab eo poſſe ordinari Antiſtite, qui eſt loci ordinarius in quo expoſiti ſunt, cum parentes ignorentur, quia illius ſine dubietate effecti ſunt ciues ex *Bart. in l. 1. num. 21. ff. ad municip. Hyppol. in l. infans numer. 10. ff. ad legem Cornel. de Siccar. Mandoſ. in tract. de minori ætate cap. 1. nu. 34. Steph. Gratian. d. c. 75. nu. 12.*

38 In pluribus locis domicilium habere quis poteſt *c. 2. de ſepultur. gloſ. verbo domicilium, in c. penult. de tempo. ordin. lib. 6.* & ita apud Epiſcopum vnius ex illis locis poterit ordinandus ordines ſuſcipere, vt videtur inſinuare *Vgolin. in d. c. 26. §. 2. nu. 3.*

39 Quando vero huiuſmodi domicilia non ſunt æquè

principaliter contracta, & illis ſcilicet circunſtantijs, quæ requiruntur ad illud contrahendum, vt infra dicemus, agendo de proprio cõtrahentium parocho, principalius ſemper inſpiciendum eſt *Menoch. conſ. 398. nu. 23. Ioſeph. Ludouic. Peruſin. deciſ. 85. nu. 5.* nec illo priuatur ſi iuſta ex cauſa ad alias migraſſet ciuitates, & prouincias, propoſitum tamen habuerit redeundi, vt tenent *Rom. conſ. 264. nu. 3. Campanill. d. c. 8. num. 18. verſ. cum itaque.*

40 Propoſitum vero alio migrandi, & non redeũdi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſuppellectili ex *Maſcard. concl. 99. nu. 6.* vel familia ſua *Farinac. fragment. crimin. p. 1. lit. D. nu. 214.*

41 Nullus tamen ratione domicilij ordinari poteſt, niſi prius conſulto priore Epiſcopo, cum locum ſuum primum illo inconſulto deſerere non poſſit, *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 16. praxis epiſcop. part. pri. verbo dimiſſoria §. 1. altera praxis noua dict. cap. 1. nume. 10. verſ. ampliatur 2.* Sed in hoc omnino falluntur, nec prædictum Trid. decretum, quod referunt, ſuam probat intentionem, verius enim eſt non requiri Epiſcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur in *cap. fi.* vbi notat *Abb. num. 1. de paroch. & tenent Vgolin. d. c. 26. §. 2. nu. 2. Campanill. d. cap. 8. nu. 25.* tenetur tamen portare veritatis teſtimonium circa mores, ſufficientiã ac natalia, niſi à teneris annis domicilium fuerit tranſlatum, & illic habitatio continuata, vſque ad tempus promotionis, in quo poteſt tunc ſeruari quod diſponit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reforma. c. 5.* circa diligentias ordinandorum præmittendas.

42 Tertio habito reſpectu ad ordines ſuſcipiẽdos, quis ſubiectus eſt Epiſcopo diœceſis, in qua beneficium ipſe habet, & poteſt ab illo ordinari, ſeu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio modo ſubditus non ſit, probat text *in c. cum nullus de tempor. ordinat. lib. 6.* tenent *praxis noua epiſcop. part. 1. cap. 2. num. 10. verſic. ratione beneficij Marc. Antonin. var. lib. 1. reſolu. p. caſu 28. Campanilli in diuerſorio iuris Canon. rub. 9. cap. 8. nu. 11. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ libr. 1. titul. 18. l. 7. in declar. num. 61. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 258. in 2. edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 3. Nicol. Garcia de benefic. part. 2. c. 4. à numer. 1. Bonacina de Sacramentis diſput. 8. quæſt. vnic. puncto 4. num. 14.*

43 Clericus enim habet domicilium & eſt ciuis illius diœceſis, in qua ſitum eſt eius beneficium, dũ illud poſſidet, *Bart. in l. hæres abſens §. proinde nu. 5. ff. de iudic. & in l. 1. nu. 13. ff. ad municip. Prælat. in repet. rub. §. 39. nu. 2. Bocr. deciſ. 260.* incip. *præſuppoſito num. 20. Cardoſo in praxi iudicum & aduoc. verbo domicilium num. 6.*

44 Amplia primo procedere in beneficio tenui, ratione cuius ſit beneficiatus ſubditus illius Epiſc. in cuius epiſcopatu extat, quia *dict. cap. cum nullus*, & alia huiuſmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, ſed ſimpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes locum habent in beneficio etiam tenui, puta text. *Concil. Triden. in c. 6. ſeſſ. 23. de reformat.*

45 Concedens tonſurato, vel poſſidenti beneficiũ gaudere priuilegio clericali in ciuili ne dum, ſed in capitali etiam cauſa, qui intelligitur, ſi quodcunque quamuis exiguum poſſideat beneficium, vt per *Nau. in tract. de redit. canon. cap. 21. nu. 11. Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 10. cap. 3. verſ. ſecunda opinio, Nicol. Garcia de benefi. p. 1. c. 6. nu. 37. & p. 3. c. 2. nu. 3.* quib. fundamentis hãc ampliat. tenent idem *Garcia d. p. 2. c. 4. nu. 8. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 22. §. 1. iuncto commento lit. C. & c. 17. in commento lit. Q. Campanilli d. cap. 8. num. 12. & rub. 8. capit. 5. num. 9.* Quamuis contrarium imo præfatum Epiſcopum ratione beneficij tenuis ſacros Ordines conferre non poſſe teneant *praxis noua epiſcop. d. cap. 1. num. 10. verſ. ratione beneficij. Proſper. de Auguſt. in addit. ad Quarantam in ſumma bullarij verbo ordo. Vgolin. d. c. 26. §. 3. in fine Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. reſolut. 260.* quorum opinionem illo tantum caſu reciperem, quando ſcilicet beneficium eſſet tenuiſſimum, ratione præſumptæ fraudis, veluti in rendente quatuor ducata in anno, vt exemplificat *praxis epiſcop. p. 1. verbo beneficia. §. 3.* vel ad ſummum in rendente ſeptem ducata ex *Soto de iuſt. lib. 11. q. 5. art. 3.*

46 Secundo amplia etiamſi beneficium reſidentiã non requirat, nec in illo, aut diœceſi reſideat, ex generalitate *d. c. cum nullus*, quamuis enim ob beneficiũ requirẽs reſidentiam acquirat beneficiatus domicilium in loco vbi illud poſſidet, prout reſoluunt *Innoc. in c. ex ore. poſt nu. 1. verſ. item in caſibus, de priuileg. vbi Butr. nu. 10. Rebuff. in praxi benefic. titu. de diſpenſat. de non reſid. nu. 74. verſ. ad hæc clericus, Maſcard. concl. 534. num. 5. Cardin. Tuſc. verbo domicilium concl. 596. à nu. 1. Farin. fragmen. crimin. p. 1. lit. D. nu. 226.*

47 Quoad capiendos tamen Ordines domicilium cõtrahitur in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat, *Henriq. in ſumm. libr. 10. de ſacrament. Ordinis c. 22. §. 1. praxis noua epiſcop. dict. c. 1. nu. 10. verſ. ſecundo. Campanilli dict. cap. 8. num. 12.* quamuis *Marc. Anton. Genuenſ. in ſua praxi cap. 48. nu. 3.* aſſerat ſeruari in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur abſque dimiſſorijs ratione beneficij ſimplicis, nam huiuſmodi praxis non eſt iuri conſona, ſi enim text. *in dict. cap. cum nullus.* eiuſque conditor comprehendere tantum voluiſſet obtinentem beneficia cum reſidentia, non vtique adiunxiſſet verba illa, de beneficio eccleſiaſtico; ſed domicilij duntaxat, & originis meminiſſet: quia ſub domicilio complexus eſſet obtinentem beneficium, cum reſidentia, vt ſupra probauimus.

48 Tertio amplia in poſſidente præſtimonium, qui inibi domicilium habere dicitur, ac proinde ab Epiſcopo loci, vbi eſt ſitum præſtimonium, vel Ordines, vel dimiſſorias obtinere poteſt; vt reſoluunt *Henriqu. in ſum. lib. 10. c. 22. §. 1. in commento lit. H. Campanil. d. c. 8. num. 19. verſ. & qui Aloyſ. Ric. d. praxi fori eccleſ. reſolut. 258. in fine.*

49 Præſtimonia enim inter eccleſiaſtica beneficia connumerantur, *cap. fin. de conceſſ. præbendæ in 6.* cum citatis à *Nicol. Garcia* qui plures Doctores refert, *de benefic. p. 1. c. 2. nu. 117.*

50 Quarto amplia, vt procedat etiamſi non habeat beneficium in titulum, ſed in commendam, ſi eſt ad vtilitatem commendatarij, maximè perpetuam, quia iſta reputatur titulus canonicus, ſeu habet vim tituli, vt reſoluit *Nicol. Garcia p. 4. de benefic. c. 4.* & in noſtris terminis hoc fundamento ita tenet *p. 2. c. 4. num. 10.* vbi *nu. 12.* ampliat etiam, vt procedat reſolutio ſupra poſita, ſiue iſtud ſit beneficium propter quod Ordinem recipit ſiue non.

51 Quinto amplia, vbi plura beneficia habet in diuerſis diœceſibus, quia ab vnoquoque illorum Antiſtite promoueri ſine dubio poſſet, ita *Anchar. dict. cap. cum nullus n. 1. verſ. circa ſecundum, Campanil. d. c. 8. nu. 14.* exploſa diſtinctione *Felin. in cap. dilectus il 2. numer. 3.*

de

de reſcriptis, commendata à *Bernard. in pract. c. 10. ſub n. 1. & Vgolin. d. c. 26. §. 3. verſ. quarto loco habet.*

53 Aduertendum tamen eſt, quod Epiſcopus, in cuius diœceſi eſt beneficium, poterit ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium eſſet ſubiectum alteri Epiſcopo quoad prouiſionem, ideſt etiamſi ſpectaret ad prouiſionem alterius Epiſcopi; ſecus ſi etiam quoad iura epiſcopalia, vt per *Proſper. de Auguſtino in addit. Quarantam verbo ordo, verſ. circa ſecundum, Campanil. dict. c. 8. num. 15. Nicol. Garcia dict. part. 2. capit. 4. numer. 15.* Quamobrem ſi beneficium vnius diœceſis vnitum fuerit alteri, vel præbendæ diſtinctæ diœceſis, non niſi Epiſcopo ſubeſſet, in cuius diœceſi extaret beneficium, vel præbenda, cui annectitur, ita *Campanil. dict. num. 15.*

54 Sexto amplia, vt non ſolum poſſet eum ordinare Epiſcopus beneficij, ſed etiam cum eo diſpenſare in interſtitijs, & etiam illegitimitate ad minores Ordines; nam cum ratione beneficij ſit ſubditus illius quoad ordines, eſt etiam ſubditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, per *l. 2. ff. de iuriſd. omnium iud.* ita *Nicol. Garcia d. p. 2. c. 4. nu. 14.*

55 Septimo amplia ſupradicta procedere habita beneficij poſſeſſione, itaut non ſufficiat ſola collatio, ſeu titulus, ad hoc, vt efficiatur de eius foro: ita *Nic. Gar. d. p. 2. c. 4. nu. 16.* vbi *nu. 17.* reſoluit ſolam poſſeſſionem ſine titulo iuſto ſufficere.

56 Limitatur tamen ex cauſa penſionis, quia illius ratione nulli ſubijcitur Præſuli, & promoueri ab eo non vtique poteſt; ita *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccl. deciſ. 302. in 1. impreſſ. & reſolut. 261. in 2. impreſſ. Vgol. de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 3. verſ. excipitur tamen primo, Cāpan. in diuerſ. iuris Canon. lib. 9. c. 8. nu. 17. verſ. ex cauſa.*

57 Secundo limita, ſi beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia tunc non iuuat, quoad ſuſceptionem Ordinum, ex *gloſ. in cap. eos qui verſ. figmento, in fine, de temp. ord. Franch. in d. c. cum nullus, prope numer. 4. praxi noua epiſcop. p. 1. c. 1. Aloyſ. Ric. reſolut. 262.* quamuis dubitet *Campanil. vbi ſupra nu. 17.*

58 Non modo ſeculares clerici, ſed religioſi præterea vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quam ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiori regulari deputati fuerunt, *Anchar. in c. cum nullus nu. 3. ver. quarto de tēpor. ordin. in 6. vbi Franch. poſt num. 5. Silueſt. verbo ordo 3. nu. 3. Miranda in man. Prælat. q. 38. art. 2. to. 1.* & quāuis *text. in d. c. cum nullus §. religioſi*, videatur per argumentum à contrario ſenſu probare, vt hoc procedat in religioſis non exemptis, ſecus vero in exemptis: nihilominus in exemptis hoc verum eſſe dicit ibi *gloſſ. & Anchar. Franch. ac Gemin.*

59 Ipſi tamen licet dimiſſorias à proprijs regularibus ſuperioribus obtinuerint, ordinari debent ab Ordinario loci; in quo ſitum eſt monaſterium, licet in eis non requirantur alij modi quæſitæ diœceſis, vt ex *Decreto Sacræ Congreg.* conſtat, & ordinatum fuit à *Leone X.* in Cōcilio Lateranenſi in Bulla moderationis priuilegiorum religioſorum, refert *praxis noua epiſcop. part. 1. c. 1. num. 10. verſ. quarto extende.*

60 Vbi etiam dicit ab hac obligatione exemptos eſſe *Patres Societatis Ieſu*, quibus *Gregor. XIII.* indulſit, vt à quocumque Antiſtite Catholico ordinari poſſint, refert *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 18. art. 6.* & ita alij Regulares, ad quos prædicta exemptio non extenditur, promoueri debent ab Epiſcopo loci, vbi degunt, vel ab alio eius accedente conſenſu, *Henriq. libri 10. cap. 23. §. 1.* accedentibus etiam litteris dimiſſorijs ſuorum regularium ſuperiorum *Mayol. de irregul. lib. 4. cap. 20. numer. 2. per text. in cap. nullus 58. diſtinct.* iuxta modum & formam traditam à *Clem. Papa VIII.* in ſua ordinatione, quam refero, agendo de dimiſſorijs.

61 Quamuis *Pius Quintus* Conſtitutione ſua 37. incip. etſi Mēdicantium Ordo, decreuiſſet fratres huiuſmodi etiam ſacros ordines à quolibet Antiſtite, gratiam & communionem Apoſtol. Sedis habente, Ordinarij loci minimè requiſita licētia, in locis ſiue domibus fratrum huiuſmodi, ſiue alibi, recipere poſſe: hæc tamen Conſtitutio reuocata fuit per Gregor. XIII. felicis memoriæ in ſua Conſtitut. 15. incip. in tanta rerum, vbi diſpoſitionem præfatæ Bullæ *Pij V.* reducit ad terminos iuris communis, ac *Concil. Trident.* quo attento hodie Regulares nō poſſunt ab Epiſcopis ordinari etiam in ſuis domibus ſine licentia diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſunt ſita, refert *Miranda in manu. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 3.*

62 An Epiſcopus valeat infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, ſi tamen in eius diœceſi moretur, & probationem faciat? & licèt videatur dicēdum non poſſe, cum non ſit religioſus, indeque exire valeat, ita quod iura loquentia de ingredientibus monaſteria intelligantur cum effectu, & ſequuta ſcilicet profeſſione, vt per tex. *in auth. ingreſſi C. de ſacroſ. eccleſ.* reſoluunt *Gutier. Canon. lib. 2. c. 1. à n. 20. Peregr. var. li. 6. nu. 69. Petr. Cened. pract. & Canon. quæſt. lib. 1. q. 6. n. 17.* attamen *Anchar. in cap. cum nullus nu. 4. de tempor. ordin.* ibique Franch. *in finalibus verbis* affirmatiuam tuentur partem in hoc ſpecifico caſu, cum ſatis ſit poſſe inibi perpetuo moram trahere, atque ideo de ipſo tanquam de perpetuo iudicari debeat, ſequitur *Campan. rubrica 9. c. 3. nu. 3.*

63 Non poſſunt igitur huiuſmodi nouitij minoribus inſigniri Ordinibus ab Abbatibus ſuis, vt *allegat. 3. nu. 8.* diximus.

64 Difficultas inſurgit an Epiſcopus faciens Ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani ordinare poſſit, non ſolum perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & fratres aliarum diœceſum legitimas licentias atque dimiſſorias portantes? Videtur dicendum quod ſic, prout reſoluunt *Fr. Emman. in ſum. part. ſecunda capit. 14. numer. 7. Miranda in manuali prælatorum, tom. 1. quæſt. 38. artic. 3. concl. vnic. in fine*, aſſerentes Concilij verba *ſeſſ. 6. de reformat. capit. 5.* in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantum, ad hunc ſenſum eſſe intelligenda, quod prædicti Epiſcopi ordinare non poſſunt eos, qui Epiſcopo diœceſano non ſunt ſubiecti, niſi etiam ipſi à ſuis proprijs Ordinarijs litteras dimiſſorias habeant legitimas ad recipiendos ordines, illaſque repræſentent ante Epiſcopum Ordinarium.

65 Circa ordinum ſuſceptionem magna ſunt à ſummis Pontificibus priuilegia conceſſa Sacræ Religioni Sancti Ioannis Hieroſolymitani, quæ cum ſtatutis prædictæ religionis accepi in hac Rom. Curia à Perilluſtri, & nobiliſſim. Domino meo *Emmanuele Barboſa* eiuſdem Sacræ religionis equite digniſſimo, ac Sancti Iacobi de Fonte commendatario meritiſſimo, & inter alia inueni *Pij* IV. Bullam incip. circumſpecta, Dat. *Romæ ſub die 24. Martij anni 1561.* vbi ſequentibus verbis diſponitur. Nec non exemptionem, & liberationem prædictas, ita quod Magiſtri Baiuliuorum, Priorum, Præceptorum, & dicti Hoſpitalis Fratres Capellani, &

quocumque Catholico Antiſtite ſub Romanæ Sedis obedientia conſtituto, ſacros Ordines etiam extra tẽpora à iure ſtatuta, tribus diebus feſtiuis ſuſcipere, & in quibuſuis, tam ſecularium, quam Regularium Eccleſijs, abſque alicuius licentia, etiam altari portatili celebrare poſſint, quæ quidem *Pij IV.* Bulla, ac aliorũ prædeceſſorum Conſtitutiones, & priuilegia Militibus Sancti Ioannis Hieroſolymitani conceſſa, cõfirmata fuerunt per *Pium Quintum*, in ſua conſtitu. incip. Etſi cuncta, Dat. *Romæ die 29. Nouembris anno* 1568. & per *Gregor. XIII.* in ſua Conſtit. quo magis, *Dat. Romę die 23. Martij* 1580. *ac per Sixtum V.* in ſua Conſtitut. incip. Quanta Chriſtianæ, *Dat. Romæ die vltima April.* 1591. *& per Clemen. VIII.* in ſua Conſtitut. incip. Paſtoralis, *Dat. Romæ die 27. Junij* 1592. Quibus Conſtitutionibus plura in gratiã huius Sacrę Religionis conceſſa inuenies, aliaque priuilegia ſibi à ſancta Sede Apoſtolica præſtita in eius ſcrinijs aſſeruantur.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per triẽnium ſecum fuerat commoratus, & beneficium quacunque fraude ceßante ſtatim re ipſa illi conferat.*

2 *Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ poteſtati ſubijciuntur, vel dominicæ, & expenſis Domini continuo aluntur, indeque commenſales dicuntur.*

3 *Familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli. Et per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel calculatoris numero quarto. Item per fidem quod ſit deſcriptus in rotulo familiarium numer. 5.*

6 *Familiaris ad effectum de quo in præſenti, dicitur qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens ſeruierit, non tamen ſi abſens fuerit, etſi ſumptibus epiſcopi vixerit.*

7 *Mens ac ratio finalis Concilij Trident. fuit, vt cognoſcerentur ab Epiſcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inſeruierit, cum illoque intra domum commoratus & præſens ſit.*

8 *Triennium in quo familiares ſunt commorandi cum Epiſcopis, ad effectum de quo in præſenti, ſufficit quod incœperit antequam fuiſſet Epiſcopus.*

9 *Triennium huiuſmodi debet eſſe continuum.*

10 *Epiſcopi verbis aſſerentis, quem eſſe familiarem, non creditur.*

11 *Epiſcopus ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre debet, ſeu paulo poſt.*

12 *Familiares triennales Epiſcoporum poſſunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum.*

13 *Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum.*

14 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum ſuo familiari aliàs non ſubdito ſuper illegitimitate, etiã ad minores Ordines, nec ſuper interſtitijs.*

15 *Epiſcopus diſpenſare poteſt quoad interſtitia cum familiari iam ordinato, cui collatum fuit ſtatim beneficium.*

16 *Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt ordinare familiarem, poteſt & illi dimißorias concedere.*

17 *Epiſcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut commenſalitatis ſuæ, aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimißorijs, ordinare non poteſt.*

18 *Magiſter actorum Curiæ epiſcopalis, an poſſit vt familiaris ab Epiſcopo ordinari?*

19 *Cardinales presbyteri tonſuram, cæteroſque minores Ordines conferunt ſuis familiaribus.*

20 *Familiaris quis dicatur.*

EPISCOPVS FAMILIAREM ſuum triennalem quando ordinare poſſit?

ALLEGATIO V.

1 EPiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerit commoratus & beneficiũ quacunque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat, ita diſponente *Concil. Trident. ſeſſ. 23. reform. c. 9.* de cujus materia vide *Nauar. conſ. 23. & conſil. 26. cum ſeqq. ſub tit. de temporib. ordinat. Henriq. in ſum. libr. 10. c. 12. §. 1. Fr. Emman. p. 2. ſumm. cap. 14. numer. 10. Petr. de Ledeſma in ſumm. par. 1. tit. de ſacram. Ordinis cap. 5. concluſ. 9. verſ. eſtan, Mayol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 5. Salz. ad Bernard. cap. 26. verſ. tertius caſus, praxis noua epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31. Jacob. de Graff. part. 2. deciſ. aurearum lib. 3. cap. 12. numer. 7. praxis altera epiſcopalis part. 1. verbo dimiſſoria pag. 106. & p. 2. verbo ordo verſ. 5. pag. 78. Flam. de reſignat. lib. 4. quæſt. 2. numer. 91. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 26. §. 4. Quaranta in ſumm. Bullar. verbo ordo verſ. c. limita in eo. pag. 375. Marc. Anton. Genueñſ. in praxi Archiep. Neapol. c. 81. nu. 3. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ in libr. 1. titul. 18. l. 7. de Epiſcopis à num. 33. & numer. 46. cum ſequentibus, Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſticę part. 1. cap. 4. num. 23. Tho. Valaſc. allegat. iuris tom. 1. allegat. 5. num. 2. Nicol. Garciam de beneficijs part. 1. cap. 5. num. 80. cum ſequentibus. Auilam de cenſur. 3. p. diſput. 6. dub. 7. fol. 233. Soar. eodem tract. diſput. 51. ſect. 2. nu. 15. Sayr. eodem tract. lib. 7. c. 10. verſ. 30. Aloyſ. Ricc. in deciſ. curiæ epiſcopalis deciſ. 288. p. 2. & in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 307. cum ſeqq. in 1. impreſſ. & reſol. 226. cum ſeqq. in 2. impreſſ. Martin. Fornar. de ſacram. ordinis c. 5. ad finem. Cened. practic. & canon. q. lib. 1. quæſt. 38. à numer. 29. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 32. nu. 69. Campanill. in diuerſ. iuris Canon. rub. 9. cap. 9. Bonacina de ſacram. diſput. 8. quæſt. vnica puncto 4. num. 15. cum ſeqq.*

2 Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ poteſtati ſubijciuntur, vel dominicæ, & expenſis domini continuo aluntur, indeque commenſales dicũtur, *cap. vltim. de verbor. ſignif. in 6. Rot. Roman. diuerſ. part. 2. deciſ. 303. numer. 2. Maſcard. de probat. concluſ. 755. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 3. littera F. concl. 72. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 31. à num. 16. Chriſtoph. de Paz ad leges Styli l. 32. num. 26. cum ſequentibus,* & probat *Concil. Trident. d. cap. 9.* ibi, continuæ commenſalitatis.

3 Familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli, quod, ſcilicet, deſcriptus ſit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta *Rot. Rom. diuerſ. deciſ. 619. incipit quoniam Garcias, lib. 3. p. 3.* licèt probatio negatiua deſumi ex eo nequeat, ſi non reperiatur in eo deſcriptus.

4 Item per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel Calculatoris, & ſimilis, eadem *Rot. Rom. dict. deciſ. 619. num. 2.* item per teſtes, ex eadem *Rot. Rom. diuerſ. deciſ. 416. incipit dubitatur li. 3. p. 3.* maximè ſi deponãt

non

nõ comediſſe in tinello, ſed illis perſolutas fuiſſe annuatim pecunias pro victu & veſtitu, iuxta eandem *Rot. Rom. in deciſ. 145. incipit in cauſa lib. 2. part. 3. diuerſ. & deciſ. 54. lib. 1. par. 3.*

5 Item per fidem quod ſit deſcriptus in rotulo familiarium, iuxta *deciſ. Putei 411. incip. Ioann. lib. 1.* qui *deciſ. 134. incip. Eandem die libr. 3. aliquos inſimul modos cenſet.*

6 Familiaris, ad effectum de quo in præſenti, ille debet eſſe, qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens inſeruierit, non tamen is, qui abeſt, etſi ſumptibus Epiſcopi vixerit: ita *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. verſ. 3. caſus. Mayol. de irregularit. li. 4. cap. 2. nu. 5. Burg. eodem tit. quæſt. 27. nu. 13. Vgolin. d. §. 4. praxis epiſcopalis noua d. cap. 1. num. 15. par. 31. Fr. Emman. in ſumm. par. 2. cap. 14. num. 10. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumm. bullar. verbo Ordo verſ. limita in eo pag. 352. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 307. in 1. impreſſ. & reſolut. 266. nu. 2. ac reſolut. 267. nu. 2. in fine in 2. impreſſ. Bonacina d. diſp. 8. q. vnica, punct. 4. nu. 18.*

7 Mens enim, ac ratio finalis Concilij fuit, vt cognoſcerentur ab Epiſcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei inſeruierit, cum illoque intra domum commoratus & præſens ſit: ita *Mayol. d. num. 5. Vgol. d. §. 4. Henriq. lib. 10. cap. 22. nu. 2. Soar. de cenſur. tom. 5. diſput. 31. ſect. 1. nu. 15. Fornar. de ſacram. Ordin. c. 5. praxis noua epiſcopalis p. 1. cap. 1. nu. 15. Aloyſ. Ric. d. reſolut. 267. numer. 2.*

8 Huiuſmodi triennium, in quo debent cum Epiſcopis commorari familiares, ad effectum de quo ſupra, ſufficit quod inceperit antequam fuiſſet Epiſcopus: ita deciſum referunt *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 3. collect. 596. verſ. amplia 5. Nicol. Garcia d. c. 5. nu. 83. Galett. in marg. caſuum conſcientiæ, verbo Ordo pag. 194. colu. 2. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 309. in 1. impreſſ. & reſolut. 268. in 2. impreſſ. Fornar. d. cap. 5.*

9 Item debet huiuſmodi triennale tempus eſſe continuum, vt per *Campanil. d. rub. 9. c. 9. n. 12. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 308. in 1. impreſſ. & reſolut. 267. in 2. impreſſ.* vbi *nu. 2.*

10 Aſſerit quod verbis Epiſcopi aſſerentis quem eſſe familiarem non creditur, & allegat *Pariſ. conſil. 136. num. 31. vol. 4.*

11 Debet tamen Epiſcopus ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre, prout deciſum referunt *praxis epiſcopalis verbo dimiſſoriæ ad Ordines num. 1. p. 1. & verbo Ordo verſ. 5. dubitatur pag. 2. Armend. vbi ſupra num. 51. Farinac. nouiſſima Rot. deciſ. 222. Flam. de reſignationibus lib. 4. q. 2. nu. 92. Nicol. Garcia d. par. 2. c. 5. num. 85.* quod habet locum etiam in minoribus, & prima tonſura, *Nauar. conſil. 11. de temporibus ordinat. Rot. Rom. diuerſ. deciſ. 731. par. 1. Fr. Emman. d. c. 14. num. 10. praxis epiſcopalis part. 2. verbo Ordo ver. 5. dubitatur, poſt medium, Cened. dict. quæſt. 38. num. 30. verſ. quod decretum, Sayr. deciſ. 26. ſub tit. de temporib. ordinat. Vgolin. d. §. 4.* dicens ſtatim, ſeu paulo poſt Epiſcopum debere beneficium conferre, ſi enim ante conferret ratione beneficij conferendi poteſtatem haberet, & non ratione triennij, quamuis *Gabriel Vaſq. p. 3. diſp. 243. nu. 49.* intelligat ſtatim beneficium aliquod ſine fraude ei conferendum, nimirum quamprimum vacauerit, ne poſtea mẽdicare cogatur; ſed beneficiũ quacumque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa eſſe conferendum refert deciſum *Armend. dict. loco num. 45.*

12 Pro neceſſitate & commoditate Eccleſiarum ad titulum patrimonij, poſſunt etiam ordinarij familiares triennales Epiſcoporum, & debent adſcribi Eccleſijs, pro quarum neceſſitate ſunt ordinati, ita referunt deciſum *Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 81. & 82. Armend. d. loco nu. 47.* Vnde apparet falſum quod ait *Gabriel Vaſquez d. diſp. 243. nu. 49.* quod familiaris ab Epiſcopo ordinari poteſt, etiamſi patrimonium non habeat, nec vllius Eccleſiæ neceſſitas vrgeat, ſolum enim conceditur licentia Epiſcopo eum ordinandi, quatenus melius ſeruitio eius vti poſſit.

13 Deinde Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum: ita referunt deciſum *Garcia d. cap. 5. nu. 81. Armend. d. loco nu. 46. & lib. 1. tit. 8. de patrimonio clericorum nu. 20.*

14 Non tamen valet Epiſcopus diſpenſare cum ſuo familiari triennali, alias non ſubdito, ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines; nec ſuper interſtitijs: ita reſolutum referunt *Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 86. Cenedo pract. & canon. quæſt. lib. 1. q. 38. num. 31. Sayr. deciſ. 28. & 29. ſub titul. de temporibus ordinat. Vgolin. d. §. 4. prope finem, Nauar. conſil. 12. & 13. ſub titul. de temporib. ordinat. in nouis, praxis epiſcopalis d. verſ. 5. dubitatur, & verſic. 6. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Ordo pag. 194. col. 1. Armend. d. loco nu. 48. Aloyſ. Ric. d. reſolut. 266. in fine, praxis epiſcopalis noua d. cap. 1. num. 15. ver. ſublimitari.*

15 Vbi dicit quod cum familiari iam ordinato collatum eſt ſtatim beneficium, poterit poſtea Epiſcopus quoad interſtitia diſpenſare, quia ratione beneficij collati, illi iam eſt ſubditus, quod etiam refert deciſum *Armend. nu. 50.* & ſentit *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rub. 9. c. 9. nu. 3. & 4.* vbi etiam *nu. 6.*

16 Quod vbicumque Antiſtes poteſt ſuum ordinare familiarem, poteſt etiam litteras dimiſſorias eidem concedere, vt ab alio ſuſcipiat Ordines.

17 Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs, ad aliquos ſacros, aut minores Ordines, vel primã tonſuram promouere, ſeu ordinare non valet; quia ei, qui tantum eſt titularis talis promotio eſt interdicta per *Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reformat. c. 2.* ita *Aloyſ. Ric. in collect. 596. & d. reſolut. 226. num. 2. ver. limita 2. Campanill. d. cap. 9. num. 6. praxis noua epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 15. in fine.*

18 Vtrum autem magiſter actorum curiæ epiſcopalis, vt familiaris poſſit ab Epiſcopo ordinari? vide per tradita ab *Aloyſ. Ric. collect. 596. ver. amplia 4. & in praxi fori eccleſiaſtici reſol. 471. in 2. impreſſ. Stephan. Gratian. March. deciſ. 133. Marium Antonin. variar. reſol. lib. 1. reſolut. 75. Campanill. d. c. 9. nu. 14.*

19 Cardinales presbyteri tonſuram cæteroſque minores Ordines conferunt ſuis familiaribus, *Ioann. Andr.* quem alij ſequuntur *in c. 1. num. 2. de ſupplenda negligen. Prælat. Martin. Laudenſ. in tract. de Card. q. 20. Card. Iacob. tract. de Concilio lib. 1. art. 12. verſ. item Cardinalibus, Mayol. de irregul. lib. 4. cap. 20. nu. 8. & Rota in vna Cremonen. penſionis 3. Decembris 1582. eſtque deciſio 731. num. 10. p. 1. diuerſ.*

20 Familiaris, vt quis dicatur neceſſe eſt, vt fuerit deſtinatus ad aliquod certum ſeruitium, requiriturque & mẽs & dens *Rota in vna Hiſpalen. portionis 2. May 1614. coram R. P. D. Andrea,* & eſt impreſſa apud *Farin. deciſ. 184. part. 1. tom. 1.* vbi *num. 2. & 3.* deciditur familiaritatem

liaritatem ceſſare vbicumque familiaris fuit licentiatus, & dimiſſus, *& num.* 8. quod familiaris poteſt eſſe quis licet non comedat in tinello, vt puta quia recipit portionem in pecunia, vel eam habet extra domum.

Familiares etiam ſeu officiales Papæ, ac familiares Cardinalium (etſi Cardinales habitaſſent Romæ) atque etiam Epiſcoporum in Curia reſidentium, qui ſaltem per triennium habitauerint in Vrbe, poſſunt de licentia ipſorum à Vicario Sanctiſſimi promoueri, dum tamen ſupradicti omnes ſufficientem titulum habeant, & alia à iure requiſita; refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ l. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis in declar. num.* 49.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi titulares, ſi aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio pontificalium per annum ſuſpenſi.*

2 *Pius V. ſummus Pontifex conſtitutionem edidit ſuper creandis huiuſmodi titularibus Epiſcopis.*

3 *Sixtus V. aliam Conſtitutionem edidit contra Epiſcopos, & alios Prælatos in Ordinum collatione peccantes, quæ poſtea reſtricta fuit per aliam Clementis VIII.*

4 *Epiſcopus ordinans in alia diœceſi abſque licentia expreſſa ordinarij loci ſuſpenditur à pontificalibus.*

5 *Suſpenſus à pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ ſunt ſibi alias vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis.*

6 *Suſpenſus à pontificalibus miſſam priuatim celebrare non prohibetur.*

7 *Miſſam cum Mitra, & baculo celebrare non poteſt Epiſcopus ſuſpenſus à pontificalibus.*

8 *Epiſcopus ſi in aliena diœceſi inaduertenter calices, vel corporalia benedicat à ſuſpenſione non excuſatur.*

9 *Pontificalia inſignia quæ ſint.*

10 *Epiſcopi qui habent diœceſim, extra illam munus ſuum exercere non poſſunt.*

11 *Epiſcopi ſi contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, valide eos conferunt, licet puniri poſſint.*

12 *Epiſcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non ſolum debet habere licentiam ſuperioris loci exempti, ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus conſtitutus eſt.*

13 *Epiſcopus pontificalia exercere non poteſt in loco exempto etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus.*

14 *Epiſcopus alienus non poteſt à Patriarcha induci ad ſubeundum munera Pontificalia in diœceſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia.*

15 *Prima clericalis tonſura ſecundum aliquos poteſt conferri ab Epiſcopo ſuis ſubditis in aliena diœceſi.*

16 *Epiſcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, poſſintque concedere dimiſſorias.*

17 *Excommunicare, & abſoluere poteſt ſubditum ſuum Epiſcopus extra territorium exiſtens.*

18 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim quando poſſit exercere contentioſam iuriſdictionem.*

19 *Suſpenſus à pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis.*

EPISCOPI TITVLARES alijque extra ſuam diœceſim, an ſine Epiſcopi proprij licentia vllum ordinare poſſint.

ALLEGATIO VI.

1 EPiſcopi Eccleſiarum, quæ in partibus infidelium conſiſtunt, qui titulares vocantur, in quocumque loco etiam quantumcunque exempto, & nullius diœceſis, ſi quem promoueant ad quemcumque Ordinem, etiam primam tonſuram, cuiuſuis priuilegij, etiam familiaritatis prætextu, ſine licentia ipſius proprij Ordinarij, ſunt ab exercitio pontificalium per annum ſuſpenſi, decidit *Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *de reformat. capite ſecundo*, tenent *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.* 3. *cap.* 8. *nu.* 16. *& p.* 1. *cap.* 4. *numero* 24. *Azor. inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 6. *Henriq. in ſum. lib.* 14. *cap.* 17. §. 3. *in fine littera A. Galett. in marg. caſuum conſcientiæ verbo Epiſcopus pag.* 100. *colum.* 1. *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut.* 495. *in notabilibus de materia Epiſcoporum nu.* 1. *in* 2. *edit.*

2 Pius V. poſt publicationem Concilij Trident. decreto ſuo conſiſtoriali ſanciuit huiuſmodi Epiſcopos non eſſe creandos, neque ſuffraganeos dandos, niſi Eccleſijs Cardinalium, & illis, quæ eos ſolent habere & cum certo ſtipendio perpetuò ad minus 200. aureorum de Camera ſuper fructibus illius Eccleſiæ, qui propria auctoritate ab ipſo percipi poſſint.

3 Deinde *Sixtus V.* in ſua Conſti. quæ incipit, ſanctum & ſalutare, *in* 2. *p. Bullarij Rom. cap.* 29. diuerſas alias pœnas, & cenſuras eccleſiaſticas contra Epiſcopos, & alios Prælatos in Ordinum collatione peccantes, & ſimiliter contra clericos, tam ſeculares, quam regulares male promotos conſtituit, abſolutionem, & diſpenſationem Sedi Apoſtolicæ reſeruando; quam *Clemens VIII.* ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtitutionis *Pij Papæ II.* & diſpoſitionem decretorum ſacri Concilij Trid. in omnibus, exceptis contra ſimoniace ſe ordinantes, & ordinatos per eundem Sixtum V. inflictis, reſtrinxit atque reduxit, vt in Conſtitutione, & reductione de qua per *Sayr. de cenſur. lib.* 4. *cap.* 17. *in fine*, vbi etiam tenet, quòd qui in pœnas prædictæ Bullæ *Sixti V.* antequàm illa Clementis VIII. Conſtitutio edita, & promulgata fuiſſet, inciderunt, à prædictis pœnis virtute poſterioris Clementis VIII. Conſtitutionis non liberantur, ſed earum abſolutionem, & diſpenſationem à Summo Pontifice petere, & obtinere tenentur, ac ſi d. Conſtitutio Clementis VIII. edita non fuiſſet.

4 Epiſcopus ordinans in alia diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Epiſcopi perſonas non ſubditas, ſuſpenditur à pontificalibus, ita decidit *Concil. Trid. d. cap.* 2. *Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 26. *gloſ. ſine licentia ſui Præſulis verſ.* 3. *caſus eſt, Tolet. in ſum. lib.* 1. *cap.* 89. *verſ.* 3. *Henriq. in ſum. lib.* 3. *de excommunicat. c.* 38. §. 1. *verſ.* 1. *Epiſcopus, Campanill. in diuerſ. iuris Canon. rub.* 6. *cap.* 1. *num.* 2. *& rub.* 9. *cap.* 4. *per totum, Thom. Valaſc. alleg. iuris tom. primo, alleg.* 43. *numero* 18. *Bonacina de cenſur. diſput.* 3. *quæſt.* 6. *punct.* 5. *num.* 21.

5 Vtile eſt ſcitu quænam pontificalium nomine veniant? & imprimis *gloſ. verbo à pontificalibus*, in extrauagant.

tragant.ſuſcepti regiminis, de elect. docet ſuſpenſum à pontificalib. prohiberi etiam ab his, quę ſunt ſibi alias, vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis, veluti ab Ordinum celebratione, frontis Chriſmatione, Baſilicarum, ſeu Virginum conſecratione, & ſimilibus.

6 Sic igitur ſuſpenſus quamuis miſſam priuatam celebrare non prohibeatur, vt ex reg. tex. in *c. ſignificauit de corpore vit.* poſt *Syluest. & Nau.* docent *Henriq. libr.* 13. *cap.* 32. *num. ſecundo, Aula de cenſur. p. 3. diſp. 2. dub. 2. conc.* 10. aut alia facere ſine ornamentis pontificalibus, quæ ei ratione ſacerdotalis officij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & ſimilia, Miſſam tamen ſacrum cum Mitra & baculo celebrare non poteſt, ita *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 467. *in* 1. *impreſſ. & reſolut.* 440. *in* 2. *impreſſ.* vbi *nu.* 3. aſſerit ſub hac ſuſpenſione non prohiberi exercitium iuriſdictionis epiſcopalis, & poſt alios citat *Vgol. de cenſur. tab.* 4. *c.* 6. *§.* 6. *n.* 5.

8 Nec ab hac ſuſpenſione excuſatur Epiſcopus ſi in aliena diœc. inaduertenter calices, vel corporalia benedicat, ita *praxis Epiſcop. p.* 2. *verbo Epiſcopi verſ.* 2. *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.* 3. *c.* 8. *nu.* 15.

9 Pontificalia inſignia, quibus Epiſcopi vti poſſunt eſſe Mitram, chirotecas, baculum, dalmaticas, & ſandalia teſtatur *Iſidor. Moſcon. in ſuo tract. de maieſt. militantis Eccleſiæ p.* 1. *lib.* 1. *c.* 8. *verſ. ornamenta*, quibus doctiſſimus *Campanil. d. c.* 3. *num.* 3. addit muzzettam, capam pontificalem, galerum, quem duplicis formæ habere oportet, alterum quo in ſolemnioribus equitationibus vtantur, alterum ſimpliciorem, vtrumque tamen ex lana, & ſerico viridi exornatum, iuxta modum in cæremoniali deſcriptum *lib.* 1. *cap.* 3.

10 Epiſcopi autem, qui non ſunt titulares etiam extra ſuam diœceſim munus ſuum exercere non poſſunt, nec abſque licentia Ordinarij loci ordinare perſonas, quæ non ſunt ſubiectæ illi Ordinario, niſi habeant dimiſſorias generales à ſuis Ordinarijs: ita *Concil. Trid. ſeſſ.* 6. *de reform. c.* 5. *Nau. conſil.* 69. *de ſent. excommunic. Gened. ad decretum collect.* 52. *nu.* 1. *Henriq. in ſum. p.* 2. *lib.* 11. *c.* 3. *§.* 2. *in fine iuncto commen. littera S. Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 26. *littera A. Gutier. canon. lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 36. *Flam. de reſig. lib.* 1. *q.* 17. *nu.* 17. *praxis epiſcopalis par.* 1. *verb. Archiepiſcopus nu.* 1. *pag.* 16. *& p.* 2. *verb. Epiſcopus pag.* 45. *Petr. de Ledeſm. in ſum. p.* 1. *de ſacram. Ordinis c.* 8. *concl.* 4. *dub.* 4. *Bonacina de cenſur. diſp.* 3. *quæſt.* 6. *punct.* 3. *n.* 27. *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis n.* 68. *praxis noua epiſcopalis p.* 1. *c.* 1. *nu.* 46. *pag.* 35. *Campanil. d. c.* 5. *nu.* 6.

11 Si tamen contra prohibitionem de qua per *Concil. Trid. in d. c.* 5. ordinatio proprij Epiſcopi extra territorium fiat, valida erit: licet puniri poſſit, vt reſoluunt *Henriq. lib.* 11. *cap.* 3. *§.* 2. *in fi. littera S. & Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c.* 4. *§.* 14. *num.* 2.

12 Epiſcopus alienus valens conferre Ordines in loco exempto, non ſolum debet habere licentiam ſuperioris loci exempti: ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus eſt conſtitutus: ita referunt deciſum *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſ. poſt reſolut.* 495. *in notabilibus de materia Epiſcop. Galeſt. in marg. caſuum conſcientiæ, verbo Epiſcopus pag.* 100. *col.* 2. *Armend. d. loco num.* 35. vbi *nu.* 68.

13 Refert etiam deciſum non poſſe Epiſcopum pontificalia exercere in loco exempto, & iuriſdictionis non Epiſcopi, ſed inferioris, vocatum tamen ab ipſo inferiore, ſine licentia Epiſcopi intra cuius diœceſis fines eſſet locus ille, etiamſi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Epiſcopum, quem malueſit ad miniſtrandum ſacramentum Confirmationis, dummodo locus iſtius exempti ſit infra fines diœceſis alicuius, ita vt non ſit nullius, quia tunc non poſſet. Non tamen me latent verba illa poſita in *d. c.* 5. *Concil. Trid.* ibi, Ordinarij loci, intelligenda de Epiſcopo, in cuius diœceſi locus eſt conſtitutus, non de Prælato inferiori etiam exempto, ſi fides adhibenda ſit *Galeſt.* ita deciſum atteſtanti *verbo verba* 1.

14 Nec etiam Epiſcopus alienus poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera pontific. in diœceſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia, quod etiam deciſum referunt idem *Galeſt. dict. verbo Epiſcopus, & Aloyſ. Ric. vbi proximè*, nec Archiepiſcopus hoc ipſum facere poteſt cum ſub eadem prohibitione, quæ eſt penes Epiſcopum, comprehendatur quoad materiam de qua agimus, vt reſoluit *praxis Epiſcopalis p.* 1. *verb. Archiepiſcopus verſ. ad ſecundum.*

15 Primam clericalem tonſuram Epiſcopos in aliena diœceſi ſuis ſubditis conferre poſſe non deſunt, qui tenuerint, vt *Barbat. in cap. nouit nu.* 18. *de officio legati, Rebuff. in tract. nominat. q.* 14. *nu.* 29. *&* 65. *& in praxi beneficiali rub. de eccleſiaſticis & à quibus, & quomodo conferantur nu.* 13. *Henriq. in ſum. lib.* 3. *cap.* 6. *§.* 6. quem refert & ſequitur *Bonacina de Sacram. diſp.* 39. *q. vnic.* 1. *p.* 2. *nu.* 13. quæ ſententia ex ſupra relatis non eſt admittenda, illamque ſibi ſummopere diſplicere aſſerit *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub.* 6. *c.* 1. *nu.* 2.

16 Epiſcopus & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, prout reſoluunt *Vgolin. d. §.* 14. *nu.* 4. *Card. Tuſch. lit. I. concl.* 546. *Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. c.* 127. *à princip. & nu.* 6. aſſerit, quod poſſunt concedere dimiſſorias in aliena diœceſi.

17 Sic etiam Epiſcopus extra territorium exiſtens poteſt excommunicare, & abſoluere ſubditum ſuum, vt tenet *Gonzal. ad regulam* 8. *Cancel. gloſ.* 62. *nu.* 12. vbi *nu.* 31. reſoluit quod poteſt.

18 Epiſcopus extra ſuam diœceſim iuriſdictionem contentioſam exercere poteſt, quando cauſæ commiſſio non vertitur, & effectus confertur in ſuam diœceſim, de quo etiam *Grat. d. cap.* 127. *nu.* 8. vel quando Epiſcopus diœceſis permitteret, modo litigantes in id conſentiant, vt poſt alios reſoluit *Vgolin. d. §.* 14. *nu.* 4. *verſ. ſecundo excipitur.*

19 Quæſtio eſt in hac materia difficilis, an ſcilicet ſuſpenſus à pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? partem negatiuam tenet *gloſ. verbo Sacerdotale verſ. ſcias in cap.* 2. *de officio deleg. lib.* 6. ſequuntur *Innoc. in cap.* 1. *verbo à diuinis de ſentent. excom. eod. lib. D. Antonin. par.* 3. *ſum. tit.* 28. *capit.* 4. *ultra med. Cou. in Clem. ſi furioſus p.* 1. *§.* 1. *num. verſ. ſecundum, Iacob. de Graſſis in aureis deciſ. lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 3. qui in eo præcipuè nituntur, quod pontificalia non ſunt de ſubſtantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum ſine illis quodlibet officium fieri poſſit. Contrariam tamen ſententiam tenuerunt *Calderin. in tractat. de interdicto memb.* 2. *q.* 3. *Nauar. in man. cap.* 27. *numer.* 163. *verſic. ex quo infertur primo, Vinal. in candel. tit. de ſuſpenſ. numero* 146. moti ex eo, quia cum epiſcopatus per ſe Ordo ſit, celebrare in apparatu epiſcopali, ſeu pontificali eſt exercere actum proprium Ordinis epiſcopalis, à quo Epiſcopus ſuſpenſus eſt, ſucceditque proinde reg. text. *in capit.* 1. *in fine verſic. ſecuturus dè re iudic. libr.* 6. inter quas tamen opiniones elegantem diſtinctionem tradit *Vgol. de cenſuris tab.*

tab. 1.*cap.* 14.§.1.*nu.*2.quam melius explicat *Sayr.eod. tract.lib.*4. *cap.*16. *nu.*17. *cum duobus ſequentibus*, vbi plene videri poterit.

SVMMARIVM.

1 *Referuntur Doctores, qui agunt de materia huius allegationis.*

2 *Accedente licentia, & conſenſu proprij Epiſcopi, poteſt alienus non ſuo ſubdito Ordines conferre.*

3 *Dimiſſoriarum vſus antiquiſſimus.*

4 *Dimiſſorias concedere poſſunt, qui ad Ordines valent promouere.*

5 *Dimiſſoriæ ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo declarato non ſunt validæ, poſſuntque ſubditi ſe facere ordinari à viciniori Epiſcopo.*

6 *Inferiores Prælati dimiſſorias concedere nequeunt, niſi ex conſuetudine legitimè præſcripta, aut alio peculiari iure poteſtatem acquiſiuiſſent eas dandi.*

7 *Abbates, alijque exempti hodiè huiuſmodi dimiſſorias clericis ſecularibus concedere non poſſunt.*

8 *Ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum habens ius viſitandi, & congregandi Synodum, poteſt dimiſſorias concedere.*

9 *Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato huiuſmodi dimiſſorias concedere non poteſt.*

10 *Capitulum Sede vacante, non niſi elapſo anno à die obitus Præſulis, poteſt dimiſſorias concedere, niſi arctatis beneficijs, ſub certis pœnis.*

11 *Amplia etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctum ob immemorialem poſſeſſionem.*

12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum, quas pœnas incurrat?*

13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiamſi ſtatim poſt vacantem Sedem, dimiſſorias impartiri.*

14 *Capitulum Sede vacante ante lapſum anni vacationis Sedis poteſt obtinenti facultatem à Sede Apoſtolica de ſuſcipiendo Ordines, cum licentia ſui Ordinarij, huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere.*

15 *Priuilegium obtinens à Sede Apoſt. ad recipiendos Ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis litteris dimiſſorialibus, ſed teſtimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*

16 *Capitulum Sede vacante poteſt concedere litteras teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias.*

17 *Capitulum Sede vacante poteſt extero Epiſcopo concedere exercitium pontificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum, non tamen ſubditorum vacantis Sedis.*

18 *Regulares Superiores ſuis monachis dimiſſorias concedunt.*

19 *Dimiſſorias cum antiquitus Epiſcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum admittebant.*

20 *Epiſcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat, niſi examinatum, & approbatum.*

21 *Epiſcopus ex alia legitima cauſa, quam ægritudinis, poteſt dimiſſoriales litteras ſubditis concedere ad Ordines apud alienos Epiſcopos recipiendos.*

22 *Epiſcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, poteſt illum iterum examinare.*

23 *Dimiſſoriæ ſemper valent, tum viuente, tum defuncto dante.*

24 *Dimiſſoriæ datæ à Capitulo Sede vacante per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant.*

25 *Epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcunque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſiue à Capitulo Sede vacante conceſſas, reuocare.*

26 *Pro dimiſſorijs ad ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Epiſcopo, eiuſuè miniſtris.*

27 *Notarius pro ſingulis dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi.*

28 *Notarius poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poteſt quod ab ordinatis ſpontè offertur, accipere.*

29 *Epiſcopus abſens à ſua diœceſi poteſt ſuis ſubditis dimiſſorias concedere.*

EPISCOPVS DIMISSORIAS litteras, quibus, & quando concedat?

ALLEGATIO VII.

1 DE materia huius allegat. latè agunt *Vega tom.* 2. *de Curis cap.*14.§.8.*nu.*31.*Rebuff.reſp.*2. *Fr.Emman.in ſum.p.*2.*cap.*14.*nu.*2. *& quæſt.Regular. tom.*1.*q.*18.*art.*1.*Henriq.in ſum.lib.*10.*c.*23.§.3.*Petr. Ledeſma in ſum.p.*1.*de ſacram.Ordinis cap.* 8. *Azor. inſtit. moral. par.*1.*lib.*12.*cap.*20.*q.*7.*& p.*2.*lib.*3.*cap.*48.*q.*15. *verſ. cæterum, praxis Epiſcop.p.*1.*verbo Abbas.Flores de Mena vari.lib.*3.*q.*24.*nu.*4.*& nu.*32.*Thom.Valaſc.allegat. iuris tom.*1.*alleg.*3.*num.*6.*Campanil.in diuerſorio iuris Canonici rub.* 9. *cap.* 7. *&* 8. plures ex antiquioribus referunt *Cened.ad Decretal.collect.* 105. *praxis noua epiſcop. p.*1.*cap.*1.*à nu.*11.

2 Accedente licentia, & conſenſu proprij Epiſcopi poteſt alienus non ſuo ſubdito Ordines conferre *c.Epiſcopum* 9.*q.*1.*& cap.*1.*iuncto c.cum nullus de tempor. ordin. lib.*6. hic autem conſenſus litterarie præſtandus eſt ex *Felino in cap.ſuper his verſ. ſexta. & vltima concl. ſub nu.*13.*de accuſat.* vbi *Innoc. Rebuff.in praxi beneſic.rub.forma dimiſſ.litterar.num.*34. Præfatę autem litterę, dimiſſoriæ vocantur à *Concilio Trid.ſeſſ.*23.*de reform.c.*10. *& ſeſſ.*7.*de reform.c.* 10. vbi etiam Reuerendæ dicuntur, quo nomine *Hiſpani* vtuntur.

3 Illarum vſum antiquiſſimum fuiſſe non dubitatur, tempore quidem Diui Auguſtini eas extitiſſe atque in vſu fuiſſe teſtatur ipſemet *in epiſtola ad clerum Hipponen.* 137.*verſ. cum iſtamet cauſa* & tempore Concilij Niceni *in cap.*2.*diſt.*73.

4 Dimiſſorias cōcedere poſſunt cuncti Epiſcopi, quos attenta iuris ſanctione, priuilegio, vel conſuetudine, ad ordines valent aſſumere ex *glo.fin. in cap. nullus de tempor.ordinat.in* 6. is enim poteſt dimiſſorias concedere, qui & ordinare poteſt *cap.*1.62.*diſtinct.Seraph.dec.*985. *num.*3.*Campan.rub.*6.*cap.*3. *numer.*13.*prope finem*, eo quod poteſt quis per alium facere quod per ſe ipſum exequi non detinetur ex *reg. poteſt quis, de regulis iuris, in* 6.

5 Niſi fuerit excommunicatus, vel ſuſpenſus declaratus, tunc enim dimiſſoriæ ipſius non valerent, ſed ſubditi poſſent ſe facere ordinari à viciniori Epiſcopo: incumbit tamen ipſis onus probandi Epiſcopum fuiſſe excommunicatum *c.*2.*de tempor.ordin.in* 6.*praxis noua epiſcop.d.cap.*1.*num.*13.

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, niſi à Sede Apoſt. fuerit eiſdem ſpecialis data poteſtas, ex *d.cap.cum nullus* §.*inferiores*; aut niſi aliquo peculiari iure poteſtatem acquiſiuiſſent eas dandi, per ea quæ

ſcribit

ſcribit *Panorm. in cap. accedentibus nu. 2. de exceſſ. Prælatorum*, præſertim ex conſuetudine legitimè præſcripta, iuxta *glo. verbo indultum in d. §. inferiores*, reſoluunt *Capell. Tholoſ. dec. 451. Pet. Greg. Syntagm. iuris lib. 40. c. 2. nu. 19. Campanil. d. rub. 9. cap. 8. nu. 2.*

7 Exemptis olim licebat huiuſmodi dimiſſorias impartiri ex *d. cap. cum nullus* vbi *Ioan. And. num. 2. Anch. ver. in exemptis, ſub num. 3. & Franch. num. 5.* Hodie tamen iure nouiori *Concilij Trid. ſeſſ. 23. de reformat. c. 10.* neque ipſi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Eccleſiarum Cathedralium, litteras dimiſſorias clericis ſecularibus, vt ab alijs Ordines ſuſcipiant, concedere valent, vnde *Henriq. in ſumma lib. 10. cap. 22. §. 3.* affirmat perſonas quaſlibet extra Præſulem, etiam habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem contentioſam & voluntariam, nequire dictam elargiri licentiam, & *in commento lit. T.* atteſtatur ita *Romæ* obtinuiſſe Epiſcopum Salmanticen. in ann. 1581. contra Capitulum ſuæ Eccleſiæ.

8 Niſi tamen eſſet Ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum, iuſque haberet viſitandi, & congregandi Synodum, contra quem non intrare diſpoſitionem *Concilij Trid. ſeſſ. 23. cap. 10.* defendit *Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 112.* quem refert, & ſequitur *Campan. d. cap. 8. num. 4.*

9 Vicarius generalis Epiſcopi huiuſmodi dimiſſorias litteras concedere non poteſt, cum ad id vicariatus officium non extendatur, niſi Epiſcopo in remotis agente, *d. c. cum nullus, ibi, officialis, & in §. Epiſcopo, vbi gloſ. verbo remotis. Anton. Cucch. libr. 2. inſtit. maiorum. tit. 8. nu. 110. Mandoſ. ad reg. 24. Cancel. q. 6. num. 9. & 10. Rebuff. in praxi in forma vicariatus. nu. 47. Iacob. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. q. 41. Petr. Greg. Syntag. iuris libr. 16. c. 9. poſt nu. 3. Gutier. Canonic. lib. 2. cap. 17. nu. 20. praxis epiſcop. p. 2. verbo Vicarius §. 4. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 45. q. 7. Vgolin. de officio, & poteſtate Epiſcopi, c. 4. §. 7. verſic. 5. dimiſſorias, praxis noua epiſcop. d. c. 1. nu. 13. verſic. concedit. Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum p. 1. nu. 197. Campanil. d. c. 8. nu. 3.*

10 Capitulo Sede vacante antiquitus libera concedebatur facultas dimiſſorias illico concedendi, per *dict. cap. cum nullus*, quæ nouiſſimo iure *Concilij Trid. ſeſſ. 7. de reformat. c. 10.* reſtricta eſt, vt non niſi elapſo anno a die obitus Præſulis numerando, queat dimiſſorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, alias Capitulum contraueniens eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, & ordinati ſi in minoribus Ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maximè in criminalibus, gaudeant, in maioribus vero ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati, ſint ipſo iure ſuſpenſi: vide *Emman. Sà verbo Ordo nu. 29. Rebuff. in praxi benef. tit. de deuolut. nu. 67. Card. Tolet. in ſum. li. 1. cap. 49. nu. 2. Nauar. conſil. 44. de tempor. ordinat. Sayr. dec. 65. eod. tit. praxis epiſcop. p. 1. verbo Capitulum in princ. pag. 83. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 8. concl. 3. Henriq. lib. 10. cap. 22. num. 3. Azor. d. p. 2. lib. 3. cap. 49. q. 5. Soar. tom. 5. de cenſuris diſp. 31. ſect. 1. num. 20. prax. nouam epiſcop. p. 1. cap. 1. numero 13. verſic. Capitulum. Fornar. de ſacramen. Ordinis cap. 4. nu. 4. Franciſc. Leon. in theſauro fori eccleſ. p. 3. cap. 8. nu. 47. cum ſequentibus, Rendina in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 10. à nu. 1. Campanil. d. cap. 8 nu. 5. Bonacina de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnic. puncto 4. numero 22. Quaranta in ſumma bullarij verbo Capitulum.*
11 *Sede vacante, verſ. decimo quarto*, vbi ampliat procedere etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctū & exemptum ob immemorialem poſſeſſionem, & ſint iudices Ordinarij, & quamuis velint ad primam tonſuram dimiſſorias concedere.

12 Vicarius autem à Capitulo deputatus cōcedens prædictas dimiſſorias nō arctato, & ante elapſum annum, ſi fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra pęnas eodem Capitulo ſupra relatas imponendas, expreſſaſque in *d. cap. cum nullus*, ab officio, & beneficio per annum eſt ipſo iure ſuſpenſus, vt habetur in *Concilio Trid. ſeſſ. 23. c. 10.* ſed poſt annum non impeditur, vt demonſtrant aperta verba eiuſdem *Conc. ſeſſ. 7. de reform. c. 10.*

13 Vicarius tamen Papæ ab hac reſolutione excipitur qui non prohibetur etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dictas dimiſſorias impartiri, eo quod *Concil.* minimè reſtringit iuriſdictionem Sedis Apoſt. quamuis vacantis. *Mayol. de irregul. lib. 4. c. 6. Henriq. li. 10. c. 22. §. 3. Campani. d. c. 8. nu. 6.*

14 Capitulum Sede vacante ante lapſum anni vacationis Sedis obtinenti facultatem à Sede Apoſt. de ſuſcipiendo Ordines cum licentia ſui Ordinarij, poteſt huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere, ita *Nauar. conſil. 19. de tempor. ordinat.* quem refert *praxis noua epiſcopalis d. cap. 1. nu. 13. verſic. capitulum.*

15 Qui enim à Sede Apoſt. priuilegium obtinuit ad recipiendos Ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis litteris dimiſſorijs, indiget vero teſtimonialibus proprij Ordinarij, de vita, & moribus, alioquin ſi ad Ordines ſine litteris teſtimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet ſuſpenſus ab executione ſuſceptorum Ordinum, & ordinans incurrit ſuſpenſionem à collatione Ordinum per annum, vt patet ex *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 8. ad finem*, tenent *Henriq. lib. 13. cap. 28. num. 2. Tolet. lib. 1. c. 49. num. 4. Fornar. de Ordine cap. 4. num. 3. Quaranta verbo Ordo verſic. ſuſpenſionis pœnam.* Rectiſſime agunt ſupremi Pontifices cum in Breuibus appellatis, *extra tempora*, alijſque, *in temporibus*, nominatis, mandant clauſulam apponi, & de licentia ſui Ordinarij, quæ multos retinet à ſuſceptione Ordinum, aufertque abuſus complures: etenim imperiti, infames, aliaue ex cauſa inhabiles, non valentes à proprijs locorum Ordinarijs Ordines ſuſcipere, externas petunt regiones, Ordineſque fraudulenter extorquent ab alienis Epiſcopis, neſcientibus quanta ſit in hominibus peruerſitas: illi vero, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocunque Antiſtite per Breue addita clauſula, *abſque litteris dimiſſorialibus ſui Ordinarij*, attente videant quibus cauſis in ſuis ſupplicationibus relatis prædictam licentiam impetrant, quia in gratijs & priuilegijs omnis cauſa præſumitur impulſiua ex *Franch. in cap. decet num. 3. de regulis iuris in 6. Tiraq. in tract. ceſſante cauſa limit. 1. nu. 81.* quos refert *Campan. d. rub. 9. cap. 7. num. 6. ubi num. 5.* reſoluit quod ſi poſtea ceſſet cauſa, qua adductus Papa licentiam elargitus eſt ſuſcipiendi Ordines à quocunque ſine dimiſſorijs proprij Epiſcopi, non propterea cenſenda eſt reuocata prædicta facultas, vt nequeat amplius impetrans ea vti, ſeque promoueri facere à quo maluerit.

16 Obſerua tamen Capitulum poſſe Sede vacante concedere litteras teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias, nam litteræ teſtimoniales non ſunt dimiſſoriæ, ita *Nauar. conſ. 27. de tempor. ordinat.* quem citat *Bonacina de Sacr. diſput. 8. quæſt. vnic. puncto 4. num. 24.*

Et

Et poteſt etiam idoneitatis teſtimonium facere, *Nau. conſ. 17. eod. titul. Galet. in margarita caſuum conſcientia verbo Capitulum 5.*

17 Item & Epiſcopo extero concedere exercitium Pōtificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum, non tamen ſubditorum vacantis Sedis, *Henriq. libr. 10. de ſacram. Ordinis cap. 22. §. 1. Quaranta verbo Capitulum Sede vacante q. 11. Genuenſ. in praxi Archiep. Neap. cap. 87. nu. 33. praxis noua epiſcopalis d. cap. 1. num. 13. verſ. Capitulum.*

18 Dimiſſorias etiam concedunt Regulares ſuperiores ſuis monachis prout infra probatur *num. 31.* iuxta modum & formam traditam à *S. D. Clemente VIII.* in hac Ordinatione, quæ ſequitur. De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcunq; regularium ſuperioribus, vt de cætero obſeruent, & obſeruari faciant, ea, quæ in Decreto ſacræ Congregat. Concilij Trid. continentur, cuius tenor eſt talis. Congregatio Concilij cenſuit ſuperiores regulares poſſe ſuo ſubdito item regulari, qui prǫditus qualitatibus requiſitis Ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias cōcedere ad Epiſcopum tamen diœceſanum, nempè illius monaſterij, in cuius familia ab ijs ad quos pertinet, is Regularis poſitus fuerit, & ſi diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcunque alium Epiſcopum, dum tamen ab eo Epiſcopo, qui Ordines cōtulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum in id tempus quo Epiſcopus diœceſanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus ordinationes eſſet. Verum cum à ſuperioribus Regularibus Epiſcopo diœceſano abſente, vel ordinationes non habente, litteræ dimiſſoriæ dabuntur, in eis vtique huiuſmodi cauſam abſentiæ diœceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam eſſe; quod qui non fecerint officij, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiuſdem S. D. N. Papæ reſeruatas pęnas, incurrent. In quorum &c. *Dat. Romæ die 15. Martij ann. 1596.* referunt *praxis noua epiſcop. p. 1. c. 1. nu. 14. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rub. 12. cap. 13. numer. 27. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 20. nu. 8. Cappucin. in addit. ad compend. verbo Ordines ſacri §. 4. in fine. Miranda in man. Prælat. q. 28. art. 2. tom. 1.*

19 Has autem dimiſſorias cum Epiſcopi antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex *tex. in c. Sanctiſſimo 73. diſt.* poſtea vero in *Conc. 3. Carthaginenſi* ſancitum fuit ne Epiſcopus ordinandum dimittat, niſi examinatum & approbatum, eiuſque decretum innouauit, confirmauitque *Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reform. c. 3. & ſeſſ. 23. de reform. c. 3.*

20 Præcipiens Epiſcopis, vt per ſemetipſos Ordines cōferant, quod ſi ægritudine fuerint impediti, ſubditos ſuos non aliter quam iam probatos, & examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant, de quo *praxis epiſcop. p. 1. verbo dimiſſoria §. 10. verſ. ſecundum, Petr. Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis c. 5. concl. 10. Tho. Valaſc. allegationum iuris tom. 1. alleg. 5. nu. 1. praxis noua epiſcop. p. 1. c. 1. nu. 12.* licet vero *Concilij d. ſeſſ. 23. c. 3.* videatur dicere Epiſcopo tātum ægritudine impedito licere litteras dimiſſoriales ſubditis concedere ad Ordines, apud alienos Epiſcopos recipiendos; tamen hoc ci liceret quando alia legitima cauſa, quam ægritudinis impeditus fuerit, vt deciſum referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauar. ad lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis in declarat. numero 42. Vgolin. d. §. 20. numero 11.* Concedendæ ſunt igitur dimiſſoriæ ex iuſta cauſa, & prius illo examinato, qui petit dimitti, non vtique tutus erit in conſcientia Antiſtes ille, qui ſuum ſubditum non examinatum, aut nullo præcedente ſcrutinio dimiſiſſet, ſi ille poſtea reperiretur inhabilis, maleque promotus quamuis in litteris adiecisſet clauſulam, qua Ordinatoris conſcientiam oneraſſet, vt aduertarunt, & iuſtè quidem *Viuald. p. 3. ſui candelabri c. 8. n. 12. Mayol. de irreg. lib. 4. c. 5. nu. 4.*

22 Dubium ex dictis oritur poſſit ne Præſul ille, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare dimiſſum? Imprimis iure communi attento negatiuè eſt reſpondendum cum *gloſ. vlt. in cap. Epiſcopo 9. q. 2.* quam ibi ſequuntur *Præpoſ. nu. 3. & Gemin. num. 2.* hodiè vero nouiſſimo *Concil. Trid.* iure attento *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 11.* tutius credo ordinantem Epiſcopum agere, ſi eūdem denuò examini ſubijceret, propter expreſſa verba d. cap. diſponentis ne ab extraneo quis ordinetur niſi diligenti pręuio examine, cui ſubſequitur alter canon *ſeſſ. 23. cap. 3.* & iubet nemini non examinato cōcedendas eſſe dimiſſorias, ex quibus ita iunctim conſideratis liquet ab vtroque debere examinari ordinandum, & in proprijs terminis tenent *praxis noua epiſcop. p. 1. c. 1. nu. 12. pag. 29. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rub. 9. cap. 8. nu. 31. ver. ſed ne, Bonacina d. punct. 33.*

23 Dimiſſorias autem iſtas ſemper valere, tum viuente, tum defuncto dante reſoluunt *Zabar.* communiter receptus *in Clem. ſi. poſt nu. 9. q. 5. de elect.* vbi *Imola num. 3 & Bonif. num. 43. Nau. in cap. placuit numer. 34. & 163. de pœnitent. diſtinct. 9. & conſil. 5. de reſcriptis in nouis. praxis epiſcop. 1. verbo dimiſſoria §. 9. Rebuff. in forma litter. dimiſſor. num. 43. Perez l. 2. tit. 2. libr. 2. ordin. & l. 6. tit. 12. lib. 3. praxis noua epiſcop. d. c. 1. num. 14. in fine, Pauin. de poteſtate Capituli Sede vacante, p. 1. fol. 18. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 22. §. ſi. Gutier. practic. lib. 3. q. 75. numer. 5. Fr. Emman. q. regular. tom. 1. quæſt. 9. articul. 1. Salzedo ad Bernard. in practic. cap. 26. verſic. poſtquam. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 12. num. 36. Vgolin. d. cap. 26. §. 20. numero 9.*

24 Etiamſi à Capitulo Sede vacante datæ fuerint, quia per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant, ita *Quaranta in ſumma Bullarij verbo Capitulum Sede vacante verſ. ſecundo dubitatur, Pet. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. P. Molina de iuſtitia trac. 5. diſ. 11. num. 4. Gonzal. d. gloſ. 12. numer. 37. Gutier Canon. lib. 2. c. 17. nu. 12.* vbi conſulit Ordinatoribus, vt ſi tempore præſentationis dictarum litterarum coram eis, ſciuerint nouum Prælatum, atque, ſucceſſorem poſſeſſionem eiuſdem epiſcopatus cæpiſſe, vel in epiſcopatu adeſſe, illas non admittant, niſi reualidatæ, vel nouiter à ſucceſſore conceſſę productę fuerint, vel ab eius officiali ad id ſpeciale mandatum habente: à nouo enim Antiſtite reuocari poſſunt per edictum omnes & quęcunque dimiſſoriæ à prædeceſſoribus Præſulibus ſiue Capitulo Sede vacante, conceſſæ, prout reſoluit *Rebuff. in praxi rub. de forma litter. dimiſſ. nu. 44.* & intelligit iuſta
25 ſubſiſtente cauſa *Campanil. d. rub. 9. cap. 8.*

26 Pro litteris dimiſſorijs ad Ordines recipiendos nihil recipi debet ab Epiſcopo, eiuſuè miniſtris, vt diſponit *Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformation. cap. 1.* & deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ in*

lib. 1.

lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis in declarat.num.35.in reſp.ad dub. 3.

27 Notarius vero pro ſingulis dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi, vt habetur in *d.cap.1.& copioſius P.Soar.de religione lib.4.de ſimonia cap.53.numer.6.cum ſequentibus, Nau.in man.cap.23.nu.202.Vgolin. in tract. de ſimonia tab.1.cap.41.§.4.Valer. Reginald. in praxi fori pœnit.lib.23.nu.200.praxis epiſcop.p.1.verbo dimiſſoriæ §.7.pag.112.Leſſi.de iuſtitia lib.2.capit.35.dub.10. praxis noua epiſcop.p.1.cap.1.nu.55. Cencd. ad decretal. collect. 177.num.1.*

28 Vbi etiam addit, licèt dubius, poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus poſſe notarium, quod ab ordinatis ſpontè offertur recipere, de quo *Matienſo in dialogo relatoris p.3.cap.25.nu.5.Perez.l.1. gloſ. 1. poſt med. tit.9.lib.2.Ordin.*

29 Vnum adderem quotidianum, & praxi vtile, quod Epiſcopus abſens a ſua diœceſi poteſt dare litteras dimiſſorias, ſi abſentes diœceſani eas petierint, vt ordinari poſſint ab alio, poteſt etiam illorum examen demandare Epiſcopo loci, in quo degunt, ſi propter abſentiã valdè eis incommodam voluerit examini illos ibi ſubijcere, ita deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis nu.59.*

30 Abſoluere à ſuſpenſione eos, qui nullius diœceſis exiſtentes ſine litteris dimiſſorijs ordinati fuerunt, ſpectat ad Epiſcopum, ad quem ex Concilio pertinebat illas dimiſſorias concedere, refert deciſum *Armendar.d.loco num.6.*

31 Patentes litteræ dimiſſoriæ, ſiuè commendatitiæ, quibus Regulares ordinandi ſunt, eſſe debet ſuorum Prælatorum Ordinariorum, non vero Epiſcopi diœceſani; Concilium enim *ſeſſ.23.c.8.* quatenus dicit, quod nullus etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur etiam ſtatutis temporibus, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur, intelligendum eſt de generalibus, & prouincialibus, ſeu etiam inferioribus Prælatis, quia negari non poteſt, quoad hoc Prælatos eſſe Ordinarios, qui ſuorum ſubditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoſcunt, & de illis atteſtari poſſunt, iuxta diſpoſitionem Concilij dicto loco, non vero Epiſcopi diœceſani, qui nec reſpectu Regularium Ordinarij dici poſſunt, nec de illorum vita, & moribus teſtimonia ferre queunt: confirmatur deinde ex alio *Concilij loco d.ſeſſ.23.c.10.* argumento deducto à contrario ſenſu, vbi Abbates, & alij quicunque Prælati, quantumuis exempti, prohibentur litteras prædictas dimiſſorias concedere aliquibus clericis ſecularibus, vt ab alijs ordinentur, ergo cum proprijs ſubditis regularibus non id ipſum facere prohibentur. Et peculiaris declaratio ſuper hoc edita fuit à Clemente VIII. conceſſa ad inſtantiam Regij monaſterij de Alcobaca Regni Portugaliæ, & incip. Vt ea quæ pro. *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 9.Martij ann.1592. Pontificatus ſui ann.1.* vbi inter alia præcipitur, vt litteræ dimiſſoriæ Abbatis prædicti monaſterij à quibuſcunque locorum ordinarijs recipiantur, & admittantur, refert *Miranda in manuali Prælatorum, tom.1.q.39.art.3.* vbi *art.4.* aſſerit per *Concil.Trid.ſeſſ.23.c.12.* huiuſmodi Regulares licet habeant patentes litteras dimiſſorias à proprijs Prælatis, bene poſſe ab Epiſcopis nihilominus de grammatica, & ſufficientia examinari, additque quòd quamuis poſt d. Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus conceſſa, ordinari vt poſſint nullo præuio Epiſcoporum examine, vt dicitur conceſſiſſe olim *Greg. XIII.* pro Religioſis Societatis Ieſu, huiuſmodi tamen priuilegium, & omnia alia, ſi quæ ſunt, poſtmodum fuerunt reuocata per nouam Conſtit. quam fecit *Sixtus Quintus*, contra clericos male promotos.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſorijs ſui proprij Epiſcopi ordinans ſuſpenſus eſt à collatione omnium ordinum.*

2 *Primam tonſuram conferens alieno clerico ſine ſui Epiſcopi conſenſu, à collatione tantum illius ſuſpenſus eſt.*

3 *Epiſcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius diœceſis non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus ordinans extraneum bona fide, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus.*

5 *Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quam ſi Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel primam tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat, per annum ab exercitio pontificalium ſuſpenſus eſt.*

8 *Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſorijs ſui Prælati primam tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt.*

9 *Laicus proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium, & annexorum, tum pro ſuſcipiendis Ordinibus.*

10 *Minores Ordines ſuſcipiens abſque ſui Ordinarij litteris dimiſſorijs, eorum executionem non habet antequam ſuus Epiſcopus ei permittat, inhabiliſque eſt ad obtinenda beneficia, & penſiones.*

11 *Maiores Ordines ſic ſuſcipiens quam ſuſpenſionem incurrat?*

12 *Epiſcopus virtute Concil.Trident.ſeſſ.24.de reformat.c.6. poteſt diſpenſare in prædicta ſuſpenſione, ſi delictum ſit occultum.*

13 *Inhabilis ad beneficia obtinenda fit, qui paſſus eſt ſe ordinari ſine licentia proprij ſuperioris.*

14 *Suſpenſus à iure, tam ab officio, quam à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſioque ei facta eſt nulla.*

15 *Suſpenſus huiuſmodi non ſpoliatur beneficijs impetratis ante ſuſpenſionem, niſi ſteterit voluntariè ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, vel miniſtrando fieret irregularis.*

16 *Regularis promotus abſque dimiſſorijs ſui Superioris, quam pœnam incurrat?*

17 *Epiſcopus huiuſmodi regularem ordinans quam pœnam incurrat.*

18 *Ordinatus à non ſuo Epiſcopo fori priuilegium non amittit.*

19 *Clericus quamuis ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus fori priuilegio gaudet.*

20 *Epiſcopi atteſtationi creditur, vbi ordinans clericum alienæ diœceſis in litteris clericalibus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi.*

EPISCOPVS, QVI ALTERIVS ſubditis ſine licentia, & dimiſſorijs litteris Ordines confert, quas pęnas incurrat? & de pœnis eorum, qui Ordines ſic ſuſcipiunt.

ALLEGATIO VIII.

1 EPiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſorijs ſui proprij Epiſcopi ordinarij, ſuſpenſus eſt à collatione Ordinum per annum, tam ſcienter, quam ſi affectata ignorantia, vel quocunque alio quæſito figmento præſumpſerit ordinare *cap. eos de tempor. ordin. it. in 6. Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c.* 8. nec tantum à collatione illius Ordinis, quem ſine dimiſſorijs alieno clerico contulit, ſed reliquorum omnium, vt firmat *Anchar. in d. cap. eos num. 3.* vbi etiam *gloſ.* vide *Soar. tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. nu. 15. Reginald. in praxi fori pænit. li. 32. tract. 2. nu. 69. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub. 9. c. 1. nu. 16. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 22. num. 2.*

2 Si tamen tonſuram ſolum conferret, tunc à collatione ſolius tonſuræ ſuſpenſus eſſet *c. fi. de tempor. ord. in 6. Campan. vbi proximè. Vgolin. d. §. 22. num. 1. Bonacina de Sacram. diſp. 8. q. vnic. puncto 4. nu. 29.*

3 Prædictam vero ſuſpenſionem non incurrere Epiſcopum probabiliter ignorantem clericum eſſe alterius diœceſis, vtpote quia parentes eius de ſua diœceſi eum eſſe dixerunt, vel communiter pro tali habebatur, tenent ita ſacram Cong. decidiſſe atteſtantes *Nau. conſil. 40. de tempor. ordinat. Vgolin. d. §. 22. num. 2. verſ. excipitur, Aloyſ. Ric. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 297. in 1. edit. & reſol. 256. nu. 4. in 2. edit.*

4 Sic etiam Epiſcopum à prædicta ſuſpenſione excuſant, ſi ordinet extraneum bona fide, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui ſubditum alterius in aliena diœceſi ordinauit in *cap. fi. 9. quæſt. 2. Mayol. de irregul. lib. 4. capit. 2. numero 3. Reginald. d. numer. 69. verſic. ſunt autem,* & alij apud *Soar. de cenſuris diſput. 31. ſect. 1. numer. 17.* Verum ante factum debent Epiſcopi hoc maximè effugere, tum quia in ijs, quæ ſunt contra ius, & iuriſdictionem alterius non facilè præſumenda eſt ratihabitio; tum quia datur anſa Epiſcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quæſito colore, ita *Mandoſ. Rebuff.* & alij apud *Quarantam in ſumma Bullarij verbo Ordo verſic. amplia hanc extrau. Bonacina d. puncto 4. nu. 28. verſic. ſecundo,* reſpondentes Epiphanium poſſe excuſari in foro conſcientiæ ratione bonę fidei, & inaduertentiæ.

5 Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario grauius punitur, quia ſicut à tali promotus Vltramontanus grauiori punitetur pęna de iure, quam ſi Italus ab Italo, vt ſtatim dicam; ita & promouens, vt tenent *Ioan. Monach. in cap. 1. numero quarto de temporibus ordinat. in 6. & Ioan. And. ante num. 1. verſic. condigna,* quos refert *Campanil. d. rubr. 9. capit. 1. numero 16.* imò arbitraria pęna puniendum, à collationeque Ordinum ſuſpenſum eſſet tenet *Vgolin. dict. §. 22. numero 3.*

6 Vltramontani enim ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint à non ſuo ſine dimiſſorijs proprij ſuperioris ex decreto *Clem. IV. in d. c. 1.* declarantur ſuſpenſi ipſo iure, eorumque diſpenſatio eſt reſeruata Papæ, qua innodati celebrantes fierent irregulares, vt per *gloſ. verbo ſuſpenſus in dict. cap. 1. Nau. conſil. 36. num. 1. de tempor. ordin. Campan. d. cap. 1. numero* 8. vbi *numer. 9.* aſſerit illius canonis ſuſpenſionem non ligare eos, qui non proprie Vltramontani, aut Citramontani appellantur, ſed medij, veluti, qui in montibus ipſis degunt, & *num. 10.* cum *Ioan. Monach. numer. 3. verſic. ſed quæro. & Franch. num. 11. in fine in d. cap. 1.* contra alios tenet Vltramontanum, qui domicilium acquiſiuit in Italia, poſſe Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius eſt ſuperior, aut ab altero de eius licentia, & *num. 13.* aſſerit prædictam pęnam amplecti Vltramontanos, etiam minores Ordines, & primam tonſuram aſſumentes, in quo iam non relinquitur locus dubitationi extante Conſtitutione *Sixti V.* contra male promotos, comprehendente laicos, ibi *quemcumque ſecularem*, quamuis contrarium teneant *Nau. conſil. 31. de tempor. ordinat. & conſil. 25. & 26. eod. tit. in antiq. Vgolin. d. §. 22. nu. 3. in fine.*

7 Epiſcopus titularis, ideſt earum Eccleſiarum, quæ in partibus infidelium exiſtunt, clero carens, & populo Chriſtiano, ſi Ordinem, vel primam tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine expreſſo eius conſenſu, aut litteris dimiſſorijs conferat, etiamſi in loco exempto, vel nullius diœceſis, vel in aliquo monaſterio reſideat cuiuſcunque ordinis, per annum ab exercitio pontificalium ſuſpenſus eſt, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reformat. c. 2.* & alibi late diximus.

8 Laicus abſque ſummi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſorijs ſui Ordinarij primam tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt, non enim alia pęna eſt præſcripta in iure *c. fin. de tēp. ordinat. lib. 6. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 23. n. 1.* Et ideo ne cuiquam laico alienus Prælatus audeat primam cōferre tonſuram monuit *gloſ. in c. cum nullus verbo clericum de temporibus ordinat. lib. 6.* vbi *Ioan. And. Geminian. & Franc. gloſ. in c. 1. verbo clericum, & in c. fin. verbo homini eod. tit. & lib. Rebuff. conſil. 1. incip. ordinatus nu. 2. ver. & ſic male, Nau. conſil. 30. num. 1. ſub tit. de tempor. ordinat. in antiq.*

9 Laicus enim proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium, & annexorum, tum maximè pro ſuſcipiendis Ordinibus; nam ſicut laicum non niſi proprius Epiſcopus excommunicare valet (eo quod nonniſi in ſubditos fertur excommunicatio *cap. à nobis lib. 1. de ſent. excom.* cum citatis ab *Vgolin. de cenſuris tab. 1. c. 2. §. 11.*) ita & ordinare, cum conſtet laicum, ſuum habere Prælatum; non defuerunt tamen qui tenerent contrarium, ex quorum numero eſt *Nau.* ſibi contrarius *conſil. 25. incip. Hiſpan. de tempor. ordin. in antiq.* ſed prima ſententia verior; quam vendicare ſibi locum ante factum, poſtea vero alteram ſcripſit *Stephan. Grattan. diſceptat. forenſ. tom. 3. capit. 430. numer. octauo,* quem refert *Campanil. dict. rubr. 9. capit. 1. numer. 3.*

10 Minores vero Ordines dicto modo recipiens, eorum executionem non habet antequam ſuus Epiſcopus ei permittat, vt ſentit *gloſ. verbo ſtatuunt in cap. eos de tempor. ordin. lib. 6.* & vt ſic ordinatus executionem habeat, huiuſmodi ordinationem ſuus Epiſcopus ratam debet habere, ita *gloſ. fin. in cap. 171. diſt. gloſ. penult. in cap. Sollicitudo 63. diſt. Nau. conſ. 11. verſ. id quartum & conſil. 19. numero 5. & conſil. 39. ſub titul. de tempor. ordin.*

ordin. Vgolin. d. §. 23. num. 1. quamuis contrariam opinionem poſt *Pariſ.* teneant *Rebuff. d. rub. de form. dimiſſ. num. 12. cum ſeq. P. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48.* & quia ordinatus ad minores Ordines ſine litteris dimiſſorijs ſui Prælati eſt ipſo iure ſuſpenſus ab executione Ordinum ſic ſuſceptorum, quando proprio Ordinario videbitur expedire, per *Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reform. c. 2. & ſeſſ. 23. cap. 8.* ſi talis exercuerit actum Ordini minori ſuſcepto deputatum, proprium & peculiarem ſolemniter, incurret irregularitatem, prout reſoluit *Nau. in man. c. 27. num. 163.* quem refert *Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſcipl. clerical. §. 5. num. 62.* Sic etiam huiuſmodi ordinatus prima tonſura, ſeu minoribus inhabilis eſt ad obtinenda beneficia, ac penſiones, prouiſioneſque ei factæ non ſubſiſtunt, prout ait *add. ad Nauar. conſ. 39. & conſ. 27.* quam refert *Vgolin. d. loco,* & tamen ad hoc, vt fiat capax, & poſſit beneficium retinere, ſufficit ratihabitio proprij Epiſcopi, vt docent *Mayol. de irreg. lib. 1. c. 10. nu. 1. Nau. conſ. 24. & 25. de tempor. ordin.* quos refert *Bonacina de Sacr. diſp. 8. q. vni. puncto 4. num. 25.*

12 Maiores denique Ordines ſic ſuſcipiens per Conſtitutionem *Pij II. incip.* Cum ex ſacrorum, quæ eſt 6. in ordine, ipſo iure ſuſpenſionem incurrit, atque etiam attento hodierno iure *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 8.* ibi, ſit ſuſpenſus, quæ verba inducunt profecto ſuſpenſionem ipſo iure, *Felin. in cap. Rodulphus num. 33. de reſcriptis,* cum citatis per me *dict. 333.* & dicit *Rota deciſ. 361. in fine p. 2. diuer.* & apertiſſimis verbis hunc ipſo iure fieri ſuſpenſum declarauit *Sixt. V. Conſt. 91.* contra clericos male promotos. Et ſi ante abſolutionem Ordinum functiones exerceat irregularis efficitur, vt *in d. Pij II. Bulla* habetur, & refert *Vgolin. d. §. 23. verſ. qui demque.* Qua attenta ſolummodo ſuſpenſus fit ille, qui ſacris tantum eſt initiatus Ordinibus ab alieno Antiſtite, ſine licentia proprij Ordinarij, non tamen ille, qui in minoribus, vt admonet *Nau. conſ. 9. num. 2. & conſ. 19. in fine ſub tit. de tempor. ordin. Mandoſ. ſuper reg. 24. de male promotis q. 1. num. 6.* ſed poſterior in hac re Conſtitutio ſcilicet *Sixti V.* ſupradicta, tum ad ſacros, tum ad minores ab alieno Antiſtite promotum abſque facultate ſui Epiſcopi ſuſpenſum ipſo iure pronuntiat, vt adnotauit *Viuald. in expoſitione prædictæ Bullæ notab. 7.* quam expoſitionem ipſe poſuit in fine ſui candelabri. Poſtremis vero hiſce temporibus præfatam Sixti Conſtitutionem quoad pœnas non admittimus; redacta enim eſt ad terminos iuris communis per alteram *Clem. VIII. incip.* Romanum decet Pontificem, quæ eſt in ordine 40. vt bene docent *Quaranta verbo Ordo verſ. ſecundo limita, & verſ. tertius caſus, Sayr. de cenſuris li. 7. cap. 10. num. 36. & lib. 4. cap. 14.* vbi vtramque Conſtitutionem refert, quam etiam refert *Quaranta d. verbo Ordo verſ. an vero,* & ideo licet prædicta *Sixti V.* Conſtitutione abſolutio dictæ ſuſpenſionis ſummo Pont. reſeruata ſit, moderato tamen illius rigore per alteram *Clem. VIII.* de qua ſupra, eaque ad diſpoſitionem Concilij Trid. reuocata, poterit Epiſcopus ob priuilegium ſibi conceſſum *in Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 6.* diſpenſare in prædicta ſuſpenſione, ſi delictum ſit occultum, *Bonacina de Sacram. diſp. 8. q. vnic. puncto 4. num. 25. verſic. ſuſpenſio.*

13 Qui paſſus eſt ſine licentia proprij ſuperioris ab alieno ordinari fit inhabilis ad beneficia conſequenda, prout reſoluunt *Gabr. conſ. 181. nu. 5. & 6. lib. 4. q. 2. nu. 58. Rebuf. conſ. 1. incip. ordinatus, & in praxi rub. de litteris dimiſſorialibus nu. 22. & de pacific. poſſeſſ. nume. 127. Pet. Greg. de benefic. c. 36. nu. 12. Campanil. d. rub. 9. c. 2. nu. 1. Carol. de Graſſis de effect. cleric. effectu 1. nu. 636. & effect. 15. nu. 28.*

14 Ex ea ratione ſcilicet, quia omnis à iure ſuſpenſus, tam ab officio, quam beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſioque ei facta eſt nulla, *cap. cum dilectus verſ. quia nobis, de conſuetud. vbi gl. verbo ceſſauimus, glo. verbo ſuſpenſi in cap. cum bonæ de ætate, & qualit. gloſ. verbo beneficijs in fi. in cap. cupientes §. cæterum de elect. lib. 6. Nau. in man. c. 25. nu. 133. & conſil. 25. num. 5. alias conſ. 10. de tempor. ordinat. Mayol. de irregularit. lib. 3. cap. 19. num. 10. Candelabrum aureum titul. de ſuſpenſione num. 139. Vgolin. de cenſur. tab. 4. de ſuſpenſione capit. 6. §. 7. num. 4. & cap. 8. §. 6. numer. 1. Flamin. de reſignat. lib. 5. q. 6. numer. 84. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 7. quæſt. 2. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 34. nu. 116.* ſed huiuſmodi promotus eſt ſuſpenſus, vt ſupradictum eſt, ergo ſequitur quod beneficia conſequi non poſſunt.

15 Non ſpoliatur tamen beneficijs impetratis ante ſuſpenſionem, niſi voluntariè ſteterit ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, *cap. cum bonæ de ætate & qualitat.* vbi *Anan. num. 5.* quia perſeuerans in excommunicatione vltra annum eſt ſuſpectus de hæreſi, vt probant text. *in cap. ad abolend. in §. qui vero conuenti de hæret. & in cap. cum contumacia, eod. tit. in 6. & habetur in Concil. Triden. ſeſſ. 25. de reform. c. 3. in fine,* tenent *Baiard. ad Clar. §. fin. q. 74. nu. 48. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 644. praxis epiſcop. p. 1. verbo clericus pag. 78. Fr. Emman. regul. tom. 2. q. 103. art. 3. in fine,* ſed ſi tali durante ſuſpenſione miniſtrauerit, quia factus eſt irregularis, etiam non expectato anno, poſſet illico beneficijs priuari, per Conſtitutionem *Pij II.*

16 Pœna autem à iure communi inflicta aduerſus regularem promotum abſque dimiſſorijs ſui ſuperioris regularis, eſt ne valeat perſeuerare in Ordine *cap. fin. 58. diſt.* ſed per Conſtitutionem *Sixti V.* eadem, qua clerici ſeculares pœna, puniuntur, tam in hoc, quam in cæteris caſibus, in quibus eſt male promotus; vt apertè conſtat ex prædicta Conſtitut. in *§. vt igitur* ibi, vel cuiuſuis Ordinis, ſeu militiæ regularem; eius tamen rigor hodie ceſſat, ob alteram *Clementis VIII.* ſanctionem, vt ſupra dixi, quare ſtatur iuris communis diſpoſitioni *in dict. cap. fin.*

17 Contra vero Epiſcopum illius Ordinatorem eſt de iure conſtituta pęna, vt à reliquorum communione ſeiunctus ſuæ tantummodo plebis communione ſit contentus, *in c. fi. 58. diſt.* cuius tex. verba illa, *vt priuatus ſit à communione cæterorum,* interpretatur, id eſt Epiſcoporum, prout etiam interpretantur *Sylu. verbo ſuſpenſio poſt nu. 6. Henriq. in ſum. lib. 13. c. 38. §. 1.*

18 Licet ordinatus à non ſuo Epiſcopo ſine dimiſſorialibus litteris non poſſit impetrare beneficia, quia ſuſpenſus eſt, non habens Ordinis executionem, vt ſupradictum eſt, quoad conſequutionem tamen fori ſecus dicendum eſt: nam is cui Ordines à non ſuo Epiſcopo conferuntur efficitur clericus, & ei imprimitur character, *d. c. eos de tempor. ordin. li. 6. Bayard. ad Clar. in §. fin. q. 36. nu. 25. Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 634. cum ſeqq.* quamuis contrarium tenuerint *Maſcard. de prob. concl. 1140. nu. 2. Flam. lib. 4. q. 2. nu. 85.* Clericus enim quamuis interdictus, ſuſpenſus, vel excommunicatus, non amittit fori priuilegium, vt conueniri poſſit coram iudice ſeculari, vt poſt alios reſoluit *Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 641.*

19 Vbi Epiſcopus ordinans clericum alienæ diœceſis in litteris clericatus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi, eius atteſtationi eſt ſtandum, Peregr. dec. 124. lib. 2. Put. dec. 363. lib. 1. & dec. 406. lib. 2. Accoram. dec. 21. lib. 1. Gabr. d. conſ. 181. nu. 17. lib. 2. quos omnes refert, & ſequitur Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 638.

SVMMARIVM.

1 Habitus clericorum proprius quis ſit, nullibi determinatur.
2 Honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis.
3 Clerici coniugati debent vti illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur.
4 Veſtes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud noſtros Luſitanos cenſentur talares.
5 Concilium Bracharenſe deſcribit modum, & formam veſtium clericorum.
6 Pilei quadrati ſanctæ Crucis ſignum denotant; rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant.
7 Clerici in minoribus de conſuetudine totius Hiſpaniæ debent habere veſtes, quæ cooperiant tota genua.
8 Clerici debent ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes.
9 Honeſtas in veſtium colore maximè requiritur.
10 Coronæ vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia.
11 Clericus in maioribus, aut beneficium habens, ſi Coronam, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa non deferat, peccabit mortaliter.
12 Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, oſtenditur.
13 Clerici non recipientes penſionem, & fructus eccleſiaſticos valorem annuum 60. ducatorum aurei de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.
14 Parapherṇarij, & ſimiles in inferioribus miniſterijs Palatio Apoſtolico inſeruientes & penſiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.
15 Pynam Conſtitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium talare, quamuis toga non ſit talis, nec genua tangat.
16 Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, nullam pœnam incurrunt.
17 Clerici propter infirmitatem tonſuram non deferentes, à pœnis excuſantur latis contra habitum non deferentes.
18 Transformari coactus propter aliquod veroſimile periculum, ab habitu decenti excuſatur.
19 Domi ſuæ, & occultè clericales veſtes non deferens, nullam pœnam incurrit.
20 Habitum ſemel dimittens, non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio.
21 Ex neceſſitate itineris, vel peregrinationis licitum eſt clericis habere veſtes breuiores.

EPISCOPVS QVAM honeſtatem in veſtibus à clericis ſeruandam conſtituere debet.

ALLEGATIO IX.

1 QVis proprius ſit clericorum habitus nullibi determinatur, vt teſtatur gl. pen. in Clemen. 1. de elect. niſi quod nimia breuitas, & longitudo reprobatur in c. clerici, de vita, & honeſt. cleric.

2 Quare honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis, vt notauit gloſ. in cap. ſi quis virorum, 20. diſtinct. gloſ. inſignis verbo deauratis in cap. penultim. de vita, & honeſt. cleric. gloſ. verbo ſecularis in d. Clement. 1. de elect. quas commendant, & communiter receptas poſt antiquiores teſtantur Couar. pract. cap. 31. nume. 7. verſic. 4. Salzed. ad Bernard. cap. 71. Farin. in praxi criminali quæſt. 8. nu. 69. Sanch. de matrimon. lib. 7. diſput. 46. nu. 5. & alij de quibus Thom. Valaſc. alleg. iuris tom. 1. allegat. 11. per totam, Camill. Borell. in addit. ad Bellug. in ſpeculo Princip. rub. 11. §. videamus lit. B. Roland. conſ. 4. numer. 27. lib. 1. quibus addo Viuald. in candelabro aureo par. 3. ad finem in explicatione Bullæ Sixti V. de habitu, & tonſura num. 9. verſ. 3. aſſertio. Rendin. in promptuario iuris tom. 1. tit. 17. nu. 15. praxis epiſcopalis par. 1. verbo clericus §. 14. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 14. & 15. praxis noua epiſcopalis p. 2. cap. 3. nu. 14. pag. 129. Scacc. in tract. de iud. p. 1. c. 11. nu. 84. & 87. Fr. Paulin. in praxi crim. regular. tit. 4. c. 33. nu. 10. cum ſequentib. Ceued. practic. & canonic. q. li. 2. q. 4. nu. 30. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 16. à nu. 12. & 16. Vinia. in praxi iuriſpatronatus p. 3. lib. 15. c. 4. à nu. 9. Decia. tractat. crim. tom. 1. lib. 4. c. 9. nu. 96. Carol. de Graſſis de effectib. cleric. nu. 271. in prælud.

3 Vnde in clericis coniugatis eſt obſeruandum, quòd vtantur illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur, & ſuo ſtatui conueniunt, neque etiam oportere, quòd illis vtantur, quibus vtuntur clerici in ſacris, vel beneficiarij, vel alias ſoluti, vt bene aduertunt Cou. Farin. Sanch. & alij quos referunt proximè citatis locis.

4 Certum eſt veſtes clericales maioribus Ordinibus congruentes cenſeri talares, dimiſſas ſcilicet vſque ad talos, vt etiam expreſſit Conſtitutio Sixti V. & notarunt Fului. Pacian. in tract. cui incumbat onus probandi negat. li. 2. cap. 34. num. 38. & 39. Carol. de Graſſis. vbi ſup. nu. 271. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. c. 3. Guid. Pancirol. vari. lect. li. 1. cap. 21. per totum, Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 16. num. 13. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 9. nu. 96. & 97. Moſcon. in tract. de maieſt. milit. Eccleſ. li. 1. p. 2. c. 2. verſ. de habitu autem. Camill. Borrel. in ſum. omnium deciſ. tit. 11. de vita & honeſtate clericorum nu. 39. cum ſeq.

5 Egregie etiam modum, & formam iſtarum veſtium pro conſtitutis in minoribus deſcribit Concil. Brachar. vlt. p. 2. actione 4. c. 8. his verbis. Hortatur ſancta Synodus eos, qui ſunt in minoribus Ordinibus conſtituti, præſertim in via ad maiores Ordines, talarem veſtem portent, rotundo pileo, cæteriſque & interioribus, & exterioribus indumentis modeſtius vtantur, & ad eccleſiaſticum cultum accommodatis, &c.

6 Nec mireris quod in regione illa iubeatur clericis pileos rotundos portare, quia licet multi per quadrati pilei figuram Sanctæ Crucis ſignum voluerint denotari, ſecundum Pancirol. citato loco; rotundi tamen non ignotum habent myſterium, ſed ſtatui, quem profitētur, maximè conuenientes: indicant enim virtutum omnium perfectionem, ſecundum eundem Pancirōl. quibus clerici Luſitaniæ, & vniuerſitatis Conimbricenſis ſcholares ſemper vtuntur.

7 Hi autem clerici in minoribus Ordinibus conſtituti, debeńt deferre veſtes, de conſuetudine, & ſtatutis totius Hiſpaniæ, quæ ſaltem tegant tota genua, vt ex Pij II. Conſtit. refert, Coronæ etiam magnitudinem depingens Extrauagans Regni Luſitaniæ 5. tit. 4. par. 2.

his

his verbis, e que o veſtido clerical, que eram obrigados à trazer hauia de ſer que lhes cobriſſe de todos os giolhos, e que à Coroa auia de ſer, &c. Apud *Hiſpanos* vero *in l.1.tit.4.lib.noua recopil.* ita cautum eſt, Y anſi meſmo ſean las veſtiduras y bonete como las que coſtumbran traher los clerigos de miſſa. y que de otra manera nogozen de priuilegio del fuero. Et Epiſcopus, ac quilibet Prælatus poteſt prohibere laicis ne deſerant habitum, & tonſuram clericalem *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep.c.53.nu.4.* quem refert, & ſequitur *Carol. de Graſſis d.effectu 1.nu.1290.*

8 Ad honeſtatem vitæ clericorum ſpectat, vt ipſi condecenti habitu vtantur, & ſit qui dignitati, profeſſioni, atque ætati conueniat: non enim veſtibus, aut calceamentis decorem quærere debent: ſed eorum profeſſionem habitu, & inceſſu probare, *cap. clericus 31. diſtinct.* Nam quamuis habitus non faciat monachum, attamen clericos oportet ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes, vt per decentiam habitus extrinſeci, morum intrinſecam honeſtatem preferant, *Concil. Trid. ſeſſ. 14. de refor. c. 6.* & faciunt tradita per *Henriq. in ſum. lib. 10. c. 11. §. 1.* quamuis autem *Concilium dicto loco*, præcipiat, vt clerici veſtes congruentes proprio Ordini ſemper deferrent; ſano tamen modo hoc debet intelligi, non de continua ſine intermiſſione habitus, & tonſuræ delatione, ſed pro tempore, & loco, quemadmodum de omnibus affirmatiuis præceptis dicendum eſt, & niſi iuſta ſubſit cauſa, vt explicat *Viual. d. loco num. 10.*

9 Requiritur præterea honeſtas in veſtium colore, viridem enim, aut rubrum expreſſe improbat tex. *in d. c. penult. verſic. per annos de vita & honeſtat. cler. & in Clement. 2. in fine, eod. titul.* vbi per totum text. *Clemens V.* multa de hac veſtium honeſtate tradit, & ne clerici virgata, & partita veſte vtantur, explicat *Bernard.* & alij de quibus *Salced. d. loco, & Viuald. verſic. quinta aſſertio*, ac *Thom. Valaſc. dict. alleg. 11. num. 7. citatis locis*, rubeus enim color permittitur ſolum Cardinalibus, & viridis Epiſcopis tantum, *Menoch. de arbitr. caſu 392. num. 12. Pauan. in tract. cui incumbat onus probandi negat. libr. 2. cap. 34. num. 39. Scacc. de iudic. par. 1. cap. 11. numer. 85. & 86.* quos refert *Carol. de Graſſis de effectibus cleric. in prælud. num. 272.*

10 Coronę vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia, vt multorum Auctorum referendo verba, & loca probat *Gregorius de Valent. tom. 4. diſput. 9. quæſt. 5. puncto. 3.* & optimè *Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus in prælud. numer. 281. Durand. in ration. diuin. libr. 2. capit. 1. nu. 31.* quin *Beda in libr. 5. de hiſtoria Anglorum cap. 22.* aſſerit Diuum Petrum in memoriam ſpineæ Coronæ Chriſti, coronam capillorum geſtaſſe, toto reliquo capite detonſo, & id alios clericos fuiſſe imitatos: *Iſidorus* inſuper Apoſtolorum inſtitutum eſſe inquit *libr. 2. de officijs cap. 4.* ſequuntur *Bonacina de Sacramentis diſput. 8. quæſt. vnic. puncto vltimo numero 4. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. titul. de diſciplina clericali §. 17. numero 19.* Nihilominus in Eccleſia tonſura fuit ordinata ab *Aniceto Summo Pontific.* vt habetur *in cap. prohibita 23. diſtinct. & in capit. clericus 5. de vita. & honeſt. cleric.* referunt *Platina in vitis Pontif. in einſd. Aniceti vita Illeſc. in hiſtoria Pontif. part. prima lib. primo capit. 7. & capit. 14. Menoch. de arbitr. caſu 392. num. 26.* & latius de hac conſuetudine tondendi clericis barbam, & coronam, agunt, *Ioann. Bernart ad Statium libr. 4. Theb. pag. 106. Cardin. Baron. annal. eccleſ. tom. quinto, ann. Chriſti 398. pagin. 48. Ioan. Pineda in Iob. c. 1. verſ. 2. pag. 86. Fr. Bernard. de Britto in monarchia Luſit. p. 2. lib. 5. c. 2. fol. 39. verſo.*

11 Illamque, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa, ſi clericus in maioribus: aut beneficium habens, non deferat peccabit mortaliter, prout reſoluunt *Abb. in cap. ſi quis nu. 1. de vita, & honeſt. cleric. Nau. commento 4. de regularib. nu. 27. Henriq. lib. 13. c. 39. num. 3. Vaſq. 3. p. tom. 3. diſp. 259. c. 3. Reginald. lib. 30. nu. 10. Bonacina d. punct. vlt. nu. 3.*

12 Contra non deferentes habitum clericalem diſponit *Concil. Trid. d. c. 6.* quod ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum moniti fuerint honeſtum habitum clericalem illorũ Ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ipſorum beneficiorum, necnon ſi ſemel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiuſmodi coerceri poſſint, & debeant; poſtea vero contra nõ deferentes habitum clericalem emanauit Conſtitutio *Sixti V.* incip. Cum ſacroſanctam die 5. Ian. anno 1586. vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe præſentes, in habitu clericali & tonſura, ac Militibus in militari non incederent, mandatiſque ſuper id editis ſub certo termino non obedierint, præter alias pęnas contra eos inflictas, ſine vlla alia monitione, ipſo facto priuatos declarat, quibuſcumque dignitatibus, adminiſtrationib. officijs, Canonicatibus & Præbendis, ac beneficijs etiam ſimplicibus, & præſtimonijs per eorum quemlibet in titulum, Commendam vel alias, pro tempore obtentis, necnon penſionibus, & fructibus, ac prædijs, boniſque eccleſiaſticis huiuſmodi, quocumque modo ex reſeruatis, vel reſeruandis, omnique iure ſibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, vide *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. n. 56. Steph. Gratian. Marchia deciſ. 158. num. 5.*

13 Poſtea vero idem *Sixtus V.* per aliam ſuam Conſtitutionem eiuſdem anni pridiè Kalend. Februar. incip. Paſtoralis, & infra, declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes penſionem, fructus, aut prædia, vel bona eccleſiaſtica ſibi in vna, vel pluribus vicibus reſeruata, & conceſſa, ſummam, ſeu valorem annuum 60. duc. auri de Camera inſimul non excedentes, ſeu excedentia.

14 Et inſuper declarat non teneri in habitu, & tonſura clericali incedere inſeruientes Palatio Apoſtolico, inferioribus miniſterijs, vt ſunt parapheruarij, credentiarij, & ſimiles, qui penſiones, aut fructus bonauè eccleſiaſtica loco penſionum vſque ad quãcumque ſummã, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos clericos, aut milites, quibus penſiones, aut fructus, bonauè, aut prædia eccleſiaſtica ad quâcumq; ſummam reſeruata, aut reſeruari conceſſa ſunt non aliter ad gerendum militarem habitum teneri poſtquam penſiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos ſteterit quominus exigant, vel percipiant; quarum Cõſtitutionum tenorem referunt *Praxis noua epiſcopalis p. 2. c. 3. nu. 13. pag. 129. & 130. Quaranta in ſumma Bullarij verbo habitus clericalis in princip.* & de ea teſtantur *Viuian. in praxi iuriſpatronat. p. 3. libr. 15. c. 4. nu. 4. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo habitus, Bellet. d. §. 16. nu. 13.*

15 Vtrum autem ad euadendam pęnam priuationis ipſo iure beneficiorũ, contra non deferẽtes veſtes talares

ſtatutam in d. Conſtit. *Sixti V.* requiratur, quod plures, & omnes veſtes tales ſint, pallium ſcilicet, & toga? in quo partem affirmatiuam ſuadere videtur d. Conſtit. vtens verbis pluralis numeri, ibi, veſtes talares, iuncta regula *cap. pluralis loquutio, de reg. iur. lib. 6.* ſed contrarium nempè ſufficere quod pallium perueniat ad talos, toga vero tegat genua, tenent *Iacob. de Graff. in decis. aureis p. 1. lib. 3. c. 3. nu. 3. Viuald. vbi ſup. verſ. 4. aſſertio, Petr. de Ledeſ. in ſum. p. 2. tract. 7. c. 2. prope 14. concluſ. circa finem*: Non eſt enim neceſsarium portare duas veſtes longas, vt ex *Viuald.* receptum dicit *Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. nu. 23.* imò ſufficit, quod veſtis ſuperior clericalis ſit, & cooperiat interiorem quamuis laicalem, vt ex *Franch. & Sigiſm. Scaccia* reſoluit *Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 1186.*

16 Primo limita prædictam *Sixti V.* Conſtitutionem, & diſpoſitionem tex. *in d. Clement. 2.* non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non voluerint, vt deciſum refert *Aloyſ. Ric. in deciſ. curiæ Archiepiſc. Neapolitan. dec. 129. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 12. nu. 3. verſ. 5. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 1175. Decian. tract. crim. tom. 1. li. 4. c. 9.* vbi exemplificat quando cleric. eſset ita pauper, vt non poſset propter paupertatem alias veſtes inuenire, niſi laicales ſibi donatas.

17 Secundo limita ſi non poſset propter infirmitatem tonſuram deferre, quod etiam refert deciſum *Capella Tholoſ. deciſ.* 104. quam citant & ſequuntur *Vgolin. dict. capit. 12. numer. 3. verſ. quoad tonſuram, Viuian. in praxi iuriſpatronat. part. 3. libr. 15. cap. 4. numer. 8. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. titul. de diſciplina clerical. §. 17. num. 9. Thom. Act. in tract. de infirm. p. 2. in uerbo clerici nu. 12. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 1171.*

18 Tertio limita, & declara excuſari clericum ab habitu decenti, ſi propter aliquod veroſimile periculum trãsformari cogeretur, ita *praxis noua epiſcopalis d. capit. 3. num. 14. uerſic. excuſaretur, Viuian. d. praxi iuriſpatronat. par. 2. lib. 6. cap. 10. num. 6. & 7. & p. 3. lib. 15. capit. 4. num. 5. & 6.*

19 Quarto limita ſi domi ſuæ, & per conſequens in occulto dimitteret, quia *d. Clement. 2.* de deferente publicè alienas veſtes loquitur, ergo ſecus ſi occultè; tum quia iſte talis non dimittit habitum ne deferat; ſed vt paulo poſt aſsumat, quo caſu non dicitur dimiſiſse, ſicut etiam abeſse non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus *l. poſtliminium §. captiuis, & l. nihil ff. de captiuis, & poſtlim. reuerſis,* cum traditis à *Gonzalez ad reg. 8. Cancel. gl. 43. num. 5.* & ita in propoſito hanc opinionem tenet *Vgolin. d. c. 12. nu. 3. uerſic. 4.*

20 Quinto limita in illo, qui ſemel habitum dimiſit, qui non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio, prout ordinat d. Conſtitut. *Sixti V.* propter vnam habitus dimiſſionem, qua etiam attenta requiritur, vt tantum perſeueret, quòd publice pro laico exiſtimetur, ita *praxis noua d. c. 3. num. 14. uerſ. excuſaretur, Farinac. in praxi crim. q. 8. nu. 68. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſum. Bullarij uerb. habitus clericalis, Vgolin. d. c. 12. nu 3. §. 6. Viuian. d. c. 4. nu. 7.*

21 Sexto limita ex neceſſitate itineris vel peregrinationis, propter quam licitum eſt clericis habere veſtes breuiores *cap. Epiſcopi 21. q. 4. addit. ad Capell. Tholoſan. q. 256. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 15. nu. 14. & nu. 15.* etiam tenet licitum eſse habitum mutare, ac etiam deponere, ſi ex delatione habitus clericalis iuſta eſset cauſa timoris per *Clem. 2. uerſic. niſi cauſa rationabilis, de uita, & honeſt. cler. Hieron. de Laurent. Auen. deciſ. 125. nu. 9. Iacob. Maſsul. in addit. ad Capic. deciſ. 181. in ultimis uerbis, Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 1174.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcoporum munus eſt ordinationi faciendæ diligens ſcrutinium ordinandorum proponere.*

2 *Ordinandi quo tempore debent conuenire.*

3 *Epiſcopi, aut ab ipſis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam & fidem ſcrutari debent.*

4 *Genus ordinandorum ſcrutari debet an ſcilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint.*

5 *Verbum, genus, de quo in Concil. Triden. ſeſſ. 23. d. reform. c. 7. idem ſignificat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad deſcendentes ex genere hebræorum.*

6 *Deſcendentes è Iudæis an ſint ab ordinatione excludendi?*

7 *Neophitus, qui recenter ſuſcipit habitum eccleſiaſticum, ad Ordines admittendus non eſt.*

8 *Neophitos intendens ordinare, quæ perquirere debet.*

9 *Natalitia perſcrutari debent, ideſt, an legitimi, vel illegitimi ſint.*

10 *Perſonam, ideſt, an ſint corpore vitiati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non eſt admittendus.*

11 *In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hoſtias offerre Dominus prohibuit.*

12 *Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer eſſet.*

13 *Inſtitutio accipitur pro titulo.*

14 *Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehenſibiliter iuſto, & recto.*

15 *Parochianorum ſimplici aſſertioni teſtificanti de fama bona ſtatur.*

16 *Dignum quemlibet præſumimus, quem neſcimus indignum.*

17 *Doctrina cum ſit quid extrinſecum homini ineſſe alicui non præſumitur.*

18 *Doctrina non per teſtes, & famam, ſed ex actuali examine probari debet.*

19 *Epiſcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines.*

20 *Suſcipiens minores Ordines ſine intentione aſcendendi ad ſuperiores non peccat.*

21 *Examinis alter modus an ſeruetur.*

22 *Ordinatus nullo præmiſſo examine quam pœnam incurrat.*

23 *Ordinatus contra prohibitionem Epiſcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat ſub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret ſuſpenſionem, non niſi à Papa diſpenſandam.*

EPISCOPI QVARVM rerum examini ſubijcient ordinandos.

ALLEGATIO X.

1 VT in Eccleſia Dei miniſtri adſint vitæ integritate, moribus, & doctrina inſignes, nulloque impedimento adſtricti, munus eſt Epiſcoporum ordinationi faciendæ diligens ſcrutinium ordinandorum proponere; cum igitur Epiſcopus diſponit ordi-

ordinationes facere, omnes volentes accedere ad ſacrum miniſterium debent cōuenire feria quarta pręcedenti ad examinationem coram eo, qui viros prudentes diuinæque legis gnaros, & exercitatos in eccleſiaſticis ſanctionibus eliget, vt illa inueſtigent, quæ inferius dicam. *Concilium vero Trid.* requirit, vt per mensē antea adeant Epiſcopum, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt de nominibus ac deſiderio eorum, qui velint promoueri publicè in Eccleſia propoſitis requiſitis diligenter inquirat, & litteras teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam cōtinentes ad ipſum epiſcopum quamprimum tranſmittat iuxta *c.5. ſeſſ.13. de reform.* cuius diſpoſitio in Bracharenſi Archiepiſcop. maximè obſeruatur, vt conſtat ex *eius Concil. vlt. actione 4.*

3 Debent igitur Epiſcopi, aut ab ipſis deputati prudētes viri, ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari, vt conſtat ex *Concil. Trid. ſeſſ.23. de refor. cap. 5. & 7. & ex cap. quando 24. diſtinct.* & rigoroſè hoc examen inſtitui debet. *cap. conſtitutus, de purgat. canon. cap. cum in cunctis de elect.* Epiſcopi enim intereſt ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa examinatorum, *cap. ad hæc, iuncta gloſſ. verbo examinentur de officio Archid.* & probat latè *Carol. de Graſſis de effectibus clerical. in prælud. à num. 343. cum multis ſequentibus, & præcipuè nu. 358.*

4 Genus namque primo loco relatum requiſitum declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint, iuxta expoſitionem *Mayoli de irregularit. lib.4. c.2. Henriq. in ſumm. lib. 10. c.17. in commento litt. G.*

5 Verbū enim, genus, de quo *in d. c.7. Concil. Trid.* propriè idem ſignificat, quod legitimus, vel liber, nō autē refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum, prout tenet *Cened. ad decretales collect. 77. nu. 20.*

6 Licèt contrarium dicat, *Sahagun. in cap. eam te nu. 23. de reſcriptis*, ideò non ſunt illi ab ordinatione excludēdi (niſi aliud Canonicum obeſſet impedimentum) qui à Iudæis originem trahunt, vel quorum maiores, etſi hæretici fuerint, emendatos tamen eſſe conſtat, & reincorporatos Eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum Eccleſię pęnitentiam recepiſſe, quā vel perfecerunt, vel perfectioni eius inſiſtunt, aut paratos fuiſſe ad recipiendum eandem, iuxta *Conſtit. Boniſac. VIII. in c. ſtatutum 15. de hæreticis lib.6.* ita poſt alios deciſum refert *Armend. in additionibus ad recopil. leg. Nauarræ lib.1. tit.21. l. vnica n.6.* vbi id intelligendum dicit niſi aliquo priuilegio Apoſtolico, aut confirmatione aliud caueretur.

7 Neophitus tamen, qui recenter ſuſcipit habitum Eccleſiaſticum, ad Ordines admittendus non eſt *c. ſicut 48. diſt.* ea ſcilicet ratione, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli, prout traditur ab *Apoſt. 1. ad Timot. 3.* fortaſsè credēs fidem Chriſtianam eorum auxilio indigere, ac ſine eo regi minimè poſſe, vt ſuper eadem Epiſtola gloſſauit *Lirenſis, & gloſ. in ſum. 48. diſtinct.* quod nō procedit in eo qui diu antea, aut etiam ex ipſa natiuitate iam baptizatus eſt, quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit, vt per *Cou. in Clement. ſi furioſus p.1. §.2. nu.7. verſ.1. concluſ. Nauar. in man. cap. 37. n.205. verſ.3. dico, Gregor. de Valent. 4. diſp.7. punct. 3. §.3. Sayr. de cenſur. lib.6. c.13. ſub nu. 2.* ideò promotos legimus Diuos Seuerum, Nicolaum, & Ambroſiū, *in c. ſtatuimus, §. ſi. 61. diſtinct.* ipſeque Ambroſius cōprobat inquiens ordinationem ſuam occidentales iudicio Epiſcopos, orientales vero exemplo probaſſe *in c. neophitus 61. diſt.* vbi gloſſa, tum in figuratione caſus, tum in fine addit exemplo probaſſe, qui multos tales elegerunt; & nos legimus de Iudæis conuerſis Eccleſiam fundatam eſſe, iuxta *gloſ. final. in cap. eam te, de reſcrip.* exemplo Beati Petri, & aliorum *in capit. 9. 71. diſtinct.*

8 Igitur qui eos intendunt ordinare debent perquirere, & diligenter inueſtigare, quamplura circa illorum vitam, & vſum, atque ea præſertim, quæ illi ad primæuam ſectam mente & ſecrete conuerſi nōnunquam obſeruant, & ex quibus dignoſcit Eccleſia eos iterum reuerſos ad illa, ſigna autem huiuſmodi nonnulla recenſet *Eymeric.* quo ad neophitos ex iudaica gente prōgnatos *in 3. p. directorij nu. 114.* vbi ſubſcripſit *Pegna* quam plura, & notabilia adducens *in comment. n. 25.*

9 Natalia, hoc eſt, an legitimi, vel illegitimi ſint *gloſ. in cap. quando 24. diſtinct.* filij enim presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad ordines promoueri prohibentur *in capit. primo, de filijs presbyterorum* ſanxerunt etiam *Gregor. IX. in cap. fin. eodem titu. & Alexander III. in c. cum in cunctis de elect.* nec non *Pius Quintus* abundè in ſua *Conſtitut. 120. incip. Quæ ordini, ac Sixtus etiam V. in Conſtit.* contra clericos male promotos, incip. *ſanctum, & ſalutare*, & antea recenſuerat *Catecheſis Rom. ſub tit. de ſacramento Ordinis §. ſequitur*, his verbis ſpurij quoque & ij omnes, qui ex legitimis nuptijs non ſunt procreati excipiuntur à ſuſceptione ordinū.

10 Perſonam, ideſt, an ſint corpore vitiati, *ex gloſ. in d. c. quando*: Canonicis enim ſanctionibus conſtitutū eſt, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes, auderēt ordines ſuſcipere eccleſiaſticos, *c. præcipimus 34. diſt. c. 1. 55. diſt. c.2. vbi gloſ. verbo, deformitatem*, & notant Doctores *in c.1. & 2. de corpore vitiat. & Albert. Trot. de vero & perfecto cler. lib.2. c. 16.*

11 Sic etiam in lege veteri Dominus alloquēs Moyſem *Leuit. c.21.* maculam aliquam corporalem habentibus hoſtias offerre Domino in hæc verba prohibetur, omnis, qui habuerit maculam à ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat hoſtias offerre Domino, cuius ſeriem morali interpretatione proſequitur *D. Gregor.* relatus *in c. hinc etenim 49. diſtinct.*

12 Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer eſſet, tanquam mali hominis res vitanda, ſi non integri corporis erat, vt refert *Plinius lib.7. naturalis hiſtoriæ c.28.* ſic etiam Romani, qui de Veſtali virgine capienda ſcripſerunt, negarunt fas capi eſſe, quæ lingua debili, ſenſuuè aurium diminuta, aliauè quauis corporis labe intincta eſſet, cuius hiſtorię relator eſt *Aulus Gel. libr. prim. noctium Atticarum capit. 12.* illiuſque auctoritate adductus D. ille *Hieronymus ad Demetriadem virginem* ſcribens, grauiſſimè inuehitur contra parentes, deformes filias virginitati dicantes: ſolent etenim (inquit ille) miſeri parentes, & non plenæ fidei Chriſtiani deformes filias, & aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt, virginitati tradere.

13 Inſtitutionem, ideſt titulum, iuxta *gloſ. in d. c. quando* prout reſoluit *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub.8. c. 1. nu.3.* vbi etiam refert, munus Epiſcoporum eſſe in ſcrutinio faciendo circa perſonam promouendam pręcæteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus, alleg.19. cum ſequenti.

14 Vitā, moreſque, vita propriè hic accipitur pro actu

viuen-

viuendi irreprehenſibiliter iuſto,& recto, ex interpretatione *Luc.de Pen.in l.neque furioſi C. de dignitatibus li. 12.* quamuis aliquando ad interiorem animi virtutem pertinere videatur, ſi honeſtas ei iungatur, quæ magis ad exteriorem conuerſationem ſpectat, ex ſententia D. *Tho.2.2.q.145. art.1.in 3.argum.*

15 Simpliciter tamen aſſertioni parochianorum teſtificātium de fama bona ſtatur, quia nimirum cum iſtis concurrit iuris præſumptio, illum enim præſumere debemus dignum, quem neſcimus indignum, *c. cum deputati de iudic.c. dudum de præſumpt. l.cum pater §. rogo, ff. de legat.2.* ex ea ratione ſecundum *Hoſt. in ſumm. tit. de ſcrutinio in Ordine faciendo in fine*, quia virtutes naturaliter homini debent ineſſe, maximè poſt Baptiſmum *cap.2. de conſecrat. diſt.4.*

16 Et ita teſtimonia morum, quæ ſolent exhiberi tempore ſcrutinij requiruntur ad licitè ſuſcipiendos Ordines, quòd ex *Concil.Trid.ſeſſ.23.c.3.* communi praxi dicit receptum *Bonac.de Sacram.d.8.q.vnica p.5.n.17.*

17 Doctrinam, cuius materiam interpretor agens de ſingulis Ordinibus in particulari, quæ cum ſit quid extrinſecum, & accidentale homini ineſſe alicui non præſumitur, nemini enim doctrina ineſſe creditur, niſi labore quæratur.

18 Vnde nō per teſtes & famam, ſed ex actuali examine probari debet, ita quod nec Regulares excuſantur quominus de doctrina poſſint examinari, vt habetur in *Concil. Tridentin.ſeſſ.23.de reformat.c.12.*

19 De ætate verò,& patria ſuis locis aliquid dicemus, interim aduerte Epiſcopos, ſeu ab ipſis deputatos, inquirere debere intentionem ordinandi, hoc eſt an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores ordines, cum aptus fuerit; ſi enim ea careret intentione, nō deberet ordinari, vt tenet *Henriq. in ſum.lib.10.c.18.§.2.* quia aliter faciendo peccaret, *Bannes 2.2.q.12.art.1.in 2.diffic. conclus.fin.*

20 Suſcipientem tamen non carentem prædicta intentione poſſe à peccato excuſari tenent *Sanch.de matr.lib. 7.diſput.31.nu.16.& 17.Galet.verbo ordo pag.194. Conin.b.de Sacram.to.2.diſput.20.à num.104.Bonacina de Sacram.diſput.8.q.vnic.p.vlt.in fine*, ſed prima opinio tutior vt dico intra *Alleg.ſeq. nu.11.*

21 Alter vero examinis modus ſeruatur ipſo die ordinationis, dum prior Diaconorum, ſeu maior Diaconus, aut Archidiaconus, ordinandos repræſentat Epiſcopo,& examinat, iuxta *cap. noſtrum de officio Archid.* quod tunc ſanè euenit cum prædictus clara, & intelligibili voce monet aſtantem populum, vt ſi quis contra ordinandorum aliquem ſciens impedimentum, quod illum ab Ordinibus impediret, proponat, & ibidem Epiſcopus interrogat Archidiaconum num ſciat ordinandos eſſe dignos? ipſi vero reſpondet, & ſcio, & teſtificor quātum humana fragilitas noſſe ſinit ipſos eſſe dignos, *c.vnico de ſcrutinio in ordine faciendo*, in qua reſponſione non peccat, licèt ipſe non examinauerit, dūmodo ab alijs examinatoribus deputatis ſciat fuiſſe approbatos, & dummodo contra conſcientiam non loquatur. Si vero ſciret aliquod impedimentum, illud deberet Epiſcopo ſecreto nuntiare, dūmodo malitiosè nihil faciat, *Hoſtien.d.loco nu.1.* Eſt tamen veriſſimum hoc minimè ſeruari ab omnibus epiſcopis, tantummodo deſtinantib. perſonas ſibi beneuolas, & non ipſos Archidiaconos, & qua adducti ratione id faciant me latet, eo quod eorum vſus contradicit iuri communi, & potius abuſus, ſeu corruptela dici poſſit.

22 Si quis nullo præmiſſo examine nullaque præhabita inquiſitione, fuerit ordinatus, ſi ignotus eſt, quamuis dignus, deponendus eſt, ex *Syluest. verbo ordo 2. ſecundo*, vel ſi cognitus, ſed inhabilis, etiamſi impedimentum nouerit ordinans, nec diſpenſauerit expreſsè, *c.ſi quis ſine examinatione 81.diſt. Henriq.dict.lib.10.c. 18.§.1.* iuncto commēto *littera B.* Attamen ſi eſſet cognitus,& dignus, nec peccaret, nec deponeretur ſi abſque præcedenti ſcrutinio fuerit Ordinibus inſignitus, vt probat text. iuncta gloſ.in *cap.nullus 24.diſtinct.Syluest. in dict.numer.2. Mayol. de irregularit.libr. 4. capit. 9.numer.9.*

23 Et quidem ſi ab Epiſcopo ante inceptā ordinationem inhibitum fuerit vt ſolet, ne quis ad ordinationē accedat non examinatus, nec approbatus ſub excōmunicationis pœna, ordinatus contra huiuſmodi prohibitionem contraheret ſuſpenſionem, non niſi à Papa diſpenſandam, iuxta *c. 1. & 3. de eo qui furtiuè Ordines ſuſcip.* monet tamen *Hoſtienſ.d. titul.de ſcrutinio in ordine faciendo in fine*, vt Epiſcopi ab huiuſmodi excommunicationibus abſtineant, ne laqueos parent: ſed alias pœnas inhibendo, comminari poſſint.

S V M M A R I V M.

1 *Prima tonſura non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum.*

2 *Oſtiarius, Lector, & exorciſta debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus vero quatuordecim attingere.*

3 *Primam tonſuram recipiens ante ſeptennium non peccat mort. ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſc.tamē ſic; nullam vero ſuſpenſionem incurrit ſuſcipiens ordines minores ante prædictam ætatem.*

4 *Sciens non præſumitur quis niſi probetur.*

5 *Prima tonſura non danda niſi oſtendenti ſe legere, & ſcribere ſcire, in lingua ſaltem vulgari.*

6 *Minores ordines conferuntur his, qui ſaltem linguam latinam intelligunt.*

7 *Materia remota ſacramenti ordinis eſt res illa, quæ traditur illum ſuſcipienti.*

8 *Oſtiario traditur cymbalum,& claues, Lectori liber lectionum diuinarum, Exorciſtæ liber exorciſmorum, Acolyto candelabrum cum cereo, & vrceolis vacuis.*

9 *Contactus materiæ an ſit de eſſentia.*

10 *Minores Ordines poſſunt abſque Miſſa conferri.*

11 *Maiores Ordines de neceſſitate præcepti, non vero ſacramenti ſunt in Miſſa conferendi.*

12 *Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & ſi initiādus primam tonſuram recipiat, eo tantum fine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.*

13 *Minores ordines vno die omnes poſſunt conferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo.*

14 *Interſtitia temporum inter vnum,& alterum ordinem minorem, quæ debeant concurrere.*

15 *Minores ordines, & prima tonſura vna die conferri poſſunt, vbi adeſt conſuetudo.*

16 *Minores ordines, & primam tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurreret irregularitatem.*

17 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod ſit?*

18 *Dies Dominici,& feſtiui in quibus epiſcopi minores ordines conferre poſſunt, ſunt omnes dies feſtiui de præcepto.*

19 Pri-

19 *Prima tonſura in omni tempore poteſt conferri.*

20 *Minores ordines poſſunt conferri in qualibet Eccleſia tametſi non Cathedrali, & in domo epiſcopali, vel alia non epiſcopali de conſuetudine.*

21 *Ordinis ſacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt.*

23 *Populo generaliter interdicto clerici etiam prima tonſura ſicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco ordines ſuſcipere non prohibentur.*

24 *An in ſabbato ſancto vbi eſt locus interdictus ordines conferri poſſint? Si immineat neceſſitas ordinandi miniſtros, nec exiſtat locus in quo poſſint ordines conferri, an in interdicto licitè conferantur?*

EPISCOPVS PRIMAM tonſuram, & minores ordines quando, & quibus conferre poſſit?

ALLEGATIO XI.

1 PRima tonſura, quæ ex quinque minoribus prima eſt, non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum, quæ etiam in alijs trib. primis minoribus videtur ſufficiens, vt habetur in *c. in ſingulis 77. diſtinct.* quem ibi ſic intelligũt gloſſa, & Doctores, & in hoc nihil reperijſſe immutatum dicit *Moneta de diſtrib. quotid. p. 2. q. 19. nu. 11.* vbi tenet ad Acolytatum 12. pariter annum expletum requiri, *Bonacina de ſacramen. diſput. 8. q. unica puncto 5. nu. 12. ita gloſ. verbo infanti in cap. cum nullus de temporib. ordinat. libr. 6. gloſ. fin. in Clemen. ſi. de ætate, & qualit. Syluest. verbo ætas, num. 2. verſ. 3. quantum ad Ordines, Bertachin. in tract. de epiſcopo lib. 2. p. 1. c. 31. nu. 56. Gambar. in tract. de poteſt. leg. lib. 7. nu. 432. Viuald. in candelab. aur. tit. de ſacram. ord. nu. 27. Cardin. Tolet. in ſum. lib. 1. c. 25. nume. 15. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 19. §. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi ca. 26. §. 7. num. 2. Rebuff. conſil. 2. num. 3. cum citatis à Flam. de reſignat. lib. 4. q. 9. num. 9. Carol. de Graſſis de effectibus clericalib. in præl ud. nu. 284. Campanil. in diuerſ. iuris canon. rub. 7. c. 1.* per totum *& c. 2.*

2 Vbi in fine dicit promouendos ad oſtiariatum, & exorciſtatum ætatem annorum 12. habere debere, ad acolytatum vero quartum decimum attingere, quæ ætas cum non ſit præſtituta à Sacro Concilio Tridẽtino, attendenda eſt, quæ à Canon. præſcribitur, prout deciſum referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 20. l. 1. num. 3. praxis noua epiſcop. par. 1. cap. 1. num. 22. in fine.*

3 Primam tonſuram recipiens ante ſeptennium nõ peccat mort. ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſcopus vero conferens tonſuram ante ſeptenniũ mort. peccat, cum videatur facere contra prohibitionem eccleſiæ in re graui, vt tenet *Bonac. de cenſuris diſp. 3. qu. 6. punct. 5. n. 6. verſ. neque.* Nec etiam fit ſuſpenſus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores ordines ante legitimam ætatem ſuſcipit, *Suar. to. 5. diſpu. 31. nu. 23. ſect. 4. vbi nu. 29.* idem ſubdit in Epiſcopis. Nec Bulla *Sixti V.* incip. ſanctum, & ſalutare, obſtat, quia in hac parte reuocata eſt per *Clemen.* VIII. vt aſſerit *Bonac. d. puncto 5. num. 6.*

4 Prima clericali tonſura (verba ſunt Concilij) non initientur, qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & ſcribere neſciant *cap. 4. ſeſſ. 23. de reform.* ideo cum non præſumatur quis ſciens, niſi probetur, *cap. ſi forte* iuncta gloſ. verbo ſcientiæ *de elect. in 6. Menoch. de præſumpt. libr. 6. quæſt. 91. numer. 18. praxis noua epiſcopalis p. 1. cap. 1. nu. 40. in fine, Flamin. de reſignat. libr. 10. quæſt. 3. num. 64. Gonzalez ad regulam 8. Cancel. gloſ. 4. num. 105.*

5 Ad primam igitur tonſuram non debet admitti, qui non oſtenderit ſe legere, & ſcribere ſcire, prout tenẽt *Franciſc. Leo in theſaur. fori Eccleſiaſtici part. 3. cap. 8. n. 6. Bonacina de Sacrament. diſput. 8. quæſt. vnica punct. 5. numer. 16. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſion. 390. in 1. edit. & reſolut. 329. numer. 6. in 2. edit.* vbi etiam aſſerit ad beneficium ſimplex requiri, quod ſciat legere, & conſtruere, de quo etiam *Nauarr. in c. ſi quãdo except. 13. num. 15. de reſcript. & praxis noua epiſcopalis dict. num.* 40. Sed cum dicta verba Concil. Trident. non exprimant in qua lingua, videntur intellexiſſe linguam vulgarem, ſeu maternam, ita quod valeat tonſura inſigniri quiſquis ſi in ſua lingua patria, & natiua legere, & ſcribere ſciat, vt tenet *Azor. inſtitut. moralium par. 2. lib. 6. c. 6. q. 2.* quem refert, & ſequitur *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub. 5. c. 2. nu. 2.*

6 Minores verò ordines ijs, qui ſaltem linguam latinam intelligant, conferantur, vt habetur in *Concil. Trid. d. ſeſſ. 23. c. 11.* & ſigillatim ſcientiam vnicuique ordini de iure requiſitam explicant *Sot. in 4. diſtinct. 25. quæſt. 1. artic. 4. verſ. tertia concluſio. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 6. capit. 6.* Aduertit tamen *Menoch. de Arbitr. caſu 425. num. 58.* arbitrari Epiſcopum poſſe magis expedire eccleſiæ ſi ordines conferat ei, qui etſi adhuc latinam linguam non intelligat, eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, nam illiteratus puer dici nõ debet, qui pro ætate didicit, quique oſtendit proficere ſe poſſe.

7 Materia remota Sacramenti ordinis eſt res illa, quę traditur illum ſuſcipiẽti, traditio vero eſt materia proxima, vt per *Henriq. in ſum. lib. 10. c. 8. n. 2. Cardin. Bellarmin. to. 3. de ordine c. 9. Reginald. in praxi fori pœnit. li. 30. tract. 5. nu. 5. Vaſq. 3. p. to. 3. dup. 239. c. 3. Coninch. to. 2. diſput. 20. dub. 7. concluſ. 3.*

8 Et quidem vt ab inferiori grado incipiamus, oſtiario traditur cymbalum, & claues, vt ordinatus conuocet populum ad ſacrificium, cuſtodiatque Eccleſiam, *cap. oſtiarius 23. diſtinct.* Lectori liber lectionum diuinarũ, *cap. lector. 25. diſtinct.* cuius officium eſt legere prophetias, & Scripturas in Eccleſia. Exorciſtæ liber exorciſmorum *cap. exorciſta 23. diſtinct.* cuius officium eſt imponere manus ſuper energumenos, illiſq; exorciſmos legere ad fugandos Dæmones. Acolyto traditur candelabrum cum cereo, & vrceolis vacuis, *cap. Acolytus 23. diſtinct.* cuius officium eſt porrigere Subdiacono vrceolos cum vino, & aqua, præparare lumina ad ſacrificium, & portare cereum accenſum ad altare, de quibus *Rodulph. Cupreſ. in repet. c. oportebat 79. diſt. Jacob. de Graſſus in aur. deciſ. p. 2. lib. 1. c. 9. num. 6. Anaſt. Germ. de Sacer. immun. lib. 3. cap. 3. nu. 56. 58. & 64. Carol. de Graſſis de effectib. cleric. in prælud. nu. 282. & ſeqq.* Contactus hic materiæ eſt de eſſentia, itaut non cenſeatur ordinatus, qui illam realiter, & phyſicè non contigit, ex *D. Thom. 3. par. quæſt. 38. art. 4. Emman. Sa. verbo ordo 2. quæſt. 5. Coninch. dup. 20. dub. 7. nu. 7. Martin. Fornar. de ordine c. 2. n. 4. Valentia to. 4. diſput. 9. q. 1. pũcto 4. ad 1. argum.* vbi etiam, quod licèt de huiuſmodi materijs nihil habeatur in Scriptura, ſufficit traditio Apoſtolorum, quæ colligitur ex perpetua Eccleſiæ cõſuetudine, & vſu, quamuis hunc materiæ contactum

non

non eſſe de eſſentia teneant Henriq.lib.10.c.9. n. 1.lit. D.Vaſquez dup.246.nu.19.praxis noua epiſcop. p.1.c.1. nu.51.pag.59. Non opus eſt tamen contingere materiam, quando verba proferuntur, itaut ſint ſimul contactus, & verba ſeu forma, ſed ſufficit, vt ſint ſimul moraliter, ideſt ſine mora interpoſita: ita Sà n.5. Henriq.c. 10.§.1.dictis locis, Reginald.d.tract.5.nu. 9. Didac. Nugnus p.3.q.34.art.5. diffic.2. Et in minoribus Ordinibus ſufficit ſi prædicta inſtrumenta tradantur per Archidiaconum Epiſcopo traditionis verba proferente, d.cap. Acolytus, Syluest. verbo ordo 2.quaſt.5. Viuald. in candel. tit. de ſacramento Ordinis num.14. Nau. conſ.3. de Sacram. non iter.

10 Minores Ordines poſſunt abſque Miſſa conferri, etiam à non ieiuno, Armila verbo ordo numer.9. Angel. verbo ordo 4.nu.5.

11 Maiores verò non niſi in Miſſa conferuntur, c. quod ſicut de elect. de neceſſitate videlicet præcepti; non de neceſſitate Sacramenti, gloſ. verbo diuidatur in dict.cap. quod ſicut. Campanili in diuerſorio iuris Canon. rub.2. nu. 36. & rub.6. c.2.nu.19.

12 Quamuis Epiſcopi ſeu ab ipſis deputati debeāt inquirere intentionem ordinandi, hoc eſt an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad alios ordines, vt ſupra dictum eſt, ſi tamen initiandus ſuam non aperiens mentem, primam tonſuram recipiat, eo tātum fine, vt fruatur priuilegio clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, prout reſoluunt Sanch. de matrim.lib.7.diſput.31.verſ.16. & 17. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo ordo pag.194.col.2. Coninch. de ſacram.to.2.diſp.20.n.104. & 105. Bonacina eod. tract.diſp.8.q. vnic.puncto vlt. in fine, ſed cum Bannes 2. 2.q.12.art.1. in 2.diffic.conclu. fin. ego contrarium tutius iudicarem, præcipuè ex fraude, & ſubtractione ſolutionis tributorum & vectigalium.

13 Minores ordines licet vno die omnes poſſint cōferri, ſecundum gloſ. verbo minores in cap.2. de eo qui furtiue ordines ſuſcepit, Mandoſ. ſuper reg. Cancel.24. de male promotis q.1.n.9. Rebuff. ſuper reg.23. Cancel. verſ. item cupiens. Gutier. Canon.lib.1.c.26.nu.31. & 32. Henriq. libr. 10.c.11.num.4. Bonacina de ſacram.diſput.8.quaſt.vnic. puncto 5.num.36.

14 Nihilominus propter verba Concilij Tridenti.ſeſſ.23. de reformat. cap.11. videlicet, atque ita de gradu in gradum aſcendant, vt in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accreſcat; laudabilius erit abſtinere, niſi immineret neceſſitas, vel alia vrgens cauſa benè viſa Epiſcopo, & in ſpecie poſt Pat. Azorium firmant Miranda in man.prel.q.38.art.5.concl.2. Mart. Antonin. variarum reſolut.li.1.reſolut.ſi.caſu 26. & in Concil. Brach.vlt.art.2.c.1. relinquitur prudentiæ Epiſcoporum an ſimul vel interſtitia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit eſſe interuallum, quod detur de vno die feſto, ad alium proximum, cum ſingulis diebus feſtis conferri poſſint, vt dicimus, ita Sorbus in comp. mendic. verbo ordo verſ. & ſic bene, Campanill. rub.6. cap.3. numer.13. quod verum iudico: vel tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenent Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c.26.§.27.nu.4. & Mayol. de irregul. libr. 3.cap.24. numer.13.

15 Tamen ſi conſuetudo adeſſet, quæ permitteret minores Ordines, & primam tonſuram vnica die conferri, ſeruāda eſt, vt aſſerunt Syluest. verbo ordo 2.n.7. verſ. tertium, Rebuff. vbi proxime, & Henriqu.d.§.4. Campan. diuerſ. iuris Canonici, rub.6.c.2. n.20. & deciſum refert Armendar. ad recop. legum Nauarr. lib.1.titul.18.l.1.nu. 57. Et etiam illa non ſtante ſi quis vno eodemque die omnes Ordines minores, vel primam tonſuram cum minoribus receperit, nullam incurret irregularitatem, ita Aula de cenſuris part. 7. diſput.9. ſect.1.dub.4. Sayr. eod. tract. libr. 7.cap.10. numer.22. Valentia tom.4. diſput.7.quaſt.19. puncto 3. Bonac. de cenſur.diſput.7. q.3. puncto 4.num.3.

17 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines illud idem eſſe, quod ad maiores conſtat, ac præterea quamlibet Dominicam, aut feſtiuam diem, vt aſſerit Alex.3. in cap. de eo, de temp. ordin. Syluest. verbo ordo 2. num.6. Rebuff. in praxi benefic. part.2. tit. de clericis ad ſacros ordines male promotis num.2. & 3. Viuald. in candelabro aureo titul. de ſacramen. ordinis nu.36. verſ. tertia concluſio. Fr. Emman. in ſumm. tom.2. ca.6. cap.16. num.3. P. Henriq. libr.10.cap.12.§.2. Iacob. de Graffiis in deciſ. aureis libr.3.part.2.cap.12. Tho. Valaſc. allegatio iuris to.1. allegat.4. num.4. Concedit etiam conſuetudo recepta vt feria ſexta veſpere præcedente ſabbatum, in quo de iure Ordines ſacri conferuntur, Epiſcopis fas eſſe Ordines minores dare, quaſi in hoc officio cenſeatur incipere dies ſabbati pridie veſperi Henriq. d.lib.10.c.12.§.2. vbi reddit rationem huius conſuetudinis permittentis Epiſcopis in die veneris veſperi conferre minores Ordines, vt ſcilicet, ipſi, ea cura vacarent, poſſintque in ſabbato maiori cum ſolemnitate ſacros Ordines dare, & idem Henriq. in d.§.2. ex communi praxi & conſuetudine atteſtatur Epiſcopos habere poteſtatem promouendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum.

18 Dubitari poteſt quinam ſint iſti dies Dominici, & feſtiui, in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt? etenim gloſ. verbo ad ſacros in cap ſane de tempor. ordinat. dicit diebus ſolennibus; Silueſter vero verbo ordo 2.nu.6. verſ. ſecundum dicit, præcipuis diebus, prout etiam vtitur text. in c.2. de ferijs. ibi, diebus autē Dominicis, & alijs præcipuis feſtiuitatibus: alij tandem intelligunt de omnibus feſtiuitatibus expreſſis in c. fin. de ferijs, Ego tamen ſemper intellexi hos dies feſtiuos debere eſſe de præcepto, prout reperi tenuiſſe Viuald. in candelabro aureo p.1.tit. de ſacram. ordinis nu. 35. verſ. tertia concluſio, quamuis contradicat Azor. inſtit. moral. p.2. lib.1.c.27. verſ. vlt. Et ſufficit ſi in diœceſi ſua ſit ſolemnitas dici feſti, licèt vbique non celebretur, ex traditis per Henriq. lib.9.c.28.§.1.

19 Pro prima tonſura non deſignatur certum tempus, ſed in omni poteſt conferri, prout reſoluunt Armila verbo ordo nu.7. Henriq. d. lib.10. c.12.§.1. Tho. Valaſc. d. alleg.4.num.3.

20 Ad ritum pertinet locus vbi ordinatio fieri debet, & eſt quælibet Eccleſia, tametſi non Cathedralis, Tabiena verbo ordo 5.§.1. Silueſt. eod. verbo 2.n.8. Licebit tamē Epiſcopo eos dare vbi libuerit, dummodo ſit in ſua diœceſi, vel in aliena de Epiſcopi conſenſu iuxta gl. fi. in c. ordinationes il 2.75. diſt. per tex. in c. quando eod. diſtin. etiam in domo, dummodo epiſcopalis ſit, Henriq. d.§. lib.10.c.11.§.8. imò, & in domo non epiſcopali de cōſuetudine licere, & ſe non ſemel ſeruari vidiſſe refert Campan. d. rub.6.c.2.num.17.

21 In loco vero interdicto, & perſonis interdictis Ordinis Sacramētum conferri non poteſt: tum quia interdictum prohibet vſum omnium Sacramentorum, ex-

ceptis

ceptis ſpecialiter à iure conceſſis, in quo nullibi reperitur conceſſum, vt in loco interdicto ordines conferantur: tum quia hoc Sacramentum non eſt de neceſſarijs ad ſalutem, ita merito reſoluunt noſtri per text. ibi in c. *non eſt, de ſponſalib.* Theologi *in 4. diſt. 18. poſt Palud. ibi q. 8. art. 2. concl. 6. D. Antonin. 3. p. tit. 26. cap. 4. ad medium, Nauar. in man. c. 27. nu. 179. in fine, Con. in c. alma mater p. 2. §. 3. num. 6. Henriq. in ſumm. lib. 13. c. 45. §. 4. Vgolin. de cenſur. tab. 5. c. 7. §. 2. Auil. eod. tract. p. 5. diſput. 4. ſect. 1. dub. 8. Suar. eod. tract. diſput. 33. ſect. 1. à n. 44. Sayr. eod. tract. lib. 5. c. 7. à nu. 34. Bonacin. eod. tract. diſput. 5. punct. 2. §. 3. num. 3.* Quamuis autem neceſſaria non ſit in hoc propoſito diſtinctio inter generale, vel ſpeciale interdictum, vt oſtendit *Suar. vbi proximè*, quia quocunque modo ponamus perſonas, vel loca interdicta, ita ut interdicto ligentur, nunquam ab eis, vel in eis ordines ſuſcipi aut conferri poſſunt. Contemnendus tamen non eſt ad maiorem explicationem diſcurſus, quem latè proſequitur *Sayr. l. c. 7. à nu. 36.* & ante eum *Abb. in d. c. non eſt num. 8. verſ. dubitatur*, & latius *Alex. de Neuo. ibi à num. 23.*

22 Nam ſi generaliter interdicatur populus, clerici etiã primæ tonſuræ, ſicut, & laici alterius populi, in eodem vel alio loco Ordines ſuſcipere non prohibentur, ſicut etiam, interdicto generaliter loco, & laici, & clerici eius loci alibi ordines ſuſcipere non prohibentur, quia omnes illi eo interdicto non ligantur, iuxta receptiſſimas traditiones, deſumptas ex text. *in c. ſi ſententia, de ſentent. excom. lib. 6.* quando autem perſonæ perſonaliter interdictæ ſunt, & ſpecialiter, certum eſt & indubitatum, eis & ab eis ordines cõferri non poſſe, ſicut nec in loco interdicto ſpecialiter.

23 An in Sabbato Sancto, vbi eſt locus interdictus Ordines conferri poſſint? dubitant nõnulli, quia videtur feſtum Paſchatis à Miſſa eius Sabbati inchoari, & conſequenter iuxta conceſſionem *c. alma mater, §. in feſtiuitatibus, de ſent. excom. lib. 6.* diuina omnia in eo prohibita non eſſe; Sed quicquid ſit in ea quæſtione, vnde feſtum Paſchale incipiat, in propoſito negatiuè eſt reſoluendum, quia *in d. c. alma in princ.* regula negatiua conſtituitur, circa ſacramenta, & diuina officia, deindè in *d. §. in feſtiuitatibus*, ſolum concedit Miſſæ ſacrificium, & diuina officia, atque ita vſum ſacramentorum denegare videtur, iuxta reg. *c. nonne de præſumpt. cum vulg.* quo fundamẽto ita poſt *Palud.* communiter receptum reſoluit *Con. §. 3. nu. 4. verſ. tertium d. loco.*

24 Verum autem ſi immineat neceſſitas ordinandi miniſtros, veluti ſi tempore peſtis non adſit copia miniſtrorum, qui Sacramenta adminiſtrent, quæ interdicti tempore permittuntur, nec exiſtat locus, præter illum interdictum, in quo poſſint ordines conferri, controuertunt Doctores an in eo licitè conferantur: negatiuã partem tenent *Sylu. verbo interdictum quæſtione 7.* quam dubitans magis ſequi videtur *Con. d. §. 3. nu. 4. verſic. tertium, & Vgolin. d. c. 7. §. 2. in fine*, fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem ſecurè tuetur *Abb. in d. c. non eſt n. 8. in fine*, & alij quos refert *Henriq. d. c. 45. §. 4.* & data vera neceſſitate miniſtrorum fatetur *Sayr. d. c. 7. num. 38. Auil. dict. dub. 8. concl. 2. Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 109. art. 3.* & ad hæc reducendus eſt *Vilbad. de irregul. capit. 5. num. 3.* licèt generalius loquatur.

S V M M A R I V M.

1 Clerici in minoribus, ſi coniugati non ſint iure communi attento fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, ſicut & clerici in maioribus.

2 Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Triden. quando gaudeant fori priuilegio.

3 Clerici primæ tonſuræ, ſeu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus.

4 Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum ſeculare nõ ſufficit probare titulum beneficij, niſi etiam probet illius poſſeſſionem.

5 Beneficiatus, qui propter intruſum non fuit adeptus poſſeſſionẽ ſi collatio beneficij ſit valida fori priuilegio gaudet.

6 Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & tonſuram non deferat.

7 Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamſi beneficium ſit modici valoris.

8 Penſionem habens ſolitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet.

9 Coadiutor poſitus per Papam, qui eſt primæ tonſuræ, vel minorum ordinum gaudet eodem fori priuilegio.

10 Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam aut Epiſcopum gaudet fori priuilegio.

11 Præſtimonium, vel fratantiam habens gaudet eodem fori priuilegio.

12 Clericus non beneficiatus, ſed in prima, vel in minoribus tantum ordinibus conſtitutus, quæ habere debet, vt hodie fori priuilegio gaudeat.

13 Licentia danda per Epiſcopum clerico, vt in certa Eccleſia inſeruiat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet eſſe expreſſa, ſufficit tamen, quod fuerit ore tenus conceſſa.

14 Eccleſiæ non ſufficit inſeruire ad hoc effectum bis vel ter, ſed requiritur perſeuerãtia ſaltem pro maiori parte temporis.

15 Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat debet portare habitum, & tonſuram tempore capturæ.

16 Iudex eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus in quo fuit repertus ſit conueniens.

16 Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus.

17 Clericus qui tempore delicti commiſſi habitum, & tonſuram non deferebat, ſi poſtea reaſſumpſit tempore capturæ, vel purgationis fori priuilegio gaudet.

18 Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat debet habitum clericalem, & tonſuram deferre, vtrumque ſimul.

19 Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & tonſura amittat clericale priuilegium.

20 Clericus portans veſtes laicales aliqua rationabili cauſa, vel captus cum illis, ſoliſus tonſuram, & clericalem habitum deferre. gaudet fori priuilegio.

21 Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamſi neque habitum, neque tonſuram deferrent.

22 Ordinatio Regni Luſitaniæ quid ſuper hoc diſponat, oſtenditur.

23 Clericus enormia committens ſine habitu, & tonſura incedens non præcedente trina monitione poterat iure communi à iudice ſeculari puniri.

24 Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem,

vt

vt fori priuilegium amittatur, derogatum eſt per Concilium Tridentinum.

25 *Clerici in minoribus coniugati ſolum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent.*

26 *Clerici in minoribus coniugati, vt fori priuilegio gaudeant neceſſe eſt quod cum vnica virgine contraxerint, veſtes deferant, & tonſuram.*

28 *Attento iure ordin. Reg. Luſitanorum, vt huiuſmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio requiritur quod tempore delicti, & capturæ habitum, & tonſuram deferant.*

29 *Clericus coniugatus incedens ſine habitu, & tonſura ſi pro crimine capiatur, deindè è carcere fugiens habitum, & tonſuram reaſſumat, an fori priuilegio gaudeat?*

30 *Clerici coniugati negotijs ſecularibus ſe immiſcentes, an fori priuilegio gaudeant?*

31 *Clerici in caſibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an poſſint puniri à Iudice ſeculari nulla præcedente degradatione.*

32 *Clerici, qui decreto Concilij Tridentin. fori priuilegio priuãtur, priuilegio etiam Canonis an cenſeantur priuati? diſputatur.*

33 *Cognitio, & deciſio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant Eccleſiaſticumne an ſecularem? diſcutietur.*

34 *Remiſſio clerici facienda eſt ſine eius dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis.*

35 *In flagranti deprehendere dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque inficiari potuerit.*

36 *Iudex eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ Iudicis ſecularis in clerico remiſſo.*

37 *Nouitij ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, & priuilegio fori gaudent.*

38 *Conuerſi veri religioſi ſunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.*

39 *Oblati, qui ſe, & ſua in totum Religioni tradiderunt gaudent priuilegio fori.*

40 *Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate ordinarij, gaudent fori priuilegio.*

41 *Fratres tertij ordinis Sancti Franciſci, quando gaudeant fori priuilegio.*

42 *Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, exempti non ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio Canonis gaudent.*

43 *Eremitæ profeſſionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent.*

44 *Pœnitentes ſeculari iudicio ſunt ſubiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent.*

45 *Militares Religioſi fori priuilegio gaudent, etiamſi profeſſi non ſint.*

46 *Militares ex ordinibus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & ſimilibus, an veri Religioſi ſint.*

CLERICI IN MINORIBVS quando fori priuilegio gaudeant.

ALLEGATIO XII.

1 CLerici in minoribus ſi coniugati non ſint attento iure communi fori priuilegio gaudebant, ſicut & clerici in maioribus, etiam quoad cætera exemptionis priuilegia à poteſtate ſeculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus: patet, quia clerus idem eſt, quod ſors, *cap. cleros 21. diſtinct.* & ideo cum omnes clerici etiam in minoribus in ſortem Domini diuinaque magiſteria exercenda, vocentur, *dict. cap. cleros cap. perlectis 21. diſtinct. ca. cum ſecundum de præbendis* ibi, etiam in minoribus propriè clericos nuncupari, ſequitur eiſdem priuilegijs, & exemptionibus frui debere, quibus, & alij fruuntur in maioribus. & probat text. in *c. 2. de foro comp.* ibi, *aut clericum vllum*, ſi intelligas ampliatiuè, ad clericos in ſacris, de quibus immediatè egerat, & inſuper conſideres vniuerſalem affirmatiuam, quæ in prædictis verbis inuoluitur, & quæ reſultat ex vniuerſali negatiua, quæ in textu formaliter exprimitur, ex hac enim nullus iudicum ſecularium, neque preſbyterum, Diaconum, aut clericum vllum deſtringere, aut condemnare præſumat, ſequitur vniuerſalis affirmatiua, omnis clericus, tam in maioribus, quam in minoribus potitur priuilegio fori, ne à ſeculari iudice deſtringi valeat aut condemnari, quamuis aliter prædicta verba intelligat *Gutier. de iur. cõfir. p. 1. c. 17. n. 12.* & ita clarum eſt de iure clericos prima tonſura, vel in minoribus cõſtitutos, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, gaudere fori priuilegio, & à ſeculari poteſtate exemptos eſſe, vt probant text. *in c. clerici, & in cap. cum non ab homine, de iud. & in d. c. 2. de foro comp.* cum ſimilibus.

2 Hodie tamen ex *decreto Concilij Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* huiuſmodi clerici in minoribus nõ gaudent fori priuilegio, nec in ciuilibus, nec in criminalibus, niſi beneficium eccleſiaſticum habeant: aut clericalem habitum, & tonſuram deferentes, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiant, vel in ſeminario clericorum, aut aliqua Schola, vel vniuerſitate de licẽtia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiẽdos verſentur, conſonat apud noſtros Luſitanos *Ordinatio Regia lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud Hiſpanos *l. 1. titul. 4. lib. 1. nouæ recopil.* tradunt *Salzed. ad Bernard. cap. 62. numer. 9. Garcia de nobilitate gloſ. 9. num. 50. Henriqu. in ſum. lib. 10. cap. 15. §. 2. & lib. 14. ca. 49. §. 1. in fine, Soar. de Paz, in praxi to. 1. præludio 2. nu. 6. & 7. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in præludijs num. 138. Ceual. commu. contra comm. quæſt. 896. nu. 579. tom. 4. Garcia Maſtrillo Siciliæ deciſ. 113. D. Barb. in l. Titia num. 56. ff. ſoluto matrim. Valaſc. conſul. 131. num. 32. Fr. Emman. quæſt. regularium to. 2. q. 139. art. 2. Carol. de Graſſis de effectib. cleric. effectu 1. à num. 1167. Nicol. Garcia de beneficijs p. 2. c. 2. num. 2. Tho. Valaſc. alleg. iuris tom. 1. alleg. 10. n. 2. & alleg. 44. num. 2. Genuenſ. in praxi ca. 7. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. c. nu. 2. & 3. Farin. in praxi crimin. quæſt. 8. num. 5. & à num. 60. Vgolin. de poteſtat. epiſcop. cap. 12. num. 3.*

3 Clerici primæ tonſuræ, ſeu minorum Ordinum beneficium habentes, gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, vt probatur ex *dict. cap. 6. Concil. Trident.* & tradunt *Maſcard. de probat. concluſ. 302. num. 14. Gutier. practic. lib. 1. quæſt. 7. Garcia d. cap. 2. num. 3.* vbi ampliat, & deciſum refert, etiamſi clericatui renuntiauerint.

4 Et beneficiatus ad effectum vt effugiat forum ſeculare nõ ſufficit probare titulum beneficij, niſi etiam probet illius poſſeſſionem, diſponit *Ordin. Reg. Luſitan. lib. 2. tit. 1. §. 25.* & ita reſoluunt *Clar. in §. final. qu. 56. num. 21. verſ. hæc autem, in fine, & verſic. regulariter autem*, vbi *Baiard. num. 14. Menoch. conſil. 150. numer. 6. cum ſequentibus. Sigiſmund. Scaccia de iudic. cauſar. ciuil. lib. 1. cap. 11. num. 82. Maſcard. de probat. concluſio. 302. num. 16. & 17. Farinac. dict. quæſt. 8. numer. 45. & 70.*

Carol.

Carol.de Graſſis d.effectu 1. n.1187.Card.Tuſch. practic. concl.lit.B.concl.78.nu.8.Aloyſ.Ricci in praxi fori eccleſ. deciſ.388. in 1.edit. & reſolut.327. nu.1.in 2. edit.

5 Et limitat vbi collatio beneficij eſſet valida, & propterea beneficiatus non fuit adeptus poſſeſſionem, quia mouit litem contra intruſum, & ita deciſum fuiſſe referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archi. Neapol.cap.7.numer.6.Flamin.de reſignat. lib.7.quaſt.1.nu. 47.Franciſc. Leo. in theſauro fori eccleſiaſtici p.1.c.11.n. 2.Nicol. Garcia d.cap.2. nu.14.* Quamuis contrarium, imò collationem beneficij obtinentem, etiamſi poſſeſſionem non habeat, priuilegio fori gaudere, reſoluunt *Mil. in ſuo repertorio verbo obtinere dicitur quis beneficiũ, Flamin.dict.quaſt.1.numer.47.Gig. de penſionibus quaſt. 94.numer.12. Cened. practic. & canon. quaſtionum libro primo,quaſt.4.numer.22.Vilar.del Patronado de Calataiud.4.par. in princip. num.10.* Quæ quidem opinio poteſt procedere in incedente in habitu, in quo ſufficit collatio beneficij, vt gaudeat priuilegio fori, nec opus erit, conſtare de validitate illius, ſed ſatis erit eſſe coloratam, & apparenter validam, cum non agatur de ea principaliter.

6 Amplia primo huiuſmodi clericum primæ tonſuræ ſeu minorum Ordinum beneficium habentem gaudere priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & tonſuram non deferat, nam in habente beneficium id non requirit Concilium: ſed ſolum in inſeruiente alicui Eccleſiæ, vel in Seminario, aut Schola, vel in vniuerſitate verſante, vt conſtat ex ipſo contextu Concilij, & illa diſiunctiua, aut, quæ diſiungit, ita in terminis reſoluunt *Clar.§.final.quaſt.36. num.16. & 19. Lalius Zecchius de Repub. eccleſiaſtica, tit.de clericis verſ. ad hoc, de Ponte conſ.24.volum.1.Fr. Emman.in ſumm.p.1.cap.155.concluſ.2. Salzed. ad Bernard.cap.61.num.6. verſ.ſi tamen Curia Philipp.part. 3. §.1.numer.3.ad finem, Azeued. l.1.num.9.verſ.ſed ſi beneficium tit.4.lib.1.noua recopil.Carol.de Graſſis dict.effectu 1.nu.1195.cum ſeqq.Foriu.d.quaſt.8.num.7.Gonzal. ad regul.8. Cancellaria gloſ.5.§.5. num.6. Ceuall. quaſt. 563.num.3.Bobadill. in ſua politica lib.2.cap.18.nu.102. lit.E.Cened.dict.quaſt. 4.num.29.Bellet.diſquiſit. cleri.p. 1.tit.de fauore clericor.perſon.§.8.num.7.verſ. diſtinguẽdo, Garcia dict.cap.2. num.4. vbi num.5.* dicit procedere etiam ſtante hodie *Conſtit.30. Sixti V.* de habitu, & tonſura. Inueni tamen deciſum fuiſſe clericos in minoribus beneficium habentes, eo ipſo priuari priuilegio fori, ſi ſe immiſceant enormitatibus, & ſeditioſi ſint, refert *Bellet.diſquiſit.cleri.titu.de fauore cleri.perſonali,§. 8.num.7.in fine p.1.* Et nota quod ſi tempore commiſſi delicti erat beneficiatus de foro eccleſiaſtico, quia tunc habebat beneficium, etiãſi poſteà ducat vxorem, cauſa eſt tractanda in foro eccleſiaſtico, *Steph.Gratian.diſcept.for.c.224.*

7 Secundo, amplia procedere, etiamſi beneficiũ ſit modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori priuilegio ſufficit ſolus titulus, abſque redditibus, ita *Marc.Anto. Genuenſ.d.cap.7. in fine, Aloyſi.Ricci.in deciſ.Curia Archiep. Neap.deciſ.7. in praxi fori eccleſiaſtic. reſolut.327. verſ.ſufficeret 3.Campanill. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 8.c.5.num.19. Nicol.Garcia de beneficijs p.1.cap.6.num. 37.& p.2.cap.2.nu.3.Carol.de Graſſis dict. effectu 1. nu. 1224.* vbi idem reſoluit de clerico habente beneficium ſine redditibus.

8 Tertio, amplia in habente penſionem ſolitam concedi clerico, prout reſoluunt *Salzed.ad Bernard.capit.67. num.10. alias cap.64. incipit coram ſecularibus nu. etiam 10.Lazarte de Alcauala capit.19. num.24. Creſcent.deciſ. 14. de ſent. & re iudicata, Vilar. del Patronado de Calataiud.part.4.§.3. numer.12. Portul. in tract. de las competencias de las iuriſdictiones quaſt.3.nu.20. Fr. Emman. in ſumm.tom.1.capit.155.numer.11.praxis epiſcopalis part.1. verbo clericus §. 2.dub.2.* Et pro hac opinione ſcio Sacram Congreg. decidiſſe obtinentem pẽſionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum priuilegij fori, vt refert *Armendar.in addit.ad recop.legum Nauarra lib.2.tit. 19.de foro comp.nu.5.& 7.* Sed non obſtante veriori hac opinione, quã ſequuntur alij, contrariam tenent & receptiorem affirmant atteſtantes etiam pro hac parte fuiſſe deciſum, ex quorum numero ſunt *Azeuedo l.1.nu.5.verſ.ſed an penſio tit.4.lib.1.noua recopil.Flamin.de reſignationib.lib.1. quaſt.11.nu.70. & lib.2.q.15.num.15.* late & eleganter *Carol. de Graſſis d. effectu 1.num.1198. cum multis ſeqq.* vbi plura adducit contrarijſque reſpondet, *Gonzalez ad reg.8. Cancell.gl. 5.§.5.nu.6.Aloyſ.Ric.in deciſ. Curia Archiepiſc. Neap. par.2.deciſ.71.num.11. & deciſ.192.num.10.ad fin.Nicol. Garcia de Beneficijs part.1. cap.5. numer. 70. Cened. dict.quaſtion.4.numer.32.cum ſeqq.* quam intelligerem de penſionarijs non excedentibus penſionem ſexaginta ducatorum auri de Camera in Bulla Sixti V. quæ incip. Paſtoralis de ann. 1580. cum *Bellet. in loco infra citato §.8.num.11.*

9 Quarto, amplia in coadiutore poſito per Papam, qui eſt primæ tonſuræ, ſeu minorum ordinum, ita *Nicol. Garcia de beneficijs part.2.cap.5. num.98.Armend. vbi proximè num.26.*

10 Quinto, amplia in Capellano, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam, aut Epiſcopum: ita *Salzed.ad Bernard.c.64.incip.coram ſecularibus num.11.& 12.Armend.vbi proximè num.26. Cened.dict.quaſt.4.num.27.*

11 Sexto, amplia in clerico habente præſtimonium, vel fratantiam, & ita reſoluit *Aloyſ. Ricc.dict.reſolut.327. verſic. ſufficeret tertio.* Præſtimonia enim, quæ in titulum perpetuum dantur, & habent annexum aliquod obſequium ſpirituale, beneficia nominantur, *Flamin. de reſignat.libr.1.quaſt.1. num.123. cum ſeqq. Gonzal. ad reg.8.Cancell.gloſ. 5.§.2.num.11. Azor.inſtit.moral. part.2.lib.3.cap.7. quaſt.1.Nicol. Garcia de Benefic.p.1. cap.2.num.117.*

12 Clericus vero non beneficiatus, ſed in prima tonſura, vel minoribus ordinibus tantum conſtitutus, vt fori priuilegio gaudere debeat neceſſe eſt vt clericalem habitum, & tonſuram deferens, per Epiſcopum ſeruitio alicuius eccleſiæ deputetur, vel in ſeminario clericorũ, vel aliqua ſchola, aut vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines verſetur, vt habetur in *Concil.Tridentin.dict.cap.6.*

13 Hæc licentia danda per Epiſcopum clerico, vt ad hoc effectum in certa eccleſia inſeruiat, ſufficit quod fuerit ore tenus conceſſa, ita deciſum refert *Aloyſ.Ric. in praxi fori eccleſ. deciſ.601. in 1.edit. & reſolut.525. in 2.edit.* Debet tamen eſſe expreſſa, vt reſoluunt *Menoch. de præſumpt.lib.6.quaſt.76.n.41.Cened.Canon.lib.1.qu. 24. num.24.& 26.*

14 Non ſufficit verò quod tonſuratus virtute prædictæ licentiæ bis, vel ter inſeruiat Eccleſiæ, quia verba *Concilij dict.capit.6. ibi, alicui Eccleſia inſeruiat,* ſua ſignificantia actum perſeueratiuũ, quo requiritur frequẽtia, & perſeuerantia in ſeruitij præſtatione, *Cened.dict. quaſt.*

quæſt. quarta num. 25. *Carol. de Graſſis dict. effectu* 1. *nu.* 1183. Non vero omni tempore, ſed pro maiori parte ipſius, quare ſi aliquo impedimento neceſſario interpellatum fuerit huiuſmodi ſeruitium, non propterea diceretur priuilegio fori carere, prout deciſum refert *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo clericus pag.* 42. *col.* 2. Et huiuſmodi ſeruitium debet præſtari de præſenti cum *Concil. d. c.* 6. loquatur per verba temporis præſentis ibi, *inſeruit*, & ibi, *verſetur Menoc. conſil.* 912. *nu.* 27. *Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *nu.* 1179. vbi *num.* 1177. reſoluit, quod huiuſmodi ſeruitium debet omninò conſiſtere in ſpiritualibus, & non ſufficere in temporalibus, & *nu.* 1170. tenet non ſufficere ſi ſeruitiū præſtetur alteri Eccleſiæ, quam illi, in qua mandauit Epiſcopus.

15 Requiritur igitur, quod clericus in minoribus habitū, & tonſuram tempore capturæ portet, vt diſponit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib.* 2. *tit.* 1. §. 27. ibi, *E for achado em habito, e tonſura*, notant *Gomez, to.* 3. *variarū c.* 10. *nu.* 5. *Doct. Barboſa in l. Titia nu.* 33. *verſic. ſecunda principalis concluſio, & verſ. ex quo infertur. ff. ſoluto matrim. Sanchez de matrim. lib.* 7. *diſput.* 46. *num.* 10. *Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c.* 190. *nu.* 10.

16 Si controuerſia fuerit orta ſuper probatione habitus clericalis, an ſcilicet ille, in quo fuit repertus, ſit cōueniens, tunc iudex Eccleſiaſticus debet cognoſcere, vt firmant *Steph. Gratian. d. c.* 190. *num.* 13. *Farin. in praxi criminali. quæſt.* 8. *nu.* 34. *Caualc. deciſ.* 10. *nu.* 12. *cum ſequ. & deciſ.* 21. *num.* 18. *&* 21. *p.* 5. *Cencd. d. qu.* 40. *num.* 32. latè & eleganter *Marius Anton. variar. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 48. *num.* 1. *&* 2.

17 Hæc ſupra relata procedunt dato caſu, quod huiuſmodi clericus captus ſit, quia tunc ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet eſſe inuentus, & captus in habitu, & tonſura, & licèt *ordinatio noſtra d.* §. 27. loquatur ſolum per verbum, inuentus, ibi, *for achado*, intelligitur de inuento, & capto, quia ille dicitur inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat text. *in l. ſi Barſatorem, C. de fideiuſſor. & mandator.* cum latè reſolutis per *Viuium tom.* 1. *com. opin. lib.* 1. *titul.* 17. *num.* 218. *p.* 229. *Mex. in tract. taſſæ panis concl.* 1. *nu.* 31. *cum ſeqq. Gutier. Canon. lib.* 1. *c.* 12. *nu.* 9. *cum ſeq. Thom. Valaſc. alleg. iuris tom.* 1. *alleg.* 14. *nu.* 10. *&* 11.

18 Quando tamen clericus non fuerit captus, ſed tempore delicti commiſſi habitum, & tonſuram non deferebat, quam poſteà reaſſumpſit, tunc fori priuilegio gaudet, vt reſoluunt *Clarus dict. q.* 36. *verſ. ſed hic quæro Farin. dict. quæſt.* 8. *num.* 66. *verſ. item quid, Mari. Anto. dict. reſolut.* 38. *num.* 8.

19 Adeo verum eſt clericum in minoribus, ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & tonſuram deferre, itaut non ſufficiat geſtatio habitus, vel Coronæ, ſed vtrumque neceſſarium ſit, *ex regul. leg. hac verba* 124. *ff. de verbor. ſignific.* docent *Bellet. diſquiſit. cler. p.* 1. *tit. de fauore cleri. perſon.* §. 8. *num.* 7. *D. Barboſa in dict. l. Titia nu.* 34. *verſ. vltim. concl.* Sed ſi huiuſmodi clerici vel habitum clericalem, vel tonſuram dimittant, priuilegium amittunt, etiam ſi prius eos Epiſcopus non admoneat, vt habitum, tonſuramue ſumant, trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedens in habitu, & tonſura amittat clericale priuilegium, attenta diſpoſitione *Concil. dict. cap.* 6. neceſſaria non eſt prout tenent *Cuc. in inſt. maior. lib.* 3. *tit.* 9. *de priuileg. cleric. num.* 66. *Lelius Zechius de republica eccleſiaſtica, tit. de clericis num.* 6. *verſ. amittitur autem, Nauarr. conſil. final. nu.* 6. *de priuileg.* & ita pluries fuiſſe deciſum teſtantur *Marius Antonin. dict. reſolut.* 48. *nu.* 7. *Aluyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 606. *in* 1. *edit. & in volut.* 530. *num.* 4. *in* 2. *edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 12. *num.* 3. *verſ.* 3.

20 Vbi limitat in Eccleſiaſtico portante veſtes laicales aliqua rationabili cauſa: ſicut etiam limitarem in clerico etiam capto ſine habitu, & tonſura, ſolito illam deferre, quia tunc fori priuilegio gaudere deciſum refert *Mar. Anton. dict. loco nu.* 7. Nam ſola continuatio incedendi in habitu clericali, & perſeuerantia, vt publicè exiſtimetur laicus, priuilegium clericale amittere facit, ex reſolutis per *Farin. d. q.* 8. *nu.* 66. *Proſp. de Auguſtino in additionib. ad Quarantam in ſum. Bullar. verbo habitus clericor. limit.* 3.

21 Attento iure communi bene verum eſt clericos ſolutos in minoribus fori priuilegio gaudere, etiamſi neque habitum deferant, neque tonſuram, confirmant *D. Barboſa in dict. l. Titia num.* 35. *verſ. & ideo*, At vero attento *Concil. Trident. dict. cap.* 6. conſtitutum eſt, vt in minoribus conſtitutis fori priuilegio non gaudeant, niſi beneficium habeant Eccleſiaſticum, aut clericalem habitum, & tonſuram deferentes, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiant, &cet. Vnde plus diſponit Trident. quam concedebat *Pij II.* Conſtitutio Regibus Portugaliæ, à temporibus *Alphonſi V.* quod ſcilicet clerici in minoribus non beneficiati, ſi non geſtarent habitum, & tonſuram à ſeculari Iudice capi & puniri poſſent, ſimileſque conceſſiones *Hiſpaniæ* & *Galliæ* Regibus factas refert ab *Alexandro VI.* & *Leone X. Barboſ. d. nu.* 35. *ad finem*, quibus iam hodie non ſuffragantibus ſecundum Concilij deciſionem iudicandum eſt, cum in vltimis verbis *d. c.* 6. abrogentur omnes cōſuetudines, & priuilegia in contrarium, vt aduertit *Th. Valaſ. allegat.* 11. *nu.* 5. *&* 11. faciuntque *Bobadill. in ſua politica lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 15. *Soar. aduerſus Anglicanæ ſectæ errores lib.* 4. *c.* 27. *nu.* 13.

22 Sic etiam licet attento iure communi clericus incedens ſine habitu, & tonſura non eſſet clericali priuilegio priuandus, niſi ter monitus fuiſſet *c. fin. de vita, & honeſt. cler. c. in audientia, & cap. contingit* 2. *de ſentent. excommun.* attamen poſt *Concilium Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 6. propter dict. niſi, quæ excipit, iuxta *l. actione Cod. de action.* deciſum fuit ſi non incedat clericus in habitu, & tonſura, non requiri aliam monitionem, refert *Bellet. diſquiſ. cleric. part.* 1. *titu. de fauore cleric. perſ.* §. 8. *num. & ſupra dixi nu.* 19.

23 Clericus vero enormia crimina committens ſine habitu, & tonſura incedens iure communi poterat à iudice ſeculari non præcedente trina monitione puniri ex *text. in capit. ex parte il* 2. *in ordin.* 27. *de priuileg.* poſt *Abb. Rol. Foler. & Clarum* communem dicit *Farinac. in dict. quæſt.* 8. *num. nu.* 56. ac de ea teſtantur *Decian. tractat. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *capit.* 9. *numer.* 90. *Couar. pract. capit.* 31. *num.* 2. *verſic.* 3. *Clar. d. quæſtio.* 26. *verſi. quinto modo, Marius Antonin. dict. reſolut.* 48. *num.* 6. *verſic. limitatur* 2. adducentes etiam tex. in *cap.* 1. *de apoſtat. ibi (relicto ordine clericali, & habitu)* iuncto fine ibi *(per cenſuram eccleſiaſticam non præcipimus liberari)* ideſt, non iuuari beneficio Canonis excommunicationem ſtatuentis contra eos, qui violentas manus in clericos iniiciunt, ſed potius eo non obſtante capi poſſe à iudice laico, omnique priuilegio clericali priuari, vt interpretantur ibi omnes, atque *Bernar. in pract. c.* 111. & melius ad noſtrum propoſitum, ex eodē textu cōmunem

nem eſſe, ac conſuetudine receptam, poſt alios, quos refert, fatetur *Salzed. in addit. ad eumdem Bernard. cap. 139. litera B.* qui omnes, & præcipuè Farin. hanc differentiam inter iſtum caſum, & alium de clerico deprehenſo in crimine non enormi ſine habitu & tonſura notant intereſſe, nam quando crimen enorme non eſt, trina requiritur monitio, vt clericus, qui monitus habitum, & tonſuram nõ reaſſumit, amittat priuilegium clericale: At vero quando crimen enorme eſt, abſque vlla monitione amittit priuilegium, ex text. quem ſic intelligunt *in dict. cap. perpendimus de ſent. excommunic.* Intelligunt prætereà hanc ſententiam procedere, vbi clericus non vllum, ſed plura commiſit crimina, ita vt quaſi inueteratus in illis perſeueret, expendentes omnia iura in hac materia loqui in numero plurali. Ex quibus ita eſſe intelligendam iuxta mentem Doctorũ, quos latè referunt, comprobant *Farin. d. q. 8. nu. 55. Caball. reſol. crimin. caſu 60. num. 17. Alex. de Neuo conſil. 59. nu. 21. & 22. Bellet. dict. tit. de fauore clericorum perſonali §. 7. num. 3. verſ. ſecundum.*

24 Sed ſupradicta communis ſententia nimis dura videtur, & contra eam tenent *Cou. dict. verſ. 3. Salzed. d. litera B. Capic. deciſ. 161. num. 2. Boer. deciſ. 69. num. 17. Bellet. diſquiſit. cler. part. 1. tit. de fauore clericorum perſonali §. 7. num. 3.* ex eo quia nullibi expreſſum reperitur, quod non præcedente trina monitione, & non data incorrigibilitate, priuetur clericus priuilegio fori, vt à iudice ſeculari valeat carcerari: imò videtur expreſſus in contrarium ordo ſcriptus à Pontifice *in cap. cum non ab homine de iudicijs, & Cou. & Salzed. d. locis* auctoritatibus, quibus communis nititur, benè reſpondent: ad praxim tamen, quam ſolum intendimus demonſtrare, ſatis ſit pro comperto haberi iuri communi, (ſaltem, vt non requiratur trina monitio,) per *Conc. Triden.* fuiſſe derogatum, vt ſupra dixi, & ita pluries fuiſſe deciſum refert *Marius Ant. d. reſolut. 48. nu. 17.*

25 Quoad clericos vero in minoribus coniugatos *Concil. Triden. d. ſeſſ. 23. capit. 6.* iubet obſeruari Conſtitutionem *Bonifacij VIII. in cap. 1. de clericis coniugatis li. 6.* illo ſuperaddito, quod huiuſmodi clerici alicuius eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent, & clericali habitu, & tonſura vtantur. Quæ quidem Conſtitutio *Bonifacij VIII. in d. c. vnico.* priuilegium hoc multis modis reſtrinxit. Primo, vt eo gaudeant clerici coniugati ſolum in criminalibus, non ita in ciuilibus, vt conſtat ex eodem text. ibi, *pro commiſſis ab eo exceſſibus, vel delictis,* iuncto fine, ibi *in cæteris autem eos gaudere nolumus priuilegio. &c.* Ratio autem iuſtiſſima fuit propter multitudinem clericorum prima tonſura, & minoribus ordinibus initiatorum, qui ſi priuilegio fori gauderẽt, maxima ex parte minueretur Principum ſecularium iuriſdictio, explicat latiſſimè confirmans *Cou. d. capit. 31. num. 6. &* alij de quibus *Farina. dict. quæſt. 8. num. 7.* Neque obſtat argumen. quo contrariam ſententiam, quod ſcilicet in ciuilibus eo gaudeant priuilegio, tenuit *Lapus* & alij de quibus proximè citati, ex verbis text. *in d. cap. vnico,* ibi *criminaliter*, nam debet intelligi ſecundum eoſdem de criminibus intentatis criminaliter, aut ciuiliter, iuxta præcedentia verba ibi, *pro commiſſis ab eis exceſſibus, &c.*

26 Secundo reſtringitur priuilegium *dict. cap. vnici*, ad clericos, qui cum vnica virgine contraxerint, quod etiam diſponit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 2. titu. 1.* §. 27. & apud *Hiſpan. l. 35. titul. 5. part. 1.* & notant *Anton. Gomez. to. 3. variarum cap. 10. nu. 4. Alphonſus Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij c. 35. verſ. ſi vero clericus, Curia Philipp. p. 3. §. 1. nu. 8. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 46. num. 1. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 8. Camill. Borell. in ſumm. omnium deciſionum titul. 8. de clericis coniug. nu. 24.* vbi ampliat etiam ſi poſtea ipſa adulterium committat.

27 Tertio, reſtringitur ibidem priuilegium, vt tunc demum eo fruantur coniugati, ſi veſtes deferant, & tonſuram, explicant *Conar. Soar. Bobadill. Barboſ. à numer. 33. Carol. de Graſſis dict. effectu 1. numer. 84.* latè *Farinac. à num. 64. dict. locis Scacc. in tract. de iudic. p. 1. cap. 11. num. 20. & 82. Thom. Valaſc. allegat. 44. à principio.* Dubitari tamen poteſt, an huiuſmodi clerici coniugati, ſi ſine habitu, & tonſura incedentes delictũ committant, & habitum, ac tonſuram poſteà reaſſumant, priuilegium retineant clericale? in qua quæſtione cõmunis ſententia eſt huiuſmodi clericum priuilegium retinere clericale, vt notatur ex textu iuncta gloſ. *verbo quamdiu in Clem. 1. de vita, & honeſt. clericorum,* recepta ex multis de quibus *Cou. dict. cap. 31. numer. 7. Barboſa numer. 33. verſ. quinimò, Farin. num. 66. dict. locis. Modernus de iuriſdictione par. 2. capit. 32. numer. 41. Thom. Vallaſc. alleg. 44. à num. 4.* & alios ex antiquioribus refert *Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 1. numer. 84.* ſicut etiam priuilegio gaudere dicendum eſt, quamuis per aliquod tempus ante, vel poſt delictum, habitum, & tonſuram dimiſerint, ſi tamẽ vtroque illo tempore, & delicti, & capturæ in eo reperiantur: ita ex mente text. *in dict. cap. vnico, & ex Alexand. Hypp. & Claro in dict. §. final. quæſt. 36. num. 15.* magis receptum concludit *Barboſa d. l. Titia num. 33. verſic. & per contrarium*, & poſt eum *Thom. Valaſc. dict. allegat. 44. num. 6.* Ratioque euidens eſt, nam iure communi, ac etiam Regio Luſitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innuimus *ſup. num. 22.* habitus & tonſura illis duobus tantum temporibus requiritur, nec in aliqua iuris parte cautum reperitur, vt propter dimiſſum habitum, & tonſuram ſtatim priuilegium amittãt, vt conſtat ex ſupradictis.

29 Quæſtio non leuiter controuerſa reſtat in hac materia, vtrum ſcilicet ſi clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens ſine habitu, & tonſura, & deindè è carcere fugiens, habitum, & tonſuram reaſſumat, & in ea iterum capiatur gaudere poſſit priuilegio clericali, itaut prima captura, an vero poſterior ſit attendenda. In qua quæſtione, quod priuilegio non gaudeat non raro recipi teſtatur *Cabed. parte prima deciſione quinquageſima octaua, num. octauo*, aſſerens pro hac parte eſſe expreſſum tex. *in dict. cap. ex par. de priuil.* dum probat clericos deprehenſos in crimine ſine habitu, & tonſura, à ſeculari poteſtate puniri poſſe licèt poſtea eam reaſſumant, quem etiam ad hoc propoſitum adducit *Modernus de iuriſd. p. 2. cap. 32. num. 41.* aliaque tradit *Bellet. d. §. 8. à num. 12.* Sed parum facit, ſi aduertas non agere textum de clericis coniugatis, & deindè attento tempore, & iure Decretalium, tam illos, quam ſolutos, nõ amittere priuilegium ante trinã monitionem: ſicut etiam attento iure communi non concludit ratio, quam ex Imol. adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate probat *Farin. d. q. 8. n. 66. verſ. dummodo tamen.* quod ſcilicet per capturam præuenta videtur iuriſdictio, & per præuentionem ſecularis factus eſt competens, vnde reaſſumptio tonſuræ cenſetur facta in fraudem iuriſdictionis ſecularis. Nam ſtã-

do de iure communi dimiſſio habitus ſatis non erat, vt iudex ſecularis contra clericum fiat competens, non præmiſſa prædicta trina monitione, & cõſequenter cũ omnino ſit incõpetens, non poteſt eccleſiaſticum præuenire ex his, quæ notantur in *capit. propoſuiſti de foro comp.* maximè quia abfugiens dedit ſe in naturalem libertatem, adeò, vt per primam capturam nõ poſſit dici facta præuentio.

30 Addunt multi, ad hoc vt clerici cõiugati gaudeant priuilegio clericali, requiri quod nullatenus negotijs ſecularibus ſe immiſceant, quia his ſe immiſcentes eo redduntur indigni, iuxta text. in cap. *Ioan. in fine de clericis coniug.* ita *Ioannes And.* & infiniti, quos refert *Sanchez. d. diſput. 46. num. 25.* ſequuntur *Thom. Valaſc. allegat. 44. num. 13. Camill. de Curte in diuerſorio, ſeu compreenſorio iuris feud. part. 2. cap. 2. num. 83. circa finem, Camill. Borrell. ad Beliug. in ſpeculo Principum rub. 11. §. videamus num. 1. litera A. verſic. & tunc demum, Scacc. in tract. de iudic. part. 1. c. 11. num. 20. verſ. tertio*: Sed melius contrarium probant *Cou. pract. cap. 31. n. 8. verſ. 6.* plureſque alij quos refert, & ſequitur *Sanch. d. diſp. 46. n. 26.* optima quidem ratione, quia huiuſmodi clericis coniugatis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa, vt bene probat textus *in d. c. Ioannes in fine*, & conſequenter priuilegio à iure conceſſo priuari non debent, ex eo quod licitam, honeſtam, & neceſſariam, ſecundum ſuæ perſonæ qualitatem, exercent negotiationem, *Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 87.*

31 Vtrum in prædictis caſibus, in quibus clerici in minoribus priuantur priuilegio clericali, puniri poſſint à iudice ſeculari nulla præcedente degradatione, de qua *in cap. 2. de pœnis in 6.* vide *Cou. pract. cap. 32. n. 6. Farin. d. q. 8. num. 57. Thom. Valaſ. alleg. 51. per totam*, affirmatiue reſpondentes, quod ſine degradatione, ex recepta conſuetudine, à ſeculari iudice puniri poſſunt, præuia tamen declaratione ſui Ordinarij amiſſionis priuilegiorum, vt infra clarius dicam.

32 An autem clerici, qui in prædicti Concil. Tridentin. decreto, fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis intelligantur priuati? in qua quæſtione negatiuam partem tenent, & ſecundum illam deciſum fuiſſe teſtantur *Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore cleric. perſ. §. 8. num. 19. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 5. num. 7. Nicol. Garcia de beneficijs part. 2. c. 2. num. 20. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 607. in 1. edit. & reſolut. 531. nu. 7. in 2. edit.* contra *Felicianum de cenſibus lib. 2. cap. vltimo num. 14.* Sic etiam clericus primæ tonſuræ, etiamſi non gaudeat fori priuilegio, gaudere tamen poteſt priuilegio cap. *Odoardus, de ſolutionibus*, vt reſoluit *Galettus in margarita caſuum conſcientiæ verbo clericus pag. 40. col. 2.* & refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 2. tit. 19. de foro compet. num. 2. pag. 93.*

33 Quęſtio denique in hac materia controuerſa, difficilis, & quotidiana eſt, ad quem ſcilicet iudicem eccleſiaſticumne, an ſecularem pertineat cognitio, & deciſio dubij circa clericatum, quando ſcilicet deprehenſus in crimine à ſeculari iudice clericum ſe eſſe dicit, & ad iudicem eccleſiaſticum remitti petit? vel ſi dubium ſit an habitum, & tonſuram deferat, cæteraſque habeat qualitates neceſſarias, vt priuilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio eam defendi ſemper ſentẽtiam, publiceq; contra aliqua ſtatuta, & praxim non iuſtam tenui, ad eccleſiaſticum iudicem pertinere cognitionẽ, per expreſſum text. *in c. ſi iudex laicus, de ſentent. excommunic. lib. 6.* vbi reddit rationem ſummus Pontifex, quia de re ſpirituali, & eccleſiaſtica agitur: de ſpiritualibus autem nulla ratione laicos cognoſcere poſſe generalis eſt iuris regula conſtituta in *cap. 2. de iudicijs, cũ vulgaribus*, atque ita noſtram hanc ſent. firmant, ac latè probant poſt antiquiores *Cou. pract. cap. 33. nu. 1. & poſt Ripam Salzed. ad Bernard. cap. 61. nu. 14. Ioſeph. Seſſe de inhibitionibus c. 5. §. 6. nu. 78. Bellet. d. tit. de fauore cleric. perſon. §. 14. à princ. D. Barboſ. in d. l. Titia nu. 28. & 27.* latè & eleganter *Anaſ. de ſacrorum immun. lib. 3. c. 15. à num. 55. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 190. à nu. 13. Marius Antonin. variar. reſolut. lib. 3. Farin. d. quæſtione 8. num. 33. vbi num. 34.* ampliat procedere non ſolum quando quæſtio eſt ſuper clericatu, ſed etiam quando eſt ſuper veſtibus, an ſcilicet in habitu inceſſerit, & tonſura.

34 Verior tamen in hac quæſt. reſolutio haberi poteſt, quod coram iudice eccleſiaſtico de clericatu, & alijs neceſſarijs cognitio eſt habenda, citatis tamen iudice, & fiſco ſecularis Curię, & verificatis verificandis iudex eccleſiaſticus poterit declarare N. eſſe clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde eſt petenda remiſſio, cũ intimatione dict. decreti, iuxta *d. cap. ſi iudex.* ita refert ex *Farin.* & alijs *Mari. Anton. dict. reſolut. 48. num. 24.* quæ remiſſio facienda eſt ſine clerici dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis, vt ex *Claro dict. quæſtio. 36. verſ. quæro quomodo*, dicit *Mari. Anton. dict. loco nu. 25.* & intra certum terminum nempè 20. horarum, alias iudex clericum retinens vltra prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem *d. cap. ſi iudex, cap. nuper de ſent. excomm.* ſicut etiam clericus notorius in ſacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto à iudice ſeculari debet ſtatim, & incontinenti, aut cognitionem de clericatu, eccleſiaſticæ Curiæ reddi, *dict. capit. ſi iudex.* In flagranti verò deprehendere dicitur quando nec fugere, nec inficiari potuerit, *Menoch. conſ. 82. num. 179. Anton. Monach. Lucenſi deciſio. 38. num. 2.*

35 Iudex eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ iudicis ſecularis in clerico remiſſo, *Curi. Philip. part. 3. §. 1. num. 11. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 19. num. 21. Soa. de Paz in praxi tom. 2. prœl. 2. nu. 11. & 12. Valaſc. conſ. 48. num. 9.*

36 Vltra prædictos clericos in minoribus de quib. huc uſque egimus, qui iuxta formam Concil. Triden. fori priuilegio gaudere poſſunt, ſunt & alij, qui huiuſmodi priuileg. capaces ſunt, ac proinde à tributis, & ſeculari poteſtate exempti, quamuis clericali tonſura, vel in minoribus Ordinibus conſtituti non ſint.

37 Nouitij, quamuis dici nequeant religioſi, vt reſoluit *Angel. verbo relig. nu. 24.* rectè tamen, & validè nominantur eccleſiaſticæ perſonæ, per *glo. in c. relig. §. quamuis non poſſit, de ſent. excomm. in 6.* & priuilegio etiam fori gaudent, vt non poſſint conueniri coram iudice ſeculari, ita *Iaſ. in auth. ſi qua mulier num. 59. C. de ſacroſ. eccl. Brun. à Sole in locis com. verbo nouitius, Galat. in margarita caſuum conſcientiæ verbo nouitius 2. Moder. de iuriſd. part. 4. caſu 121. num. 24. Curia Philip. part. 3. §. 1. n. 12. Sayr. in florib. deciſ. lib. 2. tit. 2. deciſ. 3. Ceual. commun. contra com. tom. 4. quæſt. 897. num. 1026. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. cap. 2. quæſt. 2. Gut. de gabell. q. 95. num. 22. cum ſeqq. Fr. Emman. quæſt. regularium tom. 3. q. 51. artic. 12. Campanill. in diuerſ. iur. Canonici rub. 12. c. 3. num. 27.*

38 Cõuerſi, qui veri religioſi ſunt, eo quod tria illa vota

pau-

paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ emittunt, priuilegio fori, & exemptionis à poteſtate ſeculari, & à tributis gaudent, prout reſoluit *Flores de Mena variar. lib. 2. quæſt. 21. num. 194.* Hi vulgò dicuntur, *Fratres laici*, non quod eccleſiaſticæ perſonæ, & religioſi non ſint, ſed quia Ordinibus carent, & clerici non fiunt, ſicut alij monachi, & religioſi: ita *Peregr. variar. lib. 6. nume. 70. Belług. in ſpeculo Princip. rub. 11. §. videndum nu. 6. verſic. item comprehendi. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 28. Eugen. conſ. 26. nu. 10. Camill. de Curte in diuerſorio, ſeu comprehenſ. iuris feud. p. 2. cap. 2. num. 91. Carol. de Graſs. d. effectu 1. n. 96. Nicol. Garcia de benef. p. 1. c. 4. nu. 11. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 29. art. 1. conclu. 1.* Sic etiam huiuſmodi conuerſos gaudere priuilegio Canon. *Si quis ſuadente 17. q. 4. per c. Parochian. 9. de ſenten. excom.* reſoluunt *Nau. in man. c. 77. n. 79. Soar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. à nu. 19. Paulin. Berti Lucenſ. in praxi crim. regular. tit. 1. c. 3. n. 2. Bonacina de cenſuris diſp. 2. q. 4. puncto 1. num. 6. Miranda d. q. 29. art. 3.*

39 Oblati, qui ſe, & ſua in totum religioni tradiderũt, gaudent priuilegio fori, *Moder. de iuriſd. p. 4. caſ. 113. n. 37. Card. Tuſc. pract. concl. litt. O. concl. 16. Peregr. variar. lib. 6. num. 71. Fr. Paulin. d. c. 3. nu. 3.*

40 Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori priuilegio gaudent, vt reſoluunt *Valaſc. conſul. 105. nu. 32. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 117.*

41 Fratres tertij Ordinis S. Franciſci in communitatibus viuentes, ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, gaudentque fori priuilegio, vt diſponit *Ordinatio Regia Luſitan. lib. 2. tit. 2. §. 1.* ibi (*Porem ſe alguns da terceira Ordem viuerem em communidade, &c.*) reſoluunt *Graſſis in deciſ. aureis lib. 2. cap. 49. num. 27. Curia Philip. part. 3. §. 1. num. 15. Soar. d. ſect. 1. num. 20. Miran. in manu. Prel. tom. 1. q. 36. concl. 2. Molin. de iuſtit. tom. 4. tract. 3. diſput. 50. n. 4. in princip. Fr. Paulin. d. tit. 4. capit. 30. num. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 663. in 1. edit.* Controuerſum autẽ eſt an prædicti Fratres ſi in communitatibus non viuant, ſed ſuæ quiſq; domi, fori priuilegio potiantur? affirmatiuam opinionẽ, quod ſcilicet verè ſint religioſi, & priuilegio exemptionis gaudeant, tenent *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 65. art. 4. Marc. Ant. Eugen. conſil. 26. numer. 1. Petr. de Vbald. de portion. Canon. quæſt. 17. num. 13. & alij* quos refert ad vtramq; partẽ *Card. Tuſc. tom. 4. litt. F. concl. 470. Moder. de iuriſd. part. 4. cent. 2. cap. 113. nu. 36.* & latius quam omnes, ex profeſſo, 20. conferens argumenta pro hac parte, *Beat. Ioann. Capiſtr. in tractat. quem ſcripſit defenſorium tertij Ordinis Diui Franciſci.* Negatiua vero pars, imo prædictos Fratres nõ eſſe exemptos à poteſtate ſeculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo ſuadetur, quia regulam non habent propriè, quoad tria vota ſubſtantialia, ſecundum modum viuendi approbatum per Sedem Apoſtolicã, vt ait *gloſ. verbo obedientiã in Clement. 1. de religioſis domib. glo.* ſimilis *verb. tertio in Clement. 3. de excom.* quas communiter receptas pluribus adductis teſtantur *Duen. regul. 100. limit. 18. Azeued. ad l. 1. num. 4. tit. 14. lib. 6. noua recopil.* Et facit optimè text. *in d. Clement. 3.* quatenus decidit huiuſmodi Fratres tertij ordinis, tanquam cæteros laicos admitti non poſſe à Fratribus minoribus ad diuina tempore interdicti, quibus & alijs fundamẽtis hanc negatiuam ſententiam tuentur *Duen. reg. 100. lim. vlt. Caldarin. conſil. 4. de regularib. Abb. in capit. 2. num. 11. & Felin. num. 10. de foro compet. Marian. in cap. 1. num. 12. eodem titul.* *Decian. tract. criminal. lib. 4. cap. 9. num. 34. Bologn. conſil. 22. num. 12. Vulpell. de libertate eccleſ. part. 3. numero 29. Intrigl. deciſ. 30. num. 4. Franciſc. Viu. Neapol. deciſio. 49. num. 10. Maſc. de probat. concluſ. 957. num. 6. Nicol. Feſtaſ. in tract. de extimo part. 4. cap. 1. à numer. 10. Mol. dict. diſput. 50. n. 4. verſic. de his, Camill. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. tit. 43. de foro competenti nu. 139. late Carol. de Graſſis d. effectu 1. à num. 92.* Vnde exemptionem à tributis conſequi non poſſe decidit apud Hiſpanos *l. 19. titul. 4. libro 4. Ordin. & l. 2. titul. 14. libro ſexto, nouæ recopil.* vbi *Azeuedo, Lazarte de decim. vendition. capit. 19. à numero 90. Auendan. de exequen. mandatis lib. 2. capit. 14. numero 28. de Gabell. quæſt. 95. numer. 5. & 6. Flores de Mena dict. quæſtio. 21. num. 197. Gratian. in diſceptation. forenſ. capit. 224. numer. 34. & capit. 363. numer. 29.*

42 Eremitæ, qui nullam profitentur religionem, nulloque Ordine clericali ſunt inſigniti, nec habent certum viuendi modum ab Eccleſia approbatum exempti nõ ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio fori gaudere poſſunt, ita *Duenh. reg. 10. limit. fin. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. Con. practic. cap. 34. num. 4. verſic. 2. intellige, Curia Philip. par. 3. §. 1. num. 15. Boer. in tract. de ſtatu, & vita Eremit. num. 13. & 14. Carol. de Graſſis d. effectu 1. à nu. 102. Fr. Emman. d. tom. 2. quæſt. 62. art. 2. Flores d. q. 21. à num. 194. Mor. in emporio iuris part. 1. tit. 2. in prælud. nu. 141. Mol. de iuſt. tract. 2. diſput. 141. verſ. eremita, & d. tract. 3. diſput. 50. num. 4. in fine, Cenal. commun. contra comm. tom. 4. q. 896. num. 585. cum ſeq. Camill. de Curte d. part. 2. capit. 2. nu. 93. praxis epiſcop. verbo Eremita, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 16. num. 10. Fr. Paulin. d. tit. 1. cap. 3. num. 4. Bellet. diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 2. n. 25.* Sic etiam priuilegio *Canon. ſi quis ſuadente*, minimè gaudere reſoluunt *Graſſis in aureis deciſ. lib. 2. c. 18. n. 27. par. 1. Soar. d. ſect. 1. n. 11. Molin. diſp. 50. n. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. tom. 1. lib. 1. n. 214.* Et à collectis, & gabellis immunes non eſſe tenent *Auendan. d. c. 14. num. 24. Gutier. de gabell. q. 95. num. 7. Flores dict. quæſt. 21. à numer. 195. & numero 204. Fr. Emman. quæſtion. regul. tom. 3. quæſtion. 74. artic. 11.*

43 Si tamen huiuſmodi Eremitæ profeſſionẽ emittant, prout in aliquibus Prouincijs extant multa illorũ monaſteria, tunc priuilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere non eſt dubium, & diſponit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 2. tit. 11. in princip.* & fatentur omnes ſupra relati, in quo euentu credo accipiendas eſſe reſolutiones præſtitas à *Moderno de iuriſdictione d. caſu 113. num. 11.*

44 Pœnitentes ſeculari iudicio ſunt ſubiecti, nec aliquo fori priuilegio gaudent, vt reſoluunt *Con. d. cap. 34. nu. 4. Decian. tract. criminal. lib. 4. cap. 9. n. 35. Mor. in emporio iuris part. prima tit. 2. in præludijs num. 143. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 127.* poſt *Simanch. Roiam, & Azeued. Cened. ad decretum collectan. 34.* Et in eo genere mulierum, quas Luſitani vocant, *Beatæ*, & Itali *Pinzocheræ* idem reſoluunt *Parlad. libro 3. rerum quotidian. diff. 9. §. 1. num. 5. Farin. in praxi criminal. quæſtione 8. numero 46. Bobadill. in ſua politica lib. 2. capitul. 18. numero 199.*

45 Militares religioſi ex Ordinibus militaribus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & Diui Benedicti, Sancti Stephani, & S. Lazari, ac alijs ſimilibus fori priuilegio gaudent, prout latè reſoluunt *Nauar. conſil. 12. & 13. de* regu-

regularibus, Carol. de Graſſis dict. effectu 1. à numer. 109. Mend. à Caſtro in praxi Luſitaniæ lib. 2. cap. 1. numer. 12. Curia Philip. part. 1. §. 1. nu. 13. Fr. Emman. quaſt. regul. tom. 2. quaſt. 62. artic. 13. cum ſeqq. etiamſi profeſſi non ſint per *text. in cap. religioſo §. 1.* vbi *Archid. de ſent. excomm. lib. 6.* & faciunt quæ *Iaſ. in l. cum quadam num. 13. ff. de iuriſd. omnium iud. Tiraquell. de retract. lig. §. 1. gl. 8. num. 21. Curia Philip. part. 3. §. 1. num. 13.* & quæ ſupra notauimus, agentes de nouitio, quo fundaméto in Senatu Regio Portugaliæ ſic iudicari vidi, quamuis contrarium reſoluant *Bobadilla in ſua politica lib. 2. cap. 18. num. 86. & cap. 19. num. 17. in fine, Fr. Emman. d. quaſt. 62. art. 14.* In noſtro Regno Portugaliæ Milites Ordinis D. Noſtri Ieſu Chriſti potiuntur priuilegio exemptionis, ſi habuerint præceptoriam militarem vulgo, Comenda, aut aliquam tenentiam ſeu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis, vulgo tenſa, ita atteſtantur *Valaſc. conſult. 131. numer. 5. Melch. Phæb. deciſ. 83. num. 6. cum ſeq.*

46 De his Militibus controuertũt Doctores an veri dicantur Religioſi? & in ea ſemper fui opinione illos vere dici Religioſos, quam etiam tuentur *Con. Nauar. Auend. Mench. Fortun. Garc. Bellug.* & alij quos refert, & ſequitur *P. Sanch. in præcepto Decalogi lib. 4. capit. 16. num. 11.* alios citat *Cened. ad Decretal. collect. 29. numer. 4. Iul. Cæſar. Imbrian. in tract. de iudic. Regni in præf. num. 42. Motta in tract. de confirmat. Ordinis Diui Iacobi lib. 2. per totum, & præcipue cap. 2. §. 29. Bambaccar. in repet. cap. 1. §. qui clericus quaſt. 2. num. 31. cum ſeqq. Si de feudo def. controu. fuer. Gutier. practic. lib. 2. quaſt. 111. num. 2. Bobadil. in ſua Politica lib. 2. capit. 19. num. 11.* late *Carol. de Graſſis d. effectus 1. numer. 110. cum ſeqq. Fr. Emman. quaſt. regularium tom. 1. quaſt. 1. art. 6. & quaſt. 13. art. 2. P. Rebel de obligat. iuſtit. part. 2. libr. 3. quaſt. 4. num. 13.* nouiſſimè *Mendez. à Caſtro in praxi Luſitaniæ lib. 2. cap. 1. num. 10.* Quamuis huiuſmodi Milites non eſſe vere Religioſos, ſed ſecundum quid, teneât *Sarm. de reddit. eccleſiaſticis part. 4. cap. 1. nu. 13. Lazarte de decim. vend. cap. 19. num. 92. Girond. de gabell. part. 7. in princ. nu. 47. Burg. de Paz. conſ. 17. num. 2. Arag. 2. 2. quaſt. 88. art. 1. pag. 738. ad vltim. argum. Valent. tom. 3. in 2. 2. diſputat. 10. quæſt. 4. puncto 2. P. Molin. de iuſt. tract. 2. diſput. 141. verſ. eſt vero rigida, & diſput. 623. num. 5. & tom. 4. tractat. 3. diſput. 39. num. 5. P. Azor. inſtitut. moralium par. 2. lib. 13. cap. 4. quæſt. 4. Azeued. l. 14. num. 3. tit. 5. libro 3. nouæ recopil. Modernus de iuriſdict. par. 2. c. 32. n. 15. & part. 4. caſu 113. num. 33. Nicol. Garcia de benefic. part. 1. c. 4. num. 15. cum ſeqq. Iacob. de Graſſis tom. 1. conſ. lib. 3. tit. de Regularib. conſ. 11. num. 8. & 15.* Sed ex cuiuſque Ordinis Regulis, & Apoſtol. confirmationibus, dignoſcere facile eſt, qui ſint veri Religioſi.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici etiam primæ tonſuræ non coniugati ſunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac alijs ſimilibus oneribus.*

2 *Apud Hiſpanos clerici non in minoribus non ſunt immunes à tributis, niſi actualiter habuerint beneficium eccleſiaſticum.*

3 *Idem in Regno Portugaliæ.*

4 *Leges prædictæ Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nullitati ſubijci videntur.*

5 *Luſitaniæ Ordinationes ſupra hominum memoriam ſciente & patiente ſummo Pontifice fuerunt ſemper obſeruatæ, confirmatæque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.*

6 *Clerici huiuſmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus publicis.*

7 *Ad reparationem murorum, & pontium non ſunt tributa imponenda clericis abſque ſummi Pontif. auctoritate.*

8 *Clerici negotiatores non ſunt immunes à ſolutione gabellæ.*

9 *Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.*

10 *Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus ſui beneficij.*

11 *Negotiari non dicitur qui vendit fructus ſuorum fundorum.*

12 *Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex ſuo ſemine, ſuaque induſtria collectis ex alieno agro conducto.*

13 *Domum emens clericus ad ſuum vſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum.*

14 *Militares Religioſi ex Ordinibus militaribus Chriſti Domini, Diui Iacobi etiam, eximuntur à gabellis, & tributis.*

15 *An huiuſmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis prædictorum militum.*

16 *In Regnis Hiſpaniæ, & alijs Prouincijs tenetur clericus denuntiare gabellarijs res, quas portat.*

17 *Clerico non manifeſtante tenebitur mulio eius res portans denuntiare, vel damnum reſarcire.*

18 *Clerici tenentur iurare in manifeſtatione rerum eas portare ad ſuum vſum, & illius iuramento ſtatur, ita ut contrarium non poſſit probari, nec de eo querelari, quamuis falſum iurauerint.*

CLERICI IN MINORIBVS quando gaudeant exemptione à gabellis, & tributis?

ALLEGATIO XIII.

1 CLerici, etiam primæ tonſuræ, ſeu minorum Ordinum non coniugati, ſunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac alijs ſimilib. oneribus, vt probant *text. in cap. non minus,* & in *ca. aduerſus de immunit. eccleſ.* & in *cap. quamquam de cenſib. libr. 6.* reſoluunt *Con. pract. cap. 31. num. 9. Bertach. de gabellis part. 6. num. 12. Guid. Papæ deciſ. 385. Remig. de charitatiuo ſubſidio q. 64. & 65. Ioſeph. Ludouic. tom. 3. commun. opin. titul. de gabellis concluſ. vnica, verſic. infertur. pagin. 479. Auend. de exequend. mand. part. 2. capit. 14. numer. 30. Girond. de gabellis, part. 7. num. 4. Matienſ. l. 11. glo. 1. num. 4. tit. 4. libr. 5. nouæ recopil. Alex. Trentacin. variar. reſolut. lib. 1. tit. de iure fiſc. reſolut. 5. nu. 7. cum ſeq. Molin. de inſtit. tom. 3. diſput. 671. num. 5.*

2 Verum apud Hiſpanos attenta *l. 2. titul. 4. lib. 5. nouæ recopil.* huiuſmodi clerici nõ ſunt exempti à prædictis, ſed contribuere debent, ſicut laici, niſi actualiter habuerint beneficium eccleſiaſticum, & ita per illam leg. tradunt *Olanus in antinomia iuris, verbo clerici num. 23. Humada ad Greg. l. 49. glo. 3. num. 4. & l. 54. gloſ. 2. num. 10. tit. 6. part. 1. Gutier. pract. lib. 1. quæſt. 8. Parlad. quotid. par. 1. cap. 3. num. 16. Flores de Mena variar. lib. 2. q. 21. num. 199. Don Chriſtoph. de Paz in ſcholijs ad leg. ſtyli l. 212. n. 2. & 3. Felician. Solis de cenſibus lib. 2. c. fi. nu. 13. Gutier. de gabellis q. 91. Sanch. de matr. lib. 7. diſput. 46. n. 16. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 3. c. vnic. q. fi. Cardoſ. in praxi iudicum verbo clericus num. 74.*

3 Idem

3 Idem ſtatutum eſt in Regno Portugaliæ per Ordinationem Reg.lib.2.tit.11.in princip.vt referunt Mol.d.diſp. 671.nu.5.& Valaſc.conſult.131.

4 Quæ leges, tam Hiſpaniæ, quam Luſitaniæ Apoſtolicam diſpenſationem, vel tacitam, aut expreſſam præſupponunt, alioquin nullitati ſubijcerentur quatenus prædictos clericos non habentes beneficium attringunt ad ſolutionem gabellæ, & tributorum, maximè eos, qui gaudent priuilegio fori, iuxta formam Concilij Trident.ſeſſ.23.de reformat. cap. 6. nam videntur clarè aduerſari deciſionibus Summorum Pontificum, de quibus ſupra.

5 Quoad Ordinationem tamen Luſitanam poſſum atteſtari, ex antiquorum relationibus, ita ſupra hominum memoriam ſemper fuiſſe obſeruatam ſciente, & petente Summo Pontifice, ex Valaſc.conſult.141.à nu. 11.& etiam ante illam per antiquiores leges, & Extrauagantes hoc idem diſpoſitum, & obſeruatum erat, prout conſtat ex Articulis gabellarum c. 11.& ex l. 12. tit.3.par.5.Extrauagantium, quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in cōcordatis factis Romana Curia, ipſo Summo Pontifice approbante, inter Clerum, & Regē Dionyſium, prout referunt D.Barboſ.in priuatis ſcholijs ad l.filiusfamilias ff.de legatis 1.quē citat Bened. Ægid. in repet.l.1.C.de ſacroſ.eccleſ.part.5.§.2.n.12.Cald.Pereira de empt.cap.8.num.36.

6 Clerici igitur gaudentes d.priuilegio immunitatis, & exemptionis, ſunt etiā exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus, & vtilitatib.publicis, & communibus, non obſtantibus legibus ciuilibus, & Regijs contrariū diſponentibus, nam iure Canon.cui in hoc ſtandū eſt, ita clare diſponitur, vt in dict.cap. non minus, & in cap. aduerſus de immunitatibus eccleſiaſticis, itaut etiam ob reparationem murorum, pontium, viarum, &c.licitum non ſit tributa illis imponere, etiam cum laicis communia, ſine conſenſu Summi Pontificis, quamuis laicorū bona ad illorum reparationem non ſufficiant, niſi tanta ſit neceſſitas, & pietas, quod ſine periculo, aut ſcandalo ad illum recurri nō poſſit, tunc enim ſufficit Epiſcopi cum clericis conſenſus: ita Bartol. & Paul. in l.ad inſtructionē C.de ſacroſ. Eccl. Angel.in ſumm. verbo immunitas §.37.Syluest.eodem verbo 1.num.20.Greg.l.54. verbo en las calcadas titul.6. part. 1. Petr.de Ledeſm.in ſumm.tom.2.tract.7.capi.2. concluſ.27.Gutier.pract.lib. 1.quæſt.3.D.Sabag.in cap.2.de iudic.à num.25. Fr. Emman.in addit.ad explicat.Bullæ Cruci.§.9.num. 72.Card. Tolet.in ſum.lib.1.cap.29.P.Molin.de iuſtit.tract.2.diſp. 672.Guid.Pancir.in theſauro vari.lect.lib.3.cap.31. Cenall.commun.contra commun.q.415.& tom.4.quæſt.896. num.617.cum ſeqq.Pradill.in ſumma leg. pęnalium part. 2.caſ.48.num.12.P.Azor.inſtit.moral.part. 2.lib.10. cap.7.col.1080.Flores de Mena vari.libr.2.q.21.à num. 213.Morl.in emporio iuris part.1.tit.1.q.16.num.22.& conceſſum fuiſſe à Clemente VIII. anno Domini 1600. quod eccleſiaſtici de mandato Eccleſiæ ſoluant tributum, quando laicorum bona non ſufficiunt, refert Modernus de iuriſd.part.4.cent.1.caſu 1.numer.52.& latius caſu 9.Bernar.Graua.ad pract.Cam.Imperial. lib.2.concluſ.52.num.15.latè Fr.Anton.de Souſa in relect.de cenſur.Bullæ Cœnæ cap.19.diſp. 92. plures Doctores refert Cened.ad decretal.collect.153.num.4.

8 Limita tamen in clericis negotiatoribus, qui non ſunt immunes à ſolutione gabellæ, vt probat expreſſe text.in capit.quamquam de cenſ.lib.6. ibi, quas non cauſa negotiandi deferunt, reſoluunt Duen.reg.100.verſ.fallit. 11.Ioſeph.Ludo.tom.3.commun.opinion.tit.de Gabell. cōcluſ.vnic.verſic.infertur 10.ibi.fallit quando Lazart.de decima vendit.cap.19.num.65.& 66. Girond. de Gabell. part.7.num.8.Foleri.ad Marant.de Ordine iudic. part.4. num.86.pag.184.Matiens.l.11.glo.1.num.3.tit. 10. lib. 5.recop.Bobadil.in ſua politica lib.ſecundo, cap.18.numero 123.litera F.& num.124.Garcia de nobilit.glo.9.num. 53.Nauar.conſil.1.de immunit.Eccleſ.Mex.in tract. taſſæ panis concl.5.num.23.Cened.ad decretum collect.37.nu. 2.Modernus de iuriſd.part.4.caſu 3.d num.2.Cabed.part. prima deciſ.189.& part.2.Areſto 45.Alex. Trentacinq. vari.lib.1.tit.de iure fiſci reſol.5.numer.8.latè Gutier.de Gabell.q.39.

9 Quando dicantur clerici per viam negotiationis mercatores fieri inuenies apud Girond.d.part.7.nu.31. Marc.Anton.Genuenſ.in praxi Archiepiſc.cap.62. Cur. Philip.tom.2.libr.1.cap.1.nu.20.Cened.d.num.2.Molin. de iuſt.tract.2.diſput.342.verſic.2.cum ſeq.late Carol.de Graſſis de effectib.cleric.effectu 6.Paul.Comitol. reſp.moral.lib.1.quæſt.53.Vgolin.de poteſtate Epiſcopi cap.13.§. 15.cum ſeq.Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſio. 375.in 1.edit.Camill.Borel.in ſumma omnium deciſ.tit.7. de clericis num.68.cum ſeqq.

10 Non dicitur tamen clericus negotiator, qui vendit vinum, granum aut oleum, ex redditibus ſui beneficij, prout reſoluunt Bonacoſ.commun. criminal. parte ſecunda verbo gabella fol.32.verſa, Gregor.l.49.verbo las franquezas tit.6.par.1.Ioſeph.Ludo.tom.3.commun. opinion. tit.de gabell.concluſ.vnic.verſ.infertur 10.Mexi.in tract. taſſæ panis, concluſ. 5.num. 29. Modern.de iuriſd. part.4. caſu 3.num.9.Cabed.par.2.Areſto 45.Gutier. de Gabell. q.93.num.25.

11 Ita etiam clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, vt illa paſcat in proprijs prædijs, & cum pinguia facta fuerint, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, Molin.de iuſt.tract.2.diſput.342.nu. 14.Carol.de Graſſis d.effectu 6.num. 18. Nec etiam qui ſemel tantum emeret, aut venderet Salzed.ad Bernard. in pract.cap.55.verſ.& huius capit.Cened.part.1.collect. 37.num.2.in fine, Carol.de Graſſis d.effectu 6.numer.19. vbi numer.28.dicit quod clerici poſſunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus ſuorum fundorum, vt reſoluunt P.Molin. d. diſp.342.num.11.Claud.Tuti.alleg.14.num.2.Ioſeph. Ludou.concl.15.verſ.fallit quando Cened. ad decretū collect. 37.num.2.in fine, Valaſc.conſult.131.d nu.6.Aloyſ.Ricc. d.reſol.317.num.8. vbi nu.10. reſoluit non dici clericū negotiatorem, vel mercatorem, licet id quod ſupereſt, de eo quod vilius ad ſui, vel ſuorum ſuſtentationem emit, iuſto pretio tunc currente carius vendat, quam emit.

12 Fructus tamen ex ſuo ſemine, ſuaque induſtria collecti ex alieno agro conducto venditi, gabellā ſoluunt, quia tunc dicitur negotiari, vt per Gutier.de Gabellis q. 63.num.68.& 72.

13 Sic etiam non teneretur clericus ſoluere gabellam ex emptione ædium, quas emit ad ſuum vſum, ſecus ſi emat ad locandum, quia ita in ſupremo Portugaliæ Senatu iudicatū refert Cabed.deciſ.189. p. 1.de cuius deciſ.veritate vide Valaſc.conſult.131.num.10.

14 Militares Religioſi ex Ordinibus militarib. Chriſti Domini, D.Iacobi, & D.Benedicti, & alijs ſimilib.eximuntur à tributis, & gabellis, diſponit apud Luſitanos Ordin. Regia lib.2.tit.11.§.vlt.& apud Hiſpanos l.9.tit. 18.lib.9.nouæ recop.reſoluunt Menchac.illuſt.1.capit.105.

num.

num. 45. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. §. 1. num. 19. Bobadill. in ſua politica lib. 2. c. 18. n. 264. Gutier. de gabellis q. 95. à nu. 12. Nau. conſ. 23. de Regular. vbi de militibus Sancti Stephani. *Valaſc. conſult. 131. nu. 3.*

15 Dubium tamen eſt an huiuſmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis horum Militum? praxis Regni Luſitaniæ obſeruat illas hoc priuilegio non gaudere; ſed contrarium verius eſt, per ea quæ tradunt *Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 57. & tit. 2. lib. 4. pagin. 795. Azeuedo l. 9. n. 4. tit. 11. lib. 2. noua recopil. D. Barboſa in l. quia tale nu. 23. ff. ſoluto matrim. Cabedo p. 1. deciſ. 98. & p. 2. Areſto 71.*

16 In Regnis Hiſpaniæ, quando clericus aliquid portat ex quo gabella deberetur, ſi non fuiſſet exemptus, tenetur id ipſum denuntiare gabellarijs, quod & alijs Prouincijs obſeruari teſtantur *Ioſeph. Ludou. to. 3. commun. opinion. tit. de Gabellis concluſ. vnica, §. infertur. 10. verſicul. iſti etiam Brunor. a Sole in locis communib. verbo gabella 4. Steph. Gratian. diſcept. forenſium cap. 17. nu. 8. cum ſeqq.*

17 Illo vero non manifeſtante muliones manifeſtabunt, & ſi hoc non fecerint tenebuntur reſarcire damnum ex traditis per *Vezin. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 41. num. 12. pag. 651. Farin. in praxi crim. p. 6. q. 172. num. 19.*

18 Et ipſi clerici in manifeſtatione rerum vel merciũ, quas ſecũ portauerint, tenebuntur iurare ſe illa ad ſuũ vſũ, ac neceſſitatẽ emere, & illius iuramento ſtandũ eſt niſi per partem aduerſam contrarium probaretur, vel militaret aliqua præſumptio in contrarium, vide *Maſcard. de probat. concl. 953. num. 11. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 14. num. 2. Farin. in praxi crimin. q. 172. n. 30. Modern. de iuriſdict. p. 4. caſu 83. nu. 7.* Et ſi falſum iurauerit non poteſt de eo querelari *Valaſc. conſult. 131. num. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus in primitiua Eccleſia Ordo Sacer non reputabatur.*

2 *Subdiaconatus inter Ordines ſacros numeratus fuit à conſtitutione Gregorij atque Vrbani.*

3 *Materia Subdiaconatus eſt propriè Calix vacuus etiam non conſecratus cum patena.*

4 *Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt.*

5 *Ante annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad ſacros quis promoueri non poteſt, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, aut conſuetudo permitteret.*

6 *Diaconi materia eſt liber Euangeliorum.*

7 *Sacerdotalis Ordinis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia, materia vero proxima eſt illorum traditio.*

8 *Sacerdos manet initiatus ſi Epiſcopus moriatur antequam proferat verba illa, Accipe ſpiritum ſanctum &c. peractis alijs.*

9 *Ordo Sacerdotalis non eſt iterandus, ſi ex obliuione tradatur illum aſſumenti vas cum vna tantum ſpecie.*

10 *Duo Sacri Ordines eodem die etiam Regularibus dari non debent.*

11 *Duos ſacros Ordines ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpẽſat, niſi conſuetudo permitteret.*

12 *Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel loci dignior.*

13 *An locus vbi Epiſcopus Ordines confert in litteris ordinandorum ſit exprimendus? remiſſiue.*

14 *Hora pro ſacrorum collatione quæ ſit oſtenditur.*

15 *Tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum.*

16 *Miſſa cum ſacri Ordines conferuntur non eſt de ſubſtantia.*

17 *Ordines maiores quare ſacri appellentur, oſtenditur.*

EPISCOPVS SACROS Ordines quando, & qualiter conferat?

ALLEGATIO XIV.

1 SVbdiaconatus, qui inter Ordines ſacros primo loco numeratus eſt, in primitiua Eccleſia Ordo Sacer non reputabatur, vt inquit *Vrbanus Papa in cap. nullus 4. 60. diſtinct.* ideo legimus tẽpore Syricij antiquiſſimi Pontificis Cathedram Petri tenentis anno Chriſti 386. & 40. poſt Petrum, Subdiaconatum minimè eſſe Sacrum Ordinem in *cap. quicunque* vbi *gl. verbo ad Diaconi 77. diſt.* cõfirmatur etiam ea ratione quod in *Concilio Laudicen. c. 21.* non permittitur Subdiaconis ingreſſus in Sacrarium, nec contactus vaſorum Dominicorũ, & tamen conſtat vaſa ſacra ab alijs tangi non debere, quam à ſacratis hominibus, vt dicit *Stephan. 1. in Epiſtola ad Hilarium.*

2 Inter ſacros autem Ordines numeratus fuit à Conſtitutione *Gregorij* atque *Vrbani.* vt dixit *Innoc. in cap. miramur de ſeruis non ordin.* vbi *gl.* refert prædictas Conſtitutiones. & latius *Marc. Anton. Capet. in tract. de perpetua caſtit. Sacerd. c. 7.*

3 Materia Subdiaconatus eſt propriè Calix vacuus cũ Patena, cuius traditione perficitur ordinatio, quia deſeruit præcipuè ſacrificio per Calicem & Patenam, in quibus ſacrificium celebrandum eſt. *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis par. 2. lib. 1. cap. 9. n. 6. Rodolph. Cuperſ. in repet. c. oportebat 79. diſt. in §. Subdiaconatus Ordo art. 1. Carol. de Graſſis de effect. b. clerical. in pral. n. 288. & ſeq.* vbi addit onus eſſe pertinens ad hunc Ordinem ad ſacrificium deferre vinum & aquam in vrceolis, Diaconis adminiſtrare, & mantile & manutergium tenere, & pro lauãdis ante altare manibus Sacerdotib. aquam præbere: & hoc etiam officio functus fuit Ieſus Chriſtus Dominus noſter quando linteo ſe præcinxit ad lauandos pedes diſcipulorum; & quando de aqua in nuptijs fecit vinum. Non eſt neceſſe Calicem eſſe conſecratum, vt ait *Sot. Ledeſm. & Emman. Sa,* quos refert, & ſequitur *Henriq. in ſumm. lib. 10. c. 5. in commento littera F. & c. 8. num. 3.* contra *Silueſtr. verbo ordinatio 2. §. 4. verſ. 3.* & alios quibus adhæret *Fornarius de Ordine cap. 20. ad finem*, ex eo, quia nullo iure conſtat neceſſariam eſſe Calicis conſecrationem ad eſſentiam ſacramenti, tum quia ſicut valide confici poteſt Sacramentum in Calice non conſecrato, ita validè conferri poteſt character Ordinis per traditionem Calicis non conſecrati; attente tamen inuigilandum ab Epiſcopo ne Calice non conſecrato vtatur, cum non ſine maxima cauſa conſtitutum ſit, vt Calices conſecrentur, & non niſi à perſonis ſacris tractentur *can. in ſancta de conſecrat. diſtinct. 1.*

Sub-

4 Subdiaconatus ordo, & alij minores, vna, eademq; die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt cap. 2. de eo qui ordin. furt. ſuſcepit.

5 Quinimo hodie ne dũ ſimul dari non poſſunt, ſed nec infra annum, cum non niſi poſt annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinũ ad ſacros quis promoueri poſſit, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas aliud expoſcat, vt habetur in Concil. Triden. ſeſſ. 23. de reform. cap. 11. cuius Concilij decretum arbitrio Epiſcopi remittit facultatem abbreuiandi interſtitia, nõ autem promouendi, vel diſpenſandi, vt promoueantur vna die, ad duos ſacros, vel vltimum minorum cum primo ſacrorum: ita Menoch. de arbitr. caſu 364. num. 6. Mayol. de irregularit. lib. 4. c. 11. poſt num. 1. & lib. 3. c. 24. poſt nu. 13. Salzed. ad Bernard. cap. 25. verſ. vna eadem die. Non tamen Concilium dicto loco, aufert conſuetudinẽ, quę permitteret, vt poſſint ſimul minores dari cum Subdiaconatu, nam vbi ea extaret, licite his quoque temporibus eos ſimul conferret Epiſcopus, vt tenent Nauar. in man. c. 25. num. 71. verſ. 8. Rebuff. in praxi benef. titul. de clericis male promotis glo. 1. num. 18. Sorb. in comp. priuileg. mendicantium verbo Ordines ſacri verſic. & licet, Gutier. Canonic. lib. 1. c. 26. num. 31. & 32. Viuald. in Candel. aureo tit. de Sacramento ordinis num. 36. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 11. §. 4. Soar. tom. 5. diſput. 31. ſect. 1. nu. 41. Fr. Emman. quæſt. regularium tom. 3. quæſt. 23. art. 4. Quamuis ab ipſo Concil. ſublatam eſſe omnem contrariam conſuetudinem exiſtiment Maiol. d. lib. 4. c. 11. num. 1. Menoch. d. caſu. 564. num. 8. Salzed. d. cap. 25. verſic. vna eadem die.

6 Diaconi materia eſt liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur ſua ordinatio, ca. Diaconus 23. diſtinct. cuius officium eſt publice legere Euangelium in Eccleſia, & miniſtrare in ſacrificijs, verbum gentibus prædicare, & Sacerdotibus in ſacris Eccleſiæ actib. deſeruire, ad quos actus omnes alij, qui attribuũtur huic officio, redduntur, quod officium etiam Dominus noſter exercuit quando poſt Cœnam Sacramentum ſanguinis, & carnis miniſtrabat diſcipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideo eis aſſignatur liber Euangelij & Stola in modum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta, Rodulph. Cuperſ. in d. c. oportebat rub. diaconatus inſtitutum art. 1. n. 38. Graſſis d. cap. 9. nu. 7. Carol. de Graſſis d. prælud. nu. 290.

7 Sacerdotalis vero Ordinis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia: materia vero proxima eſt traditio Calicis cum vino, & Patenæ cum Hoſtia cap. præterea iuncta glo. 23. diſtinct. cap. generaliter, §. vtriuſque 16. q. 1. Manus etiam ſuper ipſum imponit ordinator, & presbyteri ſtantes c. presbyter 23. diſt. c. vlt. de Sacram. non iterandis, vbi Hoſt. num. 10.

8 Aſſerit ſufficere etiamſi non omnes ſtantes, ſed duo tantum manus imponant, & ſic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali ſi his peractis moriatur Epiſcopus, antequam illa verba proferat, Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c. licet his verbis prætermiſſis imperfecta ſit Sacerdotalis poteſtas, cum Sacerdos à peccatis nequeat abſolutionem impendere prætermiſſis ab Epiſcopo præcitatis verbis: ita Valent. tom. 4. diſp. 9. q. 1. puncto 5. Cardin. Bellarm. c. 9 de Ordine Soar. tom. 5. diſp. 42. ſect. 4. & 13. Martin. Fornar. de Ordine c. 2. num. 1. ad finem, Henriq. in ſum. lib. 10. c. 6. §. 1.

9 Cum quo reſolue contra nonnullos recentiores Ordinem Sacerdotalem non eſſe iterandum neceſſariè, ſi ex obliuione tradatur illum aſſumenti vas cum vna tantum ſpecie, poteſtas enim conſecrandi vtramq; ſpeciẽ non traditur diuiſim, ſed qui poteſt vnam ſpeciẽ conſecrare, poteſt & aliam, cum Chriſti corpus coniunctũ ſit cum ſanguine, & ſanguis cum corpore, poſt hęc ſcripta reperi contrarium tenuiſſe poſt Petr. Ledeſma Campanili in diuerſorio iuris Canon. rub. 2. num. 17. Sed neſcio quo fundamento, cum ipſe num. anteced. reſoluat ad hoc vt dicatur collatus Ordo presbyteralis, ſufficere Calicem, vel Hoſtiam pertingere.

10 Duo ſacri Ordines eodem die etiam Regularib. cõferri non debent, vt de iure probat cap. litteras, & cap. dilectus de tempor. ordinat. & habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. c. 13. & latè firmant Henriq. in ſum. lib. 6. c. 10. §. 3. lit. Q. & lib. 13. cap. 38. in fine, Fr. Emman. in explic. Bullæ Cruciatæ fol. 238. & quæſt. regul. to. 3. qu. 23. art. 4. & q. 24. art. 3. & 5. And. Gambar. de officio, & poteſtate legati lib. 2. num. 264. Rebuff. in praxi benefic. p. 2. tit. de clericis ad ſacros ordines male promotis, glo. 1. n. 18. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. c. 4. nu. 29. & p. 3. c. 8. n. 50. praxis noua Epiſcopalis p. 1. c. 1. nu. 50. verſ. hoc ſpectat, Galet. in margar. caſuum conſcientiæ, verbo Ordo 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 2. num. 189.

11 Itaut non ſolum peccet, ſed etiam à poſteriori ſit ſuſpenſus, cum quo ſolus Papa diſpenſat, vt melius ex ſupracitatis probat Fr. Emman. d. quæſt. 23. art. 4. & quæſtio. 24. art. 5. Quam quidem ſuſpenſionẽ incurrit etiã ille, qui continuato eiuſdem diei ieiunio Dominica die ſequenti quatuor temporum recipit duos Ordines ſacros, vt aſſerunt Henriq. d. lib. 13. c. 38. §. 3. in fin. & Salzed. ad Bernard. c. 25. prope finem, pag. 104. vbi dicit etiam tunc ſuſpenſum eſſe Epiſcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apoſtolica Sedes diſpenſationem ei indulgeat. Si tamen conſuetudo adſit contraria, his etiam caſibus, & poſt Conc. foret valida, vt ſupra cum Nauar. & alijs ſufficienter probauimus.

12 Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt de iure Eccleſiæ Cathedralis, vt aſſerit Sylueſt. verbo Ordo 2. num. 8. conſuetudine tamen obtentum eſt licere in ea Eccleſia eos dare, quã Epiſcopus eligere mauult. D. Antonin. 3. p. ſum. tit. 14. c. 16. §. 17. Tabiena verbo Ordo 5. §. 1. Rebuff. in regul. 23. Cancellariæ verſic. & minores, Ugolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 24. nu. 2. Henriq. in ſum. libr. 10. c. 11. §. 3. praxis noua Epiſcopalis p. 1. c. 1. num. 46. pag. 55. Sed hodie hac in re clare diſponit Concil. Trid. d. ſeſſ. 23. de reform. c. 8. vbi in hæc verba: ordinationes ſacrorum Ordinum Cathedrali Eccleſia, vocatis præſentibuſque ad id Eccleſiæ Canonicis, publicè celebrentur: ſi autem in alio diœceſis loco præſente clero, loci dignior, quantum fieri poterit, Eccleſia ſemper adeatur, referunt Garcia de benef. p. 8. cap. 1. numer. 77. in fine, Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. libr. 1. de Epiſcopis verſic. ad 10. Dubium deinde reſtat an locus vbi Epiſcopus Ordines confert ſit in litteris ordinandorũ exprimendus? de quo vide Cald. Pereira de empt. c. 10. num. 5.

14 Hora vero pro ſacrorum collatione eſt circa nonam per glo. 1. in cap. quod à patribus, vbi Archid. 75. diſt. Sed vſus ſeruat, vt conferantur mane quacunque hora; Nõ eſt tamen tempus hoc de ſubſtantia collationis Ordinum, ſecundum doctrinam Hoſtienſ. in cap. cõſultationi nu. 2. de temp. ordinat.

15 Vbi habetur, quod tempus, ætas, & Epiſcopi qualitas,

tas, non eſt de ſubſtantia Ordinum, ideoque character imprimitur, ſi quocunque tempore, à quocunque Epiſcopo, dummodo in forma Eccleſiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes vero, & recipientes ideo puniuntur, quia tranſgreſſores ſunt Canonum, de quibus ſuo loco tractabimus.

16 Sic etiam Miſſa, cum ſacri Ordines conferuntur, non eſt de eorum ſubſtantia, vt notant Doctores in *c. quod ſicut de elect. Armilla verb. Ordo, num. 9.* licet tamen requiratur de honeſtate, & vſu, vt firmat *Imol. d. c. quod ſicut num. 16.*

17 Prædicti maiores Ordines ideo ſacri appellantur à ſanctimonia, ideſt, caſtitate, & continentia, quam inducunt *gl. fin. in ſum. 32. diſt. Bellarm. lib. 1. de ſacramen. Ordin. cap. 8. verſ. reſpondeo lib. 1.* quia illis annexum eſt caſtitatis votum, ob idque recta ratione ſacer Ordo peculiariter in eccleſia is dicitur, cui eſt annexum ſacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & ſacratur Deo, vt inquiunt, *Valentia tom. 4. diſp. 9 q. 1. puncto 4. verſ. Innocentius vero, Fornar. de ſacram. Ordinis, cap. 1. nu. 3. Bonacina de ſacr. diſp. 8. q. vnic. puncto 2. n. 2. ad fi. Flam. de reſign. lib. 5. q. 6.* ideo de continentiæ voto maioribus Ordinibus annexo aliquid dicere allegatione ſequenti operæ pretium duxi: quamuis prædictos Maiores Ordines dici ſacros, quia ordinati in eis ſunt, quorum actus, aut habent ſacra tangere, aut ſacramentum Altaris perſpicere, dicant *Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontific. c. 81. verſ. circa iſtum articulum, Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus in prælud. nu. 296.*

S V M M A R I V M.

1 *Continentia ſacro Ordini quando cœpit eſſe annexa, oſtenditur.*
2 *Promouendi antiquitus continentiam expreſsè cogebantur polliceri.*
3 *Continentia ſacris Ordinibus eccleſiaſtico præcepto fuit annexa.*
4 *Inſignitus ſacris Ordinibus ante pubertatem an arctetur ad continentiam? oſtenditur.*
5 *Ordinatus ex metu, qui in conſtantem virum caderet, eſto ſuſcipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur? diſputatur.*
6 *Inſignitus ſacris Ordinibus tenetur in confeſſione circumſtantiam Ordinis ſacri detegere, non ſolum cum actuale peccatum carnis patrauit, ſed etiam cum conſenſum præſtitit.*
7 *Clericus fornicans ratione voti committit inceſtum.*
8 *Refutatur opinio aſſerentium concubitum clerici ſacris inſigniti eſſe ſimplicem fornicationem.*
9 *Intelligitur cap. quia circa, de bigamis.*
10 *Intelligitur cap. presbyter 28. diſt.*
11 *Fornicatio clerici cum ſoluta non eſt adulterium.*
12 *Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte ſua inceſtum, & nu. 13.*
13 *Filius clerici in ſacris conſtituti ſuæ matri poteſt ſuccedere.*
14 *Contrarium oſtenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.*
15 *Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem iuris imponitur.*
16 *Filius vt non ſuccedat matri ſufficit eſſe ſuſceptus ex coitu damnato, vel punibili.*
17 *Componuntur contrariæ opiniones ſupra relatæ.*
18 *Clericus caſtitatem & continentiam ſacro Ordini annexam ſeruare debet.*
19 *Qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt.*
20 *Continentia in clericis eſt de iure poſitiuo.*
21 *Non eſt de ſubſtantia & eſſentia Ordinis Subdiaconatus, ſed tantum accidens ex ſtatuto Eccleſiæ.*
22 *Papa diſpenſare poteſt, vt promoti ad ſacros Ordines matrimonia contrahant.*
23 *Sic etiam poteſt diſpenſare cum religioſo vel moniali ſuper voto caſtitatis & continentiæ vt matrimonia contrahant.*
24 *Cap. cum ad monaſterium, de ſtatu monach. intelligitur.*

DE CASTITATIS VOTO Sacris Ordinibus annexo.

ALLEGATIO XV.

1 CONtinentia ſacro Ordini cœpit eſſe annexa ex inſtitutione *Siricij* ſummi Pontificis, circa *annum* 388 *in cap. plurimos 82. diſt.* vt dixit *gloſ. in c. cum in præterito verbo qui ſacramentis 84. diſt.* eamque poſtea confirmauit *Innoc. primus anno* 408. vt videtur deduci ex *c. propoſuiſti 82. diſt.* relicta in hoc temporum varietate, quam referunt *Sot. de iuſt. lib. 7. q. 6. artic. 2. verſ. probatur, & Valentia tom. 4. diſp. 9. q. 5. puncto 5. §. 2. verſic. cæterum,* multis teſtimonijs ſacrarum ſcripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, ſanctorumque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiuſmodi continentiæ votum ſacris Ordinibus æquiſſimo iure annexum fuiſſe, illiſque magnopere continentiam expedire referunt *Sot. d. q. 6. art. 1. verſ. & quoniam Valentia d. puncto 5. §. 3. Card. Bellarmin. lib. 1. de Clericis cap. 19. Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 3. q. 1. art. 1. Azori. inſtit. moral. p. lib. 13. c. 12.*

2 Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expreſsè polliceri *ca. nullum cap. præterea, & cap. quando 28. diſtinc.* Poſtea vero ex Conſtitutione *Martini Papæ* nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expreſſis promittere verbis, ſed tacitè vt ſilentium ordinati pro conſenſu reputetur, ſubdens ne promoueretur aſſeuerans ſe non velle continentiæ pollicitatione detineri *c. diaconus 27. diſt. cap. diaconi 28. diſtinct.* Et ita cum clerici ad ſacros Ordines promouentur, tacitè caſtitatem promittere cenſentur *cap. quando cap. de ijs, & cap. præterea 28. diſt. Deci. in c. at ſi clerici num. 227. de iudic. Alphonſ. Cupers in repet. c. oportebat 79. diſt. verſ. explicatur de Cardinalibus art. 1. cap. 10. Monald. conſil. 69. num. 6. lib. 2.* quos refert *Carol. de Graſſis de effectib. clerical. in prælud. num. 41.*

3 Ponderato ſic huius voti principio videbis quam falsè procedat ſententia illorum atteſtantium cælibatum ſacro Ordini iure diuino adiunctum fuiſſe, ideoq; nulla poteſtate humana etiam Papali diſpēſari poſſe, quia ex dictis contrarium verius eſſe conſtat, & ſolo præcepto Eccleſiaſtico ſacris Ordinibus fuiſſe annexam continentiam tenent *D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 7. & 11. Ant. Capet. de perpetua caſtitate ſacerd. c. 25. Claud. Spenſaus lib. 1. de contin. ſacerd. c. 3. Sot. in 4. ſentent. diſt. 38. q. 1. art. 1 verſ. dubium. Valentia d. puncto 5. §. 1. verſ. ſed his argumentis. Card. Bellarm. lib. 1. de Clericis cap. 18. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 14. §. 6. Azor. d. c. 12. q. 1.*

4 Ex quibus conſequens fit illum, qui ante pubertatem Epiſcopi incuria, vel contemptu ſacris eſt inſignitus ad continentiam non arctari, poſtquam peruenit ad illam, niſi cum pubertatem attinxit promotionem ratam habuerit, tum expreſſe, tum tacite non contradi-

tradicendo, quia ſi tunc proteſtetur, poſſet ad ſeculum retrogredi, & vxorem ducere, Abb. in cap. vnic. nu. 3. de clerico per ſaltum promoto vbi Ioan. And. nu. 5. & Hoſt. nu. 2. Sot. 4. diſt. 25. q. 1. art. 2. concl. 3. verſ. quod ſi roges, Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis male promotis gloſ. 2. num. 10. Nau. conſ. 2. nu. 4. de his quæ vi. Henriq. in ſumm. lib. 1. c. 22. §. 3. Sanch. de matrim. lib. 7. d. 30. num. 8. Sed improbabile non eſt hunc teneri voto caſtitatis, & onere recitandi diuinum officium, vt tenent Sot. lib. 7. de iuſtit. q. 2. art. 5. Caietan. 2. 2. q. 88. art. 9. Sayr. in claui regia lib. 6. c. 5. nu. 9. Coninch. de Sacram. Ordinis d. 20. dub. 14. nu. 136. Bonacina de matrim. q. 3. puncto 9. nu. 16.

5 Quæſtio in hac materia controuerſa eſt, an ſcilicet ordinatus vi metuue, qui in conſtantem virum caderet, eſto ſuſcipiat Ordinem, continentię voto teneatur? in qua q. affirmatiuam partem tuentur, D. Antonin. 3. p. ſum. tit. 14. c. 16. §. 18. verſ. de ſic coacto ordinato. Sot. de iuſtit. lib. 7. q. 2. art. 5. verſ. quapropter Armil. verbo Ordo 8. nu. 4. Tabiena eodem verbo 2. nu. 17. Archid. in c. de Iudæis in fine, verſ. in gloſ. 1. 45. diſt. Syluest. verbo Ordo 4. nu. 1. vel 2. Henric. Boich. in c. maiores nu. 5. de baptiſmo vbi Butr. §. fi. nu. 7. & Abb. in §. Item quæritur etiam num. 7. Alberic. in ſuo dictionar. verbo ordinatus verſ. vtrum coacte ordinatus, Rebello de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 3. q. 12. numer. 9. Petr. Ledeſma de matrim. q. 55. art. 4. Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib. 1. q. 55. a. num. 3. Negatiua vero pars, quod ſcilicet talis continentiæ voto non obligetur, ex eo ſuadetur, quia votum metu tali iniecto factum nullum eſt, argumento, cap. 1. & 2. vbi gloſ. verbo coactus verſ. item & in voto, de his quæ vi, quam ſequitur Abb. ibi num. 11. verſ. & 9. caſus, & ita hanc partem negatiuam tenent gloſ. verbo conditionaliter in d. c. maiores §. item quęritur, dum vltimo loco refert opinionem Ioannis, ob quod videtur in ea reſidere, Hieron. Paul. in praxi Cancellariæ fol. 55. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 14. num. 3. & lib. 12. c. 5. num. 9. in com. lit. Q. Nauar. conſ. 1. num. 8. & conſil. 2. num. 2. & conſil. 3. numer. 8. de his quæ vi, in nouis, Petr. de Ledeſm. in ſum. p. 1. tractat. de ſacram. Ordin. c. 6. diffic. 3. dicto 2. Sayr. in Claui regia lib. 6. cap. 4. ſub nu. 20. Ugolin. de poteſtate Epiſcopi c. 13. num. 3. Caeſar de Graſſis deciſ. 19. de his quæ vi, & deciſ. 20. Rot. Roman. deciſ. 561. p. 1. diuerſ. Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 29. num. 5. Bonac. de matr. q. 3. puncto 9. nu. 14. Coninch. tom. 2. diſp. 20. dub. 14. à nu. 143.

6 Ex dictis deinde conſequens eſt conſtitutum in ſacris, quia habet prædictum caſtitatis votum annexum, non ſolum circunſtantiam Ordinis ſacri debere Sacerdoti detegere, cum actuale peccatum carnis patrauit, ſed cum mente tantum libidinoſa actui cõſenſum præſtitit, argumen. text. in c. qui viderit 32. q. 5. & iuxta tradita per Sot. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 4. verſ. enimuero, Iacob. de Graſſis in deciſ. aureis lib. 1. c. 20. num. 32.

7 Ratione enim voti clericus fornicans committit inceſtum, vt per Vincent. de Franch. deciſ. 27. num. 2. Luſit. Soar. tom. 1. commun. opinionum lib. 1. art. 7. de clericis cõiugatis nu. 20. pag. 175. Caid. Pereira de nominat. emphyt. q. 19. num. 51. cum ſequent. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 13. c. 12. col. 1332. & p. 3. lib. 3. cap. 17. q. 7. Fr. Eman. quæſt. reg. tom. 2. q. 29. art. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 27. num. 9. plures ex antiquioribus refert Cened. ad decretales collectan. 102. num. 2.

8 Hinc fit non eſſe veram ſententiam Cardin. in Clem. ad noſtrum verſ. 7. nu. 1. de hæreticis, & ibi Imola nu. vltimo idem Imola in c. vt clericorum nu. 8. verſ. aduertat tamen, de vita & honeſt. cleric. Clar. in §. fornicatio num. 4. & 18. & in §. inceſtus num. 1. verſ. ſed nunquid, latè Gutier. poſt alios Canon. lib. 2. c. 7. num. 44. & aliorum, quos refert Sanch. d. diſp. 27. num. 21. aſſerentium concubitum clerici ſacris inſigniti, eſſe ſimplicem fornicationem per text. in c. quia circa de bigamis, ibi, cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis, &c. & per text. in cap. presbyter 28. diſt. ibi presbyter ſi fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit. Quæ tamen opinio falſa eſt, & contrariã, nempe talem coitum eſſe ſacrilegum, & ita tam ex parte clerici, quam ex parte mulieris ſacrilegium committi tenent Menoch. de arbitr. cent. 5. caſu 418. num. 7. Thom. Doct. conſ. 197. nu. 4. Carol. de Graſſis de effect. clericatus in prælud. num. 40. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 12. q. 6 ad finem, citati à Gutier. d. c. 7. à num. 7. cum ſeqq. Sayr. in Claui regia lib. 8. c. 2. nume. ult. ad fin. Soar. de relig. lib. 2. c. 6. num. 12. multi quos refert, & ſequitur Sanch. diſp. 27. nu. 19. aſſerentes teneri clericum illam circunſtantiam voti annexi Ordini ſacro tanquam mutantem ſpeciem, in confeſſione exprimere, & ita dicere ſe eſſe clericum in ſacris, & illam ſimiliter declarare ſe peccaſſe cum clerico; cuius rei ratio eſt, quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ contrariam, peccauit contra virtutem religionis violans caſtitatis votum, ac per conſequens ſacrilegium commiſit, quod eſt rei ſacræ violatio, iuuat text. in cap. de his, ibi, vt ſacrilegi, 28. diſtinct.

9 Neque obſtat text. in d. cap. quia circa, reſpondetur enim, quod ideo ibi dicitur fornicatio ſimplex, non quia non ſit etiam ſacrilegium, ſed vt diſtinguatur ab alijs luxuriæ peccatis ſpecialiori qualitate & ſubſtantia effectis, in quæ incidit aliquando presbyter, verbi gratia, ab adulterio, ſtupro, vel inceſtu. ita Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 3. c. 17. q. 7. verſ. in hac. Sed melius accedendo menti & diſpoſitioni textus dic, in eo vocari ſimplicem fornicationem, in ordinem ad bigamiam excludẽdam, quam non incurrit clericus concubinarius, ſuppoſito quod non habuit animum contrahendi matrimonium de facto, & ita vocatur ſimplex fornicatio ex parte effectus, & vt diſtinguitur à copula, quæ fit cum effectu maritali, iuxta cap. nuper de bigamis, non tamen vocatur ſimplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille text. non vocat clericum ſimplicem fornicarium, ſed tanquam ſimplici fornicatione notatum.

10 Ad text. vero in d. cap. presbyter, reſpondetur nihil aliud ſignificare, niſi quod fornicatio clerici cum ſoluta non eſt dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant, de quibus Menoch. d. caſu 418.

11 Quia videbatur dari quoddam coniugium ſpirituale inter clericum & eccleſiam, imo dicebant dari ſtuprum cum inceſtu, vt per Menoch. d. loco Gutier. d. cap. 7. nu. 37. cum ſequentibus.

12 Quamuis ſupra reſolutum ſit coitum clerici dici ſacrilegum, tam ex parte ipſius clerici quam mulieris: tamen ex parte mulieris non videtur committi inceſtum, & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adſtipulantur, Menoch. in addit. ad tract. de Arbitr. caſu 209 nu. 6. verſ. tertia opinio Surd. de alim. tit. 5. q. 7. nu. 44. & Steph. Gratian. d. cap. 35. num. 24.

13 Hinc Doctoribus communiter reſoluitur, & vt æquius recipitur, filium clerici in ſacris conſtituti ſuæ poſſe matri ſuccedere, ex eo quia reſpectu illius, talis coitus non eſt damnatus, neque punibilis, & ita hanc opinionem tenent Perez tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 69. & latius tit. 8. verſ. vtrum autem, lib. 8. pag. 297. Auend. d. l. 9

Tauri

Tauri gloſ.5.nu.5.cum ſeq: Cum enim huiuſmodi fornicatio ex parte ipſius mulieris non ſit coitus damnatus, & punibilis, poteſt filius matri ſuccedere, iuxta tradita per *Negreiros, in introduct. vltim. volunt. lib.2.c.11.nu.5.*

14 Contrariam tamen opinionem, imo filium clerici in Sacris conſtituti non ſuccedere matri, tenent *Anton. Gomez l.9.Tauri num.15.in fine, & Fernandez num.34. Matienſ.l.9.gloſ.4.numer.6.7.8.tit.8.lib.5. nouæ recopil. Mench. de ſucceſſ.creat.§.10.nu.497. Peregr. de iure fiſci lib.3.tit.8.numer.37.in medio Gam.deciſ.136.vbi Flores Pat. Molin. de iuſtit.tract.2.diſp.167.verſ.licet, alias, nu.8.Spin.in ſpeculo teſtam.gloſ.16 princip.nu.18.& 19.89. & 90.Gutier. practic.libr.2.q.102. per totam, Bernard. Graua.ad pract.Cameræ Imp.lib.2. concl. 115. conſid.1. nu.2.P. Azor.moral.inſtit.p.2.lib.2.c.6.q.5. Pat.Leſſ.de iuſtit.lib.2.cap.19.dub.6.nu.56.*

15 Et ex eo confirmatur, quia non poteſt negari huiuſmodi coitum etiam ex parte matris punibilem eſſe & damnatum, cum in iure multæ ſint contentæ pœnæ, contra clericorum concubinas: dicitur enim coitus dãnatus ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem iuris imponitur, vt per *Berm. de publicis concubinar. propè finem, in verbo, qui etiam filios, num.73. Boſſ. de coitu damnat. num.38. Clar. in §. fornicatio, nu.5. Cal. Pereira de nominat. emphyt. q.21.nu.16. Steph. Gratian, d.c.35.nu.20. Molin. de iuſt. tract.2.diſp.167.verſic. licet in concluſione.*

16 Et vt filius non ſuccedat matri ſufficit eſſe ſuſceptus ex coitu damnato, vel punibili: itaut non requiratur vterque ſimul, ex *Valaſc. conſult.29.nu.13.*

17 Quare has contrarias opiniones diſtinctionis fœdere componendas duxi, cum *doctiſſ. D. meo Petro Barboſa in priuatis ſchol. ad l. ex facto §. ſi quis rog. lib.1. ver. ad Ord. ff. ad Treb.* quod ſcilicet prima opinio procedat in clerico, qui ſuſcepit filium ex muliere ſoluta, quam pro concubina non habebat, nam in his terminis verum eſt mulierem non puniri, nec reſpectu illius poteſt dici talis coitus damnabilis, aut punibilis: Secunda vero opinio habet locum in clerico, qui ſuſcepit filium ex concubina ſua, cum in noſtris Hiſpaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur: quæ quidem reſolutio ſemper intelligenda eſt de clericis in ſacris conſtitutis, nam filius clerici in minoribus, etiam beneficium eccleſiaſticum habentis, ſuccedit matri, vt reſoluunt *Azor. d.c.6.q.5.verſ. accedit Steph. Gratia. d.c.35.nu.48.*

18 Caſtitatem & continentiam Ordini per ſe accepto annexam clericus obſeruare debet, cum enim templum & vas Domini, ac ſacrarium Spiritus ſancti eſſe debeat, indignum eſt dici eum cubilibus, & immundicijs deſeruire *D. Paul. ad Roman.13.cap. decernimus, & toto tit. 28.diſt. cap. propoſuiſti cum ſeqq. 82, diſt. cap.1. & per totam 15.quæſt.8.cap. à multis de ætate & qualit. capit. vt clericorum, de vita & honeſt. cleric. Demoſt.* etiam in oratione contra *Timocratem* ſic ait. Ego enim arbitror, qui ſacras ædes ingrediatur, qui curæ diuinarum rerum præſit, cum non modo ad certum aliquod dierum tempus caſtum eſſe debere, ſed per omne ſpatium ætatis ab iſtiuſmodi ſtudijs fuiſſe purum oportere, & *Cicer.2. de legibus*, ad Diuos, inquit, adeunto caſte, qui ſecus faxit, Deus ipſe vindex erit. Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant, qui minimè puri, & integri ad immolandum accederent, vnde *Tibull. libr.2.*

Vos quoque abeſſe procul iubeo, diſcedite ab aris,
Queis dedit heſterna gaudia nocte Venus,
Caſta placent Superis, &c.

19 Mundamini qui fertis vaſa Domini *Eſai.52.* neceſſe eſt, vt munda ſtudeat eſſe manus, quæ alios mundare debet, *cap. neceſſe 1.quæſt.1.D. Auguſt. ſerm.36. ad Presbyt. D. Chryſoſt. lib.6. de ſacerd.* & qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt, atque alieni effici debent à miniſterio, quod viuendo illicitè polluunt *cap. Maximianus 81.diſt.* circa quam clericorum caſtitatem multa ſcribunt *Tho. Doct. conſ.147.nu.4. Carol. de Graſſis d. prælud. à num.25.*

20 Continentia in clericis, quia non eſt de iure diuino, ſed dumtaxat de iure poſitiuo, vt præter citatos *ſupra nu.3.* reſoluunt *Abb. in cap. vt clericorum nu.5. de vita & honeſt. cler. & in cap. cum olim numer.5. de clericis coniug. Bellet. diſquiſit. clerical. p.1.tit. de diſciplina clericali §.15. nu.61.* nec eſt de ſubſtantia & eſſentia Ordinis Subdiaconatus, ſed tantum accidens ex ſtatuto eccleſię, *D. Tho. 2.2.q.88.art.11. Rota diuerſ. p.1.deciſ.560.nu.10. & deciſ.361.nu.11. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §.8.nu.9.* ideo Papa diſpenſare poteſt, vt promoti ad ſacros Ordines matrimonium contrahant, ita *Sot. lib.7. de iuſtit. q.4.art.2.verſ. hoc patet, & in 4.ſenten. d.38.q.1.artic.1. verſ. dubium, Abb. in cap. cum olim nu.5. de clericis coniug. Henriq. in ſum. lib.10.cap.14.§.5. & §.8. Bellet. dict. §.8. num.11.*

24 Sic etiam ſummus Pontifex poteſt diſpenſare cum religioſo profeſſo, vel moniali ſuper voto caſtitatis & continentiæ, vt matrimonium contrahant. *D. Thom. in 4.diſt.38.q.1.art.4. circa med.* vbi *Rich. artic.9.q.1. & Scot. q. vnic. Duran. q.2. Pal. q.4.artic.4.concl.11. & 12. D. Antonin. p.2.tit.11.c.2.§.2. Borgas. in tract. de irreg. p.6.rub. de ſponſal. & matrim. nu.7. & 11. Nau. comm.2. de regular. nu.57. & de reddit. eccleſ. q.1.monitu 55. n.9. & conſ.5. de ſtatu monach. nume.7. & conſ.10. de ſponſal. Gama deciſ.379.num.1. Graſſis in deciſ. aureis lib.2.c.31. nu.22. & 23. Ioan. Ramirez de confirm. Ordinis D. Iacobi cap.5.nu.25. Motta eod. tract. lib.2.c.1.§.12. à num.7. & cap.2.§.7. à nu.7. Cald. Pereira de nominat. q.20.nu.29. & 32. Sayr. in claui Regia lib.6.cap.11.nu.16. cum ſeqq. Fr. Emman. quæſt. regul. tom.1.q.25.art.1. & 2. & q.26. art.1. & tom.3.q.1.art.5. & 8. & q.29.artic.9. Henriq. lib.10.cap.14.§.5. in gloſ. lit. A, & lib.11.cap.8.§.11. & lib.12.cap.5.§.7. P. Ribaden. in lib. pro defenſion. ſocietatis Ieſu, c.15.17. & 18. Rebel. de obligat. iuſt. p.2.lib.3.q.4. nu.8. Gutier. de matrim. cap.123.nu.1. Sanch. de matrim. lib.8.diſp.8.nu.6. Bellet. d.§.8.nu.12.* licet *D. Thom.* ante locum ſupracitatum *in 2.2.q.83.art.10. & q.88.art.11.*

24 Contrarium reſoluat per text. *in cap. cum ad monaſterium de ſtatu regular.* intelliguntur enim illius verba finalia, ibi, *quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, vt cõtra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere,* in ſenſu compoſito, ideſt cum monacho manente monacho; nam in ſenſu diuiſo, ideſt faciendo de monacho non monachum, & extrahendo eum à religione, bene poteſt Papa diſpenſare, *Valent. tom.3. diſp.10.q.4. puncto 2. Vaſq. diſp.165.num.104. Azor. inſtit. moral. p.1.lib.12.cap.7. Leſſ. de iuſtitia lib.2.cap.41. à numer.4. Motta lib.2. capit. 2.§.7.numer.10. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18.num.397. verſ. neque vero* & diſpenſatum fuiſſe cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta religione, & Epiſcopatu, regnum ſuſciperet, & vxorem: ac etiam cum Conſtantia filia Rogerij Regis, vt religione deſerta nuberet Henrico VI. Federici Imp. filio diſpenſaſſe *Celeſtinum III.* referunt *Cened. ad decretal.*

collect.

collect. 124.*n.*5. *Pineda in vita D. Jo. Bapt. lib.* 1. *art.* 1. *c.* 6. *pag.* 84. *Franc. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 19. *num.* 124. Et diſpēſatum etiam fuiſſe cum Nicolao Iuſtiniano Sacerdote refert idem *Pineda in monarch. eccleſ. p.* 4. *li.* 25. *c.* 7. *§.* 1. *pag.* 34. Et denique *Alexandrum VI.* diſpenſaſſe cum Cæſare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani refert *Cened. d. nu.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus ante* 22. *annum, Diaconus ante* 23. *incboatos, Presbyter ante* 25. *per diem inceptum promoueri non debent.*

2 *Anni biſſexti dies computandus non eſt pro legitima ordinis ætate.*

3 *Anni an ſint computandi iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ?*

4 *Ætates pro ſuſcipiendis ſacris ordinibus poſitiuo iure ſunt conſtitutæ.*

5 *Ordinis ſacramentum ſi pueris, furioſis, & his qui vſu rationis carent, adminiſtretur, characterem imprimit in eorum anima.*

6 *Cap. vnicum de clericis per ſaltum promotis intelligitur.*

7 *Infanti tonſuram conferens, quam pœnam incurrat.*

8 *Suſpenſio quam contrahit promouens carentem ætate non incurritur ipſo iure.*

9 *Epiſcopus ſuſpenſione durante ſi celebret, vel ordines conferat, an fiat irregularis oſtenditur.*

10 *Promotus ante legitimam ætatem eſt ipſo iure ſuſpenſus.*

11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in ſuſceptis Ordinib. miniſtrans fit irregularis.*

12 *Suſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione eccleſiaſtica pendent.*

13 *Promotus ante legitimam ætatem aſcendendo ad altiores ordines incurrit irregularitatem.*

14 *Intelliguntur reſolutiones ſupra poſitæ de promotis in maioribus.*

15 *Ab iſta ſuſpenſione nullus præter Papam diſpenſat.*

16 *Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno* 24. *ſuſcepit ordinem presbyterij, aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, vel ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſorijs.*

17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter ſuſpenſionem non incurrit.*

18 *Verba, temerè præſumpſerit, dolum, ac temeritatem ſignificant.*

19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit.*

20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum non remanet ſuſpenſus.*

21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id ſibi licere irregularitatem non incurrit.*

22 *Peccat tamen mortaliter celebrando ſciens ſe non habere legitimam ætatem.*

23 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide, illa interueniente, rectè poterit ordines exequi ſine diſpenſatione.*

24 *Regulares ſicut, & clerici ante legitimam ætatem Ordines ſuſcipientes ſunt ſuſpenſi ipſo iure.*

EPISCOPVS IN QVA ætate conſtitutis ordines maiores conferre poſſit.

ALLEGATIO XVI.

1 DE iure communi nouiori in *Clement. fin. de ætate, & qualit.* conſtituit *Clemens V.* vt alio non obſtāte impedimento Canonico poſſet quis liberè in decimo octauo anno ad Subdiaconatus ordinem promoueri, in vigeſimo ad Diaconatum, & vigeſimoquinto ad Presbyteratum. Nouiſſimo tamen iure *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 12. præcipitur vt nullus ad Subdiaconatus ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratū ante 25. ætatis ſuæ promoueatur, regularis quoque nec in minori ætate ordinetur priuil. quoad hoc penitus excluſis, qui quidem anni ſufficiunt inchoati, & ad Presbyteratum ſatis eſt 25. incepiſſe per diem, comprobant, *Nauar. in man. c.* 25. *n.* 69. *cum ſeqq. & n.* 103. *praxis epiſcopalis verbo ordo §.* 1. *Gutier. Canonic. li.* 1. *c.* 26. *nu.* 8. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.* 1. *c.* 4. *nu.* 31. *Henriq. in ſum. lib.* 20. *c.* 19. *§.* 2. *& lib.* 13. *c.* 38. *§.* 2. *Petr. de Ledeſm. in ſum. p.* 1. *trac. de ſacram. ord. c.* 7. *à princ. praxis noua epiſcopalis p.* 1. *ca.* 1. *rub. de requiſitis ætatis nu.* 23. *pag.* 34. *Moneta de diſtrib. quotid. p.* 2. *q.* 19. *n.* 12. *Fr. Emman. quæſt. regular. to.* 3. *q.* 23. *artic.* 6. *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauar. li.* 1. *tit.* 2. *l.* 1. *de ætate in declarat. nu.* 4. *Bonacina de Sacramen. diſp.* 8. *q. vnic. punct.* 5. *num.* 12. *Nicol. Garcia de beneficijs p.* 7. *c.* 4. *num.* 21. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 166. *Coninch. de Sacram. tom.* 2. *diſpu.* 20. *num.* 102. *Miranda in manuali Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 39. *art.* 2. *Carol. de Graſſis de effectib. cleric. in prælud. num.* 289. 291. *&* 295.

2 Pro legitima ordinis ętate non eſt computandus dies biſſexti, nec de illo curandum eſt, cum annus a iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuis: ita *Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 19. *§.* 2. *Aloy. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici poſt reſolu.* 276. *in notabilib. de materia ſacramen. ordinis verſ. quoad interſtitia in* 2. *edit.* licet contrarium tueantur *Fornar. de ordine cap.* 3. *num.* 5. *Bonac. d. puncto* 5. *num.* 15.

3 Ex ea ratione quia anni computādi ſunt iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ, vt in ſimili dicimus de interſtitijs, ſed certè falluntur, quia prædicti anni requiſiti ad ætatem ordinandorum in maioribus debent eſſe integri, & ideo integer pronunciatur ille annus 1582. ex quo Gregor. XIII. abſtulit 10. dies iuxta Kalēdarium nouum, & firmant idem *Bonacina vbi ſupra num.* 14. *& Henriq. d. §.* 2.

4 Huiuſmodi ætates pro ſuſcipiendis ordinibus requiſitæ non alio quam poſitiuo, & Canonum iure conſtitutæ ſunt, nec quidem de iure diuino aliqua fuit determinata ætas ad neceſſitatem ſacramenti ordinis, vt benè firmat *Sot. in* 4. *ſentent. diſpu.* 25. *quæſt.* 1. *articul.* 2. *concluſ.* 3.

5 Vnde ſi huiuſmodi Sacramentum pueris, furioſis, vel amentibus, qui vſu rationis carent, adminiſtretur, characterem in eorum animam imprimi certo credēdum eſt, *S. Bonauent. in* 4. *ſentent. diſt.* 25. *q.* 2. *art.* 2. *vbi Sot. q.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 3. *Ioann. Andr. in cap.* 1. *num.* 5. *de clerico per ſaltum promoto, Catecheſis Rom. ſub tit. de ſacram. ordinis §. ſequitur, Gregor. de Valentia tom.* 4. *diſp.* 9. *q.* 4. *punct.* 1. *Nauar. conſil.* 2. *nu.* 4. *de his quæ vi metuſuè cauſa fiunt, & conſil.* 7. *num.* 3. *de temporibus ordin. Coninch. dict. diſput.* 20. *dub.* 10. *nu.* 94. *&* 97. *Vaſq.* 3. *par. tom.* 3. *diſp.* 246. *cap.* 1. *Bonacina d. diſpu.* 8. *quæſt. vnic. punct.* 5. *nume.* 10.

6 Ex ea ratione, quia *in capit. vnico de clericis per ſaltum promotis*, habetur illos non eſſe reordinandos, qui infra, ideſt ante diſcretionis annos acceperunt minores Ordines, tum quia vſus rationis videtur ſolummodo requiri in ſuſcipientibus Sacramenta, quæ conſiſtunt

R in

in aliquo actu ipſius ſuſcipientis, ſicut eſt matrimoniũ, quod conſiſtit in mutuo conſenſu; & pęnitentia, ad quam neceſſarius eſt dolor, & confeſſio, qui ſunt actus pęnitentis: in ſuſcipientibus vero Sacramenta per quę datur aliqua poteſtas, quæ eſt prior actu, non videtur neceſſarius vſus rationis, ſed ſuffic.t capacitas potētiæ, ſeu poteſtatis, quæ confertur, & ita colligitur ex reſolutis per Doctores ſupra allegatos.

7 Reſtat iam, vt videamus, quę pœna iure ſit conſtituta aduerſus Epiſcopos ordinantes aliquem non habētem ætatem requiſitam, & contra ſic promotos. Et agendo prius de ordinante, adduco deciſionem tex. *in cap. vel non eſt compos, de temporibus ordinat. & ibi Abb. nu. 4.* vbi probatur infantem in Diaconum ordinantem, à collatione cæterorum ordinum ſuſpēſione dignum eſſe; in conferente vero infanti clericalem tonſuram *Bonifac.* VIII. ſanciuit, ne per annum tonſuram alteri dare poſſet, *in c. finali de temporibus ordination, lib. 6.* Sed difficultas eſt quare conferens infanti clericalem tonſuram, ab illius collatione tantum ſuſpendatur, & cōferens eidem Diaconatus Ordinem, non tantum à collatione illius, ſed etiam cæterorum ſuſpenſione dignus ſit? rationem reddere vult *Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 7. c. 4, num. 2. quem vide.*

8 Suſpenſio hæc, quam de iure contrahit promouens ætate carentem, nō incurritur ipſo iure, prout reſoluūt *Tabiena verbo ordo, 3. Mayol. de irregular. libr. 1. capit. 30. num. 9.* quare non incurrebat irregularitatem ſi in illo ita ſuſcepto miniſtrabat, vel celebrabat, vt inquit *Rebuff. in praxi benefic. titul. de clericis male promotis gl. 2. num. 7.*

9 Si tamen, prædicta ſuſpenſione durante, auderet aliū Ordinibus initiare, fieret quidem irregularis, ſuſpenſus enim a collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit, ex *Syluest. verbo ſuſpenſio nu. 5. verſ. ſi vero ab Ordine.* Cum *Concil. Triden.* nullam in hoc caſu apponat pęnam, nec Conſtitutio Pij II. & cum *Sixti V.* Conſtitutio, quæ in illo loquebatur corruat hodiè per Conſtitut. Clemen. VIII. vt alibi dixi, viget tantum ſuſpenſio *dict. cap. vel non eſt compos*, à quo, & ab ordinarijs ibi deſume in hac materia reſolutiones.

10 Pœna vero promoti ante legitimam ætatem eſt ſuſpenſio de iure communi ab illorum exequutione, vſque ad ætatem legitimam, *d. cap. vel non eſt compos.* Per Conſtitut. vero Pij II. incip. Cum ex ſacrorum, fit ipſo iure ſuſpenſus, de quo vide. *Cou. in Clem. ſi furioſus, p. 1. §. 1. nu. 4. Nau. in man, cap. 27. nu. 155. verſ. tertia, Bernard. & Salzedo in pract. cap. 26. Nauar. conſ. 23. n. 5. & conſ. 25. ac conſ. 36. nu. 3. & conſ. 47. ſub de temporib. ordinat. Rebuffi in praxi benefic. p. 2. tit. de cler. ad ſacros Ord. malè promotis gloſ. 2. nu. 8. Viui. tom. 1. communium opinio. lib. 1. tit. 2. nu. 112. pag. 160. in fine Miranda in manu. Prælat. tom. 1. q. 39. art. 6. Henriqu. in ſumm. lib. 13. de excommu. cap. 38. §. 2. Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. n. 19. cum ſeq. Fr. Emman. in ſum. p. 2. cap. 16. num. 1. & to. 3. quæſt. regular. q. 23. art. 5. & 8. & 11. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 17. verſic. 18. Ludou. Beia in reſponſis caſuum conſc. p. 1. caſu 53. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. q. 43. & ſeq. & q. 37. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. nu. 127. D. Barboſa in l. 1. ff. de iudicijs art. 3. n. 220. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 61. & lib. 32. tract. 2. num. 70. Quarāta in ſumma Bullarij verbo ordo in princip. Bonacina de cenſuris diſp. 3. q. 6. p. 5. n. 3. cum ſeqq. & de ſacram. diſp. 8. q. vnica, p. 5. n. 13.* Aduertendum tamen eſt incurrere ſuſpenſionis cenſuram fulminatam in d. *Conſtit. Pij II*, eos tantum, qui ante ætatem promouentur ad ordines maiores, non autem eos, qui ſunt initiati ad primam tonſuram, & ordines minores, *Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 13. num. 9. Bellet. d. §. 5. num. 16.*

12 Si hac durante ſuſpenſione promotus ante legitimā ætatem in ſuſceptis ordinibus miniſtrare auderet fieret irregularis, *ex dict. Pij II. 12.* Conſtitutione, nam ſuſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab ordine iuriſdictione, vel adminiſtratione eccleſiaſtica pendent, ac proficiſcuntur, ex traditis per *Vgolin. de cenſuris tab. 4. cap. 6. in princip. & §. 1. Mari. Alte. eod. tract. tom. 2. diſp. 4. cap. 2. verſ. & ſtatuendum eſt, Suar. tom. 5. diſp. 26. ſect. 1. num. 3. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. titul. de clericali diſcipl. §. 5. num. 53. Moneta de diſtribut. quotid. p. 2. quæſt. 15. num. 8.* cumque præterea tanquam impeditū exercere Ordines, ſi interdum ſe ingeſſerit diuinis irregularem fieri ſancijt Pontifex in *cap. 1. de ſenten. & re iudic. lib. 6.* Vnde excommunicatus ſolummodo pęnā irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui ſunt ſpecialiter deputati alicuius ordinis miniſterio, *Miranda d. q. 39. art. 9.*

13 Quinimo aſcendendo ad altiores ordines eamdem incurret irregularitatē, cum dicatur miniſtrare in promotis, *Mayol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 11. & libr. 4. cap. 33. num. 2.*

14 Intellige de promoto ad ſacros Ordines, ante ætatem, vt patet ex *d. Bulla Pij II.* ibi, *ſe faciunt ad ſacros ordines promoueri.* Ideo non idem dicendum ſi ad minores, prout intelligit *Nau. conſ. 24. num. 5. & conſ. 25. n. 4. de tempor. ordinat.*

15 Et ab illa ſuſpenſione nullus præter Papam abſoluit vt firmant *Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis malè promotis gloſ. quarta nu. 3. Gutier. canon. lib. 1. c. 26. ſub num. 21.* & alibi latius dicimus. Vnde ordinatus ante legitimam ætatem cum remaneat ipſo iure ſuſpenſus (ſi temere ordines recepit) neceſſarium eſt, vt priuſquā Ordinem exerceat à ſuſpenſione abſoluatur, neque ante, etiamſi attingat ætatem per ſacros Canones, & S. Concil. Triden. requiſitam, abſque abſolutione prædicta alium poteſt ordinem ſuſcipere, aut in ſuſcepto miniſtrare; *Miranda d. q. 39. art. 10.* Aduerte non fieri irregularem ante legitimam ætatem promotum ſi exerceat actus ſolum in ſacerdotio conſtitutis conuenientes, quamuis præfati actus ſint deputati ordini Sacerdotali, modo non celebret, vt de regulari dicit *Nauar. conſ. 9. de clerico excomm. miniſt. Fr. Emman. in ſum. p. 1. c. 166. concl. 1. & q. regul. to. 3. q. 23. art. 12. Bellet. diſquiſit. cler. p. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 5. nu. 58.*

16 Quæſtio in hac materia difficilis eſt, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. ann. ſuſcepit ordin. Presbyterij, aut in tēpore interdicto, vel ſine titulo, ſiue ab alieno Epiſc, aut ſine dimiſſorijs, vel extra tempus ſtatutum? in qua q. verior opinio eſt affirmatiua, quam tenent *Cou. in c. Alma mater p. 2. §. 3. num. 5. verſ. 9. Salzed. ad Bernard. c. 26. verſ. 5.* qui ibi atteſtatur ſe alios, & prudentiſſimos viros maximè è Societate Ieſu alloquutum eſſe de hac re, & iſtam omninò firmaſſe reſolutionem, quamque tuentur *Hieron. à Sorbo in compendio priuileg. Mendicantium, verbo ordines ſacri, verſ. ſed hic aduertendo, & verſ. idem notādum ſecundo. Nauar. conſil. 8. de clerico excommun. miniſtr. Bonac. de Sacram. diſput. 8. q. vnica punct. 5. num. 13.* tum quia huiuſmodi Sacerdos concelebrat hoc caſu Epiſcopo ordi-

ordinanti, ex reſolutis per *D. Thom. 3. p. quæſt. 82. art. 1. & in 4. ſentent. diſt. 13. q. 1. art. 2. vbi Palud. q. 4. art. 2.* Atque ideo ſimul cum ipſo Antiſtite eandem Hoſtiam verè conſecrat, vt explicat *Caet. ſuper d. artic. 2. quæſt. 82.* Quare contraria opinio non eſt recipienda, neque eam ſatis confirmant rationes ab aduerſa parte adductæ, qui enim illam, ſcilicet negatiuam, tuentur, in ea ſe fundant ratione, quia Eccleſia non eam reputat primam Miſſam, quam tunc vna cum Epiſcopo ordinante celebrauit, quę potius videtur vnica actio ordinationis: ſed hæc ratio non ſufficit: imo contrarium apparet ex ſupradictis, ex quibus venit reijcienda, & per conſequens Doctores, qui illa ducti negatiuam, ſcilicet opinionem in hoc euentu tenuerunt, prout ſūt *Medina in ſumm. libro 1. cap. 11. §. 8. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo ordo, verſic. ampliatio illa, Fr. Emman. in ſumm. part. 1. cap. 68. conclu. 2. Henriq. lib. 14. capit. 3. paragraph. 6. in fine, Soar. tom. 5. diſput. 31. ſectio. 1. numer. 71. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 16. nu. 23. & lib. 6. c. 12. nu. 11. Aula eodem tract. p. 3. diſp. 5. dub. 7. verſic. dico. 2. Bellett. diſquiſit. clericalium p. 1. tit. de diſcip. clericali §. 5. nu. 57. pag. 60.*

17 Verum ſi quis probabiliter credens ſe habere legitimam ætatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret ſuſpenſionem, etiam hodie poſt relatas *Pij & Sixti* Conſtitutiones: ex eo quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter à ſuſpenſione excuſatur. ita *Nauar. in man. cap. 27. num. 156. & in cap. accepta oppoſit. 8. num. 34. de reſtit. ſpoliat. & conſil. 9. num. 3. de temp. ordin. & conſ. 3. nu. 1. de ætate, & qualit. Card. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 15. num. 4. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 38. §. 1. in fi. Salz. ad Bernard. cap. 26. verſ. 1. quod diſpoſitio, Graffis in deciſ. aureis lib. 4. c. 27. n. 22. Valer. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 32. tractat. 2. numer. 70. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 39. art. 6. in fine, Ludou. Beia in reſponſ. caſuum conſcientiæ in caſu incip. Petronius presbyter, Sanch. de matrim. libro 7. diſp. 30 propè finem.*

18 Ex ea ratione, quia verba illa, temerè præſumpſerit, quibus vtuntur prædictę *Pij & Sixti* Cōſtitutiones, dolum, ac temeritatem ſignificant, iuxta *gloſ. penult. in cap. ſolet, de ſent. excomm. in 6. Card. Zabarel. in Clem. 1. q. 38. de priuil. Hippolit. in l. de minore, in princ. numer. 39. ff. de quæſt. Sanch. de matr. lib. 9. diſp. 32. nu. 38.*

19 Et ideò non comprehēdi eum, qui bona fide ignoranter, aut imprudenter, ſiue inaduertenter aliquid facit, dicit *Cened. ad decretales collect. 45. nu. 3.* quem ego ipſe refero *dict. 224.* Et ideo ad hanc ſuſpenſionem incurrendam requiritur præſumptio: itaut non ſufficiat ignorantia vincibilis, modo non ſit affectata, *Nauar. d. c. 27. n. 254. Emman. Sà verbo ſuſpenſio nu. 2. Aula d. diſp. 5. dub. 7.* & alij citati à *Bonacina de cenſur. diſp. 3. q. 6. puncto 5. nu. 5. verſ. aduertendum.* quamuis ipſe teneat ad hanc ſuſpenſionem incurrendam non requiri præſumptionem, vel ignorantiam affectatam, ſed ſufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

20 Sic etiam, qui teſtimonio ſuorum parentum bona fide ordinatus eſt ante legitimam ætatem, nō remanet ſuſpenſus, cum non peccet recipiendo ordines bona fide: Ita *Quaranta in ſum. Bullarij, verbo ordo, verſ. quibus ſic ſpecialiter, & ex Nauar. Couar. & Tolet.* obſeruat *Bonacina de cenſur. diſp. 8. q. vnica punct. 5. nu. 13. verſi. verum. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de diſcip. cleric. §. 5. numero 60.*

21 Nec etiam bona fide celebrans, credens id ſibi licere irregularitatem incurret, vt reſoluunt *Couar. in Clement. ſi furioſus p. 1. §. 2. nu. 4. Naua. Salzed. & Graffis d. locis, Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſcipli. clericali §. 5. nu. 59. Miranda d. q. 39. art. 10. in fine.* Sed quia *Fuſc. tract. de viſitatio. lib. 2. c. 28. num. 37.* tuetur hunc eſſe irregularem tanquam ipſum dedeceat ignorare, quæ communiter omnes ſui ordinis ſciunt: ideo cōſulerem tutius eſſe diſpenſationem petere, ſi Papa relatis circūſtantijs illam duxerit concedendam.

22 Quamuis, qui bona fide ante legitimam ætatem ordinatus eſt non fiat irregularis celebrando, cum non dicatur violare cenſuram, peccat tamen mortaliter celebrando ſciens ſe non habere legitimam ætatem: tenent *Fr. Emman. in ſumm. par. 2. cap. 10. concluſ. 2. Nugn. part. 3. quæſt. 39. art. 20. Soar. de cenſur. diſput. 31. ſect. 2. num. 4. Bonacina dict. puncto 5. num. 13. verſicul. verum.*

23 Iuſta tamen interueniente ætate rectè poterit ordines exequi, ſine aliqua abſolutione, aut diſpenſatione, non obſtantibus dictis Conſtitutionibus, vt acriter defendit *Couar. in dict. Clementina ſi furioſus, part. 1. §. 1. num. 4.*

24 Quæſtio eſt non contemnenda, an Regulares ſicut & clerici, ante legitimam ætatem ſacros Ordines recipientes ipſo iure ſint ſuſpenſi? In qua quæſt. videtur dicendum illos non eſſe ipſo iure ſuſpenſos, cum pœna hæc ſuſpenſionis inflicta reperiatur ſolum contra clericos in d. *Bulla Pij II. de qua alleg. ſeq. num. 11.* ibi, nonnulli clerici, &c. monachi enim, & clerici ſunt diuerſa, vt conſtat ex rub. & tit. ne clerici, vel monachi, ſicut Conſtitutio loquens de Regularibus ſolummodo non comprehendit clericos ſeculares, vt habetur expreſsè in *Clement. 1. iuncta gloſ. verbo religioſus de rebus eccleſ. non alien. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſcipl. clerical. §. 2. num. 5.* ita etiam Religioſi in Conſtitutione agente de clericis non veniunt, præcipuè in materia non fauorabili, *Abb. in cap. 1. num. 7. ne clerici, vel monachi, & in cap. 1. num. 9. de iuramen. calum. Bellet. d. §. 2. num. 9.* Sed his non obſtantibus verius eſt huiuſmodi Regulares ante legitimam ætatem promotos ſuſpenſos ipſo iure fieri, ſicut & clericos; nam licèt quantum ad alia quam maxima ſit differentia inter clericos, & monachos, ſiue Regulares maximè quando agitur de materia, quæ vel tantum concernit clericos, vel tatum monachos: at quando materia eſt, quæ æqualiter reſpicit vnū, & alterum, qualis eſt materia ordinum recipiendorum, & vt non recipiantur extra tempora, ante legitimam ætatem, vel ſine litteris dimiſſorijs, nulla prorſus inter ipſos eſt differentia; quod ſi prædictus *Pius II.* vſus fuit nomine clerici, nō verò expreſsè monachos, ſiue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc ſenſu vniuocum eſt, & nomine, definitione conuenit, ac comprehendit clericos, tam ſeculares, quam Regulares, quo fundamento hanc ſententiam tenuit *Miranda d. q. 39. art. 6.*

S V M M A R I V M.

1 *Sex anni ſabbatis ſacri ordines conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporib. conferantur n. 2.*

3 *Diebus ſabbati Eccleſia potius conſtituit ſacros ordines eſſe conferendos, quia ſabbatum ſignificat requiem.*

4 *Sacri ordines extra prædicta tempora, nec conſuetudine conferri poſſunt.*

5 *Sum-*

5 *Summus Pontifex poteſt licentiam, & diſpenſationem concedere, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo antiſtite ad ſacros Ordines promoueri.*

6 *Fratres Minores, & omnes qui illorum priuilegijs fruuntur, poſſunt extra ſtatuta tempora Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus ſacros ordines ſuſcipere.*

7 *Patres Societatis Ieſu eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.*

8 *Tempus præſtitutum ad conferendos ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum.*

9 *Promotus extra tempora, an ſit ſuſpenſus ipſo iure, reſoluitur, & de promouente.*

10 *Suſpenſus ob promotionem extra tempora ſtatuta, ſi celebret irregularis fit.*

11 *Bulla Pij II. refertur.*

12 *Suſpenſo ob caſus in d. Bulla comprehenſos, non poſſunt beneficia conferri.*

13 *Bulla Pij II. ſemper fuit obſeruata à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*

14 *Suſpenſus per dictam Cõſtitutionem an ab alio quam à Papa abſolui poſſit? reſoluitur negatiuè, niſi ſuſpenſio, vel irregularitas fuerit occulta nu. 17.*

15 *Conditor Canonis, quoties non reſeruat abſolutionem cenſuræ poteſtatem Epiſcopis videtur conceſſiſſe.*

16 *Lex abſque temporis præfinitione pœnam imponens cenſetur illam perpetuo infligere.*

EPISCOPVS QVIBVS TEMporibus ordines ſacros dare poſſit?

ALLEGATIO XVII.

1 SAcros Ordines non niſi in ſex ſabbatis anni conferri licere ſtatuere *Cano. in c. quod die & in c. fin. 75. diſt.* nempe in ſabbatis quatuor temporum, & in ſabbato præcedente Dominicam de Paſſione, & in Sabbato Sancto, quorum Canonum ſtatuta *Concil. Trident.* ſeruari iubet *ſeſ. 23. de reform. c. 8.* & comprobant *Henriq. in ſumm. lib. 10. c. 12. in princip. Franciſc. Leoin theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. c. 4. nu. 20. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 25. numer. 1. verſ. 3. Bonacina de Sacram. diſp. 8. q. vnic. punct. 6. nu. 1. verſ. 1.*

2 Summa ratione prędicti ſacri ordines his temporibus conferuntur, vt ſcilicet Chriſti fideles ſacrarum rerum miniſtri, qui ad tanti myſterij poteſtatem aſſumuntur, pijs, & ſanctis precationibus intenti, rectè, & cum eccleſiæ vtilitate, ad eam gerendam aptiores ſint, prout dicit *Catecheſis Rom. ſub titul. de ſacr. Ordine §. ſequitur nunc*, & hæc ſanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradunt *Præp. in ca. quoniam §. cæterorum 75. diſt. & Rebuff. in praxi beneficiali tit. de clericis male promotis gloſ. 1. num. 8. & 9.*

3 Diebus ſabbati Eccleſia potius conſtituit ſacros Ordines eſſe conferendos, quia ſabbatum ſignificat requiem; legitur enim *Geneſ. 2.* quod requieuit Deus die ſeptimo ab omni opere, quod patrarat, & tangit *gloſſ. verbo pertinere in c. litteras de temp. ordinat.* Requies .n. conſideratur dupliciter, vno modo pro ceſſatione ab operibus, alio modo pro implemento deſiderij ex *D. Th. p. 1. ſini. q. 37. ar. 2. in medio.* Sacris initiatus primo modo quietis vtitur cum de labore ſæculorum negotiorũ tranſit ad eccleſiaſticam requietem, cum illi non amplius negotiari permittatur, *c. fornicari, 88. diſt.* qua nõ potiuntur conſtituti in minoribus, cum poſſint retrogredi ad ſæculum, *c. Ioannes de clericis coniugatis, cap. ſi qui 32. diſt.* Et ideò quocunque etiam die feſto poſſunt prędicti minores ordines conferri vt ſuo loco diximus. Alterum vero requietis modum, nec ſacris initiati aſſequuntur, quouſque ipſi alijque triumphantem ingrediantur Eccleſiam, ex D. Thom. vbi proximè, cuius deſiderij complementum Apoſtolus conſequi animo concupiſcenti concupiſcens, in ea prorupit verba, cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto.

4 His igitur temporibus ſacri ordines conferendi ſunt, ita vt nec conſuetudine cõtrarium induci poſſit, vt probat *tex. in c. 2. de temporibus ordin. Rebuff. in praxi beneficiali p. 2. titu. de clericis ad ſacros ordines male promotis gloſ. 1. nu. 14. & 15. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo ordo verſ. deuenio ad ſecundum, Vgolin. d. §. 15. nu. 1. in fi. Henriq. lib. 10. cap. 11. §. 2.*

5 Excipitur tamen vbi ſpeciatim ſummus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout reſoluunt *Mayol. de irregul. lib. 3. c. 14. nu. 9. Rebuf. d. gloſ. 1. n. 12. Quaranta, & Vgolin. dictis locis.* Papa enim quolibet tempore, ordines conferre poteſt, *Rebuff. d. gloſ. 1. nu. 1. Salzed. ad Bernard. c. 26. verſ. Et licet, pag. 110.* & diſpenſare, vt extra tempora ſtatuta, quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad Sacr. ordines promoueri, *capit. 1. de tempor. ordinat. Rebuff. ſuper reg. 23. Cancellar. verſic. item hoc concedere poteſt*, quam diſpenſationem in hac Curia appellant *Curiales, extra tempora.*

6 Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegijs conceſſis, & concedendis fruuntur ex confirmatione Clem. VIII. felicis mem. poſſunt extra tempora à iure ſtatuta Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus ſacros ordines ſuſcipere, refert *Fr. Emman. qu. regul. to. 3. q. 13. artic. 5.* Virtute tamen aliorum priuilegiorum à ſummis Pontificibus ante Concil. Trident. conceſſorũ non poſſe Regulares nunc ab Epiſcopis ordinari ordinibus ſacris extra tempora, reſoluit *Miranda in manu. Prælat. to. 1. q. 38. art. 4.*

7 Item Patres Societatis Ieſu ordinari poſſunt ad quoſuis ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora, ex indulto Greg. XIII. ipſis conceſſo, dato *Tuſculi 21. Septembris 1582.* refert *praxis noua Epiſcopalis p. 1. c. 1. nu. 88. pag. 56. & ſeq.*

8 Tempus huiuſmodi conſtitutum à iure ad conferendos ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorũ, ex *gloſ. in c. ordinationis lib. 1. 73. diſt.* ideò ſi illis non ſeruatis conferantur, vtique imprimeretur character, vt tenent *glo. verbo ætatem in c. vel non eſt compos de temporibus ordinat. Ugolin. d. §. 25. nu. 1. in princ.*

9 Maior igitur dubitatio eſt an promotus extra prædicta tempora ſit ſuſpenſus ipſo iure? quicquid tamen ſit de iure communi, vt infra dicemus, non eſt dubium quin Conſtitutione *Pij II. incip. Cum ex ſacrorum, dat. Rom. quinto decimo Kalendas Decembris anno* 1401. ſit ſuſpenſus ipſo iure; idque ex ea deducit *Nauar. in manual. cap. 27. num. 241. verſ. 5. dico, & conſil. 40. num. 7. verſicul. 11. de temporib. ordinat. in antiq. & conſil. 7. ſub tit. de clerico excommun. miniſt.* Poſteà vero *Sixtus Quintus* in Conſtitut. ſua contra eccleſiaſticos male promotos, non ſolum ſuſpendit ipſo iure promotos extra tempora, verum etiam illos ita promouentes ad ſacros, vt *in paragraph. vt igitur*, cum duobus ſequentibus prædictæ ſuæ conſtitutionis continetur; Verum quia ſucceſſit Clementis VIII.

Sanctio d. *Sixti Quinti* Conſtitutionem reſtringens, ac modificans, & ad terminos tantum ſacrorum Canonum, Sanctioniſque *Pij II. & Concil. Tridentin.* redigens, ideo videndum eſt quæ pœnæ ſtatutæ ſint in prędictis iuribus aduerſus promouentem, & promotum ad ſacros Ordines extra tempora à iure ſtatuta. De iure igitur communi tam promouens, quàm promotus extra tempora ſuſpendendi ſunt ex ſententia *gloſ. penult. in Clement. final. de ætate, & qualit.* aut melius, promouens ſuſpendatur, promotus vero ſit ſuſpenſus ipſo iure, vt affirmant *Hoſtienſ. Io. And. & But. in cap. cum quidam de temp. ordinat.* vbi licèt videantur primo aſpectu tenere contrarium, nihilominus quia poſt modum eorum ſententiam in hac parte remittunt ad notata *in cap. litteras illo tit. vbi Ioan. And. num. 7. But. nu. 15. & Hoſtienſ. in final. verbis*, vbi affirmant promotum ipſo iure ſuſpenſum, hoc itidem eos tenere *in dict. cap. cum quidam*, affirmandum eſt, ſequitur *Vgolin. d. §. 25. numer. ſecundo* Sed *Pij II.* lex præteriens ordinatorem, aduerſus ordinatum pœnam indixit ſuſpenſionis ipſo iure. *Concil.* vero *Tridentin.* nullam aduerſus eos infligit pœnam, & text. in *c. 8. ſeſſ. 23. de reformat.* qui primo aſpectu aduerſari videtur, non probat, quod ex eo deducit *Salzed. ad Bernard. cap. 26. littera A. verſ. his vero, qui extra tempora*, dum ait hunc ſuſpenſum eſſe per annum, ea enim pœna refertur ad eũ, qui ſine teſtimonio ſui ordinarij Ordines ſuſcipit, & declarat *Vgolin. vbi proximè.* Sequitur *Bonac. de cenſur. diſp. 3. q. 6. punct. 5. num. 5.* vbi etiam reſoluit ad hanc ſuſpenſionem incurrendam non requiri præſumptionem vel ignorantiam affectatam, ſed ſufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

10 Hic extra tempora conſtituta ad ſacros Ordines ſe promoueri faciens & prædictam ſuſpenſionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & ſi celebret irregularis fit: imò & eccleſiaſticis priuatur beneficijs per *dict. Bullam Pij II.* cuius tenorem ad plura deſeruientem in præſenti reſcribere operæ pretium duxi. Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam. Cum ex ſacrorum Ordinum collatione character inuiſibilis Animæ imprimatur, ſacra myſteria diſpenſentur, & ipſorum cura tribuatur animis in eorum ſuſceptione, exceſſus graues tanto magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala generantur, cum itaque (ſicut fide dignorum relatione non niſi moleſtè accepimus) nõnulli clerici extra tempora à iure conſtituta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui vero ſine dimiſſorijs, contra ſanctiones Canonicas ſe faciunt ad ſacros Ordines promouere; nos eorumdem temeritatem, tali caſtigatione reprimentes, vt alijs in poſterum committendi ſimilia aditus præcludatur; auctoritate Apoſtolica hac Conſtitutione perpetuo valitura ſtatuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli, qui abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſorijs litteris etiam Citramõtani, à Citramontanis (præterquam ſi in hoc vltimo caſu, per Cameram Apoſtolicam iuxta illius ſtylum ordinati fuerint) ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri à ſacrorum Ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant. Præterea vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, Beneficijs Eccleſiaſticis poſſint iure priuari. Volumus autem, quod præſens noſtra Conſtitutio in Romana Curia exiſtentes poſt quindecim dies; abſentes vero Italos poſt duos menſes, alios vero vltramontanos poſt ſex menſes, ab ipſius in audientia contradictarũ, & Cancellaria Apoſtolica publicatione, & affixione ligare incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attentare præſũpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorũ Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerint incurſurum. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica Milleſimo quadringẽteſimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

12 Attentis prædictæ Bullæ verbis, dicendum puto durante illius ſuſpenſione clerico non poſſe conferri beneficia, cum ille careat Ordinum exequutione ſecundum reſoluta per *Couar. in cap. Alma mater, p. 1. §. 7. n. 1.* contra *Nauar. in man. c. 27. nu. 160.* Intellige de clericis in maioribus, de quibus loquitur prædicta Bulla; nam ſi in minoribus conſtitutis conferantur, collatio valida erit, vt reſoluit *Miranda in manual. Prælat. tom. 1. q. 39. art. 7. concl. 1. in fine.*

13 Hæc Bulla *Pij II.* obſeruatur ſemper in hac materia, eamque confirmarunt poſteà *Iulius Papa III. in ſua regula Cancel. 25.* & alij ſucceſſores, necnon *Clemẽs VIII. & S. D. Paulus V. felicis memoriæ, reg. 13.* per hęc verba. Item de clericis extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimam, aut abſque dimiſſorijs litteris ad ſacros ordines ſe promouere facientibus pro tempore etiam voluit Cõſtitutionem piæ memoriæ *Pij II.* ſimiliter Prædeceſſoris ſui deſuper editam, & in dicto Cancellariæ Apoſtol. libro deſcriptam, quæ incip. Cum ex ſacrorum, &c. pari modo obſeruari.

14 Dubitari poteſt an ſuſpenſus vigore dictæ Conſtitutionis ab alio quam à Papa abſolui poſſit? Et videtur dicendum quod ſic, ex ea ratione quod *Pius II.* ſibi nõ retinuit abſolutionem in ea Conſtitutione, iuxta doctrinam *Armil. verbo ſuſpenſio nu. 22. Sylueſt. eod. verbo nu. 8. verſ. tertium, gloſ. Clem. 1. §. pen. verbo excommunicationis, de hæret.* ſicuti in excommunicatione conceſſum reperitur quoties conditor canonis ſibi ſpecialiter non reſeruauit, quia eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs abſoluendi, *cap. nuper de ſentent. excommun. cum citatis à Gutier. Canon. lib. 1. cap. 5. à princip. Soar. de Cenſur. diſp. 7. ſect. 4.*

15 Conceſſum enim dicitur quicquid expreſſè prohibitum non reperitur, *l. necnon, §. quod eius, ff. ex quibus cauſis.* Sed his non obſtantibus in contrarium ſe habet communis Doctorum reſolutio, aſſerentiũ ab irregularitate contracta in ordinibus male ſuſceptis, & inſuper à ſuſpenſione per dictam Conſtit. incurſa, nonniſi ſummum Pontificẽ diſpenſare poſſe, vt videre eſt apud *Sylueſt. verbo irregularitas, numer. 12. verſicul. hodie autem, Nauar. in manua. capit. 25. numer. 70. Mayol. de irregular. libr. primo, capit. 30. numer. 9. in fine. Iacob. de Graſſis in deciſio. aureis libr. primo, capit. 8. numer. 15.* & nuncupatim de ſuſpenſione agentes firmant *Rebuff. in praxi benefic. tit. de clericis male promotis gloſ. 4. num. 3. Gutier. Canonicarum, lib. 1. cap. 26.* Ratio eſt, quia in illa Conſtitutione non ad aliquod tempus ſuſpenſionis cenſuram Papa infringit, irregularitatemque incurri decernit, ex quo euenit, vt perpetuò cenſeatur inflicta, & Rota Romana generaliter loquens firmauit contrauenientes decretis dictæ Conſtitutionis perpe-

tuo eſſe per eã ſuſpenſos in vna *Melit. Abbatiæ die Mercurij 24. Ianuarij 1590. coram Reuerend. P. Cipſio.*

16 Lex enim abſque temporis præfinitione pœnam imponens cenſetur illam perpetuo infligere, *l. ſi reus, C. de pœnis. glo. verbo perpetuo in cap. cupientes. §. cæterum, de elect. in 6. gloſ. verbo in perpetuum in c. ex litteris de conſtitut. vbi Abb. num. 10. Felinus cap. iam litteris, nu. 1. in fine de teſtibus.*

17 Ex quo ſequitur neminem poſſe illius Bullæ diſpoſitionem infringere, Pontificiſque ſupremi factum reuocare, ſi tamen huiuſmodi ſuſpenſio vel irregularitas occulta fuerit, in ea poterit Epiſcopus diſpenſare, virtute *Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* vt firmat *Bonacina de cenſuris diſput. 3. q. vn. puncto 5. num. 5. verſ. tertio.*

18 Aduerterem prædictam Pij II. Bullam ſolummodo loqui de ſuſcipientibus Ordines ſacros extra tempora vel ante legitimam ætatem, aut ſine litteris dimiſſorijs, vel falſis, quod eſt idem, non tamen loquitur de prima tonſura, vel de minoribus Ordinibus, ſtando etiam in iure communi in dictis caſibus non incurrebatur ſuſpenſio a ſuſcipientibus minores Ordines, vt latè probat *Nauar. in man. c. 25. nu. 70. & c. 27. num. 241.* vbi etiam aſſerit ſolummodo *Pium II.* ſuſpendiſſe ordinatos Ordinibus ſacris in dictis caſibus, & declaraſſe eos eſſe ipſo facto ſuſpenſos, atque irregulares ſi celebrent, non tamen ibi mentionem feciſſe de prima tonſura, aut minoribus Ordinibus, ita *Miranda d. artic. 7. concluſ. 1.* & quamuis *concl. 2.* dicat per Conſtit. Sixti V. ordinatos prima tonſura minoribuſque ordinibus, tam ſeculares, quam regulares, Epiſcopoſque eos ordinantes in dictis caſibus ipſo facto eſſe ſuſpenſos, hodie prædicta Conſtitutio Sixti Quinti, reſtricta eſt ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij Secundi, prout ſupra dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Interſtitijs temporum ſeruatis Ordines ſunt conferendi, & quare.*

2 *Anni curſus, qui inter vnum, & alterum ordinem debet interuenire, quomodo computandus, oſtenditur.*

3 *Abbates, qui ſubditis ſuis primam tonſuram, & minores ordines poſſunt conferre, poterunt cum eiſdem in interſtitijs diſpenſare.*

4 *Epiſcopus cum ordinandis data aliqua legitima cauſa poteſt in huiuſmodi interſtitijs diſpenſare.*

5 *Cauſa grauior requiritur in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter cæteros Ordines.*

6 *Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius poſſunt diſpenſare in interſtitijs.*

7 *Epiſcopus ſuper interſtitijs temporum cum ordinando diſpenſare cenſetur ſi illum ad ordines aſſumat, ſciens non elapſum anni curriculum.*

8 *Impedimentum omne cenſetur ſublatum ſi epiſcopus illud ſciens ordinauerit.*

9 *Ordinator ſuper temporum interſtitijs non poteſt diſpenſare cum non diœceſano, niſi illi in dimiſſorijs diſpenſandi facultas concedatur.*

10 *Epiſcopus cum religioſis diſpenſare poteſt.*

11 *Epiſcopus ordinans ſubditum non ſeruatis interſtitijs nullam pœnam incurrit.*

12 *Ordines recipiens non ſeruatis interſtitijs peccat ſi faciat abſque licentia Epiſcopi.*

EPISCOPVS IN INTERSTItijs, quando diſpenſare poteſt.

ALLEGATIO XVIII.

1 SEruatis temporum interſtitijs conferẽdi ſunt ordines, videlicet vno anno elapſo poſt ſuſceptionem vltimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum poſt annum. & poſt alium ad Presbyteratum, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 11. 13 & 14.* nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum ſit ordinis, quem ſuſcipiunt, pondus, & dignitas, & cum ętate meritum vitæ, ac doctrina maior accreſcere poterit, vt habetur in *Conc. Trid.* quem ad hoc citat *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi. c. 26. §. 27. n. 2.* & alia adducit *Carol. de Graſſis de effect. cleric. in prælud. n. 326. cum ſeqq.* Nullus autem Epiſcopus abſque ſpeciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo conceſſo conferre poteſt alicuietiam Regulari, duos Sacros ordines in vna, & eadem die, etiamſi ad id faciẽdum, prætendat habere ſe quantumcunque legitimã, nimis vrgentem, & rationabilem cauſam, *Miranda in manu. Prꝉl. to. 1. quæſt. 38. art. 5.*

2 Anni curſus, qui inter vnum, & alterum ordinẽ debet interuenire non oportet vt habeat trecentos ſexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, ſed ſufficit aduenisse eandem ſolemnitatem, & diẽ ſubſequentis anni, in qua, anno tranſacto alium ſuſcepit ordinẽ, & ita interſtitia non ſunt mathematice cõputanda, itaut ordinandus nequeat ad ordines promoueri, niſi inter vnum & alterum ordinem moram traxerit duodecim menſium completorum; ſed moraliter, & iuxta ritum Eccleſiæ, videlicet ab vna quadrageſima ad aliam, à Pentecoſte ad Pentecoſtem, &c. quamuis inter primam, & ſecundam Pentecoſtis ſolemnitatem nondum ſint elapſi duodecim menſes. Ita tenent ac deciſum referunt *Hieron. Sorbo in compendio Mendicant. verbo ordines ſacri verſ. circa id. Proſp. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma bullarij, verbo ordo in fine, praxis Epiſc. p. 1. verbo ordo, verſ. ad quartum, circa med. Vgolin. d. §. 27. n. 6. Fornar. de ſacram. ordinis, c. 3. n. 4. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici, rub. 6. c. 3. nu. 12.* me citato *Bonacina de Sacramentis diſp. 8. q. vnica, puncto 5. n. 33. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. poſt reſolut. 276. in notab. de materia ſacram. ordinis, verſ. quoad.*

3 In minoribus tamen ordinibus temporis interſtitium aliter computatur, prout cum multis, quos citaui dixi dum agerem de prima tonſura, alijſque minoribus ordinibus, & ibi dictis addo quod in caſibus, in quibus Abbates ſuis ſubditis primam tonſuram, ordineſque minores poſſunt conferre per *Concil. Triden. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 10.* poterunt cum eiſdem diſpenſare in interſtitijs, vt reſoluit *Campanil. rub. 12. capit. 13. num. 42.*

4 Epiſcopus cum ordinandis in huiuſmodi interſtitijs diſpenſare poteſt, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima cauſa, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 14.* ibi, niſi ob eccleſiæ vtilitatẽ aliud Epiſcopo videretur, ita *Nauar. conſ. 12. de tempor. ordinat. & additio ad eum conſil. 19. de voto, Miranda, d. artic. 8. concl. 3. & 4. Vgolin. d. §. 27. num. 7. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 561. in 1. edit. & reſolut. 483. nu. 1. in 2. edit. Bonacina de Sacra-*

mentis diſput.8.quæſt.vnica puncto 6.numer.1.verſic.grauiorem.

5 Vbi dicit grauiorem cauſam requiri in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines, nam Tridentinum Concilium in diſpenſationibus interſtitiorum inter minores Ordines requirit ſolum arbitrium Epiſcopi, in diſpenſationibus interſtitiorum inter minores, & maiores Ordines exigit neceſſitatem, aut eccleſiæ vtilitatem, in diſpenſatione vero interſtitiorum inter Diaconatum, & presbyteratum, poſtulat eccleſiæ vtilitatem, & neceſſitatem, itaut non ſufficiat eccleſiæ vtilitas, verum etiã requiratur neceſſitas, quæ tamen neceſſitatis, vel vtilitatis cauſa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Trid. remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, poſita vtilitate eccleſiæ, & neceſſitate, quam Epiſcopus ſecundum circunſtantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem perſonæ ſufficientem iudicauerit, vtrumque approbant *Sorb.in compendio priuil.§.Ordines ſacri, ad finem, Fr.Emman.q.regul.tom.3.quæſt.24.art.6.& 7.Menoch.de Arbitrar.caſu 427.num.30.Miranda, d.q.38.art.8.concl.1.* eleganter *Carol.de Graſſis d.prælud.à nu.334.*

6 Facultas prædicta remittendi interſtitia Epiſcopo conceſſa modo ſupra relato tranſit ad Capitulum Sede vacante, ſeu eius vicarium, ita *praxis noua epiſcop.par.1.cap.1.num.50.verſ.eadem, Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulum, verſ.quæro 10.Aloyſ.Ricc.in praxi fori eccleſ.deciſ.715.in 1.edit.& reſolut.606.in 2.edit.& deciſ.561.in 1.edit.quæ eſt reſolut.483.num.6.in 2.edit.* vbi allegat *Thuming.conſil.60.num.4.Artam.conſ.13.nu.5.* & in Vicario Capituli Sede vacante, deciſum refert *Armendariz in addit.ad recopil.legum Nauarræ, lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis in declarat.numer.57.Modern.de iuriſd.par.2.cap.9.num.13.Carol.de Graſſis dict.prælud.nume.339.in fine.*

7 Super interſtitijs temporum neceſſe eſt vt Epiſcopus clare diſpenſet, vel vt aſſumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, ſciens nondum eſſe lapſum tempus ab antea ſuſcepto Ordine ad ſequentem, quia ſi ignorauit, tacite diſpenſare nõn videtur, cum quia omne canonicum impedimentum, cuius diſpenſatio ad Epiſcopum pertinet, cenſetur ſublatum, ſi illud ſciens Epiſcopus, ordinauerit, iuxta reſoluta per *Abb.in cap.veniens, numero ſecundo, & 3.de filijs presbyt. Fel.in cap.præterea, numer.7.cum ſequen.de teſtibus cogend. Bart.in l.Barbarius.numer.12.ff.de offic. Prætor.vbi Iaſ.nu.10.Pute.deciſ.448.lib.1.Menoch.de præſumpt.libr.2.q.20.num.7.*

8 Et ita in proprijs terminis, de quibus agimus reſoluunt *Maiol.de irregularit.lib.3.cap.24.num.14.Salzed.ad Bernard.in practic.cap.25.verſ.opportune.Menoch.de arbitr.caſu 563.num.10.Carol.de Graſſis dict.prælud.numero 342.*

9 Ordinator ſuper temporum interſtitijs cum non diœceſano ad ſuſcipiendos Ordines diſpenſare non poteſt, niſi hoc in dimiſſorijs expreſſe concedatur, ita fuiſſe reſponſum à ſacra Congregat. Epiſcoporum Epiſcopo de Aleſe *die 9.Auguſti* 1593. refert *prax.noua Epiſcop.p.1.c.1.num.11.pag.29.* vbi dicit ita communiter ſeruari in praxi, & reſoluunt *Miranda in man.Prælatorum, tom.1.q.38.art.7.concluſ.2.* vbi latiſſime probat, *Modern.de iuriſdict.par.2.c.9.num.14.Caro.de Graſſis d.præl.num.339.*

10 Diſpenſatio hæc interſtitiorum pertinet ad Epiſcopum, etiam reſpectu religioſorum, cum quibus diſpenſare poteſt ex cauſa ſibi per atteſtationem ſuorum Superiorum manifeſta, itaquod nefas ſit Præpoſitis regularibus in hoc caſu diſpenſare, ita *Hieron.à Sorbo d.verbo Ordines ſacri, verſ.quoad ſecundum. Fr. Emman.in explicat. Bullæ cruciatæ ad finem, Petr.de Ledeſm.in ſumm.par.1.de ſacram.Ordinis, cap.8.verſ.la difficultad.* referunt deciſum *praxis noua Epiſcop.par.1.cap.1.num.50.pag.58.Aloyſ.Ricci.in deciſ.Curiæ Archiepiſcop.Neapol.deciſ.81.num.1.& in praxi fori eccleſ.deciſ.561.in 1.edit.& reſolut.483.num.5.in 2.edit.Henriq.in ſumm.lib.10.cap.23.§.4.in comment.lit.L.Vgolin.de poteſtat.Epiſcopi, par.2.cap.26.§.27.num.3.Proſper.de Auguſtino in addit.ad Quarant.in ſumm.Bullarij, verbo Ordo, prope finem, pag.395.Ioan.Baptiſta Confiſtius in collect.priuilegiorum ſacri Ordinis, fol.135.* & me citato, *Bonacin.de ſacrament.diſputat.8.q.vnic.punct.5.nu.34.Miranda, d.artic.7.concluſ.1.*

11 Epiſcopus ordinans ſubditum non ſeruatis interſtitijs nullam pœnam incurrit, prout reſoluunt *Nau.conſil.4.nu.1.in nou.de temporib.ordinat.Aloyſ.Ricci.in praxi fori eccleſ.reſolut.483.nu.7.in 2.edit.* nec ordinatus aliquam contrahit cenſuram, vel irregularitatem, ita *praxis Epiſcop.p.1.verbo Ordo, §.8.pag.79.& par.2.eod.verbo, verſ.ad quintum, Sayr.deciſ.56.ſub tit.de tempor.ordinat.* quem refert *Aloyſ.Ricci.in collect.deciſ.p.3.collect.576.Soar.de cenſur.diſput.31.ſect.1.num.43.praxis noua Epiſcop.d.cap.1.nu.50.verſ.nullam, Bonacin.de ſacram.dict.punct.5.nu.35.& de cenſur.diſp.3.q.6.punct.5.num.35.& de cenſur.diſput.3.q.6.punct.5.num.7.* vbi tamen reſoluit recipientem Ordines non ſeruatis interſtitijs peccare, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi, quamuis contrarium teneat *Henriq.in ſumm.lib.6.c.10.§.3.* Ratio differentiæ colligitur ex ſupra dictis, *nu.7.*

Quæſtio eſt an Prælati Abbates Regulares, qui per ſe ipſos Ordinibus minoribus ſubditos ſuos poſſunt ordinare, ipſoſque ordinauerit, ad eoſdem ſpectet, non vero ad alium cum eiſdem in interſtitijs diſpenſare? Affirmatiue decidit *Miranda in man.Prælat.tom.1.q.38 artic.7.concluſ.3.* vbi etiam eleuat dubium, ſed non reſoluit, vtrum ſcilicet, quando huiuſmodi Abbas, quia infirmus, ſiue occupatus, ad alium miſerit ſubditos ſuos ordinandos, poſſit cum eis in interſtitijs diſpenſare, an hoc competat Epiſcopo ordinaturo?

S V M M A R I V M.

1. *Referuntur Doctores, qui de materia huius allegationis tractant.*
2. *Ordinatio ſine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.*
3. *Titulus non requiritur ad minores Ordines.*
4. *Titulus huiuſmodi requiritur, quotieſcumque Clericus ſecularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi regularis profeſſus.*
5. *Regularis, tam non profeſſus, quam nulliter profeſſus ſine titulo ad ſacros Ordines promoueri non poteſt.*
6. *Regularis non profeſſus ſine titulo promotus in ſuſcepto Ordine miniſtrans efficitur irregularis.*
7. *Patres Societatis Ieſus ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad ſacros Ordines poſſunt promoueri.*
8. *Beneficium ad cuius titulum, quis eſt ordinandus debet eſſe tantum, vt ſufficiat ad honeſtè viuendum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi.*
9. *Titulus ad Ordines requiritur non ſolum ſufficiens pro victu,*

victu, ſed etiam ad honeſte viuendum.

10 *Viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter ſunt diuerſa.*

11 *Epiſcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure præſcripta non ſit.*

12 *Epiſcopus, vt rectè arbitretur congruam ſummam probuiuſmodi titulo condecenti, quæ debeat attente rimari.*

13 *Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari poſſit, debet pertingere ſummam, quæ Clerico ſuſtentando ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribuſque Epiſcopalibus perſoluendis ſufficiat.*

14 *Beneficium inſufficiens Patrimonio adiunctum poteſt conſtituere ſufficientem titulum.*

15 *Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet pacificè poſſideri.*

16 *Poſſeſſor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuerſiam in iudicio, vel extra.*

17 *Beneficium litigioſum, & non pacifice poſſeſſum, fit citatione.*

18 *Citatio circunducta nulla, vel cum falſo procuratore, non efficit liti pendentiam.*

19 *Litigioſa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio.*

20 *Lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſſeſſionis.*

21 *Poſſeſſor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit ſuper aliquo prædio domo, cenſu, aut redditu ſui beneficij.*

22 *Ad promotionem infra annum arctatur, qui curata Eccleſiæ plenum detinet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit.*

23 *Ad titulum Coadiutoriæ, cum futura ſucceſſione poteſt quis promoueri, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem.*

24 *Ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis poteſt quis promoueri.*

25 *Ad titulum Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu Capellaniarum amouibilium nemo poteſt ordinari.*

26 *Ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia præſtandi non poteſt quis ordinari niſi tale ſeruitium ſit perpetuum.*

27 *Epiſcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare.*

28 *Ad titulum de futuro, & ſub ſpe etiam certa non poteſt quis ordinari.*

29 *Ad ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines poteſt quis promoueri ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum presbyteratus Ordinem.*

30 *Capellaniam obtinens in Capella Papali licet ſit ad nutum amouibilis poteſt ad illius titulum ordinari.*

31 *Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt ad illius tit. ordinari, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum.*

32 *Beneficium ad cuius titulum, quis promotus fuit reſignari non poteſt, niſi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, alias reſignatio erit nulla.*

33 *Reſignanti Beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio ſpolij.*

34 *Refertur deciſio ſacræ Rotæ Romanæ.*

35 *Concilio Trid. c. 2. de reformat. ſeſſ. 21. non eſt ſatisfactum mediante clauſula conſtito quod reſignans habeat aliunde, & c. ſi non fuerit expreſſum, quod ad titulum beneficij reſignati fuit promotus.*

36 *Concilium Trid. d. loco non poteſt adimpleri per æquipollēs.*

37 *Concilium dicto loco comprehendit etiam reſignationes factas in manibus Papæ.*

38 *Affectio per appoſitionem manus non intrat, quando reſignatio eſt nulla.*

39 *Conſtitutus in minoribus Ordinibus poteſt beneficium reſignare, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit.*

40 *Conſtitutus in ſacris non poteſt beneficium reſignare etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat, vnde commodè viuere poſſit.*

41 *In Curia non admittitur reſignatio alicuius in ſacro conſtituti niſi cum clauſula, quod reſignans aliunde habeat vnde commodè viuere poſſit.*

42 *Renuntiatio beneficij, ad cuius titulum, quis ſacris fuit ordinatus facta cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem non eſt valida, niſi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.*

43 *Permutatio Beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione nulla eſt.*

44 *Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus eſt in foro conſcientiæ, ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis erit æquiualens.*

45 *Concilium d. cap. ſecundo comprehendit tantum reſignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renuntiationibus inductis à Iure.*

46 *Iurans reſignare Beneficium, vel procuratorem conſtituere ad reſignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non poteſt compelli reſignare cum effectu, imò procuratorem reuocare valebit.*

47 *Superiores cauere debent, ne renuntiationes admittant, niſi antea ſibi conſtiterit reſignantem habere, vnde commodè poſſit ſuſtentari, quo non perquiſito ſi acceptauerint non dubitatur validam eſſe, ſed ipſi tenebuntur eidem miniſtrare alimenta.*

48 *Fructus Beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus non poſſunt hypothecari, nec obligari.*

49 *Amplia, vt nec etiam in ſubſidium aliorum bonorum in cauſam iudicati capi, & in illis executio fieri poſſit, ſi Clericus egeat.*

50 *Miles condemnatus catenus, quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur.*

51 *Iurans ſe Titio ſoluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem ſit adeptus dignitatem non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopalibus.*

52 *Patrimonij vocabulo intelligitur non ſolum quidquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, & quauis ex cauſa illi delatum eſt.*

53 *Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habens ad cuius titulum ordinari poſſit, cum titulo ſaltem Patrimonij permittente Epiſcopo ordinari poteſt.*

54 *Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.*

55 *Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet.*

56 *Ad titulum donationis veræ poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ.*

57 *Ordinatus cum Patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus ſine titulo incurrit pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo.*

58 *Peccatum graue eſt cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari.*

59 *Suſpenſio nulla incurritur cum adeſt pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo vbi ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit.*

60 *Filius ordinandus non eſt ſine patrimonio, quamuis habe-*

ret patrem diuitem nihil aſſignantem pro victu, & potione.
61 Pater poteſt filio donare ad patrimonium.
62 Melioratio facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione irreuocabilis eſt.
63 Pater nolens filio volenti promoueri iuſtum patrimonium conſtituere poteſt conſtringi iuris remedijs, vt illud aſſignet.
64 Donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri non debet, ſeu imputari in legitimam.
65 Fructus filio dati loco alimentorum, & ad ſupportanda onera matrimonij non ſunt conferenda.
66 Expenſæ factæ pro doctorando filio non ſunt conferendæ.
67 Data pro ingredienda militia non ſunt conferenda.
68 Data ad conſequendam dignitatem etiam non ſunt conferenda.
69 Expenſæ factæ à patre, vt filius nanciſceretur aliquod beneficium Eccleſiaſticum non ſunt conferenda.
70 Referuntur Doctores, qui contrarium tenent, & illorum fundamento reſpondetur.
71 Patrimonium ſuper rem certam conſtituendum eſt, & non ſufficit, quod quis ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ profeſſionis, ex qua tantum quærit, quod ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem.
72 Ad titulum litteraturæ etiam inſignis non poteſt quis ordinari.
73 Beneficium, Patrimonium, aut donationem non habens, poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum.
74 Ad titulum penſionis poteſt quis ordinari dummodo ad honeſtè ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendum.
75 Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non poſſunt.
76 Dictio, nullatenus, inducit nullitatem actus ipſo iure.
77 Alienatio patrimonij, aut extinctio penſionis ad cuius titulum fuit quis promotus eſt inualida.
78 Patrimonium, vt alienari, ſic vendi non poteſt.
79 Promiſſio de vendendo venit appellatione alienationis.
80 Tranſactio venit appellatione alienationis ex parte rem admittentis.
81 Diuiſio venit appellatione venditionis.
82 Vendere prohibitus cenſetur prohibitus diuidere.
83 Alienare prohibitus non poteſt permutare.
84 Datio in ſolutum venit appellatione alienationis.
85 Patrimonium non poteſt hypothecari.
86 Alienare qui non poteſt, non poteſt hypothecare.
87 Patrimonium præſcribi non poteſt tempore ordinario.
88 Alienatio ſeu renuntiatio patrimonij. an valeat facta ſine Epiſcopi licentia, ſi tunc habet beneficium, ſeu alias, vnde commodè viuere poſſit.
89 Dictio, donec, eſt reſtrictiua temporis.
90 Verba Concil. dict. cap. 2. ibi, atque alia deinceps ſine licentia Epiſcopi alienare, declarantur.
91 Patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à iure bonis eccleſiaſticis.

EPISCOPVS SVB QVO beneficij, vel patrimonij titulo ordinare poſſit?

ALLEGATIO XIX.

1 HVius allegationis materiam, quæ ampliſſima eſt neceſſaria, & quotidiana, tractant *Henriq. in ſumm. libr. 10. capit. 17. §. 3. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. capit. 15. Flamin. de reſignat. lib. ſecundo, quæſt. 6. Petr. de Ledeſm. in ſum. part. 1. de ſacramento Ordinis, cap. 7. concluſ. 9. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 566. & in praxi fori eccleſiaſtic. deciſ. 312. cum ſequentibus in 1. edit. & reſolut. 270. cum ſequentibus in 2. edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, capit. vigeſimo ſext. §. 8. cum ſequentibus Azor. inſtitut. moralium, part. ſecunda, libr. tertio capit. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 32. tract. 2. num. 72. cum ſequentibus Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. titul. 8. l. 1. de patrim. clericorum, num. 1. cum ſequentibus* latiſſimè *Nicolaus Garcia de beneficijs, part. 2. capit. 5.* eleganter *Campanill. in diuerſ. iuris Canonici, rub. 8. cap. 1. cum ſequentibus* nouiſſimè *Bonacina de ſacramentis diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 18. cum ſeqq.*

2 Nec cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & ſeruili operi mancipatus publice a quolibet poſcat eleemoſynam, vt ſcriptum eſt *in capit. Diaconi, ſunt, 99. diſtinct.* debet quam maxime poſſibile fuerit Epiſcopus laborare, ne quis titulo ſufficienti ad victum carens, promoueatur ad Ordines, & quiſquis contraire audeat, talis ordinatio vacuam habeat manus impoſitionem, vt conſtitutum eſt *in capit. neminem 70. diſtinct.* Ordinatio enim ſine titulo facta irrita habetur *in cap. ſanctorum, ead. diſtinct.* vbi gloſſ. vacuam, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat *Majol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. in princip.*

3 Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos controuerſum reperio, qualis debeat illo titulo potiri: nam illo carere non poſſe tonſuram, aut quatuor minores Ordines ſuſcipere ambientem reſoluit *gloſ. 1. in dict. cap. neminem*: Sed verior eſt opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis exiſtens poteſt retrocedere ab Ordine clericali, iuxta *cap. 1. de cler. coniug.* & tenet *gloſ. 1. in capit. pſalmiſta, 23. diſtinct.* vbi *Præpoſ. num. 3. gloſ. in capit. 2. de præbend.* & ibi *Deci. numer. 29.* & ita ſeruatur de conſuetudine, prout teſtantur *Salzed. ad Bernard. capit. 18. num. 5. Vgolin. de irregularit. capit. 61. num. 2. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. capit. 15. num. 16. Quintan. Eccleſiaſticon. lib. tertio, num. 17. Petr. Ledeſm. in ſumm. part. 1. de ſacramento Ordin. capit. 7. ad finem, Nauarr. conſil. 14. incip. quæſitum eſt, numer. 1. de tempor. ordinat. Franciſc. Marc. Delphinali deciſ. 1080. incip. quæritur an Abbates, par. prima, num. 4. gloſ. 1. Flam. de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. quarto. Nicolaus Garcia d. cap. 5. num. 4. cum ſeq. Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 271. num. 3. Campanil. d. rub. 8. cap. 1. nu. 5.*

4 Hic igitur titulus requiritur ex iuris diſpoſitione, quotieſcumque clericus ſecularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus vero ſi regularis perſona, quæ vouere debet caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo profeſſio tenet vicem tituli beneficialis, vt per *Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 17. §. 3.* vbi addit quod voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarum, quæ

ſub-

ſubingreditur locum, ac propterea Trident. Synodus *ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* expreſsè conſtituit, ne quis deinceps clericus ſecularis ſine ſufficienti titulo auderet Ordines aſſumere: Idemque *Sixti V.* Conſtitutio tradidit, in illis verbis: aut quoad ſeculares ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij: Eſt tamen indubitati iuris, quod ſi ante profeſſionem vellet Regularis perſona inſigniri Ordinibus, non vtique poſſit ad illos promoueri, abſque titulo ſufficienti, per Bullam *Pij V.* incip. Rom. Pontifex, de *anno 1568. pridie idus Octobris,* quæ in ordine eſt 75. vbi prædictum decretum Concil. loquens de titulo requiſito in clericis ſecularibus, extendit ad omnes & ſingulos etiam cuiuſcumque ordinis clericos religioſos, ſiue ſeculares more religioſorum viuentes in communi, & non profeſſos, quam Conſtitutionem refert *praxis noua epiſcop. part. prima, cap. 1. de conferendis Ordinibus num.* 43. & per eam reſoluit *Vgolin. d. §. 8. nu. 1. verſ. hæc autem regula.*

6 Quæ quidem Conſtitutio habet locum, tam in non profeſſis, quam in nulliter profeſſis, ſecundum *Rot. in vna Vrgellen. Canonicatus 3. Martij* 1595. *coram Illuſtriſſimo Blancheto,* quam refert *Nicolaus Garcia d. cap. 5. num. 11. & 12.* tenet *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. part. 2. deciſ. 283. & in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 270. num. 2.* vbi *num. 3.* cum *Mayol. de irregularit. libr. 4. cap. 15. num. 1.* reſoluit ſic ordinatos regulares non profeſſos ſine titulo illo Ordine miniſtrantes effici irregulares.

7 Ab iſtius tamen Conſtitutionis decreto *Greg. XIII.* excepit Patres Societatis Ieſu per ſuam Bullam, quæ incip. Aſcendente, *ann. 1584. octauo Kalend. Iunij, & Gregor. XIV.* Conſtitut. incip. Eccleſiæ Catholicæ, ann. 1591. quos antea exemerat Paulus IV. felicis recordationis à tali obligatione, fortaſſe quia cognoſcebant decreto illius Concil. prædictos Patres ligari: quia etſi veri dicerentur religioſi, tantum ſimplicia vota emittebant: ita *Henriq. lib. 10. cap. 17. §. 3. Flamin. libr. 2. quæſt. 6. numer. 19. praxis noua epiſcop. dict. capit. 1. numer. 44. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. capit. 15. numero 1. & quæſtionum regularium tom. 3. quæſt. 23. artic. 3.* Garcia *dict. cap. 5. num. 13.*

8 Beneficium ad cuius titulum, quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum vt ſufficiat ad honeſte viuendum, vt edocet *Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* quod ſcilicet ſufficiens ſit ad honeſtam, & commodam ſuſtentationem cuiuſlibet clerici, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & ius antiquum ſolum requirit ſufficientiam ad honeſtè viuendum, ita ut non cogatur mendicare: ita tenet *Petr. Ledeſm. dict. concluſ.* 7. quem refert & ſequitur *Nicolaus Garcia dict. cap. 5. num.* 114. & ita *Concil. dict. cap. 2.* loquitur de beneficio ſufficienti ad victum, non autem ad honeſtè viuendum, explicat *Flam. de reſignat. libr. 5. quæſt. vltim. num.* 156. & iuxta hanc opinionem patrimonia fiunt in Bracharenſi Archiepiſcopatu, cuius ſum diœceſanus, quo conſtitutum eſt ne ad ſacros Ordines promouendus ſit aliquis, niſi beneficium habeat eccleſiaſticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris ſit ducatorum 25. & ſaltem realiter, & cum effectu poſſideant.

9 Sed ſcrupulum maximum mouent verba illa prædicti *cap. 2.* ibi, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiant. & alia ſimilia relata in *cap. 17. ſeſſ. 24. de reform.* ibi, quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur honeſtè ſuſtentandam, non ſufficiat, aduerbium illud, *honeſtè*, idem ſignificat, quod decorè, & laudatè, & ſynonima cenſentur viuere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honeſtè, per doctrinam *Decij in cap. de monachis numer. 8. de præbend.* ideo *Concil. Trident.* non ſatis ſit ſi ordinandus habeat titulum pro victu non tamen talem, qui ſufficiat ad honeſtè viuendum, quia tunc diceretur tantum habere titulum ad viuendum ſimpliciter abſque eo quod honeſtè, vel decenter viueret, quia inter vnum, & alterum viuendi modum maxima conſideratur differentia.

10 Vel enim dicimus viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter, vt ait *gloſ. in cap. 1. verbo abſque penuria, de ſtatu regul. in 6.* quare attendendam eſſe qualitatem clerici decentem, & honeſtam, non ſuã in particulari videtur probabile, quaſi hodierna ſuſtentatio honeſta debeat eſſe reſpectu clericalis Ordinis, non vero qualitatis in particulari.

11 Et quoniam præſcripta certa quantitas non eſt, Epiſcopus ipſe arbitrabitur, argum. *l. 1.* & quæ ibi notantur, *de iure deliber. Menoch. de arbitr. caſu 216. numer. 12. Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. fin. numero 132. & 181. Ludou. Beja reſponſ. caſuum conſcientiæ part. 4. caſu 26. folio 442. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 17. §. 3. in commento lit. N. Nicolaus Garcia d. cap. 5. numer. 111. cum ſequen. Thom. Valaſc. allegat. iuris tom. 1. alleg. 35. Vgolin. d. §. 8. num. 2.*

12 Epiſcopus vero, vt rectè arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo condecenti, & neceſſario, complura debet ante attente rimari, nempe loci conſuetudinem, vt tenent *Archidiac. in cap. ſi Epiſcopus numer. 3. de præbendis in 6. Gemin. in capit. ſicut numer. 7. de ſuppl. negligentia Prælat. Anchar. in capit. 1. verſic. tertio poteſt quæri, ſub numer. 2. de præbendis in 6. Menoch. dict. caſu 216. nume. 14.* item qualitatem cuiuſque ordinandi, per *gloſ. in capit. Epiſcopus verbo victu 10. quæſt. 2. Caputaq. deciſ. 6. incip. beneficium num. 2. part. 1. Rebuff. in praxi benef. rub. de reſcript. in form. pauper. num. 2.* quia ne tantum ſibi, ſed ſuis etiam ſatis ſit, vt per *Oyed. de incompatib. benefic. part. 1. cap. 19. à numer. 22.* poſt *Sot. Nau.* & alios *Menoch. dict. caſu 216. ſub numer. 13. Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 10. quæſt. 8.* vbi exprimit decentem beneficij valorem eam pertingere debere ſummam, quæ clerico ſuſtentando, ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & aduenis hoſpitio ſuſcipiẽdis, iuribuſque epiſcopalibus perſoluendis ſufficiat. O vtinam in noſtro regno ſeruaretur, multi enim ibi ad clericatum non aſpirarent, niſi in bonis habuerint, quę ſufficiant ad clericalem Ordinem honeſtè tractandum, & ſe commodè ſuſtentandum, ſed adeo tenues ibi conſtituuntur redditus pro faciendo patrimonio, vt nulli quamuis pauperi deficiat, cui forſan ſi deficeret, aliam ſequeretur viam, & victum, ad inſtar parentis, manibus quæreret.

34 Si vero ſufficienti titulo beneficiali quis careret, haberet tamen tantidem patrimonij, quod beneficio adiunctum ſufficientem conſtitueret titulum, permittendum eſt ad ſacros Ordines promoueri: ita *Proſp. de Auguſtino & Quaranta in ſumma Bullarij verbo Ordo, verſ. circa 2. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 36. §. 3. in fine, & §. 8. numer. 2. praxis epiſcop. part. 1. verb. dimiſſoriæ verſ. 2.*

15 Circa titulum ordinandi edocet *Concil. dict. capit. 2.* vt pacifice poſſideatur, quamobrem litigioſus titulus repelleret ordinandum, *Nauarr. in tract. de orat. notab. 23. num. 69.*

16 Ille

16 Ille vero dicitur pacificus poſſeſſor, qui nullam patitur iuris, vel facti controuerſiam in iudicio, vel extra, Felin. in cap. cum Ioannes nu. 33. de fide inſtrum. Zabarel. in Clemen. gratia quæſt. 13. num. 8. de reſcript. Deci. in c. 19. & 20. de confirmat. vtili, atque ideo, vt vnico verbo complectar, is erit qui ſine lite poſſidet, nam text. vtentem hoc verbo, pacificè, Rebuff. exponit & dicit, hoc eſt, ſine lite, in tract. de pacificis poſſeſſ. numer. mihi 1055. verſ. quandoque, Guido Papa deciſ. 85. incip. Curia gloſ. in Clement. vnica, verbo antea de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.

17 Litigioſum ergo beneficium fit, & non pacifice poſſeſſum citatione, ſi ipſe iudex, & reus facti ſint certi de re ipſa, pro qua conuenitur: ita Myſinger. cent. 4. obſeru. 26. Math. Coler. de proceſſibus execut. part. 3. c. 11. nu. 19. Gail. lib. 1. obſeruatione 74. Cardinalis Pute. deciſ. 329. lib. 3. Vini. deciſ. 459. num. 5. cum ſequentibus Lancell. de attentatis part. 2. capit. 4. in præfat. nu. 3. & Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 2. num. 34. & 35. Cabed. Luſitan. deciſ. 25. num. 11. cum ſequentibus p. 2. Cald. Pereira de empt. cap. 9. num. 18.

18 Si tamen circunducta ſit, non efficit litis pendentiam teſte Afflict. dec. 366. incip. in pleno conſilio num. 14. & in conſtitutionibus Regni, ſi quem noſtrorum num. 4. Caranzan 121. poſt nu. 1. nec ſi lis cum falſo procuratore contrahatur Ozaſc. Pedam. deciſ. 144. Lis autem nulla dicitur cum non adeſt iuriſdictio; Verall. dec. 47. par. 3.

19 Litigioſa etiam dicitur res, quoties de eius dominio controuertitur in iudicio: non tamen conſtituit ipſam proprietatem litigioſam in poſſeſſione, quia lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſſeſſionis, gloſ. 1. in cap. 1. de confirmat. vtili, vbi Deci. nu. 3. & 4. Butr. nu. 4. & Abb. num. 5. Rot. Bonon. deciſ. 48. nu. 5. cum ſeq. Ozaſc. deciſ. 144. Cacheran. dec. 143. nu. 10. Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ. 68. num. 9. Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſoribus nu. 166. Menoch. de arbitr. caſu 202. num. 18. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 3. numer. 52. cum ſequentibus.

20 Sed ego ipſe non propterea inclinarem poſſe aliquē ſacris Ordinibus donari ad titulum alicuius rei ſuper cuius poſſeſſione mota fuit quæſtio iudicialis, cum certum ſit primum poſſeſſorium, deinde petitorium eſſe decidendum, iuxta cap. ſignificauerunt, de teſtibus.

21 Ille vero, cui lis mota fuerit ſuper aliquo prædio, domo, cenſu, aut redditu ſui beneficij, vtiquè pacificus dicitur poſſeſſor ex Rebuff. in tractat. de pacificis poſſeſſor. num. 168. ad inſtar illius qui beneficium detinens eiuſque liberum habens curæ exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris partis poſſeſſionem habeat iuxta gloſ. verbo pacificè in Clement. gratia de reſcript. & glo. in cap. commiſſa de elect. lib. 6. Dec. in cap. 1. num. 21. de confirmat. vtili, Zabar. in Clement. vt ij, qui, §. illi vero, numer. 9. de ætate, & qualit. quamobrem licere huic ſuſcipere Ordines ad titulum dicti beneficij conſtat ex glo. verbo pacificam in dict. cap. commiſſa, & ex gloſ. fin. in capit. ſi tibi conceſſo, de præbend. in 6.

22 Dum firmant arctari ad promotionem infra annum, qui curatæ Eccleſiæ plenum detinet exercitium, tum etſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit, quod etiam tradunt Franc. in dict. capit. ſi tibi conceſſo, verſic. & nota, ſub numero quinto, vbi Gemin. verſ. nota iſtam gloſ. ſub numero ſeptimo.

Beneficij ſub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur.

23 Cum ſupra dixerim oportere ordinandum habere titulum conſiſtentem, vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem eſſe, qui ſufficiat honeſto victui, ipſumque pacificè ille poſſideat, reſtat modo oſtendere, quæ beneficij nomine contineantur. Et ideo incipiendo dico ad titulum coadiutoriæ cum futura ſucceſſione poſſe quem promoueri, vt per Nauar. in trac. de orat. cap. 20. nu. 8. Salzed. ad Bernard. cap. 18. nu. 7. Moneta de optione cap. 4. q. 8. num. 169. Acoſta de Andrada ad Bullam Cruciatæ q. 75. Gonzal. ad reg. 8. Cancellariæ gl. 5. §. 9. num. 6. vbi intelligit ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem, quem ſic interpretatur Garcia de beneficijs part. 2. cap. 5. num. 132. & requiritur quod ſit perpetua, vt per Petr. Ledeſm. in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 7. concluſ. 1. dub. 2.

24 Sic etiam praxis admittit quem promoueri poſſe ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant iuxta Romæ deciſ. 134. ſiue 8. de præbend. in nouis. & deciſ. 766. alias 39. in antiq. in hoc tamen caſu prædictæ diſtributiones vtique in valorem computantur, cum ſatis ſit beneficiatum illarum cauſa non laborare inopia, ita Campan. dict. rub. 8. cap. 5. nu. 29.

25 Ad titulum vero Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu capellaniarum amouibiliū, nemo poteſt ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non cenſetur, ex text. in cap. conſtitutus, vbi Abb. num. 5. de filijs presbyter. & ita tenet Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 15. num. 4. quem refert & ſequitur Campanill. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 8. cap. 4. num. 8. in fine, quod etiam tenent Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis deciſ. 190. part. 2. & Henriq. dict. capit. 17. §. 5. litera Q. contrarium tamen imo huiuſmodi Vicarium temporalem poſſe ad titulum huius vicariæ ordinari ſacris Ordinibus, tenent Salzed. ad Bernardum capit. 18. numer. 8. ver. & ea ratione vicariæ temporalis, Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. 2. Gonzal. dict. gloſ. 5. §. 3. numer. 42. quorum reſolutionem intelligerem, ea ſcilicet conditione ne ab ipſa vicaria temporali amoueatur, niſi habita alia prouiſione, ſicut etiam deputati ad capellanias, Hoſpitalia, commendas, ſeu quæuis beneficia manualia, poſſunt promoueri; ſed ab ipſis ſeruitijs amoueri non poterunt, niſi habita alia prouiſione, ex Flam. dict. quæſt. 4. num. 86. ac praxi noua epiſcopali par. 1. cap. 1. nu. 45. in fine. Sed prima ſententia verior, nec aduerſa aliquo validiori nititur fundamento, nam verius eſt quod etiamſi Epiſcopus ordinauerit aliquem ad titulum vicariæ temporalis, vel officij, quod non erat perpetuum, ſed temporale, & amouibile, poterit nihilominus auferri, quia non poteſt prædeceſſor Epiſcopus aſſignare officium, quod alias eſt temporale, & remouibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta reſoluta per Molin. de primogen. lib. 1. cap. 25. à num. 17. Gonzal. Mendez. Vaſconcel. diuerſ. iuris argumentor. lib. 4. cap. 8. num. 8. & 9. optimè Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 396. in 1. edit. & reſolut. 334. numer. 3. in 2. edit. vbi aſſerit, quod ſi quis de facto ordinetur ſacris Ordinibus ad titulum Capellaniæ ad nutum amouibilis,

non

non ex hoc mutatur eius natura, ſeu qualitas, maximè ſi id fiat ſine expreſſo patroni conſenſu, & citat *Nicolaum Garciam de beneficiis parte prima capit. ſecundo numero* 91. *&* 112.

26 Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia, cui adſcribatur, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum, dependens à voluntate Epiſcoporum, & ita intelligendi ſunt Doctores, qui de hoc agunt, prout ſunt *Praxis Epiſcopalis, part. 1. verb. dimiſſoria, §. 5. dub. 1. Marc. Anton. Genuen. in Praxi Archiepiſcopali, cap. 81. ſub num. 2. Flamin. dict. quaſt. 6. nume. 33. Vilar del Patronado de Calataiud. part. 4. §. 3. numer. 22. Campanill. dict. cap. 4. numer. 14.* Neque Breue Sixti V. Patriarchę Venetiarum conceſſum quod adducit *Campan. vbi proximè*, aliud comprobat, quia eſt gratia ſpecialis: quare ita reſoluit *Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi, cap. 26. §. 8. num. 6.* vbi refert Epiſcopum tantum poſſe ad titulum ſeruitij in eccleſia aliquem ordinare concurrentibus quatuor.

27 Primum, vt interueniat conſenſus Rectoris eius eccleſiæ. Secundum licentia, ac conſenſus Romani Pontificis, & hoc ad ſucceſſorem. Tertium, vt ex ſeruitio Miſſarum, & diuinorum officiorum, & Eleemoſynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde ſe ſuſtentet. Quartum, vt ne inde amoueatur, vel diſcedat, niſi de beneficio competenter, aut penſione prouiſum fuerit, vel ob delicta remotus.

28 Sic etiam non poteſt quis promoueri ad titulum de futuro, & in ſpe etiam certa, puta ad beneficium, quod quis ſpectat, ſeu ad quod eſt præſentatus, nominatus, vel poſtulatus, cum Concil. clare requirat titulum de præſenti habitum, & poſſeſſionem: *Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 9. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 15. num. 10. Vgolin. dict. §. 8. num. 3. in fine, Petrus de Ledeſma in ſumm. part. 1. de ſacrament. Ordinis, cap. 6. poſt 8. concluſ. Nicolaus Garcia dict. cap. 5. num. 130.* Quamuis contrarium nempe poſſe quem promoueri non ſolum ad titulum beneficij iam quæſiti, ſed etiam quærendi ex *gloſ. magna circa medium in capit. Oſius 61. diſtinct.* teneant *Majol. de irregularit. libr. 4. capit. 15. numero 3. Sayr. de cenſur. libr. 4. capit. 14. numer. 19. Campanill. dict. cap. 4. num. 10.*

29 Poterit etiam quis promoueri ad ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Presbyteratus Ordinem, vt deciſum referunt *Garcia, dict. par. ſecunda, cap. 5. num. 110. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici. cap. 39. nu. 22. Armend. in addition. ad recopil. legum Nauarra lib. 2. tit. 8. leg. 1. de patrimonio clericorum, nu. 11.*

30 Obtinens capellaniam in capella Papæ, licet ſit ad nutum amouibilis, poteſt ad illius titulum ordinari, prout reſoluunt *Nauar. conſ. 20. de tempor. ordinat. Sayr. deciſ. 59. eodem tit.* quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 339. in fine.*

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt ordinari ad titulum Seminarij, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminàrio iniunctum: poterit enim ordinari ſub certa aſſignatione fructuum in Seminario facta cauſa inſeruiendi beneficio iuncto Seminario, vt inſeruiat, donec ſibi prouiſum fuerit de congrua ſuſtentatione, ita referunt deciſum *Praxis Epiſcop. par. 1. verbo Seminarium, §. 6. Lel. Zecb. de repub. eccleſiaſtica, rub. de clericis, ſub num. 7. verſ. 84. Salzed. ad Bernard. cap. 10. num. 9. Flamin. de reſignat. libro ſecundo, quaſt. 6. num. 32. Galet. in margarita caſuum conſcientia, verbo Ordo, penult. Armend. vbi ſupra numer. 9. & 10. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali, cap. 81. ſub num. 2. Garcia dict. part. ſecunda, capit. 5. numer. 104.* vbi in additionibus refert declaraſſe Gregorium XIII. clericos Seminarii nō poſſe promoueri ad aliquem Ordinem ſacrum, ad titulum ipſius Seminarij, niſi pro ſeruitio beneficij Seminario vniti, & tunc cum aſſignatione certi annui reditus, vnde ſic promotus viuere poſſit, quæ tamen aſſignatio ceſſat poſtquam illi aliunde ſe æque ſuſtentare poterunt.

32 Iuſte profecto *Trident. Synod. dict. cap. 2.* ſanciuit ne beneficium, ad cuius titulum quiſquam promotus fuerit, ipſe reſignare valeat, niſi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem caſu nimirum tunc erit admittenda iſta reſignatio, niſi conſtito, quod aliunde viuere commode poſſit ipſe renuntians, & aliter facta nulla ſit, iuxta verba *Concil. in dict. cap. 2.* vbi ob clauſulam illam annullatiuam, ſi aliter fiat renuntiatio irrita erit, & ita deciſum fuiſſe teſtantur *Flamin. de reſignat. libr. 2. quaſt. 6. numer. 39.* ſubiungens ita fuiſſe reſolutum per *Rot. Roman. in vna Salamantina coram D. Orano de menſe May ann. 1588. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 314. in 1. edit. & reſolut. 272. num. 1. in fi. & num. 2. in 2. edit. Nicolaus Garcia d. cap. 5. num. 217. vbi numer. 214.* quod eſt nulla etiam in foro conſcientiæ *Campanill. dict. rub. 8. cap. 6. numer. ſecundo. Petr. de Ledeſma in ſumm. parte prima de ſacrament. Ordinis, cap. 7. concluſ. 10. Armend. vbi ſupra numer. 21.* vbi *numero vigeſimo ſecundo*, cum *Garcia numer. 193.* atque alijs deciſum refert pro forma traditum eſſe, vt reſignans teneatur facere mentionem ſe ad titulum illius fuiſſe promotum, adeo quod per æquipollens adimpleri non poſſit.

33 Nam facta reſignatio de tali beneficio non facta mentione, quod ad illud fuit promotus, vltra quam quod ſit nulla, vt ſupra oſtenſum eſt, reſignanti competit actio ſpolij; & fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione, & deciſum in *Rot. Roman. coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Millino decima nona Nouembris 1602. in vna Aretina Plebis*, referunt *praxis noua epiſcop. libr. 1. capit. 1. num. 44. verſ. amplias poſſet, pag. 53. Gonzalez ad reg. 8. Cancellaria glo. 5. §. 10. num. 35.* quia cum reſignatio non teneat, ius non abdicatur à reſignante, vt dicit *Garcia dict. cap. 5. num. 225.* & in hac materia eſt bona ſacræ Rotæ Rom. deciſio in vna Leodien. Canonicatus S. Ioannis die Lunæ 28. Iunij 1621. coram R. P. D. Remboldo, quæ ſequitur.

34 Domini dixerunt Canonicatum eſſe adiudicandum Theodoro, quia ipſe fuit de eo prouiſus per obitum Balduini à Sereniſſimo Electore Colonien. vigore Indulti ampliſſimi, quod habet à Sede Apoſtolica.

Nec obſtat quod dicitur dict. Canonicatum vacaſſe per reſignationem dicti Balduini ad fauorem Ægidij, & non per ipſius obitum, quia dicta reſignatio fuit nulla, ideoque nec ius quod prius habebat, fuit ab eo mediante dicta reſignatione abdicatum, ſed vacauit per mortem, *Caputaq. deciſ. 215. part. 1. Card. Seraph. deciſ. 1498. num. 8.*

Quod autem reſignatio fuerit nulla patet, quia fuit facta contra formam *Concilij Tridentini, cap. 2. de reformat. ſeſſ. 21.* ex quo non fuit in ea expreſſum quod Balduinus eſſet promotus ad titulum dicti Canonicatus, prout in dicto capitulo expreſſè diſponitur, & quod hoc caſu reſignatio ſit nulla *tradit Pariſ. de reſignat. libro ſe-*

bro ſecundo quæſtione ſext. num.36.& 39.Garz. de benef. cap.5.num.192.& ſeq.Gonz.ad reg.8.gloſ.5.§.10. num. 35.& tenuit Rota in Aretina Plebis coram Illuſtriſſimo Cardinale Millino, relata per eundem Garz.d.cap.1.par.1. num.438.

35 Nec obſtat quod dictum ſacrum Concilium decreuit quod dicta mentio fieret in reſignatione ad effectũ tantum ne clericus in opprobrium Ordinis clericalis mendicare cogatur,& cum huic inconuenienti ſatis fuerit prouiſum mediante clauſula, Conſtito quod reſignans habeat aliunde,&c. in dicta reſignatione appoſita videatur dictam reſignationem ob defectum dictæ expreſſionis non poſſe dici nullam eo quod forma poteſt adimpleri per æquipollens quando habetur effectus à lege deſideratus; quia fuit reſponſum quod dictum Concilium, vt pinguius prouideret, ne clerici vllo tempore in mendicitatem inciderent, non ſolum diſpoſuit, quod reſignationes non admitterentur, niſi conſtito, quod reſignans haberet aliunde vnde commodè viuere poteſt, ſed vlterius decreuit, quod in reſignationibus mentio fieret, quod reſignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod reſignat, ad hoc vt vincularetur ab eo à quo reſignatio erat admittenda, ſi ita videretur patrimonium reſignantis, quod alias potuiſſet diſtrahere perinde atque fuiſſet vinculatum, ſi ad titulum illius fuiſſet ordinatus, vnde non poteſt dici quod mediante dicta clauſula Conſtito, &c. fuerit intentioni dicti Concilij ſatisfactum, quia ex duobus requiſitis non ſufficit alterum adimpleuiſſe, *leg. cum hi,§. ſi Prætor,& ibi gloſ.ff.de tranſact.l. ſi hæredi plures, ff.de condit.inſtitut. Dec.conſil. 433.numer. 6. Sarnen.in reg. de public.reſignat. quæſt. 8. numer. 2.Put.deciſ.193. libr. 1.*

36 Et imò cum dictum Concilium vlterius etiam procedendo annullet reſignationes aliter factas, ſicque cõtineat decretum irritans non potuiſſet forma ab eo tradita per æquipollens adimpleri, ſed debebat ſeruari ad vnguem, *Aldobr.conſil.92.num.27.libr.primo*, cum alijs per *Mareſcot.var.reſolut.libr.2.capit.38.num.10.* & in terminis dicti capituli, quod non poſſit adimpleri per æquipollens firmat ex ſententia Sacræ Congregationis Illuſtriſſimorum Sacri Concilij Interpretum, quam refert ad extenſum *Garz.* loco proxime citato, *num. 193. Gonzal.* vbi ſupra, *nu.35.* & fuit dictum *in dicta Aretina Plebis coram Illuſtriſſimo Cardinale Millino.*

37 Non obſtat quod Concilium non comprehendit reſignationes factas in manibus Papæ, quia hoc eſſet nimis reſtringere diſpoſitionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus reſignationibus, & propterea generaliter intelligi debet, maxime cum eadem ratio militet in omnibus, nec ſubſit cauſa dictæ reſtrictiuæ,& quod locum habeat etiam in reſignationib. factis coram Papa, firmat *Garz.* vbi ſupra *nu.193.*

Non obſtat quod Conſtitutio Pij V. ſolum mandat apponi clauſulam, Conſtito,&c. quia non eſt correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficijs, ad quorum titulum reſignans eſt promotus.

Non obſtat quod Papa in genere cogitare potuerit, quod reſignans eſſet, promotus ad titulum beneficij, quod reſignat, quia Concilium, vt dictum eſt requirit pro forma quod fiat expreſſio dictæ qualitatis, vnde illa ſeruari debet ex allegatis, vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod reſignans non eſſet promotus ad titulum illius beneficij eo ipſo, quod ſibi hoc non fuit expreſſum.

38 Non obſtat quod ſaltem Canonicatus remanſit Sedi Apoſtolicæ affectus per appoſitionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appoſitionem manus non intrat quando reſignatio eſt nulla, & per conſequens beneficium vacat per obitum, & non per reſignationẽ, *Achil.deciſ.14.de reſtit.ſpol.Rot.deciſ.24.ſub nu.1.vltim. pend.in nou.& 419.par.1.diuerſ.& deciſ.570.nu.8.verſ. vel diuerſa eueniat, par.1.in recent.*

Non obſtat quod etiam quod reſignatio ſit nulla, tamen locus eſt affectioni, quando talis nullitas prouenit culpa reſignantis, *Garz.dict.tract. de benefic. part.5. cap.1.§.2.numer. 170.* quia hoc procedit quando reſignans eſt in culpa, quominus reſignatio ſortiatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præiudicium reſignantis, & per conſequens abdicatur Ius à reſignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum,& reſeruatum, ſecus eſt quando reſignatio fuit nulla de per ſe,& ex alia cauſa quam ob non implementum, tũc enim per huiuſmodi reſignationem non abdicatur ius à reſignante, vt bene per eundem *Garz.part.vndecima cap.tertio num.217.* vbi exemplum adducit in reſignatione ſimoniaca, per quam non abdicatur ius à reſignãte, etiam quod ſit pura, & per conſequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, niſi in euentum in quem vacaret per reſignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuerſam, *vt in dict.deciſ.570. num.8. part. prima in recent.*

Vnde cum in caſu de quo agitur reſignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, ſed quia non fuit in ea ſeruata forma Concilij, merito non fuit ius abdicatum a reſignante, & per conſequens Canonicatus vacauit per obitum, & non per reſignationem, neque, vt dictum eſt, remanſit affectus ex allegatis. Hæc in dict. deciſ.ad alia tranſeamus.

39 In minoribus Ordin. conſtitutus non ligatur diſpoſitione *text.in dict.c.2.* imò poteſt beneficium reſignare, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit, ita *Flamin. dict. quæſt. 6. numero 178. Azor. inſtitut. moral. part.ſecunda libr.7.capit. 20. quæſt.7.Fr.Emman.tom.2. cap.15.num.vltim.Stephan.Gratian.dict. cap.159. à numero 9.Cenall.quæſt.561.numer. 26.Garcia dict.capit.5. numer.203.Paul.Comitol.reſponſ.moral.lib.6.quæſt. 34. numero 4.*

40 In ſacris verò conſtitutus non poteſt vllo modo beneficium reſignare, etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat, vnde commodè viuere poſſit, ſanciuit *Pius V.* in Conſtitut. quæ incip. Quanta Eccleſiæ Dei, ibi, ſed nec horum vllus ſacro Ordine mancipatus, niſi religionem ingreſſurus valeat vllo modo beneficium, vel officium eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commode ſuſtentari, quæ Conſtitutio, licet loquatur de reſignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in propoſito, prout de ſtylo Curiæ ſeruari teſtantur *Flamin. de reſignationib.lib.3.quæſt.14.numero 3.& lib.5.quæſt. vltim. numero 176.Nicol.Garcia, dict.capit.quinto numer. 198.* quos refert,& ſequitur *Aloyſ.Ricci.dict.reſolution.272. in fine.*

41 In qua quidem Curia non admittitur reſignatio alicuius in ſacro conſtituti, niſi cum clauſula, quod reſignans aliunde habeat, vnde cõmode viuere poſſit, quæ clauſula intelligitur de illa neceſſaria ſuſtẽtatione, quæ

ſine penuria ſufficit, inſpecta qualitate perſonæ, & loci, vt fuiſſe *in Rota* reſolutum dicit *Nicol. Garcia d. cap.5. num.207. & 208.* & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui conſiderata qualitate perſonarum, locorũ, & temporis, iudicabit, vt per *Ceuall. communium contra commun. quæſt.561. à numer. 27. Menoch. de arbitr. caſu 216. numer. 12. & 13. Stephan. Gratian. dict. capit. 159. numer. 15.*

42 Ex quibus colligo renuntiationem beneficij, ad cuius titulum, quis ſacris fuit ordinatus, factam cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem non valere, niſi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum eſt pro forma, & indiſtincte annullatur reſignatio aliter facta, ita deciſum eſſe tenet *Garcia dict. part.2. cap.5. num. 215.* & refert etiam additio ad *Nauarr. conſil.4. de renunt.* ſequitur *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap.26. §. 8. num. 4.* & tenuit Rota in dict. Leodien. Quamuis contrarium teneant imo talem valere renuntiationem *Nauarr. dicto conſil. 4. de renunt. in nouis.* ſequuntur *Flamin. dict. libr.2. quæſt.6. nume.41. Fr. Emman. tom.2. ſumm. cap.15. num.12. Campanil. dict. cap.6. num. 6.* ex ea ſcilicet ratione, quia tunc ceſſat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam conſtat ex eo in textu Concilium vetuiſſe reſignationem beneficij aſſignati in titulum cum ſuſcepit Ordines; ceſſante enim cauſa finali, debet ceſſare & effectus, ſicuti aliorum ductus auctoritatibus firmauit *Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa, limit. 1. num. 1.* & alij plures relati *in libello de principijs iuris litera C. num. vndecimo.* Sed huic obiectioni ſatis reſponſum eſt ſupra *in dict. deciſ. numer. 35.*

43 Secundo colligo procedere in permutatione, quæ nulla eſt, non facta mentione, quod ad titulum beneficij permutati fuit ſacris Ordinatus, ex verbis *Concil. dict. cap.2.* ibi, id vero beneficium reſignare non poſſit; reſignationis enim nomen ſimpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex cauſa permutationis factam, *Rebuff. ſuper reg. de infirmis reſign. gloſ.4. num. 1. & 5.* ac propterea regulam præcitatam de infirmis reſignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos à præſtito conſenſu vt inualidus ſit actus, habere etiam locum ſi ex cauſa permutationis fecerit, vt demonſtrãt verba dictæ regulæ: & ſuccurrit ratio, quia, qui permutat reſignat, nam duo actus conſiderantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit *Boer. deciſ.2. numer. 16.* Ita tenent ac deciſum referunt *Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloſ.5. §. 10. à numer.43. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap.159. numer. 3. Rota Romana apud Farin. deciſ.614. in nouiſſ. Nicolaus Garcia, d. cap.5. numer. 218.* & quod diſpoſitio Concilij habeat locum in permutatione, prout *Sacra Congreg. declarauit 18. Iulij 1602.* ait *Steph. Gratian. dict. cap.159. num. 3. & in addit. ad deciſ. 189.*

44 Per quam etiam dictum fuiſſe ait *dict. numer.3.* quod permutans tacendo ordinationem, ac titulum tutus eſt in foro conſcientiæ, ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis, erat ęquiualens, de quo etiam teſtatur *Armendar. vbi ſupra num.31.*

45 Tertio colligo non procedere in priuationibus, & renuntiationibus inductis à iure, *cum ſub dict. capit.2.* comprehendantur tantum reſignationes voluntariæ, prout deciſum refert *Nicol. Garcia dict. 5. numero 219. & ſequent.* Si tamen veniat priuandus per ſententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, eſt illi aliquid relinquendum vnde ſe alat, prout bene reſoluit *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 185. part. 1.*

46 Quarto colligo, quod iurans reſignare beneficium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem conſtituit ad reſignandum, & iurauit non reuocare, nedum compelli minime poterit, vt cum effectu renunciet, verum etiam procuratorem reuocare valebit, præmiſſa tamen abſolutione à iuramento, cuius quippe abſolutionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra abſolutionem ſit etiam valida reuocatio. Ita deciſum referunt *Flam. d. q.6. num.43. Nicol. Garcia d. cap.5. nu.232. in 2. declar. Armendar. d. loco num.29. Azor. inſtit. moral. part.1. lib.7. capit.25. q.6. Vgolin. d. c.26. §. 8. ſub nu.4. Campanil. d. c.6. nu.4. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. reſol.272. nu.2.*

47 Beneficium igitur ad cuius titulum eſt facta promotio ſi reſignare velit ordinatus exprimendum eſt ad illius titulum aſſumpſiſſe Ordines, vt oſtenſum eſt, qua declaratione facta caueat ſuperior ne ipſam admittat, niſi antea ſibi conſtiterit illum habere vnde poſſit cõmode ſuſtentari, quo non perquiſito, ſi acceptauit illã, non dubitatur validam eſſe, ſed ipſe tenebitur eidem miniſtrare alimenta, eo quod non caret culpa, & ita ſæpe deciſum fuiſſe ipſas declarationes afferentes referũt *Flamin. de reſignation. libr. ſecundo, quæſtione ſext. poſt numer.41. Aloyſ. Ricc. dict. reſolution. 272. numer. ſecundo. Campanil. d. cap.6. nu.3.*

48 Quinto colligo fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non poſſe hypothecari, nec obligari, quia ille, qui non poteſt bona alienare, nec etiam poteſt ea hypothecare, ſeu obligare, *argum. l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* & quæ tradunt *Pinel. in l.1. C. de bonis mat. part.3. nu.19. D. Barboſa in l.1. par.3. nu.39. ff. ſol. mat. Rebello de obligat. iuſt. part.2. lib.6. quæſt. tertia num. decimo quinto.*

49 Tanta eſt enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficij obligare ex conuentione nõ liceat, nec etiam in ſubſidium aliorum bonorum in cauſam iudicati capere, & in illis, executionem fieri, ſi clericus egeat, ac petitam ſummam, qua ſe alit, excuſare non poſſit, *Abb. in cap. cum olim, il ſecondo, numer. 5. de reſtitut. ſpoliat. Franch. in cap. reprehenſibilis poſt num. 21. de appellat. Iaſ. in l. commodatis poſt numer.2. ff. de re iudic. Gail. libr.1. obſeruat.117. numer. 9.* Si enim miles, qui ſub armata militia ſtipendia meruit, condemnatus, eatenus quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur, ex *l. miles, ff. de re iudicat.* Sic & clerici iuxta *gloſ. 2. in fine in dict. l. miles*, cum militibus aſſimilentur in *capit. 2. de pœnis, lib. 6.*

51 Et ideo clericus, qui iurauit ſe Titio ſoluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem adeptus ſit dignitatem, non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopatus, conſuluit *Bald. conſil. 208. incip. ſuper prædicto, volum. 2.*

Patrimonij ſub vocabulo quid veniat in præſenti materia.

52 PAtrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non ſolum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum

etiam

etiam omne id, quod aliunde & quauis ex cauſa, illi delatum eſt; ex ea ratione, quia ſatisfit intentioni Canonum, & Concilij vndecumque habeat victum, ne mendicet: ita *Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rub. 8. capit. 4. numer. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 26. §. 9. numer. 3.*

53 Qui enim beneficium eccleſiaſticum ſufficiens non habet, patrimonium ſaltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi diſpenſatio epiſcopalis præcedat, per verba *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* ibi, patrimonium vero, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint; nec ſemper conuenit hanc diſpenſationem elargiri, ſed ex cauſa, prout eiuſdem Concilij verba clare demonſtrant, ibi niſi illi quos Epiſcopus iudicauerit aſſumẽdos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum; quare cum Concilium illic permittat Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum aliqua prædictarum cauſarum, ſi illa deeſt, ſublata debet eſſe prædicta poteſtas per reg. *cum ceſſante de appellat.* & firmat in proprijs terminis *Nau. conſ. 14. nu. 2. de tempor. ordin. in nou.* vbi refert ſe Pintiæ vidiſſe negatam cuidam facultatem aſcendẽdi ad Subdiaconatum, ob defectum tituli beneficialis, tametſi habuiſſet patrimonium trium millium ſcutorum.

54 Quantitas patrimonij ad cuius titulum Ordinem ſacrum quis ſuſcepturus eſt, debet eſſe tanta, vt fructibus inde perceptis ſuſtentari honeſtè ipſe poſſit, vt inſinuat *Concil. Trid. cap. 2.* vt ſupra à nu. 8. circa beneficij valorem ad cuius titulum quis ordinari debeat, dictũ eſt & ſemper arbitrio prudentis hoc relinquerem, de quo conſule *Menoch. de arbitr. caſu 380. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 12. in princ. Iacob. de Graſſis conſil. 4. de temporibus ordinat. volum. 1. & de arbit. Confeſſ. lib. 2. cap. 49. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. dict. reſolut.* 271.

55 Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet, nã ſi ſuper rebus mobilibus conſtituatur non eſſet ſatisfactum menti *Concil. Tridentin.* cum res mobiles facile vel extinguantur, vel conſumantur: ita *Nauar. conſil. 34. de temporib. ordinat. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 4. quæſt. 7. Graſſis conſil. 4. de tempor. ordinat. tom. 1. Vgolin. dict. cap. 26. §. 10. nu. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 315. in 1. edit. & reſolut. 273. in 2. edit.* vbi etiam refert deciſum non eſſe admittendum ad Ordinem ſacrum, qui non habet patrimonium ſufficiens ſi promiſſionem habuit de aliquo, quod suppleret, & quod deerat.

56 Ad titulum donationis alicuius poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, ſi donatio ſit realiter vera, & non ficta, quæ deinceps abſque Epiſcopi licentia alienari non poſſit, donec beneficium ſufficiens adeptus ſit, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit: ita deciſum referunt: *Zech. de repub. eccleſiaſtica c. de clericis ſub nu. 3. verſ. 84. Campanil. dict. 8. cap. nu. 3. Nicol. Garcia de beneſ. part. 2. cap. 5. nu. 79.*

57 Ordinatus cum patrimonio procedente ex donatione ficta, quando ſcilicet inter ipſos donatorem, & donatarium dictum eſt illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet ſecurus in conſcientia, imo reuera tanquam ordinatus ſine titulo, incurreret pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo, per Conſtit. *Sixti V.* contra clericos male promotos, & docent *Viuald. in Candel. aureo in explicatione d. Conſtit. notab. 14. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. 18. num. 85. Petr. de Ledeſm. in ſumm. tom. 1. de ſacram. Ordinis, c. 7. concl. 6. difficult. 5. Carrill. in itinerario ordinandorum ſect. 2. cap. 2. nu. 17. Vaſquez part. 3. tom. 3. diſp. 243. in fi.*

58 Vbi ait graue peccatum eſſe ſi ficto patrimonio vel beneficio ordinetur.

59 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio adſit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias, vnde viuere poſſit, nulla incurretur ſuſpenſio, cum non ſit contra mentem, & diſpoſitionem *Concil. Trid. in d. cap. 2.* prout reſoluit *Nicolaus Garcia d. cap. 5. num. 169.*

60 Vtrum autem habere dicatur patrimonium filius, qui amplum expectat ex bonis paternis maternisue? & videtur dicendum quod ſic; cum enim viuente patre quodammodo dominus videatur, *§. hæc autem; & neceſſarij, vbi glo. inſtitut. de hæredum qualitate*: & æſtimum patris, æſtimum filij exiſtimetur *gloſ. in l. 2. C. qui ætate lib. 10. Alex. in leg. ſuis, ff. de liberis, & poſth.* vbi *Alciat. num. 10.* dicit quod validum eſt argumentum, pater eſt diues, ergo & filius, de quo etiam *Flamin. de reſign. lib. 2 quæſt. 6. num. 33. cum ſequenti*, quibus fundamentis poſſe quem ordinari abſque patrimonio, ſi habeat patrem diuitem, reſoluit *Surdus de alimentis, tit. 7. q. 37. num. 2.* Sed contrariam opinionem veriorem duco: imò ordinandum non eſſe, quamuis haberet patrem diuitem, nihil aſſignantem pro victu, & portione, quia *Concil. d. loco*, vult patrimonium vere obtineri & non fictè, & ita melius hanc partem tenent *Flam. d. q. 6. numer. 28. Vgolin. dict. cap. 26. §. 9. num. 3. Campanil. dict. rubric. 8. cap. 5. num. 3.*

61 Quamuis donatio inter patrem, & filium inualida ſit, iuxta vulgaria iura, poteſt pater donare filio quod ad patrimonium ſat ſit, & donatio valebit, prout reſoluunt *Flamin. dict. quæſt. 6. numer. 9. Vgolin. dict. §. 9. numero 4.*

62 Melioratio enim facta filio pro ſuſcipiendis ordinibus, etiam non interueniente traditione, erit irreuocabilis, iuxta *l. 11. Tauri*, quæ nunc eſt, *l. 1. tit. 6. lib. 5. nouæ recopil.* in ea etenim verſatur cauſa oneroſa cum Epiſcopo, qui alias non ordinaret, nec de ſuo aleret, & ſic poſt ſacros Ordines ſuſceptos, à parentibus reuocari non poteſt: ita *Cou. in cap. Raynald. de teſtamentis, §. 2. nu. 7. Ciſuentes, dict. l. 17. Tauri nu. 1.* vbi *Teles numer. 81. & 82. Auendan. reſponſ. 17. in fi. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. c. 15 nu. 8. Gutier. practic. lib. 2. q. 65. nu. 7. Matienſ. d. l. 1. glo. 9. num. 8. Azeued. in l. 10. nu. 31. tit. 6. lib. 5. recopil. Steph. Gratian. cap. 159. numer. 29. Campan. d. rub. 9. cap. 6. numer. 10. in fine.*

63 Si filius velit promoueri, parenſque nolit iuſtum ei patrimonium conſtituere: poteſt filius genitorem conſtringere iuris remedijs, vt illud ſibi aſſignet. Confirmatur ex eo quia argumentare licet à matrimonio carnali, ad ſpirituale per *c. inter corporalia de tranſlat. Prel. l. ſancimus, C. de ſacroſ. Eccleſ. cum citatis in libello de principijs iuris, lit. A, numer.* 188. Sed cum vxorem ducere intendit, illum poteſt cogere, vt ſibi conſtituat donationem propter nuptias in dotis recompenſam, *l. fin. C. de dotis promiſſ. Gulielm. Benedict. in cap. Raynutius, verbo dotem, quam ei dederat*, ergo ſimiliter poterit cogi, vt donationem faciat filio ſuo pro Ordinib. ſuſcipiendis, & ſuo matrimonio ſpirituali: ita hanc opinionẽ tenent *Auendan. reſponſ. 17. num. 4. Sanch. de matrimon. libr. 4. diſp. 26. ſub num. 7. Campanil. dict. rub. 8. capit. 5. nu. 14.* latè *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſiaſticis, quæſt. 624.*

64 Que-

64 Quæſtio eſt in hac materia ſatis controuerſa, vtrum donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri debeat, ſeu imputari in legitimam? partem negatiuam in hac quæſtione ſemper libenter amplexus fui, ex eo quia huiuſmodi bona non erant liberè aſſignata, vt de illis poſſet ad libitum diſponere, quod requiritur in legitima, *Crau. conſ. 136. incip. de anno*.

65 Tum quia huiuſmodi bona ſunt data loco alimentorum, & ad ſupportanda onera matrimonij ſpiritualis, cum certum ſit fructus filio datos loco alimentorũ, & ad ſupportanda onera matrimonij, quia pauper, & non habet aliunde, vnde ſe alat, non eſſe conferendos, vt per *Gama. Luſit. deciſ. 140. num. 3. & deciſ. 164. & deciſ. 310. num. 13. Surd. de alim. tit. 8. quæſtione 57. num. 2. & tit. 9. quæſtione 34. in princip. Molin. de iuſtit. tractat. 2. diſput. 308. verſ. Gama, Thom. Valaſc. allegat. iuris tom. 1. alleg. 59. nu. 10.*

66 Sic etiam cum huiuſmodi bona donata pro ſuſcipiendis Ordinibus non poſſint vendi, nec alienari, ſequitur, quod non debent conferri, prout in expenſis factis pro doctorando filio reſoluunt *Perez l. 8. titul. 2. lib. 1. pag. 48. & titul. 7. lib. 5. Ordinam. pag. 206. Rebuff. de priuileg. ſcholarium priuil. 55. nu. 3. Valaſc. de partit. c. 13. num. 175. Bonacina de contractibus, diſput. 3. q. 6. puncto 6. §. vnico, num. 17.*

67 Et in datis pro ingredienda militia reſoluunt idem *Valaſc. d. cap. 13. nu. 60. & 61.* & plures relati à *Flores de Mena ad Gam. deciſ. 140. in princip.*

68 Et in datis ad conſequendam dignitatem firmant *Rebuff. priuil. 55. num. 1.* & in expenſis factis à patre, vt filius nanciſceretur aliquod beneficium eccleſiaſticum tenent *Gutier. practic. lib. 2. q. 65. num. 10. Marc. Anton. Genuenſ. in practic. eccleſiaſt. q. 657.*

69 Quare fortiori ratione idem tenendum eſt in donatis pro ſuſcipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in legitimam eſſe imputanda tenent *Anton. Gomez. l. 29. Tauri num. 21. vbi Telo num. 16. & Valaſc. de Auendan. gloſ. 3. num. 8. Duen. regul. 222. num. 3. Garcia regul. 95. numer. 6. Polidor. Ripa obſeru. 234. Roj. de ſucceſſionibus capit. 7. à num. 46. Azeued. l. 10. num. 29. & 30. titul. 6. libr. 5. nouæ recopil. Matienſ. l. 3. gloſ. 2. num. 14. titul. 8. eodem lib. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſ. 18. à nu. 66. Quintanaduen. eccleſiaſticon, par. 2. lib. 3. ad finem Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ. 594. in 1. edit. & reſolut. 522. in 2. edit. Ceuall. communium contra communes, quæſt. 682. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 159. à num. 31. Mendez de Caſtro, in l. cum oportet, num. 165. C. de bonis, quæ liberis, Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo Leſis, numer. 103. & 132. & quæſtionum forenſ. in commentar. ad §. Sed hæc, part. 2. numer. 48. verſ. ex quo inſtit. de inoffic. teſtam. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rub. 8. capit. 6. numer. 11.*

70 Quamuis contrarium, imo donationem pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter factam conferri debere, ſeu imputari in legitimam teneant infra citandi, ex eo tantum fundamento, quod ſcilicet donatum filio non conſumitur in adeptione Ordinum: ſed datur, vt illud poſt ſuſceptos Ordines habeat ob ipſius alimenta, & congruam in eo ſtatu ſuſtentationem, & quamuis non ſit alienabile, eſt tamen tranſmiſſibile ad hæredes; qui fundamento facile reſpondendum eſt, quod huiuſmodi bona ſic donata ſuccedunt loco alimentorum, ne ſcilicet ordinandus egeat, prout inſinuat *Concil. Trid. in d. c. 2.* & ita non ſunt conferenda, prout fatentur Doctores, nemine diſcrepante, & nihil intereſt, quod ſint tranſmiſſibilia ad hæredes, cum hoc in præſenti caſu nõ requiratur, ſed ſolum ſufficiat, quod non poſſint alienari, quia iura, quæ id requirunt habent locum, quando res non poteſt alienari ex prohibitione inſertà in ipſa re, at vero in noſtro caſu huiuſmodi bona non poſſunt alienari ex prohibitione ipſius rei, ſed perſonæ, quæ quidem incapax eſt tranſmittendi, & alienandi, cũ in ipſis conſiſtant alimenta ſua, & ideo non eſt tuta, nec iuri conſona, aut æquitati reſpondens opinio hæc contraria, quam ſequuntur *Cou. in cap. Raynaldus de teſtam. §. 2. num. 7. Ayora de partitionibus part. ſecunda, quæſtione 13. Auendan. reſponſ. 17. Perez l. 4. tit. 12. lib. 3. Ordinam. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 15. numer. 8. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 16. Petr. de Ledeſma in ſumm. part. prima de ſacrament. Ordinis, cap. 7. concluſ. 6. ad finem, Menoch. de ſucceſſionum creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. num. 44. Gutier. practic. lib. 2. quæſt. 65. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 238. & diſp. 241. ad finem, Nicolaus Garcia, d. c. 5. nu. 159. Valaſc. de partit. c. 13. nu. 77. cum ſequentib. Marc. Anton. Genuenſ. in practic. eccleſiaſticis, q. 625. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, c. 26. §. 9. in fi.*

71 Patrimonium hoc ſuper rem certam conſtituendum eſt, itaut ſciri debeat, an ad ſuſtentandum clericum ſufficiens ſit, vt tenet *Concil. Trid. dict. c. 2.* Sed ſi res incerta ſit, id ſciri minime poteſt, vt per ſe patens eſt: vnde nullus poteſt promoueri ex induſtria ſua, vel honeſto labore, quod ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ profeſſionis, ex qua tantum quærit, quod ſit ſufficiens ad ſuſtentationem vitæ, ita deciſum referunt *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 8. l. 1. de patrimon. clericorum, num. 18. Nicol. Garcia, dict. cap. 5. num. 126.*

72 Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum literaturæ, quantumcumque ſit literis gradu, & collegio inſignis, prout tenent *Salzed. d. cap. 18. nu. 7. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. c. 81. num. 2. Petr. de Ledeſma d. c. 7. ante vltimam concluſ. Fr. Emman. dict. cap. 5. nu. 128.* vbi refert ita cenſuiſſe Sacram Congreg. In Concil. Vliſbonen. decretum fuit promouendos ad titulum litteraturæ, iuſſit Sanctiſſimus deleri, & dicit ſe daturum Breue Card. Portugaliæ, vt ſolos Doctores in iure Canonico, vel Theologia poſſit ipſe Cardinalis præuio examine à ſe facto promouere ad ſacros Ordines ad hunc titulum litteraturæ in qua re ſuam grauat conſcientiam. Sed his non obſtantibus veriorem opinionem eſſe putarunt fas eſſe ad ſacros Ordines aſſumere virum literis inſignẽ, & collegio illuſtri cooptatum, vel gradu licentiaturæ ornatum, honeſtiſque moribus probatum, quamuis titulo carentem, quis habet vnde ſe poſſit ſuſtentari, ac loco patrimonij, ſiue beneficij, illi eſt titulus, quo ſine dedecore decenter viuat, & facile valeat beneficium, ac dignitates obtinere, & ita hanc opinionem tenet, & ſecundum illam iuriſperitos, ac Theologos doctos conſultos reſpondiſſe refert *Henriq. in ſumm. libr. 10. capit. 17. §. quarto, in comm. littera* G. *Vega in ſumm. part. prima, capit. 57. caſu 1. Fr. Emman. dict. capit. decimo quinto, numero 15. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, gloſ. quarta, numero 36.* vbi dicit ita conſueuiſſe, *Campanil. dict. rub. 8. capit. quarto, numero ſexto.* Attamen primum verius ipſa Concilij conſtitutio aperte inſinuat *ſeſſ. 21. de reformation. capit. ſecundo*, dicens, ne quis deinceps clericus ſecularis quamuis alias ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate ad ſacros Ordines promoueatur, niſi prius legitime conſtet eum bene-

beneficium eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat pacifice poſſidere, quibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnoui familiariter virum inſignẽ in hac Curia etiam in Hiſpania habentem annuam penſionem triginta ducatorum auri de Camera, quem Illuſtriſſ. Vrbis Vicarius ad titulum literaturæ Ordinare non iuſſit propter dicta Concilij expreſſa verba, quę vt reſpondit, id non permittunt.

73 Ille autem qui beneficium non retinet, nec patrimonium, aut donationem, poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui ei ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum: ita per ſacram Congreg. deciſum eſſe referunt *Flamin. de reſign. lib. 2. quæſt. 6. num. 11. Armend. dict. loco num. 2. & 30. Campanil. d. cap. 4. num. 6.*

74 Ad titulum penſionis Ordine ſacro initiari quis poteſt, vt tenet *Concil. Trid. d. cap. 2.* dummodo ad honeſte ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, prout de beneficio, & de patrimonio ſupra dixi, & reſoluit *Vgolin. d. capit. decimo ſext.* §. 14. ad huiuſmodi tamen penſionis eccleſiaſticæ titulum ordinari non poſſunt, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiarum ſuarum, iuxta *dict. capit. 2.* prout deciſum teſtatur *Armend. dict. loco num. 3.* vbi *nume. 4.* refert non expedire, vt ad titulum patrimonij quis ad ſacros Ordines promoueatur, niſi certi fructus ad honeſtam promouendi ſuſtentationem ſufficienter ſuper certis redditibus fuerint in forma legitima, & valida aſſignati.

75 Bona hæc, ad quorum titulum fuit, quis ordinatus, alienari non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, vt habetur in *dict. cap. 2.* ibi, atque deinceps ſine licentia epiſcopali alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſit; quæ verba inducunt nullitatem actus ipſo iure, propter aduerbium illud, nullatenus, quod tollit omnem potentiam alienandi, *ex gloſ. in Clem. 1. verbo nullatenus, de ſequeſt. poſſeſſ.*

76 Et reſoluunt *Grat. diſcept. forenſ. c. 159. nu. 18. Ceuall. communium contra communes q. 527. num. 10. & q. 900. num. 5. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gl. vlt. nu. 65. Sanch. de matrim. lib. 6. diſput. 32. nu. 7.*

77 Et ego ipſe refero alios quamplures in dictione 192 *numer.* 4. quo fundamento liquido conſtare alienationem patrimonij, aut extinctionem penſionis ſubſequẽtem promotionem, eſſe inualidam ipſo iure concludũt *Nau. conſ. 17. nu. 2. & 4. & conſ. 21. num. 2. de temporibus ordinat. in nouis, Flam. dict. q. 6. num. 1. & 35. Campanil. dict. rub. 8. cap. 6. nu. 8.*

78 Et quoniam alienatio nomen generale eſt & complectitur alienationem quacumque ratione factam, *c. nulli licet, de rebus Eccleſiæ non alien. l. vltim. Cod. de rebus alienis non alien.* igitur amplia primo, vt procedat etiam in venditione. Quamuis autem non defuerint, qui contrarium aſſerere auſi fuiſſent *ob gloſſ.* quæ illum vendere poſſe abſolute reſpondet *in capit. tuis quæſtionibus verbo congrue, in fin. de præbend.* prout ſunt multi relati à *Ceuall. quæſt. 527. num. 1.* tanquam rem habere ipſam videatur, dum pretium habet, ex ſententia *Caij in l. quia pretio ff. de vſufructu,* tamen verior eſt prima reſolutio, cum huiuſmodi patrimonium expreſſe fuerit aſſignatum in titulum, nulla habenda eſt conſideratio illius rationis, quod pretium ſuccedat loco rei, eo quod facilius conſumitur pretium, quam res immobilis, cum pecunia ſit inter res, quæ ſeruando nequeunt conſeruari, *l. 1. §. ſin quæſitum ff. ad Trebell.* & noſtram ſententiam hoc fundamento poſt alios, quos citat, tenet *Campanil. dict. rub. 8. cap. 6. num. 7.*

79 Secundo amplia in promiſſione de vendendo, quæ appellatione alienationis continetur, vide *Tiraq. de retractatu titul. 2. ad finem num. 30. Bellacom. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 34. nu. 339. pag. 583. Menoch. conſil. 1. nu. 230. Valaſc. conſult. 77. nu. 7. D. Barboſa in l. 1. ff. ſolut. matrim. p. 3. nu. 57. Cald. Pereira de extinctione emphy. c. 1. nu. 36. & c. 16. nu. 84. & de emptione, c. 8. nu. 5. & cap. 13. num. 11. Steph. Gratian. diſcept. forenſium, cap. 115. num. 15.*

80 Tertio amplia in tranſactione, ſi patrimonium dimittat, ex reſolutis per *Cald. Pereira de reſolutione Emphiteuſis, cap. 9. nu. 36.*

81 Quarto amplia in diuiſione ipſius patrimonij ex citatis a Gama *Luſitania deciſ. 300. nu. 4. Valaſc. conſultat. 53. num. 4.*

82 Quia prohibitus vendere cenſetur prohibitus diuidere ex *Tiraq. ad leges connub. gl. 5. nu. 216.*

83 Quinto amplia in permutatione, quia prohibitus alienare non poteſt permutare, *Tiraq. de retract. lig. §. 1. gl. 14. num. 30. Cal. Pereira de emptione, capit. 8. nu. 26. & 27.* & in noſtris terminis *Steph. Gratian. d. c. 159. num. 3 Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, gloſ. 5. §. 10. numero 53. cum ſequenti Farinac. in Rot. Roman. deciſ. 614. in nouiſſimis.*

84 Sexto amplia in datione in ſolutum, ex citatis per *Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. num. 2. Menoch. de arbitr. cap. 171. nu. 51. Viu. tom. 2. communium opin. libr. 8. tit. 27. nu. 29. verſ. & quia, & lib. 4. tit. 26. nu. 155. verſ. 2 Maſcard. de probat. concl. 1142. num. 14. Gutier. practic. lib. 2. q. 157. Cald. de reſolutione emphiteuſis c. 5. num. 47. & de empt. cap. 8. nu. 26.*

85 Septimo amplia in hypotheca, prout reſoluit *Aloyſ. Ricci. in deciſionibus Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. deciſ. 212. part. 2.*

86 Qui enim non poteſt alienare, nec etiam poterit hypothecare, ſeu obligare, prout *ex l. vltim. C. de rebus alienis non alienandis,* reſoluunt *Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis, part. 3. num. 19. D. Barboſa in l. 1. ff. ſoluto matrim. part. 3. numer. 39. Rebell. de obligat. iuſtitia, part. 2. lib. 6. quæſt. 3. num. 15.*

87 Octauo amplia, vt non tantum huiuſmodi patrimonium alienari prohibeatur, ſed nec præſcribi tempore ordinario, prout ſupremo Luſitaniæ Senatu iudicatum fuiſſe refert *Melch. Phebos eiuſdem Senatus deciſ. 19. numer. 12. tom. 1.*

88 Quæſtio eſt in hac materia, an valeat alienatio, ſeu renuntiatio patrimonij, ad cuius titulum, quis ſacris fuit ordinatus, facta ſine licentia Epiſcopi, ſi tunc habet beneficium, ſeu alias vnde commode viuere poſſit? in qua quæſtione videtur reſpondendum prædictam Epiſcopi licentiam, in euentu de quo agimus neceſſariam non eſſe, nam *Concil. dict. cap. 2.* ſolum ſtatuit, quod deinceps ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienari non poſſit, donec aliunde habeat, vnde viueret; atque adeo cum aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cum dictio illa, *donec,* ſit reſtrictiua temporis, habeatque naturam ſuſpenſiuam, ex notatis per *Caſſana. in conſuetud. Burgundiæ rub. 6. §. 6. nume. 8. pag. 219. Menoch. conſil. 151. numer. 40. & conſil. 166. numero 1. Surd. conſil. 186. numer. 15. & conſil. 319. num. 16. Ceuall. quæſt. 806. num. 35. Bertaz. de clauſul. inſtrum. clauſul. 15. gloſ. 4. num. 1.*

86 Deinde prædicta dictio, *donec,* habet in ſe temporis

reuolutionem, & intercapedinẽ, itaut dato beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines ſacros viuere commode poſſit, alienare non prohibeatur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, nec ad hoc requiri licentiam Epiſcopi, tenent *Flam. dict. quæſt. 6. nu. 16. Ceuall. quæſt. 527. num. 8. & quæſt. 561. à num. 22. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 159. nu. 14. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. quæſt. 3. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 186.*

90 Licet hæc opinio recepta ſit, contraria tamen validioribus nititur fundamentis, nec illis deſtituta apud me eſt, ex eo quia ſi huiuſmodi ordinatus, dum habet victum aliunde, poſſet ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienare, & victu carens, nec cum licentia illud poſſet diſtrahere, nullius eſſent effectus verba illa *dict. cap. ſecundi*, ſine licentia Epiſcopi, imo fruſtatoriè addita diceremus, contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum iudicatur ſuperfluum, & merito hanc opinionem tenent *Quintan. eccleſiaſt. lib. tertio, numer. 72. Cened. pract. & canon. quæſt. lib. 1. quæſt. vndecima, num. 9. Vgolin. dict. capit. vigeſimo ſext. §. 13. num. 4.* dicens patrimonium alienari non poſſe, nec valere alienationem, ſine Epiſcopi licentia, etiamſi tunc haberet vnde ſe ſuſtentare poſſet, niſi vbi notorium eſſet ſufficiens eſſe, tunc enim ſine Epiſcopi licentia alienationẽ fieri poſſe cenſet, licet tutius erit, vt is in quem alienatio facta eſt cum licentia Epiſcopi id habeat, ſi enim contingeret profundere, quod deinceps acquiſiuit clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum, indiſtincte tamen ſequitur *Campan. dict. rubr. 8. cap. vltim. nu. 9. verſ. & obuiam*, prope finem, vbi pro declaratione verborum Concilij dicit duo eſſe concurrenda in patrimonij alienatione, alterum quod alia res ſubrogetur pro decenti victu, alterum quod Epiſcopus cognoſcat, & comperto ita eſſe aſſentiat: explicationem igitur illorum verborum (atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari) ita eſſe faciendam dicit, atque illa deinceps etiam cum licentia Epiſcopi alienari, &c. vel non poſſint ſine licentia donec, &c. cum duæ negationes affirment voluerit dicere Concilium, vt poſſint cum licentia, quando beneficium eccleſiaſticum, &c. nam dictio illa, donec, reſtringit vſque ad illud tempus, ergo eo elapſo permittit ex tex. ſingulari in *l. generaliter, ff. de decurion.*

91 Bona patrimonij, ad cuius titulum fuit quis Ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à iure bonis eccleſiaſticis, ita poſt *Bal. & Deci. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 159. num. 27. Menoch. remed. 15. recup. nu. 21.* & ſaltem interim, quod non extinguitur per adeptionẽ beneficij eccleſiaſtici *Ceual. quæſt. 527. num. 4. Azeuedo l. 1, num. 9. titul. 4. lib. 1. nouæ recop. Spin. dict. gloſ. 18. nu. 72.* quos refert, & ſequitur *Cened. pract. quæſtion. libr. 1. q. 11. num. 9.* teneri tamen clericum de eis ſoluere decimam reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. dec. 605 in 1. edit. & reſolut. 529. in 2. edit.* non tamen pro collectis eſſe obligata late probat *Mar. Antonin. variar. reſolution. libr. 1. reſolut. 88.*

S V M M A R I V M.

1 Sixtus V. quas pœnas imponat contra promouentes aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo oſtenditur.

2 Clemens VIII. Sixti V. Conſtit. reſtrinxit, & reduxit ad terminos iuris communis, ac Conſtitut. Pij II. & Concil. Trid.

3 Ordinantes ſine titulo de iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria.

4 Etiamſi Ordinatus haberet patrem diuitem, qui nihil illi aſſignauit pro victu, aut ſua portione.

5 Pater viuens filium alere conſtringitur.

6 Filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus & expenſas in ſtudio.

7 Pater tenetur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, qui de eius licentia incæpit politioribus Muſis operam nauare.

8 Expenſæ cauſa ſtudij factæ veniunt appellatione alimentorum.

9 L. de bonis, ff. de Carbon. edicto, & l. legatis, ff. de alim. & cibar. legatis componuntur.

10 Epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamſi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui poſſet iuſte alimenta denegare.

11 Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate, vel alluuione perijt.

12 Pater qui patrimonium filio aſſignauit tenetur de altero prouidere ſi primum conſumpſit filius.

13 Pater qui dotem filiæ conſtituit, ſi illa amittatur, tenetur aliam iterum ei conſtituere.

14 Epiſcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, ſi poſtea euincatur an de altero teneatur prouidere? diſcutitur.

15 Donatarius aduerſus donatorem de euictione agere non poteſt.

16 Donator tenetur de euictione, ſi expreſſe promittat ſe velle de illa teneri.

17 Donata bona, vt quis ad ſacros Ordines promoueatur dicuntur quaſi quadam ſpiritualis merces, & præmium pro ſeruitijs exhibendis.

18 Donatio ob cauſam inſinuari non debet.

19 Donatio cauſa dotis, vel contemplatione matrimonij non inſinuatur, nec ex cauſa ingratitudinis reuocatur.

20 Epiſcopus tenetur ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem.

21 Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius literas dimiſſorias concedens ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Epiſcopus.

22 Epiſcopus tenetur prouidere Ordinato à ſe ſine titulo, quãuis illum ſolum promouiſſet ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, ſi antea ſine illo promotus fuerat.

23 Epiſcopo promouente mortuo tenetur eius ſucceſſor, aut Sede vacante Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit.

24 Pœna quæ incurratur ab ordinato ſine titulo.

25 Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. ſecundo ſecundum primam opinionem innouat pœnas cap. neminem, & capit. ſanctorum 70. diſtinct. & cap. cum ſecundum, de præb. cum diſtinctione.

26 Innouat, iuxta ſecundam opinionem, pœnam ſuſpenſionis, de qua in dict. capit. neminem, & in dict. capit. ſanctorum.

27 Innouat tandem, ſecundum tertiam & receptam opinionem, pœnam dict. cap. cum ſecundum.

28 Suſpenſus fieret ordinatus ab Ordine ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium ſi conueniant ſuper non petendis poſtea alimentis, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum.

29 Cap. penul. de ſimonia, & cap. per tuas eod. titul. intelliguntur.

30 Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimo-

nlo ſibi donato non incurrit vllam pœnam, ſeu ſuſpenſionem.

31 *Donans patrimonium alicui rectè poteſt opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit.*

32 *Patrimonium poſt ordinationem dans, vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & caſtigari poſſit per Epiſcopum, nullam incurrit ſuſpenſionem.*

33 *Religioſi, ſiue clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, ſi ante profeſſionem ſe faciūt promoueri ad ordines ſacros abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, ſiunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione ordinum, & ſi in illis miniſtrent, irregularitatem incurrunt.*

34 *Excipiuntur Patres Societatis Ieſu.*

EPISCOPVS ALIQVEM ne titulo promouens, & ſic promotus, quas pœnas incurrat.

ALLEGATIO XX.

1 S. *D. Sixtus V.* felicis memoriæ in ſua conſtitutione, quam edidit contra clericos malè promotos, de qua alibi dixi, ordinatorem ſine patrimonio à collatione quorumcunque ordinum, atque etiam ipſius tõſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificaliũ eo ipſo ſuſpenſum, atque ab ingreſſu Eccleſiæ interdictum declarat, & promotũ ab executione, miniſterio, & exercitio ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores, perpetuò ſuſpenſum pronuntiat.

2 Poſteà vero *Clem. VIII. anno Incarnationis Dominicæ 1595. pridie Kalend. Martij* Põtificatus ſui anno quinto, qui à natiuitate Domini eſt 1596. Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtol. poteſtatis plenitudine, ſua perpetuo valitura Conſtitutione, ſupradictam Conſtitutionem *Sixti V.* ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtitut. *Pij Papæ* II. quæ incip. Cum ex ſacrorum, & ad diſpoſitionem decretorum *S. Concil. Trid.* reſtrinxit, & reduxit: necnon cenſuras, & pœnas in eadem Sixti Conſtitutione contra quoſcunque (præterquam contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos, inflictas, quas voluit in ſuo robore permanere) moderauit, & aboleuit, quam Cõſtitutionem Clem. adducit *Sayr. de cenſuris, lib. 4. c. 17. ad finem,* & de ea meminerũt *Fr. Emman. quæſt. regul. to. 1. q. 20. art. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 15. nu. 128. & poſt P. Soar. Nicol. Garcia de benefi. p. 2. c. 5. num. 70.* Quare tam contra ordinatores, quam ordinatos vigent hodie pœnæ à iure ſtatutæ, de quibus infra.

3 Aduerſus ordinatores ſine præfato titulo de iure ſtat pœna conſtituta *in cap. cum ſecundum de præbend.* vt teneantur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique intereà ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, nempè ſecundum qualitatem perſonæ, loci conſuetudinem, eccleſiæque redditum, ita *gloſ. inſignis, verbo neceſſaria in cap. Epiſcopus de præbendis, vbi Abb. num. 1. & Anchar. in d. cap. cum ſecundum, notab. 5. Ripa lib. 1. reſp. capit. 14. num. 7. Menoch. de arbitr. caſu 169. num. 14. & caſu 520. poſt num. 10. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. capit. 26. §. 15. num. 5.*

4 Primo amplia, vt Epiſcopus teneatur prouidere Ordinato ſine titulo, etiamſi ordinatus patrem haberet diuitem, nihil tamen illi aſſignantem pro victu, aut ſua portione, *Concilij* enim diſpoſitio *ſeſſ. 21. de reform. c. 2.* requirit, vt patrimoniũ ab ordinato verè obtineatur, & ita hanc ampliationem probat *Flamm. de reſignatio. lib. 2. quæſt. 6. nu. 28.* Sed quamuis hæc opinio in iuris rigore verior ſit, contraria tamen æquior videtur, & probari poteſt ex verbis diui Hieronymi relatis *in cap. clericos, 1. q. 2. & in cap. vltima in fine 16. q. 1.* vbi clericos illos conuenit ſtipendijs Eccleſię ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona, qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profectò committunt, & per abuſionem tales iudicium ſibi manducant, & bibunt, ſed iſte parentis opibus cõmodè alimentari valet, ergo non debet ex ſtipendijs Eccleſiæ vitæ ſubſidium conſequi. Sic etiam à ceſſante ratione dedecoris, qua moti Summi Pontifices ſanxerunt, Epiſcopum compellendum eſſe prouidere ordinato, & titulo indigenti, poteſt ergo pro iſta contraria opinione argui in hunc modum.

5 Si ordinatus patrem opibus affluentem habeat, neque egere poteſt, neque cum ordinis clericalis dedecore, tum viuo tum extincto, mendicare; nam viuens pater filium alere conſtringitur, *l. cum oportet, §. cum autem, Cod. de bonis, quæ liberis. l. ſi quis à liberibus. ff. de liberis agnoſ. Molin. de inſtit. tract. 2. diſput. 229. verſic. pater autem.*

6 Quin etiam poteſt filius patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio, *l. de bonis, §. non ſolum, ff. de Carbon. edicto,* qui quidem text. quãuis non meminit patris, nihilominus ad ipſum ampliãt *gloſ. & Doctores ibi,* & reſoluunt *Bologn. in repet. auth. habita, Cod. ne filius, pro patre num. 167. Rebuff. de priuilegijs ſcholar. priuil. 53.* etiamſi filiusfamilias inuito parente litteris operam daret, cum hoc poſſit facere, vt firmat *P. Rebell. de obligationibus iuſtitiæ. p. 2. lib. 1. q. 8. ſect. 3. num. 33.*

7 Præcipuè ſi incepit politioribus Muſis operam nauare de eius licentia, quia tunc ſine dubio teneretur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, vt optimè reſoluunt *Corduba in l. ſi quis à liberis, §. non tantum, num. 32. cum ſequentib. Cal. Pereira quæſtionum forenſ. conſil. 14. num. 32. cum ſeqq. Menoch. de præſump. lib. 3. q. 29. num. 86. & lib. 4. q. 191. num. 18. vbi num. 20.*

8 Idem dicit in filio naturali. Nam huiuſmodi expenſę cauſa ſtudij factæ, veniunt appellatione alimentorum, iuxta *d. l. de bonis,* ibi, non ſolum alimenta præſtari debent pupillo, ſed & in ſtudia, & cæteras neceſſarias impenſas debent impendi pro modo facultatum, cui conſonant text. *in l. qui filium, & in l. officio. ff. vbi pupillus educari valeat.*

9 Nec contrarium firmat text. *in l. legatis, ff. de alim. & cibar. legatis,* ibi, legatis alimentis cibaria, veſtitus, & habitatio debentur, quia ſine his ali corpus nõ poteſt; cætera, quæ ad diſciplinam pertinent, legato non continentur: quia reſpondetur text. hunc procedere in alimentis debitis ex diſpoſitione hominis, veluti ex legato, vel contractu, & tunc ſi nihil expreſſum de ipſis expenſis cauſa ſtudij dictum ſit, minimè ſub legato alimentorum comprehenduntur: at vero diſpoſitio text. *in d. l. de bonis,* cum ſimilibus procedit, vel quando alimenta debentur iure naturæ, vel legis diſpoſitione, vt in caſu de quo agimus, quia tũc omnia cõprehendũtur.

10 Qua-

10 Quare Epiſcopus ſumma diligentia ordinati parẽtem debet inducere, vt filio patrimonium conſtituat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc patrem iuris remedio conſtringat, ſi tamen ſuæ iuſtæ petitioni aſſentire renueret, nec hoc iuris remedijs procurare poſſit, quia parens omnia bona conſumpſiſſet, vel ob filij in patrem commiſſum delictum, eidem iuſtè eſſent alimenta denegata, non prætermittat ordinator in continenti conferre illi beneficium, atque interim alimenta elargiri.

11 Secundo amplia, vt Epiſcopus teneatur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit chaſmate, vel alluuione perijt, ita affirmat *gl. notabilis in ca. tuis quæſtionib. verb. de patrimonia lib. de preben. vbi Heur. Boich. num. 1. Imol. num. 7.*

12 Ad inſtar patris, qui patrimonium filio aſſignauit, & illud conſumpſit *Gulielm. Benedict. in capit. Raynutius verbo in eodem teſtamento, il primo, numer. 222. de teſtamen.*

13 Ad inſtar etiam dotis filiæ conſtitutæ, quam amiſit, quia teneretur pater dotem illi iterum conſtituere, vt firmant *Gulielm. Benedict. in dict. cap. Raynut. verbo dotem, quam ei dederat, num. 9. Rebell. de obligationibus iuſtitiæ p. 2. lib. 5. quæſt. 4. num. 21. & 22.* Prædictam tamen ampliationem intelligerem ſi parens ſoluendo nõ ſit, quia tunc ſupplere debet Præſul, ſi vero pater poſſit, tunc immunis erit Epiſcopus, ab onere beneficium illi conferendi, alimentaque interim ſubminiſtrandi.

14 Tertio amplia, vt compellatur Præſul denuo prouidere de beneficio, atque interim de alimentis, cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, ſi tale beneficium fuerit poſtmodum illi euictum, maximè ſi prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta *gloſ. final. in c. præſentium, 7. q. 1. & in c. cum ſecundum de præbend.*

15 Sed aduerſus hanc ampliationem maximè obſtat *text. in l. ad res donatas, ff. de ædilitio edict.* vbi in re donata, licèt appareat vitioſa, non habet locum actio redhibitoria, & reddit textus rationem, ne liberalitas donatoris ei ſit nociua; Quod quidem nocumentum ipſi inferretur, ſi de euictione aduerſus illũ agi poſſet, iuxta *regul. tex. in l. venditor, 8. l. euicta 70. ff. de euiction. l. non dubitatur, l. ſuper, Cod. eodem.* Igitur nulla aduerſus donatorem poteſt competere actio, & probant etiã *text. in l. Ariſt. 18. §. fin. ff. de donationib. l. 2. Cod. de euictionib.* probant *gloſ. in §. 1. vbi Riminald. à num. 69. inſtitut. de donationib. Viu. communium, tit. de donationib. num. 221. Couar. lib. 2. variarum, cap. 15. num. 1. Gomez tom. 2. variarum, cap. 2. num. 35. & cap. 4. num. 2. Pinel. in l. 1. par. 3. numer. 61. illat. 12. Cod. de bonis matern. Mol. de iuſtit. tract. 2. diſput. 252. verſic. 2. ſumitur, D. Barboſa in leg. ſi æſtimatis 51. num. 17. ff. ſoluto matrim. Valaſc. de partitionibus, cap. 37. num. 3.* Vbi extendunt, etiamſi donator, ſcienter rem alienam donauerit, quia adhuc illa euicta, nec de euictione, nec ad illius æſtimationem tenebitur. Quare noſtram ampliationem non extenderem ad bona donata. Et ideo conſulerem, vt in omnibus donationibus, quæ ad patrimonia fiunt donator expreſsè promittat ſe teneri velle de euictione, quo caſu modo donatio incipiat à traditione, modo à promiſſione indiſtinctè de illa tenebitur, vt prob. *text. in l. 2. Cod. de euictionibus, & gloſſ. Alberic. Bald. & Salicet. ibi annotarunt,* reſoluunt *Iaſ. in §. fuerat num. 35. inſtitu. de action. Gozadin. conſil. 60. col. 2. Boer. deciſ. 67. in princip. Gomez d. num. 35. ad finem, Molin. d. diſp. 252. verſ. 2 ſequitur ad finem, Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 8. cap. 4. nu. 4. verſ. verum.*

17 Non me latet bonam cauſam fouere, qui etiam in donatione cõtrariam ſequeretur opinionem, quia bona donata, vt quis ad ſacros Ordines promoueatur dicuntur quaſi quædam ſpiritualis merces, & premium, pro ſeruitijs Eccleſiæ exhibendis, *gloſ. in cap. Epiſcopus de præbend. Felin. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, num. 13. ibi Anton. Burg. num. 131. cum ſeq. de conſtitut. Nauar. conſil. 12. num. 1. de cenſibus, Flamin. de reſignat. lib. 2. q. 6. n. 20.* quos refert, & ſequitur *Marius Antonin. variarum reſolutionum l. 1. reſolut. 88. num. 1.* Ideo hæc bona non dicuntur donata liberaliter, ſed ob cauſam, & cõditionaliter, in qua non habet locum, *d. l. ad res donatas,* vt in ſimili reſoluitur quoad donationes inſinuandas, quæ licèt inſinuari debeant *per text. in l. ſancimus, C. de donationib.*

18 Tamen hoc in donationib. ob cauſam limitant Doctores, vt per *Viuium tom. 2. commun. opinionum, libr. 8. tit. 32. nu. 20. verſ. 5. ubi Soar. n. 171. Surd. de alimen. tit. 8. priuileg. 72. nu. 5. & deciſ. 290. num. 19. Mol. de iuſtit. tract. 2. diſp. 279. nu. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 82. à nu. 25. Cald. Pereira q. forenſ. conſ. 19. nu. 10.* Item talis donatio videtur ſimilis donationi propter nuptias, quia ſicut fit ob cauſam matrimonij carnalis, ita hæc ob cauſam matrimonij ſpiritualis, cum de vno ad alterum valeat argumentum, vt probat *text. in ca. inter corporalia, de translat. Prælati,* & arguit *Marius Anton. d. reſolutione 88. nu. 4.*

19 Et ſicut eſt priuilegiata donatio facta propter nuptias, & cauſa dotis carnalis, ita hæc facta cauſa dotis ſpiritualis, & ideo non inſinuatur donatio facta cauſa dotis, vt tenent *Gama Luſitaniæ deciſ. 120. Surd. de alim. titul. 8. priuileg. 72. num. 9. & conſil. 361. Cardoſ. in praxi iudicum, verbo donatio, num. 10. & 11. Rebel. de obligat. iuſtitia, par. 2. lib. 18. quæſt. 6. num. 6. Cabed. Luſitaniæ deciſ. 135. num. 6. part. 1.* Sic etiam donatio cauſa dotis, vel contemplatione matrimonij, ex cauſa ingratitudinis non poteſt reuocari, *Gregor. ad l. 10. verbo Alguna tit. 4. part. 5. Gama deciſ. 163. num. 2. & 3. Pinel. d. par. 3. num. 62. verſic. 32. Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. par. 1. collect. 197. verſic. 2. limita, Molin. de iuſtit. tract. 2. diſpu. 281. verſ. ac etiam.*

20 Quarto amplia, vt Epiſcopus teneatur etiam ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficiẽtem, per *gloſ. finalem in dict. cap. tuis quæſtionibus, vbi Imola num. 8. verſicul. in gloſ. finali, Vuald. ſuper Bullam Sixti V. editam contra clericos malè promotos, numer. 11. verſ. quare, Iacob. de Graff. in deciſ. aureis libr. 3. capit. 2. num. 19. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 17. §. 3. lit. Q. & R.* vbi refert, quod quamuis tenue beneficium ſatis ſit ad acquirendum domicilium, non tamen eſt idoneum pro titulo.

21 Quinto amplia in Capitulo Sede vacante, eiusve Vicario, vbi litteras dimiſſorias dederunt ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio eſt in ipſo ordinante ſuum ſubditum, quæ in dante huiuſmodi dimiſſorias, vt poſt *Proſp. de Auguſt. in addit. ad Quarantam,* reſoluit *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, ca. 26. §. 15. num. 1.* vbi etiam in verſicul. Verum reſoluit, quod ſi Epiſcopus alteri Epiſcopo committat generatim, nullis perſonis expreſſis, vt ſuo nomine ordines in ſua diœceſi celebret, & is, cui id commiſſum eſt, titulum non habenti ordinem ſacrum contulerit, tenebitur ad neceſſaria vitæ præſtanda, non autem, qui commiſit.

miſit, quia in culpa fuit, non inueſtigando an haberet titulum, per *cap. ſi Epiſcopus de præbend. lib.6.* cũ quo, & eius gloſſa poteris hunc caſum intelligere, & limitare.

22 Sexto amplia, vel Ordinem contulerit ei, qui iam in ſacro Ordine conſtitutus erat, nam ſi fuit ſine vllo titulo ordinatus, alij Ordines ſacri illi conferendi non ſunt, quia iura ſimpliciter prohibent promotionem ad ſacros ordines ſine vero titulo, ita deciſum referunt *Fornar. de ſacramento Ordinis, cap.8.numer.10. Bonacina de ſacramentis diſputat.8. quæſt. vnica, punct. 5. num. 30.* poſt *Henriq.* reſoluit *Quaranta, verbo ordo, verſ. an vero,* & tenet *Vgolin.d.§.15. verſ. tertio locum.*

23 Septimo amplia, vt non tantum epiſcopum promouentem deuinciant Canones ad prædicta, verum ipſo mortuo, etiam eius ſucceſſorem, ita vt Sede vacante debeat alimẽta iſta præſtare Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit. *Henriq. in ſumm. libr. 10. cap. 17. §.4. in comm. littera F. Bonacina d. puncto 5. nu. 17. verſic. reſpond.2.* optimè *Campanil. d. rub.8. cap.5. num.21.* vbi dicit quod ſi Epiſcopus loco renunciaſſet, quia translatus ad alterius eccleſiæ regimen, vel ſi loco, & dignitati ceſſit, non ad illa conſtringeretur, qui in ordinantis locum ſubſortitus fuerit: ſed ipſemet ordinator, quãuis & tali egreſſus loco, & Eccleſiæ, per *Innoc. in capit. cum ſecundum, nu.1. de præbend. & Anchar. in cap. ſi epiſcopus, num.3. verſ. ſed nũquid, de præben. in 6.* ac *Henriq. d.§.4.* & poſt hæc, ita reperi tenuiſſe *Vgolin. dict. §.15. verſ. 6. excipitur.*

24 Contra perſonam ordinatam ab Epiſcopo ſine titulo, quæ pœna ſit in iure ſtatuta controuerſum eſt apud Doctores: Nam ſummi Pontifices in *cap. neminem, & in cap. ſanctorum, 70. diſtinct.* voluerunt irritas, & inanes decernentes (ſcilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promouentur; ſucceſſores tamen benignius agere cupientes, tandiu per ordinatores, & ſucceſſores eorum prouideri ordinatis cõſtituerunt, donec ipſi eccleſiaſtica ſint aſſequuti beneficia, vt aſſerit *Innocen. III. in d.c. cum ſecundum,* cui ſucceſſit poſtea Conciliaris in hac re diſpoſitio *Triden. Synodus ſeſſ.21. de reform. c.2.* certam non exprimentis pęnam, ſed antiquorum Canonum ſimpliciter innouãtis: ex cuius verbis non inepte dubitatur à Doctoribus, an Concilium innouet pęnas dicti *c. neminem, & c. ſanctorum,* an vero, *d.c. cum ſecũdum?* an demum omnium prædictorum Canonum?

25 Prima opinio tenet omnium relatorum Canonũ pœnas innouare *Concil. in d.cap. 2.* tum quia vtitur plurali numero, inquiens pęnas innouando, quod in vna, quã vnuſquiſque ex illis textibus infligit, verificari nequit per *l. vbi numerus, ff. de teſtibus, & l. libertas §. vlt. ff. de manum teſtam. & cap. pluralis loquutio 40. de regul. iuris in 6.* cum citatis ab *Eſcou. de ratiocin. cap.18. num.43.* & à me ipſo *dictione 225. nu.6.* tum etiam quia pęna *d. c. cum ſecundum,* tantum promouentem afficit, promotique reſpicit fauorem, ideo iuſte credendum eſt illam quoque pęnam innouaſſe, quæ taliter ordinatum caſtigat, quamque conſtituerunt dicti textus in *c. neminẽ, & in cap. ſanctorum,* quo fundamento, ita hanc opinionem tenent, quando ordinator, & ordinatus in culpa fuerunt, *Nauar. conſ. 14. incip. quæſitum eſt, nu.4. & conſil. 46. incip. an promotus, nu.1. & 3. de temp. ordinat. P. Soar. de cenſur. diſp.31. ſect.1. poſt num.35.* optimè *Cãpan. d. rub.8. cap.5. num.1.* qui præhabita diſtinctione hanc opinionem tenet, vt ſcilicet Concilium dicto loco innouet pœnam, *cap. neminem, & cap. Sanctorum,* quotieſcunque ordinatus tantum in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo ſe habere titulum ſufficientem, cui ordinator iuſtè credens, aut credere debens, ipſum promouit, ne tũc ordinator citra culpam mulctetur, compellẽduſque ſit prouidere illi de victu: pęnam vero ſtatutam in *d. c. cum ſecũdum* innouare dicit cum ipſe ordinator fuit in culpa, eo quod ſciens illũ non habere titulum, ordinauit, nec malitioſe ordinatus paſſus eſt promoueri, ſequitur *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi. c.26. §.8. nu.5.*

26 Secunda opinio tenet *Concil. d. loco,* innouare pœnam ſuſpenſionis de qua in *d. cap. neminem, & in c. ſanctorum,* & eam tenent *Maiol. de irregular. c.15. in princ. Fr. Emman. in ſum. tom.2. c.15. nu.1. praxis epiſcop. p.1. verbo dimiſſoria, §.4. & p.2. eodem verbo, §.6. & verbo irregularitas, §.2. Sanch. de matrim. lib.6. diſp.32. in fine, Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ.18. n.75. Paul. Comitol. reſpõſ. moral. lib.6. q.38. Bonacina d. punct.5. nu.24.*

27 Tertia opinio tenet per *Concil. d. loco,* ſolum eſſe innouatam pęnam, *d. c. cum ſecundum,* & ſic Ordinatum ſine titulo non eſſe ſuſpenſum, neque aliquam pœnam incurrere: ſed Epiſcopum cogendum eſſe illi prouidere, quam tenent *Henriq. in ſumm. lib.13. cap.37. §.2. Gutier. practic. lib.2. q.65. num.11. verſ. nec opinio Medinæ, Cened. ad decretales collect. 33. nu.2. & 6. ad finem, Viual. in candelabro, p.2. tit. de ſuſpenſ. nu.28. & in nouis nu.35. Aula de cenſuris p.3. diſp.5. dub.4. & 5.* & ſecundum hanc opinionem deciſum fuiſſe in Sacra Congreg. teſtantur, *praxis noua Epiſcopalis p.1. ca.1. nu.42. Fiam. de reſignation. lib.2. q.6. nu.18. Armend. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib.2. tit.8. l.1. de patrim. clericorum, nu.19. Gonzalez ad regul.8. Cancellariæ, gloſ.5. §.10. nu.22. Tolet. lib.1. c.49. num.5. Fornar. de ordine, capit.8. num.8. Emman. Sà verbo ſuſpenſio num.10. Nicol. Garcia de beneficijs, p.2. cap.5. num.27. Bonacina dict. puncto 5. num.24. verſic. 1.* Igitur propter auctoritatem tãtorum Patrum, ita deciſum eſſe atteſtantium, hanc vltimam opinionem ſequor, quamuis in iure veriorem primam reputem.

28 Si tamen ordinatus cum ordinante conueniat, ipſum poſt ſuſceptos ordines non moleſtare ſuper beneficio, quod iuris attenta diſpoſitione conferre ipſi Ordinato propterea teneretur, neque ſuper alimentis, quę eidem ſubminiſtrare compelleretur, ſuſpẽſus ſanè fieret ab ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium, iuxta tex. *in c. penult. de Simonia.*

29 Item ſi cum præſentante ad Eccleſiam *iuxta cap. per tuas, 3. eodem titulo, Bonacina de Cenſur. diſput.3. quæſt.6. puncto 5. nu.4. Campanil. d. rubr.8. c.3. nu.31. vbi nu.32.* dicit in caſibus prædictorum textuum ſimoniæ labem conſiderandam cum aliqua tamen reſtrictione, ne illa ſit ſimonia, quę ſub ſtricto, ſed largo ſumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum deciſionem procedere non ſolum ſi ordinatus cum ordinante, vel præſẽtante prædictam pactionem fecerit: ſed etiã alijs promiſerit donata ſibi ab eis, & pollicita non petiturum, aut tradita reſtituturum poſt ſuſceptos Ordines, à paritate rationis arguentes reſoluunt *Nauarr. in man. cap. 27. num.158. & conſ.1. num.45. de conſtitutionibus, Viuald. in candelabro par.2. tit. de ſuſpenſione num.28. Sayr. de cenſur. lib.4. cap.15. num.23.* Sed verius eſt prædictos textus minimè complecti paciſcentem cum donatore, patre, & alijs, ſed caſum duntaxat inibi expreſſum, de paciſcente cũ ordinatore vel præſentatore, atque ideò

affirman-

affirmandum eum non fieri ſuſpenſum, qui cum alijs pactus eſt, maximè, quod à ſimonia prodire illorum Canonum pęnam dicendum eſt, quam non niſi ordinatori, aut præſentatori remittentes committunt, meritoque nullus præter eos ſit vigore illorum Canonum ſuſpenſus, prout quam plures Theologos, & vtriuſque iuris peritos cõſultos approbaſſe refert *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 17. §. 3. in commento, lit. O.* & tenent *Tolet. lib. 1. cap. 15. poſt num. 5. Soar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. poſt num. 35. Nauar.* ſibi ipſi contrarius, *conſil. 17. nume. 2. verſ. non inquam de temp. ordinat. in nouis, & conſ. 42. in antiquis, Nicol. Garcia de beneficijs, p. 2. cap. 5. num. 168.* & ideo malè docet *Soar. de relig. tract. 3. lib. 4. c. 38. nu. 4. & 5.* dum ait *d. cap. pen. & cap. per tuas*, procedere etiam quoties aliquis ex ſuis bonis alteri conſtituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, aſſeritque tunc non ſolum committi peccatum indebitæ ordinationis per falſum titulum, ſed etiam ſimoniã, quod etiam malè probat *Azor. inſt. moral. p. 3. lib. 12. c. 15. q. 1.*

30 Ordinatus igitur cum patrimonio ſibi donato, cum pacto, ſeu conditione de illo reddendo, & reſtituendo poſt ordinationem, non poteſt dici ordinatus ſine titulo, nec incurrere vllam pęnam, ſeu ſuſpẽſionem, etiam ſtante d. Conſtit. *Sixti V.* nam iſte reuera eſt ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto: Iſta enim eſt vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarium, licèt cum illo pacto, ſeu modo, *iuxta tit. de donationibus quæ ſub modo*, ita *Fr. Emman. dict. cap. 15. num. 3. Cardin. Tolet. dict. lib. 1. cap. 48. verſ. 5. Petr. de Ledeſm. in ſumm. part. 1. de ſacramento ordinis, cap. 7. concluſ. 6. difficult. 3. Nicol. Garcia dict. cap. 5. à num. 161.* Quamuis contrarium teneant *Sayr. dict. cap. 15. n. 3. Ceuall. q. 527. n. 13. Nauar. d. c. 2. nu. 158. & conſ. 14. nu. 13. & conſil. 22. & vlt. nu. 2. de temporib. ordinat.* atque alij quos refert *Nicol. Garcia d. c. 5. nu. 166. vbi nu. 169.*

31 Reſoluit donantem patrimonium alicui ad ordines rectè poſſe apponere pactum, & conditionẽ de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit, quia tunc non eſt contra Concilium.

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui poſt ordinationem illud retrodonat, ſeu renuntiat, vel alienat, quamuis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & ſic caſtigari poſſit per Epiſcopum, non incurrit tamen vllam ſuſpenſionem: ita *Nauar. in man. c. 27. num. 158. verſ. 2. Salzed. ad Bernardum cap. 18. num. 13. Graffis in deciſ. aureis p. 2. lib. 2. cap. 97. num. 67. Fr. Emman. dict. c. 25. nu. 4. Guttier. dict. q. 65. numer. 10. Sayr. de cenſuris lib. 4. cap. 15. nume. 13. ad finem, Ceuall. quæſt. 527. num. 9. & poſt Quintanad. Tolet. Petrum Ledeſma, Soar.* & alios, *Nicol. Garci. d. capit. 5. nume. 165. Stephan. Gratia. diſcept. forenſ. cap. 159. num. 16. & 17. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. nu. 72. verſ. porro.*

33 Religioſi tamen, ſeu Canonici, ſiue clerici Regulares, ſeu intra clauſtra Monaſteriorum, ſiue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquã, ſeu non niſi ad certum tempus profeſſionem emittũt, & ex clauſtro exire, vel dimitti ad ſeculum liberè, & licitè poſſunt, ſi prætextu religionis, ante profeſſionem ſe faciunt promoueri ad ordines ſacros, abſque titulo beneficij eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, iuxta decretum *Concilij Trid. ſeſſ. 21. de reform. c. 2.* ſunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrauerint, eo ipſo irregularitatem incurrunt, vt ſtatuit *Pius V. in ſua Conſtit. 74. incip. Romanus Pontifex, publicata die 12. Nouembris 1568.* de qua teſtatur *Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 5. nu. 65.*

34 Excipiuntur religioſi Societatis Ieſu, etiam Scholares, & primam ſolummodo profeſſionem emittentes, qui ordinari poſſunt, & debent ſine titulo patrimonij, & beneficij, prout ſua conſtitutione declarauit *Gregor.* XIII. & referunt *compendium Societatis Ieſu verbo ordo, §. 2. Miranda in manu. Prælatorum, q. 29. art. 5. conclu. 1. tom. 1.* & diximus ſupra hac Allegat.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus peregrinus ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus.*
2 *Fidem iuſtam faciens de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum.*
3 *Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de ſua ordinat. nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare.*
4 *Commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici ordinarius fuerit.*
5 *Commendatitiæ litteræ ab Epiſcopo denegãdæ non ſunt clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia.*
6 *Beneficium ſimplex habens, non poteſt cogi reſidere in diœceſi, vbi illud habet.*
7 *Epiſcopi poſſunt admittere ſacerdotes exteros habẽtes literas commendatitias ad Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramenta adminiſtranda.*
8 *Epiſcopus poteſt prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſijs Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis literis commendatitijs, admiſſi fuerint.*

EPISCOPVS SINE COMMENDATITIJS PROPRIJ ORDINARIJ LITTERIS AN POSSIT ALIQUEM SACERDOTEM AD CELEBRANDUM ADMITTERE?

ALLEGATIO XXI.

1 IN Concil. Calcedonen. relato in *c. extraneo, 9. diſt. 71.* ſancitum erat, ne extraneo clerico ſine commẽdatitijs litteris proprij Epiſcopi nuſquam penitus liceret miniſtrare, & in *Concil. Agathen.* relato in *c. Monachum, 20. quæſt. 4.* actum fuit ne clericis ſine commendatitijs litteris proprij Epiſcopi licentia pateat euagãdi: Nouiſſimè *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 16. verſ. nullus*, iubet nullum clericum peregrinum ſine cõmendatitijs ſui ordinarij litteris, ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda, eſſe admittendum: huiuſmodi enim commendatitiæ literæ dantur presbytero peregrinationem ſuſcipienti, vt ei liceat in aliena diœceſi Miſſarum ſacrificia facere *Azor. inſt. moral. p. 2. libr. 3. cap. 49. quæſt. 1.* Epiſcopi igitur in ſuis dięceſibus interdicant ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat *Concil. Trident. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruan. & vit. in celebr. Miſſæ, Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 12. cap. 18. quæſt. 9.* non eis licet alieno presbytero concedere facultatem celebrãdi

in ſua diœceſi, niſi de promotione conſtet, vel commẽdatitias literas à proprio ordinario porrет *d. c. extraneo cum duobus ſeqq. c. tuæ fraternitatis, de clericis peregrinis, Concil. Bracbar. vltim. act. 2. cap. 12. Fr. Emman. q. regul. tom. 2. q. 121. art. 1. Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. c. 40. n. 1. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 34. §. 6. in fine, Soar. de religione tract. de voto lib. 3. c. 4. nu. 9.* Igitur huiuſmodi commendatitias literas eſſe de forma inſinuat *Mandoſ. reg. 24. Cancel. q. 5.*

2 At vero ſi faciat fidem de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum *Nauar. conſil. 1. num. 1. in fine de celeb. Miſſar. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. p. 1. dec. 150.*

3 Si tamen commendatitias litteras peregrinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare, prout reſoluũt *Nau. conſ. 5. ſub tit. de celebrat. Miſſarum, & conſil. 4. de foro compet. in antiq.* quod eſt in nouis *conſ. vnic. de clericis pereg. & in man. cap. 27. nu. 153. Henriq. d. §. 6. in comm. litt. I. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 29. nu. 42. verſ. tantopere. Sayr. deciſ. vnic. de celeb. miſſar.* poteſt dubitari an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum clericum commorantem in eius diœceſi ſine litteris ſui Epiſcopi, qui non vult exercere ordines, ſed tãquam aduena ibi commorari, vel poſſit ei ingreſſum prohibere in eius diœceſi? In qua quæſt. negatiuè nõ data iuſta cauſa reſpondet *Marc. Anto. d. c. 40. d nu. 2.*

4 Hæ commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ, ab eo, qui petentis clerici ordinarius fuerit, prout deciſum refert *Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ libr. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcop. nu. 56.*

5 Nec ſunt denegandæ ab Epiſcopo ſacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiã requirẽtia, prout etiam deciſum refert idem *Armend. nu. 63.* & iterum in ſacra Congreg. Cardinalium ſuper Epiſcopo decretum fuit illos non poſſe reuocare ſubditos eccleſiaſticos alibi degentes, nec eos cogere, ſed teneri literas eis dare extra valentibus morari, ſi ratione beneficij non adſtringerentur in ſua diœceſi reſidere, dicit ita in cauſa propria obtinuiſſe *Campanil. in diuerſ. iuris canon. rub. 9. c. 6. nu. 4.* ſic etiam in facti contingentia reſpondiſſe aſſerit *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 598. in 1. edit. & reſolut. 524.*

6 Vbi ampliat ad clericum obtinentem ſimplex beneficium, qui etiam non poterit cogi reſidere in diœceſi, vbi illud habet, ſed poterit ire quo vellet, & ita dicit in Rota deciſum in vna *nullius beneficij* 28. *May* 1604. *coram Illuſtriſſ. Domino Ludouiſio nunc S. D. N. Greg. XV.*

7 Epiſcopus ſicut poteſt admittere Sacerdotes exteros habentes litteras teſtimoniales ſuorũ ordinum ad Miſſæ ſacrificium, ita ad Sacramenta adminiſtranda, dummodo illi verè idonei ſint, prout refert deciſum idem *Armend. d. l. 7. de Epiſcopis, nu. 83.*

8 Miſſã ne celebrẽt exteri Sacerdotes in Eccleſijs regularium poteſt Epiſcopus prohibere, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitijs ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint, ita deciſum referunt *Galet. in ſua margarita caſuum conſcientiæ verbo Miſſa, Aloyſi. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſio. 750. in 1. edit. & reſolutio. 635. in 2. edit. Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ, libro ſecundo, titul. 18. leg. 7. de religionum. 55.*

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ex antiqua eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſeruatur.*
2 *Tabernaculum vbi eſt aſſeruandum quale debeat eſſe.*
3 *In Sacrario ſacra alia præter ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non debent teneri, ſed in alio ſeparato decenti loco.*
4 *Deferendum ad infirmos per Chriſtianorum ſtratus, præeuntibus luminarijs, ſonante campana, Parocho ſuper pelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu orationes intereundo recitante.*
5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.*
6 *In Conimbricen. Epiſcopatu eſt Conſtitutio, quæ præcipit haberi lumen accenſum diu noctuque ante ſanctiſſ. Euchar. Sacramentum.*
7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Eccleſia Cathedrali, quam in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*
8 *Epiſcopus non habet poteſtatem concedendi licentiam, vt ſanctiſſimum Sacramentum in capellis, & alijs Eccleſijs non parochialibus pro adoratione aſſeruetur.*
9 *De cultu, & veneratione ſanctiſſimo Sacramento exhibenda.*
10 *Miracula plura de hoc ſanctiſſ. Sacramento facta.*
11 *Miraculum refertur Neapoli factum.*
12 *Miraculum refertur diœceſi Bracharen. factum.*
13 *De inſtitutione, excellentia, tranſſubſtantiatione, & præparatione ſanctiſſ. Sacramenti agunt Doctores citati.*

EPISCOPVS AN POSSIT concedere licentiam obſeruandi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali?

ALLEGATIO XXII.

1 Sanctiſſime ex antiqua conſuetudine ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Sacrario aſſeruari ſãcta Eccleſia morem retinuit, iuxta Conſtitut. Innocen. III. *in Conc. Gen. de cuſtod. Euchar. c. 1. Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 6. & canon. 7.* tractant *Durand. in rationali diuinorum, lib. 4. c. 41. nu. 53. Fuſc. de Viſitat. libr. 1. c. 5. nu. 9.* aliaque in hoc propoſitum adducunt *Henriq. in ſumm. lib. 8. c. 39. lit. A.* vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Chriſti corpus dum in Sacrario aſſeruatur, *Ægid. de Coninch. de Sacr. & cenſur. q. 76. n. 85. cum ſeqq. Balduin. Iun. ſuper opera controu. Bellarm. p. 2. lib. 3. cap. 5.*

2 Tabernaculum, vbi ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum conſeruatur in altari maiori, vel ſi commodè ibi non poterit, ſaltim in aliquo eccleſiaſtico conſpicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, benè clauſum, & clauis ipſius non relinquatur in altari, ſeu alio communi loco, ſed penes capellanum, vel parochum cuſtodiatur: Intus etiam decenter ornari debet; & tenẽdæ ſunt ibi duæ pixides, in quarum vna conſeruetur ſanctiſſimum Sacramen-

cramentum, in altera deferatur ad infirmos: & Pixides iſtæ non niſi ſuper altari viatico, vel ſuper Corporali collocentur ita *Fuſcb. dicto libr. 1. capit. 3. à num. 3. Praxis noua Epiſcopalis part. 2. capit. 3. num. 24. verſic. vnde 1.*

3 Vbi admonet ne ibidem alia ſacra teneantur, ſed in alio ſeparato decēti loco, dicitque reſpondiſſe *Sacram Congreg. Rituum Epiſcopo Anchonit. 22. Feb. 1593.*

4 Per plateam in qua habitant Iudæi ſanctiſſimum eucharistiæ Sacramentum non eſſe deferendum, ſed per Chriſtianorum ſtratas, præeuntibus luminarijs, ſonāte campana, parocho ſeu capellano ſuperpelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu Orationes intereundum recitante.

5 Tenetur parochus habere in publico Sacrario aſſeruatas formulas Euchariſtiæ, vt ad infirmos opportunè deferat etiam tēpore peſtis cum proprio periculo *Henriq. in ſum. lib. 8. c. 55. §. 2.* & cum parochus vadit ad cōmunicandum infirmum, debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliā reportet honorificè, vt populus adoret. *Cened. ad Decretal. collect. 51. nu. 2.*

6 Et ſemper cum luminibus debet deferri, ſiue extrahatur à Sacrario, ſiue à cuſtodia: *praxis Epiſcop. part. 1. verbo Euchariſtia, §. 2.* & refert *Nauarr. de Orat. capit. 18. num. 67.* in Conimbricen. Epiſcopatu Conſtitutionem eſſe, quæ præcipit haberi lumen accenſum diu noctuque ante ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, & hoc perpetuo obſeruandum dicit *Fuſc. dict. c. 5. num. 6.*

7 Semper laborandum eſt, quantum fieri poterit, vt ſicut in conſpicuo, & nobiliori Eccleſiæ loco ſanctiſſimum Euchariſt. Sacramentum collocari debet, ita etiam in maiori Eccleſia potius quam in alia, obſeruetur, quia magis decet, vt ſolemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Eccleſia Cathedrali, quam in alia, ex eaque ſumatur, & in proceſſione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Eccleſiam referatur, totiusque rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente prout deciſum refert *Armēdariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 19. l. 1. §. 1. in declarat. num. 8.*

8 Quare cum hæc decentia in aſſeruando ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali vix inueniri poſſit, igitur ſumma cum ratione Epiſcopo non datur poteſtas concedendi licentiam, vt huiuſmodi S. Sacramentum in capellis, & alijs Eccleſijs, nō parochialibus pro adoratione fidelium aſſeruetur, niſi ex auctoritate, & conceſſione Papæ, & ita reſponſum fuiſſe à *Sacra Congreg. in anno 1609.* referunt *praxis noua epiſcop. part. 2. cap. 3. num. 33. verſic. huc pertinet pag. 161. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 92. in 1. edit. & cap. 110. in 2. edit. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1216. & in praxi fori eccleſ. post reſolu. 495. in notabilibus de materia epiſcoporum in fine in 2. edit.*

9 De cultu, & veneratione huic ſanctiſſimo Sacramento exhibenda agit *Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 12. de ſanctiſſ. Euchar. cap. 5.* comprobant *Soar. tom. 3. diſput. 35. Coninch. de Sacram. to. 1. q. 73. n. 15. & q. 76. n. 85. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 39. in fine, Fr. Raphael de la torre in 2. 2. Diui Thomæ to. 2. quæſt. 99. art. 3. diſp. 4. in princip.*

10 Innumera penè miracula de hoc sāctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento refert Luſitanus noſter *Petrus Marizius in libro miraculi Sanctarauenſis*, referūt & alia *Beia in reſponſis caſuum conſcientiæ, part. 3. caſu 39. Auctor enchiridij temporum in anno 1510. fol. 266. verſo, Illeſcas in chronica Pontificali, p. 2. libr. 30. c. 30. §. 3. fol. 448. & c. 14. fol. 85. verſo, & fol. 190. verſo, Ludou. de Bauia in 3. par. eiuſdē chronicæ Pontificalis in vita Papæ Greg. XIII. c. 13. pag. 519. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. cap. 49. num. 1.*

11 Vbi refert quod anno 1601. in Eccleſia ſanctę Crucis ciuit. Neapol. dum Sacerdos Miſſam celebraret, & ſumpſiſſet ſanctiſſimam Hoſtiā antequam ſumeret Sāguinem, cecidit de cęlo fulmen, capellam, & altare diruens, cōburensque partem corporalis ſub Calice proſtrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

12 Ego etiam ſilentio præterire non poſſum maximum huius ſanctiſſimi Sacramenti miraculum, quod Bracharenſi in Archiepiſcopatu, cuius ſum diœceſanus, accidit anno 1606. in oppido de Mondim, nam cū quinta feria maioris hebdomadæ in eccleſia illius oppidi manifeſtum eſſet ſacroſanctum Sacram. pro adoratione fidelium, ſuper altiori menſa pro ſepulcro, ibique circumeſſent accenſa luminaria, interim dum omnes prandebant, relictis Eccleſiæ portis clauſis, in eadem menſa ex luminarijs ignis accenſus eſt, ac deinde combuſtis totius Eccleſiæ paramentis, atque ipſa menſa, vbi erat collocatum ſanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramētum, illo tantum illæſo, ac Calice, & Corporalibus ſuper quibus erat impoſitum, cæteris ſic omnibus in dicta Eccleſia admiſſis penitus exuſtis, extructa remanſit menſa, cuius materies, licet combuſta, integrè ſuſtinebat noſtræ ſalutis pondus, ac futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile diuini ſui erga homines amoris ſignum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reuerentia, & ſanctitate ad hoc ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, eſt enim, vt inquit *Bernardus* ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem ſanat, per hoc homo manſuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, ſagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior, referunt *Cauſ. in libro de Euchariſtia, §. 9. Campanill. in diuerſorio iuris Canonici rub. 12. c. 7. nu. 18.*

13 Alia de venerabili Euchariſtiæ Sacramento, de eius inſtitutione, excellentia, transſubſtantiatione, præparatione, & vſu, vide in *Concil. Trid. ſeſſ. 13. ca. 1. cū ſeqq.* & apud *Cardin. Bellarm. in controuerſ. Cathol. tit. de Euchariſtia. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Euchariſtia, Emman. Sà in aphoriſmis verbo Euchariſtia Viguer. eod. verbo, Bartholam. ab Angelo de Sacram. dialog. 4. de Euchariſtia, Angles in floribus theologicis titu. de Euchar. Valentia to. 4. diſp. 6. Victor. in ſum. de Euchariſtia. Viuald. in candelabro aureo tit. de Euchariſtia, Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij tit. de ſacramento ſanctiſſimo Euchariſtiæ à pag. 180. Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 67. de Communione. Chamerota de Sacramen. vbi de Euchariſtia. Henriq. in ſum. lib. 8. de ſanctiſſ. Euchar. Poſſeuin. de Communione. Gabr. Vaſquez in 3. P. D. Thomæ q. 73. diſp. 177. cum ſeqq. Petr. de Ledeſma in ſump. p. 1. del excellentiſſimo Sacramento del Altar, que ſe llama Euchariſtia. Ægidi. de Coninch. de Sacramentis, & cenſuris qu. 73. Bonacina de Sacramentis diſp. 4. Barthol. Gori de Auguſtiſſimo ſacroſanctæ Euchariſtiæ Sacramento.*

S V M M A R I V M.

1 *Miſſæ ſacrificium probibitum eſt celebrari extra Eccleſiã, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum.*

2 *Celebrare in loco non ſacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, mortale eſt peccatum.*

3 *Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam patribus Societatis Ieſu, conceditur, vt vbicunque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeãt viatico celebrare.*

4 *An poſt Concilium Trid. ſublatæ ſint huiuſmodi conceſſiones? diſputatur.*

5 *Epiſcoporum priuilegium, de quo in cap. vltim. de priuileg. lib. 6. an ſit per Concilium Trid. ſublatum? oſtenditur.*

6 *Epiſcopus de Iure communi poterat concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili celebraretur.*

7 *Facultas hæc, an ſit reuocata per Concilium Trid. diſputatur, & pro affirmatiua parte allegatur.*

8 *Pro negatiua tenent plures Doctores.*

9 *Conciliantur hæ contrariæ opiniones ita vt prior procedat deficiente neceſſitate, vel iuſta cauſa, poſterior vero illa ſtante.*

EPISCOPVS QVANDO poſſit facultatem concedere celebrandi in capella domus priuatæ.

ALLEGATIO XXIII.

1 EXtra Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum, prohibitum eſt ne ſacrificium ſacroſanctæ Euchariſtiæ celebretur, *text. optimus in c. ſicut & in cap. Miſſarum cum ſequentibus de conſecr. diſt. 1. Cõcil. Trid. ſeſſ. 22. de obſeruandis in celebratione Miſſæ, D. Thom. 3. p. q. 83. art. 3. ad 1. Durand. in ration. diuin. lib. 4. c. 1. nu. 41. Pet. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacr. Euchar. c. 2. Henriq. in ſum. lib. 9. c. 27. §. 1. Soar. to. 3. diſp. 81. ſect. 3. & 5. Io. de la Cruz, de ſtatu relig. lib. 2. c. 5. dub. 7. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 26. q. 1. Cened. can. quæſt. lib. 1. q. 44. à n. 5. Chamerota de Sacram. tract. 4. de Euchariſtia tit. de ſacrificio Miſſæ dub. 15.*

2 Vnde mortale eſſe extra caſum neceſſitatis in loco non ſacro celebrare, licèt non detur ſcandalum, tenent *Nauar. in man. cap. 25. num. 80. & 81. D. Antonin. 3. p. titul. 13. cap. 6. num. 4. Sylueſt. verbo Miſſa 1. num. quinto, Soar. dict. ſect. 3. in princip. Henriq. d. cap. 27. §. 1. Vaſqu. 3. p. diſput. 233. cap. 3. num. 4. & 6. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 249. num. 1. & quæſt. Regularium tom. 1. qu. 43. art. 4. verſic. ex quo infertur, Hieron. Llamas in ſum. p. 3. Methodi capit. 5. §. 15. Iacob. Graff. in deciſi. aureis p. 1. lib. 2. cap. 42. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 29. nu. 376. Chamerota vbi ſupra, Bartholom. ab Angelo de miſſa dialogo 5. §. 617. & 619. Coninch. de Sacram. queſtio. 83. art. 3. dub. 1. num. 224. Sabred. ad Bernard. capit. 37. Nugn. quæſt. 83. art. 3. Azor. dict. c. 26. q. 8.* contra *Sotũ. in 4. diſtin. 13. quæſt. 2. art. 3. aſſerentem* vix poſſe cõtingere mortale ex celebratione Miſſæ extra Eccleſiam, ſi ceſſet ſcandalum, quem ſequitur *Sàin aphoriſm. verbo Miſſa num. 20.*

3 Extra caſum igitur neceſſitatis ſolitum eſt impetrari, & concedi pleriſque à lege Canonica, vel à ſummo Pontifice priuilegium, vt vbique vel ab epiſcopis, vt in ſuis diœceſibus, cum altari portatili liceat celebrari; de lege conſtat in priuilegio Epiſcoporum, de quo in *cap. vltim. de priuileg. lib. 6.* De Summo autem Pontifice probat optimè text. in *cap. in his 30. de priuileg.* ibi, cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicumque fuerint, ſine parochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare, de quo priuilegio meminerunt omnes in hac materia, illudque à *Sixto IV. Alexandro VI. Gregor. XIII.* renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat *Fr. Emman. d. quæſt. 43. art. 4.* alia ſimilia adducens conceſſa Patribus Societatis Ieſu, quæ etiam refert *Hẽriq. d. c. 27. §. 3. iuncto commento lit. T. Soar. d. ſect. 3. verſicu. quarta exceptio.* De forma etiam concedendi Breue in Romana Curia per ſignaturam ſupplicationis, vel Penitentiariæ officium, nobilibus, aut litteratis perſonis, multa ſcribunt *Staphil. de lit. gratiæ titu. de reſcriptis Apoſtolicis in forma Breuis, nu. 8. Ludou.* Gomez. *in tractat. Breuium num. 26. Mandoſ. in ſignatura tit. de altari portatili, Stephan. Durante, de ritibus Eccleſiæ cap. 25. num. 7.* & alij recentiores.

4 Poſt *Concil. Trid. in dict. decreto de obſeruandis in ſacrificio Miſſæ ſeſſ. 22.* non ita licitus, & liber eſt vſus horũ priuilegiorum: ſed potius maximè controuerſum, vtrum ſublatæ ſint huiuſmodi licentiæ iure communi, vel priuilegio Pontificio conceſſæ Minoribus Mendicantibus, & Prædicatoribus in *dict. cap. in his?* Et imprimis quod ſint derogatæ tenent *Naua. dict. num. 82. in fine, Durant. de ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 6. num. 3. verſicul. quo etiam decreto, & num. 8. Henriqu. dict. §. 3. in commento litt. T. Soar. dict. ſect. 3. verſi. quarta exceptio, Azor. d. cap. 26. q. 7. Chamerota d. dub. 15. Beia in reſpon. caſuum conſcientiæ p. 4. caſu 33. verſi. & quamuis, Coninc. dict. quæſt. 83. num. 226.* Comprobantes ex verbis Cõcil. verſicu. neminem, dum præcipit Epiſcopis, ne patiantur extra Eccleſiã, & ad diuinum cultum dedicata oratoria, ſacrificium fieri à ſæcularibus quibuſcunque adiecta in fine clauſula generali derogatoria, quorumcunque priuilegiorum: quare ipſo iure aduertunt *Azor.* & alij proximè citati, iam hodie religioſos prædictos his priuilegijs vti non poſſe, niſi poſt *Tridentin.* à Sede Apoſtolica fuerint confirmata, quemadmodum priuilegia Societatis Ieſu confirmaſſe *Paulum III. &* Gregor. XIII. cum derogatione Concil. teſtatur *Henriq. d. §. 3. in com. litt. T.* Contrarium tamen quod Concilium hæc priuilegia non reuocet contendit *Fr. Emman. d. quæſt. 43. art. 5.* ſed friuolo fundamento, inquit enim Concil. ſolum præcipere Ordinarijs, vt non obſtantibus priuilegijs compellant regulares ne illis vtãtur. Sed retorquetur ex verbis Concil. non enim præcipit Ordinarijs ne permittãt vti priuilegijs, ſed ne permittant extra eccleſiã ſeculares, vel regulares celebrare, adiecta clauſula, non obſtantibus priuilegijs. Deinde quia ſi dicamus hæc priuilegia reuocata non eſſe, conſequenter dicendũ eſt non poſſe ab Ordinarijs eorum vſum impediri, iuxta *text. in c. decet de regul. iuris lib. 6.* cum vulgaribus.

1 Quoad priuilegium epiſcoporum in *d. cap. vltim. de priuileg. lib. 6.* dubitat *Nauar. conſil. 5. ſub illo titul. in nouis*, Sed quod per *Tridentinum Concilium* ſublatum non ſit vt certiſſimum reſoluit, deciſumque refert *Azor. dict. capit. 26. quæſt. 4.* & multiplici ratione confirmat 5

Beia dict. caſu 33. fere per totum, & ita declaratum in ſacra Congregat. atteſtatur *Armend. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 73.* vbi etiam ampliat illo priuilegio poſſe Epiſcopos vti ob valetudinem, *& num. 74.* aſſerit deciſum fuiſſe *die 19. Iunij* 1586. poſſe Epiſcopum non valentem cōmodè accedere ad Eccleſiam domi celebrare, vel celebrari ſibi facere; certè ante Concil. Trident. id Epiſcopis licebat præſertim ex *cap. concedimus, & capit. Miſsarum de conſecratio. diſt. 1. Azor. dict. cap. 26. q. 5.* Sic etiam poteſt Epiſcopus dum iter agit miſſam ante auroram, vel poſt meridiem dicere, ſeu alteri concedere, vt eam ſibi dicat, docent *Fr. Emman. dict. to. 1. quæſt. 45. articul. 3. Azor. dict. lib. 10. cap. 25. quæſt. 5. verſic. ſi quæras, per gloſs. in dict. cap. vltim. verbo indulgemus, de priuileg. lib. 6.*

6 Poterat etiam Epiſcopus concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in altari portatili, quis celebraret, prout deducitur ex dict. cap. *Miſsarum*, ibi, in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, *c. his ergo*, ibi, niſi in quibus Epiſcopus iuſſerit, *de conſecr. diſtinct. 1.* Expreſſiusque probatur *ex dict. cap. in his*, ibi, *id Prælatis annuentibus licere eiſdem*, vbi notat *Anton. num. 7.* & communem teſtatur *Abb. num. 2.* ac poſt Lap. *Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1. lit. A. concluſio. 31.* & ante Concil. Tridentin. hanc fuiſſe receptam omnium traditionem fatentur *Guttier. Canonic. lib. 1. capit. 30. num. 25. Nauar. dict. capit. 25. num. 81. Henriq. dict. capit. 25. num. 81. Nauar. dict. cap. 27. §. 2. Azor. quæſtio. 2. Beia, dict. caſu 33. verſicul. tertio dico, Soar. verſicul. ſecundo obſeruandum*, dictis locis, qui rectè notant malè *Silueſt. in ſumm. verbo miſsa, num. quinto, verſic. tertio*, deducere ex littera *dict. cap. in his*, poſſe Epiſcopum dare hanc licentiam extra ſuam diœceſim, nam text. qua parte agit de licentia celebrandi vbique, loquitur de interpretatione priuilegij Sedis Apoſtolicæ: Dum vero inferius, ait ſine eã permiſſu Epiſcopi celebrare potuiſſe, ſolum concludit id poſſe intra propriam diœceſim concedentis, iuxta *regul. cap. 2. de conſtit. in 6.*

7 Verum magna eſt controuerſia an facultas celebrandi extra Eccleſiam, quam diximus concedere poſſe Epiſcopum intra ſuam diœceſim, ſit reuocata per *Concil. d. loco?* Reuocatam eſſe abſolutè tradit *Nauar. dict. num. 81.* ſequitur *Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 21. nume. 8. Guttier. dict. capit. 30. num. 25. Azor. dict. cap. 26. quæſt. 3.* aſſerentes verba Concil. ſupra citata, quæ abſolutè præcipiunt Epiſcopis, ne permittant extra Eccleſiam, & Oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata, & ab eiſdem deputata Ordinarijs, & viſitanda, hoc ſanctum Sacrificium fieri, & ita ſæpius reſponderunt Illuſtriſſimi Cardinales ſuper eo decreto. Et nouiſſimè emanaſſe decretum Congregat. Concilij Tridentini, quo declaratur de oraculo Sanctiſſimi ſpectare ſolum ad Summum Pontificem, & non ad Epiſcopos concedere licentiam, celebrandi in priuatis Oratorijs refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſi. 538. num. vltim. in 1. edit. & reſolutio. 460. in fine in 2. edit.* & ita nec iuſta de cauſa poſſe Epiſcopum dare facultatem celebrandi in capella domus priuatæ, & ſubdio etiam adhibito vtroque altari, firmo ſcilicet, & portatili tenent *Azor. d. c. 26. q. 3. Reginald. d. lib. 29. num. 176. Coninch. d. q. 83. num. 225. Miranda in manu. Prælat. to. 1. q. 40. art. 9. concl. 3. in fine.*

8 Sed per decretum Concil. Tridentini dicto loco prædictæ poteſtati concedendi has licentias Epiſcopis iure communi competenti derogatum non eſſe tuentur *Henriq. dict. c. 27. §. 1. Sà verbo miſsa, num. 20. in fine, Beia dict. caſu 33. verſicul. tertio dico, Nau. conſil. quinto, num. 2. ſub titul. de priuileg. in nouis*, poſt multos *Cened. dict. quæſt. 44. à num. 4.* cum quibus conſentire videtur *Soar. dict. ſectio. 3. verſicul. addit vero*, quem ſequitur Fr. *Emman. dict. q. 43. articul. 6.* & non diſſentit *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 460. num. 2. ac praxis noua Epiſcop. p. 1. cap. 5. num. 8. pag. 77. & p. 2. cap. 3. num. 21. in fine*, vbi refert magna circumſpectione vti debere epiſcopum in ipſis concedendis licentijs, & non niſi ex cauſa grauis neceſſitatis concedere; vtpote graſſante peſte, prout reſoluit *praxis epiſcop. p. 1. verb. miſsa pag. 226.* & faciunt quæ *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 3. q. 32. art. 12. in fine*; Ordinarij enim arbitrio permiſit Papa perſonarum, & infirmitatis qualitate penſata, & pro infirmorum commoditate, vt in priuato Oratorio, vel altari ad cultum diuinum deputato facultatē celebrādi concedere poſſit, vt refert deciſum *Armend. in additionib. ad recopil. leg. Nau. lib. 1. tit. 18. l. 7. de epiſcopis nu. 72.* præcipue autem in huiuſmodi conceſſionibus apponi debet, vt Oratorium decenter ſtructum, & ornatum, ac omnibus domeſticis liberum exiſtat: tum vt conceſſio intelligatur ſine parochialis alterius præiudicio, excipiēs dies natalis Domini Noſtri, Reſurrectionis, Pentecoſtes, quibus ibidem celebrari nō liceat, ſed parochialis frequentetur, quodque alij, præter quam ſeruitio perſonæ cuius intuitu Oratorium conceditur neceſſarij, ibidem audientes miſſam ab obligatione audiendi eam in eccleſia per hoc non liberentur, quę ex ſtylo Rom. Curiæ in facultatibus conſtruendi Oratoria huiuſmodi apponere conſueuerunt.

9 Mouentur præcitati Doct. quia Concil. loquitur de communi modo celebrandi, non vero abſtulit epiſcopis poteſtatem rationabiliter diſpenſandi, ſtante iuſta cauſa, maximè cum moraliter fuerint neceſſariæ, & quia Concil. intendit ſolum tollere abuſus in celebratione miſſarum, non autem caſus licitos, & ita diſtinctè poſſunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt ſcilicet poſterior, quæ hanc poteſtatem facit Ordinarijs procedat ſtante neceſſitate, vel iuſta cauſa, prior vero, quæ eandem negat, habeat locum illa deficiente.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos eſt miniſter ſacrificij miſsæ.*

2 *Eleemoſyna, ſeu ſtipendium poteſt accipi pro celebratione miſsę, pactoque exigi, ſine labe ſimonię.*

3 *Pitantia taxatio pro ſacrificio miſsę eſt iuſta, quę in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt.*

4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura ſtipendia pro miſsa celebratione poſse vnica Miſsa omnibus ſatisfacere tenent aliqui citati.*

5 *Contrarium verius etiamſi accedat Superioris conſenſus, ſecus ſi peculiare interueniat ſummi Pontificis priuilegium.*

6 *Sacerdos vnica miſsa ſatisfaciens multis, à quibus diuerſa accepit ſtipendia tenetur ad reſtitutionem.*

7 *Miſsa pro multis dicta, non tantundem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur.*

8 *Epiſcopus poteſt legem condere, vt certum ſtipendium pro*

Miſsa

Miſſæ ſacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.

9 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*

10 *Sacerdotes exigentes importune ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccant mortaliter.*

11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Miſſis, an poſſit eas facere celebrari per alios minori pitantia retenta ſibi parte eleemoſynarum inſcio dante, & inſcijs ſacerdotibus celebrantibus.*

12 *Miſſas an liceat celebrare anticipate? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.*

13 *Conſuetudo celebrandi anticipate non eſt approbanda, nec toleranda.*

14 *Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impoſterum pro certa intentione tenetur Miſſas celebrare, poteſt eas anticipate dicere.*

15 *Miſſa ſine peccato diei poteſt non recitatis Matutinis.*

16 *Parochus obligatur populum monere, vt miſſas frequẽtet, non tamen cogere poteſt, vt audiat in Parochia.*

17 *Verbum, moneo, inducit conſilium, & non præceptum.*

18 *Miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.*

19 *Nolens miſſam audire in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, peccat mortaliter.*

20 *Refertur Conſtitutio Leonis X. qua declaratur ſatisfieri huic præcepto, ſi audiatur miſſa in Eccleſiis Regularium.*

21 *Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in offertorio miſſarum conuentualium declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*

22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo.*

23 *Parochi non obligantur ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus, niſi iuxta viri prudentis arbitrium.*

24 *Parochi ab Eccleſiis arcere debent muſicas eas, vbi ſiue Organo, ſiue cantu laſciuum aliquid miſcetur.*

25 *Repræſentationes in Eccleſiis fieri prohibentur.*

26 *Saltationes in Eccleſia permitti non debent.*

27 *Conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare, peccatum eſt mortale.*

28 *Capellanus tenetur ſub mortali niſi iuſta de cauſa miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris.*

29 *Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem Capellaniam, vt ipſemet celebret, licet in eius fundatione diſponatur, quod Capellani celebrent.*

30 *Quando verba erectionis expreſſe ſignificarent intentionẽ eſſe, vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, tunc per ſubſtitutum ſatisfieri non poterit.*

31 *Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare quando poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere?*

32 *Capellanus, qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares miſſas, male agit ſi alias celebret.*

33 *Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel Altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare.*

34 *Referuntur cauſæ legitimæ non celebrandi in Altari deſignato.*

35 *Capellanus etiam de conſenſu hæredum celebrans alibi, quam in Altari deſignato, male agit.*

36 *Celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quam loco deſignato peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem.*

37 *Capellania ſacerdotalis iudicanda eſt ſi illius verba eſſent, vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter ſiue Sacerdos.*

38 *Statutum habens, quod prouiſus de capellania ſit ſacerdos, vel Capellanus, oportet, vt ſit actu Sacerdos.*

39 *Idem ſi dixerit, quod ſit Capellanus, vel ſacerdos.*

40 *Verba ſi reſpiciant actum præſentationis, veluti, præſentetur Presbyter, tunc præſentandus debet eſſe actu ſacerdos, ſecus vero, ſi Presbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciunt.*

41 *Contrarium tenent aliqui reſoluentes, quod ſi iubeatur præſentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus ſufficiet ſi præſentetur non ſacerdos.*

42 *Sed prima ſententia verior, contrariiſque reſpondetur fundamentis.*

43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot miſſas, an debeat eſſe actu ſacerdos.*

44 *Capellania non requirit reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas miſſas ſingulis hebdomadibus.*

45 *Referuntur Doctores, qui de ſacrificio miſſæ agunt.*

DE MINISTRO SACRIFICII Miſſæ aliqua practicabilia.

ALLEGATIO XXIV.

1 SAcerdos eſt miniſter conſecrationis, quam conſtat vnam eſſe ex præcipuis partibus Sacrificij, *cap. 1. §. vna, verſ. & hoc, de ſumm. Trinit. Concil. Triden. ſeſſ. 23. cap. 1. & can. 1. D. Thom. 3. part. quæſt. 82. artic. 1. Chamerot. de Sacramen. tract. 4. de Eucharistia, cap. 9. de miniſtro dub. 1. diſput. 3. Bartholom. ab Angelo exam. confeſſ. dialogo 5. de miſſa, & de miniſtro ſacrificij ipſius miſſæ, §. 125. Henriq. in ſumm. lib. 9. de vero miſſ. ſacrificio, cap. 18. §. 2. in princ. Azor. inſtitut. moralium p. 1. lib. 10. cap. 23. in princ.*

2 Poteſt pro celebratione Miſſarum accipere Eleemoſynam, ſeu ſtipendium in ſui ſuſtentationem, mercedemq. exigere ex pacto, abſque labe ſimoniæ, ita tenent multi, quos refert *Ctned. ad decretal. collect. 44. num. 3.* quibus adde *Michael. Timoth. de ſacrificio miſſæ, tractat. 3. quæſt. 48. Iacob. de Graſſis in aureis deciſionibus, lib. 2. cap. 96. num. 32. Gutier. canon. lib. 1. cap. 29. à num. 3. Vgolin. de ſimonia, tab. 1. cap. 9. Henriq. dict. lib. 9. cap. 21. §. 4. cap. 22. §. 1. Morl. in empor. iuris, p. 1. tit. 1. quæſt. 13. in princip. Pet. de Ledeſma in ſumm. p. 1. de ſacr. Euchariſtiæ, cap. 18. verſicul. quarta concluſio, Soar. tom. 1. de religione, lib. 4. capit. 14. & p. 3. quæſt. 83. arti. 6. & diſput. 86. ſect. 1. verſicul. circa alium modum, & ſectio. 3. Vaſq. tom. 3. diſput. 234. Ioan. Bapt. Bernard. Poſſeuin. de officio Curati, cap. 2. num. 20. Barthol. ab Angelo, exam. Confeſs. dialog. 5. §. 528. Paul. Fraxinell. de obligationibus, ſacerd. ſect. 3. præn. 1. num. 2. & 5. Coninch. de ſacramen. tom. 1. quæſt. 83. num. 193. cum ſequentib. Azor. inſtitut. moralium, p. 3. lib. 12. cap. 3. quæſt. 5. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 35. dub. 8.* Dicitur iuſta pitantiæ taxatio pro ſacrificio miſſæ, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt à viris pruden-

tibus,& Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à Superiori habente poteſtatem, itaut maior non poſſit iuſtè exigi: ita *Petr. de Ledeſma dict. cap. 18. concl. 7. & 8. Aragon. 2. 2. quæſt. 85. de ſacrificijs artic. 3. verſicul. ſed dubitabit aliquis, praxis Epiſcop. p. 1. verbo Miſſa, §. 3. cõcl. 2. & 3. Vaſq. d. diſp. 234. cap. 4. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 251. concl. 4. Nugn. de Sacram. tom. 1. ad qu. 83. art. 1. p. 3. tract. de ſacrific. dub. 9. concl. 1. Fraxinel. dict. ſect. 3. prænot. 5. §. 2. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 41. art. 23. concl. 1.*

4 Sacerdotem recipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere tenent aliqui, ſaltem ſi ſtipendia ſimul ſumpta non excedant quãtitatem neceſſariam, ad ſtrictam ipſius ſacerdotis ſuſtentationem pro vnico die, ex eo quia neminem defraudat, cum ſacrificium Miſſę ſit valoris infiniti extenſiuè, tum quia videretur demenda conſuetudo Eccleſiæ, quæ plures conuocat ad eandem Miſſam audiendam: tum quia, qui altari ſeruit de altari viuere debet, ſecundum Apoſtolum relatum in c. *cum ſecundum, de præbendis*, quibus fundamentis hanc ſententiam tenent *Sot. de iuſtitia lib. 9. quæſt. 3. articul. 1. dub. 7. reſp. 1. & 2. Angel. verbo miſſa, n. 52. poſt Syluest. & alios, Ludou. Beia in reſpon. caſuum conſcientiæ p. 1. caſ. 12. Can. de locis Theologicis lib. 1. cap. 13. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 252. num. 4. concl. 4. ad finem, Io. Dominic. Montagn. cap. 26. Nug. in 3. p. qu. 89. art. 1. dub. 9. concluſi. 4. & 5.*

5 Contrarium tamen verius, & receptius puto: prima enim opinio non modicam animis hominum ingerit ſordidæ cupiditatis, & auaritiæ ſuſpicionem, ſcandalumque inter populares excitat, quia non ſtatur promiſſis: tum quia pro eadem Miſſa plures recipiẽs eleemoſynas, neſcientibus offerentibus, facit contra ipſorum voluntatem, & his atque alijs rationibus contrarijs benè reſpondentes, hanc ſententiam tuentur *Nauar. in manu. capit. 25. numer. 92. & conſil. 8. de celebr. Miſſar. in nou. Emman. Saa verbo miſſa, numer. 44. D. Antonin. part. 1. titul. 10. cap. 2. numer. 4. Nald. verbo Capellania, numer. 11. Tolet. libr. 2. capit. 8. num. 3. Henriqu. dict. lib. 9. capit. 21. numer. quarto, & cap. 22. numer. 5. Graff. in dec. aureis, par. 1. lib. 2. cap. 45. Bellarm. in controu. Catholicis, tom. 2. lib. 2. de Miſſa, cap. 4. propoſit. 4. Chamerot. de Sacram. tractat. 4. de Euchariſt. tit. de Miſſæ ſacrificio dub. 11. pag. 276. Soar. tom. 3. diſputa. 86. ſect. 2. & 3. Vincent. Fernand. in mixt. diſputat. de ſacrificio Miſſæ ad rep. text. in can. cum frangitur de conſecr. diſtinct. 2. p. 4. dub. vnic. ad 6. in fin. Vaſqu. 3. p. tom. 3. diſput. 234. capit. 4. Mirand. in manuali Prælatorum to. 1. quæſtio. 41. articul. 23. concluſio. 5. Bartholom. ab Angelo dialog. 5. paragraph. 509. & §. 749. Reginald. in praxi fori pænitent. lib. 23. numer. 234. & lib. 29. numer. 157. Paul. Fraxinel. de obligationibus ſacerd. ſect. 4. concluſi. 1. §. 1. Coninch. dict. quæſt. 83. numer. 192.* Etiamſi ſciente, & concedente ſuperiore cum non poſſit emittere obligationem iure naturali, & diuino debitam, vt per *Nauarr. dict. conſil. 8. & Fraxinell. dict. ſectio. 4. concluſio. 2. paragraph. 2.* ſecus tamen ex peculiari Summi Pontificis priuilegio, tum quia ſicut poteſt ſtipendia, quæ pro Miſſis dantur generaliter taxare, & etiam augere, ſi expedire iudicauerit, ita poteſt in illis diſpenſare propter alicuius Eccleſiæ, vel Monaſterij beneficium, quando iuſta cauſa, vel neceſſitas intercedit, tum quia Papa in reſtitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in pijs cauſis propter commune Eccleſiæ bonum diſpenſare poteſt, & tenent *Syluest. verbo Miſſa 1. num. 20. Henriq. dict. cap. 22. num. 7. Reginald. libr. 23. num. 239. Fraxinell. de obligationibus ſacerd. ſect. 7. §. 11. & 12.*

6 Adeo verum eſt Sacerdotem accipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione non poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere, vt ſi hoc faciat teneretur ad reſtitutionem, ex violatione enim iuſtitiæ cum dãno alterius conſurgit obligatio reſtituendi: ita *Petr. Nauar. de reſtitut. libro ſecundo, cap. 2. numer. 329. & 382. Graffiis dict. capit. 45. num. 17. Fr. Emman. part. 1. capit. 251. de Miſſa concluſio. 1. & 4. Vaſq. tom. 3. diſpu. 231. cap. quarto, Fraxinel. dict. ſect. 4. concluſi. 5. §. 1.* & alijs locis ſupra citatis, qui *Fraxin. §. 4. cum Petr. Nauar.* quem citat, & ſequitur, reſoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat reſtitutionem teneri Miſſas prætermiſſas celebrare, vt per alios celebrentur, vel reſtituere eleemoſynas acceptas, admonitis his, qui eas dederunt, Miſſas non fuiſſe celebratas.

7 Quamuis Miſſæ valor extenſiuè, ſeu indeterminate, vel, vt aiunt, ſyncategorematice acceptus, infinitus ſit, hoc eſt, non tantum prodeſt, quinmagis poſſit prodeſſe, ſiue non tantum fructum exhibet, quin poſſit maiorem, itaut non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari & prodeſſe poſſit, tum dum ſacerdos, vt cauſa proxima ſpecialiter vnam Miſſam offert pro ſe ipſo, aut pro alio reſpondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente, habet non ſolum effectum finitum, ſed virtutem, efficaciamque, & valorem ſimpliciter finitum, qui effectus in plures diuiſus, minus vtilis eſt ſingulis, & ita qui Miſſam pro multis offert, non tantundem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur.

Vide *Nauar. in manu. capit. 25. numer. 91. & numer. 111. verſic. 35. & conſil. 8. numer. 2. & conſil. 9. num. 2. de celebrat. miſſarum in nouis. Petr. Nauarr. lib. 2. de reſtitut. capit. 2. à num. 262. Marc. Anton. Cuch. libr. 5. inſtitut. maiorum, titul. 6. num. 77. Ioan. Medin. in Cod. de oratione cap. de valore orationis pro multis fuſa, Spin. in ſpeculo teſtamentor. gloſſ. 13. princip. à numer. 55. Ludou. Lopez, part. 2. cap. 78. de Euchariſtia, verſic. nam. Hieronym. Llamas in 3. par. Methodi, cap. 13. paragraph. 17. Dimas in tract. de Purgat. cap. 37. per totum, Fr. Emmu. dict. capit. 252. numer. 2. Graff. dict. lib. 2. cap. 45. à num. 16. Humad. l. 42. gloſſ. 2. à num. 3. titul. 4. part. 1. Nugn. in 3. partem Diui Thomæ, quæſt. 83. art. 1. dub. 8. §. in 3. parte, concluſi. 3. Dominic. Montagn. in tract. de Miſſa, capit. 30. Henriq. dict. lib. 9. capit. 19. §. 5. Soar. tom. 3. quæſt. 79. ſectio, 12. & tom. 4. diſput. 48. ſect. 6. Greg. de Valentia, tom. quarto, diſputat. 6. quæſt. 21. punct. 1. §. 25. Fraxinell. ſect. 3. præn. 4. paragraph. 7. Azor. inſtitu. moral. part. 1. lib. decimo, cap. 21. quæſt. 1. Chamerot. dic. titul. de Miſſa ſacrificio dub. 10. pag. 272. cum ſeqq. Vaſq. 3. part. tom. 3. diſputat. 230. capit. 3. praxis Epiſcop. dict. verbo Miſſa, §. 4. Petr. de Ledeſm. in ſumm. part. 1. de euchariſtia, cap. 17. conclu. 23. Galet. in margarita, caſ. conſcientiæ, verbo miſſa, pag. 142. colum. 2. Peſant. 3. p. quæſt. 83. articul. 6. diſ. 4. Coninch. dict. quæſt. 83. num. 186. in fine, Fr. Ludou. Miranda in manu. Prælat. tom. 1. q. 41. art. 19. & 20.*

8 Ad euitanda ſcandala, quæ facilè poſſent ſuboriri in exigendis pro Miſſæ ſacrificio ſtipẽdijs, poteſt epiſcopus legem condere qua certum ſtipendium arbitretur,

itaut laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant: ita *Corduba lib. 1. quæſt. 4. dub. 5. Soar. diſp. 86 ſect. 2. concluſ. 1. Reginald. lib. 23. num. 241. Miranda dict. qu. 41. artic. 23.* quamuis contrarium teneant *Nauarr. Sot.* atque alij.

9 Non poteſt tamen Epiſcopus ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia eſſet occludere viam liberalitati, charitati & pietati, cũ Sacerdotes liberalitatem exercere poſſint in remittendis eleemoſynis ſibi debitis, ita vltra *Soar. & Reginald.* citatis locis, reſoluunt *Fr. Emman. d. c. 252. num. 4. Bartholom. ab Angelo d. dialog. 5. §. 527.*

10 Vnde ſi Sacerdos exigat importunè ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccabit mortaliter, ad reſtitutionemque tenebitur, ſecus ſi ex liberalitate offerentis recipiat eleemoſynã pinguiorem, ſupra taxam, quia ſicut liberum eſt Sacerdoti minus ſtipendium accipere, ita etiam liberum eſt maius accipere à ſpontè dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & conſuetudines nõ conſiſtunt in indiuiſibili, & aliud eſt ex iuſtitia exigere, aliud gratis donare, vel remittere: ideo lex iuſtitiæ non impedit opera liberalitatis, & Chriſtianæ miſericordiæ, *Reginald. lib. 23. num. 232. Ludouic. Miranda in man. Prælatorum tom. 1. quæſt. 41. artic. 41. concluſi. 1. & 2. Soar. diſput. 86. ſect. 2. concluſ. 1. Poſſeuin. cap. 2. nu. 25. Fraxinell. de obligationibus Sacerdot. ſect. 3. prænot. 5. §. 3. Leſſ. de iuſtitia lib. 2. cap. 4. dubit. 6. numer. 37. Mich. Zanar. par. 1. direct. Theolog. de Euchar. cap. 13. de Miſſa verſic. decimo dico.* Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi ſummo mane, vel in loco à ciuitate diſtanti pro labore præuio in itinere, vel etiam certis diebus, & indeterminatis locis poſſe pinguius recipere ſtipendiũ quam lege ſit, aut conſuetudine receptum tenent *Fraxinell. dict. ſect. 3. prænot. 1. §. 2. Graffis dict. lib. 2. cap. 96. num. 34.*

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per ſe, vel per alium, pro dicendis Miſſis, vel vt eas faciat celebrare per alios, poteſt per alios Sacerdotes ſatisfacere minori pitantia, retenta ſibi parte eleemoſynarum, inſcio dante, & inſcijs Sacerdotibus celebrantibus, modo illis tantam tradat eleemoſynam quantam fert communis taxa, & modo ſit Parochus, vel alicuius populi curam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel conſuetudine, aſſignante ſibi certam quantitatem ex quaque Miſſæ pitantia, ſecus vero ſi Sacriſta, vel alius ſit, qui ſtipendia colligat, vt per alios curet Miſſas celebrare, quia tunc non poteſt ſibi partem retinere, iuxta quæ reducenda ſunt dicta per *Sot. de iuſtitia lib. 9. quæſt. 3. articul. 1. verſicu. ſed hoc propterea, Nauar. in manu. cap. 25. num. 91. ver. 24. Ludou. Lopez in inſtruct. conſcientiæ par. 2. titul. de Euchariſtia cap. 78. verſic. inſuper, Fr. Emman. p. 1. ſumm. capit. 252. conclu. 4. Sà verbo Miſſa num. 45. Ecia in reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 1. caſu 12. in fine, Aragon. 2. 2. qu. 85. de ſacrificijs articul. 3. p. 683. Nald. verbo Miſſa numero 20. Henriqu. libr. 9. capit. 22. numero octauo, Soar. par. 3. diſput. 88. ſect. 33. Guttier. canonic. lib. 1. capit. 19. num. 32. Reginald. libr. 23. numer. 240. Vega in ſumm. tom. 2. cap. 41. caſu 3. Fraxinell. ſect. 3. prænot. 5. paragraph. 4. Vaſq. p. 3. diſput. 234. capit. 4. num. 30. Poſſeuin. de officio Curati capit. 2. numer. 19. Barthol. ab Angelo dial. 5. §. 513.*

12 Quæſtio eſt in hac materia controuerſa, vtrum ſcilicet liceat Sacerdoti Miſſas celebrare anticipatè? ſuper qua quæſtione emanauit à Sacra Congregat. Concilij Tridentin. deciſio ex mandato *S. D. Clementis VIII.* cuius tenor talis eſt. Superioribus diebus ſignificatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hiſpania nouam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam ſenſim receptam, in dies magis inualuiſſe, vt Sacerdotes Miſſam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui poſteà Miſſæ celebrationem poſtulaturi, ac pro eo eleemoſynam præbituri ſunt, tametſi antequam Miſſæ ſacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogaſſent, neque ei hac de cauſa præſtitiſſent eleemoſynam. Quam rem cum Sanctitas ſua ad Sacram Congrega. Cardinalium Concil. Trid. Interpretum pro materiæ grauitate examinandam reiecisſet, in ipſa Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſime, ac deinde relatum ad Sanctitatem ſuam, qui ex eiuſdem Congreg. ſententia huiuſmodi conſuetudinem tanquam pluribus nominibus periculoſam, fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque à vetuſto Eccleſiæ more nimium abhorrentem exploſit, ac improbauit, atque Amplitudini tuæ litteras dari, quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiſcopis, atque Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi applicatio in vſum inducta fuerit, per litteras aut aliàs ſcripto iniungat, vt talem vſum aboleant, ac prohibeant excommunicationis, atque alijs, quas opportunas, & neceſſarias exiſtimauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in iſtis Regnis nunc nouerit commorari, vt ſcilicet, & ipſi regularibus ſibi ſubditis talibus applicationibus, eiſdem pœnis propoſitis, interdicãt. Quæ omnia pro ſua pietate, & Sanctiſſimi Domini Noſtri iuſſu obſequendi ſtudio Amplitudinem tuam ſedulo effecturum ſperãtes Omnipotentem Deum rogamus, vt eam quotidie cęleſtis ſuæ gratiæ donis velit auctiorem. *Romæ die 15. Nouemb. 1605.*

13 Ex quibus iam colliges in praxi conſuetudinem celebrandi anticipatè, non eſſe approbandam, nec tolerandam, tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem: tum quia par eſt, vt qui tradet eleemoſynam, ſciat Miſſam pro ſe celebrandam, vt melius ſe diſponat ad recipiendum ſacrificij fructum, qui poteſt eſſe maior, vel minor iuxta maiorem, vel minorem illius diſpoſitionem, ex citatis *per Nugn. 3. part. quæſtio. 83. articul. 1. §. in 3. dub. 5. verſicul. reſpondetur, Coninch. dict. tom. 1. quæſtio. 83. numer. 172. concluſi. 15.* tum quia homines retrahi poſſent ab eleemoſynis in futurum tradendis pro celebratione Miſſarum, ſi Sacerdos offerẽti eleemoſynam reſponderet, applico tibi Sacrificium, quod aliàs celebraui: Quamobrem homines facilè ſibi perſuaderent Sacerdotem accipere ſtipendium, & non perſoluere onus, pro quo ſtipendium accepit: ita *Henriqu. dict. lib. 9. de miſſa, capit. 21. numer. 2. Soar. diſput. 79. ſect. 9. Reginald. lib. 23. numer. 237. Aragon. de iuſtit. quæſt. 85. art. 3. dub. de illis, qui dicunt Miſſas anticipatas.*

14 Exciperem tamen vnum caſum in quo Sacerdoti licèt Miſſas celebrare anticipatè, videlicet quando ex obligatione alicuius Capellæ qui tenetur Miſſas certas ſingulis Hebdomadis celebrare, vel in poſterum pro certa intentione, quia tũc, ſi aliud non exprimatur in fundatione Capellaniæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo eludi videri poſſit, ſatiſfacere poteſt illas in Hebdomada antecedente celebrando: ita

Petr. de Ledeſm. in ſum. p. 1. de ſacram. Eucha iſtia, c. 18. concl. 17. verſic. La duda es de vn Sacerdote, Fr. Emma. in ſum. to. 1. c. 252. concl. 8. Reginald. d. lib. 23. num. 237. & expreſsè in capellano, quod poſſit præuenire tempus celebrationis reſoluit *Aloyſ. Ric. in praxi deciſ. 400. in 1. edit. & reſolut. 338. in 2. edit.*

15 Quæſtio etiam eſt in hac materia magis difficilis, an ſcilicet peccet mortaliter, qui celebrat Miſſam ante Matutini Officij recitationem? de qua particularem tractatum edidit *Laurent. Perez Seco*, qui inſcribitur, an liceat Miſſam celebrare nō recitatis matutinis. Partem negatiuam videlicet non eſſe peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, veriorem ſemper cenſui; quia non videtur tanta connexio inter Miſſam, & horas Canonicas, vt conuertens hunc ordinem reus læthalis culpæ ſit, tum quia nulla lege ſancitum eſt ſub mortali, celebrantem Miſſam ante matutinas horas grauiter peccare, quamuis fieri poſſet, vt peccet venialiter defectu debitæ deuotionis, vt ſi recitet Matutinum tardius, quam par ſit: Vnde merito hanc ſententiam tenent *Sot. lib. 10. de inſtit. quæſt. 5. art. 4. conclu. 2. & in 4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 2. Llamas in par. 3. Methodi, c. 5. §. 15. il primo, pag. 501. Medina, p. 1. inſtruct. Confeſſorum, cap. 16. §. 2. in fine, Vega in ſpeculo Curatorum, c. 10. §. 28. num. 254. verſ. tambien, Ioan. Bapt. Conrad. in reſponſ. caſuum conſcientiæ, caſu 242. Cuc. lib. 5. inſtitut. Canon. lib. 5. tit. 6. num. 36. Ludou. Lopez in inſtruct. conſcientiæ, par. 2. cap. 79. de Eucharistia, verſ. denique neque hic, & cap. 105. de horis canon. verſic. nunc tamen, Emman. Sd in aphor. verbo Miſſa, num. 22. Petr. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 12. verſic. de Ordine, pag. 832. Alphonſ. Vega in ſumm. part. 2. cap. 41. caſ. 16.* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Miſſa, pag. 171. col. 2. Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 249. num. 12. Nugn. in 3. par. q. 83. art. 2. Soar. part. 3. quæſt. 83. art. 3. diſp. 82. ſect. 1. Petr. Ledeſma in ſumm. par. 1. de ſacramen. Euchariſtia, cap. 23. verſ. Octauo, Nald. verb. Miſſa, nu. 8. Miranda in man. Prælator. par. 1. quæſt. 40. art. 12. concluſ. vnic. Chamerota dict. tit. de Sacrificio Miſſæ dubio 14. Leſſ. de inſtit. libr. 2. c. 37. dub. 12. numer. 81. Coninch. de Sacram. tom. 1. quæſt. 83. num. 220.*

Licet affirmatiuam opinionem, imo mortale peccatum eſſe ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant *D. Anton. par. 3. tit. 13. cap. 6. §. 4. in fine, D. Raymund. in ſua ſumm. lib. 3. tit. de ſacram. ueraud. in gloſ. verb. pro defunctis, pag. 326. Armil. in ſumm. verbo Miſſa, num. 3. Tabien. eodem verbo num. 7. & Angel. nu. 42. Nauarr. in man. cap. 25. num. 83. verſ. 18. & de horis canon. cap. 3. num. 70. & cap. 21. numer. 30. Maiol. de irregularit. libr. 3. capit. 24. numer. 1. Anton. Bernard. in ſumm. cap. 27. num. 16. Petr. Boll. in Oeconomica canon. claſ. 1. cap. 3. §. 6. pag. 82. verſ. Primum eſt, Melchior. de Huelam in epithome cæremon. & myſteriorum Miſſæ, §. 2. verſ. Las quales maytines, pag. 355. Ludouic. Beia reſpōſ. caſuum conſcientiæ, par. 1. caſ. 54. verſ. quia celebrare ante Matutinas, Michael. Timoth. de Sacrificio Miſſæ tractat. 1. quæſt. 2. Lel. Zecch. de ſacram. tract. de Miſſa, cap. 16. in princip. Stephan. Durant. de ritibus Eccleſiæ, lib. 3. ca. 24. numer. 13. Barthol. ab Angel. dialogo, 5. §. 240. Iacob. de Graff. in deciſ. aureis, lib. 2. c. 40. nu. 6. Henriq. in ſum. libr. 9. de Miſſa, cap. 24. num. 7. Pitigian. diſt. 13. quæſt. 2. art. 10. Azor. inſtit. moralium, par. 1. lib. 10. c. 28. q. 17.*

De obligatione Parochi.

16 POpulum monere obligatur Parochus, vt Miſſas frequentet, & inſtruere de præcepto Eccleſiæ ſub peccato mortali diebus feſtis Miſſam audiendi, cogere tamen non poteſt, vt Miſſam audiat in parochia ſua, quia *Concil. Trident. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis.*

17 Vbi hæc habentur, vtitur verbo, *moneant*, quod inducit conſilium, & non præceptum, prout tenet *Cened. ad decretales collect. 104. num. 2.* quem ego ipſe refero *in tract. de dictionib. & clauſ. dictione 172.* & ita merito hanc reſolutionem tenent *Luſit. Ferdinan. Taiz in repet. cap. Miſſas de conſecr. diſt. 1. num. 133. Cened. dict. collect. 204. Gutier. Canonic. cap. 30. à nu. 7. libr. 1. Fr. Emman. in ſumm. to. 1. c. 249. num. 25. & quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 4. art. 7. Soar. tom. 3. diſp. 87. ſect. 2. in dub. circa ſecundā Miſſæ diuiſionem, Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 6. quæſt. 4. Henriq. lib. 9. de Miſſa cap. 25. §. 9. Matth. Soar. in practic. & ordine viſitandi cap. 3. numer. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. quæſt. 3. numer. 22. Coninch. de ſacrament. tom. 1. quæſt. 85. numer. 312. Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Neapol. part. 1. deciſ. 152. praxis epiſc. par. 2. verbo Parochia, & part. 1. verbo Miſſa §. 6.* vbi aſſerit deciſum, non poſſe Epiſcopum cogere populum multis pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, ire ad audiendam Miſſam in Parochia ſua.

18 Miſſæ igitur audiendæ preceptum adimpletur quocunque in loco Miſſæ Sacrum audiatur, ſiue in propria Parochia, ſiue in qualibet alia Eccleſia, aut loco vbi celebretur.

19 Poteſt tamen fieri aliundè, vt quis peccet non audiendo Miſſam in propria Parochia, vt ſi quis nolit eā audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, ita *Fr. Emman. dict. tom. 2. ſumm. cap. 123. numer. 6. Nauar. cap. 21. numer. 5. Graſſ. dict. cap. 35. num. 5. Nug. 3. p. qu. 83. art. 6. dub. 2. concluſ. 4. Soar. diſputat. 88. ſect. 2. Bartholom. ab Angel. dial. 5. de Miſſa §. 789.*

2 Extat tamen *Leon. X.* Conſtitut. qua declarat ſatisfieri huic præcepto ſi audiatur Miſſa in Eccleſijs Regularium, eius declarationis tenor relatus eſt apud *Conf. ct. in collect. priu. Mendic. fol. 149.* & apud *praxim nouam epiſcopalem part. 2. capit. 3. numer. 22.* eſt huiuſmodi. Intelleximus quoſdam in dubium reuocare, & perindè conſcientijs timoritatis ſcrupulum inijcere, ſi Chriſti fideles, qui Dominicis, & feſtis dieb. extra Eccleſias ſuas parochiales Miſſas audiunt in Eccleſijs Fratrum Ordinum Mendicantium, Eccleſiæ precepto de Miſſa audienda ſatisfaciant. Nos ambiguitatem huiuſmodi penitus tollere volentes, vt cum ſinceriori conſcientia fideles quique Deo Creatori ſuo ſeruiant auctoritate Apoſtolica tenore præſentium notum facimus omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus (qui non contempto proprio Sacerdote parochiali) in Eccleſijs Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & feſtis diebus Miſſas audiunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſſa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati pęnamvè propterea incurrere, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunq; &c. *Dat. Romæ ſub Annulo Piſcat. die 13. Nouēb. 1517.* Et hoc idem declaratum fuiſſe à *Clemen. VIII.* Breui quodā directo ad Nuntiū Sedis Apoſtolicæ inferioris

Germa-

Germaniæ de anno 1592. die 2. Septemb. refertur in collect. priuil. Fr. Emman. pag. 520. ſub nu. 4.

21 Poteſt tamen Epiſcopus Regulares cogere, vt in offertorio Miſſarum cõuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſterijs celebrantur, declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta eccleſiaſtica à fidelibus tranſgrediantur, prout reſoluit *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 43. art. 7* vbi refert ita vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in diœceſi Elboren.

22 Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap.* 14. ibi, curet Epiſcopus, vt ij ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrẽt; non viderentur autem muneri ſuo ſatisfacere, niſi celebrent per ſe, vel per alios in ſingulis diebus feſtis, alij autem non tenentur celebrare niſi ſpecialem habeant obligationem, ita *Nau. in man. cap. 25. numer. 135. Fr. Emman. in ſumm. part. 1. cap. 252. numer. 1. Spin. in ſpec. teſtam. gloſ. 3. principali numero 63. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 24. quæſt. 2. & 3. Iacob. de Graffis dict. libr. 2. capit. 39. numer. 7. Vaſquez 3. p. diſput. 232. cap. 1. numer. 12.*

23 Non tamen videntur obligandi ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandũ, videntur diuerſæ, cum aliquis obligari poſſit ad celebrationem, quamuis non obligetur ad applicationem: nam nullo iure poſitiuo, neque beneficij inſtitutione præcipitur, inſtituitur enim beneficium curatum ad animas doctrina, & Sacramentorum adminiſtratione paſcendas, niſi aliud conſuetudo præſcribat, cui ſtandũ eſt, ita *Nau. cap. 25. num. 92. Nald. verb. Parochus numer. 18. Soar. diſp. 86. ſect. 1. verſ. de beneficijs igitur, Reginal. lib. 23. num. 238. Vaſq. 3. p. diſput. 234. art. 6. cap. 6. verſ. vera tamen ſententia, Fraxinel. ſect. 3. prænot. 2. §. 2. Poſſeuin. de officio Curati cap. 2. num. 4.* Ego tamen ex *Trid. Concil. ſeſſ. 23. de reform. cap. 1.* exiſtimo Parochum teneri Miſſæ ſacrum ſuis ouibus applicare, iuxta viri prudentis arbitrium.

24 Curent deinde Parochi ab Eccleſijs arcere muſicas eas, vbi ſiue organo, ſiue cantu, laſciuum aut impurum aliquid miſcetur, vt admonet *Concil. Trident. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis*, comprobant *Nau. in man. c. 12. num. 87. Caietan. 2. 2. quæſt. 91. art. 1. verſ. inter hæc, Valent. 2. 2. diſp. 6. quæſt. 9. punct. unic. Soar. tom. 2. de relig. lib. 4. de Orat. c. 13. nu. 16. & 17.* latè, & eleganter *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 37. num. 7.*

25 Et repræſentationes in Eccleſijs, nec debent permittere, in eis enim fieri prohibentur, ex traditis per *Petr. Gregor. Syntagm. iuris p. 3. lib. 39. cap. 11. Nauar. in tract. de Orat. cap. 5. num. 25. prax. epiſcop. par. 1. verbo repræſentationes pag. 302.*

26 Ita etiam ſaltationes in Eccleſijs non debent permitti, ſaltatoribus enim recordandum eſt quod in Saxonia accidit ſaltantibus in Eccleſia Sancti Magni, qui in pœnam, vt creditur per totum annum ſine cibo, & ſomno ſaltarunt, vt referunt *Pineda in Monarchia eccleſiaſt. par. 3. lib. 19. cap. 17. §. 1. fol. 180. Fr. Alph. Venero en el enchiridion de los tiempos fol. 139. Inſtrucion. de la mugher Chriſtiana libr. 1. c. 16. Compendio de las hiſtorias prodigioſas pag. 2. cap. 13.*

27 Sic etiam conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare peccatum eſt mortale, ſecus tamen ſi aliquod frugale, & parcum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, ſine luxu, & perturbatione adſtantium fiat ex cauſa rationabili, verbi gratia, quia non eſt alius locus ſufficienter accommodatus, ita *Fr. Raphael de la Torre in 2. 2. Diui Thom. tom. 2. quæſt. 99. art. 3. diſ. 7. pag. 621. cum ſequenti* quamuis olim pernoctationes, & vigiliæ in Eccleſijs fieri ſolitum eſſet, vt referunt *Pined. in Monarch. eccleſ. lib. 12. cap. 12. §. 3. Fr. Hieron. Roman. de Republ. Chriſt. lib. 5. cap. 13. Illeſc. in Chronica Pontif. lib. 4. cap. 11. fol. 143. Ccned. ad ſextum collect. 11. numer. 4. Card. Cæſar. Baron. in addit. ad Martyrol. Roman. die 15. Ianu. pag. 13.* tamen hodie remouendus eſt abuſus, in quibuſdam Eccleſiis, in quibus propter Sanctorum feſta vigiliæ nocte tota hominum, & mulierum permittebantur, & debet poni pœna excommunicationis *Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 28. num. 8.*

De obligationibus Capellani ad Miſſas pro alijs ex iuſtitia celebrandas.

28 Capellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa, Miſſas celebrare ſecundum inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris: ita *Fr. Emman. in ſumm. part. 1. cap. 249. num. 8. Henriq. lib. 9. cap. 23. nu. 5. & cap. 24. numer. 4. Azor. inſtit. moralium part. 1. lib. 10. cap. 24. quæſt. 7. Soar. diſput. 80. ſect. 2. Reginald. libr. 29. numer. 164.* Et qui alicui Eccleſiæ, vel Altari inſeruit, & onus Miſſę quotidianę ſuſcepit, ſub mortali debet quotidie celebrare, niſi legitime ſit impeditus, & nulla alia ſtipendia pro Miſſis dicendis accipere poteſt, *Vaſq. in 3. p. tom. 3. diſput. 231. capit. 4. Graf. in deciſ. aur. part. 1. lib. 2. cap. 45. num. 20.* Obligatio quotidianæ Miſſæ, vel refertur ad locum, vel ad perſonam Sacerdotis: ſi referatur ad locum, veluti quando dicitur, *celebretur quotidie Miſſa in tali Eccleſia*, in tali altari, vel in tali Capella, tunc Sacerdos, qui huiuſmodi onus habet Miſſæ celebrandæ, ſine vacantia quotidie celebrare tenetur, vel per ſe, vel per alium *Nau. conſil. 25. de præbend. in nouis, Beja p. 1. reſponſ. caſu 23.* quos, & alios refert, & ſequitur *Fraxinel. dict. ſect. 4. concluſ. 4. §. 1.* ſi vero Miſſæ quotidianæ inſtitutio ad perſonam Sacerdotis referatur, duobus modis contingere poteſt: primo modo his verbis, *vel per ſe, vel per alium*, & tunc fundatio Miſſæ vacantiam non agnoſcit. Secundo modo abſolutè, & ſimpliciter inſtituitur his, vel ſimilibus verbis, *eligatur Capellanus, qui quotidie celebret*, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, ſed quanto frequentius poteſt, ſalua ſua honeſtate, & debita Sacramenti veneratione; per ea, quæ *D. Auguſt. de eccleſiaſt. dogmat. cap. 53 relatus in cap. quotidie 13. de conſecr. dist. 2. & tex. in cap. ſignificatum, de præb.* tenent *Nau. conſil. 6. num. 2. de præbend. in nouis, Iacob. de Graffis in deciſ. aureis par. 1. lib. 2. cap. 39. num. 8. Azori. inſtit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 24. quæſt. 7. Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi c. 14. nu. 3. Fraxinel. d. concl. 4. §. 2. nu. 2. Henriq. d. lib. 9. c. 24. §. 4. & conſ. 22. numer. 4. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 403. numero 1. in 1. edit. & reſ. 340. in 2. edit.* Et poſſunt, in ò debent Prælati præcipere ſubditis Sacerdotibus, vt ſecundum obligationes certa intentione celebrent, & ipſi obedire tenentur, vt reſoluunt, *Fr. Emman. in expoſit.*

Bid.

Bul.compoſ.§.vnico numer.50.Fraxinel.ſect.7.§.6.Quoad Regulares vero Sacerdotes ſtrictius proceditur,poſſunt enim Prælati eorum intentionem in Miſſarum celebratione irritare,vt ſacrificij applicatio ei valeat,cui à Regulari Prælato applicatur, non cui à Sacerdote Regulari; nam Prælati huiuſmodi ſunt domini operationum ſubditorum,quæ poſſunt officere obedientiæ,quæ illis promittitur in ſolemni voto,ita Cordub.lib.1.q.3. notab.5.Confeſſ.in ſumm.priuileg.Ordin.Mendicant.titul. 19.de diuinis offic.& celeb.Miſſ.capit.3.ad finem, Fr.Emman.in ſumm.part.1.cap.251.concl.10.vbi declarat hos Prælatos debere Sacerdotum ſubditorum intentionem irritare,ſi cum ſua intentione non reguletur,antequam ab eis Miſſa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere Soar.in 3.p.tom.3.diſput.79.ſect.9.niſi eum intelligamus de ſubditis Sacerdotibus non regularibus, qui eorum Prælato non tenentur obedire ex voto ſolemni, ſicut regulares,ſed ex illius iuriſdictione. Non obſtat quod Sacerdos etiam regularis eſt tam proprius miniſter Chriſti in ſacrificio Miſſæ, vt quamuis nolit Prælatus,conſecratio ab eo legitimè,& realiter fiat: ergo Miſſæ ſacrificium erit validum,& vtile illi, cui à Sacerdote applicatur, etſi Prælatus eius irritet intentionem. Reſpondetur enim non eſſe ſimile de cōſecratione per intentionem Sacerdotis,& de applicatione valoris Miſſæ ſecundum intentionem eiuſdem: nam intentio Sacerdotis in conſecratione eſt de eſſentia ipſius ſacrificij, ideo non poteſt à Prælato irritari, alias non eſſet ſacrificium:at quod valor ſacrificij huic, vel illi applicetur, non eſt de eſſentia ſacrificij: ideo ſi à Prælato alteri, quam ei,in quem Sacerdotis dirigitur intentio, applicetur, eſt ſacrificium, quare intentio hæc applicandi valorem Miſſæ poteſt à Prælato irritari,non autem intentio conſecrandi.

29 Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem capellaniam,vt ipſemet celebret; licèt in eius fundatione diſponatur,quod Capellani celebrent, nam iſtis oneribus Miſſarum rectè per ſubſtitutum ſatisfit: ita deciſum referunt in ſacra Congr. Cōcilij *praxis noua epiſcopalis part.2.cap.3.num.33.Gonzalez ad regul.8.Cancel.gloſ.5 num.84.Galet.in margarita caſuum conſcientiæ verbo Capellania 2.Vgolin.de poteſtate Epiſcopi capit.50.§.8.n.5. Garcia de benefic.part.7.capit.1.num.87. Azeuedo conſil.20.numer.4.in fine* eleganter *Campanil.in diuerſ.iuris Canonici rubric.7.capit.6.numer.13.* me citato *Bonacina de Sacrament.diſput.4.quæſt.vltim.punct.7.§.1.numer.1.* diffiniuitque *Rota in vna Romana Capellaniæ 23.Ianua. 1599.coram Pamphil.*& in altera *Lucana Capellaniæ 12. Decembris 1593.coram R.P.D. Gipſio*, atque *in vna Tiraſſonen.Sapell.9.Iunij 1603.coram Illuſtriſſim. Sacrato*, reſoluunt *Franciſc.Marc. deciſ.799.par.2.Anna conſil. 22.nu.10. Monald.conſ.129.volum.2. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.cap.73.nu.10.& cap.133.nu.1.*

30 Limitarem tamen quando verba erectionis expreſſe ſignificarent intentionem illius eſſe, vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, & in hoc euentu poſſunt procedere reſoluta per *Gutier.conſ.1.ſub nu.11. & conſil.2.ſub num.18.*

31 Et ita ſi ipſe Capellanus,qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Miſſæ celebrationem, vel ſemel in hebdomada,titulo honeſtatis,aut alia iuſta de cauſa, intermitteret,teneretur per alium eo die ſupplere, ſi in fundatione capellaniæ non fuit electa perſona, ſed ſolum habita fuit ratio loci,aut Miſſæ celebrandæ, vt accidit quando in fundatione dicitur, *volo Miſſam quotidie celebrari in tali altari*, vel ſi dicatur, *obligo hæredem, aut Sacerdotem ad prouidendum de Miſſæ ſacrificio*, vel ſi dicatur, *Capellanus quotidie celebret per ſe, vel prouideat per alium*, tunc tenetur Capellanus quotidie ad Miſſam celebrandam per ſe,vel per alium, quia in loco non accidit indiſpoſitio ad Miſſæ celebrationem; ſicut in perſona Sacerdotis,ergo ſi ad Miſſam dicendam in tali loco vnus Sacerdos eſt impeditus, poteſt per alium obligationi ſatisfieri, ergo Miſſa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si vero electa ſit perſona, vt ſi dicatur, *eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret*, aut, *volo vt Sacerdos electus ad hanc capellaniam quotidie celebret*; cum Capellanus non poſſit facere per alium,ſi ſemel in hebdomada iuſta de cauſa Miſſæ ſacrum intermittat, non tenebitur illud per alium ſupplere: colliges hæc ex reſolutis per *Soar. diſputat. 86. ſect.1.column.3. verſic. de beneficiis, Azor. dict.capit. 24. quæſt.7. Beja part.1.caſu 23. verſ.quare obligatio, Graf. in deciſ.aur.par.1.lib.2.cap.39.numer.8.Paul. Fraxinel. de obligationibus Sacerdot.ſect.4.concluſ.4.§.1.Vgolin.de poteſtat.Epiſcopi cap.14.numero 3.*Capellaniam habens cum onere celebrandi Miſſas, an teneantur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? vide *Marc. Anton. Genuenſ.in praxi Archiepiſcop.Neapol. c.47. Petr.Nau. de reſtitut.lib.2.cap.2.numer.210.Galet.in marg.caſuum conſcientiæ verbo Miſſas, Aloyſ. Ricc.dict. reſolut.340. Fraxinel.dict.ſection.4.concluſ.4.§.13.*ex quorum mente reſoluo Capellanum infirmitate præpeditum poſt octo, vel decem dies, per alios celebrare teneri: nam quod eſt datum ob cauſam repetitur, ſi ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, *l. ſi pecuniam in princ. ff.de condict.cauſa data*. Vnde *in vna Pampilonenſ.celebrationis Miſſæ Lunæ 7. Febr. 1594. coram Illuſtriſſim. Mantica*,vt videre eſt in eius *deciſ.262.* tentum fuit beneficiatos, qui tenentur celebrare Miſſam in qualibet quinta feria ad honorem ſanctiſſimi Sacramenti pro ſuffragio animæ teſtatoris, teneri celebrare Miſſas, quas lite pendente prætermiſerunt.

32 Capellanus, qui ex promiſſione vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Miſſas, veluti de Spiritu ſancto, de Beatiſſima Virgine, vel de requie, male agit, ſi alias celebret, abſque iuſta cauſa, qualis erit ſi in eum diem incidat ſolemnitas alicuius Sancti, etiam ſi de eo celebretur officium ſimplex, tunc etiam videtur poſſe Miſſam illius diei celebrare: colliges hæc ex *Nauar.in manu. cap. 25. numero 134. Sa verbo Miſſa numero 48.Fr.Emman.in ſumm.tom.2.capit.248.numero 9.Henriq.libr.9.de Miſſa capit.23.numer.6.Soar.tom. 4.diſputat.83.ſect.3.verſic.in quo eſt magna, Azor.part. prima lib.10.capit.32.quæſt.5.Ludouic.Miranda in man. Prælat.tom.1.quæſt.41.articul.21.concluſ.2.Reginald. libr.29.numero 208. Poſſeuin. capit.2.numer.44.ad finem.Barth.ab Angel.dial.5.de Miſſa §.740.& §.806. Fraxinel.de obligatione Sacerd.ſect.4.concluſ.4.§.4.Beja part.1.caſu 23.verſ.primum oſtendo, Vgolin.dict. cap.14. numer.4.*

33 Verum,qui ex titulo,vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare,niſi hoc faciat ex iuſta, & rationabili cauſa, quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem teſtatoris,nec præſtat, id ad quod fuit electus,& aſſumptus, ita *Sylu. verbo Miſſa 1.quæſt. 10.ad finem.Nauar.in man. capit. vigeſimoquinto numero 134. & de Orat. capit.5. numer.2. & 12.Henriq.lib.9. capit.23.numer.5.Graff.in deciſ.aureis part. prima lib.2.*

capit.

capit.53.numero 9.& tom.2. conſil. ſub titul. de pręben dis conſil.4.numer.1.Poſſeuin.dict.capit.2.numero 25. verſ. quæritur 2.Ugolin.dict.capit.14.numero quarto, verſi. verum. Azor.dict.libr.10.cap.24.quæſt. 8. & part. ſecunda lib.6.capit.24.quæſt.7. Fraxinel. de obligation. Sacerdot. ſect.4.concluſ.4.§.9. Aloyſ.Ricci.in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.405 in prima edit.& reſolut. 342. in ſecunda edit. vbi numero quarto, & quinto, refert legitimas cauſas non celebrandi in altari deſignato connumerari poſſe, ſi altare ipſum eſſet deſtructum, vel adeſſet inundatio aquarum.

34 In eadem tamen Eccleſia, altari impedito, ſi fieri poteſt propter teſtat. deuotionem celebrandum eſt donec altare conſtruatur, vel reparetur *Marc.Anton. Gennen. in man.Paſtorum cap.72.num.4.* quem citat *Fraxinel. d. ſect.4.concluſ.4.§.12.*

35 Si vero in ea celebrari non poſſit, veluti quia violata eſt, vel aliud iuſtum adeſt impedimentum, capellanus alibi debet celebrare, quando intentio teſtatoris circa hoc eſt dubia: nam credibile eſt omnino, fundatorem principalius voluiſſe Miſſarum fructum ſibi, & ſuis defunctis applicari, quam loci particularis venerationẽ, *Azor.dict.capit.vigeſimo quarto, quæſtione quarta. Fraxinel.dict.concluſ.4.§.11.* Sed ſi principalius intenditur honor loci, vel temporis, vel Sancti, aut miniſterium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum, & tempus, ſignatum non currit obligatio, *Galet.dict. verbo Miſſa 2.* Quæ quidem principalis reſolutio vera eſt, etiamſi Sacerdos velit celebrare alibi, quã in altari deſignato de conſenſu hæredum, nam adimplenda eſt voluntas teſtatoris, cui nequeunt hæredes derogare: ita poſt *Marc.Anton.Gennenſ.dict.c.72.num. duodecimo,* tenent *Fraxinel.d.concl.4.§.10. Aloyſ. Ricci. d.reſol.347.num.5.in fine.*

36 Si vero abſq; iuſta cauſa alibi celebret peccabit mortaliter, ſi ſæpius faciet, veluti contra obligationem in re graui, non tamen tenebitur iterum in eodem altari, vel Eccleſia celebrare, aut ad aliquam reſtitutionem, vt compenſet ſacrificia alibi facta, quia non priuauit fundatorem fructu ſacrificij. Ita *Poſſeu. capit. ſecundo numero vigeſimo quinto, verſic. quæritur 2. Fraxinel.d.ſect.4. concluſ.5.§.3.* contra *Azor.part.ſecunda libr. ſext.capit. vigeſimo quarto, quæſtione ſeptima,* atque alios aſſerentes teneri ad aliquam reſtitutionem, eo quod non adimpleuerit fundatoris voluntatem. Aduertas tamen poſſe in his Epiſcopum diſpenſare, puta, vt qui in Academia ratione ſtudij abeſt, ſatisfaciat oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora, ita *Henriq.dict.lib.9.cap.24. §.4.in fine.*

37 Capellania ſacerdotalis iudicanda eſt, ſi illius verba eſſent, *vt in ea pręſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſiue Sacerdos* quamuis alia abeſſent, quæ apponi plerumque ſolent, nempe, qui celebret Miſſas, aut his ſimilia, quia his adiunctis certior apparet reſolutio, tunc enim capellanus debet eſſe actu Sacerdos tẽpore prouiſionis, & impetrationis, ita *Mandoſ.in tract. annalium caſuum numero 8. Dec. in capit. cum in cunctis §. inferiora numero vigeſimo ſecundo de iudic.& conſil.129. incip. pro tenui numero quinto. Rebuff. in repet. capit. extirpandæ §. qui vero notab.2.de præbendis. Spina de teſtament. gloſ. 4.numero 67. Perez l.1. verſic. notabile eſt etiam dubium titul.6.lib.1.ordin.Gutier. conſil.1. numero vndecimo, & conſil.2.per totum Nicol.Garcia de beneſic.part.7.cap.1.à numero 58. Campan.in diuerſorio iuris Can.rub.7.capit.6. numer.10.*

38 Sic etiam ſi teſtator leget, aut ſtatutum, vel conſuetudo habeat, quod *prouiſus de capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus,* oportet, vt ſit actu Sacerdos, non autem clericus tantum, vt per *Zecbium de Repub.eccleſ.titul.de beneficiarijs numero quarto, notab. vltim. verſic.* quo vero *ad Ordinem Cardin. Tuſc. practic. concluſ. lit. B. concluſ.57.*

39 Sic etiam quando fundator, vel ſtatutum diceret, *quod prouiſus de capellania ſit Capellanus, vel Sacerdos,* requiritur quod ſit actu Sacerdos, cum dictio, vel, ſtet declaratiuè, ita *praxis epiſcop.part. prima verbo beneficium §.7.concluſ.5.principal.8. Perez de Lara de Capellanijs libro ſecundo capit.5.à num.11.* & ita ſæpius in Rota deciſum eſt, quando verba reſpiciunt actum præſentationis, ſcilicet, *pręſentetur Presbyter,* tunc præſentandus debet eſſe actu Sacerdos, ſi vero verba Presbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciunt, vt ſcilicet, *pręſentetur, qui celebrare teneatur,* tunc ſatis eſt quod ſit habitu Presbyter, quamuis non ſit actu, ita tentum fuit in *dict. Lucana capellania 4.Decembris 1595 coram D.Gipſio, & in cauſa Foroliuien.capellaniæ 10. Maij 1589.coram D.Seraphino, & in dict. Romana capellania 19.Martij, & 14.Nouembris 1586.coram D. Pamphilio, & in vna Parmenſi iuriſpatr.8.Iunij 1573. coram Blancheto,* quam refert, hanc ſententiam ſequens *Aloyſ. Ricc.in praxi fori eccleſiaſt.reſolut.339.*

41 Contrarium tamen ſuſtinent multi Doctores ſummæ ſapientię, & auctoritatis reſoluentes, quod ſi iubeatur præſentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus ſufficiat ſi præſentetur non Sacerdos, dummodo ſit clericus primæ tonſuræ, & legitimæ ætatis, adeo vt infra annum poſſit Ordinem ſacerdotalem cõſequi, dummodo etiam verba non ſint concepta negatiuè, ita *Lambert.de iure patronatus part.prima libr.ſecundi ſol.79 quæſt.7.princip.artic.27.à numero primo. Roland. à Valle conſil.47.numero ſext.volumin. primo. Spin. in ſpeculo teſtament.gloſ.4.principali numero 68. Flamin. de reſignat. libr.tertio quæſtione 9. numer. 3. Ceuall. commun. contra communes quæſt.693.numero 9.cum ſequentibus, Gironda de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione nu. 1172. Gonzalez ad regul.8.Cancellarię gloſ.5. in princip. numero ſeptuageſimo quarto, & à numero 104. Stephan.Gratian. diſceptat.forenſ.capit.133.numero primo cum ſeqq. Quaranta in ſumm.Bullarij part.ſecunda verb.ſeruitium capellaniæ, Perez de Lara dict.capit.quinto, numero 16.* qui ait quod ſi fundator requirit presbyteratum per verba affirmatiua, ſeu mixta, incipiendo ab affirmatiuis, & ſufficit præſentare idoneum ad presbyteratum, ſi vero vetatur, ſeu incipiat verbis negatiuis, ſeu alias quando verba ſunt clara, debet præſentari actu Sacerdos, multis ad id impulſus rationibus, ea præſertim, quod vna quælibet perſona in ſua diſpoſitione videtur velle adhærere diſpoſitioni iuris communis, ex *Bart.in leg.hęredes mei §.cum ita numero quarto.ff.ad Trebell. Afflict.deciſ.44.numero vigeſimo, Decian.conſil.18.numero 20.libr. primo,* ſed beneficium habens annexum ſacerdotale miniſterium impetrare à iure non vetatur, qui eo caret, licet teneatur intra annum à die poſſeſſionis requiſito Ordine inſigniri, per *capit.cum in cunctis de electioN. & Clement. generalem de ętate & qualitate, ac Concilium Tridentin.ſeſſ.22.de reformat.capit.4.& ſeſſ.24. ſimiliter de reform.c.12.* ergo ſequitur quod iſte patronatus inſtitutor voluerit, vt huiuſmodi Capellanus eueheretur ad presbyterium infra annum.

42 Sed à prima ſententia non eſt recedendum, quæ

multis

multis ſacræ Rotæ Roman. deciſionibus infixa eſt, quas ſupra retulimus: ad fundamentum vero contrariç opinionis ſupra relatum reſpondetur, nequaquam illum, qui non eſt actu, ſed aptitudine Sacerdos, dici verè, abſolutè, & ſimpliciter Sacerdotem, vt patet, & ſic in eo non verificantur verba requirentia ſacerdotium, & ideo allegata per *Flamin. dict. quæſtione 9. numero 36. Concil. Tridentin.* ac iura ſupracitata, loquuntur de beneficio ſacerdotium requirente, non tamen actu, nec etiam obſtat deciſio Rotæ relata à *Gonzalez, vbi proxime numero 85.* qua in *vna Pampilonen. ſacrificij 11. Februar. 1591. coram D. Mantica,* tentum eſt, vt non obſtante fundatione quod ad capellaniam præſentarentur, & inſtituerentur Presbyteri, illa nihilominus capellania non ſit ſacerdotalis: non ſolum ea ratione freti idem *Mantica* & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt ſententiam, quod per illa verba non dicatur neceſſarius Ordo ſacerdotalis, ſed inſuper, quia obſeruantia ſubſequens opitulata eſt, quandoquidem licet ſæpe fuiſſent in ea præſentati Presbyteri, aliquando tamen clerici inferiores.

43 Si tamen capellania fundata ſit, *quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas*, tenet vna ſententia Capellaniam debere eſſe ſacerdotalē actu, ex eo, quod fundator volens quod Capellanus Miſſas debeat celebrare, videtur voluiſſe præſentandum eſſe Sacerdotem, vt illa poſſit celebrare; ita *Perez dict. l. 1. gloſ. 2. ad finem, verſ. notabile etiam eſt dubium, Quintanaduen. eccleſiaſticon libr. quarto numer. 67. Gutier. conſil. 1. numer. vndecimo, & conſil. 2. numer. 15. Fr. Emman. quæſtionum regularium tom. 2. quæſt. 122. articul. 2. ad finem*. Alij dicunt per onus celebrandi iniunctum, capellaniam eſſe ſacerdotalem, non tamen actu, ſed aptitudine, tenent *Spina dict. gloſ. 4. numero 68.* ſequitur *Ceuall. dict. quæſt. 693. à numer. 6. & Parlad. differ. 120. numero 14.* & faciunt quæ *Azor parte ſecunda lib. 6. capit. 24. quæſt. 3. & 4.* quatenus refert procedere in fundatione perſonæ eccleſiaſticæ; & primam aſſerit locum habere in fundatione laici: Sed verior ſententia eſt capellaniam non eſſe ſacerdotalem, neque actu, neque aptitudine, ex eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Miſſas, ſeu diuina officia, ſed poſſe prouideri ſimplici clerico 14. annorum: ita *Sa verbo beneficium numero 28. & verbo Reſidentia numero 10. Azor. part. 2. lib. 3. cap. 8. quæſt. 5. ad finem,* dicens nunc conſuetudine receptum eſſe, vt Capellani, ſimplex tātum beneficium habentes, liberi ſint ab obligatione reſidendi, aſſerenſque hoc tamen locum habere in his Capellanijs, quibus nullum præceptum reſidendi eſt impoſitum ex peculiari ipſarum inſtitutiône, vel ſtatuto, vel conſuetudine ſpeciali, *Azeued. conſil. 20. à numero quarto, Perez de Lara dict. libr. 2. capit. 7. numero 7. & capit. 8. numero 42.* & quia elegans ſtat pro hac parte *Rotæ Roman. deciſio in vna Roman. capellania die Lunæ 23. Ianuarij 1589. coram D. Pamphilio*, aliqua illius verba ſunt ſcribenda, & ſequuntur. Domini attenta reſolutione Illuſtriſſimorum Dominorum ſacri Concil. interpretum in cauſa Piſtorien. quod præſentandus neceſſario non debet eſſe Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, *Capellanum debere celebrare diuina officia*, quia iuxta *allegat. Lap. 35.* niſi expreſsè caueatur, quod per ſe ipſum hoc agat, ſatis cenſetur prouiſum voluntati teſtatoris, ſi per alium diuina celebrare faciat, ad reg. qui per alium facit, &c. & tradit *Card. in capit. de multa in fine verſic. quinto quæro, de præbend.* Receſſerunt à reſolutis in hac cauſa, & dixerunt capellaniam non eſſe ſacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adſtringitur Capellanus ad deſeruiendum Capellç in diuinis, & Miſſas celebrandas per ſe ipſum, & cum ſimus in beneficio ſimplici, in quo ex generali quadam totius Orbis conſuetudine, non requiritur reſidentia, vt poſt *Card.* tradit *Imol. in capit. fin. numer. 9. de cler. non reſid.* ſufficiet, quod deſeruiat per ſubſtitutum, ad notata *in capit. ſuper eo de præbend. in 6. Lap. dict. alleg. 35. num. quarto & 117. ſub num. 2. Card. dict. cap. de multa in fi. Dec. in c. cum omne in 2. lect. num. quinquageſimoquinto de conſtit.* cum alijs allegatis, &c. quam deciſ. refert *Marius Antonin. reſolut. vari. lib. 1. reſolut. 4. in fi.*

44 Ex qua collige capellaniam non requirere reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus cū poſſit per ſubſtitutum deſeruire, ita *praxis Epiſcopalis parte 1. verb. beneficia §. 8. pag. 51. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 399. in prima edit. & reſolut. 337. in ſecunda edit. Azori. dict. capit. 8. quæſtione quinta Gonzalez dict. gloſ. quinta, numero 89.* vbi *numero* 100. limitat niſi expreſsè contrarium eſſet diſpoſitum in fundatione, limitat etiam *numero* 108. in Capellanijs exiſtentibus in Eccleſijs Cathedralibus, quarum redditus, conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, nam tunc non poſſet deſeruiri per ſubſtitutum in celebrando, neque reſidendo, ita *Grat. dict. capit. 133. à numero decimotertio.* Et licet *idem Gonz. vbi ſupra numero* 107. aſſerat conſuetudine legitimè introducta poſſe capellaniam fieri reſidentialem, melius tamen contrarium ſequerer cum *Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 337. in fin.* vbi dicit, quod Capellanus ex eo quod geſſerit actum gratuitum in eius libertate conſiſtentem, nulla poteſt dici acquiſita ſeruitus reſidendi iuxta reſoluta per *Cyn. in l. 2. quæſt. tertia, C. quæ ſit longa conſuetudo, Bal. in l. 1. C. de ſeruitutibus, & aqua, Abb. in capit. quod tranſlationem colum. 2. de officio legati.*

45 Plura de ſacrificio Miſſæ, de eius effectibus, valore, & partibus, tempore, loco, & quibus veſtibus, ac vaſis ſit celebrandum, & quando fideles eius præcepto ſatisfaciant vide *Anton. Honcal. & Martin. de Friaz. in ſuis tractat. de ſacrificio Miſſæ, Iodocum Coccium tomo 2. theſauri Catholici libr. ſext. articul. 4.* vbi plures auctoritates ex ſacris Scripturis Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert, *Repert. Inquiſit. verbo Miſſa, Caietan. in opuſc. de ſacrificio Miſſæ, Michael. Timoth. eodem tractat. Barthol. ab Angelo exam. Confeſſ. dialog. 5. de Miſſa, Bellarmin. in controu. Catholicis libr. primo de Miſſa, Sot. lib. 9. de iuſtit. quæſtione ſecunda articul. 1. Fr. Emman. in ſumm. tom. primo capit. 242. de Miſſa Henriq. in ſumm. libr. 9. de vero Miſſæ ſacrificio, Gab. Vaſq. in 3. par. D. Thom. tom. 3. quæſt. 85. diſput. 220. cum ſequentibus Coninch. dict. quæſt. 83. & ibi Nugnus, Azor. inſtitut. moral. parte prima libro decimo capit. 18. cum ſequentibus Luc. Pinel. tractat. de Miſſa, Mich. Zonar. parte prima direct. Theolog. de Euchariſtia cap. decimo tertio, de Miſſa Ioan. Domin. Montagnol. in diſput. de valore Miſſæ, Binsfeld. Enchirid. Theolog. paſt. de ſacrament. Euchar. capit. ſext. Miranda in manual. Prælat. part. prima, quæſtione quadrageſima cum ſequentibus, Soar. tom. 3. diſputat. 82. Sa in apho. verbo Miſſa, Galet. in margar. caſuum conſcientiæ eodem verbo, Lel. Zecb. de Sacrament. tractat. de Miſſa, Cardinal. Tolet. in inſtruct. conſcientiæ libr. ſecundo. Franciſc. de Pitigianis de Sacrament. diſtinct. 13. Petr. de Ledeſm. in ſumm. part. prima de Sacrament. Euchariſt. capit. 17. cum ſequentibus, Balduin. Iun.*

ſuper

ſuper opera controuerſiarum Bellarmini part. ſecunda libr. quarto. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis libr. 29. numero 143. cum ſequentibus, Bonacina de Sacramen. diſputat. quarta, quæſtione vltima Ioann. Baptiſta Bertis, de Miſſa. Ioan. Baptiſta Scortia de Sacrificio Miſſæ. Paul. Fraxinell. de Sacerdotum obligationibus ad Miſſas pro alijs ex iuſtitia celebrandas. Vincent. Ferdin. in mixt. diſput. de ſacrificio Miſſæ ad capit. cum frangitur de conſec. diſt. 2. par. quarta. Anton. Nald. in practic. quæſt. verbo Miſſa, Ioann. Baptiſt. Poſſeuin. de Officio Curati capit. ſecundo, Iacob. de Graffis in aureis deciſ. part. prima libr. ſecundo, capit. 39. cum ſeqq. Domit. Chamerota in tractat. de ſeptem Sacrament. nouæ legis tractat. 4. de Eucharistia titul. de ſacrificio Miſſæ.

S V M M A R I V M.

1 *Sacerdos non approbatus ab Epiſcopo inualide Confeſſiones audit.*

2 *Verbum, poſſum, præcedente negatiua dictione indicat carentiam, & actum contra geſtum omninò reddit nullum.*

3 *Sacerdos, vt validè adminiſtret Pœnitentiæ ſacramentum, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo iam confirmato, & habente ſubditos.*

4 *Vel à Vicario Generali, aut à Capitulo Sede vacante.*

5 *Vel ab Abbatibus, alijſque exercentibus epiſcopalem iuriſdictionem ab Epiſcopis exemptis.*

6 *Approbatus ad Confeſſiones cenſetur, cui Epiſcopus curam animarum ad tempus tradidit, etiamſi illum non ſubiecerit examini.*

7 *Doctores etiam inſignes, ſi approbari velint ad Confeſſiones audiendas, debent ſe examini ſubijcere, itaut ſi iniuſtè licentia denegetur non cenſeantur approbati.*

8 *Prouiſus de parochiali Eccleſia per concurſum cenſetur dumtaxat approbatus in ea Ciuitate, vel Oppido, vbi ſita eſt Parochia.*

9 *Epiſcopus non poteſt ſibi eligere in Confeſſarium Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus.*

10 *Approbatio ſufficit, quod in voce habeatur.*

11 *Sacerdos inualidè Pœnitentiæ ſacramentum miniſtrat, credens Superiorem ratam habentem abſolutionem de futuro.*

12 *Nullus præter Epiſcopum ſe interponere debet in his, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes ſacræ Confeſſionis miniſtros.*

13 *Parochus non poteſt alicui Sacerdoti, alias non approbato, dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum.*

14 *Sacerdos approbandus eſt ab Antiſtite loci, vbi ſit Confeſſio.*

15 *Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poteſt eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis.*

16 *Contrarium tamen non reijciendum.*

17 *Fœmina, quæ virtute Iubilæi facultatem habet eligendi Confeſſarium ab Ordinario approbatum, poteſt eligere Confeſſarium propriæ diœceſis ad certum numerum perſonarum approbatum.*

18 *Parochus poteſt confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena Parochia, vel diœceſi.*

19 *Approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio, vel contra iudicium, non cenſetur approbatus.*

20 *Epiſcopus debet Confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare.*

21 *Licentia delegata audiendi Confeſſiones, non expirat mortuo, vel amoto delegante.*

22 *Religioſus, qui ſemel fuerit generaliter approbatus ſi recedat à diœceſi, & poſtea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem.*

23 *Parochus habet approbationem à iure, quam non poteſt Epiſcopus reuocare, quamuis poſſit ſuſpendere.*

24 *Regulares, cum ſecularium etiam Sacerdotum Confeſſiones audire cupiunt, indigent Epiſcopi approbatione.*

25 *Refertur Conſtitutio Pij V. ſuper hac re edita.*

26 *Confeſſores regulares etiam Lectores, & in ſacra Theologia graduati, poſſunt ab Epiſcopis ſi voluerint, examinari.*

27 *Forma data circa approbationem Confeſſariorum regularium non fuit derogata per Concilium Tridentinum.*

28 *Ordinatio prædicta Pij Quinti non fuit reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Trid. factam.*

29 *Succeſſor in Epiſcopatu poteſt auocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, & quos idoneos non inuenerit, reijcere.*

30 *Refertur decretum ſacræ Congregation. Illuſtriſſimorum Cardinal. negotijs Epiſcoporum, & regularium Præpoſitorum.*

31 *Refertur alterum Decretum ſacræ Congreg. Concilij Tridentin. circa approbationes generaliter, & indiſtinctè, vel determinatè ad locum, ſeu tempus certum dandas.*

32 *Epiſcopus iuſta, & legitima exiſtente cauſa, poteſt Confeſſariorum regularium approbationem reſtringere, & limitare ad certum locum, tempus, ſiue perſonas.*

33 *Licentia data ſub conditione non impleta, ceſſat facultas.*

34 *Approbatus ab Epiſcopo ad certum tempus illo finito poteſt eum iterum examini ſubijcere.*

35 *Regulares ſemel ab aliquo Antiſtite approbati extra diœceſim ipſiuſmet Epiſcopi non poſſunt confeſſiones audire.*

36 *Facultas ab Epiſcopo conceſſa pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, & beneplacitum, reuocari poteſt.*

37 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.*

38 *Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, vtrum dum eſt excommunicatus communiter occultus validè abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt.*

39 *Geſta per Iudicem delegatum putatiuum an ſuſtineantur ex errore communi.*

40 *Geſta ab inhabili, an ſuſtineantur ex communi errore.*

41 *Pœnitens confeſſus cum Sacerdote excommunicato communiter occulto, ſibi tamen non ignaro, ex parte materiæ, inualidè facit Sacramentum.*

42 *Extrauagans ad euitanda, non permittit fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denuntiato, ſed illam ſolum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem.*

43 *Abſolutio ſacramentalis præſtita ab eo, qui non erat approbatus à legitimo Superiore eſt inualida, quamuis communi errore approbatus cenſeretur.*

44 Solus

44 Solus communis error non ſufficit ad validitatem geſtorum, ſed vlterius oportet vt illum praceſſerit titulus officij exerciti, etiamſi inualidus fuiſſet.

45 Regulares Epiſcopi approbatione non indigent cum eorumdem regularium Confeſſiones audiunt.

46 Religioſi Confeſſores non approbati ab Epiſcopo, ſecularium, qui ſunt de familia ſuorum monaſteriorum, Confeſſiones audire non poſſunt.

47 Confeſſores in Monaſterijs Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non examinantur ab Epiſcopo.

48 Epiſcopus an poſſit dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore tantum examinatum?

49 Quilibet Sacerdos abſque ſui Epiſcopi licentia poteſt in probabili mortis periculo à quibuſuis peccatis abſoluere.

50 Ampliatur licet ſit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.

51 Ampliatur etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi.

52 Mortis articulus dicitur non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile mortis periculum inſtans.

53 Citantur Doctores de Confeſſione agentes.

EPISCOPI SINE APPRObatione, an vllus Sacerdos Confeſſiones audire poſsit?

ALLEGATIO XXV.

1 NOn omnis Sacerdos, de ſe loquendo, eſt ſufficiens miniſter ſacramenti Pœnitentiæ, requiritur enim iuriſdictio, vt valide adminiſtret, cum nullus ſine illa iudiciales actus valeat exercere. Iuriſdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Epiſcopo per examen, aut etiam alia ratione: ita habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7.* vbi dicit nullius momenti abſolutionem eſſe quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem, idem colligitur ex eodem *Concil. ſeſſ. 23 cap. 15.* vbi habetur nullum poſſe Confeſſiones ſecularium audire, niſi ſit approbatus, comprobant *Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 29. numero 13. Chamerota de Sacram. tractat. 7. de Confeſſ. dub. 12. pag. 477. Vaſq. tom. 3. diſput. 219. num. 55. & ſequent. Soar. tom. 4. diſputat. 28. ſect. 5. & 6. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 1. nu. 169. cum ſeqq.*

2 Ex eo confirmatur, quia *Concil. dict. cap. 15.* vtitur particula illa, non poſſe, quæ cum ſit negatio potentiæ indicat carentiam iuriſdictionis, & actum contra geſtum omninò reddit nullum, vt cum multis, quos citaui *ego ipſe* probo *in lib. de dictionibus & clauſul. dict. 226. num. 2.* & ita non approbatum inualidè Confeſſiones audire reſoluunt *Sanch. lib. 6. diſput. 38. nu. 20. Coninch. de Sacrament. tom. 2. diſput. 8. num. 49.* & deciſum fuiſſe in anno 1580. ad petitionem examinatorum diœceſis Leodien. teſtantur *Capeauil. de caſibus reſeruatis capit. 3. quæſt. 1. praxis noua epiſcop. part. 2. cap. 1. numer. 9. p. 92. Paul. Santor. de caſibus Papalibus & Epiſcopalibus cap. 1. numer. 28.*

3 Quapropter Sacerdos, vt valide adminiſtret Pœnitentiæ ſacramentum laicis, aut clericis, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo habente ſubditos, iuxta *Concil. Trident. dict. capit. 15.* ſufficit enim quod Epiſcopus electus licet non confirmatus committat alicui iuriſdictionem ad abſoluendum ſuos ſubditos, quia huiuſmodi commiſſio pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, quam Epiſcopus electus iam habet, ita cum *Sot. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. artic. 3.* reſoluit *Chamerot. vbi ſup. dub. 13.* aut à Vicario generali, qui perſonam Epiſcopi ſuſtinet, & ipſius vices gerit, aut à Capitulo Sede vacante, quod ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopi, iuxta *cap. cum olim, de maiorit. & obed.* aut ab alio, qui ſummi Pontificis priuilegio exercet iuriſdictionem Epiſcopalem in populum, ab omni Epiſcopi iuriſdictione exemptum: ita *Henriq. in ſumm. libr. 6. c. 6. §. 1. Soar. tom. 4. diſput. 28. ſect. 5. in princip. Sanch. de matrimon. libr. 3. diſput. 29. num. 14. Reginald. dict. lib. 1. numer. 180. Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum, par. 1. numer. 203.* optimè *Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 12. cap. 13. numer. 73. cum ſequentibus, & num. 76.*

5 Idem dicit de Abbatibus exercentibus epiſcopalem iuriſdictionem, & in ea exemptis ab Epiſcopis, & citat *Soar. dict. ſect. 5. num. 3.*

6 Primo obſerua Epiſcopum cenſeri ſufficienter aliquem approbare, eo ipſo quo ſciens, & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt ſi inſtituat aliquẽ parochi vicarium ad tempus, vel mandet, vt Confeſſiones audiat, etiamſi illum non ſubiecerit examini, modo ipſum credat idoneum; & ſufficientem ad hoc munus ſuſtinendum, ita *Reginald. d. lib. 1. numer. 197. Coninch. dict. diſput. 8. num. 49.* vſu tamen receptum eſt, vt etiam ipſi Doctores examini ſubijciantur, & nullus ad Confeſſiones audiendas admittatur, abſque præuio examine: ita *Soar. diſput. 28. ſect. 4. num. 3. Reginald. dict. lib. 1. num. 177.*

7 Hinc etiam fit, quod ſi aliquis Doctor, vel in ſacra Theologia inſignis profeſſor licentiam petierit, & iniuſtè ei negetur, non cenſetur approbatus, per ea quæ tradunt *Soar. dict. diſput. 28. ſect. 5. à numero 5. Reginald. dict. lib. primo, numero 192. Coninch. dict. diſputat. 8. numero 58.*

8 Ex quo non videtur recipienda opinio aſſerentium Epiſcopo nolente ſine iuſta cauſa admittere præſentatos, eos poſſe omnia perinde exercere, ac ſi admiſſi, & auctorizati eſſent, de qua *Nauar. in manual. capit. 27. numer. 264. verſ. tertium, & Moder. de iuriſd. Ordin. in exemptos par. 4. quæſt. 77.* Dubitari tamen poteſt an prouiſus de parochiali Eccleſia per cõcurſum cenſendus ſit approbatus idoneus miniſter ad audiendas Confeſſiones in illa diœceſi, in qua ſuam parochiam obtinet? Congregationem reſpondiſſe cenſeri dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt parochia; non autem paſſim per totam diœceſim refert *praxis noua Epiſcopalis, part. 2. cap. 1. num. 10. pag. 91.*

9 Secundo obſerua Epiſcopos vigore priuilegij, de quo in *cap. final. de pœnitentijs,* non poſſe ſibi eligere Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam *Concil. Tridentini dict. cap. 15.* admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones, vt deciſum referunt *Aloyſ. Ricci. in praxi for. eccleſiaſt. deciſ. 549. in 1. edition. & reſolution. 470. in 2. edit. Armendar. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. titul. 18, l. 7. de Epiſcopis in declarationibus, numero 54. Galeſ. in margar. caſuum conſcient. verbo Epiſcopus,*

6. Soar.

6.Soar.dict.diſput.28.ſect.6.num.13.Proſper. de Auguſtino in addit.ad Quarant.in ſumm.Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas,verſiculo nonum,in fine, Azor. inſtitution.moral.par.ſecunda libr.quarto capit.tertio, quæſt.16. verſ.quares.

10 Tertio obſerua non eſſe de eſſentia approbationis, vt fiat in ſcriptis, ſufficit enim quod in voce habeatur, prout reſoluunt *Graſſis in deciſ.aureis,p.1.lib.1.cap.13. nu.51.Reginald.d.lib.1.nu.198.* ex eo, quia ſcriptura per ſe loquendo non eſt de neceſſitate gratiæ, nec Concil. ad approbationem eam requirit.

11 Quarto obſerua Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ ſacramentum miniſtrare, credentem Superiorem ratam habentem abſolutionem de futuro, niſi ratam habeat de præſenti ſigno aliquo externo: ita *Nauar. in manual.capit.9.num.5.& in capit.placuit,num.105. Nug. in addition.ad tertiam partem,quæſt.8.articul.5. dub.1. Teſantius etiam in additionibus ad tertiam partem,quæſt.10. diſputat.5.Henriq.in ſumma lib.6.cap.13.num.13.Sanch. de matrimon.libr.3.diſput.35.num.20.Reginald.dict.lib. primo,num.89.& 90.Paul.Santor.de caſibus Papalibus, & Epiſcopalibus,part.1.à numero 39.Chamerota dicto loco,dub.29.pagin.488.& dub.30.* tenet, quod delegatus ad audiendas Confeſſiones non poteſt ſubdelegare.

12 Quinto obſerua nullum præter Epiſcopum ſe interponere debere in his, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes ſacræ Confeſſionis miniſtros: ita deciſum refert *Armendr.in additionib. ad recopil. legum Nauarræ lib.4.tit.29.l.1.§.1.de confitendo ſemel in anno nu. 15.*

13 Hinc fit parochum non ſolum iure communi, verum etiam iure particulari non poſſe alicui Sacerdoti, alias non approbato, dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum: ita *Nug, in addition. ad tertiam partem,quæſt.8.art.5. dub. 6. Gambarupta de caſibus reſeruatis,cap.2.num.29.* nec diſſentire videntur *Coninch. dict.diſp.8.num.28.Reginald.dict.lib.1.numer.67.& 68.* Sed in contrarium videtur poſſe allegari *Nauarrum in cap.placuit num.140.de pœnit.diſtinc.6.* dum docet parochum, etiamſi nondum ſit initiatus Ordine Sacerdotali, poſſe iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem abſoluendi ſuos ſubditos, in hoc tamen nihil contradicit reſolutioni ſuprapoſitæ, nam intelligendus eſt ſuppoſitis terminis habilibus, habita ſcilicet approbatione Epiſcopi, quamuis *Petrus de Ledeſma in ſumma part. 1. de ſacram.Pænit.cap. 12. verſ. Acerca deſta concluſion,* affirmet etiam perſpecto iure nouiſſimo Concilij Tridentini licere parocho concedere ſimplici Sacerdoti non approbato, vt ſuorum parochianorum Confeſſiones audiat.

14 Septimo obſerua valde dubium eſſe cuius Epiſcopi approbatio ſit neceſſaria, aliqui enim arbitrantur requiri vt ea fiat ab Epiſcopo Confeſſoris, quia approbatio eſt actus iuriſdictionis, qui exercetur in ſubditũ, ergo approbatio facienda eſt ab Epiſcopo, cui ſubditus eſt Confeſſarius, qui approbatur: tum quia ſicut Epiſcopus non poteſt hodie eligere ſubditum alterius Epiſcopi in ſui confeſſarium, vt ſupra dixi *num.9.* ſic etiam non poteſt ſubditum alterius Epiſcopi approbare in Confeſſorem ſuorum ſubditorum, ita ex duplici Cardin.declarat.reſoluunt *Coninch.diſput.8. dub.7. nu.50. & 51.Bonacina,dict.diſput.5. de Sacram. quæſt.7. puncto 4.§.1.num.15.* quibus adhæret *Valer. Reginald. d.lib.1. num.185.* Alij vero contendunt requiri, vt ea fiat ab Epiſcopo Pœnitentis, & in hanc ſententiam propendet *Soar.diſput.28. ſect.6. tom. 4.* Sed veriorem ipſe credo ſententiam, quæ illius Epiſcopi approbationem exigit, qui Antiſtes eſt loci, vbi fit Confeſſio, quamque tuentur *Nau.in man.cap.27.nu.266.verſ.ſextum, Gambarupt.dict.cap.20.num.30.Gutier.can.lib.1.cap.27.numer.6.Campan.dict.cap. 13.nu.77.* comprobat *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi,cap.7.§.ſecundo, num.8.* ex eo quia pœnitentes ſua valent confiteri peccata Sacerdoti exiſtenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamſi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ ſint, vt tenet *Bonacina dict.quæſt.7. puncto 2. numer.4.& 5.* Ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confeſſionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti, nec poſſunt commode adire proprium Sacerdotem *Menoch.conſil. 398. nu. 25.Sanch.de matrimon.lib.3. diſp.23. nu.12.* Hinc etiam ſcholaris dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri *Rebuff.de priuil. ſcholi priuil. 139.* Denique pro hac parte facit Illuſtriſſim. Cardin. deciſio, de qua infra *num. ſequentibus* qua attenta ſi pœnitens confiteri non poteſt Sacerdoti approbato ab Ordinario Portuenſi in diœceſi Bracharenſi, perſpicue apparet eſſe confitendum Sacerdoti approbato ab Epiſcopo loci vbi fit Confeſſio.

15 Septimo obſerua pœnitentem, qui virtute iubilæi, vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poſſe eligere confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, quia vſu receptum videtur, vt qui fuit in vna diœceſi approbatus, ſi ad aliam ſe transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diœceſim transfertur: tum quia Religioſi Societatis Ieſu Priuilegium obtinuerunt à *Gregor. XIII.* vt ſemel approbati, & à Superioribus expoſiti poſſint audire Confeſſiones fidelium, dum per alias diœceſes tranſeunt, ergo ſignum eſt ipſos non potuiſſe Confeſſiones in alia diœceſi audire ſine tali priuilegio: & conſequenter Confeſſarium approbatum in vna diœceſi non cenſeri approbatum pro alia etiam tempore iubilæi, quod ſemper ſolet concedi cum facultate eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, qui neceſſario debet eſſe approbatus ab Ordinario loci in quo confeſſiones audit, nam approbatum ab alio quam à Valentino Archiepiſcopo diœceſi Valentina non cenſeri approbatum ab Ordinario referunt deciſum *Quaranta in ſumm. bullarij verbo Confeſſor, verſic. præter, Fr. Emman. in explic. Bullæ Cruc. §.9. nu.5. Ægid.de Coninch.tom.2. diſput.8.nu.52.Vgol. d.§. 2.nu.8. Armendar. in addit.ad recop. legum Nauarræ lib. 4.tit.29.l.1.§.1.num.12.Campan. in diuerſ. iuris Canonic. rub.12.cap.13.nu.77.in fi.* Ita his, & alijs fundamentis hanc opinionem tenent *Beja dict.caſu 20. Quaranta, vbi proximè Beneu. in praxi de Sacramen. Pœnitent. capit.16. quæſt. 8.*

16 Contrarium tamen, imo Confeſſarium approbatum ab Ordinario, cuiuſcumque loci ſit, poſſe confeſſiones audire illorum, qui virtute iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habent eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario tenent *Corduba in ſua ſumm.quæſt.10. ad 2.dub.Henriq.dict.libr.6. capit.6.numer.7.Fr. Emman.in expoſitione Bullæ Cruciatæ, §.9.dub. 2.Soar.tom.quarto, diſputat.28.ſect.4.numero 18.& ſect. 7. numero ſext.& 10.Nug.in additionibus ad tertiam partem, quæſt.8.artic.quinto dub.9.Reginald.dict. lib. primo, numero 186.& 188.Coninch.dict.diſputat.8.dub.7.nu.53.* Ex ea ſcilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdotem

dotem approbatum ab Ordinario illius loci, ſed ſimpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum, quæ verba, cum ſint generaliter prolata, generaliter videntur eſſe intelligenda; igitur hæ opiniones ſunt probabiles, prima tutior, & ſecunda non reijcienda.

17 Octauo obſerua fœminam quæ virtute iubilæi vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi confeſſarium ab Ordinario approbatum, poſſe eligere confeſſarium ab Ordinario propriæ diœceſis approbatum ad certum numerum perſonarum, quia verum eſt dicere hunc eſſe approbatum ab Ordinario, tum quia verſamur in materia fauorabili, tum quia non eſt idem omnino approbatio, vel iuriſdictio, quia iuriſdictio ſupponit approbationem; ad Confeſſionem autem alicui faciendam tempore iubilæi non requiritur, vt eligatur Confeſſarius, alias habens iuriſdictionem in ipſum pœnitentem, ſed ſufficit vt eligatur Confeſſarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iuriſdictionem: ita *Henriq. in ſumma lib. 6. de Pœnitent. c. 6. nu. 8. & lib. 7. cap. 12. nu. 4. Nug. in addit. ad tertiam partem, quæſt. 8. art. 5. dub. 9. verſ. ad 10. argum. Petr. de Ledeſm. in ſumm. par. 1. de ſacram. Pœnitent. cap. 13. dub. 8. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 34. nu. 16. Coninch. d. diſp. 8. num. 57.*

18 Nono obſerua proprium Sacerdotem, & parochum exiſtentem extra territorium poſſe abſoluere parochianum ſuum confiteri volentem, ita *Victor. de Sacrament. numer. 136. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruc. §. 9. dub. 4. fol. 78. praxis epiſcop. par. 1. verbo parochus, pagin. 274. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 34. nu. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 62. numer. 9.* In foro enim conſcientiæ non requiritur remiſſio, nec forenſis ſortitur forum delicti, *Clar. libr. quinto, §. fin. quæſtione 38. num. 5. Bonacoſ. commun. crimin. par. ſecunda verbo forum fol. 30. & 31. Mich. Graſſ. tom. 1. commun. opin. lib. tertio titul. 13. num. 7. pag. 400.* & forum pœnitentiale in loco delicti non ſortitur, *Abb. in cap. cum contingat nu. 29. & in repet. cap. ſi quis contra, num. 50. verſ. aut quæritur, de foro competen. Roch. de conſuet. num. 709.* quos refert *Modern. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par. quarta, & quæſtione 35. num. ſecundo.* Sic etiam parochum poſſe Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena diœceſi tenent *Capic. dec. 203. numer. 15. Henriq. lib. 6. capit. 7. §. 1. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. tertio capit. decimo tertio in fine, Beneu. de Pœnit. cap. 16. quæſtione tertia verſ. dico quarto. Campan. dict. rub. 12, cap. 13. ſub num. 71. Chamerota dict. loco dub. 14. Victor. de Confeſſione, num. 152. praxis noua Epiſcopalis, par. ſecunda, cap. 1. nu. 10. verſ. ſum,* vbi etiam aſſerit, quod ſi dimiſerit aliqua cauſa ipſum beneficium curatum, deſinit ipſius poteſtas, nec poteſt accipere Confeſſiones abſque alia licentia, nec etiam tunc cenſetur ſufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore iubilæi, aut alia occaſione Confeſſiones, excepto mortis articulo, nam *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 15.* illum reputat idoneum, qui beneficium habet parochiale, ſed hic non illud retinet, aut ſaltem ipſius vſum, nec ipſius approbatio durat, *Henriq. libr. ſeptimo capit. duodecimo, numero tertio & quarto, Reginald. dict. lib. primo num. 190. Soar. diſput. 28. ſect. 4. numer. vigeſimo, & ſect. 6. numero 13.* An autem Prælatus, qui ſe de facto intruſit in beneficio ſine auctoritate Superioris habeat iuriſdictionem ſufficientem, itaut Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda? eſſe inualidam tenent *Angel. verbo Confeſſio, §. duodecimo. Nau. capit. 9. nu. 11. & in cap. placuit de pœnit. diſt. 6. num. 176.* quos refert, & ſequitur *Chamerot. dict. loco dub. 22.*

19 Decimo, Obſerua approbatum ab Epiſcopo abſque iudicio, vel etiam contra iudicium, ſciente non eſſe idoneum, non cenſeri approbatum iuxta probabiliorem ſententiam; nam *Concil. dict. cap. 15.* exigit vt confeſſarius, qui non habet parochiale beneficium iudicetur idoneus, hic autem vere non iudicatur idoneus, ſed ficté, cum Epiſcopus interius ſentiat & iudicet non idoneum, *Soar. tom. 4. diſput. 28. ſect. 5. numer. 7. verſ. & fortaſſe, Reginald. dict. lib. 1. num. 197.* qui etiam reſoluunt validam eſſe approbationem, quando Epiſcopus aliquem iudicat, & approbat tanquam idoneum, ſed re ipſa non eſt idoneus.

20 Aduerte tamen Epiſcopum debere Confeſſarium nõ ſolum interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iuriſdictionem concedere, vt patet ex *Concil. Trid. d. cap. 15.* in illis verbis ibi, aut iudicetur idoneus, & approbationem obtineat. Ita *Soarez, & Reginald. vbi proxime, Coninch. de Sacramen. & cenſur. tom. ſecundo diſputat. 8. nu. 49.*

21 Vndecimo obſerua licentiam delegatam audiendi confeſſiones non expirare mortuo vel amoto delegante, quia eſt quædam gratia: ita *Graffis in deciſ. aureis lib. primo, capit. 13. numero 49. Chamerot. dict. loco, dub. 27. pag. 488. Fr. Ioann. de la Cruz. de ſtatu relig. lib. 2. cap. 3. dub. 1. concluſ. 3. verſ. ex dictis Sanch. de matrimonio lib. 8. diſput. 28. num. 74. & 80. Campan. dict. rub. 12. capit. 13. num. 69. Henriq. dict. lib. 6. cap. 6. §. 7. in fine,* vbi etiam limitat niſi Epiſcopus ad tempus tantum vnius anni approbaſſet, aut ad tempus vitæ ſuæ, vel ad ſuum beneplacitum.

22 Hinc fit religioſum, qui ſemel fuit generaliter approbatus, ſi recedat à diœceſi, in qua fuit ſimpliciter approbatus, & poſtea iterum redeat, non teneri nouam quærere approbationem, & licentiam, etiamſi interim mutati fuerint Epiſcopi in illa diœceſi: ita *Nugn. in addition. ad 3. p. quæſt. 8. art. 3. dub. 1. concluſ. 2. Beneuen. in praxi de Sacram. Pœnit. quæſito 2. verſ. quinto ſi vero Henriq. d. cap. 6. §. 7.*

23 Hoc tamen limitandum eſt modo Epiſcopus facultatem non reuocet: ille enim poteſt, aut eius ſucceſſor iuſta de cauſa reuocare approbationem, ſeu facultaté, modo approbatus non habeat beneficium parochiale, hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando poteſt ſuſpendi; ita *Soar. diſput. 18. ſect. 2. & 8. Beneuent. dict. loco, Reginald. d. lib. 1. nu. 201.*

24 Duodecimo obſerua Regulares indigere approbatione Epiſcopi cum ſecularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, iuxta deciſ. *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 15.* & ſtatutum fuit in *Concil. Lateran. à Leone X.* vt in ſua Bulla incip. *Dum intra* mentis arcana, quod & *Pius V.* innouauit ordinatione ſua de anno 1571. octauo idib. Auguſti, cuius verba ſequuntur. Romani Pontificis prouidentia, & infra.

25 Hac noſtra Conſtitut. perpetua ſancimus, decernimus, & declaramus decretum *Concil. Trident.* de approbatione Regularium audiendis Confeſſionibus ſecularium præpoſitorum ab Epiſcopis facienda, obſeruari debere etiam in omnibus Regularibus, quorumuis ordinum etiam Mendicantium, etiam ſub regulari diſciplina viuentibus, etiamſi ſint Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum ſuorum licentia graduati, vel promoti, vel à ſuis Magiſtris Generalibus, vel

Pro-

Prouincialibus Miniſtris ſæcularium Confeſſionibus audiendis expoſiti. Volumus tamen eos qui ſemel ab Epiſcopo in Ciuitate, & diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari, ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete examinari de nouo poterunt. Inhibentes quibuſcumque regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, vt præfertur, ne vigore deputationis, & approbationis ab eiſdem Magiſtris, & miniſtris Prouincialibus, etiam, quod illarum occaſione ab Ordinarijs hucuſque tolerati fuerint, abſque ſpeciali in poſterum licentia, & approbatione ab Ordinarijs obtinenda ſecularium Confeſſiones audire præſumant. Decernentes irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac noſtris litteris prædictis, & alijs, poſtea quibuſcumque Regularibus conceſſis, & forſan extenſis, quas ad ea, quæ præſentibus aduerſantur, & contrariantur penitus, & omnino reuocamus, &c.

26 Vnde Confeſſores Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia graduatos poſſe ab Epiſcopis, ſi voluerint examinari tenent *Soar. tom. 4. diſput. 28. ſect. 4. Miranda d. q. 45. art. 9. concl. 1.*

27 Et formam datam in *Clement. dudum de ſepult.* circa Confeſſariorum Regularium coram Epiſcopis, & Ordinarijs faciendam præſentationem nullatenus eſſe per *Concil. Trident.* derogatam, & reuocatam, quin vero per ipſum confirmatam, & approbatam, & eidem quã maxime conformem tenent *Nau. in man. cap. 27. numer. 264. in fine. Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 1. q. 59. art. 2. & in addit. ad explic. Bull. Cruc. §. 9. num. 30. Fr. Ludouic. Mirand. dict. quæſt. 45. articul. 6.* Sed in hoc contrarium tenerem, prout quotidie vſus edocet, & poſt *Flam.* firmat *Modern. de iuriſd. Ordinarij in exemptos par. 2. q. 45. num. 82.*

28 Neque prædicta *Pij V.* ordinatio reuocata fuit per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos *Concil. Triden.* factam, vt declarauit *Sac. Cong.* relata per *Confect. in ſumm. titul. 17. c. 5.* in hæc verba. Congregatio Concilij cenſuit Regulares ad audiendas in ciuitate, & diœceſi ſæcularium Confeſſiones ſemel ab Epiſcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos.

29 Cæterum à ſucceſſore poſſe vtique examinari, iuxta Conſtit. *Pij V.* datam 8. id. Aug. Pontif. ſui anno 6. quæ a felici record. *Gregor. XIII.* non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil. Tridentin. Ex qua cum *Soar.* infert *Campanil. d. rub. 12. c. 13. nu. 70.* & dicit deciſum *Armend. in addit. ad recop. legum Nau. d. tit. 29. l. 1. §. 1. num. 14.* poſſe ſucceſſorem in Epiſcopatu aduocare etiam generatim ad examen approbatos omnes quamuis ſimpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reijcere: reſoluit *Mirand. in man. prœl. tom. 1. q. 45. art. 7. concl. vnic.* quamuis *Henriq. d. c. 6. §. 6.* reſoluat ſucceſſorem non poſſe reuocare, niſi cauſa ſuppetat, eaque cognita, & probata, ac nominatim facta, in tantum quod neque generalis ſufficiat reuocatio.

30 Circa regulares Confeſſarios, Ordinarijs ſemel approbatos, quod non poſſint ab ipſis audiendis Confeſſionibus ſuſpendi, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente declarauit Sacra Congreg. Illuſtriſſim. Cardinal. negotijs Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum in hæc verba. Cum Sacræ Congregat. Cardinalium negotijs Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum innotuerit Confeſſarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinarijs ab audiendis Confeſſionibus quauis de cauſa indiſcriminatim ſuſpendantur, & propterea ſæpè contingere, vt ab eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinarijs omnibus ſimul vnius Conuentus Confeſſarijs confeſſiones audiendi facultas adimatur; Illuſtriſſimi eiuſdem Sacræ Congregationis Patres, rati vix fieri poſſe, vt hæc ſine ſcandalo, magnaque animarum pernicie contingant, re maturè perpenſa ad omnem ſcandali materiam ſummouendam, & quo magis ſpirituali piarum mentium conſolationi conſulatur, ſtatuunt, ac decernunt, Archiepiſcopis, Epiſcopis, alijſque Ordinarijs locorum, ad quos Confeſſarios approbandi ius ſpectat, Confeſſarios Regulares, alias ab ipſis liberè approbatos ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere poſthac minime licere, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente, aut ob non ſeruatum interdictum ab ipſis Ordinarijs poſitum. Statuunt inſuper eoſdem Archiepiſcopos, Epiſcopos, locorumque ordinarios Confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul vnius cõuentus Regularibus Confeſſarijs, eadem Sacra Congregatione inconſulta nullo pacto adimere poſſe. Quod quidem decretum, vt ijdem Illuſtriſſimi Patres opportunum, & neceſſarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obſeruari. Romæ 20. Nouemb. 1615. *A Mar. Epiſc. Hoſtien. Card. Gallus V. Theatin. Secr.*

31 De approbationibus generaliter, & indiſtinctè, vel determinatè ad locum, ſeu tempus certum dandis extat reſcriptum *Sacra Congegat. Concil. Tridentin.* relatum apud *Confect. dict. loc. capit. 4.* de anno 1587. *ſub die 2. Iulij*, & ſequitur. Regulares qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter, ab Ordinarijs, eorumue examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indiſtinctè abſque aliqua limitatione temporis, certorumve locorum, aut generis perſonarum, admittantur in diœceſi propria. De cæteris vero, qui non adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti arbitrio Ordinariorum, relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinarijs magis expediri videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum Confeſſiones ex cauſa audierint ſtatim parochum admonere teneantur, & fidem auditæ Confeſſionis pro medico adueniente relinquere.

32 Ex quibus conſequens fit regularium iuriſdictionem à iure vel à Papa eis tributam reſtringi, ſeu dilatari per ipſam approbationem Ordinarij: iuſta enim atque legitima exiſtente cauſa certum eſt poſſe Epiſcopos Confeſſariorum approbationem ac iuriſdictionem reſtringere, & limitare ad certum locum, tempus, ſiue perſonas, ita *Gutier. canon. lib. 1. cap. 27. num. 18. & 19. Soar. tom. 3. diſputat. 28. ſect. 7. dub. 6. Fr. Emman. quæſt. Reg. tom. 1. quæſt. 59. artic. 8. Miranda d. quæſt. 45. art. 10 concluſ. 1.*

33 Et ita quando ſub conditione fuit licentia data, illa non impleta, ceſſat facultas, vt per *Gemin. conſil. 106. verſ. ad idem.*

34 Vnde non bene *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 59. articul. 4. & tom. 3. quæſt. 32. articul. 6. praxis epiſcopal. par. 1. verbo Confeſſores, §. 2. Fr. Ioann. de la Cruz, de ſtatu relig. libr. 2. cap. 6. dub. 4. concl. 3.* & alij aſſerere videntur ſemel approbatum ab aliquo Epiſcopo, minime eſſe

eſſe ab eodem poſtea examinandum, licet autem eorum opinio poſſit procedere in approbato indiſtinctè, minime tamen admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione, quia ſi ad aliquod expreſſum tempus admiſſus fuerit, lapſo eo tempore, dicitur facultas ipſa denegata ex reg. quam tradit *Caualc. Fluiſ. deciſ. 1. poſt num. 34. par. 5.* & ita cum ſemel ſit extincta, vt iterum concedatur poteſt Epiſcopus talem examini ſubijcere. Intelligerem tamen ſupradicta quatenus habent admiſſos ſine vlla reſtrictione temporis minime poſſe impediri ne in poſterum Confeſſiones audiant, vt procedant niſi iuſta reuocandi ſuperueniret cauſa, nam tunc huiuſmodi facultas etiam ſimpliciter conceſſa poterit ſine dubio ab eodem concedente ſuſpendi, aut retractari, vt inquiunt *Syluest. Confeſſ. 2. num. 11. Henr. d. c. 6. §. 6. Soar. tom. 4. diſput. 28. ſect. 8. nu. 3.* Hodie iuxta declar. *ſub nu. 30.* intelligendum eſt iuſta exiſtente cauſa ad Confeſſiones ipſas pertinente.

35 Adderem etiam regulares ſemel ab aliquo Antiſtite approbatos, extra diœceſim ipſiuſmet Epiſcopi non poſſe dare operam auditioni Confeſſionum, prout tradunt *Sylu. verbo Confeſſor, 1. §. 14. & eod. verbo, 2. Nauar. in man. cap. 27. poſt numer. 266. verſ. 6. Beneuent. de pœnit. capit. 16. quæſito 3. dict. 2. Viuald. in Candel. aureo, par. 1. ſub tit. de abſolutione, num. 50.* & comprobatur apertiſſimè ex priuilegio vener. Presbyteris Congregationis Oratorij conceſſo à *Sixto V.* quo indulgetur illis, vt cum fuerint Romæ approbati ad Confeſſiones audiendas, non debeant amplius extra vrbem examinari à locorum Ordinarijs, ſed illis ſufficiat præſentare eorum licentias Romæ habitas, refert *Quar. in ſum. bullar. verb. confeſſor.* Si enim iure id eis liceret nequaquam ſpeciali gratia illis concederetur, & ita reſoluit *Miranda d. q. 45. artic. 8. concl. vnic.*

36 Decimotertio obſerua facultatem ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, & beneplacitum, reuocari poſſe iuxta tradita per *Corn. conſ. 92 ſub num. 31. vol. 2.* non ſolum expreſſe, ſed etiam tacite, ſcilicet morte ipſius Epiſcopi concedentis, morte enim extinguitur beneplacitum, *cap. ſi gratioſe de reſcript. li. 6.* & gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis morte Pontificis, vel Regis expirat *Gonzal. ad regu. 8. Cancel. §. 1. proœm. nu. 9. cum ſeqq. & gloſ. 12. à princ.* alios Doctores refero *ego ipſe in meis Remiſſ. de clauſulis clauſ. 2. nu. 4.* & ita firmat in hac quæſt. *Campan. d. rub. 12. c. 13. nu. 64.*

38 Cum alijs tenet ſuperueniente excommunicatione, tam delegantis, quam expoſiti, licentiam pro audiendis Confeſſionibus non eſſe reuocatam, licet enim expoſitus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis caſibus ſuſpenſus; in tantum, quod ſi audeat pęnitentes abſoluere, fit inualida abſolutio ab eo impenſa, nihilominus reuocatam propterea facultatem audiendi non eſt dicendum, cum impetrata deinde abſolutione à cenſura validè, & iuſtè prædicta facultate vti valeat.

38 Dubium non parum controuerſum eſt vtrum ſcilicet Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus, valide abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt? In hoc euentu dicendum puto huiuſmodi Sacramentum validum eſſe ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occulto miniſtrante, ſi aliunde non ponatur obex, ſcilicet, vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in miniſtro requiſitæ, quæ reſolutio ex eo probatur, quia Extrauagan. ad euitanda ſcandala, dum decreuit ſolos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percuſſores vitandos eſſe, id non reſtrinxit ad ſolos parochos, ſed vniuerſaliter loquuta eſt in omnibus excommunicatis, itaut cum omnibus non denuntiatis, aut non notorijs clericorum percuſſoribus communicationem fidelibus indulgeat, ita ex mente *Caietan. Nauar. & Medin.* quos refert, & ſequitur: tenet *Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 22. nu. 39.* tenent etiam *Soar. de Cenſuris diſput. 11. ſect. 4. Chamerot. dict. loco dub. 15. Henriq. in ſumm. libr. 13. de excommunic. cap. 6. ſub §. 4.* contra *Angel.* & alios relatos ab eod. *Sanch. d. diſp. 22. ſub num. 26.*

39 Pro quibus non facit, quod geſta per iudicem delegatum putatiuum non ſuſtinentur ex errore communi, vt voluerunt *Innocent. in c. cum dilecta, nu. 1. de reſcriptis, Ang.* & alij, vt per *Gabr. tom. 3. commun. tit. de probationib. num. 31.* & per *Maſcard. concl. 649. num. 57.* quia reſpondetur oppoſitum verius eſſe, vt docent *Anton. in d. c. dilecta, nu. 15.* & alij vt per *Sanch. vbi proxime, nu. 16.* communis, vt per *Abb. in dict. cap. cum dilecta num. 10.* & per *Gabr. dict. num. 31.* ac *Maſcard. numer. 58.* dictis locis.

40 Deinde pro Angelo, & ſequacibus non facit, quod in his, quæ geruntur ab inhabili tanquam priuato non prodeſt hominis error, vt exiſtimarunt *Innocen. in cap. cum dilectus, num. 4. & 5. conſuet. Cardin. in Clem. 1. ad finem, de regularibus,* & alij, vt per *Sanch. dict. diſputat. 22. num. vigeſimo ſext.* & per *Maſcard.* qui in hanc ſententiam magis inclinat, *dict. concluſ. 649. num. 35. & 46. & concluſ. 705. nu. 22.* quia vltra quam quod oppoſita ſententia verior ſit, vt ſatis conſtat *ex l. 1. Codic. de teſtam.* & ſequitur *Sanch. d. loco, num. 39.* reſpondetur officium Confeſſoris delegati non eſſe priuatum, ſed potius publicum, dum ſcilicet vtitur iuriſdictione, quę neceſſario publica dicenda eſt, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute ſibi commiſſio facta fuit, vt optimè conſiderat *Bart. in l. Barbarius, num. 5. ff. de officio Præſidis, Abb. in dict. cap. cum dilecta, num. 10. per text. in l. 3. in fine, ff. de iuriſdict. omnium iudic.* ſequitur *Sanch. dict. num. 39.*

41 Verum licet ſupradicta vera ſint ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occulte miniſtrante, attamē contrarium videtur reſoluendum, ex parte materiæ, id eſt ex parte contritionis requiſitæ in ipſo pœnitente, videlicet tunc inualidum eſſe Pœnitentiæ ſacramentū, niſi cum aliqua neceſſitate petatur ab huiuſmodi clerico excommunicato; Probatur ex eo, quia, vbi non adeſt hæc neceſſitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, male facit petens Sacramentum ab huiuſmodi excommunicato, cum eū inducat ad ipſius adminiſtrationem, ad quam ſupponimus non teneri ex debito, proindeque non poſſe ab eo licite exerceri, vtpote ſibi cum cenſura prohibitam, vnde cum taliter petens in eo peccato perſeueret in huiuſmodi Confeſſione, non poteſt cenſeri ſufficienter contritus, ac ſubinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iuriſdictionis (cuius vſus ex communi errore in tali clerico ſuſtinetur) validum eſſe poſſet, ſi pœnitens illi prædictum obicem non poneret: ita reſoluit *Nauar. in man. capit. nono numero decimo. Soar. dict. ſect. quarta numero duodecimo,* & ſaltem in caſu, in quo taliter excommunicatus paratus

ratus nõ ſit miniſtrare huiuſmodi Sacramẽtum agnoſcunt *Gutier. canon. libr. primo, capit. 1. nume. quadrageſimo ſeptimo, & Henriq. dict. c. 6. §. 4.* licet illorum reſolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non ſuo, poſtulare huiuſmodi Sacramentum, ſi ipſe paratus fuerit illud miniſtrare, mihi videatur in hoc euentu falſa, iuxta vulgares reſolutiones in hac materia de mercatore vſuras exacturo aut malefico parato maleficia patrare, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo poteſt aliter effici, vbi enim poſtulatur actus, qui ſine peccato fieri non poteſt, tunc promptitudo rogati, rogãtem non excuſat à culpa, & ab eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actũ petens conſequutiuè petit eius malitiã, vt pote ab ipſo actu inſeparabilem, proindeque ſit actor, & cauſa moralis eiuſdem actus, & malitiæ, prout ad varios caſus reſoluunt, *P. Soar. de religione tom. 1. tract. 3. lib. ſecundo capit. 8. num. ſecundo cum ſequentibus, & tom. 2. tractat. 5. libr. tertio capit. 12. num. 2. Martin. del Rio diſquiſit. magicarum libr. ſext. capit. ſecundo, ſect. 1. quæſtione ſecunda verſ. dico igitur 3. Sanch. de matrimon. libro ſeptimo diſputat. 95. numero ſeptimo.*

42 Neque obſtat, quod ex vi prædictæ *Extrauag. Ad euitanda*, licitum eſt cuiuilibet fideli communicare cum excommunicato nondum denuntiato, & occulto, qui alias non fuerit notorius clerici percuſſor, proindeque fidelem, etiamſi abſque neceſſitate petat ab alio Sacerdote non ſuo pœnitentiæ ſacramentum, vt pote in hoc vtentem iure ſuo, non peccare, nec poſſe cenſeri inductorem peccati: reſpondetur enim ex mente *Soar. de cẽſur. diſput. 12. ſect. 4. num. 12.* per dictam Extrauag. non eſſe permiſſam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denuntiato, ſed illam ſolum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem, non vero in fauorem excommunicati; planè vbi nulla adeſt neceſſitas, nec ſufficiens ratio, aut cauſa petendi huiuſmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, adminiſtratio eiuſdem Sacramenti iam non cedit principaliter in fauorem petentis, ſed dantis, quia in his terminis, nihil intereſt petenti ab eo potius quam ab alio non excommunicato accipere; ergo ſibi permiſſa cenſeri non debet hæc ad ſic petendum communicatio per dictam Extrauag. vt ita per huiuſmodi excommunicatum ſuſtineatur onus, & grauamen, quod ſibi per illam relictum eſt abſtinendi ſcilicet, quantum moraliter poſſet ab huiuſmodi miniſterio, ac proinde illud ab eo taliter petens non poteſt dici vtens iure ſuo, quia ad hanc petitionem nullum ius habet: ſed potius cenſebitur inductor, & particeps eiuſdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramentiadminiſtratione committet. Quod tamẽ ſecus erit in Parocho excommunicato, ab hoc enim dum occultus in excommunicatione iacet quamuis abſque neceſſitate Sacramentum petatur, tamen petens dicetur adhuc vti iure ſuo videlicet illo, quod ſibi quæſitum eſt, ex eo quod huiuſmodi excommunicatus toleratus, ſibi in ſuũ Sacramentorum adminiſtratorem datus eſt à lege.

43 XIV. obſerua inualidã eſſe abſolutionẽ ſacramẽtalẽ præſtitam ab eo, qui huic miniſterio propria auctoritate, vel abſolutè, vel reſpectu huius, vel alterius loci, ſe iniecit abſque approbatione legitimi Superioris, quamuis communi errore approbatus cenſeretur, vt reſoluit *Sanch. de matrimon. libro 3. diſput. 22. numero 54.* contra *Abb. in Clem. dudum numero 35. de ſepulturis*, oppoſitum exiſtimantem reſpectu Dei, vbi ex parte confitentis interuenit bona fides, prout eum refert *Sanch. vbi proximè ſub numero 48.* Verum *Abb.* in prædictis verbis fortaſſe non diſſentit à ſententia eiuſdem *Sanch.* licet nimium tribuat prædicti confitentis bonæ fidei, dum tamen conſtet ex ea non reſultare prędictam abſolutionem quoad Deum, ideſt quoad gratiam ſanctificantem à Deo obtinendam, niſi ea bona fides peruenerit ad perfectam contritionem.

44 Ratio huius obſeruationis ea eſt, quia non ſufficit ſolus communis error ad validitatem geſtorum, ſed vlterius oportet vt illum pręceſſerit titulus officij exerciti, etiamſi huiuſmodi titulus inualidus ſit, propter inhabilitatem recipientis, iuxta reſoluta per *Henriqu. in ſum. libr. 6. de Pænitent. capit. 6. §. 2. in comment. litera E. & capitulo 7. ſub §. 2. Gregor. l. 21. gloſ. verbo faſer, in fine titul. 4. partita 1. Gabr. commun. libr. 3. titul. de probationibus concluſ. 8. num. 20. Maſcard. concluſ. 649. nume. 91. & 101. Sanch. dict. diſput. 22. nume. 49.* & contra *Morl.* & alios ſequitur multos citans *Nicolaus Garc. de beneficijs par. quinta capit. 4. num. 281. cum ſequentib.* quibus adde *Vgolin. de poteſt. Epiſcopi capit. quarto §. 1. num. 3. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 29. num. 65.* hinc inferentes ad varios iuris articulos, in quibus reſoluunt errorem communem per ſe ſolum, abſque prædicto titulo, non operari validitatem geſtorũ, vt videre eſt in indulgentijs conceſſis ab eo, qui abſque vllo titulo communiter reputatur Prælatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex *Anchar. in cap. quod autem à nu. 9. de Pænitent. & remiſ.* minus verè in contrariam ſententiam citato. & ex *Card.* ac alijs reſoluit *Sanch. dict. diſput. 22. ſub num. 34.* contra *Felin.* & alios ab ipſo relatos ſub *num. 48.* abſque bono fundamento oppoſitum tenentẽ: itaut immeritò *Maſcard. dict. concluſ. 649. nu. 4.* in fine dubius in hac quęſtione manſerit, nec auſus fuerit priori ſententiæ adhærere.

45 Decimoquinto obſerua Regulares prędicta Epiſcopi approbatione indigere cum ſecularium tantum quãuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt ſupra *obſeruat. 12.* dictum eſt, non autem ſi eorundem Regularium, quia tunc diſpoſitio *Concil. dict. cap. 15.* ceſſat, cum ſatis ſit proprij Superioris Regularis approbatio, vt ſcripſit *Soares tom. 4. diſput. 28. ſect. nume. 4.* & ſentit *Fr. Ludou. Miranda in manu Prælat. tom. 1. quæſtione 45. articul. 11. concluſ. 2.* qui etiam *articul. 12. concluſ. 1.* agit de quæſt. illa an ſcilicet confeſſiones factæ Regularibus ab Epiſcopis præſentatis, atque ab eiſdem approbatis ſine ſuorum Superiorum Prælatorum licentia, & conſenſu irritæ ſint. Comprobatur præſens obſeru. ex decreto prolato à *Clem. VIII.* relato per *Quar. in ſumm. Bullarij verbo Confeſſor.*

46 Hinc fit Prælatos, ſeu alios Religioſos Confeſſores non poſſe audire Confeſſionem ſecularium, qui ſunt de familia, & deſeruiũt ipſorũ monaſterijs abſque approbatione, vel licentia Epiſcopi: ita deciſum refert *Armend. in additionibus ad recop. legum Nauarræ libro quarto tit. vigeſimo octauo libro primo §. primo de confitendo ſemel in anno numero decimo.*

47 Hinc etiam conſequens fit Confeſſores in monaſterijs monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non eſſe examinandos ab Epiſcopo, vt quoque deciſum refert *Armend. dict. loco num. 17.*

48 Ex facultate tamen *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25.* de *Regul. cap. 10.* poteſt Epiſcopus dare Confeſſorem monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vide *Armend. dict. num. 17. & 18.*

Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Confeſſio, & verbo Monialis, Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 638. in 2. edit. & ſufficere ſi examinatus fuerit à ſuo Superiore ad audiendas Confeſſiones monialium reſoluit Azor. inſtitution. moralium, part. prima libr. decimo tertio, capit. 9. quæſtione ſecunda verſ. quæres an Confeſſarij, Sob. in ſuis annotation. ad compendium Mendicantium, verbo moniales, verſ. quod præter, vbi ſubiungit Cõfeſſores ordinarios deputandos ad Confeſſiones monialiũ non ſubiectarum Epiſcopis, ſed alijs, non ab ipſis Epiſcopis approbandos eſſe, ſed à Superiore ordinis, cuius dictum reſtringit Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rub. 12. cap. 16. num. 35. in caſu de quo ipſe teſtatur vidiſſe declarationem à Sacra Congregatione, quæ cenſuit ex facultate decreti Concil. Trident. dict. cap. 10. poſſe Antiſtitem dare Confeſſorem monialibus ſubiectis regularibus, quæ nulla ratione induci poſſunt, vt ſuis regularibus peccata confiteantur. Nullam tamen auctoritatem, vel iuriſdictionem poſſunt ſibi Ordinarij vendicare ex decretis Concilij Tridentini in Confeſſarios monialium, quę ſubiectæ ſint regularibus, ita refert deciſum Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarr. libr. 2. titul. 18. l. 7. de relig. numer. 98.

49 In probabili vero periculo aut mortis articulo quilibet Sacerdos, ſiue ſecularis, ſiue regularis abſque Epiſcopi, vel Superioris licentia poteſt à quibuſcumque peccatis, etiamſi enormibus, & reſeruatis, abſoluere, quamuis Sacerdos ſit excommunicatus, ſuſpenſus, degradatus, aut hæreticus, probat Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. de Sacrament. Pęnitent. cap. 7.

50 Vbi dicit omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe in articulo mortis, ita Nauarr. in manual. cap. 27. num. 271. & conſil. 23. incip. An poſſit de pęnit. & remiſſ. in nouis. Medin. tract. 2. de Pęnitent. quæſtione 18. ad finem, Paul. Santor. de caſibus Papalibus, & Epiſcopalibus, à numer. 135. Gambarupt. de caſibus reſeruatis capit. ſecundo, à num. 54. Valent. tom. 4. diſput. 7. quæſt. 10. punct. 3. verſ. excipimus, Iacob. de Graff. in deciſ. aureis, par. 1. lib. 1. cap. 13. nume. 81. verſ. tertius, Henriq. in ſumm. lib. 6. cap. 11. Coninch. de Sacrament. diſput. 8. dub. 2. num. 15. Vaſq. quæſt. 93. art. 1. dub. 3. num. 4. & dub. 4. nu. 8. Mirand. in man. Prel. tom. 1. quæſt. 45. art. 11. concluſ. 1. Chamerot. dict. tract. de Confeſſ. dub. 16. 17. 18. & 20. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 1. à nu. 58. Beneu. in praxi de Pęnit. cap. 15. quæſito 12. Bonacin. de Sacram. diſput. 5. quæſt. 7. punct. 1. nu. 9. & de cenſur. diſp. 1. quæſt. 3. punct. 3. n. 3. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 13. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretum collect. 24. nume. 5. Vinald. in ſuo candelabro aureo tit. de Confeſſ. n. 64. Campan. in diuerſor. iuris Canon. rub. 1. num. 101. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 19. quęſt. 5. Opinio vero D. Thomæ in ſupplemen. quæſt. 19. art. 6. & in 3. par. quæſt. 82. ad 2. dum dicit quod ſolus Baptiſmus permittitur eſſe ratus hæreticis, & ſchiſmaticis, in nullo autem caſu licite poſſunt Euchariſtiam cõſecrare, vel alia Sacramenta conferre, procedit de iure communi, at vero poſt Concilium dicto loco ſupradicta indiſtincte amplectenda eſſe communiter reſoluunt Doctores citati dictis locis.

51 Amplia etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi, cum Concil. Tridentin. dicto loco, abſolute dicat omnes Sacerdotes poſſe in articulo mortis abſoluere, ita Emman. Saa verb. abſolutio, n. 3. Fr. Emman. in ſumm. parte 1. cap. 59. concl. 3. Beneu. in prax. de Pęnit. cap. 15. quæſito 4. & 5. Nauarr. d. conſ. 23. per totum præcipue, numero 3. quamuis contrarium teneant Vgolin. de cenſuris tab. 1. cap. 4. §. 5. Sot. in 4. diſt. 18. quęſt. 4. art. 4. Vinald. in candel. aureo tit. de abſolut. nume. 61. Nugn. in addition. ad tertiam partem quæſt. 8. art. 6. dub. 2. Valent. tom. 4. diſp. 7. quæſt. 10. puncto 2. Henriqu. lib. 1. cap. 23. num. 3. Paul. Santor vbi proxime nu. 146. Coninch. d. diſp. 8. dub. 12. numero 90. Chamerota d. loco dub. 20. verſ. intellige, Molin. de inſtit. tom. 4. diſp. 63. n. 7. Sanch. dict. cap. 13. nu. 7. Bonac. de ſacram. diſp. 5. q. 7. puncto 1. num. 10. in fine, & de cenſur. diſp. 1. q. 3. puncto 3. nu. 3. quorum opinionem reciperem quoad bene eſſe, quia conſulte facit, qui præſente ſuo parocho, vel ſuperiore, ab eo potius, quam ab alio ſe abſolui curat.

52 Articulus mortis quis in præſenti materia dicatur inuenies apud Sylueſt. verbo abſolutio 1. num. 12. Con. in cap. alma, par. 1. §. 11. num. 8. Vinald. in candelabro aureo, tit. de abſolut. nu. 60. Reginald. d. lib. 1. nu. 59. Soar. de Pęnit. diſ. 26. ſect. 4. nu. 3. Graff. d. cap. 13. nu. 82. late Gambarupta de caſibus reſeruatis, cap. 2. à num. 56. Sanch. d. cap. 13. num. 1. Vaſq. de pęnit. quæſt. 93. art. 1. dub. 5. nu. 2. Nugn. in addit. quæſt. 8. art. 6. dub. 6. Paul. Santori de caſibus Papalibus ac Epiſcop. numer. 138. Beneu. in praxi de Pęnit. cap. 15. quæſito 7. Bonac. d. q. 7. punct. 1. num. 10. & d. q. 3. punct. 3. nu. 4. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 3. qui reſoluunt mortis articulum dici in præſenti, non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adeſt probabile dubium de morte, quæ, vt plurimum, ſoleat in eo euentu contingere: non igitur poterit ſimplex Sacerdos abſoluere omnem transfretare volentem, ſed credentem, aut dubitantem probabiliter ſe naufragaturum, aut alias de vita periclitaturum; ſimiliter non quemlibet obſeſſum ab hoſtibus, ſed telis impugnatum, non quamuis mulierem pregnantem, ſed ea, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In alijs vero euentibus, ſtrictius intelligendo, dicũtur illi in mortis articulo conſtituti, quietſi viuant, & viuere poſſint, propter mortem tamen, quam ſecundum veriſimilem Medicorum peritiam, aut periculum, quod ſperant, inſtantem vident, iam ſę morientes arbitrantur, ita Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar. 18. nu. 18.

53 De Confeſſione, & eius partibus, ac materia tractant Theologi cum Magiſt. in 4. diſt. 17. cum ſeq. vbi Sot. & D. Thom. Silueſt. Angel. Tab. Armil. & alij Summiſtæ verbo Confeſſio. Luc. Pinell. de Sacram. Pœnitentiæ, tract. 2. de Confeſſione, Nugn. in addit. ad 3. p. quæſt. 7. cum ſeq. Henriq. in ſum. lib. 5. Angel. Sayr. de Pœnit. Soar. de pœnitent. diſp. 21. cum ſeq. Valentia tom. 4. diſp. 7. quæſt. 9. cum ſeq. Vaſquez quæſt. 91. Beneuentan. in praxi de pœnit. cap. 10. cum ſeqq. Franc. Litigian. de Sacram. p. 2. tra. de pœniten. diſt. 17. quæſt. vnica. Petr. Ledeſ. in ſumm. parte 1. tract. de Sacram. pœnit. ca. 8. Chamerot. de ſeptem Eccleſię Sacram. tract. 7. de Confeſſione, Ægidi. de Coninch. de Sacram. & cenſuris tom. 2. diſp. 4. à nu. 27. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 6. à numer. 28. Bonacina de Sacram. diſp. 5. de pœnit. ſect. 2. de Confeſſ. Vincen. Mazzol. in ſua breui regula ad Confeſſarij, & confitentis munus rite obeundum. Alexand. Peſant. in tertia par. de Sacram. quæſtio. 10. Iacob. de Graffis in aureis deciſionib. par. 1. lib. primo, capit. 19. cum ſequent.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt.*
2 *Epiſcopus locum ædificationis aſſignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc poteſt alteri delegare.*
3 *Religioſi exempti ſi in loco non exempto voluerint ædificare Eccleſiam, tenentur Epiſcopi Diœceſani conſenſum requirere.*
4 *In erigendis Regularium Monaſterijs non ſufficit prædictus Epiſcopi conſenſus, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*
5 *Epiſcopus, quæ perpendere debeat in huiuſmodi licentia regularibus concedenda.*
6 *Ordo Minorum de obſeruantia quod priuilegium habent, ne alia Monaſteria propè ſua ædificentur.*
7 *Epiſcopi, quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monaſterijs nouis ædificandis ordinant Clemens VIII. in conſtitutione relata.*
8 *Eccleſia, ſiue Monaſterium mutari non poteſt de vno in aliũ locum ſine licentia Papæ, & Diœceſani.*
9 *Abbates generalis congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, quod Priuilegium ſuper hoc habeant, refertur.*
10 *Priuilegium conceſſum alicui religioni ad ædificanda Monaſteria ſine licentia Ordinarij, an ex non vſu amittatur.*
11 *Priuilegium amittitur per modum, & viam præſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vſum; inter vnum & alterum modum conſtituuntur differentiæ.*
12 *Concordantur textus in cap. ſi de terra, & in cap. accedẽtibus, de priuilegijs, & num. 18.*
13 *Priuilegium non amittitur per non vſum, ſi occaſio, & opportunitas non ſe obtulit vtendi illo.*
14 *Priuilegiarius, ſi occaſione oblata ſuo priuilegio non vtatur quando illud amittat.*
15 *Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur ſufficiens ad priuilegium amittendum.*
16 *Intelligitur tex. in cap. cum acceſſiſſet de conſtitutionibus.*
17 *Intelligitur tex. in l. 1. & l. 2. Cod. de ijs, qui ſponte munera ſubeunt, lib. 10.*
18 *Priuilegatus per non vſum, aut contrarium vſum quonam tempore priuilegio ſuo renuntiare videatur.*
19 *Priuilegia mere voluntaria per vllum tempus non amittuntur.*
20 *Actus meræ voluntatis non præſcribuntur.*

EPISCOPI CONSENSVS an ſit requirendus in Eccleſiarum ædificatione.

ALLEGATIO XXVI.

1 CErta, & vulgaris eſt in hac materia regula, quod Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt probant tex. *in c. nemo, & in c. placuit de conſecr. diſtin. 1. & in cap. ad hæc de religioſis domibus, & in capit. cum olim, 14. verſic. in ſuper de priuileg. Auth. de eccleſ. titul. §. ſi quis autem, collat. 9. & auth. de monachis, verſic. illud igitur coll. 1.* notant *Roch. de iure patron. verbo conſtruxit, num. 8. Lambert. eod. tractat. artic. 3. 2. quæſt. princip. 1. p. lib. 1. num. 3. cum ſequentibus, Petr. Gregor. in ſuis partit. lib. 1. titul. 4. cap. 5. Selu. de beneſic. p. 1. q. 6. à numer. 9. Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 10. num. 2. praxis epiſcop. p. 1. verbo Eccleſia in princip. idem Petr. Gregor. ſyntag. iuris lib. 2. cap. 1. à num. 10. praxis noua epiſcop. p. 1. c. 5. à num. 1. Durant. de ritibus Eccleſiæ lib. 1. c. 2. num. 7. & cap. 24. num. 5. & cap. 25. Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſolut. 11.*

2 Et ipſe Epiſcopus locum ædificationis aſſignat, crucem figit, lapidemque ponit primarium, *gloſ. verbo veniat in d. cap. nemo Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 9. capit. 3. qu. 4.* vbi etiam reſoluit poſſe Epiſcopum per ſe vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere *& q. 8.* tenet poſſe Epiſcopũ abſque rationabili cauſa nolentem primarium lapidem ponere, & ſuum conſenſum præſtare, compelli auctoritate ſuperioris Antiſtitis videlicet Archiepiſcopi, vel Primatis. Vnde religioſiſſimus Iuſtinianus Imperator ad ſacrorum Canonum exequutionem iuſſit Eccleſias non niſi Epiſcopi accedente beneplacito ædificari poſſe in *rub. auth. vt nullus fabricet Oratorij domos præter voluntatem epiſcopi, Cuiac.* aduertit, *& Iulianus Patritius in Conſtitut. 61.* quod poſtmodum apertius in nigro nempè *in cap.* aſſeritur his verbis, Sancimus igitur præ omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam eſſe neque monaſterium, neque eccleſiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Ciuitatis epiſcopus orationem in loco faciat, & Crucem figat, publicum proceſſum ibi faciens, & cauſam manifeſtam omnibus ſtatuens, adſtipulaturque *Concil. Agathenſe can. 27.* regiſtratum *in cap. de monachis, 18. q. 2. & Concil. Calcedonẽſe act. 11. can. 4.* regiſtratum *in cap. vere 16. q. 1. & in c. quidam 18. q. 2.* & alia iura in hoc propoſitum, & ad alias quæſtiones conducentia refert *Azor. d. c. 3. à q. 2.* Huiuſmodi Epiſcopi conſenſus ſufficit ſi tacitus ſit. ſ. ſi epiſcopus ſciuerit eccleſiam conſtrui, & non impediuerit, nec contra dixerit, cum tamen facilè potuiſſet, *Selu. dict. quæſt. 6. num. 21. Azor. d. capit. 3. quæſt. 6.* qui etiam ille *num. 8.* hic vero *quæſt. 5.* aſſerunt conſenſum Epiſcopi ſufficere ſi accedat poſt conſtructam eccleſiam. Vnum adderem in hac materia vtile, quod Epiſcopus ſine rationabili cauſa non poteſt impedire quominus fundator, & patronus poſſit eccleſiam ſufficiẽter dotatam ad augumentum diuini cultus dilatare, & ſumptuoſioribus ædificijs exornare *arg. capit. vltim. de teſtam.* ceſſant enim rationes, ex quibus conſenſus Epiſcopi in noua eccleſia ædificanda, vel funditus deſtructa reficienda eſt neceſſarius, ne ſcilicet eccleſia ſine dote condecenti conſtruatur vel reficiatur, vel vt alijs eccleſijs aliquod præiudiciũ non fiat, ita deciſum fuit in *Sacra Rot. Rom. in vna Toletana Capel. Luna 18. Febr. 1591. coram Illuſtriſſimo Mantica, quæ eſt in impreſſis deciſ. 131.*

3 Amplia procedere etiam in religioſis exemptis, ſi in loco non exempto voluerint ædificare eccleſiam, id enim facere non poſſe ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu probat *text. in cap. auctoritate de priuileg. libr. 6.* notant omnes *in d. cap. cum olim poſt gloſ. verbo reuocari,* ſi expendas ibi Pontificem *Innocentium III.* in fine pronũciaſſe monaſterium exemptum eſſe, & liberum à iuriſdictione, & obedientia epiſcoporum ex priuilegijs cõceſſis à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis, & tamen eccleſias in Leiriẽſi Caſtro, & alijs locis fundatas ſine Epiſcopi Colimbrienſis aſſenſu in eiuſdem Epiſcopi, & ſuæ eccleſiæ ius eſſe reuocandas explicant ibi *Hoſtien. & Cardin. numer. 3. Anton. num. 56. Abb. num. 9.*

num.9.& Socin. numer.19. & nouiſſime decidit *Concil. Trident. ſeſſ.25. de Regular. cap.3. in fine*, ibi, nec de cætero ſimilia loca tam mulierum, quam virorum ſine Epiſcopi in cuius diœceſi erigenda ſunt licentia prius obtenta, de quo *Fr. Emman. quaeſt. regular. tom.1. quaeſt. 23. art.7. & tom.2. quaeſt.49. art.3. praxis epiſcop. par.1. verbo monachi, §.1. & 2. Fr. Joan. de la Cruz de ſtatu religionis lib.2. cap.8. praxis noua Epiſcop. par.2. cap.3. num.47. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapol. par.1 deciſ.182. num.4. & part.2. deciſ.75. Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rub.12. cap.13. num.80. & 81. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.1. quaeſt.33. art.1. concluſ.3. Mod. tract. de iuriſdict. ordin. in exemptos, p.1. quaeſt.36.* Si tamen exemptus ædificet in loco exempto ſine licentia totum acquiritur Epiſcopo cum fructibus *Franc. in caput. auctoritate, num.2. de priuileg. lib.6. Fum. verbo exemptio, numer.10. Anton. de Pratis de iuriſd. Epiſcopi, caput.1. numero 3. & 4.* quos refert, & ſequitur *Modern. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, part.2. quaeſtion.45. numero 36.*

4 Verum prædictus Epiſcopi conſenſus non ſufficit in erigendis Regularium monaſterijs, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam in *cap.1. de exceſſibus prælatorum, lib.6. & in cap. vnic. de religioſ. dom. eod. lib.* ſtatutum eſt ne prælati religionum recipere valeant conuentum aliquem ſeu locum abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali indulgentia, non obſtantibus quibuſcunq; priuilegijs, ſi de huiuſmodi prohibitione non fecerint ſpecialem mentionem. Nec *Concil. Trid. dict. cap.3. in fi.* abrogauit diſpoſitionem iuris communis, ſed prætere a indixit, vt altera quoque adhiberetur Epiſcopi loci, & ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem referunt *prax. epiſcop. d. c.2. & Campanil. dict. num.80. in fine*; Fratres igitur Ordinis Carmelitarum diſcalceatorum obtinuerunt vt vbique de ſola licentia Ordinarij poſſent noua conſtruere Monaſteria ex conceſſione *S. D. Pauli V.* felicis record. *conſt.10. incip. Ad Eccleſiam de ann.1605.* & Monachi Congreg. B. Mariæ Fulienſis ex conceſſione eiuſdem *Pauli V. conſtit.51. incip. Miniſterio 1608.* Ac etiam Superiores Congregat. cleric. Regularium S. Pauli decollati ex conceſſione eiuſdem *Paul. V. conſtitut.64. incip. Eccleſiam de ann.1610.* Vnde reijcienda videntur, quæ reſoluunt *Sorb. ad compendium Mendicantium verbo ædificare in ſuis annotat. verſ. circa, §.20. & Fr. Emman. d. quaeſt.49. artic.3. cum ſeqq.* aſſerentes Epiſcopi tantum licentiam eſſe neceſſariam.

5 In concedenda huiuſmodi licentia debet Epiſcopus maxime attendere ſi monaſterium aut alterius cuiuſcunque erectio præiudicet quoquo modo Eccleſiæ parochiali, eo namque caſu aſſentiri minime debet, & curato licet contradicere, audienduſque eſt in ſua prætenſione, ex *Guid. Pap. deciſ.370.*

6 Deinde intueri debet ſi locus erigendus, & conſtruēdus vicinus ſit, & propinquus alteri ob *Clementis IV.* ſanctionem ſecundam, mandantem ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & ædificare monaſterium intra cannas tercentum ab alio Ordinis Minorum de obſeruantia: ſucceſſiuo autem tempore ipſiuſmet Papæ *Clementis in conſtit.3.* reſtrictum fuit ſupradictum ſpatium ad cannas centum quadraginta per aerem menſurandas, cuius reſtrictionem poſtmodum *Iulius II. in ſua conſtitut.2.* declarauit non debere nocere eiſdem Fratribus Minoribus, ſed in odium aliorum introductam fuiſſe, ac propterea reſpectu eorundem Minorum de Obſeruantia vigeat prior *Clementis* ſanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum ſpatio diſtare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamuis, & prædicti Minores de obſeruantia poſſint, dummodo centum tantum quadraginta diſtent ab altero Mendicantis Ordinis monaſterio, de quo vide *Sorbum in compendio priuilegiorum Mendicant. in annota. ſuper verb. ædificare, verſ. quoad diſpoſitionem, §.1. Confectum in libro priuilegiorum Mendicant. titul.3. capit.3. Fr. Emman. quaeſt. regul. tom.1. quaeſt.8. articul.3. & tom.2. quaeſt.49. articul. quinto, Fr. Miranda dict. quaeſt.33. articul. quarto.* Quem autem modum tenere debent Epiſcopi in concedenda licentia pro monaſterijs nouis ędificandis ordinauit *Clemens VIII.* in Conſtitutione ſua, quæ ſequitur.

7 Quoniam ad inſtitutam Regularium locorum, & perſonarum reformationem promouendam, & conſeruandam maxime pertinet, vt in quibuſque domibus, & monaſterijs is tantum numerus religioſorum, qui commode ibidem ali poſſint, contineatur, ac eo pariter ſpectat, vt in quibuſque ciuitatibus, & locis nouæ domus, & monaſteria præſertim Mendicantium nō erigantur, niſi in eiſdem ciuitatibus, & locis aliorum domorum, & monaſteriorum in eis exiſtentium habita ratione commode ſuſtentari poſſe dignoſcatur. Hac igitur nos conſideratione ducti, & in præmiſſis pro noſtro paſtorali munere opportune prouidere volentes; motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac matura deliberatione, deque Apoſ. poteſtatis plenitudine, ex voto etiam S. R. E. Cardinalium, ſuper conſultationibus, negotijs Epiſcoporum, & regularium præpoſitorum, harum ſerie declaramus locorum Ordinarios nō poſſe licentiam ad nouos Conuentus cuiuſque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendos impartiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus ſeu procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita conſtiterit in eiſdem ciuitatibus, & locis nouos huiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe. Si vero ab eis in huiuſmodi cauſis, & ſententijs ad nos, & Apoſt. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios, tam diu erectionem nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quouſque à nobis, & Apoſt. Sede in eadem cauſa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quo circa vniuerſis venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs per præſentes in virtute Sanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, vt præſentes noſtras litteras obſeruent, & obſeruari curent, & faciant, non obſtantibus, &c. *Dat. Romæ apud Sanct. Marcum ſub annulo Piſcatoris die 23. Julij 1603. Pontif. ſui ann.12.*

8 Eccleſia ſiue monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ, & diœceſani, vt probat *text. in dict. capit. vnic. de exceſſ. Prael. in 6.* vbi *Bonif. VIII.* æqualiter, & pariformiter loquitur de monaſteriorum mutatione, & de erectione, conſtructione, ſiue noua ædificatione ibi, ſeu hactenus recepta mutare. Neque *Concil. Tridentin.* prædicti text. conſtitutio-

ſtitutio.

ſtitutionem reuocat, ſolummodo enim ait quod de cætero ſimilia loca non erigantur ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta, & ſic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluiſſe, vt id remaneret in diſpoſitione iuris communis, *argument. text. in l. commodiſſime, ff. de liberis, & poſthum. & l. cum prætor, ff. de iudic. & l. ſi cum dotem, ff. ſoluto matrimon.* cum ſimilibus citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris litt. C. nnmer. quarto*, De iure autem communi id ipſum clarè deciditur, in *capit. ſi quis vult, 16. quæſt. vltim.* ibi, ſi quis vult Monaſterium ſuum ad meliorãdum in alium locum ponere, fiat cum conſilio Epiſcopi, Fratrum ſuorum, & dimittat Presbyterum in priori loco ad miniſteria Eccleſiæ.

9 Speciali igitur priuilegio *Sixtus V. Pontifex Max. an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pontif. ſui ann. 3.* conceſſit Abbati Generali Congregat. *Sancti Benedicti Noſtri Regni Portugaliæ*, cum conſilio, & aſſenſu Capituli generalis, vt Monaſteria dictæ Congregationis quæ in locis incommodis, & minus populoſis reperiuntur, ad commodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vitæ exempla populo Chriſtiano, magis vtilia futura ſint, & fructuoſa, propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiuſuis alterius licentia minimè requiſita) cum eorum Monachis, & ſupellectilibus, paramentis, & ornamentis, alijſque rebus neceſſarijs, transferre, & mutare poſſit, ac fructus, redditus & prouentus eorundem Monaſteriorum, ſeu cuiuslibet eorum, vel illorum partem, Generalis, & Capituli prædictorum arbitrio, alij, ſeu alijs eiuſdem Congregationis Monaſterijs, magis indigentibus perpetuo, vel ad tempus (etiam renitentibus Abbatibus Monaſteriorum eorundem, & quibuſuis alijs perſonis) applicare, & aſſignare. Prouiſo tamen, quod animarum cura perſonarum ſecularium incumbẽs Abbatibus, & Conuentibus Monaſteriorum transferendorum huiuſmodi, nullatenus obliuiſcantur, ſed per Monachos dictæ Congreg. regulares, vel Presbyteros ſeculares idoneos, & ab Ordinarijs probatos, laudabiliter exerceatur, & licitè valeant, plenam, & liberam Apoſtolica auctoritate, eorumdem tenore præſentium, licentiam conceſſit, & facultatem, non obſtantibus, &c. refert *Fr. Miranda dict. quæſtion. 33. articul. 2. concluſio. 2.*

10 Vtrum vero priuilegium conceſſum alicui religioni ad ædificanda monaſteria ſine licentia Ordinarij, ex non vſu amittatur? hanc quæſt. ponit *Fr. Miranda dict. quæſt. 33. artic. 3.* & eam reſoluit ſequenti concluſ. Quando arbitrium ſeu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato conceſſa refertur ad priuilegium, vt ſi dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, ſi volueris, vel, ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium ex non vſu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at ſi facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, ſed ad perſonam, ſeu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt ſi dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi monaſteria cum volueris, aut quandocunque volueris, tunc priuilegium intelligitur eſſe perpetuum, & non amittitur ex non vſu per decennium, neque per vllum tempus, præſertim ſi per illud decennium nulla ſe ſe obtulerit ædificandi occaſio. Hæc *Miranda d. loco.* Sed quia ad plures quæſtiones deſeruit huius dubij reſolutio ſeparatim plenius reſoluendum puto, quicquid in materia inueni.

11 Priuilegium poteſt amitti per modum, & viã præſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vſum, inter vnum, & alterum caſum plures reperiũtur, & notabiles differentiæ. Prima eſt quod quando priuilegium amittitur per modum præſcriptionis, propriè non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, ſed ex poteſtate, & diſpoſitione legis, iuxta verum intellectum *text. in l. alienationis 28. ff. de verbor. ſignific.* ibi, vix enim eſt, & cet. de quo agit *Balb. de præſcriptionibus 5. parte quint. numer. 33. Pinell. in authentic. niſi, numer. 29. Codic. de bonis mater.* & alij de quibus *Alſan. collect.* 814. At vero modus renunciationis neceſſario ſupponit expreſſum, vel tacitum renunciantis conſenſum, ex ijs, quæ *Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 1.* & hanc differentiam poſt *Gloſ. 1. in verſicul. vel dic, in cap. vltim. 16. quæſt. 4.* notauit latè explicans *Soar. de leg. lib. octano, capit. 34. à num. 6.* Deinde ſecunda differentia eſt, quod ſcilicet præſcriptio ſemper ſupponit, & requirit factum, & poſſeſſionem ex parte eius, qui contra priuilegiarium prȩſcribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præſcriptionis, ſeu vſucapionis, de qua *in leg. 3. ff. de vſucap. text.* optimus *in l. nec vtilem*, ibi cum ſit iniquiſſimum, auferre domino, quod vſus non abſtulit, *ff. ex quibus cauſis maiores*: At vero renuntiatio non requirit huiuſmodi factum, nec poſſeſſionem ex parte aduerſarij, ſed ſufficit, quod ex parte ipſius priuilegiarij, interueniat factum, vel cauſa aliqua, ex qua ſufficienter colligatur voluiſſe priuilegium ſuum amittere, vel renuntiare, vt probat text. *in leg. 1. in princip.* ibi, certo tempore non vtendo pereũt, *ff. de ſeruitut. vrbanorum*, cum ſimilibus, de quibus *Gilchen. de præſcript. 2. par. membr. 2. c. 3. à num. 27.* ex quibus clarè colligitur aliud eſſe acquiri rem, vſu & facto poſſeſſoris, vel amitti ex non vſu domini, abſque facto poſſeſſoris.

12 Quibus ſic præhabitis intelliges, & concordabis *text. in cap. ſi de terra, & text. in cap. accedentibus, 15. de priu.* quia ille agit de ſola amiſſione priuilegij per modũ tacitȩ renunciationis, quæ deducitur ex non vſu ſeu magis contrario vſu eiuſdem priuilegiarij, & ideo merito non exigit tempus in præſcriptionibus neceſſariũ, vt clarè Pontifex ſignificat, priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis, atque ita interpretantur ibi *Ioann. Andr. & Card.* At vero *tex.* hic, ſcilicet *in dict. c. accedentibus*, de vera, & propria agit præſcriptione, ideoque vt per eam Monaſterium amittat ſuum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam *text. in capit. de quarta*, cum ſimilibus, *de præſcriptio.* Pro vtriuſque deciſionis differentia conſiderari poteſt, quod Ciſtercienſes *in dict. capit. ſi de terra*, per triginta annos cõtra formam ſui priuilegij decimas perſoluerunt Canonicis, ad quos de iure communi pertinebant, & ideo ex parte Canonicorum, vt ſibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præſcriptio neceſſaria, ſed ſufficiebat, quod priuilegium ceſſet per renuntiationem, vel amiſſionem, vel alium quemcunque modum, vt eo ceſſante ſecundum ius commune decimæ remaneant penes eccleſiam Parochialem, iuxta regulam *tex. in cap. vltim. de Parochijs*. Sed *in dict. capit. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos perſoluerunt decimas contra ſuum priuilegium Monachis quibuſdam, ad quos de iure communi non pertinebant, & ideo vt eas Monachi acquirere, & exigere poſſint, non ſufficiebat renuntiatio Templariorum, ſeu amiſſio ex parte ipſorũ,

ſed

ſed neceſſaria fuit præſcriptio legitima, & completa per quam contra ius commune eas acquirant, planum vero eſt completam non eſſe præſcriptionem cōtra Eccleſias minori ſpatio, quam quadraginta annorum iuxta *dict. capit. de quarta* cum ſimilibus. Neque contra hunc intellectum obſtat ratio, quam reddit. *text. in eod. capit. accedentibus*, ibi, cum enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas ſoluerint, eis renunciaſſe tacitè præſumuntur, quæ verba apertè videntur ſignificare deciſionem Pontificis non fundari in præſcriptione, ſeu poſſeſſione Monachorum, ſed ſolum in renunciatione priuilegij reſultante ex nō vſu ipſorum Templariorum, quibus competebat: quia facilè reſpondetur, ſi diligentius vtriuſque text. verba videantur, nam *in dict. capit. ſi de terra*, ſolummodo Pontifex expendit contrarium vſum priuilegiariorum, patet ibi, per triginta annos eis decimas perſoluiſtis, & deindè in ratione ſolum expendit tacitam renunciationem eorumdem, ibi, vobis detrahere voluiſtis; At vero *in dict. cap. accedentibus*, principaliter expendit vſum, & poſſeſſionem Monaſterij contra priuilegiarios, rècipiendo ab eis decimas, patet ibi, diu quietè poſſederint, & ibi, per quadraginta annos, & amplius pacificè poſſediſſent, & in deciſione, ibi, decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperit: quæ omnia apertè ſignificant reſpexiſſe Pontificem, principaliter vſum, & poſſeſſionem Monachorum percipientium decimas à Templarijs, contra formam ſui priuilegij, ac ita veram ac propriā præſcriptionem ex parte Monaſterij poſſidentis, quāuis etiam in ratione expendat tacitam renūciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè perſoluentes priuilegio, quo ab illis ſoluendis exempti erant, videntur renunciaſſe, in conſequentiam ſcilicet pacificæ poſſeſſionis, & iuris per eam Monachis præſcribentibus acquiſiti, vt regulare eſt in quacūque pręſcriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum ſimilibus, *ff. de verb. ſign.*

13 Deueniendum igitur, & propius accedēdo ad quęſtionem noſtram de amiſſione priuilegij per nō vſum, vel de eo amittendo per contrarium vſum, dico, quod in priori caſu de non vſu ſciendum eſt an ſi occaſio, & opportunitas, ſe non obtulerit, pro qua priuilegium datum eſt, hac enim non data ſi priuilegiatus eo minimè vtatur, certum eſt nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula *tex. in l. & Attilicinius, ff. de ſeruitutibus ruſticorum*, cum ſimilibus, de quibus *Molina de primogenijs lib. 1. cap. 6. à num. 32.* & probat *Soar. d. cap. 34. num. 4.*

14 Si autem vtendi occaſione oblata non vtatur priuilegiarius ſuo priuilegio, illud amittit duplici ex capite, vel præſcriptionis, vel tacitæ renunciationis, concernentibus ſcilicet qualitatibus omnibus, quæ in renunciatione expreſſa requiruntur, & ſufficere potuerunt, ideſt, quod ſcienter voluntariè non vtatur, & poteſtatem habeat renuntiandi, iuxta *text. in cap. cum ſuper de offic. delegat.* In alio vero caſu de amiſſione priuilegij per contrarium vſum regula certa eſt, & indubitata, quod per illum cæteris circumſtantijs neceſſarijs concurrentibus amittitur *gloſſ. per text.* ibi, *in cap. gratum verbo receſſum de offic. delegat.* recepta vt per *Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumption. 41. numer. 3.* Dicitur autem in propoſito contrarius vſus propriè in priuilegijs circa actus negatiuos, vt in exemplo text. *in dict. capit. ſi de terra*, de non ſoluendis decimis, aut tributis, ſi enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium conceſſæ, veluti ſoluendo decimas, vel munera ſubeundo, à quibus priuilegio exemptus eſt, ei renunciari videtur ac ſubindè rectè dicitur per contrarium vſum illud admittere, iuxta *l. 2. Cod. de iure dominij.* Dixi per actū directè contrarium exemptioni per priuilegium conceſſæ, quia non ſufficit pura omiſſio, ſed requiritur, quod priuilegiatus actum gerat, tanquam ex neceſſitate, vel obligatione, patet in quotidiano exemplo, vt ſi quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto liber ſit, ſi enim in diebus, qui præcepti non ſunt ieiunauerit, minimè dici poteſt actum facere priuilegio contrariū, vel ſi in diebus quadrageſimæ cauſa deuotionis ieiunet, cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur, eo enim modo ieiunantes actum ex neceſſitate non faciunt, & ideo ex illo nunquam cenſetur amiſſum priuilegium.

15 Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius factus à priuilegiarijs ſciētibus videtur ſufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in cap. cum acceſſiſſet de conſtitutionibus, & in capit. ex ore ante fin. de ijs, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, ibi, per hoc quod d. H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur præpoſito, iuri ſuo renuntiaſſe videtur, text. optimus vbi notauit *Bartol. in ſumm. in l. 2. Cod. de iure dominij impetrando, & in l. 3. Cod. qui ſpontè publica munera ſubeunt, lib. 10.* ex quibus iuribus, & alijs, de quibus *Rebuff. de decimis quæſt. 13. numer. 113. & Cardinal. Tuſch. tom. 6. litt. P. concluſ. 656. num. 10.* conſtituunt Doctores differentiam inter perſonas priuatas, quæ priuilegio ſuo liberè poſſunt renuntiare, & inter alias, quæ huiuſmodi libertatem non habent, itaut in illis ſufficiat vnicus actus contrauentionis, in his vero minimè: ita *Abbas in dict. cap. cum acceſſiſſet num. 6. & 8. Felin. nume. 28. regul. 3. & numer. 29. limit. 3.* Sed melius *Soar. dict. lib. 8. capit. 35. nume. 12. cum ſequentibus*, contendit etiā contrarium vſum priuatorum non inducere amiſſionē priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denuntiationem, quoad illum actum particularem, vel cauſam, in qua facit contra priuilegium, & ita vnicum actum nunquam ſufficere, ex eo, quia quoties in aliquo actu alia, quam renunciationis capi poteſt coniectura, ea potius ſumenda eſt, quam renūtiationis, iuxta regulam *cap. ſuper eo, de renuntiatione*, cum ſimilibus, de quibus *Guttier. de iuramento confirmatorio p. 3. cap. 19. nu. 21.* & ex ea ratione, quod ſemper renunciatio præſumitur, vt minus præiudicet, planè in noſtro propoſito rectè capi poteſt ea coniectura, quod priuilegio renuntiare voluerit quoad actum pręſentem tantum, non ſimpliciter, & in totum in futurum, vt in ſimili notat *gloſſ. verbo partibus in Clement. 2. de iudicijs*, & ita, ſi actus fiat priuilegio directè contrarius à perſona non habente ſufficientem poteſtatem ad renuntiandum, minimè ſufficit, neque, vt in futurum indicatur renunciatio, neque pro actu præſenti; ſi tamen fiat ab habente ſufficientem poteſtatem ad renūtiandum tacitè quoad illum actum, ei videtur renuntiare, ſiue priuatus ſit, ſiue monaſterium, neuter autem in futurum, & ſimpliciter, quantumcumque perſona ſit, quæ liberè priuilegio poſſit renuntiare, ita poſt *Bartol. in leg. voluntariè, Codic. de excuſat. tutorum Alexand. Gregor. Lopez.* & alios contra *Felin.* & exemplum de Doctore habente priuilegium non diſputandi, ſeu legendi, quod ſi ſemel diſputet, ſeu legat illud

amittat

amittat optimè explicat *Soar. capit. 35. numer. 14.* Ac etiam in alio exemplo vſu frequentiſſimo de habente priuilegium non ſoluendi vectigalia, ſi enim patiatur ſe ſcribi in libro gabellarum, vel ſimilium grauaminum, quod non impediatur in futurum ſuo vti priuilegio.

16 Nec obſtant iura ſupra allegata, quibus videbatur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti, nã primo ad tex. *in d. c. cum acceſſiſſent*, dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Cãnonicos amiſiſſe, ſeu renuntiare voluiſſe priuilegio, quod habebant, vt non eſſet in eccleſia dignitas Primiceriatus, reſpondetur cum *Soar. num. 17. d. loco priuil.* de quo in eo text. non habuiſſe tractum ſucceſſiuum, ſed vnico effectu conſtitiſſe, & ideo per vnicum actum contrauentionis tolli potuiſſe.

17 Ad text. vero *in l. vltim. ff. de priuil. veteranorum*, reſpondetur non probare veteranos, qui priuilegio à muneribus excuſantur, per vnam contrauentionem patiendo ſe in ordinem redigi, in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos eſſe, ſed ſolum amitti irreuocabiliter quoad illud, quod ſponte ſuſceperunt, & ita procedit etiam *text. in dict. l. voluntarie, & in l. 1. Cod. de ijs qui ſpontè munera ſubeunt libr. 10.* vt optime colligitur ex *text. in l. 2. Cod. eod. titu. & lib.* ibi, pauliſper ius publicum relaxauerit, iuncto ibi, priuilegium non amittet; quibus verbis clarè probat publica munera ſubeuntem contra formam priuilegij, quo ab illis excuſatur pauliſper, ideſt pro ea vice priuilegio ſuo non vti, neque eo iuuari, non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit poſt *Bart.* ibi, benè diſtinguens *Alex. conſ. 33. n. 4. vol. 5.* quem refert, & poſt multos alios ſequitur *Card. Tuſch. d. lit. F. concluſ. 756. nu. 34.* vbi etiam reſpondet ad text. *in d. l. 4. Co. de iure dominij impetrando* in illis verbis, ibi, à beneficio impetrato receſſiſſe videtur, vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium, non ita quoad ſequentes in futurum, & in perpetuum.

18 Reſtat nunc videre, quod nam tempus ſufficiat, aut neceſſarium ſit vt priuilegiatus per non vſum, aut cõtrarium vſum priuilegio ſuo renuntiare videatur? inprimis text. *in dict. capit. ſi de terra, & in dict. cap. accedentibus*, nihil certum in hoc diſponunt: ille, enim, quatenus habet tempus triginta annorum ſufficere, vt præſcribatur priuilegium quod religioſi ſeu monaſteria habent de decimis non ſoluendis, agit de renuntiatione tacita collecta ex temporis diuturnitate: hic vero, quatenus in eiſdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præſcriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Eccleſiam neceſſarios eſſe de iure certum eſt, neque Pontifices illos requirunt, vt neceſſarios, & ſine quibus renuntiatio illa tacita non præſumeretur, ſed ſolum decidunt quod ſi Canonici, ad quorum Parochias decimæ pertinebant, probauerint per triginta annos eas ab ipſis religioſis recepiſſe, non prodeſt religioſis priuilegium in contrarium, neque illo ſe poſſunt tueri, quia eidem videntur tacitè renuntiaſſe; neque indè efficax deduci poteſt argumentum, quod ſi tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex reſponderet, imo ex ſolo priuilegij non vſu per longum tempus eandem præſumptionem procedere, tam in priuatis, quam etiam in Eccleſijs deducitur ex communi ſententia Doctorum qui tradunt præſumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præſtationibus deducitur, (ſecundum quam ex eodem ſpatio omnia præſumuntur ſolemniter acta, iuxta reg. text. *in l. cum de in rem verſo, in princip. ff. de vſuris, & in l. ſi filiusfamil. Codic. petit. hæred. cum ſimilibus*, de quibus *Gabr. commun. titul. de præſumpt. concluſ. 1.*) pariter procedere contra Eccleſiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem *Gabriel. d. concl. 1. num. 3.* & ſuadetur ex ea ratione, quam adducit *Soar. d. cap. 34. num. 18. & num. 24.* quod priuilegia hæc à principio conceduntur ſub tacita conditione, vt per non uſum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Eccleſijs.

19 Priuilegia uero merè uoluntaria, per quæ ſcilicet aliquid faciendum ponitur in libera voluntate priuilegiarij quando in priuilegio exprimitur, ut eo utatur priuilegiatius ſi uoluerit, non amitti per decennium, neque per ullum tempus tradit *gloſ. verbo ſemel in anno in fine*, ibi, ſed ſi per centum annos, &c. *in cap. vt priuilegia, de priuileg.* quam ſequuntur ibi omnes, peregrinam, auream, & ualdè notabilem dicit *Balb. de præſcript. 4. p. 5. princip. q. 4. nu. 4.* & alijs quos refert communem teſtatus *Padil. in l. falſo n. 5. Cod. de diuerſis reſcrip. Gail. lib. 2. obſeruat. 60. nu. 9. Tuſch. d. concul. 755. num. 1. Soar. d. cap. 34. nu. 28.*

20 Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præſcribi, ut per text. *in l. 2. ff. de via publica*, & multis alijs comprobat *Gabr. libr. 5. commun. tit. de præſcript. concluſ. 10. Menoch. de arbitr. caſu 44. à num. 7. Card. Tuſc. d. lit. P. concluſ. 337.* ad plura ſimilia inferentes. Sed in contrarium melius arguit *Abb. in dict. cap. vt priuilegia, num. 4.* ſequitur *Dec. in dict. cap. cum acceſſiſſent, nume. 17. verſicul. tertio prædicta, alias num. 76. cum ſeq. ex l. 1. ff. de nundinis*, ubi etiã priuilegium faciendi nundinas erat in poteſtate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur, facit deindè quia omnia priuilegia conſiſtunt in uoluntate priuilegiati, nemo enim cogitur uti priuilegio ſuo, ut probat *text. in dict. cap. ſi de terra, & in l. ſi iudex 42. de minoribus, & in l. ſi quis in conſcribendo C. de Epiſc. op. & Cleric.* cum ſimilib. Ad tex. uero *in dict. l. 2.* reſpondetur parũ urgere, ſi aduertas procedere in ijs, quæ ſunt publicæ facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc reſolutio cõtra communem probabilis eſt, & ea prædictis omnibus, poteris colligere ueram reſolutionem ad concluſ. *Fr. Ludouic. Miranda, de qua ſupra*, cuius occaſione paululum digreſſus fui in hac materia, cum ſit utilis, & quotidiana, & ad plura iura intelligẽda, accommodata.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus proprius, vel alius de ipſius licentia Eccleſias cõſecrare debet.*
2 *Conſecratio Eccleſiarum tam feſtis diebus, quam ferialibus fieri poteſt.*
3 *Ædificans Eccleſiam ei dotem competentem conſtituere debet.*
4 *Eccleſia interdicti tempore conſecrari non poteſt.*
5 *Eccleſia conſecrata non præſumitur niſi probetur.*
6 *Conſecratio probatur per ſcripturam, ſi reperiatur, & per Cruces, vel vnico teſte.*
7 *Teſtis vnus probat in omnibus caſibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*
8 *Baptizatus quis probatur vnico teſte.*

9 Eccle-

9 Eccleſia ſi dubitetur an ſit conſecrata, eſt in dubio conſecranda.

10 Conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, ſi tamen aliter fiat, factum tenet.

11 Epiſcopus ſi pro Eccleſiis conſecrandis à Fratribus requiſitus ipſorum eccleſias noluerit cõſecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit.

12 Eccleſia ſemel conſecrata, amplius conſecrari non debet.

13 Si Eccleſia corruat in totum quoad tectum, & parietes aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter reficere, conſecrationem amittit.

14 Domus, quæ in totum deſtruitur, ſi de nouo reficiatur, non cenſetur eadem, nec durat obligatio reſpectu illius.

15 Eccleſia ſi inſimul, & in totum deſtruatur, vt ex eadẽ materia poſtea readificetur, iterum eſt conſecranda.

16 Explicatur tex. in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verborum ſignificatione, & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de ſolutionibus.

17 Eccleſiæ tectum ſi corruat illæſis remanentibus parietibus vel in totum, vel pro maiori parte, non eſt ipſa conſecranda.

18 Eccleſiæ conſecratio ad quæ reſpiciat.

19 Eccleſia, ſi non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, pars habita per modum acceſſorij, conſecrata habebitur.

20 Altare dicitur quaſi alta res, ſeu, Alta ara.

21 Altare duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum, aliud vero portatile.

22 Altare ſaltem maius debet Orientem mundi partem reſpicere.

23 Altaria ab Epiſcopis conſecrantur.

24 Altare lapideum debet eſſe, non autem ligneum.

25 Altare portatile, quando exſacretur, & deſinat eſſe ſacrũ.

26 Altare fixum, & ſtabile, quando deſinat eſſe ſacrum.

27 Sepulchra hominum ſupra Altaria non ſunt erigenda.

28 Eccleſia, ſeu Altare an polluatur ſi per epiſcopum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa eccleſia ſit?

29 Cæmiterium quid ſit, & qualis eius inſtitutio.

30 Cæmiterium contiguum ipſi eccleſiæ polluta, pollutum cenſetur, non tamen è contra.

31 Dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, & minus potentis.

32 Delictum commiſſum in Cæmiterio, vel in eccleſia veſtibulo, non dicitur commiſſum in ipſa eccleſia.

33 Cæmiteria duo ſi ſint contigua, quando polluto vno cenſeatur alterum pollutum?

34 Cæmiterium quomodo reconciliandum.

35 Epiſcopus Calices, ac Patenas conſecrare debet.

36 Abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quacũque veſtimenta, & ornamenta eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi.

37 Calix, & Patena conſecrationem amittunt, ſi notabiliter frangantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum conſtitutum.

38 Vaſa hæc, ſi deaurata ſint, & vſu aurum amittant, ſi poſtea deaurentur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit corpus, & ſanguinem Chriſti noua Conſecratione indigent.

39 Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos.

40 Calix amittit conſecrationem ſi cuppa ſeparatio fiat cum fractione, ſecus vero ſi tornatili ingenio.

41 Vaſculum, ſeu Pixis, in qua ſeruatur ſanctiſſima Euchariſtiæ Sacramentum debet eſſe conſecrata.

42 Veſtes ſacræ debent benedici ab epiſcopo, qui huiuſmodi benedictionem ſimplici Sacerdoti delegare non poteſt.

43 Veſtium ſacrarum ſignificationes, quæ ſint, remiſſiuè.

44 Regulares, quando huiuſmodi ſacras veſtes benedicere poſſint.

45 Veſtes ſacræ benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non ſint aptæ ad vſum, cui fuerunt deſtinatæ.

46 Campanas benedicit, & chriſmate vngit Epiſcopus.

47 Campanæ quare benedicantur, num. 49.

48 Campanarum benedictionis effectus quales ſint, oſtenditur.

50 Campanæ tempore interdicti non pulſantur.

51 Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & moniales.

52 Ex benedictione Epiſcopi conſequitur Abbas, vt poſſit conferre ordines minores.

53 Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri poſſunt, & ſine aliquo examine.

54 Epiſcopus tertio monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipſe Abbas non expectata benedictione ordines conferre, & officium ſuum adminiſtrare.

55 Benedictio hæc, & conſecratio Virginum ſunt Ordinis epiſcopalis, & non poſſunt delegari non habenti illum ordinem.

56 Epiſcopus pro conſecratione ſororum & earum confirmatione non poteſt clauſtra monialium intrare.

57 Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum conſecrari non debent, ex Sacra Congreg.

58 Conſuetudinem benedicendi virgines non amplius eſſe in vſu cenſuit Sacra Congreg.

59 Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſæ non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatiſſas prohibentur.

60 Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda.

61 Epiſcopus non contritus conſecrans Eccleſias, Calices, virgines, & conficiens Chriſma, vel benedicens veſtes, non peccat mortaliter, ſi ceſſet ſcandalum.

62 Epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus cõſecrans Eccleſias, & benedicens veſtes, eſt irregularis.

63 Epiſcopus benedictionem ſolennem dare poteſt in ſua diœceſi in fine diuinorum officiorum, & ſimplicem ſuis populis in itineribus.

64 Epiſcopus extra ſuam diœceſim priuatim celebrans benedictionem dare poteſt.

65 Epiſcopus, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem nullam pœnam meretur.

66 Presbyter, præſente Epiſcopo ſine eius aſſenſu nec quidem ſimplicem benedictionem dare poteſt.

67 Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem quando poſſit benedictionem populo impertiri.

EPISCOPVS ECCLESIAS, & altaria, cæteraque ipſarum ornamenta an conſecrare, & benedicere debeat?

ALLEGATIO XXVII.

1 Eccleſiæ conſecrari non poſſunt niſi ab Epiſcopo c. nemo de conſecrat. diſt. 1. proprio ſcilicet, & non ab alieno,

alieno, niſi de licentia proprij, *c. tua fraternitas de conſecrat. Eccleſiæ, vel Altaris*, ibi, licet tibi, & ibi, in tua dięceſi: nec hoc Epiſcopus poteſt alteri delegare niſi Epiſcopo, eſt enim actus Ordini ipſius deputatus *cap. aqua eod. tit.* vbi hoc expreſſe cauetur, & prohibetur id committi ſimplicibus Sacerdotibus, non obſtante conſuetudine prouinciæ Bracharen. quam dicit *Greg. IX.* ibidem potius eſſe dicendam corruptelam, quam conſuetudinem, quia, inquit, licet Epiſcopus committere valeat, quæ ſuæ iuriſdictionis ſunt, quæ tamen ſunt Ordinis Epiſcopalis non poteſt inferioris gradus clericis demandare, ita *praxis noua epiſcop. p. 1. cap. 5. numer. 2. verſ. ædificata. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 10. cap. 26 quæſt. 10. & par. 2. lib. 9. cap. 4. quæſt. 1. Bonacina de Sacrament. diſput. 4. quæſt. vltim. punct. 9. numer. 8. Ugolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 28. à numer. 1.* latè *Fr. Ludouic. de Miranda in manu. Prælat. quæſt. 39. articul. primo, concl. 3. tom. 2.*

2 Conſecratio hæc tam feſtis diebus quam ferialibus fieri poteſt, *cap. tua de conſecrat. Eccleſiæ. praxis noua Epiſcop. d. loco. Salzed. ad Bernard. c. 26. lit. A. verſ. Virginum conſecratio. Miranda d. concl. 3. in fi. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 9. c. 4. q. 3. Vgol. d. c. 28. nu. 2.*

3 Non tamen conſecrari debet ſi dotem non habeat; ædificãs enim Eccleſiam dotem ſufficientem pro alendis miniſtris, ornamentis neceſſarijs, & iuribus Epiſcopalibus ſubeundis aſſignare ipſi tenetur, alioquin Epiſcopus permittens ædificari, vel illam conſecrans ſine dote, ad dotandum de proprio obligaretur *c. cum ſicut* iuncta *gl. de conſecr. Eccl. Duen. reg. 225. Roch. de iure patron. verbo conſtruxit, q. 4. nu. 4. cum ſeqq. & verbo dotauit q. 5. nu. 7.* & in noſtris terminis *praxis noua epiſcop. d. nu. 2. Vgolin. d. cap. 38. nu. 3.*

4 Vbi etiam reſoluit, quod interdicti tempore conſecrari non poteſt. Et cum Eccleſia conſecrata non præſumatur niſi probetur *Maſcard. concl. 582. à nu. 1. Cened. ad Decret. coll. 135. nu. 6.*

5 Probari igitur debet conſecratio per ſcripturam, ſi reperiatur, & per Cruces, quæ dum conſecratur in parietibus fiunt, vel vnico teſte, vt tenent *Maſcard. de probat. concl. 415. nu. 4. Azor. d. p. 1. lib. 10. c. 26. col. 1025. & d. c. 4. q. 4. Vgolin. d. nu. 3. Mar. Alter. de cenſuris, tom. 2. diſp. 3. c. 4. prope fi.*

6 Nam in omnibus caſibus vbi de præiudicio tertij nõ tractatur vnus teſtis ſat eſt, vt reſoluunt *Nell. de teſtibus num. 8. caſ. 9. & numer. 87. in fine, Maſcard. de probat. in proœm. q. 11. numer. 14. Farin. in praxi crimin. quæſt. 63. num. 26.*

7 Vt etiam in probando clericatu, quando tractatur de nemini præiudicium inferendo vnicum teſtem ſufficere tenent *Rebuff. in tract. nominat. q. 22. num. 14. Maſcard. concl. 303. nu. 4. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 7. de clericis, & Sacerdot. à nu. 22.*

8 Et in probando aliquem fuiſſe Baptizatum, *Baiard. ad Clar. §. Aſſaſſinum, nu. 17. Farin. d. q. 63. nu. 24.* optime *Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 1. nu. 5.*

9 Si dubitetur an ſit Eccleſia conſecrata cum nullum appareat conſecrationis indicium ſiue argumentum, eſt in dubio conſecranda *gl. in c. propoſuiſti de conſecrat. Eccleſ. Azor. d. p. 1. lib. 10. cap. 26. quæſt. 12. & p. 1. lib. 9. cap. 4. q. 5.*

10 Et huiuſmodi conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, vt probat *tex. in capit. omnes Baſilicæ de conſecrat. diſtinct. 1.* Si tamen aliter fiat, licet non careat culpa, factum tenet, vt reſoluit *Miranda d. concl. 3. in fine. Azor. d. par. 2. lib. 9. cap. 4. q. 2.* Circa modum quo Eccleſiæ debent conſecrari nihil in particulari libet impræſentiarum dicere, cum latiſſime habeatur in Epiſcoporum Paſtoralibus, à quibus non eſt recedendum.

11 Si Epiſcopus pro Eccleſijs conſecrandis à Fratribus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit, prout ſpecialiter conceſſum fuit ab *Honorio IV.* Fratribus Minoribus, vt ſi diœceſani requiſiti ab eiſdem cum debita humilitate, noluerint in Eccleſijs eorum primarium lapidem ponere, ac Eccleſias, vel Oratoria, & Altaria ſua conſecrare, vel id facere vltra quatuor menſes diſtulerint, poſſint prædicti Fratres per quoſcunque voluerint Epiſcopos gratiam, & communionem Apoſtolicæ Sedis habentes, præmiſſa recipere, & refertur in *compendio verbo Altare, §. 2.* Quod ipſum Ioann. XXI. conceſſit Fratribus Carmelitanis aliquantulum latius, & refertur in eodem *compendio verbo benedicere Eccleſiaſtica, §. 3.* Quæ quidem priuilegia aſſerit *Miranda d. concl. 3.* non eſſe reuocata per *Concilium Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 5.* dum habet quod nullus Epiſcopus in alterius dięceſi Pontificalia poſſit exercere ſine ipſius expreſſa licentia, cuiuſuis priuilegij prætextu, &c. Nam quantum ad hoc priuilegia prædicta non cenſentur eſſe priuilegia, ſed ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, iuxta *cap. 1. de ſupplenda negligentia Prælatorum, & cap. nihil eſt, §. vltim. de elect.*

12 Eccleſia ſemel conſecrata amplius conſecrari non poteſt, vt probat *text. in capit. Eccleſ. de conſecration. diſtinct. 1.* vbi Concilium Nicænum arguit de Sacramento Baptiſmi ſemel ſuſcepto ad conſecrationem Eccleſiæ factam, vt in neutro caſu conſecrationis reiteratio fieri debeat, idem colligitur ex *text. in cap. propoſuiſti, iuncta gloſ. & in cap. ligneis de conſecrat. Eccleſiæ, vel Altaris*, & vltra ordinarios dictis iuribus, vide *Paludan. in 4. diſt. 13. q. 2. artic. 4. & Sot. art. 3. Henriq. in ſumm. lib. 9. cap. 27. Durand. in rationali diuinorum lib. 1. cap. 6. numer. 31. & 36. Soar. tom. 3. quæſt. 83. & tom. quinto diſputat. 81. ſect. 5.*

13 Si quando totum ædificium ſiue caſu fortuito, ſiue conſulto in totum deſtruitur, & corruit, quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter ſimul reficere, minime retinent antiquam conſecrationem, quæ ideo de nouo illis eſt adhibenda, de quo eſt *gl. verbo innouata in c. de fabrica per tex. ibi, de conſecrat. diſt. 1.*

14 Quatenus diſtinguit inter eum caſum, quando inſimul, & in totum deſtructa eſt Eccleſia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis, ſimilis *gloſ. in cap. ligneis, & in capit. propoſuiſti de Conſecrat. Eccleſiæ* & in domo priuata quoties prædicto modo deſtruitur ſcilicet inſimul, & in totum, quod non cenſetur eadem domus, nec duret obligatio reſpectu illius, quamuis de nouo reficiatur eſt *tex. in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verborum obligat. & in leg. qui res, §. aliam, ff. de ſol.* optimus *tex. in c. Iudæi, & in cap. ſicut Iudæi*, iuncta vtrobique glo. & Doctoribus, *de iudæ.* quatenus concedunt prædictis veteres ſinagogas reficere, non vero nouas reædificare, quibus fundamentis hanc reſolutionem tenent *praxis noua Epiſcopalis, dict. cap. 5. numer. 4. Henriq. dict. lib. 9. capit. 27. numer. 5. in fin. Ugolin. d. capit. 28. num. 4. verſic. 2. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 39. art. 4. concluſ. 2.* latè *Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. d. 3. cap. 1. verſ. Sexta cauſa.*

15 Amplia, vt procedat etiã, quando Eccleſia inſimul, & in totum deſtruitur eo animo, vt iterum reædificetur ex eadem materia, adhuc enim ſi parietes corruant in totum, vel pro maiori parte, erit Eccleſia exſacrata cenſenda, & nouiter conſecranda, pro quo eſt optimus *text. in d. §. ſacram. in final. verbis*, vbi quando domus funditus, & ſimul deſtruitur licet eo animo, vt iterum reficiatur, non cenſetur poſtea eadem reædificata, ſed diuerſa domus, & ideo expirat obligatio reſpectu eiuſdem, prout ibi notarunt ſcribentes omnes, & *in dict. l. qui res, §. aliam, ff. de ſolut.*

16 Nec obſtat, quod ſi nauis deſtruatur eo animo, vt ex iiſdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur non cenſetur eſſe eadem nauis, & durat obligatio reſpectu eiuſdem, prout habetur *in d. §. ſacram, & in d. §. aliam*, vnde videbatur ſimiliter dicendum in domo eodem animo deſtructa, & per conſequens in Eccleſia materiali, maxime cum naui æquiparetur *in cap. ante omnia, 40. diſt. & in cap. non turbatur, 24. q. 1.* ſatisfit enim ſi ex mente *Bart. Pauli, Alexandri, & Iaſon.* ibidem reſpondeas peculiariter, & vtilitatis cauſa introductum fuiſſe in naui, vt cum ſit res mobilis, eius naturę, vt hinc inde amoueri ſoleat, ita participat ex animo, vt minime extinguatur obligatio reſpectu eiuſdem ſi nouæ refectionis animo deſtruatur, & ex eadem materia reficiatur, quaſi potens ſit animus hoc operari, quæ ratio ceſſat reſpectu domus, cum ſit res immobilis, argum. *tex. in l. ius ſingulare ff. de legib.*

17 Limitatur vero, ſeu potius declaratur ſupradicta ampliatio, vt procedat, quãdo Eccleſia in totũ corruit, nõ vero quãdo tectũ ſolũmodo integris, & illæſis remanẽtib. parietib. vel in totum, vel pro maiori parte, in qua ſpecie minime execrata cenſebitur Eccleſia, de quo eſt *tex. in d. cap. ligneis*, vbi gloſ. & Doctores & *in d. ca. propoſuiſti*, Gambarupta *de caſibus reſeruatis c. 15. caſ. 6. n. 16. fol. 204. verſo, Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 10. cap. 26. q. 12.* vbi etiam *in verſ. vt in dubium*; reſoluit quod ſi parietes Eccleſię paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, non eſt iterum conſecranda, & dicit idem *in ſecunda parte, lib. nono, capitulo quarto, quæſtione ſexta.*

18 Ratio huius limitationis illa poteſt eſſe, quod Eccleſię conſecratio tantum habet reſpectum ad Eccleſiã ipſam, quatenus ex lapidibus cõpaginatur, & conſtruitur, & ita potius reſpicit parietum formam, quam vniuerſi ædificij: per conſecrationem namque conſtituitur in ſtatu diuinæ domus, quam non aliter repræſentat niſi iuxta lapidum diſpoſitionem, ſecundum illud quod in illius dedicatione decantat Eccleſia, *quæ conſtruitur in Cœlis viuis ex lapidibus*, & ibi, *expoſiti lapides ſuis coaptantur locis*: & inde eſt, quod ſolemnitas Conſecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibetur, fit etiam, vt ſi parietes ipſi igne decruſtentur intus, & exterius ſimiliter Eccleſia ex eo exſacrata cenſeatur, vt notarunt gloſ. verbo exuſtæ, in *cap. Eccleſijs*, per tex. ibi *de Conſecrat. diſtinct. 1.* notant *praxis noua epiſcopalis d. cap. 5. num. 4. verſ. 2. Miranda d. art. 4. concluſione prima.*

19 Verum quando Eccleſia non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, & ſic à primis fundamentis ſucceſſiue reficitur, tunc pars habita per modum acceſſionis etiam cõſecrata habebitur, vnde etiãſi curſus temporis vniuerſa materia, quæ ante erat modo non extet, ſed noua in totum ſuperueniat, adhuc non erit Eccleſia iterum conſecranda, ſed ad ſummum aquæ tantum benedictæ aſperſione exorcizanda, de quo eſt tex. *in c. de fabrica verſ. & ideo iuncta gloſ. verbo innouata de Conſecratione diſtinct. 1. gloſ. verbo reconciliari in d. ca. propoſuiſti, gloſ. verbo parietibus in d. c. ligneis*, & ideo hanc ſententiam tenent *Silueſt. verbo Conſecratio 2. q. 5. verſ. tertius eſt, Azo. d. p. 2. libro 9. cap. 4. q. 6. Mari. Alter. d. cap. 1. verſ. quando autem.* Ratio huius reſolutionis duplex aſſignari poteſt, prior eſt, quia dũ Eccleſia paulatim, & ſucceſſiue reficitur, magis dignũ attrahit ad ſe minus dignum, argum. *tex. in cap. quod in dubijs, de Conſecrat. Eccleſ. & in cap. vnico, eod. tit. lib. 6.* ſecus igitur dicendum videtur ſi modicæ parti parietis Eccleſiæ conſecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, ſed è contrario, *Azori. vbi proxime*, ſecunda ratio eſt, quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideo deſinit eſſe eadẽ Eccleſia, argum. *tex. in l. quod in rerum natura ff. de legat. 1. & in l. proponebatur. ff. de iudicijs, & in l. grege. ff. de legat. 1.* quibus iuribus conſtat à ſimili quod populus, ſeu cõmunitas licet curſu tẽporis amittat perſonas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiuſdem communitatis fuit celebratus, & nouæ perſonæ ſuperueniant, nõ ideo minus deſinit eſſe eadem communitas, & ideo actus & obligatio ſemel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

20 Altare dicitur quaſi alta res, ſeu alta ara, de cuius etymologia, inſtitutione, & vſu latè *Durand. in rationali diuin. lib. 1. cap. 2. & 7. Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 1. capit. 21. num. 4. & 6. Iacob. de Graffijs in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. cap. 47. nu. 6. Stephan. Durantes de ritibus Eccleſiæ lib. 1. cap. 15. & 25. Henriq. in ſum. libro 9. capitulo 28. Soar. tom. tertio, diſputatione octuageſimaprima, ſectione tertia, & quinta.*

21 Eſt autem altare duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum, aliud portatile. Primum dicitur tota menſa, in qua integrum ſacrificium fit, de hoc eſt intelligẽdus tex. *in ca. ſi motum de conſecr. diſt. 1. & in cap. 1. de conſecrat. Eccleſiæ*, dum probant quod ſi motum fuerit altare, debet iterum cõſecrari, probat *Soar. d. ſect. 5. verſ. ſed quæri poteſt vtrum abſque fractione, &c.* Secundũ vero portatile dicitur paruus ille lapis, quem *ara* dicimus, continens in ſe foramen cum conſecratione, & ſigno ſuperpoſito, & facile de loco ad locum moueri poteſt, tantæque debet eſſe latitudinis ſecundum *Palud.* quod in eo poni poſſit pes Calicis, & Hoſtia conſecrata, explicant *Durantes d. capit. 25. numero 7. Iacob. Graffiis in deciſ. aureis p. 1. lib. 2. cap. 42. numer. 4. Petr. Greg. ſyntagm. libro 2. capitulo 1. à numero 15. Soar. Henriq.* & reliqui citatis locis.

22 Altare ſaltem maius debet orientem mundi plagam reſpicere, cum etiam antiqua conſuetudine ſeruatum ſit vt verſus Orientem Eccleſiæ ædificarentur, *praxis noua epiſcop. d. cap. 5. nu. 2. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. quæſt. 12. Bonacina de Sacram. diſput. 4. quæſt. vlt. puncto nono. numero 13. verſ. præterea contra Vaſqu. in tertia parte, diſp. 233. capitulo ſecundo, numero decimonono.*

23 Altaria ab Epiſcopis cõſecrantur, ſiue ſola, ſiue vna cum Eccleſia, plura, ſeu vnum ſolum, *capitulo cum ſis de conſecratione Eccleſiæ*, vnguntur Chriſmate *cap. altaria de conſecrat. diſtinct. 1. Fuſ. d. libr. 1. capit. 22. numero 9. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 30. nu. 1.* & ritus in Pontificali præſcripti omnes neceſſarij ſunt adhibendi, quos ſi aliquis ſcire cupiat conſulere poteſt eundem

Pontificalium librum, & *Azorium inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 27. q. 8. Soar. tom. 3. diſp. 80. ſect. 5. Regnald. in praxi fori pœnitent. lib. 29. nu. 190.*

24 Hoc autem altare lapideum debet eſſe non autem ligneum *Fuſc. de viſit. lib. 1. c. 21. nu. 9. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi c. 30. nu. 1.*

25 Altaria conſecrata deſinunt eſſe ſacra, ſeu execrantur, itaut de nouo indigeant conſecratione, videlicet quando altare portatile notabiliter fractum in reſiduo non poteſt commodè contineri pes Calicis, & Hoſtia cum patena, ſine periculo labendi: aut quando omnia cornua, quæ inunguntur ſunt fracta, itaut moueatur ſigillum ſepulcri exiſtentis in lapide, ſiue lapis ſit in ligno, ſiue non, aut quando frangitur, vel amouetur loco ſepulchrum, in quo ſunt reliquiæ, ita *Henriqu. in ſumm. lib. 9. cap. 28. numer. 1. Bartholom. ab Angelo de Miſſa dialogo 5. §. 384. 388. 390. & 392. Soar. diſput. 80. ſect. 5. Coninch. de cenſ. quaſt. 83. artic. 3. dub. 2. Reginald. d. lib. 29. num. 192. Azor. inſtitut. moral. p. 1. libro 10. cap. 26. quaſt. 10. & cap. 27. quaſt. 12. Vaſqu. in 3. p. diſp. 233. cap. 3. num. 13. Nugnus quaſt. 83. art. 3. dub. 3. Vgolin. d. cap. 30. num. 4. Fr. Ludou. Miranda d. q. 39. art. 3. concluſ. 2. Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 22. num. 3.* Altare hoc portatile ſtantibus prædictis omnibus nulla mutatione facta, de vno loco ad alium deferri poteſt ſine execratione illius, nam idcircò portatile dicitur quoniam de vno loco ad alium portari poteſt, & in Eccleſia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altari ſumi ſolet, & eo deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile conſecratum, petra ſacra, *Vgolin. dict. cap. 30. num. 4. Fuſc. d. cap. 21. num. 6. & capit. 22. num. 2.*

26 Si altare ſit fixum & ſtabile, vbi tota tabula Altaris conſecratur, execratur, ſeu violatur ſi fuerit enormiter læſum, vel ſigillum ſub quo reliquiæ conduntur frangatur, ſeu lapis ſub quo ſunt reliquiæ amoueatur, quod relinquitur Epiſcopi iudicio, qui ex re oculis ſubiecta facilius dignoſcere poterit, an ſit ſecuta execratio, ita *praxis noua epiſcop. dict. capit. 5. num. 8. verſi. violatur, Fr. Ludou. Miranda d. articul. 3. concluſ. 1. Vgolin. d. capit. 30. numer. 4. verſ. 2.* Deindè violatur, & execratur hoc Altare fixum ſi mota fuit iunctura, qua menſa ſtipiti adhæret, & hoc ſiue ſepulchrum ſit in latere Altaris, ſiue etiam, & multo magis ſi ſit ſub ipſa menſa, vel ſi quid de lapidibus ſtipitis tangens ipſam menſam moueatur, vt tenet *Miranda d. concluſi. prim.* & denique alijs eiſdem modis execratur, quibus Altare portatile, vt dicit *Vgolin. d. numero quarto, verſ. execratur.* Et cum reliquiæ in Altaris conſecratione ſint ponendæ, vt probat *Fuſc. d. cap. 21. num. 2.* ſequitur ſublatis illis eſſe Altare execratum, vt dicit idem *Fuſc. d. lib. 1. cap. 22. num. 5. & num. 5.* tenet noua reconciliatione opus non eſſe, ſi degradatus, aut interdictus, ſiue etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per text. expreſſum in *cap. 2. in fin. de Sacramentis non iterandis.* Eccleſia execrata, cenſetur etiam Altare execratum; non autem è contra, nam Altare habet ſe, vt acceſſorium reſpectu Eccleſiæ, Eccleſia vero habet ſe, vt principale, argumento *text. in cap. 1. in 2. reſponſ. de conſecrat. Eccleſ.* vbi habetur, quod propter execrationem Altaris motu, aut fractione contingentem nō debet Eccleſia de nouo conſecrari faciunt, quæ *Fuſc. dic. cap. 22. num. 7.* Intellige de Altari portatili, nam in ſtabili dicendum eſt, quod execrata eccleſia non proindè execratur altare, nec reconciliatione indiget, *Silueſtr. verbo Altare, quæſt. 11. Miranda dict. quaſt. 29. articul. 7.* vbi reddit rationem, quia conſecratio eccleſiæ conſiſtit in parietibus, & ſeparata eſt de conſecratione Altaris, vnde illa violari poteſt combuſtis, vel collapſis parietibus, conſecratione Altaris intacta remanēte, & è contra poteſt deſtrui Altare, eccleſiæ parietibus illæſis exiſtentibus. In altari in quo epiſcopus celebrauit non poteſt eo die celebrare Sacerdos, niſi de licentia Epiſcopi, vt habetur *in cap. fin. de conſecra. diſt. 2. Henriq. d. c. 28. §. 1. in fin.* Verum *d. cap. fin.* procedere, quādo Epiſcopus in proprijs eccleſijs, & in ſua diœceſi, & ſolemni cærimonia, & Religione rem diuinam celebrabat, aſſerit *Azor. inſtitution. moral. p. 1. lib. 10. capit. 27. q. 10.*

27 Permittendum non eſt ſepulchra hominū ſupra Altaria eſſe erigenda, vt admonet *Archid.* per tex. ibi; *in c. non oportet, de conſecrat. diſt. 1.* quem refert, & ſequitur *Fuſcus d. c. 21. nu. 15.* & hinc reſpondit *Sacra Cōgregatio* Archiepiſcopo Iranen. 8. *Nouembris* 1599. non eſſe conſecrāda Altaria ſub quibus ſepulta ſunt corpora mortuorum, niſi eis remotis, prout refert *praxis noua Epiſcopalis d. c. 1. nu. 7. in fin.*

28 Dubitari poteſt an Eccleſia, ſeu Altare pollutum cenſeatur, quando per Epiſcopum publicum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa eccleſia proponitur? affirmatiuè eodem modo dicendum eſt ſicut quando excommunicatus, ſeu infidelis in ea ſepelitur, quo fundamento ita tenent *Henriq. in ſumm. lib. 9. cap. 27. nume. 6. in fine, Tolet. lib. 5. inſtruct. Sacerd. cap. 8. propè fin. verſ. quinta. Vgolin. de poteſt. Epiſc. cap. 29. §. 6. n. 1. Gambarup. de caſibus reſeru. c. 15. caſu 6. num. 15. pag. 204. Silueſtr. verbo conſecratio 2. verſ. 5. caſus eſt, Nau. c. 27. nu. 259.* dicit etiam receptum *Soar. diſput. 81. ſect. 4. verſ. 4. violatur Eccleſia,* cuius rei ea tantum ſolet aſſignari ratio, quæ à ſimili deducitur, inquiunt enim, quod ſicut ſepultura corporis excōmunicati ſufficiens eſt ad polluendam Eccleſiam, vt in *cap. conſuluiſti, de conſecratione eccleſiæ,* ſic à fortiori conſecratio eiuſdem Eccleſiæ, ſeu benedictio emanans per os excommunicati debet eſſe ad hoc ſufficiens. Verū huiuſmodi ſententia contradictione non caret, eam enim impugnat *Soar. d. loco,* quem refert, & ſequitur *Fr. Emmanuel in ſumm. tom. 1. cap. 153. num. 2. concluſ. 1.* & de rigore iuris ſibi magis placere aſſerit *Vgolin. vbi proximè,* ex eo ſcilicet fundamento, quia pollutio Eccleſiæ habet ſe ad inſtar irregularitatis, & irregularitas non habet locum niſi in caſibus iure expreſſis, iuxta *tex. in cap. is, qui de ſententia excommunicat.* Sed à priori opinione nō eſſe recedendum aſſerit *Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. diſp. 3. cap. 1. verſ. & quamuis,* vbi latè contrarijs reſpondet fundamentis.

29 Cæmiterium eſt locus conſecratus Eccleſiæ contiguus, vel ab illa ſeparatus, de cuius inſtitutione, & materia vide *Durand. in ration. diuin. lib. 1. cap. quinto, numer. 11. Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 9. cap. 6. Bertuch. in repertorio verbo Cæmiterium, Steph. Durant. de ritibus Eccleſiæ libro primo, capit. 23. Fr. Hieronim. Romanum, de Republica Chriſtian. libro quarto, capit. quarto, Spin. in ſpeculo teſtament. gloſſ. ſecunda, principali numer. 33. Decian. tract. criminal. lib. 6. cap. 24. nu. 28. Cardinal. Tuſch. litter. C. verbo Cæmiterium, concluſion. 328. Sanch. de matrimon. libro nono, diſp. 15. numer. 40. Cened. ad ſext. collect. 11. numer. 7. Vgolin. d. cap. 29. paragraph. 6. numer. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 39. articul. 20.* De illius vero conſecratione, pollutione, & polluti reconcilia-

ciliatione idem omnino tenendum eſſe quod de Eccleſia diximus teſtantur *Hoſtienſ. in ſumm. de conſecrat. Eccleſiæ nu. 9. praxis Epiſcopalis, dict. cap. 5. num. 6. Durand. d. lib. 1. cap. 6. nume. 45. Mari. Alter. dict. diſput. 3. cap. 2. verſ. Secundo*, niſi quod Eccleſia polluta cenſetur pollutum quoque Cæmiterum, non vero e contra, *cap. vnicum de conſecrat. Eccleſ. lib. 6. Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. diſp. 3. cap. 1. verſic. quarto dubitatur.*

30 Latius inueſtigãdo ſciẽdũ eſt Cæmiteriũ etiam cõtiguum ipſi Eccleſiæ pollutæ pollutum eſſe, modo Cęmiterium ita propinquum ſit, & contiguum, vt extrema Eccleſiæ tangant extrema Cæmiterij, & ita polluta Eccleſia, & Cæmiterium pollutum eſt, non tamen polluto Cæmiterio contiguo Eccleſiæ, ipſa Eccleſia polluta cenſetur, *dict. cap. vnicum, Henriqu. in ſumm. libr. 9. cap. 27. §. 5. Gambarupt. de caſibus reſeru. cap. 15. caſu 6. nume. 10. Azor. inſtitution. moral. p. 1. lib. 10. cap. 26. q. 13. verſ. 5. col. 1026. & d. c. 6. qu. 2. Cened. ad ſextum coll. 11. nu. 7. Sair. de cenſur. lib. 5. cap. 16. num. 28. Vgolin. d. §. 6. num. 2. Fr. Ludou. Miranda, dict. art. 2.* ex ea ſcilicet ratione, quod acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis *ex reg. acceſſorium 42. de regul. iuris lib. 6.* cum citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris litt. A. num. 7.*

31 Deinde quia dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, ſiue minus potentis *Gomez. varia. tom. 3. cap. 10. num. 6. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſp. 29. num. 8. Benedict. Aegid. in repet. l. vnica Cod. de ſacroſanctis Eccleſijs par. 3. §. 1. num. 14. Moneta de decimis cap. 9. q. 5. num. 158.*

32 Et ideo delictum cõmiſſum in Cæmiterio, aut Eccleſiæ veſtibulo non eſt commiſſum in Eccleſia, vt reſoluit *Cald. Pereira qq. forenſ. lib. 1. q. 3. nu. 8.*

33 Quando vero Cæmiterium Eccleſiæ pollutæ contiguum non eſt, tunc illud non eſt pollutum, quia acceſſorium Eccleſiæ tunc nõ eſt nec cenſetur eſſe, vt habetur in *d. cap. vnic.* & tenent Doctores ibi, & cæteri ſupra citati. Si autem duo Cæmiteria ſint contigua interueniente tamen pariete, cum cenſeantur duo, vno violato, aut polluto non perinde aliud eſt pollutum, etiãſi porta eſſet in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat tranſitus, ita *Silueſter verbo Cæmiterium 2. q. 2. numer. 3. Azor. d. cap. 6. q. 3. Mar. Alter. d. diſp. 3. cap. 2. ver. poſtulabit. Fr. Ludou. Miranda d. ar. ſecun. in fine Vgolin. d. §. 6. verſ. excipitur tamen il 2.* vbi, in verſ. ſeq. reſoluit, ſi in porta per quã ab vno ad aliud fit tranſitus facta fuerit humani ſanguinis, vel ſeminis effuſio vtrumque pollutum eſſe ſi porta in pariete extructa gratia vtriuſque facta videretur. Sed vltra diſtinctionem quam affetunt *Gemin. in d. cap. vni. num. 6.* & ibi *Anchar. verſ. quinto nota. & Franc. in fine*, reſpondet *Mari. Alter. d. capit. 2. verſ. hac difficultas*, quod ſi paries communis in quo eſt porta æqualiter extructus eſt in ſolo vtriuſque Cæmiterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cæmiterium dimidia ad aliud, tunc ſi pollutio in vna parte contingat, illud tantum Cæmiterium erit violatum: ſi autem in vtraque parte fiat, vtrumque polluitur, ſi vero paries, & porta pertinent ad vnum Cæmiterium ſolum, non ad aliud, tunc illud ſolum Cæmiterium polluitur.

34 Cæmiterium quoque reconciliatur ea ratione, qua Eccleſia, nam ſi per Epiſcopum ſolemniter conſecratum ſit, eo polluto, per Epiſcopum reconciliari debet aqua ſolemniter cum vino, & cinere per eum benedicta, *cap. conſuluiſti, de conſecr. Eccl.* Si vero ab Epiſcopo non eſt ſolemniter benedictum, ſed tantũ ad ſepeliendum deſtinatum per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari, vbi vero pollutum eſt Cæmiterium non per ſe, ſed ob Eccleſiam pollutam ei contiguam, reconciliata Eccleſia, erit reconciliatum & ipſum Cæmiterium, & ita tenent Doctores omnes in *d. cap. vni.* & reſoluunt *Azor. d. capi. 6. quæſt. 4. Vgolin. d. cap. 29. paragraph. 8. numero 4. & 5.* vbi *numer. 6.* reſoluit quod ſumptibus eius, qui Eccleſiam polluit illa recõcilianda eſt, & in eius defectum Epiſcopus ſoluet, & ſi nõ adſit, populus, & Parochus ſubminiſtrabunt ſũptus ſeruata in hoc conſuetudine, vel ſtatuto, ſi quod adſit.

35 Epiſcopus deinde Calices, ac patenas, quorũ altero Chriſti Domini ſanguis continetur, altero corpus cõtrectatur, conſecrare debet, id, quod fit ſacro Chriſmate in exteriori ſuperficie adhibito, vt de Calice, habetur in *cap. vni. paragraph. vngitur præterea. de ſacra vnctione*, vide *Barthol. ab Angelo dialog. 5. de Miſſa, §. 271. & 335. Llama. in ſumm. method. p. 3. cap. 5. §. 16. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 31. numer. 1. Henriq. dict. lib. 9. ca. 28. §. 2. Azor. d. p. 2. lib. 9. cap. 7. q. 1. Iacob. de Graffiis, dict. lib. 2. cap. 43. nu. 4. Durand. in rationali diuinorum li. 1. cap. 8. nume. 13. cum ſeq.* Abbates etiam qui Pontificijs inſignibus vtuntur ex priuilegio poſſunt Calices conſecrare *Azor. inſtit. moral. parte prima libr. 10. capit. 28. quæſtione 2.*

36 Benedictio hæc Calicis, & patenæ cum ſit Ordinis Epiſcopalis, vt dicit *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. qu. 9. num. 8.* non poteſt fieri per ſimplicem Sacerdotem, *Fr. Emman. q. Reg. tom. 1. q. 19. ar. 1. & qu. 36. art. 6.* dicit quod Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt benedicere omnia ornamenta. *Innocen. VIII.* priuilegio ſuo edito anno Dominicæ Incarnationis 1489. ad petitionem *Joan. Abbatis Ciſtercienſis* conceſſit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus quæcunque veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica Corporalia, vaſculaque ad reponẽdam ſacram Euchariſtiam in locis, & domibus d. Ordinis benedicere, & Calices conſecrare tam de dicto Ordine, quam ſi ad eos aliunde nõnunquam deferantur, valeant, & poſſint, refert *Fr. Ludou. Mirand. in manuali Prælatorum tom. 2. q. 41. ar. 4.* vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui non poſſe alias religiones priuilegium etiam habentes communicationis.

37 Calix, & patena non ſolum conſecrationem amittunt ſi notabiliter frangantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum præfixum, & conſtitutum, vt bene docet *Vaſq. 3. p. diſp. 233. c. 4. num. 34.*

38 Verum etiam, quando hęc vaſa deaurata ſunt & vſu aurum amittunt, & iterum poſtea deaurantur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit corpus, & ſanguinem Chriſti, conſequenter opus eſt noua conſecratione ex eo quia conſecratio Calicis, & patenæ fit præcipue propter contactum corporis, & ſanguinis, poſita autẽ noua deauratione contactus non poteſt fieri in parte conſecrata, cum aurum additum conſecratum non ſit, ita *Silueſtr. Angelo Armil. & Tabien. verbo Calix*, quos refert, & ſequitur *Bartholomeo ab Angelo dialogo 5. de Miſſa §. 324. Azor. inſtit. moral. parte 1. lib. 10. capitulo 28. quæſtione quarta, & parte ſecunda libro 9. capitulo 7. quæſtione tertia. Durand. dicto libro primo, capitulo 6. nume. 35. Fr. Emanuel. in ſumm. tom. prim. cap. 249. n. 21. Soar. to. 3. diſp. 81. ſect. 3. verſ. ſolet vero, Reginald. in pra-*

xi fori pœnitentialis lib. 29. nu. 199. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap. 31. n. 3. verſ. 2. quidquid contrarium teneant *Emanuel Sa verb. Calix. Selu. de benefic. p. 1. q. 5. n. 99. & Coninch. de Sacram. q. 83. ar. 3. dub. 3. nu. 246.* nec pro illis facit, quod Calix conſecratus non amittit conſecrationem amiſſione deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua conſecratione interueniente noua deauratione cũ principalis pars videatur trahere ad ſe acceſſorium; quia reſpondetur aurum Calicis non ſolum eſſe conſecratum ſecundum ſe, verum etiam totus Calix per modum vnius, & ita adueniente noua deauratione conſtat aurum, quod de nouo additum fuit non eſſe conſecratum, & conſequenter indigere noua conſecratione. Neque dici poteſt conſecrationẽ Calicis conſecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam inacceſſorium, & minus principale: reſpondetur enim principale in hac materia non eſſe expectandum ex quantitate materiæ, ſed potius ex vſu rei conſecratæ, ita vt illud cenſeatur principale, quod proxime fuit inſtitutum ad continendum & tangendũ corpus, & ſanguinem Chriſti, quod præcipue fit à parte deaurata, vt tenent *Soar. Vaſq. Reginal. Coninch.* & alij apud *Bartholom. ab Angelo citatis locis*. Nec etiam obſtat ſi aliquis dicat eodem modo formam conſecrationis perire Eccleſię conſecratę eo ipſo, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia reſpondetur magnam eſſe differentiam, nam Calix Vnctione Chriſmatis in exteriori ſuperficie adhibita conſecratur, Eccleſiæ vero conſecratio ineſt in cruſta parietis, quæ non perditur ſi paries dealbetur.

39 Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos, vt tenent *Armill. in verbo Calix nu. 4. Barthol. ab Angelo Dialog. 5. de Miſſa, §. 323. Azor. part. 1. lib. 10. cap. 28. q. 5.*

40 Nec etiam amittitur quoties ſeparatio fit abſque fractione, vt accidit in Calice tornatili, cujus partes ſeparantur abſque fractione, quicquid aliqui contrariũ teneant: ſecus tamen dicendum ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, quia Calix in tali euentu amittit ſuam figuram, & non eſt aptus ad vſum, ad quem fuerat factus: tum quia ſicut Altare, ſi remoueatur à tabula cõſecrata amittit conſecrationem, ita eandem amittit Calix ſi à pede cuppa ſepararetur, ita *Henriq. lib. nono, cap. vigeſimo octauo, numero ſecundo, litter. H. Barth. ab Angelo d. dial. 5. de Miſſa §. 326. Reginald. d. libro 29. num. 200. Soar. diſp. 81. ſect. 7. verſ. rurſus inquiri poteſt. Nug. q. 83. ar. 3. dub. 4. & Coninc. ibi. dub. 3. n. 248. Azo. d. par. 2. lib. 9. cap. 7. quæſt. 7.* vbi ſe remittit ad dicta *p. 1. lib. 10. cap. 28. quæſt. 7.*

41 Vaſculum, ſeu Pixis, in qua ſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum debet eſſe conſecrata, præcipuè ſi poſtulet loci conſuetudo, vt tenent *Soar. diſp. 87. ſect. 3. ad fin. Reginald. d. lib. 29. nume. 201.* quamuis contrarium aſſerant *Vaſq. d. c. 4. nume. 36. Nugn. q. 83. art. 3. dub. 4. & Coninch. ibid. numer. 245.*

42 Veſtes ſacrę, vt amictus, alba, cingulum, manipulum, ſtola, & caſula ab Epiſcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt ſimplices Sacerdotes illam benedicere non poſſint, ita *Vgolin. cap. 32. num. 4.* nec ex ipſius Epiſcopi delegatione, vt ibi probat *num. 6.* & ita ſibi reſponſum fuiſſe in Sacra Rituum Congreg. teſtatur *Poſſeuin. de Officio Curati cap. ſecundo numero 37.*

43 Et qualiter benedicantur inuenies in lib. Pontificalium, quarum ſignificationem, qui ſcire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in ſingularum veſtium indumento, de qua re vid. *Pinell. de Miſſæ ſacrificio, cap. 14. Iacob. de Graffis in deciſ. aureis lib. 2. cap. 41. part. 1. Valent. tom. 4. diſ. 6. q. 11. puncto 3. Fr. Emmanue. in ſumm. tom. 1. cap. 249. num. 12. Soar. tom. 3. diſp. 82. ſection. 2. & 3. Nugn. quæſt. 83. art. 3. dub. vlt. & Coninch. ibid. n. 250. Barthol. ab Angelo d. dialog. quinto, §. 268. cum ſeqq. Chamerot. de Euchariſt. cap. octauo, dub. 20. Bonacin. de Sacrament. diſp. octaua, quæſtione vnica, puncto quinto, numer. 43. cum ſeqq. Azor. dict. par. 1. lib. 10. cap. 38. quæſt. 8. cum ſeqq.*

44 Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, quin vero Cuſtodes, & Guardiani, ſiue Priores, & quicunque alijs Religionib. illis correſpõdẽtes, bene poſſunt benedicere omnia Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta ex conceſſione *Leonis X.* relata *in compendio Mendic. verbo benedicere Eccleſiaſtica, paragraph. 14.* vbi dicitur, quod ſupradictus *Leo X.* cõceſſit Generalibus & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon, & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus, vt omnia & ſingula eiuſdem Ordinis, & Obſeruantiæ Eccleſias, Cæmiteria, Capitula, & Oratoria, vbicunque exiſtentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcuque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit pro eorumdem Fratrum vſu tantum ſolemni benedictione valeant benedicere, quo priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent cõmunicationis, & refert *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæſt. 40. art. 1. concl. 1.* vbi *concluſione 2.* reſoluit ſimplices Sacerdotes præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati non poſſe Eccleſiaſtica ornamenta, & paramenta benedicere, *& art. 2. concluſ. 1.* aſſerit certiſſimum eſſe quod Prælati Generales, & Prouinciales, & ſimiles Prælati, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpõdent, & etiã Guardiani, & Priores Conuentuales, alijque Prælati locales benedicere poſſunt Corporalia ex priuilegijs à ſummis Pontificibus illis conceſſis. Specialiter tamen per *Greg. IX.* prout refertur in compendio verbo benedicere Eccleſiaſtica §. 1. conceſſum eſt, quod minores Fratres presbyteri in terris infidelium exiſtẽtes poſſunt benedicere non ſolum veſtes Sacerdotales, verum etiam, & altaris pallia, & Corporalia, cum neceſſe eis fuerit, vbi Catholicorum Epiſcoporũ copia non habetur. Aduertendũ tamen quod huiuſmodi Prælati Regulares Eccleſiaſtica paramenta, & prædicta ornamenta pro ſuorum Fratrum vſu tantum ſolẽni benedictione valẽt benedicere, vt conſtat ex conceſſione *Leonis X.* illis facta, de qua ſupra, ex qua colligitur minime hoc ſibi concedi pro alijs, quicquid dicant *Collector priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & Alphonſus à vera Cruce*, quos refert, & ſequitur *Fr. Emanuel. quæſtionum Regularium, tomo primo, quæſtione decimanona, art. 2.*

45 Verum huiuſmodi veſtes amittunt, vt ſic loquar, benedictionem, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non ſint aptæ ad vſum, ad quem fuerant deſtinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram ex quo verius eſt Albã non indigere noua benedictione ſi ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiãſi quę addũtur nõ ſint benedicta, acceſſoriũ enim ſequitur principale, è cõtra tamẽ deſinit eſſe benedicta, ſi ex ipſa abſcindatur manica, quis illi poſtea eadẽ manica

aſſuatur, nam per acciſionem manicæ, ita perfringitur, vt non ſit apta ad vſum, ad quem fuerat deſtinata, nec amplius retinet priorem figuram, ita *Armill. verbo benedicere num. 3. Angel. verbo benedictio nume. 3. Bart. ab Angelo d. dial. 5. §. 265.* & ob hanc rationem ſtola facta de planeta benedicta, debet iterũ benedici, quia ad ipſam eſt data particularis benedictio, & eſt mutata forma, quæ dabat eſſe rei, ita *Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 23. num. 15. Vgolin. dict. cap. 32. §. 1. nume. 6.* vbi etiam reſoluit, quod ſi huiuſmodi veſtes breuiores factę ſint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non eſſe, & in fine dicit, quod ſi vti illis ad diuina non poſſumus, igne comburendæ erunt, ne ad profanos vſus transferantur.

46 Campanas quoque benedicit, & Chriſmate vngit Epiſcopus, vt ſcribunt *Durand. in rationali diuinorum libr. 1. cap. 4. Durant. de ritibus Eccleſiæ lib. 1. capitulo 22. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 31. §. 1. num. 1.* latè *Cæſar. Baron. annal. Eccleſiæ tom. 10. pag. 810.* latiſſimè *Angel. Roccha in ſpeciali tract. de campanis cap. 5. de campanarum conſecrat.* vbi etiam tradit formam, & verba conſecrationis.

47 Benedicuntur huiuſmodi campanæ, ait *Concil. Colonienſe tit. de conſtit. & conſuetudinibus cap. 14.* vt vocetur populus ad conueniendum in templis, & Clericus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes inuitẽtur ad preces, & deuotionem, cuius inſtitutionis meminit liber Romani ordinis relatus *in cap. 1. de officio Cuſtodis*, vbi campanæ appellantur ſigna, quia in eum finem pulſantur, vt ſint ſigna temporis, quo Clerici ad diuinas horas recitãdas, & fideles ad intereſſendum Sacris debent conuenire, conſonat text. *in cap. ſolent, de conſec. diſtinct. 1. & in cap. 2. de officio cuſt.* cum alijs adductis per *Stephan. Coſta in cap. alma §. adycimus nu. 10. de ſentent. excommunic. lib. 6.*

48 Ait inde *Colonienſe Concilium* inſtitutas eſſe, vt timeãt Dæmones, eoque ſonitu territi accedãt, & vt repellãtur procul hoſtiles exercitus, & vt fragor grãdiũ, procella turbinũ, impetus tẽpeſtatum & fulgurum, infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus procellarũ, & aeriæ tempeſtates proſternantur, vt aſſerit *Fuſch. de viſitatione lib. 1. cap. 14. num. 6.* & latiſſimè poſt alios nouiores *Martin. Delrius diſquiſitio. Magic. lib. 6. cap. 3. quæſt. 33. ad fin. lit. FF.*

49 Hinc colligitur campanas non baptizari Baptiſmo, quo peccata remittũtur, vt nobis obijciũt Caluiniſtæ, ſed benedici optimis quidem rationibus, quas latè proſequuntur, *Martin. Delrius vbi proximè, & Durant. dict. cap. 22. nu. 6.* Deinde non deſunt, qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti ſonitus illarum, quaſi eo attenuetur aer, & diſſipentur turbinum, & tempeſtatum impetus, ac procellarum ſpiritus, vt voluit *Petr. Miſſ. in ſua ſylua lib. 2. ca. 10.* Hoc vero eſt gratis dictum, nam prædicti effectus tribuuntur benedictioni, ſeu cõſecrationi, ſic diuino iuſſu, ſeu beneficio operante, vt de aqua benedicta alibi diximus, ſi tamen hæc irrident hæretici, irrideant, ait *Durant. dict. cap. 22. numer. 4.* & Deum ipſum, qui *Numerorum* 10. ait, plangetis, viulantibus tubis, & erit recordatio veſtri coram Domino Deo veſtro, vt eruamini de manibus inimicorum veſtrorum.

50 Cum prædictæ campanæ ex principali ipſarum inſtitutione inſtitutæ dicantur, vt vocetur populus ad conueniendum in templis. & Clerus ad annuntiandas Dei laudes, ex ceſſante ratione merito conſtitutum eſt ne tempore interdicti illæ pulſentur, vt probat text. *in cap. alma §. adycimus de ſententia excommunicationis*: & bene tradidit *Stephan. Coſta ibi num. 12. & Cou. par. 2. §. 4. nu. 5. verſ. 13.* & poſt eum & *Nauar. Vgolin. & Henriq.* proſequitur latiſſimè *Sair. de cenſuris libr. 5. capit. 9. à princ.* quibus adde, quæ breuiter reſoluit *Auila eod. tract. par. 5. diſp. 4. ſect. 2. dub. 8.* & latius *Soar. eod. tract. diſput. 34. ſect. 1. num. 15. cum ſeqq. Fuſc. dict. cap. 14. nu. 12. Angel. Rocca d. tract. de campan. c. 25.* cum quibus proſequere ad omnia, quæ in hac materia occurri poſſunt, & vltra omnes latiſſimè *Mar. Alteri. de cenſur. tomo 2. diſput. 5. cap. 2. verſ. tertia conditio.*

51 Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & moniales, & dat illis velum conſecrationis, vt probat *cap. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. Sbroz. de Vicario Epiſcopi libr. 2. quæſt. 8. num. 1. Azori. inſtitution. moral. par. prima li. 12. cap. 20. quæſt. 6. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi capit. 31. §. 1. numer. 1.* vbi etiam cum *Nauar. conſ. 2. de Sacram. non iteran.* concludit hanc benedictionem iterari non poſſe, quod etiam tenet *Azor. dict. par. 1. lib. 13. cap. 10. q. 4. & Ludou. Miranda loco infra citando, quæſt. 7. art. 7. concl. 1. in fine*, nihilque pro hac benedictione recipere debet, alioquin ſimoniam committeret, *capitulo ſicut certa de ſimonia.*

52 Ex benedictione Epiſcopi conſequitur Abbas, vt poſſit conferre minores Ordines *capit. quoniam 69. diſtinct. capit. cum contingat de ætate, qualit. Clemen. attendentes* iuncta *gloſ. verbo benedici, de ſtatu monach. Angel. verbo Abbas nu. 4.*

53 Debet autem benedictio huiuſmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines conferri poſſunt, *gloſ. in dict. Clem. attendẽtes* verbo *benedici*, & ſine aliquo examine, *Innoc. in dict. cap. 1. de ſuppl. negl. Prælat.* niſi quod Fide profeſſionem emittere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ Pontificali.

54 Si Epiſcopus tamẽ tertio requiſitus benedicere ſine cauſa renuerit, poſſet ipſe Abbas non expectata benedictione officium adminiſtrare, & Ordines conferre, ſed hoc in odium temeritatis Epiſcopi ſine cauſa denegantis benedictionem Papa concedit Abbatibus, non quod benedictio prædictum effectum non operetur, *dict. cap. 1. de ſuppl. neglig. Prælat.* Virginum conſecratio ſolis feſtis facienda eſt *cap. 1. de tempor. ord. vbi gloſ. & Doct. Salzed. ad Bernard. cap. 26. verſ. Virginum.*

55 Et eſt Ordinis epiſcopalis, & nõ poteſt delegari nõ habenti illum Ordinem, firmat *Sbroz. dict. quæſt. 8. nu. 2.* aſſerens etiam Vicarium, qui non eſt Epiſcopus, huiuſmodi benedictionem elargiri non poſſe.

56 Non tamen poterit Epiſcopus intrare clauſtra monialium pro conſecratione, ſeu benedictione ſororum, nec pro ipſarum confirmatione, iuxta *Concil. Tridentin. decretum ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 5. verſ. ingredi autem*, vbi ſtrictè præcipitur, vt nullus Monialium Monaſteria ingrediatur, niſi in caſibus neceſſitatis, & hic de quo agitur neceſſarius non eſt, cum poſſit Epiſcopus conſecrare, benedicere, aut etiam confirmare moniales ſeruata, & non violata ipſarum clauſura, conſecrando, benedicẽdo, vel confirmando ipſas per feneſtram deputatam ad imponendum eiſdem velum: ita *Fr. Ludou. Miranda in manu. Prælat. poſt tom. 2. in tract. de ſacris Monialib. quæſt. 2. art. 14.*

57 Et licet ſecundum Canones non poſſint conſecrari Virgines moniales, niſi attigerint vigeſimum quintũ annum, vt in *cap. placuit, & in cap. Virgines 20. quæſt. 1.* nihilominus de vniuerſali conſuetudine poſſunt con-

ſecrari

ſecrari ante vigeſimum quintum annum: ita *Mart. Antonin. variar. reſolut. libro primo reſolut. vltim. caſu* 14. cenſuit tamen ſacra Congreg. Moniales Virgines, quas ſolas conſecrari fas eſt, ante vigeſimum quintum annũ completum, non eſſe conſecrandas, vt refert *Armend. in addit. ad recopil. legum, Nauarræ lib. 1. titul. 20. l. 1. de ætatibus numer. 2.*

58 Conſuetudo vero benedicẽdi Virgines nõ amplius eſt in vſu, & eam leuandam eſſe, ſi alicubi adhuc vigeret reſpondit *Sacra Congregat. Regularium Patriarchæ Venet. 5. Decembris 1597. teſte praxi noua Epiſcop. p. 1. c. 2. nu. 3. verſ. Virgines.*

59 Similiter, & Abbatiſſæ benedicuntur *dict. Clem. attendentes.* Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſæ non fuerint, eligi, & benedici in Abbatiſſas prohibentur *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 7.* de cuius materia *Fr. Emmanu. quæſt. regul. tom. 1. q. 15. art. 3. praxis epiſc. p. 1. ver. Abbatiſſa §. 1. pag. 26. Azori. d. p. 1. lib. 13. c. 10. q. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 166. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. c. 1. à nu. 45. Armendar. in addit. ad recopil. legum, Nauarræ lib. 1. tit. 20. l. 1. de ætatib. nu. 19.* circa quã ætatem non poſſe Epiſcopum diſpenſare refert deciſũ *Armendar. ad d. lib. 1. tit. 18. l. 7. de epiſcop. nu. 102.* & in terminis reſoluit *Nicolaus Garc. de benefic. p. 7. c. 4. nu. 71.* vbi etiam aſſerit prædictos quadraginta annos debere eſſe completos.

60 Abbatiſſa temporalis (illa ſcilicet, quæ non niſi ad triennium eligitur, ex *Ordin. Grego. XIII. de an. 1583. die 1. Ian.*) non eſt iure benedicenda, niſi Sancta Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſsè, vel ſeruet contrariũ. *Nau. conſil. 4. de Regul. in antiq. & conſ. 2. de ſtatu monach. in nouis. Quaranta in ſumma Bullarij verbo Abbatiſſa in fine, praxis noua Epiſcop. d. c. 2. nu. 3. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. in fine to. 2. tract. de Sacris Monialibus q. 7. art. 7. concluſ. vni.*

61 Quæri opportunè poteſt an Epiſcopus non cõtritus conſecrans Eccleſias, Calices, Virgines, conficiens Chriſma, benedicens veſtes, & ſimilia, peccet mortaliter? in qua quæſtione *Medina in C. de pænit. tra. 4. quæſt. 6.* dicit peccare mortaliter Epiſcopum, qui conficit Chriſma, benedicit oleum, aut conſecrat Eccleſiam in peccato mortali, quia iſtæ actiones videntur graues, & duo priores videntur quodammodo ſacramentales, quatenus per eas ſacratur materia Sacramenti. Verum ceſſante ſcandalo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquiorem teneo cum *Soar. in 3. par. D. Thomæ qu. 64. art. 10. diſput. 16. ſect. 3.* quem refert *Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum c. 63. nu. 2.*

62 Vbi *num. 3.* reſoluit Epiſcopum excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum conſecrantem Eccleſias, altaria, & benedicentem mappas, ac veſtes eſſe irregularem.

63 Epiſcopus etiam benedictionem ſolemnem dare poteſt, vt ſenſit gloſ. verbo ſolemne *in cap. Abbates de priuileg. lib. 6. Durand. in ration. diuin. libr. 4. cap. 59. nu. 7. Vgolin. dict. cap. 31. §. 2. numer. 1.* dummodo faciat in ſua diœceſi, in aliena enim pontificalia exercere non poteſt, vt ſupra latè diximus. Hæc benedictio ab Epiſcopo dari poteſt in fine diuinorum officiorũ his verbis, ſit nomen Domini benedictum, vt habetur in Põtificali, & etiam ſimplex benedictio ab eo dari poteſt ſuis populis in itineribus, eundo per ſuam diœceſim, *Vgolin. dict. loco num. 2.*

64 Poterit etiam Epiſcopus celebrãs priuatè in diœceſi aliena vti benedictione Epiſcopali, cum verbis, ſit nomen Domini benedictum, cum illa ſit potius Ordinis, quam iuriſdictionis, tum quia ſi conceditur Epiſcopo celebrare in Eccleſia aliena à iure, abſque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Epiſcopalis, tanquam acceſſorium, & conſequens ad illam celebrationem, per *cap. cum liceat, & ibi gl. de regul. iuris in 6.* ita reſoluit *praxis nou. Epiſcop. p. 1. c. 2. nu. 3. verſ. benedicit*, & fuiſſe concluſum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatis aſſerit, *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 203. nu. 5.*

65 Vnde nullam pœnam cenſeo incurrere Epiſcopum, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem, vt poſt *Ancharan.* & *Soar.* atteſtantur *Marc. Anton. Genuenſ. in manuali Paſtorum cap. 63. num. 4.*

66 Presbyter autem, nec quidem ſimplicẽ benedictionem Epiſcopo præſente ſine ipſius conſenſu dare poteſt, *cap. cum ad celebrandis*, iuncta *gloſ. de conſecration. diſtinct. 1. gloſ. verbo ſolemnitatem, in addit. cap. Abbates, de priuileg. lib. 6.*

67 Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt ſolemnem benedictionem populo impertiri in Eccleſijs ad ipſum pleno iure pertinentibus poſt Miſſarum Sacrificia perfecta, & abſoluta, poſt Veſpertinas preces, aut Matutinas decantatas, non autem alibi, publice, aut per vias, aut Ciuitates, aut Villas, niſi ex priuilegio ſpeciale hanc poteſtatem ſit conſequutus; ita in *cap. Abbates, de priu. in 6. Fr. Emman. quæſt. reg. tom. 1. q. 18. art. 1. Azor. d. lib. 12. c. 20. q. 7. prax. nou. epiſcop. dict. cap. 2. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Referuntur Doctores, qui agunt de caſibus in quibus Eccleſia polluitur.*

2 *Homicidium voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum eam polluit.*

3 *Inuoluntarium homicidium contingens præter opinionem, & caſu fortuito non polluit Eccleſiam.*

4 *Furore captus non conſentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur.*

5 *Ebrius ſi homicidium patrauerit intra Eccleſiam, quia non multum diſtat à furioſo, illam non polluit.*

6 *Si quis ſciens, ſe ebrietatis tempore, & vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidat, non erit immunis à pœna.*

7 *Ebrius occidendo tunc Eccleſiam non polluit, quando vere ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus.*

8 *Ebrietas nunquam præſumitur, niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.*

9 *De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectendi, vide apud Doctores citatos.*

10 *Ebrietas damnabile, & graue vitium.*

11 *Solitus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt.*

12 *Clericis ne ad potus æquales bibant prohibetur.*

13 *Dormiens interſomniando ſi intra Eccleſiam aliquem occidat, quia furioſo æquiparatur, Eccleſiam non polluit, & à pœna homicidij excuſatur.*

14 *Intelligitur text. in l. ſi ſeruus, §. ſi fornarius, ff. ad leg. Aquiliam.*

15 *Eccleſia an polluta cenſeri debeat per homicidium caſuale volitum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ? diſputatur.*

16 *Ex*

16 Ex homicidio ſecuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ Eccleſia non polluitur.
17 Homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ, inculpabile eſt.
18 Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam.
19 Occidens non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter exceſſum, iudicis arbitrio punitur.
20 Eccleſia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur.
21 Eccleſia quare polluta dicatur.
22 Eccleſiæ nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta.
23 Eccleſia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; ſecus è contrario.
24 Eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum.
25 Iudex rerum ſuſpendens intra Eccleſiam, eam polluit.
26 Occidens ab Eccleſia hominem extra illam exiſtentem, eam non polluit, ſecus è conuerſo.
27 Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit.
28 Ratio differentiæ aſſignatur.
29 Ex martyrio alicuius Sancti in Eccleſia commiſſo, illa polluitur quatenus iniuſtum conſideratur, & iniurioſum ipſum homicidium ex parte occidentis.
30 Eccleſia polluitur propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eamdem contingentem.
31 Sanguis huiuſmodi debet eſſe hominis viui.
32 Sanguis ſi effundatur è cadauere coram occiſore, contra quem alia adſunt indicia, præſumptio eſt vehemens.
33 Mirabile quoddam narratur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis.
34 Sanguinis effuſio, propter quam Eccleſia polluitur, non debet eſſe modica, ſed copioſa.
35 Statutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur.
36 Ex percuſſione leui, licet ſanguis copioſe effundatur, Eccleſia non polluitur.
37 Sanguinis effuſio propter quam Eccleſia polluitur debet eſſe publica.
38 Occultum, publicum multis modis dicitur.
39 Occultum in præſenti materia, quod dicatur.
40 Publicitas pollutionis, Eccleſiam non polluit, ſed potius pollutam oſtendit.
41 Sacerdos ſciens ex Sacramentali Confeſſione Eccleſiam pollutam, in ea celebrari poteſt.
42 Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, aut ſodomiam.
43 Effuſio ſeminis in ſomnis non ſufficit, vt Eccleſia polluatur.
44 Effuſio ſeminis Eccleſiam polluit, ſi intra eamdem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali.
45 Eccleſia non polluitur, ſi ſanguinis, aut ſeminis effuſio accedat ſupra tectum, vel infra Eccleſias in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, aut turri cymbalorum.
46 Coitus coniugalis Eccleſiam polluit, controuertitur.
47 Contraria opinio receptior.
48 Vtraque diſtinctionis fœdere componitur.
49 Seminis effuſio requiritur, vt contingat in ſufficienti quantitate.
50 Per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem, an eccleſia à parte rei polluatur.
51 Eccleſia non polluitur, quando actus luxurioſus fit, ſi tamen actualis effuſio extra illam contingat.
52 Eccleſia polluitur, ſi intra illam ſepultus fuerit fidelis excõmunicatus nominatim denuntiatus, aut notorius Clerici percuſſor.
53 Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus ſepelitur, vel eorum infantes.
54 Celebrans in Eccleſia violata niſi vrgẽte neceſſitate id faciat de licentia Epiſcopi mortaliter peccat, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non fit.
55 Eccleſia conſecrata reconciliari non poteſt niſi per propriũ Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia.
56 Licentia reconciliandi Eccleſias conſecratas non poteſt ab Epiſcopo delegari ſimplici ſacerdoti, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo.
57 Eccleſia non conſecrata, ſed tantum benedicta reconciliari poteſt, per quemcunque ſimplicem Sacerdotem per ſolã aquæ benedictæ aſperſionem.
58 Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat.
59 Quam antiqua ſit eius inſtitutio in Eccleſia contra mala ſpiritualia, Dæmoneſque oſtenditur.
60 Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert ſanitatem corporalem.
61 Vbi reconciliatio haberi non poteſt per Epiſcopum, quia lõge abeſt, & venire non poteſt an idem Epiſcopus ex iuſta cauſa concedere poſſit, vt in Eccleſia polluta ante reconciliationem celebretur.
62 Quid tamen in hoc ſecurius ſit ſeruandum oſtenditur.
63 Sacerdos ſi cõtingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, debet Miſſam proſequi ſi cœptam habeat conſecrationem, alias ſecus.
64 Prælati Regulares bene poſſunt conciliare Eccleſias quacunque ex cauſa violatas, & pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat diſtet vltra duas dietas.
65 Diæta qualibet continet viginti milliaria.

EPISCOPVS POLLVTAS ECcleſias, quando reconciliare debeat?

ALLEGATIO XXVIII.

1 REconciliatio, quæ eſt diuerſa à conſecratione, de qua Allegat. antecedenti actum fuit, adhibetur per Epiſcopum in caſibus pollutionis Eccleſiæ, de quibus vltra *gloſ. & Doctores in cap. propoſuiſti, de conſecration. Eccleſiæ, & in cap. vni. eodem titul. lib. ſext.* tractant *D. Thom. 3. par. quæſtione 83. articul. 3.* vbi cõmuniter Theologi, præſertim *Soar. diſputation. 81. ſection.* 4. diſputant ijdem Theologi *in 4. diſtinct. 13.* vbi *Sot. quæſtione ſecunda articul. 3.* & cæteri ſequaces, *Syluestr. verbo conſecratio, quæſtione quinta. Armilla eodem verbo, numero 4. cum ſequentib. Nauarr. in manual. cap. 27. numer. 231. Iacob. de Graff. in aureis deciſionib. par. 1. lib. 2. cap. 48. num. 1. cum ſequentib. Fr. Emmanuel in ſumm. tom. 1. cap. 123. Henriq. in ſumm. lib. 9. de Miſſæ, cap. 27. §. 6. Tolet. in ſumm. lib. quinto cap. 8. Azor. inſtitutio. moral. par. ſecunda lib. 9. cap. 5. Sair. de cenſur. lib. 5. cap. 16. Auila eodem tract. par. 5. diſputat. 7. Cened. part. tertia, Collect. 11. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. q. 39. art. 5.*

art.5. Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi cap. 29. Gambarupta de caſibus reſeruatis, c. 15. caſu 6. fol. 201. cum ſequentib. Mari. Alter. de cenſuris, tom. 2. diſputat. 3. de interdicto c. 1. cum ſequentibus.

2 Prima cauſa propter quam Eccleſia polluitur, & reconciliatione indiget, eſt, quoties homicidium voluntarium, & iniurioſum intra ipſam Eccleſiam ab aliquo patratur, prout habetur in *dict. ca. propoſuiſti, & in cap. ſi motum de conſecratione diſtinction. 1.* Vel quoties ſanguinis effuſione fœdatur, vt probant *tex. in cap. eccleſiis de conſecration. diſtinct. 1. & in cap. tuarum de priuileg. & in ca. 1. de conſecration. Eccleſiæ,* tenent *Henriq. dict. cap. 27. §. 5. Tolet. cap. 8. à nu. 12. Sair. in claui regia libr. tertio cap. 8. numer. 8. Vgolin. dict. cap. 29. §. 1. Mari. Alter. dict. cap. 1. ver. ſex autem modis, Miranda dict. ar. 5. concluſ. 1. verſ. 1.* & cæteri ſupracitati.

3 Dixi voluntarium, quia alias ſi inuoluntarium ſit homicidium, vel inuoluntaria effuſio, nempe caſu cõtingens, veluti ſi cadente lapide, vel alio caſu fortuito alicui exiſtenti intra Eccleſiam mors contingat, vel ab aliquo, qui non ſit compos mentis quis exiſtens intra Eccleſiam interficiatur, minime per hoc Eccleſia polluta dicenda erit, cum illi nulla iniuria inferatur, & ita reſoluunt *Nauarr. & Henr.* dictis locis *Gambarupta d. caſu 6. nume. 9. Mari. Alter.* vbi proxime *Vgolin. dict. cap. 29. §. 1. verſ. locum non habet, Sair. de cenſur. libro 5. cap. 16. num. 4. Farinac. in praxi criminal. titul. de homicidio, quæſt. 125. num. 22.*

4 Nam qui furore captus, & tempore eiuſdem malum gerit palam eſt non conſentire ex defectu voluntatis, inde eſt, quod nullam pœnam meretur, *l. illud, ff. de iniurijs cap. illum, 15. quæſt. 1. l. ſed etſi. §. 2. ff. ad l. Aquiliam, l. penult. §. vltim. ff. ad legem Pomp. de parricidiis,* cum alijs citatis per *Menoch. de arbitrar. caſ. 325. Petr. Caball. in tractat. de omni genere homicidij num. 179. cum ſequentib. Molin. de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 38.*

5 Ex eadem ratione id ipſum dicendum videtur in homicidio patrato intra Eccleſiam ab illo, qui tũc temporis ebrius erat, nam ebrius non multum diſtat à furioſo, vbi enim ebrietas, ibi & furor eſt, *cap. venter, 35. diſtinction.* cui reſolutioni non obſtant varia iura pœnã irrogantia patrantibus delictum ebrietatis tempore, vt habetur *in l. reſpiciendum, §. delinquunt verſ. impetum ff. de pœnis, & in cap. inebriauerunt, 15. quæſt. 1. & in cap. à crapula de vita, & honeſtate Clericorum,* procedunt enim prædicta iura non quia tẽpore ebrietatis cõmiſſum delictum voluntarium dici poſſit, nec ob culpam ex ipſo delicto prouenientem, ſed potius ob delictum ebrietatis, ex quo malũ fuit ſecutum, præſertim ſi quis inebriari contingat ſciens ſe ebrietatis tempore, & vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, quo caſu non erit immunis à culpa, & pœna homicidij, vel alterius mali tempore ebrietatis patrati, ſaltem extraordinariè, vt per *Couar. in Clement. ſi furioſus par. tertia in initio nu. 31. Gomez. tom. 3. de delictis cap. 1. num. 73. Tiraquel. de pœnis temperandis caſu 6. numero 9. cum ſequentibus.*

7 Procedit inſuper, & declaranda eſt huiuſmodi reſolutio, vt habeat locum in illo tantũ, qui verè ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus, ſecus verò in alio, qui, vel non ita ſit ebrius, vel talem ſe fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum, tunc enim homicidium erit proprie voluntarium dicendum, ex conſequenti per illud intra Eccleſiam commiſſum eadem Eccleſia polluta dicenda erit, ex traditis per *Bald. in repet. l. prima col. penult. verſ. extra quæritur C. vnde vi & l. data opera, Cod. qui accuſare non poſſunt, & Rip. in l. vltim. n. 79. Cod. de reuocandis donationibus, & Menoch. de arbitr. caſu 326. nu. 7.*

8 Qui omnes concludunt modicam ebrietatem non excuſare, nec minuere delictum, & ideo prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinandum, eo conſiderato, quod ebrietas, cum ſit delictum, & magnum arguat defectum, numquam præſumitur niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes, argumento *text. in l. merito, ff. pro ſocio, & in regul. eſtote de regulis Iuris, in antiquis,* iunctis traditis per *Maſcard. de probat. concluſion. 578.*

9 De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectẽdi, & omnia in materia deſiderata vide apud Doctores per tex. ibi *in l. omne delictum, §. per vinum, ff. de re militari, Greg. Lopez. l. 5. verbo embriagarſe, tit. 8. par. 7. Gomez. dict. cap. 1. num. 73. Menoch. dict. caſ. 326. & caſ. 377. à num. 3. Perez. titul. 8. in rubr. lib. 8. ordinament. pag. 103. cum ſequentib. & l. 1. in fine, in addition. illo titul. & libro pag. 208. Azeued. l. 1. num. 32. titul. 13. libro quarto nouæ recopil. Bellacomb. tom. 2. commun. opinion. libro 9. titulo 13. numer. 79. pag. 495. & Chrirchou. titul. 36. num. 100. pag. 547. Salzed. ad Bernard. in practic. capitul. 77. verbo ebrij, Paulus Comitol. reſponſor. moral. libr. quinto, quæſtione quinta, & ſext. Pined. in vita D. Ioan. Baptiſtæ li. 3. artic. 2. cap. 1. pag. 142. Molin. dict. tractat. 3. diſputat. 38. à num. quinto. Petr. de Caball. dict. tractat. num. 187.*

10 Ebrietas damnabile, & graue vitium, ex quo multa mala gignuntur, aufert enim memoriam, diſſipat ſenſum, cõfundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit ſanguinem, mẽbra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus, ſecreta pandit, libidinem prouocat, & rixas excitat, prout referunt *Menoch. de arbitrar. caſ. 404. à num. 1. Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 2. quæſtion. 36. articul. 1. Farinac. fragmentor. criminal. par. ſeptima, litera C. num. 253. Leſſ. de iuſtitia libr. quarto cap. 3. dub. 3. num. 13. cum ſequentib. Aldret. de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 15. à num. 39.*

11 Hinc ſolitus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt, vt reſoluit *Farinac. dict. litera C. nu. 252.* vbi allegat *Rebuff. in praxi beneficiali par. ſecunda, titul. de Clericis ad ſacros Ordines malè promotis gloſ. 4. nu. 8. Salzed. dict. cap. 77. litera A. verſ. vnde conſuetus, Cened. ad decretum collect. 33. num. 4.*

12 Imò ipſis Clericis prohibetur, ne ad potus æquales bibant, quod Galli vocant brindar, vt probat *tex.* ſic intelligendus *in dict. cap. à crapula,* & tenent *Rebuff. ad l. 43. de verbor. ſignification. pag. 234. Leſſ. dict. ca. 3. dub. 4. num. 31. cum ſeqq. Camill. Borell. in ſumm. omnium dec. tit. 11. num. 31.*

13 Similiter ex eadẽ ratione prædicta reſolutio quatenus habet ex homicidio voluntario intra Eccleſiã patrato ipſam pollui, limitatur, vt non procedat in homicidio patrato intra Eccleſiam ab aliquo dormiente interſomniando, quia ſimiliter inuoluntarium dicendum eſt, & tãquam à furioſo commiſſum, cui æquiparatur dormiens *l. 1. §. adipiſcimur, ff. de acquirend. poſſeſſione, clement. ſi furioſus de homicidio, cap. merito, & cap. ſanè 15. quæſt. prima, cap. maiores, §. ſed adhuc, & §. item quæritur, de Baptiſmo.* & ideo excuſatur à pœna homicidij, vt per *Romanum, Alexandrum, Aretin. & Iaſon. in dict. §. adipiſcimur,* obſeruant *Couarruu. in dict. Clement. ſi furioſus, par. tertia in initio, num. 6. Gomez. dict. cap. 1. numer. 74. Tiraq. de pœnis temperandis cauſ. 5. Menoch. de arbitrar.*

arbitrar. caſ. 327. Molin. dicto tractatu 3. diſputat. 28. à num. 10.

14 Nec obſtat huic reſolutioni text. in l. ſi ſeruus, §. ſi fornarius, ff. ad l. Aquiliam, vbi ſi ſeruus coloni propè fornacem, vel locum, vbi erat ignis, obdormiſſet, & domus, vel res combuſta ſit, tenetur ad damnum, quia videbitur eſſe in culpa: ibi enim non punitur delictũ incendij, quaſi commiſſum fuerit à dormiente, quo tẽpore erat dormiens, ſed potius à vigilante, & ita ratione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam commiſit antequam dormiret: dum ignem reliquit accenſum, quo domus combuſta fuit, & damnum ſequutum, argumento regulæ, qui cauſam damni dat, de qua in ca. vltim. de iniurijs.

15 Ex quibus inferri poteſt reſolutio cuiuſdam dubij, an ſcilicet per homicidium caſuale attamen volitum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitę, ex quo ideo irregularitas incurritur cenſeatur Eccleſia polluta? veluti ſi Clericus, aut Monachus intra Eccleſiam pietatis cauſa tumorẽ ferro aperuit, ex quo fuit mors ſequuta, prout in terminis ca. tua nos de homicid. in princip. vel ſi Magiſter correctionis cauſa intra Eccleſiam diſcipulum percuſſerit, & in eo modum excedat, ex quo mors ſequatur, vt in termin. cap. presbyterum eodẽ titul. de homicid. iuncta l. præceptoris. ff. eodem tit. Et ſanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Eccleſia ſit cenſenda, & per conſequens reconcilianda, cũ non ſit merè caſuale, nec inculpabile, ſed potius volitum, ſi non in ſe, ſaltem in cauſa, vt per D. Thom. 2. 2. quæſtione 64. articul. 8. Conſtat hoc etiam à ſimilitudine rationis, nam quod per tale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis & alijs iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus cenſeatur, & per conſequens minime aptus ad Miſſæ Sacrificium, & cætera diuina miniſteria peragenda: ſicut ergo, idem Clericus, qui ſpirituale templum dicitur, homicidium committẽs in prædicta ſpecie pollutus dicitur, ſic etiam templum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne ſimiliter in ipſo ante reconciliationem Miſſa celebretur, & cætera diuina peragantur, nam homo tẽplum ſpirituale, & per conſequens quandoque pollui dicitur, ad quod eſt tex. optimus in cap. in eo, 32. quæſt. 4. cap. non ſolum 32. quæſt. 7. ex quibus omnibus bene cõſtat prędicta reſolutio, nempe per homicidium caſuale patratum intra Eccleſiã, attamen ex illicito opere ſecutum, & pollutam eandem Eccleſiam eſſe cenſendam, id quod videtur eſſe de mente Nauarr. dict. capit. vigeſimo ſeptimo, num. 251. quatenus idem affirmat dicendum in homicidio ſecuto ex ludo illicito habito intra Eccleſiam.

16 Ex dictis etiam bene infertur minime pollutam eſſe cenſendam Eccleſiam ex homicidio intra eandem contingente, ſecuto tamen ex defenſione proximi, dum, ſcilicet, quis ſe defendendo ſeruato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ alium occidit, de quo eſt gloſ. communiter recepta in capit. vnico, de conſecratione Eccleſiæ lib. ſexto. quod triplici ratione confirmatur. Prima, quia tale homicidium non dicitur voluntarium, qui enim ſe defendit cum prædicto moderamine non intendit primo, & principaliter occaſionem proximi inuaſoris, ſed potius ſuam naturalẽ defenſionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium neceſſarium, & ordinatum ad ipſam defenſionem; Secunda, quia tale homicidium iniurioſum dici nequit, qui enim ſe defendendo ſeruato prædicto moderamine alium occidit, vtitur iure ſuo, argumento tex. in l. vt vim vi, ff. de iuſtitia, & iure, vbi Bar. Paul. & cæteri ſcribentes Diuus Thomas ſecunda ſecundæ, quæſtione 64. articul. 7. Sot. libr. quinto de iuſtitia, quæſtione prima, articul. octauo, habetur etiam in cap. ſignificaſti il ſecondo, de homicid. & in capit. dilecti, de ſentent. excommun. & in l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadrup. pauperem fec. dic. & ideo dicendus eſt taliter ſe defendens, quod nemini facit iniuriam, argum. tex. in l. Proculus, ff. de damno infecto, & in cap. Cum Eccleſia 31. de elect. & in alijs citatis à Maſcard. de probation. concluſ. 1051. n. 31. Surd. conſil. 374. nu. decimo ſeptimo. Flamin. de reſignation. to. 2. lib. decimo tertio. quæſtione prima, nu. 164. Tertia, & vltima ratio eſt, quę deducitur ex ſimilitudine proxime adducta; nam ſicut Sacerdos, qui tẽplum ſpirituale dicitur minime polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur in d. Clem. ſi furioſus, ſic ſimiliter Eccleſia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta cenſeri, ſicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa, quæ ratione indecentiæ incurritur de qua in cap. ſententiam ſanguinis, ne Clerici, vel Monachi cum ſimilibus) neceſſario peccaminoſum homicidiũ ſupponit, per quod homo, & ita ſpirituale templum polluitur, ſic etiam, & à fortiori hoc ipſum quoad pollutionem templi materialis requiritur, nam recõciliatio eiuſdem neceſſario peccatum ſupponit, iuxta illud Prophetæ polluerunt templum ſanctũ tuum: cuius peccati reliquias, & inimici fantaſias, Eccleſiaſticus miniſter per aquæ benedictæ aſperſionem exorciſmos, & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur in dict. cap. propoſuiſti, & in cap. penultim. & vltim. de cõſecration. Eccleſiæ, & in dict. cap. ſi motum, & in cap. eccleſijs de conſecrat. diſtinct. 1.

17 Diximus ſeruato moderamine, & quia tunc demũ homicidium ad defenſionem commiſſum impunibile eſt, quando ſcilicet fuerit in eo ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, alias ſecus, Clar. in §. homicidium num. vigeſimo ſeptimo, verſ. ſcias tamen, Maſcard. de probat. concluſ. 1126. nu. 29. Iacob. Airer. de homicidio neceſſario par. 1. num. 382. cum ſeqq.

18 Circa modum, tempus, & cauſam cõſiſtit inculpatę tutelæ moderamen, Chirchou. tom. 2. commun. opinion. libr. 9. titul. 10. nu. decimo tertio verſ. ſed primo Sair. de cenſur. libr. ſext. capit. decimo ſeptimo à num. ſeptimo. Farina. in praxi crimin. par. quinta quæſtione 125. nume. 349. cum ſequentib. Chriſtoph. de Paz. in ſcholijs ad il Stil, l. 58. nu. quinto. Rebell. de obligation. iuſtitiæ, par. prima libr. tertio, quæſtione duodecima n. 7. Azor. inſtitution. moral. par. 3. libro ſecundo capitulo primo, quæſtione ſecunda. Bernard. Grauaus ad pract. Cameræ Imperialis libro ſecundo concluſ. 110. conſid. 1. à num. 9. Petr. de Galba de omni genere homicidij num. 94.

19 Et igitur ſi is, qui ſe defendit modum defenſionis excedat, iam tunc voluntarium, & iniurioſum erit homicidium dicendum, & per conſequens propter illud neceſſario Eccleſia reconcilianda, vt tenent, & declarant communiter Doctores, quamuis taliter homicida non ſit etiam tunc pœna ordinaria puniendus, ſed extraordinaria propter exceſſum Iudicis arbitrio imponenda, vt per Duen. regul. 192. ampliat. 5. Hipp. conſilio 137. numero 21. cum ſequentib. & ſingulari 110. incip. occidens aggreſſorem, Baiard. ad Clarum, §. homicid. numer. 90. Menoch. de arbitrarijs caſu 277. Maſcard.

concluſ.

concluſ. 1126. numer. 49. Farinac. dict. quæſt. 125. numero 393. Vnus tamen mihi reſtat ſcrupulus, quod etiam ſi verum ſit, quod homicidium ſequutum in defenſionẽ propriam ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, nec ſit culpabile, nec voluntarium, & per conſequens propter illud Eccleſia vbi ſit reconcilianda non ſit, tamen hoc procedit ex parte aggreſſi, ſi tamẽ aggreſſor mortuus percuteret prius aggreſſum, libenter tenerem ex huiuſmodi percuſſione, ſi ſufficiens ſit, Eccleſiam pollui, cum re vera voluntaria, & iniurioſa ſit.

20 Requiritur ex modo dictis, quod homicidiũ intra Eccleſiam contingat, quia alias ſi extra eandem eueniat non erit per hoc polluta dicenda: Sed an dicatur polluta Eccleſia ex homicidio, vel ſanguinis iniurioſa effuſione facta in gradibus Eccleſiæ, vel ante ianuam, vel in ianua ipſa, controuerſum eſt: non cenſeri pollutã dicit *Graff. dict. libro ſecundo cap. 48. num. vndecimo.* Sed *Gambarupta dict. caſu 6. num. 5.* cum *Gemin. in cap. vni. de conſecrat. Eccleſ. libr. 6.* ſic diſtinguit, aut illa ſanguinis effuſio facta fuit extra clauſuram portæ, & non eſt polluta; aut facta eſt intra clauſuram oſtij verſus Eccleſiam, & hoc caſu eſt polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur, cum enim ſancta ſit coinquinari non poteſt *cap. veſtra de cohabitatio. Clericorum*, cum ſimilibus citatis à *Gambarupta dict. caſu 6. num. primo*, ſed tanquam polluta reconciliatur propter ſcandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt ſcilicet videntes Eccleſiam, quæ in nullo peccauit propter alterius culpã lauari, & purificari, reminiſcantur, quantum de proprijs peccatis, eorumque expiatione ſit laborandum, ita *Durandus in ration. diuinorum li. primo cap. 24. nu. 10.*

21 Sed *Pater Soar. dicta ſectione quarta, verſiculo tertiò violatur*, exiſtimat rationem quare Eccleſia polluitur, non conſiſtere in eo, quod prohibeatur in illa fieri percuſſionem illicitam, & ſacrilegam, ſed potius ex eo, quia actio turpis eſt, & ſacrilega, velut in pœnam, & facti deteſtationem ab Eccleſia ſtatutum eſſe, vt polluta cenſeatur Eccleſia, & diuina ibi non celebrentur donec reconcilietur. Verum, quod deformitas, & ſpecialis ratio malitiæ hoc caſu non proueniat, ex eo quod rationes illæ turpes ſint, & illicitæ, ſed ex eo, quia lex canonica ſpecialiter conſtituit, vt certis caſibus Eccleſia polluatur voluerunt *Selu. de benef. par. 1. quæſt. 5. num. 102. Azor. dict. cap. 5. quæſtione 3. verſ. ſi roges, Valent. & Vaſq.* quos refert & ſequitur *Sanch. de matrimon. lib. 9. diſput. 15. à nu. 4.* ex eo probãtes, quia etiam furtum illicitũ eſt, & lege diuina naturali prohibitum, & tamen etiamſi in Eccleſia fiat, Eccleſiam non polluit: ſicut nec hæreſis, quæ longe deteſtabilior eſt. Cui fundamento poſtea ſatisfacere intendens *Soar. tom. 1. de religione tract. de reuerentia debita locis ſacris lib. 3. ca. 2. à num. 6. cum ſeqq.* aduertit ſe nõ negaſſe hoc quod eſt Eccleſiam pollui per ſanguinis effuſionem ex legis humanæ cõſtit. prouenire, ſed docere actionem non eſſe ſacrilegam, ex eo quod Eccleſiã polluit, ſed potius ideo ſtatutum eſſe, vt Eccleſia polluatur, quia actiones illæ illicitæ ſunt, & ſacrilegæ, & per eas iniuria infertur loco ſacro. Sed quicquid ſit opinioni *Sanch.* magis adhæreo.

22 Eccleſiæ autem nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta, vt ibi diuina fiant officia, & fuerint celebrata, veluti in priuatis Oratorijs, atque ita deducitur ex tex. *in capitulo vlt. de conſecrat. eccleſ.* vbi notauit *gloſ. verbo non conſecrata*, & poſt *Nauar.* & alios *Henr. libr. 9. cap. 27. §. 5. in princip.* poſt *Graff. Fr. Emman.* & alios *Sanch. dict. diſput. 15. Soar. dict. cap. 16. nume. 9. Auil. dict. diſp. 7. dub. 2. concl. 1. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 24.* Nec obſtat *tex. in cap. penult. de immunitate Eccleſiarum, iuncta gloſ. verbo admittur*, dum probat ſufficere, vt Eccleſia gaudeat immunitate, quod ibi diuina celebrata ſint licet conſecrata, aut benedicta non fuerit, cuius ſenſum non percepit *Henriq. dict. §. 5. litera H.* dum contrarium ex eodem colligit, nam melius *Sanch. & Auil.* diuerſam eſſe rationem aduertunt quoad immunitatem, eius enim reſpectu latior eſt loci ſacri interpretatio, quoad violationem vero ſtrictius accipitur, vt ijdem optime probant.

23 Ex quo fit, quod ſi extra Eccleſiam quis lethale vulnus recipiat, & poſtea ex eadem cauſa moriatur intra eandem minime per hoc ſit polluta cenſenda, quia tunc non homicidium, ſed ſola mors in Eccleſia contingit, cum tamen è conuerſo ſi quis intra vulnus lethale recipiat, & poſtea extra moriatur, polluta haberi debeat ex ſententia gl. cõmuniter receptæ *in dict. ca. vn.* quam ſequuntur ibi omnes, & poſt illos *Nauar. Iac. de Graff. Fr. Emman. & Henr. dict. locis*, atque etiã *Vgol. dict. §. 1. verſ. 3. non polluitur, Azor. dict. cap. 5. quæſt. 1. verſ. ſi quæras, Gambar. dict. caſ. 6. n. 8.* quidquid *Pater Soar. dict. ſect. 4. ſtatim in princip.* in hoc vltimo caſu contrarium cenſeat, dum enim ibi tenet, & merito non eſſe pollutam ex lethali percuſſione intra eandem citra ſanguinis effuſionem cõtingente, donec homicidium ſequatur, & conſumetur per mortem percuſſi: inſimul dicit, & eſſe quoque neceſſarium, quod intra eamdem Eccleſiam mors ſequatur, quia tunc, & non aliter dicitur verè, & propriè fieri homicidium in Eccleſia, cuius tamen contrarium tenet *gl.* communiter recepta in *d. cap. vn.* & eſt de mẽte Doctorum omnium citatis locis: dicitur enim verè homicidium commiſsũ in Eccleſia, vbi intra eamdem vulnus lethale, ſeu lethalis percuſſio contingit, a qua ipſum homicidium denominatur, non verò à morte poſtea ſubſecuta, licet per eandem, & non aliter conſtet fuiſſe homicidium patratum intra Eccleſiam: ſicut ex eadem ratione idem quoque dicendum videtur, vbi vulnus intra Eccleſiam infligitur, ex quo datur ſanguinis effuſio, licet ſanguis ipſe nõ cadat intra Eccleſiam, quia vulneratus, vel ſtatim ab ipſa receſſit ante effuſionem, vel in vaſe aliquo ſanguinem collegit: licet è conuerſo contrarium dicẽdũ ſit nempe vbi quis extra Eccleſiam vulnus recipit, & poſtea, quia ad eam fugit intra eandem ſanguis effunditur, per hoc minime remanet polluta prout tenet ſæpè citata *gloſ. in dict. cap. vnico.*

24 Huiuſmodi tamẽ vltima reſolutio iudicio meo maiori indiget cenſura ſi aduertamus, quod iura omnia de hoc loquentia ad ſanguinis effuſionem intra Eccleſiam contingentem potius quam ad vulnus intra eandem inflictum ſe referunt, vt patet ex *dict. ca. vnic.* ibi, ſi Eccleſiam pollui ſanguinis, aut ſeminis effuſione cõtingat, & in *cap. vltim. eod. tit.* ibi, ſi Eccleſia non conſecrata cuiuſque ſemine fuerit, aut ſanguinis effuſione polluta, & in *dict. cap. tuarum*, de priuileg. ibi, Eccleſiã ſanguinis effuſione fœdaſſet, & in *dicto capitulo Eccleſiis, de conſecr. diſtinct. 1.* ibi, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſque ſemine pollutæ fuerint: vnde ſi ſermo ſit de pollutione Eccleſiæ non ratione homicidij, ſed potius effuſionis ſanguinis dicendum videtur, quod licet per vulnus intra Eccleſiam inflictum Eccleſia

ipſa

ipſa polluatur, quoties ſanguis intra ipſam funditur quamuis non cadat in templo ipſo materiali, dum in vaſe aliquo recipitur, idque ex eo, quia verum eſt dicere intra Eccleſiam dari ſanguinis effuſionem, cõtrariũ tamen dicendum ſit ex eo, quod licet vulnus intra infligatur, ſanguis tamen extra Eccleſiam effunditur propter receſſum repentinum ab eadem, cum hoc caſu non verificentur verba prædictorum iurium. Quemadmodum etiam non erit polluta cẽſenda propter ſanguinis effuſionem in ipſa factam ex vulnere extra cõtingente, requiritur enim, quod ipſa ſanguinis effuſio contingens intra Eccleſiam ſit eidẽ iniurioſa, id quod minime verificatur in hoc caſu in quo non data operâ, ſed potius caſu, & per accidens contingit. Vnde ſi quis intra Eccleſiam ſe ipſum occidat polluetur Eccleſia per tale homicidium, quia licet reſpectu occiſi propriè iniurioſum non ſit, eſt tamen valde peccaminoſum, cũ nemo ſit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur *l. liber homo, ff. ad l. Aquiliam*, & *in cap. non eſt noſtrum, 23. q. 5.* & ex cõſequenti iniurioſum propter iniuriam, quæ fit loco ſacro.

25 Hinc etiam ſi iudex reũ ſuſpẽderet intra Eccleſiam per hoc ſimiliter ipſa Eccleſia violata cenſeretur, quia licet huiuſmodi homicidium fieri licite poſſit, & taliter ſuſpenſus ſupplicia dignus fuerit, fit tamen illi iniuria, quia licet ſupplicio dignus ſit, ius tamen habet, ne in tali loco talem vim patiatur, & deinde fit etiam iniuria loco ſacro, & ipſi Deo, in cuius honorem Eccleſia ſpecialiter dicata, & conſecrata eſt, ſecus tamen dicendum, ſi idem iudex, aut quiuis alius ſuper Eccleſiæ tectum, vel ex parietibus eiuſdem hominem ſuſpẽdat, cum in tali caſu non intra, ſed extra homicidium contingat, vt optimè tenent poſt *Sylueſt.* & *Nauarr. Mart. Alter. dict. capitulo 1. verſ. Sed quid. Soar. dict. ſect. 4. in princip.*

26 Idem dicendũ videtur, vbi quis cum eſſet intra Eccleſiam, hominem exiſtentem extra, iaculo occiderit, cum tunc verum ſit dicere, quod homicidium nõ fuerit intra Eccleſiam patratũ, licet intra eandẽ initium ſumpſerit, & per conſequens non erit per hoc violata cenſenda; ſecus è conuerſo, vbi quis exiſtens extra Eccleſiam aliũ exiſtentẽ intra iaculo percuſſerit, aut vulnerauerit, ita vt ſanguis intra eandẽ effundatur, quia iã tunc verificatur homicidium patratum, ſicut, & ſanguis effuſio contingens, vtrumque vero voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam, prout tenent *Nauarr. dict. loco, & Vgolin. dict. §. 1. verſ. 4. non polluitur.*

27 Non obſtat doctrina *Abb. in cap. vltim. de immunitate Eccleſiarum*, quem ſequuntur *Angelus in ſumm. verbo immunitas, quæſt. 23. Syluestr. eod. verbo 3. numero 6. in fin. Remig. de immunitat. Eccleſ. fallent. 4. Azeued. l. 3. num. 28. ad fin. tit. 2. lib. 1. noua recopil. Gutier. pract. lib. 3. q. 1. à num. 18. Decian. tract. crimin. to. 1. lib. 6. cap. 28. num. 6.* ſecundum quam non gaudet immunitate Eccleſiæ ille, qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit, vnde ſimiliter videbatur dicendum per tale homicidium Eccleſiam pollutam eſſe cẽſendam, ſumpta ratione deformitatis ab initio, & proxima delicti cauſa.

28 Ratio enim differentiæ inter vtrumque caſum in eo eſt, quod in priori, vt polluta dicatur Eccleſia ſolum attenditur homicidiũ, vel ſanguinis effuſio, ſi vtrumque voluntarium ſit, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiſo, vel vulnerato exiſtente intra Eccleſiam, non vero quando exiſtit extra, licet occidens ſit intra: in poſteriori vero caſu, nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur ſpes, animus, & fiducia, qua quis delinquit, vt ab Eccleſia defendatur, & ſic euadat pœnam crimini condignam, id quod verificatur propriè in illo, qui cum ſit intra Eccleſiam occidit alium exiſtentẽ extra eandem, non vero è conuerſo, licet enim in hoc poſteriori caſu ſi quis exiſtens extra Eccleſiam occidat exiſtentem intra eandem, & ſtatim ad ipſam confugiat, præſumatur etiã ſpe veniæ feciſſe, & ideo iuxta veriorẽ ſentẽtiã immunitate careat, vt per *Couarr. variar. lib. 2. cap. 20. num. 15. verſ. 27. Gutier. dict. quæſt. 1. nume. 29. Soar. de Paz in pract. tom. 1. par. 5. cap. 3. §. 3. nu. 99. Bobadil. in ſua politica, libr. 2. cap. 14. nu. 29.*

29 Non leuis eſt difficultas an ſi quis pro defenſione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Eccleſiam patiatur, per hoc eadem Eccleſia debeat polluta cenſeri; In qua *Abb. in dict. cap. propoſuiſti nume. 2. in fine*, in eo conuenit, vt nõ ſit cenſenda Eccleſia polluta per rationem ad ſanguinem in ea diffuſum, quo potius lauatur, & magis ſanctificatur Eccleſia, quam polluitur, & ad hoc *text. in cap. fundamenta verſ. iſti ſunt*, ibi, ipſam glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino conſecrarunt, *de elect. libr. ſext.* & *in cap. glorioſus*, ibi, qui viuentes in carne prædictam Eccleſiam ſuo pretioſo ſanguine plantauerunt, *de relig. & venerat. Sanct.* & *in cap. quamuis 22. diſtinct.* Sed pro ratione ad iniquam, & iniurioſam effuſionem (ſicut etiam in homicidio eiuſdem Martyris citra ſanguinis effuſionem patrato intra Eccleſiam) idem dicendum erit, nempe Eccleſiam pollutam eſſe, quia licet per mortem illius, qui ſanctus eſt, intra Eccleſiam contingentem, quatenus habet rationem martyrij, non polluatur Eccleſia, polluitur tamen quatenus iniuſtum conſideratur ipſum homicidiũ, & iniurioſum ex parte occidentis: vnde citari ſolet verſus, *Actio diſplicuit, paſſio grata fuit*, & in hoc ſenſu intelligenda eſt *gloſ. verbo ſanguinis in dict. cap. vnic.* & quæ reſoluunt *Sayr. dict. cap. 16. num. 14. verſ. Item Graſſis dict. cap. 48. num. 24.* & cæteri ſupra citati, & *Vgolin. dict. §. 1. ſtatim in princip. verſ. id quod locum habet. Azor. dict. cap. 5. quæſt. 1. verſ. Rurſus*, poſt *S. Antonin.* & *Nauarr. Mart. Alter. dict. cap. 1. verſ. verum.*

30 Secũda cauſa ob quam polluitur Eccleſia, & reconciliatione indiget eſt propter voluntariã, & iniurioſã ſanguinis effuſionem intra Eccleſiam contingentem, vt habetur in *dict. cap. Eccleſiis de conſecrat. diſtinct. 1. & in cap. propoſuiſti, & in cap. vltim. de conſecratione Eccleſ. & in cap. vnico eodem titul. lib. 6.* & vltra ordinarios præcitatis iuribus proſequuntur, *Nauarr. dict. cap. 27. à num. 256. Iacob. de Graſſ. dict. cap. 48. nume. 22. Tolet. in ſumm. libr. 5. cap. 8. à num. 12. Henriq. dict. capit. 27. §. 5. Cened. dict. part. tertia, collect. vndecima, Vgolin. dict. cap. 29. §. ſecundo, Mar. Alter. dict. cap. primo, verſ. Secundo*, & cæteri ſupra citati, quod tamen vltra ſupra aſſignatas declarationes circa primam homicidij cauſam, quæ legitime etiam ad hanc ſecundam adaptantur, videlicet, quod non ſit intelligenda de caſuali, naturali, aut medicinali effuſione per ſupradicta, ſubſequentibus tamen debet præſens cauſa intelligi declarationibus.

31 Prima declaratio eſt vt intelligatur quoties humanus ſanguis effunditur, nam ſi fuerit cuiuſuis alterius animalis irrationalis, non eſſet per hoc Eccleſia polluta cenſenda, quia licet horrorem pariat, non tamen eſt effuſio iniurioſa, cum animal actiue, nec paſſiuè

iniuriæ

iniuriæ capax ſit, licèt aliquando etiam iubeatur comburi, ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur, & notari ſolet *in cap. mulier ſi acceſſerit 15. quæſt. 1.* & ita tenet ac declarat *gloſ. verbo ſanguinis in dict. cap. 1.* & poſt *Nau. Ledeſm. & Vtuald.* notat *Sayr. dict. capit. 16. num. 6. Cened. dict. collect. 11. in princip. Vgolin. d. 2. verſi. excipitur ergo.* Neque refert an alienus, vel proprius effundatur ſanguis, ſi enim quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniurioſè percutiat cenſebitur Eccleſia violata, & reconciliatione indigebit, vt notant *gloſ. verbo ſanguinis in fin. in d. cap. 1. & Mari. Alter. d. cap. primo, verſ. quæritur tertio, d. c. 16. numer. 4. in fin.* & confirmatur ex ijs, quę notant Doctores per text. ibi *in cap. contingit 36. de ſententia excommunicationis.*

32 Sicut nec etiam ſi mortuum corpus in eccleſiam delatum ſanguinem effundat, quia iam verè non dicitur ſanguis humanus, non enim hominis eſt, ſed cadaueris. Multoties accidit, vt cadauer ſanguinem effundat ſi coram eo occiſor ſit, & ita in illum occiſi cruor impetuoſam eiaculationem irruens illum ſic prodit, & poteſt eſſe hæc præſumptio vehemens, quod illum occiderit, ſi adſint alia indicia, de quo vide *Leuin. Lenn. de naturæ miraculis, lib. 2. cap. 7. Boer. deciſ. 166. Fran. Marcum part. prima deciſ. 183. & part. 2. deciſi. 190. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſion. part. quarta collect. 855. poſt medium Hipp. in pract. §. diligenter numero 181. Gomez, to. 3. var. cap. 13. numer. 15. Valeriol. medicum libro ſecundo, obſeruat. 9. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 36. capit. 20. numer. 8. Maſcard. de probat. concluſ. 867. numer. 24. Cened. ad decretum collect. 65. numer. 3. Farinac. in praxi crimin. lib. 1. titul. 5. quæſtione 52. numero 154. cum ſeqq. Fr. Hieron. de Lepes in hiſtoria infant. à iudæis occiſ. part. 3. capit. 4. §. Otroſi, fol. 58. verſo Martin. Delr. diſquiſit. magic. lib. 1. cap. 3. quæſt. 4. pag. 12. & lib. 5. ſect. 4. nume. 20. pag. 680. Hortenſ. Caualc. de brachio regio p. 3. nu. 104. Emmanuel de Valle de incantationibus, & enſalmis opuſc. 1. ſect. 1. c. 1. numer. 31. Fran. de Pueyo inter deciſ. Ioſeph. Seſſe deciſ. 111. à num. 1.*

33 Vbi num. 15. mirandum refert accidiſſe anno 1607. in platea Vallis de Broto, vbi cadauer exhumatū omnibus patebat, & poſitus ante eum Ioann. Franciſcus de Verga vnus ex delinquentibus illico exiuit ſanguis ex vulneribus d. cadaueris, quouſque d. reus fuit à diſt. occiſi conſpectu eductus. Et ſtatim adductus fuit ad conſpectum d. occiſi Monſerat. de Verga alter accuſatus, qui cum ſe culpatum videret tanto ſcelere cępit obſecrare Deum, & Cęlum, vt in teſtimonium ſuæ veritatis permitteret miraculum ibi fieri, quo dicto illico cadauer eleuauit brachium dexterum, & digito ſignauit vulnera, ex quibus ſanguis illico exiuit, & continuo eleuando idem brachium eodem digito ſignauit in dictum accuſatum.

34 Secunda declaratio eſt, vt intelligatur prędicta reſolutio non quidem de modica effuſione, veluti ſi gutta ſanguinis etiam iniurioſè intra Eccleſiam ceciderit, ſed potius de notabili, ſeu conſiderabili, hoc enim importat verbum, effuſio, nempè ſanguinis abundantiā, & copioſum fluxum argumento text. *in cap. ſæpè 41. diſtin. & in cap. reuertimini 16. quæſt. 1.* notat *gloſſ. verbo effuſionem ſanguinis, in cap. cum illorum 32. de ſententia excommunicationis, gloſſ. in caſus poſitione in dict. capit. 1. verſi. nota, 1. Tiraq. in tract. de iudicio in reb. exiguis verſ. 11. pag. 55.*

35 Et ideo ſtatutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione non habet locum in vulnere ex quo modicum ſanguinis effunditur, vt per *Hipp. conſil. 80. numero 26. Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Archiepiſco. Neapolit. cap. 80. numero ſecundo,* quo fundamento in noſtris terminis reſoluunt *Fr. Ludouic. inſtructorio conſcientiæ part. prima cap. 33. verſ. ſed circa ſecundum, Stephan. Coſta in cap. is qui 18. numero ſecundo de ſententia excommunicationis lib. 6. Syluest. verbo interdictum 4. quæſtio. 1. Nauarr. dict. cap. 27. numero 256. verſ. dixi effunditur, Gambar. dict. caſu 6. num. 8. Mari. Alter. dict. cap. prim. verſ. quæritur quinto, Graff. dict. cap. 48. nu. 25. Soar. dict. ſect. 4. verſ. 2. Vgolin. dict. §. 2. verſicu. 2. excipitur, Sair. dict. cap. 16. numer. 5.* Hinc optimè notantes non indigere Eccleſiam reconciliatione, quādo quis in ea percutitur, vel alia iniuria afficitur citra ſanguinis effuſionem, etiamſi carnes conterantur, & oſſa confringantur, quia omnia iura ſupra relata ſanguinis effuſionem requirunt, & ſine lege pœnam hanc, ad alios caſus extendere non licet, iuxta regulam text. *in cap. pœna de pœnitentia diſtinct. 1.* & tenet *Gambar. d. caſu 7. numer. 8.* niſi fortè tumorem cauſauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus ſit, vt tumor ſeu liuor ferro aperiatur, dicetur enim Eccleſia polluta, quia percuſſio iniurioſa fuit, & efficax cauſa effuſionis ſanguinis, quæ deindè ſecuta eſt, vt aduertit poſt *praxim epiſcopalem part. prima verbo* pollutio Eccleſiæ, *Sair. dict. cap. 16. numer. 8.*

Neque exiſtimes quamcumque copioſam ſanguinis effuſionem ſufficere, vt Eccleſia polluatur, & reconciliatione egeat: nam ſi percuſſio leuis fuerit, licet ſanguis copioſè effundatur, non ideo polluta cenſebitur Eccleſia, exemplum frequens eſt quando in rixa puerorum alter alterum percutit, & ex naribus multus effluit ſanguis *Nau. in manu. cap. 27. num. 92. Viuald. in candel. par. 2. de interd. titul. de caſibus quibus Eccleſia, &c. num. 59. Graff. libro 2. cap. 48. numero 25.* ſi enim percuſſio lethalis non eſt, quæ ad mortalem culpam ſufficiat, neque ad pollutionem Eccleſiæ ſufficiens cēſeri debet, & ita reſoluit *Soar. dict. ſect. 4. §. 2. violatur in fine,* Si tamen ſanguis exiret de naſo ex percuſſione violenta inter maiores quatuordecim annorum pollui Eccleſiam reſoluit iudicatumque refert *Mari. Anton. var. lib. 1. reſolut. 112. caſu 6.* quem citat *Gambar. d. caſu 6. num. 9.*

37 Tertia declaratio eſt, vt procedat prędicta reſolutio in ſanguinis effuſione publica, & quæ publicè innoteſcat non vero in occulta, per quam non debet Eccleſia polluta cenſeri, ſicut nec per occultam ſeminis effuſionem, de qua erit infra ſtatim agendum: ita *gloſſ. verbo pollui in dict. cap. 1. Nauarr. Sot. Henriq. Graff. Tolet.* & alij, quos refert, & ſequitur *Sair. dict. cap. 16. numer. 10. Stephan. Coſta in dict. cap. is qui, numer. 5. Soar. dict. ſect. 4. ver. 2. dubitari ſolet, Sanchez dict. diſputat. 15. numero 10.* probantes imprimis ex auctoritate text. *in c. ſignificaſti de adulterijs,* quatenus expendit mulierem publicè fuiſſe confeſſam adulterium, quod in Eccleſia commiſit. *Soar.* vero vbi *proximè,* ex mente communi cum iudicio aduertit hoc generaliter intelligendum in quocumque crimine occulto ex ijs, quibus Eccleſia polluitur, per quod in quantum tale eſt, minimè debet eccleſia polluta cenſeri, quidquid frequentius Doctores aſſumant exemplū effuſionis ſeminis, quia illa frequētius occultè fieri ſolet, idem tenet *Nauarr. d. cap. 27. nu. 251. in fin.* vbi peculiariter aduertit ſe publicè Salmāticæ perlegentem in ea fuiſſe ſententia fieri poſſe, vt effuſio ſanguinis, vel ſeminis, modo occulta, ab hinc

octo diebus publica fieri, poſſit, quia ſcilicet teſtes coram quibus facta fuit per idem tempus tacuerunt, per quod deuenit in populi notitiam, & illum ſequuntur *Soar. Auila, & Sair. num.* 11. citatis locis, indeque receptam eſſe ſententiam contra *Alphon. de Caſtro & praxim Epiſcop.* quos non citatos ſequitur *Sà verbo Eccleſia num.* 19. qui putant Eccleſiam non indigere reconciliatione, ſi dum effuſio erat occulta in eadem Eccleſia ſemel fuit celebratum, quaſi vna celebratione Eccleſia dicatur reconciliata, loquuntur enim contra iura omnia, quæ formam reconciliationis præſcribunt in cinere, & aqua benedicta, vt in *d. c. propoſuiſti, & in cap. vltim. de conſecrat. eccleſ.*

38 Occultum, & publicũ multis modis dicitur, de quibus per Doctores in *cap. veſtra, & in c. vlt. de cohabitatione Clericorum, & c. cum olim* 24. *de verborum ſignificatione, Menoch. de arbitr. caſ.* 166. *Maſcard. de prob. concluſ.* 1107. *à nu.* 13. *Gabr. commun. tit. de reſtit. ſpoliatorũ concluſ.* 1. *num.* 117. *Mench. illuſtrium c.* 2. *num.* 11. *& c.* 20. *numer. vigeſimo tertio. Aldret. de religioſa diſciplina tuenda libro primo c.* 5. §. 2. *à num.* 6. *Farinac. in praxi criminum q.* 21. *num.* 1.

39 Ad noſtrum propoſitum occultum dicitur non ſolum per accidens, quod propriè verificatur, vbi nulli teſtes adſunt, verum etiam in occulto, quod tale dicitur prout diſtinguitur à publico, hoc eſt, quod licèt poſſet probari legitimè per teſtes, ideſt nulla publica fama notatum, cuius exemplum refertur in *capit.* 2. *de apoſtatis, & in cap. Chriſtiana,* ibi, latentia peccata 32. *quæſtione quinta*, vnde ipſum dicendũ erit, ſi talis actus in præſentia paucorum priuatorum hominum contingat, quia taliter geſtus interim dum non publicatur propter ipſorum taciturnitatem occultus dicitur ex *gl.* recepta *verbo ſecreta in cap. quis aliquando* §. *huc ergo ſecreta de pœnit. diſtinct.* 1. *& in cap. de manifeſta* 2. *qu.* 1. Licèt vero fauorem Concilij Conſtantien. ſeu Extrauagantem ad euitanda *Martin. V.* his terminis applicari poſſe contendat *Fr. Joann. de Penna*, quem refert, & probabile dicit *Soar. vbi proximè*, meritò tamen cõtrariam ſententiam concludit, & tutiorem atteſtatur, quia hæc pollutio à cenſuris, de quibus agit Extrauagans illa, longè differt, & ideo ad illam extendi non debet ſine lege, iuxta vulgarem regulam, *quæ à iure de regulis iuris in* 6. cum ſimilibus igitur conſultè faciet Parochus, ſi cum primum hoc inceperit fieri publicũ, ad Epiſcopum negotium deferat, qui præhabita inquiſitione, & commiſſione, determinabit an Eccleſia polluta ſit habenda, & reconciliatione indigeat, ſitque interim in ipſa à diuinis officijs abſtinendum.

40 Nec ſibi ſuadeat publicitatem pollutionis efficere tantum Eccleſiam pollutam, nam notitia illa, & fama ſuperueniens de nouo, illam non polluit, ſed potius pollutam oſtendit, & talem iudicat ad diuina officia ſuſpendenda, ſicut vere dicitur excommunicatus, qui talis eſt à parte rei; quamuis dum eſt occultus non ſit vitandus, quia denuntiatio excommunicationis minimè eum excommunicat, ſed potius excommunicatum declarat *c. paſtoralis* §. *verum de appellationibus*, & quod declarat non facit, ſed actum denuntiat, ſicut in *l. ſed ſi quæratur* ibi, quia per ſententiam non debet ſeruitus conſtitui, ſed quæ eſt declarari, *ff. ſi ſeruitus vind. l. heredes palam* §. 1. ibi, nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat *de teſtamentis.*

41 Vnde merito notant Doctores communiter ſecundum *Sair. dict. capit.* 16. *numer.* 10. quod etſi Sacerdos ex ſacramentali Confeſſione ſciat in Eccleſia effuſionem ſanguinis contigiſſe poterit in eadem celebrare, neque aliqua reconciliatione opus eſt, quamuis *Hoſtienſ.* & alij quos refert *Stephan. de Caieta in capit. ad limina* 20. *quæſtione prima*, §. 5. *numer.* 512. dicant tutius eſſe, quod Sacerdos in genere reuelet Epiſcopo talem Eccleſiam indigere reconciliatione: nulla enim probabili nituntur ratione, nam text. qui adduci ſolet *in dict. cap. ſignificaſti, de adulter.* conſiderat publicam mulieris confeſſionem ex qua infamia publica orta eſt, & ideo indè ad ſacramentalem Confeſſionem ineptum eſt argumentum.

42 Tertia cauſa ob quam polluitur Eccleſia eſt propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, ſiue hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, ſodomiam, aut beſtialitatem contingentem, de quo eſt text. *in dict. cap. vnico de conſecratione Eccleſiæ lib. ſext. & in dict. cap. Eccleſiis de conſecratione diſtinct.* 1. *reſoluunt Nauarr. Sylueſt. Graff. Fr. Emmanuel, Henriqu. & Soar. dict. locis Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione* 39. *articul.* 5. *concluſ.* 1. *verſic.* 2. *caſus, Vgolin. dict. cap.* 29. §. 3. *Azori. dict. par. ſecunda libr.* 9. *capit.* 5. *quæſtione* 3. *Gambarupta dict. caſu* 6. *numer.* 11. *Mar. Alter. d. cap.* 1. *verſ. tertio.*

43 Dicimus, Eccleſiam pollui propter volũtariam humani ſeminis effuſionem, qui nõ ſufficit, ſi fiat in ſomnijs, vt per *Fr. Emman. dict. loco*, & ex *gloſ. in cap. eccleſiis de conſecrat. diſtin.* 1. *verbo ſemine*, quam communiter receptam dicunt *Nauarr. d. cap.* 27. *num.* 252. *Azori. vbi proximè, Gambarupta dict. numero vndecimo. Mar. Alter. vbi proximè, Graff. dict. capit.* 47. *numer.* 24. *Fr. Ludouic. Miranda dict. verſ. ſecundus caſus eſt. Vgolin. d.* §. 3. *verſ. excipitur tamen*, vbi hoc verum dicit etiam vbi occaſionem aliquam ſeminandi dediſſet, vel facta oblectaretur, aut ob ægritudinem ſemen, aut menſtruum mulieris caderet. Dicimus etiam humanum, ad excludendam effuſionem cuiuſuis alterius animalis irrationalis, iuxta ſup. reſoluta circa ſanguinis effuſionẽ, & *gloſ. verbo ſeminis d. cap.* 1. *& Fr. Ludou. Miranda dict. verſ. ſecundus caſus eſt, & Vgol. d.* §. 3. *in fin.* Semen hoc humanum, cuius effuſione Eccleſia polluitur, ſufficit ſi in eccleſia effundatur, etiam intra vas naturale contingẽs, ſicut diximus de effuſione ſanguinis, per quam ſimiliter polluitur Eccleſia dummodo intra eandem contingat, licèt non cadat in ipſa Eccleſia materiali, optimè *Gamb. d. caſu* 6. *nu.* 2.

45 Quam tamẽ minimè pollui dicendum eſt, ſi huiuſmodi ſeminis, aut ſanguinis effuſio accidat ſupra tectũ, vel infra Eccleſiam in aliqua cauerna, aut ſpelũca, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, turri cymbalorum, tribuna, aut confeſſionarijs extra eccleſiæ corpus, quia illis omnibus, & ſimilibus caſibus dicitur extra Eccleſiam contigiſſe, vt poſt *Sot. & Cordub.* tenet *Mar. Alter. d. c.* 1. *verſ. requiritur*, ſequũtur *Graf. d. c.* 48. *à n.* 23. *Soar. d. ſect.* 4. *col.* 2. *verſ. quod autem ſanguinis, Sair. d. c.* 16. *n.* 8. *Auila d. diſput.* 7. *dub.* 1. *Sanch. d. diſp.* 15. *à num.* 21. *cum ſeqq.* vbi ſigillatim de ſingulis prædictis quæſt. ſeu particulis latiſſimè diſſerit.

46 Quæſtio non leuis eſt an idem dicendum ſit, quando intra Eccleſiam datur coitus coniugalis: in qua quæſtione videbatur dicendum non eſſe per hoc Eccleſiam pollutam, quia licèt talis effuſio, & talis coitus ſit voluntarius, non tamen eſt peccaminoſus, text. enim in *cap. ſi motum de conſecrat. diſtinct.* 1. *& in dict.*

cap.

cap. ſignificaſti, de adulterijs, ſolum faciunt mentionem de fornicatione illicita, & adulterina, in quem ſenſum videntur etiam intelligendi text. *in dict. capit. vnico de conſecrat. eccleſiæ lib. 6. & in cap. vltim. eiuſdem tit. in antiquis, & in dict. cap. eccleſiis, de conſecratione diſtinct. 1.* dum de ſeminis effuſione ſimpliciter loquuntur, itaut ſemper intelligamus, dummodo de ſe, & natura ſua ſit peccaminoſa, quæ dici nequit contingens intra Eccleſiam ex copula coniugali, ſi ſemoueamus contemptum, vel ſcandalum, nec enim circunſtantia loci ſacri, & irreuerentia ratione ipſius talis eſt, vt per ſe ſolam mortale peccatum conſtituat: cum ſpeciali aliquo iure poſitiuo talis copula prohibita non reperiatur, & ideo cum ſimus in materia pœnali, videtur dicendum minimè fore extendenda prædicta iura loquentia de copula illicita, & peccaminoſa ad copulam cõiugalem de ſe licitam, & honeſtam.

47 Contrariam tamen ſententiam tenuerunt *gloſſ. in d. capit. vnico, & in cap. quoniam verbo opportuno 31. diſtinct. & in cap. eccleſiis verbo ſemine 68. diſtinct.* ſequũtur *Nauarr. dict. cap. 27. num. 252. Graff. dict. capit. 48. num. 26. Con. de ſponſalibus, part. 2. cap. 7. §. 2. numer. 3. Perez tit. 1. lib. 5. ordinamenti pag. 12. Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 28. num. 9. & lib. 2. cap. 15. numer. 6. Sair. dict. cap. 16. à numer. 19. Soar. dict. ſect. 4. verſic. 3. violatur, Sanchez de matrimon. lib. 9. diſput. 15. à numer. 7. Tolet. dict. cap. 8. numer. 14. Cened. ad ſex. collect. 11. numer. 2. Auila dict. diſput. 7. verſic. ſecundus, Azor. dict. cap. 5. quæſt. 2. verſ. dubia, Gambarupta dict. caſu 6. numer. 11. in fine, Vgol. dict. cap. 29. §. 3. verſ. 3. locum habet, Fr. Ludou. Miranda dict. quæſt. 39. articul. 5. concluſ. 1. verſi. ſecundus eſt*, quæ opinio ex eo ſuadetur quod coitus coniugalis licèt de ſe licitus ſit, eſt tamen illicitus propter loci ſacri circunſtantiam, cui fit iniuria, argum. text. *in capit. accuſatio 2. quæſt. 7. & cap. 1. de immun. eccleſ. & cap. 2. eod. tit. lib. 6.* Vnde cum ſit voluntarius, & peccaminoſus contingens intra Eccleſiam, videtur ex conſequenti per illum Eccleſiam pollutam cenſendã: facit, quod dicimus de iudice ſuſpendente, & ſuffocante reum intra Eccleſiam, in qua ſpecie licèt pœna mortis ſit criminis condigna, & ideò de ſe licita, attamen propter loci ſacri circunſtantiam redditur illicita, & iniurioſa, & ideo polluta cenſetur Eccleſia. Cui non obſtat, quod coniugi petenti debitum alter cõiux tenetur reddere ex vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi, & ita ſub pœna peccati mort. maximè ſi detur periculum incontinentiæ, ceſſat enim huiuſmodi obligatio reſpectu coniugis intempeſtiuè debitum petentis, & vbi redditio citra peccatum fieri nequit, per ea quæ notantur *in cap. inquiſitioni de ſentent. excommun. & in c. literas, verſ. porrò de reſtitut. ſpoliator.* facit tex. cum materia *in l. quod diximus, ff. de ſolut.* per quem dici ſolet, quod non ſemper debitor tenetur ſtatim creditori petẽti debitum ſoluere, cum poſſit dari legitima differendæ ſolutionis cauſa.

48 Cum magis communi, & vera ſententia hanc quæſtionem ſub fœdere diſtinctionis reſoluendum puto, videlicet faciendo diſtinctionem inter coitum coniugalem intra Eccleſiam contingentem illicitum, & peccaminoſum, & coitum, qui talis non ſit, imo potius licitus, & iuſtus: prioris membri ſit exemplum quoties coniuges intra Eccleſiam mutuo cohabitant abſque vlla neceſſitatis cauſa, vel licèt detur cauſa cohabitandi intra Eccleſiam, non tamen datur neceſſitas petendi, & reddendi debitum, quia nullum ſubeſt periculum incontinentiæ: poſterioris membri ſit exemplum quoties coitus cõiugalis intra Eccleſiam ex neceſſitate contingit, veluti quia coguntur coniuges diu intra illam commorari, & cohabitare, propter quod prædictum incurrit periculum incontinentiæ, ad quod tollendum fuit coitus cõiugalis iuſtus, & neceſſarius, quãtumuis intra Eccleſiam contingens. In primo igitur caſu non eſt dubium, quod Eccleſia maneat polluta, cum detur intra eandem illicitus, & peccaminoſus coitus; ſecus vero in poſteriori à ceſſante ratione; atque ita reſoluunt diſtinguendo *Richard. in 4. diſtin. 32. artic. 3. quæſt. 1.* & ibi *Maior* etiam *quæſt. 1. Syluest. verbo conſecratio 2. q. 5. Con. de ſponſa. p. 2. cap. 7. §. 2. num. 3. Vict. in ſumm. num. 276. Soar. d. ſect. 4. verſ. tertia opinio, Sair. in claui Regia lib. 9. cap. 8. num. 21. Leſſi. de iuſtit. lib. 4. c. 3. dub. 12. num. 25. Mart. Alter. d. cap. 1. verſicul. ſed eſt aliqua controuerſia.*

49 Huiuſmodi tertia effuſionis ſeminis cauſa omnes ferè recipit declarationes ſupra adductas circa præcedẽtem effuſionis ſanguinis cauſam: requiritur namque vt effuſio contingat in ſufficienti quantitate, alias enim in minima non erit ſufficiens, vt Eccleſia polluta cenſeatur, id quod prouenit tam ex vi verbi, effuſionis, vt ſupra expendimus, quam etiam ex eo, quia licèt modica effuſio ex parte interioris voluntatis ſit peccatum mortale intemperantiæ, attamen in ratione exterioris iniuriæ loci ſacri non adeo res grauis eſt cenſenda, vt polluta per hoc fiat eccleſia, prout optime declarant *Soar. d. ſect. 4. verſ. tertio violatur eccleſia, Fr. Emman. in ſum. to. c. 153. nu. 11.* quicquid contrarium velit *Mart. Alter. d. c. verſ. ſed hæc opinio.*

50 Dicendum eſt inſuper, & declarandum, quod licèt per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem Eccleſia polluatur à parte rei, non eſt tamen talis reputanda, quandiu ipſa effuſio occulta perſiſtit, iuxta ſupra reſoluta circa ſuperiorem cauſam effuſionis ſanguinis, quicquid Doctores communiter contrarium cenſeant, nempè per occultam effuſionem eccleſiam minimè pollui, quorum ſententiam iam ſupra refutauimus, & apertè confunditur ex dict. capit. *ſignificaſti de adulter.* ibi enim adulterium cum Sacerdote intra Eccleſiam à principio occultè contigit, & tamen quia ex poſt facto per confeſſionem mulieris adulteræ publicè factam de crimine conſtitit, præcepit *Alexand. III.* vt Eccleſia reconcilietur: id quod fieri non deberet, niſi à principio, & ita quoniam adulterium fuit patratum intra Eccleſiam, polluta eadem eccleſia fieret, ſi quidem confeſſio criminis, & populi notitia de eo ſuperueniens minimè Eccleſiam violauit, ſed potius violatam oſtendit, iuxta ſupra reſoluta, quæ ex deciſ. dict. *cap. ſignificaſti*, ſic ponderati firmiora redduntur.

51 Deindè procedit quoque prædicta reſolutio, vbi peccaminoſa ſeminis effuſio contingit intra, non vero extra Eccleſiam, iuxta ſupradicta, quæ ad hunc caſum ex eadem ratione legitimè adaptantur; indè fit vt quẽadmodum ad eccleſiæ pollutionem ex cauſa voluntariæ, & iniurioſæ effuſionis ſanguinis contingentis intra eccleſiam reſoluimus cõtra communem ferè omnium Doctorum ſententiam, non aliter eccleſiam fore pollutam cenſendam, quam ſi vtrumque copulatiuè ſcilicet, & vulnus, & ſanguinis effuſio notabilis intra eccleſiam contingat, nec ſufficere quod vulnus tantum, ſi effuſio extra eueniat, idque ex eo quia iura de hoc loquentia ncipaliter ad effuſionem ipſam, non

vero ad vulnus ſe referunt: ſic ſimiliter idem nobis dicendum videtur in præſenti ſpecie, ita vt quamuis actus hic intra Eccleſiam effuſioni ita proximus ſit peccaminoſus, ſi tamen actualis effuſio non intra, ſed extra Eccleſiam contingat, minimè per hoc eſt Eccleſia polluta cēſenda, cum verum ſit dicere effuſionem ſeminis minimè intra eandem contigiſſe, quicquid communis ſententia ſit in contrarium.

52 Quarta cauſa ob quam polluitur Eccleſia eſt quoties intra eādem ſepultus fuerit fidelis excommunicatus, de quo eſt tex. *in cap. conſuluiſti de conſecration. Eccleſ.* qui tex. licèt loquatur in Cæmiterio, procedit tamen, & habet locum maiori ratione, quando prædictus excommunicatus intra Eccleſiam ſepelitur, ad effectum, vt per hoc eadem Eccleſia polluta cenſeatur; tenent *Nauarr. dict. capit. 27. numero 252. Victor. verbo Euchariſtia, numero 99. Henriq. in ſumm. lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 5. & lib. 13. cap. 51. §. 3. Gambarupta dict. caſu 6. numer. 13. Mart. Alter. dict. cap. 1. verſ. quarto violatur. Azor. inſtitution. moral. par. prima lib. 10. cap. 26. quæſtione 13. verſic. tertio, & par. ſecunda lib. 9. cap. 5. quæſtione prima verſ. quarto, Sayr. lib. 2. de cenſur. capi. 4. numer. 11. & lib. 5. cap. 17. numer. 22. Aula dict. diſputat. 7. dub. 1. verſi. tertius caſus, Soar. to. 3. diſput. 71. ſect. 4. verſ. quarta cauſa, & de relig. tom. 1. tractat. 2. libr. 3. cap. 2. à numer. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 31. numer. 17. Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi, cap. 29. §. 4. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 39. artic. 5. concluſio. 1. verſ. tertius caſus,* qui ferè omnes intelligunt præfatam concluſionem procedere tantum in excommunicato, vel notorio clerici percuſſore, vel nominatim denunciato, iuxta *Martini V.* & Baſilienſis Concilij Conſtitut. incip. *Ad euitanda ſcandala*, per quam ſolum in prædictis caſibus tenemur excommunicatos vitare, vnde etiam in eiſdem tenemur non ſepelire per reg. cui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare, de qua *in capit. ex parte in fine, 11. de ſepult. & in cap. à nobis de ſentent. excommun.* ex cuius deciſione vltra Doctores in prædictis iuribus limitanda venit ſupradicta reſolutio deducta ex *dict. cap. conſuluiſti*, vt non procedat caſu quo Eccleſia propter ſigna contritionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo oſtendit ipſum abſoluerit, etiam poſt mortem, vt ibidem cauetur, tunc enim cum pro eo ſit orandum, poterit ſimiliter intra Eccleſiam ſepeliri, quæ per hoc minimè polluta cenſebitur, cum talis verè ſit abſolutus ab excommunicatione, in qua deceſſit, & ex conſequenti ceſſet reſpectu illius prædicta reg. qui non cōmunicamus viuo, &c. prout habetur *in dict. cap. à nobis* iunctis traditis per *Couar. in cap. alma, part. prima, §. 11. num. 4.*

53 Vbi agit quo pacto talis poſt mortem valeat per eccleſiam abſolui. Procedit autem prædicta reſolutio non ſolum in fideli excommunicato, ſed etiam quando infidelis, vel hæreticus ſepelitur, per quod erit ſimiliter polluta cenſenda, & ex conſequenti reconcilianda, atque etiam Cæmiterium, ſi in ipſo talis ſepeliatur, prout habetur *in cap. Eccleſiis il 1. & il 2. de conſecrat. diſtinct. 1.* tenent *Fr. Ludouic. Miranda dict. concluſi. 1. verſ. quartus caſus eſt*, vbi addit in hoc caſu non ſolū eſſe reconciliandam Eccleſiam, verum etiam, & illius parietes abradendos, *Azor. dict. cap. 5. quæſtione prima, verſic. quinto, & ſequent. Sayr. de cenſ. lib. 5. cap. 6 numer. 25. cum ſeq.* vbi aſſerit locum habere, etiamſi infantes infidelium ſint, qui ſepeliantur *Vgolin. dict. cap. 29. §.* 5. vbi excipit, quādo Cathecumenus in Eccleſia ſepelitur cum vi charitatis coniuncti nobis ſint, & ſeparati à nobis non debeant in ſepultura, de quo etiam *Mart. Alter. d. c. 1. verſ. ſed poſtulabitur.* Denique quod Eccleſia polluatur, vbi ab excommunicato denuntiato, notoriove epiſcopo conſecrata eſt, dixi allegatione antecedenti, *num. 28.*

54 Qui in eccleſia publicè violata Miſſam celebrat, aut alia peragit diuina officia, ſeu defunctum ſepelit (niſi vrgente neceſſitate id fiat de licentia Epiſcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur: ex ea ratione quia nulla pœna iure communi conſtituta eſt contra eos, qui celebrant in Eccleſia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Eccleſiæ nō eſt propria cenſura, nec interdictum, quo fit, vt in Eccleſia polluta celebrans irregularis non efficiatur, ita *Henriqu. libr. 9. de Miſſa cap. 27. §. 7. & lib. 13. de excommunicat. cap. 51. §. 5. Sylueſt. verbo conſecratio 1. quæſt. 9. Vgolin. de irregularit. lib. 1. c. 1. n. 2. & in tract. de officio, & poteſtate epiſcopi, c. 29. §. 7.* multi quos refert *Cened. d. collect. 135. nu. 5. Fr. Ludou. Miranda d. q. 39. art. 6. Azor. d. c. 5. q. 6. Mart. Alter. d. diſp. 3. c. 3.* quāuis celebrātem fieri ſuſpenſum, & ſi iterum celebret poſt ſuſpēſionem contrahere irregularitatē aſſerat *praxis noua Epiſcopalis p. 1. c. 5. n. 5. verſ. aute.* Nam tex. *in d. c. is qui, de ſentent. excommunicationis lib. 6.* ſolummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Eccleſia polluta.

55 Eccleſia conſecrata reconciliari non poteſt niſi per proprium Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia, & hoc cum aqua ab Epiſcopo benedicta vino admixta, & cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pont. vel manuali Romano ita traditur expreſsè *in c. aqua, & in cap. propoſuiſti de conſecrat. Eccleſia,* & tenent *Azor. d. p. 2. lib. 9. c. 5. q. 5. Cened. d. collect. 135. nu. 1. Vgolin. d. c. 29. §. 8. nu. 1. Gambarupta d. caſu 6. num. 4. Miranda dict. q. 39. art. 8. concluſ. 2.*

56 Vbi etiā aſſerit Epiſcopos huiuſmodi facultatem reconciliandi eccleſiam conſecratam pollutam non poſſe ſimplici ſacerdoti delegare, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, per *d. c. aqua*, vbi huiuſmodi conſuetudo dicitur, quod potius dicenda ſit corruptela, quia licèt Epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis ſunt, quæ tamen ſunt ordinis Epiſcopalis non poteſt inferioris gradus Clericis demandare, de quo etiam *Vgol. d. §. 8. num. 2.* vbi addit Summum Pontificem, id poſſe, ex quo de iure poſitiuo eſt, & omnium, quę iuris poſitiui ſunt plenam habet poteſtatem, quod totum etiam tenet *Mar. Alter. d. diſput. 3. c. 4.*

57 Si tamen Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantummodo benedicta reconciliari poteſt per quemcunque ſimplicem Sacerdotem per ſolam aquæ luſtralis aſperſionem, *cap. ſi eccleſia cum gloſ. verbo lauetur, de conſecr. Eccleſiæ, Mart. Alter. d. c. 4. verſic. quod ſi, Henriq. dict. cap. 27. §. 6. Sayr. dict. cap. 16. numer. 31. Tolet. dict. cap. 8. numer. 15. Fr. Ludouic. Miranda dict. art. 8. concluſi. 1. Vgolin. dict. §. 8. numer. 3. Aula dict. diſputat. 7. dub. 4.* cum quo aduerte non eſſe neceſſarium, quod aqua ſit per Epiſcopum benedicta, vt Eccleſia non conſecrata reconcilietur, licèt hoc requirat *Tolet.* vbi proximè, cōuincitur enim ex verbis, *cap. vltim. de conſecrat. eccleſ.* ibi, aqua protinus exorcizata lauetur, quod nō liceret, ſi Epiſcopi licentia, benedictio, aut auctoritas eſſet expectanda, & exorciſmus aquæ per Epiſcopum eſſet faciendus.

De

58 De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide *Durand. in rationali diuinorum, lib. 4. c. 4. num. 10. Stephan. Durant. de ritibus Eccleſiæ, lib. 1. c. 21. num. 2. Hieron. Rom. lib. 4. de Repub. Chriſtiana cap. 22. Henriq. in ſum. lib. 4. c. 15. §. 8. litera E, Azor. inſtit. moral. par. ſecunda libro 9. cap. 15.* Et de illius vſu apud Gentiles, & Hebræos ad ablutionem, & expiationem agit *Ioan. de Pineda ſuper Iob part. 1. capit. 9. pag. 360.*

59 Et de antiqua eius inſtitutione in Eccleſia contra mala ſpiritualia, Dæmoneſque vide *Card. Cæſar. Baron. tom. 2. annal. Eccleſiæ, anno Chriſti 132. pag. 62. Martin. Delrium diſquiſit. Magicar. lib. 2. c. 2. ſect. 3. q. 3. pag. 523. Emmanuel. de Valle de Moura de incãtationibus, en ſalmis ſect. 2. c. 11. num. 27.*

60 Remittit peccata venialia *Azor. dict. lib. 9. cap. 15. quæſt. 5.* latius *p. 1. lib. 4. cap. 10. q. 4.* Liberat à morbis *Emman. de Valle d. c. 11. num. 6.* Confert ſanitatem corporalem, idem *Emman. de Valle d. ſect. 2. c. 13. num. 8.* & de miraculis per aquæ benedictæ virtutẽ factis tractant *Henriqu. dict. lib. 4. c. 15. nu. 8. litera E. Card. Baron. tom. 3. anno Chriſti 327. pag. 284. & to. 7. anno Chriſti 537. pag. 271.*

61 Vbi tamen reconciliatio Eccleſiæ conſecratæ haberi non poſſet per Epiſcopum, quia longe abeſt, & venire non poteſt, poſſe eundem Epiſcopum ex iuſta cauſa concedere, vt in Eccleſia polluta ante recõciliationem celebretur poſt *D. Thom. & Sot.* notarunt *Auila dict. diſput. 7. dub. 3. concluſ. 2. Sà verbo Eccleſia, num. 23. verſic. Epiſcopus, Mari. Alter. dict. diſputat. 3. cap. 2. verſi. Sed non caret, praxis Epiſcopalis, vbi proximè.* Sed hoc non probari benè obſeruat *Henriq. lib. 13. cap. 51. §. 5. litera F.*

62 Quare facilius erit attento iure communi, quod cõcedat Epiſcopus, vt in loco non ſacro in Altari portatili celebretur, vel poſt *Concil. Triden.* in priuatis Oratorijs, aut Eremitorijs inſtitutis ad diuina celebranda, ſecundum à nobis dicta alio in loco.

63 Quomodo autem ſe gerere, & quid agere oporteat Sacerdos, ſi cõtingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, veluti ſi orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? in quo dubio communiter diſtinguitur vtrũ poſt cœptam conſecrationem, aut ante illam caſus cõtingat, ita vt in primo Miſſam teneatur proſequi, in ſecundo vero minimè, ita *Vgolin. de cenſ. tab. 2. c. 8. §. 4. & de poteſt. Epiſcopi c. 29. §. 7. nu. 3. Soar. d. ſect. 4. in fi. Mar. Alter. d. diſput. 3. c. 3. in fine.*

64 Prælati Regulares benè poſſunt reconciliare eccleſias quacumque ex cauſa violatas atque pollutas aquâ per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat diſtet vltra duas dietas, alias debẽt habere aquam benedictam ab Epiſcopo, prout conſtat ex conceſſione *Leonis X.* facta Generalibus, & Prouincialibus, ac Cuſtodibus; necnõ, & Guardianis Fratrum Minorum obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus, quæ habetur inter *priuilegia mendicantium, verbo benedicere Eccleſiaſt. §. 14.* & refert *Sair. d. cap. 16. numer. 31.* & de ea teſtãtur *Vgolin. d. §. 8. num. 2. Mar. Alter. d. cap. 4. verſic. quamuis, & Fr. Ludou. Miranda dict. art. 8. conclu. 3. & Henriq. dict. §. 6. lit. D.*

65 Quælibet autem dieta continet viginti milliaria, ſeu circiter ſeptem leucas, *gloſ. verbo duas dietas in c. nõnulli de reſcript. Henriq. in ſumm. lib. 9. c. 27. §. 6. in comm. lit. E. & lib. 15. c. 51. §. 5. Parlad. lib. 2. rerum quotid. c. 19. nu. 9. Gregor. l. 3. verbo, que es vna legua tit. 16. par. 2. Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. tit. 90. §. 13. ibi à ſeis legoas por dia,* commenſurando per viam vſitatam *Parlad. d. n. 9. Maſcard. de probation. concluſ. 1056. num. 6. Cabed. Luſitanæ deciſ. 13. num. 4. par. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Epiſcopos in Synodo Diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus.*

2 *Iuſta cauſa eſt neceſſaria ad huiuſmodi reductionem faciendam.*

3 *Defunctorum voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt.*

4 *Anniuerſaria, & officia pro defunctis ſub huiuſmodi reductione cadunt.*

5 *Reductio hæc an debeat intelligi de Miſſis, & legatis, tam ante Concil. quam poſt illud relictis?*

6 *Eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, ſi adeo tenuis ſit, ſub hac reductione comprehenditur.*

7 *Si multum creſcat Eleemoſyna pro Miſſis, vt conſtituta tenuiſſima ſit, quid agendum oſtenditur.*

8 *Epiſcopus poteſt aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia, vel in alio Altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto.*

9 *Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas in fundatione Eccleſiæ impoſitas.*

10 *Epiſcopus nõ poteſt etiam reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum requirentium in ſua fundatione certum illarum numerum.*

11 *Nec Miſſas particulares votiuas, aut pro defunctis, quæ iuſtis ſtipendijs ſigillatim à particularibus perſonis petuntur.*

12 *Epiſcopus etiam ſine ſynodo congregata poteſt Miſſarum numerum diminuere, Abbates vero, & Generales non ita extra Capitula generalia.*

EPISCOPVS IN CAPELLAnijs, quando poſſit reducere numerum Miſſarum.

ALLEGATIO XXIX.

1 AD Epiſcopos in Synodo Diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus pertinet Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare: ita habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de refor. ca. 4. & in Concil. Bracharen. IV. act. 4. c. 26. in fine,* comprobant poſt *Nauar.* & alios *Henriq. lib. 9. c. 22. n. 6. Seraph. Rot. Rom. deciſ. 611. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 18. q. 6. Fr. Emman. in ſum. p. 1. c. 252. num. 13. Reginald. in praxi fori pœniten. lib. 23. n. 239. Quaranta in ſum. Bullarij, verbo Miſſa, verſ. poſſe, Mirand. in man. Prælat. to. 1. q. 41. art. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. dec. 404. in 1. edit. & reſol. 341. in 2. edit. Bonacina de ſacram. diſp. 4. q. vlt. punct. 7. §. 2. nu. 9. praxis epiſc. p. 1. verbo miſſa, §. 3. pag. 228. Fr. Emm. q. regul. tom. 1. q. 43. art. 13.*

Vide Decreta S. Cong. Concilij S. D. N. Vrbani nunc edita de celebrandis miſſis

2 Primo amplia ad huiuſmodi reductionem faciendam neceſſariam eſſe iuſtam cauſam, cum voluntas teſtatoris nõ poſſit abſque illa violari, ita *Fr. Emman. d. c. 252. ad fin. alias c. 251. concl. 13. Nau. conſ. 9. n. 9. de celebrat. miſſar. in nou. Praxinell. de oblig. ſacerd. ſect. 7. §. 5. nu. 4. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 249. Bonacina d. §. 2. nu. 12.*

3 Defunctorum enim voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt *Petr. Magdalen. de numero teſtium in teſtam. req. p. 1. c. 8. à nu. 6. Card. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 3. Pradil. in ſum. legũ pęnal. p. 2. caſu 25. Martin. Carrill. en la explication de la bulla de los defuntos, p. 2. cap. 14.* Quapropter Prælati, qui eam habent auctoritatem in diminuẽdis obligationibus iam inductis prudenter, cautè, & cum timore lædendi conſcientias ſuas procedere debent. Iuſta cauſa ad huiuſmodi reductionem faciendam illa poteſt eſſe, videlicet, ſi curſu temporis Clericorũ, aut Religioſorum numerus eſt diminutus, aut Eccleſiæ, vel Monaſterij redditus extenuantur, vel impenſæ maiores fiunt, & cætera huiuſmodi *Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 12. c. 6. q. 5.* quem refert *Fraxinel. d. loco.*

4 Secundo amplia habere locum in anniuerſarijs, & officijs pro defunctis, & ita declaraſſe ſacram Congreg. ad inſtantiam *Archiep. Neapol. die 26. Nouembr. 1583.* referunt *prax. noua epiſc. p. 2. c. 3. n. 15. in fin. Steph. Quarant. in ſum. bullar. verb. Miſſa, pag. 291. alias 402. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Miſſa 4. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 341. nu. 2.*

5 Tertio amplia procedere huiuſmodi reductionem in Miſſis, & legatis, tam ante Trident. Concil. quam poſt illud relictis, quia diſpoſitio Concil. generaliter, & abſolutè loquitur, ita *Poſſeuin. c. 2. num. 25. quęſtio. 9.* Sed ex declaratione Illuſtriſſ. Cardinalium reductionem fieri non poſſe de Miſſis poſt Tridẽtinum relictis, tenent *Miranda d. loco concl. vni. in medio. Hieron. à Sorb. in annot. ad compend. priuil. regul. verbo Miſſa 3. Azor. vbi prox. Fr. Emman. d. art. 13. Fraxinel. d. sect. 7. §. 5. n. 2. Confect. in ſummar. priu. ordinum Mendican. tit. 19. de diuinis officijs, & Miſſarum celeb. c. 3. Fr. Emman. qq. regular. to. 1. q. 43. art. 13.* ex *Gaſp. Paſſar. cap. 60. de remedio Miſſar.* qui aſſerit hoc ſibi conſulenti à dictis Illuſtriſſ. reſponſum eſſe *Romæ die 7. Febr. 1573.*

6 Quarto amplia in eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, quæ ſi adeo tenuis ſit, vt nõ facilè inueniatur, qui velit ſe huic muneri ſubijcere, vt dicitur in *Trid. d. c. 4.* tunc numerus Miſſarum moderandus eſt, iuxta vires legati, refert à Sacra Congreg. declaratum *Aloyſi. Ricc. d. reſolut. 341. à num. 2.* Vbi etiam dicit per eãdem deciſum in huiuſmodi reductione debere Epiſcopum Capituli conſilium requirere, quamuis ſequi illud non teneatur.

7 Aduerte tamen quod quando teſtator relinquit 100. aureos pro 100. Miſſis celebrandis in tali Eccleſia pro anima ſua, ſi augeatur eleemoſyna præſtanda ſacerdotibus, tenetur hęres data capacitate hęreditatis ſupplere mercedem, quia teſtator non reliquit pecuniã ſimpliciter pro eleemoſyna ſoluẽda ſine onere Miſſarum, ſed pro Miſſis celebrandis pro anima ſua, eo tempore quo præſtabatur minor merces, nam pręuidiſſet augumentum, non vtique diminueret numerum miſſarum, cum hæreditas totum reddere poſſet: ita *Marc. Anton. Gennen. in practicabilibus eccleſiaſticis q. 179.*

8 Quinto amplia Epiſcopum poſſe aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt miſſa in alia Eccleſia, vel in alio altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto, ſicut poteſt ex iuſta cauſa in caſu aliquo particulari cõmutare legata in alios æquales vſus pios, ſaltem quãdo non eſt acquiſitum ius tertio, *Henriq. in ſum. lib. 7. c. 15. nu. 2. & lib. 9. c. 22. n. 6. Graſſus in deciſ. aureis p. 1. lib. 2. c. 53. num. 11.* quos refert, & ſequitur *Bonacina d. q. vltim. punct. 7. §. 4. nu. 4.*

9 Limita primo ſupra poſitam reſolutionem, habẽtem Prælatos poſſe Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Miſſis in fundatione Eccleſiæ impoſitis, cum in his Epiſcopus, ac prædicti alij diſpenſare nequeant, & ita deciſum referunt *praxis noua epiſcopalis part. 2. cap. 3. num. 31. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 341. à nu. 4. Miranda dict. art. 12. concl. vni. propè finem.*

10 Limita ſecundo in beneficijs requirentibus in ſui fundatione certum numerum Miſſarum, quia in eo nõ poteſt Epiſcopus ex vi Concil. Miſſas reducere ad minorem numerum, prædictum enim Concil. videtur tãtum agere de Miſſis ex defuncti diſpoſitione relictis, ita ſacram Congreg. decidiſſe referunt *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo beneficium p. 24. column. 2. & verbo Miſſa, vltim. Nald. verbo miſſa num. 18. Poſſeuinus, c. 2. num. 25. quæſito 9. Bonacina d. §. 2. num. 10.* contra *Henriq. lib. 9. c. 22. n. 6. in comment. lit. P. & Miranda d. art. 12.*

11 Limita tertio in Miſſis particularibus, votiuis, vel pro defunctis, &c. quæ iuſtis ſtipẽdijs ſigillatim à particularibus perſonis petuntur, niſi conſenſus eorũ, quibus illæ debentur, habeatur, quod raro vel nunquam accidere ſolet, nam iuſtæ cauſæ Pręlatis ad id concedẽdum, non adſunt, quia hoc eſt contra illud ius naturale, id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad alium trãſferre non poteſt *l. id quod, ff. de reg. iuris, Nau. conſ. 9. nu. 9. & conſ. 11. num. 1. de celebrat. miſſar. in nouis, Fraxinel. dict. §. 5. num. 3.*

12 Verum autem, & quando poſſit Epiſcopus etiam ſine Synodo congregata Miſſarum numerum diminuere? Vide *Nau. in man. cap. 25. num. 138. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. c. 352. concl. 13. in fine, num. 17. Henriq. dict. cap. 22. ſub §. 6. Bonacinam d. §. 2. num. 9.* vbi cõtra multos aſſerit Epiſcopum non poſſe abſque Synodi conſenſu commutare, & moderare Miſſarum numerum; Ego tamen cum *Nau. & Henriqu.* citatis locis, quos refert, & ſequitur *Miranda d. quæſt. 41. artic. 12. conclu. vnic.* dicendum puto poſſe Epiſcopos abſque conſenſu Congregationis Synodalis temperare onera dicendi plures Miſſas in beneficijs, ſiue capellanijs ſibi ſubiectis, prout ſtatutum erat iure communi, quoad Abbates, & Generales nouiter diſponit *Concil. d. loco,* exigendo vt in Capitulis generalibus fiat talis reductio Miſſarum.

S V M M A R I V M.

1 *Miniſter Ordinarius Confirmationis eſt ſolus epiſcopus Ordinatus.*
2 *Etiamſi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus.*
3 *Et non confirmatus.*
4 *Confirmationis Sacramentum non poteſt adminiſtrari ab Abbate, nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi ex delegatione Summi Pont.*
5 *Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre poſſunt.*
6 *Papa an poſſit committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti?*
7 *Sacramentum Confirmationis vtiliſſimum.*
8 *Baptizati per Confirmationem plene ſunt Chriſtiani.*
9 *Peccat Epiſcopus grauiter, ſi multo tempore negligenter omitteret Confirmare.*
10 *Epiſcopus tenetur Chriſmatis tãtum conferendi gratia ad loca ſuæ diœceſis accedere, ad cuius expenſas tunc non*

obli-

obligantur Eccleſiarum Rectores.

11 *Cum pluuiali, mitra, ſtola, & baculo Paſtorali eſt confirmandum.*

12 *Epiſcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, poteſt hoc Sacramentum adminiſtrare.*

13 *In Eccleſia, vel in loco honeſto, aut palatio Epiſcopali poteſt Epiſcopus hoc Sacramentum conferre.*

14 *Epiſcopus confirmans in ſua diœceſi ſubditos alterius, à ſuſpenſione, & culpa excuſatur.*

15 *In alterius diœceſi non poteſt Epiſcopus confirmare ſuos ſubditos.*

16 *Epiſcopus poteſt in alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali.*

17 *Epiſcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, ſiue ſit infans, ſiue adultus.*

18 *Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel ſaltem ſe putare contritum.*

19 *Epiſcopus dum adminiſtrat debet eſſe ſine conſcientia peccati mort. & habere intentionem, ſaltem virtualem.*

20 *Muti, & ſurdi poſſunt Confirmari.*

21 *Amentes licite poſſunt Confirmari.*

22 *Forma Confirmationis quæ?*

23 *Confirmandi quare in fronte Chriſmate conſecrato vngantur.*

24 *Chriſmato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio deſluat, aut deleatur.*

25 *Pannus Chriſmalis poteſt iterum ſuper alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi.*

26 *Maxilla confirmati quare percutiatur.*

27 *Omiſſio colaphi non videtur peccatum mortale.*

28 *Confirmationis Sacramentum bis conferens, vel ſuſcipiens an incurrat irregularitatem?*

29 *Rebaptizans, & rebaptizatus accedente culpa irregulares fiunt.*

30 *Ex iteratione Confirmationis tam conferentem, quam accipientem non incurrere irregularitatem verius iudicatur.*

31 *Citantur Doctores, qui de Sacramento Confirmationis tractant.*

32 *Baptizandus ſicut ſuſceptores habet vt eum erudiant in Fide, ita Confirmatus, cum in Criſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militiæ eget.*

33 *Suſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, ſi tamen quis omitteret, peccabit grauiter.*

34 *Suſceptores in baptiſmo non niſi baptizati, & in Confirmatione niſi Chriſmate etiam vncti eſſe debent.*

35 *Fidelis baptizans, vel Confirmans filium infidelis non contrahit cognationem cum patre, vel matre infideli.*

36 *Abbates, & Monachi non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, at ſpiritualem contrahent cognationem.*

37 *Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur non poſſunt eſſe ſuſceptores.*

38 *Pueri imo, & infantes ipſi ſi doli capaces ſunt, & iudicium ſufficiens ad peccandum mort. habeant contrahunt huiuſmodi cognationem ſi quem in Baptiſmo, vel Confirm. teneant.*

39 *Patrinus poteſt eſſe minor baptizato.*

40 *Suſceptor vnus in baptiſmo adhiberi debet, vel ad ſummum duo, vnus ſcilicet vir, vnaque fœmina.*

41 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant.*

42 *Viri duo, quorum vnus ſit procurator viri, & alter mulieris poſſunt baptizatum de Sacro fonte ſuſcipere.*

43 *Confirmandus an poſſit tenere duos patrinos, ſicut in baptiſmo?*

44 *Patrinos plures adhibens vltra permiſſos peccat mort.*

45 *Patrini plures duobus baptizatum de Baptiſmo ſuſcipientes, contrahunt omnes cognationem.*

46 *Parentes tenentur patrinos deſignare, & illis non deſignantibus poterunt tunc parochi.*

47 *Contactus requiritur, itaut eo deficiente compaternitas nõ contrahatur.*

48 *Patrini ſi nulli deſignentur, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati.*

49 *Cognatio ſpiritualis an poſſit contrahi per procuratorem?*

50 *Cognatio contrahitur à mittente, non vero à procuratore.*

51 *Patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Baptiſmo.*

52 *Vnus quando poſſit tenere vltra duos eadem die Confirmationis.*

53 *Cognatio ſpiritualis in Baptiſmo inter quos contrahatur.*

54 *Cognatio ſpiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur.*

55 *Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos.*

56 *Cognatio ſpiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem.*

57 *Vir, & vxor minimè peccant ſuſcipientes alienum puerum in baptiſmo.*

58 *Patrinus poteſt matrimonium contrahere cum ea, cum qua ſimul alienum filium ſuſcipit.*

EPISCOPVS SACRAMENTI Confirmationis miniſter an proprius ſit?

ALLEGATIO XXX.

1 FRontis Chriſmationem, ſeu Confirmationem (per quam Spiritus ſanctus datur ad augmentum, & robur, vt habetur *in cap. vnico §. per frontis, de ſacra Vnctione,*) ad ſolum pertinere Epiſcopum probant text. *in cap. Presbyteros, de conſecrat. diſt. 4. & in cap. quanto, de conſuet.* quia *Actor. capit.* 8. & 19. ſoli Apoſtoli confirmabant baptizatos ab alijs, quorum Epiſcopi ſunt ſimpliciter ſucceſſores, *c. in nouo 21. diſt.* ideo in *Trid. Synodo ſeſſ. 7. de Sacramento Confirmationis, can. 3.* anathemate feriuntur, qui dixerint Sanctæ Confirmationis ordinarium miniſtrum nõ ſolum eſſe Epiſcopum, ſed quemuis ſimplicem Sacerdotem. Vnde miniſtrum ordinarium Confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum ordinatũ, multis comprobant *Couar. var. lib. 1. cap. 10. nu. 4. & 6. Nau. in man. cap. 22. nu. 8. verſ. dixi Epiſcopus, Durand. in rationali diuin. lib. 5. c. 84. nu. 1. Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij, tit. de Confirmat. pag. mihi 179. Henriq. in ſum. lib. 3. de Confirm. c. 6. §. 1. praxis noua epiſcop. p. 1. c. 3. de Confirm. n. 1. Chamer. de Sacramentis trac. de Confirm. c. 5. de miniſtro Confirm. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 25. nu. 2. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 44. art. 1. concl. vnic. in fi. Bonacina, de Sacram. diſp. 3. q. vnic. puncto 2. num. 3.*

2 Qui quidem valide adminiſtrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, quia per hæreſim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem, in quo fundatur poteſtas confirmandi:

mandi: tum quia ſicut poteſt Ordines valide conferre, vt ſuo loco dicimus, ita & poterit Sacramentum Confirmationis, *Emman. Sa verbo Confirmatio*, circa finem, *Henriq. d. c. 6. num. 2. Soar. tom. 3. diſput. 36. ſect. 3. verſic. dicendum eſt ergo, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 28. num. 19. Bonac. d. puncto 2. num. 7. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 1. capit. 3. diſput.* 8. vbi contrarijs bene reſpondet.

3 Sic etiam valide confirmat quamuis non ſit confirmatus, nam cum habeat characterem Ordinis epiſcopalis, in quo fundatur poteſtas confirmandi, valide cōfert huiuſmodi Sacramentum, *Bonacina d. puncto 2. nu.* 10. Et cognationem contrahit, quia verum Sacramentū confert, ſuſcipiens vero, non confirmatus illam nō contrahit, cum non ſit verus ſuſceptor. *P. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 70. nu.* 21. & faciunt quæ infra *nu.* 32.

4 Confirmationis Sacramentum ita eſt actus Ordinis epiſcopalis, vt non poſſit adminiſtrari ab Abbate etiā conſecrato qui non ſit Epiſcopus, nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi tantum ex delegatione Summi Pontificis, de qua intelligendum eſt *cap. peruenit. 95. diſt.* ita *D. Thom. in 3. p. q. 72. art. 11. vbi Nug. dub. 2. Conincb. num. 97. & 105. Con. d. cap. 10. num. 6. & 14. Victor. de Sacram. num. 49. Angles in florib. Theolog. tit. de Confirmat. art. 8. concl. 3. Card. Bellarm. de Confirma. cap. 12. Nau. d. nu. 8. & conſil. 14. numer. 2. de priuileg. in nouis, Henriquez d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 26. §. 5. lit. G. lib. 10. cap. 23. §. 1. Iodoc. Cocci. in theſauro Catholico tom. 2. lib. 5. art. vlt. Alphonſ. Aluarez d. loco, Iacob. de Graffiis in deciſ. aureis p. 2. lib. 1. cap. 5. nume. 29. & 30. & tom. 1. conſil. tit. de ſacra Vnctione conſ. 1. nu. 5. cum ſeqq. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. Confirmat. cap. 9. Franciſc. de Pitigianis diſt. 7. q. 1. art. 5. 10. & 13. Tolet. in ſum. lib. 2. c. 24. num. 5. Valent. tom. 4. diſp. 5. q. 2. puncto 1. Vaſquez p. 3. q. 72. art. 3. diſp. 219. cap. 1. num. 3. Vgolin. d. cap. 15. num. 3. Viuald. in candelabro aureo tit. de Confirm. cap. 4. num. 5. praxis noua epiſcop. d. num. 1. in fine. Balduin. Iuni. ſuper opera controuerſiar. Bellarmin. p. 2. lib. 2. cap. 6. propè finem, verſ. Catholici omnes, Soar. tom. 3. diſp. 36. ſect. 4. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 18. art. 3. Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. q. 4. verſ. imprimis, Chamer. d. cap. 5. in fi. Miranda d. q. 24. art. 4. Cæſar. Baron. annalium Eccleſiæ tom. 8. anno Chriſti 594. pag. 54. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 28. nu. 17. cum ſeqq. Bonac. d. puncto 2. nu. 3. verſ. dixi.*

5 Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij ſacramentum Confirmationis conferre poſſe deciſum refert *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis nu.* 77.

6 Sed dubium eſt an poſſit Papa committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti? multi contendunt poſſe Summum Pontif. huiuſmodi conſecrationem materiæ committere Sacerdoti, quia forma conſecrandi Chriſma, & alia ſacramentalia commiſſa fuit diſpoſitioni Eccleſiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, ſed non irritant. Verum conſuetudo Eccleſiæ probat id benedicere eſſe proprium Ordinis epiſcopalis, vide *Henriq. lib. 3. cap. 2. §. 2. & c. 7. §. 4. Chamerota d. tract. 3. de Confirm. c. 5. in fin. & cap. 2. dub. 5. Barthol. ab Angelo dial. 3. §. 12. & 13.* ac alios apud *Bonacinam d. q. vnica puncto 2. nu. 4.*

7 Cum ſacramentum Confirmationis ſit adeo vtiliſſimum, vt ſancti Doctores dicant certo modo non eſſe perfectè Chriſtianum, qui non eſt confirmatus, & quia in eo deſcendit ſeptiformis gratia Spiritus Sancti, cum omni plenitudine ſanctitatis, ſcientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit. *D. Th. in 3. par. quæſt. 72. artic.* 11.

8 Licet regulariter loquendo neceſſitatis non ſit, eſt tamen complementum baptiſmi, per illud enim baptizatos plene fieri Chriſtianos dicit *Vrban. Pontifex in princip. de conſecrat. diſt.* 5. & alij *Sancti Patres* quos refert *Henriq. d. lib. c. 1. §. 2. iuncta lit. H.* & iuxta ſanum ſenſum contra Hęreticos bene explicat *Soar. tom. 3. diſp. 34. ſect.* 2. non quod prima gratia per Confirmationis ſacramentum conferatur, & ante Confirmationem baptiſmus culpam originalem non remittat, qui eſt peruerſus Raimundi Lupi error, ſed quia per Confirmationem baptiſmatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, conſtanterque credendum, & Fidem Chriſtianam firmiter confitendum.

9 Peccat igitur Epiſcopus grauiter ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare, *Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 5. c. 4. Soar. ſuper 3. p. D. Thom. q. 72. art. 2. diſp. 38. ſect.* 2. quos refert, & ſequitur *Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum c. 54. nu.* 2.

10 Et tenetur, Chriſmatis tantum conferendi gratia, ad loca ſuæ diœceſis accedere, & tunc laici, vel Eccleſiarum Rectores ad illius expenſas non obligantur, vt refert deciſum *Armendariz d. l. 7. de Epiſcopis, in declar. num.* 77.

11 Et cum pluuiali, mitra, ſtola, & baculo Paſtorali eſſe cōfirmandum reſpondit *Sacra Congreg. Epiſcopo ſuffraganeo Brixonien.* 19. *Februarij* 1585.

12 In die feriali, etiam poſt meridiem poteſt Epiſcopus quamuis non ieiunus huiuſmodi Sacramentum adminiſtrare, nec etiam neceſſe eſt ſuſcipiētem eſſe ieiunum, cum hoc nulla lege præſcriptum reperiatur, nam ſolum conſulitur in *cap. vt ieiuni de conſec. diſt. 5. Siueſt. verbo Confirmatio q. vnic. Chamer. d. c. 7. dub. 3. in fi. Henr. d. c. 6. §. 7. & c. 5. §. 6. Bonacina d. puncto 2. nu. 14. verſ. ſecundo*, & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam *alleg. ſeq. num.* 19.

13 In Eccleſia Confirmationis ſacramentum eſſe conferendum aſſerit *Nugn. in 3. p. D. Thoma q. 72. artic. 12. circa finem, verſ. ſecundus ritus*, & peccatum mortale eſſe extra illam confirmare, ſicut & ſolemniter baptizare, cum fiat contra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinē in re graui. Attamen Epiſcopum non teneri in Eccleſia confirmare, imo, & extra illam, in loco ſcilicet honeſto, vel palatio Epiſcopali, Confirmationem poſſe conferre tenent *Henriq. dict. cap. 6. §. 7. in fine, Chamerota dict. dub. 3. Bonacina d. puncto 2. numer.* 15. vbi aſſerit tutius eſſe conſuetudinem obſeruare, quam quidem exiſtimat receptam non eſſe cum tanto onere, vt reum lethalis culpę conſtituat Epiſcopum alio in loco confirmantem.

14 Subditos alterius Epiſcopi nullus poteſt in ſua diœceſi confirmare, & ſi aliter faciat ſuſpenſionem incurrere teſtantur *Viuald. ſub d. tit. de Confirmat. cap. 4. nu. 8. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. Confirmat. cap. 9. verſic. ſeptima concluſ. Barthol. ab Angelo d. dial. 3. §. 62.* quos refert, & ſequitur *Bonacina dict. punct. 2. num.* 11. Verum confirmando non ſuos ſubditos minime, fieri irregularem dicit *Chamerota d. dub.* 3. Ego tamen verius exiſtimo Epiſcopum confirmantem in ſua diœceſi ſubditum alterius a ſuſpenſione, & culpa excuſari, cum præſumendum ſit hoc ratum, & gratum fore proprio Epiſcopo, præcipue quando eſt abſens, vel non miniſtrat hoc Sacramentum *Sa verbo Confirmatio numer.* 2.

Henriq.

Henriq. d. cap. 6. §. 6. Marc. Anton. Genuenſ. d. capit. 54. numer. 7.

15 In alterius vero diœceſi non poteſt Epiſcopus confirmare ſuos ſubditos, vel Pontificales actus exercere abſque licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi reperitur, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium, *Sacr. Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reform. c. 5. tenent Sa verb. ſuſpenſ. num. 3. Reginald. d. lib. 28. num. 31. Bonacina d. puncto 2. num. 19.* dicit deciſum *Armand. in addit. ad recop. legum Nauarr. tit. 18. l. 7. num. 68.* & alios refert *Henriq. d. §. 6.*

16 Poſſe Epiſcopum in alterius diœceſi, ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali, quia hi actus non pertinent ad iuriſdictionem contentioſam cum ſtrepitu iudicij, quoad clericalem tonſuram tantum eius reſolutionem non admitto, *ſupra alleg. 6. num. 15.*

17 Epiſcopus debet ad Confirmationem admittere omnem hominem baptizatum, ſiue ſit infans, ſiue adultus, *cap. omnes fideles, de conſecration. diſtinct. 5. D. Thom. d. quæſt. 72. art. 8. vbi Nugn. & Piſans Nauarr. in manual. cap. 22. num. 8. Valent. tom. 4. diſput. 5. quæſt. 2. puncto 2. Chamerota dict. tract. de Confirmation. cap. 6. dub. 2. Henriq. d. lib. 3. cap. 5. §. 1. & 2. Bonacin. dict. diſputat. 5. quæſt. vnic. puncto 4. nu. 4.* Olim confirmabantur infantes ante vſum rationis, quia nihil prohibebat dum eſſent infantes ſumere arma, vt cum adoleuiſſent poſſent pugnare, quia ſuſceptor pro eo profitetur ſicut in Baptiſmo. Magis tamen his noſtris temporibus expedit, vt puer confirmetur illuceſcente rationis vſu, ſcilicet poſt ſeptennium, quando gratia Sacramenti vti poteſt, & confiteri Fidem, & meminiſſe admonitionis, & alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur *Victor. de Sacramen. nu. 48. Henriq. d. lib. 3. cap. 5. §. 2. Petr. de Ledeſma dict. cap. 7. verſic. quinta concluſio, Chamerota d. c. 6. dub. 3. Bonacina, vbi proxime, numero quinto, Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap. 54. num. 3.* vbi arbitratur, cum hodie malitia multum creuerit, & omnes confirmati deſcribantur, poſſe puerum trium annorum confirmari.

18 In infante rationis vſum non habente, cui Sacramẽtum Confirmationis confertur loco diſpoſitionis, ſufficit voluntas Chriſti, & Eccleſiæ, adultus vero tenetur habere intentionẽ, vt in Baptiſmo, & accedere contritus, vel ſaltem ſe putare contritum, licet autem non ſit præceptum de Confeſſione præmittenda, quia *in cap. ieiuny, de conſecration. diſtinction. 5.* dicitur, vt admoneamur non autem præcipit: debet tamen eſſe in gratia, vel putare ſe eſſe in gratia, de quo Epiſcopus adultos præmonere debet antequam miniſtret, ita *Chamerot. dict. capit. 6. dub. primo*, plures, quos refert, & ſequitur *Bonacina dict. puncto 4. num. 7. Nauarr. de pœnitent. diſtinct. 5. in princip. part. 3. in gloſ. numer. 26. Henriq. dict. cap. 5. §. quinto.*

19 Vbi etiam aſſerit, quod ſi adultus recipiat cum peccato Confirmationem, reuiuiſcit ſemper effectus, quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratiæ, quod fuit impeditum, redditur remoto obice: *& §. 7.* reſoluit Epiſcopum dum adminiſtrat debere eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem ſaltem virtualem.

20 Muti, & Surdi poſſunt Confirmari, quamuis enim ore non poſſint, vita tamen & opere valent Fidem profiteri, *Chamerot. d. c. 6. dub. 3.*

21 Amentes etiam, ſi habent dilucida interualla, vel ante amentiam petierunt, poſſunt licite Confirmari, etiamſi in mortis articulo exiſtant, imo etiamſi ſint perpetuo amentes, quia de illis eſt idem iudicium, quod de infantibus, *Chamerot. d. c. 6. dub. 3. Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap. 54. nu. 4. Henriq. d. cap. 5. §. 3. Bonacina d. puncto 4. nu. 6.*

22 Forma Confirmationis ſunt verba: *Conſigno te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*; Quæ quidem expreſſio Sanctiſſimæ Trinitatis eſt facienda de neceſſitate Sacramenti, nam ſi verba prædicta quoad ſenſum ſubſtantialem varientur, non valide conficietur Confirmationis Sacramentum, ita *D. Thom. d. q. 72. artic. 4. vbi Piſani. Emman. Sa verbo Confirmatio, nu. 10. Petr. de Ledeſma in ſumm. p. 1. de Sacram. Confirm. c. 3. verſ. tertia concluſion. Barthol. ab Angelo d. dialogo 3. §. 17. Henriq. dict. lib. 3. c. 2. §. 4. Chamerot. d. tract. de Confirmat. c. 7. dub. 1. Bonacina d. q. vnic. puncto 3. nu. 7.*

23 Vnguntur in fronte confirmandi Chriſmate conſecrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui eſt gratia collata ad audacter confitendum Chriſti nomen, cum enim frons ſit ſedes verecundiæ, par eſt vt Confirmandus in fronte inungatur, vt ſine rubore, & verecundia Chriſti nomen confiteatur, & ideo de neceſſitate huius Sacramenti eſt in forma Crucis fieri vnctionem in fronte, *Henriq. d. lib. 3. cap. 2. §. 3. Marc. Ant. Genuenſ. d. cap. 54. num. 8. Bonacin. dict. quæſt. vnic. puncto 3. num. 8.*

24 Chriſmato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur, & ſeptima die deponitur, & *in Concil. Belnacen.* relato *in capit. ſi quis vos fuerit 12. 1. de conſecrat. diſtinct. 4.*

25 Dicitur, quod pannus Chriſmalis, quo caput pueri in fronte per Epiſcopum, vel in vertice per Presbyterum circumcingitur, poteſt iterum ſuper alium Chriſmatum aut baptizatum imponi, refert *Durand. in rationali diuinor. lib. 6. c. 84. num. 8.*

26 Percutitur maxilla confirmati in ſignum, confirmatum forti, & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter Fidem, & vt ſe recordetur hoc Sacramento ſemel initiatum eſſe, ne iterum ad illud audeat accedere. *Durand. d. c. 84. nu. 6. Barthol. ab Angelo dict. dialogo 3. §. 34. Chamerota d. trac. de Confirm. c. 7. dub. 4.* plures alios refert *Bonacin. dict. quæſt. vnica puncto 4. numero 9.*

27 Vbi etiam reſoluit omiſſionem colaphi non videri peccatum mortale.

28 Quæſtio eſt vtrum is qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel ſuſceperit, irregularitatem incurrat? in qua quæſt. *gloſ. in capit. dictum, de conſecration. diſtinct. 5.* cenſet irregularitatem contrahere, ſequuntur *Nauarr. in manual. capit. 27. numer. 247. D. Antonin. par. 3. tit. 28. cap. 6. Albert. Trot. de vero, & perfecto Clerico, lib. 2. cap. 14. reg. 9. in princ. Maiol. de irregular. lib. 3. capit. 15.*

29 Qui omnes id probari cenſent *in dict. capit. dictum*, quo loci apertiſſima eſt deciſio Sacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibens, pœnam delictam tranſgreſſoribus imponens, vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptiſmi, & Confirmationis Sacramentum iterari, & iteratio baptiſmi accedente culpa faciat irregularem rebaptizantem, & rebaptizatum *cap. confirmandum, 50. diſtinct. cap. qui in qualibet 1. q. 7. cap. ex litterarum de apoſt. Nauar. dict. cap. 27. num. 246. Couarr. in Clementin. ſi furioſus par. 1. in princip. numer. 8.*

Maiol.

Maiol. d. lib. 3. cap. 14. Vict. de Baptiſmo num. 31. & 36. Viuald. in candel. aureo tit. de Baptiſmo à nu. 45. Bernard. & Salzed. in pract. capit. 15. praxis Epiſcop. part. 1. verbo irregularitas, §. 11. Cened. ad Decretum collect. 63. num. 4. praxis Epiſcop. par. 1. verbo irregularitas, §. 11. Bonacina de cenſuris diſp. 7. quæſt. 3. punct. 3. nu. 1. Chamerot. trac. 2. de Baptiſmo dub. 8. pag. 71. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 173. & ſeq. optime Ægid. de Coninch. de Sacramen. & cenſur. tom. 2. diſp. 18. dub. 5. à num. 34. igitur mirum non eſt ſi quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

30 Verum contrariam ſententiam, videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quam accipientem non contrahere irregularitatem, tenuerunt Couarr. d. num. 8. Valent. tom. 4. diſput. 5. quæſt. 1. puncto 4. verſic. fin. & diſput. 7. quæſt. 19. puncto 3. ad fi. Henriq. in ſumm. lib. 4. cap. 4. §. 5. in med. Soar. de cenſur. diſput. 42. ſect. 4. num. 6. Auila eod. trac. par. 7. diſput. 7. dub. 5. Bonacin. dict. puncto 3. numer. octauo Salzed. ad Bernard. dict. cap. 15. lit. B. Nec obſtat inductio tex. in d. cap. dictum, quia licet ibi Sacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibeatur, non tamen inde ſequitur, quod eadem pœna irregularitatis, quæ Baptiſmum repetenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cum argumentum à ſimili non valeat in pœnis, præſertim in irregularitate, quæ non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, capit. is qui, de ſentent. excomm. lib. 6.

31 Cætera de Sacramento Confirmationis, & omnia quæ in materia deſiderari poſſunt tractarunt Theologi cum Magiſt. in 4. diſtinct. 7. D. Thom. part. 3. quæſt. 72. Silueſt. Angel. Tabien. & alij Summiſtæ verbo Confirmatio. Petr. Sot. de inſtit. Sacerd. verbo Confirmatio, in duplici lect. Couar. lib. 1. variar. cap. 10. Nauarr. in man. c. 22. à num. 8. Angl. in florib. Theologicis par. 1. tit. de Confirm. Marc. Anton. Cucb. lib. 5. inſtit. maior. tit. 3. de Confirmat. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 2. capit. 15. Durand. in rationali diuin. lib. 6. cap. 84. Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij capit. 50. tit. de Confirmation. pag. 179. Viuald. in candel. aureo tit. de Confirmat. Maiol. lib. quarto, de irregular. cap. 12. Cardin. Bellarm. lib. vnic. de Sacrament. Confirmat. Henriq. in ſumm. lib. 3. de Confirm. Soar. de Sacramen. diſputat. 32. cum ſequentibus Barthol. ab Angelo in examine Confeſſ. dialogo 3. Petr. de Ledeſma in ſumm. par. prima de Sacram. Confirmat. Marc. Anton. Genuenſ. in manual. Paſtorum, cap. 54. Chamerota de ſeptem Eccleſiæ Sacramen. tractat. 3. de Confirmation. Ægid. de Coninch. de Sacrament. quæſt. 72. praxis noua Epiſcopal. par. prima cap. 3. de Confirmat. Bonacin. de Sacrament. diſp. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 28. Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi cap. 25.

32 Sicut qui baptizatur ſuſceptores habet ad eum erudiendum in Fide, capit. vos ante omnia, de conſecration. diſtinct. 4. ex D. Auguſtino ſerm. 215. de temp. ita confirmandus cum in Chriſmate conſcribatur in pugnam, magiſtro militiæ eget, nam ſi qui gladiatoriam dimicationem ſubeant, alicuius indigent, cuius ope, & conſilio ducantur, qui ictibus ac petitionibus ſaluis ipſis conficere aduerſarium poſſint: quanto magis fideles cum Sacramento Confirmationis, quaſi firmiſſimis armis tecti, ac muniti in ſpirituale certamen, cui æterna ſalus propoſita eſt, deſcendunt, ducis ac monitoris indigebunt. Hæc in Catechiſmo Concilij Trident. ad Parochos.

33 Huiuſmodi tamen ſuſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti. Sot. in 4. diſtinct. 7. quæſt. vnic. articul. decimo & vltim. Silueſt. verbo Confirmatio, quæſt. vnic. peccaret tamen ſi quis omitteret, Chamerot. d. tract. 3. de Confirm. c. 7. dub. 2. in princ.

34 Diligenter ſemper fuit obſeruatum ne puerum de fonte ſuſciperet, niſi qui baptizatus eſſet, neque in Sacramento Confirmationis, niſi Chriſmate etiam vnctus, quod adeo verum eſt, vt ſi non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualide fiat, hoc eſt nulla inde cõtrahatur cognatio, quia ſicut ad carnalem cognationem inter aliquos deſideratur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite, ſecundum carnalem propagationem, ita ad ſpiritualem exigitur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite, nempe Chriſto, ſecundum ſpiritualem regenerationem, mediante viſibili Sacramento Baptiſmi, tum quia cum cognatio hæc ſit ex mero Eccleſiæ inſtituto, nequit ab infidelibus cõtrahi, vtpote, qui Eccleſiæ legibus minime ſubduntur, ita probat tex. in cap. in baptiſmate, de conſecrat. diſtinc. 4. & reſoluunt Nauarr. in manual. cap. 22. num. 36. & conſil. 3. num. 1. ſub tit. de Baptiſmo in 1. edit. & conſil. 1. numer. 1 de cognation. ſpirit. in 2. edit. plures refert Doctores Sanch. de matrimon. lib. 7. diſput. 70. per totam. præcipue à nu. 7. quibus adde Rebel. de obligat. iuſtit. par. 2. lib. 3. quæſt. 6. num. 6. & 7. Henriq. in ſumm. lib. 12. cap. 3. §. 4. Valer. Regin. in praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 157. Coninch. de Sacrament. & cenſur. tom. 1. diſput. 32. num. 25. Fr. Baſil. Pont. de impedimentis matrim. cap. 24. §. 1. verſ. illud tamen, Bonacina de magno Matrimonij Sacramento, quæſt. 3. punct. 5. §. 2. num. 19.

35 Hinc reſoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli, nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim eſt veluti quædam relatio, quæ non ponitur in vno ſubiecto, niſi adſit terminus illius, infidelis autem non eſt terminus huius relationis: hæreticus tamen cum baptizatus, & ſubiectus ſit Eccleſiæ, ſuſcipiendo vel baptizando cognationem contrahit, Sanch. dict. diſputat. 70. numero ſecundo, Bonac. dict. §. 2. numero 22. Reginald. dict. lib. 31. numero 157. Poſſeuin. de offic. Cur. c. 6. num. 27.

36 Excluſi etiam ab eo munere ſunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne commatres ſpirituales habeant in Concil. Antiſiodorenſi cap. 15. relato in cap. non liceat, de conſecration. diſtinct. 4. dummodo qui confirmantur non ſint etiam religioſi: quia tamen in illo text. nullum eſt verbum irritans factum, veri ſuſceptores erunt, & ſubinde contrahent ſpiritualem cognationem quamuis peccent mortaliter ſuſcipiendo contra prohibitionem ſibi impoſitam, ita Galleg. de cognat. ſpirit. capit. 9. in fine, multi quos refert, & ſequitur Sanch. dict. diſputa. 70. num. 21. quibus adde Poſſeuin. dict. capit. 6. numero 27. verſic. ſecundo, Galet. in margarita caſuum conſcient. verbo Religioſus, pag. 225. in fine, Rebell. dict. quæſt. 6. numero 10. Reginald. dict. lib. 31. numero 157. verſic. quarto, Bonaci. dict. §. 2. num. 23. Fr. Baſil. Pont. vbi proximè, verſ. excluſi.

37 Vbi etiam refert pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulſos eſſe à ſuſceptione in Concil. Pariſ. lib. 1. cap. 54. quamuis ipſe ibi male exiſtimet prædictos omnes ſi forte ſuſciperent, nullam contrahere cognationem.

38 Pueri cuiuſcunque ætatis poſſunt eſſe ſuſceptores legitimi, & contrahunt cognationem ſuſcipiendo, mo-

do habeant vſum rationis, imo, & ipſi infantes, qui doli capaces ſunt intra primum ſeptennium, & iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter habentes, ſi quos in Baptiſmo, vel Confirmatione teneant, cum eiſdem ſpiritualem cognationem contrahunt. ita *Henriq. dict. lib. 12. capit. 11. §. 2. ad finem. Petr. de Ledeſma in ſumm. par. 1. tractat. de ſacrament. matrimon. cap. 17. concluſ. 7. dub. 3. Sayr. in floribus deciſion. ſub titul. de cognatione ſpirituali. deciſ. 1. Poſſeuin. dict. capit. 6. numer. 29. Sanchez dict. lib. 7. diſputat. 61. numero 4. Bonacin. dict. §. ſecundo num. 17.*

39 Nec refert an patrinus ſit minor baptizato, quia non requiritur, vt ſit maior, *Petr. de Ledeſma dict. concluſ. 7. dub. 2. Sayr. ſub dict. titul. de cognation. ſpiritual. deciſ. 3.* contra *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 4. collect. 1224. in fine.*

40 At de ſuſceptorum numero inſtitutum fuit, vt vnus tantum eſſet. *Leo I. in cap. non plures de conſecration. diſtinct. 4. & in cap. vltim. de cognat. ſpirit. in 6. & in Concil. Moguntino ſub Paulo III.* ſtatutum fuit, vt non plures quam vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimẽtis cognationum ſpiritualium pericula, & difficultates non raro ſolent euenire, & *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 2.* vnum tantum iuxta priſca Canonum ſtatuta adhiberi patrinum voluit, vel ad ſummum duos, ſcilicet, vnum virum, vnamque fœminam, *Poſſeuin. d. cap. 6. num. 33.*

41 Nec Epiſcopus, poteſt diſpenſare, vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant, cum ſuper Conciliari conſtitut. diſpenſandi poteſtatem nõ habeat, ita deciſum referunt *praxis Epiſcopal. par. 1. verbo Baptiſmus, §. 4. Sanchez dict. lib. 7. diſputation. 57. num. 7. Rebell. de obligation. iuſtit. par. 2. in appendice ad lib. 4. num. 89. Reginald. dict. lib. 31. nume. 154. Bonacina dict. §. 2. num. 33. Armendar. in addition. ad recopil. legum Nauarræ libr. 4. titul. 15. l. 1. de matrimon. in declarat. numer. 75. vbi numer. 80.*

42 Deciſum etiam refert, quod vnus procurator qui ſit viri, & alter qui ſit procurator mulieris baptizatum de Sacro fonte ſuſcipere poſſunt, ſed non duo viri, nec duæ mulieres, vnuſquiſque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri.

43 Sed dubitari poteſt vtrum *Concil. Trid. d. loco* diſponens ad ſummum duos patrinos in Baptiſmo eſſe adhibendos, vnum ſcilicet virum, vnamque fœminam, procedat in Confirmatione? pro parte negatiua facit, quia in *dict. cap. vltim. de cognation. ſpirit. in 6.* dicitur, vt vnus tantum patrinus in Baptiſmo poſſit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc, idem iudicium eſt habendum: at Concil. de ſolo Baptiſmi patrino loquitur, & ideo cum ſit correctorium iuris antiqui *in d. cap. vltim.* debet reſtringi, nec ampliari poteſt vltra terminos, in quibus loquitur. Quamuis idem omnino voluiſſe *Trid.* quoad omnia ſtatuere, in patrino Confirmationis, & totum *dictum cap. vltim.* per illud reſtringi teneant *Tolet. in inſtruction. Sacerdot. lib. 2. cap. 24. numer. 11. Sanchez dict. lib. 7. diſputation. 57. numer. 9.*

44 Tranſgreſſio huius præcepti adhibendo plures patrinos, eſt peccatum mortale, quia præceptum Eccleſiæ in re magni momenti violatur. ex cuius tranſgreſſione multiplicantur cognationes ſufficientes ad dirimendum matrimonium, ita *Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 226. numero 1. Veg. par. 1. cap. 33. caſu 39. Bonacina dict. §. 2. num. 32.* & dicit deciſum *Armendar. d. loco num. 84.* quamuis *Sanchez dict. lib. 7. diſputation. 57. num. 6.* contrarium teneat.

45 Si tamen plures duobus ſuſcipiant baptizatum de Baptiſmo, cum omnibus cognatio contrahitur, etſi enim actus contra legem factus regulariter non valeat, *l. non dubium, C. de legibus*, excipitur tamen, vbi lex actu non tollit, & pœnam extrinſecam addit, quæ poteſt cũ actus valore conſiſtere, & valor actus nõ reſpicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit *Bart.* communiter receptus in *l. Prætor ait num. 3. ff. de noui operis nunt.* & ita eſt in noſtro caſu, non tollit enim actum, ſed ponit pœnam parocho admittenti plures duobus, & valor actus nõ pertinet ad fauorem parochi, ſed ſuſcepti, quo fundamento hanc ſententiam tenet *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 25. §. 1. numer. 5.* ſequitur *Sayr. deciſ. 4. de cogn. ſpirit.* dicit deciſum *Armend. vbi proximè numero 82.*

46 Ad parentes pertinet patrinos deſignare, vel illis non deſignantibus ad parochos, *Poſſeuin. d. c. 6. nu. 33. Bonacina dict. §. 2. numer. 27.* & patet ex *Concil. Trident. citato loco.*

47 Et requiritur contactus, itaut eo deficiente compaternitas non contrahatur, qui enim tantummodo aſſiſtit baptizato, vel Confirmato, ipſumque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, eo quod vere non dicatur tenere, vel ſuſcipere, ita *Henriq. lib. 12. cap. 11. §. 3. Verall. deciſ. 164. p. 1. Reginal. d. lib. 31. nu. 151. Sanchez d. lib. 7. diſput. 56. nu. 5. Bonacina dict. §. 2. num. 14. Mart. Antonin. variar. lib. 1. reſolut. ſi. caſu 33.* dicit deciſum *Armendariz dict. loco num. 83.*

48 Si vero nullus ſpecialiter deſignatus eſt patrinus ex negligentia aut obliuione parentum, ſeu parochi; & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte hi æque ſuſciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure *cap. vltim. de cognation. ſpiritual. in 6.* omnes contrahebant cognationem tangendo ſimul, cui ſtandum eſt, quando aliud non decernitur iure nouo *Concilij Trident.* ex tex. *in l. præcipimus C. de appellat.* ita *Nau. in man. cap. 22. num. 39. Iacob. de Graffis in deciſ. aureis part. prima lib. 2. cap. 85. num. 4. Petr. de Ledeſma de matrimon. quæſt. 56. articul. 3. verſ. eſt aliud dubium annexum, & in ſum. par. 1. de ſacramen. matrim. cap. 17. concluſ. 6. dub. 2. Viuald. in candelabro aureo, tit. de impedimentis matrimonij nu. 5. verſ. cognatio ſpiritualis. Henriq. d. §. 3. Coninch. tom. 2. quæſt. 32. numer. 37.* & pro hac opinione deciſum referunt *Rebel. de oblig. iuſtit. p. 2. lib. 3. quæſt. 6. nume. 5. & in append. ad lib. 4. numer. 95. Reginald. dict. lib. 31. numer. 152. verſic. ſecundum, Bonacina dict. §. ſecundo num. 24.* quamuis contrarium teneant *Gallec. Vega. Fr. Emman. & Sayr.* quos referunt, & ſequuntur *Sanchez dict. lib. 7. diſput. 57. numer. 12. Gutier. de matrimon. cap. 100. num. 7.*

49 Quæſtio eſt controuerſa an cognatio ſpiritualis poſſit contrahi per procuratorem? in qua tenet vna ſententia non poſſe hanc cognationem ſpiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem perſonalem, & præſentiam actualem patrini iura de hoc loquentia, vt demonſtrant tex. in *cap. de his 30. q. 1.* in hæc verba. De his, qui filiaſtros ſuos ad Confirmationem coram Epiſcopo tenent, ideſt qui filios vxoris ſuæ, dum Chriſmantur ſuper ſe ſuſtinent, & in *cap. ad limina, eadem cauſa, & quæſt.* ibi, eumque ipſe proprijs manibus retinendo ſuſcepit, quare ita reſoluunt *Franc. Marc. deciſ. 830. num. 8. par. 1. Gallego de cognat.*

gnat.ſpirit.cap.13.num.14.Henriq.d.lib.12.cap.11.numer.vltim.Cou.de ſponſalibus p.2.cap.6.§.quarto num.6. Veg.tom.1.ſum.cap.33.caſu 44.Fr.Emman.tom.1.ſumm. cap.226.num.9.P.Azori.inſtit.moral.p.1.lib.2.cap.12. paulo poſt princ.Candelab.aur.p.1. vbi de matrimon.num. 160.Poſſeuin.d.cap.6.numer.27.verſ.quarto. Reginald. d.lib.31.numer.156.Rebello d.lib.3.q.6.num.12. Sanch. d.lib.7. diſput.59. num.4. vbi in hanc ſententiam refert multos Doctores.

50 Verùm de conſuetudine vniuerſali verum eſt dicere cognationem contrahi à mittente, non vero à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine,ſed nomine mittentis: tum quia mittens fuit deſignatus,non vero procurator, & de hac conſuetudine ſecundum quam decidiſſe *Sacram Cardin.Congregat.* teſtantur *Sa verbo matrimonium,tit.de impedimentis matrimonij numer.quinto,Rebel.dict.lib.3.quæſt.6. numer. 12. Mar.Antonin.var.reſolut.lib.1.reſol.ſi.caſu 25.Coninch. diſput.42.num.40.Franc. Leo in theſauro fori eccleſ.p.2. cap.9.num.63.cum ſeqq.Bonacina d.§.2.num.34. verſic. ſed mihi, Armendariz d.loco numer.75.* & ita etiam cenſuiſſe *Sacram Rotam Romanam* referunt *Veral.deciſ.147 par.3.Galet.in margarita caſuum conſcientiæ verbo cognatio, Aloyſ.Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 630. in ſecunda edit.*

51 Aduertendum eſt maxime quod patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Catechiſmo,vel Baptiſmo, ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ,*c.in Catechiſmo. de conſec. diſt.4.Chamerota d. trac.de Confirm.c.7.dub.2.verſ.debet.*

52 Et quamuis vnus non poſſit tenere vltra duos eadem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen quando vere conſtat volentem tenere eſſe aliquem virum probum,maxime curatum,aut ſenem,in quo,iudicio Epiſcopi,ceſſat præſumpta malitia,& voluntas contrahendi cum filia ſpirituali, vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Epiſcopus ſi permittat tenere vltra duos, ita reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ. in manu.Paſtorum cap.54.num.6.*

53 Cum ergo ſuſceptores patrum vicem gererent,& ſuſceptos pro filijs haberent,nec minori charitatis vinculo inter ſe coniungerentur,vt dixit *Nicol.1.in capit.ita diligere 30.q.1.* meritò conſtituit Eccleſia vinculum cognationis interuenire,atque adeò ad matrimonium impedimentum eſſe decreuit nouius in *Concil.Trid.c.2* vbi conſtitutum eſt in Baptiſmo cognationem contrahi inter patrinos,& baptizatum ipſum,& illius patrem, ac matrem,nec non inter baptizantem, baptizatique patrem,ac matrem.

54 Et in Confirmatione, confirmantem, & confirmatum,illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi ſimiliter ſtatutum eſt,*Chamer.vbi proxime,verſic. tertio dico.* Et huiuſmodi parentes debere eſſe carnales, quamuis illegitimi reſoluunt *Gallec.de cognat.ſpirit.d.c. 7.nu.12.Sanch.d.lib.7.diſp.54.nu.16.Reginald.d. lib.31. num.150.verſ.cæterum.*

55 Ex quibus conſequens eſt cognationem ſpiritualem non contrahi inter ipſoſmet patrinos, veluti ſi vir, & fœmina ſint ſimul patrini, quia non impediuntur inter ſe iungi, ita *Ludou. Lop.in inſtruct.conſci.part.2. cap. ſi de matrim.colum.2.Gallec.cap.9.num.8.Veg.tom.1.ſum.c. 33.caſu 40.Galet.in margarita caſuum conſcientiæ verbo matrimonium,p.165.colum.1.Nugn.p.3.q. 67. articul.8. verſus finem.Sanch.d.lib.7.diſput.54. num.12. Reginald. dict.lib.31.numer.150.Bonacina dict.§.2.numero quarto Armendariz, vbi proxime numero 84.*

56 Hinc etiam huiuſmodi cognationem ſpiritualem à viro contractam, eo quod aliquem tenuerit in Baptiſmo,vel Confirmatione,non transfundi ad vxorem, vel è contra reſoluunt *Tolet.in inſtruct.Sacerd.lib.7.capit.4. num.5.Matienſo in rub.tit.1.gloſ.1.num. 168. lib.5. nouæ Recop.Henriq.dict.lib.12. cap.11. §.2. poſt Petr.Ledeſm. Soar.Fr.Emm.* & alios *Sanch.d.lib.7.diſp.54.num.11.Reginald.d.lib.31.num.149.Coninch.tom.2.diſp.32.nu.24. verſ.inter fœminam, Armendariz d. num. 84.* vbi refert deciſum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges,& concubinos, vel concubinas leuantis.

57 Vnde fit virum, & vxorem minime peccare ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo, vt optime tenēt *Nau.in man.c.22.nu.39.Armend.d.nu.84.Sanch.d.lib.7 diſp.57.nu.5.Bonac.d.§.2.nu.5.*

58 Et poteſt patrinus matrimonium contrahere cum ea,cum qua ſimul alienum filium ſuſcepit, vt declarauit *Pius V.in ſua Bulla.* incip. *Cum illius vicem, edita 4.kal. Decembris, ann. 1566.* & poſt *Fr. Emman.* ac *Nugn.* ita reſoluunt *Sanch.d.lib.7.diſp.54.num.12. Bonacina d. §. 2.num.6.*

SVMMARIVM.

1 *Oleum ſanctum trina diuerſitate conſecratur.*

2 *Confirmationis Chriſma conficitur ex oleo oliuarum, admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato.*

3 *Oleum oliuarum eſt eſſentiale huic ſacramento Confirmationis, balſamum vero accidentarium.*

4 *Chriſma quod eſt Confirmationis materia neceſſario benedicendum eſt ab Epiſcopo,non à ſimplici Sacerdote.*

5 *Chriſma de neceſſitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœnæ Domini,quia peccabit Epiſcopus ſi ex veteri confirmet.*

6 *Oleum Cathecumenorum quale.*

7 *Reges ab Epiſcopis in ſuis Regnis hoc ſancto oleo Vnctionem accipiunt.*

8 *Oleum,quo vnguntur Reges quid ſignificet.*

9 *Gothorum Reges vngebantur.*

10 *Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges vngebantur.*

11 *Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo à Cœlo dimiſſo vnguntur.*

12 *Pontificis caput Chriſmate conſecratur, brachium vero Principis oleo delinitur.*

13 *Oleum infirmorum ab Epiſcopo benedictum,eſt materia remota ſacramenti Vnctionis.*

14 *Oleum, & Chriſma de conſenſu Summi Pontificis an poſſit à ſimplici Sacerdote conſecrari?*

15 *Oleum oliuarum eſt materia ſufficiens ſacramenti Vnctionis, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione.*

16 *Extrema Vnctionis ſacramentum validè non confertur, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.*

17 *Chriſma, & olea ſingulis annis confici debent, & peccabit Parochus ſi oleum alterius anni adhibeat, non data neceſſitate.*

18 *Magis dignum attrahit ad ſe minus dignum.*

19 *Epiſcopus ſi abſens ſit,vel epiſcopalis Sedes eo tempore vacet,quo hæc olea benedici debent, vicinior eſt petendus, vt ea conſecret.*

20 *Exempti ſubijciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione Chriſmatis, &c.*
21 *Olei ratione nihil pro Chriſmate recipi poteſt.*
22 *Baptiſmi ſacramentum, tam paruulis, quam adultis tempore interdicti adminiſtratur, benedicta fonte, & patrinis adhibitis.*
23 *Confirmationis ſacramentum licitè ſolemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.*
24 *Chriſma tamen clauſis ianuis conſecranda.*
25 *Contrarium verius.*
26 *Epiſcopus peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum peccat mortaliter.*

EPISCOPVS SANCTA olea qualiter conſecrare debeat?

ALLEGATIO XXXI.

1 OLeum ſanctum ſub trina diuerſitate conſecratur, aliud quod vocatur Chriſma ex oleo oliuarum, & balſamo, cuius mixturæ myſterium explicatur in *cap. vnic. de ſacra Vnctione.* Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Eccleſiæ, altaria, calix, patena, Fons baptiſmalis, Epiſcopus, dum conſecratur in capite, & in manibus, & confirmandi. Aliud dicitur oleum Cathecumenorum ex oleo oliuarum, ſolo hoc vnguntur baptizati inter ſcapulas, & in pectore; Eccleſia, altare ante chriſmationem, Sacerdotis manus, Reges, & Principes in brachio, & humero. Tertium, eſt oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæua inſtitutione Eccleſiæ, de qua in *Epiſto. can. Iacobi Apoſt.* infirmatur quis ex vobis inducat Presbyteros Eccleſiæ & orent ſuper eum, vngentes eum oleo, &c. de hac triplici olei cõſecratione, & de eius proprietate, late agit *Durand. in rationali diuinorum lib. 6. cap. 74.*

2 Confirmationis Chriſma, quod attinet ad primum oleum ſanctum de quo ſupra, conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo, cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato: vt colligitur ex *Concil. Triden. ſeſſ. 7. can. 2. de Confirmatione*, comprobant *Tolet. in ſum. lib. 2. c. 24. num. 2. Nauar. in man. cap. 22. num. 8. Sylueſt. verbo Confirmatio n. 2. Sot. in 4. d. 7. q. 1. artic. 2. Victor. de Sacram. concl. 40. Vinald. in candelabro aureo ſub titul. de Confirmat. cap. 2. nu. 1. Graff. in deciſ. aureis p. 2. lib. 1. c. 5. nu. 16. Sair. de ſacram. in genere lib. 1. capit. 3. quæſt. vnic. artic. 3. verſ. de Confirm. Bellarm. in controuerſ. Catholicis lib. de Confirmat. c. 8. Nugn. 3. p. q. 72. art. 3. vbi Coninch. nu. 29. & 30. Soar. tom. 3. diſp. 33. ſect. 1. & 2. Bartholom. ab Angelo de Sacr. dialog. 3. §. 4. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 2. cap. 9. col. 106. & 108. & p. 2. lib. 5. c. 1. q. 4. colum. 520. Chamerota de Sacram. tract. 3. de Confirm. capit. 2. de materia Confirm. pag. 112.*

3 Oleum oliuarum eſt eſſentiale huic Sacramento, balſamum vero eſt accidentarium, vt probatur ex *c. paſtoralis de Sacram. non iter.* vbi interrogatus *Inno. III.* quid eſſet agendum de quodam Confirmato oleo tantum, reſpondit non eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum, ſi quid deeſſet: ergo ſi illud fuit Sacramentum ſine balſamo, certũ eſt balſamũ non eſſe de neceſſitate Sacramenti, ita *Angl. de Confirmat. artic. 22. concl. 2. Valent. tom. 4. diſput. 5. q. 1. puncto 2. verſ. quæſtio eſt autem. Nau. cap. 22. nu. 8. & conſ. vnic. de ſacra Vnct. numero 4. & 8. Sayr. deciſ. vnic. eod. titul. Sa verbo Confirm. numero ſeptimo Chamer. vbi ſupra dub. ſecundo.*

4 Chriſma hoc, quod eſt materia Confirmationis, neceſſario benedicendum eſt ab Epiſcopo non à ſimplici Sacerdote, *Thom. 3. p. q. 72. art. 4. Vinald. d. cap. 2. nu. 4. & 5. Valent. tom. 4. diſp. 5. q. 2. puncto 2. ad finem, Frãciſ. de Pitigianis diſt. 7. q. 1. art. 4. concl. 2. Nugn. in 3. partem D. Thomæ q. 72. art. 3. difficult. 4. vbi Coninch. nu. 43. Chamerot. d. c. 2. dub. 3. & 5. Soar. d. diſp. 33. ſect. 2. Bartholom. ab Angel. d. dialog. 3. §. 12.*

5 An Papa poſſit committere ſimplici Sacerdoti conſecrationem Chriſmatis, quod eſt materia Confirmationis, vide *alleg. præced. num. 6.* De neceſſitate præcepti eſt, vt Chriſma confectum ſit illo anno in die Cœnæ Domini *c. ſi quis de conſecr. diſt. 4. c. omni tempore eadem diſt. D. Antoni. 3. p. art. 14. c. 14. §. 2.* Et ſi Epiſcopus habeat duos epiſcopatus vnitos, & propinquos debet vno anno celebrare in vna Eccleſia in die Cœnæ Domini, & ibi Chriſma conficere, & altero anno in alia, & ſic alternatis annis hoc officium exercere, & Chriſma de vna Eccleſia in aliam tranſmittere, vt frequenter ſolet fieri, iuxta *c. te referente 12.* vbi *Hoſt. ante finem, Butri. & Abb. in fi. de celebrat. Miſſarum* ita illis citatis refert *Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom. 4. diſp. 655. num. 74.* qui poſt hæc ſcripta ad manus meas peruenit. Peccabit enim Epiſcopus ſi confirmet ex veteri Chriſmate, & nõ ex nouo illius anni, ita poſt *Soar.* tenet *Marc. Anton. Genuenſ. in manu. Paſtorum c. 54. nu. 9.*

6 Oleum Cathecumenorum (quod pertinet ad ſecundum oleum ſanctum de quo ſupra) eſt illud quo pueri baptizandi vnguntur in pectore, ſcapulis, manuſque Presbyterorum, cum ad ſacerdotium promouentur, quod etiam ſeruit ante conſecrationem Eccleſiæ, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, vt nihil mali latẽtis inimici in eo remaneat, ſed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis: & in ſcapulis, vt vndique muniatur, per Dei gloriam ad bona opera facienda. *Durand. in ration. diuin. lib. 6. c. 74. nu. 21. Fuſc. de viſit. lib. 1. c. 6. nu. 4.*

7 Adhibetur etiam ad vnctionem Regum, & Principum, hi enim vnctionem accipiunt ab Epiſcopis in ſuis Regnis, vt decidit *Innoc. III. in c. 1. §. vnde, de ſacra Vnctione, Selua de beneficijs prima p. q. 5. nume. 164. & 165. Greg. l. 13. gloſ. 1. tit. 4. par. 1. Petr. Alphonſ. de Vaſconcel. in harmonia rubricar. ſub rubric. de ſacra Vnctione num. 9. Fuſc. d. cap. 6. num. 5. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 10. cap. 5. quæſt. 2. & 3.*

8 Significationes autem Vnctionis retulit *Auguſtinus de Ancona de poteſtate Papæ quæſt. 38. artic. ſecundo, Caſtald. de Imperatore quæſt. 27.* nam oleum, quo vnguntur, ſignificat lætitiam, & promptitudinem ad debellandum inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide, ac ad conſequendum victoriam. Vnde intelligi poteſt illud *Pſalm. 44. Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*; oleum enim dicitur lætitia, quia hoc ſignificat oleo inungi, vt oſtendatur lætitia, qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam. Item & quia per oleum nitor conſcientiæ deſignatur, iuxta *Matth. 25.* prudentes virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis, & refertur *in capit. primo §. primo, de ſacr. Vnctione, Durand. dict. capit. ſeptuageſimoquarto, numero decimo,* & refert *D. Thom. 3. part. ſumm. quæſtion. 108. artic. 3. in addit.* quod ſicut *capit. decimo, Actuum Apoſtol.* dicitur de Chriſto, quod prædicauit: Ioannes Ieſum a Nazareth quomodo vnxit eum Deus Spiritu

Sancto, & virtute, & ſicut Christus, id eſt Vnctus appellatur Dominus Noſter Ieſus, ita Reges inunguntur, conſecrantur, & coronantur, vt intelligant a Chriſto Vncto poteſtatem habere, & in eo regnare, quod declarat, & Innocentius antiquus *in capit. venerab. de elect.*

9 Ius vngendi, omnibus Regibus Chriſtianis generale eſt, nec quod de aliquibus peculariter ſcribitur, ius alijs adimit: ſed tantum de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa, quia ſunt vaſſalli Eccleſiæ, iuxta ea, quę notant Doctores per tex. ibi *in capit. intelleximus, de iur. iur.* & citata à *Mart. Lauden. quæſt. 23. de Prin. & a Reſtauro Caſtaldo de Imperatore quaſt. 19. num. 6. & q. 36. num. 10.* Hiſpaniarum antiquiſſimi Reges Gothi vngebantur, prout de Rege Vuamba, & Ervigio dicitur in *Conc. Tolet. 12. c. 1.* & de Flauio Egica narrat *Ambr. de Morales in chronicis Hiſpaniæ lib. 12. cap. 53. & 57.* ſolitoſque fuiſſe Gothorum Reges eam ſacram Vnctionē recipere aſſerit *Garcia Loayſa in Synodo Toletana ſub Gundemaro fol. 277. & in notis ad Concilium Toletanum nonum c. 10. fol. 495.*

10 De Regum Hiſpaniæ Vnctione eorumque vſitato ritu, & præcipuè de *Alphonſo IIII.* memorat *Garibay in compendio hiſtoriali, lib. 8. c. 1. ann. 1135.* In Regibus Nauarræ idem vſum fuiſſe, quod omnes vngerentur meminit *Garib. lib. 26. c. 1. & lib. 27. c. 1. & 4.* vbi peculiariter retulit de *Ferdinando Phœbo, Philippo, & Carolo III.* De Vnctione Regum Aragoniæ agit *Hieron. Curita in annal. eiuſd. Regni, lib. 10. c. 68. & lib. 7. cap. 1. & c. 28. & 29.* mentionem faciens de Vnctione Regis *Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Nepotis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando.* De Vnctione Regum Siciliæ agunt *Caſtald. de Imperat. q. 18. nu. 6. Curit. annal. Aragon p. 1. lib. 5. cap. 17.*

11 Reges tamen Franciæ, Hieroſolymitani, & Siciliæ prætendunt ſibi tantum hāc vnctionem ſingulari quodam priuilegio priuatim conceſſam. Oleum enim quo inungitur Rex Franciæ è cælo dimiſſum narratur, de quo remitto lectorem ad *Renatum Chopinum lib. 2. de domanio Franciæ titul. 2. num. 7. D. Antonin. par. 2. hiſtoriali titul. 11. cap. 2. §. 7. Forcatul. de Imperio Gallorum libr. 6. fol. 370. Caſſan. in catalogo par. 5. conſid. 30. & 31. Carolum Graſſal. de iuribus Regum Franciæ libr. 1. iure 2. Guidop. quæſt. 114. Guillelm. de Benedict. in cap. Raynutius verbo duas habens filias numer. 77. Caſtaldus de Imperatore, quæſt. 18. num. 6. Martin. Laudenſ. quæſt. 76. de Principe, Ioan. Ferrault. priuilegio 7. Franciſc. Marc. deciſ. 456. numer. 31. & deciſ. 1024. numero quinto & ſeptimo. Fuſc. de viſitatione libr. primo cap. 6. num. quinto, Petr. Gregor. in præludijs optimi iuris conſulti probique magiſtratus libr. 1. capit. 11. Card. Baron. annalium Eccleſiæ tom. 6. ann. 499. Thom. Corme. lib. 1. rerum geſt. Henric. 2. Regis Galliæ fol. 18.*

12 Solus Pontifex Chriſmate in capite vngitur ex balſamo, & oleo confecto myſtica ratione, ſed Imperatores tantum oleo in brachio exorcizato in modum Crucis inunguntur, non Chriſmate, ex *Cæremoniali ſacro lib. 1. ſection. 1. cap. 3.* & ita ex tex. *in capit. 1. §. unde de ſacra Unctione* non poteſt Rex Chriſmate inungi, ſed ſolo oleo, vt verba ſunt.

13 Differt autem inter Pontificis, & Principis Vnctionem, quia caput Põtificis Chriſmate conſecratur, brachium vero Principis oleo delinitur, vt oſtendatur quāta ſit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis poteſtatem, notat *Reſtaur. Caſtald. de Imperatore quæſt. 19. num. 3.* Oleum vero infirmorum (quod pertinet ad tertium oleum ſanctum de quo ſupra) benedictum ab Epiſcopo, eſt materia remota Sacramenti vnctionis, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 14. de extrema Unct. cap. 1. Soyro de ſacramentis in genere lib. 1. capit. 3. quæſt. vnic. art. 3. verſ. de ſacram. praxis Epiſcopalis par. 1 verbo Extrema Vnctio, verſ. 1. Petr. de Ledeſm. par. 1. de Sacram. Extremæ Vnctionis, capit. 2. Azor. inſtitut. moralium par. 1. lib. 2. cap. 9. verſ. quotieſcunque in fi. pag. 107. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 28. nu. 50. cum ſequentibus Conrinch. de Sacram. tom. 2. diſput. 19. à num. 5* & de oleo infirmorum in quo ſunt facta multa miracula, vide *Martin. del Rio diſquiſitionum magic. lib. 6. cap. 2. ſect. 3. pag. 512.*

14 Quamuis ab Epiſcopo ſit oleum infirmorum benedicendum, tamen probabile videtur Sacerdotem ſimplicem poſſe de conſenſu Summi Pontificis Oleum, & Chriſma conſecrare, vt ait *Caietanus 3. part. quæſt. 72. art. 3.* tetigi allegat. præceden. *num. 6.* & tenent aliqui apud *Henriq. in ſumm. lib. 3. c. 8. nu. 2. Bartholom. ab Angelo dialogo 3. §. 98. Fuſc. d. c. 6. num. 7. Chamerota d. loco, dub. 5. Bonacina de Sacramentis diſp. 7. q. vnic. punct. 2. num. 3.* vbi *num. 4.*

15 Reſoluit oleum oliuarum eſſe materiam ſufficientem huius Sacramenti, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione, quam benedictione conſueta Eccleſiæ, & *num. 5.*

16 Aſſerit non eſſe validum Sacramentum extremę Vnctionis, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum, ex ea ratione quia materia huius Sacramenti eſt oleum benedictum ab Epiſcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud, videtur deficere materia requiſita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem cenſuiſſe, *Nugn. 3. par. quæſtion. 29. articul. 6. Reginald. dict. libr. 28. numero 50. Franciſc. Petigian. diſtinction. 23. quæſtion. vnic. artic. 3. verſ. debet,* licet *Chamerota dict. loco dub. quarto,* aſſerat Confirmatum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamuis peccaret, qui ſic vteretur.

17 Ex conſuetudine, & præcepto Eccleſiæ debet prædictum oleum eſſe benedictum eo anno per *text. in capit. litteris de conſecrat. diſtinct. 3. Bonacina dict. quæſt. vnic. puncto 2. num. 6.* vbi etiam aſſerit non videri a peccato excuſandũ parochum ſi oleum alterius anni adhibeat, niſi aliud ſuadeat neceſſitas, idem aſſerit *Vgolin. d. cap. 7. §. 2. numer. 1. Poſſeuin. de Officio Curati, cap. 9. numer. 1.* Addo Parochum poſſe licite oleum non conſecratum miſcere conſecrato quando timet fore, vt oleum conſecratum non ſufficiat: vtrumque enim cenſetur conſecratum per admixtionem, modo quod additur ſit minoris quantitatis conſecrato: ita *Pitigianus d. articul. 3. Barthol. ab Angelo d. dialogo 3. §. 92. & 101. Poſſeuinus, de officio Curati, capit. 9. numer. 2. Fuſc. dict. capit. 6. numer. 10.*

18 Magis enim dignum attrahit ad ſe minus dignum, *cap. quod in dubijs de conſecration. Eccleſiæ, Dec. in cap. ex litteris, nu. 4. de conſtit. Tiraquell. de retractu lignag. §. 1. gl. 7. nu. 82. Hieron. Giach. in conſ. Syndicatus, num. 329. Menoch. conſil. 2. num. 227. Ferrer. in conſtitut. Cathaloniæ gloſ. 2. nu. 56.*

19 At ſi abſens ſit Epiſcopus, vel Epiſcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, & illorum neceſſitas adſit, proximus Epiſcopus adiri poterit, & curare, vt conſecrentur eadem olea, *gloſſ. verbo*

ſpiri-

ſpiritualibus in c.ſi Epiſcopus, de ſupplen. negligen. Prælat. & notat *Vgolin.d.c.27.§.2.num.2.* vbi etiam aduertit, quod ſi hoc non fiat, & neceſſitas vrgeat, poteſt interim veteri vti.

20 Exempti ſubijciuntur Epiſcopo in eis omnibus, quę ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione Chriſmatis, conſecrationis Eccleſiarum, ſuſceptionis Ordinum, & ſimilium, vt probat *c. veniens 19.verſ.Chriſma, de præſcrip.* vbi *Abb.not.2.Balb.de præſcript.1.p.5.partis,q.12 nu.fi.Rebuff.in praxi beneſic.p.1.tit.de cleric.& à quibus, & quomodo creentur,num.22. Moden n.de iuriſd. Ordin.in exemptos par.2.q.45.nu.16.*

21 Nihil pro Chriſmate recipi valet ratione olei, *cap. ea quæ,de ſimon.* Nihilque pro eodem Chriſmate, & alijs oleis ſacris recipi etiam poteſt à Parochis, quamuis libere oblatum; quare eorum, qui præpoſiti ſunt ad diſtributionem, conſuetudo tollenda eſt, qui nolunt ea dare, niſi oua, aut aliquid aliud ipſis tribuatur, vt dixit *Fuſc.de Viſitat.lib.1.c.6.nu.13.* quem refert *Vgolin. de poteſtat.Epiſcopi c.4.§.3.nu.2.* & optimè diſponit *Concil.Prouinc.Bracharen.IIII.act.4.c.28.*

22 Reſtat ſciendum an Chriſma tempore interdicti publice confici poſſit? In qua quæſtione communis Doctorum opinio tenet, quod licet Baptiſmi Sacramentũ tam paruulis, quam adultis tempore interdicti poſſe adminiſtrari decidat *tex.in c.quoniam de ſentent.excommun.lib.6.* & late proſequantur *Henriq. in ſumm. lib.2.c.16.§.3.Soar.tom.3.diſputat.26.ſectiou.1.Vgolin.tabul.5 cap.7.§.4.num.2.Sayr.de cenſur.lib.5.cap.7.nu.3.* etiam reſoluentes fontem benedici, & ſuſceptores, ſeu patrinos poſſe adhiberi, ex vulgari *reg.conceſſo vno, conceduntur omnia neceſſaria ad illud vnum,* de qua in *l.ad rem mobilem,ff.de procur.& in c.præterea de officio delegat.*

23 Et quia, cui vnum conceditur, conceduntur omnia cum quibus fieri ſolet *l.ſi quando,C.de inoff.teſtam.* cum vulgaribus, & etiam licet Confirmationis Sacramentũ licite, ſolemniter, & publicè, & apertis ianuis eodem tempore interdicti generalis loci, & in Eccleſia ſpecialiter interdicta conferri poſſit *ex d.cap.quoniam,* vt per *Nauarr.in manual.cap.27.num.178.Couarr.in cap.alma 2.par.§.2.numer.7.verſic.idem de Confirmationis Sacramento,Vgolin.d.cap.7.§.5.Sayr.dict.cap.7.num.6.Mari. Alter.de cenſur.tom.2.diſputation.quart.cap.2.Toles.in ſumm.lib.primo cap.53.Auila de cenſur. diſputation.4. ſection.1.dub.4.concluſ.3.Henriq.lib.3.capit.6.§.ſeptimo, & lib.13.cap.45.§.1.iuncta lit.ſ.Soar.d.ſectiou.prima à num.7.*

24 Chriſma tamen non ita, ſed clauſis ianuis, iuxta moderationem *c.Alma mater verſ.adijcimus de ſentent.excommun.lib.6.* ita poſt *Archid.& Anch.* ac alios communiter ibi, reſoluunt *Couarr.Vgolin.Henriq.d.§.1.litt. M.& Soar.num.8.dd.locis,* & poſt eos *Bonacina de cenſuris diſputat.5.puncto 2.§.1.num.2.Mari. Alter. d.c.2. verſic communis.*

25 Verum licet huius ſententiæ nullum inuenerim contradictorem, ei acquieſcere non poſſum, nam *text.in d. verſ.Adijcimus,* & à principio per totum, non emanauit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos caſus, in quibus antiquiori iure illa prohibitio fuerat modificata, ſed potius ad rigorem interdicti têperandum in caſibus, in quibus alias vſum diuinorum impediebat, quare lex inducta in fauorem, & rigorem minuendum, contrarium effectum operari non poteſt iuxta *reg.quæ ob gratiam lib.6.& l.legata inutiliter,* iuncto ſummario, *ff.de adim.leg.* Vnde quemadmodum iure antiquo vſus Baptiſmi, & Confirmationis, quia ſimpliciter conceſſus reperitur, tempore interdicti à prædictis Doctoribus conceditur publice, & apertis ianuis, ita etiam in conficiendo Chriſmate ex eadem ratione id ipſum concedere debuerunt. Accedit quia forma præſcripta in *d. verſ. Adijcimus,* manifeſte oſtendit applicari non poſſe Chriſmati conficiendo, agit enim ibi Pontifex de diuinis officijs. & Miſſa celebranda ſingulis diebus, quod Chriſmati minime conuenit, ſiquidem quotidie fieri non poteſt, ſed ſemel in anno in cœna Domini. Inſuper dici non poteſt contineri Chriſma in priori parte, qua agitur de Miſſæ ſacrificio faciendo, neque etiam in poſteriori de diuinis officijs dicendis, quia Chriſma non dicitur, ſed fit, ſeu conficitur, vnde hic loquendi modus, dicantur officia ſingulis diebus, propriè, & in toto rigore cõuenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur *ex verſic. & canonici,* ibi qui horis interſunt.

26 Epiſcopus peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum, peccat mort. quia id iure diuino pertinet ad materiam neceſſariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremæ Vnctionis, & videtur res grauis annexa Ordini Epiſcopali; non ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines conſecrat, quod non tam pertinet ad ſolemne officium Ordinis Epiſcopalis, ita *Henriq. in ſum. lib. 10.cap.23.§.5.*

SVMMARIVM.

1 *Denunciationes non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Matrimonij.*

2 *Peccatum mortale committitur quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa.*

3 *Sponſi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.*

4 *Parochus peccat mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denunciationibus.*

5 *Parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum, videtur à mortali excuſandus.*

6 *Parochus timore mortis omiſſis denunciationibus matrimonio aſſiſtens non peccat.*

7 *Parochus authoritate propria, & ſine iuſta cauſa denunciationes omittens, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium.*

8 *Matrimonium dicitur clandeſtinum quoad pœnas, ſi illicitè denunciationes omittantur.*

9 *Denunciationes ſunt faciendæ à Parocho, vel ab alio de ipſius Parochi licentia.*

10 *Denunciationes ſunt faciendæ in vtraque ſponſi, & ſponſæ Parochia, quando ſunt diuerſarum Parochiarum.*

11 *Contrahentes, quando plura habuerint domicilia facienda ſunt denunciationes in eo, in quo veriſimilius eſt ſciri impedimenta.*

12 *Denunciationes ſunt faciendæ tribus diebus feſtiuis continuis, quæ ſibi non ſuccedant immediatè.*

13 *Parochus non peccat mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies feſtos, non interponat.*

14 *Diebus ferialibus huiuſmodi denunciationes fieri non poſſunt, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi.*

15 *Denunciationes poſſunt aliquando fieri alio die, quam feſto, ſi ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat.*

16 *Denunciationes validè fieri poſſunt extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam perueniant.*
17 *Matrimonium extra Eccleſiam licitè celebrari poteſt.*
18 *Ordinarius non poteſt præcipere, ne matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma.*
19 *Quoties timetur impediendum malitioſe matrimonium coram Parocho, & teſtibus celebrari poteſt omiſſis denunciationibus, dummodo poſtea ante conſummationem fiant.*
20 *Parochus, quoties timetur malitioſè matrimonium impediendum, non poteſt denunciationes omittere, vt fiant antequam conſumetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit.*
21 *Malitioſè facere dicitur, qui non iuſte impedire poteſt.*
22 *Animus malitioſè impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur.*
23 *Animus non niſi iuramento probari poteſt.*
24 *Falſa impedimenta denuncians, vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur.*
25 *Cognoſcens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab alijs, vi denunciationum tenetur manifeſtare.*
26 *Cognoſcens aliquod impedimentum occultum, ita vt ſolus ipſe nouerit, præcipuè ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo non tenetur detegere.*
27 *Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex cauſa.*
28 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.*
29 *Vicarius Epiſcopi poteſt remittere denunciationes.*
30 *Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nullique Diœceſano ſubditi, poſſunt remittere denunciationes.*
31 *Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*
32 *Abbates huiuſmodi titulares, & Commendatarij poſſunt remittere denunciationes.*
33 *Magiſter, ſcholæ Salmaticen. reſpectu Scholaſticorum, qui in matricula ſunt deſcripti, poteſt denunciationes remittere.*
34 *Archiepiſcopus in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poteſt.*
35 *Epiſcopus vnius contrahentis poteſt cum vtroque quamuis ſint diuerſæ Diœceſis in denunciationibus diſpenſare.*
36 *Epiſcopus alteri delegare poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus.*
37 *Vicarius Generalis poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter.*
38 *Ordinarij abſque iuſta cauſa denunciationes remittere non poſſunt.*
39 *Diſpenſandi cauſa ſufficit, quod extraiudicialiter cognoſcatur.*
40 *Iuſtæ ad diſpenſandum cauſæ quæ.*
41 *Cauſa iuſta ad diſpenſandum eſt, quando creditur matrimonium iniuſte impediendum.*
42 *Vel quando Virgo ſub tutela iniqui tutoris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult.*
43 *Vel quando virgo erat à viro deflorata.*
44 *Vel ſi filij eſſent ſub poteſtate nouercali.*
45 *Vel quando magnates contracturi ſunt matrimonium.*
46 *Vel quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis.*
47 *Vel quando matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo.*
48 *Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, inſtat, ita vt nequeant omnes denuntiationes præmitti.*
49 *Vel vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus.*
50 *Epiſcopo incumbit cura indagandi, an vera ſubſit cauſa diſpenſandi in renunciationibus, quia remittendo eas ſine iuſta, & rationabili, peccat mortaliter.*
51 *Ordinarius exiſtente iuſta cauſa diſpenſandi tenetur ad petitionem partis ſub peccato mortali diſpenſare.*
52 *Appellari poteſt de denegatione diſpenſationis, ſaltem quoad effectum deuolutiuum.*
53 *An detur tam vrgens neceſſitas, vt ſolum coram Parocho, & teſtibus matrimonium contrahatur abſque denunciationibus, & Epiſcopi diſpenſatione?*
54 *Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur non ſtatim ea facta matrimonium eſt contrahendum, ſed per aliquod tempus differendum.*
55 *Qui intra quatuor menſes poſt denunciationes factas matrimonium non contraxit, non poteſt illud inire, niſi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Epiſcopi.*
56 *Proprius contrahentium Parochus, quis dicitur.*
57 *Parochiam acquirit quiuis ratione habitationis.*
58 *Scholares dimiſſo Sacerdote in patria, poſſunt in loco ſtudij confiteri.*
59 *Parochianus, vt vere aliquis dicatur, debet habere animum conſtituendi in Parochia domicilium.*
60 *Intelligitur tex. in cap. quæſiti, 16. quæſt. 1.*
61 *Intelligitur tex. in cap. vlt. de Parochijs.*
62 *Intelligitur tex. in cap. in noſtra, de ſepult.*
63 *Relegatus ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio menſurando tenetur contrahere coram Parocho loci, in quo eſt relegatus.*
64 *Parochiani vere efficiuntur ſtatim ac animum habitandi maiori parte anni, habuerint.*
65 *Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxoris, ſi in eius parochia contrahatur, & Parochus viri, ſi in viri parochia fiat.*
66 *Parochus ruralis non eſt proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur.*
67 *Fœmina quæ coram Parocho ſuæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum poſtquam ſe tranſtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia cum intentione ibi perpetuo manendi, non poteſt poſtea matrimonium de nouo coram eodem Parocho valide celebrare.*
68 *Amaſia, quæ ſe tranſtulit ad domicilium concubinarij intentione ibi commorandi maiori parte anni, poteſt coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amaſio, ſed cum alio extraneo.*
69 *Parochi duo, quoad matrimonium contrahendum poſſunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna Parochia, altera dimidia in altera habitat.*
70 *Habitationis inæqualitas ſi detur, illius Parochiæ erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit.*
71 *Habitans in confinio duarum Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, ſi duos habeat.*
72 *Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius parochia ſunt vel commorantur.*
73 *Vagorum matrimonio poteſt quicunque Parochus intereſſe diligenti inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia.*

74 Pa-

74 *Parochus, qui in vagorum Matrimonijs prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, ſed matrimonium eſt validum.*

75 *Vagabundus is proprie dicitur, qui nullum certum domicilium habet.*

76 *Parochus quilibet poteſt intereſſe Matrimonio vagi, etiamſi coniux vnus non ſit alienigena.*

77 *Alienigenarum iure gaudent, qui ſe cedunt aliò non habitaturi, nec manſuri, ſed ſolum ut coram proprio Parocho contrahant.*

78 *Parochi præſentia in Matrimonijs neceſſaria, non tantum corporea, ſed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus.*

79 *Non intelligens dici non poteſt præſens.*

80 *Parochi præſentia quare hodie de eſſentia requiratur.*

81 *Præſentia Parochi pro forma actus exigitur, ita ut Matrimonium contractum in præſentia mille teſtium eo abſente nullum ſit.*

82 *Parochi, vel teſtium præſentia ſufficit, quamuis vi interſint, dummodo tamen intelligant conſenſum contrahentium.*

83 *Matrimonium non valet ſi Parochus aſſiſtens non intellexit ea, quæ agebantur, niſi affectatum eſſet non intelligere.*

84 *Contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat.*

85 *Parochi præſentia adducti doloſè, & renuentis, ſufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat.*

86 *Parochi præſentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, ſed vt videat.*

87 *Cæcus quamuis retineat dignitatem, & teſtificare poſſit de ijs, quæ ante cæcitatem vidit, ſi tamen Parochus ſit, vel teſtis ad Matrimonium contrahendum, eius præſentia non ſufficit.*

88 *Parochi præſentia ſufficit etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit.*

89 *Referuntur plures Doctores contrarium tenentes, quorum opinio non videtur improbabilis.*

90 *Parochi præſentia, etiam irregularis, ſuſpenſi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, ſufficit.*

91 *Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confeſſo, validum eſt.*

92 *Matrimonium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſaltem coloratum titulum habente, ſi non fuit, vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum eſt.*

93 *Parochus interdictus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, valide matrimonio aſſiſtit.*

94 *Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſunt valida.*

95 *Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Epiſcopatum ſine licentia Parochi, & Epiſcopi loci valide aſſiſtit matrimonio ſuorum Parochianorum.*

96 *Parochus, & teſtes in celebrandis coniugijs non ſuſtinent publicam alicuius officij authoritatem.*

97 *Parochus in aliena Parochia ſine licentia Parochi, vel Epiſcopi loci aſſiſtens Matrimonio ſuorum Parochianorum, ceſſante ſcandalo, non peccat, nec puniendus venit.*

98 *Parochi vnius præſentia ſufficit, quando contrahentes ſunt diuerſarum Parochiarum.*

99 *Parochus delegatus, vel viceeuratus poteſt Matrimonio aſſiſtere.*

100 *Parochus delegatus ad vniuerſam Parochiæ curam, poteſt delegare facultatem aſſiſtendi Matrimonio, & numero 115.*

101 *Viceeuratus inſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo, vt poſſit ſubſtituere ad vniuerſam Parochiæ curam, poteſt delegare licentiam aſſiſtendi Matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum.*

102 *Parochus quando præſens aſſumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non poteſt delegare.*

103 *Parochus habens iniuſtum beneficij titulum, quandiu poſſeſſione non ſpoliatur, poteſt Matrimonio aſſiſtere.*

104 *Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia valide Matrimonio aſſiſtit.*

105 *Parochus non Sacerdos valide Matrimonio aſſiſtit.*

106 *Parochus aſſiſtens in peccato mort. valide Matrimonio aſſiſtit.*

107 *Parochus proprius Matrimonio intereſſe non valens, alium ſui vice, & loco Sacerdotem ſubſtituere poterit.*

108 *Regularis poteſt de licentia Parochi Matrimonio aſſiſtere.*

109 *Parochus ficte concedens facultatem aſſiſtens Matrimonio, illud non efficit inualidum.*

110 *Parochus irregularis, etiam excommunicatus non toleratus, poteſt valide dare alteri licentiam aſſiſtendi.*

111 *Sacerdos degradatus valide aſſiſtit Matrimonio, de licentia Parochi.*

112 *Parochus licentiam aſſiſtendi Matrimonio non poteſt concedere Clerico non Sacerdoti.*

113 *Matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore peſtis, vel alterius neceſſitatis, eſt inualidum.*

114 *Parochus poteſt concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos, non ſolum in propria Parochia, ſed etiam extra illam.*

115 *Parochus proprius cogi poteſt ad aſſiſtendum Matrimonio, ſi illi alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere.*

116 *Ordinarius facultatem concedere poteſt alicui Sacerdoti Matrimonio aſſiſtendi ſuorum diœceſanorum.*

117 *Vicarius generalis Epiſcopi ex proprio officio poteſt Matrimonijs intereſſe, & alij Sacerdoti licentiam aſſiſtendi concedere.*

118 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.*

119 *Epiſcopi iuriſdictione ſuſpenſa per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poteſt eius Vicarius valide intereſſe Matrimonijs, alijſque committere.*

120 *Vicarius Epiſcopi, qui Sacerdos non eſt, non poteſt præſentiam Matrimonio contrahendo præſtare, ſed tantum Sacerdotem delegare.*

121 *Iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimonijs ſuorũ diœceſanorũ.*

122 *Abbas Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ poteſt huiuſmodi facultatem concedere.*

123 *Capitulum Sede Vac. poteſt etiam huiuſmodi licentiam concedere.*

124 *Legatus reſpectu prouinciæ ſuæ legationis eandem habet poteſtatem.*

125 *Archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, niſi actu viſitet.*

126 *Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio debet eſſe expreſſa.*

127 *Licentia generalis ad adminiſtranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra ſuam Parochiam ad curam animarum ſpectantia ſufficit.*

128 *Licentia hæc verbalis ſufficit, non autem requiritur in ſcriptis conceſſa.*

129 *Licentia debet actum præcedere.*

130 *Matrimonium nullum eſt, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamſi poſtea factum ratificaret.*

131 *Licentia hæc non debet eſſe reuocata, quæ tunc talis cenſeretur, quando illis, quibus conceſſa fuit per certum nuntium, aut literas ſignificata ſit.*

132 *Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, ſi interim Parochus moriatur, non expirat.*

133 *Licentia obtenta metu, vel dolo ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueatur.*

134 *Licentia data contra prohibitionem Epiſcopi valida eſt.*

135 *Sacerdos non debet credere dicentibus ſe habere licentiam à Parocho.*

136 *Probandi onus incumbit aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requiſitam, non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio.*

137 *Teſtium duorum vel trium præſentia vltra Parochi aſſiſtentiam neceſſaria eſt, ad valide Matrimonium contrahendum.*

138 *Teſtes in matrimonijs neceſſarij poſſunt eſſe quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici fœmina, aut infames.*

139 *Teſtes huiuſmodi non requiruntur rogati, & ſufficiunt repugnantes, ac per violentiam præſentes.*

140 *Matrimonium contrahens ſine Parocho, & teſtibus peccat mortaliter, quia inualide contrahit.*

141 *Parochi, & teſtium præſentiæ defectus non eſt impedimentum dirimens ſponſalia.*

142 *Sponſalia clandeſtinè contrahentes non peccant.*

143 *Matrimonium abſque præſentia Parochi, & teſtium contractum, in vim ſponſaliorum non reſoluitur.*

144 *Obligatio nulla nec ciuilis, nec naturalis oritur ex conſenſu præſtito in matrimonio clandeſtino.*

145 *Actus à principio nullus nullum producit effectum.*

146 *Referuntur Doctores aſſerentes matrimonium clandeſtinum habere vim ſponſaliorum, & illorum fundamentis reſpondetur.*

147 *Matrimonium in articulo mortis vel tempore peſtis, aut belli, ſine Parocho, & teſtibus inualidum eſt.*

148 *Sponſalia non tranſeunt in matrimonium ſubſequuta copula coram Parocho, & teſtibus.*

149 *Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.*

150 *Traductio ſponſæ ad domum mariti cum ſolemni apparatu, non efficit hodie matrimonium, niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur.*

151 *Contrahentes ſine Parocho, & teſtibus, licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum, non manent inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum.*

152 *Contrahere coram Parocho, & teſtibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit.*

153 *Incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. ſi alio migrent, vbi non eſt acceptatum, poſſunt valide contrahere clandeſtine.*

154 *Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum cauſa, etiamſi ex his locis ſint oriundi, in quibus receptum eſt Concil. non tenentur contrahere iuxta illius formam.*

155 *Incola illius loci in quo non eſt promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & teſtibus ſi ducat ad locum in quo receptum eſt.*

156 *Matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vt valide fiat neceſſarium eſt conditionem adimplere coram Parocho, & teſtibus; quid ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito? ibid.*

157 *Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum conſenſus, aut metum, non tenentur iterum coram Parocho, & teſtibus contrahere.*

158 *Infidelium matrimonium, vt fiat Sacramentum non eſt neceſſario facienda expreſſio, vel ratificatio conſenſus coram Parocho, & teſtibus.*

159 *Parochi, & teſtium præſentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem ſit validum.*

160 *Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandeſtino interfuerit incurrit pœnam triennalis ſuſpenſionis ab officio.*

161 *Verbum, ſuſpendatur, cum ſit futuri optatiui importat ſententiam ferendam.*

162 *Pœna ſuſpenſionis triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandeſtino intereſt, non eſt ſublata per Concilium.*

163 *Parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, non incurrit prædictam ſuſpenſionis cenſuram.*

164 *Parochus triennio ſuſpenſus ſi eodem durante triennio, aſſiſtat alteri clandeſtino coniugio, ſuſpendaturque iterum triennio, an poſterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori?*

165 *Suſpenſus ab officio, quia interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſus à beneficio.*

166 *Epiſcopus non valet diſpenſare à ſuſpenſione triennali.*

167 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Triden. ſeſſ. 24 de reform. cap. 6.*

168 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, alias ſi omittat grauiter peccabit.*

169 *Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt Parochus aſſiſtens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur.*

170 *Omiſſio verborum, ego vos in matrimonium coniungo, &c. eſt pec. mor.*

171 *Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato mort. ad ſacramentum matrimonij accedant.*

172 *Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel Confeſſionem, indigne accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tanquam recipiunt, non vero quatenus adminiſtrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum conſilium ſolummodo contineat.*

173 *Matrimonium an poſſit impediri donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didiſcerint Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Eccleſiæ ſeptemque peccata capitalia?*

174 *Parochus ſub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem, mortem, & annum ſcribat.*

175 *Liber hic mortuis teſtibus, & Parocho, plene probat matrimonium contractum.*

176 *Liber Baptiſmi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo ſit faciendus, oſtenditur.*

177 *Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & ſepulturam.*

178 *Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur.*

179 *Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil.*

180 *Conſilium quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad ſequendum.*

181 Ma-

181 *Matrimonium conſummare ante Eccleſiæ benedictionem ſublato ſcandalo, & contemptu legis eccleſiaſticæ, nō eſt peccatum mort.*
182 *Excipe ſi adſit contemptus, vel ſcandalum, vel lata ſit in diœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.*
183 *Benedictiones non tenetur in ſecundo matrimonio recipere, qui ſemel contraxit, & mortua prima coniuge aliud iniit, etiamſi fortè primum matrimonium fuerit inualidum.*
184 *Benedictio ſolemniter fit ex conſuetudine recepta, ſi fœmina ſolum nondum fuiſſet benedicta.*
185 *Benedictiones matrimoniales poſſunt fieri à Parocho vtriuſuis contrahentis.*
186 *Benedictionem ſecundis nuptijs impertiens in caſu non permiſſo, ab officio, & beneficio ſuſpenditur.*
187 *Sacerdos hanc ſuſpenſionem incurrit ſi benedicat ſecundum matrimonium, non diſſoluto primo.*
188 *Suſpenſionis pœna ab officio & beneficio lata non infligitur ipſo iure.*
189 *Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicēs ſubditos alterius Parochiæ, abſque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipſo iure tandiu ſuſpenſus manet quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur.*
190 *Incurrit etiam ſuſpenſionem à beneficio.*
191 *Epiſcopus, vel eius Vicarius ab hac ſuſpenſione abſoluere poteſt.*
192 *Regulares matrimonium adminiſtrantes, ſeu ſolemnitates, non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, ipſo facto ſunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apoſtol. reſeruata.*
193 *A prima die Aduentus Domini, vſque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia non poſſunt celebrari.*
194 *Ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia, & matrimonia dictis temporibus ſine ſolemnitate.*
195 *Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus conſummari non prohibetur.*
196 *Matrimonium contractum de facto dictis temporibus, validum eſt, contrahentes vero peccabunt mortaliter.*
197 *Interdicti tempore, & à perſonis interdictis Matrimoniū abſque peccato mortali contrahi non poteſt.*
198 *Matrimonium quoad ſui ſubſtantiam validè contrahitur tempore interdicti.*
199 *Matrimonium vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis cōfert gratiam.*
200 *Matrimonium ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt contractus, Sacramentum efficitur.*
201 *Parochus licet non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem; & aliquo modo illud adminiſtrat.*
202 *Intelligitur c. capellanus, de ferijs.*
203 *Matrimonium ſub excommunicato contrahatur validū eſt, quamuis illicitè contrahatur.*
204 *Sponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt.*
205 *Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.*
206 *Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri poſſint ſeruata moderatione c. alma mater §. adijcimus, de ſenten. excommunicat. in 6.*
207 *Referuntur Doctores, qui de ſacram. matrim. tractatus edidere.*

EPISCOPVS IN DISPENſandis denunciationibus, matrimonijſque contrahendis, quam habeat auctoritatem.

ALLEGATIO XXXII.

1 Denunciationes fieri debent eorum, qui matrimonio iungi volūt, vt ſi quis ſciat inter eos, qui matrimonio iungendi ſunt, aliquod impedimentum eſſe, illud in medium proferat, iuxta *Trident. Concil. ſeſſ. 24. de reformat. matrimon. cap. 1.* quæ quidem denunciationes de iure antiquo non erant de ſubſtantia matrimonij, nec hodie vllum ius nouum extat in contrariū: ideo irritari matrimonium ipſarum omiſſione ex iuris reg. & ipſius Concil. decreto manifeſtè apparet. Nam in eodem Concilio irritans clauſula illic inſerta in verſ. *quia aliter quam præſente Parocho, &c.* non denunciationum ſolemnitatem reſpicit, ſed Parochi, & teſtium præſentiam, quos ad ſic contrahendum inhabiles reddit, non obſcurè innuens alterum defectum matrimonium non vitiare, nec etiam contrahētes inhabiles reddere: & exceptio in hoc caſu, in cæteris regulam firmare cenſetur argum. *l. nam quod, ad fin. ff. de penu legata, l. quæſitum §. denique, ff. de fundo inſtruct.*

2 Et hoc multis rationibus comprobatur: prima, ipſaque verior omnibus eſt, quod vbi denunciationes de ſubſtantia forent poſt matrimonium interuenire non poſſent, ſed in ipſo actu adhiberi deberent, *cap. auditis, cap. quia propter de elect. gloſ.* & omnes *in l. vniuerſa C. de precibus Imperatori offerendis Panorm. Anton. & Imola in cap. cum nos, debis quæ fiũt à Pral. Paul. à Caſtro Rom. Alexand. & Iaſon. in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum ff. de acquir. hæred.* indiuiduum enim eſt quidquid ad ſolemnitatem actus pertinet, vt nec diuidi, aut ſeparari ab actu poſſit, *l. cum auctoritas C. de teſtam. l. hæredes palam, in fine, ff. eodem titul.* atque ideo vno, & eodem tēpore adiungi, & præſtari debent, *l. cum hi §. ſi Prætor, de tranſact.* cum alijs citatis per *Tiraq. de retract. titul. 1. §. 1. gloſſ. 21. numer. 12.* ita fit vt denunciationes non ſint de ſubſtantia, aut forma, cum poſſint Ordinarij arbitrio ex cauſa permitti, & ideo hanc ſententiam tuentur, & ſequuntur *Nauar. in capit. 22. num. 70. & conſil. 17. numer. 4. ſub titul. de ſponſalibus in 2. impreſſ. Salzed. ad Bernard. cap. 75. alias 76. in nouiſſ. addit. in verb. ſuſpenditur ab officio, verſic. ante omnia, Perez. l. 1. titul. 15. lib. 5. ordinam.* Henriqu. *in ſumma lib. 11. cap. 5. §. 1. Vega in ſumm. lib. 3. caſu 166. Viuald. in candelabro aureo titul. de matrimon. numero 84. & 85. Sarmient. ſelect. lib. 1. cap. 6. num. ſeptimo, Petrus de Ledeſma de matrimon. quæſtione 45. articul. 5. punct. 2. dub. 1. concluſ. 2. & in ſumm. part. prima de ſacram. matrimo. cap. 6. concluſio. 6. in fine, Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 217. numer. ſecundo, Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 3. numer. 21. in med. Segura in direct. iudicum eccleſiaſtic. part. ſecunda, cap. decimo quinto. numer. 36. & capit. 16. numero primo. Matienſ. in rub. titul. 1. gloſ. 1. numer. 34. lib. 5. nouæ recopil. Spin. in ſpeculo teſt. gloſſ. 15. princip. à numero vigeſimo quarto; Gutier. de iuram. confirm. part. prima, cap. 51. numero 2. & canonic. lib. 1. cap. 19. numero duodecimo, & practic. lib. 2. quæſt. 4. numer. 13. & in tractat. de matrim.*

matrim.cap. 56.numero ſecundo, & cap.73.num. 1. Chamerota de Sacrament. tract. 12. de matrimo. dub. 17. pag. 724. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 83. numer. 7. praxis noua epiſcop. part. ſecunda cap. 4. num. 29. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. ſecunda cap. 9. num. 45. Aloyſi. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſi. 257. in 1. edit. & reſolut. 124. numer. 6. in 2. edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 15. §. 11. numer. 6. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro quarto, titul. 15. l. 1. de matrimon. numer. 2. & 3. Franc. Moli. de ritu nuptiar. lib. ſecundo, differ. 11. numer. 45. Modernus de iuriſdict. par. 4. caſu 71. num. vndecimo, cum ſequent. Campanil. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. cap. 13. numer. 143. Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 5. Rebel. de obligat. iuſtit. parte 2. lib. 2. q. 7. ſect. 2. nu. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitẽtial. lib. 31. n. 222. Coninch. de ſacram. to. 2. diſp. 27. n. 49. Bonac. de matrimonio q. 2. punct. 6. nu. 6. Ex quibus rectè infertur duos clariſſimos Iuriſconſultos non benè ſenſiſſe, qui palam reſponderunt matrimonium omiſſis denunciationibus celebratum, irritum eſſe, etiam hodie iuxta Concilij diſpoſitionem, prout conſuluere Cephal. conſil. 421. à numer. 1. lib. 3. & Menoch. conſil. 79. numer. 70. lib. 1. atque alius inter eiuſdem conſilia libr. 4. conſil. 398.

3 Peccatum tamen mortale eſſe quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa, quia violatur præceptum in re grauiſſima, tenent Salzed. cap. 76. addit. 2. verſic. peccaret, vbi dicit peccare grauiter Parochum, qui matrimonium prætermiſſis denunciationibus celebrauit, ac contrahentes ipſos, & ſcienter intereſſentes, Chamerot. dict. dub. 17. notab. 1. Petrus de Ledeſma in tract. de matrimon. quæſt. 45. artic. 5. verſ. ſed aliud eſt dubium & in ſumm. par. 1. de ſacrament. matrimonij cap. 6. concluſ. 6. Spin. dict. gloſ. 15. num. 26. Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 604. numer. 85. Guttier. de iuram. confirm. p. prima cap. 91. num. 29. & dict. tract. de matrimon. cap. 56. numer. 4. & capit. 57. numer. primo, Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 224. num. 2. Coninch. dict. diſputat. 27. num. 51. Reginald. dict. lib. 31. num. 223. Sanch. lib. 3. diſput. 5. numer. 6. & Bonacina d. puncto 6. num. 8. & 9. cum P. Sanch. & Coninch. cõtra Henriq. reſoluit ſponſos mortaliter peccare, non tantum prima vice conſummando matrimonium abſque præmiſſis denunciationibus, ſed etiam toties quoties habuerint copulam.

4 Quod adeo verum eſt etiam ſi ipſe Parochus moraliter ſciat nullum ſubeſſe impedimentum cum ex earũ omiſſione poſſent ſequi multa mala, Sanch. d. diſput. 5. num. 6. Rebel. d. quæſt. 7. num. 10. Guttier. d. cap. 57. num. 1. Coninch. dict. num. 51. verſ. aliqui, Reg. num. 223. dict. loco, Bonac. d. quæſt. 2. punct. 6. num. 7. contra Sotum in 4. diſtin. 28. quæſt. 1. artic. 2. ad 1. & alios aſſerentes non eſſe peccatum mortale, quãdo Parochus adhibuit ſufficientem diligentiam ad inquirendum an aliquod eſſet impedimentum.

5 Quando vero Parochus omittit vnam tantum denũciationem, & moraliter certus eſt nullum ſubeſſe impedimentum, tunc videtur à mortali excuſandus, ratione paruitatis materię, quãuis reprehendẽdus, ſi hoc faciat, ita Syluest. verbo matrimonium 6. quæſt. 7. Sanch. dict. loco numer. 7. Ledeſma dict. quæſt. 45. articul. 5. & alij quos refert, & ſequitur Guttier. dict. cap. 57. numer. 1. contra Coninch. dict. num. 51. exiſtimantem mortaliter peccare.

6 Si vero Parochus timore mortis aſſiſtat matrimonio omiſſis denunciationibus debitis, non peccat, niſi id faciat in contemptum Clauium, ita poſt Sanch. Galet. caſuum conſc. verb. Paroch. §. 4.

7 Parochus, qui propria auctoritate indebitè, & abſq; legitima, ac iuſta cauſa denunciationes omiſit, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium, ex cap. cum inhibitio, de clandeſt. deſponſat. ita Henriqu. lib. 11. cap. 5. nu. 6. quem refert, & ſequitur Bonac. d. punct. 6. nu. 3. Sabag. ad tit. de ſponſalib. num. 46.

8 Nam quando propria auctoritate, & ſic illicitè, denũciationes prædictæ omittuntur, dicitur matrimonium clandeſtinum ad incurrendas pœnas clandeſtinis matrimonijs appoſitas, etiamſi fiat coram Parocho, & teſtibus, ita Pet. de Ledeſma dict. cap. 6. dub. 3. prope finem, Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 6. nu. 2. lit. M. Gutier. pract. lib. 2. q. 4. & de matr. cap. 55. num. 5. Sanch. lib. 3. diſput. 1. nu. 7. Coninch. d. tom. 2. diſput. 18. num. 203. & diſput. 27. nu. 83. Franciſc. Mol. d. differ. 11. à num. 40. contra Sot. in 4. diſtin. 28. qu. vni. art. 1. & Alph. de Caſtro de iuſta hæret. punit. lib. 2. c. 18.

9 Quæ denunciationes faciendæ ſunt, vt validè fieri debeant, à Parocho, vel ab alio, de licentia ipſius Parochi, vt reſoluunt Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 217. num. 6. Sanch. lib. 3. diſput. 6. à num. 4. Coninch. diſput. 27. dub. 5. num. 50. Reginald. lib. 31. num. 225. Bonacina d. quæſt. 2. puncto 6. nu. 12.

10 In vtraque ſponſi, & ſponſæ parochia, quando ſunt diuerſarum parochiarũ, quia illi, qui ſunt de parochia mulieris fortaſſe neſciunt impedimentum viri, & è cõtra ita Pet. de Ledeſma q. 45. art. 5. puncto 3. & in ſum. p. 1. de ſacram. matrim. c. 6. concluſ. 7. verſ. haſe de aduertir. Fuſc. de viſit. lib. 2. cap. 3. num. 21. Vgol. de poteſt. Epiſcopi cap. 15. §. 11. nu. 2. praxis epiſcop. par. 1. verbo matrim. §. 5. Poſſeuin. d. cap. 10. num. 8. Henriq. lib. 11. capit. 7. §. 1. Sanch. lib. 3. diſput. 6. num. 4. Rebello dict. part. 2. lib. 2. q. 7. num. 10. verſ. quo loco, Reginald. lib. 31. num. 125. Chamerot. dict. dub. 17. verſ. quinto, Coninch. diſput. 27. num. 40. Baſil. Ponc. de impedim. matrim. cap. 26. §. 4. in princ. Gutier. de matrim. cap. 56. num. 5. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 6.

11 Si vero contrahentes plura habuerunt domicilia, ſeu parochias, faciendæ ſunt huiuſmodi denunciationes, in ea in qua diutius habitant, & principaliorem habẽt larem, vel potius in ea, in qua veroſimilius eſt ſciri impedimenta, vt in parochia in qua fuit antiqua parẽtum habitatio, non vero in loco, quem modo, quaſi ignotus, cœpit inhabitare, quia tunc antiquius domicilium eſt petendum. Ita Ledeſma d. art. 5. Fr. Emman. c. 217. num. 6. Sanchez lib. 3. diſputat. 6. à nu. 4. Reginald. lib. 31. nu. 225. Coninch. diſputat. 27. num. 50. Gutier. cap. 56. nu. 6. Bonacina dict. puncto 6. nu. 11. Sanchez dict. diſput. 6. num. 6.

12 Fieri autem debent hæ denunciationes tribus diebus feſtiuis continuis, Bonacina d. puncto 6. numer. 14. Chamerota d. dub. 17. verſic. ſecundo, Sanchez lib. 3. diſp. 6. nu. 8. Reginald. lib. 31. nu. 225. etiamſi ſibi ſuccedant, vt intellexit Baſil. Ponci. d. cap. 26. §. 4. in princip. Sed melius intelligendum eſt de feſtis, quæ ſibi non ſuccedunt immediate, cum Reginald. vbi proximè, Segura in directorio iudicum, p. 2. cap. 16. nu. 20. Aloyſ. Ricci in praxi rerum fori eccleſ. reſolut. 224. nu. 4. in 2. impreſſ. Coninc. d. to. 2. diſp. 28. nu. 47.

13 Vnde ratione paruitatis materiæ credo Parochum non peccare mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram

multos

multos dies feſtos non interponat, quia tunc faciendo contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui peccabit mortaliter, nam ob magnum temporis interuallum, ſeu moram fieri poteſt, vt parochiani tardiores euadãt ad deferenda impedimenta, & interim obliuiſcantur precedentium denunciationum. Ita *Sanchez d. diſputat. 6. num. 8. Gutier. cap. 56. num. 4. ad finem, Poſſeuin. d. c. 10. num. 4. & 5. Conincb. d. diſput. 27. dub. 5. num. 47. Reginald. lib. 31. num. 226. Bonacin. d. puncto 6. nu. 15.* contra *Henriq. c. 7. nu. 11. d. loco.*

14 Ex quo fit huiuſmodi denunciationes diebus ferialibus fieri non poſſe, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi, cum ſuper hac Conciliari diſpoſitione diſpenſandi poteſtatem non habeat: ita *praxis epiſcop. part. 1. verbo Matrimonium, §. 4. Chamerota dict. dub. 17. verſi. quarto, Vgolin. dict. cap. 15. §. 11. numer. 3. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 81. numer. 28. Sanch. lib. 3. diſputat. 6. num. 9.* & ita Sacram Congregationem decidiſſe refert *praxis Neapol. capit. 26. numer. 10.* quam citat *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 224. nu. 3. in noua impreſſ.*

15 Addo tamen eas fieri poſſe alio die, quam feſto, eo ſcilicet, quo ingens hominum multitudo ad eccleſiam accedit, vt accidit quando inſignis concionator concionem habiturus eſt, vel eſt dies feſtus vocationis illius Eccleſiæ, etiamſi non ſeruetur, niſi vſque ad meridiem, cum Concilij fini hoc modo ſatisfactum ſit: ita *Sanch. dict. diſputat. 6. nume. 9. Reginald. dict. lib. 31. numer. 227. Guttier. de matrimon. cap. 56. num. 8. Bonacina dict. quaeſt. 2. puncto 6. num. 18. & num. 19. Poſſeuin. d. c. 10. num. 12.*

16 Hinc etiam fit denunciationes validè poſſe fieri extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi cõcurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam perueniat: ita *Sanch. d. nu. 9. Baſil. Ponc. d. c. 26. §. 4. in princ. Reginald. lib. 31. nu. 227. Gutier. c. 56. n. Bonacina d. q. 2. punct. 6. nu. 17.*

17 Sic etiam extra Eccleſiam matrimonium licitè celebrari poteſt, quia ad hoc, vt dicatur celebrari in facie Eccleſiæ, non eſt opus, vt in ipſa materiali Eccleſia, vel in eiuſdem limine celebretur, ſed ſufficit vt coram aliqua fidelium multitudine fiat, quæ tanquam quædam Catholicorum cõgregatio cenſeri poteſt Eccleſia, iuxta tex. *in c. Eccleſia. de conſecr. diſtin. 1.*

18 Vnde Ordinarius non poteſt prohibere, quin matrimonia domi celebrentur ſeruata Cõcilij forma, ſed cum maximè deceat, vt in Eccleſia celebrentur, id hortari debet, non præcipere: ita deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici, part. 2. cap. 9. num. 48. Baſil. Ponc. dict. c. 26. §. 2. verſi. 3. Rebel. d. par. 2. lib. 2. q. 7. nu. 11. Sanch. lib. 3. diſput. 15. num. 20. Reginald. li. 31. num. 242.*

19 Si probabiliter timetur impediẽdum malitioſè matrimonium, ſi trina monitio, vel vna tantum precedat, Parocho, & teſtibus præſentibus celebrari poteſt matrimonium, dummodo poſteà ante conſummationem denunciationes fiant; niſi Ordinarius, cuius id prudẽtiæ committit Concilium, aliter iudicet debere fieri, vide *Perez l. 1. tit. 15. lib. 8. Ordinam. pag. 184. Menoch. conſ. 69. Armendariz. d. loco, num. 21. & 35. Guttier. canonic. lib. 1. c. 19. & tract. de matrim. cap. 37. n. 3. Franc. Molin. diff. 21. num. 52. cum ſeqq. Sanch. lib. 3. diſputat. 9. Coninch. d. diſp. 27. nu. 52.*

20 Nullo modo tamen Parochus, quoties timetur malitioſè matrimonium impediendum, poteſt huiuſmodi denunciationes omittere, vt fiant antequam conſũmetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit, *Hẽriq. lib. 11. c. 5. §. 5. Sanch. lib. 3. diſput. 7. nu. 17. Coninch. d. diſput. 27. nu. 53. Mar. Antonin. variar. reſolut. libr. 1. reſolut. final. caſu 4. Menoch. conſil. 69. num. 61. Nau. conſ. 1. ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in vtraque edit. Gutier. cano. lib. 1. c. 19. num. 2.*

21 Qui non iuſte impedire poteſt, is malitioſè facere dicitur, *arg. text. in l. 1. §. huius, ff. de officio eius, & l. qui teſtam. §. mulier, ff. de teſtam.* cum latè traditis per *Cephal. conſil. 321. num. 21. cum ſeqq. lib. 3. Guttier. Canoni. lib. 1. c. 20. nu. 12.*

22 Et cum *Sacrum Concil. in eo cap. 1.* non declaret, quibus verè, an malitioſè animus impedientium detegatur, coniecturis rectè facturos Ordinarios exiſtimo, ſi iuſiurandum præſtent impedientibus, quo iurare eos cogant, non malitioſo animo, ſe impedimenta afferre, & propalare.

23 Animus enim non niſi iuramento probari poteſt, ex *Bar. in l. admonendi num. 9. vbi Alexand. num. 19. ff. de iureiur. Menoch. de arbitrar. caſu 241. num. 4. & caſu 186. num. 3. & 4.*

24 Qui tamen, vt matrimonium impediat, falſa impedimenta denũciat, arbitraria pena punitur, vt habetur *in c. cum inhibitio, & §. fin. iuncta gloſſ. ibi, & Auth. n. 13. de clandeſt. deſponſ. Menoch. caſu 453. nu. 2. Vgolin. de poteſtat. epiſcopi, c. 15. §. 11. num. 6.*

25 Vi harum denunciationum, qui nouit aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, & illud probare non poſſit, ſub peccato mortali tenetur denunciare: ita *Gutier. canon. lib. 1. cap. 11. n. 21. & 27. & de matrimon. cap. 59. Sanch. lib. 3. diſputat. 13. numer. 2. Coninch. diſput. 27. dub. 7. num. 61. Reginal. lib. 31. numer. 228. Chamerot. dict. dub. 17. verſ. ſeptimo, & verſ. nono, Bonacina dict. quaeſt. 2. punct. 6. numer. 20.* vbi etiam reſoluit cum alijs procedere, quando agitur de damno alterius vitando, & quamuis impedimẽtum acceptum ſit ſub ſecreto, vel auditum ab alijs, dũmodo ſint perſonæ fide dignæ; ſecus vero ſi audierit à perſona nihil certum ſciente, vel ſi non meminerit à qua perſona audiuit.

26 Cognoſcens aliquod impedimentum, vel ſub ſecreto, vel occultum, ita ut ſolus ipſe nouerit, præcipuè ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, non tenetur detegere, ſicut nec tenetur impedimenta denunciare cũ graui ſuo incommodo, vel aliorum ſcandalo, vide *Fr. Emman. in ſumm. part. 1. cap. 217. numer. 9. Chamerota vbi proximè, Bonacina dicto punct. 6. num. 20.* optime *Baſil. Ponci. dict. cap. 26. §. 4. verſic. denique,* vbi ex *Paul. Comitol. reſponſor. moralium, lib. 1. quaeſt. 112.* duo matrimonia vix opinabilia refert, quæ etiam ego referrem niſi breuitati ſtuduiſſem; Obſtrictis tamen impedimento tenetur deſiſtere à matrimonio contrahẽdo, & illud manifeſtare iudici interroganti, *Sanchez libr. 3. diſput. 14. Coninch. diſput. 26. num. 64.* Gutier. *capit. 69. num. 13. Reginald. lib. 31. num. 328. ad finem, Bonacina d. puncto 6. num. 21.* & de hac re alibi latius in quæſtione, denunciare qui teneantur vi monitorij. In denunciationibus Matrimonij aſſertioni Parochi ſtandum eſt, concurrente veriſimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non reclamatione partium *Rot. diuerſor. p. 2. deciſ. 91. nu. 1.* quam refert *Bellet. diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de clerico teſte, §. 1. nu. 10.*

27 Attento iure antiquo non poterat Epiſcopus diſpẽſare, ne denunciationes præmitterentur matrimonio;

quia

quia erant præceptæ in generali Concilio Lateranenſi, de quo in cap. cum inhibitio, de clandeſt. deſponſ. in cuius lege nequit Epiſcopus diſpenſare, vt ſuo loco dicemus: ita Salzedo dict. capit. 76. verbo diſpenſat. lit. D. Henriq. lib. 11. cap. 5. §. 5. in comm. litt. S. Sanch. lib. 3. diſputation. 7. num. 1. qui limitant in caſu vrgentis neceſſitatis, vel ex conſuetudine ſcita, & tolerata à Pontifice. Sed hodie poteſt Ordinarius ex cauſa ſibi benè viſa diſpēſare, vt omittantur omnes denunciationes, vel aliqua illarum, ante, & poſt matrimonij conſummationem, vt expreſsè definitur in Concil. Tridentin. dict. cap. 1. Menoch. conſil. 453. numer. 5. Henriqu. dict. cap. 5. §. 5. Salzed. vbi proximè, Petrus de Ledeſma in ſumm. par. 1. de ſacramento matrimonij capit. 6. concluſ. 7. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 9. numer. 51. Vgolin. de poteſtate epiſcop. cap. 60. à num. 3. Baſil. Ponc. dict. cap. 26. §. 4. verſic. debent, Sanch. lib. 3. diſputat. 7. numer. 4. cum ſequentib. Franc. Molin. dict. differ. 11. num. 58. Reginal. dict. lib. 31. à numer. 232. Campanill. in diverſor. iuris Canon. rubr. 6. cap. 3. num. 42. Poſſeuin. de officio Curati cap. 10. de matrimon. num. 2.

28 Ex his ſequitur, quod cum Ordinarij appellatione veniat etiam Epiſcopi Vicarius, poterit is in vim dicti verbi denunciationes remittere, ſi ſibi videbitur expedire: Quod autem Ordinarius dicatur probant gloſſ. verbo generaliter in cap. Romana de appellation. in 6. gloſ. verbo Vicarij in cap. tua de officio Vicarij, Conar. practic. cap. 4. numer. 7. & lib. 3. variar. cap. 20. numer. 4. Sbroz. de Vicario Epiſcopi libro ſecundo quæſtione 55. Flamin. de reſignat. libr. 3. quæſt. 11. num. 19. Sic etiam quoties aliquid Epiſcopo conceditur perſona Vicarij non excluditur, ſed potius ſub eadem diſpoſitione comprehenſa videtur, ex Sanch. dict. lib. 3. diſputatio. 7. num. 10. & diſputat. 29. nu. 16. Modern. de iuriſdict. ordin. in exemptos p. 1. quæſt. 1. nu. 10.

29 Vnde poſſe Vicarium Epiſcopi denunciationes remittere, prædictis rationibus cenſuerunt Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. capit. 217. numer. 4. in 2. edit. Segur. capit. 16. numer. 2. & 3. Salzed. dict. cap. 76. litt. D. verſi. ſed dubium, Petrus de Ledeſma in ſumm. part. 1. de Sacrament. matrimon. cap. 6. concluſio. 7. dub. 1. Iacob. Sbroz. de Vicario Epiſcopi libr. 2. quæſt. 201. num. 1. & ſequ. & quæſtione 43. numer. 28. & 29. Flores de Mena variar. libr. 3. q. 14. num. 26. Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. numero 13. & de matrimon. cap. 56. numero 11. Modern. dict. tract. de iuriſd. Ordin. vbi proximè, Lazar. de monitorijs ſection. 1. quæſt. 6. numero 4. Baſil. Ponc. dict. cap. 26. §. 4. verſ. debent, Caualcan. deciſi. 29. numero 17. part. 1. Sanch. lib. 3. diſputat. 7. numero 10. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 259. in 1. edit. alias reſolut. 226. in 2. edit. Bonacina dict. quæſtione ſecunda, punct. 6. num. 7. verſic. dixit, Sanch. lib. 3. diſputat. 7. numero 9. vbi num. 21. quod etiam poteſt delegare, Reginald. libr. 31. numero 233. Sahagun ad tit. de ſponſalib. numero 53. Ceuall. commun. contra commun. quæſtione 604. numer. 92. ad finem, Coninch. dict. diſput. 27. numero 55. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 83. nu. 10. cum ſeqq. citati à Nicol. Garcia de Benefic. par. tertia cap. 8. num. 54. & hanc opinionem veram, & receptiorem eſſe teſtatur Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum par. 1. num. 216. Quamuis contrarium, imo Vicarium generalem Epiſcopi iure proprio, & auctoritate ſibi à Concil. conceſſa non poſſe denunciationes remittere, cum generali conceſſione diſpenſandi poteſtas non includatur, teneant Cephal. conſil. 421. numero 72. cum ſequent. volu. 3. Menoch. de arbitr. caſu 453. numer. 5. & conſil. 69. num. 55. cum ſeq. Fran. Molin. dict. diff. 11. numer. 64. cum multis ſeqq. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 3. in fine, Spin. d. gloſ. 15. principali, num. 29. Henriq. lib. 11. c. 3. num. 5. Anton. Gomez in explic. Bull. Cruciatæ c. 4. num. 19. & 21. Poſſeuin. d. c. 10. num. 2.

30 Hinc etiam fit habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalē, nullique diœceſano ſubditos, poſſe huiuſmodi denunciationes remittere, cum Ordinarij appellatione veniant. Ita Nauar. conſil. 5. ſub titul. de ſponſal. in 1. edit. & conſil. 3. ſub titul. de clandeſtina deſponſat. in 2. edit. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. c. 217. num. 4. in 2. edit. Henriq. lib. 11. c. 5. §. 5. Sanch. lib. 3. diſput. 7. nu. 4. Sahagun. ad tit. de ſponſal. num. 53.

31 Sic etiam Abbates, qui Ordinarij ſunt & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſuntque omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis iuxta gloſ. quam inibi commendāt Boniſac. & reliqui in Clem. 1. verbo proprij de rebus eccl. non alienand. & dicit ſolemnem Nauarr. dict. conſil. 5. de ſponſalibus numer. 4. poterunt denunciationes remittere.

32 Ita Sanch. dict. diſput. 7. numer. 4. Flores de Mena var. reſolut. lib. 3. quæſt. 24. num. 26. Sayr. deciſi. 9. de ſponſalibus Franciſc. Molin. d. differ. 11. nu. 60. Stephan. Gratian. d. capit. 83. num. 15. qui non tantum Sacri Concilij decretum extendunt ad Abbates titulares, ſed ad Commendatarios, vt hi etiā poſſint denunciationes ex cauſa remittere: duplici mouentur ratione, prima, quidquid poteſt titularis ratione dignitatis, poteſt illius Commendatarius Panormit. in cap. querelam, de elect. quem refert & ſequitur Decian. in cap. edoceri de reſcript. tum, & ſecundo, quia cum decretum Concilij de ordinarijs loquatur indiffinitè, regula vero indiffinita vniuerſali æquipolleat, gloſ. communiter recepta in cap. vt circa de elect. Abbas autem Commendatarius ordinarius dicatur gloſ. & tex. in cap. Ordinarij de officio Ordinarij in 6. iuncto text. in cap. cum Eccleſiarum prælatis eodem titul. in antiq. id etiam poterit concedere, & in eo nuncupatim tenent Petrus de Ledeſma in ſumm. p. 1. de ſacramen. Matrimon. c. 6. concluſ. 7. dub. 1. verſ. ſeguese lo ſegundo, Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſ. 5. §. 8. nu. 28. Quamuis Abbates, & Commēdatarios in eorum Abbatijs, in quibus habent etiam iura Epiſcopalia dictas denunciationes ſine ſpeciali conceſſione Apoſtol. remittere non poſſe, dicant deciſum Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. c. 9. nu. 55. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrimon. in declarat. num. 22.

33 Item ex eadem ratione Magiſter ſcholæ Salmanticen. reſpectu Scholaſticorum, qui in matricula deſcripti ſunt, poterit huiuſmodi denunciationes remittere, vt per Fr. Emman. dict. cap. 217. numer. 4. Sanch. dict. diſputat. 7. numer. 4. Guttier. de Matrimon. cap. 56. numer. 9. Et de Vicario S. Ioannis Hieroſol. Baſil. Ponci. d. c. 26. §. 4. verſ. Debent.

34 Archiepiſcopus tamen in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poterit, quoniam niſi in cauſis appellationum, & alijs paucis à iure expreſſis, iuriſdictionem in ſuffraganeos non habet, ex capit. paſtoralis de officio ordin. reſoluit Franciſc. Molin. d. differ. 11. num. 86.

35 Epiſcopus vnius contrahentis poteſt cum vtroque, etiamſi ſint diuerſæ diœceſis, in denunciationibus diſpēſare, quia ſicut alteruter Epiſcopus poteſt vtrumq;

coniun-

coniungere in matrimonium, vt ſuo loco dicetur, ita etiam poterit cum vtroque diſpenſare in denunciationibus. Ita *Sanch. dict. diſput. 7. numero ſeptimo. Reginal. dict. lib. 31. numero 232. verſic. ſecunda, Coninck. diſputat. 27. dub. 6. num. 54. verſ. nota quando Gutier. de matrimon. cap. 46. num. 10. ad finem, Bonacina dict. quæſtione ſecunda puncto 6. numero ſeptimo, ver. ſed modo*, vbi contra prædictos Doctores putat reſtringendam hanc reſolutionem ad Epiſcopum, in cuius diœceſi celebrandum eſt matrimonium, qui ſolum cum vtroque contrahente poterit diſpenſare, ille vero in cuius diœceſi non eſt celebrandum matrimonium, ſibi ſubdito tantum diſpenſationem cõcedere poterit, cum nullam habeat iuriſdictionem directam, vel indirectã erga ſubditum alterius Epiſcopi, in cuius diœceſi celebrãdum eſt Matrimonium.

36 Facultatem diſpenſandi in denunciationibus, poterit Epiſcopus alteri delegare, cum hoc poſſit facere habens ordinariam iuriſdictionem: tum quia quando fuit Ordinarijs conceſſa poteſtas diſpenſandi in denunciationibus, non fuit electa induſtria perſonæ, cum non cenſeatur eligi induſtria perſonæ quando delegatio fit perſonæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando fit Prælatis præſentibus, & futuris, ſicut accidit in facultate conceſſa Ordinarijs ad diſpenſandum in denunciationibus; Ita *Sanch. libro tertio, diſputat. 7. numero vigeſimo. Soar. de Paz & Ledeſma* quos refert, & ſequitur *Ceuall. communium contra commu. quæſtione 604. numero 93. & 99. Spina dict. gloſ. 15. princip. numero 29. Rebuff. in praxi benefic. in forma Vicariatus, numer. 155. Reginald. lib. 31. numer. 235. in principio, Coninck. diſputat. 27. numer. 55. concluſ. 3. Guttier. de matrimon. cap. 56. num. 13. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. verſ. ſecundo*.

37 Hinc fit Vicarium generalem poſſe facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare, non tamẽ generaliter, nam quamuis non poſſit conſtituere alium Vicarium generalem, *capit. Clericos, de officio Vicarij*, nihilominus poteſt vnam, vel alteram cauſam delegare, vt ex *Sanch. Guttier. Reginald.* reſoluit *Bonacina dict. loco*.

38 Illa vero facultas diſpenſandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi interuenientibus cauſis, quæ ſibi iuſtæ videbuntur, nam Trident. hoc negotium prudentiæ Epiſcoporum remiſit, *Henriqu. d. cap. quinto, §. 5. Gutier. de matrimon. capit. 57. in princip. Bonacina dict. puncto 6. num. ſeptimo verſ. Dixi*, ii i. Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationes abſque iuſta cauſa, & ideo ad diſpenſandum in illis iuſtam requiri cauſam tenent *Menoch. conſil. 69. numer. 62. & 63. & de arbitrar. caſu 453. num. 5. Segura in direct. iudicum Eccleſiſ. p. ſecunda capit. 16. nu. 17. Salzedo in pract. cap. 73. verſi. diſpenſet, Fr. Emman. d. cap. 213. num. 3. Suarez de Paz in pract. tom. 2. prælud. 3. nu. vndecimo. Henriqu. lib. vndecimo, cap. 5. §. 5. Spin. d. gloſ. 15. princip. nu. 18. Anton. Gomez ſuper Bulla Cruciat. c. 4. quæſtione 4. num. vigeſimo ſext. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſti. deciſion. 258. in 1. edit. & reſolut. 225. nu. 1. in 2. edition. Sanchez lib. 3. diſput. 8. num. 1. Ceuall. d. qu. 604. nu. 103. Coninck. diſputation. 27. dub. 6. num. 55. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 29. num. 6. cum ſeqq. & de matrim. cap. 57. nu. 1. & 2. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. nu. 7. verſ. tertio dubium eſt*.

39 Non tamen neceſſe eſt, vt iudex cognoſcat iudicialiter cauſam diſpẽſandi ſubeſſe, ſed ſufficit, ſi cauſa ſuerit extra iudicium, nam Concilium remiſit hoc negotium conſcientiæ, & prudentiæ Epiſcoporum, vt cum *Sanchez numer. 4. Gutier. cap. 57. num. 2. dictis locis* reſoluunt *Bonacina vbi proxime, & Aloyſi. Ricc. d. reſol. 225. num. 1.*

40 Iuſtæ vero ad diſpenſandum cauſæ multæ à Doctoribus afferuntur, eaſque recenſent *Sot. in 4. diſtinct. 28. quæſtione 2. articul. 3. Syluest. verbo matrimonium, 6. q. 7. Boiſſe. tractat. de Synodo Epiſcop. par. 3. artic. 1. Fr. Ludou. in inſtruct. conſcientiæ part. prima cap. 87. praxis noua Epiſcop. par. ſecunda, cap. 4. num. 30. Petrus de Ledeſma in ſum. p. prima de ſacramento matrimon. cap. 6. concluſio. 6. verſ. lo ſegundo, par. prima verbo matrimonium, §. 9. Henriqu. lib. vndecimo capit. decimo ſext. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. nu. 50. Vgolin. de poteſtate epiſcopi cap. 60. num. 4. Stephan. Gratian. diſceptatio. forenſ. cap. 83. num. vigeſimo quinto, cum multis ſequentib. Sanchez libr. 3. diſputat. 9. Coninck. diſputat. 27. à num. 56. Reginald. lib. 31. num. 224. Gutier. de matrimon. cap. 57. à num. tertio. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. dub. 3. Baſil. Ponc. de impedimen. matrim. c. 26. §. 4. verſ. ſunt tamen.*

41 Inter iuſtas cauſas connumerari poſſunt ſequentes, quas vti frequentiores ſcribere operæ pretium duxi. Prima eſt, quando creditur matrimonium iniuſte impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes, ita *Franciſc. Molin. dict. differ. 11. numero 51. Bonacina dict. puncto 6. numer. 7. verſic. rogabis. Vgolin. dict. cap. 60. numer. 4. Baſil. Ponc. vbi proxime verſ. tertius.*

42 Secunda eſt quando virgo ſub tutela iniqui tutoris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult. Ita *Segura dict. cap. 16. numero decimo quinto, Mozz. de contract. titul. de matrimon. col. 3. numero decimo ſext. Spin. dict. gloſ. 15. num. 31.* quos referunt, & ſequuntur *Sanch. dicto libr. 3. diſputat. 9. numero 13. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 225. nu. 3.*

43 Vbi idem reſoluit, quando virgo erat à viro defloratа, de quo etiam *Sanch. d. diſput. 9. nu. 15.*

44 Vel ſi filij eſſent ſub poteſtate nouercali, *Segura d. c. 16. num. 13. Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. num. 29. & 30. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 225. verſ. ſecunda.*

45 Tertia eſt, quando magnates contracturi ſunt matrimonium, quia cum magna deliberatione ſolet tractari, eorumque impedimenta valdè nota ſunt, ſi quæ adſint. Ita *Sanchez d. lib. 3. diſput. 9. nu. 6. Iacob. de Graſſis in deciſ. aureis p. prima lib. 2. cap. 86. & de arbitr. confeſſar. lib. 1. cap. 41. Bonacina d. nu. 7. verſ. quinta. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. verſic. Tertia Baſil. Ponci. dict. loco, verſic. Primus.*

46 Quarta eſt, quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis, quando ſcilicet nobilis cum ignobili, pauper cum diuite, honeſtæ vitæ vir cum turpi, & infami, matrimonium contraheret: ita *Nauarr. in manual. capit. 22. numer. 70. verſ. aduertendum, Vega in ſumm. lib. 3. caſ. 211. Salzed. dict. cap. 73. ad finem, verſ. diſpenſet. Spin. d. gloſ. 15. princip. num. 28. cum ſeq. praxis epiſcopalis parte prima verbo matrimonium, §. 9. in fine, Sanchez d. diſputa. 9. num. 3. Stephan. Gratian. dict. cap. 83. num. 25. Franciſ. Molin. dict. differ. 11. numer. 50. Menoch. conſil. 69. à nu. 7. Segura d. cap. 16. numer. 6. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 225. verſ. quinta.*

47 Quinta eſt, quando matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo. *Sarmi. lib. 1. ſelect. cap. 6. nu. 7.*

Couar. de ſponſalib. par. 2. cap. 6. in initio numer. 12. in fine, Spin. dict. gloſ. 15. num. 25. Azeued. l. 1. num. 38. titu. 1. lib. 5. nouæ recopil. Fr. Emman. d. c. 217. num. 2. conclu. 1. Petrus de Ledeſma d. concluſ. 6. verſ. et tercero. Henriqu. lib. 11. c. 5. §. 5. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 225. num. 3. verſic. ſeptima, Stephan. Gratian. d. cap. 82. n. 26. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. ſub num. 2. Sanchez d. lib. 3. diſput. 9. num. 19.

48 Sexta eſt, quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, inſtat, itaut nequeant omnes denunciationes præmitti. *Praxis epiſcopal. p. prima verbo Matrimonium, §. 9. in med. praxis Archiep. cap. vigeſimo ſext. ſub num. 3. Reginald. lib. 31. num. 235. verſ. quarta. Cenall. d. quæſt. 604. num. 106. Coninch. d. diſputation. 27. num. 56. verſ. quinto. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 225. verſic. ſexta. Bonacina d. quæſtione ſecunda puncto 6. num. 7. verſ. tertia, Vgolin. d. c. 60. num. 4.*

49 Septima eſt, vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma etant, & propter verecundiam non audent contrahere, *Nauar. in manu. cap. 16. numer. 37. Gutier. de iuramen. confirmat. p. prima cap. 51. numer. 22. verſic. & tenendo, Sanchez. dict. lib. 3. diſput. 9. num. 5. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. verſ. quarta, Reginald. d. lib. 31. num. 235. verſic. prima. Coninch. d. diſput. 27. num. 56. verſic. ſecundo ſine infamia.* Cæteras vero cauſas videbis apud Doctores ſupra in diſcurſu citatos, quæ ſemper Ordinarij relinquuntur arbitrio, *Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. num. 2. & cap. 20. numer. 24. Menoch. de arb. caſu 453. num. 5. Franc. Molin. dict. differ. 11. numer. 50.*

50 Epiſcopo igitur incumbit cura indagandi, an verè ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, quia remittendo eas ſine iuſta, & rationabili cauſa peccat mortaliter, *Spin. dict. gloſ. 15. numer. 28. Sanchez libr. 3. diſputat. 8. numero ſecundo, Soar. de Paz dict. prælud. 3. numer. 11. poſt Ledeſm. Guttier. & alios. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 225. numero ſecundo.* Deinde probabiliter credere debet nullum ſubeſſe impedimentum, ad hoc autem credendum adduci poteſt præmiſſa inquiſitione, quam expedire iudicauerit, in omnibus enim caſibus in quibus diſpenſatur, ne denunciationes præmittantur matrimonio, debet Ordinarius informari an aliqua impedimenta ſubſint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditos coniungendi *Sanch. dict. lib. tertio diſputat. 9. in fine.* Item curare debet, vt denũciationes celebrato, ſed non conſummato matrimonio fiant, ſi cauſa ſolum poſtulet, vt denunciationes omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non poſſunt ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibentur, & ex alia parte omninò conſtat nullum ſubeſſe impedimẽtum: ita *Coninch. d. diſp. 27. nu. 58. Reginald. lib. 31. nu. 227. Bonacina d. punct. 6. nu. 7. in fi. Sanch. lib. 3. diſp. 11.*

51 Exiſtente iuſta diſpenſandi cauſa tenetur Ordinarius ad petitionem partis ſub pœna peccati mortalis diſpenſare, præcipuè ſi ſcandalum ſequeretur, vel eſſet ſuſpitio malitioſi impedimenti. Ita *Sanchez lib. 3. diſputat. 10. numer. 6. Guttier. canon. lib. 1. cap. 20. numer. 23. verſic. præterea Ordinarij, & de matrim. cap. 57. num. 4. vbi numer. 5.*

52 Reſoluit quod in prædictis caſibus poteſt ab eo appellari de denegatione diſpenſationis, ſaltem quoad effectum deuolutiuum, de quo latè *Sanchez d. lib. 3. diſput. 10. d. num. 10.*

53 Aliquando tale periculum, & adeo vrgens neceſſitas eſſe poteſt, vt etiam ſine Ordinarij licentia coniugium contrahi in præſentia Parochi, & teſtium, omiſſis denunciationibus ſine peccato poſſet; cum enim ea lex humana ſit, & quæ non præſcribit formam contractui iuſta cauſa ab eius obſeruantia excuſare poteſt. Vt accidit quando periculum eſt in mora, itaut non poſſit Epiſcopus adiri, & alioquin teneretur diſpenſare, veluti ſi Confeſſarius, & teſtes curarent, vt quidam gladio grauiter ictus, & iam iam moriturus duceret in vxorẽ concubinam, tum vt ad ſalutem æternam pararetur via facilior, tum vt legitima fieret proles ſuſcepta, & peccato, & cenſura omnino eſſent immunes. Ita *Henriqu. lib. 11. cap. 5. nu. 5. ad fin.* optimè *Sanchez lib. 3. diſput. 10. d. nu. 25. Gutier. cap. 56. num. 3. & cap. 57. nu. 6. Baſil. Ponci. d. §. 4. verſ. ſunt tamen. Reginald. lib. 31. n. 224. & 236. Bonacina d. puncto 6. num. 7. verſic. dixi. 2. Poſſeuin. d. c. 10. nu. 11.*

54 Aduertendum eſt, quando de licentia Ordinarij vna tantum denunciatio præmittitur, ſtatim ea facta contrahendum eſſe matrimonium, ſed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum eſſe, vt deferri poſſent impedimenta, ſi quæ extant inter contrahentes: ita *Segura in direct. iudicum, p. 2. c. 16. nu. 21. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 224. nu. 4. poſt Sanch. Guttier.* & alios *Bonacina d. q. 2. punct. 6. nu. 16.*

55 Et eum, qui intra quatuor menſes poſt peractas denunciationes non contraxit matrimonium, non poſſe matrimonium inire niſi nouas denunciationes præmittat arbitrio Epiſcopi, deciſum referunt *Rebello par. ſecunda, lib. 4. in declarat. Illuſtriſſim. Cardin. ſect. 2. numer. 8. & Bonacina de matrimon. quæſtion. 4. puncto 6. numer. 1. verſic. quarto, Poſſeuin. dict. cap. 10. numer. 13.* Et quãdo omittuntur denunciationes ſtatuit *Congreg.* vt poſt contractum octo dies ante conſummationẽ ſemel fiant & alibi iubet, vt niſi neceſſaria cauſa obſtet, bis aut ter fiant ante conſummationem. teſte *Chameros. dict. dub. 17. verſ. ſexto nota.*

Proprius contrahentium Parochus qualis?

56 VAldè controuerſum eſt apud Doctores, quiſnam dicatur proprius Parochus ad finem contrahendi matrimonium? in quo dubio tenent aliqui eum dici proprium Parochum ad coniungẽdum aliquos matrimonio, alijque licentiam coniungendi concedendũ, qui in *cap. omnis vtriuſque ſexus, de Pænit. & remiſſ.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Cõfeſſiones, & dandam alteri Sacerdoti audiendi licentiam: ſicut enim *Concilio Tridentin. dict. cap. primo*, requirit, vt aſſiſtat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commiſſione, ita *dict. cap. omnis*, vt proprius Sacerdos excipiat Confeſſiones, vel alius de eius licentia, ergo idem eſt proprius Parochus de quo *Tridentin.* loquitur, & proprius Sacerdos, de quo meminit *dict. c. omnis*, ita docent *Petrus de Ledeſma de matrimon. quæſtione quadrageſima quinta, articul. 9. puncto 3. dub. 3. concluſ. 1. & 3. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. princip. nu. 38.* & ideo proprium Parochum, qui ad matrimoniũ hodie requiritur, eſſe Parochum, ſeu Sacerdotẽ, cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij, refert deciſum *praxis noua epiſcop. part. 2. cap. 4. num. 32.* Sed prædicta illatio, vt infra probabimus, vera nõ eſt, quare pro veriori præſentis quæſtionis declaratione ad qua-

quatuor enunciationes illius reſolutio reuocanda eſt. Prima cum aliquis aliò ſuum tranſtulit totum domicilium, tunc in locum in quem tranſtulit ſuam nanciſcitur Parochiam, *cap. vltimo, de paroch.* Secunda cum retento domicilio primo, quærit ſecundum, & in vtroque ſe pariter collocat, in vtroque domicilio parochiã habet *cap. 2. de ſepult. lib. 6.* Tertio cum retento primo domicilio migrat alio tanquã peregrinus, nouam parochiam nequaquam adipiſcitur, *cap. Romana, §. contrahentes de foro comp. lib. 6.* Quarta ſi priori domicilio retento migrat alio, ſed non animo illic perpetuo domicilium conſtituendi, anceps relinquitur quæſtio, in qua duplex eſt ſententia.

57 Prima tenet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea breuis temporis non eſt, ſed in id oppidũ ſe aliquis recipit cauſa alicuius negotij expediendi, vt eo expedito ad proprium domicilium redeat. Imprimis probatur ex illatione quam ſupra fecimus de Parocho, quem requirit *tex. in dict. cap. omnis*, pro Confeſſionibus audiẽdis, ad Parochum quẽ poſtulat *Concil. dict. capit. primo*, cum vtroque loco eadem phraſi denominetur. Sed *in dict. capit. omnis*, appellatur talis habens curam parochiæ, in qua aliquis per maiorem anni partem habitat, vt ibi tenent *Ioan. Andr. numero decimo tertio. Anton. numer. 38. Cardin. num. 6. & Anchar. num. 9. Menoch. conſil. 398. num. 25.* prout in Scholaribus, qui dimiſſo Sacerdote in patria, poſſunt in loco ſtudij confiteri, reſoluit *Rebuff. de priuil. Scholar. priu. 139.*

58 Nam ille dicitur proprius parochus Scholarium, & mercenariorũ, vbi ipſi habitant, quamquam habeant animum redeundi tempore debito in patriam reſoluit poſt alios *Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de exemp. cler. à ſtatutis ſecul. §. 5. num. 17.* Ergo ſimiliter erit proprius Parochus pro matrimonio, nec ad id requiretur animus perpetuo habitandi. Deinde probatur *in ca. quaſti ſunt 16. quæſtion. prima*, vbi dicitur decimas perſoluendas ijs, à quibus per anni circulum Miſſas audiũt, vbi ſola habitatio ponderatur. Et in *cap. fin. de paroch.* ibi, cum ad inhabitandũ in ea ſe quãplurimi contuliſſent, vbi ij, qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt, dicuntur Parochiani. Et in *capi. in noſtra de ſepult*, ibi, ſoluta quarta parochiali Eccleſiæ, de cuius Parochia mortuorum corpora aſſumuntur, vbi ſola habitatio, & non animus manendi ponderatur, quare hanc ſententiam defendit *Sanch. li. 3. diſput. 13. à num. 12.* poſt *Veg. Segur. & Ceuall.* quos citat, refert in quadam cauſa dictum fuiſſe illum dici proprium parochum, in cuius Parochia habitant cõtrahentem tempore matrimonij, *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 244. in 1. edit. & reſolut. 214. numer. 1. in 2. edit.* ſequuntur *Bonacina de Matrimon. quæſtion. 2. puncto 8. num. primo. Gutier. eod. tract. cap. 63. num. 19.*

59 Secunda ſententia ait, vt vere aliquis dicatur parochianus exigi animum conſtituendi ibi domicilium, quare ſi illud habeat in vno loco, & transferat ſe in alium non animo permanendi, ſed ex cauſa limitata ad tempus, qua finita rediturus eſt ad proprium, non cenſeri illius loci, in quo ad tempus adeſt, parochianũ, ſed loci domicilij permanentis. Probatur in *capit. is qui de ſepult. in 6.* vbi expreſſe habetur transferentem ſe ad villam cauſa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villæ parochianum, ſed proprij domicilij, quare hanc ſententiam tenent *Panormit. in capit. noſtra 11. de ſepult. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 219. nume. 6. Spin.* *dict. gloſ. 15. num. 41.* optimè *Henriq. lib. 11. capit. 3. §. 3. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 76. numer. 18. Sened. pract. & canon. quæſt. l. 1. quæſt. 30. à nu. 45. Franc. Molin. de rit. nupt. lib. 2. differ. 11. num. 88.* & hæc ſententia in puncto iuris verior mihi videtur, qua retẽta nõ obſtant quæ pro contraria adduxi: imprimis ad illationem, quod ſcilicet is eſt proprius parochus ad coniungendos aliquos matrimonio, qui in *cap. omnis*, vtriuſque appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confeſſiones, reſpondemus illã negãdo, quia in caſu neceſſitatis poſſunt percipi Sacramenta in loco habitationis, prout cõſtat ex declaratione *Eugenij IIII.* qui declarauit eos, qui tempore Paſchatis nequeunt commode ad ſuas Parochias accedere, iure poſſe in Parochia, in qua degunt Sanctiſſimum Chriſti corpus accipere, vt docet cum alijs *Azor. inſtit. moral. par. 1. libr. 7. cap. 30. alias vltim. quæſt. 8.* ergo illa in qua degebant non erat propria parochia, nam ſi fuiſſet priuilegio opus non eſſet, aut indulgentia.

60 Ad *tex.* vero in *dict. cap. quaſti*, reſpondetur eſſe ſpecialem, & expreſſam diſpoſitionem iuris decimas prædiales deberi vbi prædia ſunt, perſonales vero vbi Sacramenta miniſtrantur *cap. vlt. de paroch. cap. vlt. de ſepult. in 6.*

61 Deinde ad *tex. in dict. cap. vlt. de paroch.* reſpondetur ibi eſſe ſermonem de his, qui recuperata Acouenſi ciuitate, alijs occupatis ibi domiciliũ elegerant, alio relicto, quod in hoſtium poteſtate erat, itaque potius ibi cenſetur parochiam nanciſci ratione domicilij: idque conſtat quia exiſtentibus aliarum Vrbium Epiſcopis, poſtea ad eas nõ ſunt reuerſi, quamuis in eis prędia haberent, non autem idem eſt in aliquo loco prędia habere, & domicilium.

62 Denique ad *tex. dict. cap. in noſtra*; Reſpondetur in citatis verbis iunctis præcedentibus, non probari eſſe ſoluendam quartã parochiali Eccleſiæ, de cuius Parochia extrahuntur corpora mortuorum, expreſſe enim agitur de Parochianis alterius Eccleſię, ſunt etiam verba illa in narratione facti, in reſponſione vero dicit pontifex ſoluendam eſſe quartam parochiali Eccleſiæ, vnde examinandum quæ ſit; & cuius Eccleſiæ aliquis dicatur parochianus.

63 Verum nouiſſimè in *Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardinalium Sacri Concil. Tridentin. interpretum die vigeſima ſexta Iunij huius præſentis anni 1621.* dum dubitaretur an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis menſurando, deberet matrimonium contrahere coram parocho loci, in quo erat relegatus; an illius, vbi domicilium habebat, deciſum fuit corã parocho loci in quo erat relegatus Matrimonium eſſe cõtrahendum, ex ea tantum ratione, quia ſufficit præſentia parochi habitationis, iuxta primam ſententiam, quam ſupra retulimus, propter quã deciſionem hanc ſententiam in praxi ſequerer, ſed in iuris rigore aliam *Panorm.* libentius defenderem.

64 Ex quibus ad praxim primo infertur non opus eſſe expectare vt maiori anni parte hi in parochia, vel diœceſi habitent, ſed ſtatim ac animum habitandi maiori anni parte habentes, incipiunt habitare, effici Parochianos, & poſſe omnia dicta erga illos exerceri: ſicut enim ad domicilium nulla temporis habitatio requiritur, ſed ſtatim ac quis incipit habitare cum animo perpetuo manendi, illud acquirit, vt multis citatis dixi *allegat. 4. numero vigeſimo tertio*, ſic ſtatim ac quis incipit habitare, animum habens habitandi toto

tempore requiſito, efficitur Parochianus: ita *Sanchez dict. lib. 3. diſput. 23. num. 14.*

65 Secundo infertur ad inſtitutum Sacri Concilij proprium Parochum eſſe ad matrimonium, Parochum vxoris, ſi Matrimonium in domo vxoris contrahatur, quando ſcilicet vir accedit ad domum vxoris pro contrahendo vel conſummando matrimonio, ita ex alijs deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. titul. 15. l. 1. de Matrimon. in declarat. nu. 15.* Quando vero Matrimonium eſt contrahendum inter virum, qui ſit de vna Parochia, & mulierem, quæ ſit de alia, ſufficit, quod interſit Parochus habitationis fęminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris; & ſufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cum proprio Parocho committatur ſuum Parochianum Matrimonio cōiungere, cenſetur etiam commiſſum alienum cum ſuo cōiungere, cum hæc neceſſario connexa ſint, *argum. l. 2. ff. de iuriſd. omnium iud. & capit. præterea, de offic. deleg.* cum alijs citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris litera N. num. 5.* ita ex mente Concilij declaraſſe Sacram Illuſtriſſimorum Cardinal. Congreg. referunt *Salzed. dict. cap. 76. verſ. decimo quarto. Nauar. in manual. capit. 25. num. 144. & conſil. 3. ſub titul. de clandeſt. deſponſat. numero primo in nouis,* Spin. *dict. gloſ. 15. nume. 47. Segur. Dauilos in direct. iudicum eccleſ. par. ſecunda cap. 19. num. 47. Armendar. dict. loco num. 17. Triuiſan. deciſ. 23. num. 1. lib. 1. Vgolin. dict. cap. 15. §. 10. num. 3. Franciſc. Molin. dict. differ. 11. nu. 89.* poſt *Henriq. Fr. Emman. Veg. Petr. de Ledeſm. Viuald.* & alios *Sanch. dict. libr. 3. diſputat. 19.* per totam, & præcipue *num. 4.*

66 Tertio infertur Parochum ruralem non eſſe proprium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantū incolitur, eo quod probatum eſt contrahentes non ſolere eſſe ruri maiori parte anni, nec etiam pro dimidia, ſed tantum per tres, aut quatuor menſes, quare ita cenſuit *Rota Roman. in nouiſſ. deciſ. 656. parte prima,* & tenent *Menoch. conſilio 398. numer. 5. 16. 21. & 37. Belet. diſquiſit. cleric. par. 1. titul. de exempt. cleric. à ſtat. ſecul. §. 5. numer. 8. cum ſeqq. Seraphin. deciſ. 615. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 214. nume. 2. Franc. Molin. dict. differ. 11. nume. 90. Sanch. dict. libro 3. diſputat. 23. num. 12. Gutier. de matrimon. cap. 63. nume. 7. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 8. nume. 3. verſ. tertio, & verſ. quarto. Nauarr. conſil. 7. nu. 2. ſub titul. de clandeſt. deſponſ. in nouis.*

67 Quarto infertur fœminam, quæ coram Parocho ſuæ parochiæ contraxit matrimonium inualidū, ſeque inde tranſtulit ad domum ſponſi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non poſſe poſtea coram eodem Parocho matrimonium de nouo valide celebrare, nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & Sacerdos, cum fœmina mutarit, & amiſerit primum domicilium ſtatim, ac incępit habitare in Parochia ſponſi, cum intentione ibi perpetuo manendi: ita *Sanchez dict. diſput. 23. nu. 15. Bonacin. dict. puncto 8. num. 3. verſ. ſecundo.*

68 Quinto infertur validum fuiſſe matrimonium cuiuſdam amaſiæ, quæ tranſtulit ſe ad domicilium cōcubinarij, intentione ibi commorandi maiori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium, non cum amaſio, ſed cum alio extraneo, quia ipſa habens animum commorandi maiori parte anni ſtatim effecta eſt parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita conſultus reſpondiſſe aſſerit *Bonacina dict. puncto 8. numero 3. verſ. ſecundo.* Si vero huiuſmodi amaſia ſe ad amaſij parochiam transferet animo reuertendi ad ſuam non expectata maiori anni parte, tunc non poſſet contrahere niſi coram ſuo parocho, nō autem amaſij, vt reſoluit poſt alios, *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 214. num. 3.* hinc aſſerens falſam eſſe omnino ſentētiam *Triuiſ. dict. dec. 23.* volentis non poſſe contrahi Matrimonium abſque præſentia Parochi mulieris, ſi in parochia viri per annum habitauerit, vt amaſia, in domo eiuſdem amaſij.

69 Sexto infertur duos ſimul proprios Parochos quoad dictum effectum poſſe reperiri, vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat, tunc ęqualiter ſic inhabitans duas proprias poteſt habere parochias, & coram parocho vtriuſque matrimonium inire, quia vtraque eſt æque parochia, *cap. cum quis, de ſepult. libr. 6. arg. l. aſſumptio, §. fin. ff. ad municip.* Ita *Coninch. diſput. 27. dub. 2. nume. 19. Segur. in direct. iud. par. 2. cap. 15. nu. 47. Franc. Molin. dict. differ. 11. num. 91. Nau. conſ. 7. nu. 3. ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in nou. Sanch. dict. lib. 3. diſput. 24. Gutier. cap. 62. nu. 4. & cap. 64. num. 2. Bonacina dict. puncto 8. nu. 5.*

70 Vbi vero inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit proprium parochum, in quo habitatio fit, *arg. tex. in l. 1. §. æſtate, ff. de aqua quotid. & æſtiua. Menoch. conſil. 398. num. 16. & 17.* & ibi *Cephal. nu. 23. & 24.* quos refert *Franciſ. Molin.* vbi proximè.

71 Septimo infertur habitantem in confinio duarum Eccleſiarum parochialium cēſeri parochianum illius, in qua domus aditum habet, ex notabili *dict. Bart. in l. 6. num. 6. in fin. ff. de damno infecto,* huius illationis ratio eſt, quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat *l. ei, cui ædes, ff. de legat. 3. Bald. conſ. 60. num. 5. volum. 1.* & ſecundum *Bart. in l. prædij, §. qui domum, ff. de legatis 3.* domus, quæ habet duas portas in diuerſis parochijs iudicatur de ea parochia in qua reſidet porta principalis, & aditus magis frequentatus refert *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 333. in 1. edit. & reſol. 510. in ſecunda edit.*

72 Alienigenæ vero, ſeu vagabundi illum parochum vocant in cuius parochia ſunt, vel commorātur, ex declaratione Illuſtriſſimorum Cardinal. prout refert *Baſil. Pont. de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 5. verſ. Alienigenæ.*

73 Nam quicumque parochus poteſt matrimonio vagorum intereſſe, vt probat *Sanch. libr. 3. diſputat. 25. numero 11.* diligenti ſcilicet inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur expreſſa in *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformation. Matrimon. cap. 7.* ne forte ſint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimētum contrahendi: ita *Perez. l. 1. in princip. tit. 14. libr. 8. Ordin. Henriqu. lib. 11. cap. 3. §. 3. Petr. de Ledeſma de matrimon. quæſt. 45. art. 5. dub. 4. verſ. dico ſecundo, & in ſumm. par. 1. de Sacramen. Matrim. capitul. 7. concluſ. 4. dub. 3. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. capit. 219. numer. 3. praxis Epiſcop. par. 1. verbo Matrimonium, §. 6. & par. 2. verbo Parochus pagi. 81. Sanchez diſput. 25. à numero 8. Cened. canonic. & pract. quæſt. lib. 1. q. 30. numero 66. cum ſeqq. Coninch. dict. diſput. 27. numer. 20.* Rebell. *de obligat. inſtit. par. ſecunda libro ſecundo quæſtione 8. numero 3.* Re*ginald. dict. libro 31. num. 239. Gutier. de Matrimon. capit. 65. Bonacina dict. puncto 8. num. 6.*

74 Si tamen parochus eam non adhibeat diligentiam peccabit mortal. ſed valebit Matrimonium: ita *Verac. in append. ad quæſt. quomodo qui vagantur admittenda*

tendi ſint ad Matrimonium, verſ. quamuis ſic fiat. Henriq.d.cap.3.§.2.Sanch.dict.diſput.25.n.16.& 17.Cened.d.quaeſt.3. nume.68.in princip.Baſil.Pont.d.§.5.in fine, Gutier. dict.cap.65.num.15.& cap.67.num.3.

75 Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum domicilium habet, vel qui priſtinum domiciliũ omnino deſerens, amiſit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum, ita colliges ex reſolutis per *Henriq. dict.§.3.Coninch.de Sacramen.tom.1.queſtione 8.numero 62.& tom.2.quaeſt.27.nu.vigeſimo.Cened.dict.quaeſtione 30.nume.69.& 70.Sanchez dict.diſput.25.à nume.1.vbi num.8.verſ.intellige,* dicit *Trident.* loqui de his, qui vagantur, & incertas habent Sedes, *D.Barboſa in l.heres abſens,§.proinde in art.de for.delicti num.decimo quarto, & ſeq.ff.de iud.Vgol.de poteſt.Epiſcopi,cap.39.§.3.num.1.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.1. num.64. Gutier.dict.cap.65.num.9.*

76 Hinc inferes ſi alter tantum alienigena, vel vagus ſit, ſatis eſſe ſi quiuis Parochus interſit cum valeat matrimonium præſente Parocho cuiuſuis ex cõtrahentibus, *Baſil.Pont.dict.loco, Cened.d.q.20.nu.68.verſ. circa hanc Gutier.dict.cap.65.num.8.*

77 Quod ſi qui, ne coram proprio Parocho cõtrahant, alio ſecedant non habitaturi, nec manſuri, nonnulli cenſuerunt non gaudere alienigenatum iure, quia dolus nemini patrocinatur, ex quorum numero ſunt, *Fr. Emman.dict.cap.219.num.2.Rebell.dict.lib.2.q.8.num.6.* & alij ab illis citati; Alijs tamen ſecus videtur, quod magis placet, prout reſoluunt *Sanch. dict. diſput. 23.nu.13.& 14.& diſput.25.n.11.in fine Gutier.cap.65.num.11.Bonacina dict.puncto 8.num.4.*

Parochi præſentia qualis?

78 PRæſentiam Parochi in matrimonijs neceſſariam non tantum corpoream, ſed etiã moralem requiri, cum intelligentia, & aduertentia actus reſoluunt *Petrus Ledeſma de matrimon.queſt.45.art.5.verſ.eſt ſecundum dubium, P.Henriq.in ſumm.lib.11.cap.3.§.1.Cened. practic.& canonic.q.lib.1.q.30.nu.33.cum ſeq. Coninch. in 2.2.D.Thom.diſput.27.nu.44.Franc.Mol.de ritu nup. libr.2.differ.11.numer.113.Gutier. in tract. de matrim. capitulo 69.*

79 Et ratio eſt, quia, non intelligens præſens dici non poteſt ex *l.fin.vbi Alciat.ff.de verb. ſignific.* & præſentia intellectum, & ſcientiam includit *l. teſtes C.de teſtibus Alciat.in l.2.§.voluntatem num.10.ff.ſoluto matrim. Sanch.de matrim.lib.3. diſput.40.*

80 Nec ob aliam cauſam Parochi præſentia hodie requiritur, quã vt auctor quidam inſignis ſuarum paſtor ouium ne quidquã male fieret, intereſſet matrimonijs, eandemque auctoritatem præſtaret, ideo illius præſentia, quouis modo ſufficit ex *l. coram Titio de verb.ſignific.* & reſolutis per *Tiraq.in l.connub.gloſ.7.num.31.*

81 Eius porro præſentia pro forma actus exigitur, ita ut matrimonium contractum in præſentia mille teſtium, eo abſente, nullum ſit, cum eius præſentia, vt quæuis forma, per æquipollens ſuppleri nequeat, *Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.48.nu.29.& 30.*

82 Vnde infertur primo huiuſmodi Parochi præſentiã ſufficere, quamuis ipſe, vel teſtes, vi detenti interſint, dummodo tamen intelligant conſenſum contrahentium, ita reſoluunt *Salzed.in pract.cap.73.alias 76.verſ. tertio, Poſſeuin.dict.cap.10.nume.20.Petr.de Ledeſma de matr.q.45.art.5.puncto 2.dub.2.ver.quo ſuppoſito, Fr.Emman in ſumma com.1.capit.219.numer.11. in 2.impreſſ. Baſil.Pont.de impedim.matrim.cap.30.§.5.in fine, Spina in ſpeculo teſtam.gloſ.15.nume.48.& 49.Paul. Comitol. reſponſ.moral.libr.1.q.114.Cenal.commun. contra communem.q.604.nu.70.Aloyſ.Ricc.in praxi fori eccleſ.reſolut. 213.n.4.in 2.editione.Sanchez lib.3. de matrimon. diſput. 39.num.9.Rebel.de obligat.iuſtitiæ par.2.libr.2. quæſt.8. num.4.Gutier.dict.cap.69. num.10. Coninch. dict. diſput. 27.num.44.Franciſc.Molin.dict.diff.11.nu.115.*

83 Vnde nõ valere matrimonium ſi Parochus aſſiſtens nõ intellexit ea, quæ agebantur, niſi tamen affectatum eſſet non intelligere, tenet *Salzed. vbi ſupra in 4. dubio*, deciſum refert *Azpilcueta Armendariz in addition. ad recopilation. legum Nauarræ ad lib.4.titul.15.l.1. de matrimon. in declarat.num.24.*

84 Peccat tamen grauiter coram Parocho inuito contrahens, vt per *Coninch.dict.diſput.37.n.25.Gutier.dict. cap.69.num.13.*

85 Secundo infertur ſufficere ſolam Parochi præſentiã adducti doloſè, & renuentis, dummodo probe intelligat, & audiat contrahentium verba niſi claudens aures affectatus eſſet non intelligere, & ipſe nulla verba proferat: ita *Segura in direct.iudic.eccleſiaſtic.par.2.cap.15. n.15.Maſcard.de prob.concl.9.nu.9.Vega in ſilua caſuum l.6.caſu 114.& 115.* & deciſum referunt *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.243. in 1.impreſſ. & reſolut. 213.num.3.in 2.impreſſ.Salzed.ad Bernard.dict.cap.76. in 4.dub.pag.mihi 296.*

86 Tertio infertur præſentiã Parochi in matrimonio, ita requiri, vt nedum intelligere oporteat, cum quid agitur, ſed vt videat: nam inſufficiens erit ſi cõtrahentes matrimonium à tergo eſſent alicuius parietis, vel vbi Parochus infirmitate, vel alio caſu cæcus effectus eſſet, & nõ videret; quia ideo Parochi præſentia requiritur, vt ea tot mala, & ſcandala, quæ in dies oriebantur ex clandeſtino matrimonio ceſſarent.

87 Atque ideo licet cæcus retineat dignitatem *l.qui furore ff. de ſtatu homin.l. cæcus, ff.de iudicijs*, licet etiam poſſit teſtificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, vbi notas contrahentum voces audiuit, in his autẽ in quibus facilè decipi poſſet, non integer teſtis eſt, quo in caſu multum iudicis arbitrio tribuẽdum eſt, quemadmodum ſcribit *Alberic.de Merle de teſtib.cap.5. nu.35. & 36.* & in noſtris terminis reſoluit *Franc.Mol.dict.differ.11.num.20.vbi num.124.* idem exiſtimat vbi Parochus furioſus eſſet, niſi dilucida haberet interualla, & matrimonio aſſiſteret tempore ſanæ mentis.

88 Quarto infertur quoad matrimon. Parochi præſentiam ſufficere etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit: ita reſoluũt *Nauarr.conſil.20.nu.1. ſub titul. de ſponſal.in antiq.& conſil.11.ſub tit.de clandeſt. deſponſal.in nouis, Salzedo dict.cap.73.alias 76.verſ.tertio licet, & dub.5.Sayr.deciſ.24.ſub titul. de ſponſalibus Azeuedo l.1.num.39.tit.1.lib.5.nouæ recopil.praxis noua epiſcopal. parte ſecunda capitulo 4.numero 32. in fine, Cenall. dicta quæſtione 604. numero 66. Spina in ſpec.teſtam.gloſ.15. numero 48.& 49.P.Henriq.in ſumm.libr.11. capitulo 3. §.5.in fine, Sanchez libr.3. diſput. 39. numero 10. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 31. numero 182. Franc. Molin.dict.differ.11.numero 119. Gutier. dicto capit.69. numero 3. cum ſeqq.* Nam Parochus & teſtes tranſeuntes, & caſu matrimonio intereſſentes dicuntur vere præſentes eſſe, cum ſufficienter aduertant ad id quod agitur, poſſintque de hoc ferre teſtimonium *P. Sanch. dict. diſputation.39.numero 11. Gut.d.cap.69.nu.12.*

89 Cõtrarium tamen, imo Parochum neceſſario ad validitatem matrimonij formaliter adhibitum eſſe, nec ſufficere, ſi forſan conuiuij, vel confabulationis, vel aliud tractãdi cauſa præſens audiat huiuſmodi contractum matrimonij geri, dicunt deciſum *Armendariz d. loco numer. primo & 55. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ gloſ. 48. num. 33. Baſilius Pont. dict. capit. vigeſimo ſext. §. 5. in fine, Bonacina dicta quæſtione ſecunda punct. 8. n. 20.* & inualidum eſſe matrimonium contractum coram Parocho, & teſtibus tranſeuntibus, poſt *Petr. Ledeſm.* aſſerit idem *Bonac. dict. quæſt. 2. puncto 8. num. 46.* ex eo quia tranſeuntes non videntur præſentes humano modo, nec formaliter. Sed primam opinionem veriorem exiſtimo, & hanc ſecundam nec improbabilẽ iudico.

90 Quinto infertur quoad matrimonium parochi præſentiam ſufficere, quamuis ſit excõmunicatus, ſuſpenſus, vel irregularis, etiam non toleratus, tum quia hæc aſſiſtentia auctoritatiua, non eſt propriè actus iuriſdictionis, ita vt non poſſit validè ab excommunicato vitando exerceri, ſicut ab eo non poſſunt exerceri actus iuriſdictionis, tum quia *Concil. Trident.* ſolummodo requirit præſentiam parochi, quia etiamſi ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus, non deſinit eſſe parochus, propter cenſuras; quibus fundamentis hanc illationem tenent *Petrus de Ledeſma de matrim. q. 45. articul. 5. punct. 3. dub. 3. Nau. conſil. 4. de clandeſt. deſp. Ceuall. dict. quæſt. 604. num. 65. Sayr. deciſ. 13. de ſponſalib. Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 4. & 5. Galetus in margarita caſuum conſcientiæ verbo matrimonium pag. 163. colum. 1. Sanch. li. 3. diſput. 21. Coninch. diſput. 27. num. 24. Rebell. dict. lib. 2. quæſt. 9. num. 9. Reginald. lib. 31. num. 177. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtic. deciſ. 243. in 1. impreſſ. & reſolut. 213. nu. 1. in 2. impreſſ. Gutier. de matrim. cap. 62. nu. 23. & capit. 66. num. 19. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 8. nu. 21. Mari. Alter. de cenſuris tom. 1. lib. 1. diſputat. 8. cap. 6. per totum* contra *Stephan. de Auila de cenſuris part. 1. diſputat. 6. dub. 1. concluſ. 5.*

91 Vnde valere matrimonium celebratum coram parocho notorie fornicatorio, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confeſſo refert deciſum poſt alios *Armendar. in addition. ad recopil. legum Nauarræ ad lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. in declarat. nu. 19.*

92 Sic etiam Matrimonium contractum coram ſchiſmatico parocho ſaltem coloratum titulum habente, ſi non fuit, vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum eſſe reſoluit *Nau. conſil. 8. num. 2. ſub tit. de clandeſt. deſp.* in nouis, *Sayr. deciſ. 13. ſub tit. de ſponſalib.*

93 Sexto infertur valide matrimonio aſſiſtere poſſe parochum interdictum, ſeu prohibitum ab Epiſcopo, aut eius vicario, ne aliquos matrimonio coniungat: tum quia poſito eo interdicto, ſeu prohibitione parochus adhuc retinet iuriſdictionẽ: tum quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent: ita deciſum referunt *Salzedo ad Bernard. capit. 73. alias 76. in nouiſſ. pag. mihi 293. in 1. dub. Ledeſma dict. quæſt. 45. art. 5. Poſſeuin. dict. cap. 10. nu. 14. verſ. curatus, Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 219. num. 10. Henriq. lib. 11. cap. 3. num. 4. Ceual. dict. quæſt. 604. n. 71.* idem Ledeſma *in ſumm. par. 1. de ſacram. Matrimonij cap. 6. concluſ. 4. dub. 11. Sanch. libr. 3. diſput. 32. num. 1. & 2. Rebell. part. 2. lib. 2. quæſt. 9. n. 9. Aloyſ. Ricc. in prax. for. eccleſiaſt. deciſ. 243. in 1. impreſſ. & reſolut. 213. num. 2. in 2. impreſſ. Reginald. libr. 31. num. 179. Coninch. diſput. 27. dub. 2. nu. 28. Gutier. tract. de matrim. cap. 63. num. 25. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 8. num. 18.* Vbi etiam idem dicendum aſſerit, quando huiuſmodi prohibitio fuit facta coadiutori, vel vicario parochi *Armend. dict. loco num. 23.* Vbi ampliat ſiue parochus interueniat contra talem prohibitionem, volens, ſiue inuitus, vel licet interſit inuitus & compulſus per vim, ſiue præcedat dicta prohibitio, vel non.

94 Vtrum autem matrimonia celebrata à parocho putatiuo ex communi errore ſint valida, tractat *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. cap. 50. num. 3.* vbi affirm. reſpondet, ſat enim eſt pro matrimonio præſentia illius qui communi errore reputatur proprius Parochus, & toleratus eſt ex titulo colorato per Superiorẽ dato, cuius virtute accepit, & retinet poſſeſſionem beneficij, vel officij, ſi notorie non conſtat minime habere titulum, & iuriſdictionem. Ita *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 4. Fr. Emman. dict. cap. 219. n. 8. Sanchez l. 3. diſputat. 21. à num. 60.*

95 Septimo infertur poſſe parochum valide aſſiſtere matrimonio ſuorum parochianorum extra ſuã parochiam, ſine licentia parochi illius loci, in quo aſſiſtit, quia proprius parochus adminiſtrare poteſt Sacramenta ſuis ouibus vbicumque exiſtant, vt ſuo loco dicemus: tum quia ex decreto Trident. conſtat formam ab eo præſcriptam, & ſeruandam in matrimoniis in eo intrinſece, & eſſentialiter ſitam eſſe, vt adſit parochus, vel alius Sacerdos de licentia parochi, ſiue Ordinarij & duo præterea teſtes; igitur reliqua omnia, tempus, & locus, & alia accidentalia ſunt, ita hanc illationem tenent *Salzed. dict. cap. 76. verſ. vndecimo, Poſſeuin. dict. n. 10. numer. 17.* vbi extendit etiam extra Epiſcopatum, *Spin. dict. gloſ. 15. num. 42. Sanch. lib. 3. diſput. 19. nu. 8. & 14. Coninch. diſputat. 27. nu. 22. Baſil. Ponc. de impedimentis matrimon. cap. 26. §. 6. verſ. addendum, Reginald. lib. 31. num. 177. Bonacina dict. quæſtion. 2. puncto 8. nu. 44. Gutier. cap. 62. nu. 5.*

96 Amplia vt non ſolum proprius Parochus, ſed etiam Sacerdos de illius licentia valide aſſiſtat matrimonio extra parochiam, ita *Sanchez. dict. lib. 3. diſput. 34. nu. 3.* Nõ obſtat id quo potiſſimum inductus videtur *Nauar. conſ. 52. de ſponſal. in 1. edit. & conſil. 14. num. 2. ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in 2. edit.* ſcilicet parochũ, vel Epiſcopum extra ſuam diœceſim eſſe perſonam priuatam, & non pollere ea auctoritate publica, quam in celebrãdis coniugijs exigere videtur Cõciliũ. Reſpondetur enim, quod Concil. in eo perſonarum genere, quarum eſt in matrimonio præſentia neceſſaria, non requirit alicuius publici officij auctoritatem, alias neque ſimplex Sacerdos de licentia parochi, aut teſtes ex priuatorum numero eſſent idoneæ perſonæ, quod ſtultum eſt; Sed tantum exigit, vt eiuſmodi ſint perſonæ, quæ plenã Eccleſiæ fidẽ faciant; abſtulit. n. matrimonia præſũpta.

97 Cum igitur huiuſmodi aſſiſtentia non pertineat ad iuriſdictionem cõtentioſam, nec alienus parochus iure offendi poſſit, ſi abſque illius licentia, vel Ordinarij in eius parochia, alter parochus celebret matrimonium ſuorum parochianorum, credo eum non peccare ceſſante ſcandalo, nec puniendum eſſe, vt reſoluit *Sanchez vbi ſupra, num. 18.*

98 Octauo infertur parochi vnius præſentiam ſufficere, quando contrahentes ſunt diuerſarum parochiarũ quia Triden. declarauit matrimonium contrahendum eſſe coram parocho, & non magis expreſſit, parochum viri, quam fœminæ: ita tenent *Salzed. vbi ſupra dub. 14. Caualc. deciſ. 12. numero 21. parte ſecunda, Spin. dict. gloſ. 15. numero 41. Ceuall. quæſt. 604. num. 6. Henriq. lib. 11. ca. 3. §. 2. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. c. 9.*

num.

num.39. in fine, Armend. vbi ſupra, nu.7.13.14. & 28. praxis iunior Epiſcopalis, p.2. verbo Parochus, §. 1. Sanch.lib.3. diſputat.19. à numero 1. Rebell. part.2.lib.2.q.8. Bonacina dict.quæſtione ſecunda, puncto 8.num.7. Paul. Comitol.reſponſ. moral.libro 1.quæſt.131.num.2.Coninc. diſput.27.num.19. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ.244.in 1.impreſſ. & reſolut.214. nu. 1.in 2.impreſſ.Gutier.d.c.62.num.4.

99 Nono infertur validè matrimonio aſſiſtere parochum delegatum, quem Epiſcopus conſtituit, & ad nutum ipſius amoueri poteſt, & viceeuratum à parocho proprietario inſtitutum, ita *Rebell.lib.2. q.9.nu.8. Poſſeuin.d.c.10.nu.14.in fi.*

100 Huiuſmodi Parochi, quoad matrimonium poterunt alicui facultatem aſſiſtendi concedere, quia etſi delegatus ad vniuerſam parochiæ curam, non poſſit alteri omnem curam, etiam ad modicum tempus, dum abeſt, delegare, poterit tamen aliquas cauſas, quia delegatus ad vniuerſitatem cauſarum etiam poteſt vnã, vel alteram cauſam delegare *gloſ. verbo delegatus, in c. cum cauſam, de appellat. vbi Anton.num.11. Alexand. de Neuo, num.16.* hinc igitur optimè *Sanc. dict. lib.3. diſp.31.num.16.*

101 Reſoluit inſtitutum à Viceeurato ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo, vt abſens talis Viceeuratus ſubſtituat aliquem ad vniuerſam Parochiæ curã, poſſe delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum, & *num.17.* reſoluit huiuſmodi Parochum delegatum ad vniuerſitatẽ cauſarum, licèt poſſit delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio, aut aliud Sacramentum adminiſtrandi, non poſſe dare illi ſubdelegato facultatem iterum delegãdi, & *numer.19.*

102 Aſſerit, quod quando Parochus præſens aſſumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non poteſt delegare, & conſuluit *Nauar.conſil.13.numer.4. de clandeſt. deſponſat. in nouis* vicarium Parochi contrahẽdis Matrimonijs aſſiſtere poſſe, etiã ſi ſit delatus ab eo, qui ad modicum tempus ſine licentia Epiſcopi receſſit.

103 Decimo infertur validè matrimonio intereſſe poſſe parochum habentem iniuſtum beneficij titulum, vt accidit, quando commiſit aliquod delictum ratione cuius eſt ipſo iure beneficio priuatus, vel quãdo intra annum non eſt ad Sacerdotium promotus, vel quando habet beneficium incompatibile, vel quando acceptauit beneficium in excommunicatione, quia adhuc eſt parochus cum titulo colorato, & errore communi vulgi, arg. *tex.in l. Barbarius, ff. de officio prætoris*, & quamuis ipſo facto priuatus beneficio ſit, nondum tamen poſſeſſione ſpoliatus eſt, & quandiu illa non ſpoliatur præſumitur habere iuſtam retinendi cauſam, *c. licet Epiſcopus in fine, de praben. in 6. ita Coninc. diſput.27. dub.2.nu.26. Sanchez lib.3. diſput.22.nu.62. Bonacina d.q.2. punct.8.nu.24. vbi nu.30.*

104 Reſoluit validum eſſe matrimonium contractum coram laico, cui parochus conceſſit facultatem aſſiſtẽdi matrimonio, ſi communi errore habebatur ſacerdos: pro tali publice ſe gerens, quod etiam tenet *Sanch.dict. diſput.22.nu.61. verſ. valet.*

105 Vndecimo infertur Parochum non Sacerdotem (puta cui collata fuit parochia, non tamen eſt ordinatus Sacerdos) validè aſſiſtere matrimonio: nam aſſiſtentia parochi pro forma huius contractus pendet ex Tridentini diſpoſitione tantum, ex eo autem ſolum colligitur debere eſſe parochum, neque vero eſt argumentum aliquod efficax, quo probetur, debere eſſe Sacerdotem, quod enim coniungat contrahentes non eſt functio Sacerdotalis Ordinis, neque ſe exponet periculo efficiendi nullum Sacramentum: quamuis enim in Concil. Trident. dicatur, vel alio Sacerdote, & illa dictio, alio, qualitatem Sacerdotij referre quidem videatur, id tamen ob frequentiam accidit, quod vt parochi intra primum annum tenentur ad Sacerdotium promoueri, plerique ſint Sacerdotes, atque ita vſui loquendi, non neceſſitati qualitati id tribuendum eſt, propter quem vſum nonnunquam à propria ſignificatione receditur *l. labeo, ff. de ſupellect. leg. cap. ex litteris de ſponſal.* ita hanc illationem tenet recentiorum ſchola, vt videre eſt apud *Nauarr.conſ.30. ſub tit. de ſponſalib. in 1. impreſſ. & conſ.9. ſub titul. de clandeſt. deſponſatione in 2. impreſſ. Vega in Sylua lib.6. caſu 119. in fine. Henriq. lib. 11. cap. 3. §.5. & lib.14. cap.6. num.3. in fin. Ioan. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par.2. cap.9. num.39. praxis noua Epiſcopalis, par.2. cap.4. num.22. Armend. vbi ſupra numer.8. Fr. Emman. vbi ſupra par.1. cap.218. nu. 9. Petr. de Ledeſm. in tract. de matrim. quæſt.45. articul. 5. puncto 3. dub. 3. concluſ.3. Sahagun. ad tit. de ſponſalib. numer.88. Ceuall. d. quæſt.604. à num.56. Baſil. Ponc. dict. capit.2. §.5. verſic. parochus autem, praxis iunior epiſcopalis par.2. verbo parochus verſic.3. Gutier. de iuramento confirm. par.1. capit. 14. num.13. in fine, & in tractat. de matrimon. capit. 62. ex numer.16. Sanchez lib. 3. diſputat.20. numero ſecundo, late Cened. practic. & canon. quæſtionum libr. 1. quæſt. 30. numero 54. cum ſequentibus Franciſc. Molin. dict. diſſer. 11. ex numero 128. Coninch. diſputat.27. dub. 2. numero 21. Reginald. lib.31. num.177. Bonacina dict. quæſt. ſecunda, punct.8. num.16.* Sed Sacram Congreg. inclinaſſe in ſententiam, vt parochus non Sacerdos non poſſit matrimonio contrahendo intereſſe referunt *addition. ad dict. conſil.9. Nauarri, & Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 15. §. 10. numer.5.* Sed dum mihi de hac declaratione S. Congr. non conſtat illationẽ noſtram ſemper ſequerer.

106 Duodecimo infertur parochum etiam in peccato mortali exiſtentem validè matrimonio aſſiſtere poſſe, quia parochus non eſt eſſentialis miniſter Sacramenti matrimonij, nec ipſe formam profert, ſed tantum ſolemnem ad actum auctoritatem lege eius præſentiam requirente: ita *Poſſeuin. de Officio Curati c.5. nu. 40. Bonacina in tract. de Sacramen. diſp.1. q.3. punct.2. §. 1. nu. 10.* contra *Henriq. lib.1. c.29. nu.24.*

Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio, cui, & à quo concedi debeat.

107 SI proprius parochus matrimonio intereſſe non poſſit alium ſui vice, & loco Sacerdotem ſubſtituere poterit, ex *Concil. Triden. ſeſſ.24. de reform. matrimon. c.1.* cuius auctoritate matrimonium celebratum coram Sacerdote à proprio parocho deputato, & coram teſtibus valere deciſum refert *Armendar. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib.4. tit. 15. l.1. de matrim. in declarationib. num.12.*

108 Quamuis de illius licentia etiam celebretur à Regulari, vt probatur ex *Clem.1. de priuileg.* vbi ſtrictè præcipitur Religioſis ne audeant Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrare, matrimoniaque ſolemnizare non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia; à contrario ſenſu ſatis colligitur, quod

habita licentia ſpeciali, id ipſum facere erit ſibi licitũ, licet autem ibidem dicatur; matrimoniaue ſolemnizate, intelliguntur hæc verba de benedictione nuptiali, vt ibidem tradit *gloſſ.* & reſoluit *Miranda in man. Prel. tom. 1. q. 48. art. 1.*

109 Declara primo parochum etiam ficte concedendo facultatem aſſiſtendi, non efficere inualidum matrimonium contractum, coram eo Sacerdote, cui huiuſmodi facultatem conceſſit; quia aſſiſtentia illa non eſt actus iuriſdictionis, cum valeat etiam inuiti parochi, & reluctantis ac contrariam habentis intentionem, vt ſupra oſtenſum eſt, ita contra *Ledeſm.* tenent *P. Sanch. libr. 3. diſput. 21. num. 64. Bonacina de matrim. quæſt. 2. puncto* 8. *num.* 34.

110 Secundo declara parochum excommunicatum, vel irregularem, etiam non toleratum, poſſe valide dare alteri aſſiſtendi licentiam: quia huiuſmodi licentia non eſt propriè actus iuriſdictionis, & ſicut parochus excommunicatus non eſt priuatus auctoritate aſſiſtendi: ita nec poteſtate dandi prædictam licentiam, ob eamque rationem conſtat parochum poſſe valide dare huiuſmodi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, aut ſuſpenſo ad aſſiſtendum matrimonio; ita *Sanchez lib. 3. diſputat. 21. num. 6. Henriq. lib. 11. capit. 3. num. 5. & lib. 13. cap. 7. §. 7.* Gutier. *de matrimon. capit. 62. num. 24. Bonacina dict. quæſt. puncto octauo, num. 22.* contra *Coninch. diſputat. 27. num. 21. Auila de cenſur. p. 2. cap. 6. diſputat. 3. dub. 1. concluſ. 5. Petr. de Ledeſm. de matrimon. quæſt. 45. artic. 5. punct. 3. dub. 4. & in ſumma par. 1. de Sacramen. matrim. cap. 6. concluſ. 4. Mari. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 1. diſputation. 8. cap. 6. verſ. Sed dubitatur.*

111 Tertio declara validum eſſe matrimonium, cui de licentia parochi aſſiſtit Sacerdos degradatus: quia Sacerdos degradatus, eſt adhuc Sacerdos, ita *Sayr. de cenſur. lib. 5. capit. 22. num. 26. Bonacina d. quæſt. 2. puncto 8. num. 23.*

112 Quarto declara parochum, ſiue Ordinarium, huiuſmodi licentiam aſſiſtendi matrimonio non poſſe concedere clerico non Sacerdoti: Quamuis enim illa coniunctio de qua ſupra *num. 43.* non ſit functio ſacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos parochus eſſe poſſit: attamen cum decretum Tridentin. quo tantum ea forma eſt inducta, dicat, vel alius Sacerdos de licentia parochi, eſt ſtandum eius diſpoſitioni, non tamen neceſſarium eſt, vt ſit Sacerdos approbatus, is cui datur: ita *Petr. de Ledeſm. in ſumma p. 1. de Sacramen. Matrimon. cap. 6. concl. 4. verſ. ſegueſe lo ſegundo, Sanchez lib. 3. diſput. 20. nume. 9. cum ſeq. Ceuall. communium contra commun. quæſt. 604. nu. 58. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diff. 11. nu. 133. Gutier. tract. de matrim. c. 62. num. 22. Sayr. deciſ. 51. ſub titul. de ſponſalib. Baſil. Pont. de impedimen. matrim. cap. 26. §. 6. verſ. is autem, Sahagun. in capit. quamuis num. 13. de officio deleg. & ad tit. de ſponſal. num. 89. Nauar. conſil. 6. nume. 2. ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in nouis.*

113 Vbi etiam à princip. reſoluit matrimonium de licentia parochi tempore peſtis coram acolyto contractum eſſe nullum, quia verba Concilij videntur adeo clara pro hac parte, quod in nullo caſu videtur ab illius forma recedi poſſe.

114 Quinto declara parochum, vel Ordinarium poſſe concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in matrimonium, non ſolum in propria parochia, verum etiam extra illam; quia Trident. dicit alium Sacerdotem ſufficere ad aſſiſtendum matrimonio de licentia parochi, vel Ordinarij, & nõ loquitur de propria parochia; tum quia huiuſmodi licentia non eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, ſed gratioſæ, ac voluntariæ, quæ exerceri poteſt extra locum propriæ iuriſdictionis: ita ex his fundamentis noſtram illationẽ amplectuntur *Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 218. concluſio. 6. Coninch. diſputat. 27. dub. 2. num. 23. & dub. 3. nu. 38. Guttier. cap. 62. nu. 10. Regnald. lib. 31. num. 180. Bonac. dict. quæſt. 2. punct. 8. nu. 13.* contra *Nauar. & Seguram*, quos refert, & ſequitur *Franciſc. Molin. d. differ. 11. nu. 236. cum ſeqq.*

115 Sexto declara cogi poſſe proprium parochum nolentem matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere: quoniam Sacramenta parochianis inuitus miniſtrare cogitur, ex debito officij, prout reſoluit *Franc. Molin. dict. differ. 11. num. 95. cum ſeqq.* An autem parochi delegati, quos Epiſcopi cõſtituunt, & ad nutum ipſius amoueri poſſunt, & Vicecurati à Parochis proprietarijs inſtituti, poſſint alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtẽdi matrimonio concedere, agit latè per concluſiones *P. Sanchez lib. 3. diſputation. 31.* ad quem ſe remittit *Guttier. de matrimon. cap. 66. num. 18.* & aliqua dixi ſupra *à numer. 100.* & quod Vicarius perpetuus, vel amouibilis curati, poſſit huiuſmodi facultatem concedere reſoluit *Rebell. part. 2. lib. 2. quæſt. 8. num. 8. & in addit. lib. 4. nu. 67. Poſſeuin. dict. capit. 10. num. 14. in fin.* Quando Epiſcopus eſt immediatus parochus, vt in Regno Granatenſi, poteſt tunc parochus non proprietarius matrimonio aſſiſtere, & alijs licentiam concedere, quia licèt delegatus ſit, cum ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, poteſt delegare Epiſcopalem aliquam cauſam; ſubdelegare autem minimè; Et de curis, qui ſubdunt alicui parocho proprietario an poſſint dare licẽtiam alij Sacerdoti vt aſſiſtat matrimonio contrahendo, latè agit nouiſſimè *Zambran. Hiſpal. in ſuis aureis deciſ. c. 7. de matrim. dubio 1.*

116 Septimo declara ex facultate Concil. Trident. ſibi conceſſa poſſe Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti matrimonio aſſiſtendi parochi loco ſibi ſubiecto ex *c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

117 Poteſt etiam Vicarius Generalis Epiſcopi ex proprio officio, & abſque ſpeciali commiſſione intereſſe matrimonijs, & alij Sacerdoti aſſiſtendi licentiam cõcedere. *Salzed. ad Bernard. in practic. capit. 76. verſicul. decimo quarto, Petrus de Ledeſma in ſumma parte prima de Sacrament. matrimon. capit. quarto, concluſion. 4. dub. 17. Henriqu. libr. 11. capit. 3. num. 4. Sanchez libr. 3. diſputaion. 29. num. 18. Armendar. dicto loco, num. 31. Baſil. Pont. dict. capit. 26. §. 6. verſicul. idem etiam, P. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 3. cap. 45. quæſt. 2. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. quæſt. 44. numer. 8. in fine, Guttier. canon. libr. primo, cap. 19. numer. 13. cum ſequentib. & in tractat. de matrimon. cap. 66. ex numer. 12. & capit. 69. ex numer. 9. Narbona de appell. à Vicario ad Epiſcopum, par. 1. num. 201.*

118 Ordinarij enim appellatione venit Epiſcopi Vicarius, *gloſſ. verbo generaliter, in cap. Romana, de appellation. in 6. Couarru. practicar. capit. 4. numer. 7. & lib. 3. variar. cap. 20. nume. 4. Sbroz. de Vicario Epiſcopi, libr. 2. quæſt. 43. & quæſt. 51. numer. 1. Flam. de reſignation. lib. 3. quæſt. 11. num. 19. cum ſeqq. Franc. Molin. dict. differen. 11. numer. 64. Bonacina d. quæſt. 2. puncto 8. num. 10.*

Quæ

119 Quæri non abs re poteſt an ſuſpenſa iuriſdictione Epiſcopi per excommunicationem, aut ſuſpenſionem poſſit eius Vicarius valide intereſſe matrimonio, aliiſque committere? Dicendum eſt vtrumque poſſe, quia neutrum eſt actus iuriſdictionis. Si tamen Epiſcopus ſuſpenſus, aut excommunicatus nō toleratus inſtitueret Vicarium, aut parochus ſic excommunicatus Vicecuratū, illeque aſſiſteret matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeret, quia illa inſtitutio eſt manifeſtus actus iuriſdictionis, & proinde facta à ſic excommunicato nihil valet, quare ille aſſiſtens matrimonio nō eſſet verus Vicarius, aut Vicecuratus, *Mar. Alter. de cenſuris tom. 1. lib. 1. diſputat. 8. cap. 6. verſ. ex dictis, Sanchez. lib. 3. diſputation. 30. nu. 10.*

120 Sed dubitari poteſt an Vicarius Epiſcopi, qui Sacerdos non eſt, poſſit præſententiam matrimonio contrahendo præſtare? & matrimonio intereſſe nō poſſe, ſed Sacerdotem delegare debere tenent *Nauarr. conſil. 1. ſub titul. de officio Ordin. in antiqu. & conſil. 10. ſub tit. de deſponſat. impub. in nouis, Salzedo dict. cap. 76. verſic. decimoquarto, Sayr. deciſ. 1. ſub. tit. de offic. Ordin.* ex eo tantum fundamento, quod non ſufficit in contrahendo matrimonio præſentia parochi, qui non ſit Sacerdos, ſed hoc non eſt certum, vt ſupra oſtendi hac *allegat. n. 43.* & ideo dum mihi non conſtiterit de contraria deciſione, de qua ipſi teſtantur, libenter amplector tam parochum, quam Vicarium non Sacerdotem valide matrimonio aſſiſtere.

121 Idē dicendū eſſe de habentibus iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem, in materia de qua agimus, affirmant *Petr. de Ledeſm. dict. dub. 17. verſ. digo lo 2. Henriqu. lib. 11. cap. 3. num. 4. Sanchez. lib. 3. diſputat. 28. nu. 6. Conincb. diſputat. 27. num. 17. Gutier. de matrimon. cap. 66. num. 7. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 8. num. 10. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 15. §. 19. num. 3. in fine.*

122 Idem etiam dicendum de Abbate Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ, firmant *Pet. de Ledeſm. de matrim. quæſt. 45. art. 5. puncto 3. paulo ante dubium 4. concluſ. 3. Henriqu. lib. 11. cap. 3. num. 4. Gutier. dict. cap. 66. nu. 6. Baſil. Pont. dict. §. 6. verſic. idem quod.*

123 Idem quoque de Capitulo Sede Vacante eſſe reſoluendum tenent *Coninch. dict. diſput. 27. nume. 17. Gutier. dict. cap. 66. num. 5.*

124 Et de Legato reſpectu prouinciæ ſuæ legationis idē aſſerunt *Sanchez. dict. diſput. 28. nu. 8. Coninch. dict. diſputat. 27. num. 16. verſic. 7. Gutier. canon. lib. 1. capi. 11. num. 6. & dicto capit. 66. num. 10.*

125 Archiepiſcopus tamen nō poteſt coniūgere in matrimonium ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, vel dare licentiam illos coniungendi: Nam ipſe non eſt Ordinarius in territorijs ſuffraganeorum, eſt tamen iudex in cauſa appellationis, quando per appellationem deuoluitur ad ipſum, *cap. paſtoralis de officio Ordinar.* Vnde in caſu, quo nolet Epiſcopus, per appellationem ad ipſum deuoluta cauſa poteſt licentiam concedere, de quo *Vide Sanchez. libr. 3. diſputat. 28. Petr. de Ledeſm. in ſumm. pa. 1. de Sacramen. matrimon. concl. 4. dub. 17. verſ. digo lo 3. Spino dict. gl. 15. numer. 28. & 29. Molin. dict. differ. 11. nu. 86. Bonacina d. q. 2. puncto 8. nume. 15. Baſil. Ponc. d. §. 6. verſ. Archipresbyter, Gutier. d. cap. 66. n. 3.* dum tamen actu viſitat in diœceſibus ſuorum ſuffraganeorū poteſt huiuſmodi licentiam concedere, prout reſoluunt *Henriq. lib. 10. cap. 3. nu. 3. Suares tom. 4. diſp. 25. ſect. 1. num. 14. Coninch. d. diſp. 27. nu. 17. Sanch. lib. 3. d. ſput. 28. n. 7. Gutier. d. c. 66. nu. 7.*

Licentia prædicta qualis?

126 Licentia, quā Sacerdos ad celebranda matrimonia eſt obtinendus à proprio Parocho, vel eius Vicario permanenti, aut amouibili, aut ab Epiſcopo, vel eius Vicario generali, aliiſque Prælatis quaſi epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, de quibus ſupra, expreſſa debet eſſe, nam tacita non ſufficeret, qualis eſt illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione, ita tenent *Menoch. de arbitrar. caſu 453. num. 13. & 14. & conſ. 398. nu. 15. lib. 4. Salzed. ad Bernard. cap. 76. verſ. duodecimo, Petr. de Ledeſma in ſumm. p. 1. de ſacram. matrimono cap. 9. concl. 4. dub. 14. Henriq. lib. 11. c. 3. §. 5. lit. V. Cenall. communium contra commun. q. 604. num. 114. Petr. Cened. pract. & Canon. quæſtion. libro 1. q. 30. num. 79. in fine, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. nu. 52. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ ad libr. 4. tit. 15. l. 1. de marimon. in declarat. numer. 31. Coninch. tom. 2. diſp. 30. dub. 2. num. 31. Reginald. lib. 31. nu. 181. Sanch. li. 3. diſp. 35. num. 15. Franciſc. Molin. de ritu nupt. li. 2. differ. 11. num. 98. Baſil. Ponci. de impedimentis matrimon. cap. 26. §. 6. verſ. licentia, Bonacina de magno matrimonij ſacramento q. 2. puncto 8. num. 11.*

127 Sufficiet tamen ſi communiter generalis adminiſtrandi Sacramenta licentia cōcedatur, prout deciſum fuiſſe ex alijs referunt *Armendariz d. loco, Bonacina d. nu. 11. Rebello de obligation. iuſtit. poſt lib. 4. in declar. ſect. 3.* Vel ſi Parochus concedat licentiam, vt poſſit intra ſuam Parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, *Nauar. conſ. 27. ſub tit. de ſponſalibus* quem refert *Salzed. d. ca. 76. verſ. duodecimo, in fine, Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de ſponſal. deciſ. 31. Sanch. lib. 3. diſput. 35. num. 7.* vbi *num. 8.* reſoluit non ſufficere ſi Parochus quando eſt præſens concedat alicui licentiam adminiſtrandi omnia Sacramenta, ſecus ſi abſens relinquat ſubſtitutum.

128 Verbalis ſufficit huiuſmodi licentia, non autem in ſcriptis requiritur data, quia ſic eam non exigit Trid. tum quia ſcriptura non eſt de eſſentia gratiæ, & priuilegij, quæ regulariter non requiritur niſi tantum ad faciliorem probationem, non ad actus ſubſtantiam *l. contrahitur ff. de pignoribus*, tum quia omnis actus verbo confici poteſt, niſi lex expreſſe ſcripturam requirat, iuxta *gloſ.* ab omnibus receptā verbo *in ſcriptis in ca. 1. de cenſibus lib. 6.* quibus fundamentis hanc ſententiam tenent *Nauar. conſ. 41. num. 1. ſub tit. de ſponſal. in antiq.* alias *12. de clandeſt. deſp. in nouis, Henriq. d. paragraph. 5. in comment. lit. Z. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 219. nume. 13. Vgolin. de irregul. capit. 6. paragraph. 7. num. 3. Sanch. lib. 3. diſp. 35. nu. 10. Regin. libr. 31. nu. 180. Franciſc. Molin. d. differ. 11. nu. 100. Cened. d. quæſt. 30. nu. 80. Salzed. vbi proxime, Sayr. ſub d. tit. de ſponſal. deciſ. 48. Bonac. d. qu. 2. puncto 8. nu. 11. verſ. addit.* contra *P. Rebello lib. 2. quæſt. 3.*

129 Actum præcedere debet, nā quæ de ſubſtantia ſunt in ipſo actu adhiberi debent, *cap. auditis, iuncto ca. quia propter de elect. gloſ.* & omnes *in l. vniverſa C. de precibus Imper. offer. Imol. Paul. de Caſtro, Roman. Alex. Aret. & Iaſ. in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum ff. de acquir. hæred. Panorm. Ant. & Imola in capitulo cum nos, de his quæ fiunt à Prælatis*, tum quia, vbi licētia requiritur ſemper præcedere debet ex reſolutis per *Caſſan. in conſuet. Burgun. rub. 13. §. 9. verbo ſans licence verſ. ſed quæro, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. nu. 46.* quibus fundamentis hanc

tenent

tenent reſolutionem *Salzed. d.c.76. verſ. decimo tertio Coninch. tom. 2. q. 27. num. 31. Sanch. d. diſp. 35. num. 18. Franc. Molin. d. differ. 11. numer. 99. Cened. d. quæſt. 30. numero 78.*

130 Vnde fit nullum eſſe matrimonium, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit, nulla ab eo petita licentia, ſi poſt factum ratificaret, nam etſi regulariter ratihabitio retrotrahatur, & mandato comparetur *reg. ratihabitionem* cum vulgaribus *de reg. iuris in 6.* tamen vbi lex vel ſtatutum præſentiam requirit corpoream, ratihabitio ſequens non ſufficit ad actum validandum quemadmodum ex *Angel. Felin. & Cota* ſcribit *Tiraq. de legib. connub. gloſ. 6. num. 31. Soar. de Paz in pract. to. 1. p. 1. temp. 2. num. 27. & 28.*

131 Reuocata non debet eſſe huiuſmodi facultas, quæ tunc talis cenſeretur quando ijs, quibus conceſſa fuit, per certum nuntium aut literas ſignificata ſit, & ante hanc intimationem acta tenent, etiamſi Sacerdos ille aliunde ſciret reuocationem ſuæ facultatis, ita *P. Sanc. lib. 3. diſp. 36. num. 9. Coninch. d. diſp. 27. numer. 32. verſ. ſexto,* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ verbo matrimonium pag. 164. col. 2.*

132 Hinc tenerem datam licentiam à proprio Parocho alicui Sacerdoti ſi interim Parochus moriatur, illam non expirare: quia licet mandatum morte mandantis regulariter expiret *l. mandatum C. mandati, cap. gratum ca. relatum de officio deleg.* gratia tamen facta alicui minimè *capit. ſi cui de prabendis in 6. cap. ſi ſuper gratia, de officio deleg. eodem libro,* tum quia *gloſ. in Clem. dudum §. ſtatuimus de ſepul.* docet expreſſim licentiam cōceſſam aliquibus Fratribus non expirare morte concedentis, tum quia facultas ab Epiſcopo conceſſa Ordines accipiendi à quocunque Epiſcopo Catholico non expirat morte Epiſcopi concedentis *Cardin. in Clem. fin. q. 5. de elect.* & multis alijs caſibus quos poteris videre per citatos à *Franciſc. Molin. d. differ. 11. num. 111.* vbi hanc ſententiam in proprijs noſtris terminis tuetur.

133 Metu, vel dolo obtenta licentia ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiā, vel cauſam finalem, extorqueatur, quia diſpoſitio facta per dolum verſātem circa cauſam finalem eſt inualida: tū quia nihil eſt magis contrariū conſenſui, quam error, *l. ſi per errorem ff. de iuriſd. omnium iud.* ita tenent *Sanch. lib. 3. diſput. 39. à num. 13. & diſp. 21. nu. 7. Coninch. diſp. 27. num. 37. Gutier. c. 69. nu. 14. & 15. Reginald. libr. 31. num. 182. Bonacina d. q. 2. puncto 8. num. 17.*

134 Licentia validè datur contra prohibitionem Epiſcopi, ad effectum, vt matrimonium contractum corā Sacerdote, cui conceſſa fuit, validum ſit, matrimonia enim tantum contra interdictum Eccleſiæ valent, licet cum peccato fiant, ita *Baſil. Ponci. de impedimentis matrim. ca. 26. §. 6. verſ. valet.* vbi dicit ita eſſe *ab Illuſtriſſ. Cardin.* deciſum.

135 Sacerdos non debet credere dicētibus, ſe habere licentiam à Parocho, vt poſſint coram ipſo contrahere, niſi certa ſigna afferant, vel ſint perſonæ ſpectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo poſſet, nam in ijs, quæ pertinent ad externam Eccleſiæ gubernationem, non creditur teſtantibus in propria cauſa, præſertim, ſi hoc vergere poſſit in præiudicium alterius, ita *Sanchez lib. 3. diſp. 37. nu. 2. Coninch. diſp. 27. numer. 39. Reginald. d. lib. 31. num. 181. Baſil. Ponc. d. §. 6. verſ. conceſſa, Bonacina d. q. 2. puncto 8. num. 38.*

136 Et allegenti licentiam proprij Parochi in contrahendo matrimonio requiſitam non interueniſſe, quādo contra eam opponitur à tertio, incumbit onus probandi, ex *Maſcar. de probat. concl. 982.*

Teſtes ad Matrimonium adhibendi quales?

137 VLtra proprij Parochi aſſiſtentiam, vel alterius Sacerdotis de eius licentia, de quibus ſupra, vt matrimonium validè contrahatur neceſſaria eſt duorum, vel trium teſtiū præſentia, vt probat *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. c. 1.* ibi *& duobus, vel tribus, &c.* quæ ſimultanea debet eſſe, nec ſufficit ſucceſſiua, quia Trid. copulatiue exigit præſentiam Parochi, & teſtium per dict. *&*, quæ copulat, vt cum multis quos citaui ego ipſe teneo in meis *Remiſs. de dictionib. & clauſ. dict. 94.* quare ita reſoluūt *Spec. in appendice dub. 6. concl. 4. pag. 14. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 41. nu. 3. Bonacina eod. tract. q. 2. puncto 8. num. 41. Petr. de Ledeſma in ſumm. p. 1. de ſacram. matrim. capit. 4. concluſ. 5. Poſſeuin. de officio Curati cap. 10. num. 22. Rebell. de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 2. q. 8. ſect. 8. à nu. 8. Coninch. de Sacrament. tom. 2. diſp. 27. num. 41. concl. 1.*

138 Quod vero attinet ad teſtium qualitatem, cum lex illa odioſa ſit, reſtringēs .ſ. naturalem ad contrahendū libertatē, nō ſunt ad ſeueram rationis normam teſtes exigendi, ſed ſatis erunt, quicunque rationis compotes, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœminæ aut infames, quia poſſunt eſſe præſentes moraliter: tum quia Triden. nullos teſtes excipit, ita *Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. princ. num. 46. Petr. de Ledeſma in tract. de matrimon. q. 45. art. 5. puncto 3. poſt 4. dub. ver. concluſio ſit, Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 9. Emman. in ſumm. tom. 1. c. 219. nu. 18. in 2. edit.* plures refert, & ſequitur *Sanch. d. diſp. 41. nume. 4. cum ſeqq.* quibus adde *praxim. iur. epiſcop. p. 1. verbo matrimonium §. 14. Cenall. commun. contra commun. q. 604. num. 34. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo matrimonium pag. 164. Baſil. Ponci. de impedimentis matrim. cap. 26. §. 6. in fine, Bonacina d. q. 2. puncto 8. num. 43.* Quamuis teſtes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requiri dicat *Franciſc. Mol. de ritu nupt. libro 1. comparat. 8. numero 64. cum ſeqq.*

139 Nec etiam neceſſarium eſt, vt huiuſmodi teſtes ſint rogati, cum nullo iure iſta ſolemnitas in matrimonio requiratur, *Greg. Lop. l. 1. ver. ſin teſtigos tit. 3. p. 4. Henriq. d. paragraph. 9. Sanch. d. lib. 3. diſp. 41. nu. 7.* vbi plures refert, quib. adde *Cald. Pereira de empt. capit. 6. nu. 22. Gutier. de matrim. cap. 55. in fine, Poſſeuin. d. cap. 10. nu. 22. verſic. quares, Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 8. nu. 44. Vgolin. de poteſtate Epiſcop. cap. 15. §. 10.* Et ſufficit vi detenti interſint, dummodo intelligant conſenſus contrahentium, & aduertant quod agitur, *Cenall. dict. quæſt. 604. num. 81. Sanchez. dict. diſputat. 39. nu. 9. Coninch. dict. quæſt. 27. nu. 44. Gutier. de matrimon. cap. 69. nu. 13. Cened. pract. & canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 30. num. 108. ad finem. Bonacina dict. puncto 8. num. 45.* Vel dolo ad aliud vocati ſint, vt reſoluit *Sanc. d. diſput. 39. nu. 10.*

De Matrimonijs abſque Parocho, & teſtibus irritis.

140 EX ſupradictis omnibus primo infertur contrahentem matrimonium ſine parocho, & teſtibus peccare mortaliter, quia inualide cōtrahit, & facit irritū Sacramētū, contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui,

grauі, ita P. Sanchez de matrim. libro tertio diſputat. 5. Gutier. eodem tract. cap. 56. numer. 4. Coninch. in 2. 2. Diui Thom. tom. 2. diſp. 30. dub. 2. n. 18. Bonac. in. de magno Matrimonij Sacrament. quæſtion. 2. puncto 6. nu. 3.

141 Secundo infertur defectum præſentiæ parochi, aut teſtium non eſſe impedimentum dirimens ſponſalia; ſicut eſt impedimentum dirimens matrimoniũ, quia Concil. Tridentin. irritat tantũmodo matrimoniũ clandeſtinum, non vero ſponſalia. Ita Nauar. in manual. ca. 25. nu. 134. Salzed. ad Bernard. cap. 73. verſ. Nono illud, Perez. l. 1. verſ. Secundo circa prædicta dubitatur, titul. 1. lib. 5. Ordin. Vega in ſumm. par. 2. c. 34. caſu 20. verſ. nota que ſi ſolamente, Spino in ſpeculo teſtamen. gloſſ. 15. num. 84. Segura in director. iudicum Eccleſ. par. 2. cap. 15. n. 1. & 4. Pet. de Ledeſma de matr. quæſt. 45. art. 5. verſ. ſecundum punctũ, dub. 4. Emman. Saa in aphoriſmis, ver. Sponſalia nu. 1. Valentia tom. 4. diſputation. 10. puncto 5. cauſa 5. Gutier. canon. lib. 1. cap. 18. nu. 10. & in tractat. de matrimon. cap. 4. Ceuall. commun. quęſt. 604. num. 124. Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 5. num. 8. Rota Romana apud Farinac. deciſ. 273. num. 21. Armendariz in addition. ad recopilat. legum Nauarræ ad l. 4. titul. 15. l. 1. in declaration. num. 44. & 45. Henriqu. in ſumm. li. 11. cap. 5. num. 8. P. Sanch. l. 1. diſputat. 12. Cardinal. Tuſch. practicar. concluſion. tom. 7. concluſ. 406. Cened. pract. & canon. quæſtion. lib. 1. quæſt. 21. num. 9. & quæſt. 30. num. 20. cum ſequentibus Franciſ. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. nu. 159. Bonacina in tractat. de magno matrimon. Sacramento, quæ. 1. puncto 7. num. 11.

142 Vnde contrahentes ſponſalia clandeſtine, non peccare reſoluunt P. Sanchez lib. 1. diſputation. 12. numer. 2. Coninch. tom. 2. diſputat. 21. dub. 2. num. 20. Gutier. dict. cap. 4. num. 2. contra Silueſt. verb. matrimonium 6. quæſt. 7. Chamerota de matrim. cap. 2. dub. 9.

143 Tertio infertur matrimoniũ cõtractum abſque præſentia parochi, ſeu alterius Sacerdotis de ipſius parochi, ſeu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus teſtibus in vim ſponſaliorum non reſolui, itaut contrahentes iudicialiter cogi poſſint ad denuo contrahendũ ſeruata forma Concil. Tridentin. Ita Nauarr. conſil. 1. nu. 3. ſub tit. de ſponſ. in 1. edit. & conſil. 3. nu. 3. ſub tit. de clandeſtin. deſponſat. in 2. edit. Azeuedo l. 1. nu. 23. 33. & 36. tit. 1. libro 5. nouæ recopil. Petr. de Ledeſma, de matrimon. quæſt. 45. artic. 5. puncto 2. poſt dubium 4. concluſ. 1. & in ſumma par. 1. de Sacrament. matrimon. capit. 7. concluſ. 6. dub. 2. Spino in ſpeculo teſtament. gloſſ. 15. principali, n. 78. Armendar. vbi ſupra nume. 26. Salzed. ad Bernard. in practic. capi. 76. additione 2. verſic. vnde pariter, Emman. Saa in Aphoriſm. verbo matrimon. n. 42. Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 200. num. 1. Galetus in margarita caſuum conſcientiæ, verbo matrimon. pag. 163. colum. 1. Ceuall. communium contra commun. quęſt. 604. nu. 79. Triuſ. deciſ. 9. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 250. in prima impreſſ. & reſolut. 219. per totam in ſecunda impreſſion. Sanchez libr. 1. diſputat. 2. Gutier. de iurament. confirmator. par. 1. cap. 51. à nu. 28. & in tractat. de matrimon. cap. 11. Bonacina in tract. de matr. q. 2. punct. 8. numer. 48. Sayr. deciſ. 1. ſub titul. de ſponſalib.

144 Mouentur præfati Doctores primo, quia nulla obligatio, nec ciuilis, nec naturalis, oritur ex conſenſu præſtito in matrimonio clandeſtino, ex reſolutis per Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. primo, comparat. 19. num. 128.

145 Quia actus à principio nullus nullum producit effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata, cap. ad præſentiam de appellation. cum citatis à Card. Tuſch. tomo 1. lit. A. conc. 139. & in libello de principijs vtriuſque iuris, lit. A. nu. 51. tum quia actus geſtus contra legem prohibentem, ſubſtantiam actus eſt nullus, & nullam producit obligationem l. non dubium, C. de legib. l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto, C. de teſt. & hęc opinio his nixa fundamentis verior eſt in puncto iuris, quam libenter amplectimur.

146 Quamuis cõtrariam opinionem, imò matrimonium clandeſtinum habere vim ſpõſaliorum, & obligare ad iterum publicè contrahendum teneant Barthol. de Ledeſma de matrimon. dub. 18. Ortis in ſumma, capit. 16. de matrimon. in fine, Veracrus in appendice ad ſpeculũ, dub. 9. verſic. 2. propoſitio, fol. 42. Ioan. Petr. Binius conſil. 62. num. 34. lib. 1. Theſaurus fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 9. num. 37. Vega in ſumma libr. 4. caſu 264. & lib. 6. caſu 120. P. Henriqu. li. 11. cap. 5. §. 4. Petr. Rebell. de obligat. iuſtitiæ lib. 2. quæſt. 9. num. 3. Coninch. diſputa. 21. num. 40. cum ſequentib. & præcipuè numer. 47. tom. 2. Caldas Pereira de emp. c. 3. nu. 10. in fine. Quorum fundamenta facili deſtruuntur reſponſione, & imprimis ad illud deductum ex l. tam anguſti, ff. de ſeruit. quòd quando actus non valet, vt agitur, valet eo modo quo valere poteſt. Reſpondetur procedere quando defectus prouenit ex parte cauſæ efficientis, non vero quando prouenit ex parte cauſæ efficientis, & ex parte formæ: in præſenti autem caſu defectus non ſolum prouenit ex parte cauſę efficientis (cauſa enim efficiens ſunt ipſi contrahentes, qui ex decreto Trident. redduntur inhabiles ad clãdeſtine contrahendum) ſed etiam ex parte formę quę eſt ſolemnitas à Trident. requiſita, quam ſolemnitatem conſtat deeſſe, quando matrimonium clandeſtinum contrahitur. Deinde nõ obſtat aliud obſtaculum, quod ſicut matrimonium clandeſtine contractum inter impuberes, ſeu inter puberem & impuberẽ, valet vt ſponſalia, ita etiam matrimonium clandeſtinum debet inducere obligationem ſponſaliorum. Nam reſpondetur illud eſſe peculiare in matrimonio clandeſtino impuberum ex cap. final. de deſponſatione impuberum, quia ius præſumit impuberes ſe voluiſſe obligare eo modo, quo poſſunt, & Conc. Trident. irritat ſolummodo matrimonium clandeſtinum, quod alias erat validum, illique formam, & ſolemnitatem aſſignat, non vero irritat matrimonium clandeſtinum, quod alias erat inualidum, ſicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum, & reſoluebatur in ſponſalia, vt conſtat ex cap. vni de deſponſ. impub. lib. 6.

147 Quarto infertur irritum eſſe matrimonium etiam in articulo mortis vel tempore peſtis, aut belli & quacunque alia neceſſitate contractum ſine parocho, & teſtibus, quia vbi in diſpoſitione dicitur aliter fieri nõ poſſe, inducitur forma prout in Conc. Tridentin. dict. cap. 1. ibi, qualiter, &c. quæ clauſula cum ſit decreti irritantis operatur nullitatem actus ipſo iure, ſi forma prædicta non obſeruetur. Matienſ. ad titul. 1. gloſ. 1. rubric. nu. 34. lib. 5. nouæ recopilat. Flamin. de reſignat. lib. 5. q. final. à n. 226. Cened. practic. quæſtion. 30. à numero 2. Gutier. de matrim. capitulo 21. numero quinto. Igitur in nullo euentu, abſque ea ſolemnitate matrimonium initum erit validum, res enim ſine ſua forma nunquam ſubſiſtere poteſt: ita tenent Fr. Ludouic. in inſtructor. conſcientiæ, par. 1. capitulo 86. Nauarr. conſil. 44. ſub titul. de ſponſalibus in prima impreſſ. & conſil. ſexto. ſub titul. de clandeſtina deſponſatione in ſecunda impreſſ. Aualos de Segura in ſuo director. iudicum eccleſiaſticorum, parte ſecunda

cap.

cap.15.num.44. Perez in l.1. paulo poſt princip. *fol. 29. titul.1.lib.5.Ordin.Sarm.lib.1.ſelect.cap.6.nu.7.Barthol. à Ledeſm. de matrimon.d.21.Petr.de Ledeſm. in tractat. de matrimon. quæſtion.45.art.5.circa 3. punctum dub.3. verſ.ex prædictis ſequitur,* & *in ſumma p.1.de Sacramen. Matrim.cap.6. dub.15. in fine, Spino in ſpeculo teſtament. gloſ.15.num.44.& 45.& 86.Fr.Emman.in ſumma tom. 1.cap.219.num.17.in 2.impreſ. Azeuedo, l.1.nume.38. tit.1.lib.5.nouæ recopil.* & ibi *Matienſ.gloſ.6.verbo clandeſtin.nu.3 in fin.& gloſ. 6.n.2.Ceual.dict.quæſt.604.nu. 63.& 73.Sanchez lib.3. diſput.17.num.4. Gutier.de matrimonio,cap.61.nume.4.cum ſequentib.* Quamuis contrarium teneant *Vega in ſumm.lib.3.caſu 361.Iacob.de Graff.in deciſ.aureis lib.2.cap.86.nu.4.verſ.Secunda.*

148 Quinto infertur, hodie ſtante diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini ſponſalia nō tranſire in matrimonium ſubſequuta copula coram parocho, & teſtibus: nam *Concilium* abſtulit matrimonia præſumpta,& ſolū ea valere voluit, quæ in iudicio probari poſſent; ſponſalia autem illa ſubſequuta copula coram parocho & teſtibus adhuc ſunt præſumpta matrimonia, illi enim de copula quidem teſtificari poſſunt, ſed de conſenſu minime, cū poſſent accedere ſine effectu maritali: quare niſi adſint verba, quæ hoc explicent, copula tantum inſufficiens eſt, poſt *Concil.Trid.* ita *Petr.de Ledeſma de matrimonio,quæſt.46.artic.2.dub.2.Sanchez lib.3.diſputat.40.num.7.& lib.5. diſputat.8. nu.26.* Gutier.*de matrimon.cap.40.num.13.& cap.81.nu.11. Baſilius Pont. de impedimentis matrimonij,cap.26.§.3.verſ.antepenult. Coninch.diſput.22.dub.9.nu.57.ad finem,Bonacin. quæſt. 2.punct.1.num.4.*

149 Sexto infertur, quod licet de iure ciuili ex cohabitatione inter pares,& eiuſdem conditionis præſumeretur matrimonium,ex *l.in libere,* vbi *glo.ff.de ritu nuptiarum, & glo.in l.de concubinatu, ff. de concubinis,* & etiam de iure Canonico,alijs concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium ſententiam in *cap. lator, qui filij ſint leg.*cum citatis per *Paleoth.de nothis,& ſpurijs,cap. 19.num.9.Menoch.de præſumpt.lib.3.quæſt.1.num.71.& concil.199. à nu.48. Maſcard. de probat.concluſ.1021.n. 7.*Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium: nouus etiam conſenſus requiritur,& forma *Concilij,Spin.dict.gloſ.15.numer.61.*poſt princip.*Matienſ.in rubr.tit.1.gloſ.1.n.53.cum ſeqq.lib.5.noua recopil. Franciſc.Molin.de ritu nuptiar. libro primo, comparat.12. numero 26.*

150 Septimo infertur, quod licet traductio ſponſę ad domum mariti cum ſolemni apparatu,quo ſolent contrahentes publice celebrare,matrimonium faciebat de iure veteri Canonico,*arg.tex.in c.Vidua,de regularibus,*& iuxta tradita per *Panormitan.in cap. ex parte,nume.26. de reſtitution.ſpoliator.Brunel.in tractat. de ſponſal.cōcluſ. 32.num.4.Menoch.dict.quæſt.1.nu.56.*hodie tamen niſi in traductionem ipſa nouus cōſenſus coram parocho, & teſtibus exprimatur,nihil traductio efficeret, *Matienſ.dict.glo.1.nu.55.cum ſeqq.Spin.dict.gloſ.15. numero 65.verſ.etiam dicendum, Franc. Molin.d.libro 1.compar.13.numero 7.*

151 Octauo infertur contrahentes ſine Parocho,& teſtibus,licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum,non manere inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum, vel cum alijs ſeruata *Concilij* forma: ita deciſum referunt *Menoch.de præſumpt. libr.3. q.1. numero 102. Matienſ. d.gloſ.1.dict.tit.1.ex nu.39.Franciſ.Molin.dict.different. 11.num.138.Petr. Ledeſma quæſt.45.art.5.P. Rebel. de obligat.iuſtitiæ,par.2.lib.2.quæſt.8.ſect.8.num.9.Gutier. de matrimon.cap.61.num.2.& cap.75.num.4. Bonacina dict.quæſtion.2.puncto 8.nu.47.*

152 Nono infertur ad matrimonium contrahendum coram parocho, & teſtibus deobligari omnes apud quos promulgatum eſt *Tridene.* & receptū,cum ipſum ſtatuiſſet hoc tantum habiturū vim poſt triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem parochia, qua publicatione nondum facta,nulla deobligatio coarctat habitatores nec ligat ignorantes, prout in quibuſdam aſſerunt Galliæ partibus, & Poloniæ, ita *Petr.de Ledeſma in ſumma p.1.de Sacramen.* Matrimon. *cap.6.concluſ.4.dub.5.Ceual.dict.604.nu.143.Nauarr. conſil.8.num.1.ſub tit.de clandeſt.deſponſat.in nouis.Henriqu.lib.11.cap.33.numer.8.*Galet.*in margarita caſuum conſcientiæ,verbo Matrimon. pag.163. colum.2.Sanchez l. 3.diſputat.18.numero.1.Rebel.dict.lib.2.quæſt.7.ſect. 3.* Gutier.*de matrimon. cap.61.nu.12.Fr.Baſil.Pont.dict. cap.26.paragraph.2. verſ. 4.* Vbi aſſerit huiuſmodi reſolutionem non naſci ex eo,quod lex ad ſui obligationem exigat, vt acceptetur à Populo, ſed ex ſpeciali diſpoſitione Eccleſiæ in hoc caſu, quæ hanc legem obligare noluit, niſi poſt promulgationem in ſingulis parochijs factam, trigintaque à publicatione diebus elapſis.

153 Hinc fit eos, qui ſunt incolæ vnius loci, in quo promulgatum,& acceptatum fuit Cōciliū,ſi aliò migrent, vbi non eſt acceptatum, poſſe valide contrahere clandeſtine, ſeruata quoad fieri poſſit antiqua lege eccleſiaſtica,ſiue illas tranſeāt, ſiue domicilium ibidem collocauerint: ita *Petrus Ledeſma,quæſt.45.artic.4.puncto 3. Baſil.Pont.dict.cap.26.paragraph.2.verſ. hinc etiam fit eos,Henriq.lib.11.cap.8.num.8.Rebell.dict.par.2.lib.2. quæſt.7.num.15.* Reginald. *in praxi fori pœnitential. libro 31.num.176.*Coninch.*diſputation.27.dub.1.nu.14. Sanchez dict.lib.3.diſputation.* 18.nu.28. Gutier.cap.61.nu. 12.*Bonacin.dict.quæſt.2.puncto 8.nu.2.*Hoc tamen limitant *Ledeſma.Henriq. Reb.* & alijs niſi eò proficiſcātur, vt nubant non ſeruata lege *Concilij Tridentini,*& in eius legis fraudem, cum ius non faueat fraudem committenti in legem, quam limitationem ſibi diſplicere aſſerit *Sanchez dicta diſputation. 18. numero 29.verſic. cæterum.*

154 Hinc etiam mihi fit valde veroſimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congerendarum cauſa,vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinētur,etiamſi ex his locis ſint oriundi,in quibus promulgatum,& receptum eſt *Tridentini* decretum,non teneri contrahere iuxta formam *Concil.* præſcriptam: ita contra *Ledeſm.* & alios reſoluunt *Baſil. Pont.* vbi proximè,& *Bonacina dict.puncto 7.nu.3.& Sanchez dict. diſputat.18.num.35.*

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci in quo non eſt acceptatum *Concilium Tridentinum* teneri contrahere matrimoniū coram parocho,& teſtibus, ſi diuertat ad locum in quo eſt receptum: licet enim ſit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, abſque intentione ibi manendi maiore anni parte, nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis eſt iſta; & deinde contractus qui celebrari debet, iuxta conditiones præſcriptas in eo loco, in quo ipſe celebratur *l. ſi fundus, ff. de euictionib.* ita *Petrus de Ledeſma,q.45.puncto 3.ad finem, Sanchez lib.3.diſputat.18.n.26.Reginald.lib.31.n.176. Coninch. diſput.27.dub.1.ad ſi.Bonacina d.punct.7. nu.5.*

Decimo

156 Decimo infertur matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vt valide fiat, neceſſarium eſſe conditionem adimplendam coram parocho, & teſtibus, ſi tamen celebratum fuerit ſub conditione de præſenti, vel de præterito, requiri conditionem adimplendam coram parocho, & teſtibus, vel vt parochus, & teſtes cognoſcant conditionem de præſenti, vel de futuro eſſe adimpletã, *Petrus de Ledeſma, quæſtion. 47. artic. 5. dub. 7. concluſ. 3. Coninch. diſputation. 29. dub. 1. n. 15. & dub. 2. nu. 33. Gutier. capit. 31. nu. 7. Bonacina, dict. quæſt. 2. puncto 10. nu. 22.* contra *Sanchez lib. 5. diſputat. 8. num. 28.* Dicit tamen *Galet. verbo matrimon. pe.* deciſum eſſe, matrimonium de præſenti coram parocho, & teſtibus ſub conditione contractũ, & nõ ſpectato conditionis euẽtu conſummatũ dici verum matrimonium.

157 Vndecimo infertur non teneri iterum coram parocho, ac teſtibus contrahere, qui iam ſemel coram eiſdẽ contraxere, inualide tamen, propter defectum conſenſus vtriuſque contrahentis, vel propter metum vtrique incuſſum, quia parochus, & teſtes fuerunt præſentes externo contractui, & eorum præſentia requiritur, quando matrimonium contrahitur ſecundum omnes partes, non vero quando ſuppletur aliquis defectus occultus: ita *Fr. Emman. in ſumm. part. prima, capit. 208. num. 7. Henriqu. lib. 11. cap. 3. num. 2. Nauar. in man. c. 22. nume. 70. Aloy. Ricci in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 98. & in praxi fori eccleſ. deciſ. 246. in 1. impreſ. Sanch. lib. 2. diſp. 32. nume. 13. Reginald. lib. 31. num. 183. ad finem, Gutier. cap. 46. num. 15. Bonacina d. quæſt. 2. puncto 9. num. 4. Rebello de obligat. iuſt. p. 2. lib. 2. quæſt. 9. num. 5. cum ſeq. Poſſeuin. d. cap. 10. nu. 25.* Exiſtimat tamen non ſine ratione *Baſil. Ponti. d. paragraph. 3. verſ. ego tamen*, nequaquam poſſe ſubſiſtere huiuſmodi matrimonium niſi iterum ſeruata forma *Conc. Trident.* celebretur, vel ſuper eo accedat Pontificis diſpenſatio, cum renouatione vtriuſque conſenſus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel ſequuta copula poſt eam cognitionem, eſt enim ſignũ conſenſus, ita reſpondiſſe graues Theologos affirmat idem *Baſilius d. loco* vbi cũ *Paulo Comitolo reſp. moral. lib. 1. cap. 120. nume. 3.* aſſerit *Clementem VIII.* felicis memoriæ per Pœnitentiariũ reſpondiſſe eſſe neceſſarium nouum cõſensũ vtriuſque coram teſtibus, & Parocho, admonito prius marito de matrimonij nullitate, ſed ad euitandum ſcandalum eſſe diſpenſandum, vt ſecreto inter ſe contrahant, renouato cõſenſu cum legitimatione prolis. Hinc paululum laxius dicit *theſaur. fori eccleſiaſt. p. 2. c. 9. num. 41.* matrimonium impuberum coram Parocho, & teſtib. contractum, eſſe poſtquã puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem ſubſiſtente aliquo impedimento occulto publice iuxta formam ſacri *Concilij Trid.* celebrarunt, etſi nullum fuerit matrimonium, eo ſublato non coguntur denuo eandem formam dict. *Conc.* obſeruare, ita deciſum referunt *Pet. Ledeſma q. 45. art. 5. concl. 2.* ante *vltim. dub. Sanch. lib. 2. diſp. 37. Reginald. lib. 31. nume. 183.* ad finem *Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. cap. 9. numer. 83. cum ſeqq. Coninch. diſp. 24. n. 83. Franciſc. Molin. d. differ. 11. numer. 160. Bonacina d. quæſt. ſecunda puncto 9. numero 10.* Receptiſſimum enim eſt matrimonium nullum ex aliquo defectum, celebratum tamen iuxta formam *Concilij*, ſi poſt ratificetur, non egere noua ſolemnitate, vt tradunt *Nauar. conſ. 32. ſub tit. de ſponſal. Henrib. lib. 11. cap. 3. paragraph. 6. Sanch. d. diſp. 37. numero 3. Franc. Molin. de ritu nupt. libro ſecundo differ. 17. num. 39.* & dicit *Nau. conſ. 14. in fine de ſponſ. in nouis*, referente Illuſtriſſimo Cardin. Alciato Propœnit. in ſignatura placuiſſe Sanctiſſimo, vt in huiuſmodi impedimentis occultis, quando matrimonium eſt renouandum, poſſit hoc fieri inter ipſos coniuges ſecrete, & quod non ſit neceſſaria præſentia Parochi, vel teſtium.

158 Duodecimo infertur expreſſionem, vel ratificationem conſenſus non eſſe neceſſario faciendam coram Parocho, & teſtibus, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum, quia *Concilium Trident.* requirit præſentiam Parochi, & teſtium, vt contractus validè celebretur, contractum vero infidelium valide celebratum fuiſſe ante baptiſmum ſupponendum eſt, neq; videtur neceſſaria præſentia Parochi, & teſtium, vt matrimoninm infidelium poſt ſuſceptum baptiſmum fiat Sacramentum, ſed videtur ſufficere expreſſio noui conſenſus vel ratificatio præcedentis, qua poſita fit ſacramentum matrimonij, & recipitur ſacramentalis gratia ad rite obeunda munia coniugalia, niſi aliquod impedimentum Canonicum ſit, quo matrimonium prius contractum ſuſtineri minimè poſſit. vide *Fr. Emman. in ſum. p. prima capitulo 230. numero primo, Nauarr. conſil. quarto in fine, ſub tit. de pactis in prima edit. & conſ. ſecundo in fine, de conuerſ. infidel. in ſecunda edit. Sanch. libro ſecundo diſp. 9. numero primo, Rebell. libro ſecundo, quæſtione 6. numero 5. Gutier. capitulo 42. numero 6. Bonacina dicta quæſtione ſecunda puncto 2. num. 6.*

159 Decimo tertio infertur præſentiam Parochi, & teſtium requiri, vt matrimonium celebratum per Procuratorem ſit validum, nam inualidè abſq; Parocho, & teſtibus celebrat Procurator; ſicut etiam inualidum eſt matrimonium contractum per litteras, quando illud non innoteſcit Parocho, & teſtibus, quando vero per litteras traditio, & acceptatio vtriuſque contrahentis innoteſcit, validum fit matrimonium, ita *Henriq. libro 11. capitulo ſecundo numero 6. Sanch. libro ſecundo diſp. 12. numero 3. & libro 3. diſp. 8. numero 24. Coninch. diſp. 24. dub. 9. numero 78. Gutier. de matrim. cap. 45. Bonacina q. 2. puncto 5. num. 5. Vgolin. de poteſtate Epiſcopic. 15. §. 10. num. 4. verſ. qua.*

De pœna Parochi, qui Mattimonio clandeſtino interfuerit.

160 Contra Parochum, vel quemcunque alium Sacerdotem Regularem, aut ſecularem, qui matrimonio clandeſtino interfuerit, impoſita eſt pœna triennalis ſuſpenſionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus quamuis nõ interſit, ſi ſciens talia matrimonia non prohibuerit, ita definitum eſt in *cap. vlt. §. fin. de clandeſt. deſponſat.* in hæc verba. Sane ſi parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam Regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, grauius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulauerit. Hæc triennalis ſuſpenſio non eſt ipſo iure lata ſed ferenda à iure, vt indicat verbum illud, ſuſpendatur, quod cum ſit futuri optatiui modi reſpicit hominis actum, & iudicis miniſterium, reſoluunt *Moneta de diſtribut. quotid. p. 3. quæſt. 7. num. 21.*

161 Et in noſtris terminis *Sanch. libr. 3. diſp. 48. numer. 2.* quos ego ipſe refero in meis *Remiſſ. de dictionibus, & clauſ. dict. 343.*

Difficultas

162 Difficultas autem non modica eſt an hodie Concil. Trident. d. c. 1. in illis verbis ibi. Inſuper Parochum, &c. voluerit corrigere, & derogare conſtitutioni d. cap. vlt. quoad pœnam triēnalis ſuſpenſionis, impoſitam parocho aſſiſtēti matrimonio clandeſtino? quia Trid. Synodus decernit parochum, vel alium Sacerdotē, qui cum minore teſtium numero, quam duorum matrimonio clādeſtino interfuerit eſſe grauiter arbitrio Ordinarij puniendum: Verior ſententia tenet pœnā ſuſpenſionis triennalis non eſſe ſublatam, ſed præterea liceret Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & pręſumptionem coercendam, quia Concil. Trid. d. cap. 1. paulo poſt princ. expreſſe fatetur ſe velle inhærere veſtigijs Concil. Lateran. vnde deſumptum eſt illud cap. vlt. tum quia quando diuerſæ pœnę infliguntur diuerſis legibus contra idem delictum, nec apparet vtra earum alteram corrigat, vtraque ſeruāda eſt, ex Bart. in l. 1. num. 1. ff. de vi bonor. rap. recepto per Clar. in pract. crimin. §. fin. q. 85. nu. 5. Anton. Gom. tom. 3. vari. cap. 1. num. 38. verſ. quarta concluſio, tum quia lex noua in vno caſu extenditur ad alium caſum per legem antiquam, ex doctrina Bart. in l. Marcellus numer. 6. ad trebel. quem refert Armendariz in proœm. ad addit. in recopil. legum Nauarr. num. 36. quibus, & alijs fundamentis ita tenent Verac. in append. ad Specul. dub. 11. in fine, Mayol. de irregul. lib. 3. cap. 23. numer. 17. Salzed. ad Bernard. in pract. capit. 73. verſ. octauo non eſt obliuioni. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 221. nume. 4. in 2. edit. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. matrimonij cap. 6. concluſ. 4. dub. 16. Coninch. diſp. 27. num. 84. Sanch. lib. 3. diſp. 48. à num. 3. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. nume. 147. cum ſeq. Mari. Alter. de cenſuris tom. 2. diſp. 11. de ſuſpenſ. c. 5. in princ.

163 Parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, non incurrit prædictam ſuſpenſionis cenſurā, quia Concil. ſolum ſuſpendit parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicentē alienos parochianos, nec exprimit dantē licentiam, mandantem, vel conſulentem: cenſura enim lata in committentem aliquod delictum nō obſtringit mandantes, conſulentes, vel aliter conſenſum præſtantes, niſi in Canone id exprimatur, quare ita tenent Sanch. d. li. 3. diſp. 49. Mar. Alter. d. cap. 5. verſ. ſecunda principalis quæſtio.

164 Quæret aliquis an parochus triennio ſuſpenſus, qui interfuit clandeſtino matrimonio, ſi eodem triennio durante aſſiſtat alteri ſimili coniugio, ſuſpendaturque iterum triennio, hoc poſterius triennium confundatur cum priori, vel incipiat completo priori triennio? Cui ſic interroganti poterit reſponderi tempus poſterioris ſuſpenſionis incipere ſtatim à die ſententiæ iudicis imponentis poſteriorem ſuſpenſionem triennalem, niſi iudex declarauerit in ſententia, vt incipiat finito priori tempore: ita Mari. Alter. d. cap. 5. verſ. tertio dubitari Sanch. d. lib. 3. diſp. 50.

165 Deinde dubitari poteſt an parochus ſuſpenſus ab officio, quod interfuerit clandeſtino matrimonio, ſit conſequenter ſuſpenſus à beneficio, quicquid vero ſit de illa quæſt. an ſuſpenſus ab officio, ſit ſuſpenſus à beneficio, ad noſtrum propoſitum ſolum attēdens, verius duco ſuſpenſum ab officio, qui interfuit matrimonio clandeſtino, non eſſe ſuſpenſum à beneficio, quia tex. in d. cap. vlt. ſolum mandat ſuſpendēdum eſſe ab officio, & ita reſoluunt Mari. Alter. d. cap. 5. verſ. quarto dubitatur, Sanch. d. lib. 3. diſp. 51.

166 Ab hac ſuſpenſione triennali non valet Epiſcopus diſpenſare, vt reſoluunt Cou. de ſponſ. p. 2. cap. 6. in princ. num. 14. Bernard. in pract. cap. 73. nu. 3. in vltim. impreſſ. Henriq. lib. 13. cap. 39. §. 3. Sanc. d. lib. 3. diſp. 52. per totam Mari. Alter. d. ca. 5. verſ. quinto. Non obſtat ſuſpenſum à iure, quod ſibi abſolutionem nō reſeruauit, poſſe ab Epiſcopo abſolui, quia id eſt intelligendum, vbi ſuſpenſus eſt à iure indefinite, nullo deſignato termino; ſecus vbi terminus ſuſpenſioni adijcitur, vt in caſu præſenti; nam Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, Gutier. canonic. libr. primo, capitulo quinto, numero ſexto. Nec etiam obſtat cap. nuper. de ſentent. excommun. quia loquitur in ſpecie de excōmunicatione, cuius abſolutio, ſi non ſit reſeruata permittitur Epiſcopo, & Parocho, vt infra dicemus, quod non habet locum in ſuſpenſione de qua agimus.

167 Adeo verum eſt non poſſe Epiſcopum à triennali ſuſpenſione abſoluere, vt nec etiā virtute Decreti Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. id ſibi permiſſum ſit, quia hæc ſuſpenſio nō incurritur ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis cognitione præmiſſa de delicto, vnde ſupponitur delictum ad forum contentioſum Sanchez diſputation. 52. numero 4. Mari. Alter. dict. capitulo 5. propè fin.

De obligatione Parochi Matrimonio aſſiſtentis.

168 PRoprius contrahentiū parochus, vel alius Sacerdos, de ipſius parochi, ſeu Ordinarij licentia, pręſentib. duobus, vel tribus teſtibus, factisque denunciationibus, vel illis omiſſis de forma præſcripta à Concil. vt ſupra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, vtrum ſcilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam: ita Reginald. lib. 31. numer. 175. Coninch. diſputation. 27. dub. 5. nu. 74. Gutier. cap. 69. ad fin. Bonacina dict. quæſt. 1. puncto 8. num. 40. Alias ſi omittat, grauiter peccabit, vt reſoluit Baſil. Pont. de impedimen. matrimon. cap. 26. §. 2. verſ. ex quibus, condit. 6. Attamen, quando parochus certus eſt de mutuo illorum conſenſu, omiſſionem iſtius interrogationis eſſe tantummodo peccatum veniale reſoluit Bonacina dict. numer. 40. & ita contrahentes tenentur declarare mutuum conſenſum, vt ſi opus ſit parochus de eo, & teſtes ferre teſtimonium poſſint, ex eodem Baſil. dict. loco, condit. 3.

169 Neque ad validitatē matrimonij requiritur vt parochus, vel alius Sacerdos aſſiſtens, vtatur aliquibus verbis, in eius celebratione, quia Trident. in clauſula irritante non facit vllam mentionem verborum: ita Perez l. 1. verſ. præterea neceſſarium eſt, titul. 1. libr. 5. Ordinam. pag. 36. Petrus de Ledeſm. de matrimon. quæſt. 43. artic. 1. dub. 4. concluſ. final. & quæſt. 45. art. 5. puncto 3. ante primum dub. concluſ. 2. & in ſumm. p. 1. de Sacramen. matrimon. cap. 1. concl. 15. in fin. Henriqu. libr. 11. cap. 2. num. 7. Sanchez lib. 3. diſputation. 38. nu. 4. Segur. in directorio iudicum eccleſiaſtic. par. 2. cap. 15. nume. 52. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 9. num. 36. Cenall. dict. quæſtion. 604. nu. 53. Franciſ. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 125. Baſil. Pont. vbi proxime condit. 7. Coninch. diſputat. 27. dub. 4. nume. 45. Reginal. lib. 31. numer. 175. Sayr. deciſ. 61. ſub titul. de ſponſalib. Cened. practic. & canonic. quæſtionum lib. 1. q. 30. nu. 38. Gutier. de matrimon. capit. 69. numer. 3. Campanil. in diuerſ. iuris

Canonica

Canonici rub. 1. nu. 50. *Bonac. d. q. 2. puncto 8. nu. 39.* vbi etiam quod parochus tenetur ex præcepto eiuſdem *Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 1.* vti his verbis, ego vos coniungo in nomine Patris, &c. vel ſaltem vti alijs iuxta ritum & conſuetudinem patriæ.

170 Vnde omiſſionem horum verborum, ego vos in matrimonium coniungo, &c. eſſe tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ, reſoluunt *Sanchez lib. 8. diſputation. 38. num. 7. Coninch. numero 45. Guttier. num. 16. Bonacina num. 39. verſic. rogabis dictis locis.* Verum omiſſionem prædictorum verborum eſſe peccatum mortale, cum violetur Concilij præceptum, melius tenent *Henriq. lib. 11. cap. 2. §. 1. Rebello libr. 2. q. 7. sect. 1. num. 4. Salzed. ad Bernard. dict. cap. 76. lit. B. verſic. ſecundo.*

171 Curare maximè debet parochus, ne contrahentes in peccato mortali ad huiuſmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleto per cōtritionem, vel per Confeſſionem, indignè recipiant ſacramentum, ac per conſequens peccatum mortale incurrant, prout reſoluunt *Fr. Emman. Sanchez*, & alij citati à *Guttier. c. 83. num. 13. & à Bonacina de matrimon. q. 4. puncto 6. nu. 1. verſ. 6.*

172 Huiuſmodi tamen contrahentes in peccato mortali non committunt duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt ſacramentum, alterum quatenus adminiſtrant: quia ſolum committunt quatenus recipiunt: ita *P. Sanchez lib. 2. diſputat. 6. nu. 4. Sayr. de Sacram. in genere lib. 2. cap. 7. q. 1. artic. 5. Bonacina de Sacram. diſputat. 1. quæſt. 3. punct. 2. §. 1. nu. 10.* Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confeſſionem præcipientis, quia conſilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc cōtinet, vt reſoluunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 2. cap. 9. num. 49. Baſil. Pont. dict. §. 2. verſ. ex quibus, condit. 1.*

173 Matrimonium ne contrahatur impediri poteſt donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didiſcerint, ſymbolumque fidei, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, ac ſeptem peccata capitalia, niſi qui præ ſenio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorſus ſit: ita *Barthol. à Ledeſm. de matrimon. dub. 11.* quem ſequitur *Vega lib. 3. ſum. caſu 211.* Verum nō licere abſolutè, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent detinere ob dictam cauſam ne matrimonium inirent, expedire tamen ſuauiter, & abſque violentia, ad breue tempus impedire, vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant, tenent *Sanchez lib. 3. diſputatio. 15. ſub num. 19. Campanil. in diuerſor. iuris Cano. rubr. 11. c. 14. nu. 7.* & pluries per Sacram Congregat. ſuper negotijs Epiſcoporum fuiſſe deciſum refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ. 638. in prima impreſſion. & reſolut. 376. in 2. edit.*

174 Parochus etiam debet habere librum in quo coniuges, teſtes, diem, menſem, & annum ſcribat, prout præcipit *Concil. Tridentin. dict. cap. 1. propè fin.* & tenent *Fuſcb. de Viſitation. libr. 2. capit. 3. num. 26. Nauar. in manual. capit. 62. numer. 79. verſicul. 5. Poſſeuin. de officio Curati cap. 6. nu. 44. & c. 12. nu. 42. Azeued. l. 8. num. 2. titul. 1. lib. 3. noua recopilat. Ceuall. d. quæſt. 604. num. 58. Baſil. Pont. d. §. 2. verſic. ex quibus, condit. nu. 9. Henriq. lib. 11. c. 7. §. 4. Rebello p. 2. lib. 1. quæſt. 7. nu. 6. Coninch. d. diſputat. 27. num. 74. Thom. Valaſc. alleg. iuris tom. 1. allegat. 72. num. 106.* Et cum hæc ad ſolemnitatem Sacramenti pertineant propter finem neceſſarium vitandi lites, obligant ſub mortali, *Sanchez lib. 3. diſpu. 15. num. 22. Reginald. lib. 31. num. 242. verſic. vltim. Gutier. de matrimon. c. 60. nu. 9. Baſilius vbi proximè, Poſſeuin. d. c. 12. nu. 44.*

175 Vnde iure nouiſſimo mortuis teſtibus, & parocho, ſolo huiuſmodi libro abſque alijs probationibus matrimonium contractum plenè probari dicendum eſt: quia in hoc Curati fides, & induſtria fuit electa à Sacro Concil. ita *Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. titul. de clerico teſte, §. 1. num. 9. Maſcard. de probationibus concluſ. 672. numer. 18. cum ſequentib. Mari. Antonin. variar. reſolution. lib. 1. reſolut. fin. caſu 33. verſicu. nihilominus, Caualcan. deciſion. 12. ſub num. 22. verſi. & liber parochi, par. 2. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 9. à num. 35.* & tenuit *Rot. Roman. deciſion. 750. num. 10. p. 1. & in vna Colonien. ſtatus 20. Februar. 1581. coram Robuſterio*, quæ eſt impreſſa *deciſ. 340. p. 2. in nouiſſimis* quam refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 249. in 1. impreſſ. & 76. reſolut. 218. in 2. edit.* Probatur etiam origo *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 217. Gonzal. gloſ. 9. §. 1. à num. 105. praxis noua epiſcopal. p. 1. cap. 1. numer. 9.* Sic etiam ex libro baptiſmi à parocho confecto, quis Baptizatus, & illius ætas probatur, vt per *Caputaquen. deciſ. 714. num. 1. p. 1. Bellet. dict. §. 1. nu. 10. Mandoſ. ad regul. 18. Cancellariæ, quæſt. 10. à numer. 1. Menoch. de præſumption. libr. 2. quæſt. 51. num. 53. Viui. deciſ. 184. numer. 15. lib. 1. Franciſc. Molin. dicta compar. 9. nume. 41. Verall. deciſ. 114. lib. 1. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 218. num. 5. Farinac. fragment. crim. verbo ætas, num. 141.* Huiuſmodi enim liber de baptizatis tenendus, & faciendus eſt à parocho, in quo nomina, & cognomina ipſorum ſint deſcripta, parentumque ſi de legitimo matrimonio nati ſint, cum nominibus patrini, vel patrinorum, die, menſe, & anno, ita *Fuſcb. de Viſitat. lib. 2. c. 3. nu. 24.*

177 Sic etiam ex libris eorundem Curatorum mortem probari, excommunicationem, ac ſepulturam tenent *Menoch. d. q. 51. nu. 53. cum ſeq. Caldas Pereira in l. ſi curatorem verbo minoribus, nu. 33. cum ſeq. Ioſeph Ludouic. Peruſ. deciſ. 55. nu. 7. Fuſcb. d. c. 31. nu. 28. Franc. Molin. d. compar. 9. nu. 39.*

178 Videant parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, nam in Curia Archiepiſcopali Neapolitana quendam parochum, qui fidem fecerat de ſolēnizatione matrimonij inter quaſdam perſonas, referendo ſe ad librum matrimonij, cū poſteà perquiſito hoc libro non reperiretur ſolemnizatio iudicatum fuit crimen falſi incurriſſe; quia vero cum torqueretur, nihil confeſſus fuit, ſed grauiora contra ipſum indicia extarent, ſuſpenſus à cura per quinquennium diffinitiua ſententia condemnatus fuit, vt refert *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ. 729. in 1. edit. & reſolut. 507. in 2. edit.*

De Benedictionibus Matrimonialibus.

179 Contrahentes ante Eccleſiæ benedictionem ne cohabitent hortatur *Concil. Tridentin. ſeſſion. 24. de reformation. matrimon. cap. primo*, his verbis. Præterea eadem S. Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent; quod cum non præcipiat, ſed hortetur, liberam voluntatem excitat, &

& non obligat, c.final.in fine 4. diſt. gloſ. verbo ſtatuta in c.vbi Abb.nu.9.& Felin.nu.20.de conſtitut.

180 Quia conſilij natura eſt, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad ſequēdum, vt multis citatis probatur in libello de principijs vtriuſque iuris, lit.C.num.50.

181 Quare peccatum mortale non eſſe ante Eccleſiæ benedictionem matrimonium conſummare, ſublato ſcandalo, & contemptu legis eccleſiaſticæ, maximè ſi probabile adſit incontinentiæ periculum, reſoluunt Nauarr. in manual. cap. 22.num.83. Couarru.de ſponſalib.par.2. cap.7.§. 2.numer.2. Viuald.in candelab.aurea part.1. de matrimon. numer.254. Victor. in ſum. de matrimon. numer.267. Ludou.Lopez in inſtruct. conſci. par. 2.de Matrimon. cap.39. verſi. deinde diſceptari ſolet, Perez l.1.verſic.quæri poteſt, tit.1.lib.5. Ordin. Fuſc.de Viſit. lib.2.cap.3. numer. 21. Matienſ. in rubr. titul. 1. gloß. 1.numer.98. lib.5. nouæ recopilat. Petrus de Ledeſma de matrimon. quæſt.45. articul.5. puncto 3.dub.1. & in ſum. part.1.de Sacrament.Matrimon.cap.6.concl.7.propè fin. Spino in ſpeculo teſtamen.gloß.15. princip. numer.18. Cened. ad Decretal.collect.49.numer.3.& practic.ac canon. quæſtion.lib.1. quæſt.30. propè fin. Henriqu. lib. 11. cap. 5. §.7. in fine, & cap.7. §.3. & capit.16.§.3.Rebell. de obligation. iuſtit.part.2.lib.2.quæſt.7.num.2. Coninch. de Sacrament.& cenſ.tom.2. diſput.27. numer. 72. cum ſequentib.Baſil. Pont. de impedimentis matrimon. c.26.§. 2.verſic. ex quibus, condit.4. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt.par.2.capit.9.numer.48.verſic.nam licet, Sanchez de matrimon.lib.3.diſputation.12.Gutier.eodem tractat.cap.48.num.3. & cap.106.nu.13. Bonacina quæſt. 4.puncto 6.numer.1.in fine, & numer. quarto, verſ. rogabis quarto.

182 Excipe niſi adſit contemptus, vel ſcandalum, iuxta principia in materia de ſcandalo, vel lata ſit in ea diœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes, ita Baſil. Ponc. vbi proximè, & intendit Henriq. dict.c. 16.§.2. & cum in his caſibus peccatum eſt, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio non eſt niſi vt debitus ordo conſumandi ſeruetur, & reuerentia benedictionibus debita, præmittendo eas priori copulæ, qua matrimonium legitimè conſumatur, qua habita ſeruari amplius non poteſt, ſecus autem eſt quando conſumatur Matrimonium ante denunciationes, quia ea prohibitio eſt propter impedimenti timorem, quod per denunciationes detegi poteſt, quæ ratio militat etiam in ſequentibus copulis, ita Sanchez d.diſput. 12.num.11.

183 Qui ſemel cōtraxit matrimonium, & mortuo primo coniuge aliud inijt, non tenetur in ſecundo matrimonio recipere benedictiones; etiamſi fortè primum matrimonium fuerit inualidum, quia benedictiones non reſpiciunt nuptias, ſed perſonas, ita Nauar.in manual.capit. 22.numer.83. Perez l.1. verſicul.eſt alia pœna, titul.1.libr.5.Ordin. Mozz. de contract. titul. de matrimon. cap. de naturalibus Matrimon. numer.10. Menoch. de arbitrar.caſu 417.num.2. Cened.ad Decretal. collect.49.nu.1.Coninch.diſput.27.dub. 8.nu.72.Gutier. c. 106.num.14. cum ſequentib.Sanchez lib. 7.diſput. 82.nu. 15.Rebello lib.3.q.20.num.3. Bonacina d.q. 4. puncto 6. num.4. Semper tamen ſeruanda eſt legitima diœceſis conſuetudo, Poſſeuin.de officio Curati cap.10.nu.48.itaut quamuis prohibeantur ſponſi benedici, ſi vnus eorum, qui contrahit ſecundas nuptias, receperit benedictiones, quamuis alter nunquam recepiſſet, ex conſuetudine licèt vtrumque benedicere, nec cenſetur ea benedictio iterari, quia ipſa per ſe datur ratione coniugis nunquam benedicti, Henr.l.11.c.16.§.2.lit.M.Verum conſuetudo generaliter recepta obtinuit quod ſi fęmina ſolum nondum fuiſſet benedicta, poſſet tunc benedictio ſolemniter fieri, ita Couar. de ſponſalib. p.2. c.8.§.11.num.2.Gregor.l.2.verbo, no douen ſer velados, tit.11.p.4.Salzed. ad Bernard.cap.74.litt.B.Mar. Anto. Genuenſ. in pract. Archiepiſcop.Neapolitan.c.59. Mari. Alter. de cenſur. tom.2. diſputation.11.de ſuſpenſione,c. 4.verſicul. tertio dubitatur, Aloyſ. Ricc.loco infra citando reſolut.313.in fine.

185 Sed quæret aliquis à quo huiuſmodi benedictiones fieri debeant? quibuſdam placet non integrum eſſe vtriuſuis contrahentis parocho benedictiones has impertiri, ſed id eſſe parochi mulieris, ita Fuſch.de Viſitation. lib.2.cap.3.numer.21.Caualcan.p.2. deciſ. 12. à num.21.ſeu all.communium contra commun. quæſt.604. nu.148. Sed ego exiſtimo ſufficere parochum vtriuſuis cōtrahentis, quia eodem tenore, & eadem clauſula petitur à Concil.d.c.1. vt proprius parochus interſit matrimonio, & vt benedictiones cōferat; ſed ad illud ſufficit parochus vtriuſuis contrahentis, vt ſupra dictum eſt hac alleg.nu.39. ergo, & ad hoc, quare ita reſoluūt Cened.ad Decretal.collect.81.nu.8.Sanchez lib.6. diſput. 82.nu.4.Armendariz in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib.4.tit.15.l.1.de matrimon.in declarat. num.32. Guttier. de matrimon.c.106.num.8.& 9.Bonacina d. qu. 4.puncto 6.num.3.

Sacerdos ſecundis nuptijs benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium abſque Parochi licentia, quam pœnam incurrat.

186 QVæret opportunè aliquis quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem ſecundis nuptijs impertiens in caſu non permiſſo? Reſpondebitur ab officio, & beneficio ſuſpenſum ad Apoſtolicam ſedem mittendum eſſe, cum litteris Epiſcopi, prout diſponitur in cap.1.de ſecundis nuptijs, quæ tamen miſſio ad Romanam Curiam ſublata fuit per Extrauagan. conſtitutionis Ioann.XXII. de qua meminerunt Couarru. dict.§.11.num.2. verſicul.eſt tamen, Salzed.ad Bernard. cap.77. litt.C. Henriq. dict. cap.16.§.2.lit.Q. Sanchez dict. diſputation. 82.nu.28. Mar. Alter.dict.cap.4.verſ. quinto.

187 Et quamuis aliqui teneant prædictam ſuſpenſionis pęnam locum habere tantum vbi conſtante priori Matrimonio Presbyter ſecundas nuptias benedicit, ex quorum numero ſunt Couar. d. §.11.num.2. & ab eo citati, ac etiam Aloyſ.Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſio.369.num.2. in 1.edit. & reſolution. 313. in 2. edit. Verius tamen eſt Sacerdotem huiuſmodi ſuſpēſionem incurrere, ſi benedicat ſecūdum matrimonium, etiam diſſoluto primo, vt oſtendit text. in cap. vir autem, de ſecundis nupt. ibi, cum alia vice benedicti ſint, ſequuntur Mari. Alter.d. cap.4.verſic. ſed primo, Salzed.d.cap.77. litt. D.Mar. Anton. Genuenſ. dict. cap.59. in addit. Sanchez d.diſputat.82. in fine, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c.15.§.13.num.6.

Quæ

188 Quæ quidem pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio lata in *dict. capit. primo de ſecundis nuptijs*, non infligitur ipſo iure, quia præcipitur ibi vt ipſum ſuſpéſum remittat abſoluendum ad Pontificem: quaſi dicat, ipſum ſuſpende, & vbi ſuſpenderis, à ſolo Pontifice poteſt abſolui, & reſoluunt *Bernard. dict. capit. 77. numero 2. Couarruu. dict. §. vndecimo, numero 2. Clar. §. final. quæſt. 75. verſicul. Sacerdos. Henriqu. libro 13. capit. 39. numero 3. & dict. capit. 16. §. 2. Nauarr. cap. 25. numero 137. Mart. Alter. dict. cap. quarto, verſicul. ſecundo, Marc. Anton. Genuenſ. dict. capit. 59. in addit. Perez l. 5. column. 5. verſic. intelligas. titul. 1. lib. 5. Ordin. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 241. in fine, Sanchez d. diſputation. 82. num. 27.* Gutier. *capit. 106. à numer. 16.* Quamuis arbitraria tantum pœna eſſe puniendum clericum in caſibus ſibi non permiſſis nuptiales benedictiones indulgentem aſſerant *Iacob. de Graffiis in deciſ. aureis par. 1. lib. 2. cap. 82. num. 2. in fine, Menoch. de arbitrar. caſu 417. numer. 8. Perez dict. verſic. intelligas, Ceuall. d. quæſt. 604. num. 135. Salzedo d. cap. 77. lit. F. verſ. in hoc delinquens, Aloyſ. Ricc. d. reſol. 315. nu. 1. Vgolin. d. §. 12. nu. 6. in fin.*

189 Circa pœnam vero, quam Sacerdos incurrit coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius parochiæ, abſque Parochi, vel Ordinarij licẽtia, diſponit *Concil. Trident. d. c. 1.* his verbis. Quod ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſiue Regularis, ſiue ſecularis ſit, etiam ſi id ſibi ex priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat alterius parochiæ ſponſos, ſine illorum Parochi licentia, matrimonio cõiungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiu ſuſpenſus maneat, quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui Matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur.

190 Hanc ſuſpenſionis pęnam ne dum ad officium, ſed etiam ad beneficiũ extendi poſſe reſoluit *Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. nu. 149.* quoniam in gradibus id regulare eſt, ex *gloſ. in Clem. cupientes, de pœnis, & in c. latores, de clerico excommunic. miniſt. & gloſ. final. in cap. paſtoralis, de appell. Couarr. de ſponſ. p. 2. cap. 6. in princ. nu. 13. Perez in l. prima, verſ. eſt etiam alia pœna, tit. 1. lib. 5. Ordin.*

191 Ab hac ſuſpenſione non ſolum Epiſcopus, ſed etiã eius Vicarius poteſt abſoluere, vt reſoluunt *Sanch. libr. 3. diſput. 52. nu. 4. Mar. Alter. d. c. 5. in fin.*

192 Sacerdotes Regulares matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes, non habita ſuper his Parochialis presbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, quam ipſo iure incurrũt per *Concil.* vbi proximè, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtol. reſeruata in *Clem. 1. de priuileg.* cum ſuſpenſionis pœna à *Concil. Trid.* nouiter prolata in caſu de quo agimus, non videatur ſuſtuliſſe veterem alijs legibus impoſitam, vbi vtraque ſuſtineri poteſt, vt ſupra probauimus, quare hanc ſententiam tenent *Nauar. cõſil. 1. ſub titulo de pœnis, numer. 7. in 1. edit. & conſil. 10. ſub titulo de conſtitut. in 2. edition. Maiol. de irregularitat. lib. 3. cap. 25. num. 12. verſ. clandeſt. Vgolin. dict. §. 12. n. 8. Sanchez lib. 3. d. 48. nu. 8. & 9. Mart. Alter. d. diſp. 11. cap. 4. verſic. ſed quæret, Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 48. art. 1.* quicquid contrarium teneant *Henriqu. lib. 13. cap. 38. §. 2. in comm. litt. E. Soar. de cenſur. diſput. 12. ſect. 4. num. 13. Sayr. eodem tractat. libr. 4. cap. 15. num. 2. Bonacina de matrim. quæſt. 4. puncto 6. num. 3. & de cenſuris diſputat. 3. quæſt. 6. puncto 5. numer. 19. in fine, Fr. Baſil. Ponc. d. cap. 26. §. 2. verſicul. ex quibus, condit. 10. & §. 6. in princip.* Nec obſtat quod leuior pœna legis nouæ, corrigat duriorẽ antiquæ conſtitutionis, quia hoc intelligendum eſt, vt inquiunt *Io. Anan. in cap. vlt. ad finem, de colluſ. deteg. & Nauar. d. conſil. 10.* in pœnis, quæ ab ipſo iudice inferuntur, non in ijs, quæ ipſo iure incurruntur, vt eſt excommunicatio illa d. Clem. 1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictioneſque nuptiales non ſunt faciendæ.

193 A Prima die aduentus Domini vſque ad diem Epiphaniæ, à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia celebrare vetitũ eſt, quod tempus incipit à media nocte dominicæ Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ Cinerum, cum tunc incipiat Aduẽtus, & quadrageſima more Romano, decidit *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. matrimo. cap. 10.* & plures Doctores ad hoc refert *Cened. ad Decretal. collect. 22.* quibus adde *Matienſo in rubr. tit. 1. gloſ. 2. num. 147. lib. 5. noua recopilat. Henriqu. in ſumm. lib. 11. cap. 16. §. 2. Petrus de Ledeſma in ſumm. par. 1. de Sacramen. Matrimonij c. 10. conclu. 8. dub. 1. verſic. el tercero, Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 31. nu. 188. Bonacina de magno matrimonij Sacramento q. 3. puncto 14. n. 4.* late *Sanchez de matrimon. lib. 7. diſputat. 7. Poſſeuin. d. ca. 10. nu. 25. verſic. quæritur.*

194 Verum tamen eſt de licentia Ordinarij poſſe dictis temporibus celebrari ſponſalia, & matrimonia ſine ſolemnitate, vt ait *gloſſa* communiter recepta in *cap. Capellanus de ferijs*, nam matrimonium prohibetur per Eccleſiam in Aduentu, & quadrageſima, quoad ſolẽnitates, traductionem ſcilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout deciſum referũt Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo matrimonium. pag. 163. col. 1. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. c. 9. num. 57.* reſoluunt *Sanchez num. 12. Reginald. nu. 188. Bonacina nu. 4.* dictis locis, *Coninch. de Sacram. diſput. 30. de matrimo. dub. 3. nu. 36.*

195 Conſummare matrimonium antea contractũ his temporibus non eſt prohibitum, cum iura non loquãtur de conſummatione. Ita *Nau. in manu. c. 22. num. 71. Sanchez d. diſput. 7. n. 21. Cardin. Bellarmin. lib. 1. de matrim. c. 31. Coninch. diſput. 30. dub. 3. ad finem, Reginal. d. lib. 31. num. 189.*

196 Quamuis prędictis temporibus vetitum ſit matrimonium contrahi, ſi tamen de facto contrahatur validum erit, contrahentes vero peccabunt mortaliter prout deciſum refert *Azmend. in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. in declarat. nu. 10.* reſoluunt *P. Sanch. d. diſp. 7. à nu. 3. Matienſ. d. glo. 1. num. 147. Cened. d. collect. 22. nu. 2. Bonac. d. nu. 4.*

197 Vltra prohibitionem de qua ſupra, etiam matrimonium licitũ non eſt neque abſque peccato contrahi poteſt tempore interdicti, vel à perſonis interdictis, & oſtenditur ex principali, & certiſſima reſolutione in hac materia, quod ea ſolũ Sacramenta tẽpore interdicti licita cenſeri debent, quæ ſpecialiter à iure concedũtur, ſed matrimoniũ vnũ eſt ex ſeptem Eccleſiæ Sacramẽtis, deindeq; nullibi permiſſũ reperitur: ergo à prima

regula generali excipiendum non eſt, accedit quia ratio neceſſitatis, quæ in alijs permiſſis cōſideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla neceſſitas poteſt occurrere, vt matrimonium nunc, & ſtatim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur, nec etiam ſi differatur, Eccleſijs debitus honor ſubtrahitur, neque hæreſes pullulant, nec creſcit indeuotio populi, quæ ſunt rationes conceſſionis factę in c. alma mater, de ſentent. excomm. lib. 6. vt in principio exprimit: ita Vgoli. de cenſur. tab. 5. c. 8. §. 3. nu. 1. eumque ſequitur, & laudat Sayr. eodem tract. lib. 5. c. 7. nu. 43. ac etiam P. Suarez tom. 5. diſputat. 33. ſect. 1. à num. 51. latè diſputans à num. 46. ſequitur etiam Bonacina de cenſur. diſp. 5. puncto 2. §. 3. num. 8.

198 Verum communis ſententia eſt in contrarium reſoluens quod licitè, & indiſtinctè Sacramentum Matrimonij quoad ſui ſubſtantiam contrahi poteſt tēpore interdicti, atque ita tam in Eccleſia, quam à perſonis ſpecialiter interdictis, ſolet hæc doctrina deduci ex gl. verbo Sacramentis in d. cap. alma ſequitur Abb. in c. non eſt, num. 8. de ſponſal. vbi Alexand. de Neu. num. 21. & poſt alios antiquiores Nau. in manual. cap. 27. nu. 179. Couarr. in dict. cap. alma, par. 2. §. 2. num. 7. verſic. matrimonij autem, plures refert Henriqu. in ſumm. libr. 13. cap. 45. §. 3. Tolet. lib. 1. cap. 53. num. 3. Sà in aphoriſm. verbo interdictum numer. 17. Fr. Emmanu. quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 109. art. 3. latè tuetur poſt multos, quos refert Sanchez de matrimon. lib. 7. diſput. 8. à nu. 2. latiſſimè Mari. Alter. de cenſur. to. 2. diſp. 4. cap. 7. Auil. de cēſur. p. 5. diſputat. 4. ſect. 1. dub. 6. praxis Epiſcopalis part. 1. verbo interdictum, §. 4.

199 Plures afferentes rationes. Prima eſt ex gloſſ. d. verbo Sacramentis, quod reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti gratiam conferunt, non ita matrimonium, ſed falſa eſt, & hæretica hæc doctrina, cum enim matrimonium vnum ſit ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, neceſſario conferre gratiam dicendum eſt ex Tridentin. ſeſſion. 7. de Sacramen. in genere can. 1. & 6. & de ipſo matrimonio definit idem Tridentin. ſeſſi. 24. can. 1. & ex Florent. & Colonien. ac receptiſſima Theologorum ſchola comprobat Couarru. de ſponſal. part. 2. cap. 1. §. 1. num. 3. & ex ſanctis Patribus latè probat Iodoc. Cocci. in ſuo theſauro Chriſtiano tom. 2. libro 9. art. 2. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ. 15. princip. numer. 15. Sayr. de Sacramen. in genere lib. 1. cap. 2. quæſt. 2. artic. 4. verſicul. quod vero ad matrimonium. Petr. de Ledeſm. in ſumm. p. 1. de Sacram. matr. c. 1. concl. 1. & 19. Card. Bell. tom. 2. de matr. Sacram. lib. 1. c. 5. arg. 12. Valent. tom. 4. diſput. 10. quæſt. 1. punct. 5. Guttier. de matrimon. cap. 42. Bonacina eodem tractat. quæſtion. 2. puncto 1. nu. 2. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 18. num. 5. Henriq. in ſum. lib. 11. c. 8. in princ. Sanchez de matrimon. lib. 2. diſputat. 10. à nu. 2. Rebell. de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 2. quæſt. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 31. cap. 1. à num. 2. Coninch. de Sacramen. tom. ſecundo diſputat. 24. dub. 2. à num. 5.

200 Quare reiecta illa ratione, alijſque à prędictis Doctoribus adductis, primam ſententiam veriorem duco, non obſtantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliori explicatione ſigillatim reſpondendum eſt. Primo prædictæ communis ſententiæ Auctores dicunt ſpeciale habere matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licèt à Chriſto Domino excellentia Sacramenti fuerit illuſtratum, prius tamen ei conuenit ratio contractus ciuilis, quam Sacramenti perfectio, ſemperque veri contractus naturam retinet, & verus contractus ſua ſpecialia ſortitur impedimenta, nec ad inſtar aliorum Sacramentorum prohiberi ſolet, vt poſt alios aduertit Sanchez dict. diſputation. 8. num. 5. Cui obiectioni reſpondeo, quod licèt contractus ſit, ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt, Sacramentum efficitur, ita vt in nullo inſtanti perfecti cōtractus ratio poſſit conſiderari, in quo Sacramentum non ſit, vt notabiliter reſoluit Sanchez dict. libr. ſecundo diſputation. 10. numer. 6. quare licèt dum fit, ex eiſdem cauſis componatur, quibus conſtat in genere cōtractus, quia tamen eodem inſtanti, quo perficitur, ſtatim fit Sacramentum, repugnat principijs in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur ſine ſpeciali legis conceſſione contra generalem regulam, quæ omnia prohibent Sacramenta, exceptis permiſſis.

201 Secundo pro ſua ſententia conſiderat Auil. contra primam quam ſequimur, ſacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes ſunt proprij ipſius miniſtri, vt ex D. Tho. Bellarmin. Henriqu. & alijs reſoluit Sanch. d. lib. 2. diſputat. 6. numero 2. Cui conſiderationi reſpondèo, quod licèt ante Tridentin. ſeſſ. 24. de reformation. matrimo. cap. 1. aliquam habere videretur probabilitatem, poſt illud non ita, cum iam matrimonium ſine præſentia parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licèt fateamur etiam hodie non eſſe proprium matrimonij miniſtrum parochum, ſed ipſos contrahētes, ex reſolutis per Sanchez d. lib. 2. diſputat. 6. negari tamen non poteſt concurrere parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud adminiſtrare, & conſequenter legem Canonicam, quæ eam formam præſcribit, addens, vt parochus contrahentes coniungat, dicendo, ego vos coniungo, &c. voluiſſe ne fiat interdicti tempore benè conſiderant Henriq. Vgolin. n. 1. in fine, Sayr. nu. 45. dictis locis.

202 Tertio pro ſua opinione etiam adducunt auctoritatem tex. in cap. capellanus de ferijs, dum inquit matrimonium quocumque tempore contrahi poſſe, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam ſententiam quæ docet matrimonium ab excommunicato validè contrahi poſſe, iuxta cap. ſignificaſti de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulteriū cum alijs ex quibus eſt receptiſſima omnium cōcluſio ex adductis à Sanch. lib. 7. diſput. 9. nu. 2. Sed prædicto text. in c. capellanus reſpondent Vgolin. & Sayr. procedere ſecūdum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ cuius meminit; Sed facilius reſpondebis quæſtionem de qua in eo text. non fuiſſe de tempore interdicti prout cenſura eſt Eccleſiaſtica, ſed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum vnde iſtæ inciperent, & iuxta hunc ſenſum ait Romanam conſuetudinem eſſe, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, ideſt, non obſeruatis vllis ferijs, vnde generalitas hæc terminos habiles ſupponit circa ea quæ ſpecialiter non decidit, itaut ſenſus ſit poſſe matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito iuxta reg. l. qui teſtamento 20. in princ. ibi, ſi aliud nihil impediat ff. de teſtam. & generalem doctrinam gloſſ. in c. 1. de conſtitut. & in l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.

203 Et ad illud de excommunicato reſpondendo dico potius contra communem retorqueri, nam verius eſt matrimonium ab eo contractum validum quidem eſſe, idque ſolum probat text. in dict. cap. ſignificaſti, non

tamen

tamen licitè contrahi, ſed potius in peccato, vt ex *D. Antonin. Palud. Nau. Henriq.* & innumeris alijs cõprobat *Sanch. d. lib. 8. diſput. 8. num. 3.* quare eodem modo concludendum eſt prædictis non obſtantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, nõ tamen licitè contrahi poſſe.

204 De ſponſalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti, licitè contrahi poſſe, ratio enim Sacramẽti, ob quam ſecundum noſtram reſolutionem matrimonium eo tẽpore prohibitum eſt, apertè deficit in ſponſalibus, ſunt enim purè contractus humanus, atque ita aduertit *Vgolin. d. c. 7. §. 3. num. 2. Sayr. d. cap. 7. nu. 40. Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. diſputat. 4. cap. 7. in princip.* Neque his terminis applicari poteſt reg. *text. in l. Oratio ff. de ſponſal.* quod prohibito matrimonio, prohibentur ſponſalia, nõ procedit enim data diuerſa ratione, quæ in propoſito reperitur, vt benè explicant *Canon. comment. iuris ciuilis lib. 8. c. 2. num. 3. Menoch. de præſumpt. lib. 6. quæſt. 93. nu. 7. Guttier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 51. num. 9.*

205 De benedictionibus tamen matrimonij aliqui Doctores conſtanter tenent illas licitè fieri poſſe tempore interdicti, vt eſt *Angel. verbo interdictum 6. num. 30.* & alij relati à *Sanch. d. diſputat. 8. num. 9.* rationem ſumentes ab illa communi ſententia, quam impugnauimus aſſerente matrimonium licitum eſſe, vnde colligunt benedictiones tanquam ipſius acceſſorias licere debere ex reg. *cap. acceſſorium de reg. iur. in 6.* Contrarium tamen reſoluunt communiter reliqui omnes, vt conſtat ex *Palud. D. Anton. Nau. Cou. Henriqu. Vgolin.* & infinitis alijs relatis à *Sanch. dict. diſput. 8. numer. 10. Sayr. dict. cap. 7. num. 41. Bonacina dict. §. 3. num. 9.* ex ea ratione, quia ſecundum veriorem ſententiam, quam ſequimur, ſi matrimonium eſt prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non conceſſa aduerſariorum communi ſententia, *Angeli* ratio nihil concludit, quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Miſſæ, vt in *Miſſal. Rom.* ſcribitur, & conſequenter continent officium eccleſiaſticum, quod tempore interdicti prohibitum eſſe conſtat.

206 Dubium tamen reſtat in hac materia decidendũ, an ſcilicet licitè fiant benedictiones, & matrimonium ſeruata moderatione *cap. alma mater §. adijcimus de ſent. excommunic. lib. 6.* negatiuè reſpondent *Vgol. d. ca. 7. §. 3. in fine, Sayr. dict. cap. 7. num. 41.* in fine, ea ſcilicet ratione, quia licèt Diuina, ſeu Eccleſiaſtica officia tẽpore interdicti permittantur cum illa moderatione, debent tamen Laici excludi, vt eſt receptiſſima omnium ſcribentium ſententia, poſt *gloſſ. verbo interdictis in dict. cap. adijcimus,* quam ibi ſequũtur *Dominic. Anchar. Franc. Calder.* & alij omnes, qui de hac materia ſcripſerunt, vt aſſerit *Cou. par. 2. §. 4. num. 174. Vgoli. §. 4. num. 1. Henriq. §. 3. Sayr. numer. 24. Suar. diſputat. 34. ſect. 1. à numer. 21. Auil. diſput. 4. ſect. 2. dub. 4. concluſ. 1.* dictis locis, ampliantes non ſolum ab integris officijs diuinis, ſed etiam à qualibet eorũ parte laicos eſſe excludendos, itaut neque ad faciendam oblationem in medio Miſſæ, neque extra Eccleſiam ad pacẽ ſint admittendi, tempore quo in Miſſa dari ſolet, & ideo cum huiuſmodi matrimonium ſine præſentia laicorũ, quales ſunt contrahentes, contrahi non poſſit, neque dari benedictiones, rectè ſequitur moderationi *d. §. adijcimus* in hoc loco propoſito locum non eſſe, quãuis contrarium teneant poſt *Sylu. Cou. d. part. 2. §. 2. nu. 7. verſi.*

matrimonij, Auil. d. diſput. 4. ſect. 1. dub. 6. concluſ. 4. Henriq. cap. 44. §. 1. litt. D. & alij quos ſequitur *Sanch. dict. lib. 7. diſput. 8. num. 11.* qui non effugit vim prædictæ rationis, ſed magis ei ſuccumbit, dum ex *Henriqu.* reſpondet intelligendam eſſe *Vgol. & Say.* reſolutionem ſi contrahentes habeant priuilegium, hoc enim nihil aliud eſt, quam concedere ſecũdum iuris rigorem dari nõ poſſe benedictiones cum ea moderatione, vt reſoluit *Vgol.* & alij, qui eum ſequuntur. In Eccleſia autem ſpecialiter interdicta apud vtriuſque opinionis Auctores eſt indubitatum dari non poſſe benedictiones, nec contrahi matrimonium, vt ex communi multis comprobat *Sanch. d. diſput. 8. num. 12.* quia moderatio illa ſolum obtinet in interdicto locali generali, non in Eccleſia ſpecialiter interdicta, vt notauit *gloſ. verbo eccleſiis in d. §. adijcimus,* quam omnes ibi ſequuntur. Per cõtrarium autem poſſe eas dari in feſtiuitatibus exceptis, ſi alio ex capite prohibitæ non ſint, vt prohiberi conſtat in feſto Paſchatis, & Natalis Domini, ex *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. matrimonij c. 10.* receptiſſimum eſt, vt comprobant *Vgolin. c. 8. §. 10. Cou. Henriq. Viuald.* & alij, quos refert *Sanch. d. diſput. 8. n. 15. Sayr. d. c. 7. nu. 47. Auil. d. dub. 6.* ad finem, *Mari. Alter. d. c. 7. verſi. ſecundo dubitatur.*

207 Hæc pauca, quæ quotidiana ſunt in materia matrimonij, in compendium reduxi, quia Epiſcoporum conueniunt iuriſdictioni, cætera autem, quæ de matrimonij Sacramento deſiderari poſſunt, ſunt latiſſimè in multis libris de hac re editis tractata, qui ea diſcere cupit, conſulat *Verac. in ſpeculo coniug. Viuald. in candelabro aureo tit. de matrimon. Matienſo tit. 1. lib. 5. nouæ recop. Cardinal. Bellarmin. in ſuis controu. tit. de matrimon. Iuli. Sanazar. de matrimon. diſſolut. Franciſc. Anton. Oliueri de nullitate matrimon. Petrus de Ledeſma in ſpeciali tract. de matrimon. & in ſua ſumm. p. 1. de ſacramen. matrimon. Henriq. in ſumm. lib. 11. de matrimon. praxis Epiſcop. p. 1. verbo matrimonium, Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij verbo matrimonij impedimenta, & verbo matrimoniales diſpenſationes, Aegid. de Coniuch. de Sacram. to. 2. diſput. 21. cum ſeqq. Io. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. ca. 19. de ſponſalibus, & matrim. Rebello de obligat. iuſtitiæ p. 2. lib. 3. de contractu matrimonij, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 31. de matrimonij ſacramento, Ioã. Petr. Fontanella in tract. de pactis nuptialibus, ſiue capitulis matrimonialibus, Franciſc. Molin. de ritu nuptiarum, & pactis in matrimonio conuentis, Fr. Baſil. Põt. in tract. de impedimentis matrimonij, Ioan. Gutier. in ſpeciali tract. de matrimonio, Bonacina in tract. de magno matrimonij Sacramento,* latiſſimè tribus tomis totam hanc materiam eleganter tractauit doctiſſ. *Tho. Sanchez.* illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod ſuper omne nomen eſt, titulo præſignitur.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio in genere ſumpta eſt iuſta dubitatio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem.*

2 *Diſpenſare in iure noſtro idem eſt, quod legibus ſoluere.*

3 *Diſpenſatio definitur, quod ſit iuris communis relaxatio cũ cauſæ cognitione ab eo, qui habet poteſtatem diſpenſandi.*

4 *Diſpenſatio emanans ab inferiori requirit neceſſario cauſæ cognitionem, & expreſſionem.*

5 *Diſpenſatio ſine cauſa dicitur potius diſſipatio.*

6 *Diſpenſatio ceſſat ceſſante cauſa.*

7 *Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti iuris, ſtrictèque intelligenda.*

8 *Diſpenſatus ad vnum cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua ad illud vnum.*

9 *Diſpenſatio facta ad vnum effectum vel in vno defectu, ad alios non extenditur.*

10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus.*

11 *Regula cui licet 53. de regul. iur. libr. 6. non procedit in diſpenſationibus, ſed tantum in his, quæ propriè, & abſolutè à iure communi conceduntur.*

12 *Declaratur tex. in c. ex parte 27. de decimis.*

13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegijs particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis affirmatiuè prolatum non valet.*

14 *Monachus, cui conceditur diſpenſatio ad beneficium curatum non poterit ſimplex poſſidere.*

15 *Declaratur tex. in c. per venerabilem, verſic. quod autem, qui filij ſint legitimi.*

16 *Epiſcopus in his, quæ ſunt de genere permiſſorum poteſt ex rei natura intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali, niſi per ſacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur.*

17 *Epiſcopis videtur abſoluendi poteſtas eſſe conceſſa, quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit.*

18 *Refertur ſententia aſſerentium Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſare, quando eis expreſſè, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas.*

19 *Intelligitur tex. in c. dilecti de tempore ordinat.*

20 *Intelligitur text. in cap. nuper verſic. in ſecundo, de ſententia excommunicat.*

21 *Epiſcopis ſit diſpenſandi facultas à lege, vel tacitè, vel expreſſe.*

22 *Diſpenſatio Epiſcopis quando tacitè concedatur.*

23 *Epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione, ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro.*

24 *Concilij decreta expreſſa egent Pontificis derogatione.*

25 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij generalis, quamuis abſolutè permittat diſpenſationem.*

26 *Epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare?*

27 *Conciliaris Conſtitutio quando dicatur.*

EPISCOPVS PONTIFICIA, vel Concilij lege, quando poſſit diſpenſare?

ALLEGATIO XXXIII.

1 DIſpenſatio in genere ſumpta nihil aliud eſt, quam iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem: vnde diſpenſatores dicuntur illi, quibus ſpiritualia aut temporalia inter ſingulos diuidenda mandantur, vt probatur *Luc. 12.* ibi, quis putas eſt fidelis diſpenſator, *Paul. 1. ad Corinth. 4.* ſic nos exiſtimet domo, &c. *& cap. 9.* diſpenſatio mihi credita eſt, faciunt *text. in l. diſpenſatori 51. & in l. diſpenſatorẽ 61. ff. de ſolution. l. vrbana 166. & ibi Alcia. ff. de verbor. ſignification.* docent *D. Thom. 1. 2. quæſt. 97. articul. 4. & 2. 2. quæſt. 88. artic. 10. D. Antonin. 2. part. titul. 11. cap. 2. §. 6. Syluestr. verbo diſpenſatio quæſt. 1. Sot. de iuſtit. lib. 1. q. 1. art. vlti. Couarr. de ſponſalib. p. 2. c. 6. §. 9. n. 1.*

2 At vero attento noſtro iure prout *in c. de multa, ad finem, de præben. & in c. propoſuit, de conceſſ. præbenda, et in c. at ſi clerici, §. de adult. de iudic.* & paſſim alibi, diſpẽſare idem eſt, quod à legibus ſoluere, & à vinculo legis eximere, *l. Princeps ff. de legib.*

3 Diffinitur autem diſpenſatio, quod ſit iuris cõmunis relaxatio, cum cauſæ cognitione, ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſandi: ita *gloſ. penultim. in princ. in cap. requiritis, §. niſi rigor. 1. qu. 7.* recepta communiter ibi, vt per *Nauar. in c. quem pœnitet, num. 7. de pœnitent. diſtin. 1. & in manual. prælud. 9. nu. 13. Couar. d. nu. 1. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. nu. 1. pag. 179. Monet. de diſtributionibus quotidianis, p. 2. quæſt. 14. nu. 2. Fr. Emma. quæſt. regul. to. 2. quæſt. 46. artic. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 260. in 1. edit. & reſolut. 227. num. 2. in 2. edit. Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. cap. 31. num. 1. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſputat. 1. num. 2. Sayr. in claui Regia lib. 6. c. 11. à princ. Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij, c. 17. de diſpenſation. Sanctiſſim. Epiſcop. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. lit. D. concluſ. 457. Soar. de legib. lib. 6. cap. 10. nu. 7. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo diſpenſatio, nu. 1. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Præl. tom. 1. q. 30. artic. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 7. à num. 1.* Verum hæc diffinitio quamuis ſit communiter recepta, non tamen videtur admittenda, quia per illam ſolum ius commune, non vero particulare, velut municipale, aut ſynodale relaxatur, ſi quidẽ hoc iuris communis appellatione minimè continetur, *c. 1. de conſtit. lib. 6.* Deindè comprehendit etiam ſolum diſpenſationes emanantes ab inferioribus, in quibus neceſſario cauſæ cognitio, & expreſſio prærequiritur, vt in *Concil. Triden. ſeſſ. 25. de reform. cap. 18.* ibi, cauſa cognita, *& ſeſſ. 14. de reformat. capu. 7.* ibi, cauſa cognita, itaut non valeant ex *gloſ. vlti.* in fine, ibi, vel dic, &c. *in cap. literas de conceſſ. præbendæ, gloſ. vlt. in princ. in cap. 1. de ætate, & qualit. lib. 6. gloſ. 1.* per textum, ibi, *in c. 2. de ſchiſmaticis, Menoch.* vbi multos refert *conſil. 15. num. 15. Nauar. in conſil. vltim. num. 4. de ſimonia,* poſt alios, *Gutier. canon. lib. 1. c. 19. nu. 5.*

5 Si enim ſit ſine cauſa dicitur potius diſſipatio, quam diſpenſatio, vt *B. Bernardum* referendo dicit *Curt. Seni. conſ. 19. Aggredior nu. 6. Socin. iun. conſ. 120. nu. 28. vol. 2.* & ideo requiritur cauſa, quia per diſpenſationẽ vulneratur ius publicum, vt dicit *Pute. Rota Rom. deciſ. 3. lib. 2.* refert *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 410. n. 3.*

6 Et ceſſante cauſa ceſſat diſpenſatio. ita *Archidiac. in c. 1.* per illum text. *poſt princip. 55. diſtin. cap. vlt. in fine, 77. diſtinct. gloſ. in cap. poſt traslationem, verbo ceſſante, de renunt.* cum alijs citatis *à Ricc. d. reſolut. 410. num. 8.* quæ tamen cognitio, & expreſſio in diſpenſationibus à ſupremo Principe emanantibus neceſſario non requiritur ex *Rebuff. vbi ſupra nu. 9.* & aduertit *P. Soar. de relig. to. 2. tract. 6. lib. 6. cap. 9. num. 1.* Dic ergo, quod diſpenſatio ſit legis, ſeu iuris alicuius per legitimum Superiorem relaxatio: quæ diffinitio videtur magis congruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficultates, de quibus ſupra.

7 Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti iuris, ſtrictèque intelligenda, *cap. 1. & 2. de filijs presbyterorum lib. 6. cap. non poteſt, de præbend. eodem lib. cap. quod dilectio, de conſang. & affin. l. ex facto in princip. ff. de vulgari, & pupillari, Iaſ. in l. re coniuncti, num. 178. ff. de legatis 3. Matienſ. l. 10. gloſ. 1. numer. 7. titul. 8. lib. 5. nouæ recopil. Monet. dict. quæſt. 14. num. 5. Mari. Antoni. variar. lib. 1. reſolut.*

reſolut. 19. numero 14. & lib. 3. reſolut. 2. numero 18. Cardoſo. in praxi iudicum, verbo diſpenſatio, nume. 9. & 19. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. cap. 13. nume. 90. Fr. Ludou. Miranda dict. quæſt. 30. articu. 12. concluſio. 2. Brunor. in locis communibus verbo diſpenſatio. num. 7. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 227. num. 3. & d. reſolut. 410. numero 4. Sanchez diſput. 1. numer. 3. Gironda de priuilegiorum explicatione, num. 1111. cum ſequentibus; nam diſpenſatio vocatur vulnus, quia per eam ius ipſum vulneratur, c. ipſa pietas, 23. q. 4.

8 Et licèt diſpenſatus ad vnum, diſpenſatus cēſeatur ad omnia conſequutiua ad illud vnum, vt per gloſſ. verbo plures in c. quia in tantum, de præbendis, Sayr. de cenſuris lib. 7. cap. 14. numer. 21. plene Sanchez. dict. lib. 8. diſput. 1. num. 19.

9 Tamen diſpenſatione facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur, Afflict. deciſ. 310. numer. 12. Rota diuerſ. deciſio. 233. part. prima. quam refert Ricc. dict. reſolut. 227. numer. 6. Burg. de Paz l. 3. Tauri numer. 21. cum ſequentibus, Gironda dict. loco numer. 1115. vbi limitat, quādo diſpenſatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis, & acceſſorij, vel in his, quæ recipiunt interpretationem à iure communi: vel quando proprietas verborum extenſionem requirit, aut quando diſpenſatio eſt fauorabilis ex cauſa neceſſaria, vel eſt neceſſaria ex fauorabili cauſa, & quando alicui data eſt poteſtas diſpenſandi contra ius, tunc enim, vt fauorabilis extenditur, nec quidem fit extenſio ad caſum minorem, licèt maiorem habeat rationem, vt per Panormit. in c. ad aures nu. 7. de reſcriptis, Nat. conſil. 163. n. 5. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 227. nu. 3.

10 Argumentum enim de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus, Couarr. de ſponſ. par. 2. cap. 8. numero 11. Moli. de primog. libro 2. capit. 4. numer. 48. & ſequ. Brunor. à Sole in locis commu. verbo diſpenſationes ſunt odioſæ, Surd. deciſio. 268. numero 20. & 21. Cald. Pereira de nomi. emphyt. quæſt. 21. numero 65. Guttier. cano. libro 2. capit. 15. numer. 12. Rendina in prompt. recept. ſent. tom. 1. titul. 29. num. 12. Molina de iuſtit. tractat. 2. diſput. 591. num. 2. Sanchez d. diſput. 1. num. 32. & diſput. 24. nu. 17. lib. 8.

11 Sic etiam reg. cui licet 53. de regulis iuris libr. 6. non procedit in diſpenſationibus, ſed tantum in his, quæ propriè, & abſolutè à iure communi conceduntur Iaſ. in leg. 3. numero 43. ff. de conſtitut. Principum, Feli. in cap. poſtulaſti, numero 9. de reſcriptis, Paul. Æmil. deciſio. 8. numero 6. parte prima. Campan. dict. cap. 13. numer. 92. Rebuff. in praxi titul. de diſpenſation. ad plura, numero 64.

12 Sic intelligitur text. difficilis in cap. ex parte 27. de decimis, omiſſis namque varijs intellectibus de quibus Couarr. libr. 1. variar. cap. 17. numero 13. Guttier. Cano. libr. 2. cap. 11. à numero 116. Fortun. in §. & quid ſi tātum numero 164. Rebuff. de decimis, quæſt. 14. à princ. Soar. de Relig. tom. 1. de decimis, libr. 1. cap. 23. à numer. 4. Menoch. conſil. 33. à numer. 2. Dicendum eſt text. illum nō agere de priuilegio, aut conceſſione ſpeciali, circa decimas recipiendas; ſed magis de conceſſione iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel parochus ille percipere decimas de laboribus terræ parochiarum ſuarum, & ita ſenſus eſt, cum tibi conceſſum ſit, ſimiliter à iure communi de quo in c. cum contingat, verſi. vnde, de decimis, quod maius eſt, nempè vt percipias decimas de laboribus, & minus conceſſum eſſe videtur, nempè vt eas percipias de noualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure ſpeciali.

13 Nam in priuilegijs particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis argumentum de maiori ad minus affirmatiue non valet, cap. fin. de tranſlat. Prælatis, cap. cui de non Sacerdotali, de præbend. in 6. cum ſimilibus, Sanchez dict. diſputation. 1. numer. 32. Ioan. Andr. in cap. ea quæ de reg. iuris in 6.

14 Vbi dicit, quod ex diſpenſatione Monacho conceſſa, vt poſſit beneficium curatum obtinere, minime poterit ſimplex poſſidere, & Nat. conſ. 504. non ſum neſcius nu. 4. & 5. aſſerit, quod diſpenſatio Monacho facta ad beneficium curatum, non porrigitur ad ſimplex, refert Aloyſ. Ricc. in d. praxi aurea reſol. 410. nu. 5.

15 Obſtat maximè text. in capit. per venerabilem, verſic. quod autem, ibi, quod in maiori conceditur, licitum eſſe videtur & in minori. qui filij ſunt legitimi, vbi Summus Pontifex in materia legitimationis, ſeu diſpenſationis arguit de maiori ad minus: cui varijs modis reſpondēt ſcribentes, alij diſtinguūt inter diſpenſationes odioſas, & fauorabiles, vt in his poſterioribus procedat d. cap. per venerabilem, qui de legitimatione agit, quam inquiunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regreſſus ad ius naturale, ſecundum quod omnes homines legitimi naſcebantur. Auth. quibus modis naturales efficiantur ſui, §. illud, notat gloſ. verb. alpha in cap. ab exordio 35. diſtinct. recepta vt per Mantuam dialogo 82. At vero in prioribus, ſcilicet odioſis, procedat communis ſententia negatiua, & iura pro eo adducta: ita Abb. in cap. ad aures numer. 8. de reſcriptis, Dec. in cap. ac ſi clerici, §. de adulterijs à numero 91. de iudicijs, Sanch. dict. diſput. 1. num. 31. quorum ſententiam videtur ſequi P. Soar. de legibus lib. 8. cap. 27. à numer. ſecundo. Sed contra hanc diſtinctionem multis inſurgit Felin. dict. numer. 9. verſ. limita ſecundo, tum quia omnis diſpenſatio eo ipſo, quod à iure communi recedit, odioſa cenſeri debet, & exorbitans, ac reſtringenda l. ſingulare, ff. de regul. iuris, regul. quæ à iure communi, de regul. iuris lib. 6. Alij igitur diſtinguunt inter legitimationem, quam fatentur odioſam, & reſtringendam, ſicut diſpenſationem: & inter poteſtatem legitimandi, ſeu diſpenſandi, de qua intelligunt dict. cap. per venerabilem, quam inquiunt eſſe fauorabilem, & extendendam, iuxta cap. vltim. de ſimonia, ita Couarr. de ſponſalibus 2. par. cap. 8. §. 8. num. 6. & alij de quibus Sanchez dict. lib. 8. diſputation. 2. numero primo. Sed non ſatisfaciunt, quia text. in dict. capit. per venerabilem, non ſolum de poteſtate agit legitimandi, ſed etiam de ipſa legitimatione facta, vt patet, ibi, cum in ſpiritualibus diſpenſetur, conſequenter intelligitur in temporalibus diſpenſatum, & deinde, quia vt bene Alciat. lib. 1. Parad. cap. 16. fruſtra diſtinguitur inter poteſtatem legitimandi, & ipſam legitimationem, verū enim poteſtas illa fauorabilis ſit, vel odioſa, non aliunde expendi poteſt, quam ex fine, ſeu effectu propter quem conceditur, vel in quem dirigitur. Quare reiectis his, & alijs, facilis & verus ſenſus eſt, argumentum illud de maiori ad minus, de quo in dict. capit. per venerabilem, non eſſe Pontificis, ſed partis petentis etiam temporalem legitimationem, quam Pontifex denegauit.

16 Deueniendo ad quæſtionem noſtram dicendum eſt Epiſcopum in his, quæ ſunt de genere permiſſorum, poſſe ex rei natura, & ex ipſo iure diuino intra propriā diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali, ſuper omnem orbem Chriſtianum

nisi

niſi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur, vt videtur probare *text. in capit. nuper. 29. iuncta gloſ. verbo non retinuit, de ſentent. ia excommunication.*

17 Ex quo regulam tradunt ſcribentes omnes, quod quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit poteſtatem abſoluendi Epiſcopis videtur conceſſiſſe, ſecundum *Nauar. in manual. cap. 27. nu. 39.* plene *Gutier. can. lib. 1. cap. 5. à princip. Soar. tom. 5. diſputat. 6. ſect. 4. Sayr. de cenſ. lib. 2. cap. 19. à num. 2.* Hinc *gloſ. in cap. in quibuſdam, de pœni. verbo diſpenſatum*, explicans verba textus in fine, ibi, *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, inquit, quod poteſtas diſpenſandi intelligitur conceſſa Epiſcopo, ſi illam Papa ſibi expreſſe non reſeruauit, idem confirmat *gloſ. verb. diſpenſatum in cap. poſtulaſtis, de cler. excomm. & in cap. clerici. verb. moniti, eod. titul. & in cap. excommunicamus, §. credentes, verb. Apoſtolica, de hæret.* facit *gloſ. verbo interdicta, in cap. cum illorum 32. de ſent. excomm. gloſ. penult. verſ. de diſpenſatione, in cap. requiritis. 1. quæſt. 7.* intendit tex. *in capit. ad honorem, de auctoritate, & vſu pallij*, ibi *in plenitudinem*, & ibi *in partem*, iuncto *cap. 1. de officio Ordinarij* ibi, in ſuis diœceſibus liberam, & ibi, ſecundum quod Canones cenſent, & ex doctrina *Archid. in cap. licet Canon. de elect. in 6.* quam probant *Abb.* & alij *in cap. at ſi clerici. §. de adulter. de iudic.* cum multis relatis per *Cott. in memorab. verb. Epiſcopatus*, & tanquam indubitatum tradunt *Victoria de matrimon. par. 1. num. 7. Pelag. de planct. Eccleſ. lib. 1. cap. 50. verſ. in his*, vbi teſtatur communem, poſt *Sot. Abulenſ.* & alios ſequitur *Henriq. in ſumm. libr. 10. de Sacram. Ord. cap. 35. numer. ſecundo littera D. & de matrimon. lib. 12. capit. 3. numer. ſecundo in comment. littera M.* & poſt multos *Sanch. de matrimon. lib. 1. diſputat. 61. numero 3. Soar. tom. 4. de pœnit. part. 2. diſputat. 25. ſect. 1. numer. 12. & de legibus lib. 6. cap. 14. ſub numer. 3. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 2. q. 30. art. 10 concluſ. 2.*

18 Verum alij, aliter tenent, & longe veriorem atteſtantur eſſe ſententiam, quæ docet Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſare, quando eis expreſſe, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas: ita reſoluit *gloſſ. verbo ſuſpenſos in cap. cupientes de elect. in 6. Card. in c. dilecti in princ. de temp. ordin. Abb. in d. §. de adulter. nu. 6. vbi Deci. nu. 6. D. Antonin. p. 1. tit. 17. c. vnic. §. 20. Soar. comm. verbo Epiſcopus, num. 134. Sclu. de benef. p. 4. q. 7. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſ. ad plura nu. 27. Mandoſ. reg. 13. Cancell. quæſt. 6. num. 6. Borgaſ. de irreg. 3. par. tit. de diſpenſatione Epiſcoporum num. 10. Vgol. de poteſtat. Epiſcop. c. 57. §. 1. Mart. Aiter. de cenſur. tom. 2. diſput. 8. ſ. 3. verſ. ſed controuerſia.*

19 Ex quibus conſtat hanc eſſe hodie magis communem, & receptam ſententiam, licet olim contraria magis communis fuerit, pro qua ſententia vltra regulam *cap. cum inferior de maiorit. & obed. & Clem. ne Romani, de elect.* cum ſimilibus, quibus habetur inferiores non poſſe tollere ius Superioris; maximè pro hac parte facit *tex. in dict. cap. dilecti*, ibi, diſpenſatio à Canone minime ſit permiſſa, quæ verba ſatis euincunt Epiſcopū, vel Archiepiſcopum tantummodo diſpenſare poſſe in caſibus in quibus diſpenſatio à Canone permittitur eiſdem, & ita conceditur expreſſe, vel tacite: aliter enim ſi ſecundum contrariam ſententiam Epiſcopi, & ſimiles poſſint diſpenſare in caſibus in quibus prohibiti non reperiuntur, textus ille non bene argueret, quia quamuis Epiſcopo non permittatur, aut non concedatur à canon. diſpenſatio in eo caſu, adhuc ille poſſet diſpenſare, niſi ſpeciatim prohiberetur, & conſequenter ad conuincendum Epiſcopum, & improbandam diſpenſationem, de qua textus ille agit, debuit Pontifex dicere, quod diſpenſatio in eo caſu à Canone non eſt prohibita, quod tamen non dicit, ſed à conuerſo; nempe, quod diſpenſatio à Canone non eſt permiſſa.

20 Non obſtat *tex. in dict. cap. nuper, verſ. in ſecundo*, ibi, ex quo conditor Canonis, &c. quod eſt præcipuum contrariæ ſententiæ fundamentum; quia vltra alia, quæ ad illius intellectum tradunt poſt alios *Cou. in cap. Alma mater par. 1. §. 12. num. 5. & 6. Duen. reg. 252.* Reſpondetur text. illum procedere in abſolutione ab excommunicatione, quæ à diſpenſatione, de qua agimus, differt, & facilius concedi ſolet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat, & ita detur periculum animæ, *arg. c. cum illorum 32. verſ. 1. ſi fuerint*, vbi *gl. verb. ignorat, de ſentent. excommunic.* quod in diſpenſationibus non contingit, tradit *gloſſ. d. verb. ſuſpenſos*, & poſt *Borgaſ.* notat *Gutier. canon. lib. 1. c. 3. num. 4. & 5.* intendit *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 6.* ibi diſpenſare, & ibi, abſoluere.

21 Aduerte tamen legem diſpenſandi facultatem facere Epiſcopis aliquando expreſſe, prout in ſpecie *c. ſane, de clericis coniugat. & c. penult. in fin. de elect. & c. cum ex eo 34. de elect. in 6. & c. 1. in princ. de filijs presbyterorum eodem libr. & c. 1. de ætate, & qualitat. eod. lib.* cum alijs, de quibus per *gloſ. 1. & 3. in c. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudicijs.*

22 Aliquando vero eandem poteſtatem concedit tacite, ſeu virtualiter, veluti quando lex impersonaliter diſpenſandi facultatem facit, ſcilicet poſſit diſpenſare, non adijciendo per Sedem Apoſtolicam, vel Romanū Pontificem, prout in ſpecie, *cap. ſecundi. de eo qui cognouit, & capituli poſtulaſti, 7.* vbi *gloſ. 3.* & Doctores *de clerico excommunicato, & cap. penultim. iuncta gloſ. vltim. de pœnis*, cum alijs, tunc enim, quia fruſtra diſpenſatio cōceditur Summo Pontifici, qui de iure poteſtatem diſpenſandi habet *cap. propoſuit de conceſſ. præb.* cenſetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & in hoc caſu poteſt etiam intelligi dictum *cap. nuper. verſ. in ſecundo*, ibi, non retinuit, & ibi eo ipſo, ita docet *gloſ. vltim. in d. cap. penultim. de pœnis*, vbi cum tex. dicat certos hæredes non poſſe aſſequi prælationis honorem, & ſubdat hæc verba; *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, ait ex quo tex. non determinat à quo, poſſe Epiſcopum, ſequuntur *Abb.* ibi *numer. 5. Card. & Henric. in fine*, docet etiam *gloſ. verb. diſpenſatum in cap. poſtulaſtis, de cler. excomm. miniſt.* vbi text. decidit excommunicatos non poſſe retinere beneficia, ſubdens, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, ait cum non dicat à quo, poſſe Epiſcopum, ſequitur ibi *Abb. n. 8.* reſoluunt *Henriq. lib. 14. de excommun. capit. 19. num. ſecundo*, & multi citati à *Sanch. dict. libr. 8. diſputat. 5. numer. primo.* Quæ quidem diſpenſatio ſi ab Epiſcopo, vel alio inferiori à principe poteſtatem diſpenſandi habente, concedatur ſine cauſa iuſta, non tenet in vtroque foro, vt reſoluunt *Couar. de ſponſ. par. 2. cap. 6. §. 9. numero 11. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 19. numer. 5. Sanch. de matrimon. lib. 8. diſput. 17. num. 4.*

23 Limitatur ſeu potius declaratur ſupradicta reſolutio, vt tātum procedat, & intelligatur de Canone Pontificio, nam ſi Concilij Generalis ſit, quamuis abſolutè permittat diſpenſationem, non poterit Epiſcopus diſpenſare, tunc enim negata hac facultate Epiſcopo, ad-

huc

huc ea verba aliquid operantur, duos habebunt effectus. Prior eſt, vt ad ei Concilij decreto derogandum non deſideretur ſpecialis eius mentio. Poſterior eſt Pontificem reddi faciliorem ad diſpenſandum in eo, vt cum alijs aduertit *Sanch. dict. lib. 8. diſputation. 6. numero quinto.*

24 Decreta enim Concilij expreſſa egent derogatione, vt reſoluunt *Cotta in memorabil. verbo clauſula non obſtante, Rebuff. in auth. habita, verbo examinatione, pagin. 550. cum ſeq. C. ne filius pro patre. & in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectum natalium, numer. 24. Gutier. pract. lib. 3. q. 17. nu. 231. Aloyſ. Ricc. in collect. dec. par. 4. collect. 849. & collect. 137. prope finem, & in praxi fori eccleſ. dec. 556. in 1. edit. & reſolut. 478. numer. 4. in 2. edit. Henriq. lib. 13. c. 57. §. 1. prax. Epiſcop. p. 2. verbo abſolutio, verſ. dico quinto, pag. 5. Flores de Mena vari. lib. 1. q. 30. nu. 50. Gratian. diſcept. forenſ. c. 397. à nu. 35. Verall. dec. 176. p. 1. Fr. Emman. quaeſt. reg. tom. 1. q. 8. art. 10. & tom. 3. q. 36. artic. 2. & q. 39. artic. 4. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 14. col. 574. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 5. nu. 2. Bonacina de cenſur. diſput. 1. q. 3. puncto 2. nu. 4. in fi. Mari. Anton. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 58. nu. 6. Nicol. Garc. de benefic. p. 4. c. 5. nu. 30. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 11. c. vlt. nu. 27. & rubr. 12. c. 13. nu. 154. verſ. in cauſa. Hieron. Fernandez de Otero in repet. c. 1. de iudic. à nu. 10.*

25 Et ideo Epiſcopum Conciliarem conſtitutionem tollere, aut in ea diſpenſare minime poſſe reſoluunt *Rebuff. in tract. nomin. quaeſtione quinta, numer. 30. Gutier. de iuramen. confirmat. par. prima capit. 51. numer. vigeſimo quarto, & canon. lib. 1. capit. 5. num. 10. Franc. Leo in Theſauro fori eccleſiaſt. par. ſecunda, cap. 8. numer. 44. Henriq. dict. lib. 13. capit. 57. §. 1. litera C. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. nu. 145. Steph. Gratian. d. c. 397. numer. 33. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 31. cap. 27. nu. 202. in princip.*

26 Ex magna tamen cauſa neceſſitatis poterit Epiſcopus diſpenſare, praecipue quando Concilium, vel permittit diſpenſare, vel loquitur imperſonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam, vide *Tiraq. de pœnis temper. in praefat. nu. 31. Lambertin. de iure patronat. par. 1. lib. 2. art. 19. q. 7. in princip. nu. 2. Cott. in memorab. verbo Epiſcopus, Brunor. à Sole in locis commun. verbo diſpenſatio 1. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. ad plura beneficia, à nu. 30. Spin. in ſpeculo teſta. gloſ. 15. princip. à nu. 8. Humada in l. 5. gl. 12. in fin. verſ. limitatur, tit. 5. par. 1.* optime *Mich. Graſſ. commun. opinion. tom. 1. lib. 1. titul. 2. num. 67. Sanchez de matrimon. libr. 2. diſput. 40. à nu. 2. Ceued. pract. & canon. quaeſt. lib. 1. q. 30. à num. 30.*

27 Quaeres non abs re, quando dicitur conſtitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat? de qua relate *Sanch. dict. lib. 8. diſputat. 5. nu. 6. cum ſeqq.* ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione ſequentes regulas collegi. Prima eſt, ſi materia trahat originem à Concilio, dicitur conſtitutio Concilij, vt ſi Concilium rem illam definiendam proponat, ſi vero originem trahat à Pontifice dicitur Pontificia, cum enim conſtitutio ab vtroque dimanet, ad diſcernendum vtri potius attribuatur, iure optimo origo ſpectanda eſt. Secunda Regula, quando decreti in ſubſcriptione dicitur, ex tali Concilio, vel in tali Concilio ſignum eſt id à Concilio traxiſſe originem, ac proinde cenſeri Concilij. Tertia regula, quando Pontifex attribuit conſtitutionem ipſi Concilio, vt *in cap. fin. 2. q. 1.* ibi decernente nobiſcum ſancta ſynodo, & *in capit. nim. 3. de iure iur.* ibi, Sacri auctoritate Concilij prohibemus: ita *Deci. in c. 1. in noua edit. in 1. lect. à nu. 1. de iudic.* vbi *Alciat. nu. 1.* & alij quos refert, & ſequitur *Sanchez d. diſputat. 5. nu. 6. 7. 8. & 9.* & ibi *numer. 11.* reſoluit cenſeri Conciliarem conſtitutionem, vbi Summus Pontifex ſic diceret. definimus hoc cum conſenſu Concilij. Conſtitutiones, quae ex Concilijs deſumuntur, quare quandoque ſub nomine Romani Pontificis, quandoque ſub nomine ipſius Concilij edantur, vide *Anaſtaſ. German. animaduerſ. lib. 2. cap. 1.*

S V M M A R I V M.

1 *Inferiores in lege Superioris diſpenſantes abſque iuſta cauſa nulliter faciunt.*
2 *Diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in proprijs conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt.*
3 *Epiſcopus, vel Archiepiſcopus in ſuae diaeceſanae Synodi conſtitutionibus valide diſpenſat.*
4 *Epiſcopi quamuis valide diſpenſent in praedictis conſtitutionibus ſine cauſa peccabunt mortaliter, ſi vero non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum peccabunt venialiter.*
5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis.*
6 *Nec etiam ſi conſtitutio tranſierit in contractum ad commodum alterius.*
7 *Nec etiam ſi praedicta conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmata.*
8 *Archiepiſcopus inualide diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis.*
9 *Concilium Prouinciale maior eſt Archiepiſcopo.*

EPISCOPVS AN VALIDE in ſuis Conſtitutionibus abſque cauſa diſpenſare poſſit?

ALLEGATIO XXXIV.

1 CErtum & indubitatum eſt apud vtriuſque iuris Doctores, diſpenſationem quamcunque inferiorum, in lege ſuperiorum fore irritam ſi cauſa legitima deſit, quia quoties inferiori committitur poteſtas diſpenſandi in lege ſuperioris, intelligitur cauſa iuſta exiſtente, mandatum enim Pontificis ad ius referri debet, *cap. multa de praebend.* quare ita tenent *Con. de ſponſalib. par. 2. cap. 6. §. 9. numer. 11. Gutier. canon. lib. 1. cap. 9. numer. 5.* plures apud *Sanch. de matrimon. lib. 8. diſput. 17. numero quarto. Nauarr. in manual. prael. 9. num. 15. Ludou. Miranda in man. Prael. tom. 2. quaeſtione 30. articul. 4. concluſ. 4.*

2 Caeterum diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in proprijs Conſtitutionibus facta, ſine cauſa, valida eſt. Primo quia Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt ea omnia, quae poteſt Pontifex in toto orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, vt dixi *alleg. 1. numer. ſext.* ſed Pontifex in lege eccleſiaſtica, & princeps ſecularis in ciuili ſine cauſa valide diſpenſat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua ſola vim habebat lex, vt probat *Sanch. dict. lib. 8. diſputat. 7. numer. 4.* ita etiam Epiſcopus poterit diſpenſare ſine cauſa in ſuis conſtitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat illas

illas vim habere, atque adeo poſſit illas omnino caſſare, ſua poteſtate ordinaria vtens, nec in aliquo ius cómune offendens: ita *Doct. in cap. at ſi clerici §. de adulterijs, de iudic.* vbi *Anton. num. 17. Abbas num. 10. Felin. 6. Aretin. 24. & Alex. de Neuo nu. 16. Botta. in tractat. de Synodo Epiſcopi, par. 2. art. 4. num. 8. Gambarupta de auctoritate legati libr. 10. numero 42. & ſeq. Nauarr. in manual. cap. 25. numer. 74. in fine, & in cap. fin. num. 4. de ſimonia. Sayr. de cenſur. libr. 6. capit. 11. numer. 11.* plures quos refert, & ſequitur *Sanchez dict. diſputation. 17. numero 27.*

3 Ex eadem ratione probabilius validam cenſeo diſpenſationem Epiſcopi, aut Archiepiſcopi in ſuæ diœceſanæ ſynodi Conſtitutionibus, abſque cauſa factam, quia etiam hoc caſu, ſicut in ſupradicto, dicitur diſpenſare in re propria, mutando propriam volútatem, cum ſolus ille in ſynodo diœceſana ſuffragium habeat deciſiuum, cæteri autem, qui communiter ſunt Parochi, & clerici, qui nulla ſtatuendi facultate gaudent, aſſident illi, vt conſilium præbeant. Ita nuncupatim de conſtitutionibus ſynodalibus reſoluunt *Nauarr. dict. c. 25. numer. 74. Bott. dict. articul. 4. numer. Sanchez dict. diſputat. 17. num. 33.* Et denique poteſt Epiſcopus contra conſtitutiones ſuas, ac ſynodalia, & alia ipſius decreta diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi commenſuratur à poteſtate ſtatuendi, & pęnam imponendi, & in omnibus caſibus, in quibus quis poteſt ſtatuere, & punire, poteſt diſpenſare, *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par. 2. cap. 8. num. 52.*

4 Peccabit tamen ſic abſque iuſta cauſa diſpenſando, cum faciat contra ius commune, imo & diuinum naturale dictans neminem à lege generali eſſe abſque iuſta cauſa eximendum, *cap. cum omnes de conſtit.* & tenent *Nauarr. dict. prælud. 9. nu. 15. Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 5. c. 15. q. 3. in fi. Sanch. d. nu. 27.* At non dato ſcandalo, nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate credo culpam eſſe venialem, prout explicant *Nau. d. prælud. 9. numer. 14. & cap. 25. numero 5. Fr. Emman. in ſumm. tom. primo, cap. 237. numer. 1. Valentia 1. 2. diſput. 7. quæſt. 5. puncto 9. ad finem,* & idem *Sanchez dict. lib. 8. diſput. 18. num. 7.*

5 Primo limitatur hæc noſtra principalis reſolutio, niſi Epiſcopus eas Conſtitutiones iureiurando firmauerit, cum enim nequeat ſecum in iuramento diſpenſare, nequibit in eis conſtitutionibus diſpenſare: *Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 11. nu. 11. Botta. de ſynodo Epiſcopi part. 2. art. 4. nu. 13. Azor. d. lib. 5. cap. 15. q. 7. verſ. in præſenti,* plures refert, licet non ſequatur *Sanchez dict. diſpu. 17. num. 31.*

6 Secundo limitatur, niſi illa Epiſcopi conſtitutio tranſierit in contractum in commodum alterius: *Gambar. dict. lib. 10. nu. 444. Sylueſt. verbo diſpenſatio, quæſt. 13. num. 19.* multi quos refert, & ſequitur *Sanchez d. diſput. 17. nu. 29.* vbi etiam addit, licet hęc limitatio ſit vera, poſſe Epiſcopum ex legitima cauſa ſuperuenienti contrauenire.

7 Tertio limitatur niſi eæ Conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur ac illius leges, ac proinde ſe habet ad illas Epiſcopus, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere, ita docent *Botta dict. art. 4. nu. 12. Sayr. d. num. 11. Azor.* vbi proxime, *Sanchez d. diſp. 8. nu. 31.* & alij plures ab eis citati.

8 Quæret aliquis opportune an diſpenſatio Archiepiſcopi in decretis Synodi Prouincialis facta ſine cauſa legitima valeat? in qua quæſtione negatiua pars verior eſt, quæ quidem ex multis ſuadetur, quæ adducit *Nau. conſ. 7. de offic. Ordin. in antiq. & conſ. 6. ſub tit. de maiorit. & obed. in nouis.*

9 Imprimis quia Concilium (loquimur de Prouinciali, nam in generali reſpectu Summi Pontificis longe aliter reſoluendum, quia ita ille eſt ſupra ipſum generale Concilium, vt ab eo Concil. ad ipſum Summum Pótificem poſſit appellari *Iacobat. tract. de Concil. lib. 10. art. 2. nu. 2. in fi. Scacc. de appell. q. 8. nu. 100.*) eſt ſuperius ſingulis omnibus, qui conſtituunt illud, quorum vnus eſt ipſe Archiepiſcopus, qui poterit ab ipſo mulctari, & excommunicari, vt probat *Nau. d. loco num. 3.* tum quia Concilium adeo maior eſt Archiepiſcopo, quod ab eo appelletur ad illud, tanquam ab inferiori ad ſuperiorem, vt tradunt *gloſ. fin. in cap. à collat. de appellat. lib. 6. Card. in Clem. 1. §. quod etiam in interdictis numer. 1. notab. 1. de ſentent. excommun.* vbi *Anchar. nu. 5. notab. 5. Nauar. dict. loco num. 4.* vbi *num. 5.* reſpondens ad obiectionem, quam in principio adduxerat, dicit, quod Archiepiſcopus eſt caput Concilij ad húc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam Sedem, vt habet Decanus, & Canonicus ſenior in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, ſed non quoad hoc, vt ſit Superior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eamdem iuriſdictionem, quam habet illud, imo eſt coniudex, & collega aliorum Epiſcoporum, quare irritam eſſe illam diſpenſationem ſine cauſa factam ab Archiepiſcopo in decretis Synodi prouincialis tenet *Sanchez dict. diſputat. 17. num. 36.*

S V M M A R I V M.

1 *Summus Pontifex ſolus poteſt diſpenſare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium.*

2 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum.*

3 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento dirimenti, quãdo illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius nuntium patet recurſus.*

4 *Intellige, quando matrimonium contractum fuerit bona fide.*

5 *Epiſcopus in prædictis dirimentibus impedimentis poteſt diſpenſare, dum poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas.*

6 *Datur conſilium Confeſſarijs, quibus detegitur aliquod impedimentum in Confeſſione a contrahentibus ſtatim matrimonium.*

7 *Epiſcopus data huiuſmodi vrgentiſſima neceſſitate, poterit diſpenſare in impedimentis cognationis orta ex Baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato.*

8 *Epiſcopus poteſt ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta propter cognationem ſpiritualem, vel affinitatem ſuperuenientem poſt matrimonium.*

9 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter omnes ipſoſmet coniuges.*

10 *Epiſcopus in prædictis caſibus non poteſt diſpenſare, quando facile recurri poteſt ad Nuntium Apoſtolicum.*

11 *Epiſcopis conceditur poteſtas diſpenſandi in dictis impedimentis occultis pro ſolo conſcientiæ foro.*

12 *Priuilegium habentes diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, etiam matrimonialibus, non poſſunt diſpenſare in prædictis.*

13 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt diſpenſare in prædictis caſibus niſi ad hoc haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionem.*

14 *Epiſcopo poteſt delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, caſu quo poteſt ipſe diſpenſare.*

15 *Iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuo dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed Ordinaria.*

16 *Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis, iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt.*

17 *Intelliguntur text. in cap. vlt. de officio Ordinarij, & in capit. vltimo, §. cæterum, de officio delegati.*

18 *Epiſcopus ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione, poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare.*

19 *Opinio probabilis poteſt ſequi in foro conſcientiæ relicta probabiliori.*

20 *Epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium, poteſt diſpenſare, vt illud ineant; quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat.*

EPISCOPVS IN IMPEDIMENTIS Matrimonij, quando poſsit diſpenſare?

ALLEGATIO XXXV.

1 IN impedimentis ſolo iure Pontificio dirimentibus Matrimonium ſolius eſt Pontificis diſpenſare, nam illa omnia ſunt iure communi inducta, in quo tãquam in lege Superioris nequit Epiſcopus, qui inferior eſt diſpenſare, *cap. cum inferior de maioritat. & obedient.* ita *Cou. de ſponſalib. par. 2. cap. 6. in princip. num. 15. & §. 10. numer. 11. Angel. verbo matrimonium, 3. impedimen. 18. num. 3. Syluestr. verbo Matrimonium 6. quæſt. 5. in fi. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 5. num. 10. Nauarr. in manual. c. 22. num. 85. verſic. tertio dicendum. Henriq. in ſumm. lib. 12. cap. 3. §. 1.* refert plures, *Sanchez de matrimon. lib. 2. diſputat. 40. num. 1. & lib. 8. diſputat. 6. à nu. 14.* & referunt deciſum *Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 5. nu. 344. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, libr. 1. titul. 18. l. 7. numero 28. & lib. 4. titul. 15. l. 1. numero 98. & 99.*

2 In alijs vero impedimentis, quæ impediunt, quidem Matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum poteſt Epiſcopus diſpenſare, quia licet inferior non poſſit diſpenſare in lege Superioris, conſuetudine tamen receptum eſt, vt diſpenſatio illorum impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto voto religionis, & caſtitatis, ita poſt alios antiquiores, *Ugolin. de poteſtate Epiſcopi c. 60. §. 3. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento q. 3. punct. 15. num. 3. Henriq. d. lib. 12. c. 2. §. 2. verſ. 2. Sanchez lib. 7. diſp. 17. nu. 15.*

3 Aliquibus tamen caſibus poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus. Primus eſt quando ſcilicet impedimentum eſt occultum, & Matrimonium publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium patet recurſus propter paupertatem, aut propter locorum diſtantiam, aut ob alia legitima impedimenta, quia non eſt credibile Summum Pontificem velle reſeruare ſibi diſpenſationem in caſu tantæ neceſſitatis, & cum tanto periculo animarum: tum quia licet regulariter nequeat Epiſcopus in lege Pontificia, vel Concilij diſpenſare, poterit tamen in caſu magnæ neceſſitatis, vt ſupra *alleg. 33. nu....* oſtendimus ex multorum ſententia, ex quibus ita reſoluunt *Nauar. d. verſ. tertio dicendum, Valenti. tom. 4. diſputation. 10. q. 5. puncto 5. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 236. concl. 2. Iacob. de Graffis conſil. 26. num. 19. de ſentent. excommun. Coſt. de remedijs ſubſidiarijs remed. 35. numer. 3. & ſeq. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. dec. 261. in 1. edition. & reſolut. 228. in 2. edit. Sanchez de matrim. libr. 2. diſput. 11. nu. 3. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. c. 8. num. 43. Henriq. lib. 6. de pœnit. c. 10. §. 1. & libr. 11. de matrimon. cap. 3. §. 2. Spin. in ſpeculo teſtamen. gl. 15. nu. 86. Vgolin. d. cap. 60. §. 1. Gutier. de matrimon. cap. 49. nu. 6. cum ſequentibus & c. 123. nu. 7. Bonacina d. puncto 15. nu. 4.*

4 Intellige in euentu de quo agimus tacitam facultatem diſpenſandi in foro conſcientię Epiſcopo eſſe conceſſam, modo matrimonium contractum fuerit bona fide; ſi vero mala fide contractum ſit, præſumitur Summum Pontificem in eo caſu reſeruaſſe ſibi facultatem diſpenſandi, & nolle fauere iniquitati contrahentium, iuxta *Trid. ſeſſ. 24. c. 5.* aſſerens ſeparandos eſſe ſine ſpe diſpenſationis obtinendæ, ita ex aliorum ſententia reſoluit *Sanchez d. diſputat. 11. nu. 1. & lib. 8. diſp. 6. nu. 19.* contra *Henriq. d. c. 3. §. 2. in commun. litt. K. & litt. O.* aſſerentem bonam fidem in contrahentibus non deſiderari, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare.

5 Secundus caſus eſt, quando ſcilicet poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, quia tunc poterit Epiſcopus per ſe, vel per alium delegatum, non ſolum poſt contractũ matrimonium, verum etiam ante in impedimentis dirimentibus diſpenſare, præſumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque caſu: ita *Henriquez d. lib. 12. cap. 3. §. 2. Sanchez d. libr. 2. diſput. 40. num. 7.* vbi etiam aſſerit poſſe Epiſcopum in foro conſcientiæ diſpenſare cum illa, quæ mane accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifeſtatio eſſet illi cauſa grauis infamię, ſed iam parata ſunt omnia ad nuptias eo mane, aut veſpere celebrandas, nec adeſt alia via euadendi infamiã; vel ſuſpitionem grauis delicti in Confeſſione manifeſtati, ſi tunc non celebrentur nuptiæ, quamuis hoc non approbetur à *Gutier. de matrimon. cap. quadrageſimo nono, numer. vndecimo.*

6 Sed ex *Sanchez & Gutier.* dictis locis ſecurius poteſt Confeſſarius, cui in Confeſſione detegitur aliquod impedimentum dirimens, ſi iam non poſſit abſtineri à nuptijs ad vitandam ſuſpicionem alicuius criminis, vel infamiæ inter ſponſos, conſulere, vt fœmina, vel ſponſus voueat caſtitatem ad menſem, deinde dicat conſanguineis, aut etiam alijs ſe voto caſtitatis obſtrictum eſſe, ſibique à Confeſſario mandatum eſſe, vt abſtineat à matrimonio, donec obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica: caueat tamen ne dicat votum eſſe ad tempus, ne audientes aſſerant ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, ſicque remedium eludatur.

7 Sic etiam data vrgentiſſima neceſſitate poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, vt reſoluit *Sanchez dict. lib. 8. diſputat. 6. numer. decimo ſeptimo*, reprobata opinione *Sot. in 4. diſtinct. 42. quæſtio-*

ne

ne prima numero 1. immediate ante ſolut. ad 1. princ. quem ſequuntur *Ludouic. Lop. in instrument. caſuum conſcient. par. 2. vbi de matrimon. cap. 51. in fi. Emman. Sa verb. matrimon. vbi de impedim. dirim. num. 6. in fi.* aſſerentis poſſe Epiſcopum diſpenſare hoc caſu, dum facillimus non pateret ad Papam aditus; nam impedimentum hoc æque eſt iure Pontificio inductum, ac alia, & æque dirimit matrimonium, igitur ſi in alijs impedimentis nequit Epiſcopus diſpenſare, ſiue ante contractum matrimonium, ſiue poſt, niſi poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, ſic etiã in hoc, cum in omnibus vrgeat eadem prohibitio, debet & eſſe eadem diſpoſitio.

8 Tertius caſus eſt, quando impedimenta ſuperueniſſe matrimonio, & impediunt debiti petitionem, veluti in cognatione ſpirituali, vel affinitate, ratione cuius coniux, qui eſt effectus affinis, priuatur iure petendi, nam tunc Epiſcopus poterit ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta: ita *Emman. Sa verbo debitum numer. 13. Petrus de Ledeſma de matrimon. quæſt. 58. articul. 4. dub. 2. verſ. in huius rei explicationem. Valent. par. 4. diſputat. 10. q. 5. puncto 5. in fin. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 243. numer. 12. & in Bullam Cruciat. §. 13. nu. 7. Vega in ſumm. tom. 2. capit. 5. caſu 1 in fine. Henriq. lib. 11. cap. 15. num. 11. in fine, Bonacin. dict. puncto 15. num. 5.* Quamuis contrarium, imo Epiſcopum non poſſe diſpenſare in hoc caſu teneant *Couar. de ſponſ. lib. par. 2. cap. 7. §. 2. num. 6. ad finem, Matienſ. ad rubr. titul. 1. glo. 1. numer. 103. libr. 5. noua recop. Iacob. de Graff. in deciſ. aureis par. prima lib. 2. cap. 83. numer. 12.* Quicquid etiam in noſtro caſu Epiſcopi diſpenſationem data neceſſitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, ſitque incontinentiæ periculum, admittant *Gutier. canon. libr. 1. capit. 23. numero decimoſeptimo. Vgolin. d. cap. 60. §. 2. num. 2.* & alij ab eis citati.

9 Hinc etiam poterit Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges: vtpote quia filium proprium baptizarũt extra caſum neceſſitatis, vel malitioſe facti ſunt patrini proprij filij, cum baptizaretur, vel confirmaretur & ratio eſt quia cognatio hæc poſt matrimonium interueniens non tollit matrimonium, ſed impedit ne debitum exigatur, vt dixit *gl. in c. noſſe deſideras, 30. quæſtione prima*, ſed ſic eſt, quod impedimentis, quæ impediunt poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt ſupra dixi, ergo & in hoc cognationis ſpiritualis, cum tale ſit: ita *Nau. in manual. cap. 16. num. 34. verſ. interrogatus autem. Fr. Emman. ad Bullam Cruciat. §. 13. num. 17. Iacob. de Graff. d. cap. 83. nu. 13. Gallec. de cognation. ſpirit. c. 19. nu. 13. Matienſ. dict. gloſ. 1. nu. 143. Vgolin. d. §. 2. num. 1.* poſt *D. Anton. Verac. Valent. Syluestr. Sa*, & alios *Sanchez dict. lib. 8. diſput. 12. num. 15.*

10 Quæret aliquis an prædictis caſibus poſſit Epiſcopus diſpenſare, quando facile recurri poteſt ad Nuntiũ Apoſt. ſi poteſtatem Pontificis habeat ad diſpenſandũ in ſimili caſu, vel ad quemcunque alium ſimili facultate præditum? In qua quæſt. pars affirmatiua ſuadetur ex eo quia ius ſoli Pontifici reſeruat diſpenſationem, cũ ergo is conſuli nequeat, poterit Epiſcopus tanquam Paſtor ordinarius diſpenſare: ita *Henriq. libr. 7. de Pœn. cap. 10. num. 1. in commento litt. D. & lib. 11. de matrimon. cap. 3. numer. 1. in comment. litt. H.* Verum licet hæc opinio probabilis ſit, contraria tamen eſt ſecurior, nam Epiſcopus ſolum poteſt in hoc caſu diſpenſare ratione neceſſitatis vrgentis, ſed quando adeſt potens diſpenſare, ad quem confugi poteſt, neceſſitas ceſſat, ergo nõ poterit Epiſcopus, igitur hanc partem ſi ſtinent *Nauar. manual. cap. 22. nu. 85. Vega lib. 6. ſumm. caſu 143. in fin.* & alij, quos refert, & ſequitur *Sãchez d. li. 2. diſp. 40. n. 8*

11 Pro pleniori prædictorum declaratione obſerua primo hanc poteſtatem Epiſcopi diſpẽſandi in dictis impedimentis occultis eſſe pro ſolo conſcientiæ foro, vt bene docet *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. prope finem*, quem refert, & ſequitur *Sanch. dict. diſput. 40. num. 10.* vbi *num. 11.* reſoluit dici impedimentum occultum quando nõ publicè conſtat, nec facile conſtare poteſt, periculumque non eſt vt in foro externo detegatur.

12 Secundo obſerua habente priuilegium diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus etiam matrimonialibus, minime poſſe diſpenſare in caſibus, qui non iure Ordinario, ſed ratione vrgentis neceſſitatis competunt Epiſcopo, & hi non dicuntur caſus epiſcopales, ſed vere ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam iuris interpretatione Epiſcopo cenſentur permiſſi: ita *Fr. Emman. in Bullam Cruc. §. 9. nu. 118. Henriq. lib. 6. de pœnit. capit. 14. §. 7. in com. lit. T.* quos refert, & ſequitur *Sanch. d. diſput. 40. num. 9.*

13 Tertio obſerua non poſſe Generalem Epiſcopi Vicarium diſpenſare in prædictis caſibus, in quibus Epiſcopo conceditur diſpenſandi facultas, niſi ad illud haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionem: ita *Fr. Emman. d. c. 236. nu. 5. Henriq. d. lib. 11. c. 3. §. 2. propè fin. Sanchez d. diſput. 40. nu. 12. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 228. nu. 3.* vbi etiam cum *Nauar.* quod nec inferiores Prælati Epiſcopo poterunt diſpenſare.

14 Quarto obſerua poſſe Epiſcopum delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, caſu, quo ipſe poteſt diſpenſare. ita *gloſſ.* licet generaliter loquatur, *verbo caſibus, in cap. vltim. de officio Ordin.* vbi *Bald. num. vnic. Ioan. Andr. num. 3. Anton. nu. 4. Abb. nu. 3.* & in proprijs terminis reſoluit *Sanch. d. diſput. 40. à num. 14.*

15 Ex ea ratione, quia iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonę, ſed perpetuo dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed ordinaria, & poteſtatis ordinariæ iura habet, & ſequitur, *Bar. in l. ambitioſæ, n. 34. ff. de decretis ab ordine fac. Cou. variar. lib. 3. c. 20. nu. 6. in princ. & num. 9. in fi.*

16 Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure ſui Officij, vel dignitatis, iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt, prout tradunt *Morla in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. nu. 88. Molina de iuſtitia tom. 6. diſp. 8. nu. 2. & 3. D. Barboſa in l. cum Prætor, §. 1. à nu. 15. ff. de iudic.* ergo cum hæc ſit poteſtas ordinaria poterit delegari, *dict. c. vlt. de offic. Ordin.*

17 Quod procedit in eo, qui habet poteſtatem, ex officio ſuo, & non ex delegatione, & ideo poteſt eam delegare, *tex. vero in c. vlt. §. cæterum de offic. deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commiſſione habet poteſtatem, quapropter illam nequit alteri delegare, ita vtrumque textum conciliant *praxis Epiſcop. p. 1. verbo delegatus, §. 9. Nau. conſ. 15. in fi. ſub tit. de ſentent. excomm. in 1. edit. & conſ. 11. in fi. ſub tit. de priuileg. in 2. edit. D. Barboſa in d. l. cum Prætor. §. 1. nu. 530.*

18 Quinto obſerua, in dubio an res egeat diſpenſatione, poſſe Epiſcopum declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare: ita *Emman. Sa verbo diſpenſatio, numero primo.* Pro cuius dicti maiori explicatione ſciendum, quod dubium hoc dupliciter poteſt euenire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde

eſſent

eſſent opiniones quorumdam aſſerentium adeſſe impedimentum, aliorum vero negantium, tunc ſi opinio negans eſſet vere probabilis, quamuis affirmans eſſet probabilior, poſſet ille ſequens opinionem probabilem inire id matrimonium abſque aliqua diſpenſatione: doctiſſimus enim *parens meus*, quem nonagenarium ſenem in patria relictum, venerandum Iureconſultum oculis cernere nil amplius deſidero, qui filios ſuos ex ſe feliciter abdicans, vnum Eccleſiæ, me ſcilicet indignum Presbyterum, duos alios inſignes Theologos ſacris Sanctiſſimæ Trinitatis, & Beatiſſimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliumque vtriuſque iuris ſtudioſum, & in Conimbricenſi Academia Artium Magiſtrum mihi in hanc Curiam proficiſcenti ſocium dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quam doctrinæ meæ reuereor auctorem *in comment. ad Ordinationem Regiam Luſitan. lib. 3. tit. 64. §. 1. numer.* 10. poſt *Arag. Ban. Sal. Valent. Soar. Sanch.* & alios, reſoluit in foro conſcientiæ ſequi poſſe opinionem probabilem relicta probabiliori.

19 Quando vero dubium conſiſtit in facto dupliciter poteſt euenire, vel res omnino eſt dubia, vel pro vna parte præſumptio præponderat: in primo caſu non eſt opus diſpenſatione, quia in illo præſumptio eſt pro libertate ad cõtrahendum, in ſecundo vero caſu ad cautelam requirenda eſt Epiſcopi diſpenſatio.

20 Sexto obſerua poſſe Epiſcopum cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad Matrimonium diſpenſare, vt illud ineat, quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt an malitia eam ſuppleat: ita *Henriq. d. libr.* 11. *cap.* 13. §. 12. vbi etiam refert diſpenſationem valere pro vtroque foro, ſequitur *Sanchez lib. 7. diſput.* 104. *num.* 12. & videtur ſentire *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 31. num.* 171. *verſ. notandum eſt ſecundo*, & id probant ex *text. in capit. ſecundo de deſponſat. impub.* quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præſcriptam coniungãtur, niſi forte aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniẽte, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text. cum Summus Pontifex diſpenſationem ſibi non reſeruaſſet, viſum eſt tacite illam Epiſcopis concedere, iuxta reſoluta *allegation. 33. num. 17.*

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi.*
2 *Iuſta, & rationabilis cauſa requiritur ad diſpenſandum in his votis, & ne fiant in tertij præiudicium.*
3 *Si quis iuret, vel voueat dare Calicem huic Monaſterio, poteſt excommu[illegible]tione Epiſcopi dare alteri Monaſterio, vel pio loco.*
4 *Intelligitur tex. in cap. primo de voto.*
5 *Intelliguntur text. in cap. ſi vero, verſ. verum, & in cap. verum 15. de iureiuran.*
6 *Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in prædictis iuramentis diſpenſare.*
7 *Epiſcopus non conſecratus dicitur vere Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis.*
8 *Capitulum Sede Vacante habet huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis.*
9 *Capitulum Sede Vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis.*
10 *Poteſt etiam diſpenſare in ijs, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata vero Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit.*
11 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, poſſunt in iuramentis, & votis diſpenſare, & in illis caſibus in quibus Epiſcopi diſpenſare valent.*
12 *Prælati Regulares tam Generales, quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis.*
13 *Prælati Religionum ex priuilegio, & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem.*
14 *Abbatiſſæ in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt.*
15 *Confeſſarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, non tamen in reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali.*
16 *Confeſſores etiam Parochi, ſeu quicumque alij Curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum votis ſeu iuramentis in vtroque foro nequeunt diſpenſare.*
17 *Diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur ſupradictis reſpectu illorum, qui ſunt vere, & proprie ſubditi ratione domicilij, non habitationis.*
18 *Scholaris non poteſt in voto diſpenſari ab Epiſcopo loci ſtudij, ſi in eo domicilium non habet.*
19 *Habitatio maioris partis anni in loco ſufficit ad hoc, vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta: domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*
20 *Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei.*

EPISCOPVS IN IVRAMENTIS, & votis, quando diſpenſare poſſit?

ALLEGATIO XXXVI.

1 EPiſcopos habere poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi tenent *Inn. in c. ad aures de his, quæ vi, & in c. debitores nu. 2. de iureiurand. Felin. in c. 1. nu. 9. illo titul. D. Thom. 2. 2. q. 88. artic. 12. D. Antonin. 2. part. titul. cap. 6. in princip. Sot. de iuſtit. lib. 8. quæſtione prima art. 9. Caietan. 2. 2. q. 89. articul. 9. Angel. verbo iuramen. 6. in princip. Syluest. verbo 5. q. 3. Selu. de iureiurando par. quarta quæſtione ſecunda. Nauar. in manual. cap. duodecimo numer. 64. verſ. 2. Couarr. in capit. quamuis part. prima, §. 3. num. 5. verſ. nono, & nu. duodecimo. Soar. de religione tract. de iurament. lib. 2. cap. 40. num. tertio, & tractat. de voto lib. 6. cap. 10. num. tertio. Leſſ. de iuſtit. lib. ſecundo cap. 40. dub. 12. nu. 99. cum ſeq. & dubit. 13. à princip. & cap. 42. dub. 12. nu. 62. Vgolin. de poteſtate Epiſcop. capit. 58. §. 1. Fr. Ludou. Miranda in manual. Prælatorum tom. 2. quæſt. 32. artic. 1. concluſ. 1. & 3. & concluſ. 4.* cum *D. Thom.* & *Nauarr.*

2 Reſoluit ad diſpenſandum in huiuſmodi iuramentis, & votis requiri iuſtam, & rationabilem cauſam, & peccare diſpenſantem ſine illa, & diſpenſatum non manere ſecurum in conſcientia, & *articul. 2. concluſ.* 1. aſſerit, quod quælibet cauſa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt iuſta cauſa, & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Intellige dummodo non fiat in præiudicium tertij, nam ſi quis iuret, aut voueat dare calicem

calicem huic monaſterio, poteſt ex cõmutatione Epiſcopi dare alteri monaſterio, aut pio operi, quia hinc nõ eſt quæſitum ius monaſterio, ſed Deo, & poteſt Dei Vicarius moderari reſtitutionem Deo debitam, non ita debitam homini: ita *Henriquez in ſumm. lib. 7. c. 28. §. 4. in commen. litt. G.* quem refert *Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. q. 47. artic. 4. concl. 1.*

3 Probatur hæc principalis reſolutio, quia licet Epiſcopi non poſſint diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialiter ipſis denegatur diſpenſandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi diſpenſent; vel quando diſpenſandi facultas Summo Pontifici, ſeu Sedi Apoſtolicæ reſeruatur; prout in *c. vltim. de filijs presbyterorum, & in cap. quod tranſlationem* vbi *gloſſ. 1. magiſtra, de officio legati, & in cap. penultim. de ſimonia, & in c. de multa, in fine, de præbend. & in cap. penultim. in princip. de elect. & in cap. 1. verſ. ad ordines, de filijs presbyterorum, in 6. & in cap. 1. verſ. ſi iturus, de re iudicata in 6. & in cap. 1. in fine, de ſent. excommun. eodem lib.* & in multis alijs per *Bertachin. de Epiſcopo lib. 4. par. ſecunda a numer. 144. Pelag. de planctu Eccleſiæ libr. 1. cap. 50. verſ. prohibetur,* Nihilominus tamen è conuerſo poſſunt diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialem à iure habent facultatem diſpenſandi, prout in ſpecie *cap. ſanè, de clericis coniug. d. cap. penultim. in fine, de elect. cap. cum ex eo 34. eodem tit. in 6. capit. 1. in princip. de filijs presbyterorum, eodem libr. capit. 1. de ætate, & qualitat. eodem libro, Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* cum alijs, de quibus *per gloſ. 1. & 3. in cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudic.* citatis à *Bertachin. d. p. 2. à num. 107. cum ſeq.*

4 Conſtat autem poteſtatem diſpenſandi in votis, ac per conſequens in iuramentis intuitu diuini obſequij factis (quia habent eamdem rationem, & idem fundamentum, vt per *Soar. d. lib. ſecundo, de iuramen. capit. 40. numer. tertio, & dict. tract. 6. de voto, libr. 5. capit. decimo quarto. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſput. 13. numer. 1.*) fuiſſe auctoritate Eccleſiæ Epiſcopis communicatam, iuxt. *text. in cap. 1. in fine, de voto,* cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius qui præſidet, pendet arbitrio,* tum quia ille ſolus toti Eccleſiæ præeſt, iuxta *cap. ad honorem in fine, de auctor. & vſu pallij;* tum etiam quia ſcribẽs ibi *Alexander III.* ad quemdam Epiſcopum non dicit, tuo arbitrio, ſed *eius qui præſidet;* non inquam euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia ſi Pontifex de ſe ipſo loqueretur, potius diceret a noſtro pendet arbitrio: tum etiam quia in omni proprietate verborum Epiſcopus præeſſe dicitur in ſua diœceſi, *dict. cap. ad honorem,* ibi, in partem ſollicitudinis: præſertim, quia quando in iure ſermo eſt de propria Pontificis iuriſdictione; vel ponuntur verba quæ maiorem ſignificant poteſtatem, *dict. cap. ad honorem,* ibi, in plenitudinem, vel additur, qui toti Eccleſiæ præeſt, & ſic dicendum eſt, in eo textu agi de Epiſcopis; quia vero generaliter erat intelligendus, & reſpectiue ſcilicet de vnoquoq; Epiſcopo in ſua diœceſi, ideo textus vſus eſt illo modo loquendi, quem intellectum præſtant *gloſſa,* & omnes ibi. Nec etiam vrgent aſſerentes illum textum non agere de diſpenſatione, ſed de commutatione voti, prout exiſtimant nonnulli citati à *Soar. dict. lib. 6. cap. 10. num. 5.* quia reſpondebitur verum quidem eſſe interrogationem factam fuiſſe Pontifici de commutatione, ſeu redemptione voti, & ideo de commutatione etiam reſpondet: Nihilominus tamen in fine ita concludit, ſignificans iuxta qualitatem negotij poſſe Epiſcopum diſpenſatione vti, vel purè, vel miſcendo commutationem prout iudicauerit expedire.

5 Neque obſtat *tex. in cap. ſi vero §. verum, & in capit. verum 15. de iureiur.* vbi videtur diſpenſationem, ſeu abſolutionem à iuramento eſſe ſoli Papæ reſeruatam, vt exiſtimat *Specul. titul. de legato §. nunc oſtendendum numero 25.* quia reſpondetur ſolum in illis iuribus narrari ſtylum Curiæ circa præſtandam abſolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælatos, & ſic non negat, imò ſupponit, illos abſoluere poſſe.

6 Primo amplia in Epiſcopis non ſolum conſecratis, ſed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem adminiſtrationem epiſcopatus, & omnia poſſunt, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, de quibus *gloſ. penultim. in capit. aqua de conſecrat. Eccleſia,* probat *text. in cap. noſti 9. & in cap. transmiſſam 15. vbi gloſ. de elect. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 136. numero primo,* & cum huiuſmodi poteſtas diſpenſandi in iuramẽtis, & votis, non ſit Ordinis, ſed iuriſdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati diſpenſare poſſunt, vt reſoluit *Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 40. dubitat. 12. num. 100 verſ. ſecundo.*

7 Verum Epiſcopum conſecratum verè, & propriè nõ dici Epiſcopum probant *text. in cap. cum te,* ibi, ante promotionem tuam, & ibi, neque eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus, *de reſcrip. cap. tua,* ibi, Epiſcopo, vel electo, *de his, quæ fiunt à Prælatis, cap. tam literis, 33. de teſtibus* ex quibus ita obſeruant *Abb. num. 2. Felin. Deci.* & omnes *in dict. cap. cum te, gloſ. 1.* & communis *in cap. 1. de religioſis domibus gloſ. uerbo Pontificum in Clement. 2. de celebrat. Miſſar. glo. 2 in Clement. 1. de pœnis Iaſ. in l. 3. num. 4. ff. de inofficioſo teſtamento., Gomez in reg. de triennali quæſt. 36. Fr. Emman. quæſt. Regularium tom. 1. quæſt. 18. art. 2.*

8 Sed his non obſtantibus potius dicendum eſt etiam Epiſcopum non conſecratum dici verum Epiſcopum, quoad omnia, quę pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, cum nomen, Epiſcopus, videatur ex ſui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis poſſeſſione legitima apprehenſa totius diœceſis adminiſtratio, & cura incumbit, *capit. cum in cunctis, §. cum uero, iuncta gloſ. uerbo adminiſtrationem, de elect.*

9 Secundo amplia huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis tranſire in Capitulum Sede vacante, vt tenet *Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11 num. 84.* quia poteſt ea omnia exercere, quę pertinent iure communi ad ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis, *capit. cum olim 14.* vbi *gl. 2. de maiorit. & c. ad abolendam, ubi gloſ. uerbo Sede uacante, de hæreticis, cap. penultim. ubi gloſ. uerbo ſed capitulum, & c. ult. de ſupplenda negligen. Prælat. lib. 6. cap. 1. de inſtit. eodem lib. c. cum nullus,* in fine principij, *de temporibus ordin. eodem lib.* (qui tamen text. eſt reſtrictus per *Concil. Trident. ſeſſion. 7. de reform. cap. 10.*) *cap. unic. de maiorit. & obed. in 6. Clem. 1. §. 1. ubi gloſ. uerbo Sede uacante, de hæreticis, Felin. in cap. cum omnes num. 10. de conſtit. Pauin. de poteſtate Capituli p. 11. Selu. de beneficio p. 3. q. 11. nu. 4. Syluest. uerbo Capitulum §. 2. Rebuff. in praxi titul. de deuolut. à num. 57. Nau. conſil. 7. de filijs Presbyterorum, & conſil. 44. de tempor. ordin. in nouis, Gutier. Canon. lib. 1. capit. 11. numero 10. Vgolin. de cenſuris tab. 1. capit. 10. numero 2. §. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.*

reſolut. 118. in princip. Flam. de reſignat. lib. 7. q. 23. nu. 11. cum ſeq. Soar. de cenſuris diſput. 7. ſect. 2. nu. 4. Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 10. Molin. de iuſtit. tract. 5. diſput. 11. nu. 1. 3. & 10. Quaranta in ſumma Bullarij verbo Capitulum Sede vacante, in princip. Cardoſo in praxi iudicum verbo Capitulum num. 2.

10 Poteſt etiam diſpenſare in ijs, in quibus Epiſcopus ratione epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, Henriq. in ſumm. lib. 14. de irregul. cap. 20. §. 1. in fine, Gutier. dict. lib. 1. cap. 3. nu. 10. Sayr. dict. cap. 11. numer. 84. Molina dict. diſput. 11. numer. 5. Cardoſo dict. numer. 2. Cened. par. 3. collect. 4. nu. 3. Dixi ordinariam, quia in delegata Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit Capitulum Abb. in capit. cum olim q. 5. de maiorit. & obed. Azeued. ad curiam Piſanam lib. 1. cap. 8. num. 12. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 16. nu. 1. & libr. ſecundo quæſt. 135. numer. 4. cum alijs citatis per Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 118. numer. 2.

11 Tertio amplia in Prælatis inferioribus habentibus iuriſdictionem epiſcopalem, vel quaſi, qui poterunt in iuramentis, & votis diſpenſare, cum prædicta poteſtas diſpenſandi ad iuriſdictionem ſpectet, illique habeant epiſcopalem, vel quaſi, poteſtatemque ordinariam in ſua veluti diœceſi, in eaque tribunal conſtituunt, & ſic ſuccedunt loco Epiſcoporum, vnde in illis caſibus poſſunt diſpenſare, in quibus Epiſcopus poteſt, prout in ſpecie cap. at ſi clerici §. de adulterijs, de iudicijs, & cap. 1. de ætate, & qualit. lib. 9. & cap. cum ex eo, de elect. eodem lib. cum ſimilibus, reſoluunt Abb. numer. 13. & Dec. numero 16. in dict. §. de adulterijs, idem Abb. in cap. ſignificaſti num. 5. cum ſequentibus de foro comp. & in Clemen. ne in agro §. ad hæc, de ſtatu monachorum, Innoc. in capit. ſtatuimus de tranſact. Bald. in auth. hoc ius, colum. 3. C. de ſacroſ. Eccleſijs, Caſſan. in conſuetudinibus Burgundiæ rub. 9. §. 6. num. 29. iuuat doctrina gloſ. verbo proprij, in Clemen. 1. de rebus Eccleſiæ, recepta communiter, vt per ſupracitatos, Cou. in cap. Ioannes num. 1. de teſtam. & lib. 1. variarum cap. 3. num. 9. Nauar. in man. cap. 27. num. 39. verſ. quarto, probant in ſpecie Abb. in cap. 1. num. 7. de voto, vbi exponit verba illius textus ibi, ab illius qui præſidet, &c. ſcilicet, habentis iuriſdictionem epiſcopalem, quia talis Prælatus poteſt exercere iura epiſcopalia, Nau. in man. cap. 12. nu. 75. verſ. 2. in fine, Soar. dict. lib. 6. cap. 10. num. 13. Sayr. in claui Regia lib. 5. cap. 8. nu. 9. & lib. 6. cap. 11. nu. 82. cum ſeq. Leſſi. lib. 2. de iuſtitia cap. 40. dubit. 12. num. 101.

12 Quarto amplia in Prælatis Regularibus exemptis ab Ordinario (quales hodie ſunt fere omnes ex Summi Pontificis priuilegio) qui poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis, quia, ſuppoſito quod ſunt exempti, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, & ideo ſicut Epiſcopi, ita illi poſſunt circa ſuos ſubditos diſpenſare, nec hæc poteſtas illis competit vt delegata, ſed vt ordinaria, quando enim aliqua Religio eximitur per Pōtificem à iuriſdictione Epiſcopi, conceduntur Prælato ea, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, & ita ſuppoſita illa exemptione, & approbatione Religionis competit poteſtas illis, ex vi muneris, & officij, reſoluunt Syluest. verbo votum, 4. quæſtione 3. Nauarr. dict. capit. duodecimo numer. 75. Sot. de iuſtit. libr. 7. quæſtione quarta, articul. 3. Caietan. & alij quos refert, & ſequitur Soar. dict. libr. 6. capit. 10. num. 14. Fr. Emman. quæſt. regularium, tom. primo, quæſtione 25. artic. 4. cum 4. ſequentibus, plures refert Sayr. in claui Regia lib. 5. cap. 8. num. 10. & lib. 6. cap. 11. numer. 87. cum multis ſequentibus, late Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 32. artic. 4. Azor. inſtitution. moralium par. prima lib. vndecimo capit. 18. dubit. 4. Leſſi. dict. lib. 2. cap. 40. dubit. 13. à num. 107. Quod etiam intellige non ſolum in Prælatis Generalibus, ſeu Prouincialibus, ſed etiam in localibus, ſeu Conuentualibus, adhuc enim illi poſſunt in ſubditorum iuramentis, ſeu votis diſpenſare, ex ſupradicta ratione, vt per Sot. dict. q. 4. articul. 7. Soar. dict. cap. 10. numero 14. Sayr. dict. cap. 11. num. 89.

13 Qui quidem Religionum Prælati ex ſpeciali iure, & priuilegio, etiam poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem, ex conceſſione Eugenij IV. de qua Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 32. artic. 5. & artic. 6. reſoluit omnia nouitiorum vota, realia, & perſonalia, & mixta, includi & commutari in ſolemne Religionis votum, ita quod profeſſione emiſſa in aliqua Religione per Sedem Apoſtolicam approbata, ſupradicta vota ceſſent, quia ſolemniter profitens totaliter mundo moritur, viuit autem Deo, ad quam vitam ſolemnis illa profeſſio dirigitur, quo fit, vt ceſſante præterita vita, ceſſent etiam omnia vota in ipſa facta.

14 Abbatiſſæ vero in votis ſuarum monialium non poſſunt diſpenſare, quia iure ordinario non ſunt capaces iuriſdictionis eccleſiaſticæ, cap. dilecta, de maioritate, Fr. Emman. dict. quæſt. 25. artic. 7. Soar. dict. cap. 10. num. 15. Leſſ. dict. num. 17.

15 Quinto amplia procedere in Confeſſarijs Regularibus Ordinum Mendicantium, qui ex priuilegio ſpeciali ipſis à Summis Pontificibus conceſſo poſſunt diſpenſare in ſupradictis votis, & iuramentis illorum omniū, quorum Confeſſiones audierint, vt per Nauarr. in manual. cap. 12. num. 79. verſic. vndecimo, Ludouic. Lopez in inſtruct. conſcientiæ part. 1. capit. 50. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 47. artic. 4. & ſequen. Fr. Emman. in ſum. par. 1. c. 102. concluſ. 10. & Regular. quæſtion. tom. 1. q. 63. artic. 2. cum ſequentibus Sayr. lib. 5. c. 6. num. 10. & lib. 6. c. 11. nu. 95. cum ſequentib. Leſſ. dict. lib. 2. capit. 40. dubit. 13. nu. 108. Quamuis huiuſmodi Confeſſarij Regulares poſſint commutare, & diſpenſare in omnibus votis, Epiſcopis iure communi, & Ordinario reſeruatis, non tamen in reſeruatis ipſis iure ſpeciali, vt firmat Fr. Ludouic. Miranda d. artic. 4. concluſ. 2.

16 Alij autem Confeſſores, quamuis parochi, ſeu quicunque alij curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum iuramentis, ſeu votis, nequeunt in neutro foro diſpenſare, reſoluunt Innoc. Hoſtien. Abb. & communiter Doctores, in cap. 1. de voto, & alij quos refert, & ſequitur Sayr. d. lib. 5. cap. 8. nu. 9. & lib. 6. cap. 11. num. 85. cum ſequenti, Soar. lib. 6. tract. de voto, c. 10. nu. 10. cum ſequenti, Leſſ. d. lib. 2. c. 40. dub. 13. nu. 109. Quamuis Gab. in 4. diſtinct. 38. q. 1. artic. 5. & Fr. Emman. q. regularium tom. 2. q. 49. artic. 9. abſque fundamento contrarium teneant.

17 Intellige ſupradictam poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis conceſſam Epiſcopis, Capitulo Sede Vacante, & Prælatis inferioribus, procedere ſolum reſpectu illorum, qui ſunt verè, & propriè ſubditi, & habent domicilium, non autem habitationem, etiam cum animo ibidem permanendi maiore parte anni, & ita quamuis Epiſcopus poſſit diſpenſare in voto, & iuramento ſui ſubditi in ſua diœceſi domicilium habentis, non poterit tamen diſpenſare in voto Scholaris, qui in ſtudio commoratur, & in loco ſtudij habitat, non tamen domicilium habet: ratio eſt, quia ſcholaris

ſimpliciter non eſt ſubditus Epiſcopo Academiæ, & ideo non poteſt ab eo ordinari ſine licentia ſui proprij Epiſcopi, *c. cum nullus, de temporibus ordin. in 6.*

18 Ergo non poterit in illius votis, ſeu iuramentis diſpenſare, quam ſententiam tenet *Abb. in cap. nullus, nu. 4. de parochys*, quem ſequuntur *Angel. Tabiena, & Sylueſt. verbo domicilium, Soar. dict. lib. 6. de voto cap. 11. num. 11.* & hęc eſt verior opinio in puncto iuris, vt alibi dixi. Quamuis contrarium teneant *Henriq. lib. 3. de Pœnitentia cap. 14. §. 1. Sanchez de matrimon. lib. 3. diſput. 23. numer. 11. cum duobus ſequentibus Leſſ. d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 103.*

19 Aſſerentes non requiri domicilium, ſed ſufficere habitationem maiore parte anni, vt Epiſcopus loci poſſit diſpenſare in votis, quia, vt inter omnes ſupra citatos conuenit, Scholares, & ſimiles maiore parte anni habitantes in aliquo loco, ſunt ſubditi Epiſcopo, & Parocho illus loci, reſpectu Confeſſionis, & Communionis: cui tamen argumento reſpondetur faciendam eſſe diſtinctionem inter Sacramenta neceſſaria, prout eſt Confeſſio, & Communio; & inter voluntaria, prout eſt Sacramentum Ordinis, & alia ſimilia; vt ſcilicet priora per Epiſcopum loci ſtudij, ſcholaribus conferantur, nō ita poſteriora, vt per *Silueſt. vbi ſupra, & verbo confeſſor. 1. §. 10.* Vnde cum regulariter nulla poſſit dari tam vrgens neceſſitas, quę compellat tolli vinculum voti, ideo ad Epiſcopum loci ſtudij non pertinet diſpenſatio, ſi vero aliquando detur, poterit Epiſcopus ſuſpendere executionem voti, ex voluntate tacita proprij Epiſcopi, vt explicat *Soar. d. num. 11.*

20 Ex quibus colliges Archiepiſcopum non poſſe diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure ſpeciali, nec ex conſuetudine, in eos habeat poteſtatem: licet in foro contentioſo ſit Ordinarius iudex appellationum, quas ijdem ſubditi à proprijs Epiſcopis ad ipſum interponunt, *cap. paſtoralis, de officio Ordinar. c. 3. in princip. de foro compet. lib. 6.* ita reſoluunt *Silueſt. verbo votum 4. q. 3. Sot. lib. 7. de iuſtit. q. 4. art. 3. Sayr. lib. 6. cap. 11. numer. 79. Soar. lib. 6. c. 10. num. 8.*

S V M M A R I V M.

1 *Summus Pontifex ſolus poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis ſolemnibus.*

2 *Vota, ſeu iuramenta ſolemnia ſunt Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, excepto voto terræ ſanctæ, quod in iure reſeruatur.*

3 *Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pontifici?*

4 *Votum terræ ſanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licet deuotionis, & viſitationis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & conſuetudine.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia alias reſeruata, etiam pendente conditione.*

6 *Diſpoſitio omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta.*

7 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in prædictis quinque votis, ſi in pœnam fiant.*

8 *Et in voto continentiæ ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem.*

9 *Et data legitima cauſa etiam poterit diſpenſare cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt poſſit petere debitum.*

10 *Et poteſt diſpenſare, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt matrimonium conſummatum fecit votum caſtitatis.*

11 *Et poteſt diſpenſare, quando poſt matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis ſi detur periculum incontinentiæ, & non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.*

12 *Et poterit diſpenſare, vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine per prædictum inceſtum.*

13 *Et poteſt diſpenſare in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem.*

14 *Confeſſarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non poſſunt diſpenſare in ſupradictis caſibus, quibus Epiſcopo diſpenſandi poteſtas conceditur.*

15 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis ad tempus.*

16 *Et poterit prorogare votum peregrinationis faciendæ tali tempore ſi iuſta adſit cauſa.*

17 *Et poterit diſpenſare in voto de non contrahendo matrimonio.*

18 *Et poterit diſpenſare in voto Virginitatis.*

19 *Et poterit diſpenſare in voto ſuſcipiendi Ordines.*

20 *Vtrum quis poſſit ita ſe ſuo voto obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa? negatiue reſpondetur.*

21 *Diſpenſandi poteſtatem habens in votis, & iuramentis, poteſt illa commutare.*

22 *Regula cui licet 53. de regulis iuris libr. 6. procedit in his, quæ à iure communi conceduntur.*

23 *Delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis, ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi.*

24 *Diſpenſandi poteſtas alicui conceſſa non inter odioſa, ſed fauorabilia cenſenda eſt.*

25 *Data poteſtate commutandi iuramenta, ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa.*

EPISCOPVS IN VOTIS ſolemnibus quando diſpenſare poſſit?

ALLEGATIO XXXVII.

1 NVllus Prælatus, quantacunque præfulgeat poteſtate, præter Romanum Pontificem, poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis, nempe: de intranda Religione, de perpetua caſtitate ſeruanda: de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hieroſolymitanum: de viſitando limina Apoſtolorum Petri, & Pauli; & de peregrinatione in Diuum Iacobū Compoſtellæ: ita *Angel. verbo votum 4. §. 6. Sylueſt. eod. ver. 4. q. 3. Sot. lib. 7. de iuſt. q. 4. art. 3. Nau. in man. c. 12. nu. 75. & tom. 4. de Regular. nu. 22. verſ. 6. Fr. Emm. in ſum. tom. 2. cap. 97. numer. 1. & in explic. Bullæ Cruc. §. 9. num. 104. Lud. Lopez in inſtructor. conſcientiæ p. 1. cap. 49. Cou. in c. quamuis pactum par. 1. §. 3. numer. 12. Henriq. in ſumm. lib. 7. cap. 30. §. 6. litt. A. Iacob de Graff. in dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 31. num. 21. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 58. §. 4. Azor. inſtitut. moralium p. 1. lib. 11. cap. 18. quæſt. 4. verſ. mihi videtur, & cap. 19. quæſt. 3. Sayr. lib. 5. ſuæ clauis Regiæ cap. 8. nu. 9. & lib. 6. cap. 11. num. 33. cum ſequentibus Soar. de Religione tom. 2. tract. de iuram. lib. 2. cap. 40. num. 4. cum ſeqq. & tractat. de voto lib. 6. cap. 21. num. 2. cum ſequent. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. cap. 8. numer. 51. Leſſ. de iuſtit. libr. 2. caput. 46. dubit. 13. numer. 104.*

2 Qui

2 Qui aſſerunt prædicta quinque iuramenta, ſeu vota eſſe Summo Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, potius quam iure ſcripto, nec huiuſmodi reſeruatio eſt hodie expreſſa *in Extrauag. vltima, ante finem, verſ. & generaliter, de Pœniten. inter communes*, quia vt optimè aduertit *Leſſ. dict. num.* 104. ſolum ibi ſit mentio prædictorum votorum, ad effectũ ea ſubtrahendi Confeſſarijs, qui prætextu facultatum à Sede Apoſtolica conceſſarum ab illorum vinculis abſoluebant, quos etiam ibidem excommunicat, & ſic totum tribuendum eſt ſtylo, vel conſuetudini Summorum Pontificum, qui in euulgandis iubilæis abſolutionem prædictorum votorum ſibi reſeruãt, excepto voto terræ Sanctæ, de quo ſit mentio *in c. licet*, cum alijs, *de voto*.

3 De voto peregrinationis in templum Beatæ Virginis Lauretanæ, quod ſit etiam ex reſeruatis ſummo Põtifici tenet *Nau. comm. 1. de Regular. nume.* 21. quem ſequuntur *Henriquez d. §. 6. litt. A. in fine, Fr. Emman. d. num.* 104. & quod fuerit reſeruatum in Bulla Papæ *Leonis X.* aſſerit *P. Joan. de Rotas libr. 2. hiſtoria Lauretanæ cap. 16. pag. mihi* 85. de quo tamen dubitat *Soar. dict. capit. 21. num.* 14.

4 Primo amplia in voto terræ Sanctæ Epiſcopum minime poſſe diſpenſare, non ſolum quando emittitur in ſubſidium, ſeu in redemptionem illius, & ita ad eam à faucibus hoſtium liberandam, vt olim faciebant Cruce ſignati, de quibus in *cap. quod ſuper his, de fide inſtru. & in c. licet, & in cap. ex multa, de voto*. Verum etiam ſi cauſa deuotionis ad viſitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia iuramentum, ſeu votum fiat: Idque attento ſtylo, ſeu praxi hodierna, iuxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex cauſa ſolius deuotionis, & viſitationis, factum, (quale eſt hodie omne fere, quod emittitur) indiſtinctè cenſetur reſeruatum, ita *Syluest. verbo votum, 4. quæst. 3. verſ. 5. Couar. in cap. quamuis par. 1. §. 3. num. 12. Greg. in l. 5. tit. 5. & l. 5. tit. 8. part. 1. Fr. Emman. in expoſitione Bullæ Cruciatæ, §. 9 num. 129. Azor. inſtitut. moralium par. 1. lib. 2. capit. 19. dub. 4.* alij quos refert, & ſequitur *Soar. dict. lib. 6. cap. 21. nu. 5. Sayr. d. cap. 11. num. 36. Leſſ. dict. nu.* 104. Quamuis *gloſ. in dict. cap. ex multa*, vbi *Anton. Abb.* & alij atque etiam *in d. c. quod ſuper his de fide inſtrum.* vbi *Felin. num. 1. Angel. verbo votum 4. §. 6. Nau. in manual. c. 12. num.* 73. & alij citati à *Soar. d. c. 21. nu. 2.* & à *Sayro dict. num.* 36. exiſtiment prædictum votum ſolum eſſe reſeruatum, quando fit in ſubſidium terræ Sanctæ, quorum ſententia de rigore iuris vera videtur, quia iura ſupradicta hoc ſolum caſu huiuſmodi votum reſeruant, non tamen ſecundum hodiernam praxim, & conſuetudinem.

5 Secundo amplia in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia alias reſeruata, prout ſunt ſupradicta, in quibus nec pendente conditione poteſt Epiſcopus diſpenſare: ita *Sot. lib. 7. de iuſtit. q. 2. art. 1. ad 4. & q. 4. art. 3. Nau. in manual. c. 12. nu. 43. Fr. Emman. d. §. 9. num. 125. Gutier. canon. lib. 2. c. 22. nu. vlt. Azor. inſtitut. moralium p. 1. lib. 11. c. 19. q. 13.*

6 Cuius rei ratio eſt, quia votum, ſeu iuramentum cõditionale, ſtatim ac ſit, eſt perfectum quoad vinculum voti, ſeu iuramenti, omnis namque diſpoſitio conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta, ex *leg. vſusfructus* 26. *ad finem.* ibi, ex præſenti vires accipit, *ff. de ſtipulat. ſeruorum*; *Afflict. deciſ. 280. num. 3. volum. 6. Tiraquell. de retract. lignag. §. 14. gloſ. 2. num. 17. Conan. lib. 4. capit. 8. à numer. 6. Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 49. numer.* 6. Et ita hæc opinio in puncto iuris verior eſt: quamuis contrariam ſequantur omnes fere Theologi, ex quorum numero ſunt *Card. Tolet. in ſumm. lib. 4. c. 19. in fi. Soar. d. lib. 6. cap. 22. nu. 3. Sayr. d. cap. 11. nume. 77. Leſſ. vbi ſupra, dubit. 13. nu. 6. verſ. ſextus, Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 10. nu. 12. cum ſequenti*, vbi alios refert, quorum potiſſimum fundamentum eſt, quod votum conditionale non impleta conditione, nondum eſt perfectum, & conſummatum: igitur ad illud non poteſt extendi reſeruatio, quę cum ſit odioſa, tanquam detrahens iuri Epiſcoporum, debet reſtringi, *capit. ſtatutum* ibi, cum ſit pœnale, *de elect. in 6.* Cui tamen argumento reſpondemus negando antecedens, quia quamuis executio voti, ſeu iuramenti, ſicut cuiuſcunque alterius contractus, ſub conditione celebrati, ſit interim ſuſpenſa, pendente conditione, eſt tamen ſtatim, ac celebratus eſt perfectus contractus in ſua ſubſtantia, iuxta ſupradicta.

7 Sed primo limita principalem reſolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem poſſe diſpenſare in prædictis quinque iuramentis ſeu votis, non procedere, ſi fiant in pœnam, verbi gratia, *iuro, ſeu voueo me non luſurum tali ludo*, vel, *me non peccaturum tali, aut tali peccato; quod ſi ſecus fecero ingrediar religionem, aut ibo in terram Sanctam, &c.* ſuper quibus Epiſcopus ex cauſa poteſt diſpenſare, ex ea ratione, quia illa ſolum vota, ſeu iuramenta propriè Summo Pontifici reſeruantur, quæ ſimpliciter, & abſolutè ſunt religionis, & caſtitatis volitæ, & peregrinationis deſideratæ, qualia non ſunt pœnalia: ita tenent *Aragon. 2. 2. quæſt. 88. artic.* 12. vbi ait eſſe communem ſententiam, *Lopez in inſtructor. conſcientiæ part. 1. cap. 44. column. ſecunda*, vbi aſſerit eſſe ſententiam Doctorum ſui temporis, *Tolet. in ſumm. lib. 4. capit. 18. in fine, Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 30. §. 6.* vbi dicit eſſe communem praxim poſt multos, quos citat, *Fr. Emman. in ſumm. p. 2 cap. 97. & quæſt. regularium, tom. 1. quæſt. 63. artic.* 7. vbi refert viros grauiſſimos eandem tenentes, *Leſſ. libr. 2. cap. 40. dub. 13. num. 106. verſ.* 7. vbi probabilem dicit, & addit multos theologos Salmanticen. ita reſpondiſſe, plures alios referunt, & ſequuntur *Anton. Gomez in Bullam Cruciatæ clauſ. 10. nu. 99. Soarez d. lib. 6. c. 23. nu. 6 cum ſequenti, & cap. 26. nu. 17. Sayr. d. c. 11. numer. 72. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 47. art. 6. Sanchez d. lib. 8. diſput. 10. nu. 8. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 58. §.* 2. Quamuis contrarium, imo etiam hoc votum, ſeu iuramentum eſſe reſeruatum, exiſtiment *Sot. lib. 7. de iuſtit. q. 2. art. 1. ad 4. Nau. in manual. cap. 12. num. 43. Couar. in c. quamuis, par. 1. §. 3. nu. 12. Alcocer in ſumm. c. 16. Graffiis in deciſ. aureis p. 1. lib. 2. c. 28. num. 3. Gutier. canon. lib. 2. c. 22. à nu. 50. Azor. inſtitut. moralium par. 1. lib. 11. cap. 19. quæſt. 13. Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ, §. 9. numero 124. dub. ſecundo*, qui tamen poſtea citato loco ſe retractauit, veriorem dicit *Leſſ. dict. verſ.* 7.

8 Limita ſecundo eandem principalem reſolutionem, vt non procedat in voto continentiæ, ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, quæ ſuadeat neceſſarium eſſe diſpenſationem in tali voto, prout eſt probabile periculum incontinentiæ, vel ſimile, & interueniat ſimul impotentia moralis, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, & ſic detur probabile periculum in mora, in quo caſu poteſt Epiſcopus diſpenſare, ita per *text. in capit. veniens, qui clerici, vel vouentes*, reſoluunt *Syluest. verbo votum, 4. quæſt. 4. & verbo diſpenſatio, §. 6.*

Nauarr. in manual. capit. 12. numero 76. Fr. Emman. quæſtion. regul. tom. primo, quæſt. 63. articul. 6. plures refert *Sanchez de matrimon. libr. 8. diſputation. 9. numero 22. cum ſeq.* latè *Soar. dict. libr. 6. capit. 26. à numero 8. cum ſeqq. Leſſ. dict. lib. 2. cap. 40. dub. 13. numero 106. verſic. quarto.*

9 Aduerte autem Epiſcopum data legitima cauſa etiam diſpenſare poſſe cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectũ, vt poſſit petere debitum, quamuis enim peccauerit cõtrahendo, iuxta ea quæ notant Doctores in *cap. meminimus, & in cap. rurſus, qui clerici, vel vouentes*, & adhuc votum poſſet implere, ſi velit, ingrediendo Religionẽ, etiam in vita vxoris, iuxta *capit. 2. cap. ex publico, cap. ex parte 14. de conuerſ. coniug.* Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingreſſum non vouit, iuuat text. optimus *in cap. penultim. de Regularibus in 6.* tenent *Sot. in 4. diſtinct. 38. quæſtion. 2. artic. 1.* latè *Sayr. dict. lib. 6. cap. 7. num. 6. Leſſius dicta dubit. 13. num. 106.* Quamuis *Nauarr. dict. cap. 12. verſ. 14. Azor. libr. 11. cap. 19. dub. 5.* & multi alij citati *à Sayr. vbi proximè*, contradicant. Ac ſubinde poteſt Epiſcopus diſpenſare dando facultatem debitum petendi: ita *Syluest.* poſt *D. Thomam*, quem refert, *verb. matrimonium 7. num. 5. verſ. 11. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 23. num. 17. Sayr. lib. 6. cap. 11. nu. 53. verſ. idem etiam*, vbi item addit eandem diſpenſationem poſſe fieri ab Epiſcopo, cum eo, qui poſt contractum matrimonium ratum, votum caſtitatis emiſit.

10 Sic ſimiliter ex eadem ratione poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt matrimonium conſummatum, fecit votum caſtitatis: ita *D. Antonin. 3. par. tit. 1. cap. 22. §. 2. & 3. Syluest. dict. verſic. 11. Sot.* & alij quos refert *Sayr. d. cap. 11. num. 52.* rectè aduertens, quod mortua vxore ille, qui in his caſibus fecit votum caſtitatis, non poteſt matrimonium licitè contrahere; quia Epiſcopus non diſpenſauit in caſtitate perpetua, ſed tantum, vt poſſit petere debitum.

11 Item quando poſt matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis controuerſum eſt an ſolus Pontifex poſſit diſpenſare in tali voto? tu dic quod ſi detur periculum incontinentiæ, & non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Epiſcopus diſpenſare *Angel. verb. votum 4. quæſtion. 6. ſpecul. coniugatorum p. 1. artic. 15. in fine Nauar. d. c. 12. num. 59. verſ. 32. & nu. 76. verſ. 5. Henriq. in ſumm. lib. 11. c. 15. num. 8. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 243. num. 14. Sanch. d. lib. 8. diſput. 11. num. 10. Azor. d. c. 19. quæſt. 8.*

12 Vtrum vero poſſit Epiſcopus diſpenſare vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine, per prædictum inceſtum dubitant DD. in quaque *Gut. d. cap. 23. num. 10. cum ſeq.* poſt alios reſoluit non poſſe Epiſcopum diſpenſare, niſi caſu neceſſitatis, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, & ſit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo qui inceſtum committeret ſceleſtiſſimum, videlicet cum ſocru, vel ſorore vxoris *Iacob. de Graffis d. lib. 2. c. 81. n. 3.* Verum communiter tenent Doctores poſſe ſemper Epiſcopum in hoc diſpenſare, ita *Galet. de cognat. ſpirit. c. 19 nu. 14. Tolet. lib. 5. c. 12. nu. 6. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 60. §. 2. Henriq. lib. 11. c. 15. num. 11. in fine, Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ §. 13. num. 7. & in ſumm. tom. 1. cap. 243. nu. 12.* plures alios Doctores refert, & ſequitur *Sanch. d. lib. 8. diſp. 12. num. 13.* vbi *à numer. 15.* an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum coniuge ad petendum debitum, qui cum ſuo coniuge contraxit cognationem ſpiritualem.

13 Aduerte etiam Epiſcopum non ſolum in prædicto voto caſtitatis, ſed etiam in omnibus alijs quatuor poſſe diſpenſare certo modo, data graui, & vrgente neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem: quia vero regulariter in his quatuor votis, cum illa ſint affirmatiua, non poteſt dari neceſſitas, quæ ſuadeat illorum diſpẽſationem, ſed dilationem, in illis poterit Epiſcopus diſpenſare data etiam prædicta cauſa, & difficultate adeundi Sum. Pontificem, verbi gratia, ſi aliquis intra annum voueat fieri religioſus, vel facere peregrinationem reſeruatam poterit Epiſcopus cum illo diſpenſare, vt per alium annum differat, de quo vide omnino *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 58. §. quarto, num. 2. Soar. dict. lib. 6. capit. 26. à numer. 9. vſque ad numero 12.*

14 Intellige deinde in caſibus contentis in hac limitatione non poſſe Confeſſarios Mendicantes, nec illorum priuilegio gaudentes diſpenſare: Licet enim poſſint diſpenſare in votis Epiſcopo reſeruatis, vt alibi notauimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis reſeruatis Epiſcopo iure communi, & ordinario, non tamen de votis ipſi reſeruatis iure ſpeciali, in quibus videtur electa induſtria perſonæ, vt reſoluunt *Fr. Emm. tom. 1. q. 63. art. 6. Soar. d. cap. 26. num. 16. cum ſeq.* vbi *num. 15.* tenet quòd Epiſcopi in prædictis votis diſpenſare poſſint, licet Nuntius, ſeu Legatus Apoſtolicus ſit in eadem Prouincia, cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita tertio, vt procedat ſolum in voto perpetuæ caſtitatis, non autem ad tempus, puta ad annum, vel decennium, in quo poteſt Epiſcopus diſpenſare, ſicut & in voto certæ caſtitatis, veluti in non committendo adulterium, aut alium certum libidinis genus, quia huiuſmodi votum non eſt perpetuæ caſtitatis, quod Papæ tantum reſeruatur, ita *Sot. in 4. diſtinct. 38. q. 2. art. 2. concluſ. 1. in fine, & lib. 7. de iuſtit. q. 4. art. 3. col. 5. Nau. in man. cap. 12. num. 76. verſ. 5. Aragon. 2. 2. q. 88. artic. 12. paulo ante ſolut. ad 1. Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. capit. 31. numer. 29. Ant. Gomez in expoſit. Cruciatæ clauſ. 20. num. 109. Henriq. lib. 7. cap. 30. §. 6. Valent. 2. 2. diſp. 6. q. 6. puncto 7. col. 1. verſ. ex quo ſequitur. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. c. 96. nu. 5. & in expoſit. Cruciatæ §. 9. nu. 1.* poſt *Angel. Emman. Sa Palat. Angl. Fr. Lud. Lopez.* & plures alios *Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 9. num. 6. Azor. d. lib. 11. cap. 19. dub. 6. Vgolin. d. cap. 58. §. 3. numer. 2.* & alij quos refert, & ſequitur *Sayr. dict. capit. 11. num. 48.*

16 Et poſſe Epiſcopum votum peregrinationis faciendæ tali tempore prorogare, ſi iuſta adſit cauſa, veluti quia vouens morbo impeditur, vel viaticum nõ habet, aut carcere detinetur, reſoluit *Vgolin. d. c. 58. §. 4. nu. 2.*

17 Ex prædicta etiam ratione poterit diſpenſare in voto de non contrahendo matrimonium, quia non eſt votum ſimpliciter caſtitatis, neque illud violatur, ſi vouens cum alia fornicetur, *Nau. Valent. et Henriq. Fr. Emmanuel. Iacob. de Graffis vbi ſupra. Fr. Ludonic. in inſtruct. conſcientiæ par. 1. c. 49. col. 2. verſic. licet. Epiſcopus Gutier. Canon. lib. 2. cap. 22. num. 49. Sanch. d. diſp. 9. nu. 11. Vgolin. d. c. 58. §. 3. num. 3. Azor. d. c. 19. q. 5. Sayr. d. cap. 11. num. 46. cum ſeq.*

18 Sicut etiam votum virginitatis erit ab Epiſcopo diſpenſabile,

ſpenſabile, ſi vouens intendat ſolum ſeruare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum, ſi enim illam ſemel amittat, iam voti obligatio euaneſcit ac ſubindè cum non ſit perpetuæ caſtitatis manet ab Epiſcopo diſpenſabile, ſecus erit ſi habeat intẽtionem caſtitatem ſimpliciter ſeruandi, quia tunc erit reſeruatum, iuxta ea, quæ notant *Sayr.d.c.11.nu.55.cum 4.ſeq. d.Graff.d.c.31.nu.31.*

19 Circa votum etiam ſuſcipiendi ſacros Ordines reſolue non eſſe Papæ reſeruatum, ſed poſſe per Epiſcopum diſpenſari, cum non ſit caſtitatis, ſed aſſumendi ſtatum, cui caſtitas annexa eſt. *Nauar.conſil.32. in antiquis alias 18. in nouis de voto, Azor.d.lib.21.c.19.q.9. Sanch. de matrim.lib.8.diſp.9.num.13. Vgolin.d.c.58.§.3.verſ.quinto, Soar.d.c.21.num.6. cum ſequenti Sayro d. c.11.nu.60.* quia, vt ſupra dicebam, tale votum nõ eſt votum caſtitatis, eo quod non promittit caſtitatẽ præſentem, ſed futuram, ſcilicet poſtquam fuerit ordinatus, vnde ſi iſte talis antequam ordinetur peccet cum aliqua, non proindè facit contra votum, *Nau. vbi ſupra & in man.cap.11.num.47. Azor.d.loco, Soar.d.capit.21. num.7.*

20 Vtrum autem poſſit quis ita ſe ſuo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa, & ita ſuum votum efficere reſeruatum, licèt aliàs non ſit? reſponde, quod non, cum *Soar.dict. capit. 21.num.15.* apud quem à *num.11.* cum duobus ſequẽtibus videbis nonnullas declarationes circa votum terræ Sanctæ.

21 Quæſtio reſtat in hac materia non contemnenda, vtrum ſcilicet, qui habet poteſtatem diſpẽſandi in votis, & iuramentis, poſſit eadem commutare? in qua quæſt. affirmatiuè reſpondendum eſt cum *Sayr. in claui Regia lib.5.cap.8.num.14. Leſſi.d.libr.2.cap.41.nu. 58. Soar.lib.6. de voto cap.9. num.vltim. & cap.10. nu. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.59.num.5.* propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur maius, & minus conceſſum eſſe videtur, vt in *cap.cui licet 53. de regul.iuris in 6.*

22 Qui propriè & abſolutè procedit in his, quæ à iure communi conceduntur, tradunt *Iaſ.in l.3.nu.42.ff. de conſtit.princip. Felin.in c.poſtulaſti,nu.9.de reſcriptis, Rebuff.in praxi tit.de diſpenſatione ad plura nu.64.* & ſic intelligitur text. difficilis *in c.ex parte 27.de decimis,* vltra varios intellectus, quos adducunt *Cou.lib.1.vari.c.17.n. 13. Fortun.in §.& quid ſi tantum num.164. Rebuff.de decim.q.14.à princ. Menoch.conſi.36.à num.2.* & de eo ſupra tractaui *Alleg.33.num.1.*

23 Difficilior tamen quæſtio eſt, an delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis ſeu votis cenſeatur conceſſa poteſtas commutandi? affirmatiuè reſpondendum eſt cum *Fr.Emman.in ſumm.p.1.c.192.concluſ.1. Henriqu. lib.7.de indulgen.c.30.num.5. Sayr.d.num.14.* latè *Soar.* quæſtionem diſputante in vtramque partem, *lib.6.c. 12. numer.7. cum ſequent.* Licet contrarium teneant *Nau.in man.cap.12.num.79.verſ.illud,* & alij, quos refert *Soar.d.loco,* contra quos efficaciter vrget, & retorquetur argumentum, quo illi vtuntur, quia licet diſpẽſatio ſit odioſa reſpectu illorum cum quibus diſpenſatur, & vti talis reſtringenda *cap.1.de filijs Presbyt. in 6. c. non poteſt c. cum in illis de præbend.eod.li. Brunor. à Sole verbo diſpenſatio nu.7. Cardoſ.eod. verbo num. 9. & 19. Monet.de diſtribut.quotid.q.14.n.5. Girond. de priuilegiorum explicat.nu.111.*

24 Nihilominus poteſtas diſpenſandi alicui conceſſa non inter odioſa, ſed inter fauorabilia cenſenda eſt, ita ut quemadmodum beneficium Principis largiſſimè eſt interpretandum, reſpectu ipſius, *l.3.ff. de conſtitut. Principum, c.cum dilecti, de donat. c.olim, de verborum ſignific. Monet.d.q.14.num.39. Cardoſ.verbo beneficium nu. 67. Valaſc. conſil.58.num.11.* ita prædicta diſpenſandi poteſtas quoad eũ, cui conceditur, latiſſimè eſt amplianda, text. optimus, vbi notarunt *gloſ.2.& Abb. in c. vlt. de ſimon.* in propoſito *Soar.d.cap.12.num.9. Leſſ.d.cap. 42.num.60.*

25 E conuerſo autem data poteſtate commutandi iuramenta, ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa, vt poſt alios, quos refert, & ſequitur, reſoluit *Soar.* quæſtionem diſputans in vtraque partem, *d.c.12.à num.1. vſque ad nu.6.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt pro certa feſtiuitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, ſecundum aliquos.*
2 *Contrarium defendunt alij.*
3 *Diſtinctionis fœdere has contrarias opiniones ad cõcordiam reducunt alteri.*
4 *Verior opinio eſt, quæ indiſtinctè tenet Epiſcopum nullũ interdictum poſſe ſuſpendere, etiamſi illud protulerit.*
5 *Abſoluere qui vales à cenſura, non poteſt eandem ad tempus ſuſpendere.*
6 *Cenſura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*
7 *Declaratur, text. in cap.dilectis, verſic.quia vero, de appellat.*

EPISCOPVS AN POSSIT ad tempus, vel ad certum effectum interdictum ſuſpendere?

ALLEGATIO XXXVIII.

1 PRo certa feſtiuitate, vel occaſione, veluti pro Miſſa noua, profeſſione facienda, aut pro ſepultura alicuius nobilis perſonæ, poſſe Epiſcopum interdictum ſuſpendere ad tempus, vel ad certum effectũ videtur probare *gloſ.1.in fine in c.præſenti, de ſent.excom.libr.6.* & docet *Nau.in man.c.27.n.183.* ſequitur *Sayr.de cenſur. lib.5.c.23.n.18.* & pro eis videtur expreſſa deciſio tex. *in c.dilectis 55. verſic. quia vero, de appel.* ibi, cuius effectum ad tempus duxerat ſuſpendendum, & ibi notat gloſſa.

2 Cõtrarium tamen, imò Epiſcopum huiuſmodi interdictum in prædictis caſibus ſuſpendere non poſſe expreſsè reſoluit *gloſ.in c.ad hæc 37.de appellat.* & eam ſequuntur communiter Doctores, vt conſtat ex relatis ab *Henriq.in ſum.lib.13.c.31.§.4.ver.quarto,* & conſtanter *Auila de cenſur.diſp.6.dub.6.concl.4.* qui plures afferũt rationes. Prima, quia Epiſcopi ſunt inferiores lege põtificia, ac ſubindè eam ſeruare, non autem priuilegio, aut diſpenſatione tollere poſſunt, iuxta regulam *c.cum inferior, de maiorit. & obed.* cum vulgaribus. Deinde quia cenſura ſecum trahit executionem, & ideo nec per appellationem eius effectus ſuſpendi poſſunt, *c. paſtoralis, §. verum, de appellat.* iuncto *d.c.ad hæc 37. eodem titul.* ergo à fortiori neque Epiſcopus inferior poterit eam ſuſpendere.

3 Alij tamen diſtinctionis fœdere has contrarias opi-

niones

nones ad concordiam reducere nituntur, hoc modo. Aut interdictum eſt latum à iure, vel ab homine; quãdo à iure prolatum eſt, ab Epiſcopo ſuſpendi poſſe cõcedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) *in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. concl. 3.* tradit *Fr. Emman. q. Reg. to. 2. q. 111. art. 1. & poſt Silueſt. Soar. to. 5. diſp. 38. ſect. 3. nu. 6.* quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit, poteſtatem abſoluẽdi Epiſcopis videtur conceſſiſſe, iuxta regulam *text. in c. nuper, verſ. in ſecundo, de ſent. excommu.* cum traditis per *Sayr. de cenſur. lib. 2. c. 19. num. 2.*

4 Cum ergo interdicti abſolutio nemini ſoleat reſeruari, conſequẽs fit, quod proprius Epiſcopus illud in totum tollere poteſt, à fortiori ad tempus ſuſpẽdere, iuxta regulam *l. quæ de tota ff. de rei vendic.* cum ſimilibus. Aut interdictum ab homine prolatũ eſt, & ſubdiſtinguitur, vel enim agimus de Epiſcopo, qui illud protulit, vel de alijs: in priori caſu aiunt procedere primam ſententiam affirmatiuam, quod Epiſcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut cauſa ſuſpendere valent: & ita eſſe intelligendum textum in *d. c. dilectis*, & praxim Salmanticæ de qua teſtatur *Nauar. d. c. 27. n. 183.* in poſterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipſo Pontifice, vel ab alijs Prælatis prolatum, relaxare non poſſunt, nec in totum, neque etiam ad tempus ſuſpendere, atque ita hanc diſtinctionem expreſsè tradunt *Cou. in c. alma mater p. 1. §. 11. nu. 6. in verſ. ſecundo. Henriq. d. §. 4. verſ. 4. Soar. d. diſp. 38. ſect. 3. à nu. 5.* ex ea ratione quia effectus cenſuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis *cap. veniens 2. de teſtib.* & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l. non omnis, ff. ſi certum petatur, & c. cum ſuper, de officio delegati*, cum vulg.

5 Verum licèt ſupradicta hæc diſtinctio ſit in praxi ſecuta, & à Doctorib. recepta, in rigore iuris indiſtinctè tenerem nullum interdictum locale, vel etiam perſonale à iure vel ab homine prolatum, poſſe ab inferiorib. Romano Pontifice, etiam ſi illud protulerint, ad tempus ſuſpendi, ita *Abb. & Dec. in d. cap. ad hæc Syluest. verbo interdictum 3. q. 8. Auila d. concluſ. 4.* iunctis præcedentibus. Neque obſtant fundamenta adducta per Doctores ſuprapoſitam diſtinctionem facientes: ad illud enim, quo probant ſuſpendi poſſe ab Epiſcopo interdictum latum à iure, quia poteſt abſoluere ab omni cenſura iuris nemini reſeruata, reſpondetur cum *Abb. & Auila* negando conſequentiam: nam ex eo, quod in totum abſoluere poſſit, & cenſuram abſolutione relaxare, minimè ſequitur poſſe eandem ad tempus ſuſpẽdere; patet differentię ratio, quia abſoluendo in totum agit ſecundum naturam actus, & iuris diſpoſitionem; quando vero ſuſpendit effectum cenſuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipſius cenſuræ agit; medium enim ordinatum à iure ad tollendas cenſuras eſt abſolutio; proferuntur enim cenſuræ, vt non perpetuò durẽt, ſed vt ceſſante contumacia ceſſent, & ideò quando lex, quę cenſuram imponit nemini reſeruat abſolutionem, Epiſcopis, vt ordinarijs miniſtris, abſoluendi poteſtatem videtur relinquere: At vero ſuſpendere effectum cenſuræ, quæ manet, eſt ſpecies diſpenſationis, vt ſcilicet contra iuris prohibitionem exerceantur actus ipſi cenſuræ prohibiti, nullibi autem expreſſum reperitur, quod Epiſcopi interdictum, vel aliam cenſuram dum manet, eiuſue effectus poſſint ſuſpendere, imò in excõmunicatione contrarium decidit text. *in c. cum deſideres, de ſent. excommunic.* & licèt in ea contrarium voluerit *Nauar.* meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & ſatis comprobat *Soar. tom. 5. diſput. 5. ſect. 4. à numer. 6.* Neque ſatisfacit idem *Soar.* dum *diſputat. 38. ſect. 3. numer. 9.* ait ſpeciale eſſe in excommunicatione, iuxta *dict. cap. cum deſideres*, nullã enim ſpecialitatis rationem aſſignat, neque aſſignari poteſt, & verba illius text. ſatis oſtendunt ex natura cuiuſcumque cenſuræ intrinſeca id prouenire, cum conſtet excommunicatum fuiſſe, & verum ſit abſolutum non eſſe, nec Epiſcopi, nec alij debent communicare eidem, quæ ſanè ratio ſimiliter interdicto poteſt applicari, & licèt forſan admitti poſſit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum abſolutionis, quia in illa requiritur abſolutio in forma Eccleſiæ, in hoc non ita: Semper tamen in toto rigore verum eſt dicere, quod ſi conſtat aliquem excommunicatum, vel interdictum eſſe, & abſolutum non fuiſſe, non poteſt per Epiſcopum, vel alios inferiores Rom. Pontifice ei concedi, vt faciat actus cenſurę prohibitos.

6 Nec etiam vrget fundamentum aliud, quo probare nitebãtur Epiſcopum poſſe interdictum à ſe ipſo prolatum ſuſpendere ad tempus, quia pendet ſicut reliquæ cenſuræ ab intentione proferentis; reſpondetur enim quod licèt tempore, quo proferuntur pendeant in ipſo actu prolationis, & vt ſunt in fieri, ex intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad perſonas in quas proferuntur, quam quoad actus prohibitos, quia non negamus poſſe ferri interdictum quoad certos actus, veluti Eccleſiæ ingreſſum, vt benè notant *Couarr. in cap. alma part. 2. §. 1. num. 3. verſic. hinc apparet, & Vgolin. de cenſur. tabul. 5. cap. 16. in princip.* poſtquam tamen prolatæ ſunt ſuam ſecum trahunt executionem, omneſque ſuos effectus non hominis, ſed ipſius legis miniſterio ſtatim operantur; & ideo iam dici non poteſt, quod in actuali executione pendent ex voluntate proferentis, neque effectus ipſe conſiſtens in prohibitione diuinorum, vel actuum prohibitorum, ſeparabilis eſt ab ipſa ſententia, vt dum manet cenſuræ ſubſtantia, ab ea effectus ſeparentur. Neque quoad hoc quod eſt trahere ſecum executionem aliqua conſiderari poteſt differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expreſsè vtrumque æquiparat text. *in d. cap. adhæc*, iuncto *d. §. verum.*

7 Denique ad text. quo præcipuè mouentur, in *d. capit. dilectus, verſ. quia vero* reſpondet *Auila* (licèt inaduertenter alleget *d. c. ad hæc*) quod procedit ea conſuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Epiſcopis ex tacito conſenſu Papæ: ſed minimè textus conſuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius reſpondet *Deci. d. c. adhæc, num. 8.* videlicet text. illum non continere, quoad hoc Pontificis deciſionem, ſed partis allegationem, quod enim decidit eſt de nullitate interdicti prolati poſt appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgaſſe, ſed poſtea ad tempus ſuſpendiſſe: quam allegationem reijcit Pontifex, minimèque decidit interdictum ſuſpendi potuiſſe; Quamuis *Abb.* contrariam ſententiam magis approbans ſecundum rigorem concludat hunc textum adeo vrgere vt non audeat eam defendere.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis in quibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus de iure Concilij Tridentini concedatur diſpenſandi facultas.*

2 *Epiſcopus electus, & confirmatus, quamuis nõ conſecratus, poteſt in caſibus ſibi permiſſis diſpenſare.*

3 *Epiſcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Tridẽt. publicatum non fuit, conceſſa ab eo Conc. diſpenſandi facultate non gaudent.*

4 *Subditi, quos poteſt Epiſcopus virtute Concilij abſoluere ab occultis delictis ſufficit, quod illi ſubdantur, quoad ſolum conſcientiæ forum.*

5 *Vagabundi, Scholaſtici, & mercatores, quoad Sacramenta Confeſſionis, & Eucbariſtiæ ſubditi ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur.*

6 *Epiſcopus, ad hoc vt abſoluat aliquem ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus in caſibus ſibi permiſſis, debet habere in eum iuriſdictionem Ordinariam.*

7 *Diſpenſandi poteſtas Epiſcopo conceſſa in terminis, de quibus agitur, poteſt extra diœceſim exerceri, & circa abſentem.*

8 *Verba, in foro conſcientiæ, ſunt intelligenda, id eſt, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confeſſione Sacramẽtali.*

9 *Epiſcopus ſi ſciat aliquem ordinandum eſſe irregularem, vel ſuſpenſum, & tandem eum admittat ad Ordines, cenſetur cum eo diſpenſare, ſi ſibi permittatur.*

10 *Diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem in delictis occultis Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali mandato Vicarius generalis exercere non poteſt.*

11 *Epiſcopus an poſſit committere alijs hanc diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem? refertur vna ſententia.*

12 *Refertur ſecunda ſententia.*

13 *Refertur tertia ſententia.*

14 *Refertur quarta ſententia.*

15 *Epiſcopus poteſtatem, quam habet diſpenſandi cũ ſibi ſubditis, poteſt alteri demandare, vt ſecum diſpenſet.*

16 *Capitulum Sede Vacante eandem habet poteſtatem diſpẽſandi, & abſoluendi, quam habet Epiſcopus virtute Concilij.*

17 *Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iuriſdictionẽ Ordinariam & quaſi Epiſcopalem, prædicta diſpenſandi, & abſoluendi facultate non gaudent.*

18 *Nec Superiores, ſeu Conuentuales Religionum exemptarum.*

19 *Archiepiſcopus dum actu viſitat gaudet prædicta diſpenſandi, & abſoluẽdi poteſtate circa ſubditos ſuffraganeorum, & cum ipſis ſuffraganeis.*

20 *Occultum ſecundum vnam opinionem quo ad præſens inſtitutum dicitur, quod probari non poteſt.*

21 *Occultum melius dicitur, quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur.*

22 *Notorium eſt plena rei notitia inducẽs indubitatam, & finitam probationem, diſcuſſione non egentem.*

23 *Delictum notorium dicitur commiſſum, vel confeſſum in iudicio.*

24 *Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij conſtat.*

25 *Epiſcopus poterit diſpenſare quando delictum non fuerit publicum vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor.*

26 *Epiſcopus diſpenſare poterit etiamſi actus ſit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.*

27 *Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Epiſcopo diſpenſari, quando excommunicatio eſt occulta, licet celebratio ſit manifeſta.*

28 *Delictum deductum ad forum contentioſum dicitur ſtatim ac denunciatio, ſeu accuſatio de illo coram legitimo ſuperiore facta eſt.*

29 *Delictum deductum ad forum contentioſum verius dicitur poſt litis conteſtationem.*

30 *Litis conteſtatio negando, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur.*

31 *Iudicium propriè poſt litem conteſtatam dicitur.*

32 *Epiſcopus poterit diſpenſare in delicto deducto ad forum contentioſum, ſi de eo fuerit habita ſentẽtia abſolutoria.*

33 *Etiamſi medijs deprauatis obtinuerit abſolutionem ab iniecto crimine.*

34 *Vel iudicium non fuerit ſententia finitum, eo quod accuſator per annum tacuerit.*

35 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in delicto deducto ad forum contentioſum, & punito iam iudicio finito.*

36 *Irregularis occultus ob reiterationem Baptiſmi poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

37 *Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum & Subdiaconatum, eodem die ſuſceptos, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

38 *Suſpenſus, eo quod neſciente Epiſcopo, neque examinante Ordines ſuſcepit ſi occultus ſit, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

39 *Suſpenſus ob receptionem Ordinum ſine litteris dimiſſorijs ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

40 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo, qui per ſaltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum.*

41 *Irregularis ob adminiſtrationem in Ordinibus malè ſuſceptis, ſi ſit occultus, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

42 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo qui Ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renunciauit dignitati, vel Epiſcopatui, aut à cenſura irretito, dummodo delictum ſit occultum.*

43 *Irregularis ob exercitationem ordinum, quos nõ habebat, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat modo delictum ſit occultum.*

44 *Simoniacus occultus poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit.*

45 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſteria monialium, etiamſi delictum ſit occultum.*

46 *Homicidium voluntarium, quod attinet ad præſens inſtitutum, illud dicitur, quod eſt illicitum, intentum & volitum in ſe.*

47 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate prouenĩete ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa.*

48 *Epiſcopus diſpenſare valet in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modo delictum ſit occultum.*

49 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in mutilatione membri etiam voluntaria, ſi eſt occulta.*

50 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.*

51 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, qui mandauit ſeruo vt alterum percuteret; ſed caueret, ne occideret.*

52 *Homicidium mandans in perſona vnius ſi committatur in perſonam alterius, non incurrit irregularitatem.*

53 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, nõ ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.*

54 *Conciliaris conſtitutio habens committendam Ordinario loci facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta*

ob

ob homicidium commiſſum vim vi repellendo, quomodo intelligenda.

55 *Irregularis efficitur quis homicidium committens trãſgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ.*

56 *Inuaſorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione ſumendæ vindictæ, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam.*

58 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicatur.*

59 *Diſpenſare hodie non poteſt Epiſcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio volũtario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida eſt irregularis, neque ad Ordines promoueri poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare.*

61 *Epiſcopus iam non poteſt diſpenſare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.*

62 *Epiſcopus in foro exteriori etiam poſt Cõcilium poterit diſpenſare pro minoribus ordinibus, & ſimplicibus beneficijs in homicidio iuſto, vel caſuali exequuto ſine diligẽtia.*

63 *Summus Pontifex diſpenſare poteſt in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali.*

EPISCOPVS IN QVIBVS irregularitatibus, & ſuſpenſionibus hodie diſpenſare poſſit?

ALLEGATIO XXXIX.

1 HOdie virtute *S. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* licet Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, diſpenſare; & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſt. reſeruatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos, in dięceſi ſua, per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita pęnitentia ſalutari; de cuius materia tractant *Vgolin. de irreg. c. 33. §. 1. cum ſeqq. & ca. 26. & de off. & pot. Epiſc. c. 57. §. 2. cum ſeqq. Henr. in ſum. lib. 7. c. 13. §. 2. lit. V. & lib. 14. c. 18. cum ſeq. Soar. to. 5. de cẽſur. diſput. 7. Sayr. eodem tract. libr. 7. c. 7. Mar. Alter. eodem tract. to. 2. diſp. 8. de ſuſpen. c. 3. Bonac. eodem tract. diſpu. 7. q. 5. Nauar. conſ. 15. ſub tit. de ſent. excommun.* in antiqu. *& conſil. 11. ſub tit. de priuil. in nouis, Sanch. de matrimon. lib. 2. diſput. 37. nu. 11. cum ſeqq. & diſput. 40. n. 17. & lib. 3. diſput. 23. nu. 13. & lib. 8. diſput. 2. à n. 10.* & latius *in præcepta Decalog. lib. 2. c. 11. Iac. de Graff. to. 2. cõſ. tit. de homicid. conſil. 2. n. 14. cum ſeqq. Valer. Reginal. in praxi fori pænitent. lib. 5. à nu. 1. & lib. 30. tract. 2. tit. 3. à nu. 91. Coninch. de Sacram. & cenſur. to. 2. diſput. 18. dub. 14. Nicol. Garc. de benef. p. 7. c. 11. à nu. 12. & p. 11. c. 10. nu. 112. cum ſeqq. Armend. in add. ad recopill. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irreg. in declar. nu. 6. cum ſeqq.* & cæteri omnes in diſcurſu citandi.

Verum pro faciliori præſentis quæſtionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtiliſſima eſt, ſub triplici diſtinctionis membro præſens huius Allegationis materia diuiditur. In primo tractabitur, Epiſcoporũ, & ſubditorum nomine, qui contineantur. In ſecundo quod dicatur occultum, & qui ſint caſus occulti in quibus Epiſcopus diſpẽſare valet. In tertio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario prouenientes, in quibus Epiſcopo diſpenſandi facultas non conceditur.

Epiſcoporum, & ſubditorum nomine qui contineantur?

2 EPiſcopi quibus *à Concil. Trid. d. c. 6.* conceditur diſpenſandi facultas in caſibus ibi permiſſis, ſunt quicunque ſubditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamuis non conſecrati, quia illis competunt ea, quæ ſunt iuriſdictionis, qualis eſt hæc diſpenſandi facultas, nec indigent conſecratione, vt probaui *alleg. 36. nu. 6.* quare ita tenent citati *à Cened. ad ſextum collect. 4. n. 3.* quibus adde *Soar. to. 5. diſp. 41. ſect. 1. nu. 7. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſp. 2. nu. 11. Gutier. eodem trac. c. 49. à nu. 16. Mari. Alter. d. to. 2. diſput. 8. de ſuſpen. c. 3. verſ. 3. notandum, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, & quotidiana reſolut. 136.*

3 Sed Epiſcopi illarum regionum in quibus *Conc. Trid.* adhuc receptum non eſt, non poſſunt vti iſta facultate conceſſa *d. c. 6.* quia vbi non eſt acceptatum quoad leges oneroſas, neque videtur acceptatum quoad fauorabiles, ita tenent, & deciſum referunt *Armend. d. loco nu. 11. Nicol. Garc. d. p. 7. c. 11. nu. 23. Aloyſ. Ric. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 532. in 1. edit. & reſolut. 445. nu. 3. in 2. edit. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. nu. 2. Mari. Alter. d. c. 3. concl. 4. verſic. primo animaduertendum eſt, Bonac. d. diſp. 7. q. 5. puncto 1. nu. 3.*

4 Non conuenit hæc poteſtas Epiſcopo in ordine ad omnes indifferenter, ſed conceditur proprio Epiſcopo habenti iuriſdictionem in ſuos ſubditos, vt Concil. declarat, ſub quorum nomine comprehenduntur in præſenti materia omnes illi, qui ſibi quomodocunque ſubduntur, vel qui ſunt ordinarij ſubditi, vtpote, qui ibi domicilium habent, vel quia ſubduntur quoad ſolum Pęnitentiæ forum, eo quod in ſua dięceſi inueniuntur, tanquam aduenæ, & peregrini, etiamſi ſint vagabũdi, ſcholaſtici, ac mercatores: nam quoad Sacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſunt ſubditi Epiſcopo loci, in quo reperiuntur, ex conſuetudine generali eccleſiæ, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum, ita *Soar. de Pænit. to. 4. diſp. 30. ſect. 2. nu. 3. Sãch. de matrimon. lib. 3. diſput. 23. nu. 12. & in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. nu. 8. 9. & 17. Nicol. Garcia d. p. 11. c. 10. n. 139. praxis Epiſcop. p. 1. verbo Vicarius, §. 18. dieb. 4. Bonacina de cenſuris diſp. 1. q. 3. puncto 2. nu. 5. Henriqu. in ſum. lib. 14. c. 20. §. 5.*

5 In abſolutione enim caſuum reſeruatorum, & cenſurarum impedientium receptionem Sacramenti videtur requiri ea ſaltem ſubiectio, quæ ſufficit, vt Epiſcopus Sacramentalem abſolutionem impendat, *Bonacina d. diſput. 7. q. 5. puncto 1. nu. 4.* & ideo ille, qui non eſt ſubditus Epiſcopi, puta medicus, Prætor, & ſimiles exteri, qui tamen habitant in ciuitate, ſub decreto *d. c. 6.* cõprehenduntur, vt in Sacramento Pęnitentiæ à ſuis criminibus abſolui valeãt, etſi illa alijs in ciuitatibus cõmiſerint, ita deciſum referunt *Nicol. Garcia d. c. 10. nu. 139. in 3. declarat. Armend. d. loco nu. 18.*

6 Verum licèt prędicta vera ſint in abſolutione caſuum reſeruatorum, & cenſurarum in Sacramentali Confeſſione pro foro conſcientiæ, in obtinenda tamen diſpẽſatione irregularitatis, ac ſuſpenſionis requiritur, vt

Epiſco-

Epiſcopus habeat iuriſdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea quę reſoluo alleg. 36. n. 17. & deciſum referunt in proprijs terminis *Nicol. Garcia, & Armend. locis proximè citatis*, quamuis contrarium teneat *Henriq. d. §. 5*.

7 Quæ quidem diſpenſandi poteſtas etiam extra diœceſim poteſt ab Epiſcopo erga ſubditos ſuos exerceri, nã verba *Concilij in d. c. 6.* ibi, in diœceſi ſua, referũtur ad poſteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi à reſeruatis, ex ea ratione, quia, Epiſcopus dum in ſua diœceſi exiſtit poteſt cũ ſuo ſubdito in aliena diœceſi exiſtente extraiudicialiter diſpenſare, cum iuriſdictio diſpenſandi exerceri poſſit circa abſentem, ita docent *Soar. de cenſur. to. 5. d. 41. ſec. 1. n. 10. & 12. in fine, Sanchez in praecepta Decalogi lib. 2. c. 11. n. 12. Bonacina d. diſp. 7. q. 5. p. 1. nu. 4.* quicquid dicant *Fr. Emma. in ſum. to. 2. c. 69. n. 1. in fine, Henriq. d. §. 5. in prin. Auila de cenſur. p. 7. diſp. 10. dub. 6.* Cum ergo Epiſcopus in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat diſpenſare cũ ſibi ſubditis, hac poteſtate vti poterit intra, vel extra diœceſim iuxta principia diſpenſationum; at vero in abſolutione à quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, de quibus agit ſecũda pars d. c. 6. cum debeat eſſe Sacramentalis, vt ibi oſtenditur in illis verbis, in foro conſcientię gratis abſoluere, impoſita pęnitentia ſalutari, & non poſſit fieri per nunciũ, vel per litteras, requiritur quod fiat ab Epiſcopo præſente pęnitente intra diœceſim commorantibus.

8 Et quod verba illa, in foro conſcientiæ, ſint intelligẽda, ideſt in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confeſſione Sacramentali, refert pluries Sacram Cardinalium Congregationem cenſuiſſe *Nicol. Garcia de benef. part. 11. c. 10. nu. 139.* reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſi. reſol. 445. nu. 8.* & accepi à quodam docto viro, ita tenere praxim S. Pęnitentiariæ, quicquid prædicta verba ſignificare, quod abſolutio data, vel facta, nihil proſit quoad forum exterius, & per conſequens poſſe epiſcopum extra Cõfeſſionem abſoluere in caſibus particularibus occurrentibus, dicant *Nauar. d. conſil. 11. nu. 2. Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 2. verſ. & Epiſcopus, Fr. Emman. q. regul. tom. 1. q. 20. art. 7. & quaeſt. 61. art. 10. Soar. de relig. to. 2. tract. 6. cap. 16. nu. 4. Sanch. lib. 8. diſp. 34. nu. 29. Graff. lib. 1. cap. 13. nu. 32.*

9 Ex quibus infertur Epiſcopum eo ipſo, quod aliquẽ irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimiſſorias, cenſeri cum eo diſpenſare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt diſpenſetur ab Epiſcopo, ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo ſciat Ordinandum eſſe irregularem, & intentionem habeat diſpenſandi, tum quia Epiſcopus nõ præſumitur velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, vt promoueatur, *Maiol. de irregul. cap. 51. num. 8. Henriq. d. lib. 14. cap. 17. §. 4. lit. T. Soar. de cenſur. diſp. 41. ſect. 3. nu. 4. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 14. numer. 10. Auila par. 7. diſputation. 6. ſection. 5. dub. 6.*

10 Hanc diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali cõceſſione Vicarius generalis exercere nõ poteſt, quia id Concil. requirit, ibi, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, tũ quia in generali conceſſione hæc non veniunt, *cap. penult. de pœnit. in 6.* quare ita tenent *Rebuff. in praxi beneficial. tit. de forma vicariatus, num. 179. cum ſeqq. Sbrozius de Vicario Epiſcopi lib. 2. quaeſt. 19. nu. 2. & q. 179. num. 1. & q. 180. num. 2. & quaeſt. 184. nu. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, c. 4. §. 7. nu. 2. verſicu. poſtremo, Soar. de cenſuris diſp. 42. ſect. 2. n. 8. Narbona de appel. à Vicario ad Epiſcopum, p. 1. nu. 229.* faciunt quæ eleganter tradit *Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 11. c. 23. nu. 148.*

11 An autem Epiſcopi poſſint committere hanc poteſtatem diſpenſandi, & abſoluendi alijs? quæſtio eſt dubia, in qua pro affirmatiua parte, quod ſcilicet poſſit committere, & delegare illis faciunt multa, & validiora fundamenta; imprimis nulla occurrit ratio ſufficiens cur credere debeamus voluiſſe Concilium illam facultatem reſeruare Epiſcopo per ſe ipſum tantum exercendam, præſertim cum non declaret hãc poteſtatem Epiſcopis conuenire tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ, ſicut aliquando facit, ſed ſimpliciter eã Epiſcopis concedit, ergo videtur virtute huius decreti hæc poteſtas annexa iure ordinario iuriſdictioni Epiſcopali, atque ita delegabilis eſt ab Epiſcopo. Deindè quia non eligitur induſtria perſonæ, ſi enim eligeretur, nec generaliter, nec ſpecialiter poſſet Epiſcopus delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælatis præſentibus, & futuris in perpetuum, non poteſt dici electam eſſe induſtriam perſonæ, cum perſonæ incognitę delegetur, vt tradunt *Iaſ. in l. more maiorum, num. 65. ff. de iuriſdictione omnium iudicum, Gregor. Lopez l. 47. in fine tit. 18. p. 3. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 64. n. 17.* quare hãc partem tenent *Nauar. d. conſi. 11. de priuilegijs nu. 4. Sanchez de matrimon. lib. 2. diſput. 40. nu. 17. verſi. Sed dicendum*, vbi dicunt *Concilium d. c. 6.* intelligendum eſſe, vt velit vicarium Epiſcopi non habere ex generali commiſſione vicariatus hos caſus, niſi ſibi ſpecialiter committantur: non autem vt velit negare Epiſcopo poteſtatem ſpecialiter delegandi.

12 Verum *Henriq. lib. 14. de irregul. c. 19. in fine, & libr. 6. de pœnitent. cap. 14. §. 7. iuncto comment. litt. O.* ait non poſſe Epiſcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos caſus, vt habeant facultatem generalem abſoluendi, vel diſpenſandi pro ſuo arbitrio, ſed tantum poſſe delegare, quando caſus occurrerit, & dare facultatem, vt de mandato, & nomine ipſius faciat; quod quidem ex eo comprobat, quia *Concilium dict. cap. 6.* expreſſe concedit Epiſcopis poſſe diſpenſare per ſe, vel per vicarium ſpecialiter deputatum, tum quia dum hi caſus Epiſcopo conceduntur, eligitur induſtria perſonæ.

13 Alij vero putant Concilium dicto loco diſtinguere voluiſſe inter facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione; ac abſoluendi à caſibus reſeruatis: vt in prima exerceri per quemcunque, cui generaliter ab Epiſcopo ſit delegata iuriſdictio: ſecunda vero conueniat tantum Vicario, qui ſpecialiter deputatus ſit per Epiſcopum cum facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis, differentiæ rationem in eo conſtituunt, quia *Concil. dict. capit. 6.* Epiſcopis facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione generaliter concedit, quando vero in eodem capite eis tribuit poteſtatem abſoluendi in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis ſuos ſubditos, dicitur, in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, potius volens coarctare, quam ampliare hanc iuriſdictionem; nam ſi non addidiſſet verba illa, liberum fuiſſet Epiſcopo hanc facultatem committere cuicumque Sacerdoti. Concilium autem volens illam concedere tantum Epiſcopo, & Vicario

ad

ad id ſpecialiter deputato, ita peculiariter expreſſit.

14 Sed nonnulli diuerſum prædictorum verborum eſſe ſenſum arbitrantur, ſentientes Concilium voluiſſe hanc poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione ſolis Epiſcopis indulgere, vt per ſe ipſos illam exercerent, neque poſſent alijs delegare, ex eo probant quia Concil. in eodem capit. agit de diſpenſatione, deindè de abſolutione, & facultatem diſpenſandi ſimpliciter concedit Epiſcopis ſine vlla extenſione, poteſtatem autem abſoluendi extendit etiam ad Vicarium ſpecialiter deputatum, ergo clariſſimè apparet mentem Concilij fuiſſe priorem iuriſdictionem communicare tantum Epiſcopis, quia extenſio, quæ in ſecundo caſu ponitur, & tacetur in primo, apertè ab illo excluditur, conſtitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel ſuppletur, aut limitatur, & reſtringitur l. vnic. in princip. Cod. de inoff. dotibus. Cum igitur Concil. nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commiſſam eſſe Vicario, ſi enim illam voluiſſet concedere Vicario, vtique id expreſſiſſet, ſicut fecit in ſecunda parte, in qua agit de abſolutione, arg. text. in leg. vnic. §. ſin autem ad deficientis, Codic. de caduc. tollend. cum alijs citatis in libello de principijs vtriuſque iuris litt. L. num. 32. Ratio autem diuerſitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem abſoluendi in caſibus reſeruatis, quam poteſtatem diſpenſandi ab irregularitate, & ſuſpenſione, eam aſſignant, quia abſolutio eſt magis neceſſaria ad ſalutem animarum, quam diſpenſatio, ita Mar. Alter. dict. cap. 3. concluſi. 4. verſ. tertio notandum, vbi ex alijs hunc ſequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere ſententiam non audeo, dum ſuper hoc peculiarem non habuero deciſionem, interim ſtudioſus iudicet lector.

15 Quæret aliquis quis poſſit cum Epiſcopo diſpenſare, ſi occurrat caſus, vt ipſemet incidat in aliquod delictorum, de quibus in Concil. dict. cap. 6. putat Mar. Alter. dict. concluſi. 4. verſicul. tertio quæri poteſt, non poſſe Epiſcopum, cum ſit delegatus, huiuſmodi poteſtatem, quam habet diſpenſandi, alteri committere, vt ſecum diſpenſet. Verum alij communiter, & melius reſpondēt poſſe ipſummet Epiſcopum alteri committere vices ſuas, vt ſecum diſpenſet, & ad ſe abſoluendū proprium ſuum Confeſſarium deputare, cum eadem auctoritate, quam ipſe habet, ex d. cap. 6. Concilij Trid. in ſibi ſubditos, ita Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 2. numer. 12. verſic. eſt autem, & lib. 5. cap. 51. numer. 7. Soar. tomo 5. diſput. 41. ſect. 2. numer. 9. Henriquez in ſumm. lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 3. prax. noua Epiſcop. 2. cap. 1. numer. 17. pag. 107. Sayr. d. libr. 7. capit. 9. numer. 5. Armend. vbi proximè numer. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi rerū fori eccleſiaſtici deciſi. 518. in prima editione, & reſolutio. 445. numero ſecundo, in 2. edit. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 1. num. 54. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 3. nu. 3. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 11.

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem diſpenſandi, & abſoluendi conceſſam Epiſcopis per Concil. dict. cap. 6. nam licèt illa facultas competat Epiſcopo iure ſpeciali, tamen competit ei iure communi & iuriſdictione ordinaria illi tributa, ita in terminis reſoluunt Beia in reſponſis caſuum conſcientiæ par. 4. caſu 37. verſic. tandem nullus, Sayr. in claui Regia libro 6. cap. 11. numer. 84. Henriq. lib. 6. cap. 16. §. 1. & lib. 14. cap. 20. §. 1. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 61. art. 9. Cened. ad ſextum collect. 4. num. 3. Soar. tom. 4. de pœnit. diſput. 30. ſect. 2. nume. 4. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 3. collect. 721. verſic. tertio dubitatur, & in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 533. in 1. edit. & reſolut. 466. in 2. edit. & in praxi aurea reſolut. 118. num. 5. Sayr. deciſ. 31. de tempor. ordinat. praxis noua epiſcopalis part. 2. cap. 1. num. 16. pag. 106. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 2. nu. 10. Nicol. Garc. de beneficijs p. 5. cap. 7. num. 41. & p. 7. cap. 11. num. 21. quamuis contrarium teneant Mari. Alter. d. cap. 3. verſic. ex eodem & Bonacina de cenſuris diſp. 7. q. 5. punct. 1.

17 Abbates vero, & alij Prælati inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi epiſcopalem, etiam nullius diœceſis, non gaudent prædicta facultate diſpenſandi, & abſoluendi conceſſa Epiſcopis in Concil. dict. cap. 6. ex eo, quia Conciliaris illa conſtitutio hac in parte derogat iuri communi, & idcircò potius eſt limitanda, vt nomine Epiſcopi intelligamus ſecundum propriam ſignificationem huius nominis illos tantum, qui in epiſcopali dignitate conſtituti ſunt, non inferiores: ita Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 12. concluſi. 4. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 10. num. 6. Cened. d. collect. 4. num. 5. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 83. num. 5. ad finem, Soar. tom. 4. de pœnit. diſp. 30. ſect. 2. num. 6. & tom. 5. de cenſuris diſp. 41. ſect. 2. num. 7. Petr. de Ledeſm. in ſumm. tom. 2. tractat. 1. cap. 6. poſt concluſ. 2. diffic. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 532. nu. 1. in 1. edit. & reſolut. 555. in 2. edit. Mari. Alter. d. c. 3. verſic. ſed hic, Bonacina dict. diſp. 7. q. 5. punct. 1. num. 6. & cenſuiſſe Sacram Cōgregationem referunt Nicolaus Garci. dict. p. 7. cap. 11. num. 13. & 17. Armendariz dict. loco n. 9. et 10. Quamuis huiuſmodi Abbatibus prædictam diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem eodem modo eſſe conceſſam, quo Epiſcopo aſſerant Henriq. lib. 6. cap. 6. §. 1. Fr. Emman. quæſtion. Regular. tom. 1. q. 24. art. 13. et 17. & q. 61. art. 9. Flores de Mena variar. lib. 3. q. 24. nu. 18. Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 83. in fine, Auila de cenſuris p. 7. diſp. 10. dub. 6. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 5.

18 Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, ſeu Conuentuales Religionum exemptarum huiuſmodi facultate à Concilio Epiſcopis conceſſa erga Religioſos ſibi ſubditos, vti non poſſe, & ita à Sacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregatione deciſum fuiſſe referunt Garcia d. cap. 11. nu. 13. & 20. Armendariz d. loco n. 10. Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religioſos ſibi ſubditos hanc poteſtatem habere, facultate ipſis ad hoc data à Pio V. Conſtitutione ſua incipiente Romanus de anno 1571. die 21. Iulij tenēt praxis noua epiſcopalis p. 2. c. 3. nu. 52. in princip. Henriquez in ſumm. lib. 6. cap. 16. §. 8. & lib. 7. c. 25. §. 2. & lib. 14. c. vlt. §. 5. ad finem, Fr. Emma. quæſt. Regul. tom. 1. q. 61. art. 9. Fr. Ludou. Beia in reſponſis caſuum conſcientiæ p. 4. caſu 37. in princ. Fr. Ioannes de la Cruz de ſtatu Religionis libr. 1. cap. 6. dub. 16. Sayr. de cenſuris lib. 7. cap. 7. nu. 23. Molin. de iuſtit. tra. 3. diſp. 61. n. 4. & 5. & diſp. 70. in fine, Iacob. de Graffiis tom. 2. conſil. ſub tit. de homicidio conſil. 2. num. 23. cum ſeqq. Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 2. num. 13. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 7. & hæc ſecunda opinio attenta dicta Pij V. Conſtitut. in praxi ſequenda eſt, illa vero non extante, in puncto iuris primam veriorem iudico.

19 Archiepiſcopus dum actu viſitat habet facultatem abſoluendi ab irregularitate occulta virtute Cōc. Trid.

circa

circa ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, tunc enim ratione officij ordinariam habet facultatem ad abſoluēdum, ita *Henriq. lib. 14. c. 18. nu. 3. Soar. tom. 4. diſp. 30. ſect. 2. n. 8. Sayr. in claui Regia lib. 6. c. 11. nu. 79. Auil. de cenſur. p. 2. c. 7. diſp. 1. dub. 10. concl. 3. & p. 7. diſput. 10. dub. 6. notab. 2. circa primam concluſionem, Sanc. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. nu. 6. & lib. 4. c. 38. n. 13. & 14. Bonacina de cenſuris diſp. 1. q. 3. punct. 2. nu. 7. verſ. 3.* vbi in *verſ. 2.* dicit etiam poſſe Archiepiſcopum à cenſuris latis à ſuffraganeis, vel à Sede Apoſtolica abſoluere ſubditos ſuffraganeorum, quando malitioſè, aut negligēter differunt abſolutionem, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatæ fuerūt partes. Sic etiam in actu viſitationes non ſolum poteſt diſpenſare cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum, ſed etiam cum ipſiſmet Epiſcopis ſuffraganeis, vt contra *Soar.* tenent *Henriq. d. c. 18. nu. 4. Auila p. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 5. Bonacina de cenſuris diſp. 7. q. 5. puncto 1. nu. 2. in fine.*

Occultum, quod dicatur, & qui ſint caſus occulti, in quibus Epiſcopus diſpenſare valet?

20 CVm Epiſcopi virtute *Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* poſſint omninò diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, opportunè inquirendum eſt, quando dicatur delictum occultum, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate, vel ſuſpenſione per illud incurſa? ſunt qui teneant occultum in præſenti materia ſecundum terminos iuris eſſe regulādum, & propriè dici, quod non poteſt probari, ita *Jacob. de Graff. tom. 2. conſ. ſub tit. de homicid. conſil. 2. nume. 20. Nicol. Garcia de benef. par. 7. cap. 11. num. 46. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregularit. in declarat. nu. 25.*

21 Verum communis Doctorum reſolutio tenet occultum in præſenti dici, quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur, & poteſt tergiuerſatione celari, quia *Concil. d. cap. 6.* à regula diſpenſandi excipit deducta ad forum contentioſum, ergo non excipit occulta, quæ probari poſſunt ſi tamen ad forum contentioſum non ſunt deducta, tum quia occultum plerumque accipitur non prout eſt improbabile, ſed prout contra diſtinguitur à notorio, publico, vel ſaltem famoſo, ſecundum *Panorm. in c. fin. de tempor. ordin.* vbi occultū crimē ad hoc, vt quis poſſit promoueri, appellat illud, quod opponitur notorio, licèt probari poſſit, idem *Panorm. in c. quæſitum, de pænit. & remiſſ.*

22 Et notorium eſt plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, diſcuſſione non egentem, vt per text. *in c. veſtra, de cohabit. cleric. & in c. cum olim, 24. de verbor. ſignific.* tenent *Clar. lib. 5. §. fin. q. 9. Maſcard. de probat. concl. 1101. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 57. Menoch. illuſt. cap. 2. nu. 11. & cap. 20. num. 23. Farinac. in praxi crimin. q. 21. num. 8. Menoch. de arbitr. caſu 166. num. 4. Iacob. de Graffijs in aureis deciſ. p. 1. lib. 1. c. 13. nu. 43. & ſeq. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. c. 5. §. 2. num. 6.*

23 Hinc notorium dicitur delictum commiſſum, vel confeſſum in iudicio, *Maſcard. concl. 1326. nu. 4.* poſt *Afflict. Menoch.* & alios, *Farinac. d. quæſt. 21. n. 11. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 142. nu. 9. & 10. Aldrete d. §. 2. num. 11.*

24 Item, & omne illud, quod ex actis iudicij conſtat, ex citatis per *Menoch. remed. 1. recup. num. 232. & de arbitr. caſu 166. numer. 6. & conſil. 100. numer. 6. Tiraquell. de retract. lignag. §. 36. gloſſ. 2. num. 44. Maſcard. concluſi. 1101. num. 13. cum ſeqq. Farinac. d. quæſtio. 21. num. 14. & quæſt. 9. numer. 20. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib. 3. cap. 15. num. 4. Aldrete dict. §. 2. num. 10.* Vel deducitur ex ſententia in iudicio prolata *Maſcard. concluſ. 1296. num. 15. Farinac. dict. quæſt. 28. numer. 31.* Quare textum illum intelligendum eſſe de illo occulto, quod probari poteſt, ſed à paucis ſcitur, & aliqua valet tergiuerſatione celari tenent *Nauar. in manual. cap. 27. num. 241. in fine, verſ. vndecimo, Sorb. in compend. Mendicant. in reſolut. materia abſolut. pag. 48. Anton. Roch. de Viſitatio. verbo occultis, Vega in ſumm. part. 1. cap. 49. caſu 16. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 89. numer. 5. Lab. Zecch. de caſibus Epiſcopo reſeruatis caſu vlt. num. . & caſu 1. de irregular. circa finem, Vgald. in candelabro aureo, tit. de irregul. num. 315. praxis Epiſcopal. p. ſecunda, verbo irregularitas. §. 1. Azor. inſtitutio. moral. part. 1. lib. 8. capit. 10. quæſt. nona, Auila de cenſur. part. 2. cap. 7. diſputat. 1. dub. 12. concluſi. 2. & parte 7. diſputat. 10. dub. 6. Mari. Alterteoa. tractat. tom. 2. diſput. 8. de ſuſpenſ. cap. 3. verſic. Secundo notandum, Soar. tom. 4. diſputat. 30 ſect. 2. num. 2. & tom. 5. diſputat. 41. ſect. 3. num. 6. Molina de iuſtitia tract. 3. diſputat. 79. nu. 8. verſicul. ſecundo, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 24. articul. 11. Paul. Comitol. reſp. moral. libr. 6. quæſt. 44. num. 2. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 57. num. 5. praxis noua Epiſcopalis p. 1. capit. 1. num. 56. pag. 62. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 523. in 1. edit. & reſolut. 450 in 2. edit. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 17. nu. 21. & lib. 7. cap. 13. num. 12. Sanchez de matrimon. lib. 2. diſputat. 37. numer. 11. & lib. 8. diſputat. 34. num. 55. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 19. cum ſeqq. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 3. tract. 2. num. 30.* ìnc citato *Bonacin. de cenſur. diſput. 1. quæſt. 3. punct. 2. num. 1. verſic. quarto.*

25 Ex quibus rectè infertur poſſe Epiſcopum virtute *Concil. in d. c. 6.* diſpenſare, quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor, nec de illo ſit fama in maiori parte viciniæ, vel collegij.

26 Vnde etiam optimè aliqui Doctores exigūt, vt delictum non ſit occultum, ſed publicum, quod non tātum actus, qui eſt delictum, ſit publicus, ſed etiam vt ſit publicum eum fuiſſe delictum, hinc reſoluentes poſſe Epiſcopum diſpenſare etiamſi actus ſit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum, adhuc enim occultum dicitur delictum, ita *Emman. Sà verbo Epiſcopus num. 35. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. capit. 276. num. 3. Henriq. lib. 14. cap. 20. num. 4. Sayr. de cenſuris lib. 7. c. 3. num. 12. Bonacina eodem tract. diſp. 7. qu. 5. puncto 1. nu. 4. verſi. dixi in prouenientibus, Sanch. d. lib. 8. diſput. 34. num. 56. praxis noua epiſcop. p. 1. cap. 1. rub. de diſpenſat. ſub num. 56. fol. 61. Aloyſ. Ricci in praxi fori eccleſi. reſolut. 450. numer. 5. in 2. edit. Vgolin. de cenſuris tab. 1. c. 13. §. 7. ſub num. 4. Galet. in margarita caſuum cōſcientiæ verbo delictum, vltim. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub. 7. c. 5. num. 3.*

27 Hinc etiam colliges poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate proueniente ab excommunicato celebrante, quādo excommunicatio eſt occulta, licèt celebratio ſit manifeſta, nam ad hunc effectū cenſura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis ignorantibus

illam tamen eo caſu incurri, ita Fr. Lud. Mir. in manu. Præl. tom. 2. q. 8. art. 14. concl. 2. praxis noua Epiſcop. p. 1. cap. 1. num. 56. pag. 62. Nauar. conſil. 2. ſub tit. de clerico non ordinato miniſt. in vtraque edit. Gales. d. verbo delictum pen. Leli. Zecchi. d. caſu vlt. num. 1. verſicu. & quod pag. 248. quicquid dubitet additionator ad dictum conſ. Nauarri.

28 Delictum ad forum cõtentioſum ad hoc vt Epiſcopus in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ab eo prouenientibus, diſpenſandi facultatem non habeat, dicitur ſtatim ac denuntiatio, aut accuſatio de illo coram legitimo iudice facta eſt, ita Mari. Alteri d. cap. 3. verſ. poſtulabit, vbi multis nititur ſuam comprobare ſententiam. Vel vbi primum citatio eſt facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium, §. fin. inſtit. de pœna temere litig. gloſ. in rub. C. de in ius vocando, vt tenet Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 522. in 1. edit. & reſolut. 449. in 2. edit.

29 Verum ego tenerem delictum dici deductum ad forum contentioſum poſt litis conteſtationẽ, ex ſequentibus, primò quia forus contentioſus verè dici non poteſt, niſi inter partes ſuper delicto commiſſo contẽdatur, negando, vel confitendo, quo actu litis conteſtatio etiam in criminalibus inducitur, vt tenẽt Vin. Neapol. deciſ. 310. num. 13. Farin. in praxi crimin. qu. 10. ſub num. 31. ad finem.

30 Deindè forus contentioſus, idem ſonat quod iudicium, At iudicium propriè poſt litem conteſtatam dicitur, ex reſolutis per Azini. in praxi Florentina §. 1. ca. 1. n. 14. & ſeq. Lancellot. de attent. in præfat. nu. 7. Pereg. vari. lib. 2. ſub rubr. de indic. nu. 54.

31 Vlterius forus contentioſus nihil differt à lite mota, quia idem eſt, ſi non plus, in foro contendere, & in eo litem mouere: at lis mota dicitur poſtquam litis cõteſtatio facta fuerit, vt probat text. in c. ex par. 30. de ver. ſignifi. & reſoluunt Maranta de ordinẽ iud. p. 5. tit. & omnia fiant durante inſtantia n. 64. Surd. de alim. tit. 5. q. 8. n. 4. Cabed. Luſitan. deciſ. 15. nu. 10. p. 2. ergo etiam tenẽdum delictum deductum ad forum contentioſum, dici poſt litem conteſtatam.

32 Deducto igitur delicto ad forum contentioſum, modo ſupra explicato in irregularitate, vel ſuſpenſione ex illo proueniente impeditur Epiſcopus diſpenſare, quod quidem impedimentum non eſt dicendum ſemper durare, ex eo quod ſemel deductum fuerit ad forum contentioſum, ſed tantum quouſque durauerit iudicium, quo finito, habita ſententia abſolutoria, licebit eidem Præſuli diſpenſare, quia adhuc manet occultum, & non poteſt dici deductum cum effectu, ex quo probatum non fuit: ita Viuald. in candel. aureo tit. de excommun. numer. 42. Emmanu. Sà verbo Epiſcopus. num. 34. Fr. Emman. in ſumm. part. 1. cap. 167. numer. 4. Vega in ſumm. part. 2. cap. 15. caſu 2. Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. p. 1. lib. 1. cap. 13. num. 42. & tom. 2. conſil. ſub tit. de homicid. conſi. 20. num. 20. Soar. de cenſur. diſp. 41. ſect. 2. num. 6. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 7. nu. 12. Auila eodem tract. p. 7. diſputat. 1. dub. 11. concl. 3. Henriquez lib. 14. cap. 17. §. 2. in commento litt. H. Campan. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 23. num. 144. Mar. Antonin. variar. reſolution. lib. 3. reſolut. 16. ſub num. 21. verſic. nec obſtat. Mari. Alteri. d. cap. 3. verſ. poſtulabit, Molina de iuſtitia tract. 3. diſputat. 79. num. 8. verſic. 2. & 3. Sanch. de matrimon. lib. 2. diſputat. 37. num. 12. & lib. 8. diſputat. 34. num. 57. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 21. & me citato, Bonacina de cenſuris diſput. 1. quæſt. 3. puncto 2. num. 2. & diſputat. 7. quæſt. 5. puncto 1. num. 4. verſ. dixi excepto.

33 Quin etiamſi medijs deprauatis obtinuerit abſolutionem ab iniecto crimine diſpenſabit Epiſcopus. Henriq. d. lib. 14. cap. 20. §. 4. Soar. d. ſect. 2. à nume. 6. Sayr. d. cap. 7. num. 12. Sanchez d. lib. 2. de matrimon. diſput. 37. num. 12. in fine, & lib. 8. diſput. 34. nu. 57. Campan. in diuerſor. iuris Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 8. & rub. 11. cap. 23. num. 144.

34 Vbi etiam tenet, quod ſi iudicium non fuerit ſentẽtia finitum, eo quod accuſator per annum tacuerit, poteſt ab Epiſcopo elapſo anno diſpenſari, vel ordinari, & allegat gloſſ. verb. obrepſit, in c. tantis, 81. diſt. & c. omnipotens Deus, de accuſat. ac Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 17. ſub nu. 9. & Sayr. d. c. 7. nu. 11.

35 Dubitari tamen poteſt vtrum Epiſcopus poſſit diſpenſare ſi delictum deductum ſit ad forum cõtẽtioſum, & iam finito iudicio punitum? in qua quæſtione tenet vna ſententia etiam hoc caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, ſubſcribũt, Henriquez d. lib. 14. cap. 7. nu. 5. Auila de cenſuris par. 2. diſputat. 2. dub. 7. & part. 7. diſput. 10. dub. 7. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 21. verſ. Sed quid, Reginald. d. lib. 30. tract. 2. n. 29. verſ. Sexto, Sed contrariam ſentẽtiam veriorem duco, quia delictum hoc non poteſt negari ad forum cõtentioſum eſſe deductum, nec deindè occultum, imò publicum: nam quæ probantur in iudicio appellantur publica, ita Gutier. canon. lib. 1. cap. 3. ad finem, Fr. Emman. in ſumm. p. 1. c. 168. in fine, Soar. d. ſect. 2. nu. 5. ad finem, Bonacina d. puncto 2. num. 2. & diſputat. 7. quæſt. 5. puncto 1. num. 5.

36 Ex quibus omnibus primo collige poſſe Epiſcopũ virtute Concilij d. c. 6. diſpenſare in irregularitate, quę contrahitur ex reiteratione Baptiſmi occulta, ita Tolet. in ſum. lib. 1. c. 70. Auila de cenſur. p. 7. diſput. 7. q. 3. puncto 3. nu. 9. etiamſi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo neſciatur an qui baptizatur, fuerit anteà baptizatus, Sayr. dict. lib. 7. cap. 10. num. 26. Auila dict. dub. 6. Sanchez de matrim. lib. 2. diſputation. 37. num. 11.

37 Secundo collige Epiſcopum etiam poſſe diſpenſare in irregularitate contracta ab eo, qui duos ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die ſuſcepit, quando delictum eſt occultum: Henriquez lib. 14. c. 6. num. 5. Auila p. 7. diſput. 9. ſect. 1. dub. 4. ad finẽ, Sayr. d. lib. 7. cap. 10. num. 36. Bonacina d. diſputat. 7. qu. 3. puncto 4. num. 4. Vgolin. de cenſuris tract. de irregular. cap. 39. §. 1. n. 31. & de poteſt. Epiſcopi c. 57. §. 2. num. 4. verſ. quarto.

38 Tertio collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in ſuſpenſione contracta ab eo, qui furtiue, ideſt, neſciẽte Epiſcopo, neque probante, neque examinante ordines ſuſcepit, ſi occulta ſit, Henriquez lib. 14. c. 6. §. 5. Soar. d. diſput. 42. ſect. 3. nu. 5. Coninch. diſp. 18. dub. 5. num. 43. Bonacina d. puncto 4. nu. 5. Vgolin. d. tract. de off. & pot. Epiſc. c. 57. §. 2. nu. 4. verſ. quarto.

39 Quarto collige Epiſcopum etiam poſſe diſpenſare in ſuſpenſione, quam quis contraxit recipiendo Ordines ſine litteris dimiſſorijs, ſi ſit occulta, Bonaci. de Sacram. diſp. 8. q. vn. puncto 4. nu. 25.

40 Quinto collige poſſe Epiſcopum diſpenſare cũ eo, qui per ſaltum promotus ad Ordines celebrauit, vbi delictum fuerit occultum, Vgol. d. §. 2. nu. 4. verſ. tertio,

41 Sexto collige eodem modo poſſe Epiſcopum diſpẽſare in irregularitate occulta proueniente ab admini-

ſtratione

ſtratione in Ordinibus male ſuſceptis, ita *Auct. Cathechiſis Neapol. lib. quart. cap. 12. verſic. tertio, Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 30. nu. 9. in fine, Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 2.* qui hoc verum eſſe dicunt ſi Epiſcopus non fuerit etiam ſcienter particeps eiuſdem culpæ.

42 Septimo collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare cum eo, qui Ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui, vel dignitati, aut à cenſura irretito, ſchiſmatico, hæretico, depoſito, vel degradato, dummodo delictum ſit occultum, *Vgol. d. §. 2. nu. 4. verſ. quinto.*

43 Octauo collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum, *Vgol. d. c. 57. §. 3. num. 1. verſ. ſi etiam, Bonaci. de cenſ. diſp. 7. quæſt. 3. punct. 6. num. 10.*

44 Nono collige Epiſcopum, etiam poſſe diſpenſare cum ſimoniaco occulto, non tamen illum rehabilitare ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinēda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit, ita per Sacram Congregat. deciſum fuiſſe teſtantur *Soar. de relig. to. 1. tract. 3. lib. 4. c. 61. num. 11. Leſſ. de iuſt. lib. 2. c. 35. nu. 240. Nicol. Garc. de benef. p. 8. c. 1. num. 74. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregul. in declarat. num. 15. & 16.* Quamuis contrarium aſſerere videatur *Campan. in diuerſ. iur. Canon. rub. 11. c. 17. num. 66.*

45 Aduertendum maximè eſt, quod à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſterium monialium nō poteſt Epiſcopus abſoluere, etiamſi delictum ſit occultum, quia ita declarauit *Sacra Congreg. teſte Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſ. deciſ. 648. in 1. edit. & reſolutio. 544. num. 5. in 2. edit.*

Homicidium voluntarium quod dicatur, ad hoc, vt irregularitatibus ex eo prouenientibus Epiſcopus diſpenſandi facultatem non habeat?

46 IN propoſito, & hoc reſpectu illud tantum dicitur homicidium voluntarium, quod eſt illicitum, intentum, & volitum in ſe: ita *Nau. in manual. cap. 27. Fr. Emman. quæſt. Regular. to. 1. quæſt. 24. artic. 9. Con. in Clem. ſi furioſus part. 2. in initio, & §. 1. num. 2. Veg. en eſpeio de Curas cap. 12. num. 325. Ludou. Lopez in inſtruct. conſcient. tom. 2. par. 2. capit. 28. in princip. Auil. de cenſur. p. 7. diſputat. 3. dub. 7. & diſput. 6. ſect. 1. dub. 1. Vgolin. eod. tract. tit. de irregular. cap. 33. Soar. eod. tract. tom. 5. diſput. 44. ſect. 1. & diſput. 45. ſect. 2. Sayr. eod. tractat. lib. 7. cap. 7. num. 5. cum ſeqq. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 179. cum ſequent. Vaſq. 1. diſputat. 10. nu. 39. Anton. Roch. de viſitat. verbo homicidio voluntario, Molin. de inſtit. tract. 3. diſputat. 33. & 39. Martin. Bonacina in tr. de contractibus diſput. 2. q. vltim. punct. 2. num. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 519. in 1. edit. & reſolutio. 446. in 2. edit. Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rubr. 11. c. 23. nu. 137. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. quæſt. 8. artic. 9. concluſ. vni.*

47 Primo ex dictis infertur Epiſcopum vigore facultatis *Concilij dict. cap. 6.* poſſe diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa, nempè illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, cæterique miniſtri iuſtitiæ proprium officium iuſtè exequentes, cōmittunt, quod neque culpabile, neque iniuſtum apparet, quare ita tenent *Con. in Clem. ſi furioſus, part. 1. §. 3. num. 7. in fine, Nauar. dict. cap. 27. numer. 40. verſicul. quarto, & in rub. de iudic. numer. 109. verſ. tertio, cum ſeqq.* ſequitur *Campan. in diuerſorio iuris Canonici, rubr. 11. cap. 23. num. 138.* & ita etiam concludit *Fr. Emman. dict. q. 24. art. 8.* reiecta negatiua opinione, quam antea firmauerat in *ſumm. par. 1. cap. 174.* ob illam rationem quod *Concil. dict. cap. 6.* facultatem tribuerit Epiſcopis diſpenſandi in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis, ergo non conceſſerit in proueniente ex homicidio iuſto, in quo nullum adeſt delictum, idem tenent *Viuald. in candelabro aureo par. 2. tit. de irregul. §. de diſpenſat. quoad fratres num. 326. & 327.* dicens ita practicari, *Medin. in ſumm. par. 1. cap. 12. §. 12.* dicens eſſe multorum Doctorum opinionem, & *Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 6.* dicens quod homicidium voluntarium, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & quod non comprehenditur in iubilæis, ac in alijs priuilegijs concedentibus facultatem ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſolummodo comprehendit illud homicidium, quod eſt prohibitum, atque illicitum, quia inquit, homicidium ſignificat factum iniuſtum, quod prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenent *Bannes 2. 2. quæſt. 40. articul. 2. dub. 4.* vbi agendo de Prælatis regularibus dicit poſſe illos diſpenſare cum ſibi ſubditis, qui in bello iuſto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas ſolummodo per Summum Pontificem diſpenſabilis. Quamuis contrarium, imo Epiſcopum nō poſſe in homicidio voluntario iuſto diſpenſare, reſoluunt *Iacob. de Graffijs in deciſ. aureis par. 1. cap. 13. num. 38. lib. 1. Molina tract. 3. diſput. 79. numer. 8. verſ. 4. praxis epiſcop. par. 1. verbo irregularitas §. 8. Vega in ſumm. par. 1. cap. 56. caſu 6. & cap. 127. caſu 27. & par. 2. cap. 15. caſu 40. & en eſpeio de Curas capit. 11. num. 287. & cap. 12. num. 323. & Vgolin. de irregularit. cap. 33. §. 1. nu. 1. & cap. 44. §. 2. num. 4. & cap. 62. §. 2. num. 5. Auil. de cenſur. part. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 1. Guttier. Canon. libr. 2. cap. 6. numer. 170. Nicolaus Garcia de benefic. p. 7. cap. 11. numer. 40. Henriq. in ſumm. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 4. in comment. lit. K. Nauar.* mihi viſus ſibi cōtrarius *conſ. 34. ſub tit. de homicid. in antiq. & conſil. 39. in nouis*, vbi tenaciter defendit, aſſerens pro hac parte facere conſuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa, refert *Sayr. in floribus deciſio. ſub titul. de homicidio deciſi. 31.* Sic etiam dicerem poſſe Epiſcopum diſpenſare cum Clerico in ſacris conſtituto pugnante, & occidente in bello iuſto, vt tenent *Henriqu. dict. cap. 19. §. 4. Auil. par. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 5.* contra *Bonacinam de cenſur. diſputat. 7. quæſt. 4. punct. 4. num. 13. & puncto vltim. num. 10.* Item etiam cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tandiu patiatur, vt tenet *Auil. dict. dub. 5. ad finem*, contra *Henriqu. dict. cap. 19. §. 3.* Nam homicidium voluntarium, de quo ſimiliter agit *Concil. ſeſſ. 14. cap. 7.* illud eſt quod illicitè, per inſidias, & ex propoſito fit, Concil. enim *dict. loco* iterum, ac multoties repetit huiuſmodi particulas, per induſtriam, per inſidias, ex propoſito, propria voluntate, &c. ad inſinuandum quod huiuſmodi homicidiū, de quo loquitur, & cuius irregularitas dici-

tur ibidem quod ſit Summo Pontifici reſeruata, debet eſſe illicitum, intentum, ac volitum, ſiue voluntarium in ſe, aut ſaltem æquipollenter in ſua cauſa, prout allegant *Nicol. Garci. dict. cap. 11. num. 44. Aloyſ. Ricci. in dict. praxi deciſ. 519. in 1. edit. & reſolut. 446. num. 2. in 2. edit.*

48 Secundo infertur Epiſcopum diſpenſare poſſe in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modo delictum ſit occultum, ex eo quia *Concil. Trident. dict. capit. 6.* Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi concedit in irregular. ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, ſed homicidium caſuale non eſt propriè voluntarium, ergo Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali, modo ſit occultum, prout reſoluit *Miranda dict. quæſt. 8. art. 13. concluſ. 2. & 3.*

49 Tertio infertur poſſe Epiſcopum diſpenſare in mutilatione membri etiam voluntaria, ſi eſt occulta, in qua nihil innouauit *Concil. dict. cap. 6.* quod ſolum excepit homicidium voluntarium, ſub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum vere non ſit homicidium: ita *Nau. in manu. cap. 27. numer. 194. S. 3 verbo irregularitas in fine, Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. c. 66. numer. 9. in 2. edit. Cardin. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 88. verſ. 6. & cap. 89. num. 3. Fr. Emma. quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 24. artic. 10. & in addit. ad Bullam Cruciatæ §. 13. num. 6. praxis noua epiſcop. p. 1. cap. 1. num. 57. Soar. tom. 5. diſput. 44. ſect. 2. num. 4. & ſect. 4. num. 35. Molina de iuſtitia tom. 4. diſputat. 79. ſub nu. 8. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tractat. 2. numer. 91. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 8. articul. 11. Coninch. de Sacramentis, & cenſur. tom. 2. diſputa. 18. dub. 8. Auila de cenſuris par. 7. diſputat. 6. ſect. 5. dub. 4. Bonacina de cenſuris diſput. 7. quæſt. 4. puncto vltim. num. 11.* & ſuper hoc latam eſſe à Sacra Congreg. declarationẽ referunt *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ ad lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregul. in declarat. num. 14. Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 11. num. 30. cum ſeqq. Campanil. dict. cap. 25. num. 143. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 447. num. 4. Miranda d. quæſt. 8. artic. 11.* Licet contrarium tueantur *Medina in ſumm. libr. 1. cap. 11. §. 12.* & alij quos refert, & ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 1. c. 10. num. 40.*

50 Quarto infertur poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiuſmodi homicidium caſuale dicatur, nam qui facit aliquid vnde ſequuta ſit mors, non tamẽ fecit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatẽ ex homicidio caſuali prouenientem: ita *Nau. in manu. c. 27. num. 240. & conſ. 27. de homicid. Henriqu. in ſumm. lib. 14. cap. 19. §. 3. in commento lit. E.* quos refert, & ſequuntur *Aloyſ. Ricc. in praxi eccleſ. deciſ. 521. in 1. edit. & reſolut. 448. num. 2. & 3. in 2. edit. Bonacina d. puncto vltim. num. 7.*

51 Quinto infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare cũ eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret, nam homicidium indè ſequens non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile *P. Molina to. 4. tract. 3. diſput. 3. num. 7. Henriq. d. lib. 14. c. 19. §. 3. in comment. litt. E. & c. 14. §. 2. Bonacina d. puncto vlt. nu. 8.*

52 Mandans enim homicidium in perſona vnius ſi cõmittatur in perſona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt deciſum *Campanil. dict. cap. 23. num. 84. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolutio. 412.* Et ſuper hoc fertur fuiſſe in ſacra Congregatione propoſitum dubium his verbis. An is, qui mandauit aliquem baculo vulnerari eo expreſſo ne occideretur, ſi mandatarius armis percuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum *Concilij ſeſſ. 24. de reform. c. 6.* vt in omni ordinatione & beneficio, & officio abſque ſpe diſpẽſationis perpetuo carere debeat; Congregatio cenſuit negatiuè, cũ Concil. requirat homicidium per induſtriam, per inſidias, & ex propoſito, referunt *Garcia d. c. 11. num. 44. Aloyſ. Ricc. in d. praxi deciſ. 519. in 1. edit. & reſolut. 446. in 2. edit. & in praxi aurea reſol. 407.*

53 Sexto infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare in homicidio occulto patrato cauſa defenſionis non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiuſmodi homicidium volitum cauſa defenſionis, non comprehenditur ſub homicidio voluntario, imo potius, licèt non ſit mere neceſſarium, neceſſarij vim habet, quatenus vitandæ mortis cauſa ſit, licèt tamen *Fr. Emman. dict. quæſt. 24. art. 13.* & poſt eum *Fr. Ludou. Miranda dict. quæſt. 8. art. 13. in princip.* crediderint neceſſarium homicidium comprehendi ſub caſuali, illam rationem quod factum non ex propoſito, ſit ſemper caſuale, per *Ariſt. 2. Phyſic.* & propterea conentur reſpondere textui *Concilij Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 7.* inſinuanti duas prædictas ſpecies homicidij in illis verbis, ſed caſu, vel vim vi repellendo, & aſſerit ipſe *Fr. Emmanu.* prædictam diſiunctiuam non fuiſſe appoſitam cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, præſertim quod in exemplis non eſt ſemper vigor loquutionis ſeruandus. Nihilominus prædictis non obſtantibus, & ſalua pace tanti viri verior amplectenda eſt Doctorum diſtinctio plures conſtituentium homicidij ſpecies, vt aliud ſit voluntarium, aliud caſuale, & aliud neceſſarium: ita *Petrus Gregor. lib. 4. part. iuris Canon. tit. 13. cap. 2. Campanili dict. cap. 23. num. 31.* quare hanc illationem tenent *Nauar. in manual. c. 27. num. 30. Henriq. lib. 14. cap. 10. num. 2. Valentia tom. 4. diſput. 7. quæſt. 19. puncto 3. §. 5. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 7. num. 22. Molina dict. diſputat. 79. num. 8. & 11. Auila par. 7. diſputat. 6. ſect. 5. dub. 5. Bannes in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 64. art. 8. verſic. ad ſecundum, Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 173. numer. 1. Vega p. ſecunda capit. 15. caſu 23. verſic. nota.*

54 Nec videtur obſtare Conciliaris Conſtitutio quatenus habet committẽdam Ordinario loci facultatem diſpenſandi in irregularitate cõtracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo. Primo *Bonacina dict. q. 4. puncto vltim. num. nono.* dicit illam non agere de homicidio occulto, ſed publico, vt patet ex illis verbis ibi, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, &c. item aliter reſpondet Concil. ſcilicet loqui de diſpenſatione in foro externo, at vero noſtram ſexti corollarij reſolutionem de diſpenſatione in foro conſciẽtiæ, iuxta *cap. 6. ſeſſ. 24. de reformat.* Secundo *Mayol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 10. verſic. 20. & lib. 5. capit. 48. numer. 10. & 11.* dicit diſpenſationem *Concilij ſeſſ. 14. cap. 7.* procedere in quocumque homicidio etiã vim vi repellendo commiſſo contra *Clemen. ſi furioſus de homicid.* Tertio denique, & melius dicendum eſt eam nõ loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem neceſſitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus eſt irregularis ex *dict. Clemen. ſi furioſus*, iũctis reſolutis per *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 1. collect. 930.* Frãc. Leo

in theſauro fori eccleſ. par.3.cap.9.numer.29.Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr.11. cap.23. num.51. Bonacina dict. diſputat.7. quæſt.4. puncto 6. num.3. cum ſequ. Sed agere de eo qui eget diſpenſatione, & per conſequens de eo, qui in ſe defendendo exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ, talis enim fit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ eſt indiſpenſabilis niſi à Papa, ſed illa quæ ab Epiſcopo diſpenſari poteſt; *Sayro dict. cap. 7. numer.22. & deciſ.9. de homicid. Paul. Comitol. reſpõſ. moralium lib.6. quæſt.54. numer.3. Iacob. de Graſſis in aureis deciſ. part.1. lib.2. cap.65. numer.13.* vbi reſoluit, quod excedens modum in ſe defendendo fit irregularis ea irregularitate, quæ poteſt ab Epiſcopo cauſa cognita diſpenſari, & circa intellectum *dict. cap.7.* latius tractant *Valerius Reginald. in praxi fori pœniten. lib.30. tractat.2. numer.112. Coninch. de Sacrament. & cenſur. tom.2. diſputat.18. à numer.73.* latiſſimè *Cened. practic. quæſtionum lib.1. quæſt.24. numer.13. cum ſequenti,* optimè *Petrus de Ledeſma in ſumm. par.2. tractat.8. de inſtit. commutat. cap.18. concluſ.14. difficultate 1. Bellet. diſquiſit. cler. p.1. titul. de diſciplina clericali §.5. nu.109. cum ſequentibus.*

55 Vnde ſciendum eſt quod quando propter ineuitabilem neceſſitatem tutandi propriam perſonam commiſit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ transgrediendo, irregularis eſt per *cap. ſignificaſti il 2.* ibique notant gloſ. & Doct. *de homicidio, Cou. in Clem. ſi furioſus par. tertia, §.1. numero ſecundo in fine, Iacob. de Graſſis dict. numer. decimo tertio,* præcipuè ſi dolo, & ex propoſito excedat *Farin. dict. quæſtione 125. num. 418.* Hinc regularis eſt, qui percuſſorem ab eo fugiente occiderit propter exceſſum *gloſ. uer. ſecularibus in cap.3. de homic. Paul. Comit. reſponſ. mor. lib.4. q.98. nu.12. Farina. d.q.125. num.385.* quin, & pro homicidio punitur, ſed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda ex reſolutis per *Dec. in l. vt vim nu.18. ff. de iuſt. & iur. Cla. §. homicidium nu.27. vbi Baiar. nu.90. Menoch. de arbitr. caſu 268.* idque tametſi modum præfatum inculpatæ tutelæ exceſſiſſet, tam ob culpam, quam ſi propter dolum, vt firmant *Bertrand. conſil.274. nu.2. volum.1. p.1. Clar. d. num.27.*

56 Nam qui occidit inuaſorem, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis, quamuis inuaſorem occidat ex odio, & cum intentione ſumendæ vindictæ, vt per *Molin. de iuſtit. to.4. tract.3. diſput.72. num. 8. Petr. Nauar. lib.2. de reſtitut. c.3. numer.327. Bonacina d. diſput.7. quæſt.4. puncto 6. verſic. dixi etiam ſi occidat. Farin. d.q.125. nu.382.* Tunc vero dicitur quis tali moderamine vti, qui ſe non poterat defendi, aut tueri, niſi eo modo, quo ſe defendit, vt ait *Bertran. d. conſ.224. nu. 4. per tex. in l. ſcientia, §. qui cum aliter, ff. ad legem Aqu. Bar. & alij in l.1. C. vnde vi.*

57 Moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit circa modũ, tempus, & cauſam, vt aduertunt *Abb. in cap. olim, il 1. numer.15. de reſtitut. ſpol. Chirchou. tom.2. commun. opin. lib.9. titul.10. numer.13. verſic. ſed primo, Sayr. de cenſur. lib.6. cap.17. à num.7. Farinac. in praxi crim. quæſt. 125. num.350. cum ſeqq. Chriſtoph. de Paz in ſcholijs ad leges, ſtyli. l.58. num.5. Petr. Cabal. in tractat. de omni genere homicidij num.94. Rebell. de oblig. iuſtit. par.1. lib. 3. quæſt.12. num.7. Azor. inſtit. mor. p.3. lib.2. cap.1. q.2. Bernar. Grauæus ad practicam Cameræ imper. lib.2. concl. 100. conſider.1. à num.9.*

58 Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi ſi aliquibus feriat armis inuaſorem ſine armis, quando inuaſor prouocato robuſtior, & ferocior eſſet, vt tenent *Bernar. Grauæus d. conſid.1. nu.12. & 13. vbi nu.18.* reſoluit, quod inuaſus à fœmina, non tenetur adhibere duriora arma, niſi moderatius egerit, vel maſculus ſit minutus, & trepidi animi, fœmina verò ferox. In dubio. n. robuſtior præſumitur aggreſſor ex *Tiraq. de iure primoge. q.17. opin.8. nu.7. & 8. Gomez variar. tom.3. c.3. nu. 25.* Probatio exceſſus accuſatori iniuncta eſt, vt tenent *Honded. deciſ. conſultiua 99. num.14. & 15. Viu. Neapol. deciſ.458. n.8. Bernard. Grauæus d. conſid.11. à num.44.* Defenſionem ſatis eſt probare, vt eius neceſſitas probata cenſeatur, quamuis de neceſſitate nõ articuletur, *Bonacoſa to.1. communium opin. lib.9. tit.10. num.19. & Mich. Craſſ. nu.45. Farinac. in praxi criminali, q.125. nu. 428. verſ. limita 2.*

59 Circa vero diſpenſationem reſpectu fori exterioris non prohibebatur Antiſtes à iure communi illam cõcedere homicidæ voluntario ad minores Ordines conſequendos, ſimpliciaque obtinenda beneficia, ſecundum *Anan. in cap.2. num.5. vbi Hoſt. Ioann. Andr. & Butr. ac Abb. num.5. de clericis pugnantibus in duello.* Hodie tamen Epiſcopus diſpenſare non poteſt irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum: ita *Nauar. in manual. cap.27. numer.194. verſic.7. & num.240. verſi.4. & conſil.17. de homicidio numer.2. Gregor. de Valentia, tom.4. diſputat.7. quæſt.19. punct.3. §.5. Petr. Aragon. in 2.2. quæſt.64. art.8. in fine, Tolet. in ſumm. lib.1. cap.31. Sayr. de cenſur. lib.6. c.7. nu.14. & 15. Henriquez in ſum. lib.14. c.19. §.1. litt. D. Farinac. in praxi criminali p.5. q. 119. num.62.*

60 Homicida enim eſt irregularis, nec ad ordines promoueri poteſt *cap. final. de temp. ordinat. cap. d. cætero de homicid. Concil. Trident. ſeſſ.14. de reformation. capit.7.* ibi, ſed omni ordine: etiam de minori intelligunt *Couar. in Clemen. ſi furioſus par.2. §.3. num.5. in fine,* plures refert *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.404. nu.2. Henriq. dict. §.1. lit. D.* Neque deindè in ſuſceptis miniſtrare poteſt *dict. capit.2. de clericis pugnantibus, cap. ſuſcepimus, de homicidio, Nicolaus Garcia de benef. par.7. c.11, num.6.*

61 An autem hodie poſſint Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario ad retinendum curatum? quæſtio eſt non contemnenda, in qua affirmatiuè reſpondent *Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de offic. ordin. deciſi.13. praxis epiſcopalis p.2. verbo diſpenſatio, §.3. Nauar. conſ. 13. de offic. ordin. in antiq. alias conſ.45. ſub tit. de homic. in nouis.* Sed hæc opinio nullo modo recipienda eſt ex eiuſdem Concil. verbis ſimpliciter prohibentibus Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum homicida voluntario, nec diſtinguentibus ad beneficia, vel ad ordines, quinimo expreſsè loquentibus de vtriſque in illis verbis ibi, nec illi aliqua eccleſiaſtica beneficia etiã ſi curam non habeant animarum conferre liceat, ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio eccleſiaſtico perpetuo careat: ideo ſi quis omne dicit, nihil excipit ex iuris regula, certè dum in eodem capite ſancitur, vt omni ordine perpetuo careant, non eſſe eius diſpoſitionem ad Sacros tantum, aut curata beneficia reſtringenda, ſed ad minores etiam aut ſimplicia extendendam, tenent *Nauarr. conſ.18. Incipit Quidam clericus, nu.3. de homic. in antiq. & conſil.13. in nouis. Sayr. in ſuis deciſ. ſub d. titul. de homicid. deciſ.19. Auila de cenſur. p.7. diſputat.6. ſectio. 5. dub.3. verſicul. ſecunda concluſio,* & firmat *Couarr. in*

cap. Alma mater, part. 2. §. 7. numer. 1. Quamuis circa ſuſceptos, & ſuſcipiendos Ordines diſtinctionem faciat *praxis epiſcopalis*, vbi proximè, & videatur firmare *Henriq. dict. cap. 19. num. 1.* & circa beneficia obtenta ante, & poſt irregularitatem *Fr. Lud. Miranda d. quæſt. 8. art. 12.*

62 Quod ſi occultum homicidium non ſit in ſe voluntarium, ſed iuſtum, vel caſuale exequutum ſine diligentia poterit etiam poſt Concilium diſpenſare adhuc in foro exteriori, quilibet Antiſtes pro minoribus ordinibus, & ſimplicibus beneficijs: tum quia *Concil. d. cap. 6.* prohibet tantum ne Epiſcopi diſpenſent cũ homicida voluntario, idcirco eius non eſt extendenda diſpoſitio ad alios homicidas: ita *Henriquez dict. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 2. lit. X. Nicolaus Garcia dict. par. 7. cap. 11. numer. 34. Campan. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 11. c. 23. num. 132. & 142. Fr. Ludouic. Miranda dict. q. 8. art. 13.*

63 Summus vero Pontifex diſpenſare poteſt in qualibet irregularitate prouenienteex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali, ex eo quia omnis irregularitas à iure ipſo eccleſiaſtico introducta eſt, prout reſoluunt *Bonacina de cenſur. diſputa. 7. q. 1. punct. 1. nu. 1. Couarr. in Clementina ſi furioſus part. 2. §. 3. numer. 3. Nauarr. in manual. cap. 27. numer. 191. & ad capit. 1. §. Quibus numer. 10. de pœnitent. diſtinct. 7. Henriq. libr. 14. cap. 1. §. 3. Campanil. dict. cap. 23. num. 3. & 4.* tum quia ita colligitur ex *Trident. ſeß. 24. c. 6.* quare ita reſoluunt *Molin. de iuſtit. to. diſput. 79. Vgolin. de irregularitate ca. 32. Soar. de cenſur. diſput. 44. ſect. 4. num. 35. Auila eodẽ tractat. p. 7. diſputat. 6. ſect. 3. Bonacina d. diſput. 7. qu. 4. puncto vltimo, num. 1.* Reiecta illa periniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ diſpẽſare in irregularitate prouenientë ex homicidio volũtario, quem tenuit *Borgas in tract. de irregularit. parte prima in princip. quæſt. 3.* Eſt tamen in hac re diſtinguẽdum, an ſit concedenda diſpenſatio in iſta irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vbi illud patratum eſt præcedente mera & directa voluntate occidendi præter peccatum, eſt indiſpenſabile, quia negat in ea diſpenſationem *Concil. Tridentin. ſeß. 14. de reformat. capit. 7.* in illis verbis ibi, perpetuo careat, & per argumentum à cõtrario ſenſu, quatenus in eius calce permittit concedi diſpenſationem, ſi illud commiſſum fuerit abſque voluntate directa occidendi: Cuius namque capit. verba non operantur omnimodam impoſſibilitatem diſpenſandi: ſed difficultatem præmaximam, cum qua eſſet illa quandoque concedenda in mentionato caſu, iuxta notata per *Henriq. lib. 14. c. 14. §. 2.* In cæteris tamen homicidij ſpeciebus æquior eſt Papæ voluntas, qui in illis facilius conſueuit diſpenſationes elargiri, ſi in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex *text. in d. c. 7. verſ. Si vero homicidium d. ſeß. 14.* dum namque in eius calce præcipit committi loci Ordinario, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter, diſpenſare poſſit, apertè inſinuat requiri ſupremi Præſulis auctoritatem, ſine qua non liceret ordinario elargiri diſpẽſationem, *Marol. de irregular. lib. 5. cap. 48. §. 3. ſub numer. 18. Henriq. in ſumm. lib. 14. cap. 19. §. 1.* & ita intelligendus eſt *Sayr. de cenſuris lib. 7. cap. 7. ſub nu. 8.* indefinitè loquens non addendo, vel occulto. Nec contradicunt quæ *Mar. Antonin. variar. lib. 3. reſolut. 16. ſub nu. 20. verſic. Octauus*, quia vendicant ſibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illo cauſam habente, quo quidem caſu militat diſpoſitio *c. 6. ſeß. 24. de reformat.* ad cuius adimplementum ſatis eſt, ſi illa nõ oriatur ex homicidio voluntario, ac delictum non ſit deductum ad forum contentioſum, vt poſſit diſpenſare Præſul.

S V M M A R I V M.

1 Occultum per ſe, ſiue abſolutè dicitur, quod nihil habet vnde poſſit ab hominibus cognoſci.

2 Occultum per accidens eſt, quod extrinſecus progreditur, ſed à nemine auditur.

3 Occultum, ſiue ſecretum dicitur, quod plenè probari non poteſt.

4 Hæretici occulti qualiter dicantur.

5 Hæretici purè occulti poſſunt abſolui non ſolum ab Epiſcopis quibus ſubſunt, ſed etiam à quolibet Confeſſario per ſuum Superiorem approbato.

6 Hæretici omninò occulti, & purè mentales non ſunt ipſo iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos ſtatutas.

7 Canoniſtæ contrarium tuentur, ſed illorum fundamentis reſpondetur.

8 Declaratur tex. in Clemen. 1. §. verum quia, de hæret.

9 Concil. Trident. ſeß. 24. de reformat. c. 6. in fine non intelligitur de hæreticis occultis ſimpliciter, & per ſe.

10 Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari poßunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas, incidunt.

11 Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari poſſunt comprehenduntur in cap. 1. proceßus Bullæ in Cœna Domini.

12 Confeßarij non poſſunt abſoluere hæreticos occultos per accidens, & manifeſtos, ſeu notorios.

13 Confeſſarij de quibus interrogare debent pœnitentes, qui tepidi ſunt in Fide.

14 Apoſtatæ in abſolutione obtinenda ſequuntur hæreticorum conditionem.

15 Apoſtatæ ſunt hæretici.

16 Dubius in Fide quando dicatur hæreticus?

17 Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora facere debeant?

18 Hæreticus mentalis ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, non incidit in excommun. propter illum actum.

19 Hæreſim occultam confeßus non dolens de pacto in excommunicationem incurrit.

20 Hæreticus purè mentalis non eſt excommunicatus, quãuis per ſocium dixerit ſe aliquando hanc, vel illam hæreſim credidiſſe, melius ſub diſtinctione reſoluitur.

21 Epiſcopum poſſe poſt Concil. Tridentin. per ſe ipſum, & nõ per ſuum Vicarium in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, tenent multi Doctores.

22 Doctores prædicti reprehenduntur.

23 Refertur c. 1. proceßus Bullæ in Cœna Domini.

24 Verior ſententia tenet Epiſcopis eße ſublatam facultatem abſoluendi occultos hæreticos.

25 Epiſcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt abſoluendi prædictos hæreticos occultos.

26 Inquiſitores Apoſtolici, aut eorum Vicarij, ſiue commiſſarij in foro conſcientiæ abſoluere non poſſunt occultos hæreticos, virtute Extrau. Clem. VII.

27 Inquiſitorib. Apoſt. ſolum in prædicta Extrauag. tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo auditorio hæreticos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias.

28 Inquiſitores Apoſt. an hodie extante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini poſſint abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ?

29 Abſolutus in foro conſcientiæ à crimine hæreſis poteſt accuſari in foro iudiciali, nec tueri ſe poteſt exceptione receptæ pœnitentiæ in foro exteriori.

30 Clauſula in iubilæis appoſita, vt Pœnitentes à Confeſſarijs approbatis, quos elegerint abſolui poſſint ab omnibus, & quibuſuis peccatis, & cenſuris, etiam Sedi Apoſt. reſeruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui poſſe tunc hæreticos emendatos abſolui in foro conſcientiæ, reſeruata poteſtate Inquiſitoribus procedendi in foro exteriori.

31 Sententia contraria verior eſt, & in praxi tenenda.

32 Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, ſe hæreticos fingũt, integram tamen Fidem in corde retinentes.

33 Hæretici dicto modo proxime explicato, cum in excommunicationem non incurrant à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt.

34 Epiſcopis ab Illuſtriſſim. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquiſitoribus quomodo concedatur licentia abſoluendi occultos hæreticos.

35 Epiſcopi in recipiendis hæreticis ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plene ſeruari non poteſt, quam practicam, & modum retinere debeant, oſtenditur.

36 Inquiſitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori abſoluere poſſunt quoſcumque hæreticos, credentes, fautores, &c. non obſtante cuiuſlibet Canonis, Concilij, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto.

37 Inquiſitores huiuſmodi ſunt viri grauiſſimi, & æquiſſimi, ac prudentiſſimi.

38 Laudatur Illuſtriſſim. DD. Ferdinandus Martins Maſcarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquiſitor.

39 Hæreſis delictum pertinet hodie ad Inquiſitores priuatiue ad omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſis propriæ ouis.

40 Caſus directe, & reductiue ad tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes quales? remiſſiue.

41 Confeſſores, qui in Sacris Confeſſionibus confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæreſi ſuſpecti puniuntur ab Inquiſitore.

42 Laudatur Reuerendiſſimus D. Rodericus à Cunha Epiſcopus Portugalenſis, vtriuſque iuris prudentiſſimus.

43 Clericus matrimonium ſiue clam, ſiue publice contrahens, ſi in ſacris ſit conſtitutus Ordinibus, eſt ſuſpectus de hæreſi, & poteſt puniri per Inquiſit.

44 Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquiſitores? remiſſiue.

45 Matrimonium contrahens ſimul cum duabus vxoribus, videtur male ſentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores.

46 Miſſarum celebrationes vſurpantes, & Sacramentum Pœnitentiæ Chriſti fidelibus miniſtrare præſumentes, ad Sacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti, puniuntur per Inquiſit.

47 Sodomiæ criminis punitio ex conceſſione Greg. XIII. pertinet ad Inquiſit. in Regno Portugaliæ priuatiue ad omnes iudices, & Superiores eccleſiaſticos, cumulatiue tamen ad ſeculares poteſtates.

48 Excommunicatione per annum perſeuerantes tanquam ſuſpecti de hæreſi leuiter puniuntur ab Inquiſitoribus.

49 Iudices ſeculares tenentur Inquiſitorum literas, & illorum mandata celeriter exequi.

50 Iudex ſecularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitorum, nec de crimine illo cognoſcere poteſt.

51 Inquiſitores pœnis, & cenſuris contra inobedientes procedere poſſunt.

EPISCOPVS, VIRTVTE Concilij Tridentini, an poſsit abſoluere occultos hæreticos?

ALLEGATIO XL.

PRo vera præſentis quæſtionis explicatione, duo à nobis erunt examinanda, Primum, quot modis dicantur hæretici occulti, & quos occultos hæreticos poſſint Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij à ſuis Ordinarijs abſoluere; Secundum, an facultas abſoluendi conceſſa Epiſcopis per *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini? Et an caſu quo ſit adempta, quomodo ſe gerere debeant in abſoluendis occultis hæreticis.

Quot modis dicantur occulti hæretici, & quos occultos hæreticos poterunt Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij approbati abſoluere.

1 QVantum ad præſens inſtitutum ſpectat trifariam dicitur aliquid occultum fieri. Primo dicitur quoddam occultum per ſe, ſiue abſolute, & ſimpliciter, quod nihil habet vnde poſſit ab hominibus cognoſci, & hoc dicitur occultum cordis ſiue mentis, quia ſolo corde, & mente intus retinetur, nec voce, ſcripto, opere, aut alio quolibet actu, ſiue ſigno exteriori foras, ſiue extra procedit. *Caietan. 2. 2. quæſt. 11. artic. 3.* & ibidem *Petr. de Arag. & Ban. art. 4. Syluestr. in ſumm. verbo communicatio 7. in princ. verſ. ſecunda eſt, Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæreticorum punit. lib. 2. c. 18. Simancb. de catholic. inſtitution. tit. 42.*

2 Eſt aliud occultum per accidens, quod extrinſecus progreditur, & natura ſua manifeſtum, & cognitum fieri poteſt, ſed quia deſunt, qui audiant, vel indicant, occultum & ſecretum remanet, id tamen contingit quando quis in vaſta ſolitudine ſolus profert hæreſim aliquam, talis hæreſis occulta per accidens dicetur, quia nemo aderat, qui eam audiret, & natura ſua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores proceſſiſſet, quamuis & defectu teſtium ſit occulta per accidens, & probari non poſſit, *Caiet. Alphonſ. de Caſtr. & Simancb. dictis locis.*

3 Tertio, & poſtremo dicitur, quid occultum, ſiue ſecretum, quo plene probari non poteſt, quale eſt illud, quod vnus tantum ſcit, aut licet ab aliquibus ſciatur, ſunt tamen ſingulares, etenim occultum in hac ſignificatione,

catione dici poteſt, quod non eſt manifeſtum *cap. veſtra de cohabit. cleric.* vbi communiter Doctores, & *Turrecrem. in c. ſi peccauerit 2. q. 1. Simanch. dict. titul. 42. de occultis, num. 1.*

4 Similiter trifariam poteſt dici quis occultus, ſiue ſecretus hæreticus, aut per ſe, & ſimpliciter, aut per accidens, aut quia plene probari nequit, & hæc occulti differentia, vt prudenter *Simanchas dict. tit. 42. num. 7.* obſeruat, recepta eſt à viris doctiſſimis, & retinenda in praxi, ſicut mox explicabitur.

5 Si hæretici ſunt omnino occulti, ideſt, ſimpliciter, & per ſe occulti, quos aliqui pure mentales, ſiue intellectuales appellant, non modo ab Epiſcopis, quibus ſubſunt, ſed etiam à quolibet confeſſario per ſuum Superiorem approbato, ſi pœniteant, & confiteantur, perinde abſolui poterunt à peccato hæreſis mentalis, ſicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen hæreſis nõ eſt reſeruatum niſi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæreſis omnino occulta, vt mox dicetur. Et hæc ſententia veriſſima eſt, quam magni viri abſque controuerſia recipiunt, neque hæreſis pure mentalis, quæ nunquam prodijt in actum exteriorem, vt vere *Simanch.* affirmat, eget abſolutione Inquiſitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, ſed ſufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ille beneficium abſolutionis impertiri poteſt: ita *Caiet. in ſumma verbo hæreſis in fine, Vmbertus, Locatus in opere iudiciali, ſiue in praxi hæreſeos, verbo hæreticus nu. 24. Simanch. d. tit. 42. num. 11. Petr. de Aragon. d. quæſt. 11. artic. 3. §. Sed dubium eſt, quiſnam poſſit, verſ. quinto dico, Lelius Zecbius de caſibus Epiſcopo reſeruatis, circa caſum vltimum numer. 1. verſ. hinc eſt.*

6 Veriſſima, & certiſſima huius poſitionis ratio illa eſt, quam præſtantes viri ſequuntur, quoniam hæretici omnino occulti, & pure mentales, quales paulo antea deſcripſimus, nec ſunt ipſo iure excommunicati, neque in alias pœnas incidunt, quæ contra hæreticos ſtatutæ ſunt: idque propterea, quia, vt concorditer, & vere Theologi docent, Eccleſia militans non ligat, neque iudicat actus ſolum interiores, & pure mentales, neque illos in ſua iuriſdictione prohibet, aut punit, quod ipſum frequenter iura profitentur, è quibus natum eſt prouerbium communiter receptum. Eccleſia non iudicat de occultis, & illud, non habent latentia peccata vindictam, & *D. Thom.* conſtanter, & vere affirmauit dicens, de his poteſt homo legem facere, de quibus poteſt iudicare, iudicium autem hominis eſſe non poteſt de interioribus, qui latent, ſed ſolummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideo lex humana non potuit cohibere, & ordinare ſufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omnino occultos non eſſe excommunicatos quoad Eccleſiam, quamuis ſint vere hæretici, quoad Deum, tenent *D. Antonin. in ſumm. p. 3. titul. 24. cap. 4. Pet. Palud. in 4. ſentent. diſt. 13. quæſt. 3. artic. 1. concluſ. 8. Angel. Clauſi in ſumm. verbo hæreticus, num. 2. Syluestr. verbo excommunicatio 7. numer. 3. & 4. Armil. verbo hæreſis, numero 9. & 19. Caiet. in ſumm. verbo hæreſis in fine, & dict. quæſt. 11. artic. 3.* vbi *Aragon. & Bann. artic. 4. Alphonſ. de Caſtro dict. capit. 18. & de lege pœnali, lib. 2. cap. fin. Iacob. Almayn. in 4. ſentent. diſtinct. 17. quæſt. 1. Sot. in 4. diſtinct. 22. quæſt. 2. artic. 3. concluſ. 9. Simanch. dict. tit. 42. num. 3. cum ſeqq. Couarr. in reg. peccatum 2. par. in initio, numer. 7. Nauarr. in man. capit. 11. numer. 17. & cap. 27. numer. 56. & in cap. cognationis de pœnit. diſtinct. 1. & in princip. de pœnit. diſtinct. 5. num. 19. & 20. & in rubr. de iudicijs numer. 67. Rebuff. ſuper Bulla in Cœna Domini in verbo publice, vel occulte, Burſ. conſil. 289. incip. in ſubhaſtatione, numer. 13. lib. 3. Valent. tom. 2. diſputat. 7. quæſt. 5. puncto 7. Henriquez in ſumm. lib. 14. cap. 4. §. 1. in gloſ. lit. D. Iacob. de Graffis in aureis deciſion. lib. 2. cap. 9. numero 3. Vgol. de cenſuris tab. 1. cap. 9. §. 12. & de irregular. capit. 34. in princip. numer. 6. & in Bulla Cœnæ par. 2. cap. primo §. 1. num. 16. & ſequen. & §. quarto num. 12. Ludouic. Carbo de legibus lib. 8. diſput. 14. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 5. cap. 10. lib. 8. cap. 10. quæſt. 3. & capit. 19. quæſt. 4. Auila de cenſuris part. 1. dub. 10. & par. 7. diſput. 2. dub. 1. Sayr. eod. tractat. lib. 1. capit. 9. numer. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. à num. 20. Soar. eod. tractat. diſput. 4. ſect. 2. num. 3. & diſputat. 21. ſect. 2. & de legibus lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12. Salas etiam de legibus diſput. 9. ſect. 1. Sanch. in præcepta Decalogi libr. ſecundo capit. 8. num. 1. Nicolaus Garc. de beneficijs par. 11. cap. 10. num. 91.* & alij multi à prædictis citati: frequenter iura profitentur *in cap. ſicut tuis, in fine, & in capit. tua nos, §. licet autem, de ſimon. & in cap. erubeſcant, vbi gloſ. 32. diſtinct. & in cap. humanæ aures, 2. 2. quæſt. 5. c. & in c. Chriſtiana 32. quæſt. 5.*

7 Verum Canoniſtæ noſtri contrariam tuentur ſententiam; aſſerentes hæreticum occultum in excommunicationem incurrere per tex. in *Clem. 1. §. verum quia,* vbi *gloſſ. verbo eo ipſo, de hæreticis, Panormitan. Ioan. Andr. Anan. & Felin. in cap. vltim. de hæreticis, Archidiac. & Geminian. in cap. hinc etenim 49. diſtinct. Roias de hæreticis par. 1. numero 246. Ioannes Vella de pœnis delictorum cap. 14. verſ. iure vero Canonico, Cantera quæſtion. criminal. par. ſecunda, cap. primo, Azeued. l. 1. numer. 152. titul. 3. lib. 8. nouæ recopil. Menoch. de arbitrar. cap. 360. numer. 6. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſſ. 7. numero 13. cum ſequen. Ceual. communium contra commun. quæſtion. 698. Ioannes Medina de oratione, quæſt. 15. Albert. Pyghius lib. 6. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 16. Albertin. tract. de agnoſcendi aſſertionibus quæſt. 33. Cened. ad Decret. coll. 103. num. 2.*

8 Putant Canoniſtæ efficaciter probari ſuam ſententiam ex *dict. Clem. 1. §. verum quia, de hæreticis,* vbi hæreticæ prauitatis Inquiſitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere tenentur, aiunt enim odium, & amorem actus eſſe interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed *Theologi* vere reſpondent Inquiſitores non incidere in excommunicationem ob ſolum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent, ſed eam incurrunt ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic eſt verus intellectus illius *Clement.* vt *Caiet. Bann. Caſtr.* & alij docuerunt, & eodem quoque modo reſpondendum eſt ad cætera iura adducta per *gloſ. verbo eo ipſo in dict. Clem. 1.* illa enim iura, & Canones, pœnas ſiue cenſuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua ſigna exteriora in publicum prodeunt, aut manifeſtantur, nec vllum reperitur decretum, quod actibus ſolum interioribus occultis penitus, ac pure mentalibus pœnam, ac cenſuram irroget.

9 Cum ergo hæretici primo modo occulti, ideſt, ſimpliciter, & per ſe occulti, ſeu mentales, non incidant in excommunicationem, inde fit, vt non modo ab Epiſcopis locorum, ſed etiam à confeſſarijs quibuſuis approbatis, & idoneis abſolui poſſint, vt paulò antea dictum eſt, & decretum *Concil. Tridentin.* non eſt de abſolutione horum occultorum accipiendum, fruſtra enim,

& inuti-

& inutiliter conceſſiſſet in priuilegio, quod iure ordinario competebat, ſolum enim de alijs occultis intelligitur, ſicut mox dicetur.

20 Si vero hæretici fuerint occulti per accidens, quales ſunt, qui verbo, ſcripto, aut aliquo opere, ſeu facto exteriori, hæreſim protulerunt, in excommunicationem, & alias cenſuras, ſeu pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæreſis iam deuenit ad eos actus, ad quos Eccleſiæ iuriſdictio pertingit, & ex natura ſua iudicio hominum obijcitur quamuis ex defectu teſtium ſit per accidens occulta per ſigna, & actus exteriores, quę illam comitanter nota fieri poterant, ita *Caet.* dicit *quæſtione vndecima art. 3. Sylu. & Alphonſus à Caſtro, Pet. Paludan. D. Antonin. Sot. Reb. dictis locis, Bann. in D. Thom. 2. 2. quæſtione vndecima articul. quarto quæſtione ſecunda concluſ.* 2. & ibidem *Aragon. à num. 3. in princip. verſ. hoc ſuppoſito.* Eadem prorſus ratione, aut multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tertia ſignificatione paulo antea relata omnino incurrere excommunicationem, & alias cenſuras, & pœnas contra hæreticos à iure latas.

21 Iuxta has duas poſtremas occulti ſignificationes intelligenda eſt excommunicatio lata in *primo cap. proceſſus Bullæ in Cœna Domini*, in verbo, *occultè*, hoc enim, quod, vt rectè *Rebuff.* aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, ideſt, hæreticos, credentes, fautores, receptatores, defenſores, & cæteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, vt *Nau.* obſeruat, aut alios omninò occultos, de quibus non iudicat Eccleſia, ſicut idem *Rebuff. ſuper Bullam Cœnæ Domini verbo publice, vel occulte*, prudenter affirmat, iſti enim non incurrunt in excommunicationem, ſeu cenſuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, ſed eos tantum occultos ligat, qui hæreſim protulerunt verbo, ſcripto, vel nutu, aut ſigno verbis æquipollenti, licet nemine id audiente, vel vidente, quia ſufficit ſua natura eſſe probabile, quamuis contingat probari non poſſe ad hoc, vt includatur ſub poteſtate & iuriſdictione humana, & pœnis illius.

22 Ex prædictis infertur Confeſſarios non poſſe abſoluere hæreticos occultos in ſecunda, & tertia ſignificatione, hoc eſt occultos per accidens, & hæreticos manifeſtos, ſeu notorios, iſti enim re vera in excommunicationem incurrerunt, cuius abſolutionem Summus Pontifex reſeruauit, id negando, vel adimendo alijs iuriſdictionem ſuper tali caſu, vt rectè *Caet. d. quæſt. 11. art. 3.* obſeruauit, neque de hoc articulo eſt aliqua dubitatio, cum notiſſimum ſit hæreticos iure excommunicatos, eorum abſolutionem ad Romanum Pontificem pertinere quam ſibi reſeruauit proceſſum *Bullæ in Cœna Domini.*

23 Cum igitur Confeſſarius non poſſit abſoluere niſi ſolos hęreticos mentales, diligenter eos, vt rectè *Caet. dict. quæſt. vndecima artic. 3. & Nau. in dict. capit. cogitationis de pœnit. diſtinct. 1. num. 21. verſ. tertio infertur* admonent, explorare oportet omnes circunſtantias, & interrogare prudenter illos præſertim pęnitentes, qui tepidi ſunt in Fide, & victi ſæpe tentationibus conſentiūt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariè dubij ſunt, & ancipites, vtrum etiam cum ſoli eſſent, ore, vel ſcripto, aut alio modo ſignificatiuo protulerint hæreſim, ſeu infidelitatem ſuam, quando in ea erant, aut voluntarie dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam ſi aliquo modo ſignificatiuo, & probabili hæreſim mentis detexerint, abſolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint.

14 Quæ hactenus dicta ſunt, aut in poſterum dicentur de triplici genere occultorum hæreticorum, de eorum abſolutione intelligenda etiam ſunt, vt locum habeant in apoſtatis, & illis, qui, vel ad iudaiſmum, vel ad paganiſmum, ſeu gentilitatem, aut quamlibet aliam ſectam tranſeundo, vel redeundo Fidem Catholicam omninò deſeruerunt, & in totum ab ea receſſerunt, nā neque apoſtatæ mentales incurrunt in excommunicationem, nec in alias pęnas, & cenſuras contra male credentes latas, & propterea à quolibet Confeſſario approbato abſolui poterunt: ſed illi apoſtatæ in eas cenſuras inciderunt, qui per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam ſignificationem initio huius Allegationis allatam, eſſent occulti.

15 Ratio in promptu eſt, quoniam apoſtatæ à Fide Catholica, quantum ad pęnas, & cenſuras attinet, pari iure cum hæreticis cenſendi ſunt, & eodem modo ad Eccleſiæ gremium vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nā apoſtatæ ſunt hæretici, & vti tales tractandi, *Repertor. Inquiſitorum verbo apoſtaſia, Sylu. in ſumm. verbo apoſtata ſecundo, Gondiſaluus de hæreticis, quæſtione vigeſima. Alphonſus de Caſtro de iuſta hæreticorum punitione lib. 1. c. 23. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. dec. 671. nu. 1. in 1. edit. & reſol. 423. nu. 1. in 2. edit.*

16 Idem penitus iudicium eſt de dubijs in Fide, quos hæreticos eſſe ius affirmat, qui enim ſciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non reſiſtens non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem contrarium, ſed medius inter vtramque partem nutat, & incertus fertur, nec curat quid potiſſimū ſequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, parum ſui intereſſe dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat, verbi gratia, an in venerabili Euchariſtię ſacramento ſit vere, & realiter corpus Domini Noſtri Ieſu Chriſti, nec ne? an Virgo, aut non fuerit? an Romanus Pontifex ſit vere Chriſti Vicarius, & Petri ſucceſſor, & caput Eccleſiæ militantis, aut non ſit? aut his ſimilia, hæreticus eſt, quoniam ad Catholicam Fidem magna firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria ab ea procul eſſe debet: ſi quis ergo fuerit dubius mentalis abſolui poterit à quolibet Confeſſario ab Ordinario approbato, ſed ſi dubitationem exterius protulerit, non poterit abſolui, quia in excommunicationem, & alias cenſuras, & pęnas iam incidit: dubios enim in fide, prout ſupra deſcripti ſunt, hæreticos eſſe ius affirmat *in cap. 1. de hæreticis*, vbi communiter Doctores, *D. Antonin. 3. par. titul. 22. capit. quinto, §. decimo Albertin. tractat. de agnoſcendis aſſertion. quæſtione 3. numer. 9. & in rubr. de hæreticis lib. ſexto quæſtione decima tertia, numero vigeſimo ſext. & ſequentib. Melchior. Cano de locis Theologicis libro duodecimo capit. nono. Auguſtin. de Ancona in ſumm. de poteſtate eccleſiaſt. quæſtione vigeſima ſecunda articul. 1. Nauarr. in manual capit. vndecimo, numer. decimo ſeptimo, & in cap. ſi quis autem numer. decimooctauo, 19. & 49. de pęnit. diſtinct. 7. & in capit. inter verba concluſ. 6. concluſ. 19. numer. quinquageſimo quinto, Perez l. 1. verbo ſanta fe, titul. 1. libr. primo, Ordinam. pagin. 16. & l. 3. verſ. ex quo requiſito titul. quarto lib. 8. pagin. 83. Menoch. conſil. 149. numer. quadrageſimo octauo, & à numer. 52. Clarius libr. quinto, §. hæreſis numer. ſecundo. Valent. in 2. 2. diſputat. 1. quæſtione vndecima punct. 1. diffic. 2. Azor. l. 1. numer. 74. cum ſeqq. tit. 3. libr. 8. nouæ recopil.*

recopil. Doct. Barb. in rub. §. ſoluto matrim. par. 2. num. 23 Pegn. in director. Inquiſitorum p. 2. comment. 1. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 9. q. 5. Farin. in praxi crim. par. 5. q. 124. num. 114. & ſeq. eleganter *Valer. Reginald. in praxi fori pænitent. lib. 17. nu. 49.* optime *Sanch. in præcepta Decalogi libr. 2. c. 7. num. 11. praxis epiſcopalis part. 1. verbo caſus verſic. dubij.*

17 Ad meliorem prędictorum intelligentiam ſciendum eſt quanta ſit neceſſaria expreſſio, aut quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora exigantur, ad hoc, vt hæretici occulti in excommunicationem incidant. *Bannes* ait *d. quæſtione vndecima artic. 4. q. 2. concluſ. 3. §. tertio arguitur, verſ. quid ſi aliquis.* Primo, quod vbi primum quocunque ſigno, vel motu, vel facto aliquis intelligitur ab aliquo alio quod ſit hæreticus incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc eſt hæreticus manifeſtus. Secundo dicit quod ſi ex aſſenſu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non ſunt ſufficientia ſecundum ſe, neque ex circumſtantijs, vt explicetur hæreſis, vt ſi intus conſentiens homo huic errori, filius eſt inæqualis patri ſecundum Diuinitatem, exterius proferat, ita eſt, non erit excommunicatus, niſi forte ex aliqua circumſtantia illa verba ſint ſufficientia ad explicandum errorem. Hæc *Bann. dict. loco.*

18 Prædictus mentalis hæreticus ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, vel ob aliam honeſtam cauſam, non incidit in excommunicationem propter illum actum exteriorem, tum quia exterior ille actus bonus eſt, & cum antequam proferret illa verba non eſſet excommunicatus, propter illum actum bonũ non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæreſim aſſerendo, & proteſtando illam, quod videtur neceſſarium, vt incurrat in excommunicationẽ, ſed potius diſtando: ita *Aragon. dict. quæſt. 11. art. 3.* & ibi *Bann. articul. 4. quæſito ſecundo ad quartum argumentum, Sou. ad dict. reg. peccatum 2. par. in initio numer. 7. Simanch. dict. titul. 42. de occultis numer. 9.* Quod quidem multò magis procedit cum hæreticus in foro ſacro Pęnitentiæ intellectualem hæreſim confeſſus eſt, quia nõ ſolum actus ille bonus eſt, ſed pius, & extra iudicium humanum iuxta ſupra citatos.

9 Verum ſi quis aliquando hæreſim ſuam occultam confiteatur, nec doleat de peccato, vt ait *Aragon. quæſt. vndecima artic. 3. verſ. ſed dubium,* aut ſciens, & prudens dubitet de auctoritate Eccleſiæ Romanæ, vt ſentit *Bannes d. quæſt. 11. artic. 4. quæſito 2. concluſ. 2. ad quintum argumentum, verſ. reſpondetur quod ſi ille homo,* etiamſi interroget Doctorem Catholicum ad ſequendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cum explicet ſuam hæreſim, quoniam non eſt paratus corrigi ab Eccleſia, cum vnius hominis iudicium illius auctoritate præferat.

Hæreticum pure mentalem excommunicatum non eſſe, tametſi per iocum dixerit ſe aliquando hanc, aut illam hæreſim credidiſſe refert *Franciſcum Victoriam* ſenſiſſe *Simanchas dict. titul. 42. de occultis numer. decimo ſext.* quia non aſſerit illam hæreſim, ſed tantum narrat, aut refert, eiuſdem ſententia videtur eſſe *Bannes,* loco vbi proxime citato, cum ait neceſſarium eſſe hæreſim proteſtari, hoc eſt affirmare, vel aſſerere, ad hoc vt cum illam profert hæreticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamuis primum de hoc dubitet *Simanc.* deinde concludit eam fortaſſe benignitatis gratia defendi poſſe. Sed quæſtio hæc ſub diſtinctionis fędere reſoluenda in hunc modum venit. Vel is, qui per iocum dicit ſe aliquando hanc, vel illam hæreſim tenuiſſe, quo tempore eam per iocum protulit, iam eius pęnituit, & omnino dimiſit, vel non dum errorem dimiſit: primo caſu non incidit in excommunicationẽ, nam excommunicatio eos ligat, qui vere hæretici ſunt, de quorum numero amplius non eſt is, qui iam dimiſit errorem, & qui declarat, narrat, aut refert, nihil noui facit *l. heredes palam §. ſi quid, ff. de teſtam.* in ſecũdo vero caſu licet non aſſerendo dicat ſe aliquando ita credidiſſe; aut credere, in excommunicationem incurrere videtur, quoniam, qui aiunt, ſufficere actum exteriorem ſignificatiuum, & de ſua natura probabilem, vt hęreticus incurrat in excommunicationem regulariter, non addunt neceſſariam eſſe aſſertionem in illo actu. Neque actus iocandi poteſt appellari ſimpliciter bonus ad hoc, vt proferentem defendat, ſicut tuetur actus petendi conſilium ad reſpiciendum, & actus confitendi ad penitendum, vt proximè dictum eſt, & qui iocatur non pęnitet, & hæc ſententia tutior eſt, vt ſaluti animæ conſulatur.

An facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi per Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ Cœnæ Domini?

21 DVbium hoc controuerſum eſt apud Doctores, quorum aliqui negant, alij vero affirmant. Vna ſententia tenet poſſe Epiſcopos, poſt *Concil. Tridentin.* per ſe ipſos, & non per ſuos Vicarios in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, hoc eſt, illos, quorum hæreſes non fuerũt ad forum contentioſum deductæ quamuis exterius prolatæ, cuius auctores inſuper addunt, & præcipuè *Bannes* loco infra citando, non obſtare proceſſum Bullæ in Cœna Domini, aſſerentes per illum non reuocari facultatem Epiſcopis conceſſam in *Concil. Tridentin.* vt poſſint abſoluere in foro conſcientiæ, ſed reuocari illis priuilegium conceſſum ipſis perſonis, qui admittunt hæreſim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod nõ vadant pro abſolutione, niſi ad Summum Pontificem, niſi in articulo mortis, vel intuitu priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Epiſcopum, vt abſoluatur, non ex priuilegio ſibi conceſſo abſoluitur, ſed Epiſcopus habet auctoritatem abſoluendi iure diuino, non ex aliquo priuilegio Pontificis, vnde quotieſcunque non coarctauerit Epiſcopi auctoritatem, vt ſummus Prælatus Eccleſiæ, poterit Epiſcopus abſoluere ex auctoritate ſui officij ab omnibus peccatis ſuos ſubditos, à quibus Summus Pontifex poteſt abſoluere vniuerſos fideles, huius ſententiæ ſunt ſectatores *Bann. 2. 2. quæſtione vndecima artic. 4. dub. poſt ſecundam concluſionem, arg. 3. verſ. etſi quis obyciat,* & ibi *Aragon. artic. 3. verſ. ſed dubium eſt, quis nam poſſit, Vella de pęnis delictorum capit. decimo quarto, verſ. iure vero Canonico, Angles in floribus Theologicis par. prima titul. de Confeſſione, quæſtione quarta, articul. 1. diffic. 6. Llam. in methodo Curatorum par. tertia capit. primo, §. vltim. in fine, Vuald. in candelabro aureo part. prima tract. de abſolutione numer. decimo tertio, & part. ſecunda in expoſitione Bullæ Cœnæ numero 51. Sa verbo Epiſcopus, numer. 37. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1.*

cap.

cap.131.num.3.& in explicat. Bullæ Cruciatæ, §.9.numer.70.& quæſtion. Regular. tom.1. quæſtione 20. artic.10. Vega in ſumm. tom.2. capit.125. caſu 11. Nugn. in addit. ad 3. par. quæſt.8. artic.5. dub. 10. ad finem, praxis Epiſcopalis par. ſecunda verbo abſolutio §.8. & 18. & verbo hæreticus §.4. Anton. Gomez in Bullam Cruciatæ clauſula 10. num.44. in fin. Henriq. in ſumm. lib.6. capit.14. §.7. litt. M. & capit.16. §. primo, & lib.13. cap.27. §.5. litt. Q. Petrus de Ledeſma in ſumm. par.2. tract.1. cap.6. poſt concluſ.20. diffic.7.

22 In re tam graui fortaſſis non licebat hos Doctores tam audacter ſuam ſententiam interponere, concludẽtes ſecure poſſe Epiſcopos virtute *Concil. Tridentin.* in foro conſcientiæ hæreticos occultos abſoluere, nam ratio illa, quam addit *Bann.* citato loco, & ſequuntur alij poſt eum, quod ſcilicet proceſſus Bullæ in Cœna Domini non tollit Epiſcopis priuilegium abſoluendi, ſed perſonis, nihil euincit, quia ſi ablatum eſt priuilegium committentibus hæreſim, vt non poſſint abſolui niſi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tãquam Summus Eccleſiæ Prælatus, Epiſcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Epiſcopi iure diuino hanc iuriſdictionem habeant, de quo articulo nunc non tractatur, Romanus Pontifex illam impediuiſſe, & ſuſpendiſse videtur per reſeruationem criminis hæreſis, cuius abſolutionem ad ſe ſolum voluit pertinere, quãuis ergo Epiſcopi non amiſerint poteſtatem, ſeu iuriſdictionem abſoluendi, quam iure diuino ipſis competere *Bannes* aſserit, exercere tamen illam non poſsunt, ex quo Dominus Papa in dicto proceſsu Bullæ conſtituit, vt nullus talis, niſi à Romano Pontifice abſolui poſſit ibi: cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, &c.

23 Verum omiſſis Metaphyſicis ſolemnitatibus non videtur poſse in dubium reuocari, quin Epiſcopis ſit ſublata facultas abſoluendi prędictos hęreticos per dictum proceſsum Bullæ, cum ſpeciatim ibidem, & de Epiſcopis mentio fiat, & decretis cuiuſuis Cõcilij in Bulla S.D.N. *Gregor. XV.* anni præteriti 1621. cuius hæc ſunt verba. Cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis ſecularibus, & quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, ac Militiarum Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis pijs, nec non laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, literis, aut alia quacunque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſsorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

24 Cum in hoc decreto dicatur, quod nullus per alium, quam per Romanum Pontificem abſolui poſſit, priuilegium, ſi quod habebat, aufertur à perſonis abſoluendis, quod & ſequentia indicant; ac cuiuſuis Concilij decreta, & cætera, quæ mox ſubduntur, priuilegium auferunt non modo abſolutionis recipiendæ, ſed etiam impendendæ, quibuſuis quomodolibet habentibus huiuſmodi facultatem. Quare hanc ſententiam tenent *Marol. de irregularit. lib.5. capit.46. numer.6. verſic. caueant, Tolet. in inſtructor. Sacerdotum in explicat. Bullæ Cœnę excommunicat.14. in fine, Vinald.* palinodiam recãtans, *in addit. nouiori anni 1602. in ſuo candelab. aureo p.1. titul.11. de abſolut. num.13. Vgolin. de caſibus reſeruatis Summo Pontifici par. ſecunda, cap.2. §.4. verſ. etiam prętextu quarumcumque facultatum, Sayr. deciſ.16. de ſentent. excommunicat. Param. de origine Inquiſitionis lib.3. quæſt.9. numer.191. Felician. de excommunicat. capit.18. Nauarr. in manual. cap.27. numer.72. Philiarc. par. ſecunda, lib.2. cap.25. & lib.4. cap.22. & in Bulla Cœnæ capit.2. verſ. etiam prætextu quarumuis facultatum, num.3. Franciſc. Leo in Theſauro fori eccleſiaſt. par. prima, cap.37. numer.46. praxis noua Epiſcopalis par.2. cap.1. numero 14. pag.100. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part.4. collect.821. verſic. tertio, & in deciſion. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.13. numer.8. & 9. part.2. Molin. de iuſtit. tractat.3. diſputat.64. num.8. & tractat.5. diſputat.18. numer. ſecundo. Nicolaus* Garcia *de benefic. par. vndecima, cap.10. numer.115. Sanch. in præcepta Decalogi lib.2. cap.11. numer.26. & 27.* & ſecundum hanc opinionem in Supremo generalis Inquiſitionis prætorio Romano pronunciatum fuiſse teſtatur *Pegna in director. Inquiſitorum p. tertia. quæſt.92. comment.141. verſic. penultim.* ſic declaraſse Gregorium XIII. & Clementem VIII. referunt *Fuſch. de Viſitat. lib.2. cap.31. num.5. & cap.23. num.4. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap.67. num.10. in 1. edit. praxis noua Epiſcop. d. cap.1. nu.13.* & audiuiſse à Religioſo docto, & fide digno ſic declaraſse prædictum Clementem VIII. dicit *Azor. inſtitut. moral. par.1. li.8. cap.19. quæſt.3. & cap.10. quæſt.10.* & ita cenſuiſse Sacram Cardinalium Congregationem aſserunt *praxis noua Epiſcop. dict. numer.13. Nicolaus Garc. dict. cap.10. nume.122. Soar. tom.4. diſputation.30. ſect.2. num.11. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.2. tit.21. leg. vnica de familiaribus Inquiſitorum nu.3. & 4. Bonacin. de cenſur. diſputat.1. q.3. punct.2. numer.1. verſ.1.*

25 Et propterea iam obtinuit, quod & inuiolabiliter obſeruatur, vt Epiſcopi à S.D.N. Papa facultatem petant abſoluendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine cauſa cognita Domini Cardinales Inquiſitores Generales Vrbis, & orbis concedere ſolent confectis ſuper ea re patentibus literis, quibus omnes prędicti Cardinales ſuo ordine ſubſcribunt.

26 Quemadmodum non eſt integrum Epiſcopis poſt decretum *Concil. Trident.* abſoluere in foro conſcientiæ prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquiſitoribus Apoſtolicis, nec eorum vicarijs, ſiue commiſsarijs eoſdem in prædicto foro abſoluere virtute *Extrauag. Clement. Papę VII. incip. Cum ſicut §. vobis etiam.* refertur in fine *Director. Inquiſitor.* inter literas Apoſt. pro officio S. Inquiſit. in qua ſic ſcriptum extat. Vobis etiam ac Vicarijs præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquiſitos per Ordinarium, ſiue alios iudices, aut alios quoſcunque hęreticos, fautores, defenſores, & receptatores, necnon à ſancta fide apoſtatas, eoſque qui contra inhibitionem Sedis Apoſtolicæ tenuerunt, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eidem, ſiue eiſdem quomodolibet adhæſerunt (ſi ad cor reuerſi pęnitentes id humiliter petierint) poſtquam hæreſim, qua polluti, & infecti erant abiurauerint, medio iuramento promiſerint de cætero ab huiuſmodi hæreſi penitus abſtinere, abſoluendi, illiſq;

pro

pro præmiſſis pęnitentiam iniungendi ſalutarem, eoſq; ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ reſtituendi, & reducendi auctoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam, & facultatem concedimus Hæc ibi.

27 Quoniam in ſupremo ſacroſanctæ Romanæ, & Generalis Inquiſitionis Tribunali ſæpe pronunciatum, & declaratum eſt, verbum illud, extra iudicialiter, non includere formam iudicij, hoc eſt notarium, & teſtes abiurationis, ſed tantum iudicij ſolemnitatem, per quam alij ſpectatores admittuntur, & delictum, ac pœnitentia pro eo iniuncta pluribus innoteſcit: per hanc ergo *Extrauag.* non conceditur Inquiſitoribus Apoſtolicis, & eorum Vicarijs, ſeu Commiſſarijs facultas abſoluẽdi hæreticos occultos in foro conſcientię, ſed ſolum tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo auditorio eos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias; quod ſatis indicant illa verba, poſtquam hæreſim abiurauerint, item illa, medio iuramento promiſerint: hę enim propriæ ſolemnitates ſunt fori exterioris, non interioris.

28 Inquiſitores Apoſtolicos ex priuilegio abſoluere poſſe ab huiuſmodi criminibus in foro conſcientiæ nõ obſtante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini libenter admittit *Bann. dict. quæſt. 11. art. 4. verſ. præterea aduertendum eſt*, quanquam nolint, inquit ille, audire niſi cum teſtimonio tabelionis, idque vel quia Inquiſitores poſtea petierunt eandem facultatem, vel quia antiqua facultas non erat priuilegium conceſſum hæreticis etiam pęnitentibus, ſed miniſtris Sancti Officij in fauorem fidei, quare ſine dubio non fuiſſe illis reuocata hæc, ſentit *Bann. dict. loco*. Licet hęc ſententia ſuſtineri poſſit, nulla tamen cauſa ſuadet Inquiſitores Apoſtolicos in foro conſcientiæ hæreticos, credentes, & cæteros huiuſmodi abſoluere debere, cum Inquiſitores, vt ſupra dicitur, in hac cauſa potiſſimum ſint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro pęnitentiali, & interiori. Tutius eſt ergo, vt tali facultate, licet illam habeant (de quo non eſt mediocris cõtrouerſia) non vtantur, ſed pęnitentes audiant coram notario, & teſtibus, vt eos Eccleſiæ reconcilient, & deinde à Confeſſarijs approbatis in foro conſcientiæ abſolui poſſint.

29 Sed obſeruandum eſt reum quemcumque ſiue ab Epiſcopo, ſiue ab Inquiſitoribus Apoſtol. ſiue ab alijs quibuſuis poteſtatem abſoluendi habentibus, abſolutum in foro conſcientiæ, ſiue Sacramentali, & accuſari in foro exteriori, & in eum inquiri poſſe, ſi crimen eius in iudicium deducatur, nec iuuare eũ, aut tueri ſe poſſe exceptione receptæ pęnitentiæ in foro interiori, vt tradunt *Zanchin. de hæret. capit. 34. Director. Inquiſitor. verbo abſolutio, §. ſed an abſolutio, & verbo Confeſſio, §. vtrum ſi in foro, Locat. in opere iudic. verbo abſoluere nu. 1. & verbo hæreticus numero vigeſimo quarto*. Ratio huius aſſertionis illa eſt, quam Canoniſtæ communiter tradunt, & ſequuntur, quoniam pęna impoſita per cõfeſſarium in foro pęnitentiali quantumcumque ſit magna non tollit aliquo modo pęnam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili, nam pęna pęnitentialis in foro interiori impoſita tendit ad vnum finem, videlicet, vt per eam pęnitens ſatisfaciat Deo, & animæ ſuæ, alia vero pęna, nempè temporalis, ſpectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, vt Reip. ſatisfaciat is, qui malo exemplo delinquendo eam offendit *gloſ. verbo poterit in c. gaudemus, de diuort. gloſ. 1. in fine in cap. 2. de ſchiſmat. & ibi Panorm. Zabarel. & alij, gl. in c. vlt. 25. diſtinct. gl. vlt. in c. 2. de empt. & vendit.* & ita declarauit *Gregor. XIII.* in quadam Bulla Iubilæi *ann. 1572. tertio idus Septembris*, de qua per *Pęn. in directorium Inquiſitorum par. 2. commento 25. §. quod autem abſoluti*. Multum igitur intereſt ipſorum delinquentiũ, & pęnitentium, vt quamuis abſoluti ſint in foro conſcientiæ accedant quoque ad ſuos Epiſcopos, vel ad Inquiſitores Apoſtolicos, vt ab ipſis in foro exteriori abſoluantur, & per ipſos gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ reconcilientur, ita enim plenam ſecuritatem conſequentur, nec poterunt vlterius in foro exteriori moleſtari, vel inquietari. Confeſſariorum quoque partes erunt in hac cauſa huiuſmodi pęnitentes admonere, vt ad iudices Fidei propterea ſe ſe confeſtim conferant.

30. Sæpe Romani Pontifices per Iubilæorum, & Cruciatorum diplomata liberales indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clauſula generali, vt Penitentes à Confeſſarijs approbatis, quos elegerint, abſolui poſſint ab omnibus, & quibuſuis peccatis, & cẽſuris, etiam à Sede Apoſtolica reſeruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla in Cęna Domini continentur, quo caſu putant aliqui poſſe tunc hæreticos emendatos, & pœnitentes à crimine hæreſis abſolui in foro conſcientiæ, reſeruata tamen poteſtate Inquiſitoribus procedendi in foro exteriori: ita *Sot. in 4. ſentent. diſtinct. 22. q. 2. artic. 3. verſ. primus eius caſus, Frechu. de excomm. artic. 1. p. 4. num. 7. dub. 1. praxis epiſcop. p. 1. verbo abſolutio §. 5. & part. 2. eodem verbo §. 4.*

31 Verum contraria ſententia verior eſt, & in praxi omnino obſeruanda, aſſerens quod nec virtute Iubilæorum, nec Bullarum Cruciatarum, in quibus non datur ſpecialis facultas abſoluendi ab hæreſi, poteſt quis abſolui ab ea, licet expreſſe detur facultas in genere abſoluendi à caſibus Bullæ, neque enim veriſimile eſt id generaliter eſſe conceſſum, quod ſpecialiter denegaretur, neque eſt probabile Pontificem Maxim. tot legibus in Fidei fauorem latis, tam facilè derogare voluiſſe: ita *Cou. in cap. alma mater par. 1. §. 11. numer. 15. Nauar. in manual. c. 27. num. 275. verſic. decimo quarto, Rojas de hæret. par. ſecunda aſſert. 39. numer. 321. & de priuileg. Inquiſit. numero 416.* vbi ait id hodie plenius declaratum eſſe per Motum proprium *Pij V. de ann. 1572. Simanch. de Cathol. inſtitut. titul. 3. de abſolut. numero ſecundo, & in enchir. cap. 15. numer. 4. Viuald. in candelabro aureo titul. de abſolut. numer. 16. & in explicat. Bullæ Cœnæ numer. 134. Angles in floribus theolog. quæſt. de Confeſſ. artic. de caſibus reſeru. diffic. 6. Aragon. 2. 2. quæſtione vndecima, artic. 3. §. ſed dubium eſt quinam poſſit, verſic. dico quarto*, vbi addit ita declaratum fuiſſe à *Gregor. XIII.* ad petitionem Inquiſitorum Hiſpaniæ, qui dederunt operam, vt per Concionatores hæc declaratio euulgata ad omnium notitiam perueniret, quod etiam teſtatur *Fr. Emman. in explicatione Bullæ Cruciatæ in addit. ad §. 9. numer. 66. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. lib. primo cap. 13. num. 33. & lib. quarto, cap. 15. numer. 25. Vgolin. de cenſuris tab. 1. capit. 10. §. 4. numer. 12. Henriq. lib. 3. cap. 16. §. ſecundo & lib. 7. cap. 13. §. 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5. Vega in ſumm. par. prima cap. 125. caſu 12. Petrus de Ledeſma in ſumm. par. ſecunda tractat. 1. cap. 6. concl. 19. & 20. diffic. vltim. Azori. inſtitut. moral. part. prima lib. 8. cap. 10. quæſtione duodecima, & cap. 19. quæſt. 2.* dicens ita habere ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ, *Acoſta de Andrada ad Bullam Cruciatæ quæſt. 59. & ſeq. Soar. de cenſur. diſputat. 7. ſect. 5. numer. 12. Auila eod. tract. part. 2. diſputat. 1. dub. 7. Nicolaus Garcia dict. par. 11. cap. 10. nu-*

numer. 109. Sanchez in præcepta Decalogi libro ſecundo, capitulo vndecimo, numero ſeptimo, & cap. 12. numero decimo.

32 Dubium ex dictis oritur non contemnendum; an illi qui, vel metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum territi, vel amore capti, vel diuitiarum cupidi, vel ne à poſſeſſionibus pellantur, aut ob aliam cauſam aliquid dicunt, vel faciunt ad fidelitatem pertinens, quod hæreticum, vel apoſtaticum meritò iudicatur, vt ſi Mahometum adorent, aut verum prophetam, & Dei amicum eſſe dicant, idola colant, hæreticos ſe eſſe fingant, eorum vſus exterius obſeruent, mores illorum ſumant, Eccleſias eorum frequentent, concionibus interſint, iuramentum & fidelitatem eis ſpondeant, & iurent, ac ſimilia perpetrent, quæ Catholica Religio penitus abhorret, ſed retinent nihilominus integram Fidem in corde, neque ita interius ſentiunt, ſicut exterius faciunt vel dicunt, vtrum in excõmunicationẽ, & alias cẽſuras cõtra hæreticos, apoſtatas, vel idololatras ab Eccleſia latas incurrat? in quo *Caiet. in 2. 2. qu. 12. artic. 1. circa finem verſic. in reſponſ. ad 2. & quæſt. 1. artic. 1.* tenet nõ modo in foro exteriori excommunicatos eſſe, ex cuius ſententia aperte cõſequitur eos nõ poſſe ab approbatis Confeſſarijs abſolui, cum reſeruatio caſus Confeſſariorum iuriſdictionem, & poteſtatem vel auferat, vel impediat, aut ſuſpendat. Verum oppoſita ſententia verior eſt, ex eo, quia excõmunicatio iuris lata eſt in eos qui vere ſunt hæretici, apoſtatæ, vel idololatrę, at illi de quibus dictum eſt, non ſunt huiuſmodi, cum Fidẽ Catholicam interius integre retineant, ergo nõ incurrunt in excommunicationem, ita *Archid. in cap. 1. de ſumm. Trin. lib. 6. in fine, D. Antonin. par. ſecunda, titul. 12. capi. 5. §. 1. Syueſt. in ſumm. verbo apoſtaſia quæſt. prima, num. 4. & verbo hæreſis 1. q. 6. numer. 9. Roſel. verbo hęreticus num. 4. ver. quid de illo, Repert. Inquiſit. verbo hęreticus §. ſi vero hoc facit. Naua. in man. cap. 11. num. 27. verſ. tertio peccat mort. Bann. in 2. 2. quæſt. 11. art. 4. quæſt. 2. verſ. tertia concluſio*, vbi ait hanc eſſe communem ſententiã Iuriſperitorum, & ibi *Aragon. artic. 3. §. ſed dubium eſt quiſnam poſſit, verſ. dico ſexto*, vbi ſatisfacit rationibus *Caietani* contrarium aſſerentis, eam tandem ſequitur *Penn. in direct. Inquiſit. par. 2. ſuper quæſt. 41. §. autem qui metu.* Qui omnes tanquã veriſſimũ cõformiter docent eos, qui talia hæreticalia, vel apoſtatica dicunt aut faciunt, quamuis fidem interius retineant, grauiſſime, & mortaliter peccare; *gloſ. & canon. in cap. non ſolum lo 2. 11. q. 3.* nulla enim cauſa, vel caſus excuſari quemquam poteſt in materia, & Confeſſione Fidei, quin cum opus eſt confiteri eam teneatur, nec metus mortis in cauſa, eſt metus cadens in cõſtantẽ virum, nec licet ore negare Chriſtum, aut Fidem, & corde tantum retinere, hæc putauerunt Helchæſetæ, & propterea merito, velut hæretici, damnati ſunt à Fabiano Papa, vt in eius vita refert *Breuiarium Roman. die 20. Januar.* quod citat *Pen. in Director. Inquiſit. parte prima, comm. 24. ſuper quæſt. nona.*

33 Cum igitur ſupradicta hæreticalia, vel apoſtatica dicta, vel facta exterius dicentes, aut facientes; Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurrerint, à quolibet idoneo Cõfeſſario abſolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reſeruationẽ, per quam pœnitentes abſolui, & Confeſſarij abſoluere prohibeantur, ita ſentire videntur omnes præcitati, ex eo quod aſſerunt non eſſe excommunicatos, & nominatim id profitetur *Aragon. dict. quæſt. 11. articul. 3. §. ſed dubium eſt quiſnam poſſit, verſ. dico ſexto quod qui Fidem.* Quia tamen Eccleſia, quæ non iudicat de occultis, exiſtimat iſtos ex dictis, vel factis hæreticalibus exterioribus, quæ dixerunt, vel perpetrauerunt, hęreticos, apoſtatas, vel excommunicatos, ideo illos punit, & à cenſuris, in quas putat incurriſſe, abſoluit, & mitius punit eum, qui vel ſponte acceſſit ad iudices Fidei, ad confitendum ſuum delictum, vel eum, qui ob grauius periculum, vel metum inductus, indignum facinus perpetrauit: ita *Bann. dict. quæſt. 11. articul. 4. quæſ. 2. verſic. eſt 2. argum. Eccleſia punit. Pen. in direct. Inquiſitorum par. 2. ſuper quæſt. quadrageſima prima, §. & quamuis in foro conſcientię.*

34 Ex prædictis omnibus quod attinet ad noſtram principalem quæſtionem, conſtat Epiſcopos virtute *Concilij Tridentin. dict. cap. 6.* non abſoluere occultos hęreticos, quoniam per proceſſum *Bullæ in Cęna Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quamuis derogatum non fuiſſet, adhuc non deberent Epiſcopi facile vti tali facultate, propter aliqua inconuenientia, quæ ex nimia illius decreti obſeruantia oriri poſſent, quod iam olfecerat *Ioa. Roias in ſingularibus Fidei ſing. 5. incip. accuſatum, verſ. tertio fallit, num. 38.* Hinc Domini Cardinales, Inquiſitores Generales Vrbis, & Orbis Apoſtol. auctoritate re mature conſiderata, vbi expedire vident, Epiſcopis petentibus, concedunt facultatem abſoluendi occultos hæreticos in foro conſcientiæ tantum, eam facultatem petentibus literis teſtatam faciunt, & parciſſime largiuntur, quia longo rerum vſu & quotidiana experientia didicerunt, ita expedire. Regulariter igitur cauſa cognita id obſeruare ſolent, quod à *Clemente VII.* conſtitutum eſt, nã Epiſcopis locorum indulget, vt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, vel defenſores hæreticorum, pœnitentes, & humiliter cõuerti volentes poſtquam errores ſuos abiurauerint à cenſuris, in quas incurrerunt, abſoluant, ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ reſtituant, & reducant, & pœnitentias ſalutares iniungant. Addunt præterea, vt Epiſcopi poſſint ad idem peragendum eligere ſibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magiſtros, aut in iure Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos delinquentes abſoluere poſſint. Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diœceſis Epiſcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hæreticorum, ſeu ſchiſmaticorum in diœceſi habitantium, & quoniam interdum in quibuſdam prouincijs, aut ob defectum Academiarum, aut ob alias cauſas difficulter Magiſtri in Theologia, aut Doctores, ſeu Licentiati in iure Canonico haberi poſſunt, ideo hunc rigorem temperantes permittunt, vt ſi prædicti Magiſtri, vel Licentiati haberi non poſſunt, alij viri idonei arbitrio Epiſcoporum eligantur, qui munus, ad quod aſſumuntur, obire ſciant, & valeant. Hæc omnia literis patentibus comprehenduntur, quibus omnes Domini Cardinales, Inquiſitores, Generales ſuo ordine ſubſcribunt, quam quidem facultatem non ſolent ad indeterminatum tempus concedere, ſed annos præfiniunt tres, vel quatuor ſicut occaſio, & circũſtantia ſuadet.

35 Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum vicarij aut officiales, & alij viri per Epiſcopos deputati in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium deliquentium ordo

iudiciarius plene ſeruari, aut non poteſt, aut nō expedit vt ſeruetur, ſequentem practicam, & modum retinere debent. Qui ab hæreſi, vel ſchiſmate, vel alijs delictis contra Fidē, & Catholicam Eccleſiam cōmiſſis, pœnitentiam acturus ad Epiſcopū, ſeu alios per eum deputatos acceſſerit, verbo, vel ſcripto culpas ſuas coram Epiſcopo, vel prædictis deputatis narrabit notario, ſeu tabellione preſente coram duobus, vel tribus teſtibus eas excipiet, iurabit reus de veritate dicenda, interrogabitur de multis circumſtantijs, de credulitate, de tēpore, quo in errore permanſit, & de pleriſque alijs, que ad ſecuritatem eius conſcientiæ ſpectant, dicetur illi, ſi opus fuerit, vt integre, & confidenter explicet omnes ſuos errores, nec timeat aperire vulnus, vt copioſam, & ſalutarem recipiat medicinam: admonebitur quam grauiter errauit, Catholicā Romanam Eccleſiam deſerendo, eius dogmata ſpernendo, & à vera illius, & recta via declinando; quæ vehementer eius ſalutē exoptat. Poſtquā cōfeſſio fuerit ſic in iudicio recepta in priuato auditorio Epiſcopi, ſeu vicarij illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Epiſcopus, ſeu deputati iubebunt pœnitentem flexis genibus coram libro Euangeliorum abiurare hæreſes, & errores, quos confeſſus eſt. Peracta abiuratione, & promiſſione, quod nunquam deſeret Catholicam Romanam Eccleſiam, Epiſcopus, ſeu deputati ab eo in forma Eccleſiæ abſoluent pœnitentem, iniungentque illi pœnitentias ſalutares: notarius totius actus conficiet patētes literas, ſeu publicum inſtrumentum, cui præter notarium ſubſcribet Epiſcopus, aut deputatus ab eo, qui pœnitentiam impoſuit reuertenti, & confitenti, idque inſtrumentum dabitur reo abſoluto, vt cōſtet ipſum, & reconciliatum fuiſſe Eccleſiæ gremio, & pœnitentiam recepiſſe. Poſtquam reus in foro exteriori prædicto modo ſatisfecerit, & fuerit à cenſuris abſolutus, deinde per approbatos Confeſſarios abſoluetur in foro pœnitentiali.

36 Iudices vero Fidei, videlicet Inquiſitores contra hæreticam prauitatem, non obſtante cuiuſlibet Canonis, Concilij, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto, in foro exteriori abſoluere poſſunt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defenſores eorum, & alios quoſlibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & alijs cēſuris contra eos latis illoſq. gremio Eccleſiæ reconciliare, iuxta ſacram Eccleſiæ ſanctionem, in qua ita ſcriptum extat.

37 De præeminentia horum Inquiſitorum, & obedientia eiſdem ab omnibus preſtanda extat *Bulla Pij Quinti*, quam refert *Stephanus Quaranta in ſum. Bullarij verbo hæreticus*. Sunt enim grauiſſimi, & æquiſſimi, ac prudētiſſimi, ſanctitate, & doctrina pollent, quippe quod ad illud munus tam ſanctum, & venerandum non vulgares homines, ſed doctrina, prudētia, probitate, alijſque magnis virtutib. inſigniti eliguntur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmant *Simanch. de Catholicis inſtitut. titul. 34. a numer. 9. Sigiſmund. Scacc. de indicijs cauſarum lib. 1. capit. 87. a numero primo, Eymeric. in Director. Inquiſitorum part. 3. quæſt. prim.* Roias *de priuilegijs Inquiſitorum nu. 410. Ludouic. a Paramo de origine Officij Sanctæ Inquiſitionis libro 3. quæſt. 9. a numero 23. Fr. Didacus Murillo dellas excellencias de Caragoca tractatu ſecundo, cap. vigeſimo ſecundo.*

38 Cuius rei non vulgare teſtimonium nobis Luſitanis preſtat Illuſtriſſimus Dominus meus *Ferdinandus Martins Maſcarenhas*, cui primos meorum laborū fructus, & me ipſum iure optimo deuoui, & vir gentilitia nobilitate, & literis inſignis, qui poſtquam *Conimbricenſis Academiæ* integerrimus extitit gubernator, & rector, & poſtquam *Algarbienſem Eccleſiam* digniſſimus Præſul multis annis feliciter gubernauit, nunc *Portugaliæ Regni Inquiſitor generalis* viros integerrimos eruditos, & omni laude digniſſimos ſacris Tribunalibus præficit, qui maturo ſemper conſilio cauſas ad Fidem ſpectantes æqua lance iudicant.

39 Iam hodie omne delictum heresis ſpectat ad Inquiſitores, priuatiue ad omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſa propriæ ouis, vt decreuit *S. D. Paulus V.* adhibitis ſeueriſſimis pœnis contra Superiores Religioſorum intromittentes ſe vlterius hac de re in ſuis ſubditis, eoſque nō deferentes illico ad ſanctum Tribunal, prout refert Luſitanus noſter *Emmanuel do Valle de Moura de encantationibus, & enſalmis ſect. 3. cap. primo, numero decimo.*

40 Et quot ſint caſus directe, & reductiue ad tribunal Sanctiſſimæ inquiſitionis ſpectantes numerat *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 671. in 1. edit. & reſolut. 423. in 2. edit.* & vltra caſus ab eo numeratos aliquos adducam peculiaribus Summorum Pontificum cōſtitutionibus ad ipſos Inquiſitores pertinentes, vt horum notitia ad omnes peruenire poſſit, ne de eiſdem cognoſcere & iudicare ſe intromittant.

41 Contra Confeſſores, qui in ſacris Confeſſionibus cōfitentem ad libidinem prouocauerint, cum male de Sanctiſſimo pœnitentiæ Sacramento ſentire cēſeantur, eo abutētes, vti de hæreſi ſuſpectos iure optimo hodie procedunt hæreticæ prauitatis Inquiſitores, vt per *Decian. tract. crimin. lib. ſext. capit. vigeſimo primo, num. 42. & cap. 23. num. primo cum ſequentib. Nauarr. conſil. 1. ſub tit. de hæreticis, Sa in ſumm. verbo Confeſſio num. vigeſimo quinto. Pegna in comment. ſuper Director. Inquiſito. parte ſecunda, quæſtione 56. comment. 81. § Ille quoque, Iacob. de Graffis conſil. 1. ſub titul. de cognatione ſpirituali, Petrus de Ledeſma in ſumma par. prima de Sacramen. Pænitentiæ ca. 19. verſ. ſexta concluſio. Farinac. in praxi crimin. quæſt. 187. num. 28. Marcus Anton.* Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap. 66. num. ſecundo. Henriquez in ſumm. lib. 6. capit. 18. § 4. & libr. 13. de excommunicat. cap. 24. num. ſecundo, litt. P. Ludouic. à Paramo ad conſtitutionem Pij IIII. libro 3. quæſtione 10. numer. 159. Emman. do Valle dict. tractat. de encantat. & enſalm. ſect. 3. capit. ſecundo numer. 6. & latius capitulo 3. à numero 10. Salzed. ad Bernard. capitulo 85. lit. A. in nouiſſima edit. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolution. 440. Quarant. in ſumma Bullarij verbo Confeſſor*, quod & iuſtiſſime ordinauit, ac decreuit *Pius IIII.* quadam ſua conſtitutione, cuius tenorem fideliter deſumptum ex archiuo ſanctæ Inquiſitionis Generalis *Vlyſſiponis* copiam libri in qua continebatur ſibi faciente *Reuerendiſſ. D. Antonio de Noronha Epiſcopo Eluenſi, & Generali Inquiſitore Sanctæ Inquiſitionis Regni Portugaliæ* refert *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. primo quæſt. 59. art. 4. & tom. ſecundo qu. 26. artic. 1.*

42 Et doctiſſimum ſuper prædicta *Pij IIII.* Bulla librum edidit *Reuerendiſſimus D. Rodericus à Cunha* nunc meritiſſimus *Portugalēſis Epiſcopus*, & inde maiora eſſe adepturos ſperamus, qui maxima integritate, & doctrina inſignitus, Legalis, & Pōtificij iuris ſcientia conſpicuus, multis magnificiſque virtutum titulis cohoneſtatur, cuius conſpicuum iuris Canonici opus

multis

multis vigilijs vſque ad ſeniles annos elaboratum, in lucem editum citius expectamus, quam quidem Bullam nunc ex Apoſtolica cõmiſſione *S. D. Pauli V.* ad id nuper ſpecialiter emiſſam habemus, de qua Luſitanus noſter *Benedictus Ægidius in tract. de iure, & priuilegio honeſtatis art. 11. à num. 18.* vbi etiam agit an Confeſſarius crimen inceſtus committat cum ea, quam in Confeſſione audit?

43 Clericus matrimonium, ſiue clam, ſiue publice contrahens ſi in ſacris ſit conſtitutus Ordinibus, non ſolũ committit ſacrilegium, ſed etiam de hæreſi ſuſpectus eſt, ita vt contra eum procedi poſſit per Inquiſitores Sancti Officij, ita *Bernard. in pract. cap. 80. alias 84. nu. 3. verſ. redditur præterea ſuſpectus*, & ibi *Salzed. litt. D. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 22. de clericis contrahentibus matrimonium nume. 11. Director. Inquiſitorum par. 2. quæſt. 49. p. 365.* vbi *Pegna comment. 74. §. iam apoſtata, Paramus de origine Sanctæ Inquiſitionis lib. 3. q. 10. nume. 75. Farinac. in praxi crim. par. 5. quæſt. 138. numer. 94. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 13. quæſt. vlt. Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus effectu 1. num. 1056. & effectu 5. num. 50. Emman. de Vall. d. ſect. 3. cap. 3. nu. 9. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 1. art. 1.* vbi an Inquiſitores procedere poſſint contra monachum nuptias contrahentem.

44 Matrimonium contrahens ſimul cum duabus vxoribus videtur male ſentire de Sacramento, & contra eum tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores contra hęreticam prauitatem, vt per *Perez ad leges Ordinamenti, tit. 1. libr. 5. pag. 44. in fine. Menoch. de arbitr. caſu 420. nu. 114. & li. 5. de præſumpt. q. 6. num. 37. Nauarr. conſ. 1. de hæreticis nu. 8. Azeued. l. 5. nu. 3. tit. 1. lib. 5. nouæ recopil. Gutier. pract. lib. 2. q. 8. num. 1. Henriq. in ſumm. lib. 11. capit. 2. num. 3. & lib. 12. cap. 6. nume. 4. Farinac. dict. part. 5. quæſt. 140. num. 24. Emman. de Valle d. ſect. 3. cap. 1. num. 14. in princip. & c. 3. numer. quinto.*

45 Contra eos, qui cum ad Sacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti ſunt, Sacerdotis tamen auctoritatem temerè ſibi aſſumentes, Miſſarum celebrationes vſurpant, & Sacramentũ Pœnitentię Chriſti fidelibus miniſtrare præſumunt, procedunt etiam Inquiſitores contra hæreticam prauitatem *Fr. Emman. q. Regular. tom. 2. quæſt. 27. art. 2. Bobadil. in ſua Politica lib. 2. c. 17. nu. 89. Emman. de Valle dict. ſect. 3. cap. 3. nu. 9.*

47 Ex conceſſione *Gregorij XIII.* qui ad inſtantiam *Sebaſtiani* Regis Portugaliæ, exiſtente *Cardinale Henrico* eius patruo, ſucceſſoreque in Regno Inquiſitore Generali, habent Luſitani Inquiſitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cum pleniſſima poteſtate, & priuatiue ad omnes iudices, & Superiores eccleſiaſticos: cumulatiue tamẽ ad ſeculares poteſtates, vt refert *Emman. de Valle d. ſect. 3. cap. 1. num. 16.*

48 Cõtra perſeuerantes in excommunicatione per annum proceditur tanquam contra ſuſpectos de hæreſi leuiter, vt per *gloſ. in cap. contingit de dolo, & contum. Couarr. in capit. alma part. 1. §. 7. numer. 10. verſ. quarto, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap. 7. numero 5.*

49 Circa hæreſis crimen tanta fides, & obedientia Inquiſitoribus debetur, vt ſeculares iudices teneãtur literas, & illorum mandata celeriter exequi, & ſuum officium nullatenus impedire, alias contrarium facientes excommunicationem incurrere decidunt tex. *in cap. vt officium, §. ſtatuimus, & in cap. vt inquiſitionis in fine, de hæretic. lib. 6.* reſoluunt *Simanch. de Catholicis inſtitution. tit. 23. nu. 9. Carrer. in praxi tit. de hæreticis, §. circa ſecundum, nu. 56. Lucerna Inquiſitorum, verbo impedientes nu. 1. Azeu. leg. 5. nu. 7. tit. 1. lib. 4. nouæ recopil.*

50 Nam iudex ſecularis in cauſa hæreſis merus executor eſt, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitoris, nec de crimine illo cognoſcere poteſt, etiã ſi mortis pœna imponenda ſit hæretico, quia totũ hoc Inquiſitoris prudentiæ relinquitur, ita ut locus non detur reuiſioni, ita *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 330. in 1. edit. & reſolut. 287. in 2. edit. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 2. num. 30. Curia Philippica par. 3. §. 3. nume. 19. Fr. Ludouicus Miranda de ordine iudiciario, quæſt. 1. art. 5. concl. 5. Mendez à Caſtro in praxi Luſitanæ lib. 2. cap. 1. nu. 16.* & tenetur abſque alia cognitione officium ſuum impertiri ſtatim, & omni caſu, oculis, vt aiunt, clauſis *Azeu. d. leg. 15. nume. 9. Pegna in director. Inquiſitorum par. 3. comment. 85.*

51 Si tamen inobediens fuerit, Inquiſitores cenſuris, & pœnis eum compellere poterunt *Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 22. num. 21. Bobadil. in ſua Politica lib. 2. capit. 17. num. 81. Farinac. in praxi crimin. q. 97. nu. 105. cum ſeqq. & de hæreſi quæſt. 186. nu. 162. Mendez à Caſtro d. cap. 1. nu. 16.* Ex quibus iam ſublata eſt theorica *Bartoli in l. Diuus la 2. col. 2. num. 3. & in l. non dubium. ff. de cuſtodia reorum*, aſſerentis iudicem ſecularem non teneri præciſe credere ſententiæ, vel proceſſui hoc caſu, ſed poſſe facere alia acta de nouo, & ex illis hæreticum cõdemnare, quia Magiſtratus, qui huiuſmodi mandatis non obtemperat, & præſtare auxiliũ recuſat, eſt ſuſpectus de hęreſi, & vt hæreticus apprehẽdi, & iuriſdictione ſua priuari poteſt *Rebuf. tom. 1. ad leg. Galliæ tit. de literis requiſitorijs in princ. nu. 20. Menoch. de præſumpt. lib. 5. quæſt. 6. num. 31.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos ſolus Papa abſoluit.*
2 *Epiſcopi huiuſmodi excõmunicatos abſoluunt, quando percuſſio eſt leuis.*
3 *Percuſſio leuis quæ dicatur.*
4 *Iniuria leuis iudicanda eſt arbitrio boni viri.*
5 *Percuſſio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum ſcandalo fit.*
6 *Impedimentum legitimum habens propter quod excõmunicatus non poteſt Summum Pontificem adire ſine periculo vitæ, poteſt ab Epiſcopo abſolui.*
7 *Impedimentũ iuſtum habet is, qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione.*
8 *Impedimentum iuſtum quoad hoc cenſetur habere, qui curã animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob ſuam abſentiam damnum notabile accipere.*
9 *Inimicitias capitales etiam ſua culpa contrahens, propter quas non valet Romam adire, poteſt ab huiuſmodi excõmunicatione per Epiſcopum abſolui.*
10 *Inimicitiæ capitales, quæ dicantur.*
11 *Inimicitia capitalis oritur ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorum parte.*
12 *Accuſatio criminalis inducit capitalem inimicitiam.*
13 *Status quæſtio inducit capitalem inimicitiam.*
14 *Mortis, aut grauis infirmitatis periculum poteſt efficere, vt a quolibet Sacerdote huiuſmodi excommunicatus abſolui poſſit.*
15 *Abſolutione ab excommunicatione ratione articuli mortis,*

vel cuiuſuis impedimenti imponenda eſt obligatio ſub iuramento, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, niſi illud impedimentum ſit perpetuum.

16 *Clerici collegialiter, ſeu communiter viuentes, qui ſe ſe mediocri, & non enormi percuſſione affecerunt, poſſunt ab Epiſcopo abſolui.*

17 *Monachi, ſiue alij Regulares ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt, cum certis declaration. Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit; num. 19.*

18 *Religioſus, qui percuſſerit clericum ſecularem debet ab Epiſcopo abſolui, quando percuſſio eſt leuis.*

20 *Filij impuberes poſſunt ab huiuſmodi excommunicatione per Epiſcopum abſolui.*

21 *Ætatis ob fragilitatem mitius quis punitur.*

22 *Ianitor, ſeu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiuſmodi excommunicatione poteſt per Epiſcopum abſolui.*

23 *Inops ab huiuſmodi excommunicatione quando poſſit per Epiſcopum abſolui?*

24 *Pauper quis dicatur?*

25 *Æger, aut quacunque corporis impotentia impeditus quando ab huiuſmodi excommunicatione poſſit per Epiſcopum abſolui.*

26 *Æger qui dicatur?*

27 *Senex à prædicta excõmunicatione, quando poſſit per Epiſcopum abſolui.*

28 *Senes qui dicantur?*

29 *Exiſtens in poteſtate alterius, qualis eſt ſeruus, vel filiusfam. poteſt ab huiuſmodi excommunicatione per Epiſcopum abſolui.*

30 *Mulieres cuiuſcunque ſint ætatis, & conditionis ab excommunicatione poſſunt per Epiſcopum abſolui.*

31 *Pontificem Summum non valens adire pro abſolutione huius excommunicationis, an teneatur adire Legatum?*

32 *Inferior ab Epiſcopo, quando poſſit ab hac excommunicatione abſoluere.*

EPISCOPVS QVIBVS in caſibus excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos abſoluere poſſit?

ALLEGATIO XLI.

1 INcidentes in excommunicationem pro violenta manuum iniectione in clericum à ſolo Papa abſolutionem conſequi poſſunt, vt probãt *tex. in cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. & in cap. cum illorum, de ſentent. excommunicat.* de quorum materia late agunt *Nauarr. in man. c. 27. nu. 76. cum ſeqq. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. c. 31. Perez l. 1. tit. 3. lt. 1. Ordin. pag. 61. Beia reſponſ. caſuum conſc. p. 1. caſu 46. & caſu 60. Cened. ad Decretum collect. 24. Leli. Zecchi. de priuileg. eccleſ. priuil. 155. Carol. de Graſſis de effect. cler. effectu 9. à num. 148. Iacob. de Graſ. in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. c. 49. Soar. tom. 5. de cenſur. diſp. 22. Sayr. eod. tract. lib. 3. cap. 26. & ſeq. Molin. de iuſtit. tom. 4. diſp. 52. Bonac. de cenſuris diſp. 4. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis,*

2 Aliquando tamen poſſunt Epiſcopi à prædicta excommunicatione reſeruata abſoluere, quando ſcilicet percuſſio eſt leuis, iuxta *tex. in capit. peruenit, de ſentent. excommunicat.* & quæ reſoluunt *Vim. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 12. num. 10. verſ. ſed ante dicta concluſio. pag. 196. Gutier. canon. libr. 1. capit. 3. num. 11. cum ſeqq. Ioann. Garcia de nobilit. gloſ. 9. n. 40. cum ſeqq.* late *Sayr. de cenſuris lib. 3. capi. 28. cum ſeqq. Iacob. de Graſſis dict. cap. 49. nu. 51. cum ſeqq. Bonacina d. q. 4. puncto 5. Bellet. d. tit. de fauore clericorum canonis §. 3. à nu. 33. Carol. de Graſſ. d. effect. 9. à num. 173.*

3 Percuſſio leuis regulariter illa dicitur, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel ſugillatione carnium relinquit, vel quæ fit abſque abſciſſione membri, ſine effractione dentis, ſine excluſione multorum capillorum, ſine effuſione multi ſanguinis, vt patet ex Extrau. *Io. XXII.* quam referunt *Nauar. in man. cap. 27. num. 92. ac praxis noua epiſcop. par. 2. ca. 1. num. 13.* & reſoluunt *Philiarch. de officio Sacerd. par. 1. lib. 3. cap. 33. fol. 172. Molin. d. to. 4. diſp. 57. nume. 1. Sayr. dict. libr. 3. cap. 28. num. 8. Iacob. de Graſſis dict. cap. 49. num. 51.*

4 Et denique leuis iniuria iudicanda eſt arbitrio boni viri, ſeu iudicis, ideſt, Epiſcopi, ex circunſtantijs perſonarum, locorum, temporum, modi percuſſionis, & læſionis, vt tenent citati à *Belleto dict. §. 3. numer. 34. & à Sayr. dict. cap. 28. num. 5.*

5 Ex quibus decidenda venit quæſtio illa an dicatur leuis percuſſio, quæ in foro, platea, vel alio publico loco, cum ſcandalo fit? in quo *gloſſ. verbo mutilationem in dict. cap. cum illorum*, tenet percuſſum in platea, vel in Eccleſia, etiã leuiter, dici atrociter iniuriatum, propter quod ſic percutiens non poteſt per Epiſcopum abſolui, quia huiuſmodi non poteſt dici leuis, ex quo eſt notoria, ſequitur ibi *Abb. nume. 9. Silueſt. verbo abſolutio 4. in princip. Iacob. de Graſſis dict. capit. 49. numer. 56. Bellet. dict. §. 3. à nume. 36. Bonacina dict. q. 4. puncto 5. numero 2. verſ. mediocris.* Atrox enim iniuria dicitur, ſi percutiatur aliquis in platea, vel in theatro *§. atrox, inſtit. de iniur. l. Prætor §. atrocem ff. eodem. Hippol. ſing. 546.* quãuis contrarium, imò huiuſmodi percuſſionem dici leuem, quę fit in publico, & ab ea poſſe Epiſcopum abſoluere, niſi in ſe fuerit percuſſio notabilis, & magnum aliquod generaret ſcandalum, teneant *Card. conſ. 42. Lap. alleg. 76. Nauar. dict. cap. 27. num. 92. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 80. per totum.*

Dantur etiam aliqui caſus in quibus poteſt Epiſcopus abſoluere, etiãſi percuſſio ſit mediocris, vel enormis, quos quatuor verſiculis recenſet *Abb. in d. capi. cũ illorum, num. 1. & etiam.* adducunt *Sayr. dicto capit. 28. Nauar. d. capit. 27. numer. 61. Bellet. d. §. 3. Bonacina q. 4. puncto 5. num. 3.*

6 Primus caſus eſt de habente legitimum impedimẽtum, propter quod excõmunicatus nõ poſſit Summum Pont. adire ſine graui periculo vitæ, vt probat *capit. de cætero, de ſentent. excom. Henriq. in ſum. libr. 9. de Pœnit. cap. 11. nu. 5. Soar. tom. 4. diſp. 63. nu. 2. Bellet. §. 3. nu. 12. Bonacina dict. puncto. 5. num. 3. verſ. tertius, Sayr. dict. c. 28. num. 39. Hieron. Monte qu. 15. num. 26. & 30. Carol. de Graſſis d. effectu 9. à num. 181. & nume. 158. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 13. nu. 9. Zambran. de caſibus in articulo mortis c. 4. dub. 4. num. 14.*

7 Iuſtum impedimentum habet is, qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione *Henriq. d. li. 6. cap. nono, numer. 7. & libr. 13. de excommun. cap. 29. num. 3. Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis par. 3. cap. 2. verbo, niſi in mortis articulo §. 4. num. 1. verſ. item habet locum, & de cenſur. tab. 1. c. 4. n. 13. in fine, Sanchez d. c. 13. n. 41.*

8 Deinde iuſtum impedimentum, quoad hoc cẽſetur habere, qui curam animarum habet, ſi timet eas ob ſuã

abſentiam damnū notabile accepturas, niſi tamen idoneum Vicarium conſtituere poſſit, Vel, qui ad Papam pro abſolutione proficiſci tenetur, habeat vxorem, & filios, quos in extrema neceſſitate relictos eſſe agnoſcat, *Sayr.d.cap.28.num.38.*

6 Vnde ſi quis propter capitales inimicitias nō poſſit Romam adire, etiam ſi eas contraxerit ex ſua culpa, poteſt ab Epiſcopo abſolui, *Silueſt. verbo abſolutio 4.nu.3. verſ. quartus, Tolet. in ſumm. libr.5.cap.8.numer.2. verſ. quarto iſta, Sayr.d.cap.28.nume.16. Carol. de Graſſ. dict. effectu 9.num.158. Bellet. dict. §.3.num.12. & nume.18. Bonacina dict. nume.3. verſ. tertius.* Inimicitiæ capitales quæ dicantur tractant *Bar. in l.3. §. vlt. ff. de admmendis leg. & in l. licet,* vbi *gloſ. verbo capitales, ff. de arbit. Abb.* vbi *gloſ. magiſtra verbo inimicitias in cap. per tuas 32. de ſimonia, Menoch. de arbitrar. caſu 239.nu.8. & 11. Card. Mantica de coniectur. vltimar. voluntat. lib.12. titul.5.nu. 14. Fr. Emman. quæſt. regul. to.2. quæſt.15. art.3. Flamin. de reſignation. li.5. quæſt.3.nu.258. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo inimicitia à num.1. & verbo teſtis num.15. Menoch. de præſumption. libr.3. q.37.nu.26. cum ſeqq. Farinac. in praxi crimin. quæſt.49. nume.1. cum ſeqq. Ordin. Regia Luſitan. lib.3. tit.56. paragraph.6. verſ. e declaramos ſer inmigo capital, &c.*

11 Ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorū parte oritur inimicitia capitali, *Viui. tom.1. communium opin. lib.4. tit.10. nume.137. verſ. & ſic ſecundum omnes, pag. 528. Menoch. dict. caſu 239. num.11. & de præſumpt. lib. 5. quæſt.42. nu.5. Maſcard. concl.898. n.7. Tiberi Decian. tractat. crim. lib.3. cap.25. num.56. & 57. tom.1. Farinac. dict. queſtion. 49. à num.1.*

12 Item ex criminali accuſatione *Hippol. conſ.8. num.7. & in l.1. num.56. verſ. item dicuntur capitales inimici, & numer.57. ff. de quæſt. Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, de probat. verbo teſtium depoſitiones num.50. Menoch. de præſumpt. lib.1. quæſt.43. nu.4. Maſcard. concluſ. 897. num.1. & 16. & concl.899. Decian. d. cap.25. num. 43. cum ſeqq. Farinac. dict. quæſt.49. à num.24. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ.133. nu.21.*

13 Item contrahitur inimicitia capitalis ſi moueatur quæſtio ſtatus *Hippol. conſ.3. num.11. Burg. conſ.22. nu. 11. Maſcard. concl.898. n.6. Menoch. de præſumption. lib. 5. quæſt.42. num.2. Farinac. dict. quæſt.49. numer.23. Fr. Emman. dict. q.15. art.3. verſ.7.* Et ex verbis iniurioſis, *Viui. dict. num.137. verſ. imo inimicitia pag.528. Hippol. in l.1. §. præterea n.57. verſ. itē oritur etiā capitalis inimicitia ex verbis iniurioſis, ff. de quæſt. Maſcard. concl.898. nu.24. & 41. Menoch. dict. quæſt.42. nu.17. Decian. d. ca. 25. num.52. Farin. d. quæſt.49. à nu.38.*

14 Hinc etiam quando imminet periculum mortis, vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate, poteſt à quolibet Sacerdote abſolui non ſolum ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta, ſed etiam ab alia quacunque, iuxta ea quæ *alleg.25. à num.49.*

15 Notandū tamen eſt quod abſoluto ratione articuli mortis, aut cuiuſuis impedimēti à quacunque excōmunicatione ſiue iuris, ſiue hominis reſeruata, ſiue Pōtifici, ſiue cuicūque inferiori tenetur Cōfeſſarius iniungere, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, qui extra eum caſum de iure poterat illum abſoluere, & hoc ſe præſentandi onus, eſt ſub iuramento imponendū, nō vt iterum is ab excommunicatione abſoluatur quia plene ab illa abſolutus eſt, ſed vt Superior conuenientem medicinam adhibeat, ſatisfactionēque imponat, ſi imponendam iudicauerit, vide *Henri. d. cap.11. paragraph.5. Soar. to.4. diſputat.30. ſect.3. nu. 6. & tom.5. diſput.22. ſect.1. num.62. Sanch. dict. cap.13. num.24. cum ſeqq.* Verum tamen eſt clericis collegialiter viuentibus, filijs impuberibus religioſis, & officialibus Principum arcentibus turbā, item, & perpetuum impedimentum habentibus, propter quod nō poſſunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non eſſe iniungendum præceptum præſentandi ſe Sedi Apoſtol. in illis caſibus in quibus poſſunt ab Epiſcopo abſolui, gaudent enim peculiari priuilegio, vt aduertit *Bonacina d. q.4. punct.5. numer.3. verſ. aduertendum eſt ſecundo.*

16 Secundus caſus eſt de clericis collegialiter, ſeu communiter viuentibus, qui ſe ſe mediocri, & non enormi percuſſione affecerunt, hi enim ab Epiſcopo abſolui poſſunt, vt probat *tex. in c. quoniam de vita, & honeſtat. cleric. Bonacina dict. num.3. in princ. Bellet. d. §.3. num.5. Nauar. dict. cap.27. num.91. in princip.*

17 Monachi tamen, ſiue alij Regulares ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos ſunt abſoluendi *cap. Monachi 2. capit. cum illorum, §. qui ſi clauſtrales, de ſent. excom. Nauar. Bonac. & Bellet.* dictis locis, *Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.1. quæſt.20. art.12.* vbi addit quod verba *d. cap. monachi.* ibi, in clauſtro, non ponuntur quaſi innuant, quod ſi extra clauſtra ſe percuſſerint ab Epiſcopo, & non à ſuo Prælato debeant abſolui, ſed quia hoc crebrius in clauſtro contingit, deinde aduertit, quod ſi ſuperior aliquis percuſſerit ſuum ſubditum, poteſt ipſe ſecundum priuilegia abſolui ab alio Sacerdote ſubdito ſuo, electo ab ipſo in Confeſſorem, & ſi ſubditus, & Prælatus ſe ad inuicem percuſſerint, & in Conuentu non ſit aliquis, qui eos poſſit abſoluere, poſſunt ad inuicem ſe abſoluere, & idem *Fr. Emman. dict. quæſt.20. ar.19.* reſoluit quod ſi Prælatus Regularis non ſit Sacerdos, & nullus alius ſit Sacerdos Regularis in Conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut aliter impeditus poteſt eius ſubditus abſolui ab Epiſcopo à minori clerici læſione. Si vero monachū alterius monaſterij alius monachus percuſſerit per Abbatem vtriuſque monaſterij debet abſolui *d. capit. cum illorum, §. ſi vero clauſtralis,* & ibi *Abb. num.13. & Hoſt. num.14.* Aduertas tamen quod Abbas non abſoluit nouitium incidētem in excommunicationem *canon. ſi quis ſuadente,* ante religionis ingreſſum *Tiraq. de retractu lig. §.1. gloſ.8. numero 31.*

18 Si vero religioſus percuſſerit clericum ſecularem debet ab Epiſcopo abſolui, quando percuſſio eſt leuis, *ca. religioſi, de ſent. excommun. in 6. Fr. Emman. quæſt. regul. tom.1. q.20. art.12.* Quamuis Prælatus Regularis monachos ſibi ſubditos ſe ad inuicem percutientes abſoluendi ius habeat iuxta ſupradicta, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos ab excommunicatione *d. cap. ſi quis ſuadente* abſoluere poteſt *Silueſtr. verbo abſolutio 5. nu.2. & 3. Bellet. d. §.3. num.7.*

19 Item ſi monialis monialem, vel conuerſam, aut clericum percuſſerit per Epiſcopum in cuius diœceſi monaſteria fuerint abſolui poteſt, *capit. de monialibus,* vbi *gloſ. fin. & Doct. de ſentent. excommun. Silueſt. verbo abſolutio 4. numero 3. Bellet. d. §. 3. numero 4.* qui hoc procedere aſſerunt, tam in exemptis, quam non exemptis.

20 Tertius caſus eſt de filijs impuberibus, iſti enim poſſunt ab Epiſcopo abſolui nō ſolum ab excommunicatione leuis, ſed etiā mediocris, & enormis percuſſionis

nis factæ tempore impubertatis, *cap. vlt. de ſentent. excomm. Bellet. d. §. 3. nume. 20. Carol. de Graß. d. effectu 9. num. 172. Bonacina d. num. 3. verſ. quintus caſus*, mitius enim quis punitur ob fragilitatem ætatis *Duen. reg. 259 Tiraquell. de pœnis temper. cauſa 7. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo à nu. 50. Molina d. tom. 4. diſput. 36. num. 6. Aloyſ. Ric. in collectan. deciſ. par. 5. collectan. 1845.*

22 Quartus caſus eſt de ianitore, ſeu officiali turbam arcendo non ex deliberatione, ſed fortuito caſu clericum lædente, qui poteſt ab Epiſcopo abſolui, niſi forte grauiter vulnerauerit, *capit. ſi vero, §. officialis, de ſentent. excomm. Sayr. dict. lib. 3. cap. 28. numer. 27. Coninch. de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſputation. 14. numer. 193. Bonacina dict. numer. 3. verſic. ſecundus, Bellet. dict. §. 3. num. 22.*

23 Quintus caſus eſt de inope, ideſt tanta paupertate grauato, quod Romam pro abſolutione accedere non poſſit, is enim ſi clericum percuſſerit poteſt ab Epiſcopo abſolui, *capit. quod de his, capit. quamuis, de ſentent. excommun. Tolet. d. cap. 8. nu. 2. verſ. quarto iſta, Hieron. de Monte dict. quæſt. 15. à nu. 6. Carol. de Graſſ. d. effectu 9. num. 164. Bellet. d. §. 3. numer. 24.* vbi cum *Host. in dict. cap. quod de his num. 1. & Abb. in cap. ea noſcitur num. 5. de ſentent. excommun.* reſoluit hoc habere locum in eo paupere non mendicante, ſed viuente ex ſuo artificio, de quo etiam *Azeued. l. 2. num. 46. titul. 18. libr. 4. nouæ recop.*

24 Pauperes enim dicuntur non ſolum mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ, & dignitate videntur indigere *Bart. in l. 1. num. 35. C. de ſacroſ. Eccleſ. Lara in leg. ſi quis à liberis, §. ſed ſi filius num. 44. ff. de liberis agnoſc. Tiraq. de pia cauſa in præfat. pag. 10. D. Barboſa in l. maritum, num. 6. ff. ſoluto matrim. Surd. de alimentis tit. 1. quæſt. 93. num. 30. & tit. 7. q. 9. à nu. 27. & deciſ. 61. nu. 3. Maſcard. de probat. concl. 1154. num. 14. Spin. in ſpeculo teſtam. gl. 6. nu. 10. Mexi. in tract. taſſæ panis concl. 1. num. 46.* vbi etiam reſoluit data paupertate potius nobili, quã ignobili ſuccurrendum, *Bernard. Græua. ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 42. conſid. 1. num. 2. & Surd. d. quæſt. 93. num. 33.* aſſerit pauperem dici, qui habet multas filias nobiles. Denique an quis pauper dicatur, iudicis diſcretioni committitur, qui attenta perſonarum, & circunſtantiarum qualitate arbitrabitur *Menoch. de arbitr. caſu 65. & de præſumpt. lib. 6. quæſt. 25. Surd. d. tit. 7. quæſt. 9. num. 10. Maſcard. concluſ. 1154. Perez l. 1. verſ. ex qualitate tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 461. Seraphin. de priuilegijs iuramen. priuil. 4. nume. 98. Molin. de primog. lib. ſecundo cap. 16. num. 46. Barboſa in d. l. maritum num. 6. Farinac. in praxi crimin. quæſt. 57. numer. 93. & ſequen. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 3. numer. 43. Scacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 40. nu. 8.* plures per *Flores de Mena vari. lib. ſecundo quæſt. 21. num. 130.* Et paupertatis plura priuilegia referunt *Rebuff priuileg. 9. Paul. Montan. de tutelis cap. 36. gloſ. 2. à num. 4. Cened. part. 1. collect. 27. à num. 2.*

25 Sextus caſus eſt de ægro, ſiue valetudinario, aut quacunque corporis impotentia impedito, & à fortiori membrorum deſtituto qui ab Epiſcopo ſuo abſolui poſſunt ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in Clericos incurſam etiamſi infirmitas temporalis ſit, vel non immineat periculum mortis, putà in febre terciana, quartana, vel podagra, ita *Abb. & Inno.* per tex. ibi *in d. c. quod de his, Carol. de Graſſ. d. effectu 9. nu. 162. Silueſt. d. verbo abſolutio 4. nu. 3. verſ. sextus, Sayr. d. c. 28. nu. 24. Bellet. d. §. 3. nu. 25.*

26 Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex conſilio medicorum *Roland. conſil. 22. n. 20. ad fin. lib. 3. Menoc. de arbitr. caſu 60. Farin. in praxi crim. p. 2. q. 76. nu. 90.*

27 Septimus caſus eſt de ſene, qui à prædicta excommunicatione per Epiſcopum abſolui poterit, quamuis fortis ſit ad ambulandum *cap. ea noſcitur, 12. de ſentent. excommunicat. Silueſt. verbo abſolutio 4. num. 3. verſic. decimus, Carol. de Graſſ. d. effectu 9. à nu. 160. Sayr. d. c. 28. nu. 25. Bellet. d. §. 3. nu. 26.*

28 Senes qui dicantur arbitrio iudicis relinquitur *Menoch. de arbitrar. caſu 59. & de præſumpt. lib. 6. quæſt. 46. nu. 25. Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. à nu. 4.* vbi q. 3. num. 47. aſſerit quod ſenectus, & morbus à pari procedunt, imo ſenes dicuntur perpetuo infirmi *Montelcon. in tract. de priuileg. ſenect. cap. 5. Thom. Act. de infirmis cap. 19. & Farinac. in praxi crimin. par. 3. quæſt. 92. nu. 22* refert ſenem dici ab anno 50. perfecto, vſque ad annos 70. Senum multa priuilegia enumerant vltra aliquos ex citatis, *Paleoth. in ſpeciali tract. de ſenect. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 328. à num. 1. Pineda in vita D. Ioannis Baptiſtæ lib. 2. artic. 1. c. 9. §. 139. pag. mihi 98.*

29 Octauus caſus eſt de exiſtente in poteſtate alterius, qualis eſt ſeruus, & filiusfamil. modo dominus graue damnum inde patiatur abſque ſua culpa ex ſerui abſentia, *c. mulieres 6. de ſentent. excomm. Carol. de Graſſ. d. effectu 9. nu. 167. Bonacina d. q. 4. puncto 5. nu. 3. verſ. ſeptimus, Bellet. d. §. 3. nu. 29.*

30 Nonus caſus eſt de mulieribus cuiuſcunque ſint ætatis, & conditionis, poſſunt enim à locorum Ordinarijs abſolui, cum illis periculoſum ſit peregre proficiſci, & ſe virorum cœtibus immiſcere *d. c. ea noſcitur. Nauar. d. cap. 27. nu. 88. Tiraquel. l. 10. connub. gloſ. 1. p. 10. nu. 33. Sayr. d. lib. 3. cap. 28. nu. 18. verſ. tertius caſus, Hieron. de Monte q. 15. num. 6. Carol. de Graſſ. d. effectu 9. numer. 159. Bellet. d. §. 3. num. 17. Bonacina d. num. 3. verſic. ſextus.*

31 Aduertendum eſt eum, qui non potuit Summum Pontificem adire ob legitimum impedimentum, non poſſe ab Epiſcopo abſolui, quando poteſt ſaltem adire legatum, aut alium habentem facultatem abſoluendi ab huiuſmodi excommunicatione reſeruata Summo Pontifici, *Nau. d. c. 27. nu. 88. verſ. ad quartam, Sayr. dict. lib. 3. c. 28. nu. 39. Bonacin. d. nu. 3. in fine.*

32 Deinde aduertendum inferiorem ab Epiſcopo non poſſe abſoluere excommunicatum pro leui iniuria illata in perſonam Clerici, vel exiſtente aliquo ex prædictis impedimentis, vt reſoluunt *Hieron. de monte d. q. 15 nu. 29. & 30. Carol. de Graſſ. d. effectu 9. nu. 181.* Niſi in articulo mortis, vt per eundem *Car. de Graß. d. loco num. 153. Bellet. d. §. 3. nu. 9.* Vel quando Epiſcopus in ſpecie mandauerit ſuo Vicario, vt poſſit abſoluere ita excommunicatos *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 180. num. 1. & ſeq.* Vel alicui Vicario ad id ſpecialiter deputato *Bonacina d. puncto 5. nu. 4. verſ. addo.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus.*
2 *Romani quos olim Sacerdotes eligebant?*
3 *Perſæ ſacrorum miniſtros corpore integros admittebant.*
4 *Facies ſæpe indicat quale ſit corpus.*
5 *Corporis ſpecies ſimulacrum eſt mentis, figuraq; probitatis.*
6 *Anima pulchra ſæpe reſidet pulchro in corpore.*

7 Thy-

7 Phyſiognomonia apprime vtilis eſt ad capiendam de aliquo præſumptionem.
8 Exteriora indicant interiora.
9 Deformis non facile fieri poteſt, vt bonus ſit.
10 Mutilatio inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit.
11 Membrum ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet operationem.
12 Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, vel notoria culpa in illius abſciſſione accedat.
13 Caſtrari ſe permittentes fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, etiam quando hoc fecerint, vt caſte viuant.
14 Caſtratus, vel ſectus non ſponte, ſed caſu, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit, in ſuſceptis valet Ordinibus miniſtrare, niſi id ſua culpa acciderit.
15 Caſtratus ab adultera marito, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, non poteſt fieri clericus, cum id ſua culpa acciderit.
16 Membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum Italicum habentem non poteſt fieri clericus.
17 Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuo tremulam, non poteſt ad Ordines promoueri.
18 Digito carens, quando fiat irregularis.
19 Digitus non eſt proprie membrum noſtri corporis.
20 Pollicis pars ſi deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo eiuſdem nulla præceſſerit culpa.
21 Digito illo carens, qui medius eſt, non eſt irregularis.
22 Digitos ſenos habens in manibus non eſt irregularis.
23 Digitos ſuperfluos habens, poteſt eos ſibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum ſibi immineat.
24 Capillorum defectus ob morbum Italicum, aut ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi.
25 Facies deformis quando inducat irregularitatem.
26 Color in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale.
27 Cæcus non poteſt fieri clericus; at in ſuſceptis Ordinibus, in quibus viſu non eſt opus, miniſtrare poteſt.
28 Cæcorum aliqua miranda referuntur.
29 Monoculus non poteſt eſſe clericus etiam prima tonſura.
30 Lippus non poteſt fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua ſit lippitudo.
31 Oculi ſiniſtri, ſiue Canonis viſiua virtute ſi quis careat, & tanta polleat virtute in dextro, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem, non eſt irregularis.
32 Naſum preſſum, grandem, aut tortum detinens, præcipue ſi pariat deformitatem, prohibetur ordinari.
33 Naſi abſciſſio inducit irregularitatem.
34 Os habens deforme, & imperfectum non eſt admittendus ad Ordines, quando fœditatem ac horrorem generat.
35 Balbus, ac bleſus, qui detinetur loqui & verba explicare, non eſt ad Ordines aſſumendus.
36 Dentes non numerantur inter membra.
37 Dentes ſibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines ſit admittendus?
38 Auris an ſit membrum?
39 Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa eſt irregularis.
40 Claudus poteſt ad Ordines promoueri, niſi talis ſit, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare.
41 Barbam habens corroſam, aliaue deformitate maculatam, non eſt Ordinandus.
42 Gibboſi, vel curui dicuntur corpore vitiati præcipue ſi nimia in eis ſit deformitas.
43 Morboſi quando poſſint ordinari?
44 Podagra, & ſcabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, irregulares fiunt.
45 Paralyſi, vel appoplexia laborantes irregulares ſunt.
46 Italico morbo laborantes ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gignat, irregulares fiunt.
47 Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis.
48 Comitiali morbo correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare.
49 Leproſus promoueri non debet.
50 Furioſi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando verſi inſaniuerunt, non poſſunt fieri clerici.
51 Dæmoniaci non poſſunt fieri clerici.
52 Dæmoniaci tandiu erunt ab officijs ſuis, Ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati.
53 Gigantes, & Pigmæi, quando irregulares ſint?
54 Abſtemij, quando poſſint ordinari?
55 Corporis vitium aliquod, ſeu defectus abſque culpa alicui ordinando proueniens, impedimentum præſtat ſolum executioni illius actus, ſeu officij, ad quod ſit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.
56 Digitos duos, & dimidium palmæ ſine ſua culpa amittens, poteſt habere beneficium non requirens celebrationem.
57 Summo Pontifici ſolum competit poteſtas diſpenſandi, cum corpore uitiatis.
58 Declaratur gloſ. uerbo, noſtram, in cap. ſignificauit de corpore vit.
59 Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandũ.
60 Vitium modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas relinquitur iudicis arbitrio.
61 Epiſcopi eſt determinare, quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam reſpectu Regularium.

EPISCOPVS AN POSSIT cum ſibi ſubditis diſpenſare in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis?

ALLEGATIO XLII.

1 Corpore vitiatus ad effectum ne debeat Ordinibus inſigniri ille dicitur, qui membro principali caret, vel quia natus ita eſt, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum ſibi fuit, aut ipſum nimia illius deformitas angit; qui vult enim fieri clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus, *cap. illiteratos 36. diſt. cap. 1. 49. diſtinct. cap. non confidat 50. diſt. cap. 1. capit. pœnitentes, & cap. præcepta 55. diſt. capit. infames 6. quæſt. 1. cap. 1.* & per totum, *de corpore vit. Cou. in Clem. ſi furioſus par. 1. in princip. num. 5. Albert. Troti. de vero, & perfecto clerico, lib. 2. cap. 16. Lambertin. de iurepatron. 1. part. 2. lib. quæſt. 7. artic. 12. numer. 1. Thom. Acti. de ludo ſcacchorum, quæſtion. quinta princip. numer. 23. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 17. numer. 1. Azorin.* ſtitut.

ſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 4. quæſt. 13. Bellet. diſquiſit. clericalium, par. 1. rub. de diſciplina clericali, §. 7. nume. 1. pag. 86. Nicol. Garcia de beneficiis. par. 7. cap. 12. num. 4. Nam ſecundum Galen. lib. de definit. medi. ſanitati accidunt pulchritudo, boni habitus integritas, teſteque Seneca epiſt. 40. minus eſt accepta ſcientia vel virtus ex deformi corpore veniens, hinc Ennius gratior eſt virtus veniens de corpore pulchro.

2 Romanos olim ab ætate Romuli mos erat eos ſolos Sacerdotes eligendi, qui & genere excellētes, & virtute præſtantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte truncati fuiſſent, vt refert Dyoniſ. lib. 2. Roman. antiq.

3 Apud Perſas vſu pariter receptum fuit ſacrorū miniſtros corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis fœditate notati, Alexand. ab Alex. lib. 6. dierum genial. cap. 14. quia corporalis fœditas, animi morumque deformitatem indicat argum. c. quia diuerſitatem de conceſſis præbend. tenent ibi Abb. notab. 1. Tiraq. l. 2. connub. gloſ. 1. par. 2. nu. 55. Eſcob. de ratiocin. cap. 32. num. 1.

4 Facies namque ſæpe indicat quale eſt cor, obſeruandum. ff. de officio præſid. l. 3. ff. de teſtibus.

5 Et ſpecies corporis ſimulacrū eſt mentis, figuraque probitatis. Luc. de Penn. in l. 1. verſ. 2. quæritur, C. qui at. vel profeſſ. ſe excuſ. libr. 10. & l. 1. C. de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinop. lib. 12. Mathæ. de Fano in tract. de modo ſtudendi, cap. 3. Thom. Acti. d. q. 5. num. 26. D. Ambroſ. lib. 2. de Virgin. quem citat Cenall. commun. contr. comm. qu. 248. num. 15. vbi à num. 6.

6 Multa de pulchritudine adducit: & ſæpe in pulchro corpore pulchra reſidet anima ex ſententia Cyni relata ab Alexand. conſ. 209. incip. ponderatis, numer. 10. verſ. dictus vero iuuenis lib. 6. Proinde loquebatur Dominus ad Moyſem dicens, loquere ad Aaron: homo de ſemine tuo per familias ſuas, qui habuerit maculam nō offeret Deo ſuo, nec accedet ad miniſteriū eius, ſi cęcus fuerit, ſi claudus, ſi vel paruo, vel grādi, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginē habens in oculo, ſi iugem, ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel hernioſus. omnis enim, qui habuerit maculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo, Leuit. capit. 21. refertur in c. hinc etenim, 49. diſt.

7 Per ſigna corporis nobis nota, inquiunt logici, ſyllogizamus diſpoſitiones animæ, nobis ignotas. Ariſt. 2. Periherm. Apprime enim vtilis eſt phyſiognomonia ad præſumptionem de aliquo capiendam, Bald. in l. 2. in 2. col. C. quom. appell. non recip. Hippol. in §. expedita num. 55. quos refert Thom. Acti. de ludo Scachorum quæſtion. 5. princ. num. 67. Caualcan. de brachio Regio par. 3. à num. 81. Gambar. de caſib. reſeru. pag. 186. numero 14. vnde Propert.

Ex operum ſpecie clareſcunt intima cordis.

8 Exteriora enim indicant interiora. §. pauonum inſtit. de rerum diuiſ. Vnde non verificatur in iure dictum illud. Fronti nulla Fides. Et dicit Bald. in l. obſeruare, C. quorum appellat. non recip. quod ſicut turpis habitudo corporis declarat quē procliuē ad ſcelera, ita pulchra ad virtutes. Nō enim facile fieri poteſt, vt qui omnino deformis eſt, bonus ſit, Bobadil. in ſua politica, lib. 1. c. 8. num. 8. Vnde Mart. lib. 12. epigram. in Zoilum ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam eſſe ſubiungit ſi fortaſſe bonus eſſet,

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus,
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

10 Mutilatio (quę proprie, & ſtricte ſumpta, eſt amputatio membri, vt pluribus relatis Doctoribus probat Aloyſ. Ric. in prax. aurea reſol. 66.) tantū inducit irregularitatē, quæ in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit, Nauar. in manual. cap. 27. num. 198. nam præter mutilationem membrorum ad exequutionem Ordinum neceſſariorum in quibus nil refert vtrum caſu, vel culpa ſit ſequuta mutilatio, ſemper diſtinguitur, an illa caſu, vel culpa euenerit, quia ſi caſu, & ſine culpa illa acciderit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operatur, glo. fi. in cap. vlt. de corpore vit. dummodo rei licitæ operam daret, Borges de irregular. rub. de corpore vit. num. 5. verſ. ſi autem par. 5. Sed ſi ex propria culpa in mutilationē incidit, etiamſi culpa ipſa minima fuerit, irregularitatem incurrit, in qua tamen diſpenſat Epiſcopus, vt miniſtret in ſuſceptis, per cap. 1. de corpore vit.

11 Membrum autem ſumitur pro ea parte quæ habet certum officium deputatum, & omne id quod in corpore noſtro diſtinctam habet operationem illud proprie dicitur membrum, ſecundum Ariſtot. 3. Meteor. Clar. §. fin. quæſt. 69. nu. 16. Caball. reſolut. crim. caſu 136. nume. 16. Farinac. in praxi crim. q. 19. num. 22. cum ſeqq. Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. nu. 4. Couar. in Clem. ſi furioſus, par. 3. in init. nume. 8. Iacob. de Graff. in deciſ. aur. lib. 2. cap. 26. numer. 4. Henriq. libr. 14. cap. 8. §. 1. Nauar. in manual. cap. 27. num. 206. verſ. ſecundo dico, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 67.

12 Sed mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, Silueſt. verbo corpore vitiatus, numer. 3. verſ. aut eſt mutilatus, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, nempe ſi pollex præciſus eſſet, aut quiuis aliorum digitorum requiſitorum ad conſecrationem, cap. fin. & ibi gloſ. vlt. de corpore viti. Vel deformitatem operaretur ſcandaloſam cap. 1. d. tit. de corpore vit. & in hoc euentu procedere poteſt opinio Doctorum aſſerentium abſcindentem ſibi partem membri fieri irregularē, quāuis non ſit notoria eius culpa, quam tenent Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 63. in vltima regula, Molin. de iuſtit. tract. 3. diſp. 67. num. 8. & diſput. 70. numer. 16. Soar. tom. 5. de cenſuris diſp. 51. ſect. 2. nume. 6. & 8. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 7. nu. 12. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. c. 12. à num. 5. In alijs vero euentibus ad incurrēdā irregularitatē ex abſciſſione partis membri requiritur notorie culpa, & in his terminis procedere poteſt ſententia aliorum, qui tenent requiri notoriam culpam quando totum membrum non eſt abſciſſum, de qua Placa de delictis c. 24. nume. 13. Iacob. de Graff. in deciſ. aureis libr. 4. cap. 27. nu. 41. Vgolin. de irregular. cap. 51. num. 7. & cap. 52. num. 5. Henriq. in ſumm. lib. 14. c. 8. §. 4. lit. X. & c. 19. §. 4. & in notoriam culpam incidere, qui voluntarie ſibi mutilat non eſt qui dubitet, qui enim abſciderit ſemetipſum non fiat clericus, vt habetur in Can. Apoſt. 22. relato in ca. qui partem 55. diſt. tametſi abſciſſio ſit illius membri, quo minime egeat ad miniſterium Ordinis, nec deformitatem operetur, ſcilicet, ſi obtruncaſſet pudēda, prout infra n. 13. cum ſeq. dicitur, Couar. in clem. ſi furioſus par. 1. in princip. num. 7. verſ. ſecundo, Bonacina de cenſuris diſp. 7. quæſt. 2. puncto ſecundo à numero 29. & in iſto caſu non diſpenſat Epiſcopus, niſi dum defectus, & ipſa culpa eſt notoria, cum quadam infamia, Henriq. dict. cap. 19. §. 4.

13 Qui ſe caſtrauerunt, ſeu permiſerunt ſponte ſe caſtrari,

ſtrati, fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, capit. ſi quis abſcidit, & cap. ſi quis pro ægritud. 55. diſt. c. ex p. 1. de corp. vit. Etiam quod hoc fecerint, vt caſte viuant d. c. ſi quis pro ægritudine c. ſignificauit 4. de corp. vit. Rebuf. in comm. ad l. ſpadonum 128. verſ. ſi tamen aliquis, ff. de verborum ſignification. pag. 487. & in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum corpore vit. nume. 15. & 16. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali, §. 7. num. 12. Non enim per abſciſſionem corporis à Deo plaſmati exiſtimare debent poſſe à ſe carnales concupiſcentias amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinétiæ; Vnde illud Matt. 19. quatenus Dominus noſter dicit eſſe Eunuchos, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum Dei, eſt intelligendum de eunuchis ſpiritualiter, ideſt de his, qui ſe abſtinent perpetuo à concubitu fœminarum, prout interpretantur D. Auguſt. & alij quos congerunt Couar. in clem. ſi furioſus par. 1. in princip. num. 6. verſic. quinto, Bellet. dict. tit. de deſciplina clericali, §. 7. num. 13. Campan. d. cap. 17. num. 12. vbi etiam ſecundum Chryſoſt. quem refert Soto lib. 5. de iuſtitia quæſt. 2. art. 1. in fine, dicit, intelligi poſſe de illis, qui non per membrorum abſciſſionem, ſed malarum cogitationum interemptionem ſe caſtrauerunt.

14 Si autem non ſponte, ſed caſu quis fuerit ſectus vel caſtratus, nempe propter infirmitatem, aut languoré, aut in cunabulis, ſeu à barbaris, aut per inſidias hominum, ſiue dominorum eunuchus factus, vel ſi ita natus eſt, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit poteſt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare cap. ſi quis a medicis, c. eunuchus, capit. ſi quis pro ægritudine, cap. ſi quis in infirmitate, cap. lator. cap. præterea 55. diſt. capit. ex parte 1. & 2. & capit. vlt. de corpore vit. Nicol. Garcia d. cap. 12. nu. 6. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. nu. 16. niſi id ſua culpa acciderit Cou. in d. Clem. ſi furioſus par. 1. in princip. numero 6. Mayol. de irregular. lib. 1. cap. 15. Plac. de delictis capit. 24. num. 10. & 14. Rebuff. in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum corpore vit. numer. 16. Vinald. in candelabro aureo tit. de irregularit. ex vitio corporis à nume. 174. Henriq. in ſumm. par. 2. lib. 14. cap. 8. paragraph. 1. in fine, Nicol. Garcia d. cap. 12. num. 8. plures refert Doctores Cened. ad Decretal. collect. 69. num. 1. vbi num. 3. pulchre quærit cur carens teſticulis non ſit piloſus.

15 Veluti ſi fuerint abſciſſa virilia, ab adulteræ marito, vlciſcente iniuriam quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, Cou. vbi proxime Villad. in tract. de regularit. de corpore vit. colum. 2. Vgolin. de irregul. cap. ſi nu. 3. Soar. tom. 5. diſp. 51. ſect. 2. num. 8. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 7. num. 12. & 13. Molina de iuſtit. tractat. 3. diſp. 70. nume. 18. Campan. d. cap. 17. nu. 11.

16 Aut ſi cognouit carnaliter mulierem habenté morbum Italicum, ex cuius contagio amiſit membrum genitale, attento quod ex hoc id ſolet ſuccedere, niſi ignoranter eam cognouiſſet, quam ſanam putabat. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 158. num. 7. Caſtratus vero ob ægritudinem de cóſilio Medicorũ ſine vlla diſpenſatione ad omnes Ordines ſacros ab Epiſcopo ſuo promoueri poteſt, Nauar. conſ. 2. ſub tit. de corpore vit. in nouis, Sayr. ſub eod. tit. deciſ. 3.

17 Manum habens mutilatam non poteſt ad Ordines promoueri, cap. expoſuiſti 6. de corpore vit. Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num. 48. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali num. 20. Campan. d. capit. 17. à num. 104. Nec illas habens articulatas, & aridas, ad miniſterium executionis Ordinum ineſſicaces Henriqu. lib. 14. capitulo 8. paragraph. 4. in fine, Flamin. de reſignat. lib. 5. q. 6. num. 49. Campan. d. cap. 17. num. 107. Nec etiam eas tremulas perpetuo habens, præcipue ſi immineret periculum ſubuerſionis ſanguinis, Maiol. de irregul. lib. 2. cap. 24. in fine, Tolet. lib. 1. inſtruct. Sacerd. cap. 25. num. 13.

18 Digito ſiniſtræ manus carens licet promoueri, ex c. lator 55. diſt. tum etiam dexteræ, vt inibi gloſſa dicit, dummodo illius carentia in alterutra nec magnã operetur deformitatem, neque aliquis ipſorũ ſit, qui pernecessarius eſt ad conſecrationem, ſicut pollex, aut index, quorum altero ſi quis careat ſit irregularis, Borgaſ. de irregul. tit. de corpore vit. nu. 4. Selu. de benefic. par. 3. quæſt. 5. poſt num. 44. verſ. attendendum, Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. nume. 9. Salon. in 2. 2. D. Thomæ q. 65. art. 1. contron. 4. conc. 2. Sayr. de cenſuris lib. 6. c. 15. poſt nu. 12. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. nu. 18.

19 Digitus enim nõ eſt membrum proprie noſtri corporis Bart. in l. 2. num. 13. ff. de publ. iudic. & in l. non ſunt liberi ff. de ſtatu hom. & conſ. 201. incip. quæritur an digitus par. 1. Felin. in cap. ego N. poſt num. 1. de iureiur. & in cap. cum illorum nu. 4. de ſentent. excommunic. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. verſic. per hæc quidem, Farin. in praxi crimin. q. 19. num. 24. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 67. nu. 3. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. paragraph. 1. in med. Nauar. conſ. 1. nu. 1. ſub tit. de corpore vit. in nouis. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 2.

20 Vnde ſi pars pollicis deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo nulla eiuſdẽ præceſſerit culpa, Salon. d. controu. 4. concl. 2. Tolet. libr. 1. inſtruct. Sacerdot. cap. 25. num. 13. Sayr. d. deciſ. 2. Nauar. d. conſ. 1. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali paragraph. 7. numero 19. Campanil. d. capitulo 17. numero 112. verſ. quinimo.

21 Digito illo carens, qui medius appellatur, eſt irregularis, prout reſoluit Sayro de cenſur. lib. 6. cap. 15. numer. 16. Verum contrarium exiſtimat Campan. d. num. 112. verſ. vtrum, ex eo, quia digitus ille non deſeruit Euchariſtiæ.

22 Qui ſenos digitos habet in manibus non eſt irregularis, ex Henriq. in ſumm. lib. 14. cap. 8. §. 3. præcipue ſi exercitij vſum non detinent, neque propterea operatio manus incommodatur, iuxta gloſ. in c. qui partem, & ibi Archid. 55. diſt.

23 Et poteſt ſuperfluos digitos ſibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde ſibi vitę periculum immineat, aut maior deformitas ſuboriatur, prout auctoritate gloſ. in d. c. qui partem reſoluit Silueſt. verbo corpore vitiatus nu. 4. ſequuntur Maiol. de irregul. lib. 1. c. 14. nu. 15. Henriq. d. cap. 8. §. 3. in fine, Sayr. d. lib. 6. cap. 8. nu. 2. Bonacina d. puncto 2. nu. 11.

24 Capillorum defectus ob morbum Italicũ, aut ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari, Epiſcoporum arbitrio, non ſolum ob fœditatem, ſed etiam quia aſpectus huiuſmodi affectus memorię omniũ, aut repetit, aut mandat illius cauſam incõtinentiam ſcilicet, aut aliam nequiorem ſcandalum producentem, ita Campanil. d. cap. 17. nu. 36. in fine. Illud autem an capilli ſint membra non eſt meum inquirere, altiorem petit indaginem, cũ nemo audeat id affirmare teſte Vgolin. de irregul. cap. 4. §. 5. ſub num. 1.

25 Facies, quę eſt pars anterior capitis humani, conſtans ex fronte, oculis, naſo, malis, ore, & mento, ſi notabiliter deformis ſit, inducit irregularitatẽ, vt inquit Nau. in man. c. 25. n. 72. aut ſi illa adeo maculata foret, vt propter ſcandalũ inhabilis eſſet ad Ordines. Silueſt.

verbo

verbo homicidium 3.num.4.verſ.limita ſecundo, vel ſi eſſet aliquib. coloribus vel vulneribus deturpata, ex his quæ ſcribit *Maiol.de irregul. lib.1.cap.21. num.1.verſ. propterea*.

26 Color tamen in facie non eſt quid eſſentiale ſed accidentale, vnde Mauri, & Ethiopes faciem nigram habẽtes, nullo iure reperiuntur prohibiti ſuſcipere Ordines, *Maiol.libro primo cap.21. numero ſecundo Bonacina d.puncto 2.num.11.*

27 Cæcus non poteſt fieri clericus, *capit.hinc eſt 49.diſt. cap.fin.55.diſt.Bellet.d. tit. de diſciplina clericali §.7. nu. 22.Campan.d.cap.17.n.51. Henriq.d.lib.14.cap.8.§.2 lit.L.* In ſuſceptis tamẽ ordinib.miniſtrare poteſt, eaq. ad vſum illorum ſpectantia exequi, in quibus viſu non eſt opus, veluti prædicare, & Confeſſiones audire; ac pariter beneficia retinere, illa tamen dato coadiutore, ſi perſonale ſeruitium requirat, *Maiol.de irregul. libr.1. cap.20.num.2.verſ.cæcum vero.Flam.de reſignat.libr.5. quæſt.6.num.37.*

28 Cæcorum aliqua miranda referunt *Guillelm. in cap. Rainuntius verbo in extremis nu.31.& 32.Tiraq. de iure primog.q.21.num.15.Flamin.d.q.6.num.39.cum ſeqq.* de *Lippo Aurelio Florentino cæco* vide multa per *Bergomenſem in ſupplemento chronicorum fol.437.verſo.* Et de fratre *Carolo Fernando* Belga Burgenſi à parua ætate oculis capto, & ob id elementorum quoque penitus ignaro, qui tantum ſui miraculum præbuit, vt velut alter Homerus vir in omni ſcientiarum genere doctiſſimus euaſerit, & in celeberrimo Pariſienſi gymnaſio publice docuerit, & fuit Monachus S.Benedicti, & Diaconus, ſcripſit, ac dictauit, de quo *Arnol.libr.2. de ligno vitæ c. 64.pag.509.& ca.72.* agit de *Fr.Paulo Genuenſi* ab infantia cæco, & Monacho Caſſinenſi, anno Domini 1050. & *Nicaſſius Vordeus Machliniæ* natus apud Flandros, cæcus fuit I.V. D. & publicè idem ius docuit, vt aſſerit *Georgius Braus ciuit.l.3.in Indice verbo Machlinia cart. 26. verbo menſis in ſupplemento Chronicorum fol. 437.verſo* & de *Robert Scoto* a puerili ætate cęco Theologo eximio, & Epiſcopo Amathan. ciuit. in Hibernia ſcribit *Campanil.d.cap.17.n.68.*

29 Monoculus, ideſt cocles, carens, ſcilicet vnico tantũ oculo, non poteſt fieri clericus, etiam primæ tonſuræ, *cap.ſi euangelica 55.diſtinct.* neque carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit deciſum per Rotam, teſte *Seraph. deciſ.625.nume.1.2.& 3.p.1.* reſoluunt *Nauar. in man. capit.27.num.199.Campanil.d.cap.17. num.70.* vbi *nu. 73.*cum *Henriq.d.lib.14.cap.8.paragraph.1. & 2.* idem aſſerit de habente oculos, ſed alterum ipſorum inhabilem, quia viſu ille caret, quamuis ſanus, & integer alijs videatur, & *nu. 74.* extendit ad habentem in oculo albuginem, & *nu.74.*

30 Idem aſſerit in lippis, modo tamen longa, & diuturna, atq; continua ſit lippitudo, & horrorem inſpicientibus afferat abſque ſubtili inſpectione, *Henriq.d.lib.14. cap. 8. §.2. in princip.* Habens vero maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatẽ, nec ſcandalum pariat in populo, non excluditur à clericatu, neque etiã ab Epiſcopatu, *c.cum tua, de corpore vitiatis, Seraphin. d.deciſ.625. num.3.* vbi etiam tenet in hoc caſu requiri Epiſcopi diſpenſationem.

31 Si quis carens viſiua virtute in oculo ſiniſtro, ſiue Canonis, & tanta polleat virtute in dextro, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem, non eſt irregularis, *Nauar.d.capitulo 27. numer.199.Sayr.d. l.5.c.8.n.8.Bellet.d.§.7.n.29.Bonacina d.puncto 2.n.2.*

32 Naſum preſſum, aut grandem, vel tortum detinens prohibetur ordinari *cap.hinc, & in hinc 46. diſtinct.* videlicet ſi illius paruitas, magnitudo, vel tortuoſitas deformitatem pariat, explicat *Selua in tract. de benefic. p. 3.q.5.verſ. item ille in prim. poſt num.44.* idque arbitrio Epiſcopi dirimendum cenſent *Viual. in ſuo candelabro aureo par.2.tit.de irregularit.numer.491.& Campanil.d. cap.17.à num.82.cum ſequentibus.*

33 Sic etiam abſciſſio naſi inducit irregularitatem propter deformitatem, *Molina de iuſtit.tract. 3.diſp. 70.nu. 2.Bonacina d.diſp.7.q.2.puncto 2.num.5. Henriq. lib.14. cap.8.§.3.lit.E.*

34 Os habens deforme, & imperfectum, non eſt admittendus ad Ordines, videlicet quando fœditatẽ, ac horrorem generaret, putà, ſi corroſum, aut contortum eſſet, *Mayol.de irregularit.libr.1.cap.21.verſ.præterea. Bonacina dict.puncto 2.num.7.Campanil.dict.cap.17.nume. 86.& 87.* vbi *numer.91.* cum *Butr.in cap. ex poſuiſti poſt num.9.de corpore vitiatis.*

35 Reſoluit non cenſeri irregularem tardè, & impeditè loquentem, vt balbum, ſicut erat Demoſthenes, & bleſum, ſicut erat Moyſes, niſi vitium hoc, atque defectus tam grandis eſſet, vt illum detineret perfecte loqui, aut verba explicare, quia tunc ad Ordines non eſſet aſſumendus, de quo etiam *Viuald.par.2.tit.de irregularitate num.192.Henriq.d.lib.14.cap.8.§.2.in fine.*

36 Dentes inter membra non numerantur, vt reſoluit *Farin.frag.crim.lit.C. num.375.*

37 Et ideo qui, etiam ex indignatione, aut impatientia ſibimetipſi dentẽ euulſit, excuſſitque ab Ordinib. non repellitur, ex *Abb.in capit. ex parte poſt num.5.de corpore vitiatis, Sayro d.lib.6. cap.8. nu.16. Bonacina d.punct. 2.num.6.Viuald.par.2.tit.de irregularit.num.155.in fin.* Verum ſi notorium ſit hanc euulſionẽ ex indignatione proceſſiſſe non de facili Ordines ſunt concedendi, ex reſolutis per *Silueſt.verbo corpore vitiatus, nu.5. Mayol. lib.1.capit.24.verſ.quod ita, Henriq.d.lib.14.cap.8.§.2. prope finem.* Si vero non voluntaria, ſed ex iuſta cauſa, videlicet propter immenſos, & cõtinuos dolores dentium euulſio fiat, nullum dubium eſt poſſe Ordines cõferri, vt aſſerit *Borgaſ.in tract.de irregularit.titul.de corpore vitiatis par.5.n.4.*

38 Aurem membrum eſſe per *gloſſ.in capit. ſingula verſ. oculus 89.diſt.* tenent *Sot.de iuſtitia libr.9.quæſt.2. art.1. Mayol.d.l.1.c.25.num.5.Farin.d.lit.C.nu.375.*

39 Sed verius eſt dicere non eſſe membrũ cum neceſſaria non ſit auditui, ſed eſt potius tutela, & ornamentum auris, vt tenent *Nauar.d.capit.27.numer.223.verſ. ſeptimo infertur. Cou.in Clem.ſi furioſus par.3.in initio nu. 8.verſic. primum. Henriqu. lib.14. cap.8. §.3. in princ. Aloyſ.Ric.in praxi aurea reſolut.67.num.2.* & ideò auris cartilagine in tã modica carens quantitate, quæ poteſt ita tegi, vt poſſit ſine ſcandalo miniſtrare, non eget aliqua diſpenſatione, *Nauar. ſub tit. de corpore vit.conſ.5. in nou.*

39 Aurium tamẽ carentiam propria culpa, aut notorij peccati cauſa accidentem, quia tunc infamia incurritur, irregularitatem inducere tenent *Mayol.d.capit.25. nu.5.& 6.Henriq.d.cap.8.§.3. Aula p.7.diſp.3.dub.1. Coninch.diſp.18.nume.108.Bonacina d. puncto 2.num.8. Viuald.d.par.2.tit.de irregularit.nu.158.verſ.prima ſit, Campanil.d.cap.17.nume.41.* & de ſurdaſtro vide *Paul. Comitol.reſponſ.moral.lib.6.q.55.Reginald.lib.30. capit. 5.numero 50. Sayro d.lib.6.capitulo 8.numer.17.Bonacina d.puncto 2.num.7.Aloyſ.Ric.vbi proxime.* Vnde cõſtat

ſtat non eſſe irregularem, cui per vim præciſæ fuerunt aures ab hoſtibus Henriq. d. §. 3. Surdaſtri, etſi Presbyterio poſſint inſigniri cum nullibi prohiberi videatur, id tamen de omninò ſurdo vix poteſt defendi, ideò illis, qui presbyteralem ſuſceperint Ordinem, etſi non neceſſaria, vtilis ſaltê eſt diſpenſatio Papæ, qua ei permittatur, vt in occulto ſine ſocio aliquando celebret, conſuluit Nau. ſub tit. de corpore vit. conſ. 6. & conſ. 7. n. 3. & 4. in nouis.

40 Claudus poteſt ad Ordines promoueri, cap. ſi quis in infirmitate, 55. diſt. niſi ſit talis, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare, cap. nullus Epiſcopus. vbi gloſſ. verbo cum baculo, de conſecr. diſtinct. 1. Vel ſi ligneo pede incedat Abb. in c. 2. nu. 3. de clerico ægrot. Flam. de reſig. lib. 5. quæſt. 6. num. 46. Molin. d. diſp. 70. num. 9. Sayr. d. lib. 6. c. 2. nu. 22. Bonacina d. puncto 2. nu. 15. Henriq. lib. 14. capit. 8. §. 1. litt. F. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. numero 23. Campanil. dict. capitulo 17. numero 127. vbi num. 98.

41 Aſſerit ordinandum non eſſe, qui barbam corroſam, aliaue deformitate maculatam habet, & numer. 79. aſſerit non eſſe admittendam Mayol. ſententiã li. 1. c. 20. ver. vlt. aſſerentis barbam tingentes non niſi poſt pœnitentiam admittendos eſſe, & quandoque deponendos.

42 Gibboſos, vel curuos eſſe corpore vitiatos reſoluunt Flamin. d. q. 6. num. 55. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 8. nu. 4. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. numer. 25. præcipue ſi nimia in eis ſit deformitas, in quo arbitrabitur Epiſcopus Nauarr. in man. cap. 27. nu. 199. verſ. qualis Gibbus, Campanil. d. cap. 17. num. 103. Vgolin. de irreg. c. 50. nu. 6. Molina d. diſp. 70. nu. 8. Bonacina d. puncto 2. nume. 9. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 2. lit. O.

43 Morboſus, cui aliquod membrum lacerum, læſumque eſt quominus homo aptus ſit, non poteſt ordinari prout de chiragra ſi eſſet cõtinua, & incurabilis, argument. capit. penult. de cleric. ægrot. aſſerunt Vgolin. de irregul. capitulo 53. paragraph. primo numer. 1. Campanil. d. capitulo 17. numer. 135. vbi numer. 137. idem tenet de podagra.

44 Et ſcabie laborantes nimiam inducente deformitatem irregulares fieri dicit idem Campanil. dict. capitulo 17. nu. 163. Molin. d. diſp. 70. nu. 11. Bonacina dicto puncto ſecundo, numer. 19. & faciunt reſoluta per Mayol. libro primo capit. 18. verſ. ad lepram, Sayr. de cenſ. libr. 6. cap. 9. num. 9.

45 Et de paralyſi laborantib. quod irregulares ſint, tenent Sayr. d. c. 9. num. 10. Mayol. lib. 2. c. 24. poſt num. 1. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 8. verſ. eadem ratio, Campanil. d. capit. 17. num. 164. vbi num. 165. aſſerit apoplexiæ morbum idem operari.

46 Item Italico morbo laborans irregularis fit, ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gigneret, vt per Sayr. d. capit. 9. numero 5. Campanil. d. c. 17. numer. 167. Molin. dicto diſp. 70. nu. 16. Bonacina d. puncto 2. nu. 18.

47 Quartana febris neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis, Sayr. d. cap. 9. num. 4. Vgolin. de irregul. ca. 53. §. 2. numer. 1. verſ. excipitur etiam, Campanil. d. cap. 17. nu. 169. Febricitantes non poſſunt promoueri, nec antea ſuſceptos Ordines exercere, interim dum febris eos vſque adeo inuaſerit, vt ipſos cõſtitueret extra ſenſus, aut alias acutiſſima eſſet Mayo. lib. 2. cap. 22. num. 1. Sayr. dict. capit. 9. numero 4. Campanil. dicto capitulo 17. numero 170.

48 Morbum comitiali correptus Ordines aſſumere nõ valet, nec in ſuſceptis miniſtrare, etiãſi diu cõualuerit, gloſ. verbo de his in cap. communiter 33. diſt. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. cap. 8. nume. 32. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ libr. 1. capit. 48. lit. F. Nauar. in manuali cap. 27. num. 203. Mayo. lib. 2. cap. 16. numer. 4. & declarat huius infirmitatis ſpecies Henriq. dict. capit. 8. §. 8.

49 Leproſus promoueri non debet, & ſi iam eſt promotus propter ſcandalum ad celebrandum nõ permittatur, præcipue ſi eſſet magna deformitas, ſeu abominatio, capit. 3. de corpore vitiatis. cap. de Rectoribus & c. tuæ de clerico ægrotante, Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. num. 32. Campanil. d. cap. 17. à num. 160. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 8. in princip. vbi etiam quod Parochus, aut Epiſcopus ſi leproſus fiat debet habere coadiutorem cum congrua portione.

50 Furioſi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando verſi inſanierunt, non poſſunt fieri clerici, cap. communiter, cap. vſque adeo 33. diſtinct. cap. infames ante fin. 6. quæſt. 1. cap. ſi quis in fine 15. quæſt. 1. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. num. 36. Campanil. d. cap. 17. à num. 177. Henriq. cap. 8. §. 9.

51 Dæmoniaci, id eſt obſeſſi à demonibus, non poſſunt fieri clerici, cap. maritum, cap. communiter & ibi gloſ. 1. c. clerici 33. diſtinct. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 48. lit. F. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali numer. 39. Franc. Leo d. cap. 8. num. 33. Campanil. d. cap. 17. numero 188. Henriq. libr. 14. cap. 8. nu. 8. litt. A. Molin. d. diſp. 70. numer. 12. Sayr. dict. libro 6. cap. 9. numer. 14. Bonac. dict. puncto 2. num. 24.

52 Qui vero poſt promotionem ſunt à dæmonibus obſeſſi, tandiu erunt ab officijs ſuis, ordine, & loco ſuſpẽſi quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati, & alieni, d. capit. communiter & ibi gloſſ. 1. Nauarr. conſ. 5. num. 3. ſub tit. de ætate, & qualitate, Mayol. lib. 2. cap. 15. num. 3. ver. ſed ſi 15. Tolet. in ſum. lib. 1. cap. 59. nu. 3. & 5. poſt Turrecrem. & Syluest. Bellet. d. §. 7. n. 40. quamuis exiſtimauerint eis nunquam fas eſſe in illis miniſtrare, etiam poſtquam a dæmonum obſeſſione ſunt liberati Borgas tract. de irregul. tit. de corpore vitiatis nu. 17. Nauarr. ſibi contrarius in man. cap. 27. nu. 203. poſt Antonin. & Villedieg. Campanil. d. capi. 17. numero 189. Eſt tamen verũ quod Epiſcopi arbitrio totum hoc eſt remittendum, vt penſatis conditionibus morbi, & perſonæ ſciat quid faciendum, Sayr. d. lib. 6. cap. 9. num. 12. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 8. in comment. lit. F. Bellet. d. num. 40. vbi num. 41. aſſerit in minoribus Ordinibus conſtitutos à dæmone vexatos nunquam aſcendere debere ad maiores, & citat gloſ. in c. clerici 43. diſt. & Tolet. in dict. cap. 59. num. 2. verſ. 3.

53 Gigantes, qui prætenſa corpora, aut puſilli, qui breuia, & humilia haberent (niſi ſint pygmæi) ob hanc ſolam cauſam irregulares non ſunt cenſendi; ſi tamen hæc proceritas, aut nimia breuitas circa vſum Ordinũ impedimento ſint, aut ſcandalum gignerent, aut deriſum pariant, ita ut à cæteris deludantur, ab Ordinibus ſuſcipiendis ſunt repellendi, Mayol. de irregular. li. 1. cap. 13. nu. 9. Vgolin. eodem tract. c. 48. §. nu. 11. Vital. in candelabro aureo tit. de irregular. num. 133. Henriquez d. lib. 14. c. 8. §. 3. prope finem. Sayr. d. l. 3. c. 8. nu. 3. Bellet. d. §. 7. nu. 25. Campan. d. cap. 17. nu. 143. cum ſeqq.

54 Abſtemij, id eſt, vinum non bibentes minime poſſunt ordinari, quia celebrantes oportet cõmunicare, & datur periculum euomendi; ita gloſ. in c. ipſi Apoſtoli, 2. quæſt.

quæſt.7. Abb.in cap.ex parte nu.1.de celebrat.Miſſarum, Bonacoſ.commun.crimin.part.2. verbo Abſtemius fol.2. Gutier.canonic.lib.2.cap.4.nu.81. Bellet.*d.§.7.num.35. Campanil.d.rub.11.cap.11.num.15.* vbi etiam cum *Nauarro in manual.c.27.num.304. verſ.18.* aſſerit iſtum poſſe aſſumere minores Ordines, quia non ſe ipſum communicat ſub ſpecie vini *Henriq.d.lib.14.cap.8.§.7.prope finem.* Ita etiam, cui vini potio eſt medicorum conſilio interdicta, prohibetur ordinari, niſi de eorumdem conſilio non poſſet ei obeſſe parua quantitas *Maiol.dict.lib.2.cap.25.* per totum, vbi *nu.2.* reſoluit quod ſi aliquis vouit nõ bibere vinum, aut illi Confeſſor inhibuit, non impediretur ad Sacerdotium aſcendere, aut poſt promotionem miniſtrare, de quo etiam *Vgol. de irregularit.cap.53.§.2.num.5.* Ita etiam ſi aliquis ob ſtomachi languoré, debilitatem, ac frigiditatem ſoleret ſæpiſſime euomere, minime deberet Ordinibus inſigniri, & illis ſi inſignitus eſſet à ſola Miſſæ celebratione priuatus diceretur, *Maiol.d.lib.2.c.26.Hen.d.lib.14. c.8.§.7.in fin.*

55 Si alicui ordinato vitium aliquod ſeu defectus corporis abſque culpa proueniret, impedimentum præſtans executionis alicuius actus, ſeu officij Ordinis, tunc ſolum interdicendus eſt ille actus, ſeu officiũ, ad quod ſit inhabilis propter impotentiam, aut defectũ, *cap.presbyterum de clerico ægrotante, Vgolin.dict.cap.51. §.1.num.2. Nauar.dict.cap.26.num.200.Sayr. dict. lib. 6.cap.7.num.7.Soar.tom.5.diſput.51.ſect.2.numer. 13. Auil.de cenſur.par.7.diſp.2.dub.6.& diſputat. 3. dub.1.* plures refert *Nicol.Garcia de benefic.par.7.cap.12.num. 18. Bellet.dict.§.7.nu.27.& 28.*

56 Vnde illi qui in ſpecie *cap.2.de corp.vitiatis,* duos digitos, & dimidium palmæ amiſit ſine ſua culpa, poteſt conferri beneficium ſimplex, & non requirens celebrationem, ita *Vgolin.capit.95.§.1.num.4.Henriq.libr. 13.cap.14.§.1.in commento litt.F.& c.56.§.1.in commento lit.E.& lib.14.cap.2.§.5.in commento litt.E.Sayr. d.lib.6.cap.2.nu.23.Azor.inſtitution.moral.par.2.libr. 6.cap.4.quæſt.14.* vbi reſoluit eum, qui poſtquam legitime primam tonſuram ſuſcepit ſiniſtri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad ſacros Ordines promoueri non poſſit, poſſe beneficium ſimplex obtinere, dummodo deformitatem non afferat talis morbus, & *Soar.d.ſect.2.num.18.* aſſerit, quod ægrotus morbo impediente vſum Ordinis eſt irregularis ad beneficium curatum de nouo ſuſcipiendum, ad ſimplex non ita, ſi iam ſit clericus, vt inde ſuſtentetur, & *Leſſius de iuſtit.lib.2.c.34.num.130.* reſoluit, quod clerico incidenti in cæcitatem non poteſt conferri beneficium etiam ſimplex, cum incapax illius ſit quia preces Canonicas recitare nequit.

57 Diſpenſandi poteſtas cũ huiuſmodi corpore vitiatis non niſi Summo Pontifici competit, præcipuè ſi vitiũ atque defectus adeo eſt grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita *Mandoſ.in tract.ſignatur. gratiæ tit.diſpenſatio pro corpore vitia. verſ.alius à Papa, Selua de beneficijs par.3.quæſt.5.in 3.qualitat. nume.31. Couarr. in Clem. ſi furioſus, par.1.in initio, nu.7.verſ.ſuper hoc. Nauarr. in manuali cap.27. num.98. & nume.200. verſ.8.Molin.dict.diſput.70.nu.19.Vgolin.capit.52.§.3. Sayr.dict.lib.6.cap.8.num.1.Bonac. dict.punct.2. nume. 36. Campanil. dict.rub.11.cap.17.num.202. Miranda in manual. Prælatorum tom. 2.q.8. art.3. concl.2. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſolut.16. per totam.*

58. Non obſtat *glo.* verbo *noſtra, & tua, in cap.ſignificauit, de corpore vit.* quatenus habet Epiſcopum poſſe cũ corpore vitiatis propria auctoritate diſpenſare in alijs, quam Miſſa, intelligitur .n. de diſpenſatione Epiſcopi, auctoritate tamen Apoſtolica prædita, & ſic ſibi delegata, ita *Couarru.* & *Aloyſ.* Ricc. *dictis locis* exponentes, verba illa, auctoritate noſtra, ideſt, tibi commiſſa, quæ etiam ideo dicitur tua, cum ipſam non valeat cõmiſſarius alteri delegare *cap.vltim.in fine, de offic.deleg.*

59 Epiſcopus tamen poterit diſpenſare cum habentibus membrum occultũ, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio atque huiuſmodi membrum nõ reddit ipſum impotentem ad celebrandum, vt reſoluit *Miranda d. art.num.3.* quod eſſet intelligendum procedere in leuibus vitijs, & debilitationibus, ex ſententia Rotæ à *Seraphino deciſ. 625.num.5.par.1.* aſſerit *Campanil. d.ca.17.num. 204.* vbi etiam ex eadem deciſione aſſerit huiuſmodi diſpẽſationem Papalem, aut Epiſcopalem nõ ſolum requiri pro ſuſcipiendis ſacris, ſed etiam minoribus, ac prima tonſura.

60 Quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas remittitur conſideranda arbitrio Epiſcopi *c.2.* & ibi *gloſ.penult.& vltim.de corpore vitiatis* vbi *Abb.nu.1.Menoch.conſ.96.num.30.& 31.& de arbitr.caſu 226.num.7.8.15.& 16.Seraphin.d. deciſ.625. nume.4.Henriqu.dict.lib.14.capi.8.§.1.Bellet. dict.§.7. num.26.* Sic etiam quando dubitatur ſitne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat, Epiſcopi eſt determinare, ita quod non ſufficit arbitrium Confeſſarij, vel alterius Prælati inferioris, vt per *Couarru. in clement. ſi furioſus part. 1. in initio, num.5. Auila part. 7. diſputation.3.dub.3. Bonacina dict.punct.2.nu.36. in fine, Nauarr.dict.conſil.1.nu.3.Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.30.n.45.* Reſpectu vero Regularium ad eundem Epiſcopum id declarare competit, non autem ad ſuperiores Regulares, niſi eiſdem expreſſe à Sede Apoſtolica delegaretur, dicunt *Henriquez.d.lib.14.§.primo verſ.ſecundo, & Fr.Emman.q.Regul. tom.1.q.24.art.4.* quem refert, & ſequitur *Campanil.dict.c.17. n.204.* vbi *num.207.* aſſerit corpore vitiatos abſque diſpenſatione promotos ſi in Ordinibus ſuſceptis miniſtrauerint non incurrere alteram irregularitatem, cum irregularis ex defectu nunquam in alteram incidat irregularitatem, ſi promoueatur, & celebret.

S V M M A R I V M.

1 *Infamia iuris dicitur, quando ipſo iure Canonico, vel Ciuili imponitur infamia pœna.*

2 *Infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiã infames de iure Canon.niſi expreſſe ius Canonicũ illam infamiã aboleat.*

3 *Vſurarij ſunt infames.*

4 *Vſurarij beneficia eccleſiaſtica aſſequi non poſſunt, nec ad illa eligi, aut præſentari valent.*

5 *Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos.*

6 *Pœnitentes ſolemniter infamia nota laborant.*

7 *Pœnitentiam ſolemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non ſic pœnitentiam publicam faciens.*

8 *Epiſcopus cũ ſolemniter pœnitẽtibus propter neceſſitatẽ, vel vtilitatẽ ad ſuſcipiendos Ordines min. diſpenſare poteſt.*

9 *Apoſtata etiãſi poſtea ab Inquiſitoribus impoſita pœnitentia reconcilientur, ſunt infames.*

10 *Hiſtriones, buffones, ac ludentes in ſcenis ſunt infames.*

Alcatores,

11 *Aleatores ſunt infames.*

12 *Aleatoribus facta beneficij collatio, ſi publici ſunt, eſt nulla, ſi occulti venit irritanda.*

13 *Infames iuris, vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi, vel conuicti.*

14 *Sententia requiritur declaratoria de crimine famoſo, quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris.*

15 *Virgis, qui caſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus, in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet.*

16 *Infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiam de illa debet conſtare, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe.*

17 *Infamia facti dicitur cum quis eſt notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues.*

18 *Infamia iuris de iure poteſt eſſe occulta, non ſic infamia facti.*

19 *Infamia iuris non ſolum impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis; infamia vero facti repellit tantum ab obtentis.*

20 *Infamia iuris per Principem aboleri poteſt, non ſic infamia facti.*

21 *Infamia facti contrario facto tollitur.*

22 *Emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione.*

23 *Crimìnoſus quando præſumatur purgatus, & emendatus.*

24 *Periurus quamuis emendatus non poteſt à ſe abolere infamiam.*

25 *Infames iuris, & facti qui ſint in vniuerſum connumerantur, & nu. 26. 27. & 28.*

29 *Infames tam iuris quam facti irregulares ſunt, & Ordines ſuſcipere eccleſiaſticos prohibentur.*

30 *Summus Pontifex ſolus diſpenſat in infamia iuris, ac in irregularitate, quæ ex ipſa procedit.*

31 *Epiſcopus diſpenſat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem habet diſpenſandi.*

EPISCOPVS CVM INFAMIBVS an poſſit diſpenſare?

ALLEGATIO XLIII.

1 EX proprio delicto contrahitur infamia iuris, aut facti. Iuris dicitur, quando ipſo iure Canonico, aut Ciuili imponitur pœna infamiæ, illi enim, qui ſunt infames de iure Ciuili, regulariter ſunt etiam infames de iure Canonico, niſi expreſſe ius Canonicum illam infamiam tollat, facit *c. infames, 6. quæſtio. 1. Bernard. in pract. c. 93. num. 2. in nouiſſ. edit. Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 2. nume. 255. Auila de cenſuris par. 7. cap. 11. dub. 5. concluſ. 1. Azor. inſtitution. moral. p. 2. lib. 6. capit. 7. quæſt. 3. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. cap. 8. numero 11. Henriq. in ſum. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento lit. T.*

2 Tales ſunt vſurarij, vt probant tex. *in l. improbum fœnus. C. ex quibus cauſis infamia, ca. 2. §. porro, 3. quæſt. 7. Afflict. deciſ. 128. Mareſil. ſingul. 49. Gemin. de Vſuris commento 4. in præfat. numer. 3. Coſta in memorab. verſo Vſurarij pagin. 934. Cald. Pereira in comment. ad §. ſoror, numer. 44. verſ. Vſurarius, inſtitut. de inofficioſo teſtamen. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. ca. 8. à num. 20. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. capit. 20. à princip. Bellet. diſquiſit. clerical. tit. de diſciplina clericali, §. 10. nume. 35. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 93. litt. A.*

3 Vbi etiam reſoluit poſſe hanc infamiæ notam aboleri ab eo, qui iam pœnitentiam egit ad effectum obtinendi beneficia eccleſiaſtica, *gloſ.* celebris *in c. præterea de Vſuris,* quam eſſe communem dicit *Couarruu. lib. 3. variar. cap. 3. num. 3. verſ. qua ratione.*

4 Eamque intelligit procedere quoad beneficia obtẽta, nõ vero quoad obtinenda, quæ infames & per conſequens huiuſmodi vſurarij aſſequi nõ poſſunt, neque ad illa eligi, aut præſentari, *Gemin. dict. commento 4 in præfat. num. 6. cum ſequentibus, Farinac. fragmentor. criminal. par. 1. lit. C. verbo clericus à n. 120. Nicol. Garci. d. cap. 8. à num. 28.*

5 Sic etiam condemnatus actione furti efficitur infamis, & indignus, ac inhabilis ad ſuſcipiendũ Ordines, ſi vero occultus ſit poſt reſtitutionem, & pœnitentiã Sacris valet initiari, vt probat tex. *in ca. vltim. de furtis, Bernard. in pract. cap. 93. nu. 2. in nouiſſ. edit. Campanil. d. rubr. 11. capitulo 25. numero 14. cum ſeqq. Bellet. §. 10. num. 11.*

6 Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborare reſoluunt *Bernard. in pract. ca. 19. nu. 1.* alias *cap. 2. in nouiſſim. Henriquez. libr. 13. capit. 38. §. 3. verſ. tertio. Mart. Alteri. de cenſuris tom. 2. diſputation. 16. de ſuſpen. cap. 1. verſ. quartus caſus, Campanil. dict. rubr. 11. ca. 21. nume. 1.* & ſine dubio ordinari non poſſe probat tex. *in cap. ex pœnitentibus, 50. diſtinct. & in capitulo ſi ille, eadem diſtinctione.*

7 Solemnem enim pęnitentiam faciens, etiam illa peracta prohibetur ordinari *Maiol. de irregularitat. libr. 3. capit. 2. ſub num. 4. verſ. quæ omnia,* non autem ſi publicã fecerit, quia poſt illam promoueri poteſt, idem *Maiol. dict. lib. 3. ca. 3. poſt num. 2. verſ. & licet, Mart. Alter. vbi proxime.*

8 Cum his ſolemniter pœnitentibus licet Epiſcopis propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad ſuſcipiendos minores Ordines diſpenſare *Silueſt. verbo pœnitentia n. 3. Bernard. dict. ca. 23. num. 3. Maiol. dict. c. 3. ſub num. 6. verſ. hæc qua, Campan. d. capi. 21. numero 7. Mart. Alter. vbi proxime.*

9 Apoſtatæ deciſcentes à Religione Chriſtiana ad Iudaiſmum, etiamſi poſtea impoſita pœnitentia ab Inquiſitoribus Eccleſiæ recõcilientur, infames fiunt, nec poſſunt aliquo Ordine inſigniri, nec in ſuſceptis miniſtrare, optime *Cald. Pereira quæſtionum forenſ. conſil. 13. num. 6.*

10 Cynędi, lenones, hiſtriones, ioculatores, ludentes in ſcenis, & buffones ſunt infames *cap. 1. 2. 4. quæſt. 1. cap. pro dilectione, de conſecrat. diſtinct. 2. l. 2. §. ait prætor, ff. de his qui notantur infamia, Menoch. conſ. 149. numero 20. 25. & 28. Cald. Pereira ad d. §. ſoror. nu. 44. & 45. Borell. in addition. ad Bellugam in ſpeculo Principum rub. 11. §. Videndum num. 18. litt. H. Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 1. num. 1235.* & ideo non poſſunt promoueri ad clericatum, *c. maritum. 33. diſt. capit. 51. diſt. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali, §. 10. num. 17. & 18.* vbi *num. 20.* intelligit de his, qui publice coram populo faciunt geſticulationes ſui corporis, & ſe in illis aſtute faciunt, bis ſaltem, cauſa quæſtus.

11 Aleatoribus, quia ſunt infames, vt reſoluunt *Vin. to. 1. communium opinion. l. 3. titul. 29. de religioſis, & ſumpt. funer. verſ. vbi Andr. pag. 431. Maſcard. de probationib. concluſion. 995. Rebuff. de reprobation. teſtium. nu. 331. Molina de iuſtit. tract. 2. diſputation. 159. in fine, verſ. nihilominus, Cald. Pereira ad d. §. ſoror, nu. 44. verſ. Cinædi.*

Non

12 Non poſſunt beneficia conferri, ſi enim ſunt publici ipſo iure nulla eſt collatio illis facta, ſi occulti venit irritanda, nec ſunt ratione conſuetudinis excuſandi, vt tenuit *Rot. in vna Pamp. Parochialis 21. Maij 1574. coram Illuſtriſſimo Aldobrandino*, poſtea *S. D. Clemente VIII.* & habetur *deciſ. 426. part. 1. diuerſor.* reſoluunt *Salzed. ad Bernard. cap. 73. litt. D. in nouiſſim. edit. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 30. num. 199. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 3. ad fin. Nicol.* Garcia *d. cap. 8. n. 40.*

13 Quamuis infamia notentur, quos lex infamat, eo ipſo quod aliquid commiſerunt, vt tenent *Iaſ. in l. cunctos populos lect. 2. nu. 44. C. de ſumma Trinit. Aretin. in §. ex quibuſdam poſt. numer. 9. inſtitut. de pœnis temere litig.* vt autem huiuſmodi iuris infames patiantur eoſdem illos effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod int crimen in iudicio confeſſi, aut conuicti, *cap. teſtimonium de teſtibus*, vel ſaltē accuſati, durāte tamen accuſatione, & antequam ſe probauerint innocentes *c. final. eodem titulo, Nicol. Garcia dict. cap. 8. n. 6. vbi n. 7.*

14 Intelligit, quādo perſona eſt infamata apud bonos, & graues homines, alias accuſatio non impedit promotionem, requiritur enim ſententia declaratoria de crimine famoſo, quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris per *l. furti, ff. de his qui not. infam.* reſolutū fuit *in vna Bononien. teſtamenti, die 1. Iunij 1551.* coram *Auguſtino* relata per *Caputaquen. deciſ. 90. infamia, p. 2.*

15 Et ideo qui virgis cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet, vt conſuluit *Nauar. conſ. 43 incip. quæritur 1. & 2. ſub tit. de tempor. ordinand. in nouis.*

16 Omittendum tamen non eſt, quod dum prætenditur incurſa iſthæc infamia prætextu alicuius ſententię, conſtare de illa oportet, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe, *Lanfranc. in c. quoniam num. 72. de probation.* Vnde etiam ex eo quod quis ductus ad furcas, vt ſuſpenderetur, appareret, non dicetur probata infamia ſi ſententia non producatur, iuxta dictā *Rotæ* deciſionem relatam per *Caputaq. adducta deciſ. 90. p. 2.*

17 Infamia facti eſt cū quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, ſeu cum opinio alicuius grauata eſt apud bonos, & graues ſuper aliquo crimine, ſeu peccato. *Felin. in dict. cap. teſtimonium, num. 14. Henriquez dict. §. 3. Viual. in appendice ad candelab. aureum, cap. 10. num. 4. Vgolin. de irregularitat. ca. 60. num. 4. Nicol.* Garcia *dict. capit. 8. nu. 12. Campanil. dict. rub. 11. cap. 18. nu. 5.*

18 Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliquæ differentiæ, quia illa ſcilicet, infamia iuris, de iure bene poteſt eſſe occulta, ſecundum *Felin. in dict. cap. teſtimoniū, num. 15.* & incurritur, quamuis delictum ex quo illa oritur, ſeu propter quod ipſo facto irrogatur, ſit occultum, *Paul. de Caſtro in dict. l. improbum fœnus, numero 1.* quicquid dicant Couarru. *lib. 3. variar. cap. 3. num. 2. & Henriquez dict. §. 3.* quatenus ad infamiam etiam iuris requirunt, quod adſit fāma publica, & quod delictum ſit publicum, quia contra eos eſt verior opinio, quam ſequitur *Nicol. Garcia dict. cap. 8. nu. 19.* Hæc vero ſcilicet facti, cum conſiſtat in vitæ ſordibus, & vilitate diuulgata, nō poteſt eſſe occulta, vt poſt *Felin. & Auilan.* reſoluit idem *Nicol. Garcia dict. capit. 8. num. 4.*

19 Deinde alia eſt differentia, quia infamia iuris nō ſolum impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, *l. infamia, C. de decurion. lib. 10. l. iudices, C. de dignitatibus. lib. 12. Couarr. pract. cap. 10. numer. 5. concluſ. 5. Nicol.* Garc. *dict. cap. 8. num. 33.* Infamia vero facti licet repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent *Henriquez dict. §. 3. in med. Campanil. dict. ca. 18. nu. 5. in fine, Nicol. Garcia dict. cap. 8. num. 35. & 36.* vbi *num. 37.* aſſerit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulos beneficiales, ſecus vero in beneficialibus, quia non eſt *tex.* hoc dicens.

20 Vlterius infamia iuris per Principem aboleri poteſt, vt tenent *Henriquez dict. §. 3. prope finem*, eleganter *Sfort. Odd. de in integ. reſtit. par. ſecunda quæſt. 92.* vbi *ar. 4.* tractat de Papa, vel collegio Cardinalium, & *art. 5.* de Epiſcopo, & *art. 6.* de Inquiſitore contra hæreticam prauitatem, & *art. 8.* de ſenatu Romano, & *art. 9.* de Marchione, Duce, & cæteris Dominis. Infamia vero facti ab eo remoueri nō poteſt, quia opinio hominū de bonitate, vel de malitia alicuius, non poteſt ab aliquo etiā Maximo, vel ſupremo Principe tolli, Princepsque non poteſt facere, vt homines credant illum eſſe bonū, quem credunt & credere nolunt eſſe malum, imo non niſi à Deo infamia facti aboleri poteſt, vt firmat *Roman. ſingul. 460. incipit, dubitatio eſt magna*: quamuis *Sfort.* quem refert, & ſequi videtur *Farinac. in praxi criminal. par. 1. quæſt. 6. nu. 45. verſ. in propoſito* dicat quod Princeps reſtituit etiam ab infamia facti, ſi hoc ei placeat, & exprimat.

21 Eſt tamen veriſſimum illam auferri contrario facto, hoc eſt, quod ſicut hominum oblocutione proceſſit, ita contrario eorum dicto tollatur, ex *Abb. in capi. cum te, num. 9. de ſentent. & re iud. Campan. dict. cap. 18. num. 5. prope fin.*

22 Emendatus autem præſumitur qui crimen cōmiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti, *Maſcard. de probat. concluſ. 465. num. 7.* imo vt ipſe ait *concluſ. 600. num. 10.* ad probandum, quem eſſe emendatum non ſatis eſt, illum eſſe contritum, & confeſſum, ſed exterior requiritur ſatisfactio, & *num. 12.* reſoluit quod emendatio per abſolutionem à crimine probari poteſt.

23 Criminoſus præſumitur purgatus, & emendatus, ſi trium annorum interuallo ab improbe factis abſtinuerit, & in rectis actionibus, & honeſtis ſe ſe exercuerit *Maſcard. dict. concluſ. 465. num. 10.* Sic etiam emendatus præſumitur, qui poſt peccatum operatur bonum, *Maſcard. dict. concluſ. 600. num. 15.*

24 Præterquam in reatu periurij, cuius emendatio non detrahit infamiam ab eo prouenientem, vt probat *tex. in dict. cap. teſtimonium. Viui. tom. 1. commun. opin. libr. 4. tit. 10. nume. 133. verſ. modo dic. Maſcard. concl. 1168. à num. 16. Rebuff. de reprob. teſtium nu. 399.*

25 Quæres quænam ſint in vniuerſum crimina ex quibus infamia iuris vel facti contrahatur; reſpondeo cū *Azor. dict. par. 2. libr. 6. cap. 7. q. 3. verſic. infamia, in cap. conſtituimus 3. quæſt. 5.* ita dici. Ab accuſatione, & teſtimonio repelli, qui infames ſunt, homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, adulteri, inceſti, venefici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel qui falſum teſtimonium dixerunt, ſeu qui ad ſortilegos, diuinoſque concurrunt. Item in *dict. cap. infames.* ſic dicitur Infames vocantur omnes, qui Chriſtianæ legis normam, & ſtatuta contemnunt, Sepulchrorum quoque violatores, & omnes, qui aduerſus patres armantur, & de bellis publicis fugientes, & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates Eccleſiæ auferunt iniuſte, & qui fratres calumniantur, aut accuſant, & non probant, & qui cōtra innocentes Principum animum ad iracundiā prouocant, hoc eſt, delatores, & omnes anathematizati, vel pro ſuis ſceleribus ab Eccleſia repulſi.

Item

26 Item infames ſunt Malefici, venefici, Militiæ deſertores, hæretici fautores, defenſoreſque hæreticorum, & eis credentes, & eis fauentes, ſchiſmatici, blaſphemi ſiue maledici, qui ſimoniam in beneficijs, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt. Duellum offerentes, vel oblatum ab alijs admittentes: qui calumniantur, aut accuſant, cum tamen crimen factum eſſe non probent, quos omnes ſic ſummatim perſtringit *Azor. dict. quaſt. 3. verſ. denique*.

27 Item infamis eſt, qui duxit vxorem vilem, & abiectam, vel meretricem, vel reiectam, & repudiatam, vel ioculatricem, ſaltatricem, & ſcenicam, ancillam, concubinam, *cap. ſi quis viduam 6. q. 1*.

28 Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilē, abiectā, vel ignominioſam profitetur, & publice exercet, vel qui officio vili fungitur, quales ſunt mimi, lenones, ſcenici, carnifices, lictores, macellarij, tabernarij, cauponarij, aurigæ, & alij his ſimiles. Item tutor, vel curator, qui pupillam ſibi, vel filio matrimonio iunxit. Clerici item, qui publice, cū ſcorto rem habent prout omnes commemorat *Azor. loco proxime citato*.

29 Infames prædictos, tam iuris, quam facti infamia notatos irregulares eſſe tenent plures Doctores, quos refert, & ſequitur *Nicol. Garcia dict. cap. 8. numero 44.* ac Ordines ſuſcipere eccleſiaſticos vetitos eſſe probant *tex. in cap. infames, cap. final. 51. diſtinct. cap. accuſatum, de Simon. Viuald. dict. cap. 10. nu. 3. Nicol. Garc. dict. ca. 8. num. 5. Bellet. dict. tit. de diſcipl. cleric. §. 10. à nu. 1. Campan. dict. rub. 11. cap. 18. a num. 1*.

30 Circa tamen eorum diſpenſationes, quod eſt noſtræ alleg. principale quæſitum, aduertendum quod in infamia iuris, & in irregularitate, quæ ex ipſa procedit, ſolus Papa diſpenſat; in illa vero, quæ naſcitur ex infamia facti, qualis eſt, quæ naſcitur ex crimine aliquo notorio Epiſcopus diſpenſare valet, vt poſt *Nau. in man. cap. 27. numer. 204.* reſoluit *Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 5. concluſ. 1*.

31 Item infamia poteſt auferri per Epiſcopum diſpenſantem ſuper delicto, ad quod ſua facultas extenditur (vt quod non eſt grauius adulterio) directe enim diſpenſando in delicto, indirecte etiam, & accesſorie debet infamiā inde conſurgentem abolere: ita *Vgolin. dic. cap. 60. §. 5. nu. 3. Auila de cenſur. part. 7. diſputat. 4. dub. 6. Bonacina eod. tract. diſputat. 7. q. 5. punct. 1. nu. 6. verſ. tertio, Henriquez dict. cap. 5. §. 3. in fine*, vbi etiam tenet quod ſuperueniente hac iuris infamia diſpenſat Epiſcopus, vt retineat vſum Ordinū, & beneficia, nō autē, vt de nouo obtineat.

S V M M A R I V M.

1 *Sodomiæ crimen quare dicatur vitium nefandum.*
2 *Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Chriſtus Redemptor Noſter ex Virgine Maria natus eſt, & cum illis Virgilius Poeta celebratiſſimus.*
3 *Caluinus hæreticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi, excepto Platone, ſodomitæ fuerunt.*
4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur.*
5 *Peccatum eſt grauiſſimum, turpiſſimum, abominabile, & perexoſum.*
6 *Sodomitæ igne comburuntur.*
7 *Bona eorum confiſcantur.*
8 *Infames fiunt.*
9 *Teſtandi facultatem amittunt, etiamſi non eſſent cōdemnati, vel poſt mortem opponatur.*
10 *Sodomita punitur etiamſi non conſtet de corpore delicti.*
11 *Quilibet ad eum accuſandum admittitur.*
12 *Ætas tenera delinquentis non excuſat a pœna criminis ſodomiæ.*
13 *Minor ſodomita arbitrio iudicis puniendus.*
14 *Credendum non eſt aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe committere hoc crimen.*
15 *Minoris dictum atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus alijs adminiculis.*
16 *Puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum in nullo creditur.*
17 *Meretrici affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.*
18 *Vxori atteſtanti ſe a viro ſodomitatam non creditur.*
19 *Teſtis abſque citatione partis in hoc crimine recipi poteſt.*
20 *Teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cū alijs adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad pœnam ordinariam.*
21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnis incurrant.*
22 *Pœnæ contra clericos hoc crimen committentes a Pio V. inflictæ non cōprehendunt exercentes vitiū beſtialitatis.*
23 *Comprehendunt non ſolum clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abutuntur.*
24 *Comprehendunt tantum peccatum hoc in ſua ſpecie conſumentes, non vero pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas exercentes.*
25 *Comprehēdunt etiam illud ex vſu continuato cōmittentes.*
26 *Comprehendunt notorium tantum, nō vero occultum exercentem.*
27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud eſt occultum, nullam incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem.*
28 *Ordinari poteſt ſodomita, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.*
29 *Beneficijs licet ipſo iure priuentur vitium hoc cōmittentes per dict. Bullā Pij V. tamen ea retinere poſſunt quouſque ſententia declaratoria intercedat.*
30 *Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo poſſunt diſpenſare.*
31 *Confeſſarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omnino extirpetur.*

EPISCOPVS AN POSSIT ad Ordines diſpenſare cum ſodomitis de nefario crimine conuictis?

ALLEGATIO XLIV.

1 SOdomię crimē vitij nefandi nomen ſortitū eſt, eo ꝙ nec fari quidem de eo liceat, in tantum quod diabolus fugit quando huiuſmodi crimen committitur, vt aſſerit *Afflict. in Conſtit. Neapol. l. 3. rub. 42. nu. 11.* & memorabile eſt illud quod ſcribit *D. Hieronym. ſuper Iſayam, & Iob*.

2 Quod in illa nocte, in qua Chriſtus Redēptor noſter ex Virgine Maria natus eſt, omnes ſodomitæ mortui fuerunt, & cū illis Virgilius celebratiſſimus Poeta, qui, vt fertur, illo morbo laborabat, tradunt ex *Bern. Bonacor*, & alijs *Cenall. commun. contra communes quæſt. 248. num. 10. Salzed. ad Bernard. in pract. capit. 89. in princ. in nouiſſ. edit. Mart. Alter. de cenſur. tit. 2. diſput. 15. capit. 3. verſ. tertio*, & nouiſſime *Emman. do Valle de Moura de encantat. & enſalmis ſect. 3. cap. 4. numer. 13*.

Vbi

3 Vbi *num. 76.* dicit quod Caluinus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi totius naturalis, & moralis præcipui in gentilitate magiſtri ſodomitæ fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis cōtemplādæ, abſtinuit ab omni delectatione venerea.

4 Et per antonomaſiam dicitur hoc crimen contra naturam, quia non ſolum eſt contra naturam hominū, ſed etiam contra genericam, vt dicit *Otero in interpret. ca. fin. de conſuet. num. 18.*

5 Turpiſſimum, & grauiſſimū eſt peccatum hoc, abominabile, & perexoſum, vt patet tum ex *D. Paulo ad Roman. 1.* tum ex grauiſſimis pœnis à iure ciuili inductis *in l. cum vir. C. de adulter.* vbi horribiliter, verbis tamen elegantibus, Imperator loquutus eſt, & *in Aut. vt non luxurientur homines, collat. 6.* licet enim ille text. *in dict. l. cum vir* videatur imponere pœnā gladij, ideſt, amputationis capitis, tamen de cōſuetudine eſt quod ſodomitæ igne comburantur, prout tenent *Gomez l. 80. Tauri. nu. 32. ad fin. Clar. §. ſodomia num. 2. Menoch. de arbitrar. caſu 286. à num. 2. Farin. in praxi crimin. qu. 148. num. 1. & 4. Azori. inſtitut. moral. par. 3. lib. 3. cap. 19. in princip. Modernus de Iuriſd. par. 2. c. 3. à numer. 15. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. reſolut. 302. nu. 1. Emman. do Valle dict. ſectione tertia, capitulo primo, numero 18. Salzed. d. c. 80. addit. 1. verſ. fuit ſemper,* & diſponit *Ord. Regia Luſit. lib. 5. titul. 13. in princip.* ibi ſeia queimado, & apud Hiſpanos *l. 1. tit. 21. lib. 8. noua recop.*

7 Eorumque omnia bona confiſcantur, *Gom. dict. l. 80. Tauri numero 32. in fine, Menoch. dicto caſu 286. numero nono, Peregrin. de iure fiſci lib. 5. tit. primo, nu. 169. Farin. dict. q. 148. nume. 12. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 2. titul. 21. l. vnica numer. 31.* vbi cum *Salzedo* intelligit de bonis, quæ tempore cōmiſſi criminis habebat, & non de poſt acquiſitis.

8 Fiunt etiam infames *Donell. comment. iuris Ciuilis li. 18. cap. 7. col. 1. Farinac. dict. quæſt. 148. nu. 11. Cardoſo in praxi iudicum verbo ſodomia nu. 8.*

9 Et amittunt teſtandi facultatem, *Deci. in l. 1. num. 8. C. de ſecundis nupt. Couarr. in Clem. ſi furioſus pa. 1. §. 1. nume. 6. colum. 4. Guilhelm. in cap. Raynutius verbo mortuo num. 139. Menoch. de arbit. caſu 286. nu. 10. & caſu 360. nume. 59. & 60. Auen. ad leg. quarta Tauri, gloſſa ſeptima, numero 16. Farin. dict. quæſt. 148. nu. 16. Armendar. vbi proxime num. 32.* Et procedere etiamſi non eſſet condemnatus dicit *Franciſc. Marc. Delphin. deciſ. 892.* quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 1. collect. 184. in fine,* & licet mortuus ex *Farin. in praxi crimin. par. 1. qu. 10. num. 44.* reſoluit *Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. capit. 22. num. 4.*

10 Sodomita punitur etiamſi non conſtet de corpore delicti *Plot. conſil. 132. nu. 22. volum. 1. inter conſ. criminalia Baiard. ad Clar. §. ſodomia num. 12.* quos refert & ſequitur *Armendar. vbi ſupra nu. 26.*

11 Et quilibet admittitur ad accuſandum *l. 2. tit. 21. p. 7.* vbi *Greg. Lop.*

12 Nec tenera ætas delinquentis excuſat à pœna criminis ſodomiæ *Baiard. ad Clar. §. ſodomia nu. 13.*

13 Nam Senatus Pedam. ſolet tam agentes, quam patientes, quando excedunt 20. annos, ad mortem damnare teſte *Theſau. filio in addit. ad deciſ. 161.* quem refert *Aloyſ. Ricc. p. 5. collect. 1877.* iudicis tamen arbitrio minor eſt puniendus, *Menoch. de arbitr. caſu 286. nume. 19. Farin. in praxi crim. quæſt. 92. numer. 83. cum ſeqq. & quæſt. 138. numer. 76. & conſ. 33. nume. 15. Hortenſ. Caualc. de brach. Regio p. 4. n. 79. lit. E. Caualc. li. 7. deciſ. 13.*

14 Bene verum eſt non eſſe credendum ei, qui affirmet aliquem ſecundum voluiſſe committere hoc crimen. *Aym. conſ. 41. Baiard. vbi ſupra n. 15. Arm. vbi ſupr. n. 28.* vbi etiam dicit non eſſe dandam fidem famæ concordati cum depoſitione talis, quia potuit habere originem ab eo affirmante.

15 Nec dictum minoris atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum fuiſſe facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus alijs indicijs, & coniecturis, *Triuiſ. Veneta deciſ. 14. pa. 2. Marta Piſana deciſ. 138. Gaſpar. Theſaur. Taurin. deciſ. 35. Viui. deciſ. 157. Marc. Anton. Genuenſ. pract. Archiepiſcop. cap. 67. nu. 2.*

16 Nec etiam creditur in aliquo puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum, *Gramant. deciſ. 14. Baiard. vbi ſupra n. 3. Caualcan. conſ. 109.*

17 Nec ipſi meretrici tale dicenti *Decian. conſ. 83. per totum,* quem refert *Armendar. vbi ſupra nu. 28. in fine.*

18 Nec denique vxori dicentis ſe à viro ſodomitatam, *Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio par. 1. num. 282. verſ. in ſumma.*

19 In probatione huius criminis teſtis recipi poteſt abſque citatione partis, *Soar. de Paz. in praxi to. 1. temp. 8. num. 55. fol. mihi 64. Salzedo ad Bernard. cap. 88. alias 89. incip. nefandi criminis, verſ. & in ſodomia,* Per auditum non probatur *Caſſan. in conſuetud. Burgund. rubr. 1. tit. des iuſtices nu. 56. fol. 66. Hippol. conſil. 28. n. 4. & 5.*

20 Ex pragmatica anni 1598. edita Matritij teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cū alijs probationibus, vel adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ, refert *Ignat. de Vil. in ſyl. reponſ. reſp. 9. n. 40.*

21 Clerici de iure communi tam dirum nefas exercentes à Clero ſunt eijciendi, vel ad agendam pœnitentiā in Monaſterijs detrudendi, *cap. Clerici de exceſſ. Prælat. Bernard. & Salzedo in pract. cap. 88. Clar. §. ſodomia num. 5. Armendar. vbi ſupra num. 29.* Rigidius tamen contra eos procedendum iuſſit *Pius V. in Conſtit. 20. incip. horrendum,* ſub his verbis. Omnes, & quoſcunque presbyteros, & alios cler. ſec. & Regulares cuiuſcunque gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omniq. officio, dignitate, & beneficio eccleſiaſtico præſentis Canonis auctoritate priuamus.

22 DIRVM NEFAS, Non comprehendit exercētes vitium beſtialitatis, ſaltem quoad pœnas ipſo iure impoſitas, nam licet ſit crimen grauiſſimum, & contra naturam, & grauius ſodomia, non eſt ſodomia, ſed ſpecies diſtincta à ſodomia, ita *Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 10. num. 204.* contra *Fr. Emman. in ſum. tom. 1. c. 208. nu. 2. Proſp. de Augu. in addit. ad ſummam Bullarij, verbo ſodomia ampli. 2. Farin. dict. quæſt. 148. nu. 47.*

23 Comprehendit tamen non ſolum clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abutuntur *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſ. deciſ. 352. in 1. edit. & reſolut. 302. num. 2. in 2. edit. & in collect. deciſ. p. 5. collect. 1877. dub. 1. Farin. dict. quæſt. 148. ſub nu. 36. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. cap. 22. numer. 17. Proſper de Auguſtino d. verbo ſodomia in princip. Nicol. Garcia dict. cap. 10. num. 207. Menoch. caſu 286. nume. 5.*

24 Aduerte ſemper ad inquirendas pœnas in dict. Bulla conſtitutas neceſſarium eſſe, vt peccatum ſit in ſua ſpecie conſummatū, non enim ſufficit quælibet pollutio, vel immunditia cum aliquo niſi intercedat coitus intra vas ordinarium illius delicti; in quo delictum conſumatur: ita *Vgolin. de irregul. ca. 43. Soar. tom. 5. diſputat. 31. ſect. 4. numero 21.* & alij quos refert, & ſequitur

Bonacina

Bonacina de magno ſacramento Matrimonij quæſt. 4. punct. 11. numer. 2. verſ. aduertendum eſt ſecundo, quibus adde *Mari. Alter. dict. cap. 3. verſ. tertio notandum*, & *Aloyſ. Ricc. d. reſol. 302. limit. 1. Nicol. Garciam dict. cap. 10. num. 203.* vbi reſoluit dict. Conſtitutionem non cõprehendere exercẽtes pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas, ſed ſolum exercentes copulam ſodomiticam, quæ tunc locum dumtaxat ſibi vendicat quoties ſemen emittitur intra vas, de quo etiam *Lali. Zechi. in reſp. caſuum conſci. caſu 1. tit. de irregul. §. de irregularitate prouen. ex delicti qualitate, Fr. Emma. to. 1. regul. q. 30. art. 18. Campan. d. c. 22. nu. 14.*

25 EXERCENTES. Verbum hoc iteratas requirit vices, ac frequentiam factumque ex vſu quaſi continuato, prout etiã in terminis de quibus agimus probat Imper. in §. *item lex Iulia de adult. inſtit. de pub. iudic.* ibi item lex Iulia de adulterijs, quæ non ſolum temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, ſed & eos qui cum maſculis nefandam libidinem exercere audent, vbi omnes verbum illud, exercere, intelligũt frequenti vſu, & quaſi ex conſuetudine. Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent ſi ſolum bis, vel ter hoc deteſtabile crimen commiſerint, niſi illud ex vſu continuato exerceant: ita *Nauar. in manu. cap. 27. numer. 249. verſic. tertio dico, Mayol. lib. 5. cap. 43. numer. 3. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 209. & quæſtio. regular. tom. 1. quæſt. 30. artic. 19. Sayr. de cenſuris libr. 7. cap. 12. numer. 23. Auila eodem tractat. par. 3. diſputat. 4. dub. 7. Henriq. in ſumma lib. 13. cap. 36. in comment. litt. N. & libr. 14. cap. 5. in commento litt. F. Marc. Anto. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. cap. 67. Mari. Alter. d. cap. 3. verſic. ſed dubitari, Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 302. limit. 2. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 3. cap. 4. num. 30. Petr. de Ledeſm. in ſumm. par. 2. tract. 27. capit. 15. concluſ. 4. Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 16. Nicol. Garcia dict. cap. 10. numer. 198. Campan. dict. cap. 21. num. 11. Bonacina de magno Matrimonij ſacramento quæſtio. 4. puncto 11. num. 2. verſ. aduertendum eſt primo, Soar. to. 5. diſput. 31. ſect. 4. num. 22. Emman. de Valle de incanta. & enſalm ſect. 3. c. 1. num. 21. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 15. §. 5. num. 26.* quamuis cõtrarium teneant *Salzedo, & Ioan. de Vella*, quos ſequitur *Ceuall. q. 228. nu. 4.* & nouiſſimè *Cherubin ſuper dictam Bullam Pij V. ſchol. 2.*

26 Non omnem exercentem obligat, & deuincit, ſed notorium tantum, non ita occultum, *Vgolin. de irreg. c. 43. §. 2. nu. 4. Graffis in deciſ. aureis lib. 2. c. 90. ſub num. 13. Henriq. lib. 13. c. 36. in fine, Campan. d. c. 22. num. 12.* notorium ſcilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt reſoluunt *Graffis d. c. 90. num. 14. Stephan. de Auila par. 7. diſputa. 4. in vltimis verbis, Campanil. d. cap. 22. num. 13.*

27 Clericus igitur propter huius criminis atrocitatem nullam incurrit ſuſpenſionem, vel irregularitatem, quandiu delictum eſt occultum, *Nauar. in man. cap. 27. num. 249. Fr. Emman. in ſumm. p. 2. cap. 210. num. 1. Lazar. de ſodomia num. 3. Aldrete d. cap. 15. nu. 34. Henriq. lib. 14. ca. 5. §. 1. Bonacina dict. puncto 11. nu. 3. Campan. dict. cap. 22. num. 9.* quamuis clericos nefandum hoc ſcelus perpetrantes ſuſpenſionem de iure contrahere ab ordinum executione, & ſi in eis miniſtrare, vel celebrare auderent irregulares fieri à ſolo Papa diſpenſandos, etiamſi occultum fuerit commiſſum, aſſerant *Couar. in Clem. ſi furioſus p. 1. §. 1. nu. 6. Flor. in praxi crimin. can. p. 6. cap. 37. num. 11. Caualcan. Finiz. deciſ. 13. incip. in hoc proceſſu ſub num. 15. p. 5. Clar. §. ſodomia nu. 5. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 687. incip. quæritur nu. 16. p. 2. Mari. Alter. dict. c. 3. à princ.* cõtra eos enim eſt verior opinio, quam etiam poſt *Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledeſma, Aui.* & alios, quos refert, ſequitur *Nicol. Garc. d. c. 10. nu. 195.*

28 Hinc fit non videri ſodomitam prohibitum Ordinibus inſigniri, aut beneficia acquirere, ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit res deducta in iudicium *Achil. de Graſſis deciſ. vni. nu. 3. ſub tit. de pœnis, Campan. dict. c. 22. nu. 19.* Si vero notorium ſit, & per conſequẽs infamis infamia iuris, ad Ordines non poteſt promoueri, & inualida eſt collatio beneficij illi facta, iuxta reſoluta per *Bonacinam de cenſ. diſput. 7. p. 3. puncto 1. à nu. 19.* & quæ dixi ſupra allegat. præced.

29 ET BENEFICIO, &c. Verba hæc important priuationem beneficiorum ipſo iure, itaut ante ſententiam illa poſſint impetrari, retineri poſſunt tamen quouſque ſententia declaratoria intercedat, prout reſoluunt *Lap. alleg.* 16. incip. an valeat, & ibi *Mandoſ. in addit. 1. & Bonac. de magno matrimonij Sacramento, q. 4. puncto 11. num. 2. in fine, Rota deciſ. 728. p. 3. lib. 3. diuerſ. Quaranta in ſumm. Bullarij verbo Sodomia, ad finem, Laert. Cherubin. ad d. Conſtitut. Pij V. ſcholio 1.* optimè *Campanil. dict. c. 22. num. 10.* vbi etiam aſſerit, quod tunc non eſt neceſſaria poſſeſſoris citatio, niſi cum peteretur immiſſio in poſſeſſionem. Interim tamen non tenetur in foro conſcientiæ cedere beneficio, officio & dignitati, aut reſtituere fructus ante iudicis ſententiam: ita *Bonacina dicto puncto 11. num. 2. verſ. Aduertendum eſt tertio.* Qui enim commiſit crimen, ſeu delictum, propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipſo iure, non amittit ſtatim titulum, ita vt teneatur in conſcientia illud dimittere ante declaratoriã iudicis ſententiam: ita Sabagun *in c. fin. de ſequeſtr. poſſeſſionis nu. 79. cum ſeqq. Moria in emporio iuris p. 1. tit. 1. q. 9. nu. 41. poſt* Guttier. *Henriq. Fr. Emman. Molin.* Azor. *Soar. Petr. de Ledeſm. Gabr. Vaſ. Leſſ.* & alios *Nicol. Garcia d. c. 10. nu. 8.*

30 Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iuridice condemnatis nullo modo poſſunt diſpenſare, neque eos promouere ad ordines, aut poſt promotionem, vt in illis poſſint miniſtrare, cum infamati iuridice de crimine enormi ipſo iure ſint irregulares, vt benè probat *Nauar. in ſuo man. c. 24. nu. 248.* in qua irregularitate ſolus Summus Pontifex poteſt diſpẽſare, non autem alius Prælatus, vt reſoluit *Ludouic. Miranda in man. Prælatorum to. 2. q. 8. concluſ. 1.* vbi etiam aſſerit neque Religionum Prælatos facultatem diſpenſandi habere cum huiuſmodi conuicto de crimine nefando, nam propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam etiam propter ſcandalum, quod exindè alijs oriri & generari poterat vidẽdo ipſum celebrare, ei uſmodi irregularitas cenſetur Papæ reſeruata.

31 Cum itaque ſui natura peccatum hoc ſit grauiſſimum, cumque frequentia creſcat, attentius procurare debent Confeſſarij, vt tam abominabile facinus omninò extirpetur, ac prorſus à fidelium etiam mentibus eradicetur, & radicitus euellatur, idque tum præſertim aſſequentur, ſi tũ iſtud, tũ aliud quodpiam peccatum carnis cõmittentibus infligant ieiunia, diſciplinas, frequenteſq; Confeſſiones, quin eius enormitatem exaggerẽt, vtẽtes verbis illis, quibus, & *D. Auguſtinus* vtitur in ſermone de vitio ſodomitico, quod .ſ. à tanta immũditia Angeli fugiunt, ac dæmones etiã oculos claudũt.

Superiores etiam maximè cauere, & inuigilare debēt hoc impium ſcelus puniendo, ne malum hoc tāquam peſtis latenter ſerpat, & vires acquirat; opportunè igitur occurrendum huic morbo eſt, ne latè diſſeminatus multos funeſta contagione turpiter inficiat, & Dei iuſtiſſimam iram prouocet.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris, & odioſæ.*
2 *Argumentum de maiori ad minus in diſpenſationibus non valet.*
3 *Diſpenſatio conceſſa aduerſus vnum impedimentum, vel defectum, non porrigit ſuum effectum ad alium.*
4 *Diſpenſatus ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores.*
5 *Diſpenſatus, vt promoueri poſſit ad ordines Sacros, multò magis cenſetur diſpenſatus, vt poſſit promoueri ad ordines minores.*
6 *Diſpenſatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam ſimplicia.*
7 *Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad aliud quam ad ſimplex non dicetur habilitatus.*
8 *Diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex, ſi ad illud præſentetur dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia.*
9 *Diſpenſatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium curatum.*
10 *Diſpenſatus ad curata, multo magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium.*
11 *Diſpenſatus ad beneficium curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam dignitatem, etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio.*
12 *Dignitates non comprehenduntur niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum.*
13 *Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates.*
14 *Diſpenſatus ad dignitates non dicetur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem.*
15 *Verba, & principalis dignitates in Collegiatis, non comprehendunt plures dignitates, quam vnam in qualibet Collegiata.*
16 *Regula 3. Cancellariæ reſeruat tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
17 *Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alienæ felicitatis, ac honoris impatientes.*
18 *Honorare melius eſt, quam honorari, ſicut amare, quam amari.*
19 *Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimis ad minores ordines, & ad beneficium ſimplex.*
20 *Cauſa requiritur in diſpenſatione facienda per Epiſcopum.*
21 *Epiſcopus an poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficiū, quod non iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine ſacrum Ordinem requirit?*
22 *Epiſcopus cum illegitimis poteſt diſpenſare ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum.*
23 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Catredralis.*
24 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam Parochialem.*
25 *Capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, huiuſmodi diſpenſationes impertiri.*
26 *Capitulum Sede Vacante diſpenſare in ijs poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis.*
27 *Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſliti defuncto in omnibus ijs, quæ iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem.*
28 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium.*
29 *Pontifex Summus ſolus ad dignitates, vel perſonatus etiā ſine cura diſpenſat.*
30 *Epiſcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia ſacrum Ordinem diſpenſare non poteſt.*
31 *Epiſcopus cum illegitimis ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis diſpenſare non valet.*
32 *Contrarium ſentiunt aliqui.*
33 *Sub diſtinctionis fœdere componuntur.*
34 *Diſpenſatio an præſumatur ſi illegitimus in habitu, & tonſura incedens, Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente alleget, & numer. 34.*
35 *Diſpenſatus à ſummo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante ætatem 14. annor. an ex diſpenſatione Epiſcopi poſſit aliud ſimplex impetrare?*

EPISCOPVS CVM ILLEGItimis ad Ordines, & beneficia, quando poſſit diſpenſare?

ALLEGATIO XLV.

1 Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris, & odioſæ, ſtrictāque recipiunt interpretationem, *cap. 1. in fin. de filijs presbyterorum libr. ſexto. Oied. de incompatibilitate beneficiorum p. ſecunda, cap. vlt. nu. 67. cum ſequent. Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 11. a nu. 16. Azori. inſtitution. moral. p. 2. lib. 7. cap. 33. q. 6. Matien. l. 10. gloſ. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. noua recopil. Nicol. Garc. de beneficiis p. 1. cap. 6. nu. 58. Garcia Gironda de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione num. 1111. Mar. Anton. variar. reſolut. lib. 1. reſolution. 19. num. 14. & lib. 3. reſolut. 2. numer. 18. & 21. Carol. Tapia ad Rubr. ff. de conſtitution. principum c. 5. nu. primo cum ſequentib. Moneta de diſtributionibus quotidianis p. 2. quæſt. 14. a num. 5. Soar. de legibus lib. 11. c. 11. num. 10. & cap. 17. a num. 2. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. c. 13. nu. 90.*

2 Ita ut in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad caſum habentem in ſe maiorem rationem, prout reſoluunt *Cou. de ſponſalibus p. 2. cap. 8. §. 8. num. 11. Nauarr. de redditibus Eccleſiaſticis q. 3. monitu 10. num. 2. Molina de primogen. lib ſecundo, cap. 4. numer. 48. & ſeq. Brunor. a ſole in locis commun. verbo diſpenſationes ſunt odioſæ, Salas de leg. diſputat. 20. & 21. Cald. Pereira de nominatione emphyteuſis, quæſtione vigeſima prima, num. 65. Guttier. Canon. lib. ſecundo, c. 15. nu. 114. Rendin. in promptuario receptarum ſententiarum to. 1. tit. 29. num. duodecimo. Molin. de iuſtitia tom. 3. tract. 1. diſputat. 591. num. 2. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſput. 1. num. 32. & diſputat. 14. num. 17. Nicolaus Garc. dict. cap. 6. num. 59. Campanil. dict. cap. 13. num. 91.* vbi reſtringit, quando illud minus comprehenſiue, & neceſſario includeretur ſub maiori, aut eſſet neceſſarium conſecutiuum, ac dependens ab eo, ſuper quo fuit diſpenſatum, quia diſpenſatus ad vnum, cenſetur diſpēſatus ad omnia conſequutiua, plenè *Sanch. de matrimo. lib. 8. diſput. 1. nu. 19.*

3 Diſpenſatio igitur conceſſa aduerſus vnum impedimentum & defectum, non porrigit ſuum effectum quoad alium, *l. ſi quando C. de inofficioſo teſtamento,* & vide ibi *gloſ. Bald. Salicet.* & alios, *Simō de Pratis cōſ. 51. num.*

num.6.Surd.conſil.245. numer.4. Joſeph.Gonzal.variar. quaſt.capit.decimoquarto,numer.vndecimo.Ioan.Baptiſta à Coſta de retrotractione cap.9.caſu 10.*num.*2.Sic etiam diſpenſatus ad vnum effectum non cenſetur diſpenſatus ad alium *Bero conſ.163.num.30.& 41.lib.2. Riminald.Iun.conſ.341. num. 36. Simon de Pratis conſil.100. numer.29. Carol.de Graſſ.de effectibus clerical.effectu 4. num.57.& 58.*

4 Quare diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores, ex *gloß. verbo ordinari in cap.litteras de filijs Presbyterorum,& gl.verbo ad omnes in c.vlt.eod.titul.in 6.Rebuff.in praxi beneficiali titul.de diſpenſatione ſuper defectu natalium num.47. Campanil.d.cap.decimotertio,num.95.Soar. de cenſur. tom. 5. diſputat.41.ſect.3.à num.tertio.Sanch. de matrim. libr.8. diſputat.1.num.26.Azori.inſtitut.moral.par.2.lib.6.c.3. quaſt.6.*

5 Diſpenſatus vero, vt promoueri poſſit ad Ordines ſacros multo magis cenſetur diſpenſatus, vt poſſit promoueri ad minores Ordines, ex multis quos refert, & ſequitur *Carol.de Graſſ.d.effect.4.nu.205.*

6 Diſpenſatio etiam facta ad Ordines, non extenditur ad beneficia, cum ſint ſeparabilia, & executio vnius poſſit ſtare ſine altero *cap.ſecundo,*& ibi *gl. de filijs Presbyt.Gemin.in dict.capit.primo,* vbi *Monach. Arch.Ioan. And.& Ancharan.illo tit.lib.6.Sayr.de cenſur.lib.6.c.11 num.21.Garcia dict.cap.6.num.70.Sanch. de matrimon. lib.8.diſput.1.num.vigeſimoſeptimo. Mar. Antonin. variar.reſolut.lib.primo,reſolut.19.num.* 10. quicquid dicant *Henriq.lib.13.cap.57.§.5. Bellet. diſquiſit. clerical. par.1.titul.de diſciplina clericali §.3.num.36.*extenditur tamen ad beneficia ſimplicia conferri ſolita clericis Ordinibus initiatis *gloſ. verbo Sedis Apoſtolica in cap. vlt.* & ibi *Abb.num.2.de filijs Presbyterorum, Mayol. de irregularit.lib.primo capit.8.num.8.Oldrad.conſil.215.numer. 6. Michael. Martin. de Villar. de patronado de Calatayud.par.9.coſtumbre 5.num.4.Bellet.dict. §.3. nu.39.* Sed alij exiſtimant non extendi ad aliquod beneficiũ obtinendum, cuius quidem opinionis præ alijs fuere *Rebuff.in praxi rubr. de diſpenſatione ſuper defectum natalium numer.48.Borg.in tractat.de irregularit.rubr.de filijs Presbyterorum num. 9.* quos refert, & ſequitur *Campanil.dict.capit. decimo tertio numer. 96.* & tenent *Mari. Antonin.dict.reſolut.19.num.vndecimo. Azori. inſtitut. moralium par. ſecunda libr.6.cap.3.quaſtione quinta,* vbi ampliat etiamſi diſpenſatus ſit, vt ad omnes ſacros Ordines aſcendere queat. Qui enim ſimpliciter diſpenſatus fuit ad beneficium, vtique ad aliud beneficium, quam ad ſimplex non diceretur habilitatus, vt ait *Borgaſ.de irregularit.par.ſecunda,rubr.de interpretatione diſpenſat.numer. tertio,* ſequitur *Campanil. dict. capit. 13. num.97.*

8 Si vero aliquis obtinens diſpenſationem ad aliquod beneficium ſimplex conſequendum ad illud præſentetur, dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia, vt reſoluunt *Canalc.deciſ.29.ſub num.35. part.1. Campanil.dict. cap.13.num.98.*

9 Ex quibus facile colliges male pronuntiaſſe *Henriq. lib.14.c.8.§.10.*dum ait, quod illegitimus diſpenſatus ad Sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium curatum, & Epiſcopatum, ac dignitates: quæ omnia ſunt falſa, & ſine fundamento, prout tenent *Sair d.lib.6. c.11.nu.27.28.Nicolaus Garc.d.c.6.à nu. 67. Campanil. d.cap.13.num.101.*

10 Vnde quamuis diſpenſatum ad curata multo magis cenſeri diſpenſatum ad Canonicatus Cathedralis Eccleſiæ dixerit *Ioan.de Selua de benefic.par. ſecunda quaſt. 61.num.6.*tamen contrarium verius eſſe ex *Rota dec.54 alias 1.de filijs Presbyt.in antiq.*aſſerit *Campan. d.c.13. num.99.*

11 Et à fortiori diſpenſatum ad beneficium curatũ non cenſeri diſpenſatum ad obtinendam dignitatem reſoluunt *Petr.Greg.Syntagm.lib.17.c. 6. num.36. Azori.d. c.3.q.7.Bellet.d.§.3.nu.38.*

12 Etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio, nempe ad quæcunque beneficia, quia etiam tunc dignitates non comprehenderet, niſi apertis verbis illarum meminiſſet reſcriptum, vt poſt *Rebuff.* reſoluit *Campan.d.c.13.nu.101* appellatione enim beneficiorum non veniunt dignitates, *Clement.1.de ſequeſt.poſ.*cum ſimilib.citatis *à Bellet. p.1.tit.de diſcipl.clerical.§.2.nu.38.*

13 Sic etiam diſpenſatus ad beneficia, vel etiam ad dignitates non poteſt promoueri ad dignitates, quibus cura animarum ineſt *Azori.d.c.3.q.9.& 10.*Sic etiam diſpenſatum ad obtinendum Canonicatum, vel dignitatem in Eccleſia Cathedrali non cenſeri diſpenſatum ad hoc, vt poſſit eſſe delegatus Papæ ante vigeſimum annum probant *Nau.conſ.12.a nu.1.ſub titul.de celebratione Miſſ.Carol.de Graſſis d.effectu 4.nu.60.*

14 Hinc etiam diſpenſatus ad dignitates non dicitur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem, *Bellam.deciſ.698.poſt med.Rebuff.in concordata in form. mand.Apoſt.in gloſſ.verbo,aut dignitate,& in praxi tit.de diſpenſatione ſuper defectum natal. num.* 86. quos refert, & ſequitur *Bellet.d.tit.de diſciplina clericali §.2.num.39. Azor.d.c.3.quaſt.8.*

15 Sed ad maiorem cautelam hodie in diſpenſationibus, quæ conceduntur additur clauſula, exceptis dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus dignitatibus in Collegiatis, & cauſa ſimilium verborum, dubitatur apud aliquos legalis ſcientiæ tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, an ſcilicet ſub illis verbis, & principalibus dignitatibus in Collegiatis, comprehenderentur plures dignitates, quam vna in qualibet Collegiata; nam cum quædam inſignis perſona promoueretur ad dignitatem, quæ erat tertia in quadam collegiata, virtute illius clauſulæ contra illum à concanonicis ſuis, & cooppidanis, magnum inuidię argumentum oppoſitum fuit, poſſeſſioque ſibi tam iniuſte denegata, ego in hoc dubio (ſi dubium appellari poteſt, quod omni caret difficultate) reſpondi verba illa; & principalibus dignitatibus in Collegiatis, intelligi ſolum de vnaquaque dignitate principali in qualibet collegiata, quia pluralitas illa reſoluitur in ſingularitates, & reſpicit ſolum pluralitatem Eccleſiarum.

16 Probatur à ſimili ex *regul.3.Cancellariæ,* vbi circa reſeruationem beneficiorum habentur hæc verba, *principales in Collegiatis Eccleſiis* ex quibus reſoluunt Doctores reſeruari tantum vnam principalem in qualibet Collegiata, prout tenent *Mandoſ.in dict.regul.3.q.3.per totam,Menoch.conſ.190.nu.5. cum ſequentibus,* Gonzal. *ad regul.8.Cancel.gloſ.21.nu.7. Nicol. Garcia de benefic. par.5.cap.1.num.262.*Non obſtat quod adducit *Mandoſ.dict.quaſt.tertia in fine,*nam decisiones, & iura, quibus innititur, loquuntur tantum de duabus dignitatibus æque principaliter, quia tunc totidem duæ ſub eadem regula comprehenderentur, vt per *Nicol. Garc.d. cap.1.num.264.Aloyſ.Ricc.in collect. deciſ. part. 5. collect.1670.*

17 Sed his non obſtantibus contrariam opinionem tue-

bantur aliqui prædicta iura non ignorantes, ſed alienæ felicitatis, & honoris impatientes, & parum aduertentes honorem, qui videbatur alijs impedi reflecti in ſe ipſos, quoniam vt ait *Ioan. de Ligнano de amicit.* cum agit de amante, & amato *num.* 2. honorare melius eſt quam honorari, ſicut amare quam amari; nam qui honorat, & amat oſtendit ſignum virtutis, deinde amando, & honorando quis adimplet præceptum Chriſti, qui iuſſit nos, vt diligeremus proximum noſtrum, & *Apoſt. ad Roman.* 12. vt nos inuicem honore afficeremus.

18 Quare non temere vulgo dici ſolet honorem eſſe facientis, non recipientis, facit *l. 6. ff. de officio proconſ.* vbi dicit *Vlpian.* ſi in aliquam celebrem ciuitatem, vel prouinciæ caput Proconſul aduenerit: pati debet commendari ſibi Ciuitatem, laudeſque ſuas non grauate audire, cum honori ſuo Prouinciales id vendicent, ex quo text. clarum ſit aliquem præſtando honorem, cum in dict. lege honor Proconſuli præſtaretur, & tamen id honori ſuo Prouinciales vindicabant, vt eleganter exponit *Thom. Acti. de Ludoſcacchorum q. 7. nu. 71.*

19 Deueniendo igitur ad reſponſionem principalis quæſiti dico Epiſcopum diſpenſare poſſe cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex, *cap. 1. de filijs presbyt. in 6.* & ibi *gloſſ. & Doctores, Vgolin. de irregul. cap. 44. §. numer. tertio. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 11. nu. 8. Gig. de penſion. quæſt. 17. in princip. Rebuff. in praxi de form. lit. tonſur. num. ſecundo, & titul. de diſpenſat. ſuper defectu nat. numer. 8. Azori. inſtitut. moral. par. ſecunda lib. 3. cap. 50. quæſt. 8. Henriq. in ſumm. par. 2. lib. 15. cap. 8. num. 10. lit. B. Nicolaus Garcia de benefic. par. ſeptima cap. 2. num. 48. Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 1. numer. 330. Ioan. Mar. Bellet. diſquiſit. clerical. par. prima titul. de di-*
20 *ſciplina cleric. §. 3. num. vigeſimoquinto, Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. cap. decimotertio numer.* 81. In huiuſmodi diſpenſatione facienda per Epiſcopum, cũ ſit inferior Papa, requiritur cauſa, & quod eorum ſuffragantibus meritis fiat *gl. in cap. requiſiſtis §. niſi rigor, 1. quæſt. 7. Nau. conſil. 45. num. ſecundo de homic. Fr. Emman. quæſt. Regular, tom. 1. quæſt. 13. articul. 14. & 15.* quem refert, & ſequitur *Nicol. Garc. dict. cap. ſecundo nu. 46. Pet. Anton. à Petr. in tract. de poteſtat. Princip. c. 32. dub. 2. num. vigeſimo, Carol. de Graſſis de effectibus cleri. in prælud. num.* 332. At in beneficio quod non iure communi, ſed ſtatuto, conſuetudine, vel priuilegio Sacrum Ordinem requirit non poſſe Epiſcopum cum illegitimo diſpenſare reſoluunt *gloſſ. verbo tale in dict. cap. 1. de filijs Presbyt. in 6.* & ibi *Ioann. Monach. Archid. & Gemin.* quorum reſolutionem dicit *Azori. dict. capit. 3. quæſt. 15.* intelligendam de beneficio quod Sacrum Ordinem requirit priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, in quibus Epiſcopus nihil iuris, & poteſtatis habet.

21 Primo amplia ſupradictam reſolutionem, quæ habet Epiſcopum cum illegitimis poſſe diſpẽſare ad beneficium ſimplex procedere in canonicatibus Collegiatarum Eccleſiarum, vt poſt *Staphil.* dicit *Rota* iuncta addit. *Papaz. deciſ. nu. 15. de filijs Presbyt. in nouis* quam refert, & ſequitur *Bellet. dict. §. 3. num. 27. Nicol. Garc. d. capit. ſecundo numero 69.* cum non habent annexum Ordinem aliquod ſacrum, etiamſi ſint alicuius inſignis Collegiatæ, quia etiam ad huiuſmodi canonicatus obtinendos ſufficit prima tonſura, & quod quis attingat decimum quartum annum, vt poſt multos quos refert dicit *Nicol. Garc. dict. par. ſeptima capit. quarto numer. 37.* & latius infra dicemus.

23 Secundo amplia in dimidijs portionibus, ſeu inferioribus beneficijs Eccleſiæ Cathedralis, prout reſoluunt *Gomez de expectatiuis num. 98. Flamin. de reſignat. lib. ſecundo, quæſtione prima num. 117. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 5. num. 98. & ſeq. Nicolaus Garci. dict. capit. ſecundo num. 69. Bellet. dict. §. 3. num. 26.* Dimidiæ enim portiones non habent ſibi annexum Ordinem ſacrum, nec illius ætatem requirunt *Nicol. Garc. dict. cap. quarto num. 38.*

24 Tertio amplia etiam ſi beneficio ſimplici, aut canonicatui Eccleſiæ Collegiatæ, vel dimidijs portionibus, aut inferioribus beneficijs Eccleſiæ Cathedralis parochialis Eccleſia vnita ſit acceſſorie, ex multis rationibus, & iuribus id ipſum ſuadentibus, quæ refero alio in loco, quarum illa principalis eſt, quia quod accedit alteri ſequitur conditionem, & naturam principalis, & ita hanc ampliationem, tenent *Gemin. in cap. 2. num. 12. de filijs Presbyt. lib. 6. Rebuff. in tract. nominat. quæſt. 16. num. 27. Bellet. dict. §. 3. num. 34. Campan. dict. cap. 13. numer. 83. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 273. num. 47. Azori. dict. cap. 3. quæſt. 14. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 7. numero 18.* & de hac veritate hucuſque nemo dubitauit.

25 Quarto amplia Capitulum Sede vacante poſſe, ſicut Epiſcopum, huiuſmodi diſpenſationes impertiri, prout reſoluunt *Nauar. conſil. 31. incip. An Capitulum Sede vacante ſub tit. de temporib. Ordin. in antiq. & 7. de filijs presbyt. in nouis, Campanil. dict. cap. 13. num. 81. Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Capitulum Sede vacante, verſ. ſecundo quæro, praxis Epiſcop. par. 2. verbo Capitulum verſ. tertio pag. 28,* licet contradicat *Pariſ. conſil. 136. incipit ſtante defectu, nu. 2. vol. 4.*

26 Etenim Capitulum ſede vacante diſpenſare in ijs poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, vt tenent *Henriquez in ſumm. lib. 14. de irregular. c. 20. §. 1. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 3. nu. 10. Sayr. in Claui regia lib. 6. c. 11. nu. 84. Cened. ad ſext. collect. 4. nu. 3. Molin. de iuſtitia tract. 5. diſput. 12. num. 5. Cardoſ. in praxi iudic. & aduocat. verbo Capitulum, num. 2.*

27 Quin etiam generalior ſuppetit ratio, quod Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus ijs, quæ iure communi pertinebant ad ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis *Syluest. verbo Cap. §. 2. Panorm. de poteſtate Cap. Sede vacante par. 1. capit. 3. numer. 3. Rebuff. in praxi beneficiali tit. de deuolut. à numer. 57. Nauar. conſi. 44. numer. 1. de temporibus ordinationum, & conſil. 7. de filijs presbyterorum. Flamin. de reſignation. lib. 7. q. 23. nu. 11. cum ſequentibus. Soar. de cenſ. diſputat. 7. ſect. 2. numero 4. Molin. dict. diſput. 11. num. 13. & 10. Gutier. Sayr. & Cardoſ. dd. locis. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 357. num. quarto in prima edit. & reſolution. 305. numer. 4. in 2. edit.* vbi dicit quod Capitulum ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis, tam contentioſæ, quam voluntariæ.

28 Primo limita non procedere ſuprapoſitam reſolutionem, niſi ad vnicum obtinendum beneficium: cum illegitimis enim non poterit Epiſcopus diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, vt probat *dict. cap. 1. §. ille vero de filijs presbyterorum lib. 6.* tenent *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo Ordo circa finem, Azor. inſtitution. moral. par. 2. lib. 6. cap. 2. quæſtion. 12. Auila de cenſ. par. 7. diſputat. 3. dub. 6. concluſ. ſecunda, Nicol. Garc.*

dict.

dict.cap.2.num.50.& part.8.capit.3.num.4. Quamuis contrarium videantur ſentire *gloſ.2.in cap.final. de filijs presbyterorum lib.6.Selua de benefic.part.3. quaeſt.12.nu. 19.Menoch.de arbitrar.caſu 201.num.156.* Nam verius eſt quod ſupra reſoluimus, quia illegitimus, cum quo diſpenſatur ad beneficium, non poteſt niſi vnicum obtinere, vt reſoluit *Sanchez de matrimon.lib.8.diſputat.51 num.6.& 11.*

29 Secundo limita in dignitatibus, vel perſonatibus, etiam ſine cura: ad quos ſolus Papa poteſt cum illegitimis diſpenſare: ita *gloſ.verbo beneficium in d.c.1.Henriquez dict.lib.14.cap.8.num.10.Auila d.dub.6. concl.6. Azor.d.cap.3.q.3.* & poſt *Pet. Greg. Molin. Ledeſmam, Tolet.Sayr. Leſſium,* & alios reſoluit *Nicolaus Garc.d.c.2 num.53.Lambert.in tract.de iurepatronat.lib.1.p.2. q.9. art.3.verſ.adduco duodecimo num.50.Campan.d.cap.13. num.86.*

30 Tertio limita in beneficijs requirentibus ſacrum Ordinem, ad quæ Epiſcopus nequaquam illegitimos diſpenſare valet: ita *gloſ.verbo tale in dict.cap.1.* quam ſequuntur ibidem *Ioan.Monach.nu.8.verſ.& idem Franc. num.etiam 8.Anchar.num.2.Campanil.dict.capit.3. numer.85.*

31 Quarto limita in Canonicatibus Eccleſię Cathedralis ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Epiſcopus diſpenſare, vt tenent *Ioan.Monac.in dict. capit. num.7.Rebuff.in praxi titul.de diſpenſatione ſuper defectu natalium num.10.& ſequent.*& hanc ſententiam (vt inquit *Felin.in cap.poſtulaſti verſ. 2. concluſ. ſub num.4. de reſcript.*) videtur tenere *Rot. Roman.deciſ.136.vel ſecunda incip.noluerunt Domini de filijs presbyterorum in nouis, alias 54.ſeu prima eod.tit. in antiq.praxis Epiſcop. par. 1. verbo Canonia,§.3.*

32 Contrarium tamen imo Epiſcopum poſſe cum illegitimo diſpenſare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali tenent *gloſſ.in d.c.1.verbo beneficium,* quam ibi ſequuntur *Ioan. And.verſ.in gl.intellige ſub nu.3. Geminian.nu.6.Anchar.num.1.Domin.nu.7. Franch. nu.6. Cald.conſ.1.de filijs presbyterorum,Selua de beneficijs p.3. q.61.in final.verbis, Azor.d.c.3.q.11.Nauar.*qui addit hanc opinionem eſſe communiter receptam, *conſ.3.incip.multarum quaeſt. num.4. de ætate, & qualitate in antiquis,& conſ.4.de filijs presbyterorum in nouis, Campanil. d.c.13.nu.82.* vbi aſſerit deciſiones Rotæ ſupra allegatas non negare licere Epiſcopis diſpenſare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Eccleſię, ſed decidere diſpenſationes ab Epiſcopis conceſſas iuxta formam *d.cap.1.* minime extendi ad Canonicatus prædictos, prout *Franch.* bene aduertit *d. cap.1. num.6.in fin.* quaſi docerent illegitimum habilitatum ad beneficium ſimplex non intelligi diſpenſatum ad Canonicatum, niſi fuerit expreſſe additum de Canonicatu, & inſinuat *Nauarr.vbi proximè num.4.& conſ.2. nu. 5. de filijs presbyterorum.*

33 Sed hæ contrariæ opiniones fœdere diſtinctionis componuntur, prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non poſſe Epiſcopum cum illegitimis diſpenſare procedit de iure nouiori *Concilij Trident.ſeſſ.24.de reformat.c.12.* quo attento omnes Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis requirunt aliquem ex ſacris Ordinibus, ad quos cum non poſſit Epiſcopus cum illegitimis diſpenſare, ſequitur quod etiam non poterit ad beneficia, quæ ſibi illos habent annexos. At vero ſecunda opinio procedit de iure antiquo: & ita diſtinguunt *Maiol.de irregular.lib.1.c.8.num.11.praxis Epiſcopalis par.1.verbo Canonici §.3. Sayr.de cenſ. lib.6. c.11.nu.decimotertio.Auila eod.trac.p.7.diſput.3.dub.6. notab.3.Henriquez lib.14.c.8.§.10.ad fin. Leſſ. de iuſtitia lib.2.cap.34.num.86.Nicol.Garcia d.cap.2.num.65.*& aſſentire videtur *Campanil. dict. capit. decimo tertio numero 85.*

33 Quæri opportune poteſt an diſpenſatio præſumatur ſi illegitimus in habitu, & tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente alleget? In qua quæſtione negatiuam partem amplexa eſt *Rota Rom. in vna Hiſpalen.Canonicatus dec.780.lib.3.par.3. diuerſ.* vbi deciſum fuit teneri ſe clericum per literas probare, & diſpenſationem remouentem defectum natalium anteceſſiſſe. Facit etiam quod diſpenſationem allegans illam probare tenetur, cum non præſumatur, prout tenent *Bellamer.conſil.10.num.43.Maſcard.de probat. concluſ.523.ſub num.6.Menoch.de præſumpt.lib. 3. quaeſtione 132.ſub nu.72.Surd.conſil.245.num.32.* Sed ſtat pro cõtraria parte deciſio eiuſdem *Rot. Roman.* in proprijs terminis, quam memorat additio ad alteram *Rotæ deciſ ſecundam,incip.voluerunt Domini ſiue 136.num.8. de filijs presbyterorum in nouis,* in qua deciſum fuit nõ probandam, & verificandam elapſo triennio diſpenſationem allegatam pro illegitimo: contradicit etiam generica reſolutio *Ancharan.conſil.117.prope finem,* vbi præſumptionem exoriri ex longa poſſeſſione beneficij, ac diſpenſationem interceſſiſſe defendit, quod etiam tenet *Flores de Mena variar.quaeſtion.lib.3.quaeſt.23. num. 52.* item hanc partem ſequitur *Gomez ſuper regulam Cancell.de triennali quaeſt.10.verſ.nec obſtat,* vbi deciſione Rotali reſolutum atteſtatur regulam ipſam de triennali iuuare etiam execrabilem, ita quod liceat execrabili allegare diſpenſationem, ſi triennio poſſedit.

34 Verum in hac contrarietate *Campanil.dict.capit. decimotertio,num.107.* aſſerit præfatam Rotæ deciſionem in illa Hiſpalen.canonicatus ſubſiſtere tantum reſpectu proprietatis, hoc eſt validitatis, ſeu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficij; nõ autem reſpectu poſſeſſionis clericatus, ſeu beneficij, regula enim de triennali non operatur effectum niſi quoad poſſeſſionem, & fructus dumtaxat, vt à ſimili ex pluribus deciſionibus comprobat idem *Campanil.dict.capit.13.num.111.* Tamen ne litibus via aperiatur, aut diſſentionibus detur locus, ſi decennio ſaltem aliquis illegitimus in beneficio ſteterit, vel beneficia incompatibilia poſſederit in præſentia ſui ſuperioris credendum eſt iuſtum titulum, & diſpenſationem obtinuiſſe; cum credendum non vnum, vel plures Antiſtites ſæpius viſitantes poſſeſſori annuiſſe, niſi viderint diſpenſationem, alioquin prohibuiſſent inhabilem miniſtrare, ſiue incapacem obtinere beneficia, aut ſine titulo, vt optimè infert *Rota deciſ.4.incip.fuit concluſum num.8.par.2. diuerſ.* & faciunt quæ tradunt *Flamin.de reſignat.lib.3.q.6.num.74. Aloyſ.Ricc.in praxi fori eccleſiaſtic. deciſ. 701. in 1. edit. & reſolut.593.in 2.edit.*

Deinde poſtulabit aliquis, an diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per *Concil. Tridentin. ſeſſ.23. de reformat. capit.ſexto,* poſſet illud beneficium ſimplex obtinere ab Epiſcopo abſque noua diſpenſatione? in qua quæſtione dicendum eſt, quod cum obtinens diſpenſationem ad beneficium ſimplex, dicatur habilitatus ad cætera ſimplicia, vt reſoluit *Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. capit. decimo tertio,*

*num.*98. poterit in euentu de quo agimus, huiuſ nodi capax, & habilis per diſpenſationem factus ad alia ſimilia ſimplicia ab Epiſcopo impettanda, dummodo ius non reſiſtat, vt ſunt duo ſimplicia beneficia, ita in terminis *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 64.

S V M M A R I V M.

1 *Litteratis viris indiget Eccleſia Dei, per quos totus mundus illuminatur.*
2 *Eccleſia ſemper amat ſapientes.*
3 *Scientes præſumuntur à vitijs abſtinere.*
4 *Ignorantia eſt mater omnium errorum.*
6 *Illiteratus comparatur cæco.*
7 *Illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei, nec in ea placere poteſt.*
8 *Illiteratus aſinus nuncupari ſolet, & non venit appellatione hominum.*
9 *Illiteratus eſt magis odioſus quam homicida.*
Illiteratus dicitur, qui prima grammaticæ rudimenta non didicit.
10 *Irregularis eſt illiteratus.*
11 *Illiteraturæ defectus eſt omnino indiſpenſabilis.*
12 *Litteratura iure diuino requiritur.*
13 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad Ordines cum illiterato aliquod principium grammaticæ habente, & ſpem addiſcendi in futurum oſtendente.*
14 *Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lingua latina aliquatenus deficiant, tuta conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari.*

EPISCOPVS AN POSSIT cum illiteratis ad Ordines diſpenſare?

ALLEGATIO XLVI.

1 ECcleſia Dei indiget literatis viris, quibus regitur, & ſuſtinetur *capit. ſuper ſpecula de præbendis, capit. cum ex eo, & ibi Ioan. Monach. num.* 1. *de elect. in* 6. *Abb. in cap. de multa num.* 5. *&* 7. *de præbendis Carol. de Graſſis in tract. de effect. cleric. in prælud. à num.* 63. *Felin. in cap. ſi quando num.* 7. *vbi Nau. except.* 16. *numer.* 5. *de reſcript. Hieron. Giacb. in conſ. ſyndicatus num.* 67. *&* 81. *Perett. ad extrauag. ambitioſæ, verbo ex quibus Eccleſia num.* 21. *de rebus Eccleſiæ non alienan.* Per quos totus mundus illuminatur *cap. fi. de Magiſt. d. c. cum ex eo de elect. in* 6. *gl. verbo viris literatis in extrauag. execrabilis, de præbend. Flamin. de reſign. lib.* 4. *capit.* 11. *nu.* 17. *Carol. de Graſſis d. prælud. num.* 88.

2 Illa enim ſemper amat ſapientes *cap. Epiſcopus* 41. *diſtinct. d. cap. de multa*, late & eleganter *Marc. Anton. Genuenſ. in practicabilibus Eccl. quæſt.* 621. & fauet literatis *Flam. de reſignat. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 78. multaque priuilegia eis concedit *Carol. de Graſſis d. præl. num.* 89. Literati igitur in Eccleſia dicuntur radij Solis, & ſtellæ, *Auth. habita, & ibi Bal. num.* 12. *C. ne filius pro patre, capit. ſuper ſpecula, de magiſtris. Mandoſ. in regul. Cancel. regul.* 16. *q.* 15. *num.* 3.

3 Et ratione ſcientiæ, qua ſunt decorati, præſumuntur abſtinere à vitijs, *c. cum à iuuentute, §. quis præterea, de præſumpt.* & quemadmodum ſcientia eſt mater virtutum, *c. præſentium* 1. *q.* 5. *Menoch. de præſumpt. lib.* 6. *q.* 91. *num.* 20.

4 Ita ignorantia eſt mater omnium errorum, *cap. ignorantia, c. ſi in laicis* 38. *diſtinct. c. niſi cum pridem §. pro defectu, de renunt.*

5 Penitus igitur illiterati non poſſunt fieri clerici *cap. præcipimus* 34. *diſtinct. cap. illiteratos*, & ibi *gloſ.* 1. 38. *diſtinct. cap. ſi quis* 77. *diſtinct. cap. fi. de ætate, & qualit. cap. fin. de tempor. ordin. in* 6. *Bern. in pract. crimin. cap.* 18. *Nauar. in cap. ſi quando except.* 11. *nu.* 45. *&* 50. *de reſcriptis, Menoch. de arbitr. caſu* 425. *Lambertin. de iure patron. p.* 1. *libr. ſecundo, artic.* 24. *quæſtione* 9. *numer.* 2. *Fului. Pacian. de probationibus lib. ſecundo, cap.* 34. *num.* 79. *Gutier. Canonic. lib. primo, capit. vigeſimo ſext. num.* 27. *Henriq. in ſumm. par. ſecunda, lib.* 14. *capit.* 8. *num.* 11. *Flamin. de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 4. *num. ſecundo, & quæſt.* 11. *num.* 17. *cum ſequentibus, & lib.* 5. *quæſt.* 3. *num.* 70. *cum ſequentibus, Azori. inſtitut. moralium par.* 2. *lib.* 3. *ca.* 28. *quæſt.* 9. *Gonz. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *nu.* 41. *cum ſequentibus.*

6 Illiteratus autem comparatur cæco *cap. poſt tranſlationem §. item ſi quis. de renunt.*

7 Et eſt nullus in Eccleſia Dei, *cap. congregato*, & ibi *Bald. num.* 4. *de elect.* Nec in ea placere poteſt, *cap. illiteratus* 36. *diſtinct. cap. ignorantia*, 28. *diſtinct. cap. quia frater* 7. *quæſtione prima. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſ. par. ſecunda, cap.* 2. *nu.* 72. & aſinus nuncupari ſolet *Ioa. Monach. in cap. ex eo de elect. in* 6. *& in c. ſicut num.* 10. *de verb. ſignif. eod. lib. Perett. vbi ſupra nu.* 23. quinimo non venit appellatione hominum, ſed iumentorum, *Gomez in reg. de annali q.* 47. *in fi.*

8 Et ſunt magis odioſi, quam homicidæ *Thom. Atli. de ludo ſcacchorum quæſt.* 8. *num.* 29. *& Flam. dict. quæſt.* 3. *numer.* 90.

9 Illiteratus autem dicitur, qui prima grammaticæ rudimenta non didicit *Præpoſ. in capit.* 1. *num. ſecundo, poſt med.* 39. *diſtinct. Rota Rom. diuerſ. par. ſecunda deciſ.* 16. *num.* 3. *Carol. de Graſſis in dict. prælud. numer.* 237. *& ſeq. Flamin. dict. quæſt.* 4. *numer.* 2. *cum ſequentibus, & dict. quæſt.* 3. *num.* 70. *cum ſeqq. Mayol. de irregul. lib.* 1. *capit.* 32. *Campan. in diuerſor. iuris Canon. rubr.* 5. *capit.* 5. *numer.* 10.

10 Et eſt irregularis, ac inter irregularitates connumeratur hæc ex defectu literaturæ, *Auila de cenſur. part.* 7. *diſputat.* 4. *dub.* 1. *Nicol. Garci. de benefic. p.* 7. *c.* 7. *nu.* 19. *Viuald. in candelabro aureo par.* 2. *tit. de irregul. §.* 1. *Tolet. in ſumm. c.* 58. *verſ. irregulares ex defectu animæ, Rebuff. in tract. de pacificis poſſ. nu.* 226. *Gonzal. d. glo.* 4. *nu.* 41. *Flamin. d. quæſt.* 89.

11 Et hic defectus eſt omnino indiſpenſabilis, prout tenent *Rebuff. de pacificis poſſeſ. num.* 264. *Flamin. d. q.* 4. *num.* 2.

12 Literatura enim iure diuino requiri videtur ex illo *Oſeæ Prophetæ c.* 34. ibi conticuit populus eo quod non habuerit ſcientiam, quia ſcientiam repuliſti, repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi, *Bernard. in pract. c.* 21. *nu.* 6. *Viuald. d. tit. de irregul. nu.* 97. *Azori. d. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 6. *q.* 4. *col.* 685. *Flam. lib.* 4. *q.* 4. *num.* 7. *Carol. de Graſſis d. prælud. num.* 64.

13 Si tamen ordinandus aliquod principium grammaticæ habuerit, aut modicum quid ſciat, & oſtendat ſpem addiſcendi in futurum, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, quia minor ſcientia ſufficit quando adeſt ſpes addiſcendi in futurum *Rebuff. de pacificis poſſeſ. num.* 215. *Henriq. dict. cap.* 8. *§.* 11. *prope finem, Salzed. ad Bernard. dict. capit.* 21. *litt. D. in nouiſſ. edit.* remiſſiue *Mari. Alter de cenſ. tom. ſecundo diſputat.* 16. *de ſuſpenſ. capit.* 1. *verſic. ſecundo, in fine, Gonzal. dict. gloſ. quarta,*

num.

numerò 80. cum ſequentibus, Vnde *Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſ. 3. & lib. 1. de verborum ſignific. pag. 16.* quem refert *Thom. Actius de ludo ſcacchorum quæſt. 8. princip. num. 82. ex Innoc. & Iaſ.* ſententia affirmat propter futuræ doctrinæ ſpem multa contra iuris regulas diſponi.

14 Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lingua latina aliqualiter deficiant, tuta, & ſecura conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari, & à Prælatis Regularibus præſentari, vt ordinentur, hi enim regulariter loquendo non ordinantur ad curam animarum habendam, ſed ſolummodo ad aſſiſtendum Choro, diuiniſq; officijs, & adminiſtrandum Altari, faciendamque rem ſacram, remanetque in illis ſpes de comparanda tali ſcientia & cognitione neceſſaria ad ſuum munus, & officium peragendum propter continuam inſtructionem, quæ hiſce de rebus habetur in cunctis religionibus, hanc ſententiam ex doctrina *gloſſ. verbo inſtructio, in cap. legi 16. quæſt. 1.* tenent *Syluest. verbo clericus 2. numer. 1. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. par. 1. lib. 3. capit. 2. nume. 24. Mayol. de irregul. lib. 1. cap. 31. num. 5. Henriq. in ſumma lib. 10. de ſacram. Ordinis cap. 16. in fine* optime *Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæſt. 8. artic. 7. concl. 1.* quamuis *dict. gloſ. verbo inſtr.* teneat quod in Monacho bonitas & non ſcientia ſit neceſſaria, nihilominus hodie, & Monachi, & clerici debent eſſe ſcientia ornati, cum diſtinctione ſuprapoſita *Iacob. de Graffis in d. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 10. Carol. de Graſſis in tract. de effectibus cleric. in prælud. numer. 64.* Nam quot rudiores ſunt, tanto magis laborare debent, vt quod expetunt ad finem perducant, pulchra, & præclara ſunt difficilia, vt dicebat *Plato*, & illud plus diligitur, quod laborioſius quæritur, ex *Ioan. de Lignano de amicit. §. 4. numero 3.* refert *Thom. Act. de ludo ſcacchorum quæſt. quarta num. 31.*

SVMMARIVM.

1 *Promotus per ſaltum incurrit ſuſpenſionem ab exequutione ſuſceptorum Ordinum, & miniſtrando fit irregularis.*

2 *Referuntur Doctores, qui aſſerunt promotum per ſaltum incurrere irregularitatem.*

3 *Promotus per ſaltum recipit Ordinem, & ipſius characterem.*

4 *Beneficium obtinere non poteſt per ſaltum promotus.*

5 *Epiſcopus vigore priuilegij ſibi conceſſi à Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerint.*

6 *Ordines per ſaltum ignoranter ſuſcipiens, vel ſcienter, antequam miniſtrauerit poteſt per Epiſcopum diſpenſari.*

7 *Procedit non ſolum in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantum.*

8 *Promotus per ſaltum miniſtrans, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter indiget Apoſtolica diſpenſatione, quamuis in minoribus miniſtret.*

9 *Sixti V. Conſtitutio declaratur.*

10 *Suſpenſio, quæ incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines an impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos rite ſuſcepit.*

11 *Promotus per ſaltum quando prætermiſſum Ordinem recepit, an in eo caſu poſſit cum illo Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, & ad ſuperiores aſcendat.*

12 *Diſpenſatio promotis per ſaltum à Concil. conceſſa non operatur, vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, nec in ſuſcepto miniſtrare poſſit, antequam inferiorem omiſſum recipiat.*

EPISCOPVS AN POSSIT diſpenſare cum promoto per ſaltum?

ALLEGATIO XLVII.

1 QVi per ſaltum, & præpoſtero Ordine ſe promoueri fecit incurrit ſuſpenſionem ab exequutione ſuſceptorum, & miniſtrando fit irregularis: ita *Abb. in cap. vnic. num. 4. & 5. de clerico per ſaltum promoto*, vbi *Hoſt. num. 4. Syluest. verbo irregularitas num. 13. Greg. Lopez l. 28. uerbo no deue tit. 6. par. 1. Salzedo ad Bernard. in pract. cap. 24. lit. C. Henriq. in ſumma par. 2. lib. 13. de excommunicat. cap. 35. prope fin. lit. P. Nau. in man. cap. 27. num. 242. Tolet. in ſumma lib. 1. capit. 71. Soar. tom. 5. de cenſuris diſp. 31. ſect. 1. à nu. 44. Auila eod. tract. p. 7. diſp. 9. dub. 2. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. c. 17. nu. 7. cum ſequentib. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 10. c. unico num. 4. Bonacina de cenſuris diſp. 7. q. 3. puncto 4. nu. 5. Mari. Alter. de cenſuris tom. 2. diſp. 10. c. 5. uer.* verum tota difficultas, *& uerſ. reſpondeo.*

2 Quamuis per ſaltum promotum fieri ſtatim irregularem, aſſerant minus bene *Mayol. de irreg. lib. 4. c. 12. Vgolin. eodem tract. c. 38. §. 1. nu. 1. Petr. Ledeſma in ſum. de ſacramento Ordinis c. 60. concl. 8. difficul. 2. praxis epiſcopalis p. 2. uerbo irregularitas, §. 3. pag. 55. Valentia to. 4 diſp. 3. q. 19. puncto 3. Sayro de cenſ. lib. 7. c. 10. nu. 39. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccl. dec. 318. in 1. edit. & reſol. 276 in 1. edit. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 20. nu. 191.*

3 Is tamen per ſaltum, etiam ſacerdotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis, quia per ſe non pendet ex charactere inferiori, *Abb. d. c. uni. nu. 4. Henriq. lib. 14. c. 6. §. 3. in princ. Mari. Alter. d. cap. 5 uerſ. de eo qui ordinatur.*

4 Sed beneficia ei, cum ſit ſuſpenſus, conferri non poſſunt, ac per conſequens præſentatio, & prouiſio ad eius fauorem facta non ſubſiſtit, & fuit reſolutum per *Rot. in una Meliten. Abb. 24. Ian. 1590. coram D. Gip.* refert *Garc. de benef. p. 7. c. 14. nu. 3.* & in terminis *Rebuff. tractat. de pacif. poſſ. nu. 230. Flam. lib. 4. q. 2. nu. 100. Carol. de Graſſis de effect. cleric. effectu 15. nu. 34.*

5 Sed à quo valeat diſpenſationem obtinere, qui per ſaltum fuit promotus dubium eſt præſentis quæſiti: In primis ſecure tenendum illum poſſe per Epiſcopum diſpenſari etiam poſtquam miniſtrauerit ſi delictum ſit occultum, vigore priuilegij ſibi conceſſi in *Trident. ſeſſ. 24. cap. 6.* ita *Henriq. lib. 14. c. 6. nu. 5. in fi. Ugolin. de cenſur. c. 39. nu. 3. Soar. tom. 5. diſp. 42. ſect. 3. num. 5. Coninch. diſp. 18. dub. 5. nu. 43. Sayro d. c. 10. num. 37.* quos refert *Bonacina dict. puncto 4. nu. 5. in fi. Campan. dict. cap. unic. num. 6.* ſecluſo tamen dict. priuilegio, generaliter etiam ſtatuit *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 14. in fine.*

6 Epiſcopum ex legitima cauſa poſſe diſpenſare, cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, quod intelligit *Mari. Alter. dict. capit. 5. uerſic. hoc in loco* ſiue ſcienter ſiue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non diſtinguit de ordinato

ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter, ſed ſimpliciter loquitur.

7 Quod etiam verum eſt non ſolum in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines, omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantum, vt refert deciſum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. quinquageſimotertio verſ. item.*

8 Vnde à contrario ſenſu aperte conſtat prohiberi id facere cum eo, qui miniſtrauit nulla præhabita diſtinctione ſcientiæ, vel ignorantiæ, eo quod ſimpliciter loquitur tex. ille in *dict. cap. 14.* & ita vigore Concilij cõcludendum eſt ſemper indigere Apoſtolica diſpenſatione, qui ſaltuatim Ordinibus inſignitus miniſtrauerit, & tenent *Mayol. de irregul. lib. 4. cap. 12. nu. 2. Salzed. ad Bernard. dict. cap. 24. in addit. lit. D. Mari. Alter. dict. cap. 5. ver. hoc in loco, & in verſ. reſpondeo,* admitti cenſet contra *Nauarr. cap. 27. num. 242.* Epiſcopum cum ordinato per ſaltum ſi antea miniſtrauit in Ordine ſuſcepto non poſſe diſpenſare, neque vt exerceat actus Ordinum, nec vt aſcendat ad ſuperiores, vnde nequibit Epiſcopus diſpenſare tam ſi miniſtrauit in Ordine male ſuſcepto, quam ſi miniſtrauit in Ordine prætermiſſo, & id contingere poteſt duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ord. antequam illum aſſumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel poſtquam illum aſſumpſit, ſed ante legitimam diſpenſationem, nam cum eſſet ſuſpenſus ab illius receptione, poſtquam illum ſuſcepit ſine diſpenſatione manet ſuſpenſus ab illius executione: quare ſi in illo miniſtret, non poteſt amplius Epiſcopus cum eo diſpenſare, nam irregularitatem contractam per talem vſum Epiſcopus non poteſt tollere, cum nullibi ei concedatur, neque etiam auferre poteſt ſuſpenſionem, quæ imponitur ante talem vſum, quia hæc facultas conceſſa ei erat ſub illa conditione, niſi ordinatus miniſtrauerit, vt conſtat ex *Concilio Tridentin. dict. loco,* cujus decretum non tantum ſubſiſtit cum ad Sacros aſcendit per ſaltum, & in eis miniſtrauit, ſed etiam ſi ad minores, prout deciſum refert *Campan. in dict. capit. vnico num. 6.*

9 Quamuis per Conſt. *Sixt. V.* editam contra clericos male promotos fiat ipſo iure ſuſpenſus, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fecerit, niſi debita diligentia adhibita juſtus error, & probabilis facti ignorantia eum excuſet, vt in §. *vt igitur* & in §. *Nihilominus*, cujus vigore neque à ſola ſuſpenſione, neque poſtea ab irregularitate abſoluit, aut diſpenſat Epiſcopus, ſed Papa tantum, vt conſtat ex §. *vt autem*, neque etiam in foro conſcientiæ, vt in §. *in occultis*. Tamen quia prædicta *Sixti V.* Conſtitutio non in omnibus hodie viget propter alteram *Clemen. VIII.* vt pluries dictum eſt reſolutioni ſuprapoſitæ à Concil. Trid. depromptæ inhærendum eſt.

10 Quæres opportune an hæc ſuſpenſio, quæ incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines, impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimẽtum ſimpliciter ne actum alicuius Ordinis exercere valeat, etiam illorũ, quos rite ſuſcepit? in qua quæſtione ſecure tenendum ordinatum per ſaltum eſſe ſuſpenſum tantum ab eo Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, & ita miniſtrando effici irregularem, non autem ab vſu Ordinum inferiorum quos legitime ſuſceperat, poſt *Syluestr. Sot. & Bernard.* ita reſoluit *Mari. Alter. d. cap. 5. verſic. hac ſuppoſita,* tenent *Henriq. lib. 14. caput. 6. num. 3. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 216. num. ſecundo.*

16 Deinde quæret aliquis quando per ſaltum promotus abſque diſpenſatione prætermiſſum Ordinem recepit, an in eo caſu poſſit cum illo Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, & ad ſuperiores aſcendat? in qua quæſt. *Mari. Alter. d. cap. 5. verſ. ſed quæret,* reſpondet Epiſcopum poſſe diſpenſare in hoc impedimento, quia *Concil. Trid.* ſolum excepit, quando ſic ordinatus miniſtrauit, ergo ceſſante hac conditione ſemper poterit Epiſcopus diſpenſare, cum ſuſcipere Ordinem prætermiſſum non ſit miniſtrare. Sed licet in eo non obſtet decretum *Concilij*, quia ceſſat conditio ab eo requiſita, tamen cum per illam ordinationem incurratur nouum genus ſuſpenſionis, quia ſuſcipitur Ordo cum cenſura, ideo in hac ſuſpenſione non poterit Epiſcopus diſpenſare; nam cum excommunicato vel alia cenſura innodato ſcienter Ordines recipiente nullus præter Papam diſpenſat, etiamſi excommunicatio eiuſmodi ſit quod ab ea Epiſcopus abſoluere valeat, *d. c. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, Mar. Alter. dict. diſ. 10. cap. 6. verſ. ſed dubitari poteſt.*

12 Facultas ergo à Concilio Tridentino conceſſa diſpenſandi cum promotis per ſaltum non operatur, vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, antequã inferiorem omiſſum recipiat, quia repugnaret inſtitutioni de Ordinibus gradatim recipiendis, neque vt ordinatus miniſtrare poſſit in Ordine ſic ſuſcepto antequam prætermiſſum receperit, operatur tamen vt diſpenſare poſſit cum illo ad recipiendum Ordinem omiſſum, & deinde in ſuſcepto per ſaltum miniſtrandũ, atque ad ſuperiorem aſcendendum: *ita Mari. Alter. d. c. 5. verſ. probatur ſecundo, Campan. d. c. vnic. nu. 6. & numer. 7.* reſoluit in Ordinibus prætermiſſis caute ſupplẽdum eſſe quod incaute fuerit omiſſum, aſſeritque in euentu quo ordinatus ignoret vtrumne fuerit Ordo omiſſus, etiam tunc debere ad Ordinem aſſumi, & cautius agere ordinatorem ſi ratione dubietatis præmitteret illa verba, ſi non eſt ordinatus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Maiores Ordines recipiens ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem à tali ſuſpenſione ſolui, ſecus ſi probabiliter ignorauit abdicationem.*

2 *Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, cum primum id ſciuerit debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui.*

3 *Ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ſcienter, beneficium obtinere non poteſt.*

4 *Promotus ad Ordines ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat, quod agit.*

5 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinatis ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ignoranter.*

6 *Ignorantiam qui allegat eam debet probare.*

7 *Promotus ſcienter ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico à ſolo Romano Pont. diſpenſatur.*

8 *Ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadentem in conſtantem virum an incurrat ſuſpenſionem?*

9 *Ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, executionem Ordinis non recipit, & indiget diſpenſatione.*

10 *Pontifex Summus ſolus diſpenſat in ſuſpenſione, quam con-*

trahit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili, ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico: data vero probabili ignorantia diſpenſat Epiſcopus.

11 *Epiſcopus conſecratus ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis an recipiat conſecrationem.*

EPISCOPVS PROPRIVS quando diſpenſare poſſit cum ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit dignitati?

ALLEGATIO XLVIII.

1 MAiores Ordines recipiens ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem tali ſuſpenſione ſolui, ſi tamen probabiliter ignorauit abdicationem, poterit à proprio Epiſcopo diſpenſari: ita probat *text. in cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui* (quem ab Alexan. III. Ioanni Archiep. Toletano ſcriptum fuiſſe circa annos 1150. refert *Frãciſc. de Piſa en la deſcripcion de la imperial ciudad de Toledo lib. 5. cap. 7. in fine*) reſoluunt *Bernard. & Salzedo in pract. cap. 31. in nouiſſ. Nauar. in manual. cap. 27. numer. 241. verſ. tertio. Flamin. de reſignation. lib. 1. quæſtio. 17. num. 5. cum ſeqq. Fr. Emman. in ſumm. p. 2. capit. 14. ad finem, Rebuff. ad l. Barbarius num. 10. ff. de officio prætoris, Azor. inſtitution. moral. par. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 13. P. Soar. tom. 3. diſputat. 31. ſect. 1. in princip. Vgolt. de cenſuris cap. 40. Sayr. eod. tract. libr. 7. cap. 10. nu. 27. Bonacina eodem tractat. diſputat. 7. quæſt. 3. puncto 4. nu. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. nu. 27. verſ. quartus, & num. 190. & lib. 32. tract. 2. num. 69. Mart. Alter. de cenſuris tom. 2. diſputa. 9. cap. 1. verſic. ſecundo dubitari:* aſſerit hunc probabiliter ignorantem abdicationem abſque culpa contrahere ſuſpenſionem ab Epiſcopo diſpenſandam, quia non eſt priuatio vſus iam aliquando habiti, ſed impedimentum ne recipiatur: addit ideo neceſſariam fuiſſe diſpenſationem, quia ordinator cum non haberet executionem ſui officij, eam non poterat alteri conferre.

2 Sic etiam Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, cum primum id ſciuerit, debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui *Maſcard. de probat. concluſ. 648. nu. 46. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 58. num. 11. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28. q. 10. Henriquez in ſum. lib. 14. c. 6. §. 6. Valer. Reginald. dict. lib. 30. numer. 190. verſ. quarta.*

3 Secus vero ſi hoc ſciebat ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit *Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 22. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 2. num. 96. Carol. de Graſſis de effect. clerical. effectu 15. num. 29. vbi numer. 30.* idẽ reſoluit de clerico ordinato ab Epiſcopo ſchiſmatico.

4 Nam promotus ad Ordines ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat, quod agit; non tamen recipit vſum & executionem ordinis, vt dicit text. ſic intelligendus, in *cap. Ordinationes 9. quæſt. 1. & in cap. 1. de ſchiſmat.* ibi, Ordinationes ab Octauiano, & Guidone hæreſiarchis factas, & ab ordinatis ab eis irritas cenſemus, ideſt, quantum ad vſum, & executionem Ordinis, conſonant text. *in cap. fraternitati eodem titul. & in cap. Daibertum 1. quæſt. 7. & in c. conuenientibus, in fin. verſ. Conſtantinus Epiſc. eadem cauſa, & quæſt.*

5 Vnde cum huiuſmodi Ordinatis diſpenſari poteſt quoad executionem tantum cum non indigeant alia ordinatione, & hæc diſpenſatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabili à dictis Epiſcopis Ordines receperunt, & obtineri poteſt poſt dignam pœnitẽtiam ab Epiſcopo; debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponit, *ex dict. c. ordinationes*, ibi, niſi probare voluerint, ſe cum ordinarentur eos neſciſſe damnatos, ſcilicet Epiſcopos, vbi *gloſ. verbo niſi probare*, notat inde ſumi argumentum pertinere ad eũ, qui allegat ignorantiam illam probare, ſequuntur *Menoch. de præſumpt. lib. 3. q. 23. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 90. num. 105. vbi num. 106. & ſeq.* reſoluit quod probatur per iuramentum, & ſignis, ac coniecturis.

7 Qui vero ſcienter hoc modo ordines receperunt à ſolo Romano Pontifice diſpenſari poterunt, ſed ſi ordinatio fieret ab hæretico, vel ſchiſmatico non ſeruata forma Eccleſiæ, tunc ordinatus nedum executionem Ordinis minimè recipit, ſed neque ipſum characterẽ, vt probatur *in c. qui perfectionem* iuncta *gloſſ. verbo plenitudinem 1. q. 1. Bernard. in pract. c. 29. in fine in nouiſſ. edit. Sot. in 4. diſtinct. 25. quæſt. prima, articul. 1. Maiol. de irregularitat. lib. 4. c. 22.*

8 Quæret aliquis, an ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadẽtem in conſtantem virum excuſetur à prædicta ſuſpenſione, itaut diſpenſatione non egeat? in qua quæſtione *Nauar. in manual. cap. 27. numer. 241. verſic. quarto*, videtur tenere talem, ſuſpenſionem non incurrere. Ego vero in contrariam ſententiam potius inclinarem, ex eo quia hęc ſuſpenſionis pœna non eſt impoſita in odium ordinati, ſed ordinãtis, cum etiam ordinatus illam incurrat ignorans, & abſque culpa, igitur cum ipſe ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, quam etiam in his terminis caret, alteri dare non poſſit, ſequitur taliter ordinatum à ſuſpenſione non excuſari, maiori ipſius ordinantis culpa. Idem *Nauar. d. verſic. quarto*, tenet huiuſmodi ſuſpenſionem incurri ordinatum ab hęretico, vel ſchiſmatico denunciato per *Extrauag. ad euitanda:* Nam ſuſpenſio hæc, & irregularitas non incurritur ſi ordo recipiatur ab hæretico, ſeu ſchiſmatico etiam notoriè, & manifeſtè, niſi per ſententiam nominatim ſit denunciatus, vt probatur in *d. cap. ordinationes*, ibi, ordinationes, quæ ab hæreſiarchis nominatim excommunicatis factæ ſunt: confirmatur quia fideles nõ tenentur vitare hęreticos, & ſchiſmaticos notorios, qui per conſequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati, tenet idem *Nauar. d. c. 27. num. 35. verſi. nota tertio, & conſil. 10. nu. 2. de hæret.*

9 Vnde ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, aut quauis alia cenſura innodato, executionem Ordinis non recipit, ſed indiget diſpenſatione, *gloſ. verbo quondam in cap. ab excommunicatis, 9. quæſt. 1. glo. in cap. ſi qui à Simoniacis, 1. q. 1. gloſ. verbo ignorantia in c. 1. de ordinatis ab Epiſc. qui renunt. epiſcop. gloſ. verbo diſpenſare in c. cum illarum de ſentent. excommu. Bernard. in practic. c. 28. num. 3. Couarr. in cap. alma mater p. 1. §. 6. num. 6. verſ. nihilominus, Maiol. lib. 4. de irregular. cap. 16. num.*

num.3.& c.25. quia cum ſuſpenſus, vel excommunicatus non habeat vſum Ordinum, ideò illum alteri cõferre non poteſt argum.text.in c.Daibertum 1.q.7.& in c.qui perfectionem 1.q.1.

10 In hac ſuſpenſione, quam contrahit ordinatus ſciẽter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili ab Epiſcopo excommunicato, &c. ſolus Romanus Pontifex diſpenſat, vt in ſimili probat d.cap.1.& ſicut ipſe excommunicatus miniſtrans à ſolo Papa eſt diſpenſandus glo. verbo penes ipſos, in cap. presbyteros 50. diſtinct. ita qui ſciens, vel ſcire debens (quod par eſt l.quod te in fine, vbi gloſ. ff.ſi certum pet.l.qui fundum, §.ſeruus, ff.pro emptore cum citatis à Stephano Gratiano diſceptat.forenſ. c. 194.num.1.& in libello de principijs vtriuſque iuris lit. S. num.2.) ab eo ordinatur, fit particeps eiuſdem delicti, & conſequenter eiuſdem ſuſpenſionis, vel irregularitatis, prout notatur in cap. vltim. de apoſt. tenent Silueſt. verbo irregularitatis, §.9. verſ. ſeptimo quæritur. Maiol. d.cap.25.num.1. Bernard.d.cap.28.num.3. Couar.d.§.6. nu.6. Amplia etiamſi ordinetur ab Epiſcopo excõmunicato, aut ſuſpenſo, per vim, aut metum cadentem in conſtantem virum, per text. in c. conſtat multos 1. quæſt. 1. vbi agitur de ordinatis ab hæreticis per vim, qui in odium ordinantium ſuſpenduntur, ob nullum enim metum lex eſt violanda cap. ſacris, de his, quæ vi, & debet taliter ordinatus omnia aduerſa potius ferre, quã Epiſcopo excommunicato communicare in ordinibus ſuſcipiendis, cap.inquiſitione, de ſentent. excomm. quare ampliat. tenet Maiol. de irregularitat.lib.4.cap.25.nu.2. contra Nauar.dict.cap.27.num.244.verſ. quarto. Si autem recipiens probabiliter ignorauit Epiſcopum eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum Ordines ſuſcipiat, illos exequendo non eſt reus alicuius culpæ, ſuppoſita hac probabili ignorantia, nec incurrit adminiſtrando irregularitatem, ſed poſtquam ſufficientem habuerit notitiam, quod Epiſcopus, à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut ſuſpenſus abſtinere debet ab vſu Ordinum, quouſque diſpenſationem obtineat, quam poſt dignam pœnitentiam ab Epiſcopo præuia cauſæ cognitione impetrare poterit, argum.c.1.& 2.de ordin. ab Epiſcopo, qui renunt. Epiſcop.gloſ. verbo diſpenſatione, in c.fin. de apoſt. Hi vero, qui poſt Ordinem ſic ſuſceptum Religionem profitentur, ac etiam ſcienter ordinationi, & Ordinum ſuſceptioni operam dantes, diſpenſationem à proprijs Prælatis impetrare poſſunt, & eadem eſt ratio ſi id contingat poſt religionis ingreſſum, Salzed.ad Bernard.c.28.lit.C. in nouiſſ.

11 Dubitari denique poteſt an Epiſcopus conſecratus ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis recipiat conſecrationem Epiſcopalem? in qua quæſtione reſpondendum videtur Epiſcopum taliter conſecratum ab ipſo Summo Pontifice tantum diſpenſari poſſe, ita per cap.quia diligentia de elect. tenent D.Anton.p.3.tit. 27.c.4.col.4.verſ.circa quam diſpenſationem, Alber.in d. verbo ſchiſma verſi.quis poſſit diſpenſare, in fine, Maiol. de irregularit.lib.4.c.22.nu.2. ex eo quod Epiſcopus ſemper indiget Papæ diſpenſatione, ſiue ſciẽter, ſiue ignoranter conſecrationem ab Epiſcopis excommunicatis, aut ſuſpenſis receperit, nam Epiſcopus immediatè ſubijcitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiſcopo, propterea à ſolo Papa diſpenſari poteſt. Nec refert quod poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione iuris non reſeruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab abſolutione ad diſpenſationem non valet Coua. in c.alma mater, p.1.§.6.nu.6.verſ. nec quicquam in contrarium, abſoluit enim Sacerdos ab homicidio, c. Deus qui, de pœnit. & tamen irregularitatem ex homicidio contractam ſolus Papa tollit, c.1.de ſent.& re iud.lib.6.

S V M M A R I V M.

1 Bigamiæ ſpecies triplex.
2 Bigamus dicitur, qui antè baptiſmum, alteram, aut vtramque habuit vxorem.
3 Bigamia nõ cadit ſuper infidelem pro tempore infidelitatis.
4 Bigamia interpretatiua cur ita dicatur?
5 Bigamiam interpretatiuam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens.
6 Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocunque modo corruptam ducit.
7 Bigamus non efficitur ducẽs feminam à ſe ſolo defloratam.
8 Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quã poſtquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit.
9 Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat eſſe virginem.
10 Bigamus fit maritus cognoſcens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commiſit adulterium, etiamſi ei debitum reddiderit à Superiore compulſa.
11 Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum.
12 Bigamus non efficitur, qui cum pluribus aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit.
13 Bigamum non inducit multiplicitas matrimonij rati, non dum conſummati.
14 Bigamia incurritur per matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus, non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus.
15 Bigamia ſimilitudinaria contingit quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoſcit.
16 Bigamus excluditur à clericatu.
17 Bigamus non poteſt beneficia conſequi.
18 Bigamus ſi ordinetur characterem recipit.
19 Epiſcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat.
20 Bigamia vera irregularitas ſolo iure Pontificio inducta.
21 Pontifex Summus in omnibus bigamiæ ſpeciebus poteſt diſpenſare.
22 Epiſcopus in bigamia vera vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & ſimplex beneficiũ diſpẽſare nõ poteſt.
23 Refertur ſecunda ſuper hoc ſententia.
24 Refertur tertia ſuper hoc ſententia.
25 Prima verior, quæ in certis caſibus limitatur.
26 Epiſcopus valet diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria, ſi clericus cum vnica & virgine matrimoniũ contraxerit.
27 Epiſcopus in bigamia ſimilitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua vel corrupta poterit diſpenſare, ſi ex delicto oriatur.

EPISCOPVS CVM BIGAMIS an poſſit diſpenſare?

ALLEGATIO XLIX.

1 TRiplex à Doctoribus ſolet communiter bigamiæ ſpecies aſſignari, vera, ſcilicet, interpretatiua, & ſimi-

ſimilitudinaria, quamuis *glo. verbo in bigamis in cap.2. de bigamis*, duas ſolas priores bigamiæ ſpecies confe-rat. Vera bigamia contrahitur quando quis verè duas vxores legitimè duxit, caſque carnali copula cognouit *cap. deinde, cap. Acutius 26. diſt. Cou. in Clem. ſi furioſus par.1. §.2. num.5. Milis in ſuo repertor. verbo bigamus verus, Tolet. in inſtruct. Sacerdotum lib.1. cap.70. Viual. in candelabro aureo part.2. vbi de irregularitate bigamiæ, Maiol. de irregularit. lib.1. cap.33. num.2. Villadie. eod. tract. capit.13. Vgolin. eod. tract. cap.56. §.1. ad finem, praxis epiſcopalis part.1. verbo bigami, Brunor. à Sole in locis commun. verbo bigamus 2. Farin. fragment. crimin. par.7. litt.B. num.113. Sayr. de cenſur. lib.6. cap.3. nu.23. Valent. tom.4. diſp.7. & 19. punct.5. Molin. de iuſtit. tom.4. diſp.67. num.4. Rebell. de obligat. iuſtit. p.2. lib.3. de matrim. quæſt.20. num.4. Sanch. de matrim. lib.7. diſp.85. num.8. Coninch. de ſacram. & cenſur. diſp.18. dub.11. n.102. Campanil. in diuerſor. iuris Canonici rub.11. c.6. n.3. Nicol. Garci. de benefic. p.7. c.6. nu.15. Bonacin. de cenſur. diſp.7. q.2. punct.5. nu.2. Fr. Ludou. Miranda in man. Prel. to.2. q.8. art.2. in princ. verſ.3.*

2 Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamũ, qui ante baptiſmum alteram, aut vtramque habuit vxorem, eo quod in baptiſmo quidquid in veteri homine geſtum eſt, ſolutum apparet, vt in *d.c. deinde, & Abb. in c. gaudemus n.16. de diuortijs*, & non ſolum confert gratiam, qua deletur peccatum originale, & actuale, verum etiam delet omnem pœnam peccatis debitam *D. Tho. q.69. art.2. Pezanti. Coninch. & Nugn.* ibidem, *Bonacin. de Sacram. diſp.2. q.2. punct.7. nu.5.* Sed verius eſt bigamum dici etiam, qui ante baptiſmum, alterã, aut vtramque habuit vxorem, ſecundum citatos, *n.1.* qui prædictæ obiectioni permultas tradunt rationes, & reſponſiones, quarum aliquas congeſſit *glo. verbo inter peccata in d.c. deinde*, eaque omnium optima mihi videtur, quam refert *D. Ambroſ. lib.1. officiorum, & lib. 10. epiſt. 82. ad Vercellen.* quod culpa, non lex lauacro tollitur, atqui non iterare coniugium legis eſt præceptum quoad ſuſcipiendos ordines, ergo Baptiſmus nequit coniugium, legemue auferre, ſed tantum peccata diluere, & ſequelas illorum, ſequuntur *Fuſc. de viſitat. lib.2. c.28. nu.7. Card. Bellarmin. in controuerſ. Cath. tra. 2. de clericis cap.24. verſ. contra vero, Campanili d. cap.6. nu.4. Bonacin. de cenſur. diſp.7. q.2. punct.5. nu.13.*

3 Nec obſtat quod infidelis non ſit ſubditus Eccleſiæ, & per conſequens non obligatur legibus ab illa impoſitis ſuper irregularitate bigamiæ incurrenda. Reſpondetur enim cum *Soar. tom.5. diſp.49. ſect.4. nu.14.* bigam iam non cadere ſuper infidelem pro tempore infidelitatis, ſed ſuper ipſum iam baptizatum, nam Eccleſia hunc facit irregularem ob indicium incontinentiæ, ex eo quod contraxerit bis matrimonium, vel ob indecẽtiam ex eo quod contraxit cum corrupta. Nec etiam obſtat quod infidelis occidens alium iuſtè, vel iniuſtè tempore infidelitatis, non eſt irregularis; nam reſpondetur hoc ita fuiſſe à iure conſtitutum, quod irregularitatem homicidij non impoſuit niſi ob patratũ poſt baptiſmum *cap. ſi quis viduam 30. diſt. c. ſi quis poſt baptiſmum 51. diſt.* Ratio manifeſta eſt quia Eccleſia nõ induxit impedimentum hoc ad Ordines ſuſcipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per baptiſmum vna cum delicto remittatur; ſed quia id matrimonium non eſt aptum ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia: qui defectus æquè inuenitur in matrimonio ante baptiſmum, ac poſt illum inito, ita *Sanch. dict. lib.7. diſput.83. num.9.*

4 Interpretatiua bigamia ob id dicta quod à vera bigamia partim deficiat, partim vero illi aſſimiletur, & ſecũdum alios interpretatiuus bigamus ita dictus quaſi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diuiſerit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus eſt quando quis ducit viduã à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea conſummat matrimonium. Secundus quando virginem à ſe ductam, ac poſtmodum adulterij ream carnaliter cognoſcit. Tertius quãdo quiſpiam duo init & conſumit matrimonia, alterum de iure, ideſt, validum, alterum de facto, ideſt, irritum, ſiue priori coniuge viuente, ſiue defuncta. Quartus quando duo init matrimonia de facto, ideſt, ambo irrita.

5 Primus ergo bigamiæ interpretatiuæ modus eſt quãdo quis vnicam, ſed corruptam duxit, nempè viduam à priori viro cognitam, *c. ſi quis viduam, cap. præcipimus 34. diſt. c. quiſquis 84. diſt. Nau. conſil.1. num.2. de bigamis, Gregor. l.4. verl o quæ ſea tit.1. part.3. Henriq. lib.12. c.6. §.10. Flamin. de reſign. libr.5. q.3. nu.191. Sanch. d. lib.7. diſp.84. num.7. Nicol. Garc. dict. cap.6. num.15. Cãpanili dict. c.6. nu.5. Bonacin. dict. punct.5. nu.5. verſ. interpretatiua, Valer. Reginal. in praxi fori pœniten. lib.30. num.85. in fine, Bellet. diſquiſit. clerical. part.1. tit. de diſciplina clericali §.6. num.26.* Etiamſi huiuſmodi viduã inualidè duxerit (loquimur de eo, qui nec profeſſus nec in ſacris conſtitutus eſt) ita *Nauar. in manu. cap.27. num.195. & dict. conſil.1. in vtraque edit. Henriq. dict. cap.6. num.9. in fine, & in comment. litt. T. Frat. Emman. tom.1. ſumm. cap.158. concl.4.* & alij, quos refert, & ſequitur *Sanch. dict. diſp.84. num.11. & num.12.* reſoluit non incurri irregularitatem ſi illud vnicum matrimonium cum vidua, vel corrupta ſit validum, iuxta Eccleſiæ præſumptionem, quamuis in foro conſcientiæ non ſit tale.

6 Hoc etiam primo modo incurritur interpretatiua bigamia, quando quis aliam quocunque modo corruptam duxit, meretricem ſcilicet, aut concubinam *cap. maritum 33. diſt. cap. qui in aliquo 31. diſt. Nauar. in man. c.27. num.195. verſ. interpretatiua eſt, Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu.193. verſ. quintus, Flamin. d. q.3. num.192. Campanili d. cap.6. nu.6. Sanch. d. diſp.84. nu.7.* vbi *nu.8.* reſoluit ab hac irregularitate excuſari contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam, quia cenſuræ nunquam incurruntur ob ſolam intentionem deficiente facto.

7 At vero ſi ipſemet vir ducat fœminam à ſe ſolo defloratam, bigamus non efficeretur, nec promoueri detineretur, nam irregularitas ducentis corruptam ideò contrahitur, quia cum fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diuiſerit carnem ſuam in plures, cenſetur etiam virum diuiſiſſe ex iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur, vxor enim non diuiſit carnem ſuam in plures, cum ab vno ſolo cognità fuerit, ita *gloſ. fi.1. in d.c. debitum, de bigamis, gloſ. verbo deſponſata in c. qualis 30. quæſt.5. & verbo contraxerunt in cap. vnic. de clericis coniugatis, in ſexto*, & vltra ordinarios citatis iuribus *Cou. in clement. ſi furioſus p.1. §.2. num.2. in fine, Nav. d. nu.195. Henriq. d.c.6. §.10. Frat. Emman. d. to.1. ſum. cap.158. nu.3. concl.2. in fine, Viuald. in candelabro aureo p.2. vbi de irregularitate bigamiæ nu.4. Campanil. d. nu.6. Sayr. de cenſur. lib.6. c.4. nu.17. Bellet. dict. §.6. num.28.* plures quos refert & ſequitur *Sanch. d. diſp. 84. num.14.*

Secun-

8 Secundus bigamiæ interpretatiuæ modus eſt, quando quis ducens virginem, poſtquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoſcit, ita probant text. in cap. ſi cuius. & in cap. ſi laici 34. diſt. Nau. dict. num. 195. Mayol. de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 6. Viuald. vbi proximè num. 5. Matienſ. ad tit. 1. in rub. gl. 1. num. 102. lib. 5. noua recopil. Veg. in ſumm. par. 1. cap. 38. caſu 2. & in eſpeio de curas cap. 12. num. 299. & cap. 14. num. 37. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 66. Henriq. lib. 12. cap. 6. num. 10. Frat. Emman. in ſum. tom. 1. capit. 158. concl. 3. num. 4. Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus num. 194. verſ. ſexto, Flamin. dict. quæſt. 3. num. 189. Soar. tom. 5. diſput. 49. sect. 3. num. 15. Sanch. dict. lib. 7. diſp. 84. nu. 15. Nicol. Garc. dict. cap. 6. num. 16. Belet. dict. §. 6. num. 39. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 106. nu. 3. Bonacin. d. diſp. 7. quæſt. 2. punct. 5. num. 12. verſ. 3. Campanili d. c. 6. num. 7.

9 Sic etiam ducens corruptam, quam credebat eſſe virginem fit bigamus, nam impræſentiarum non agitur de vitio promouendi ad ordines, ad quod deſideratur ſciētia, ſed de ſignificationis defectu, quem poteſt pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, c. vlt. 15. q. 1. quare ita tenent multi ex ſupra citatis & vltra eos Cou. d. p. 1. §. 2. nu. 2. verſ. 3. Humad. leg. 5. ſuper gloſ. 33. nu. 2. tit. 5. par. 2.

10 Idem quoque dicēdum eſt, quamuis illa coactè cognita commiſiſſet adulterium, nam etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præciſa excuſat fœminam à culpa, ſed non efficit matrimonium illud eſſe aptum ad ſignificandam coniūctionem Chriſti cum Eccleſia, ita docent gloſ. verbo virgo in cap. nemo 32. diſt. vbi Turrecr. art. 1. num. 1. Mayol. dict. cap. 33. num. 6. Viuald. dict. p. 2. vbi de irregularitate bigamiæ num. 7. Henriq. lib. 12. de matrim. cap. 6. nu. 9. Sanch. dict. num. 15. in fine. Tandem idem dicendum eſt, etiamſi debitum reddiderit vxori adulteræ à Superiore compulſus, vt tenent Nauar. in man. cap. 16. num. 17. Viuald. dict. part. 2. vbi de irregularitate bigamiæ nu. 6. Cou. dict. §. 2. num. 2. verſ. quarto, Flamin. dict. quæſt. 3. num. 189. Gutier. Canon. lib. 1. c. 25. nu. 15. Mayol. dict. cap. 33. nu. 7. Sanch. dict. diſp. 84. n. 17. Bonacin. dict. n. 12. Campanili dict. c. 6. nu. 8. vbi etiam dicit bigamum fieri, qui exteras prouincias peragrauit, longiſſimoq; tempore à patria abfuit, itaut probabiliter ferè omnes ſuſpicati ſint ipſum mortem cum vita commutaſſe, quare præcedente iudicio Eccleſiæ, licuit mulieri alteri nubere, conſummato vero matrimonio redierit qui abſens erat, ac muliere inſtante ipſe fuerit à iudice compulſus iterum illi iungi, nam profecto bigamus erit, de quo etiam Sayr. lib. 6. c. 4. nu. 19. Bonacin. d. diſput. 7. qu. 2. punct. 5. num. 11.

11 Tertius & quartus interpretatiuæ bigamiæ modus eſt quando quis duo init matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum, qui colligūtur ex ratione tex. in c. nuper, in fine de bigamis, nā iſte talis affectus eſt ad duo matrimonia ineunda, & ex parte ſua vtrumque contraxit, licèt ex aliquo defectu vtrumque vel illorum aliquod ſit inualidū. ita Nau. c. 27. nu. 193. Maiol. d. c. 33. n. 3. Henriq. d. c. 6. n. 6. Campan. d. c. 6. n. 9. plures quos refert & ſequitur Sanch. d. diſp. 84. nu. 3. vbi nu. 4. reſoluit irregularem eſſe, qui vera vxore nōdum cognita, eaque ſuperſtite ad aliud de facto matrimonium tranſit, illudque conſummans, ſi poſteà coactus ab Eccleſia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoſcat.

12 Qui vero cum pluribus fornicatus eſt, aut cum vna & corrupta, nequaquam credendus eſt bigamus capit. pen. de bigamis, neque vero qui ante, aut poſt matrimonium cum meretrice rem habuit cap. fraternitatis 34. diſtinct. Duo namque coniunctim pernecesſaria ſunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium ſcilicet præcedens, & vſus venereus ſubſequens Sanch. dict. lib. 3. diſputat. 83. numer. 3. & 6. vbi addit non oriri bigamiam nec irregularitatem in foro conſcientiæ ex copula abſque ſeminis virilis emiſſione intra vas fœmineū, ſed in ſolo foro externo ob præſumptionem perfectæ copulæ.

13 Vnde conſequens eſt multiplicitatem matrimonij rati nondum conſummati non inducere bigamiam, ſicut nec eſt bigamus, qui ducit eam in vxorem, quæ cōtraxerat matrimonium cum altero morte præuento ante illius conſummationem c. vlt. 34. diſt. Sanch. d. lib. 7. diſp. 83. n. 3. Bonacin. d. punct. 5. nu. 5. vbi num. 6. dicit multiplicata ſponſalia non inducere bigamiam, etiamſi ſubſequuta ſit copula.

14 Sciendum nobis eſt cur bigamia incurratur per cōtractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamuis ſucceſſiuè, & ſubſequenti copula conſummatum non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus, quamuis poſtmodum ipſe fornicator aliam & virginem ſibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propoſitæ dubitationi reſponſionem tradidit plures aſſerendo rationes diuerſitatis gl. verbo cognitam in d. cap. debitum, quam ibi plures commendant. Quibus relictis verior illa communiter à Doctoribus adducitur ratio, quod ſcilicet conſenſus matrimonium ineuntis non cadit ſupra ſe ipſum, ſed fertur in alterum coniugem, atque ita ipſamet contrahens eſt quaſi terminus à quo, is autem cum quo contrahit eſt quaſi terminus ad quem fertur alterius coniugis conſenſus: ſed nullus actus ſortitur ſpeciem à termino à quo, ſed à termino ad quem, vitium ergo corruptionis ipſius viri, qui eſt terminus à quo reſpectu ſui matrimonij non debet ipſi nocere, vt bigamus efficiatur, ſed vitium corruptionis in termino ad quem ita Mayol. dict. cap. 33. num. 3. verſic. altera in fine, Couar. dict. §. 2. num. 3. Vgolin. de irregularitat. cap. 56. §. 3. Tiraq. in l. 1. connub. num. 35. plures alios refert Cened. ad decretal. collect. 166. num. 4. verſ. item, quibus adde Sayr. dict. cap. 4. num. 13. Soar. dict. diſput. 49. sect. 3. nu. 9. Valer. Reginald. in praxi fori pœniten. lib. 30. num. 86. Bonacin. dict. punct. 5. num. 7. verſic. rogabis, Sanch. de matrimo. lib. 7. diſput. 84. num. 6. Guttier. eod. tract. cap. 107. num. 11. verſ. ratio, Campanili dict. cap. 6. num. 11. Sed aduerſus hanc rationem inſurgit Cardin. Bellarmin. in controuerſ. Catholic. tractat. 2. lib. 1. de clericis cap. 24. verſ. at hæc, vbi aſſerit quod ſi ipſa ratio ſubſiſteret, certè qui duxerit ſecundam vxorem, & virginem, bigamus non eſſet, nam vitium nullum eſt in hoc matrimonio reſpectu mulieris, ſed reſpectu viri, ergo terminatur ad mulierem bigamiæ incapacem, non autem à muliere ad ipſum virum. Quare ipſemet Bellarmin. aliam ſubdit rationem affirmans prohibitum eſſe ordines ſuſcipere, qui duxit fornicariam, nō quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, ſed quia ſic placuit Eccleſiæ ob dignitatem Sacerdotij.

15 Similitudinaria bigamia contingit quādo quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum matrimonium celebrat cum aliqua, eamque carnaliter cognoſcit

gnoſcit

gnoſcit *cap. quotquot* 124. 27. *quæſtion.* 1. ex ea ratione quia adſtrictus voto ſolemni cenſetur ſpirituali quodã matrimonio conjunctus cum Chriſto, & Eccleſia, & deindè volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, cenſetur celebrare duo matrimonia, quamuis autem ſecundum ſcilicet carnale inualidum ſit per impedimentum procedens à voto ſolemni, vel Sacro Ordine, quia tamen adeſt effectus intentionis cum opere ſubſequuto, iudicatur bigamus ſimilitudinarie propter ſimilitudinem ad verè bigamum, ita *Nauar. in man. cap. 27. num. 195. verſi. ſimilitudinaria, & conſi. 1. num. 7. verſ. ex quibus, de bigamis*, in vtraque edit. *Couar. dict. §. 2. num. 2. verſic. tertio, Flamin. dict. quaſt. 3. num. 190. Ugolin. dict. cap. 56. §. 3. num. 4. Sanch. dict. lib. 7. diſputat. 85. num. 11. Bonacin. dict. punct. 5. num. 2. verſ. bigamia Nicolaus Garci. d. c. 6. nu. 15. Campanil. d. c. 6. num. 12. Bellet. dict. §. 6. nu. 40.* Quod idem procedit, quamuis in ſacris conſtitutus cum virgine & vnica contrahat ex *cap. 1. & 2. qui clerici vel vouentes*, vt docent *gloſ. fin. in cap. ſane Sacerdotes. de clericis coniugatis*, & plures quos refert & ſequitur, *Sanch. d. diſputat. 85. num. 5.* vbi *num.* 10. aſſerit hãc irregularitatem clerici in ſacris conſtituti, aut profeſſi matrimonium ineuntis non oriri ex ſignificationis defectu, ſed ex delicto, de quo etiam *Frat. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 158. num. pen. Henriq. d. c. 6. nu. 11.*

16 Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum trium ſpecierum excluditur à clericatu, *cap. 1. & per totam 26. diſt. c. maritum 33. diſt. c. præcipimus, & cap. cognoſcamus 34. diſt. c. quicunque & cap. non confidat 50. diſt. c. 1. & 2. 55. diſt. c. à multis de ætate, & qualitate, c. 1. de bigamis, Bernard. in pract. c. 16.* cum citatis à *Bellet. diſquiſitio. clerical. p. 1. §. 6. num. 1.*

17 Sicut prohibetur ordinari, ita pariter eccleſiaſtica conſequi beneficia, *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſorib. nu. 193. Corraſ. de beneficiis p. 3. c. 4. nu. 2. Sayr. d. lib. 6. c. 5. nu. 9. Auil. de cenſuris p. 7. diſput. 8. dub. 1. Nicolaus Garc. d. c. 6. nu. 1. & 2.* & propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam eſſe fatentur *Nau. conſ. 3. nu. 1. de bigamis. Flamin. d. q. 3. nu. 192.* Etiamſi accedat Epiſcopi conſenſus, *Azor in inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 4. quaſt. vndecima.*

18 Ordinatus vero contra huiuſmodi prohibitionem characterem recipit, non tamen Ordinum executioné habet, ſic intellecto text. in *cap. ſi quis viduam 50. diſt.* reiecta reſtrictione *gloſ. verbo diſpenſare in fine in cap. 2. de bigamis*, vbi tantum in ſuſcipiente minores Ordines characterem conferri aſſerit. Nec obſtat text. in *c. quicunque 50. diſt.* quatenus videtur probare bigamum Ordinis executione non carere, quia procedit habita diſpenſatione, vt inſinuant verba eiuſdem text. ibi hac ſibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam, &cet. Incurrit etiam ſic ordinatus pœnam priuationis tonſuræ clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuſcunque eccleſiaſtici, niſi ſit initiatus Ordine Sacro, cum iam non poſſit viuere vt laicus, ita *Vgolin. d. c. 56. §. 5. num. 3. Sayr. d. lib. 6. c. 5. num. 2. & 4. Bonac. d. punct. 5. in fine.*

19 Epiſcopus ſi ſcienter bigamum ordinauerit, incurrit ſuſpenſionem annalem ipſo iure à collatione eiuſdem Ordinis, quem contulit bigamo, nec non à celebratione, vt per *Nauar. conſil. 3. num. 2. ſub tit. de bigamis*, quin deponi inſuper poteſt à poteſtate, & officio ordinandi iuxta *cap. 2. de bigamis, gloſſ. verbo ſucceſſores in c. nullus pœnitentem, 55. diſt.* additio vero ad dictum *conſ. 3. Nauar.* atteſtatur à *Sacra Congreg. Concil.* deciſum Epiſcopum non poſſe Ordines bigamis conferre, ſi autem conferat, aliquam non incurrere pœnam ipſo iure: & quidem de dicta pœna ſuſpenſionis à collatione Ordinis, quem contulit bigamo, nullus eſt Canon, nam *cap. eos, & capit. vlt. de tempor. ordinat. lib. ſexto*, non loquuntur de ordinatione bigami, & pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum, iuxta vulgaria iura: nec dict. *cap. nullum pœnitentem*, ponit talem pœnam ſuſpenſionis à miſſando, vnde poteſt intelligi quod non ſit lata ipſo iure, ſed ferenda per ſentétiam, vt colligitur ex illis verbis, ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, quæ videntur denotare eam pœnam eſſe imponendam cum delictum in iudicio probabitur, ita *Nicol. Garci. dict. cap. 6. à num. 8.* vbi *num.* 11. admonet quod quamuis ex noua *Conſt. Sixti V.* contra cleric. malè promotos à collatione ordinum, & executione pontificalium eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccl. interdictus exiſteret, illa eſt iam redacta ad terminos iuris communis, & *Conc. Trid.* per aliam *Clem. VIII.* prout ipſe *Garc.* aſſerit *p. 2. c. 5. nu. 70.*

20 Hæc bigamiæ irregularitas ſolo iure Pontificio inducta eſt, cuius contrarium non inducit *text. in c. 2. de bigamis*, dum habet non licere cum bigamis diſpenſare, quia verbum, licet, ibi importat difficultatem, non autem impoſſibilitatem, quare abſque dubio tenendum, ex eo quia ſolo iure Pontificio inducta eſt, poſſe Summum Pont. in ipſa diſpenſare, vt aſſerunt *D. Thom. in 4. diſt. 27. quaſt. 3. in corpore*, & ibi *Rich. Palud. & alij gloſſ. verbo fiat, in cap. lector 34. diſt. Cou. in Clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. num. 4. Nauar. in man. c. 27. nu. 197. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 4. q. 7. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. c. 8. n. 34. Salzed. ad Bernard. cap. 16. verſ. diſpenſare, Fr. Ludou. Miranda d. q. 8. art. 2. concl. 1. Henriq. lib. 12. c. 6. §. 11.*

21 Principalis huius Alleg. quæſtio hinc opportune petit an Epiſcop. in bigamia vera, vel interpretatiua poſſit diſpenſare? in qua tres potiſſimas inuenio ſententias; prima ſententia ipſaque verior tenet Epiſcop. non poſſe diſpenſare cum huiuſmodi bigamis etiam ad ordines minores, aut primam tonſuram, aut beneficium etiam ſimplex, quia *c. vnic. de bigamis lib. 6.* deſumptum ex Concil. generali *Lugdunen.* interdicit bigamis in minoribus Ordinibus conſtitutis deferre tõſuram clericalem, nec committit diſpenſationem Epiſcopo: tum quia hoc idem indicat generalitas *Conci. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 17.* & Epiſcopus nequit in Decreto generalis Concil. diſpenſare, vt dixi *Alleg. 33. nu. 25.* quare hanc ſententiam tenent *Gre. l. 5. verbo dos mugeres, tit. 5. p. 1. Couar. in Clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. num. 4. Flamin. d. q. 3. num. 196. Tolet. in ſumm. lib. 1. c. 26. num. 8. Humada l. 5. gloſ. 33. num. 3. titul. 5. part. 1. Salzedo ad Bernard. capit. 16. verbo diſpenſare, Bellet. dict. §. 6. nu. 41.*

22 Et ſecundum hanc ſententiam fuiſſe deciſum in ſacra *Cardin. Congreg.* teſtantur *Armendariz in addit. ad recop. legum Nauar. lib. 2. tit. 19. de foro comp. nu. 16. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 6. num. 5. praxis noua epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 60. Franciſc. Leo dict. cap. 8. num. 36.*

23 Secunda ſententia ait non poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt bigamus promoueatur ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia poſſe tamen concedere, vt inſeruiat in Ordinibus minoribus ante ſuſceptis, & vt beneficium ſimplex, quod ante poſſidebat, retineat, ita

Angel.

AVGVSTINI BARBOSÆ I. V. D. LVSITANI,

Et inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij Maioris, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI PARS TERTIA.

In qua quicquid quoad caſuum reſeruationem, reſidentiam Epiſcopalem, beneficiorum collationem, Eccleſiarum viſitationem, Vicarij conſtitutionem, monitoriorum conceſſionem, denique ad totius Iuriſdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorumque Conſeruatores pertinet, methodo noua, & expedita complectitur.

SVMMARIVM.

1 SVMMVS Pontifex Petri ſucceſſor ex ordinatione diuina Principatum, & iuriſdictionem ſolus habet, illamque immediatè in vniuerſa Eccleſia.

2 Summus Pontifex plures potuit ſibi reſeruare caſus.

3 Pallium Archiepiſcopis concedere ipſius eſt Summi Pont.

4 Pallium à B. Petri corpore accipi quomodo dicatur.

5 Eccleſiam in Cathedralem ſolus Papa erigit, ac alia ratione mutat.

6 Cathedrali Eccleſia ſine ſpeciali Summi Pontificis mandato nullus poteſt Paſtorem dare, &c.

7 Cathedralis Eccleſiæ adminiſtrationem nemo poteſt dare niſi Papa.

8 Epiſcopo coadiutorem nemo dat niſi Papa.

9 Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, vt Epiſcopus creetur ſolus Papa diſpenſat.

10 Epiſcoporum maiores cauſas ſolus dirimit, & cognoſcit.

11 Epiſcopus è gradu dignitatis deijcit, et deponit, ac reſtituit.

12 Epiſcoporum admittit renuntiationes.

13 Exemptionem à iure, & poteſtate Epiſcoporum ſolus ipſe concedit.

14 Eximere à ſe, & à Romana Curia an poſſit Summus Pont.

15 Ordines ſacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt ſolius eſt Summi Pont.

16 Ordines Eccleſiaſticos extra tempora à iure conſtituta dare ipſius eſt Summi Pont.

17 Ordines duos ſacros alicui vno, eodemque die, vel duobus continenter diebus dare eſt Summi Pont. & nu. 18.

19 Ordines, vt quis accipiat ab Epiſcopo alieno ſolus Papa concedit.

20 Ordines vt Epiſcopus conferre poſſit in die ſuæ conſecrationis, ſolius eſt Summi Pont. concedere.

21 Excommunicationis maioris vinculo obſtrictus ſacros Ordines ſuſcipiens indulgentia ſolum Summi Pont. mutuere, & officio ſuo fungi poteſt.

22 Ordinatum à Papa nullus ad ſuperiores Ordines promouere ſine ipſius licentia poteſt.

23 Renuntiationem beneficij gratia alterius factam ſolius eſt Summi Pont. admittere.

24 Penſiones annuas in beneficijs conſtituere, & conſtitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere ſolius eſt Summi Pont.

25 Beneficium ad certum tempus conferre ſolus Papa valet.

26 Beneficiarius perpetuò abſens ab eccleſia iuſta de cauſa poteſt Summi Pont. conceſſione fructus beneficij percipere.

27 Beneficio in Curia Rom. vacantia Papa ſolus confert.

28 Beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni eidemque clerico conferre ſolus Papa poteſt.

29 Dignitates duas in eadem Eccleſia, vel vnam ſimul cum Canonicatu nullus abſque Indulgentia Rom. Pont. habere poteſt.

30 Beneficium primum incompatibile, ita vacat adepta prioris poſſeſſione, vt illud ſtatim poſſeſſor dimittere teneatur in manibus Ordinarij, alias vtrumque vacat per Romanum Pont. conferendum.

31 Cauſæ omnes maiores ad Sedem Apoſt. referuntur.

32 Canones generales condere ſolius eſt Papa.

33 Legem condendi poteſtas ſoli Principi competit.

34 Concilium generale confirmare, & eius conſtitutiones probare, vel improbare, ac interpretari ipſius eſt Summi Pont.

35 Dubia, vel obſcura in reſcrip. ipſe ſolus Pap. interpr.

36 Contractibus quod deeſt ſolus Summus Pont. ſupplet.

37 *Iuſiurandum in rebus, & perſonis, alicuius momenti ſolus relaxat, commutat, & interpretatur.*

38 *Reſtituit ſolus eos, qui ſolemni ritu ſunt è clericorum gradu deiecti.*

39 *Remittit pœnas ob ſimoniam in ordine, vel beneficio contractam.*

40 *Natalibus legitimis aliquos reſtituit, quod attinet ad ea, quæ ſpiritualia ſunt.*

41 *Teſtamentorum pias voluntates ſolus ipſe commutat.*

42 *Interdici non poteſt Ciuitas à ſacris ob debitum pecuniariũ domini, vel officialium, vel priuatarum perſonarum ſine ſpeciali Papæ conſenſu.*

43 *Canonizare ſanctos ſolus ipſe poteſt.*

44 *Priuilegium ſolus poteſt concedere, vt quis ſoluatur à lege, qua quiſque decimam partem fructuum ſoluere cogitur.*

45 *Priuilegium Regi, & Principi ſolus concedit, vt beneficia in Eccleſiis ſuæ ditionis ſita obitu beneficiarij deſtituta conferre queant.*

46 *Pleniſſimas peccatorum cõdonationes ſolus Papa cõcedit.*

47 *Religioſorum nouos Ordines ſolus approbat.*

48 *Profeſſionem religionis poteſt irritam facere certa formula minimè ſeruata.*

49 *Solus concedit, vt Religioſi profeſſi cœnobium egreſſi ad audiẽdas leges, vel medicinã ad ordines promoueri queãt.*

50 *Mendicantes Religioſi non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare, ſine ſpeciali Papæ licentia.*

51 *Monaſterijs, & Eccleſiis Religionum ſolus Papa concedit priuilegium, vt liberentur ab obligatione ſoluendi procurationes Legatis Apoſtol. & iura Epiſcopalia.*

52 *Religioſus non poteſt eligi in Abbatem, vel Prælatum, alterius Religionis, vel habitus, ſine licentia Papæ.*

53 *Nullus poteſt agere in iudicio nomine Eccleſiæ Romanæ ſuper bonis quæ Fratribus Franciſcanis relinquuntur, ſine ſpeciali Romani Pontificis mandato.*

54 *Campanas plures non poſſunt habere Mendicantes ſine ſpeciali Sedis Apoſt. conſenſu.*

55 *Bulla in Cœna Domini cur ita dicta.*

56 *Auctores referuntur, qui ſuper Bullam in Cœna Domini commentarios ediderunt.*

57 *Bulla in Cœna Domini refertur.*

58 *Hæretici cuiuſcunque ſectæ excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & Schiſmatici.*

59 *Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores excommunicantur.*

60 *Piratæ, atque eorum receptatores, & fautores excommunicantur.*

61 *Naufragorum Chriſtianorum cuiuſcunque generis bona, etiam in littoribus inuenta, ſurripientes, excommunicantur.*

62 *Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur.*

63 *Falſificantes litteras Apoſt. aut ſupplicationes à quocunque auctoritatem habente ſignatas, item & falsò fabricantes litteras Apoſt. excommunicantur.*

64 *Arma, & alia vſui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos, excõmunicantur.*

65 *Impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam conuehunt, excommunicantur.*

66 *Sedem Apoſt. petentes, vel ab ea recedentes, & ſine iuriſdictione vexantes in Curia commorantes, excommunicantur.*

67 *Romipetas, ac peregrinos etiam in vrbe morantes, vel abeuntes lædentes, excommunicantur.*

68 *Cardinales S. R. E. & alios Prælatos offendentes, excommunicantur.*

69 *Romanam Curiam pro negotijs ſuis petentes per ſe, vel per alios lædentes excommunicantur.*

70 *Appellantes a grauamine, vel futura executione litterarum Apoſt. ad laicam poteſtatem, excommunicantur.*

71 *Litterarum Apoſt. aut aliarum expeditionum exequutionem impedientes, & prohibentes excommunicantur.*

72 *Iudices ſeculares, qui eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, quique Eccleſiaſticam libertatẽ tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur.*

73 *Prælatos ne ſua iuriſdictione vtantur impedientes, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Curiam ſecularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præſtanteſque auxilium, excommunicantur. §. 16.*

74 *Sedis Apoſt. & quorumcunque eccleſiaſticorum iuriſdictiones vſurpantes, vel etiam fructus ſequeſtrantes excommunicantur §. 17.*

75 *Decimas, & alia opera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſiis, Monaſterijs, aut eorum fructibus imponentes excommunicantur §. 18.*

76 *Iudices ſeculares, qui ſe interponunt in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas excommunicantur §. 19.*

77 *Romanæ Eccleſiæ bona, aut terras occupantes, & illius iuriſdictionem vſurpantes excommunicantur §. 20.*

78 *Abſoluere præſumentes à caſib. Bullæ in Cœna Domini, excommunicantur.*

79 *Abſolutio Papæ ab aliquo caſu Bullæ in Cœna Domini non comprehendit eos, qui non deſtiterint.*

80 *Abſolui non poſſunt incurrentes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quam à Romano Pontifice non obſtantibus priuilegijs, &c.*

81 *Epiſcopi, & locorum ordinarij litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini, ſemel in anno ſolẽniter publicare tenẽtur.*

82 *Confeſſiones quicunque audiunt apud ſe litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini habere debent.*

83 *Clericos percutientes incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam.*

84 *Falſarij, vel habentes penes ſe litteras falſas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expreſſorum incidunt in excõmunicationem Papæ reſeruatam.*

85 *Falſificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam.*

86 *Subreptitias, vel obreptitias litteras impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam.*

87 *Excommunicatus à delegato Papæ ſi per annum manet in excommunicatione, poſt annum abſoluitur à ſolo Papa.*

88 *Excommunicatos à Papa clericus ad diuina ſcienter admittens incidit in e communicationem Papalem.*

89 *Incendiarij excommunicati, & publicati, non niſi à Papa abſolui poſſunt.*

90 *Excommunicatos ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denunciationem ſolus Papa abſoluit.*

91 *Eligentes in Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionẽ, aut fratrem, vel eorũ filium, aut alium potentia, & dignitate inſignem in Papalem incidunt excommunic.*

92 *Taleas clericis imponentes, & clerici illas ſoluentes incidũt in excommunicationem Papalem.*

93 *Eccleſiaſticis perſonis ne quidpiam vendatur, prohibẽtes, incidunt in excommunicationem Papalem.*

94 *Vexandi, capiendi, ſeu interficiendi facultatem tribuens eorum perſonas, vel res, eo quod tulerint excommunicationis, interdicti, vel ſuſpenſionis ſentẽtiam*

inci-

incidunt in excommunicationem Papalem.

95 *Inquiſitores ſi alicui crimen hæreſis falsò imponant, & innocentes infament, in excommunicationem Papalem incidunt.*

96 *Religioſi, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrant, vel matrimonia eorum ſolemnizant, non habita prius à parocho ſpeciali licentia, &c. in excommunicationem Papalem incidit.*

97 *Fratres Minores habent priuilegium à Sixto IV. vt poſſint adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Vnctionis illis, quorum Confeſſiones audierint, quando Rectores, ſeu Curati eorum malitiosè, aut ſine rationabili cauſa denegauerint.*

98 *Euchariſtiæ Sacramentum prohibetur adminiſtrari ſecularibus, & Religioſis, & quid in hoc Minoribus conceſſum ſit, oſtenditur.*

99 *Regulares matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali, ipſo facto in excommunicationem Papalem incidunt.*

100 *Clerici, ſiue Religioſi, qui violant Conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurãdum, aut promittendum, vt ſepulturam apud eorũ Eccleſiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt.*

101 *Interdicto loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem Papalem incidunt.*

102 *Minores Religioſi, interdicti qui admittunt in ſuis Eccleſiis Fratres Tertij Ordinis ad audienda diuina officia, in excommunicationem Papalem incidunt.*

103 *Cadauera hominum exhumans, in fruſta incidens, vel carnes ab oſſibus ſeparans, incidit in excommunicationem Papalem.*

104 *Simoniam committentes in Ordine, beneficio, vel Religionis ingreſſu, in excommunicationem Papalem incidunt.*

105 *Fratres cuiuſcumque ordinis Mendicantium tranſeuntes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthuſiana, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, necnon & tales recipientes incidunt in excommunicationem Papalem.*

106 *Eccleſiaſticam libertatem, aut interdictum Sedis Apoſtolicæ violantes incidũt in excommunic. Papalem.*

107 *Dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iuſtitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem.*

108 *Cardinalium bona rapientes dum in Conclaui ſunt, incidunt in excommunicationem Papalem.*

109 *Conceptionis Beatiſſimæ Virginis feſtum, qui affirmant non eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationem Papalem incidunt.*

110 *Decretum Sacræ Congregationis S. Romanæ Eccleſiæ, & vniuerſalis inquiſitionis refertur.*

111 *Virginem Beatiſſimam ſine vlla macula eſſe conceptam veriſſima tenet opinio.*

112 *Virgo Sanctiſſima vixit 63. annos, & ideò eius Corona totidem continet Aue.*

113 *Prouiſus de Eccleſia, vel Monaſterio vacanti à Sede Apoſtolica prouiſionis nuntiatoribus aliquid dans, promittens, promiſſumue ſoluens, in excommunicationem Papalem incidit.*

114 *Laicus, qui Eccleſiaſticum relegauerit, aut proſcripſerit, & qui proſcriptionem ſcripſerit, incidit in excomm. Papalem.*

115 *Eccleſiaſticus, qui alium Eccleſiaſticum ad forum laicale trahit, incidit in excommunicationem Papalem.*

116 *Papæ miniſtri, & omnes officiales etiam epiſcopali dignitate præditi in terris eccleſiæ officium quodcumque exercentes, qui munera accipiunt præter eſculenta, & poculenta, quæ biduo conſumi poſſunt, in excõmunicationem Papalem incidunt.*

117 *Lapides, & alia ornamenta de Eccleſia, vel alijs locis ſacris auferentes, & auferenti, ſeruanti, & retinenti auxilium, vel fauorem dantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

118 *Cardinalis, vel aſſiſtentis, qui ſe finxerit nepotem, aut familiarem, ſeu commenſalem, vt litteras Apoſtolicas gratis expediat, in excommunicationem Papalem incidit.*

119 *Prædicantes miracula falſa, vel incerta, aut prophetias, quæ non continentur in ſacra Scriptura, incidunt in excom. Papalem.*

120 *Duellum facientes, campum dantes, & auxilium præſtãtes, incidunt in excommunicationem Papalem.*

121 *Inquiſitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excom. Papalem.*

122 *Cameræ Apoſtolicæ libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excommunicationem Papalẽ.*

123 *Cameræ Apoſtolicæ miniſtri, & alij rationes integrè, & fideliter non reddentes incidunt in excommunicationem Papalem.*

124 *Examini ſe ſupponentes pro alio beneficium Eccleſiaſticũ impetrante in excommunicationem Papalem incidunt.*

125 *Beneficiorum Eccleſiaſticorum prouiſione, vel collatione, vel in eorum poſſeſſionem admiſſione aliquid exigentes, in excom. Papalem incidunt.*

126 *Papa viuente, qui tractant de alio eligendo, in excomm. Papalem incidunt.*

127 *Cardinales qui Sede vacante contrauenerint ijs quæ ordinata ſunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem.*

128 *Cardinales reuelantes aliquid de actis ſecretò in Conſiſtorio exiſtente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excommunicationem Papalem.*

129 *Litteras, aut ſcripturas cuiuſuis generis mittentes ad eos, qui ſunt in conclaui, & ſic recipientes, in excommu. Papalem incidunt.*

130 *Eccleſiaſtica bona per vim, vel ſuppoſitas perſonas in proprios vſus conuertentes incidũt in excommunicationem Papalem.*

131 *Commiſſarij ſeu delegati ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationi conſentientes, in excom. Papalem incidunt.*

132 *Clerici de parochiali Eccleſia prouiſi iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum non ſeruantes, in excomm. Papalem incidunt.*

133 *Concilio Tridentino commentarios, gloſſas, & ſcholia inſerentes in excommunicationem Papalem incidunt.*

134 *Nuntius Apoſtolicus, qui à Principibus ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit, in excom. Papalem incidit.*

135 *Mulier, quæ monaſteria Regularium etiam Mendicantium ingredi auſa fuerit in excommunicationem Papalem incidit.*

136 *Monialis à clauſura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes in excommunicationem Papalem incidunt.*

137 *Pœnitentariæ Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiam ſponte oblatum accipientes incidunt in excommunicationem Papalem.*

138 *Beneficia Eccleſiaſtica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, incidunt in excommunicationem Papalem.*

139 *Vacantibus Eccleſiarum dignitatibus, canonicatibus, aut præbendis per ſtatutum, aut conſuetudinem diſtributiones, & fructus menſæ Epiſcopali applicat, aut in communem vſum cedit, incidit in excommunicationem Papalem.*

140 *Gubernator locorum ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferēdi arma tribus palmis breuiora etiam ad breuiſſimum tempus conceſſerit, incidit in excommunicationem Papalem.*

141 *Chriſtianus, qui alium Chriſtianum in Terris Turcarum habitantem tanquam mancipium cœperit, aut eius bona diripuerit, in excommunicationem Papalem, incidit.*

142 *Publicani, qui pedagium, gabellam vel vectigal à Regularibus ordinum Mendicantium exegerint, in excōmunicationem Papalem incidunt.*

143 *Gubernator Eccleſiaſtici ſtatus, & officialis, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel ſaluũ conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

144 *Confeſſores, qui ex priuilegio Sixti IV. commutant aliquod Votorum ſolemnium, in excommunicationem Papalem incidunt.*

145 *Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit.*

146 *Baro, vel Dominus Sedi Apoſtolicæ ſubiectus, frumentum, fruges vltra ſibi vſum, familiæque ſuæ neceſſarium emens, in excommunicationem Papalem incidit.*

147 *Epiſcopus, aut patronus, tam Eccleſiaſticus, quam laicus, qui à collatione, aut ſuſpenſione ſuſpenſus beneficiũ contulerint, aut ad id præſentauerint, in excommunicationem Papalem incidunt.*

148 *Fratres S. Franciſci de obſeruantia, qui in electione Miniſtri Generalis, Prouincialium, & Cuſtodum, pro ſe, aut pro alio ſubornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt.*

149 *Locus ad Romanam Eccleſiam cum vacauerit, qui de eo in feudum dando aliquo modo egerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

150 *Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos qui depinxerit, et aliquo colore infecerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

151 *Monialium Monaſteria ingredientes prætextu facultatũ abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earundem licentiarum prætextu eo aliquem ingredi permiſerint, et qui prætextu licentiarum Epiſcopalium eo ingrediuntur neceſſitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt.*

152 *Sal exterum in Vrbes, & oppida, eaque loca Sedi Apoſt. ſubiecta aſportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

153 *Frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiuſuis generis extra ſtatum S. Roman. Eccleſiæ, quouis modo exportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

154 *Religioſus S. Franciſci de Obſeruantia, qui contemptis Superioribus ſuis ad Tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

155 *Religioſus Heremit. S. Auguſtini Congregat. Lombardiæ, qui obedire conſtitutioni neglexerit de exemptione monialium eiuſdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem.*

156 *Religioſus Ordinis Ciſtercienſis, qui aliquid commiſerit contra Conſtitutionem editam de exemptione monialium ab eodem Ordine, in excomm. Papalem incidit.*

157 *Subiectus ditioni Eccleſiaſticæ, qui homicidas, graſſatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, aut recipi permiſerit, in excommunicat. Papalem incidit.*

158 *Reliquias ſacras, qui ſine cōceſſione Summi Pont. in prouinciam Mediolanen. aſportauerit in excomm. Papalem incidit.*

159 *Iurare facientes illicita, vel de obſeruandis ordinationibus, & ſtatutis contrarijs decretis Cōc. Trident. in excomm. Papalem incidunt.*

160 *Societatis Ieſu inſtitutum, aut Conſtitutiones, qui directè, vel indirectè impugnare, aut contradicere audent incidunt in excomm. Papalem.*

161 *Libros mouentes, & monumenta quæcunque ex bibliothecis ordinum Fratrum Carmelitarum in excommun. Papalem incidunt.*

162 *Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici, qui ad effectũ conſequendi officium Magiſtri generalis pro ſe, vel alijs, ad fauores extra religionem recurrunt, incidunt in excomm. Papalem.*

163 *Confeſſionem & abſolutionem ſacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excomm. Papalem.*

164 *Armatorum collectas, & caualcatas facientes incidunt in excomm. Pap.*

165 *Regulares, qui ex inſulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iapponicas commeant, incidunt in excomm. Papalem.*

166 *Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia ſecularia quouis prætextu appellare vel confugere præſument, in excommunicationem. Papalem incidunt.*

167 *Delinquentes à Sacris locis extrahentes, præterquam in caſibus conceſſis per Greg. XIV. in excommu. Papalem incidunt.*

168 *Religionum Superiores, qui Bullæ Pauli Quinti editæ anno 1606. non paruerint, incidunt in excomm. Papalem.*

169 *Præſidentes, & Officiales omnes Montium pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet ſpectantes in alios, quàm pauperum vſus, diſponere præſumunt, in excommunicationem Papalem incidunt.*

170 *Excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Decreto, & decretalibus reperiuntur.*

171 *Excomm. nulli reſeruatæ, quæ in ſexto Decretalium reperiuntur.*

172 *Excommunicationes nulli reſeruatæ quæ in Clement. reperiuntur.*

173 *Excommunicationes nulli reſeruatæ quæ in Extrauagantibus reperiuntur.*

174 *Excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Conc. Trid. reperiuntur.*

175 *Epiſcopi, & quicunque in Eccleſia Primates à caſibus, & excommunicationibus, quas ſummus Pōtifex ſibi reſeruauit abſoluere non poſſunt.*

Digitized by Google

176 *Epiſcopi poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referunt.*
177 *Epiſcopatus an ſit de iure diuino.*
178 *Abſoluendi facultas ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis non extenditur ad caſus contentos in Bulla Cœnæ.*
179 *Abſoluendi, cui conceditur facultas à caſibus Summo Pontif. reſeruatis, poterit abſoluere à cenſuris illi reſeruatis.*
180 *Abſoluendi ab omnibus cenſuris, qui obtinuerit poteſtatem à Summo Pont. poterit abſoluere à cenſuris illi reſeruatis.*
181 *Prælatus quicunque ſibi ſubditũ abſoluere poterit ab omni excommunicatione iuris nulli reſeruata.*
182 *Abſolui poteſt ſubditus ab Epiſcopo loci, vbi moratur, à ſententia iuris, quam incurrit in alia diœceſi.*
183 *Parochus, & alius quicunque Sacerdos poteſtatem habẽs abſoluendi à mortalibus, poteſt abſoluere à cenſuris iuris nemini reſeruatis.*
184 *Ordinarius non poteſt ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationum iuris nulli reſeruatarum.*
185 *Epiſcopi omnes quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt.*
186 *Decretum, & declaratio ſuper abſolutione à cenſuris, ſeu à caſibus reſeruatis, refertur.*
187 *Decretum aliud refertur, quo confirmantur, & innouantur contenta in præcedenti.*
188 *Litteræ Sacræ Congregat. referuntur, in quibus circa caſuum reſeruationem regulæ dantur vtiliſſimæ.*

EPISCOPVS CIRCA CASVVM RESERVATIONES QVAM HABEAT AVCTORITATEM.

ALLEGATIO L.

APOSTOLI licèt à Domino parem cum Petro acceperint poteſtatem *c. in nouo 21. diſt.* in quorum locum ſucceſſerũt Epiſcopi *ca. quorum vices 68. diſt.* Petrus tamen, in cuius locum ſucceſſit Summus Hierarchia ter Maximus Põtifex, obtinuit Principatum ex Ordinatione diuina, nam illi ſoli dictum eſt *Ioã. 21.* Paſce oues meas, *cap. puto 2. queſt. 7.* Inter Beatos Apoſtolos quædam fuit diſcretio, & licèt omnes eſſent Apoſtoli, Petro tamen à Domino conceſſum eſt (& ipſi inter ſe idipſum voluerunt) vt reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis, & cephas, ideſt, caput, & principium teneret Apoſtolatus, *Anaclet. epiſt. 3. cap. 3.* relatus in *cap. Sacroſancta. 2. diſt. 22. Ant. Auguſt. in epithome iuris Pontificij lib. 1. de Pont. Maximo c. 19.* Principatum igitur & iuriſdictionem ſolus Summus Põtifex habet, eamque immediatè in vniuerſam Eccleſiam, *Extrauagans vnam ſanctam, de maiorit. & obed. inter communes,* quam quidem illo ipſo temporis momento, quo canonicè eſt electus, accipit à Deo Opt. Max. ſuper totum corpus Chriſti myſticum, itaut quicunque alij ipſi neceſſario ſubijciantur, *c. licet*, cum ibi notatis. *de elect.* ex quo veluti quodam fonte peremni cęterorum aliorum eccleſiæ Patrum poteſtas manat *d. cap. in nouo, c. omnes 22. diſt.* Quid enim ei abnegabimus, de quo inſigne illud *D. Bernardi libr. 2. de conſid. ad Eugenium:* Age indagemus adhuc diligentius quis ſis? quam geras perſonam in eccleſia Dei? quis eſt Sacerdos magnus, Princeps Epiſcoporum. Tu hæres Apoſtolorum. Tu primatu Abel. Gubernatu Noe. Patriarchatu Abraham. Ordine Melchiſedech. Dignitate Aaron. Authoritate Moyſes. Iudicatu Samuel. Poteſtate Petrus. Vnctione Chriſtus.

2 Summus igitur eccleſiæ Princeps, & Chriſti Vicarius plures potuit ſibi reſeruare caſus, qui digni aut maturo conſilio, aut ſeuera animaduerſione ſibi viſi fuere, itaut nefas ſit cuiuſuis ordinis viro ipſo inuito de illis cognoſcere, aut eos attingere, vndecim recenſent quatuor verſibus *gloſ. verbo pertineant in cap. 1. de translat. Epiſcopi, & gloſ. verbo pertinere in cap. ſicut vnire, de exceſſ. prælat.* Hoſt. vero viginti & ſeptem verſibus, ſexaginta refert, quos breuiter percurrere mihi nõ inutile viſum eſt, vt illis exceptis Epiſcopus in omnibus alijs poteſtatem ſibi tributam eſſe ſciat.

In Epiſcopis, quæ ſibi Summus Pontifex reſeruauit.

3 IPſius eſt Summi Pont. Archiepiſcopis palliũ concedere *c. niſi de auct. & vſu pallij*, quia datur in ſignũ plenitudinis poteſtatis *cap. antiqua 23. de priuileg.* quæ quidem poteſtatis plenitudo ab alio dari non poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, eiuſque Præſide Romano Põt. Petri Succeſſore, à quo tanquam à capite in alios Prælatos, tanquam membra, omnis profluit Eccleſiaſtica iuriſdictio *d. cap. in nouo:* & ideo dicit *text. in cap. ſignificaſti 4. ad finem de elect.* 4. Quod pallium à B. Petri corpore tantum ſuſcipitur, quia ſcilicet à ſolo Romano Pontifice Petri ſucceſſore eſt accipiendum, vt poſt Hoſt. notat *Abb.* ibi *num. 2. Leli. Zecchi. de Republ. Eccleſ. tit. de ſtatu Reuerendiſſ. Patr. nu. 5. verſ. traditur, & ex Innoc. Luſitanus noſter Vaſconcel. in harmonia rubric. ſub rub. de auctoritate, & vſu pallij nu. 7.* Verum *gloſ. pen. in d. c. ſignificaſti,* ſcribit quod de corpore B. Petri pallium aſſumi dicatur, quia pallia conſecrata deferuntur ad Altare ſacrum, in memoriam corporis B. Petri, vt inde tradantur Archiepiſcopis pręſentibus, vel procuratoribus eorum, ſi abſint, iuxta *cap. quoniam 100. diſt.* quam *gloſſam* ſequuntur omnes ibi, & latè explicant, *Guid. Pancirola in theſauro vari. lectionum libr. 1. cap. 20. Steph. Durantes de ritibus Eccleſ. libr. 2. c. 9. num. 43. Fr. Hieron. Roman. lib. 3. de Republ. Chriſt. c. 6.*

5 Solus ipſe Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem, *cap. felix 50. cap. præcipimus 54. 16. quæſtio. 1.* Et eam diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat *c. 1. & c. inter corporalia, de translat. Epiſcopi, cap. mutationes 7. q. 1. gloſſ. verbo Cathedralem in c. cum inferior, de maior. & obed.*

6 Sine ſpeciali ipſius mandato, & licentia nullus poteſt Paſtorem dare Eccleſiæ Cathedrali ſibi qualitercunq; exemptæ, quæ Clero careat, & Paſtore Chriſtiano, *Clem. in plerisque de elect.*

7 Eccleſiæ Cathedralis adminiſtrationem nemo poteſt dare niſi Papa, *capit. is cui, 42. de elect. in 6. Eccleſia*

Cathedrali, de ſupplenda neglig. Prælat. eod. lib. Rebuf. in tract. nomin. q.8.nu.29. Et ſolus Papa Curatorem dare poteſt Eccleſiæ Cathedrali, & eius bonis quoad effe-ctum agendi, *Gig. de penſionibus q.65.nu.5.& 6.*

8 Epiſcopo adiutorem nemo dat niſi Papa, *capit.1. de elect. in 6.*

9 Ipſe ſolus poteſt concedere, vt Monachus laicus, vel clericus ſecularis minoribus ſolum Ordinibus initiatus Epiſcopus creetur, *c. miramur 61. diſtinct.*

10 Epiſcoporum, & Superiorum Antiſtitum maiores cauſas ſolus dirimit & cognoſcit, *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap.5.*

11 Epiſcopos è gradu dignitatis deijcit ex cauſa *cap. quamuis, & cap. dudum 3. quæſt.5.* Deponit, & reſtituit *cap. ideo 2. quæſt.6. gloſſ. verbo reſeruata in c. translationem, de officio Legati.*

12 Epiſcoporum admittit renunciationes, *gloſſ. verbo manib. in Clem.1. de renunt. Flam. de reſ. lib.7. quæſt.11. num.17.*

13 Solus ipſe eximit, & excipit aliquos à iure, & poteſtate Epiſcoporum, *gloſſ. in cap. frater 16. quæſt.1. gloſ. verbo exemptum in cap. cum inferior, de maiorit. & obedien. gloſſ. verbo reſeruata, poſt princip. in capit. quod translationem, de officio Legati, gloſſ. in cap.1. in princip. de priuileg. in 6. Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. exemptiones verſic. eximere propriè eſt Apoſtolicæ Sedis, Anchar. conſil.132.nu.5.*

14 Quod à ſe, vel Romana Curia eximere non poteſt *Abb. in c.ꝑ. ſi quis num.2. de maior. & obed. Selu. de benefic. p.3. quæſt. num.16. & tract. de iureiur. p.4. num.39. Barthol. Bellencin. de charit. ſubſid. q.58.nu.4. Reſtaur. de Imper. quæſt.50.nu.32.* quia vt dicunt *Abb. & Ioann. Andr.* non eſt credendum quod Papa poſſet aliquem priuilegiare ne teneatur venire ad eum, vel vt per eum non poſſit excommunicari, quia cum ipſe teneat locum Dei in terris *cap.2. de translat. Prælat.* non debet aliquem eximere ſua poteſtate, cum per hoc eximeretur à poteſtate Dei, vnde contra ſummam Papæ poteſtatem non valet præſcriptio. *Innoc. in cap. bonæ 2. de poſtulat. Prælat. Felin. in c. cum non liceat num.14. in fine, de præſcript.* tum ne dentur acephali, ſine Rege, ſine capite vt locuſtæ, *Abb. in cap. per venerabilem num.9. & 37. qui filij ſint leg.* tum ne ſit in manu Pontificis abijciendi à ſe claues, ac ſibi manus ligandi, *cap. innotuit de elect. cap. fin. vbi gloſ. de reſcriptis in 6. gloſſ. in c. fin. de ſent. excomm. eod. lib.*

In Ordinibus conferendis, quæ ſibi Summus Pontifex reſeruauit.

15 SOlius eſt Summi Pontif. ad tres ordines ſacros promouere eos qui nondum ad legitimam ætaté peruenerunt, *c. cum in cunctis, de elect.*

16 Et extra tempora à iure conſtituta aliquem ad Eccleſiaſticos ordines promouere; *c. conſultationi 16. de tempor. ordinat. Salzed. ad Bernard. in pract. c.16. litt. A. verſ. & licet,* dixi ſupra *Alleg.17. num.5.*

17 Item vna eademque die aliquem ad ſacros duos ordines prouehere, *c. dilectis, de temporibus ordination.* & faciunt, quæ ſupra *Alleg.14. nu.10.*

18 Item ipſius eſt ſolum alicui duobus continẽter diebus duos ſacros Ordin. dare, puta Diaconatum Sabbato, & die Dominica Presbyteratum, *cap. literas, eod. tit. de temp. ordinat.*

19 Et concedere, vt quis ordines accipiat ab Epiſcopo alieno, *c. conſultationi, de temporibus ordinat.*

20 Item concedere, vt Epiſcopus in die ſuæ conſecrationis Ordines conferre poſſit, *cap. quod ſicut 28. §. ſuper eo, de elect.*

21 Item indulgere, vt qui excommunicationis maioris vinculo obſtrictus Ordines ſacros ſuſcepit, vel ſacris eſt optatus, ſuo munere, & officio fungi poſſit, *c. cum illorum, de ſentent. excommun. eit.*

22 Nemo denique poteſt ordinatum à Papa ad Superiores Ordines promouere ſine ipſius licentia, *Doct. in c. cum in diſtribuendis, de temporibus ordinat. Cocchi. de iuriſd. ordin. in exemptos p.1. q.21.*

In beneficijs, quæ Summo Pontifici in iure reſeruata reperiantur.

23 RElnuntiationem beneficij, gratia alterius factam ſolius eſt Summi Pontif. admittere, *cap. deliberatione, §. prohibemus, de officio Leg. lib.6. Flam. de reſigna. lib.2. q.1. nu.62.*

24 Item in beneficijs annuas penſiones conſtituere, & conſtitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere, *cap. primo, vt Eccleſi. benefic. ſine diminut. confer.* & faciunt quæ *Rebuff. de pacificis poſſeſſor. num.117. & in praxi benefic. titul. requiſita ad collationem bonam à num.6.*

25 Item beneficium ad certum tempus non in perpetuum conferre, *c. paſtoralis 7. q.1. gloſſ. verbo perpetui, in c. vni. de capellis monach. in 6.*

26 Et ſolus concedit, vt beneficiarius quamuis perpetuò abſit ab Eccleſia ex aliqua iuſta cauſa fructus beneficij percipiat, *c. vlt. de reſcript. lib.6.*

27 Et beneficia in Curia Romana vacantia ipſe ſolus confert, *cap. ſecundo, de prebendis lib.6.* & dicam infra dum agitur de beneficijs Summo Pont. reſeruatis.

28 Item beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni, eidemque clerico conferre ipſe ſolus poteſt, cuiuſmodi ſunt beneficia ſimilia ſub eodẽ tecto: duas itidem Cathedrales, duas parochiales, vel duo beneficia curam animarum habentia, vel dignitatem, vt infra ſuo loco dicetur. Ea etiam, in quibus iure, priuilegio, vel cõſuetudine quis reſidere, vel commorari debet *Concil. Trid. ſeſſ.7. de reform. c.17.* cum reſtrictione, quam alibi adduximus.

29 Item in eadem Eccleſia abſque Indulgentia Rom. Pontif. nemo poteſt duos perſonatus, vel dignitates Præpoſituras, vel adminiſtrationes, vel officia, vel eorum alterum ſimul cum canonicatu habere, *c.1. de conſuetud.*

30 Item quando aliquis recipit ſecundum beneficium, quod incompatibile cum alio iura vocant, & illius poſſeſſionem adeptus eſt, vel per ſe ipſum ſtat, quominus illam aſſequatur, ita vacat primum incompatibile, vt illud ſtatim dimittere in Ordinarij manibus cogatur, quod ſi non dimiſerit vtrumque vacat, & Romani Pontif. ſolius eſt illud tunc conferre, *Extrauag. execrabilis §. qui vero deinceps, de praben. Ioan. XXII.*

Circa iuris interpretationes, & graues cauſas diſcernendas, quæ Summo Pont. reſeruata reperiantur.

31 CAuſæ omnes maiores ad Sedem Apoſt. referuntur, *c. 1. de iuram. calumniæ, c. maiores, de Baptiſmo*, Porro cauſæ maiores cenſentur quæſtiones, quæ ſpectant ad articulos Fidei intelligendos; ad Canonicos libros diſcernendos; ad ſenſum ſacrarum litterarum declarandum, approbandumque, ad interpretanda quæ dubia ſunt, vel obſcura in controuerſijs Fidei; in iure Canonico, vel diuino: item ad declarandum quæ ad Sacramenta pertinent, videlicet ad materiam, formam, & miniſtrum, & alia huiuſmodi, adnotata in *cap. quoties 24. q. 1.*

32 Solius Papæ eſt generales Canones condere, *c. ideò permittent §. ſi ergo primum 25. q. 1.*

33 Quia poteſtas condendi legem ſoli Principi competit, *l. vlt. Cod. de legibus, Riminald. in l. imperium nu. 403. ff. de iuriſd. omnium iud.* vbi *Gaſp. Valaſ. num. 96. & numer. 199. Rebuff. ad leges Galliæ in proœm. gloſ. 1. num. 4. Auiles ad capita Prætor. in proœm. verbo ordenanças nu. 1 Menoch. 686. nu. 23. Menoch. illuſtri. cap. 1. num. 6. Moil. in emporio iuris p. 1. tit. 1 in prælud. nume. 20. & 23. Cardoſo in praxi iudicum verbo lex num. 5. Modern. de iuriſdictione par. 1. capit. 37. Soares de legibus lib. 1. cap. 8. numer. 9. & lib. 3. cap. 9.*

34 Ipſius eſt Concil. gener. Confirmare, & eius Conſtitut. probare, vel improbare, & interpretari, vt patet *ex diſtinctione 17. & ex cap. ſtatutum, de elect.* Et aliorum ſcripta damnare, *c. damnamus, de ſumma Trinit. cap. fraternitatis, de hæret.*

35 Quæ ſunt dubia, vel obſcura in reſcriptis ipſe ſolus interpretatur, *cap. paſtoralis, de fide inſtrum. c. cum veniſſent, de iudic.*

36 Solus ipſe ſupplet, quod in contractibus deficit, quando ſcilicet aliquid quod ius Canonicum requirit, omiſſum eſt, *c. illa quotidiana, de elect. & c. 1. de tranſact.*

37 Relaxat, commutat, & interpretatur iuſiurandum in rebus, & perſonis alicuius momenti, *cap. Venerabilem, §. eos, de elect.*

38 Ipſe ſolus reſtituit eos, qui ſolemni ritu ſunt è clericorum gradu deiecti, *glo. in c. ideò 2. q. 6. & in c. ex tua §. vlt. de cleric. non reſid.*

39 Et remittit pęnas ob ſimoniam in Ordine, vel beneficio contractam, *c. qui ſimoniacis 1. q. 1.*

40 Item aliquos legitimis natalibus reſtituit, quod attinet ad ea, quæ ſpiritualia ſunt, *cap. per venerabilem, qui filij ſint legit.*

41 Legata ad pias cauſas facta nemo alius niſi Romanus Pontifex poteſt ad alios vſus conuertere, vel transferre. *Clem. quia contingit, de relig. domibus.* Nam illi ſoli licet commutare pias teſtamentorum voluntates, *Tiraq. de priuilegijs piæ cauſæ priu. 135. Pinel. in rub. C. de reſcind. vend. p. 1. c. 2. nu. 19. Nau. conſ. 2. nu. 6. de rebus Eccleſiæ non alien. Perez tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 72. Fr. Emm. q. Regular. tom. 2. q. 125. art. 9. Beia reſponſ. caſuum conſc. p. 4. caſu 22. Henriq. in ſumm. lib. 7. c. 37. §. 2. lit. F. & lib. 9. c. 22. §. 6. lit. M. Menoch. illuſtr. cap. 25. nu. 26. cum ſeqq. Iacob. de Graffijs de arbitr. Confeſſ. lib. 2. c. 69. nu. 1. Cened. pract. quæſt. lib. 1. q. 35. nu. 12. Melchi. Phæbos Luſit. deciſ. 47. nu. 12. cum ſequentibus tom. 1.*

42 Sine ſpeciali ipſius conſenſu non poteſt interdici ciuitas à ſacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, vel priuatarum perſonarum, *Extrauag. prouide attendentes, Bonifac. VIII. de ſentent. excommun. inter communes, Cou. in cap. alma p. 2. §. 1. nu. 5.*

43 In Sanctorum cœlitum numerum ſolus ipſe ſummus Pontifex aliquem referre poteſt, hoc enim Sedi Apoſt. reſeruauit, *Alex. III. in c. de reliquijs, & venerat. Sanctor.* Quidã olim cenſuerunt id iuris eſſe penes Epiſcopum in ſua ditione, propterea quod *in c. 1. de conſecrat. diſt. 3.* ita dicitur. Et illæ feſtiuitates, quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus cum populo collaudauerint: *glo.* tamen eo in loco id ad Romanum Pontificem ſolum pertinere aſſerit, & approbant *Maſcard. de prob. concl. 262. nu. 50. Azorij inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 6. q. 1. Cened. ad decretal. collect. 52. num. 4. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 51. in fin.*

44 Priuilegium ſolus ipſe Summus Pontifex poteſt concedere, vt quis ſoluatur à lege, qua quiſque decimam partem fructuum ſoluere cogitur, *c. ex parte, & c. ſuggeſtum de decimis.* Et poteſt quædam bona, & iura eccleſiaſtica laicis conferre, putà poteſt decimas partes fructuum ex beneficijs eccleſiaſticis iuſtis de cauſis Regibus, & Principibus addicere.

45 Item poteſt Regi, & Principi, priuilegium concedere, vt beneficia in Eccleſijs ſuæ ditionis ſita obitu beneficiarij deſtituta conferre queant: poteſt etiam laico auctoritatem, & poteſtatem dare, vt aliquos excommunicationis vinculo obſtringere poſſit *Borgaſ. de irregul. p. 1. num. 40.*

46 Solus Papa poteſt pleniſſimas peccatorum condonationes, hoc eſt, indulgentias concedere, *Doct. in cap. cum ex eo, de priuil.*

Quoad Religioſos, quæ Summo Pont. in iure reſeruata reperiantur?

47 ITem Summi Pont. eſt nouos Religioſorum Ordines approbare, hoc enim *Innoc. III.* in Concil. Lateranen. Sedi Apoſt. reſeruauit, vt habetur in *c. vlt. de relig. domibus Azorij inſtit. moral. p. 1. lib. 11. c. 23. q. 5. & c. 24. quæſt. 4. in fi. & p. 2. lib. 5. cap. 7. q. 1. Fr. Emman. q. Regular. tom. 3. q. 48. art. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 364. verſ. accedit.*

48 Solus ipſe poteſt profeſſionem religionis irritam facere, hoc eſt, ſtatuere ne rata, & firma ſit, ſi fiat ante certos ætatis annos, aut certa formula minime ſeruata, communis ſent. ex *c. ad noſtram, & cap. ſignificauit, & c. quia in inſulis, de Regularibus*, Etiam Abbate, & Monachorum Conuentu inuitis poteſt Monachum è cœnobio euocatum, & aſſumptum, certæ Eccleſiæ præficere, vel Epiſcopo, vel Principi adiutorem, & ſocium dare, vel apud ſe ſocium retinere, *c. per principalem 9. q. 3.*

49 Item poteſt ſolus concedere, vt Religioſi profeſſi cœnobium egreſſi ad audiendas leges, vel Medicinam, ad Ordines promoueri queant, *cap. non magnopere, ne clerici, vel monachi*, idem iuris eſt de clericis ſecularibus dignitatem, vel perſonatum, vel parochiale beneficium habentibus, *cap. ſuper ſpecula, ne clerici, vel monachi.*

50 Mendicantes Religioſi non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare ſine ſpeciali licentia Papæ, *c. 1. de exceſſ. Prælat. in 6.*

51 Papa ſolus concedit priuilegium monaſterijs, & Eccleſijs

cleſijs religioſorum, vt liberentur ab obligatione ſoluendi procurationes Legatis Apoſt. & iura Epiſcopalia, *Clem. 1. de cenſibus.*

52 Nullus niſi Papa concedere poteſt, vt Religioſus aliquis eligatur in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus, *Clem. 1. de elect.*

53 De bonis, quæ Fratribus Franciſcanis relinquuntur, nullus poteſt agere in iudicio nomine Eccleſiæ Romanę ſine ſpeciali Romani Pont. mandato *Extrauag. ſi conditorem, de verbor. ſignif. Ioann. XXII.*

Solus Papa concedere poteſt facultatē, vt quis aſſumere queat habitum fraticellorum, & biſaccorum, *Extrauag. Sancta Romana Eccleſia, de relig. domib. Pauli II.*

54 Fratres Mendicantes ſine ſpeciali Sedis Apoſt. conſenſu non poſſunt plures habere campanas, *Extrau. quia cunctos, de offic. Cuſtodis, Ioan. XXII.*

55 Plures quoque ſibi reſeruauit caſus & excommunicationes Sum. Pontifex, in quibus Epiſcopi etiam quoad eorum ſubditos ſe ſe intromittere non poſſunt. Et primo reſeruati ſunt Papæ caſus contenti in Bulla Cœnæ Domini, ita nuncupata, eo quod feria V. magnæ hebdomadæ, qua Chriſtus Dominus Cœnam Paſchalem cum Diſcipulis fecit, legatur, & excommunicentur delinquentium multa genera; vſus legendi hunc proceſſum & reſeruandi Sedi Apoſtol. has excommunicationes cœpit ſub *Martino* huius nominis *V.* publicari ter in anno circa annum redemptionis noſtræ 1420. quo tempore fuit habitum *Concil. Conſtantienſe* contra errores *Boemorum*, in eodem Concilio; ordinatus hic proceſſus, deinde fuit auctus à *Paulo II.* & *Sixto* huius nominis *IV.* in ſuis Extrauag. Et ſi Dominici Gregis hos ſequutus eſt *Leo X.* & cum auxit aduerſus Lutherū: hos ſunt ſequuti poſteà *Paulus III. Paulus IV. Pius IV. Pius V.* qui eum maiori auctoritate fulcitū, & auctum Reipub. Chriſtianæ vtiliorem reddidit, & ſucceſſiuè omnes Summi Pontif. legebatur, & publicabatur, vt ſupra dicebam ter in anno ſecundum *gl. in Clem. 1. de iud.* ſcilicet d. fer. V. & die Aſcenſionis Domini, & Dedicationis Sancti Petri, & Pauli, ſed hodie legitur ſemel in dicta fer. V. magnæ hebdomadæ: ad illius explicationem ſunt in lucem edita varia ſcholia, & annotationes à multis ſummæ eruditionis viris, qui poſt ſuos tractatus de hac re egerunt, ex quorum numero ſunt *Cardin. Tolet. in ſua Summa, Viuald. in candelabro aureo, Ugolin. de cenſuris Papæ reſeruatis, Ioan. Bapt. Poſſ. de officio Curati, Horat. Gambarupta de caſibus reſeruatis S. Sedi Apoſt. & locorum Ordinarijs, Fran. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 3. c. 7. à nu. 30. Iacob. de Graffis in deciſ. aureis p. 1. lib. 4. c. 18. Azor. inſt. moralis par. 1. lib. 8. cap. 15. cum ſeqq. Sanch. in præcepta decalog. lib. 2. c. 10. Sayr. de cenſuris lib. 3. à c. 5. Fr. Anton. à Souſa in relect. Bulla Cœnæ. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 5.*

56 In qua Bulla cum tot ferè ſint ſententiæ quot verba, nec ſine periculo omiſſionis neceſſariorum ſummari poſſit, & vt ex ipſo fonte potius caſus huiuſmodi reſeruati cognoſcantur tenorem ipſius, quem coram *S. D. N. Gregorio XV.* præterito anno 1621. & hoc præſenti 1622. publicari vidi, vtilitati, & commoditati omnium hic ponere operæ prætium duxi.

Litteræ proceſſus lectæ in die Cœnę Domini 24. Martij 1622.

57 GREGORIVS Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam. Paſtoralis Romani Pontificis vigilantia, & ſolicitudo, cum in omni Chriſtianæ Reipublicæ pace, & tranquillitate procuranda pro ſui muneris officio aſſiduè verſatur, tùm potiſſimū in Catholicæ fidei, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, vnitate, atque integritate retinenda, & conſeruāda maximè elucet. Nimirum, vt fideles Chriſti non ſint paruuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumuentionem erroris: ſed omnes occurrant in vnitate fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, neque ſe in huius vitæ ſocietate, & communione lædant, aut inter ſe alter alteri offenſionem præbeat: ſed potius in vinculo charitatis coniuncti, tanquam vnius corporis membra ſub Chriſto capite, eiuſque in terris Vicario Romano Pontifice Beatiſſimi Petri Succeſſore, à quo totius Eccleſiæ vnitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita diuina gratia adiutrice, ſic pręſentis vitę quiete gaudeant, vt futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas ſanè cauſas Romani Pontifices prædeceſſores noſtri, hodierna die, quæ anniuerſaria Dominicæ Cœnæ commemoratione ſolemnis eſt ſpiritualem Eccleſiaſticæ diſciplinæ gladium, & ſalutaria iuſtitiæ arma per miniſterium ſummi Apoſtolatus ad Dei gloriam, & animarum ſalutem ſolemniter exercere conſueuerunt. Nos igitur, quibus nihil optabilius eſt, quàm fidei inuiolatam integritatem, publicam pacem, & iuſtitiam, Deo auctore, tueri, vetuſtum, & ſolemnem hunc morem ſequentes.

58 Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Noſtra, quoſcunque Huſſitas, Vvichlepiſtas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluiniſtas, Vgonottos, Anabaptiſtas, Trinitarios, & à Chriſtiana fide Apoſtatas, ac omnes, & ſingulos alios Hæreticos quocunque nomine cenſeantur, & cuiuſcunque ſectæ exiſtant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoſlibet illorum defenſores, ac eorundem libros hęreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & ſedis Apoſtolicæ ſcienter legentęs, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes ex quauis cauſa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, necnon Schiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt. §. 1.

59 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos cuiuſcunque ſtatus, gradus, ſeu conditionis fuerint: Vniuerſitates verò, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur, interdicimus ab ordinationibus, ſeu mandatis noſtris, ac Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium ad vniuerſale futurum Concilium appellantes: nec non eos, quorum auxilio, conſilio, vel fauorè, appellatum fuerit §. 2.

60 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Curſarios, ac Latrunculos maritimos, diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à monte Argentario vſque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores. §. 3.

61 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorum quorumcumque nauibus, tempeſtate, ſeu in tranſuerſum (vt dici ſolet) iactatis, vel quoquomodo naufragium paſſis, ſiue in ipſis nauibus, ſiue ex eiſdē eiecta in mari, vel in littore

inuenta,

iumenta, cuiuſcumque generis bona, tam in noſtris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuſcunque maris Regionibus, & littoribus, ſurripuerint; ita vt nec ob quodcunque priuilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi etiam immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcumque prætextum excuſari poſſint. §. 4.

62 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in Terris ſuis noua Pedagia, ſeù Gabellas, præterquàm in caſibus ſibi à iure, ſeù ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, imponunt, vel augent, ſeù imponi, vel augeri prohibita exigunt. §. 5.

63 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma Breuis, ac Supplicationum gratiam vel iuſtitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vicecancellarios, ſeù gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem Rom. Pont. ſignatarum. necnon falsò fabricantes litteras Apoſtolicas, etiam in forma Breuis, & etiam falsò ſignantes Supplicationes huiuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeù Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum. §. 6.

64 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, vel Hæreticos per noſtras, ſiue huius ſanctæ Sedis ſententias expreſsè, vel nominatim declaratos, deferunt, ſeù tranſmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtamnum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canapem, funes, tàm ex ipſo canape, quā alia quacunque materia, & ipſam materiam aliaque huiuſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnāt, necnon illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus, in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, nec non hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant. Non obſtantibus, quibuſcunque priuilegijs quibuſuis perſonis, Principibus, Rebuſpublicis, per Nos, & Sedem prædictam hactenus conceſſis, de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus. §. 7.

65\. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeù inuadentes eos, qui victualia, ſeù alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Roman. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, ſeù perturbant, ſeù hæc facientes defendunt per ſe, vel alios cuiuſcunque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiam ſi Pont. ſeù Regali, aut alia quauis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate. §. 8.

66 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, & recedentes ab eadem, ſua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent, nec non illos omnes, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, à Nobis, vel Noſtris Iudicibus non habentes, illam ſibi temerè vendicantes, ſimilia, contra morantes in eadem Curia, audent perpetrare. §. 9.

67 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeù deprædantes Romipetas, ſeù Peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeù peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel fauorem. §. 10.

68 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à ſuis Diœceſibus, territorijs, terris, ſeù dominijs eijcientes: Nec non ea mandantes, vel rata habentes, ſeù præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem. §. 11.

69 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel per alios, perſonas eccleſiaſticas quaſcunque vel ſeculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis & negotijs recurrentes, ac illa in eadem Curia proſequētes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, Aduocatos, Procuratores & Agentes, ſeù etiam Auditores, vel Iudices ſuper dictis cauſis, vel negotijs deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum huiuſmodi, occidunt, ſeu quoquomodo percutiunt, bonis ſpoliant, ſeù qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè, delicta huiuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint. §. 12.

70 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tam eccleſiaſticos, quàm ſeculares cuiuſcunque dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolic. etiam in forma Breuis, tam gratiam, quam iuſtitiam concernentium: Nec non citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorum, proceſſuum executorialium & aliorum decretorum, à Nobis, & à Sede prædicta, ſeù Legatis, Nuncijs, Præſidentibus Palatij noſtri, & Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, Commiſſarijs, alijſque Iudicibus & delegatis Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut aliàs ad Curias ſeculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam Fiſci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quiuè illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij, ſuper huiuſmodi litterarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cuius intereſt, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, ſeu eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, & ſubexecutores, litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Ciuitatibus, Locis, & Regnis eijciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe, vel alium, ſeu alios, publicè, vel occultè, quivè aliàs quibuſcunque perſonis, in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſuis eorum negotijs proſequendis, ſeu gratijs, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel litteras à dicta S. de impetrent, ſeu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios, ſeu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt. §. 13.

71 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui per ſe vel alios, auctoritate propria, ac de

ac de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commiſſarijs noſtris, aliiſque Iudicibus Eccleſiaſticis auocant, illorumuè curſum, & audientiam, ac perſonas, capitula, conuentus, collegia, cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt; Quivè partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui, per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, proceſſuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id fauorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad Nos informandos, vt dicunt, ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi coram Nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij, ordinarij, vel extraordinarij quorumcunque Principum ſecularium, etiam ſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint. §. 14.

72 Quivè ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcunque perſonas Eccleſiaſticas, capitula, conuentus, collegia Eccleſiarum quarumcunque coram ſe ad ſuum tribunal, Audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel Parlamentum, præter iuris Canonici diſpoſitionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quouis quæſito colore: necnon qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quauis cauſa, & quouis quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, vel ordinatis vſi fuerint, vnde libertas eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quo vis modo reſtringitur, ſeu noſtris & dictæ Sedis, ac quarumcunque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur. §. 15.

73 Necnon qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque ſuperiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcunque Iudices Eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet hac de cauſa directè, vel indirectè, carcerando, vel moleſtando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon conſanguineos, & affines, aut aliàs impediunt, quominus ſua iuriſdictione eccleſiaſtica contra quoſcunque vtantur, ſecundum quòd Canones, & ſacræ Conſtitutiones eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini, ſtatuunt; ac etiam eos, qui poſt ipſorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcunque ſententias, & decreta, aut aliàs fori eccleſiaſtici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias ſeculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata, etiam pœnalia Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem in eiſdem. §. 16.

74 Quivè iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum pertinentes, vſurpant, vel etiam quauis occaſione, vel cauſa, ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant. §. 17.

75 Quive collectas, decimas, talleas, præſtantias, & alia onera clericis, Prælatis, & alijs perſonis eccleſiaſticis, ac eorum, & eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia, imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita, etiam à ſponte dantibus, & concedentibus, recipiunt. Necnon qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi Imperiali, aut Regali pręfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicunque etiam Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, & Terris quoquomodo Præſidentes, Conſiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate inſigniti. Innouantes decreta ſuper his per ſacros Canones, tam in Lateranenſi nouiſſimè celebrato, quàm alijs Concilijs generalibus edita, etiam cum cenſuris, & pœnis in eis contentis. §. 18.

76 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoſcunque Magiſtratus, & Iudices, Notarios, ſcribas, executores, ſubexecutores quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa huius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia, quique eiuſmodi licentiam ad perſonas, & caſus non expreſſos extendunt, vel aliàs illa perperam abutuntur, etiam ſi talia committentes fuerint Conſiliarij, Senatores, Præſidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

77 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, ſeu alios, directè, vel indirectè, ſub quocunque titulo, vel colore inuadere, deſtruere, occupare, & detinere præſumpſerint, in totum vel in partem, Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, Inſulas Sardiniæ, & Corſicæ, terras citra Pharum, Patrimonium beati Petri in Thuſcia, Ducatum Spoletañ, Comitatum Venayſinum, Sabineñ, Marchiæ Anconitanæ, Maſſæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Prouincias, illarumque terras, & loca, ac terras ſpecialis commiſſionis Arnulphorum ciuitateſq; noſtras Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneuentum, Peruſium, Auinionem, Ciuitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias Ciuitates, Terras, & loca, vel iura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanę Eccleſię mediatè, vel immediatè ſubiecta, necnon ſupremam iuriſdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Eccleſię competentem de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare varijs modis pręſumunt, necnon adhęrentes, fautores, & defenſores

eorum,

eorum, ſeu illis auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes. §. 20.

Volentes præſentes noſtros proceſſus, ac omnia, & quæcunque his litteris contenta, quouſque alij huiuſmodi proceſſus, à Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, aut publicêtur, durare, ſuoſq; effectus omnino ſortiri.

Cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit, etiam prętextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis, ſecularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis, etiam Imperiali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

78 Quòd ſi fortè aliqui contra tenorem præſentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus, grauius contra eos, ſpiritualiter & temporaliter, prout expedire nouerimus proceſſuri.

79 Declarantes, ac proteſtantes quamcumque abſolutionem, etiam ſolemniter per Nos faciendam, prædictos excommunicatos ſub præſentibus comprehenſos, niſi prius à præmiſſis, cum vero propoſito vlterius ſimilia non committendi, deſtiterint: Ac quoad eos, qui contra eccleſiaſticam libertatem, vt præmittitur, ſtatuta fecerint, niſi prius ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, & decreta huiuſmodi publicè reuocauerint, & ex Archiuijs, ſeu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri & caſſari, ac Nos de reuocatione huiuſmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari, quin etiam per huiuſmodi abſolutionē, aut quoſcunque alios actus contrarios, tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum quantocunque tempore continuatam, in præmiſſis omnibus & ſingulis, ac quibuſcunque iuribus Sedis Apoſtolicæ, ac Sanctæ Romanæ Eccleſię vndecunque, & quandocunque quæſitis, vel quærendis, nullatenus præiudicari poſſe, aut debere.

80 Non obſtantibus priuilegijs, indulgentijs, indultis, & litteris Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus ſupradictis, vel eorum alicui, ſeù aliquibus alijs cuiuſcunque ordinis, ſtatus, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiamſi, vt pręmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quauis eccleſiaſtica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, ſeu locis à prædicta Sede, ex quauis cauſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & ſub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibuſuis clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs conceſſis, etiam continentibus, quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non poſſint, per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de priuilegijs, indulgentijs, & indultis huiuſmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus, & dignitatibus eorum, mentionem, necnon conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac pręſcriptionibus quantumcunque longiſſimis, & alijs quibuſlibet obſeruantijs, ſcriptis, vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros proceſſus, ac ſententias, quominus includantur in eis, ſe iuuare valeant, vel tueri.

Quę omnia quo ad hoc, eorum omnium tenores, ac ſi ad verbum, nihil penitus omiſſo, inſererentur, pręſentibus pro expreſſis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, cęteriſque contrarijs quibuſcunque.

81 Vt verò pręſentes noſtri proceſſus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, ſeu membranas proceſſus ipſos continentes, valuis Eccleſię S. Ioan. Lateranenſ. & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe appendi faciemus, vt ij, quos proceſſus huiuſmodi concernunt, quòd ad ipſos non peruenerint, aut quòd ipſos ignorauerint, nullam poſſint excuſationem prętendere aut ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper, vt proceſſus ipſi, & pręſentes litterę, ac omnia & ſingula in eis contenta eo fiant notiora, quo in pluriſque Ciuitatibus, & locis fuerint publicata, vniuerſis, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinarijs, & Pręlatis vbilibet conſtitutis, per hęc ſcripta committimus, & in virtute ſanctę obedientię diſtrictè pręcipiendo mandamus, vt per ſe, vel alium, ſeu alios, pręſentes litteras, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam, ſemel in anno, ac ſi expedire viderint, etiam pluries in Eccleſijs ſuis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolemniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

82 Cęterùm Patriarchę, Archiepiſcopi, Epiſcopi, alijque locorum Ordinarij, & Eccleſiarum Pręlati, necnon rectores, cęterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri ſeculares, & quorumuis Ordinum regulares, ad audiendas peccatorum confeſſiones, quauis auctoritate deputati, tranſumptum pręſentium litterarum penes ſe habeant, eaſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Volentes earumdem pręſentium tranſumptis, etiam impreſſis, notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo iudicis ordinarij Romanę Curię, vel alterius perſonę in dignitate eccleſiaſtica conſtitutę munitis, eandem prorſus fidem in iudicio, & extra illud vbique locorum adhibendam fore, quę ipſis pręſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitę, vel oſtenſę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, proteſtationis, ſublationis, reuocationis, commiſſionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę milleſimo ſexcenteſimo

nno vigeſimo ſecundo, ix. Kal. April. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

83 Vltrà Bullam præmiſſam ſunt in corpore iuris, & in diuerſorum Extrauagantibus multæ aliæ excommunicationes ipſi Summo Pont. reſeruatæ, quas diſperſas in vnum colligere ſtuduerunt D. Antonin. 3. par. titul. 24. Roſel. Angel. Silueſt. Tab. Caiet. Armil. & alij Summiſtæ, verbo excommunicatio, Nauar. in man. capit. 27. à numer. 25. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. primo capit. 19. vſque ad cap. 24. Soar. tom. 5. diſput. 21. vſque ad diſp. 24. Sayr. eodem tract. lib. 2. & 3. Iacob. Graffus in aureis deciſ. part. 1. lib. 4. c. 19. cum ſeqq.

Prima harum excommunicationum Papæ reſeruatarum fertur contra inferentes violentas manus in clericos, refertur in capit. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. & in c. mulieres, de ſenten. excommunication. de qua plena manu agunt Nauar. in man. cap. 27. numer. 76. Perez L. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pagin. 61. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 31. Sà in Aphoriſm. verbo, Excommunicatio pag. 134. Beia in reſponſ. caſuum conſcient. par. 1. caſu 46. & caſu 60. Bonacina de cenſuris diſput. 2. q. 4. puncto 5. à princip. Iacob. de Graſſiis in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 49. Memoriale clericorum cap. 9. num. 1.

84 Secunda contra falſarios, vel habentes penes ſe litteras falſas Papæ, vel aliorum Officialium Curiæ expreſſorum, capit. ad falſariorum, capit. dura, de crimine falſi: de quibus vide praxim. Epiſc. part. 1. verbo falſarij, Salzed. & Bernard. in pract. capit. 119. in nouiſſ. edit. Farinac. in praxi crimin. par. 6. de falſit. quæſt. 151. à num. 7. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. capit. 17. à num. 21. Viuald. poſt candelab. aureum in expoſ. Bullæ Cœnæ à numer. quadrageſimo ſexto. Sayr. de cenſur. libro tertio capit. decimo à numero quarto. Frater Antonius de Souſa in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ capit. ſeptimo diſput. 41. Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. par. prima deciſ. 36. Procedit in fautoribus, & defenſoribus falſariorum litterarum Apoſtol. Farinac. dict. quæſt. 151. numer. 9. Fr. Anton. de Souſa dict. capit. 7. diſput. 45. numer. ſecundo.

85 Huius criminis Rei excommunicantur etiam hodie in Cœna Domini in ſexto caſu, qua excommunicatione non ligantur vtentes litteris falſificatis Nauar. dict. cap. 27. num. 62. Iacob. de Graſſiis dict. cap. 18. numer. 99. Viuald. in explicat. Bullæ Cœnæ nu. 50. Soar. de cenſuris diſput. 21. ſect. 2. num. 48.

86 Sicut etiam non excommunicantur impetrantes litteras ſubreptitias, vel obreptitias, Iacob. de Graſſiis dict. cap. decimo octauo nume. 99. Salzed. ad Bernard. de capit. 119. verſ. incurrit. Viuald. in explicat. Bullę Cœnæ num. 51. Soarez dict. diſput. 21. ſect. 2. num. 50. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 57. num. 45. Item non procedit in mandantibus falſificari, nec ad fautores præſtantes auctoritatem huiuſmodi falſificationibus, cum nulla mentio de eis fiat, bene tamen incurritur in illam dict. capit. ad falſariorum, Iacob. de Graſſiis dict. cap. 18. num. 65. Soar. dict. diſput. 21. ſect. 2. num. 48. Fr. Anton. de Souſa d. diſp. 45. num. 1.

87 Tertia contra eum, qui excommunicatus à delegato Papæ per annum manet in excommunicatione, nam poſt annum abſoluitur à ſolo Papa, capit. quærenti de offic. deleg. cap. ſtuduiſti de offic. leg. Memor. cleric. capit. 9. excom. 2.

88 Quarta contra clericos ſcienter, & ſpontè admittentes excommunicatos à Papa ad diuina (officia ſcilicet, vel Sacramenta) in his cum illis communicando, capit. ſignificauit, de ſent. excommunic. Nauar. cap. 27. num. 95. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 5. Soar. diſput. 22. ſect. 2. numer. 22. tom. 5. Tolet. lib. 1. cap. 35. num. 2. quæ vt ſubeatur quinque requiruntur: Primò quod qui communicat ſit clericus. Secundò quod communicet cum excommunicato à Papa per ſententiam nominatim denuntiato, iuxta Extrauag. Martini V. Ad euitanda. Tertiò quod communicatio ſit in diuinis, admittendo eum ad diuina officia. Quartò quod id fiat ſcienter. Quintò quod nullus ſubſit timor ſic faciendi, ita Couarr. in cap. alma par. 1. §. 3. num. 4. Clar. lib. 5. §. fin. quæſt. 77. numer. 18. Paul. Comitol. reſponſ. mor. lib. 9. quæſt. 29. num. quinto, Conninch. de cenſur. tom. 2. diſput. 18. num. 33. & nu. 136. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. nu. 94. quamuis Papa non exprimat extendi ad participantes, Henriq. in ſumm. lib. 13. de excom. cap. 8. §. 2.

89 Quinta contra incendiarios, excommunicatos, & publicatos, capit. tua nos 19. de ſentent. excommunicat. Clar. libro quinto §. fin. quæſt. 77. num. 19. Nauar. cap. 27. num. 94. Tolet. lib. 1. capit. 35. num. 5. Soarez diſp. 22. ſect. ſecunda num. 15. Memor. clericorum cap. 9. excommunicat. 3. Farin. in praxi crimin. par. 3. q. 110. num. 15. latè Sayr. de cenſuris libro tertio capit. vigeſimo nono numero ſeptimo cum ſequentibus, vbi num. 8. reſoluit quòd mulier incendiaria ſemel denuntiata excommunicata, à ſolo Papa abſolui poteſt, & num. 10. quòd incendiarij Eccleſiarum denuntiati à Legato à latere regulariter abſolui nequeunt, & nu. 12. quod incendiarij, vt à ſolo Papa abſoluantur, in ſpeciali nomine expreſſo denuntiari debent, nec ſufficit denuntiatio generalis.

90 Sexta contra excommunicatos ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denuntiationem, quia eos ſolus Papa abſoluit, cap. conqueſti vigeſimoſecundo de ſentent. excommunicat. Clar. dict. quæſt. 77. nume. 20. D. Antonin. par. 3. tit. 24. cap. 12. Nauarr. cap. 27. num. 94. §. 8. Tolet. lib. 1. cap. 35. num. 6. Soar. diſput. 22. ſect. 2. num. 4. Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 4. optime Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 13. cum ſequentibus & num. 14. reſoluit Eccleſiam frangentes, & ſpoliantes ipſo iure excõmunicationem incurrere, & num. 15. aſſerit quod Eccleſiam frangentes, & ſpoliantes ante denuntiationem Epiſcopus abſoluere valet, dummodo ſatisfacere velint iniuriam paſſis, & num. 16. dicit quod Eccleſiam aperiens, vel frangens, vt ſpoliet, ſed non ſpolians, in excommunicationem non incidit, & num. 18. quod Eccleſiarum nomine in præſenti veniunt etiam Monaſteria, Hoſpitalia, & alia loca pia, ita etiam hęc omnia tradunt, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 38. artic. 2. & quæſt. 50. artic. ſecundo Azori. inſtit. moral. par. prima lib. 9. capit. 27. quæſt. 12. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 19. numer. 60. vbi etiam cum Soar. de cenſur. diſput. 22. ſect. ſecunda numer. 11. reſoluit effringentem, ſeu ſpoliantem Sacriſtiam, ſi ipſa ſit coniuncta Eccleſiæ, excommunicationem huius text. incurrere.

91 Septima prohibet ne eligatur in Senatorem, vel in officium aliud Gubernationis Vrbis Romæ, vllus Imperator, Rex, Princeps, Dux, Marchio, Comes, &c. aut alius potentia, vel dignitate inſignis, aut vllus frater, aut filius eius, &c. contrafacientes ſunt excommunicati excommun. reſeruata Summo Pontif. cap. fundamenta, de elect. lib. 6. Memor. cleric. cap. 9. excommunic. 6.

92 Octaua contra imponentes talleas clericis, & in clericos illas ſoluentes, cap. clericis, de immunit. eccleſ. lib. 6.

quoad

quoad clericos ſoluentes hæc excommunicatio eſt ſublata in Clem. quoniam, eod. tit. quo verò ad imponentes talia onera clericis, & ipſorum bonis, non ſolùm non eſt ſublata, ſed relata in Bulla Cœnæ caſu 18.

93 Item contra omnes habentes dominium temporale, qui prohibent ſubditis ne quidpiam vendant perſonis eccleſiaſticis, neque eorum frumenta molant, aut panem coquant, &c. in cap. fin. de immun. eccleſ. in 6. Nauar. capit. 27. num. 130. Soar. tom. 5. diſput. 23. ſect. 4. num. 24. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 16. Memor. clericor. capit. 7. excommun. 3.

94 Nona contra tribuentes facultatem vexandi, capiēdi, interficiendi perſonas, ſeu eorum, ſuorumque res, eò quod tulerint excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententiam, c. quicumque 11. de ſent. excommu. Henriq. in ſumm. lib. 13. c. 43. §. 3. lit. F. Et contra inſecutores hoſtiliter Cardinalium, vel alicuius clerici, aut religioſi de familia Domini Papæ, vel Cardinalium percutientes, capientes eoſdem, & dantes conſilium, auxilium, & fauorem, receptatores, & defenſores talium, cap. felicis de pœnis in 6.

93 Decima. Inquiſitores ſi alicui crimen hæreſis falsò imponant (quod nunquam contigiſſe credendum eſt) & innocentes infament, præter alias pœnas, quibus pro menſura criminis puniendi ſunt, in ſententiam etiam excommunicationis maioris incurrunt, neque abſolui poſſunt ab alio, quàm ab ipſo Papa, præterquam in mortis articulo, quo caſu ſatisfactionem prius offerre debent, Clement. 1. §. verum, de hæret. Con. practic. cap. 36. num. 21. Nauar. cap. 27. num. 100. Soar. tom. 5. diſput. 22. ſect. 3. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 25. Tolet. lib. 1. cap. 36. num. 1. Memor. cleric. cap. 7. excomm. 1. Ad hoc verò, vt contrahant hanc excommunicationem Inquiſitores, & ſubſtituti ab Epiſcopis (Epiſcopi enim contrahunt tātum ſuſpenſionem ab officio per triennium, vt in eodem text.) debent tria concurrere. Primò, vt faciant contra iuſtitiam, ſecundò, vt faciant ſcienter, vel contra propriam conſcientiam, tertiò quod faciant amore, odio, &c. prout in tex. vno horum deficiente non incurritur in hanc cenſuram, gloſ. verbo obtentu in d. verſ. verum.

96 Vndecima contra religioſos, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrant, aut Matrimonia eorum ſolemnizant, non habita prius à Parocho ſpeciali licentia: aut abſoluunt excommunicatos à Canone, præterquam in caſibus à iure expreſſis, vel priuilegio Apoſt. conceſſis, aut etiam à ſententijs latis in Concilijs Prouincialibus, aut Synodalibus: aut abſoluunt à peccatis, à pœna, à culpa, cuius excommunicationis abſolutio Sedi Apoſt. eſt ſpecialiter reſeruata, ita habetur in Clement. 1. de priuileg. Et quoad Sacramentum extremæ Vnctionis, tenent Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 40. §. 4. lit. N. praxis epiſcop. par. 1. verbo extrema Vnctio §. 2. pagin. 158. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 60. artic. 2. verſ. decima, Azori. inſtit. moral. pag. 1. lib. 12. cap. 13. quæſt. 5. verſ. primum, Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib. 1. quæſt. 44. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prelat. tom. 1. quæſt. 49. artic. 1. vbi cum Silueſt. & Soto, excipit religioſos, qui in caſu neceſſitatis abſente Parocho, ſine ipſius licentia ſpeciali, de licentia interpretatiua, & præſumpta prædictum Sacramentum miniſtrauerint. In compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo, communicatio, §. 6. dicitur quod Sixtus IV. conceſſit Fratribus Minoribus, vt poſſint adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Vnctionis, illis, quorum Confeſſiones audierint, quando Rectores, ſeu Curati eorum malitioſè, aut ſine rationabili cauſa denegauerint, ſeu diſtulerint illa ipſis adminiſtrare, & voluit quòd ſuper hoc ſtetur aſſertioni eorundem Confeſſorum, vel pœnitentium, quod quidem modificatum fuit per Leonem X. in Concilio Lateranenſ. vt aſſerit Collect. ibid. in §. 10. vt videlicet denegatio ſine legitima cauſa facta per Rectores vicinorum teſtimonio prohibeatur, aut requiſitio coram Notario publico facta declaretur. Et Eugen. IV. conceſſit Fratribus Minoribus Prouinciarum Regni Caſtellæ: vt omnia eccleſiaſtica Sacramenta, Tertiarijs, conuerſis, donatis, atque oblatis, familiaribus, ſeruitoribus, & officialibus, & continuis commenſalibus ſuorum Conuentuum poſſint adminiſtrare, quæ quidem conceſſio, vt aduertit Collect. priuil. Mendicantium verbo, abſolutio, ordinaria quoad Fratres, §. 10. per Pium II. extenſa fuit ad totam familiam Ciſmontanam. Item in ſupradicto compendio, verbo Extrema Vnctio, refertur quod Nicolaus Francus Apoſt. Sedis Nuntius, & Orator cum poteſtate Legati de Latere à præfata Sede deputatus in Regnis Caſtellæ, & Legionis, & Aragoniæ, conceſſit Monachis S. Benedicti obſeruantiæ Hiſpaniæ, quod ſi qui infra ſepta Monaſteriorum infirmati fuerint Extremam Vnctionem dare Apoſt. auctoritate liberè, & licitè poſſint, Parochialis Presbyteri, vel alterius cuiuſcunque Epiſcopi, vel Superioris licentia, aut aſſenſu nullatenus requiſitis.

98 Quoad Sacramentum Euchariſtiæ de iure communi in d. Clement. 1. cunctis prohibitum Religioſis, & Regularibus eſt illud adminiſtrare ſecularibus, abſque Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia, & contrarium facientes ſunt excommunicati ipſo facto, & abſolutio Sedi Apoſt. reſeruatur, non obſtantibus, &c. firmant Henriq. Paul. Comit. Azor. & Frat. Emman. dictis locis, idem Frat. Emman. tom. 1. quæſt. 56. articul. 1. & tom. 3. q. 57. art. 1. vbi limitat, Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 23. num. 17. vbi limitat, ſi miniſtrent alieno religioſo ſine licentia prælati, Frat. Ludouic. Mirand. d. tom. 1. quæſt. 42. artic. 1. vbi artic. 3. limitat etiam in caſu vrgentis neceſſitatis, ſeu infirmitatis, & exiſtente mortis articulo, deficiente parocho. In compendio priuileg. Mendicantium, verbo communicare, §. 4. ex conceſſione, Clementis Quinti, Nicolai etiam Quinti, Sixti Quarti, & Leonis Decimi, refertur conceſſum Generalibus, & Prouincialibus Miniſtris, & omnibus Confeſſoribus Ordinum Minorum deputatis ad audiendas Confeſſiones ſecularium, vt poſſint omnibus quarumcunque diœceſum, quorum Confeſſiones audierint, Sacratiſſimi Corporis Dominici Communionem dare omni tempore, præterquam in die Reſurrectionis Domini.

99 Item Sacerdotes Regulares matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes, non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſt. reſeruata, d. Clementin. 1. Azor. dict. loco, Fr. Emman. dict. tom. 3. q. 2. articul. 1. Frat. Ludouic. Miranda dict. tom. 1. quæſt. 48. artic. 2. vbi contra gloſ. in dicta Clement. 1. quæ verba illa, matrimonia ſolemnizare interpretatur, pro ſolemniter benedicere, aſſerit tam miniſtrantes dictas ſolemnes benedictiones, quam aſſiſtentes, & intereſſentes tanquam miniſtros huiuſmodi matrimonij, abſque Presbyteri parochialis ſpeciali licentia prædictam excommunicationem incurrere:

aduertere huiuſmodi licentiam debere eſſe expreſſam, *Sanch. de matrimon.lib.3.diſp.35. nu.4.* & Vicarium generalem illam poſſe concedere aſſerit idem *Sanch.d.lib.3.diſp.29.nu.15.*

100 Duodecima contra clericos,& religioſos, qui violant conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt ſepulturam apud eorum Eccleſiam eligant, vel electam non mutent, *Clement.cupientes,de pœnis,Sayr.lib.3.c.29. nu.39.Tolet.lib.1.cap.36.numer.3.Memoriale clericorum capit.2.excommunic.2.* hanc cenſuram non incurrit religioſus vnius Eccleſiæ inducens ad iurandum, &c. eligere ſepulturam alterius Eccleſiæ, *Nauar. dict. cap.27. num.103.*

101 Decima tertia contra dominos temporales,& quoſcunque, qui quomodolibet cogunt aliquem in loco interdicto celebrare diuina,& qui per præcones faciunt conuocare populum ad illa audienda,& qui nunc hos, nunc illos ad eadem audienda conducunt, & qui prohibent ne publici excommunicati, vel interdicti hac de re per illos, qui Miſſas celebrant, moniti exeant ab Eccleſia, ſimiliter ipſi nominatim moniti cum ſint excommunicati,non exeuntes, contrahunt excommunicationem Papæ reſeruatam, *Clement.grauis, de ſenten. excommunication. Tolet. libro primo capit. 36. numero 4. Soar.diſputat.22.ſect.4.numero 27.tom.5.Memoriale clericorum cap.7.excommunicat. prima. Nauarr. dict.capit. vigeſimo ſeptimo, numero 104.Henriq.libr.13.capit.43. §.3.littera E. Sanch. de matrimon.lib. quarto diſputat. 4. numero 8.*

102 Item contra Minores, qui tempore interdicti admittunt in ſuis Eccleſijs fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia: hæc excommunicatio vt habetur in *Clem.cum ex eo,de ſentent.excommun.* ſatisfactione præmiſſa tollitur ab Epiſcopo, aliàs reſeruatur Papæ, *Memoriale clericorum c.3.excommun.10.*

103 Decima quarta fertur in eos, qui cadauera hominum exenterant,incidunt in fruſtra, elixant, carnes ab oſſibus ſeparant, vt oſſa transferant in ſepulturam diſtantem,niſi hoc fieret in terris infidelium, vt oſſa in terras fidelium portentur, *Extrauag.deteſtandæ,de ſepultur.* quam quidem excommunicationem non incurrit, qui hoc facit cadaueri ne fœteat, aut anathomiam faciens, *Nauar.dict.capitul.27.numero 105.* ſicut etiam illam non incurrunt mandantes, conſiſtentes, conſentientes, &c. idem *Nauar. conſil.54.de ſentent.excommunicat.*

104 Decima quinta contra committentes ſimoniam in Ordine,vel beneficio,vel religionis ingreſſu, ſimiliter accipientes pro collatione, ſiue traditione poſſeſſionis beneficij, ſeu de dando aliquid iurare facientes prouiſum,de beneficio, *Extrauag. 1. & 2. de ſimonia, inter comm.Soarez diſput.22.ſect.5.numero 11.Sayr.lib. tertio cap.36.numero 7.Memoriale clericorum cap.3. excommunicat.4.* Voluit incurrere ſimilem cenſuram *Pius V. Conſtit.ſua incip.Durum nimis,ann.1570.Kal.Iunij.* Non comprehendit ſimoniacos mentales tantùm, vel conuentionales,ſed reales, *Nau.cap.23.nu.106.& cap.25. Azor.inſtitut.moral.par.2.lib.7.cap.17. quæſt. 9. verſ.ſi quæras.*

105 Decima ſexta contra omnes Fratres cuiuſcunque Ordinis Mendicantium tranſeuntes ad religionem non Mendicantium,excepta religione Chartuſiana, ſine licentia Sedis Apoſt.nec non & tales recipientes, *Extrauagans viam ambitioſæ, de regularibus. Azor. inſtitut. moral.par.1.lib.12.capitul.14.quæſt.12.verſic.inter Extrauagan.& quæſt.16. Memoriale clericorum capitul.3. excommunicat.5.Soarez tom. quinto de cenſur. diſput.22. ſect.quinta,numero 16.Sayr.eodem tractat.libro tertio capitul.30.numero octauo. Ioſeph. Aldrete de relig. diſcipl. tuenda libro ſecundo capitul. decimo octauo, a n. 11.* Ex priuilegijs Summorum Pontif. Ordinibus Mendicantium conceſſis reperiuntur aliquæ excommunicationes, quarum abſolutiones ipſe Summus Pontifex ſibi reſeruauit, ſcilicet Magiſtri excludentes Fratres Prædicatores à ſtudio Pariſienſi *Alexand.IV.* Qui libellos famoſos conficiunt, aut habent, aut in vulgus emittunt verſus, aut cantilenas in infamiam, & detractionem ſtatus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, *Alexand.IV. Bonifac.IX. & Eugen.IV.* Dicentes, vel defendentes, quod Fratres Prædicatores & Minores non ſint in ſtatu perfectionis, & quod non licet eis eleemoſynas quærere, aut prædicare, aut Confeſſiones audire, de facultate Summi Pontif. ſine conſenſu aliorum Prælatorum inferiorum, Rectorum Eccleſiarum *Alexand.IV.* Quicunque iudex que.. as Fratrum, aut Monialium Ordinis Prędicatorum ſuſceperit, vel de eis cognouerit. Et illi,qui in Eccleſijs, monaſterijſue ſuis Apoſtatas detinent eiuſdem Ordinis,niſi illos eiecerint, vbi illis denunciatum erit. Quicunque prohibentes ne Fratribus Mendicantibus eleemoſinæ fiant. Quicunque Princeps laicus reformationem Fratrum Conuentualium impedierit, ne fiat, aut factam mutari procurauerit. Quicunq; Fratres Ordinis S.Auguſtini,qui prætextu arctioris regulę ad alium Ordinem tranſiuerint ſine licentia Prioris Generalis, item recedentes ab eo, & intra octo dierum ſpatium ad obedientiam non redierint, *Memoriale clericorum c.9.excom.37.verſ.ſimilis.*

106 Decima ſeptima fertur contra Eccleſiaſticam libertatem, aut interdictum Sedis Apoſt. violantes, & contra conſpirantes in perſonam, vel ſtatum Papæ, aut offendentem Epiſcopum, vel alium Eccleſiæ Prælatum, *Extrauag. Etſi Dominici, de Pœniten. & remiſſ. inter communic.*

107 Decima octaua fertur contra eos, qui largiuntur, vel accipiunt aliquid,vel promittunt in Curia Romana ad obtinendam iuſtitiam, vel gratiam in eadem Curia, *Bonif.VIII. in Extrauag.1.de ſent.excommunic. quæ eſt in Bull.1.in ord.pagin,139.tom. 1.* quam renouauit etiam maioribus pœnis *Gregor.XIII.in ſua Conſtit.28.* incip. *Ab ipſ. Pontificatus noſtri*, & exornauit ſuis comment. *Nauar.in tractat.de datis,& promiſſis,&* vide eundem in *Man.cap.27.num.106.verſ. vigeſima tertia.Sayr.in Claui Regia lib.3.cap.11.num.13.verſ.alij verò, Paul. Comitol.reſponſ.moral.lib.6.quæſt. 7. Farin. in praxi criminal. par.3.quæſt.111.nu.291.cum ſeqq.Memor.cler.capit.9. excommun.25.*

108 Decima nona contra rapientes bona Cardinalium, dum in Conclaui ſunt,ſeu electi in Papam, *Concil. Conſtantien.ſeſſ.41.in cap.incip.omnis ætas,* refert *Memor.clericorum cap.9.excom.33.*

109 Vigeſima contra dicentes mortaliter peccare, vel eſſe hęreticos eos,qui defendunt Beatiſſimam, & glorioſiſſimam Virginem Dei matrem eſſe conceptam cum peccato originali;vel è contra: & affirmantes peccare eos, qui colunt feſtum Conceptionis, & qui concionibus interſunt, *Sixtus Quartus in Extrauag. graue nimis,de reliqu.& venerat.Sanctorum, Pius Quintus Conſtit.114.Nau.cap.27.num.107.Soar.tom.5.diſputat.22. ſectio 5.*

ſectio 5. num. 30. Sayr. lib. 3. cap. 30. num. 10. Memor. clericorum cap. 5. excommun. 4. & cap. 9. excomm. 11. innouatur per *Concil. Trident. ſeſſ. 5. de peccato origin. in fine.* & à Sacra Congregatione ſanctę Romanæ Eccleſię, & vniuerſalis Inquiſitionis coram *Sanctiſſ. Domino Paulo V.* felicis recordationis *die 31. Auguſti* 1617. relata per *Campan. in diuerſor. iuris Canon. rubric. 12. capit. decimo tertio, num. 140.*

110 Vbi de nouo habetur, quod in poſterum, donec articulus huiuſmodi à Sancta Sede Apoſt. fuerit definitus, vel per Sanctitatem ſuam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, nulli audeant in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis aſſerere, quod eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, & quod etiam negatiuam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta cum peccato originali in publicis actibus aſſerentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, ſeu tractent, ſub cenſuris, & pœnis prędictarum Conſtitut. tribuens inſuper tam Epiſcopis, & Pręlatis Superioribus, alijſque Ordinarijs locorum, quam hęreticæ prauitatis vbique locorum deputatis Inquiſitoribus poteſtatem ſeuerè animaduertendi contra tranſgreſſores, etiam Regulares cuiuſuis Ordinis, & inſtituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quaſcunque Eccleſiaſticas, & ſeculares perſonas, cuiuſcunque ſtatus, conditionis, gradus, aut dignitatis, tam eccleſiaſticæ, quã ſecularis.

111 Verùm quia inopinato caſu incidit pręſens ſcriptura in die Feſti Conceptionis Beatiſſimę Virginis non ſine admiratione, quod & iterum fortunatè mihi acciderat *Vlyſſipone* in anno 1617. vbi in eodem die peruenit ad manus meas prędictum Sacrę Congregationis decretum, eo tempore, quo typis mandabam Remiſſiones illas in Concilium Tridentinum, quibus illud magna iucunditate inſerui, primuſque in Portugalliæ Regno, ne dicam in tota Hiſpania, prælo tradidi, hæc in peculiarem Beatiſſimę Virginis fauorem accepi, eò quod ſemper veriſſimam illam ſum amplexus opinionem, quòd ſcilicet ſine vlla macula ſit concepta, quam multis comprobant, & tuentur, *Henriquez in ſumm. lib. 3. capit. 11. §. 4. in fine. Azor. inſtitut. moralium par. 1. lib. 4. cap. 34. quęſt. 3. & par. 2. lib. 1. capit. 21. quaſt. 1.* vbi de inſtitut. Feſtiuitatis Conceptionis Beatiſſimę Virginis, *Nauarr. in man. pralud. 8. Fr. Emman. quaſtion. Regular. tom. 1. quæſtione 57. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſſ. 3. princip. num. 17. Cenall. communium contra commun. quaſtion. 346. Martin. Delri. diſquiſitionum magicarum libro quarto capit. 1. quaſtion. 3. ſect. 9. pag. mihi 266. cum ſeqq. Paul. Comitol. reſponſ. moralium libro ſexto quaſtione 40. Soarez de religione tom. 1. libr. 2. capit. 8. numer. ſecundo, Gabriel Vaſquez in tertiam par. Diui Thoma tom. 2. diſputat. 116. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. capit. 20. numer.* 14. & volumen integrum edidit de immaculata Virginis Conceptione Luſitanus noſter *Frat. Ægidius de Præſentatione* præceptor colendiſſimus, in Conimbricenſi Academia olim Sacrę Theologiæ Veſperatius Profeſſor emeritus. Deinde ad Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptionis defenſionem edidit librum alium, *P. Ferdinandus Quirinus de Salazar Conchenſis.*

112 Virgo Sanctiſſima ætatis ſuæ anno decimoquinto peperit Saluatorem, deinde vixit vnà cum Filio triginta tribus annis: & ex hac vita migrauit anno decimoquinto poſt mortem Filij: & proinde anno ætatis ſuæ ſexageſimo tertio, & ex eo quod tot annos vixit, eius Corona continet ſexaginta tria Aue, ita *Henriq. in ſumm. lib. 7. cap. 19. §. 3. prope fin. Nauar. in miſcel. de Pſalterio, & Roſar. Virginis Mariæ miſcel. 3. numer. 3.* latè *Azor. d. p. 2. cap. 20. quæſt. 5. Hier. Román. de republ. Chriſt. lib. 5. c. 12. ad fin. Pineda in Monar. Eccleſ. part. 2. lib. 12. capit. 22. Cæſar Baron. tom. 1. Annalium Eccleſia anno Chriſti 48. pagina 417. P. Ioann. Rebello in dialogis miraculorum Roſarij Beata Virginis fol. quadageſimo quinto verſo. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. nu. 159.* Quamuis Beatiſſimam Virginem anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecundo, vel ſeptuageſimo tertio mortuam fuiſſe aſſerat *Epiphanius Presbyter Conſtantinopolitan. in libello de vita, & obitu Deipara, quem ſequuntur Chronica Beati Franciſci part. tertia fol. 265. verſo. Frat. Emmanuel quaſt. regular. tom. 2. quæſt. 87. articul. 3. Soar. de relig. tract. de orat. libro tertio capit. 9. num. 10.*

113 Vigeſima prima contra eum, qui prouiſus de Eccleſia, vel Monaſterio vacante à Sede Apoſtolica, earum prouiſionum nuntiatoribus aliquid dederit, promiſerit, promiſſumue ſoluerit ex *conſtit. 3. vel 4. Gregor. XI.* incip. *Sollicite*, de qua *Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 3. num. 3. Memor. clericorum c. 1. excomm. 8.*

114 Vigeſima ſecunda contra laicum, qui Eccleſiaſticum relegauerit, aut proſcripſerit, & qui proſcriptionem ſcripſerit, *Urban. VI. conſt. 6.*

115 Vigeſima tertia fertur contra quemcunque Ordinis Eccleſiaſtici, qui alium Eccleſiaſticum ad forum laicale traxerit, & contra quemcumque laicum auxilium, conſilium, fauorem, ea in re dantem, *conſtit. 4.* aliàs 5. *Martin. V.* incip. *Ad reprimendas, Nau. c. 27. num. 71. Memor. clericorum c. 5. excommun. 6.* vbi dicunt hanc excommunicationem eſſe in Bulla Cęnæ, ſi fiat auctoritate iudiciali laica.

116 Vigeſima quarta contra miniſtros Papæ, & omnes officiales, etiam Epiſcopali dignitate præditos in terris Eccl. officium quodcunque exercentes, qui munera accipiunt, præter eſculenta, & poculenta, quæ biduo conſumi poſſunt. *Paul. II.*

117 Vigeſima quinta contra quoſcumque de Eccleſia, vel locis ſacris lapides, & alia ornamenta auferentes, & contra eos, qui auferenti, ſeruanti, & retinenti auxiliũ, vel fauorem dederint. *Sixt. IV. conſtit. 3. Memoriale clericorum c. 9. excommun. 14.*

118 Vigeſima ſexta contra illos, qui ſe finxerunt nepotem, aut familiarem, ſeu commenſalem Cardinalis, vel aſſiſtentis, vt litteras Apoſtolicas gratis expediant *Innoc. VIII. conſti. 7.* aliàs 11. incip. *Cum ſicut, die 18. menſis Auguſti ann. 1487. in Bullar. tom. 1. fol. 382. Leo Decimus conſtitut. 27.* incip. *inhærendo die 20. Februarij ann. 1517. in Bullar. tom. 1. pag. 520. Memor. clericorum c. 9. excommunic. 13.*

119 Vigeſima ſeptima fertur contra quoſcunque in ſermonibus, & prædicationibus miracula falſa, incertauè populo renunciantes, vel prophetias ex ſacra Scriptura non deſumptas prædicare audentes, Eccleſiæve Prelatis ſcandaloſè detrahentes, *Leo Decimus in Concilio Lateranen. ſeſſ. 9. & 11.* incip. *Superna maieſtatis, Memoriale clericorum c. 5. excommunic. 3.*

120 Vigeſima octaua contra eos, qui in duello pugnauerint, campum, dederint, auxilium præſtiterint, *Pius Quartus in ſua Bulla* incip. *Ea qua, de ann. 1560. idib. Nouembris, Gregor. XIII. in altera* incip. *Ad tollendum, de ann. 1582. nonò Decembris*, vbi excommunicationem, & pęnas à præfato *Pio Quarto, & Concil.*

Concil. Trid. ſeſſ. 25. *de reform. cap.* 19. extendit aduerſus omnes illos, qui non publicè quidem, priuatim tamen ex condicto, ſtatuto tempore, & in loco conuento monomachiam commiſerunt, etiam ſi nulli patrini, ſocijue ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullæ prouocatiuæ litteræ, aut denunciationis chartulæ præceſſerint: extenditque contra locorum dominos, ſi certamen ex condicto permiſerint, aut quantum in ſe fuerit, non prohibuerint: necnon contra eos omnes, qui duellum huiuſmodi fieri mandauerint, inſtigauerint, auxilium, conſilium, vel fauorem dederint, aut equos, arma, pecuniam, comeatum, & alia ſubſidia ſcienter ſubminiſtrauerint, aut ex compoſito expectatores, vel ſocios, ſi ſe quouis modo præbuerint, etiam ſi illi, qui ad locum deſtinatum pugnaturi acceſſerunt impediti pugnam non commiſerint, per ſe ipſos non ſteterit, quo minus illa committeretur. Vltimo *Clemens VIII. Conſtit. ſua* 11. incip. *Illius vices de ann.* 1592. confirmauit Prædeceſſorum ſuorum pœnas, & excommunicationes, eamque extendit ad Reges, Imperatores, & alios quoſcunque qui non ſolum publicè, ſed etiam priuatim, ſine chartulis litteris prouocatorijs, vel patrinis duellum commiſerint, vel ſi conuenerint, vt non ſinguli cum ſingulis, ſed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent, refert *Quaranta in ſumm. Bullarij verbo duellum*. Et de hac re plures citat Doctores *Ci. ned. ad decretal. collect.* 117. *numer. quarto*, quibus adde. *Peregrinum, & Floron. in ſuis tractat. de duello, prax. epiſcop. verbo duellum, Galet. in margarita caſuum conſcient. eod. verbo Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 6. 1. *art.* 1. *verſic.* 12. *Sayr. in Claui Regia lib. ſeptimo capit.* 13. *num.* 11. *cum ſequentibus, & de cenſur. lib.* 3. *cap.* 31. *a num.* 29. *Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij num.* 76. *cum multis ſequentibus, Farin. conſil.* 9. *Paul. Comit. reſponſ. moral. lib.* 6. *quæſt.* 13. *cum ſeqq. Mol. de iuſt. tractat.* 3. *diſput.* 17. *Mart. Delri. diſq. mag. lib. quarto capit. quarto quæſtion.* 4. *ſect.* 2. *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 21. *capit.* 7. *à numero* 75. *Sanch. in præcepta Decalogi libr. ſecundo, capit.* 39. *numer.* 19. *cum ſequentibus. Bonacina de cenſur. diſput. ſecunda quæſt.* 6. *puncto ſecundo a numero primo*, vbi *numero* 15. aſſerit ab excommunicatione contracta ob aliquod delictum in cauſa duelli poſſe Epiſcopum abſoluere, quando delictum eſt occultum per *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. capit. ſexto*, quod non videtur abrogatum per dictam Bullam *Clement. VIII.* vbi abſolutionem prædictæ excommunicationis ſibi reſeruauit, cum in ea nulla fiat ſufficiens reuocationis mentio illius decreti, quę mentio neceſſaria videtur, vt illud decretum cenſeatur reuocatum dixi *Alleg.* 33. *numer.* 24.

121 Vigeſima nona contra quoſcunque in officio Sanctæ Inquiſitionis impedientes, vel perturbantes Epiſcopos & Inquiſitores hæreticæ prauitatis *Iul. III. Conſt.* 16. & *Pius V. Conſt.* 85. vbi eam profert contra illum, qui aliquem Inquiſitorem, aduocatum, promotorem, notarium, aliumuè miniſtrum officij Sanctæ Inquiſitionis, aut denuntiatorem, accuſatorem, aut teſtem in cauſa Fidei perterrefecerit, occiderit, verberauerit, deiecerit, aut eiuſdem Sacræ Inquiſitionis, aut miniſtrorum ædes, aliaſuè res expugnauerit, inuaſerit, incenderit, aut eiuſdem libros, exemplaria, litteras, & alia quæcumque ſcripta combuſſerit, diripuerit, interuerterit, aut quocumque modo aſportauerit, & qui in his conſilium, auxilium, vel fauorem præſtiterit, aut qui contra Sacræ Inquiſitionis officium delinquentibus veniam petere, aut pro illis intercedere tentauerit.

122 Trigeſima contra quoſcunque Cameræ Apoſtolicæ libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes. *Iulius II. Conſtit.* 14. incip. *Cum ſicut* 15. *Kalend. Septemb. Anno* 1507. *in Bul. tom.* 1. *pag.* 42. & *Conſtit.* 56. *Sixti V.* incip. *Non ſine maxima, die* 27. *Aprilis* 1587. *in Bullario pag.* 573. *tom.* 2. *Memor. clericorum cap.* 9. *excom.* 15. Et contra detinentes iocalia, & alia quæcunque bona ad Sedem Apoſt. ſpectantia, ac ſcientes, & non reuelantes *in Conſtitut.* 4. *Pij IV.* incip. *Paſtoralis officij*, 3. *April.* 1563.

123 *In Bullar. pag.* 5. *to.* 2. Et contra alios. qui cum Miniſtri Reuer. Cam. Apoſt. ſint, rationes integrę, & fideliter non reddunt, in *Conſt.* 40. *Paul. III.* incip. *Cum ſicut accepimus, die* 21. *Aprilis* 1544. *in Bul. tom.* 1. *pag.* 679.

124 Trigeſima prima contra illos, qui vt beneficium eccleſiaſticum impetrent, ſe pro alio in examine ſuppoſuerint, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab eis aliquid conſequantur, vel pro ſe ipſis, vt alijs poſtea cum penſione reſignēt *Paul. IV. Conſt.* 12. incip. *Inter cæteras, die* 25. *Nou.* 1577.

125 *In Bullario tom.* 1. *pag.* 731. Et contra exigentes, vel petentes aliquid in collatione, aliauè prouiſione beneficiorum eccleſiaſticorum, vel ad illorum poſſeſſionem admiſſione, extat *Conſtit.* 104. *Pij V.* incip. *Durum nimis, Kal. Iunij* 1570. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 310.

126 Trigeſima ſecunda contra tractantes de nouo Papa eligendo, viuente alio, ac eorum complices, & fautores, *Paul.* IV. *Conſtit.* 16. incip. *Cum ſecundum*, 17. *kalend. Ian.* 1558. *in Bullario pag.* 735.

Item contra omnes cuiuſcunque gradus, etiam ſi Imperatores, aut Cardinales ſint, qui promiſſiones, ſtipulationes, conuentiones, aut pacta, aut contractum aliquem faciunt ſuper vita, aut morte, aut ſuper futura creatione Summi Pont. vel vacante Sede Apoſt. aut etiam ſuper futura creatione Cardinalium, quam etiam ſententiam incurrunt permittentes huiuſmodi tacite, vel expreſſe fieri in terris, ciuitatibus locis, & dominijs ſuis: vel conſilium, auxilium, aut fauorem in prędictis dantes. Gregor. XIV. *in extrauag. edita* 21. *Martij* 1591.

127 Item contra Cardinales, qui Sede vacante contrauenerunt ijs, quæ ordinata ſunt a *Iulio II.* vt ſine ſimonia eligatur Papa, *in Conſtit. eiuſdem Iulij II.* incip. *Cum tàm diuino*, quæ eſt 2. *Nau. d. cap.* 27. *num.* 111. *verſ. trigeſima prima, Soar. tom.* 5. *diſp.* 22 *ſect.* 6. *nu.* 2. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 31. *nu.* 3. *in fine.*

128 Item contra Cardinales reuelantes aliquid de actis ſecretè in Conſiſtorio, exiſtente præcepto Papę, vt non reuelentur, habetur in *Concil. Lateranenſ. ſub Leone X. ſeſſ.* 9. *Nau. d. c.* 27. *num.* 110. & *ſeq.*

129 Trigeſima tertia, contra quoſcunque litteras, aut ſcripturas cuiuſuis generis, aut nuntium, aut ſignum ad eos, qui ſunt in conclaui, mittentes, & contra eos qui receperint, & qui è contra è Conclaui ad eos, qui foris ſunt, ſcripſerint, vel miſerint, etiam ſi Cardinalatus honore fulgeant, *Pius* IV. *Conſtit.* 81. aliàs 62. incip. *in eligendis, id. Octobris* 1562. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 93. *Memor. clericorum cap.* 9. *excom.* 19.

130 Trigeſima quarta contra omnes, qui in proprios vſus conuertunt per vim, vel ſuppoſitas perſonas bona Eccleſiæ *Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *capit.* 11. refert *Memor. clericorum capit.* 5. *excommunic.* 34. Item contra omnes, qui per vim, metum, fraudem, aliamve artem,

bona, fructus, aut iura Eccleſiarum, locorumvè piorum occupant. Clericos item, qui nefandæ huius fraudis, & vſurpationis fabricatores, eidemve conſentientes fuerint, *Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 35.*

131 Item contra Commiſſarios, & delegatos ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem, vel non: qui amore, vel timore alienationi conſentiunt, aut auctoritatem prębent tali alienationi, habetur in *Extrauag. Cum omnibus. Pauli II. Nauar. capit. 27. numer. 27. numer. 108. Memor. cleri. excommunic. 3.*

132 Trigeſima quinta contra quoſcunque clericos inferiores Epiſcopis de parochiali Eccleſia prouiſos iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum nō ſeruantes. Et hæc excommunicatio eſt etiam contra illos, in quorum fauorem beneficia dicta reſignantur, ſeu dimittuntur, & qui ad id præſtant auxilium, &c. *Pius IV. Conſtit. 92.* aliàs 87. incip. *Inter multiplices curas, Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 5. Memor. cleric. cap. ſecundo excom. 3.*

133 Trigeſima ſexta, contra quoſcunque ad interpretationem Concil. Trident. commentarios, gloſſas, annotationes, & ſcholia edentes, *Pius IV. Conſtit. 97.* vide *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par. 3. cap. 9. nu. 33. Henriq. in ſumm. lib. 7. de Indulgentijs, cap. 29. §. 4. Fr. Emma. q. regular. tom. 1. q. 11. art. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 20. nu. 53. in fine*, vbi etiam dicit in hac Bulla non eſſe ſermonem de interpretationibus, quę in ſcholis, fiunt docendo.

134 Trigeſima ſeptima contra quemcunque Nuncium Apoſt. qui à Principibus, ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit, ſiue eorum ſtudio, & fauore pro ſe, aut conſanguineis ſuis vti audet, *Pius IV. Conſtitut.* 133. alias 124. incip. Et ſi Romanum, quam tamen nemini reſeruari aſſerit *Memor. clericorum capit. 1. excomm. 11.*

135 Trigeſima octaua contra quamcunque mulierem, quæ Monaſteria Regularium etiam Mendicantium ingredi auſa fuerit, *Pius V. Conſtit. 27.* de cuius materia agemus infra in Alleg. Epiſcopus circa Sanctimonialium clauſuram quam habeat poteſtatem.

136 Trigeſima nona contra quamcunque monialem à clauſura exeuntem, & contra exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes, *Pius V. Conſti. 20.* incip. *Regularium, die 24. Octobr. Ann. 1566. in Bullar. tom. 2. pag. 198.* de cuius materia, in *dicta alleg.* proximè citata dictum eſt.

137 Quadrageſima contra quoſcunque officij Pœnitentiariæ Romanæ procuratores, ſcriptores, correctores, alioſuè officiales aliquid etiam ſponte oblatum, aut aliàs, ſiue pro expeditionis celeritate, ſiue pro alio extraordinario labore accipientes. *Pius V. Conſtit. 84.* incip. *In earum 14. Kal. Iunij 1569. in Bullar. tom. 2. pagin.* 282. de qua *Sayr. lib. 3. cap. 31. nu. 8. Memor. clericorum cap. 8. excom. 1.*

138 Quadrageſima prima, contra quoſcunque, Eccleſias, quæuis beneficia eccleſiaſtica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, *ex Conſt. 85 Pij IV.* incip. *Roman. Pont. die 16. Nouemb. 1564. in Bullar. tom. 2. pagin. 121.* & latius pœnis maioribus *Pius V. Conſtit. 85.* incip. *Intolerabilis, Kal. Iunij 1569. in Bullar. tom. 2. pag. 283. Nauar. cap. 23. num. 110. Soar. tom. 5. diſput. 22. ſect. 6. num. 15. & lib. 4. de ſimon. cap. 43. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 35. dub. 26. Sayr. lib. 3. c. 31. nu. 6.* qui non rectè excipit Cardinales, nam etiam hi expreſſe comprehenduntur, vt notat *Flam. de confident. q. 27. nu. 27.*

139 Quadrageſima ſecunda contra illum, qui vacantibus Eccleſiarum dignitatibus, Canonicatibus, & præbendis huiuſmodi, vult, diſponit, aut ſtatuta conſuetudine ſeruat de fructibus, & diſtributionibus, etiam primo ab ipſa vacatione anno peruenturis, menſæ epiſcopali, capitulariuè applicandis, aut in communem vſum cedendis, qui item de his iuramentum præſtari ordinat, aut qui prouiſum de his ſeruandis inducit, aut poſſeſſionem impedit ei, qui talia præſtare noluerit. *Pius V. Conſtit. 104.* aliàs 106. incip. *Durum nimis, Nauar. capit. 27. numer. 150. §. 64. Sayr. lib. tertio cap. 3. numer. 14. Philarch. de officio Sacerd. lib. 3. cap. 30. caſu vigeſimo quinto.*

140 Quadrageſima tertia contra Gubernatorem locorum ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora, etiam ad breuiſſimum tempus conceſſerit, *Pius V. Conſtit. 145.* incip. *Cum vices, die 13. menſis Februar. ann. 1572. in Bullar. tom. 2. pag. 358.*

141 Quadrageſima quarta contra quemcunque Chriſtianum, qui alium Chriſtianum in terris Turcarum habitantem tanquam mancipium ceperit, aut eius bona diripuerit, *Pius V. Conſtit. 149.* incip. *Licet omnibus die 1. Maij 1572. in Bullario tom. ſecundo pagin. 361.* Et contra omnes, qui ex partibus infidelium ad partes fidelium alumina deferunt. *Pius IV. id Conſtit. ex Apoſt. ſeruitutis, Memor. clericorum, capit. 9. excommun. 18.* Et contra omnes, qui non permittunt Chriſtianos captiuos apud Turcas poſtquam illos ceperint libere abire cum ſuis liberis, coniugibus, & bonis, *Pius V. dict. conſtit. 149.* refert *Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 36.*

142 Quadrageſima quinta contra publicanos, qui pedagium, gabellam, vectigal à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, & qui ab eiſdem pro reficiẽdis pontibus, vijs, aquæ ductibus, & fluminibus aliquid impenſæ, aut contributionis exegerint, & qui eoſdem Mendicantes, eorum bona, colonos exemptos, & immunes ab omnibus exactionibus non dimiſerint. *Pius V. Conſtit. 16.*

143 Quadrageſima ſexta contra Gubernatorem eccleſiaſtici ſtatus, & officialem, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel ſaluum conductũ ei fecerit, etiam ad diem vnum, noctem vè vnam: & cõtra ſubditos ciues Romanos, qui huiuſmodi exules ſubditos Sedis Apoſt. receptauerit, idem, qui iniuriæ vlciſcendæ cauſa domum communierit, armatos receptauerit, aut aluerit, aut turbam eo nomine excitauerit, *Pius V. Conſtit. 19.*

144 Quadrageſima ſeptima contra Confeſſarios, qui ex priuilegio *Sixti* IV. commutant aliquod iſtorum quinque votorum, Peregrinationis ad Vrbem, vel Cõpoſtellam, vel Hieruſalem, Religionis, & Caſtitatis, *Extrauag. etſi Dominici 2. de pœnit. Nau. c. 27. nu. 105. Memor. clericorum c. 5. excommun. 2.*

145 Quadrageſima octaua contra Baronem, vel Principem in Regno Neapolit. qui homicidam, aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptauerit, protexerit, atque auxilium, conſilium, vel fauorem quouis quæſito colore dederit, *Pius V.* Item contra omnes Eccleſiaſticos, tàm ſeculares, quàm Regulares, qui in Regno Neapolitano bannitos viarum graſſatores receperint, in *Conſtit. Sixti V. de qua Quaranta in ſumm. Bullarij verbo Bannitorum fautores.*

146 Quadrageſima nona contra quemcunque Baronem, & Dominum Sedi Apoſt. ſubiectum, qui frumentum, fruges, vltra vſum ſibi, familiæq; ſuæ neceſſarium, emerit, *Pius V. Conſtit.* 26.

147 Quinquageſima contra quemcunque Epiſcopum, aut patronum, tam eccleſiaſticum, quam laicum, qui à collatione, aut præſentatione ſuſpenſus beneficium cõtulerit, ad id præſentauerit, vel inſtituerit, *Pius V. Conſtit.* 58. incip. *Quanta Eccleſia Dei, Soar. tom.* 5. *diſput.* 22. *ſect.* 6. *nu.* 21. *Memor. clericorum c.* 1. *excommun.* 5.

148 Quinquageſima prima contra quemcunque Fratrem Sancti Franciſci de obſeruantia, qui in electione Miniſtri generalis, Prouincialium, Cuſtodum, pro ſe, aut pro alio ſubornauerit, qui item ſubornatus eſt, qui ſubornanti non detulerit, qui pro hac re quemuis fauorem extra religionem procurauerit, *Pius V. Conſtitut.* 170.

149 Quinquageſima ſecunda contra quemcunque qui, cum aliquod oppidum, locuſuè ad Romanam Eccleſiam pertinens vacauerit, de eo in feudum dando aliquo modo egerit, *Pius V. Conſtitut.* 35. incip. *Admonet,* 4. *Kal. Aprilis* 1567. *in Bullar. tom.* 2. *pagin.* 221. *Memor. clericorum cap.* 9. *excommun.* 24. & Greg. *XIII. Conſti.* 3. incip. *Inter cætera,* 6. *Kalend. Iunij* 1572 *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 363.

150 Quinquageſima tertia contra eum, qui Agnos Dei à Sum. Pont. conſecratos, depinxerit, aliquo colore infecerit, minio notarit, qui item venales propoſuerit, Greg. *XIII. Conſtit.* incip. *Omni certe ſtudio,* 8. *kalend. Iunij* 1572. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 363. Nemini tamen reſeruari aſſerunt *Sayr. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 23. *Memor. clericorum pag.* 9. *excom.* 62.

151 Quinquageſima quarta contra eum qui prætextu facultatum Apoſt. quæ à *Pio V.* & Greg. *XIII.* Pontificibus abrogatæ ſunt, Monialium Monaſteria ingreditur, nec non contra Regularium Superiorem, qui earundem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiſerit, & qui prætextu licentiarum Epiſcopalium eò ingreditur neceſſitatibus non vrgentibus Greg. *XIII. Conſtitut.* 28. incip. *Quæ Sanctimonialium, de anno* 1584. *Sixtus V. in alia* incip. *Sanctimonialium, de ann.* 1589. de quibus late egimus in Alleg. Epiſcopus circa Sanctimonialium clauſuram, quam habeat poteſtatem.

152 Quinquageſima quinta contra quemcunque qui ſal exterum in Vrbes, & oppida, eaque loca Sedi Apoſt. ſubiecta aſportauerit, Gregor. XIII. *Conſtit.* 49. incip. *Ex incumbenti, die* 17. *Decemb.* 1577. *in Bullar. tom.* 2. *pagin.* 419. ab hac cenſura in foro conſcientiæ crederem excludi viatores, qui aut munditiei gratia, aut guſtus cauſa ad vſum itineris modicum ſal, & in parua quantitate aſportant, quamuis in foro exteriori aliter iudicaretur per doctrinam *Baldi in leg.* 1. *Conſtit. quæ res exportari non debent,* vbi prohibitus extrahere vinum de aliquo loco, non poteſt portare metretam guſtus cauſa, de qua vide *Strac. de mercat. par. quarta num.* 26. *Viu. tom. primo commun. opinion. lib. primo, titul.* 17. *num.* 220. *verſ. amplia ſecundo, Tiraquel. de iudicio in rebus exig. verſic.* 32. *Mexia in tractat. taſſa panis, concluſ. prima, numero* 39. *Bobadil. in ſua politica lib.* 4. *capit. quinto, numero* 1. & 39. *Pradil. in ſumma legum pœnalium, par.* 2. *caſu.* 17. *num.* 8.

153 Quinquageſima ſexta contra quemcunque qui frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiuſuis generis extra ſtatum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ quouis modo exportauerit Gregor. XIII. *Conſtit.* 98. incip. *Non ſine graui, die* 10. *Decemb. ann.* 1584. *in Bullar. pag.* 485. *Memor. clericorum, cap.* 9. *excommunic.* 32. & nouiſſimè innouauit, & extendit cum reuocatione indultorum omnium, & licentiarum quomodolibet ſimilia extrahendi conceſſarum, *Paul. V. Conſt.* 12. incip. *inter grauiſſimas, de ann.* 1606. Limitarem quando huiuſmodi frumenta extracta ſunt è loco extra Eccleſiæ ſtatum, & per tranſennam per illum deferuntur, extrahens enim res vetitas per tranſitum, non ex loco prohibito, ſed aliunde, non incidit in pœnam ſtatuti prohibentis aliquid deferri extra territorium, *Ignat. del Villar. in ſylua reſponſorum, lib.* 1. *reſp.* 5. *pag.* 1. *numero* 31. quem refert doctiſſimus parens meus in *annot. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 5. *tit.* 112. *in princip. numero* 2. Tamen contrarium tutius duco propter dictionem, quouis modo, quæ eſt adeo generalis, vt comprehendat ea, quæ aliàs non venirent, ex *Cened. practic. & canon. quæſt. ſing.* 96. *num.* 2. & citatis per me in *Remiſſ. de dictionibus & clauſ. dict.* 291.

154 Quinquageſima ſeptima contra quemcunque Religioſum Sancti Franciſci de Obſeruantia, qui contemptis Superioribus ſuis ad tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, *Greg. XIII. conſti.* 27. incip. *Quoniam noſtro, die* 8. *Aprilis ann.* 1575. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 393.

155 Quinquageſima octaua contra quemcunque Fratrem Heremitam Sancti Auguſtini Congregationis Lombardiæ, qui obedire conſtitutioni neglexerit de exemptione Monialium eiuſdem Ordinis, *Greg. XIII. conſtitutio.* 17. incip. *Pro noſtri, die vigeſimo ſexto Maij* 1574. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 381.

156 Quinquageſima nona contra quemcunque Monachum Ordinis Ciſtercienſis, qui aliquid commiſerit contra Conſtitutionem editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, Gregor. *XIII. conſtit.* incip. *Vniuerſi.*

157 Sexageſima contra quemcunque, qui ſubiectus ditioni Eccleſiaſticæ, homicidas, graſſatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, recipi permiſerit, qui item impedierit ne capiantur, qui etiam fecerit vt capti euadant, qui præterea impedierit iuſtitiæ miniſtros, aut eos aliquo modo perterrefecerit, *Greg. XIII. conſtit.* 65. incip. *Tanta,* 5. *idus Iulij ann.* 1580. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 447.

158 Sexageſima prima contra quemcunque, qui ſine conceſſione Summi Pontif. in prouinciam Mediolan. ſacras reliquias aſportarit, qui item ab vna Eccleſia ad aliam tranſtulerit, qui aliquam earum particulam conceſſerit, donarit, qui item acceperit, *Greg. XIII. in conſtit.* incip. *Pontificia ſollicitudinis.*

159 Sexageſima ſecunda contra facientes iurare illicita, vel de obſeruandis ordinationibus & ſtatutis contrarijs decretis *Concilij Trid.* Greg. *XIII. in conſtit.* 103. incip. *inter Apoſtolicas, de ann.* 1584. *nonis Septembris, Memoriale clericorum c.* 9. *excommunic.* 26.

160 Sexageſima tertia contra omnes cuiuſcunque ſtatus, & præeminentiæ exiſtant, qui Societatis IESV inſtitutum, conſtitutiones, &c. quouis diſputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæſito colore, directè, vel indirectè, impugnare, vel eis contradicere audent, *Gregor. XIII. in conſtit.* 100. quæ incip. *Aſcendente Domino.* Item contra Religioſos omnes, exceptis Carthuſianis, qui recipiunt aliquem Religioſum Societatis IESV ſine licentia ſui Superioris: & hæc excommunicatio eſt etiam contra ipſos Ieſuitas ingredientes Religionem aliam à Carthuſiana, & contra dantes auxilium, &c. ex

conſtit.

Pij V. incip. *Æquum reputamus*, quæ eſt in priuilegijs dictæ Societatis.

161 Sexageſima quarta contra mouentes libros, & monumenta quæcunque ex bibliothecis ordinis Fratrum Carmelitarum. *Clemens Octauus conſtit. 24. incip. Qua ad tuenda 29. Maij 1593. in Bullar. to. 3. pag. 31.*

162 Sexageſima quinta contra Fratres Prædicatores ordinis S. Dominici, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri Generalis pro ſe, vel alijs ad fauores extra religionem recurrũt, vel alijs minus legitimis vijs, & modis illud obtinere quærunt, *Pauli Quint. conſtit.* 39. incip. *Admonemur, die 7. Ianuarij* 1608. *in Bullar. tom. 3. pag. 228.*

163 Sexageſima ſexta contra aſſerentes Confeſſionem, & abſolutionem Sacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri ex *Conſtitut. Clementis octaui public. Romæ 19. Iulij 1602.* relata per *praxim nouam Epiſcopal. p. 2. cap. 1. num. 6. in fine.*

164 Sexageſima ſeptima contra eos, qui armatorum collectas, & caualcatas faciunt ex *cõſtit. 1. Alex. VI.* incip. *Inter multiplices, Kalend. Aprilis 1493. & ex conſtit. 75. Sixti Quinti* incip. *Dum pro communi*, 11. *menſis Martij ann. 1588. in Bullar. to. 2. pag. 617.*

165 Sexageſima octaua fertur contra Regulares, qui ex inſulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iapponicas commeant. ex *conſtitu. 94. Clementis Octaui* incip. *Onerosa, die 12. Decemb. anno 1600. in Bullar. pagin. 106. to. 3. & in conſtitut. 90. alias 2. append. Pauli Quinti* incip. *Sedis Apoſt. die 11. Iunij 1608. in Bullar. to. 3. pag. 48. append.*

166 Sexageſima nona contra Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia ſecularia, quouis prætextu, aut quæſito colore appellare, vel ad illa confugere, aut ea propterea quoquo modo adire audent, & præſumunt, in *conſtitut.* 110. *Clement. VIII.* incip. *Quoniam, die vigeſimo Septembris 1604. in Bullar. tom. 3. pagina 159.*

167 Septuageſima contra omnes extrahentes delinquẽtes à ſacris locis, præterquam in caſibus conceſſis per *Greg. XIV. in ſua conſtitut.* quæ incip. *Cum alias*, atque etiam in illis, abſque licentia Epiſcopi, vel Ordinarij loci, habetur in *d. conſtit. Cum alias, Gregor. XIV.*

168 Septuageſima prima contra Religionum Superiores, qui non paruerunt *Bullæ Pauli Quinti* editæ, *anno* 1606. quæ incip. *Romanus Pontifex*, & præcipit vt Religioſi de hæreſi ſuſpecti (cuiuſmodi ſunt ſollicitantes mulieres in Confeſſione) ipſis Inquiſitoribus denuncientur, ita vt pro ipſorum ſuſpectorum Superioribus non ſit amplius præuentioni locus, *Memoriale clericorum c. 3. excommunicat. 11.*

169 Septuageſima ſecunda contra Præſidentes, & Officiales omnes Montium Pietatis Status Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos montes quomodolibet ſpectantes in alios, quam pauperum vſus, deponere præſumunt in *Conſtitut. Pauli Quinti*, quæ incip. *Onerosa paſtoralis*, edita *anno milleſimo ſexcẽteſimo decimo quinto*, refert *Memoriale clericorum capitulo octauo, excommunicat. 3.*

170 Vltra prædictos caſus, in quibus ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ excommunicatio eſt reſeruata, alij reperiuntur in iure cum excommunicatione, cuius abſolutio nulli reſeruatur. Prima Decreti, & Decretalium eſt in *cap. nulli fas, diſtinct. 19.* contra contumaciter aſſerentes Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum, ſi tamen firmiter, & veraciter ita crederet, eſſet hæreticus, & abſolutio Papæ reſeruata in *Bulla Cœnæ caſu 1. Et in capit. hanc 10. quæſt. 2.* contra laicos oblationes Sacerdotibus factas accipientes *Iac. de Graff. libro quarto, cap. 24. num. 10. Memor. clericorum cap. 8. excommunicat.* 14. Secunda in *cap. Adminiſtratores 23. quæſt. 5.* contra omnes Principes, & Officiales, qui tertio admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuper eorũ cauſis, *Tolet. libro primo cap. 37. numer. 1. Soar. diſput. 29. ſect. 2. numer. primo*, Tertia in *cap. Quoniam, de offic. Ordinarij*, contra Epiſcopum, qui in ciuitate diuerſarum linguarum ſuſcipit eorum regimẽ, qui ſunt linguæ ſuæ, priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum, *Nauarr. cap. 27. numero 114. Sayr. libro 3. cap. 32. numer. 1.* Memor. *clericorum cap. 1. excommunicat.* 10. Quarta *in cap. 1. de locato*, contra Doctores, & Scholares Vniuerſitatis Bononien. qui conducunt domos alterius Doctoris, ſeu Scholaris ante finitam locationem, ſine eius conſenſu, *Nauarr. cap. 27. numero 114. verſicul. 4. Memor. clericorũ capit. 8. excommunicat. vltim.* Quinta *in cap. non minus*, iuncto *cap. aduerſus, de immun. Eccleſi.* contra laicos collectas imponentes clericis, vel Eccleſijs, ſeu iuriſdictionem eorum vſurpantes ſi moniti non deſiſtunt. Sexta in *cap. clericus, ne clerici, vel monachi*, contra clericos habentes officium Vicecomitis, vel Præpoſiti ſecularis, ſi admoniti non deſiſtant, *Nauarr. cap. 27. numero 117. verſicul. ſeptima. Iacob. de Graffiis libro 4. cap. 22. numer. 32. Tolet. libr. 1. cap. 37. numer. 7. Soarez tom. 5. diſputat. 23. ſect. 3. numer. 21.* Septima contra omnes grauantes per ſe, vel per alios in beneficijs, vel alijs ſuis rebus clericos, vel eorum conſanguineos, quia noluerunt eligere illos. Octaua in *cap. excommunicationi, de raptor.* contra eos, qui capiunt bona Chriſtianorum naufragio perdita, & non reſtituunt, quæ hodie eſt de reſeruatis per Bullam in Cœna Domini §. 4. Nona in *cap. fin. ne clerici, vel monachi*, contra Monachos, & Canonicos, Regulares, Archidiaconos, Decanos, Præpoſitos, Plebanos, Cantores, & alios clericos perſonatus habentes, vel quoſcunque presbyteros, qui leges, vel phyſicam audiunt extra clauſtrum, niſi intra duos menſes redierint, *Nauarr. cap. 27. numer. 116. Soarez tom. 5. diſputat. 23. ſect. 3. num. 9. Tolet. lib. 1. capit. 37. numer. 4.* Decima in *cap. 1. de ſchiſmat.* contra ementes rem Eccleſiæ, vel aliter acquirentes à ſchiſmatico, necnon contra tenentem beneficium à ſchiſmatico, & innitentem Ordinationi factæ per ſchiſmaticum.

171 IN SEXTO Decretalium plures nulli reſeruatæ reperiuntur excommunicationes, quarum prima eſt in *cap. vbi periculum, de election.* contra mittentes ſcripturas, vel nuntios alicui Cardinali in Conclaui exiſtenti ad electionem Romani Pontif. vel cum eo ſecretè loquentes. Item contra officiales, qui non ſeruant contenta in *dict. cap. vbi periculum*, vel circa ipſum fraudem committunt, *Siluest. verbo, excommunic. 9. numer. 35. caſu 12. Nauarr. cap. 27. numer. 121. Memoriale clericorum capit. ſeptimo excommunic.* 5. Secunda in *capitulo ſciant cuncti, de elect.* contra omnes, qui ſiue per ſe, ſiue alios, iniuſtè proſequuntur, aut ſpoliant beneficijs, vel bonis ſuis, clericos, aut eccleſiaſticas perſonas, aut eorum conſanguineos, aut Eccleſias, monaſteria, vel alia pia loca, eo quod noluerint, aut nolunt eligere eum, pro quo ipſi rogarunt, ſeu inducebant eligere, *Silueſt. verbo excommunicat. 9. num.*

38. ca-

38. caſu 13. Tolet. libro primo cap. 38. numero 4. Soarez
diſputat. 25. ſectione 4. numero 3. Nauarr. cap. 27. num.
123. Sayr. libr. 3. cap. 34. numero 7. Tertia in generali,
de electiom. contra vſurpantes de nouo regalia, cuſto-
diam, ſiue guardiam, titulo aduocationis, ſiue defen-
ſionis, in Eccleſijs, ſiue quibuslibet alijs pijs locis
præſumunt occupare, vel capere aliqua illorum bona
dum vacant, Memoriale clericorum capit. 9. excommuni-
cat. 42. Quarta in cap. indemnitatibus, §. poſtremo, de
elect. contra eum, qui vocatus, ſeu deputatus ad diri-
gendas moniales in electionibus, non temperat ea, ex
quibus diſcordiæ naſci, vel foueri poſſunt, Memoriale
clericorum capit. nono, excommunicat. 44. Quinta in ca-
pit. hac conſtitutione, de offic. iudic. deleg. contra partes
incitantes conſeruatorem ſibi datum, vt intromittat
ſe in his, quæ non continent apertam violentiam, vel
iniuriam, & exigunt altiorem indaginem, ſiue iudi-
cialem diſcuſſionem, Memoriale clericorum cap. 19. ex-
communicat. 64. Sexta in cap. vnic. de his, quæ vi, con-
tra eos, qui vi, aut metu extorquent abſolutionem,
aut reuocationem excommunicationis, ſuſpenſionis,
vel interdicti, Memoriale clericorum capit. 9. excommu-
nicat. 46. Septima fertur in capit. mulieres, de iudicijs,
contra eum, qui fingit caſum, vel fraudem aliquam fa-
cit, quo iudex ipſe vadat ad accipiendum teſtimoniū
alicuius fœminæ, Memoriale clericorum cap. nono, ex-
communicat. 47. Octaua in cap. hoc conſultiſſimo, de
rebus Eccleſiæ non alien. contra compellentes Præla-
tos, vel alias perſonas eccleſiaſticas, vt ſubmittant ec-
cleſias, vel earum bona immobilia, perpetuo, vel ad
longum tempus laicis, vel ſupponant eis, ipſorum iu-
ra recognoſcendo: ſeu profitendo ſe tenere ea ab illis,
tanquam Superioribus, patronis, vel defenſoribus; &
laicos, qui aliquid horum habentes, aliquo modo il-
licito plus vſurpant, quam illis ſit permiſſum, & mo-
niti ab eo non deſiſtunt. Nona in capit. 2. de hæretic.
contra quoſcunque, qui ſcienter præſumunt ſepelire
in loco ſacro hæreticos, credentes, eorum receptato-
res, defenſores, aut fautores, nec debent abſolui, niſi
priùs proprijs manibus ſuis publicè extrahant, & pro-
ijciant huiuſmodi cadauera, & locus ille perpetuò ca-
reat iure ſepulturæ, Memoriale clericorum capit. nono, ex-
communic. 49. Decima in capit. 21. inquiſitionis, de hæ-
ret. contra octo genera delinquentium, de quibus ibi,
& præcipuè contra omnes habentes iuriſdictionem tē-
poralem, qui non obediunt Epiſcopis, & Inquiſito-
ribus in requirendis hæreticis, & alijs præſtandis, de
quibus ibi: vbi etiam extenditur contra dantes auxi-
lium, conſilium, & fauorem, Silueſt. verbo excommu-
nicat. 9. numer. 58. caſu 28. Nauarr. cap. 27. num. 135.
Tolet. lib. 1. capit. 38. numero 19. Memoriale clericorum
cap. 7. de excommunicat. Vndecima in cap. pro humani,
de homicid. contra eos, qui per aſſaſſinos interficiunt
aliquem Chriſtianum, aut vident interfici, quamuis
non ſequatur mors, aut aſſaſſinos receperint, defen-
derint, vel celauerint. Duodecima in capit. 1. de vſu-
ris, lib. 6. contra clericos qui permittunt verſari in ter-
ris ſuis fœneratores publicos, alienigenas, vel ſi non
expellunt eos intra tres menſes, qui locant illis, vel
alio prætextu concedunt domos ad fœnus exercendū,
Nauarr. capit. 27. numero 126. §. 13. Sayr. libr. 3. capit.
30. numero 12. Soar. tom. 5. diſputat. 22. ſection. quarta,
numer. 42. Tolet. libr. 1. capit. 38. numer. 22. Decima
tertia in capit. primo de iniur. contra eos, qui conce-
dunt repræſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel
eorum bona, & qui conceſſas extendunt ad prędictas,
& bona, niſi intra menſem à conceſſione, vel exten-
ſione abſtinuerint, & reuocauerint, ſi autem eſt Vni-
uerſitas ſupponitur interdicto, Silueſter. verbo excom-
municat. nono, numer. 62. caſu 32. Nauarr. capit. 27. nu-
mero 136. Decima quarta in capit. fælicis, de pœnis, cō-
tra omnes Principes, & alios Dominos, ac Iudices
non obſeruantes contenta in eo contra percutientes,
vel hoſtiliter inſequentes aliquem ſanctæ Romanæ
Eccleſiæ Cardinalem, hodie eſt de Bulla Cœnæ Do-
mini. Decima quinta in cap. vnic. de relig. dom. con-
tra Religioſos Mendicantes approbatos poſt Concil.
Lugdunenſe, qui de nouo domos ad habitandum reci-
piunt, vel receptas mutant ſine licentia Sedis Apoſto-
licæ, Nauarr. capit. 27. num. 127. verſicul. 20. Sayr. lib.
3. cap. 34. num. 5. Soarez diſputat. 23. ſect. 4. numer. 19.
Tolet. libr. 1. capit. 38. num. 12. Decima ſexta in cap. vt
periculoſa, ne clerici, vel Monachi, cōtra Religioſos om-
nes, qui habitum ſuæ Religionis temerè dimittunt: &
contra Religioſos omnes, qui ad aliqua ſtudia acce-
dunt ſine licentia ſui Prælati, & conſilio maioris par-
tis conuentus, Nauarr. cap. 27. num. 131. Soar. diſput. 23.
ſect. 4. num. 26.

172 IN CLEMENTIN. aliæ reperiuntur nulli reſeruatæ excommunicationes. Prima illarum fertur in Clemen. 1. de ſequeſt. poſſeſſ. contra præſumentes impedire ſequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico per triennium pacificè non poſſeſſo, oblatam in curia Romana vnam ſententiam diffinitiuam in poſſeſſorio, vel proprietate: nunc ſequeſtra non ponuntur ab Ordinarijs, ſed ab ipſis Rotæ Romanæ Auditoribus, authoritate Papæ. Secunda in Clemen. prim. de ſepultur. contra ſepelientes aliquem in cœmeterio tempore interdicti extra caſus à iure conceſſos, vel ibidem ſepeliunt publicè excommunicatos, vel nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos, etiamſi ſepelientes ſint exempti, non obſtantibus eorum priuilegijs, Memoriale clericor. capit. 9. excommunicat. 15. Tertia in Clemen. religioſi, de decimis, contra religioſos, qui ſibi appropriant, exquiſitis fraudibus ſiue coloribus vſurpare præſumunt noualia, aut decimas Eccleſijs debitas non ſpectantes ad eos aliqua legitima de cauſa, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſijs de animalibus familiarium, & paſtorum ſuorum, vel aliorum immiſcentium animalia ipſa ipſorum gregibus, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſijs de animalibus, quæ in pluribus locis emunt in fraudem Eccleſiarum, emptaque tradunt venditoribus, vel alijs ab ipſis tenenda, vel de terris, quas alijs tradunt excolendas, decimas Eccleſijs ſolui non permiſerint, aut prohibuerint, ſi requiſiti ab eis, quorum intereſt, à præmiſſis intra menſem non deſtiterint, aut ſi intra duos menſes non ſatisfecerint Eccleſijs læſis, ſi quid contra prædicta vſurpauerint, Silueſt. verbo excommunicat. 9. num. 72. caſu 36. Nauarr. cap. 27. num. 188. Tolet. lib. 1. capit. 39. numer. 3. Quarta in Clemen. ne in agro. §. quia vero, de ſtatu monac. contra Monachos, aut Canonicos Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, & monaſterijs, & cōtra Monachos, qui ſine licentia Abbatum ſuorum tenent arma intra ſepta monaſterij; Silueſter. verbo excommunicat. 9. num. 73. caſu 37. Nauarr. cap. 27. nu. 139. Soar. tom. 5. diſputat. 23. ſection. 5. nu. 4. & Emmanuel tomo 2.

quæſt.

queſt. Regul. 60. articul. 2. verſicul. quarta. Quinta in *Clementina attendentes, §. fin. eodem titul. de ſtatu regular.* contra eos, qui præſumunt impedire Viſitatores monialium, & etiam Canonicorum Regularium, in his, quæ pertinent ad officium Viſitationis earūdem, ſi à Viſitatoribus admoniti non deſiſtant, *Memoriale clericorum cap. 9. excommun. 52*. Sexta in *Clemen. 1. de relig. dom.* contra Beguinos, ſiue qui ſequuntur ſtatum Beguinorum, vel ſectantur aſſumptum, vel de nouo inſtituunt, & Religioſos, qui dictos Beguinos, & vt ſupra, fouent, vel dant eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem. Septima in *Clemen. 1. de conſanguin. & affinitate*, contra contrahentes ſcienter matrimonium in gradu prohibito à ſacris Canonibus, conſanguinitatis, vel affinitatis. Et contra illos, qui contrahunt cum monialibus profeſſis, & etiam moniales ipſas profeſſas. Et contra Religioſos profeſſos, qui contrahunt cum quauis muliere. Ac denique contra clericos omnes in ſacris conſtitutos, matrimonium contrahentes, *Soarez tomo quinto diſputation. vigeſima tertia ſection. quinta, numero vigeſimo tertio. Memoriale clericorum capit. ſecundo, excommunication. 12.* Octaua in *Clement. nolentes, de hæretic.* contra Inquiſitores, & ipſorum, vel Epiſcoporum, aut Capitulorum Sede vacante Commiſſarios deputatos in cauſis fidei, qui prætextu ſui officij Inquiſitionis illicitè ſumunt pecuniam aliquam, & qui ſcienter confiſcant bona eccleſiaſtica, etiam applicanda Fiſco Eccleſiæ, *Silueſter. verbo excommunicatio. nona, numer. 81. caſu 42. Nauar. capit. vigeſimo ſeptimo nu. 142. Toletan. libr. 1. cap. 39. numer. 11.* Nona *in Clement. vnic. de vſuris*, contra omnes officiales locorum, quocunque nomine cenſeantur, qui faciunt, ſcribunt, vel dictant ſtatuta de vſuris ſoluendis, vel quod ſolutæ non repetantur, & eos qui judicant vſuras eſſe ſoluendas, aut ſolutas non eſſe repetendas, & qui habent ſuper hoc poteſtatem, niſi intra tres menſes deleuerint ſtatuta talia de libris communitatum, vel ſi talia ſtatuta, aut conſuetudines illorum effectum habentes obſeruare præſumant. Decima fertur in *Clement. cupientes, de pœnis*, contra omnes Religioſos Mendicantes, qui ſine licentia Papæ loca de nouo accipiunt ad habitandum, vel hactenus recepta mutant, vel quouis titulo alienationis transferunt, *Silueſt. verbo excommunicatio. nona, caſu 44. numer. 85. Nauarr. cap. 27. num. 144. Memoriale clericorum capit. 3. excommunicatio. 22.* qui rectè notant hanc excommun. quoad multos Mēdic. per eorum priuilegia ſublatam eſſe. Item in eadem *Clement. cupientes*, fertur alia contra religioſos, qui in concionibus, vel alijs locis dicunt aliquid, vt retrahant auditores à ſolutionibus decimarum Eccleſijs debitarum, *Silueſt. verbo excommunicatio. 9. numer. 88. caſu 45. Nauarr. capit. 27. numer. 145. Memoriale Clericorum capit. tertio, excommunicatio. 19.* Item etiam in eadem *Clement.* fertur alia contra religioſos, qui de induſtria poſtponunt facere conſcientiam pœnitentibus, ſeu confitentibus de huiuſmodi decimis ſoluendis, & poſteà præſumunt prędicare non purgata negligentia, cum commodè poſſunt eos admonendo. Vndecimam in *Clement. 1. de ſentent. excommunicat.* contra omnes religioſos cuiuſcumque Ordinis, qui interdictum impoſitum auctoritate Apoſtolica, vel Ordinaria non ſeruant, cum ſciūt matricem Eccleſiam, vel parochialem loci illud ſeruare. *D. Antonin. part. 3. titulo 24. capit. 56. Nauar. capit. 27. numer. 146. Sayr. libr. 3. cap. 33. numer. 44. Toletan. lib. 1. capit. 50. num. 15. Silueſter. verbo excommunicatio 9. num. 90. caſu 47.* Duodecima in *Clemen. Exiui de Paradiſo, de verb. ſignificat.* contra eos qui illam cōmentantur *Sayr. lib. 3. c. 35. nu. 21. Memor. clericorum c. 9. excommu. 54.*

173 IN EXTRAVAG. inueniuntur aliæ excommunicationes latæ ſententiæ, quarum abſolutio nulli reſeruatur, & illarum prima fertur in *Extrauag. ſuper gentes, de conſuetudin.* contra impedientes Nuncios, vel Legatos Romani Pontificis, ne ingrediantur Regna, Prouincias, & terras, ad quæ ipſos deſtinare contigerit. Hodie eſt reſeruata per Bullam Cœnæ Domini. Secunda in *Extrauagant. ambitioſæ de rebus Eccleſi. non alien.* contra eos, qui extra caſus à iure permiſſos alienant, vel locant in plures, quam in tres annos, bona immobilia, vel mobilia pretioſa Eccleſiarum. Hāc Extrauag. receptam eſſe quoad nullitatem contractus non vero quoad excommunicationem, & alias pœnas extrinſecas reſoluunt *Molin. de iuſtit. tractat. 2. diſputatio. 466. numer. decimo Sayr. in Claui Regia libro tertio capit. quinto numer. 15. ex Nauarr. Rebello de obligat. iuſtit. part. 2. libr. decimo quarto queſt. 5. numer. 8. Quarāta in ſumm. Bullarij, verbo alienatio rerum Eccleſiæ, numer. 48. pag. 37. Cened. ad ſextum collect. 32. numero 1. Sayr. lib. 3. capit. 32. numer. 22. in fine, Memoriale clericorum cap. 2. excommun.* Tertia in *Extrauag. quia nonnulli, de ſentent. excommunicatio.* contra impugnantes litteras Papæ electi antequam coronetur, cum eodem momento, quo quis in Papam canonicè eligitur, confirmatur immediatè à Deo, & poteſt ante coronationem exercere officium ſuum *Memoriale clericorum capit. nono excommunicatio. 55.* Quarta eſt contra Epiſcopos, & quoſcunque Prælatos permittentes ritum habitumuè Fraticellorum, Bizzocorum, ſiue Beguinorum, in *Extrauag. ſancta Romana de religioſ. domibus Joann. XXII. Caietan. verbo excommunicatio cap. 5. Tolet. libro primo cap. 38. numer. 12. Sayr. libr. 3. capit. 32. numer. 24.* Hæc excommunicatio eſt etiam contra dictos Fraticellos, & Beguinos, & omnes de nouo aſſumentes talem ſectam, quæ hodie non extat, vt inquit *Tolet. vbi ſupra*. Quinta contra Prælatos quoſcunque etiam Patriarchas, ad Romanam Curiam venientes, & indè diſcedentes abſque Papæ notitia, & cōtra omnes, qui Prælatos apud Sedem Apoſtol. recipiunt, niſi ante receptionem, aduentum illorum Papæ ſignificauerint *Extrauag. etſi deceat, de maior. & obedien. inter comm. Sayr. libr. 3. cap. 32. num. 23.* Sexta in *extrauag. 2. de treuga, & pace* contra ipſos Rectores Eccleſiarū, & Religioſos Mēdicantes in Germania exiſtentes, qui pacem inter ipſos factam violant. *Sayr. libr. 3. capit. 33. numero 49. Memoriale clericorum capit. 8. excommunic. 13.*

174 IN CONCIL. TRID. aliquæ etiam ſunt excommunicationes nulli reſeruatæ, quarum prima fertur *ſeſſ. 4.* contra imprimentes, & mandantes imprimi, vendentes, & apud ſe retinentes libros de rebus ſacris tractantes, ſine nomine Auctoris, ſine approbatione Ordinarij, & ſi Auctores Regulares fuerint vltra Ordinarij approbationem, requiritur etiam proprij Superioris recognitio, & licentia, *Soarez tomo quinto, diſputat. 23. ſect. 7. in princip. Memoriale clericorum cap. 9. excommunic. 56.* Secunda in *ſeſſ. 5. in decreto de peccato originali*, quæ eſt Summo Pontifici reſeruata, vt ſupra dixi in vigeſima excommunicatio. illi reſeruata. Tertia *ſeſſ. 13. canone 11.* contra eos, qui docent, prædicant,

dicant,

dicant, vel pertinaciter aſſerunt, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumunt eos, quos conſcientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam ſe cõtritos exiſtiment, habita copia Confeſſarij neceſſariò, præmittendam non eſſe Confeſſionem Sacramentalem, *Soarez tom. 3. diſputat. 66. ſectione 3. Memoriale clericorum capit. 9. excommunicatio. 57.* Quarta in *cap. 6. ſeſſ. 24. de reformat. matrimon.* contra raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, conſilium, & fauorem, *Memoriale clericorum cap. 9. excommunicat. 58. Farinac. in prax. criminal. quæſtio. 145. numero 21. Sanchez libr. 7. de matrimon. diſputatio. 13. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 22. num. 31. verſicul. ſic de excommunicat. Bonacina de matrimon. quæſt. 4. puncto 18. num. 9. in fine.* Quinta in eadem *ſeſſ. 24. cap. 9.* contra dominos temporales, ac Magiſtratus cuiuſcunque gradus, dignitatis, ac conditionis exiſtant, qui quouis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcunque alios cogunt, quominus liberè matrimonium contrahant. Comprehenduntur tantum temporales quidam domini, & publicam forenſem iuriſdictionem habentes, vt iudices, & Epiſcopi. *Henriquez lib. undecimo cap. 6. §. 6. in comm. litter. G. Sanch. lib. 4. de matrimon. diſputat. 22. in fine, Ponti. de impedimentis matrim. diſputat. 29. §. 12. verſicul. ex dictis,* Guttier. *de matrim. cap. 79. numero 11. Bonacina eodem tractat. quæſtion. 3. puncto 8. numero 34. verſic. aduertendum.* Non extenditur ad prohibentes matrimonium, *Henriqu. dict. capit. 6. §. 5. Bonacina dict. numero 34. verſicul. ſecundo, & quæſt. 4. puncto 17. numero 26. verſicul. nec obſtat, Baſil. Pont. dict. §. 12. verſicul. ſecundo.* Sexta in *capit. 5. ſeſſ. 25.* contra magiſtratus ſeculares, qui ab Epiſcopis requiſiti non præbent eorum auxilium, ad reſtituendam vel conſeruandam clauſuram monialium, & ad compeſcendum pœnis inobedientes, & contradictores talis clauſuræ, *Memoriale clericorum capit. 7. excommunicatio. 10.* Item etiam contra ingredientes ſepta monialium, cuiuſcunque generis, ſexus, conditionis, vel ætatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis, & dixi latiſſimè alibi. Nona in *c. 18. ſeſſ. 25. de regul.* contra omnes quicunque ſint, qui quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in caſibus à iure permiſſis, & expreſſis, ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcũque religionis, vel ad emittendam profeſſionem in eis, & qui in aliquo ex prædictis conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, aut qui ſcientes eam non ſpontè ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint, vel qui ſanctam Virginum, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo ſine iuſta cauſa impedierint: intelligendum de vi coactiua, non inductiua, cum loquatur per verbum, coegerit, *Azor. inſtitutio. moral. part. 1. lib. 13. capitul. 9. quæſt. 2. verſicul. præterea, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. ſecundo titulo 18. l. 7. numero 62.* Procedit etiam in cogente fœminam ad monaſterij ingreſſum, non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ibi ſeculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio ſit, Nauar. *conſilio 56. ſub titul. de ſentent. excommunicat. in 1. edit. & conſil. 6. ſub titul. de regular. in nouis, Soar. tom. 5. diſputat. 23. ſect. 5. numero 9. Sanchez in præcepta decalogi libro quarto capit. 4. numero 12. praxis Epiſcop. p. 1. verbo moniales, §. 13.* Non comprehendit tamen cogentes ingreſſu non ſequuto, *Nauar. conſ. 55. de ſent. excomm. Sayr. deciſ. 51. ſub eodem titul.* Decima in *cap. 16. ſeſſ. 25. de regular.* contra religioſos, & religioſas, qui recipiunt aliquid à nouitijs, dum ſunt in probatione, vel à parentibus, propinquis, & curatoribus ſuis, excepto victu, atque veſtitu, *Miranda in manu. Prælatorum tom. 2. quæſt. 35. articul. 18. concluſ. 2.* In aliquibus Summorum Pontificum cõſtitutionibus ſunt nonnullę excõmunicationes nemini reſeruatæ, quarum prima refertur in *Concil. Lateranenſi ſub Leone Decimo* contra eos, qui prædicando, vel diſputando audent impugnare Montes Pietatis. Secunda in *conſtitut. 93. Pij Quinti* contra omnes, qui vindictæ ſtudio aliquem offenderint in Vrbe, & ibi arma ad hoc, aut armatos congregauerint, *Iacob. de Graffi. lib. 4. cap. 22. num. 22.* Tertia in *Conſtitut. 83. Pij Quinti, incip. Si de protegendis,* contra eos, qui occidunt, verberant, deijciunt, perterrefaciunt Inquiſitores, aduocatos, procuratores, notarios, aliumuè miniſtrum Sancti Officij, ſeu accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa Fidei, quomodocunque productum.

175 Ab omnibus prædictis caſibus, & excommunicationibus, quos Summus Pontifex ſibi reſeruauit, Epiſcopi, & quicunque in Eccleſia Primates, abſoluere non poſſunt, cum inferior nihil contra Superioris voluntatem debeat attentare, *cap. cum inferior, de maiori. & obedien.* Epiſcopi enim, qui iuriſdictionem ſuam non à Deo immediatè obtinent, niſi in ijs, quæ à conſecratione, & ordinatione dependent, quamcunque extraneam poteſtatem ab ipſo Summo Pontifice aſſequuntur *Nauarr. dict. capit. 27. numero 263.* qui illis ſic vices ſuas, & poteſtatem communicauit, vt in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis eos receperit, vel vocarit, *capit. qui ſe ſcit, capit. decreto 2. quæſt. 6.*

176 Ideòque debent Epiſcopi ſinguli, cum nomen ſuũ alicui actui, cuius ipſi ſunt Auctores, inſcribunt, poſt Deum, Sedi Apoſtolicæ Epiſcopatum acceptum referre, his verbis: *N. Dei, & Apoſt. Sedis gratia Archiepiſc. Bracharen.*

177 Nec obſtat, quod Epiſcopatus ſint de iure diuino, iuxta *Pſalm.* 108. & Epiſcopatum eius accipiet alter, & in *Actibus Apoſt. cap. 1. poſt medium, gloſ. in cap. porro 66. diſtinct. capit. 1. & ſeqq. diſtinct. 80.* cum citatis Doctoribus ſupra *Alleg. 1. num. 23.* quia reſpondetur ex eorum mente Epiſcopos eſſe in Eccleſia de iure diuino, ſed hic, vel ibi, hoc, vel eo modo, de iure poſitiuo canonico eſt. Quare, qui in aliquem ex ſupradictis caſibus Summo Pontif. reſeruatis inciderit, non ab Epiſcopo, ſed à Summo Sacerdote, qui ad Chriſtiani populi diſciplinam eos ſibi reſeruauit abſolutio, vel abſoluendi facultas eſt obtinenda.

178 Si vero quis obtinuerit facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Summo Pontif. reſeruatis, non poterit abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non eſt facta mentio illius Bullæ, quia caſus Bullæ Cœnæ ſpecialiter reſeruantur, & conſequenter indigent ſpeciali expreſſione in conceſſione facultatis abſoluendi; tum quia vſu ita receptum eſt, *Iacob. de Graff. conſ. vnico de immun. eccleſ. verſ. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 333. Vgolin. de cenſur. tab. 1. capit. 10. §. 4. numero 8. poſt Nauarr. & Couar.* tenent *Soarez to. 5. diſputat. 21. ſection. 3. numero 3. & diſput. 7. ſection. 5. num.*

*num.*11. & etiam data facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis etiam contentis in Bulla Cœnæ, non poteſt quis virtute illius abſolui ab excommunicatione ob hæreſim contracta, *Henriq. libr. 8. cap. 16. §. 3. Aula de cenſuris p. 2. cap. 2. diſput. 1. dub. 7. concl. 12. Vaſq. tract. de excommunicat. dub. 19. numero 5. Azor. p. 1. lib. 8. capit. 10. quæſt. 12. Graſſus libro quarto c. 15. num. 25. Mar. Alteri. de cenſur. tom. 1. libro 4. diſputat. 4. capit. 2. verſic. & ſimiliter.*

179 At vero obtinens facultatem abſoluendi à caſibus Summo Pontif. reſeruatis poteſt abſoluere à cenſuris illis reſeruatis, nam peccata ſummo Pontifici reſeruata cenſentur illi reſeruata ſolum ratione cenſuræ, vnde ſublata cenſura quilibet ſacerdos approbatus poteſt ab illis abſoluere, quamuis facultatem non habeat abſoluendi à cenſuris, & caſibus reſeruatis, *Bonacina de cenſur. diſp. 1. q. 3. puncto 1. in fine.*

180 Sic etiam obtinens a Summo Pontifice facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, poteſt abſoluere à cenſuris reſeruatis, quia huiuſmodi priuilegium redderetur inutile, ſi non poſſet abſoluere à cenſuris ſummo Pontif. reſeruatis: quilibet enim Sacerdos approbatus iure communi poteſt abſoluere à cenſuris non reſeruatis: tum quia verba generalia generaliter ſunt intelligenda, *Azor. dict. quæſt. 12. Bonacina d. puncto 1. num. 11.*

181 Ab alijs vero caſibus ex *Decreto, Decretalibus, ſexto, Clement. & Extrauag. ac Concilio Tridentino* deprompptis, & ſupra enumeratis, ac alijs, ſi qui ſunt, in quibus excommunicatio maior lata eſt ab ipſo iure, & nulli reſeruata, poteſt abſoluere proprius Prælatus ſibi ſubditum, cuiuſcunque generis illa ſit, ſiue ſit lata & appoſita per Concilium, aut ſpecialiter per quemcunque Summum Pontif. Per proprium Prælatum intelligimus, non ſolum Epiſcopum, & Capitulum Sede vacāte, verum etiam quemlibet alium Prælatum exemptū Eccleſiæ cuiuſcunque ſiue ſecularis, ſiue regularis, ex his, qui habere dicuntur iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem. Ita per *text. in capit. nuper, de ſenten. excommunicat.* reſoluunt *Nauarr. in Manu. cap. 27. num. 39. Soarez de cenſuris diſputat. 7. ſect. 3. & ſect. 4. num. 9.* Mari. *Alteri. d. tract. tom. 1. lib. 4. diſput. 3. cap. 1. & 2. Sayr. eodem tract. lib. 5. c. 15. num. 22. Aula p. 2. cap. 5. diſput. 1. dub. 4. Bonacina dicto puncto 1. nu. 9. Miranda in manuali Prælator. to. 2. q. 35. artic. 19. concluſ. 3.* communiter aſſerentes hanc regulam non ſolum valere in abſolutione ab excommunicatione, ſed etiam in abſolutione aliarum cenſurarum, niſi fiat in ipſis ſpecialis aliqua exceptio.

182 Et abſolui quis poteſt ab Epiſcopo loci, vbi moratur, à ſententia iuris, quam incurrit in alia diœceſi, ſiue ſit ius ſynodale, ſiue commune, ſecus à ſententia hominis, *Leli. Zecbi. de caſibus Epiſcopo reſeru. caſu 1. verſicul. Abſolui quis poteſt, pagina 38. Mari. Alteri. d. capitul. 1. verſicul. Epiſcopus, & in verſicul. tamen* reſoluit ſufficere habitationem in loco, vt Epiſcopus loci poſſit incolam validè abſoluere ab excommunicatione iuris, etiamſi maneat ad tempus cum animo redeundi ad ſuum domicilium, dummodo habitatio nō ſit ad modicum, & breue admodum tempus, ſed mora ſit diuturna, vt ſaltem exceſſerit maiorem partem anni.

183 Imo etiam Parochus, & alius quicunque Sacerdos poteſtatem habens abſoluendi à mortalibus, poteſt abſoluere à cēſuris iuris nemini reſeruatis, ſi ita ſit cōſuetudo in Epiſcopatu, *Nauar. d. num. 39. Soarez d. ſect. 3. num. 23. & 31. Sayr. dicto libro 2. capit. 19. num. vltim. Bonacina d. puncto 1. num. 9. post Angel. Silueſt. Armil.* & alios, *Mar. Alter. d. diſput. 3. capit. 3. Poſſeuin. de offic. Curati cap. 7. num. 50.*

184 Ex declaratione *Clement. VIII.* Ordinarium non poſſe ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationū iuris nulli reſeruatarum dicit *Paul. Comitol. reſponſ. moral. libr. 6. cap. 12.* At dictum Decretum videri loqui de excommunicatione Cœnæ Domini, dicit *Poſſeuin. vbi proximè.*

185 Sic etiam Epiſcopi omnes, cum in ſuis diœceſibus omnia poſſint, quæ Summus Pontifex in vniuerſo Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, vt firmant citati per me *Alleg. 1. numero 6.* poterunt in eis ſibi alios caſus reſeruare iure proprio, ſed à Romano Pontifice depēdenti, plus minuſve, iuxta maiorem, vel minorem Confeſſariorum, quos in ſua diœceſi habent, idoneitatem, capacitatem, & eruditionem. Fit autem reſeruatio caſuum ſecundum *Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. cap. 7.* tum vt grauiora peccata grauiori iudicio ſubdantur: tum vt melius corrigi poſſint; tum vt ſi ſint in Republic. peſtifera commodius adhibeatur remedium; tū præſertim vt acriori metu corrupti homines ab huiuſmodi ſceleribus arceantur, *Sotus 4. ſenten. diſtinct. 18. quæſt. 2. articul. 5. Iacob. de Graſſis in aureis deciſ. par. 1. libr. 1. capit. 13. numero 71.* Si quis autem dixerit Epiſcopos non habere ius reſeruandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo caſuum reſeruationem non prohibere quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat, anathematis pœnam incurrit *Concil. Trident. de ſacra Pœnitent. ſeſſ. 14. can. 11.* In illis certa regula dari non poteſt, cum poſſint reſeruari quæcunque crimina pro arbitrio ipſius Epiſcopi, quæ iudicauerit neceſſario reſeruanda ad animarum ſalutem, & ad retinendam diſciplinam in ædificationem, non in deſtructionem, conſideratis diligenter cuiuſque prouinciæ, & populorum moribus, natura, propenſione pro cuiuſque diœceſis ſtatu, & qualitate atrociorum tantum, & grauiorum criminum, quam pauciſſimos, eoſque maximè neceſſarios reſeruando, dummodo tamen non reſeruet caſus contentos in Bulla Cœnæ Domini. Nec ſpecialiter reſeruatos Sedi Apoſtolicæ. Nec promiſcuè eos, quibus annexa eſt excommunicatio maior à iure impoſita, cuius abſolutio nemini eſt reſeruata, niſi iudicauerit aliquos nominatim reſeruandos propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam: Nec eos, in quibus non datur abſolutio, niſi facta reſtitutione, vel executione: Nec illos, in quibus licèt adſit peccatum mortale, tamen verſantur circa res parui momenti, & quæ frequenter euenire ſolent inter idiotas. Nec peccata carnis, vbi adeſt periculum ſcandalorum, vel vbi cadere poteſt aliquid ſuſpicionis, propter frequentem reditum ad Ordinarios. Et hodie prohibetur quibuſcunque Confeſſarijs ſecularibus, & regularibus ne vigore ipſorum priuilegiorum abſoluant à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini clarè, vel dubiè: violationis immunitatis Eccleſiæ in terminis Conſtitut. *Gregor. XIV.* Violationis clauſuræ monialiū ad malum finem: prouocantium, & pugnantium in duello in terminis *Concil. & Conſtitut. Gregor. XIII.* inijcientium manus violentas in clericos iuxta *caput, ſi quis ſuadente,* ac iuris diſpoſitionem; ſimoniæ realis ſcienter contractæ, confidentiæ beneficialis, & in omnibus

nibus caſibus, quos locorum Ordinarij ſibi hactenus reſeruarunt, aut reſeruabunt, etiam in caſu neceſſitatis, & impedimenti: niſi in mortis articulo, vel niſi habeant licentiam nouam ſpecialem à Sede Apoſtolica, vel ab Ordinarijs in ſcriptis, vel viua voce, ſub pęna excommunicationis, & priuationis officiorum, dignitatum, & beneficiorum, ac inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque vlla declaratione incurrenda, à qua non poterunt diſpenſari, habilitari, vel abſolui, niſi à Sede Apoſtolic. præterquã in mortis articulo, quoad confitentes verò adeſt pęna nullitatis abſolutionis. Quæ omnia, aliaque in hac materia decişa continentur in Edictis ſacræ Congregat. Cardinalium ſuper negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium propoſitis, quæ ſequuntur.

Decretum, & declaratio ſuper abſolutione à cenſuris, ſeu à caſibus reſeruatis.

286 SAcra Congregatio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, iuſtis, & grauibus cauſis id exigentibus, ac de Sanctiſſimi Domini Noſtri *Clementis Octaui*, ſpeciali mandato, viuæ vocis oraculo deſuper habito, ſacerdotibus omnibus, tam ſecularibus, quam regularibus per vniuerſam Italiam extra Vrbem degentibus ad Confeſſiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis Ieſu, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè ſcripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus ſecularium, aut ſingulis perſonis, ſeu aliàs quomodocunque ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiuſuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeu confirmatarum alicui cuiuſuis ſtatus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſt. quam ſecularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex caſibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita contentis; vel aliàs quomodocunque Sedi Apoſtolicę reſeruatis, aut in futurum, & per Sanctitatem Suam, eiuſue Succeſſores pro tempore, in eadem Bulla, vel aliter reſeruandis, nec etiam à caſibus, quos Ordinarij locorum hactenus reſeruarunt, vel in poſterum ſibi reſeruabunt, nullo caſu, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, ſeu cum noua, vel ſpeciali Sanctitatis Suæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum, quoad caſus ab ipſis tantum reſeruatos reſpectiuè, impetrata in ſcriptis licentia, Ordinarij locorum exhibenda abſolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præſumat. Sed cum opus fuerit pœnitentes ad Superiores, legitimoſque iudices ſuos accedere conſulant, ſub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quam ſecularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi Confeſſiones, & ad quæcunque officia, prælaturas, beneficia in poſterum obtinenda ipſo facto, abſque vlla alia declaratione incurrenda, ſuper quibus à nemine, niſi à Romano Pontif. habilitatio, diſpenſatiove, aut abſolutio, præterquam in mortis articulo poſſit impartiri. Sanctitas enim ſua (quatenus opus ſit) facultates, & conceſſiones ipſas in hac parte vti caſſas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obſtantibus quibuſcunque.

Præterea nouerint pœnitentes abſolutionem, ſi quam obtinebunt, contra huiuſmodi prohibitionem eſſe nullam, nulliuſque roboris, & momenti.

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reſeruandorum caſuum competit, plurium, quam opus ſit, reſeruatione, ſubditis, aut Confeſſarijs in animarum ſalute procuranda cooperatoribus ſint oneroſi, monentur omnes, vt paucos, eoſque tantum, quos ad Chriſtianam diſciplinam retinendam, animarumque ſibi creditarum ſalutem pro cuiuſuis diœceſis ſtatu, & qualitate neceſſario reſeruandos eſſe iudicauerint, reſeruent. In quorum fidem, & cet. Datum Romæ die 9. menſis Ianuarij anno 1601.

Cum autem dubia quædam, ac difficultates circa eiuſdem Decreti interpretationem, atque obſeruationem emerſiſſent, eadem Congregat. ne vllus deinceps obſcuritati, ſcrupulo, ambiguitatiuè locus relinquatur, & vt clarius appareat in quibus caſibus, vigore eiuſdem Decreti reſeruatis, intelligatur prohibita abſolutio, ſpeciali mandato eiuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri Clementis Papæ Octaui, ſimiliter viuæ vocis oraculo ſuper ea re habito ipſum decretum ita moderatur, ac declarat, videlicet ſub eiuſdem prohibitione illos tantum in poſterum comprehendi caſus, qui in Bulla die Cęnæ Domini legi conſueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis felicis recordationis, Gregorij Decimi Quarti, quæ incip. Cum aliàs nonnulli. Violationis clauſuræ Monialium ad malum finem prouocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum *Sacri* Conc. Tridentini, & Conſtitutio. *felicis recordationis* Gregorij Papæ XIII. incip. Ad tollendum. *Iniji*centium violentas manus in clericos, iuxta canon. *Si quis ſuadente*, 17. *quæſtione quarta*, ac iuris diſpoſitionem. Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes caſus, quos Ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, vel in poſterum reſeruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis caſibus dumtaxat, & ſublata etiam pęna inhabilitatis audiendi Confeſſiones eadem Sacra Congregation. vult, & mandat dictum Decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere: ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam ſeculares, quam Regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in ſupradicto Decreto expreſſis ſuffulti fuerint, poſſe iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vſu ante idem Decretum receptas, & quæ ſub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non aliàs abſoluere à caſibus in præſenti declaratione non comprehenſis, alijs verò Sacerdotibus huiuſmodi priuilegia non habentibus nihil de nouo concedit. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos caſuum reſeruatio ſpectat ea in re modum excedant, eadem ſacra Congregat. illos rurſus magnopere admonendos cenſet, vt nõ paſſim, ſed cum id videbitur communi bono expedire, atque

atrociorum tantum, & grauiorum criminum abſolutionem ſibi reſeruent, quorum reſeruatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conferat in ædificationẽ, non autem in deſtructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ miniſtrorum coarctata poteſtate Sanctæ Matris Eccleſiæ piæ menti contrarius effectus ſubſequatur. Prohibet etiam ne ſibi ſuperflue reſeruent caſus in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta contentos, neque alios Sedi Apoſtolicę ſpecialiter reſeruatos, facultatem vero, & licentiam abſoluendi à caſibus reſeruatis, quam in ſcriptis tantum concedi permittebatur, etiam ſola viua voce concedi poſſe declarat. Cæterum ne quis ſacerdotum ſecularium, aut Regularium ſub prætextu, quod per primum dictum Decretum non fuerit ſufficiẽter eorum ſpecialibus priuilegijs derogatum eidem Decreto, ſicut præfertur, declarato contrauenire audeat, Sanctitas ſua conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis omnibus in fauorem quorumcunque Ordinum, ſeu inſtitutorum, Regularium, aut Sacerdotum, tam ſecularium, quam Regularium editis; nec non eorundem Ordinum, ſeu inſtitutorum, atque etiam Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & aliorum ſecularium, ſeu regularium locorum quorumcunq; etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, eiſdem Ordinibus, ſeu inſtitutis, atque etiam Eccleſijs, & monaſterijs, & ſecularibus, ſeu regularibus locis, aut perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & aliis decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis cõceſſis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbũ, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quoad ea, quæ præſentibus obſeruantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogat, contrariis quibuſcunque non obſtantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Alexand. Card. Florentiæ Epiſc. Præneſtin. Hieron. Aguccb. Secret.

Decretum eiuſdem Sanctæ Congreg. de S. D. Pauli V. felicis recordationis, mandato editum, quo confirmantur, & innouantur contenta in ſupradicto Decreto.

187 QVoniam Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, ac Regularium præpoſitorum nuper accepit quamplures Regulares tantum facultatis, ſeu priuilegii ab Apoſt. Sede ſibi conceſſum, profiteri, vt etiam à caſibus locorum Ordinariis in eorum diœceſibus reſeruatis, abſque alia ipſorum Ordinariorum licentia, pœnitentes abſoluere minimè dubitent, nonnulloſque alios in decreto prohibitionis, abſolutionis à caſibus Sedi Apoſt. vel locorum Ordinariis reſeruatis die 9. Ianuarii 1601. felicis record. Clement. Papæ VIII. iuſſu edito, nec non in declaratione illius eodem Clement. Pontif. iubente, die 26. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinariis prædictis reſeruatas minimè comprehenſas aſſerere: vnde fit vt metus quo homines à peccando coercentur, abſolutionis facilitate exoleſcat. Ideo Sacra eadem Congreg. de S. D. N. Pauli V. ſpeciali mandato, viuę vocis oraculo deſuper habito, decretum huiuſmodi, illiuſque declarationem, nec non cenſuras, & pœnas in eis contentas, omnia confirmanda, atque innouanda operæ pretium duxit, prout per præſentes cõfirmat, atque innouat, ab omnibuſque Sacerdotibus, tam ſecularibus, quam Regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Congregationum, ac cuiuſuis alterius inſtituti etiam neceſſario exprimendi, quouis nomine nuncupetur, inuiolabiliter obſeruari, ac inſuper, vt nulli ex Sacerdotibus prædictis, quibuſcunque priuilegiis, indultis, & facultatibus ſuffulti, ab excommunicationib. vel à caſibus eiſdẽ Ordinariis, vel Sedi Apoſt. reſeruatis, tã ad forum cõtentioſũ eorũdẽ Ordinariorũ deductis, q̃ nõ deductis præterquam in mortis articulo, abſoluere audeant, vel præſumãt, vel eorum aliquis audeat, vel pręſumat, ſub eiſdem cenſuris, & pœnis eo ipſo, & abſq; alia declaratione incurrendis, mandat, & præcipit. Non obſtantibus omnibus, quæ idem Clement. VIII. in decreto, & declaratione huiuſmodi voluit nõ obſtare. Dat. Romæ 7. Ianu. 1617. *Ant. Card. Saulius V. Tbeat. Secret.*

Sequuntur litteræ eiuſdem Sacræ Congregationis ad Archiepiſcopum Neapolitanum, in quibus circa caſuum reſeruationem regulæ dantur vtiliſſimæ.

188 ILluſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine accipiet Illuſtriſſ. Amplitudo Veſtra vnà cum hiſce litteris exemplum declarationis, quam Sacra Congreg. S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, de expreſſo Sanctiſſimi D. N. mandato nuper edidit ſuper decreto de prohibita abſolutione à caſibus reſeruatis die 9. Ianuarii 1601. promulgato, quod in ſuis Diœceſibus Oſtienſi, & Neapolitana publicandũ, ac ſtudioſe obſeruandum diligenter curabit. Cum autem locorum Ordinarii magna ex parte indicẽ, ſeu notam ſingulorum caſuum à ſe reſeruatorum huc miſerint, compertum eſt in hoc genere varie quid à variis admiſſũ fuiſſe, quod aliqua emẽdatione indigeret; quoſdam nimirum quædam reſeruaſſe, quæ iam Apoſt. Sedes ſibi reſeruaret: alios alia, quæ minimè expediebant, nonnullos vero in ea re modum exceſſiſſe, vt nullum fere ſupereſſet peccatum, quod non ſibi vendicaret indifferens illa ſeruandi ratio, quæ (vt neceſſe erat) res pleraſque leuis momenti, & alioquin Concilii Tridentini, aliorumque Sacrorum Canonum ſententiæ parum congruentes complectebatur: Verum, quia nondum

ſatis hic explorata erat cuiuſque loci conditio, ac neceſſitas non potuit vnicuique reſeruationum huiuſmodi ſigillatim modus, ac temperamentum, quod res poſcebat adhiberi. Nec ſanè debuit vna eademque regula omnibus Eccleſijs præſcribi, quandoquidem alia alibi magis conuenire certum eſt, & fieri vix poteſt, vt omnia omnibus in locis æque probentur, & proſint. Quæ cum ita ſint viſum eſt eidem S. Congreg. præter illam declarationem priuatas quoque litteras ad ſingulos Ordinarios mittere, quib. moneant, vt ſimul, ac eas acceperint, omnes caſus ſibi iam olim reſeruatos, adhibitis aliquibus pietate, & doctrina præſtantibus viris, de integro diſcutiant, diligenterque examinent, & ad ipſius decreti iam declarati normam accommodent, eorum multitudinem ſic reſecantes, vt ad quam pauciſſimos, eoſque maximè neceſſarios redigantur ijdem caſus, vnde ſalutaris ille ſequatur effectus, cuius cauſa hæc reſeruandi atrociores quoſdam caſus, Epiſcopis in ſua cuique diœceſi tributa eſt auctoritas.

Præcipuè vero hæc monenda cenſet Sacra Congregat. vt videant ipſi Ordinarii, nè illos caſus promiſcuè reſeruent, quibus annexa eſt excommunicatio maior à iure impoſita, cuius abſolutio nemini reſeruata ſit, niſi forte propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam, aliqui huiuſmodi caſus nominatim reſeruandi viderentur. Neque caſus, in quibus abſolutio niſi cum reſtitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur: neque illos qui etiamſi mortale peccatũ inducant, circa res tamen parui momenti verſantur, & frequenter inter idiotas euenire ſolent, vti damni dati, & ſimilium. In peccatis etiam carnalibus reſeruandis multa vtantur circumſpectione, propter periculum ſcandalorum, in his maximè perſonis, in quas ob acceſſum ad Confeſſarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, ſuſpicionis aliquid cadere poteſt. Poſtremo eam potiſſimum ineant, ac ſequantur rationem, quæ conſideratis diligenter cuiuſque Prouinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propenſione magis in domino expedire videbitur. Poſtquam autem ab his peracta deſcriptaque fuerit hæc moderatio, vnuſquiſque eam primo quoque tempore ad me perferendam curet, addita inſuper cauſa, quæ cuiuſque caſus reſeruationem potiſſimum ſuaſerit. Hoc enim S. D. N. deliberatum eſt, vt poſtmodum ſingulæ huiuſmodi reſeruationes diſtinctius examinentur, quo perfectè tandem adiutrice Dei gratia opportunũ ijs incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipſius Sanctitatis ſuæ mandato ijdem Ordinarij moneantur, vt per totam ſuam diœceſim, ac præſertim ijs locis, qui à Ciuitate, & Cathedrali Sede longius remoti ſunt Pœnitentiarios, alioſque Sacerdotes conſtituant, ac delegent, quibus facultatem abſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis concedant, ita vt his quoque liceat eandem aliis Confeſſariis, ſi opus ſit, etiam viua voce impartiri: idque maximè in ſolemnioribus, & præcipuis anni feſtiuitatib. vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit huiuſmodi Sacerdotum copia, ad peragendam Confeſſionem alliciantur, qui alioquin plærique, vel ob id ipſum ommittere poſſent, ſi neceſſe haberent Pœnitentię Miniſtros, quibus indigent, longius quęrere. In eam igitur curam, quantum in ſe erit ſedulo incumbet Illuſtriſſ. Amplitudo veſtra, vt hęc omnia ex ſanctitatis ſuę, & Sacrę Congregat. mente debitę executioni mandentur, ea diligentia, eoque zelo vbique adhibito, quem optimos quiſque paſtor erga animarum ſibi creditarum ſalutem prę ſe ferre debet: vt autem apud ſe, ſucceſſoreſque ſuos perpetuum extet monumentum, quid hic circa totam hanc reſeruandi rationem deliberatum ſit, dabuit operam vt hę litterę vna cum ipſo Decreto, ac declaratione in publicis ſuarum Curiarum Epiſcopalium actis integre deſcribantur, Eas verò cum primum acceperit, dignabitur facere nos ea de re certiores, miſſura poſtea, quãto citius fieri poterit, expetitum nouę reſeruationis indicem ex prędcripto huiuſce mandati confectum. Quæ omnia mandante ipſa Sacra Congregat. ego Illuſtriſſimę D. V. ſcripſi, Deum precatus, vt eandem quãdiutiſſime incolumen tueatur. Romę die 26. Nouembris 1602. Dignabitur etiam Amplitudo V. Illuſtriſſ. operã dare, vt Pręlatis inferioris Ordinis exemptis, ſeu nullius diœceſis, ſeu qui ſint in ſua Prouincia, innoteſcat Decretum hiſce litteris incluſum, tum etiã hæc reliqua, quę ei ſcribuntur ſuper caſuum reſeruatione. Alexander Card. Florent.

SVMMARIVM.

1 *Caſus in quibus tantum cadat Epiſcoporum reſeruatio, nulli certi dari poſſunt.*
2 *Caſus numerantur quos Epiſcopi ſibi reſeruare conſueuerunt.*
3 *Homicidium voluntarium quod dicatur?*
4 *Homicida ſui aggreſſoris ad defenſionem vitæ propria cum moderatione inculpata tutela, non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis.*
5 *Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruare, qui occidit ſi fugiendo euadere poſſit, niſi fuga ſit illi valde dedecoroſa.*
6 *Inuaſorem licet occidere pro defendendis proprijs bonis, quando ſunt ordinata, vt media ad conſeruationem vitæ.*
7 *Inuaſorem licet occidere pro defenſione ſui honoris, vel integritate ſui corporis.*
8 *Defendere vitam, ſeu bona proximi licet vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit.*
9 *Declaratur locus* Matth. 26.
10 *Irregularis non fit defendens proximum vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris.*
11 *Declaratur L. vt vim vi, ff. de iuſt. & iur.*
12 *Mandans, & mandatarius cenſentur vnum idemque delictum committere, ſaltem ratione finis.*
13 *Mandans punitur eadem pęna, qua puniri debet mandatarius.*
14 *Conſulens delictum punitur eadem pena, qua ipſe delinquens.*
15 *Auxiliũ præſtans in delicto punitur prout ipſe delinquens.*
16 *Homicidium affert nocumentum irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus ſummum eſt.*
17 *Iuramentum vt licitum & honeſtum ſit, tręs comites habere debet.*
18 *Periurium eſt mendacium iuramento firmatum.*
19 *Periurium in iuramento aſſertorio ſemper, & indiſtinctè eſt peccatum mortale.*
20 *Iurans falſum putans eſſe verum quando peccet.*
21 *Iuramentum promiſſorium, cui deeſt veritas, an ſemper inducat peccatum mortale?*

Iuramenti

22 Iuramenti promiſſorij violatio in re leui, & parua ſolum inducit peccatum veniale.

23 Teſtis falſus vt aliquis dicatur, falſique pœnam incurrat, quæ neceſſaria ſint.

24 Teſtis à iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda non ſolum falſus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſcienter in damnum proximi.

25 Falſum deponens in iudicio includitur ſub reſeruatione huius ſecundi caſus.

26 Teſtimonium ferens non iuratus ſi falſum dicat, ordinaria plectendus eſt pœna.

27 Falſum deponens ſine dolo, non eſt ordinaria pœna falſi plectendus.

28 Interpretatio in dubio ſemper fieri debet, vt quis excuſetur à periurio.

29 Ad euitandam teſtium falſitatem eorum dicta ſunt impropriè intelligenda.

30 Falſitas nemini nocua pœna ordinaria non punitur.

31 Falſum teſtimonium doloſè dicens, quod tamen non valuit, ordinaria pœna non eſt puniendus.

32 Falſitas tria eſſentialia requirit, dolum ſcilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.

33 Teſtis, qui interrogatur de aliqua re ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti, quando teneatur reuelare factum occultum?

34 Falſum deponens circa extrinſeca, & extra factum principale, non dicitur falſus.

35 Periurium quam graue ſit peccatum oſtenditur.

36 Periurus non ſatis facit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe, quia tunc ei fides non adhibetur, quamuis ſit in articulo mortis.

37 Periurium eſt grauius adulterio.

38 Declaratur text. in cap. quod in omnibus 22. q. 7.

39 Declaratur tex. in cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudicijs.

40 Periurium homicidio grauius eſt, & num. 41.

42 Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur.

43 Periuri puniuntur pœna depoſitionis ab Ordine.

44 Periuri beneficijs eccleſiaſticis obtentis priuantur.

45 Periuro facta collatio eſt nulla.

46 Pondus illud dicitur falſum, quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum.

47 Ponderibus, & menſuris falſis vtens, falſum dicitur committere.

48 Ponderibus, & menſuris falſis vtens, quomodo ad reſtitutionem obligetur.

49 De adulterantibus, & vtentibus falſis ponderibus, & menſuris, referuntur plures Doctores.

50 Vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remiſſiue.

51 Vinum vetus cum muſto admiſcens quam pœnam incurrat, remiſſiue.

52 Pharmacopolæ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant.

53 Pecunia qui prius vſi fuiſſent, oſtenditur.

54 Denarij, quibus fuit venditus Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui fuerint.

55 Monetam cudere ad Principem ſolum, & Rempublicam ſpectat.

56 Moneta vt probata, & legitima ſit, quæ continere debeat, oſtenditur.

57 Moneta adulterari, falſificari, ſeu corrumpi quibus modis dicatur.

58 Monetam excudens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni, vbi habitat, vel falſificans monetam alterius Principis, à pœnis excuſatur.

59 Monetam Principis tondentes, vel radentes eiſdem ſubijciuntur pœnis, quibus eam adulterantes.

60 Monetam iuſtum pondus excedentem tondens, & mutilans, atque eam iuſtum pondus reducens, an in pœnam incidat? oſtenditur.

61 Monetam reprobatam vitiantes non puniuntur.

62 Monetam falſam falſificantes non incidunt in pœnas.

63 Monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem excuſatur à pœnis ordinarijs.

64 Monetam falſam expendentes, eadem pœna puniuntur, qua afficiuntur illam adulterantes, vel radentes.

65 Intellige ſi ſcienter falſam expendant.

66 Ignorantia quomodo in hoc caſu probetur, oſtenditur.

67 Monetam falſam expendens, ſi doceat à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, & referuntur alij caſus in quibus poteſt excuſari.

68 Monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel ſcienter expendens, igne comburitur, & eius bona fiſco vendicantur.

69 Domus in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino, cadit fiſco.

70 Vidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ cuſæ in eius domo.

71 Referuntur Doctores de hac materia plenè agentes.

72 Violatores Eccleſiarũ immunitatis, & libertatis eccleſiaſticæ hodie abſolui nõ poſſunt à Confeſſarijs ſecularibus, vel regularibus, etiam vigore ſuorum priuilegiorum.

73 Incendiarius dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria incendit aliena.

74 Incendium connumeratur inter caſus fortuitos.

75 Conductor propter incendium ad damni æſtimationem non tenetur, nec ad reſtitutionem in foro conſcientiæ, niſi conſtet de culpa, vel negligentia ipſius.

76 Incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur ſi fuerit lata culpa.

77 Incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur, ſi incendium ex ſua nimia negligentia fiat.

78 Incendium à quibus in dubio emiſſum præſumatur, remiſſiuè.

79 Dominus de incendio per familiam admiſſo vtrum ne, & quando teneatur? remiſſiuè.

80 Incendiarijs quæcunque pertinentia, remiſſiuè.

81 Arborum, & vitium inciſores tenentur ad omne damnũ, quod earum dominus ex ipſa inciſione patitur, & quomodo ſit facienda reſtitutio, oſtenditur.

82 Arborum inciſor, quæ in ſuo ſolo plantata fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt an peccet, teneatur que ad reſtitutionem? oſtenditur.

83 Vitis dicitur arbor frugifera.

84 Vites, aliaſque arbores incidens non damni cauſa, vel iniuria ſed voracitatis, & rapacitatis naturalis, non incidit ſub reſeruatione quinti caſus.

85 Blaſphemia eſt de reſeruatis Epiſcopo.

86 Blaſphemare eſt dicere tacite, vel expreſſe, verbo, vel ſcripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumelioſum.

87 Blaſphemia alia hæreticalis, alia ſimplex.

88 Blaſphemia hæreticalis eſt illa, quæ cum hæreſi connexionem habet.

89 Inquiſitores contra hæreticam prauitatem priuatiuè cognoſcunt de blaſphemijs hæreticalibus, & contra conſuetum blaſphemare, & monitum blaſphemare non ceſſantem.

90 Pœna quæ imponi ſolet ab Inquiſitoribus pro hæreticalibus blaſphemijs, oſtenditur.

91 Blaſphemia ſimplex eſt illa, quę non repugnat ijs, quę tenemur credere.
92 Blaſphemiæ ſimplicis quæ iurationes ſint, oſtenditur.
93 Epiſcopi de blaſphemijs, quæ hæreticales non ſunt, cognoſcunt, & puniunt.
94 Blaſphemiæ ſimplicis crimen eſt mixti fori.
95 Eccleſiaſticus iudex ſi prius de crimine mixti fori cognoſcens pœnam leuem impoſuerit, iure optimo poterit ſecularis de eadem cauſa iudicare, ſupplereque vſque ad condignam condemnationem.
96 Blaſphemiæ peccatum quam deteſtabile ſit in Sacra Scriptura, oſtenditur.
97 Blaſphemi quibus pœnis iure Pontificio puniuntur.
98 Blaſpemi in Synodo Lateranenſ. quibus pœnis afficiantur.
99 Iulius III. quas pœnas aduerſus eos inflixerit, oſtenditur.
100 Pius V. in blaſphemos quomodo inquirēdum, & animaduertendum, ſua Conſtit. ſanciuit.
101 Blaſphemi iure Ciuili mortis pœna puniebantur.
102 Blaſphemi quibus pœnis apud Luſitanos, & Hiſpanos puniuntur.
103 Blaſphematores apud Gallos quomodo mulctantur.
104 Blaſphemantibus, quæ pęnæ imponantur apud Neapolitanos.
105 Blaſphemantes à pœnis ordinarijs, quando poſſint excuſari, remiſſiuè.
106 Parentes percutientes quam graue peccatum faciant, oſtenditur multis Sacræ Scripturæ locis.
107 Parentes percutiens poteſt hæreditate priuari.
108 Filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius eſt cenſendus.
109 Pater, vel mater non præſumitur qui filium non diligit.
110 Salomonis Regis iudicium pro cognoſcenda matre ex duabus infantem poſtulantibus refertur.
111 Caroli magni ſimile iudicium, refertur.
112 Alphonſo Aragoniæ Regi ſimile factum accidiſſe oſtenditur.
113 Filius etiā leuiter patrem percutiens, peccat mortaliter.
114 Parentum appellatione in præſenti materia veniunt ſolum pater, auus, auia, & alij aſcendentes.
115 Filius percutiens, vel occidens patrem venientem contra fidem Chriſti non punitur.
116 Patrem ad ſui defenſionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida.
117 Furioſus percutiens patrē non incidit in pœnas parricidij.
118 Patrem ſine dolo percutiens, vel occidens, non punitur vt parricida.
119 Filius occidens patrem ſuum, ignorans ſibi patrem eſſe non punitur vt parricida.
120 Magica ars quæ ſit remiſſiuè.
121 Diuinatio quotuplex ſit.
122 Superſtitio quæ dicatur.
123 Diuinatio quæ fit per dæmonū inuocationem ſapit hæreſim, & ſic diuinantes poſſunt per Inquiſitores coerceri.
124 Inquiſitores cōtra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & ſortilegos, quotieſcunque aliqua admiſcent, quæ hæreſim ſapiunt.
125 Inuocatio facta ad id, quod eſt dæmonis natura non ſapit hæreſim.
126 Pocula, vel carmina amatoria, an vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum? remiſſiuè.
127 Augures, qui dicantur? remiſſiuè.
128 Sortilegi, qui ſint? remiſſiuè.
129 Necromantici qui dicantur, & eorum materia? remiſſiuè.
130 Chiromantici ſuperſtitioſe faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes, ſecus ſi complexiones, humores, & aptitudinem.
131 Ægyptianam de bona, vel mala fortuna interrogare quando ſit peccatum?
132 Somniantes putantes omnia per ſomnia ſibi viſa eſſe vera, & diuinitus ſibi immiſſa, peccant mortaliter.
133 Aſtrologi qui dicantur? remiſſiuè.
134 Aſtrologiam iudiciariam exercentes quas pœnas hodie incurrant, oſtenditur.
135 Euchariſtia ſanctiſſima abutentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, & curiæ ſeculari traduntur.
136 Abortum procurantes, conſultantes, & quocunque modo conſentientes, quibus pœnis per Conſtitut. Sixti Quinti, & Gregorij Decimiquarti puniantur.
137 Animari fœtus in homine dicitur per infuſionem animæ rationalis, quæ in maſculo fit poſt quadraginta dies, in fœmina vero poſt 80.
138 Maſculus, vel fęmina an ſit ſi dubitetur, præſumendum eſt eſſe animatum poſt quadraginta dies.
139 Abortum conſulens ei, quæ dubitat eſſe prægnantem, non eſt irregularis, ſi non apparet de abortu.
140 Fętus poſtquam eſt viuificatus ſi occidatur, verum homicidium committi dicitur.
141 Abortui cauſam prębens fit irregularis, etiamſi dubium ſit an fœtus eſſet viuificatus.
142 Abortioni cauſam dans, vel recipiens poculum, quando vt homicida puniatur? remiſſiuè.
143 Exponentes proprios partus, feris peiores.
144 Pater exponens filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis eſt puniendus.
145 Pater exponens filium, ſine alius eo conſentiente, vel ratū habente, amittit ius filiationis.
146 Pater exponens filiam, licet perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi.
147 Parentes grauiter peccant, qui filios exponunt ſi eos nutrire, & alere commodè poſſunt.
148 Infantes expoſitos ſpurios eſſe cenſendos, tenet vna ſent.
149 Naturales tamen eſſe iudicandos, exiſtimat altera opinio.
150 Legitimos tamen, ac ſucceſſionum, ordinum, & dignitatū capaces eſſe, tenet verior ſententia.
151 Expoſiti non ſunt capaces cenſendi vbi habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiuſmodi.
152 Expoſitus eſt ciuis illius loci, & ciuitatis cui exponitur.
153 Conſanguitas dicitur quaſi ſanguinis vnitas, & conſanguinei quaſi eodem ſanguine iuncti.
154 Conſanguinitas eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum.
155 Conſanguinitas per gradus, & lineas diſtinguitur.
156 Linea quotuplex dicatur?
157 Qualibet ex his lineis per gradus diſtinguitur.
158 In linea recta aſcendentium, & deſcendentium, vtroque iure inſpecto, tot ſunt gradus, quot ſunt perſonæ, dempta ſemper ea, à qua incipit computatio.
159 In linea tranſuerſa æquali quo gradu vnaquaque perſona à communi differt ſtipite, eo etiam gradu ab altero diſtat conſanguineo.
160 In linea tranſuerſa ęquali attēto iure Canonico, quo gradu diſtat remotior à communi ſtipite, eo etiam differt ab alio conſanguineo.
161 Graduum computatio in matrimonijs cōtrahendis ſecundum ius Canonicum ſemper facienda eſt.
162 Graduum computatio ad ſuſceptionis, & reliqua ciuilia attento Cæſareo iure facienda eſt, niſi aliter de conſuetudine receptum ſit, vel ipſa lex ciuilis ſecus ſtatuerit.

Ma-

163 *Matrimonium hodie interdicitur cum conſanguineis intra quartum gradum.*

164 *Affinitas ex copula licita dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum.*

165 *Affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium vſque ad ſecundum gradum.*

166 *Gradus affinitatis quomodo computentur? oſtenditur.*

167 *Affinitas vt contrahatur requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generationem.*

168 *Seminatio fœminæ ad generationem non eſt neceſſaria.*

169 *Affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel inſana.*

170 *Semen alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum non inducit affinitatem.*

171 *Affinitas non contrahitur ſi caſu ad ſe traheret vterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis.*

172 *Affinitas oritur ex copula cũ effuſione veri ſeminis, qualis non eſt eunuchorum.*

173 *Affinitas non oritur ex copula ſodomitica.*

174 *Impedimentum publicæ honeſtatis vſque ad quartum gradum extenditur.*

175 *Affinitas non oritur ex matrimonio per verba de præſenti, copula non ſequuta, ſed impedimẽtũ vlterioris gradus.*

176 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quando ſimul concurrit cum impedimento affinitatis, vtrumque explicite, vel ſaltem implicite in petitione explicandum eſt.*

177 *Publica honeſtas oritur ex matrimonio nondum conſumato, ſi non ſit inualidum defectu conſenſus.*

178 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio rato amentium, vel puerorum.*

179 *Declaratur tex. in cap. iuuenis, de ſponſal.*

180 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio celebrato ſub conditione de futuro antequã adimpleatur conditio.*

181 *Contractus non obligat ante conditionis euentum.*

182 *Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validis, & certis oritur in primo gradu.*

183 *Impedimentum publicæ honeſtatis non inducitur quando aliquis ficte conſentit.*

184 *Impedimẽtum ex ſponſalibus, aut matrimonijs metu, aut errore perſonæ, nullum naſcitur.*

185 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus conditionatis ante euentum conditionis.*

186 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis a parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu.*

187 *Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus quacunque ratione irritis, quando ipſa publica ſunt, & nullitas occulta.*

188 *Impedimentum publicæ honeſtatis contractũ ex ſponſalibus validis, & certis, nõ ceſſat quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu.*

189 *Cognatio legalis quando impediat, & dirimat matrimonium? oſtenditur.*

EPISCOPI QVORVM caſuum abſolutionem ſibi reſeruare conſueuerunt?

ALLEGATIO LI.

1 NVlli poſſunt dari, aut tradi certi caſus, in quibus tantum cadat Epiſcoporum reſeruatio, vt tradit *Nauarr. in man. cap. 27. num. 262. in fine*: ipſi enim

cõſideratis diligenter ſuarum prouinciarum, ac populorũ moribus huiuſmodi reſeruationem ad animarum ſalutem facere poterunt, dummodo non ſit de exceptis Alleg. præcedenti.

2 Caſus igitur quos ipſimet Epiſcopi ſibi, vel de iure, vel de conſuetudine reſeruant, ſunt plures, quorum quatuor nobis refert *Benedict. XI.* in *Extrauag. inter cunctas, de priuileg.* alijque propter frequentiam, ſcandalũ, aliamque neceſſariam cauſam ſolent communiter reſeruari, vt in ſequentibus. Primus. Epiſcopis reſeruari ſolet illorum abſolutio, qui homicidium voluntarium committunt. Secundus. Qui falſum in iudicio teſtimonium, ſiue in gratiam, ſiue in alicuius damnũ depoſuerint. Tertius. qui ſtateras, mẽſuras, monetasue adulterauerint, corruperintue. Quartus. Qui libertatẽ, ſiue immunitatẽ Eccleſiæ violauerint. Quintus. Incẽdiarij, & qui damni, iniuriæue cauſa vites, vel arbores alienas inciderint. Sextus. Qui blaſphemiam publicam, & notoriam protulerint. Septimus. Qui parentes percuſſerint. Octauus. Qui ad magicas artes veneficia, ſuperſtitiones, & alia huius generis, Euchariſtia, ſacriſue rebus abutuntur. Nonus. Qui abortum procurauerint. Decimus. Qui pijs locis infantes expoſuerint, cum habeant vnde ipſos alant, neque eorum locorum damna reſarcierint. Vndecimus. Qui matrimonium contraxerint in gradibus prohibitis. Hi ſunt principaliores caſus, qui, veluti atrociora, & grauiora crimina, ab Epiſcopis reſeruari ſolent, in quorum tamen arbitrio erit iuxta ſuarum diœceſum, ac populorum mores, plures alios, pauciorésue reſeruare, in Confeſſariorum verò commoditatem breuis in quolibet prædictorum faciẽda erit à nobis explicatio.

PRIMVS CASVS.

QVI HOMICIDIVM voluntarium commiſerint.

3 HOmicidium voluntarium dicitur id, quod dolo malo, animo occidendi cõmittitur, *l. 1. ff. de Sicar. Carter. §. homicidium, nu. 2.* Vel ſecundum alios, ad homicidium voluntarium requiritur, vt ſit illicitum intentum in ſe, ſaltem æquipollenter, aliàs quã vitandæ mortis cauſa commiſſum, quaſi requiratur, quod ſit intentum in ſe, aut ſaltem in cauſa, quę ſit proxima, vel ex ſe ordinata ad mortem. *Nauar. in man. cap. 27. num. 238. & 240. Couarr. in Clement. ſi furioſus, pa. 1. in initio, num. 1. & 2.* Verbi gr. dedit quis alteri venenum ſcienter mortiferum licet non intenderit mortem illius, eſt voluntarium homicidiũ, ſi ex veneno moritur. Similiter de eo, qui laceſſitus leui iniuria ab amico, illum quæſiuit animo eum leuiter percutiendi, & inuentum, in capite enſe, abſque intentione occidendi percuſſit, ex qua percuſſione ille mortuus eſt, in quo caſu percutiens, quamuis non haberet animum occidendi, quia tamen fecit actum ſua natura directiuum ad mortem, dicetur voluntarie occidiſſe, & ita viſus eſt ſentire *Nauarr. conſi. 28. de homicid.* Similiter etiam de percutiente voluntarie prægnantẽ, vel inferente vulnus nõ intendens occidere, nam ſi mors ſequatur, dicitur volitum in ſua cauſa, cũ percutiens potuerit hunc caſum præcogitare, & dicitur voluntariũ, vt diſtinguatur à caſuali, vel effecto à furioſo, dormiẽte, & ſimilibus, vt tamen etiam ſit dat, cũ qui occurrens inimico ſuo, illũ occidit, vtroque

enim caſu dicitur homicida voluntarius, cum voluntas caſu, vel vſu rationis abſorpta non fuerit, ita *Leli. Zechi. de caſibus reſeruatis caſu 13. verſ. ſecundo.* Voluntas enim in homicidium ferri poteſt, vel directe & per ſe: vel indirecte & per accidens. Directe, quando quis habet animum occidendi, & occidit. & iſta eſt perfecta, propriaque homicidij malitia, & proprium homicidiũ voluntarium, *l. 1. C. de Siccar. l. 1. §. diuus, ff. eodem.* Indirecte autem fertur voluntas in homicidium quoties fertur in id, ex quo immediate, & per ſe ſequitur homicidium, ſicuti ex percuſſionibus, & vulneribus, ex quibus per ſe, & vt plurimum, ſequitur mors. Itaut non ſolum dicatur voluntarium homicidium, quod eſt intentum ex cauſa propria, vel immediate, vel per ſe ordinata ad homicidium, vt dixerunt *Couarr. & Nauarr. dictis locis*, ſed ſufficit, vt ſit talis, vt ex illa, vel ſemper, vel frequenter, vel in pluribus ſolitum ſit ſequi homicidium, *Caietan. 2. 2. quæſt. 64. articul. 8. Azor. inſtitut. moral. par. 3. li. 2. c. 14. verſic. tertio notandum.* Quamuis hæc ad forum exterius, vbi coniecturis, & indicijs cognoſcitur animus, ſint vera; quoad forum tamen internus, de quo loquimur, non judicabitur homicida voluntarius, qui preter ſcientiam, & intentionem occidit, voluntas enim non ſolum diſtinguit peccatum à non peccato, ſed etiam diuerſificat peccati ſpecies, vt clare patet ex *Philoſopho in ethic.* ita *Gambar. de caſibus reſeru. in caſu homicida voluntarij, nu. 5. fol. 207. verſa, & nu. 9. cum Ioan. Andr. in cap. de infantibus, de ijs, qui filios occider.* reſoluit homicidam voluntarium dici, qui præ ira ſubdita, & in rixa committit homicidium.

4 Primo limita in homicida ſui aggreſſoris ad defenſionem vitæ propriæ, cum moderamine inculpatæ tutelæ, is enim non dicitur homicida voluntarius, ſed neceſſarius, nec peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis, *l. vt vim vi, ff. de iuſt. & iure, Clem. ſi furioſus, de homi. Clar. in §. homicidium, num. 24. Couarr. in d. Clement. ſi furioſus, par. 3. §. vnic. numer. 1. Gomez tom. 3. variar. capit. 3. numer. 20. Maſcard. de probat. concluſ. 1126.* plures refert Doctores *Cened. ad Decretũ collect. 29. numer. 2.* quibus adde *Farinacc. in praxi crim. quæſt. 125. num. 3. & 10. Chriſt. de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli l. 58. à num. 2. Bernard. Graua. ad pract. Cameræ imper. libr. 2. concluſ. 110. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 4. collect. 792. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij, nume. 93. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo homicidium. nu. 5. P. Molina, de iuſtit. tom. 4. tract. 3. diſput. 11. à princip. Leſſi. eodem tract. lib. 2. cap. 9. à num. 41. Rebello de obligat. iuſtit. part. 1. libro 3. q. 12. à princip. Azor. inſtit. moral. part. 3. lib. 2. capit. 1. à princip.* & in noſtris terminis *Lel. Zech. de caſibus reſeruatis. caſu 13. de homicid. verſ. quarto fallit, Gambarupta eodem tr. verbo homicida voluntarij, num. 7.* Vbi tamen quis fuga accepta ſaluti ſuæ conſulere poteſt, ſe ſubſiſtere non debet, ſed fugam capeſſere, niſi illi ſit valde dedecoroſa, vt contingere poteſt in viro illuſtri, vel nobili. Vnde ſi inuaſus ſit religioſus, vel clericus, vel homo inferioris notæ, & ſortis, tunc, cũ his fuga non ſit ignominioſa, ſi fugiendo euadere poſſint, tenentur fugere, & non occidere, alioquin non eſſet moderamen inculpatæ tutelæ, ſed homicidium voluntarium, ſi occidant, & non fugiant, *Hippol. l. 1. num. 46. & 47. ff. de Siccar. Clar. §. homicidium, num. 32. Menoch. de arbitr. caſu 177. nu. 14. Farinac. dict. quæſtion. 125. à nume. 121. Paul. Comitol. reſponſ. moral. libr. 4. quæſtion. 10. numero 16. Azor. d. capitulo primo quæſtione 15. Bernard. Graua. dicta concluſ. 110. conſider. prima à nume. 24. Leli. Zech. d. caſu 13. verſ. ſi vero fuga.*

6 Secundo limita in homicida pro neceſſaria defenſione rerum ſuarũ, illi enim licitũ eſt occidere inuaſorem pro defendendis proprijs bonis, quando ſunt ordinata vt media ad conſeruationem vitæ, *Doctor. in d. leg. vt vim, poſt gloſſ. ibi, verbo iure, & in leg. furem, ff. ad legem Cornel. de Siccarijs. & in leg. 4. ff. ad leg. falcid. & in capit. olim, in 1. de reſtitut. ſpoliat. Clar. in d. §. homicidium, nume. 25. Nauarr. in man. cap. 15. nu. 2. Couarr. d. §. vnic. num. 6. Sot. de iuſtit. libr. 5. quæſt. 1. articul. 8. Menoch. illuſtri. cap. 18. nume. 5.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 96. numer. 3.* quibus adde *Mich. Graſſ. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. titul. 10. numer. 13. pagin. 484. Farinac. d. quæſtion. 125. nu. 21. & 180. Cardoſo in praxi iudicum, verbo homicidium, num. 8. Gregor. de Valentia tom. 3. diſputat. 5. quæſt. 8. puncto 4. dub. 3. Tolet. in ſumm. libr. 5. ca. 6. verſ. tertius eſt caſus, Beia reſponſ. caſuum conſcient. part. 2. caſu 23. Sayr. in claui Regia lib. 7. cap. 10. num. 30. Molina d. tract. 3. diſputat. 16. num. 1. verſic. contrariam, Leſſi. d. cap. 9. à nu. 66. Rebello d. quæſt. 12. numer. 2. Azo. d. capi. 1. quæſt. 19. Leli. Zechi. d. caſu 13. verſic. rurſus dubitatur*, & eſt communis opinio ſaltem in laicis, quamuis in clericis, & de jure Canonico contrarium tenuerit *Panorm. in capitul. ſuſcepimus, de homicid.* per text. ibi, & plures alii relati per *Cla. & Couarr.* vbi proxime, poſt *gloſſ. in verbo fugiens, in ſum. 23. quæſtion. 3.* à quibus merito ipſi diſcedunt, hanc limitationem tenentes etiam de iure Canonico, prout etiam diſcedit *Molina*, & *Leſſi.* vbi proxime, reſpondentes ad *text.* quo nititur *Panorm.* dicto loco, videlicet *in cap. 2. de homic. & in d. capitul. ſuſcepimus*, communiter etiam reſoluentes poſſe quẽlibet pro neceſſaria defenſione vitæ, aut rerum ſuarum occidere aggreſſorem, etiam clericum ſine metu excommunicationis, ſic intelligentes *text. in c. ſi vero, in 1. verſ. ſi vero, de ſent. excomm.* prout intelligit poſt alios dicens communem, *Gomez d. c. 3. ſub n. 20. & Molina d. diſput. 16. numero 3. Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. ſub numero 33.*

7 Tertio limita in homicida ad defenſionem ſui honoris, verbi gratia, ſi inuaſor illum nobilem alapa, vel fuſte, vel verbere percutiat, quando illi valde dedecoroſum ſit, vel ſi aliqua puella defendendo integritatem ſui corporis, repellendo violentiam ſtupri, adulterii, ſodomiæ, & huiuſmodi, inuadentem occidat, quando inuaſoris manus vociferando, vel fugiendo non poteſt euadere, *Leli. Zechi. dict. caſu 13. verſic. vlterius dubitatur. Farinac. d. quæſtion. 125. à nume. 41. Leſſi. dicto capit. 9. à num. 76. Azor. dicto capitulo primo quæſt. 16. cum ſeqq.*

8 Quarto limita in homicida ad defenſionẽ vitæ, ſeu bonorum proximi, in foro enim conſcientiæ quilibet regulariter poteſt ex iure poſitiuo, & naturali, cum moderamine inculpatæ tutelæ defendere vitam, ſeu alia bona proximi, etiam vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit, *Claud. in repet. lege vt vim nu. 125.* vbi *Curt. num. 49. Bologn. nume. 75. Hippol. Riminal. ibidem numero 379. cum ſequentibus, Gom. dict. capit. 3. numero 21. Clar. §. homicidium, nu. 27. & 28. Couarr. dict. §. vnico num. 5. Farin. dict. quæſt. 125. à n. 267. Couar. dict. ſect. 1. num. 39. Viui. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. titul. 10. nu. 27. Molina dict. tract. 3. diſput. 18. num. 1. Leſſi. d. cap. 9. à numero 87.*

Non

9 Non obſtat locus *Matth. 26.* dum Dominus damnauit defenſionem, quam Petrus pro ipſo ſuſceperat, & vſus eſt verbis ad omnes generalibus, ibi, omnes qui acceperint gladium gladio peribunt. Reſpondetur enim Dominum ibidem non damnaſſe defenſionem proximi iuſtam & commendatam vt talem Eccleſiaſt. c. 17. *Prouerb. cap. 24.* Sed ſolum damnaſſe defenſionẽ non iuſtam, qualis erat ex pluribus cauſis illa à Petro ſuſcepta; nam primo habebat ſpeciem vindictę potius, quam defenſionis, vt pote quia huic defenſioni locus non erat probabiliter in tanta turba, quantam repelli vnius hominis & gladij defenſione probabile nõ erat. Secundo quia Dominus non habebat opus tali defenſore, nec is defendendi modus decebat eum, qui poterat, ſi vellet mille Angelorum legiones, ad eandem defenſionem à patre cœleſti obtinere. Tertio quia erat contra ordinationẽ ipſius Patris volentis vt Filius vim illam iniquam humiliter ſuſtineret, prout has, & alias prædictæ condemnationis cauſas proſequitur *Diuus Auguſtinus tractat. 112. in Ioan.* quem ſequitur *Leſſi. d. cap. 9. num. 50.* Nec etiam obſtat quod huiuſmodi defenſor habet æqualiter vt proximos non ſolum aggreſſum, ſed etiam aggreſſorem, & conſequenter videtur non debere magis vni, quam alij, imò vtrique eſſe pariter obligatum, ac proinde non poſſe pro defenſione vnius alium occidere, quia, vt inquit *Cicer. libr. 2. offic.* animaduertamus, cum alios iuuare velimus, ne quos offendamus. Reſpondetur enim ex mente *Gomez dict. capitul. 3. ſub num. 21.* quod in his terminis, etiamſi res hæc inter ęqualiter extraneos conſideretur, ſane proximior nobis eſt aggreſſus, quam aggreſſor iniuſtus, & illi potius, quam huic aſſiſtere in ea defenſione poſſumus, & tenemur, quia ſcilicet aggreſſus habet de iure communi facultatem ſe defendendi ab iniuſto aggreſſore, vt ſupra diximus, & eo iure vti poteſt per ſe, vel per alium, *ex reg. poteſt quis per alium, de reg. iuris in 6.* at verò aggreſſor iniuſtus nõ habet ius aggrediendi, iuxta text. *in cap. 1. in med. 22. quaſt. 2.* cum ſimilibus.

10 Nec item obſtat, quod defendens proximum etiam aſcendentem vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris, fit irregularis, iuxta ſententiam *gloſſ. pen. in dict. Clem. ſi furioſus,* ſequitur *Ca. d. ibidem quaſtione 28.* plures *in cap. ſi vero in 1. de ſentent. excommunic.* vbi *Ab. num. 11. in fine, Nauarr. in man. cap. 27. num. 213.* & alij quorum ſententiam dicit communem *Couarr. dict. §. vnic. nu. 5. Curt. in dict. lege vt vim, nu. 53. Farin.* plures referens *dict. queſtion. 125. nu. 280.* vnde conſequi videtur in hoc defendente nõ eſſe ius, ſed culpam in defendendo proximum vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris, cum aliter non incurreret prædictam irregularitatem, quippe quod non ſolet homicidium priuato danti operam rei licitæ imputari ad irregularitatem, quando cõtingit abſque culpa occiſoris debitam diligentiā adhibentis, iuxta reg. *tex. in c. lator, & in c. dilectus* cum alijs ibidem *de homicid.* iunctis reſolutis per *Couarr. in d. Clement. ſi furioſus, part. 2. §. 4. a nu. 5.* Reſpondetur enim verius eſſe ex prædicta proximi defenſione, & occiſione aggreſſoris non incurri irregularitatem, prout reſoluunt *Fortun. in repet. dict. lege vt vim. ſub num. 32. & 33. Couarr. dict. §. vnic. nu. 5. Iacob. Ayr. in tract. de homicidio neceſſario parte prima a num. 226. Molina tract. ſecundo diſput. 109. numero ſecundo* iuncto *numero* 10. & licet fateremur ex defenſione proximi ſequuto homicidio aggreſſoris inſurgere irregularitatem contra defendentem, tamen non inde concludi eum non poſſe licitè proximum ſic defendere, quippe quod ex pluribus actibus in ſe licitis incurritur irregularitas, vt videre eſt in bigamo iuxta tex. *in capitulo primo cum alijs* ibidem *de bigamis*, & in iudice proferente ſententiam ſanguinis, iuxta text. *in capitul. primo 51. diſtinct. Doct. in capitulo ſententiam ſanguinis, ne clerici, vel Monachi, Sot. in 4. diſtinct. 25. quaſtio 2. prima artic. 3. Nauarr. in man. capitulo 27. à numero 206. & 212. Silueſt. verbo homicidium in 3. numero 3. Henriq. in ſumm. libro 14. imped. irregul. capitulo primo numero primo & c. 12. à princ. Molina tract. 3. diſp. 74. a numero 1.*

11 Nec denique obſtat *dict. l. vt vim*, ibi ob tutelam corporis ſui, &c. quibus verbis videtur ſignificare ius defendendi, & propulſandi vim, & iniuriam non competere pro corpore alieno, ſed tantum pro ſuo. Reſpondetur enim dicta verba accommodari etiam ei, qui proximum defendit, dum ſcilicet tanquam eius inſtrumentum repræſentat eius corpus, & illius vicem gerit, ex *reg. poteſt quis de reg. iuris in 6.* Vel rurſus reſponderi poteſt in illo text. non agi de excludendo, vel includendo iure, quod nobis competit ad proximũ defendendum, ſed agi ſolum de defenſione proprij corporis, vt ex illis, quæ à iure naturali nobis prouèniunt, exemplum poneretur in ea, vt frequentiori, nõ vero vt excluſiua alterius defenſionis.

12 Quinto limita in mandante, conſulente, vel auxiliante homicidam, ex eo quia etſi fictione iuris mandans & mandatarius cenſeantur vna eademque perſona *cap. qui per alium de regul. iuris in 6. lege 1. §. deieciſſe ff. de vi, & vi arm.* tamen in ſtatutis non habet locum fictio, & ſic homicida propriè tantum dicitur is, qui proprijs manibus occidit, aut eſt eius cauſa immediata.

13 Contrarium tamen verius eſt, quia re vera mandantis, & mandatarij vnum, idemque eſt delictum, ſaltem ratione finis, ex doctrina *Baldi in l. non ideò minus C. de accuſat.* tùm quia mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius, *Gom. tom. 3. capit. 3. numero 30. Menoch. de arbitr. caſu 353. nu. 2. Ayrer. de homicid. part. 2. a nu. 41. Maſcard. concluſ. 1012. Decian. tract. crimin. lib. 9. capitul. 31. cum ſequentibus, Ceuall. commun. contra commun. quaſtione 166. Petr. Caball. in tractat. de omni genere homicidij numer. 464. cum ſequentibus. Cardoſo in praxi iudicum verbo factum num. 6. Farin. part. 5. quaſtione 135. num. 1.* Sic etiam conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens, vt per *Bernard. regul. 174. in princip. Duenh. regul. 149. Ayrer. dict. part. 2. num. 35. Farin. in praxi crimin. d. part. 5. quaſt. 129. num. 23.* cum multis ſequentibus *& à num. 26.* aſſerit procedere in perſuadentibus, inflammantibus, inſtigantibus, hortantibus, incitantibus, & inſtruentibus, & *num.* 81. reſoluit quod conſulens non punitur niſi ſequuto delicto.

15 Sic denique præſtans auxilium in delicto punitur eadem pœna, qua punitur ipſe delinquens, *Clar. §. fi. quaſt. 90. num. 1. Ayrer. dict. part. 2. nu. 34. Menoch. de arbitr. caſu 249. num. 7. Surd. conſil. 40. numer. 45. Maſcard. concl. 159. num. 18. Farin. part. 3. quæſt. 131. a num. 1. Molina tract. 3. diſput. 6.* niſi poſt delictum auxilium præſtiterit, quia tunc non dicitur delicto opem præſtitiſſe, *Farin. dict. part. 3. quæſt. 132. a princ.* Nam *Diuus Auguſtinus ad Hilarium*, relatus *in capitul. periculoſe de pœnitent. diſtinct. 1.* periculoſe, inquit, decipiuntur, qui exiſtimant eos tantum homicidas eſſe, qui manibus homines occiderunt, & non potius eos, per

per quorum conſilium, & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur. Iudæi.n. nequaquam proprijs manibus Chriſtum occiderunt, ſicut ſcriptum eſt, nobis non licet interficere quemquam, ſed tamen illis mors Domini imputatur, quia ipſi lingua cum interfecerunt, *& Diuus Auguſt. in Pſal. 63. ad 3. verſ.* Et vos ò Iudæi occidiſtis, vnde occidiſtis? gladio linguæ, acuiſtis enim linguas veſtras; & quando percuſſiſtis, niſi quando clamaſtis, crucifige, crucifige? Quia ſicut homicida peccat mortaliter, & tenetur reſarcire hæredibus occiſi omne damnum, quod ex tali morte perpeſſi ſunt, ita etiam mandans aliquem occidere, & conſulens homicidium, aliàs non facturo, & opem ferens in actu proximo homicidæ, vt probat *Leli. Zec. de caſibus reſeru. caſu 13. verb. ampliatur*, cum ſeqq.

16 Notificandum eſt pœnitenti quam graue ſit hoc peccatum, eſt enim grauiſſimum inter omnia mala, quæ homines ad inuicem erga ſeipſos facere poſſunt, eius nocumentum eſt immediatè perſonale, & irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ cum ex bonis temporalibus ſummum ſit, iuxta reſoluta per *Sot. de ratione tegendi memb. 1. quæſt. 3.* & multis probat, & controuertit *Nauarr. in capitulo inter verba, concluſ. 4. num. 20. cum ſequentibus, 11. quæſt. 3.* reſpondens ad text. prima facie repugnantem in *l. iſti quidem 8. verſ. quod ſi ff. quod metus cauſa, & in l. codicillis, alias Lucius. 88. §. matre, ff. de legatis 2. &* notabiliter limitans commune illud dictum, moriendū eſſe pro honore, tamen ſemel ablata huiuſmodi vita, reſtitui nō poteſt de lege ordinaria, iuxta illud *Pſalm. 77.* ſpiritus vadens, & non rediens, conſonat text. *in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, quod iterum non redit arbitrium, cum his quæ in comment. ad eund. text. congerit alios referens Luſitan. *Benedict. Ægid. part. 6. paragr. 3.* ad plures quæſtiones controuerti ſolitas à Doctoribus circa reſtitutionem bonorum ſpiritualium, & temporalium eius, qui dum ſemel mortuus eſſet, tamen non obſtante prædicta lege ordinaria redijt ad vitam corporalem, reſuſcitatus ex ſpeciali indulgentia, & miraculo diuino. Rurſus homicidium maius eſt cæteris peccatis contra iuſtitiam commutatiuam inferiora bona auferentibus denotat, vt plurimum, pertinaciorem infeſti animi deliberationem, quia ſcilicet difficilius committitur, vt obſeruant *Leſſ. de iuſtitia libr. 2. capit. 42. ſub num. 75. Soar. de relig. tom. 2. tract. 4. lib. 3. cap. 3. ſub num. 11.* deinde gignit magnum ſcandalum, propter quæ vocatur immane flagitium, in *cap. miror. 50. diſt.* Hinc Deus maiora de illo ſupplicia, quam de alio ſcelere ſuſcipit, ab eius enim altari eum euelli iubet, vt morte moriatur, *Exod. 22.* Sanguinē etiā ipſius effundi ſtatuit, ſicut & ipſe proximi effudit, *Exod. 20.* Et gladio ferientem gladio feriendum eſſe aſſerit *Matth. 26.* quia viri ſanguinum, & doloſi non dimidiabunt dies ſuos, *Pſal. 5.* & ſanguis ille effuſus clamat ad Deum de terra, habet enim ſanguis vocem ſuam, *Geneſ. cap. 4.*

SECVNDVS CASVS.

QVI FALSVM IN IVDICIO teſtimonium, ſiue in gratiam, ſiue in alicuius damnum depoſuerint.

17 CVm ſolus Deus ſit teſtis, & cognitor mentis noſtræ, iuxta illud *Pſalm.* Scrutans corda, & renes Deus. *cap. erubeſcant, in fine. 22. diſt.* qui nec falli poteſt, nec fallere *cap. a nobis 28. verſ. nos igitur, de ſent. excommun.* & in quo nullum omninò mendacij veſtigium conſiderari poteſt *ca. Deus quando 24. quæſt. 3.* neceſſario igitur fuit ad eius reuerentiam, vt id quod iuratur primo ſit verum, deinde iuſtum: & tandem neceſſarium, vt non paſſim, nec leuiter, ſed maturo iudicio, & præuia deliberatione iuretur: iure enim diuino, & naturali tres circunſtantiæ, ſeu comites requiruntur, vt iuramētum licitum, & honeſtū ſit, videlicet veritas, iuſtitia, & iudicium, vt deducitur ex illo *Hierem. 3.* Et iurabunt viuit Dominus in veritate, iuſtitia, & iudicio, refertur *in cap. & iurabunt 22. qu. 1. cap. animaduertendum 22. quæſt. 2. capit. etſi Chriſtus verſ. Iacobus, de iure iur.* reſoluunt *D. Thom. 2. 2. quæſt. 89. art. 3. vbi Caietan. Angel. verbo iuramentum 3. parag. 8. Silueſt. verbo iuramentum 2. quæſtione 5. Sot. libr. 8. de iuſtit. quæſt. 1. art. 3. Nauarr. in man. cap. 12. num. 3. Couarr. in cap. quamuis, part. 1. §. 6. num. 4. Leli. Zech. de caſibus Epiſcopo reſeruatis, caſu 12. verſ. ſecundo notandum,* & alij quos refert, & ſequitur *Sayr. in Claui Regia lib. 5. c. 4. nu. 1. cum ſeqq.*

18 Periurium eſt mendacium iuramento firmatum, vt per *Magiſt. in 3. diſt. 39. Silueſt. verbo periurium in princ. D. Thom. 2. 2. quæſt. 98. art. 1.* vbi ait falſitatem eſſe de intrinſeca ratione periurij. *Sot. libr. 8. de iuſtit. quæſtio. 2. art. 1. Couarr. in cap. quamuis, p. 1. §. 6. nume. 5. Soar. de relig. lib. 3. de iuramen. c. 2. n. 3. Sayr. dict. c. 4. nu. 7.* Hinc fit propriè, & vere interuenire periurium, quando in iuramento defecit veritas, ſiue præſens, prout in iuramento aſſertorio, ſiue præſens & futura, prout in promiſſorio.

19 Periurium autem quod cōtingit in iuramento aſſertorio, ſemper, & indiſtinctè, & in quacunque materia, ſiue magna, ſiue mediocri, ſiue leui, ſeu leuiſſima eſt peccatum mort. etiam quidem grauiſſimū, cùm directè aduerſetur præceptis Decalogi primæ tabulæ, nempè ſecundo, de non aſſumendo nomen Dei in vanum, & per quod grauiſſima iniuria quantum eſt ex parte iurātis Deo fit, dū in teſtem falſitatis adducitur; quinimò etiam periurium iocoſum eſt peccatum mort. dummodò ad iurādum interueniat actio deliberata, reſoluunt *D. Thom. q. 98. ar. 3. ad 2. Nau. d. c. 12. n. 6. cum ſeq. Sayr. d. c. 4. a n. 14. Soar. d. li. 3. c. 3. & 4.* Sic etiā, qui iurat verū putans eſſe falſum, ſemper peccat mort. ratione periurij, quia talis formaliter iurat falſum, & mentitur, quia formaliter loquitur contra mentē, & inde ſumit actus malitiam, probat *cap. homines 22. quæſt. 2.* reſoluunt *D. Thom. Sot. Silueſt. Nauarr.* & alij quos refert *Soar. dicto libro tertio cap. 5. num. 2.*

20 Si vero quis iuret falſum putans eſſe verum non erit indiſtinctè mort. quinimo aliquādo nullū erit peccatū. Si enim quis præuia adhibita deliberatione, & exigente neceſſitate aliquid iuramēto firmauit, credens probabiliter verum eſſe, quod tamē à parte rei erat falſum, nullum peccatum contrahitur, quia veritas, vel falſitas iuramenti, non tamen ex re iurata, quam ex conſcientia, & mente iurantis attenditur: Si tamen per cōtrarium nullam adhibuit diligentiam ad hoc, vt ſciret eſſet ne falſum, an verum id, quod iuramento firmauit, quamuis putaret eſſe verum, ſi tamen erat falſum, peccauit mort. Si tandem aliquam adhibuit diligentiam, non tamen ſufficiētem, neque eam, quam debuit adhibere, tunc veniale culpam cōmittit, reſoluunt *Ab. n. 4. & ibi gloſſ. pen. in c. tua 11. de iureiur. Nau. d. c. 12. n. 7 verſic. ſexto, Angel. verbo periurium 3. 1.* & alij quos refert,

fert. & ſequitur Sayr. d. capit. 4. num. 28. Soar. dict. lib. 3. capi. 5. nu. 3. cum ſequenti, quem vide in capit. 6. 7. & 8. vbi agit quādo conſuetudo iurandi incaute conſtituat hominem in ſtatu peccati.

21 Circa iuramentum vero promiſſoriū, cui deeſt veritas reſoluendum eſt quod deficiente veritate de præſenti (verbi gratia) ſi promittens iuramento ſe aliquid facturum, vel daturum, non habeat animum adimplēdi promiſſum, peccat mortaliter, in quacunque materia, ſiue magna, ſiue parua, ſiue licita, ſiue illicita: ratio eſt, quia iurans falſum ſcienter peccat mort. at qui iurans aliquid facturum non habens tamen animum faciendi, iam iurat falſum ſcienter, vt patet, igitur peccat. mort. quæ eſt concluſio communis Theologorum teſte Soar. dict. lib. 3. cap. 17. num. 2. vbi multos refert, ſequuntur & multi citati à Sayr. dict. cap. 4. nume. 27. & capit. 6. nu. 6. Si vero veritas de futuro deficiat, quia ſcilicet promiſſum ſub iuramento, cum eſſet licitum, & honeſtum non eſt poſtea adimpletū, reſolue committi in hoc caſu peccatum ex genere ſuo mort. quia ius diuinum, & naturale dictat reddendum eſſe Domino iuramenta, iuxta capit. debitores de iureiur. ergo non eſt dubium quin hoc præceptum ex genere ſuo obliget ſub peccato mort. & ita hanc ſententiā tenent omnes, quos citat Sayr. dict. c. 4. nu. 28. Nauar. dict. cap. 12. num. 10. Soar. dict. libr. 3. cap. 15. num. 7.

22 At vero ſi violatio iuramenti promiſſorij ſit in re leui, & parua, ſiue materia ſit partialis, ſiue totalis, peccatum ſolummodo committitur veniale, ita D. Anton. par. 2. tit. 10. cap. 4. §. 2. verſ. de tribus, Silueſt. verbo iuramentum 4. quæſt. 1. Sot. lib. 8. de iuſt. quæſt. 1. a. 7. & quæſt. 2. art. 3. concluſ. 5. Medina in ſum. lib. 1. cap. 14. §. 4. Fra. Emman. in ſum. par. 1. capit. 192. concluſ. 5. & par. 2. ca. 94. concluſ. 3. Nauarr. dict. cap. 12. num. 10. & capit. 18. num. 7. Azor. inſtitut. moral. part. 1. libr. 1. cap. 5. quæſt. 3. & alij quos refert, & ſequitur Soar. d. lib. 3. capit. 16. nu. 4. ex eo quia in omnibus his præceptis leuitas materiæ in cauſa eſt, vt tranſgreſſio fiat venialis, quamuis illa ex genere ſuo ſint mortalia, vt patet in præcepto de non furando, de nō recitando diuino officio, vel alio ſimili opere faciendo, vt obſeruant Doctores ſupra citati, quamuis contrarium teneant Caietan. in ſumm. verbo periurium, §. 2. & 2. 2. quæſt. 89. art. 7. dub. 1. Gabr. in 3. diſtinct. 39. quæſt. 2. art. 2. concl. 4. & 7. Con. libr. 1. Vari. cap. 1. num. 2. & in capit. quamuis, par. 1. §. 1. nu. 4. Tolet. in ſum. lib. 4. cap. 12. in princ. alij, quos refert, & ſequitur Sayr. in d. cap. 4. num. 28. verſ. ſecunda.

23 His ita prænotatis ſciendum quod ad hoc vt caſus hic ſit reſeruatus, requiritur quod falſum dictum ſit in iudicio ab aliquo, vt teſtis, in gratiam, ſiue in alicuius damnum, vt indicant ipſa reſeruationis verba, & probat Leli. Zecbi. dict. caſu 12. verſ. his ita, vt falſus teſtis iure aliquis ſit, falſique pœnam incurrat neceſſe eſt, vt ſit iuridice interrogatus, ac de veritate dicenda præſtiterit iuramētum, & aut occultauerit, aut negauerit veritatem his, quibus dictum eſt, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 216. nu. 1. verſ. ſed tu.

24 Teſtis enim à iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda, non ſolum falſus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſcienter in damnum proximi, capit. 1. de crimine falſi. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 44. num. 15. cum ſequentibus, Zanchin. de hæret. cap. 14. num. 2. Pęna in direct. Inquiſit. pag. 3. quęſt. 73. com. 122. verſ. falſum autem teſtem, Aloyſ. Ric. d. reſolut. 216. in princip. Maſcard. de probat. in præfat. quæſtion. 5. à numero 70. & concl. 743. nu. 12. Deci in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. capit. 10. nu. 30. Leli. Zech. dict. caſu 12. verſ. tertio conſiderandum, Farin. in praxi crimin. par. 2. quæſt. 67. à num. 220. vbi num. 225. ampliat etiam in teſte, qui deponit obſcure, verſute, vel per malitiā, ad hoc vt eius depoſitio producenti non proſit.

25 Amplia in deponente falſum in iudicio nullo, Felin. in capit. nobis num. 2. de ſimonia, Afflict. deciſ. 21. nume. 11. & 12. Decian. dict. lib. 6. capi. 11. nu. 60. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 57. num. 51.

26 Etiamſi non iuratus teſtimonium ferat, quia pœna falſi ordinaria plectendum eſſe reſoluunt, Felin. in cap. 1. num. 5. de teſtibus cog. Iaſ. in repet. l. admonendi numero 223. Socin. reg. 153. ad fin. Clar. §. falſum num. 11. Cened. ad Decretal. collect. 139. nu. 3. Hortenſ. Caualca. in pract. de teſtibus par. 3. nu. 56. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 96. verſ. 5. in nouiſſ. edit.

27 Limita in deponente falſum ſine dolo, per ea quæ reſoluunt Menoch. de arbitr. caſu 194. numer. 58. & caſu 309. Cott. in memorab. verbo periurium pag. mihi 683. Clar. in §. falſum nu. 33. & verbo periurium, nu. 9. Salzed. ad Bernard. c. 95. verſ. excuſabitur, & cap. 96. verſ. tertio, Maſcar. de probat. concl. 739. nu. 12. Rebuff. de reprobat. teſtium num. 206. Perez. ad lib. 8. Ordin. pag. 190. Decian. dict. lib. 6. ca. 11. num. 14. Cened. dict. collect. 139. numero ſexto.

28 In dubio enim ſemper fieri debet interpretatio, vt quis excuſetur à periurio, ex Decian. dict. libr. 6. cap. 11. nu. 58. & cap. 12. num. 20.

29 Et ad euitandam teſtium falſitatem eorū dicta ſunt impropriè intelligenda, Rebuff. dict. tract. de reprobat. teſtium num. 100. Surd. deciſ. 263. nu. 9. & deciſ. 282. nu. 11. cum ſequentibus, dummodo non ſequatur abſonus intellectus Hortenſ. Caual. in pract. de teſtib. par. 3. nume. 67. & 68. Cum tamen ſimus in materia quæ tangit cōſcientiæ forum, pęnitens ipſe ſibi iudicet, & ſecundum conſcientiam ſuam, & intentionem, qua teſtimonium profert, nam qui ignoranter falſum dixit, vel verum celauit, dummodò ignorantia non fuerit ſupina, & indebita, non tenetur, vt reſoluit Leli. Zecbi. d. caſu 12. verſ. fallit in teſte.

30 Secundo limita, quando falſitas nemini eſt nociua, quia tunc nec in gratiam, aut alicuius damnum teſtimonium profuit, nec pœna ordinaria punitur, Felin. in tract. quando conatus puniatur, verſ. fallit ſecundo, Couar. in capitulo quamuis part. prima, §. 7. num. 6. in fine, Clar. libro 5. §. falſum, numero 35. & §. periurium, numero 11. Bonacoſ. commun. crimin. parte ſecunda verbo falſitas, fol. 27. Menoch. de arbitr. caſu 306. numero 10. 23. & 30. cum ſeqq. Surd. deciſ. 282. numero 18. Flores de Mena Var. libro ſecundo quæſt. 20. numer. 81. Farinac. de falſitate, & ſimulat. quæſt. 150. num. 291. Salzed. ad Bernard. cap. 96. verſ. excuſabitur, in nouiſſ.

31 Tertio limita in dicente falſum teſtimonium doloſe, quod tamen non valuit, quia hunc, nec in gratiam, aut alicuius damnum depoſuiſſe dicendum eſt, nec etiam pœna ordinaria puniendum ex reſolutis per Hippol. conſilio 27. numer. 17. & conſilio 70. numero 12. & conſilio 105. numero 21. Syluan. conſilio 7. numero 11. Grammat. deciſion. ſecunda numer. 28. Cald. Pereira de empt. capitulo primo, numero 19. & dicit Hortenſ. Caualc. in practica de teſtib. pag. 3. nu. 68. poſt princip.

32 Quod falſitas tria eſſentialia requirit, dolum, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.

33 Quarto limita in teſte, qui interrogatur de aliqua re

ſibi

ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti, vel de qua quis non eſt infamatus, tunc enim non tenetur reuelare factum occultum, quia ſic proximum infamaret, niſi tendat in damnum Reipub. & quia non debet falſum dicere iudici interroganti, idcirco debet tergiuerſari ne mendacium incurrat, nullo tamen caſu in hoc euentu veritatem celans tenetur ad reſtitutionem, ita ex *D. Thom. Nauarr.* & alijs reſoluit *Lælι. Zechι. d. caſu* 12. *verſiculo ſecundo fallit*, faciunt quæ dixi in Alleg. Epiſcopus monitoria pro rebus inueniendis, ſub pœna excommunicationis quando concedere poſſit, in tit. denunciare vi monitorij, qui non teneātur, verſic. quinto, vbi poteris multa inuenire, quæ ad limitationē huius caſus accōmodari poſſunt, ab illo loco pete, ne dicta repetamus.

34 Quinto limita in teſte falſum deponente circa extrinſeca, & extra factū principale, & qualitates ſubſtātiales, quia tunc nequaquam dicitur falſus, nec vitiata redditur illius depoſitio, *Alexand. conſil.* 88. *nu.* 195. *Caſar. de Graſſis deciſ.* 75. *num.* 9. *Farinac. d. quaſt.* 67. *nu.* 159. *cum ſeqq.* & *numero* 179. quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. de reſolut.* 216. *numer.* 2. *in fine*, *Salzed. ad Bernard. d. cap.* 96. *verſ. ſecundo*.

35 Recordandum eſt pœnitenti quam graue ſit hoc peccatum, dicitur enim *Prouerb.* 19. teſtis falſus non erit impunitus, & qui mendacia loquitur non effugiet, ſed peribit: tribus perſonis eſt obnoxius, primo Deo, quem peierando contemnit: ſecundo iudici, quem ſuo teſtimonio fallit: tertio innocenti quem lædit, cui tenetur de damno per illius falſitatem ſequuto, *gloſ. fin. in cap. presbyterum, de homicid. Tolet. de inſtruct. Sacerd. cap.* 59. *nu.* 2. *in fine*, quem refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. de reſolut.* 216. *numer.* 3. *in fine. Lælι. Zechi. d. caſu* 12. *verſ. ſi vero cauſa*.

36 Non ſatisfacit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe, quia tunc ei fides non adhibetur, ex reſolutis per *Stephan. Gratian. diſceptatio. forenſ. c.* 192. *nu.* 9. *cum ſeqq.* quamuis dicat in articulo mortis ex *Maſcard.* reſoluit *Hortenſ. Caualcan. d. par.* 3. *nu.* 59.

37 Crimen hoc periurij eſt grauius adulterio, & furto, ex eo, quia directè aduerſatur ſecundo præcepto Decalogi, quod eſt primæ tabulæ, & per conſequens immediate cōtra Deum: adulterium vero, & furtum ſunt contra præceptum ſecundæ tabulæ, ac per conſequens immediate contra proximum, quia tanto grauius eſt peccatum, quanto corrumpit ordinem digniorem, *Riccard. in* 3. *diſtinct.* 39. *quaſt.* 2. *artic.* 4. & ibi *Gabr. artic.* 3. *dub.* 4. *Angel. verbo periurium.* §. 9. *Sayr. lib.* 5. *capi.* 4. *num.* 9. Nec obſtabit *cap. quod in omnibus* 32. *quæſtione ſeptima*.

38 Vbi adulterium cenſetur grauius omnibus peccatis: quia imprimis reſponderi poteſt cenſeri grauius omnibus peccatis commiſſis contra proximum. non verò commiſſis contra Deum immediate, quale eſt periurium de quo agimus. Deinde reſpondetur falſum eſſe dicere adulterium eſſe grauius omnibus peccatis in proximum commiſſis, conſtat namque homicidiū eſſe grauius adulterio, vt patet ex ordine præceptorum Decalogi, & probatur ex *tex. in capit. ſi quid verius* 32. *quæſt.* 2. & deducitur ex *l. vlt. in* §. 1. *ff. de publicanis*, & ex his, quæ tradunt *D. Thom.* 1. 2. *quaſt.* 70. *articul.* 6. *Sot. lib.* 5. *de iuſtit. quæſt.* 1. *artic.* 3. reſoluit poſt alios *Corraſ. lib.* 2. *miſcel. cap.* 1. communis ex *Nauarr. in cap. inter verba, concluſ.* 4. *numer.* 23. Nec obſtat *d. capit. quod in omnibus*, quia vltra alios intellectus ſatis fit, ſi dicas cum *gloſſ.* ibidem, quam ſequuntur *Arch.* & antiquiores, verba illa interrogatoria referenda eſſe ad exagerationem, & in detentationem criminis adulterij, quod quidem licet non ſit grauius omnibus criminibus, eſt tamen ſecundū ſe admodum graue, vt latiſſime tradit *Tiraquell. l.* 13. *connub. num.* 26. *cum ſeqq.* & ſatis conſtat ex pœna mortis, quæ pro adulterio imponitur *Deuteronom.* 23. *l. quamuis* 30. *in fine*, *C. de adulter. Ordin. Regia Luſitan. lib.* 5. *tit.* 38. *in princip.* Nec obſtat *capitul. ac ſi cleric.* §. *de adulterijs, de iudic.*

39 Vbi videtur adulterium intra minora crimina computari. Reſpondetur enim text. agere de adulterio, quod eſt crimen graue, & de alijs, quæ licet in ſe ſint grauia, nihilominus minora ſunt illo, quod in eo text. Pontifex cōſtituit maximum, ad effectum, vt ad illud, & non vltra, poſſit Epiſcopi diſpenſatio peruenire.

40 Itē huiuſmodi periurij crimen homicidio grauius eſt, prout tenent *D. Thom. quodlibeto primo articul.* 18. *Silueſt. verbo periurium, quaſt.* 2. *Sot. de iuſtit. lib.* 8. *quæſt.* 2. *articul.* 3. *concluſ.* 4. *Couarr. in capit. quamuis, par.* 1. §. 7. *nu. primo. Menoch.* nihil decidens. *de arbitr. caſu* 319. *num. ſecundo*, tanquam probabilius ſequuntur *Azor. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *ca.* 16. *quaſt.* 6. *P. Soar. de relig. tom.* 2. *tract.* 4. *lib.* 3. *cap.* 3 *a nume.* 7. *Sanchez in præcepta Decalogi libro tertio cap.* 4. *num.* 37. *Sayr. d. lib.* 5. *capit.* 4. *num.* 9. quæ ſententia primo ex eo ſuadetur, quia periurium eſt contra præceptum primæ tabulæ, ac ſubinde contra Deum; homicidium autem contra præceptum ſecundæ tabulæ, & immediate contra proximum, peccata autem, quæ ſunt immediate contra Deum ex ſe grauiora ſunt, quam ea, quæ ſunt contra proximum, vt per ſe patens eſt, igitur periurium eſt peccatū grauius homicidio. Neque huiuſmodi argumentum infringet, qui dixerit ex illo ſequi grauius fore peccatum in die Dominico facere opus ſeruile, quam committere homicidium, quia obſeruatio Sabbati eſt præceptum primæ tabulæ, & inſtituta ad ordinandum hominem directè & immediate ad Deum: abſurdum autem videtur dicere grauius peccatum committere illum, qui perpetrauit homicidium, ergo non videtur grauitas peccatorum cōſideranda ex ordine præceptorum Decalogi: ſatis enim doctè reſpondent *Silueſt.* & *Sot.* dictis locis, aſſerentes obſeruantiam feſtorum, quantum ad tempus determinatum non eſſe de iure diuino naturali, ſed ſolū de iure humano eccleſiaſtico, & hac ratione violatio feſti non eſt tam graue peccatum, quam homicidium, furtum aut adulterium: quantum vero ad tempus indeterminatum, ſcilicet, vt aliquod tempus expendatur ad honorem Dei, eſt de iure diuino naturali: vnde qui præceptum illud tranſgrederetur, ita vt tota vita nullū tempus aſſumeret, quod diuino cultui dicaret, grauius quam homicida peccaret, quia tunc ageret directè contra latriam Deo debitam. Facit deinde, quia periurium videtur habere coniunctam blaſphemiam, vt quia peierans dum adducit Deum, vt teſtem falſitatis, videtur ei tribuere, quod ipſi non conuenit, in quo ſane conſiſtit ratio blaſphemiæ, ſicut & in eo, quod Deo negetur, quod ipſi conuenit, vt poſt *D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 13. *articul. primo* & *Valent.* 2. 2. *diſput. prima quæſt.* 13. *puncto primo in initio*, reſoluit latè proſequutus *Sanchez in præcepta Decalog. lib.* 2. *cap.* 32. *d num. primo*, atqui blaſphemia opponitur confeſſioni Fidei, & virtuti religionis iuxta explicationem, quam poſt *D. Thom.* & poſt *Ban. Ledeſm.* & *Valent.* tradit in hanc rem *Sanch. dict. capit.* 32. *numero ſeptimo* & *octauo*, & proinde cenſetur peccatum maius homicidio aduertit

uertit Soar. d. capit. 3. num. 10. igitur idem de periurio dicendum eſt.

41 Secundo pro hac ſententia expendi poteſt argumentum à poſteriori deſumptum, ex eo quod iuramentum eſt finis controuerſiarum, id eſt, in cauſis iudicialibus adhibetur, vt metu illius aperiatur veritas, cuius violatio controuerſias dilataret, & per hoc ipſæ finiantur *Paul. ad Hebræ. 6.* habetur *in capit. etſi Chriſtus, verſ. homines, de iure iuran.* & ita adhibetur in cauſa homicidij ad illã terminandam, & veritatem inquirendam, quod quidem fruſtra fieret, ſi homicidium grauius peccatum eſſet, quam periurium: eſſet namque præſumendum, quod qui maiorem culpam homicidij commiſiſſet, non vereretur minorem periurij incurrere, vnde ex hoc ipſo, quod in cauſa cuiuslibet peccati defertur iuramentum manifeſte, oſtenditur periurium pro maximo peccato habendum eſſe. Confirmatur generali quadam ratione efficaciter ſuadente grauitatem periurij, deducta ex adductis per *Cou. dict. §. ſeptimo ſub numero ſecundo, colum. 2. poſt princip.* tum iuxta explicationem doctiſſimi *Soarez dict. capi. 3. ſub numero vndecimo, colum. 2. ante med.* inquit grauitatem, & magnam deordinationem periurij conuinci ex ea maxime ratione, quia cum illud quantum eſt ex ſe, tollat certitudinem diuini teſtimonij in iuramento contenti, conſequenter tollit hoc velut primum principium confirmandi, & ſtabiliendi contractus humanos, ac tandem maxima ex parte euertit humana commercia, ita vt ex his omnibus mirum non ſit Periurium vocari grande ſcelus, *in capit. prædicandum 22. quæſt. 2.* Ex quibus non videtur recipienda opinio aſſerentium homicidium eſſe peccatum grauius periurio, ex quorum numero ſunt *Bellam. in capit. duo mala 13. diſtinct. numer. 3. Angel. in ſumm. verbo periurium, numero 8. Gabr. in 3. diſtinct. 39. quæſt. 2. articu. 3. dub. 4. & ibi Maior quæſt. 5.* alij quos refert, & ſequitur *Leſſi. de iuſtitia lib. 2. capit. 42. ſub numero 75.* qui diſtinctionis fœdere vtramque opinionem conciliare videtur, dicitque quod ſi ſumatur periurium in ſua malitia eſſentiali, grauius peccatum eſt, quam homicidium, vt late conuincunt rationes ſupra adductæ: ſi tamen conſideretur ex parte accidentium, & circunſtantiarum grauius eſt illo homicidium, prout euincunt rationes, de quibus in fine caſus præced.

42 Non immerito igitur, tam iure Canonico, quam Ciuili graues & variæ pœnæ fuerunt periurijs impoſitæ, quia grauiſſimis delictis grauiſſimæ ſunt pœnæ imponendæ, iuxta *capitul. non afferamus, vbi gloſſ. vlt. 24. quæſt. 1.* cum ſimilibus. Omiſſis autem varijs pœnis, quibus apud varias nationes periuria puniebantur, de quibus *Tiraquel. de nobilit. cap. 20. num. 120. cum ſeqq. Azor. par. 1. lib. 11. cap. 12. quæſt. 7. Perez l. 1. titul. 4. lib. 3. Ordin. pag. 545. cum ſeqq. Decian. tract. crimin. l. 6. capit. 13. num. 33. cum multis ſeqq. Frat. Emmanuel. quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 14. artic. 2. Leſſi. d. capi. 42. dub. 14. num. 74. Modern. de iuriſdict. par. 2. capi. 9. à numer. 27. Chriſtophor. de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli libro 128.*

43 Quod attinet ad ius Canonicum reſolue imprimis conuictũ de periurio ſimplici, quod priuato huiuſmodi præiudicium infert, puniri pœna depoſitionis ab Ordine, iuxta *text.* & ibi Doctores, in *capit. cum non ab homine, de iudic.* notat *Abb. in capitulo tua 11. de iure iuran.*

44 Quinimo & priuatur beneficiis eccleſiaſticis obtentis, vt optime deducitur ex *capit. querela, 10. & ex d. capit. tua, in fine, de iureiuran.* reſoluunt *Abb. Felin. Dec.* & alij in *c. 2.* per *tex.* ibi, *de reſcript.* poſt multos *Couarr. in capit. quamuis, part. 1. §. ſi primo, numero tertio. Clar. §. periurium, numero 4. Perez ad d. libr. 1. verbo poſitiones, in fine, Bernard. & Salzed. in pract. c. 92.* aliàs *capit. 95. in vlt. edit. Venetijs excuſſa. Menoch. de arbitr. caſu 319. Soar. d. lib. 3. capit. 20. numer. 22. Sayr. lib. 5. capi. 9. num. 7. cum ſeqq.* & tenet communis opinio non eſſe priuatum ipſo iure, ſed priuandum, *Abb. & Felin. in d. capit. querelam, Decian. & Ripa in d. capit. 2. poſt Selu. Lambertin. Rebuff. Couarr. Gutier.* & alios tradunt *Garci. de benef. par. 11. cap. 10. nume. 167. Azor. inſtitut. moral. part. prima lib. 11. cap. 12. quæſt. 9.*

45 Collatio enim facta periuro eſt nulla, *Azor. d. capit. 12. quæſt. 10. & part. 2. libr. 7. capitul. 18. col. 874. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 3. num. 10. cum ſeqq. Sayr. d. cap. 9. num. 9.*

TERTIVS CASVS.

QVI STATERAS, MENSVRAS, monetaſve adulterauerint, corruperintuè.

46 Pondus illud dicitur falſum, quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum, *Maſca. d. de probat. concluſ. 1044. num. 5. Bobadil. in ſua politica lib. 3. cap. 4. num. 105.* Et illo mercaturam exercentes, ſi in dolo ſint, non ſolum crimine falſi, ſed & crimine furti implicantur, falſi quidem cum menſuras, vel pondera adulterant, furti vero cum eis vtuntur in alienum damnum, contra duo diuina præcepta, *Gambarupta de caſibus reſeruatis fol. 214. verſo num. 1. Ludouic. Rodolph. quæſt. var. lib. 2. quæſt. 40. num. decimo tertio,* qui per totam quæſt. probare intendit contra *Strach.* requiri ſcientiam in vtente falſis ponderibus ad hoc vt criminaliter puniri poſſit.

47 Et quamuis vtens ſciẽter falſis ponderibus & menſuris falſum dicatur committere, *l. 1. ff. ad l. Cornel. de falſis, l. maiorem, C. eodem tit. Ordin. Reg. Luſitan. lib. quinto tit. 58.* tamen non videtur cadere in hanc reſeruationem, cum reſeruatio loquatur tantum de falſante, & non extenditur ad vtentes illis iam falſificatis, nam cum caſus ſit pœnalis, non extenditur ad caſus non expreſſos, *argum. capit. in pœnis, de regul. iuris in ſexto,* ita *Leli. Zecbi. de caſibus reſeruatis, caſu 18. verſic. his ita præmiſſis. Gambarupta d. fol. 214. verſo numero 3.* vbi *nu. quarto,* reſoluit non comprehendi ſub hac reſeruatione menſura, ſtaterave iuſta vtentem, ſed minus dantem, quam iuſtum pondus, vel menſura exigat.

48 Obligantur tamen omnes ad reſtitutionem, & proculdubio tenentur reſarcire omne damnum paſſis, ſi eos nouerunt, cum reſtitutio ſit facienda ei, à quo ablatum eſt, vel habenti cauſam ab eo, non enim æqualitas iuſtitiæ ſeruatur per reſtitutionem alteri factam eo inuito, *l. inuito, C. de ſolution. gloſ. ſecunda,* & communis *in reg. peccatum, de reg. iur. in ſexto*: Nec ſat eſt reſtitutionem fieri pauperibus, vt probant *text. in capitulo cum tu, de vſuris, & in capitulo ſicut dignum, §. eos inſuper, de homicidio,* qui ſunt intelligendi, vbi dominus, vel is, cui debe-

tur

tur certus eſt, & citra ſcandalum, vel periculum poteſt eidem reſtitui, aliter enim ſi ſit incognitus poſt adhibitam diligentiam, vel ſi ſcandalum immineat, poteſt fieri reſtitutio pauperibus, quia ſic in effectu reſtituitur domino, cui prodeſt quoad animæ ſalutem, Nauar. in man. cap. 17. num. 92. & 93. Valent. tom. 3. diſputat. 5. quæſt. 6. puncto 4. Leli. Zecchi. dicto caſu 18. prope fin. verſicul. videndum inſuper, Gambarupta dicto loco num. 5. Sayr. in claui Regia libro decimo, tract. 5. capit. 2. à princip. Hi enim ſunt fures communes, & ob id ex diſpoſitione legis Corneliæ condemnãtur in duplum, & in inſulam relegantur, l. hodie, ff. ad leg. Cornel. de falſis. Leli. Zecchi. dicto caſu 18. prope fin. Gambarupta d. loco, numero ſecundo. Secundum canones vero pœnitentia jejunii triginta dierum in pane, & aqua eis eſt iniungenda, capit. 2. de empt. De his Deus per Moyſem Leuitico 19. dicit: Nolite aliquid facere iniquum in iudicio, in regula, in pondere, in menſura, ſtatera iuſta, & æqua ſint pondera, iuſtus modius, æquuſque ſextarius.

49 Alia de adulterantibus, & vtentibus falſis ponderibus, & menſuris vide apud Gregor. l. 7. & 8. titul. 7. part. 7. Maranta de ordine iudic. par. 4. diſtinct. 11. tit. iudicium ſeculare, & eccleſ. à numero 44. Mexi. tract. taſſæ panis, concluſ. 5. numer. 30. cum ſeqq. Matienſ. l. 2. gloſ. 5. & 6. titul. 13. libr. quinto nouæ recop. & l. 1. gloſſ. 9. tit. 14. eodem lib. Modern. de iuriſdict. part. 4. caſu 3. num. 16. cum ſeqq. late Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio par. 6. à nu. 354. Ordin. Regia Luſitan. lib. 5. tit. 54.

50 De vẽdetibus vinum limphatum vide apud Hiſpanos l. 8. & 9. tit. 17. part. 7. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ. tit. de hoſpitibus, verſic. duodecima concluſio, pagina 276. Azeued. l. 5. tit. 11. li. 5. nouæ recop. Sebaſt. Naui. in remiſſ. ad l. is qui in puteum 11. ff. quod vi, aut clam. Bobadil. in ſua politica libro tertio capit. 4. nu. 90.

51 De admiſcentibus vinum vetus cum muſto Auend. de exequendis mand. parte 1. capit. 19. numer. 30. verſic. quinto. Matienſ. d. gloſſ. 9. num. ſexto. De illis, qui in principio caniſtri ponunt poma meliora Azeuedo l. 3. nu. 4. cum ſeqq. tit. 5. libr. 1. nouæ recopil. Matienſ. d. l. 1. gloſſ. num. 11. vbi reſoluit, quod crimen ſtellionatus committitur quoties in ſaccis portantur merces deſuper bonæ, & inferius corruptæ, ſeu vilioris pretii.

52 De pharmacopolis vendentibus medicinas adulteratas vide Luc. de Pen. in Conſtitut. Neapol. lib. 3. tit. 49. folio 101. Bellacomb. commun. opinion. tom. 2. lib. 9. titul. 17. num. 12. pagina 505. Maſcar. de probation. concluſ. 5. num. 32. Aduerte tandem Epiſcopum poſſe punire laicum, qui merces mixtas alia cum ſpecie, ignorante emptore, vendiderit, Abb. in capit. 1. nu. 9. de empt. Couarr. lib. 3. vari. c. 14. nu. 5. verſic. huius tandem, Bellet. diſquiſ. cleric. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. nu. 64.

53 Circa adulterantes, corrumpenteſve monetam, ſciẽdum eſt teſte Plinio naturalis hiſtoriæ libr. 33. cap. 3. Romanos primum ærea pecunia, deinde multò poſt argentea, ac demum aliquot lapſis annis aurea vſos fuiſſe. Sed ante Romanorum originem multis quidem annis penes alias gentes fuit numiſmatum vſus, vt colligitur ex adductis per Forcat. in necyom. iuris dial. 38. Cœli. Rodig. lect. antiq. libro ſexto, cap. 2. Frat. Hieron. Roman. de Republic. Gentilica lib. 8. capit. 5.

54 Triginta illos denarios, quibus fuit venditus Dominus noſter IESVS CHRISTVS in Inſula Rhodienſi cuſſos fuiſſe ex vna parte Solẽ, & ex altera roſam habentes, quia Rhodon Græce roſa interpretatur, referunt Orozco en ſus emblemas morales libro primo capit. 12. Frat. Bernard. de Brito in monarchia Luſitana, par. 1. lib. 4. cap. 30. Ambroſ. de Morales in chron. Hiſpaniæ pag. 2. vbi de deſcript. Hiſpan. fol. 85. verſo. Pined. in Monarc. lib. 10. cap. 12. §. 2. & in vita Sancti Ioannis Baptiſtæ libro ſecundo artic. 2. cap. 1. pagina 110. vbi etiam refert ſinguli denarii pretium duos Iulios, excepto medio groſſo, non attigiſſe. Sed Anton. Auguſtin. in dial. 2. de medallys, aliquanto aliter habet, ibi vide, nam & denarii figuram ipſam apponit. Goffridus autem Viterbienſis in chronic. par. 14. longè diuerſius, vide ſi lubet & ipſum.

55 Notandum etiam eſt ad Principem ſolum, & Rempubl. ſpectare monetam cudere, vt probat tex. in cap. 1. verſic. monetæ, quæ ſint regalia, diſponit Ordin. Regia Luſitan. libro ſecundo tit. 26. §. 3. & lib. 5. tit. 12. in princip. & apud Hiſpanos l. pen. titul. 7. part. 7. libr. 1. tit. 20. libr. 5. nouæ recop. Cou. numiſmat. cap. 8. nume. 1. Myſing. centur. 4. obſeruat. 24. Menoch. conſil. 302. num. 28. Matienſ. l. 1. gloſſ. 13. tit. 10. libro quinto nouæ recop. Pereg. de iure Fiſci libro primo tit. 1. num. 25. & titul. 2. numero 97. Farinac. in praxi criminal. parte 5. quæſt. 115. num. 22. cum ſequentib. Morla in emporio iuris parte 1. tit. 2. quæſt. 24. numer. 4. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo moneta, nu. 2. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 26. numero 1. Cabed. Luſitan. deciſ. 45. par. 2. Chriſtoph. de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli lib. 78. nu. 72. Vincent. Caroc. in tract. de locato. parte 1. tit. de origine locati, nu. 4. Bened. Ægydi. ad l. ex hoc iure ff. de iuſtitia, & iure cap. 8. de empt. & vendit. numer. 7. vbi etiam aſſerit quod à principe homini priuato, ſeu familiæ priuatæ cudendæ pecuniæ licentia concedi nequit, & conceſſa non valet: idcircò falſi cenſendi ſunt nummi, qui non fuerint Regia auctoritate percuſſi, vel ex adulterina materia compoſiti Couar. dicto capitulo 8. numero primo.

56 Moneta igitur, vt ſit probata, & legitima tria continere debet, ſcilicet materiam, publicam formam, & legitimum pondus, Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 7. cap. 33. à numero 9. Menoch. conſ. 49. numer. 1. Maſcard. de probat. concl. 1065. numer. 7. Cabed. d. Luſitan. deciſ. 45. nume. 2. Farin. d. quæſt. 115. numer. 3. Garcia Gironda de priuileg. ſeu exempt. explicat. nu. 1425.

57 Moneta igitur adulterari, falſificari, ſeu corrumpi tribus modis dicitur, videlicet circa ſubſtantiam, circa pondus, & circa formam, quoad ſubſtantiam namque falſa moneta dicitur quando ſubſtituitur, aut permiſcetur vnum metallum pro alio, leg. Paulus ff. de reſolut. circa pondus autem quando minus pro maiori ponitur l. 1. ff. de contrah. empt. circa formam verò, cum quis cudit monetam bonam, hoc eſt veri, & iuſti ponderis, ac valoris, ſine tamen poteſtate id faciendi, aut imprimendo characterem, & formam alienam abſque conſenſu eius, cuius erat, l. ſine nomine, & l. qui nomine ff. ad leg. Cornel. de falſis, hic tamen à pœnis excuſabitur excudens monetam alia effigie, quàm effigie principis illius regni, vbi habitat, Decian. libro ſeptimo, capitulo 27. num. 12.

58 Vel falſificans monetam alterius Principis, Aloyſ. Ricc. d. collect. 172. limit. 2. Farinac. d. quæſt. 115. nu. 77. Cabed. pa. 1. deciſ. 89. aut mutando formam externam, ſeu ſuperficiem tingendo argentum, ſeu deaurando illud, hos tamen caſus comprehendit reſeruatio hæc, prout reſoluit Gambarupt. d. loco à nu. 9.

59 Huiuſmodi tondentes, vel radentes Principis monetam eiſdem ſubijciuntur pœnis, quibus illam adulterantes, vt diſponit Ordin. Regia Luſitan. l. 5. t. 12. §. 4.

& apud

& apud *Hiſpanos l.67.tit.21.lib.5. nouæ recopil.* & apud Neapolitanos, & Cathalanos obſeruatũ dicit *Peguer. deciſ.46.* quem refert *Aloyſ.Ricc.in collect. deciſ.par.1. collect.172.amp.1.* & apud varias nationes receptum atteſtantur *Decian.dict.cap.27.num.9.& cap.28.nu.6. Farin.in praxi crimin.q.115.nu.99.cum ſeqqu. Molina de iuſtit.tract.2.diſput.702.num.8.Chriſt.de Paz in ſchol.ad leges ſtyli l.78.num.130.*

60 Dubium videtur de eo, qui auctoritate priuata monetam aliquam excedentem iuſtum pondus totondit, & mutilauit, atque ita eam ad iuſtum pondus reduxit, an hic dicatur monetas adulterare? nam duo viri clariſſimi: *Marſil.* ſcilicet in *dict. leg. qui falſam num. 109. ff. de falſis, & Alciat. conſil. 461.* affirmant hunc tonſorem, ſeu limatorem monetarum nullis pœnis ſubiacere, quia neminem lædit: quibus tamen aptè videtur reſpondere *Menoch. de arbitr. caſu 316. à numer.36.* inquit enim *num. 38.* Principem iuſtum exiſtimare monetæ ſuæ pondus, quod à ſuis monetarum cenſoribus in publicum ex eorum officina mittitur, & quod à ſe factum eſt in deterius mutari non velle, & facit quod ſcribit *Nauarr.in manu. cap.17.num.168.* videlicet nulli licere priuata auctoritate reducere monetas ad æqualitatem iuſti ponderis, imo qui id faceret, teneretur reſtituere id quod corraſerat ei, qui cudi iuſſit, aut monetarijs, qui eas cudunt, ſi illud plus perit ipſis monetarijs, & non iubenti cudere: itaque dum hunc tonſorem ad reſtitutionem damnat, certè eum læthalis culpæ reum ſtatuit, & ſic continebitur ſub hac reſeruatione, qui priuata auctoritate monetã mutilauerit, illam ad iuſtum pondus reducendo.

61 Limitatur principalis illa reſolutio primò in vitiante monetam reprobatam, quia pœnæ contra vitiantes monetam, debent intelligi de moneta vſuali, & quæ expendi poteſt, vide, *Alexand. conſil. 103. in princip. vol.1. Hippol. in dict.l.qui falſam, numero 64. Tiraqu. de retract.lign.§.1.gloſſ.20.numer.11.Decian.dict.lib.7.cap. 25.num.11.*

62 Secundo limita in falſificante falſam monetam, *Cot. in memor.verbo actus nullus, Menoch. de arbitr.caſu 316. num.19.cum ſequent.Surd.deciſ.281.num.18.Decian.d. lib.7.cap.27.nu.14.*

63 Tertio limita in tondente modicam quantitatem, *Peguer. deciſ.46.Decian.dict. libr.7. cap.27.numero 11.* Fabricans enim minimi valoris monetam excuſabitur *Tiraqu.de iudicio in rebus exig.verſic.80.fol.mihi 46.Farinac.dict.quæſt.115.num.90.Menoch.d. caſu 316.num. 32.Mench.lib.1.ſucceſſ.§.7.num.37. & ſequent. Decian. d.lib.7.c.27.num.2.*

64 Eadem etiam pęna puniuntur falſam monetam expendentes, qua puniuntur illam adulterantes, vel radentes, vt probat text. *in l.lege Cornelia §. eadem pœna ff. de falſis*, diſponit *Ordin. Regia Luſitan. dict.titu.12. §.3.* reſoluit *Afflict. in Conſtitut. Regni Siciliæ, rub. adulterinam §.1.numero 3.Clar.§.falſum numero 38.Hippol. conſil.47.lib.1.Menoch.dict.caſu 316.à nu.51.Vincent. de Franch.deciſ.401.Aloyſ.Ricci.dict.collect.147.ampl. 4.Decian.dict.lib.7. cap.25.à nu.3. Farin.d.quæſt. 115. num.81.& à num.130.*

65 Intellige ſi eam ſcientes falſam expenderint, *d.l.lege Cornelia §.eadem pęna, dict.Ordin.Reg.Luſitan.d.§.3. ibi* ſabendo que era falſa, *Cou.d.c.8.num.4. Burſatt.conſil. 166.à num.8.libr.2.Menoch.dict.caſu 316.nu.55.Farin. d.q.115.num.154.Decian.dict. lib. ſeptimo cap. 25.à numero ſexto* vbi *num.7.*

66 Quod ignorantia, affectata, vel craſſa non excuſabit, quæ quidem probabitur iuramento dicentis ignoraſſe falſam eſſe monetam, dummodo concurrat præſumptio ignorantiæ pro allegante illam, ſecus tamen ſi ſint ex aduerſo præſumptiones, vel coniecturæ inferentes ad ſcientiam, *Decian. d. capit.25. numero 8. Farin.d.quæſt.115.num.59. Seraphin. de priuileg. iuram. priu.4.num.136.*

67 Quando vero expendens falſam monetam docuerit à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, vt reſoluũt *Anton. Fab. in ſuo Codic. ſub titul. de falſa moneta diffinit.2.Decian.dict.lib.7.cap.27.num.9. Farinac.d.quæſt. 115.num.145.* Vel quando expendens proteſtaretur quod ſi eſſet falſa ſibi reſtitueretur, quia daret bonam, non enim tunc dicitur expendiſſe, cum pendeat è futuro euentu *Decian.dict.cap.27.num.19. vbi numer.20.* idem reſoluit quando expendens nemini nocuiſſet, & *num.17.* quod bona opinio, & fama expendentis monetam, vel eius, penes quem reperta eſt, minuit pœnam, & *capit.25.num.9.* quod ludens cum falſa moneta punitur, ſecus ſi luderet computando eam pro falſa. Huiuſmodi falſam monetam expendentes (vt ad rem redeamus) uerius credo ſub hac reſeruatione non venire, quæ loquitur tantum de adulterantibus monetas, non autem de eas ſcienter expendentibus, quę diuerſa ſunt crimina, ex *Menoch.dict.caſu 316.nu.51. & 52.* & ita in terminis reſoluit *Gambarup. dict. loco numero 9.*

68 Crimen hoc grauiſſimum eſt, prout demonſtrant pœnę pro illo impoſitæ, qui enim illud commiſerit, igne comburendus eſt, vt probat text. in *l. 2. ibi, flammarum. Cod.de falſa moneta, &* concordat *Ordin. Regia Luſitan.d. titul.12.in princip.* ibi morte natural de fogo, & apud *Hiſpanos l.5.& 6.titul.17.lib.8. noua recop.* tradunt *Cou.dict.cap.8.numero 3.Decian.dict. lib.7. cap.8.numero 2.& 3.Chriſtoph. de Paz.dict.l. 78. nume. 88.Farin.d.quæſt.115.numero 13.& quæſtio.92.numero 109.Cardoſo in praxi iudicum verbo moneta, numero 3.* Et eius bona fiſco uindicantur *l.1.ibi, fiſco vindicetur, C. de falſa moneta, Ordin. Reg. Luſit.d.tit.12. in prin. ibi,* è todos ſeus bens ſejam confiſcados, *Men.d.caſu 316.n. 6.Farinac.d.quæſt.115.num.14.Chriſt.de Paz d.l.78. nu. 96.Decian.d.lib.7.cap.28.num.11.*

69 Domus etiam in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino cadit fiſco *d.l.1. ibi, domus, &c.Ordin. Reg. Luſitan.d.tit.12.§.1.Cou.d.capit.8. num.3. verſ. pœna autem, Decian.d.lib.7.c.27.num.8.& cap.28.numer.12. Maſcard.concl.1065.num.2.Molina de iuſt.tract.2.diſpu. 702.num.3.Farin.d.q.115.num.16.* Si autem dominus quamprimum id ſciuerit, indicauerit Magiſtratui, excuſabitur *Decian.d.cap.27.num.8.Farin.dict.q.115. nu. 17.* ubi reſoluit quod domus, in qua fabricatur falſa moneta, habet præſumptionem contra ſe ſcientiæ, & participationis.

70 Sic etiam uidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ cuſſæ in eius domo, ut probat text. in *l. 1. §.vidua ff.de falſis. Farin.in praxi crimin.par.3.tit.de pœnis temper.quæſt.98.numero 2.Ordin. Regia Luſit.d.§.1.* ibi de alguan Viuua.

71 Cætera ad hanc materiam pertinentia tractãt *Soar. Vim. Kirchou. & alij tom.2.commun.opinion. lib. 9.titul. 19.pag.514. Couar.in tracta.numiſm.capit.8.Gom.l.82. Tauri à num.3.& tom.3.Vari.cap.3.num.4. Hippol.cõſ. 47.& 71.Menoch.dict.caſu 316.à num.7.Petr. Gregor. Syntag.iuris lib.36.cap.2.Did.Quant.in q.crimin.cap.7.* à num.

à num. 19. Muſcard. de probat. concl. 1065. Decian. d. lib. 7. cap. 25. vſque ad cap. 28. de Franch. deciſ. 351. & 401. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. pagin. 1. collect. 172. Guttier. pract. quæſt. lib. 3. q. 4. Cardoſo in praxi iudicum, verbo falſum, à num. 15. Azeued. l. 5. & 6. tit. 17. lib. 8. nouæ recopil. Bernard. Muſcatel. in pract. criminal. tit. de falſa moneta. Tradil. in ſumma legum pœnal. p. 1. c. 23. Farin. d. qu. 115. Chriſt. de Paz d. l. 78. à nu. 79. Cabed. p. 2. deciſ. 45. Th. Valaſc. to. 1. alleg. 13. à num. 38.

QVARTVS CASVS.

QVI LIBERTATEM, SIVE immunitatem Eccleſiæ violauerint.

72 SVmmus Pontifex *Benedictus XI. in Extrauag. inter cunctas de priu.* approbat conſuetudinem, quæ reſeruauit Epiſcopis immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ violatores, circa quod multas, & quotidie plures naſcentes controuerſias ſopiuit *Greg. XIV. Conſtit. ſua* circa protectionem ad Eccleſias fugientium perpetuò obſeruandam, quæ incip. *Cum aliàs nonnulli, Dat. Romæ anno Incar. Dom. 1591. 9. Kalend. Iunij.* Hodie vero cũ iuxta Decretum Sacræ Congreg. *alleg. praeced. num. 185.* relatum, prohibeatur quibuſcunque Confeſſarijs ſecularibus, & Regularibus, ne vigore ſuorum priuilegiorum, abſoluant à caſibus violationis immunitatis Eccleſiæ in terminis *d. Conſtit. Greg. XIV.* non eſt neceſſariũ, vt eius caſus reſeruatio fiat, ideò de eo nil amplius. Abſolutionem tamen excommunicationis ob violatam Eccleſiæ immunitatem ad Ordinarium ſpectare, tenet *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſol. 333. vbi nu. 2.* dicit non obſtare Bullam in Cœna Domini, quia ibi ſolum excõmunicantur ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam, non illam violantes.

QVINTVS CASVS.

INCENDIARII, ET QVI damni, iniuriæve cauſa vites, vel arbores alienas inciderint.

73 INcendiarius dicitur is, qui malo animo, & auctoritate propria incendit aliena, vt domum, ſegetes, & his ſimilia, *cap. cum deuotiſſimam 12. quæſt. 2.* Ad hoc vero, vt quis ſit in hoc caſu comprehenſus quatuor requiruntur. Primo quod incendat. Secundo quod malo animo. Tertio quod auctoritate propria. Quarto quod incendat aliena, ita *Gambarupta de caſibus reſeruat. caſu 5. nu. 1. fol. 198. verſo,* vbi etiam reſoluit non ſufficere attentaſſe incendium, niſi fuerit ſequutus effectus incendij, aut per eum non ſtetit, quin effectus fuerit ſequutus, vt puta, quia ignis extinctus eſt à ſuperuenientibus hominibus, vel etiam aliquo caſu pluuiæ, niuis, & huiuſmodi.

74 Cum incẽdium connumeretur inter caſus fortuitos *Gre. l. 3. verbo fuego tit. 2. p. 5. Menoc. de arbit. caſu 390. n. 3. cum ſequent. & lib. 1. de præſumpt. quæſt. 59. num. 3. & conſ. 13. nu. 1. Ioſeph Ludou. Peruſ. deciſ. 10. nu. 15. & deciſ. 25. Gutier. pract. lib. 1. q. 29. n. 6. Mex. in tract. taſſæ panis concl. 6. nu. 115. Surd. deciſ. 198. nu. 5. Muſcard. de probation. concl. 467. nu. 5. & concl. 892. n. 8. Tradil. in ſumma legum pœnal. p. 1. c. 23. à num. 1.* plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect. 40. à nu. 1.*

75 Conductor propter incendium ad damni æſtimationem non tenetur, niſi conſtet de culpa ipſius. *Gail. lib. 2. obſeruat. 21.* quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 2. collect. 797.* nec tenebitur ad reſtitutionem in foro cõſcientiæ, ſi ſolum ex negligentia, vel leui culpa committeret incendium, *Gambarup. d. loco nu. 2.*

76 Si verò fuerit lata culpa, cum hæc nunquam ſit ſine dolo, teneretur incendiarius ad damna, & intereſſe, *c. ſi egreſſus, 5. de iniur. Menoch. dict. caſu 390. num. 24. Ioſeph. Ludou. d. deciſ. 25. num. 10. Farin. in praxi criminal. part. 3. quæſt. 110. num. 18. & 24.* reſoluit quod ex incẽdio commiſſo culpa leuiſſima in omittendo non tenetur incendiarius ad damna & intereſſe, ſecùs ſi in committendo. Quamuis autem in foro ciuili exteriori quis teneatur de negligentia, & leui culpa *l. 3. ff. ad l. Aquil.* cum ſimilibus, tamen in foro conſcientiæ non imponitur ſibi pœnitentia pro illa inaduertentia, puta, quia neglexit cooperire ignem, vnde domus ſua cum vicinis eſt incenſa, vel quia poſuit ignem in ſtipula nõ aduertens principium ventorum, ex quibus poſtea ſegetes vicini arſerunt, quia de hac culpa non grauabit eũ Confeſſarius ad reſtitutionem, ſunt verba *Felini in capit. ſicut dignum numero 16. de homicid.* & ſic non ſolum non peccauit mortaliter, ſed nec tenetur ad damna, & ideò non cadit ſub reſeruatione, cum ea fiat tantum de peccatis mortalibus, *Gambrupta dict. caſu quinto, num. 2.*

77 Verum ſi negligentia illa fuerit nimia, cum apertæ malitiæ comparetur *argum. text. in cap. vlt. de celebrat. miſſ.* ibi, aperta malitia, vel nimia decipientia, & *l. de ætate, §. qui tacuit, ff. interrogat. action.* non excuſabitur incendiarius, cum in culpa ſit, ex text. difficili in *l. magna 226. ff. de verborum ſignificat.* dum ait, magna negligentia culpa eſt, magna culpa dolus eſt. Culpa enim in genere ſumpta, prout dolũ, & culpam ſimplicem comprehendit, propriè dicitur quæcunque deuiatio à bono, quæ humana diligentia potuit præuideri: in ſpecie vero ſumpta à dolo diſtinguitur, quia hic malitiæ, illa vero imprudentiæ tribuitur, explicat *Conan. comment. iuris Ciuilis lib. 7. cap. 4. num. 7. Loriot. de apicibus iuris, tit. de regulis iuris, axi. 134. cum ſeqq. Donel. comment. libro decimo ſexto capit. 7.* Ex quibus magnam & diſſolutam negligentiam latam dici culpam, & dolo proximam, non eſt qui dubitet, & ideo incendiarius, qui lata culpa (quæ dicitur nõ intelligere, quod omnes intelligunt *l. lata culpa, ff. de verborum ſignific.* vel ſi quis in rebus alienis, quas cuſtodiendas ſuſcepit eam non adhibeat diligentiam, quam adhibet rebus ſuis, *l. quod Nerua ff. depoſiti, capit. 2. eodem tit.*) incendium immittit, tenetur nedum ad damnũ illatum dolo, ſed etiã ad id, quod prouenit ex eius culpa, vt ſi quis incendat domum alicuius, & ignis incendat etiam domum vicini, tenetur ad vtrumque damnum, vel ſi cõburat ſtipulam in agro proprio, & ignis vi ventorum impulſus incendat ſegetem vicini, ita per text. in *dicto cap. ſi egreſſus,* tenent *Franc. Marc. delphin. deciſio. 417. num. 1. par. 3. Ioſeph. Ludou. d. deciſ. 25. poſt num. 4. Farinac. dicta quæſt. 110. num. 10. Lali. Zecchi. de caſibus reſeruatis caſu 16. nu. 1. in fine.*

78 Incendium à quibus in dubio emiſſum præſumatur, agunt *Menoch. de arbitr. caſu 390. Theſau. Pedam. deciſ. 24. Polyd. Ripa in tractatu de nocturno tempore, ca. 27. Maſcard. de probat. concluſ. 892. nu. vlt.*

79 Vtrumne & quando teneatur dominus de incendio

per

per familiam ſuam admiſſo? *Cephal. conſil. 362. Franc. Marc. deciſi. 112. numero 34.* quos refert *Aloyſ. Ricc. dict. collectan. 797. Menoch. dicto caſu 390. à numer. 20. cum ſeqq. & conſil. 53. Bernard. Grauæ. ad pract. Cameræ Imper. libro 2. concluſi. 21. in coronide.* Vicinus vicino de damno incendij culpa aborti an teneatur? vide *Alex. Raudenſ. Piſana deciſ. 6. num. 61. par. 1. Maſcar. concluſ. 892. num. 4. & 5.*

80 Cætera pertinentia ad huiuſmodi incendiarios videri poſſunt per ordinarios in *l. 1. & ſeqq. ff. de incendio, & in l. capitalium, §. incendiarij ff. de pœnis,* Gregor. *in leg. 9. per text. ibi tit. 10. par. 7.* Doctiſſ. parentem meum in *commen. ad Ordin. Regia Luſitan. lib. 5. tit. 86. Afflict. deciſ. 57. Menoch. d. caſu 390. Boſſi. in pract. tit. de incendio, Polydor. Ripa de nocturno tempore capit. 27. Franc. Mar. deciſ. 154. & 417. p. 2. Perez leg. 2. verbo, quemen las caſas, tit. 18. lib. 8. Ordin. pag. 350. & l. 36. in princ. titu. 19. eodem libro, Fachin. controuerſ. libr. 1. cap. 85. Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ. 25. & 29. Decian. tract. crimin. libro 8. cap. 5. Vincent. Carot. de locato, titul. de incendio, Bernar. Muſcatel. de cognit. delict. titul. de incendio,* Menoch. *frequent. cap. 10. num. 47. Aloyſ. Ricc. d. collect. 797. Farin. in praxi criminal. to. 3. q. 110.*

81 Deueniendo ad vitium, & arborum inciſores, aduertẽdum illos teneri ad omne damnum, quod earum dominus ex ipſarum inciſione patitur, etiam ad refectionem fructuum, quos eorum dominus vero ſimiliter quotannis ex illa arbore percipere potuiſſet, deductis tamen impenſis, & laboribus expoſitis in arbore cuſtodienda & excolenda, & hoc vſque ad illud tempus quo alia arbor denuò plantata, ita excreſcere poſſit, vt tantundem fructus ex ea percipi poſſint, quia ſic damnificans eſt cauſa efficax, & ſine qua damnum non eſſet illatum, & ideò tenetur ad illud per text. in *cap. fin. de iniur. & l. nihil intereſt, ff. de Siccar.* Sed quia quantitas iſta incerta eſſe poteſt, fieri enim poteſt, vt arbores areſcant, vt fructus non ferant, ideò cũ hoc damnum incertum eſſe poſſit, æſtimabitur arbitrio boni viri, ita tamen vt ad æqualitatem reducatur, quantum fieri poterit, ita ex *Nauarr.* tradit *Lali. Zechi. dicto caſu 16. numero 2.* Si vero infructifera fuerit arbor, ipſa ſola erit in conſideratione, ita tamen vt ſemper deducatur aliquid de futuro pluris valore arboris, habita etiam ratione dubij euentus, G*ambarup. d. caſu 5. numero 5.*

82 Dubium hinc oritur non contemnendum an peccet, teneaturque ad reſtitutionem inciſor arborum, quæ in ſuo ſolo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt? in qua quæſt. videbatur negatiuè reſpondendum, quia ſcienter plantans arbores in alieno ſolo, non efficitur earum dominus, ſed eæ omninò ſolo cedunt, ſi modo radices egerint, ſi vero adhuc radices non egerint, remanet earum dominus, qui conſeuit, *§. ſi Titius, inſtit. de rerum diuiſ.* ergo videtur dicendum prædictum inciſorem cum illo modo efficiatur arborum dominus, ſi illas incidat, nec peccare, nec teneri ad reſtitutionem. Verum potius tenerem ſic incidentem peccare, ex eo, quia propria auctoritate ſibi ius miniſtrauerit, ſed non teneri ad reſtitutionem: ſicut enim ſurripiens quod ſibi debetur peccat, ſi id modo indebito faciat, non tamen tenetur ad reſtitutionem, vt per *Richar. in 4. diſtinct. 15. Nauarr. in manu. capit. 17. numero 112.* Sic in propoſito, licèt peccet incidens plantam ſatam mala fide ab alio in proprio ſolo, non tamen tenetur ad reſtitutionem, ita in terminis, *Lali. Zechi. dicto caſu 16. numero ſecundo verſic. ſed difficultas, cum ſequentibus,* vbi etiam reſoluit, quod incidens arborem ſitam in alieno ſolo licèt aſpectui ſuo officiat, niſi ſtatutum, vel ſeruitus contraria exiſtat, tanquam incidens arborem, in qua nullum ius habet, tenebitur ad omnem damni æſtimationem: ſi enim fundus vicini nullam debeat ſeruitutem domui vicini, vel præſcriptam, vel aliter acquiſitam, ne luminibus vicini officiat, licebit ſibi in proprio ſolo plantare, licèt luminibus vicini officiat, *leg. cum eo, vbi gloſ. ff. de ſeruit. vrb. præd. l. altius, Cod. eodem titul.* & vtrobique Doctores.

Notandum valde eſt, quod licèt caſus hic loquatur in plurali numero ibi, vites, vel arbores, habebit tamen locum, etiam in vna arbore, vel vite inciſa damni, iniuriæque cauſa, *Bonacoſ. commun. criminal. verbo incidens arbores,* quem refert & ſequitur *Gambarupta dicto caſu 5. in fine.*

83 Vitis dicitur arbor frugifera, *Perez l. 2. verbo cortare arbores, tit. 16. lib. 8. ordin. Auend. de exequendis mand. p. 1. c. 4. nu. 28. Azeued. l. 6. num. 5. tit. 12. lib. 8. noua recopil. Sebaſti. Naui. in remiſſ. ad l. 1. §. arboris appellatione, ff. de arbor. cadendis, Cardoſo in praxi iudicum, & aduoc. verbo arbor, num. 1.*

84 Huius caſus reſeruatio non habebit locum in eo, qui non damni cauſa, vel iniuriæ, ſed voracitatis, & rapacitatis naturalis incidit vites, aliaſque arbores, *Gãbarup. d. caſu 5. nu. 4.* Nec etiam in illo, qui euellit arbores per *l. furtum. §. ſi quis radicitus, ff. arborum furtim cæſarum.* Nec ſi eas aſportet, poſtquam ſciſſæ fuerunt, *Auend. d. c. 4. nu. 28. verſ. prædicta regula.*

SEXTVS CASVS.

QVI BLASPHEMIAM publicam, & notoriam protulerint.

85 BLaſphematoribus publicis, & notorijs per Epiſcopum ſuum pœnitentiæ ſunt imponendæ, vt probat *tex. in cap. 2. de maledicis,* blaſphemia enim eſt de reſeruatis Epiſcopis ſecundum *gloſ. verbo reſeruantur in c. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* igitur de ea ſunt à nobis aliqua declaranda, ſic diffinitur.

86 Blaſphemare eſt dicere tacitè, vel expreſsè, verbo vel ſcripto, contra Deum, aut eius ſanctos, quidpiam contumelioſum, quod quidem fit, vel tribuendo Deo, quod illi non conuenit, vel tribuendo creaturæ, quod ſolius Dei proprium eſt: in hanc diffinitionem incidũt omnes, quas referunt *Couar. in c. quamuis pactum, p. 1. §. 7. num. 8. Nauar. in manu. c. 12. num. 81. Iacob. de Graſſiis in aureis deciſ. lib. 2. c. 19. num. 7. Gambarup. de caſib. reſeru. poſt caſum 26. num. 1. fol. 250. verſo.* Diuiditur in duas ſpecies, quarum altera dicitur blaſphemia hæreticalis, altera ſimplex.

87 Hæreticalis eſt illa, quæ cum hæreſi connexionẽ habet; veluti quando negatur vel renegatur Deus, aut quando aliquid dicitur contra articulos Fidei.

88 His verbis, non credo in Deum, vel denego, aut maledico Deum, vel abnego Fidem. *Luſitani:* deſcreo de Deos. *Hiſpani:* deſcreo en Dios, reniego de Dios, o de la fe, o de la Cruz, o de la Chriſma de la fronte, o reniego de la puridad de Nueſtra Señora. *Itali:* Rinego Iddio: reſolutiue igitur dico blaſphemias eſſe hære-

Benedixit Deo & Regi. *Iob.* 1. Ne forte peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus ſuis, & *cap.* 2. Benedic Deo, & morere. Ob blaſphemiam filius mulieris Iſraelitidis præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blaſphemaſſet *Leuit.c.*24. Ob blaſphemiam Antiochus inſanabili, & inuiſibili plaga percuſſus fuit 2. *Mach.c.*9. Ob blaſphemiam Holofernes fœminæ manu victus fuit *Iudit.*2. & Goliath Iſraelem blaſphemans à Dauide lapidis ictu, è funda emiſſo occiditur *Reg.*1.*cap.*21. & populus ob blaſphemiam Hieremiæ gladio, & fame conſumptus eſt, *Hierem.c.*44. cum alijs adductis per *Cou.d.*§.7. *nu.* 10. *in princ.* & *Salzed. dicto loco.*

97 Iure Pontificio grauiſſimæ pœnæ in blaſphemos ſunt conſtitutæ, videlicet *in d.c.*2. *de maledicis*, vbi ſancitum eſt, vt ſi quis contra Deum, vel aliquem ſanctorum ſuorum, & maximè Beatam Virginem, linguam in blaſphemiam publicè relaxare præſumpſerit, per Epiſcopum ſuum pęnis debitis ſubijciatur, videlicet, vt ſeptem diebus Dominicis præ foribus eccleſiæ palam, dum aguntur Miſſarum ſolemnia, exiſtat, & vltimo die Dominico pallium, & calceamenta nõ habeat, ligatus corrigia circa collum, & ſextis quibuſque ferijs intra illud tempus contentis in pane, & aqua ieiunet, arceaturque ab Eccleſiæ ingreſſu, & tres ſi poterit, alioquin duos pauperes, aut vnum reficiat illis diebus. Quod ſi ad hoc ei facultates non ſuppetant, in aliam pęnam commutetur, quam ſi luere recuſauerit, ei interdicatur ingreſſus Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica careat ſepultura ſi deceſſerit. Hęc ibi, quam pœnam laici tantum, non clerici ſubire & perferre debent, vt teſtantur *Innoc. Hoſt. Ioan. Andr.* & *Abb.* quos referunt *Cou. d.* §.7.*n.*10. *verſ. ſed quia, Bernard. in pract. cap.* 113. *propè finem*, vbi *Salzed. in addit. litt. C.* rationem reddit, quia clericus non facit publicã pœnitentiã text. *in cap.* 1. *de bigam.* & *in cap. de his* 50. *diſt.* & *in c. presbyter.* 82. *diſt.* ne grex fidelium ſcandalum patiatur, neve dignitas Sacerdotalis vileſcat, cui ſumma reuerentia debetur, vt oſtendit *Chriſoſt. lib.* 3. *de ſacerdotio*, & *Ambroſ. libr. de dignitate ſacerdotali* cum citatis per *Bellet. diſquiſit. cleri. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §.1. *à n.* 1. Quæ quidem iuris pęnæ licèt in deſuetudinem abierint, indicant tamẽ quam execrabili ſcelere ſe polluant ij, qui impuro ore in Deum, aut ſanctos maledicta conferunt.

98 Synodus autem Lateranen. *ſub Iulio II.* cępta, & deinde ſub *Leone X.* continuata *ſeſſ.* 9. aduerſus blaſphemos, ſtatuit, vt quicunque Deo palam ſeu publicè maledixerit, contumelioſiſque atque obſcenis verbis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vel glorioſam Virginem Mariam Dei genitricem expreſsè blaſphemauerit, ſi munus publicum iuriſdictionemuè geſſerit, perdat emolumenta trium menſium pro prima, & ſecunda vice dicti officij: ſi tertio deliquerit, illo eo ipſo priuatus exiſtat. Si clericus, vel ſacerdos fuerit, eo ipſo quod de delicto huiuſmodi fuerit conuictus etiã beneficiorum, quæcumque habuerit eo priuetur: ſi plura, quod Ordinarius maluerit, id amittere cogatur: quod ſi tertio eius ſceleris conuincatur, dignitatibus, beneficijs omnibus quæcunque habuerit, eo ipſo priuatus exiſtat, eaque liberè impetrari, & conferri poſſint. Laicus vero blaſphemans ſi nobilis fuerit, pœna vigintiquinque ducatorum mulctetur, & pro ſecunda vice quinquaginta; pro tertia nobilitatem amittat. Si vero ignobilis, & plebeius fuerit in carcerem detrudatur. Quod ſi vltra duas vices publicè blaſphemauerit, mithra infami per integrum diem ante fores Eccleſiæ principalis coronatus ſtare cogatur. Quod ſi ſæpius in hoc peccatum lapſus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnetur. Et qui reliquos Sanctos blaſphemauerit arbitrio iudicis rationem perſonarum habituri aliquantulo mitius puniatur. Et iudices ſeculares, qui in tales blaſphemiæ conuictos non animaduerterint, nec eos iuſtis, & debitis pœnis affecerint quantum in eis fuerit, quaſi eodem ſcelere contaminati, eiſdem quoque pęnis ſubijciantur; qui vero in illis puniendis ſolliciti, & ſeueri fuerint, qualibet vice decem annorum indulgentiam conſequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant.

99 *Iulius III. in Conſtitut. Pontificali incip. in multis*, inſtituit iudices huius criminis Inquiſitores hæreticæ prauitatis generales, & præcipit, vt ſcienter denuntiẽt apud iudicem de blaſphemis intra triduum, alioquin in eaſdem pœnas incurrunt, & vt denuntiãs poſſit haberi loco vnius teſtis, ſi iureiurando denunciet. Conuicti habeantur infames, inhabiles ad quęcunque beneficia, gradus, honores, & dignitates obtinendas, ſi bis conuincantur. Si tertio conuicti fuerint, ipſo iure priuati beneficijs Eccleſiaſticis, officijs, dignitatibus, honoribus, magiſtratibus quibuſcunque, & ſint inteſtabiles actiuè, & paſſiuè, ſint inhabiles ad teſtim. ferendum.

100 *Pius Quintus in Conſtitut. ſua incip. Cum primum Apoſtolatus*, decernit in blaſphemos poſſe inquirere, & animaduertere quoſlibet iudices competentes, & inter alia ſic ait. Ad abolendum nefarium, & execrabile blaſphemiæ ſcelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, & Imperialibus quoque legibus præceptum eſt: nunc autem propter nimiam iudicum in puniendo ſegnitiem, vel potius deſuetudinẽ ſupra modum inualuit, *Leonis X.* Prædeceſſoris noſtri, in nouiſſimo Lateranenſi Concilio ſtatuta reuocantes decernimus, vt quicunque laicus Deum, & Dominum N. Ieſum Chriſtum, & glorioſam Virginem Mariam eius Genitricem expreſsè blaſphemauerit, pro prima vice pœnam vigintiquinque ducatorum incurrat, pro ſecunda pœna duplicabitur: pro tertia centum ducatos ſoluet, ignominia notatus exilio mulctabitur. Qui plebeus fuerit, nec erit ſoluendo pro prima vice manibus poſt tergum ligatis ante fores Eccleſiæ conſtituetur per diem integrum, pro ſecunda fuſtigabitur per Vrbem, pro tertia ei lingua perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicunque clericus blaſphemiæ crimen admiſerit, pro prima vice fructibus vnius anni, omnium etiam quorumlibet beneficiorum ſuorum, pro ſecunda beneficijs ipſis priuetur; pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quod ſi clericus nullum beneficium habuerit, pœna pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur: pro ſecunda carceribus mancipetur: pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blaſphemauerit, pro qualitate blaſphemiæ iudicis arbitrio puniatur. Hæc ibi. Eſt tamen aduertendum verba illa, *pro prima vice*, interpretanda eſſe pro prima vice punitionis, & non blaſphemiæ, etiamſi clericus fuerit pro illa prima vice inquiſitus, quod pluries blaſphemaſſet, ad quod facit text. in *cap. graue. de præbendis*, ibi, poſt primam, & ſecundam correctionem, ita *Proſper. de Auguſt. in addit. ad Quarantam in ſumm. Bullarij verbo blaſphemia*,

Marc. Antoni. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 63. in nouiſſ. edit.

101 Iure autem Ciuili blaſphemi olim pęna mortis puniebantur, *text. in auth. vt non luxurientur contra natur. §. præterea*, quæ quidem pœna (vt adnotauit ex alijs *Couar. d. §. 7. num. 10. in fine*,) tunc locum habet cum quis ex conſuetudine, vt incorrigibilitate Deum blaſphemauerit. Et ad hoc, vt quis dicatur conſuetus blaſphemare non ſufficit, quod per duas, vel tres vices id crimen commiſerit, ſed ad inducendum prauũ vſum, & vitioſum habitum blaſphemãdi requiruntur multo plures reiterationes, ita ex *Alexand. & Iaſ.* reſoluit *Proſper. de Auguſt. d. loco.*

102 Contra blaſphemos variæ inflictæ fuerunt pœnæ iuxta vniuſcuiuſque Prouinciæ ſtatuta, imprimis apud noſtros Luſitanos per *Ord. Regiam lib. 5. tit. 2.* quæ primum à Rege Dionyſio Vlyſſipone fuerat condita, nobili, qui blaſphemauerit pro prima vice impoſita eſt pęna pecuniaria viginti ſcutorum cum exilio vnius anni in Africam, & ſi fuerit eques, vel ſcutifer ſoluit decem ſcuta cum prædicto exilio vnius anni in Africã, & ſi fuerit plebeus mulctatur pęna quinque ſcutorum, & triginta verberum ad pedem pali cum funiculo, & præconio. His pro ſecunda vice pœna duplicatur. Pro tertia vltra pœnas pecuniarias nobiles, equites, & ſcutiferi mulctãtur exilio trium annorum in Africam; plebei verò ad triremes per eoſdem tres annos mittũtur, vltra quam quod in arbitrio iudicis ſit alijs pœnis prædictos omnes punire iuxta grauitatem blaſphemiarum.

Apud Hiſpanos *per l. 4. tit. 28. p. 7.* blaſphemus pro prima vice præſertim ſi fuerit plebeus verberatur, pro ſecunda notatur in labijs ferro candenti ſigno Crucis, pro tertia lingua mutilis ſit, eique abſcinditur. Deinde per *l. g. ſecunda, titul. 8. libro 8. nouæ recop.* conſtitutum eſt quod blaſphemus in Curia Principis, aut intra quinque leucas, puniatur pœna verberum, & amputationis linguæ & amiſſionis dimidię partis bonorum. Nouioribus tamen Conſtitut. aliter praxis recepit, ſiquidem blaſphemus pro prima blaſphemia punitur carcere vnius menſis: pro ſecunda exilio ſex menſium à loco habitationis, & mille quadrantum pœna, in tres diſtribuenda partes, quarum vna accuſatori, alia iudici, tertia pauperibus competit: pro tertia vero blaſphemia clauo lingua perforatur, & huius perforationis loco, hodie ligno premitur lingua, quod nos mordaza appellamus. Niſi blaſphemus ſit ex his, qui ſcutiferi apud nos appellantur, vel maioris conditionis homo, quia is pro tertia blaſphemia punitur exilio vnius anni, & mulcta duorum millium quadrantum, ita refert *Cou. d. §. 7. nu. 11.*

103 Apud Gallos pro prima vice mulctantur blaſphematores, pro ſecũda, tertia, & quarta duplicatur mulcta, pro quinta vice maximo cum vituperio fuſtigantur, & impunè ab omnibus iniuriantur, & etiam mulctantur, pro ſexta vice labrum ſuperius cum ferro cãdenti ſcindendum venit, ita quod dentes appareant, pro ſeptima vice labrum inferius, & pro octaua, lingua ſcindenda erit, referunt *Papon. libr. 3. arreſt. 20. Boer. deciſ. 301. nu. 15. Cou. d. n. 11.*

104 Apud Neapolitanos imponitur blaſphemantibus pœna amputationis linguæ, per Conſtitut. Regni incip. Blaſphematoribus, & poſteà per pragmaticam Regis Ferdinandi incip. Conſiderando vltra linguæ abſciſſionem adeſt pęna tertiæ partis bonorum, & vltimo loco per pragm. Reg. Philippi incip. Perche molti ribaldi, vltra alias pęnas ſtabilitas, adeſt pęna triremium per quadriennium, ſed aliquãdo iuxta caſus ſuperuenientes aliter atque aliter iudicauit Senatus, & diuerſimodè fuerunt blaſphemãtes puniti, *Afflict. in Conſtit. Regni, rub. 54. num. 7. Thom. Grammat. deciſ. 50. Boer. deciſ. 301. Vinc. de Franch. deciſ. 504. Viui. deciſ. 275. & 388. Bernard. Muſcatel. in pract. crimin. tit. de blaſphemia.*

105 Inſuper ad ſciendum an à prædictis pęnis excuſetur aliquis, aut ſaltem an ſit talis, vt cum eo mitius ſit agendum, poterit ſtudioſus lector videre quid de ebrio dicant in hoc propoſito *Auendan. de exequendis mand. part. 2. cap. 5. numero 19. Decian. tract. crimin. lib. 6. capit. 5. numero 8. Farinac. dict. quæſt. 20. numero 50.* Et de minore *Decian. dict. capit. quinto numero 6. Farinac. quæſt. 92. numero fin.* Et de ruſtico *Decian. dict. capit. 5. numero 10. Farin. d. quæſt. 20. à numero 51. & de hæreſi q. 179. §. 2. numero 11. cum ſequentibus*, aſſerit etiam in crimine hæreſis aliquantulum ruſticitatem excuſare, niſi appareat nimia ſolertia, & ſagacitas, vel niſi moniti pertinaciter in ſuis erroribus adhæſerint; & de muliere dicit idem *Farin. quæſt. 98. numero 19.* Venetijs vidiſſe plures flagitioſas fæminas ob blaſphemiam in linguæ abſciſſione punitas. Ad hoc, vt excuſet iracundiæ calor, quibus debeat eſſe vallatus circumſtantijs blaſphemus, vide *Menoch. de arbitr. caſu 319. à nu. 32. & caſu 375. num. 32. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 1. nu. 14. Auend. d. c. 5. num. 12. in princ. Decian. d. c. 5. num. 9. Farin. d. q. 20. à nu. 47. & q. 91. num. 9.* Et ſi quis calore iracundiæ pluries vno inſtanti blaſphemat, præſumitur quod ſemel tantum blaſphemauerit, *Menoch. de præſumpt. lib. 5. q. 2. nu. 17.* quem citat *Proſper. de Auguſt. d. loco in fine.*

Deueniendo iam ad noſtrum caſum dicendum vſum Epiſcoporum ſeruare, quod blaſphemia ea ſit reſeruata, quæ publica, & notoria eſt, vt ait *Gambarup. dicto loco numer. ſexto*, ſed qualiter dicatur notorium, quando vero occultum colliges ex dictis *Alleg. 39. nu. 20. cum ſeqq.*

SEPTIMVS CASVS.

Qui parentes percuſſerunt.

106 QVam graue ſit peccatum hoc oſtendunt multi Sacræ Scripturæ loci, vbi à Deo ſummopere punitur, & deteſtabile habetur, dicitur enim *Deuteron. 21.* Si genuerit homo filium contumacem, qui nõ audierit patris, ac matris imperium, apprehendent eum, & ducent ad ſeniores ciuitatis illius, & ad portam iudicij, dicentes, filius iſte noſter proteruus eſt, & contumax, &c. & *Deuter. 27.* habetur, maledictus, qui non honorat patrem ſuum, & matrem, & dicet omnis populus Amen. *Exod. etiam 21. Leuit. 20. Prouerb. 20.* dicitur qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur, etiam *Exod. 21.* dicitur qui percuſſerit patrem morte moriatur. Sic Abſalon patri iniurius vitam miſerabiliter finiuit *2. Regum 18.* Eſau parentibus iniurioſus primogenituram miſerrimè amiſit *Gen. 27.* Cam reuelans patris pudenda maledictus eſt *Geneſ. c. 9.* Et *Lampridius in Alexand. Seuero* dicit, quod manus amputabitur filio patrem percutienti, prout refert *Pineda in Iob. tom. 2. c. 31. verſ. 22. pag. 529.*

Cum

107 Cum crimen hoc ſit adeò deteſtabile, ideo huiuſmodi parentum percuſſores exhæredari poſſe dicit tex. *in auth. vt cum de appel. cognoſc. §. cauſas collat. 8.* & cenſuit noſtra Reg. *Ord. lib. 4. tit. 88. §. 4.* tenent *Cou. in cap. Rainutius in princip. num. 9. de teſt. P. Mol. de iuſtit. tract. 2 diſp. 176. verſ. prima eſt*, vbi reſoluit quod ibi, nomine manuum intelligitur ſi lapide, ligno, vel alia re parentes iniurioſe attingat, niſi filius probabili ignorantia ductus, patrem percuteret. Et hoc peccatum eſt quodammodo contra ius naturale, naturali enim quodam inſtinctu animantia omnia parentes iuuant, atque defendunt, Ciconiæ, ſecundum *D. Ambroſ. in Exameron.* parentes ſenes nudatos plumis tegunt, fouent alis, & nutriunt alimentis, idemque, ſecundum eundem, pietatis officium à cornicibus erga ſeniores exhibetur. Apes etiam iuniores non in opere tantum, ſed etiam in fœtu adiuuant matres.

108 *Felin.* igitur *in cap. afferte, num. 2. de præſumpt.* admiratus diſcordiam patris & filij dicit, quod quando filius verberat patrem, nec ille pater, nec ille filius eſt cenſendus, ſequitur *Menoch. de præſumpt. lib. 5. quæſt. 11. num. 5.* & facit illud quod fieri iuſſit Petrus Rex Portugaliæ, & refert *Eduardus Nonius in vita eiuſdem Regis, folio mihi* 179.

109 Sicut enim non præſumimus matrem, vel patrem, qui filium non diligit, vt probat, *Menoch. de præſumpt. libr. ſext. quæſt. 56. numer. ſecundo*, ita nec præſumere debemus filium, qui diabolico inſtinctu patrem vel matrem depoſita debita reuerentia & dilectione percutit.

110 Mulieris igitur amor infantem diuidi prohibentis indicium fuit, & argumentum, ex quo optime collegit *Rex Salomon* materna eſſe proculdubio viſcera, quæ malebant filio priuari, ne ille vita priuaretur: adiuuauit præſumptionem altera meretricis poſtulatio, quæ infantem diuidi petebat, nulloque modo genuiſſe indicabat, quem ita creduliter ſub oculis ipſa inſpectante medium ſecari volebat: vnde iuſtiſſimo argumento, & vehementi præſumptione ductus Rex ſapiens, ex his, quæ audierat, & viderat, indicauit, quæ non videret illam eſſe matrem, quæ diuidi infantem prohibebat, aliam vero id poſtulante nullo modo, & id certius putauit, quam ſi mulierem parientem fuiſſet conſpicatus, *3. Regum capit. 13.* refertur *in dicto cap. afferte.*

111 Simili iudicio vſus fuit *Carolus magnus*, is cum accepiſſet patrem & filium homicidij accuſari, & re vera adhibitis etiam grauiſſimis cruciatibus conſtare non potuiſſet, quorum alter ex eis delictum perpetraſſet, vtrumque laqueo ſuſpendi iuſſit, hoc cognito pater nullam inde ſibi ſpem vitæ conſiderans rem omnem patefecit, atque ita ſe reum criminis detexit, filiumque liberauit, referunt *Menoch. de arbitr. caſu 170. nu. 15. Sayr. in claui Regia lib. 12. c. 17. num. 28.*

112 *Alphonſo Aragoniæ Regi* ſimile factum accidiſſe narrat liber de mirabilibus illius Regni folio 50. verſo, nam adhuc pene puero, cum in Aragoniam vtriuſque Siciliæ regna ſuſciperet, accidit, vt cuiuſdam ancilla ex domino pareret, & ad libertatem ex Hiſpanienſi lege prouocaret: dominus ne matre cum filio priuaretur, negabat ex ſe natum, deerant in re clam patrari ſolita probationes, quid ageret? belle ſe expediuit, iubet ſub haſta partum vendi, vincitur dominus licitatione: ergo ne, ſecum, filius meus in ſeruitutem me viuo? Quin potius fateor, quod res eſt, & ecce paterni animi crumpunt inuitò lachrymæ, ſubſequitur lingua confeſſionem oculorum, ſic patri filium, matri debitam Rex libertatem aſſeruit.

Tres Cymericorum Regis filij de paterno regno cõtendentes iudicem elegere Ariophurnem, hic iubet patris cadauer ſepulchro erui, arbori alligari, & eos arcu contendere, vt qui patris cor transfixiſſet, is in regnum ſuccederet, primogenitus guttur, ſecundus medium pectus corde illæſo transfixit. Superat minimo ſpes regni, vicit pietas, & ſe regno cedere malle, dum in patris cadauer pietate ſuperior eſſet, profeſſus; iaculari detrectauit. Huic iudex Regnum adiudicauit, quia naturæ propenſione ſe & vere filium, & virtute præſtantiorem oſtendiſſet, refert *Martin. Delri. diſquiſ. magicarum lib. 4. in princ. pag. mihi* 252.

113 Deueniendo ad intellectum præſentis caſus, credo ſub illius reſeruatione comprehendi filium etiam leuiter patrem percutientem, cum propter irreuerentiam peccet filius, qui parentes etiam leuiter percutit, vt tenent *Richard. in 3. ſent. diſtinct. 37. Nauar. in man. cap. 14. num. 12. verſ. quinto*, & in noſtris terminis *Gambar. de caſibus reſeru. fol. 211. nu. 2.* vbi *nu. 3.* reſoluit quod cum caſus iſte loquatur de percutiente, non habet locum in filio manum leuante vt percuteret, qui tamen non percuſſit, quia verba cum effectu ſunt accipienda, ex citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris lit. V. numero decimo.*

114 Parentum appellatione in hoc caſu veniunt ſolum pater, mater, auus auia, & alij aſcendentes, à quibus naturaliter deſcendimus, *Nau. in man. cap. 14. num. 3. Ferrer in Conſt. Cathaloniæ gloſſ. 1. num. 430. Lett. Zech. de caſibus Epiſcopo reſeruatis circa caſum 14. à num. 2. Gambar. ſup. dicto loco nu. 3.*

115 Primo limita in filio percutiente, vel occidente patrem venientem contra Fidem Chriſti, quia impune illum poteſt occidere, *Plac. in epitb. delict. c. 22. num. 15. Decian. tract. crimi. lib. 9. cap. 15. num. 8. Farin. in praxi. crimin. q. 120. nu. 176.*

116 Secundo limita in percutiente, vel occidente patrem ad ſui defenſionem, quia tunc parricida non dicitur, *Decian. d. lib. 9. c. 15. nu. 12. Farin. d. quæſt. 120. num. 186. Cald. Pereira in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunct. par. 2. num. 28.*

117 Tertio limita in filio furioſo percutiente patrem, ex reſolutis per *Iodoc. in pract. crimin. c. 87. de parricid. nu. 6. Farin. d. q. 120. nu. 181.*

118 Quarto limita in percutiente, vel occidente patrem ſine dolo, nam hic non punitur, vt parricida *l. 1.* ibi cuiuſuè dolo malo id factum erit, *ff. ad legem Pomp. de parricid. Decian. d. lib. 9. cap. 15. numer. 1. & 35. Farin. d. q. 120. nu. 182.* vbi *num. 183.* reſoluit quod in parricidio dolus non præſumitur.

119 Quinto limita in filio occidente patrem ſuum, ignorante ſibi patrem eſſe, niſi talis ignorantia ſit craſſa, & ſupina, ex reſolutis per *Decian. d. lib. 9. c. 15. nu. 7. Farin. dict. q. 120. numer. 184. & 185.*

OCTA-

OCTAVVS CASVS.

QVI AD MAGICAS ARTES, veneficia, ſuperſtitiones, & alia huius generis, Euchariſtia, Sacriſuè rebus abutuntur.

120 MAgica ars dæmonis, ſiue, vt ait tex. in c. *Epiſcopi 26. quæſt. 1.* Zabulonis inuentum eſt, multipliciter dicitur, cuius materiam ſi quis ediſcere cupiat, conſulat *P. Martin. Delri. diſquiſit. magic. & Benedict. Pereira in ſpeciali tract. de magia, P. Ioan. de Torres in Philoſophia morali Principum lib. 6. c. 9. Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 9. c. 23. Farin. in praxi crimin. q. 20. à num. 2. & de hæreſi q. 181. Leon. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 43. dub. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. collect. 1378. Pradil. in ſumma legum pœnal. par. 1. cap. 14.* optime *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 38. Guid. Pancir. in theſauro vari. lect. lib. 2. cap. 237. Soar. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 14. & 15. Raph. de la Torre in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. q. cum multis ſequentibus.*

121 Diuinationis multa ſunt genera vel ſpecies, futura enim, & penitus latentia prænuntiantur aſtrorum ſignis notatis, aut corporis humani membris, aut aliorum animantium partibus, aut elementis, aut ſomnijs, aut auium volatibus, vel cantibus, aut mortuorum oſſibus, vel cadaueribus, aut monſtris, oſtentis, hominibus, ſortibus, & alijs huiuſmodi obſeruatis, & inſpectis, de quibus agunt *Petr. Greg. Syntag. lib. 34. c. 3. de generali diuinationis prohibitione, Petr. Binsfel. de Confeſſ. malef. pag. 15 cauſa 3. verbo diuinatio. & in rub. C. de malefic. & mathem. notab. 9. Iacob. de Graſſis in aureis deciſ. p. 1. li. 2. cap. 3. à nu. 6. Azori. dict. lib. 9. cap. 12. cum ſequentibus, Raph. de la Torre d. quæſt. 95. art. 1. cum ſeqq. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 4. cap. 15. Gregor. de Valent. 2. 2. quæſt. 95. diſputat. 6. quæſt. 12. Martin. Delri. diſquiſit. magic. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. 4. 5. 6. & 7. Soar. dict. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 7. 8. & 10. Leſſi. dict. cap. 43. dub. 3. Sanch. dict. c. 38. à num. 12.*

122 Superſtitio, quæ eſt quędam vana obſeruatio, atq; traditio & proteſtatio infidelitatis, qua circa diuinum cultum erratur, religioni oppoſita, qua exhibetur cultu, vel ſui non debetur, vel modo, quo non debetur, diuiditur per certas ſpecies, de quibus *Tolet. d. lib. 4. c. 16. Valent. d. diſp. 6. q. 13. Iacob. de Graſſiis d. lib. 2. c. 3. nu. 2. & c. 5. Soar. d. lib. 2. c. 1. & 2. Martin. Delri. l. 3. c. 2. q. 1. cum ſeqq. Leſſi. d. c. 43. dub. 10. Sanc. d. lib. 2. c. 40.*

123 Diuinatio, quæ fit per dæmonum inuocationem tacite, vel expreſſe, vt ſibi occulta reuelent, aut futura prædicent, graue eſt crimen, quod cum manifeſte fiat ad exercendum opera eius naturaliter impoſſibilia, putà ad ſciendum futura, vel occulta cordis, quod eſt ſolius Dei, ſapit manifeſtè hæreſim, & contra tales poteſt hæreticæ prauitatis Inquiſitor procedere, de quibus videas *Repert. Inquiſit. verbo relapſus, verſ. quid ſi inuocator dæmonum, Clar. §. hæreſis num. 23. Simanch. de Cathol. tit. 30. nu. 16. Azori. d. l. 9. c. 23. Iacob. de Graſſiis d. l. 2. c. 5. nu. 8. Soar. d. l. 2. c. 19. num. 10. Martin. Delri. diſquiſit. magic. l. 4. ſect. 15. verſ. axioma primum, Farin. de hæreſi q. 181. à num. 73.*

124 Inquiſitores enim contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & ſortilegos, quotieſcunque aliqua admiſcent, quæ hęreſim ſapiunt, *Modern. de iuriſdict. p. 2. cap. 12.* per totum, & præcipuè *à nu. 10. Azori. d. lib. 9. cap. 26. quæſt. 4. Soar. d. lib. 2. cap. 19. num. 11. Sanch. d. lib. 2. cap. 38. nu. 92. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. à num. 79. & de hæreſi q. 181. à num. 91.*

125 Illa tamen inuocatio facta ad id, quod eſt dæmonis naturæ, putà ad tentandum mulierem, ad concupiſcēdum cum aliquo, licet ſit malum illam facere, non tamen ſapit hęreſim, quia inuocatur dæmon ad id, quod eſt proprium ipſius, ſcilicet tentare, *Iacob. de Graſſiis d. cap. 5. nu. 8.* & ob hanc rationem prębens pocula amatoria non eſt hęreticus, vt reſoluit *Farin. de hæreſi q. 181. numero 82.*

126 An autem huiuſmodi pocula, vel carmina amatoria vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum? vide *Tiraq. ad leges connub. gloſ. 14. à princ. & num. 5. Azori. d. lib. 9. cap. 26. Eymer. in direct. inquiſit. part. 2. quæſt. 43. num. 8. verſic. & idem*, vbi *Penna in addit. lit. N.* dicit quod iſta prætenſa pocula amatoria ſunt potius apta ad inducendum furorem, quam amorem, & de materia incantationum, ſeu ſortilegiorum ad amorem factorum, vide *Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 34. capit. 12. Fr. Raph. de la Torre d. tom. ſecundo, quæſt. 96. artic. 1. diſput. 2. Farin. in praxi crimin. quæſt. 98. numero 81. cum ſeq.* vbi reſoluit ſortilegia facientem, alicuius mulieris amore correptum, eſſe puniendum.

127 Augures qui ex auium numero, garritu, vocibus, & cantibus, futurorum cognitionem quęrunt, damnantur *Deuter. 18.* non inueniatur in te qui obſeruet auguria, & in *cap. igitur, verſ. augures, 26. q. 3.* de quibus vide *Repert. Inquiſit. verbo, an intendens augurijs, & verbo augurium, Petr. Greg. ſyntag. d. lib. 34. cap. 3. nu. 7. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 17. verſ. item obſeruantes auguria, Leſſi. d. c. 43. dub. 7. Iacob. de Graſſiis d. c. 5. nu. 20. Azori. d. lib. 9. c. 15. Martin. Delri. d. lib. 4. cap. 2. q. 7. ſect. 1. & 2. Sanch. d. l. 2. c. 38. à nu. 38.*

128 Sortilegi dicuntur, qui per ſortes fortuita, futura, aut omnino occulta præſentia ſiue præterita prænuntiant, aut patefaciunt, de quibus agitur in *tit. de ſort. in Decretalibus, & in cap. non obſeruatis 26. q. 7. Summiſtæ verbo ſortilegium, Paul. Griland. in tract. de Sortileg. Petr. Greg. d. lib. 34. cap. 1. cum ſequentibus, Iacob. de Graſſiis d. lib. capit. 4. Cardoſo in praxi iudicum, verbo ſortilegium, Azori. d. lib. 9. c. 21. Martin. Delri. lib. 3. par. 1. q. 1. cum ſequenti, & lib. 4. c. 4. q. 1. Sanch. d. lib. 2. c. 38. à nu. 56. Leſſi. d. lib. 2. cap. 43. dub. 9. Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio, par. 1. num. 84. Raph. de la Torre d. tom. 2. q. 95. art. 8. pag. 330. Farin. dict. quæſt. 20. à numero 72. & de hæreſi quæſt. 181.*

129 Necromantici vulgo dicuntur, qui vmbris, vel cadaueribus mortuorum inſpectis, futuros, aut occultos rerum euentus, aduerſos, vel ſecūdos diuinant, de quibus *Repert. Inquiſit. verbo necromantia, Tolet. dict. lib. 4. cap. 15. verſ. aliquando, Bened. Pereira de Magia lib. 1. capit. 11. de necromantia, Martin. Delri. eod. tract. lib. 2. q. 26 ſect. 1. cum multis ſequentibus, & libr. 4. capit. 1. q. 6. ſect. 2. Azori. d. lib. 9. c. 20. Raph. de la Torre d. tom. 2. q. 95. art. 5. diſp. 3. de necromantia.*

130 Chiromantici ſunt, qui manuum certis quibuſdam lineis inſpectis, hominis ſtatum, & vitæ conditionem, ac fortuitos euentus, tum felices, & proſperos, tum infauſtos, & aduerſos prænuntiant, ſuperſtitioſè faciunt, qui per manuum lineas; bonam, vel malam fortunam

indicant;

indicant, ſecus ſi complexiones, humores, & aptitudinem, vide *Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio p. 3. numer. 83. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. num. 112. & de hereſi quæſt. 181. numero 56. Sanch. d. cap. 38. numero 47.* vbi *numero 48.*

131 Reſoluit mortale eſſe peccatum interrogare Ægyptianam de bona, vel mala fortuna, ſi fiat animo firmiter credendi illius dictis, vel animo ridendi, dummodo notabile detur ſcandalum.

132 Somniantes dicuntur, qui ſe ſomnijs adeò tribuunt, vt putent omnia per illa ſibi viſa eſſe vera, ac diuinitus ſibi immiſſa, ſic putantes peccant mortaliter, nam ſuperſtitioſum, & impium eſt ſomnijs credere, quia aut ex repletione, aut vacuitate, aut ægritudine, aut illuſione dæmonum, aut ex cauſis naturalibus eorum imagines, & phantaſmata prouenire ſolent, de quibus *Iacob. de Graffiis dict. lib. 2. capit. 3. numero 16. Petr. Binsfel. in comment. ad lege. 3. Cod. de maleficis, & math. quæſt. 2. Greg. de Valent. in 2. 2. quæſt. 95. art. 6. quæſt. 12. diſput. 6. punct. 3. verſ. tertio; quoad ſomnia, Benedict. Pereira de Magia lib. 3. cap. 1. cum ſequentibus, Soar. d. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 13. Martin. del Rio lib. 4. c. 3. q. 6. Azor d. libr. 9. cap. 17. Leſſi. d. lib. 2. c. 43. dubit. 8. Fr. Raphael de la Torre d. tom. 2. q. 95. artic. 6. Sanch. d. lib. 2. cap. 38. à nume. 49. cum ſequentibus.*

133 Aſtrologi planetarij dicuntur illi, qui vanam, & falſam ſyderum, & aſtrorum ſcientiam profeſſi, ex motu ſyderum, & aſtrorum prædicant futura fortuita, aut preſentia, & preterita penitus hominibus occulta, aut ex hominum ortu, & natali die, aut quauis alia temporum, & momentorum obſeruatione, & notatione indicant, & prænuntiant de cuiuſque hominis ſtatu, conditione, vita, curſu, honoribus, diuitijs, nuptijs, ſobole, ſalute, moribus, morte, itineribus, certaminibus, inimicitijs, ſimulationibus, odijs, carceribus, exilijs, cædibus, alijſque varijs diſcriminibus, & fortuitis rerum euentibus aduerſis, vel proſperis. In duplici cernitur diuiſione Aſtrologia, alia dicitur naturalis; quæ agriculturæ, medicinæ, & nauigationi plurimum conducit: alia iudiciaria, quæ ſyderibus, & aſtris varios, ac multiplices influxus aſcribit iuxta ſupradictam definitionē, de quarum materia agunt latè *Blaſius Aluarez Miraual de la conſeruacion de la ſalud cap. 82. Sayr. in claui Regia lib. 4. cap. 5. numero ſecundo, Bartholom. Valent. en el Repertorio del mundo lib. 2. capit. de Aſtrologia, Fr. Raphael de la Torre d. tom. 2. quæſt. 95. artic. 5. de pag. 231. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. capit. 7. numero 3. Ioannes de Torres de la Philoſophia moral de Principes libr. 6. cap. 6. Salas 1. 2. quæſt. 9. artic. 4. diſput. 2. ſect. 8. numero 79. Benedictus Pereira de Magia lib. 3. capit. primo cum ſequentibus, Azori. dict. lib. 9. capit. 13. Soar. dict. lib. ſecundo, de ſuperſtit. capit. 11. à numero octauo, Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. numero 111. & de hereſi queſtion. 185. nume. 55. Martin. del Rio lib. quarto capit. 3. queſt. 1. Leſſ. dict. lib. 2. capit. 43. dub. 6. à numero 32. Sanch. dict. lib. ſecundo, cap. 38. à num. 27.*

134 Contra exercentes Aſtrologię iudiciariæ artem, & alia quęcunque diuinationum genera, libroſque de eis legentes, ac tenentes, extat *Sixti V. Conſtit.* incipiens *Cęli, & terræ creator Deus, Romę publicata die nona Ianuarij* 1586. quam adducit *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Aſtrologia iudiciaria,* vbi in fine Epiſcopis commendatur, vt diligenter prouideant ne Aſtrologię iudiciariæ libri, tractatus & indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortuitiſque caſibus, aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pēdent, certò aliquid euenturum affirmare audeant. Permittuntur autem iudicia, & naturales obſeruationes, qua nauigationis, agriculturæ, ſiue medicæ artis iuuandæ gratia conſcripta ſunt.

135 Prædicti omnes, & ſimiles, ſi qui ſunt ad veneficia, ſuperſtitioneſque ſuas Euchariſtia, ſacriſuè rebus abutentes ſub reſeruatione huius caſus continentur. Huiuſmodi enim abutentes Euchariſtia in ſortilegijs ſunt ſuſpecti de hęreſi, vt clare aſſerit *gloſ. verbo ſeparent in c. accuſatus §. ſanè de hæret. lib. 6. Caſtr. de iuſta hæret. punit. lib. 1. capit. 12. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. num. 83. & de hæreſi queſt. 181. numero 19.* ſubdens in fine, quod ſic abutentes Sacratiſſimo Altaris Sacramento Curiæ ſęculari traduntur, refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccl. deciſ. 671. in 1. edit. & reſolut. 432. verſ. Euchariſtia, & verſ. vtentes.* Videant miſeri, qui ſacra Euchariſtia tàm deteſtabiliter vtūtur, quæ de illis ſcribit *Camil. Gallin. de verborum ſignificat. libr. 1. capit. 15. & 16. & Horatius Gambarupta de caſibus reſeruatis fol. 215.* in hæc verba: O indignum facinus! eò ergo proceſſit hominis furor, vt quod dęmones ipſi verentur, credunt, & contremiſcunt, quod ipſi dæmones aſpicere non audent: homo dæmone ipſo, (quantum ad hoc,) peior fiat, vt ſacroſancta eſca & potu vitali, cæleſti alimonia, pane vitæ, eſca vitæ, vita ipſa, poculo æternæ ſalutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis noſtræ, Paſchate Chriſtianorum, manna abſcondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, ſpe ſalutis noſtræ, ſalute noſtra ipſa in ſacrilegis abutatur ſuperſtitionibus! O bone Ieſu iterum Iudam? adhuc ſatellites, & carnifices crucifigentes? etiam num membra diaboli in ſanctiſſimam carnem, & pretioſiſſimum ſanguinem tuum ſæuientes ſuſtines? quàm verè ſcriptum eſt: miſerationes tuæ ſuper omnia opera tua.

NONVS CASVS.

QVI ABORTVM PROCVrauerint.

136 Contra procurantes abortum, conſulentes, & quocunque modo conſentientes rigidam edidit Conſtitutionem *S. D. Sixtus V.* incip. *Effrenatam,* Romę publicatam *die 16. Nouemb.* 1586. quę poſteà moderata fuit, & reducta ad terminos iuris communis per *Gregor. XIV.* Conſtitutione ſua incipiente, *Sedes Apoſtolica, Kal. Iunij* 1591. per huiuſmodi moderationem *Gregor. XIV.* non tolluntur pœnæ priuationis, inhabilitatis, degradationis, traditionis Curię ſeculari, & pręuētionis impoſitæ à *Sixto V.* poſt animatum fętum, ſed ſolum fit moderatio in partem quoad abſolutionem à peccato, & excommunicationem reſeruatam Ordinario in foro conſcientię tantum; quando vero non eſt fætus animatus in totum tollitur Conſtitutio *Sixti V.* & reducitur ad diſpoſitionem iuris communis, vt in *capit. ſicut il 2. & in capit. ſi aliquis, de homicidio,* vbi Doctores.

137 Animari vero fętus in homine dicitur per infuſionem animę rationalis, quę in maſculo fit poſt quadraginta dies, in fęmina vero poſt octuaginta, *gl. in ſumm. dict. 5. capit. quod vero, capit. Moyſis 32. quæſt. 2.* [illegible]

Zach.

Zechi. de caſibus reſeruatis ſuper caſum nonum de abortu, num. 2. Gambarupta eodem tract. f. 191. verſo nu. 6. Quaranta in ſumma Bullarij verbo abortus nu. 5. latè *Zach. in quæſt. medicolegalib. tit. 2. q. 9. & 10.*

138 Si vero dubitetur an maſculus, vel fęmina ſit, pręſumendum eſt eſſe animatum poſt quadraginta dies, ita *Nauar. in man. capit. 15. numero 14. Gambarupta dict. numero 6. Franciſcus Emmanuel tom. 1. ſumm. capit. 175. nu. 4.* quia in dubio tutior pars eſt eligenda, & eſt communis opinio, quam ſequitur ſacra Pęnitentiaria, vt teſtatur *Nauar. in capit. ſi quis necandi, num. ſecundo de pęnit. diſt. 1. & conſil. 22. ſub tit. de homicidio in antiquis, & conſ. 26. in nou.*

139 Non tamen eſt irregularis conſulens abortum ei, quæ dubitat ſe eſſe prægnantem, ſi non apparet de abortu, vt per eundem *Nau. dict. tit. de homicidio conſil. 27.* In foro tamen contentioſo quo ad pœnam hoc non procedit, quia in dubio iudicis partes debent eſſe in abſoluendo iuxta text. *in capit. cum ſint iura partium obſcura, de regulis iuris in 6.* & citata in *libello de principijs vtriuſque iuris lit. A nu. 2.* & dubia in meliorem partem ſunt interpretanda *l. cum creditor ff. de furtis, cap. eſtote, de regulis iuris in antiquis*, igitur ſic reſoluit *Nauar. Proſper. de Auguſtino, in addit. ad Quaranta dict. verbo abortus lit. B.* vbi *limit. 1.* prædictas pœnas aſſerit non procedere in eo, qui non fuit in dolo, & ſic in ignorante mulierem eſſe prægnantem, & *limit. 2.* idem aſſerit in eo, qui contrario ſenſu dederit poculum mulieri ad eam ingrauidandam, & illa eo ſumpto mortua fuerit, nam tunc debet tantum puniri pœna relegationis *l. 3. §. ex Senatuſconſulto ff. ad legem Corneliam, de ſicarijs*, & ratio eſſe poteſt, vt excuſetur à dictis pœnis, quia finalis intentio tradentis huiuſmodi poculum ad concipiendum tendit in bonum, ſcilicet ad ſuſcipiēdam prolem, quod eſt fauorabile, licet iſtud factum non debeat ex toto tranſire impunitum propter malum exemplum, conſiſtens in eo, videlicet, in quærendo violentare naturam volendo imponere fœcunditatem in vtero, in quo Deus, & natura impoſuerunt ſterilitatem, quia tunc etiam non euadet irregularitatem, vt reſoluit *Proſper de Auguſtino dict. loco verſic. ſecundo limita, in fine.*

140 Poſtquam fętus eſt viuificatus per animæ infuſionem, quæ cenſetur infuſa ſiue in mari, ſiue in fęmina, ſi lineamēta omnium membrorum habuerit, vt per *Borgazium in tract. de irregularit. p. 6. tit. de veneficis ſub nu. 14.* licet adhuc vero non ſit in rerum natura, & multa poſſint impedire ne naſcatur *l. prima. §. ſed & ſi quis ventrem ff. de ventre in poſſeſſionem mittendo*, tamen illū occidens, vere homicidium committere dicitur *d. cap. quod vero, d. c. Moyſes, c. conſuluiſti, in fi. & ibi gl. 1. q. 5.*

141 Quo ad irregularitatem tamen tenendum præbentem cauſam abortui eſſe irregularem, etiam ſi dubium ſit an fętus eſſet viuificatus, quia de facto dubitatur, & ita reſoluit *Franciſcus Emmanuel. in Summ. tom. 1. capit. 176. numero 4.* nam in dubio facti homicidij cenſetur quis irregularis quo ad priuationem ſuſcipiendi Ordines, atque in illis miniſtrandi, ſecus vero quoad alias pęnas, quæ à iudice imponi ſolent pro irregularitate contracta qualis eſt priuatio beneficiorum, pęna enim ordinaria ſtatuta delicto certo, non eſt imponenda delicto dubio, ſed extraordinaria pro dubij qualitate: ita *Sayr. in claui regia lib. 1. capu. 13. numero 24. Vaſq. 1. 2. quæſt. 19. artic. 6. diſput. 66. cap. 1. numero 5. Soar. de cenſuris tom. 5. diſput. 40. ſect. 6. numero 6. in principio, & numero 10. ad fin. Salas 1. 2. quæſt. 21. tract. 8. diſput. vnica ſect. 19. num. 176.*

142 Cætera ad hanc materiam pertinentia & principaliter an & quando dans vel recipiens poculum, aut cauſam abortioni vt homicida puniatur? Vide *Cou. variar. lib. 2. cap. 20. num. 10. Clar. §. fi. quæſt. 68. numero 2. Gom. tom. 3. variar. capu. 3. numero 32. Menoch. de arbitr. caſu 357. Soar. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 1. numero 71. pagin. 436. Sayr. ſub titul. de homicidio deciſ. 22. & 23. Franciſcus Emmanuel quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 33. articul. 4. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 72. numero 17. Molin. de iuſtit. tom. 4. tract. 3. diſput. 27. Farin. in praxi crimin. quæſtion. 122. numero 91. cum ſeqq. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. pag. 3. collect. 590.* plures refert Doctores ex antiquioribus *Cened. ad decretal. collect. 32.*

DECIMVS CASVS.

QVI PIIS LOCIS INFANTES expoſuerint, cum habeant vnde ipſos alant, neque eorum locorum damna reſarcierint.

143 Feris peiores partus proprios exponentes ſunt iudicandi, quæ cum vſu rationis careant, prolem ſuam minime negligunt, nec abijciunt, dicuntur enim iure Ciuili huiuſmodi feri parentes partum occidere, dum illum exponunt per *l. necare, ff. de liberis agnoſcendis*, vbi Iuriſconſultus in hæc verba: Necare videtur nō tantum is, qui partum præfocat, ſed & is, qui abijcit, & qui alimoniam denegat, & is qui publicis locis miſericordiæ cauſa exponit, quam ipſe non habet. Vnde *Azo in ſum. tit. de infantibus expoſitis*, exiſtimat expoſitos nominari filios ſanguinolentos, & ideo taliter dictos, quia pęna ſanguinis iſtud expoſitionis facinus luendum eſt, cum pater exponens necare videatur ex *d. l. necare, & c. ſi. diſt. 87. Azonem* ſequitur *Greg. Lopez l. 4. gl. 1. tit. 20. part. 4.* & idem tenuit *gloſ. in l. 2. Cod. de patribus, qui filios diſtraxerunt.*

144 Verius tamen duco patrem exponentem filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, iudicis arbitrio eſſe puniendum, per *d. l. 2.* reſoluunt *Menoch. de arbitr. caſu 396. num. 5. Vulpel. in conſ. crim. 94. num. 11. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 28.* vbi contra *d. Vulpel.* extendit contra patrem exponentem filium ſpurium.

145 Propter crudelitatem, qua in hac expoſitione in filios vtuntur parentes ius filiationis amittunt, ſiue ipſe pater filium exponat, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente, quia idem eſt quo ad perdendum ius patriæ poteſtatis, probat *capit. vnic. de infantibus expoſitis*, ibi, à poteſtate patria fuit liberatus, reſoluunt *Paleoth. de nothis & ſpurijs cap. 63. numero 6. Menoch. de arbitr. caſu 396. num. 11. Surd. de aliment. tit. 4. quæſt. 18. numer. 51. & tit. 8. priuil. 63. num. 4. & priuil. 64. numer. 2. cum ſeqq. Azor. inſtit. moral. pag. 2. libro 2. capit. 26. quæſt. 1. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c. 267. à princ.* vbi *d. nu. 34.*

146 Reſoluit, quod licet pater exponens filiam perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, quia ſolum perdit patriam poteſtatem quoad ea quæ ſunt ſibi vtilia, non circa ſibi oneroſa, & damnum afferentia.

147 Cum

147 Cum igitur grauiter peccent parentes, qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commode poſſint, vt inſinuat text. *in d. c. vnic. ibi*, relegato pietatis officio, & probant *Azor. d. cap. 26. quaſt. 2. & Henriq. in ſumm. p. 2 lib. 11. capit. 19. §. 3.* debent requiri tria ad hoc, vt quis dicatur ſubiacere huic reſeruationi, primo quod partum expoſuerit, ſecundo quod exponens habeat vnde partum alere poſſit, tertio quod non reſarciat damna illorum piorum locorum: ex quibus clare apparet ſub hac reſeruatione non comprehendi pauperem, qui exponit, ſi non habeat vnde alat, nec vnde damna reſarciat, nec peccat ſi adhibita cautione vitæ infantis exponat, ſi aliter faciendo, vel non exponendo, infantis vita periclitabatur ob famem, vel aliam neceſſitatem, ſic etiam non comprehenduntur infantes exponentes loco non pio, cum in reſeruatione exprimantur ſolum loca pia; quæ vero talia dicantur colliges ex dicendis alio loco.

148 Quæret aliquis non abs re in præſenti, reſolutionem non minus difficilis, quam neceſſariæ quæſtionis: vtrum ſcilicet filij, de quorum parentibus non conſtat, vt ſunt infantes expoſiti, cenſendi ſint legitimi, vel ſpurij, an naturales? Et imprimis videtur dicendum in dubio ſpurios eſſe cenſendos; nam ſpurij ſunt illi, qui patrem certum demonſtrare non poſſunt, vt probat tex. *in leg. vulgo quæſiti, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, quales iſtos eſſe ſupponimus, & illis æquiparari tenent *Puteus part. 1. deciſ. 435. D. Barboſa in rubr. ff. ſoluto matrimon. part. 1. numero 20.* deinde quia legitimi ſunt illi, qui ex iuſtis nuptijs naſcuntur, naturales autem proprie ex concubinatu cum prędictis ſolemnitatibus, vnde cum matrimonium, & concubinatus in facto conſiſtant, præſumi non debent iuxta regul. *l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, & poſtliminio reuerſis*, qui text. licet non probet, vt bene aduertit *Alciat.* eſt tamen axioma vulgare, ad quod multa adducit late *Menoch. lib. 6. præſumpt. 14.* quo argumento ita expreſſe docuerunt *Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 1. num. 8. & reg. 3. præſumpt. 1. num. 12.* & plures quos referunt *Maſcard. de probat. concluſ. 882. numero 1. Menoch. dicto libr. 6. quæſt. 54. numero 15.* Indeque expoſitos ſpurios cenſendos, & vti tales ad Ordines abſque diſpenſatione promouendos non eſſe, licet dubitet *Anchar. in d. c. vnic.* ſecure docet *Mayol. de irregul. l. 1. c. 11. num. 1.* quem magis ſequitur *Couar. in Clem. ſi furioſus. par. 1. in princip. nu. 9.* reſoluens quod ipſe conſuleret ne promoueantur expoſiti, eaque ratione confirmat, quia non ſolent filij legitimi exponi, ſed potius expoſiti naſci ex furtiuis, & illicitis ingreſſibus, & *Couar.* opinionem ſibi magis placere ait *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 14. littera C. in fine*, & hoc eſſe ſecurius concludunt *Suar. tom. 5. de cenſuris, diſput. 50. ſect. 4. numer. 4. Rebell. de obligat. iuſtit. part. 2. lib. 1. quæſt. 3. ſect. ſecunda numero 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 30. numero 77. verſic. ſeptimo.*

149 Sed alij naturales cenſendos eſſe exiſtimarunt, ita *Bald. Iaſ.* & alij quos refert *Menoch. d. quæſt. 54. num. 10.* ſequitur *Couarr. d. cap. 8. §. 3. num. 1.* ea ratione, quia cum ſint legitimi, vel ſpurij oportet præſumere qualitatem, quæ à natura non ineſt, ſcilicet matrimonium, vt ſint legitimi, vel vt ſint ſpurij quod ab illis nati ſunt, qui matrimonium contrahere non potuerunt.

150 Verum Doctores magis communiter reſoluunt hos filios, de quorum parentibus non conſtat, legitimos eſſe cenſendos, ac ſucceſſionum, Ordinum, & dignitatum capaces, ita *Paleoth. de nothis, & ſpurijs capit. 63. num. 3. & 7. Bermond. de publicis concubin. in verbo qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos, numero 90. Menoch. de præſumpt. lib. 6. quæſt. 54. numer. 20. Maſcard. de probation. concluſ. 799. Girond. de priuilegiorum explicat. num. 1441. & ſeqq. idem Menoch. de arbitr. caſu 396. numero 15. & 16. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 13. artic. 1. & quæſt. 14. artic. 3. columna 6. Dom. Sebaſtian. Orozco en el theſoro de la lengua Caſtellana, verbo, Enecbado, ad finem, Stephanus* Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 135. num. 31. cum ſeqq. & cap. 267. num. 22.* Qui mouentur ea ratione, quia in dubio ſumenda eſt coniectura, quæ delicti præſumptionem excludat, quod ſane neceſſariò ſupponunt, & præſumunt, qui filios naturales vel ſpurios inquiunt in dubio præſumendos, adducunt etiam *text. in cap. lator, & in cap. peruenit, qui filij ſint legit.* vbi aduerſario iniungitur onus probandi illegitimum eſſe filium, & tex. in *cap. accedens, de purgat. canon.* vbi tunc demum, quis aſtringitur ad probandum ſe eſſe legitimum, ſi in contrarium rumor & fama extabat; vnde expoſitos potius legitime natos eſſe prǽſumendos, & abſque diſpenſatione poſſe ordinari merito reſoluunt ſupra citati Doctores.

151 Vbi tamen habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiuſmodi, prout in officijs ſanctę Inquiſitionis, & in aliquibus Eccleſijs, Collegijs, & Confraternitatibus, huiuſmodi expoſiti non ſunt capaces cenſendi, nec illos prędictas qualitates haberi præſumi poteſt, vt reſoluunt *Perez de Lara, de anniuerſarijs & capellanijs, libro 2. capit. 4. à num. 37. Garc. Girond. de tractat. de priuilegiorum explicat. nu. 1443. & ſeqq. & numero 150.*

152 Reſoluit expoſitum eſſe ciuem illius loci & ciuitatis, cui exponitur, ita vt ſi aliquod legatum relinquatur, vel priuilegium concedatur, vel puellis naturalibus, aut ciuibus alicuius ciuitatis, aut pro eis maritandis aliquid relinquatur, virgines, & puellæ expoſitæ comprehendantur.

VNDECIMVS CASVS.

QVI MATRIMONIVM contraxerint in gradibus prohibitis.

GRadus, qui in hoc reſeruationis caſu dicuntur prohibiti, reperiuntur vel in conſanguinitate, vel in affinitate, aut in publicæ honeſtatis impedimento, compaternitate, vel in cognatione legali, ſed quia in quolibet illorum diuerſi conſtituuntur, opportune ſigillatim declarandos eſſe operæ pretium duxi.

153 Conſanguinitatis, quæ dicitur quaſi ſanguinis vnitas, & conſanguinei quaſi eodem ſanguine iuncti, vt inquit Iuriſconſultus in *l. 1. §. ſciendum, verſ. conſanguinitas, autem, ff. de ſuis & legitimis hęredibus.*

154 Definitur: vt ſit vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum, ita *Couar. de ſponſal. part. 2. capit. 6. §. 6. numero 1. Nau. in man. capit. 22. numero 42. Sylu. verbo matrimonium, octauo §. 6. Guilhelm. in cap. Raynutius, verbo, in eodem teſtamento, 1. numero 220. Ledeſm. de matrimon. quęſt. 54. articul. 1. Henriq. in ſumm. lib. 12. capit. 9. in princip. Sanch. de Matrimon. lib. 7. diſputat. 50. a princip.*

Guter.

Guter.eod.tract.cap.98.nu.1.Bonaciu. eodem tract.q.3. punct.5.§.1.nu.3.

155 Diſtinguitur conſanguinitas per gradus. & lineas: linea deſcribitur vt ſit collectio perſonarum ratione ſanguinis coniunctarum gradus continens, numeroſq; diſtinguens, ita *Ioan. Andr. in expoſitione arboris, col.2. in 6.Greg. Lopez.l.1.gloſ.1.tit.6.parte 4.* tripliciter diuiditur hæc linea, alia eſt aſcendentium recta dicta, quæ ſcilicet complectitur perſonas à quibus originem duximus, vt eſt pater, auus, proauus, & cæteri aſcendentes.

156 Altera deſcendentium continens eas, quæ a nobis ſunt progenitæ, vt eſt filius, nepos, pronepos, & reliqui deſcendentes. Altera tandem collateralis, vel tranſuerſa dicta eſt, in qua continentur illa, quæ nec à nobis originem trahunt, nec nos ab eiſdem deſcendimus, ſed tantum ex latere, aut ex tranſuerſo nobis copulantur, & coniunguntur, ita probat *tex.in l.1. & vlt. ff. de gradib.c.ad ſedem, & c.vltim.35.q.5.* notant communiter Doct. & vltra ſupracitatos licet ex *Ant.Aug.l.2.emend. c.Petr.Greg.ſyntagm.iuris l.9.cap.9.Gomez.l.6.Tauri à principio.*

157 Quælibet ex his lineis per gradus diſtinguitur, qui teſte Iuriſconſulto in *l.Iuriſc.verſic. gradus, ff. de gradibus,* dicuntur ad ſimilitudinem graduum ſcalæ, etenim ſicut per hos, aut ſurſum gradatim de proximo in proximum aſcendimus, aut deorſum deſcendimus, ita ſimiliter per conſanguinitatis gradus de perſona ad perſonam vſque ad truncum, ſeu communem ſtipite aſcēdimus, vt videre licet ex conſanguitatis arbore, & ita metaphora vſos etiam fuiſſe ipſius linguæ latinæ auctores ex *Ouid.Suet.* ac alijs obſeruat *Pichard.ad princip. inſtit.de gradibus cognationum nu.3.& 4.*

158 Circa iniendam rationem conſanguinitatis, agnoſcendumque quo gradu cuiuſuis conſanguineus ab alio diſtet, tres à nobis ſunt regulæ conſtituendæ. Prior ſit linea recta aſcendentium, & deſcendentium: in hac linea vtroque iure inſpecto tot ſunt gradus, quot ſunt perſonæ, dempta ſemper ea, à qua incipit computatio, colligitur hæc regula ex ſerie, tex.in *lib.1. & vlt. ff. de gradibus. & ex princip. & §§. ſequentibus, inſtit. eodem, & ex cap.ad ſedem, & cap.vlt.35.quæſt.5.* traditurque à *glo. 1.in expoſitione arboris conſanguinitatis in decreto,* expreſſe *D.Thom.in 4.diſtinct.40.quæſt.vnic.artic.2.* quem ſequitur vniuerſa Theologorum, ac Iuriſperitorū Schola, vt teſtantur *Henriq.d.cap.9.col.2.Cou.d.§.6. num.7. Surd.conſ.5.à num.23.Pichard.in dicto princip.num.8.& 13.Sanch.d.diſput.50.numer.4.Bonacina d.punct.5.§.1. nu.6.verſ.prima, Coninch.de ſacram.diſputat. 32. dub.1. num.2.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.31. num. 141. & 142.* Propterea cum pater & filius ſint duæ perſonę, ſi ſtipitem demas, ideſt patrem, à quo incipit computatio, pater & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto ſtipite remaneat vna perſona, & ſic de ſimilibus.

159 Secunda regula pro linea tranſuerſa æquali. Attento iure Canonico, quo gradu vnaquæque perſona à communi differt ſtipite, eo etiam gradu ab altero diſtat conſanguineo, colligitur hæc regula ex text.in *d.cap.ad ſedem, & in cap.parentela,* cum multis ibidem. *35.q.5.* explicant *Couar.Sanch.Pichard.Bonacina* & cæteri ſupra citatis locis. Ex qua colliges fratres inter ſe differre in primo gradu, etenim cum à patre communi ſtipite in primo differant, eodem etiam neceſſe eſt inter ſe diſtare. Sic etiam eorundem fratrum filij in ſecundo differunt gradu, quia cum ab auo communi ſtipite eodem diſtent, etiam inter ſe, in ſecundo differre debent iuxta ſupradicta, & ſic de cæteris philoſophandum eſt. Nec obſtat *capit. vltim. verſic. ſecundo gradu 35.quæſt. 5.* quatenus *Iſidorus* in eo aſſerit fratres in ſecundo differre gradu, qui tamen ſecundum noſtram regulam primo continentur. Reſpondetur enim *Iſidorum* ibi loquutum fuiſſe ſecundum computationem iuris ciuilis, qua inſpecta verum eſt fratres ſecundo contineri gradu, ſecus tamen noſtro iure Canonico attento, vt expreſſus eſt text. in *dict.capit.ad ſedem, ad medium,* ibi, fratres, qui ſecundum ſeculares leges dicuntur in ſecundo gradu, iuxta Canones numerantur in primo.

160 Tertia regula eſt pro linea tranſuerſa æquali. In hac linea iure etiam Canonico inſpecto, quo gradu diſtat remotior à communi ſtipite, eo etiam differt ab alio conſanguineo, traditur expreſſe hæc regula à *Gregorio Nono in capit. vltim. de conſanguinit. & affinit.* eandem etiam inculcat *Celeſtinus Tertius in cap. quod dilectio, eodem tit.* Cuius autem regulæ ſit exemplum in cōcurrentia, verbi gratia, patrui, & conſobrini: differunt enim prædicti in linea tranſuerſa inæquali, conſtatque quia à trunco diuerſis in gradibus diſtant: vt igitur cognoſcamus, quonam etiam gradu inter ſe differant, obſeruanda eſt perſona conſobrini, qui eſt remotior à trunco, ideſt, ab auo, & cum is differat ab eo in ſecundo gradu iuxta primam regulam, iam conſequenter ſimiliter reſoluendum eſt etiam à patruo ſecundo diſtare gradu. Sic etiam ſi vnius fratris filij concurrant cum nepotibus alterius fratris, computatio gradus facienda eſt à perſona ipſorum nepotum, quia hi remotiores ſunt à trunco, ideſt, ab eorum proauo, & cum ab eo in tertio diſtent gradu, conſequenter eodem etiam inter ſe differre debent, vt eſt communis per iura ibi in *d.cap. vlt. & in d.c.quod dilectio,* proſequuntur *Henriq. Sanch.* ac alij ſupra citati.

161 Huiuſmodi gradus computatio ſecundum ius Canonicum facienda eſt, & ſemper obſeruanda, argumento *text.in capit.tuam,* cum ſimilibus. *de ordine cognitionum,* & eorum, quæ *Valaſ. tom.2. conſultat. 159. numero 3.*

161 Quod vero attinet ad ſuſceptiones, & reliqua ciuilia iuris Cæſarei, computatio eſt retinenda, cum illa nec de iure quoad hæc temporalia, nec de facto reprobata ſit ab *Alexandro ſecundo in d.cap.ad Sedem,* vt aduertit *Bellarmin.de controuer.Chriſtianæ fidei to.3.lib.1.de matrimonio, cap.24.col.2.verſic.neque enim, Couar.vbi ſupra num.8.Carrer.libro 2.de ſponſal.capit.3.ad finem, Rebuff. in praxi ſuper regulam Cancellariæ traditam ab Innocentio Octauo circa diſpenſationes in gradibus prohibitis gloſ.2. Sanch.d.diſputat.50.nu.1.*

126 Declara tamen & limita ne procedat quando conſuetudine, aut communi loquendi vſu receptum ſit, vel lex ipſa ciuilis ſecus ſtatuerit in ſuis ciuilibus, tunc enim computatio iuris Canonici vtroque foro amplectenda erit, & ita procedit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib.3.tit.21.§.10.& lib.5.tit.17.§.2.& tit.124.§.9.* Si tamen ſcire cupias in quibus caſibus ſigillatim computatio ſit facienda de iure Cauonico, in quibuſve de iure ciuili, conſule *Couarr.d.§.6.numero 8. Tiraquell. de retract.lignag.§.1.gl.9.nu.23.ad medium, Vini.tom.2.commun.opinion.lib.6.tit.8.num.75.pag.29.Cotta. in memorab.verbo graduum, Greg.lib.3.verbo herdar.tit.6.par.4 Surd.conſ.5.nu.20.Eſcobar.de ratiocin.comput.23.nu.2. & 3.Sanch.d.diſp.50.nu.8.Steph.Gratian.diſcept.forenſ. cap.77.nu.1.cum ſeqq.*

163 Olim

163 Olim Eccleſia coniugium interdixerat vſque ad ſeptimum conſanguinitatis gradum, vt conſtat ex capit. ad ſedem 35. quæſt. 5. & ex cap. 1. & capit. nulli 35. q. 3. cum ſimilibus. Poſtmodum autem ſub Innocentio Tertio in Concilio Lateranen. reſtricti ſunt gradus conſanguinitatis vſque ad quartum, & habetur in capit. non debet, de conſanguinit. quæ reſtrictio intelligenda eſt, non ſolum in linea collateralium, ſeu tranſuerſa, ſed etiam in recta aſcendentium, & deſcendentium, linea, ita vt quicunque conſanguinei vltra quartum gradum poſſint coniungi, ita Sanch. d. l. 7. diſput. 51. nu. 22. & diſput. 53. num. 1.

164 Affinitas ex copula licita orta dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum, ſicut erat ſtatutum in capit. non debet, de conſanguin. & affin. quia per Concil. Trid. ſeſs. 24. de reform. matrimonij capit. 4. reſtricta non eſt, cum tantum reſtringat affinitatem ex fornicatione contractam, alia autem, quæ procedit ex copula licita, cum ſit, omiſſa a noua diſpoſitione Concil. in dict. cap. 4. intelligitur ſecundum ius antiquum in dict. cap. non debet, argum. leg. ſi vero, §. de viro ff. ſoluto matrimon. & leg. commodiſſimè ff. de liberis, & poſthu. cum citatis in libello de princip. vtriuſque iuris lit. C. numero 3. quare ita tenent Nauarr. in man. cap. 23. num. 43. Vuald. in candelabro aureo tit. de Sacram. par. 1. vbi de Matrimonio numero 295. Philiarch. de officio Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 2. cap. 12. verſic. conſanguinitatis, Lar. in libr. ſi quis à liberis, in princip. numero 90. ff. de liberis agnoſcen. Emman. Sà in ſumm. verbo matrimonium tiul. de impedim. matrim. numero decimo tertio, Perez libr. quinto column. 3. titul. 15. lib. 8. Ordin. Llam. pagin. 3. methodi Curatorum capit. 8. §. 19. Tolet. in ſumm. lib. ſeptimo capit. 11. numero quarto, Azeu. lib. ſeptimo, numero 9. titul. 20. libr. 8. noua recopil. Valent. part. 4. diſputat. 10. quæſt. 5. puncto 3. vbi de imped. affinitatis, Fr. Emman. tom. 1. ſumm. capit. 228. numero 4. Henriq. lib. 12. capit. 10. numero primo, litt. H. Rebello de obligation. iuſtitiæ pagin. 2. lib. 3. quæſt. 15. nume. 6. Sanch. de matrimon. lib. 7. diſputat. 67. numero 5. Gutier. eodem tractat. cap. 99. num. 14. Bonacina eodem tract. q. 3. punct. 12. num. 6.

165 Ex illicita vero copula attento hodierno iure Concilij Trid. d. cap. 4. oritur impedimentum dirimens matrimonium vſque ad ſecundum gradum, Henriq. dict. cap. 10. §. 1. Sanch. dict. diſput. 67. num. 4. Coninch. de Sacrament. & cenſuris tom. ſecundo diſputat. 32. numero 56. Reginald. in praxi fori pænit. libr. 31. numero 147. Baſil. Ponci. de imped. Matrim. cap. 38. §. 1. verſic. deinde, Gutier. dict. capit. 99. numero 12. Bonacina dict. puncto 12. numero 16. Et iam hodie per Concil. dicto loco ſublatum eſt impedimentum tertij gradus affinitatis ex fornicatione contractum, quo non obſtante matrimonium poteſt contrahi ſine diſpenſatione Apoſt. licet huiuſmodi affinitas contracta fuiſſet ante confirmationem Concilij Trident. prout deciſum refert Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. lib. 1. de matr. in declarat. numero 92. In alijs vero gradibus, exceptis duobus, nec impedire iam dudum declarauit Pius V. in ſuo Motu proprio incip. Ad Romanum, prout referunt Sanch. dict. diſput. 67. numero 4. Farin. in praxi crimin. pagin. 5. quæſt. 149. numero 116. Gutier. d. capit. 99. numero 13.

166 Computantur autem gradus affinitatis hac ratione. Qui copulantur non cenſentur eſſe affines, ſed quaſi ſtipes, & truncus vnde ſumitur initium affinitatis. Eius non alij ſunt gradus, quam conſanguinitatis; & ita quo gradu quis diſtat in conſanguinitate à viro, eodem gradu affinitatis diſtat ab eius vxore, ita Baſil. Ponc. d. §. 1. verſ. computantur.

167 Vt vtraque contrahatur affinitas requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generationem, vel qua efficiatur ſanguinis commixtio, ſeu qua vir, & fœmina vna caro efficiantur, cap. fraternitatis 35. quæſt. 1. ita Emman. Sà de impedim. Matrimonij nu. 13. Henriq. d. cap. 10. §. 1. Sanch. d. lib. 7. diſp. 64. num. 11. Reginald. lib. 31. nu. 146. Coninch. dict. diſput. 32. dub. 4. num. 46. Gutier. de matrim. cap. 87. nu. 15.

168 Et parum refert ad affinitatem cōtrahendam quod fœmina ſeminet, vel non, cum eius ſemen ad generationem neceſſarium non ſit Sanch. d. lib. 7. diſp. 64. nu. 1. Gutier. c. 54. nu. 25. Bonacina d. puncto 12. nu. 12.

169 Etiamſi copula ſit cum fœmina inuita, & coacta c. ad diſcretionem, de eo qui cognouit, vel ignorante, dormiente, ebria, inſana, quia ea copula ſatis eſt ad generationem, Vuald. in candelabro aureo par. 1. tit. de matrimon. numero 200. & 201. Gitet. in repet. cap. ad limind 30. quæſt. 1. §. 4. quæſt. 212. numero 502. Azeued. l. 7. nu. 13. tit. 20. lib. 8. noua recopil. Matienſ. in rub. tit. 1. glo. 1. num. 173. lib. 5. noua recop. Sanch. dict. lib. 7. diſput. 64. num. 17. Valer. Reginald. d. lib. 31. num. 167. Baſil. Ponc. de impedim. matrim. cap. 38. §. 1.

170 Vnde ſi ſemen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum fœmineum, non contrahitur affinitas, quia illi non ſunt facti vna caro, nec ſibi adhæſerunt, & aliàs innumeros ſcrupulos inijceret ea opinio dubitantibus hominibus, an ab illis dormientibus effuſum ſemen raptum à dæmone, alioque delatum eſſet, quamuis contrarium teneant plures citati per Sanch. libr. 2. diſput. 21. nu. 2. Bonacina d. puncto 12. nu. 13.

171 Nec etiam contrahitur ſi caſu ad ſe traheret vterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis, Baſil. Ponci. de imped. matrim. c. 38. in princip.

172 Requiritur præterea, vt in ea copula ſit effuſio veri ſeminis, qua ratione ex copula eunuchorum vtroque teſticulo carentium non oritur affinitas vlla, nec ex copula non conſummata aliquorum, ſi ante ſeminationē ſeparentur, Sanch. d. diſput. 64. numer. 11. Bonacina dicto puncto 12. num. 14.

173 Nec denique ex copula ſodomitica oritur aliqua affinitas, vt per Bonacoſ. commun. crimin. p. 2. verbo affinitas. fol. 3. verſo, Viui. tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 26. nu. 14. verſ. nec ipſa affinitas, pag. 348. Cened. ad Decretal. collect. 35. nu. 1. in fi. Azeu. lib. 7. nu. 20. tit. 20. lib. 8. noua recop. Sanch. d. diſp. 64. nu. 13. Farin. d. q. 148. nu. 54. Valer. Reginald. d. l. 31. nu. 146.

174 Impedimentum publicę honeſtatis, quod oritur ex matrimonio nondum conſummato, ad eoſdem gradus extenditur, ad quos conſanguinitas, vel affinitas, ſcilicet, vſque ad quartum gradum; nam limitatio per Concil. Trident. facta ſeſſ. 24. de reformat. Matrimon. caput. 3. de impedimento publicæ honeſtatis, intelligitur tantum de honeſtate orta ex ſponſalibus, vt declarauit Pius V. in quodam Breui, de quo infra, ita Petr. de Ledeſma de Matrim. q. 55. artic. 1. prope finem, Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 234. Henriq. lib. 12. cap. 10. nu. 2. Valentia tom. 4. diſput. 10. q. 5. puncto 3. §. honeſtas, Sanch. d. lib. 7. diſput. 68. numero 10. cum ſequentibus, Bonacina de Matrim. quæſt. 3. puncto 11. numer. 10. Baſil. de impediment. matrimonij cap. 18. §. 1.

175 Ex matrimonio enim per verba de præſenti, copula non ſequuta, nō oritur affinitas, remanet tamen impe-

dimentum hoc vlterioris gradus,& ita deciſum referũt *Franciſc. Leo in theſauro Eccleſ. par. 2. cap. 9. nu. 92. praxis noua Epiſcop. pag. 2. c. 4. num. 34. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 5. libr. 1. de Matrim. in declarat. num. 89. Rebell. d. par. 2. lib. 4. in appendice nu. 106. Gutier. de Matrim. c. 103. nu. 24.*

176 Sed quando impedimentum publicę honeſtatis ſimul concurrit cum impedimento affinitatis in diſpenſatione (quam ſolus Summus Pontif. præſtare poteſt) vtrumque impedimentum explicite, vel ſaltem implicite in petitione explicandum eſt, *Cou. de ſponſ. p. 2. c. 6. §. 7. Henriq. d. c. 10. nu. 3. Bonacina d. puncto* 12. *nu.* 22.

177 Vt autem ea publica honeſtas oriatur ex matrimonio nondum conſummato, ſaltem requiritur ne ſit inualidum defectu conſenſus, veluti ſi metus ſufficiens interueniſſet, vel error perſonæ, &c. nam ex Matrimonio rato, alio capite inualido, conſurgit hoc impedimentum, cum non ſit recedendum à iure antiquo hoc diſponente in *cap. ſponſam, de ſponſal.* dum iure nouo non eſt aliter decretum, vt patet ex *dict. Breui Pij V.* ita *Sanch. d. l. 7. diſp. 70. num. 5. Valent. d. §. honeſt. Rebel. d. par. 2. l. 3. q. 14. nu. 1. & l. 4 ſect. 5. in declarat. Cardin. nu.* 101. *Henriq. lib. 11. c. 10. nu. 2. Bonacina d. puncto* 11. *nu.* 11. vbi *num.* 12.

178 Reſoluit ex matrimonio rato amentium, vel puerorum non conſurgere impedimentum hoc publicæ honeſtatis.

179 Nec obſtat tex. in *c. iuuenis, de ſponſalibus*, dum probat ex matrimonio ante ſeptennium oriri hoc impedimentum: quia reſpondetur procedere ex eo quia iam erant proximi ſeptennio, cum tentauit vir eam cognoſcere, licet implere non potuerit, vt tex. ille tenet, vnde præſumit malitiam ſufficientem ad conſenſum.

180 Ex matrimonio autem celebrato ſub conditione de futuro non oritur impedimentum hoc antequam adimpleatur conditio, quia contractus non obligat ante conditionis euentum, ea vero adimpleta ſtatim inducitur impedimentum abſque nouo conſenſu, ita *Henriq. dict. capit.* 10. *numero* 2. *Gutier. d. cap.* 103. *numero* 26. *Sanch. d. diſput.* 70. *numero* 21. *Bonacina dict. puncto* 11. *numero* 16. vbi *num.* 18. contra *Sanch. d. diſputat.* 70. *num.* 13.

181 Aſſerit huiuſmodi impedimentum oriri ex matrimonio contracto ſine Parocho & teſtibus, cum hoc Matrimonium non videatur inualidum defectu cõſenſus, ſed defectu ſolemnitatis ab Eccleſia præſcriptæ: quod ego non approbo, cum hęc nullitas proueniens ex defectu Parochi, & teſtium ſit irremiſſibilis, nulloque alio modo poſſit ſuppleri, nec contrahentium conſenſu validari, & ita deciſum fuiſſe poſt hæc ſcripta inueni apud *Armendar. d. loco nu.* 87.

182 Ex ſponſalibus etiam validis, & certis iure Eccleſiaſtico oritur huiuſmodi impedimentum in primo gradu, vt patet ex *Concil. Trid. d. cap.* 3. vbi hoc impedimentum in ſponſalibus reſtrictum eſt ad primum gradum, & ita declarauit *Pius V. in ſuo Motu proprio*, qui incipit *Ad Romanum ſpectat, edito anno* 1568. in hæc verba. Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium declaramus, & definimus Decretum Concil. huiuſmodi omninò intelligendum eſſe, & procedere in ſponſalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio ſic, vt profertur, contracto, ſed in eo durare adhuc impedimentum omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum Conc. decretum introductũ erat, referunt *Nauarr. in man. cap. 22. nume. 56. Henriq. d. c. 10. §. 2. Valent. par. 4. diſp. 10. q. 5. puncto 3. Sanch. d. lib. 7. diſp. 7. num. 5. Rebel. d. lib. 4. in appendice nu. 98. Reginald. d. lib. 31. nu. 128. Coninch. d. diſput. 32. dub. 5. num. 70. concl. 3.*

183 Ex quibus primo infertur impedimentum hoc publicæ honeſtatis non induci quando aliquis fictè conſentit, quia *Concil. Trid.* citato loco decernit ex ſponſalibus quacunque ratione inualidis non oriri impedimẽtum publicæ honeſtatis, ſed in hoc caſu ſponſalia ſunt inualida, cum ad ſui valorem poſtulent interiorem cõſenſum: ergo non inducitur impedimentum publicæ honeſtatis, quando aliquis fictè conſenſit, ita *Petr. de Ledeſ. q. 55. art. 4. verſ. nihilominus, Nauarrus in manu. c. 22. nu. 57. Bonacina d. punct.* 11. *nu.* 3.

184 Secundo infertur ex ſponſalibus, aut Matrimonijs metu, aut errore perſonæ, vel deliberatè, aut à deſtituto ſufficienti ratione contractis, ideoque inualidis, nullum naſci impedimentum, ſicut nec naſcitur ex ſponſalibus cum incerta contractis: quia deficit legitimus cõſenſus, qui debet in certam perſonam ferri: ita *Rebell. d. quæſt. 14. num. 3. Coninch. d. diſput.* 32. *numero* 16. *Reginald. d. lib. 31. num. 127. Gutier. dict. c. 103. nu.* 18.

185 Tertio infertur ex ſponſalibus conditionatis ante aduentum conditionis non oriri huiuſmodi publicæ honeſtatis impedimentum, ob defectum conſenſus, qui ſuſpenditur vſque ad illius euentum: ita *Sanch. lib. 7. diſput. 69. numero tertio, &* 11. *Petr. de Ledeſma d. cap. 15. concl. 9. dub. ſecundo in fine. Reginald. lib. 31. numero 129. Coninch. dict. diſput. 62. numer. 61. Gutier. dict. cap. 103. numero 19. & 20. Bonacina dict. puncto 11. numero 5.* vbi *numero* 6. reſoluit infidelem, qui tempore infidelitatis contraxit ſponſalia cum Berta, poſſe validè matrimonium inire cum eius matre, vel ſorore non ſolum ante Baptiſmum, ſed etiam poſt illud ſuſceptum, quia huiuſmodi impedimentum non eſt inductum iure naturę, vel diuino: ſed iure Eccleſiaſtico, cui non ſunt ſubiecti infideles.

186 Quarto infertur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu non oriri publicæ honeſtatis impedimentum: ita *Sanch. lib. 7. diſput. 68. num. 18 & 19. Reginald. d. lib. 31. nu. 129. verſic. aduerte* 5. vbi ſecus reſoluendum putat ſi ijdem filij cõſenſerint ſiue expreſſe, ſiue tacitè, veluti ſi parentes fuerint, nec cum iam eſſent doli capaces contradixerint, de quo etiam *Petr. de Ledeſma dict. capit. 16. concluſ. 3. dub.* 2.

187 Quinto infertur ex omnibus ſponſalibus quacunque ratione irritis, quandiu ipſa publica ſunt, & nullitas occulta, oriri publicæ honeſtatis impedimentum, ita *Nau. in manuali c. 22. num. 57. Coninch. diſp. 32. nu. 69 Reginald. d. lib. 31. num.* 127. vbi *num.* 70. reſoluit matrimonium clandeſtinum cum habeat rationem ſponſalium inducere eodem modo impedimentum, atque alia ſponſalia.

188 Sexto infertur impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis non ceſſare, quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu, quia impedimenta matrimonij non dependent à voluntate contrahentium, ſed ab Eccleſia, quæ conſtituit, vt impedimentum publicæ honeſtatis conſurgat ex ſponſalibus validis, ſponſalia autem non ob id fuerunt inualida, eo quod poſtea diſſoluantur: ita *Sanch. libr. 7. diſput. 68. numero 21. Bonacina dict. puncto 11. numero ſeptimo.* Sed contrarium melius tenent *Sà numero 12. & Gutier. numero* 11. citatis locis

Rebell.q.2.de oblig.iuſtit.lib.3.q.14.n.2.& in declarat. Card.ſect.5.nu.99. Armendar. d.loco nu.86.& 72. quorum duo vltimi referunt deciſum ſponſalia per verba de futuro contracta poſſe quandoque ante contractum matrimonium per verba de præſenti, mutuo contrahentium conſenſu diſſolui, atque vbi ſic diſſoluta fuerint, nullum hodie inducere impedimentum.

Cognatio ſpiritualis inter quos contrahatur atque impedimentum ſit ad Matrimonium contrahendum dixi ſupra *Alleg.30.nu.53.& 54. & à num.32.* late de hac materia.

189 Cognatio legalis procedens, ſiue ex adoptione perfecta, quæ dicitur arrogatio, ſiue ex imperfecta, quæ communi nomine appellatur adoptio, quamuis in multis differant, ſemper impedit, & dirimit Matrimonium, videlicet, inter adoptātem, & adoptatum, & deſcendentes adoptati vſque ad quartum gradum, & hæc cognatio inter has perſonas ſemper impedit, etiamſi adoptio diſſoluta fuerit *cap. diligere 30.q.3.* Deinde inter vxorem adoptantis, & adoptatum, & inter vxorem adoptati, & adoptantem, & perpetuò durat ſicut prima, etiamſi adoptio ſublata ſit *l. adoptiuus ff. de ritu nup.* Denique inter filios, ſeu filias adoptantis, & adoptatum, ſeu adoptatam, & durat quandiu filij, vel filiæ adoptantis exiſtunt ſub illius poteſtate *cap. 1. de cognat.legali, cap.per adoptionem 30.quæſt.3.* quæ omnia latiſſimè declarant *Couar.de ſponſal.part.2.capit.6.§.5. Henriq.in ſumm.lib.12.cap.12. Cened. ad Decretum collect.38.num.5. Sanchez de Matrimon.lib.7.diſput.63. Gutier.eodem tract.c.102. Valer.Reginald.in praxi fori pœnit. lib.31.num.158.cum ſequentibus, Baſil. Ponc. de impedimentis Matrim.c.25. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento q.3.puncto 5.§.3.* apud quos videbis quicquid in materia deſiderari poteſt, quod recenſere non eſt inſtituti noſtri, cum ex dictis poſſis colligere quinam Matrimonium contrahere dicantur in gradibus prohibitis, vt ſub reſeruatione præſentis caſus contineantur.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluere poteſt à caſibus reſeruatis, qui eos reſeruauit.*
2 *Capitulum Sede vacante ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis epiſcopalis, niſi in caſibus iure expreſſo vetitis.*
3 *Capitulum Sede vacante poteſt Confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus reſeruatis.*
4 *Epiſcopus poteſt vices ſuas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis.*
5 *Caſus omnes ſibi reſeruatos concedens, non videtur concedere facultatem abſoluendi à cenſuris.*
6 *Epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, non videtur ideò concedere caſus ſibi reſeruatos.*
7 *Abſoluendi, conceſſa generalis facultas Summo Pont. ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis, an comprehendat caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt? oſtenditur.*
8 *Priuilegia omnia, etiam Mare magnum, Confeſſarijs Regularibus olim conceſſa abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis, ſunt reuocata.*
9 *Abſoluendi conceſſa facultas à caſibus reſeruatis ſimpliciter extenditur ad præterita, & futura.*
10 *Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur ad eos, quos ipſe reſeruauit.*
11 *Delegatus ab Epiſcopo ad abſoluendum pœnitentes à caſu particulari reſeruato, prædictum caſum alteri delegare non poterit.*
12 *Abſolutio quomodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato, quando fit Confeſſio ei, qui facultatem non habet abſoluendi ab illo, oſtenditur.*
13 *Confeſſarij delegati ad abſoluendum à reſeruatis quomodo ſe habere debeant, oſtenditur, & num.14.*
15 *Parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo, poteſt abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis in cuius diœceſi peccauit.*
16 *Vagabundus poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorum criminum eſſent reſeruata, ſi hic non ſunt reſeruata.*
17 *Pœnitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*
18 *Regularium Superiores quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt.*

A CASIBVS EPISCOPO reſeruatis qui poſſint abſoluere?

ALLEGATIO LII.

1 A Caſibus reſeruatis poteſt abſoluere, qui eos ſibi reſeruauit, eius enim eſt ſoluere cuius eſt ligare *l. 3. ff. de re iud. c. verbum de pœnit. diſtinct. 1.* vbi diffinitum eſt par, & æquale ius eſſe ſoluendi, & ligandi, ille etiam qui potuit excommunicare, poteſt abſoluere, vt tradit *gl. verbo inferior, in cap. inferior 21. diſtinct.* probant *tex. in c. prudentiam §. ſexta, de offic. deleg. & in c. ad reprimēdam, de offic. Ordin.* & non ſolum poteſt abſoluere à cenſuris latis à ſe, ſed etiam à ſuis prędeceſſoribus, *Mari. Alter. de cenſur. tom. 1. diſp. 2. de abſolut. ab excommu. lib. 4. c. 2. Bonacina eod. tract. diſp. 1. q. 3. puncto 2. num. 1.* Sic etiam ſucceſſor illius, qui caſus ſibi reſeruauit poteſt ab eis abſoluere *praxis noua epiſcop. p. 2. c. 1. nu. 16.*

2 Capitulum Sede vacante cum ſuccedat in omnibus quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, niſi in caſibus iure expreſſo vetitis, vt probat *text. in c. 2. ne Sede vacante,* & reſoluunt *Flam. de reſig. lib. 7. q. 23. à nu. 26. Azori. inſti. moral. p. 2. lib. 3. c. 27. q. 6.*

3 Poterit Confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus reſeruatis ex eodem *Azori. d. c. 37. q. 16. Ugolin. de poteſta. Epiſcopi c. 36.* Sedes vacans non tantum per obitum Epiſcopi, ſed etiam ſi longo tempore abſens eſt à diœceſi, nec patet aditus ad eum, vt ſi detinetur vinctus apud infideles, ex *c. ſi Epiſcopus, de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* hoc enim caſu non Archiepiſcopus, ſed Capitulū, ac ſi Sedes per mortem vacaret, in ſpiritualibus, & temporalibus miniſtrare debet, ita *Mari. Alter. d. c. 2. verſ. neque.*

4 Poteſt Epiſcopus, vel alius quicunq; facultatem habens reſeruandi ſibi caſus, vices ſuas expreſſe delegare ad abſoluendum à prędictis caſibus ſibi reſeruatis, vt firmat *Ugolin. d. c. 36. §. 1.* virtute huius delegationis, & mandati poterit delegatus ab eis abſoluere, dummodo ante abſolutionē non moriatur, delegatio. n. morte delegantis extinguitur, *l. & quia ff. de iuriſd. omn. iud.* ſecus vero ſi per modum licentię alicui fuerit cōceſſa à prędictis caſib. abſolutio, vt per *tex. in c. ſi gratioſe, de reſcript. lib. 6.* reſoluunt *Ugol. d. c. 36. §. 2.* & poſt *Soar. Poſſeuin.*

de officio Curati capit. 7. numero 11. verſic. quæres forte. Quapropter videndum eſt an caſus omnes ſibi ſint delegati, an vero aliqui tantum, an per mandatum, vel licentiam, aut qualibet verborum forma, ne fines mandati excedens, actum nullum reddat, ſeſeque æternis ſupplicijs dedat, argum. *l. diligenter ff. mandati*, reſoluit *Lel. Zecch. de caſibus Epiſcopo reſeru. in princip. obſeru. 1.*

5 Concedens omnes ſuos caſus ſibi reſeruatos non videtur concedere facultatem abſoluendi à cenſuris, cum ſint diuerſa peccata, ſiue caſus, quoniam à diuerſis non fit illatio *l. Papinianus exuli ff. de minoribus.*

6 Nec concedendo quod poſſint abſoluere à caſibus, & cenſuris, concedit abſolutionem, vel diſpenſationem votorum, aut irregularitatem, eadem ratione, quia facultates iſtæ non poſſunt extendi. Nec ſi Epiſcopus concedat alicui omnem ſuam facultatem, & auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, videtur ideò concedere caſus ſibi reſeruatos, ea conſideratione, quod reſeruata non veniant ſub generali conceſſione, ita totum referunt *Nau. in man. c. 27. nu. 261. Lel. Zecch. d. tract. de caſib. Epiſcopo reſeru. in princ. obſeru. 1. Gambar. de caſib. Papæ reſeru. c. 2. nu. 22.*

7 Quæret aliquis, an conceſſa generali facultate à Summo Pontif. abſoluendi ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis, cōprehendat caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt? In qua quæſt. *Nau. in tr. ita quorundam not. 11. nu. 35. de iud.* tenet Confeſſariū habentem poteſtatem abſoluendi ab omnibus excommunicationibus iuris, & Bullæ Cęnæ Domini, non poſſe quem abſoluere ab excommunicatione prædicta Epiſcoporum, niſi habeat etiam aliunde legitimam poteſtatem abſoluendi ab eorum excommunicatione: hæc autem ſententia in eo fundari poteſt, quia Papa huiuſmodi conceſſione videtur velle concedere tantum facultatem abſoluendi ab excommunicationibus, quarum abſolutiones pertinent ad Papam, & nullo pacto velle præiuditium aliquod inferre Epiſcopis, ſicut cum Papa promulgat legem generalem non vult derogare conſuetudinibus particularibus, legitimis, & approbatis, nec ſtatutis Epiſcoporum *capit. 1. de Conſtit. lib. 6.*

Verum contrarium, imò Confeſſarium habentem generalem facultatem à Papa abſoluendi ab omnibus excommunicationibus, & cenſuris reſeruatis Sedi Apoſt. poſſe abſoluere etiam à caſibus in ſpecie Epiſcopis reſeruatis, non caret probabilitate, nam Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem, *Extrauag. vnam Sanctam, de maiorit. & obed.* immediatam quoad omnia ſpiritualia, quam nemo poteſt ab illo tollere, vel diminuere, *capit. cuncta per mundum, capit. per principalem 9. quæſt. 3.* Et quamuis poteſtas reſeruandi aliquos caſus conueniat Epiſcopis, vt patet ex *Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7.* non tamen inde colligitur conuenire illis iure diuino, vt non poſſit Papa ex iuſta cauſa limitare, & coarctare, & de caſibus ab illis reſeruatis diſponere, quia hæc reſeruandi poteſtas non pertinet ad eſſentiam Ordinis epiſcopalis, neque ad iuriſdictionem neceſſariam ad abſoluendum, ſed ad iuriſdictionem externam gubernationi eccleſiaſt. accommodatam, & ad Chriſtiani populi diſciplinam, Papa enim iure proprio, alij vero Epiſcopi iure proprio, ſed a Romano Pontif. dependenti poſſunt caſus reſeruare, & tenet *Gambar. præd. tractat. de caſibus Papæ reſeru. cap. 1. num. 21.* quo fundamento redarguens quendam contrariam opinionem tenentem, hanc etiam partem ſequi videtur idem *Nau. in man. cap. 27. numer. 263.* Sed primam veriorem iudico.

8 Vnde abſolutio à caſibus ſpecialiter Epiſcopo reſeruatis penes ipſum eiuſque delegatos adeò annexa eſt poſt *Concil. Trid.* vt iam hodie ſint reuocata omnia priuilegia Confeſſarijs Regularibus olim conceſſa abſoluendi ab eis, & quando id ita non eſſet, iam expreſſiſſimè nunc reuocata ſunt per nouum Edictum, Decretum, ac Conſtitutionem, de qua ſupra, vt tenet *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 46. articul. 4. concluſ. vnic.* Ita vt Regulares etiam per priuilegium, quod, Mare magnum vocatur, facultatem non habeant abſoluendi Pœnitentes à caſibus Epiſcopis reſeruatis, referunt per Sacram Congregationem deciſum *Frat. Ludouic. Beia reſponſorum caſuum conſcient. par. 2. caſu 21. in fin. verſic. nunc tamen, & part. 3. caſu 5. in fine, verſ. hoc tamen, Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 12. c. 13. num. 63. Miranda d. quæſt. 46. artic. 2. in fine, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. ſecundo tit. 18. lig. 72. de religionibus, nu. 56. Nicol. Garcia de benefic. par. 3. c. 2. numero 269. Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 61. artic. 13.*

9 Sacerdos, ſeu Confeſſarius, cui facultas fuit data abſoluendi à caſibus reſeruatis ſimpliciter, poteſt abſoluere à præteritis & futuris iuxta reg. *l. de pretio, ff. de public. in rem act.* Et etiam quando illi fuit conceſſa licentia pro aliqua tantum perſona, poteſt eam abſoluere à reſeruatis, quæ poſt licentiam habitam, etiam commiſit pro prima tantum vice. Secus verò ſi licentiam petijt, vt abſolueret quempiam à caſibus, in quos incidit, quia hoc caſu à commiſſis ſolum abſoluet, non autem ab ijs, quos deinceps commiſit. Si vero licentia fuit petita à pœnitente, vt abſolui poſſet à reſeruatis, tunc à præteritis tantum abſolui poterit, niſi etiam expreſſe concedatur, vt poſſit abſolui, etiamſi deinceps in huiuſmodi peccata incideret, ita *Vgolin. dict. capit. 36. §. 5.*

10 Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur ad eos, quos ipſe reſeruauit, non vero intelligitur conceſſiſſe licentiam abſoluendi etiam à caſibus iure ipſi reſeruatis, niſi ſpeciatim facultatem conceſſiſſet Epiſcopus abſoluendi etiam à cenſuris, & à caſibus iure ipſi reſeruatis, ita *Vgolin. dict. capit. 36. §. 6.* Vigore tamen facultatis conceſſæ Societati, cum clauſula, vt ingrediens in talem ſocietatem poſſet abſolui ab omnibus caſibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poterit tunc abſolui pœnitens à quibuſcunque reſeruatis Epiſcopo, tam à iure, quàm ab homine, reſoluit *Fr. Ludouic. Beia reſponſor. caſuum conſcientiæ p. 2. caſu 21. per totum.*

11 Huiuſmodi ab Epiſcopo delegatus ad abſoluendum pœnitentes à caſu particulari reſeruato, prædictum caſum alteri delegare non poterit, iudex enim delegatus delegandi poteſtatem non habet *l. à iudice, C. de iudicijs*, niſi Ordinarius ſpeciatim ſubdelegandi facultatem cōceſſerit, vel quis ad vniuerſitatem delegatus eſſet, qui enim delegatur ad vniuerſitatem, Ordinarius quaſi eſt, vt dicit *gl. verbo delegatus, in c. cum cauſa, de appellat.* ita *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 179. Nau. conſ. 22. de pœnitent. Vgol. d. c. 36. §. 7.* vbi etiam reſoluit, quod vbi quis ſubdelegandi poteſtatem habet, non poteſt ſubdelegare facultatem alicui, qui ipſum ſubdelegantem à reſeruatis abſoluat.

12 Abſolutio quomodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato, quando ſit confeſſio ei, qui facultatem non habet abſoluendi ab illo, varijs modis docent *Iacob. de Graffijs in aureis deciſ. par. 1. lib. primo capit. decimo tertio, numero 70. Leli. Zecbi. de caſibus Epiſcopo reſeruatis, in princip. obſeruat. 4. Gambarupta d. cap. 2. num. 38.* & omiſſis, quæ ſuper hunc art. diffuſe tradunt, ſemper cõſulerem, vt fiat quod tradit *Nauar. in man. capit. 26. nu. 6.* in hæc formalia verba. Octauo quod pœnitentem habentem peccatum reſeruatum non debet abſoluere ab eo ſine priuilegio, Bulla, vel alia licentia eius, qui illa poteſt dare: ſed debet abſoluere à quibus poteſt, & pro abſolutione reſeruati mittere ad eum cui reſeruatum eſt, cui ſolum reſeruatum confiteatur, vt ab illo abſoluatur, aut abſoluendus ad priorem Confeſſarium remittatur. Quare, vt cuidam doctiſſimo reſpondi, non debet dicere abſolute. Abſoluo te ab omnibus peccatis mihi confeſſis, ſed cum limitatione, exceptis tali, & tali: poſſet item pœnitens per ſe, vel per alium, ante, vel poſt ſuam Confeſſionem impetrare facultatem ſecretam, verbo, aut ſcripto ab eo, cui reſeruatum eſt, abſoluendi à proprio Confeſſario: ſed quia hic modus periculoſus eſt, eo quod peccatum extra Confeſſionem detegitur, tutius eſſet, vt confeſſarius per ſe, vel alium impetraret ſibi facultatem abſoluendi ab illo, vel illo peccato, ei reſeruato. Superior autem, cui eſt reſeruatum peccatum, non poteſt abſoluere ab illo, antequam ipſi, vel alteri omnia fuerit confeſſus. Hæc *Nauar.* dicto loco.

13 Videant huiuſmodi delegati, an caſus ſint ſibi libere conceſſi, vel cum limitationibus appoſitis: quando enim Epiſcopi alicui concedunt facultatem abſoluendi in ſpecie ab aliquo peccato ſibi reſeruato, & committunt nudam abſolutionem, ſiue nudum miniſterium abſoluendi cum hac, vel tali moderatione, modo, vel ſatisfactione, is modus omnino ſeruandus eſt, aliàs abſoluens nihil agit, cum limitata cauſa limitatum producat effectum *l. in agris, ff. de acquir. rerum domin.* & fines mandati ſunt diligenter obſeruandi, *l. diligenter, ff. mandati,* ita *Iac. de Graff. d. libro primo capit. 32. numero tertio. Leli. Zecbi. d. loco obſeruat. 3. Gambarupt. d. cap. 2. numero 48.*

14 Aduertant etiam in qua regione ſibi ſit eiuſmodi poteſtas conceſſa: nam cum iuriſdictio non extendatur vltra terminos demandatos, *l. 1. in princip. ff. de iuriſdict. omn. iud. capit. 1. in princip. de pœnit. diſtinct. 6.* abſoluens extra ſuam iuriſdictionem nihil ageret, tanquam ſententia lata à iudice non ſuo, & extra territorium, *leg. fin. ff. de iuriſd. omn. iudic. l. præſes, ff. de offic. Præſ.* quo fundamento ita reſoluit *Leli. Zecbi. dict. loco obſeruat. ſecunda.*

15 Non abs re quæres iam an Parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo, poſſit abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis, in cuius diœceſi peccauit? Reſpondendum quod ſic: nam peregrinus habens caſus reſeruatos in ſuo Epiſcopatu, ſed non reſeruatos, vbi confitetur, debet abſolui ab habente facultatem in caſus reſeruatos, ita *Nauar. dict. cap. 27. numero 261. verſic. decimo, Gambarupt. dicto capit. 2. numero 34. Poſſeuin. de officio Curati, capit. 7. numero 49.* vbi etiam dicit, quod ſi veniat habens caſum reſeruatum, qui, quando eſt factus, non erat reſeruatus, ſed poſtea eſt reſeruatus, non abſoluitur niſi ab habente dictam facultatem, quia in abſolutione reſeruatorum reſpicitur tempus, in quo datur abſolutio. Si veniat habens caſum reſeruatum, ſed cum factum fuit non credebat mortale, ſi ignoratum fuit inuincibiliter abſoluitur ab omni expoſito, quia ſolum mortale poteſt reſeruari, at hoc non eſt tale, *Graff. dict. libro primo capit. 3. num. 71. Henriq. in ſumm. lib. tertio capit. 14. num. 6. Poſſeuin. dicto numero 49. verſic. ſi veniat, in vlt.*

16 Vagabundus verò nullam certam ſedem habens, poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorum criminum eſſent reſeruata, ſi hic non ſunt reſeruata, quia cum iſte nullum habeat domicilium, adſtringitur tantum legibus Epiſcopi loci, vbi confitetur, ſic tradit *Sot. in 4. ſentent. diſtinct. 19. quæſt. 4. artic. 2. colum. 10* quem refert *Gambarupta vbi proxime numero 36.* Aduertendum tamen, quod ſi Curatus, qui habet caſus reſer. audit ſuum Paroch. in alieno Epiſcopatu caſum habentem ibi reſeruatum, non reſeruatum autem in Epiſcopatu Curati, poteſt eum abſoluere, quia cum hic Curatus abſoluat auctoritate ſui Epiſcopi ſuum ſubditum legitimè confitentem, & caſus à ſuo Epiſcopo non ſit reſeruatus, validè abſoluit *Poſſeuin. d. nume. 49. verſ. quid ſi.*

17 Pœnitentiarius electus vigore *Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de reformat. capit. 8.* ſi non habet auctoritatem abſoluendi ab Epiſcopo, non poteſt abſoluere à caſibus Epiſcopalibus, ex ratione & vi ſolius officij, cum de caſuum reſeruatorum abſolutione nouo iure nihil decretum ſit: ita *Nau. conſil. 20. ſub tit. de pœnit. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 44. praxis Epiſcop. p. 1. verbo dimiſſoriæ, §. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſ. 179 in fine. Clemens Octauus.*

18 Anno Domini 1593. expendens, quod quidam Regulares dum Superiori conſcientiam ſuam detegere formidant, adduci poſſunt in æternæ damnationis periculum, & ſpiritualis remedij deſperationem, ſanxit, ne eorum ſuperiores ſibi abſolutiones reſeruent, niſi in caſibus expreſſis, ſeu eorum aliquibus, cum hæc ſcilicet crimina commiſſa erunt. Venefica, incantationes, ſortilegia, apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eo prouenerit, vt extra ſepta monaſterij, ſeu conuentus fiat egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta. Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. Iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo: Procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum ad animatum fœtum, etiam effectu non ſequuto. Falſificatio manus, aut ſigilli officialium, monaſterij, aut conuentus. Furtum de rebus monaſterij, ſeu conuentus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale. Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus. Occiſio, ſeu vulneratio, aut grauis percuſſio cuiuſque perſonæ. Malitioſum impedimentum, ſeu retardatio, aut apertio litterarum à ſuperiori ad inferiores, aut ab inferioribus ad ſuperiores: & quando aliud reſeruandum videbitur, fiat ex deliberatione Generalis, vel Prouincialis in ea prouincia. Non audiant Superiores Regularium Confeſſiones, niſi aliqui huiuſmodi reſeruatum admiſerint, aut ſponte petierint, ſed habeant duos, aut tres alios deputatos, nec vllatenus vlli ea notitia ad externam gubernationem vtantur: poſſunt tamen in genere graues aliquas pœnitentias, etiam non reſeruatis imponendas decernere. Sed quia noſtri ſtatuti non eſt agere de his caſibus Prælatis Regulari-

gularibus reſeruatis pro illorum declaratione, qui eam ſcire cupit, conſulat P. Soarez tom. 4. diſputat. 28. ſect. 3. Quarant. in ſumm. bullarij verbo caſus reſeruatus, in principio, Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 20. art. 1. cum ſeqq. Frat. Ludouic. Miranda in man. Prælatorum tom. 2. q. 34. artic. 7. cum ſeqq.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur de reſidentia Epiſcoporum agentes.*

2 *Reſidentia in Epiſcopis, & Parochis eſt de iure diuino.*

3 *Reſidentia Epiſcoporum facienda eſt in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis.*

4 *Mala ex non reſidentia Epiſcoporum quæ ſequantur.*

5 *Epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſint à ſuis Eccleſiis abeſſe.*

6 *Charitas Chriſtiana, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis? oſtenditur.*

7 *Neceſſitas vrgens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidẽtia, quomodo intelligenda.*

8 *Abeſſe ab Eccleſia iuſtè poteſt Epiſcopus, occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum ouium ſuarum.*

9 *Abeſſe à ſua Eccleſia non poteſt Epiſcopus propter perpetuum morbum.*

10 *Obedientia debita, propter quam excuſatur Epiſcopus à reſidentia, qualis dicatur.*

11 *Epiſcopi lege reſidendi Summi Pontif. conſenſu ſolui poſſunt.*

12 *Cardinales ſunt pars corporis Papæ, illique aſſiſtere tenentur, ita vt à Curia ſine eius licentia illis diſcedere non liceat.*

13 *Cardinales Romano Pontif. aſſiſtentes iuſtam habent cauſam, vt abſint ab Eccleſiis ſuis.*

14 *Vtilitas Eccleſiæ euidens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis.*

15 *Vtilitas Reipub. euidens, quæ dicatur.*

16 *Epiſcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe legatus, ſiue Orator Principis ſecularis.*

17 *Epiſcopi in Curia Regum, & aliorum ſecularium Principum fungentes munere & officio Regij Præſidis, Confeſſarij, vel Conſiliarij, quando à reſidentia excuſentur?*

18 *Reſidentia eſt de iure diuino.*

19 *Auctoritas D. Cypriani refertur.*

20 *Reſidentia Epiſcoporum non ſolum in aſſidua corporis præſentia, ſed potius in mentis ſollicitudine, & charitatis ſtudio conſiſtere debet.*

21 *Epiſcopus abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, quas pœnas incurrat? oſtenditur.*

22 *Votum ſuſcipere non poſſunt Epiſcopi, quo vinculum, per quod ſunt ſuis Eccleſiis addicti, dirimatur, ſine ſpeciali Summi Pontificis licentia.*

23 *Religionem intrare non poteſt Epiſcopus ſine Papæ licẽtia.*

24 *Reſignandi Epiſcopatum non eſt iuſta cauſa ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum, & vitam.*

25 *Religionem vouens an poſſit fieri Epiſcopus non adimpleto voto? oſtenditur.*

26 *Declaratur tex. in cap. per tuas, 10. de voto.*

27 *Iuramentum ſanctum de non acceptando Epiſcopatum an ſit validum? oſtenditur.*

28 *Iuramenta illa non ſunt obligatoria, quæ melioris boni fuerint directè impeditiua.*

29 *Epiſcopalis ſtatus eſt perfectior ſtatu religionis.*

30 *Declaratur text. in cap. vnic. diſtinct. 85. ſecundum vnum intellectum.*

31 *Iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij, & perfectionis venialiter tantum peccat: iurans tamen ſe nunquam illud facturum mort. peccabit.*

32 *Peccatum mort. non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellẽdum electum, niſi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præſeferat, vt morum honeſtatem tollat.*

33 *Declaratur d. c. vnic. ſecundum verum intellectum.*

34 *Alternatiua non gaudet Epiſcopus in ſua diœceſi non reſidens, quamuis abeſſet pro exercitio alicuius officij Inquiſitoris Generalis.*

35 *Alternatiua nõ fruitur Epiſcopus abſens, etiam ex cauſa à Concilio approbata.*

36 *Alternatiuam ob abſentiam amittens Epiſcopus, an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia? oſtẽditur?*

37 *Proponuntur certa dubia in hac materia reſoluenda.*

38 *Regulæ quatuor ad illa decidenda conſtituuntur.*

39 *Fundamenta prædictarum regularum oſtenduntur, & earum rationes dantur, nu. 41. 42. 43. & 44.*

45 *Refertur Rotæ Romanæ deciſio in vna Papien. beneficij. decima Aprilis 1617. coram R. P. D. Martino Andrea.*

46 *Alternatiua non gaudet Epiſcopus in illo menſe, etiam ad illum ſpectante, in cuius principio abſens fuit.*

47 *Rubrica habens rationem perfectam poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.*

48 *Regula de octo eſt reſeruatoria menſium.*

49 *Reſeruatio illa octo menſium non tollitur per alternatiuam Epiſcopo conceſſam, & ab eo acceptatam.*

50 *Epiſcopo non reſidente in aliquo ex quatuor menſibus ſibi à Papa mutuatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, ſed ex titulo primæuo reſeruationis.*

51 *Alternatiua non eſt mera & ſimplex remotio obſtaculi, ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum.*

52 *Papa ex octo menſibus ſibi reſeruatis concedit Epiſcopo quatuor, & viceuerſa Epiſcopus de ſuis quatuor dimittit Papæ duos.*

53 *Menſes quatuor alternati, quos occupat Epiſcopus, ſunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vſum, durante reſidentia Epiſcopi.*

54 *Reſpondetur traditis in deciſ. Sulmonen. & numero 55. & 56.*

57 *Adducuntur reſponſiones aliquibus obiectis.*

58 *Martius, & September, qui erant Epiſcopi, per alternatiuam ſunt Papæ, ſuſpenſa Ordinarijs facultate conceſſa in illis conferendi, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non numero 62.*

59 *Abſens Epiſcopus an poſſit conferre in menſibus Iunij, & Decembris, quos firmos appellamus.*

60 *Reſidentia in alternatiua deſiderata debet eſſe menſe integraliter facta.*

61 *Menſis à principio captus Apoſtolicus ſemper remanet Apoſtolicus.*

63 *Prouiſio per Epiſcopum facta in principio, vel in medio menſis Ordinarij, erit legitimè facta, veluti in tempore habili, etiamſi poſtea in fine receſſerit.*

64 *Epiſcopus in principio menſis recedens, cur ita abſens non gaudeat alternatiua in reliqua parte menſis.*

65 *Parochi cur ita dicti?*

66 *Parochialis Eccleſia, quæ dicatur?*

67 *Parochialis Eccleſia, quomodo dignoſcatur?*

68 *Parochiale, ſeu curatum beneficium quoad reſidentiam non dicitur illud, quod non eſt actu curatum, ſed habitu.*

69 *Beneficium in dubio non cenſetur curatum, ſed ſimplex.*

70 Pa-

70 *Parochi in ſuis Eccleſiis debent reſidere, etiamſi beneficium ſit modici valoris.*

71 *Parochi in Eccleſiarum domibus cogendi ſunt habitare, quæ ſi non ſint, in propinquioribus intra Parochiarum limites.*

72 *Parochus tenetur in parochia reſidere, etiamſi in illa tres, vel quatuor eſſent incolæ.*

73 *Reſidentia facienda eſt in Eccleſia digniori, vbi fuerint duæ æquè principaliter vnitæ, quod ſi non conſtat quæ ſit dignior, in frequentiori, quod ſi vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, reſidendum eſt in ea, quæ eſt intra.*

74 *Parochus non habetur pro reſidente ſi in ciuitate habitet ab Eccleſia ſua tribus, vel quatuor milliaribus diſtante, quamuis Dominicis, & feſtiuis diebus ad illam accedat.*

75 *Magiſter Grammaticæ non poteſt deputari in ciuitate, cũ excuſatione reſidẽtiæ ſuæ Eccleſiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non diſtante, etiamſi velit ſingulis diebus feſtiuis Parochiali intereſſe.*

76 *Epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria.*

77 *Parochialem obtinens Eccleſiam poſt Concil. Trident. ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur.*

78 *Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium inſtituti auctoritate Apoſtolica tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi.*

79 *Parochialem habens, in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuente, reſidere non tenetur.*

80 *Baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad reſidentiam.*

81 *Vicarium deputare, donec prouideatur de Rectore, ſpectat ad Epiſcopum, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit.*

82 *Parochias duas habens vnitas æquè principaliter, poteſt in qua maluerit reſidere.*

83 *Canonicatum & Parochialem obtinens in parochiali reſidere tenetur.*

84 *Reſidens in Parochiali, quæ non longè abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Eccleſiam Collegiatam accedere, et in ea diuinis inſeruire poteſt.*

85 *Epiſcopo non licèt pro Cathedrali Eccleſia ſeruitio, & item ſuo, aliquem ex curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſiis, conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere.*

86 *Epiſcopus non poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ diœceſis, niſi pro tempore duorum mẽſium, & tunc relicto idoneo Vicario.*

87 *Inquiſitoris officium à reſidentia Parochialis non excuſat.*

88 *Subcollectoris Apoſtolici officium exercens à reſidentia Parochialis non excuſatur.*

89 *Inimicitiæ graues quando legitimæ ſint cauſæ, propter quas quis reſidere non tenetur in Parochiali?*

90 *Aeris intemperies non excuſat Parochum à reſidentia parochialis.*

91 *Senectus in parocho non excuſat à reſidentia, ſed debet poni Vicarius idoneus, cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochiæ redditibus.*

92 *Abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus.*

93 *Parochus ſine legitima cauſa, & licentia in ſcriptis habita non reſidens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abeſt, ſuos non facit.*

94 *Bona acquiſita ex beneficio Parochi abſentis extra ſuam Parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſt. pertinent.*

95 *Cauſa legitima ab Epiſcopo approbata excuſat à pœnis contra non reſidentes prolatis.*

96 *Licentia diſcedendi requiritur ab Epiſcopo etiam in duobus menſibus à Concilio Tridentino Parocho conceſſis.*

97 *Conſtitutio Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine eius licentia, valida eſt.*

98 *Parochus non ſatisfacit petens licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare.*

99 *Parochus habens licentiam per mendacium, in abſentia fructus percipiens, eos reſtituere tenetur.*

100 *Abſens ex cauſa rationabili, licèt peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad reſtitutionem.*

101 *Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum male perceptorum obtinẽtibus Bullam Cruciatæ.*

102 *Parochus vltra duos menſes abſens poteſt cogi per epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ.*

103 *Fructus non reſidentium debet epiſcopus applicare fabricæ eccleſiæ Parochialis.*

104 *Epiſcopus procedens per ſubtractionem aduerſus Parochos non reſidentes, iuxta Trident. tenetur ſeruare interualla, de quibus ſeſſion. 6. cap. 1.*

105 *Parochi ob non reſidentiam quomodo beneficijs ſunt priuandi?*

106 *Parochus abſens ex iuſta cauſa, ſiue cum licentia, ſiue abſque ea, tenetur relinquere ſubſtitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro ſe populo ſeruiat, niſi abſentia fiat per ſex, vel octo dies.*

107 *Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, ita tenentur ad reſidentiam, vt eis non liceat vigore cuiuſlibet ſtatuti, vltra tres menſes etiam continuos, ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe.*

108 *Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Eccleſiarum, licet habeant iuriſdictionem in Canonicos, ad reſidentiam cogi poſſunt per Epiſcopos, ſub quorum diœceſi ſunt.*

109 *Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum, requirit ætatem 25. annorum inceptorum.*

110 *Canonicatum, & Monaſterium in commendam obtinens debet in canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat curam animarum.*

111 *Monaſterium in commendam ſecularis habens, non obtinet curam conuentus, nec monachorum, ſed tota eſt penes Priorem conuentualem.*

112 *Commendatarij Abbatiæ curam iuriſdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, ad reſidentiam non tenentur.*

113 *Canonicatum, & Parochialem habens in duabus diœceſibus, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, cogendus eſt ad reſidentiam in Canonicatu.*

114 *Archidiaconatus duos habens, dignitate pares, tenetur reſidere in quo magis ſibi placuerit.*

115 *Conſuetudo immemorialis non excuſat à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus.*

116 Con-

116 Conſuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menſes abeſſe, ſublata eſt per Concilium Tridentinum, niſi eſſet confirmata per Sedem Apoſtolicam.

117 Conſuetudo vel ſtatutum, quo cauetur ſeruitium quadraginta annorum Eccleſiæ præſtitum liberare beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt.

118 Abſentiæ cauſam legit. non eſt neceſſe aſſignare, nec licentiam à Prælato obtinere pro abſentia trium mēſium à Concil. Trident. conceſſorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non abſint.

119 Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt, prouidere debent Epiſcopi, ne incurrant in Natale, aut Paſcha Domini, vel ſimiles maximas ſolemnitates.

120 Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt, debent continere nonaginta dies, & poſſunt accipi non ſolum continui, ſed etiam interpellati.

121 Abſentia trium menſium Canonicis conceditur, ſi conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt.

122 Canonici vltra tres menſes abſentes, licet in ciuitate, vbi ipſa Eccleſia exiſtat, ſint præſentes, incidunt in pœnas Concilij.

123 Epiſcopus ob legitimam cauſam dare poteſt Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes.

124 Canonici an pro tribus menſibus ſibi conceſſis in abſentia diſtributiones quotid. conſequantur.

125 Coadiutor & coadiutus poſſunt abeſſe tribus menſibus.

126 Archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione viſitationis.

127 Curæ animarum incumbens imminenti ſuæ dignitati habetur pro præſenti.

128 Canonicatum, & Parochialem habens, & reſidens in Parochiali, quomodo quotidianas diſtributiones lucretur?

129 Canonici curam animarum habentes, quæ illi Eccleſiæ imminet, habentur tanquam præſentes in choro, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta.

130 Canonicatum & Parochialem habenti, in qua poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, permittitur vt in canonicatu reſideat.

131 Canonici, & dignitates in Eccleſiis cathedralibus & collegiatis, etiam ſecluſa conſuetudine, vel ſtatuto, tenētur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro.

132 Diſtributiones tenentur reſtituere aſſiſtentes in choro non cantando, vel de ordinario, & frequenter confabulādo.

133 Canonici debent intereſſe omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum.

134 Celebrans in eccleſia ex deuotione, vel obligatione, tempore, quo cantatur vna hora, non poteſt dici illi interfuiſſe.

135 Diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ ſuæ inſeruientibus, niſi expreſſè id priuilegio iuuarentur.

135 Statuti non eſt habenda ratio, quo cauetur poſſe Canonicos inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnum pro alio, quia eſt contra Concil.

137 Canonici perſonaliter ad canendum Miſſam ſunt cogendi illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ deobligantur.

138 Canonicatus, ac dignitates obtinentes, præſertim in eccleſiis Cathedralibus, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere tenentur.

139 Capitulum, ſeu clerici inferiores ſine Epiſcopo non poſſunt ſtatuere de quotidianis diſtributionibus.

140 Diſtributionum amiſſionem ob non reſidentiam non poteſt Epiſcopus, aut Capitulum remittere.

141 Canonici aſſociantes Prælatum quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem, non ſunt participes diſtributionum quotidianarum.

142 Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem ſacrorum Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſiſterent omnes fructus.

143 Epiſcopus Canonicis ſibi ſeruientibus indulgere poteſt, vt in abſentia, præbendarum, ſeu portionum ſuarum fructus percipiant.

144 Epiſcopus Canonicum, ſeu Capellanum ex cauſa legitima comprehenſa in c. vn. de cleric. non reſid. à reſidentia ſine conſenſu aliorum Canonicorum excuſare poteſt.

145 Epiſcopus ob legitimam cauſam poteſt dare Canonicis licentiam abſentiæ quatuor menſium.

146 Abſens per annum, à dignitate, canonicatus, ſeu præbendæ diſtributionibus eſt priuatus, &c.

147 Pœna contra obtinentes canonicatus, & non reſidentes non procedit in canonico ſimplici carente præbenda.

148 Pœnarum gradus præſcripti à Concilio contra non reſidētes, neceſſario ſeruandi ſunt, antequam deueniatur ad punitionem, aliàs erit nulla.

149 Citatio vna contra non reſidentem ante priuationem ſufficit ſi perſonaliter fiat, ſi tamen ſit abſens trina citatione per edictum publicum eſt vocandus, nec ſufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio eſt nulla.

150 Fructus præbendæ, quibus Canonici, qui abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes priuandi ſunt, applicandi in vſum Eccleſiæ, aut proportionabiliter ſeruientibus, & reſidentibus, num. 152.

151 Pœnam contra non reſidentes poteſt Epiſcopus ante ſententiam minuere, vel augere, ſed non in totum tollere.

153 Abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vt poſſit fructus, & diſtributiones lucrari, duo copulatiuè requiruntur, iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij.

154 Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 3. & ſeſſ. 22. de reformat. cap. 3.

155 Auditores Rotæ Romanæ conſequuntur fructus, & diſtributiones ſuarum præbendarum in abſentia.

156 Inquiſitores contra hæreticam prauitatem habentur in ſuis præbendis, & dignitatibus pro præſentibus, & reſidentibus, non tamen in beneficijs curam animarum habentibus.

157 Collector generalis Cameræ Apoſtolicæ, Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiſcales, & Notarij in cauſis ſpoliorum, eorum officio durante, lucrantur diſtributiones quotidianas in abſentia.

158 Concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotid.

159 Limina Apoſtolorum viſitans Epiſcopi nomine, vel ipſum comitans ad eadem limina quotidianas lucratur diſtributiones.

160 Pœnitentiarius dum Confeſſiones audit cenſetur pro præſente in choro.

161 Examinatores beneficiorum à Synodo diœceſana electi, ſi cauſa examinis abſunt à choro poſſunt ex ſtat. Capituli quotidianas diſtributiones lucrari.

162 Curam animarum exercentes, quæ illi Eccleſiæ, vbi ſunt Canonici, imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta diſtributiones quotidianas lucrantur.

163 Viſitans Eccleſiam, iura, vel redditus ſuæ Præbendæ percipit diſtributiones quotid.

164 Senex beneficiarius quando non reſidens diuinis officijs habeat quotidianas diſtributiones?

165 Obſes datus ab eccleſia, aut etiam repreſſaliarum cauſa

quoti-

quotidianis diſtributionibus priuandus non eſt.

166 *Infirmus, qui perſonaliter diuinis officijs adeſſe nõ poteſt, quotidianas percipit diſtributiones.*

167 *Intellige ſi ſolitus erat reſidere, & intereſſe diuinis, dum bene valebat.*

168 *Intellige, etiamſi quis propria culpa in morbum inciderit.*

169 *Medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum Medici conſilio ſumens, quotidianas percipit diſtribut.*

170 *Peſtis cauſa, qui abſuerit quotidianas diſtributiones non lucratur, niſi conſuetudo ſit vt darentur abſentibus ex legitima cauſa.*

171 *Abſentes pro vtilitate Eccleſiæ diſtributiones quotid. non amittunt, præcipuè ſtante conſuetudine, &c.*

172 *Abſenti à ſeruitio Eccleſiæ ex iuſta cauſa, & pro defenſione iurium ipſius Eccleſiæ, vel ſui beneficij, debentur fructus, & diſtribut.*

173 *Excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione ipſius iurium lucratur fructus, & diſtributiones beneficij.*

174 *Excommunicatus iniquè diſtributiones quotidianas exigere poteſt.*

175 *Suſpenſus iniuſtè, ſiue ab officio, ſiue à beneficio, recuperat quotid. diſtributiones.*

176 *Interdictus iniuſtè, vel nulliter ab ingreſſu Eccleſiæ recuperat quotid. diſtributiones, conſtito de iniuſtitia, vel nullitate.*

177 *Penſio impoſita ſuper Canonicatu, dum Canonicus fuit ſuſpenſus, debet ſolui per Capitulum.*

178 *Incarceratus iniuſtè, ſemota quacunque conſuetudine in contrarium, debet percipere diſtributiones quotidianas.*

179 *Beneficia ſimplicia obtinentes non poſſunt cogi per Epiſcopum ad aliquod ſeruitium perſonale in eis faciendum.*

EPISCOPVS AD RESIdentiam an ſemper teneatur?

ALLEGATIO LIII.

1 DE reſidentia Prælatorum in ſuis eccleſijs facienda agit *Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reformat. capit. 1. & ſeſſ. 23. etiam de reformat. c. 1.* & latè tractarunt *Barthol. Caranza in ſuo ſpeciali tractat. de reſidentia Epiſcoporum, Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par. 3. cap. 2. à numero 4. cum ſequentibus Marc. Anton. Genuenſ. in manu. Paſtorum capit. 31. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 4. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 4. §. 13. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. numero 58. Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij c. 9. Armendar. in addi. ad recopil. legum Nauarr. lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. rub.* vtrum Epiſcopi poſſint ſe abſentare à ſuis Epiſcopatibus, vel debeant in eis reſidere? Item ſuper reſidentia Prælatorum, & aliorum curam animarum habentium, & reſidere debentium emanauit *Conſtit. Pij IV. incip. In ſuprema, Dat. Romæ Kalend. Decembris* 1564. Poſtea ab eodem *Pio IV.* ſuper executione Concilij, & litterarũ eiuſdem Sanctiſſimi contra Archiepiſcopos, Prælatos, & alias perſonas eccleſiaſticas non reſidentes in ſuis Eccleſijs emanauit Motus proprius, incip. *Motu proprio, publ. de 11. Maij* 1565.

2 Cum præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas cognoſcere, vt ait *Trident. Synodus d. ſeſſ. 23. capit. 1.* ideò Epiſcopos, & Parochos ſuis Eccleſijs iure diuino ad reſidentiam compelli reſoluunt *Caietan. 2. 2. quæſt. 185. art. 5. Carranza dict. tract. capit. 2. Sot. de iuſtit. libro 1. quæſt. 3. artic. 1. Couarr. libro 3. Variar. capit. 13. Alphonſ. Aluar. d. cap. 9. verſ. de reſidentia. Nauarr. in man. capit. 35. num. 121.* quos refert & ſequitur *Azor. inſtitut. moral. d. cap. 4. quæſt. 1. Poſſeuin. de officio Curati cap. 1. numero 1. Salzed. ad Bernard. in pract. capit. 54. litt. A. in nouiſſ. Vargas de Epiſcop. iuriſd. axiomate 12. Bott. de Synodo p. 3. art. 1. nu. 150. Zecli. de munere epiſcopali c. 5. nu. 3. Nicol. Garc. de benefic. p. 3. c. 2. nu. 16.*

3 Et huiuſmodi Epiſcoporum reſidentiam debere fieri in Cathedrali, ideſt, in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis dicit *gloſſ. in cap. Epiſcopus 4. de conſecr. diſt. 3. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 31. num. 6.* Nam quis dubitat, quod ianitor ad ianuam, villicus ad villam, gubernator nauis ad gubernaculum, præceptor ad ſcholam, & alij ad ſua munera ſedere debeant? alioquin qui non reſidet (cum aliò eum non abducunt præſcriptæ à ſacro Concilio cauſæ de quibus infra) oſtendit ſe ſponſum non eſſe, ſed peregrinum: nõ patrem, ſed extraneum: non paſcentem oues, ſed ſe ipſum: non ædificantem, ſed ferè deſtruentem.

4 Ex non reſidentia item Epiſcoporum nonnulla mala ſequi manifeſtum eſt, clerici efficiuntur irreligioſi, ſeculares irreuerentes, perit doctrinæ puritas, pauperes nimis patiuntur, & alia munera Paſtoralia obiri non poſſunt, *Trid. ſeſſ. 23. cap. 1.*

5 Vbi ſub pœnis ſibi contentis prohibet Epiſcopis ſingulis annis vltra tres menſes abeſſe, & dũmodo ex cauſa rationabili, & ſine gregis detrimento, quod an ita ſit conſcientiæ Epiſcopi relinquitur, non tamen in Aduẽtu, Quadrageſima, Natiuitate Domini, Reſurrectione, Pentecoſtes, & feſtis Corporis Chriſti: vltra vero tres menſes non liceat niſi vrgeat Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, euidens Reipublicæ vtilitas, euidens Eccleſiæ vtilitas, & debita obedientia: & licentia eſt concedenda in ſcriptis, & approbanda à Papa, aut Metropolitano, vel viciniori Epiſcopo, niſi cauſa ſit notoria, & repentina, ita habetur in *dict. capit. 1. Concilij Tridentini*, Vnde Metropolitanus, vel illo abſente Epiſcopus antiquior, debet prouidere, vt prouinciales Epiſcopi iuxta Concilij Decreta in eorum Eccleſijs reſideant, & ſuper abſentia inquirere, *Armendar. vbi ſupra num. 5. & 6.*

6 CHRISTIANA CHARITAS intelligitur proximiorum vtilitas, vt ſi aliqua Eccleſia verſatur in magno periculo hæreſis, & Epiſcopi prædicatione poſſet ſuccurri, vel ob pacem Magnatum componendam. Sed iſta cauſa debet intelligi dummodo in propria Eccleſia non ſequatur notabile detrimentum, quia eſſet contra ordinem Charitatis, *Cardinal. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 5. c. 4.* quem refert, & ſequitur *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 31. num. 3.*

7 VRGENS NECESSITAS intelligitur, quando ſcilicet aliquo graui morbo affectus eſt, & niſi locũ mutet, vitæ periculum imminet, præcipuè ſi Eccleſia ſua ex hoc detrimentum ſpirituale non patiatur, quod ſi ſequi poſſit, quia tyrannus, vel hæreticus ſtudet nocere ouibus in ſpiritualibus, tunc debet potius mori, quam deſerere gregem, *Tolet. d. capit. 4. num. 3. verſic. 3. Marc. Anton. Genuenſ. d. capit. 31. num. 3. Azori. dict. cap. 4. quæſt. 4. Caranza d. tract. de reſid. Epiſcop. cap. 12. verſicul. ſecundo.*

8 Vbi doctè aſſerit quod occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum ouium ſuarum iuſtè poteſt abeſſe ab Eccleſia durante perſecutione, quia Paulus miſſus eſt in ſporta, vt fugeret Da-

maſci

maſci perſecutionem Iudæorum, & Athanaſius fugit ab Eccleſia ſua inſtante perſecutione Conſtantini Imperat. Arriani quo tempore exulati multi Sancti Epiſcopi ab Eccleſijs ſuis.

9 Quoad primum vero credo verius Epiſcopo non licere à ſua eccleſia abeſſe, etiam propter perpetuũ morbum, vt deciſum refert *Armendar. d. loco n. 4. & 5.* nam tempore peſtis ſi Parochi moriantur, vel aufugerint tenetur ipſe Sacraměta propter neceſſitatem miniſtrare, ex *D. Thom. & Soar.* reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ. d. capit. 31. num. 4.*

10 DEBITA OBEDIENTIA, quando ſcilicet aliquis à Summo Pontif. vocatur, *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 54. verſic. tertius caſus Azori. d. cap. 4. quaſt. 4. verſicul. ad tertium.* Nam Summi Pontif. mandato accerſitus ad tempus aliquod breue pro miniſterio aliquo, & bono Eccleſię vniuerſalis, vel Reipub. Chriſtianæ, iuſtè à reſidentia excuſaretur, dummodo expedito miniſterio redeat ad propriam Eccleſiam, quamuis commodè poſſit ſupplere per non Epiſcopum, ita *Carranza d. c. 12. verſic. quinto.*

11 An iuſta poſſit eſſe cauſa, vt quis Epiſcopus à lege reſidendi Summi Pontif. conſenſu ſoluatur, ſi ſit Curię Romanæ Camerarius, vel Vicecancellarius. vel Summus Pœnitentarius, vel Cameræ Apoſtol. Theſaurarius, vel Auditor Rotæ, vel à Secretis, aut Confeſſionibus Papæ? Negatiuè videtur reſpondendum ſi adſint alij ſatis idonei ad hæc munera, & officia cum *Caietan. & Sot.* quos refert & ſequitur *Azori. d. c. 4. quaſt. 5.* licèt autem iuris diuini ſit, vt Epiſcopi, & Parochi ſuis Eccleſijs per ſe ipſos inſeruiant, & Papa non poſſit ſuo arbitratu huius legis rigorem gratia alicuius laxare, poterit tamen iuſtis de cauſis, his videlicet, quas recta ratio, & lex charitatis præſcripſerit, hunc vel illum hac lege ſoluere.

12 Cardinales igitur, cum ſint pars corporis Papę *Moneta de decimis capit. 9. quaſt. 3. numero 114.* & illi aſſiſtere teneantur *Flamin. de reſignat. libro ſecundo quaſt. 1. numer. 34. & libro ſeptimo quaſt. 12. num. 14.* ita vt à Curia ſine Papæ licentia non eis diſcedere liceat, *Flamin. libro 1. quaſt. 10. num. 27. Camill. Borrell. in ſumma omniũ deciſ. titul. 10. num. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 24. numero 123. & ſequenti,* iuſtam habent cauſam, vt abſint ab Eccleſijs, quarum ſunt Epiſcopi, ita *Martin. Lauden. de Cardin. quaſt. 5. & in alio tractat. de Cardinal. quaſt. 68. Andræ. Barbat. de praſtantia Cardin. quaſtion. 12. Villad. de origine Cardin. qu. 5. num. 11. & 12. & qu. 13. num. 62. Gonzal. d. gloſſ. 24. nu. 128.* licèt contrarium teneant *Azor. d. cap. 4. quaſt. & capit. 6. quaſt. 1. Flam. d. lib. 1. quaſt. 10. num. 8.*

14 EVIDENS ECCLES. VTILITAS, intelligitur quando abeſt ad defendendum iura ſuæ Eccleſiæ, vel ob aliud ſimile vocatus accedit, vel ſi contingat celebrari Concilium aliquod generale, vel prouinciale, quamdiu ſcilicet durat Concilium, *Tolet. d. nu. 3. verſi. quarto, Salzed. dict. capit. 54. verſicul. quarto, Caranza d. capit. 12. verſicul. tertio, Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 31. num. 5.*

15 EVIDENS REIPVB. VTILITAS, intelligitur quando poſtulauerit euidens vtilitas ſuæ ciuitatis, aut totius Regni, ita quod per alios id fieri non poteſt, poſt *Tolet.* refert, *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 31. num. 6.*

16 Epiſcopus enim euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe Legatus, ſiue Orator Principis ſæcularis, vt habetur in cap. *cum parati de appellat. gloſſ. vni. verbo Legatum in cap. Epiſcopus 14. diſt. Corſet. in tractat. de poteſt. Regia par. vlt. num. 47. Carol. de Graſſis de effectibus effectu 61. num. ſecundo. Zecch. de caſibus reſeruat. caſu 3. num. ſecundo.*

17 In Curia tamen Regum, & aliorum ſæculariũ Principum fungentes munere, & officio Regij Præſidis, vel Confeſſarij, vel Conſiliarij, aut Proregis, non eximuntur à reſidentia ſuorum epiſcopatuum, niſi ea ſit hominum penuria, vt alij ſatis idonei minimè reperiantur, qui hæc præſtent obſequia, nec in hoc Cæſaris facultas, de qua in *auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat. 9.* aliquam vim habet, cum ſit cauſa ſpiritualis Epiſcoporum reſidentia, ideò dato communi Reipubl. commodo, non Cæſaris indulgentia, ſed Romani Pontif. habita licentia Epiſcopi ab eccleſijs ſuis abeſſe poſſunt, prout reſoluit *Azori. dict. par. 2. libro ſeptimo capit. 4. quaſtion. 6.* aliter enim nullo modo exiſtentes in ſeruitio, aut officijs Regis excuſari poſſunt à reſidentia, *Nicol. Garc. de benefic. pagin. 3. capit. 2. à numero 388.*

18 Nam reſidentia, vt ſupra dixi, eſt de iure diuino, vt *Numer. cap. 18.* ſolis filijs Leui mihi ſeruientibus in Tabernaculo, & portantibus peccata populi dedi omnes decimas filiorum Iſrael in poſſeſſionem, & *Apoſtol. ad Theſſ. 1. cap. 3.* neque gratis panẽ accipimus ab aliquo, ſed in labore, & fatigatione die ac nocte operantes, vt noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos, & *Matth. 10. & Luca 10.* dignus eſt operarius mercede ſua: & non reſidere eſt contra debitam Chriſti charitatem, nam amor eius nõ eſt apud eum, qui parui pendet, quæ maxima ſunt Chriſti, ſcilicet ſalutem animarum ſibi commiſſarum, *Alphonſ. Aluarez d. cap. 9. propè finem.*

19 Meminerint Epiſcopi elegantia *Diui Cypriani* verba in *tract. de lapſis,* relata per *Cardin. Caſar. Baron. annalium Eccleſia tom. 2. anno Chriſti 253. pag. 301.* & ſunt quæ ſequuntur: Epiſcopi plurimi (quos & hortamento eſſe oportet cæteris & exemplo) diuina procuratione contempta audent procuratores rerum ſęcularium fieri derelicta cathedra, plebe deſerta, per alienas prouincias oberrantes, negotiationis quæſtuoſæ nundinas aucupari, eſurientibus in eccleſia fratribus non ſubuenire, habere argentum largiter, velle fundos inſidioſis fraudibus rapere, vſuris multiplicantibus fęnus augere, quid non perpeti tales pro peccatis huiuſmodi meremur?

20 Meminerint etiam huiuſmodi reſidentiam, non ſolum præſentiam corporis aſſiduam, ſed etiam mentis ſollicitudinem, & charitatis ſtudium præſeferre debere. Quid ſi habitans in Eccleſia ſua Epiſcopus in eadem, cum concionandi tempus inſtat, obmuteſcat? Quid ſi de ſceleribus profligandis, de virtutibus diſſeminandis, de ſubleuanda inopia, de diſciplina reſtituẽda, de blaſphemis, de aleatoribus, de luxu, & de obſcœnitate obleganda nihil, aut parum laboret? Quid ſi in eius Eccleſia non Synodus diœceſana quotannis habeatur, non Confirmationis Sacramentum in locis remotioribus miniſtretur? Imo nec diœceſis ipſa, niſi perraro, & non integrè viſitetur? & quæ alia præcipuè à Tridentino Concilio præcepta fuerunt, lente admodum in vſum inducantur? Siue cum craſſa admodum in pluribus diœceſibus parochorum imperitia deprehendatur, nulla tamen induſtria adhibeatur, vt lectio Theologalis habeatur, vel vt caſus conſcientiæ examinentur,

nentur, ſiue vt Congregationes aliquot, qua aptiore fieri poteſt ratione, ad eos inſtruendos inſtituantur, ſeu alia huiuſmodi ad illorum fructum ſubſidia excogitentur? Hic certe nudum potius nomen, ac ſimulacrum Epiſcopi in otio, & deſidia, quam veri paſtoris formam, quæ cum zelo, ac ſollicitudine coniuncta eſſe debet, omnibus referet. Nam quamuis ſola corporis præſentia, humano iudicio, Eccleſiaſticiſque ſanctionibus tuti, immuneſque eſſe videantur, ſciant tamen non eos ſupremum illud, acerrimumque Præpotentis Dei tribunal euaſuros, niſi & alia multa cum hac perſonali reſidentia coniunxerint, quæ eos non ſpecie tantum, ſed verè Epiſcopos, Paſtoreſque eſſe declarant. Hinc *Concil. Trident.* diuino præcepto hæc inter cætera illis nominatim mandata eſſe recenſuit: oues ſuas agnoſcere: pro his ſacrificium offerre: verbum diuinum prædicare: Sacramenta adminiſtrare: bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum miſerabiliumque perſonarum curam paternam gerere, & in cętera munia Paſtoralia diligenter incumbere.

21 Abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens Epiſcopus, qui propriæ ſalutis immemor, terrena cæleſtibus, ac diuinis humana præferens in diuerſis curijs vagatur, aut in negotiorum temporalium ſollicitudine ouili derelicto, atque ouium ſibi commiſſarum cura neglecta ſe detinet occupatus, vltra mortalis peccati reatum, quem incurrit pro rata temporis, quo abeſt, fructus ſuos non facit, nec tuta conſcientia illos retinere poteſt, ſed tenetur eos fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus erogare, *Concil. Tridentin. dict. capit. 1. verſicul. ſi quis autem, ſeſſ. 23.* Si tamen per ſex menſes continuos nullo legitimo impedimento, ſeu iuſtis & rationabilibus cauſis ceſſantibus extra ſuam diœceſim morando abfuerit, ipſo facto quarta parte fructuum illius anni priuatur, quæ pars per Superiorem Eccleſiæ applicanda eſt fabricæ, & pauperibus loci. Quod ſi per alios ſex menſes in abſentia perſeuerauerit, aliam quartam eadem ratione amittit, applicandam per eumdem eiſdem. Poſtremò creſcente contumacia intra tres menſes Metropolitanus de abſentia ſuffraganei Romanum Pontif. per litteras, nunciumuè certiorem facere debet, alioquin elapſis prædictis tribus menſibus ipſo facto ingreſſu Eccleſiæ priuatus eſt ipſe Metropolitanus, ita habetur in *Concil. Tridentin. d. cap. 1. ſeſſ. 6. de reformat.* Bona Patriarcharum, & Epiſcoporum, cuiuſcunque quantitatis, mortuorum extra ſuas Eccleſias contra Concil. Trident. tanquam ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinent per Bullam Pij Quarti, quæ incip. *In ſuprema militantis Eccleſia*, publicat. *die 4. Decembris* 1564. & exequutorem idem *Pius Quartus* dedit Auditorem Cameræ, iuxta formam, quæ habetur in Bulla eiuſdem incip. *Cum tam per ſacroſanctam*, ita refert *Armend. d. loco num. 7.*

22 Epiſcopi adeo ſunt obſtricti ad reſidentiam ſuarum Eccleſiarum, vt ne votum quidem ſuſcipere poſſint: quo vinculum, per quod ſunt ſuis Eccleſijs addicti & obligati, dirimatur ſine Romani Pontificis licentia, *capit. niſi cum pridem, de renunc. capit. licet, de regular. capit. magna, de voto, Azor. inſtitut. moral. part. 1 libro vndecimo, capit. 16. quæſt. 2. Marc. Anton. Genuen. dict. capit. 31. numero 10. vbi numero 11. verſ. tertio*, cum *Azor. d. cap. 16. quæſt. 2. verſicul. quæres*, reſoluit Epiſcopum, qui longinquæ peregrinationis votum fecerit, oportere ſoluere expenſas, quas inter eundum, cómorandum, & redeundum feciſſet: laborem vero peregrinationis cum vigilijs, precibus, ieiunijs, & alijs pietatis officijs commutare debere. Ego tamen tenerē Epiſcopum ad prædicta non obligari, cum huiuſmodi votum longinquæ peregrinationis non poſſit emittere ſine Papæ licentia, vt tenet *Panorm. in dict. cap. magna*, quem refert & ſequitur *Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij c. 9. in princ. pag. mihi 27.*

23 Sic etiam ſine Papæ licentia religionem intrare non poſſunt, *d. capit. licet, verſicul. illa. Menoch. de arbitrar. caſu 423. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 18. nu. 377. verſic. poſtremo.*

24 Nec eſt iuſta cauſa reſignandi Epiſcopatum, ſi Epiſcopus velit ingredi religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum, & vitam *capit. ſuggeſtum 7. quæſtio. 1. cap. ſuſcitatus 7. quæſt. 5. Maiol. de irregul. libro tertio cap. 3. num. 31. in fine, Flamin. de reſign. libro 5. quæſt. 3. num.* 233. tenebitur tamen, quantum in ſe fuerit, à Papa facultatem petere abdicandi ſe à munere Epiſcopali *Azori. dict. quæſt. 2. verſic. quæres, Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 31. num. 11.*

25 An qui vouit religionem poſſit fieri Epiſcop. non adimpleto voto? quæſtio eſt, in qua *text. in capit. per tuas 10. de voto*, dicit, quod prius debet adimplere votum, *Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 31. nu. 12. Iacob. de Graffiis in aur. deciſ. pag. 1. lib. 2. c. 24. numer. 12. Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 382.* Sed dubio non caret, cur Epiſcopus creatus poſt ſimplex religionis votum, teneatur Epiſcopatu relicto ad religionem tranſire, cum votum non infringat, qui commutat in melius, *c. peruenit, in 2. de iureiuran.* & ſtatus Epiſcopi ſit perfectior ſtatu regulari, *capit. veniens, eodem tit. capit. licet, de regularibus.*

26 Quare ſunt aliqui qui aſſerant Summum Pontif. in *dict. cap. per tuas*, loqui de conſilio, ibi, *conſulimus*, cum nulla ſit culpa acceptare Epiſcopatum, & ob id non implere religionis votum, ita *Frat. Emman. in ſumma tom. 2. cap. 6. numero 6. Henriq. in ſumma libro 10. de Sacram. Ordinis, capit. 32. numero vlt. in comment. littera I. Marc. Anton. Genuenſ. dict. numero 12.* Verum dicēdum puto hunc tenere dimiſſo Epiſcopatu ad religionem tranſire, quia acceptans Epiſcopatum admittit impedimentum religionis promiſſæ, & ſic erit voti reus, quamuis enim non repugnet, vt religioſus fiat Epiſcopus, repugnat tamen vt Epiſcopus fiat religioſus, quia oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus verſari, quæ dignitatem Epiſcopi dedecent, ita poſt *Angel. Silueſt. Tabien.* & alios, tenent *Sanch. in præcepta Decalogi libro quarto capit. 18. numer. quinto. Azori. dict. cap. 16. quæſt. 2. & capit. 22. quæſt. vlt. & parte 2. libro tertio cap. 32. quæſt. vlt.* vbi reſpondens ad obiectionem illā de ſtatu Epiſcopali, quod ſit perfectior ſtatu religioſorum, aſſerit eam nihil euincere, quia votum ſub præcepto cadit. Epiſcopatus vero conſilij non præcepti opus eſt: & ad illud quod licitus eſt tranſitus à religione ad Epiſcopatum, reſpondet huiuſmodi tranſitum fieri auctoritate Summi Pontif. non propria voluntate religioſi.

27 Ex quibus difficilis redditur *text. in cap. vnico diſtin.* 85. ibi, vel ſi tactis, &c. quatenus probat iuramentum factum à quodam Archidiacono de non acceptando Epiſcopatum validum cenſeri, & colligit *gloſ.* ibi, verbo, *Sacroſanctis*: difficultas ex eo prouenit, quia illa iuramenta non ſunt obligatoria.

28 Quæ melioris boni fuerint directè impeditiua *D. Thom.*

Thom.2.2. quæſt.89. artic.7.ad 2.& quodlib.5.artic.27. Abb. in cap.ſi vero,num.3. de iureiuran. Couarr.in capit. quamuis.p.1.§.6.num.7. Sayr. in claui Regia libro 5.cap. 7.numero 3.Soar.de relig.tom.2.lib.2.de iurament. capit. 17.numero 7.cum ſequentib. atqui acceptatio epiſcopatus inter opera meliora cenſeri debet, ex *reg. capit.in ſcripturis,& cap. qui Epiſcopatum 8.quæſt.1.* igitur iuramentum de illo non acceptando inualidum debet judicari.

29 Confirmatur deindè difficultas, quia iuramentum de non ingrediendo religionem, non obligat ſecũdum ſupra citatos: ſed ſtatus Epiſcopalis eſt perfectior ſtatu religionis, ille namque ſtatus eſt perfectior, qui magis charitatem attingit, qualis eſt Epiſcoporum, quia cõſiſtit in officio paſtorali, iuxta illud *Ioan.* 10. bonus paſtor, &c. *Tridentin.ſeſſ.13.de reformat. capit.1.* ob idque præ omnibus alijs ſtatibus charitatem attingere dicendum eſt, iuxta illud *Ioan.* maiorem charitatem, &c. refertur ad hoc propoſitum in *cap.niſi cum pridem, §.quippe de renunc.* & hinc fit, quod facilius indulgetur, vt monachus ad Epiſcopatum aſcendat, quam præſul ad monachatum deſcendat, vt probat opt. *text. in d. c. niſi,verſ. nec putes,text.* item opt. *in cap.licet,verſic. illa, de regular.D.Thom.2.2.quæſt.84.artic.1.* ergo à fortiori iuramentum de non acceptando Epiſcopatum obligatorium non eſt cenſendum, argum. *auth.multo magis, C.de ſacroſan.Eccleſ.*

30 Quare ad *tex.in d.c. vnico* reſpondentes *Abb.in d.c. ſi vero,num.4.Selu.de iureiuran.p.3.q.1.num.21.Angel. & Silu.verbo iuramentum, 5.§.3.D.Antonin.p.2.tit.10. cap.6.§.tertius caſus,* & alij citati à *Soar,d.libr. 2.capit. 13.numero 14.*

31 Aſſerunt iuramentum illud attendi in ſpecie illius *text.* non quia fuit validum, aut obligatorium, ſed quia illud emittens mortaliter peccauit in actu iurandi: licèt enim ſimpliciter iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij, & perfectionis, venialiter tantum peccet, ex ſententia *Diui Thomæ d.artic.7.ad 2.* vbi *Caietan. Sot.de iuſtit.lib.8.quæſt.2.artic.3.concluſ.5.Couarr.d.numero 7. Nauarr. in manual.cap. 12.num.16.*& aliorum quos refert & ſequitur *Sayr.libro quinto capit.4. num.36.* Nihilominus tamen mortaliter peccat, qui iurat nunquam ſe illud opus facturum, quia includit caſum neceſſitatis, in quo iam non ex cõſilio, ſed ex præcepto tenetur, vt per *gloſſ.* verbo, *ſacroſanctis, in princip. in d. cap.vnic. Couarr.d. numero 7.Nauarr.d.numero 16.Sayr. d.nume.* 36. Vnde quia Archidiaconus, de quo in *d.capit.vnico* iurauit ſe nunquam Epiſcopatum acceptaturum, vt text. habet, vtique mortaliter deliquit, vt aduertit *Caietan.2.2.quæſt.89.artic.7.ad 2.* & ideo ad Epiſcopatum non promouetur.

32 Verum hic intellectus nullo modo eſt admittendus, quia peccatum mortale non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellendum electum, *capit. ſicut,27.iũcta gloſſ. 1.de iureiuran. gloſſ. verbo emendato, in capit. diffinitio 22. quæſt. 4.* ſic aliàs ſolum illud peccatum impedit promouendum, quod vel irregularitatem inducit, vel ſaltem talem præfert infamiam, vt morum honeſtatem tollat ex *Felin. in capit. dilectæ, numero 4. de except. Couarr. in capit. alma, parte 1. §.8. numero 4.* Deindè verius eſt Archidiaconum iurantem, de quo in *d.capit.vnico*, nullum commiſiſſe peccatum in ipſo actu iurandi, vt infra oſtendetur, ergo non propter peccatum eſt ab Epiſcopatu repulſus. Quare *Sot.lib.octauo, de iuſtit.quæſt.1.artic.7.in 2. argument.* aſſerit Archidiaconum illum fuiſſe coactum à Pontifice accipere Epiſcopatum, eo quod iudicatus fuit eccleſiæ neceſſarius, & ideò oportuiſſe infringere iuramentum. Sed hic intellectus nullum habet fundamentum, imò litteræ omninò repugnat, & Epiſtolæ originali *Gregorij*, ex qua *tex.* deſumitur, cuius verba ad hoc propoſitum refert *Soar.d.c.13.num.15.*

33 Reiectis igitur his, atque alijs intellectibus tu dic in hoc euentu iuramentum duobus modis fieri poſſe: priori modo quando verbi gratia iuramentum generaliter fit de non acceptando Epiſcopatum, animo etiam reſiſtendi Superiori præcipienti, vt accipiat: item animo non acceptandi quantumcunque vrgens neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ id expoſcat, & tale iuramentum peccatum mortale includit, tam in actu iurandi, quam in ſui obſeruantia, & ideo nullatenus eſt obligatorium: poſteriori vero modo poteſt fieri hoc iuramentum cum debita moderatione, videlicet non acceptandi Epiſcopatum, niſi neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ, aut præceptum Superioris interueniat, iuxta reg. *capit. venientes, de iureiurand.* In hoc vltimo caſu dubium eſt, an obliget iuramentum extra caſum neceſſitatis, in quo reſolue quod ſic, quia tale iuramentum ſimpliciter eſt de meliori bono, nec in actu iurandi, nec in ſui obſeruantia aliquod datur peccatum, quamuis *gloſſ. dict. verbo ſacroſanctis*, exiſtimet committi ſaltem in hoc iuramento peccatum veniale; ſed immerito, licèt namque Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis, *dict. capit. qui epiſcopatum, dict. capit. niſi cum pridem, verſicul. quippe, dict. capit. licet verſicul. illa,* eius tamen acceptatio ob honorem, & diuitias ei inhærentes, & ob alia pericula adeo à perfectione recedit, vt optimum conſilium ſit illud non acceptare, imo erit opus minus perfectum illud accipere, niſi quando vrgeat vtilitas Eccleſiæ, vel præceptum Superioris, iuxta doctrinam Gregor. *libro decimo tertio, moral. capit.13.* Hoc ſuppoſito reſolue Archidiaconum, de quo in *dict. capit. vnic.* non iuraſſe iuxta priorem modum, ſed tantum iuxta poſteriorem, in quo nullum commiſit peccatum, vnde cum iuramentum non ſit melioris boni impeditiuum ex ſupradictis, ſuam habet vim obligandi, atque adeo impedit promouendum, iuxta illum text. quem ſic interpretantur *Caietan.dict.artic.7. ad 2.Sayr.libr.5.cap.7.numer.3.Soar.dict.cap.13.num. 13.cum ſeqq.*

34 Epiſcopum non reſidentem in ſua diœceſi alternatiua non gaudere declarauit Sacra Concilij Congregat. prout referunt *Gales.in margarita caſuum conſcientiæ verbo Epiſcopus, Stephan. Gratian. diſceptatio. forenſ. capit. 156. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſio. 340. in prima edit. & reſolutio. 462. in ſecunda edit.* Gonzalez *ad regul.8.Cancellar.gloſſ. 43. numero 84.* vbi aſſerit, quod cum quidam Epiſcopus Hiſpaniæ abeſſet à propria diœceſi pro exercitio ſui officij Inquiſitoris Generalis in Curia Inuictiſſimi Hiſpaniarum Regis, vbi Generalis Inquiſitor cum ſuo Tribunali reſidere ſolet, & inſtanter ſupplicaſſet *Clement. VIII.* quod concederet indultum ſpeciale, vt poſſit gaudere beneficio alternatiuæ, quamuis non reſideret in proprio Epiſcopatu, illud obtinere non potuit. Nec obſtat quod *Flamin. de reſignat. libro primo, quæſt.10. numero 58.* dicat declaratum fuiſſe contrarium, quia reſpondet *Gonzal. dict. loco*, id procedere attento tenore regulæ Gregor. *XIII.* in qua tunc non erat appoſita dictio illa, *vere*, prout ad præſens adeſt in moderna regula, quæ veram

reſi-

reſidentiam præciſè requirit, refert *Nicol. Garc. de beneſ. p. 5. c. 1. nu. 467.* & tenet *Moneta de optione, c. 3. nu. 79. in vltima editione*, vbi *nu. 97. cum Gonzal. d. gloſ. 43. à nu. 136.* reſoluit, vt menſis dicatur ordinarius, vigore alternatiuæ acceptatæ non requiri integram reſidētiam illius menſis, in quo vacat beneficium: ſed ſufficere maiorem partem eiuſdem.

35 Quæſtio eſt non contemnenda an Epiſcopus abſens ex cauſa à Concilio approbata fruatur alternatiua, quam Sanctiſſimus conceſſit perſonaliter duntaxat reſidentibus? in quo dubio variè deciſum fuit, illud tamen obtentum cum referretur ad Sanctiſſimū, quod non fruatur Epiſcopus alternatiua, quando abeſt etiam ex cauſa à Concilio approbata, idque ad tollendas lites, quæ oriri poſſunt ſuper hoc articulo, quæ cauſa ſit approbata, vel non? ita *Sanctiſſimum* reſpondiſſe refert idem *Garcia in addit. ad dict. cap. 1. numero 463.*

36 Deindè non abs re dubitari poteſt an Epiſcopus, qui ob eius abſentiam amiſit alternatiuam, retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia? in quo dubio olim Rota tenuit in *vna Sulmonen. Canonicatus coram D. Cantuccio, quarta Maij* 1583. Epiſcopum abſentem à diœceſi poſſe conferre beneficium vacans quouis quatuor menſium, licèt acceptauerit alternatiuam, ſequuntur *Anaſtaſ.* Germon. *de indultis Cardinalium*, §. *volumus*, 18. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. part. 1. capit. 18. numero 4. Moneta dict. quaſt. 3. num. 95. propè finem.* Verum ab illa deciſione Sulmonen. Canonicatus, receſſit *Rota in alia Sulmonen. alternatiua decimo quarto Maij 1610. coram Illuſtriſſimo Lancellotto*, vbi dubitatum fuit an collatio beneficiorum vacantium in menſibus *Martij & Septembris*, Epiſcopo à ſua diœceſi abſente ad Epiſcopum, vel potius Summum Pontif. ſpectet? ſuper quo dubio Rota conſultè reſpondit collationem pertinere ad Summum Pontificem cum iſti duo menſes, qui aliàs ſunt Ordinarij, vigore acceptationis alternatiuæ efficiantur Apoſtolici, eam refert, aliamque in propoſito adducit, contrarijs benè reſpōdens, *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 684. in prima edit. & reſolut. 582. in ſecunda edit.* & antea fuiſſe deciſum in vna *Mauricen. Canonicatus 15. Nouembris* 1593. ac etiam ſæpè dicit *Gonzal. gloſſ. 43. numer. 34.* quamuis illis reſpondere fruſtra elaboret *Garci. in addit. ad d. caput 1. nu. 691.*

37 Verum, vt occaſione præcedentis quæſtionis omnia, quæ in materia occurri poſſunt, breuiſſimè diſcutiantur, & quid in ea tenendum, oſtendatur, ſub duplici quæſito, reſoluenda putaui videlicet Vtrum mēſes alternatiuè debeāt eſſe integri, vt Epiſcopus ea frui poſſit? exempli gratia, ſi Epiſcopus habens alternatiuam acceptatam ſit abſens à ſua diœceſi principio mēſis *Februarij, Aprilis*, aut alterius alternati, & reuertatur in eodem menſe, an gaudeat alternatiua in beneficijs vacantibus in tali menſe poſt reditum ad Epiſcopatum? Deinde ſi Epiſcopus ſecunda Februarij, vel alterius menſis alternati acceptet Romæ alternatiuā an ea gaudeat in beneficijs poſt acceptationem vacātibus in tali menſe? In quibus dubijs decidendis quatuor infraſcriptæ regulæ ſunt conſtituendæ, ex optimo cuiuſdam moderni in hac re iudicio.

38 *Prima regula.* Alternatiuæ acceptatione recepta in Dataria in aliquo menſe Apoſt. non incipit vſus illius, niſi toto menſe peracto, ſecus ſi in menſe ordinarij. Secunda regula. Menſes *Aprilis, & Octobris*, ſemel facti Apoſtolici propter abſētiam Ordinarij ſemper remanent Apoſtolici, quamuis ipſe reuertatur de nouo. Tertia regula. Menſes *Februarij, & Auguſti*, licèt ſemel per abſentiam ordinarij facti ſint Apoſtolici, deſinūt eſſe Apoſtolici, reuertente ordinario ad ſuum Epiſcopatū. Quarta regula, Menſes *Iunij, & Decembris*, nunquam ſunt Apoſtolici, quamuis Ordin. nunquam reſideat.

39 Fundamentum autem prædictarum regularum apertius patebit, ſi primo conſideremus, quod in alternatiuæ acceptatione dicitur Ordinarius quaſi contrahere cum Papa, ſub ſpecie cuiuſdā permutationis menſium, ex allegatis per Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 43. num. 106. & gloſ. 58. num. 14.* Vnde ratio poſtulat, quod æqualitas inter Papam, & Epiſcopos ſeruetur, ſicut inter omnes contrahentes de iure ſeruari mādatur *in l. ſi id quod, §. fin. ff. de reſc. vend.*

40 Quod autem ſeruata ſit æqualitas in ſupradictis regulis apparet, ex eo quod Papa iuxta *primam regul. 8. aliàs 9. Cancellaria* partem, habet octo menſes, nempè *Ianuarium, Februarium, Aprilem, Maium, Iuliū, Auguſtum, Octobrem, & Nouembrem*, Ordinarius vero quatuor *Martium, Iunium, Septembrem, & Decembrem*. Vnde in alternatiua lucratur ordinarius menſes *Aprilis, & Octobris*, mutuatque *Martium pro Februario, & Septemb.* pro *Auguſto*: menſes autem *Iunij, & Decembris* nec lucratur, nec mutuat, ſed illos retinet, vt prius, quos ideò menſes fixos appellamus.

41 Quapropter primæ regulæ ratio in eo cōſiſtit quod acceptatio, vel non acceptatio alternatiuæ eſt in ſola facultate ordinarij, qui ſi acceptauerit in principio alicuius ſui menſis, ſibi imputet, cum potuiſſet expectare finem talis menſis, ſi verò acceptauit in aliquo mēſe Papę, non eſt rationi conſonum, vt hoc Papæ præiudicet, cum ipſe etiam poſuerit in facultate Ordinarij quando velit acceptare alternatiuam.

42 Secundæ regulæ ratio ea eſt, quia Ordinarius lucratur illos duos menſes Papæ, *Aprilem*, ſcilicet, & *Octobrem* abſque aliqua menſium ipſius permutatione, & nullo alio niſi reſidentiæ onere adiecto. Vnde cum eos gratis accipiat, æquiſſimum erit, vt quantocunque paruo tempore à ſua diœceſi abfuerit, illos amittat, itavt ſemel facti Apoſtolici ſemper remaneant Apoſtolici, vſque ad vltimum diem illius menſis, quo abfuerit.

43 Tertiæ regulę ratio in eo fundatur quia Ordinarius non ita ſimpliciter accipit à Papa menſes *Februarij, & Auguſti*, ſed in cambium *Martij, & Septembris*. Vnde cum nullo caſu poſſit Ordinarius ex parte Papæ iterū habere *Martium, & Septembrem*, iuſtiſſimum etiam erit quod Papa non ita abſolutè, & rigore ſtricto recuperet *Februarium, & Auguſtum*, ſed ſit ſatis quod per illud ſolum tempus, quo fuerit abſens Ordinarius, Papa prouideat beneficia vacantia in ſua diœceſi, reuertente vero ad eam Ordinario deſinant eſſe Menſes Apoſtolici.

44 Quartę regulæ ratio in eo conſtituitur, quia cū Papa retineat ſibi medietatem ſuorum octo menſiū, *Ianuarium*, ſcilicet, *Maium, Iulium, & Nouembrē*, in quibus nullo caſu voluit poſſe competere ordinario ius aliquod, etiam in perpetuo reſidenti, æquiſſimum etiā erit quod Ordinarius ſibi etiam retineat medietatem ſuorum quatuor menſium, *Iunium*, ſcilicet, & *Decembrē*, in quibus nullum vnquam ius poſſet cōpetere Papę, ordinario nunquā in ſua diœceſi reſidēte. Colliges hæc omnia ex eleganti, & elaboratiſſima Sacræ Rotæ deci-

deciſione, quam huic noſtro tractatui adiūgere operæ pretium duxi, cum omnia, quæ in materia deſiderari poſſunt pleniſſimè adducat, & eleganter diſcutiat.

R. P. D. MARTINO ANdræa Papien. Beneficij, Lunæ 10. Aprilis 1617.

45 PRæſuppoſito quod Epiſcop. Papien. eſſet in poſſeſſione conferendi beneficia ſuæ Diœceſis vigore Alternatiuæ acceptatæ.

Et quod fuerit abſens à ſua Diœceſi per aliquot mēſes, & in principio menſis Aprilis, quodque ad eam redierit die 10. *vel* 11. *d. menſ.* 1615.

Et quod 14. eiuſdem Aprilis extra Rom. Cur. vacauerit beneficium ſimplex Canonicatus nūcupat. Plebes Cairi Papien. Diœceſis Epiſcopo iam reſidente.

Et præſuppoſita prouiſione Apoſtolica dicti beneficij vigore regulæ viij. facta in perſonam Ioannis Baptiſtæ Naldini.

Et præſuppoſita prouiſione Ordinarij eiuſdem beneficij facta vigore dictę Alternatiuę in perſonam Ludouici Somaſci.

Fuit, me proponente, dubitatum, *An collatio huiuſmodi beneficij ſpectauerit ad Papam, vel ad Epiſcopum?* Quo dubio ſæpius propoſito, & mature diſcuſſo, tandem *ſub die* 10. *Aprilis*, 1617. Rota cenſuit collationem ſpectaſſe ad Papam.

46 Ratio deciſionis fuit, quia licet beneficium vacauerit in menſe Aprilis, Epiſcopo tunc reſidente, qui mēſis vigore Alternatiuæ ſpectat ad Ordinarium: Attamen cum Epiſcopus in principio menſis fuerit abſēs, ceſſauit commodum alternatiuæ ad eius fauorem, & fuit acquiſitum ius Papæ, ita vt totus menſis fuerit ei reſeruatus, vt per bonas rationes fuit firmatum in *deciſione Fauentina Canonicatus*, 16. *Decembris* 1585. *coram bo. mem. Cardinal. Blanchetto* quam *Rota* ſequuta fuit inconcuſſe in pluribus cauſis, & ſignanter in *Eluen. beneficij*, 22. *Maij* 1599. *coram Illuſtriſſimo Millino*, & in eadem 30. *Octobris* 1602. *coram Illuſtriſſimo Ludouiſio*, *&* *Segobien. beneficij* 26. *Martij* 1604. *coram bo. me. Iuſto*, prout latius, ac plenius examinato articulo eandem deciſionem approbauit *in Salamantina beneficiorum de Almena* 20. *Iunij* 1605. *coram R. P. D. meo Manzanedo*, & ab ea non receſſit, immò expreſsè confirmauit *in Sulmonen. Alternatiua* 14. *Maij* 1610. *coram Illuſtriſſimo Lācellotto*, quicquid in hac vltima tota vis tormentorum ad euertendam illam primam tot propugnaculis ſeptam, ac munitam per informantes pro Somaſco fuerit conſtituta.

Quod autem mēſis Aprilis fuerit reſeruatus ab initio viſum fuit non poſſe dubitari. Quia regula 8. habet duas partes. In prima Papa reſeruat ſibi octo menſes, quorum vnus eſt Aprilis ad effectum conferēdi beneficia in eis vacantia, vt patet ex rubrica, quę ſic cantat, *Reſeruatio menſium Apoſtolicorum*.

47 Et cum habeat orationem perfectam, etiāſi non incipiat per VT, vel per NE, dicitur continere jus commune, & poteſt allegari ad deciſionem cauſarum, *Felin. in princip. rubr. vt lit. non conteſt. Euerard. in loco à rubr. num. 3. verſicul. immò quod plus eſt*, adeò quod Papa licet in nigro reſeruet ſuę diſpoſitioni omnia beneficia in ſingulis dd. octo menſium vacatura, atque ita reſeruet beneficia, & non menſes, attamen, ex quo rubrum eſt generalius nigro, debet illud ampliare, vt ſic nō ſolum beneficia, ſed etiam menſes Papa reſeruare voluerit, *gloſ. in l.* 1. & ibi *Bar. C. de cap. ciu. exi. lib.* 11. cum alijs *per Euerar.* vbi ſupra *num.* 11. *verſ. quid autem è cōtra*, & in noſtris terminis quod regula de octo ſit reſeruatoria menſium, tradit *Put. deciſ.* 53. *lib.* 2. *idem deciſ.* 492. *num.* 3. *&* *deciſ.* 507. *per tot. eodem lib. Achill. deciſ.* 1. *ſuper reg. reſer.* 8. *menſ.*

48 Et pro indubitato tenuit *Rot. in illa Fauentina*, & alijs vbi ſupra.

49 In ſecunda vero parte in *verſic. inſuper*, Papa concedit Epiſcopis facultatem conferendi in ſex menſibus alternatis, quandiù apud ſuas Eccleſias, aut diœceſes reſederint, non obſtante reſeruatione, quæ reſeruatio non tollitur per conceſſionem alternatiuæ, ſed alternatiua operatur, vt Ordinarius poſſit conferre in mēſe reſeruato, remanente natura ipſius reſeruationis, quæ propterea non ceſſat, iuxta *deciſ. Caſſad.* 8. *numero* 10. *de præben.* quam in iſtis terminis ſequuta fuit *Rota in Tuden. Canonicatus* 21. *Aprilis* 1570. *coram bo. me. Cardin. Lancellotto Seniore*, *&* *in cauſa Oueten. beneficij* 30. *Iulij* 1610. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*. Et quod reſeruatio non tollatur per alternatiuam Epiſcopo conceſſam, & ab eo acceptatam, fuit ſine difficultate reſolutum in *Eluen. beneficij S. Saluatoris* 30. *Octobris* 1602. *coram Illuſtriſſimo Ludouiſio*.

50 Hinc Domini inferebant, quod non reſidente Epiſcopo in aliquo ex quatuor mēſibus ſibi à Papa mutuatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, ſed ex titulo primæuo reſeruationis. Quia cum dicta alternatiua non tollat reſeruationem, ſed illa remanente aperiat viam prouidendi de reſeruatis, ſub illa tamen conditione, & qualitate reſidendi, ceſſante reſidentia, ceſſat effectus alternatiuæ, & conſequenter non intrat deuolutio, ſed reſeruatio. Quia ſemel reſeruatum ſemper durat reſeruatum, vt in puncto arguit *Caſſad.* vbi ſupra, & Rota *in illa Oueten.* Quod etiam comprobatur ex ſtylo Cācellariæ, quæ in caſu iſto dat expeditionem tanquam de reſeruato vigore reſeruationis octo menſium, vt in fide Reuerendiſſim. DD. Abbreuiatorum, de Parco maiori, qui ſtylus in hac materia attendendus eſt, cum declaret mentem Papæ, *Caſſad. deciſ.* 2. *numero* 4. *verſ. & iſte ſtylus*, *&* *deciſ.* 3. *numero* 3. *ad fin. verſ. pro qua interpretatione, de reſeru. Mandoſ. in prohem. regul. quæſt.* 2. *numero* 3. & fuit dictum in *Iuuenecen. Archipresbyteratus* 26. *Iunij* 1591. *coram bo. me. Card. Pamphilio*, vbi quod ſtante communi curſu, & ſtylo Cancellariæ ceſſat omnis difficultas, & in propoſitione etiam fuit conſideratum in *Paduana Prioratus* 18. *Maij* 1611. *coram R. P. D. meo Pirouano*.

51 Nec placuit reſponſio ad *deciſi. Caſſad.* *&* *Rot. in illa Tuden.* quod loquantur retenta opinione antiqua, nempè, quod alternatiua eſſet ſimplex remotio obſtaculi, non ſecundum opinionem modernam, quod excedat ſimplices terminos remotionis obſtaculi, & per eam dicatur initus quidam permutationis contractus inter Papam, & Epiſcopum, de qua latè in *d. Sulmonen. alternatiua coram Illuſtriſſ. Lancellotto*, Quia & antiquo tempore vigebat eadem opinio, quod alternatiua non eſſet mera & ſimplex remotio obſtaculi, ſed quaſi contractus eo quod tunc, prout hodie, fiebat hæc menſium permutatio inter Papam, & Epiſcopum, *Molbed. deciſ.* 3. *nu.* 1. *de reſcript. Achil. deciſ.* 2.

ſuper

ſuper reg. med. f. indul. Put. deciſ. 88. *lib.* 3. per quas deciſ. debent declarari, & cum eis concordari aliæ, quæ dicunt gratiam alternatiuæ eſſe remotionem obſtaculi cauſati per reſeruationem octo menſium *ad text. in l. non eſt nouum, cum duabus ſeqq. ff. de legib. & c. cum expediat, de elect. in 6.* & in terminis fuit dictum *in eadem Sulmonen.*

52 Præterea aliqui ex DD. cenſebant multum referre quid veniat in huiuſmodi contractu permutationis, quia licèt Papa ex octo menſibus reſeruatis concedat Epiſcopo quatuor, & viceverſa Epiſcopus de ſuis quatuor dimittat Papæ duos, illa tamen conceſſio de reſeruatis non fit quo ad proprietatem, ſed ſolum (vt ita dixerim) quo ad vſumfructum, proprietate ſcilicet remanente penes Papam, itaut illi quatuor menſes propriè dicantur ipſius Papæ, *l. rectè dicimus, ff. de verbor. ſignific.* vbi Iuriſconſultus ait, rectè dicimus eum fundum totum noſtrum eſſe, etiam cuius vſusfructus alienus eſt, *l. Manius, §. penult. ff. de leg. 2. gloſſ. in l. 4. ff. de vſufruct. Bartol. & Doct. in l. qui vſumfructum, ff. de verb. oblig. Pinel. in lib. 1. 3. part. numero 4. verſic. atque ita, C. de bon. matern.* Et vt proprius loquamur, Papa non concedit menſes Epiſcopo, ſed facultatem conferendi in mēſibus, & hæc dicitur alternatiua, quæ quoad proprietatem ſpectat ad Epiſcopum, quoad vſum vero, quandiu reſederit, vt ſunt verba expreſſa regulę, & diſtinxit *Rot. in illa Sulm.*

53 Quamuis igitur in *d. deciſ. Mohed. 3. de reſcrip.* & in aliquibus tam antiquis, quàm modernis *deciſ.* & in ipſa eadem *Sulmonen.* dicatur fieri hanc menſium permutationem, & vulgò menſes alternati pro Epiſcopo dicantur Ordinarij, hoc tamen non propriè, & reſtrictiuè, ſed largè, & demonſtratiuè accipiēdum eſt, quod non mirum videri debet, cum ipſæ etiam leges, & antiqui Iuriſconſulti proprietatis amatores impropriè, & abuſiuè, ac vt Græci dicunt *καταχρηστικῶς*, aliquando fuerint loquuti, *Vlpian. in leg. 2. §. 1. ff. quemadm. teſtam. aper. Teſtamentum* (inquit) *propriè illud dicitur quod iure perfectum eſt, ſed abuſiuè teſtamenta quoque appellamus ea, quæ falſa ſunt, vel iniuſta, vel irrita, vel rupta. Iulian. in l. fideiuſſori obligar. §. fideiuſſor, ff. de fideiuſſor.* Nam licèt minus propriè debere dicantur naturales debitores, per abuſionem intelligi poſſunt debitores, &c. *Papin. in l. inter liberas, ff. ad l. Iul. de adult.* vt in Florentino Rectius, quam in Norico. Lex Stuprum, & adulterium promiſcuè, & *καταχρηστικώτερον* appellat, ſed propriè adulterium in nuptam, ſtuprum verò in virginem, viduamuè committitur, *Caius in l. licet 58. ff. de verb. ſignific.* licet inter geſta, & facta videatur eſſe quædam ſubtilis differentia. Attamen *καταχρηστικῶς*, ideſt abuſiuè nihil inter factum, & geſtum intereſt, vbi rectè declarant *Alciat. & Rebuff.* idem *Alciat. libr. 1. diſpunct. cap. 16. Buda. & Cuiac. in d. l. inter liberas, ff. de adult.* ergo non oportet ſyllabas aucupari, neque deciſionū verba captare, ſed qua mente quid dicatur, in eis animaduertere, *l. penultim. ff. ad exhib. l. ſcire leges ff. de legib. cap. intelligentia, de verb. ſignific.* Mens itaque & ſenſus illarum deciſ. & vſus loquendi eſt, quod menſes quatuor alternati, quos accipit Epiſcopus, ſunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vſum durante reſidentia Epiſcopi, non tamen vſus menſium eſt Epiſcopi, ſed vſus alternatiuæ, ideſt facultatis conferendi limitatiuè, quamdiù reſederit, proprietate alternatiuæ in abſentia penes ipſum remanente.

54 Hinc facilè videbatur poſſe euitari alia omnia, quæ tanquam deciſa allegabantur in *dict. deciſ. Sulmonen.* nempe quod à reſeruatione octo menſiū fuit receſſum per acceptationem alternatiuæ, neque ad eam fit redditus ob non reſidentiam, quia non diſſoluitur permutatio facta in acceptatione alternatiuæ, ſed tantum ſuſpenditur illius vſus, abſentia durante, illa enim deciſio non negat, quin ſtante acceptatione alternatiuæ duret reſeruatio octo menſium. *vt in d. deciſ. Caſſad. 8. de præb. & in d. Tuden. & Oueten.* ſed tātum dicit, quod per abſentiam Epiſcopi non diſſoluitur permutatio; quid autem fuerit permutatum, & quomodo hoc intelligatur patet ex prædictis.

55 Non obſtat *eadem deciſ. Sulmon.* dum in ea dicitur, quod durante abſentia Epiſcopi ſuſpēditur vſus alternatiuæ, quaſi quod reuertente Epiſcopo, ſtatim vſus recuperetur, ex illa dictione, *quandiu*, & alijs allegatis hic per informantes. Quia principalis articulus in ea deciſus fuit, an Epiſcopus amittet alternatiuam per diſceſſum à ſua diœceſi, ita quod redeat ad ſuos quatuor menſes, & poſſit conferre beneficia vacantia in menſe Martij, & Septembris, & fuit deciſum quod non, in hoc recedendo à *deciſ. bon. mem. Cantuccij*: ſed an rediens in aliquo ex dictis menſibus, & alijs alternatis, poſtquam ille menſis incœperat ſpectare ad Papam vigore *reg. de* 8. poſſit conferre beneficia poſt eius reditum vacantia in dicto menſe, hoc ibi non diſcutitur, imò nec tangitur. Et licèt ratio, de qua ſupra inferat, quod redeunte Epiſcopo, & ſic ceſſante cauſa ſuſpenſionis vſus alternatiuæ, ceſſet effectus ſuſpenſionis, *ad reg. ceſſante cauſa*, cum tamen ex deductis *in illa Fauent.* & alijs ſupra allegatis fuerit ab initio acquiſitum ius Papę in illo menſe integraliter, & non per dies menſis, intrat limitatio, quod ceſſante cauſa, non ceſſat illius effectus vbi ius iam fuit quæſitum alteri ex cauſæ exiſtentia. Nam licèt illa poſteà deficiat, ius tamen illud quæſitum retinetur, *Ioan. Andr. in reg. decet, numero 5. ad fin. verſ. & idem in ſimilibus, de reg. iur. in 6. Tiraq. in tractat. ceſſan. cauſ. limit. 11. nu. 1. & 2.*

56 Nec obſtat, quod hoc modo Epiſcopus egeret noua acceptatione alternatiuæ, quod eſſet contra *eandem Sulmonen.* Quia cum per abſentiam Epiſcopus nō amittat proprietatem alternatiuæ, ſed ſolum ſuſpendatur illius vſus, *vt in eadem deciſio.* & Papa habet ius quæſitum in illo menſe, reſultat quod finito menſe abſque alia noua acceptatione intret vſus alternatiuæ, vt in ſimili, qui habet indultum percipiēdi fructus beneficiorum primi anni vacantium vſque ad quinquennium, ſi aliqui de ſpeciali priuilegio fructus dicti primi anni debeantur, licèt non poſſit gaudere fructibus primi anni in quibus alteri eſt ius quæſitum, non propterea amittit indultum, ſed eo vti poterit in fructibus anni ſequentis *gloſſ. fin. in cap. ſi propter, in 2. intellectu, verſ. alij dicunt,* & ibidem *Butr. num. 4. & 11. verſ. iſta ratio, de reſcript. in 6.*

57 Hinc ceſſare dicebant aliud obiectum, quod ſi Epiſcopus non gauderet vſu alternatiuæ ſtatim poſt eius reditum, contractus diceretur claudicare, atque ita vel ſtandum eſſe alternatiuæ in totum, vel ab ea recedendum, *l. Iulianus, §. ſi quis colludente, ibi, aut ſtetur emptioni, aut diſcedatur, ff. de action. empt.* Quia hoc obiectum fuit ſublatum *in dict. deciſ. Sulmonen.* vbi traditur ratio diuerſitatis inter reſeruationem octo menſium, quæ eſt pura, & inter eius limitationem ad fauo-

rem Ordinariorum, cum qualitate reſidendi, qua ſtāte diuerſitate, & quod propter abſentiam Epiſcopi fuit acquiſitum ius Papæ in illo menſe integrali ſtatim à principio, vt dictum fuit, contractus non dicitur claudicare, nec epiſcopus ab eo poteſt recedere, vt fuit firmatum *in d. deciſ.* Vltra quod non eſt inconueniens, vt contractus poſſit claudicare, vbi adeſt ratio diuerſitatis, *gloſ. & Caſtrenſ. in d. §. ſi quis colludente, Cagnol. in l. ſingularia, n. 160. & ſeq. ff. ſi cert. pet. Sur. deciſ. 187. n. 11. verſ. propterea.*

58 Non etiam obſtare videbatur, quod ſecunda reſeruatio ſex menſium, de qua in regula ſit ſuperflua ſi prima non tollitur per alternatiuam. Quia hæc ſecūda fuit appoſita ad reſeruandum expreſsè duos menſes, ſcilicet *Martij, & Septembris*, quos Papa ex quatuor Ordinarijs capit ad tollendam difficultatem, quę poſſet oriri, An ſine dicta ſecunda reſeruatione illi dici poſſent reſeruati, vt conſtat ex *deciſ. Tut. 492. & 507. libr. 2. & deciſ. 4. pagina. 3. libr. 1. diuerſ. & deciſ. 21. eadem part. 3. lib. ſecundo*, ibi enim alternatiua fuerat conceſſa Epiſcopo pro ſolitis ſex menſibus, & dubitabatur, An in alijs ſex Papa cenſeretur reſeruaſſe collationem beneficiorum, & fuit dictum, quod ſic, eo quod tunc aderat regula reſeruatoria octo menſiū, ex quo apparebat, quod ex illis ſex menſibus Epiſcopo conceſſis, Papa voluit impedimentum remouere, & licèt Martius, & September non eſſent de illis octo; Nihilominus, quia in alternatiua dicebatur (*ita tamen, vt facultate Ordinarijs conceſſa non vtaris*) hinc apparebat mens Pontificis, quod Epiſcopus in quatuor menſibus Ordinarijs conceſſis non conferret, atque ita quod Martius, & September eſſent reſeruati; Illa igitur verba regulæ (*quæ etiam diſpoſitioni ſuæ, vt præfertur, reſeruauit*) non inducunt nouam reſeruationem reſpectu quatuor menſium, quos Papa ſibi retinet in conceſſione alternatiuæ, & ſunt reſeruati in prima parte regulæ, vt oſtendunt illa verba (*etiam vt præfertur*) ſecundum vnum intellectum, vt referantur ad primam partem, ſed benè eam inducunt reſpectu duorum menſium quos capit ex quatuor Ordinarijs, & non erant in prima parte comprehenſi, & idem ſecundum alium intellectum, quem tenet *Modern. ibi gloſ. 54. numero prim. & 5. verſicul. hinc ſunt appoſita*, nempè quod illa verba (*vt præfertur reſeruauit*) præſupponant anteriorem reſeruationem ſex menſium, quæ expreſſa non fuerat, ſed dumtaxat tacita, eo ipſo quod alij ſex menſes fuerunt Ordinarijs conceſſi. Qui tamen ſecundus intellectus poteſt procedere quoad Martium, & Septembrem, qui non fuerant expreſſi in prima parte regulæ, ſed non quoad alios quatuor in dicta prima parte expreſsè reſeruatos, & quorum reſpectu non fuit ſublatum impedimentum, vt ſunt expreſſæ illæ *deciſio. Put.* & aliæ quæ ſe fundant in iſta expreſſa reſeruatione; priorem denique ſenſum tenuit *Rot. in dict. deciſion. Sulmonen. in fine*, dum dixit, quod Papa in ſecunda parte conceſſionis alternatiuæ reſeruat ſibi alios ſex menſes, vt præfertur, ſcilicet modo, quo ſupra in regula ſibi pure reſeruauit.

59 Nec etiam mouit Dominos illa ratio, quod ſi verum eſſet, quod alternatiua ſit remotio obſtaculi in hunc ſenſum, vt aperiat facultatem de reſeruatis, firma remanente proprietate reſeruationis, vt ſupra dictum fuit, ſequeretur, quod cum ex menſibus alternatijs ad fauorem Epiſcopi aliqui ſint de Apoſtolicis effecti Ordinarij, vt Februarius, Aprilis, Auguſtus, & October, alij verò duo nempè Iunius, & December ſint ipſius Ordinarij vigore regulæ de octo: quos fixos appellamus, alternatiua eſſet remotio obſtaculi præfato modo quantum ad menſes ex Apoſtolicis effectus Ordinarios, quo verò ad menſes fixos, non eſſet remotio, & tamen ſub eadem forma, & ijſdem verbis conceditur facultas conferendi Ordinarijs in fixis, atque in Apoſtolicis Ordinarijs effectis, ſicque vna, & eadem forma verborum concepta diuerſo iure cenſeretur, & eadem conceſſio alternatiuæ, & acceptatio quoad duos menſes, quos Papa capit erat contractus, *vt in deciſ. Sulmonen.* Quoad duos alios autem fixos, non erit. Quia primo fuit reſponſum, quod cum principalis intentio contrahentium fuerit, remouere obſtacula modo, quo ſupra, & inuicem permutare menſes, & ſi non omnes permutentur, & obſtacula ex omnibus non remoueantur, nihilominus alternatiua in omnibus ſex menſibus erit remotio obſtaculi, & contractus permutationis, vt declarat *Bartol. in leg. Ariſto. numero ſecundo, ff. de donation. Abb. in capit. quæſtiones, numero quarto de rer. permutat. Tiraquell. de retract. lignag. §. 30. gloſ. prim. numero ſecundo*, Couarr. *libro ſecundo variar. cap. quarto, numero 9. Pinell. in leg. 2. part. 2. rubric. numero prim. Codic. de reſcin. vend.* & in terminis quod alternatiua ſit remotio impedimenti quoad illos ſex menſes Ordinarij tradit *Put. deciſion. 507. numero primo in fin. libro ſecundo* aliàs *deciſ. 495. in princip. verſicul. nam præſupponebatur in nou.* Secundo fuit dictum, quod licèt Epiſcopus dimittat Papæ tātum duos menſes, & retineat duos ex ſuis Ordinarijs, attamen recipit quatuor ex Apoſtolicis, & ſic propter illum maiorem numerum tota alternatiua dicitur remotio obſtaculi, & permutatio, *argum. tex. in leg. quæritur, ff. de ſtat. homin. & in cap. quod in dubijs, de conſecrat. Eccleſ. vel Alt.* ſicque tradunt *Butr. Abb.* & cæteri, vbi ſupra. Tertiò fuit reſponſum quoad iſtos duos menſes fixos nullam poſſe conſiderari reſeruationem, ex quo neque in prima parte regulæ, neque in ſecunda Papa eos reſeruat. Nec tranſit ſine dubio An Epiſcopus abſens poſſit conferre in dd. duobus menſibus, & negatiuam latè defendit *Gonzal. in reg. 8. gloſ. 43. numero 121. verſicul. exaduerſo*, & licèt ab ea recedat *Garz. de beneſ. 5. part. cap. 1. nu. 506. in fin.* vbi ſubdit ita videri communi ſenſu, & praxi receptum, quod etiam innuere videtur illa *deciſ. Sulmonen.* quidquid tamen ſit de hoc articulo, non eſt inconueniens, quod diuerſis reſpectibus vna, & eadem res diuerſo iure cenſeatur *gloſſ. in capit. cum Capella*, vbi alij ſcriben. & in ſpecie *Butr. numero 7. Anchar. num. 3. in 4. not. Abb. numero 5. in fin. de priuil. Tiraquell. de nobilit. capit. 28. num. 12.*

60 Nec obſtat, quod in dicta *Fauentina*, ideo *Rota* cēſuerit dictionem, quamdiu, eſſe appoſitam menſi integrali, ne fiat fraus Papę in duobus menſibus permutatis, quod cum hodie ceſſet propter d. *Sulmonen.* ſequitur ceſſare quoque prædictam reſolutionem. Quia, vt apparet ex *dict. deciſ. Fauentin.* ea non tam fundatur in præſumpta fraude, quam in eo, quod dictio, quamdiu, eſt appoſita menſi integraliter, quod fundamentum latè fuit comprobatum in illa *Salamantina beneficij* coram *R. P. D. meo Manzanedo*, in qua nulla cadebat fraus, neque illius præſumptio, vltra quod hodie etiam poteſt habere locum fraus, poſſent enim Epiſcopi

conti-

continuè extra diœceſim vagari, nempe in menſibus Apoſtolicis, eo quod in eis beneficia conferre non poſſunt, in ſuis verò menſibus redire, duntaxat quādo imminet vacatio alicuius beneficij, propter inſtantem infirmitatem beneficiati, illa verò ſequuta, & collatione facta ſtatim à diœceſi recedere, & iterum ad eā redire, inſtante aliqua alia ſimili vacatione, & denuò ſe abſentare, & ſic reſidentiam facere momentaneam contra omnem iuris intellectum, & mentem Papæ, qui conceſſit alternatiuam Epiſcopis, vt eos ad reſidēdum inuitaret, ita vt contrarium operaretur, vt fuit conſideratum in *dicta Fauentina*, & poſt eam in *dicta Sulmonen.* Et quando hæc ratio ceſſaret, quæ tamen non ceſſat, aliæ etiam concurrunt, ſcilicet diſtributio menſium integraliter, & non per dies, neque horas, ac momenta ad euitandam confuſionem, quæ daretur in computatione momentorum, & ne ius Sedis Apoſtolicæ ſit in incerto, vt fuit quoque animaduerſum in cauſa *Vicen. Præceptoria 4. Decembris 1592. coram bon. memor. Card. Blanchetto, & in eadem Sulmonen.* ac propterea non debet ceſſare dicta reſolutio in cauſa *Fauentina* iuxta regulam §. *affinitatis,* vbi not. d. *inſtit. de nupt.* cum alijs per *Tiraquel. in tract. ceſſan. cauſ. limit. 22.*

61 Non obſtat reſponſio ad eandem deciſionem in cauſa *Fauentina*, quod ibi ageretur de vacatione in menſe Septembris, qui erat alternatus ad fauorem Papæ, & eodem modo in *dicta Salmantin. de Almenara*, acceptatio alternatiuæ erat recepta, & recognita in Dataria incœpto menſe Augusti, qui erat Apoſtolicus, & ſic benè intrabat ratio in vtraque deciſione, quod quia menſis à principio erat cœptus Apoſtolicus vſque ad finem durauit talis, at in noſtro caſu menſis Aprilis eſt alternatus pro Epiſcopo, & ſic non fuit cœptus Apoſtolicus, vnde non poteſt durare talis, hæc enim diuerſitas non tollit fundamentum illarum deciſ. & manifeſtum continet æquiuocum. Illæ enim deciſ. eam rationem habent, quod menſes ſunt integrales, & propterea cum ab initio menſis fuerit acquiſitum ius Papæ, ſemper ille menſis remanet reſeruatus, ſicuti beneficium ſemel affectum, ſemper durat affectum. Quæ ratio æquè militat in menſe *Aprilis*, qui vt ſupra dixi, etiam ſtante alternatiua remanet Apoſtolicus, & reſeruatus, ſed illius tamen vſus impeditus, quādiu Epiſcopus reſederit. Vnde cum per abſentiam Epiſcopi ab initio Papa acquiſierit ius in illo menſe, & ille ſit integralis, etiamſi in medio redierit Epiſcopus, non propterea definit eſſe reſeruatus, & quidem ad iſtum effectum parum intereſt, in quo mēſe abſentia Epiſcopi contigerit, dummodo in principio menſis illa fiat, quia ſiue ille mēſis ſit de illis, quos Papa ſibi retinet, ſiue de alijs, quos Ordinario dat, & in principio Ordinarius recedit, ſemper ille menſis intrat Apoſtolicus.

62 Vnde etiam ceſſat, quod ſi vacatio contingeret de menſe Martij, vel Septembris Epiſcopo non reſidente Papa conferret, ſed non vigore regulæ, quia iſti duo menſes non ſunt ex octo reſeruatis, & ſic dici non poteſt, quod menſis effectus Apoſtolicus duret Apoſtolicus. Quia licèt dd. duo menſes non ſint reſeruati per primam partem reg. ſunt tamen reſeruati per ſecundā, vt præfertur, id eſt eodem modo, quo in prima. Et ideò in rubr. non dicitur reſtrictiuè reſeruatio octo mēſium Apoſtolicorum, ſed abſolutè, & indefinitè, reſeruatio menſium Apoſtolicorum, vt indicet, & deſignet omnes menſes Apoſtolicos in ea reſeruatos, indefinita .n. æquipollet vniuerſali, *c. quia circa, de priuileg.* Vnde ſequitur neceſſariò, quod acceptata alternatiua, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non reſideat, in iſtis duobus menſibus Papa confert vigore regulæ, vt fuit etiam dictum in *eadem Sulmonen.*

Poſtremò non obſtat quod articulum hunc ex profeſſo diſputant, & reſoluunt pro Epiſcopo, *Gonzal. in d. reg. 8. gloſ. 43. n. 142. & ſeq. Garz. de benef. p. 5. c. 1. §. 12. à nu. 692. vſque ad 699.* Quia ſi auctoritatem ſpectemus, Rotæ auctoritas ſe ipſam oſtendit, ſi verò rationē, ſine qua illa nihil dijudicare ſolet, in *eadem Fauentina, & Salamantina* expreſſæ rationes è media iuris prudentia deriuantur, & adductis in contrarium præponderant, ſolum ſupereſt ad omiſſa, & ex eiſdem auctoribus modo repetita, ſatisfacere.

63 Non igitur obſtat inconueniēs, quod ſi eſſet neceſſaria integra reſidentia totius menſis, ſequeretur, quod omnes collationes factæ in menſe Ordinario in principio, & in medio per Epiſcopum reſidentem illo poſteà in fine recedente corruerent. Quia cum prouiſio fuerit de tempore habili, & ſic legitimè facta ex eo, quod poſteà Epiſcopus diſceſſerit à diœceſi, non corruit etiam quod ceſſet qualitas reſidentiæ requiſitæ iuxta regulam *factum legitime, de regu. iur. in 6. l. in ambiguis, §. non eſt nouum, ff. eod. Tiraquell. in tract. ceſſant. cauſ. limitat. 4. & 12.*

64 Nec obſtat aliud inconueniens, quod ſi principium menſis eſſet attendendum, itaut talis duret qualis cœpit eſſe, reſultaret, quod poſſet Epiſcopus in principio reſidere, & poſteà recedere, & abſens gaudere alternatiua in reliqua parte menſis ne partim eſſet ordinarius, partim Apoſtolicus. Quia Epiſcopum non ſufficit habere alternatiuam, ſed vlterius requiritur, quod reſideat, vt ea vti poſſit. Et ideo cum tempore vacationis ceſſet qualitas reſidentiæ, ceſſare quoque debet priuilegium alternatiuæ, *l. athleta & l. idem Vlpianus, ff. de excuſat. tutil. Titia Seio, §. vſuras.* vbi *gloſ. & Doct. ff. de leg. 2.* cum alijs per *Tiraqu.* vbi ſupra *in 1. p. n. 203.*

Ex quibus ita concluſum fuit, collationem ſpectaſſe ad Papam.

De reſidentia Parochorum.

65 PArochi olim apud Ethnicos dicti erant, qui Legatis publicè Romam miſſis ſalem & ligna præparabant, hoc eſt, qui omnium rerum copiam Legatis Regum, Principum, ac populorum hoſpitio receptis ſuppeditabant: inſtar horum dictos eſſe Parochos in Eccleſia quidam arbitrātur, eo quod ſint Sacerdotes auctoritate Epiſcoporum Eccleſijs præfecti, vt plebibus, ſiue populis ſacrum diuini verbi, & Sacramentorū pabulum ad paſcendos animos ſubminiſtrent. Alij vero putant Parochum dictum, quaſi parecum; parecus autem Græcis eſt incola, ſiue habitator in loco, vnde *Pōponius* Iuteconſultus *in l. pupillus. ff. de verb. ſignif.* ait, incola eſt, qui in aliquā regionē domicilium ſuum cōtulit, quem Græci, parecon, vocant: quare Parochus ex eo dicitur incola, & habitator loci, quia in eo continuò reſidere debet, de quibus ethymologijs vide, ſi lubeat, *Theſaurum linguæ Latinæ verbo, Parochus, Lambinum ad Horatiū lib. 1. Satyra 5. pag. 68. & lib. 7. Satyra 8. pagin. 234. Budaū in prioribus annot. ad Pādectas pag. 195. Iac. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. c. 39. n. 7. Gabriel Fere* in

in theſauro miſericordia, cap. 29. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. capit. 12. q. 1.

66 Parochia eſt Eccleſia ad quam cõuenit populus ad recipienda Sacramenta, & ad audienda Sacra diebus feſtis, vbi ſunt ſepulturæ, & audire debent Parochiani verbum Dei, ac rudimenta Fidei, ac ei decimas, & oblationes ſoluere, *praxis Epiſcopalis part. 1. verbo Parochia, §. 1. pagina 269.*

67 Dignoſcitur autem melius Eccleſia parochialis, ex eo quod habeat populum certis limitibus, ac finibus diſtinctum, quaſi non ſufficiat ſi ſacri baptiſmatis fontem habeat, ac ſepeliendi actum exerceat, *Rebuff. in praxi, tit. de diſpenſat. ſuper ætate, verſic. etiamſi curam habeat animarum, & in concord. tit. de collat. §. ſtatuimus,* il ſecondo, *pag. 666. Maſcard. de probation. concluſ. 888. Azor. d. cap. 12. quæſt. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 6. num. 37. & à numer. 48. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 298. à nu. 42.*

68 Non dicitur tamen parochiale, ſeu curatum beneficium, nec vti tale regulandum, ad effectum de quo agimus, illud quod non eſt actu curatum, ſed tantum habitu, veluti quia populus ſit deſtructus, & omnes parochiani aliqua ex cauſa mortui ſunt, & eſſe deſierunt, licèt Eccleſia parochialis ſemper firma maneat, vt per *Rebuff. d. verſicul. etiamſi curam habet animarum, & in tract. nominat. q. 16. num. 23. Duenb. regul. 71. nu. 4. Gutier. allegat. 8. num. 7. Maſcard. concluſ. 589. num. 5. Gonzal. d. gloſ. 6. num. 89. & 90. Azor. dicta p. 2. lib. 6. capit. 8. quæſt. 9.* vbi reſoluit, quod ſi quis ad hanc eccleſiam promoueatur, non tenetur intra annum ad ſacerdotiũ aſcendere; ſi tamen Parochiani, quia fortè captiui erant redierint, parochialis Eccleſia, quaſi iure poſtliminij ad ſua iura, & bona reuertitur, ac proindè is, qui ipſi præeſt, debet intra annum computandum ab eo tempore, quo eccleſia cępit parochianos habere, ad ſacerdotium aſcendere, de quo etiam *praxis epiſcopalis p. 1. verbo beneficia, §. dico quarto, verſ. ſecundum dubium.*

69 Aduerte tandem in dubio beneficium non cenſeri curatum, ſed ſimplex ex *Gonzal. dict. gloſſ. 6. numer. 91. Nicol. Garc. de beneficijs part. 1. cap. 6. nu. 8. Cardin. Tuſch. lit. B. concluſ. 63. nu. 4. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1696.*

70 Parochi, qui Eccleſijs præſunt, curamque gerunt animarum, in eis reſidere debent, vt probant text. *in ca. quia nonnulli, & in c. conquerente, vbi gloſ. & in c. relatũ, & in c. tua fraternitatis, de clericis non reſiden.* & diſponit *Concil. Tridentin. ſeſſ. 6. de reformat. c. 1. & ſeſſio. 7. de reformat. c. 3. & ſeſſ. 23.* etiam *de reformat. c. 1.* etiamſi modici commodi ſit beneficium, quia hoc etiam reſidentiam requirit, prout per text. in *d. cap. conquerente,* reſoluunt *Rebuff. in tract. nominat. quæſt. 9. num. 37. Valer. Reginald. in praxi fori pęnitent. lib. 30. tract. 3. num. 294. verſic. ſi obijcias.*

71 Et cogendi ſunt in proprijs Eccleſiarum domibus habitare, quæ ſi non ſint, in propinquioribus intra parochiarum limites prout deciſum referunt *Nicol. Garc. de beneficijs p. 3. c. 1. nu. 179. in 22. declarat. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ l. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. de reſidentia, uel abſentia Parochorum, num. 150.* Et licèt Eccleſia Parochialis ſit in loco, vbi minor pars parochianorum inhabitat, & maior pars habitat longè in oppidis, nihilominus Parochus tenetur propè eccleſiã habitare, & ſuccurrendum eſt eis, qui longè habitant, ſecundum loci antiquam conſuetudinem per *c. 4. ſeſſi. 24. de reformat.* referunt deciſum *Garcia d. nu. 179. in 20. declarat. & Armendariz d. loco num. 148.*

72 Rector, ſeu Parochus, qui habet Parochiam, intra cuius limites adhuc habitant parochiani, tenetur in ea reſidere, etiamſi tantum eſſent in illa parochia tres, vel quatuor incolæ.

73 Et vbi fuerint duæ eccleſiæ ęquè principaliter vnitæ reſidendum eſt in digniori: quod ſi non cõſtet, quæ ſit dignior, in frequentiori; quod ſi vna fuerit extra, & altera intra vrbem, reſidendum eſt in ea, quæ eſt intra, referunt etiam deciſum *Garc. d. num. 179. in 14. decla. Armendariz d. loco n. 142.*

74 Quamuis parochialis tribus, aut quatuor milliaribus tantum diſtet à ciuitate non habebitur parochus pro reſidente, ſi in ciuitate habitet, dominicis, & feſtiuis tantum diebus ad ſuam Eccleſiam accedens, deciſum referunt *Garcia d. c. 2. num. 179. in 17. declar. Armend. d. loco num. 145.*

75 Et presbyter obtinens parochialem etiam à ciuitate, vltra duo milliaria non diſtantem, non poteſt deputari magiſter grammaticæ, & ob id à reſidentia excuſari, etiamſi velit ſingulis diebus feſtiuis parochiali intereſſe, *Garc. dict. num. 179. in declar. 19. Armend. d. loco nu. 147.*

76 Et etiam deficiente magiſtro grammaticæ in ciuitate non poteſt in ea curatus habitare, relicto idoneo vicario, & approbato cũ congrua mercede in parochiali, quamuis ſolemnibus diebus interſit, refert deciſum *Aloyſ. Ricci. in praxi deciſ. 502. in 1. edit. & reſol. 393. n. 2. in 2. edit.* Et Epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à parochia per ſex miliaria, *Garc. dicto numer. 179. in 18. declarat. Armendar. d. loco num. 146.* Etiamſi illius collatio ad inferiorem etiam Abbatem regularem ſpectaret *Garc. d. nu. 179. in 2. & 27. declar. Armendar. d. loco n. 153. & 154.*

77 Obtinentibus parochialem Eccleſiam poſt *Concil. Triden.* ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur, referunt deciſum *Henriq. conſ. 23. nu. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 6. num. 251. Nicol. Garci. d. c. 2. num. 81. in 4. declarat. Armendariz. dict. loco numero. 122. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 502. in 1. edit. & reſolutio. 393. in fine, & in 2. edit.*

78 Capellani, & coadiutores Rectorum parochialiũ, inſtituti auctoritate Apoſtolica tenentur ad perſonalem reſidentiam: vt Rectores ipſi, referunt deciſum *praxis noua Epiſcop. part. ſecunda, capit. tertio, num. 27. Armendariz dict. loco numer. 171. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 9. numer. 17. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubric. 7. capit. 6. numero 104. Moneta de option. cap. 4. quæſt. 8. numero 157. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, uerbo reſidentia, 1. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 393. ampl. 5.* Habens parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuẽte, reſidere non tenetur, *Armendar. dicto loco numer. 193. Gonz. d. gloſſ. 6. num. 99.*

79 Sed obtinens Eccleſiam baptiſmalem, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, & exiſtentes ſub cura Archipresbyteri, tenetur ad reſidẽtiam tanquam coadiutor Eccleſiæ parochialis, præſuppoſito quod in Eccleſia Archipresbyter pręter baptiſmum cætera Sacramenta adminiſtret, *Armendar. dicto loco numero 178.* Deputatio Vicarij donec prouideantur de Rectore ſpectat ad Epiſcopum, in cuius Diœceſi parochialis eſt, refert deciſum, *Armendar.*

in addit. ad recop. legum Nau. l. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſc. n. 86.

82 Duas parochias habens vnitas perpetuò inuicem æque principaliter, & nõ vnam alteri acceſſoriè, ambaſque pares, itaut vna non ſit dignior, & principalior altera, poteſt in qua maluerit reſidere, deciſum referunt *Garcia d. cap. 2. numero 179. in 16. declar. Armendariz d. loco num. 144.*

83 Obtinens vero Canonicatum, & parochialem quocunque in loco ſit, in parochiali reſidere tenetur, nec ob hoc eſt priuandus canonicatu: ſed ſolum eius quotidianas diſtributiones perdit, & ſi quid abſens iuſta aliqua de cauſa non percepit, *Armend. d. loco nu. 197.*

84 Reſidens in parochiali, quæ non longe abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Eccleſiam collegiatam accedere, & in ea diuinis inſeruire poteſt, modo in omnibus diebus, & horis ſuis debitis, & congruis parochiali inſeruiat, & nihil prorſus relinquat ex debito ſeruitio ipſius parochialis, *Armendar. d. loco. nu. 195.*

85 Epiſcopo non licet pro Cathedrali Eccleſiæ ſeruitio, & item ſuo, aliquem ex curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſijs, conſtituto in illis idoneo Vicario ad certa negotia adhibere, cum hi dum in huiuſmodi ſunt ſeruitio à ſuis Eccleſijs abeſſe cenſeantur; deciſum referunt *praxis noua epiſcop. p. 2. c. 3. nu. 27. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo reſidentia pagin. 446.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gl. 6. nu. 258. Garci. d. c. 2. nu. 42. in 2. declar. Armendar. d. loco nu. 167.*

86 Nec etiam Epiſcopus poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ Diœceſis, niſi pro tempore duorum menſium, & tunc relicto idoneo Vicario, *Poſſeu. de officio Curati capit. 1. num. 12. Garc. dict. numer. 42. in 1. declar. Armendar. dicto loco numero 166. & numer. 175.* dicit etiam deciſum non excuſari à reſidentia Parochum, quamuis Epiſcopus iudicauerit expedire vti illius opera pro Secretario, vel Vicario foraneo.

87 Inquiſitoris officium à reſidentia parochialis non excuſat, prout referunt deciſum *Gonzal. d. gl. 6. nu. 265. & gl. 43. nu. 164. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 393. nu. 4.*

88 Sub collectoris Apoſt. officium exercens à reſidentia non excuſatur *Gonzal. d. gloſ. 6. nu. 266. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 393. nu. 4.*

89 Inimicitiæ graues ſunt legitimæ cauſæ propter quas quis reſidere non tenetur in parochiali, & illis durantibus, poteſt Epiſcopus (cognito prius an ſint veræ, & graues, & abſque Parochi culpa) ei licentiam concedere, vt in alio viciniori, & tutiori loco manere poſſit, ac à ſuo beneficio per annum abeſſe, poſito tamen in illo per Epiſcopum idoneo Vicario, ſeu Oeconomo congruenti mercede ex eius fructibus illi aſſignata, referunt deciſum *Salzed. ad Bernard. in pract. capit. 53. in addit. lit. C. Galet. in Margarita caſuum conſcien. verbo reſidentia, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccl. reſolut. 645. in 2. edit. Armendar. d. loco nu. 182. 183. & 184. praxis epiſc. par. 1. verbo priuatio §. 4. dub. 1.* vbi etiam aduertit quod ſi intra annum inimicitiæ non extinguantur, & curatus, ſeu beneficiatus fuerit in culpa tam cauſandarum inimicitiarũ, quàm non extinctionis earumdem, priuari poteſt; ſi vero inimicitiæ creſcant ſine Parochi culpa, alius annus dari poteſt, *Armend. d. loco, nu. 134.*

90 Propter aeris intemperiem non poteſt parochus etiam non oriundus alibi habitare relicto in Eccleſia Vicario approbato, de quo egit late *Melch. Gallec. in ſuo tract. de Parochorum obligat. tempore peſtis;* ſi tamẽ adeo infirmus ſit, & in loco parochialis curari non poſſit defectu medicorum, medicinarumuè, tunc poteſt ab Ordinario ei dari dilatio trium, aut quatuor menſium, vt in locis vicinioribus maneat ſanitatis cauſa; interea ab ipſo Ordinario in parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis conſtituto, referunt deciſum *Garc. dict. cap. 2. num. 179. in 4. declar. Armendar. d. loco num. 133. praxis epiſcop. par. 1. verbo reſidentia §. 7. & 9.*

91 Vbi etiam quod ſenectus in parocho non excuſat, ſed debet poni Vicarius idoneus cum aſſignatione cõgruæ portionis ex ipſius parochi redditibus, cum infirmis enim & decrepitis diſpenſandum eſt, vt eorum Eccleſijs, quæ perſonalem reſidentiam requirunt per Vicarios ſeruiatur, prout definitur in *Concil. Triden. ſeſſ. 23. de reform. c. 1. Armendar. d. loco n. 130.* Et parochus debet reſidere in loco, vbi ſita eſt Eccleſia parochialis, etiamſi ei eſſet datus coadiutor ratione infirmitatis referunt deciſum *Garc. dict. c. 2. num. 178. Armendar. dict. loco nu. 129.*

92 Abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus, vt probat tex. in *l. poſtliminium, §. captiuis, & in l. nihil. ff. de captiuis, et poſtlimin. reuerſ.* & in his reſidentiæ terminis adducit *Concil. Tridentin. ſeſſion. 23. de reformat. cap. 1. verſic. quoniam,* & probat Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 43. numero 5.* Vnde parochum ruralem, qui ſingulis quibuſque hebdomadib. in Vrbem venit, cauſa inuiſendi parentes, & cum illis vno tantum die moratur, relicto ad occurrentes caſus Capellano, non peccare lethaliter, nec teneri ad reſtitutionem fructuum reſoluit *Ludouic. Beia reſponſ. caſuum conſcient. part. quarta caſu vigeſimo primo.*

93 Parochus ſine legitima cauſa, & licentia in ſcriptis habita non reſidens mortifere peccat, *Concil. Trid. dict. cap. 1. verſ. eadem omnino,* & fructus beneficij pro rata temporis quo abeſt, ſuos non facit, idem *Concil. d. capit. 1. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. 3. cap. 2. numero 15. Flamin. de reſignat. libr. 1. quaſt. 10. numero 32.* etiam ante ſententiam vt optimè probat *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 15. §. 4. num. 2. & §. 5. nu. 2. in fi.* cum *Nauar. conſ. vlt. de clericis non reſid.*

94 Reſoluit bona acquiſita ex beneficio parochi abſentis extra ſuam parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſt. pertinere.

95 Ad huiuſmodi pœnas euadendas requiritur legitima cauſa ab Epiſcop. approbata, vt habetur *in Concil. Trident. d. cap. 1. verſ. eadem omnino,* & expreſſa eius licentia *Garci. d. cap. 2. numero 35. Armendar. dicto loco num. 164.* quam licentiam etiam locorum ordinarij Epiſcopo inferiores, vt *Abbates,* & alij ſimiles habentes iuriſdictionem concedere poſſunt, ac etiam Capitulum Sede vacante ex *Azori.* reſoluit *Poſſeuin. d. c. 1. nu. 28. & 29.*

96 Et licet in duobus menſibus à Concilio conceſſis licentiam Epiſcopi non requiri teneant *Nauar. in man. cap. 25. nu. 121. Azori. inſt. moral. p. 2. lib. 7. c. 4. q. 9. & 10. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 3. c. 1. nu. 19. & 21. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 31. num. 11.* tamen contrarium verius exiſtimo cum *Vgolino d. §. 5. nume. 2. Tolet. lib. 5. c. 5. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 34. dub. 29. nu. 159. Poſſeuin. dict. cap. 1. numer. 21.* nam diſcedere non debet niſi cauſa cognita, & probata ab Epiſcopo, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda, vt ait *Concil. Trident. dict. cap. 1.* & comprobant *Azor. d. capit. 4. quæſt. fin. & cap. 5. quæſt. 4. & 5. Sanch. dict. lib. 3. diſput. 7. numero 27.* & deciſum fuiſſe referunt *Garci. d. cap. 2. nu. 23. in prima declarat.*

declarat. & par. 9. c. 2. nu. 295. in ſecundo dubio, Armendar. d. loco nu. 155.

97 Vbi etiam aſſerunt valere Epiſcopi conſtitutionem ne parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia. Hinc etiam poteſt Epiſcopus prohibere ſub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à ſuis Eccleſijs poſſint abeſſe, non tamen id prohibere poteſt ſub pęna excommunicationis latæ ſententiæ, ita referunt deciſum *Garcia dict. cap. 2. numero 23. in 2. declar. Armendar. dict. loco numero 156.* An iuſta cauſa abſentiæ iudicialiter ſit probanda? Vide *Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 152. par. 2.*

98 Et deciſum inueni non ſatisfacere parochum ſi petat licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, vt per Garc. *d. cap. 2. num. 37 Armend. d. loco nu. 165.*

99 Parochus habeat licentiam, ſed per mendacium, & abſentiæ fructus percipiat, eos reſtituere tenebitur, quia Concil. requirit duo ad iuſtitiam abſentiæ, nempe cauſam iuſtam, & eius approbationem, vt acquirantur fructus in abſentia, & cum ſit falſa prima, erit etiam inutilis ſecunda, maxime cum tota ratio acquirendorum fructuum dependeat à cauſa iuſta, *Azori. dicta p. 2. l. 6. c. 10. q. 3. Poſſeuin. d. c. 1. nu. 24.*

100 Vnde abſens ex cauſa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad fructuum reſtitutionem, *Zecchi. de caſibus reſeruatis caſu 3. nu. 3.*

101 Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum male perceptorum obtinētibus Bullam Cruciatæ, vel vigore aliorum priuilegiorum, & facultatum obtentarum per Concilium, referunt deciſum Garcia *dict. cap. 2. nu. 26. Armenda. dicto loco nu. 158.*

102 Curatum inferiorem, qui vltra duos menſes abfuit à ſua reſidentia, poſſe & debere cogi per Epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ iuxta *cap. 1. ſeſſ. 23. de reformat.* nec ad eam rem requiri citationem vel monitionem referunt Garci. *d. c. 2. nu. 27. Armend. d. loco nu. 159.*

103 Epiſcopus ſemper debet applicare fructus non reſidentium, de quibus *in ſeſſione 23. cap. 1. de reformat.* fabricæ eccleſiæ parochialis, etiamſi non indigeat, nec pauperes intra limites reperiantur, quæ poteſt tamen in dies indigere, ſaltem quoad ornamenta, Garc. *d. c. 2. nu. 31. Armendar. d. loco nu. 160.*

104 Epiſcopus procedens, per ſubtractionem aduerſus parochos non reſidentes, iuxta Trid. tenetur obſeruare eadem interualla, eandemque rationem, quæ contra Epiſ. non reſidentes ſtatuit idem *Conc. ſeſſ. 6. cap. 1.* quoties in pęnam omiſſæ reſidentiæ vult ſubtrahere partem fructuum, quos ſuos fecerunt: non vero tenetur obſeruare eadem interualla in executione facienda ſuper illis fructibus, quos parochi pro rata temporis abſentiæ ſuos non fecerunt, deciſum referunt *Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 32. Armend. d. loco nu. 161.*

105 Parochos ad reſidentiam importunis remedijs cogendos eſſe ait *Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reform. cap. 2.* & ſi ipſi in præſentia citari poſſunt, citabuntur dato termino idoneo ad redeundum, habito reſpectu ad perſonas, & tempora, *capit. inter quatuor, de clericis non reſiden.* Et ſi non redierint impoſita excommunicatione, vel ſuſpenſione ſi non venerint, beneficijs priuari poſſunt *cap. 2. cap. relatum, cap. ex parte, & cap. qualiter, de clericis non reſiden.* priuari enim quis non debet, niſi prius monitus ad reſidentiam, *Card. Tuſch. littera R. concluſ. 254. num. 6.* Et ita priuationem præcedere debet monitio, & deinde pęna cenſurarum, poſtea ſubtractionis fructuum, ita quod poſt quemlibet terminum pœnæ, expectetur ad minus per ſex menſes: aliter enim non ſeruata hac forma à Concilio præſcripta, non teneretur ſententia priuationis, vt fuiſſe deciſum in *Rota in vna Salamantina die quinta Decembris anno 1567. coram Illuſtriſſ. Cardin. Seraphino* refert *praxis Epiſcop. par. 2. cap. quarto, num. 96. in fine.* Abſentes tamen, qui ignorantur vbi ſint, per edicta tria in ſua Eccleſia fixa citabuntur *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. capit. 1. verſic. eadem omnino,* ſeparata ſcilicet, vt ait *Abb. in c. ex tuæ, nu. 4. de clericis non reſident.* qui ſi non venerint vlterius procedetur contra illos, vſque ad priuationem, poſt terminos elapſos, de quibus ſupra.

Ab Eccleſijs ſuis nunquam Parochis abeſſe licebit, niſi ex quatuor cauſis, de quibus ſupra dictum fuit, dum ageremus de Epiſcoporum reſidentia, relatis à *Concilio Tridentino d. capit. 1. ſeſſ. 23. de reformat. Azori. part. ſecunda libro 7. capit. 4. quæſtion. 4. Poſſeuin. de offic. Curat. cap. 1. numero 12.* Et cum abeſt iuſta de cauſa, ſiue cum licentia, ſiue abſque ea, tenetur relinquere ſubſtitutum, qui pro ſe populo ſeruiat, *Poſſeuin. d. capit. 1. numer. 13.* dummodo ſit idoneus, & admiſſus in illo Epiſcopatu pro adminiſtratione Sacramentorum, vt dicit *Concil. dict. capit. 1. ibi,* Vicarium idoneum relinquat ab Ordinario approbandum: ex quo colligitur etiam cōſulto Epiſcopo eſſe relinquendum *Poſſeuinus d. capit. 1. num. 19.* Niſi abſentia per ſex, vel octo dies fiat, quia tunc poterit ſubſtituere ſine Epiſcopo, ita declarante conſuetudine vniuerſali; niſi Epiſcopus per ſuas conſtitutiones inhibeat. Poterit etiam ſine licentia, & ſubſtitutione Vicarij diſcedere per aliquos dies cum cauſa eſt vrgens, & non patitur dilationem, nec habet quem mittat ad Epiſcopum pro licentia, & pro Vicario ſubſtituendo, *Azori. dict. cap. 4. quæſt. vltim. Poſſeuin. d. cap. 1. numer. 15.* Si tamen curatus rationabiliter iudicauerit (veluti quia nullus infirmatur) poſſe abeſſe per duos, aut tres non feſtos, licitè aberit, etiamſi nullum ſubſtituat, quia conſuetudo optima legum interpres ita declarat, etiam apud timoratos. Etſi contingat Curato rationabiliter abſente aliquem è parochijs ſuis mori ſine Sacramentis, quæ verè recepiſſet, ſi Curatus adfuiſſet, putà quia infirmi, vel domeſtici ea petebant, non peccabit, quia rationabiliter abfuit, ita *Poſſeuin. d. cap. 1. numero quinto.* At vero ſi illo tempore, quo repentina vrget diſceſſio ob incommodum repentinum, cauſam legitimam, vel periculum inſtans, adſit infirmus, & non habeat parochus quem ſubſtituat ad conferenda Sacramenta neceſſaria, nec infirmus commode poſſit expectare alium Sacerdotem aliunde accerſendum, tenetur Curatus ſubire quoduis periculum potius quam deſerere talem infirmum, ex *D. Thom.* reſoluit *Poſſeuin. in dict. capit. 1. numer. 16.*

DE

DE RESIDENTIA CANONICORUM Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum in eiſdem Eccleſijs facienda.

107 Obtinentes in Eccleſijs Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, tenentur ad reſidentiam, ita ut non liceat eis vigore cuiuſlibet ſtatuti vltra tres menſes, etiam continuos (vt ſacra Congregatio declarauit) ab eiſdem Eccleſijs quolibet anno abeſſe, ſaluis nihilominus earum Eccleſiarum conſtitutionibus, quæ lōgius ſeruitij tempus requirunt: ita deciſum refert *Franc. Leo in theſa. fori eccleſiaſtici par. 3. cap. 2. numer.* 11. & diſponit *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. capit.* 12. *verſ. præterea*, de quo multa *Nauar. conſil. 2. de clericis non reſidentibus*, *Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 7. capit. 3. col. 916.* optimè *Nicolaus* Garcia de beneficijs, *par. 3. c. 2. nu.* 180. *cum ſequent. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 2. tit. 27. de reſidentia, rub. An Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur reſidere in ſuis Eccleſijs numer. 8. cum multis ſequentibus.*

108 Ad hanc reſidentiam tenentur etiam Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Eccleſiarum, (vt eſt Prior noſtræ Collegiatæ inſignis Vimaranenſis) quamuis habeāt iuriſdictionem in Canonicos; ad hoc enim cogi poſſunt ab Epiſcopis, ſub quorum diœceſi ſunt: ita deciſum referunt Garcia *d. cap. 2. num. 181. Armend. dicto loco nu. 11. & 12.* & faciunt quæ *Aloyſ. Ricc. in collec. deciſ. par. 7. collect. 1591.*

109 Nam dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori, requirit ætatem 25. annorum inceptorum. *Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 4. num. 65.*

110 Obtinens Canonicatum, & monaſterium in commendam debet in Canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat aliàs curam animarum: ita referunt *Garcia d. c. 2. nu. 183. Armend. d. loco nu. 13.*

111 Secularis enim habens monaſterium in commendam non habet curam conuentus, nec monachorum, ſed tota eſt penes Priorem conuentualem, *Rota Roman.* apud *Farin. deciſ. 112. nu. 10. in nouiſſimis.*

112 Et Commendatarij Abbatiæ curam iuriſdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, nullo Concilij decreto ad reſidendum aſtringuntur, neque, ſi non reſideant, pœnis ab eo in non reſidentes conſtitutis, arcentur, ita deciſum refert Garcia *in addit. ad dictum c. 2. nu. 183.*

113 Habens Canonicatum, & parochialem in duabus diœceſibus, & nō reſidens in parochiali ex permiſſu Epiſcopi, vt tenetur per *Bullam Pij Quinti*, cogendus eſt ad reſidentiam in Canonicatu: ita deciſum referunt Garcia *d. c. 2. nu. 184. Armend. d. loco nu. 14.*

114 Item habens Archidiacon. dignitate pares, reſiuere poterit, in quo ſibi magis placuerit, ſi alter eſt dignior tenetur in eo reſidere, huius vero in quo non reſidet quotidianas diſtributiones perdit, in quibus diſtributionibus intelligitur etiam comprehenſa tertia pars præbendæ, quæ ex Tridentin. conuerſa fuit in diſtributiones quotid. Ita deciſum referunt *Garcia d. c. 2. n. 185. Armend. d. loco nu. 15. 16. & 17.*

115 Immemorialis conſuetudo non excuſat à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus: In Collegiatis autem non inſignibus poſſunt excuſari Canonici, ſi Eccleſiæ ſunt rurales prorſus deſtitutæ, aut in quibus nunquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet reſidere, aut in quibus adeo tenues redditus eſſent, vt canonicos aliunde non habentes vnde viuerent, alere non poſſent, & ſufficit ad excludendam immemorialem, quod aliquid Canonici reſederint, ita deciſum referunt *Nicol. Garcia dicto cap. 2. nu. 197. Armend. d. loco nu. 10. praxis noua Epiſcopalis par. 2. capit. 3. num. 10. in fine, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 500. in prima edit. & reſolut. 390. nu. 4. in ſecunda edit.* & ita tenuit *Rota in vna Papien. reſidentiæ 10. Martij 1613. coram Ortembergo*, vbi fuit reſolutum conſuetudinem immemorialem non excuſare à reſidentia in Collegiatis inſignibus.

116 Immemorialis conſuetudo ita ſublata eſt per *Concil.* ita ut ſtatuta iurata nihil valeant, illa vero auctoritate Apoſtolica confirmata non eſſe ſublata referunt deciſum *Nicolaus Garcia d. capit. 2. num. 197. in tertia declaratione, Armend. dicto loco num. 21.* Sic etiam prætextu immemorialis conſuetudinis non licet Canonicis vltra tres menſes quotannis ab Eccleſia abeſſe, referunt deciſum *Garcia in addit. ad d. cap. 2. num. 197. Armend. dicto loco numer. 43. Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 392. num. 2.* Si vero ſtatutum, quo permiſſum eſt quatuor menſes Canonicis quolibet anno ab Eccleſia abeſſe, à Papa confirmatus fuerit, non eſt ſublatum à Concilio, & ideo obſeruari debet, ita referunt deciſum *Garcia d. c. 2. nu. 216. Armend. d. loco nu. 26. & 27.*

117 Stante ſtatuto, vel conſuetudine, qua cauetur ſeruitium quadraginta annorum Eccleſiæ pręſtitum liberare beneficiatum à reſidentia, lucrarique diſtributiones quotidianas in abſentia, quamuis ipſe non interſit diuinis, obſeruari poteſt, vel potius tolerari, prout reſoluunt *Cened. par. 3. collect. 15. in fine. Monet. de diſtributionibus quotid par. 2. quæſt. 7. num. 21. & q. 12. num. 61. & quæſt. 13. num. 41. praxis noua Epiſcopalis par. 2. capit. 3. num. 9. verſic. de ſenio, Steph. Gratian. diſcep. forenſ. capit. 208. nu. 19.*

118 Ad abſentiam trium menſium à Concilio conceſſorum, non eſt neceſſe aſſignare abſentiæ cauſam, nec licentiam ſui Prælati petere, dummodo tamen omnes Canonici eodem tempore non abſint, ne Eccleſia ſuo debito ſeruitio deſtituatur: Sed tantum illa quarta pars Canonicorum, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi, vel Capituli, referunt deciſum *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo priuatio, §. 2. dub. 4. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus*, Nicol. Garcia *d. cap. 2. nu. 315. Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 3. c. 2. nu. 21. & 22. Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 392. nu. 4. & 5. Armend. d. loco nu. 36.*

119 Huiuſmodi tres menſes Epiſcopi prouidere debent ne incurrant in Natale, aut Paſcha Domini; aut ſimiles maximas ſolemnitates, prout deciſum referunt *praxis Epiſcopal. d. verbo priuatio, §. 4. dict. 2. præſi ntiali, dub. 3. Garcia d. c. 2. nu. 316. Armend. dicto loco nu. 38.*

120 Qui quidem tres menſes debent continere nonaginta dies, & vnus menſis triginta. Et cum Concilium abſolutè illos concedat, nec exprimat a quo tempore incipere debeant; poſſunt accipi non ſolum continui, ſed etiam interpolati: Ita *Menoch. de arbitrarijs, caſu 50. à num. 12. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gl. 11. nu. 8. Garcia d. cap. 2. num. 306.*

121 Intellige concedi Canonicis abſentiam trium menſium

ſium ſi Conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt, pront deciſum referunt *Garcia d.c.2. n.312. Armend.d.loco nu.35.*

122 Si vltra tres menſes abſint Canonici, licet in ciuitate vbi ipſa Eccleſia exiſtit, ſint præſentes, incidunt in pœnas Concilij *d. cap. 12.* ita deciſum referunt *Garcia d.capit.2.num.322. Aloyſ.Ricc.d.praxi reſolut.392.nu.2. Armend.d.loco numer.43. Franciſc.Leo in theſauro fori eccleſiaſt.par.3.c.2.à num.19. praxis noua epiſcopalis p.2 c.3.nu.10.in fine.*

123 Poteſt tamen Epiſcopus ob legitimam cauſam dare Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes, referunt deciſum *Armend.d.loco nu.124. Comitol.reſp.moral.lib.1.q.59.nu.2.*

124 Non poſſunt Canonici pro illis tribus menſibus diſtributiones quotidianas conſequi, cum ſint diſtinctæ à præbendis: ita deciſum referunt *Flamin. de reſig.libr.1. quæſt.10.nu.65. Gonzal.ad regul.8.Cancel.§.7.proœmiali nu.182. Moneta de diſtributionibus quotidianis par.1.q.6. à princip. Franciſc.Leo d.cap.2. n.22. praxis noua Epiſcopalis par.2.cap.3.nu.8.in medio, pag.124. Armend.dicto loco num.36.in fine, Aloyſ.Ricc.d.praxi reſolut.385.n.10.* quod non procedit quando diſtributiones quotidianæ ſuccedunt loco præbendæ, & tanquam fructus habentur, quia tunc abſentes ex quauis legitima cauſa illas lucrantur ex eodem *Aloyſ.Ricc.in d. praxi deciſ. 499. in prima editione, & reſolut.390.nu.2.in ſecunda editione.* Vnde licet diſtributiones quotidianæ non percipiantur à Canonicis, qui inſeruiunt Epiſcopo viſitanti, ſi tamen fructus omnes conſiſtunt in illis, debent percipere duas illarum partes, amiſſa tertia, quæ accreſcit intereſſentibus. ita deciſum referunt *Franciſcus Leo d. cap.2. nu.18. Galet.in margarita caſuum conſcientiæ, verbo diſtributiones. Aloyſ.Ricc.d.reſolut.390.nu.4.*

125 Coadiutus, & coadiutor poſſunt abeſſe his tribus menſibus, *vt per Nau.conſ.1.nu.6.de clericis agrot. Rota in vna Salamantina integræ portionis*, 18. *Octobris* 1584. *coram Pena, Moneta de optione cap.4.q.8.nu.172.* vbi etiam docent legitime impeditum coadiutorem poſſe percipere diſtributiones.

126 Archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione viſitationis ei incumbentis, ratione ſuæ dignitatis, poteſtque pro tempore dictæ abſentiæ lucrari fructus ſui Archidiaconatus, dummodo dari conſueuerint abſentibus ex legitima cauſa, non tamen lucratur diſtributiones mere quotidianas, ita deciſum referunt *Garcia d.cap.2.nu.332. Armendar.in addit.ad recop.legum Nauarræ lib.1.tit.6.lib.6.de viſitat.num.81.* vbi *numero 82.* limitat, niſi extet Eccleſiæ conſuetudo, vt Archidiaconus viſitans nihil fructuum percipiat, & repetit idem *Armendar.d.tit.de reſidentia, vel abſentia clericorum à num.54.*

127 Incumbens curæ animarum imminenti ſuæ dignitati habetur pro præſenti & intereſſenti, *Concil.Trident. ſeſſ.22.de reformat.cap.3. verſic. quod ſi alicui*, dum tamen eſt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam curam, ex declarat. *S.Congregatio.* quam refert *Franciſcus Leo d.cap.2.num.24.* ſub quo non comprehenduntur Canonici habentes Eccleſias parochiales, non tamen canonicatibus annexas, ſeu vnitas: qui ſi in parochialibus reſederint, & fuerint priuilegiati ad perceptionem fructuum, exceptis diſtributionibus quotidianis, iuxta *Bullam Pij V.* vel ex indulto Apoſtolico, non poterunt optare, neque domus canonicales, neque canonicatum presbyteralem, & ſimilia, cum non habeantur pro præſentibus, ſed tantum ſunt priuilegiati ad percipiendos fructus, & id quando ſcilicet extat conſuetudo, vel ſtatutum, quo abſentes non poſſunt optare, ita deciſum referunt *Nicol.Garcia dict.cap.2.numero 337. Armend.dict.loco numero 58.*

128 Canonicatum, & parochialem habens, & reſidens in parochiali ex dicta *Bulla Pij Quinti* diſtributiones quotidianas integras lucratur, ſi canonicatus conſiſtit ſolum in diſtributionibus non habens præbendam, quando ſcilicet vtrique ſeruire nequit: nam ſi ambobus commode ſeruire poſſet, lucraretur ſolum iuxta ſeruitium quod præſtaret, idem *Armendar. d. loco nu. 65. & 66. Garcia d.c.2.nu.114.*

129 Habentur tamen tanquam præſentes in choro, qui curam animarum exercent, quæ illi Eccleſiæ imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam curam, referunt deciſum *Garcia d.cap.2.nu.335. Armendar.d.loco nu.57.* & reſoluit *Theados Rube.inter diſcept.forenſ. Steph. Gratia. cap.298. nu.22.*

130 Habens canonicatum, & parochialem in qua non poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, cogendus non eſt reſidere in ea, ſed ei eſt permittendum, vt in canonicatu reſideat, referunt deciſum *Salzedo ad Beru.c.54.in nouiſſ.edit.lit.C. in fine, verſ. octauus. Armendar.d.loco nu.101.*

131 Canonici, & qui dignitates obtinent in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis, etiam ſecluſa conſuetudine, vel ſtatuto, etiamſi adſint manſionarij, ſeu capellani, tenentur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro, ſeu canere pſalmos & hymnos, ac cætera huiuſmodi, quæ vel alternatim in choro decantantur, vel ad ſacerdotis hebdomadarij pronuntiationem, ſeu recitationem reſpondendo dicuntur: aliàs ad diſtributionum quotidianarum reſtitutionem teneri, reſoluunt *Nauar. in tract.de orat.& Horis canon.cap.10.num.47.& c.11. nu.41.& cap.13.nu.17. Soar.de relig.tom.2. tract.4.l.4. c.12.nu.8.9.& 10. Azo.inſtit.moral.par.1.lib.10.cap.11. q.5.cum ſeq. Beja par.1.reſponſ.conſcientiæ caſu 55. Petr. de Ledeſm.in ſumm.par.2.tract.9.c.4.concl.1.diffic.1. Valeri.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.18.à num. 175. Paul. Comitol.reſponſ.moral.lib.1.q.62. nu. 2. Moneta de diſtribution.quotid.part.2.quæſt.2.num.31.* qui duo poſteriores teſtantur deciſum canonicos muneri ſuo non ſatisfacere, niſi in choro pſallant, quicquid aliud velint *Petr. Nauar.de reſtit.lib.2.cap.2.dub.3.num.217.cum ſequentibus Petr.de Aragona 2.2.quæſt.83.articul.13. Leſſi.de iuſtitia lib.2.capit.34.dub.33.* Canonici autem, & cæteri beneficiarij ad recitationem Horarum canonicarum in choro adſtricti, debent ibi eas recitare, nec à peccato excuſantur, ſcilicet veniali, niſi iuſtam habeant cauſam abſentiæ, mortale tamen committent ſi per contemptum, aut contra prælati particulare præceptum fieret talis abſentia, vt reſoluit *Valer. Reginald. dict. l. 18. numero 176.*

132 Domi enim recitantes, & aſſiſtentes in choro non recitando, nec cantando, tenentur reſtituere diſtributiones quaſi totas, vt per *Frat. Emmanu.in ſumm.tom.2. cap.145.nu.5.* Sic etiam teneri, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, teſtatur *Ludouicus Lopez in inſtructorio conſcientiæ tom.1.c.246.* quem ſequitur *Vega in ſumma p.1.c.128.caſu 10.*

133 Omnibus diebus & Horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum, debent canonici intereſſe,

reſſe, vt reſoluunt Garcia d. cap. 2. nu. 325. Armendar. d. l. co num. 47. Et non poſſunt iuuari aliqua conſuetudine quin teneantur omnibus ſeptem horis inſeruire, tenet Theodoſius Rubeus inter diſceptationes forenſes Stephani Gratiani c. 298. nu. 20.

134 Qui tempore quo cantatur vna hora in choro Miſſam celebrat in eadem Eccleſia ex deuotione, vel obligatione, non dicitur interfuiſſe illi horę, nec illius diſtributiones accipere poteſt, ſi vero iuſſus fuerit à ſuperiori, vt celebret, tunc reciperet: ſuperior verò debet cauere à tali iuſſione, refert deciſum Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 494. in prima editione, & reſolut. 385. numero 2. in ſecunda editione, reſoluunt Galett. in ſua margarita caſuum conſcientiæ, verbo diſtributiones, pagina 81. Henriq. conſil. 22. Theodoſ. Rube. dict. cap. 298. nume. 21. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. capit. 13. num. 6. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 181. praxis noua epiſcopalis parte 2. cap. 3. num. 8. pagina 124. me citato Bonacina de ſacramen. diſput. 4. q. vlt. puncto 7. §. 5. num. 7.

135 Diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ ſuæ inſeruientibus, niſi expreſſo in id priuilegio iuuarentur, in facti contingentia conſuluit Calderin. conſ. 1. ſub titulo de clericis non reſid. dub. 2. quem refert Galett. dict. verbo diſtributiones antepen.

136 Si igitur factum ſit aliquod ſtatutum, quod canonici poſſint inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnus pro alio, non habeatur eius ratio quia eſt contra Concilium, referunt deciſum praxis Epiſcopal. p. 2. verbo Canonicus, §. 5. Garcia d. c. 2. nu. 498. Rota Romana apud Farinac. deciſ. 659. nu. 3. in nouiſſ.

137 Perſonaliter ad canendum Miſſam cogendi ſunt Canonici illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ deobligantur, refert deciſum Garcia d. c. 2. nu. 495.

138 Obtinentes dignitates, canonicatus, vel portiones in Eccleſijs præſertim Cathedralibus, cuiuſcunq; qualitatis ſint, Epiſcopo ſolemniter celebranti; aut Pontificalia exercenti aſſiſtere, ac veſtibus ſacris indutos eidem inſeruire, necnon munera eiſdem dignitatibus, canonicatibus, & portionibus in decantatione Miſſæ, Euangelij, Epiſtolæ, & ſimilium functione, præſtatione incumbentia, & annexa per ſe ipſos ſubire & exercere iuxta ſacrorum Canonum, & Concilij Tridentini diſpoſitionem, ac cuiuſque eccleſiæ particularem ordinationem certum eſſe reſpondit ſacrorum Rituum Congregatio, quod ſi quando aliquis legitimo impedimento detentus ea per ſe ipſum adimplere non poterit, tunc alios, eiuſdem tamen ordinis, & gradus, non autem inferioris dignitatis, nempe alias dignitates, canonici canonicos, & portionarij reſpectiuè portionarios in ſua quiſque hebdomada ne graduum, & ordinum prærogatiua confundatur, deputare debebit, idque per Epiſcopum opportunis remedijs, etiam huius decreti vigore prouidendum fore cenſuit eadem Congregatio, ſupplicante Capitulo, & alijs Eccleſiæ Abulenſis portionarijs; refert Garcia dict. cap. ſecundo, num. 496.

139 Capitulum, ſeu clericos inferiores ſine Epiſcopo nõ poſſe ſtatuere de quotidianis diſtributionibus, quatenus earum diſtributio attingit, aut concernit ſtatum vniuerſalem Eccleſiæ, diuinaque officia, earumve regimen, reſoluit Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 15. nu. 26. in vltima edit.

140 Non poſſe Epiſcopum, aut Capitulum remittere, aut donare amiſſionem diſtributionum ob non reſidentiam probat Concil. Tridentin. dict. cap. 12. ibi, quauis colluſione, aut remiſſione excluſa, & reſoluunt Nauar. de orat. & Horis canon. capit. 22. miſcel. 14. num. 48. & conſil. 7. de clericis non reſiden. numero 1. Menoch. de arbitr. caſu 429. numero 6. praxis noua Epiſcopalis part. 2. capit. 3. numero 8. in fine pagina 124. & deciſum in ſacra Card. Congregat. referunt Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo diſtributiones 4. Armendariz d. loco numer. 90. & 91. & ſæpe reſolutum fuit in Rota, prout in vna Hiſpalen. diſtribut. Veneris ſecunda Maij 1603. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Rotæ Decano, quæ eſt prima ex impreſſis poſt tractatum de diſtribut. quotid. Ioan. Petr. Monetæ numero 3. Cui reſolutioni non obſtat gloſſ. verbo ſuas, in cap. primo, de clericis non reſident. lib. 6. quæ videtur contrarium dicere, quia non inquit poſſe conueniri, quod diſtributiones in abſentia remittantur, ſed ſolum quod is, cui iam ipſo iure accreuerunt, poſſet eas remittere, ne is, qui illas perdidit, teneatur reſtituere, quod eſt longe diuerſum à pactione, qua quis diſtributiones in abſentia perdat; & hanc gloſſam ita intelligit Nauar. d. capit. 22. miſcel. 14. num. 49.

141 Non poſſunt Canonici, videlicet duo, aut plures aſſociantes eorum Prælatum, quandoque volentem audire Miſſam, non in Cathedrali, ſed in alia eccleſia ciuitatis, participes fieri diſtributionum quotidianarum, quæ non niſi præſentibus, & intereſſentibus dantur, referunt deciſum praxis noua epiſcopal. par. 2. capit. 3. numero 8. pagina 124. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut. 385. numero 3. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. nume. 183. Moneta de diſtribut. quotidian. part. 2. quæſt. 8. numero 14. prope finem.

142 Sic etiam Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem ſacrorum Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſiſterent omnes fructus, quorum tali caſu duas partes ſolum reciperent, reliqua tertia accreſcente intereſſentibus, ita deciſum refert Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus pag. 29. in fin. & verbo diſtrib. penultimo, Armend. d. loco nu. 97. & l. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. nu. 10.

143 Diſtributiones enim quotidianæ nõ debentur his, qui Epiſcopis deſeruiunt cap. de cætero de cleric. non reſid. Nau. conſil. 11. eodem tit. Gonzal. d. §. 7. proœm. nume. 183. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 166. numer. 20. Poterat tamẽ Epiſcopus Canonicis indulgere ſibi ſeruientibus, non alijs clericis, vt in abſentia præbendarum, ſeu portionum ſuarum fructus percipiant, Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 8. num. 2. Ceued. practic. lib. 1. quæſt. 1. num. 35. Gonzal. gloſ. 6. num. 255. Azorii inſtitut. moral. par. 2. lib. 7. capit. 4. quæſt. 3. verſ. ſexta cauſa, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 54. verſ. quarta, Stephan. Quaranta verbo reſidentia pagina 444. Stephan. Gratian. dict. capit. 166. numero 20. vbi etiam reſoluit quod hodiè non poterit Epiſcopus Canonicos ab Eccleſia extrahere pro ſuo ſeruitio inſpecta vbertate reddituum Epiſcopatuum, & multitudine peritorum.

144 Ordinarius poteſt excuſare à reſidentia in choro aliquem Canonicum, ſeu capellanum ex cauſa legitima comprehenſa in cap. vnico de clericis non reſidentibus lib. 6. ſine conſenſu aliorum Canonicorum, ſeu capellanorum, quorum intereſſe videtur propter ius accreſcendi, quia id Concil. non derogat, nec requirit Capituli con-

conſenſum, ita deciſum referunt *Garcia d.c.2.num.407. Armend.d.loco nu.85.*

145 Et Epiſcopus poteſt ob legitimam cauſam dare licentiam abſentiæ quatuor menſium Canonicis, referunt deciſum *Garcia dict.cap.2.num.408. Armendariz dicto num.86.*

146 Abſens per annum à dignitatis, Canonicatus, ſeu præbendæ diſtributionibus eſt priuatus, & priuari debet dimidia parte fructuum; ſi vero perſeuerauerit in abſentia priuandus eſt non fructibus, ſed beneficio, ita refert deciſum *Armend.d.loco num.98.* & prius citandi ſunt huiuſmodi abſentes, quare non debeant puniri ſecundum *Trid.ſeſſ.24.de reform. cap.12.* & bonus iudex arbitrabitur quanto tempore valeat vltra tempus permiſſum abſentes expectare antequam contra eos pœnas exequatur, ita etiam deciſum referunt *Garcia dict. c.2.nu.145. Armendar.d.loco nu.108.& 109.* Item & Canonici, qui maiori ſeruitio Eccleſiæ, quam nouem menſium ſunt adſtricti ijſdem pœnis, de quibus *in Trident.d.c.12.* ſubiacent, ſi non reſederint, *Garcia d.cap.2. nu.144. Armend.d.loco nu.107.*

147 Diſpoſitio tex. *Concilij dict. cap.12.* & pœna contra obtinentes Canonicatus, & non reſidentes non procedit in Canonico ſimplici carente præbenda, vt reſoluit *Aloyſ. Ricci.in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.11.in 1.edit. & reſolut.624.in 2.edit.*

148 Neceſſariò ſeruandos eſſe pœnarum gradus præſcriptos à *Concilio dict.cap.12.* antequam deueniatur ad priuationem, alias eſſe nullam, fuit deciſum *in Rota Romana coram Illuſtriſſimo Seraphino in vna Salamantinen. del Petroſo die 15. Decembris 1567.* teſtantur *praxis Archiepiſc.Neapol.c.112. praxis noua Epiſc.par.2.cap.3.nu.9 verſ.neceſſario.*

149 Vbi etiam aſſerit, quod citari debet huiuſmodi non reſidens in perſona ante priuationem, ſi ſciatur vbi moretur, & ſi non ſciatur citandus eſt per edictum publicum trina citatione, nec ſufficeret vna citatio pro tribus, & aliter facta priuatio eſſet omninò nulla; intellige quando quis perſonaliter non potuit citari, vnica autem ſufficit ſi perſonaliter fuit exequuta, ita *Rot.Rom. in vna Zamoren.capellaniæ luna 12.Iunij 1589.coram Illuſtriſſ. Mantica,* quæ eſt impreſſa inter ſuas deciſiones *deciſ.67. numero quinto, vbi numero ſexto,* aſserit ex declarat. Illuſtriſs. Cardin. deciſum *Conc. dict. capit. 12. verſic. præterea,* non afficere Epiſcopos, qui poſsunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi illa temporum interualla non fuerint obſeruata.

150 Fructus præbendæ quibus Canonici, qui abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes, priuandi ſunt, applicandi in vſum Eccleſiæ, ac illius vtilitatem ſunt, vt deciſum referunt *Garcia dict.cap.2.nu.146. Armendariz dicto loco nu.10.*

151 Poſse tamen Epiſcopum hanc pœnam ante ſententiam minuere, vel augere, ſed non in totum tollere reſoluunt Garcia *vbi ſupra n.150. Armendar.d.loco n.111.*

152 Diſtributiones tamen non ſeruientium, & non reſidentium proportionabiliter applicantur ſeruientibus, & reſidentibus vt tentum fuit in vna *Aſtoricen.reſidentiæ, lunæ die 6.Iunij 1616.* coram *Reuerendiſſ.D.meo Coccino Rotæ Decano, & in vna* Gerunden. *diſtributionum, lunæ.16. Februarij 1604.* coram *Illuſtriſſ.Card.Bononienſi, nunc S.D.N.Greg.XV.* reſoluunt *gloſſ. verbo pars dimidia in Clem.2.de ætate, gloſſ. verbo ſuſpenſos in Clem. 2. de vita, & honeſtate clericorum, Nau.in man.cap.25.nu.123. & de orat.cap.7.nu.34.& miſcel.59.nu.9. Azori.inſt. moral.part.2.lib.7.cap.7.q.8. & 9. Moneta de diſtribut. par.3.q.6.nu.16.*

153 Abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, ad effectum vt lucretur fructus, & diſtributiones, duo copulatiue requiruntur videlicet iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij, iuxta tradita per *gloſſ. verbo Prælatorum in capit. relatum,* vbi *Abb.notab. 4. de clericis non reſid.* & tenuit *Rota in vna Lecien.fructuum 21. Aprilis 1603.* coram *Illuſtriſſ.Pamphilio, & in Placentina ſalarij 7. May 1606.* coram *Reuerendiſſ.D.Penna Decano, & in vna Carthaginen.fructuum lunæ 2. Aprilis 1612.* coram *R.P.D.Pirouano, & in vna Calaguritana fructuum, & diſtributionum, lunæ 26.Maij 1614.* coram *R.P.D.Vbaldo.*

154 Deciſio *Concilij ſeſſ.22.de reformat. capit.* dum decidere videtur portionem diſtributionum ijs contingentem, qui non interſunt, applicari debere fabricæ Eccleſiæ quatenus indigeat, vel altari pro loco arbitrio Ordinarij repugnare videtur deciſioni ipſiuſmet *Concilij ſeſſ.21.cap.3.* ſed *Nauar.d. miſcel. 59. de oratione numero 9.* vtramque Concilij deciſionem ſic ad concordiam reducit: quod ſcilicet tex. *in dict.cap.3.ſeſſ.22.* loquatur tantum de diſtributionibus extraordinarijs, & improprijs, quæ de reditibus particularibus, dignitatum perſonatuum, & officiorum conſtituuntur, lucrifaciendæ ab eis ſolis, qui huiuſmodi beneficia habent, implendo officia, & ſeruitia diuina eis ab Epiſcopo præſcribenda, ac deſignanda. Aliud vero Decretum quod habetur *ſeſſ.21.cap.3.* intelligitur de diſtributionibus Ordinarijs, & proprijs, quæ conſtituuntur de fructibus communibus lucrifaciendæ ab obeuntibus communiter officia diuina, & ideò ſubdit *Nauar.* illas extraordinarias merito alijs non accreſcere, quibus ordinariæ accreſcunt, quoniam hæ de communibus fructibus conſtituuntur pro officijs communiter ab omnibus obeundis, illæ vero de fructibus particularibus præfatarum dignitatum, perſonatuum, & officiorum, pro officijs, ac ſeruitijs à ſolis ea obtinentibus, faciendis, & obeundis: hanc *Nauar.* ad vtrumque decretum conciliationem poſt *Philiarch.* ſequuntur Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ verbo officium diuinum pagina 190. Fuſc.de viſitat.lib.1.cap.15.numero 25. Azori. inſtit.moral.part.2.lib.7.capit.7. quæſt.8. Campan. in diuerſorio iuris Canon.rub.7.capit.6.numero 15. verſ. conſului, Moneta de diſtribut.quotid.part.3.quæſt.6.num.29.* Sed melius dic *d.capit.3.ſeſſ.22.* loqui in dignitatibus à quibus Ordinarius tertiam partem fructuum in diſtributiones quotidianas conuertendo ſeparare poteſt, & dato, quod diſtributiones quotidianæ non ſint tenues, & in odium obtinentium dignitates, & negligentium reſidere, & quando illa tertia pars ita ſubtracta per non ſeruientes amittitur, locis pijs eſt applicanda. At vero *cap.3.ſeſſ.21.* loquitur ſolum quando diſtributiones ita ſunt tenues, vt negligantur, & hoc caſu tertia fructuum pars ita ſeparata, & in diſtributiones ab Ordinario conuerſa, ſi per non ſeruientes amittatur, proportionabiliter ſeruientibus accreſcit, refert deciſum Nicol. Garcia *de benefic.part.tertia.capit.ſecundo, numero 465.* declaraſse Sacram Congregationem teſtatur *Rota in vna Aſtoricen. Reſidentiæ, lunæ die 6. Iunij 1616. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Rotæ Decano.*

155 Auditores Rotæ Romanæ conſequuntur fructus, & diſtributiones ſuarum præbendarum in abſentia, ac ſi actualiter reſiderent, ex *Bulla Clement. VII.* incipit,

incipit, *conuenit*, prout tradit *Lel. Zecch. in Republ. eccleſ. par. 11. num. 2.*

156 Inquiſitores hæreticæ prauitatis habentur in ſuis præbendis, & dignitatibus pro præſentibus, & reſidentibus, & percipiunt integros fructus ſuarum præbendarum, ſimul cum diſtributionibus quotidianis ex priuilegio ſpeciali fauore Fidei à *Paulo III. & Pio V. Pontif. Max.* eis conceſſo, referunt *Rojas de priuilegijs Inquiſit. num. 420. & in tractat. de hæret. ſingul. 96. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarra. lib. 2. tit. 23. lib. 2. §. 2. de reſidentia, vel abſentia Canon. num. 71. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 356. Spino in Speculo teſtament. gloſſ. 3. princip. numer. 78.* vbi etiam reſoluit hoc priuilegium competere etiam habentibus beneficia curata, cuius contrarium verius eſſe reſoluit *Cenall. communium contra communes quæſt. 585. nume. 12.* & dixi in hac *Alleg. num. 87.*

157 Collector generalis Cameræ Apoſtol. Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiſcales, & Notarij in cauſis ſpoliorum, & iurium præfatæ Cameræ, eorum officio durante, lucrantur diſtributiones quotidianas in abſentia, ex *Bulla Sixti V. Romæ in monte Quirinali ſub Annulo Piſcatoris die 8. Maij 1590. ſui Pont. anno ſexto, Monet. p. 2. q. 11. nu. 111.*

158 Concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotidianas, vt per *Rebuff. in praxi parte tertia, titulo de diſpenſatione, de non reſiden. num. 34. Salzed. ad Berna. in pract. cap. 52. lit. C. verſ. quartus caſus.* Sic etiam qui tanquam Theologus, vel Canoniſta Concilio intereſt nomine ſui Capituli ab eo miſſus, eaſdem diſtributiones lucratur, vt tenet *Moneta de diſtribut. quotid. p. 2. q. 11. num. 91.*

159 Canonici miſſi ab eorum Epiſc. ad viſitanda limina Apoſtolorum eorum nomine, vel comitantes ipſos Epiſcopos ad eadem limina ex Conſtit. *Sixti V.* diſtributiones quotidianas lucrantur, prout deciſum referũt *Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 498. in 1. edit. & reſolut. 389. num. 3. in 2. edit. Armendariz d. loco numer. 62. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 349. Moneta d. par. 2. q. 8. num. 23. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. 3. c. 2. numer. 23.*

160 Pœnitentiarius interim dum Confeſſiones audit cenſetur pro præſente in choro, nec amittit diſtributiones, *Concil. Trid. ſeſs. 22. de reform. c. 8. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 389. nu. 5.* & adde quæ dixi agendo de Pœnitentiario in Cathedrali Eccleſia conſtituendo.

161 Examinatores beneficiorum à Synodo diœceſana electi, ſi cauſa examinis abſunt à choro lucrantur diſtributiones quotidianas, prout deciſum refert *Lel. Zecch. de Repub. eccleſiaſt. tit. de beneficiatis num. 13.* Sed verius credo huiuſmodi examinatores dum ea de cauſa à choro abſunt cum non Eccleſiæ ſuæ, cui ſunt adſcripti, ſed dumtaxat Eccleſiæ ſuæ Ciuitatis, ac diœceſ. ſeu Epiſcopi ſui deſeruiant, non debent quotidianas diſtributiones percipere, niſi huiuſmodi examinatoribus examinis cauſa abſentibus illæ concedantur, vel ex ſpeciali priuilegio, vel ex conſuetudine legitimè præſcripta, vel denique ex ſtatuto Capituli, & Eccleſiæ propriæ, prout tenet *Moneta dict. part. ſecunda quæſt. 11. num. 61.*

162 Animarum curam exercentes, quæ illi Eccleſiæ, vbi ſunt Canonici, imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam, curam, diſtributiones, quotidianas lucrantur, & tanquam præſentes in choro habentur, *Armendar. d. loco nu. 57. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 389. nu. 4. Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 335. Franc. Leo d. c. 2. nu. 24.*

163 Viſitans Eccleſiam, iura vel redditus ſuæ præbendæ, percipit diſtributiones quotidianas, cum viſitando prædicta iura, & loca ſeruiat Eccleſię in re vtili, *Moneta dict. part. 2. q. 11. num. 63.* & vide quæ ſupra hac *Alleg. num. 126.*

164 Senex beneficiarius non aſſiſtens diuinis officijs (ſi aliàs reſidere ſolitus erat) habet diſtributiones, quando ſenio ita confectus eſt, vt non poſſit commode perſonaliter Eccleſię deſeruire, ita referunt deciſum *Hojed. de incompatib. benefic. par. 1. cap. 17. num. 17. Menoch. de arbitr. caſu 60. nu. 10. Moneta d. p. 2. q. 7. Armendar d. loco num. 76. Aloyſ. Ricc. de reſolut. 389. num. 7. Franc. Leo d. cap. 2. num. 27.*

165 Obſes datus ab Eccleſia, aut etiam repræſaliarum cauſa captus, & detentus, quotidianis diſtributionibus priuandus non eſt *Moneta p. 2. q. 5. nu. 56. cum ſeqq.*

166 Infirmus, qui perſonaliter diuinis officijs adeſſe non poteſt, quotidianas percipit diſtributiones in abſentia *c. 1. de clericis non reſid. in 6. Co. lib. 3. vari. c. 13. num. 8. Duenb. regul. 206. verſ. limita 7. Oieda dict. c. 17. nu. 15. Nauar. conſ. 2. nume. 3. de cler. non reſid. Selu. de benefic. par. 4. quæſt. 6. nu. 9. Fuſch. de viſitat. l. 1. cap. 15. nu. 25. verſ. & infirmo, & c. 20. num. 26. Gutier. canon. lib. 1. cap. 1. num. 140. Spino in ſpeculo teſtam. gloſſ. 9. princ. nu. 30. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 3. cap. 2. nu. 27. praxis noua epiſcop. p. 2. c. 3. nu. 9. verſ. infirmus, Armend. d. loco nu. 75. Moneta d. p. 2. q. 6. nu. 7.* & tenuit *Rota in vna Hiſpalen. diſtributionum veneris 2. Maij 1603.* coram *Reuerendiſſimo Domino meo Seraphino Rotæ Decano.*

167 Intellige procedere ſi ſolitus erat reſidere, & intereſſe diuinis officijs dum bene valebat, ſecus vero ſi huiuſmodi ęgrotus dum ſanus erat horis canonicis intereſſe non ſolebat, tunc enim infirmitas illius non iudicatur pro præſentia, & intereſſentia, cum eo caſu ipſa infirmitas non præſtiterit cauſam abſentiæ, ita tenuit *Rota in Hiſpalen. diſtributionum* & reſoluunt *Corſet. ſing. 152. incip. an quilibet infirmus, Nau. de horis canon. c. 11. d num. 9. Co. d. num. 8. verſ. ſexta, Spino d. gloſ. 9. num. 30. verſ. ſed tenendum, Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 13. num. 4. in fine in commento lit. Y. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 33. numer. 6. Moneta d. part. 2. quæſt. 6. num. 11. Valdaſ. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 5. numero 23. verſ. vnde ſi Canonicus. Bonacina de cenſuris diſput. 1. quæſt. 2. puncto 4. numero quinto in fine, Gutier. dict. capit. 1. numero 138.* vbi *numer. 139.* aſſerit tunc demum infirmum conſequi debere diſtributiones quando præſens eſt in loco, vbi eſt Eccleſia, vel ſi extra illam abſens ex legitima cauſa infirmus fit, de quo latè *Moneta dict. quæſtion. 6. à num. 19.*

168 Intellige etiam procedere ſupradictam reſolutionem etiamſi quis propria culpa in morbum inciderit, *Cou. dict. num. 8. verſ. 7. Fuſc. dict. cap. 20. numer. 26. Gutier. dict. cap. 1. numero 138. Fr. Emman. dict. cap. 33. numer. 6. verſ. de aqui ſe infiere, praxis epiſcop. par. 1. verbo diſtributiones §. 3. verſ. ſexto debentur, & Moneta d. q. 6. à num. 12. Azori. inſtit. moral. part. ſecunda, lib. 7. capit. 7. quæſt. 11.*

169 Vbi idem dicit de eo, qui ex culpa vulnus accepit. Intellige quoque procedere non modo in eo, qui vere morbo detinetur, ſed etiam qui tuendę valetudinis cauſa cum phyſici conſilio medicinam ſumit *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis part. 2. lib. 3. capit. 15. numero 10. Azori. dict. capit. 7. quæſtion. 10. Moneta dict. quæſtion. 6. num.*

num.8. vbi *num.10.* ampliat habere locum ſi oporteat huiuſmodi clericum aliò ſe conferre acquirendæ ſanitatis cauſa, putà ad balnea, vel ad celeberrimum aliquē medicum, vel etiam, vt cœli ſibi officientis inclementiam effugiat, & ad ſalubrius ſe transferat.

170 Peſtis cauſa, qui abſuerint diſtributiones quotidianas non lucrantur, niſi probetur legitima conſuetudo, quod diſtributiones huiuſmodi dentur abſentibus ex iuxta cauſa, reſoluunt *Cou. dict. nu.8. verſ. nono, Ripa de peſte cap.1. num.145.* & referunt deciſum *Moneta dict. par.2. q.5. num.76. Armendariz dicto loco num.74. Nicol. Garcia dict. cap.2. num.362.* Illud autem hic adnotandum eſt antequam diſcedat beneficiatius propter peſtem, facultatem à Superiore petere debere, ſi facilè peti poſſit, non eſſe autem neceſſe eam obtinere, vt ſatis probat *Ripa dict. capit.1 numero 140. & ſequenti.* Si vero aliquis peſte, lepra, vel alio morbo contagioſo à ciuitate abeſse iubetur, interim nullum damnum ſentire debet, cum inuitus ſine culpa abſit, ita *Moneta d. par.2. q.6. num.11.*

171 Abſentes pro vtilitate Eccleſiæ diſtributiones quotidianas non amittunt, præcipuè ſtante conſuetudine quod Canonicus miſsus à Capit. pro aliquo ſeruitio ipſius Eccleſiæ, ſeu Capituli percipiat omnes fructus & quotidianas diſtributiones, vt per *Conarr. d. numero 8. verſic.8. Duenh. reg.206. limitat.6. Lali. Zechi. de republ. eccleſ. c.24. nu.6. verſic. quando, Nau. conſ.10. à num.4. de clericis non reſiden. Seraph. Rot. Rom. deciſ.1139. par.2.* & in Sacra Congreg. deciſum referunt *Armendar. d. loco num.73. & 95. Nicol. Garcia d. c.1. num.362.* & bis fuiſſe in Rota reſolutum aſserit *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.498. in prima edit. & reſolut.389.2. in ſecunda edit.*

172 Et clerico abſenti à ſeruitio Eccleſiæ ex iuſta cauſa, & pro defenſione iurium ipſius eccleſiæ, vel ſui beneficij, debentur fructus, & diſtributiones per text. *in cap. ex parte, il ſecondo, de clericis non reſid.* reſoluit *Couar. d. num.8. verſic. decimo,* & fuit dictum in vna *Salamantina cenſurarum 28. Nouemb.1594. coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino,* quæ eſt, *deciſ.1098. num.5. par.2. in impreſſis,* & in *Aſten. fructuum 15. Martij 1613.* coram *Reuerend. P. D. Manzanedo,* & in *Calaguritana fructuum, & diſtributionum Lunæ 26. Martij 1614. coram Domino Vbaldo.*

173 Excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione ipſius iurium, lucratur (etſi diuinis non interſit) fructus, & diſtributiones beneficij, *Gutier. Canon. lib.1. cap.1. nu.142. & 147.* inferens *num.150.* eas pari ratione lucrari prouiſores, & officiales generales à Capitulo Sede Epiſcopali vacante deputatos, ſi excommunicentur ob cauſam officij, cuius eſt iuriſdictio, quam exercent.

174 Excommunicatus inique diſtributiones quotidianas exigere poteſt, cùm eo tempore, quo excommunicatio iniuſta in eum lata fuit, præſens erat in loco beneficij ſui, eratque ſolitus diuinis officijs ante impedimentum excommunicationis adeſse, docent *Couar. d. numero 8. verſicul. cæterum, Petr. Nauarr. de reſtitution. lib. ſecundo capit.2. num.238. Fr. Emmanuel d. cap.33. nu.6. Perez l.1. verſicul. aduertendum tamen eſt, titul.5. lib.8. Ordin. pag.175. Sua d. de alimentis titul.1. quaſt.82. numero 15. verſic. alias ſecus, Gutier. d. cap.1. num.137. Moneta d. par.2. quaſt.15. à nume.32. Henriq. lib.13. numero 4. in fine. Sayro de cenſuris libro ſecundo capit.3. nume.27. Bonacina eodem tractatu diſput.2. quaſt.2. puncto 4. §. ſecundo, numero 5. Auila eodem tractatu par.2. diſput.6. dub.1. concluſ.1.*

175 Suſpenſus iniuſte ſiue ab officio, ſiue à beneficio, recuperat diſtributiones quotidianas *Moneta d. p.2. q.15. nu.42. praxis noua epiſcop. p.2. c.3. nu.9.*

176 Interdictus iniuſte, vel nulliter ab ingreſsu Eccleſiæ recuperat quotidianas diſtributiones conſtito de iniuſtitia, vel nullitate, *Moneta dict. par.2. quaſt.15. à nu.46. & par.3. quaſt.6. num.46.* Et interdicta eccleſia, vel polluta beneficiatus, qui co iſu euerat in ea reſidere, & non dedit cauſam interdicto cōſequitur diſtributiones quotidianas, *Moneta eadem par.2. quæſt.16. numer.29.* Penſio impoſita ſuper canonicatu, dum canonicus fuit ſuſpenſus, debet ſolui per Capitulum, vbicunque portio Canonici ſuſpenſi ſpectat ad Capitulum per ius accreſcendi, ſecus vero ſi portio ſpectet ad Capitulum per ius non accreſcendi, tenuit *Rota in vna Colimbrien. penſionis, Veneris 28. Ianuarij 1605. coram Illuſtriſſimo Domino meo obſeruandiſſimo Cardinale Millino,* vbi etiam quod penſionarius, quando penſio eſt impoſita ſuper diſtributionibus quotidianis, & Canonicus fuit ſuſpenſus, duplicem habet viam, vel dirigendo actiones contra Canonicum ſuſpenſum, vel cōtra Capitulum, quod diſtributiones percipit.

178 Incarceratus iniuſte, & abſque legitima cauſa, ſemota quacunque conſuetudine in contrarium, percipere debet diſtributiones quotidianas, *Cou. d. numer.8. verſicul. vndecimo, Armendariz dicto loco num.77. Nau. conſ.9. de clericis non reſiden. Lali. Zechi. de Republ. Eccleſ. cap.24. numero ſexto, verſicul. ſexto debentur, Azori. inſtit. moral. par.2. lib. ſeptimo capit.7. quaſt.2. praxis Epiſc. pag.1. verbo diſtributiones, §.8. Ceuall. communium contra communes, quaſt.585. numero decimo quinto. Garcia d. ct. cap. ſecundo num.363. Gonzalez. ad regul.8. Cancell. gloſ.5. §.9. nu.15. & 118. Moneta dict. parte 2. quaſt.5. nu. 80.*

179 Epiſcopus non poteſt cogere obtinentes beneficia ſimplicia aliquod perſonale ſeruitium ſuis beneficijs impendere, cum ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine, non niſi ad officium recitandum teneantur, ita deciſum referunt *Nicol. Garcia d. c.2. nu.9. Armendar. dict. loco num.202. & 205.* Tenentur vero ad inſeruiendum illis per alios, qui approbati ſint ab Ordinarijs, cum mens non fuerit *Pij Quinti in Bulla de reſidendo edita 8. Iulij 1569. incip. Cupientes,* cogere habentes beneficia ſimplicia in eis reſidere, ita *Nicol. Garcia d. num.9. Armendar. d. loco nu.204.* Nihil tamen innouandum in huiuſmodi beneficijs ſimplicibus, quæ etiam clericatus nuncupantur, in eccleſijs parochialibus, vel alibi conſtitutis, quorum fructibus poſseſsores gaudent, nullum ſeruitium nec per ſe, noc per ſubſtitutos præſtando, vt poſſint cogi, vel per ſe ipſos, vel per ſubſtitutos inſeruire, ſi tanto tempore poſseſsores non ſunt coacti ad aliquid iſtorum, nec apparet quod ad certum ſint obligati, ſatis ſi dicant horas canonicas, referūt deciſum *Garcia dict. capit.2. num.9. in 6. declar. Armendar. dict. loco num.206.*

SVMMARIVM.

1 *Vicarium qualem debeat Epiſcopus aſsumere, oſtenditur.*
2 *Externus non expedit eligi ad vicariatum.*
3 *Epiſcopus non poteſt creare vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis epiſcopatus.*
4 *Laicus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius.*
5 *Vicarius Epiſcopi debet habitum clericorum deferre.*

6 Cle-

6 *Clericus coniugatus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius, etiamſi cum vnica, & virgine contraxiſſet, & habitum, & tonſuram portaſſet.*

7 *Laicus poteſt conſtitui vicarij aſſeſſor, & conſultor, etiam in cauſis criminalibus contra clericos.*

8 *Laicus vti miniſter iudicis eccleſiaſtici, cum aſſiſtentia alicuius clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum.*

9 *Laicus poteſt deputari vicarius Epiſcopi, tantum in temporalibus.*

10 *Laicus poteſt eſſe Epiſcopi vicarius ex diſpenſatione Summi Pontificis.*

11 *Bigamus Epiſcopi vicarius eſſe non poteſt, etiamſi effectus ſit clericus, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ.*

12 *Monachus, vel religioſus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis, vel Superioris vicarius creari.*

13 *Monachus ſi illegitimus ſit, quamuis profeſſione legitimatus fiat, vicarij officium exercere non poteſt.*

14 *Monachi Ordinum Mendicantium profeſſi, aut in ſtrictiori religione exiſtentes, ab Epiſcopo vicarij inſtitui non poſſunt.*

15 *Vicarij in iure tripliciter accipiuntur.*

16 *Vicarij legitimi, ſeu nati dicuntur, qui à lege ipſa conſtituti ſunt, veluti Archidiaconus, & Archipresbyter.*

17 *Archidiaconi ipſo iure abſque aliquo facto Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus, vicariorum munus exercent, dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos Ordines, ac monitoria concedunt.*

18 *Foranei vicarij appellantur illi, qui extra ciuitatem, in qua eſt Epiſcopi ſedes, iuriſdictionem exercent.*

19 *Datiui vicarij, ſeu conſtituti Generales appellantur hi, quos Epiſcopus creauit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipſe ius dicere conſueuit.*

20 *Nati vicarij, ideſt, Archidiaconi, vel Archipresbyteri ordinariam habent iuriſdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Epiſcopus, & ideo ab illis ad Epiſcopum appellatio defertur.*

21 *Appellatio an detur à vicario foraneo ad Epiſcopum dubitatur, pro vtraque parte referuntur Doctores.*

22 *Appellationem à vicario foraneo Epiſcopi ad ipſum dari tanquam probabilius amplectitur.*

23 *Foraneus Epiſcopi vicarius delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur.*

24 *Vicarius Epiſcopi generalis in ciuitate tantum conſtitutus, vti foraneus regulatur.*

25 *Officialis, verbum ſimpliciter prolatum quando ad foraneũ, vel generalem ſit referendum, oſtenditur.*

26 *Vicarij Epiſcopi generales ordinariam habent iuriſdictionẽ.*

27 *Vicegerentes alicuius Magiſtratus ordinarij iudices ſunt.*

28 *Vicarij correctorum, Epiſcoporum, ſeu aliorum magiſtratuum ab ipſo Principe, ſeu lege auctoritatem ad id tribuente conſtituti cenſentur.*

29 *Vicarij iuriſdictionem habent ratione officij, & tituli vicariatus.*

30 *Vicarium Epiſcopi generalem delegatam habere iuriſdictionem, qui teneant.*

31 *Iuriſdictio eadem penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*

32 *Iuriſdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & deſcendit.*

33 *Iuriſdictio ordinaria perpetua eſt.*

34 *Vice alterius fungens nihil proprium habet, ſed delegata vtitur iuriſdictione.*

35 *Iuriſdictio ordinaria mortuo adhuc concedente permanet, delegata vero re integra morte delegantis expirat.*

36 *Ordinarij iudices qui dicantur?*

37 *Argumentum de iuriſdictione ad dominium non rectè deducitur.*

38 *Duo inſimul eandem rem, & eodem modo inſolidum poſſidere non poſſunt, non ita ſi diuerſo modo, & diuerſis reſpectibus.*

39 *Dominium eiuſdem rei diuerſis reſpectibus inſolidum penes duos ſtare poteſt.*

40 *Vicarij ab Epiſcopis permiſſione, auctoritate Pontificum nominati, ab ipſis Pontificibus electi cenſentur.*

41 *Omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*

42 *Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius eſt.*

43 *Datur differentia inter titul. ff. de officio delegati, & titul. ff. de officio eius, cui mand. eſt iuriſd. & inter titul. Cod. eod.*

44 *Vicarius protinus quod ab Epiſcopo conſtituitur, accipit à lege iuriſdictionem.*

45 *Appellationis ſubſtantia exigit, vt de inferiori ad ſuperiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad eundem.*

46 *Appellatio de vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum non datur.*

47 *Pontifex Summus Chriſti Vicarius eſt.*

48 *Appellatio de vicario Epiſcopi ad Epiſcopum, etiam partibus conſentientibus non datur, imo proceſſus inde ſequutus nullus & inefficax eſt.*

49 *Supplicatio non datur de ſententia Vicarij ad Epiſcopum, niſi in reſtitutionis remedio ſuam fundet intentionem.*

50 *Appellatio datur ad Epiſcopum ab interloquutoria vicarij.*

51 *Iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare, ſeu emendare poteſt, non ſolum ſemel, ſed millies.*

52 *Appellatio cauſarum, quæ in generali vicariatus commiſſione non continentur, datur de vicario ad Epiſcopum.*

53 *Vicarius & officialis in quo differant.*

54 *Vicarium generalem debet Epiſcopus creare peritum in ijs, quæ ad ſuum munus exercendum pertinent.*

55 *Mandatum in ſcriptis teſtibus munitum debet Epiſcopus vicario dare.*

56 *Forma vicariatus qualis.*

57 *Vicarius generalis is tantum dicitur, qui in ſpiritualibus, & temporalibus eſt creatus ſecundum vnam opinionem, ſufficit tamen ſecundum alteram veriorem, quod conſtituatur in ſpiritualibus.*

58 *Vicario ſecundo creato primus cenſetur reuocatus.*

59 *Conceſſio generalis vicarij non continet ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum.*

60 *Beneficia conferendi poteſtas non conceditur in generali vicariatus commiſſione.*

61 *Vicariam perpetuam non poteſt vicarius ex generali vicariatus commiſſione conferre.*

62 *Beneficia conferendi data vicario ſpecialiter facultate, non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt.*

63 *Beneficia conferendi conceſſa vicario ſpecialis poteſtas eſt late interpretanda.*

64 *Beneficia conferendi ſpeciali vicario data poteſtate, intelligitur data poteſtas commendandi.*

65 *Epiſcopus etiam data facultate vicario conferendi beneficia poteſt præuenire.*

66 *Reſignationem beneficiorum ſine ſpeciali mandato vicarius admittere & approbare non poteſt.*

67 *Reſignationes admittendi data facultate abſolute & ſimpliciter, non intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi.*

68 *Reſignationes factas cauſa permutationis facultatem habens vicarius approbandi, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre.*

69 *Mandatum ſpeciale requiritur beneficiorum collatione.*

70 *Confirmare electos, & inſtituere præſentatos abſque conceſſione poteſt vicarius.*

71 *Beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato non poteſt vicarius.*

72 *Beneficia vnire, reuocare vniones, & Eccleſias diuidere ſine ſpeciali conceſſione non poteſt vicarius.*

73 *Coadiutores vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpeciali conceſſione non licet vicario deputare.*

74 *Ius patronatus ex cauſa dotationis, fundationis, vel conſtructionis alicui reſeruare ſpeciali conceſſione non poteſt vicarius.*

75 *Iuriſpatronatus donationi decretum, ſeu auctoritatem interponere ſine ſpeciali mandato non poteſt vicarius.*

76 *Parochias nouas ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non valet vicarius erigere.*

77 *Penſionem ſuper beneficijs, vbi Epiſcopus poteſt, ſine eius ſpeciali mandato nequit Vicarius imponere.*

78 *Oeconomum Eccleſiæ vicarius conſtituere non poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale accedat permiſſum.*

79 *Deponere à beneficijs, officijs, aut Ordine ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non poteſt vicarius.*

80 *Dignitatis creationi à Canonicis factæ non poteſt vicarius generalis Epiſcopi auctoritatem interponere.*

81 *Eccleſias vetuſtate collapſas, quæ ob earum, & parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices, vel alias viciniores abſque ſpeciali mandato vicarius Epiſcopi transferre non poteſt.*

82 *Præſentare non poteſt vicarius generalis ad beneficium iuriſpatronatus ad Epiſc. præſentationem pertinens, abſq; eius ſpeciali mandato.*

83 *Ordinis Epiſcopalis ea, quæ fuerint, exercere non poteſt vicarius, etiamſi Epiſcopus ſit, ex generali commiſſione.*

84 *Ordinis Epiſcopalis ea, quæ ſunt, præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum, committere non poteſt vicarius, etiam Epiſcopus alteri Epiſcopo.*

85 *Hæreſis crimen ſine peculiari commiſſione vicarius Epiſcopi non punit.*

86 *Abſoluere à crimine hæreſis, etiam de licentia Epiſcopi non poteſt vicarius generalis.*

87 *Pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare ſine ſpeciali mandato vicario generali non licet.*

88 *Voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis uotum emittere uolentis ex generali commiſſione Vicarius explorare non poteſt.*

89 *Ædificationi monaſterij per teſtatorem relicti, aſſenſum, & auctoritatem uicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit.*

90 *Indulgentias prætextu generalis commiſſionis uicarius generalis concedere nequit.*

91 *Confeſſionis audiendæ facultatem, ſeu licentiam vicarius generalis Epiſcopi ex generali conceſſione alijs concedere non poteſt.*

92 *Confeſſiones fidelium ex ui mandati generalis poteſt Vicarius generalis audire, ſi ſit ſacerdos.*

93 *Monacho licentiam cauſa ſtudiorum proficiſcendi impertiri non poteſt Vicarius generalis prætextu commiſſionis generalis, in locis, in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt.*

94 *Matrimoniales cauſas cognoſcere, aut eas tractare ex vi generalis commiſſionis Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt.*

95 *Matrimonij monitionibus etiam iuſta cauſa interueniente diſpenſare non poteſt Vicarius generalis abſque ſpeciali Epiſcopi aſſenſu.*

96 *Interdicta relaxare non poteſt Vicarius generalis niſi ſpeciali mandato.*

97 *Dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad Ordines ſuſcipiendos clericis ſuæ diœceſis non poteſt Vicarius generalis concedere, niſi Epiſcopo in remotis agente.*

98 *Epiſcopus in remotis agere quando dicatur.*

99 *Subſtituere alium Vicarium generalis Vicarius non poteſt, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat.*

100 *Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate, & clauſula ſubſtituendi, non poteſt facere alium Vicarium, niſi ſubſtituat ad modicum tempus.*

101 *Vicarius generalis poteſt vnam, vel plures cauſas delegare ex vi commiſſionis generalis.*

102 *Viſitare diœceſim abſque ſpeciali licentia non poteſt Vicarius generalis.*

103 *Synodum diœceſanam congregare citra ſpeciale mandatum non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi.*

104 *Defunctorum pias voluntates exequi non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa.*

105 *Vicarius generalis ex officio poteſt compellere ad exequẽdum pias defunctorum voluntates fideicommiſſarios, & executores laicos.*

106 *Alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiarum Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato decretum interponere non poteſt.*

107 *Abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus ſine particulari conceſſione Vicarius generalis non poteſt.*

108 *Reſtitutionis in integrum cauſam tractare Vicarius generalis non poteſt.*

109 *Iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario ſine mandato.*

110 *Appellationis omiſſo articulo conſentire non poteſt Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoſcat in principali negotio.*

111 *Delegata ſpecialiter Epiſcopo Vicarius generalis cognoſcere non poteſt.*

112 *Feudales cauſas, niſi ſpeciale adſit mandatum, Epiſcopi Vicarius cognoſcere non poteſt.*

113 *Exemplum ex originali ſumptum vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Vicarius generalis auctorare non poteſt.*

114 *Repraſalias ſine ſpeciali mandato concedere non poteſt Vicarius generalis.*

115 *Excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis ſine ſpeciali facultate non poteſt decernere generalis Vicarius.*

116 *Abſoluere à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum ex generali conceſſione non poteſt Vicarius generalis.*

117 *Cauſas criminales, niſi ſpecialiter commiſſæ fuerint Vicarius generalis expedire non poteſt.*

118 *Abſoluere condemnatum inquiſitum vicarius generalis non poteſt.*

119 *Confiſcare clericorum bona non poteſt vicarius generalis.*

120 *Pœnas corporales in pecuniarias non poteſt conuertere vicarius generalis.*

121 *Diſpenſare non poteſt vicarius generalis ex generali vicariatus mandato.*

122 *Charitatiuum ſubſidium vicarius generalis imponere non poteſt, niſi hoc ſit ſibi ab Epiſcopo ſpecialiter demandatũ.*

123 *Quartam decimarum, mortuariorum, & ſynodaticum vicarius*

carius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt.

124 Clauſula generalis (& ad omnia alia etiamſi exigant ſpeciale mandatum) comprehendit caſus, quos Vicarius generalis expedire non poteſt abſque Epiſcopi aſſenſu.

125 Epiſcopus an teneatur vicarium ſibi conſtituere? oſtenditur.

126 Epiſcopus poteſt binos principales vicarios creare, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur.

127 Vicarius generalis dicitur ille, qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco, vbi Epiſcopus ſedem habet.

128 Complutenſis vicarius generalis non eſt, quia nec creatus eſt, nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet.

129 Epiſcopus duarum diœceſum etiam æque principaliter vnitarum, non poteſt duos vicarios generales conſtituere in principalibus locis prædictarum diœceſum.

130 Vicarius conſtitutus in vna diœceſi cenſetur etiam in altera ſibi vnita conſtitutus.

131 Diœceſes duæ, etiam æque principaliter vnitæ reſpectu Epiſcopi reputantur vna.

132 Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus.

133 Dignitas eccleſiaſtica eſt rerum eccleſiaſticarum adminiſtratio cum iuriſdictione.

134 Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem rerum eccleſiaſticarum.

135 Prælatus dicitur vicarius Epiſcopi ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione.

136 Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in curia Romana, & conſeruator.

137 Vicarius Capituli Sede vacante poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor.

138 Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet non dum conſecrati, poteſt eſſe Papæ delegatus.

139 Vicarius foraneus non poteſt eſſe delegatus Papæ.

140 Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quam dignitatem.

141 Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus epiſcopalem, & ordinariam iuriſdictionem non poſſunt eſſe Papæ delegati.

142 Commiſſa Epiſcopo, vel eius vicario, non poſſunt expediri per vicarium Capituli Sede vacante.

143 Vicarius Epiſcopi ipſius Epiſcopi repræſentat perſonam, & auctoritatem, eiuſque locum tenet.

144 Vicarius Epiſcopi præcedit Archidiaconum, etiamſi haberet priuilegium obtinendi primam Sedem poſt Epiſcopum præcedit etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos etiam Epiſcopos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores.

145 Vicarij iuriſdictio ab Epiſcopo reuocari poteſt.

146 Epiſcopus ſi fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denunciatus, eius officialis, ſeu vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt.

147 Collatio beneficij non valet, ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, vicarius conferat.

148 Vicario Epiſcopi excommunicato non eſt excommunicatus eius ſubuicarius, aut ſucceſſor.

149 Suſpectus recuſari poteſt vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi.

150 Suſpecto vicario Epiſcopi quando cenſeatur ipſe Epiſcopus ſuſpectus? & coram quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debeat? oſtenditur.

151 Vicarij iuriſdictio per Epiſcopi mortem expirat etiam quoad negotia iam cœpta.

152 Geſta à vicario ignorante mortem Epiſcopi longè diſtantis valida ſunt.

153 Beneficia conferre poteſt vicarius ante ſcientiam mortis Epiſcopi, ſi conferendi poteſtatem habebat.

154 Vicarij iuriſdictio non ſolum expirat morte naturali ipſius Epiſcopi, ſed etiam ciuili.

155 Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices Synodales deſignatus, poteſt poſt eandem dignitatem renuntiatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere.

156 Vicarius generalis finito officio non poteſt procedere in illa cauſa, quæ ſibi commiſſa fuit non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis.

157 Iuriſdictio Epiſcopi Sede vacante ad Capitulum deuoluitur.

158 Capitulum Sede vacante intra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere tenetur vicarium, alias illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum.

159 Forma ponitur, qua vicarius generalis à Capitulo Sede vacante creari ſolet.

160 Sedes epiſcopalis vacare dicitur donec litteræ Apoſtolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo.

161 Epiſcopus promiſus non poteſt epiſcopatum adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis.

162 Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi aliquibus non vocatis creatus fuerit, eſt reuocandus, & Capitulum denuo congregandum ad ipſius vicarij conſtitutionem.

163 Archidiaconus non ſuſtinet vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum adminiſtrare debet.

164 Terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum Sede vacante vicarium conſtituere, non currit niſi à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam.

165 Capitulum Sede vacante an poſſit plures vicarios ſibi conſtituere? oſtenditur.

166 Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi Canonicus ſit, & abſit à choro, nō percipit diſtributiones quotidianas, quamuis ſit in actu exercendi officium.

167 Vicarius à Sede vacante conſtitutus debet in choro ſedere in loco proprio ſui canonicatus, antiquiores non præcedendo.

168 Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel alius quantum fieri poteſt, idoneus, etſi non eſſet Doctor, poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem Doctorem.

169 Diœceſis quando veniat appellatione vrbis, oſtenditur.

170 Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari.

171 Vicarius à Capitulo Sede vacante conſtitutus an poſſit ab eo reuocari? oſtenditur.

172 Capitulum conſtituens ſecundum vicarium, cenſetur primum reuocare.

173 Capitulum ſi conſtituat vicarium ſimpliciter abſque temporis præfinitione, eius officium durabit durante Sedis vacatione.

174 Capitulum Sede vacante in deputatione ſui vicarij poteſt apponere clauſulam, vt in cauſis Canonicorum procederet cum voto certi conſultoris.

175 Per Conſtitutionem vicarij generalis in ſpiritualibus, & temporalibus non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum.

176 Capitulum in commiſſione vicarij poteſt ſibi aliqua reſeruare.

177 *Vicarius Capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei in mandato ſubſtituendi facultas concedatur.*

178 *Vicarius Epiſcopi Sede vacante debet habere ſalarium.*

179 *Vicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum, à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori.*

180 *Capitulum Sede vacante ſi ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, principalis eius vicarius iuriſdictionem exercere non poteſt.*

181 *Vicarius Capituli Sede vacante finito officio tenetur ſtare ſyndicatui.*

182 *Epiſcopus per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à vicario Capituli Sede vacante exigere ac in aliquo delicto compertum punire poteſt.*

183 *Vicarius Epiſcopi non tenetur ad ſyndicatum.*

EPISCOPVS VICARIVM generalem qualem conſtituere debeat?

ALLEGATIO LIV.

1 IN aſſumendo Vicario non oſcitanter ſe gerere debet Epiſcopus, ſed perſonam tenetur eligere qualificatam, circunſpectam, bonæ, & approbatæ vitæ, timẽtem Deum, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam, manſuetam, doctam, & quæ non declinet ad dexteram, nec ad ſiniſtram, vt poſt multos admonet *Sbroz. de Vicario Epiſcopi libro primo quæſt. 33. & quæſt. 34.*

2 Dicit quod non expedit eligere exterum ad vicariatum, *& q. 46. nu. 15.* poſt *Felin. conſ. 40. nu. 7.*

3 Tenet Epiſcopum non poſſe creare Vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis epiſcop. quamuis fuerit per Papam pronuntiatus Epiſcopus.

4 Debet etiam in Vicarium eligere clericum, ſaltem primæ tonſurę, non vero laicum, *capit. decernimus*, vbi *Abb. numero 12. Felin. num. 6. Dec. num. 15. Rip. nu. 56.* & cæteri omnes, *de iudic. Hoed. de incompatib. benefic. par. 2. cap. 10. num. 11. Cou. in cap. alma mater, §. 11. nu. 3. Millis in repert. verbo laicus, Lancelot. in inſtit. Canon. in titul. de officio Vicarij §. 1. Bertachin. in tract. de Epiſcopo titul. Vicario Epiſcopi num. 14. Ioan. Selua de benefic. par. 2. quæſt. 23. num. 13. Rebuff. in pract. benefic. titul. de Vicario Epiſcopi num. 35. Lali. Zecch. de Republ. eccleſ. capit. 23. de Vicario Epiſcopi §. 1. num. 1. Anton. de Pratis in tract. de iuriſdict. Epiſcopi cap. 6. num. 43. Parlad. differ. 9. §. 1. num. 33. Moſcon. de maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1. par. 1. c. 16. pag. 270. Monet. de decimis cap. 9. num. 196. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. tertio cap. 43. quæſt. 10. praxis noua epiſcop. par. 2. cap. 4. num. 6. Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi c. 4. §. 8. numero 1. Nicol. Garcia de benefic. par. 5. cap. 8. nu. 2. Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij c. 27. Bellet. diſquiſit. cleric. titul. de fauore clericorum reali §. 2. num. 60. & §. 3. nume. 19. Soar. tom. 5. de cenſuris diſputat. 2. ſect. 3. à numero 8. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. primo quæſt. 8. num. 2. & quæſt. 31. Sabag. in capit. 2. de iudic. num. 110. Ioan. Segura Dauilos in direct. iudicum eccleſiaſt. par. 1. cap. 12. num. 1. & 2. Frat. Ludou. de Miranda de ordine iudic. quæſt. 2. art. 7. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunit. libro tertio cap. 1. nu. 11. & cap. 14. numero 15. Moria in emporio iuris Ciuilis par. 1. titul. 2. q. 22. num. 10.*

5 Qui habitum clericorum deferat argument. *cap. in noua 16. quæſt. 7.* tenet *Azor. d. capit. 43. q. 10. verſic. l. præterea.*

6 Dummodo non eligat clericum coniugatum, hic enim non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, *Bertachin. in repert. verbo clericus coniugatus non poteſt, Lambertin. in tract. de iure patron. lib. ſecundo par. 1. quæſt. 7. artic. 4. numero tertio. Lap. in capit. 1. num. 2. de officio Vicarij lib. 6. praxis epiſcop. par. 1. verbo Vicarius dub. 7. Soar. d. ſect. 3. num. decimo. Rebuff. d. tit. de Vicario Epiſcopi numero 36. Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 46. nu. decimo quarto. Garcia. dict. cap. 8. num. tertio. Bellet. dict. §. 3. num. 20. Sbroz. dict. quæſt. 31. numero quinto cum ſequentibus*, vbi aſſerit procedere etiamſi clericus coniugatus contraxiſſet cum vnica & virgine, & deferret habitum, & tonſuram.

7 Licet autem non poſſit laicus conſtitui Epiſcopi Vicarius, poterit tamen conſtitui eius aſſeſſor, & conſultor etiam in cauſis criminalibus contra clericos, *Abb. in capit. decernimus nu. 28.* vbi *Felin.* & alij *de iudic. Cucch. in inſtit. maior. in titul. de Vicario Epiſcopi num. 49. Ioan. Segura Dauilos in direct. iud. eccleſ. par. 2. capit. 11. num. 2. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. nume. 73. Sbroz. dict. capit. 31. nume. 10. & 12. Vgolin. dict. capit. 4. §. 10. numero 3.*

8 Secularis enim vti miniſter iudicis eccleſiaſtici, & cum aſſiſtentia alicuius clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum, *cap. Moneta 11. q. 5. Aufrer. in tract. de poteſtat. iudicis laici ſuper perſonas eccleſ. reg. 2. nu. 21. Marſil. in tract. de bannitis in verbo iudice, nu. 198. Iacob. de Graffiis in deciſ. aureis p. 1. lib. 4. c. 18. nu. 152. verſic. quintus quando, Carol. de Graſſis de effectibus clericat. effectu 1. nu. 868. Bellet. d. §. 3. nu. 18.*

9 Poteſt etiam laicus deputari Vicarius Epiſcopi tantum in temporalibus, ſi ipſe haberet ſolum iuriſdictionem temporalem in aliquibus locis *Aufrer. d. tractat. reg. 4. nu. 36. Bellet. d. §. 3. nu. 20. verſ. ſi autem, Pauin. de poteſtat. & officio Capituli Sede vacante in 2. par. princip. q. 10. nu. 15. Anton. de Pratis d. c. 6. nu. 43. Sbroz. d. c. 31. num. 11.* vbi *num. 13.*

10 Reſoluit laicum poſſe eſſe Vicarium Epiſcopi accedente Summi Pontificis diſpenſatione.

11 Bigamus Epiſcopi Vicarius eſſe non poteſt, vt poſt *Sbroz. Zecchi. Sayr.* & alios reſoluit *Nicol. Garcia d. cap. 8. num. 4.* cenſetur enim omni clericorum priuilegio exutus, vt per text. *in cap. vnic. de biga. lib. 6.* tenet *Azor. d. par. 2. lib. 6. capit. 4. quæſt. 12.* Nec bigamus effectus clericus poterit eſſe Vicarius, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ *Moſcon. de maieſtat. milit. Eccleſ. libro primo par. 1. cap. 16. pag. 270. Conrad. in templo omnium iud. lib. 2. c. 6. de Vicari. Epiſc. §. 1. nu. 2. & 6. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 5.*

12 Monachus, vel religioſus poteſt ab Epiſcopo, cum conſenſu tamen Abbatis, vel Superioris, Vicarius creari, argument. *gl. in cap. de præſentium 16. q. 1. & in cap. ſi quis 58. diſt.* reſoluunt *Rota 3. de offic. Vicar. in antiq. Fuſc. de viſitat. lib. ſecundo cap. 15. num. 100. Aloyſ. Ricci. d. collect. 143. in fi. Sbroz. lib. primo quæſt. 38. Nau. comm. 2. de Regular. num. 68. Azor. d. cap. 43. quæſt. 10. verſic. quæres iidem*, vbi addit debere Monachum ſocium habere ex eodem cœnobio aſcitum, *Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 11. capit. 13. numer. 118.* vbi etiam cum *Maiol. de irregular. libro primo capit. 10. ſub nume. 3. verſicul. ideoque.*

13 Tenet huiuſmodi Monachum ſi illegitimus ſit, quã-

uis profeſſione legitimatus fiat, Vicarij officium propter præeminentiam, & iuriſdictionem, quam habet, exercere non poſſe.

14 Si quis fuerit religionem Mendicantium profeſſus, aut in ſtrictiori religione exiſtat, ab Epiſcopo Vicarius inſtitui non poterit, vt tenent *Azori. & Fuſc. dictis locis, Sbroz. lib. 1. q. 40.*

15 Vicarij in iure tripliciter accipiuntur, quidam nati, ſeu legitimi ſunt; foranei conſtituti alij: alij vero dati, ſiue conſtituti generales nuncupantur.

16 Legitimi namque, ſeu nati dicuntur, qui à lege ipſa conſtituti ſunt, Archidiaconus videlicet & Archipreſbyter *capit. 1. de officio Archidiac.* ibi, vt Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat ſe Vicarium eſſe in omnibus, & ibi, ad vicem ſui Epiſcopi Vicarius reperiatur, *cap. vt ſingula, de officio Archipresb.* vltra Ordinarios in præcitatis iuribus, tenent *Mandoſ. regul. 14. Cancell. qu. 6. numero 16. Maranta de ordine iudic. par. 4. diſt. 5. prin. numero 7. Rebuff. in praxi benefic. titul. de forma vicariatus numero 199. pag. 41. praxis epiſcop. par. 1. verbo Archidiaconus. Azori inſtit. moral. part. 2. libro tertio cap. 14. quaſt. 2. & quaſt. 6. & capit. 15. verſicul. alter vero, Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. 1. capit. 10. nu. 2. verſicul. ſexta.*

17 Archidiaconi enim ipſo iure abſque aliquo facto, Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus, Vicariorum munus exercent, vt ex *Butri. Hoſt. Mandoſ. Franc. Marc.* & alijs tradit *Sbroz. de Vicario Epiſcopi libro primo quaſt. 2. numero 25. & quaſt. 36. numero 10.* Dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos Ordines dare poſſunt *Cuch. inſtitut. maior. lib. 2. tit. 9. de officio Archid. num. 7.* & monitoria concedere *Petr. Lazar. de monitorijs ſect. 1. quaſt. 6. nu. 11.*

18 Foranei autem illi appellantur, qui extra ciuitatē, in qua eſt Epiſcopi Sedes, iuriſdictionem exercent, vt potè, quos Epiſcopus in certa diœceſis parte, vel in oppidis conſtituit, *gloſſ. in Clement. etſi principalis, verbo foraneus de reſcript. & in cap. 1. eod. verbo, de officio Ord. libro ſexto,* & vtrobique Doctores. Ob idque foranei nuncupantur, quia foris, ideſt extra locum, in quo Epiſcopalis ſedes eſt, Epiſcopi vice funguntur, vel quia forum teneant, aut quia deforis veniant, vt ait *gloſſ. verbo foraneus in d. capit. 1. Sylueſt. in ſumm. verbo Vicarius quaſt. 4. in princ. Rebuff. in praxi benefic. tit. de forma & declarat. nouæ prouiſ. verbo officialis Epiſcopi numer. 1. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 317. numero 17. par. 1. Cuch. libro ſecundo inſtitut. maior. capit. 8. de Vicar. numero 3. Anaſtaſ. Germon. libro primo animaduerſionum iuris capit. 7. in princ. Sanchez de Matrimon. libro tertio diſputa. 29. numero decimo, & Nicol. Garc. de benefic. par. 5. cap. 8. num. 29.*

19 Datiui tandem Vicarij, ſeu conſtituti generales, appellantur hi, quos Epiſcopus creauit, vel conſtituit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipſe ius dicere conſueuit, vt tradunt *Bar. Marant. Franciſc. Marc. Couar.* & alij, quos refert *Sbroz. lib. 1. quaſt. 2. num. 4.*

20 Vicarij nati, id eſt Archidiaconi, vel Archipresbyteri, licèt ordinaria à lege, ratione officij, & dignitatis ſibi tributa, fruantur iuriſdictione, vt docet *gloſſ. verbo referant, in capit. vlt. de officio Archipresb. per text. in capit. 3. de officio iudic. ordin. Mara. d. diſtinct. 5. à numero 6. Cuch. dict. libro ſecundo titu. 10. de officio Archidiac. à numero 18. Azor. d. capit. 15. quaſt. 6.* quia tamen non eandem, quam Epiſcopus, ſed inferiorem quidem obtinent, vt colligitur ex text. in *capit. Romana, §. ab Archidiaconis, de appellation.* ibi, alijſque inferioribus, *Cuch. d. titul. 8. de vicar. à numero 23.* ideo ab illis rectè ad Epiſcopum appellatio defertur, vt probat text. in *d. §. ab Archidiaconis.*

21 Maior verò dubitatio eſt an à Vicario foraneo ad Epiſcopum detur appellatio? in qua negatiuam partem tuetur *Anaſtaſ. Germon. dicto capit. 7. & de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, numero 88. ex text. in cap. non putamus 2. de conſuetud. lib. ſexto,* in quo Roman. Pontifex ſtatuit, de officiali Epiſcopi ad Epiſcopum appellari non poſſe, & conſtat vicarium foraneum ſimpliciter officialem Epiſcopi dici per text. *in capit. vlt. de officio vicarij lib. 6.* ibi, officialis, aut generalis Vicarius, &c. iura enim de Vicario generali loquentia, cum officialem principalem, vel generalem appellant, vt conſtat ex *Clement. 2. de reſcript.* ibi, principalis officialis Epiſcopi, & in *d. cap. vlt.* ibi, aut Vicarius generalis Epiſcopi: deindè mouetur argumento deſumpto ex text. in *d. capit. Romana, §. ab Archidiaconis.*

22 Contrariam tamen opinionem, imo à Vicario foraneo Epiſcopi ad ipſum dari appellationem, tenent *Ioann. Andr. Innoc. Archid. Anchar. Geminian. & Philipp. Franc. in d. capit. non putamus, Guid. Papa deciſ. 436. num. 42. Rot. deciſ. 3. de officio Vicarij alias 330. in nouis, & deciſ. 297. numero 1. part. 2. diuerſ. Couar. prac. capit. 4. num. 8. Mandoſ. reg. 24. Cancell. quaſt. 6. num. 6. Maranta dict. diſtinct. 5. princip. num. 14. & 15. & par. 6. actu 2. num. 369. Franc. Marc. deciſ. 181. num. 5. part. 1. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quaſt. 55. num. 33. & quaſt. 62. num. 6. & 7. lib. 3. quaſt. 6. num. 24. & 25. praxis epiſcop. part. 1. verbo Vicarius §. 2. pag. mihi 335. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 45. quaſt. 12. & 15. Roderic. in praxi de modo videndi, ſeu examinandi proceſſum cap. 1. num. 31. Marcheſan. de commiſſionib. par. 1. cap. 6. num. 67. Nicol. Garcia dict. par. 5. cap. 8. num. 29. & 34. Sanchez de matrimon. lib. 3. diſput. 29. num. 10. & 12. Molina de iuſtit. tom. 6. diſput. 13. num. 4. Iacob. Laurent. in tract. de iudice ſuſpecto capit. 4. num. 14. in fine, Vgolin. de officio, & poteſtate Epiſcopi cap. 4. §. 9. numero 2. Auila de cenſur. par. 2. cap. 6. diſput. 6. dub. 4. Cardin. Tuſch. littera A. concluſ. 350. num. 43. & litt. V. concluſio. 183. num. 9. & concluſ. 186. num. 6. D. Barboſa in l. cum Prætor, §. 1. numero 223. ff. de iudic. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 8. par. 1.* Quæ opinio ex eo comprobatur, quia Vicarius foraneus diuerſam ab Epiſcopo iuriſdictionem habet, ſiquidem Epiſcopus Ordinaria, *cap. cum Epiſcopus 7. de officio ordin. in 6. capit. conquerente, capit. cum dilectus, eodem tit. in antiqu. c. cum venerabilis, de exception.* ipſe vero cum non ex titulo officij, ſed ex ſola commiſſione, delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur, *gloſſ. in Clem. 2. verbo foraneo,* & ibi *Cardin. de reſcript.*

23 Vt fatentur omnes pro hac opinione ſupra citati, cumque de delegato ad delegantē prouocari non poſſit, *cap. ſuper quaſtionem 27. §. porro, de officio delegat. capit. dilecti. de appellat. libro primo, & l. 1. ff. quis, & à quo appellat. l. vnic. verſicul. hac teneant, C. de appellat. Cardinal. Tuſch. lit. A. concluſ. 352. num. 40. Molin. d. to. 6. tract. 5. diſputat. 21. numero 5. & diſputat. 22. num. 1. Sigiſmund. Scacc. de appellation. quaſt. 7. numero 63. & quaſt. 8. numero 31. & 34. Barboſa dict. §. 1. numero 218.* ideo de Vicario foraneo tanquam à delegato ad Epiſcopum delegātem, cum idem tribunal, & auditorium

non

non conſtituant, merito appellatio defertur.

24 Et procedit in Vicario generali, in ciuitate tantum conſtitutò, quia iſte verè generalis non eſt, imo foraneus propriè dici poteſt, niſi generaliter ad totius diœceſis cauſas deputetur, ita Nicol. Garcia. dict. capit. octauo, numero 33. contra Sbrozz. libr. 3. quæſt. 2. numero 5.

25 Non obſtant igitur fundamenta, quibus contrariũ tenuit Anaſt. Germon. loco ſupra relato, nam ad primũ & principale reſpondetur verbum, officialis, ſimpliciter prolatum, nullo iure ſolum ad Vicarium foraneum deferendum eſt, aliqua veroſimili ratione defendi poteſt, Summi enim Pontifices in dict. cap. vlt. de officio vicarij libro ſexto, & in Clement. 2. de reſcript. ac alijs iuribus vicarium foraneum ſimplici, officialis, verbo nominarunt, non vt propriam verbi, officialis, ſignificationem exprimerent, quaſi illo verbo non alius, quam vicarius foraneus regulariter comprehendatur: & ex diuerſo generalem vicarium, principalem officiali, ſeu vicarium generalem appellant, non vt ſignificent ad denominandum vicarium generalem verbum, officialis, ſufficiens non eſſe abſque adiectione principalis, aut generalis: ſed potius vt palam, & ſine vlla dubitatione percipiantur an de generali Vicario, an de foraneo, vel de vtroque loquantur: vnde verbum, officialis, ſimpliciter prolatum, tam de vicario generali, quam de foraneo intelligitur, niſi in eiſdemmet iuribus, vbi ita profertur, appareat Pontifices ad foraneos tantum reſpexiſſe: quando vero additur verbum, generalis, vel principalis, fit ad excluſionem vicarij foranei, cum ſub illo tantum verbo, officialis, comprehenderetur, vtrumque probatur in d. Clement. 2. de reſcript. vbi Summus Pontifex poſtquam verbo, officialis, principalis adiecit ad denominandum vicarium generalem, & paulo poſt de vicario foraneo loquens non tantum officiali, ſimpliciter dixit, ſed foraneo addidit his verbis, in officiali tamẽ foraneo: quaſi ſignificet, officialis, verbo vtrumque comprehendi, & ideo ad conſtituendam differentiam inter ipſos, alterum principalem officialem, alterum foraneum nominari neceſſarium fuit.

26 Generales Epiſcopi vicarij, qui Datiui appellantur, Ordinariam habent iuriſdictionem, vt tenent gloſſ. verbo, officialem, in capit. 2. de officio vicarij libro ſexto, & verbo, generaliter, in capit. Romana, de appellat. eodem lib. & verbo, & iurgia in capit. perlectis, diſtinct. 25. & vltra Ordinarios in præcitatis iurib. reſoluunt, Purpur. in rubr. de officio eius, numero 10. & in l. more, 5. numero 91. & 92. de iuriſdiction. omnium iud. Gregor. Lopez in l. 2. gloſſ. 1. titul. 4. par. 3. Silueſt. verbo Vicarius, quæſt. 4. in princip. Couarr. pract. capit. 4. numero 8. & libro tertio, variarum cap. 20. numero 4. Maranta d. diſt. 5. numero 12. & 13. Vanti. de nullitat. titul. de nullitat. ex defectu iuriſdict. deleg. numero 25. Corraſ. de benefic. p. ſecunda, cap. 8. numero 13. Bertachin. de Epiſcopo, libro 4. part. 7. de vicario Epiſcopi numero 1. Mandoſ. d. regul. 14. quæſt. 6. numero 6. Molin. de primogenijs libro primo cap. 25. numero 13. Gambarupt. de poteſtate Legati lib. 9. numero 33. Federic. Scot. tom. 2. reſp. libro octauo reſp. 3. numero 9. Paum. de poteſt. Capituli Sede vacante part. prima, quæſt. 2. numero 2. & 3. & par. 2. quæſt. 10. numer. 3. & 4. Læli. Zecchi. de republ. eccleſ. capit. 23. de vicario Epiſcopi, § 2. numero 1. Alphonſ. Aluarez Guerrero, in ſpeculo iuris Pontific. cap. 27. in princip. Salzed. ad Bernar. capit. 76. in gloſſ. verbo diſpenſet. pagina 305. in nouiſſim. edit. Maſc. de probat. concluſ. 1412. numero 9. & 22. Azeued. lib. 1. numero 7. titul. 9. lib. 3. nouæ recopil. Vgolin. de cenſuris, tab. 1. capit. 1. §. 20. numero 6. & de officio, & poteſtate Epiſcopi, capit. 4. §. 9. numero 2. Soar. de Paz. in pract. tom. 1. temp. 1. numero 6. & 7. & tom. 2. præl. 3. numero 3. Gutier. canon. libro 2. cap. 17. numero 17. et de matrimon. cap. 69. numero ſeptimo Sayr. de cenſuris lib. primo cap. 6. num. 8. Morl. in emporio iuris par. 1. titul. 2. de iuriſdict. omnium iudicum in prælud. numero 86. & qu. 17. numero 35. Iacob. de Laurent. in tract. de iudice ſuſpecto capit. 4. numero 21. poſt med. Azori. inſtit. moral. par. 2. libro tertio capit. 45. quæſt. 5. Sbroz. d. libro ſecundo qu. 55. Sabag. in rubr. de officio deleg. numero 10. & 11. Maſcon. de maieſt. milit. Eccleſiæ libro primo part. 1. cap. 10. pagina 269. & 273. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. capit. 10. de vicar. numero vndecimo, & cap. 16. numer. 62. Amat. Roderic. in pract. de modo videndi, ſeu examinandi proceſſum cap. 1. numero 30. Fratr. Baſil. Ponc. de impedimen. matrimon. capit. 26. §. 6. verſicu. idem etiam dicendum, pagina 340. Molin. de iuſtit. tract. 3. diſputatio. 59. numero ſecundo & tract. 5. diſputat. 10. numero 1. 3. & 5. & diſputat. 14. num. quarto, & diſput. 26. num. 7. in fine, Bobadil. in ſua politica libro 1. cap. 12. nu. 37. D. Barboſa in l. quia tale, num. 92. ff. ſoluto matrimon. & in l. cum prætor, §. 1. num. 372. ff. de iudic. Frat. Ludouic. Miranda de ordine iudic. quæſt. 2. art. 6. Sanchez. de matrimon. libr. 3. diſputat. 29. numero 3. Nicol. Garcia. de benefic. part. 5. cap. 8. num. 21. Cardoſo in praxi iudicum, verbo vicarius, num. 7. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 64. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 5. collect. 1600. & in praxi aurea reſolut. 99.

27 Sic etiam Vicarij, ſeu Vicegerentes alicuius Magiſtratus, ordinarij (quales ſunt Correctorum in Hiſpania, quibus permittitur, imò iubetur, vt ſecum habeant locum tenentes, ſeu Vicarios iuriſperitos, l. 10. titul. 5. libro tertio nouæ recopilat. qui vulgo appellantur, tenientes, o alcaldes maiores) ordinarij iudices ſunt, ita gloſſ. in rubr. titul. Cod. de officio eius, & verbo rectorum in l. 2. eodem titul. quas poſt Barto. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, numero quinto, ff. de officio Proconſul. ſequuntur Alciat. in rubr. de officio Ordinar. numero vigeſimo quinto. Marant. dicta diſtinct. 5. numer. 17. & 18. Auiles ad cap. 4. Prat. verbo iuſtitia, Molin. de primog. lib. primo, cap. 25. numero 12. alius Molina d. tract. 5. diſputat. 13. numero ſecundo. Bobadil. d. libr. 1. cap. 10. numero 44. Azeued. d. lib. 1. num. 5. Nicol. Garcia, d. cap. 8. numero 26. Hi in locum alterius magiſtratus abſentis, ſcilicet, mortui, vel impediti, ſubſtituuntur ab eis, qui à lege ad id poteſtatem habent, vt deducitur ex l. 1. ibi, ſiue proconſulatum, &cet. ff. tutoribus & curator. dat. ab his, ideoque appellantur etiam, ſuffecti, l. 2. §. poſt hunc, in fine, ibi, quo ſuffectus fieret, &cet. ff. de origine iuris, cap. quadam, ibi, ſuffecti conſules, diſtinct. 2. Illi vero ab Epiſcopis ſubſtituuntur, quibus facultas eſt conceſſa conſtituendi ſibi Vicarios generales, iuxta totum titul. de officio Vicarij lib. ſexto, ne forenſibus negotijs impediti, verbo, & miniſterio Dei circa oues ſibi commiſſas, vacare non poſſint.

28 Huiuſmodi Vicarij, licèt interueniente nominatione Correctorum, Epiſcoporum, ſeu aliorum Magiſtratuum conſtituantur, ab ipſo tamen Principe, ſeu lege auctoritatem ad id tribuente conſtituti cenſentur ex reg. l. 2. verſicul. omnia enim, C. de veteri iure enucl. tradit ex alijs Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 25. & ſequen. ac

ſub-

ſubindè iuriſdictionem habere ratione officij, & tituli Vicariatus, quem obtinent, vt benè inſinuant *capit. 2.* ibi, per commiſſionem officij, *de officio Vicarij libro 6. cap. cum nullus, in princip.* ibi, cum ad hoc ſe ipſius officium non extendat, *de tempor. ordin. eodem lib.* obſeruant, *Abb. conſil. 21. numero 3. lib. 1. Couarr. pract. cap. 4. à numero 4. in fine:* ſiue enim dicamus talem iuriſdictionem eiſdem à lege concedi cum officio, vbi primum vicarij conſtituuntur, vt ex *gloſſ. verbo generaliter*, ibi, vel dici poſſet, *in d. capit. Romana, in prin. Abb. in capit. 2. ad fin. ne prælati vices ſuas, Sbroz libro ſecundo, quæſt. 55. num. 14. & 26. Sanchez d. libro tertio diſput. 29. numero 13.* Siue etiam aſſeramus eos iuriſdictionem accipere ab ipſo Epiſcopo, vel Magiſtratu ex cōſenſu, & permiſſu legis, ſicut accipit Legatus à Proconſule, *l. Legati, ff. de officio Proconſ. l. cum Prætor, verſic. is quoque, ff. de iudic.* vt tenet poſt *Couarr. lib. 3. var. c. vlt. nu. 4. Garc. d. c. 8. num. 24.*

29 Vtcumque denique ſit, illam habent ex titulo, & officio vicariatus: ex quo fit illos iudices Ordinarios dici, cum tales illi dicantur, qui iure ſui officij, dignitatis, vel magiſtratus iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præſunt, *Morla in emporio iuris par. 2. titu. 2. in prælud. num. 88. Molina de iuſtit. tom. 6. diſput. 8. numer. 2. & 3.* & benè explicat *D. Barboſa in l. cum prætor. §. 1. à nu. 15. ff. de iudic.*

30 Verum Epiſcopi Vicarium generalem, delegatam non ordinariam habere iuriſdictionem tenent multi non contemnendi nominis Auctores, ſcilicet *Alex. in rubr. ff. de officio eius num. 17. Goffred. in ſumm. de officio vicarij num. 2.* relatus à *gloſſ. verbo generaliter, in dicto capit. Romana, Alciat. in rub. de officio Ordinarij, numero 24. Sot. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. art. 3. verſicul. circa conceſſiones, Anaſtaſ. Germon. libro primo, animaduerſio. cap. 6. per totum, & de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, numero 43. & 85. Anton. Gomez. in Bulla Cruciatæ cap. 4. circa quartam quæſt. num. 21. Ioſeph Gonzal. var. quæſt. cap. 27. per totum poſt gloſſ. verbo, abſque rationabili in cap. vt debitus honor, 59. de appellat. & in c. 2. verbo ſtatuitur*, ſecundum vnum intellectum, *ne prælati uices ſuas, & in cap. perlectis, verbo, & iurgia, in fine, diſt. 25.* qui pro ſua opinione non leuia, aut inſubtilia argumenta afferunt.

31 Primo ſic argumentantur, Epiſcopus Ordinariam habet iuriſdictionem, *cap. Epiſcopus 7. de officio Ordinarij libro 6. cap. conquerente, c. cum dilectus, eodem tit. in antiq. c. cum venerabilis, de except.* ergo in perſonam ſui Vicarij eadem iuriſdictio conſiſtere non potuit, ſequeretur enim abſurdum, quod vna & eadem iuriſdictio penes duos in ſolidum eſſet, quod naturali rationi repugnat: nam ſicut vna poſſeſſio, vel idem dominium penes duos reſidere non poteſt, *l. 3. §. ex contrario, ff. de acquir. poſſeſſ. l. ſi vt certo, §. ſi duobus vehiculum, ff. cōmodati*; ita nec eadem iuriſdictio, cum validum ſit argumentum de poſſeſſione, & dominio ad iuriſdictionem, *l. qui facere, 20. ff. de ſtatu homin.*

32 Secundo ſic. Iuriſdictio Ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & deſcendit *l. & quia, 6. cum ſimilibus, ff. de iuriſdict. omnium iudic. Octauian. Veſtri. in praxi libro 3. cap. 3. num. 2. Vant. de nullitat. titul. de nullitat. ſentent. ex defectu iuriſdict. num. 31. Molin. de primog. libr. 1. cap. 25. num. 11. & 12.* Sed in vniuerſo iuris Pontificij, aut Ciuilis corpore nulla lex, aut conſtitutio extat, quæ Epiſcoporum Vicarijs iuriſdictionem tribuat, ergo eorum iuriſdictio ordinaria non eſt.

33 Tertio. Si iuriſdictio Vicarij ordinaria fuiſſet, omnino perpetua eſſet, nec tempore aliquo reuocaretur *dict. l. & quia*, vbi omnes communiter, at iuriſdictio Vicarij perpetua non eſt, cum ab Epiſcopo reuocari poſſit, vt infra dicetur numero 145. ergo ordinaria non eſt.

34 Quarto. Epiſcopi Vicarius illius vicem gerit, & vtriuſque vnum eſt tribunal. *d. capit. Romana*, ibi, eorum vices ſupplendo, & ibi, vnum ſit conſiſtorium: ſed ille qui vice alterius fungitur, nihil proprium habet, ſed delegata iuriſdictione vti creditur, vt ait *Papinian. in l. 1. §. qui mandatam, ff. de officio eius.* Qui mandatam, inquit, iuriſdictionem ſuſcipit, proprium nihil habet, ſed eius, qui mandauit, iuriſdictione vtetur, & *l. etſi prætor 3. eodem tit. l. ſolet 16. de iuriſdictione omnium iudicum:* ergo Vicarium Epiſcopi delegatam iuriſdictionem habere dicendum eſt.

35 Quinto ſic argumentatur. Inter iuriſdictionem ordinariam, & delegatam illa conſtituitur differentia, quod prior mortuo adhuc concedente permanet, *capit. delegatas 2. de officio legati, libro ſexto l. more maiorum 5. de iuriſdict. omnium iud. Menoch. de arbitr. libro primo, quæſt. 69. numero 2. Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib. 47. capit. 32. numero 2. Morl. d. titul. 2. num. 104. & 105. D. Barboſa in d. l. quia tale, numero 84. Sanchez de matrimon. lib. octau. diſputat. 28. numero 4. & 5.* Poſterior vero re integra morte delegantis finitur, *capit. relatum, de officio deleg. ſi delegatus, eodem titul. libro 6. l. cum qui 15. cum duabus ſequentibus, de iuriſdict. omnium iud.* Sed iuriſdictio Vicarij per Epiſcopi mortem expirat *Clement. fin.* vbi *gloſſ. verbo conteſtata, de procurator.* & dicemus infra numer. 151. igitur Vicarij iuriſdictio magis cohæret delegatæ iuriſdictioni, quam Ordinariæ.

36 Sexto, & vltimo. Vicarium generalem ab Epiſcopo conſtitui nemo dubitat, ſed iuriſdictio ordinaria ab Epiſcopo concedi non poteſt, *gloſſ. verbo ſtatuuntur, in cap. 2. ne Prælati vices ſuas*, & clarius oſtenditur ex *capit. à iudicibus 2. quæſt. 6.* ibi, Ordinarij vero ſunt, qui ab Apoſtolico, vt Eccleſiaſtici, vel ab Imperatore, vt potè ſeculares, legitimam poteſtatem accipiunt, vnde reliqui omnes excludi videntur, & per conſequēs Epiſcopi, à poteſtate creandi Ordinarios, argument. *capit. nonne, de præſumpt.* ergo huiuſmodi Vicarium non ordinariam, ſed delegatam habere iuriſdictionem dicendum eſt. Augetur etiam, quia ſi Vicarius principalem, & ordinariam iuriſdictionem diceretur habere, ſequeretur quod ipſe poſſet omnia illa, quæ poteſt Epiſcopus, aut ſaltem ea, quæ ſunt ſuæ iuriſdictionis, ſed ſic eſt, quod Vicarius non poteſt vacantia beneficia cōferre, niſi beneficiorum collatio ſit ei particulariter conceſſa, *cap. vlt. de officio vicarij, libro 6.* & infra dicetur num.... ſicut nec poteſt alia huius generis ei interdicta, de quibus ſigillatim tractabitur, igitur Epiſcopi Vicarius delegatus dicitur, non autem Ordinarius.

37 His tamen non obſtātibus verior eſt prima opinio, & argumentis in contrarium adductis facilis patet reſponſio. Nam ad primum reſpondetur non rectè deduci de iuriſdictione ad dominium ob diuerſitatē rationis inter vnum, & alterum, *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 55. num. 28. Rot. Rom. apud Farin. deciſio. 696. in nouiſſim.*

38 Tamen licèt fateremur procedere argumentum, & verum eſſe duos in ſolidum eandem rem poſſidere nō poſſe,

poſſe, vt probant text. *in l. ſi vt certo, §. ſi duobus vehiculum, ff. commodati*, ibi, duorum quidem inſolidum dominium, vel poſſeſſionem eſſe non poſſe, *l. duo*, 19. *ff. precario, capit. licet cauſam, verſicul. ex præmiſſis*, ibi, duo inſimul eandem rem, & eodem modo inſolidum, poſſidere non poſſunt, *de prob.* cum citatis per *Gom. ad l. 45. Tauri num. 99. Mantu. Paralip. dialog. 50. Vacon. declarat. iuris lib. 2. cap. 39. Cuiac. lib. 9. obſeruat. 32. Gilcken. de præſcript. part. 1. cap. 6. numero 205. Cardin. Tuſch. tom. 6. littera P. concluſ. 429.* hoc eſſet intelligẽdum procedere ſolum quando duo poſſident eandem rem inſolidum eodem modo, eodemque reſpectu, vt declarauit Pontifex in *d. cap. licet cauſam, verſicul. ex præmiſſis.*

39 Non ita ſi diuerſo modo, & diuerſis reſpectibus, veluti, quia vnus naturaliter, alter vero ciuiliter poſſidet, vel quando vnus reſpectu dominij, vt debitor, alius reſpectu iuris pignoris, vt creditor: vel quando alius reſpectu vſus fructus, & alius reſpectu vſus rem tenet, notauit *gloſſ. verbo eodem modo, in d. ca. licet cauſam, poſt gloſſ. magnam, in fine, in lib. 3. §. ex contrario, ff. de acquiren. poſſeſſ.* quam ibi ſequuntur *Bart. num. 8. & 10. Alex. numero 28. & 30. Iaſon. numero 41. & 60. & Gomez. d. l. 45. num. 100. Cardina. Tuſch. dict. concluſ. 429. numero 9.* Sic etiam non inconuenit, quod eiuſdem rei dominium diuerſis reſpectibus inſolidum ſit penes duos, directum ſcilicet penes dominum, vtile penes emphyteutam, vt Doctores communiter in *d. §. ſi duobus vehiculum, Pinell. in l. 2. C. de bonis mat. par. 3. numero 12.* quos explicat *Valaſch. de iur. emphyt. quæſt. 13. à princ.* & præcipuè *numero 3. & numero 12. verſicul. non obſtat*, ſimiliter etiam non erit inconueniens, quod iuriſdictio vna ordinaria ſit penes Epiſcopum principaliter, & naturaliter, & penes eius vicarium ſecundario in exercitio ex commiſſione legis.

40 Ad ſecundum reſpondetur, quod licèt nulla lex Canonica, aut Ciuilis in vniuerſo iure reperiatur, quæ expreſsè iuriſdictionem ordinariam huiuſmodi Vicarijs tribuat, tamen cum iure Canonico liceat, & permittatur Epiſcopis Vicarios conſtituere, *cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordin. c. vt officium 11. & cap. vlt. de hæret. lib. 6.* ideò prædicti Vicarij ab Epiſcopis permiſſione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipſis Pontificibus electi cenſentur, & per conſequens eis ordinariam iuriſdictionem tributam.

41 Ad tertium reſpondetur, quod ſicut Vicarius, mediãte Epiſcopi nominatione Ordinariam iuriſdictionem à lege conſequitur, ita etiam contraria eiuſdem Epiſcopi voluntate tollitur, & eius iuriſdictio reuocatur, quia omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, *cap. omnis res, de reg. iuris, libr. cap. omnes 27. q. 2.* cum citatis *in libello de principijs vtriuſq; iuris, lit. R. num. 19*,

42 Ad quartum reſpondetur, non ex eo, quod quis alterius vicem gerit ab Ordinaria iuriſdictione excludi, namque Legatus Papæ eius gerit, *c. 1. de officio legati*, & tamen habet ordinariam iuriſdictionem *c. 1. de offic. legati, lib. 6.* & quæ ibi communiter tradunt ſcribẽtes, teſte *Sabag. in rubr. de officio deleg. num. 11.* Vnde *P. Sãchez d. diſput. 29. num. 13.* aſſerit vicem alterius gerentem in diuerſo tribunali delegatum eſſe: ſi vero ita alterius vicem gerat, vt conſtituat idem tribunal cũ Epiſcopo, vt in *c. 2. de conſuetud. lib. 6. & in d. cap. Roman.* tunc Ordinarius erit, cum & Epiſcopi iuriſdictio ordinaria ſit.

43 Quamuis autem tam iudex delegatus, quam vicesgerens, ſeu Vicarius alterius vice fungantur, inter vtrũque tamen, & per conſequens inter titulum *de offic. delegati, & tit. ff. de officio eius*, & inter *tit. C. eodem*, magna datur differentia, delegatus etenim, de quo *in tit. de officio deleg. & in d. tit. ff. de officio eius*, vicem delegantis fungitur in iuriſdictione, ſine vllo tamen officio, cui talis iuriſdictio adhæreat, ſed ex ſola commiſſione: per contrarium vero Vicarius, ſeu Viceſgerens, de quo loquitur *d. titulus C. de officio eius*, licèt alterius vice fungatur, eſt tamen ſub ratione officij, & tituli vicariatus, ratione cuius, non vero ſolius commiſſionis, eidem iuriſdictio defertur: vnde benè obſeruat *Bellon. lib. 1. c. 12. num. 2. ad finem*, delegatum, perſonam quidem delegantis cum iuriſdictione, non vero locum, aut officium eius repræſentare: Vicarium vero non tantum perſonã illius, in cuius vicem ſubrogatur, ſed magis locum, ſeu officium tueri, bonus text. ſic intelligendus *in l. 2. C. de officio eius*, ibi, tueri locum Rectorum prouinciarum noſcuntur.

Ad quintum reſpondetur iuriſdictionem Vicarij non ineſſe principaliter, & per ſe in eo, ſed tanquam acceſſoriam alterius, Epiſcopi ſcilicet, iuxta *d. cap. 2. & d. cap. Romana, in princip.* iuriſdictio enim in his terminis, non Titio, aut Seio Vicario, verbi gratia, ſed ei delata eſt, quem Epiſcopus Vicarium conſtituerit, & ideo Epiſcopo moriente, iam non datur, & ceſſat, optimè in ſpecie *Quintan. libr. 2. de iuriſd. titul. de deleg. iuriſd. num. 14.* confirmans exemplo Legati Proconſulis, qui moriente Proconſule ceſſat, & amittit non ſolũ iuriſdictionem, quæ à Proconſule mandatur, de qua in *l. legati 13. ff. de offic. Proconſul.* ſed etiam datio tutoris, quæ tamen non ex mandato Proconſulis, ſed proprio iure ex legis datione eidem competit, iuxta *leg. prima, verſicul. legatus quoque ff. tutoribus, & curatoribus, l. & legati, 15.* iuncta *gloſſ. de officio Proconſul.*

44 Ad ſextum reſpondetur negando Vicarium iuriſdictionem ab Epiſcopo accipere. Nam licèt Epiſcopus Vicarium conſtituat, & ob eius nominationem officiũ exerceat, protinus tamen quod ab Epiſcopo cõſtituitur, lex illi iuriſdictionem tribuit, ideo non rectè dicitur ab ipſo Epiſcopo iuriſdictionem accipere, ſed à iure potius, miniſterio facto, & nominatione Epiſcopi interueniente, *Sbroz. d. capit. 55. numero 26. Sanchez d. diſputat. 29. numero 13.* Sicut neque ad hunc effectum aliquid incõuenit, quod ad eum iuriſdictio in totum non tranſeat, ſed nonnulli caſus eidẽ reperiantur prohibiti, de quibus *in d. cap. 2. & vlt. de officio vicarij lib. ſexto, authent. de collator. §. ad hæc, verſic. antequam*, ibi, citra tamen, &c. collat. 9. ſufficit namque, quod generaliter per commiſſionem officij illis factam, ea tranſeat iuriſdictio, quæ iuxta naturam eiuſdem officij ei cohæret *d. cap. 2. in princ.* quemadmodum aliàs ex eadem ratione cæteri Magiſtratus Ordinarij dicuntur, quamuis in multis caſibus, exceptis Principe, ſeu alijs maioribus magiſtratibus reſeruatis, iuriſdictionem non habeant.

45 Ex quibus omnibus colligitur generalem Epiſcopi Vicarium ordinaria ſibi à lege conceſſa non delegata iuriſdictione potiri: vnde prouenit, quod cum æqualis iuriſdictio vtriuſque ſit, imo & eadem, & vnum tribunal, & auditorium conſtituunt, de vno ad alium appellari non poſſit, quia ſubſtantia appellationis exigit, vt de inferiori ad ſuperiorem deferatur

appel-

appellatio, non ad æqualem, vel ad eundem, *capit. anteriorum 2. quæſt. 6. lib. 1. §. ab eo, ff. quis & à quo appell. l. præcipimus C. de appellat.*

46 Cum ſimilibus, & ideo non dari appellationem de Vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum probat text. *in d. capit. 2. de conſuetud. lib. 6. & in d. cap. Romana*, & vltra Ordinarios ibi tenent *Bartol. in l. 1. in fine, ff. quis & à quo appell. Abb. in capit. ſi quis lect. 1. numero 26. & lect. 2. numero 31. de foro competen.* Gregor. *Lop. lib. 2. gloſſ. 1. poſt med. tit. 4. part. 3. Anton. Cuch. lib. 2. inſtit. maior. titul. 8. de vicarijs, Mohed. deciſ. 5. ſub tit. de appellat. Marant. de ordine iud. part. 6. titul. de appellat. à numero 280. Petr. Gregor. in cap. conquerente, de officio Ordinarij cap. 11. numero 22. Putc. deciſ. 94. in fine libro primo, Rebuff. in praxi benefic. titul. de Vicario Epiſcopi numero 6. & num. 40. Anaſtaſ. German. d. cap. 7. Menoch. conſil. 51. numero 12. cum ſeqq. & conſil. 52. numero 17. 108. & 160. Segur. in direct. iudicum par. 2. capit. 16. numero 3. Soar. de Paz. in pract. tom. 2. pral. 3. nu. quarto. Sbrozz. libro 1. quæſt. 22. num. 8. & lib. 3. quæſt. 2. Iacob. de Laurent. de iudice ſuſpecto cap. 4. num. 12. Vgolin. d. cap. 4. §. 9. numero 2. Sanch. d. diſputa. 29. num. 12. Azori. d. par. 2. lib. 3. cap. 43. quæſt. 6. Cardinal. Tuſch. lit. V. concluſi. 184. numero 1. & concluſ. 186. num. 1. & 2. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 29. & 30. Barboſa in l. cū prætor, §. 1. ff. de iudic. num. 215. & 253. cum ſequentib. Molina d. tract. 5. diſput. 10. numero primò. Cardoſo dict. verbo Vicarius, numero 8. Scacc. de appellat. quæſt. 8. à nu. 53. cum multis ſequentibus: Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1166.*

47 Vnde cum Summus Pontifex Chriſti Domini Noſtri Vicarius ſit *c. inter corporalia, c. quanto, cap. licet, de translat. Epiſcopi*, & vnum idemque tribunal, & conſiſtorium cum Chriſto habeat, ſecundum *Innoc.* & alios *in d. cap. quanto, Franc. Marc. quæſt. 1311. num. 1. tom. 1. Iacob. Laurent. in tract. de iudice ſuſpecto, cap. 2. numer. 3.* adeo vt defuncto Pontifice Eccleſia vacare non dicatur, vt ex *gloſſ. in Clem. ne Romani, ne elect.* tradit *Franc. Marc. vbi ſupra nu. 2.* ideò hæreſim ſentire videtur, qui à ſententia Papæ ad Chriſtum appellat, quaſi Papam Chriſti non eſſe Vicarium, nec cum eo idem tribunal habere credat, vt inquit *Palat. Rube. de iure obtent. Regni Nauar. p. 2. §. 4. in princ.*

48 Amplia appellationem de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum adeo prohibitam eſſe, vt ſi de facto contigerit appellari, etiam partibus conſentientibus, proceſſus indè ſequutus nullus, & inefficax ſit, ita *Ioann. Andr. in capit. 2. de conſuetud. libro 6. & ibi Philip. Franc. num. 10. & Dominic. nu. 3. Sbroz. libro tertio, quæſt. 2. numero 11. & 12. Caſtelion. conſil. 34. num. 6. Cardin. Tuſch. littera A. concluſ. 349. numero 5.* Amplia etiam non ſolum quoties iudicialiter appellatur, verum etiam ſi Epiſcopus extra iudicialiter prouocetur, *Rot. deciſi. 7. num. 1. de officio vicarij, aliàs 371. in nouis, Sbroz. d. q. 2. num. 10.*

49 Amplia denique procedere in ſupplicatione, vt ex pluribus receptum tradit *Sbroz. libr. 3. quæſt. 12. per totam*, niſi ſupplicatio in reſtitutionis remedio ſuā fundet intentionem, nam tunc rectè poterit Epiſcopus ſupplicationi deferens in integrum reſtituere contra ſententiam ſui vicarij, ſicut etiam poterit ipſemet vicarius contra ſententiam à ſe ipſo latam condemnato reſtitutionem concedere, ita *Capel. Tholoſan. deciſ. 479. Marant. par. 6. titul. & quandoque appellatur, num. 382. Caballin. milleloq. 747. Bertachin. de Epiſcop. part. 5. lib. 4. numero 67. & numero 127. & part. 7. numero 37. Cuchinſtitut. maior. lib. 2. tit. 9. de Epiſcop. numero 308. & titul. 8. de vicar. numero 127. praxis Epiſcop. p. 1. 1. verbo vicarius, §. 5. Sfort. de in integ. reſtitut. part. 1. quæſt. 32. artic. 22. num. 156. Iacob. Laurent. tractatu de iudice ſuſpecto, cap. 4. numero 12. Sbroz. lib. 3. quæſt. 12. nu. 11. & quæſt. 13. num. 6.*

50 Limita in appellatione ab interloquutoria Vicarij, quia nihil impedit quominus ab ea ad Epiſcopum appellatio per viam recurſus à grauamine interponatur, *gloſſ. verbo officiali in d. capit. 2. vbi Gemirian. numer. 3. & Franc. numero 4. Pute. libro ſecundo deciſ. 502. Iacob. de Lauren. d. capit. 4. numero 12.* Quia ſicut iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare ſiue emendare rectè poteſt, *l. quod iuſſit, 14. ff. de re iudic. l. qualem, 19. §. dicerem, aliàs l. dicere, §. vnde videndum, ff. de arbit. capit. cum ceſſante, 60. de appellat. Ordin. Regia Luſit. libro tertio titul. 65. in princip. apud Hiſpan. libro ſecundo titul. 8. & l. 2. titul. 22. par. 3. Azeued. libr. 2. numero 50. titul. 17. libro quarto recopil. Cardoſo in praxi iudicium, verbo iudex, num. 66. & 67. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 5. collect. 1474. verſicul. quarto*, limita, *latè & eleganter* Cald. *Pereira quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 9. à princip.* non ſolum ſemel, ſed etiam millies, *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 147. numer. 11. & capit. 155. numero 16. cum ſequentibus*, dummodo executioni non ſit mandata, *Cald. Pereira d. quæſtio. 9. numero 8.* nec finem imponat iudicio, aut proceſſui, ibidem *num. 9.* nec ſit geminata, idem *Cald. de poteſt. nomin. cap. 2. num. 38.* aut tranſeant decem dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis, *Steph. Gratian. d. capit. 155. numero 35.* Similiter etiam Epiſcopus cum eandem iuriſdictionem, & auditorium cum Vicario habeat, ſententiam, quam Vicarius ipſe interloquēdo pronunciauit, tanquam à ſe ipſo prolatam corrigere, & emendare poterit.

52 Limita deindè in appellatione cauſarum, quę in generali Vicariatus commiſſione non continentur, ſed Vicario ſpecialiter committuntur, de quibus intra agetur, nam in his cum Vicarius delegatam habeat iuriſdictionem, & non ordinariam, ab eo ad Epiſcopum prouocabitur, *gloſſ. verbo officialem, in capit. 2. de officio vicarij. libro ſexto*, vbi *Ancharan. numero 2. Domin. numero 9. Franc. numero 4. in fine, Sbroz. libro ſecundo, qu. 55. numero 35. Sanch. d. diſput. 29. numero 6. Nicol. Garcia. d. cap. 8. numero 40. Iacob. Laurent. d. cap. 4. numero duodecimo. Azori. dict. libro tertio, cap. 43. quæſt. 5.* Sed hoc ita demum locum habebit ſi prædictæ cauſæ Vicario ab Epiſcopo ſeparatim delegentur: non vero ſi ſimul cum generali commiſſione, vt ſæpè fieri ſolet, tribuantur, quia tunc in omnibus ordinariam iuriſdictionem conſequitur, & via appellationibus ad Epiſcopum intercluditur, ita poſt multos, quos referunt, tenent *Sanch. d. libro 3. diſputat. 29. à num. 6. Nicol. Garcia d. cap. 8. nu. 41.* Sicut etiam ordinariam iuriſdictionem nanciſcetur Vicarius, licèt ſeparatim ei committantur, ſi in commiſſione Epiſcopus dixerit; Hæc Vicario noſtro committimus, amplianteſ & extendentes priorem poteſtatem per nos commiſſam, *Sanch. d. diſputat. 29. num. 8.*

53 Vicarius, & officialis, idem ſignificant, & in effectu nulla inter eos, niſi in nomine verſatur differentia, *Hippol. Riminald. in rub. ff. de officio eius, num. 113. Couarr. libro tertio, Variar. capit. 20. numero 46. Mandoſ. in tract. de commiſſio. in commiſ. per breue 28. verbo Vicario,*

&

& in regul. 14. Cancellar. quæſt. 6. numero decimo ſexto, Menoch. conſil. 51. num. 38. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 3. num. 8. Romanę Curiæ ſtylus obſeruat, vt in expeditionibus, ſeu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epirum, & Cretam, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniam, & Corſicam concernentibus Cancellaria verbo Vicario ſemper vtatur. Sed vltra montes Alpinos, vt in Hiſpania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramarinis, vt in Africa, officiales nominantur, vt teſtantur *Mandoſ. d. breue 28. verbo Vicario Bononienſi, & d. quæſt. 6. nu. 8. Hieron. Paul. in pract. Cancellar. fol. mihi 7. & 8. Sbroz. lib. 1. quæſt. 2. num. 10.*

54 Epiſcopus ſuum Vicarium generalem debet creare peritum in ijs, quæ ad ſuum munus exercendum pertinent, in iure Canonico, & Ciuili verſatum, ac moralis Theologiæ non ignarum, & forenſium cauſarum peritum, vt dicit *Vgolin. d. capit. 4. §. 8. numero 3.* videlicet, qui ſit Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico *ex Sbroz. libro primo quæſt. 36. à numero 9. & Azori. d. part. 2. libro tertio capit. 43. quæſt. 10.* vbi etiam quod ætas idonea cenſetur ad id muneris, & officij, ſi fuerit viginti quinque annorum, idem dicit idem *Sbroz. libro primo quæſt. 55.* Et mandatum in ſcriptis teſtibus munitum illi dare debet ex *Rebuff. in praxi titul. de Vicario Epiſcopi numero octauo & decimo tertio* tenet *Vgolin. d. §. 8. num. quinto,* ſine conſenſu Capituli: cum Epiſcopus illius conſenſu Vicarium inſtituere nō teneatur *Panin. de officio, & poteſt. Capit. Sede vacante, part. 2. quæſt. 10. Rebuff. d. titul. de Vicar. Epiſcopi num. 1.* quos refert, & ſequitur *Azori. p. 2. libro 3. cap. 43. q. 2. Sbroz. libro primo, quæſt. 54.* Forma autem, qua vicarius Epiſcopi creari debet, ſi Epiſcopus tantum concedat ei generalem poteſtatem, eſt illa quam habet *Sbroz. lib. 1. q. 70.* videlicet.

56 Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, &cet. N. Dei, ac Sanctæ Sedis Apoſtolicæ gratia Epiſcopus N. ſalutem in Domino. Noueritis, quod nos attendentes multiplices occupationes noſtras, & curam animarum, quæ nobis ſubiectæ ſunt, & quod etiam nobis cura eſt munera noſtra alijs impertiri, qui moribus, ſcientia, & ætate reperti ſint probatiſſimi. Conſiderantes igitur probitatem, legalitatem, ſcientiam, diſcretionem, & induſtriam diſcreti viri N. iuris vtriuſque doctoris, ipſum noſtrum Vicarium generalem in Eccleſia, Ciuitate, & diœceſi noſtra, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, tenore præſentium facimus, conſtituimus, & creamus, citra tamen reuocationem aliorum vicariorum noſtrorum per nos alias inſtitutorum, dantes & concedentes eidem plenam & liberam poteſtatem, & mandatum ſpeciale, Eccleſias, altaria, oratoria, ac cœmeteria ædificata benedicendi, & conſecrandi, cæteraque loca, & vaſa, veſteſque diuino cultui deputata, & eadem polluta reconciliandi, Epiſcopos, ſuffraganeos, Abbates, & Abbatiſſas, ac moniales benedicendi, & conſecrandi, chriſma oleum cathecumenorum, & infirmorum conficiendi die Iouis ſancta, pueros, & puellas baptizatas confirmandi, clericos ordinandi, vſumque pontificalium exercendi, & reliqua conficiendi, quæ ordinis ſunt Epiſcopalis, vel prædicta omnia, & ſingula committendi, vt fiant, & exerceantur per alium Epiſcopum, nec non indulgentias concedendi in caſibus à iure permiſſis, exhibendi Sacramenta diœceſanis, ad eum recurrentibus Confeſſiones audiendi, prædicandi, publicas, & ſolemnes pœnitentias iniungendi, ſynodum diœceſanam celebrandi, Prouinciale concilium conuocandi, dimiſſorias, ſiue commendatitias ad Ordines, & Sacramenta concedendi, clericos iudicandi, cauſas matrimoniales cognoſcendi, & decidendi, decimam oblationum in caſibus à iure expreſſis, nec non ſynodaticum, vel cathedraticum, quartam funeralium, procurationem viſitationis, ſubſidium charitatiuum, & ius cenſus in caſibus a iure permiſſis exigendi, & reliqua faciendi, & exercendi, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, nec non ſubiectionem ſubditorum noſtrorum, & reuerentiam, ac iuramenta ab ipſis recipiendi, electos ſibi ſubditos confirmandi, nouas parochias erigendi, erectas collapſas conficiendi: in matrices Eccleſias transferendi, eligendi, præſentandi, præſentatos inſtituendi, deſtituendi, beneficia conferendi, penſiones ſuper illis imponendi in caſibus à iure permiſſis, reſignationes illorum recipiendi, eadem reſignata conferendi, inueſtiendi, alienandi, diſpenſandi, vota commutandi in caſibus nobis permiſſis, cauſas omnes ad forum Epiſcopale ſpectantes, & pertinentes, cognoſcendi, & decidendi, etiam feudales, viſitandi, reformandi, præcepta, & edicta faciendi, & conſtitutiones, illaſque exequendi, corrigendi, mulctandi, excommunicandi, anathematizandi, abſoluendi etiam à caſibus quibuſcunque nobis reſeruatis, ſuſpendendi, interdicendi, deponendi, delinquentes incarcerandi, torquēdi, condemnandi, tam ad tempus, quam ad perpetuos carceres, prout ſibi conuenire videbitur, cauſaſque omnes criminales cognoſcendi, & decidendi, clericos degradandi, brachium ſeculare inuocandi, pœnas mitigandi, gratias faciendi delinquentibus, prout ſibi videbitur expedire, purgationes indicendi, pias voluntates exequendi, & eaſdem commutandi, vnum, vel plures vicarios loco eius cum eadem. & ſimili, vel minori auctoritate faciendi, creandi, & ſubſtituendi, & cætera omnia, quæ ſunt Epiſcopalis, & Archiepiſcopalis iuriſdictionis, exercendi, & terminandi: & omnia alia, & ſingula faciendi, & committendi, etiamſi talia eſſent, quæ mandatum exigerent ſpeciale, & maiora, & grauiora expreſſis, prout ad Vicariatus officium noſcitur, quomodolibet pertinere, cuius geſta, ſententias, & mandata, rata, & grata habere promittimus, mandantes quibuſcunque, ad quos ſpectat, ſub pœna excommunicationis, quam ex nūc, prout ex tunc ferimus in his ſcriptis, quatenus ipſum N. tanquam Vicarium, & officialem noſtrum recipiant, ſuſcipiant, & admittant, ac eidem in his, quæ ad Nos, & iuriſdictionem noſtram ordinariam qualitercumque ſpectant, vel ſpectare poterunt, pareant, faueant, & aſſiſtant, ac efficaciter obedire tenentur. In quorum teſtimonium has noſtras litteras fieri iuſſimus per Cancellarium, & Notarium noſtrum, ſubſcriptione noſtra, ac maioris noſtri ſigilli impreſſione roboratas, &c.

57 In hac forma dicitur (Vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus) quia non ſufficit ſi in ſpiritualibus tantum, vel in temporalibus crearetur, cum Vicarius generalis is tantum dicatur, qui in ſpiritualibus, & temporalibus eſt creatus, *Panin. d. quæſt. 10. numero ſexto, Rebuff. d. titul. de Vicarijs Epiſcop. numero 18. & in forma vicariat. numero 16. Azori d. capit. 43. quæſt. 7. & capit. 46. quæſt. 1. verſicul. dicitur:* Eccleſia enim ſolet ſpiritualia, & temporalia habere, *capit. ſi*

quis

quis 1.quæſt.3. Verius tamen exiſtimat ſufficere ſi conſtituatur Vicarius generalis in ſpiritualibus poſt Marcheſan. Sbroz. & Sanch. Nicol. Garcia d.capit.8.nu.122. & 123. aſſerens in Bullis, & litteris Apoſtol. aliquando Vicarium in ſpiritualibus generalē appellari, & aperte id ipſum dicit Concil. Trident. ſeſſ.13. de reformat. capit. 2. ibi, ſeu illius etiam Vicario in ſpiritualibus generali. Ponitur etiam (citra tamen reuocationem aliorū Vicariorum) quia ſicut procuratore ſecundo conſtituto, primus reuocatus cenſetur, niſi fuerit hæc clauſula adiecta, l.ſi quis, §.1. ff. de procurat.

58 Sic etiam ſecundo Vicario conſtituto, primus cenſetur reuocatus. Azor. d.quæſtio.1. verſicul. citra, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.478. in prima editione, & reſolution.502. in ſecunda editione, Sbroz. libro tertio, quæſt.33.

59 In generali Vicarij conceſſione conceduntur ea, quę in generali mandato continentur, etiamſi clauſula adeſſet, dantes, & concedentes ei plenam & liberam poteſtatem, argum. text. in l.procurator cui, ff. de procurator. cum ſimilibus, non tamen poteſt obire, & exequi ea, quæ ſpeciale poſtulant mandatum, capit. qui generaliter, de procurat. lib. ſexto, ideo neceſſarium fuit omnia in dicta forma contenta expecificare, & vt melius percipiantur non abs re erit breuiter adſcribere, quibus in caſibus Vicarius ſpeciali indigeat Epiſcopi cōmiſſione, & ſunt qui ſequuntur, vt omnibus innoteſcant.

60 Primo in generali Vicariatus commiſſione beneficia cōferēdi poteſtas nō venit, niſi ei beneficiorum collatio ſpecialiter ſit commiſſa capitul. vlt. de offic. vicarij libro ſexto vbi Doctores, Petr. Gregor. in cap. conquerente, cap. 11. nu.2. de offic. ordinar. Franc. Marc. Delphin. deciſ.86. num.13. volum.4. Marcheſan. de commiſſion. part.1. cap. 6. num.68. Cott. in memorabil. verbo, Vicarius, in princip. Marant. conſil.48. numer.6. Sabag. in rubr. de offic. deleg. num.8. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, num.86. & 87. praxis Epiſcop. par.1. verbo Vicarius, §.9. cum ſequentib. Couarr. libro tertio vari. capit.20. num. ſeptimo. Gonzal. ad regul.8. Cancell. §.4. prœm. numer.34. Flamin. de reſignation. lib.7. quæſt.21. num.9. & quæſt.24. num.4. & 52. & lib.9. quæſt.7. num.32. Sbroz. l. primo quęſtion.7. num. vndecimo, & libro ſecundo quæſt. 71. num. primo, Azor. d.par.2. lib. tertio cap.44. quęſt.1. poſt Selu. Rebuff. Lambertin. Duaren. Cuch. & alios Nicol. Garcia. d.cap.8. num.81. Vgolin. d.cap.4. §.7. numer.2. Et ſicut non poteſt conferre beneficia ſine ſpeciali facultate, ita nec poteſt conferre Vicariam perpetuam, nec illam erigere Gonzal. gloſſ.5. §.3. nu.25.

61 Nec collationi conſentire Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. capit.303. num. primo. Azor. d. libro tertio capit. 44. quæſt.3.

62 Data Vicario ſpecialiter facultate conferendi beneficia, non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt, idem Azor. d.cap.44. quæſt.2. vbi etiā cum Paun. & Rebuffo, tenet cenſeri datam facultatem conferendi beneficia, quæ iure deuoluto ad Epiſcopū pertinent ob negligentiam, vel delictum inferiorum, quorum erat ius conferēdi, niſi beneficia ſint deuoluta ad Epiſcopum, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatum, puta ob negligentiam Regularium Clement.1. de ſupplen. negligēn. Prælat. praxis Epiſc. part. prima, verbo beneficia. §.3.

63 Quando Epiſcopus Vicario ſpecialem poteſtatem concedit cōferendi beneficia, ea poteſtas eſt latè interpretanda, ita ut comprehendat quælibet beneficia, etiā ea, quæ in Eccleſia Cathedrali, aut curam habent animarum, Rebuff. d.tit. de vicar. à num.118. Azor. d.cap. 44. quæſt.8. & qu.7. idem dicit de dignitatibus, quod eſt intelligendum de beneficiis exiſtentibus, non tamē de illis, quæ poſt commiſſionem erecta & inſtituta fuerunt, vt declarat idem Azor. d.quæſt.8.

64 Et etiam eo ipſo, quod Vicario data eſt ſpecialis poteſtas conferendi beneficia, intelligitur data poteſtas commendandi Rebuff. in praxi tit. forma vicar. numero 119. Sbroz. lib.2. quæſt.83. Azor. d.cap.44. quæſtio. 10. & quæſt.9. aſſerit poſſe Vicarium, etiam extra diœceſim huiuſmodi beneficia conferre, gloſ. verbo per ſe ipſos, in cap. ſtatutum, de præben. lib.6. Rebuff. in tract. nominat. quæſt.14. num.95. de quo plures Doctores refert Garc. d.cap.8. numer.126. Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloſſ. 62. nume.3.

65 Licet autem Epiſcopus Vicario ſuo prædictam contulerit facultatem, poteſt per ſe ipſum cōferre, antequā Vicarius conferat, ex Azor. d.c.44. quæſt.12. vbi etiam quid dicendum ſi beneficium Epiſcopus, & Vicarius vna die contuliſſent, & quæſt.13. reſoluit Vicarium ſpecialem facultatem habentem conferendi beneficia, nō eo ipſo intelligi ſibi datum ius priuandi clericum illo.

66 Secundo ſine ſpeciali mandato Vicarius reſignationes beneficiorum admittere, & approbare non poteſt vt per text. in cap. quæſitum, de rerum permut. reſoluunt Rebuff. dict. tit. de Vicar. nume.104. praxis epiſcopal. part. 1. verbo Vicarius §.10. Vgolin. d.capitu.4. §.7. numero 2. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.471. Azor. inſtitutionum moralium par.2. lib.7. ca.29. quæſt.4. Nicolaus Garcia de beneficijs part.1. cap.4. nu.74. Sbroz. lib.2. q.130. Flamin. libr.7. q.24. nu.3.

67 Nec etiam data ſpeciali facultate admittendi reſignationes abſolutè, & ſimpliciter facta, intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi, ita Rebuff. in addit. ad regul.13. Cancel. verbo, aut Vicarios perpetuos, verſic. item Vicarius Epiſcopi, & dict. tit. de forma Vicar. à num.105.

68 Nec denique Vicarius habens facultatem approbādi reſignationes factas cauſa permutationis, poterit reſignata beneficia permutantibus conferre, Rebuff. dict. tit. forma Vicar. num.104. & 106. Sbroz. lib.2. quæſt.71. num.9. eo quod in beneficiorum collatione requiritur ſpeciale mandatum, tenent Cardoſo in praxi iudicum, verbo procurator num.40.

69 Quem cito ego ipſe in meis Remiſſ. de diction. & clauſulis clauſ.17. num.29.

70 Tertio abſque ſpeciali conceſſione Epiſcopi præſentatum à Patrono Vicarius inſtituere non poteſt, vt tenaciter defendunt Rolan. conſ.47. numer.45. vol.1. & Rebuff. in praxi benefic. tit. in forma Vicar. à num.126. & in addit. ad regul.13. Cancel. verbo aut Vicarios perpetuos, verſ. item Vicarius generalis. Verum in contrarium eſt communis Doctorum opinio, quod ſcilicet Vicarius abſque ſpeciali conceſſione poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos, ita gloſſ. verbo non poſſunt in cap. fin. de officio Vicar. l.6. Roch. de Iurepatr. verbo competens quæſt.31. nu.66. & 67. Lambertin. eod. tract. part. 3. libro 2. art.5. quæſt.1. princip. Couar. lib.3. Vari. cap.20. numero 7. Selua de benefic. p.2. quęſt.14. Cald. Pereira de renou. emphyt. quæſt.12. num.11. Viuian. in praxi Iuriſpatron. p. ſecunda, lib.2. capitulo ſecundo numero 3. Sbroz. libro 2. quęſt.111. Gonzal. ad regul.8. Cancel. gloſ.9. §.1.

à num. 78. Soar. de Paz in pract. tom. 2. præl. 3. num. 7. & 8. Quintanad. lib. 1. eccleſiaſt. cap. 5. nume. 7. praxis Epiſcop. part. 1. verbo Vicarius §. 14. Azori. dict. capitul. 44. quæſt. 5. & libro 6. capit. 22. quæſt. 3. Nicol. Garcia dict. cap. 8. numero 84. cum ſequentibus, vbi num. 86. refert Sacram Illuſtriſſ. Cardin. Congreg. cenſuiſſe Vicarium mandatum limitatum non habentem inſtituere poſſe, & par. 8. cap. 4. num. 50. refert Rotam Rom. ita tenuiſſe, & ideo libenter huic opinioni ſubſcribo.

71 Quarto, abſque ſpeciali mandato Vicarius beneficium ſupprimere non poteſt Pute. deciſ. 53. libr. 3. Sbr. l. 2. q. 117. nu. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 1. collect. 143. poſt princ.

72 Quinto, nec beneficia vnire, nec reuocare vniones, & Eccleſia diuidere Sbroz. lib. 2. quæſtion. 115. & dixi in Alleg. quando Epiſcopus vnire beneficia poſſit.

73 Sexto, coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſecundum formam Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 21. de reformat. cap. 6. ſine ſpeciali conceſſione non licet deputare, Pute. deciſ. 239. numero 2. quem ſequitur Sbroz. lib. 2. quæſt. 112. à num. 2.

74 Septimo, nec iuſpatronatus ex cauſa dotationis, fundationis, vel conſtructionis alicui reſeruare poteſt, ita Hieron. de Monte quæſt. 22. nume. 8. & 25. praxis epiſcop. d. verbo Vicarius §. 13. Viuian. in praxi Iuriſpatron. part. 1. lib. 1. cap. 1. nu. 24. Nicol. Garc. p. 5. cap. 9. numer. 43. quamuis contrarium conſuluerit Port. conſ. numer. 43. in fauorem Vicarij Epiſcopi Vicentini, aduerſus quem late ſcripſit Ferret. conſ. 327. vol. 2.

75 Octauo nec etiam donationi iuriſpatronatus decretum, ſeu auctoritatem interponere poteſt, ita Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num. 184. Ferret. conſ. 343. num. 7. & conſ. 344. num. 1. volum. 2. praxis epiſcop. dict. verbo Vicarius §. 11. & 13. Sbroz. libr. 2. quæſtio. 197. Garc. dict. cap. 9. num. 76. Ugolin. d. cap. 4. §. 7. nume. 2. verſ. decimo non poteſt, Azori. dict. lib. 3. cap. 45. in princ. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 469.

76 Nono, nec nouas queit erigere Parochias Sbroz. lib. 2. q. 117. num. 2.

77 Decimo nec imponere poteſt penſionem ſuper beneficiis, vbi Epiſcop. ſeu Archiepiſc. poſſet, puta ob iuſtam cauſam, vel pro bono pacis, & concordiæ, Sbroz. l. 2. q. 71. num. 4.

78 Vndecimo, nec Oeconomum Eccleſiæ conſtituere poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale permiſſum accedat, Sbr. lib. 2. quæſt. 53. num. 2. intellige de Oeconomo, qui vicẽ Epiſcopi gerit in colligendis Eccleſiæ reditibus, & diſtribuendis in clericos, & pauperes: alii vero, qui ad cuſtodiendos fructus Eccleſiæ patronatæ vacantis, nondum prouiſæ, ob patronorum diſcordiam, conſtituuntur, præſentari poſſunt à Vicario ex generali commiſſione, de quo loquitur Soar. de Paz in pract. tom. 2. præl. 3. numero 8.

79 Duodecimo, nec à ſuis beneficijs, officijs, vel adminiſtrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere, ſeu deponere poteſt, cap. licet de officio Vicar. lib. 6. Sbroz. li. 2. quæſt. 111. num. 7. & quæſt. 130. num. 4. & quæſt. 155. quod non poteſt reuocare clericum ab exilio, niſi ſpeciale haberet mandatum, Soar. de Paz. dict. præl. 3. num. 9. Ugolin. dict. num. 2. verſ. ſeptimo inquirere.

80 Decimotertio, nec valet auctoritatem interponere creationi dignitatis à Canonicis factæ, aut nouum beneficium in Eccleſia creare, Felin. capit. cum acceſſiſſent num. 15. vbi Deci. nu. 9. de Conſtit. Ferret. conſ. 327. num. 4. & alij citati per Sbroz. lib. 2. quæſt. 31. num. 4. & num. 5. quod nec etiam poteſt transferre iuſpatronatus in laicum titulo donationis ſine conſenſu Epiſcopi.

81 Decimo quarto, nec Eccleſias vetuſtate collapſas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt inſtaurari, vocatis his, quorũ intereſt, in matrices, vel alias Eccleſias viciniores abſque ſpeciali cõceſſu transferre poteſt, Sbroz. lib. 2. q. 117. num. 3.

82 Decimo quinto, nec præſentare poteſt ad beneficiũ iuriſpatronatus ad Epiſcopi pręſentationem pertinens Paul. de Citadin. de Iurepatron. part. 6. qu. 41. cum ſequenti, Roch. de Curte eodem tractat. verbo honorificum quæſt. 5. Lambertin. eodem tractat. part. 3. lib. 2. art. 5. prima qu. princ. nu. 2. quos refert Sbroz. lib. 2. q. 110. num. 2. Nicol. Garc. d. p. 5. c. 8. nu. 82.

83 Decimo ſexto, nec poteſt Vicarius, ſi Epiſcopus fuerit, ex generali commiſſione ea, quæ ſunt Ordinis epiſcopalis, exercere, vt Eccleſias Capellas, Oratoria, vel cœmiteria reconciliare, Ordines conferre, Chriſma conficere, oleum infirmorum ſacrare, Sacramentum Confirmationis miniſtrare, & alia ſimilia, ita Franc. Marc. deciſ. 548. num. 1. volum. 2. Cucb. dict. tit. 8. nume. 119. & 120. Rebuff. dict. titul. de Vicar. num. 33. & num. 168. cum ſeq. Sbroz. lib. 2. quæſt. 5. num. 10. & quæſt. 6. & quæſt. 2. num. 2. cum qu. ſequentibus, Azori. d. par. 2. libr. 3. cap. 45. q. 9. & cap. 46. verſ. Confirmationes, Ugolin. d. c. 4. §. 7. nu. 2. verſ. octauo, Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par. 1. c. 10. num. 12.

84 Decimo ſeptimo, nec Vicarius inſtitutus, qui epiſcopalem dignitatem non habet, alteri Epiſcopo poteſtatem exercendi ea, quæ Ordinis epiſcopalis ſunt, præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum, committere poteſt, Rebuff. vbi ſupra num. 171. praxis epiſcop. part. 2. verbo Vicarius §. 6. Sbroz. l. 2. q. 12. nu. 1. & ſequenti.

85 Decimo octauo, nec de hæreſis crimine ſine peculari commiſſione cognoſcere poteſt, Decian. tract. crimin. tom. 1. libr. 5. capi. 21. numer. 7. Sbroz. l. 2. q. 161. numer. 4. & 5.

86 Nec de licentia Epiſcopi poteſt ſubditos à crimine hæreſis abſoluere, ſicut poteſt Epiſcopus, iuxta Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. ibi, eis tantum non eorum Vicarijs ſit permiſſum, Sbroz. lib. 2. q. 20.

87 Decimo nono, nec ei publicas pęnitencias imponere, aut pulicè pęnitentes reconciliare licet, Domin. de S. Geminian. in ca. 2. num. 8. de officio Vicar. lib. 6. Sbroz. lib. 2. quæſt. 17. num. 2. cum ſequentibus, & qu. 18. numer. 3. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſ. capitulo 43. in noniſſ.

88 Vigeſimo, nec voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis, explorare poteſt, vt experiatur an coacta, ſeducta ſit, & an ſciat quid agat, & cætera iuxta diſpoſitionem ſacri Concilij Trident. ſeſſ. 25. de regularibus ca. 17. Sbroz. lib. 2. q. 208.

89 Vigeſimo primo, nec ædificationi Monaſterij per teſtatorem relicti aſſenſum, & auctoritatem interponere poteſt, Calde. conſ. 3. de officio Vic. quem refert Sbroz. lib. 2. q. 199. num. 1.

90 Vigeſimo ſecundo, nec pretextu generalis commiſſionis indulgentias concedere poteſt, Borgaſ. de regul. part. 3. tit. de indulgent. epiſcop. nu. 2. & par. 7. c. fin. num. 23. Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num. 172. Sbroz. lib. 2. quæſt. 40. num. 3. Azori. dict. lib. 3. c. 45. q. 13. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par. 1. c. 10. nu. 12. in fine.

91 Vigeſimotertio, nec poteſt ex generali conceſſione facultatem, ſeu licentiam Confeſſionis audiendæ

alius

alijs concedere, Hoſt. in ſum. tit. de pœnitent. §. cui confitendum ad finem Io. And. in cap. 2. de pœnit. lib. 6. vbi Domin. num. 6. Anch. num. 1. Philip. Franc. num. 7. Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. & q. 14. nu. 3. Alber. in diction. verbo Vicar. verſ. Vicar. etiam Epiſcopi, Sanch. d. lib. 3. diſput. 29. num. 14. qui numero ſequenti contrariam ſententiam, vt probabiliorem tuetur, illamque vberiori Doctorum numero confirmat.

92 Ipſe tamen Vicarius generalis ex vi mandati generalis poteſt fidelium Confeſſiones audire, vt poſt Anton. Cuch. Lancel. Gutier. & alios reſoluit Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 284.

93 Vigeſimo quarto, in locis, in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt, non poteſt Vicarius generalis commiſſionis prætextu impertiri licentiam Monacho cauſa ſtudiorum proficiſcendi, Abb. conſ. 88. num. quinto cum ſequenti, Panin. de officio, & poteſtate Capituli Sede vacante par. 2. princ. quæſt. octaua num. 25. Sbroz. lib. 2. quæſt. 100. num. 2. & 3.

94 Vigeſimo quinto, nec matrimoniales cauſas cognoſcere, aut eas tractare valet, vt per Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. num. 155. Ledeſ. de matrim. q. 45. art. 1. puncto 3. dub. 4. Ugolin. d. cap. 4. §. 7. num. 2. verſ. nono. Contrarium tamen verius eſt, & tenent Couar. de ſponſalibus p. 2. cap. 8. §. 12. num. 1. Cuch. d. tit. 8. num. 105. Anton. Gomez. ſuper Bullam Cruciatæ, cap. 4. quæſt. 4. num. 28. Sbroz. lib. 2. quæſt. 44. in fi. Salzed. ad Bernard. in pract. capit. 73. ad fi. Azori. d. lib. 3. c. 45. quæſt. ſecunda. Sanch. dict. diſput. 29. num. 18. poſt gloſſ. verbo miſſo, in cap. 1. per tex. ibi, de frigidis, & in capit. fin. de cognat. ſpirit. Et quod Vicarius generalis poſſit matrimonio aſſiſtere dixi Allegat. 33. num. 56.

95 Vigeſimo ſexto, nec matrimonij monitionibus diſpenſare poteſt, etiam iuſta cauſa interueniente, Cephal. conſil. 421. num. 72. volum. 3. Menoch. de arbitr. caſu 453. num. 5. & conſ. 69. à num. 55. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 3. num. 11. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. num. 28. cum ſeq. Nicol. Garcia d. cap. 8. à nu. 50. Sed verius quod ſupra tenui pluribus ad id citatis Doctoribus Alleg. 32 num. 29.

96 Vigeſimo ſeptimo, nec poterit, niſi ex ſpeciali mandato, relaxare interdicta Sbroz. l. 2. q. 185. num. 2. cum ſequentibus.

97 Vigeſimo octauo, nec poteſt dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad Ordines ſuſcipiendos clericis ſuæ diœceſis concedere, niſi Epiſcopo in remotis agente, dixi ſupra Allegat. 7. nu. 9.

98 Sed dubitari poteſt quando dicatur Epiſcopus in remotis agere? de quo plures refert opiniones Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 18. Imprimis gloſ. verbo remotis in c. 3. de temporib. ordinat. lib. 6. credit arbitrarium iudici quis locus dicatur remotus, ſequuntur Zabar. in Clementin. cauſam in verbo ex remotis de elect. Menoch. de arbitr. caſu 222. num. 26. ſed videtur verius illud quod reſoluit Aloyſ. Ricci. vbi proxime, videlicet Epiſcopum dici in remotis agere quando eſt vltra montes, ſufficit enim quod huiuſmodi remotio ſit inconueniens ordinandis.

99 Vigeſimo nono, nec poteſt facere ſeu ſubſtituere alium Vicarium, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat cap. clericos, de officio Vicarij, gloſſ. verbo ipſius in cap. 1. eodem tit. lib. 6. vbi Anchar. num. 2. Domin. numer. 11. Alphonſ. Aluarez Guerrero dict. cap. 27. Ripa reſponſ. 24. à num. primo Franc. Marc. Delphin. deciſ. 317. num. quarto volumin. primo Cuch. dict. titul. 8. num. 40. Rot. deciſ. 4. de offic. Vicar. in nouis, Guid. Papæ deciſ. 374. num. 6. Philip. Porti. conſil. 87. num. 16. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. prima collect an. 143. in med. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alien. rub. de auctoritate Prælat. num. 66. Pute. deciſ. 168. lib. 1. Lopez de Vicario Epiſcopi §. 2. num. 4. verſic. 8. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 113. Maranta de ordine iudic. par. 4. diſt. 5. nu. 22. Auendan. de exequendis mand. p. 1. cap. 3. nu. 5. Azeuedo l. 1. num. 8. tit. 9. lib. 3. nouæ recop. praxis epiſcop. p. 1. verbo Vicarius dub. 4. Petr. Lezar. de monit. q. 6. nu. 10. Iacob. Laurent. in tract. de iudice ſuſpecto cap. 4. nu. 20. Nicol. Garc. d. c. 8. à nu. 148. Ugol. d. cap. 4. §. 7. nu. 2. verſic. 11.

100 Amplia procedere, ſiue fuerit conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate, & clauſula ſubſtituendi, ſiue non, Pute. deciſion. 168. num. 1. Sbroz. lib. 2. quæſt. 66. num. 11. & 17. & tenuit Rota in vna Oriolen. beneficiorum coram D. Seraphino 21. Maij 1593. teſte Aloyſ. Ricc. d. reſol. 113 verſ. amplia. Poteſt tamen ſubſtituere ad modicum tempus, & ex cauſa, etiamſi non habeat poteſtatem ſubſtituendi, Marant. Menoch. Azeu. Cuch. & Aloyſ. Ricci. dictis locis.

101 Poteſt etiam vnam vel plures cauſas delegare, gloſſ. verbo ipſius in cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 7. num. 21.

102 Trigeſimo nec poteſt abſque ſpeciali conceſſu diœceſim viſitare, argum. text. in capit. Epiſcopum 10. quæſt. prima, capit. inter cætera de offic. Ordin. capit. ſi Epiſcopus 6. eodem tit. libr. 6. Rebuff. dict. titul. de forma Vicar. num. 100. & 101. Azori. dict. lib. 3. cap. 45. quæſt. 4. Sbroz. lib. ſecundo quæſt. 120. num. 2. Ugolin. dict. §. 7. verſic. tertio nec viſitare.

103 Trigeſimo primo, citra ſpeciale mandatum diœceſanam Synodum congregare non poteſt Henr. Bottæus in tract. de Synodo Epiſcop. p. 2. nu. 2. Rebuff. d. tit. de forma Vicar. nu. 151. Cuch. d. tit. 8. nu. 107. Azor. d. lib. 3. c. 45. q. 5. Sbroz. lib. 2. q. 46. nu. 1.

104 Trigeſimo ſecundo, nec pias defunctorum voluntates, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa, exequi poteſt, Sbroz. lib. 2. q. 49. nu. 2. & q. 50.

105 Quod executores, fideicommiſſarios, etiam laicos compellere poteſt ex officio ad exequendum pias defunctorum voluntates, & q. 51. quod poteſt protogare tempus executoribus piarum voluntatum.

106 Trigeſimo tertio, nec in alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiarum decretum interponere poteſt, Aug. Bero. conſil. 83. num. 19. volum. primo, Capel. Tholoſ. quæſt. 97. Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. numero 184. Cuch. dict. titul. 8. numero 105. Redoan. de rebus Eccl. titul. de auctor. Prælat. in alien. interpon. num. 60. praxis epiſcopal. part. prima, verbo Vicarius §. 12. Azori. dict. lib. tertio, capit. 45. quæſt. 3. Nec res Eccleſiæ alienare in illis caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus, Sbroz. lib. ſecundo, quæſt. 118.

107 Trigeſimo quarto, nec poteſt ſine particulari conceſſione abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, dixi ſupra Alleg. 39. nu. 10.

108 Trigeſimo quinto, nec de cauſa reſtitutionis in integrum diſceptare poteſt, ita per text. in l. illud 25. §. 1. ff. de minorib. tenent Sbroz. lib. 2. q. 35. nu. 4. Sanch. de matr. lib. diſput. 40. nu. 12. in fi.

109 Trigeſimo ſexto, iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario ſine mandato Sbroz. lib. 2. q. q. 167. num. 2.

110 Trigeſimo ſeptimo, conſentire nequit, vt Metro-

politanus cognoſcat in principali negotio, omiſſo appellationis articulo, poſt *Ferret. conſ.307. num. 1. tenet Sbroz. lib.2.q.204.*

111 Trigeſimo octauo, nec ſpecialiter commiſſa Epiſcopo, ſeu delegata, Vicarius cognoſcere poteſt, *Abb. in cap. quoniam num. 15. de offic. deleg. Soc. conſil. 39. nume. 30. vol. 4. praxis epiſcop. par. 1. verbo Vicarius §. 21. dub. 4. Sbroz. lib. 2. quæſt. 36. num. 3. & quæſt. 135. nume. 1. & q. 177. num. 5. Vgolin. d. §. 7. verſ. duodecimo, Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubri. 11. cap. 23. num. 148.* vbi reſoluit Vicarium Epiſcopi non poſſe ſuo Antiſtiti delegata exequi, niſi fuiſſent in reſcripto addita verba illa, ſiue eius generali Vicario, quamuis in litteris vicariatus adeſſet clauſula generalis, ſiquidem, nec tunc intelligerentur commiſſa, quæ ipſi conſtituenti competerent ex delegatione.

112 Trigeſimo nono; nec feudales cauſas, niſi ſpeciale adſit mandatum, cognoſcere poteſt, *Cardin. in Clem. 1. num. 19. de offic. Vicar. Sbroz. lib. 2. q. 125. nu. 3.*

113 Quadrageſimo, nec auctorare exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, *cap. fin.* ibi, coram Ordinario iudice, vel delegato ab eo ſpecialiter præſentētur, *de fide inſtr.* per quem text. ita ibi tenuerunt *Goffrid. & Hoſt. Tiber. Decian. reſp. 24. num. 44. volum. 1.*

114 Quadrageſimo primo, nec repræſalias ſine ſpeciali mandato concedere poteſt, *Sbroz. lib. 2. quæſt. 165. num. 1.* De materia repræſaliarum vide *Bart. in ſpeciali tract. de repræſalijs, Greg. libr. 15. verbo en otros tit. 10. part. 7. Victor. in relect. de iure belli num. 41. Syluan. conſ. 34. ad finem, Bonacoſ. commun. crimin. part. 2. verbo repreſalia pag. 67. Sebaſtia. Nau. ad author. vt non fiant pignorationes collat. 5. num. 4. Couarr. in reg. peccatum part. 2. §. 9. nume. 5. verſ. hinc demque, Henriq. in ſumm. libr. 13. capit. 43. §. 5. in com. litt. G. Perez. lib. 6. tit. 16. libr. 8. Ordin. Azeued. 6. num. 1. tit. 12. lib. 8. nouæ recop. Modern. de iuriſdict. part. 4. caſu 41. numero 13. Valdeſ. ad Xuar. par. 2. pag. 93.*

115 Quadrageſimo ſecundo, nec poteſt decernere ſine ſpeciali facultate excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis, quæ monitoriales litteræ vulgò nuncupantur, dicam infra vbi de his excommunicat. agendi locus ſe ſe obtulerit.

116 Quadrageſimo tertio, nec abſoluere à caſibus reſeruatis ab ipſo Epiſcop. poteſt, nam in generali conceſſione hæc non veniunt *cap. pen. de pænit. l. 6.* poſt *Rebuf.* ita tenent *Vgolin. dict. cap. 4. §. 7. nume. 2. verſ. poſtremo, Sbroz. lib. 2. quæſt. 19.* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius, penul.* vbi etiam addunt, quod quando datur hæc poteſtas, concedi ſolet, vt & alteri delegari poſſit.

117 Quadrageſimo quarto, nec criminales cauſas, niſi ſpecialiter commiſſę fuerint, expedire poterit, ita vt nec inquirere, corrigere, aut punire ſubditorum exceſſus queat, *capit. 2. de officio Vicar. libr. 6. Cuch. dicto titul. 8. de Vicar. numer. 17. Rebuff. in addit. ad reg. 13. Cancel. verbo, aut Vicarius, verſ. notandum eſt, Clar. §. fin. quæſt. 40. numero 3. praxis epiſcop. part. 1. verbo Vicarius verſ. tertium dubiũ, Nau. in capit. ſerpens de pœnit. diſt. 1. n. 4. Ferret. conſ. 214. vol. 1. Vgol. dict. §. 7. nu. 2. verſ. ſeptimo inquirere, Sanchez. libro diſputat. 29. numero 16. in princ. Sbroz. li. 2. quæſt. 142.* vbi *q. 156.* quod nec poteſt reuocare clericum ab exilio.

118 Quadrageſimo quinto, nec condemnatum inquiſitum abſoluere poteſt, *Rip. in l. qui condemnare num. 19. verſ. ſed certe, ff. de re iudic.* quia qui condemnare non poteſt, nec etiam abſoluere, *l. nemo qui condemnare de reg. iuris*, cum citatis in *libello de princip. vtriuſque iuris litt. A. num. 1.* Sed hoc tantum intelligendum duco, ſi Vicarius velit inquiſitos à crimine abſoluere, ſecus vero quãdo ab inquiſitione, ſi eos immũnes & innocẽtes inuenerit, abſoluere vult, ita *Menoch. de arbitr. lib. 1. qu. 43. numero 28. Soar. de Paz. in pract. tom. 2. prælud. 3. numero 11. Sbroz. lib. 2. q. 166.*

119 Quadrageſimo ſexto, nec clericorum bona confiſcare, *Bald. in l. Imperatores, in fine, ff. de officio Præfecti Vigilum, Alexand. in l. 1. nu. 75. ff. de officio eius, Franc. Marc. deciſ. 613. nu. 1. par. 2. Sbroz. libro 2. q. 158. nu. 3.*

120 Quadrageſimo ſeptimo, nec pœnas corporales in pecuniarias conuertere poteſt, *Rebuff. d. tit. de for. vic. n. 153. cũ ſeq. Cuch. d. tit. 8. n. 109. Azo. d. l. 3. c. 45. q. 6.*

121 Quadrageſimo octauo, nec poteſt diſpenſare ex generali Vicariatus mandato, *Rebuff. d. titul. de forma vicar. nume. 44. cum ſeqq. Soar. de Paz d. prælud. 3. num. 11. Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. numer. 15. Sbroz. libr. 2. quæſt. 35. poſt Felin. Cuch. Fr. Emman. Vegam, & Petr. Ledeſm. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 47. Vgolin. d. capit. 4. §. 7. num. 2. verſic. ſexto, Azor. d. lib. 3. cap. 45. q. 6.*

122 Quadrageſimo nono, nec poteſt imponere, & exigere charitatiuum ſubſidium, niſi hoc ſit ſibi ſpecialiter ab Epiſcopo demandatum, *Barthol. Bellencin. in tra. de charit. ſubſidio quæſtion. 11. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 9. capit. 14. quæſt. 5. verſ. Vicarius, Sbroz libro 2. q. 48.*

123 Vbi etiam tenet Vicarium Epiſcopi ſine mandato ſpeciali non poſſe exigere quartam decimarum, mortuariorum, & ſynodaticum.

124 In Vicarii commiſſione prædictos omnes caſus nominatim exprimere neceſſum non eſt, ſufficit enim aliquos exprimi, cum clauſula generali, & ad omnia alia, etiamſi exigat ſpeciale mandatum, opti. text. in *cap. qui ad agendum, §. ſed ſi aliquis, de procurator. libr. 6. Couar. lib. 1. vari. capit. 6. num. 2. verſ. quarto, & libro 2. cap. 5. num. 8. Sbroz. libr. 1. quæſt. 65. num. 5. & quæſtion. 67. nu. 3. Sanch. diſp. 29. nu. 8.*

125 De duobus quæri poteſt. Primo, an Epiſcopus teneatur conſtituere Vicarium? Secundo, an poſſit duos Vicarios generales creare? Ad primum videbatur dicendum Epiſcopum teneri ſibi Vicarium conſtituere, propter ingentes occupationes, in quibus Epiſcopale regimen, & animarum cura verſatur; per ſe ipſos enim etſi diligentiſſimos ob amplas, & diffuſas diœceſes non valent omnia miniſtrare, & ita reſoluunt *Bald. in leg. aliquando, numer. 1. in quarta oppoſit. ff. de offic. Proconſ. Abb. in cap. quoniam, nume. 3. de offic. Ordin. Boer. deciſ. 348. numero 6. Gabri. conſil. 32. nume. 22. libr. 2. Coſm. in pragmat. tit. de collation. verbo vicarijs, folio 253. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. quæſt. 3. verſ. quo loco, Lancellott. inſtit. canon. lib. 1. tit. de officio vicar. in gloſ. verbo non poteſt, Rebuff. in tract. nominat. quæſt. nume. 61.* poſt *Cuch. Hoſtiẽ. Couar.* & alios, quos refert; hanc ſententiam ſequitur *Sbroz. de vicar. Epiſcopi libro primo, quæſtion. 46.* Verum contrarium amplexa eſt ſacra Rota Rom. apud *Pute. deciſ. 43. libro ſecundo, Mohedan. deciſ. 4. de officio vicarij,* & fuit dictum in vna *Calagurritana fructuum 18. Martij, 1583. coram Bubalo,* quæ eſt *inter deciſ. diuerſ. deciſ. 222. nume. 5. part. 2.* quas refert *Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. part. 5. collect. 1602.* & nouiſſime in *vna Viterbien. & Tuſcanien. Vicarij Venerum 3. Martij 1617. coram R. P. D. Cauale.* Et in puncto quod Communitas loci non poſſit petere manutētionem

nem

nem contra Epiſcopum, vt retineat in illo loco vicarium generalem, eſt deciſ. Caput. q. 306. numero 3. part. 1.

126 Ad ſecundum deueniendo dico Epiſcopum poſſe binos principales Vicarios creare, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur, ex cap. quoniam in pleriſque 14. de officio Ordin. & Clem. etſi principalis, iuncta gloſ. & ibi Card. à numero 3. de reſcript. Felin. in cap. cauſam matrim. numero 8. de offic. delegat. praxis Epiſcop. parte 1. verbo Vicarius, in princip. Ugolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi capi. 4. §. 6. numero 4. Sbroz. libro 1. quæſtione 50. numero 4. dummodo tamen eos conſtituat in loco, vbi ſedem habet; generalis enim Vicarius dicitur ille, qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco vbi Epiſcopus ſedem habet, vt docent Bartol. in l. 1. in fine, ff. qui & quo appelletur, Maranta de ordine iudic. part. 4. diſtinct. 5. princip. numero 8. Anton. Cucb. libr. 2. inſtit. maior. titul. 8. numer. 131. Guillelm. de Monte Laud. in repet. d. Clem. etſi principalis. num. 2. de reſcript. Sbroz. lib. 1. quæſt. 28. nume. 7. & quæſt. 69. nume. 2. Sanch. d. quæſt. 29. num. 11. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. c. 23. nume. 150. verſic. inſuper. Vnde rectè tenent Flores de Mena vari. libr. 1. quæſt. 4. nume. 8. & Nic. Garc. d. c. 8. nu. 36.

128 Complutenſem Vicarium generalem non eſſe, quia nec creatus eſt, nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet.

129 Ex quibus infertur Epiſcopum duarum diœceſum, etiam æque principaliter vnitarum, non poſſe duos vicarios generales conſtituere in principalibus locis prædictarum diœceſum ſic vnitarum, quia tunc neceſſariò vnum ex illis conſtitueret in loco vbi ſedem non habet contra iura & Doctores ſupra citatos.

130 Sufficit enim Vicarius conſtitutus in vna, cum cenſeatur etiam in altera conſtitutus, ſecundum Card. in Clemen. 2. quæſtio. 2. de reſcript. quem citat Sbroz. libr. primo quæſtione vigeſima ſeptima num. 10.

131 Quamuis enim cuiuslibet iura integra remaneant, vt conſuluit Mandoſ. conſil. 27. quem refert Gonzalez ad reg. 8. Cancel. 5. §. 7. num. 118. reſpectu tamen Epiſcopi reputantur vna diœceſis, & poteſt in vna reſidendo explere factum alterius, vt in terminis dicit Rebuff. in praxis tit. de vnionibus benefic. num. 16. per doctrinam Innocent. in cap. nouit, in fine, de officio Legat. & Iacobi Rebuf. in l. vni. C. de Metropol. Beryto lib. 11. & facit text. in capit. & temporis, iuncta gloſſ. in verbo vtrarumque 16. quæſt. 1. ita videtur etiam poſſe in vno tantum Epiſcopatu vicarium conſtituere, ad quem accedere debeant ſubditi vtriuſque diœceſis, vt in puncto Rebuff. d. tit. de vnionib. numer. 52. verſ. quarto conueniri poterunt. Sic in ſimili ſi conſtituatur Legatus duarum prouinciarum, quoad ipſum cenſetur vna Prouincia, licèt aliàs ſint diſtinctæ quoad limites, & prærogatiuas, tenet Innocent. in d. cap. nouit, quem ſequuntur ibidem Hoſtien. numer. 13. Ioann. Andr. numero 5. verſ. & nota, Gambarupt. de officio Legati extra prouinc. num. 2. & 3. quod idem ſentit Bart. in duabus prouincijs vnitis ſub vno Præſide, in d. l. vni. C. de Metropol. Beryto num. 11. & Iaſ. in l. vlt. num. 9. ff. de iuriſdict. omnium iud. & ita cenſuit Rota in dicta Viterbien. & Tuſcan. Vicarij, Veneris 3. Martij 1617. coram R. P. D. Caualerio, quam citat nouiſſime poſt hæc ſcripta viſus Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 4. c. 655. vbi per totum nuncupatim diſputat, an pro Epiſcopatibus Viterbien. & Tuſcanen. æque principaliter vnitis vnus tantum, vbi Epiſcopus ſedem habet, ſit conſtituendus Vicarius generalis.

132 Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus, vt firmauit gloſ. verbo delegatus, in Clem. 2. de reſcript. vbi Zabarel. nu. 22. & Imol. num. 18. tenent Rebuff. in pract. benef. titul. forma Vicar. nu. 27. & tit. de Vicario Epiſcopi, nu. 4. & tract. de pacif. poſſeſſ. num. 79. Anton. de Pratis in tract. de iuriſdict. Epiſcopi, cap. 6. num. 51. Sbroz. libr. 2. qu. 22. à nu. 1. Menoch. conſil. 51. nu. 33. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. capit. centeſimo ſexto nu. 28.

133 Dignitas enim eccleſiaſtica nihil aliud eſt, niſi rerum eccleſiaſticarũ adminiſtratio cum iuriſdictione, Ioann. Andr. Innocent. Archid. Abb. Vant. & Port. quos refert & ſequitur Sbroz. libro 2. quæſtione 27. numero 11.

134 Et cum Epiſcopi Vicarius habeat iuriſdictionem rerum eccleſiaſticarum, capit. non putamus, cum gloſ. in verbo videatur, vbi Archid. Franc. & alij, de conſuetud. libr. 6. capitul. Romana, in princip. de appellat. eodem lib. & adminiſtrationem, cap. petitio, & ibi Doct. de procurat. cap. in noua, ibi, qui adminiſtrationibus aſſociantur, 16. qu. 7. capit. cauſa, iuncta gloſ. verbo, habentibus, de reſtitutione in integr.

135 Ideo illum in eccleſiaſtica dignitate conſtitutum eſſe dicimus: nam ratione iuriſdictionis, quam habet cũ adminiſtratione, dicitur Prælatus, Fuſc. de viſit. lib. 1. ca. 15. num. 32. Pauin. in tract. de officio, & poteſt. Capit. Sede vacante par. 2. quæſt. 10. num. 16. verſ. an autem Vicarius, Anton. de Pratis d. capit. 6. nu. 50. vbi inquit Vicarium dici ſpectabilem, & de mediis magiſtratibus.

136 Vnde poſſe eſſe executorem gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana reſoluunt Flores de Mena variar. lib. 1. quæſt. 4. numer. 6. Sbroz. lib. 2. qu. 23. nu. 6. Et conſeruatorem tenet Cocbier. de iuriſd. Ordin. in exemptos part. 1. quæſt. 39. nu. 4.

137 Ampla in Vicario Capituli Sede vacante, qui poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia, executor, gloſ. verbo epiſcopi, in d. Clem. etſi principales, Pauin. dicta quæſtio. 10. numer. 6. & 8. Sbroz. d. qu. 23. numer. 3. Menoch. conſ. 20. numer. 42. Sanch. de matrimon. libr. 8. diſput. 27. numer. 32. Flores de Mena d. q. 4. num. 11.

138 Amplia etiam in Vicario Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati. gloſ. verbo Epiſcopi, in dicta Clement. etſi principalis, Pauin. d. quæſtion. 10. num. 6. Sbroz. dict. quæſt. 23. numer. 4. Sanch. dict. diſputat. 27. num. 35.

139 Limita in vicario foraneo, qui nõ poteſt eſſe delegatus Papæ, nec executor gratiarum beneficialiũ, quæ expediuntur in Curia Romana, ita Flores d. quæſt. 4. à numero 6. niſi illi fieret delegatio ex certa ſcientia Summi Pontificis, Sbroz. d. quæſt. 23. num. 9. vel reſpectu alicuius dignitatis, ibi, nu. 10. ratione enim officij nullam habet dignitatem Rebuff. d. tit. de Vicario Epiſcop. nu. 4. Vant. de nullit. tit. ex defectu iuriſdict. deleg. nu. 66. Sbroz. d. lib. 2. qu. 22. nu. 13.

140 Cum potius dicatur obtinere officium quam dignitatem, Aloyſ. Ricc. in prax. fori eccleſ. deciſ. 577. n. 1. in 1. edit. & reſol. 552. n. 1. in 2. edit. vbi ex profeſſo agit, an Vicarij foranei præcedant Præpoſitos Eccleſiarum Collegiatarum; & negatiue reſpondet.

141 Limita etiam in vicarijs nominatis à Prælatis inferioribus habentibus Epiſcopalem, & Ordinariam iuriſdictionem, qui non ſunt capaces delegationis,

nec harum executionum, gloſſ. verbo Epiſcopi ibi, vel inferiores ab Epiſcopo, in dict. Clementin. etſi principalis Sbroz. d. quæſt. 23. nu. 8. licet contrarium teneant Flores de Mena d. quæſt. 4. à nu. 14. Sanch. d. diſputat. 27. nu. 34.

142 Commiſſa Epiſcopo, vel eius Vicario, non poſſunt expediri per Vicarium Capituli Sede Vacante, cum nõ ſit Vicarius Epiſcopi, ſed iuriſdictionis Epiſcopalis, Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 38. numer. 1. part. 1. Galett. in margarita caſuum conſcient. verbo Vicarius, 2. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. part. 1. c. 10. num. 8. verſiculo ſecundo fallit.

143 Cum generalis Epiſcopi Vicarius ipſius Epiſcopi repræſentet perſonam, & auctoritatem, eiuſque locum teneat, illi deberi eandem prærogatiuam, & exinde honorẽ, qui Epiſcopo debetur, dicendum eſt, & multis comprobant Menoch. conſil. 51. numer. 16. Afflict. ſuper conſtit. Regni, rubr. de iniur. cur. perſ. irrog. num. 3. Sbroz. lib. 2. quæſt. 24. à num. 1.

144 Igitur Vicarium Epiſcopi eſſe Archidiacono ſuæ Cathedralis præferendum tenent Rebuff. dict. tit. de Vicar. Epiſc. num. 7. Abb. conſ. 21. vol. 1. Boer. in tract. de auctoritate magni conſilij num. 77. in fine, Caſſan. in Catalogo gloriæ mundi part. 4. conſider. 46. Anton. de Pratis, de iuriſd. Epiſcopi cap. 6. nume. 41. quos refert Sbroz. libr. 2. q. 25. à num. 1. vbi num. 7. ampliat etiamſi Archidiaconus haberet priuilegium obtinendi primam ſedem poſt Epiſcopum, & n. 4. ampliat vt non ſolum debeat præcedere Archidiaconum, verum etiam Abbates, Archipreſbyteros, Canonicos, & alios prælatos Epiſcopo inferiores, & num. 11. cum Anton. de Pratis dicto cap. 6. num. 55. quod præcedit Canonicos, etiam Epiſcopos in ſedendo & ambulando; in choro, & in proceſſionibus, etiam præſente Epiſcopo, Menoch. conſil. 257. num. 94. Sbroz. vbi proxime, n. 12. Niſi eſſet Canonicus, quia tunc ſedebit in loco ſuo, Sbroz. nu. 17. Et quod Gubernatorẽ, vulgo Capitaneum, in functionibus Eccleſiaſticis Vicarius Epiſcopi præcedat, tenet Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 580. in prima editione, & reſolut. 555. in ſecunda edit.

145 Sicut Vicarius mediante Epiſcopi nominatione ordinariã iuriſdictionem à lege conſequitur, ſupra oſtẽdimus, ita etiam contraria eiuſdem Epiſcopi voluntate illa tollitur, & reuocatur, res enim per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, cap. omnis res, de regul. iuris in ſexto, cum ciuitas in libel. de principijs vtriuſque iuris, littera R. nu. 19. & ideo Vicarii iuriſdictionem ab Epiſcopo reuocari poſſe, tenent Calderin. conſ. 2. de offic. vicarij, Barbat. in c. poſtulaſtis, notab. 1. in fine, de reſcript. & in c. quoniam, numer. 37. de officio deleg. Abb. in capit. 1. nu. 5. ne ſede vacante, Philipp. Franch. in capit. 1. num. 5. de officio Vicarij, lib. 6. Purpur. in l. more 5. nume. 101. & 102. de iuriſdict. omnium iud. Bertachin. de Epiſcop. part. 7. lib. 4. tit. de Vicarijs Epiſcopi num. 14. Ripa in cap. 1. nume. 44. de iudic. Rebuff. d. tit. in forma Vicar. Arch. nu. 190. & 192. Scot. lib. 8. reſp. reſpon. 4. nu. 6. Cucħ. inſtitut. maior libro ſecundo titul. 8. numero 135. cum ſeqq. Sbrozz. libro 3. quæſt. 6. num. 7. & quæſt. 14. nume. 5. verſ. ſecundo adducitur, Iacob. Laurent. de iudice ſuſpecto Epi. 4. numero 7. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 30. num. 11. D. Barboſa in l. quæ tale, 14. numer. 87. ff. ſoluto matrimon. Azori. d. libr. 3. capitul. 45. quæſt. 14. Vgolin. d. capit. 4. §. 6. numero 4.

146 Deinde ſi Epiſcopus fuerit maiori excommunicatione nodatus, & publice denunciatus, eius officialis, ſeu Vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poterit, quia ſicut per huiuſmodi excommunicationem ſuſpenditur Epiſcopi iuriſdictio cap. ad probandum, 24. de re iudic. cap. audiuimus, 24. quæſt. 1. & cõmuniter notatur in capitul. ſuſcitatus, de reſcrip. Soar. de cenſur. diſput. 13. ſect. 2. numer. 15. ita ſimiliter eius Vicarii iuriſdictio ſuſpenditur, cum acceſſoria ſit, & idem auditoriũ vtriuſque reputetur, probat tex. in c. 1. vbi gl. verbo ipſius officialis in fine, & Franch. in vlt. notab. de officio vicarij libr. 6. Specul. in tit. d. iud. deleg. §. reſtat, nu. 7. Roman. ſing. 632. Maranta dicta diſtinctione 5. princip. num. ſeptuageſimo, Silueſt. verbo vicarius, quæſt. 4. verſic. quarto, Selu. de beneſi. parte 2. quæſt. 14. numer. 6. titulo de Vicario Epiſcopi, num. tertio Anton. Cucħ. d. titul. 8. de Vicar. numer. 134. Rebuff. d. tit. de Vicario Epiſcopi, numer. 217. cum ſequenti. & in concord. titul. de excommunic. non vit. gloſ. verſ. collatio etiam facta, Feder. Scot. dicto reſponſ. 4. num. 5. Surd. conſil. 50. nume. 32. Gutier. canon. libro 1. capit. 1. numer. 83. cum ſequent. prax. Epiſcopalis part. 1. verbo Vicarius, §. 8. Sbroz. lib. 3. quæſt. 17. à nume. 1. Soarez de cenſuris, diſpu. 14. ſect. 1. nu. 1. Azor. d. lib. 3. capit. 45. quæſt. 14. Iacob. Laurent. d. cap. 4. num. 10. Auila de cenſuris, par. 2. cap. 7. diſput. 6. dub. 4. Vgolin. d. cap. 4. §. 2. num. 3. & §. 6. num. 5. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 9. nu. 125. & 127. & Molina tract. 5. diſput. 10. nu. 2. plures per Sanch. d. lib. 3. diſp. 30. num. 5. cum ſeq.

147 Hinc non valere collationem ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, Vicarius conferat imo effici irregularem, docuit Aretin. in cap. cum non ab homine, iudic. Franciſc. Marc. deciſ. 1231. nu. 4. & 6. & deciſ. 1632. in princip. part. 1. Pariſ. conſil. 89. nu. 5. volum. 4. Sbroz. dict. quæſt. 17. num. 2. Niſi Epiſcopus eſſet toleratus, vel occulte excommunicatus; nam tunc fauore publici iuris cũ cõmuni opinione pro non excommunicato habeatur, collatio à Vicario, ſiue ab Epiſcopo facta valebit, vt colligitur ex Abb. in cap. veritatis, nu. 42. de ſentent. excomm. Felin. in capit. ad probandum, num. 6. de re iudic. Franc. Marc. deciſ. 997. num. 7. & 13. Vgolin. d. nume. 5. Auila d. part. 2. capitul. 6. diſput. 6. dub. 3. verſic. ex dictis primo ſequitur. Si vero Capitulum Sede vacante ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, an eius Vicarius iuriſdictionem exercere poſſit? dicam infra nu. 180.

148 Et quid ſi tantum fuerit Vicarius Epiſcopi excommunicatus, nunquid etiam ſit excommunicatus eius Subuicarius? Et non eſſe probatur in cap. 1. vbi omnes, de officio Vicarij, lib. 6. Paulus d. quæſt. 10. nume. 2. Sbroz. libr. 3. quæſtio. 18. & 19. quod excommunicato Vicario non erit excommunicatus illius ſucceſſor, & quæſt. 23. quod Epiſcopus poteſt alterum eligere Vicarium, quando electus eſt excommunicatus.

149 Hinc etiam Vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi poteſt ſuſpectus recuſari, quamuis contra Vicarium nulla adſit ſuſpicio capit. inſinuante, vbi Abb. numero ſecundo de officio deleg. Ripa in capitulo primo numero 44. de iudic. Bertrand. conſilio 184. numero ſecundo & 3. Anton. Burg. in repet. capitul. cæterum, de reſcriptis, numero 128. tomo ſecundo Bertach. dicto libro quarto parte quinta numero 79. & parte 6. titul. de Vicario Epiſcopi, numero 12. Redoan. de rebus Eccleſ. non alien. capit. tertio, numero 29. Rebuff. titulo de forma Vicar. numero 190. Sbroz. libro tertio, quæſtione 14. per totam, vbi numero 10. ampliat in Vicario Capituli Sede vacante, & numer. 11. in Vicario Epiſcopi electo, ſeu confirmato per Papam, vel alium ſuperiorem, Perez. l. primo titul. 8. libro 3. Ordin. pagina 569. Gutier. canonic. lib. primo, capitul. primo, numer. 86. Bobadil. in ſua politica, libro

primo,

primo, cap. 12. nu. 39. Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, nu. 19. verſic. vlterius quæro, vbi etiam dicit, quod ſuſpecto Vicario Epiſcopi, vel delegato ab Epiſcopo, nõ cenſetur ſuſpectus, coram quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debet, illo tamẽ exiſtente, in remotis cognoſcunt arbitri, ſicut cognoſcunt de recuſatione Epiſcopi, *Sbroz. lib. 3. qu. 16.* quem refert *Proſper. de Auguſt. in addit. ad Quarant. d. loco littera G.* Intellige quando principaliter, & ex certa cauſa recuſatur, ſecus autẽ ſi cauſa ſuſpicionis cõcernat Epiſcopum pariter & Vicarium, vel delegatum, quia tunc coram arbitris talis cauſa tractabitur, *Franc. in capitul. ſi contra vnum, de offic. deleg. in 6. Quaranta vbi proxime.* Vel ſi ſit cauſa appellationis; & ratio eſt, quia recuſatio concernit perſonam recuſati, ſed appellatio concernit iuriſdictionem, quæ eſt vna & eadem in perſona ſui, & Epiſcopi, ideo de vno ad alium non recurritur. *Butr. in cap. ſi contra vnum, numer. 4. de officio deleg. in 6. Galet. d. verbo Vicarius 6.*

151 Hinc denique fit, Vicarij iuriſdictionem per Epiſcopi mortem, (cum vtriuſque vnum tribunal ſit) expirare, *Clement. fin. iuncta gloſ. verbo conteſta,* vbi communiter ſcribentes, *de procurat. Abb. in capit. 1. numer. 5. in Sede vacante, & in capi. exturpanda, §. quia vero, numero 14. de præbend. Butri. in cap. tua, num. 9. de officio Vicarij, Pariſ. conſil. 89. nu. 6. volum. 4. Paulin. d. quæſt. 10. numer. 22. Feder. Scot. d. reſponſ. 4. nume. 6. Molin. de primogenijs lib. 1. cap. 25. nume. 13. Azori. libro 3. cap. 45. quæſt. 14. Ugolin. dict. capit. 4. §. 6. nume. 4. Sbrozz. lib. 3. quæſt. 44. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. capi. 106. num. 27. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 30. num. 1. cum ſequentib. Gutier. eodem tract. cap. 69. num. 16. D. Barboſa in l. quia tale, nu. 93. ff. ſoluto matrim.* vbi aſſerit per mortem Epiſcopi cẽſeri extinctam iuriſdictionem ordinariam in perſona Vicarii, etiam quoad negotia iam cœpta, quod etiam poſt multos quos refert, tenet *Sbro. d. lib. 3. quæſt. 46. & Henriq. in ſumm. lib. 7. cap. 21. §. 5. in com. littera S.* dicit non expirare de per ſe mortuo Epiſcopo, ſed per Capitulum Sede vacante deponi.

152 Et inde infert valere geſta à Vicario ignorante mortem Epiſcopi longe diſtantis, quod etiam tenent *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capitulo 18. numero 50. Gallett. dicto verbo vicarius, 7. Sanch. de matrimon. lib. tertio, diſput. 22. numer. 59. & diſput. 30. nu. 4. Gutier. d. cap. 66. num. 18.*

153 Et ante ſcientiam dictæ mortis poſſe beneficia conferre, ſi conferendi poteſtatem habebat, tenent *Putc. deciſ. 370. lib. 2. Lancellot. de attent. par. 2. c. 10. num. 29. & 30. Flamin. Pariſ. de reſignat. libr. 7. quæſt. 24. à nume. 33.* quos refert, & ſequitur *Gonzal. ad regulam octauam Cancell. §. quinto proœm. num. 103. & gloſ. 15. §. ſecundo num. 91.*

154 Quo fit, vt ſi Epiſcopus ad manus hoſtium peruenerit, & captiuitate detineatur, eius Vicarius nec excommunicare, nec alia huiuſmodi, quæ iuriſdictionis ſunt, exercere poſſit, quia captiuitas ciuilis mors dicitur, *l. pater. 10. in fine principij, l. in omnibus 18. de captiuis.* Et ſicut Epiſcopi naturali morte Vicarii iuriſdictio ceſſat, ita & ciuili, quæ eundem in propoſito ſortitur effectum, *Sayr. de cenſur. libr. 1. capit. 5. numer. 39.* & tunc Capitulum adminiſtrat *capit. 2. de ſuppl. neglig. Prælat. in 6. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius, antepenult.* Vnde etiã per ingreſſum religionis, renunciationem, depoſitionem, ceſſionem, tranſlationem, relegationem, permutationem, vel per aliam ſimilem Epiſcopi abdicationem Vicarij iuriſdictionem extingui ex pluribus reſoluit *Sbroz. libr. tertio quæſtion. quadrageſima ſecunda.*

155 Quamuis Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices ſynodales deſignatus poſſit poſt eandem dignitatẽ renunciatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere, vt firmat *Sbroz. libro tertio quæſt. 72. numero quarto,* & deciſum fuiſſe in ſacra Congregatione referunt *Flamin. de reſignat. libro primo quæſt. 11. numer. 14. in fine, Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 667. num. 10. in fine, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſion. 616. in prima editione, & reſolut. 414. numer. 2. in ſecunda editione. Galeti. in margarita caſuum conſcientiæ verbo delegatus, 3. & verbo renunciare, vlt.*

156 Vicarius tamen finito officio non poterit procedere in illa cauſa, quæ illi commiſſa fuerit, non ſub nomine proprio, ſed nomine dignitatis, *gloſſ. verbo principalis, in dict. Clem. 2. de reſcript.* vbi *Cardin. numero 7. & Imola nume. 11. & 13.* poſt *Abb. Felin. Barbat. &* alios ita tenet *Sbroz. l. 3. quæſt. 47. & quæſt. 46.* reſoluit, quod Vicarius Epiſcopi, cui fuit cõmiſſa cauſa, ſub expreſſo nomine proprio, poteſt adhuc in ea procedere, quãuis deſinat eſſe Vicarius, ſi cœpiſſet de cauſa cognoſcere.

157 Cum Epiſc. iuriſdictio Sede vacante ad Capitulũ deuoluatur *cap. vni. & ibi gloſ. de maioritat. & obed. libr. 6. Abb. in capit. cum olim. notab. vlt. numer. 2. eodem titul. in antiqu. Roman. conſilio 506. numer. in fine, Feder. de Senis conſil. 30. num. 3. Cardoſo in praxi iudicum, verbo Capitulum, num. 2. Molina de iuſtit. tract. 5. diſput. 11. nume. 1. 3. & 10. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 357. in prima editione, & reſolut. 305. in ſecunda editione, Sbroz. libr. 1. quæſt. 16. Quaranta in ſumma bullarij, verbo Capitulum Sede vacante,* Epiſcopi inſtar Vicarium generalem conſtituere poteſt *Abb. in capi. irrefragabili, numero 2. de offic. Ordin. Felin. d. cap. cum olim, num. 9. de maiorit. & obedient. Paulin. d. quæſt. 10. num. 1. & 2. Sbroz. d. qu. 16. num. 8.* & diſponit *S. Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reform. capit. 16.* ibi. Item officialem, ſeu Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confirmare omnino teneatur, qui ſaltem in iure Canonico ſit Doctor vel Licentiatus, vel aliàs quantum fieri poterit, idoneus, &c.

158 Ex quo Concilii decreto colligi teneri Capitulum Sede vacante infra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere, ſeu conſtituere Vicarium, vel cõſtitutum confirmare, alias illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum, & ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut exẽpta, tunc antiquior Epiſcop. ex ſuffraganeis in Metropolita, & propinquior in exempta Vicarium idoneum conſtituere poteſt, ita *Sa in Aphoriſm. verbo Vicarius, nume. 3. praxis Epiſcop. part. 1. verbo Capitulum, §. tertio Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 1. ca. 10. nume. ſeptimo Molin. dicto tom. 5. diſput. 11. numer. 1. Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, verſ. duodecimo quæro, nu. 2. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius Sede vacante, num. 5. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 473. in prima editione, & reſolution. 497. in ſecunda editione.* Vicarius hic Capitulo Sede Epiſcopali vacante deputatus eandem habet iuriſdictionem quam Vicarius Epiſcopi habebat, exceptis aliquibus prout in cognitione cauſarum Vicario Epiſcopi delegatarum, vel in exequutione littera-

rum

rum Apoſtolicarum, quas Vicario generali Epiſcopi delegatas Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante deputatus exequi non poteſt, *Feder. de Senis conſil. 30. ante numer. 1. verſic. in ſuo iure agitur*, *Franc. Leo d. capit. 10. num. 8. verſ. ſecundo, & verſ. quarto.* Forma autem, qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, creari debet, cui pro voluntate Capituli addi, vel minui poteſt, eſt illa quam habet *Quaranta dicto loco*, & ſequitur.

159 Nos Canonici & Capitulum Cathedralis N. Sede vacante per obitum bonę memoriæ N. Epiſcopi, &c. Reuerendo N. ſalutem in Domino ſempiternam. Cum ex Sacrorum Canonum diſpoſitione Eccleſiarum Cathedralium Capitula in deficientium Epiſcoporum (pręſertim ſi ex humanis eximi contigerit) locum ſubrogentur, eiſque in ſpiritualibus & temporalibus ſuccedant, eorum munus erit viduatis Eccleſijs ita conſulere, vt in miniſtrorum ſolertia, & diligentia viduitatis incommoda minime ſentiantur. Ne igitur ſupradicta Eccleſia noſtri culpa aliquid detrimēti in ſpiritualibus & temporalibus patiatur, nos dictis ſacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis obtemperare volētes, vocatis omnibus, & ſingulis canonicis infra tempus à dicto Concilio ſtatutum, ad Vicarium, qui vices noſtras ſuſtinere debeat, deputandum, congregatiſque iis, qui debuerūt, voluerunt, & potuerunt intereſſe, habitiſque intereſſentium votis de conſenſu, & voto eiuſdem Capituli, te Reuerend. N. de cuius probitate, ſciētia, & ſufficientia confiſi generalem in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarium noſtrum in prædicta Eccleſia Cathedrali, ciuitate, & diœceſi, tenore præſentium deputamus, creamus, & conſtituimus per menſes ſex..... vel Epiſcopali Sede vacante, cum omnibus, & ſingulis facultatibus, priuilegiis, honoribus, oneribus, præeminētiis, & prærogatiuis ad huiuſmodi munus exercendum, neceſſariis, & opportunis; dantes tibi plenam, & liberam poteſtatem, omnia & ſingula exercendi, quæ Capitulo Sede Vacante, in vtroque foro à iure permittuntur, & proinde cauſas omnes tā ciuiles, quam criminales, & mixtas, etiam hæreſis, & matrimonales, audiēdi, prouidendi, & decidendi, cum facultate excommunicandi, & cenſuras proferendi, cum voto tamen ordinariorum conſultorum noſtræ Curiæ in ſententiando, & procedendo ad actus, quorum grauamen per appellationem à diffinitiua reparari non poteſt; necnon ea omnia faciendi, quæ nos facere, & mandare poſſumus, etiamſi ſpeciale mandatum requirant. Reſeruantes nobis collationem beneficiorum, eorumque inſtitutionē ad Capitulum ſpectātem, deputationem examinatorum, officialium actuariorum, & miniſtrorum Curiæ, regimen Seminarii, facultatem cognoſcendi de cauſis ſuſpicionum, & denegata iuſtitia & conſtitis (ſeruatis, de iure, ſeruandis) alteri delegandi. Volumus autem, vt licentiam ordinandi, etiam ad primam tonſuram (in caſibus à ſacro Concilio Tridentino Capitulo permiſſis) & prouidere de prædicatoribus in Aduentu, & Quadrageſima, ac diſpenſare in foro exteriori, etiam quoad tēporum interſtitia, & caſus reſeruatos de nouo facere non poſſis, abſque expreſſo noſtro conſenſu capitulariter habito. Nec approbare confeſſores, ordinandos, & ad beneficia obtinenda, niſi præuio examine ab examinatoribus deputatis, quorum approbationes per Secret. annotentur in libro. In caſu vero infirmitatis, vel abſentiæ ſubſtituere non poſſis, vel cauſas delegare, ſed in his caſibus prouiſio ad nos ſpectare debeat. Præcipimus itaque vniuerſo Clero huius Ciuitatis, & diœceſis, aliiſque huius eccleſiæ iuriſdictioni ſubiectis, quatenus te in Vicarium, officialemque noſtrum generalem recipiant, tibique in omnibus præmiſſis pareant, & obediant. Dantes tibi vices, & voces noſtras, &c. contradictores, & inobedientes pœnis & cenſuris eccleſiaſticis compeſcendi, & itate in Vicarium deputamus, cum ſolutione ſalarii, per eum, cui incumbit facienda. In quorum fidem præſentes ſcribi iuſſimus per notarium noſtræ Curiæ, & manu propria ſubſcripſimus. Dat. in noſtro Capitulo Cathedralis eccleſiæ N. die, &c. Anno, &c.

160 Circa quam commiſſionem aliqua ſunt obſeruanda pro illius intellectu, & imprimis aduertendum circa verba illa (Sede vacante) Sedem epiſcopalem dici vacare donec litteræ Apoſtolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo, probat text. *in extrauag. iniunctæ, de electio*n. notant *Rebuff. in praxi tit. de Simonia in reſign. num. 11. Henriq. conſil. 29. numer. 4. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 476. in prima edit. & reſolut. 500. in ſecunda editione.*

161 Epiſcopus enim prouiſus non poteſt epiſcopatum adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis, *Azor. inſtitut. moral. part. 2. libro 3. capitul. 29. quæſtione 9. verſic. cæterum, Flamin. de reſignat. libro 8. quæſt. 5. numero 33. D. Barboſa in l. diuortio, in principio, part. 2. num. 50. ff. ſoluto matrimonio*, & ſecundum *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 27. non ſufficeret fuiſſe promotum ad aliam Eccleſiam ſi litteræ non eſſent expeditæ, & ſecundum *Quarantam, vbi proxime numer. 13. verſic. decimotertio dubitatur*, poteſt Vicarius Capitularis exercitium continuare, donec nouus Prælatus adeptus fuerit poſſeſſionem, allegat *Paum. dicta quæſt. 10. numero 19.* Hinc *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 15. §. 2. numero* 88. refert fuiſſe concluſum validam eſſe quandam collationem Canonicatus in menſe ordinario vacantis factam à Capitulo Burgen. ſpreto Epiſcopo iam promoto, & habente expeditas litteras ſuæ prouiſionis, qui tamen nondum illas oſtenderat, nec præſentauerat, quamuis alias D. Epiſcopus ſimultaneam haberet collationem cum Capitulo, quia cum adhuc duraret vacatio dictæ Eccleſiæ, potuit collatio fieri à ſolo Capitulo ſine vlla citatione, requiſitione, aut interuentione Epiſcopi promoti, iuxta *tex. in c. 1. ne Sede vacante, libro 6.*

162 Ibi (vocatis omnibus & ſingulis.) Aduertendum, quod ſi aliqui de Capitulo dicerent de nullitate, & quod non fuerint vocati, nec auditi, nullitas hæc proponi poteſt coram Superiore Capituli, per quem ſi hoc prætextu fuerit electio irritata, poterit Capitulum denuo congregari, & ad Vicarij conſtitutionem deuenire, ita reſpondiſſe *Sacram Congregationem* aſſerit *Quaranta dicto verbo Capitulum ſede vacante, in fine.*

163 Ibi (infra tempus à prædicto Concilio ſtatutum.) Aduertendum etiam eſt, quod ſtante præfixione termini octo dierum, infra quem Capitulum cogitur Vicarium eligere, interim dum de illius electione agitur Archiadiaconus ſubſtinet Vicarij vices in ijs, de quibus de iure communi eſt Vicarius, *Sbroz. libro 1. quæſtione 61.* per *text. in capitulo prima, & in capitulo ad hæc, de officio Archidiac.* tamen, quia ex diuerſis non fit illatio, & dicta iura loquuntur Sede repleta, non autem Sede vacante, quo caſu de iure tranſit

in

in Capitul. iuriſdictio, & ideo infra illos octo dies totũ Capitulum adminiſtrare debere, poſſeque prędictum numerum octo dierum pro Vicarij electione reſtringere, breuiorem ſtatuendo, reſoluunt *Quaranta dicto verbo Sede vacante, §. duodecimo quæro, verſiculo primo, & Aloyſ. Ricc. poſt reſolut. 505. in notab. de materia Vicarij Capitulo Sede vacante, verſic. primo* : ex quo ſequitur infra illos octo dies non arctari Capitulum ad conſtituendum Vicarium, & ſucceſſiue poſſe de per ſe adminiſtrare, idem *Quaranta* vbi proxime *verſ. terminum*.

164 Deinde ſciendum huiuſmodi terminum octo dierum currere Capitulo, etiam à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam eccleſiam, quando tamẽ à Summo Pontifice fuerit Epiſcopus abſolutus à vinculo prioris eccleſiæ, refert deciſum idem *Quaranta dicto verſiculo terminum*.

165 Ibi (*Te Reuerendum N.*) Sicut Epiſcopus plures Vicarios ſibi conſtituere poteſt, vt ſupra oſtendimus, ita etiam Capitulum Sede vacante, *Panin. d. quæſtion. 10. numero 6. Sbroz. libro primo quæſtion. 50. numero tertio Quaranta vbi ſupra verſ. nono dubitatur*, vbi refert *Sacram Congreg.* cenſuiſſe à Capitulo Sede vacante vnum tãtũ Vicariũ eligendũ, niſi adeſſet legitime immemorabilis conſuetudo duos aut plures eligendi. Si diſcordia fuiſſet inter Canonicos in electione Vicarij, & plures ad hoc officium aſſumerentur, magis idoneus, & habens qualitates Concilij remanere debet cæteris remotis, *Quaranta vbi proxime verſ. ſecundo dubitatur. Aloyſ. Ricc.* poſt *dict. reſolut.* 505. *verſ. ſecundo*. Quamuis Capitulum non teneatur eligere perſonam in Vicarium de gremio ipſius Capituli, ſi tamen adeſſet idoneus cæteris parib. erit præferendus, & refert deciſum *Quaranta vbi proxime, verſ. ſexto dubitatur*, qui dum à choro abſens eſt, & exercet officium ſuum, illique tempore diuinorum officiorum incumbit, diſtributiones quotidianas non percipit, vt reſoluit *Moneta de diſtribut. quotid. part. 2. quæſtion. 11. num. 83.* quod intellige vbi conſuetudo illum abſentem non excuſat, cum *Rebuff. dict. tit. de Vicar. Epiſcopi numero 5. Rota Rom. deciſ. 222. numer. 6. parte ſecunda diuerſ. Quaranta vbi ſupra verſ. octauo dubitatur, in fine*.

167 Qua ſtante ſi in choro interueniat cũ canonicali apparatu, vt diſtributiones quotidianas lucretur, debet ſedere in loco proprio ſui canonicatus, antiquiores nõ præcedendo, *Quaranta vbi proximè verſic. octauo dubitatur, in princip. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 475. in prim. edit. & reſolut. 499. in 2. edit.* vbi *num. octauo* dicit deciſum per *Rotam in vna Lucana beneficij 18. Decembr. 1579. coram Seraphino, Sbroz. libro ſecundo quæſt. 35. num. 17.* vbi *nu. 20.* reſoluit quod quando non eligitur Vicar. ex Canonicis illi in proceſſionib. præferendus eſt Archidiac. ſeu alia dignitas maior, & prima poſt Epiſcopum, prout eum refert *Quaranta vbi proximè*.

168 Ibi (*de cuius probitate, ſcientia, &c.*) Aduertendum quod cum Epiſcopi Vicarius non ſolum moribus & ætate idoneus eſſe debeat, verum etiam ſcientia, vt ſcribit *Rebuff. d. tit. de Vicar. Epiſcopi numer. 28. & 33.* quem refert *Sbroz. lib. 1. quæſt. 36. num. 1.* Vicarius Capitularis Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus, & ita deciſum fuiſſe ſuper Decretum *Conc. d. capitulo 16.* referunt *Sbroz. dict. quæſt. 36. numero 12. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Vicarius 4. Man. conſ. 2. de officio Vicarij, Sayr. deciſ. 2. eodem titulo*, Henriq. *conſ. 90. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 497. numer. 2. & in collect. deciſ. part. 5. collect. 1602.* vbi limitat in Vicario Capituli Eccleſiæ Collegiatæ Sede vacante. In caſu vero in quo Vicarius conſtitutus non eſſet Doctor poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis, dare ei conſultorem Doctorem, alioquin poterit ipſe Vicarius eligere conſultorem ſibi bene viſum partibus non ſuſpectum, in caſibus in quibus eo opus erit, *Sbroz. dict. quæſtio. 36. numer. 13.* optimè *Quaranta vbi ſupra numer. 3. in fine, Aloyſ. Ricc. poſt d. reſolut. 505. in notab. de materia Vicarij, &c. num. 4. verſic. Capitulum*.

169 Ibi (*Ciuitate, & diœceſi*) Notandum eſt diœceſim non venire appellatione Vrbis, vbi aliud non exprimitur, vt videtur probare text. *in c. ſua de officio Vicar.* vbi *Abb. nume. 5. & in l. fin. ff. de officio Præfecti Vrbis*. Sed pro contraria parte pugnant aliqua non leuia fundamenta, nam commiſſa cura Ciuitat. dicitur commiſſa cura diſtrictus *libr. 2. §. cum Vrbem ff. de officio Præf. Vrbis, Abb. & Felin. in cap. Rodulphus num. octauo de reſcript.* & conceſſa alicui ciuitate, intelligitur conceſſa cum omni ſua iuriſdictione *Bart. in l. 2. in princ. ff. de verb. ſignific. & in l. fin.* vbi *Iaſ. n. 8. ff. de Conſtit. Princip.* Quare paucis diſtinguendum ducimus, an diœceſis fiat mentio in materia fauorabili, aut odioſa: ſi in fauorabili, appellatione diœceſis comprehenderetur ciuitas; ſi vero in materia odioſa, minime, ita *Petr. And. Gammarus ad cap. vni. nume. 106. cum ſequentibus ſuper gloſ. verbo diœceſis, de rerum permut. libr. 6. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos parte quarta quæſtion. 74. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. à nume. 193.* quapropter tutius eſſe in Conſtitutione Vicarij exprimere ciuitatem, & diœceſim, ſicut communiter exprimi ſolet, vt dicit *Sbroz. d. q. 29. in fine*.

170 Ibi (*deputamus, creamus, & conſtituimus*) Sicut Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari, vt inquiunt *gloſ. in Clem. vltim. de procurat. & in Clem. & ſi principalis verbo per electionem* : vbi *Cardin. numer. 10. de reſcript. Rebuff. d. tit. de forma Vicar. nume. 192. Sbroz. libro tertio quæſt. 32. à nume. 1. & num. 5.*

171 Ampliat etiamſi Epiſcopus iuraſſet non reuocare, ita etiam Capitulum facta electione, vel confirmatione illum poſtea poterit reuocare, vt tenent *Panin. dict. quæſtio. 10. ſub numer. 7. Galet. verbo Vicarius numer. 3. Aloyſ. Ricc. reſolut. 505.* & etiam dato iuramento de illo non reuocando, *Sbroz. dict. quæſt. 32. num. 7.* quod exiſtente iuſta cauſa fatetur *Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, §. duodecimo quæro, verſ. tertio dubitatur*. Sed facta electione Vicarij non poſſe Capitulum illum ad libitum reuocare, & nouum conſtituere dicit per *Sacram Congreg.* deciſum *Aloyſ. Ricci. in collect. dec. p. 5. collect. 1602. in fine*.

172 Capitulum conſtituens ſecundum Vicarium, cenſetur primum reuocare, vt cẽſuit *Rot. Rom. in vna Oriolen. beneficiorum 21. Maij 1593.* coram Illuſtriſſimo Seraphino, & patet ex eius *deciſ. 1026. & 1033. par. 2.* & tenet *Aloyſ. Ricc. in praxi deciſ. 478. in 1. edition. & reſolu. 502. in 2. edit.* vbi *numero 4.* cum *Pute. deciſ. 168. lib. 3.* declarat quando prima nominatio, ſeu conſtitutio Vicarii eſſet ſpecialis, & ſecunda generalis, & *num. 5.* cum eodem *Puteo deciſ. 168. libr. 1.* limitat quando conſtat, & euidenter apparet de contraria voluntate conſtituentis.

173 Ibi (*per menſes ſex*) Aduerte quod ſi capitulum conſtitueret Vicarium ſimpliciter, abſq; temporis præfinitione,

finitione, eius officium durabit, durãte Sedis vacatione, ita *Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, prope finem verſ. circa quam commiſſionem*.

174 Ibi (cum voto tamen Ordinariorum conſultorum) Aduerte quod in ipſa deputatione Vicarij Doctoris iuris Canonici poteſt Capitulum, vt maturius ac conſultius in decidendis cauſis procedatur apponere clauſulam, vt adhibeat etiam votum aliorum conſultorum, præſertim ſi Epiſcopus adhibeat, & vt in cauſis Canonicorum procederet cum voto certi conſultoris, quia vt plurimum Vicarij capitulares ſolent eſſe exoſi iis, qui ſibi non dederunt vocem ad fauorem, ita *Quar. d. loco prop. fin. ver. idem erit*.

175 Ibi (etiamſi ſpeciale mandatum requirant.) Quia per conſtitutionem Vicarii generalis in ſpiritualibus, & temporalibus non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum, *Pauin. d. qu. 10. num. 17. Quaranta vbi ſupra, verſ. circa quam*.

176 Ibi (Reſeruantes.) Quia in commiſſione Vicarij poteſt Capitulum ſibi aliqua reſeruare, vt ait *Quaranta dicto loco verſiculo quarto dubitatur, & ver. idem erit.*

177 Ibi (in caſu vero infirmitatis, vel abſentiæ ſubſtituere nõ poſſis, quia ex cauſa infirmitatis, aut alterius impedimenti poſſe Vicarium delegare cauſas tunc pendentes, tenuit *Pauin. d. q. 10. ſub nume. 21.* ſed hoc bene intelligit *Quaranta in 10. dub.* de conſenſu ipſius Capituli, cuius nomine iuriſdictionem exercet, aliàs ſi Capitulum ſe opponeret, & vellet durante infirmitate vicarium conſtituere, dicit quod poſſit idem *Quaranta vbi proxime*. Vicarius enim Capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei mandato ſubſtituendi facultas concedatur *Rot. deciſ. libro tertio diuerſ. Pute. deciſ. 487. libro ſecundo* Seraph. *deciſ.* 1033. *p.* 2. *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 477. in prima editione & reſ. 501. in ſecunda editione & reſp.* 503. reſoluit per mortem Vicarii ſubſtituentis non expirare poteſtatem ſubſtituti.

178 Ibi (cum ſolutione ſalarii) quia Vicarius Capituli Sede vacante debet habere ſalarium, ſicut quilibet extraneus Vicarius, & deducere expenſas, quas domi facturus eſſet, tanquam reputatus præſens, & reſidens propter Eccleſiæ ſeruitium, *Pauin. dict. quæſt. 10. numer. quinto. Sbroz. libro primo quæſt. 55. num. 7. Quaranta dicto loco verſ. ſeptimo dubitatur*: licet vbi fuerit Canonicus fructus percipiat cum cenſeatur inſeruire epiſcopatui, *ca. ad audientiam, de cleric. non reſid. Rota deciſ. 222. num. ſexto parte ſecunda diuerſ. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 264. Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 11. num. 89. Nicol. Garcia de benefic. part. 3. cap. 2. nume.* 358. diſtributiones tamen quotidianas, ſecluſa conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio non lucratur, dum tempore diuinorum officiorum Vicarij munus exercuerit, *Proſper. de Auguſtino ad Quarantam dicto verbo Capitulum Sede vacante num. 8. in fine, Moneta d. quæſt. 11. numer.* 83. Idem in Vicario Epiſcopi reſoluendum tenẽt *Sbroz. libro primo quæſt. 43. num. 3. Garc. d. capite ſecundo num. 357. Moneta d. quæſt. 11. numer. 78.* nam tenetur illi congruum ſalarium ſubminiſtrare, *cap. ſi Epiſcopus, vbi gloſ. de officio Vicar. in ſexto. Sbroz. lib. 1. quæſt. 55. à num. primo. Segur. in direct. iud. §. 1. capi. 14. à num. 1.*

179 Vnum addere vtiliſſimum quod Vicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum à ſucceſſore, pro ſeruitio pręſtito eius prędeceſſori, vt reſolutum fuit in *Rota* teſte *Puteo deciſ. 43. libr. 2.* & referunt *Flamin. de reſignat. lib. 1. qu. 16. n. 53. Galet. d. verbo Vicarius 9.*

180 Si Capitulum Sede vacante ſuſpenſionis cenſura ſit irretitũ, & iuriſdictionis vſu priuetur, principalis eius Vicarius iuriſdictionem exercere non poterit, vt per *Soar. de cenſur. diſput. 7. ſect. 3. numer. 13.* quamuis contrarium teneat *Vgolin. in tract. de cenſur. tab. 1. cap. 4. §. 2.* quia vis officii, & iuriſdictionis Vicarii ab ipſo Capitulo dependet, & ſuſpenſo Capitulo, erit ſuſpenſus eius Vicarius, vt per *Quarant. vbi prox. verſ. idẽ erit*; nec refert an à Capitulo, vel à Metropolitano ob negligẽtiam Capituli generalis Vicarius conſtituatur ſecundum formam *Concilij d. cap.* 16. quia ob negligentiam Capituli nõ deuoluitur iuriſdictio ad Metropolitanũ; nam aliàs ipſe auctoritate ordinaria excommunicare, & abſoluere poſſet, ſed deputatio tantum, ſiue ius conſtituendi Vicarium nomine Capituli, quiquidem Vicarius, taliter conſtitutus, iuriſdictionem habet pendentem à iuriſdictione, quæ in ipſo Capitulo reſidet. *Tridentina* enim *Synodus* noluit iuriſdictionem Capituli ob eius negligentiam in Metropolitanũ deuolui, ſed ſolum Capitulum obſtringere, & obligare neceſſitate Vicarium nominandi, vt eleganter explicat *Soar. d. ſect. 3. num. 14.*

181 Vicarius huiuſmodi Capituli Sede vacante finito officio tenetur ſtare ſyndicatui, vt diſponit *Concil. Trid. d. capitul.* 16. rationem exigat, & tenent *Aloyſ. Ricc. in d. praxi dec. 481. in 1. edition. & reſolut. 504. in 2. edit. Quaranta d. loco verſ. dubitatur denique, numer. 14.* vbi etiam aſſerit in Vicario Epiſcopi conſuetudinem ſe habere in contrarium. *Sbroz. lib. 3. quæſt. 52.*

182 Epiſcopum per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à Vic. Capituli Sede vacante conſtituto exigere, atque in aliquo delicto compertum punire poſſe refert deciſum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 37. de Epiſcopis num. 99.*

183 Vicarius autem Epiſcopi non tenetur ad ſyndicatũ, vt expreſſe declarauit Gregor. *XIII.* in quadam Bulla an. 1578. directa Clerico, & communitati Tarentin. ſi quidem cum communitas, & Clerus prætenderent Vicarios Epiſcopi eſſe obnoxios ſyndicatui *Gregor. XIII.* reſpondit his verbis. Statuimus, & mandamus quod Vicarii, & officiales ſiue generales, ſiue particulares, etiam foranei nuncupati, per eundem Archiepiſcopũ, ſiue eius pro tempore ſucceſſores in dicta Eccleſia Tarẽtina, ſiue eius diœceſi deputati, vel deputandi ad aliquem ſyndicatum nullo modo teneantur, aut eidem ſub quouis prætextu ſint obnoxii, refert *Marcus Antonius Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 58. in nouiſſ. edition.* Vnde non venit admittenda Hiſpaniæ conſtitutio in *libro quarto tit. ſeptimo, libro tertio noua recopil.* contrarium diſponens, quam defendit *Azeued.* ibi, præfatam *Gregorij* Conſtitutionem forte non videns.

S V M M A R I V M.

1 *Pænitentiarium cum vnione prabenda proximè vacatura in ſua Cathedrali Eccleſia debet Epiſcopus inſtituere, modo id commode fieri poſſit.*

2 *Pænitentiarij officium, & electio perſonæ ad ſolum Epiſcopum abſque conſenſu Capituli ſpectat.*

3 *Pænitentiaria per Epiſcopum erecta cum vnione prabendæ proximè vacatura, talis vnio non comprehendit prębendam vacante in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato.*

4 *Pænitentiarius debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel Iure Canonico, ſeu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

Gradus

5 *Gradus Doctoratus, vel licẽtiatura requiſitus ad beneficia ſeu dignitates, ſufficit ſi habeatur ſine ſcientia competenti.*

6 *Doctoratus gradus ad beneficia, ſeu dignitates requiſitus non ſufficit ſi habeatur non facta profeſſione Fidei, aut contra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptus.*

7 *Pœnitentiarius Canonicus debet eſſe in ætate quadraginta annorum.*

8 *Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obſtat vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, ciuitate ſcilicet, aut diœceſi.*

9 *Anni quadraginta in Pęnitentiaro debent eſſe completi.*

10 *Pœnitentiarius ab Epiſcopo cum vnione præbendæ proximè vacaturę inſtitutus, officium exercere, ac Pœnitentiariæ inſeruire tenetur, & interim quod vacat præbenda non habet locum in Capitulo, nec in choro, nec diſtributiones quotidianas percipere poteſt, & ſedere debet in loco ſui Canonicatus cum illum fuerit aſſecutus.*

11 *Pœnitentiariæ pręebendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat.*

12 *Præſentationem habens in pręebenda Pęnitentiarię vnitę poterit in ea poſtea pręſentare electum ab Epiſcop.*

13 *Pęnitentialis pręebenda vacans in menſe Apoſtolico, vel ſi adſit alia reſeruatio, ſeu affectio, tunc electio, & collatio pertinebit ad Papam ratione reſeruationis.*

14 *Pœnitentiarij in electione non poteſt Capitulum ſe intromittere etiam Epiſcopo abſente.*

15 *Pęnitentiarij electio pertinet ad ſolũ Epiſcopum, vel eo abſente ad Vicarium ſuum, cui Epiſcopus in ſpecie delegauerit hanc facultatem.*

16 *Pęnitentiarij electio non facta per Epiſcopum, vel per eius Vicarium intra ſemeſtre à die notitia vacationis deuoluitur ad Capitulum.*

17 *Pœnitentiaria vacans Sede Epiſcopali vacante, non poteſt prouideri à Capitulo, quamuis collatio præbendarum ſit communis Epiſcopi & Capituli, vel etiam ſolius Capituli.*

18 *Pœnitentiariæ vacantis Sede Epiſcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam ſecluſa reſeruatione, & non eſt reſeruanda futuro Epiſcopo.*

19 *Pœnitentiarius eo ipſo quod eſt inſtitutus, habet à iure, & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis abſque alia Ordinarij licentia.*

20 *Pœnitentiario quilibet confeſſus peccata ſatisfacit præcepto capit. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.*

21 *Pœnitentiarius inſtitutus pro audiẽdis confeſſionibus vnius diœceſis non poteſt eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui Parochi.*

22 *Pęnitentiarius poteſtatem, quam habet abſoluendi, alijs delegare, ſeu committere non poteſt.*

23 *Pęnitentiarius à caſibus, quos Epiſcopus expreſſè ſibi reſeruauit, abſoluere non poteſt.*

24 *Pœnitentiarius non poteſt caſus Epiſcopo reſeruatos, & ab eo ſibi commiſſos, alijs ſubdelegare.*

25 *Abſolutio Concilij ſeſſ. 24. de reformat. capit. 6. committi poteſt ab Epiſcopo, nõ tamen à Vicario generali, aut Pęnitentiario, vel Vicario ad id ſpecialiter deputato.*

26 *Pœnitentiarius ad audiendas Confeſſiones ſemper paratus debet exiſtere, nec poteſt pœnitentes recuſare, quia ſi hoc faciat poterit ab Epiſcopo puniri, & priuari.*

27 *Confeſſiones integras, & non ſolos caſus reſeruatos, tenetur Pœnitentiarius audire.*

28 *Pœnitentiarius horis opportunis, loco, & ſede Epiſcopi, ad quem hoc pertinet, arbitratu, peccata confiteri volentibus ſui copiam facere tenetur.*

29 *Pœnitentiarius virgam, ſeu bacchettam in manu, ſicut in Vrbe, tenere non debet, pręcipue in locis vbi hoc non eſt in vſu.*

30 *Pęnitentiarius dum audit Confeſſiones in Eccleſia, ſiue in confeſſionario, ſiue extra, habendus eſt pro pręſenti in choro, pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit.*

31 *Pęnitentiarius dum Confeſſiones actualiter audit, non ſolũ habetur pro præſenti in choro ad lucrandas quotidianas diſtributiones, ſed etiã eleemoſinas ipſas, quę diſtribuuntur inter Canonicos pro aſſociadis, & ſepeliendis defunctorum cadaueribus, &c.*

32 *Pœnitentiarius non habebitur pro pręſenti in choro ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat, etiam infirmorum.*

33 *Pœnitentiarius non tenetur ad maiorem reſidentiam, quã alij Canonici, dummodo non abſit tempore quo frequentius pęnitentes accedunt, & diebus feſtis ſolemnibus.*

34 *Pœnitẽtiaria poteſt reſignari etiam in fauorem, & cum reſeruatione penſionis.*

35 *Pęnitentialis præbenda poſt quam eſt effectum ſortita, nec poteſt optari, nec Pęnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimiſſo officio.*

36 *Pęnitentialis præbendæ erectio non habet locum in ea, quæ vigore ſtatuti à ſequenti Canonico optatur, ſed illa præbenda, quam dimiſerit Canonicus, qui nouiſſime optat, huic muneri affecta, & vnita remanet.*

EPISCOPVS IN ECCLESIIS Cathedralibus Pœnitentiarium quomodo inſtituere teneatur?

ALLEGATIO LV.

1 EPiſcopus in ſua Cathedrali Eccleſia modo id commode fieri poſſit, pœnitentiarium, ideſt, aliquem, qui pœnitentes audiat, & pęnitentiæ Sacramentum adminiſtret, cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, inſtituere debet, vt diſponit *Concil. Tridentin. ſeſſ. vigeſimaquarta de reform. capite octauo*, de cuius materia, & de pœnitentiarii inſtitutione, & officio multa cumulat *Salazar de Mẽdoza, Canonicus Pœnitentiarius Sanctæ Eccleſiæ Toletanæ in libello de inſtitutione canonicatus pęnitentiarij in dicta Eccleſia Toletana*, aliaque ad materiam pertinentia tractant *praxis Epiſcop. parte prima verbo Pœnitentiarius, Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 555. in prima editione, & reſolut. 477. in ſecunda edition. Vgolin. de officio, & poteſtate Epiſcopi capite trigeſimo tertio. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. trigeſima quarta a num. 78.* latè *Nicol. Garc. de benefic. parte quinta, capite quarto, num. 130. cum multis ſequentibus.*

2 Hæc pœnitẽtiarii officii inſtitutio, & electio perſonæ, quoties opus fuerit pro exercendo tali officio, ad ſolũ Epiſcopum ſpectat, itaut Capituli conſenſus minimè requiratur, cum hoc ſolius Epiſcopi arbitrio relinquatur, prout deciſum referunt in Sacra Congreg. *Nauar. conſil. vni. ne Sede vacante in fine, Nicol. Garcia cap. 4. n. 138. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 477. numer. 1. Vgolin. d. capite 33. num. 2. Flamin. de confident. quæſtione 45. numer. 17. praxis epiſcop. d. verbo Pęnitẽtiarius §. 3.* & tenuit *Rota Rom. in vna Abulen. Canonicatus Pœnitentiarię 17. Aprilis* 1589. coram *Illuſtriſſimo Mantica*, quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 56.* & iterũ *in vna Maioricen.*

Canonicatus

Canonicatus 15. *Nouemb.* 1593. *coram Illuſtriſſ. Domino meo obſeruandiſſimo Card. Millino.*

3 Erecto Pœnitentiario per Epiſcopum cum vnione præbendæ proxime vacaturæ, huiuſmodi vnio non comprehendit præbendam vacantem in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato, vt reſpondit *Sacra Congreg. Epiſcop. Vincent.* ex eo quod *Concil. d. c.* 8. non exprimit de præbendis etiam reſeruatis Sedi Apoſtol. & quando voluiſſet eas comprehendere, expreſſe hoc dixiſſet, vt patet in Seminario *ſeſſ.* 23. *capite* 18. ac in ſimplici vnione facienda Cathedrali pauperi *ſeſſ.* 24. *capite* 15. referunt *Azeued. conſ.* 7. *nume.* 31. *&* 32. *& conſ.* 14. *numer.* 14. *&* 15. *Nicol. Garc. in addit. ad d. ca.* 4. *nu.* 127. *Salaz. de Mendoza in d. libello* §. 2. vbi etiam refert deciſum 31. *Maij* 1596. præbendam officio pænitentiarii vniendã integram, atque Canonicalem eſſe debere.

4 Deputare debet Epiſcopus in pœnitentiarium Magiſtrum, vel Doctorem, aut Licentiatum in ſacra Theologia, vel iure Canonico, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concil. Tridentino dicto cap.* 8. & tenet *Nicol. Garcia. de benefic. par.* 7. *capit.* 4. *num.* 32. *& cap.* 7. *num.* 49. vbi *nu.* 50.

5 Reſoluit ad beneficia, ſeu dignitatis requirentia gradum, ſufficere eum habere, etiam ſine ſcientia competenti, itaut adeptio, & impetratio talis beneficii, ſeu dignitatis in foro Eccleſiæ iudiciali rata & firma ſit, quod etiam tenet *Azor. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *quæſt.* Et aduertendum quod idem *Nicol. Garci. dicto capit.* 7. *nu.* 51.

6 Tenet non ſufficere gradum non facta profeſſione Fidei iuxta Conſtitutionem *Pij Quarti*, aut cõtra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptũ, vt quia quis falsò probauit curſus neceſſarios, vel deſcriptionem in matricula, aut nõ fuit ſeruata forma præſcripta in examine, ſeu alias.

7 Vltra prædictum gradum Doctoratus, vel Licentiaturæ, requiritur vt huiuſmodi Canonicus pœnitentiarius ſit in ætate quadraginta annorum, ſeu alias, quando aptior pro loci qualitate non reperitur, vt habetur in eodem *Concil. Tridentin. dicto capite octauo* & tenent *Gutier. Canonic. libro primo capite vigeſimo ſexto, numero quadrageſimo: Valerius Regnald. in praxi fori pænitent. libro trigeſimo tract. tertio, num.* 164. *in fine. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubr.* 7. *ca.* 6. *nu. vigeſimo ſeptimo. Nicol. Garc. dict. par. capit. nu.* 32.

8 Defectus huius ætatis nõ obſtat vbi alias aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, exiſtimoque ſufficere, quod non reperiatur in ciuitate, aut etiam diœceſi perſona apta cum dictis qualitatibus, nec eſſe quęrendam extra diœceſim, argum. *capit. nullus,* 61. *diſtinct. & c. ſacrorum* 63. *diſtinct. Salazar de Mendoza in dicto libello* §. 3. *Nicol. Garci. dicto cap. quarto numer. trigeſimo tertio,* vbi *num. trigeſimo quarto* reſoluit, quod ſi in diœceſi nõ reperiatur talis perſona apta, & Epiſcopus velit eum eligere extra diœceſim, non poterit eligere niſi habentem dictas qualitates, ſi talis ibi reperiri poteſt commode.

9 Et huiuſmodi quadraginta annos debere eſſe completos reſoluit *Nicol. Garci. dicto cap.* 4. *nu.* 35. quamuis ſufficere inchoatos teneat *Azor. d. lib.* 6. *cap.* 5. *quæſt.* 6. *in fine.*

10 Pœnitentiarius ab epiſcopo ſic ad præſcriptum Cõcilii inſtitutus, & deputatus, cum vnione præbendæ proxime vacaturæ tenetur officium exercere, & inſeruire pœnitentiariæ; parochialem, ſi quam obtinet, dimittere, etiam ante vacationem præbendæ: & interim quod vacat, non habet locum nec in Capitulo, nec in Choro, nec poteſt diſtributiones quotidianas percipere; & poſtea ſedere debet loco ſui Canonicatus, cũ illum fuerit aſſecutus, ita refert deciſum *Nicol. Garc. in addition. ad dict. par.* 5. *cap.* 4. *nu.* 111.

11 Quamuis electio pœnitentiarii quandocunque facienda ad ſolum Epiſcopum ſpectet abſque Capituli conſenſu, vt ſupra dixi, collatio tamen præbendæ vnitę ab illis fieri debet ad quos antea ſpectabat, ita deciſum referunt *Nicol. Garci. dicta par.* 5. *cap.* 4. *nu.* 138. *Addit. ad Nauarr. d. conſil. vnic. Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 9. §. 2. *nume.* 84. *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 477. *nume.* 2. & *in vna Zamoren. declarauit Sacr. Congreg.*

12 Idem in præſentatione, quam in collatione eſſe dicendum, dummodo præſentatio fiat de electo ab Epiſcopo. teſtatur *Nicol. Garcia in addit. ad dict. cap.* 4. *num.* 143. vbi idem dicit in electione, ſi electio ſpectaret ad Capitulum, ſeu alios, nam eadem eſt ratio de electione, ac præſentatione.

13 Id autem quod dictum eſt electionem perſonæ pęnitentiarii quandocunque faciendam ad ſolũ Epiſcopum pertinere, non procedit vbi officium pœnitentiarii, & vnita præbenda vacat in menſe Apoſtolico, vel adeſt alia reſeruatio, ſeu affectio, nã tunc ad Papã pertinet ratione reſeruationis, ita *Gonzal. d. gloſ.* 9. §. 2. *numer.* 84. *Salaz. de Mendoz. in dict. libello* §. 2. *&* 3. *Ceual. commun. contra commun. q.* 897. *nu.* 488.

14 Et quamuis Epiſcopus ſit abſens, Capitulum non poteſt ſe intromittere in electione pœnitentiarii, licet ad ipſum collatio ſpectet, ſed ipſe Epiſcopus abſens poterit, vbi eſt, eligere pęnitentiarium, non enim ad id eſt neceſſaria præſentia, ſeu exiſtentia in diœceſi, nam etiã extra illam poteſt expediri, cum non ſit contentioſæ, ſed voluntariæ iuriſdictionis, prout deciſum fuiſſe in *vna Burgen.* refert *Nicol. Garci. in addition. ad dict. cap.* 4. *num.* 143.

15 Vbi etiam teſtatur ibi tẽtum fuiſſe, electionem perſonæ pertinere ad ſolum Epiſcopum, vel eo abſente, ad Vicarium ſuum, cui Epiſcopus in ſpecie delegauerit hanc facultatem, expenſis tamen ipſius Epiſcopi.

16 Si tamen intra ſemeſtre à die notitiæ vacationis Epiſcopus per ſe, vel per vicariũ non elegerit pænitentiariũ deuoluitur electio ad Capitulum, cum ad Epiſcopum pertineat proprio iure, & Ordinario, ex *Concilio,* iuxta *c.* 2. *de conceſſione præbendæ,* & ea quæ infra ſuo loco dicemus.

17 Occurrente vacatione pœnitentiariæ Sede epiſcopali vacante, Capitulum non poterit illam prouidere, & pœnitentiarium eligere, eſto, collatio præbendarum ſit cõmunis Epiſcopi, & Capituli, vel etiam ſolius Capituli, ex quo electio perſonæ & prouiſio officii Pœnitentiarii ad ſolum Epiſcopum ſpectat, vt dictum eſt, & Capitulum Sede vacante non ſuccedit in prouiſione beneficiorum ad Epiſcopum ſpectante, ita deciſum referunt *Nicol. Garc. dict. par.* 5. *cap.* 4. *nu.* 145. *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 477. *num.* 4.

18 Sed eius electio, & collatio pertinebit ad Papã, etiã ſecluſa reſeruatione, & non eſt reſeruanda futuro Epiſcopo, prout deciſum refert in vna *Genuen. Nicol. Garc. in addit. ad dict. cap.* 4. *nu.* 150.

19 Pœnitentiarius inſtitutus eo ipſo habet à iure, & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones pœnitentium illius diœceſis, & iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis, & eſt veluti parochus totius diœceſis,

nec

nec requiritur noua licentia Ordinarij, ita reſoluunt *Vgolin. d. c. 33. nu. 2. & 3. Lælius Zechi. de Republ. eccleſiaſ. c. 24. de Capitulo, & Canonicis ſub n. 16. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 477. n. 5. Salazar de Mendoza in d. libello §. 5.*

20 Et quilibet poteſt ei confiteri ſua peccata, & ſatiſfaciet præcepto *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* vt deciſum referunt, *Aloyſ. Ricc. vbi proximè*, & *Nicol. Garcia. d. p. 5. c. 4. num. 113.*

21 Non tamen poterit audire Confeſſiones in alia diœceſi, etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui Parochi: nam cum dubitaretur an obtinens Parochiale beneficium in vna diœceſi, poſſit in alia abſque Ordinarij loci approbatione eligi in Confeſſarium ab habentibus priuilegium vigore Iubilæi eligendi Confeſſarium idoneum, cum is generaliter & abſolutè ſit approbatus à Concilio, vt cum alijs reſoluit *Vinald. in cādelab. aureo p. 1. de Confeſſione num. 28.* nihilominus deciſum fuit minime poſſe, prout refert *Nicol. Garcia. d. par. 5. cap. 8. dub. 4.* quicquid poſt alios dicant *Henriq. in ſumma lib. 7. cap. 12. num. 3. Soar. tom. 4. de pœnit. diſp. 28. ſect. 4. num. 18.*

22 Illud tamen aduertendum duxi, quod licèt huiuſmodi Pœnitentiarius ſit Ordinarius diœceſis Confeſſor, non videtur poſſe delegare, ſeu committere ſuam poteſtatem, non ſolum generaliter, ſed nec particulariter, maximè cum in eo cenſeatur electa induſtria perſonæ, argument. *text. in cap. vlt. §. is autem, de officio delegati*, & quæ reſoluunt *Peregrin. lib. 1. variar. ad rub. de officio & poteſtate iudicis delegati, num. 7. Surd. conſ. 433. num. 15.*

23 A caſibus quos Epiſcopus ſibi expreſsè reſeruauit non poteſt Pœnitentiarius abſoluere quemquam, niſi ipſemet Epiſcopus hanc illi ſpeciatim dederit auctoritatem, ita reſoluunt *Nauar. conſil. 20. ſub titul. de pœnitent. & remiſſ. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem titul. deciſ. 44. Henriq. conſ. 62. numer. 7. & ſeqq. Vgolin. d. cap. 33. numero 3. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea, reſolut. 179. in fine*, & deciſum referunt idem *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 571. in prima editione, & reſolut. 492. numero 2. in ſecunda editione, Nicol. Garcia. dict. p. 5. cap. 4. num. 115.* quamuis ipſum Pœnitentiarium ſi ſuæ præbendæ fuerit annexum pœnitentiariæ officium, poſſe abſoluere abſque alia facultate ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis teneat *praxis noua epiſcopi part. 2. c. 1. num. 16. cum Capeauil. de caſibus reſeruatis, cap. 3. qu. 1. different. 2.* & videatur tenere *Salazar de Mendoza in dicto libello §. 5.*

24 Vnde ſi ei fuerint commiſſi ab Epiſcopo caſus ſibi reſeruati, non poterit ſubdelegare, quia in eis cenſetur electa induſtria perſonæ: tum quia eſt delegatus inferioris à Principe, ita *Nicol. Garcia. in addition. ad dict. cap. 4. num. 112.* Hinc etiam abſolutio *Concilij ſeſſ. 24. de reform. c. 6.*

25 Committi poteſt ab Epiſcopo non tamen à Vicario generali, ſeu etiam Pœnitentiario, aut Vicario ad id ſpecialiter deputato, prout referunt deciſum *Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 477. num. 5. in fine, Nicol. Garcia d. p. 5. cap. 4. n. 116. Salazar de Mendoza d. §. 5.*

26 Debet præfatus Pœnitentiarius ſemper paratus exiſtere ad audiendas Confeſſiones, quare minimè recuſare poteſt pœnitentes, & deciſum referunt *Aloyſ. Ricci. d. reſolutione 477. numero ſexto. Nicol. Garcia. dicta p. 5. cap. 4. num. 118.* Et recuſans audire Confeſſiones poteſt puniri, & priuari ab Epiſcopo, prout etiam deciſum fuiſſe teſtantur *Aloyſ. Ricci. & Nicol. Garcia, citatis locis, Salazar de Mendoza d. libello §. 7. Campan. d. cap. 6. num. 27.*

27 Et quamuis habeat facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis, tenetur nihilominus integras Confeſſiones audire, & non ſolos caſus reſeruatos, cum ſit Confeſſor ordinarius.

28 Tenetúrque horis opportunis, loco, & ſede Epiſcopi, ad quem hoc pertinet arbitratu, peccata confiteri volentibus ſui copiam facere, in manu tamen virgam, ſeu bacchettam, ſicut in Vrbe, non debet tenere.

29 Præcipuè in locis, vbi hoc non eſt in vſu, ita deciſum in vna *Abulen. 21. Aprilis 1587.* referunt *Nicol. Garc. dicta p. 5. cap. 4. num. 117. Vgolin. d. c. 33. num. 6. Salazar de Mendoza d. §. 7.*

30 Pro præſente in choro habendus eſt Pœnitentiarius, dum audit Confeſſiones in Eccleſia, vt habetur in *Cōcil. Trident. d. c. 8.* ſiue in confeſſionario, ſiue extra, non tamen pro tempore, quo reſidet in Cōfeſſionario, nec audit confeſſiones, alijs in choro diuina celebrātibus, nec item ſi dixerit Miſſam, aut ſi priuatim Officium dicat, etiam vt opportunius Confeſſiones audiat, cenſendus eſt præſens in choro: ita deciſum referunt *Moneta de diſtribut. quotid. p. 1. q. 11. num. 4. cum ſequentib. Vgolin. d. cap. 33. num. 5. Aloyſ. Ricc. dict. reſolutio. 477. num. 6. Salazar de Mendoza in dicto libello §. 6. Campan. d. numero 27. Nicol. Garcia d. par. 5. capit. 4. num. 124. & ſeqq.*

31 Et Pœnitentarius non ſolum cēſetur præſens in choro dum actualiter Confeſſiones audit ad lucrādas diſtributiones quotidianas, ſed etiam eleemoſynas ipſas quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, & ſepeliēdis cadaueribus defunctorum, vel pro ſupplicationibus, & proceſſionibus, quæ per vrbem aguntur, ita deciſum refert *Nicol. Garcia d. p. 5. c. 4. nu. 125.* quamuis contrarium velit *Moneta d. q. 11. nu. 65.*

32 Cum Pœnitentiarius iſte ad id tantum inſtitutus ſit, vt Confeſſiones in ipſa Eccleſia Catholica audiat, & Concilium illum in Eccleſia Confeſſiones audientem pro præſenti in choro habeat, talis non cenſebitur, ſi Confeſſiones extra Eccleſiam, etiam infirmorum audiat, & reſoluit *Nicol. Garcia in addit. ad d. p. 5. c. 4. num. 125. in fine.*

33 Ad maiorem reſidentiam quam alij Canonici non tenetur Pœnitentiarius, dummodo non abſit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus feſtis ſolemnibus, veluti tempore ieiuniorum, Quadrageſimæ, Aduentus, Quatuor temporum, Reſurrectionis, & Aſcenſionis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, Aſſumptionis Beatæ Mariæ, Natiuitatis Domini, & omnium Sanctorum, ita referunt deciſum *Vgolin. d. capit. 33. numero 6. Salazar de Mendoza dicto libello §. 7. Nicol. Garcia dicta par. 5. capit. 4. numero 122.* & ibi in *addition.* dicit dubitatum fuiſſe, an facultas, quam habet Capitulum Burgen. ex ſtatuto à Sede Apoſtolica confirmato, vt eius Canonici poſſint quinque menſes abeſſe ab Eccleſia, competat etiam Pœnitentiario eiuſdem Eccleſiæ? & inſuper an poſſit fungi officio Viſitatoris? & dicit deciſum fuiſſe negatiuè, cum iſta eſſet multum longa abſentia Pœnitentiario, & in magnum detrimentum ſui officij, & miniſterij, ac pœnitentiū: & ideo in iſta Eccleſia ſatis eſſet abeſſe per tempus trium menſium à Concilio Canonicis permiſſum: ſed hoc intelligendum, quod non poſſit frui iſta quinque menſium vacatione, quoad Confeſſiones, & officium Pœnitentiarij, bene tamen poterit ea vti quoad

chorum, & officium diuinum, ſicut cæteri Canonici.

34 Pœnitentiaria poteſt reſignari ſicut alia præbenda, etiam in fauorem alterius, dummodo habeat qualitates requiſitas, vt reſoluunt *Salaz. de Mendoza in d. libello* §. 3. *Ceuall. commun. q.* 897. *à nu.* 485. *vbi nu.* 489. tenet poſſe etiam ſuper eam imponi penſionem.

35 Præbenda hæc pœnitentialis non poteſt optari, nec Pœnitentiarius poteſt aliam præbendam optare, quia in ea electa videtur induſtria perſonæ: tum quia vbi beneficium requirit certas qualitates, aut examen, ſi cui indulgetur, vt poſſit conſequi aliam dignitatē, aut beneficium, illud non venit, quod examen, aut qualitates illas requirit, vt eſt opt. text. *in cap. fin. de tranſlat. Epiſcopi*: tum quia cum ſit huiuſmodi officio Pœnitentiarij vnita præbenda, non poteſt mutari, ſed immobilis remanere debet: tum denique cum vnio, aut diuiſio beneficiorum vnitorum requirat auctoritatē, & ſolemnitatem, & iuſtam cauſam id faciendi, hanc poteſtatem hominibus priuatis, & Pœnitentiarijs ipſis tot vniones, vel diuiſiones ad libitum faciendi, Concilium dediſſe non eſt veroſimile, quare ita reſoluunt *Nauarr. conſil.* 22. *ſub titulo de præbendis, & dignitat. in antiq. & conſ.* 15. *ſub titul. de rebus eccleſ. non alienand. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub illo titul. de præbend. deciſ.* 22. *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo canonicus, pag.* 29. *colum.* 1. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 34. *num.* 78. *&* 79. *Moneta de optione canon. cap.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 129. *Nicol. Garcia dicta p.* 5. *cap.* 4. *à n.* 132. vbi *nu.* 134. refert deciſum Pœnitentiarium, nec retento, nec dimiſſo officio poſſe optare aliam præbendam, cuius officio fuit perpetuò vnitus vnus canonicatus, & certa præbenda. Vnde fuit deciſum 12. *Februarij* 1601. Pœnitentiarij præbendam, etiam poſtquam eſt effectū ſortita, non ſubiacere optioni; & in vna *Vercellen.* 7. *Junij* 1601. etiam fuit tentum, quod non ſolum nō poteſt optari præbenda Pęnitentiarij, ſed nec titulus, ac ordo illius, refert *Nicol. Garcia. in addit. ad d. cap.* 4. *nu.* 132. & ibi *num.* 130. dicit declaratum *in vna Lunen.* 6. *Iunij* 1592.

36 Erectionem præbendæ Theologi, vel Pœnitentiarij non habere locum in ea, quæ vigore ſtatuti a ſequenti Canonico optatur: ſed illam præbendam, quam dimiſerit canonicus, qui nouiſſimè optat, huic muneri affectam, & vnitam remanere.

S V M M A R I V M.

1 *Lectio Sacræ Scripturæ in is Eccleſiis haberi debet, in quibus præbenda, aut præſtimonium prolectoribus deputatum reperitur.*

2 *Præbenda Theologalis, vbi ab Epiſcopo inſtitui debeat, oſtenditur.*

3 *Præbenda primo vacatura, vt ſit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio.*

4 *Electio perſonæ ad præbendam Theologalem pertinet ad ſolum Epiſcopum ſi vacet in ſuo menſe ordinario, collatio vero ad illos, ad quos antea pertinebat.*

5 *Præbendæ Theologales in Francia, & in Regnis Coronæ Caſtellæ, & Legionis per Ordinarios in quocumque menſe vacauerint, prouidentur.*

6 *Theologalis Canonicus quo tempore, & hora, & ſuper qua materia lecturus ſit, arbitrio Epiſcopi relinquitur.*

7 *Theologalis Canonicus uacare poteſt à lectione tribus menſibus, Iulij, Auguſti, & Septembris.*

8 *Theologales Canonici diebus, quibus legunt, habendi ſunt ſicut præſentes in choro non modo pro illis horis, vt ſi manè legant pro horis matutinis, & miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die.*

9 *Theologalis Canonicus quamuis tota die, quo legit habeatur pro præſente, non cenſetur tamē præſens matutino, quod dicitur pro die ſequenti in veſpere præcedenti.*

10 *Præbenda Theologalis nec poteſt optari ab alio, nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare.*

11 *Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito.*

12 *Theologalis Canonicus nec retento nec dimiſſo officio poteſt optare aliam præbendam.*

13 *Theologalis Canonicus poteſt ab Epiſcopo occupari in ſuo ſeruitio, & fructus in abſentia percipit.*

14 *Theologalis, ſeu Magiſtralis præbenda uacans, debet dari in commendam vni Canonico idoneo eiuſdem Capituli, donec titularis prouideatur.*

15 *Theologalis præbendæ collatio ſuſpendenda eſt, donec inueniatur Theologus ſecularis, cui fieri poſſit, & interim fructus omnes tradendi ſunt ſuperiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus ibi publicè doceat Sacram Scripturam.*

16 *Lectio Sacræ Scripturæ in Monaſterijs Monachorum, vbi id commodè fieri poteſt, haberi debet, ad quod per Epiſcopum ipſi Regulares compelli poſſunt.*

17 *Lectio Sacræ Scripturæ in Conuentibus Regularium poteſt haberi abſque licentia, ſeu examine ordinarij.*

18 *Sacram Scripturam docentes in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia fruuntur.*

19 *Abſens cauſa ſtudij diſtributiones quotidianas non percipit.*

20 *Abſens cauſa ſtudij, etiam obtenta licentia à Sede Apoſtolica, non excuſatur ab amiſſione diſtributionum quotidianarum.*

21 *Studētes vt percipere poſſint fructus præbendarum & beneficiorum ſuorum in abſentia, litteris operam dare debent in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate.*

22 *Studium generale dicitur illud, quod eſt erectum, & inſtitutum per Papam, Regem, ſeu Principem.*

23 *Scholares in Eccleſijs Cathedralibus, non gaudent eiſdem priuilegijs, ſicut ſtudentes in ſtudijs publicis, & Academijs.*

24 *Scholaſticorum priuilegijs non gaudent, qui non ſtudent, & ſcholas non frequentant, nec abſentes cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum percipiunt.*

25 *Abſentes cauſa ſtudij poſſunt percipere fructus ſuarum præbendarum, etiamſi plus quam duo Canonici ſint, dūmodo id ſtatus Eccleſiæ patiatur.*

26 *Studentes ius Canonicum eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes.*

27 *Docentes Sacram Scripturam, vel ius Canonicum, tunc percipiunt fructus præbendarum ſuarum, cum conducti, ſeu ſalariati docent, aut ratione ſtipendij, ſeu cathedræ, quam habent.*

28 *Studiorum cauſa nullus poteſt abeſſe, niſi de licentia ſui Prælati, etiamſi quis obtinuerit indultum à Sede Apoſtolica.*

29 *Ordinarius quibus concurrentibus teneatur dare licentiā Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habētibus, volentibus facere abſentiam cauſa ſtudij.*

30 *Parochiales Eccleſias obtinentibus poſt Concil. Tridentin.*

ſtuden-

ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur.

31 *Licentia vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij a ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus, non ſuffragatur vltra quinquiennium, a die quo cœpit ſtudere.*

32 *Docentes ius Canonicum, vel Sacram Scripturã quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent ullam temporis determinationem, ſed eo gaudent, quamdiu docuerint.*

33 *Docentes non tenentur licentiã obtinere ab Epiſcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, ſicut ſtudentes.*

EPISCOPVS QVIBVS in Eccleſijs curare debet vt Theologalis Præbenda, & lectio Sacræ Scripturæ habeatur?

ALLEGATIO LVI.

1 SAcræ Scripturæ lectio in ijs Eccleſijs haberi debet, in quibus præbenda, aut præſtimonium, ſeu aliud quocunque nomine nuncupatum ſtipendium pro Lectoribus Sacræ Scripturæ deputatum reperitur, Epiſcopis autem incumbit vt prædictum ſtipendium habentes munus hoc obire faciant, ſi vero nõ poſſint, vel nolint, vt pote quia idonei ad id non ſint, per alios ſuis ſumptibus id efficere Epiſcopus curabit.

2 In Eccleſijs autem Metropolitanis, vel Cathedralibus, & in Collegiatis quæ ſunt in aliquo inſigni oppido, etiam nullius diœceſis, ſi ibi Clerus numeroſus ſit, operam Epiſcopus dabit, vt lectio prædicta habeatur, & pro ſtipẽdio Theologi, qui Sacram Scripturam doceat, ſi nihil ſit præſcriptum, ei præbenda primo libere vacans tribuatur, etſi nulla, vel ſufficiens aliud adſit, Epiſcopus fructus alicuius ſimplicis beneficij aſſignabit: vel ſi neque hac ratione huic Theologo prouideri poſſit, tunc per eos, qui beneficia habent in ciuitate, & diœceſi, vel aliàs, vt commodius fieri poterit, Epiſcopus de Capituli conſilio huic prouidebit: non tamen ob hanc alia lectio omitti debet, ſed & ea habenda, ſi haberi conſueuerat: ita habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. cap. 1.*

3 Huiuſmodi præbenda primo vacatura, vt ſit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio, vt deciſum refert *Nicol. Garci. de beneſ. c. p. 5. cap. 4. numero 155.* Electio perſonæ ad huiuſmodi præbendam Theologalem pertinet ad ſolum Epiſcopum, collatio vero ad illos, ad quos antea ſpectabat, ita reſolutum fuiſſe teſtantur *Nicol. Garcia d. capit. 4. numero 162. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 9. §.*
4 *2. numero 83.* Intellige procedere quando talis prębenda vacaret in menſe ordinario, nam ſi vacaret in menſe Apoſtolico, vel alias eſſet reſeruata, ſeu affecta, electio perſonæ, & collatio ſpectaret ad Papam, ſicut dictum eſt de Pœnitentiaria, *Alleg. praced. num. 11.* ita *Nicol. Garcia d. cap. 4. numer. 164. Gonzal. vbi proximè*, quamuis *praxis Epiſcop. p. 1. verbo beneficium, §. 3. dub. 4. & verbo præbenda Theologalis, §. 4.*

5 Teneat electionem ad Ordinarium ſemper ſpectare, quod quidem in Regnis Coronæ Caſtellæ, & Legionis ſeruari audio, vbi in omnibus Eccleſijs Cathedralibus, & in nonnullis Collegiatis, canonicatus, & præbendæ Theologales lectionis Sacræ Scripturę prouidentur ab Epiſcopis per concurſum in quibuſcumque menſibus vacent indifferenter, ac ſi eſſent præbẽdæ Doctorales, & magiſtrales, & non conferuntur à Sede Apoſtolica, ſicut cætera beneficia, & referunt *Gonzal. d. §. 2. num. 86. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 165.* qui *num. 162. verſic. tertio* dicit deciſum fuiſſe ſupradicta procedere, etiam in Eccleſijs Collegiatis, quarum præbendæ ſunt de iure patronatus laicorum, quia etiã tunc deputanda eſt prima præbenda vacatura cõcurrentibus omnibus requiſitis, perſona tamen non erit nominanda ante vacationem, qua occurrente eius electio ad Epiſcopũ, ſi in ſuo menſe ordinario cõtingat, pertinebit, collatio vero ad quem legitimè ſpectabat ante prędictam deputationem. In regno tamen Fabricæ Canonicatus Theologalis eſt ſemper prouidendus per Ordinarium & Capitulum vni Theologo in quocunque menſe vacauerit, vt ſancitur in *rubric. de collat. §. 1.* & ibi *Rebuff. verbo Theologalem, & verbo teneantur.* refert *Gonzalez gloſſ. 9. §. 2. nu. 17.*

6 Arbitrio Epiſcopi relinquitur, quo tempore, & hora, & ſuper qua materia Theologalis Canonicus lecturus ſit, qui Concilio ſatisfaciet ſi Theologiam Scholaſticam legerit.

7 A cuius lectione tribus menſibus Iulij, Auguſti, & Septembris vacare poteſt, ita deciſum referunt *Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 156. & 157. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo legere 2.*

8 Dum in Eccleſijs huiuſmodi Canonici legerint, quamuis à ſeruitio chori abſentes ſint, poſſint de iure fructus percipere ſuorum Canonicatuum, exceptis quotidianis diſtributionibus: ex gratia tamen diebus, quibus legunt, habendi ſunt ſicut præſentes in choro, & inſeruientes, non modo pro illis horis, vt ſi manc legant, pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die, ita *deciſum a Sacra Congregatione* referunt *praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 3. nu. 9. verſic. ſimiliter Gõzal. ad regul. 8. Cancellar. §. 7. proœm. nu. 180. Nicol. Garcia de beneſic. p. 3. c. 2. nu. 118. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 23. l. 2. §. 2. de reſidentia, num. 68. Moneta de diſtribut. quotidia. p. 2. q. 10. nu. 27. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 495. & 498. in prima editione, & reſolut. 386. num. 6. & reſolut. 389. numer. 6. in ſecunda editione.*

9 Et quamuis toto die quo legit, habeatur pro præſente in choro, etiam quoad diſtributiones, nõ cẽſetur tamen præſens matutino, quod dicitur pro die ſequẽti in veſpere præcedenti, ſecundum conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum, prout reſolutum dicunt *Garcia d. c. 2. num. 118. Armendar. d. loco nu. 70. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Canonicus pag. 29.*

10 Præbenda, quæ fuit erecta, & deputata in Theologalem pro Theologo à ſequenti Canonico optari non poteſt, vt deciſum referunt *Moneta de optione Canon. c. 3. q. 6. num. 129. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 54. nu. 80.* vbi *num. 81.*

11 Reſoluit, quod ſicut Theologalis præbenda non poteſt ab alio optari, ita nec prębendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliã optare, vt deciſum fuit *in vna Aſten. 26. Februarij 1601.* prout refert *Nicol. Garcia in addit. ad d. c. 4. num. 134.* quia idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito *l. etſi contra tabulas 35. ff. de vulgari & pupillari ſubſtitut. l. fin. §. fin. de legat. 1.* cũ citatis in libello de principijs vtriuſque iuris *lit. O. nu. 13.* Intellige cum declarationibus ſupra adductis *Allegatione* præcedenti circa optionem pęnitentialis præbendæ.

12 Illud tamen aduertendum duxi quod Canonicus Theologalis, nec retento, nec dimiſſo officio poteſt optare aliam præbendam, quia ita dictum fuit in Rota *in vna Lucana optionis domus 24. Ianuarij 1607. coram D. Manzanedo*, quamuis contrariæ ſententiæ libentius adhæreat *Moneta de optione Canon. c. 4. qu. 1. à num. 11.* dicens melioribus niti rationibus, & ſeruatam audiri Mediolani in Eccleſia Sancti Nazarij in qua, qui prius Theologalem præbendam obtinebat, aliam optauit, ea ſimul cum onere, & officio legendi dimiſſa, quæ deinde alteri collata fuit, & deinde in *d. Lucana option. domus*, etiam reſolutum fuit quod facta ereptione prębendæ vacătis in Theologalem cum applicatione domus, quæ ſimul cum ea vacauit, non potuit poſtea talis domus optari ab alio virtute conſuetudinis, & ſtatuti optandi tam præbendas, quam domus, vigentis in dicta Eccleſia, &c. quæ reſolutio fuit poſtea confirmata in eadem coram eodem 13. Martij 1609.

13 Cũ Epiſcopus queat in ſuo ſeruitio occupare duos Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, & fructus in abſentia percipiant *cap. de cætero, cap. ad audientiam de clericis non reſidentibus*, poterit etiam occupare Canonicum Doctoralem, & Magiſtralem, vt fuit reſolutum in Rota *in vna Placentina fructuum 14. Martij 1550.* teſte *Put. deciſ. 294. lib. 3.* quem refert *Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 6. num. 257.*

14 Vacante Magiſtrali, ſeu Theologali præbenda, debet illa dari in commẽdam vni Canonico idoneo eiuſdem Capituli, donec titularis prouideatur, vt reſoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 8. nu. 36.*

15 Quando vero ſecularis clericus non reperitur tam pro Theologali præbenda, quam pro eius officio exequendo, collatio illius ſuſpendenda eſt donec inueniatur Theologus ſecularis, cui fieri poſſit, & interim nullus eſt deputandus cuſtos, aut curator fructuum ipſius præbendæ, ſed illi omnes tradendi ſunt Superiori alicuius ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus publicè in Cathedrali eccleſia doceat Sacram Scripturam, prout mandatur *Decreto Concil. d. c. 1.* atque imprimis neceſſaria ſubminiſtret de prędictis fructibus, quod reliquum fuerit in vſum Monaſterij conuertat, reſolutum refert *praxis epiſcop. part. 1. verbo præbenda Theologalis. §. 5. & in §. 2.* dicit etiam deciſũ, quod vbi viget conſuetudo, quod detur à Capitulo ſtipendium proprio Theologo, caſeruanda eſt, quod ſi illud etiam poterit Theologum reddere diligẽtiorem in ſui muneris functione, triennium eius conductionis ordinarius vna cum Capitulo præfinire debet.

16 In Monaſterijs Monachorum, vbi id commodè fieri poteſt, Sacræ Scripturæ lectio haberi debet, vt probat *Concil. Tridentin. d. cap. 1. verſic. in Monaſterijs, Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 73.* quapropter poterit Epiſcopus Regulares ſuæ diœceſis, vti à Sede Apoſtolica delegatus, compellere, vt lectionem Sacræ Scripturę in Monaſterijs ſuis habeant, ita reſoluunt *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 2. numero 59. Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. nu. 5. praxis noua Epiſcop. p. 2. cap. 3. num. 41. verſic. item,* vbi etiam refert *Paulum V.* felicis recordationis ordinaſſe, vt in omnibus Regularium domibus, ſeu Monaſterijs, lectio linguarum Hebraicæ, Græcæ, Latinę, & Arabicæ habeatur, & à Regularibus diligenter addiſcatur, Conſtitut. ſua incip. Apoſtolicæ ſeruitutis anno 1610. Kalendis Auguſti.

17 Ad illam lectionem Sacræ Scripturæ in conuentib. Regularium habendam non requiritur licentia, ſeu examen Ordinarij, prout refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo legere, & verbo licentia 3.* Hæc ſunt quæ veluti frequentiora de Theologalis præbendæ inſtitutione, & collatione adducere in præſentiarum operæpretium duxi, quorum occaſione opportunum iudicaui ſi aliqua de docentibus, vel ſtudẽtibus Sacram Scripturam in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate hic adducerem, quæ pro complemento huius *Alleg.* & faciliori Decreti *Concil. Trident. c. 1.* explicatione, ſequuntur.

18 Docentes Sacram Scripturam in Scholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum prębendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia à iure communi conceſſis plenè gaudent, & fruuntur, ita diſponit *Concil. Trident. d. c. 1. in fine*, id quod iure communi cautum fuit in *cap. vlt. de magiſtris*, ibi docentes vero, &c. vbi *Abbat. Rebuff. in praxi titul. de diſpenſat. de non reſid. num. 25. & in tractat. de priuileg. Scholar. priuil. 29. & 31. Horat. Luti. eodem tract. priuileg. 99. & 100. Fr. Emmanu. in ſumm. to. 1. cap. 33. num. 2. & tom. 2. cap. 36. num. 2. & in addit. ad Bullam Cruciatæ cap. 7. ad 4. concluſ. num. vigeſimoſeptimo. Nicol.* Garcia *dict. cap. 2. num. 54. Vega par. 1. cap. 36. caſu 41. Fuſc. de Viſitat. libro 2. cap. 9. num. decimo, Pet. Leſnaud. in tract. de priuileg. Doct. p. 2. §. 22. Iacob. Benn. in tract. de priuileg. Iuriſconſult. par. 1. priuileg. 15. nu. 1. Carol. de Graſſis in tract. de effectibus cleric. in prælud. à num. 106. Vgolin. de officio, & poteſtat. Epiſcopi c. 19. in princ. num. 6. & cap. 43. §. 2. Azori inſtitut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 4. q. 3. & cap. 5. quæſt. 1. & 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. §. 7. proœm. num. 180. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. collect. 446. Alex. Moneta de diſtribut. quotid. p. 2. q. 10. à princip.*

19 Diſtributiones tamen quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudij, vt probat *capu. licet de præbendis* ibi, nolumus tamen, vt quotidianas diſtributiones, quæ tantum reſidentibus in Eccleſijs, & his qui interſunt horis Canonicis, exhibentur, ei tribui faciatis, vt ibi adnotarunt *gloſſ. Abb.* & alij Doctores, alia *gloſ. verbo integre in d. cap. vlt.* & hoc procedit etiam poſt *Concil. Trident.* quod nihil circa hoc innouauit, & ita deciſum fuiſſe referunt *Ioan.* Guttier. *canon. libro ſecundo, capit. 15. num. duodecimo praxis epiſcop. p. 1. verbo diſtributiones quotidianæ §. 3. Gonzal. d. §. 7. proœm. à numer. 78. Garcia d. cap. 2. num. 112. Sandou. de officio eccleſ. p. 6. capit. 17. Quaranta in ſumma Bullarij verbo reſidentia verſicul. quod autem. Moneta d. cap. 10. numero 23. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 166. num. 17. Vgolin. d. cap. 19. §. 2. num. 6. Armendar. d. loco num. 67. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 495. in 1. edit. & reſolutio. 386. num. 3. in 2. edit.* Qui enim ſtudiorum cauſa quacunque facultate abſunt, nec diſtributiones quotidianas, eo ipſo abſentiæ tempore, nec vero illam præbendæ ſuæ partem tertiam in eius generis diſtributiones Trident. Decreti auctoritate iam conuerſam capere poſſunt, referunt deciſum *Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 386. num. 3. in fine, Moneta d. numero vigeſimo quarto,* itaut abſentia cauſa ſtudiorum etiam obtenta licentia à Sede Apoſtol. non excuſet ab amiſſione iſtius tertiæ partis detractæ, ſicut neque excuſat ab amiſſione diſtributionum quotidianarum, ita etiam *Armendar. d. loco n. 123. Gonzal. d. §. 7. proœm. nu. 179.*

20 Et aduertit *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 70. nu. 3.* quod quando præbenda eſt tenuis, & ferè omnes fru-

ctus

ctus conſiſtunt in diſtributionibus, abſens cauſa ſtudij lucratur etiam diſtributiones dempta tertia parte.

21 Debent huiuſmodi ſtudentes ad percipiendos fructus præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia litteris operam dare in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate, *c. tuæ de clericis non reſid. cap. 2. de priuileg. in 6. Lal. Zech. de Republ. eccleſ. tit. de cleric. numero 7. verſic. 28. Horat. Luc. ad fin. tract. de priuileg. ſchol. tit. de his qui gaudent priuilegijs Scholarium n. 23. Flores de Mena var. lib. 3. q. 24. num. 19.*

22 Et ſtudium generale illud dicitur, quod eſt erectũ, & inſtitutum per Papam, Regem, ſeu Principem, *Perez l. 1. titul. 10. libro primo Ordin. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 10. conſid. 32. Hortig. in patrocinio pro Caſaraug. gymnaſio p. 1. à num. 13. & par. 3. num. 2.* Vnde nõ ſufficit ſtudium, quod non eſt Vniuerſitas, quamuis in eo optimè legatur, & publice cuicunque audire volenti, quicquid dicat *Moneta d. quæſt. 10. numero decimoſeptimo.*

23 Hinc etiam Scholares in Eccleſijs Cathedralibus non gaudent eiſdem priuilegijs, ſicut ſtudentes in ſtudijs publicis, & Academijs, prout deciſum referũt *Nic. Garcia d. c. 2. nu. 17. Armendar. d. loco nu. 124.*

24 In ſtudijs autem publicis litteris operam dantes debent ſumma diligentia illis incumbere: otioſi enim, qui non ſtudent, & ſcholas minimè frequentant, non gaudent priuilegijs ſcholaſticorum, nec abſentes cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum percipiũt, iuxta reſoluta per *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa p. 1. nu. 213. Maſcard. de prob. concluſ. 1290. n. 9. cum ſeqq. Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 9. artic. 10. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij verbo reſidentia verſic. limita pag. 443.*

25 Hoc tamen priuilegio gaudebunt ſtudentes, licèt aliquando diuertant ad Curiam Romanam, neque ſemper ſtudeant, modo id faciãt pro maiori parte anni, *Moneta d. q. 10. n. 19. & nu. 20.* reſoluit numerũ Canonicorum, qui abſentes cauſa ſtudij percipere poſsũt fructus præbendarum non eſſe indiſtinctè reſtringendum ad duos Canonicos, ſed poſſe ad plures extendi, modo id ſtatus Eccleſiæ patiatur.

26 Quamuis *Concil. Trident. d. capit. 1.* prædictum priuilegium Scholaribus Sacræ Scripturę ſtudentibus cõcedere videatur, idem tamen eſt in ſtudente, vel docente ſacros Canones, vel ius Canonicum, vt per *Abb. in capit. tuæ fraternitatis numero quinto, & ſexto, de cleric. non reſid.* Nicol. Garcia *d. capit. 2. numero 65. Moneta d. capit. 10. numero quarto & numero 21.* reſoluit clericum, qui abeſt cauſa ſtudij in iure Ciuili percipere fructus in abſentia, dummodo nõ ſit Sacerdos, Archidiaconus, Decanus, Præpoſitus, Cantor, vel perſonatum habẽs, nam his prohibitum eſt ſub pœna excommunicationis ipſo facto leges, & phyſicam audire, vt habetur in *cap. fin. ne clerici, vel Monachi, Carol. de Graſſis de effect. cleric. effectu 29. à numero 1.* quare ſuper hoc erit ab huiuſmodi clerico impetrãdum ſpeciale priuilegium. Et redeundo ad noſtrum inſtitutum dico, quod ex eo prædictum priuilegium Scholaribus Sacræ Scripturæ ſtudẽtibus conceſſum procedit in ſtudentibus iuri Canonico, quia hodie ad Eccleſiam bene regendam non minus prodeſt ius Canonicum, quã Theologia *Iacob. Bennen in tract. de priuileg. Iuriſconſult. priuileg. 15. nume. 4. p. 1. Carol. de Graſſis de effect. cler. in prælud. nu. 95. cum ſeqq.*

27 Quoad docentes vero id videtur intelligendum de ijs, qui docent conducti, ſeu ſalariati, aut ratione ſtipẽdij, ſeu Cathedræ, quam habent, non vero de ijs, qui ſponte, aut voluntariè legunt ſine ſtipendio, & Cathedra, niſi legant cum licentia vniuerſitatis, ſeu clauſtri, ſiue collegij Doctorum; nam in *d. c. vlt. de Magiſtris, & in Concil. d. c. 1.* ſolum requiritur, quod publicè in ſcholis doceant ſeu legant, & ne quilibet hoc titulo, velit ſe à reſidentia excuſare, requiritur licẽtia Vniuerſitatis, ſeu clauſtri, quæ non debet dari niſi ijs, qui apti, & vtiles videantur ad docendum, ita refert deciſum *Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 59. & 60.*

28 Nullus ſtudiorum cauſa poteſt abeſſe niſi de licẽtia ſui Prælati, *capit. cum ex eo de elect. in 6. capit. tuæ fraternitatis de clericis non reſid.* ibi, Canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum, vt in abſentia ſua fructus percipiant præbendarum, iuxta primum intellectum quem affert ibi *gloſſ. 1.* verbo indultum, hoc eſt indultum ab Epiſcopo, vel etiam in ijs verbis ſequentibus accepta licentia, ſe ad villas transferunt, iuxta ſecundum intellectum eiuſdem, *gloſſ.* ibi, iuncta expoſitione *Abb.* ibidem, & aliorum ad verb. accepta licentia, quaſi licentia ſit accipienda etiam à Prælato, cum quis ea de re indultum obtinuit à S. Sede Apoſt. huiuſmodi enim licentia Prælati requiritur ne indociles, & inepti ſe conferrent ad ſtudia contra mentem iurium id permittentium, & ne multitudo nimia in detrimentum, & diminutionem ſeruitij Eccleſiæ abſit, & ita poſt multos quos refert, reſoluit *Nic. Garc. d. cap. 2. num.* 88. & declarauit *Pius IV.* ſua Conſtit. incip. *Sanctiſſimus, die 24. Nouembris 1564.*

29 Diſpenſationes, & indulta de percipiendis fructibus præbendarum, & beneficiorum, in abſentia cauſa ſtudij, quę à ſacra Pęnitentiaria, vel Sede Apoſtol. concedi, & emanare cõtigerint, nequaquam huiuſmodi abſentibus ſuffragari, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum, in quibus ſingula beneficia huiuſmodi conſiſtunt, conſenſus gratis pręſtandus ad id accedat, refert *Moneta d. q. 10. n. 9.* Vnde in canonicatibus, & alijs beneficijs non curatis reſidentiam requirentibus tenebitur Ordinarius dare licentiam abſentibus ratione ſtudij, dummodo in petentibus concurrant requiſita de quibus ſupra, ac vt in publico, celebrique gymnaſio Theologię, vel ſacris Canonibus ſtudeant, & minores ſint 30. annis, prout deciſum referunt Garcia *d. c. 2. nu. 82. & 86. Armend. in add. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. de abſentia nu. 21.*

30 Obtinentibus tamen parochiales Eccleſias poſt *Concil. Trident.* ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur, deciſum referunt poſt *Gonzal. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam verbo reſidentia, verſ. item limita, Farin. deci. 29. in nouiſſ. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 3. collect. 563. in med. & in praxi fori eccleſ. deciſ. 502. in fine in 1. edit. & reſolut. 395. in fine in 2. edit. item & deciſ. 364. in 1. editione, & reſolut. 31[illegible]. nu. 1. in fine in 2. edit.* & conſtitutum eſt *in Concil. Brachar. 4. act. 3. c. 9.* Ideo parocho cauſa ſtudiorum licentia hodie danda nõ eſt, quia per Concil. non admittuntur, niſi qui per concurſum magis idonei fuerint iudicati, referunt deciſum *Garcia. d. c. 2. nu. 81. Armendar. d. loco nu. 122.*

31 Licentia hæc, vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus, non ſuffragantur vltra quinquennium à die, quo cœpit ſtudere, prout de iure probat text. *in d. capit. vlt. de Magiſtris,* & ex eo tradunt Garcia *d. capit. 2. numero 105. Moneta*

d.q.10.nu.24. vbi nu.15. nititur reſpondere ad text. in *c.ex eo de elect.in 6.* quo attento videtur extendi ad ſeptennium, referuntur deciſum *Salzed. ad Bernardum in pract.crim.c.53.incip. In nullo beneficio reſident. Armēdar.d.loco nu.99.& 102.*

32 Sed id referendum non eſt ad docentes, nā ipſi quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent quamdiu docuerint, vt patet ex *Concil. Trident.d.c.1.& ex d.cap. vlt.de Magiſtris*, vbi *Abb.nu.4.& 5.* quem refert, & ſequitur *Moneta d.q.10.nu.16.*

33 Nec etiam in docentibus requiritur licētia Epiſcopi, ſicut in ſtudentibus prout ſibi deciſum fuiſſe refert *Nicol.Garcia.d.c.2.nu.559. ad quartum.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum omnium in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios, & in iure ea conferendi fundatam habent intentionem.*

2 *Beneficia in quolibet menſe vacantia poterant olim conferre Epiſcopi.*

3 *Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ eſt Summus Pontifex.*

4 *Orbem totum pro propria diœceſi habet Summus Pontifex.*

5 *Epiſcopus Epiſcoporum dicitur Summus Pontifex.*

6 *Ordinarius Ordinariorum eſt Summus Pontifex, concurritque cum omnibus ordinarijs.*

7 *Summus Pontifex in beneficialibus liberam, ac pleniſſimam habet poteſtatem.*

8 *Beneficia omnia reſpectu Summi Pontificis ſunt manualia, & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis.*

9 *Summus Pontifex quamuis tranſtulerit poteſtatem in Epiſcopos conferendi beneficia ſuarum diœceſium, penes ipſum tamen maior remanſit.*

10 *Summus Pontifex etiam in menſibus, quos ordinarijs conceſſit, ſi præueniat in conferendo, valet eius collatio.*

11 *Præueniendi voluntas colligitur ex clauſula contenta in litteris dummodo tempore data nō fuerit alicui ius quæſitum.*

12 *Papa, & ordinarius ſi alicui conferant beneficium cum eadem data, & die, ſi prouiſus ab ordinario ſit in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda.*

13 *Collatio facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet, cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis.*

14 *Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab ordinario, ſi non apparet de prioritate, præfertur, qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis.*

15 *Beneficij collatio facta vna die à Papa, & ordinario, præualet collatio ordinarij, ſi in ea appoſita ſit hora, & in collatione Papæ non.*

16 *Papa etiam quod prouideat in menſibus alternatiuæ, non eſt neceſſaria illius derogatio.*

17 *Papa Ordinariam poteſtatem conferendi beneficia per reſeruationes coarctare poteſt.*

18 *Reſeruationes generales, & ſpeciales quæ dicantur.*

19 *Reſeruata ſunt diſpoſitioni Roman. Pontif. omnia beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam, vel in Curia.*

20 *Ordinarius ſi prouideat de beneficio quod vacauit in Curia prouiſus non habebit titulum coloratum.*

21 *Vacare apud Sedem Apoſtolicam quando dicatur beneficium, vt ſit reſeruatum?*

22 *Beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacare dicuntur nō ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa.*

23 *Reſignātes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa ſi moriantur extra Curiā ambo, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in curia vacare dicuntur.*

24 *Beneficia in curia vacare dicuntur quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur.*

25 *Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non dicuntur vacare in curia, vt diſpoſitioni Summi Pontif. reſeruentur.*

26 *Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur in reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſa, quamuis adſint in reſeruatione verba illa, ad cuiuſcumque collationem, prouiſionem, electionem, præſentationem, &c.*

27 *Beneficia, quæ ſunt mixta Iuriſpatronatus clericorum, & laicorum, cum ad hoc propoſitum laicalia cenſeantur, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curia vacantium.*

28 *Beneficia Iuriſpatronatus laicalis competens ex priuilegio, vel præſcriptione, non tamen ex fundatione, conſtructione, vel dotatione, dicuntur vacare in curia.*

29 *Beneficia regularia non veniunt in reſeruatione vacationis in Curia.*

30 *Beneficia curam animarum habentia ſi vacent in curia ante collationem Apoſtolica Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet.*

31 *Beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curia vacantium, niſi etiam curiam ſequantur, & curiales exiſtant.*

32 *Beneficia de Vrbe non comprehenduntur ſub reſeruatione de beneficijs vacantibus apud Sedem Apoſtolicam.*

33 *Beneficia diſpoſitioni Romani Pōtificis reſeruantur per ſolam appoſitionem ſuæ manus, quamuis inutiliter factā.*

34 *Papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda per talem ſignaturam, voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare.*

35 *Beneficia vacantia, Sede Epiſcopali vacante cuiuſcunque ſpeciei, & qualitatis ſint, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.*

36 *Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæreſis cum cura, & ſine cura, ſecularia, & Regul. reſeruantur Summi Pontif. diſpoſitioni.*

37 *Prouiſio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæreſis an ſit valida ante ſententiam criminis declaratoriam? oſtenditur.*

38 *Beneficia per crimen hæreſis an vacent ipſo iure, vel poſt ſententiam latam? oſtenditur.*

39 *Beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontif.*

40 *Beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus ad nouam Romani Pontif. prouiſionem pertinent.*

41 *Beneficia quæcunque recepta in confidentiam vacant ipſo iure, & ſunt Apoſtolicæ Sedi reſeruata.*

42 *Beneficia quæcunque recepta in confidentiam non ſolū vacant ipſo iure, ſed etiam, quæ obtinebat confidentiarius.*

43 *Beneficia parochialia collata non ſeruata forma Conc. Trident. ſeſſ.24. de reform.c.18. ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*

44 *Beneficia, quæ intra ſex menſes à die, quo nouit beneficium vacare, ordinarius conferre noluit, & ſimiliter Archiepiſcopus, ſtatim ad Papam deuoluuntur.*

45 *Beneficia omnia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur, cum Decreto, quod prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes dimittere teneatur, illis elapſis, non facta huiuſmodi dimiſſione, Sedi Apoſtolicæ reſeruantur.*

46 *Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum reſeruantur Sedi Apoſtolicæ.*

47 *Beneficia vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente in curia, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.*

48 *Subrogatio in iuribus defuncti ſpectat ad Papam.*

49 *Beneficia litigioſa ad effectum, vt Ordinarius non poſſit prouidere, dici poſſunt diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruata.*

50 *Canonic. & præbenda Metropolitanæ Cæſarauguſtæ in mẽſibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ.*

51 *Beneficia conſiſtentia in Vrbe ſoli Papæ, veluti Epiſcopo Roman. reſeruantur.*

52 *Beneficia collata à Cardinalibus vigore ſuorum indultorum reſeruantur Summo Pontific. quando intra ſex menſes prouiſi, à Sede Apoſtolica nouas prouiſiones non impetrauerint.*

53 *Beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camalduleñ. ſunt reſeruata diſpoſitioni Romani Pontif.*

54 *Beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in menſibus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, ſunt reſeruata Summo Pontifici.*

55 *Beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana curia, eorumque iudices, Aduocatos, & Procuratores, teſtes, vel Notarios, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.*

56 *Beneficia illorum, qui ſe ipſos examini pro alijs ſupponunt, reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ.*

57 *Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtol.*

58 *Papa quilibet initio ſui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo conſtituit.*

59 *Cancellariæ regulas aliquas tulit, eaſque in ſcriptis redegit primus omnium Ioannes XXII.*

60 *Cancellariæ regulæ expirant morte cuiuſque Pontificis, reuiuiſcuntque per nouos Papas renouata.*

61 *Cancellariæ regula quælibet facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem.*

62 *Cancellariæ regulæ, vt ligent non eſt neceſſaria illarum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ ligant, quamuis publicatæ non ſint.*

63 *Regula prima Cancellariæ refertur.*

64 *Reſeruationes, quæ continentur in prima parte Extrauag. ad regimen, de præbendis inter communes.*

65 *Beneficia vacatura per depoſitionem, priuationem, tranſlationem, ac muneris conſecrationis ſuſceptionem authoritate Apoſtolica factas, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis in dict. Extrauagant. ad regimen.*

66 *Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel Monaſteriorum regimina ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontificis in dicta Extrauag. ad regimen.*

67 *Beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam.*

68 *Beneficia prouiſi per Romanum Pontificem ad Epiſcopatum ſtatim quod ad eum promotus eſt, poſſunt conferri tanquam vacantia, non expectata conſecratione.*

69 *Beneficia, obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Epiſcopatum.*

70 *Beneficiorum ſub retentione, quæ alias vacabant per promotionem ad Epiſcopatum, non comprehenditur facultas transferendi penſiones.*

71 *Beneficia etiam ſimplicia vacant per promotionem ad Epiſcopatum.*

72 *Præceptoria militiæ, & Ordinis ſancti Ioannis Hieroſolymitani vacant per promotionem ad Epiſcopatum.*

73 *Penſiones vacant per promotionem ad Epiſcopatum.*

74 *Beneficia promoti ad Epiſcopatum in terris infidelium exiſtentem, ſeu titularis, cum per eum non ſtet aſſequi illius poſſeſſionem, non vacant.*

75 *Epiſcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet niſi ex diſpenſatione Papæ.*

76 *Epiſcopo titulari, vel cui renunciauit Epiſcopatui facta collatio præſertim de beneficijs ſimplicibus, valet.*

77 *Beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, dignitatum, &c. auctoritate Apoſtolica promiſſorum diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſeruantur.*

78 *Dimiſſio facienda virtute decreti appoſiti per Summum Pontificem, videlicet vt ipſe Orator infra duos menſes à die habitæ poſſeſſionis ſecundi, primum dimittat beneficium, debet eſſe pura, & ſimplex, & non poteſt prędicto decreto ſatisfieri per æquipollens.*

79 *Beneficia vacantia per execrabilitatem diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruantur.*

80 *Beneficia de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Cõcilij Tridentini decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum reſeruantur Summi Pontif. diſpoſitioni.*

81 *Regula ſecunda Cancellariæ refertur.*

82 *Ratio cur hęc Regula ſecunda addita fuit de nouo à Sanctiſſimo Domino Noſtro Greg. XV. aſſignatur.*

83 *Declaratio reſeruationis beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorum refertur.*

84 *Regula tertia Cancellariæ refertur.*

85 *Patriarchales Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſiæ diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruantur.*

86 *Epiſcopales Eccleſię, quæ ſunt iuriſpatronatus regij, non cõprehenduntur ſub reſeruatione prędictæ regulæ tertię.*

87 *Iuſpatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non cenſetur derogatum, niſi ſpecialis de illo mentio fiat.*

88 *Epiſcoporum nominatio, Luſitanię, Hiſpaniæ, & Galliæ Regibus iuriſpatronatus titulo competit.*

89 *Hiſpaniarum Rex quamuis ſit patronus Cathedralium in Hiſpania exiſtentium & præſentes ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem Eccleſiis Cathedralibus conſiſtentium.*

90 *Beneficia vacantia tempore vacationum Epiſcopatuum reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis, etiamſi ad Epiſcopum ſpectaret electio, nominatio, ſeu præſentatio, & collatio, vel inſtitutio ad alium: limitatur hoc in tribus caſibus ibi relatis.*

91 *Abbatiæ monaſteriorum, quæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ ſint?*

92 *Beneficia vacantia poſt renunciationem Epiſcopatus à Papa admiſſam, vel poſt tranſlationem ad alium Epiſcopatum, quando Sedi Apoſtolicæ reſeruata cenſeantur.*

93 *Cardinales an comprehendantur ſub reſeruatione Regulæ tertiæ Cancellariæ.*

94 *Regula quarta Cancellariæ refertur.*

95 *Dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis iuxta Prouinciarum, & Eccleſiarum conſuetudinem dignoſci poſſunt.*

96 *Decanus in fere tota Hiſpania in Eccleſia Cathedrali poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet.*

97 *Prior in aliquibus Hiſpaniæ partibus Collegiatarum Eccleſiarum principalis dignitas dicitur, in alijs vero vocatur Abbas, alibi Prępoſitus.*

98 *Dignitates, quæ reſeruantur in regula quarta Cancellariæ, debent eſſe maiores, ſeu principales actu.*

99 Di-

99 Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione, & nondum purificata non cadit ſub reſeruatione Regulæ quartæ.

100 Dignitas tantum vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reſeruata eſt per Regulam quartam Cancellariæ.

101 Dignitates ſi duæ ſint æque maiores in Cathedralibus, & æque principales in Collegiatis ambæ erunt reſeruatæ.

102 Dignitas vna tantum ſi adſit maior in Cathedrali, hæc erit reſeruata.

103 Prioratus, Præpoſituræ, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac Præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, ſed non Militarium, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ quartæ Cancellariæ.

104 Dignitates principales Regularium Conuentualium, ſeu Monaſteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates, reſeruantur Regula quarta Cancellariæ.

105 Prioratus, & dignitates Conuentuales, non Clauſtrales, cadunt ſub reſeruatione Regulæ quartæ Cancellariæ.

106 Familiares, & continui commenſales Papæ ad effectum reſeruationis Regulæ quartæ Cancellariæ, qui dicantur?

107 Familiares familiarium habentes partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, an dicantur eius familiares?

108 Familiares Cardinalium, qui dicantur?

109 Cohabitare non dicitur, qui ſtat in eadem domo, niſi ad eandem menſam, & conuictum moretur.

110 Familiares domeſtici dicuntur, etiamſi aliquando abeſſe pro dominorum negotijs gerendis contingat.

111 Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expenſas, ſeu partem non vt familiares, & ſeruitores, ſed vt amici, aut conſanguinei.

112 Vicarij, ſeu Promiſſores Cardinalium in eorum Epiſcopatibus, an dicantur eorum familiares?

113 Familiarij beneficium dicitur reſeruatum, etiamſi is mortis ſuæ tempore familiaris eſſe deſierit.

114 Familiaris habens beneficium reſeruatum ratione familiaritatis in Eccleſia, in qua adeſt conſuetudo optandi, an poſſit eo dimiſſo, quod habet, optare aliud, & optatum, an maneat reſeruatum?

115 Regula quinta Cancellariæ refertur.

116 Collectoris, vel Subcollectoris officij exercitium, an requiratur, vt eorum beneficia ſint reſeruata? reſoluitur ſub diſtinctione.

117 Subcollectorum beneficia impetrans vt reſeruata, ſufficit probare ſubcollectoriam, aduerſario vero incumbit onus probandi pluralitatem, cum ſit præſumptio de vnitate.

118 Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reſeruata ſunt, etiamſi ibi ſit Collector generalis.

119 Subcollector vnus ſi ſit in ciuitate, et alius in diœceſi, neutrorum beneficia comprehenduntur ſub reſeruatione regulę quintæ Cancellariæ.

120 Subcollector vnicus debet tantum eſſe in tota diœceſi cum ſuis ciuitatibus, vt eius beneficia reſeruata cenſeantur.

121 Beneficia omnium Subcollectorum ſunt reſeruata, ſi deputantur in aliqua ciuitate, vel diœceſi ſucceſſiue, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuerit.

122 Subcollectorem ſecundum deputando quis, primum tacite reuocare videtur.

123 Beneficia omnia Collectorum, ſeu Subcollectorum quæ habuerunt tempore officij ſunt reſeruata, etiamſi ante officium illa obtinuiſſent.

124 Subcollectoria non requiritur, vt probetur per ſcripturam, ſed ſufficit dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, niſi ageretur de probanda facultate, vt ſoluere debentes, cautè ſoluant.

125 Subcollectoria ad effectum probandi reſeruationem non probatur per teſtes de communi reputatione, & publica voce, & fama.

126 Subcollector debet eſſe Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alias in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus tempore deputationis.

127 Regula ſexta Cancellariæ refertur.

128 Curia Romana an ſit vbi eſt Papa, vel an potius vbi eſt cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum audientia? oſtenditur.

129 Regula ſeptima Cancellariæ refertur.

130 Cubicularij honoris nuncupati beneficia diſpoſitioni Summi Pontificis ſunt reſeruata, quod de nouo additum eſt à S.D.N. Gregorio Decimo quinto.

131 Curſores Papæ, qui dicantur?

132 Regula octaua Cancellariæ refertur.

133 Beneficia Eccleſiarum ſancti Ioannis Lateranenſis, ac ſancti Petri, & beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reſeruauit cum ſit Vrbis Epiſcopus? oſtenditur.

134 Clericatus, ſeu beneficiatus Eccleſiarum ſancti Ioannis Lateranenſis, & ſancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non comprehenduntur ſub reſeruatione Regulæ octauæ.

135 Cardinales à curia Romana ſine legitimo Romani Pontificis conſenſu abeſſe non poſſunt.

136 Cardinalium officium eſt Papæ aſſiſtere, & ob id pars corporis ipſius dicuntur.

137 Cardinales obtinentes Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, & in eis reſidentes ſolent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, &c. conceſſis Cardinalibus præſentibus in Curia gaudeant.

138 Decretum irritans in fine regulæ octauæ Cancellariæ poſitum, non ſolum refertur ad omnia contenta in illa regula, ſed etiam ad omnes regulas præcedentes.

139 Decretum reſeruationis impedit reſtitutionem in ſpolio, & manutentionem.

140 Regula nona Cancellariæ refertur.

141 Beneficium Eccleſiaſticum vt dicatur, quæ conditiones requirantur?

142 Capellaniæ, ſeu Oratoria, quæ ſunt fundata abſque Epiſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non ſunt beneficia Eccleſiaſtica.

143 Capellania erecta auctoritate Summi Pontificis, vel Epiſcopi ſunt beneficia Eccleſiaſtica.

144 Iuſpatronatus mixtum quando cadat ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, oſtenditur.

145 Præbendę temporales, quæ nihil ſpiritualitatis habent, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonę Cancellariæ.

146 Vicariæ temporales, & non perpetuę, quę non dantur in titulum, non veniunt ſub reſeruatione regulę nonę Cancellarię.

147 Vicaria temporalis, ſeu ad nutum amouibilis non eſt beneficium.

148 Hoſpitalia appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ.

149 Præſtimonia qualia veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonę Cancellarię, oſtenditur.

150 Penſio reſeruata ſuper beneficio non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, niſi conſtitueretur

ad

ad particulare alicuius commodum, ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, vt deinceps ſit beneficium eccleſiaſticum.

151 *Penſionem habens, & incedens in habitu, et tonſura gaudet fori priuilegio.*

152 *Beneficia manualia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

153 *Collationem beneficiorum ſibi Papa reſeruans, videtur intelligere proprie de collatione, quæ ſit perpetuo de beneficio.*

154 *Commenda non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

155 *Beneficia de menſa non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ.*

156 *Coadiutoria non venit in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

157 *Coadiutor dum viuit coadiutus, non habet ius in re, ſed ad rem.*

158 *Beneficia vnita acceſſorie non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ, ſecus ſi ſint vnita æque principaliter.*

159 *Beneficium curatum, vt dicatur, quæ concurrere debeant?*

160 *Cura animarum non infertur per actum baptizandi.*

161 *Beneficium curatum non dicitur ex iure ſepeliendi.*

162 *Parochialis Eccleſia non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas.*

163 *Beneficium curatum poteſt dici, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris.*

164 *Collegiata Eccleſia habens curam animarum, talis cura non pertinet ad ſingulos Canonicos illius, ſed ad totum Collegium vnicam perſonam Rectoris repræſentans.*

165 *Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum.*

166 *Curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus.*

167 *Beneficia omnia præſumuntur ſecularia, niſi Regularia probentur.*

168 *Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerentur, vel illa, quæ per quadraginta annos conſueta ſunt regi per viros Regulares.*

169 *Vltimus rei ſtatus in beneficialibus inſpicitur.*

170 *Beneficia Regularia Regularibus conferri debent.*

171 *Beneficia Regularia non poſſunt conferri nouitijs, ſed expreſſe profeſſis.*

172 *Beneficia Regularia defectu Regularium ſecularibus conferri poſſunt.*

173 *Equites Capellani Religionis ſancti Stephani Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt.*

174 *Milites Regulares militiæ ſancti Iacobi de Spatha, alijque huiuſmodi, non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, capaces ſunt beneficiorum ſecularium.*

175 *Prioratus Religionis ſancti Auguſtini, & ſancti Dominici, & alij ſimiles, quia non ſunt perpetui, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

176 *Beneficia omnia cuiuſcunque generis & qualitatis fuerint, & vbicunque exiſtentia comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

177 *Dictio, qualitercunque, eſt vniuerſalis, & comprehendit maiora expreſſis.*

178 *Canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellar.*

179 *Beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata, non includuntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

180 *Beneficium monoculare comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellar.*

181 *Beneficia creata, & fundata poſt promulgationem Regulæ nonæ Cancellar. comprehenduntur ſub illius reſeruatione.*

182 *Beneficia vbicunque exiſtentia, ſiue in Eccleſiis Patriarchalibus, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, ſiue alias, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

183 *Menſium quilibet, de quibus in regula nona Cancellariæ terminatur in media nocte vltimi diei.*

184 *Nox media erit, vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis, etiam ante finitos pulſus illius horæ.*

185 *Nox media, vbi ſunt plures horologij, regulatur ſecundum horologium parochiæ ſeu viciniæ.*

186 *Horologio illi ſtandum eſt, duobus ſtantibus, quod fauori magis adhæreat, pluribus vero ſtantibus illis credendum quæ numero vincunt, & certiora eſſe ſolent, quam alia.*

187 *Nox media, vbi non eſt horologium, ex galli cantu regulari poteſt.*

188 *Beneficium ſi vacet circa mediam noctem vltimi diei, ita vt minime conſtare poſſit, an fuerit finitus vnus menſis Apoſtolicus, & cœptus alius Ordinarius, prouiſus à quo debeat præualere, oſtenditur.*

189 *Beneficium vacans in menſe Ordinarij poteſt ab ipſo Ordinario conferri cœpto iam menſe Apoſtolico.*

190 *Regula nona Cancellariæ non eſt perpetua, ſed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris.*

191 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, ſeu Regis expirat.*

192 *Sede Apoſtolica vacante omnes menſes ſunt Ordinarij.*

193 *Beneficia conſiſtentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

194 *Beneficia renuntiata in manibus Ordinarij non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancell.*

195 *Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancell.*

196 *Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem non comprehenditur in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

197 *Electus, ſeu præſentatus ad aliquod beneficium acquirit tantum ius ad rem.*

198 *Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud.*

199 *Beneficium vacat per obitum beneficiarij, ita vt ſi miraculoſe reſurgeret, non recuperaret illud.*

200 *Beneficij ius, titulus, & poſſeſſio amittitur per renunciationem.*

201 *Beneficium vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis, quod quando verum ſit, oſtenditur.*

202 *Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præſenti, etiam non ſequuta copula.*

203 *Beneficium ita vacat per matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij.*

204 *Beneficium vacat per matrimonium etiamſi vxor non illo conſummato religionem ingrederetur.*

205 *Clericus per matrimonium amittit acceſſus, & regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia.*

206 *Penſio eccleſiaſtica per contractum matrimonium amittitur.*

207 Be-

207 *Beneficium amittitur ipſo iure per matrimonium etiam irritum ob conſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, quod ibi limitatur aliquibus caſibus.*
208 *Beneficium ipſo iure vacat per ingreſſum religionis, ſequuta profeſſione, non antea.*
209 *Eccleſia Parochialis vacat ipſo iure, ſi is, qui eam aſſequutus eſt, intra annum Sacerdotio non initietur.*
210 *Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni.*
211 *Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam, litteris tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo.*
212 *Electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentata non conſenſerit electioni vacat Prælatura.*
213 *Electus ſi intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum, non petierit confirmationem, ipſo facto priuatur iure ſibi per electionem quæſito.*
214 *Electus, vel præſentatus quando ante confirmationem, vel inſtitutionem per ſe, vel per alium adminiſtrauerit, eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat, vt prius.*
215 *Beneficium vacat ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam.*
216 *Beneficium vacat ipſo iure per malitiam ſequutam.*
217 *Beneficium non ſolum vacat ipſo iure, ſed etiam penſio illius, qui tonſuram, & habitum clericalem non aſſumit.*
218 *Beneficium vacat ipſo iure per electionis caſſationem.*
219 *Beneficium vacat per poſtulationem, vel repulſionem.*
220 *Beneficij ius eo ipſo perdit quis per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem illius.*
221 *Beneficium vacat per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali, & quomodo hoc procedat, oſtenditur.*
222 *Beneficium vacat ipſo iure per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario, poſtquam beneficiatus monitus fuerit.*
223 *Titulum probare, & oſtendere tenetur poſſeſſor etiam pacificus.*
224 *Ordinarius poteſt non obſtante regula de triennali poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem.*
225 *Tituli beneficiorum eccleſiaſticorum non acquiruntur præſcriptione.*
226 *Beneficium vacat ipſo iure per alienationem rerum Eccleſiæ ſine ſolemnitate facta in Extrauag. Ambitioſæ paragraph. inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis.*
227 *Beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto.*
228 *Beneficium an vacet ipſo iure propter crimen hæreſis? oſtenditur.*
229 *Hæreticorum filij ac nepotes non ſunt priuati, nec priuandi beneficijs antea obtentis.*
230 *Beneficia quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipſo iure.*
231 *Beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſę vacat ipſo iure.*
232 *Simonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure.*
233 *Beneficium vacat ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis.*
234 *Beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtol. vacat ipſo iure.*
235 *Beneficia percutientis Cardinalem vacant ipſo iure.*
236 *Cardinalem offendentium filij, ac nepotes priuantur omnibus beneficijs, & dignitatibus eccleſiaſticis, & ad illas impoſterum obtinendas efficiuntur inhabiles.*
237 *Beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum vacant ipſo iure.*
238 *Aſſaſſini benefic. vacant ipſo iure.*
239 *Beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ vacant ipſo iure.*
240 *Verbum, amittat, an contineat ſententiam ipſo iure latam?*
241 *Beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec reſignauerit ſuum beneficium, vacat ipſo iure.*
242 *Beneficia committentis crimen ſodomiæ vacant ipſo iure.*
243 *Reſignans quando non ſuperuixit per viginti dies, iuxta regulam 19. Cancellariæ, vacat beneficium, ponuntur etiam declarationes ad prædictam regulam.*
244 *Beneficium ob non publicationem reſignationis vacat ipſo iure.*
245 *Beneficium curatum ob non ſeruatam formam Conſtitut. Pij V. vacat ipſo iure.*
246 *Examini ſe ſupponentes pro alijs amittunt ipſo iure beneficia.*
247 *Beneficium per depoſitionem, & priuationem vacat ipſo iure.*
248 *Beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipſo iure.*
249 *Beneficia retinentis indebitè ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis vacant ipſo iure.*
250 *Beneficia offendentium litigantes in Romana curia, eorumque Iudices, Aduocatos, &c. vacant ipſo iure.*
251 *Beneficia per confidentiam vacant ipſo iure.*
252 *Priuatio beneficij ipſo iure non inducitur niſi in caſibus à iure expreſſis.*
253 *Beneficium quando vacat ipſo iure vacat in ipſo met puncto, quo actus, vel delictum fit, per quod talis pœna imponitur.*
254 *Delictum committens per quod priuatur ipſo facto beneficijs, ita illorum amittit titulum, vt ea in conſcientia teneatur dimittere ante ſententiam.*
255 *Beneficium quo quis eſt priuatus ipſo iure ſtatim non expectata ſententia poteſt conferri, ſeu impetrari.*
256 *Beneficijs priuatus ipſo iure non poteſt ea in fauorem alicuius reſignare.*
257 *Beneficia iuriſpatronatus eccleſiaſtici comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonę Cancellarię.*
258 *Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub reſeruatione regulæ nona Cancellarię comprehenduntur.*

EPISCOPVS QVÆ BEneficia poſſit conferre?

ALLEGATIO LVII.

1 OMnis iuriſdictio, & poteſtas diſponendi de beneficijs à principio non Apoſtolis, ſed Petro, illorũ Principi, à Chriſto data fuit, *c. ita Dominus, §. hunc enim, diſtinct. 19. c. fi. diſtinct. 11. c. in nouo, diſtinct. 21. Gomeſ. in tract. de expectatiuis, nu. 10.* ideo ſolus Papa initio naſcẽtis Eccleſiæ ordinauit, & inſtituit dignitates, & alia Eccleſiaſtica beneficia, *cap. 1. & 2. diſtinct. 22. Selu. in tractatu de benefic. p. 2. quæſt. 22. nu. tertio,* quia ſunt de iure poſitiuo

poſitiuo inſtituta, *Nicol. Garcia. de benefic. part. 5. cap. 1. num. tertio*, & conſequenter ad ſolum Papam ſpectabat collatio omnium beneficiorum in Vrbe, & in toto Orbe, *Selu. dicto num. tertio. Flamin. de reſignation. Libro primo quaſt. 10. num. 47.* Deinde Summus Pontifex conceſſit Archiepiſcopis, & Epiſcopis facultatem, vt quilibet in ſua diœceſi beneficia ibidem exiſtentia conferre poſſet, *capit. decreto*, ibi, quæ vices ſuas, &c. *capit. qui ſe ſcit, in principio 2. quaſt. 6. Hieronym. Gabriel. conſil. 197. num. tertio & nono. Simonett. de reſeruatione quaſt. 3. Flamin. dict. num. 49.* Et ideo omnium beneficiorum in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios, qui in iure conferendi beneficia in ſua diœceſi exiſtentia fundatam habent iure communi intentionem, *cap. omnes Baſilicæ, capit. nullus omnino 16. quaſt. 7. cap. exigenda 10. quaſt. 1. cap. conquerente, de officio Ordinarij, capit. ex frequentibus, de inſtitution. cap. cum ex iniuncto, in fine, de hæret. Felin. in cap. cum venerabilis, num. trigeſimo primo de exception. Mill. in repertor. verbo beneficiorum collatio, & verbo Epiſcopus fundation. Staphil. de litteris gratiæ in proœm. Anton. de Pratis de iuriſdict. Epiſcopi cap. 1. num. primo & ſecundo. Gomeſ. de expectatiuis numero decimo tertio, decimo octauo & vigeſimo. Zechi. de benefic. cap. 5. num. ſexto verſic. ex quibus Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 30. tractat. 3. numero 239. praxis Epiſcopal. par. 1. verbo beneficium, §. 2. Flamin. de reſignation. libro primo, quaſt. 10. à num. 49. & libro ſeptimo quaſt. 14. num. 2.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. §. 1. proœm. numero 21. & 22. & gloſ. 21. num. 38. & 39. & gloſ. 20. num. primo.* Nicol. Garcia *de benef. parte 5. capit. 1. num. 52. praxis noua Epiſcopal. par. 2. capit. 5. numero primo. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. capit. 3. numero primo. Frecbila in repetit. capit. admonet, de renunc. numero duodecimo. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 50. §. 2. num. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 394. in prima edit. & reſolut. 333. num. primo, in ſecunda edit. & in praxi aurea reſolution. 236. numero primo. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos par. 4. quaſt. 25.*

2 Vnde poterant conferre beneficia in quolibet menſe vacantia, & habebant omnes menſes liberos, *Putean. dec. 492. nu. 3. lib. 2. Caputaquen. deciſ. 214. nu. 5. p. 2. Gonzalez d. §. 1. proœm. nu. 22.*

3 Verum Summus Pontifex cum ſit Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, *Flam. lib. 11. de reſig. q. 13. nu. 132. praxis Epiſcop. p. 1. verbo pragmatica, §. 3.*

4 Habeatque pro propria diœceſi totum orbem, *Gonzal. d. §. 1. proœm. num. 8.*

5 Sitque Epiſcopus Epiſcoporum, *Flam. lib. 8. quaſt. 7. num. 100.*

6 Ordinarius Ordinariorum, *cap. cuncta per mundum, 9. q. 3. Gonzalez §. 2. proœm. nu. 44. Camil. Borrell. in ſumma omnium deciſionum tit. 4. num. 10.* concurratque cum omnibus Ordinarijs Gonzalez *d. §. 1. proœm. à num. 32. & §. 2. à princip. Modern. de iuriſdict. part. 3. cap. 21. à numero 15.*

7 Et in beneficialibus liberam, ac pleniſſimam habeat poteſtatem *c. 2. in princ. de præb.* in 6. *Clem. 1. in fi. vt lite pendente*, Nicol. Garcia. *d. c. 1. nu. 1.*

8 Quia omnia beneficia reſpectu illius ſunt manualia, & obedientialia, & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis, ac clericum ſuo beneficio ſine cauſa à clerico data, ſed ex cauſa maioris boni Eccleſiæ vniuerſalis, priuare de quo plures refert Doctores, *Cened. ad Sextum collect. 21. num. primo*, & alios citat Nicol. Garcia *d. cap. 1 num. ſecundo*, quibus adde *Pinell. in rubrica de reſcind. vendit. par. 1. cap. 2. numero vigeſimo nono & 30. Nauar. de ſpolijs cleric. §. 3. Cotta in memorabil. verbo beneficium, pagina 73. Viuian. tom. 1. communium opinion. libro primo titul. 9. num. quinto pagina 181. Anton.* Gabriel. *tom. 3. commun. libro tertio titulo de iure quæſito concluſ. 1. num. 9. cum ſequentibus, Menoch. remed. 15. recuper. num. 43. & ſeq. & conſil. 83. num. primo & num. decimo quinto & conſil. 181. numero 49. & de præſumpt. libro ſecundo quaſt. 10. num. decimo octauo, Menoch. vſufreq. capit. 2. num. decimo octauo. Peregrin. de iure fiſci lib. 1. titul. de habentibus iura fiſcalia num. 24. Cenall. communium contra communes, q. 528. Farinac. in praxi criminal. p. 7. fragmentorum criminal. littera C. nu. 87. Cabedo Luſitan. deciſ. 18. num. 13. & deciſ. 36. nu. 2. par. 2.*

9 Quamuis prædictam Poteſtatem in Epiſcopos tranſtulerit, vt quilibet in ſua diœceſi beneficia ibidem conſiſtentia conferre poſſet, dicto *cap. decreto*, ibi, quæ vices ſuas ita alijs impertiuit Eccleſijs, vt in partem ſint vocatæ ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, *cap. multum ſtupeo tertio. quaſt. 6.* ibi, vices enim noſtras ita tuæ credimus poteſtati, *Gonzalez dicto §. 1. proœm. numero quarto & quinto*, penes ipſum tamen maior remanſit *cap. dudum, §. nos igitur, de præbend. in ſexto capit. per hoc, 17. de hæret. eodem libro*, ad quod multa cumulat Gonzalez *§. 2. proœm. à principio.* Et poteſtati Epiſcoporum prædictæ derogare, ſibique collationes reſeruare poteſt *c. præſenti, cap. licet, illo tit. & libro gloſſ. ſingularis, verbo reſeruamus, in Extrauag. execrabilis Ioann. XXII.* ac per conſequens de omnibus beneficijs prouidere, & libere diſponere.

10 Vnde etiam in menſibus quos Papa Ordinarijs conceſſit de nouo, non abdicauit totaliter à ſe poteſtatem conferendi, itaut ſi ipſe præueniat, valeat eius collatio, *d. cap. dudum, §. nos igitur, & cap. ſi à Sede Apoſtolica, de præbendis in 6. Gomez de expectat. num. decimoquarto. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. per quæ ſublatis, num. 80. & 81. Zechi. de benefic. cap. 2. num. 1. Nicol. Garcia. d. cap. 1. à nu. 9.* vbi *num. vndecimo*, refert deciſum in vna *Salamantina Parochialis de Garates 1. Decembris 1578.* coram *D. Brauo*, quæ eſt *par. 1. diuerſ. deciſ. 442. num. 4.* quod per præſeruationem factam à Papa iurium Ordinarij in quatuor menſibus Ordinarijs non ligantur eius manus, cum ſit Ordinarius Ordinariorum, & quod in beneficijs vacantibus in menſibus ordinarijs ſit locus præuentioni inter Papam, & Ordinarium, & illius prouiſio præualeat, quæ prius facta fuerit, tradit *Gōzal. §. 3 proœm. à nu. 1.* vbi late de præuentione, & materia *d. c. ſi à Sede Apoſtolica*, & in vnâ, *Calaguritan. de Ollauarijs 15. Decembris 1604.*

11 Coram *D. Penna* fuit reſolutum, quod voluntas præueniendi colligitur ex clauſula contenta in litteris, dūmodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæſitum, & in vna *Hiſpalen. beneficij de Villanueua, de menſe Ianuarij 1604. & antea 2. Maij 1603.*

12 Coram *D. Iuſto*, tentum fuit, quod cum prouiſiones Papæ, & Ordinarij currunt in eadem data, & die, & prouiſus ab Ordinario eſt in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda, ex clara diſpoſitione, *d. cap. ſi à Sede Apoſtolica*: nam cum ſemper ad fauorem poſſeſſoris, & Rei præſumatur, *§. commodum, inſtit. de interdict. capit. 1. & de probat. capit. cum ſint partium iura obſcura, de regulis iuris in 6.* cum plene adductis per Gonzal. *§. 1. proœm. à num. 51.*

13 Ideo quando collatio facta eſt duobus à diuerſis eo-

dem

dem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis, Menoch. de arbitr. lib. ſecundo caſu 48. num. decimo, cum ſequentibus, & remed. 4. adipiſc. nu. 797. Rebuff. de pacificis poßeſſoribus num. 297. cum ſeqq. Tiraquell. de iure primog. quæſt. 17. opin. 11. num. primo, & opin. 12. num. ſecundo, praxis Epiſcop. par. 2. verbo beneficium, verſic. 2. pagina 20. D. Barboſa in libro primo ff. ſoluto matrimon. par. 2. num. quarto, & vbi eſt dubium quis debeat præferri in collatione beneficij, præfertur qui prius adeptus eſt poſſeſſionem, & in ea eſt, gloß. verbo neuter, in dicto cap. ſi à Sede Apoſtolica. Vnde ſi vacatio contingat circa mediam noctem vltimi diei menſis, itaut minime conſtare poſſit an fuerit finitus vnus mẽſis, & cœptus alius, & dubitatur vtrum in menſe Apoſtolico, aut potius Ordinario vacatio contigerit, pro poſſeſſore eſt iudicandum, Putean. deciſ. 207. libro tertio. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 11. à nu. 26. & plenius infra.

14 Si vero nondum adepta poſſeſſione vnus habeat collationem beneficij à Papa, alius ab Ordinario, ſi non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis, vt notant per dict. cap. Si à Sede Apoſtolica, Vezin. tom. 1. commun. opinion. lib. quarto, titul. 11. num. 67. verſic. & hoc idem, pagina 568. col. 2. Cotta in memorab. verbo hora, Maſcard. de prob. concl. 314. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. pagin. quarta, collect. 1442.

15 Quando tamen in collatione Ordinarij eſt appoſita hora, & in collatione Papæ non, tunc collatio Ordinarij præualet, reſoluunt gloß. verbo nec appareat in d. capit. ſi à Sede Apoſt. Gomeſ. l. 45. Tauri num. 148. Rebuff. in tractat. de pacificis poßeſſ. num. 299. Tiraquell. de iure primogen. quæſt. 17. opin. 11. numer. 3. & de retractu lignag. §. 11. gloſſ. prima, num. 10. D. Barboſa dict. l. prima part. 2. num. 10.

16 Et aduerte non eſſe neceſſariam derogationem regulæ alternatiuę in prouiſionibus Papæ, etiam quod Papa prouideat in menſibus alternatiuæ, quod pluribus Rotę deciſionibus confirmant Nicol. Garcia dict. capit. primo, num. 19. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. quinta, collect. 1595.

17 Ordinariam poteſtatem conferendi, quam Epiſcopis (vt ita dicam) Summus Pontifex precario conceſſerat, coarctare potuit per reſeruationes, de quibus tractatus ediderunt Gaſpar. Peruſ. Æneas Falcon. & Simoneta, ac Campeg. & aliqua tractauit Rebuff. in praxi tit. de reſeruat.

18 Et huiuſmodi reſeruationes alię dicuntur generales, alię ſpeciales: generales ſunt illę, quę non de certis beneficijs, ſeu pro certis perſonis fiunt, puta de beneficijs Collectorum, ſeu Subcollectorum, officialium Curię, &c. ſpeciales vero ſunt, quę fiunt de certis beneficijs, ſeu pro certis perſonis, ita ex multorum reſolutione colligit Nicol. Garcia d. cap. 1. à num. 18. Plures reſeruationes tam in iure, quam in regulis Cancellarię reperiuntur, quarum notitia Epiſcopis vtilis erit, ne de beneficijs Summo Pontifici reſeruatis prouidere audeãt, cum diſpoſitio omnis inferiorum circa reſeruata ſit nulla, cap. nomen 2. quæſt. 1. capit. dudum, & cap. multum ſtupeo, 3. q. 6. cap. ſi eo tempore, de elect. in 7. Ideo Nicol. V. per ſuam conſti. 6. incip. Ad ſacram Petri Sedem, & Clem. VII. in conſtit. 46. incip. Admonet, ann. 1534. & Gregor. XIII. in conſtit. 42. incip. Quæ in Eccleſia Dei, ann. 1576. annullant collationes factas de beneficijs reſeruatis.

19 Imprimis reſeruantur de iure diſpoſitioni Romani Pontificis omnia beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam, ſeu in Curia, in cap. 2. & in c. ſtatutum, & in c. præſenti, de præbendis in 6. & in Clem. 1. vt lite non conteſt. Simoneta de reſeruat. quæſt. 30. Nicol. Garcia d. c. 1. à numer. 68. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinal. §. per quæ ſublatis; num. 34. Flamin. de reſign. lib. 2. quæſt. 16. nu. 18. Rebuff. de nominat. quæſt. 15. num. 27. Valaſc. conſil. 163. nu. 8. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut. 333. verſic. quarto, Vgolin. d. capit. 50. §. 2. num. 2. verſic. quarto, Rebuff. in praxi tit. de forma mandati Apoſtolici, pagina 732. praxis Epiſcop. part. prima, verbo beneficia, verſic. ad ſecundum, pagina 38.

20 In tantum, quod ſi Ordinarius prouideat de beneficio, quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum, Valaſc. conſul. 79. nu. 7. & ſeq.

21 Et illud beneficium dicitur vacare apud Sedem Apoſtolicam, vt ſit reſeruatum, quod vacauit in locis vicinis ipſius Sedis Apoſtolicæ, & Romanæ Curiæ, vel prope eam intra duas diætas legales, vt diſponit tex. in dicto capit. præſenti, & docent Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gl. 43. num. 45. cum ſequentibus Azori. inſtitut. moral. par. 2. l. 6. cap. 3496. verſ. porro Gregor. Moneta de option. cap. 3. num. 18.

22 Beneficia, etiam apud Sedem, ſeu in Curia vacare dicuntur non ſolum per obitum in illa, vt probant d. cap. 2. dict. cap. præſenti de præbend. in 6. Extr. ex debito Ioan. XXII. de elect. & Extrauag. Regimen cum ſeq. & Extrauag. piæ ſolicitudinis, de præbendis, ſed etiam per reſignationem, gloſ. verbo mori, in clement. 1. vt lite pendente, Nauarr. conſil. fin. de renunciat. Flamin. lib. primo quæſt. 4. num. 54. Moneta dict. capit. 3. num. 37. Nicol. Garcia dict. capit. primo numero 73. Aloyſ. Ricci. & Vgolin. vbi proxime. Vnde Ægid. part. 7. quæſt. 2. Andr. Gambar. de permutat. benef. part. 2. num. 147. quos refert & ſequitur Azori. inſtitut. moral. part. ſecunda, lib. 7. cap. 30. quæſt. 9. reſoluunt quod ſi duo Clerici Bononienſes in Curia Romana, vbi etiam Epiſcopus Bononien. commoratur, ſua beneficia permutent, eo ipſo vacant in Curia per capit. licet canon de præbendis in 6. & idem Gambarupta dict. parte ſecunda numero 67. & Azor. dict. quæſtion. 9.

23 Tenent reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa, ſi moriantur extra Curiam ambo, vel vnus illorum ante permutationem completam, vacare ea beneficia in Curia, quia non habetur ratio temporis, in quo mortui ſunt clerici, ſed eius in quo reſignarunt, quia tunc beneficia vacaſſe intelliguntur.

24 Sic etiam in Curia beneficia vacare dicuntur, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur Moneta d. capit. 3. num. 36. Nicol. Garcia dicto cap. 1. numero 73. & num. 79. reſoluit, quod vbi priuatio inducitur à iure, ſeu ex decreto propter actum poſitiuum, beneficium dicitur vacare, vbi fit actus, ob quem inducitur priuatio à iure, ſeu decreto. De his tamen beneficijs apud Sedem Apoſtolicam vacantibus Pontifex intra menſem à die vacationis prouidere debet, alioquin dicto tempore elapſo valebunt collationes ab Ordinarijs factæ poteſtate Ordinaria, proindeque ac ſi nulla vnquam reſeruatio extitiſſet, dict. capit. ſtatutum, Ant. Fab. lib. 1. definit. forenſ. tit. 2. definit. 32. quod verum eſt in vacationibus apud Sedem; nam in cæteris nullum eſt præfinitum tempus ad conferendum Æne. Falcon. quæſt. 4. princip. effectu 20. Gaſp. Peruſ. tractat. de reſeruation. quæſt. 5. Menſis autem de quo ſupra incipit cur-

rere

tere à die vacationis, non ſcientiæ, *gloſ. verbo numerandum in d. cap. ſtatutum, Anton. Fab. dict. tit. 2. defnit. 35.* Aduertendum tamen, quod reſtrictio hæc ad menſem non operatur, quod poſt menſem omnimodo excludatur Pontifex, vt conferre non poſſit, ſed hoc tantum vt poſt hunc menſem manus Ordinarij vlterius non cenſeantur ligatæ. Et quod in beneficijs vacantibus in Curia non cadat conſuetudo optandi. *Moneta d. capit. 3. num. 13.*

25 Limita primo in beneficijs iuriſpatronatus laicorũ per *gloſ. in c. licet, de præbend. in 6.* vbi *Gemin. nu. 12. Deci. conſil. 149. num. 6.* dum tamen fundatione, vel dotatione fuerit acquiſitum, ſecus ſi priuilegio *Lancell. deciſ. 304. part. 2. diuerſ. Simonett. quæſt. 9.* Eſt tamen valida hæc cauſa vacationis in Curia ad inducendum Supremum Pontificem ad diſpenſandum, & in totum derogandum iuripatronatus, *Couar. pract. c. 36. ſub num. 4.* poſt *Mandoſ. & Staphil.* dicit *Flam. de reſignat. lib. 2. q. 4. num. 45.*

26 Generaliter tamen beneficia iuriſpatronat. laicorum non comprehenduntur in reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſæ, nec Legatus à latere illa poteſt conferre *Roch. de iurepatronat. verbo competens, quæſt. 24. num. 54. Lambertin. parte 1. libro ſecundo quæſt. 6. artic. 2. & part. 3. quæſt. 9. artic. 16. Simon. quæſt. 6. Selua part. 3. quæſt. 11. quæſt. 12. nu. 12. & 21. Palat. in libello de benef. in Curia vacant. §. 11. & 12. Gambar. de officio Legati, lib. 3. à num. 239. & 242. Couarr. practic. capit. 36. numero ſecundo & quinto. Ioſeph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. tit. de iurepatron. concluſ. vnic. ampl. 19. verſ. declaratur, 12. pagina 531. Hoieda de incompatib. benefic. cap. fin. num. 109. Azeued. lib. quinto numero tertio tit. 6. libro primo noua Recopil. Spin. in ſpeculo teſtam. gl. 4. numer. quadrageſimo quarto Cald. Pereira in reſponſ. pro Pennaranda num. 1. Rebuff. de nominat. quæſt. 8. numer. vigeſimo ſecundo & quæſtione 15. num. 2. Cabet. de patronat. Regia Coronæ. cap. 35. num. 2. & 4. Perez leg. 2. verſ. dubium etiam, tit. 6. lib. 1. Ordin. pagin. 150. Menoch. conſil. 90. numer. 85. Pute. deciſ. 319. lib. 1. Valaſc. conſul. 163.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. 18. numero ſecundo. Ceuall. communium contra commun. quæſt. 897. numer. 452. cum ſequentibus, Cened. ad Decretal. collect. 79. numero 1. & ad Sextum collect. 21. num. ſecundo. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 236. verſic. tertio.* late *Moneta de option. cap. 3 quæſt. 3. à numero 113.* Procedit etiamſi in reſeruatione adſint illa verba, ad cuiuſcunque collationem, prouiſionem, electionem, præſentationem, & quamuis aliam diſpoſitionem pertineant, ita *Mandoſ. ad reg. 1. Cancell. quæſt. 10. numero ſecundo Gig. de penſion. quæſt. 19. num. 7* aut etiamſi adſit clauſula, Motu proprio, *Polydor.* Ripa *de actis in mortis articulo capit. 54. num. 22. Moneta dicto cap. 3. num. 114.* qui numeris ſequentibus cum *Couar. Mandoſ.*

7 Et alijs citatis locis, id procedere aſſerit, licet beneficia ſint mixta iuriſpatronatus clericorum, & laicorũ, & licet eſſent de iure patronatus competente clericis ratione bonorum patrimonialium, cum tanquam laicale cenſeatur.

8 Limitat tamen in iurepatronatus laicali, quando eis non competit ex fundatione, conſtructione, vel dotatione, ſed ex priuilegio, vel præſcriptione, *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. num. 573.*

9 Limita ſecundo in beneficijs Regularibus, quæ non veniunt in reſeruatione vacationis in Curia, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. nu. 11.*

30 Limita tertio vbi beneficia curam animarum habẽtia vacant, Apoſtolica Sede vacante, tunc enim ad Ordinarium collatio ob animarum periculum pertinet, idem ſi vacent in Curia viuo Pont. ſed ante collationẽ Apoſt. Sedes vacat *cap. ſi Apoſt. 35. de præbend. in ſexto Rebuff. de nominat. q. 15. num. 28. verſ. ſecundo fallit. Ugolin. d. §. 2. verſ. quarto,* Gonz. *ad reg. Cancel. §. 5. proæm. num. centeſimo vigeſimo quinto cum ſequentibus, & gl. 24. nu. 111. & 117.*

31 Limita quarto in beneficijs illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, niſi etiam Curiam ſequantur, & Curiales exiſtant *gloſſ. verbo originis in capit. præſenti 34. de præb. lib. 6. Moneta d. c. 3. num. 25. Rot. Roman. apud Farin. deciſ. 616. num. 1. in nouiſſimis nouiſſimarum.*

32 Limita quinto in beneficijs de Vrbe, in quibus locum non habet reſeruatio de beneficijs vacantibus apud Sedem Apoſt. ita *Gonzal. gl. num. 14.*

33 Secundo reſeruantur beneficia diſpoſitioni Romani Pont. per ſolam appoſitionem ſuæ manus, quamuis inutiliter factam, ita quod ſi Papa prouidet alicui, vel prouideri mandat de aliquo beneficio, ſi prouiſio fuerit nulla, vt potè facta inhabili, vel incapaci, aut propter ſubreptionem, vel alium defectum, beneficium remanet Papæ affectum, & in illo Ordinarius non poteſt ſe intromittere, etiamſi aliàs non fuiſſet reſeruatum, vt probat *capit. vt noſtrum 56. de appellat.* reſoluunt *Rebuf. in praxi tit. de reſeruat. numer. 30. & 34. Simon. quæſt. 58. Zech. de benefic. cap. 5. ſub nu. 6. Henriq. in ſumm. libr. 13. de excom. capit. 14. §. 2. lit. O. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 3. proæm. num. 146. & gloſ. 52. Nicol. Garcia dict. capit. 1. à num. 138.*

34 Si enim Papa manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda per talem ſignaturam voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare, *Gonzal. d. gloſſ. 52. num. 31. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 4. num. 11. Marianta diſp. 6. num. 21. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de euocat. numer. 110. pagina mihi 271.* faciunt quæ *Cou. practic. cap. 9. num. 5. in princ. Menoch. conſ. 340. nu. 49. D. Barboſa in l. 1. ff. de iudic. tract. 4 num. 42.*

35 Tertio reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontif. beneficia vacantia Sede Epiſcopali vacante, cuiuſcunque ſpeciei, & qualitatis ſint per *Bullam Pij Quinti* incip. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater,* referunt *Aloyſ.* Ricci. *dict. praxi fori eccleſiaſt. reſol. 333. num. 2. verſic. excipiuntur primo, Ugolin. d. §. 2. nu. 2. verſ. excipiuntur tamen primo, Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 34. q. 12. verſ. eiuſdem, Flam. de reſignat. lib. 2. q. 16. nu. 30.*

36 Quarto collatio beneficiorum, quæ vacant propter crimen hæreſis cum cura, & ſine cura, ſecularia, & quarumuis Ordinum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, & aliarum quarumuis militiarum regularia quæcunque ſint, vt habetur in Bulla 29. eiuſdem *Pij V.* incip. *Cum ex Apoſtolatus,* quæ eſt in *Bull. nouo tom. 2. pagina 213. ſub dat. 6. Kalend. Febr. 1566.* referunt *Aloyſ.* Ricc. *d. reſolut. 333. verſic. 2. Ugolin. d. §. 2. verſic. ſecundo, Gonzal. d. gloſſ. 51. num. 101. Nicol. Garcia d. c. 1. nu. 81. praxis noua Epiſcop. d. cap. 5. ante num. 4. Azori. inſt. moral. par. 2. l. 6. cap. 34. q. 12. verſic. Pij quoque, Flamin. d. q. 16. num. 29.*

37 Dubitaui an prouiſio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæreſis ſit valida ante ſententiam criminis declaratoriam? in quo dubio ſi rigorem iuris ſpectemus videtur reſoluendum eſſe inualidam, cum

beneficia antequam vacent non conferantur cap. 1. & 2. de conceſſ. præb. & quod beneficium dicti incarcerati non vacauerit ipſo iure à die commiſſi delicti, niſi poſt ſententiam prolatam videtur deduci ex text. qui pro contraria parte ſolet allegari, in c. ad abolendam §. 1. de hæreticis, vbi ſic habetur.

38 Sancimus, vt quicunque fuerint in hęreſi deprehenſi, ſi clericus eſt, vel cuiuſlibet religionis obumbratione fuſcatus, totius eccleſiaſtici Ordinis prærogatiua nudetur, & ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus eccleſiaſtico ſecularis relinquatur: Ex quibus pondero verba illa, nudetur, &, ſpoliatus relinquatur, quæ cum ſint præſentis temporis imperatiui modi ad iudicem directa, important tantum priuationem per ſententiam ferendam, quia requirunt aliam perſonam, nimirum iudicis, vt pęnam inſtigat: nec in alijs iuribus, quibus hęc pœna ſtatuitur, prout in cap. excommunicamus §. credentes, de hæret. cum ſimilibus, inueniuntur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam, quã quidem nullum crimen inducit, niſi ſit iure cautum, ex multis quos refert Nicol. Garcia part. 11. cap. 10. numero tertio, & in dubio nunquam præſumitur, nec intelligitur priuatio ipſo iure, ſed per ſententiam Pute. dec. 129. libr. 3. Achil. deciſ. 1. de pœnis, Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 15. numero 153. Verum licet hæc opinio in iuris rigore vera ſit, communis tamen ſententia eſt in contrarium, quæ aſſerit hæreticum beneficio eſſe ipſo iure priuatum Abb. in capit. inter dilectos num. 11. de exceſſ. Prælat. Couar. lib. ſecundo vari. capit. 8. numero 4. plures per Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 10. num. 60. Et ob id poſſe à quocunque impetrari ante ſententiam reſoluit Flam. lib. 3. quæſt. 1. num. 30. tenuit Rota in vna Mutinen. Capellæ 16. Iunij 1562. coram Paleotto, vbi fuit reſolutum beneficia hęreticorum vacare in partibus vbi fuit commiſſum delictum, & non in Curia, vbi ſententia lata fuit, nam vacant ipſo iure, & poſſunt impetrari, & conferri etiam ante ſententiam, habetur deciſ. 707 & 728. lib. 3. part. 3. diuerſ. referunt Mandoſ. de ſignatura gratiæ titul. de abſolutione ab hæreſi verſic. hæreticorum beneficia, Flamin. de reſignation. libr. 3. quæſtion. prima, numero 32. Nicolaus Garcia part. quinta capit. primo, numero 80.

39 Quinto beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pont. ex Conſtit. Pauli III. incip. Sanctiſſimus, quæ eſt in ordine 67. Aloyſ. Ricci. de reſolut. 333. verſ. 10. videlicet beneficia vacantia per ſimoniam, quia eſt crimen, quod æquiparatur crimini hæreſis, & læſæ maieſtatis capit. 1. vbi glo. vlt. de teſtibus in 6. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. ſecunda capit. 5 num. 36.

40 Sexto beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus, aut propter crimen hæreſis, vel apoſtaſiæ à Fide, nullius ſunt momenti, ſed ad nouam Romani Pont. prouiſionem pertinent, vt habetur in Bulla Greg. XIII. 66. incip. in Eccleſiis, eſt in Bull. nouo tom. 2. pagina 448. ſub data idibus Nouemb. 1580. referunt Azor. dict. quæſt. 12. verſ. Gregor. XIII. Flamin. dict. quæſt. 16. numero 31. Gonzal. dict. gloſ. 51. numero 103. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 333. verſ. tertio, Vgolin. dict. §. ſecundo verſic. tertio.

41 Septimo beneficia quæcunque recepta in confidentiam, quæ vacant ipſo iure Apoſtol. Sedi reſeruata ſunt per Conſt. Pij IV. incip. Rom. Pont. quæ eſt in ord. 85. in Bullar. nouo tom. 2. pagin. 120. & per Conſt. Pij V. incip. Intolerabilis, quæ eſt in ord. 78. referunt Nauarr. in man. cap. 23. ſub nu. 110. & verſ. 3. Azori. d. quæſtion. 12. verſ. idem Pius IV. Flamin. de reſignat. libr. 2. quæſt. 16. num. 28. & de confident. benefic. q. 7. nu. 79. Aloyſ. Ricci. d. reſol. 333. verſ. 7. Vgolin. d. §. 2. verſ. 7. praxis noua epiſcop. d. c. 5. num. 4. in princ. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. par. 2. cap. 5. nu. 24.

42 Et procedit non ſolum in beneficijs in quibus commiſſa eſt confidentia, ſed etiam in alijs, quæ obtinebat confidentiarius, vt in dict. Bulla Pij V. verſ. ſed nec quiſquam. Flam. d. q. 7. nu. 81.

43 Octauo beneficia parochialia collata non ſeruata forma Concil. dict. ſeſſ. 24. de reform. cap. 18. ſunt reſeruata per Bullam Pij V. incip. In conferendis, in Bul. nouo tom. 2. pag. 219. quæ eſt in ordine 32. referunt Azori. dicta quæſt. 12. verſic. eiuſdem Pij V. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut. 333. verſic. octauo, Vgolin. dict. §. 2. verſic. octauo, Franciſc. Leo dict. cap. 5. numero 26. & 32. Flamin. d. q. 16 numero 32.

44 Nono, vbi intra ſex menſes Ordinarius à die, quia nouit beneficium vacare, & conferre potuit, & noluit ad illud prouidere, tunc collatio ad Capitulum pertinet; quod ſi etiam intra hoc tempus, & ipſe negligens fuerit ad immediatum Superiorem pertinebit, veluti ab Epiſcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontificem, cap. 2. vbi Abb. num. 7. & cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præben. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut. 333. verſ. ſexto, Franciſc. Leo d. cap. nu. 30. Vgolin. d. §. 2. verſ. ſexto, praxis noua Epiſcopal. d. c. 5. nu. 4. verſic. reſeruata, altera praxis Epiſcop. par. 1. verb. beneficia, §. 2. in princ. pag. 38. vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes iſti gradus, ſed pro maiori parte ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſtatim ad Papam fit deuolutio, & idem quod dicit in collatione reſoluit in electione, & præſentatione, Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 27. late Nicol. Garcia de benef. par. 10. cap. 3. per totum, vbi latiſſime de materia, & num. 4. ampliat locum habere in patronis, etiam laicis, & num. 9. reſoluit prædictum ſemeſtre non currere Superiori ad quem gradatim fit deuolutio, niſi à die notitiæ. Si autem Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in menſe aliàs Apoſtolico infra ſex menſes, ita quod ſit locus deuolutioni ad Superiorem, iuxta ſupradicta, an tunc poſſit conferre Archiepiſcopus, qui Cardinalis non eſt, ſeu alius ad quem de iure competit deuolutio, an vero ſolus Papa vide Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 24. à num. 78.

45 Decimo ſunt ſpecialiter reſeruata omnia beneficia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur cum decreto, quod prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos mẽſes, aut aliud tempus, reſignare teneatur, & quod de eo per Sedem Apoſtolicam dumtaxat prouideri poſſit, & ſimiles reſeruationes ſunt ſpeciales pro beneficijs tunc expreſſis, Moneta de option. cap. 3. num. 44. Franc. Leo dicto cap. 5. num. 37.

46 Vndecimo ſunt reſeruata beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum, iuxta conſt. Greg. XIII. in ordine 85. incip. Humano vix iudicio, ſub data nominis Ian. 1584. in Bullario nouo tom. 2. pag. 469. referunt Quarantam ſumma Bullarij, verbo beneficiorum reſignatorum publication. Flamin. de reſignat. lib. 11. in præfatione nu. 5. Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 3. à nu. 273. Gonzal. gloſ. 51. num. 106.

47 Duodecimo item beneficia vacantia per violatio-

nem

tem ſequeſtri lite pendente in Curia Romana, *Clementina unic. §. ſi quis autem, de ſequeſtr. poſſeſſ. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 8.* quia cum ſint in Curia litigioſa Sedi Apoſtolicæ ſunt reſeruata, niſi ſequeſtrũ fuerit violatum lite pendente in Rota per appellationem, quo caſu vt euitetur circuitus, poterit Auditor in odium ſequeſtrum violantis, beneficium in collitigantis perſonam conferre, *Clem. Auditor, de reſcriptis, Gonzal. gloſ. 23. num. 14.* quod eſt ſpeciale in Rotæ Auditoribus, vt per *gloſſ. verbo deputatus à nobis, in dicta Clem. Auditor.* Et alijs caſibus, altero decedente non poteſt Ordinarius de beneficio litigioſo in ſuperſtitem diſponere, quia lite pendente nihil eſt innouandum *Clem. 1. & 2. vt lite pendente.*

48. Et ſubrogatio in iuribus defuncti ſpectat ad Papam *c. ſi. eod. tit. in ſexto Flam. de reſig. lib. 2. q. 3. nu. 105. Gonzal. gloſ. 6. nu. 146.*

49. Decimotertio reſeruantur beneficia litigioſa; nam quamuis beneficium litigioſum proprie non dicatur reſeruatum, tamen ad effectum, vt Ordinarius non poſſit prouidere, idem importat litigium, quod reſeruatio *Gonzal. gl. 11. nu. 11. Lancell. de attentatis, par. 1. c. 3. num. 99. & ſeq.* quod ſingulariter limitandum eſt in beneficijs litigioſis per obitum vacantibus; nam in beneficijs impetratis propter crimen, beneficia non ſunt litigioſa, ſed perſona accuſata; vnde beneficium collitigatoris vacans per eius obitum in menſe Ordinarij poterit Ordinarius libere conferre *Simon. de reſeruat. q. 10. num. 8.*

50. Decimo quarto reſeruantur diſpoſitioni Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Canonicatus, & præbendæ Eccleſiæ Metropolitanæ Cæſaraugustanæ in menſibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris, *Gonzal. gl. 51. nu. 116.*

51. Decimo quinto beneficia conſiſtentia in Vrbe, in quibus ſoli Papæ eſt reſeruata collatio, veluti Epiſcopo Romano, *cap. ſi quis Epiſcopus*, poſt princ. ibi, dignetur Epiſcopus Romanus, &c. *7. quæſt. 1. Æmil. Falcon. de reſeruat. quæſt. ſecund. princip. num. 9. Moneta de optione Canonica capit. 3. quæſt. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 3. à num. 3. & gloſ. 3. num. 19.* vbi tamen ſcribit non cadere reſeruationem in Eccleſijs titularibus Cardinalium, ſed illos habere ius conferendi, & Ordinariam iuriſdictionem, *cap. his quæ*, vbi plene *Felin. Abb. & Anton. de Butr. de maiorit. & obedient.* quod intellige quando ſunt Cardinales in Vrbe; nam in abſentia ſolus Papa confert, vt habetur *infra regula viij.* Nam licet tituli in Vrbe ſint, & eorum beneficia iure Ordinario ad Pontificis Maximi, veluti ad proprij Epiſcopi collationem, & prouiſionem, ſpectent, vt tamen Pontifices oſtenderent Cardinales ſibi vere filios, & fratres eſſe, & vt eos ſuorum titulorum ſtudioſos per reſidentiam magis allicerent, pleniorem eiſdem dederunt conferendi poteſtatem, *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinalium tam ratione, nu. 14.*

52. Decimo ſexto reſeruantur beneficia collata à Cardinal. vigore ſuorum indultorum, quando prouiſi intra ſex menſes a die ſibi factæ prouiſionis computandos nouas prouiſiones à Sede Apoſt. non impetrauerint, & iura Cameræ Apoſt. & alijs propterea debita non perſoluerint, vnde lapſo dicto tempore vacant ipſo iure, & poſſunt per alios à Sede Apoſtolica dumtaxat libere impetrari, dummodo prouiſi de legitimo impedimento non docuerint *Gonzalez gloſſ. 51. à numero 109.*

53 Decimo ſeptimo reſeruantur beneficia vacantia in Abbatia Sanctæ Crucis Camaldulenſis diœceſis Eugubinæ per conſtitut. *Gregor. XIII.* incip. *Vt Apoſtolicæ*; *ann. 1578. Pontificatus ſui ſeptimo.* Sed hæc Abbatia fuit vnita Collegio Germanico in Vrbe pro ſuſtentatione nobilium Germanorum, qui in dicta Vrbe litteris, ac Theologiæ aſſidue operam nauant.

54. Decimo octauo beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in menſibus *Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris* iuxta conſtit. *Nicolai Quinti, Gonzal. d. gl. 51. num. 99.*

55. Decimo nono beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, & Procuratores, teſtes, vel notarios, nam ratione talis delicti vacant beneficia offendentis, ſeu iniuriantis ipſo iure, & ſunt diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata, vt diſponit *conſtit. 11. Alexander Sextus*, incip. *In eminenti, in Bullario nouo tom. 1. pagina 400.* de qua *Puteo. deciſ. 102. cum duabus ſequentibus libro primo. Rotæ deciſ. 161. parte ſecunda diuerſ. Gonzal. d. gloſ. 51. numero 105.*

56. Vigeſimo beneficia illorum, qui ſe ipſos pro alijs examini ſupponunt, vel annuas penſiones offerunt pro conſequendis beneficijs, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab eis aliquid conſequantur, vel quando pro ſe ipſis impetrant beneficia cum intentione illa reſignandi, vacant enim ipſo iure, & ſoli Sedi Apoſtolicæ eſt illorum diſpoſitio reſeruata ex conſtitut. 12. Pauli IV. incip. *Inter cæteras*, ſub dat. 27. *Nouembris* 1557. *in Bullario nouo tom. 1. pagina 731. Gonzal. dicta glo. 51. numero 107.*

57 Vigeſimo primo beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis *Sixtus Quintus conſtitut. 92. §. 2. circa fin. verſic. in futurum, eſt in Bullario nouo tom. 2. pagin. 653.*

BENEFICIA IN RESERuatorijs Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ S. D. N. D. Gregorij XV. quæ Sanctæ Sedi Apoſtolicæ reſeruata reperiantur.

58 QVilibet Summus Pontifex initio ſui Pontificatus volens dare normam, & ordinem rebus de nouo gerendis, Regulas Cancellariæ conſtituit addendo aliquid, vel mutando, iuxta negotiorum, & occurrentium cauſarum varietatem, prout dicitur *in regul. 28.*

59 Primus omnium *Ioannes Vigeſimus ſecundus*, qui floruit *ann. 1316.* regulas quaſdam, ſiue leges ad Cancellariam tulit, eaſq; in ſcripta redegit, tulerunt & ſequentes Pontifices ſuorum Prædeceſſorum veſtigijs inhærẽdo, donec *Nicolaus V.* eas omnes ad hunc ſtatum, & ordinem reduxit. Sequentes Summi Pont. immediate poſt ſuam creationem eas ordinare ſolent *praxis noua Epiſcopal. p. 2. c. 5. nu. 3. in principio, Nicol. Garcia de benefic. p. 5. c. 1. nu. 190.* nam cum expirent morte vniuſcuiuſque Pont. *Menoc. conſ. 112. nu. 51. & conſ. 182. n. 12. & conſ. 190. à nu. 17. praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 5. num. 24. verſ. ſede item. Flam. de reſig. lib. 11. q. 2. nu. 31. & lib. 12. q. 11. num. 2. praxis Epiſcopalis p. 1. verbo regulæ Cancellariæ §. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 5. proœm. nu. 2.*

60 Reuiuiſcunt per nouos Papas renouatæ, ac ſubrogatæ cum eiſdem qualitatibus, & moderationibus

Gonzal. gloſ. 5. §. 3. *numero* 73. *& 74. & gloſſ.* 9. §. 2. *numero* 10.

61 Habent vim legis *praxis Epiſcopalis d. verbo Regula Cancellariæ*. §. 8. Imo Regula quęlibet facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem continet *Gonzal. gloſ.* 1. *num.* 8. quæ adeo eſt ſtricti iuris, vt nec extendi, nec egredi fines ſ os poſſit, *Flamin. lib.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 17. *Gonzal.* §. 6. *proœm. num.* 13. *Nicol. Garcia d. capit.* 1. *num.* 67.

62 Aduertendum eſt, quod vt ligent huiuſmodi regulæ non eſt neceſſaria earum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ, ligant, quamuis publicatæ non ſint, & beneficia vacantia in iſto tempore intermedio in menſibus Apoſt. cadunt ſub reſeruatione, *Gonzal.* §. 5. *proœm. num.* 54. vbi *num.* 56. dicit, quod ſtatim incipiunt ligare quoad effectum nullitatis actus in contrarium, non tamen niſi poſt publicationem quoad pęnas incurrendas, refert *Ioan. à Cochi. in comment. proœm. Regul. Cancell. num.* 20. & ſic earum publicatio non fit ad effectum, vt innoteſcat, ſed vt appareat de voluntate approbatoria ipſius noui Pontificis *Rota deciſ.* 256. *nu.* 3. *& 4. par.* 2. *diuerſ.*

REGVLA I.

Reſeruationes generales & ſpeciales.

63 IMprimis fecit eaſdem reſeruationes, quæ in Conſtit. felicis recordationis Benedicti Papę XII. quę incip. *Ad regimen.* continentur, & illas innouauit, ac locum habere voluit, etiamſi officiales in eadem conſtit. expreſſi Apoſtolicæ Sedis officiales ante obitum eorum eſſe deſierint, quoad beneficia, quæ tempore, quo officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus beneficia, quæ dictæ Sedis officiales, qui ratione officiorum ſuorum huiuſmodi, eiuſdem Sedis notarij erant, etiam dimiſſis ipſis officijs, & quandocunque aſſequuti fuerint ſub huiuſmodi reſeruationibus comprehendi. Ac reſeruauit beneficia, quæ per *conſtit.* piæ memoriæ *Ioannis Papæ Vigeſimi ſecundi*, quæ incip. *Execrabilis*, vacant, vel vacare contigerit. Quam conſtitutionem, & reſeruationem Sanctitati Suæ tam ad beneficia obtenta, quàm ad alia quæcunque, de quibus Ordinarij collatores contra Concilij Tridentini decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum, extendit, & ampliauit. Et ea etiam beneficia diſpoſitioni ſuæ reſeruauit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios collatores, contra eiuſdem Concilij decretorum formam diſpoſitum fuerit.

64 Prima pars huius regulæ innouat reſeruationes, quæ continentur in conſtitut. *Benedicti duodecimi incip. Ad regimen*, & habetur inter *Extrauagantes communes, ſub titulo de præbendis & dignitat. cap.* 13. qua reſeruantur quæcunque beneficia vacatura per obitum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & Officialium Sedis Apoſtolicæ, videlicet Camerarij, Vicecancellarij, Notariorum, Auditorum, litterarum contradictarum, & Apoſtolici Palatij cauſarum Auditorum, Correctorum, & Scriptorum litterarum Apoſtolicarum, ac Pœnitentiarij præfatæ Sedis, ac Abbreuiatorum, necnon commenſalium, & aliorum quoruncunque Capellanorum Sedis eiuſdem, & etiam quoruncunque Legatorum, ſiue Nunciorum, ac in terris Eccleſię Rom. Rectorum, & Theſaurariorum per Romanos Pontifices ſpecialiter deputatorum, ſeu miſſorum, aut deputandorum, aut mittendorum in poſterum, vbicunque dictos Legatos, vel Nuncios, ſeu Rectores, aut Theſaurarios antequã ad Romanam Curiam redierint, ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis.

65 Item in *d. Extrauag. Ad regimen*, reſeruantur beneficia vacatura per diſpoſitionem, priuationem, tranſlationem, ac muneris conſecrationis ſuſceptionem, auctoritate Apoſtolica factas, & fiendas, *Flam. de reſig. l.* 2. *q.* 16. *nu.* 27. *Gonzal. gl.* 51. *nu.* 32.

66 Item in eadem *Extrauag. Ad regimen*, poſt med. verſic. *Rurſus monaſteria*, reſeruantur beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel Monaſteriorum regimina, *Ant. Falcon. de reſeruat. q.* 2. *princip. ſub nu.* 31. *Simon. eod. tract. q.* 27. *Gonzal. d. gloſ.* 51. *num.* 35. *Nicol. Garcia de benef. par.* 11. *c.* 6. *num.* 30.

67 Nam beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem petendam lapſum fuerit, *cap. cum in cunctis, §. cum vero, de elect. Concil. Tridentin. ſeſſ.* 7. *cap.* 9. *& ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 2. *Flam. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 76. *Petr. Greg. de benef. cap.* 24. *numer.* 10. *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinal. §. ſi vero, à num.* 20. *Azori. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *quæſt.* 12. *Cardin. Tuſch. practic. concluſ. littera B. concluſ.* 71. *Ioann. à Cochier. ad reg.* 24. *Cancell. num.* 26. *Put. deciſ.* 438 *num.* 1. *&* 3. *lib.* 2. *praxis Epiſcopal. par.* 1. *verbo vacatio.* §. 1. *praxis noua in proœm. num.* 8. *Vgolin. de officio & poteſtate Epiſcopi c.* 1 §. 2. *num.* 3. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *nu.* 53. *Verall. deciſ.* 400. *num.* 1. *lib.* 2. *Aloyſ. Ricc. in collect. dec. p.* 4. *collect.* 866. *Camill. Borell. in ſumma omnium deciſionum titul.* 21. *numero* 84. *&* 86. *Stephan. Grattian. diſceptat. forenſium capit.* 223. *à numero* 32. *& cap.* 296. *Nicol. Garcia de benefic. part. prima capit.* 6. *à num.* 1. Vnde collatio beneficij facta electo in Epiſcopum ante confirmationem ſeu adeptam poſſeſſionem valet *Garcia d. cap.* 4. *num.* 47.

68 Aduertendum tamen, quod prouiſus per Romanum Pontif. (quæ prouiſio & electionis, & confirmationis vim habet) ſtatim quod per eum promotus eſt, beneficia ipſius poſſunt conferri tanquam vacantia, non expectata conſecratione, vt de ſtylo Curiæ ſeruatur, itaut iam non poſſint renunciari, ita *Flamin. dicta quæſtion.* 1. *numero* 77. *Azori dict. quæſt.* 12. *Vgolin. dict.* §. 2. *num.* 3. *Anaſtaſ. Germon. dict. §. ſi vero, numero* 21. *Granut. ad Simonet. quæſt.* 27. *num.* 6. quicquid velit *Ioann. à Cochier vbi proxime.*

69 Niſi prorogatio, vel retentio obtenta fuerit, (*Couarr. practic. cap.* 36. *nu. vlt. Flam. d. q.* 1. *num.* 84. *Vgolin. d.* §. 2. *num.* 3. *verſ. tertio, Caputaquen. deciſ.* 303. *&* 304. *&* 400 *par.* 2. *Gonzal. d. numero* 53. *Camill. Borell. dict. tit.* 21. *numer.* 85. & dicit *Aloyſ. Ricci. dicta collect.* 866. ſub *ampl.* 1. *verſ. amplia etiam*, quod data retentione beneficiorum, non comprehenditur facultas transferendi penſiones.

70 Et data beneficiorum retentione ſi huiuſmodi Epiſcopi, quibus conceſſa fuit, Epiſcopatus permutent poſtea, non vacant beneficia, *Anaſtaſ. Germon. d. §. ſi vero, nu.* 36. quem refert *Ioan. à Coch. vbi proxime.*

71 Amplia, vt per promotionem ad Epiſcopatum modo ſupra relato, vacent etiam beneficia ſimplicia *Flamin. dicta quæſt.* 1. *numero* 76. *Nicol. Garc. dict. capit.* 6. *num.* 3.

72 Et

72 Et præceptoriæ Militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, vt declarauit *Greg. XIII. conſt. 82. incip. Controuerſia, de anno 1583. in Bullario nouo to. 2. pag. 406.*

73 Et penſiones *Anaſtaſ. Germon. d. §. ſi vero, nu. 20. & 39. Flam. d. q. 1. nu. 8. & 78. & lib. 9. q. 2. nu. 121. Nicol. Garcia p. 1. cap. 5. num. 110. & ſeq. Stephan. Gratian. vbi proxime,* ac etiam facultas amittunt illas transferendi, vt ex *Biſignet. deciſ. 3. de præbendis,* colligit, *Aloyſ. Ricci. dicta ampliat. 1.*

74 Limita in promoto ad Epiſcopatum in terris infidelium exiſtentem, ſeu titularem, cum per eum non ſtet aſſequi illius poſſeſſionem, *Anaſtaſ. Germon. d. §. ſi vero, num. 26. Nau. conſil. 14. de elect. num. 3. Ioan. à Cocbier vbi proxime, Flam. dict. quæſt. 1. num. 9. & 89. Azori. dict. capit. 16. quæſtion. Nicolaus Garcia d. part. 11. capit. 6. numero 24.*

75 Nam licet collatio dignitatum, vel beneficiorum facta Epiſcopo non valeat, niſi ex diſpenſatione Papæ, vel iuſta cauſa, *c. cum noſtris, de conceſſ. præb.* vbi *Abb. nu. 4. 7. & 15. Leſſi. de iuſtitia, lib. 2. c. 34. nu. 134. Nicol. Garcia d. cap. 6. num. 44.*

76 Epiſcopo tamen titulari, vel qui renunciauit Epiſcopatui, facta collatio, præſertim de beneficijs ſimplicibus, valebit, *Nau. conſ. 14. & 15. de elect. Nicol. Garcia d. cap. 6. num. 45.* Sed quid ſi quis promotus ſit cum retentione beneficiorum, & deinde moriatur in partibus, an beneficia illa cenſeantur reſeruata, vt de ijs ſolus Papa poſſit diſponere? & eſſe reſeruata ſcribit *Simonet. tract. de reſeruat. benefic. q. 27. num. 5.* quia cum ad certum tempus promotionis ſe non reſtringant generaliter debent intelligi quocunque tempore ſint vacatura.

77 Item in eadem *Extrauag. Ad regimen. & in Extrauag. ex dubio, §. huiuſmodi, de elect.* reſeruantur beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatuum, perſonatuum, officiorum, canonicatuum, præbendarum, & aliorum beneficiorum auctoritate Apoſtolica prouiſorum, ſeu prouidendorum, *Simon. de reſeruat. quæſt. 26. num. 1.* vbi *nu. 5.* bene declarat procedere non ſolum in vacatione, quæ prouenit ex decreto Papæ, ſed etiam ex diſpoſitione iuris, quamuis tale decretum non adſit, & fuit dictũ *in vna Segobien. Canonicat. 24. Nouemb. 1588.* coram *D. Plato.* Hodie vero in gratia facta de aliquo beneficio habẽti aliud incompatibile, ſeu ius ad illud, apponitur decretum, quod ipſe orator infra duos menſes à die habitæ poſſeſſionis ſecundi, ſeu qua per eum ſteterit quominus illam aſſequatur, primum dimittere, ſeu iuri cõpetenti cedere in manibus Romani Pontificis tantum libere cum ſpecifica mentione præſentis decreti omnino teneatur, alioquin ambo vacent eo ipſo, itaut de illis per Sedem Apoſt. dumtaxat diſponi poſſit, ac irritum, &c.

78 Per quam clauſulam aperte conſtat huiuſmodi dimiſſionem puram, & ſimplicem debere fieri, & illum, cui illa poſita eſt, ſiue poſt habitam poſſeſſionem ſecũdi, ſiue ante, non poſſe reſignare primum coram D. Papa conditionaliter, ſeu ex cauſa permutationis, non facta mentione dictæ clauſulæ, nec etiam coram Ordinario ſimpliciter, vel cauſa permutationis, aliàs elapſo termino duorum menſium vacabit vtrunque ad diſpoſitionem ſolius Papæ, ex dicto decreto, cui non paruit. Adde quod dicto decreto de dimittendo in manibus Sanctiſſimi, ſatisfit per ęquipollens, vt fuit reſolutum *in vna Compoſtel. Canonicatus, 10. Maij ann. 1600.* coram *Illuſtriſſ. Card. Lancellott.* vbi propterea fuit deciſum, quod dimiſſio facta in manibus notarij Cameræ Apoſtolicæ in executionem dicti decreti, ſufficiebat, quia omnis fraus ceſſabat, refert *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 15. nu. 119.*

79 Secunda pars huius Regulæ innouat reſeruationes, quę continentur in conſtitut. *Ioannis Papæ XXII.* quæ incip. *Execrabilis,* & habetur inter *Extrauagantes prædicti Summi Pontif. ſub tit. de præbend. cap. 1.* & iterum inter *Extrauag. communes ſub eodem titulo cap. 4.* qua reſeruantur beneficia vacantia per execrabilitatem: nempe quando quis aſſequutus fuit ſecundum beneficium incompatibile cum primo, quia non ſolum vocat primũ, & eſt reſeruatum Sedi Apoſtolicę, ſi ab eadem Sede ſecundum beneficium obtinuit: ſed etiam ſi ſtatim primum non dimittit, ſed de facto illud cum ſecundo habere prætendat, vacat ſimiliter ſecundum, & ſic vtrunque, & eorum prouiſio remanet Sedi Apoſtolicæ reſeruata, *Gonzal. d. gloſ. 51. nu. 38.*

80 Tertia pars huius Regulæ reſeruat beneficia, de quibus ordinarij, & alij collatores contra *Concil. Trid.* decreta diſpoſuerint, & diſponent in futurum, *Gonzal. d. gloſ. 51. num. 48.* Veluti ſi conferat aliquod beneficium curatum ei, qui vigeſimumquintum ſuæ ætatis annum non attigerit, quod eſt contra decretum *Concilij Tridentini ſeſſ. 7. de reform. capit. 3.* Vel ſi conferat dignitates, perſonatus, officia, præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet vt alij Miſſas, alij Euangelium, alij Epiſtolas dicant, ſeu cantent, ijs qui ętatem, & cæteras habilitates integre habere dignoſcantur, quod eſt cõtra decretum *Concilij Tridentini cap. 4. ſeſſ. 22. de reformat.* Vel ſi conferat beneficium aliquod, etiam ſimplex, alicui, qui ſaltem prima tonſura initiatus, & in decimo quarto ſuæ ætatis anno conſtitutus non ſit, quod eſt contra decretum *Concilij ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* Vel ſi conferat officia, vel dignitates, quæ Scholaſtrię dicuntur ijs, qui non ſint Doctores, vel Magiſtri, aut Licentiati in ſacra pagina, aut in iurę Canonico, quod eſt contra decretum *Concilij ſeſſ. 23. de reformat. c. 18. verſ. de cætero.* Vel ſi conferat aliquam ex dignitatibus, quibus animarum cura ſubeſt, ei qui ſaltem vigeſimumquintum ſuæ ætatis annum non attigerit, & in clericali ordine verſatus, doctrinam ad ſuum munus exequendum neceſſariam non habuerit: aut ſi conferat Archidiaconatum ei, qui Magiſter in Theologia, ſeu Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico non ſit, aut conferat dignitatem, Canonicatum, aut portionem ei, qui eo Ordine Sacro non ſit initiatus, quem illa dignitas, pręnbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate conſtitutus, vt infra annum initiari non valeat, quod eſt contra decretum *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12.* Vel ſi præbendam Pœnitentiarię conferat alicui, qui Magiſter non ſit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, quod eſt contra decretum *Concilij ſeſſ. 24. de reformat. cap. 8.* Vel ſi conferat beneficia filijs clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, conſiſtentia in Eccleſijs, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quod eſt contra Decretum Concilij *ſeſſ. 25. de reformat. capit. 15.*

REGVLA II.

Extenſio reſeruationis beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorum.

81 ITem ne de beneficijs eccleſiaſticis, præſertim curam animarum habentibus, ſeu aliàs perſonalem reſidẽtiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apoſtolica auctoritate prouiſi, ſeu prouidendi ante illorum aſſequutionẽ alia cum eiſdem incompatibilia beneficia eccleſiaſtica per eos tunc obtenta in fraudem reſeruationis ſuæ reſignent, ſeu dimittant; voluit, decreuit, & declarauit, quod ſi in poſterum quibuſuis perſonis de aliquibus beneficijs eccleſiaſticis tunc vacantibus, ſeu vacaturis per Sanctitatem Suam aut eius auctoritate prouideri; ipſoſque prouiſos, ſeu prouidendos intra vacationis, & prouiſionis, ſeu aſſecutionis eorundem beneficiorum tempora, quæcunque alia cum illis incõpatibilia beneficia eccleſiaſtica ſecularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam hoſpitalium, regularia, per eos tunc obtenta, nulla ſpeciali, & expreſſa de eiſdẽ in prouiſionibus prædictis facta mentione, ſimpliciter, vel cauſa permutationis, aut aliàs quomodolibet, ſiue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Roman. Pont. pro tempore exiſtentis, aut Legatorum, vel Nunciorum dictæ Sedis, ſiue Ordinariorum, vel aliorum Collatorum quoruncunque manibus reſignare, ſeu dimittere; aut iuribus ſibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & ſingulæ conceſſiones, collationes, prouiſiones, & quæuis aliæ diſpoſitiones de beneficijs, ſeu iuribus ſic reſignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde ſecutis quibuſcunque caſſę, & irritæ, nulliuſq; roboris, vel momenti exiſtant, nec cuiquam ſuffragentur; ſed beneficia, & iura, vt præfertur, reſignata, dimiſſa, & ceſſa, eo ipſo vacent, & vacare, ac ſub reſeruatione prædicta quam Sanctitas Sua, etiam quoad hoc, extendit, & ampliauit, comprehenſa cenſeatur. Ita quod de illis per alium quam eandem Sanctitatem Suam, vel pro tempore exiſtentem Romanũ Pont. nullatenus diſponi poſſit in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi per pacificam aſſecutionem beneficiorum aliorũ huiuſmodi vere, & realiter vacauiſſent. Decernens irritum, &c. attentari, &c.

82 Hæc regula eſt de nouo addita à *S. D. N. Gregor. XV.* non tamen de nouo facta, nam Illuſtriſſimus Dominus meus D. Cardinalis Tontus omnium litterarum ſcientia valde eruditus, & iuris vtriuſque conſultiſſimus, *S. D. Pauli* V. felicis recordat. Datarius extitiſſet, prætextu euitandi hominum malitias, exemplo cuiuſdam, quem noſtri bene norunt, obtinuit ab eodem *S. D. Pauli* V. reſeruationem beneficiorum per aſsecutionem pacificam vacaturorum, extendi etiam ad vacatura ante aſsequutionem reſignata, ſeu dimiſsa, vt in ſequenti Conſtitutione.

Declaratio reſeruationis beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorum.

83 SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter Dominus Paulus diuina prouidentia Papa V. qui in craſtinum eius aſsumptionis ad ſummi Apoſtolatus apicem veſtigijs felicis recordationis Benedicti XII. & aliorum Romanorum Pótificum prædeceſſorum ſuorum inhærendo, omnia, & ſingula beneficia eccleſiaſtica per pacificam aſſequutionem quorumcunque aliorum, & per Sanctitatem Suam, ſeu eius auctoritate conferendorum beneficiorum eccleſiaſticorum, ex túc vacatura, ordinationi, & diſpoſitioni ſuæ cum Decreto irritante deſuper appoſito, inter alia duxit reſeruanda, & quia ex fide dignorum relatione innotuit, quod pleriq; de beneficijs eccleſiaſticis, præſertim curam animarũ habentibus, ſeu aliàs perſonalem reſidentiam requirẽtibus, dum pro tempore vacant, Apoſtolica auctoritate prouiſi, ſeu prouidendi, ante illorum aſſecutionem, alia cum eiſdem incompatibilia beneficia eccleſiaſtica per eos tunc obtenta, in fraudem reſeruationis, & decreti prædictorum reſignabant, ſeu dimittebant. Cupiens opportunum ſuper his remedium adhibere, voluit, decreuit, & declarauit, quod ſi in poſterum quibuſuis perſonis de aliquibus beneficijs eccleſiaſticis tunc vacantibus, ſeu vacaturis per Sanctitatem ſuam aut eius auctoritate prouideri, ipſoſque prouiſos, ſeu prouidendos intra vacationis, & prouiſionis, ſeu aſſecutionis eorundem beneficiorum tempora quæcunque *alia* cum *illis* incompatibilia beneficia eccleſiaſtica ſecularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam Hoſpitalium regularia, per eos tunc obtenta, nulla ſpeciali, & expreſſa de eiſdem in prouiſionibus prædictis facta mentione ſimpliciter, vel cauſa permutationis, ac aliàs quomodolibet, ſiue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, aut Legatorum, vel Nunciorum dictæ Sedis, ſiue Ordinariorum, vel aliorum collatorum quorumcunque manibus reſignare, ſeu dimittere, aut iuribus ſibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & ſingulæ conceſſiones, collationes, prouiſiones, & quæuis aliæ diſpoſitiones de beneficijs; ſeu iuribus ſic reſignandis, dimittẽdis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde ſecutis quibuſcunque caſſæ, & irritæ nulliuſque roboris, vel momenti exiſtant, nec cuiquam ſuffragentur, ſed beneficia, & iura, vt præfertur reſignata, dimiſſa, & ceſſa, ipſo iure vacent, & vacare, ac ſub reſeruatione, & priori decreto præfatis, quæ Sanctitas ſua, etiam quoad hoc extendit, & ampliauit, comprehenſa cenſeantur. Ita quod de illis per alium, quam eandem Sanctitatem ſuam, vel pro tempore exiſtentem Romanum Pontificem nullatenus diſponi poſſit in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi per pacificam aſsecutionem aliorum beneficiorum huiuſmodi vere, & realiter vacauiſsent. Decernens ſic per quoſcunque iudices, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, dictæque Sedis Legatos, & Nuntios, Sublata &c. iudicari, & diffiniri debere: irritumque, &c. attentari. Placet, publicetur, & deſcribatur. C. lecta, & publicata fuit ſupradicta regula Romana in Cancellaria Apoſtolica, anno Incarnationis Dominicæ 1609. die vero Iouis 25. menſis Februarij, Pontificatus prædicti Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ anno V.

M. Peretus Cuſtos.

Eſt in *Bullario nouo Conſtit.* 62. aliàs 40. *tom.* 3. *pagin.* 250.

REGVLA III.

Reſeruatio Cathedralium Eccleſiarum, & Monaſteriorum, ac de tempore vacationis Epiſcopatuum vacaturorum beneficiorum.

84 Item reſeruauit generaliter omnes Eccleſias Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, necnon omnia monaſteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æſtimatione excedentia, nunc quomodocumque vacantia, & in poſterum vacatura. Et voluit quod exceſſus huiuſmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reſeruauit dignitates, & beneficia omnia ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcunque aliam diſpoſitionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum quorũcunque collatorum, & collatricum, ſecularium, & Regularium, quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius præſentationem, vel electionem pertinentia) quæ poſt illorum obitum, aut Eccleſiarum, ſeu monaſteriorum, vel aliarum dignatum ſuarum dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel priuationem, ſeu tráſlationem, vel alias quomodocunque vacauerint vſque ad prouiſionem ſucceſſorum, ad eaſdem Eccleſias, aut Monaſteria, vel dignitates, Apoſtolica auctoritate faciendam, & adeptam ab eiſdem ſucceſſoribus pacificam illorum poſſeſſionem, quomodocunque vacauerint, & vacabunt in futurum.

85 Prima pars huius Regulæ reſeruat Eccleſias Patriarchales, quæ etiam Primatiales appellantur, *cap. 1. ad med. 99. diſt.* Item Eccleſias Archiepiſcopales, & Epiſcopales, quarum omnium electio de iure communi ad Capitulum, & Canonicos ſpectabat *cap. cum Eccleſia Sutrina 3. de cauſa poſſeſ.* ea ſcilicet ratione, vt tollerentur ſic diſcordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt aduertit *Lancelot. in ſuis inſt. Canon. tit. qui eligere eligi ue poſſunt in princ. verbo hodie*, non derogat iuripatronatus Regio, etiamſi ex priuilegio, vel conſuetudine competat, *Cou. pract. c. 36. nu. 2. & num. 6. verſ. ſecundum, Palat. de benef. in Curia vacan. §. 11.*

86 Plures alios, quos refert, & ſequitur *Nic. Garcia d. c. 1. n. 219.* quibus adde *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. à n. 153. & gloſ. 51. n. 49. Cabed. tract. de patronat. Regiæ Coronæ c. 10. n. 3. & c. 35. n. 7.* & multos relatos per *Cened. ad Decretal. collect. 79. nu. 1.*

87 Nam iuſpatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non cenſetur derogatum, niſi ſpecialis de illo mentio fiat, *Marta Piſ. dec. 193. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 3. collect. 494.*

88 Recepta ideo eſt totius Luſitaniæ, Hiſpaniæ, & Galliæ conſuetudo, ſecundum quam à Regibus nominatio fit Epiſcoporum, ex iure patronatus ſibi competens, ad quod faciunt text. *in c. cum longe*, ibi, quoſcunque Regalis poteſtas elegerit, *63. diſt. & in c. quod ſicut 28.* ibi, debet Principi præſentari, *de elect.* Et de iurepatronatus noſtræ Luſitaniæ agit *Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ c. 37. per totum.* Et de iurepatronatus Hiſpaniæ tractant *l. 18. tit. 5. p. 1. vbi Gregor. Lopez, & Hermada ad eum, & l. 3. tit. 3. & l. 2. tit. 6. l. 1. Ordin.* vbi *Did. Perez, & l. 1. tit. 6. l. 1. noua recop.* vbi *Azeued. Palat. de benef. in Curia vacant. à §. 8. Cou. in poſſeſſ. p. 2. §. 10. num. 5. Spina in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. n. 13. Gut. pract. l. 3. q. 13. n. 72. Bobadil. in ſua politica l. 2. c. 18. n. 215. Camill. Borrel. de Regis Catholici præſtantia c. 50. per totum, Menchi. illuſt. c. 22. nu. 14. cum ſequentibus*, plures refert *Cened. ad Decretum collect. 51. n. 3.* ex ea ratione, quia Luſitaniæ & Hiſpaniæ Reges ex priuilegio Romani Pont. ad Cathedrales Eccleſias, Epiſcopos nominant: tum quia conſtat eos Regna & Eccleſias à Maurorum faucibus & poteſtate ruiſſe, vt meminit *gl. pen. in c. Adrian. in 2. 63. diſt.* tum quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt, & ampliſſimis redditibus exornarunt, vt latiſſimè perſequuntur *Thom. Boſſi. de ſignis Eccleſiæ lib. 20. ſigno 87. c. 6. Valdeſ. de dignitate Regũ Hiſpaniæ c. 21.* de iurepatronatus Regum Franciæ agunt *Carol. de Graſſal. l. 2. Regalium Franciæ iure 3. Guillel. Benedict. in c. Raynutius, verbo, & vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 2. à nu. 78. Rebuff. in tract. nominat. q. 1. num. 28.*

89 Aduerte tamen quod quamuis Rex noſter Hiſpaniarum ſit patronus Cathedralium, & præſentet ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem Eccleſijs Cathedralibus conſiſtentium, nec ad illa ius præſentandi habet *Gonzales gloſ. 10. nu. 13.*

90 Secunda pars huius Regulæ, quæ agit de reſeruatione beneficiorum vacantium de tempore vacationũ epiſcopatuum, procedit ſi ad Epiſcopum ſpectaret electio, nominatio, ſeu præſentatio perſonæ, quamuis collatio, ſeu inſtitutio ad alium pertineat, ſeu ſit communis Epiſcopi, & aliorum, quia attendenda eſt prima diſpoſitio beneficij: ſicut è conuerſo quando præſentatio, vel electio ad alium pertinet, quamuis collatio ſeu inſtitutio ad Epiſcopum ſpectet non intrat hæc reſeruatio, ita *Nicol. Garcia d. c. 1. nu. 230. & 231.* nam beneficia, quorum collatio non poteſt fieri ab Epiſcopo abſque alterius electione, præſentatione, ſeu interuentu, non comprehenduntur ſub hac reſeruatione. *Gonzal. gloſ. 45. n. 10.* Non procedit tamen vbi ſimultanea ex concordia eſt diuiſa per turnos, itaut vna vice prouideat Epiſcopus & altera Capitulum, non ſolum quando beneficium vacat in turno Capituli, in quo nõ eſt difficultas, ſed etiam quando beneficium vacat in turno Epiſcopi, quia etiam tunc mortuo Epiſcopo, ſeu alias vacante Sede, poteſt Capitulum iure proprio conferre Canonicatus, & alia beneficia ſimultanea, in quocunque turno vacent, vt reſoluunt *Nicolaus Garcia d. cap. primo à num. 137. Gonzales ad regulam octauam Cancell. gloſ. 45. §. 3. num. 39. cum ſequentibus.* Deinde hæc reſeruatio non procedit, vbi collatio beneficiorũ ſpectantium aliàs ad collationem Epiſcopi, Sede Epiſcopali vacante ad aliquem ſpectet, nec reſeruatur futuro ſucceſſori, quia regula non intendit tertio præiudicare, vt deciſum in Rota refert *Nicol. Garcia dicto cap. 1. num. 244.*

91 Tertia pars huius regulæ, quæ eſt reſeruatoria monaſteriorum, ideſt, Abbatiarum virorum, non tamen Monialium, quæ habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ex *Mandoſ. in reg. 26. q. 3. nu. 9. verſ. aduertant tamen iuniores*, comprehendit monaſteria electiua, propter verba generalia, quia fit mentio de dignitatibus electiuis, & quia Prioratus regulariter ſunt electiui, ita fuiſſe in Rota deciſum refert *Nicol. Garcia d. cap. 1. nu. 118.* vbi *num. 119.* reſoluit, quod etiam comprehendit

hendit alias dignitates inferiores electiuas, & beneficia electiua, & *nu.*122. *cum ſeq.* idem dicit etiam non tacta mentione de electione.

92 Quarta pars huius Regulæ in illis verbis, dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel priuationem, comprehendit beneficia vacantia poſt renunciationem Epiſcopatus à Papa admiſſam, vel poſt tranſlationem ad alium Epiſcopatum, etiam antequam Epiſcopus habeat, aut habere poſſit notitiam de eis, non obſtante quod ante habitam notitiam admiſſionis, reſignationis, aut tranſlationis, poſſit Epiſcopatum adminiſtrare, & poſſeſſioni eius inſiſtere, vt reſoluit *Nicol. Garcia dict. capite primo, à numer.* 245. *qui in additio.* aſſerit à Summo Pontifice fuiſſe deciſum Epiſcopum Terulen. tráſlatum ad Eccleſiam Cæſaraugustanam non poſſe amplius poſt tranſlationem ſe immiſcere diſpoſitioni beneficiorum Terulen. quia à die tranſlationis debentur fructus Eccleſiæ ſecundæ, ad quam fit tranſlatio, & inter fructus Epiſcopatus eſt etiam collatio beneficiorum.

93 Hanc regulam non habere locum in Cardinalibus tenuit Rota *in vna Toletana Baroch. de Alcaudete, tertio Iulij* 1595. *coram Illuſtriſs. Seraph.* quæ eſt *in impreſſ. deciſ.* 1148. & refert *Nicol. Garcia d. c.* 1. *nu.* 252. de cuius reſolutione dubitat *nu.* 253.

REGVLA QVARTA.

Reſeruatio dignitatuum, necnon ſuorum: & S. R. E. Cardinalium familiarium beneficiorum.

94 ITem reſeruauit generaliter diſpoſitioni ſuæ omnes dignitates maiores poſt Pontificales in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorum auri communi æſtimatione excedentes, principales in Collegiatis Eccleſijs. Reſeruauit etiam Prioratus, Præpoſituras, Præpoſitatus, ac alias dignitates Conuẽtuales, & Præceptorias generales Ordinum quorumcunque (ſed non Militarium.) Ac quæcunque beneficia quæ ſui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore, exiſtentes, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ viuentium nunc, & qui erunt ſuo tempore Cardinalium, familiares cõtinui commenſales obtinent, & in poſterum obtinebunt, eorum familiaritate durante, ac in quibus, ſeu ad quæ, ius eis competit, aut competierit, etiamſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinalium eorundẽ, vel aliàs receſſerint. Declarans dignitates, quæ in Cathedralibus etiam Metropolitanis poſt Pontificales non maiores exiſtunt, quæ ex Apoſtol. Sedis indulgẽtia, vel ordinaria auctoritate, aut cõſuetudine præſcripta, vel aliàs quouis modo in Collegiatis eccleſijs principalem præeminentiam habere noſcuntur, ſub reſeruatione prædicta comprehendi debere.

95 Ad cognoſcendas dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus eccleſijs, & principales in Collegiatis, attendenda eſt conſuetudo prouinciarum, & Eccleſiarum, *gloſ. verbo electionis, propè finem, in c. deliberatione, de officio Legati lib.* 6. *Azori. inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 34. *q.* 10. *verſ. per tertiam regulam*, ibi, item dignitates principales, *Flamin. de reſignationib. lib.* 2. *q.* 1. *num.* 82. *&* 83.

96 In noſtra Luſitania, & in fere tota Hiſpania Decanus in Eccleſia Cathedrali poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet, & in Eccleſijs Collegiatis principalis dignitas dicitur Prior, qui præeſt toti Canonicorũ collegio: in quibuſdam vero Hiſpaniæ partibus vocatur Abbas, alibi præpoſitus.

97 Et denique principalis ea dicitur dignitas, quæ in Eccleſia Collegiāta omnium maxima eſt, vt tenet *Azori. inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 3. *q.* 8. *in fine.*

98 Regula hæc intelligenda eſt de dignitatibus principalibus actu, nec ſufficit, vt intret hæc reſeruatio, quod dignitas ſit erecta in maiorem poſt Pontificalem in poſterum poſt mortem obtinentis nunc primam, vt fuit tentum *in vna Valliſoletam Decanatus* 11. *Decembris* 1600. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Millino*, referunt *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *nu.* 257. *Gonzal. gloſ.* 5. *n.* 58. aſſerentes è conuerſo regulam comprehendere illam dignitatem, quæ tunc eſſet actu prima, licèt eſſet iam ordinatum, quod cum primum vacare contigerit, deſineret eſſe talis, & idem *Garcia d. cap.* 1. *num.* 260. tenet ex verbis huius Regulæ clare apparere, quod dignitates Eccleſiarum Cathedraliũ, quæ ibi poſt Pontificalem non maiores exiſtunt, habent tamen ſub ſe Canonicos in collegiatis, ſeu principalem præeminẽtiam, ſunt reſeruatæ.

99 Verum quando erectio in primam dignitatem eſſet conditionaliter facta, pendente conditione, & nõdum purificata, non cadet ſub reſeruatione, vt fuit in Rota deciſum in vna *Mediolanẽ. Præpoſitura* 16. *Martij* 1590. *coram D. Bubalo*, refert *Aloyſ. Ricci. in collect. par.* 5. *collect.* 1670. vbi ampliat etiamſi in erectione eſſet adiecta clauſula ex nunc, prout, ex tunc, quoniam licèt ſit virtutis, vt retrotrahatur à die datæ, *Creſcent. dec.* 260. & plures à me ipſo citati in *Remiſſ. de dict. & clauſul. clauſ.* 26. *nu.* 1. non tamen hoc procedit ad effectũ reddendi nullam collationem præcedentem, & in præiudicium iuris alteri medio tempore quæſiti, *Card. Put. deciſ.* 190. *l.* 2. *Marta de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 54. *nu.* 3. *Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit.* 20. *nu.* 383.

100 Per hanc regulam vna tantũ dignitas maior in qualibet Cathedrali, & vna tantum principalis in qualibet Collegiata reſeruata eſt, non obſtante quod regula loquatur in plurali, quia pluralitas illa reſoluitur in ſingularitates, & reſpicit pluralitatem Eccleſ. ita *Mandoſ. hic q.* 3. *Menoch. conſ.* 190. *nu.* 4. *cum ſeqq. Nicol. Gar. d. c.* 1. *nu.* 262. & dixi alleg. 45. *nu.* 16.

101 Verum ſi in aliqua Cathedrali eſſent duæ dignitates maiores poſt pontificalem, & in Collegiata duæ principales æquales, ambæ erunt reſeruatæ, *Guidobon. deciſ.* 34. quem refert & ſequitur *Aloyſ. Ricc. d. collect.* 1670. *ampliat.* 1. *Mandoſ. quæſt.* 4. *Azori. vbi proximè, verſ. quæras deinde, Nicol. Garcia dict. c.* 1. *num.* 265. *cum ſequentibus.*

102 Procedit regula hæc in Cathedralibus, in quibus adeſt vna tantum dignitas reſoluunt *Mandoſ. hic qu.* 5. *Simoneta quæſt.* 85. & fuiſſe in Rota reſolutum *in vna Turriana Archipresbyteratus* 7. *Maij* 1574. *coram Montis faſculon.* referunt *Aloyſ. Ricc. d. collect.* 1670. *amplia.* 2. *Nicol. Garcia d. c.* 1. *a nu.* 267. Et habet etiam locum, etiamſi prima dignitas eſſet vnita Capitulo, vt tenuit Rota *in vna Virdunen. Decanatus* 9. *Martij* 1580. *coram Illuſtriſſimo Lancell.* referunt *Aloyſ. Ricc. dict. collect.* 1670. *ampl.* 3. *Nicol. Garcia d. c.* 1. *nu.* 269.

103 Circa ſecundam partem huius Regulæ, in qua reſeruantur Prioratus, præpoſituræ, præpoſitatus, ac

aliæ

aliæ dignitates Conuentuales, ac præceptoriæ generales Ordinum quoruncunque ſed non militarium, ſciendum eſt cum *gloſ. verbo militarium, in Clem. quia contingit, de relig. domib.* eſſe quoſdam Ordines, qui militiæ non ſunt; ſed hoſpitalitati ex regula, & inſtituto operam dant, cuiuſmodi ſunt, Ordo Sancti Spiritus in Saxia, in Vrbe Ordo Cruciferorum, Ordo Sancti Antonij Viennenſis in Gallia: Militares ſunt Ordo Militum Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Sanctæ Mariæ Teuthonicorum, Chriſti Domini, Sancti Iacobi, & Sancti Benedicti Auiſij in Luſitania; Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ in Hiſpania; Sancti Stephani à Magno Florẽtiæ Duce inſtitutus: hi Ordines Militares excipiuntur, illi vero comprehenduntur, cum generalis Præceptor, ſeu Præpoſitus Ordinis per electionem à Religioſis ſimul congregatis non creatur. Et vt teſtatur *Iacob. Boſſi. in hiſtoria Ordinis S. Ioannis parte ſecunda, libro decimo quarto*, ante hanc reſeruationem *Innocentius Octauus* priuilegium Ordini Sancti Ioannis Hieroſolymitani conceſſerat, in quo dicit ſe nunquam daturum Prioratus, Commendas, & beneficia Ordinis, quamuis in Curia Romana vacent, relinquit liberam facultatem Magno Magiſtro Ordinis, qua ea conferat, declarat eoſdem Prioratus, Commendas, & beneficia in reſeruationibus Pontificijs non comprehendi. Idem priuilegium confirmauit *Pius Quartus in conſtitut.* quæ incip. *Circumſpecta Romani Pont.*

104 Reſeruantur igitur per hanc Regulam in ſecunda parte dignitates principales Regularium Conuentualium, ſeu Monaſteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates; non tamen Prioratus, Præpoſituræ, & alię dignitates temporales, vt Ordinum Mendicantium, *Mãdoſ. hic q. 10. & ſequen. Nicol. Garcia d. c. 1. num. 271. & 272. Gonzal. d. gloſ. 8. nu. 50.*

105 Reſeruantur etiam omnes Prioratus, & dignitates Conuentuales, non clauſtrales, quia Conuentuales ſunt beneficia perpetua, & electiua: cætera vero beneficia non ſunt electiua, neque dantur in perpetuum, ſed ad nutum Abbatis *Azor. inſtitu. moral. par. 1. libro 12. cap. 21. quæſt. 8.* Et *in vna Aſtoricen. Prioratus 18. Decembr. 1598. coram Illuſtriſſ. Seraphino, vt in eius deciſ. 1305.* fuit reſolutum, quod iſta Regula reſeruans Prioratus Conuentuales procedit in Prioratibus ſolitis dari in commendam.

106 Circa tertiam partem, in qua reſeruantur beneficia familiarium Papæ, ac Cardinalium commenſalium. Notandum eſt, quod ſunt verè familiares, & continui commenſales Papæ, ad effectum reſeruationis huius Regulæ, & alios effectus, Cubicularij, & Scutiferi, ex conſtitut. 14. *Leonis Decimi*, Milites S. Petri ex *conſtit. 36. Leonis Decimi*, Milites S. Pauli ex *conſtitut. 23. Pauli Tertij*, Milites *Pij ex conſt. 5. & 16. Pij Quarti*, Milites Lauretani *ex conſtitut. 35. Sixti Quinti*, Conclauiſtæ ex *conſtitut. 32. Sixti Quinti, incip. Circumſpecta, anno primo* Commiſſarius Cameræ per *conſtitut. 44. Sixti Quinti*, incip. *Ad excelſum, anno ſecundo*, Theſaurarius Datariæ per *conſtitut. 45. Sixti Quinti*, incip. *Vt ingens, anno ſecundo.* Auditor Cameræ confidentiarium per conſtitut. *Sixti Quinti* incip. *Diuina Dei prouidentia, anno ſecundo.* Et denique *Paulus Tertius conſtitut. ſua* incip. *Sanctiſſimus*, declarauit reputari veros Papę familiares, & continuos commenſales Referendarios, & alios Officiales ex Palatio panem habentes, Protonotarios, Subdiaconos, Auditores Rotæ, Acolytos, Secretarios, litterarum Apoſtolicarum Scriptores, Cubicularios, reliquoſque Officiales deſeruientes, & cuſtodiam facientes in Palatio Romani Pontif. pro tempore exiſtẽtis, licèt in eodem non habitauerint, nec in tinello comederint, quamuis enim iſti re vera non ſint commẽſales Papæ, nec vllam partem victus illorum aliqui ab eo recipiant, tamen ex quo ipſe Papa vult, quod habeantur pro veris familiaribus, & continuis commenſalibus, perindè eſt, ac ſi realiter eſſent tales, & conſequenter eorum beneficia ſunt reſeruata per hanc Regulam, *Mandoſ. quæſt. 18. Simoneta de reſeruat. quæſtio. 35. numero 25. & 27. Gonzal. d. gloſ. 51. num. 16. Farin. deciſ. 691. numero 3. in nou.* Beneficia Protonotariorum qui ratione officiorum tales efficiuntur ſunt reſeruata, etiam illa, quæ dimiſſis ipſis officijs poſtea aſſequuti fuerunt *Rota in vna Comen. Capellæ 7. Februarij 1620. coram R. P. D. Rembolda.*

107 Procedit in familiaribus familiarium habentibus partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, quia ſeruiendo familiaribus Papæ dicuntur illi ſeruire, facit *l. quæſitum, §. ſed an inſtrumenti, ff. de fundo inſtructo, & ita Rotam* cenſuiſſe referunt *Mandoſ. hic, quæſtion. 17. Nicol. Garcia dicto capit. primo numer. 327.* Non procedit tamen in beneficijs Cubiculariorum, ſeu Camerariorum honoris, qui recipiunt de Palatio partem panis, vt fuit per Rotam reſolutum in *vna Siguntina Archidiaconatus, & Canonicatus 19. Martij 1601. coram Illuſtriſſimo Lancellotto*, quam referunt *Gonzal. dicta gloſ. quinquageſima prima numer. 93. Nicol. Garcia dict. capi. primo numero 332.* quod tamen hodie non procedit, cũ de hoc ſit ſpecialis reſeruatio infra *reg. 7.* Item *in vna Beneuentana beneficij 15. Nouembris 1597. coram Illuſtriſſimo Seraphino*, quæ eſt in ſuis impreſſis deciſion. 1251. fuit reſolutum Conclauiſtas eſſe verè familiares Papæ, & illorum beneficia ſpectare ad liberam collationem Papæ ſine conſenſu Cardinalis, cuius ſunt familiares, *ex conſtitut. 32. Sixti Quinti de priuilegijs Conclauiſtarum, Flamin. de reſignat. libro ſecundo quæſt. 16. numero 37. Gonzal. dicta gloſ. 51. numer. 25.* Sed loquitur de Conclauiſtis conclauis, in quo ipſe Sixtus ad Summi Pontificatus apicem aſſumptus fuit, vnde in alijs non habebit locum, niſi adſit alia ſimilis conſtitutio.

108 Quoad familiares Cardinalium aduertendum eſt illos dici, qui eis ſubſunt ratione poteſtatis, & cum eis cohabitant *Flamin. de reſignat. l. 5. q. 6. nu. 195.* & dicit *Surd. deciſ. 35. num. 3.*

109 Quod cohabitare non dicitur, qui ſtat in eadem domo niſi ad eandem menſam, & conuictum moretur, & *numero 16.* quod habitatio non attenditur, ſed ſufficit, vt quis ab aliquo victum recipiat, vt cum eo ſtare dicatur, Et tenent *Gomeſ. in reg. de impetrandis beneficijs vacant. quæſt. 13. Boer. deciſ. 213. numero 13. & 15.* familiares dici, qui actu deſeruiunt, & continuam in domo commenſationem habent, in eaque habitant, & non in diuerſis. Et aſſerit *Fr. Emman. qu. Regular. tom. 2. q. 67. art. 1.* familiares domeſticos intelligi omnes, qui in expenſis alicuius cõmenſales continue exiſtunt, etiãſi aliquando abeſſe pro eius negotijs gerendis cõtingat. Quoad hoc propoſitum familiares dicũtur deputati ad honeſtum ſeruitium domini, qui dicuntur ſeruitores, ſeu famuli, ita poſt *Flamin. & Azor.* refert *Nicol. Garcia d. c. 1. num. 315.*

110 Et probari debet familiaritas hæc, ac continua in domo commenſalitas, *Flamin. lib. 10. quæſt. 3. num. 21.*

Aduer-

Aduertendum tamen, quod familiaritas quoad propoſitum non probabitur, ſi Sede vacante in familiam Cardinalis fuerit receptus, nã eo caſu beneficia iſtius non ſunt reſeruata, ex quo regula hæc ſicut & reliquæ moriuntur cum perſona conditoris, vt dixi *n.60. Mandoſ. ad reg. 32. q. 12. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardi. §. fieri quod ſublatis, nu. 99. Ioan. à Cochi. in proœm. Regul. Cancell. num. 32.*

112 Ex quibus collige illos, qui in domibus Cardinalium haberent expenſas, victus ſeu partem non vt familiares, & ſeruitores, ſed vt amici, aut conſanguinei, vel ex eleemoſyna, vel alia cauſa, non eſſe familiares, nec eorum beneficia eſſe reſeruata, vt reſolutum fuit in Rota *in vna Salamantina, & Abulen. beneficiorum 9. Iunij 1599. coram D. Penna,* qua referunt *Nicol. Garcia dicto capit. 1. num. 317. & Saluſt. Tiber. in praxi libr. 3. ſub capit. nono,* idem fuit reſolutum in *Hiſpalen. Archidiaconatus 20. Februarij & 26. Iunij 1606. coram Domino Iuſto.* Collige ſecundo Vicarios, ſeu Prouiſores Cardinalium in eorum Epiſcopatibus, ſeu Abbatijs habentes ab eis expenſas, ſeu menſam, aut ſalarium, ſeu ſtipendium, non dici eorum familiares, ideſt ſeruitores, ſeu famulos, ſed officiales, & tãquam tales, & non tanquam familiares recipere expenſas, ita *Nicol. Garcia dict. cap. 1. num. 318.* quamuis *Sarmien. ſelect. lib. 7. cap. vltim.* dicat, quod Vicarius Epiſcopi eſt eius familiaris, & *Segura de Auales in directi. iudicum eccleſiaſt. part. prima, cap. 14. num. 38.* dicat iudices ordinarios, ſeu delegatos Epiſcoporum venire appellatione famulorum, & ex communi vſu loquendi famulos nuncupari, quem ſequitur *Sbroz. de Vicario Epiſcopi in addit. ad quæſt. 147. lib. 2.* Niſi ille qui conſtitutus fuit Vicarius eſſet ex familiaribus cõtinuis commenſalibus Cardinalis, nam tunc talis etiam Vicarius effectus manet, cum adhuc ſit in ſeruitio Cardinalis, & eius expenſis viuat *Gonzal. d. gloſ. 5. num. 66. Quintilian. Mandoſ. regul. 3. Cancell. reſeruat. quæſt. 19. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 109.*

113 Familiaris beneficium dicitur reſeruatum, etiam ſi is mortis ſuæ tempore familiaris eſſe deſierit *Menoc. de arbitr. caſu 201. numero 123. cum ſequentibus,* & ſufficit ad hunc effectum quod durante familiaritate beneficia obtinuerint, quantumcunque paruo tempore duret familiaritas; *Nicolaus Garcia p. 5. cap. 1. num. 279.* nec tantum beneficia reſeruantur, quæ tempore Cardinalatus dignitatis, vel familiaritatis adepta ſunt, ſed etiam quæ ante, cum qualitas ipſa beneficij perſonæ mutatione immutetur *Anton. Fab. d. 1. definit. forenſ. tit. 2. definit. 16.*

114 Et aduertas quod familiaris habens beneficium reſeruatum ratione familiaritatis in Eccleſia, in qua adeſt conſuetudo, ſeu priuilegium optandi, poteſt eo dimiſſo, quod habet, optare aliud, & optatum manet reſeruatum, & loco dimiſſi ſubrogatur, ita *Paul. Gratian. ad Simonet. quæſt. 35. numer. 42. Gonzal. gloſſ. 34. numero 40. Nicol. Garcia dict. cap. 1. à num. 34.* vbi *num. 340.* dicit optatum non ſubrogari loco dimiſſi reſeruati, & ſic ratione ſubrogationis non eſſe reſeruatum, niſi tempore optionis adhuc duret qualitas inductiua reſeruationis.

REGVLA QVINTA.

Reſeruatio beneficiorum Collectorum, & Subcollectorum.

115 ITem reſeruauit generaliter omnia, & ſingula beneficia eccleſiaſtica quorumcũque Collectorum, & vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœceſi, qui ſuo tempore officia exercuerint, Subcollectorum fructuum, & prouentuum Cameræ Apoſt. debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, ſeu ad quæ ius tũc eis competebat.

116 Circa hanc Regulam primo notandum eſt valde controuerſum eſſe, an requiratur exercitium officij Collectoris, vt eius beneficia ſint reſeruata? pro affirmatiua parte aliquando tenuiſſe Rotam referunt *Creſcent. in decis. 27. de præbend. Cardin. Puteo decis. 31. lib. 1. Crimſan. decis. 14. in manu ſcriptis, Rota diuerſ. in decis. 1846. part. 3. & in vna Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586. coram Gnanntio.* Sed contrarium receptius eſt hodie, vt tenent *Caputaquen. decis. 140. par. 1. & decis. 96. part. 3. Mandoſ. hic quæſt. 4. praxis epiſcop. par. 1. verbo beneficia §. 2. limitat. 8. & part. 2. verbo exempti §. 6. Figueroa de reſignat. lib. 2. qu. 16. num. 26. Nicol. Garcia de cap. 1. à num. 345. Aloyſ. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect. 647.* qui dicunt ſolam deputationem ſufficere etiam abſque acceptatione, & exercitio, & fuit reſolutũ *in vna Vrgellen. Canonicatus 7. Maij 1593. coram Illuſtriſſimo Blanchetto, & in vna Salamantina portionis 15. Octobris 1589. coram R. Mediolanen. & in vna Aſtoricen. Archidiaconatus ſexto Nouembris 1602. coram Illuſtriſſ. Lancellotto,* vbi deciſum fuit non requiri exercitium, ſed ſufficere Subcollectorem paratum eſſe ad exercendum, quotieſcunque ſe offerat occaſio, & in *Placentina, ſeu Compoſtellana Theſauraria 25. Maij, & 16. Nouembris 1609. coram Ortẽbergo.* Et verba illa Regulæ, qui ſuo tempore officia exercuerint, intelligenda videntur ad differentiam eorum, qui non vere, ſed fictè, eſſent ſubcollectores; & in *d. Aſtoricen.* dicitur quod deciſio *Putei,* & aliæ allegatæ ſupra in contrarium, intelligendæ ſunt de exercitio largo modo, ſcilicet quod per ipſos non ſtet, & quod ſint parati exercere. Ego tamen eas etiam intelligerem data exercendi officium conſuetudine; quamuis enim huiuſmodi ſubcollectores actu illud non exerceant, quia occaſio non ſeſe obtulit, ſufficit quod ſint parati, & habeant poteſtatem, vel ſoliti ſint per ſe, vel iam fuerint per anteceſſores ſuos in prouincia, vel Epiſcopatu, vbi conſtituũtur, illud exercere; at vero ſi deficiat conſuetudo exercendi, quia nunquam ibi tale officium fuit exercitatũ, vel defectu fructuum, & prouentuum Cameræ Apoſtol. debitorum, vel aliquo priuilegio, aut conſuetudine, credo eorum beneficia non eſſe reſeruata, & in his terminis intelligenda eſſe prædicta verba huius Regulæ. Data autem poteſtate exercendi, ſola deputatio ſufficit etiam antequam ſuam poteſtatem videat, vel recipiat Rota *decis. 12. de præbendis in nouis, Mandoſ. hic. quæſt. 4. Falcon. quæſt. 3. princ. num. 16.* Nec obſtat doctrina Rotæ *decis. 21. de conceſſ. præb. in nouis,* alias 459. quod iuriſdictio, ſeu poteſtas delegata non acquiritur iudici etiam quoad habitum niſi ſcienti, & conſentiẽti, & receptis litteris: quia reſpondetur cum *Nicol. Gar-*

cia

cia d.c.1.num.349.& Aloyſ. Ricci. dict. collect. 1647. verſic. amplia tertio, quod verius eſt transferri iuriſdictionem quoad habitum in delegatum a tempore datæ, licet quoad exercitium requiratur præſentatio litterarum, ſecundum Rotam *dicta deciſ.12.de præb.in nouis.*

117 Secundo notandum eſt, quod quamuis iſta regula reſeruet beneficia vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœceſi Subcollectorum, tamen impetranti beneficium, vt reſeruatum ratione ſubcollectoriæ, ſufficit illam probare quod erat vnicus, ſed aduerſario incumbit onus probandi pluralitatem, cum ſit præſumptio de vnitate, vt tenuit *Rota in vna Calaguritana Scholaſtriæ de Logrono vlt. May 1546. coram Antonio Auguſtino,* prout referunt *Nicol. Garcia d.c.1.nu.356. Aloyſ. Ricci. d. collect. 1647. verſ. notandum eſt ſecundo.* Intellige tamen niſi vnicitas ſit expreſſa per impetrantem in ſua gratia, quia tunc erit per eum iuſtificãda, & probanda iſta qualitas, & narratiua vnicitatis, vt fuit reſolutum in cauſa *Licen. beneficiorum quatuor Febru. 1608. coram D. Caualerio.*

118 Tertio notandum quod licèt Collectorum beneficia, & ſubcollectorum vnicorum in qualibet Ciuitate ſint reſeruata, tamen adhuc ſtante ſubcollectore generali in vna Prouincia, beneficium Subcollectoris particularis in vna eius ciuitate ſunt reſeruata, propter illã regulam loquentem de vnico, quia eſt vnicus non obſtãte generali ſubcollectore in Prouincia, & ita tenuiſſe Rotam teſtantur *Aloyſ. Ricc. d. collect. 1647. verſ. notandum eſt 3. Nicol. Garcia d.c.1.num.357.* vbi *num. ſequenti* reſoluit hinc à fortiori eſſe reſeruata beneficia Subcollectoris vnici in vna Ciuitate, vel diœceſi, licèt ibi ſit Collector generalis.

119 Verum ſi eſſet vnus ſubcollector in Ciuitate, & alius in diœceſi, neuter comprehenderetur ab iſta Regula, quia mẽs illius reſeruantis beneficia vnicorum in quacunque Ciuitate, vel diœceſi ſubcollectorum, videtur eſſe, quod pro tota diœceſi nõ ſit niſi vnus ſubcollector, ita *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. à nu. 167. & glo. 51. a nu. 73. Nicol. Garcia d.c.1.nu. 375.*

120 Dicentes quod quamuis vna diœceſis ſit valdè lata, & habeat plures Cathedrales, ac Ciuitates, vt in diœceſi Calaguritana, & alijs pluribus Hiſpaniæ, non poteſt eſſe in tota diœceſi cum ſuis ciuitatibus, niſi vnicus dumtaxat Subcollector, vt fuit reſolutum in vna *Calaguritana beneficiorum 2. Decembris 1602. coram Illuſtriſſ. Lancellotto,* & fuit confirmatum *in alia Burgen. beneficij 23. May 1603. coram D. Litta,* quia in caſu prædictarum deciſionum fuit deputatus ſubcollector ciuitatis, & diœceſis Calciaten. à *D. Orphino Collectore generali,* nempè cum præſuppoſito, quod haberet fines diſtinctos, & ſeparatos à diœceſi, & ciuitate Calagur. quo præſuppoſito ceſſante, quia eſt vnica diœceſis, ceſſabit quoq; dicta deputatio ſubcollectoris, & per conſequẽs illius beneficia non fuerunt reſeruata ratione ſubcollectoriæ, vt ibi fuit reſolutum.

121 Quarto notandum eſt, quod ſi Collector ſucceſſiuè plures ſubcollectores deputauit in aliqua ciuitate, vel diœceſi, ita quod eodem tempore vnicus tantũ fuit Subcollector, eorum omnium beneficia ſunt reſeruata per hanc regulam, quia ſatis eſt quod eodem tempore vnus tantum ſubcollector reperiatur, ita *Bellencin. de charit. ſubſid. 118. Simonet. de reſeruat. q.33. num.1. Nic. Garcia d.c.1.nu.365. Aloyſ.* Ricci. *d. collect. 1647. verſ. notandum eſt tertio, in fine.*

122 Subcollectorem ſecundum deputãdo quis, primum tacitè reuocare videtur *Rot. deciſio. 9. de præben. in nouis, Nicol. Garcia d. cap. 1. nu. 366. Aloyſ. Ricc. d. collect. 1647. ampl. 5.*

123 Quinto notandum eſt beneficia, quæ Collectores habuerunt tempore officij eſſe reſeruata ex hac regula, etiamſi ante officium illa obtinuiſſent, *Rota deciſio. 10. de prabend. in nouis, Bellencin. d. tr. q. 119. in fine, Simonet. q. 32. Aloyſ. Ricc. d. collect. 1647. ampl. 4. Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 352. & numer. 373.* reſoluit hanc Regulam non habere locum in ſubcollectore particulari deputato ab alio ſubcollectore particulari alicuius ciuitatis, vel diœceſis, quamuis à Papa eſſet data facultas, quod Subcollector ſubcollectorem facere poſſit, vel eſſet cõſuetudo quod ſubcollector Subcollectorem deputare poſſit: nam quamuis in iſtis caſibus talis diceretur verus Subcollector, tamen non comprehenderetur à regula iſta, quæ ſolum reſeruat beneficia vnicorum Subcollectorum.

124 Sexto notandum eſt ſcripturam non requiri ad probandum quod quis ſit Subcollector, ſed ſufficere dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, vt fuiſſe reſolutum in Rota refert *Aloyſ. Ric. dict. collect. 1647. ampl. 2.* niſi ageretur de probanda facultate ad effectum, vt ſoluere debentes cautè ſoluant, nam tunc requiruntur litteræ ipſius ſubcollectoriæ, *Nicol. Garc. d. c. 1. num. 377.* & non ſufficit illarum tranſumptum, *Simonet. de reſeruat. q. 34. fol. 111. Monet. de decimis cap. 9. quæſt. 5. numer. 212.* vbi limitat niſi ſumptum fuerit nulla lite pendente ſeruata forma *capit. fin. de fide inſtrumen.* vel ſumptum fuerit ex regiſtris Bullarum Papæ.

125 Nec ad effectum probandi reſeruationem probatur ſubcollectoria per teſtes de communi reputatione, & publica voce, & fama, vt fuit reſolutum in vna *Ferrentinen. Parochialis 9. May 1558. coram D. de Rubeis, Aloyſ. Ricci. dict. collect. 1647. ampliat. ſexta, Nicol. Garcia dict. capit. 1. numero 379. Moneta dict. quæſtio. 5. numero 234.*

126 Septimo notandum eſt quod cum Subcollector ſit delegatus Apoſtol. & iuriſdictionem habeat, debet ſaltem eſſe perſona qualificata, nempè Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate eccleſiaſtica cõſtitutus tempore deputationis, quamuis poſteà deſinat eſſe *ex gloſſ. in capit. ſtatutum, verbo Canonicus ad finem, de reſcript. in 6.* aliàs deputatio erit nulla, & reſeruatio ceſſabit, *Gonzalez d. gloſſ. 51. numer. 70. Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 385.*

REGVLA VI.

Reſeruatio beneficiorum Curalium, dum Curia transfertur.

127 Item reſeruauit omnia, & ſingula beneficia eccleſiaſtica quorumcũque Curialium, quos, dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam ſequẽdo decedere contigerit in quouis loco, quantumcunq; etiam à dicta Curia remoto.

128 Circa hanc Regulam dubitari ſolet quomodo hic accipiatur Curia Romana: & quamuis non deſint, qui teneant Curiam ibi eſſe, vbi eſt Papa, de quorum numero ſunt *Rebuff. in concord. titul. de forma mandati,* verbo

verbo extra Romanam Curiam, verſicul. & aduerte, quod ibi eſt Curia Romana, Gom. *de regul. de veroſimili quæſt. 7. & in regul. de triennali quæſt. 31. numero 14. Mandoſ. reg. 5. Cancellar. quæſt. 2. numero primo, Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 13. §. 1. a numero ſecundo, D. Barboſa in l. 2. §. Legatis à numero 37. ff. de iudic.* Tamen alij melius ſuſtinent ibi eſſe Curiam, vbi eſt cauſarum, & litterarum Apoſtol. audientia, licèt ibi non ſit Papa, *Clement. ne Romani §. ſane de elect.* & ibi *Bonif. numero 18. Perez. l. 39. titul. 19. libro octauo. Ordin. pagina 389. Nicol. Garcia dict. cap. primo, numero 388.* Sic etiam Regia Curia eſt locus, vbi Rex eſt cum ſuis Conſiliarijs, & alijs, qui eius lateri aſſiſtent, vt ei conſulant in regimine totius Regni, *Couar. practic. capit. 4. numero 10. Gregor. l. 27. verbo corte titul. 9. part. 2. Ioann. Garcia de expenſis capit. 12. numero 25. Cabed. Luſitan. deciſio. 13. numero 13. pagina 1.* Quare in terminis huius Regulæ tunc dicendum eſt Curiam transferri, cum Papa vadit cum Cancellaria & tribunalibus ſuis, ſeu cum Cancellaria, & alia tribunalia mutantur, ita *Nicol. Garcia dict. capit. 1. numero 391.* Verum declarauit *Clemens VIII. Conſtitut. 54. in Bullario nouo tom. 3. folio 70.* vnã, & eandem Romanam Curiam exiſtere, & cenſeri in Vrbe, & vbi eſt Papa, etiam quoad beneficia, quæ tam in dicta Vrbe, quam in ciuitate, ad quam Papa ſe contuliſſet, vacarent, quod etiam tradit *Mari. Alter. de cenſur. to. 1. lib. 5. diſp. 9. c. 3.*

REGVLA VII.

Reſeruatio beneficiorum Cubiculariorum, & Curſorum.

129 ITem reſeruauit generaliter idem D.N. Papa diſpoſitioni ſuæ omnia beneficia Cubiculariorum, etiam honoris nuncupatorum, ac Curſorum ſuorum. Declarans in prædeceſſorum ſuorum Romanorum Pontificum Conſtitutionibus, & Regulis reſeruatorijs beneficiorum Cubiculariorum, etiam Cubicularios honoris nuncupatos, etiam à die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi ac comprehenſos fuiſſe, & eſſe irritum, &cet. attentari decernens.

130 Circa hanc Regulam notandum eſt verba illa *etiam honoris nuncupatorum*, & à verſicul. Declarans vſque ad finem, de nouo à *S. D. N. Gregorio XV.* addita fuiſſe, & per ea ſublatam dubitationem de qua *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 51. a num. 91. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 34. q. 10. verſicul. per VI. Regulam, Nicol. Garcia d. c. 1. num. 398.*

131 Curſores Papæ ſunt illi, qui habent locum ad inſtar Tribunalis, quod vulgò banchum curſorum nuncupatur, & ferè omnes ſunt clerici, & in clericali habitu incedunt *Mandoſ. hic. quæſtio. ſecunda, numero quinto*, horum officium eſt Cardinalibus intimare Capellas, & Conſiſtoria Papæ, & alia ſimilia, vocanturque Curſores ad differentiam aliorum, qui mandatarij dicuntur. *Paul. V. Conſtit. 71. §. 21. in Bullario nouo tom. 3. fol. 281.*

REGVLA VIII.

Reſeruatio beneficiorum eccleſiarum ſancti Ioannis Lateranenſis, & ſancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, & beneficiorum titulorum Cardinalium à Curia abſentium.

132 ITem reſeruauit diſpoſitioni ſuæ generaliter quoſcunque canonicatus, & præbendas, ac dignitates, perſonatus, & officia in S. Ioannis Lateranẽſis & Principis Apoſtolorum, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe Eccleſijs, nec non ad collationem, prouiſionem, & præſentationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem S. R. E. Cardinalium à Romana Curia abſentiũ, ratione ſuorum Epiſcopatuum, Cardinalatus, ac ipſorum Cardinalium titulorum, & Diaconiarum ſpectantia, quãdiù abſentia ſua durauerit, canonicatus, & præbendas, dignitates, perſonatus, àdminiſtrationes, & officia, cęteraque beneficia cum cura, & ſine cura vacantia, & in antea vacatura, tam in eadem Vrbe, quam in Eccleſijs, & ciuitatibus, diœceſibus dictorum Epiſcopatuum cõſiſtentia. Ac decreuit irritum, &c.

133 Circa hanc regulam notandum primo ſpeciatim trium prædictarum Eccleſiarum beneficia ſibi Papam reſeruaſſe non obſtante quod ſit Vrbis Epiſcopus iure ordinario habens poteſtatem conferendi beneficia, quia fortè olim Archipresbyteri harum Eccleſiarum, cum ſint Cardinales, ius beneficia cõferendi ſibi ſumpſerant: aut fortè ne tanquam Cardinales ſibi ius ea conferendi conuenire arbitrentur, ita *Azori. inſtitut. p. 2. libro 6. cap. 34. q. 10. verſicul. per VII. regulam, Gonzalez gloſſ. 13. num. 22.*

134 Secundo notandum eſt quod iſta regula reſeruatoria beneficiorum S. Petri, ac S. Ioann, Lateranen. & S. Mariæ Maioris reſtricta eſt ad canonicatus, præbẽdas, dignitates, perſonatus, & officia, & non comprehendit clericatus, ſeu beneficiatus in ea nõ expreſſos, quorum collatio eſt Archipresbyteri, & Capituli ex priuilegijs diuerſorum Pontificum, & antiquiſſima obſeruantia, vt fuit dictum in vna *Romana clericatus* S. Petri *27. Nouembris* 1602. *coram D. Pamphilio*, quæ eſt in nouiſſimis *Farinac. deciſ. 616.*

135 Circa ſecundam partem huius regulę aduertendum eam intelligi, & loqui de beneficijs vacantibus in Eccleſijs titularibus Cardinalium de Vrbe, ſiue in diœceſibus ſex Epiſcoporum Cardinalium antiquorũ, quorum Epiſcopatus ſunt annexi Cardinalatibus, & optãtur per ſex antiquiores Cardinales Presbyteros, qui in Vrbe tempore vacationis reperiuntur, & ſunt Epiſcopatus Hoſtien. Portuen. Prænestin. Tuſculanen. Sabinen. & Albanen. *Gonzalez gloſſ. 24. nu. 142.* quoniam iure citra ipſius Papæ conſenſum abeſſe non poſſunt, *Flamin. de reſignat. lib. 1. q. 10. nu. 27. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 24. nu. 124. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. titul. 10. num. 8.*

136 Cum eorum officium ſit aſſiſtere Papæ, *Flamin. lib. 2. quæſt. 1. num. 34. & lib. 7. quæſt. 12. num. 14.* & ob id dicantur pars corporis ipſius Papæ, *Moneta de decimis cap. 9. quæſt. 3. num. 114.*

137 Deindè aduertendum quod alij Cardinales obtinentes, accidentaliter, non autem ratione Cardinalatuum,

tuum, Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, & in eis reſidentes non comprehenduntur ſub reſeruatione huius regulæ, *Gonzal. gloſſ. 24. num. 146.* ſolent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, &c. conceſſis Cardinalibus præſentibus in Curia, gaudeant, ac ſi præſentes, &c. *Gonzalez gloſſ. 24. à numero 121. Nicol. Garcia d. capit. 1. numero 406. & numero 437. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 5. numero 21.*

138 Circa tertiam vero partem huius Regulę eſt aduertendum quod decretum irritãs in fine ibi poſitum refertur non ſolum ad omnia contenta in iſta Regula, ſed etiam ad omnes Regulas præcedentes, *Cardin. Putean. deciſ. 108. lib. 3.* quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1672. in princ.* vbi etiam dicit dari differentiam quod reſeruatio cum decreto afficit ante ratificationem non vero reſeruatio ſine decreto.

139 Vlterius ſciendum quod decretum reſeruationis impedit reſtitutionem in ſpolio, & manutentionem, vt pluribus Rotæ deciſionibus obſeruant *Aloyſ. Ricci. d. collect. 1672. & Nicol. Garcia d. c. 1. à nu. 412.*

REGVLA IX.

Reſeruatio menſium Apoſtolicorum, & de alternatiua pro Epiſcopis reſidentibus.

140 ITem cupiens idem D. N. Papa pauperibus clericis, & alijs benemeritis perſonis prouidere, omnia beneficia Eccleſiaſtica cum cura & ſine cura, ſecularia, & quorumuis Ordinum Regularia, qualitercũque qualificata, & vbicunque exiſtentia, in ſingulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Auguſti, Octobris, & Nouembris menſibus vſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum extra Romanam Curiã, aliàs quã per reſignationem quocunque modo vacatura ad collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, vel quamuis aliam diſpoſitionem quorumcunque collatorum, & collatricum, ſecularium, & quorumuis Ordinum Regularium, (non tamen S. R. E. Cardinalium, aut aliorum ſub concordatis inter Sedem Apoſtolicam, & quoſcunque alios initis, & per eos, qui illa acceptare, & obſeruare debuerant, acceptatis, & obſeruatis, quæ ledere non intendit comprehenſorum) quomodolibet pertinentia diſpoſitioni ſuę generaliter reſeruauit. Volens in ſupplicationibus, ſeu conceſſionibus gratiarum, quæ de dictis beneficijs tunc vacantibus, etiam Motu proprio fient de menſe, in quo vacauerint diſpoſitiuè mentionem fieri, alioquin gratias nullas eſſe. Ac conſuetudines etiam immemorabiles optandi maiores, & pinguiores præbendas, necnon priuilegia etiam in limine erectionis conceſſa, & indulta Apoſtolica circa ea, ac etiam diſponendi de huiuſmodi beneficijs, aut quod illa ſub huiuſmodi reſeruationibus nunquam comprehendantur, etiam cum quibuſuis derogatoriarum derogatorijs, & fortioribus, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, quorum tenores pro expreſſis haberi, & latiſſimè extẽdi voluit quibuſuis perſonis, & Collegijs cuiuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentibus quomodolibet conceſſa aduerſus reſeruationem huiuſmodi minimè ſuffragari. Inſuper Sanctitas Sua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis intenta, ipſis quamdiu apud Eccleſias, aut diœceſes ſuas verè ac perſonaliter reſederint dumtaxat, de omnibus & quibuſcunque beneficijs Eccleſiaſticis, cum cura; & ſine cura ſecularibus & regularibus (ad liberam ipſorum dumtaxat, non autem aliorum cum eis diſpoſitionem, ſeu præſentationem, vel electionem, nec etiam cum conſilio, vel conſenſu, ſeu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus) quæ antea in mẽſibus Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris, & Decẽbris extra curiam ipſam vacare contigerit (dummodo aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata, vel affecta non fuerint) liberè diſponendi facultatem conceſſit. Ac etiam voluit, vt ſi ipſi in collatione, aut alia diſpoſitione beneficiorum in alijs ſex menſibus, videlicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, vacaturorum, quæ etiam diſpoſitioni ſuæ, vt præfertur, reſeruauit, ſeu etiam aliorum diſpoſitioni ſuæ, & d. Sedis aliàs quomodolibet reſeruatorum, vel affectorum ſeſe intromiſerint, aut quominus prouiſiones, & gratiæ Sanctitatis ſuæ de illis debitum effectum conſequãtur, impedimentum quoquo modo præſtiterint, vſu, & beneficio prædictæ facultatis, eo ipſo priuati exiſtant, ac collationes, & aliæ diſpoſitiones de beneficijs, illius prætextu deinceps faciendæ, nullius ſint roboris, vel momenti. Illi vero, qui gratiam alternatiuæ prædictæ acceptare voluerint acceptationem huiuſmodi per patentes litteras manu propria ſubſcriptas, ſuoque ſigillo munitas, & in ſua quiſque ciuitate, vel diœceſi, datas, declarare, & litteras ipſas huc ad Datarium Sãctitatis ſuæ tranſmittere teneantur. Quibus ab eo receptis, & recognitis, tunc demũ, & non antea, vti incipiãt gratia ſupradicta. Decernens ſic in prędictis omnibus per quoſcunque, &c. iudicari debere, ac irritũ, &c. attẽtari.

Omnia beneficia eccleſiaſtica.

141 Ad hoc vt beneficium eccleſiaſticum dicatur, ſequẽtes requiruntur qualitates. Primò quod ſit fundatum auctoritate Epiſcopi, *gloſſ. verbo ſi beneficiorum, in fine, in Clemen. II. de decimis,* vbi cõmuniter Doctores, *Cæſar de Graſſis deciſ. 13. nu. 9. de præbendis, Rot. diuerſ. deciſ. 509. nu. 1. p. 2. Gonzal. hic gloſſ. 5. num. 7.* Secundo quod habeat quid ſpiritualitatis annexum, *Abb. cõſi. 47. incip. Illud de iure, num. 1. verſic. tertium cõſideratur, Gonzal. gloſſ. 5. num. 8. Nicol. Garcia de benefic. p. 1. cap. 2. à num. 7.* Tertio quod ſit conferendum clerico non laico, *cap. cum adeo, de reſcriptis, cap. 2. de inſtitut. Gonzal. gloſſ. 9. num. 9. Nicol. Garcia d. cap. 2. numer. 28. cum ſequentibus.* Quarto quod conferri non poſſit, niſi ab Eccleſiaſtica perſona, puta Epiſcopo, vel Prælato: non vero à laico, *cap. ſi quis deinceps, cap. ſi quis nullus 16. q. 7. Gonzal. gloſſ. 5. num. 10.* Quinto quod ſit perpetuum, hoc eſt, quod non conferatur ad certum tempus, ſed perpetuo, & ad vitam eius, cui confertur, hoc enim proprium beneficiorum eſt, *capit. Sanctorum diſtinct. 7. capit. pen. de cleric. ægrot. Gonzal. gloſſ. 5. numero 11.* Sexto quod conferens, non ſibi, ſed alteri conferat, & quidem purè, & ſine aliqua extrinſeca cõditione *cap. fin. de inſtit. cap. ſi quis dator, & ſeqq. cap. ſi quis obiecerit 1. q. 3. Gonzal. gloſſ. 5. à num. 14.* quas omnes qualitates cumulant *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 61. Ricc. in praxi aurea reſolut. 358.*

142 Ex quibus omnibus primo infertur, quod altaria, oratoria, & capellaniæ, quæ ſunt fundatæ abſq; Epi-

ſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non ſunt beneficia eccleſiaſtica, nec incidũt in reſeruationem huius Regulæ, ſed ſunt ſub pia diſpoſitione fundatoris, & eius hæredum, ſeu ſucceſſorum, qui poſſunt tales capellanias, donare ſine Epiſcopo, quibus voluerint, dũmodo ſint idonei, iuxta diſpoſitionem fundatoris, *Moneta de decimis, q. 9. nu. 21. Gonzal. gloſſ. 5. a num. 19.* plures refert *Nicol. Garcia d. c. 2. a nu. 102. Petr. Gregor. in inſtitut. rei benefic. c. 12. num. 10.*

143 Secus ſi eſſent erectæ auctoritate Summi Pontif. vel Epiſcopi, & in titulos creatæ, tunc enim caderent ſub reſeruatione huius Regulę, quia eſſent beneficia eccleſiaſtica, *gloſ. verbo beneficiorum in Clement. fin. de decimis. praxis Epiſcopal. p. 1. verbo beneficia, §. 1. ad finem, & p. 2. eodem verbo, §. 10. & verbo capellania, Fuſc. de Viſitat. lib. 2. c. 11. nu. 2. Gonzal. gloſ. 5. nu. 68. Moneta d. c. 9. num. vigeſimo. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 95. Aloyſ. Ricc. in prax. aur. reſ. 209. num. 3.*

144 Hoc tamen limitatur niſi eſſent iuriſpatronatus laicalis, vel mixti: quia huiuſmodi beneficia ſub hac regula non comprehenduntur, ſicut nec ſub alijs reſeruationibus generalibus, vt ſupra dixi à *num. 25.* Et licet nonnulli voluerint iuſpatronatus mixtum, hoc eſt, partim laicale, partim Eccleſiaſticum, ſub reſeruatione huius regulæ cadere, quaſi ius patronatus eccleſiaſticum tanquam dignius, trahat ad ſe laicale minus dignum, nihilominus contraria receptior eſt opinio, cum in fauorabilibus potius ſit attendenda qualitas laicalis, ne laicus propter clericum perdat ſuum priuilegium, & ideo tale iuſpatronatus mixtum non cadit ſub generalibus reſeruationibus, & tetigi hanc *Alleg. num. 27.* quod tamen intelligit *Gonzal. gloſ. 18. nu. 15.* quando patroni laici habent maiorem, vel ſaltem æqualem partem vocum in dicto iurepatronatu mixto: ſecùs tamen eſſet ſi pars vocum patronorum eccleſiaſticorum eſſet maior, & potentior, ac præponderaret vocibus laicorum, cum ſemper à potentiori fiat denominatio, *l. quæritur, de ſtatu hominum.* Sed an iuſpatronatus eccleſiaſticum certis dumtaxat perſonis debitũ, ſeu certo generi perſonarum, puta conſanguineis fundatoris, aut filijs patrimonialibus, ſub hac Regula cõprehendatur? negatiuè quoad Hiſpanos dumtaxat, ſeu Caſtellanos reſoluit *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. nu. 562.* vbi *num. 563.* in affirmatiuam ſententiam etiam inclinat, cum ea ſit per Rotam recepta in vna *Placentina portionis de anno 1344. apud Puteum deciſ. 164. lib. 2. & in vna Calaguritana benef. de Arcaya 26. Iun. 1591. coram Illuſtriſſ. Seraphino deciſ. 962.*

145 Secundo infertur præbendas temporales, quæ nihil ſpiritualitatis habent, cujuſmodi ſunt prædia, quæ cõferuntur pro ſoluendis ſalarijs, aduocati, procuratoris, muſicorum & ſimilium, de quibus *gloſ. in c. cum M. de conſtitut.* non comprehendi ſub hac reſeruatione.

146 Tertio infertur Vicariam temporalem, & non perpetuam, quæ non datur in titulum, quales etiam ſunt eæ, quæ ſunt ad nutum amouibiles, quæ dantur à Monachis, ſeu Regularibus mendicantibus, non venire, nec comprehendi ſub reſeruatione huius regulæ per ea quæ latè tradit *Gonzal. gloſ. 5. §. 3. num. 59. cum ſequentibus, Gomes de expectatiuis, num. 94. verſic. ex quo infero, quod nec vicariam temporalem.*

147 Ratio eſt, quia vicaria huiuſmodi temporalis, ſeu ad nutum amouibilis non eſt beneficium, nec titulus beneficialis, vt cum alijs reſoluit *Nicol. Garcia p. 1. c. 2. nu. 93.* Secus vero in vicarijs perpetuis, quæ dantur in titulum, cum ſint vera eccleſiaſtica, *c. poſtulaſtis, de reſcriptis, c. ad hæc,* & ibi *Abb. de officio vicarij.*

148 Quarto infertur hoſpitalia non venire ſub diſpoſitione huius regulæ, cum regulariter appellatione beneficij non comprehendantur, etiamſi Eccleſias, vel Capellas habeant annexas, decimaſque & alia iura ſpiritualia, *Clement. per litteras 2. de præbend.* cum laicis committantur *Clement. quia contingit, §. vt autem de religioſis domibus, Nicol. Garcia d. p. 1. c. 3. nu. 1. Gonzal. gloſ. 5. §. 4. nu. 16.* qui hoc limitant ſi Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſtico beneficio eſſent vnita, vel in titulum ex ordinatione fundatoris, vel per viam electionis etiam clericis ſecularibus eſſent danda.

149 Quinto infertur præſtimonia, & præſtimoniales portiones non venire ſub diſpoſitione huius regulæ: de his dico, quæ in ſola temporalitate conſiſtunt, aut quæ non dantur in titulum perpetuum, neque habent aliquod annexum obſequium ſpirituale, quia nunc nec ſunt beneficia Eccleſiaſtica, nec in illis intrat reſeruatio, quod ſecus eſſet ſi in titulum perpetuum data fuiſſent, & habuiſſent annexum aliquod obſequium ſpirituale, vide *Gonzal. gloſ. 5. §. 2. Nicol. Garcia d. p. 1. c. 2. à numero 118. Flamin. de reſignation. libro ſecundo quæſt. 1. numero 123.*

150 Sexto infertur penſionem reſeruatam ſuper beneficio non comprehendi ſub hac regula reſeruatoria, cum penſio non ſit beneficium Eccleſiaſticum, nec beneficij nomine intelligatur, ſed temporale quid diſtinctum, & ſeparatum ab ipſo beneficio, *Gig. tractat. de penſion. quæſt. 28. Mandoſ. ad reg. 19. Cancellar. quæſt. 11. numero vndecimo, Flamin. libro 1. quæſt. 10. numero 69. & libro ſecundo quæſt. 15. numero vndecimo & libro 11. quæſt. 4. numero 31. Gonzal. gloſ. 5. §. 5. Nicol. Garcia d. par. 1. cap. 5. à numero tertio. Azor. inſtitut. Moral. p. 2. lib. 3. cap. 5. quæſt. 2. & lib. 8. cap. 5. quæſt. 4.* Quod tamen limita, niſi penſio conſtitueretur ad particulare alicuius commodum ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, vt deinceps ſit beneficium Eccleſiaſticum, *Abb. per text. ibi in capit. conquerente, numero primo notab. 1. de cleric. non reſident.* dicens notandum eſſe ex illo tex. quod ſuper redditibus vnius Eccleſiæ poteſt conſtitui certum beneficium aſſignando certam penſionem ex redditibus Eccleſię in temporalitate beneficij nouiter creati, talis enim pẽſio eſſet Eccleſiaſticum beneficiũ, *Gig. d. q. 20. verſic. quarto limita, & quæſt. 67. numer. 1. & qu. 99. n. 22. in fine* plures per *Nicol. Garc. d. c. 5. n. 5.*

151 An obtinens penſionem habeatur pro clerico, forique priuilegio gaudeat, quæſtio eſt admodum controuerſa apud Doctores, vt videre eſt per citatos *Alleg. 12. numero tertio.* Verior tamen opinio eſt affirmatiua: nam cum quæſtio hæc nouiſſimè incidiſſet inter Reuerendiſſimum Epiſcopum Portugalen. D. Rodericum a Cunha, & inter Senatum Regium eiuſdem ciuitatis, de mandato prædicti Reuerendiſſimi eius Agens in hac Curia Paulus de Barros de Beſa nobilis Luſitanus, in ſacra Congregat. Concilij dubium ita propoſuit. An clericus in minoribus habens penſionem, & incedens in habitu, & tonſura, gaudeat priuilegio fori? cui ſic reſponſum fuit. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum cenſuit gaudere, *die 10. Aprilis 1622.* Reuerend. Cardinal. Vbaldinus, cuius declarationis proprium originale ego vidi, & legi.

152 Septimo infertur beneficia manualia nõ cadere ſub reſeruatione huius regulæ, ſiue ſint ſecularia, ſiue regula-

gularia, *gloſſ. verbo reuocari ad finem, verſic. & ob hanc cauſam, in Clem. vnic. de ſupplenda negligen. prælatorum, Calder. conſ. 26. incip. An in reſeruationibus, de præbēdis.*

153 Rationem aſſignans, quia Papa reſeruando ſibi collationem beneficiorum videtur intelligere propriè de collatione, quæ fit perpetuo de beneficio, ſequuntur plures, de quibus *Gonzal. d. gloſſ. 5. §. 6. nu. 12.* & quamuis regula hæc exprimat beneficia regularia, quę regulariter, & natura ſua ſunt manualia, vt per *Garcia d. p. 1. cap. 2. nu. 67.* tamen aliquando ſunt perpetua idem *Garcia par. 1. cap. 1. num. 511. Flamin. de reſigna. lib. 11. quæſt. 3. num. 8. cum ſeqq.*

154 Octauo infertur regulam hanc reſeruatoriam non habere locum in commenda, ſiue ea ſit temporalis, & ad nutum amouibilis, donec Eccleſiæ prouiſum ſit de Rectore, vt in caſu *cap. deinceps, 15. de elect. lib. 6.* ſiue ſit perpetua ad fauorem perſonæ, & vitam commendatarij, cum iure percipiendi fructus: quia licèt iſta ſit perpetua ad vitam, tamen ad effectum reſeruationis, beneficium propriè non dicitur, ſed ceſſante commēda per obitum commendatarij, non dicitur beneficium per obitum illius vacare, ſed vacat ſemper, vt prius, itaut non ſit attendendus menſis, in quo obierit commendatarius, *Mohedan. deciſ. 4. & 9. de prabend. Simonet. de reſeruat. quæſt. 59. num. 6.* latè *Gonzal. gloſſ. 5. §. 8. à num. 34.*

155 Nono infertur beneficia de menſa non cenſeri reſeruata ſub diſpoſitione huius regulæ: beneficium enim de menſa dicitur illud, quod eſt perpetuò incorporatū menſæ Epiſcopali, aut Capitulari, ſeu Abbatiali, ita quod nunquam vacat, nec in tali beneficio datur negligentia in prouiſione, *gloſ. verbo de menſa, in Clement. 1. de ſupplenda negligentia Prælat.* vbi *Imol. nu. 42. & Cardin. num. 5.* ideoque cum non detur vacatio, ſequitur quod non comprehendantur ſub hac regula loquente de beneficijs vacaturis, vt fuit deciſum in vna *Tarraſiona Parochialis 10. Decembris 1603. coram D. Litta*, refert *Gonzal. d. gloſſ. 5. §. 6. in fine.*

156 Decimo infertur huiuſmodi regulam locum nō habere in coadiutoria, ſiue ea ſit ſimplex, ſiue cum futura ſucceſſione ob fauorem, & vtilitatem Eccleſiæ propter ægritudinem corporis, vel animi coadiuti, cum talem coadiutoriam obtinens non dicatur beneficiatus, ſed beneficiati coadiutor, ideoque talis coadiutoria non vacat, aut vacare poteſt in aliquo ex menſibus huius regulæ, ſed ceſſat, & extinguitur ceſſante vita, & impedimento coadiuti, nam interim dum ille viuit, coadiutor non habet ius in re, ſed ad rem, *Nauar. in c. ſi quando, de reſcriptis, prælud. num. 10. & in tract. de orat. & horis canon. cap. 20. num. 18.*

157 Porro materiam coadiutoriæ concernentem vide apud *Gonzalez gloſ. 5. §. 9. Nicol. Garcia p. 4. c. 5.*

158 Vndecimo infertur beneficia vnita acceſſoriè non cenſeri reſeruata ſub diſpoſitione huius regulæ, nam cum per vnionem perdant titulum, nec amplius poſſint beneficia nominari, ſed quædam ſint prædia, non intrat reſeruatio huius regulæ loquēs de beneficijs eccleſiaſticis vacantibus, *Staphil. de litteris gratia, titu. de formis mandati de prouidendo. §. ſecunda forma, numer. 2. verſicul. dico excludendo, Rebuff. in praxi, titul. de vnion. num. 31. Gonzalez gloſſ. 5. §. 7. per totum*, & præcipuè *num. 25. & 38.* vbi *num. 39.* dicit quod ſi beneficium vnitum eſt alteri, in quo cadat reſeruatio, tunc quidē veniet in reſeruatione, non tanquam beneficium de per ſe, quod non eſt, ſed vti prædium, & patrimonium alterius beneficij ex reg. *acceſſorium, de regulis iuris in 6.* Limita primo ſi beneficium eſſet vnitum alteri ęquè principaliter, & iura vtriuſque beneficij ſalua permanent, licèt ad inuicem communicentur, tūc enim cum beneficium ſic vnitum non perdat nomē, nec titulum, nec effectum beneficij, nulla eſt ratio, cur hoc beneficium, quod remanet ex duobus beneficijs vnitis compoſitum, non comprehendatur ſub reſeruatione huius regulæ. Limita ſecundo, niſi vnio ſit facta ſolum quoad erectionem, & gubernationem ambarum Eccleſiarum, non etiam vt bona illarum vtriuſque communicentur, quia tunc habet locum reſeruatio huius regulæ, *Gonzal. d. §. 7. à nu. 112.*

Cum cura, & ſine cura.

159 Cum ſub diſpoſitione huius regulæ includantur beneficia cum cura videndum eſt obiter, quæ ſint illa, & quæ concurrere debeant, vt ſint beneficium curatum. Primo igitur requiritur, vt habeat poteſtatem ligandi, & ſoluendi in foro pœnitentiali, quæ non cadit, niſi in Sacerdotem, *cap. in nouo, diſtinct. 21. cap. omnis, de pœnitent. & remiſſ.* & non omnis Sacerdos hanc curam habere dicitur, ſed is tantum, qui neceſſitate aſtringitur eccleſiaſtica miniſtrare Sacramenta, & fideles quibus adminiſtret, ad eum accedere coguntur *gloſ. verbo impediant, in Clemens. dudum, de ſepultur.* quam ibi ſequuntur *Imol. num. 32. Abb. num. 24. & Anchar. num. 20.* ac alijs quos refert *Gonzal. gloſ. 6. num. 32.* Secundo requiritur, quod ſit certa parochia, vel locus certis finibus, & limitibus conſtitutus, ac deſignatus, in quo populus alicui Eccleſiæ deputatus degit *cap. Eccleſias, in principio 14. quæſt. 1. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. ca. 13. ante finem* ibi, vbi Parochiales Eccleſię certos fines non habent, &c. *Gonzal. d. gloſſ. 6. nu. 37.* Tertio requiritur, vt illius poſſeſſor exerceat curam nomine ſuo, & non alieno, *cap. extirpanda, §. qui vero, de præbendis, Rebuff. in praxi titulo de non promotis infra annum, numero 36. Millis in repertor. verbo Eccleſia parochialis quæ dicatur, Gonzal. dict. gloſ. 6. nu. 40.* Quarto requiritur, vt ſolus ſuo nomine regat, non cum duobus alijs, vel pluribus: quia vt vnum corpus duo capita habere non poteſt, niſi monſtrum ſit, ita nec Eccleſia duos, vel plures Curatos, *cap. non minores, de præbēdis, c. in apibus 7. q. 1. c. ſicut vna 22. q. 2. Maſcar. de probation. concluſ. 468. incip. curam animarum, num. 5. cum duobus ſequentibus*, quicquid aliud velit *Nicol. Garcia p. 1. c. 3. num. 128.*

160 Ex quibus omnibus primo infertur, quod etiamſi deficeret fons Baptiſmalis, non propterea deſineret eſſe Eccleſia Parochialis, quia per actum baptizandi non infertur cura animarum, *Hoied. de incompatibil. benef. c. 13. nu. 8. Maſcard. concl. 468. nu. 8. & 9. Flamin. de reſign. lib. 2. q. 1. n. 109. Gonzal. gloſſ. 6. à nu. 48.*

161 Secundo infertur idem dicendum quoad ſepulturam, ſeu actum ſepeliendi: nam ex iure ſepeliendi non dicitur Eccleſia curata, *Maſcard. vbi ſupra nu. 10. Flam. d. q. 1. nu. 108. Gonzal. d. gloſſ. 6. à nu. 53. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 298. à num. 42.*

162 Tertio infertur idem quoque dicendum, ſi Eccleſia non percipiat decimas, quia ex hoc non benè colligitur minimè eſſe parochialem, nec è contra *Maſcar. vbi ſupra num. 6. Gonzal. d. gloſ. 6. num. 56.*

163 Quarto infertur poteſtatem fori contentioſi: veluti quod

quod quis habeat iuriſdictionẽ in ſpiritualibus in foro tantum exteriori, non facere ſtrictè & propriè beneficium curatum, *Gonzal. d. gloſſ. 6. nu. 59.* Sed melius poteſt dici beneficium curatum, quod habet curam iuriſdictionalẽ, etiam fori exterioris, vt in *cap. dudum 2. de elect. Nauarr. conſ. 4. num. 1. ſub titulo de ætate, & qualitate ordinand. & conſil. 15. num. 2. & 3. ſub titul. de præb. Maſcard. vbi ſupra num. 2. Azor. inſtitut. moral. p. 2. libr. 9. cap. 3. q. 14. verſic. curata Eccleſia, Nicol. Garcia de beneſ. p. 1. cap. 6. num. 7.*

164 Quinto infertur, quod quando Eccleſia Collegiata habet curam animarum, talis cura non pertinet ad ſingulos Canonicos illius, ſed ad totum Collegium vnicam perſonam Rectoris repræſentans, *Oldrad. conſilio 67. num. 1. in fine. Putean. deciſ. 220. libro 1. Gonzal. gloſ. 6. num. 71.* In Hiſpania autem, & Italia tales ſunt plures Collegiatæ, & parochiales Eccleſiæ, quæ reguntur per omnes de Collegio hebdomadatim: in noſtra tamen inſigni Vimaranenſi apud duos medios Canonicos, quos Capellanos vocamus extat parochianorum illius Collegiatæ cura, nam principaliter ea reſidet penes Reuerendiſſimum Priorem, qui eſt verè Rector illius Eccleſiæ, ſicut Epiſcopus ſui epiſcopatus.

165 Sexto infertur non dici beneficium curatum, quod non habet curam perpetuam, ſed tantum ad certum tempus, *Hoied. dicto cap. 13. numero 52. part. 1.* Gonzal. *gloſſ. 6. numero 93.*

166 Septimo infertur curatum beneficiũ non dici Prioratum per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitũ, quia ſolus Vicarius perpetuus habet curam, nõ vero Prior, ita *Prob. ad Monachum in capit. ſuper eo 6. num. 17. de præbend. libro 6.* Gonzal. *gloſſ. 6. à nume. 97.* Et quod in dubio beneficium non cenſeatur curatum, ſed ſimplex dixi *Alleg. 53. nu. 69.*

Secularia, & quorumuis Ordinum Regularia.

167 Secularia præſumuntur omnia beneficia, niſi Regularia probentur, *Rebuff. in praxi titul. quotuplex ſit beneficium num. 4. Hoied. de incompatibilit. benefi. in præfat. nu. 6. Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap. 10. n. 12. Maſcard. de probation. concluſ. 172. num. 1.* Gonzal. *gloſſ. 7. à princ. praxis Epiſcop. par. 2. verbo beneficium, §. 12. & 19. Nicol. Garcia p. 7. cap. 10. num. 1.* Porro non ſolum reſeruat hęc regula beneficia ſecularia, ſed etiam regularia quorumuis Ordinum, quia nimium in generali reſeruatione beneficiorum non cenſentur reſeruata beneficia regularia, niſi ſpecialiter exprimantur. *Gaſpar. de Peruſ. de reſeruat. quæſt. 4. num. 29. Flamin. de reſign. lib. 11. q. 3. num. 82.*

168 Dicuntur autẽ regularia beneficia, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerẽtur *Selu. de benefic. part. 1. quæſt. 4. numer. 24. Petr. Gregor. dict. cap. 10. numero 12. Hoied. dict. cap. 24. num. 92.* vel illa, quæ per quadraginta annos conſueta ſunt regi per viros Regulares, *text. in capit. cum beneficio, de præbend. in ſexto, Rota deciſ. 2. numero 2. de præbendis in nou.* In dubio autem ad hoc, vt beneficium dicatur ſeculare, vel regulare, attenditur vltimus ſtatus illius, hoc eſt, an vacauerit per obitum perſonæ regularis, vel ſecularis, *Gonzal. gloſſ. 7. num. 23.*

169 Nam in beneficialibus vltimus rei ſtatus inſpicitur, & maximè conſideratur, *Marc. Antonin. variarum reſolution. lib. 1. reſolu. 55. num. 6.* Gonzal. *gloſſ. 5. §. 2. num. 14. & §. 3. num. 18. & gloſſ. 45. §. 1. nu. 14. Mar. Antonin. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapol. c. 100. verſic. quod ſi. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 36. nu. 13. cum ſequenti*, etiam ſi ſint beneficia iuriſpatronatus, vt ex *Franc. & Roland.* dicit *Mar. Anton. d. lib. 1. reſolut. 80. num. 7.* & quamuis appareret de variatione *Vincent. de Franch. deciſio. 85. num. 2. p. 1.* niſi conſtaret de contrario ſtatu legitimo præcedente, Rota Romana apud *Farinac. deciſ. 188. nu. 1. to. 1. p. 1.*

170 Et cum indecorum ſit, & rationi non congruat, homines diſparis profeſſionis, vel habitus Eccleſijs præficere, aut in eadem Eccleſia ſociari *Clementin. 1. de elect.* ſecularia beneficia ſecularibus, regularia regularibus conferri debent, *c. cum de beneficio, de præbendis in 6. Clement. 1. §. ſane, de ſtatu monachorum, Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform. c. 10.* de quorum iurium materia vide *Rebuff. reſponſor. 103. & de nominat. q. 15. nu. 25. Flamin. de reſignat. lib. 4. q. 5. nu. 2. Nauar. conſil. 3. & 9. de præbendis, praxis Epiſcop. p. 2. verbo beneficia, §. 5. Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 34. artic. 3. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 3. num. 19. Iulian. Viuian. in praxi iuriſpatron. p. 2. lib. 6. cap. 2. & Aloyſ. Ricci. in praxi aur. reſolu. 332. par. 4. collect. 763.* Gonzal. *gloſſ. 8. per totam*, Nicol. Garcia *p. 7. c. 10. per totum.*

171 Beneficia regularia non poſſe conferri nouitijs, ſed expreſsè profeſſis reſoluit *Nicol. Garcia dict. capit. 10. num. 4.*

172 Defectu tamen Regulariũ ſecularibus conferri poſſe tenent *Gonzal. d. gloſſ. 8. n. 43. Garcia d. c. 10. nu. 16.*

173 Equites Capellani Sacræ Religionis Sancti Stephani Papæ & Martyris, etſi habeant proprias Eccleſias dictæ Religioni ſubiectas, præſentantur ad alias Eccleſias ſeculares ex *lib. ſtatutorum, & conſtitutionum dictæ Religionis, folio 26.* prout refert *Viuian. dict. cap. 2. num. 5.* Sic etiam deciſum fuiſſe 10. *Nouembris* 1609. refert *Nicol. Garcia in addit. ad 1. par. ſui tract. de benefic. cap. 4. num. 24.*

174 Milites Regulares Militiæ Sancti Iacobi de Spatha, alijque huiuſmodi non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, videlicet paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, non eſſe incapaces beneficiorum ſecularium, ſeu ſimplicium, ſiue curatorum, neque etiam penſionum.

175 Notandum denique eſt, quod etiamſi hæc regula comprehendat regularia beneficia quorumuis Ordinum, non tamen venient, aut comprehenduntur Prioratus Religionis Sancti Auguſtini, & Sancti Dominici, & alij ſimiles, quia perpetui non ſunt, prout requiritur vt dicantur beneficia eccleſiaſtica, nec etiam dicti Fratres Mendicantes poſſunt habere beneficia Eccleſiaſtica, vt tradit *Alphonſus gloß. antiquus hic verſic. ex quo ſequitur.* An autem comprehendat beneficia regularia Ordinum Militarium? *Vide Gonzal. gloß. 8. n. 52. cum ſequentibus*, Et quod comprehendat beneficia religionis Sancti Ioan. Hieroſol. fuit deciſum in Rota apud *Farin. part. 2. tomo 2. deciſ. 569.*

Qualitercunque qualificata.

176. Ad explicationem horum verborum multa erudite cumulat *Gonzal. gloſſ. 9. per totum*, vbi in principio refert illa addita fuiſſe, vt remoueretur omnis ſcrupulus,

an ſub generali reſeruatione beneficiorum veniret beneficia qualificata: nam in generali beneficiorum reſeruatione qualificata beneficia ſæpè non includuntur *tex. in c. licet canon. 14. iuncto c. ſtatutum, de electio. in 6.* Deinde vt poſtquam iam expreſſerat Regula nonnullas qualitates in ſpecie, videlicet omnia beneficia, cum cura, & ſine cura: item ſecularia, & regularia, demum vniuerſali locutione comprehenderentur omnia genera, omneſque qualitates beneficiorum, & ſic includuntur omnia beneficia, cuiuſcunque generis, & qualitatis fuerint, & vbicunque ſita fuerint, vt in verbo, vbicunque exiſtẽtia: nimirum ſiue fuerint in Eccleſijs Patriarchalibus, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, & Collegiatis, ſiue fuerint beneficia diuerſarum prouinciarum vnita, ſiue etiam fuerint beneficia patrimonialia, quæ nimirum conferri debent natis vel oriundis illius patriæ, vel ciuitatis, in qua conſiſtunt, vel certo generi perſonarum, hoc eſt ipſis filijs naturalibus, & patrimonialibus, *Putean. deciſ. 164. num. 1. & 2. lib. 1. Flamin. de reſignat. lib. 2. q. 2. nu. 16.* niſi tamen de indulto, ſeu priuilegio conceſſo ſuper beneficiorum patrimonialium prouiſione adſint tales clauſulæ, quæ vincãt, & ſupereut reſeruationem huius regulæ, vt in illo Clemẽtis Octaui ſuper beneficijs patrimonialibus diœc. Calaguritanæ, de quo *Gonzal. gloſſ. 9. §. 1. à nu. 72.*

177 Cum dictio illa, qualitercunque ſit vniuerſalis, & generaliſſima, & comprehẽdat, etiam in materia odioſa maiora expreſſis *cap. ſolitæ, verſic. quodcunque ligaueris,* vbi *Abbas not. vlt. de maiorit. & obedient. Seraphin. Rota Romana deciſ. 317. nu. 3.* & omnia, quæ excogitari poſſunt, *l. etiam, ff. ſolut. matrim. ego ipſe in meis remiſ. de diction. & clauſulis d. 352. nu. 1.* ſub hac Regula dicẽdum eſt neceſſario comprehendi omnes dignitates, etiam maiores poſt Pontificalem, & principales in Collegiatis, ſi iam reſeruatę non fuiſſent, ac minoris cuiuſcunque qualitatis, *Gonzal. gloſſ. 9. à nu. 31.*

178 Qui tamen in §. 2. latiſſimè probat non comprehẽdi ſub reſeruatione huius Regulæ Canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania ſunt conferendi per concurſum vni Doctori, ſeu Licentiato in iure, vel in Theologia, & in §. 3. tenet beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata, vbi ſcilicet non adeſt certus numerus Canonicorum, ſeu aliorum beneficiatorum, ſed ſecundum fructuum ſupercreſcentiam, vel decreſcentiam, beneficia creſcunt, ſeu decreſcunt, non includi ſub hac regula reſeruatoria: ex eo, quia nunquam vacant, ſed confeſtim quod titularis decedit, ſupprimuntur, expirant, & ceſſant, ac eſſe deſinunt, *cap. dilecto 25. verſ. præterea, de præbendis,* & citat in hanc ſententiam, *Gaſp. Peruſin. in tract. de reſeruat. benefic. cap. 2. ſub num. 8. verſ. fructus excreſcẽtes, Simon. quæſt. 91. num. 1. Rot. deciſ. 771. lib. 3. p. 3. diuerſ. & in vna Calaguritana beneficij de Genzeros 13. Octobr. 1587. coram Illuſtriſſ. Pamphilio.*

180 Sed quid ſi in vna Eccleſia vnum tãtum beneficium conſiſtat, vel alicui competat collatio vnius tãtum beneficij, hoc vnicum & monoculare beneficium an cõprehendatur in reſeruatione huius Regulæ? Cui dubio reſpondet *Gonzal. dict. gloſſ. 9. §. 4.* illud ſub hac regula comprehendi, quia generaliter, & pleniſſimè loquitur de omnibus beneficijs qualitercunque qualificatis, nã aliàs ſequeretur, quod ferè omnia beneficia curata, quæ vt plurimum ſunt ſola, & monocularia in Parochialibus non venirent ſub reſeruatione, contra verba regulæ exprimentia beneficia cum cura, & ſic ait quod tentari poſſet, quod quãdo ſine veri præiudicio dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis ſi eſſent monoculares non comprehenderentur ſub reſeruatione Regulę 3. tamẽ caderent ſub reſeruatione huius Regulæ.

181 Deindè idem *Gonzal. d. gloſſ. 9. §. 5.* mouet quæſtionem an regula hæc capiat beneficia creata, & fundata poſt illius promulgationem? & pluribus adductis pro parte negatiua, tandem à nu. 45. affirmatiuam ſequitur ſententiam. nempè quod ſub hac Regula cadant beneficia poſtmodum creata, ſiue dotata, quia Regula hæc cum ſit lex generalis ſemper reſeruat, & ſemper loquitur, *l. Arriani, C. de hæret.* tum quia quando reſeruatio eſt generalis, & fauorabilis, non autem ſpecialis, nec pro certa perſona, vt in hoc caſu, reſeruatio capit beneficia poſteà erecta, *Gaſp. Calderin. c. 2. nu. 8. Petr. Gregor. rei benefic. c. 17. nu. 1. Falcon. q. 3. princ. n. 8.* tum quia ampliſſima verba huius Regulæ remouent omnẽ difficultatẽ, Et addit idem *Gonzal. d. §. 5. nu. 49. & 50.* talia beneficia venire ſub reſeruatione huius Regulæ etiam in prima vacatione per nouam creationem, & erectionem, cuius contrarium reſoluit *Nicol. Garcia p. 5. c. 1. nu. 520.* tenens hanc Regulam non procedere in ipſa prima vacatione per creationem, & erectionem, ſed in vacationibus ſuccedentibus poſt primam prouiſionẽ.

Et vbicunque exiſtentia.

182 Per hæc verba ampliatur reſeruatio huius Regulæ non ſolum ad omnia beneficia qualitercunque qualificata, ſed etiam vbicunque exiſtentia, id eſt, ſiue in Eccleſijs Patriarchalibus, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, ſiue aliàs, quæ tamen verba maioris declarationis gratia, & omnis dubitationis tollendæ cauſa ſunt adiecta, nam etiam ſine eis illa comprehenderentur in reſeruatione generali, & per viam legis, licèt ſecus in reſeruationibus ſpecialibus pro certis perſonis, *Gonzal. gloſſ. 10. à princip.* vbi *num. 29.* quod ſupradicta verba non extenduntur ad beneficia exiſtentia in Eccleſijs non numeratis.

In ſingulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Auguſti, Nouembris menſibus.

183 Menſium horum quilibet terminatur in media nocte vltimi diei, & ex illa media nocte in poſterum incipit menſis ordinarius, & durat vſque ad dimidiam noctem vltimi diei illius menſis, *l. more Romano, ff. de ferijs, c. conſuluit 24. de officio deleg. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ. 11. num. 7. Francolin. in tract. de tempore Horarũ canonicarum, cap. 87. cum ſequenti Polyd. Ripa de nocturno tempore, c. 3. à nu. 17. & cap. 158. Gonzal. gloſ. 11. nu. 10. numero 11.* aduertit quod quando Epiſcopus confert aliquod beneficium vacans ad finem ſui mẽſis, vel in principio illius, in illa vltima nocte, quæ dat finem menſi ordinario, & principium menſi Apoſtolico, vel è conuerſo, conſulte faciet ſi ante collationem faciat examinari teſtes de hora, & pũcto obitus vltimi poſſeſſoris, & in ipſo collationis inſtrumento annotauerit, vt ſic euitetur controuerſia, quantum poſſibile ſit ſuper tempore vacationis, an contigerit in menſe Ordinario, vel potius in Apoſtolico.

184 Media nox erit, vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis, etiam antequam deſinat ſonare horologium, ſeu ante finitos pulſus illius horæ, quia cum primus pulſus horæ ſonat, iam eſt hora expleta, *Nicol. Garcia dict. cap. 1. num. 524.* faciunt quæ *Sanch. de matrimon. lib. 2. diſp. 41. nu. 40.*

185 Stantibus pluribus horologijs, videtur hãc mediam noctem eſſe regulandam ſecundum horologium parochiæ, ſeu viciniæ, in qua defunctus obijt, aut illud per quod communiter reguntur, ceſſante tamen fraude, aut notabili de ordinatione horologij, idem *Nicol. Gracia d. c. 1. nu. 525.*

186 In illa vero ſi diuerſa ſint horologia amplectenda eſt doctrina *Bobadil. in ſua politica libro quinto, cap. 2. n. 25.* dicentis maximum faciendum eſſe diſcrimen, an res de qua agitur fauore digna ſit, an odio: nam in his, quæ fauoris ſunt, ſtãdum erit, inquit, horologio, quod propitium fuerit cauſæ fauore dignæ: in cauſa vero odioſa contrarium ſequendum, & *Parlad. lib. 3. q. 9. nu. 10.* hoc quando duo tantum extant horologia veriſſimum arbitratur, at ſi multa extent in oppido horologia, idem quod de teſtibus pronunciãdum eſſe putat, vt ſequamur fidem illorum, quæ numero vincunt, & certiora eſſe ſolent, quam alia.

187 In his vero locis, vbi non eſt horologium, vel ſi ſit, quando probatur non eſſe bene ordinatum, ſeu quod audiri non potuit, aut de facto non fuit auditum, accipienda erit media nox iuxta curſum noctis, arbitriũque ac iudicium hominum, & etiam à communiter accidentibus, & veroſimilibus, vt ex galli cantu, tradunt *Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ. 116. numer. 7. Polydor. Ripa dict. tract. cap. 160. num. 5. & 6. & cap. 161. numero 3. & in Rota Romana in vna Auerſana Parochialis, 12. Martij 1562. coram Oradino* dicit deciſum *Gonzal. gloſ. 11. numero 16.* vbi dictum fuit ex eo, quia probatum fuit per teſtes, quod tempore obitus galli cantabant, vacationem eueniſſe poſt mediam noctem, & *numeris ſequentib.* aliqua adducit de galli cantu, & tẽpore, quo galli cantare ſolent, & tandẽ concludit, quod ad probandum eſſe iam noctem verſus diem inclinatã, diemque ſequentem iam cœptum, ſit leuis ponderis præſumptio, quæ in ſolo gallicinio fundatur, cum diu, noctuque galli cantare non prætermittant, quamuis verſus auroram cantare frequentius ſoleant, & quantum deferatur huic gallicinio arbitrio iudicantis, penſatis circunſtantijs, & teſtium rationibus, alijſque veroſimilitudinibus relinqui putat *ad l. 3. verſicul. tamen magis ſcire potes, ff. de teſtib. & c. in præſentia, de renunc.* Dicit tamen *Nicol. Garcia dict. cap. 1. num. 526. in fine*, præſumptionem ex galli cantu maximè accipiendam eſſe ad ſuſtinendam prouiſionem Ordinarij, ex quo pro ordinario faciat ius commune, vt in verſi. ſequenti oſtendetur.

188 Si autem vacet beneficium circa mediam noctem vltimi diei menſis, itaut minimè conſtare poſſit an fuerit finitus vnus menſis, & cœptus alius, dicit *Gonzal. gloſ. 11. à numero 26.* quod tali caſu actor ſuccumbet, ſiue fuerit prouiſus Apoſtol. ſiue Ordinarius, & poſſeſſor eſt abſoluendus ex *Puteo deciſ. 207. & 266. libro tertio*, nam cum ſunt partium iura obſcura contra petitorem iudicandum eſt *§. retinendæ, verſ. commodũ, inſtitut. de interdictis, capit. 2. de probation. capit. cum ſunt partium. de regulis iuris in 6.* & actore non probante reus abſoluitur *l. qui accuſare, Cod. de edendo*, cum ſimilibus citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris, litera A. numero 30.* Neutro tamen poſſidente, obtinebit prouiſus ab Ordinario, ſuppoſito quod eius prouiſio ſit anterior prouiſione Papæ: quia Ordinarius, & prouiſus ab eo fundat intentionem ſuam de iure communi, & onus probandi reſeruationem ratione menſis ſpectat ad prouiſum Apoſtol. ſe fundantem in vacatione in menſe Apoſtol. cum hoc ſit ſuæ intentionis fundamentum: hæc *Gonzalez dicto loco à numero 34.* Quę reſolutio in vltimo puncto non recipitur à *Nicolao Garcia d. cap. 1. num. 530. cum ſeqq.* ex eo quia, vbi conſtare non poteſt, in quo menſe beneficium vacauerit, quamuis prouiſus à Papa beneficium tanquam vacans in mẽſe Apoſtolico poſſideat, ſemper præſumitur pro Ordinario, & ius commune pro eo facit, vt dictum eſt, itaut ab eo prouiſus, habens hanc iuris præſumptionẽ pro ſe, ſuam intentionem fundatam habeat, & transferat onus probandi in aduerſarium, etiam exiſtẽtem in poſſeſſione, *Maſcard. de probat. q. 17. à nu. 6. & concluſi. 1227. Pacian. eodem tract. lib. 1. c. 12.* Et eidem *Garcia d. c. 1. nu. 532.* contra *Gonzal. gloſ. 11. nu. 34. 40. & 43.* tenet reſolutionem à ſe propoſitam procedere non ſolum quando prouiſio ordinarij eſt anterior, ſed etiam quando eſt poſterior prouiſione Apoſt.

189 Quærit ad hoc propoſitum *Gonzal. gloſ. 11. à nu. 48.* quid erit ſi aliquod beneficium vacat in menſe Ordinario, & Ordinarius non confert illud in ipſo mẽſe, ſed ingreſſo iam menſe Apoſtolico, an ex eo, quod vacatio durauit, ac introiuit in menſem reſeruatum, ſit dictum beneficium reſeruatum, necne? in qua negatiuam amplectitur partem, quia Regula hæc duntaxat reſeruat beneficia vacatura in menſibus Apoſtolicis, & dictum beneficium non vacauit in menſe Apoſt. ſed Ordinario: tum quia aliud eſt beneficium eſſe vacans, & aliud eſſe vacaturum: tum quia, ſicut, quando beneficium vacat in menſe Apoſtolico, ſemper remanet reſeruatũ, etiamſi ceſſet cauſa reſeruationis, *Rot. deciſ. 12. & 13. de præbend. in nouis, Gom. in reg. de infirmis reſignant. qu. 32. poſt princ. nu. 3.* ſic etiam pari ratione cum beneficium vacauerit in mẽſe ordinario, & fuerit ſubiectum Ordinarij diſpoſitioni, nunquam amplius incidit in reſeruationem, cum correlatiuorum eadem ſit ratio, *l. fin. ff. de acceptil. l. fin. C. de indicta viduit. toll.* cum citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris, litt. C. nu. 76.*

Vſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum.

190 Atque ita Regula hæc perpetua non eſt, ſed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris, vt ſupra dixi hac *Alleg. num. 50.* Nam reſeruatio facta diſpoſitioni Papæ expirat morte illius, quia cum iam non ſit in rerum natura, non poteſt habere beneplacitum, nec diſpoſitionem *text. in cap. vlt. §. fin. ne Sede vacante, lib. 6. Menoch. de arbitr. caſu 498. nu. 3. & lib. 4. de præſump. quæſt. 40.*

191 Vnde gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat, vt probat *text. in cap. ſi gratioſe, de reſcriptis, libr. 6. Henriqu. in ſumm. lib. 7. cap. 21. num. 5. Valaſch. de iure emphyt. quæſtio. 34. numero 7. Guttier. practic. lib. 3. quæſtio. 11. numero 19. Gonzal. §. 1. procem. numer. 9. cum ſequentibus, Bernard. Grauæ. ad practicam Cameræ imper. lib. 2. concluſio. 60. conſid. 3. numero 2.* Si vero fieret reſeruatio diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ, tunc non extingueretur per mortem Papæ, quia Sedes Apoſtolica nunquam deficit, *d. cap.*

cap. ſi gratioſe, Menoch. dicto libro quarto, quæſtione 121. num. tertio, & latiſſime pro declaratione prædictorum verborum agit *Gonzal. gloſ. 2.* vbi multa circa ea de more ſuo cumulat.

192 Vnde cum reſeruatio huius Regulæ perſonalis ſit, & cum conditore expiret Sede Apoſtolica vacante omnes menſes ſunt Ordinarij, & tunc Epiſcopi poſſunt prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet menſe *Anaſtaſ. Germon. de indultis Card. §. quod tamen. num. 99 & 100. praxis Epiſc. p. 2. verbo beneficium, §. 2. Flores de Mena vari. lib. 1. q. 4. nu. 51. Gonzal. §. 5. proœm. à num. 46* qui *num. 53.* ait, quod non ſolum erunt omnes menſes ordinarij ante aſſumptionem noui Papæ, ſed etiam antequam faciat regulas Cancellariæ.

Extra Romanam Curiam.

193 Nam beneficia in curia conſiſtentia, ibidemque vacantia, non cadunt ſub hac reſeruatione, cum iure communi illorum collatio ſpectet ad Papam, vti Epiſcopum Romanum in quocunque menſe vacent, *Gom. ad reg. de annali, q. 3. nu. 18.* & tetigit ſupra hac *Allegat. nu. 133.* Nec etiam beneficia vacantia in Romana Curia, de quibus ſupra *à num. 19.* non includuntur in reſeruatione huius Regulæ, cum per eam ſolum reſeruētur beneficia extra Romanam Curiam vacantia, nec beneficia illa in Romana Curia vacantia egent reſeruatione huius Regulæ, quia ſemper & quocumque menſe vacent, ſunt reſeruata principaliori, & potentiori, fortiorique reſeruatione in corpore iuris clauſa *in cap. 2. de præbend. in 6.*

Aliàs quam per reſignationem.

194 Per hæc verba excipiuntur vacationes per reſignationem, & ſic beneficia, quæ vacauerint in quocumq; menſe anni ex cauſa reſignationis in manibus Ordinarij factæ, non erunt reſeruata, nec incluſa in reſeruatione huius regulæ, *Gonzalez gl. 14. à princ. Nicolaus Garcia d. c. 1. à nu. 542.* & vide quæ infra dico in *Alleg.* cuius titulus eſt, *Epiſcopus quorum beneficiorum reſignationes recipere poſſit?*

Quocunque modo vacatura.

195 Sub reſeruatione huius regulæ includuntur omnes modi vacationis, excepta vacatione in Curia, & per reſignationem, qui etiam non appoſitis his verbis comprehenderentur, *Æn. Falcon. de reſeruat. quæſt. 1. in princ. ſub nu. 2. verſic. vacatura,* Gonzal. *gloſ. 15. à princip. Nicol. Garcia dict. p. 5. cap. 1. nu. 547.* Procedit Regula hæc non ſolum in vacatione de iure, & de facto, ſed etiam in vacatione de iure tantum, aut de facto tantum, *Gonzal. gloſ. 15. §. 1.*

196 Non habet tamen locum quoties beneficium vacat per habentem tantum ius ad rem. *Gonzal. glo. 15. §. 2. Nicol. Garcia d. c. 1. nu. 547.*

197 Veluti per mortem electi, vel præſentati ad aliquod beneficium, ex qua electione, vel præſentatione fuit quæſitum ius ad rem, *Falcon. de reſeruat. quæſt. quarta, princip. effectu 47. numer. 5. & 6. Flamin. de reſignat. lib. 7 quæſt. 1. à numero 78. & libro ſecundo quæſt. 23.* & ideo cum per eam non acquiratur ius perfectum, non dicitur plenum beneficium, nec extincta prima vacatio, ſed adhuc vacat beneficium non vacat per obitum electi, vel præſentati, *gloſ. verbo collatio, in cap. penultim. de præbendis, lib. 6.*

198 Si vero vacet per obitum habentis ius in re ad beneficium (quale acquiritur per collationem acceptatam, etiam ante adeptam poſſeſſionem, *capit. ſi tibi abſenti, de præbendis, libro ſexto. Couar. libro tertio vari. cap. 16. numero 3. & 5. Flamin. de reſignation. libro ſecundo, quæſt. 16. numero ſecundo, lib. 10. quæſt. 6. numer. ſecundo, & 55. & quæſt. 8. numero 5. Molin. de iuſtitia tractat. 2. diſput. 2. verſ. dixi ſuperius, & diſput. 3. in fine, Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 5. collect. 1658. Gonzal. gloſ. 15. §. 2. num. 31.* vbi *numero 32.* ampliat procedere, quamuis litteræ non ſint expeditæ, cum per ſolam ſupplicationem ſignatam à Papa ſit gratia perfecta, dummodo ſit regiſtrata, & parti tradita, nam antea non dicitur aliquod ius conſiderabile, quæſitum, & de facili poteſt talis ſupplicatio ſignata lacerari, *Rot. deciſ. 791. numero quinto, par. prima, diuerſ. Flamin. de reſignat. lib. 8. quæſt. 8. numero 186.*) ceſſat reſeruatio, itaut ſi talis decedat extra Curiam in menſe ordinario, dicatur per illum beneficium vacare, vt poſſit Ordinarius de illo diſponere, *Flamin. dict. quæſt. 8. numero 21. Pute. deciſ. 148. libro ſecundo. Gonzal. gloſ. 15. §. 2. numero trigeſimo quarto.* Eſt ergo neceſſaria acceptatio collationis factæ abſenti, cum ante illam, acquirat tantum in beneficio ius ad rem, *Gonzal. gloſſ. 26. numero decimo quarto,* & non dicatur beneficium vacare per eum, cui facta fuit in abſentia collatio ante acceptationem, *Gonzal. gloſſ. 15. §. 2. num. 6.*

Quoniam autem vacationes de iure permultę ſunt, & ſparſim per Canonum, & Doctorum volumina leguntur, compendio illas perſtringam, lectorem remittens ad *Gonzal. gloſſ. 15. & Nicol. Garciam part. 11. cap. 2. cum ſequentibus,* qui duo inſignes viri de materia beneficiali clarum lumen nobis prębuerunt, eamque doctiſſime & pleniſſime tractarunt, itaut nihil amplius deſiderari poſſit.

199 Primus igitur vacationis modus eſt per obitum, & mortem naturalem, *cap. ſuſceptum, de reſcriptis in ſexto, Petr. Greg. res beneficiaria cap. 32. à numer. primo, Panin. de officio, & poteſtate Capituli Sede vacante, prælud. 7. numero quarto*, vbi dicit, quod ita vacat per mortem beneficium, quod ſi miraculoſe reſurgeret non recuperaret illud, *Gonzal. gloſſ. decimaquinta à numero tertio. Nicol. Garcia part. vndecima, capit. ſecundo, numero primo cum ſequentibus,* qui hoc limitant vbi beneficium ſuppreſſum eſſet ab habente poteſtatem, vel quando eſt vnitum, vel de menſa, vel Eccleſia non eſt numerata.

200 Secundo vacat beneficium per renunciationem, ſeu reſignationem, vt *toto titulo de renunciat.* per quam amittitur omne ius in beneficio competens, proprietas, titulus & poſſeſſio, *Flamin. de reſignat. lib. primo quæſtione 5. à numero decimo quinto.* Gonzal. *gloſ. 15. nu. 8. Nicol. Garcia par. 11. cap. 3. à numero primo* vbi *num. 3.* id verum dicit, etiamſi ex cauſa permutationis facta ſit renunciatio.

201 Tertio vacat beneficium ipſo iure per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis, *cap. multa, de præbendis, capit. quia nonnulli, de clericis non reſident. Extrauag. execrabilis, §. qui vero, de præbendis, Concil. Trident. ſeſſ. 7 cap. 4.* Gonzalez *gloſ. 15. à num. 9. Nicolaus Garcia parte*

vnde-

vndecima,capit.5. à principio. In quo notent iuniores, quod licet *dict. cap. multa*, (quo ſtatuitur primum beneficium curatum ipſo iure vacare per aſſecutionem ſecundi, & ſi vtrumque retinere contendat, priuari etiam ſecundo per ſententiam, non autem ipſo iure, tametſi per *d. Extrauag. execrabilis,§. quia vero*, etiam ſecundo ipſo iure priuetur) loquatur de beneficijs curatis, & dignitatibus, tamen per *Concil. Trid. ſeſſ.24.cap.17.* extenditur dicta incompatibilitas (ſi tamen vltra ſex menſes retinuerint) ad duos Canonicatus, vel vnum cum Parochiali, vel portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs, vt cenſuit Sacra Congreg. Quædam enim eſt incompatibilitas illorum beneficiorum, quæ ſimul teneri non poſſunt, & quorum primum vacat ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, qualia ſunt illa, de quibus in *dict. capit. de multa, & in dict. Extrauag. Execrabilis, & in cap. litteras, de conceſſione præbendæ, & in Clem. fin. de præbend.* Alia incompatibilitas eſt quoad retentionem tantum, ſcilicet beneficiorum, quæ ſimul licite retineri non poſſunt, licet non vacet primum ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, vt in Parochiali cum Canonicatu, & duobus ſimplicibus reſidentiam requirentibus, *Rebuff. in praxi titul. de diſpenſat. ratione ætatis, verbo incompatibilia, Nicolaus Garcia dict. par. 11.c.5 numero 67.* Quoad incompatibilitatem primi generis vacatio inducitur ipſo iure per aſſecutionem pacificam ſecundi incompatibilis, non ſolum de facto, ſed etiam de iure, id eſt, non litigioſa, ſed abſque controuerſia iuris, & facti, *Maſcard. concluſ. 183. numero 40. Anton. Fab. libro primo definit. forenſ. titul. 2. definit. 31. Mandoſ. ad regul. de triennali quaſtion. 53. & in reg. 34. quæſt. 26.* Item pacifica poſſeſſio ſecundi intelligenda eſt non de poſſeſſione ſterili, ſed fructuum, vel maioris partis eorum, vt tradunt *Doctor.* per text. ibi *in capit. ſi tibi conceſſo, de præbend. in ſexto, Leſſi. de iuſtit. libro ſecundo, capit. 34. dub. 27. numero 141. Nicolaus Garcia dicta parte vndecima, cap. 6. numero 123.* cum omnis poſſeſſionis effectus conſiſtat in perceptione fructuum, *l. bonæ fidei 48. ff. de acquirend. poſſeſſ.* & fuit dictum in *Rota* coram *D. Burato anno 1615. die decimotertio Maij* beneficium primum non cenſeri vacare per aſſecutionem ſecundi, niſi dicti ſecundi beneficij poſſeſſio pacifice habita fuerit per duos menſes. Quoad beneficia ſimplicia quando incompatibilia ſint, & non poſſint retineri dicam infra ſuo in loco.

202 Quarto per contractum matrimonij per verba de præſenti vacat beneficium, etiam non ſequuta copula, *capit. 1. & 3. de clericis coniugatis, capit. primo eodem tit. libro ſexto, Clar. §. fin. quæſtion. 73. numero quinto, verſic. clericus beneficiatus, Bonacoſ. commun. crimin. par. 1. verbo clericus. fol. 27. verſo, Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap. vigeſimo quinto, numero quarto. Maſcard. de prob. concl. 281. Perez lib. 1. verſic. item quia, tit. primo, libro quinto Ordinam. Matienſ. in rubr. titulo primo, gloſ. 1. numer. 158. & leg. 7. gloſ. 12. numero ſecundo, tit. 8. lib. 5. nouæ recopilat. Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſtion. 1. numer. 12. Ceuall. commun. contra commun. quæſtion. 147. Sayr. de cenſur. libro ſexto capit. quinto, numero 10. & ſequent. Azori. inſtitut. moral. parte ſecunda, libro ſeptimo, capit. 16. quæſt. 4. cum ſequentibus, Sanch. de matrimon. libro ſeptimo diſput. 42. à num. 4. Gonzal. gloſſ. 15. num. 43. Nicol. Garcia part. 11. cap. 8. à principio, Cald. Pereira de poteſtate eligendi, capit. 5. numero 14. Farin. fragment. criminal. part. 1. littera C. verbo clericus, à num. 325. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 240. num. 3. in prima edit. aliàs reſolut. 312. in ſecunda edit. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. capit. 34. dub. 21. Valer. Reginald. in praxi for. pænitent. libr. 30. tractat. 3. numero 312. & ſequent. Gutier. de matrimon. capit. 97. num. 1.*

203 Et ita vacat beneficium per matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij, *Flam. lib. 3. q. 1. nu. 28. Ceuall. d. q. 147. num. 6. Guttier. d. cap. 97. num. 7.*

204 Amplia primo procedere etiamſi vxor non conſummato matrim. religionem ingrederetur, *Couar. de ſponſal. parte ſecunda capit. 6. §. 7. numero ſexto. Sayr. dict. cap. 5. nume. 14. Sanch. dict. diſputat. 42. numero 6. Farin. dicta littera C. numero 329. Nicol. Garcia dict. cap. 8. numer. tertio.*

205 Amplia ſecundo, vt per matrimonium amittat clericus, etiam acceſſus, regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia, *Clar. dict. quæſt. 73. numero quinto, Flamin. dict. quæſt. 1. numero 14. Ceuall. dicta quæſt. 147. numero ſecundo, Farin. dicta littera C. numer. 330. Nicol. Garcia dicto capit. 8. num. ſecundo, Gutier. dict. capit. 97. numero quarto.*

206 Amplia tertio, quod etiam per contractum matrimonium amittitur penſio eccleſiaſtica, *Couar. dicto §. 3. num. vltim. Nauar. in tractat. de orat. capit. 21. num. 53. Salzed. ad Bernard. cap. 80. littera E. verſ. emittit, Flamin. d. libro primo, quæſt. 1. num. 15. & lib. 6. quæſt. 2. num. 115. Ceual. dict. quæſt. 147. numer. 7. Sanch. dicto libro ſeptimo quæſt. 44. Farin. dicta littera C. num. 331.* Amplia quarto in clerico non ſolum in ſacris, ſed etiam minoribus Ordinibus conſtituto, vt per *Bonacoſ. tomo 1. commun. opin. lib. primo titul. 7. num. 12. Farin. d. verbo clericus, numero 327.*

207 Amplia quinto, vt etiam per matrimonium irritum ob conſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens amittat beneficium ipſo iure is, qui ſolis minoribus Ordinibus eſt initiatus, *Tiraquell. de retract. lignag. §. 26. gloſ. 2. num. 9. Hippolyt. conſil. 70. num. decimo ſexto. Greg. lib. 1. verbo el beneficio, titulo ſexto part. 1. Bonacoſ. dict. tit. 7. num. 12. & 13. & tom. 2. libro 9. tit. 7. num. 3. verſic. & illa communis, Flamin. d. quæſt. 1. nu. 12. Gonzal. gloſſ. 57. num. 44. Sanch. libro tertio, diſput. 2. numero 3. & libro ſeptimo, diſput. 43. num. quinto. Franciſc. Molin. de ritu nuptiar. libro primo comparat. 19. num. 147. Nicolaus Garcia d. cap. 8. num. 4. cum ſequentibus,* vbi *numer. 8.* reſoluit, quod talis beneficiatus contrahens matrimonium in gradu prohibito ignoranter bona fide, & cum debita ſolemnitate, non amittit beneficium ipſo iure, & *num. 10.* aſſerit beneficium non perdi per matrimonium nullum ex defectu conſenſus ipſius clerici, vt quia non erat ſanæ mentis, vel fuit vi, aut metu coactus, & *à num. 13.* tenet contrahentem matrimonium ſine Parocho, aut teſtibus non perdere ipſo facto beneficium, & *num. 17.* quod beneficiatus in Sacris conſtitutus matrimonium contrahens de facto, indiſtincte non perdit ipſo facto beneficium, cum ſit omnino inhabilis ad matrimonium, ſed illis eſt priuandus per ſententiam iudicis.

208 Quinto vacat ipſo iure beneficium per ingreſſum Religionis profeſſione ſequuta, & non antea, *cap. beneficium, de Regularib. libro ſexto. Henriq. in ſumm. par. 2. lib. 12. cap. 5. §. 4. in comment. littera X. Flamin. de reſignat. libro quinto quæſt. 6. numero 164. cum ſeqq. & libro ſeptimo quæſt. 14. num. 28. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorare, numero 27. Sanch. de matrimon. libro 9. diſput. 33. numer. 19. Gonzal. gloſſ. 15. numero 45. Frater*

Emman.

Emman. queſt. Regular. tom. 1. queſtion. 37. articulo primo. Sayr. in claui regia lib. 6. capit. 5. Nicolaus Garcia *parte 11. capit. 9. à principio*, & infra alio loco latius dicemus.

209 Sexto per non promotionem eius intra annum, qui aſſequutus eſt Eccleſiam parochialem, elapſo enim anno, niſi initietur Sacerdotio, vacat dicta Eccleſia ipſo iure, *c. licet canon, de election. libro 6.* latè *Flam. lib. 3. q. 2.* plena manu, *Rebuff. in praxi titul. de non promotis infra annum per totum.*

210 Beneficium enim curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni *praxis Epiſcopal. parte 1. verbo beneficia, verſic. dico quarto principaliter*, *Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. princip. numero 65. Cened. ad Sextum collect. 30. numero primo. Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 6. capit. 8. quaſtion. 2.* vbi *quæſt. 3.* tenet pœnam dicti *c. licet canon* de iure locum non habere in Decanis, Præpoſitis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris curam animarum quidem, ſed non parochialem Eccleſiam habentibus, *& quæſt. 4.* quod etiam non afficit eos, qui præficiuntur Eccleſijs collegiatis, quæ aliàs parochiales quoque ſunt, & *quæſt. 9.* quod etiam illius text. diſpoſitio non habet locum in illo, qui Eccleſiæ parochiali habitu tantum, & non actu parochianos habenti præficitur, quod etiam repetit eadem *part. ſecunda libro nono capit. tertio quaſtion. 14. verſic. quaſtionis dubia eſt.*

211 Septimo per tranſlationem Prælati ad aliam Eccleſiam vacat prima, litteris tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo, *capite in apibus §. tranſl ...is, 7. q. 1. cap. 5. de translat. Epiſcopi, Flamin. libro ſeptimo q. 21. num. decimo quarto, & quæſt. 23. num. 47.* Gonzal. *gloſſ. 15. num. 48. & 49.*

212 Octauo ſi electus intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ, vel à tempore ſibi præſtito non conſenſerit electioni; nam tunc vacat prælatura, *cap. quam ſit, §. electus vero, de election. libro 6. Extrauag. ſi religioſos, eodem tit. inter communes* Gonzal. *gloſſ. decima quinta num. 50.*

213 Nono ſi electus intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum non petierit confirmationem, nam ipſo facto priuatur iure ſibi per electionem quæſito, *d. c. quam ſit, §. cæterum, Petr. Gregor. rei beneficiaria, c. 25. num. 12.* Gonzalez *glo. 15. num. 51.*

214 Decimo, quando electus, vel præſentatus ante confirmationem, vel inſtitutionem, per ſe, vel per alium ſe inieccerit, vel adminiſtrauerit; nam eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat, vt prius, *tex. in capit. auaritiæ, 5. de elect. lib. 6.* Gonzal. *gloſ. 15. num. 52.* procedit in præſentatione, *Flamin. de reſignat. lib. 12. queſt. 3. num. 26.* Et per præſtationem obedientiæ dicitur quis adminiſtraſſe, & incidiſſe in pœnam illius text. *Put. deciſ. 45. par. 3.* non procedit tamen in eo, qui ante electionem aliquid fecit. *Card. Tuſc. tom. 1. littera C. concluſ. 44. nu. 22.* Aduertit *Gonzal. vbi proxime*, quod iſti tres modi vacationis, videlicet octauus, nonus, & decimus, ſunt improprij, quia per electum non dicitur vacare beneficium, ſed ſemper durat prima vacatio, ex quo collatio non adeſt, vt ſupra dictum eſt.

215 Vndecimo vacat beneficium ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem petendam lapſum fuerit, dixi ſupra hac *Alleg. nu. 67. cum ſequentibus.*

216 Duodecimo vacat ipſo iure beneficium per militiam ſæcularem, *gloſ. verbo redierint, in cap. vlt. de clericis non reſidentibus, Flamin. lib. 1. quæſt. 1. numer. 22. Anton. Fab. lib. 1. definit. forenſ. titul. 3. definit. 25.* Gonz. *gloſ. 15. nu. 54. Farin. fragment. criminal. par. 7. littera C. nu. 138.* nam Eccleſia pro derelicta habetur eo ipſo, quod beneficiarius ſit miles, itaut Ordinarius iure poſſit illam alteri concedere, vt dicit *Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 7. capite 15. in princip.*

217 Decimo tertio vacat ipſo iure non ſolum beneficiũ, ſed etiam penſio illius, qui tonſuram, & habitum clericalem, veſtes ſcilicet talares non aſſumit, vel iugiter non defert per *Conſtitut. Sixti Quinti*, incip. *Cum Sacroſanctum, ſub quinto Idus Ianuarij 1588.* Gonzal. *gl. 15. nu. 56 Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 17. q. 1. verſ. decimum quartum crimen.*

218 Decimo quarto vacat ipſo iure beneficium per electionis ceſſationem, *c. conſiderauimus 10. c. ſuper eo 12. cum ſimilibus, de elect.* Gonzal. *gloſ. 15. num. 56.*

219 Decimo quinto per poſtulationem, vel repulſionem *cap. 2. & 3. de poſtulat. prælati, Extrauag. ex debito, §. huiuſmodi, de elect.* quamquam hi duo modi proprie dici non poſſint modi vacationum, vt oſtendit *Gonzal. 15. num. 52. in fine.*

220 Decimo ſexto per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem beneficij perdit quis eo ipſo ius, quod ad illud habebat, & vacat ipſo iure, *capit. eum qui, 18. de præbendis lib. 6. Couar. lib. 3. variar. capit. 16. num. 6. Rebuff. de pacificis poſſeſſor. num. 231. cum ſeqq. Menoch. remed. 9 recuper. num. 306. praxis Epiſcop. par. 2. verbo poſſeſſio beneficij, §. 2. Gonzal. gloſſ. 15. numero 58. & gloſſ. 57. numero 46. Leſſ. de iuſtit. libro ſecundo capit. 34. dub. 34. numero 187. Farinacius in praxi crimin. part. 4. deciſ. 66. numero primo, cum ſequentibus, & par. 6. quaſtion. 175. à numer. 64.*

221 Decimo ſeptimo per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali. *Clement. 1. de ſequeſtrat. poſſeſſ. & propriet. Mohed. deciſ. 2. de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & fructuum, Perez lib. 1. verſic. quærere oportet, tit. 10. libro tertio Ordinam. pag. 661.* Gonzal. *§. 7. proœm. numero 45. & 46. & gloſſ. 15. num. 59.* Procedit in ſententia lata ſuper quocunque beneficio eccleſiaſtico, ſiue illud ſimplex, ſiue curatum ſit, ſiue dignitas, ſiue perſonatus, ſiue etiam penſio perpetua; quæ conceditur in titulum eccleſiaſtici beneficij, hæc enim omnia appellatione beneficij continentur in terminis illius text. *Marescot. variar. libro ſecundo capite 77. num. 20. & 39.* Itaut beneficium quod vacat per violationem ſequeſtri impetrari poſſit per quemcunque ſub generali clauſula, vel alio quouis modo *Mohed. d. dec. 2.* quem referunt *Gonzal. d. gloſ. 15. num. 59. in fine, Aloyſ.* Ricci. *in collect. deciſ. par. 1. collect. 223. in fine.* Limita primo, quando ſententia non eſſet lata ſuper petitorio, vel poſſeſſorio, ſecus tamen ſi ſit prolata in cauſa attentatorum, *Put. deciſ. 33. & deciſ. 45. lib. 2. Lancellott. de attentatis par. 3. capit. 28. num. 143. Gonzal. gloſſ. 15. num. 60. Aloyſ. Ricci. d. collect. 223. verſic. limita.* Secundo limita, vt iſte text. non procedat, quãdo ſequeſtrum non eſt appoſitum principaliter ſuper beneficio, ſed ſuper membro, vel re ipſius. *Caputaquen. deciſ. 153. part. 3.* quem refert *Aloyſ. Ricci. dict. collect. 223. verſic. limita ſecundo.* Tertio limita, vt hoc ſequeſtrum ceſſet, ſi beneficium fuerit per triennium, & pacifice poſſeſſum, vt ille tex. habet *Marescot. dict. capi. 77. à num. 25. Cald. Pereira q. forenſ. libro primo queſt. 21. numer. 54. Gonzal. §. 7. proœm. numer. 72.*

& tunc

& tunc non eſt neceſſe, quod immediate quis triennio poſſederit, ſed ſufficit quod ſemel per triennium continue poſſederit, *Caputaquen. deciſ. 159. p. 3.* quem refert *Aloyſ. Ricci. d. collect. 223. prope finem.*

222 Decimo octauo vacat ipſo iure beneficium per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis, coram Ordinario poſtquam beneficiatus monitus fuerit, *cap. Ordinarij, §. quod ſi forte, vbi gloſ. verbo eo ipſo, de officio Ordinarij, libro ſexto* qui tex. renouatur à *Concil. Trid. ſeſſ. 7. c. 5. Gonzal. glo. 15. num. 62.*

223 Poſſeſſor enim etiam pacificus tenetur probare, & oſtendere titulum, cum Superior ex officio inquirit *Maſcard. de probat. concluſ. 1372. à num. 18. Couar. in reg. poſſeſſor. par. 2. §. 10. num. 9. col. 2. Flam. de reſignat. libro vndecimo quæſt. 14. num. 35. cum ſeqq. praxis Epiſcop. p. 1. verbo Bulla, §. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 4. collect. 889.*

224 Et etiam Ordinarius poteſt, non obſtante regula de triennali, poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem, *Flor. de Mena variar. lib. 3. q. 23. nu. 61. cum ſequentibus.*

225 Non acquiruntur enim præſcriptione beneficiorum eccleſiaſticorum tituli, *Caldas Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 15. nu. 22.* An & per quod tempus poſſit Epiſcopus compellere beneficiatos, vt oſtendant ſuorum beneficiorum titulos, vide per citatos à *Cened. ad ſextum collect. 18. num. 2.*

226 Decimo nono vacat ipſo iure beneficium per alienationem rerum Eccleſiæ, ſiue ipſius beneficij, ſiue ſolemnitate facta in *Extrauag. ambitioſæ, §. inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis, inter communes, Petr. Greg. rei beneficiariæ, cap. 25. num. 16. Gonzalez d. glo. 15. num. 63.*

227 Vigeſimo vacat beneficium ſi habeatur pro derelicto, *cap. ex parte 8. vbi Abb. num. 2. de clericis non reſidentibus, Pauin. de officio, & poteſtate Capituli Sede vacante, prælud. 7. num. duodecimo, verſic. ſeptimo ſi habeatur pro derelicto, Flamin. lib. 1. q. 15. num. 21. Gonzal. gloſ. 15 num. 64.*

228 Vigeſimo primo vacat ipſo iure beneficium propter crimen hæreſis, *cap. ad abolendam, §. 1.* ibi, ſic omni beneficio ſpoliatus, vbi *glo. de hæretic. Couar. libro ſecundo variar. cap. 8. num. 4. & ſeq. Azor. parte ſecunda libro ſeptimo cap. 17. in princip. Flam. lib. tertio, quæſt. 1. num. 31. & ſeq. Gonzal. gloſ. 15. num. 65. Petrus Ledeſm. in ſumm. par. 2. tract. 1. cap. 4. concluſ. 14.* plures quos refert, & ſequitur *Garcia d. par. 11. cap. 10. num. 60. cum ſequentibus.* Sed contrarium in iuris rigore verius dixi ſupra hac *Allegat. num. 37. 38.* nam in iuribus, quibus hæc pœna ſtatuitur, non inueniuntur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam, *vt in dict. cap. ad abolendam, & in cap. excommunicamus, §. credentes, eodem titul.* vnde hanc ſententiam contrariam ſuprapoſitæ amplectuntur *Alphonſus à Caſtro libro 2, de iuſta hæreticorum punit. capit. 9. Symanch. de Catholic. inſtitut. cap. 46. num. 72. Aragon. 2. 2. q. 11. articulo tertio, verſic. ſecunda pœna, Candelab. aureum in appendice, cap. 1. num. decimo quinto praxis Epiſcop. par. 1, verbo priuatio in princip.*

229 Sic etiam filios, aut nepotes hæreticorum non eſſe priuatos, nec priuandos beneficijs antea obtentis tenent *Abb. & Felin. in cap. vrgentis, num. 3. de hæreticis, Rebuff. in praxi tit. de modis amittendi beneficia, num. 25. Couar. dict. capit. 8. numero 4. Pœna in comment. ad director. Inquiſitorum comment. 163. Soar. tom. 5. de cenſur, diſput. 43. ſect. 3. num. 2.* & videtur tenere *Flaminius lib. 3. q. 1. num. 34. & 35.* quamuis contrarium velint poſt plures à ſe citatos *Gonzalez gl. 15. nu. 67. Nicol. Garcia dict. par. 11. c. 10. à nu. 72.*

230 Vigeſimo ſecundo vacant ipſo iure beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum *capit. §. ad hæc, de hæreticis, libro 6. Gonzal. gloſſ. 15. num. 68. Azori. inſtitut. moral. par. 1. lib. 8. capit. 13. quæſt. 8. verſiculo octaua pœna.*

231 Vigeſimo tertio vacat ipſo iure beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſæ, vt diſponitur in *Extrauag. cum deteſtabile, de ſimonia, inter commun. Menoch. remed. 1. recuper. nu. 135. & nu. 336. & remed. 5. nu. 68. & conſ. 67. nu. 4. Couar. in reg. peccatum, p. 2. §. 8. nu. 7. Flam. libro ſeptimo q. 2. à num. 12. Gonzal.* & plures ab eo citati *dict. gloſ. 15. num. 69. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. cap. 41. Farin. in praxi crimin. par. 7. in fragment. littera C. num. 299.*

232 Sola autem conuentionalis inhabilem reddit ad obtinenda, non autem inducit vacationem obtentorũ ipſo iure, *Put. deciſ. 80. libro ſecundo. Achil. de Graſſis deciſ. 2. de ſimonia, Gutier. c. lib. 9. à principio Azori. inſtitut. moral. par. 2. libro ſeptimo, cap. 17. quæſt. 1. verſic. nono, Henriq. in ſumm. lib. 13. capit. 37. §. 3. litt. X. Soar. de religione, tract. de ſimonia, lib. 4. cap. 53. & capit. 55. num. 4. Frat. Emman. quæſtionum* Regularium, *tom. 1. quæſt. 20. artic. 13.*

233 Vigeſimo quarto vacat beneficium ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis, vt tenent *Rebuff. in praxi titulo de modis amittendi beneficia, num. 32. Gonzal. gloſſ. 15. num. 71.*

234 Vigeſimo quinto vacat ipſo iure beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtolicarum, *c. ad falſariorum, de crimine falſi. Petr.* Gregor. *rei beneficiariæ, c. 26. nu. 12. Gonzal. gl. 15. num. 73. Nicol. Garc. p. 11. c. 10. nu. 170. Azori. inſtit. moral. p. 2. libr. 7. cap. 17. q. 1. verſ. quintum crimen.*

235 Vigeſimo ſexto vacant ipſo iure beneficia percutientis Cardinalem, *cap. felicis, §. ſi qua vero, de pœnis, libro ſexto, Rebuff. in praxi tit. de modis amittendi beneficia, num. 39.* Gonzal. *gloſſ. 15. num. 74. Nicol.* Garcia *par. 11. cap. 10. num. 55. Azori. dicta par. 2. lib. 7. cap. 17. quæſt. 1. verſic. tertio.*

236 Et etiam filij, ac nepotes offendentium Cardinalem priuantur omnibus beneficijs, & dignitatibus eccleſiaſticis, & ad illas in poſterum obtinendas efficiuntur inhabiles, *Farin. in praxi criminal. par. 5. quæſtion. 112. num. 121. & 122. Sanch. in præcepta Decalogi libro ſecundo capite 28. num. 20.* nam Cardinalem hoſtiliter inſequens tenetur crimine læſę maieſtatis, etiam quod non cœperit, aut percuſſerit *d. capite felicis, Farin. d. quæſtion. 112. num. 81.* vbi *num. ſeqq.* plura de hac materia cumulat quæ deſeruire poſſunt ad declarationem *d. capit. felicis.*

237 Vigeſimo ſeptimo vacant ipſo iure beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum, illa ſcilicet, quę obtinet in Eccleſia, cui talis Epiſcopus præeſt, *d. cap. felicis, Clem. 1. §. à feudo, de pœnis Gonzal. d. gl. 15. nu. 75. Petr. Gregor. rei beneficiariæ, cap. 26. num. 10. Azori. dict. capite 17. quæſt. 1. verſic. quartum eſt, Nicolaus Garcia dict. par. 11. capite 10. num. 56.* Si vero occidat Epiſcopum electum non dicitur interficere Epiſcopum, *Gonzal. gl. 9. §. 5. num. 27.*

238 Vigeſimo octauo vacant ipſo iure beneficia aſſaſſini, *Gonzal. d. gloſ. 15. num. 76. Azori. d. cap. 17. quæſt. 1.*

verſic,

verſic. octauum eſt, *Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 123. per totam*, vbi late de hac materia.

239 Vigeſimo nono vacant ipſo iure beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ, *cap. in quibuſdam 12. de pœnis*, *Rebuff. dict. tit. de modis amittendi beneficia, numer. 45. Turſan. tomo primo commun. opin. lib. 1. tit. 9. nu. 50. pagina 135. Hieronym. Gabr. conſil. 196. num. lib. 1. & conſil. 187. num. 8. lib. 2. Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap. 26. & nu. 13. Gonzal. gloſ. 15. à nu. 77. Nicol. Garcia d. p. 11. c. 10. nu. 57. Farin. in praxi crimin. par. 5. q. 119. num. 68.* vbi aſſerit quod hæc priuatio ipſo iure procedit ea ratione ſpeciali in beneficio illius Eccleſiæ, in qua videtur deliquiſſe, non autem in alijs beneficijs, quæ obtinet in alijs Eccleſijs. Neque obſtat, quod ait *Abb. in d. c. in quibuſdam, nu. 7.*

240 Quod ibi non conſtat de priuatione ipſo iure, cum tantum ibi dicatur amittant, quod verbum non continere ſententiam ipſo iure latam, ſed iudicis ſententiam ferendam, aſſerit in his terminis, *Azori. d. lib. 7. cap. 18. q. 1. verſic. deinde quæres*, qua reſpondetur dict. verbũ, amittant, de quo in illo text. ſententiam latam ſignificare ex reſolutis per *Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 8. num. 21. verſic. fallit.* Deinde reſpondetur, quod quamuis verbum illud ſententiam ferendam ſignificaret, non ſic in illo tex. cum dictio, prorſus, præcedat dictum verbum, quæ importat, ipſo iure, vt per *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, nu. 71. Bernard. in Muſcatel. de modo fidei iubendi, 1. modo 14. nu. 12. Sanch. de matrimonio lib. 3. diſput. 35. num. 8.*

241 Trigeſimo vacat ipſo iure beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec reſignauerit ſuum beneficium, *Clementin. multorum, §. quod ſi inferiores, de pœnis Gonzal. d. gloſ. 15. nu. 80.*

242 Trigeſimo primo vacant ipſo iure beneficia committentis crimen Sodomiæ ex *Conſtitut. Pij Quinti*, de qua, & de hac materia late egimus ſupra *Allegat. 44. à num. 29.*

243 Trigeſimo ſecundo quando reſignans non ſuperuixit per viginti dies iuxta regulam 19. *in nouis, Gonzal. d. gloſſ. 15. num. 84.* niſi fuerit dictæ regulæ derogatum, *Flam. lib. 12. quæſt. 14. nu. 2.* vbi aſſerit, quod hodie communiter, & de ſtylo derogatur illi regulæ, quando reſignans eſt abſens à Curia. An ſub diſpoſitione illius regulæ comprehendãtur reſignantes coram Ordinarijs? vide *Rebuff. in praxi tit. de infirmis reſignantibus, gloſ. 12. num. 3. & in tract. nominat. quæſt. 16. numer. 18. Mandoſ. quæſt. 16. Gomes q. 26. Flamin. dict. lib. 12. quæſt. 5. nu. 8.* Et an reſignantes beneficia patrimonialia? Vide *Mandoſ. ad illam regulam q. 15. num. decimo in fine Gom. q. 21. Flamin. dicto lib. 12. quæſt. 3. nu. 10.* Quid in beneficio iuriſpatronatus? vide *Gom. q. 17. Flam. lib. 12. quæſt. 3. numero 28. Azori. par. 2. lib. ſeptimo capite 28. verſiculo ſexto quæritur*, vbi concludunt pro affirmatiua. Quid in beneficijs Regularibus? vide *Anaſtaſ. Germon. in ſuo tract. de indultis Cardinalium, §. Regularia, num. 33. Rebuff. ad illam regulam gloſ. 5. in fine*, vbi ſcribunt locum eſſe illi regulæ. Quid in commenda? vide *Flamin. lib. 12. q. 13. & Rebuff. d. tit. gloſ. 7.* vbi ſcribit commendatarium morientem intra viginti dies ſub hac regula comprehendi, quod caret dubio, cum regulis poſteriorum Pontificum expreſſe nominentur. Quid in renunciatione, ſeu tranſlatione penſionis? vide *Gom. q. 16. Mandoſ. quæſt. 11. Flamin. dicto libro duodecimo quæſt. 3. numero 56. & libro ſexto quæſtion. 4. numero trigeſimo quarto*, qui reſoluunt pro negatiua, ſed hodie attentis dictis nouiſſimis regulis res explorata, vt ſub illis includatur. Quid in vnione? vide eundem *Mandoſ. quæſtion. 10. Gom. quæſt. 5. Flamin. dict. quæſt. 3. numero 47.* vbi reſoluit pro affirmatiua, ſed hoc etiam clarum eſt, cum in nouiſſimis regulis expreſſe contineatur. Quid in reſignatione beneficij reſeruatis fructibus? vide *Mandoſ. quæſtion. 14. & Gom. quæſtion. 20. ac Flamin. libro duodecimo quæſtion. 5.* Quid in beneficijs conſiſtorialibus? *Flamin. dict. libro 12. quæſt. 3.* vbi etiam quid in conceſſione iuris. Poſtremo quid in beneficijs reſeruatis litigioſis, & pijs, quæ electiua dicuntur? vide *Azori. dict. libro ſeptimo, capite 28.* vbi *Rebuff.* ſentit regulam illam in his beneficijs locum obtinere.

244 Trigeſimo tertio vacat ipſo iure beneficium ob non publicationem reſignationis, iuxta formam *Conſtitut. Gregorij Decimitertij, de publicandis reſignationibus*, vt videre eſt apud *Flamin. de reſignat. lib. 11. quæſt. 7. Gonzal. d. gloſ. 15. nu. 85.* vbi *num. 86.* dicit quod iſta vacatio eſt ita fortis, & potens, vt quamuis reliquæ omnes vacationes comprehendantur ſub clauſula, vel alio quouis modo, vacatio tamen iſta ob non factam publicationem nullatenus comprehenditur ſub quibuſcumque clauſulis ampliſſimis, niſi ſpecialiter exprimantur.

245 Trigeſimo quarto vacat ipſo iure beneficium curatum ob non ſeruatam formam *Conſtit. Pij Quinti*, quæ incip. *In conferendis, ſub data 15. Kalendis Aprilis 1566. Gonzal. gloſ. 15. nu. 88.*

246 Trigeſimo quinto vacant ipſo iure omnia illorum beneficia, qui pro obtinendis beneficijs ſe ipſos pro alijs examini ſupponunt, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab ijs aliquid conſequantur: vel quando pro ſe ipſis impetrant beneficia cum intentione illa reſignandi, reſeruata ſibi penſione, vel non reſeruata ad fauorem aliorum, vt cauetur in *Conſtitut. 33. Pauli Quarti*, quæ incipit: *Inter cæteras, ſub die vigeſimo ſexto Decembris* 1557. quæ irrogat pœnam excommunicationis in tales, à qua abſolui nequeant, niſi à Pontifice, præterquam in mortis articulo, & priuationem omnium beneficiorum obtentorum. Ideoque inoleuit iam in Curia ſtylus, vt exigatur iuramentum à petente beneficium, quod non accipit animo illud dimittendi, *Flamin. de reſignat. lib. 9. quæſt. 10. num. 4. & 5.*

247 Trigeſimo ſexto vacat ipſo iure beneficium per depoſitionem, & priuationem, *cap. ex litteris, capit. graue, de exceſſibus Prælatorum, Gonzal. gloſſ. decima quinta, numer. 97.*

248 Trigeſimo ſeptimo vacat ipſo iure beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem ex *Conſtitut. 33. Iulij Tertij ſub 27. Maij 1553. Mandoſ. in reg. 27. de non indicando iuxta formam ſupplicationis q. 3. à nu. 3. Gonzal. d. gloſ. 15. num. 98.*

249 Trigeſimo octauo vacant ipſo iure beneficia retinentis indebite ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis, necnon ſcientis, & nõ reuelantis, ex *Conſt. Iulij III. ſub vlt. die April.* 1552.

250 Trigeſimo nono vacant ipſo iure beneficia offendentium litigantes, in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, & procuratores, vel notarios, vt habetur in *Conſtit. 11. Alexandri VI. incip.* In eminenti Sedis, de qua *Mandoſ. conſ. 60. & 61. Put. deciſ. 102. cum duabus ſeqq. lib. 1. Gonzal. gl. 15. nu. 100.*

251 Qua-

351 Quadrageſimo vacant ipſo iure beneficia per confidentiam, vt pote quando quis reſignat alicui beneficium ſub confidentia, quod reſignatarius poſtea reſignet alteri perſonæ reſignanti dilectæ, vel in alijs caſibus contentis in *Conſtitut. Pij IV.* incip. *Romanum Pontificem, ſub Kalendas Iunij* 1569. de quibus *Flamin. de confident. q.* 58. *per totam.*

352 Omnes prædictos caſus enumerare non inutile iudicaui, ex eo, quia nullum crimen, etiam priuatione dignum, inducit priuationem beneficij ipſo iure, niſi ſit iure cautum, nam in dubio præſumitur quis per ſententiam priuandus, *Farin. in praxi crim. p.* 1. *q.* 19. *num.* 46. *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu.* 318. *Gonzal. glo.* 15. *nu.* 153 *plures per Nicol. Garciam p.* 11. *c.* 10. *nu.* 5. nonnulli etiam effectus ex priuatione ipſo iure facta reſultant.

353 Primus eſt, quod ſi vacat beneficium ipſo iure ratione alicuius capitis ex ſupra relatis, vacat in ipſomet puncto, quo contrahitur matrimonium, aut emittitur profeſſio, vel contrahitur delictum, &c. *Prob. in addit. ad Monach. in c. fin. nu.* 19. *de conſuetud. Gonzalez gloſſ.* 15. *num.* 141.

354 Secundus eſt, quod committens delictum ob quod priuatur ipſo iure, ſeu ipſo facto beneficijs, ſeu officijs publicis, ita illorum amittit titulum, & dominium, vt ea in conſcientia teneatur dimittere nō ſolum poſt ſententiam, ſed etiam ante illam. *Flam. de reſig. libr.* 3. *q.* 1. *num.* 81. *Lorca* 1. 1. *diſp.* 24. *de legib. mem.* 2. *§. vltim. Felin. in c. in noſtra de reſcrip. corol.* 2. *num.* 12. *&* 13. contra plures defendit *Nic. Garc. d. p.* 11. *capite decimo, num.* 18. *Gonzal. gloſ.* 15. *num.* 150. fructuſque ſuos non facit, ſed ad illorum reſtitutionem tenetur, vt per plures citatos à *Gonzalez gloſſ.* 15. *nu.* 150.

355 Tertius effectus eſt, quod cum quis eſt priuatus beneficio ipſo iure, etiam in pœnam ſtatim, nulla expectata ſententia, nec citato poſſeſſore poteſt conferri, & impetrari, præſentatio, vel electio fieri, vt in cap. *licet Epiſcopus, de præbendis in* 6. *gloſ. verbo te non vocato, in capite primo de homicid. lib.* 6. *Flam. d. q.* 1. *nu.* 81. *Nicol. Garcia d. capite* 10. *nu.* 23. *Gonzal. gl.* 15. *à nu.* 148.

356 Vnde iam non poterit ſic priuatus ipſo iure beneficia in fauorem alicuius reſignare plures per *Flam. d. q.* 1. *num.* 21. *Gonzal. gloſ.* 15. *à nu.* 146.

Ad collationem, prouiſionem,

357 De his verbis agit *Gonzal. gloſ.* 16. *&* 17.

Præſentationem,

Nota, quod beneficia iuriſpatronatus eccleſiaſtici ſub hac reſeruatione comprehenduntur, non ita beneficia iuriſpatronatus æque laici, vel mixti, de quo latè cum ampliſſimis declarationibus *Gonzal. glo.* 18. *Nicol. Garcia part.* 5. *capite* 1. *num.* 152. *cum multis ſeqq.* & aliqua dixi ſupra hac *Alleg. nu.* 27.

Electionem, & quamuis aliam diſpoſitionem,

De quibus *Gonzal. gloſſ.* 19. *&* 20. ad quem ſe remittit *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *num.* 617.

Quorumcunque collatorum.

358 Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub hac reſeruatione comprehenduntur, quia pluralitas illa reſoluitur in ſuas ſingularitates, *l. falſa* 33 *§. fi. ff. de condit. & demonſtr. l. Lucius ſeptuageſimo octauo §. ſato. Seio, ff. ad Trebell.* ad quod plura adducit *Gonzal. gloſſ.* 21. *à princ.* Capiunt hæc verba, non ſolum Ordinarios collatores, quales ſunt Epiſcopi in ſuis diœceſibus, *Extrauag. execrabilis, §. cæterum ordinarios, de præbendis, Rebuff. in concord. titulo de collationibus §. præfati Ordinarij, in gl. verbo ordinarij, Gonzal. gl.* 21. *à num.* 31. verum etiam extraordinarios, quibus nimirum competit collatio ex priuilegio, vel iure ſpeciali, *gloſſ. verbo ſpectat, in capite cum clericus, decimo primo §. fi. de præbend. in* 6. *Nicol. Garcia d. capite primo num.* 619. *Gonzal. gloſſ.* 21. *numero decimo octauo* vbi *numero decimo nono* cum *Simon. quæſt.* 68. *numero quarto*, limitat non procedere quando ius conferendi non eſſet perpetuum, ſed temporale, puta ex indulto, ſeu priuilegio ad certum tempus, ſeu ad vitam, *& numero* 39. dicit, quod huius Regulæ reſeruatio locum habet, quamuis collator ſit in fundatione nominatus, & in eadem fundatione diſponatur, quod in tali beneficio non intret reſeruatio, dum tamen tale beneficium non ſit iuriſpatronatus laicalis aut mixti.

Cætera, quæ ad explicationem ſingulorum ſequentium verborum huius Regulæ deſiderari poſſunt, ſicut omnia ſupradicta doctiſſime gloſſauit *Hier. Gonzalez Hiſpan.* immoror ideo in illis explicandis nil amplius: illa vero quæ ad Epiſcoporum alternatiuam pertinent iam ſupra dixi *Alleg.* 53. dum agerem de eorum reſidentia in ſuis Eccleſijs facienda.

S V M M A R I V M.

1 *Tempus ſemeſtre ad conferendum beneficium competit Epiſcopo.*

2 *Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & alijs Eccleſijs, ab Epiſcopo ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda.*

3 *Parochialium prouiſio intra ſex menſes facienda eſt ab Epiſcopo quando earum collatio ad illum ſpectat, intra quatuor vero menſes, quando ad Papam ſpectat.*

4 *Hoſpitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij intra ſex menſes ab Epiſcopo ſunt conferenda, ſi ad eum ſpectat collatio.*

5 *Menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore ſcientiæ vacationis.*

6 *Vacationis beneficij notitia præſumitur in Prælato conſiderata per iudicem beneficij qualitate.*

7 *Vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac diſtantia locorum, fama quæ conſtituit Epiſcopum in negligentia de morte beneficiati, debet eſſe clara, & non dubia.*

8 *Menſis quilibet, vbi abſolute de menſe fit mentio, triginta dies continet.*

9 *Menſes ſex dati Ordinarijs ad conferendum, computantur ſecundum Kalendarium, & ſecundum quem occurrunt.*

10 *Epiſcopus, vel is ad quem ſpectat collatio, ſi infra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem.*

11 *Deuolutio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet ſex menſes ad conferendum à tempore ſcientiæ.*

12 *Menſes ſex dati Ordinarijs ad prouidendum, vbi primum lapſi*

lapſi fuerint, ſtatim poteſt Papa prouidere.

13 *Deuolutio in exemptis immediatè Papæ ſubiectis, ſit immediate ad Papam, vel Legatum de Latere.*

14 *Legatus non poteſt conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate propria.*

15 *Deuolutio in beneficijs vnitis reſpectu vicariæ non habet locum in vnitis menſæ Prælati, quæ numquam vacare cenſentur.*

16 *Beneficium de menſa Prælati illud dicitur, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari, ſeu Abbatiali.*

17 *Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtre conceſſo Ordinario ad cōferendum, non dicuntur de nouo vacare.*

18 *Deuolutio vbi ſit gradatim ad quemlibet Superiorem, non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, niſi à die notitiæ.*

19 *Negligentia non præſumitur, ſed probanda eſt, & non præſumitur ignorantia, niſi ſcientia probetur.*

EPISCOPVS INTRA QVOD tempus debeat de beneficijs vacantibus prouidere.

ALLEGATIO LVIII.

1 INdubitabilis, & apud omnes recepta eſt illa concluſio ſemeſtre tempus ad conferendum beneficiũ competere Epiſcopo, *cap. nulla ſecunda de conceſſ. præbend. capite licet, de ſupplend. negligent. Prælat. Clementin. prim. eodem titulo, Rebuff. in praxi titulo de deuolut. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſolution. 184. num. primo;* latè *Nicol. Garcia de beneſic. par. 10. cap. 2. à num. 1.* vbi *num. 2.* aſſerit habere locum non ſolum in collatione, ſed etiam in electione.

2 Primo amplia de omnibus beneficiis vacantibus debere Epiſcopos, ad quos collatio ſpectat, intra ſex menſes prouidere, quamuis ſint in quibuſlibet Cathedralibus, & aliis Eccleſiis, tam ſecularibus, quam regularibus conſtituta, *Rebuff. in d. titulo de deuolution. numero quarto, & in concord. titulo de Regia ad Prælaturas nomin. §. primo verbo intra ſex menſes, Nicol. Garcia d. ca. ſecundo num. quinto.*

3 Secundo amplia in prouiſione Parochialium, etiam ſtante *Concil. Tridentin. ſeſſ. vigeſima quarta de reformation. cap. decimo octauo,* quando earum collatio ad Epiſcopos ſpectat, licet quando earum collatio ad Papam, aut alios ſpectat, debeant intra quatuor menſes perſonam magis idoneam præuio concurſu eligere, & electã illis ſignificare, vt in *Conſtitut. Pij Quinti,* incip. *In conferendis Kal. April. 1566.* refert *Nicol. Garc. par. 9. cap. 2. nume. 3.*

4 Tertio amplia in hoſpitalibus, quæ conferuntur in titulum beneficii, *Rebuff. dicto verbo intra ſex menſes, verſic. item quando, Nicol. Garc. dicta part. 10. c. 2. nu. 3.*

5 Tempus illud ſex menſium datum ad conferendum, eſt à tempore ſcientiæ vacationis numerandum, *cap. quia diuerſitatem, in fine, de conceſſ. præben. d. capit. licet & ibi gloſſ. verbo notitia, Tiraquell. de retract. lignag. §. trigeſimo quinto gloſ. quarta à num. primo. Azori. inſtitut. moral. parte ſecunda libro 6. capit. 26. quæſt. 10. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 6. numer. 24. Flores de Mena variar. lib. primo quæſtione tertia num. ſexto praxis Epiſcop. part. 1. verbo Iuriſpatronatus, §. octauo dub. primo. Gonzalez ad regulam octauam Cancel. gloſ. 6. numero 132. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 184. n. 1. Nicol. Garcia dicta part. 10. capit. ſecundo, num. 15.* vbi *nu. 43.* reſoluit quod de momento ad momentũ, eſt huiuſmodi computatio facienda. *Et Rota Romana* reſoluit in vna *Ciuitatis Caſtellana decimo octauo Iunij* 1557. coram Illuſtriſſim. *Quiroga* in ſex menſibus datis Ordinariis ad conferendum computari diem termini, & in *vna Placentina Parochialis de Malpartida vigeſimo octauo Iunij* 1585. coram *Illuſtriſſim. Seraphino* eſt inter impreſſas deciſ. 702. tenuit tempus ſex menſium datum Ordinariis ad conferendum Parochiales ad eorum collationem ſpectantes per dictam Bullã *Pij V.* quæ dicit à die vacationis, intelligi à die vacationis notæ, quamuis Epiſc. nondũ accepiſſet poſſeſſionem Epiſcopatus cũ per ipſum ſtetiſſet, refert *Nicol. Garcia d. p. decima capit. 2. nu. 22. & 23.* Sic etiam tempus quatuor menſium conceſſum Ordinariis ad collationem faciendam de beneficiis curam animarum habentibus, aliàs Sedi Apoſt. reſeruatis, non currit niſi à die notitiæ vacationis habitæ, vt tentum fuit in Rota in vna *Toletana beneficij 28. Nou.* 1578. coram Illuſtr. *Seraphino* in impreſſis *deciſ.* 380.

6 Sed inde grauis dubitatio oritur, nempe quãdo iſta notitia præſumatur in Prælato? in qua videtur reſoluendum illam præſumi, cum etiam præſumatur habere certam notitiam beneficiorum vacantium in ſua diœceſi, quia eam tenetur viſitare ſingulis annis, *capit. Ordinarius, de offic. Ordin. libro ſexto Conc. Trid. ſeſſ. 14. de reform. cap. 8. Aloyſ. Ricc. in d. reſolution. 184. num. 2.* conſiderata per Iudicem beneficii qualitate, vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac diſtantia locorum, *Rot. deciſ. ſexta de ſurrepat. in nouis, & in d. Toletana beneficij* coram Illuſtriſsim. *Seraph. deciſion. 380. numero quarto prax. Epiſc. verbo Iuriſpatronatus, §. octauo dub. 1. & 2. Nicol. Garcia d. p. 10. c. nu. 31.* & ita prædicti ſex menſes incipiunt currere ab eo tempore, quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus, vt tenuit *Rota in vna Vicen. Paroch. Caſtri Tertioli decimo quarto Januar. 1611. coram R. P. D. Manzanedo,* apud *Farin. p. 2. tom. primo deciſ. 323. num. primo,* & ante tenuerat *in vna Burgen. Canonicatus 27. Martij* 1583. coram D. *Bubalo,* & in *vna Maceraten. beneficij primo Iunij* 1594. *coram de Liſta* refert *Nicol. Garcia d. p. decima capite ſecundo numero 28. & 29.* vbi *num. 33.* dicit in eadem Sacra Rota tentum fuiſſe famam, quæ conſtituit Epiſcopum in negligentia de morte beneficiati, debere eſſe claram, & non dubiam: & illam dicit dubiam ſi habuerit ortum à duobus, vel tribus, qui dicebant ſe audiuiſſe, vel quia affines, aut coniuncti, dato quod adeſſet fama de morte, tamen non fecerunt luctũ, ad notata per *Bart. in l. 2. §. quod ſi dubitetur, ff. quemadm. teſtam. aperiantur,* vt per *Achil. deciſ. 46. ſeu vnic. de ſupplen. neglig. Præl.* ſequitur *Maſcard. de probat. concl. 626. nu. 11.*

8 Menſis quilibet, vbi abſolute de menſe ſit mentio, triginta dies continet, quia tot diebus Luna in circuitu Solis remoratur, & ad ſuas vices redit, curſumq. conficit. *Greg. l. 5. titulo ſexto p. 6. Menoch. de arbitr. caſu 50. num. 8. cum ſeqq. Cald. Pereira 12. de reſolut. emphyt. cap. 14. numer. ſecundo, & de emptione cap. 4. num. 21. Melch. Phebos Luſitaniæ deciſ. 51. num. 24. tom. 1. Alex. Trentaſinq. variar. reſol. lib. 2. tit. de dilat. reſol. 2. nu. 4.*

9 Et dicti ſex menſes debent computari ſecundum Kalendarium, & ſecundum quod occurrunt, & iacent per totum circulum anni, & quod deficit de primo menſe, accipiendum eſt de vltimo, ita *gloſſa*

verbo menſem in cap. quam ſit, de electio. in ſexto, vbi omnes, plures per Sanch. de matrim. lib. 2. diſputat. vigeſima quarta num. 15. Nicol. Garciam d. cap. 2. nu. 42. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 11. numero 7. & 8.

10 Ne Eccleſiæ diu maneant in ſuſpenſo, quod valde diſpendioſum, & damnoſum illis eſt, d. cap. quam ſit, & ne iura eccleſiaſtica diu maneant in incerto, arg. l. primo ff. de vſucapion. Rebuff. in praxi benefic. part. 1. titulo de deuolut. nu. 8. ideo iura ſtatuere, quod ſi Epiſcopus, vel is ad quem ſpectat collatio, infra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem, vt ab Epiſcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontif. capit. licet, de ſupplend. neglig. Prał. capit. ſecundo de conceſſ. præb. Rebuff. titul. de deuolut. num. ſeptimo. Corraſ. de benef. par. 1. cap. ſeptimo, num. octauo. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 27. Cald. Pereira reſp. 3. pro Alphonſo de Penharanda nu. 2. Cochier de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 30. nu. 3. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. c. 3. nu. 10. praxis Epiſc. par. 1. verbo beneficia, §. 2. in princ.

11 Vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes iſti gradus, ſed pro maiori parte ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſtatim ad Papam fieri deuolutionem, & in vna Spoletana beneficiorum trigeſimo primo Januar. 1594. coram Illuſtriſſim. Mantica fuit reſolutum deuolutionem debere probari gradatim de inferiori ad proximum ſuperiorem, & quemlibet eorum habere ſex menſes ad conferendum à tempore ſcientiæ, refert Garcia d. par. decima capit. tertio num. 11. vbi numer. 42. poſt multos quos refert, reſoluit deuolutionem fieri cũ onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione, ſtatim tamen, quod lapſum eſt primum ſemeſtre poteſt Papa prouidere, Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. §. primo proœm. nume. 5. & in dicta Placentina Parochialis coram Illuſtriſſ. Seraphino dicta deciſ. 702.

12 Tentum fuit prouiſioné parochialis intra ſex menſes fieri debere, aliàs Papam in conferendo præuenire poſſe tam poteſtate Ordinaria, quam vigore Bullæ Pij Quinti reſeruantis beneficia, de quibus per Ordinarios collatores intra ſex menſes non fuit facta prouiſio.

13 In exemptis immediatè Papæ ſubiectis deuolutio fit immediate ad Papam, vel ad Legatum de latere, per cap. licet, capit. ſicut, de ſupplen. negligen. Prælat. Roman. conſilio 351. Abb. in cap. grauè, numer. 6. & 7. de officio Ordin. & in d. cap. ſecundo de conceſſione præben. Selua de beneficio part. 3. quæſtione quadrageſima nona num. quarto. Rebuff. in concord. §. ſi quid vero, verbo ad alium, de collation. & d. titulo de deuolut. num. trigeſimo ſexto, verſic. nono, quos refert & ſequitur Cochier dict. quæſt. 30. num. 5. Ratio eſt, quia iſta deuolutio iuxta determinationẽ Concilij Lateranenſis in dict. cap. 2. fit ad immediatum Superiorem, proximus autem Superior exemptorum eſt Papa, cap. nulla, diſtinct. 94. capi. auctoritate, cum ibi notatis, de priuileg. in 6. Selu. dict. num. 4. Non poterit igitur Legatus conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate Apoſtolica, ita Nicol. Garcia de benefic. parte quinta, capite 3. num. 32. quia ab exempto regularibus fit deuolutio ad Ordinarium, qui Apoſtolica auctoritate conferet, ca. cum ſingula, de præbend. in 6. Rebuff. tit. de deuolut. nu. 32. Cochier dicta quæſtione trigeſima, n. octauo, vbi intelligit niſi Prælatus Regularis habeat alium Prælatũ, cui immediate ſubiciatur, tunc enim ad illum fiet deuolutio Card. in Clement. vnic. quæſtione tertia de ſupplen. negligen. præl.

15 Collatio, & deuolutio in beneficiis vnitis reſpectu Vicariæ, no habet locum in beneficiis vnitis menſæ Prælati, quæ nunquam cenſentur vacare. Flores de Mena variarum lib. 1. quæſt. 10. num. 14.

16 Illud vero dicitur beneficiũ de menſa Prælati, quod eſt perpetuo incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari, ſeu Abbatiali, & ideo numquã vacat, neque in tali beneficio datur negligentia in prouiſione, gloſ. verbo de menſa in dicta Clement. vnic. de ſupplenda negligent. prælat. Gonz. d. regul. 8. Cancell. gloſ. 5. §. num. 63. Farin. deciſ. 204. p. 2. tom. 1.

17 Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare, Gonzal. ad regulam octauam Cancell. gloſ. 15. §. ſecundo, num. vigeſimo & vigeſimo primo & gloſ. 24. à numer. 78. quærit ſi Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in menſe, aliàs Apoſtolico, infra ſex mẽſes, ita quod ſit locus deuolutioni ad Superiorem, an tunc poſſit conferre Archiepiſcopus, qui Cardinalis non eſt, ſeu alius, ad quem de iure competit deuolutio, an vero ſolus Papa?

18 Cuilibet autem Superiori ad quem gradatim fit deuolutio non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, etiamſi deuolutio fiat à patrono laico, qui tantum habet quadrimeſtre, niſi à die notitiæ, Rota deciſ. ſexta de iurepatronatus in nouis, Lamb. parte tertia libri ſecundi quæſt. 2. articul. 8. Card. Seraphin. Rot. Romana deciſ. 380. Aloyſius Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici reſolution. 155. verſiculo tum ſecundo praxis Epiſcopal. par. 1. verbo benefi. §. tertio ibi à die deuolutionis, vel veroſimilis notitiæ. Nicol. Garcia dicta parte decima capite tertio num. nono, vbi num. decimo dicit in vna Calciaten. coram D. Orano de anno 1584. fuiſſe reſolutum deuolutionem ad Papam non probari, niſi conſtet de lapſu temporis Superioribus etiam præfixi, & numer. decimo ſexto quod qui impetrat certo modo tanquam deuolutum debet probare deuolutionem, negligentia enim non præſumitur, ſed probanda eſt l. 3. §. ſi ad diem, ff. de re milit. Afflict. deciſ. decima tertia numer. decimo octauo. Grat. conſil. 100. num. 1. libr. ſecund. Cochier dicta quæſt. 30. n. 18. & præſumitur ignorantia niſi ſcientia probetur, in noſtris terminis, Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 12. poſt Lambertin. & Maſcard. dicit Nicol. Garcia. dicta par. 10. capit. 3. num. 23. vbi num. 22. tenet, quod Iudex arbitrabitur an prædictus Superior præſumatur ſcire ex qualitate beneficii, modo vacationis, quantitate temporis, diſtantia locorum, & fama.

S V M M A R I V M.

1 Commenda alicuius Eccleſiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat dum viuit in ſui vtilitatem, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiarius.

2 Commenda perpetua beneficij eſt titulus canonicus.

3 Commendam perpetuã habentes non ſe promouentes infra annum incidunt in pœnam cap. licet canon, de elect. lib. ſexto.

4 Incompatibilitatem inducit commenda perpetua.

5 Commenda perpetua poteſt reſignari, vel permutari.

6 Ordinarius nullus inferior Papa poteſt perpetuò commendare.

7 Eccleſiam commendans Papa ſimpliciter alicui in perpetuum, hoc eſt, ad vitam eius commendare videtur.

Eccleſia

8 *Eccleſia ſimpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam poteſtatem ſtatuendi de eius fructibus.*

9 *Eccleſiam ad certum tempus commendatam per Papam non poteſt Epiſcopus conferre poſt elapſum tempus.*

10 *Commenda ad tempus dicitur cum Eccleſia Paſtore, vel debito ſibi miniſtro deſtituta, vel viduata alterius fidei, & curæ committitur.*

11 *Commendare nihil aliud eſt, quam deponere.*

12 *Commendatarius ad tempus non facit fructus ſuos, imo tenetur de eis rationem reddere.*

13 *Commendatarius, ad tempus, nec reſignare, nec permutare poteſt beneficium ſibi commendatum.*

14 *Commendare Eccleſiam alicui ad tempus regendam, res eſt antiqua, & in Eccleſia vſitata.*

15 *Commendare poteſt Epiſcopus parochialem Eccleſiam, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum ad ſex menſes.*

16 *Commendare Abbatias, Prioratus, & præpoſituras, beneficiaq. Regularia ſolus Papa poteſt.*

17 *Commenda perpetua, quæ datur de beneficio, ſeu Prioratu Regulari non requirit profeſſionem.*

18 *Commendatarius poteſt ad libitum reuocari, ad nutumque remoueri per Epiſcopum, etiam ante ſemeſtre finitum.*

19 *Commendatarius coram Ordinario abſolute, & ſimpliciter commendationi cedere poteſt.*

20 *Commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipſa impetratur.*

21 *Commendatum beneficium, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus non vacat per obitum commendatarij, ſed vacat ſemper, vt prius.*

22 *Commendare Eccleſiam ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo, niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.*

23 *Commendari non poteſt Parochialis Eccleſia Epiſcopi auctoritate, niſi Clerico ætatem legitimā habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto.*

24 *Declaratur Concil. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. in principio, & num. 25.*

26 *Vicario Parochiali ſimpliciter dato congrua debetur portio, nec Epiſcopus à principio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem, & ſuſtentationem eſſent neceſſarij.*

27 *Deputatio Vicarij non eſt de forma concurſus, & prouiſionis.*

EPISCOPVS QVAS Eccleſias, & ad quod tempus commendare poſsit?

ALLEGATIO LIX.

1 Eccleſiæ Parochiales in perpetuum, vel ad tempus commendari poſſunt; in perpetuum commendatur Eccleſia cum committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat, dum viuit in ſui vtilitatem cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiarius, *Nicol. Garcia de benefic. part. 4. cap. 4. numer. 7. Azori. inſtitut. moral. part. 2. libro 6. capit. 31. q. prima in fine.*

2 Hæc enim commenda perpetua beneficii eſt titulus canonicus, *cap. ſi plures 21. quæſt. 1. cap. dudum, il ſecondo, de electhion. Mandoſ. in reg. de veriſimili, quæſt. 3. num. 2. & in reg. 32. quæſtion. 7. numero 12. Pute. deciſ. 158. numero 4. lib. 1. Rot. deciſ. 765. nu. 5. parte 3. diuerſ.* quos refert, & ſequitur *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 8. num. 2. Rebuff. de pacif. poſſeſſ. nu. 35. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 17. numer. 11.* itaut pœna, *cap. licet canon, de elect. libr. 6.* contra non promouentes ſe infra annum, habeat locum in his commendatariis perpetuis, *Clem. in agro, paragraph. Cæterum, de ſtatu monach.*

3 Ibi, infra annum computandum à tempore collationis, & commiſſionis. *Gonzal. d. §. 8. nume. 7. & 8.* & incompatibilitas inducta à *cap. de multa, de præbendis, & Extrau. execrabilis, eodem tit.*

4 Habeat locum in his commendis perpetuis *Gonzal. d. §. 8. num. 20. Nicol. Garcia d. cap. 4. à num. 33.*

5 Nam ex quo commendatarius ius, ac titulum in beneficio ſibi in perpetuum commendato conſequitur, vt ſupra dictum eſt, ideo illud reſignare, etiam in fauorem, ac permutare valet *Flamin. dict. quæſtio. 17. num. 9. & 10.*

6 Nullus Ordinarius inferior Papa poteſt perpetuò commendare *Lell. Zecchi. de benefic. & penſionibus cap. 7. num. 2. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 13.* per *cap. nemo deinceps, 15. de elect. in 6.*

7 Si vero Papa Eccleſiam commendet ſimpliciter, hoc eſt, nec certum tempus, nec perpetuum exprimendo, in perpetuum, hoc eſt, ad vitam eius, commendare videtur; quia cum non in perpetuum, ſed ad tempus commendat, ſolet certum illud tempus exprimere, *Azor. d. cap. 31. quæſt. 12. vbi quæſt. 19.*

8 Reſoluit quod quando Papa ſic ſimpliciter, nulla alia adiecta clauſula, alicui beneficium, vel Eccleſiam commendat, Commendatarius tunc non habet liberam poteſtatē de fructibus eius ſtatuendi, quia ſolet Papa cum Eccleſiam in perpetuum commendat, clauſulam apponere his verbis. Vt commodius onera ſuſtinere queas, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere cupientes, tale Monaſterium, vel beneficium auctoritate Apoſtolica concedimus, commendamus, & prouidemus, per te quandiu vixeris, tenendum, & poſſidendum, ita quod durante commenda huiuſmodi de fructibus, & reditibus, & prouentibus ipſius diſponere & ordinare valeas, ſicut veri Abbates ipſius beneficii, qui fuerunt pro tempore, ordinare, & diſponere potuerunt, & debuerunt, alienatione tantum bonorum immobilium, & pretioſorum mobilium ipſius beneficii tibi penitus interdicta.

9 Aduertendum maxime eſt, quod vbi Romanus Pontifex Eccleſiam ad certum tempus commendauit, non poteſt Epiſcopus conferre poſt elapſum tempus, quia eo ipſo, quod Papa commendauit cenſetur affecta, vel reſeruata, hoc eſt, ipſius iuri, & poteſtati ita ſubiecta, & obnoxia, vt eam nullus conferre queat, ita *Azori. d. c. 31. q. 7.* & plures quod refert, & ſequitur *Nic. Garcia d. cap. 4. num. 68.*

10 Ad tempus alicui commendatur Eccleſia cum Paſtore, vel debito ſibi miniſtro deſtituta, vel viduata alterius fidei, & curę cōmittitur, donec idoneū Rectorē acceperit, *Azori. d. c. 31. q. 1. Gonzal. d. §. num. 35. Nic. Garc. d. c. 4. num. 7.* ac proinde is, cui Eccleſia commendatur, fit depoſitario, & commodatario ſimilis, cum Eccleſia cauſa cuſtodiæ tantum ei concedatur, *Menoc. remed. 15. recuper. poſſeſſ. numer. 38. cum ſeqq.*

11 Nam commendare nihil aliud eſt, quam deponere, *l. commēdare. ff. de verb. ſignif. l. Lucius, 24. ff. depoſiti, gl. ver. commendare, in d. cap. nemo deinceps, Put. deciſ. 25. num. 2. l. 1. Azori. d. q. 1. Gonzal. d. paragr. 8. num. 38. Nicol. Garc. d. c. 4. nu. 6.* Et ideo non facit fructus ſuos

ſicut depoſitarius, *gloſ. d. verbo commendare*, *Gonzal. d. paragraph.* 8. *numero* 39.

12 Imo tenetur de eis rationē reddere, *c. placuit* 10. *q.* 3

13 Et ideo nec reſignare, nec permutare huiuſmodi beneficium, ſi ad tempus commendatum ſit, valet *Flamin. d. quaſt.* 17. *numero* 2. quia nec in re, nec ad rem in illo ius habet, *Gonzalez d. paragraph.* 8. *nu.* 37.

14 Commendare Eccleſiam alicui ad tempus regendā res eſt antiqua, & in Eccleſia vſitata, à tempore *Gregorij I. & Leo IV. in cap. qui plures* 21. *q.* 1. decreuit, vt in vna Eccleſia titulatus, alterā ſibi cōmendatā poſſit habere; nam olim Eccleſię commendari conſueuerunt ad tempus, donec idoneus Rector eligeretur, & crearetur, & quia ſæpe Rectorum electio ob diſſidia & lites differebatur, commendari cœperunt Eccleſiæ ad ſex menſes, vt in caſu *d. c. nemo deinceps*, vbi diſponitur, quod huiuſmodi commendæ temporales, quæ fiunt ad vtilitatem Eccleſiæ, non poſſunt concedi, niſi per vnum ſemeſtre, & ex euidenti neceſſitate, vel vtilitate ipſius Eccleſię ſuadente, licet finito illo ſemeſtri, ſi adhuc durabat eadem neceſſitas, vel vtilitas, poterat per aliud ſemeſtre commendari, vt declarat *gloſ. ibi verbo durare*, *Rebuff. in praxi tit. de commenda, num.* 65. *Gonzal. d.* §. 8. *num.* 35.

15 Poteſt igitur Epiſcopus Parochialem Eccleſiam ad prędictos ſex menſes commendare, & alia beneficia, quibus ineſt animarū cura, ſimplicia vero cōmendari non ſolent. Cæterum Abbatias, Prioratus, & Prępoſituras ſolus Papa commendat, ſolus item ipſe ius habet cōmendandi beneficia Regularia quoniam exēpta ſunt, ita *Azor. d. cap.* 31. *q.* 15. ac ſeculari de regulari prouidet in commendam, & è contra, *Rebuff. d. tit. de commenda, numero* 7. *Nicol. Garcia d. capitulo* 4. *num.* 26. vbi *num.* 27.

17 Reſoluit, quod quando beneficium, ſeu Prioratus Regularis datur in commendam perpetuam non requiritur profeſſio, & *num.* 28. quod habens in commendam beneficium Regulare cogi non poteſt profiteri religionem, ſicut habens in titulum cogeretur.

18 Epiſcopus, qui ad ſex menſes Parochialem commendauit, non poteſt ante ſemeſtre tempus nutu ſuo commendationem reuocare, niſi adiecerit clauſulam, donec ipſe voluerit, *gloſ. in d. cap. nemo*, *Rebuff. d. tit. de commendis, numer.* 58. *Azor. d. cap.* 31. *qu.* 6. *verſ. quares*. Verius tamen credo huiuſmodi commendatarium, cum nec in re, nec ad rem ius habeat, vt ſupra dixi poſſe ad libitum reuocari, ad nutumq. remoueri, *gloſ. in c. ſi conſtiterit, de accuſ. & in c. qui plures*, 21. *qu.* 1. *Mandoſ. reg.* 39. *q.* 3. *num.* 8. *Gonzal. d.* §. 8. *num.* 35. & 37. *Nicol. Garc. d. ca.* 4. *à n.* 53. vbi diſtinguit *n.* 54. & 55

19 Ita etiam poterit dictus Commendatarius coram Ordinario abſolui, & ſimpliciter commendationi cedere, non tamen gratia, & fauore alterius, quia ius, & titulum in beneficio non habet, vt ſupra dixi, & intra ſex menſes poteſt Epiſcopus quandocunq; voluerit Eccleſiam commendatam repetere, *Azor. d. c.* 31. *q.* 8. vt. *ij q.* 13. reſoluit Epiſcopo commendante Eccleſiam Parochialem Titio ad ſex menſes poſſe ipſum Titium à Papa impetrare temporis prorogationem, antequam prædicti ſex menſes prætereant, quia illis elapſis non habebit locum prorogatio, cum totum, quod fecerat Epiſcopus finitum ſit, ac proinde Eccleſia deſinat eſſe commendata.

20 Illud impræſentiarum eſt omnino aduertendum, quod in impetratione Eccleſiæ commendatæ, etiam ad tempus, debet fieri mentio commendationis, alias impetratio eſſet ſubreptitia, ac proinde irrita & inanis, *Archid. Domin. & Franch. in d. c. nemo deinceps*, *Azor. d. c.* 31. *q.* 6. quia Eccleſia commendata non omnino vacare dicitur, cum eius poſſeſſionem, & adminiſtrationem commendatarius habeat: tum quia Papa iuri alicuius derogare non creditur, *c. ſuper eo, de offic. deleg. c. quamuis, de reſcrip. in* 6.

21 Deinde notabis, quod beneficium commendatum, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, non vacat per obitum Commendatarii, ſed vacat ſemper, vt prius, itaut non ſit attendendus menſis, nec locus, in quo Commendatarius obierit, *Put. deciſ.* 25. *num.* 6. *lib.* 1. *Nau. in man. c.* 25. *num.* 126. & *conſ.* 50. *de prœben. in antiq.* alias 28. *in nouis*, *Sayr. in florib. deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 31. *Flamin. de reſign. lib.* 2. *q.* 19. *num.* 13. *Gonzal. d.* §. *nume.* 48. *cum ſeq. Nicol. Garcia d. cap.* 4. *num.* 64.

22 Inferior Epiſcopo non poteſt Eccleſiam, ſeu beneficium commendare, etiamſi ius habeat cōferendi beneficium priuilegio, præſcriptione, vel conſuetudine, *Domin. in d. c. nemo deinceps, numero* 14. & ibi *Franch. numero* 8. *Gambar. de officio Legati lib.* 4. *rub. de poteſtate Legati in commendando beneficia q.* 21. *à num.* 165. *Cuch. in inſtit. maiorum lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 46. *Flamin. de reſignat. lib.* 7. *quaſt.* 10. *num.* 23. *Azori. d. cap.* 31. *quaſt.* 11. *Nicol. Garc. d. cap.* 4. *num.* 8. Niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quia tunc poterit beneficia commendare ad tempus, ſicut Epiſcopus. *Flores de Mena variar. q. libro* 3. *q.* 24. *num.* 16. *Nicol. Garcia d. cap.* 4. *num.* 12.

23 Parochialis Eccleſia non poteſt Epiſcopi auctoritate commendari, niſi clerico ętatem legitimam habenti, videlicet annum vigeſimum quintum agenti, & nonniſi ad Sacerdotium promoto, vt poſſit interim Sacerdotis munus, & officium obire, ſic habetur *in d. c. nemo deinceps*, *Azori. dicto lib.* 6. *cap.* 8. *quaſt.* 7.

24 Attento iure nouiſſimo *Concilij Trid. ſeſſ.* 24. *de refor. c.* 18. *in princip.* debet Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ (ſcilicet Parochialis) antequam vllū fiat examen, (vt declarauit ſacra Congreg.) ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium, cum congrua, eius arbitrio, fructuum portionis aſſignatione, conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur. de quo *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p.* 3. *li.* 2. *c.* 26. *num.* 28. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p.* 2. *cap.* 18. *nu.* 52. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ.* 575. *in prima edit.* & *reſol.* 495. *num.* 3. *in* 2. *edit.* *Viuian. in praxi iuriſpatron. par.* 2. *libr.* 8. *cap.* 8. etiamſi inſtitutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leo, & Viuian. dictis locis*, vel ad collationem aliorum, vt reſoluit *Nicol. Garcia de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *num.* 10. Et ita Commendę, quę ad ſex menſes in eccleſiis curatis fieri poterant ab Ordinariis, iuxta *d. c. nemo deinceps*. amplius poſt Conc. locum non habent, cum debeat in eis deputari Vicarius ad formam ſupradictam relatam in *Conc. Trid. d. c.* 18. ita declarauit *Sacra Cong.* teſte *Nicol. Garc. d. par.* 4. *cap.* 4. *num.* 15.

25 Eo tendunt verba illa, ſi opus fuerit, quia in eadem Eccleſia poſſent adeſſe alii Miniſtri Sacramentorum, qui interea curam quoque illam, quę ad defunctum ſpectabat, exercerent, vel aliqui vicini Parochi libenter idem pręſtarent, aut alii ſimiles caſus euenirent, quibus appareret, nō opus eſſe conſtituere alium Vicariū, ita à S. Cong. deciſum refert *Nicol. Garc. d. c.* 2. *n.* 13.

26 Vicario Parochiali ſimpliciter dato, nō omnes fructus, ſed congrua portio debetur, nec Epiſcopus à principio

cipio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem, & ſuſtentationem eſſent neceſſaria, *Nauarr. conſ. 5. ſub tit. de officio Ordin. in nouis. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 17. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 16. & num. 19.*

27 Dicit in Rota deciſum huiuſmodi Vicarij deputationem non eſſe de forma concurſus, & prouiſionis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium conſtituere quando debeat Epiſcopus occurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione, oſtenditur.*

2 *Vicarij deputatio ab Epiſcopo facienda in vacatione Parochialis Eccleſiæ, non poteſt impediri à collitigantibus, etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi.*

3 *Vicarij deputatio occurrente parochialis Eccleſiæ vacatione ſpectat ſemper ad Epiſcopum, vel illo defuncto, ad Capitulum Sede vacante, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit, etiamſi eius inſtitutio pertineat ad inferiorem.*

4 *Caſus proponitur, qui accidit in vacatione Theſaurariæ dignitatis, de qua Auctor prouiſus fuit, circa commendationem Parochialium dictæ Theſaurariæ annexarum inter Illuſtriſs. Archiepiſcopum Bracharenſem & Colleg. Vimar. Priorem.*

5 *Commendare Eccleſiam, ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo.*

6 *Natale vt vnuſquiſque diligat naturale eſt.*

7 *Vimaranum oppidum quondam Luſitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit.*

8 *Vimaranum oppidum antiquiſſimum eſt.*

9 *Vimaranum multis Sanctorum corporibus exornatur.*

10 *Beati Gualteri corpus, qui fuerat Seraphici P. diſcipulus, in Cœnobio S. Franciſci oppidi Vimaranen. ſitum eſt, ac multis claret miraculis.*

11 *Collegiata Eccleſia Vimaranen. Luſitaniæ inter omnes inſignis, & antiqua eſt.*

12 *Conſtitutio Pij Quinti refertur.*

13 *Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ debet fieri iuxta formam Concilij, aliàs collatio erit nulla, & Papæ poſtea reſeruatur.*

14 *Concurſu conferunt per viam regulæ beneficia ea, quæ curam habent animarum.*

15 *Concurſus in beneficijs curatis reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, quomodo faciendus oſtenditur.*

16 *Concurſus edicta debent proponi ſi beneficium curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſtolicæ Sedi reſeruatis vacauerit, & Ordinarius nulla habita ratione patronorum idoneum eligere, ac Romam mittere poteſt.*

17 *Concurſus forma, quam Concilium præſtitit in conferenda parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus mere Eccleſiaſtici, ſeruanda eſt, etiamſi Eccleſia ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum.*

18 *Examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ſed ſufficit quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.*

19 *Examen per concurſum in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, quando ſunt plures præſentati, & tunc Epiſcopus eligere poteſt, quem cæteris magis idoneum iudicauerit.*

20 *Iuſpatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concurſum pro ea vice.*

21 *Examen per concurſum fieri non debet in reſignationibus Parochialium factis in manibus Papæ in fauorem.*

22 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 18. de reform. ibi, per reſignationem etiam in Curia.*

23 *Examen per concurſum quando requiratur in permutationibus Parochialium oſtenditur.*

24 *Abbatiæ dignitas concurſu non confertur, quamuis vnita ſit ei perpetuò, & acceſſorie Parochialis Eccleſia.*

25 *Dignitas, quæ Parochialem perpetuo, & acceſſorie vnitam habet, concurſu non confertur.*

26 *Parochialis Eccleſia, quæ eſt vnita Canonicatui, concurſu non confertur.*

27 *Parochialis, cui vnitus eſt Canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius.*

28 *Beneficium curatum, quod vere eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum.*

29 *Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in Parochialibus.*

30 *Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, concurſu non confertur.*

31 *Parochialis Eccleſia, quando eſt ſubiecta Monaſterio, vel annexa, aut de eius menſa, concurſu non confertur.*

32 *Vicariæ perpetuæ Parochialium vnitarum concurſu non conferuntur.*

33 *Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, concurſu non ſunt conferenda.*

34 *Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari ſecularibus, concurſu non conferuntur.*

35 *Parochiali, quam quis acquirit per regreſſum, non eſt neceſſarium examen per concurſum, ſi eam iam poſſedit.*

36 *Beneficia ſimplicia concurſu non conferuntur.*

37 *Parochialis litigioſa concurſu non confertur.*

38 *Parochialis, quando eſſet exigui redditus, aut nullus eſſet, qui velit examinari, vel ob diſſidia, aut grauiores rixas, abſque concurſu conferri poteſt.*

39 *Approbatus, & electus per concurſum, ſi non vult conſentire penſioni, quæ à Papa ſuper beneficio reſeruatur, tunc Papa ſolet beneficium alteri conferre abſque concurſu.*

40 *Inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi non poſſunt facere concurſum.*

41 *Vicarius Epiſcopi etiam Epiſcopo non impedito, poteſt mandare, vt coram ſe examen fiat.*

42 *Inferiores exempti habentes proprium diſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem, habent facultatem faciendi concurſum.*

43 *Edictum eſt de ſubſtantia, atque de forma in concurſu Parochialium.*

44 *Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi exiſtit beneficium, & ibidem examen eſt peragendum, etiamſi ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum.*

45 *Edictum debet remanere affixum ad valuas Eccleſiæ per ſpatium decem dierum, quod per aliud ſimile poterit prorogari, non vltra.*

46 *Termino elapſo per edictum ad examen conſtituto, nullus eſt admittendus, quod limitatur certis in caſibus.*

47 *Termino edicti transacto, omnes qui deſcripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis, examinari debent.*

48 *Examinatores ſemel in Synodo deputati, ſi Synodus quotannis*

quotannis non fiat, munus ſuum debent exercere, donec Synodus habeatur.

49 Examinatorũ Synodalium officium expirat, ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint.

50 Examinatores Synodales ſi nõ adſint eo tempore, quo debet fieri prouiſio per concurſum, poteſt Epiſcopus, non obſtante Concilij forma, deputare nouos examinatores abſque celebratione Synodi.

51 Concurſus faciendus eſt, etiamſi vnus tantum, vbi alij non adſunt, ſe deſcribi faciat ad illum, cui ſi idoneus inueniatur, beneficium eſt conferendum.

52 Examinatores Synodales nihil prorſus occaſione examinis, nec ante, nec poſt accipere poſſunt.

53 Examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium non poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, niſi contrarium vſu receptum ſit, vt in aliquibus Hiſpaniæ Eccleſ.

54 Simoniæ vitiũ cur tam ipſi examinatores, quam alij dantes incurrant? oſtenditur.

55 Simonia committi poteſt ex parte competitorum, ſi duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concurſu deſiſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat.

56 Simonia committitur ſi fieret pactio, quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non opponat.

57 Examinatores ad beneficia ſcientiam examinandorum, iuxta beneficiorum qualitatem debent attentè rimari.

58 Dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commode fieri poteſt, hortat ur Concilium, vt non niſi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur.

59 Dignitatibus ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate, non licet onus imponere, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere.

60 Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem, in omnibus Eccleſijs, vbi id fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico debent eſſe.

61 Decanus nullo Concil. Trid. decreto iubetur, vt neceſſario ſit Magiſter, ſeu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico.

62 Scholaſtria conferenda eſt Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs prouiſio eſt nulla.

63 Dignitas principalis in Eccleſia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen neceſſario.

64 Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatem viginti-quinque annorum inceptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori.

65 Dignitates in Cathedralibus poſſunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duo annorum, niſi habeant curam animarum principaliter, ſecus ſi acceſſorie.

66 Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet eſſe completa, & non ſufficit ſi vigeſimus ſecundus annus ſit inceptus.

67 Dignitates in Collegiatis poſſunt obtineri ab habentibus decimumſeptimum annum.

68 Pœnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum 40. ſeu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.

69 Canonicatus in Cathedralibus, quam requirit ſcientiam, oſtenditur.

70 Canonicatus in Cathedralibus quam requirit ætatem, ſub diſtinctione demonſtratur.

71 Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum poſſunt obtineri ab habentibus ætatem quatuordecim annorum ex diſpoſitione iuris, etiamſi habeant Parochiales ſibi acceſſorie vnitas.

72 Beneficium ſimplex conſequi volenti, ſatis eſt ſi Canonicas Horas recitare, ac conſtruere ſciat.

73 Beneficium ſimplex nullus ante decimumquartum annum poteſt obtinere.

74 Beneficium ſimplex ex diſpenſatione Summi Pontificis infanti poteſt conferri.

75 Epiſcopus non poteſt indulgere cuiquã, vt ante decimumquartum annum inceptum, beneficium ſimplex obtineat, quod ſi faciat, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla.

76 Beneficium ſimplex, vt poſſit obtineri, ſufficit quod decimuſquartus annus ſit cœptus, quamuis non ſit expletus.

77 Fundationi ſtandum eſt, qua ſtatutum fuit, vt beneficium ſimplex, etiam minor quatuordecim annorum conſequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Concilium Trident.

78 Ætas quatuordecim annorum, quæ deſideratur ad beneficium ſimplex, requiritur, etiamſi illud daretur per viã præſentationis, electionis, aut alterius cuiuſcunque prouiſionis.

79 Penſio nõ poteſt obtineri, niſi ab habente ætatem quatuordecim annorum.

80 Curata beneficia quam peritiam flagitent, oſtenditur.

81 Curata beneficia qui vult obtinere, debet eſſe conſtitutus in ætate vigintiquinque annorum inceptorum.

82 Curati beneficij collatio poteſt fieri prima tantum tonſura initiato, dummodo in ea ſit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit.

83 Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpacio vnius anni, aliàs vacat Parochia ipſo iure.

84 Declaratur tex. in cap. licet canon. de elect. lib. 6.

85 Præſentatus, ſeu electus ad beneficium, poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie.

86 Examen in Parochialibus præciſe neceſſarium eſt, nec omitti poteſt, ex eo quod prouiſus notorie dignus ſit, etiãſi eſſet famoſiſſimus Doctor, vel Vicarius Epiſcopi.

87 Reprehenditur Nicol. Garc.

88 Laudatur Illuſtriſ. D. Marcus Aurelius Meraldus.

89 Examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile.

90 Beneficium ſuperius, qui eſt adeptus examinari denuo debet, vel ſi ad ſimile beneficium promoueatur in Eccleſia tamen, vel loco ampliori, maiorive, aut nobiliori.

91 Examinari denuo debet promotus ad ſimile, & æquale beneficium, ſi in priori examine minus idonee, & apte reſpondit, aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio litterarum geſſiſſe.

92 Examinatores peracto examine debent eos ex communi ſententia renunciare Epiſcopo, quos idoneos repererint, vel data cauſa eos ad Ordinarium remittere.

93 Examinatores ab Epiſcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouideri incumbit, tenentur ſignificare, & ſubſcribere quis ſit dignus, & quis dignior ſub peccato mortali.

Examinato-

94 *Examinatorum relatio quominus executionem habeat, non poteſt impediri per vllam deuolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſitam.*

95 *Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, itaut non ſufficiat ſolum de ſcientia.*

96 *Examinatorum vota quomodo danda, oſtenditur.*

97 *Examinatoribus non incumbit, ſed ad Epiſcopum ſpectat eligere ex approbatis magis idoneum ſub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualidetur actus ſi prætermiſſo digniore eligatur dignus.*

98 *Reſtituendi nulla obligatio contrahitur, ſi digniore prætermiſſo dignus eligatur, cum nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem illi acquiratur.*

99 *Beneficium digno diœceſano omiſſo digniore alterius diœceſis, abſque peccato conferri poteſt.*

100 *Beneficium digno vbi confertur omiſſo digniore cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale.*

101 *Graduatus in aliqua ſcientia, & litteratus, & maiori habilitate præditus præfertur has qualitates non habenti.*

102 *Doctus minus modo idoneus, cuius mores ſunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur.*

103 *Dignus de gremio Eccleſię poteſt eligi poſthabito digniore extraneo.*

104 *Appellans à iudicio, ſeu electione examinatorum quomodo audiendus ſit, oſtenditur.*

EPISCOPVS IN VACATIONE parochialis Eccleſiæ, & in concurſu, ac examine faciendó, quæ conſtituere debeat?

ALLEGATIO LX.

1 OCcurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione, vel intra quadrimeſtre nemine præſentante, aut inter præſentatos à compatronis lite durante, debet epiſcopus in ea vicarium conſtituere, qui res eccleſiæ cuſtodire, & adminiſtrare debeat, eiuſque onera ſuſtinere, quorum rationem reddere tenetur, taxata ſibi competenti mercede, donec de Rectore prouideatur, probat de iure tex. *in cap. cum vos, de officio Ordin.* & habetur *in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 18. cum multis adductis per *Borgnin. decıſ. 11. numer. 53. par. 3. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 18. nume. 52. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. part. 2. quæſt. 1. num. 29. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. lib. 2. cap. 26. num. 28. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 575. in prima edit. & reſolut.* 495. *nu. 3. in ſecunda edit.* vbi etiam cum *Borgnin. deciſ. 37. num. 51. & 52. par. 2.*

2 Reſoluit non poſſe impediri à collitigantibus, etiam interpoſita appellatione ab electione œconomi *Viuian. in praxi iuriſpatronat. par. 2. lib. 8. c. 8.* Procedit etiamſi Parochialis inſtitutio pertineat ad inferiorem, reſoluunt *Franc. Leo dicta p. 2. de collat. benefic. cap. 18. numero 52. Viuian. dict. capitulo 8. numero 4* Deputatio enim Vicarii, donec prouideatur de Rectore ſpectat ſemper ad Epiſcopum, in cuius diœceſi Parochialis eſt, vt refertur deciſum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ libr. 1. titul. 18. l. 7. de Epiſcopis, numero 86.* Et illo defuncto ad Capitulum Sede vacante, vt reſoluit *Valer. Regir. in praxi fori pœnit. lib. 30. tr. 3. n. 241.*

4 Et in facto proprio habui, nam cum vacaret anno præterito Theſauraria dignitas inſignis Eccleſię Vimaranen. cui vnitæ ſunt acceſſoriæ, & in perpetuum duæ parochiales, & in hac Curia à *S. D. Paulo Quinto* felicis recordationis in ea prouiſus fuiſſem, in partibus dubitatum fuit, me abſente, & adhuc poſſeſſionem non habente, ad quem pertineret prædictarum parochialium commendatio: Illuſtriſſimus Dominus meus Archiepiſcopus Bracharen. in cuius diœceſi ſita eſt prædicta Vimaranen. Eccleſia de iure illas commẽdare, Vicarioſque conſtituere ad ſe pertinere allegabat. At Reuerendiſs. prædictæ Eccleſiæ Prior, ſeu eius Vicarius, ad ſe huiuſmodi Parochialium commendationem ſpectare dicebat, eo quod prædicta inſignis Eccleſia, licet ſub diſtrictu Bracharen. diœceſis ſita fuiſſet, ab Archiepiſcop. tamen iuriſdictione quaſi exempta apparebat; ſed hoc non obſtante Illuſtriſſimo Archiepiſcopo hoc pertinere libenter ſum amplexus: quia omnia beneficia qualitercumque exempta, atque eius parochus, ſiue ſecularis, aut regularis circa curam animarum ſubijciũtur Epiſcopis iuxta diſpoſitionem *Concil. Triden. ſeſſ. 25. de regular. cap. 11.* & Epiſcopo incumbit prouidere de Vicario, qui illius curam teneat, donec prouideatur de Rectore, etiamſi inſtitutio pertineat ad inferiorẽ, vt reſoluunt ſupra citati: tum quia commendare Eccleſiam, ſeu beneficium, non poteſt inferior Epiſcopo, etiamſi ius habeat conferendi beneficium priuilegio, præſcriptione, vel conſuetudine, niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt cum *Flamin. Nicol. Garcia, Azori. Flor. de Mena*, ac pluribus alijs reſolui ſupra *Alleg. præced. numero 22.*

5 Tum quia cum hoc à Concilio ſit Epiſcopis conceſſum, non poteſt Prælatus Eccleſ. Collegiatæ quamuis exemptæ, qui non habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, hanc commendationem facere, prout à ſimili in ſuppreſſione præbendarum in terminis *Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de reform. ca. 15.* dicit deciſum à *Sacra Congreg. Moneta de diſtribut. quotid. part. 1. capitul. 5. numero 30.*

6 Et quia impræſentiarum opportuniſſima ſeſe offert inſignis Eccleſiæ Vimaranen. memoria, aliqua de illius antiquitate, à me ſunt dicenda, licet aliquatenus à ſuſcepta materia videar diſcedere, cum ad hoc natiuus patriæ amor, & chariſſima parentis & propinquorum recordatio me impellant, quia naturale eſt, vt vnuſquiſque natale diligat, & nihil dulcius habeat, quam patriam, *l. qui habeat*, & ibi *gloſ. ff. de legatis 3. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi, parte 12. conſid. 17. Auiles ad capitulo 1. prætor. verbo tierra, numero 13. fol. 45. verſo.*

7 VIMARANVM oppidum, vulgo, Guimaraens, noſtræ quondam Luſitanię caput, vbi Primus eius Rex fuit natus, octauo à Brachara milliario diſtans, antiquiſſimum eſt.

8 Cuius nomen à Gothis habitatoribus originem duxit, ſcilicet à Vimarano Infante Regis Fruelæ fratre, de quo *Ambroſ. de Morales in chron. Hiſpaniæ part. 3. folio. 30. verſo, & fol. 33.*

9 Refert prædictum Vimaranum à fratre Fruela mortuum anno 768.

10 Multis Sanctorum corporibus exornatur, habet enim in cœnobio Sancti Franciſci Beatum GVALTERVM eius diſcipulum, qui hodie multis claret

miraculis,

miraculis, de quo agit *Reuerendiſs. Gonzaga in libro monaſteriorum* Ordinis, vbi adducit epitaphium eius ſepulchro vnico verſu impoſitum. *Gualteri tegit hoc venerabilis oſſa ſepulchrum*, quod à chariſſimo parente meo compoſitum, eius ſepulchro ab eo extructo fixum extat. Et in Sancti Dominici monaſterio ſumma veneratione ſepulchro ab eodem parente meo extructo conditum eſt corpus Beati LAVRENTII MENENDI ex Sancti Dominici familia alumni: hoc verſiculo, *Hic ſita Laurentii Mendez ſunt oſſa Beati*.

11 Noſtra Collegiata Eccleſia Luſitaniæ inter omnes inſignis, & antiqua eſt, in decentiori loco conſtructa cum nobili priorali palatio, Sancti Benedicti monalium quondam cœnobiũ fuiſſe conſtat, conditumque anno à partu Virginis nongenteſimo decimo nono. Hæc ædificii forma ſub Beatæ Virginis tutela, quæ de Oliua nuncupatur, Ioannis Regis Luſitaniæ huius nominis primi ſumptu, & munificentia primum extructa, exterius magnifica, gratiſſimaque proſpectu, intus triplici teſtudine conformata Beatum DAMASVM Pontificem Maximum, patronum, & conciuem agnoſcit, itemque TORCATVM Sancti Iacobi Hiſpaniarum præſidis, vt creditur, diſcipulum, eſt enim ipſius corpus ad duo milliaria ſepultum in templo, quod monaſterium olim Sancti Auguſtini fuerat, nunc tamen vnitum menſæ Capitulari huius Collegiatæ eccleſiæ exiſtit. Sed adſunt in Capitulo dignitates, vltra primam abſentem, præbendæ viginti octo. His omnibus Prior dignitas præeſt, qui Vicarium nominat, ad quem minora crimina in Primatiali Viſitatione referuntur, ad Primates vero grauiora. Huius inſignis eccleſiæ ad gloriam Omnipotentis Dei Theſaurarius Maior ſum, poſt Priorem ſecunda dignitas, Præbendam vnam cum duabus parochiis illi acceſſoriè, & in perpetuum vnitis habeo, ſubſtituo minorem Theſaurarium, cui omnia excellentiora traduntur, vaſa multa argentea deaurata, vaporaria, lebetes, coclatura magnifica. Sed inter omnia excedit maioris pretii argenteum tabernaculũ Natalis, Epiphaniæ, & Paſſionis Chriſti Domini, figuris decoratum, ducentas quinquaginta & quatuor habens libras argentei ponderis, ſingulis libris ſexdecim vncias continentibus. Hic Sanctæ cuiuſdam caput argento incluſum colitur, cuius nomen temporis obliuione deletũ, ſed multis clarum miraculis. Reliquiæ aliæ quamplures, & inſignes, ſacroſancti ligni fragmentum, Beatæ Virginis tunicæ pars, ac ſingulæ Apoſtolorum omnium particulæ.

12 Ad aſſumptum præſentis quæſtionis redeundo, aduertendum, quod poſt deputatum in vacanti Eccleſia Rectorem intra decẽ dies epiſcopus eligere debet aliquas perſonas, vel concurſu propoſito inuitare, qui ſe velint ſubdere examini examinatorum deputatorum ſynodo diœceſana, demum vero vnum ex approbatis ab examinatoribus, quẽ ipſe iudicauerit prouidere de vacante Eccleſia. Et quidem neminem prouidere debet de parochiali ſine præuio huiuſmodi examine, vel concurſu, alioquin prouiſio eſſet omnino nulla, ex *Conſtit. Pii Papæ V.* quæ ſequitur.

In conferendis beneficiis eccleſiaſticis, & præſertim parochialibus Eccleſiis, perſonis dignis, & habilibus, quæ in loco reſidere, & per ſe ipſos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat Alexand. III. in Lateran. & Gregor. X. in Lugdunen. generalibus Concil. ab Innoc. ſimiliter II. & aliorum Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum editæ conſtitutiones teſtantur, quod vt diligentius, ac rectius perficiatur, ſtatuit etiam Synodus Tridentina, vt occurrente vacatione parochialis Eccleſiæ, etiã generaliter, vel ſpecialiter, etiam vigore indulti in fauorem S. Rom. Eccleſiæ Cardinalium, aut alias quomodolibet reſeruatæ, vel affectæ debeat Epiſcopus habita notitia vacationis eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneũ in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de rectore prouideatur. Et deinde Epiſcopus, & qui iuriſpatronatus habet intra decem dies, aut aliud tempus ab epiſcopo præſcribẽdum, aliquos clericos ad regendum eccleſiam idoneos examinatoribus iuxta formam eiuſdem Synodi deputatis, nominet, & nonniſi eiſdem examinatoribus per concurſum aliorum examinatorum, etiam tan quam magis idoneo ab epiſcopo iudicato, & electo de eccleſia prouideatur, alias prouiſiones, ſeu inſtitutiones omnes præter formam prædictam factæ ſubreptitiæ cenſeantur. Sed quoniam res humanæ ſemper in deterius prolabuntur, niſi ſit, qui eas retineat, ac debitę executioni demandet, & verendum ſit, ne propter Conſtitutionum huiuſmodi tranſgreſſionem maximi abuſus oriantur. Nos ad quorum notitiam nõ ſine graui noſtra moleſtia peruenit, nonnullos ex venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis, occurrente vacatione parochialium Eccleſiarum, eas nullo, aut minùs rite ſeruato examine, pręſertim illo, quod per concurſum fieri debet ex Concil. Trid. vel etiam examine rite ſeruato perſonis minus dignis carnalitatis, aut aliæ humanę paſſionis affectũ, non rationis iudicium ſequentes contuliſſe, & de eis prouidiſſe: volentes quantum cum Deo poſſumus, huiuſmodi, atque etiam futuris periculis occurrere, eorundem prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones præfatas, etiã innouando, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, omnes & ſingulas collationes, prouiſiones, inſtitutiones parochialium Eccleſiarum ab eiſdem Epiſcopis & Archiepiſcopis, ac quibuſuis aliis collatoribus, tam Ordinariis, quàm delegatis, etiam Sanctæ R. E. Cardinalibus, ac Sedis Apoſtolicę legatis, vel Nuntiis, pręter, & contra formam ab eodem Concil. Trid. pręſertim in examine per concurſum faciendo, præſcriptas, factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti, fore & eſſe, nullumque prouiſis ius, aut titulum etiam coloratum poſſidẽdi prębere, & Parochiales Eccleſias huiuſmodi, quæ vacabant, ex nunc vacare ſtatuimus, decernimus, declaramus, eaſq. omnes pro tempore ſic vacantes noſtræ, & Sedis Apoſt. ſeu eorum, quibus ius conferendi eas, præterquam Epiſcopis & Archiepiſcopis, qui curam dicti examinis iuxta decretum eiuſdem Concilii habere debent, competet, diſpoſitioni reſeruamus. Inſuper ne Parochiales Eccleſię diu in ſuſpenſo maneant in maximum animarum periculum quarumcumque Parochialium Eccleſiarum, quarum dum pro tempore vacant ad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, & quoſuis alios Ordinarios collatores in mẽſibus Ordinariis collatoribus, etiam per noſtras regulas aſſignatis prouiſio & collatio ſpectat, & pertinet, de quibus iidem Epiſcopi, & Ordinarii prędicti intra ſex menſium ſpatium à die vacationis earundem, perfecto examine iuxta formam Conc. Trid. præfati non prouiderint, ac illarum etiam,

quarum

quarum collationes nobis, & dictę Sedi generaliter, vel ſpecialiter ex quauis cauſa reſeruatæ, ſeu affectę exiſtunt, aut aliis ex indulto Sedis Apoſt. competunt, ad quas occurrente illarum vacatione Epiſcopi, & Archiepiſcopi præfati perſonas pro examine concurſu mutuo habito iuxta dicti Concil. Trid. formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, aut iis, ad quos collatio ſpectabit pro collatione obtinenda intra quatuor menſium ſpatium à die illius vacationis non ſignificauerint, necnon parochialium Eccleſiarum ſimilium, quæ iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, vel laicorum, ſeu clericorum, & laicorum ſimul fuerint, ſi preſentatus intra tempus eiſdem patronis à iure præfixum, pręuio examine iuxta formam dicti Concilii approbatus petatur inſtitui, inſtitutioq. per 2. menſes à die præſentationis dilata fuerit, collationem, prouiſionem, inſtitutionem, diſpoſitionem nobis, & ipſi Sedi, ac perſonis indulta huiuſmodi conferendi, prouidēdi, ſeu inſtituēdi obtinētibus reſpectiuè reſeruamus, data tamē in Parochialib. iuriſpatronatus optione ipſis patronis, vt ſi inſtitutio ad ordinarios ſpectabit, ipſis Ordinariis illam facere negligentibus, & vltra dictos duos menſes differentibus, poſſint pro huiuſmodi inſtitutione obtinenda habere recurſum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad Sedem Apoſt. Prohibentes etiam eiſdem Ordinariis ne tempus decem dierum eiſdem Ordinariis, & patronis ab eodem Concil. Trid. ad nominandum idoneos clericos coram deputatis examinatoribus, præfixum, vltra alios decem dies prorogare audeant, vel præſumant. Diſtrictius inhibentes ne quis præter Rom. Pontificem, aut alios indulta huiuſmodi obtinentes, vt præfertur, quacunque ſit ſuper hoc auctoritate munitus, de hujuſmodi beneficiis ſic reſeruatis, vt præfertur, diſponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel alias innouare quoquo modo præſumat. Vt autem non ſolum dignis, ſed magis idoneis repertis iuxta eiuſdem Cōcilii decretum Parochiales Eccleſiæ conferantur, volumus & eadem auctoritate decernimus, quod ſi Epiſcopus minus habilē poſt habitis magis idoneis elegerit, poſſint ii, qui reiecti fuerint à mala electione huiuſmodi ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem ordinarium vti noſtrum, & Sedis huiuſmodi delegatum, aut aliàs ad ipſam Sedem Apoſt. appellare, ac prælectum ad nouum examen coram ipſo appellationis iudice, & eius examinatoribus prouocare, & conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato parochialis magis idoneo per eundem iudicem appellationis, auctoritate noſtra (quatenus collatio ad Epiſcopum à quo appellatum fuit, ſpectaret) conferatur, aliàs eidem magis idoneo per iudicem appellationis approbato conferenda, remittatur ad eum, ad quem collatio, prouiſio, vel inſtitutio, ſpectabit. Hæc tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, & prouiſus ab eadem Eccleſia cauſa appellationis huiuſmodi pendente non amoueatur. Et ſi quis à ſententia per iudicem appellationis lata duxerit appellādum, is tunc ad Sedem ipſam Apoſt. appellabit, ſi ſecus in præmiſſis omnibus & ſingulis actum & attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane. Volumus autem quod præſentium tranſumptis manu alicuius notarii, &c. Dat. Romæ an. Incarn. Domin. 1566. 15. Kal. Aprilis.

13 Iuxta ſupradictam Conſtit. conſtat in vacatione parochialis Eccleſiæ debere fieri concurſum, iuxta formam *Concil. Trid. dict. cap.* 18. alias collatio erit nulla, & Papæ poſtea reſeruatur, quæ forma per Epiſcopum omitti non poteſt, etiamſi vellet Parochialem conferre perſonæ quantumcunque notorię, doctæ, idoneæ, & benemeritæ, ita *Fuſc. de viſitat. libr. 2. cap. 5. num. 10. Cened. ad decretum collect. 15. numero 5. Flamin. de reſignat. lib. 8. q. 9. numero 83. Nicol. Garc. de benefic. p. 9. cap. 2. num. 102. praxis Epiſc. verbo parochia, paragrap. 2. dub. 2.* vbi dicit deciſum, *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 351. numer. 2. & in verſiculo amplia ſecundo;* tenet prouiſum de parochiali non ſeruata ſupradicta forma non eſſe tutum in foro conſcientię.

14 Beneficia ea (quod pro regula habebimus) concurſu conferuntur, quæ curam animarum habent, vt habetur in *Conc. citato loco,* & diſponit prędicta *Pij V. Conſt.* firmat *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 50. paragraph. 3. num. 1.*

15 In beneficiis curatis reſeruatis Sedi Apoſt. & quibuſuis aliis, etiam ex antiqua conſuetudine Ordinarii proponent edicta concurſus, & à ſede Apoſt. prouiſio fiat, & approbatio ab examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis, ſi habet fidem approbationis ab Ordinario refert deciſum *Anaſtaſ. Germ. de indultis Cardin. paragraph. quibuſuis numer. 17. Flamin. de reſignat. libr. 10. q. 7. numero 12. praxis noua epiſcop. p. 2. cap. 5. numero 17. prope finem, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. numero 112. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 154.* etiam ſi conſtet de reſeruatione, vt quia beneficium vacauit in menſibus Apoſt. reſoluunt *Mareſcot. Var. reſolut. lib. 1. cap. 52. numero 2. Aloyſ. Ricc. reſolut. 351. verſ. amplia tertio, & in verſ. amplia 4.* tenet procedere etiam in beneficio reſeruato, vel affecto ſpecialiter vigore indulti ſeu priuilegii in fauorem S. R. E. Cadinalium, ſeu Abbatum, vel Capitulorum, vel etiamſi eius cura Epiſcopo incumbat, & per vnū, vel plures adminiſtretur, vt in ſpecie Rota *in vna Gerunden. Sacriſtia in deciſ. 48. numero 8. pag. prima. diuerſ.*

16 Si beneficium curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſt. Sede reſeruatis vacauerit, Epiſcopus ipſe Ordinarius nulla habita ratione patronorum, debet edicta concurſus proponere, & idoneum eligere, ac Romā mittere cum fide ipſiuſmet Ordinarii à ſummo Pontifice inſtituendum, ſicut fit in alijs Curatis, quæ non ſunt iuriſpatronatus, referunt deciſum *praxis noua epiſcop. d. cap. 5. numero 17. in fine Gonzal. d. gloſ. 6. numero 116. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 351. verſ. amplia ſexto,* & addit ad hunc concurſum admitti debere, tam nominatos à patronis, quam alios, & cenſuit *Sacra Cong. in vna Florentina Paroch. de anno 1599.* quam declarationem ſequuta fuit *Rota in d. Florentina de eodem anno 28. Maij,* coram *Iuſto.*

17 Amplia etiamſi Eccleſia parochialis ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, quia tunc ſeruanda eſt formam examinis per concurſum, quam Concil. præſticit in conferenda parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus mere eccleſiaſtici, & idem dicendum eſt quando iuſpatronatus pro duabus partibus pertinet ad laicum, & pro vna tantum ad eccleſiaſticum, referunt deciſum *Gonzal. d. gloſ. 6. numero 135. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo iuriſpatronatus pag. 145.*

145. col. 2. Nicol. Garc. d. cap. 2. numero 278. Aloyſ. Ricc. d. praxi fori eccleſ. deciſ. 420. in 1. edit. & reſol. 357. numero 3. in 2. edit.

Parochiales Eccleſiæ quæ abſque concurſu poſſunt conferri.

18 PRimo, in vacatione parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum examen per concurſum fieri non debet, ſed ſufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœceſana ſynodo deputatis, & idoneus iudicetur, referunt deciſum *Leli. Zecbi. de Republ. eccleſ. cap. 28. de parocho num. 6. pag. 325. praxis Epiſcop. par. 1. verbo parochia, §. 7. pagina 271. Flamin. de reſignat. libr. 8. quæſtio. 9. numer. 111. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici, par. 2. capitul. 3. num. 39. praxis noua Epiſcop. par. 2. capit. 5. numer. 18. in princip. Leſſi. de iuſtit. libr. 2. capit. 34. numer. 58. & 81. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 50. §. 3. verſiculo tertio. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloſ. 6. numer. 134. Nicol. Garc. de benefic. part. 9. cap. 2. num. 255. Aloyſ. Ricc. in dicta praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 357. num. 1. Rota in vna Vlixbonen. concurſus, prima Iulij 1611. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Rotæ Decano* apud *Farinac.*
19 *part. 2. tomo 2. deciſ. 579. num. 4.* Quando vero plures ſunt præſentati requiritur examen per concurſum inter ipſos præſentatos tantum, ex his, qui facto examine idonei ab examinatoribus renunciati fuerint, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alium inſtituat, referunt deciſum Gonzalez *dict. gloſ. 6. num. 138. praxis noua Epiſcopal. dict. cap. 5. num. 18. verſiculo eueniente,* Vgolin. *dicto loco,* Nicol. Garci. *dicto cap. 2. num. 256. Mareſcot. variar. libro 1. capit. 52. num. 11. Aloyſ. Ricc. di-*
20 *cta reſolut. 357. num. 2.* Sic etiam iuſpatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concurſum pro ea vice, refert deciſum Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo iuſpatronatus, pag. 145. col. 2.*

21 Secundo, in reſignationibus parochialium factis in manibus Papæ in fauorem examen per concurſum fieri non debet, referunt deciſum *Flamin. de reſignation. libr. primo, quæſtion. ſeptima, numer. 7. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 416. in prima edit. & reſol. 353. in 2. edit.* Gonzal. *d. gloſ. 6. num. 121. cum ſeqq.* vbi etiam reſoluit, quod reſignatarius prouiſus à Papa, vel mandatum de prouidendo in forma digni obtinens, dumtaxat examinari debet abſque concurſu, & approbari ſi idoneus repertus fuerit ad curam animarum, ſiue reſignatarius ſit præſens in Curia, ſiue abſens in partibus, de quo etiam vide Gutier. *canon. libr. 2. capi. 11. nu. 11. praxis epiſcop. part. 1. verbo parochia, paragraph. 2. dub. 5. & 6. Leſſi. de iuſtit. libr. 2. capit. 34. numero 84. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quar. in ſumma bullarij, verbo benef. paroch. collatio q. 3. verſic. tertius.*

22 Vbi etiam verba illa in Concil. poſita (per reſignationem, etiam in Curia) intelligit de reſignatione ſimpliciter facta; & non de ea, quæ fit in fauorem: ſic etiam intelligunt *Gonzal. dicta gloſ. 6. nume. 122. & ſequen. Mareſcot. variarum reſolut. lib. 1. cap. 52. numero 6. Aloyſ. Ricci. dict. praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 351. verſiculo amplia quinto, Vgolin. dicto cap. 50. §. 3. verſ. ſecundo.*

23 Tertio in permutationibus Eccleſiarum parochialium non requiritur examen, ſi vero adſit magna inæqualitas numeri parochianorum, vel permutantes non fuiſſent examinati eo tempore, quo parochiales adepti ſunt, tunc ſunt examinandi, ſed abque concurſu. In permutationibus vero, quæ fiũt de beneficio ſimplici, & curato, licet non ſit neceſſarius concurſus, examen tamen neceſſarium eſt, refert deciſum *Nicol. Garc. d. par. 9. capitul. 2. numero 165.* reſoluunt *Leli. Zecbi. de Republ. eccleſ. cap. 18. de Parocho. numero 6. Flamin. d. quæſt. 9. num. 95. Thoming. deciſ. 129. Vgolin. dict. ca. 50. §. 3. verſic. ſeptimo. Leſſi. d. c. 34. dub. 16. Aloyſ. Ricci. in dict. praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 419. in 1. edit. & reſolut. 356. in ſecunda edit.*

24 Quartò. Dignitas Abbatiæ concurſu non confertur quamuis vnita ſit ei Parochialis Eccleſia, dummodo hæc vnio auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ac perpetuò, & acceſſorie facta ſit, referunt deciſum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 193.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 5. paragraph. 7. num. 13. & gloſ. 6. num. 162. Leſſi. d. cap. 34. nume. 82.*

25 Quinto. Dignitas, quæ parochialem perpetuò acceſſorie vnitam habet, concurſu nõ confertur, referunt deciſum *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. quibuſnis, num. 7. Stephan.* Gratian. *diſcept. forenſ. capit. 273. nu. 48. Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 193.*

26 Sexto, Parochialis Eccleſia quæ eſt vnita dignitati, vel canonicatui concurſu non confertur, referunt deciſum Galet. *in margarita caſuum conſcien. verbo parochus, Aloyſ. Ricc. dict. praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 417. in prima edit. & reſolut. 354. numero 2. in ſecunda editione,* & latius *reſolut. 381. Gonzal. dict. gloſ. 5. paragraph. 7. numero 2.* tenuit *Rota in vna Vicen. Parochialis Caſtri Tertioli 14. Ianuar. 1611. coram R. P. D.* Manzanedo apud *Farin. parte ſecunda tom. 1. deciſ. 323. num. 8.*

27 Nam Parochialis, cui vnitus eſt canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius, *Petr. de Peruſ. in tractat. de vnionib. eccleſ. cap. ſecundo numer. 10. & 19. Nauar. conſ. 6. num. 2. de verborum ſignif. & conſil. 10. numer. 2. & 3. de maiorit. & obed. Gonzal. dict. gloſ. 5. §. 7. num. 2.* & reſidentia facienda eſt in canonicatu, & non in parochia, *Nicol. Garcia de benefic. part. 12. cap. 2. num. 23. vbi nu. 26.* reſoluit ad canonicatum, cui vnita eſt Parochialis, non requiri ætatem 25. annorum.

28 Septimo Beneficium curatum, quod vere eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum, refert deciſum Galet. *in margarita caſuum conſcien. verbo beneficium, pag. 24. & verbo canonicus, vltim.* refert quoque deciſum in Sacra Gongreg. canonicum habentem annexam cura animarum, etiam in perpetuum non eſſe examinandum.

29 Octauo. Dignitas habens curam animarum in Eccleſijs Collegiatis concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in parochialibus, referunt deciſum *praxis noua Epiſc. dict. cap. 5. num. 18. in fine, Nicol. Gar. dict. cap. 2. nu. 195. Gonzal. dict. gloſ. 6. num. 162.*

30 Nono. Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, argum. tex. in *capit. ſtatutum, de elect. in 6.* concurſu non confertur, nam in illo caſu cura dicitur eſſe penes collegium, & non penes ſingulos, aut quemcumque canonicum per ſe, itaut Canonicus dicatur curatus, referunt deciſum *Proſper de Auguſtino dict. quæſt. 3. verſ. quorum primus eſt Vgolin. d. c. 50. §. 3. in fi. Flamin. d. q. 9. n. 94. Gonzal. d. gl. 6. n. 158. Aloyſ. Ric. reſolu. 358. ver. 4.*

Decimo.

31 Decimo. Parochialis Eccleſia, quando eſt ſubiecta monaſterio, aut annexa, vel de eius menſa, concurſu non confertur, quia monaſterium nominat Rectorem, & Epiſcopus confirmat, vt fuit reſolutum in vna *Tiraſonen. iuris præſentandi, 23. Maij* 1588. coram *Bubalo*, & in vna *Vlixbonen. iuris conferendi, ſecundo Decembr. 1605. coram D. Litta*, & refertur à *Farin. deciſ. 102. p. 1. tom. 1.* Quando autem dicatur beneficium de menſa monaſterii decidit *Rot. in vna Vlixbonen. iuris conferendi 13. Iunij 1607. coram Illuſtriſſ. Lancellotto* apud *Farin. tom. 1. par. 1. deciſ. 204.*

32 Vndecimo. Vicariæ perpetuæ Parochialiũ vnitarum concurſu non conferuntur, ſed ſolum ad nominationẽ, ſeu præſentationem illorum, quorum dignitati, vel Eccleſiæ parochialis eſt vnita, & annexa, deputandi, vel inſtituendi ſunt Vicarii, referunt deciſum, *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ. verbo Vicarius 3. Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 289. Aloyſ. Ricc. in dict. praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 358. nu. 1. verſ. ſecundo. Vgolin. dict. cap. 50. §. 3. verſ. octauo.* In Parochialibus vero vnitis quotieſcumque in Vicarium transfertur, non ſolum exercitium curæ, ſed etiam cura habet locum concurſus, vt tenuit *Rota in vna Vlixbonen. concurſu 1. Iulij 1611. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Rotæ Decano*, apud *Farin. parte ſecunda, tom. 2. deciſ. 597.* & in altera *Vlixbonen. concurſus 1. Iunij 1615. coram R. P. D. Remboldo* apud *Farin. tom. 2. par. 2. deciſ. 710.* vbi etiam reſolutum fuit concurſum habere locum in vicaria perpetua quotieſcumque in Vicarium transfertur totalis cura quoad exercitium, & habitum, & nihil referre ad hunc effectum an Vicarius ſit perpetuus, vel ad nutum amouibilis.

33 Duodecimo. Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerũt, concurſu non ſunt conferenda, referunt deciſum, *praxi noua Epiſc. dict. cap. 5. nume. 18. verſ. hoc decretum, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 6. num. 162. Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 197. Vgolin. dict. §. 3. verſ. quarto. Aloyſ. Ricc. in dict. praxi fori eccl. deciſ. 421. in 1. edit. & reſolut. 358. nu. 1. in 2. edit. Rota in vna Vicen. Parochialis Caſtri. Tertioli 14. Ian. 1611. coram R. P. D. Manzanedo apud Farin. par. 2. tom. 1. deciſ. 323. numer. 6.*

34 Decimo tertio. Prioratus regulares habentes curam animarum ſoliti commendari ſecularibus, concurſu non conferuntur, refert deciſum *Nicol. Garc. d. capitul. 2. num. 199.*

35 Decimo quarto. In Parochialibus, quas quis acquirit per regreſſum, non eſt neceſſarium examen, quod intelligendum eſt, ſi eam poſſederit, ſecus ſi eam nunquam poſſederit, refert deciſum *Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 168.*

36 Decimo quinto. Beneficia ſimplicia concurſu non conferuntur, vt tenuit *Rota Romana in vna Calaguritana reductionis Motus proprij, 29. Martij 1595. coram Illuſtriſſimo Seraphino* refert *Aloyſ. Ricci. dict. praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 415. in prima editi. & reſolut. 352. in 2. edit.*

37 Decimo ſexto. Parochialis litigioſa concurſu non confertur, quia tunc ſi alter collitigantium cedat, vel decedat, ſiue ſit poſſeſſor Parochialis, ſiue nõ, cum ab Ordinario alter ſubrogari nequeat, ne multiplicentur collitigantes, aut collitiganti ſuperuenienti præiudiciũ irrogetur, concurſus ceſſat, *Flamin. de reſignat. li. ſecundo quæſt. 3. num. 97. Gonzal. dict. gloſ. 6. à nu. 142. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 358. verſ. tertio.* Quando vero Summus Pontifex noluerit collitigantem ſubrogare, vel ius demortui in alium transferre, locum habebit decretũ *Conc. in dict. capit. 18.* niſi illi Sanctitas ſua voluiſſet derogari, refert deciſum *Nicol. Garc. dicto capitulo 2. numero 170.*

38 Decimo ſeptimo. Parochialis quando eſſet exigui redditus, vt examinis per concurſum operam non ferret: aut nemo eſſet, qui ſe dicto examini velit ſubiicere, aut ob apertas factiones, ſeu diſſidia, quæ in aliquibus locis repetiuntur, facile grauiores rixæ, aut tumultus poſſent excitari, concurſu non confertur, vt diſponit *Concil. dict. cap. 18. verſ. ſi tamen.* tenet *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 358. in fine. Gonzal. dict. gloſ. 6. nu. 139. cum ſeqq. Seraphin. Rotæ Rom. deciſ. 942. num. 10. par. 1. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 5. ca. 3. num. 10.* Verum in prouiſione Parochialis, etiam modici valoris, tres examinatores eſſe adhibendos reſoluit, refertque deciſum *Galet. verbo beneficium, pag. 25. col. 2.* quia etiam in impetratione debet fieri mentio, de quolibet beneficio, quamuis modico, vt tenuit *Rota in vna Calagurit. Canonicatus 8. Februarij* 1580. coram *Illuſtriſſ. Seraph. nunc inter eius deciſiones; deciſ. 445.*

39 Decimo octauo. Quando approbatus per concurſum, & electus nõ vult conſentire penſioni, quę à Papa ſuper beneficio de tempore prouiſionis reſeruatur, tunc ipſo ſic recuſante Papa ſolet beneficium alteri conferre abſque concurſu, præuio ſolo examine ſimplici ad curam animarum, cum derogatione expreſſa, vel tacita dicti Concilij, propter decretum irritãs, Rota *Rom. deciſ. 48. p. 1. diuerſ.* quam citat *Aloyſ. Ricc. dict. praxi fori eccleſ. reſolut. 359.*

40 Viſis igitur in quibus parochialibus Eccleſiis, & beneficiis concurſus ceſſet, generaliter & per viam regulæ in aliis fieri debet, & cum aperte loquatur *Concil. Trident. dict. cap. 18. verſ. tranſacto*, ibi, ab Epiſcopo, ſiue eo impedito ab eius Vicario, ab inferioribus Epiſcop. habẽtibus ius cõferendi non poteſt fieri, & tenent *Zechi. dict. cap. 28. de Parocho nu. 6. Flamin. de reſignat. lib. 8. quæſt. 9. num. 96. Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 121. Germon. de indultis Cardinal. §. quibuſuis, ad finem*, & ſæpius deciſum fuiſſe in Rota dicit *Aloyſ. Ricc. in d. praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 361.*

41 Et citata verba *Concil. Tridentini* non tollunt quin coram Vicario poſſit fieri examen, etiam Epiſcopo non impedito, ſed poſita eſſe ad denotandum conuenire, quod ab ipſo Epiſcopo, ceſſante impedimẽto fiat examen, reſoluit *Nicol. Garcia. dict. cap. 2. num. 117.*

42 Inferiores tamen exempti habentes proprium diſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem, habent facultatem faciendi concurſum, referunt deciſum *Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 136. Aloyſ. Ricc. vbi proxime, Flores de Mena variarum lib. 3. q. 24. num. 21.*

43 Edictum eſſe de ſubſtantia, atque de forma in concurſu parochialium probat *Concil. dict. cap. 18.* ibi per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari. *Aloyſ. Ricc. dicta praxi reſolut. 364.*

44 Et debet apponi ab Ordinario loci vbi exiſtit beneficium, & ibidem examen eſt peragendum, etiamſi ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum, vt deciſum referunt *Flamin. de reſignat. lib. 8. cap. 9. nu. 102. Gonzal. gloſ. 10. num. 31.*

45 Quòd edictum debet remanere affixum ad valuas Eccleſiæ per ſpatium decem dierum, *praxis Epiſcopalis part. 1. verbo parochia* & vltra alios decem dies poterit prorogari, ſed non vltra, vt diſponit citata *Pij Quinti*

Bulla,

Bulla, prout tenent *praxis Epiſcop. dict. verbo parochia, §. 2. dub. 3. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 364. numero 2.*

46 Vbi intelligit ex cauſa probabili, & legitima, eo enim elapſo ad examen nullus eſt admittendus ex *Seraph. deciſ. 1148. num. 4. par. 2.* quem citat *Aloyſ. Ricc. vbi proxime.* In praxi tamen obſeruatur, vt poſſit Ordinarius aliquem ad concurſum admittere, non obſtante quod terminus ab eo præfixus ſit elapſus, & aduerſarius, qui comparuerat, durante termino, contradicit, ita reſolutum fuit in *Rota in vna Calaguritana dimidij beneficij 22. Aprilis 1602.* coram *Ortembergo, teſte Aloyſ. Ricc. reſol. 360.* quemadmodum etiam examen factũ ante lapſum termini in edicto expreſſi nullo poſtea comparente ſubſiſtit, *Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 326.* & tenuit Rota *in vna Carthaginen. Parochialis 9. Decembris 1588.* coram *D. Orano*, teſte *Aloyſ. Ricc. dict. reſol. 360. in fi.* Quando vero termino elapſo, & re adhuc integra alius venit admittendus eſt, prout deciſum referunt Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. numer. 115.* Nicolaus *Garcia dict. cap. 2. num. 206.*

47 Tranſacto conſtituto tempore omnes, qui deſcripti fuerint ab examinatorib. examinetur, vt diſponit Cõc. *d. c. 18. verſ. tranſacto*, intellige ab examinatoribus in Synodo deputatis, prouiſio enim parochialis facta ei, qui non fuit examinatus, & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis, ſed ab aliis, quos Epiſcopus elegit, eſt nulla, & beneficium poteſt impetrari vti reſeruatum per ſupradictam *Pij Quinti Conſtit.*

48 Si vero quotannis Synodus non fiat, examinatores ſemel deputati munus ſuum debẽt exercere, donec Synodus habeatur, & refert deciſum *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici parte ſecunda, cap. 3. nu. 25.*

49 Quia examinatores Synodales durant, donec alii in Synodo deputati fuerint. Verum ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint officium omnium expirat, ita deciſum referunt *Galet. in margarita caſuum conſcien. verbo Examinatores, 1. Aloyſ.* Ricc. *dict. praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 361. in ſecunda edit.*

50 Verumtamen ſi eo tempore, quo debet fieri prouiſio per cõcurſum non adſint examinatores Synodales, poteſt Epiſcopus nõ obſtante forma Concilii, deputare nouos examinatores abſque celebratione Synodi, tenuit Rota *in vna Placentina Parochialis de Malpartida 29. Nouembris 1593.* coram *Litta*, teſte *Aloyſ.* Ric. *dict. praxi deciſ. 418. in prima editione, & reſol. 356. in ſecunda editione.*

51 Quamuis *Concil. Trid. dict. cap.* 18. dicat, qui deſcripti ſunt examinandos eſſe, non repugnat tamen, quin vnus ſi alii non adſint, ſe deſcribi faciat ad concurſum, ſi idoneus inueniatur beneficium ei ſit conferendum, ita cenſuit Sacra Congreg. teſte *Ugolin. dict. capi. 50. §. 10. numer. 4.*

52 Caueant examinatores huiuſmodi ne quicquam prorſus occaſione huius examinis, nec ante, nec poſt accipiant, vt admonet *Concil. dict. cap. 18. verſ. caueant*, quacunque etiam immemoriali conſuetudine non obſtante, vt cenſuit *Sacra Cong.* alioquin vitium ſimoniæ tam ipſi, quã alii dantes incurrent, citant, & explicant *praxis Epiſcopal. dicto verbo Parochia, paragraph. 2. dub. 1. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici, parte ſecunda, capitulo 3. numer. 25. Petr. de Ledeſma in ſumm. par. 2. tract. 7. cap. primo, concluſ. 7. prope finem, Vgolin. de ſimon. tab. 4. capit. 48. §. 3. & de poteſtate Epiſcopi capitulo 50. §. 5. numero ſecundo. Farin. conſil. 15. numero tertio & 47. Soar. de relig. libro quarto de ſimonia, c. 49. nu. ſecundo. Nicolaus Garcia dict. cap. 2. à nu. 368.*

53 Itaut nec etiam poſſit Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium, & ſi Synodus diœceſana ſecus ſtatuerit, decretum eſſet irritum & nullum, refert deciſum *Nicol.* Garc. *dict. cap. 2. numero 374.* Sed in Eccleſiis Hiſpaniæ contrarium communi vſu receptum eſſe teſtatur *Petr. de Ledeſma dict. concluſ. 7. propè fin. verſ. la difficuldad*, quem citat Garci. *dict. cap. ſecundo, nu. 372.*

54 Ratio autem quare vitium ſimoniæ, tam ipſi examinatores, quam alii dantes incurrant, à qua abſolui nequeunt, niſi dimiſſis beneficiis, &c. ea eſt, quia per approbationem factam in concurſu acquiritur approbato ius adſ beneficium, & ſic pro illo iure ſpirituali datum videretur temporale examinatoribus, *Nauar. conſilio 58. verſic. ad quartum, in antiquis*, alias 67.
55 *in nouis, de ſimonia.* Et ex parte competitorum committi poteſt ſimonia ſi duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alii pretium det, vt à concurſu deſiſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat, *Mayol. libro quinto de irregul. cap. 45. numero tertio. Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarant. verbo ſimonia, addit. 3. pag. mihi 573. Ugolin. dicto capit. 50. §. 9. num. ſecundo.*

56 Committitur etiam ſimonia ſi fieret pactio, quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non apponat, cum realiter poſſint obiicere, ſed ſe examini ſubmitterent, & qui per Superiorem dignior iudicaretur beneficium haberet, & ſolueret alteri penſionem annuam cum beneplacito Sedis Apoſt. *Nauar. conſil. 3. numero primo de Simon. in antiq. aliàs 39. 41. & 42. in nouis, Proſp. de Auguſtino vbi proxime, Flamin. de confident. benef. quæſtion. 47. nume. nono. Vgolin. dict. cap. 50. §. 8. in fin.* Committitur denique ſimonia ſi quis per virum potentem, cui pecuniam traderet, ſeu promitteret, metum alijs inferret, vt à concurſu ceſſarent, *Vgolin. de ſimon. tab. 1. capit. 48. §. 3. ſub numero quinto, & dict. cap. 50. §. 9. in fin.*

57 Examinatores ad beneficium ſcientiam examinandorum iuxta beneficiorum qualitatem debent attente æſtimari, quæ vt pateat, aduertendum Dignitates om-
58 nes, Et ſaltem dimidiam partem Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commode fieri poteſt, non niſi Doctoribus, ſeu Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico conferendas, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de ref. capi. 12. Aloyſ.* Ricc. *in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 483. in prima edit. & reſolut. 497. in fine in ſecunda editione.*

59 Quod quidem Concil. decretum id hortatur, non autem præcipit; vnde in Synodo Prouinciali non licere imponere onus dignitatibus, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere ſine Sedis Apoſtolicę auctoritate, referunt deciſum *Nicol.* Garcia *de benefic. parte ſeptima, cap. 7. num. 45. Aloyſ.* Ricc. *in praxi aurea reſolut. 238. num. 3.*

60 Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epiſcopi, *capitul. ad hæc, de officio Archidiac.* debent eſſe in omnibus Eccleſiis, vbi fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. verſ. Archidiaconi etiam*, referunt *Nicol. Garc. dict. cap. 7. nume. 36. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 4. num. 68. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 7. cap. ſexto, num. 41.* Eum tamẽ locum *Amplissima DD. Cardinalium Congr. Concilij*

interpretata

interpretata eſt procedere in ijs tantum Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictioné, prout habetur in *tit. de officio Archid.* non autem de ijs, qui nomine dumtaxat ſunt Archidiaconi, cuius declarationis idonei ſunt nobis teſtes *Anaſt. Germon. in trac. de indultis Cardin. §. quibuſuis, num. 4. Campan. dict. num. 41. praxis noua epiſcop. par. 2. c. 5. nu. 20. Aloyſ. Ricc. dicta praxi deciſ. 473. in 1. edit. & reſolut. 497. nu. 3. in 2. editione, Nicolaus Garcia d. c. 7. num. 41. & num. 40.* dicit Sacram Congregat. reſpondiſſe huiuſmodi Archidiaconos habentes iuriſdictionem contentioſam debere eſſe Doctores, & promotos in publico gymnaſio, aliàs gradus ei non ſuffragari, ex *Bulla 63. Pij Quinti.*

61 Decanus nullo Concil. Trident. decreto iubetur, vt neceſſariò ſit Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, vt reſpondit *Sacra Congreg.* teſte *Nicol. Garcia dict. capit. 7. num. 43. & Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 238. in fine.* ideo loci conſuetudinem in hoc eſſe ſeruandam neceſſario dicendum.

62 Scholaſtria conferenda eſt Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, aut in iure Canonico, aliàs prouiſio eſt nulla, ex decreto *Concil. Trident. ſeſſ. 23 de reformat. cap.* 18. ibi. De cætero vero officia, vel dignitates illæ, quæ ſcholaſtria dicuntur, non niſi Doctoribus, vel Magiſtris, aut Licentiatis in ſacra Pagina, aut in iure Canonico, & alijs perſonis idoneis, & qui per ſe ipſos id munus explere poſſint, conferantur, & aliter facta prouiſio nulla ſit & inualida, non obſtantibus quibuſuis priuilegijs, conſuetudinibus etiam immemorabilibus, Circa quod *Sacra Congreg.* declarauit conferendam eſſe Scholaſtriam Doctoribus, vel Magiſtris, aut Licentiatis in Sacra Pagina, aut in iure Canonico, in qualibet Vniuerſitate approbata, nec obſtare, quod non eſſet ex illis, quæ eſſent in illa regione, in qua eſſet ſcolaſtria, refert *Nicol. Garc. dict. capit. 7. num. 35.*

63 Principalis dignitas in Collegiata Eccleſia exempta, cui Ordinaria iuriſdictio cum aliquibus iuribus quaſi Epiſcopalibus competit, (prout eſt prior inſignis noſtræ Collegiatæ Vimaranen.) conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen neceſſariò, quia Concil. quando loquitur de dignitatibus *ſeſſ. 24. de reformat. c.* 12. hortatur, vt conferantur Doctoribus, & non præcipit, ita refert deciſum *Nicolaus Garcia d. c. 7. nu. 33.*

64 Et ad quamcumq; principalem dignitatem in Collegiata requiri ætatem vigintiquinque annorum incœptorum, cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori reſoluit *Nicolaus Garcia d. p. 7. cap. 4. num. 45.*

65 Ad memoratas dignitates in Cathedralibus Epiſcopatu inferiores, quibus nulla ineſt animarum cura, aut ex conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio, adſciſci ſine dubio poſſunt minores vigintiquinque annis, dummodo non minores vigintiduobus, iuxta decretum *Concil. Trident. ſeſſion. 24. de reformat. capit.* 12. ibi & viginti duobus annis non minores adſciſcantur. Si vero curam animarum habeant vigeſimus quintus iam cęptus requiritur annus, *capit. cum in cunctis, §. inferiora, de election.* confirmauitque *Concil. dict. capit.* 12. ibi, nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcumque, quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem vigintiquinque ætatis ſuæ annos attigerit; Id tamen ſi principaliter cura ſubeſt, ſi vero acceſſorie vnita ſit dignitati, eam obtinens non debet neceſſario attingere vigeſimum quintum annum, ita deciſum referunt *Gabriel. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Parochus, 6. Campan. d. c. 6. num. 22.*

66 Prædictos viginti duos annos, qui ſecundum *Concil. dict. cap.* 12. requiruntur ad dignitates in Cathedralibus, debere eſſe completos referunt deciſum *Nicolaus Garcia dict. capit. 4. num. 70. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo, titul. 18. l. 7. num. 2.* & reſoluunt poſt alios *Mendoſ. in tract. de ætate min. capit. 5. num. 10. Leſsi. de iuſtit. lib. 2. capit. 34. numer.* 108. dicens illam formulam, vt non ſit minor viginti duobus annis inſinuare annos 22. debere eſſe completos, quamuis prædictum vigeſimum ſecundum annum requiri incœptum, non autem completum aſſerant *Emman. Sa, verbo beneficium, num. 31. praxis Epiſcopal. par. 1. verbo beneficia, §. 1. verſic. ad dignitates, Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. capit. 5. quæſt. 3. in fine.* quorum opinio in Rota recepta eſt, vt in vna *Virdunen. Canonicatus 13. Februar. 1581. coram Illuſtriſſ. Seraphino,* & eſt *deciſ.* 500. vbi fuit dictum ad obtinendum Canonicatum ſufficere, quod prouiſus ſit in vigeſimo primo ætatis anno vigore *Concil. Trid.*

67 An prædicti viginti duo anni, qui requiruntur ad dignitates in Cathedralibus, requirantur etiam in Collegiatis? quæſtio eſt dubia: & eam requiri referunt deciſum *Nicolaus Garcia dicta par. 7. capit. 4. num. 59. & 62. cum ſequentibus. Armendar. dict. num. 2.* Sed melius dicendum puto Collegiatas Eccleſias non comprehendi ſub decreto *Concil. in dict. capit.* 12. cum tantum loquatur in Cathedralibus, & ideo requiſita ætatis ad illa remanere in diſpoſitione iuris communis dicunt *praxis Epiſcopal. part. prima verbo beneficia, §. primo verſic. ad dignitates, & verbo Canonica, §. 9. altera praxis noua part. ſecunda capit. quinto, num. 21. pagina 330. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 735. in prima editione, & reſolut. 512. num. tertio, in fine, in ſecunda editione, Fr. Emman. quæſtion. regular. tom. 1. quæſt. 11. articul. 2. & in addit. ad Bullam Compoſitionis, num. quarto,* vbi ait Chriſtophorum Vellam Archiepiſcopum Burgenſem contuliſſe dignitatem Scholaſtriæ Collegiatæ Eccleſiæ de Aguilar de Campo cuidam ſcholari, qui non habebat maiorem ætatem 17. annorum, & cum litigaretur ſuper hoc, fuiſſe iudicatum collationem eſſe canonicam, & iuridicam.

68 Pœnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. capit.* 4. de quo late diximus Alleg. 55.

69 Canonicatum aliquem Cathedralis Eccleſiæ impetrans maiori præditus debet eſſe ſcientia, quam is, qui ſimplex, & reſidentia carens vellet conſequi beneficium, eumque ſolertius examinatores debent interrogare, ſtrictiorique examine cum eo vti, quia beneficium ſimplex, perpetuam tamen requirens reſidentiam, comparatur curato ex *Lapi* reſolutione *allegat. 116. incipit Hiſpanus ſub numero ſecundo,* per doctrinam *Innoc. & Ioan. Calderin. in capit. clericos, de clericis non reſid.*

70 Dubium maximum eſt, quænam ætas requiratur ad canonicatus in Cathedralibus? pro cuius deciſione ſic diſtinguendum eſt, vel enim loquimur facta Ordinum diſtributione per canonicatus; vel vbi nulla eſt: primo caſu certum eſt nullum eſſe recipiendum, qui eo

Ordine ſacro non ſit initiatus, quem requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus de iure, vel eadem *Sancta Synodo* (hoc eſt annum) ſtatutum initiari valeat, *capit. 12. ſeſſ. 24. de reformat.* ergo dum ad Subdiaconatum promoueri quis poteſt in vigeſimo ſecundo, ad Diaconatum in 23. ad Presbyteratum *in 25. ex eod. Concil. c. 12. ſeſſ. 23. de reformat.* inde fit quod canonicatum Subdiaconalem in 21. Diaconalem in 22. & Sacerdotalem in 24. anno obtinere valebit. Vnde cenſuit *Sacra Congreg.* ad obtinendum in cathedrali Canonicatum, cui eſt annexus Ordo Subdiaconatus ſufficere quem eſſe conſtitutum in tali ætate, vt intra annum poſſit promoueri ad ſubdiaconatum, refert deciſum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. primo, titul. 20. l. prima, de ætat. numero ſeptimo.* Secundo vero caſu, vbi ſcilicet nulla adeſt facta Ordinum diſtributio, & canonicatus nullum habent ſibi annexum Sacrum ordinem, de iure communi minores 14. annorum illos habere poſſunt *gloſſ. penultim. in capit. ſi eo tempore, de reſcript. lib. ſexto. Abb. in cap. indecorum numero tertio, de ætate, & qualit. Rot. antiq. deciſ. 1. de ætate,* & in hoc non reperio quod aliquid innouaſſet *Concil. Triden.* Attamen vigeſimum ſecundum annum requiri ad Canonicatus in Cathedralibus videntur inſinuare plures *Sacra Congregat.* declarationes. Prima cenſuit obtinentem canonicatum in Cathedrali Eccleſia etiam ante factam Ordinum diſtributionem in ea ſaltem ætate oportere eſſe conſtitutum, vt intra annum ad Subdiaconatum poſſit promoueri, refert *Armendar. dict. l. 1. de ætate, numero ſexto.* Secunda, ſi neque ante Concilium, neque poſt Concilium Tridentinum nullus Ordo ſiue Diaconalis, ſiue Preſbyteralis canonicatui annexus fuerit, & Parochialis Eccleſia legitime, & perpetuò eidem canonicatui vnita, tanquam Parochiale acceſſorium, attendenda eſt natura canonicatus, non autem Parochialis, & ita ſufficit, vt is, cui collatio facta eſt, ſit in ætate viginti duorum annorum, quæ in Canonicatus collatione requiritur, referunt *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. quibuſuis, numero ſexto. Campan. rub. 7. capit. ſexto, numero 26.* Tertia, ſi aliqua Parochialis Eccleſia eſſet vnita alicui Canonicatui Eccleſiæ Cathedralis acceſſoriè ſufficiunt viginti duo anni, de qua *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. numero quarto,* & fuiſſe in Rota deciſum refert *Seraphin. deciſ. 1138.* Quæ quidem declarationes præſupponunt ętatem ſaltem 22. annorum neceſſariam ęſſę in Canonicatu carente Ordine Sacro annexo, niſi eas intelligamus, vbi canonicatus ſolent eſſe Sacris Ordinibus annexi ante factam illorum diſtributionem.

71 Ad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum ætas annorum 14. ſufficiebat ex diſpoſitione iuris *in cap. ſuper inordinato, iuncta gloſſ. verbo pueri, de præbend. Rebuff. de diſpenſatione ætatis numero 2. Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 19. num. 14.* & in ea nihil innouaſse Concilium Tridentinum cenſuit *Sacra Congreg.* prout nobis ſunt idonei teſtes *Galet. in margarit. caſuum conſcien. verbo Canonicus 3. pagina 29. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. numero 29. praxis noua Epiſcopal. dict. capit. 5. num. 21. pagin. 330. Aloyſ. Ricci. in dicta praxi fori eccleſiaſtici, deciſ. 735. in prima edit. & reſolut. 512. num. 3. in fine, in 2. edit. Armendar. dict. l. 1. de ætate numero 8.* Et non requirunt vltra 14. annos, etiamſi aliquæ parochiales Eccleſię eſsent vnitæ aliquibus eorum, quia cẽſuit *Sacra Congregat.* attendendam eſse naturam Canonicatus, & non parochialis, & ſufficere, quod prouiſus ſit in ea ætate, quam exigit Canonicatus, ſi Parochialis vnita ſit perpetuò, & acceſsoriè canonicatui, ſecus ſi æque principaliter; quia tunc nõ aſsumit naturam Canonicatus, ita deciſum referunt *Henriq. conſ. 32. num. 4. & ſeq. praxis noua epiſcop. dict. cap. 5. num. 21. pagin. 330. Galet. verbo canonicus 5. & verbo Parochus. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 735. in prima edit. & reſolut. 512. in 2. edit. & in praxi aurea reſolut. 239.* Si vero aliquis ex canonicis exerceat animarum curam annexam eius canonicatui, debet eſse viginti quinque annorum, nam actu curam exercet, tametſi habitu penes totum collegium illa reſideat, ita reſoluit *Campan. d. cap. 6. numero trigeſimo.*

72 Simplex beneficium conſequi volenti ſatis eſt ſi Canonicas horas recitare ſciat *Flamin. de reſignat. libro 4. quæſtion. 11. num. 30. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 5. cap. 3. num. ſecundo,* & habeat ſcientiam per Concilium Tridentinum neceſsariam ad primam tonſurã, de qua *Allegat. 11. num. quarto & 5.* vlterius quod ſciat conſtruere *per gloſ. verbo reputamus in Clem. 1. de conceſ. præbend. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ. 390. in 1. edit. & reſolut. 329. num. 6. in 2. editione, praxis noua Epiſcop. part. ſecunda, cap. 1. num. 40. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glo. 4. ſub num. 73. Campan. dict. num. ſecundo.* Et licet de iure communi ad beneficia ſimplicia obtinenda iuſta ætas illa cenſeretur, quæ ſeptennium exceſſit *gloſſ. penult. in capit. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.* hodie attenta diſpoſitione *Concilij Trid. ſeſſion. 23. de reformat. capit. 6.*

73 Nullus ante decimum quartum annum beneficium poteſt obtinere, referunt *Petrus Pechi. in reg. beneficium, num. 27. verſic. cæterum quid in iſtis, libr. 6. Gutier. canon. libro primo, cap. 26. num. 33. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 19. §. 1. Azori. inſtitut. moral. part. ſecunda, lib. 6. cap. 5. quæſt. 7. Valeri. Reginald. in praxi fori eccleſiaſtici, lib. 30. tractat. 3. num. 166. in fin.* Gregor. *Lop. l. 3. verbo quatorze annos tit. 16. part. 1. Petrus Ledeſma in ſumm. part. prima de* Sacram. *Ordinis, capit. ſeptimo verſic. de la prima, & par. 2. tractat. 7. cap. 1. concluſione 7. prope finem Ceuall. commun. contra commun. quæſtion. 523. num. tertio, Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 4. collect. 860. & in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 392. & deciſ. 385. in prima editione, aliàs reſolutio. 331. & reſolut. 225. num. tertio in ſecunda editione. Viuian. in praxi iuriſpatron. par. ſecunda, libro 6. capit. 7. num. 2. Leſſi. de iuſtit. libro ſecundo, capit. 34. dub. 20. num. 109.* Nicolaus *Garci. de benefic. part. 7. capit. quarto, num. 8. Campan. dict. rub. 7. capit. 6. num. ſecundo Flamin. de reſignat. lib. 3. quæſtion. 7. numero 65. & libro quarto, quæſt. 1. nu. 7. & quæſt. 11. nu. 13.*

74 Ex diſpenſatione tamen Summi Pontificis beneficiũ ſimplex infanti poteſt conferri, *Flam. d. q. 7. nu. 66. Azor. d. c. 5. q. 8. verſic. ſed quærat aliquis, Thom. Valaſc. alleg. iuris tom. 1. alleg. 7. nu. 10.*

75 Epiſcopus vero non poteſt indulgere cuiquam, vt ante decimum quartum annum inceptum beneficium ſimplex obtineat, *Azori. d. c. 5. q. 9. verſ. ſi quæras, Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 331. nu. 2,* vbi in fine reſoluit Epiſcopum conferentem beneficium minori quatuordecim annorum peccare mortaliter, & collationem eſse nullam, & *nu. 3. verſic. habetur,* dicit *Sacram Congreg.* cenſuiſse 14. *Auguſti* 1586. quod prouiſo in decimo tertio ætatis anno de Canonicatu in Eccleſia Collegiata, vbi vigore ſtatuti Eccleſiæ prouiſi ante realem poſseſſionem, & fructuum perceptionem tenentur ſpectare per biennium, obſtat decretum *Concilij d. c. 6.*

76 Aduertendum maxime eſt non oportere eſſe expletum quartum decimum annum ad obtinendum ſimplex beneficium poſt *Concil.* ſed cœptum, ita deciſum referunt *Henriquez dict. capit. 19. §. 2. Galet. verbo beneficium, 4. Armendar. dict. l. 1. de ætatibus, num. quinto, Cenall. quæſt. 523. num. quarto, & quæſt. 593. numer. 18. Aloyſ. Ricci. dict. collect. 860. verſ. limita ſecundo, & reſolut. 325. num. 3. verſic. nihilominus, Azori. d. cap. 5. q. 7. in fine, Cardinalis Tuſch. tom. 3. littera E, concl. 338. nu. 12. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glo. 5. in princ. nu. 90. Thom. Valaſc. tom. 1. alleg. 8. Campan. d. capit. 6. numero ſecundo in fine.*

77 Si vero in fundatione ſit ſtatutum, vt illud etiam minor quatuordecim annorum adipiſci valeat, ſtandum eſt fundationi, cui non fuit derogatum per iam dictum Concilij decretum, ita referunt deciſum *Gonzal. d. gl. 5 num. 91. Aloyſ. Ricci. d. collect. 860. verſic. nunc limita & primo*, & tenuit *Rota* in vna Granaten. Capellaniæ 12. *Ianuarij* 1607. coram *Reuerendiſſ. D. Lugdunen.* apud *Farinac. tom. 1. parte 2. deciſione 194. Campan. dict. cap. ſexto numer. ſecundo in fine*, vbi nu. 3. dicit ſe ſciuiſſe declaratum eſſe non cenſeri inualidam præſentationem factam de perſona nondum attigente quartum decimum annum (licet in eo beneficio minor ætas non concedatur ex fundatione) ſufficit enim, quod ante inſtitutionem pertingat eam ætatem, non ſecus ac laicus, ſi præſentaretur, nam hanc præſentationem ſanctam de indigno licet credat communis Doctorum ſententia, probatque *Lambertin. de iure patron. par. vltim. libro ſecundo quæſt. 2. articul. 3.* cum tamē reſtrinxit Rota coram *Domino Orano 19. Nouembris* 1584. non ſubſiſtere ſi fuit præſentandus proxime clericandus, nam penitus indignus tunc non erit, & ſufficiet ſi ante inſtitutionem fuerit tonſuratus.

78 Annotandum pro intelligentia *Concil. d. capit. 6.* vt prohibitio de obtinendo beneficio ante illam ætatem 14. annorum ſubſiſtat, nedum ſi per viam collationis datetur, verum etiam præſentationis, electionis aut alterius cuiuſcumque prouiſionis, ſtante generica Concilii prohibitione, & ob verbum in eo poſitum obtinere, quod generale eſt, *Mandoſ. in tract. de minori ætate, c. 4. num. 17.* quem citat *Campan. d. cap. 6. num. 6.* vbi *num. 3* aſſerit ad penſionem extendi placuiſſe *Sacræ Congregat.* & repetit *rubric. 11. capit. decimo quarto num. 16. verſ. de legitima.*

79 Quamuis ætatem ſeptem annorum ad illam ſufficere aſſerant *Aloyſ. Ricc. in d. praxi deciſ. 420. in 1. edit. & reſolut. 367. in 2. edit. & Stepha. Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 3. cap. 397. nu. 17.*

80 Ad Curatā vero maiorem quandam flagitant iura peritiam, quandoquidem animarum cura ars artium eſt, *cap. cum ſit, de ætate, & qualitat. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 4. à num. 71.* atque ideo onus vix Angelicis humeris ſuſtinendum, vt eam depoſcant ſcientiā, quæ ad Fidem, moreſque pertineat, & ſalutarem doctrinam tradendam ſatis ſit: vel ſufficit tanta, qua plebem ſibi commiſſam paſcere valeant ſalutaribus verbis, atque exemplis, quod omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, & eos admonendo breuibus quidem, & dilucidis verbis de vitijs, quæ declinare, vitareque, ac virtutibus quas ſectari eos oportet, vt æternam euadant pœnam, atque cæleſtem gloriam adipiſcantur; quæ clarius explicat *Sot. in 4. ſentent. diſtinct. 25. articul. 4. concluſ. 3. verſic. & per hoc*, vbi explicat ſequentibus verbis. Qui vero parochiæ in paſtorem præficitur, vt idoneus habeatur, ea ſcire debet, quæ plebi ſunt cognitu neceſſaria, nempe illa quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, vt videlicet docere ſuos ſubditos ſciat Fidei articulos, & Decalogum, atque ordinaria peccata, quæ ei per Confeſſionem deteguntur, vtque pœnitentibus ſalutaria conſilia præſtare valeat, præſertim vero cum *D. Thom. in quarta ſentent. diſtinct. decima ſeptima in 2. ſcripto*, credo tantam debere eſſe in eo ſcientiam, qua diſtinguere noſcat peccatum, & non peccatum, atque inter mortale, & veniale, quinimo & ſacris litteris præditus eſſe debet, cum eius ſit peculiare munus prædicare, iuxta *Concil. Tridentinum, ſeſſ. vigeſima quarta, de reformation. capit. 4.*

81 Curata beneficia, qui vult obtinere debet eſſe conſtitutus in ætate 25. annorum inceptorum, probat *tex. in capit. cum in cunctis, §. inferiora, de electìon. Menoch. remed. 15. recuper. num. 442. Rebuff. in tractat. de pacificis poſſeſſ. numero 182. Henriq. libro decimo capit. decimo nono, §. 3. Flamin. de reſignat. libro quarto, quæſtion. 9. num. decimo quarto, cum ſequentibus, & quæſtion. 11. numero decimo quarto. Cened. par. 3. collect. 30. num. primo, Vgol. dict. capit. 50. §. 8. num. tertio. Campan. dict. rubr. 7. capit. 6. numero 29. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 30. tractat. 3. numero 164. verſic. aduerte*, plures alios refert *Nicolaus Garcia dict. capit. quarto, numer. 41. praxis Epiſcopal. parte prima verbo beneficia, verſ. ad dignitates, pagin. 36.*

82 Et ſufficit ad validitatem collationis cuiuſcunque beneficij curati, quod prouiſus ſit prima tonſura initiatus, & ætatem habeat, vt intra annum ad Sacerdotium promoueatur, vt per *cap. licet canon. & cap. commiſſa, de elect. lib. 6.* cum ſimilibus reſoluunt *Rebuff. in praxi titul. requiſita ad collat. nu. 24. Roch. de iure patron. verbo honorificum. num. 24. Gutier. canon. lib. 2. c. 15. num. 33. Petr. Greg. rei beneſic. c. 25. num. 8. Nicolaus Garcia de beneſic. p. 3. cap. 4. à num. 2.*

83 Et ideo beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni, *praxis epiſcop. d. verbo beneficia, verſic. dico quarto principaliter. pag. 44. Spin. in ſpeculo teſtam. gl. 4. princip. nu. 65. Azori inſtit. moralium p. 2. lib. 6. c. 8. q. 2. Cened. d. collect. 30. num. 1. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1988.* in tantum quod ſi quis obtinens parochialem non promoueretur intra annum ad Sacerdotium, parochia vacat ipſo iure, vt probat *d. c. licet canon*; & reſoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glo. 15. nu. 47.*

84 Qui tex. procedit, & intelligitur quando ſcilicet canonice parochus poſſedit beneficium vltra annum, & non ſe promouerit in futurum, ſecus vero ſi non canonice, quia tunc non vacat *Maſcard. de prob. concl. 885. num. 16.* Sic etiam illius pœna non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adeptæ poſſeſſionis pacificæ, vel intra tempus legitimè ei prorogatum, comparuit, & ſe promoueri petijt, offerens, quantum in ſe erat, ſe paratum ſuſcipere Sacerdotium, vel Ordines, & noluit eum Ordinarius propter illiteraturam, vel aliam cauſam promouere, refert in *Sacra Congregat.* deciſum *Nicol. Garc. d. cap. 4. nu. 7.*

85 Præſentatus, ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie, veluti quia Doctor eſt in aliqua Vniuerſitate ſtudij generalis graduatus; hic enim examine non indiget ex doctrina *gloſſ. verbo ignota, capit. de Petro, diſtinct. 47.* iuncto *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. capit. decimo tertio, & ſi. reſoluunt Cened. ad decretum collect. 15*

num. 3. Henriquez in ſumm. lib. 10. cap. 18. in princip. Sa. in aphoriſm. verbo examen. Quare ſic notum Epiſcopo poſſe ab eo abſentem inſtitui, & præſentationem, ac inſtitutionem validam eſſe, licet inſtitutus abſens ſit, notant Innoc. per tex. ibi in cap. in Lateranen. in vltimis verbis, de præbendis, Abb. conſil. 76. num. 2. p. 2. Nicol. Garc. p. 4. c. 1. à num. 16. vbi à num. 23. refert declarationem Illuſtriſſ. Cardin.

86 Secundum quos intelliges ſupradicta de perſona notorie digna, & Epiſcopo nota: & limitabis, quod non procedat in præſentato ad parochialem, in hac enim examen præciſe neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo, quod prouiſus notorie dignus ſit: Doctor enim, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & in publica Vniuerſitate graduatus non excuſatur ab examine, quando petit prouideri de aliqua Eccleſia parochiali, ita deciſum per Sacram Congregat. referunt Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloſ. 4. num. 90. Nicolaus Garci. par. 9. cap. 2. num. 103. praxis noua epiſcopal. par. 2. cap. 5 num. 17. verſic. Doctor, Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 351. num. 2. Proſper. de Auguſt. in addit. ad Quarantam, verbo beneſic. paroch. collatio, quæſt. 1. praxis Epiſcopal. part. ſecunda verbo Doctor, §. 1. reſoluunt Lambertin. de iurepatronatus, par. 2. lib. 2. q. 11. artic. 3. num. 5. Rebuff. de priuileg. ſcholarium, priuil. 86. num. 4. Flamin. de reſignat. lib. 8. q. 9 num. 83. cum ſequentibus, Vgolin. d. cap. 50. §. 6. nu. 6. & §. 10. num. 6. Leſſi. de iuſtitia lib. 2. cap. 34. nu. 82. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 139. p. 1. Cened. ad Decretum collect. 15. num. 5. etiamſi eſſet famoſiſſimus Doctor, qui cum maximo applauſu per plures annos legerit, iuxta tradita per Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 5. num. 10. & etiamſi eſſet Vicarius ipſius Epiſcopi, Flam. d. q. 9. num. 87.

87 Caucbis tamen à Garci. part. 9. cap. 3. num. 5. & 14. dum ſcribit hanc reſolutionem procedere in quocunq; beneficio eccleſiaſtico, nam quamuis ex Concil. Trid. dict. cap. 13. examen neceſſarium eſſe in omnibus beneficijs agnoſcamus, pro forma tamen in ſolis parochialibus requiri receptiſſima eſt ſcribentium reſolutio; in alijs vero ſimplicibus cum reſidentia, vel ſine illa, non requiritur de neceſſitate, nec fit, ſi prouiſus eſt perſona inſignis, & notorie idonea, & ita vidi ſeruari in hac Curia.

88 Nam cum anno tranſacto prouiſus fuiſſem de dignitate Theſaurariæ Maioris inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis, Illuſtriſſimus Dominus Marcus Aurelius Meraldus integerrimus Sanctiſs. Domini Pauli Quinti felicis recordat. Datarius, & meritiſſimus vtriuſque Signaturæ Referendarius, Bullas Apoſt. de hac dignitate mihi expediri abſque examine iuſſit, qui ſingulari eruditione, & acerrimo iudicio ornatiſſimus, litterarum, ac rerum gerendarum notitia illuſtris vtriuſque iuris periſſimus, adeo incorruptè atque integre Datarii officio functus fuit, vt ab eo nihil iniuſtum, indecorum, indebitum, iuri, ac bonis moribus repugnans vnquam factum fuiſſe vere credendum ſit, propter maximam illius in diſtribuendis gratijs, & beneficijs erga litteratas, benemeritas, ac pauperes perſonas, rectitudinem, curam, iuſtitiam, & prouidentiam.

89 Seme l examinatum, & approbatus ad vnum beneficium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile, idem eſt ſi ſemel ſit approbatus ad Canonicatum, vel dignitatem in Collegiata, non amplius examinatur ad ſimilem canonicatum, vel dignitatem in alia Collegiata: ſic ſemel approbatus ad curatum, vel canonicatum, vel dignitatem in Cathedrali, non vltra examinatur ad ſimile vel ſimilem, ita ſeruari in Curia referunt Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 4. num. 84. & Aloyſ. Ricci. in dict. praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 419. in 1. edit. & reſolut. 356. in ſecunda edit. Sed Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 5. capit. 3. numero octauo prope fin. concludendum aſſerit, quod licet attento iure communi non ſit iterum examinandus per text. in cap. accepimus, de ætate, & qualit. ac deciſ. Paleot. 83. & Caputaq. deciſ. 367. libro ſecundo, inſpecta tamen Concilij ſanctione examini ſemper eſſe ſubijciendum, edocetque Seraphin. Rotæ. deciſ. 1323. vbi propterea concluſit Rota, quod cum in aſcenſione ad alterum quæratur nouus titulus iuxta conſil. 18. Oldradi, ideo ſit etiam tunc examinandus, refert etiam declarationem Illuſtriſſimorum D. D. Cardinalium, quod cœptus beneficiari in quolibet aſſenſu, denuo examinetur, atque ita præterea reſolutum fuiſſe memorat in vna Cæſarauguſtana coram Domino Pamphilio de anno 1587. Ego tamen ſcio de ſtylo Curiæ primum verum, ſecundum vero Campan. & Seraphini aſſumptum in partibus ſibi locum habere dicendum eſt, vel vbi per concurſum examen fit.

90 Si vero ad beneficium ſuperius ſit promouendus examinari eius ſcientia nihilominus denuo debet, quoniam litteratura pro dignitatis maioris, vel minoris conditione, maior, minorue requiritur. Item ſi ad ſimile beneficium promoueatur, in Eccleſia tamen, vel loco ampliori, maioriue, aut nobiliori, vel celebratiori, eſt etiam examinandus, dicit ſeruari ſtylo Curiæ Romanæ Azori inſtitut. moral. part. 2. libro ſexto capit. 6. quæſt. 9.

91 Vbi etiam aduertit examinari debere promotum etiam ad ſimile, & æquale beneficium ſimilis loci, & Eccleſiæ, ſi in priori examine minus idoneè, & apte reſpondit: aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio litterarum geſſiſſe, & oblitum eſſe eius, quod ante didicerat, aut ſi alij ſint candidati, qui vna cum eo beneficium petunt.

92 Peracto examine occurrentium ad concurſum, examinatores debent eos ex communi ſententia renunciare Epiſcopo, quos idoneos reperirent, refert deciſum Nicol. Garcia par. 9. capit. 2. num. 104. vel data cauſa eos remittere ad Ordinarium, quia cumulatiuè, & non priuatiuè illis eſt tributa iuriſdictio, vt cenſuit Rot. deciſ. 647. numero 1. apud Farin. in nouiſſ. Et in dubio ſpectat ad examinatores renunciare quis ſit magis idoneus, praxis Epiſcopal. part. prima, verbo parochia, §. ſecundo in principio.

93 Et examinatores ab Epiſcopo, vel Vicario, quibus Beneficia prouideri incumbit, accerſitos teneri ſignificare, & ſubſcribere, quis ſit dignus, & quis dignior ſub peccato mortali, tenent Frat. Ludouic. in inſtruct. conſcient. tom. primo capit. 127. Petr. de Ledeſma in ſumm. part. ſecunda tractat. ſeptimo capit. primo concluſ. 7. difficultat. 13. Rota Roman. apud Farinac. deciſ. 672.

94 Nec prædictorum examinatorum relationem quominus executionem habeat, vlla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apoſtol. ſiue eius Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuncios, ſeu Epiſcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interpoſita impedit, aut ſuſpendit, vt habetur Concil. dict. capit. 18. prope fin. Azeued. libro primo numero quarto, titul. 16. lib. 3. noua recopil. Gonzal. gloſſ. 9. §. primo in annotat.

contra

contra nullit. num. 186. & 209. & gl. 6. à num. 163. Cenal. tom. 4. q. 897. num. 833. cum ſeqq.

95 Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, vt habetur in *Concilio Tridentino d. capit. 18. verſic. peracto, Gonzalez d. gloſſ. 4. à num. 110.* itaut non ſufficiat ſi relationem fecerint ſolum de litteratura, examen vero circa mores, ætatem, & reliqua Epiſcopo relinquantur, ita deciſum refert *Nicol. Garcia de beneſic. p. 5. c. 7. num. 11. verſic. ad tertium, & par. 6. cap. 2. nu. 238.* quia approbantes examinatum quoad ſcientiam tantum, non etiam quoad vitam & mores, non ſatisfaciunt decreto Concilij, expreſſe iubentis, quod peracto examine renuncientur, referunt deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo examinatores 2. Aloyſ. Ricci. in d. praxi fori eccleſiaſtici reſol. 631. in ſecunda editione.*

96 Magis expedit, vt examinatores inter ſe ſua vota palam conferant, deinde notario iubeant, vt in actis ſuis ſimpliciter ſcribat Titium approbatum idoneum, Seium vero reprobatum, ita referunt deciſum *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 107. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 3. num. 35.*

97 Et non ſpectat ad examinatores, ſed ad Epiſcopum eligere ex approbatis magis idoneum, ita etiam referunt deciſum *Franciſc. Leo d. cap. 3. num. trigeſimo quarto. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 108. & 109. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo titul. 18. l. 7. de Epiſcopis, num. quinquageſimo octauo*, qui tenetur eum eligere, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt habetur in *Concilio Tridentino d. capit. 18. verſic. peracto*, cum certum ſit peccare mortaliter minus dignos ſeruitio Dei applicando, *capit. licet, verſic. qui præſtantior, 8. quæſt. 1. capit. Metropolitano, diſtinct. 63.* & ita in foro conſcientiæ obligatur quis ſimpliciter eligere meliores, vel in comparatione ad bonum commune, licet ſi dignum tantum nominauerit prætermiſſo digniore in foro exteriori minime inualidetur actus, ita *D. Thom. 2. 2. quæſt. 63. artic. 2. & ibi Caiet. in fine, gloſſ. verbo qui præſtantior in dicto capit. licet ergo, vbi Archidiac. num. 3. Bellamer. num. quinto. Cardin. de Turrecrem. num. primo, cum ſeqq. & Alexand. de Neuo notab. 4. num. decimo tertio, & ſub num. vigeſimo & vigeſimo primo, in cap. conſtitutus, il ſecondo de appellat. vbi Ioan. Andr. gloſſ. 7. num. vigeſimo primo. Zabarel. gloſſ. 3. ſub numer. ſecundo. Butri. num. quarto Abb. notab. 3. num. tertio, & not. 4. num. 7. Franch. nu. 4. & ſequenti. Sot. lib. 3. de iuſtit. q. 6. artic. 2. & lib. 10. q. 2. artic. 3. Ledeſma 4. par. 2. quæſt. 18. dub. 9. D. Antonin. par. 2. titul. 1. cap. 20. §. 1. Angel. Roſell. Sylueſt. Tabien. & cæteri Summiſtæ verbo electio, Couar. in reg. peccatum par. 2. §. 7. num. quarto. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. par. 1. quæſt. 10. artic. 3. per totum*, & præcipue *num. 26. verſic. tu circa*, Roch. de *Curte eodem tract. verbo honorificum, nu. 42. Nau. in man. cap. 17. nu. 72. & in tract. de orat. miſcel. 43. poſt nu. ſeptuageſimum ſextum. Petr. Nau. de reſtit. lib. 2. cap. 2. num. 120. Greg. de Valent. 2. 2. diſputat. 5. quæſt. 7. puncto 2. §. ſecundo quæritur, verſicul. ſecunda aſſertio, Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. p. 1. lib. ſecundo cap. 99. nu. 2. Flamin. de reſignat. lib. 10. q. 11. numero 36. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 4. collect. 931. Vgolin. dict. capit. 50. §. 13. num. ſecundo. Azor. inſtitut. moral par. 2. lib. 6. capit. 15. quæſt. prima*, Rebello *de obligation. iuſtit. par. prima libro tertio quæſt. 4. Valer. Reginald in praxi fori pœnit. dict. tractat. 3. numero 195. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 6. capit. 3. numero 32. & rub. 7. capit. 6. numero ſeptuageſimo*, omnium latiſſime multis Sacræ Scripturæ, & vtriuſque iuris auctoritatibus *Alexand. Raudenſ. deciſ. 34. à numero 78.*

98 Nulla tamen contrahitur reſtituendi obligatio digniori prætermiſſo, ſi nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem, aut aliquem legitimum titulum, acquiſierit, quoad beneficium, cathedram, officiumque publicum, ita Rebello *d. lib. 3. quæſt. 3.* quem refert *Campan. dict. nu. 70. verſicul. Cæterum*, vel ſi beneficium non debetur digniori ex aliquo ſtatuto vel lege, *Stephan. Gratian. deciſ. 97.*

99 Obligatio hæc conferendi beneficia ſub mortali dignioribus, intelligitur de poſſibilibus haberi in diœceſi: hi enim de quibus conſtat, quod inibi haberi non poſſunt extra latitudinem eligibilium computādi ſunt ex *Caietan. ad D. Thom. d. quæſt. 63. artic. 2. verſic. ſi.* non enim tenetur perquirere totum mundum, vt meliores habeat, cui conferat, quia excuſaretur conferendo bonis in diœceſi exiſtentibus, quique facile & in promptu haberi poſſunt, vt poſt *Caiet.* tradit *Mich. Salon. in tractat. de iuſtit. quæſt. 63. articul. 2. controu. 3. verſ. tertio certum eſt.*

100 Sic etiam vbi confertur beneficium digno omiſſo digniori cum exiguitate damni, ideſt, ſi dignioris maior idoneitas, parum excedat idoneitatem minus digni, non committitur peccatum mortiferum, ita *Nauarr. d. miſcel. 43. verſicul. fallit tertio, Gregor. de Valentia d. diſputat. 5. quæſt. 7. puncto 2. §. ſecundo quæritur, verſus fin.* Etiamſi exceſſus eſſet alterius conſiderationis ſi electio non eſſet ad munus magni momenti, *Salon. dict. articul. 2. controu. 3. verſic. his poſitis*, & ibi *Bannes verſ. ſit prima.*

101 Quare Epiſcopus attente debet rimari qualitates oppoſitorum, vt dignioribus beneficia poſſit conferre, quod vt percipiat ſciendum præferri graduatum in aliqua ſcientia, *Caputaquen. deciſ. 277. part. 1. Putean. deciſ. 200. libro tertio.* Deinde magis litteratum *Rot. Romana* apud *Farin. deciſ. 677. in nouiſſ.* & maiori habilitate præditum, veluti prudentia, integritate, & maturioritate, Rot. *Roman.* apud *Farin. deciſ. 628.* quando vero in aliquo concurrunt pietatis, miſericordiæ, vel vtilitatis publicæ argumenta promouendus, etiam minus dignus præfertur *Valer. Reginald. dict. lib. 30. tract. 3. num. 206.*

102 Sic etiam minus doctus, modo idoneus, cuius mores ſunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur, referunt deciſum *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 4. numero 112. praxis noua Epiſcop. dict. cap. 5. numero 19. Nicol. Garcia part. 9. capit. 2. numero 11. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 425. in prima edit. & reſolut. 362. num. 1. in ſecunda edit.* Denique poteſt eligi dignus de ciuitate, vel gremio Eccleſiæ, poſt habito digniore extraneo, iuxta *capit. nullus, diſtinct. 61. Viuian. in praxi iuriſpatron. par. 2. libro ſexto capit. 6. Zecch. de beneſic. capit. 12. numero 36. praxis noua Epiſcop. dict. cap. 5. num. 19. Vgolin. d. c. 50. §. 8. num. 4.*

103 Item qui nullum obtinet beneficium præferri debet in concurſu obtinenti, vt tenuit Rota in *vna Calagurritana beneficij 20. Februarij 1587.* coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, & eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 768.* vbi etiam, quod ille dicitur magis idoneus in pari concurſu, qui diſpenſatione non indiget. Et dignior iudicari debet, qui eſt magis vtilis, & aptus ad beneficium, cui præficitur *Couar. in reg. peccatum par. 2. §. 7. num. 4. ad med. verſic. dignior vero, Aloyſ. Ricci. in praxi aurea,*

reſponſ.348. *Rota in vna Beneuentan. Parochialis 13. Iunij 1590. coram R. P. D. Orano*, vbi fuit dictum, quod ex duobus approbatis ab examinatoribus pro æque idoneis, electio vnius facta per Epiſcopum fuit iudicata legitima, quamuis non eſſet Doctor, vel Sacerdos, nec pauper ſicut alter, quia huiuſmodi qualitates, quamuis ſint conſiderabiles, tamen non faciunt digniorem pro gubernanda Parochia, cum vltra doctrinam, ſint maioris conſiderationis mores, & aptitudo ad munus iniunctum.

104 Penſatis his omnibus, alijſque per Doctores ſupra citatos adductis, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt verbis vtar Concilij, ab eius tamen iudicio, ſeu electione, ſi dignior reiectus fuerit, admittitur appellatio *Vgol. d. cap. 50. §. 13. num. primo. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 7. cap. 6. numero 95.* vbi etiam dicit, quod hoc caſu ſuperior ſi per examen digniorem inuenerit appellantem, prouiſionē cauebit, & poteſt appellans præelectum prouocare ad nouum examen, etſi ipſe in eo magis idoneus repertus fuerit, reuocata prima electione ipſe Parochialem obtinebit, vt fuit per *Rotam* reſolutum in vna *Detruſen. Parochialis 18. Decembris 1581. coram D. Gipſio*, cuius teſtis mihi eſt *Aloyſ. Ricci. in dicta praxi deciſ. 426. in prima edit. & reſolution. 373. in ſecunda edit.* qui *numero ſecundo*, intelligit, & declarat, vt procedat quando electio, ſeu iudicium Epiſcopi eſſet irrationabile, quod ita per *Conſtitut. Pij V.* relatam ſupra in princip. huius *Allegat.* tenuit *Rota in vna Rauennaten. Parochialis 2. Decembris 1592. coram Illuſtriſſ. Aragonio*, de qua irrationabilitate & dolo Epiſcopi, liquido, & euidenter conſtare debet, cum d. Conſtit. conditionaliter loquatur, ibi, conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, *Gonzal. 3. gloſſ. 4. num. 139.* & tenuit *Rota in vna Pampiloneu. beneficij 17. Maij 1577. coram Illuſtriſſimo Blanchetto*, & iterum *in vna nullius Parochialis concurſus 4. Octobris 1600. coram Illuſtriſſ. Ludouiſio, nunc Sanctiſſ. D. N. Gregorio XV.* facta enim electione per Epiſcopum eſt interpretatio facienda ad fauorem Epiſcopi, quod omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit, ex citatis per *Gonzal. dict. gloſſ. quarta à numero 132.*

S V M M A R I V M.

1 *Profeſſio Fidei facienda eſt à prouiſis de beneficijs quibuſcunque curam animarum habentibus, in manibus Epiſcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod prouiſio de dignitatibus, & Canonicatibus in Eccleſijs Cathedralibus, tenentur etiam eam emittere in Capitulo.*

2 *Profeſſionis Fidei forma vbi referatur, oſtenditur.*

3 *Profeſſionem Fidei qui teneantur emittere.*

4 *Profeſſio Fidei facienda eſt à promouendis ad Epiſcopatum.*

5 *Canonici exempti coram Epiſcopo, & Capitulo Fidei profeſſionem intra duos menſes emittere tenentur.*

6 *Canonici Regulares Eccleſiarum Cathedralium intra duos menſes à die electionis deobligantur Fidei profeſſionem emittere.*

7 *Prælati Regulares intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ præfecturæ, tenentur Fidei profeſſionem facere.*

8 *Profeſſionem Fidei denuo deobligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij ſimilis eam iam emiſerunt.*

9 *Profeſſionem Fidei emittere tenetur, qui denuo conſequitur Parochialem dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimiſit.*

10 *Approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, eſt denuo examinandus ſi ad aliam admitti procuret.*

11 *Approbatus ſemel non eſt amplius examinandus in beneficijs ſimplicibus.*

12 *Commendatarij, quando ſunt veri beneficiati, tenentur emittere Fidei profeſſionem.*

13 *Coadiutores, etiam perpetui, & cum futura ſucceſſione, non tenentur niſi cum factus fuerit ſucceſſioni locus, Fidei profeſſionem emittere.*

14 *Coadiutor poſt mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei eſt aſſignanda vltima ſedes.*

15 *Profeſſionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Eccleſiarum.*

16 *Profeſſio Fidei coram Vicario generali, etiam Epiſcopo non impedito, fieri poteſt.*

17 *Profeſſionem Fidei poſſunt facere prouiſi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præſente Epiſcopo, ſeu eius Vicario, qui forte eſt Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere.*

18 *Profeſſio Fidei Sede Epiſcopali vacante non ſufficit fieri coram Capitulo, ſed coram eius Vicario.*

19 *Profeſſionem Fidei per procuratorem fieri non poſſe declarauit Sacra Congregatio & num. 21. quid attento iure ſit reſoluendum.*

20 *Profeſſio Fidei emiſſa creditur, quando collatio beneficij eſt decennalis.*

22 *Profeſſionem Fidei omittentes facere intra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis fructus ſuos non faciunt, nec illis ſuffragatur poſſeſſio.*

23 *Profeſſio Fidei poſt dictos duos menſes facta, ad fructus temporis præteriti poſt lapſum duorum menſium quærendos prouiſis non ſuffragatur.*

24 *Capitulum non poteſt habere pro præſentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſiderunt, & Fidei profeſſionem nondum emiſerunt.*

25 *Terminus duorum menſium datus ad faciendam Fidei profeſſionem, non currit prouiſo, qui non accipit poſſeſſionem quamuis per eum ſtet quominus illam accipiat.*

26 *Declaratur Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. ibi, nec illis poſſeſſio ſuffragatur.*

27 *Regula de annali tueri non poteſt ad fructus retinendos Fidei profeſſionem non emittentes, nec longiſſima poſſeſſio illis prodeſt quoad dictos fructus percipiendos.*

28 *Profeſſionem Fidei non emittentes intra duos menſes, ita fructus ſuos non faciunt, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere, etiam non interueniente aliqua ſententia.*

29 *Profeſſionem Fidei per ignorantiam, ſeu inaduertentiam intra duos menſes non facientes quamuis in foro exteriori non excuſentur, in foro tamen conſcientiæ non obligantur ad reſtitutionem.*

30 *Diſtributiones quotidianas ſuas faciunt prouiſi quamuis Fidei profeſſionem non emiſerint.*

31 *Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem ſunt impendendi, vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ.*

32 *Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem Ordinarius condonare non poteſt.*

EPIS-

EPISCOPVS QVOS BENEFICIARIOS ad Fidei profeſſionem in ſuis manibus faciendam cogere poſſit.

ALLEGATIO LXI.

1 PRouiſi de beneficijs quibuſcunque curam animarum habentibus in manibus Epiſcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario, ſeu Officiali, tenentur à die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes Orthodoxæ ſuæ Fidei publicam facere poſſeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permãſuros ſpondere, ac iurare. Prouiſi autem de Canonicatibus, & dignitatibus in Eccleſijs Cathedralibus, non ſolum coram Epiſcopo, ſeu eius officiali, ſed etiam in Capitulo idem facere tenentur, alioquin prędicti omnes fructus non faciunt ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur *ex decreto Concilij Tridentini ſeſſione 24. de reformat. capit. 12. ve. ſicut. Prouiſi etiam* de cuius intellectu & materia vide *Frat. Emman. in ſumm. tomo primo, capit. 19. numero ſeptimo, Petr. de Ledeſma in ſumm. parte 2. tract. 1. capit. 4. concluſ. 10. Flamin. de reſignation. lib. 8. quæſt. 9. à numero 121. & lib. 10. quæſt. 9. praxis Epiſcopal. par. 2. verbo Fidei profeſſio, altera praxis noua p. 2. cap. 5. num. 26. Sayr. in floribus deciſ. ſub titul. de Summa Trinitate deciſ. 1. cum ſeqq. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſi. par. 3. collect. 579. & in deciſionibus Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. par. 1. deciſ. 220. num. 2. Azori inſtitut. moral. par. 2. libro 7. cap. 2. Nicol. Garcia de benefic. p. 3. capit. 3. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi cap. 50. §. 16. Sanchez in præcepta decalogi lib. 2. c. 5. Quaranta in ſumm. bullarij verbo Fidei profeſſio.*

2 Formam autem dictæ profeſſionis faciendæ ordinauit *Pius Quartus*, quam referunt *praxis noua Epiſco. dict. cap. 5. num. 25. pagina 341. & Quaranta dicto verbo Fidei profeſſio, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. capit. 10. numero 23.* Et illam tenentur emittere quicunque de monaſterijs, conuentibus, domibus, & alijs quibuſcunque locis Regularium quorumcunque Ordinum, etiam Militarium, quocunque nomine, vel titulo prouiſi fuerint: item & promouendi ad Doctoratum, vel alium gradum, & profeſſores, vel lectores alicuius ſcientiæ, vel Artis liberalis in quibuſuis ſtudiorum generalium Vniuerſitatibus, aut gymnaſijs publicis, *iuxta conſtitut. 112. eiuſdem Pij Quarti incip. Iniunctum, dat. Idibus Nouembris milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto*, quam refert *Quaranta vbi proximè*, & dicunt *Galets. verbo profiteri 1. Nicol. Garcia d. c. 3. numero 4.*

3

4 Promouendi etiam ad Epiſcopatum profeſſionem de Fide facere tenentur, vt iubetur à *Gregorio Decimoquarto in Bulla incip. Onus Apoſtolicæ ſeruitutis*, & refert *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. primo, §. 3.* forma autẽ huius iuramenti traditur in Pontificali Romano *Clement. VIII.* iuſſu edito *fol. 79. & à Franciſco Leo. d. cap. 10. num. 15.*

5 Primo amplia, vt obligentur pariter Canonici exẽpti coram Epiſcopo, & Capitulo hanc Fidei profeſſionem facere intra duos menſes, ita *Nauar. conſ. 9. de iureiuran. in nouis, Petr. de Ledeſma d. cap. 4. poſt conclu. 10. difficult. 5. Sayr. ſub dicto tit. de Summa Trinit. deciſio. 1. Aloyſ. Ricci. d. collect. 579. ampl. 1. Vgolin. dict. §. 16. numero 2. Sanchez d. capit. 5. numero 2.* & cenſuiſſe Sacram Congregat. refert *Nicol. Garcia d. c. 3. num. 21.*

6 Secundo amplia, vt etiam obligentur Canonici Regulares Eccleſiarum Cathedralium, & computandi ſunt duo menſes à die electionis, vel à quo admittũtur ad participationem maſſæ capitularis, refert deciſum *Nicol. Garcia d. c. 3. num. 16.*

7 Tertio amplia in Prælatis Regularibus, qui eãdem Fidei profeſſionem intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ præfecturæ facere tenentur per extenſionem *Pij Quarti in ſua Bulla* ſupra relata *Emman. Sà, verbo Fides, in fine, Frat. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 110. numero ſeptimo, & quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 72. arti. 1. Nauarr. conſ. 2. de Summa Trinitate*, aliàs *conſ. 10. de iureiuran. in nouis, Sayr. ſub eodem titul. de Summa Trinita. deciſ. 2. Vgolin. d. §. 16. numer. 17. Sanch. d. cap. 5. num. 3. Flamin. d. q. 9. num. 2.*

8 Quarto amplia, vt etiam obligentur denuo emittere profeſſionem Fidei illi, cui in adeptione alterius beneficij ſimilis eam iam emiſerunt, tenent *Vgolin. d. §. 16. in princip. Azori dict. part. 2. libro ſeptimo, capit. 2. quæſt. 8. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 8. capit. 3. numero vigeſimo*, & ita declaraſſe Sacram Congregat. teſtatur *Nicol. Garcia d. cap. 3. numero 17. & 38.* quamuis *Azori d. quæſt. 8.* quem videtur ſequi *Sãchez dict. cap. 5. num. 6.* nihil reſoluens dicat quoſdam exiſtimare id locum habere in his, qui dimiſſa priori Eccleſia, poſteriorem obtinent in diuerſis diœceſibus, oppidis, vel locis: non tamen in his, qui ſecundum beneficium in eadem Eccleſia, in qua erat primum, accipiunt, quia, vt inquit *Vgolin. vbi proximè*, Conciliũ Tridẽtinum ſimpliciter iubet, vt profeſſionem faciat, & non diſtinguit an antea fecerit, ergo nec nos diſtinguere debemus iuxta reg. *l. de pretio, ff. de public. in rem actione*, cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris, litt. L. num. 28.*

9 Sic etiam tenebitur iterum prædictam Fidei profeſſionem emittere, qui denuo adipiſcitur parochialem, dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimiſit: quia ſicut profeſſio anteà facta in alia actione, ſeu prouiſione non iuuat ad ſequentem, vt dictum eſt, ita etiam profeſſio ſubſequuta in alia actione, ſeu prouiſione, non ſupplet defectum profeſſionis, aliàs commiſſum, quicquid velit *Sanch. dict. numero ſexto*, dicens, quod ſi dictam Fidei profeſſionem iam emiſerunt alio titulo, vt Doctoratus, quamuis immemores obligationis illius facultatis ratione beneficij antea adepti, ſatis erit, nec tenebuntur eam iterare; quia menti Tridentini ſatis factum eſt, quod quidem non eſt verum: nam profeſſus in vna religione, ſi ad alteram migret inibi rurſus profiteri compellitur, *Nauarr. conſil. 60. incip. An monachus, ſed titulo de regularibus, Sorb. in compendio Mendicant. verbo, Nouitius, verſic. ſed aduertendum*, & apertè probat *Conſtitut. Pij Quinti, incip. Poſtquam diuina bonitas, verſ. quodque omnes.*

10 Sic demum approbatus, & idoneus dijudicatus ad Parochiam, eſt denuo examinandus, ſi ad aliam admitti procuret *Campan. in diuerſ. iuris Canonici rub. 5. c. 3. num. 8.*

11 Regula enim quod ſemel approbatus non ſit amplius examinandus, de qua in *capit. accepimus, de ætate & qualit.* vendicat ſibi locum in beneficijs ſimplicibus, *Caputaqu. deciſ. 367. ſeu 5. præſentatus, p. 2. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 419. in 1. edit. & reſolutio. 356. in 2. edit.*

12 Quinto amplia in Commendatarijs aliquarum Eccleſiarum factis non ad earum, ſed ipſorum vtilitatẽ, cum facultate diſponẽdi de fructibus, ſicut veri beneficiati, cum enim ſic eorum commendæ cenſeãtur habere vim & effectum tituli, vt declarat *Nicol. Garcia de benefi. p. 4. à num. 20.* ideò tenentur huiuſmodi profeſſionem emittere, & ita eſt accipiendus *Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 9. num. 14.*

13 Limita primo in coadiutoribus Canonicorum, ſeu dignitatum, hi enim etiam perpetui, & cum futura ſucceſſione, non tenentur, niſi cum factus fuerit ſucceſſioni locus, hanc Fidei profeſſionem emittere, quia coadiutor durante coadiutoria non eſt in poſſeſſione canonicatus, ſed coadiutoriæ, vt ex *Cota, & Verall.* dicit *Nicol. Garcia de benefic. p. 4. c. 5. nu. 76.*

14 Et ideo poſt mortem coadiuti fit verus canonicus, & tunc ei eſt aſſignanda vltima ſedes, ita vt eum præcedant Canonici ingreſſi etiam durante eius coadiutoria, & poſt eius receptionem. *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 5. §. 9. n. 110. Nicol. Garcia dict. cap. 5. n. 74.*

15 Limita etiam in Canonicis & Dignitatibus Eccleſiarum collegiatarum, quia *Concil. d. loco*, ſolum agit de prouiſis de canonicatibus, & dignitatibus in Eccleſijs Cathedralibus, & de beneficijs Curatis, ita deciſum per *S. Congregat.* refert *Nicol. Garcia d. capit. 3. numero 13.* contra *praxim Epiſcop. p. 1. verbo beneficium §. 5. dicto quarto, & Vgolin. d. §. 16. num. 3.* dum tenet hic vltimo loco citatus, quod prouiſi de beneficijs ſimplicibus eandem profeſſionem facere debent, eſto animarum curam non habeant: nam & qui canonicatum adepti ſunt eam facere tenentur, qui nec animarum curam gerunt, ergo idem & hi ob eandem rationem, argument. *cap. cum dilecta, de confirmat. vtili, & ex Concilij Tridentini ſeſſ. 25. de reform. c. 2. verſicul. cæteri vero* quod generaliter de omnibus beneficijs loquitur: ſed locus ille *Concilij Tridentini*, id minimè probat, quia non loquitur de huiuſmodi profeſſione, ſed de facienda in prima ſynodo, vt ipſe *Vgolin. ait num. 6.* Nec verum eſt eſſe eandem rationem in Canonicis Eccleſiæ Cathedralis & alijs beneficiatis, imo eſt longè diuerſa ratio, propter excellentiam & præeminentiam dictorum canonicorum. Similiter etiam in aliũ errorem lapſus eſt idem *Vgolin. d. §. 16. numero 2.* dum ait quod etſi Canonici Eccleſiæ Collegiatæ non teneãtur profeſſionem facere Fidei in Capitulo, eam tamen facere debẽt coram Epiſcopo, vel eius officiali, quod re vera eſt ſine fundamento, & nullibi reperitur diſpoſitum.

16 In manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario, ſeu officiali, Fidei profeſſionem eſſe faciendam decreuit *S. Concilium Tridentinum d. cap. 12.* Cui decreto ſatisfieri poteſt faciendo profeſſionem coram Vicario, etiam Epiſcopo nõ impedito, nam illa verba ſolum ponuntur ad admonitionem, & denotandum conuenientiùs eſſe eam facere coram ipſo Epiſcopo ceſſante impedimento, ita *Nicol. Garcia d. p. 3. cap. 3. num. 23.* vbi refert ita eſſe accipienda verba alia eiuſdem *S. Concil. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. verſic. tranſacto*, ibi, ab Epiſcopo, ſiue eo impedito, ab eius Vicario generali.

17 Item prædicto decreto ſatisfaciunt prouiſi de dignitatibus, vel Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis, qui Fidei profeſſionem fecerint in Capitulo præſente Epiſcopo, ſeu eius Vicario, qui fortè eſt Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram Epiſcopo, vel eius Vicario emittere, quia verum eſt dicere iſtos feciſſe profeſſionem coram Epiſcopo, vel eius Vicario & in Capitulo, vt Concilium requirit, ita per *Sacram Congregat.* deciſum fuiſſe *in vna Seguntina* refert *Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 24.*

18 Sede Epiſcopali vacante huiuſmodi profeſſio non ſufficit fieri coram Capitulo, ſed coram eius Vicario, nam licèt Capitulum ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopi, & fungatur vice illius, vt ſæpè dixi, tamen cum iuriſdictio Epiſcopalis adminiſtretur per Vicarium, magis per eum repræſentatur Epiſcopus, quam per Capitulum, præcipuè cum Concilium omnino velit iuriſdictionem adminiſtrari per Vicarium, & non per ipſum Capitulum, ita *Nicol. Garcia dict. cap. 3. numero vigeſimo ſeptimo*, vbi *numero* 28. tenet prouiſum de beneficio curato debere facere profeſſionem coram Vicario Capituli Sede vacante, & non coram Capitulo.

19 Dubium in hac materia eſt non contemnendum an Beneficiarius, qui dictam profeſſionem emittere tenetur, eam per procuratorem facere queat, quando per ſe ipſum non poteſt? In quo negatiuam partem tuetur *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 166. numer. 22.* & pro ea Sacram Congregat. cenſuiſſe referunt *additio Nauarri conſ. 11. ſub titul. de iureiuran. Vgolin. d. §. 16. n. 1.* & tenuiſſe Rotam atteſtatur *Nicol. Garcia dict. part. 3. c. 3. numero 75.*

20 Verum ſi rigorem iuris ſpectemus contraria opinio recipienda eſt, videlicet, quod per procuratorem præfata profeſſio præſtari poſſit, cum regulariter quicunque poteſt aliquid facere per ſemetipſum, poteſt illud facere per procuratorem, niſi lex vel canon aliter conſtituat *l. 1. ff. de procurator. cap. qui per alium, & cap. poteſt quis. de regulis iuris in 6.* quare ita tenent *Nauar. d. conſil. 11. num. 2.* quod erat in antiq. *conſ. 4. numero 2. ſub titul. de Summ. Trinitat. Petr. de Ledeſma d. capit. 4. poſt. 10. concluſ. difficul. 6. Azori. d. cap. 2. quæſt. 6. praxis Epiſcop. p. 2. verbo Fidei profeſſio. Sanch. d. cap. 5. num. 7. Campan. d. c. 3. num. 19.*

21 An hæc Fidei profeſſio credatur emiſſa, ſi pars dicat illam feciſſe? quæſtio eſt præſentis inſtituti: in qua affirmatiuè eſt reſpondendum, dummodo collatio beneficij ſit decennalis per ea quæ reſoluunt *Flamin. de reſignat. lib. 5. q. 6. nu. 74. & in proprijs terminis Campan. d. c. 3. à nu. 24. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 681. in 1. edit. & reſolut. 580. in 2. edit.*

22 Prædicti omnes prouiſi, qui à die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos mẽſes dictam Fidei profeſſionem non emiſerint, fructus non faciunt ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur, hæc *Concil. Trident. dict. capit. 12.* Circa quæ aduertendum eſt, quod Fidei profeſſionem, qui intra dictos menſes, vt tenetur, non fecit, poſt illos quamprimum poteſt facere obligatur, quia iſte terminus duorum menſium non ponitur ad finiẽdam obligationem ſed ad differẽdam exequutionem *ex regul. capit. cum dilectus*, vbi *Abb. numero 12. de dolo & contum. & l. Celſus, ff. de receptis arbitr.* quare ita tenent, *Nauarr. conſ. 11. numero 1. ſub d. titul. de iureiuran. Flamin. d. quæſt. 9. à numero 12. Sayr. ſub d. titul. de ſumma Trinit. deciſ. 4. Nicol. Garcia d. p. 3. capit. 3. num. 29. & 30.*

23 Qui etiam reſoluunt quod profeſſio poſt prædictos duos menſes facta ad fructus temporis præteriti quærendos huiuſmodi prouiſis non prodeſt, quamuis ſic ad quærendos temporis futuri, quia regulariter ſemel

ipſo iure, perdita ipſo iure non quæruntur, capit. quam periculoſum 7. quæſt. 1. l. qui res §. aream, ff. de ſolution. quod quidem eſt intelligendum de decurſis poſt lapſum duorum menſium, non vero de decurſis in ipſis duobus menſibus, nam ſiue faciant profeſſionem poſteà, ſiue nunquam eam faciant, Concilium non priuat fructibus decurſis illis duobus menſibus, ſed in poſterum decurrendis, vt aduertit Nicol. Garcia dict. c. 3. num. 31. dummodo faceret primam reſidentiam, & emitteret Fidei profeſſionem, nam ſi abſens ſemper fuiſſet antequam primam faceret reſidentiam, etiam ex iuſta cauſa, cum nõ emiſerit profeſſionem, non poteſt haberi pro præſente, nec fructus & diſtributiones lucratur, etiã pro illis duobus menſibus, vt tenuit Rota in vna Oueten. mercedis, Lunæ 12. Decemb. 1605. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Rotæ Decano, quę eſt impreſſa poſt tract. de diſtribut. quotid. Alexandri Moneta.

24 Non poteſt enim Capitulum habere pro præſentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſiderunt, & Fidei profeſſionem nondum emiſerunt, vt cenſuit Sacra Congregat. teſte Garcia d. cap. 3. num. 51. in fin.

25 Et terminus ille duorum menſium datus ad faciendam profeſſionem, non currit prouiſo, qui non accepit poſſeſſionem, quamuis per eum ſtet quominus illã accipiat. Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 32.

26 Verba illa Concil. Trident. in dict. cap. 12. ibi, nec illis poſſeſſio ſuffragetur, excludunt prouiſos quoad fructuum perceptionem, non autem quoad titulum, & proprietatem, ita Nau. conſ. 7. & 8. ſub d. titul. de iureiur. Flamin. lib. 8. quæſt. 9. num. 122. Nicol. Garcia d. cap. 3. n. 33. Azori. d. cap. 2. q. 3. Sanch. d. c. 5. num. 8. 9. & 12. Vgolin. d. §. 16. n. 4. Sayr. deciſ. 6. ſub tit. de verb. ſignif. Cãpan. d. rub. 8. cap. 3. nu. 17. reſoluentes prædictos regu-
27 la de annali ſe tueri non poſſe ad fructus retinendos, nec lõgiſſimam poſſeſſionem illis prodeſſe, quoad dictos fructus percipiendos, quamdiù profeſſionem non emiſerint, vt cenſuit Sacra Congreg. in deciſione relata per Flamin. d. num. 122. & Nicol. Garcia d. cap. 3. nu. 34. & reſoluunt Frat. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 119. numero ſeptimo. Aloyſ. Ricci. in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapolit. deciſ. 320. numero vndecimo part. 1. & refert Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumm. Bullarij, verbo beneficiorum poſſeſſio, littera B, in fine, Sacram Congregat. Concilij cenſuiſſe ſcribendum eſſe ad Nuncium Hiſpaniarum, ei qui profeſſionem Fidei non emiſit, poſſeſſionem non ſuffragari quoad faciendos fructus ſuos tantum: quoad cæteros autem effectus commodo poſſeſſionis, & cæteris iuribus, ſi quæ habet, non priuari, ac aliàs declaraſſe omiſſionem profeſſionis Fidei non priuare Canonicum alijs poſſeſſionis effectibus, ſed ipſum, & vocem in Capitulo, & ius procedendi habere à die adeptæ poſſeſſionis, niſi aliud obſtet.

28 Intra dictos duos menſes Fidei profeſſionem non emittentes ita fructus ſuos non faciunt, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere, etiam non interueniente aliqua ſententia, quia Concil. ait, qui eam omittunt fructus non facere ſuos, ergo fructuum ius, & dominium acquirere iure non poſſunt, ita Azori d. capit. 2. quæſt. 1. in fine, Nicol. Garcia d. capit. 3. numero 35. Vgolin. d. §. 16. num. 4. quamuis probabilius eſſe non teneri reſtituere, donec condemnentur, ſeu ſequatur ſentẽtia declaratoria, tueantur Nauarr. conſ. 9. numer. 1. ſub titul. de Summ. Trinit. in prima edit. & conſ. 12. numero 1. ſub titul. de iureiur. in ſecunda edit. Frat. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 72. artic. 3. Sanchez d. cap. 5. nu. 10. dicentes decretum illud Concilij eſſe pœnale, ac proindè etiamſi pœnam ipſo iure irroget, nõ obligare in foro conſcientiæ.

29 Verum ſi per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam non fecerunt Fidei profeſſionem intra prædictos duos menſes, quamuis in foro exteriori non excuſentur, quia eſt ignorantia iuris clari, in foro tamẽ interiori, & quoad Deum excuſantur, itaut ad reſtitutionem fructuum in foro conſcientiæ non obligentur, quia huiuſmodi lex iuſtè ignorari, vel ſaltem memoria excidere poteſt, & vbi quis contra legem præcipientẽ, vel prohibentem aliquid fieri, ſine culpa facit, pœnam non meretur, quare ita reſoluunt Frat. Emmanu. dicto cap. 119. numero ſeptimo in ſecunda editione, & conſil. 4. numero tertio, & conſil. 7. numero ſecundo, & tertio, & conſil. 11. numero tertio, & conſil. 12. numero ſecundo, ſub titulo de iureiuran. in ſecunda edit. Azor. d. cap. 2. quæſt. 2. Flamin. dict. libro decimo, quæſt. 9. numero octauo cum ſequentibus, Lali. Zechi. de Republ. Eccleſiaſt. titul. de benefic. & penſion. capit. 9. numero tertio, verſic. requiritur etiam, Sanchez d. cap. 5. numero decimo tertio, Nicol. Garcia d. cap. 3. a numero 66. Aloyſ. Ricc. d. deciſio. 220. numero 8. p. 1. Vgolin. dicto §. 16. num. 5. Proſper. de Auguſtin. vbi proximè, verſi. inter alia, Sorb. in compend. Mẽdicant. verbo profeſſio Fidei, not. 2. Molina de iuſtit. tract. 4. diſput. 71. num. 8.

30 Diſtributiones tamen huiuſmodi prouiſi, quamuis profeſſionem non emiſerint, acquirunt, & faciũt ſuas, quoniam dantur ratione miniſterij, & operæ perſonalis, ita reſoluunt Azor. d. cap. 2. quæſt. 3. Stephan. Gratia. diſceptat. forenſ. cap. 166. numero 22. Alexand. Moneta de diſtribution. quotid. p. 1. q. 6. & 7. & Sacram Congreg. ſic cenſuiſſe referunt Vgolin. d. §. 16. numero 5. verſicu. ſecundo, Proſper. de Auguſtino vbi proximè Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. §. 6. proœm. num. 170. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collectan. 1451. verſic. infertur 6. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo profiteri 2. Nicol. Garcia dicto cap. 3. num. 60. Campan. dicto capit. 3. numero 18.

31 Ex dictis opportunè quæri poterit, cui ſint aſſignãdi, & applicandi fructus amiſſi ob non factam profeſſionem Fidei, cum id Concilium non determinet? Reſpondebitur eos eſſe impendendos, vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ, ſicut fructus eorum, qui non reſident, per Concil. ſeſſ. 23. de reform. capit. 1. verſic. ſi quis autem, ita Azor. d. cap. 2. quæſt. 3. Vgolin. d. §. 16. numero quarto in fine, Sanchez d. cap. 5. numer. 10. ad finem. & loquendo de Parochis firmant Fuſc. de viſitat. libro ſecundo, cap. 13. numero quarto, Zechi. de beneficijs, & penſionibus, capit. 13. numero quarto, verſic. quod ſi Parochiales, Flamin. d. libro decimo quæſt. 9. num. 123. & 124. Nicol. Garcia d. p. 5. cap. 3. numero 36. In dignitatibus vero habentibus fructus diſtinctos, & ſeparatos à menſa capitulari videtur, quod amiſſi ob non factam profeſſionem ſunt reſtituendi, & applicãdi fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aliàs alteri pio loco arbitrio Ordinarij per Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. c. 3. reſoluit idem Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 30. At in Canonicis, & dignitatibus habentibus fructus in menſa Capitulari, videtur amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem ad Capitulum ſpectare, ſicut fructus non reſidentium, aut excommunicatorum, idem Garcia d. c. 3. nu. 40. vbi a nu. 42.

Dicit,

32 Dicit, quod debens fructus non poteſt ſe componere cum Capitulo, ſoluta aliqua parte, & *a nu. 53.* refert *Sacram Cardinalium Congregationem* cenſuiſſe Ordinarium non poſſe condonare fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia ſimplicia plura obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferendum, vel ad ſummum duo, quando primum ad honeſtam non ſufficit ſuſtentationem.*

2 *Beneficia ſimplicia obtinens vnum, quod ſufficiat ad honeſtam ſuſtentationem, peccat mortaliter.*

3 *Beneficij ſecundi ſufficientis habita poſſeſſione vacat primũ ſufficiens per ſententiã, niſi ſit magna beneficiorum coarctatio, quia tunc vacabit ipſo iure.*

4 *Beneficium ſimplex inſufficiens habenti, quod reſidentiam non requirat, licet aliud curatum conferre.*

5 *Epiſcopus poteſt ſecundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeſte ſuſtentandum non ſufficit.*

6 *Beneficia duo ſimplicia, quando vnum ſufficit ad vitam clerici commode ſuſtentandam, ex indulgentia, & authoritate Epiſcopi nullus poteſt habere.*

7 *Beneficium poteſt Epiſcopus conferre habenti iam in pẽſionibus eccleſiaſticis ſufficientem ſuſtentationem.*

8 *Conſuetudo vt poſſint retineri duo, vel plura beneficia ſimplicia quorum ad victum ſit vnum ſufficiens, non eſt ſeruanda.*

9 *Conſuetudo Hiſpaniæ non tuta iudicatur in conſcientia, ſecundum quam Ordinarij conferunt vni plura ſimplicia, quamuis vnum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem.*

10 *Beneficia duo, tria, aut plura ſimplicia quando non ſufficiunt ad honeſtam ſuſtentationem, poteſt de ſtylo Curiæ aliud ſimplex illa obtinenti cõferri, donec commode Clericum alant.*

11 *Beneficium ad congruam ſuſtentationem ſufficiens, quod dicatur, oſtenditur.*

12 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia, ſub eodem tecto poſſit obtinere.*

13 *Beneficium vniforme ſub eodem tecto quando dicatur ad inducendam incompatibilitatem, remiſſiuè.*

14 *Beneficium ſitum in Capella, clauſtro, cæmeterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ cenſetur eſſe in eadem Eccleſia.*

15 *Diſpenſatus ad duo beneficia nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſsè fuerit dictum.*

16 *Beneficium primum ſimplex vacat ipſo iure, vbi ſecũdum ſimile adipiſcitur in eadem Eccleſia.*

17 *Beneficia duo ſimplicia ſub eodem tecto, ſi ſint difformia, poſſunt ex diſpenſatione Epiſcopi obtineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam clerici.*

18 *Papa ſolus diſpenſat ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, canonicatuum, & curatorum beneficiorum.*

19 *Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſt. diſpenſatione perdit Canonicatum.*

20 *Dignitas etiam ſine præbenda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu.*

21 *Dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine poſſunt obtineri, cum vtriuſque quotidianis diſtributionibus, & duplici voce in Capitulo.*

22 *Refertur Sacræ Rotæ Roman. deciſio in vna Oriolen. Canonicatus 11. Ianuarij 1619. coram R. P. D. Remboldo.*

23 *Dignitatem, & canonicatum obtinens, vel duo beneficia, aliàs inæqualia ex diſpenſatione, uel conſuetudine reſidere debet in digniore.*

24 *Statutum in quo diſponitur, quod quilibet ſedeat in propria ſede, aliàs perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem.*

25 *Vota duo debentur in Capitulo, quando dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine obtinetur.*

26 *Iura duo quando concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces.*

27 *Conſuetudo eſt ſtricti iuris, & non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.*

28 *Beneficij primi requirentis reſidentiam inducitur vacatio ipſo iure per adeptionem ſecundi pacificè poſſeſſi.*

29 *Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinens vtroque ipſo iure eſt priuatus, ita ut ex regula de triennali ſe defendere non poſſit.*

30 *Diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu decem, vel viginti annorum in dubio præſumitur.*

31 *Doctores referuntur, qui tractant materiam de incompatibilitate beneficiorum.*

EPISCOPVS AN POSSIT DIſpenſare, vt quis plura beneficia ſimplicia habere poſſit?

ALLEGATIO LXII.

1 PLura ſimplicia beneficia obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferẽdum eſt, quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, licitum eſt nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat eidem conferri, vt habetur in *Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 17.* per quod ita reſoluunt *Nauar. in manu. cap. 23. num. 123. & de Horis Canon. c. 22. nu. 52. & conſ. 14. in antiq. aliàs conſ. 11. in nouis, ſub tit. de præbendis, Salzed. ad Bernard. in pract. c. 48.* aliàs *49. litt. C. vero quamuis ſimplicia, Fr. Emmanu. in ſumm. tom. 1. c. 31. nu. 2. & 6. Veg. in ſumm. p. 1. c. 36. caſu 25. cum duobus ſequentibus, Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num. 115. cum ſeq. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 2. c. 12. poſt princ. & libr. 5. c. 19. verſ. conſuetudo quæ quis in eadem Eccleſia, & p. 2. lib. 3. cap. 7. quæſt. 4. & c. 8. q. 6. & cap. 9. q. 3. & cap. 10. quæſt. 4. & cap. 11. qu. 23. Petr. Ledeſma in ſumm. p. 2. tractat. 7. cap. 1. concluſ. 12. diffic. 5. praxis Epiſcop. p. 2. verbo incompatibilia, §. 2. Ludou. Beia reſponſ. caſuum conſcien. p. 4. caſu 26. Cardin. Tuſch. tom. 1. litt. B. conclu. 61. Valer. Regin. in praxi fori pœniten. tract. 3. num. 283. Fuſc. de Viſitat. lib. 7. cap. 7. num. 8. Nicol. Garc. de benefic. p. 11. cap. 5. n. 268. cum ſequentib. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 14. §. 2. Armẽdar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 7. de beneſ. incompatib. a num. 30.* Et loquitur *Concil.* etiam de Cardinalibus, *Flamin. d. lib. 5. qu. 6. num. 116. Vgolin. d.*
2 *§. 2. num. 1. in fine.* Cui ſi quis contrafacere intenderit mortiferè peccabit, & viuet in ſtatu damnationis, *gloſ. uerbo retinere, in fine, in cap. dudum, il ſecundo, de electio.* poſt *Nauar. Hoied. Bertach.* & alios tenet *Flamin. d. lib. 5. q. 6. nu. 118.*

Tunc

3 Tunc enim habita poſſeſſione ſecundi beneficij ſufficientis vacat primum ſufficiens, ita referunt deciſum *Nicol. Garcia dict. cap. 5. num. 283. in 2. declar. Armend. dict. loco num. 30.* non tamen ipſo iure *Flamin. de reſignat. lib. 3. quæſt. 1. num. 138. in fine*. Sed cogendus eſt per ſententiam alterum eorum relinquere *Nauar. conſ. 27. in antiqu.* aliàs 13. *in nouis, ſub titulo de præb.* data illi electione *cap. referente, cap. præterea, de præbend. Rot. deciſ. 474. par. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi aure. reſolu. 100. in fine*, niſi ſit magna beneficiorum coaceruatio, quia tunc ſit vacatio ipſo iure, *Flamin. lib. 3. quæſt. 1. n. 139.* vbi à *num. 142.*

4 Quæ dicatur magna beneficiorum multitudo, & quamuis *Conc.* dicat aliud ſimplex ſufficiens, quod reſidentiam non requirat, liceat conferre aliud curatum, &c. ſolum enim eſt vis in eo, quod vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat. *Hoied. p. 2. cap. 2. n. 1. in fin. Nicol. Garcia d. p. 11. c. 5. nu. 304.*

5 Dum igitur *Sac. Concil. Trid.* vbi vnum beneficium ad honeſtè ſuſtentandum eum, qui illud habet, permittit ei aliud ſimplex conferri, ad Epiſcopum id ſpectare clarè demonſtrat, quia quando canon permittit aliquid fieri, & perſonam non præſcribit, ad Epiſcopũ id pertinere oſtendit iuxta reſoluta ſupra *Allegat. 33. numer. 21.* Quare Epiſcopum habenti vnum ſimplex beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem poſſe aliud conferre declarauit *Sacra Congregat.* prout referunt *Vgolin. d. §. 2. numero 2. Lali Zecchi. de Republic. Eccleſiaſt. titul. de beneficiatis ad finem, Nicol. Garcia dict. cap. 5. numer. 310. in prima declar. Armend. dicto loc. nu. 32. & ſeq.*

6 Vnde indulgẽtia, & auctoritate Epiſcopi neminem poſſe habere duo beneficia ſimplicia, ſi vnum illorum ſufficiat ad vitam clerici commodè ſuſtentandam, nec plura vltra duo, etiamſi ambo eidem ad victum non ſufficiant, reſoluunt ſupra citati, & præcipuè *Azori. d. c. 9. q. 3.* & plures *per Nicol. Garcia d. c. 5. à nu. 371.*

7 Poterit tamen conferre beneficium alicui habenti iam in penſionibus Eccleſiaſt. ſufficientem ſuſtentationem, vt tenent *Azori. d. p. 2. lib. 8. c. 10. q. 8. & c. 12. q. 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. à nu. 14.* referunt deciſum *Nicol. Garcia d. c. 5. num. 310. verſ. quarto, Armend. d. loco nu. 37. in fine.*

8 Procedit ſupradicta reſolutio, quamuis communiter contrarium ſeruetur, vt retineantur duo, vel plura beneficia ſimplicia, etiam quod ad victum ſit vnum ſufficiens, vt reſoluunt *Hoied. de incompatib. benefic. p. 1. cap. 19. numer. 1. in fine, Flamin. d. lib. 5. quæſt. 6. nume. 119.* cum huiuſmodi communis obſeruantia non excuſet retinentem plura ſimplicia beneficia, quorum vnum eſt ſufficiens, à peccato mortali *Hoied. dict. cap. 19. num. 8. Bertach. verbo beneficiorum ſufficientia, Flamin. vbi proximè*, tum quia conſuetudo hæc eſt contraria iuri naturali rationi, & iuribus; tum quia conſuetudo non excuſat à pœnis æternis, & diuinis, licèt excuſare poſſit à temporalibus *D. Antoni. 2. p. 3. tit. c. 1. Tiraqu. de pœnis temp. c. 42. nu. 4. cum ſeq.*

9 Vnde non tutam iudico Hiſpaniæ conſuetudinem, vbi refert *Nicol. Garcia d. c. 5. num. 323.* vſu receptum, poſſe Ordinarios conferre vni plura beneficia etiam vltra duo, quamuis vnum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, & n. 331. teſtatur ſuo tempore in hac Curia per aliquos Hiſpanos fuiſſe factas aliquas impetrationes de huiuſmodi beneficijs ſimplicibus per Ordinarios prouiſis, quæ licèt fuiſſent ſignatæ, tamen ad inſtantiam Regis *Philippi II.* & eius Ambaſciatoris non fuerunt ad effectum productæ.

10 De ſtylo tamen Curiæ, vbi duo, aut quatuor beneficia ſimplicia non ſufficiunt, poteſt aliud ſimplex cõferri, donec omnia ſimul commodè clericum alant, ac ſuſtenteut, eo quod idem iuris eſſe videtur cum tria, quatuorve beneficia ſufficiunt, ac quando vnum non ſufficit, tum quia *Pius Quartus, Pius Quintus, Gregorius Decimus tertius*, & ſequentes Summi Pontif. conceſſerunt ſæpius vni beneficiato plura beneficia ſimplicia reſidentiam non requirentia, & hodie etiam per *S. D. N. Gregorium Decimumquintum* conceduntur *Hoied. p. 2. cap. 1. à numero tertio, Azeued. conſil. 2. num. 1. Cened. ad Decretal. collect. 150. numero 2. Flamin. d. libro 3. qu. 1. num. 141. Azori. d. p. 2. lib. 6. cap. 11. quæſt. 8. Perez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 7. num. 12. praxis epiſcop. p. 1. verbo beneficium, §. 7. col. 2.* & refert *Moſcon de maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1. parte 3. cap. 3. pag. 452. in fine*, quod hodie de conſuetudine non datur diſpenſatio ad plura beneficia ſimplicia, ſed Prælati inferiores videntur quod conferre poſſunt, & de facto conferunt nulla habita ratione, an ſint pinguia, vel tenuia, quæ ſecundũ ea, quæ habentur in *Concil. dicto cap. 17.* non ſatis laudabilia ſunt.

11 Nunc autem ad intelligentiam dicti decreti *Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 17.* videndum, quod dicatur beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, & quia hoc non eſt à iure definitum, & ſub certa regula comprehendi non poteſt, cum illud quod reſpectu vnius dicitur magnum, reſpectu alterius dicatur paruum, vera & recepta ſententia eſt hoc relinqui arbitrio iudicis paulo plus, vel minus æſtimandum per *reg. l. 1. ff. de iure deliber. & cap. de cauſis, §. illis etiam, de officio deleg.* conſideratis conſiderãdis, qualitate ſcilicet, perſonarum, locorum, & temporum, *Flamin. libro 5. q. 6. num. 131. & ſequen. praxis Epiſcopal. p. 1. verbo beneficium, §. 7. concluſ. 8. princip. Nauar. de orat. miſce. 62. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 25. num. 39. Reginald. d. tractatu 3. num. 285.* remiſſiuè *Nicol. Garcia d. cap. numero 320. Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumm. bullarij verbo beneficiorũ reſignationes, cauſa octaua*, vbi etiam reſoluit, quod in iudicanda beneficij ſufficiẽtia non debet haberi ratio bonorum patrimonialium ipſius beneficiarij, & vide quæ ego ipſe dico *Alleg. 19. à num. 8.*

12 Aduertendum etiam eſt Epiſcopum non poſſe diſpenſare, vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia ſub eodem tecto, ideſt, in eadem Eccleſia, poſſit obtinere *gloſ. vlt. in Clem. fin. de præbendis, Abb. in cap. litteras num. 3. & 6. de conceſſione præbendæ, Flamin. lib. 3. q. 1. num. 123. Azor. d. p. 2. lib. 3. cap. 50. qu. 6. & lib. 6. c. 11. q. 4. & c. 12. q. 6.* plures quos refert, & ſequitur *Nicol. Garcia dict. part. 11. capit. 5. numero 185.* quamuis *praxis Epiſcopal. p. 1. verbo beneficia, §. 7. concluſ. 6.*

13 Quem videtur ſequi *Perez de Lara de anniuerſar. & capellan. lib. 2. cap. 7. num. 13.* aſſerat, quod hodie per decretum *Concil. in d. cap. 17.* poteſt quis habere duo beneficia conformia ſub eodem tecto, modo ſint ſimplicia, & non requirentia perſonalem reſidentiam, & non ſufficientia.

14 Quando autem dicatur beneficium vniforme ſub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem tradunt *Nauar. conſ. 16. de præbendis in nouis, Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſ. 10. à n. 32. Nicol. Garcia d. c. 5. n. 259.*

vbi

vbi reſoluit, quod beneficium ſitum in capella, clauſtro, cœmeterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ cenſetur eſſe in eadem Eccleſia. Iura enim abhorrent, vt in eadem Eccleſia, & ſic ſub eodem tecto quis obtineat duo beneficia, *Flamin. dicta quæſtion prima numer.* 122. vbi *num.* 125. reſoluit, quod diſpenſatus ad duo beneficia, nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſsè fuerit dictum, quamuis in diſpenſatione adſit clauſula mo-
16 tu proprio. Et vbi primum clericus in eadem Eccleſia ſecundum beneficium ſimile adipiſcitur, vacat primũ ipſo iure *c. litteras, de conceſſ. præbend. Nauar. conſ.* 27. *in antiq. alias* 13. *in nouis, ſub titul. de præbend. Staphil. de gratijs expec. §. tertia forma, numero* 7. *Azori d. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 16. *quæſt.* 10.

17 Verum ſi huiuſmodi duo beneficia ſimplicia ſint difformia, etiam quod ſint ſub eodem tecto, poſſunt ex diſpenſatione Ordinarij retineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam clerici, *gloſſ. in capi.* 1. *de conſuet. in* 6. *Nauarr. conſ.* 18. *numero* 1. *de præbend. Azori. dict. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 50. *quæſt.* 6. *& libr.* 6. *cap.* 11. *quæſt.* 2. *&* 4. *& cap.* 12. *quæſt.* 6. *& cap.* 13. *quæſtion.* 6. & dicit deciſum *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 8. *numer.* 55. quæ diſpenſandi facultas iure communi Epiſcopis competens per *Concilium* ſublata non fuit: Nec obeſt *cap.* 4. *ſeſſ.* 7. *de reformat.* quia ibi Concilium ſolum inducit vacationem beneficiorum quomodolibet incompatibilium, quæ contra formam Sacrorum Canonum, quis recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit: vndè non prohibet retētionem beneficiorum, alias incompatibilium à caſu iure permiſſo, & ſic vbi Epiſcopus poſſet de iure diſpenſare, &c. Quare cenſuit S. *Congreg.* Epiſcopum ex cauſa poſſe diſpenſare, vt quis obtinere poſſit duo beneficia difformia ſub eodem tecto, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiēs ad ſuſtentationem prouiſi referunt *Nicol. Garcia d. c.* 5. *num.* 377. *Armendar. d. loco nu.* 8.

18 Super pluralitate dignitatuum, perſonatuum, canonicatuum, ac Curatorum beneficiorum nunquam diſpenſat Epiſcopus, ſed ſolus Papa, *gloſ. verbo per ſedem, in capit. de multa, de præbend. & verbo abſque diſpenſatione, in capit.* 1. *de conſuet. libro* 6. *& verbo ſui beneficij, in capit. Ordinarij, de officio Ordin. eodem libro & verbo, Apoſtolicæ Sedis in capit. non poteſt, de præbend. eodem li.* plures refert Doctores *Nicol. Garcia dicto cap. quinta, numero* 337.

19 Vnde Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſtolica diſpenſatione perdit Canonicatum, vt cenſuit *Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garcia d. cap. quinta numero* 244. *Armendar. d. loco num.* 24. & tenuit *Rota Roman.* apud *Seraph. deciſ.* 1298. Et dignitas etiam ſine præ-
20 benda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu, vt tenuit *Rota in vna Lucana beneficij.* 4. *Nouēbris* 1579. *coram Illuſtriſſ. Cardinale Seraphino,* quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 420. vbi etiam quod diſpenſatio de retinendo Archipresbyteratu cũ Canonicatu, non facta mentione de præbenda illius, dicitur ſubreptitia, ſi præbendæ ſint incompatibiles.

21 Ex priuilegio tamen, vel conſuetudine in vna Eccleſia quis duplici officio fungi poteſt, vt ſit Theſaurarius, & Canonicus, & propterea duplices lucrari diſtributiones, quia obtinet eas diuerſo iure, cum inter dignitates ſuppleat numerum dignitatum, & inter Canonicos ſuppleat numerum Canonicorum, nec egeat ſubſtituto, ita declarauit *Sacra Congregatio,* prout referũt *Nicol. Garcia dicto capit. quinto numer.* 245. *Armendariz dicto loco numero vigeſimo quinto.* Nec huiuſmodi conſuetudini derogatum fuiſſe per *Concil. Trident. ſeſſ. vigeſima quarta de reformat. cap. decimo ſeptimo* decidit *ead. Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garcia d. capit. quinta, numero* 246. *cum ſeq. Armendariz dicto loco numero vigeſimo ſexto.* Vnde *Sacra Rota Romana in dicta Lucana benef. coram Illuſtriſſimo Cardinale Seraphino* tenuit poſſe Archipresbyterum habere vocem, non ſolum ratione præbendæ, ſed etiam ratione dignitatis quando ſimul retineri poſſunt, vel ab erectione, vel de conſuetudine, vel ratione præſcriptionis, aut Apoſtolica auctoritate; nouiſſimè hoc tenuit eadem Rota Romana in ſequenti deciſione.

R. P. D. REMBOLDO DECIſio in cauſa Oriolen. Canonicatus.

Veneris 11. Ianuarij 1619.

22 PRopoſito dubio, quæ ſedes. & quot vota debeãtur D. Thomę obtinenti auctoritate Apoſtolica dignitatem Archidiaconatus, & Canonicatum in eadem eccleſia, Domini altera parte ſæpius citata non comparente, in omnibus ad eiuſdem D. Thomæ fauorem reſponderunt, videlicet, *ipſi deberi ſedem Archidiaconi, & duo vota.*

23 Nam quoad ſedem, certi iuris videbatur, quod obtinens dignitatem, & Canonicatum, vel duo beneficia alias inæqualia, ex diſpenſatione, vel conſuetudine, reſidere debet in digniori. *iuxta not. per Abb. in capit. extirpanda, §. qui vero, num. quint. de præbend. in cap. non poteſt, §. illud, num.* 11. & ibi *Franch. num.* 5. *eodem tit. in* 6. & fuit dictum *in Seguntina præcedentiæ* 17. *Martij* 1613. *coram R. P. D. meo Vbaldo.*

24 Neque huic iuris diſpoſitioni refragari viſum eſt ſtatutum, in quo diſponi dicitur, quod quilibet ſedeat in propria ſede, alias perdat horam. Quia præterquam quod D. Thomas ſatisfacit ſtatuto reſidendo in ſede Archidiaconi, cum illa ſit propria ipſius ſedes, vt ex ſupradictis apparet, dictum etiam ſtatutum intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem tantummodo, non vero de obtinentibus ex diſpenſatione, ſeu conſuetudine duo beneficia, & per conſequens duas ſedes, quia cum iſti naturaliter, in vtraque ſede reſidere non poſſit virtualiter, & ciuiliter reſidendo in alterutra, ſatisfaciunt vtrique, ad tradita per *Felin. in c. at ſi clerici, §. de adulterijs, num.* 16. *verſic. fallit ſecundo, de iudic.*

25 Quo vero ad vota, pariter dubitatum non fuit, quin vnum dicto D. Thomæ, vti Canonico debeatur, alterũ vero vti Archidiacono, iuxta receptiſſimam Doctorũ ſententiam in *c. cum olim. de re iudic.* vbi omnes & præcipuè *Abb. nu.* 2. *Felin. nu.* 1.

26 Tradunt, quod ſi duo iura concurrũt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces, quia cenſetur iure diuerſorum, & quod hæc ſit communis, & veriſſima opinio teſtatur poſt alios *Couar. variar. reſolut. c.* 13. *n.* 6. *poſt med. lib.* 3. & dixit Rota in *Senen. Archipresbyteratus* 23. *Iunij* 1606. *coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto.* Hæc illa deciſione.

27 Poſtea in alia deciſione ſuper hac cauſa, & coram eodem

eodem Lunæ vndecima Martij 1619. Domini ſteterunt in deciſis non obſtante articulata conſuetudine cõtraria in alijs Eccleſijs partium Hiſpaniarũ, quia conſuetudo cũ ſit ſtricti iuris, Bal. in authent. ſi quas ruinas in 1. col. C. de ſacroſan. Eccleſ. Caſtren. conſ. 340. ad ſi verſicul. ſupereſt Nat. conſ. 554. nu. 26. Non extenditur de loco ad locum, quemadmodum nec de perſona ad perſonã, lib. 3. §. ſequitur hoc interdicto, & ibi Bart. ff. de itin. actuq. priuatio. Dec. conſil. 483. num. 22. Natt. conſ. 555. ſub nu. 5. Menoch. conſ. 163. num. 10. & remed. 5. retin. nu. 563. Maſcard. de probat. concluſ. 423. num. 12. & 13. Seraph. deciſ. 1159. num. 6. Nam vbi ius eſt certum illud attenditur, & in defectum dicti iuris, particularis conſuetudo, & hac demum etiam deficiente, conſuetudo aliorum locorum, vt poſt alios tradit Innocen. in capit. fin. ſub num. octau. verſ. item, & num. 9. de officio Archidiac. Mohed. deciſ. 3. num. 2. de decim. Aduertendum in hac re duxi ſacram Congregat. cenſuiſſe obtinentem canonicatum, cui poſt Concilium munus ſit iniũctum Pœnitentiarij, non poſſe in eadem Eccleſia vna cum dicto Canonicatu obtinere dignitatem in vim conſuetudinis Eccleſiæ permittentis Canonicum poſſe retinere Canonicatum cum dignitate, referunt Salaz. de Mendoza Pœnitentiarius Eccleſiæ Toletanæ §. 3. cap. fin. Nicol. Garc. in addit. ad ſuum tract. de benefic. p. 11. cap. 5. nu. 249.

28 Per decretum Concilij Tridentini dicta ſeſſ. 7. capit. 4. iuxta diſpoſitionem cap. de multa, in beneficijs requirentibus reſidentiam, aut aliàs quocunque modo incompatibilibus, etiamſi Canonicatus ſint, inducitur vacatio primi ipſo iure per adeptionem ſecundi pacificè poſſeſſi, referunt deciſum Nicol. Garcia dict. capit. quinta numer. 84. in 6. Armendar. dicto loco num. decimo ſeptimo. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 393. in prima editione, & reſolut. 332. nu. 12. in 2. editione.

29 Et Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinens, vtroque ipſo iure eſt priuatus, Garci. d. cap. 5. num. 381. in tertia declarat. Armendar. dicto loco num. quadrageſimo tertio, in tantum quod poſſeſſor vtriuſque Canonicatus ex reg. de triennali poſſeſſionem tueri, & defendere non poſſit ex eodem Nicol. Garcia dicto num. 381. in 4. declarat. Armendar. dicto loco num. 44. quia præſumpta diſpenſatio, in qua fundatur dicta regula de triennali nõ habet locum contra decreta Concilij ſeſſ. 7. cap. 4. & d. ſeſſ. 24. cap. 17. & ſeſſ. 25. de reformat. cap. 15. Nicol. Garcia dicto cap. 5. num. 379. Armendar. dicto loco numer. 40. Campan. in diuerſorio iuris Canonici lib. 11. cap. 13. nu. 111. & 112.

30 Ex curſu tamen decem, vel viginti annorum præſumi in dubio diſpenſationem ad plura beneficia, tenent Flamin. libr. tertio quæſt. 6. numero 74. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 701. in prima editione, & reſolut. 593. in ſecunda edit. vbi refert ita in ſacra Rota deciſum fuiſſe.

31 Cætera circa materiam incompatibilitatis beneficiorum tractant Dionyſ. Chartuſ. & Hoieda in ſuis peculiaribus tract. de incompatibil. benefi. Rebuff. in praxi benef. par. 1. tit. de diſpenſat. ad plura beneficia, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 2. c. 3. num. 10. cum ſeqq. Flamin. de reſign. lib. 3. quæſt. 1. num. 121. cum ſeqq. Azori. inſtitution. moral. p. 2. lib. 6. cap. 13. cum ſeqq. Proſper de Auguſtin. in addit. ad Quarant. in ſumm. Bullarij, verbo beneficiorum reſignatio, cauſa 9. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 3. collect. 474. Nicol. Garcia de benefic. p. 11. cap. 5. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 73. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. cap. 19. à num. 275. Armendariz in addit. ad recopilationem legum Nauarræ lib. 4. titulo ſeptimo lib. 2. de beneficijs incompatib. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 150.

S V M M A R I V M.

1 Illiterato penitus facta beneficij collatio eſt inualida & irrita.
2 Illiterati ſunt incapaces beneficiorum.
3 Illiterato, ſed non penitus facta beneficij collatio non eſt ipſo iure irrita, tenetur enim ſub peccato mortali ediſcere, vel illud remittere, aut renuntiare.
4 Conciliatur Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reform. c. 3. & ſeſſio. 22. de reform. c. 4. in fine.
5 Illiterati, qui aliàs honeſta vita ſunt quoad obtenta beneficia ob cauſam tolerari poſſunt.
6 Illiteratis poſſunt Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati coadiutores dare, & aſſignare eis partem fructuum pro ſufficienti victu.
7 Coadiutores illiteratis dare non poteſt vicarius ex generali commiſſione.
8 Parochus, cui datus eſt coadiutor propter ſufficientiam, non poteſt abeſſe à reſidentia.
9 Coadiutor datus illiteratis ſicut Rector tenetur ad reſidentiam.
10 Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij ſeſſ. 21. de reform. cap. 6. non eſt attentatio, etiamſi ſit executa poſt appellationem interpoſitam à ſententia eius qui iudicialiter proceſſit.
11 Coadiutoria temporalis dari poteſt ab Epiſcopo cum beneficij Rector ſenio, vel morbo officium ſuum exercere non poteſt.
12 Declaratur tex. in c. tua nos, de clerico ægrotante.
13 Redditnum beneficij generalis adminiſtratio quando competat coadiutori, oſtenditur.
14 Coadiutori auctoritate Epiſcopali certa redditnum portio aſſignanda eſt.
15 Redditus Eccleſiæ quando coadiutori, & ægrotanti beneficiario non ſufficiunt, quid faciendum ſit, oſtenditur.

EPISCOPVS QVANDO ILLIteratis coadiutores deputare poſſit?

ALLEGATIO LXIII.

1 COllatio beneficij facta penitus illiterato, eſt inualida & irrita per tex. & gloſ. in cap. 1. diſt. 36. & in cap. præcepimus diſtinct. 34. reſoluunt Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. numer. 215. aliàs 260. Flamin. de reſignatio. lib. 4. cap. 11. numer. 19. & lib. 5. quæſt. 3. nume. 76. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. in prælud. nume. 71. Azori. inſtitut. moral. part. 2. libr. 6. cap. 6. quæſt. 3. cum ſequentibus, & cap. 26. quæſt. 11. Leſſi. lib. 2. de iuſtit. cap. 34. num. 129. Nau. de orat. miſcel. 40. nu. 8. & miſcel. 33. nu. 7. multos refert, & ſequitur Nic. Garc. de benefic. p. 7. c. 7. n. 12. & illi ſubſcribit Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. c. 14. nu. 5.

2 Illiterati enim ſunt incapaces beneficiorum c. illiteratus diſt. 36. cap. pœnitentes, diſt. 55. Hoieda de incompatib. benefic. p. 1. cap. 24. nu. 28. Flamin. d. q. 3. n. 25. Carol. de Graſſis d. prælud. nu. 72.

3 Id tamen non debet intelligi in illis, qui non ſunt penitus illiterati, ſed beneficium acquirunt, requiſita ad illud ſcientia carentes, quia tunc prouiſio illis facta non eſt ipſo iure irrita, ſed venit irritanda ex *Conc. Tridon ſeſſ. 7. de reform. c. 3.* ibi, omninò irritetur, poterāt enim inter ea addiſcere, & neceſſariam acquirere ſciētiam, quod ſi non facerent quamprimum commodè potuerint, peccarent, teſte *Nauar. in c. ſi quando, excep. 18. ſub nu. 4. de reſcriptis*, illudque dimittere tenerentur, & fructus interea perceptos reſtituere, prout ex *Quintanad. Azori. & Arag.* reſoluit *Campan. d. c. 14. n. 5.* Et hoc caſu cogi poterunt illud renunciare, & relaxare, *Flamm. lib. 3. q. 18. num. 20. & 21. Groß. d. præluđ. num. ſeptuageſimo.*

4 Sed obſtat *text. in c. 4. ſeſſ. 22. de reformat. in fine*, qui irritam pronunciat omnem prouiſionem illi factam, qui ætatem, & cæteras habilitates integre non habuerit, ex quo ponderato verbo illo; integrè, colligitur prouiſionem eſſe nullam factam, tam penitus illiterato, quam carenti integra ad collatum beneficium ſciētia, quod ex diametro videtur contrariari diſpoſitioni eiuſdem *Concilij in d. c. 3.* quatenus præcipit, vt beneficia perſonis dignis, & habilibus conferantur, & in fine in hæc verba prorumpit. Aliter autem facta collatio, & prouiſio omnino irritetur; quibus iuribus nullam meliorem dari poſſumus reſponſionem, niſi conciliando dicamus, in his quæ certam habent diſpoſitionem iuris nullius cognitioni remiſſam procedere *text. in dicto cap. 4.* aſſerentem collationem planè illiterato factam irritam eſſe, quaſi in eo, qui eſt penitus ignarus, nullū cadat arbitrium: in alijs vero, quæ certam habent ſuperioris relaxatam cognitionem ſubſiſtere alterum in *d. c. 3.* quaſi tunc arbitrio ſuperioris relaxata facultas cognoſcendi, & determinandi neceſſariam ſcientiam in prouiſo, interim dum hoc non fit, irrita prouiſio non debet cenſeri.

5 Illiterati, qui aliàs honeſtæ vitæ ſunt, ob cauſam quoad obtenta tolerari poſſunt, ſcilicet, ſi ex lōgo vſu, & rerum experientia ſciant rectè exercere omnia ad ſuum officium ſpectantia, vel ſi charitatis perfectio ſcientię defectum ſuppleat, vt probat *Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 5. c. 5. nu. 3.*

6 His etenim dare debent Epiſcopi, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati coadiutores, vel Vicarios pro tempore, & aſſignare eis partem fructuum pro ſufficienti victu, vel aliter prouidere, vt diſponit *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 6.* & tenent *Franciſc. Leo in praxi fori eccleſiaſtici p. 2. c. 2. nu. 71. Valeri. Reginal. in praxi fori pęnit. lib. 30. tract. 3. nu. 172.* Gonzalez, *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 9. nu. 29. Nicol. Garcia de benefic. p. 4. c. 5. a num. 7. Aloyſ. Ricci. in praxi fori pęnitent. deciſ. 574. in prima editione, & reſolut. 494. in ſecunda editione, praxis epiſcopalis par. 1. verbo parochia, §. 7.* vbi propter identitatis rationem aſſerit procedere in parochijs exemptis.

7 Coadiutorem hunc dari nō poſſe niſi ab Epiſcopo, nec illius dationem cenſeri comprehenſam in generali commiſſione Vicariatus tenent *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæſt. 112. a numer. 2. Aloyſ. Ric. dict. reſolut. 494. num. 10. Narbona de appellatione a Vicario ad Epiſcopum part. 1. num. 210.*

8 Parochus, cui datus eſt coadiutor propter inſufficientiam non poteſt abeſſe à reſidētia, prout deciſum referunt *Gonzal. d. §. 9. num. 30. Garci. d. cap. 5. num. 8. Quaranta in ſumm. bullarij verbo reſidentia, verſic. præter Summiſtas, praxis nou. Epiſcop. p. 2. c. 3. nu. 27. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. capite decimo quinto, §. 3. ad finem, & c. 54. num. 3.*

9 Nec etiam præfatus coadiutor, qui, quemadmodū eius Rector, tenentur ad reſidentiam, prout deciſum referunt Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo reſidentia 1. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 494. nu. 14.*

10 Et ex dicto decreto *Rota in vna Dertuſen. Archipreſbyteratus 16. Nouembr. 1594. coram Penna* tenuit deputationem coadiutoris factam ab Ordinario vigore illius decreti in *d. c. 6.* non eſſe attentatam, etiamſi ſit executa poſt appellationem interpoſitam à ſententia eius, qui iudicialiter proceſſit, &c. tollitur enim appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, ſed non deuolutiuum, vt *Sacra Congregatio* declarauit, eaque appellatio poterit interponi ad Metropolitanum, non obſtante quod procedat tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, niſi quando procederet contra exemptum vt delegatus, quia tunc eſſet ad Sedem Apoſtolicam interponenda, ita *Nicol. Garcia d. c. 5. a nu. 9.*

11 Poteſt etiam ab Epiſcopo dari coadiutoria temporalis, & reuocabilis, cum Eccleſiæ, ſeu beneficii Rector qui ſenio, vel morbo non perpetuo, nec incurabili factus eſt inutilis, & impeditus miniſtrare, ſuum officiū exercere non poteſt, tunc enim adhibetur coadiutor, qui pro eo miniſtret, & officium exerceat, *c. de Rectoribus, c. ex parte, & c. fin. de clerico ægrot. c. 1. eodem titul. in 6. c. 1. de ſupplend. neglig. prælat. eodem lib. Concil. Tridēt. ſeſſ. 15. de reform. c. 2. verſ. quod ſi docent,* Gonzalez, *d. §. 9. nu. 31. Nicol. Garc. d. c. 5. nu. 5.*

12 Nec obſtat *text. in cap. tua nos, de clerico ægrot.* ibi, ab adminiſtrationis officio debet remoueri, quia intelligendus quoad exercitium ſolum, vt tenet ex alijs *Nicol. Garci. d. c. 5. nu. 6.* agit enim text. ille de leproſo, qui ratione ſcandali, & horroris ab adminiſtratione quoad exercitium remoueri poteſt, *Flamm. de reſignat. lib. 5. q. 6. num. 17.*

13 Et aduerte, quod quando beneficiarii morbus talis eſt, vt ipſe nec temporalia, nec ſpiritualia adminiſtrare poſſit, tunc ad coadiutorem pertinet generalis adminiſtratio, qui portione commoda beneficiario data, & ſibi etiam reſeruata alia congruenti, reliquos beneficij fructus in pios vſus impendet, & de hoc caſu loquitur text. *in d. c. tua nos.* Quando vero morbus talis eſt, vt ſolum impediat ſpiritualium adminiſtrationem, tunc ad beneficiarium pertinet generalis redditüum adminiſtratio, qui ſibi neceſſaria redditũ portione retenta, iuſtam ac debitam dabit adiutori, & in hoc ſenſu procedit dictum *c. de Rectoribus*, & deſumitur hæc concordia *ex P. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 2. q. 10.*

14 Auctoritate Epiſcopali certa reddituum portio coadiutori aſſignanda eſt, vt probat *Azori. d. p. 2. lib. 8. c. 6. qu. 1.* & ex ipſius Eccleſiæ facultatibus detrahenda ex eodem *Azori dict. p. 2. lib. 3. c. 2. q. 9. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 494. nu. 11.*

15 Quando autem redditus Eccleſiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario non ſufficiant, alimenta potius danda ſunt coadiutori quam beneficiario infirmo, prout tenet *Azori. dicta q. 9.* Sed melius dicendum puto parocho infirmo imprimis eſſe prouidendum, deindè in ſubſidium teneri parochianos ad alimenta coadiutoris, cum *Aloyſ. Ricc. d. nu. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Reparationi Eccleſiarum exiſtentibus fructibus quarta pars eſt aſſignanda.*

2 *Ædificans eccleſiam dotem ſufficientem ei aſſignare tenetur, alioquin Epiſcopus permittens ædificari ſine dote ad dotandum de proprio obligaretur.*

3 *Dos in Eccleſiæ ædificatione quanta requiratur.*

4 *Reparatio Eccleſiæ vbi quarta pars, portio, aut ſumptus deputatus non eſt, facienda eſt à Rectore & alijs, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redituum.*

5 *Reparatio Eccleſiæ Cathedralis pertinet ad Epiſcopum, niſi egeat magna reparatione, & fructus ſint tenues, quia tunc ſupplet Capitulum, detractis prius ſibi neceſſarijs.*

6 *Parochiani ad fabricam Eccleſiæ reparãdam compelli poſſunt, ſi ad hoc non ſuperſint ipſius redditus, deducto neceſſario beneficiatorum alimento.*

7 *Nobiles, & alij exempti ad Eccleſiam reparandam tenentur, vbi beneficiatorum redditus non ſuperſunt.*

8 *Epiſcopi Parochianos ad Eccleſiam reparandam, in caſib. quibus tenentur, cogere poſſunt.*

9 *Vicarius generalis cum ſpeciali mandato poteſt parochianos cogere ad Eccleſiam reparandam.*

10 *Forenſis alio in loco domiciliũ habens poteſt collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo eccleſia conſtruitur.*

11 *Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Eccleſiæ noniter conſtructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Eccleſia ſufficiebat.*

12 *Parochianus non tenetur ad refectionem Eccleſiæ, ſi per eam forma antiqua mutaretur.*

13 *Eccleſiam, quæ minatur ruinam, ſi populus reſtaurare nolit, ea debet penitus dirui.*

14 *Lapides altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum poteſt Epiſcopus vendere, non tamen in ſordidos vſus conuertere.*

15 *Cathedralem Eccleſiam non poteſt Epiſcopus ſine Apoſtolica auctoritate in alium locum transferre.*

16 *Patronus ſi non dedit ſufficientem dotem pro Eccleſia ſui iurispatronatus, ipſe ad hoc tenetur, quamuis ſine dote Epiſcopi auctoritate fuerit ædificata.*

17 *Epiſcopus ſine licentia Papæ non poteſt de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſię fabricę alterius aſſignare.*

18 *Penſionem habens ſuper beneficio Eccleſiaſtico & fructibus eius impoſitam pro rata ad eius Eccleſiæ reparationem tenetur.*

19 *Eccleſiæ vetuſtate collapſæ quando reparari nequeunt ſunt in totum deſtruendæ.*

ÆPISCOPI AD REPARAtionem Eccleſiarum an teneantur, & quas perſonas cogere poſſint?

ALLEGATIO LXIV.

1 AD reparationem Eccleſiarum exiſtentibus fructibus quarta pars eſt aſſignanda *cap. vobis 12. q. 2. not. in cap. decernimus 10. q. 1. Fuſc. de viſitat. lib. 1. ca. 10. num. 16.*

2 Ædificans enim Eccleſiam dotem ſufficientem aſſignare ipſi tenetur, alioquin Epiſcopus permittens ædificari ſine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, *c. cum ſicut, iuncta gloſ. de conſecratione Eccleſiæ authent. de eccleſ. tit. §. Si quis autem, collat. 9. praxis noua Epiſcop. p. 1. c. 5. nu. 2.*

3 Et debet eſſe tanta quanta requiritur, vt ex ea viuere commodè poſſit vnus presbyter cum clerico miniſtro, habita ratione obuentionum ſpiritualium in *authent. vt nullus fabricet Oratorij domos, §. ſancimus*, vbi habetur requiri dotem, quæ ſufficiat ad luminaria, & ad domus cuſtodum alimenta, & ad ſacrum miniſterium, refert, aliaque adducit *Azori. inſtitut. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. q. 7.*

4 Quando vero Eccleſia ad eius reparationem prędictam quartam partem, aut aliam portionem deputatam ad ſumptus non habet, Rector, & alij, qui in ea beneficia habent, conferre, & contribuere debent pro rata reddituum, vt probat *tex. in capit. 1. de Eccleſiis ædifican. capit. fin. de ijs, quæ fiunt a maiori parte Capituli*, & reſoluunt *Surdus conſil. 62. a num. 1. Flamin. de reſignat. lib. 3. qu. 15. num. 1. Rip. reſp. 22. numer. 3. Aloyſ. Ricci. in aurea praxi, reſolutio. 476. num. 4. Azori. inſtitut. moralium par. 2. lib. 9. capit. 3. quęſt. 10. Valaſc. tomo ſecundo, conſult. 179. numer. 12.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collectan. 153. num. 1. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 81. concluſ. 3.* vbi reſoluit teneri Rectorem ad reparationem ſi beneficij bona ſuſtentandæ vitæ ſuperſint, quamuis ad tuendã conditionem, ſeu ſtatum non ſufficiant, cum beneficiorum fructus non ad creſcendos, aut augendos, ſeu fouendos mundanos titulos, ſed ad pauperes alendos, & diuinum cultum inſtituendum ſint conceſſi, & *concl. 5.* tenet, quod vbi eſt conſuetudine impetratum; vt plebs, & populus, quem curat Sacerdos, ſuis opibus Eccleſiæ prouideat, ea conſuetudo retinenda eſt, *Fuſc. d. c. 10. num. 5.*

5 Vbi dicit, quod ſpectat ad Epiſcopum Eccleſię Cathedralis reparatio: & ſi magna egeat reparatione, & fructus ſint tenues, quod vix ſufficiant ad parcum victum, tenetur ſupplere Capitulum ipſius Eccleſiæ de fructibus, qui ſuperſunt detractis neceſſarijs. Si redditus tamen Epiſcopi, & Canonicorum non ſufficiant, poterit Epiſcopus accedẽtibus Canonicis redditus beneficiorum vacantium applicare fabricæ Eccleſię Cathedralis, *Abb. in cap. 1. de Eccleſ. ędificand. Felin. in c. cum acceſſiſſent, de conſtitution.*

6 Si deducto neceſſario ad alimenta beneficiatorum non ſuperſint redditus Eccleſiæ ad fabricam reparandam, compelluntur parochiani Eccleſiæ, nam ex quo ibidem audiunt diuina, & percipiunt Eccleſiaſtica Sacramenta tenentur ad refectionem Eccleſiæ, prout reſoluunt *Ripa d. reſp. 22. col. 2. verſicul. & ibi redditus, Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 476. numer. 7. Auiles ad caput nigeſimumtertium Pętorum verbo den orden. numer. 11. Azor. d. cap. 3. quęſt. 10. Cabed. Luſit. deciſ. p. 1. deciſ. 91. num. 8. Valaſc. de conſult. 179. num. 16. Gregor. Lopez, lib. 11. tit. 10. par. 1.* vbi addit quod nec poſſet Parochianus volendo vitare hoc onus cedere vſui Eccleſiæ, quia hoc non pendet à facultate ſua *cap. omnis, de pænit. & remiſſ.*

7 Et cum hoc ſit opus publicum & commune, & concernens omnium vtilitatem, & neceſſitatem teneri contribuere nobiles, & alios exemptos docent *Auendan. de exequendis mand. libr. ſecund. capit. decimo quarto, num. decimo nono, Cened. d. collectan. 153.*

num. 3. Cabed. d. deciſ. 91. num. 1. cum ſequentibus.

8 Epiſcopus à *Sac. Concil. Triden. in ſeſſi. 21. de reformat. capit. ſ. primo*, maximè commendatur, vt collapſas Eccleſias refici, & inſtaurari procurent ex fructibus, & prouentibus quibuſcunque ad eaſdem Eccleſias quomodolibet pertinentibus, qui ſi non fuerint ſufficientes omnes patronos & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochianos, omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota, hæc *Concil. Trident.* ex quo conſtat per Epiſcop. & ad illius inſtantiam & coactionem contributionem faciẽdam, & tenet *Valaſc. d. conſult. 91. num. vlt.* quamuis quoad parochianos per iudices ſeculares deberi fieri teneant *Rebuff. reſpon. 135. Mexi. in tract. taſſæ panis concluſ. 5. à nume. 68. Cened. dict. collect. 153. nume. 1. ad fin. & Molder. quidam in tractat. de cognit. per viam violentiæ p. 2. q. 99.* & diſponit *Ordin. Regia Luſitan. lib. prim. titul. 64. §. 76.*

9 Niſi verè intelligamus pro meliori prædictorum executione, non impedito Epiſcopo, immo ad eius requiſitionem eos etiam cogere, prout ſibi commodius videbitur, vel poterat procedere ante Conciliũ, quod poſt à omnem auctoritatem Epiſcopo dediſſe apparet: quæ poteſtas Vicario conceſſa cenſetur ſi habeat ſpeciale mandatum *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. c. 16. nu. 16.*

10 Forenſis alio in loco domicilium habens poteſt collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Eccleſia conſtruitur. *Cabed. d. deciſ. 91. nu. 9.* nouiſſimè *Melch. Phœbos Luſitan. deciſ. 34. to. 1.*

11 Non tenetur tamen vllus contribuere ad fabricam Eccleſiæ nouiter conſtructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Eccleſia ſufficiebat.

12 Imo nec ad refectionem illius Eccleſiæ ſi per eam forma antiqua immutaretur, niſi collecta fuerit impoſita pro impenſa vtili, & neceſſaria, cum illa non dicatur talis, ſed potius ſit voluntaria, quaſi nemo teneatur rem communem meliorem facere per *l. parietem, ff. de ſeruitutibus vrban. præd.* reſoluit *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 84. nu. 21.*

13 Si populus noluit Eccleſiam, quæ minatur ruinam, reſtaurare, ea debet penitus dirui, prout deciſum referunt *Sarnen. de viſitat. lib. 1. c. 10. n. 16. praxis Epiſcopalis p. 2. verbo parochia, §. 6. Aloyſ. Ric. in dicta praxi aureæ*
14 *reſolut. 201. in fine.* Et Epiſcopus poteſt vendere lapides Altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum, *Nauarr. de ſpolijs cleric. §. 18. numer. 11. verſicul. 2. praxis Epiſcopal. dict. verbo viſitatio, §. Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 255. par. 2.* Sed debet animaduertere ne faciat illos conuertere in ſordidos vſus *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 201.* vbi refert in *Sacra Congregat.* ſic deciſum fuiſſe. Ordinarius non debet prophanare capellas, etſi, aliquã cauſam prophanandi habuerit, earum cœmenta potius ſunt tribuẽda Eccleſiæ, quæ eſt caput dictarum capellarum, quam
15 alteri. Epiſcopus tamen ſine Apoſtolica auctoritate non poteſt transferre matricem, id eſt Cathedralem Eccleſiam in alium locum diœceſis, prout deciſum refert *Menoch. conſ. 75. nu. 46.*

16 Quando Eccleſia, vel Capella eſt de iurepatronatus, ſi patronus non dedit dotem ſufficiẽtem pro victu Sacerdotis, pro luminarijs, fabrica, & alijs neceſſarijs, ipſe tenetur ad iſta, quia fundans Eccleſiam tenetur prædicta præſtare, *cap. nemo, de conſecrat. diſt. 1.* etiã ſi Eccleſia fundata fuerit auctoritate Epiſcopi ſine aſſignatione dotis, & neceſſariorum, quia hoc caſu adhuc patronus compelli per Epiſcopum poterit, & in eius defectum tenebitur Epiſcopus, *gloſ. in dict. capit. nemo*, & ſic poterit in Viſitatione fieri præceptum patrono, vt infra competentem terminum prouideat de neceſſarijs, ſub pœna priuationis iuriſpatronatus, & capellæ.

17 Sed an Epiſcopus poſſit de fructibus vnius Eccleſiæ ſuperfluis, aſſignare fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnẽda, in qua affirmatiuè per *gloſ. in c. conſtitutus, de relig. domib. & in c. 1. de rebus eccleſ. non alienan.* reſpondet *Burg. in c. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. num. 272.* quem refert, & ſequitur *Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum c. 36. num. 8.* Verius tamen duco, quod de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ, aliquid fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis carentis fabrica ſufficienti ad parietes eius reficiendos, & ad ornamenta emenda ſine auctoritate, & licentia Papæ aſſignare nequit, cum hoc nullo iure ei conceſſum eſſe conſtat: præſertim cum ſemel donata, data, & relicta à fidelibus in ſuarum Eccleſiarum vtilitatem, & vnum caſum pium ad alium etiam pium, tam iure antiquo *in c. 1. 12. q. 1. & in Clem. quia contingit, de relig. domib.* quam noua *Concil. Tridẽtini* confirmatione *ſeſſ. 7. cap. vlt. de reformat. & ſeſſ. 25. cap. 8. de reformat.* applicari non poſſint ſine Papæ auctoritate, qui non facilè eam cuilibet Epiſcopo impertiri ſolet, etiam in caſu licito faciendam, cum etiam alienationem rerum Eccleſiæ ſuæ in caſu licito Epiſcopo non concedit, niſi ſe prius conſulto *Pius Secundus in Extrauag. 1. de rebus Eccleſ. non alienandis*, quare hanc ſequitur ſententiam *Nauar. conſ. 2. in antiq. alias, 15. in nouis, de rebus eccleſ. non alien.*

18 Quæres deindè non abs re quando penſionem habens ſuper beneficio ad Eccleſiæ reparationem teneatur? In quo dubio conſulit *Nauar. conſil. vnic. de Eccleſiis ædificandis*, quod clericus penſionem habens ſuper beneficio Eccleſiaſtico, & fructibus eius impoſitam, pro rata ad eius Eccleſiæ reparationem tenetur, niſi penſio ita impoſita fuerit, vt ab omni onere libera ſolueretur.

19 Quando Eccleſiæ vetuſtate collapſæ reparari nequeunt, ſunt in totum deſtruendæ, & vbi erant, erigatur Crux, *Aloyſ. Ricci. dict. reſolutio. 201.* vel ad alias Eccleſias transferantur, per quam translationem non cenſetur facta vnio, idem *Aloyſ. Ricc. in dicta praxi aurea, reſolut. 208.*

SVMMARIVM.

1 *Refertur Concil. ſeſſ. 25. de reform. cap. 11. & referuntur Doctores de eius materia agentes.*

2 *Conciliaris Conſtitutio ſeſſ. 25. de reformat. c. 15. in quibus differat à iure communi.*

3 *Clerici filius an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, ſeu vicarius temporalis ſeruiuit?*

4 *Ratio vbi eadem viget, ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio.*

5 *Verba proœmialia inducunt cauſam finalem.*

6 *Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, non poſſunt parentum beneficia obtinere.*

7 Be-

7 *Beneficium quando dicatur pater obtinere, vt in eo filius ſuccedere non poſſit oſtenditur.*

8 *Filius Presbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficiũ, quod olim eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacificè aliquando poſſedit.*

9 *Diſpenſatio præſumpta, in qua fundatur regula de triennali, non tuetur obtinentem beneficium in Eccleſia parentis ſui.*

10 *Filij Presbyterorum beneficia legitimè obtenta retinere non prohibentur, in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt.*

11 *Filij non prohibentur obtinere parentis Eccleſiam, quæ acceſſoriè alteri eſt vnita.*

12 *Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatũ, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat.*

13 *Filius illegitimus non prohibetur ſuccedere in capellania, quæ abſque Epiſcopi auctoritate fundari ſolet.*

14 *Beneficium non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis.*

15 *Canonicatum non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, vbi pater fuit canonicus.*

16 *Filij legitimi clericorum poſſunt adipiſci beneficia quæcunque in eadem Eccleſia, vbi genitores habuerunt, vel etiam habent.*

17 *Parentes immediatè conſequi poſſunt eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt.*

18 *Nepotes legitimi presbyterorum ex filio illegitimo poſſunt conſequi auorum beneficia.*

19 *Filius illegitimus beneficium patris poteſt obtinere ſi immediatè poſt triginta annos ſucceſſerit.*

20 *Miniſtrare, aut Epiſtolam canere, vel Sacriſta officio fungi in Eccleſiis parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt.*

21 *Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi filius illegitimus in eadem Eccleſia, vbi parens habet beneficium, canere non poteſt.*

22 *Proceſſionaliter poſſunt inſimul incedere pater & filius, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum.*

23 *Miſſam filius & pater poſſunt celebrare in eadem Eccleſia dummodo ambo non obtineant beneficium in ea.*

24 *Filij illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trid. cum patribus habitare.*

25 *Penſionem ſuper beneficio reſignato in fauorem tertij non poteſt pater imponere ſoluendam filio illegitimo.*

26 *Penſionem, quam parens obtinuit, uel aliam ſuper parentis beneficio non prohibetur filius illegitimus habere.*

27 *Penſio poteſt transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi.*

28 *Reſignationibus reciprocis debet Epiſcopus obuiare.*

29 *Reſignationes reciprocæ poſt Cõcilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur.*

30 *Diſpenſare non valet Epiſcopus cum illegitimis, ut habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia; in qua genitor habuit.*

31 *Diſpenſatio vt illegitimus valeat in Eccleſia miniſtrare, vbi pater habuit beneficium, debet eſſe in ſpecie derogatoria Bullæ Clem. VII. & Concilij Trident.*

32 *Diſpenſatio vna non tollit omnes defectus.*

33 *Derogationes generales non operantur quando talia ſunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum.*

EPISCOPVS AN POSSIT DIſpenſare, vt filii beneficia ſuorum parentum aliquo modo obtinere poſſint.

ALLEGATIO LXV.

1 VT paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo conſecratis (quos maximè puritas, ſanctitaſque decet) longiſſimè arceatur: non liceat filijs clericorũ, (qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio) in Eccleſijs, vbi eorum parentes beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt quodcunque (etiam diſſimile) beneficiũ obtinere, nec in dictis Eccleſijs quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere, ita *Concil. Trid. ſeſ. 25. de reforma. c. 15.* de cuius materia latè *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 397. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. Nic. Garc. de benef. p. 7. c. 3. Armend. in addit. ad recopil. legum Naua. lib. 2. tit. 19. l. 1. de filijs presbyterorum nu. 19. cum ſeqq. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. c. 13. a nu. 67.* optimè *Seraphin. deciſ. 1442.*

2 In quinque differt prædicta Conciliaris conſtitutio à iure communi. Primò, quia non ſolum ratione ſucceſſionis, prout de iure communi, ſed etiam ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit prohibitio *d. c. 15.* Secundo quod talis memoria longiſſimè arceatur non ſolum immediatè, ſed etiam mediate contra *Abb. in c. dilectus notab. 2. de filijs presbyt.* Tertio quod non ſolum prohibetur ſucceſſio in eodem beneficio, ſed in alio quocunque etiam in diſſimili, dummodo ſint in eadem Eccleſia, contra ius commune, de quo *Abb. in cap. ad abolendam poſt princ. de filijs presbyt.* Quarto nedum prohibetur filius obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater obtinet, ſed & miniſtrare contra ius commune, quo tantum patri miniſtrare prohibetur, *Abb. in cap. cum decorem, de filijs presbyt.* Quinto quod nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuerunt, vel obtinent, habere poterunt filij, contra ius commune, nam illo attento licebat parentibus renuntiare beneficia ad fauorem tertij impoſita penſione ſoluẽda proprijs filijs, vt multis impulſus rationibus reſoluit Gig. *in tract. de penſionibus, quæſt. 86. num. 5. verſ. prædictis tamen non obſtantibus;* ita referunt *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 14. Armendar. d. loco nu. 6.*

3 Circa primum ſcilicet, quod non ſolum ratione ſucceſſionis, ſed etiam ob incontinentiæ paternę memoriam inualuit ſupradicta prohibitio, dubitari poteſt, an ſcilicet filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, ſeu vicarius temporalis ſeruiuit, in
4 quæſt. affirmatiuè reſpondendum videbatur, nam memoria incontinentiæ paternæ pariter viget, tam in illo, qui titulum beneficij habet, quam in eo, qui eam exercet abſque titulo, quia in vtroque datur eadem ratio, ergo debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, *leg. illud, ff. ad legem Aquil. Rebuff. in l. in lege cenſoria 203. §. item quæ, de verbor. ſignif. Guttier. pract. lib. 3. qu. 17.* num.

num.84. cum ſequentibus, Gonzal. *ad regul.8. Cancell.§.7.proœm.nu.105.*

5 Facit deindè, quia illa verba Concilij ſunt prœmialia, & inducunt cauſam finalem. ex *text. in L. fin. & ibi Doct. ff. de hæred. inſtit. Bart. in leg. 1. ff. de origine iuris*; hinc dicimus, quod ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio à prœmiali ratione regulatur ex *Iaſ. in l. qui quadringenta, col. 2. ff. ad l. rebell.* quod eo magis patet cum apponatur dictio, vt, quæ propriè cauſam finalem inducit, *Clem. vt hi qui, & ibi Cardin. notab. 1. de ætate, & qualit. Clem. 1. de re iudic. cũ alijs citatis à me ipſo in meis Remiſſ. de dictionibus d. ct. 381. numer. 1.* faciunt quæ in ſimili caſu reſoluit *Flamin. de reſignat. libr. 3. quæſtio. 5. num. 9. cum ſequentibus*. Sed his non obſtantibus, quæ in puncto iuris veriora iudico, contrarium deciſum eſſe à ſacra Congreg. teſtantur *Armendar. d. loco nu. 32. Nicol. Garc. d. c. 3. num. 72. Stephan. Gratian. d. ſcept. forenſ. c. 397. à num. 24.*

6 Prædicta prohibitio locum habet in filijs naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, vt deciſum referunt *Garcia d. ca. 3. nu. 15. Armend. d. loco n. 7. Balb. deciſ. 29.*

7 Qui per procuratorem apprehendit poſſeſſionem beneficij, aut canonicatus, etiamſi nunquam in Eccleſia miniſtrauerit, aut fructus perceperit, dicitur beneficium, vel canonicatum obtinere, ad hoc, vt filius in eadem Eccleſia alterum canonicatum, aut beneficium obtinere non poſſit, referunt deciſum *Armendar. d. loco numero 20. & 44. Nicol. Garc. d. cap. 3. nu. 56. Campanil. dict. cap. 15. num 67.* Si tamen de canonicatu, aut beneficio prouiſus Apoſtolicas litteras non expediuit, nec poſſeſſione habita alteri ceſſit vigore Apoſt. prouiſionis, aut illud reliquit, non dicitur habuiſſe ad prædictum effectum *Armendar. & Campanil. d. locis proximè citatis, Nicol. Garc. d. cap. 3. nu. 56. in 2. & 3. declar.*

8 Filius presbyteri illegitimus nõ poteſt obtinere beneficiũ, quod olim eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacificè aliquando poſſedit *Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 59. Armendar. d. loco nu. 23.*

9 Præſumpta diſpenſatio, in qua fundatur regula de triennali non habet locum in hac materia, cum huiuſmodi præſumpta diſpenſatione beneficium poſſidentes contra diſpoſitionem *Concilij in dict. capit. 15.* poſſeſſionem ſuam tueri non valeant, vt referunt deciſum Garcia *d. capit. 3. numer. 88. Armendar. d. loco num. 42.* Epiſcopus enim ſi filiũ presbyteri in Eccleſia paterna intruſum repererit aſſignato ei competenti termino ad docendum de diſpenſatione Apoſtol. ſi fortè ea ſuffultus exiſtat, poteſt eum amouere, non obſtante quacunque poſſeſſione, quia nulla data diſpẽſatione Apoſtol. eſt ipſo iure priuatus *Gratian. dict. capit. 397. numer. 31. & 32. vbi numer. 35.* reſoluit quod non ſufficit quælibet diſpenſatio, niſi in ſpecie diſpenſetur ad obtinenda beneficia, in Eccleſia in qua pater, &c. Collatio enim huic facta eſt ipſo iure nulla, *Sayr. deciſ. 1. de conſtit.*

10 Non prohibentur presbyterorum filij beneficia retinere legitimè obtenta in eiſdem Eccleſijs, in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt, vt referunt deciſum *Nicol. Garcia dict. cap. 3. numer. 43. Armendar. dict. loco numero 10.* vel obtinere dimiſerant *Farinac. deciſi. 81. in nouiſſ.*

11 Nec etiam prohibẽtur obtinere Eccleſiam filialem dependentem, ſeu aliàs vnitam Eccleſiæ matrici, cuius pater fuit Rector, modo vnio ſit facta acceſſoriè, & per viam ſubiectionis Eccleſiæ matricis, & pater in ea non miniſtrauerit; prohibetur tamẽ obtinere vnitam æquè principaliter, aut ſi in vtraque pater miniſtrauit, referunt deciſum Garcia *d. cap. 3. nu. 62. Armendar. d. loco à nu. 24. Campan. d. c. 13. nu. 67. verſ. cum vero.*

12 Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat, *Achil. de Graſſis deciſ. 1. de filijs presbyt.*

13 Nec prohibetur ſuccedere in capellania, quæ fundari ſolet, maximè in Hiſpania, abſque aliqua Epiſcopi vel alterius ſuperioris auctoritate, vt in illis ſuccedãt clerici de parentela, *Gonzal. d. gloſ. 5. nu. 33. & ſeq.*

14 Excluditur vero ne poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis, quam in alia Eccleſia obtinebat *Garcia d. c. 3. nu. 66. Armendar. d. loco nu. 27.*

15 Item etiam non poteſt obtinere canonicatum in aliqua Eccleſia, vbi pater fuerit canonicus, *Rebuff. in praxi benefic. titul. de diſpenſat. ſuper defectu natalium num. 37. & 38. Azori. inſtitut. moral. part. 2. lib. ſexto, cap. 4. q. 16.*

16 Attento iure communi iuxta veriorem opinionem filij legitimi clericorum poſſunt adipiſci beneficia quęcunque in eadem Eccleſia, in qua genitores habuerũt, vel etiam habent, vt probat *text. in capit. ad hæc, de filijs presbyt.* & tenet *Hoſt. in ſumm. tit. de filijs presbyt. num. 5. Calder. conſ. vni. eod. titul. Felin. in cap. in noſtra, ſub num. 13. verſ. tertium Carol. de reſcriptis. Rebuff. d. tit. de diſpenſat. ex defectu natal. num. 37.* non illa quidem, quæ patres obtinuerant, ſed diuerſa in eiſdem Eccleſijs, quibus inſeruierant, *Azori. inſtitut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 14. quæſtion. decimaſexta*, & cum hac opinione videtur manere diſpoſitio *Concilij Trident. d. cap. decimo quinto*, dum ſub illis verbis, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, continet expreſſam licentiam reſpectu legitimorum adipiſcendi dicta beneficia in ipſa Eccleſia vbi parentes alia poſſident, effectus enim argumenti à contrario ſenſu, validiſſimus eſt, præcipuè cum contrarium non ſit in iure expreſſum, iuxta citata iura, & doctores *in libello de principijs, & locis cõmunibus vtriuſque iuris verbo argumentum, numer. 131.* Sed melius de iure communi dicerem huiuſmodi legitimos clericorum filios paterna beneficia immediatè obtinere non poſſe iuxta *cap. ex transmiſſa, & capit. ad extirpandas de filijs presbyt.* & illa ſuffragatur ratio, quod Apoſtolicum eſt decretum inhibens filios ſuccedere in paternis beneficijs, ne ſucceſſio in Eccleſia Dei ſit hæreditaria, *c. Apoſtolica, 8. q. 1.* Quod quidem admitterem, etiam de iure nouiſſimo *Concilij d. cap. decimo quinto*, quod cum loquatur de filijs ex fornicatione natis, & nõ ex legitimo matrimonio, quoad legitimos remanet ius antiquum incorrectum, *l. præcipimus, Cod. de appellat.* & ita docent *Nauar. in cap. ſi quando, except. 21. num. 2. de reſcript. Salzed. ad Bernar. cap. quadrageſimo octauo, nu. 3. Put. deciſ. 225. lib. 3. Fr. Emmanu. q. regul. tom. 1. quæſtione 13. articul. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. num. 33. Nicol. Garcia d. cap. 3. nu. 18.* referunt deciſum *Armendar. d. loco num. 4. addit. eiuſdem Garcia d. c. 3. num. 29. in fine.* Verum poſt hæc ſcripta inueni deciſum fuiſſe apud *Seraphin. deciſ. 1442. nu. 6.* filios legitimos non prohiberi obtinere diuerſum beneficium in eadem Eccleſia, ſed idem quod pater obtinuit, idque immediatè.

17 Ex eadem ratione ſunt, qui teneant parentes immediate conſequi non poſſe eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt, eo quod ipſamet ratio prohibitionis militat ne eccleſiaſtica beneficia hæreditario iure poſſideantur; nam vbi eſt eadem ratio ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. l. illud Cod. de ſacroſan. eccleſ.* cum citatis per *Farin. in fragmen. crimin. littera E. num. quinquageſimo primo cum ſequentibus, Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcop. p. 2. num. 6.* cum infinitis propemodum alijs citatis *in libello de principijs, & locis communibus vtriuſque iuris, littera R. numero ſexto*. Sed contrarium communi Doctorum calculo recipitur, vt per *Campan. dict. capit. 13. num. 78. Fr. Emman. in ſumm. tom. primo, capit. 25. nu. 4. in fine*, & tenuit Rota coram *Seraphin. dict. deciſio. 1442. Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 28.* & deciſum referunt *addit. eiuſdem Garc. d. cap. 3. num. 29. in fin. Armend. d. loco nu. 4.* vbi etiam aſſerit tētum patrem nulla diſpenſatione indigere ad obtinendum immediate beneficium filij legitimi.

18 Quoad nepotes tamen dictam prohibitionem extendi docet *gloſ. 1. in d. cap. ad extirpandas, & in d. capit. Apoſtolicam 8. quæſt. 1. vbi Archid. numer. 1. Guillelmus Benedic. in repetit. cap. Raynutius, de teſtamentis, verbo et vxorem, nu. 693. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 48. littera A. Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num. 266. & ſequenti, Leſsius de iuſtitia libro ſecundo capite trigeſimo quarto numero 91.* Sed verius eſt attenta iuris communis, & Concilij diſpoſitione non comprehendi nepotes legitimos presbyterorum ex filio illegitimo reſpectu beneficij aui, prout reſoluunt *Ceuall. quæſtion. 796. à num. 9. Vgolin. de poteſtat. Epiſcop. cap. 50. §. 7. num. 2. & §. 8. num. 1. Nauar. conſ. 9. num. 9. ſub tit. de filijs presbyt. Spin. in ſpeculo teſtamentorum glo. 3. à numer. vigeſimo tertio.* Garcia *Gironda de priuileg. explicat. num. 1049. Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 10. num. 46. Azor. inſtitutionum moralium, p. 2. lib. 6. cap. 4. quæſt. 17. Seraphin. d. deciſ. 1442. numer. 11. Stephan. Gratian. d. cap. 397. num. 6.* & cenſuiſſe *Rotam* Rom. aſſerit *Nicol. Garci. d. cap. 3. num. vigeſimo ſecundo*, & deciſum fuiſſe *in Sacra Congreg.* atteſtantur *idem Garcia in addit. d. num. vigeſimo ſecundo. Galettus in margarita caſ. conſcient. verbo beneficium. primo. Armend. dict. loco num. primo. Campanil. dict. capit. 13. num. 76.* In nepote vero illegitimo ex filio illegitimo, idem dicendum videtur, quod ſcilicet minimè prohibeatur obtinere beneficium, quod auus habuit, prout deciſum referunt *Garcia dict. capit. 3. numero vigeſimo ſeptimo Armend. dict. loco numero tertio.* Sed hæc reſolutio non caret dubitatione ex eo, quia in *dict. capit. 15. Concil. Trident.* adeſt verbum, *longiſsime*, quod excludit omnem perſonam, etiam mediatam propter quod idipſum fuiſſe deciſum refert *Campanil. dict. numero 76.* Sed primæ declarationi ſtandum eſt, prout tenet *Garcia dict. num. 27.*

19 Circa ſecundam differentiam inter conſtitutionem Conciliarem, & ius commune, ſupra relatam notādum eſt, memoriam paternæ incontinentiæ arceri debere, itaut neque mediate, neque immediate liceat filio in patris beneficio ſuccedere, prout denotant proœmialia Concilij verba ſupra relata: Ego tamen moderarer huiuſmodi prohibitionem ad illum ſolum caſum ſi alius per triginta annos mediate ſucceſſerit, quia tunc cum lapſu huius temporis memoria paternæ incontinentiæ ex medio tolli videatur, tunc filium poſſe in patris beneficio ſuccedere conſequens videtur, prout docet *Gonzalez ad regulam 8. Cancell. gloſſ. quinta num. trigeſimo tertio.*

20 Circa quartam differentiam notarem filios illegitimos in Eccleſijs parentum quoquo modo miniſtrare non poſſe, vt diſponit *Concil. d. cap. 15.* procedere, vt nec Epiſtolam canere, aut Sacriſtæ officio fungi poſſint: aut vt ſimplex cantor muſicæ in eadem Eccleſia canere, prout deciſum referunt *Nau. conſ. 1. q. 17. ſub tit. de conſtit. Sayr. deciſ. 1. ſub eodem tit.* quem refert *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſionum collect. 1367. verſ. tu ampliа, part. 4. Garc. d. c. 3. nu. 68. Armend. d. loco nu. 29. Steph. Gratian. d. c. 397. nu. 26. cum ſeq.* vbi *nu. 28.*

21 Teſtatur, quod nec etiam antiphonam in eadem Eccleſia canere poteſt ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi. An vero filius illegitimus laicus, qui in Eccleſia, in qua pater nec beneficium habet, nec penſionem: ſed vt cantor muſicæ tantum in ea Eccleſia cantat, comprehendatur huiuſmodi prohibitione: affirmatiuè deciſum fuiſse referunt *Garcia d. nu. 68. Armend. ar. d. loco nu. 28.*

22 Non impeditur, quin pater, & filius poſſint inſimul proceſſionaliter incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum. Verum ſi proceſſionaliter accederet ad Eccleſiam in qua pater obtinet beneficium, filius nō poterit aliquo modo miniſtrare, referunt deciſum *Nicol. Garcia d. c. 3. num. 3. declaratione Armend. d. loco num. 30.* Vbi autem ſunt Collegiatæ Eccleſiæ, quarum decani & Canonici vigore ſtatuti ad Cathedralem accedunt ad certas proceſſiones, in certis diebus feſtis anni, & inibi canunt vnum verſiculum, non poteſt filius illegitimus canonici Cathedralis ad Decanatum, vel Canonicatum illarum Collegiatarum eligi: quia quoquo modo inſeruire dictæ Cathedrali videtur: ita referunt deciſum *Campanil. d. cap. 13. nu. 67. verſic. & quia, Garcia d. cap. 3. num. 69. Armend. d. loco nu. 31.*

23 Non prohibetur tamen, quin pater & filius poſſint Miſſam celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, ſed id fiat ab altero deuotionis gratia, ab altero cauſa legati, quod relictum ſit Miſſam celebrantibus, deciſum referunt *Campanil. vbi proxime, Garcia d. cap. 3. num. 73. Armend. d. loco numero trigeſimo tertio.*

24 Filios illegitimos clericorum non perhiberi *à Concilio Trid.* cum patribus habitare tenent *Garcia d. cap. 3. num. 74. Armend. d. loco num. 35.* vbi refert in Epiſcopatu Pampilonenſi prohiberi *lib. c. tit. de filijs presbyt. fol. 27. de ſus conſtituciones ſynodales*; & ita credo non eſſe moleſtiam exhibendam illegitimo presbytero celebrāti Miſſam ob quoddam legatum in eadem Eccleſia, in qua pater celebrat ob deuotionem, cum neuter habeat beneficium, & hic caſus non ſit prohibitus à Concilio, ita *Garcia dict. capit. 3. numero 73. Armend. dict. loco num. 34.*

25 Circa quintam differentiam, iam ſupra notauimus de iure antiquo licere patribus renunciare beneficia, quæ obtinebant, ad fauorem tertij, impoſita penſione ſoluenda proprijs filijs illegitimis, quod quidem de iure nouiſſimo *Concilij Trident.* non eſt licitum, vt conſtat ex *dicto cap. 15.* in quo prohibetur filium illegitimum poſse habere penſionem ſuper beneficio, aliàs à patre obtento, quod non habet locum in eis, qui penſionem huiuſmodi ante confirmationem ipſius Concilij legitimè impetrarunt, vt referunt deciſum *Nicolaus Garcia dict. capit. 3. num. 46. Armend. d. loco numer. 14. & 15.*

Digitized by Google

& 15. vbi *num.* 15. reſoluit illegitimum beneficiatum in Eccleſia, in qua pater ſimile vel diſſimile beneficiũ habuit, eo mortuo ante Concilij publicationem non poſſe ex vigore cuiuſcunque eius diſpenſationis ante Concilij publicationem obtentæ, obtinere aliud beneficium, dimiſso eo, quod obtinebat in eadem Eccleſia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi ſtatuti illius Eccleſiæ aliud beneficium, quod ſibi competerat, veluti antiquiori: acquiritur enim de nouo, & diſpenſationibus per Concil. ſublatis remanet indiſpenſatus, de quo etiam *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. quinquageſimo tertio.*

26 Penſionem tamen, quam parens obtinuit, vel in beneficio in quo habuit illam penſionem, non vetari illegitimam prolem habere defendit *Stephan. Grattan. dict. capit. 397.* quam refert *Campanil. dict. capit. 13. num. 70.* & poſt *Nauar.* reſoluit *Seraph. deciſ. 1442. num. decimo quinto.*

27 Si vero pater habeat facultatem transferendi penſionem poſse illam transferre in filium illegitimum reſoluunt *Gig. de penſion. q. 86. num. 5. Flamin. de reſignat. lib. 6. q. 4. num. 21. & 22. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ gloſ. 5. §. 5. nu. 22. & 23. P. Azor. Inſtit. moral. p. 2. lib. 8. cap. 8. q. 7. Nic. Garc. d. cap. 3. nu. 34. Steph. Grat. d. c. 397. nu. 1. & 7. Aloyſ. Ricc. d. p. 4. collect. 1367. in fin.* Poteſt aliquando euenire, vt ſcilicet Antonius legitimus obtinens canonicatum illud reſignet in fauorem Nicolai reſeruata penſione ſuper parochiali, quam obtinet pater ipſius Nicolai, hæc reſeruatio comprehenditur decreto *d. cap. 15.* & ſic pater in fraudem conſentit penſioni, ita deciſum fuiſse atteſtantur *Garc. d. c. 3. num. 8. Armend. d. loco nu. 41.*

28 Epiſcopus debet maxime obuiare reciprocis reſignationibus, quas prohibet & abominatur *Conc. Trid. d. c. 15. verſ. ad hæc reciproca*, de quibus agunt *Nauar. conſ. 5. de renunciat. Emman. Roder. in ſum. p. 1. c. 56. nu. 9* & faciunt quæ *Flam. de reſig. lib. 14. q. 9.*

29 Prædicta tamen prohibitio loquitur tantum circa reciprocas reſignationes poſt ipſum Concilium in fauorem filiorum faciendas, vt referunt reſolutum *Garc. d. c. 3. nu. 82. in 3. reſponſ. Armendariz d. loco nu. 5.*

30 Cum huiuſmodi illegitimis diſpenſare non valent Epiſcopi, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, teſte *Staphila. de litteris gratia, tit. de qualit. & ſtatu benefic. verſ. 1. quod ſit illegitim. Geminian. in cap. 1. num. 8 verſ. in gl. ibi. de filijs præsbyt. in 6. glo. fi. in d. c. ad abolendam*, neque ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia in qua genitor habuit, aut in præſenti retinet beneficium, quia ad fauorem illegitimorum, etiam ante clericatum paternum natorum, ſolus Papa non ipſi Epiſcopi elargiri queunt huiuſmodi facultatem, vt ait *gl. verbo patiaris, in c. 3. de filijs præsbyt. gl. vlt. in cap. conquærente, eod. tit. Mandoſ. tract. ſignatura gratiæ ſub tit. de diſpenſatione ad beneficia in eccleſia, in qua pater*, refert & ſequitur *Campanil. d. lib. 11. c. 13. nu. 87.*

31 Et diſpenſatio debet eſse in ſpecie derogatoria *Bullæ Clementis VII. & Concilij Trid.* vt illegitimus valeat in Eccleſia miniſtrare; vbi pater habuit beneficium *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium nu. 24. & 55.* vna enim diſpenſatio non tollit omnes defectus, ſed tot debent eſſe diſpenſationes, quot obſtacula, *Cæmin. conſ. 33. num. 8. Caßad. deciſ. 9. num. 4. de præbend. Rot. deciſ. 253. par. 1.* Neque generales derogationes, & clauſulæ operantur quando talia ſunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum *Felin. in cap. nonnulli, num. 21. verſic. quinta concluſio, de reſcript. Alex. conſ. 195. numer. 10. lib. 2. Menoch. de arbitrar. caſu 203. num. 12.* quo fundamento ita in terminis reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 369.*

S V M M A R I V M.

1 *Vnio eſt beneficiorum, ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, ſeu neceſsitatem facta annexio.*

2 *Vnio quibus modis fiat, oſtenditur.*

3 *Vnire beneficia ſuæ diœceſis non exempta, poteſt ex legitimis cauſis Epiſcopus.*

4 *Legatus à Latere poteſt beneficia ſuæ prouinciæ, quæ conferre valet ex cauſa rationabili, & legitima vnire.*

5 *Capitulum Sede vacante poteſt vnire ſicut Epiſcopus, dummodo ſibi non veniat, & nihil pereat de iure epiſcopali.*

6 *Epiſcopis inferiores poſſunt vnire exiſtente priuilegio, vel conſuetudine præſcripta, aut præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo.*

7 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire ſine ſpeciali mandato.*

8 *Vniendi in perpetuum facultas conceditur Epiſcopis, non autem ad tempus, ſeu ad vitam.*

9 *Beneficia vnius diœceſis beneficijs, vel pio loco alterius diœceſis non vniuntur.*

10 *Beneficia curata non vniuntur monaſterijs, dignitatibus, præbendis, ſeu alijs beneficijs ſimplicibus.*

11 *Vnio monaſterijs monialium facienda eſt cum ſubeſt aliqua cauſa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ.*

12 *Vnio Parochialis ita eſt prohibita, vt etiam aliqua pars eius fructuum vniri non poſsit.*

13 *Parochiæ, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum, vniri poſſunt.*

14 *Beneficia ſimplicia quomodo vnienda.*

15 *Vnire poteſt Epiſcopus beneficia etiam reſeruata, ſeu deuoluta Sedi Apoſtolicæ, niſi reſeruatio eſſet perpetua.*

16 *Vnio non poteſt fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiam non conferentis illud.*

17 *Vniones perpetuas quarumcunque Eccleſiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iuriſpatronatus non poteſt facere Epiſcopus.*

18 *Vnio de beneficijs iuriſpatronatus facta abſque patronorum conſenſu non valet.*

19 *Patroni conſenſus in vnione non præſumitur, nec de eo ſtatur aſſertioni Epiſcopi.*

20 *Vniendi facultas Eccleſias, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Epiſcopis concedatur, oſtenditur.*

21 *Vnio facienda ab Epiſcopo debet eſſe cum euidenti neceſſitate, vel Eccleſiæ vtilitate.*

22 *Vnionis cauſa legitima eſt tenuitas fructuum, ac Eccleſiæ paupertas.*

23 *Vnio facta ſine cauſa, vel ex falſa cauſa, nulla eſt ipſo iure.*

24 *Vnionis veræ cauſæ non præſumuntur, ſed eam allegans tenetur probare.*

22 *Capituli conſenſus in vnione facienda requiritur.*

26 *Capituli conſenſus poteſt interuenire etiam poſt vnionem.*

27 *Vnionis nullitas ob defectum conſenſus Capituli à nullo poteſt opponi, cum hæc exceptio illi ſoli concedatur.*

28 *Vnio per Epiſcopum abſque Capitulo fieri poteſt, vbi extaret conſuetudo.*

29 *Capituli conſenſus etiam eſt neceſſarius quando Epiſcopus facit vnionem tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus.*

30 *Vnio*

30 *Vnio facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo requirit Papæ auctoritatem.*

31 *Vnio facta alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, aut omnibus præbendis diſtinctis, poteſt fieri ab Epiſcopo cum conſenſu ipſius Capituli, ſine Papæ auctoritate.*

32 *Vniendi tenuibus præbendis ſingulorum Capitularium, non tamen menſæ Capitulari, Concilium Epiſcopis facultatem concedit.*

33 *Vnionem poteſt facere Epiſcopus omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus, ſimul ex declaratione Illuſtriſſ. D.D. Cardinalium.*

34 *Vnio debet fieri vocatis ijs, quorum intereſt, aliàs non valet.*

35 *Vnio beneficiorum facta abſque conſenſu poſſeſſorum eſt inualida.*

36 *Rector beneficij in vnione facienda non eſt vocandus, maxime quando vnio debet ſortiri effectum poſt eius obitum.*

37 *Plebs vocari non debet in vnione facienda niſi allegaret cauſam rationabilem, ne fieret vnio.*

38 *Vnio vnius beneficij facta alteri acceſſorie operatur extinctionem, & ſuppreſſionem nominis, & tituli beneficij vniti.*

39 *Curam animarum non cenſetur habere, qui beneficium curatum habet acceſſorie annexum alicui beneficio ſimplici.*

40 *Beneficij principalis natura, & qualitas attenditur, non autem annexi.*

41 *Vnitum beneficium aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia principalis.*

42 *Vnita Eccleſia per vnionem ſupprimitur, & omnia tranſferuntur in eam, cui fit vnio.*

43 *Vnita Eccleſia parochialis poſſeſſa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem.*

44 *Beneficium curatum annexum ſimplici aſſumit naturam ſimplicis.*

45 *Ætas viginti quinque annorum non requiritur ad parochialem vnitam acceſſorie, & perpetuò, ſed ſufficit illa, quæ ad principalem requiritur.*

46 *Concurſus non eſt faciendus in prouiſione dignitatum habentium vnitam Parochialem perpetuo, & acceſſorie.*

47 *Beneficium principale in impetratione ſufficit tantum exprimi, nec opus eſt exprimere acceſſorie vnitum.*

48 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui vnita eſt Parochialis.*

49 *Promotus ad Eccleſiam parochialem, quę eſt vnita acceſſorie alicui non parochiali, minime tenetur lege poſita in c. licet canon, de elect. lib. 6.*

50 *Vnio æque principaliter, qua fit, oſtenditur.*

51 *Canonicatum obtinens, cui eſt vnita parochialis ad vitam, debet in Parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo.*

52 *Vnio quomodo acceſſorie, vel æquè principaliter facta cognoſcatur? remiſſiuè.*

53 *Vnio non præſumitur, ſed probari debet ab eo, qui factam aſſerit.*

54 *Vnio probanda eſt per inſtrumentum, ſeu litteras ipſius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis.*

55 *Vnio ex verbis enunciatiuis quando probetur, oſtenditur.*

56 *Vnio probari poteſt per confeſſionem partis aduerſæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis.*

EPISCOPVS QVÆ beneficia vnire poſſit.

ALLEGATIO LXVI.

1 VNio eſt beneficiorum, ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, vel alio ſuperiore facta annexio, *Bap. Caccialup. in tract. de vnionib. art. 1.* Rebuff. *in praxi tit. de vnionibus benefic. à nu. 1. Nic.* Garc. *de benefic. p. 12. cap. 2. nu. 3.* illo amplius addito, ob vtilitatem ſeu neceſſitatē Eccleſiæ, vt colligitur ex *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 13.* & tradit *Vgolin. de officio, & poteſtat. Epiſcopi, c. 52. in princip. num. 1.*

2 Tribus potiſſimum modis fit vnio, de quibus agunt *gl. verbo vnire, in c. & temporis 16. q. 1. gl. etiam verbo vniendo, in c. 1. ne Sede vacante,* & poſt alios *Petr. Greg. de benefic. c. 20. nu. 2. Azori inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 28. q. 2. Nicol. Garcia d. c. 2. num. 7.* Primo modo fit vnio, vt ex duobus beneficijs, ſeu Eccleſijs vnum fiat, *cap. decimas, §. ſicut enim 16. q. 1.* qui modus videtur parum frequēs. Secundo modo fit vnio, vt vna Eccleſia alteri ſubijciatur, ſeu vnum beneficium alteri acceſſorie. Tertio fit vnio duorum beneficiorum, ſeu Eccleſiarum inuicem æque principaliter.

3 Epiſcopus ex legitimis cauſis poteſt vnire beneficia ſuæ diœceſis non exempta, *cap. ſicut vnire, de exceſſ. prælat. cap. expoſuiſti, de præbendis. cap. conſultationibus, cap. paſtoralis, de donat. clem. ſi vna de rebus eccleſiæ, ſ clemen. 1. §. ad hæc, de ſtatu monach. Rebuff. d. tit. de vnionib. nu. 22. & in repet. c. extirpanda, §. qui vero, de præbendis, proœm. 4. & notab. 3. verſic. de iure autem. Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 2. num. 19. Azori. d. p. 2. lib. 6. cap. 28. quæſt. 6. Rota diuerſ. deciſ. 133. nu. 5 p. 2. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 62* Etiamſi eorum collatio vigore concordiæ ſpectaret ad Capitulum, vt tenuit *Rot. in vna Oſcen. Canonicatus 1. Februarij 1593. coram Illuſtriſſ. Seraphino,* & eſt inter eius impreſſas deciſiones *deciſ. 1011. nu. 2.*

4 Sic etiam Legatus à Latere, qui eſt maior Epiſcopo, & omnia poteſt in ſua prouincia, quæ Epiſcopus in ſua Diœceſi, poteſt beneficia ſuæ prouinciæ, quæ conferre valet, ex cauſa rationabili, & legitima, vnire: ita *Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 24. & in regul. de vnionib. gl. 11. nu. 13. Azori. d. p. 2. lib. 5. cap. 29. q. 14.* multi alij quos refert & ſequitur *Nicol. Garcia d. capit. 2. num. 65.* quibus adde *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 492. in 1. edit. & reſolut. 383. num. 2. in 2. edit. Vgolin. d. capit. 52. §. 1. num. 1.*

5 Amplia in Capitulo Sede vacante, quod ſuccedere poteſt in hac vniendi poteſtate, dummodo ſibi non vniat, & nihil pereat de iure epiſcopali: ita *Rebuff. d. tit. de vnionib. nu. 56. praxis Epiſcopalis p. 1. verbo unio, §. 11. & par. 2. uerbo Capitulum, §. 4. & uerbo unio, §. 7. praxis Archiepiſc. Neapolitanæ, cap. 85. num. 25. Azori. d. par. 2. lib. 6. cap. 28. q. 9. Quaranta in ſumma bullarij uerbo capitulum Sede uacante, quæſt. 9. uerſic. quę concluſio. Garcia d. cap. 2. nu. 67. & 68.* quicquid contrarium velint *Panin. Hoſtd. & Cuc.* relati à *Garcia,* vbi proxime, & *Azorius* ſibi contrarius *p. 2. lib. 3. c. 38. q. 9.*

6 Amplia etiam in inferioribus Epiſcop. qui facere poſſunt huiuſmodi vniones exiſtente priuilegio, vel conſuetudine præſcripta, aut præſcriptione immemoriali, vel quadragenaria cum titulo: ita in *d. capit. ſicut vnire.*

*vnire,& dict.Clem.*1.§.*ad hac*, vbi *gloſ.verb.Ordinarios, Rebuff.d.tit.de vnionib.nu.*32.& 33.*Sbroz.de vicario Epiſcopi lib.*2.*q.*115.*nu.*12.*Azori.d.lib.*6.*capit.* 28.*q.* 10. *Nicol Garcia d.cap.*2.*nu.*71.*cum ſequentib.Aloyſ.Ricci. d.reſolut.*383.*num.*3.

7 Vicarius tamen Generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire, ſine ſpeciali mandato, etiamſi ſibi ſit data facultas cōferendi cum clauſula generali, & ad omnia alia etiam requirentia ſpeciale mãdatum, ita *Sbroz. d.q.*115.& *q.*116.*num.*1.*Rebuff.in praxi beneficiali titul. forma vicariatus.num.*102.& *d.tit. de vnionib. num.* 37. *Azori d.lib.*6.*cap.*28.*q.*10.*Nicol. Garcia d.c.*2.*nu.*69. *Narb.de appellat.à vicario ad Epiſcopum par.*1.*num.*223. *Aloyſ.Ricc.d. reſolut.*383.*ante nu.*1.*Steph.Gratia.diſcept. forenſ.cap.*278.*num.*35.

8 Facultas vniendi in perpetuum conceditur Epiſcopis, nō autem ad tempus, ſeu ad vitam. *praxis Epiſcopalis par.*1.*uerbo unio*,§.7.*Azori.d.lib.*6.*c.*28.*q.* 7. *Nicol. Garcia d.cap.*2.*num.*84.

9 Et reſtringitur aliquibus in caſibus per *Sacrum Concil.Trid.* videlicet in terminis *cap.*9.*ſeſſ.*14.*de reform.* vbi habetur, quod beneficia vnius diœceſis beneficijs vel pio loco alterius diœceſis non vniantur, de quo vide *Fuſcum de viſitat.lib.*2.*cap.*26.*nu.* 24.*praxim Epiſcopalem p.*1.*uerbo unio*,§.8.*Nicol.Garciam d.c.*2.*nu.*85.*Valer.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.*30.*tract.*3.*nu.*302 *Aloyſ.Ricci.in praxi fori eccleſiaſt.dec.* 492.*in* 1.*edit.* & *reſolut.*383.*nu.*5.*limitat.*5.*in* 2.*edit.*

10 Et etiam in terminis *cap.*13.*ſeſſ.*24.*de reform.* vbi deciditur, quod beneficia curata non vniantur monaſterijs, dignitatibus, præbendis, ſeu alijs beneficiis ſimplicibus *praxis Epiſcopalis d.uerbo unio*,§.2.*Azor.d.libr.*6.*c.*28.*q.*17.*Nicol.Garcia d.c.*2.*num.*86.

11 Et vnio monaſteriorum Monialium facienda eſt cū ſubeſt aliqua cauſa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ, refert deciſum *praxis epiſcop. part.*2.*uerbo unio*,§.4.

12 Parochialis vnio ita eſt prohibita, vt non ſolum illius vnio, ſed etiam aliqua pars eius fructuum vniri nō poſſit, referunt deciſum *Nicol.Garcia d.c.*2.*n.*87.*Aloyſ. Ricci.in praxi fori eccleſiaſt.dec.*492.*in* 1.*edit.* & *reſolut.* 382.*num.*5.*in* 2.*edit.*

13 Parochiæ vero, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum, & per certas familias diſtinguuntur, vniri poſſunt. Nam decretum, quod prohibet Eccleſias parochiales vniri, locum habet quando verè ſit Eccleſia parochialis, & habeat certos fines, aliàs non, ita deciſum referunt *Gonzal.ad regul.*8.*Cancell. gl.* 6.*nu.*96.& *Nicol.Garcia d.c.*2. *nu.* 88. Saluari & excipi poſſunt vniones, quæ fiunt pro fundatione, augmento vel conſeruatione Collegiorum, & aliorum piorum locorum ad Fidei Catholicæ defenſionem, & propagationem, bonarumque artium cultum, prout reſoluit *Gonzal.ad reg.*8.*Cancell.gloſ.*5.§.7.*nu.*46.

14 Reſtringitur etiam poteſtas vniendi conceſſa Epiſcopis ad beneficia ſimplicia in terminis *cap.*15 *ſeſſ.*24. *de reformat.* ibi, vel aliquot ſimplicia beneficia: quod non comprehendit dignitates, prout deciſum referunt *Nicol.Garcia d.cap.*2.*num.*89.*Aloyſ.Ricci.d.reſol.*383. *num.*5.*limitat.* 4. *in* 2. *edit.* huiuſmodi autem beneficia ſimplicia vnienda ſunt curatis, prout probat *Concil.Trident.ſeſſ.*21.*de reform.c.*5.ibi, vel non curatorum cum curatis, plura enim beneficia ſimplicia non poſſunt per Epiſcopum vniri, *Aloyſ.Ricc.in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.*720.*in* 1.*edit.*& *reſolut.*610.*in* 2.*edit.*

15 Epiſcopus poteſt beneficia, etiam reſeruata, ſeu deuoluta Sedi Apoſtolicæ vnire, niſi reſeruatio beneficij eſſet perpetua: ita *Nau. conſ.* 12. *de rebus eccleſiæ non alien.*& *conſ.*10.*de officio deleg.in nouis*, *praxis Epiſcopalis par.*1.*uerbo unio*,§.7.*dub.*1.*uel* 2.& *par.*2.*eod. uerbo*,§. 4.*Azori.p.*2.*lib.*5.*cap.*29.*q.*17.& *lib.*6. *cap.*29. *q.*16. *Gonzal.d.gl.*5.§.7.*nu.*136.*Nicol.Garcia d.c.*2.*d nu.*81. *Seraphin.deciſ.*1078.*num.*5.

16 Vbi addit verba concilij *ſeſſ.*21.*c.*5. ſeruata forma iuris, intelligi de conſenſu Capituli. Vnio tamen non poteſt fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiam non conferentis illud: in pœnam enim negligentiæ ſuæ poteſtas vniendi illi adimitur: ſecus vero quando inueniret illa iam deuoluta propter prædeceſſoris negligentiam, ignorantiam, vel abſentiam, vt per *Rebuff.de deuolutionib.nu.*31.*praxim Epiſcopalem p.*2.*uerbo unio*.§.8.

17 Non poteſt tamen Epiſcopus facere vniones perpetuas quarumcunque Eccleſiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iuriſpatronatus, prout deciſum refert *Nicol.Garcia d.c.*2.*num.*210.

18 Vnio enim de beneficijs iuriſpatronatus facta abſq; patronorum conſenſu non valet, prout diſponit *Concil. Trid.ſeſſ.*24.*de reform.c.* 15.& reſoluunt *Roch. de iurepatronatus, uerbo honorificum*,*q.*3.*Lambertin.eod.tractatu lib.*3.*q.*6.*artic.*2.*Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.*486.*in* 1.*edit.*& *reſol.*377.*num.*1.*in* 2.*editione*, & *num.quinto.*

19 Reſoluit conſenſum patroni non præſumi, nec de eo ſtari aſſertioni Epiſcopi. Vnire igitur beneficia de iurepatronatus nullus ſuperior poteſt citra patroni conſenſum, ne illi perpetuò generetur præiudicium amittendo ius præſentationis, quod ſine dubio perdit patronus ſtatim, ac beneficium iuriſpatronatus vnitur alteri libero, iuxta notata per *Stephan.Beltrand. conſil.*73. incip.*in vnione beneficij patronati, uolum.*4. qui propterea vnionem ſpreto patrono factam decernit irritam, & præſentationem de perſona inſtituenda admittendam eſſe excluſa vnione, illiuſque nulla habita ratione concludit, prout eum refert *Campan.in diuerſ.iuris Canonici, rubr.*11.*cap.*13.*nu.*477.

20 Facultatem hanc faciendi vniones perpetuas quarūcunque Eccleſiarum parochialium, & baptiſmalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorū, cum curatis propter eorum paupertatem iuxta formã iuris, Epiſcopis etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis concedit *Concil.Trid.ſeſſ.*21.*de reform. cap.* 5.*ſeſſ.* 24.*de reformat.cap.* 15. modum præſcribit Epiſcopis in huiuſmodi vnionibus faciendis, ita vt eis tantum liceat cum conſenſu Capituli aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia, vnire Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, vbi frequentes adeoque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant.

21 Debet igitur ab Epiſcopis hæc vnio fieri data euidenti neceſſitate, vel Eccleſiæ vtilitate *d.c.expoſuiſti, de præbendis, Rebuff.d.tit.de vnionib.nu.* 38.*Azori. par.* 2. *lib.*6.*c.*28.*q.*4.& 13.*Nicol.Garcia d.c.*2.*nu.*108.

22 Et tenuitatem fructum, ac paupertatem Eccleſiæ eſſe legitimam cauſam vnionis tenuit *Rota* teſte *Seraphino dec.*1078.*nu.*4.Si vero ſine cauſa, vel ex falſa cauſa, etiam ſeruata iuris forma, vnio facta ſit per Ordinariū, nulla eſt ipſo iure *Burſat.conſ.*185.*num.*13.*libr.*2. *Nicol. Garcia d.c.*2.*nu.*113.vbi *nu.*117.

23 Re-

23 Reſoluit ſubreptionem vitiare ipſo iure vnionem Apoſtolicam. Cauſæ vnionis veræ non præſumuntur, etiamſi Ordinarius, vel Legatus eas inſerat in vnione, & aſſerat eſſe veras: ſed iuuans ſe vnione tenetur illas probare, Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 120. vbi nu. 121.

24 Reſoluit, quod ſi Ordinarius, vel Legatus in ipſa vnione enuntiet adhibuiſſe cauſæ cognitionem, & ſolemnitates requiſitas, & reperijſſe cauſas eſſe veras, videtur ſtandum eius aſſertioni, & præſumendum eſſe pro vnione, donec contrarium probetur, etiam ſi proceſſerit parte non vocata, quia forte tunc nullus aderat, qui deberet vocari.

25 Vltra cauſæ cognitionem in vnione facienda per Epiſcopum, requiritur conſenſus Capituli, d. cap. paſtoralis, de donationibus, d. Clem. ſi vna, de rebus Eccleſiæ, Rebuff. d. regul. de vnionibus, gl. 11. nu. 2. Seraph. dec. 1078. nu. 1. Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 26. nu. 5. Azori. inſtitut. moralium par. 1. lib. 6. c. 28. q. 12. alios plures refert Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 145.

26 Et hic conſenſus Capituli poteſt interuenire, etiam poſt vnionem, Rebuff. d. gl. 11. num. 20. Azori. d. q. 12. in fine, Garcia d. cap. 2. nu. 147. cum ſequentib. Steph. Gratia. diſceptat. forenſ. c. 278. num. 30.

27 Vbi etiam reſoluit nullitatem vnionis ob defectum conſenſus Capituli à nullo poſſe opponi, cum hæc exceptio illi ſoli concedatur.

28 Vbi tamen extaret conſuetudo in contrarium, videtur vnio poſſe fieri per Epiſcopum, abſque Capitulo, tradunt Fuſc. d. libro ſecundo capit. 26. num. quinto. Petr. Greg. de benefic. cap. 20. num. 6. Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 152. vbi num. 153. intelligit de conſuetudine generali, quæ eſſet conſuetudo propria & non præſcriptio, quia tunc ſufficeret ſolum tempus quadraginta annorum: quamuis huiuſmodi conſuetudinem in contrarium non valere teneant gloſſ. verbo conſentiente in d. Clement. ſi vna, vbi Imola, & Boniſac. à num. decimo ſexto. Abb. num. ſecundo Felin. in cap. cum cauſam, num. 10. & 20. de re iudic.

29 Quiquidem Epiſcopi conſenſus requiritur in vnione etiamſi ex Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 5. fiat ab Epiſcopis tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis ex illis verbis ibi, iuxta formam iuris, & ita deciſum fuiſſe refert Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 158. Quamuis contrarium immo Capituli conſenſum non eſſe neceſſarium, cum Epiſcopi vniones faciunt tanquam Sedi Apoſt. delegati teneant Nau. conſil. 10. de offic. delegati in nou. praxis Epiſcopalis par. 2. verbo vnio, §. 9.

30 In vnione vero facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo requiritur auctoritas Papę, cum non poſſit auctorizare in facto proprio, gloß. verbo menſa, ad finem, in d. Clemen. ſi vna, quam ſequuntur ibi Card. nu. 3. & Abb. nu. 6. & alij quos refert, & ſequitur Nicol. Garcia d. c. 2. num. 168. & cenſuit Rota Roman. in vna Peruſ. beneficij 4. Iulij 1608. coram D. Pena, vbi quod in vnione, quæ fit ad fauorem Capituli, quam ipſum non poterit auctorizare, requiritur auctoritas Papæ, etiamſi fiat vigore Concilij ſeß. 21. de reform. cap. 5.

31 Secus vero vbi vnio fieret alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, Rot. Rom. par. 1. diuerſ. deciſ. 788. num. quarto, immo etiam omnibus præbendis diſtinctis, non ſimul, ſed ſeparatim, & diſtincte vnicuique, ita reſoluit poſt multos, quos refert Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 170 Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 274. num. 34. in fine, Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gl. 37. nu. 25. Concil. enim d. cap. 15.

32 Videtur facultatem concedere vniendi tenuibus prębendis ſingulorum Capitularium, non tamen menſæ capitulari, ex Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 4. collectan. 1067. in fi. & in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 438. in 1. edit. & reſolut. 379. num. 4. in 2. edit. & ita de iure probat dict. Clementin. ſi vna, ad quam reſpicit Concil. Tridentin. dict. capit. 15. in illis verbis, ibi, iuxta formam iuris.

33 Sed re maturius perpenſa, verius exiſtimo in terminis, de quibus agimus, poſſe Epiſcopum facere vnionē omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus ſimul, ex declaratione Illuſtriſſimorum Dominorum Cardinaliū his verbis. Hæ vniones fieri poſſunt in diſtributionibus quotidianis, vbi illæ tenues ſunt, & etiam Præbendę tenues, ſecus ſi præbendæ non eſſent tenues, quia hoc caſu tenuitati diſtributionum ſuccurri poteſt per remedium cap. 3. ſeſſ. 21. de reformat. idem licere Congregat. cenſuit quando nullæ ſunt diſtributiones, & præbendæ tenues, vel è contra, refert Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 171.

34 Deinde vnio debet fieri vocatis his, quorum intereſt, alias non valet, Clement. vnica, §. ad hæc de ſtatu monachorum, Concil. Trid. ſeß. 7. de reform. cap. 6. Rebuff. dict. titul. de vnionibus num. 43. Azori. dict. libr. 6. cap. 28. quæſt. 14. Rot. Roman. quæſt. 2. diuerſ. deciſ. 133. numer. 4. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 203. Henriq. conſ. 99. num. 6. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 486. in prima edit. & reſolut. 377. num. 3. in ſecunda edit. & deciſ. 491. in prima editione, ac reſolut. 382. num. primo in ſecunda editione.

35 Ac proinde vnionem beneficiorum eſſe inualidam, ſi fiat abſque conſenſu poſſeſſorum, reſoluit Card. Seraph. deciſ. 1459. nu. 13.

36 Rector tamen beneficij in vnione facienda non eſt vocandus, maxime quando vnio debet ſortiri effectum poſt eius obitum Clem. ſi. verſic. quod ſi Rector, vbi gloſſ. verbo vocatus, de rebus Eccleſiæ non alien. & ibi Cardin. q. 1. num. 7. Anchar. num. quinto. Rota Roman. diuerſ. deciſ. 133. num. 14. p. 2. Seraph. deciſ. 1078. num. 3. Aloyſ. Ricci. reſolut. 382. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 24. & num. 203. vbi num. 219.

37 Ampliat, vt neque etiam plebs debeat vocari, niſi allegaret cauſam rationabilem, ne fieret vnio, & n. 220. aſſerit reſolutum in vna Gerunden. vnionis 20. Martij 1600. coram Illuſtriſſ. Cardinale Sacrato, Parochianos eſſe legitimas perſonas in cauſa hoc reſpiciente, cum illorum interſit bonum habere Paſtorem.

38 Vnio vnius beneficij facta alteri acceſſorie operatur extinctionem, & ſuppreſſionem nominis, & tituli beneficij vniti, itaut amplius beneficium dici non poſſit, ſed iudicatur, vt prędium eius, cui fit vnio, ita Rota Roman. diuerſ. deciſ. 758. num. ſexto par. 1. & deciſ. 113. num. decimo ſexto part. 2. Putean. deciſ. 6. de vnionib. pluresque alij quos refert, & ſequitur Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 12 quibus adde Flamin. de reſignat. libro ſecundo quæſt. 9. num. tertio & lib. 3. quæſt. 1. num. 120. & libro duodecimo quæſt. 3. numer. 47. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 1. §. 7. Valaſc. conſult. 14. num. primo. Flor. ad Gammam, deciſ. vltima.

39 Et ſic non intitulatur quis in parochiali annexa, ſed in beneficio principali Franch. in cap. 1. numer. 7. de filijs presbyterorum, lib. 6. Nicol. Garcia p. 11. cap. 5. num. 193. & non cenſetur habere curam animarum Felin. in cap. in noſtra, de reſcriptis, corollar. 10. Dec. in capit. ad aures, eod. tit. num. 13. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 201. nu. 97.

Nau.

Nau.conſil.14.nu.4. de rebus eccleſiæ in nouis, Quitanaduenas Eccleſiaſticon lib.4.nu.70. Nicol. Garcia d.part.11. cap.5.num.194.

40 Et ita attenditur tantum qualitas, & natura beneficij principalis, non autem annexi, *gl. verbo eccleſias, in Clement. per litteras, de præbendis*, vbi *Cardin. q. 17. Imola à num.15. Abb. nu.5. Bonifac. à num.20.*

41 Nam vnitum aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia principalis, cui eſt annexum, *gloſſ. verbo vnire, in cap. & temporis 16. q. 1. gloß.* etiam *verbo vniendo in cap. 1. ne ſede vacante, Gonzalez ad regul.8. Cancellar. d. §. 7. à num.2. D. Barboſa in l. quia tale, num.95. in fin. ff. ſoluto matrimon.*

42 Et per vnionem ſupprimitur Eccleſia vnita, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio, tenuit Rota *in vna Illerden. diſmembrationis, 27. Ianuarij 1593.* coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, nunc *deciſ. 1009. num.4.*

43 Primo ex dictis infertur Eccleſiam parochialem poſſeſſam vti vnitam, & membrum alterius, non inducere incompatibilitatem, *Rot. diuerſ. deciſ. 76. num. 3. par. 1. Nicol. Garcia d. par. 11. cap.5. num. 105.*

44 Vbi etiam reſoluit, quod vnum beneficium curatum annexum ſimplici, aſſumit naturam ſimplicis, & citat Rebuff. *in praxi tit. de non promotis, nu.31. Valaſc. conſult. 14. nu.1. Leſſium de iuſtit. lib.2. c.34. nu.148. Azor. inſtit. moral. p.2. lib.6. cap.28. q.20. in fi.*

45 Secundo infertur ad Canonicatum, ſeu dignitatem, cui eſt vnita parochialis acceſſorie, & perpetuo, non requiri ætatem vigintiquinque annorum, ſed ſufficere ætatem ad Canonicatum, ſeu dignitatem requiſitam: ita deciſum referunt *Henriquez conſil.32. num.4. & ſeq. praxis noua Epiſcopalis par.2. cap.5. num.21. pagin. 330. Nicol.* Garcia *d. part. 12. cap.2. num.26. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus, quinto, & verbo parochus*, Gonzal. *ad regul.8. Cancellar. gloſſ.9. num.4. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.735. in 1. edit. & reſolut. 512. in 2. edit.*

46 Tertio infertur in prouiſione dignitatum habentium vnitam parochialem perpetuò, & acceſſorie non eſſe faciendum concurſum: ita deciſum referunt Galett. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo beneficium, pag.24. Nicol. Garcia p.9. c.2. nu.193. Gonzalez ad reg.8. Cancellar. gl.5. §.7. num.13. & gloß.6. num.162. Leſſi. de iuſt. lib.2. cap.34. num.82.*

47 Quarto infertur in impetratione principale beneficium tantum exprimendum, nec opus eſſe exprimere vnitum acceſſorie, *Menoch. dict. caſu 205. num. 67. Rota Romana diuerſ. deciſ.786. ſub num.3. par.1. Selu. in tract. de benefic. par.3. q.12. nu.64. verſ. 14. qualitas, Flamin. de reſignat. lib.10. q.1. num.36. Azor. d. cap.18. q.20. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub.11. c.13. num.83.* Garcia *d. c.2. nu.20.* vbi *num. 28.* refert in *Rota* deciſum quod in beneficio vnito non habet locum regula de triennali.

48 Quinto infertur Epiſcopum poſſe diſpēſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui eſt vnita parochialis, *Geminian. in cap. 1. nu.12. de filijs presbyterorum lib.6. Rebuff. in tract. nominat. quæſt. 16. nu. vigeſimoſeptimo. Ioannes Maria Bellet. diſquiſit. clericalium par.1. titul. de diſciplina clericali, §.3. num.34. Campanil. d. capit. 13. num.83. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. capit. 273. num. 47.*

49 Sexto infertur promotum ad Eccleſiam parochialē, quæ eſt vnita acceſſorie alicui non parochiali, minime teneri lege poſita in *c. licet canon, de elect. in 6.* vt reſoluit *Azori. d. p.2. lib.6. cap.8. q.8.*

50 Vnio vero facta æque principaliter nihil aliud operatur, niſi vt rector vnius ſit rector alterius, & vtrumq; beneficium manet beneficium, ſicut antea erat, & quælibet Eccleſia in ſuo ſtatu, & honore remanet, & proprios reditus agnoſcit, & gaudet ſuis priuilegijs, *gloſſ. in d. cap. & temp. & in d. cap. 1. & in d. Clement. per litteras, Rebuff. dict. titul. de vnionibus, numero decimo quinto*, & poſt alios quos refert optime reſoluit *Nicol.* Garcia *d. capit.2. numero trigeſimo ſeptimo*, vbi *numero* 38. aſſerit idem quando vnio facta eſt ad tempus, ſeu ad vitam, & *num.* 39.

51 Cum ſequentibus aſſerit obtinentem Canonicatum, cui ſit vnita parochialis ad vitam debere in parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo.

52 Quomodo autem vnio acceſſorie, vel æque principaliter facta cognoſcatur, tradunt *Maſcard. de prob. concluſ.1418. Menoch. de præſumpt. lib.6. q.80. num. 6. Rota Rom. diuerſ. dec. 114. par.2.* Gonzalez *ad regul.8. Cancell. gloſſ.5. §.7. à num.120.*

53 Vnio cum ſit quid facti, & odioſum, non præſumitur, ſed probari debet ab eo, qui factam aſſerit, *Rebuff. conſil.8. verſic.5. reſpondetur, Maſcard. d. concluſ. 1418. num.1. & 2. Menoch. d. q.80. num.1. Rota Romana diuerſ. deciſ.557. num.5. lib.3. par. 3.* Probanda eſt igitur vnio per inſtrumentum, ſeu litteras ipſius vnionis, *Maſcard. concluſ.587. num. primo, praxis Epiſcopalis part.1. verbo vnio, §. 8.*

54 Vel ex diuturnitate temporis, immemorialis ſcilicet, *Menoch. d. q.80. num.5. Flor. variar. lib.1. quæſt.10. num.19 Cacheran. Pedam. deciſ.116. num.11. Put. deciſ.238. libr. 1. & deciſ.209. lib.2.*

55 Vel etiam probatur vnio ex verbis enunciatiuis plurium inſtrumentorum antiquorum, in quibus talia beneficia tanquam vnita enunciantur, *Maſcard. d. concluſ. 1418. numero duodecimo, Putean. dec. 209. libro ſecundo. Caputaq. dec.344. num.2. & dec.347. à num.2. par.3.* videlicet ſi ſint ad minus duo inſtrumenta, prout ex pluribus Rotæ deciſionibus refert *Nicol. Garcia dict. capit. num.259.* vbi *num.258.* intelligit ſi emanauerint à perſonis non ſuſpectis, & à *num.* 260. cum ſequentibus tenet inſtrumenta antiqua illa dici, quæ ſunt centum annorum.

56 Vltimo etiam probari poteſt vnio per confeſſionem partis aduerſæ, concurrentibus adminiculis, & coniecturis, *Maſcard. d. concl. 1418. num. 15. Nicol.* Garcia *d. c.2. à num.273.* cum quo proſequere ad omnia alia, quę deſiderare poteris in hac materia.

S V M M A R I V M.

1 Supprimere præbendas in Cathedralibus & Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus, oſtenditur.

2 Præbendas extinguendi Collegiatarum non inſignium nullam habet Epiſcopus poteſtatem.

3 Capitulo Sede vacante non licet ſupprimere portiones vigore Concilij ſeß.24. de reform. cap.15.

4 Suppreßionem præbendarum tenuium facere non poteſt Collegiatæ Eccleſiæ Prælatus, licet ſit exemptus, & Eccleſię inſignis.

5 Suppreßio tituli nunquam fieri debet, niſi redditus Eccleſiæ diminuti probetur.

6 Reditus Eccleſiæ aucti potius, quam diminuti in dubio præſumuntur.

7 Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua.

8 In-

8 *Interpretatio illa fieri debet, quæ ſit fauorabilis augmento cultus diuini.*

9 *Suppreſſio & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ nõ poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, nec etiam ſi id caderet in vtilitatem Capituli.*

10 *Supprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli præbendam, & applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo.*

11 *Diſmembratio, ſeu diminutio beneficij eandem cauſam, & ſolemnitatem requirit, quam vnio poſtulat.*

12 *Rectoris defenſoris vocatio in diſmembratione beneficij requiritur, & aliæ ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ requiſitæ.*

13 *Diſmembratio beneficij cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valet.*

14 *Diſmembrationis cauſa ſufficiens eſt pinguedo parochialis.*

15 *Diſmembrare non poteſt Epiſcopus fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare ſine ſolemnitate in alienatione bonorũ Eccleſiæ requiſita, & de conſẽſu Rectoris.*

16 *Diſmembrare non poteſt Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs ſimplicibus.*

EPISCOPVS PRÆBENDAS ad pauciorem numerum quando reducere poſſit?

ALLEGATIO LXVII.

1 CVm beneficiati non debeant eſſe in Eccleſia plures, quam quot poſſint ex reditibus illius ſuſtentari *cap. 1. vbi Abb. de inſtitut.* ideo in Cathedralib. & Collegiatis inſignibus vbi frequentes, adeoque tenues ſunt Præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, nec illis vnire aliquot ſimplicia beneficia poſſunt, licitum eſt Epiſcopis aliquibus ex iis ſuppreſſis cum patronorum conſenſu, ſi de iure patronatus laicorum ſint, quorum fructus & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicantur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen vt tot ſuperſint, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiaſticæ commode valeant reſpondere, ita *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 15. praxis epiſcopalis p. 1. verbo beneficia §. 1. verſicul. 11. Moneta de diſtribut. quotid. quæſt. 1. capit. 5. à nume. 27.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 5. §. 7. à num. 147.*

2 Quod quidem ſolum in Eccleſijs Cathedralibus, aut Collegiatis inſignibus locum habet, in alijs vero nulla datur Epiſcopis poteſtas extinguendi præbendas vt augeantur diſtributiones, etiam ad augmẽtum cultus diuini, ita deciſum refert *Monet. d. quæſtio. 5. numero 28. vbi num. 29.*

3 Etiam aſſerit deciſum nõ licere Capitulo etiam Sede vacante ſupprimere portiones vigore *Concil. d. capi. 15. & num. 30.*

4 Reſoluit Collegiatæ Eccleſiæ Prælatum hanc ſuppreſſionem præbendarum tenuium facere non poſſe, licet ſit exemptus, & Eccleſia ſit inſignis, cum hoc ſolum Epiſcopis *Concilium* conceſſerit cum ſuorum cõſenſu Capitulorum.

5 Aduertendum maxime eſt ſuppreſſionẽ tituli nunquam fieri debere niſi reditus Eccleſiæ diminuti probentur *cap. ex parte, de conſtitut. Felin. in c. conſtitutus, nu. 1. de reſcriptis.*

6 Et in dubio reditus Eccleſiæ aucti potius, quam diminuti præſumuntur *Angel. conſ. 274. numero 4. in fin.*

7 Et beneficia de ſui natura præſumuntur congrua, *capit. nemo de conſecrat. diſt. 1. Caputaq. deciſ. 62. nume. primo par. 1.* tenuit Rota *in vna Calagurritana beneficij de Iucano 9. Aprilis 1601.* coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, & eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 1385.*

8 Et interpretatio illa fieri debet, quæ ſit fauorabilis augmento cultus diuini vt tenuit eadem *Rota in vna Calagurritana portionis de Narbaia 2. Iulij 1589.* coram *R. P. D. Penna, & in vna Burgen. reductionis beneficiorũ 15. Nouembris 1610. coram Illuſtriſſ. Card. Bonon.* nunc *S. D. Gregorio XV. relata à Farin. par. 2. tom. 1. deciſ. 316. numero 4.*

9 Hæc ſuppreſſio, & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ (quam ex cauſa poteſt facere Epiſcopus cũ conſenſu Capituli, vt reſoluit *Nicol. Garcia de beneſic. p. 12. capit. 1. à num. 2.* vbi *numero* 11. intelligit ſi Epiſcopus ſit auctor ipſius diſmembrationis) non habet locum quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, prout reſoluit *gloſ. verb. menſæ ſuæ, verſic. item facit, in Clement. ſi vna, de rebus Eccleſiæ non alien.* quam ibi ſequuntur *Cardin. nume. 1.* Gamb. *de officio legati, libr. 5. rubr. de diſmembr. nume. 22. Abb. in cap. cum acceſſiſſet, num. quinto de conſtit.* & neque etiam hoc poſſe Epiſcopum, quãuis bona illius, & Capituli ſint diuiſa, ſi id caderet in vtilitatem Capituli, quia fructus applicantur ipſi Capitulo, ſeu menſæ Capituli, tenent *Butr. & Imola in d. c. cum acceſſiſſent, &* ibi *Felin. n. 21.* ac *Dec. n. 57.*

10 Sed verius eſt quod licet menſæ Capituli applicare non poſſint Epiſcopi fructus præbendarum ſuppreſſarum, cum agatur de intereſſe ipſius Capituli, & ipſum auctorizare non poſſit in facto proprio; tamen ſi vellent applicare vni præbendæ, vel etiã ſingulis poſſent, quia tunc non auctorizarent in facto proprio cũ aliud ſit applicare Capitulo, aliud ſingulis canonicis, ſeu ſingulis de Capitulo, prout tenet *Imol. quem* ſequitur *Decius d. cap. cum acceſſiſſent, à nume. 54. & Hieron.* Gabri. *conſil. 186. lib. 2.* dicens, quod poteſt item Epiſcopus cum cõſenſu Capituli ſupprimere præbendam, dignitatem, aut officium, eius fructus applicando non Capitulo, ſed diſtribuendo inter ſingulos Canonicos, aſſignando ſcilicet cuique Canonico, vel præbendæ certam portionem, quo caſu dicit procedere *d. capitulum cum acceſſiſſent.*

11 In diſmembratione autem, ſeu diminutione beneficii eædem cauſæ, & ſolemnitates requiruntur, quæ in vnione, & ſic conſenſus Capituli *Pauin. de poteſtate Capituli ſede vacante, 3. quæſt. 2. par. nu. 19. Mandoſ. regul. 22. quæſtio. 13. numero 8. & 9. Nicol. Garcia de benef. par. 12. cap. 3.*

12 Requiruntur etiam vocatio Rectoris, vel defenſoris, & aliæ ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ requiſitæ, *cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in 6. cap. 1. ne ſede vac. gloſſ. verb. defenſor, in cap. 1. de rebus Eccleſ. Mandoſ. d. q. 13. num. 12. Gamb. de offic. legati, lib. 5. rub. de diſmembrat. num. 14. & 15. Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 75. num. 17. & 18. Rota Roman. in vna Toletana beneficij 12. Octobris 1579.* coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, eſt inter impreſſas deciſ. 414.

13 Vbi fuit tentum diſmembrationem beneficii cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valere. Et in *altera Toletana beneficij 2. Decembris eiuſdem anni 1579.* coram *eodem Illuſtriſſ. Scraph.* & eſt inter deciſiones impreſſas *deciſ. 428.*

14 Fuit reſolutum pinguedinem parochialis dici eſſe cauſam ſufficientem diſmembrationis. Et in *alia Mediolan. diſmembrationis 28. Ianu.* 1595. coram ipſon. et *Illuſtriſſ. Seraphino deciſ.* 1062.

15 Dictum fuit non poſſe Epiſcopum diſmembrare fructus vnius beneficii, & illos alteri applicare ſine ſolemnitatibus in alienatione locorũ Eccleſiæ, & de conſenſu Rectoris, quod iterum tenuit eadem *Rota in vna Salertina Parochorum* 1. *Iun.* 1611. *coram Illuſtriſſ. Cardin. Bonon.* nunc *Sanctiſſimo D. noſtro Gregorio XV.* & eſt apud *Farinac. par.* 2. *tom.* 1. *deciſ.* 348. *num.* 2.

16 Diſmembrare non poteſt Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficiis ſimplicibus. Item nec poteſt ſeparare ab Eccleſiis parochialibus beneficia ſimplicia, ſiue oratoria, ſi illis vnita eſſent, quamuis illis ſeparatis Parochiales nõ egeant, referunt deciſum *Aloyſ. Ric. in praxi fori Eccleſi. deciſ.* 492. *in* 1. *edit. & reſol.* 383. *n.* 6. *&* 7. *in* 2. *edit. Nicol. Garcia de beneſ. par.* 12. *capit.* 2. *num.* 87.

S V M M A R I V M.

1 *Parochias nouas conſtituendi, etiam inuitis Rectoribus, facultas Epiſcopis conceditur, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt.*

2 *Epiſcopi arbitrio relinquitur quantum vna Eccleſia ab altera diſtare poſſit, vt commode Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani.*

3 *Appellare an liceat à decreto erectionis parochialis facta per Epiſcopum? oſtenditur.*

4 *Parochialem diuidere poteſt Epiſcopus ſine maioris partis parochianorum conſenſu.*

5 *Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ, quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones Villę, & parochianorum ad quorum commodum fuit inſtituta, oſtenditur.*

6 *Parochiam diuidere tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt Epiſcopus, etiam ſi ſubiecta ſit Regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt.*

7 *Parochialis ſeparatio non eſt facienda ob locorum diſtantiam, quando in loco minime difficili oratorium adeſſet, vel Eccleſiam cum fonte baptiſmali.*

8 *Summus Pontifex ſolus poteſt erigere Collegiatam Eccleſiã in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam.*

9 *Eccleſiam ſimplicem in Curatam, & parochialem an ex cauſa poſſit erigere Epiſcopus? oſtenditur.*

10 *Beneficium Curatum quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum? remiſſiue.*

EPISCOPVS IN PAROCHIIS multiplicandis quam habeat auctoritatem?

ALLEGATIO LXVIII.

1 VBi ob locorum diſtantiam ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda, parochiani accedere non poſſunt, Epiſcopis cõceditur auctoritas, etiam inuitis Rectoribus, nouas parochias conſtituendi, etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegatis, aſſignata Præſbyteris præficiendis Eccleſiæ nouiter erectæ congrua portione ex fructibus Eccleſiæ matricis, & ſi neceſſe fuerit compellendi populum eam ſubminiſtrare, quacumque reſeruatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſiis non obſtantibus: ita diſponit S. *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 21. *de reformat. capit.* 4. *verſic. In iis*, & iam diſpoſuerat *text. in cap. ad audientiam*, 3. *de eccleſ. ædific.* concordat *Concil. vlt. Brachar. act.* 4. *capitu.* 26. late tractant *Mandoſ. in praxi ſignaturæ titul. erectiones*, *praxis Epiſcop. par.* 1. *verbo parochia.* §. 6. *pag.* 273. *Azori. inſtitut. moral. p.* 2. *libro tertio capit.* 12. *quæſt.* 7. *Matth. Soarez in pract. & ordine viſitandi cap.* 4. *num. primo. Rebuff. in tract. de decimis, quæſt.* 6. *nume.* 21. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *capit.* 2. *num.* 68. *Rota Romana* apud *Farinac. deciſione* 484. *tom.* 1. *par.* 1. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 554. *in* 1. *edit. & reſolut.* 476. *in* 2. *edit. Henriq. conſil.* 80. *Baptiſt. Coſta de remed.* 75. *praxis noua epiſcop. par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 1.

2 Epiſcopi arbitrio relinquit *S. Concil. d. loco* quantum vna Eccleſia ab altera diſtare poſſit, vt commode Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani, prout reſoluunt *Rebuff. in praxi benefic. par.* 1. *titu. de erect. in curat. & paroch. nume.* 9. optime *Menoch. de arbitr. caſu* 497. *per totum. Aloyſ. Ricci. d. reſolut.* 476. *nu.* 5.

3 Vbi etiã aduertit à decreto erectionis vti facto per Epiſcopum, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatum, licere quidem appellare, ſed ſolum ad Sanctiſſimum Pontificem, niſi ea ordinatio facta fuerit in viſitatione, præcipue ſine figura iudicii, quoniam ab ordinationibus factis in viſitatione per Ordinarium non appellatur, ſaltem quoad effectum ſuſpenſiuum, tanquã ab executione conſtitutionis Conciliaris, vt alibi dixi.

4 Vnde cum nouiſſimo iure tota cauſæ iuſtitia in Epiſcopi arbitrio reſideat, poterit ipſe ſine maioris partis parochianorum conſenſu circa ſeparationem agere, vt aduertit *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 476. *num. ſexto*, exploſa illorum reſolutione, qui tenent requiri conſenſum maioris partis parochianorũ, & ſi ſunt plures plebes, & terræ ſub vno Rectore, aut Curato maioris Eccleſiæ, quæ tamen ſint tanquam corpora ſeparata, debere cõſentire ſaltem duas partes ex tribus ſingulorũ corporum, de qua *Bimi. conſil.* 174. *à nume.* 23. *Henriq. conſil.* 80. *num.* 15. *&* 16. Nec ideo admitterem *Abb.* doctrinam *in d. ca. ad audientiam, col.* 3. reſoluentis debere interuenire ad ſecundæ Eccleſię ædificationem conſenſum parochi, ſeu curati primæ, cum *Concil. d. loco*, illo inuito Epiſcopis auctoritatem concedat nouas parochias conſtituendi, dummodo tamen ſine præiudicio, nimirum poſſidentis, fiat, vt declarauit *Congregat. Cõcil. Epiſcop. Andrien. in anno* 1594. teſte *praxi noua Epiſcop. d. cap.* 5. *num.* 1.

5 Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ tribus concurrẽtibus recipere debet obuentiones villæ, & parochianorum, ad quorum commodum fuit conſtituta, videlicet, ſi antiqua baptiſmalis reditibus abundet, ſi ędicula ſit neceſſaria, ſi non habeat ſufficientes reditus ad ſuſtentationem preſbyteri, alioquin ſi fundator vel parochiani concederent reditus ſufficientes, tunc non teneretur Eccleſia baptiſmalis quicquam concedere, ita *Rebuff. de decim. quæſtione ſexta numero* 21.

6 Amplia ſupradicta procedere, etiam ſi Eccleſiæ ſubiectæ eſſent Regularibus, prout *ſacram Congregationem* cenſuiſſe refert *Franc. Leo dicto capitulo ſecundo numero* 69.

8 Limita niſi in loco minime difficili, nec incommodo oratorium adeſſet, vel in Eccleſia cum fonte baptiſmali, & cæteris ad parochiam neceſſariis, ibique

proponeret

proponeret in ſui adiutorium ſacerdotem, quæ ibidem reſideret, & Sacramenta poſſet adminiſtrare, quia tunc non poſſet fieri ſeparatio, ex *Menoch. conſ. 477. nume. nono. & Baptiſt. Coſta de remedijs ſubſid. remed. 76.* reſoluit *Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 476. num. ſexto.*

8 Licet ſolus Papa Eccleſiam Collegiatã erigere poſſit in Cathedralem: & Epiſcopalem in Metropolitanã *cap. 1. ne ſede vacante, Azori. inſtitut. moralium part. 2. lib. quinto capit. 29. quæſt. 25. & libro ſexto capit. 30. qu. 2. & 4. Nicol.* Garcia *de benefic. par. 12. cap. 5. numero 1.*

9 Eccleſiam tamen ſimplicem in curatã, & parochialem erigere ex cauſa poteſt Epiſcopus *Rebuff. in praxi tit. de erectione in curatam & parochialem, Azori. d. cap. 29. quæſt. 25. & d. cap. 30. quæſt. 3. & 4. Nicol.* Garcia *d. cap. 5. num. 2.*

10 Verum Sacra Congreg. cenſuit beneficia ſimplicia in curata ab Ordinario conuerti non poſſe, vt referunt *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 492. in 1. edit. & reſolut. 383. num. 6. & 7. in 2. edit. Nicol.* Garcia *d. cap. 5. num. 3.* vbi hanc declarationem intelligit ceſſante cauſa & neceſſitate. Sic etiam Eccleſia Curata in ſimplicẽ ab Epiſcopo reduci non poteſt *Mari. Anton. var. lib. 1. reſol. vlt. caſu 69.* Curatum verbo beneficium quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum, tradit *Aloyſ. Ricc. in praxi deciſ. 2. in prima edit. & reſolut. 618. in ſecunda edit.*

S V M M A R I V M.

1 *Reſignatio beneficiorum libera & ſimplex coram Epiſcopo vel alio Superiore Ordinario fieri poteſt.*

2 *Superior Ordinarius, coram quo fieri poteſt libera reſignatio, debet eſſe Superior Eccleſiaſticus habens ſpiritualia.*

3 *Ordinarij conſenſus in liberis reſignationibus faciendis debet ab eo præſtari vnico contextu cum ſit reſignatio.*

4 *Prælatus omnis ius habens conferendi, inſtituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, poteſtatem habet liberas beneficiorum reſignationes admittendi.*

5 *Abbas, quem Eccleſia in temporalibus recognoſcit, non poteſt liberas beneficiorum reſignationes admittere.*

6 *Coadiutor datus Epiſcopo dementi poteſt renunciationem liberam beneficij accipere.*

7 *Vicarius Epiſcopi an poſſit beneficiorum reſignationes accipere? remiſſiue.*

8 *Capitulum Sede vacante poteſt liberas beneficiorum reſignationes recipere tribus concurrentibus.*

9 *Permutatio beneficiorum ſimpliciter fieri poteſt coram Epiſcopo, vel alio ſuperiore Ordinario.*

10 *Beneficium in vna diœceſi ſitum ſi permutetur cum alio alterius diœceſis, requiritur in ea permutatione vtriuſque Epiſcopi, ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas & conſenſus.*

11 *Permutari poſſunt beneficia coram Epiſcopo in quolibet anni menſe.*

12 *Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis.*

13 *Permutatio coram Ordinario ſimplex, non vero triangularis fieri debet.*

14 *Epiſcopus quando beneficia permutata ſunt inæqualia, poteſt ex officio mandare, ceſſante pacto, quod recipiens beneficium pinguius ſoluat aliquam penſionem ſuo tempore duraturam.*

15 *Penſionem ex iuſta cauſa poteſt Epiſcopus reſeruare, & imponere.*

16 *Reſignare, vel cum alio permutare poteſt quis coram Ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem.*

17 *Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam poſſeſſionem.*

18 *Reſignari coram Ordinario poteſt beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, nõ adepta tamen poſſeſſione.*

19 *Beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, non poteſt reſignari, vel permutari, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati.*

20 *Reſignari, vel permutari coram Epiſcopo beneficia iuriſpatronatus poſſunt, accedente patronorum conſenſu.*

21 *Patronorum intereſt, vti videant ne habeant Rectorem eis odioſum, & non acceptum.*

22 *Reſignationes beneficiorum exiſtentium in diœceſi, poteſt Epiſcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre.*

23 *Reſignari coram Epiſcopis poterunt beneficia reſeruata, non tamen conferri.*

24 *Reſignationes, in menſibus, in quibus collatio ſpectat ad Cardinalem ratione indulti, poteſt recipere Epiſcopus, non tamen conferre.*

25 *Permutari coram Ordinarijs poſſunt reſeruata beneficia, non tamen conferri.*

26 *Renunciatio beneficij facta in manibus poteſtatem nõ habentis, eſt nulla.*

27 *Reſignatio beneficiorum coram Ordinarijs facienda requirit cauſam, quæ præſumitur in Epiſcopo, ſi eam admittat.*

28 *Cõſtitutio Pij Quinti ſuper reſignationib. coram Ordinarijs faciendis, refertur & numero 29. & 30.*

31 *Senex volens reſignare debet Ordinarius ſuorum beneficiorum reſignationes admittere, cum hæc ſit cauſa iuſta admittendi reſignationem.*

32 *Senes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio.*

33 *Infirmitas eſt cauſa iuſta reſignandi beneficium coram Ordinario.*

34 *Valetudinarius quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur.*

35 *Beneficiatus corpore impeditus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario.*

36 *Beneficiatus corpore vitiatus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario.*

37 *Criminis obnoxius beneficiatus habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario.*

38 *Crimnoſi inquiſitione pendente quando beneficia poſſint reſignare, oſtenditur.*

39 *Cenſuris Eccleſiaſticis irretitus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario.*

40 *Beneficiatus, qui nequit, aut non debet Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario.*

41 *Reſignandi coram Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia.*

42 *Reſignandi coram Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri.*

43 *Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iuſtam cauſam reſignandi corã Ordinarijs, dummodo re ipſa id exequantur.*

44 *Reſignandi ius coram Ordinario iuſta cauſa eſt, ſi beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij ſecurus reſidere.*

45 *Reſignatio, vel permutatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur? Oſtenditur.*

46 *Renunciationes factæ abſque iuſtis cauſis ſunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt.*

47 *Epiſcopi, coram quibus reſignantur beneficia, debent obſeruare, vt reſignantes, ſi ſint in ſacris cõſtituti, ha-*

beant aliunde vnde viuere, & vitam commode ſuſtentare poſſint.

48 *Epiſcopi admittentes liberas beneficiorum reſignationes, non debent illa ſuis conferre, quod an in Hiſpania ſeruetur, dubitat* Garc.

49 *Epiſcopi beneficia coram ipſis reſignata, ſi conſanguineis reſignantium, aut ſuis conferant, quam pœnam incurrant, oſtenditur.*

50 *Renuncians coram Ordinario ea intentione, vel ſpe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipſe velit, quando nihil eſt in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua ſimoniæ labe maculatur.*

51 *Permutationis forma corā Ordinario faciēda cōſtituitur.*

52 *Reſignantes duo ſua beneficia ex cauſa permutationis, & facta collatione vni, ſi alter decedat ante factam ſibi collationem, ſuperſtes non habet regreſſum ad beneficiū à ſe dimiſſum.*

53 *Beneficium à compermutante reſignatum, & alteri collatum poteſt compermutante decedente ab altero retineri, etiamſi ſuum poſtea non reſignet.*

54 *Permutatio beneficiorum an ob læſionem reſcindi poſſit? remiſſiue.*

EPISCOPVS QVORVM beneficiorum reſignationes recipere poſsit?

ALLEGATIO LXIX.

1 CОram Epiſcopo, vel alio Superioris Ordinario, libera, & ſimplex beneficiorum reſignatio fieri poteſt, vt probant *tex. in cap. admonet, de renunc.* ibi, abſque aſſenſu tuo intrare audeant, detinere, dimittere, aut te inconſulto, &c. *& in capit. 1. de rerum permut. lib. 6.* ibi, libere ſine fraude in manibus tuis ipſa reſignet. & in *Clem. multorum, de pœnis, Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num. 104. Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 10. nu. 19. & cap. 28. num. 11. Azori. inſtit. moral. par. 2. libro 7. capitul. 29. quæſt. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 14. à num. 21. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 3. nu. 66. Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi capit. 50. §. 18. in princip. Flaminius de reſignatione libro 7. q. 14. num. primo.*

2 Intellige de Superiore eccleſiaſtico habente ſpiritalia *Fuſc. dict. cap. 28. num. 12. Ruffin. ad tract. de benefic. cap. 14. num. 41. Flamin. dict. quæſt. 15. numer. 18. Cochi. de iuriſd. Ordin. in exemptos par. 4. q. 68. in princ.*

3 Aduerte huiuſmodi conſenſum eſſe præſtandum ab Ordinario vnico contextu, cum fit reſignatio, itaut à tergo litterarum præſtari non poſſit, *Flamin. libro 8. quæſt. 9. à num. 127.*

4 Habet item auctoritatem admittendi beneficiorum reſignationes omnis Prælatus, qui ius habet conferendi, inſtituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, cuiuſmodi ſunt Abbates, & alii Prælati Epiſcopis inferiores, qui Epiſcopalem iuriſdictionem conſuetudine, vel priuilegio habent, & nulli ſunt Epiſcopo proxime ſubiecti, *Panorm. in capi. quæſitum, nu. 4. de rer. permut. Flamin. dict. quæſt. 14. à num. 19. & quæſtion. 15. Azori. dicta quæſtione quarta, Cochi. de iuriſdictione Ordinarij in exemptos parte quarta quæſtione 67. & quæſtione 68. cum Flaminio dicta quæſt. decima quinta nu. 18.*

5 Reſoluit, quod ſi Eccleſia in tēporalibus recognoſcat Abbatem, in ſpiritualibus vero Epiſcopum, coram Epiſcopo erit reſignatio expedienda.

6 Sic etiam coadiutor datus Epiſcopo dementi cum in ſpiritualibus & temporalibus generalem, & liberam poteſtatem habeat, poterit renunciationem beneficij accipere, *Flamin. d. libro 7. quæſt. 20. à nu. 25.* vbi *à num. 23.* reſoluit, quod quādo coadiutor datur infirmo, vel ſeni tunc, cum conſenſu ipſius Epiſcopi reſignationes valet recipere.

7 De Vicario vero Epiſcopi an poſſit beneficiorum reſignationes recipere dixi ſupra *Allegat. 54. à nu. 66.*

8 Item Capitulum Sede vacante poteſt beneficiorum reſignationes recipere, tribus videlicet cōcurrentibus, primo quando fieret ex cauſa neceſſaria, non autem libere, & ſimpliciter. Secundo quando collatio ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul pertinet; tertio quādo talis reſignatio, & collatio fiant ante prouiſionem factā de Prælato in Conſiſtorio, etiam antequam poſſeſſionem capiat: ita *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulū ſede vacante quæſt. 9. prope finem, verſ. quarto limitat, Flamin. dict. lib. 7. quæſt. 23. Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 3. num. 256. & capi. 4. à num. 75. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 243. Bellacomb. tom. 1. commun. opin. lib. 1. titul. 1. num. 11.*

9 Primo amplia, vt non ſolum coram Epiſcopo, & aliis, de quibus ſupra, poſſit beneficiorum reſignatio fieri, ſed etiam permutatio, ſimpliciter tamē, & abſque pactis, ac conditionibus, ita *Fuſc. de viſitat. lib. 2. ca. 28. num. 22. Quaranta in ſumm. bullarij verbo beneficiorum permutationes, Gonzal. d. gloſ. 14. numer. 57. Lali Zech. de republ. eccleſ. cap. de beneficiatis, num. 8. prax. Epiſc. p. 1. verbo permutatio §. 3. dub. 1. Azor. d. cap. 29. quæſtione 16. Flores de Mena variar. q. 24. num. 21.* Garc. *d. c. 4. à num. 62.* quamuis minus bene contrarium teneat *Flamin. lib. 5. q. 6. num. 231.*

10 Si vero beneficium in vna diœceſi ſitum permutetur cum alio alterius diœceſis, requiritur in ea permutatione vtriuſque Epiſcopi, ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas & conſenſus; quia in permutatione duorum beneficiorum vtrumque dimittitur, & vtrūque confertur, ac proinde neceſſe eſt, vt vtriuſque Epiſcopi intercedat auctoritas, ita *Azor. dict. cap. 29. q. 8*

11 Et quamuis per permutationem beneficia vacare dicantur, *cap. vnic. de rerum permut. in 6. Gomeſ. in regul. de publicandis, quæſt. 3. num. 3.* tamen in quolibet menſe anni poſſunt permutari beneficia coram Epiſcopis, & Epiſcopi poſſunt admittere reſignationes in fauorem ex cauſa permutationis, quas faciunt permutantes, & eorum cuilibet collationem de beneficio reſignato facere Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 14. numer. 32. Nicol. Garc. de benef. p. 5. cap. 1. num. 543.*

12 Et in hac permutatione coram Ordinario facienda non eſt opus facere mentionem de obtentis, ſicut nec in alia prouiſione ab eo facta *Clem. 2. de offic. Ordinar. Menoch. de arbitr. caſu 201. nume. 150.* poſt *Rot. Corraſ. &* alios *Nicolaus Garcia dict. cap. 4. num. 99.*

13 Aduertēdū maxime eſt, quod permutatio hæc ſimplex fieri debet, non vero triangularis, vel quadrangularis, veluti ſi ego reſigno vnum beneficium in fauorē Ioannis, vt ipſe Ioannes reſignet ſuum beneficium, nō in fauorem mei, ſed in fauorē alterius, quia eſſet ſimoniaca talis permutatio triangularis *Nauar. conſil. 43. ſub tit. de ſimonia, num. 3. in fine, in noua edit.* poſt *Caputaq. Imol.* & alios ita tenet *Gonzal. d. gloſ. 14. num. 58.*

14 Poterit tamen Epiſcopus quando beneficia permutata ſunt inæqualia ex officio mandare (ceſſante pacto)

quod

quod recipiens beneficium pinguius, ſoluat aliquam penſionem ſuo tempore duraturam ad coæquandos fructus vtriuſque beneficii permutati, *Ancharan. conſil.* 279. incip. *quæſtio proponitur*, *Nauar. conſil.* 43. *numero quarto*, Gonzal. *dicta gloſ.* 14. *num.* 38.

15 Nam licet regulariter, & ſine cauſa nequeat Epiſcopus penſionem reſeruare, & imponere; ex iuſta tamen cauſa, vt pote pro bono pacis, vel ſtudio alicuius ſcholaris pauperis, vel in vtilitatem Eccleſiæ, vel ex alia rationabili cauſa, poteſt illam reſeruare, & imponere, *Rebuff. de priuilegijs ſcholar. priuil.* 42. *Nauar. conſilio* 15. *num. tertio de rebus Eccleſiæ, & conſilium quart. num. ſecundo de ſimonia, in nouis*, Gambar. *de Legato lib. ſexto à nume.* 392. & fuit reſolutum in *vna Mileten. Canonicatus ſexta Martij* 1596. coram *Illuſtriſſimo Domino meo D. Card. Millino*, & in altera *Algarb. Canonic. nona Iunij* 1579. coram *Domino Lancelloto*, quæ eſt in impreſſis 519. *ſub num. tertio, parte prima diuerſ.*

16 Secundo amplia etiamſi nondum adepta ſit poſſeſſio, nam habens ius in re, non tamen adeptam poſſeſſionem (quia per collationem acceptatam ante ante adeptam poſſeſſionem ius in re beneficio acquiritur, *cap. ſi tibi abſenti, de præbend. libro ſexto. Flamin. de reſignat. libro ſecundo, quæſtio.* 16. *num.* 2. *& in libro decimo, quæſt.* 6. *num.* 2. *& quæſt.* 8. *nu.* 5. *Molina de iuſtit. tractat.* 2. *diſputat.* 2. *verſic. dixi ſuperius, Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 15. §. 1. *numer.* 15. *&* 33. *Rota in vna Vercellen. Canonicatus* 11. *Decembris* 1603. *coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino* apud *Farinac. parte ſecunda tom.* 1. *deciſ.* 498.)

17 Poteſt beneficium coram Ordinario reſignare, vel cum alio permutare *Franch. cap.* 1. *num.* 16. *& ibi Gambar. numer.* 86. *de rerum permut. in* 6. *Prob. ab Monach. in capit. licet Epiſcopus, nume.* 6. *de præbendis in* 6. *Corraſ. de benefic. cap.* 9. *numer. primo. Nauar. conſ.* 4. *num. ſecundo ſub titul. de ſimonia, in nouis, Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus libro* 25. *titul.* 9. *numer.* 2. *&* 9. *Nicol. Garc. dict. cap.* 4. *num.* 15.

18 Et etiam ad fauorem litteris expeditis ante tamen apprehenſam poſſeſſionem reſignare *Anton. de Burg. in cap. cæterum num.* 151. *de reſcriptis, Germin. conſ.* 127. *in fine. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib.* 17. *cap.* 17. *numer.* 16. *Flamin. lib.* 2. *quæſt.* 26.

19 Et licet beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, non poſſit reſignari, vel permutari, *Lancellot. de attent. libro ſecundo, cap.* 4. *num.* 254. *Put. deciſ.* 354. *libro tertio Flamin. libro ſecundo, quæſt.* 3. *à numer. primo. Azori. dicto cap.* 29. *quæſtione quinta.* Nec ab Epiſcopo conferri *Seraphin. Rota Romanæ deciſ.* 945. hoc non procedit quoties lis eſſet ſuper priuatione beneficiati, nam hoc caſu huiuſmodi lis non facit beneficium litigioſum, vt fuit reſolutum in vna *Hiſpalen. attentatorum* coram *Domino Aquen.* 16. *Nouembris* 1552. *vt referunt Pute. deciſ.* 66. *libro ſecundo. Flaminius dicta quæſt.* 3. *num.* 56. *vbi numero* 57. declarat niſi lis eſſet ſuper priuatione, & vt adiudicetur alicui beneficiũ, quia hoc caſu dicitur litigioſum, & per conſequens reſignari non poterit.

20 Tertio amplia, vt etiam beneficia iuriſpatronatus poſſint reſignari coram Epiſcopo, accedente patronorum conſenſu *Pute. deciſ.* 412. *num. ſecundo, libro primo. Flaminius libro ſeptimo, quæſt.* 14. *num.* 8. Sic etiam eodẽ patronorum conſenſu accedente poſſunt permutari, *Couar. pract. capit.* 26. *numero* 9. *Flaminius libro ſecundo, quæſt.* 4. *num.* 10. *Steph. Quaranta in ſumm. bullarij, verbo beneficiorum permutationes, in addit. Vgolin. dict. capitul.* 50. §. 19. *numero* 4. *Azori. dict. ca.* 29. *quæſt.* 6. Requiritur enim in permutatione conſenſus illorum, ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet, quia ipſorum intereſt, quamuis Epiſcopus totum debeat expedire, *gloſ. verbo collationem, in dict. capit.* 1. *gloſ. etiam in dicta Clementin.* 1. & multi quos refert, & ſequitur *Nicolaus Garcia dict. cap.* 4. *num.* 72.

21 Nam patronorum intereſt, vt videant ne habeant Rectorem eis odioſum, & non acceptum, vnde cum de eorum præiudicio tractetur, ſequitur illos neceſſariò eſſe vocandos, eorumque conſenſum requiri per regul. *quod omnes tangit, de regulis iuris in ſexto*, niſi ipſi patroni fuerint peremptoriè vocati, dato eis termino ad comparendum cum expreſſione cauſæ, & ipſi infra terminum præfixum non comparuerint ad contradicendum permutationi, quia tunc ſequuta Ordinarii inſtitutione amplius non audientur, nec poterint ſe opponere etiam infra reſiduum temporis dati ad præſentãdum: Si vero comparuerint declarando ſe permutationi nolle cõſentire, & velle alium præſentare, tunc licet non præſentauerint infra tempus præfixum in edicto per Epiſcopum appoſito, poterunt nihilominus vti beneficio temporis legalis vſque ad finem quadrimeſtris, ita *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantã dict. verbo beneficiorum permutatio, in princ.*

22 Quartò amplia, vt Epiſcopus poſſit recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſua diœceſi, etiam in Curia, non tamen conferre, quia tunc beneficia dicuntur vacare in Curia per reſignationem, & eo caſu collatio palã ad Summũ Pontificẽ ſpectat *c.* 2. *de præbend. in* 6. & hanc ampliat: tenent *Couar. libro tertio variar. cap.* 20. *ſub num.* 8. *Flamin. libro ſeptimo quæſt.* 14. *num.* 23. *Proſper. de Auguſtino dict. verbo beneficiorum reſignationes, prope fin. verſic. An autem Ordinarij*, qui tamen adhibent hanc cautelam in conferendo, vt exeant ab Vrbe ad hoc vt dicantur eſſe in aliena diœceſi, & fuit reſolutum in Rota vt per *Puteum deciſ.* 167. *libro* 1.

23 Quinto amplia, vt beneficia reſeruata poſſint reſignari coram Epiſcopis, qui poterunt reſignationes dictorũ beneficiorum recipere, non autem illa conferre *Flami. dict. quæſt.* 14. *nume.* 6. non admiſſa diſtinctione *Azor. dict. capit.* 29. *quæſt.* 10.

24 Sic etiam quamuis Epiſcopus in manibus ſuis poſſit recipere reſignationes in menſibus, in quibus collatio ſpectat ad Cardinalem ratione indulti, non poterit tamen conferre, ſed Cardinalis habebit collationem. *Gabriel. conſil.* 187. *libro primo. Flamin. dict. quæſt.* 14. *numer.* 13. vbi *nu.* 30. cum *Abb. in cap. ad ſupplicationem, num.* 5. *de renunc.* reſoluit poſſe Epiſcopum recipere reſignationem beneficiorum obtentorum per alium Epiſcopum.

25 Sic etiam coram Ordinariis poſſunt reſeruata beneficia permutari, dummodo non ea conferant, cum hoc ad Summum Pontif. ſolum ſpectet, & ita poſt multos reſoluit *Flaminius libro ſecundo, qu. decimaſexta, in princip.*

26 Aduertendum maxime eſt, quod renunciatio beneficii facta in manibus poteſtatem non habentis eſt nulla, vt cenſuit *Rota in vna Camerinen. Parochialis* 27. *Nouembris* 1587. coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, vt videre eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 803.

27 Simplex beneficiorum reſignatio ad hoc, vt poſſit fieri corã Ordinario requiritur cauſa, quę præſumitur in Epiſcopo, ſi admittat reſignationẽ, *Serap. dec.* 1320.

cauſa

cauſa autem exprimitur in *conſtit. Pij Quinti* 58. incip. *Quanta Eccleſiæ, Dat. Romæ anno Incarnationis Dominicæ* 1568. *Kalend. Aprilis*, quam referunt *Quaranta in ſumm. Bullarii, verbo beneficiorum reſignationes, Vgolin. dict. cap.* 50. §. 18. *num. tertio. Flaminius de reſignatione libro quinto, quæſtione ſexta, num. ſecundo*, cuius pars eſſentialis ſic habet.

28 Poſthac Epiſcopi, & alii facultatem habentes eorum dumtaxat reſignationes recipere, & admittere poſſint, qui aut ſenio confecti, aut valetudinarii, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxii, cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, ſeu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoueri. Religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur. Denique cum quis ex aliis caſibus acciderit, qui Conſtitutione fel. recor. Innocentij Papæ III. de dimittẽdis Cathedralibus Eccleſiis edita continentur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficii reſidere ſecuri, ſed nec horum vllus ſacro Ordini mancipatus, niſi religionem ingreſſurus valeat vllo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commode ſuſtentari. Ad hæc beneficiorum & officiorum permutationes admittere quæ Canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis cõſtitutionib. permittuntur. Caueant autem Epiſcopi, & alii prædicti, itemque omnes electores, præſentatores, & patroni tam Eccleſiaſtici, quam laici, quicumque ſint, ne verbo quidem, aut nutu, vel ſigno futuri in huiuſmodi beneficiis, & officiis ſucceſſores ab ipſis reſignantibus, aut aliis eorum ſignificatione, vel hortatu deſignentur, aut de his aſſumendis promiſſio inter eos, vel etiam intentio qualiſcumque intercedat.

29 Cæterum præcipimus, atque interdicimus ne ipſi Epiſcopi, aut alii collatores de beneficiis, & officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeant prouidere, quod ſi ſecus, ac etiam quicquid præter, vel contra formam prædictorum, fuerit à quocumque temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere.

30 Qui vero contrafecerint, vt in eo, quo deliquerint puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, necnon electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit, tamdiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Rom. Pont. meruerint obtinere, & qui talia beneficia, ſeu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus ſubiacere. Et nihilominus in eos, qui ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerint, excomm. quoad perſonas, quo vero ad Capitula, & Conuentus, a diuinis ſuſpenſionis ſententias, ipſo facto promulgamus, quibus etiam nullus alius, quã ipſe Roman. Pontif. ſiue abſolutionis, ſiue relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire, prohibitione, & litteris noſtris prædictis, nihilominus in cæteris omnibus perpetuò valituris. Non obſtantib. &c.

31 Recolligendo huiuſmodi cauſas, ex quibus Ordinarii poſſunt beneficiorum reſignationes admittere, dico, quod prima eſt quando beneficiatus volens reſignare eſt ſenex, prout habetur *in dict. Conſtitutione Pij Quinti*, ibi, ſenio confecti, & de iure communi probat *tex. in cap. niſi cum pridem, de renunt.* vbi *Abb. numer.* 8.

32 Et ſenes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio, conſiderata perſonarum qualitate, propter complexionũ diuerſitatem *Menoch. de arbitr. caſu* 59. *num. tertio. Flaminius de reſignat. libro quinto, quæſtione ſexta, num.* 8. *Proſper. de Auguſt. in addit. ad ſummam bullarij verbo beneficiorum reſignationes, in princip.* Marcus *Anto. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. capit.* 53. *num. primo in nouiſſ. editione.*

33 Secunda cauſa eſt infirmitas volentis reſignare beneficium, vt habetur in *dict. conſtitut. Pij Quinti*, ibi, aut valetudinarii, *Flamin. dict. quæſtion.* 6. *num.* 9. *Proſpe. de Auguſt. dict. loco, verſ. ſecunda.*

34 Et valetudinarius quis dicatur etiã iudicis arbitrio relinquitur *Menoch. de arbitr. caſu* 60. *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 53. *verſ. aut valetudinarij.*

35 Tertia cauſa eſt quãdo beneficiatus eſt corpore impeditus, vt patet ex *d. conſtitut. Pij Quinti*, ibi, aut corpore impediti, ſi impedimentum ſit tale, vt nõ poſſit præſtare id, ad quod tenetur; vel aliàs ipſi Ordinario videretur eſſe ſufficiens, *Proſp. dict. loco verſ. tertia, Marcus Anton. dict. capit.* 53. *Flaminius dict. quæſtione ſexta, num.* 31. & 32. vbi *à num.* 16. exemplificat in octo morborum generibus, videlicet, in leproſo, in ſcabroſo herculeo, in paralytico, in apoplectico, in habente morbũ comitialem, in lunatico, in laborante morbo Italico, producente vlcera per corpus, in habente manus tremulas, vel chiragrã continuam, de quibus morborum generibus tractaui Allegat. 62. *à num.* 40.

36 Quarta cauſa eſt, quando beneficiatus eſt corpore vitiatus, vt habetur *in dicta conſtitutione Pij Quinti*, ibi, vel vitiati, *Flaminius dict. quæſtione ſexta n.* 32. *Proſper. de Auguſt. dicto loco, verſ. quarto*, vbi exemplificant in ſex corporis deformitatibus, ſcilicet in cæco, in claudo, in habente manum mutilam, vel articulatas manus ad vtendum inefficaces, in habente crus penitus abſciſſum, aut adeo contractum, vt ligneo pede ſit opus, in gibboſo, & tandem in diminuto qualibet parte corporis notabili, de quibus defectibus dixi *dict.* Allegat. 62. *à num.* 26.

37 Quinta cauſa eſt ſi beneficiatus eſt crimini obnoxius, vt patet *in dicta conſtitut. Pij Quinti*, ibi, crimini obnoxii, quia qui crimina commiſerunt facilius ad renuncianda beneficia admittuntur, cum ad eorum priuationem iura conueniant, *Fuſc. de viſitat. lib. ſecundo cap.* 28. *num.* 25. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *à nu.* 57. *Proſper. de Auguſt. dict. loco verſ. quinta*, qui exemplificant in caſibus, in quibus ob crimẽ commiſſum veneric beneficio priuandus, videlicet, in homicida, in ſimoniaco, in adultero, in concubinario, qui poſt admonitionem non reſipiſcit: in ſuſtinente excommunicationem per annum, in periuro, & in blaſphemo.

38 Huiuſmodi criminoſi inquiſitione pendente, etiam poſt receptas probationes, & concluſũ in cauſa, imo & pendente appellatione à ſententia priuationis ſimpliciter poſſunt beneficiis coram Ordinario renuntiare, modo fiat mentio criminis, & proceſſus incæpti, niſi crimen illud renunciantem indignum redderet, *Flamin. lib.* 3. *quæſt.* 16. *num.* 23. *Proſper. de Auguſt. vbi proxime. Marc. Ant. Genuenſ. dict. cap.* 53. *in annot.*

39 Sexta cauſa eſt quoties beneficiatus eſſet cenſuris Eccleſiaſticis irretitus, vt habetur *in dict. conſtit. Pij V.* ibi, cenſuris Eccleſiaſticis irretiti, *Fuſc. dict. capit.* 28. *num.* 14. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *nu.* 67. *Proſper. de Auguſt.*

dict.

dict.loco verſ.ſexta.Marcus Anton. Gennenſ.dict.capitul. 53. & hæc cenſura diuiditur in excommunicationem, ſuſpenſionem, interdictum, *capitul.querenti, de verbor. ſignif.*

40 Septima cauſa eſt, quando beneficiatus nequit, aut nõ debet Eccleſiæ, ſiue beneficio inſeruire, vt dicitur *in dicta conſtitutione Pij Quinti*, ibi, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, *Flamin. dict. quæſtione ſexta, numer.91.Proſper.de Auguſt.dicto loco verſic.ſeptima*, qui exemplificant quoad primam partem in clerico bannito, in dæmoniaco, & in muto effecto; quoad ſecundam partem, de illis ſcilicet, qui etſi poſſint; non tamen debent Eccleſiæ, vel beneficio deſeruire, exemplificant in clerico turpiter, & ſcandaloſè viuente, in lunatico, in patiente ſtomachi languorem, & ſic vomitum: in illiterato, & in habente morbum caducum.

41 Octaua cauſa ex qua Ordinarii poſſunt recipere beneficiorum reſignationes, eſt quando beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia, vt habetur in dicta *conſtitutione Pij Quinti*, ibi, ſeu qui vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia: *Flaminius dict.quæſtione ſexta à num.108.Proſp.de Auguſtin.dicto loco verſ.octaua*, namque vnus vno debet eſſe contentus beneficio, quod quidem ſi ad vitam eius honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, licet aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam nõ requirat, eidem conferri, vt diſponit *Concil.Tridentin.ſeſſ.24. de reformat.capitul.*17.ad cuius intellectum deſeruiunt per me dicta Alleg.62.

42 Nona cauſa eſt quando contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri, vt patet in dicta *conſtitutione Pij Quinti*, ibi, vel quos ad aliud contigerit promoueri, *Flaminius dicta quæſtione ſexta à nume.* 157. *Proſp.de Auguſtino dict.loco verſic.nona*, quia talis reſignatio non tam dicitur fieri propria voluntate, quam ex neceſſitate per text.*in cap.de multa, de præbend. & in Extrauag.execrabilis, verſ.qui vero deinceps, eodem titul. inter communes.*

43 Decima cauſa eſt, quando clericus beneficiatus vellet religionem ingredi, aut matrimonium contrahere, dummodo ſtatim re ipſa id exequatur, vt habetur in *dicta conſtitutione Pij Quinti*, ibi, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim re ipſa id exequantur, *Fuſc.dict.libr.ſecundo, cap.* 28.*nume.*18. *Flamin.dict.quæſt.6, à nu.*163.*Proſper de Auguſtino dict. loco, verſic. decima*, qui vnam differentiam conſtituunt inter religionem ingredientes, & matrimonium cõtrahentes, quia ſi Ordinarius admiſit renunciationem illius, qui vult matrimonium contrahere, illo contracto de præſenti poteſt conferre illud beneficium; ſi vero admittat renunciationem illius qui vult ingredi religionem, eo ingreſſo religionem, ſtatim non poteſt cõferre illud beneficium, ſed debet expectare per annũ, intra quem poteſt exire.

44 Vndecima cauſa eſt, quando beneficiatus nequit, aut non audet propter capitales inimicitias in loco beneficij ſecurus reſidere, vt dicitur in dicta *cõſtitutione Pij V.* ibi, qui etiam ob capitales inimicitias, vel nõ audent in loco beneficij rèſidere ſecuri, &c. *Fuſc.dict. cap.28.num.8. Flamin.dict.quæſt.6.nume.*169. *Proſper. de Auguſtino dicto loco, verſic. vndecima, Marc. Anton. Genuenſ.dict.cap.53.num.quarto.* Quæ autem dicantur capitales inimicitiæ dixi ſupra Allegat. 41. *numero* 10.

45 Ex relatis cauſis poſſunt Ordinarii beneficiorum reſignationes admittere, & in dubio non præſumitur reſignatio aut permutatio facta ex iuſta cauſa, nec creditur Ordinario dicenti ſe facere illam iuſta de cauſa, niſi illa probetur, vt contra aliquos tenent *Nicol.* Garcia *de benefic.parte* 11.*cap.4. numer.*52. *Aloyſ.Ricci.in praxi aurea reſolut.* 460. Sed verius, quod Rota tenuit ſupra *numero* 2.

46 Si tamen renunciationes factæ ſint abſque prædictis cauſis ſunt nullę, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt *Fuſc.dict.cap.28.nu.26. Flamin. dict. quæſtione 6. numero* 225. *Vgolin. dicto* §. 18. *numero* 6.

47 Illud tamen maxime obſeruare debent, vt coram eis renunciantes, ſi ſint in Sacris cõſtituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commode ſuſtentare poſſint; aliàs renunciationes admittere non valent, prout exprimitur in dicta *Conſtitut.Pij Quinti*, ibi, ſed ne horum vllus Sacro Ordine mancipatus, niſi religionem ingreſſurus, valeat vllo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commode ſuſtentari, &c. & faciunt quæ dixi ſupra Alleg.19.*à num.*33.

48 Deinde Ordinarii obſeruare debent, vt admittentes beneficiorum reſignationes ex his cauſis non debeant illa beneficia conferre ſuis, aut admittentium conſanguineis, & affinibus, vel familiaribus, etiam per circuitum, vt dicitur in dicta *conſtitutione Pij* Quinti, ibi. Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi, aut alij collatores de beneficiis, & officijs reſignandis prædictis, aut filijs, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatorum in extraneos collationum audeant prouidere: quia ſi hoc facerent, hęc renunciatio præſumeretur tacite, & indirecte facta ad fauorem, quæ coram eis non poteſt, ita *Flamin.dict.quæſtio.6.numero* 180.*Franciſc.Leo d.par.2.cap.3.num.69. Proſper. de Auguſtin.d. loco, poſt vndecimam cauſam verſic. & quare.* Et in parte non videri huiuſmodi conſtitutionẽ in Hiſpania ſeruari, ſed eſſe ab ea ſupplicatum aſſerit *Nicol.Garcia dict.par.11.cap.3.nu.*270.

49 Si vero huiuſmodi Ordinarij beneficia coram ipſis reſignata conſanguineis reſignantium, aut ſuis, vel familiaribus conferant, ſuſpenduntur à collatione, electione, & inſtitutione beneficiorum, donec à Summo Pontifice abſolutionem obtinuerint, in dicta *conſtitutione Pij Quinti, verſic. qui vero contrafecerint*; & ſi hac ſuſpenſione non obſtante, iſtorum aliquid fecerint, excommunicantur, habetur in verſic. *Eſt nihilominus*, vbi etiam reſpectu Capituli, & Conuentus imponitur pœna ſuſpenſionis à diuinis, ipſo iure, quæ eſt ſpecies interdicti, vt ſcribit *Maiol.de irregul.libro tertio, cap.20. colum.* 3. Ordinarij autem ſunt ſuſpenſi dumtaxat ſuſpenſione, quę pertinet circa collationem, & ſpeciem eius, vt reſoluit *Flaminius dict. quæſtione 6. numer.* 216. quamuis ignorauerint hanc pœnam per *dict. conſtitut.* ſibi eſſe impoſitam, quod aduertunt ita in praxi receptum *Flamin.dict.quæſt.6.numer.*221.*Vgolin. dict.*§. 18.*num.5.in fine*, Proſper. *de Auguſtino dict. loco poſt vndecimam cauſam, verſic. & quid Ordinarij*, Nicolaus *Garcia dict.par.11.cap.3.nu.*271. quia etiam data hac ignorantia renunciationes factæ abſque prędictis cauſis ſunt nullæ, cum decretum irritans, de quo in dict. conſtitut. ibi, *Quod ſi ſecus, &c.* liget ignorantes reſpectu nullitatis actu, *Flamin.dict.quæſt.6.nu.*230.

Pro

50 Pro complemento viſum fuit *Proſper. de Auguſtino loco proxime citato* inſinuare non obſtante prædicta *Pij Quinti conſtitut.* prohibente, vt in huiuſmodi renunciatione coram Ordinario facienda, nec etiam nutu deſignari poſſit ſucceſſor in beneficio, aliàs collatio ſit inualida, poſſe reſignantem nutu non præcedente demiſſione facta in foro conſcientiæ rogare collatorem abſque labe ſimonię, vt conferat beneficium à ſe nominato, neque enim peccare renunciantes ea intentione, vel ſpe concepta, quod Ordinarii conferrent illud beneficium, cui ipſi vellent, quando nihil horum eſt in conuentione deductum, cum aliàs eſſet inijcere laqueum contra tex. *in cap. de viduis 27. quæſtion. 1.* quia vix aliquis ad hoc ſpontaneè inducitur.

51 Formam permutationis coram Ordinario faciendę ponit *Vgolin. dict. cap. 50. num. tertio*, quod primo examinabũtur permutaturi ab Epiſcopo, ſeu eius Vicario, iuxta *Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18.* Secundo collatio fiet idoneis reperti. Tertio litteræ permutationis ſimul expedientur. Quartò antequam poſſeſſio accipiatur, publicatio fiet de hac permutatione in Eccleſiis permutatis, vel in eorum cœmeterijs iuxta formã *Gregorij Decimi tertij in Bulla* incip. *Humano vix iudicio*. Poſtremo in poſſeſſionem mittentur, ac Fidei profeſſionem faciant. Dum expeditur permutatio, adminiſtrare poſſunt in ſuis Eccleſiis, quas renunciauerunt, cum retineant adhuc poſſeſſionem, *Flaminius libro primo, quæſtione ſeptima, num. nono.* Si aliquando accidat, quod permutatione collatum beneficium euincatur, poterit is permutatione etiam facta ad reſignatum beneficium Superioris auctoritate redire, *Rot. deciſ. 3. de rerum permut. in nouis*.

52 Aduertendum denique eſt, quod ſi duo reſignent ſua beneficia ex cauſa permutationis, & facta collatione vni, alter decedat ante factam ſibi collationem, ſuperſtes non habet regreſſum ad beneficium à ſe dimiſſum, quia quoad eum permutatio habuit effectum *Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloſ. 15. §. 2. à nu. quadrageſimo*, quamuis ſuperſtes, cui fuit collatum beneficium à cõpermutante reſignatum, poſſit vtrumque retinere illo decedente antequã ipſe ſuum reſignaret, cum per eum non ſtet, quin permutatio adimpleatur *Leſſi. de iuſtitia, libro ſecundo, capit. 34. num. 197. Azori. dict. capitul. 29. quæſt. 29.*

53 Niſi ambo eſſent incompatibilia, quia tunc mortuo compermutante vacaret beneficium ſuperſtitis, tanquam prius ab eo obtentũ, aut certè ei dabitur optio, vt dimittat quod voluerit argum. illorum, quæ tradit *Hoied. de incompatibil. benefic. par. 1. capit. 13. numer. 56. & 57.*

54 Permutatio beneficiorum an ob læſionem reſcindi poſſit? quęſtio eſt controuerſa, de qua late *Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. parte prima, cap. 3. num. 16. Couar. libro primo variar. cap. 5. nume. 8. Tiraquell. in l. ſi vnquã, verbo donatione largitus, numer. 122. in fine, Maſcard. de probatio. concluſione 1170. num. 20. Gutier. practic. libro ſecundo. quæſt. 139. Flamin. de reſignat. libro tertio, quæſt. 7. numer. 41. Morla in emporio iuris, parte prima, titul. 9. quæſt. 19. num. quarto, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolutione 463. & reſolut. 465.* in quibus prȩſumatur fraus in permutatione beneficiorum, *& reſolutione 480.* an beneficiorum inæqualitas ſit per ſe ſufficiens ad reſcindendam permutationem.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tam per laicos, quam per clericos tribus potiſſimum modis acquiritur, ſcilicet fundatione, conſtructione, & dotatione.*

2 *Fundare quis dicitur Eccleſiam & quando aſſignat fundum vbi conſtrui debet.*

3 *Iuſpatronatus ex conſtructione quando acquiratur.*

4 *Ædificans Eccleſiam ſi illam à principio non dotauit, poteſt compelli ad illam dotandam, aliàs nõ dotando amittit iuſpatronatus.*

5 *Conſtruere dicitur is, qui facit expenſas in conſtruendo Eccleſiam, non autem faber, qui in eam conſtruit, niſi operam ſuam ponat gratis, vt ſit patronus.*

6 *Iuſpatronatus non acquiritur ex ſola reparatione, ſeu perfectione Eccleſię, niſi de nouo conſtruatur.*

7 *Iuſpatronatus, vt ex reparatione acquiratur, totalis Eccleſiæ funditus dirutæ reſtauratio requiritur.*

8 *Fundare, & conſtruere Eccleſiam non ſufficit, vt iuſpatronatus acquiratur, ſed requiritur illius perfectio.*

9 *Dotare dicitur ad effectum conſequendi iuſpatronatus, qui Eccleſiam dotat, quando ſine illa eſt fundata, & conſtructa.*

10 *Dotare dicitur, vt acquirat iuſpatronatus dotem aſſignãs, quæ ſufficiat ad neceſſaria miniſtrorum, & ad luminaria.*

11 *Dotans ſufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit iuſpatronatus.*

12 *Dotans vt acquirat iuſpatronatus debet proteſtari coram Epiſcopo ſe dotis nomine dare.*

13 *Dotans inſufficienter, quamuis Epiſcopus conſentiat, non fit patronus.*

14 *Iuſpatronatus, vt acquiratur ex dotatione de nouo facta, debet conſtare dotem primam fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe.*

15 *Iuſpatronatus ex dotis argumento non requiritur.*

16 *Epiſcopus non poteſt erigere iuſpatronatus ex argumento dotis.*

17 *Iuſpatronatus prȩſcriptione, vel conſuetudine poſſunt laici acquirere.*

18 *Laici quare conſuetudine non poſſint in electionibus Epiſcoporum vocem habere, & poſſint iuſpatronatus acquirere, dubitatur.*

19 *Differentiæ ratio inter vtrumque conſtituitur.*

20 *Iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, & dotatione acquiritur, interueniente auctoritate, & conſenſu Ordinarij, non aliàs.*

21 *Conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus ex poſt facto interuenire poteſt.*

22 *Conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis.*

23 *Conſenſus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtandus eſt ab Ordinario loci, in quo fundatur Eccleſia.*

24 *Conſenſus Epiſcopi requiritur, ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui Eccleſiam fundat.*

25 *Epiſcopi conſenſus non poteſt facere patronum vnius capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit.*

26 *Conſenſum ſi diœceſanus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Archiepiſcopi, vel Primatis.*

27 *Vxor nolens conſentire alienationi rerum immobilium à marito factæ, poterit iudex illam cogere, ſi contradictionem iniuſtam iudicauerit.*

Declaratur

18 *Declaratur tex. in cap. nullus 17. de iurepatron.*

29 *Epiſcopus antequam præſtet conſenſum ſuper Eccleſiæ ędificatione, quæ de neceſſitate debeat requirere, oſtenditur.*

30 *Prælatus quilibet etiam inferior, dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem, poteſt iuriſpatronatus acquiſitioni conſenſum pręſtare.*

31 *Abbas habens poteſtatem dandi licentiam ędificandi Eccleſias intra ſuam parochiam, habet etiam facultatem præſtandi auctoritatem & conſenſum creationi & acquiſitioni iuriſpatronatus.*

32 *Capitulum Sede vacante poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſias, vt acquiratur iuſpatronatus.*

33 *Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non habet auctoritatem ad reſeruationem iuriſpatronatus.*

EPISCOPI SINE CONSENSV an iuſpatronatus acquiri poſſit?

ALLEGATIO LXX.

1 IVſpatronatus Eccleſiaſticum, tam per laicos, quàm per clericos tribus potiſſimum modis acquiritur, fundatione ſcilicet, conſtructione, & dotatione, *gloſ. in cap. piæ mentis 16. q. 7. Lambertin. de iurepatron. p. 1. lib. quæſt. 2. cum ſeqq. Paul. de Cittadinis eod. tract. p. 3.* Roch. *verbo Eccleſiam fundauit, & verbo conſtruxit, & verbo dotauit,* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 10. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. Flamin. de reſignatio. lib. 4. quæſt. 4. num. 40. cum ſequentibus, Perez l. 1. gloſ. 1. tit. 6. lib. 1. Ordin. praxis Epiſcop. p. 1. verbo Iuſpatronatus.* Nicol. *Garcia de benefic. p. 5. capi. 9. à num. 36. Iulian. Viuian. in praxi Iuriſpatron. p. 1. lib. 2. Cardoſo in praxi iudicum, verbo Iuſpatronatus num. 1. cũ ſeqq. Camill. Borell. in ſum. omnium deciſ. tit. 32. à num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 33. cum ſequentibus, Ugolin. de poteſtate Epiſcop. capit. 51. in princ. nu. 6. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. pag. 2. ca. 6. nu. 25.*

2 Fundare quis dicitur Eccleſiam quando aſſignat fundum, vbi conſtrui debet, *cap. nobis*, & ibi Doct. *de iurepatron. Iulian. Viuian. in d. praxi Iuriſpatron. p. 1. lib. 1. cap. 1. a num. 32.* vbi *num. 37. cum Cardin. in d. cap. nobis num. 3. oppoſit. 4.*

3 Tenet, quod ſi Eccleſia ſit cõſtructa in fundo meo me inſcio, ſi poſtea ſim contentus dominium fundi in Eccleſiam transferre efficior patronus, & *num. 38.* quod acquiritur iuſpatronatus etiam quando quis ſimpliciter aſſignauit fundũ pro Eccleſia cõſtruenda, ipſamq. conſtruxit, & dotauit, nec dixit ſe velle eſſe patronum; ſi quis dat fundum pro Eccleſia conſtruenda, & alter eam conſtruit, alter autem eam dotet, omnes erunt patroni, *Abb. in rub. de iurepatron. nu. 6. Viuian. vbi proxime num. 33. &* ideo qui habuerit aliquod ius ſuper fundo, in quo conſtruitur Eccleſia, veluti ſi ille vtile, alter vero directum dominiũ habeat, ſi conſentiat conſtructioni, efficitur compatronus, *Roch. dict. verbo Eccleſiam fundauit, numero 19. Viuian. vbi proxime numero* 40.

4 Si vero Eccleſiam ędificans eam non dotauit à principio, poteſt compelli ad illam dotandam, vel eius hæredes, aliàs non dotando amittit iuſpatronatus *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 11. num. 6.*

5 Cõſtruere dicitur is, qui facit expenſas in cõſtruendo Eccleſiam, non autem faber, qui eam conſtruit, niſi operam ſuam ponat gratis, vt ſit patronus, *Cardin. in dict. capit. nobis, numero 6. 8. & 9. quæſt. 9. in princip. Viuian. vbi proxime a nu. 41.*

6 Ex ſola reparatione, ſeu refectione Eccleſiæ iuſpatronatus non acquiritur, niſi de nouo conſtruatur, *glo. 1. in capit. 3. de iurepatronat. Staphil. de litteris gratiæ, tit. de modo, & forma impetrandi, §. ſequitur videre, nume. 6. Lambertin. libro 1. part. 1. quæſt. 6. principal. art. 5. Rota Roman. diuerſ. deciſ. 598. nu. 1. & 2. par. 1. & deciſ. 269. par. 2. Menoch. conſil. 90. num. 27. & conſil. 336. num. 5. cum ſequentibus, Aloyſ. Ric. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſolut. 123. verſ. declaratur ſexto, Azori. inſtit. moral. par. 2. libro 6. cap. 11. quæſtion. 10. praxis Epiſcop. d. verbo iuriſpatronatus, pag. 179.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. Principal. nu. 28.* Nicol. Garc. *d. cap. 9. à num. 51. Viuian. vbi proxime, num. 44. Seraphin.* Rota *deciſ. 97. Stephan.* Gratian. *diſceptat. forenſium cap. 177. num. 26.*

7 Vbi reſoluit ad acquirendum iuſpatronatus ex reparatione requiri totalem reſtaurationem Eccleſiæ funditus dirutæ.

8 Nec ſufficit fundare, & conſtruere Eccleſiam, ſed requiritur illius perfectio, & ideo ſi quis cœpit tantum ædificare Eccleſiam, & alius perficiat, perficienti acquiritur iuſpatronatus, *Lambertin. d. par. 1. quæſt. 4. artic. 1. Viuian. d. par. 1. lib. 2. c. 3. num. 1.*

9 Dotare dicitur ad effectũ conſequendi iuſpatronatus, qui Eccleſiam dotat, quando ſine illa eſt fundata, & conſtructa, tam ſi dotet ante conſecrationem ipſius Eccleſiæ, *gloſ. in c. pia mentis, 16. q. 7.* quam poſt cõſecrationem *Roch. verbo, & dotauit, numer. 4. Viuian. d. par. 1. lib. 1. cap. 1. à num. 51.*

10 Et ea debet aſſignari dos, quæ ſufficiat ad neceſſaria miniſtrorum, & ad luminaria, tradit *Abb. in capitulo cum ſicut, num. 5. de conſecrat. & gloſ. verbo clericum, in cap. vt quiſque, de vita, & honeſt. cleric. Viuian. vbi proxime, num. 56.*

11 Dotans enim inſufficienter, quod arbitratur Ordinarius, non acquirit iuſpatronatus, ſed dicitur benefactor, *Lambertin. libr. 1. part. 1. quæſt. 5. nume. 11.* Nicol. Garcia *d. c. 9. nume. 52. Viuian. d. lib. 2. capit. 4. nume. 27.* & cenſuit ſacra Congregatio teſte *Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 123. num. 3. verſic. declaratur, & reſolut. 163.*

12 Diſcutit quanta dos conſtitui debeat à patronis, vt acquiratur iuſpatronatus. Vnde dotans proteſtari coram Epiſcopo debet, ſe dotis nomine dare, & ad ipſum tunc Epiſcopum pertinebit arbitrari an interſit hoc Eccleſiæ necne, & an ſit ſufficiens dos, *Vgolin. d. c. 51. in princip. nu. 6. verſ. ſecundo.*

13 Et ſi in rei veritate dos Eccleſiæ aſſignata congrua non ſit, & Epiſcopus conſentiat, tunc dotans non fit patronus, *gloſ. 1. in cap. quicumque, il ſecondo, 16. qu. 6. Viuian. vbi proxime nu. 56. in fine.*

14 Ad acquirendum iuſpatronatus ex dotatione de nouo facta, debet conſtare dotem primam fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe, *Gonzal. d. gloſ. 18. numero 53.*

15 Hinc etiam ex augmento dotis nõ acquiritur iuſpatronatus, cum neceſſe ſit Eccleſiam ſuã dotem amiſiſſe, & eidem nouam dotem dari *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 177. n. 24. & 25. Aloyſ. Ricc. dicta praxi reſolut. 150. per totam, & reſolut. 172.* ... *1.*

16 Reſoluit, quod non poteſt Epiſcopus erigere iuſpatronatus ex augumẽto dotis, ad quod vide bonã Rotæ deciſionem

deciſionem in vna *Firmana iuriſpatronatus* 21. *Febr.* 1614. *coram Reuerendiſſ. Domino meo Coccino* Rotæ Decano apud *Farin. par. 2. tom. 1. deciſ.* 521.

17 Vnum tamen adderem vtiliſſimum in hac materia, quod ſcilicet laici iuſpatronatus præſcriptione, vel cõſuetudine poſſunt acquirere, vt notant omnes per tex. ibi in *cap. querelam, de elect.* & *in capit. generali* 13. ibi, fundatione, vel antiqua conſuetudine, *eodem tit. lib. 6.* cum ſimilibus, reſoluunt *Roch. de iurepatronatus, verbo ipſe, vel is, à quo, à num.* 18. *Lambertin. eodem tract. libr. 1. par. 1. quæſt. 10. princip. artic. 1. Balb. de præſcrip. par. 1. quintæ, num. 71. Couar. in regul. poſſeſſor. 2. par. §. 10. à nu. 2.* pleniſſime *Gilchen. de præſcription. par. 3. cap. 9. à num. 3. & per totum.*

18 Verum maxima eſt difficultas, quia laici nulla ratione fieri poteſt, vt quacunque conſuetudine in electionibus Epiſcoporum vocem habeant, vt probant tex. *in cap. cum terra,* 14. & *in capit. quiſquis,* 44. & *in cap. Maſſana,* 50. *de elect.* & vltra Ordinarios explicant *Firman. de Epiſcopo, libro 1. par. 3. quæſt. 60.* & *lib. 2. par. 1. q. 31. Balb. d. 1. p. quintæ, q. 7. num. 17.* & *q. 10. num. 4. Selu. de benefic. part. 3. quæſtion. 23. num. 12.* & 21. Non video enim quare magis conſuetudo illa eligendi Epiſcopos, ſit interdicta ſacris Canonibus, hæc vero conſuetudo acquirendi iuſpatronatus ſit permiſſa; cum cõſtet iuſpatronatus, ſeu ius præſentãdi ad Eccleſias ſimiliter ſpiritualib. eſſe annexũ, iuxta *tex. in c. quãto, de iudicijs,* & *in c. de iure, de iurepatron.* ac ſubinde, vel circa vtrumque admitti debuit cõſuetudo, & præſcriptio; vel circa vtrumque prohibita debuit cenſeri, propter ſimilitudinis rationem, ex *regul. cap. cum dilecta, de confirmatione vtili,* cum ſimilibus.

19 Cui difficultati occurri poteſt aſſignando differentię rationem, quam inter omnes veriorem duco, quod ſcilicet electio non competit niſi illis, qui de collegio ſunt, aut Capitulo, quia eis ſolis lege Canonica tale ius reſeruatum eſt, iuxta *tex. in dicto cap. 1.* & *capitul. quia propter, de elect.* Sicut etiam ius decimandi annexum eſt officio adminiſtrationis Sacramentorum, *cap. 1. de decimis*: quare cum laici incapaces ſint vtriuſque adminiſtrationis, ſcilicet Sacramentorum, & Collegii, ſeu Capituli eccleſiaſtici, merito etiam incapaces cenſentur iuris decimandi, & iuris eligendi; non ita iuriſpatronatus, quod neque Ordini, neque Officio ſpirituali annexum eſt, ſed potius ab Eccleſia conceſſum, quibuſcunque etiam laicis fundantibus, conſtruẽtibus, vel dotantibus Eccleſias, vel eorum heredibus, iuxta *cap. decernimus cap. filijs, vel nepotibus,* 16. *quæſt. 7. capit. 1.* & *per totum, de iurepatron.* & conſequenter neque poſſeſſio deficit, neque aliquid aliud ex quo præſcriptio impediatur ſecundum iuris rigorem; quãuis attento nouo iure *Concilij Tridentin. ſeſſ. 25. de reformat. capit. 9.* probanda neceſſariò ſit ſententia *Archidiaconi,* quia aperte Concilium videtur excludere omnem titulum iuriſpatronatus, qui nõ fuerit ex fundatione, vel dotatione, vel per multiplicatas præſentationes, quæ omnium hominum memoriam excedant, atque ita quamcunque aliam præſcriptionem, vel conſuetudinem excludit, de quo videbis multa, quæ late tradunt *Menoch. conſil. 241. per totum, vol. 2.* & *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 90. per totam,* præcipue *à num. 18. Ceuall. communium contra communes q.* 614. & latiſſime *Garcia de benefic. part. 5. cap. 9. à numero 37.* & *num. 81. cum ſequentibus,* & adde multa, quæ de probatione iuriſpatronatus tradit *Maſcard. de probat. conclu.* 959. & infra Allegatione ſequent. latius tractabimus.

20 Ex prædictis tribus cauſis iuſpatronatus acquiritur interueniente auctoritate, & conſenſu Ordinarii, non aliàs, *cap. nobis,* & *ibi Doctor. de iurepatron. Roch. verbo pro eo, quod de diœceſani conſenſu, Lambertin. dict. part. 1. quæſt. 5. artic. 3. cum ſequ. Rot. diuerſ. deciſ.* 222. & 223. *num. 3. par. 1.* & *deciſ. 85. par. 2. Perez. dict. l. 1. qu. 3. Fuſch. dict. cap. 10. num. 5. praxis Epiſcop. d. §. 2. Aloyſ.* Ricc. *in dicta praxi reſol. 123. num. 2. in 2. edit.* Nicol. *Garcia dict. cap. 9. num. 71. Viuian. d. par. 1. libro 1. cap. 1. n. 24. Cardin. Tuſch. lit. I. concluſ.* 600.

21 Qui quidem conſenſus ſufficit, quod interueniat ex poſt facto, vt cẽſuit *Rota in Aquen. iuriſpat. 7. Nouemb.* 1601. coram *Illuſtriſſ. Lancellotto* referunt *Garci. part. 12. capitul. 2. numer. 209.* & *Aloyſ. Ricci. d. reſol. 123. numero 3.*

22 Et præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis, ædificatione capellæ cum inſignibus, & armis, & viſitatione ſuperioris capellæ, vt fuit reſolutũ per *Rot. in vna Romana iuriſpat. 10. Martij 1595.* coram *Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Millino,* refert *Garcia dict. ca. 9. num. 7. Caputaquen. deciſio. 185. par. 2.* & fuit pariter deciſum in *vna Lucana Capellæ 20. Junij* 1567. coram *Seraphino,* nunc eſt inter impreſſ. *deciſ. 871. nu. 3.* & *in vna Mediolanen. iuriſpatron. 3. Aprilis 1615. coram R. P. D. Pirouano* apud *Farin. deciſ. 674. part. 2. tom. 2.* maxime cum diu Eccleſia pro Eccleſia ſit habita, & in ea Miſſæ ſint celebratæ, & ſunt campanæ *Lambertin. d. qu. 2. artic. 6.* & *7. num. 2.*

23 Et conſenſus hic præſtandus eſt ab Ordinario illius loci, in quo fundatur Eccleſia, *Cardin. in d. cap. nobis, nu. 1. praxis Epiſcop. d. verbo iuſpatronatus, §. 5. Lambertin. d. quæſt. 2. artic. 8. Roch. d. verbo pro eo quod, num. 21. Viuian. d. part. 1. lib. 1. cap. 1. num. 30.* & *lib. 2. cap. 1. num. 11. vbi num. 18.*

24 Quod non eſt neceſſarius cõſenſus Capituli. Requiritur ſemper Epiſcopi cõſenſus, ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui eccleſiam fundat *Lambertin. dicta quæſtion. 2. artic. 10. Viuian. d. lib. 2. cap. 1. num. 13.* etiam in Capella fundata iuſſu teſtatoris, & tunc cum dictus conſenſus interuenerit poſt eius mortem, iuſpatronatus ortum duxiſſe dicitur à die præſtiti conſenſus, & ideo dictum iuſpatronatus non dicitur eſſe in hæreditate teſtatoris, *Lambertin. dict. q. 2. art. 11. num. 2. Viuian. d. lib. 2. capit. 1. num. 14.*

25 Huiuſmodi Epiſcopi conſenſus non poteſt facere patronum vnius Capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit eccleſiam ipſam, vel Capellam *Abb. conſ. 106. num. 4. vol. 2.* quia non poteſt Epiſcopus rei ſacræ ſine legitima cauſa hãc ſeruitutẽ iuriſpatronat. imponere: quod non procedit quando verus patronus cum conſenſu Epiſcopi, vult in alium iuſpatronatus transferre.

26 Si Diœceſanus ſuum conſenſum præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Superioris Antiſtitis, videlicet, Archiepiſcopi, vel Primatis, ità *Card. in d. ca. nobis, quæſt. 6. Abb. conſ. 59. col. 3. verſ. tertio principaliter conſidero, p. 2. Lambertin. d. qu. 2. art. 16.* & *17. Viuian. d. l. 2. c. 1. nu. 19.* & *20. Azori. inſtit. moral. p. 2. l. 9. c. 3. q. 9. 10.* Vbi reſoluit quod quãdo requiritur cõſẽſus vnius in fauorẽ, & gratiã alterius, ſi renuerit cõſẽtire abſque legitima cauſa, poſſumus Superiorem adire, vt cogat eum ad conſentiendum.

Sic

27 *Sic etiam maritus, qui bona immobilia ſine vxoris conſenſu alienare non poteſt de iure Regni Luſitaniæ, & Caſtellæ, & vxor contradicat alienationi, poterit iudicem adire, qui cauſam cõtradictionis diligenter examinet, quam ſi iniuſtam iudicauerit, ſuo arbitrio contrahendi poteſtatem concedet, *Tiraq. de iure mariti gloſ. 8. numero 127. cum ſequentibus, Menoch. de arbitr. caſu 211. num. 6. cum ſequentibus. Azeued. l. 4. d num. 1. titul. 3. lib. 5. noua recopil. Gonzal. ad reg. 8. cancel. gloſ. 47. num. 37. Cald. Pereira de extinct. emphit. cap. 12. num. 11.*

28 Non obſtat tex. *in cap. nullus, 17. de iurepaton.* dum ibi Epiſcopi Adonen. negligentia non Superiori Antiſtiti, videlicet Archiepiſcopo, ſed Papę nunciatur; quia reſpondetur prædictum Epiſcopum, quia erat exemptus, alium ſuperiorem non recognoſcere niſi Papã, & ideo ad illum pro ſupplenda eius negligentia fuit recurſum *Lambertin. lib. 1. p. 2. art. 20. numer. 9. Stephan. Quarant. in ſum. bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ. decima nona, nu. 21. in fine.*

29 Epiſcopus antequam præſtet conſenſum ſuper Eccleſię ędificatione, de neceſſitate debet requirere quod fundans aſſignet dotem pro ipſa Eccleſia per publicũ inſtrumentum, & ſi Epiſcopus Eccleſiam conſecret nõ accepta dote, de ſuo eam dotare teneretur, *capitul. cum ſicut, de conſecration. Eccleſ. vel Altaris, Lambertin. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 10.* In cuius dotis datione requiritur diœceſani conſenſus, ſicut in fundatione, & cõſtructione, qui diœceſanus qualitates dotantis exquirat, & quo modo dos ſit conſtituenda, & an ſit congrua, vel ſufficiens; aliàs dotans non acquireret iuſpatronatus, ſed dos libere Eccleſiæ remaneret *Ioan. And. in d. capitulo nobis, col. 1. Lambertin. art. 11. vbi ſupra, & art. 13.* Reſoluit quod ſi in datione dictę dotis inſufficientis conſenſerit Diœceſanus, acquiritur dotanti iuſpatronatus, ſed ab eo poterit peti ſupplementum, *& art. 14.* tenet, quod qui dat pretium pro emenda dote de conſenſu diœceſani ſit patronus.

30 Ordinarij nomine in hac materia venit quilibet Prælatus etiam inferior, dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem *Viuian. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 17.* vnde in vna *Imolen. iuriſpatron. 18. Nouembris 1578.* coram *D. Cantuccio*, quæ eſt in 2. p. *diuerſ. deciſ.* 85.

31 Fuit reſolutum Abbatem habentem poteſtatem dandi licentiam ędificandi Eccleſias intra ſuam Parochiam, in quam conſequentiam habere etiam facultatem pręſtandi auctoritatem, & conſenſum creationi, & acquiſitioni iuriſpatronatus, & ſic poteſtas dandi licentiam conſtruendi Eccleſiam trahi ſecum, tanquam quid conſequutiuum, poteſtatem conſentiendi acquiſitioni iuriſpatron. & dicta poteſtas dandi licẽtiam ædificandi Eccleſiam, videtur concedi ad finem, vt ędificans acquirat iuſpatron. &c. fuit firmatum 23. *Martij 1579. vt in deciſ. 93. ead. p. 2.*

32 Capitulum Sede vacante poteſt etiam dare licentiã Eccleſiam ædificandi, vt acquiratur iuſpatronatus *Lãbertin. vbi ſupra artic. 9. Paun. de poteſtate Capituli Sede vacant. parte quinta quæſtione ſecunda, numero 5. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 79. Viuian. d. p. 1. libr. 2. cap. 1. num. 12.*

33 Vicarius Generalis Epiſcopi ſpeciali mandato, non habet auctoritatem ad reſeruationem iuriſpatronatus, dixi *Alleg. 54. num. 74.*

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transferri poteſt.*

2 *Iuſpatronatus ſucceſſione transfertur, quando cum vera vniuerſitate venit, id eſt, cum hæreditate in qua quis ſuccedit.*

3 *Iuſpatronatus cum vera vniuerſitate ad hæredes tranſmittitur ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato.*

4 *Hæreditati paternæ non poteſt filius renuntiare, & retinere iuſpatronatus.*

5 *Poſſeſſor bonorum ſuccedit in iurepatronatus, cum ſit vt hæres.*

6 *Curator hęreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficiũ iuriſpatronatus dictæ hæreditatis.*

7 *Iuſpatronatus hæreditate vendita alicui villæ, vel caſtro annexum in emptorem tranſit.*

8 *Contrarium verum eſt, quando iuſpatronatus eſſet de per ſe principale, & diſtinctum.*

9 *Iuſpatronatus in fidei commiſſarium, cui reſtituta eſt hęreditas, non tranſit, ſed remanet penes hęredem.*

10 *Iuſpatronatus vbi cum vniuerſitate, ſiue cum hęreditate transfertur, non requirit Epiſcopi conſenſum, ſecus vero ſi de per ſe transferatur.*

11 *Iuriſpatronatus translatio in Eccleſiam, ſeu locum religioſum valet ſine Epiſcopi conſenſu.*

12 *Iuriſpatronatus translatio in laicum ſine Epiſcopi conſenſu fieri non poteſt.*

13 *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus requiritur, vt aduertat an interueniat labes ſimoniaca.*

14 *Capituli conſenſus in tranſlatione iuriſpatronatus non requiritur copulatiue cum conſenſu Epiſcopi.*

15 *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſa ab Ordinario fuiſſet.*

16 *Donatio iuriſpatronatus ſine Epiſcopi conſenſu legitima præſcriptione præſumitur.*

17 *Conſenſus in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia.*

18 *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus ex poſt facto poteſt adhiberi.*

19 *Conſenſus vbi requiritur in aliquo actu quandocunque præſtetur, actus ſemper eſt validus.*

20 *Iuſpatronatus per donationem de vno in alium tranſit.*

21 *Iuſpatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit.*

22 *Iuſpatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, niſi de eo ſpecifica fiat mentio.*

23 *Iuriſpatronatus donatio ſi fiat de laico in laicum, neceſſario interuenire debet Epiſcopi conſenſus.*

24 *Capitulum Sede vacante non poteſt confirmare donationẽ iuriſpatronatus.*

25 *Vicarius Epiſcopi, quamuis iuriſpatronatus donationi auctoritatẽ interponere nõ poſſit, hæc tamen auctoritas pręſtat titulum ad præſcribendum.*

26 *Epiſcopi conſenſus non requiritur in donatione iuriſpatronatus facta religioſis per patronum etiam laicum.*

27 *Conſenſus Epiſcopi requiritur, ſi donatio fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ.*

28 *Conſenſus Epiſcopi neceſſarius non eſt in donatione, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renunciat.*

29 *Donatio licet ſine conſenſu Epiſcopi poſſit fieri compatrono, non tamen filio compatroni ſine illius conſenſu.*

Compatronus

30 *Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui eſt patronus.*

31 *Iuſpatronatus per permutationem de vno in alium transferri poteſt, quod ſi fiat in laicum, Epiſcopi conſenſus requiritur, ſecus vero ſi in Eccleſiam, aut clericum nomine Ecleſiæ.*

32 *Cōſēſus Epiſcopi in permutatione, vel donatione iuriſpatronatus poſt interitum permutantis, vel donantis concedi poteſt.*

33 *Iuſpatronatus de vno in alium per venditionem veræ vniuerſitatis, cui inſeparabiliter adhæret, transferri poteſt.*

Iuſpatronatus ſub bonorum generalitate vendi, ſeu alienari poteſt.

34 *Iuſpatronatus de per ſe vendi non poteſt, tunc enim patronus vendens ſuo iure priuatur, & Eccleſia remanet libera.*

35 *Simonia committitur quando venditur de per ſe iuſpatronatus.*

36 *Venditio villæ, & iuriſpatronatus licet non valeat, quoad iuſpatronatus, valebit tamen quoad villam.*

37 *Iuſpatronatus ſicut principaliter vendi non poteſt, ita nec actio ad ipſum.*

38 *Iuſpatronatus annexum villæ, vel Caſtro tranſit cum ipſa villa, vel Caſtro dato in dotem.*

39 *Sequeſtrata villa, vel Caſtro, cui eſt annexum iuſpatronatus, ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, ſequeſter ad illud eligere, vel præſentare poteſt.*

40 *Vſufructuarius omnium bonorum hæreditariorum poteſt præſentare in iurepatronatu ipſis bonis annexo.*

41 *Iuſpatronatus transfertur cum vniuerſitate, vel villa, cui eſt annexum, data in feudum, vel emphyteuſim.*

42 *Præſcripta vniuerſitate præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens.*

43 *Iuriſpatronatus vno fructu præſcripto, putà præſētationis, vtilitatis, aut alterius honoris, nō intelliguntur præſcripti alij fructus, quorum vſus non eſt præſcriptibilis.*

44 *Iuſpatronatus vt præſcribatur, quod tempus requiratur, oſtenditur.*

45 *Bonis omnibus confiſcatis an iuſpatronatus illis annexum publicatum cenſeatur? remiſſiue.*

EPISCOPI SINE CONSENSV an iuſpatronatus in aliquem poſſit transferri?

ALLEGATIO LXXI.

1 TRansfertur iuſpatronatus de vno in alium principaliter quatuor modis. Primo ſucceſſione *capit. conſiderandum, 16. quæſt. 7.* Secundo donatione, *cap. ex inſinuatione de iure patronatus.* Tertio permutatione *c. nemini, 16. q. 7.* Quarto venditione cum vniuerſitate bonorum, in qua ſit iuſpatronatus *cap. cum ſeculum, & ibi gloſ. verbo emptorum, de iurepatronatus.*

2 Primo modo transfertur iuſpatronatus ſucceſſione, quando ſcilicet cum vera vniuerſitate venit, ideſt, hæreditate in qua quis ſuccedit, tunc enim transfertur acceſſoriè *Cardin. Mantic.* Rotæ *deciſ. 140. numero ſecundo Cardin. Tuſch. practicar. concluſ. litt. I. concluſ. 612. in fi.*

3 Et ſic tranſmittitur ad hæredes ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, *Clem. plures, de iurepatron. Bonacoſ. tom. 1. commun. opinion. libr. 1. tit. 5. nume. 36. p. 170. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. nume. 46. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 4. collect. 1025. Cald. Pereira de empt. capit. 12. num. 16. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 51. in princip. num. 6. verſ. tertio, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 2. cap. 6. num. 25. verſ. ſecundo, Marant. in repetit. l. is poteſt, nume. 33. ff. de acquirenda hæredit.*

4 Vbi etiam reſoluit, quod non poteſt filius renunciare hæreditati paternę, & retinere iuſpatronatus Eccleſiæ, imo renunciādo hæreditati, perdit illud, quia trāſit cum vniuerſitate bonorum.

5 Sic etiam bonorum poſſeſſor ſuccedit in iurepatronatus, cum ſit vt hæres, *§. quos autem, inſtit. de bonorum poſſeſſione, Lambertin. de iurepatronatus, libr. 1. p. 2. q. 2. ar. 24.*

6 Hinc etiam curator hereditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium iuriſpatronatus dictæ hæreditatis. *Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. par. 1. deciſ. 11.*

7 An autem iuſpatronatus hęreditate vendita in emptorem tranſeat? quæſtio eſt dubia, in qua communis ſententia tenet tranſire ex *dict. ca. ex litteris, & cap. cum ſeculum*, quia hæreditas eſt quid vniuerſum, *l. bonorum, 2. ff. de verborum ſignificat. l. hæreditas, ff. de petitione hęreditatis*, ita Molin. *de primogen. lib. 1. c. 24. num. 25. Couar. lib. 2. variar. cap. 18. nume. 8. Aloyſ.* Ricci. *in praxi rerum fori eccleſ. reſol. 162. nume. 2.* vbi dicit ita tenuiſſe Rotam, *Gratia. Craſſ. Marc. Anton. Genuenſ. Mozzi. Paul. de Citadinis, Lambertin.* & alii, quos refert *Nicol.* Garc. *de benefic. par. 5. cap. 9. nu. 11.*

8 Verum contraria ſententia verior eſt ex eo, quod licet iūſpatronatus tranſeat cū vniuerſitate bonorum, cui adhæret, etiam ſine ſpeciali expreſſione, non tamē tranſit cum vniuerſitate, in qua rerum particularium, ſeu ſingularium eſt neceſſaria ſpecifica traditio ſicut eſt quando venditur hæreditas, *l. qui tibi, C. de hæredit. vel actio vendit.* quare hanc ſententiam ſequuntur *Emman. Coſt. in cap. ſi pater, verbo Trebellianicæ nu. 7. de teſtamen. lib. 6. Spin. dict. gloſ. 4. num. 116. Cald. Pereira de nominat. emphyteuſ. quæſtio. 21. nume. 53. Soar. de relig. lib. 4. de ſimonia, cap. 28. num. 12. & 17.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 5. nu. 2:* ſequitur *Garc. dict. cap. 9. à num. 13.* vbi *num. 16.* intelligit cum aliis ſupra citatis quando iuſpatronatus eſſet de per ſe principale, & diſtinctum, ſeu perſonale: nam ſi in hæreditate, ſeu bonis hæreditatis eſset villa, ſeu caſtrum, cui iuſpatronatus adhæreret, & annexū eſset, tunc ratione villæ, vel caſtri in conſequentiam tranſiret in emptorē hęreditatis ex *dict. capitul. ex litteris, & capit. cum ſeculum.*

9 In fideicommiſſarium, cui reſtituta eſt hæreditas, non tranſit iuſpatronatus, ſed remanet penes hęredem, per *l. quia perinde, & l. quamuis, ff. ad Trebell.* ita tenent *Roch. de iurepatron. verbo ipſe, vel is, à quo, quæſt. 9. Molin. dict. lib. 1. cap. 24. à nu. 5.* alter *Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 188. ad finem, Camil. Borrel. in ſumma omnium deciſionum titul. 32. nume. 63. Luſitanus noſter Benedict. Aegid. ad l. 1. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis p. 5. §. 2. num. 18. Peregrin. de fideicommiſſis, art. 6. numer. 37. Cened. d. collect. 5. num. Nicol. Garcia dict. c. 9. num. 17.* vbi *num. 18.* intelligit ſi iuſpatronatus ſit perſonale, & non annexum bonis.

10 Quę ſupradicta ad propoſitum noſtrum accommodans ſic intellige, vbi iuſpatronatus cum vniuerſitate, ſiue hęreditate transfertur in hæredem, vel quia ſuccedit, vel quia emit hæreditatem, in qua erat

villa

villa, ſeu caſtrum, cui iuſpatronatus annexum exiſtebat, tunc conſenſus Epiſcopi non requiritur d. c. ex litteris, c. cum ſeculum, & ibi Abb. de iurepatronatus, Viuia. in praxi iuriſpatronatus p. 1. lib. 4. c. 1. num. 2.

11 In alijs vero caſibus, in quibus iuſpatronatus transfertur de per ſe, vel inter viuos ex contractu, aut donatione, diſtinguendum eſt inter tranſlationem, quæ fit in Eccleſiam, vel locum religioſum; & illam, quæ fit in laicum, itaut ex contractu in Eccleſiam, vel locum religioſum valeat iuriſpatronatus tranſlatio ſine Epiſcopi conſenſu capit. illud, de iurepatronatus, capit. vnic. eodem tit. lib. ſexto, Viui. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. titul. 4. numer. 9. pagin. 167. Stepha. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 177. numero 3. Soar. dict. lib. quarto, de ſimonia capit. 28. num. 15.

12 Si autem fiat tranſlatio in laicum, non valet ſine Epiſcopi conſenſu, dict. cap. vnic. in princip. à contrario ſenſu, Mantic. deciſ. 86. num. 5. Farinac. part. 1. tom. 2. deciſ. 686. num. 3. Viuian. dict. part. 1. lib. 1. cap. 1. nu. 24. Idem eſt ſi ex vltima voluntate iuſpatronatus transferatur ex titulo particulari, putà ex legato, quia ſi legetur Eccleſiæ, non requiritur conſenſus, qui tamen accedere debet ſi fiat laico, vel clerico recipienti nomine proprio, Abb. in dict. capit. cum ſeculum, numer. 6. & in dict. capit. illud, num. 4. de iurepatronat. Viuian. dict. part. 1. lib. 4. capit. 1. num. 5.

13 Ratio autem quare conſenſus prædictus requiratur in tali translatione eſt, vt aduertat Ordinarius an interuenerit labes ſimoniaca, Abb. in dict. cap. illud, num. 6. Vel quia ſicut in fundatione reſeruatur iuſpatronatus cum dicto conſenſu ex gratia, & ſic fit capax laicus iuriſpatronatus, ita in tranſlatione per dictum conſenſum inducitur dicta capacitas in eum, in quem fit translatio, Viuian. dict. par. 1. lib. 4. cap. num. 6. & numero 7.

14 Reſoluit non requiri conſenſum Capituli copulatiue, cum conſenſu Epiſcopi, & num. 10.

15 Quod talis conſenſus ſemper debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſus ab Ordinario fuiſſet, & nu. 12.

16 Quod talis donatio ſi ſit facta ſine Epiſcopi conſenſu, legitima præſcriptione præſumitur per cap. cura, de iurepatronatus, & num. 15.

17 Quod huiuſmodi conſenſus debet eſſe Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia, & nu. 18. per tex. in d. cap. cura, de iurepatron.

18 Quod conſenſus Epiſcopi ex poſt facto poteſt adhiberi, quod etiam tenent Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 11. c. 13. num. 361. Flamin. de reſignat. libr. 8. q. 10. num. 7. & 8. Menoch. de præſumpt. lib. 6. quæſt. 34. num. 14 cum ſequentibus.

19 Nam vbi conſenſus requiritur in aliquo actu ſufficit, quod quandocunque præſtetur cum ſiue præcedat, ſiue ſequatur, actus ſemper ſit validus, Anton. Gomeſ. l. 53. Tauri num. 6. Tiraq. de iure mar. gl. 6. à num. 1. Flam. d. lib. 8. quæſt. 8. num. 105. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 11. num. 7.

20 Secundo modo tranſit iuſpatronatus de vno in alium per donationem, glo. in cap. pia mentis, 16. quæſt. 7. & eſt tex. in cap. ex inſinuatione, vbi gloſ. verbo liberaliter, & in c. nullus, de iurepatronatus, Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num. 353. Vgolin. d. capit. 51. in princip. num. 6. verſ. quarto, Franc. Leo d. cap. 6. num. 25. verſ. tertio, Lambertin. lib. 1. part. 2. q. 4. artic. 1. Cardin. Seraphin. deciſ. 725.

21 Vbi reſoluit, quod in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit iuſpatronatus, quod etiam tenet Aloyſ. Ricc. contra Lambertin. & alios in dicta praxi rerum fori Eccleſiaſtici reſolut. 147. per totam, & reſolut. 162. num. tertio.

22 In donatione generali facta à Rege non venit iuſpatronatus, niſi de eo ſpecifica fiat mentio, Cabed. Luſit. deciſ. 27. nu. 10. par. 2. & de patronatib. Regiæ Coronæ c. 3. num. 3. Bened. Ægid. in repet. l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. par. 5 §. 2. num. 18. verſ. 3.

23 In hac iuriſpatronatus donatione ſi fiat de laico in laicum, neceſſariò interuenire debet Epiſcopi conſenſus Mantic. deciſ. 86. num. 5. aliàs ſine dicto conſenſu non valet, Seraphin. deciſ. 884. num. 1. Borrell. dict. tit. 32. numer. 3.

24 Quam quidem Capitulum Sede vacante confirmare non poteſt ex reſolutis per Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 303. num. 10. cum ſeqq.

25 Vicarius Epiſcopi quamuis iuriſpatronatus donationi auctoritatem interponere non poſſit, vt dixi Alleg. 54. num. 75. ſi tamen de facto interpoſuerit, præſtabit titulum ad præſcribendum, Seraphin. deciſ. 884. num. 2.

26 Si vero donatio fiat Religioſis per patronum etiam laicum, huiuſmodi conſenſus non requiritur d. capit. illud, 8. de iure patronatus, d. cap. vnic. eod. tit. in 6. Viui. tomo 1. commun. opinin. lib. 1. tit. 4. nu. 9. pag. 167. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 20. q. 5. Stephan. Gratian. d. cap. 177. num. 3.

27 Si autem fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ requiritur dictus conſenſus, quia ſine illo Eccleſia alienare non poteſt, c. ſine exceptione, 12. q. 2. Quod ſolum procedere ſi donatio fiat laico dicunt deciſum Seraph. deciſ. 1312. Viuian. d. par. 1. lib. 4. cap. 1. nu. 14.

28 In donatione tamen, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renuntiat, non eſt neceſſarius Epiſcopi conſenſus, Cald. Pereira de reſol. emphyt. cap. 8. num. 3. Caputaquen. deciſ. 284. par. 1. & deciſ. 131. num. 4. par. 2. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. capit. 13. num. 368. praxis noua Epiſcop. par. 2. cap. 5. num. 9. verſ. deſcendentes, Verall. deciſ. 311. num. 1. par. 2. Farinac. par. 1. tom. 2. deciſ. 707. num. 4. Viuian. dict. part. 1. lib. quarto cap. 1. num. 13. Vbi dicit tutius eſſe in hoc caſu conſenſum adhibere, Azor. dicta par. 2. cap. 20. q. 6. praxis epiſcop. part. 1. verbo iuſpatronatus, §. 2. verſic. ſecundum dubium.

29 Vbi dicit, quod licet poſſit fieri donatio compatrono ſine conſenſu Epiſcopi, non tamen filio compatroni ſine illius conſenſu, optime Cald. Pereira d. c. 8. nu. 3. & de poteſtate eligendi cap. 1. nu. 24.

30 Quia filius in vita parentis, qui eſt patronus non reputatur compatronus. Quinimo & poſſe compatronos inter ſe conuentiones, permutationes, donationes, & ceſſiones facere abſque Epiſcopi conſenſu probat tex. in Clem. 2. de iurepatron. & ibi gl. verbo libere, Peregr. conſ. 87. num. 6. vol. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 45. §. 1. num. 58. Cuius gloſſæ auctoritate poſſe hęredes ſua auctoritate, abſque Superioris conſenſu facere concordiam de alternis vicibus præſentando Rectorem reſoluunt Tiraq. de iure prim. quæſt. 17. opin. 6. num. 9. Azeued. l. 9. num. 2. tit. 6. lib. 1. nouæ recop. Cened. ad Sextum collect. 7. num. 2.

31 Tertio modo iuſpatronatus de vno in alium per permutationem tranſit, quod ſi in laicum transferatur Epiſcopi conſenſus requiritur: ſecus vero ſi in Eccleſiam, aut clericum nomine Eccleſiæ, Azor. dicto cap. 20 quæſt.

quæſt.7.Roch. de iurepatronat.in verbo ipſe, vel is à quo, quæſt.6.nu.28.Viuian.d.p.1.lib.4.cap.3. Ita etiam in ceſſione idem reſoluit *Brunor.à Sole in locis commun. verbo ius, num. 15.*

32 Qui quidem conſenſus in hac permutatione, vel donatione ab Epiſcopo præſtandus, poteſt poſt interitum permutantis, vel donantis concedi, & eo tempore impertitus, eſt adeo validus, quod præſentatus poſtea à donatario præferatur præſentato à donantis hærede, *Gail.in repet.c.ſi.col.39.de elect.in 6.Put.deciſ.16.nu. 2. lib.2.Campan.d.cap.13.nu.372.*

33 Quarto modo transfertur iuſpatronatus de vno in alium per venditionem verę vniuerſitatis, in qua ſit iuſpatronatus, vel cui inſeparabiliter adhæreat, *cap. ex litteris, de iurepatronatus, Spin.dicta gloſ.4.num.111.Soar. dict.lib.4.de ſimonia, cap.28. num. 12. cum ſequentibus, & à num.18.Surd.de alimen.tit.9.quæſt.2.nu.27. & 28. Viuian.dict.par.1.lib.4.capit.5. Menoch. de præſumption. lib.3.quæſt.90.numer.25.Cou.lib.1. variar. capit. 13.numer.3. & 4.*Greg.*l.68.verbo tal villa, tit.18.part. 3. Cened.ad decretal.collect.5, Menoch.conſil. 90. numero 118. & 125. Molin.de iuſtit.tractat.2.diſputat.620.numero 6. Rota in vna Tolet. iuriſpræſentandi ſecunda Iuny 1612. coram Reuer.P.D.Manzanedo apud Farinac.par.ſecunda tom. primo, deciſ.399.Nicol. Garci. dict. capit.19. numero 19.*

34 Nam iuſpatronatus vendi, ſeu alienari poteſt ſub bonorum generalitate. *Cald.Pereira de renouat.emphyteuſis, quæſt.21.num.53.Soar.dict.capit.28.num.12.& 17. Ceuall.communium contra communes tom.4.quæſt.897.à num.559.* De per ſe tamen vendi non poteſt: nam tunc ſuo iure priuatur, & Eccleſia remanet libera, *cap. quia clerici*, & ibi *gloſ.& Abb.numer.6.de iurepat.* Et excommunicari debent ſi perſonæ ſingulares vendiderint, ſi vero Vniuerſitates ſint interdicto ſubijci *Concil. Trid. ſeſſ.25.de reformat.capit.9. verſ.hoc edictum, Vgolin.dict. cap.15.§.1.num.3.* Et vlterius in tali venditione, ſimonia committitur, *cap.de iure, de iurepatronatus, Azori. dict.capit.20.quæſtion.8.Soar.dict.lib.4.de ſimonia capit. 28.num.17. cum ſequentibus, Viuian. dicto capit. 5. numero 5.* Rebuf.*in commentar.ad l.coniunctionem, 29.ff. de verborum ſignificat.verſic.item ſi vendatur, pagina 169. in princip.*

36 Vbi etiam reſoluit, quod ſi vendatur villa & iuſpatronatus, licet non valeat venditio quoad iuſpatronatus, valebit tamen quoad villam, cum vtrumque æque principaliter vendatur, & vno deficiente alterum non extinguatur, de quo etiam *Roch.verbo ipſe, vel is à quo, nu.52.Viuian.d.p.1.lib.4.cap.5.nu.12.*

37 Et iuſpatronatus ſicut principaliter vendi non poteſt, ita nec actio ad ipſum, *Aloyſ. Ricc. dict.praxi reſolut.193.*

38 Primo amplia reſolutionem prædicti quarti modi procedere in tranſlatione villę, vel caſtri dati in dotem, cum quo tranſit iuſpatronatus illi annexum, vt *per Paul.in repet.c. §. 43. in princip. Bacc. de decima tutorum, cap.13.nu.19.& tract.de non meliorandis filiabus, c. 26. num.1.Tiraquel.poſt leges connubiales, glo.9. num. 7. Molin.d.lib.1.c.24.nu.3.Menoch.conſ.66.nume.27.D.Barb. in l.diuortio, §.ſi vir, nu.55.cum ſequentib.ff. ſolut. matrimon.Perez l.1.tit.6.lib.1.Ordinam.pag.144.Nicol.Garc. de benefic.p.5.cap.9.à num.149.* remiſſiuè *Azeued. l.9. num.4.tit.6.lib.1.noua recopilat.& l.7.num.2.tit.3.lib.6 Mantica Rota deciſ.140.num.13.Viuian.d.par.1.libro 4. cap.7.num.6.*

39 Secundo amplia in ſequeſtratione villæ, vel caſtri, cui eſt annexum iuſpatronatus, quia cum illo tranſit iuſpatronatus. & ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, cuius electio, vel præſentatio ad ſequeſtratam villam pertinebat, ſequeſter ad illud beneficium vacans eligere, vel præſentare poteſt, ita *Doct. in cap. examinata,* vbi *Innocen.num.1.& Felin.num. 10. de iudic.* idem *Felin.in cap.cum Bertoldus, num. 30. de re iudic. Gigas de penſion.quæſt.72.num.3.*Roch.*dict.verbo ipſe, vel is, num. 71.Corraſ.lib.3.miſcelan.cap.2.num.16.& in paraphraſi Sacerdotum par.2.cap.6.à num.2. Rebuff. in tract. nominat.quæſt.14.num.76.Gutier.de tutelis par.3.cap.7.num. 18. Doctor* Sahagun *in cap. fin. de ſequeſtrat. poſſeſſionis à num.56. Azor.dict.par.2.lib.6.cap.25.quæſt. 17. Valer. Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.30.tract.4. num. 245.* citati per *Ceuall.* quamuis ipſe contrariam opinionem veram, & receptam dicat, *communium contra commun. quæſt.740.à numer.3.cum ſequentibus, Cened.dict.collect. 5.num.10.& practicar.ac canonic.quæſt.lib.1, quæſt. 10. per totam,* vbi *nu.vlt.* Reſoluit tunc demum ſequeſtrem habere ius præſentandi, quando eſt ſequeſtratum, vel apprehenſum ius, aut dominium alicuius, cui eſt annexum iuſpatronatus, tunc enim cum nullus reperiatur dominus directus rei apprehenſæ, ſed litigantes ab illius poſſeſſione expellantur, ſic vt conſulatur Eccleſiæ vacanti, merito ſequeſter præſentare poteſt. Secus vero quando nec dominium, nec proprietas rei, ſed fructus illius, vt pignori obligati, ſequeſtrantur, eo enim caſu cum remaneat verus dominus, non præſentabit ſequeſter, nec pignorator, quo caſu procedit *tex. in capit. cum Bertoldus, de ſenten.& re iudic.*

40 Tertio amplia in vſufructuario omnium bonorum hæreditariorum, quia cum in hæreditate ſit iuſpatronatus, debet ipſe præſentare, *Menoch.conſ.66.nu.26.Cened.d.collect.5.num.5.Lambertin.lib.1.par.2.quæſt.9.artic.3.Viuian.par.1.lib.4.capit. 7. num.6. Aloyſ.Ricci.in deciſ.Curię Archiep.Neapol.p.1.deciſ.23.Borrell. d.titul. 33.num.239.*

41 Quarto amplia in conductione, feudo, vel emphyteuſi alicuius Vniuerſitatis, vel villæ, cui eſt annexum iuſpatronatus, quia acceſſorie cum vniuerſitate data in feudum vel emphyteuſim transfertur iuſpatronatus, *Ioſeph.Ludouic.tom.3.communium opin.tit.de iurepatron. concl.vnic.verſ.acquiritur etiam, pag.mihi 534.col.2.Cened.d.collect.5.num.10.Viuian.d.par.1.lib.4.cap.6.* vbi tamen *num.4.*cum *Abb.in cap.querelam, nu.19.de elect.* Reſoluit, quod ſi Parochiani debent præſentare Parochum, eum non debent pręſentare conductores domorum in Parochia exiſtentium, ſed domini locatores, qui habent iuſpatronatus ex præſumpta fundatione, conſtructione, ſeu dotatione, niſi conſuetudo ſit in contrarium.

42 Quinto amplia in præſcriptione vniuerſitatis bonorum, cui annexum eſt iuſpatronatus, quia præſcripta vniuerſitate, præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens, *Felin. in capit. cauſam, numero octauo, de præſcription.* Roch. *dicto verbo ipſe, vel is, à quo, quæſtion.36.num.81.cum ſequentibus.*

43 Præſcripto tamen vno fructu iuriſpatronatus, putà præſentationis, vel alterius honoris, vtilitatis, vel oneris, non intelliguntur præſcripti alij fructus, quibus vſus non eſt præſcribens, *Lambertin. libro primo, part.ſecunda, quæſtion.vndecima, articul. quarto Viuian. dict.par.1.lib.quarto cap.octauo, numero tertio,* vbi *numero 4.*

44 Quod

44 Quod ad hoc, vt præſcribatur iuſpatron. requiritur tempus quadraginta annorum ex actu continuato, & quod præſcribens ſit in bona fide, cum ſcientia, & patientia domini, contra quem præſcribitur. In iurepatronatus regio non procedit, quia hoc preſcribi nō poteſt, *Cabed. Luſit. deciſ. 65. num. 3. par. 2. & de patron. Regiæ Coronæ, cap. 7. nu. 5.* Hodie autem ſeruari debet decretum *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. c. 9.* Vbi iuſpatronatus debet oſtendi ex fundatione, ſeu dotatione, ſiue ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, aliasuè ſecundum iuris diſpoſitionem, vt Alleg. ſeq. oſtendam.

45 Sexto amplia in publicatione omnium bonorum, ſeu vniuerſę hereditatis patroni delinquentis facta, etiam per iudicem ſecularem, nam publicando bona, quibus iuſpatronatus eſt annexum, dicitur quoque indirecte, & acceſſorie iuſpatronatus publicari, & in Fiſcum tranſire, qui Fiſcus adueniente vacatione vice patroni banniti, cuius fuerunt in Fiſcum incorporata omnia bona, præſentat Rectorem ad vacantia beneficia: ſed quia reſolutio hæc aliquas patitur declarationes, quas in præſenti tractare non eſt meum, poterit lector pro pleniori illius explicatione conſulere *Clar. §. fin. q. 78. numero 8. Roch. d. verbo ipſe, velis, quæſt. 29. numero 69. Emman. Soar. recept. ſent. verbo Patronatus ius Molina dict. cap. 24. à numero 26. Vin. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 31. numero 2. Perez d. l. 1. gloſ. ſi el que fuere, q. 8. Coſta d. verbo trebellianica. numero 7. Spino. d. gloſ. 4. numero 115. Decian. tractat. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 24. Surd. de alimentis, tit. 9. quæſtion. 22. numero 28. D. Sabag. in capit. quanto, de iudic. à numero 27. Azori. inſtitut. moral. par. prima lib. 8. capit. 12. quæſt. 9. Farin. in praxi crimin. part. prima, quæſtion. 25. numero 151. & de hereſi, quæſt. 190. §. primo, numero 24. Nicol. Garcia dict. cap. 9. à numero 25. Viuian. in praxi iuriſpatron. part. 3. libr. 15. capit. 2. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. capit. 19. per totum, Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2. c. 6. num. 36.*

46 In caſibus ſupradictis vbi iuſpatronatus cum vniuerſitate, villa, vel caſtro ad alium transfertur, non requiritur Epiſcopi conſenſus per text. *in c. ex litteris, & in c. cum ſeculum,* vbi *Abb. de iurepatronat.*

S V M M A R I V M.

1 Inſtitutio proprie, per quam præſentatus à patrono inſtituitur, dicitur tranſlatio iuris non libera à ſuperiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto.

2 Requiſita ad inſtitutionem obtinendam ſunt beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati & preſentatio facta in tempore.

3 Præſentatio in beneficio iuriſpatronatus fit per patronos, quando Eccleſia vacat.

4 Reges Luſitaniæ conſueuerunt & ſolent promittere commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſiaſ ſui patronatus in genere.

5 Patronus in habitu habet ius præſentandi, illud tamen non habet in actu, niſi à tempore vacationis.

6 Promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo, per mortem beneficiarij non conualeſcit.

7 Vacatio beneficij proprie, & vere per mortem Rectoris fit.

8 Mors omnia ſoluit.

9 Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens.

10 Permutatio facta de beneficio iuriſpatronatus ſine patroni conſenſu venit annullanda.

11 Conſenſus patroni requiſitus in renunciatione beneficij iuriſpatronatus poteſt preſtari ante & poſt proviſionem.

12 Beneficium vacat ob delictum Rectoris priuationem, ſeu depoſitionem inducens.

13 Beneficium primum vacat ipſo iure per adeptionem ſecundi incompatibilis cum eo, itaut patroni poſſint preſentare.

14 Beneficium primum quando vacet per aſſecutionem ſecundi, remiſſiue.

15 Patroni ſemper poſſunt preſentare ad beneficium ſui iuriſpatronatus quomodocunque vacet.

16 Vacationis tempore ille habet Eccleſiæ cuſtodiam, qui habet ius inſtituendi.

17 Cuſtodia Eccleſiæ tempore vacationis ſpectat ad patronos Eccleſiaſticos.

18 Cuſtodia Eccleſiæ pertinet ad Epiſcopum quando patroni ſunt laici.

19 Cuſtodia Eccleſię parochialis cuiuſcunque iuriſpatronatus in vacatione ipſius hodie per Concil. Trid. commendatur vicario ab Epiſcopo conſtituendo, qui onera ipſius Eccleſię ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur.

20 Iuriſpatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet eſſe, qui ex authentico documento, & alijs à iure requiſitis oſtendatur.

21 Probationes in iurepatronatus quare tam exactę requirantur, oſtenditur.

22 Authenticum documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine aliquo adminiculo & iure, aut conſuetudine ſpeciali.

23 Scriptura publica dicitur, quę conficitur per actuarium, ſeu iudicem, cum duorum, vel trium teſtium ſubſcriptione, aut præſentia.

24 Scriptura authentica ad probandum iuſpatronatus requiſita cenſetur bulla Epiſcopi, ſeu conſenſus in ſcripto datus ad fundandum, conſtruendum, ſeu dotandum.

25 Probatio iuriſpatronatus per authenticas ſcripturas eſt facienda, itaut per teſtes non ſufficiat.

26 Teſtium atteſtationes in actis redactę cenſentur authenticę ſcripturę, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni Concilij ſeſſ. 25. de reform. cap. 9.

27 Scriptura vt dicatur authentica, debet continere omnia requiſita à iure neceſſaria tam in confectione, quam in extractione.

28 Iuſpatronatus probatur ex fundatione vel dotatione per antiquiſſimum temporis curſum.

29 Iuſpatronatus ex fundatione probatum præſumitur, probata immemoriali, licet hoc non appareat.

30 Præſentationes multiplicatæ probant iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpollatæ, & non ſucceſſiuæ.

31 Præſentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ.

32 Pluralis locutio duorum numero eſt contenta.

33 Dictio, multum, verificari poteſt in duobus ſecundum ſubiectam materiam.

34 Conſtitutio iuris communis reſtrictiua, ſeu correctoria ita eſt interpretanda vt minus lędat ius commune, quam fieri poſſit.

35 Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum.

36 Tempus immemoriale probari poteſt memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum & famam.

37 Teſtes ad probandum tempus immemoriale debent eſſe ſaltem ætatis 54. annorum.

38 *Probatio temporis immemorialis quando fit per ſcripturas & inſtrumenta centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta.*

39 *Immemorialis per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant, quod non audierunt, nec viderunt contrarium.*

40 *Iuſpatronatus plene probatur ex pluribus enuntiatiuis antiquorum inſtrumentorum à centum annis, & circa, etiamſi enuntiatiuè haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis.*

41 *Verba enuntiatiua in antiquis plene probant.*

42 *Iuſpatronatus etiam ſecundum iuris diſpoſitionem probari poteſt.*

43 *Iuſpatronatus per famam concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione probari poteſt.*

44 *Fama ſola non ſufficit ad probandum iuſpatronatus, ſed debent concurrere aliæ coniecturæ in antiquis.*

45 *Iuſpatronatus in dubio præſumitur ex fundatione, dotatione, vel conſtructione.*

46 *Iuſpatronatus non probatur ex certo ſubſidio alicui tanquam patrono præſtito.*

47 *Litteræ inſtitutionales Antiſtitum probant iuſpatronatus.*

48 *Libri viſitationum non ſufficiunt ad probandum iuſpatronatus.*

49 *Sententia Epiſcopi, qua iudicauit ad præſentationem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur iuſpatronatus, niſi antiqua ſit.*

50 *Litteræ maiuſculæ inſcriptæ in lapide poſito in publico ab immemoriali tempore citra plene probant iuſpatronatus.*

51 *Scripturæ inciſæ in lapidea columna plena fidem faciunt.*

52 *Lapides, ſeu columnæ, quibus litteræ inciſæ ſunt, probant confinia.*

53 *Chronicis, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus.*

54 *Probatio, quæ requiratur in iurepatronatus, quod ex vſurpatione præſumitur, oſtenditur.*

55 *Præſentationes continuatæ, quæ omnes effectum ſortitæ ſint, de ſubſtantia requiruntur in probatione iuriſpatronatus, quod ex vſurpatione præſumitur.*

56 *Præſentationes effectum ſortiri dicuntur, ſi ſint confirmatæ.*

57 *Poſſeſſio quinquagenaria, quæ per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione, non poteſt fieri per teſtes.*

58 *Forma dat eſſe rei, & ad vnguem eſt ſeruanda.*

59 *Anni quinquaginta poſſeſſionis, quæ per ſcripturas authẽticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione, debent ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem, vſque ad diem litis poſtremò motæ.*

60 *Scripturæ authenticæ non ſolum exiguntur in probandis præſentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.*

61 *Iuſpatronatus ex vſurpatione præſumitur in potente.*

62 *Iuſpatronatus in Vniuerſitatibus, etiam paruis ex vſurpatione acquiſitum præſumitur.*

63 *Iuriſpatronatus vſurpatio non præſumitur, niſi conſtet de doloſa occupatione, cuius contrarium in perſona potenti, magnate, vel vniuerſitate cenſuit Sacra Congregatio, & Rota Romana.*

64 *Iuſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum non præſumitur, ſi non totius vniuerſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur.*

65 *Perſonæ potentes, in quibus vſurpatio iuriſpatronatus præſumitur ſunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, aliique magnates, prout in quolibet de familia Romana Vrſinorum, vel Columna.*

66 *Iuſpatronatus priuatorum non admittit præſumptionem vſurpationis.*

67 *Iuſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporales loci, vbi fundatum eſt.*

68 *Probatio, quam exigit Concil. Tridentin. in iurepatronatu ex vſurpatione acquiſito, non requiritur, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſoſmet patronos.*

69 *Iuſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronum ſpatio quadraginta annorum cum titulo colorato.*

70 *Succeſſio in iurepatronatus hæreditario iure delata datur in ſtirpes, & non in capita.*

71 *Probatio deſcendentiæ patronorum ad effectum præſentãdi non requiritur ſtante quaſi poſſeſſione præſentandi.*

72 *Præſentari poſſunt in iurepatronatus omnes, qui prohibiti non reperiuntur.*

73 *Laicus eſt incapax beneficiorum, etiamſi incedat in habitu & tonſura, & communiter reputetur clericus.*

74 *Laicus non poteſt præſentari ad beneficium.*

75 *Villaloborum familiæ nunc Marchiones Aſtorgæ in Sede Legionenſi ex priuilegio Pontificio Canonici ſunt.*

76 *Nominatio facta per patronos laicos etiam de non clerico ad beneficium eſt valida.*

77 *Laicus ad beneficium non poteſt præſentari, quamuis ſtatim poſtea ſumpſerit clericatum, quia Ordo debet neceſſariò præcedere.*

78 *Capacitas tempore præſentationis in beneficijs attenditur.*

79 *Seruus non poteſt præſentari, niſi manumiſſus ſit, & fiat clericus.*

80 *Infidelis, vti incapax, præſentari non poteſt.*

81 *Neophytus, ideſt, qui initio Sanctæ Fidei eſt eruditione plantatus, non poteſt præſentari.*

82 *Irregularis non poteſt præſentari, cum non valeat ad Ordines promoueri, & collatio, ſeu prouiſio de beneficio illi facta ſit nulla.*

83 *Illegitimus non poteſt eligi, nec præſentari.*

84 *Corpore vitiati non poſſunt præſentari ad beneficia.*

85 *Præſentare ſe ipſum non poteſt clericus patronus.*

86 *Summus Pontifex poteſt ſolum ſe ipſum eligere.*

87 *Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum, non poteſt ipſum patronum præſentare.*

88 *Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum non poteſt ſe ipſum præſentare.*

89 *Subſtitutus à procuratore dato ad præſentandum, non poteſt nec patronum, nec ſuum principalem præſentare.*

90 *Patronus ad beneficium, in quo habet iuſpatronatus, poterit per Epiſcopum vocari, & inſtitui.*

91 *Patroni plures poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare & præſentare ad Eccleſiam ſui iuriſpatronatus.*

92 *Patronus non poteſt cum compatronis ſe ipſum præſentare, ſed præſentationi de ſe factæ conſentire.*

93 *Præſentare poteſt pater filium, auus nepotem, ſeu alios conſanguineos.*

94 *Epiſcopus licitè confert beneficium filio ſuo legitimo, vel nepoti idoneo.*

95 *Donatarius iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice.*

96 *Excommunicatus beneficium obtinere non poteſt.*

97 *Excommunicatus præſentari, ſeu nominari ad beneficia non poteſt.*

98 *Suſpenſus non poteſt eligi, nec præſentari ad beneficia.*

99 Interdictus non poteſt præſentari ad beneficium.
100 Infames ad beneficia eligi ſeu præſentari non poſſunt.
101 Præſentari ad beneficia qui vt indigni non poſſint, referuntur.
102 Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debent.
103 Conſuetudo non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicos.
104 Inhabilis quis iudicandus eſt ad beneficia ſi talis reperiatur tempore præſentationis, nec prodeſt habilitas ſi ſuperueniat.
105 Præſentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & ſi ſunt patroni eccleſiaſtici priuantur ea vice iure præſentandi ſi autem laici, poſſunt intra quadrimeſtre alium præſentare, niſi ſcienter præſentauerint.
106 Procurator nominans indignum ad beneficia, non præiudicat patrono.
107 Mandatum ſpeciale requiritur ad præſentandum.
108 Deuolutio vbi ei locus eſt non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatum fit ad quem ſpectat collatio, vel inſtitutio.
109 Prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur ſeruare naturam beneficij.
110 Præſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet.
111 Verbum, repræſentent, propriè ſignificat præſentiam ſui facere.
112 Repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis.
113 Præſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri ad quem inſtitutio pertinet, legitimè facta.
114 Præſentatio de abſente facta non valet, nec Ordinarius tenetur præſentatum admittere, qui ſe perſonaliter non exhibet.
115 Opponitur tex. in cap. ea noſcitur de iurepatron.
116 Patronus abſens poteſt per litteras facere præſentationem perſonæ, quæ eum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet.
117 Præſentati cur perſonaliter & non per procuratorem ſe debeant Epiſcopo præſentare, oſtenditur.
118 Præſentatum abſentem poteſt Epiſcopus inſtituere, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè.
119 Examen in notoriè litterato non requiritur.
120 Examen in parochialibus præciſè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo, quod promiſſus notoriè dignus ſit.
121 Examen per concurſum non requiritur in parochialibus iuriſpatronatus laicorum, niſi plures ſint præſentati.
122 Examen per concurſum requiritur in parochialibus iuriſpatronatus eccleſiaſtici.
123 Edictorum affixio in vacatione parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus Eccleſiaſtici adeò eſt ſubſtantialis, vt inſtitutio facta ſine ea ipſo iure annulletur.
124 Præſentati ad beneficia ſimplicia, ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, à nullo, etiam Apoſtolicæ Sedis Nuntio inſtitui debent, niſi prius fuerint ab Ordinario examinati.
125 Examinari, & approbari ab Epiſcopo prius debent præſentati, & poſtea inſtitui ab inferioribus, ſi ad eos pertineat inſtitutio.
126 Præſentatio à patronis laicis, vel clericis ratione proprij patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre, & ab eccleſiaſticis intra ſemeſtre.
127 Tempus datum ad præſentandum eſt continuum, & currit diebus feriatis.
128 Iuſpatronatus eccleſiaſticum quod dicatur, oſtenditur.
129 Mutata conditione perſonæ, & bonorum conditio mutata videtur.
139 Priuilegiatum quod non eſt, ſi perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum.
131 Iuſpatronatus quando eſt commune, & laici, & eccleſiaſtici, omnes ſimul ratione communionis habent ſemeſtre ad præſentandum.
132 Iuſpatronatus mixtum, licet quoad Priuilegia & commoda dicatur eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale.
133 Iuriſpatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de eccleſiaſtico.
134 Tempus patronis ad præſentandum conceſſum incipit currere ſecundum veriorem opinionem à tempore ſcitæ vacationis.
135 Ignorantia potius præſumitur, quam ſcientia.
136 Præſumptio eſt pro patrono, vt dicatur præſentaſſe in tempore, & ignoraſſe vacationem, niſi ſciuiſſe probatum fuerit.
137 Regi quantumcunque ſcienti non currit tempus quatuor menſium ad præſentandum in beneficijs.
138 Tempus ad præſentandum in beneficijs non currit abſenti, vel impedito.
139 Impedito non currit tempus.
140 Tempus ad præſentandum quando lite pendente ſuper iurepatronatus patronis præſentare contendentibus currat, oſtenditur.
141 Patronus vbi per errorem coram Ordinario præſentauerit, cum deberet præſentare coram inferiore ex præſcriptione, vel priuilegio, quamuis lapſum ſit tempus ad præſentandum, poterit iterum præſentare ex iuſta cauſa ignorantiæ coram habente inſtituere.
142 Præſentatio ſi fuit amiſſa præſumitur facta in tempore.
143 Tempus datum ad præſentandum poteſt Ordinarius in ſui præiudicium prorogare, non tamen abbreuiare.
144 Præſentatio intra tempus datum à iure fieri poteſt quocunque die etiam feriato.
145 Actus extraiudiciales validè fiunt diebus feriatis.
146 Præſentatio eſt actus extraiudicialis, & voluntarius.
147 Præſentatio poteſt fieri extra territorium & diœceſim habentis inſtituere.
148 Præſentatio coram Epiſcopo loci, vel coram habente inſtituere facienda eſt.
149 Præſentatio quando fieri debet coram Epiſcopo, Sede Epiſcopali vacante, fieri poteſt coram Capitulo.
150 Beneficium iuriſpatronatus quando ſitum ſit in confinibus duarum diœceſum, coram quo Epiſcopo præſentatio ſit facienda, oſtenditur.
151 Patronus laicus, non autem eccleſiaſticus poteſt intra quadrimeſtre ante Epiſcopi inſtitutionem variare, & plures ſucceſſiue præſentare.
152 Patronus clericus poteſt variare, & alterum præſentare ſicut laicus quando præſentat ratione ſui patrimonij.
153 Iuſpatronatus clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali.
154 Præſentatio Eccleſiaſticorum vim habet electionis, in qua non cadit variatio.
155 Præſentatus à laico acquirit tantum ius ad rem.
156 Patroni laici poſſunt variare, etiamſi procedatur per viam ſcrutinij publicato ſcrutinio, vel etiamſi ſit patronus ex priuilegio, præſcriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuerſitatem laicorum.
157 Patronus laicus ſicut poteſt variare, ita eius procurator, niſi haberet tantum poteſtatem limitatam ad vnum præſentandum.

158 *Variatio à patrono, quibus modis fieri poſsit, oſtenditur.*

159 *Variatio eſt permiſſa in patronis ſi præſentent cumulatiue.*

160 *Patronus, qui præſentauit primo vnum idoneum, & poſtea alium indignum, non punitur, quia tunc Epiſcopus primum inſtituet.*

161 *Patronus poteſt ſemel, aut iterum quos vellet cumulando præſentare, non autem tertia, vel quarta vice.*

162 *Variare non poſſunt patroni lite pendente inter præſentatos à diuerſis patronis.*

163 *Patronus eccleſiaſticus ſicut non poteſt variare, ita nec eius procurator, ſiue ceſſionarius.*

164 *Patronus eccleſiaſticus ſi poſt primum præſentatum, poſtea variando alium præſentauerit, prima præſentatio attenditur, dummodo non præſentauerit indignum.*

165 *Præſentationis actus vbi non fuit perfectus: poterit tunc patronus eccleſiaſticus iterum canonice præſentare.*

166 *Præſentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, eſt inſtituendus, quamuis laicus variando alium præſentauerit.*

167 *Præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa admittere nolit, patronus non tenetur alium præſentare.*

168 *Patroni ſi ſinant labi tempus præſcriptum ad præſentandum, & non præſentauerint, poteſt Epiſcopus eo transacto libere de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere.*

169 *Moræ purgatio non admittitur, vbi executio facta eſt à iure.*

170 *Epiſcopus elapſo tempore ad præſentandum, poteſt patronum ad præſentandum admittere.*

171 *Epiſcopus præſentans intra tempus facit firmam collationem, ſed ex patronorum diſſenſu poteſt irritari, qui ſi intra terminum non reclamauerint, manet omnino firma collatio.*

172 *Inſtitutio, ac inſtituere in beneficijs, quibus modis accipiatur in iure oſtenditur.*

173 *Inſtitutio pro inueſtitura, ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem accipitur.*

174 *Inſtitutio eſt conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficij auctoritate legitima Epiſcopi, vel alterius Epiſcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui eſt à patrono nominatus, & oblatus.*

175 *Inſtitutio dicitur translatio iuris non libera, à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto.*

176 *Epiſcopus ſolus de iure communi poteſt præſentatos à patronis inſtituere.*

177 *Epiſcopi in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis de iure communi fundatam habent intentionem.*

178 *Inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo ſpecialiter delegari, etiam ante vacationem.*

179 *Epiſcopi male inſtituentis culpa patronis non nocet.*

180 *Inſtitutionis nullitas non inficit præſentationem factam per patronos.*

181 *Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos.*

182 *Capitulum Sede Epiſcopali vacante, non poteſt beneficia conferre, quæ ad collationem Epiſcopi ſpectant.*

183 *Capitulum Sede vacante poteſt præſentatos clericos à patronis admittere, ſeu inſtituere.*

184 *Prælati inferiores ius inſtituendi poſſunt habere ex priuilegio, præſcriptione, ſeu conſuetudine.*

185 *Inſtitutio auctorizabilis præſcriptione acquiri poteſt.*

186 *Declaratur tex. in cap. cum ſatis, de iurepatron.*

187 *Inſtitutio quod ſpectet ad inferiorem de conſenſu Epiſcopi, poteſt in ipſa fundatione conditio apponi.*

188 *Religioſis in Eccleſiis, quæ pleno iure eis ſubijciuntur, pertinet inſtitutio.*

189 *Vicarij perpetui ponendi ſunt in Eccleſiis, quæ non pertinent pleno iure ad religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionem; in ijs vero, quæ pleno iure ad religioſos ſpectant, poſſunt ipſi ponere vicarios ad nutum ſuum remouibiles.*

190 *Vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficijs curatis, quæ vnica reperiuntur, Ordinarij deputare poſſunt ex Conc. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 7.*

191 *Tempus à iure præfixum non deſignatur habenti inſtituere, intra quod facienda ſit inſtitutio.*

192 *Beneficium non eſt deuolutum ex eo quod Ordinarius diſtulit inſtituere.*

193 *Tempus certum per Superiorem aſſignari poteſt habenti inſtituere, infra quod ſi non inſtituerit, poteſt illum compellere.*

194 *Appellari poteſt ab Epiſcopo differente inſtituere ſine cauſa legitima, præcedente trina interpellatione.*

195 *Inſtitutio eſt actus extraiudicialis, & poteſt fieri die feriato, atque extra territorium, & diœceſim.*

196 *Præſentatio & inſtitutio quando pertinet Epiſcopo diuerſo capite, ſeparate fieri debent, ſecus vero quando ad Epiſcopum, tanquam Epiſcopum pertinet præſentatio iuriſpatronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire.*

197 *Præſentatis pluribus à diuerſis patronis, ille debet inſtitui, qui à maiore parte fuit præſentatus.*

198 *Dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniori.*

199 *Gratificationi locus eſt quando duo æque idonei cumulatiue præſentati fuerint.*

200 *Æqualitate data in votis patronorum præſentantium ad beneficia, non tamen in meritis inſtituendorum, magis idoneus debet inſtitui.*

201 *Dignior prætermiſſus poteſt ab inſtituente appellare.*

202 *Dignior eſt habendus, qui ſit de linea fundatoris, ſtante idoneitate.*

203 *Ciuis præferri debet extero.*

204 *Compatronus à medietate compatronorum præſentatus dignior eſt habendus.*

205 *Dignior eſt habendus ad Eccleſiam iuriſpatronatus intitulatus in eo nobilior, doctior, ſenior, & pauperior, dummodo Eccleſia non eſſet debitis onerata.*

EPISCOPI QVANDO debeat præſentatos à Patronis inſtituere?

ALLEGATIO LXXII.

1 INſtitutio propria, per quam præſentatus à patrono inſtituitur, dicitur tranſlatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto, ita *Abb. in c. auctoritate, num. 7. de inſtitut. Vinian. in praxi iuriſpatron. par. 2. lib. 12. cap. 1.*

2 Sed quia requiſita ad inſtitutionem obtinendam ſunt beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati, & præſentatio facta in tempore, vt per Farin. *par. 2. tom. 1. deciſ. 337. nu. 1. Viuian. d. lib. 12. c. 4.* ideo de his requiſitis breuiter eſt agendum, vt poſtea inſtitutionis materia commodius explicetur, & facilius percipiatur.

Beneficij vacatio, quibus modis poſſit contingere?

3 PRæſentatio in beneficio iuriſpatronatus ſit per patronos, vel exiſtentes in quaſi poſſeſſione, quando Eccleſia vacat, *cap. illud, de iurepatron. cap. vlt. de conceſſ. prab.* itaut non poſſint promittere ſe præſentaturos aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare poteſtatem præſentādi ad illud antequam beneficium vacet *Circon. tomo 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. nume. 8. pag. 167. Lambertin. de iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 6. artic. 1. & 19. Mart. Antonin. vari. reſolut. lib. 1. reſolutio. 11. num. 8. Putc. p. 1. deciſ. 244. Perez, l. 1. gloſ. 2. verſicu. non minus elegans tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 146. Rebuff. in praxi p. 1. tit. de reprobat. benef. viuent. a num. 26. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princ. nu. 192. Cened. ad Decretal. collect. 160. Nicol. Garci. de benef. p. 1. c. 1. a num. 4. Cabed. de patronat. Regiæ coronæ c. 14.*

4 Vbi reſoluit paſſim Reges Luſitaniæ conſueuiſſe, & ſolere promittere præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere ob benemerita, & ſeruitia, & de hac promiſſione prouiſionem Regiam fieri, & c. 15. idem reſoluit de Commendis vacaturis.

5 Ratio eſt, quia quamuis patronus in habitu habeat ius præſentandi, illud tamen non habet in actu, niſi à tempore vacationis *Duenb. reg. 279.*

6 Et ideo promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo per mortē beneficiarij non conualeſcit, *Cald. Pereira de poteſtate nominandi c. 10. num. 2.*

7 Vacat autem propriè, & verè Eccleſia per mortem Rectoris, *cap. ſuſceptum, de reſcript. in 6. Gonzalez ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. a num. 3. Nicol. Garc. de benef. p. 11. cap. 1.*

8 Nam mors omnia ſoluit *authent. de nuptijs, §. deinceps, collat. 4.* cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris litt. M. nu. 36.*

9 Vacat etiam per renunciationem, per quam amittitur omne ius in beneficio competens, proprietas, titulus, & poſſeſſio, *Flamin. de reſignat. lib. 1. q. 5. a num. 15. Hieron. Gabr. conſ. 192. lib. 2. Nicol. Garcia d. p. 11. ca. 3. Viuian. in praxi iuriſpatron. p. 2. lib. 5. c. 6. nu. 3.* Etiamſi fiat renuntiatio ex cauſa permutationis, *Nicol. Garc. d. p. 11. cap. 4. a princip.*

10 Tunc autem non præſentant patroni, ſed conſentiunt tali permutationi, quia ſi fieret abſque eorum conſenſu per ſententiam eſſet annullanda, & retractāda *Flamin. lib. 2. quæſt. 4. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumm. bullarij, verbo beneficiorum permutatio,* vbi ampliat ad permutationes, quæ fiunt in Curia non facta mentione de iurepatronatus laicorum, & in renuntiationibus, ſiue ſimplicibus, ſiue ad fauorem alterius, ſiue in manibus Papæ, ſiue Ordinarij factis, vt abſque patronorum conſenſu ſint nullæ, quidquid aliud velint *Rebuff. in praxi benefic. titul. de permut. num. 43. praxis Epiſcop. par. 1. verbo iuſpatronatus, §. 6.*

11 Qui quidem patroni conſenſus requiſitus in reſignatione beneficij iuriſpatronatus poteſt præſtari ante & poſt prouiſionem. *Flamin. lib. 8. quæſt. 10. a num. 5.* Vbi tamen Summus Pontifex electum Epiſcopum inſtituerit, aut confirmauerit cum retentione beneficiorum, extenditur facultas hæc retinendi ad beneficia, etiam iuriſpatronatus laicorum *Couar. pract. c. 36. nu. 12. Campan. rubr. 11. cap. 13. num. 498.*

12 Vacare dicitur etiam Eccleſia, ſi eius Rector ob delictum ſit, & priuatus, quia vacat, & amittitur beneficium priuatione, ſeu depoſitione, quæ propter graue crimen imponitur, vt homicidium, ſimoniam, periurium, &c. *Selu. de benefic. p. 3. quæſt. 2. & 3. Corraſ. eodem tract. p. 1. cap. 10. a num. 1. Nicol. Garc. dict. p. 11. cap. 10. à num. 1.* & tunc patronus poterit alium præſentare, niſi Rector ipſe priuatus eſſet ex delicto, quo erat inquinatus tempore præſentationis, & quod delictum erat notum patrono, quia pro illa vice patronus, qui præſentauit ſcienter indignum, priuatur iure præſentandi, *cap. cum vos, vbi gloſ. verbo minus idoneo, de offic. Ordin. Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 6. art. 7. Viuian. d. p. 2. lib. 5. cap. 6. num. 7.*

13 Eo modo vacat ipſo iure primum beneficium per adeptionem ſecundi incompatibilis cum primo, itaut patroni poſſint præſentare, *cap. de multa, de prabend. cap. ſi beneficia, de prabend. lib. 6. cap. vt quis duas, de elect. in 6.* & hoc dummodo quomodocunque ſit adeptus poſſeſſionem ſecundi, *cap. ſi tibi conceſſo, de prab. in 6.*

14 Et quando vacet beneficium primum per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, vide latè *Hoiedam de incompatib. benefic. cap. 13. & ſequen. Lambertin. vbi proximè artic. 16. Seraphin. deciſ. 483. & 953. Nicol. Garci. d. par. 11. cap. 5.*

15 Et ideo quomodocunque verè, & cum effectu vacet Eccleſia, ſeu beneficium, vel per modus antedictos vel per promotionem ad Epiſcopatum, vel per ingreſſum religionis, vel per violentam poſſeſſionem, per contractum matrimonij, vel per lapſum temporis datum ad aliquem Ordinem accipiendum, vel aliter, ſemper patroni poſſunt præſentare, quia vbi datur vacatio, ibi datur præſentatio, *cap. vlt.* & ibi Doct. *de conceſſ. prabend. Lambertin. vbi proximè art. 18. Viuian. d. c. 6. num. 18.*

16 Tempore vacationis ille habet cuſtodiam Eccleſiæ, qui habet ius inſtituendi, *gloſ. pen. in fine, in capit. cum vos, de offic. Ordin.*

17 Et ſi patroni ſint Eccleſiaſtici cuſtodia Eccleſiæ ſpectat ad eos, & ideo Epiſcopus in ea non ponet œconomum, Innocen. & alij *in cap. vlt. vt eccleſiaſt. beneficia, & in cap. 1. ne ſede vacante.*

18 Si autem ſint patroni laici, cuſtodia pertinet ad Epiſcopum, quia laici non debent ſe intromittere de rebus Eccleſiæ, niſi quoad defenſionem *capit. 1. cum ſequentibus 10. quæſt. 1.*

19 Hodie ex *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. capit. 18.* vacante Eccleſia parochiali cuiuſcunque iuriſpatronatus, Epiſcopus in ea idoneum Vicarium debet conſtituere cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione, qui onera ipſius eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur, *Borgni. deciſ. 11. nu. 53. p. 3. Iacob. de Graſ. in aureis deciſ. p. 2. lib. 2. c. 26. n. 28. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 575. in 1. edit. & reſolut. 495. n. 3. in ſecunda edit.* Etiamſi parochialis inſtitutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leoni theſauro fori eccleſ. p. 3. cap. 18. num. 52.*

Iuriſpatronatus exiſtentia quomodo probanda?

20 DEcreuit *S. Synodus Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 9.* Vt titulus iuriſpatronatus ſit ex fundatione, vel

vel dotatione, qui ex authentico documento, & alijs à iure requiſitis oſtendatur: ſiue etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſũ, qui hominum memoriam excedat, aliàsue ſecundum iuris diſpoſitionem, de cuius intellectu vide *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 19. cum multis ſequentib. Maſcard. de probat. concluſ. 956. & concluſ. 1116. praxis Epiſcop. par. 1. verbo iuſpatronatus, pag. 180. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo iuſpatronatus,* Rot. Rom. apud *Farin. deciſ. 540. num. 2. & deciſ. 542. nu. 3. in nouiſſimis, & to. 1. & 2. p. 2. deciſ. 360. 374. 548. 541. 694. 235. & p. 1. tom. 1. & 2. deciſ. 211. 222. 224. 333. 518. Cardin. Mantica deciſ. 198. & 208. 244. 318. Seraphin. deciſ. 1103. & 1120. & 1141. & 1367. Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. part. 1. collect. 58. & in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 161. p. 1. & in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 124. cum ſeqq. in 2. edit. Card. Tuſch. littera I. concluſ. 617. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 21. à numero 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tractatu 30. numero 210. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 13. nu. 405. cum ſequentibus Viuian. in praxi iuriſpatron. par. 2. lib. 11. cap. 5. cum ſequentibus.* Et ideo tam exacte requiruntur probationes, quia in dubio eccleſiaſtica beneficia præſumuntur libera, tum quia iuriſpatronatus eſt quædam ſeruitus beneficij, quæ non præſumitur *Seraphin. deciſio. 1353. num. 2. & 3.*

21 I. probatur ex authentico documento fundationis, vel dotationis.

22 Authenticum documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine alio adminiculo, vel iure, aut conſuetudine ſpeciali, *c. cum dilectus, de fide inſtr.*

23 Et dicitur quæ cõficitur per actuarium, ſeu iudicem cum duorum, vel trium teſtium ſubſcriptione, vel præſentia, *gloſ. verbo ſi ſcripturam, in c. 1. de fide inſtrumẽtorum praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 5. nu. 6.*

24 Vbi dicit quoad propoſitum ſcripturam authenticam conſeri Bullam Epiſcopi, ſeu conſenſum in ſcripto datum ad fundandum, conſtruendum, ſeu dotandum, de quo etiam *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 125.*

25 Et pro forma requiritur, vt probatio fiat per authẽticas ſcripturas, & regula eſt conſtituenda, quod probatio per teſtes non ſufficiat, vt referunt à Sacra Congreg. deciſum *Gonzal. d. gloſ. 18. nu. 79. praxis noua Epiſcop. d. c. 5. nu. 5. Franciſc. Leo d. c. 6. num. 2.* & eo ipſo, quod Concilium non confidit de teſtibus, conſequenter remanet excluſa iſta probatio, nam aliter de facili excluderetur diſpoſitio Concilij dicto loco, tenuit Rota *in vna Sanen. iuriſpatronat. 15. Nouembris 1582. coram Clement. VIII.* referunt *Aloyſ. Ricc. dicta praxi reſolut. 136. Gonzal. d. gloſ. 18. num. 82. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 168. num. 21.*

26 Et atteſtationes teſtium in actis redactas cenſeri etiam authenticas ſcripturas, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni *Concil. Trident. conclud. Menoch. conſilio 336. num. 23,* ſequitur *Campanil. dicto cap. 13. num. 401.* & tenuit *Rota apud Farinac. deciſ. 502. in nouiſſ.* per egregiam doctrinam *Angeli in l. vlt. colu. 2. verſ. ſed Innocentius, C. de edicto Diui Adriani tollend.* & ipſummet Concilij decretum id oſtendit in illis verbis ibi, qui ex authentico inſtrumento, & alijs iure requiſitis oſtendatur.

27 Et vt ſcriptura dicatur authentica, debet continere omnia requiſita à iure neceſſaria, tã in cõfectione quã in extractione, *Aloyſ. Ricc. in dicta praxi reſol. 126.*

28 Secundo probatur ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominũ memoriam excedat: in quibus enuntietur ſpectare iuſpatronatus de iure, vel conſuetudine, quia illa verba, de iure, intelligamus ex fundatione, vel dotatione, *Menoch. conſ. 336. & de præſumpt. lib. 3. q. 90. nu. 3. cum ſequentib. Maſcard. concluſ. 103. nu. 9.* Gonzal. *d. gloſ. 18. nu. 44. cum ſequentibus, Campan. dict. cap. 13. à nu. 425. Franciſc. Leo dict. cap. 6. num. 3. Viuian. d. p. 2. lib. 11. cap. 7. nu. 2. Farinac. parte prima, tom. 1. & 2. deciſ. 195. 615. 222. 224. 347.*

29 Nam iuſpatronatus ex fundatione, vel dotatione probatur multiplicatis præſentationibus per tempus ſupra hominum memoriam, etiamſi nullum inſtrumẽtum fundationis, vel dotationis oſtendatur, & quamuis etiam in dictis præſentationibus nulla appareat facta mentio fundationis, vel dotationis, Rota *deciſion. 792. nu. 11. parte 1. diuerſor.* ita deciſum referunt in Sacra Congregat. *Gonzalez dict. gloſ. 18. nu. 46. Franciſc. Leo dict. cap. 6. num. 3.* Aloyſ. Ricc. *in dict. praxi reſolut. 127. numer. 1. Galett. d. verbo iuſpatronatus, pagin. 145. col. 1.* Probata enim immemoriali præſumi probatum iuſpatronatus ex fundatione, licèt hoc non appareat, declarauit eadem *Sacra Congreg.* teſte *praxi noua Epiſc. d. c. 5. nu. 7. poſt princip.* vbi *cum* Gonzal. *vbi proximè n. 48.* dicit non ſuffragari immemorialem, ſeu continuas præſentationes, quando conſtaret de initio inualido à principio, vt ſi appareat, quod fuerit vſurpatum iuſpatronatus ex priuilegio & non ex fundatione, ſeu dotatione, vel quando conſtat de mala fide, de quo etiã *Aloyſ. Ricci. in d. praxis reſolut. 129.*

30 Amplia, vt præſentationes multiplicatæ probent iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpolatæ, & nõ ſucceſſiuæ, maximè ſi præfatas præſentationes probetur effectuatas fuiſſe ob ſucceſſiuam vacationem per obitum præſentatorum, iuxta tradita per *Seraphin. deciſ. 337.* reſoluit in terminis *Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 127. nu. 2.* Et ratio eſt, quia probatis extremis media præſumuntur, ad quod vide citata in *libello de princ. iuris litt. M. nu. 19.*

31 Multiplicatæ præſentationes dicũtur ad minus tres, quia dictio, multum, ſignificat ad minus tres vices, *Iaſ. in l. 1. num. 4. C. de fideicom. Cephal. conſ. 225. nu. 43. vol. 2.* Verum duas ſufficere, vt dicantur multiplicatæ præſentationes tenent *Caualcan. Eiuz. deciſ. 17. numer. 14. parte ſecunda Mari. Anton. variar. reſolut. libr. 1. reſolut. 109. num. 37. Aloyſ.* Ricc. *d. reſolut. 127. in fine Campan. d. c. 13. num. 425.*

32 Ex eo quia pluralis locutio duorum numero eſt cõtenta, *l. vbi numerus ff. de teſtibus c. pluralis locutio, 40. de regulis iuris in 6.* cum citatis in *libello de principijs iuris, littera P. nu. 2.*

33 Tum quia prædicta dictio, multum, verificari poteſt in duobus ſecundum ſubiectam materiam *Intring. Siciliæ deciſ. 44. nu. 18.* & ego ipſe in meis R*emiſſ. de indiction. & clauſulis dict. 174.*

34 In præſenti ſubiectà materia patitur dictionem illam eſſe intelligendam in duobus, cum *Concil. dict. loco,* ſit reſtrictiuum, ſiue correctorium iuris communis, vnde venit ita interpretandum, vt minus lædat ius cõmune, quam fieri poſſit *argumen. text. in l. 2. C. noxalibus, capit. cum dilectus, de conſuetud. & in cap. ad audientiam, vbi Abb. de clericis non reſiden. Tiraquell. in tract. le mort ſaiſit le vif. parte ſecunda declar. 2. numer. 2. & de retract.*

retract.lignag.§. 9.gloſſ.2.numero 55.Caſſan. in conſuet. Burgund. rubr.7.§. 3. in fin. numero ſecundo, Menoch. remed.15. recup.numer.278.& de arbitr. caſu 321.nume. 13.& conſil.4.num.8.& conſil.5.num.3.& conſ.88.numero 30.Surd. de aliment.titul.8.priuileg.90.num.4.cum ſeqq.

35 Per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, probatur iuſpatronatus: quamuis autem variæ ſint opiniones, quod dicatur antiquũ in materia probationis, illa tamen communior, & receptior eſt, ad hoc requiri tempus centum annorum, *Surd.conſil.245. numero 24. Franc. Leo in theſauro parte ſecunda, cap.21.numero quinto. Duench.regul. 299. num. 7. Menoch.de arbit. caſu 3. Maſcard.de probat. concluſio. 103.a numero primo Mari. Anton.dict. lib.primo, reſolut.* 80. *numer.11.Farin. in praxi crimin.p.1.quæſt.47.num. 112.& parte ſecunda, quæſt.69. num. 242. Morl. in emporio iuris parte prima quæſt.11. tit. 11. num.6. Nicolaus Garcia de benefic. p.duodecima, cap.2. nu.263.* Guttier. *conſil.1.num.quinto, Ceuall. communium contra commun. quæſt.302.num.9.Capell.Tholoſan. deciſ.* 440. Rot. Roman. apud *Farinac. deciſ.520. cum ſequentib. & deciſio. 584.in nouiſſ.* Nam antiquum factum dicitur, ſi excedat centum annos Sylu.*conſ.36.numero 13.Tiraquel. in l.ſi vnquam, verbo omnia, num.31. Menoch. illuſt. cap.84. num.15.* Aduendan. *de exequendis mand.p.prima, cap.6. num.6.*Gam. *deciſ.88. num. primo, Brunor. verbo antiquitas* 4.qui temporis curſus in præſenti materia multò magis requiritur, cum vltra verbum, antiquiſſimũ, quod illud ſine dubio deſignat, addatur, qui hominum memoriam excedat, ideſt immemoriale, quod etiam exigit centum annos *Maſcard.de probat.concluſi. 1214.num.53.Valaſc.conſ. 95.num.9.Flamin.de confident.q.28.num.236.*

36 Ad probandum huiuſmodi tempus immemoriale ſufficit memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum, & famam, iuxta doctrinam gloſ. communiter receptæ in *cap.1.de præſcript.in 6.Balb. de præſcript. parte ſecunda, quintæ partis princip.quæſt.6.num.43.Cou.in reg. poſſeſſ. parte ſecunda, §.3.num.7.Maſcard. concluſ. 1036. Ioan.* Garci. *de expenſis, cap.9. num.9. Molina de iuſtit.tracta. 2.diſputat.76.num.5. Moneta de decimis, capit.3.nu.77. Ceuall. communium contra communes, quæſt.45.a num.2. Molina de primogen.lib. ſecundo, capit.6.num.31.Cardin. Tuſch.tom.5.littera M. concluſ.187.& tom.6. littera P. concluſ.552.*

37 Et teſtes debent eſſe ſaltem 54.annorum, *Brunor. à Sole in locis communibus, verbo teſtis, nu.20.* Aloyſ. Ricc. *in d.prax.reſolut.128.*

38 Verum vt facilius percipiatur, quomodo probatio temporis immemorialis ſit facienda, illud maximè attendendum eſt, quod quando antiqui probatio ſit per ſcripturas & inſtrumenta centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta, *Flamin.dict.quæſt. 28.numer.235.* & ita cenſuiſſe *Rotam Romanam* refert *Nicolaus Garcia.d.p.12. cap. 2.num.265. & par.5.cap. 9. num.91.* Et ad conficiendam huiuſmodi immemorialem, tam in teſtibus, quam in inſtrumentis concurrere debent anni elapſi vſque ad terminum controuerſiæ motæ, & non tempus decurſum vſque ad Concilij publicationem, *Rot.deciſ.185.in princip.& deciſi.188. num.1.par.1. & deciſ. 288. in princip. p.2. diuerſ. Pute. deciſ.449.num. 2.in fine libri ſecundi.* Gonzalez *d. gloſſ. 18. n.89.praxis noua Epiſc.p.2.c.5.n.7.poſt princ.*

39 Immemorialis per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant, quod non audierunt nec viderunt contrarium *Seraphin.deciſ.1367.nu.1.*

40 Bene etiam probatur iuſpatronatus ex pluribus enunciatiuis antiquorum inſtrumẽtorum à centum annis, & citra, in quibus enuntiatur fundatio beneficij, licèt non enuncietur iuriſpatronatus, ita cenſuit *Rota in vna Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598. coram R. P. D.* Corduba, refert *Nicolaus* Garcia *dict. part.5.cap. 9.num.90.*

41 Etiam ſi enunciatiuæ haberent originem ab eiſdẽ patronis, & perſonis ſuſpectis, nam adhuc in antiquiſſimis probant fundationem, ſi ſunt adminiculatæ, & fuit reſolutum in vna *Tudert. parochialis 21. Aprilis 1595. coram D.Penna*, in altera *Regien. Hoſpitalis 16. Maij 1580.coram D.Cantuccio*, quas citat *Nicolaus* Garcia *dict.cap.9.num.91.* quia in antiquis verba enunciatiua plenè probant *Tiraquell.de præſcript.verſ.28. pag. 104.Maſcard.concluſ.106. Mar. Anton.in dicta reſolutione 109.nu.47. & dict.lib.1.reſolut.80.num.3.Gutier. lib.tertio practic.quæſt.17.num.69.Brunor. à Sole, verbo verba* 4. Et in iurepatronatus nuncupatim, ſi adſint adminicula, firmat *Rota in vna Tuden. parochialis 7. Nouembr.1611.coram R.P.D. Vbaldo* apud *Farinacc. parte ſecunda, tom.1.deciſ.360. num.5. cum ſeqq.* & latius quando probent enunciatiua Rota apud *Farinac. parte 2.tom.1.deciſ.374.*

42 Cum iuſpatronatus vltra ſupradicta probari poſſit ſecundum iuris diſpoſitionem, *Pute.deciſ.59. nu.1.p. 1.& deciſ.205.nu.2.p.2.Rot.deciſ.531. nu. 1.p.2.in nouis, Mari. Antonin.variar.lib.1.reſolut.109. num.30.* & decidit *Concil.Trident.d.cap.9.*

43 Ibi, vel aliàs ſecundum iuris diſpoſitionem, quod idem ſignificat, quod alio modo, ideo probatur in antiquis per famam, concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione, vt reſoluunt plures citati per *Mari. Antonin.d.reſolutio.104. num.43.* & pluries tenuit *Rota vt per Caſſad.deciſ.2.nu.4.de probat.&* Achil.*deciſ.5.de iurepatron.Pute.deciſ.140.in fine libri primi, & in vna Bracharen.Paroch. prima Iulij 1592.* relata per *Nicolaum Garciam dicta p.5.c.5. nu.40.*

44 Ex quibus colligitur famam ſolam non ſufficere, ſed concurrere debere alias cõiecturas, & in antiquis, vt tentum fuit coram *Paleoth.deciſio.481.libro tertio, p. 3. diuerſ. & in vna Tiraſonen. Capellania 14. Decembris 1607. & in altera Militen. iuriſpatronatus decima Maij 1608. coram Caualerio, & in alia Neapol.* Rector. *Veneris 19.Decembris 1609. coram* Artimbergio, cum citatis per *Stephanum Gratian.diſceptationum forenſium c.310. à num.80. &* Aloyſ. Ricc. *reſolutione* 130. Et etiam in vna *Imolen. iuriſpatronat.28.Maij* 1584.quæ eſt *prima par. diuerſor. deciſ.792.* non obſtare dixerunt Domini, quod fama non ſit qualificata, hoc eſt ex fundatione, vel dotatione, quia in dubio fieri debet interpretatio pro validitate actus, & ſic vt ſit fama iuriſpatronatus ex dotatione, vel fundatione ad tex.in *l. quoties. ff. de rebus dubijs, cum vulgar.* & hinc eſt, quod ſufficit teſtes dicere iuſpatronatus ſpectare de iure ad aliquẽ, cum idem ſit, ac ſi dicerent ad eum ſpectare ex fundatione, vel dotatione, *Achil. deciſ. ſeptuageſima prima de iurepatron. in impreſſis.*

45 Iuſpatronatus enim in dubio præſumitur ex fundatione, dotatione, vel conſtructione, *Lambert.lib.1.p.1. q.ſexta princip. articulo ſexto num.36. Mari. Anton. nu. 9.dicto loco.*

Ex

46 Ex certo ſubſidio alicui, tãquam patrono præſtito non probari iuſpatronatus tenuit *Rota deciſio. 1245. numero primo, libro tertio, parte 3. diuerſ.* & facit text. *cum gloſ. in cap. cum Bertoldus, verſic. quodam iure, de ſententia, & re iudicata*, niſi primum tenuerit locum in Eccleſia tanquam illius patronus ex *Mohed. deciſ. 10. num. 9. de iurepatronat.* ex eo, quia niſi patens res fuerit ab initio alij non permiſiſſent: nec obſtat quod reſoluit *Stephan. Gratian. to. 2. c. 218. nu. 50.* quia procedit non in hoc caſu, de quo agimus, quando ſcilicet ei tanquam Patrono hactenus competijt ius ſedendi, ſed in alio differenti, videlicet quando nulla cauſa, & ſola poſſeſſione innixus in illo ſedet, quod ius acquirere valeat laicus in Eccleſia.

47 Sufficiens modus probandi iuſpatronatus elicitur ex litteris inſtitutionalibus Antiſtitum, quibus atteſtantur beneficium ad præſentationem alicuius Patroni pertinere, quia cum tractetur de diminuenda iuriſdictione ordinariorum, reddunt ſe Præſules valde difficiles in admittendo beneficium eſſe de iurepatronatus, & inſtituendo præſentatos à patronis, ita reſoluũt *Paulus de Cittadinis, de iurepatronat. p. 6. q. 37. num. 3. Flamin. de reſignat. lib. 8. quæſt. 11. num. 38. Pute. deciſ. 162. in princip. p. prima, & deciſ. 142. par. 2. Mari. Antonin. lib. 1. variar. reſolut. 80. num. 1.* tenuit *Rota deciſio. 423. ſiue 11. de iurepatro. in nouis, & deciſ. 376. & 1447. p. 3. lib. 3. diuerſ.* vbi habetur Bullã Epiſcopi inſtituentis cum ea aſſertione ad præſentationem talis Patroni probare interceſſiſſe præſentationem mẽtionalem, licet de ea nihil appareat, quod quidem procedet ſi multiplicatæ adducantur litteræ, quibus probarentur multiplicatæ præſentationes, & ſatisfactũ diſpoſitioni *Concilij Trident. d. c. 9.*

48 Libri vero viſitationum non ſufficiunt ad probandum iuſpatronatus *praxis Epiſcop. p. 2. c. 5. nu. 7. Aloyſi. Ricc. in dicta praxis reſolut. 125. nu. 2.*

49 Ex ſententia Epiſcopi, qua iudicauit ad præſentationem alicuius patroni beneficium pertinere, nõ probatur iuſpatronatus, niſi antiqua ſit, ex reſolutis per *Caſſad. deciſ. 2. num. 3. de probat. & deciſ. 3. num. 3. de procurat. Pute. deciſ. 338. libro 2. Seraphin. deciſ. 1141. Aloyſ. Ricc. dicta reſolutione 125.* & tenuit Rota *in vna Comen. Capellaniæ 17. Iunij 1591. coram Penna, & in vna Neapol. Rectoriæ, 19. Decembris 1609. coram Artẽbergo*, qui declarãt antiquam exiſtimari quoties quadraginta retro completis annis lata fuit: at prætergreſſos eſſe quinquaginta annos oportere cenſet *Gratia. to. 2. c. 310. à num. 90.*

50 Item ex litteris maiuſculis inſcriptis in lapide poſito in publico ab immemorabili tempore citra, plenè probari iuſpatronatus tenent *Caualcan. dicta deciſ. 17. num. 5. Franciſc. Leo dict. cap. 6. num. quarto*, & tenuit *Rota in vna Hiſpalenſ. iuriſpatronatus 26. Martij 1590. coram Domino Pamphilio*, quam referunt *Nicolaus Garcia d. c. 9. nu. 91. & Aloyſ. Ricci. in d. praxi rerum fori eccleſiaſtici reſolut. 125. num. 3. in fine.* Antiquum enim per litteras ſcriptas, ſeu inciſas in lapidibus probatur *Maſc. de probat. concluſ. 105. num. 10.*

51 Et ſcripturæ inciſæ in lapidea columna plenam fidẽ fore admittendam, reſoluit *Cald. Pereira de empt. cap. 21. num. 21.*

52 Item & lapides, ſeu columnas, quibus litteræ inciſæ ſunt, probare confinia reſoluunt *Mich. Graſſ. to. 1. commun. opinionum, lib. 3. tit. 26. nu. 6. pagina 429. Circhou. lib. 4. tit. 9. num. 188. pagin. 498. Menoch. conſil. 21. num. 30. & conſil. 112. num. 67. cum ſequentibus, Maſcard. cõcluſ. 399. num. 10. Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 9. num. 28. Cald. Pereira d. c. 21. num. 20.*

53 Ex chronicis veris etiam ab immemorabili tempore ſcriptis probari poteſt iuſpatronatus, nam antiquis chronicis, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus *gloſ. verbo magis, in c. inter dilectos, de fide inſtrument. Xuar. allegat. 8. num. 21. & ſequentib. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi, par. 10. conſid. 46. ad fin. Maſcard. de probat. concluſ. 105. num. 9. & concluſ. 398. nu. 5. Gutier. practic. lib. 3. quæſt. 13. nu. 23. Menoch. conſil. 308. nu. 8.*

54 In ijs autem perſonis, ſeu communitatibus, vel Vniuerſitatibus, in quibus ad ius plerumque ex vſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur, nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragatur, quam ſi præter reliqua ad eum neceſſaria, præſentationes etiam continuatæ non minori ſaltem quam quinquaginta annorum ſpatio, quæ omnes effectum ſortitę ſint authenticis ſcripturis probentur, ita *Concil. d. c. 9. verſ. in ijs.*

55 Debet huiuſmodi decretum omninò obſeruari, & verificanda ſunt illius requiſita in probatione iuriſpatronatus prędictarum perſonarum, itaut non ſufficiant præſentationes centum annorum, vel ducentorum, ſi non ſint continuatæ, vt ſcilicet vna ſequatur aliã prout oſtendit verbum illud, continuatæ, *Flamin. d. q. 28. nu. 255. Aloyſ. Ricci. in dicta praxi reſolutione 133. verſic. amplia ſecundo.*

56 Nec etiam ſuffragantur præſentationes continuatæ per tantum tempus, vel maius, ſi non ſunt effectum ſortitæ omnes, effectum autem ſortiri dicuntur ſi ſint confirmatæ præſentationes, vt dicitur in *c. Cumana, de elect. Seraphin. Rot. Roman. deciſ. 1141. Aloyſ. Ricc. d. reſolutio. 133. verſic. amplia tertio, & reſolut. 13. Viuian. p. 2. libr. 5. c. 3. nu. 19. Flamin. d. q. 8. nu. 256.*

57 Nec denique quinquagenaria poſſeſſio, quæ per ſcripturas authenticas requiritur, probari poteſt per teſtes, vt æquipolleant eorum depoſitiones præſentationibus, inſtitutionibus per inſtrumenta factis, quia dicta probatio per inſtrumenta requiritur pro forma à *Concil. dicto loco*, & forma dat eſſe rei, *leg. Diuus, ff. de in integr. reſtitut. l. Mauius, ff. de condit. & demonſtrat.*

58 Et ad vnguem eſt ſeruanda, ita vt ſi deficiat in minimo actus corruat, *l. cum hi, §. ſi prætor, ff. de tranſact. l. nõ dubium, C. de legibus* cum citatis *in libello de principijs iuris, littera F. num. 49. & 50.* quare in his terminis, de quibus agimus, ita reſoluunt *Rot. Roman. deciſio. 199. numero quarto, parte ſecunda diuerſ. Mareſcot. var. lib. 2. cap. 52. numer. 2. Nicolaus Garcia dict. cap. 9. num. 113. Aloyſ. Ricci. dict. praxi reſolut. 134. Franciſc. Leo dict. capit. 6. numer. 6. Flamin. dicta quæſt. 18. numer. 257.* vbi *numer. 258.* dicit *in Rota* deciſum, quod deficientibus authenticis ſcripturis non ſufficit illas probare per teſtes, cuius tamen contrarium tuetur *Nicolaus Garcia dict. c. 9. in fine.*

59 Et prædictos quinquaginta annos ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem, & antiquiorem productã in actis cum ſubſequenti inſtitutione, eoſque numerari vſque ad diem litis poſtremo motæ, in qua controuertitur an ſit, & conſtet eſſe de iurepatronatus refert ex Rotæ deciſione *Campan. d. cap. 13. numero 426.* Hinc *Gonzalez dicta gloſ. 18. num. 84.*

Aſſerit

60 Aſſerit præfatam probationem per authenticas ſcripturas exigi nondum in probandis præſentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.

61 Præſumitur iuſpatronatus in potente ex vſurpatione *Pute.deciſ.57.cum duabus ſequentib. & deciſ. 205.p.1.Rot.deciſ.5.p.3.lib.2.& deciſ.532.p.3.lib.3.in nouiſ. Mari. Antonin.var.lib.1.reſolut.33.num.1.* & etiam ex vſurpatione, vt inſinuat *Concil.Trident.d.c.9.* & eſt doctrina *Butrij in cap. dilectus, de officio Legati, Lambert.de iurepatron. lib.1.art.5.q.10.ſub num.47. verſicul.limita primo, & num.39.* quem ſequitur *Caualcan. deciſ.17.n.ſeptimo, par.2. Mobedan.deciſ.2.circa fin.de iurepatrona. Gonzalez d.gloſ.18.num.63. Aloyſ. Ricci.reſolutio.131. Pute.deciſ.205.lib.1.* quamuis communitas parua ſit. *Nicolaus Garcia dicto c.9.num.102. Aloyſ. Ricc.in dicta praxi reſolut.135.* Et tenuit *Rota in vna Bononien. iuriſpatron.de Baringana 20. Martij 1585. coram R.P.D. Gipſio,* & in alia *Archipresbyteratus nullius 2.Maij 1588 coram Illuſtriſſ.Cardinale Pamphilio.Rota* etiam *Roman.* apud *Farin.deciſ.507.& 543.in nouiſ. prima recollect. Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.p.4.collect.1240.*

62 Vbi addit hanc præſumptionem præcipuè locum habet in Italia, vbi propter receſſum Curiæ omnes populi ius præſentanti vſurparunt & præſertim in locis, in quibus Ordinarij collatores ſunt inferiores Epiſcopo, *Achil. de Graſſis deciſ.4. de iurepatronat. Put.deciſ. 57.lib.1.*

63 In eadem *Rota in vna Romana iuriſpatronatus 8.Iulij 1584. coram Illuſtriſſimo Seraphino,* & eſt inter impreſſas *deciſione 468.* reſolutum fuit vſurpationem iuriſpatronatus non præſumi, niſi conſtet de doloſa occupatione. Sed propter dictionem (plerumque) qua Concilium *d.c.9.* vtitur, habere locum, etiam quando ceſſat præſumptio vſurpationis ſi prætendatur à perſona potenti, vel magnate, vel Vniuerſitate cenſuit *Sacra Congregatio Illuſtriſſ. Interpretum,* & tenuit *Rota in vna Sorana iuſpatronat.28. Aprilis 1603. coram Illuſtriſſimo Pamphil. & in alia Iacen.Parochialis 27.Iunij 1603. coram eod.* & nouiſſimè *in vna Lucana iuriſpatronatus 14. Iunij 1621.coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino Rotæ Decano.*

64 Nec etiam præſumitur iuſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum, ſi nõ totius Vniuerſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur, vt declarauit *Sacra Congregat.* teſte *Gonzal.dict.gloſ.18.nu.69. Nicolaus* Garcia *vbi proximè, Aloyſ.Ric.d. reſolut.135. in fine* quæ vſurpationis ratio ceſſat in Eccleſijs monaſterialibus, ſeu conuentualibus, in quibus non acquiritur iuſpatronatus, *Mobedan. deciſ.340.*

65 Et cum in *Concil.dict. cap.9.* mentio indiſtinctè fiat de ijs perſonis, in quibus iuſpatronatus plerumque ex vſurpatione præſumitur acquiſitum, nec exprimatur, quæ ſint, ideò declarandum duxi eas eſſe, quæ potentes ſunt, vt in Imperatore ſcripſit *Put. deciſ.60.libro 1.* Et de Rege Aragonenſi loquens *Mobedan.deciſione 10. num.4. de iurepatronat.* Et in Infante de noſtro Regno Portugalliæ mentionem faciens, firmat idem *Put. deciſione 57.lib.1.* Et in Barone, alioque Domino iuriſdictionem temporalem habente procedere illius tex. diſpoſitionem declarauit *Sacra Congregatio,* vt referunt *Gonzales d.gloſ.18.nu.66.verſic.in his perſonis, Aloyſi. Ricc. dicta praxi reſolut.132.num. 1.* Et in altero quocumque magnate locum habere aſſerit *Caputaq. deciſ. 118.num.1. parte ſecunda, eiſque deciſ. 1263.nu. 3.p.3. diuerſ.* prout in quolibet de familia Romana Vrſinorũ cenſuit Rota *deciſione 842. libro 3. diuerſ.* aut alterius ex familia Columnæ *Caputaq.d. deciſ.128. & in deciſ. 199.lib.2. diuerſ. Aloyſ.Ricc.d.reſolut.132.nu.1.*

66 Iuſpatronatus tamen priuatorum nõ admittit præſumptionem vſurpationis, vt tenuit *Rot. in vna Tuden. Parochi, 7. Nouembr. 1611.coram R.P.D.Vbaldo* apud *Farinac.p.2.tom.1.deciſ.360.* Et iuſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporales loci, vbi fundatum eſt, Rota in vna *Papien. iuriſpatronatus 17. Februarij 1612.coram R.P.D. Manzanedo* apud *Farin.p.2.to.1.deciſ.374.nu.1.*

67 Rigor præſcriptus à *Concilio Tridentino* dicto loco, & ſupra adductus in probando iurepatronatus non requiritur, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſoſmet patronos, vt decidit *Rot. Romana in vna Ianzi, 10.Aprilis, & 20. Nouembris 1595. coram Mantica,* teſtantur *Gonzalez d.gloſ.18.num.59.praxis noua Epiſcop. parte 2.c.5. num. 7. verſ. non tamen.* Vnde iuſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronũ ſpatio quadraginta annorum, cum titulo colorato Rota *Romana deciſ.239.nu.1.& deciſ.407.nu.1.p.1.in nouiſ.* quam refert *Galett.in margarita caſuum conſcient. verbo iuſpatronatus, pag.144.col.2. Lambert.p.2.libr.1. art.5.q.11.princ.* Gonzalez *d.gloſ.18.num.57. Franciſc. Leo d.c.6. num.8.in fine, Caualcan.deciſione 33.numer.8. cum ſequentib.parte quinta, Mar. Antonin.dict.libr.1.reſolut.108.nu.28.*

69 Aduertendum vltra prædictas probationes teneri deſcendentes, etiam probare iure deuolutionis iuſto ſe eſſe patronos. Deuoluitur autem iuſpatronatus hæreditate, legato, donatione, vel venditione, ac alijs modis *Allegat.præcedenti* enumeratis, vbi de hoc latè egi.

70 Sed in eo ſucceditur in ſtirpes, & non in capita, vt probat *Clement.plures, vlt. de iurepatron.* docent *Menoc. conſ.316.nu.16.Tiraq.de iure primog.q.36.nu.3. Perez l.1.verſ. monere innat, tit.6.lib.1.ordin.pag.140.Spin.d. gloſ.4.princ.nu.61.praxis noua Epiſcopal.d.c.5.verſ. deſcendentes, Steph.Gratian.diſceptat.forenſ.c.521.nu.18. Campan.in diuerſ.iuris Canonici lib.11.c.13.nu.384.Gõzalez ad reg.8.Cancell.gloſ.45.nu.61. Cened.ad Sextum collect.7.nu.1. Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.part.5. collect. 1733.& in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol.deciſ.120.nu. 1.p.2.* quod procedit quando ſucceditur iure hæreditario, ſecus ſi alio iure, nempè legati, & donationis, quia tunc ſi legetur, vel donetur iuſpatronatus familiæ, omnes de familia ſuccedunt in capita, & non in ſtirpes, vt deciſum fuit in *Rota Romana in vna Regien. Prioratus 13. Nouembris 1601.coram R.P.D.Penna.* Et ideò ſi patre mortuo plures filij ſuperſtites ſint, ſinguli vocẽ habebunt, ſi verò mortui fuerint, & alter requirit filium, alter duos, tertius, tres, vel quatuor, ille vnus habebit vnam vocem, & alij plures ex vnoquoque alterã vocem, non enim plures fratres ab eodem patre nati plures voces habent, cum patris perſonam referunt, qui vnus eſt, ita per d. *Clement.plures,* dicit *Vgolin. d.c. 51.§.1.num.8.*

71 Notandum eſt probationem deſcendentiæ patronorum ad effectum præſentandi non requiri, ſtante quaſi poſſeſſione præſentandi, vt tenuit Rota *in vna Gerunden.beneficij, 15.Decembr. 1599.coram Illuſtriſſimo Cardinale Seraphino,* & eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.1334.num.vltimo.*

Habi-

Habilitas præſentati, qualis requiratur?

72 AD iuſpatronatus præſentari poſſunt omnes, qui prohibiti non reperiuntur, vt in toto *titulo de iurepatronat. & 16. quæſt. 7. per totam*, dummodo in ea ætate eſſe debeant, quam beneficij qualitas poſtulat *Vgolin. dict. cap. 51. §. ſecundo in fine*, ſeruata Concilij *Tridentini* diſpoſitione circa ætatem ad beneficia requiſitam, *Aloyſ. Ricc. in dicta praxi reſolutione 169. à princ.* vbi *numero 3.* declarat *ex Sacra Congregat.* id non procedere, vbi in fundatione beneficij aliter eſſet cautum conſtituta hac regula in vnum reducam illos, qui prohibentur præſentari, vt facilius, qui ſint habiles reperiri poſſint.

73 Laicus cum ſit incapax beneficiorum, vt probat tex. *in c. 2. de inſtitut.* & reſoluunt *Cenall. communium contra communes, quæſt. 523. Azor. inſtitut. moral. p. ſecunda, lib. ſexto, capit. 2. quæſt. quinta, Perez de Lara de anniuerſar. & capellan. lib. ſecundo, cap. 5. a num. 2. Nicol.* Garcia *de benefic. parte prima cap. 1. a num. 9. Valer. Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 147. Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 42. num. 14.* etiamſi incedat in habitu, & tõſura, & communiter reputetur clericus, quia conſtando de veritate, non tenet beneficij collatio, *Flaminius de reſignat. lib. 4. q. 2. num. 59.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloſ. 2. a num. 64. Nicolaus* Garci. *d. cap. 1. num. 11. & 12.* ideo non poteſt à patronis præſentari, *c. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. gloſ. verbo receperunt, in c. cum M. eodem titulo.*

74 Vbi ait laicum poſſe habere præbendam ſeparatam à canonicatu, vel illam, in quantum eſt temporalis, ſeu continet temporalitatem, vt per *Oliban. in comment. ad vſaticum alium namque, c. 13. nu. 5.*

75 Vel etiam ipſum beneficium, aut canonicatum ex priuilegio Pontificio, vt habet familia Villaloborum, nunc Marchiones Aſtorgæ, in Sede Legionenſi canonici, refert *Frater Athanaſ. de Lobera in tractatu de Eccleſia, & Ciuitate Legionenſi, fol. 212.* vbi ſimile priuilegium à Papa conceſſum dicit Regibus illius Regni, & idem Comiti Barcionen. eſſe conceſſum pro Eccleſia illius ciuitatis teſtatur *Anton. de Olibano dict. capit. 13. num. 6.*

76 Nominatio tamen facta per patronos laicos, etiam de non clerico ad beneficium, eſt valida, vt fuit reſolutum per Rotam *in vna Burgen. Abbatiæ 19. Nouembris 1588. coram D. Penna*, vbi ad iura dicentia præſentationem de laico factam eſſe nullam, fuit reſponſum, quod ſunt intelligẽda de præſentatione propriè dicta, quæ tunc fit cum præſentatus coram Ordinario perſonaliter ſiſtitur ab eo inſtitutionem accepturus, refert *Aloyſ. Ricc. in dicta praxi reſolut. 140. nu. 3.*

77 Sed dubitari poteſt an laicus poſſit præſentari ad beneficium, ſi ſtatim poſteà aſſumpſerit clericatum? in qua quæſt. *Rot. Roman. in vna Imolen. iuriſpatronat. coram Orano, 19. Nouembris 1594.* quã refert *Flaminius dict. quæſtione 2. num. 5. & 6.* tenuit tunc præſẽtationẽ eſſe validam, ex eo quia minimè dici poteſt facta de perſona penitus inhabili, cum ſatis ſit ante inſtitutionem eſſe promotum. Verum in puncto iuris videbatur contrarium eſſe reſpondendum, quia, ad beneficium obtinendum non ſufficit quempiam habitũ clericalem geſtantem animum habere ſtatim obtento beneficio aſſumendi Ordinem clericalem, ſed hic Ordo debet neceſſariò præcedere, *Sanch. d. diſput. 41. nu. 14. Gonzalez d. gloſ. 2. nu. 66.*

78 Nam in beneficijs attenditur capacitas tempore præſentationis, *Rota deciſ. 69. p. 3. lib. 1. in nouiſſ. Mari. Antoni. uariar. lib. 1. reſolut. 19. nu. 1.*

79 Seruus non poteſt præſentari, etiamſi ſit Chriſtianus, cum non poſſit ordinari, niſi prius manumittatur, *cap. 1. 2. & 3. diſtinct. 54. cap. 1. & cap. conſuluit, de ſeruis non ordin. Anton. Gama in tract. de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, qu. 5. num. 9. Henriquez in ſumm. lib. 14. c. 8. §. 7. in comm. litt. K. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 2. tit. de diſciplina cleric. §. 14. Modern. de iuriſdict. p. 4. caſu 90. nu. 14.* & ad noſtrum propoſitum *Viuian. in praxi Iuriſpatronat. parte ſecunda, lib. ſexto, c. 4. nu. 1.* vbi etiam addit quod ſi manumiſſus ſit, & fiat clericus, poterit præſentari.

80 Infidelis vti incapax præſentari non poteſt, *Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 9. Viuian. d. c. 4. nu. 2.*

81 Nec etiam neophytus, ideſt, qui initio Sanctæ Fidei eſt eruditione plantatus *cap. 1. 48. diſtinct. cap. Neophytus 61. diſp. capit. ſi clericatus 16. quæſt. 1. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 12. à princ.* vbi *num. 8.* dicit neophytum poſt factum clericum poſſe beneficia obtinere.

82 Irregularis etiam, qui extra regulam poſitus eſt, nõ poteſt præſentari, cum non poſſit ad ordines promoueri, immo collatio, ſeu prouiſio beneficij illi facta eſt nulla, ita *Henriquez in ſumm. lib. 13. cap. 14. §. 1. & cap. 56. §. 1. & lib. 14. cap. 2. §. 5. Azor. inſtitut. moral. parte ſecunda, lib. ſexto cap. 7. quæſt. 2. Auila de cenſuris p. 7. diſput. 2. dub. 6. Guttier. canon. lib. 1. c. 5. num. 92. Flami. de reſign. lib. 4. q. 3. à num. 32. & lib. 5. q. 3. nu. 181. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 54. num. 120. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi, c. 1. §. 1. ad finem, & cap. 50. §. 6. num. 4.* poſt *Cou. Rebuff. Nau. Frat. Emmanu. Veg. P. Molin. & alios Nicolaus* Garcia *de benef. p. 7. cap. 11. à princ. Aloyſ.* Ricc. *d. praxi reſolut. 167.*

83 Illegitimus, quoque nomine cenſeatur, ordinari prohibetur, *c. per venerabilem, qui filij ſint leg.* ideò nõ poteſt nec eligi, nec præſentari arg. *text. in c. accepimus, de ætate & qualit. Card. Seraph.* Rotæ *deciſ.* 1442. *nu. 9. Viuian. d. cap. 4. numero* 3. Aloyſ. Ricc. *in dicta praxi reſolutione* 185.

84 Corpore vitiati, de quibus egi Alleg. 42. ad beneficia vti irregulares promoueri non poſſunt, *Lambertin. p. 1. lib. 2. quæſt. 7. art. 12. nu. 1. Nicolaus* Garcia *d. p. 7. c. 12. a num. 3.*

85 Clericus patronus non poteſt ſeipſum præſentare *c. per noſtras*, & ibi *gloſ. verbo præſentare, de iurep.* quia cum debeat eſſe differentia inter dantem & recipientem, & inter præſentantem & præſentatum, *cap. fin. de inſtitut.* ita etiam debet eſſe differentia inter eligentem & electum *cap. qualiter. de elect. Flaminius de reſignat. lib. 9. q. 17. a num. 112. Tiraqu. de Iure primog. q. 33. nu. 11. Campan. d. c. 13. num. 398. Aloyſ.* Ric. *dict. praxi reſolut. 179. Mari. Antonin. variar. lib. 1. reſolut. 51. nu. 1. Chircoui. to. 1. commun. opinion. lib. 1. titul. 4. num. 5. & 6. pag. 167. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princ. num. 80. Azori. inſtitut. moral. p. 2. lib. 6. c. 21. q. 1.* Aloyſ. *Ricc. in deciſ. 36. nu. 1. p. 1. Valer.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 222. verſ. notandum. Viuian. dicta p. 2. lib. ſexto, cap. 8.* vbi *nu. 3.* extendit etiam ad beneficium ſimplex.

86 Illud tamen vnicum adderem quod Summus Pontifex poteſt ſolum ſe ipſum eligere, vt ex *D. Antoni.* tradit *Pineda in vita D. Ioannis Baptiſta, lib. 2. art. 3. cap. 10. pag. mihi 422.*

87 Amplia vt neque procurator conſtitutus à patrono poſſit ipſum præſentare, vt fuit tentum in *Rota in vna Salamant. Capellania 14. Octobris 1552. coram D. Veſtano,* teſte *Caputaq. deciſ. 397. lib. 2.* quem refert *Flamin. d. q. 17. nu. 113. Campan. d. c. 13. nu. 399.*

88 Nec etiam procurator cõſtitutus à patrono ad præſentandum poteſt ſeipſum præſentare, *Gõzalez ad reg. 8. Cancell. gloſ. 2. nu. 57. & ſeq.*

89 Nec denique ſubſtitutus à tali procuratore poteſt patronum, aut ſuum principalem procuratorem præſentare *Lambert. lib. 2. p. 1. q. 8. art. 9. & 10. Viuian. d. c. 8. nu. 9.*

90 Si autem Prælatus ad quem pertinet inſtitutio motu proprio, vocet clericum patronum, eique conferat quodcumque beneficium vacans, in quo dictus clericus habet iuſpatronatus, tenebit collatio, tali enim caſu non habet originem à dicto patrono talis collatio *Abb. in d. c. per noſtras, nu. Viuian. d. c. 8. nu. 4. Vgolin. d. c. 51. §. 2. nu. 1. in fine.*

91 Quando plures ſunt patroni, videlicet clerici, aut vnus clericus, & alter laicus, poſſunt ex ſeipſis vnum nominare, & præſentare *gloſ. fin. in c. conſuluit 15. de iurepatron. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 179. nu. 3. Azor. d. p. 2. lib. 6. c. 21. qu. 3. Aloyſ. Ricc. d. deciſ. 36. num. 4. Roch. verbo honorificum, q. 4. princ. num. 20. Lambertin. d. q. 8. art. 5. Vgolin. dict. c. 51. §. 2. numer. 1.* vbi cum *Card. Tuſch. lit. P. concluſ. 595.*

92 Tenet quod præſentatus numeratur in numero præſentantium, *Viuian. dict. cap. 8. num. 7.* vbi num. 8. dicit nullo modo poſſe clericum ſimul cum compatronis ſeipſum præſentare, ſed præſentationem eſſe faciẽdam à ſolis compatronis, qui electioni de ſe factæ conſentire tantum poteſt, quod etiam tradit *Mari. Antoni. d. reſolut. 51. nu. 5.*

93 Pater poteſt præſentare filium, auus nepotem, ſeu alios conſanguineos, *gloſ. verbo filij, in cap. quia clerici, & gloſ. verbo propria auctoritate, in c. conſuluit, de iurepatronat. Flaminius d. q. 17. num. 122. Roland. a Valle cõſ. 47. num. 49. & 62. cum ſequentib. vol. 1. Chircon. d. tit. 4. num. 6. pag. 167. Ioſeph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. titul. de iurepatron. concluſ. vnі. verſ. ampliatur octauo, pag. 532. in fine, Azori. dict. c. 21. q. 2. Viuian. d. c. 8. n. 11.* vbi *num. 12.*

94 Aſſerit poſſe Epiſcopum licitè conferre beneficium filio ſuo legitimo, vel nepoti idoneo, quia charitas imprimis exercenda eſt erga domeſticos, & citat, *Abb. conſil. 96. volum. 2. Roch. verbo honorificum, q. 4. princip. Lambertin. vbi ſupra, art. 12.* Sic etiam ſi filius non ſit patronus, & in patrem ſit compromiſſum de clerico eligendo, vel præſentando poterit filium eligere, ſeu præſentare; Et ſi filius ſit canonicus, & ab omnibus canonicis, vna cum dicto filio ſit compromiſſum in patrem, poterit pater eligere ſuum filium, cum id nõ reperiatur prohibitum *Lambertin. vbi ſupra artic. 13. Viuian. d. c. 8. nu. 14. & 15.*

95 Donatarius Iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice, præſumitur enim fraudulenter facta, ſecus quando illa facta eſt perpetuo cum Ordinarij conſenſu, *Roch. verbo ipſe vel is, quæſtione vigeſima, num. 37. Lambertin. vbi ſup. art. 11. Viuian. d. c. 8. nu. 10.*

96 Excommunicatus cum beneficia obtinere nõ poſſit *c. poſtulaſtis, de clerico excom. miniſt.* in tantum vt collatio illi facta de iure ſit nulla, *Flamin. de reſign. lib. 4. q. 33. à num. 44. & lib. 5. quaſt. 6. a num. 77. Sayr. de cẽſur. libro 2. cap. 5. numero primo. Nicolaus Garcia d. p. 7. cap. 13. à num. 3.*

97 Ideo ad illa eligi, præſentari, ſeu nominari non poteſt. *gloſ. in cap. v. tim. per text.* ibi, *de electione libro 6. Roch. verbo Honorificum, quæſt. 4. num. 19. Lambertin. p. prima, libri ſecundi quæſtione 9. art. 1. Seraphin. deciſ. 195. p. 1. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 166. Flaminius d. quaſt. 6. num. 80. & 81. Sayr. d. cap. 5. à num. 16. Soar. tom. 5. diſput. 4. ſectione 7. num. 10. Azor. parte ſecunda, libro 6. cap. 7. quæſt. 8. Viuian. dict. parte ſecunda lib ſex. cap. 9. n. 2.* vbi id procedere ait etiam in excommunicato excõmunicatione minori, quod idem tenent *Couar. in cap. alma, p. 1. §. 7. in princip. colum. 1. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 166. num. 3.*

98 Suſpenſus cum ſeruire & adminiſtrare non poſſit, quia adminiſtrando fit irregularis, *Flaminius d. q. 6. nu. 83.* ideo eligi non poteſt *gloſſ. & doct. in c. illa vbi Abb. de elect. c. fin. eod. titul. in 6.* nec præſentari *Lambertin. libro 2. parte 1. quaſt. 9. princ. art. 2. Mari. Antoniu. vari. reſolut. libro 1. reſolut. 19. num. 9. Aloyſ. Ricc. dict. praxi reſolut. 116. Viuian. d. c. 9. numero 3.* vbi intelligit ſiue ſit ſuſpenſus à beneficio, ſiue ab officio. *Henriquez in ſum. libri decimi tertij c. 32.* vbi ampliat etiamſi defectus eſſet occultus, & toleratus.

99 Interdictus, ſcilicet cui ſpecialiter eſt interdictum officium, vel aliquis ordo, non poteſt præſentari, ſi obſtet interdictum Ordinis requiſiti, vel alterius rei in præſentando, *Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 11. art. 3. Viuian. d. c. 9. num. 8.*

100 Infames cum poſſint ad clericatum prouchi *cap. infames 6. quaſt. 1. cap. fin. 51. dict. cap. accuſatum de ſimonia.* in tantum, quod debeant priuari omni officio, & deponi ab omni honore & dignitate, *l. infames iũcta gloſſa, & l. decurio, C. ex quib. cauſis infamia irrog. c. inter dilectus, de exceſſ. Prælat.* ideo ad beneficia eligi, ſeu præſentari non poſſunt, *Duaren. de benefic. libr. quart. cap. 1. Nicolaus Garcia d. p. 7. cap. 8. numero 4. Viuian. d. cap. 9. numer. 19.* Et qui dicantur infames dixi ſupra *Allegat. 43.* Et ad noſtrum propoſitum de ſchiſmatico agunt *Lambertin. d. quaſt. 11. art. 8. Viuian. d. cap. 9. num. 15.* De Apoſtata *Lambertin. art. 9. & Viuian. nu. 16. dictis locis.* De ſimonia *Lambertin. artic. 11. & Viuian. numero 17.* De periuro *Lambertin. articulo decimo quinto. Viuian. numero vigeſimo ſecundo.* De ſodomita *Lambertin. articulo 18. Viuian. numer. vigeſimo ſexto.* De adultero *Lambertin. articulo 19. Viuian. numero vigeſimo ſeptimo.* De concubinario *Lambertin. art. vigeſimo Viuian. num. 28.* De criminoſo inquinato aliquo crimine inducente irregularitatem *Lambertin. articulo 23. Viuian. num. 32.*

101 Item & alij ſunt, qui ad beneficia præſentari non poſſunt vti indigni, quos enumerat *Viuian. d. p. 2. lib. 6. c. 10.* vbi de obligatis ad ratiocinia, de curialibus, de coniugatis, bigamis, criminoſis, non habentibus ætatem legitimam, illitteratis, & pluribus alijs quos ibi videre poteris.

102 In conferendis beneficijs nihil aliud magis inquiri debet, quam ætatis maturitas, morum grauitas, & honeſtas, litterarum ſcientia, vitæ virtus, & fama perſonæ *capit. cum in cunctis, in princip. de elect. capit. innotuit,* ibi, inducere videbantur, *eodem titul.* Et non

ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debent clerici, nec vrbium claritate, ſed Fidei puritate. *c. nos qui præſumus, 40. diſt.*

103 Beneficia igitur tam nobilibus, quam ignobilibus ſunt indiſtinctè conferenda, itaut non valeat conſuetudo. quod, non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium *cap. venerabilis, vbi Abb. num. quarto, de præbendis*, quia non generis, ſed virtutum nobilitas, vitæque honeſtas, gratum Deo faciunt, & idoneum ſeruitorem, *capit. ſicut excellentiam, verſic. non gradus, 13. quæſtio. 4.* Et ideò *Gregor. VII. lib. 9. regiſtr. epiſt. 2. in med.* ſic ait. Non te pigeat, aut pudeat extraneum fortè, vel humilis ſanguinis virum, dummodo idoneus ſit, ad Eccleſiæ tuæ regimen, quod propriè bonos exoptat, adſcire: cum Romana Reſpublica, vt paganorum tempore, ſic & ſub Chriſtianitatis titulis, indè maximè, Deo fauente, excreuerit: quod non tam generis, aut patriæ nobilitatem, quam animi & corporis virtutes perpendendas adiudicauit. Et *D. Hieron. ad Celantiam*, veram nobilitatem vocat eſſe clarum virtutibus. Vnde *Marcus Tullius Cicer.* in inuectiua contra *Saluſtium*, Sanctius, ait, me meis fulgere moribus, quã maiorum opinione niti, vt ſim meis poſteris nobilitatis initium. Neque differentia aliqua poteſt ſtare inter hos, qui à gentilitate, & inter illos, qui à populo Iſraelitico ſunt ad Fidem cõuerſi, cũ omnes per Chriſti paſſionem redempti ſint, *Actor. 2.* Non eſt enim diſtinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. *Apoſtol. ad Romanos, capit. 10.* Omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus ſiue iudæi, ſiue gentiles, &c. *Idem 1. ad Corinth. 12.* & in omnes nationes gratia Spiritus Sancti effuſa eſt, *Actor. 10. in fine.* Nam, vt idem ait ad *Epheſ. cap. 4.* vnus ſpiritus, vna Fides, vnum Baptiſma, vnus Deus, & pater omnium, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

104 Inhabilis quis iudicandus eſt, ſi talis reperiatur tẽpore præſentationis, nec prodeſt habilitas ſi ſuperueniat *Rot. deciſ. 69. par. 3. libro primo, diuerſ. Mart. Antonin. var. reſolut. libro primo reſolut. 19. numero primo, Seraphin. Rotæ Roman. deciſ. 1234. numero quarto. Vivia. d. p. 2. lib. ſexto, capit. 10. numero vndecimo, Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. capit. 13. numero 461. Aloyſ. Ricci. in d. praxi reſolut. 165. numero tertio, & reſolut. 166. numero tertio.* Et patronus poteſt de conſenſu Ordinarij pro vna vice pręſentare ad beneficium cũ qui non habet omnes qualitates in fundatione appoſitas, vt tenuit Rota apud *Seraphinum deciſ. 871. numero quarto.*

105 Præſentantes autem minus idoneum, vel indignũ, vltra peccatum mortale quod contrahunt *Azor. d. p. 2. libro ſexto, capit. 21. quæſtione quarta*, ſi ſint patroni eccleſiaſtici, qui dicuntur eligere, priuantur ea vice iure præſentandi, ſicut eligentes, *capit. cum in cunctis, §. vltim. de elect. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolutio. 441. à princip. & præcipuè numero quarto, Mart. Antonin. libro primo, reſolut. 19. numero decimo quinto.* Si autem ſint patroni laici, vel clerici ratione patrimonij, ſi præſentent minus idoneum intra quadrimeſtre poſſunt aliũ idoneum præſentare *capit. cum vos, vbi gloſſ. verbo minus idoneũ, de officio Ordin.* dummodo non intelligatur de idoneitate requiſita in fundatione, vt quia præſentandus debeat eſſe Sacerdos, nam tunc deuolutio fit ad ſuperiorem, quia videntur delinquere, ea non ſeruando, & abutuntur iure fundatoris. Sed ſi lapſum ſit quadrimeſtre, & non ſit idoneus præſentatus, deuolutio fit ad ſuperiorem habentem inſtituere, Abb. & alij in *d. capit. cum vos*, ſi autem tales patroni præſentauerint indignum indignitate criminoſa, ſed ignorãter, poterunt intra quadrimeſtre alium dignum, & idoneum præſentare: ſed ſi lapſum ſit quadrimeſtre, deuolutio fit ad ſuperiorem, qui eo caſu prouidet beneficio de nouo Rectore: ſi autem ſcienter præſentauerint talem indignum ipſo iure pro illa vice priuati ſunt iure & facultate præſentandi, *Authen. de ſanctiſ. Epiſcopis, §. ſi quis oratorij, Lambertin. libr. ſecundo, p. 1. quæſt. 10. princip. artic. 4. numero 23. Creſcent. de Iurepatron. deciſ. 10. Caputaq. deciſ. 62. numero ſecundo, & deciſ. 291. part. 2. Maſcard. de probation. concluſio. 593. numero quinto. Tiraq. in §. hoc ſermone, limit. 1. num. 32. Bellacomb. tom. 1. communium opinion. libro primo titu. 5. numero vigeſimo ſecundo, pag. 171. Molina de primog. libro ſecundo capit. 4. numero 38. Roch. verbo honorificum, numero 15. & 16. Rebuff. in praxi benefic. titul. pœna contra collatores, numero primo & ſeqq. Perez l. 2. verſic. pro quo ſit, & verſic. tertia concluſio. titul. 6. libro primo, Ordin. pag. 153. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 58. num. vndecimo, Cald. Pereira de poteſtate eligendi ca. 1. num. 60. & 61. Mart. Antonin. d. reſolut. 19. num. vlti. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 51. §. 1. num. 4. verſicul. 2.* Aduertendum tamen duxi, quod præſentans inhabilẽ ſub conditione impetrandi diſpenſationem, non priuatur pro ea vice facultate præſentandi, ſi durãte quadrimeſtre diſpenſatione per indignum non obtenta, de nouo ſaltem cumulando alium præſentauerit, ita cenſuit *Rot. Roman. in vna Firmana altaris S. Ludouici 4. Martij 1596. coram Illuſtriſſimo Seraphino*, refert *Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 486.* Rota etiam *in vna Firmana altaris vigeſima Iunij 1613. corã R. P. D. Dunozetto*, apud *Farin. p. 2. to. 2. deciſ. 568.*

106 Si tamen procurator nominaret indignum, nõ præiudicaret patrono, vt inquit *Franciſc. Marc. deciſ. 480. incip. quæritur quando procurator, num. 8.* post quẽ refert,
107 & ſequitur *Campan. d. c. 13. n. 467.* qui quidem procurator mandatum ſpeciale requirit ad præſentandũ, *Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuention. to. 1. li. 7. titul. 16. num. 39. Aloyſ. Ricc. in d. praxi deciſ. 189. num. 193. in 1. edit. & reſolut. 171. in 2. edit. Cald. Pereira de empt. c. 15. nu. 11.* & pluries iudicauit Rot. Rom. *vt per Caputaq. deciſ. 365. nu. 1. p. 2. & Seraphin. deciſ. 559. p. 1. & Putean. deciſ. 312. lib. 3.*

108 Et vbicunque deuolutioni locus eſt non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem prælatum fit deuolutio, ad quem ſpectat collatio, vel inſtitutio, iuxta gloſſ. ſingularem, *in Clement. 1. de ſuppl. negl. Prælat. Franciſc. Marc. deciſ. 475. nu. 18. & deciſio. 1153. in vltim. verbis p. 1.* refert *Campan. d. c. 13. n. 466.*

109 & tenetur ſeruare naturã beneficij cum confert iure deuolutionis ex *Felin. in cap. cum acceſſiſſent, nu. 18. de conſtit. Franc. Marc. deciſ. 493. num. 7. p. 1. Campan. d. c. 13. num. 485.*

110 Præſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet, nec ſufficit, quod per litteras, aut procuratorẽ abſens ipſe Epiſcopo nominetur per tex. *in c. cum & plantare, §. in Eccleſiis*, ibi, Epiſcopis repræſentent, *de priuileg.* ex quo noto verbum illud, repræſentent.

111 Quod propriè ſignificat præſentiam ſui facere, *l. maritus, 15. §. 1. ff. ad legem Iuliam de adulter.* melior *tex. in l. conſentaneum, C. quomodo, & quando iudex*, ibi, vt præſentia ſui faceret, iuncto ibi, vt ſeſe repræſentẽt,

cum

cum multis alijs, quæ adducit Briſſon. de verborum iuris ſignific. verbo repræſentare: Vnde rectè dicit gloſſ. verbo repræſentare, in Clement. dudum, de ſepultur.

112 Quod repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis ex l. 1. in princip. ff. de verborum obligatio. & eſt recepta communiter ex multis, de quibus Tiraquel. de iure mariti, gloſſ. 6. num. 31. Selua de benefic. p. 3. quæſtio. 6. num. 7. Lambert. p. 1. lib. 2. quæſt. 11. art. 1. num. 12. cum ſequentibus.

113 Indeque præſentatio hæc ſolet à Doctoribus communiter definiri, quod ſit exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet, legitimè facta, ita Abb. in capit. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à Prælat. Roch. de iurepatron. in princip. quæſt. 3. Rebuff. in praxi tit. de præſentatio. num. 3. Cardin. Tuſch. tom. 6. littera P. concluſ. 191. Nicolaus Garcia de benefic. p. 4. cap. 1. nu. 16. facit etiam diſpoſitio Sacr. Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. capit. 18. verſic. quod ſi, vbi cauetur præſentatos à patronis non eſſe admittendos, niſi prius à locorum Ordinarijs examinati, & idonei reperti fuerint, refert Aloyſ. Ricc. in dict. praxi reſolut. 191.

114 Vnde non valere præſentationem de abſente factã, neque Ordinarium teneri admittere præſentatum, qui ſe perſonaliter non exhibet, notant omnes conſtantiſſimè, vt per Abb. & reliquos omnes proximè citatos, idem Abb. conſ. 76. num. 2. p. 2. Roch. verbo honorificum, quæſt. 6. num. 27. Corraſ. de ſacerdotio p. 4. cap. 6. num. decimooctauo. Viuian. in praxi iuriſpatron. p. 2. lib. ſexto, cap. 11. num. ſexto, & 7. & tenuit Rot. in vna Vicaria iuriſpatronatus 28. Nouembris 1601. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo Domino noſtro Gregorio XV. relata per Nicolaum Garciam in addit. ad tract. de benefi. p. 4. c. 1. num. 23.

115 Contra ſupradictam reſolutionem obſtat text. in d. capit. ea noſcitur, ibi, per ſe, aut per litteras, perſonas idoneas Epiſcopis diœceſanis præſentent, vbi gloſſ. verbo per litteras, notauit præſentationem per Epiſtolam fieri poſſe, ſequuntur Doctores communiter, teſte Duenh. reg. 283. vbi benè inducit text. in capit. vlt. de conceſſ. præbendæ, dum prohibet conſtitui procuratorem ad præſentandum in beneficio antequam vacet, & conſequenter à contrario licitum cenſet procuratorem conſtituere ad pręſentandum in beneficio iam vacante, facit text. in capit. accedens 24. de præbendis, vbi abſens per procuratorem de beneficio Eccleſiaſtico poteſt inueſtiri, ergo & præſentari. Confirmatur ex praxi receptiſſima ſecundum quam nunquam, aut raro patroni tempore præſentationis perſonaliter exhibent Epiſcopo præſentatos, ſed præſentati cum inſtrumento præſentationis ſe exhibent Ordinarijs, qui ſic præſentatum admittunt, & inſtituũt, cuius praxis meminit text. vbi notant gloſſ. in Clement. 1. verb. præſentatos, de exceſſ. prælat. recepta ex Lambertin. d. art. 1. n. 5. & Nicol. Garcia d. c. 1. nu. 19.

116 Verum pro præſentis quęſtionis reſolutione duo inter ſe diuerſa conuenit ſeparari, aliud enim eſt quærere vtrum patronus abſens poſſit per litteras facere præſẽtationem perſonæ, quę cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet, & hoc licitum eſſe dubitari nõ poteſt, & euincunt iura allegata, vt in d. c. ea noſcitur, & in d. cap. vlt. & in d. Clement. 1. verſic. præſentatus, & procedit praxis, de qua atteſtantur præcitati Doctores, & Cardinal. Tuſch. dicta littera P. concluſ. 592. numero vigeſimo quarto.

117 Aliud autem vtrum præſentati, perſonaliter ſe debeant præſentare Epiſcopo, an vero potius poſſint per procuratorem ſe præſentare? & non teneri Epiſcopum ſic præſentatos admittere veriſſima eſt, & receptiſſima reſolutio, tum ex dictis, tum etiam ex multis rationibus, quas afferunt Doctores, quia ſcilicet cederet huiuſmodi præſentatio in graue ipſius Eccleſiæ præiudicium ex dilatione, ſi præſentatus per litteras differret aduentum ſuum: ſed futilem rationem puto, quia ſi ſe non præſentent intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre, poterit Epiſcopus non expectata patroni præſentatione de Eccleſia prouidere iuxta deciſi. text. in capit. 1. §. verum, de iurepatron. in 6. Melior ergo ratio eſt, quia præſentati debent ab Ordinario examinari an ſint idonei, tam in parochialibus, & curatis, quam in ſimplicibus, ex Trident. ſeſſ. 7. de reformatio. capit. 13. quod examen cum perſonale ſit, & per procuratorem fieri non poſſit, neceſſario ſequitur præſentatos teneri ſe Epiſcopis perſonaliter exhibere. Facit etiam occaſio & periculum, quod ex contraria obſeruantia ſequi poſſet, vt aliquando contigiſſe oculatum ſe eſſe teſtem profitetur Auctor praxis Epiſcop. part. 1. verb. ius publicum §. 8. his formalibus verbis. Scio in quodam Archiepiſcopatu fictè fuiſſe, quendam præſentatum, & deindè inſtitutum non exiſtentem in rerum natura, & patronus ſibi vſurpabat fructus beneficij ſingulis annis, contra decretum Concilij Tridentin. ſeſſ. 12. c. 11. de reformat. & ſeſſ. 25. etiam de reform. cap. 9. verſ. patroni autem.

118 Ex quibus à ceſſante ratione colliges contrarium eſſe reſoluendum, & affirmandum poſſe præſentatum abſentem inſtitui ab Epiſcopo ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè, veluti, quia doctor eſt in aliqua Vniuerſitate ſtudij generalis graduatus, hic enim examine non indiget ex doctrina gloſſ. verbo ignota, in cap. de Petro, diſtinct. 47. iuncto Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 13. in fine, & in terminis notat Innocent. per text. ibi in capit. in Lateranenſ. in fine, de præbendis, Abb. Decia. Roch. & plures alij, quos refert, & ſequitur Cened. ad Decretum collect. 15. num. 3. Henriquez in ſumm. lib. decimo capit. 18. in princip. Saa in aphoriſmis verbo examen, Viuian. d. cap. 11. num. octauo. Ugolin. dict. cap. 51. §. 2. nu. tertio, Aloyſ. Ricci. dicta praxi reſolution. 139. & 141. & cenſuit Rota in vna Valentin. beneficij 16. Maij 1583. coram Illuſtriſſimo Cardin. Lancelot. & item in vna Regien. beneficij 14. Decembris 1587. coram Illuſtriſſimo Cardin. Pamphilio, ceſſat etiam periculum illud praxis Epiſcopalis: quare ſic notum Epiſcopo poſſe ab eo abſentem inſtitui, & præſentationem, ac inſtitutionem validam eſſe, licèt inſtitutus abſens ſit, notat Innocent. ubi proximè, Abb. d. conſ. 76. Lambertin. artic. 3. Corraſ. & Tuſch. dictis locis idem Tuſch. concluſ. 592. nu. 25. Nicol. Garcia d. c. 1. a nu. 16. vbi a n. 23. refert declarationem Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium.

119 Nam examen in notoriè litterato non requiritur, ex multis probat Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 191. in fine.

120 Quamuis prædicta ſententia quoad præſentationẽ, & inſtitutionem in beneficio curam animarum non habente in ſe vera ſit, non procedit tamen in præſentato ad Parochialem, in hoc enim examen præciſè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo, quod prouiſus notoriè dignus ſit, cum à Trident. ſeſſ. 24. de reformat. capit. 18. & per Bullam Pij Quinti, quæ incip. In conferendis, pro forma requiratur, vt notauit Fuſc. de Viſitat. libro ſecundo cap. 5. num. decimo, & declarauit Sacra

Congregatio Doctorem, ſiue Licentiatum in Theologia, ſiue in iure Canonico non excuſari ab examine, quando petit prouideri de aliqua Eccleſia Parochiali, referunt *Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 4. numero 90. Nicol. Garcia par. 9. cap. 2. numero* 103. *praxis noua Epiſcop. parte ſecunda, capit. 5. num. 17. verſ. Doctor. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 414. num. 2. in prima edit. & reſolut. 351. in ſecunda edit.* Hinc cauebis ab eodem *Nicol. Garcia p. 9. cap. 3. num. 5. & 14.* quatenus ſcribit hanc reſolutionem procedere in quocũque beneficio Eccleſiaſtico, nam quamuis ex *Tridentin. dict. capit. 13.* examen neceſſarium eſſe in omnibus beneficijs agnoſcamus, pro forma tamen in ſolis Parochialibus requiri receptiſſima eſt ſcribentium reſolutio ex ſupra dictis.

121 Illud tamen aduertendum duxi, quod in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum, non requiritur examẽ per concurſum, ſed ſolum præſentatus examinandus eſt ab ordinario cum tribus ſaltem examinatoribus ſynodalibus, & illi idoneo reperto inſtitutio eſt facienda *Concil. Trident. dict. capit.* 18. & declarauit *Sacra Congregat.* teſte *Nicolao Garcia part. 9. capit. ſecundo, num.* 255.

122 Eueniente tamen vacatione huiuſmodi iuriſpatro. quando plures ſunt præſentati, requiritur examen per concurſum inter ipſos præſentatos tantum, vt ex his, qui peracto examine idonei ab examinatoribus denũciati ſunt, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alterum inſtituat, refert deciſum *Gonzalez gloſſ. 6. num. 138.* In Parochialibus vero iuſpatronatus eccleſiaſtici requiritur examen per concurſum ex *Trident. d. c. 18.* colligit *Nicolaus Garcia d. c. 2. nu.* 261. etiamſi eſſent iuriſpatronatus mixti partim Eccleſiæ, & partim laici, refert deciſum *Gonzalez d. gloſſ. 6. nu.* 135. & ideo in vacatione Parochialis Eccleſiæ, vbi illius notitia habita fuerit, iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, aut etiam partim Eccleſiaſtici, partim laicorum, etiamſi pro duabus partibus ad laicos pertineret, & pro vna tantum ad eccleſiaſticum, erit edictum proponendum debebitq.

123 Epiſcopus cum nominatis à patrono Eccleſiaſtico, alios etiam clericos ad concurſum admittere, niſi in inſtitutione, aut fundatione aliter cautum eſſet, tunc enim tantum debebit præſentatus examinari citra cõcurſum, & approbari ab ordinario, etiamſi inſtitutioni, & fundationi repugnaret: quæ quidem edictorum affixio eſt adeo ſubſtantialis, vt inſtitutio facta abſque illa ipſo iure annulletur, vt tenuiſſe *Rotam Romanam* teſtantur (*recent. deciſ. vlt. de iure patronat. Caputaqu. deciſ. 95. p. 1. & deciſ. 128. p. 2. Cardin. Putean. deciſ. 306. lib. 1. Seraphin. deciſ.* 399. quos refert *Aloyſ. Ricci. in d. praxi reſolut. 143. n. 1.* vbi *n. 2.* aſſerit non procedere, ſi aliud reperiretur de conſuetudine illius Eccleſiæ, ad quam quis eſt præſentatus, & idem *Aloyſ. Ric. d. praxi reſol.* 144. reſoluit inſtitutionem factam intra terminũ edicti eſſe nullam, dummodo conſtet litteras edictales affixas fuiſſe, & intra terminum competentem iudicis arbitrio amotas, quod etiam tenent *Mari. Antoni. uar. lib. 1. reſolut. 20. numero decimo, Perez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 10. num. 32. & 39. Flores de Mena var. lib. 1. q. 3. num. 55. Nicol. Garcia d. p. 9. c. 4. num. 1. cum ſeqq.* vbi *numero* 14. reſoluit ſeruari, quod poſt terminum edicti, ante tamen inſtitutionem, ſemper admittantur, qui præſentantur ab alijs patronis, ſeu prætendunt habere ius.

124 In beneficijs etiam ſimplicibus præſentati, ſeu electi, vel nominati (ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, iuxta formam ſupra relatam) à quibuſuis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Apoſtolicæ Sedis Nuncijs, non debent inſtitui, neque confirmari, neque admitti, etiam prætextu cuiuſuis priuilegij, vel conſuetudinis, etiam immemorialis, niſi prius fuerint ab Ordinarijs examinati, & idonei reperti. Nec appellationis remedio vllus tueri poteſt, quominus examen ſubire teneatur, vt in *Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. de reformatio. capit.* 13.

125 Et ſi inſtitutio ad inferiores Epiſcopo pertineat; præſentati debent prius ab Epiſcopo examinari & approbari, alias inſtitutio ab inferioribus facta erit nulla (*concil. ſeſſ. 25. de reformat. capit. 9. verſicul. Ad hæc.* In beneficijs vero ſimplicibus, quorum collatio liberè pertinet ad inferiores, dicta Epiſcopi approbatio non requiritur, ſicut etiam in Canonicatibus Eccleſiarum Collegiatarum, quorum collatio liberè ſpectat ad Capitulum, ita deciſum refert *Nicol. Garcia d. p. 9. capit. 3. nume. decimo nono, declar. 4. & 5.* vbi *decl. 2.* dicit adeo verum eſſe quod in beneficijs Iuriſpatronatus examen ab Epiſcopo fieri debet, quod procedit etiam ſi inferiores inſtitutores haberent iuriſdictionem Ordinariã in clericos ad dicta beneficia præſentatos, quamuis Abbates, Commendatarij, & quicunque inferiores, qualibet exemptione muniti, etiamſi ordinariam iuriſdictionem haberent in locis beneficiorum, & Ordinarij inſtitutorum ſint, vt in eos omnem iuriſdictionẽ habeant, adhuc tamen inſtituendos deberet prius examinari ſuper idoneitate per Epiſcopum ſuum vt diſponit *Concil. d. cap. 9. praxis noua Epiſcop. p. 2. cap. 5. nu. 13. verſic. inſtitutio.*

Præſentatio facta in tempore quando dicatur?

126 PRæſentatio à patronis laicis vel clericis ratione proprij patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre, *cap. cum propter, de iurepatron.* à patronis autem eccleſiaſticis facienda eſt intra ſemeſtre, *cap. vnic. §. verum, eod. titul. lib. ſexto, Perez l. 1. titul. 3. lib. primo. ordin. pag. 59. Vgolin. de poteſtate Epiſcop. capit. 51. in princip. num. 5. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 1. collect. 119. & in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. p. ſecunda, deciſ. 228. num. 14. & 15. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 2. capit. 6. numero vigeſimo tertio. Lambertin. de iurepatronat. lib. 2. p. 2. q. 1. artic. 1. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. uerbo iuſpatronatus, num. 15. & 16. Nicol. Garcia de beneficijs, p. 5. c. 9. num. 209. Viuian. in praxi iuriſpatron. p. 2. lib. 7. c. 1.*

127 Quod quidem tempus cum ſit continuum, currit etiam diebus feriatis, *Roch. verbo honorificum, quæſtio. 34. num. 65. Perez l. 1. col. 29. gloſ. faſta vente dias, tit. 8. lib. 3. Ordin. Viuian. dicto lib. ſeptimo cap. 4. nu. 5.* Illud animaduertendum duxi, quod vbi iuſpatronatus ad plures patronos ſpectat tanquam ſingulos, non autem iure collegij, poſſunt ſinguli ſeparatim præſentare, *Ceſar. de Graſſ. deciſ. 2. de iurepatron. Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut.* 160.

128 Illud erit iuſpatronatus Eccleſiaſticum, quod licèt originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen vel ab initio, vel poſteà fundatione, teſtamento, donatione,

tione, aut alio quouis titulo in Eccleſiam tranſlatum, aut in Capitulum, ſeu Collegium Eccleſiaſticum Canonicorum Regularium, aut ſecularium, vel in aliquã perſonam Eccleſiaſticam ratione Eccleſiæ, dignitatis, aut beneficij, *Lambertin.lib.1.quæſt.1.art.8.Roch.verbo ius,quæſt.7.numero decimo quarto,Rebuff.in praxi tit. de præſent. numero 5.& 7. & part.3. ſignaturæ, verbo, necnon iuriſpatronatus,numero octauo,Couarr.pract.cap. 36.numero 2.& 5.Perez l.2.titul.6. libro primo. Ordin. gloſſ.1.Aloyſ.Ricci.in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 152. Spin.in ſpeculo teſtament.gloſ.4.num.16. Flamin.de reſignat.lib.ſecundo, quæſt.4.num.39.Seraphin.deciſ.1420. num.1.Franciſc.Leo dicto cap.6.num.24. & 29.Gonzal. ad reg.8.Cancellar.gloſſ.18.num.5.Valaſc.conſult. 163. num.15.Nicol.Garcia de benef.p.5.cap.1.nu.553.Mar. Anton.var.reſolut.lib.1.reſolut.8.num.14.* plures per *Cened.ad Sextum collect.21.num.3.*

129 Mutata enim conditione perſonæ, & bonorum cõditio mutata videtur *Valaſch.de iure emphyt.quæſt.17. num.15.col.2.*

130 Et vbi res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatũ amittit naturam antiquam,& efficitur res priuilegiata *Tiraq.de iure primog.in præfat.nu.133.D.Barboſa in leg. hæres abſens,in princ.nu.176.ff.de iudic.*

131 Quando vero iuſpatronatus eſt commune & laici, & Eccleſiaſtici, omnes ſimul habent ſemeſtre ad præſentandum ratione communionis, *gloſſ.fin.in d. c. vni. Lambertin.d.q.1.art.3.Nicol.Garcia d.capit.9.nu.210. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut.458.Viuian.d.capit. 2. numero quinto,* vbi aſſerit procedere etiamſi laicus habeat maiorem partem, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, *capit.quod in dubijs,* vbi *gloſſ. verbo conſecratum,de conſecrat. Eccleſiæ, gloſſ.in d. cap. vnicum* alijs citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris, litt. D.num.27.*

132 Licèt autem iuſpatronatus mixtum, quoad priuilegia,& commoda dicatur eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale, *Put.deciſ.157.nu.5.p. 3.Flamin.de reſignat.lib.2.quæſt.4.num.50. Mari. Antonin.variar.lib.1.reſolut.39.numero decimo,* & ideo nõ ſolum quoad partem laicalem, verum etiam quoad eccleſiaſticã requiritur in eo expreſſa derogatio, *gloſſ. & doct.in cap. cum dilectus, de iurepatron. Felin. in tract. quando litteræ Apoſt. nocent patrono ampl.6. Mari. Antonin.d.reſolut.39.nu.9.*

133 In dubio tamen vbi fit mentio iuriſpatronatus intelligitur de eccleſiaſtico, *Lap.alleg.84.Turret.conſ.71. num.56.vol.1.* quos refert *Mari.Anton.var.reſolut.lib. 1.reſolut.109.nu.10.*

134 Tempus prædictum patronis præſentare habentibus incipere currere à die vacationis beneficij per text. *in cap.2.de ſupplen.negligent.Prælat.& in c.3.§.cum vero,de conceſſ.præben.& in cap.eam te, de iurepatron.* tenent *Rebuff.in praxi benef.lib.1.titul.de deuolution. nu. quinto,Villalob.tom.1.commun.opinion.lib.4.titul.22.nu. 127.pagina 608.Perez leg.2. verſic. quæro vlterius, tit. 6.libro 1.Ordin.pag.153.* Verum tale tempus non currere niſi à tempore ſcitæ vacationis verius duco, quia hæc eſt recepta in *Sacra Rota* ſententia, & communior Doctorum reſolutio, quam tuentur *Tiraquel. de retractu titul.2.§.35.à num.7. Azori.d.lib.9.cap.21.quæſtio. 11.Spin.d.gloſſ.4.princip.num.21.Campan.d. rubr. 11. cap.13.num.393.Caputaq.deciſ.248.p.3.* quem refert *Aloyſ.Ricci.d.collect.119.& d.deciſ.183.num.ſecundo, & in d.praxi reſolut.155.praxis Epiſcop.par.1.verbo iuſpatron.§.8.verſic.hi ſunt,Nicol.Garcia de benef.p.10.c. 2.num.34.Perez de Lara de anniuerſ.lib.2.cap.9. num. 35. Cardoſo vbi ſupra,& verbo tempus,num.7.Cald.Pereira de renouat.emphyt.q.6.nu.23. Flores de Mena var. lib.1.q.3.à num.20. Leſſi.de iuſtit.lib.2.cap.37. num.27. Vgolin.d.c.51.in princip.num.5.Mari.Anton.var.lib.1. reſolut.29.nu.19.& 20.Card.Seraphin.Rotæ Roman.deciſ.380.nu.1.Farin.Rota deciſ.520.& 532.in 1.collect. Viuian.d.p.2.lib.7.c.2.nu.6.*

135 Et ignorantia potius præſumitur, quam ſcientia, *cap.præſumitur,de regulis iuris in 6.Oſaſc.deciſ.71.nu.23. Antonin.Monach. Florent.deciſ.7.nu.15. Seſſe Aragon. deciſ.189.num.18.*

136 Et præſumptio eſt pro patrono, vt dicatur præſentaſſe in tempore, & ignoraſſe vacationem, niſi ſciuiſſe probatum fuerit, *Hier.Gabr.conſil.185.num.11. volu. 2.Menoch.de præſumption.lib.6.quæſt.77.nu.14.* Et ideo ſi non probetur patronos habuiſſe notitiam vacationis, ignorantia ſemper præſumitur *Rota apud Farinac. deciſ.520.in prima collect.nouiſſ.* & ideo *in vna Parmen. beneficij coram D.Pamphilio 1590.* fuit reſolutũ patrono non currere tempus ad præſentandum in beneficio vacante per priuationem, niſi à die notitiæ ſententiæ, & priuationis, *Lap.alleg.78.* Et in altera *Firmana altaris coram Domino Blanchetto 5. Decembris 1594.* fuit reſolutum, quod habens gratiam fundatam in deuolutione ob negligentiam patronorum in præſentãdo intra tempus à iure præfixum, debet probare ſufficiẽter ſcientiam ipſorum, refert *Garcia d.c.3.num. 36.& 37.* Et ius preſentandi etiam in vno ex patronis, qui nõ habuit ſcientiam, conſeruari poteſt, alijs propter ſcientiam excluſis, vt fuit reſolutum in cauſa *Spoletana beneficij vigeſima octaua Maij 1590.coram D.Blanchetto,* refert *Nicol.Garcia d.cap.2.num.41.* Regi tamen quantumcunque ſcienti non currit tempus quatuor menſium, vt probat *Cabed.de patronatib.Regiæ Coronæ, cap. 28.num.7.& 8.*

138 Similiter huiuſmodi tempus non currit abſenti, vel impedito, puta ſi patronus ſit abſens Reipub. cauſa, vel iniuſtè carceratus, vel ſi non haberet tutum acceſſum propter perhorreſcentiam alicuius inimici, cum Eccleſia ſit pia, & cultrix iuſtitiæ, *Rebuff. de pacificis poſſeſſor.nu.304.Viuian.d.lib.7.c.2.n.6. Flores de Mena d.q.3.nu.4.* vbi *nu.5.*

139 Quod abſentia in dubio præſumitur: impedito non currit tempus, *Cardin. Mantica deciſ.30. num. ſecundo,Seraphin.deciſ.220.num.4.Menoch.conſ.38.num. 35.Surd.deciſ.151.num.4.Valaſc.conſ.130. nu.31. Flamin.de reſignat.lib.11.q.13.nu.11.Gutier.practic.lib. 3. q.34.à numero 21.Nicol.Garcia p.10.cap.2.nu.17.Cardoſo verbo impedimentum, nu.2.* nec tenetur proteſtari *Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt.5.nu.23.& q.7. num.4.* vbi etiam quod nec tenetur procuratorem ad cauſam conſtituere.

140 Pendente lite ſuper iurepatronatus an & quando patronis præſentare contendentibus currat tempus? quæſtio eſt ſub certis caſibus terminanda. Primus caſus eſt. Quando conſtat Eccleſiam vacantem eſſe patronatam, ſed patroni ſunt diſcordes, quia diuiſerunt vota ſua plures præſentando, & ſuper hoc litigatur, tunc non currit, nec ſemeſtre, nec quadrimeſtre, ſed expectabitur finis litis, cum pertineat ad Ordinarium diſcernere numerum vocum, ac merita præſentatorum, *Viuian.d.lib.7.capi.3.num.4.* Secundus caſus eſt, quãdo patroni inter ſe litigant de iure, aut poſſeſſione iuriſ-

iuriſpatronatus ſuper forma præſentationis, quia vnus dicit præſentationem de altero tanquam de abſente factam non tenere, ſeu tanquam de criminoſo, & ſimili, altero contrarium dicente, nullum currit tempus, ſed litis euentus debet expectari per ſententiam Epiſcopi, *Cardin. in Clement. plures, §. vltim. numero primo. de iurepatron. Viuian. d. capit. 3. numero octauo.* Idem ſi lis moueatur ſuper poteſtate eligendi, quia tunc prædictum tempus non currit *capit. de iurepatron. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 10. numero trigeſimoſeptimo, Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 7. num. 13. praxis Epiſcop. part. 1. verbo iuſpatronatus, §. 5.* Idem ſi lis eſt inter ipſos præſentatos in tempore ſuper prælatione eorum præſentationis, etiamſi lis intra tempus requiſitum non finiatur, *Rota in vna Tordoſen. iuriſpatronat. 8. Februarij 1599. & 10. Ianuarij 1600. coram Penna,* & tandem in vna *Bracharen. beneficij 3. Martij 1603. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo D. N. Gregor. XV.* refert *Ricci. d. reſolut. 170. num. tertio.* Tertius caſus eſt, quando conſtat Eccleſiam vacātem eſſe patronatam, ſed patroni non conueniunt in præſentando, & labitur ſemeſtre, ſeu quadrimeſtre, tunc ex deuolutione Epiſcopus eam confert, per notata in *cap. 3. de iurepatron.* vbi *Cardin. colum. vlt. Viuian. d. capit. 3. numero ſeptimo.* Melius tamen *praxis Epiſcop. vbi proximè*, tenet quod ſi lis eſt inter ipſos patronos non concordantes in præſentato, vel alter ipſorum prætendit alterum non eſſe patronum, vel quid ſimile, & tunc Epiſcopus poteſt ipſis inuitis prouidere Eccleſiam, ſaluo iure præſentandi illi, qui poſteà euicerit iuſpatronatus per vltimum calculum ſententiæ, ſed non pro illa vice. Quartus caſus, quando lis eſt inter præſentatos tantum, quia tunc etiamſi lis non finiatur intra ſemeſtre, ſeu quadrimeſtre Epiſcopus eccleſiam non confert, cum text. *in capit. quoniam 3. de iurepatron.* inducens deuolutionem, quando eſt lis inter patronos, tanquam exorbitans, & rigoroſus, non extendatur ad litem inter præſentatos, vt tenuit Rota Roman. *apud Farinac. deciſ. 586. numero ſeptimo, in collect. nouiſſimarum.* Quintus caſus eſt, quando controuertitur inter Fiſcum Epiſcopi prætendentis Eccleſiam vacantem pertinere ad meram collationem Epiſcopi, & eſſe liberam, & inter ipſos patronos prætendentes ius præſentandi, vel iuſpatronatus ad eos pertinere, tunc durante lite Epiſcopus non poteſt prouidere inuitis patronis, ſed ponet Oeconomum in dicta eccleſia, quouſque ſit terminatum negotium *praxis Epiſcop. vbi proximè*: nam hoc caſu ob lapſum temporis non eſt locus deuolutioni, *Abb. in dicto capit. cum vos, num. ſeptimo, Rota deciſ. 411. num. 3. p. 1. diverſ.* & iterum eadem *Rota in vna Regiouen. Paroch. 7. Octobris 1587. coram Illuſtriſſimo Blanchetto,* refert *Aloyſ. Ricci. dicta reſolut. 170. num. 2.*

141 Si patronus erret præſentando coram Ordinario, cum deberet præſentare coram alio inferiori ex legitima præſcriptione, ſeu priuilegio, quia patroni intētio fundata erat in iure, per text. *in capit. omnes Baſilicæ, 16. q. 7.* quamuis lapſum ſit tempus datum ad præſentandum, & ſciat tunc præſentationem fieri debere corā alio, benè poterit iterū præſentare ex iuſta cauſa ignorantiæ coram habente inſtituere, *Lambertin. lib. 2. p. 2. quæſt. 1. artic. 24. Viuian. dict. lib. 7. cap. 6. num. 1.* vbi *num. 5.*

142 Quod præſentatio ſi fuit admiſſa præſumitur facta in tempore, & *nu.* 8. quod Epiſcopus elapſo tēpore poteſt admittere patronum ad præſentandum, ſi velit.

143 Tempus datum ad præſentandum poteſt ordinarius in ſui præiudicium prorogare *Creſcent. deciſ. 11. ſub tit. de dilat.* quem citat *Aloyſ. Ricci. d. collect. 119. Vgolin. d. c. 51. §. 1. nu. 4. verſ. 3. in fine, Flamin. de reſignat. lib. 7. quæſt. vlt. nu. vlt. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 195.* non tamen abbreuiare *Viuian. d. p. 2. lib. 7. c. 7.*

144 Præſentatio intra prædictum tempus datum à iure fieri poteſt quocunque die etiam feriato, & etiam Paſchali, cum ſit quid extraiudiciale, & ſapiat ſpiritualitatem, *Domin. in c. concertationi, de appell. lib. 6. Viuian. d. lib. 7. c. 1. nu. 5.*

145 Actus enim extraiudiciales validè fiunt diebus feriatis, *Cald. Pereira de reſolut. emphyt. c. 13. nu. 5. Cardoſo in praxi iudicum, verbo feriæ, n. 3. Modern. de cognit. per viam violentiæ, p. 2. q. 107. nu. 4.* Cum igitur præſentatio ſit actus extraiudicialis, & voluntarius, *Roch. verbo honorificum, q. 35. nu. 66.*

146 Poterit fieri etiam extra territorium, & diœceſim habentis inſtituere, vbicūque reperiatur is coram quo fieri debet præſentatio, & etiam inſtitutio *Viuian. d. li. 7. cap. 1. nu. 9.* vbi *nu. 10.*

147 Secus reſoluit ſi inter præſentatos ſit lis, quia tunc proceſſus extra territorium habentis inſtituere fieri non poſſet.

148 Coram Epiſcopo loci præſentatio eſt facienda, *cap. nobis, de iurepatr. Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform. c. 13. Campan. d. c. 13. nu. 395.* vel coram habente inſtituere, *Viuian. d. p. 2. lib. 8. c. 8. nu. 1.*

149 Et quando debet fieri coram Epiſcopo, Sede Epiſcopali vacante, fiet coram Capitulo, ſecundum *Ioan. Andr. in c. nobis, de iurepatron. per text. in c. 1. inſtitu. lib. 6. Viuian. vbi proximè nu. 4.*

150 Si autem Eccleſia patronata ſita ſit in confinibus duarum diœceſum, erit communis Epiſcopis illarum, ſicuti communis eſt quoad Parochialia, *gloſſ. vlt. in fine, in cap. licet in regulis, 16. quæſt. 3.* ſicuti & arbor in confinio poſita, *§. inſula, inſtitut. de rerum diuiſione.* Et ſi Epiſcopi diſcordēt Superioris Metropolitani partes erunt ordinare, vt alternis vicibus Epiſcopi Eccleſiam ordinent, ita eſt text. in *Clement. plures, §. & vt facilius, de iurepatron.* quamuis alij dicant illius Epiſcopi prædictam Eccleſiam eſſe, in cuius diœceſi ſitum eſt caput ipſius Eccleſiæ, *argument. text. in l. cum in diuerſis, ff. de religioſis, & ſumpt. funer.* Alij putarunt illius diœceſis Eccleſiam eſſe, in cuius ſolo ſita eſt ipſius porta principalis, *argument. text. in l. prædijs, §. qui domum,* & quod ibi notat *Bart. ff. de legatis 3.* Alij vero exiſtimarūt patronos rectè præſentare coram vno ex dictis Epiſcopis, *Lambertin. p. 2. lib. 2. q. 4. artic. 6. Bellencin. de charitatiuo ſubſidio, q. 52.*

151 Patronus laicus poteſt intra quadrimeſtre ante Epiſcopi inſtitutionem variare, & plures ſucceſſiuè præſentare, non autem patronus Eccleſiaſticus, *capit. quod autem, capit. paſtoralis, capit. cum autem, de iurepatron. Roch. verbo honorificum, q. 9. cum ſeqq. Lambertin. p. 2. lib. 1. quæſt. 7. Guttier. de iuram. confirmat. p. 3. cap. 13. Flamin. de reſignationibus, lib. 2. quæſt. 23. num. 13. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ. 4. princip. a num. 73. Cenall. communium contra communes q. 265. & 695. Valer. Reginald. in praxi fori pœniten. lib. 30. tract. 3. num. 223. Nicol. Garcia d. p. 5. cap. 9. num. 211. Vgolin. d. capit. 51. in princ. nu. 5. verſ. verum, Aloyſ. Ricc. d. praxi reſol. 156. Viuian. d. p. 2. lib. 10. c. 1.*

152 Et patronus clericus poteſt variare, & alterum præſentare

ſentare ſicut patronus laicus, quando ſcilicet clericus patronus eſt ratione ſui patrimonij, & ſic præſentat vt laicus, & non vt clericus. Gutier. d. capit. 13. nu. 12.

153 Quia iuſpatronatus clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali, c. cum dilectus, 28. de iurepatron. Perez l. 2. col. 5. verſic. quod procedit, in fi. tit. 6. lib. 1. Ordin. Cabed. de patronatib. Regiæ Coronæ c. 35. num. 3. Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 152. num. 2.

154 Rationes autem diuerſitatis, quare ſcilicet laici patroni variare poſſint, non ita eccleſiaſtici, plures ponũtur à Doctoribus ſupradictis, illa tamen verior eſt, quia præſentatio eccleſiaſticorum vim habet electionis, in qua electione non cadit variatio, quia ſtatim electo acquiritur ius in re, cap. publicato, vbi glo. & capit. quod ſicut, de election. ſed in præſentatione laici ſecus eſt, quia preſentatus tunc tantum acquirit ius ad rem, Abb. in c. cum Bertoldus, oppoſit. 2. de re iudic. vbi Felin. colum. 1. & 2. Mari. Anton. d. libro primo, reſolut. 104. num. 23. Campan. d. rub. 11. capit. 16. numero decimotertio. Seraphin. deciſ. 1238. numer. 4. Viuian. d. par. 2. lib. octauo capit. 9. Flamin. de reſign. lib. ſecundo quæſt. 23. num. 12. & lib. 7. quæſt. 1. num. 78. cum ſequentibus. praxis Epiſcop. part. 1. verbo ius ad rem, §. 2. Farin. Rota deciſ. 546. num. 2. in 1. collectione nouiſſimarum, Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 15. §. 2. num. 1. etiam ſi inſtitutio fuerit nulla, Seraphin. deciſ. 1274. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 188. numer. tertio. Item alia poteſt eſſe ratio, quia clerici facilius, & melius poſſunt inuenire, & noſcere clericos idoneos, quam laici, qui cum ſint extra clericalem militiam poſſunt titubare, vt per Lambertin. lib. ſecundo par. ſecunda, quæſt. 7. artic. 1. & ex hoc cum laici poſſint variare, habent tantum quadrimeſtre, eccleſiaſtici vero, qui variare nequeunt ſemeſtre, vt ſupra dictum eſt.

156 Adeo verum eſt poſſe patronos laicos variare, vt hoc illis liceat, ſi procedatur per viam ſcrutinij, etiam publicato ſcrutinio, Abb. in dicto capit. publicato, numero quinto de election. Lambertin. vbi proxime, artic. 2. Viuian. dicta par. 2. lib. 10. capit. 1. num. 7. & etiam ſi ſit patronus ex priuilegio, vel ex præſcriptione, vel alio modo, Lambertin. dict. par. 2. quæſt. 7. articul. 18. vel patronatus pertineat ad Collegium, vel Vniuerſitatem laicorum, tunc enim poteſt Collegium, ſeu Vniuerſitas vno præſentato variare, & alium præſentare, Lambertin. vbi proxime artic. 19. Viuian. d. lib. 10. capit. 3. numero 4. vbi reſpondent text. in capit. cum autem, in fine, de iurepatron. agere de Collegio eccleſiaſtico, non de ſeculari.

157 Et ſicut patronus laicus poteſt variare, ita eius procurator Felin. in capit. cum venerabilis, num. 3. de except. Roch. verbo honorificum, quæſt. 20. niſi dictus procurator haberet tantum poteſtatem limitatam ad vnum præſentandum, Lambert. d. par. 2. q. 7. art. 17. Viuian. d. par. 2. lib. 10. cap. 3. num. 1. & 2.

158 Variatio autem à patrono fieri poteſt duobus modis, primo vnico contextu plures præſentando ſecundum d. Clem. plures, §. vlt. de iurepatron. vt is inſtituatur, quem Epiſcopus elegerit, vbi gloſſ. Cardin. & alij. Secundo modo poteſt fieri plures ordine ſucceſſiuo præſentando, & ſic diuerſis temporibus, capit. quod autem cap. cum autem capit. paſtoralis, de iurepatron. nec per præſentationem ſecundi receditur à prima, ſed Epiſcopus inſtituet, quem voluerit, Ioan. Andr. & alij in d. cap. cum autem, Lamb. d. quæſt. 7. art. 21. & 22. & ideo in vna Bononien. parochialis 24. Nou. 1595. coram D. Litta fuit reſolutum, quod patroni laici poſſunt in præſentatione variare, & alium præſentare cumulatiuè, ſed non poſſunt recedere à prima preſentatione ſine cauſa refert Nicol. Garcia. d. cap. 9. num. 213.

159 Vnde variatio facta priuatiue nulla eſt, vt firmarũt Abb. in d. cap. quod autem, num. 3. Lambert. lib. 2. part. 2. queſt. 7. princip. artic. 21. num. 4. & artic. 22. num. Roch. de Curte, in verbo honorificum, quæſt. 13. Rot. deciſ. 513. p. 3 lib. 3. in nouiſſ. Tut. de iurepatr. quæſt. 16. num. primo, quos refert, & ſequitur Mari. Antonin. d. libro primo reſolut. 104. num. 10. Variatio vero eſt permiſsa ſi præſentet cumulatiue, ſecus vero recedendo à prima nominatione, quia ſi ab ea expreſſe recedat, nihil agit, & non valet ſecunda nominatio, ita Gutier. d. cap. 13. num. 4. vbi nu. 5. reſoluit, quod patronus laicus ſi ſimpliciter nominet, ſiue præſentet ſecundum, non facta mentione de primo, nec dicat variando, nec accumulatiue, nec à primo recedendo, valet hæc ſecunda nominatio, & datur optio Epiſcopo, ac data paritate poteſt, & debet eligere, & inſtituere primum; tunc etiam in hoc caſu poteſt eſſe locus gratificationi, gloſſ. 2. in cap. cum autem, 24. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, queſt. 15. nu. 4. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 17. num. 33. cum ſeq. & queſt. 18. num. 27.

160 Si tamen patronus præſentauit primò vnum idoneum, poſtea variet, & præſentet non idoneum, ſeu indignum, tunc Epiſcopus primum inſtituet, nec patronus tunc puniri poteſt, quia iam præſentauerat dignũ, & idoneum, Lambertin. d. queſt. 7. artic. 27. Viuian. d. lib. 10. cap. 4. num. 7.

161 Patronus poteſt quidem ſemel, aut iterum quos volet cumulando præſentare, non autem tertia, vel quarta vice, ita Calderin. conſil. 16. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, queſt. 10. Lambertin. d. queſt. 7. articul. 23. Tiraq. in l. boues, §. hoc ſermone in reg. num. 25. Nau. in capit. placuit, de pænit. diſt. 6. num. 167. & 171. Gutier. dict. capit. 13. num. 3. Cald. Pereira de poteſtate elig. capit. 3. numer. 19. Nicol. Garcia dict. cap. 9. num. 214. Viuia. d. p. 2. lib. 10. cap. 4.

162 Et tali variationi non eſt locus lite pendente inter præſentatos à diuerſis patronis, Flamin. de reſignat. lib. 12. queſt. 3. num. 21. Canalc. deciſ. 70. nu. 62. par. 3. Roch. verbo honorificum, q. 23. Lambertin. d. queſt. 7. artic. 24. Con. pract. cap. 36. num. 7. verſic. tertio quandoque, Aloyſ. Ricc. de praxi reſolut. 159. num. 4. Marc. Anton. d. reſolut. 104. num. 14. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 217. & fuit reſolutum in vna Zamoren. beneficij de Morales, 30. Maij 1586. coram D. Orano, vbi fuit dictum, quod lite inter præſentatos pendente, alteroque ex litigantibus defuncto, patrono non permittitur ſine vitio attentatorum alium præſentare, indubitatum eſſe ex capit. primo, vt lite pendente in 6. quod procedit tam in vacatione naturali, ſcilicet per obitum, quàm in ciuili, putà per reſignationem, vel aſſecutionem alterius beneficij Gonzal. gloſſ. quinquageſimaprima, numero 212. Cum vero litigantur cum eis, qui beneficia iam ſunt adepti, & ſic contra præſentatum iam inſtitutum, clarum eſt pendente lite non poſſe patronum alium præſentare, capit. ſecundo vt lite pendente, Rota in Salamant. Capellaniæ 20. Nouembris 1592. coram D. Pamphilio, refert Aloyſ. Ricci. dict. reſolution. 159. numer. primo, vbi numero quinto, dicit diſpoſitionem dict. capit. primo & ſecundo, limitari quando ſuperſtes collitigans præſentaretur, ſeu prouideretur ab Ordinario, quia tunc ceſsat ratio per dicta capita aſſignata, & ſecuta eſt Rot. in vna Mediolanen. iuriſpatronat. 23. Ianuarij

nuarij 1596. coram D. Mantica, & num. 5. intelligit principalem reſolutionem, quando lis penderet inter duos patronos à diuerſis patronis, nam tunc non eſt licitum variare, nec vno defuncto poteſt alius præſentari; ſecus vero vbi lis verteretur inter alios, quia tunc non prohibentur patroni præſentare, aliàs ſequeretur, quod poſſet de facili impediri patronus introducendo litem ſuper beneficio, vt fuit in Rota reſolutum in vna Bergonten. Capellaniæ 19. Iunij 1579. coram D. Bubalo.

163 Sicut patronus eccleſiaſticus variare non poteſt, vt ſupra dictum eſt, ita nec eius procurator, ſeu ceſſionarius, ſiue clericus, ſiue laicus Rota Rom. deciſ. 16. incipit, patronos clericos, de renunc. Lambertin. d. q. artic. 12.

164 Verum ſi huiuſmodi patronus primò præſentauerit, & poſtea variando alium præſentauerit, non punitur, nec deuolutio fit ad ſuperiorem, dummodo non præſentauerit indignum, ſed prima præſentatio attenditur, Rota Rom. vbi proxime, Lambertin. d. q. 7. artic. 9. Roch. d. verbo honorificum, q. 9. num. 31.

165 Aduerte tamen, quod ſi actus præſentationis non fuit perfectus, quia defecit aliqua ex perſonis requiſitis de neceſſitate ad perfectionem præſentationis, vel aliud, tunc etiam patronus eccleſiaſticus poterit iterum canonice præſentare, & non dicetur variare, cap. vltim. de iurepatron. Lambertin. d. q. 7. artic. 3. Eadem ratione poterit patronus eccleſiaſticus, ſi præſentauerit coram eo, qui non habet ius inſtituendi, præſentare iterum alium coram habente ius inſtituendi, Cardin. in Clem. 1. quæſt. 9. de Iurepatronat. Idem erit ſi patronus nulliter præſentauit ratione Collegij eccleſiaſtici, tunc enim poterit alium cum collegio præſentare Lambertin. dict. q. 7. artic. 6.

166 Si autem beneficium habeat duos compatronos, vnum clericum, alium laicum, qui concorditer vnum præſentauerunt, deinde laicus variando alium præſentauerit, tunc primò præſentatus eſt inſtituendus, Abb. in d. cap. cum autem, num. 4. de Iurepatron. Tiraq. de iure primog. quæſt. 17. opin. 11. num. 5. ſi autem non concordent, laicus poterit variare, & habebit ſemeſtre, Lambertin. d. q. 7. art. 13.

167 Præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa admittere nolit, vel malitioſe differat, patronus non tenetur alium præſentare, quia præſentatus poteſt ab Ordinario appellare, Perez. l. col. antepen. verſic. quæro etiam vlterius, titul. 6. lib. 1. Ordin. pagina 146. per text. in capit. paſtoralis vigeſimo nono de Iurepatron. & tunc conſtabit coram iudice appellationis præſentationem fuiſſe legitime factam, & ille præſentatus inſtitui debebit, Rot. Roman. deciſ. 4. incip. ſecundum omnes, de iurepatronat. in nouis, Abb. conſ. 28. volumin. 2. Roch. d. verbo honorificum, q. 46.

168 Si patroni ſinant labi tempus præſcriptum ad præſentandum, & non præſentauerint, poteſt Epiſcopus eo tranſacto libere de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere, cap. ſi vero, 12. de Iurepatron. Spin. d. gloſ. 4. nu. 18. & poſtea moram purgare non poterunt.

169 Quia vbi exequutio facta eſt à iure non admittitur moræ purgatio, Doct. in l. ſi inſulam, ff. de verb. oblig. gloſ. & Doct. in reg. mora, de reg. iur. in 6. gloſſ. fi. in c. 3. de ſupplen. negl. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num. 310 & in hoc caſu exequutio fit à iure, quo deuoluitur ſtatim ad Superiorem libera conferendi facultas, vt dicit Abb. in cap. vlt. de iurepatron. Rot. Rom. deciſ. 6. de Iurepatron. in nouis.

170 Poteſt tamen Epiſcopus elapſo tempore facere rem gratam patrono, eumque ad præſentandum admittere, Lambertin. lib. 2. p. 2. art. 27. numer. 3. quæſtion. 1. per text. in cap. 2. de ſuppl. negl. prælat. ponderando ibi verbum, liceat, quod ponit cauſam in voluntate illius, cui licet, iuxta allegata per me in Remiſſ. de clauſulis, & dictionibus dict. 165. num. ſecundo. Quod nõ procedet ſi Epiſcopus, vel alius ſuperior intra ſuum ſemeſtre non contulerit, cum tunc deuoluatur ad alium ſuperiorem, c. 2. de conceſſ. præb. Non poteſt tamen admitti patronus, qui ſcienter præſentauit indignum, & pro illa vice fuit iure ſuo priuatus, cum tunc priuatio ſit in pœnam, c. cum nos, de officio Ordin.

171 Verum ſi Epiſcopus intra tempus præſentandi, conſcius iuris adhuc non deuoluti, beneficium contulerit, patronis adhuc non præſentantibus, firma eſt collatio, quamuis poſſit irritari ex patronorum diſſenſu, veluti, illis præſentantibus, aut expreſſim contradicentibus, cum videatur ſperni, ex tunc collatio à iure reputatur irrita per cap. decernimus, 16. quæſtion. 7. in quo ſenſu accipienda eſt Doctorum opinio aſſerentium collationem ab Ordinario factam ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum eſſe nullam, de qua Gregor. lib. 5. gloſſ. 2. titul. 15. part. prima Roch. verbo honorificum, numero ſecundo Lambertin. part. 3. lib. 2. quæſtion. art. 2. Put. par. 3. deciſ. 312. Spin. dict. gloſſ. 4. num. 96 Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſtion. 4. num. 15. & 16. Chircon. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. titul. quarto. numero 23. pagin. 170. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 56. numer. 78. cum ſequentibus, Nicol. Garcia dict. part. 5. capit. 9. numero 231. Verum ſi fuerit elapſus terminus non reclamante, nec contradicente patrono, manet omnino firma collatio, Rebuff. in praxi par. 3. ſignaturæ, verbo necnon iuriſpatron. num. 52. & de nominat. quæſtion. 17. numer. 11. Spin. dict. gloſſ. quarta numero 99. Flamin. libr. 8. quæſtion. 10. numer. 10. praxis Epiſcop. part. prima verbo Iuſpatronatus §. 8. dub. 8. Cald. Pereira de poteſtate elig. capit. decimo, numero vigeſimo quarto. Nicol. Garcia dict. capit. nono, numero 232. Aloyſ. Ricci. dict. praxi reſolution. 154.

Inſtitutio in beneficijs quomodo, & à quibus facienda?

172 INſtitutio, ac inſtituere in beneficiis multipliciter in iure accipitur, aliquando latè pro quocunque ſcilicet prouiſionis modo vt in reg. beneficium, de regulis iuris lib. ſexto, & in capit. cum ex iniuncto, de hæreticis, & in capit. in litteris, de reſtitut. ſpoliatorum, atque in toto titul. de inſtitut. docuit gloſ. magiſtra in rub. illo tit. lib. ſexto. Aliquando vero accipitur pro ſpeciali modo prouidẽdi, qui à collatione diſtinguitur, quia hæc libera eſt, nulla ſcilicet præcedente patroni præſentatione, vel alterius nominatione, aut electione: inſtitutio vero fit à patroni præſentatione, quare in poteſtate conferendi non contineri poteſtatem inſtituendi, quia vna ab altera diuerſa eſt, probat tex. in capit. cum in illis, §. cum autem, de præbendis libr. ſexto, de cuius intellectu agit Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. decima ſexta, à numero nono. Ex quibus & alijs hanc inſtitutionum differentiam recte obſeruant vltra ordinarios in præcitatis iuribus, Selu. de benefic. par. 3. quæſtion. prima à numero decimo, Rebuff. in praxi benefic. titul. de collation. numer. primo, Petr. Gregor. ſyntagm. iuris, part. 17. capit. 4. à num. 23. & rei beneficiariæ capit. 39. num. 3. Cardin. Tuſch. practic. concluſ.

tom.2.lit.I.concluſ.233. Nicol.Garcia de benefic. part.4. cap.1.num.4. Viuian.in praxi iuriſpatron.par.2.lib.12.capit.1.num.2.

173 Accipitur etiam inſtitutio pro inueſtitura ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem, quæ iure communi ad Archidiaconum ſpectare dicitur text. in cap.ad hæc. & in cap. vt noſtrum de officio Archidiaconi, notat gloſſ.in cap.auctoritate, de inſtitution. cuius meminit Tiraq.in tract.de mort in præfat.declarat. 1. numero 5. Petr. Gregor. dict. num. 23. & alij proxime citatis locis. Alium denique notant Doctores inſtitutionis modum à prædicta tituli collatiua diſtinctum, quem vocant auctorizabilem, per quem, inquiunt canonice inſtitutis in beneficio dari curam animarum in populum, de quo intelligunt agere Pontificem, in capit. cum ſatis, de officio Archidiaconi, & in capit. primo, de capellis monachorum, lib. ſexto.

174 Inſtitutio quoad noſtrum propoſitum eſt conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficij auctoritate legitima Epiſcopi, vel alterius Ordinarij facta, non ſimpliciter, cuius clerico, ſed ei, qui eſt à patrono nominatus, & oblatus, ita Azor. inſtitut. moral. p.2. lib.6. c.22. q.1.

175 Et dicitur tranſlatio iuris non libera à ſuperiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto : ita Abb. in c. auctoritate, nu.7. de inſtitut. quod ſit iuris tranſlatio probat gl. in c.1. de regulis iuris lib.6. & ideo dicitur, non libera, quia ſuperior velit nolit tenetur pręſentatum idoneum inſtituere, c. decernimus, 16.q.7. cap. Paſtoralis, & cap. quod autem de iure patronatus.

176 Epiſcopus ſolus de iure communi poteſt præſentatos à patronis & per examen idoneos repertos inſtituere cap. ex frequentibus, de inſtitut. cap.2. eod. tit. lib.6. cap. cum ſatis, de officio Archidiaconi, Clement. plures de iurepatronat. Lambertin. lib.2. p.3. q.1. princ. art. 10. num. 1. Rota decis. 85. nu.1. p.2. in nouiſſ. Abb. in c. cum Eccleſia Vulterrana de elect. Mari. Antonin. var. reſolut. lib.1. reſol. 47. nu.6. & reſol. 55. nu.11. in fi. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3. nu.224. Vgolin. d.c.51. §. 4. nu.1. Viuian. d. lib.12. cap.2. nu.1.

177 Quia in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis Epiſcopi de iure communi fundatam habent intentionem, Card. Seraph. deciſ. 1353. num. Valer. Reginal. d. tract.3. nu.239. Gonzal. ad reg.8. Cancell. §.1. proœm. nu.21.

178 Quæ quidem inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo ſpecialiter delegari, etiam ante vacationem, & ratio eſt, quia inſtitutio fit coacte ad præſentationem patroni, & ceſſat votum captandę mortis, Ioan. And. & Dominic. in cap. ſi confirmationem, de elect. lib.6. Viuian. d. lib.12. cap.2. num.4.

179 Aduertendum duxi, quod culpa Epiſcopi male inſtituentis, patronis non nocet, Rot. in Vna Roman. iuriſpatron. 14. Octobris 1589. coram Robuſterio, Seraphin. deciſ. 1238.

180 Vbi dicit, quod nullitas inſtitutionis non inficit præſentationem factam per patronos fuiſſe validam, & in tempore factam, refert Aloyſ. Ricci. dict. praxi reſolut. 188.

181 Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt cõfirmare electos, & inſtituere præſentatos, vt dixi ſupra, cum multis quos citaui, Alleg. 54. nu. 70.

182 Capitulum Sede Epiſcopali vacante, quamuis non poſſit beneficia conferre, quæ ad collationem Epiſcopi ſpectant, vt per Azor. inſtit. moral. p.2. lib.3. capit. 38. quæſt.1. Gonzal. ad reg.8. Cancell. §.4. proœm. num. 35. & gloſ.9. §.1. num.1. num.77. Stephan. Quarant. in ſumma Bullarij, verbo Sede vacante, verſ. nono quæro, pag. 137. praxis noua Epiſcop. p.2. c.5. nu.16. in fi. plures per Garcia de benefic. p.5. c.7. num.51.

183 Poteſt tamen præſentatos clericos à patronis admittere, atque inſtituere, c.1. de inſtit. l.6. Calder. conſ.3. de iurepat. Rebuff. in praxi tit. forma vicariatus, num. 132 Azor. d. cap.38. q.2. Quarant. verſ. quæ concluſio, pagina 138. dicto loco, Garc. d. cap.7. num.54. Viuian. d. lib. 12. cap.2. num.6.

184 Prælatis inferioribus ius inſtituendi poteſt competere ex cauſa ſpeciali, nempe ex priuilegio, & præſcriptione ſcilicet immemoriali Mari. Antonin. dict. lib. 1. reſol. 47. num.6. ſeu ex conſuetudine, capit.2. & 3. de inſtitut. Lamb. lib.2. par.3. quæſt.1. princ. art. 10. Cardin. in cap. cum veniſſent. eod. titul. Mari. Antonin. vari. reſolut. lib.1. reſolut.9. numer.11. & reſolut.12. Non ita inſtitutio illa, quam authorizabilem vocant iuxta tex. in dict. cap. cum ſatis, dum abſolute negat efficere poſſe conſuetudinem, vt Archidiaconus ſine Epiſcopi conſenſu curam tradat animarum, & adducitur pro ſimili text. in cap. ex frequentibus, de inſtit. & tex. in cap.1. de capellis monach. in 6. vbi Doct. tenent, quod licet agat de Eccleſijs, quę pleno iure religioſis ſubijciuntur, & ideo inſtitutio collatiua ad eos pertineat, non tamen traditio curæ in populum, qui eiſdem ſubiectus non eſt, ſiue inſtitutio authorizabilis, ita Ioan. Andr. Anton. & alij in d. cap. cum ſatis, Guid. Papæ in cap. auditis, num.1. ad fin. de præſcript. & alij, quos refert Felin. ibi num.8. Miles & alij, de quibus Gilchen. de præſcript. part.3. capit. decimo, num. 10.

185 Verius tamen eſt etiam inſtitutionem prædictam authorizabilem pręſcriptione acquiri poſſe iuxta principia in materia pręſcriptionis, & quia nihil inconuenit, quod ſi religioſi acquirunt Eccleſiam pleno iure quoad omnimodam iuriſdictionem, poſſint etiam acquirere poteſtatem tradendi curam animarum, imo id clariſſime videtur ſupponere tex. in Clem.1. verſ. quidam præterea, de exceſſib. Prælat. vt ibidem poſt gloſſ. notauit Card. in princ. oppoſit.6. & poſt Abb. & Felin. in d.c. auditis num.8. Balb. de præſcript. 1.p.5.q.11. nu.6. Gilchen. nu.10. d. loco. Nec obſtat text. in d.c. cum ſatis, variè enim intelligitur à Doctoribus.

186 Alij interpretantur de conſuetudine, vel pręſcriptione non conſueta; alij diſtinguunt inter pręſcriptionem, & conſuetudinem, vt in hac procedat d. c. cum ſatis. in illa d. cap. cum olim: Alij in præſcriptione ſine titulo, & bona fide. Sed facilius cum Innoc. Domin. Card. Felin. Balb. & Gilch. citatis locis, poteſt reſponderi ſolum prohibere ſummum Pontif. in d. cap. cum ſatis conſuetudinem, ſeu magis præſcriptionem per quam aliquis inferior intendit inſtituere in beneficijs nomine proprio, non ita ſi præſcribat nomine, & vice Epiſcopi vt tanquam ipſius vicarius faciat inſtitutionem vt deducitur ex littera eiuſdem text. ibi, ſine licentia & mandato Epiſcopi, quæ verba oſtendunt, quod ſi pręſcripſerit, vt faciat tanquam de mandato Epiſcopi non eſſe prohibitum, iuncta vulgari reg. quod omnia quę priuilegio acquiri poſſunt, acquiruntur etiam pręſcriptione, capit. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verbor. ſignificat. cum ſimilibus, de quibus Gabr. comm. titul. de præſcript. concluſ. 1.

187 Et quod in ipſa fundatione conditio apponi poſſit, quod inſtitutio ſpectet ad inferiorem, de conſenſu tamen Epiſcopi tenent Abb. in cap. cum dilectus, notab.3. de conſuet. Roch. de iurepatron. verbo per eo quod de diœ-

ceſani

ceſſari conſenſu,num.25.Lambertin.lib.1.p.1.q.9.princip. art.1.nu.55.& 96. quos refert *Mari.Antonin.vari.lib.1 reſolut.12.num.4.*

188 Religioſis in Eccleſijs, quæ pleno iure eis ſubiiciũtur, pertinet inſtitutio, vt probat text. *in d.Clem.1. verſ. quidam præterea.& verſ.quidam etiam, de exceſſib. Prælat. Roch.verbo competens,quæſt.vlt.Viuian.d.p.2.lib.12 cap.3.nu.14.Cocbier.de iuriſd.in exemptos,part.4.q.80.* In Eccleſijs vero, quæ pleno iure ad illos non pertinẽt, inſtitutio & deſtitutio ad eos non ſpectat, ſed Presbyteri ab illis præſentati ab Epiſcopo ſunt inſtituendi, *capit.in Lateranenſi,31.& cap.de monachis,12.de præbend. cap.cum & plantare,§.in Eccleſiis,de priuileg. tex.* ſic intelligendus *in d.cap.1.de capellis monach. lib.6.* Si tamen iuſpatronatus ad exemptos transfiret, putà cum vniuerſitate aliqua, inſtitutio ad eos non tranſibit, ſed manebit illius ad quem antea pertinebat, quia in eos non poteſt plus iuris transferri, quam habebat transferens *d.cap.cum ſeculum, Roch.verbo competens alicui,num.70.* Debent quippe patroni exempti ordinandos Epiſcopo præſentare, *Paul.de Cittad.art.3.p.6.num.79.q.45. Cocbier. d.quæſt.80.*

189 Illud maxime adnotabis, quod in his Eccleſijs, quę non pleno iure pertinent ad religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionem, ponendi ſunt Vicarij perpetui, vt decidit tex. *in d.cap.1.& in d.cap.de monachis*, in ijs vero, quæ pleno iure ad religioſos ſpectant, poſſunt ipſi ponere Vicarios ad nutum ſuum remouibiles, vt arg. *tex.in d.Clem.1.* notauit ibi *gloſ.verbo ad menſam,de exceſſ.Prał.& gloſſ.verbo haberent in Clem.1.de reſcript.& gloſ.verbo de menſa,in Clem.1.de ſuppl. neglig.* reddentes rationem, quia in huiuſmodi beneficijs inſtitutioni locus non eſt, ſed principalis titulus eſt penes ipſum monaſterium, ſeu Collegium; cui vnita ſunt, & propterea nunquam vacare dicuntur, quare gloſſarum doctrinam ſequuntur alij communiter ibi, vt per *Imol. num. 16. in d.Clem.1.de exceſſ. prał. Rebuff.in praxi titul. de Vicarijs perpetuis,num.7.& in cap.extirpandæ,§. quia vero, à nu. 59.de præbend. & de congrua portione,num.32. Hoied.de incompatib.benefic.p.1.cap.15.nu. 3. Gonzal.ad regul.8. Cancell.gl.5.§.3.nu.11.& 14. Nicol. Garcia de benefic. p.11.c.2.à num.3.* late *Flores de Mena vari.lib.1. q.10.à nu.13.* qui varios caſus percurrens eleganter vniuerſam materiam reſoluit.

190 Verum licet prædicta procedant de iure communi antiquo, hodie tamen aliquam recipiunt mutationem ex decreto *Concilij Trid.ſeſſ.7.de reform.cap.7.* quatenus decernit, vt Ordinarij deputare poſſint Vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficijs curatis, quæ vnita reperiuntur Eccleſijs Cathedralibus, Collegijs, & monaſterijs, non obſtantibus priuilegijs, & exemptionibus quibuſcunque; quæ verba comprehendunt quæcunque monaſteria exempta, & Eccleſias quomodocumque eiſdem, & eorum menſæ vnitas, comprobant *Flores de Mena d.quæſt.10.numer.39. Nauarr.conſil.11. num.9.de ſtatu monach.in nouis, Nicol.Garcia d. part.11. capit.2.à num,5.* vbi *nu.9.* aſſerit ita Illuſtriſſimos Cardin. reſpondiſſe, atque etiam poſſe eoſdem Vicarios perpetuos ab Ordinarijs conſtitui etiamſi in littera vnionis expreſſa ſit clauſula, vt poſſint deſeruire per Vicarios amouibiles, quod tamen intellige de litteris, quæ ante *Trid.* emanarunt, non ita ſi poſt illud ſub ea clauſula fuerint conceſſæ, vt bene aduertit idem *Nicol. Garcia vbi proxime.* Aduertendum tamen eſt, quod verba *Concil.dict.cap.7.* iuſtum arbitrium Ordinariorum exigunt, & deinde quod id fiat in viſitatione, vnde iuſta cauſa neceſſaria eſt, vt erigantur perpetuæ Vicariæ in Eccleſijs, in quibus iuxta prædicta poni poterant Vicarij amouibiles, qua deficiente iuſte appellabitur, vt obſeruant *Nauarr. Flor.de Mena num.47.Garc.numer.8 dictis locis.* Et hinc iam colliges non pugnare cum hoc Trid.decreto in *d.cap.7.* aliud *ſeſſ.25. de Regular.capit. 11.* dum ſupponit in Eccleſiis Monaſteriorum Vicarios remouibiles poni poſſe: quia iſtud *in dict. capit. 7.* non negat id quod poſt in *d.cap.11.* ſtatutum eſt, ſed relinquit arbitrio Ordinariorum, vt ſi viderint expedire perpetuos ponant vicarios. Quę omnia confirmabis, & declarabis ex *Bulla Pij V. incip. Ad exequendum*, vbi amplians præd. decretum *Trident.* de Vicarijs perpetuis ponendis in huiuſmodi Eccleſijs vnitis, vnum ſolum excipit caſum, in quo per vicarios remouibiles poſſunt religioſi deſeruire, neque Ordinarij poſſunt deputare perpetuos illis inuitis, quando ſcilicet Vicarij deputantur ex ipſis Fratribus, ſeu monachis, quos Ordinarius idoneos iudicauerit, & conſequenter huiuſmodi exceptio firmat regulam in contrarium in omnibus alijs, atque etiam in beneficijs menſæ vnitis.

191 Tempus à iure præfixum non deſignatur habenti inſtituere intra quod facienda ſit inſtitutio, ſicut præfixum eſt collatori ad conferendum *Rot.Roman.deciſ.4 incip. ſecundum omnes, de Iurepatron. in nou. Lambertin. p.3.libro ſecundo q.2. artic.6.& 7. Anaſtaſ.* Germon. *de indultis Card.§.volumus,à nu.76.Roch. de Iurepat. verbo honorificum,num.55.Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 260.* poſt *Seluan, Rebuff.Coſin.praxim Epiſcop. & alios, Nicol.Garcia par.10.cap.4.nu.1.* Vnde Rota *in vna Dertonen.iuriſpatron.8.Februarij 1599.* coram *D.Penna* fuit dictum, quod beneficium non eſt deuolutum, ex eo quod Ordinarius diſtulit inſtituere, cum non ſit tempus prefixum, refert *Nicol.Garcia part. quinta, capit.6. num.30.*

192 Poteſt tamen per ſuperiorem certum tempus aſſignari habenti inſtituere, infra quod ſi non inſtituerit, poteſt poſtea illum compellere, *Lambertin. de iurepatr. lib.2.p.3.q.2.artic.6.* vbi *art.7.*

193 Dicit quod ſi ad Epiſcopum pertineat inſtitutio, poterit Archiepiſcopus eius Metropolitanus eidem Epiſcopo prefigere tempus eiuſque negligentiam ſupplere, vel ſtatim quod Epiſcopus differat inſtituere ſine cauſa legitima, appellari poteſt ad Superiorem à grauamine illato, *Gutier.de iuram.confir.part.3.cap.13.num.8 prax.Epiſcop.p.1.verbo iuſpatronatus, §. 8. dub. 3.* Vnde *Rota in vna Feltrina Canonicatus,5.Decembris 1603.* coram *D. Ortembergo* reſoluit, quod vt poſſit appellari à retardata, ſeu denegata inſtitutione, & negligentia requiritur trina interpellatio, & iterum in vna *Calagur. iur.ingred.28.April.1580.* coram *Illuſtriſſ. Seraph.* Vide *Aloyſ.Ric.d.prax.reſol.142.*

194 Aduertendum maxime eſt, quod ſi quis debeat cõferre, ſeu inſtituere ex iure ad ſe deuoluto ex negligentia patroni, vel ex negligentia habentis inſtituere, eo caſu habet ſemeſtre ad conferendum, ſeu inſtituendũ, *Abb.in cap.cauſam,numer.6.de elect.Rot. Roman.deciſ. prima incip.Fuit dubitatum, de ſupplend. negligen. prælat. in nouis, Roch.verbo honorificum, quæſt.32. Aloyſ.Ricci. in praxi aurea reſolut. 184.* quod ſemeſtre currit à die notitiæ *cap.2.& ibi gloſſ.* verbo *infra ſex menſes, de conceſſ.præb, Lambertin.vbi ſupra art.8.Aloyſ.Ricc.dict.reſolut.184.numer,1.* vbi cum *Caputaq.deciſ.348.part.3.* aſſerit

aſſerit procedere, etiamſi teſtator præfiniſſet tempus ad præſentandum, & inſtituendum, quia debet intelligi iuxta iuris diſpoſitionem.

195 Cum inſtitutio ſit actus extraiudicialis, & dicatur ſolum fieri per admiſſionem præſentati, Lambertin. lib. 2. part. 3. quæſt. 2. artic. 12. poteſt fieri etiam die feriato, ſicut præſentatio, dummodo fiat extra ſententiam, & figuram iudicij, ac per conſequens etiam in Eccleſia, & in quocunque loco quamuis non ſolito, dummodo honeſto, Lamb. dict. quæſtion. 2. articul. 10. & extra territorium, & diœceſim, niſi cum plena cauſæ cognitione ad inſtitutionem procedatur, Abb. in capit. nouit, numero quarto, de officio legat. Roch. verbo competens alicui, quæſtion. trigeſima quarta. Lambertin. vbi ſupra articul. 11.

196 Quando in Epiſcopo concurrerent duæ qualitates, nempe quia eſſet Abbas alicuius Eccleſiæ, & tanquam Abbas eſſet patronus alterius Eccleſiæ, & tanquam Epiſcopus haberet ius inſtituendi in dicta Eccleſia patronata, tunc præſentatio & inſtitutio non debet expediri vnico actu, ſed hæc ſeparate fieri: ideſt, primò debet tanquam Abbas præſentare, vel melius eſſet quod procurator nomine Abbatis præſentaret, & poſtea Epiſcopus inſtituat ſecundum text. in capit. à collatione de appellat. libro ſexto, & in cap. cum olim vbi Felin. de re iudicata, & eo caſu ſeruanda erit forma tex. in c. ſi. de elect. libro ſexto. Idem eſt dicendum quando ad habentem inſtituere ſpectaret ius patronatus ratione ſui patrimonij, vel ſi talis habeat compatronos. Idem etiam eſt ſi compromittatur ius præſentandi in habentem inſtituere, vel eidem tanquam priuatæ perſonæ ſit facta donatio iuriſpatronatus. Idem denique quando in illum fuerit tranſlatum iuſpatronatus cum reſeruatione quod præſentet cum conſilio alicuius, veluti Archidiaconi, vel alterius, vel præſentet aliquem de tali familia, in his enim caſibus actus præſentationis, & inſtitutionis ſunt ſeparatim expediendi. Secus verò dicendum quando in Epiſcopum tanquam Epiſcopum fuit à laicis patronis tranſlatũ iuſpatronatus, vel quando ex deuolutione Superior debet cõferre beneficium, quia tunc in Epiſcopi arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire; colliges hæc ex Lambertin. libro ſecundo par. 3. quæſtion. 2. artic. 19. Viuian. p. 2. lib. 12. capit. 10.

197 Quando plures à diuerſis patronis fuerunt præſentati, ille debet inſtitui, qui à maiore parte fuit præſentatus, capit. quoniam 3. vbi gloſ. Abb. & alij, de iurepatronatus, Mantic. deciſ. 86. Lambertin. libro ſecundo part. 3. quæſtion. 4. princ. artic. 1. 4. & 6. Rot. deciſ. 117. p. 2. in nouiſſ. Seraphin. deciſ. 875. Farin. part. 2. tom. 1. deciſ. 202. Rota etiam deciſ. 117. part. 2. diuerſ. Aloyſ. Ricci. dict. praxi reſolut. 173. Mari. Antonin. lib. 1. reſolut. 104. numero primo.

198 Et ideo dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus, omiſſo digniori gloſſ. verbo qui maioribus, in dict. capit. quoniam, Perez leg. 2. verſ. hoc tamen. titul. 6. lib. primo Ordinan. pagin. 151. Molin. de primogenijs, lib. 2. cap. 5. numero quadrageſimo ſexto quia non eſt facienda comparatio zeli ad zelum, ſeu meriti ad meritum, Roch. verbo honorificum. quæſtion. decima quinta. Lambertin. libro ſecundo parte tertia quæſtion. quarta art. 3. niſi à minori parte ſit pręſentatus dignus, & à maiori indignus, quia talis dignus debet inſtitui, tunc ſcienter pręſentans indignum pro illa vice amittat ius præſentandi, c. cum vos, de officio Ordinarij.

199 Eſt tamen locus gratificationi, quando duo æque idonei cumulatiue pręſentati fuerunt, gloſſ. 2. in capit. cum autem, vigeſim. quart. de iurepatronatus, Fuſc. de viſitat. libro ſecundo capit. 10. num. 3. Cæſar de Graſſis deciſ. prima num. 9. ſub tit. de iurepatronatus, Roch. verbo honorificum, quæſtion. decima quinta num. quarto. Lambertin. dict. quæſtion. 4. artic. 12. Bonign. deciſ. trigeſima ſecunda, numero 6. part. 5. Sayr. in floribus deciſ. ſub titul. de iurepatron. deciſ. 3. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 173. nu. ſecundo Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſtion. 17. numer. 33. cum ſeq. & quæſtion. 18. numero vigeſimo ſeptimo, & de gratificatione multa tradit Tiraquell. de iure primogen. quæſt. 17. opin. 2. numero tertio 48. Et ideo quando duo æqualiter pręſentati fuerunt, vnus à duobus patronis, & alter ab alijs duobus, ſi æqualia ſint merita præſentatorum, habens inſtituere poterit optare, & quem voluerit inſtituere, & ſic eſt locus gratificationi, Ioan. Andr. & Abb. in dict. capit. cum autem. Lambertin. libro ſecundo part. 3. quæſtion. quinta, princip. articul. primo, numer. ſecundo, Cæſar. de Graſſis de iurepatron. deciſ. prima numer. nono. Mari. Antonin. dict. reſolut. 104. num. 2. verſic. tum demum.

200 Data prædicta æqualitate in votis, non tamen in meritis inſtituendorum; magis idoneus debet ſemper inſtitui, veluti quando plures ſunt præſentati ab vno patrono, vel æquali patronorum ſuffragio, capit. 3. de iurepatron. Azori. inſtit. moral. part. 2. libr. 6. capit. 22. quæſt. 14. Perez de Lara de capellan. lib. 2. c. 2. numer. 34. Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut. 106.

201 Itaut dignior prætermiſſus poſſit ab inſtituente appellare, Nicol. Garcia d. p. 9. c. 4. num. 32. contra alios, quos ibi citat num. 33.

202 Dignior autem eſt habendus, qui ſit de linea fundatoris, ſtante idoneitate, Roch. verbo honorificum, q. 18. Lambertin. libr. 2. part. 3. quæſt. 5. artic. 4. Vel ſi ſit diœceſanus, Rocc. vbi ſupra, Lambertin. part. 3. quæſt. 7. princip. artic. 4. num. 5. & artic. 5. Pute. deciſ. 254. par. 1. Rot. deciſ. 299. part. 1. in nouiſſ. Mari. Antonin. d. reſolut. 104. num. 2.

203 Ciuis enim præferri debet extero, Cæſ. de Graſſis deciſ. 1. nu. 12. de iurepatron. Rot. deciſ. 299. part. 1. diuerſ. Lambertin. d. quæſt. 5. art. 4. num. 5. Pute. deciſ. 254. lib. 1. Seraph. deciſ. 293. part. 2. Et beneficia oriundis potius quam extraneis ſunt conferenda; Flam. de reſign. libr. 4. q. 7. Azori. moral. par. 2. lib. 6. cap. 4. quæſt. 25. Gonzalez gloſ. 9. §. 1. num. 37.

204 Vel ſi ſit compatronus à medietate compatronorum præſentatus, Lambert. vbi ſupra art. 7.

205 Vel ſi ſit intitulatus in Eccleſia, & ordinatus ad titulum illius, ſecundum tex. in capit. poſtulaſti, de iure patronatus; Roch. verbo competens alicui, q. 27. Lambertin. d. q. 5. artic. 8. Vel ſi ſit nobilior Lambertin. vbi ſupra artic. 9. Vel ſi ſit potentior, niſi talis potens eſſet prauus, Lambertin. artic. 10. Vel ſi ſit doctior, Lambertin. art. 11. Vel ſi ſit ſenior Roch. verbo in Eccleſiæ, quæſt. 4. in fin. & verbo honorificum, q. 15. col. 2. Lambertin. d. q. 5. artic. 13. num. 1. Rota deciſ. 122. par. 1. diuerſ. Aloyſ. Ricc. dict. reſol. 173. in fine, Mari. Antonin. d. reſolut. 104. num. 2. vel ſi ſit pauperior, dummodo Eccleſia non eſſet debitis onerata, quia tunc diues debet inſtitui, Roch. in d. verbo honorificum quæſt. decima quinta num. 2. in fin. Lambertin. d. quæſt. 5. art. 3.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Viſitare eſt exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, ac emendare.

2 Epiſcopi tenentur viſitationem per ſeipſos exequi, niſi aliquo legitimo impedimento detineantur.

3 Confraternitates, Hoſpitalia, & collegia laicorum Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati tenentur viſitare, non obſtante quauis exemptione, & immunitate.

4 Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Eccleſiarum quomodo ſint viſitanda? oſtenditur.

5 Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reform. cap. 4. & ſeſſ. 25 de reform. cap. 6.

6 Canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Epiſcopo viſitatur, non ſunt quotidianis diſtributionibus priuandi, ſi quando ea de cauſa tempore diuinorum officiorum abſint.

7 Capitula Cathedralium cum viſitantur coram adiunctis, ab Epiſcopi notario proceſſus eſt fulminandus.

8 Fiſcalem ſuum poteſt Epiſcopus aſſumere ad viſitationem Capituli abſque eius aſſenſu.

9 Epiſcopus in delictis tam grauibus, quam leuibus contra Canonicos neceſſe eſt, vt cum adiunctis procedat.

10 Portionarij cum non dicantur de Capitulo poſſunt corrigi & puniri ab Epiſcopo ſine Capitularibus adiunctis, etiam caſu quo de conſuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo.

11 Coadiutores cum futura ſucceſſione poſſunt puniri ab Epiſcopo abſque huiuſmodi adiunctis, niſi ex forma coadiutoria colligatur omnia illis conceſſa fuiſſe priuilegia, quæ Canonici habent.

12 Canonici abſque adiunctis per Epiſcopum priuari poſſunt ex cauſa quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint.

13 Capitularium peccata, & exceſſus, poteſt Epiſcopus abſque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emendationem, quam punitionem reſpiciat.

14 Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus Capitulares, & bona ſuorumque bonorum adminiſtratores.

15 Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias, &c.

16 Capitulum poteſt Epiſcopus conuocare, quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante.

17 Epiſcopus vocem in Capitulo non habet.

18 Capitulum conuocare poteſt Epiſcopus in caſibus, in quibus poteſt eſſe iudex.

19 Viſitatio in inferioribus Eccleſiis, quomodo incipienda, oſtenditur.

20 Viſitandi ius habet omnis Prælatus eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit.

21 Legati nati, vel à latere poſſunt viſitare ex officio legationis ſibi à Sede Apoſtolica demandatæ.

22 Decani, Archidiaconi, Archypresbyteri, & alij inferiores viſitandi ius habent, ſi id longa conſuetudine præſcripſerint.

23 Abbates, Generales, & Priores, Miniſtri, aliique Præſidentes habent ius viſitandi in monaſterijs Religioſorum ſuorum.

24 Viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Capitulum Sede vacante.

25 Capitulum Sede vacante non poteſt viſitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin poteſt Epiſcopus vt delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitare.

26 Capitulum aliquando ſuperſtite adhuc Epiſcopo ex præſcriptione, vel priuilegio viſitandi ius habet.

27 Viſitatores à Capitulo ex præſcriptione ius habente viſitandi deputati debent eſſe approbati ab Ordinario.

28 Vicarius generalis ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus.

29 Epiſcopo viſitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus ſubditi iubeantur crimina detegere, multòque minus propoſita pœna excommunicationis.

30 Pœnæ ordinariæ in viſitatione non ſunt imponendæ, ſed tantum extraordinariæ.

31 Viſitare licet poſſet iterum Epiſcopos Eccleſias viſitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eiſdem.

32 Appellatio in viſitatione, etiam ad Sedem Apoſt. interpoſita, non impedit, aut ſuſpendit illius executionem, dummodo procedatur ſine proceſſu, & ſine ſcriptis.

33 Appellatio admittitur in viſitatione à ſententia definitiua; quæ ſuſpendit iudicatum.

34 Appellatio dabitur à viſitatione ſi Epiſcopus procedat in exemptos, ſeu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia.

35 Appellare quando contigerit in viſitatione ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet eſſe ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad ſuſpenſiuam.

36 Dictio, etiam, vnum caſum exprimit, & alium includit.

37 Appellatio à mandato de reſidendo in viſitatione edito nõ datur ad effectum ſuſpenſiuum, ſed ad deuolutiuum.

38 Epiſcopus viſitans quando tanquam ſuſpectus recuſari poſſit, oſtenditur.

39 Viſitatio nullo certo termino præſcripto concludi iubetur, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur.

40 Epiſcopus poteſt præſtituere terminum Archidiacono ad viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & equitatum.

41 Viſitatores debent quantò citius poſſunt ſe expedire, ne grauent ſubditos ſuos expenſis.

42 Officiales aſſumpti ad viſitationem expediendam quod ſalarium poſſint accipere à viſitatis, oſtenditur.

43 Viſitationis liber plenam inducit probationem quoad viſitationem perſonarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantis.

44 Pœna quæ ſit impoſita contra Epiſcopum in viſitatione præter procurationem ab Eccleſiis aliquid muneris accipientem, oſtenditur.

45 Conſuetudo, qua communitates procurant Epiſcopum viſitantem ſeruanda eſt, quandiu voluerint.

46 Viſitans Epiſcopus clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedralis, nullam lucratur procurationem.

47 Procuratio nulla debetur Epiſcopo, vel alij viſitatori, dum loca ſpecialiter exempta à præſtanda procuratione viſitat.

48 Procuratio attento hodierno Concil. Trid. iure præſcribi poteſt, nec petitur, vbi illam non dandi viget conſuetudo.

49 Procurationem ſemoto priuilegio vel præſcriptione, nullus remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia.

50 Procurationem nullus viſitator accipere poteſt ab Hoſpitalibus, & alijs locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum.

51 Procurationem à pauperibus clericis nullus poteſt exigere.

52 Epiſcopus viſitando de proprio intendere tenetur, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper, & ille non indiget.

53 Pro-

53 *Procurandus à nemine eſt Epiſcopus, dum exit vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat.*

54 *Munera qualiacunque, & quomodocunque illi offerantur recipere non poteſt Epiſcopus à viſitatis ratione procurationis.*

55 *Viſitator non poteſt fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere, qui ſunt in illo loco, quem viſitat.*

56 *Procurationem pecunia redimere liberum eſt viſitatis, ſi velint.*

57 *Victualium appellatione quæ comprehendantur, oſtenditur.*

EPISCOPVS IN VISITATIONIBUS quomodo procedere debeat?

ALLEGATIO LXXIII.

1 EPiſcopus, qui Eccleſiæ ſuæ ſponſus ab Spiritu Sancto poſitus ad eam regendam ac gubernandam, quam proprio ſanguine IESVS CHRISTVS acquiſiuit, & ſanctificauit, tenetur commiſſum ſibi gregem omni ſtudio, & conatu ante oculos habere, vt eum ab omni exteriori damno, internisque animi imminentibus periculis tanquam vigilans Paſtor cuſtodiat. Quemadmodum enim Paſtores ſæpius gregem ſuum inuiſunt, luſtrant, numerant, ne quid eorum incuria pereat; ita Epiſcopi nulla ratione facilius commiſſi ſibi gregis ſaluti, ac incolumitati conſulent, quam ſi ſæpius eum inuiſant, ac luſtrent, ac quicquid mali furtim dæmonum arte irrepſerit, radicitus extirpandum curauerint.

Viſitare enim nihil aliud eſt, quam exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, & emendare, atque obſeruantiam obligationum iuxta cuiuſque perſonæ, ac rei exigentiam, vbi adhuc viget, conſeruare: & vbi deficit, in ſtatum priſtinum reſtituere. Hinc illa Sacri *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3.* verba emanarunt. Viſitationum autem iſtarum præcipuus ſit ſcopus, ſanam, orthodoxamque doctrinam expulſis hæreſibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere: cætera prout locus, tempus, & occaſio feret, ex viſitantium prudentia ad fidelium fructum conſtituere.

3 Hanc cognoſcendi, cuſtodiendi, & emendandi oues ſuas vigilantiam, & ſtudium in viſitatione per ſeipſos perſonaliter exequendam adhibere tenentur Epiſcopi, niſi aliquo legitimo impedimento detineantur, quominus id præſtare poſſint, quo non dato ſingulis annis vnuſquiſque diœceſim ſuam perluſtrare, ac inuiſere obligatur; quod ſi diœceſis adeo ampla ſit, & vnius anni ſpatio commode luſtrari, ac circui per Ordinarium nō poſſit, tunc Epiſcopus ſingulis duobus annis ſaltem debet Viſitationis munus obire, vt habetur in *Concilio Tridentino d. cap. 3. Paul. Salod. in praxi de Viſitatio. part. 1. cap. 1.* in quo ſi defuerit ouium ſuarum ſanguinem ex eorum manibus Dominus ſe requiſiturum minatus eſt *Ezechiel. cap. 3. & 33.* Debent igitur non ſolum omnes Eccleſias, & monaſteria, ſed & alia loca ſacra, quæ in ſua diœceſi erunt, & ſibi ſubiecta viſitare, quæ quidem facultas Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis diſtribuitur à *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. capu. 8. & ſeſſ. 21. de reformat. c. 8.*

3 Tenentur pariter Epiſcopi Hoſpitalia, Confraternitates, & Collegia laicorum, non obſtante quauis exceptione, & immunitate, viſitare, idque tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati præſtare poſſunt: quæ facultas etiam extenditur ad Eccleſias, quæ nullius diœceſis ſunt, vt diſponit *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9.* quod tamen ita intelligendum erit, vt ſcilicet illarum Eccleſiarum viſitatio, quæ nullius ſunt diœceſis, ad viciniorem ſpectet Epiſcopum. Item monaſteria Monialium, quæ immediate Sedi Apoſtolicæ ſunt ſubiecta ab Ordinarijs ſuis, tanquam Sede Apoſtolica delegatis, viſitari, moderari, ac gubernari debent, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 9.* Tenentur denique Epiſcopi loca, & perſonas exemptas, ac ſingulari aliquo priuilegio quouis modo decoratas, extraordinaria eorum auctoritate, ac iuriſdictione, qua tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati funguntur, viſitare.

4 Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Eccleſiarum, illarumque perſonæ, nullis exemptionibus, cōſuetudinibus, ſententijs, iuramentis, concordijs (quæ tantum ſuos obligent Auctores, non etiam ſucceſſores) tueri ſe poſſint, quominus à ſuis Epiſcopis, & alijs maioribus Prælatis per ſe ipſos, vel illis, quibus ſibi videbitur adiunctis, iuxta Canonicas ſanctiones, toties quoties opus fuerit, viſitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apoſtolica, poſſint, & valeant, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 4. & ſeſſione 25. de reformat. cap. 6.*

5 Hoc tamen ibi addito, quod quando extra viſitationis generalis actum proceſſerit Epiſcopus, Capitulum in initio cuiuſlibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum conſilio, & aſſenſu Epiſcopus, vel eius generalis Vicarius tam in formando proceſſum, quàm in cæteris omnibus actibus, vſque ad finem cauſæ incluſiue procedere valeat: quæ Conciliares conſtitutiones non ſuſtulerunt facultatem, aliàs ex immemoriali, & laudabiliter obſeruata conſuetudine, Decano, & Capitulo ſingulares Capituli, ipſique ſubiectas perſonas cumulatiue cum Epiſcopo, ſeorſum tamen ab eodem, ipſumque Epiſcopum toties quoties ſua auctoritate vti volentem non excludendo, viſitandi, corrigendi, & emendandi, quia *Concil.* non dicitur eam facultatem conceſſiſſe Epiſcopo priuatiue, quo ad alios inferiores Ordinarios, de quorum excluſione non conſtat, & ab eis debite punitus non eſt cogendus coram Epiſcopo denuo ſe purgare, vel ab eodem iterum puniri, ita referunt deciſum *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 154. numer. 40. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. §. 2. proœm. num. 21. Armendar. d. tit. 6. de Viſitat. num. 28. Nicol. Garcia de benefic. par. 3. cap. 2. num. 194. declarat. 3.* Illam vero *Concilij in d. cap. 6.* diſpoſitionem intelligo procedere tantummodo in Capitulis exemptis, vt cenſuit *Rota Romana deciſ. 121. 205 & 308. part. 2. diuerſ.* & apud *Seraphin. deciſ. 743.* vbi fuit dictum, quod cum Eccleſia Caligenſis non ſit exempta, non poſſit in ea locum habere diſpoſitio Concilij, & ita quoque declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo, titul. decimo ſeptimo l. 7. de Epiſcopis, numero 88. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 566 in prima edition. & reſolution. 488. in fine, in ſecunda editione, & in collect. deciſ. collect. 751. in princip. praxis Epiſcopal. part. prima, verbo Capitulum, §. nono, pagina 84.* Amplia etiam procedere in Collegiatis, non ſolum exemptis, ſed etiam habentibus concordias, tenuit *Rot.* apud *Farin. deciſ. 709. numero tertio; &*

decıſ.715.nu.2.in 1.collect. Illas vero, quæ à Sede Apoſtolica ſunt confirmatæ non comprehendit *Concil. in d. cap.6.* vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armendar. d. tit.6. de Viſit.num.67.* Vnde ſub illo decreto non comprehẽditur Collegiata in Cathedralem erecta, quæ prius non erat exempta, ſed in omnibus Epiſcopo ſubiecta, vt cenſuit *Sacra Congregatio* teſte *Armendar. loco proximè citato.*

6 Duo illi Canonici à Capitulo eligendi, quorum cõſilium, & aſſenſum, tam in formando libello, quam in cæteris omnibus actibus vſque ad finem cauſæ incluſiue Epiſcopus, ſeu eius Vicarius adhibere debet, dum extra viſitationem contra aliquam perſonam Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum procedere voluerit, ſi quando ea de cauſa ſine fraude tempore diuinorum officiorum eos abeſſe contingat, priuandi nõ ſunt quotidianis diſtributionibus tanquam abſentes, propter Eccleſiæ vtilitatem ex officio ſibi attributo, vt reſoluit *Moneta de diſtribut. quotid. par.2. quæſt.8. nu.19. in vlt. impreſſ.*

7 Et coram eiſdem adiunctis ab Epiſcopi notario proceſſus eſt fulminandus, etiam in iudicialibus, & extraiudicialibus correctionibus, & tenetur viſitans dare aſſumptum, ſi repererit aliquod delictum carceratione, vel caſtigatione dignum, vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armend. d. lib.1. tit.6. de viſitat. nu.61. & 62.*

8 Ac etiam poteſt Epiſcopus ſuum fiſcalem aſſumere, vel alium quem voluerit deputare ſine Capituli conſenſu, vt ibi interueniat, quia Capitulum nullum ius habet in electione fiſcalis, qui interuenire ſolet in criminibus Canonicorum reorum, ſed eius electio ad Epiſcopum ſolum ſpectat, refert à *Sacra Congreg.* deciſum *Armend. d. lib.1. tit.18. l.7. de Epiſcopis nu.91. & 92.*

9 In delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos neceſſe eſt vt cum adiunctis procedat Epiſcopus, vt tenuit *Rota in vna Cartaginen. iuriſdictionis 27. Nouembris* 1585. corãm *Illuſtriſſ. Seraphino*, vt patet in eius *deciſ.* 710. quam refert *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 488. *num.4.* vbi *num.5.* ampliat procedere etiam in leuibus, in quibus non eſt opus tela iudiciaria, & refert cenſuiſſe *Sacram Congregat. in vna Cadicen. ſtatutorum 17. Iunij* 1580. Et ſine huiuſmodi adiunctis non deuoluitur ad Epiſcopum facultas procedendi contra aliquem ex Capitularibus, ſi ipſi adiuncti, requiſiti cum eo procedere negligant, vel recuſent, ita declarante *Sacra Congregat.* vt refert *Armendar. d. l.7. de Epiſcopis num. 89. & 90.*

10 Solus tamen Epiſcopus poteſt ſine adiunctis Capitularibus ad correctionem & punitionem portionariorum procedere, quia non dicuntur de Capitulo, vt fuit deciſum *in vna Gerunden. anniuerſariorum* 1566. coram *Domino de Graſſis in deciſ.411. part.1. diuerſ.* & etiam caſu quo portionarij de conſuetudine, aut ex priuilegio Apoſtol. vel Eccleſiæ ſtatuto in Capitulo habeant, vel vt plurimum, vocem, vt cenſuit *Sacra Congregat.* teſte *Armendariz. dict. l.7. de Epiſcopis numero 91.* niſi conſuetudine, vel ſtatuto ſit, vt contra illos Epiſcopus ſine adiunctis non procedat, vt fuit reſolutum *in Rota in vna Calciaten. 25. Februarij* 1611. coram *Attrebaten.* & tunc etiam poterunt in adiunctos, & conıudices eligi, vt cenſuit *Sacra Congregat. de menſe Aprilis* 1614. teſte *Aloyſ. Ricci. dict. collect.751. in fine.*

11 Contra coadiutores cum futura ſucceſſione non tenetur Epiſcopus cum huiuſmodi adiunctis procedere, niſi ex forma coadiutoriæ colligatur ipſi coadiutori conceſſa fuiſſe omnia priuilegia, quæ habent canonici, vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Nicol. Garci. in addit. ad ſuum tract. de benefic. p.4. cap.5. num.96.*

12 Sine adiunctis poteſt etiam Epiſcopus procedere ad priuationem canonicorum, ex cauſa, quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint, & ita cenſuit *Sacra Congreg.* prout referunt *Nicol. Garcia p.3. c.4. nu.12. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 488. num.2. & 3.*

13 Poteſt etiam Epiſcopus abſque prædictis adiunctis corrigere, punire, & emendare exceſſus, ac peccata Capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit, non tamen pœna ordinaria, ſed ea quæ morum magis emendationem, quam punitionem reſpiciat, ita deciſum refert *Armendariz d. tit.6. nu.39. & nu.77.* ſimiliter à *Sacra Congr.*

14 Declaratum aſſerit poſſe Epiſcopum viſitare ſolum Capitulares, & bona, eorumque bonorum adminiſtratores, vel cum quibus ſibi videbitur adiunctis, de quo etiam *Nicol. Garcia p.3. cap.2. num.198. in 10. & 11. declarat.* qui ampliant poſſe etiam ſolum Epiſcopum viſitare fabricam.

15 Poteſt denique abſque huiuſmodi adiunctis Epiſcopus viſitare corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentũ, reliquias, veſtes, ornamenta, cæteraque ad cultum diuinum deſtinata: item & capellas, capellanias, dotationes, anniuerſariorum inſtitutiones, memorias defunctorum, pia opera, vel res, aut bona fabricæ, vel Eccleſiæ, vt cenſuit *Sacra Congr.* teſte *Armendar. d. tit.6. de viſitat. num.123.*

16 Illud in præſenti aduertendum duxi Epiſcopum eo dumtaxat caſu habere facultatem conuocandi Capitulum quando canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de ſe agit ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante, neque prohibetur eidem quominus Capitulum ſuo arbitrio conuocet, ita refert deciſum *Armend. d. l.7. de Epiſcopis, nu.95.*

17 Et tamen in eo vocem non habet, ex eodem *Armendar. loco proximè citato, nu.84. Galeat. in margarita caſuum conſcien. verbo Epiſcopus anteoen.*

18 In illis igitur caſibus ſpectantibus ad Epiſcopalem dignitatem, in quibus Epiſcopus poteſt eſſe iudex, conuocare poterit Capitulum, ſecus vero in alijs, in quibus iudex eſſe non poteſt *Armend. d. num.95.* Quam denique poteſtatem habeat Epiſcopus in Capitulo, declarat *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.214.*

19 Poſt Cathedralis Eccleſiæ viſitationem cæteras ciuitatis Eccleſias, & deinde reliquas in diœceſi ſitas, monaſteria, pia & religioſa loca, clerum, & populum viſitabit Epiſcopus. Et prius Præſul ſiue viſitator (exemplo *Chriſti Domini, Matt.21.*) qui cum templum Hieruſalem viſitare vellet duos ex diſcipulis ſuis præmiſit, qui aduentum eius prænuntiarent, in omnem ciuitatem, oppidum, & locum, quo erat ipſe venturus nuncium cum litteris Paſtoralibus, ac mandato manu chirographi ſui, ac notarij, quem ſecum ad viſitationem peragendam ducet ſubſcriptis, mittere debet, vt ſex, aut octo diebus ſaltem, plus, minuſue de aduentu ſuo ſubditi viſitandi certiores fiant, vt ſe ad viſitationem recipiendam congrue iuxta ſtatus ſui cõditionem præparare poſſint, ac diligentius, quid vniciuique eorum ex officio præſtandum ſit, conſiderare, ac præmeditari, ne imparatos eos offendat viſitator, qui ſi fuerit ipſemet Prælatus proceſſionaliter à Clero recipiendus eſt, *Fuſc. de viſitat. lib.1. cap.4. num.10.*

20 Viſitandi ius & poteſtatem habet omnis prælatus eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit *c.1.§.hanc, de cenſib. in 6. poſt Federic. Calder. Oldrad.* & alios *Azori. inſtit. moral. p.2. lib.3. c.40. q.6.*

21 Quare viſitare poſſunt ac demum iure ordinario præter Romanum Pont. Legati à latere ex officio legationis ſibi à Sede Apoſt. demandatæ *cap. cum Apoſtolus, de cenſib.* Item legati Pontificij, qui non ſunt à latere, ſed dicuntur nati, quibus legatio Apoſt. competit ratione dignitatis, in qua ſunt conſtituti, *cap. cum inſtantia, cap. procurationes, de cenſibus.* Item etiam Legati Apoſtolici, qui Miſſi, ſiue Nuntij Apoſtolici nuncupãtur, ſi viſitandi onus eis ſit ſpecialiter impoſitum, vel ſi vrgens aliqua neceſſitas viſitationem poſtulet *d.c. cum inſtantia, d.c. procurationes, Fuſc. de viſitat. lib.1. c.2. nu.9* ampliando ad Patriarchas, Primates, & Archiepiſcopos, *Azori. d.c.40. q.6. verſ. quares.*

22 Decani, Archidiac. Archipresby. Plebani, & alij inferiores viſitandi ius habent, ſi id longa conſuetudine præſcripſerint, *c. ſuper eo, & c. cum Apoſtolus, de cenſibus.* De quibus nouè *Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. cap.3.* ita diſponit. Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores in his Eccleſijs, vbi hactenus viſitationem exercere legitime conſueuerunt, debeant quidem aſſumpto notario, de conſenſu Epiſcopi, deinceps per ſe ipſos tantum viſitare, refert *Felician. Comenſ. in manu. viſitat. libr.1. tit.3. verſic. Archidiaconi.*

23 Competit denique viſitandi ius Abbatibus, Generalibus, Prioribus, Miniſtris, alijſque præſidentibus in monaſterijs religioſorum, vel deputatis in ijſdem, *cap. in ſingulis, cap. ea qua, de ſtatu monach.* Sic & Abbatiſſis, & alijs mulieribus Regularibus in monaſterijs in quibus degũt, & in alijs eorum iuriſdictioni ſubiectis, *Clement. attendentes. in princ. de ſtat. monach. Fuſc. d. capit.2. nu.14. Azor. d.c.40. quæſt.8. & 9. Felician. Comen. d. tit.3 verſ. Viſitatores.*

24 Viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Capitulum Sede vacante, quod poteſt viſitare Eccleſias Epiſcopatui ſubiectas, vt reſoluunt *Quaranta in ſumm. Bullary, verbo Capitulum Sede vacante, verſic. quibus ſic prælibatis, pag.134. Azor. d. lib.3. c.37. q.14.* vbi *q.15.*

25 Tenet quod non poteſt viſitare Monialium cęnobia exempta, quæ alioquin poteſt Epiſcopus, vt delegatus Sedis Apoſtolicæ, & ita cenſuit *Rot. in vna Burgen. iuris viſitandi* 1588. coram *D. Orano*, vbi agebatur de viſitando monaſterio Monialium non exempto à iuriſdictione Epiſcopi, & fuit ibi dictum Capitulum Sede vacante illud viſitare poſſe, refert *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.609. in 1. editione, & reſolut.533. in ſecunda edit.* vbi aſſerit procedere, etiam quando Sedes Epiſcopalis quaſi vacat, veluti Epiſcopo ab hoſtibus, vel paganis capto, vt fuit dictum in eadem *Burgen. 10. Martij* 1597.

26 Aliquando tamen Capitulum ſuperſtite adhuc Epiſcopo ex præſcriptione, vel priuilegio viſitandi ius habet, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. c.3. verſ. viſitatores, Azori. d. lib.3. cap.40. q.8.*

27 Et tunc viſitatores à Capitulo deputati debent eſſe approbati ab Ordinario, vt deciſum refert *Armend. d. l.7. de Epiſcopis, num.110.*

28 Vicarius autem generalis hoc ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus, vt reſoluunt *Rebuff. in praxi benef. tit. in forma Vicariatus, nu.100. & 101. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.2. quæſt.120. num.2. Fuſc. d. cap.2. num.18. Azori. inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.45. q.4. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.4. §.7. verſ. tertio nec viſitare, Narbon. de appellatione à Vicario ad Epiſcopum p.1. num.224.*

29 Non licet Epiſcopo viſitationem aggredienti proponere edicta, quibus ſubditi iubeantur crimina detegere, multoque minus propoſita pœna excommunicationis: ita cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armendar. d. tit.6. de viſitatione, l.5. §.2. nu.16.*

30 Nec etiam poteſt in viſitatione pęnas ordinarias delictorum imponere, ſed tantum extraordinarias, quæ magis morum emendationem, aut correctionem, quã ordinariam delicti vindictam reſpiciant, idem *Armendar. loco proxime citato num.11.* & licet poſſet iterum viſitare Eccleſias viſitatas ab inferioribus, vt in terminis *Concil. Trident. d. cap.3.*

31 Non tamen poterit iterum punire punitos ab eis, nec ab eis abſolutos cogere ad innocentiam ſuam demonſtrandam, idem *Armend. d. l.7. de Epiſcopis, nu.111.*

32 In ijs, vbi de viſitatione, aut morum correctione agitur, proceditur omni, & quacunque appellatione, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, ſemota, quæ executionem nullo modo impedire, aut ſuſpendere poteſt *Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. c.10. Lancel. de attentat. & innouat. appellat. pendente, limit.18. in princip. num.6. Rugin. de appellat. §.2. cap.3. num.6. Marcheſan. de commiſſion. par.1. de commiſſione appellationum extra curiam Romanam cap.6. num.78. in ſecunda impreſſio*, quos refert *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.7. nu.1.* dummodo Epiſcopi procedant ſine proceſſu, & ſine ſcriptis, etiam carcerando, & carceratos detinendo, quo caſu ſi carcerati appellant, poteſt Iudex appellationis cognoſcere de prætenſo exceſſu in corrigendo: ſed interim non impeditur, aut ſuſpenditur executio eorum, quæ ab Ordinario ſunt decreta; Sed ſi Epiſcopus formato proceſſu, & ſeruatis ſeruandis procedat, non habet locum diſpoſitio *Concil. in d. cap.10. ſeſſ.24. de reformat.*

33 Sed à ſententia definitiua tantum admittitur appellatio, quæ ſuſpendit iudicatum, ita reſoluit *Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par.2. c.2. num.77.* & late de hac materia vide *Curiam Philip. par.1. §.7. nu.10. Soar. de Paz in praxi tom.2. par.5. cap. vni. num.14. Armend. d. tit.6. de viſitat. nu.104. cum ſequentibus.*

34 Dabitur etiam appellatio, ſi Epiſcopus procedat in exemptos, ſeu aliàs priuilegiatos, contra eorum priuilegia, *Marcheſan. dict. num.78. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.7. num.3. verſic. verum.*

35 Quando in viſitatione regulariter appellari contigerit ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet appellari ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad ſuſpenſiuam, vt deciſum referunt *praxis Epiſcop. p.2. verbo viſitatio, §.3 & alia praxis noua part.2. cap.3. num.61. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut.449. num.2. prope finem*, & reſoluunt *Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, part.2. quæſt.14. num.5. Thom. Valaſc. allegat. iuris, tom.1. allegat.70. numero 5. in fine.*

36 Ratio eſt, quia propter dictionem illam, *etiam*, quæ vnum caſum exprimit, & alium includit, vt tenent plures à me citati *in remiſſion. de diction. & clauſul. dict.95.* vtramque poteſtatem ordinariam ſcilicet, & delegatam Epiſcopus habere dicitur, iuxta notata per me allegat. 92.

37 Sic etiam à mandato de reſidendo in viſitatione edito non datur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum,

ſed ad effectum deuolutiuum tantum, prout deciſum refert *Armendariz dicto tit. 6. de viſitat. num.* 2. & reſoluunt *Mart. Antonin. vari. lib. 1. reſolut. 85. nu. 10. & reſolut. 119. nu. 14. Aloyſ.* Ricc. *in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 476. nu. 5. in fi. & in praxi aurea reſol. 7. in fi.*

38 Epiſcopus viſitans tanquam ſuſpectus recuſari non poteſt, niſi modum in viſitando exceſſerit, prout deciſum referunt *Marc. Anton.* Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. capit. 21. praxis noua Epiſcop. loco proxime citato*, vbi etiam reſoluit, quod quando proceditur compilato proceſſu, recuſari poteſt ſi ſit ſuſpectus, & ab eo licite appellatur appellatione non ſolum deuolutiua, ſed etiam ſuſpenſiua. Super quo reſcripſit *S. D. Paulus Quintus felicis recordationis* Archiepiſcopo Portugalen., his verbis, Venerabilis Frater, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Fraternitatis tuæ nomine nobis nuper expoſitum fuit, quod viſitationes, quæ in tua diœceſi in vim Decretorum Concilij Tridentini, & aliâs legitime fiunt, ſæpius impediuntur, eo quia viſitati Prælatum, ſeu alium legitime viſitantem ſuſpectum allegant, in magnum diuini cultus, præſertim & fabricæ Eccleſiarum præiudicium. Quamobrem nos huiuſmodi abuſum tollere volentes, ſupplicationibus tuo nomine ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de conſilio venerabilium Fratrum noſtrorum Sacræ Roman. Eccleſiæ Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretum, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium declaramus Epiſcopum, vel alium, cui id legitime competit, viſitantem non poſſe vti ſuſpectum recuſari, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 29. Octobris 1610. Pontificatus noſtri anno ſexto. S. Cobellutius. Venerabili fratri Gondiſaluo Epiſcopo Portugalen. Antea quoque deciſum à *Sacra Congregat.* fuerat Epiſcopum viſitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquiſitione non poſſe vt ſuſpectum recuſari, neque probatione, vel allegatione ſuſpicionis impediri, quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem reſpiciat viſitatos afficere poſſit, prout refert *Armendar. dict. titul. 6. de viſitat. l. 5. §. 1. num.* 8. *& numer.* 7. aſſerit hoc verum, dum tamen in ea proceſſum non compleat, & ſe intra viſitationis terminos contineat.

39 Nullum certum tempus præſcriptum eſt intra quod teneatur Epiſcopus viſitationem concludere, ſed arbitrio ipſius relinquitur, quod tamen debet eſſe diſcretum, & moderatum, referunt deciſum *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 717. in prima edit. & reſolut. 708. num. 2. in ſecunda editione, Armendar. dict. l. 7. de Epiſcopis, numero* 113. Poteſt tamen ipſe Epiſcopus præſtituere terminum Archidiacono ad viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & equitatum, ne oneri ſit Eccleſijs quas viſitauerit, ita *Sacra Congregat.* cenſuit, vt per *praxim nouam Epiſcopal. part. 2. cap. 3. de viſitat. quorumuis exemptorum, numer. 62. pagina* 13.

40 Viſitatores debent, quantò citius poſſunt, ſe expedire ne grauent ſubditos ſuos expenſis, & ſtudeant quam celerrime debita cum diligentia viſitationem ipſam abſoluere, & ne ſe occupent alijs negotijs ad viſitationem non pertinentibus, prout tam iuris diuini, quam humani auctoritatibus probat *praxis Epiſcopal. part. 1. verbo viſitatio, §. quinto ad finem. verſic. præterea*, ſuper quod *Concil. Bracharen. 4. act. 2. capit. quinto*, ita cenſuit: viſitatores plures vno die Eccleſias, quam duas ne viſitent, niſi forte ob tenuitatem, & viciniam; & ne tunc quidem plures vno die, quam tres, ſic enim maturius, & diligentius viſitationis munus abſoluent, quod nimia feſtinatione ſolet aliquando negligentius geri: Epiſcopi vero, quot ipſi vna die viſitare commodè poſſint pro ſua prudentia ſtatuant. Deinde in prædicto *Concil. eadem act. 2. cap. primo*, ſic habetur. Vt autem expeditius aut viſitationis ſalutari munere fungi poſſint, præcipit ſingulis Sancta Synodus, vt in ſuo equeſtri comitatu non plures, quam octo comites habeant, eoque numero includant neceſſarios etiam viſitationis miniſtros. Curabunt autem imprimis, vt tam viſitationis adiutores, quam familiares, & domeſtici nullam viſitatis moleſtiam exhibeant, ſed Chriſtianæ potius frugalitatis, & modeſtiæ exemplum præbeant.

41 Vnde Cancellarius, Auditor, Scriba, vel Notarius Epiſcopi non poſſunt quicquam accipere à viſitatis pro ſcriptura proceſſus viſitationis: pro copia tamen actorum, ſeu decretorum viſitationis ab eis, qui ea petunt, licite competentem mercedem petere poſſunt, *Nauarr. conſil. 1. de cenſibus in nouis, praxis noua epiſcop. dict. capit. 3. numero ſexageſimo tertio, verſic. neque cancellarius*, quamuis *altera praxis dicto verbo viſitatio, §. 6. dub.* 4. aſſerat Secretarium, vel Scribam non poſſe aliquid recipere pro ſuis laboribus ſcribendo, vel tranſcribendo, vel dando copiam ipſius viſitationis.

43 Cuius viſitationis liber plenam inducit probationẽ, quoad viſitationem perſonarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantis, prout deciſum refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 611. in prima edit. & reſolut. 535. in ſecunda editione*, & reſoluunt *Caputaquen. deciſ. 158. part. 2. Pauin. de viſitat. quæſt. 4. numer. 24. & 34.* late *Mart. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 110. à princip.* vbi *numer.* 13. tenet in viſitationibus procedendum ſummarie, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ac ſine viſitandorum citatione, cum ſaltem virtualiter citati cenſeantur per edictum generale, quo monentur ad intereſſendum.

44 In viſitatione præter procurationem ab Eccleſijs, Epiſcopus nihil muneris accipere poteſt, non tantum ipſe, ſed nec etiam quiſque ſuorum, ſub pœna maledictionis, & interdicti ingreſſus Eccleſiæ, ac reſtituendi duplum infra menſem, & poſt menſem, non obſtante remiſſione partium *cap. 1. §. prohibitiones, & capit. exigit, de cenſibus, lib. 6.* innouata à *Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 64. numer. 6. & tit. 4. quæſt. 22. Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 42. quæſt. 9. Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum cap. 35. numer. ſecundo.* Sub qua prohibitione non cenſetur ſublatum cathedraticum, quod ſingulis annis exigi ſolet ab Ordinario, tam in viſitatione, quàm extra, prout deciſum refert *Armendar. dict. l. 7. de Epiſcopo, num.* 115.

45 Si conſuetudo eſſet, vt communitates procurarent Epiſcopum viſitantem, ſeruanda eſt, quandiu voluerint, ipſi tamen cogendi non ſunt ſi recuſent, ita *Sacra Congregat.* apud eundem *Armendar. loco proxime citato numero* 122. Et ſi extat conſuetudo, vt Epiſcopo diœceſim viſitante à laicis ei victualia miniſtrentur, Vicario autem viſitante ab Eccleſiarum Rectoribus,

ſeruanda

ſeruanda etiam eſt; dummodo in illa laici ſponte perſeuerent, vt refert deciſum idem *Armendar. loco proxime citato num. 119.*

46 Dum Epiſcopus viſitat clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedra, procuratio illi nulla debetur, prout ſæpius *Sacram Congreg.* reſpondiſſe refert *praxis noua Epiſcop. par. 2. cap. 3. nu. 65.* Ali tamen debet à Rectore Eccleſiæ, etiamſi facta viſitatione poſſit recipere ſe in domū ſuam, *cap. venerabili, de cenſibus, Surd. de aliment. titul. 4. quæſt. 22. num. 9. Azor. dict. cap. 42. quæſt. 4.* Verum poſt *Concil. Trid. dict. cap. 3.* per illa verba, pro temporis tantùm neceſſitate, & non vltra, contrarium mihi videtur tenendum, quando Epiſcopus poſſet redire ad domū, quod tenet *Marc. Anton. Genuenſ. dict. capit. 35. num. 9.* quamuis Epiſcopum recipere poſſe procurationem, etiamſi Eccleſia Epiſcopatui contigua ſit, & etiamſi domum ſuam ad prædium reuertatur, teneat *Paul. Salod. in praxi viſit. par. ſecunda cap. primo, verſ. expedita, pagin. 43.*

47 Nec etiam Epiſcopo, vel alij viſitatori procuratio debetur, dum loca ſpecialiter exempta à præſtanda procuratione viſitant, eadem *praxis noua dict. num. 65. Frat. Emman. q. Regular. tom. 2. q. 63. artic. 7. verſ. quarto, Azor. dict. cap. 42. quæſt. 2.* nam licet de iure communi procuratio præſcribi non poterat, *cap. cum ex officij, de præſcript.*

48 Hodie tamen ex noua diſpoſitione *Concil. Trid. in d. cap. 3.* præſcribitur, nec peti poteſt, vbi illam non dandi viget conſuetudo, *praxis noua Epiſcop. d. c. 3. in fi. Steph. Gratia. diſcept. forenſ. cap. 57. nu. 19.*

49 Nullus tamen ſemoto priuilegio, vel præſcriptione, viſitationem, aut procurationem ipſam remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia, *capit. cum venerabilis, de cenſibus, Boer. deciſ. 133. à num. 5. Azor. dict. cap. 42. q. 11. verſic. poteſt quoque.*

50 Item nec Epiſcopus, aut alius viſitator poteſt procurationem accipere ab Hoſpitalibus, & alijs locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Eccleſia paupere, quia debet gratis viſitare, ita reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 35. num. 9. verſ. nono,* & deciſum referunt *praxis noua Epiſcop. loco proxime citato, et altera praxis p. 2. verbo viſitatio, §. 6. dub. 7. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. c. 16. à nu. 41.*

51 Item nec à pauperibus clericis procurationem exigere debet Epiſcopus, ita *gl. verbo prægrauari, in c. cum inſtantia, de cenſibus, Tiraq. de nobilit. c. 29. nu. 43.*

52 Nam Epiſcopus viſitando de proprio expendere tenetur, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper; & illa indiget, *Surd. dict. tit. 4. q. 22. nu. 6.*

53 Hinc denique Epiſcopus exiens per villam, & oppida, vt Sacramentum Confirmationis tantùm conferat, à nemine eſt procurandus, prout *Sacram Cardin. Congregat.* deciſiſſe teſtis eſt *Armendar. dict. l. 7. de Epiſcop. num. 22.* & reſoluit *Paul. Salod in praxi de viſitat. par. 1. cap. 5. in med.*

54 Munera itaque qualiacunque, & quomodocunque illi offerantur, recipere non poteſt Epiſcopus à viſitatis ratione viſitationis, vt innuit *Concil. in dict. cap. 3.* nec etiam comeſtibilia, vt illa ſecum aſportet, prout ex *Imol. & Anchar. in Clem. 2. de cenſibus,* tenent *praxis noua Epiſcop. dicto loco num. 73. Marc. Anton. Genuenſ. d. capit. 35. nu. 7. vbi nu. 6.*

55 Reſoluit, quod nec fragmenta notabilia ad domum portare poteſt pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere, qui ſunt in illo loco, quem viſitat, & *num. 5.* tenet, quod Epiſcopus etiam finita viſitatione, dum diſcedit à locis viſitatis, recipere non poteſt munera. Vnde viſitator id quod per victum ſibi neceſſarium contingebat, non poteſt in pecunia taxare *praxis Epiſcopal. d. verbo viſitatio, §. 6. dub. 2.*

56 Liberum tamen erit viſitatis, ſi velint, pecunia redimere procurationem, & tunc viſitator tenetur recipere in ea ſpecie, qua fuerit oblata, vt reſoluit *praxis noua Epiſc. dict. c. 3. nu. 64. in fine.*

57 Appellatione victualium expenſarum comprehenduntur illæ, quæ conſiſtunt in victu; non autem illæ, quæ concernunt alia neceſſaria perſonæ, vt ait *praxis Epiſcop. verbo viſitatio, §. 6. dub. 1.* Et ſolum obligantur viſitati prouidere procurationem, ſiue alimenta illius diei, quo viſitat pro ipſo, & ſuo moderato comitatu, *praxis noua dict. num. 64. in princip.* Vecturas tamen, & ferraturas equorum præſtare non tenentur, *praxis epiſcop. dicto verbo viſitatio, §. 6. dub. 3. altera praxis noua d. cap. 3. num. 63. in fine, Marc. Anton. Genuenſ. dict. capit. 35. num. 9. in fine, & num. 10.* Si viſitator tamen ſit Prælatus à Summo Pontifice delegatus, tunc ei debentur mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commode poſſit, *gloſſ. verbo ſi voluerint; in Clement. ſecunda, de cenſibus, Azori. dict. cap. 82. quæſtion. octaua.*

SVMMARIVM.

1 *Viſitare poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus exempta loca Summo Pont. immediate ſubiecta.*

2 *Exempta loca ab Epiſcopi iuriſdictione, ſed alteri Prælato ſubiecta, Epiſcopus non viſitat, ſed ipſe Prælatus.*

3 *Viſitari poteſt Epiſcopus quoſcunque Clericos exemptos, Prothonotarios, &c. ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium.*

4 *Epiſcopus non poteſt extra viſitationem clericos à ſe exemptos corrigere, ac punire.*

5 *Viſitari poteſt ab Epiſcopo proximiori Eccleſia ſecularis nullius Diœceſis.*

6 *Exemptio à viſitatione non comprehenditur ſub generali conceſſione exemptionum.*

7 *Viſitandi parochiales Eccleſias nullius diœceſis proximior Epiſcopus facultatem habens, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quam in membra.*

8 *Vicarius à Capitulo Sede vacante, vti proximior non habet poteſtatem viſitandi Eccleſias ſeculares nullius diœceſi.*

9 *Beneficia exempta viſitant Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſt. in qua iuriſdictione cum ſit delegata non ſuccedit Capitulum.*

10 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem vti proximiores Eccleſias ſeculares exemptas non viſitant.*

11 *Viſitandi ius habet Epiſcopus in omnibus Eccleſiis intra fines ſuæ diœceſis exiſtentibus.*

12 *Viſitare poteſt Epiſcopus omnes Parochiales ſuæ diœceſis, in quibus ſunt Sacerdotes ſeculares, licet Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ.*

13 *Epiſcopus per ſeipſum Eccleſias exemptas viſitare poteſt, licet inferioribus Prælatis ſint ſubiectæ.*

14 *Viſitare poteſt Epiſcopus Eccleſias curatas vnitas monaſterio, & ponere in eis vicarios perpetuos, ſiue temporales, quamuis vniantur monaſterio exempto alienæ diœceſis, uel alij, quod ſit Ordinis caput.*

25 *Monaſteria commendata, in quibus non viget regularis obſeruantia, quamuis exempta, Epiſcopus etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus ſingulis annis viſitat.*

16 *Epiſcopus in monaſterijs commendatis, vbi Regularis obſeruantia viget, debet eorum ſuperiores monere, vt ipſi viſitent, & corrigenda corrigant.*

17 *Monaſteria, quæ generalibus Capitulis non ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores Regulares ſi monita in congregationes ſe ſe non receperint, in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt.*

18 *Viſitari debent ab Epiſcopo monaſteria quæuis, ſeu Eccleſiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipſam curam.*

19 *Examinare, & viſitare poteſt Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad eorum inhabilitatem.*

20 *Regulares ſubijciuntur Epiſcopis in dependentibus à cura animarum.*

21 *Regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum adminiſtrationem, & curam animarum, non ab Epiſcopo, ſed à ſuis ſuperioribus punitur.*

22 *Regularium monaſteria quoties Epiſcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ingredi vult ob cauſam viſitationis fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere.*

23 *Epiſcopi incumbentes correctioni, & viſitationi exemptorum tanquam Sedis Apoſt. delegati poſſunt contra Conſeruatores impedientes procedere.*

24 *Curam animarum in Regularium Eccleſijs exercentes, ſiue ſeculares ſiue Regulares ſint, ad arbitrium ipſorum Regularium poni debent; niſi quod examinari & approbari prius debent ab Epiſcopis.*

25 *Deputati in Eccleſijs Regularium ad curam animarum, ad ſynodum venire debent.*

26 *Eccleſiæ militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam, Ordinario ſunt ſubiectæ.*

27 *Prioratus Militum Hieroſolymitanorum Ordinarij viſitare non poſſunt.*

28 *Subcollectores non poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo.*

29 *Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, ſubſunt locorum Ordinarijs.*

30 *Prothonotarij primi ſunt, & notariorum principes dicuntur.*

31 *Prothonotarij à iuriſdictione Ordinarij ſunt exempti.*

32 *Beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum participantium, & non participantium, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata.*

33 *Prothonotariatus dignitas ad effectum reſeruationis acquiritur etiam ignoranti.*

34 *Prothonotarij ſiue ſint creati à Papa, ſiue à legato, ſunt comprehenſi in Extrauag. ad regimen, de præbend.*

EPISCOPVS QVANDO ius habeat viſitandi exemptos?

ALLEGATIO LXXIV.

1 Exempta loca Summo Pont. immediate ſubiecta Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus viſitare poteſt, vt habetur *in Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. c. 7. Card. in Clem. attendentes, q. 6. & 7. de ſtatu monach. Cochi. de iuriſdictione Ordinarij in exemptos p. 2. q. 45. nu. 11. & p. 4. q. 23. nu. 2. Alphonſ. Villadiego in ſpeculo viſitationum fol. 32. num. 7.*

2 Quando vero non tantùm exempta ſunt ab eius iuriſdictione, ſed ſubiecta alteri alicui Prælato, Epiſcopus non viſitabit, nec de iure delegato, nec ordinario, ſed ipſe Prælatus, cui immediate ſubiecta ſunt.

3 Prout reſoluit idem *Cochier. d. q. 23. num. 3.* Poteſt etiam Epiſcopus viſitare quoſcunque clericos ſeculares exemptos, Prothonotarios Apoſtolicos, Capellanos Regios, Acolythatus Comitis palatini, ſeu alicuius Militiæ, vel Hoſpitalis titulis inſignitos, dummodo actu militiæ, ſeu Hoſpitali, cui adſcripti ſunt, non inſeruiant: item & reſidentes in Curia Romana, & familiares Cardinalium ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium, vt probat *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 11.* de cuius materia aliqua tradunt *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. c. 2. nu. 78. Fr. Emman. q. Regular. tom. 2. quæſt. 108. art. 3. Flam. de reſignat. lib. 3. q. 11. nu. 5. praxis Epiſcop. pag. 2. verbo Referendarij.* Et ſi reſideant, etiam in perſona in cauſis delictorum, & correctionis morum ab eodem Diœceſano ſiue in viſitatione, ſiue extra viſitationem puniri poſſunt, vt diſponit idem *Conc. ſeſſ. 14. de*
4 *reform. c. 4.* Sed non poſſe Epiſcopum virtute *d. cap. 4.* extra viſitationem, corrigere, & punire clericos ſeculares à ſe exemptos, & alteri inferiori Ordinario ſeculari intra diœceſim exiſtentes ſubiectos, approbauit ſummus Pontifex teſte *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. num. 9.* qui tex. in *d. c. 4.* non derogat conſuetudini immemoriali, vt aſſerit *Seraphin. Rota Romanæ deciſ. 417. num. 7.* nec corrigit textum in *extrauag. cum Matheus 3. de hæretic. inter comm. ex Cen-do ad Clement. collect. 14. nu. 9. cum ſequentibus.*

5 Eccleſias ſeculares nullius Diœceſis quantumcumque exemptas, & Sedi Apoſtolicę immediatè ſubiectas, earumque Prælatum ſecularem in eas iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habentem, poſſe ab Epiſcopo cuius Cathedralis Eccleſia eſt proximior, viſitari vigore *Cōcilij c. 9. ſeſſ. 24. de reform.* deciſum referunt *Armēdarez d. loco num. 13. & praxis epiſcop. p. 1. verbo viſitatio §. 11.* Et nullo modo poſſunt effugere viſitationem viciníoris Epiſcopi, vt cenſuit *Rot. Rom. apud Farin. deciſ. 396. par. 1. tom. 1.*

6 Quia exemptio à viſitatione non comprehenditur ſub generali conceſſione exemptionum, *Rot. deciſ. 186. nu. 2. p. 1. diuer. Cochier. de iuriſd. Ordin. p. 2. q. 45. nu. 12.*

7 Et huiuſmodi Epiſcopus proximior habens facultatem viſitandi Eccleſiam parochialem nullius diœceſis, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quam in membra ex quauis cauſa, prout *Sacram Congregationem* cenſuiſſe atteſtatur *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. c. 2. nu. 74. in fi.*

8 Et poteſtas hæc non tranſit in vicarium à Capitulo Sede vacante conſtitutum, vt aſſerit *Franc. Leo in d. theſauro p. 1. c. 10. n. 8. verſ. 10.* & reſoluit *Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſol. 118. nu. 4.*

9 Quia beneficia exempta viſitant Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſt. *Trid. d. c. 9.* & in iuriſdictione delegata Epiſcopo non ſuccedit Capitulum Sede vacante, iuxta citata per *Aloyſ. Ric. d. loco num. 2.*

10 Nec procedit in Prelatis inferioribus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ex *Flor. de Mena variarum lib. 3. q. 24. nu. 24.*

11 Epiſcopus in omnibus Eccleſijs exiſtentibus intra fines ſuæ diœceſis habet ius viſitandi, non obſtantibus qui-

quibuſcunquè priuilegijs, vt cenſuit *Rota Romana* apud *Farinac. deciſ. 396. p. 1. tom. 1. per text. in cap. octau. ſeſſ. 7. de reformat.* de cuius materia vide *Fr. Emmanuel quæſtionum Regularium tom. 1. quæſtion. trigeſimæ ſext. artic. 3. praxim Epiſcopalem p. 1. verbo viſitatio, & part. 2. verbo exemptus. Azorium inſtit. moralium p. 2. lib. 3. cap. 40. col. 216. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1591.* & cenſuit *Sacra Congreg.*

12 Illum poſſe viſitare omnes parochiales ſuæ diœceſis, in quibus ſunt Sacerdotes, ſeculares, licèt Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ, ſiue etiam ſi ſint Eccleſiæ Regularium, quando tamen cura exercetur per clericos ſeculares, refert *Armendar. d. loco nu.* 88. & etiamſi monaſteria prætenderent habere iuriſdictionem ſpiritualem immutabilem in locis, vbi dictæ Eccleſiæ ſunt vnitæ, ex eodem Armendar. *nu.* 89. Secus tamen in Eccleſijs vbi à Regularibus inſeruitur, nam *c. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* vbi excipiuntur Abbates generales, limitatur, niſi per Regulares inſeruiant, ex eodem Armẽd. *dict. loco nu.* 91.

13 Item poterit viſitare Eccleſias exemptas, ſed tunc per ſeipſum tantum, refert deciſum *Armendar. d. loco num.* 124. quamuis inferioribus Prælatis ſint ſubiectæ *Armendar. nu.* 86.

14 Eccleſias curatas vnitas monaſterijs poteſt Epiſcopus Ordinarius loci viſitare, & ponere in eis Vicarios perpetuos, ſiue temporaneos, prout ei expedire videbitur, refert deciſum *Armendar. d. loco num.* 85. etiamſi huiuſmodi beneficium, aut Parochia vniatur monaſterio exempto, etiam alienæ diœceſis, tunc quoque viſitatur ab Epiſcopo loci, vt tenet *Henriquez in ſumm. libri ſeptimi c. decimo quarto, §. 4. littera l.* ſicut etiam viſitantur Parochiales Eccleſiæ vnitæ monaſterijs, etiam ſi quæ ſunt capita ordinum, Armendar. *dict. loco num.* 95.

15 Commendata Monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis obſeruantia: nec non beneficia tam curata, quã non curata, ſecularia, & regularia, qualitercunque cõmendata, quamuis exempta, ab Epiſcopis etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, annis ſingulis viſitentur, curentque ijdem Epiſcopi congruẽtibus remedijs, etiam per ſequeſtrationem fructuum, vt quæ renouatione indigent, aut reſtauratione, reficiantur, & cura animarum, ſi quæ illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obſequia rectè exerceantur, appellationibus, quibuſcunque priuilegijs, conſuetudinibus, etiã immemorabili tempore præſcriptis, conſeruatorijs, iudicum deputationibus, & eorum inhibitionibus non obſtantibus, iuxta *Concil. Triden. decretum ſeſſ. 21. de reformat. c. 8. & ſeſſ. 25. de Regularibus, cap.* 11. refert Ar*mendar. d. loco nu.* 99.

16 Quando vero in eis viget obſeruãtia Regularis monere debet Epiſcopus eorum Superiores, vt ipſi viſitent, & corrigenda corrigant, qui ſi intra ſex menſes viſitare neglexerint, Epiſcopus ipſe viſitare poſſet, & corrigere, nullo priuilegio, aut appellatione obſtante, iuxta *Concilij decretum d. cap. 8. ſeſſ. 21. Campan. rub. 12. capit. 13. numero quinquageſimo.* Aliter enim Epiſcopus non debet ſe intromittere in monaſterijs, in quibus viget Regularis obſeruantia Armendar. *dicto loco numer.* 98. Poterit tamen viſitare illa monaſteria commendata, perpetuò vnita alijs Eccleſijs, vel pijs locis, etiamſi ipſa loca ſint ſub regulari protectione *Armendar. dict. num.* 100.

17 Similiter monaſteria, quæ generalibus Capitulis nõ ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores regulares, ſi monita in Congregationes ſeſe non redegerint, in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt idem *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus, c. 8.*

18 Monaſteria quæuis, ſeu Eccleſiæ, locauè Regularium curam animarum annexam habentia, quo ad ipſam curam viſitari debent ab Epiſcopo: item & perſonæ huiuſmodi curam exercentes, ſiue ſint ſeculares, ſiue Regulares ſubſunt immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationẽ pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſunt ſita monaſteria, iuxta *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. de regularibus capit.* 11. de cuius materia latè tractant *Frat. Emmanuel. quæſt. Regulariũ tom. 1. quæſt. 36. articul. 4. praxis noua Epiſcopalis par. 2. cap. 3. numero 46. Franciſc. Leo in praxi fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 18. numero 105. Aloyſ.* Ricc. *in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 736. in prima editione, & reſolut. 513. in ſecunda edit. & deciſ. 608. in prima edit. & reſolut. 532. in ſecunda edit. Marius* Antonin. *variarum reſolut. libro 1. reſolut. 17. num. 3. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. numero quinquageſimo primo cum ſequentibus,* Aloyſ. *Ricci. in praxi aurea reſolut.* 176. Non quidem vt Eccleſia, vel Sacriſtia reputatur, ſed in his, in quibus dumtaxat habent iuriſdictionem, reſpectu curæ animarum, & Sacramentorum adminiſtrationis, vt Calices, & decentia paramenta, ad decorem adminiſtrationis Sacramentorum prouideantur, prout deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. cap. 31. numero 3. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. nu.* 49. Et ita ad Epiſcopum pertinet hæc poteſtas viſitandi Monaſteria, tam Regularia, quam ſecularia, circa ipſorum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem, vt nulli etiam ad nutum amouibiles poſſint deputari, niſi de Epiſcoporum Ordinariorum conſenſu, & præuio per eum, & eius Vicarium, & examinatores ſynodales examine, refert *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. c. 8. num. vigeſimo,* vbi etiã notat quod *Clemens Octauus* mandauit ita ſeruari hoc decretum excipiendo aliqua monaſteria, & capita ordinum, non obſtante conſtitutione Pij Quinti, qua voluit, vt in omnibus Eccleſijs parochialibus, in quibus cura animarum, etiam laicorum exercetur, habeant Ordinarij facultatem eius Eccleſias, & perſonas viſitandi, ac corrigendi.

19 Et quod Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos, ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad inhabilitatem eorum, non obſtante quocunque priuilegio, aut conſuetudine in contrarium, examinare, & viſitare poſſit, conſuluit *Nauar. conſ. 4. de tempor. ordin. in antiq. aliàs 8. de priuileg.* in nouis, *& Sayr. in floribus deciſ. tit. de tempor. ordin. deciſ.* 5.

20 In dependentibus etiam à cura animarum habent ijdem Epiſcopi auctoritatem ſuper Regulares, vt ait *Marius Antonin. variarum reſolut. lib. 1. reſolut. 112. caſu 50. propè fin.* quem refert, & ſequitur *Campan. d. c. 13. n.* 51. & quodammodo venit in conſequentiam perſonarum, vt inquiratur quomodo conſeruetur Sanctiſſimum Sacramentum, & Eccleſiaſtica ornamenta, vt per *Sacram Congregationem* deciſum fuiſſe refert *Seraphin. deciſ.* 1067.

21 Parochus tamen Regularis delinquens extra Sacramẽtorum adminiſtrationem, & curam animarum,

non

non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus punitur, prout referunt deciſum *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo parochus, 3. Aloyſ. Ricc. dict. reſolu. 513. num. ſecundo, & reſolut. 532.* Quando vero conſtaret de aliqua præſcriptione, vel exemptione, non poteſt Epiſcopus viſitare, alias ſi de præſcriptione non appareret manutenendus eſt Epiſcopus, cum habeat iuris communis aſſiſtentiam, vt fuit in Rota reſolutum in *vna Valentina de Xatina 3. Ianuarij 1590. coram Bubalo,* prout refert *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 532. nume. 3. verſ. & primo.*

22 Quotieſcunque Epiſcopis licet viſitare monaſteriũ Regularium, aut alia exempta, ſi dum ipſi ingredi volunt monaſteria ipſa ob cauſam prædictæ viſitationis, renuant Regulares illos intromittere, oſtia claudẽdo, Epiſcopis fas erit vim inferre, & oſtia frangere, vt reſoluunt *Innocent. in cap. 1. verſic. item alia ratione, vbi Abb. num. quinto, verſ. ad ſecundum vero, de immunit. eccleſiarum, idem Innocent. in cap. venerabili, num. 4. de cẽſibus, Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 19. poſt num. 1.* quos refert, & ſequitur *Campanil. d. c. 13. num. 52.* vbi *numero 53.* reſoluit poſſe Epiſcopum viſitationem impedientes excommunicare etiam non adhibitis monitionibus, in ipſo actu manifeſtæ violentiæ ſibi illatæ pro defenſione ſuorum iurium, de quo etiam *Marcus Antonius Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali Neapolitana capit. 18.*

23 Poſſunt etiam Epiſcopi incumbentes correctioni, & viſitationi exemptorum, vigore facultatis eis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis à Concilio tributæ, procedere contra reſeruatores impedientes, præſertim ſi illi extra diœceſim commorentur, *Armendar. libr. 1. tit. 18. l. 7. nu. 75.*

24 Qui dictam curam exercent ſiue ſeculares, ſiue Regulares ſint, poni debent ad arbitrium ipſorum Regularium, non autem ad arbitrium Epiſcopi, niſi quod examinari, & approbari prius debent ab Epiſcopo antequam ponantur, prout declaratum fuiſſe referunt *praxis noua Epiſcop. d. c. 3. num. 46. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 5. §. 3. numero trigeſimo quarto.* Si tamẽ in deputando ipſi Superiores Regulares negligentes eſſent, vel non deputarent tot perſonas, quot ad exercitium ipſius curæ ſufficerent, ab Epiſcopo compelli poſſent, vt deputent, quod etiam fuiſſe declaratum referunt *praxis noua, vbi proximè, & Confectius in compẽd. priuileg. tit. 5. cap. 4.*

25 Iidem deputati ad curam animarum in Eccleſijs regularium ad Synodum Epiſcopi venire tenentur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 2.* & faciunt quæ *Azor. inſtitut. moral. 2. lib. 3. c. 47. q. 3.*

26 Eccleſiæ Militum Sancti Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam Ordinario ſunt ſubiectæ, & ab eodem viſitari poſſunt ex reſcripto *Pij Quinti,* incip. *Expoſcit. Dat. Romæ 22. Septembris 1571.* ibi, Decernimus, declaramus, ſtatuimus omnes, & ſingulos locorum Epiſcopos, & alios Superiores tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatos, omnes & quaſcunque parochiales eccleſias, cæteraque beneficia eccleſiaſtica ſuarum ciuitatum, & diœceſum, quibus animarũ cura imminet, ad dictam religionem, eiuſque milites, Capellanos, Miniſtros, Rectores quomodolibet pertinentia, etiam quod in eis Epiſcopalem, & temporalem iuriſdictionem religio, & Milites prædicti haberent, eorumque Eccleſias, Rectores, Vicarios, & miniſtros quoſcunque (in his tamẽ dumtaxat, quæ animarum curam, illiuſque exercitiũ, & Sacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt) viſitare, omneſque actus viſitationem concernentes exercere poſſe, & debere, ac Rectores, cæteroſque huiuſmodi miniſtros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, ſi quidam ad nutũ amouibiles ſint, ſtatim amouere: ſin vero titulares ſint, illico ſuſpendere, ac Superiores illorum monere, vt intra aliquem breuem terminum, in locum amotorum ſubrogent alios idoneos, prius tamen per ipſos Epiſcopos, & alios Superiores examinatos, & approbatos, &c. prout atteſtantur *Alphonſ. Villad. in ſpeculo viſitat. fol. 32. num. 6. Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos p. 2. quæſt. 45. num. vndecimo. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 176. praxis noua Epiſc. p. 2. c. 3. nu. quadrageſimo ſexto.* Hi tamen, quatenus beneficia curata non obtinent, nõ poſſunt ab Ordinarijs viſitari, vt deciſum refert *Armend. d. loco num. 94.*

27 Prioratum Militum Hieroſolymitan. Ordinarij viſitare non poſſunt, cum illi ſint Præceptores, non vero commendatarij, & viſitari debent à Capitulis ſui Ordinis, refert deciſum *Armend. d. loco num. 101.*

28 Subcollectores non poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo, vt deciſum referunt *Armendar. d. loco num. 80. Nicol. Garcia de benefic. p. 3. c. 2. num. 198. in 18. declaratio.* Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, ſubſunt locorum Ordinarijs, *Aloyſi. Ricc. in praxi aurea reſolut. 30.* vbi dicit *Staphil. de prærogat. expectat. fol. 218. num. 15.*

29 Quatenus habet eos non poſſe excommunicari, vel interdici ab Epiſcopo, cum ſint officiales Papæ, loqui de illis principalibus Referendarijs iuſtitiæ, & gratię, qui ſunt vndecim. & vndecim, *Gomeſ. de Signatur. gratiæ, & iuſtitiæ, fol. 493.*

30 Prothonotarij, quos primos eſſe, & notariorũ principes dixerunt *Mandoſ. de Signatura gratiæ, titul. prothonotarij, Gomeſ. in proœm. ſuper regulis Cancellariæ, qu. 1. Anto. de Pratis de iuriſdict. Epiſcopi c. 8. num. 16.*

31 A iuriſdictione ordinaria per *Leonem Decimum* eſſe exemptos tradunt *Mandoſ. vbi ſupra. Anto. de Pratis d. c. 8. nu. 17.* quos refert, & ſequitur *Cochier. de iuriſdict. ordinarij in exemptos p. 1. quæſt. 18. num. 3.*

32 Vbi intelligit ſi Rochettum, habitumue Prothonotariorum actu deferant. Et quod omnia beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum, vel participãtium, vel etiam non participantium, ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruata, cenſuit Rota vt per *Caputaq. deciſ. 407. p. 2. Putean. deciſ. 305. nu. 1. lib. 1. in noua impreſſ. Card. Seraphin. deciſ. 1251. nu. 18. & in vna Burgen. Abbatiæ de Salus 14. Maij 1612. coram Reuerend. P. D. Vbaldo.*

33 In qua etiam poſt deciſiones ibidem relatas fuit dictum, quod dignitas Prothonotariatus acquirebatur etiam ignoranti, ad effectum reſeruationis, & etiam ante aſſumptionem inſignium, *Rota deciſ. 12. de præbend. in nouis, & deciſ. 11. lib. 2. par. 3. & deciſ. 373. p. 3. lib. 3. diuerſ. Rota item in vna Comen. Capellæ 7. Febru. 1620. coram R. P. D. Rembaldo,* vbi etiam poſt *Mandoſ. reg. 1. quæſt. 7. ſub num. 2.*

34 Dicit, quod Rota ſemper tenuit, quod indiſtinctè omnes Prothonotarij, ſiue ſint creati à Papa, ſiue à Legato, ſunt comprehenſi in *Extrauag. ad regimen, de præbend.* & quod illa habeat locum in omnibus Prothonotarijs, etiamſi non ſint de numero, fuit deciſum in vna *Palentinæ Scholaſtriæ, Canonicatus & præbendæ de Valladolid. 9. & 13. Aprilis 1584. coram Robuſterio.* relata

lata per *Nicol. Garcia de benef. p. 5. cap. 1. num. 204.* & fuit firmatum in *d. Burgen. Abbatia de Salas*, in qua plures aliæ deciſiones referuntur.

SVMMARIVM.

1 Hoſpitalitatis opus curare maximè debet Epiſcopus, vt diligenter & fideliter adminiſtretur.

2 Hoſpitalia, Collegia quæcumque & Confraternitates laicorum viſitandi ius habet Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus.

3 Hoſpitale nouiter fundatum ipſo fundatore ſuperſtite viſitari non poteſt, niſi habeat formam Eccleſiæ aut ſit fundatum auctoritate Epiſcopi.

4 Hoſpitale, quod habet formam Eccleſiæ, vel altare pro Miſſarum celebratione, ſi eſt fundatum auctoritate Epiſcopi, dicitur locus religioſus & pius.

5 Hoſpitale quando præſumatur Epiſcopi auctoritate fundatum, oſtenditur.

6 Viſitari ab Epiſcopo poſſunt hoſpitalia quæcunque, & alia pia loca, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue ſine illa inſtituta.

7 Hoſpitalia erepta ſine Epiſcopi auctoritate videri poſſunt per ipſum, vtrum omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris.

8 Epiſcopus poteſt compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiam ſi teſtator prohibuiſſet, ſed verius num. 10.

9 Teſtator fundans Capellam, non poteſt illam eximere ab Epiſcopi poteſtate.

11 Viſitare poteſt Epiſcopus, corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis, omnia Hoſpitalia, & pia loca, quãuis ſint priuata laicorum.

12 Epiſcopus poteſt animaduertere in Rectores Hoſpitalium, leproſorum, &c. qui negligunt adminiſtrare, vt oportet.

13 Viſitare Epiſcopus poteſt Confraternitates perſonarum ſecularium in Eccleſiis Regularium exemptorum exiſtentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, niſi quoad adminiſtrationem.

14 Viſitare abſolutè non poteſt Epiſcopus Hoſpitalia, Collegia vel Confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas, niſi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipſis incumbunt.

15 Seculares iudices etiam facultatem habent, ſicuti Epiſcopi viſitandi Hoſpitalia, *& cætera loca, ſi hoc eis alias legitimè competat, dato præuentioni loco inter ipſos.*

16 Hoſpitalia, & Confraternitates, quæ ſub immediata Regũ fuerint protectione, Epiſcopi viſitare non poſſunt.

17 Confraternitas Miſericordiæ Regni Portugaliæ vbique terrarum celebratiſſima.

18 Hoſpitale magnum Vlixbonen. toto orbe celeberrimum.

19 Regia *dignitas præ cæteris conuenit anteferri.*

20 Exceptio ſi opponatur Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut confraternitatem, quod ſub immediata Regum ſit protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet de ea cognoſcere.

21 Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium, pauperum, vel aliorum egenorum ſunt loca pia, & gaudent Eccleſiæ priuilegijs, ac proinde ab Epiſcopis viſitari poſſunt.

22 Confraternitates laicorum Religionis *cauſa inſtituta, pia ſunt, &* Religioſa *loca.*

23 Confraternitates huiuſmodi, quod viſitari poſſint ab Epiſcopis, vt pia loca, qui teneant Doctores, referuntur.

24 Contrarium qui tenuerint, citantur.

25 Inter vnam, & alteram opinionem diſtinctio ponitur.

26 Confraternitates, quæ abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtitutæ, minimè Eccleſiaſticę, aut religioſę ſunt cenſendæ.

27 Confraternitates, & Hoſpitalia, ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta pia ſunt.

28 Pijs cauſis relicta ſolui poſſunt Hoſpitalibus, & Cõfratrijs, etiam ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis.

29 Exempta eccleſia non cenſentur exemptę Capellę ipſi eccleſię ſubiectę accedentes, vel connexę.

30 Confraternitates interueniente Epiſcopi approbatione piæ, & eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ.

31 Confraternitatum res, vt eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ, ſi Epiſcopi auctoritate inſtituantur.

32 Confraternitatum bona quod poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum eccleſiaſticarum alienationibus neceſſarijs, qui tenuerint, citantur.

33 Sub diſtinctione reſoluitur.

34 Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum ſi vẽdantur? ſub diſtinctione reſoluitur.

35 Vera reſolutio ponitur.

36 Confraternitates, & Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta beneficio reſtitutionis in integrum gaudent.

37 Eccleſiæ appellatione quando comprehendantur loca pia, oſtenditur.

38 Confraternitates, & Hoſpitalia, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, quod gaudeant beneficio reſtitutionis in integrum, qui teneant, oſtenditur.

39 Reſtitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Republ. Ciuitate, Villa, Caſtro, ſeu quacunque alia communitate.

40 Collegia, ſeu vniuerſitates ſeculares, ex eo quia Reipubl. æquiparantur, beneficio reſtitutionis in integrum gaudent.

41 Fiſcus beneficio reſtitutionis in integrum gaudet.

42 Hoſpitalia, & Confraternitates, quando ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, reſtitutionis priuilegio non gaudere tanquam uerum, ſunt qui teneant, ſed contrarium uerius.

43 Quarta Canonica quod ex ijs, quę Confraternitatibus relinquuntur, non debeatur, qui teneant, oſtenditur, eorumque fundamenta adducuntur.

44 Quarta Canonica ſoluitur ex ijs, quæ relinquuntur Eccleſiis, uel pijs locis, non uero pauperibus, uel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, ſeu pro ornamentis.

45 Quarta Canonica, ut debeatur duo requiruntur, alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religioſus ſit.

49 Quarta Canonica, quod non debeatur ex his, quæ confraternitatibus relinquuntur indiſtinctè, qui teneant, oſtenditur.

47 Sub diſtinctione, & per certos caſus quæſtio diſſoluitur?

48 Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis cauſa Epiſcopi auctoritate inſtitutis? quæſtio eſt in duas opiniones diuiſa.

49 Quarta Falcidia non poteſt deduci ex his, quæ Confraternitatibus ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue abſque ea inſtitutis, relinquuntur.

50 Quar-

50 *Quarta Falcidia de legatis ad pias cauſas non deducitur.*
51 *Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex relictis pro ſtudio, non ſoluitur.*
52 *Contrarijs reſpondetur.*
53 *Trebellianica non deducitur ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur.*
54 *Bona Hoſpitalium, & Confraternitatum, quæ Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, non poſſunt præſcribi minori tẽpore quadraginta annorum.*
55 *Eccleſiarum res minori ſpatio, quam quadraginta annorum præſcribi non poſſunt.*
56 *Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta gaudent immunitate eccleſiaſtica.*
57 *Rationes Ordinarijs ſunt reddendæ ab adminiſtratoribus piorum locorum tam eccleſiaſticis, quàm laicis.*
58 *Rationes Epiſcopo ſunt reddenda de omnibus locis pijs, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata.*
59 *Ordinarij poſſunt ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, donec coram eodem doctum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſsè cautum ſit.*
60 *Epiſcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum.*
61 *Capitulum Sede vacante poteſt exigere rationẽ ab adminiſtratoribus piorum locorum, ſicut Epiſcopus.*
62 *Appellans à decreto reddendæ rationis ſuæ adminiſtrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio.*
63 *Rationes pluries in anno Epiſcopus poteſt exigere ab adminiſtratoribus piorum locorum, quando ei conſtiterit illas doloſè redditas fuiſſe, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorum.*
64 *Doctores referuntur, qui de Confraternitate Montis Pietatis agunt.*
65 *Doctores referuntur, qui de viſitatione tractatus in lucem edidere.*

EPISCOPVS QVOD IVS HAbeat viſitandi hoſpitalia, collegia, ac confraternitates laicorum?

ALLEGATIO LXXV.

1 EPiſcopi, cum in omnibus ius viſitandi habeant, curare maximè debent, vt hoſpitalitatis opus diligenter & fideliter adminiſtretur, prout diſponit *Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 15. & ſeſſ. 25. de reformat. cap.* 8. in quibus iuribus innouata eſt conſtitutio *Concilij Vien. Clement. V. in clem. quia contingit, de relig. domib.* & de eorum materia aliqua tractant *Frat. Emman. quæſt.* Regular. *tom. 2. q. 65. art. 7. verſ. quinto, & quæſt. 83. art. 2. praxis Epiſcop. par. 1. verbo hoſpitale, num. 2. pag. 173. Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. q. 10. verſic. & ſeſſione.*

2 Et etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegati habent ius viſitandi hoſpitalia, collegia quæcunque ac confraternitates laicorum, etiam quas ſcholas, ſiue quocumque alio nomine vocant, non tamen, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia, ex diſpoſitione *Concilij Tridentini ſeſſ. 22. de reformat. cap.* 8. de cuius materia agunt *Modern. de iuriſdict. p. 2. cap. 18. praxis epiſcop. par. 1. verbo hoſpitale, §. 3. altera praxis noua p. 2. capit. 3. numero trigeſimo tertio, Fuſc. de Viſitat. libro ſecundo, capit. 12. à numero vigeſimo primo Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 102. Azori. inſtitut. moral. d. capit. 40. quæſtione decima. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. capit. 2. num. vlt. Cened. pract. & canon. quæſt. lib. primo quæſt. 22. à num. decimoquarto, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo, titul. 6. leg. 5. §. 2. numero ſexageſimo quinto, cum ſequentibus.*

3 Hoſpitale nouiter fundatum, & ipſo fundatore ſuperſtite, viſitari non poteſt, niſi habeat formam Eccleſiæ, aut ſit fundatum auctoritate Epiſcopi, *Petr. de Vbaldis tract. de canon. Epiſcop. capit. 4. verſicul. quoad ſecundam quæſt. fol. 252. praxis noua Epiſcop. d. numero trigeſimo octauo. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par. 1. quæſt. 31. num. quarto.* Eſt enim huiuſmodi hoſpitale non domus Dei, ſed domus hominis, quam is, qui conſtruxit, poteſt deſtruere, & alienare. *Petr. de Vbaldis, praxis noua epiſcop. & Cochier. dictis locis,* locus religioſus, & pius dicitur hoſpitale, quod habet formam Eccleſiæ, vel Altare pro Miſſarum celebratione, ſeu eſt fundatum auctoritate Epiſcopi, de quo vide Gabr. *comm. titul. de pia cauſa, concluſ. 2. Tiraqu. de priuileg. piæ cauſæ in præfat. verſicul. item relictum, Padil. in l. ſi aquam, Cod. de ſeruit. & aqua, numero quadrageſimo ſexto. Ioſeph. Ludou. deciſ. 30. numero ſexto, & ſeptimo, & deciſ. 93. numero trigeſimo ſexto, & quadrageſimo quinto, Redoan. de rebus Eccleſiæ non alien. rub. 27. & rubr. 33. caſu 12. Valaſc. conſil. 105. nu. vigeſimo octauo, Solis de cenſibus libro ſecundo, capit. 3. numero 11. Menoch. de recup. remed. 15. num. 22. & ſeq. Gutier. canon. libro primo cap. 35. num. 29. Maſcard. de probat. concluſ. 869. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuen. lib. 25. titul. 6. numero 69. Roch. de viſitat. verbo Hoſpitalia, Card. Thuſc. tom. 4. litt. H. concluſ. 158. & concluſ. 163. numero 2. & 4. & tom. 6. litt. P. concluſ. 338. praxis Epiſcop. p. 1. verbo Hoſpitale, §. 3. dub. 2. Azeued. l. 1. à nume. 26. titul. 1. lib. 4. & l. 1. numero 4. titul. 18. lib. nono, nouæ recopil. Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. qu. 896. numero 962. Luſit. Ægid. in repetit. l. 1. p. 1. in initio num. 54. Cod. de ſacroſan. Eccleſ. Flores vari. lib. ſecundo quæſt. 21. num. 179. cum ſequentibus, Marc. Anto. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapolitana c. 17. Alexand. Trentacinq. vari. reſolutio. lib. 1. titul. de reſcript. reſolut. 4. Brunor. à ſole in locis commun. verbo Hoſpitale, num. 3. & 4. Cardoſ. eod. verbo num. 3. Modern. de iuriſdict. p. 2. cap. 23. nu. 19.*

4 Latè Nicolaus Garcia *de beneficijs p. 5. cap. 1. numero 601. Farinac. in praxi criminal. p. 1. quæſt. 28. à num. 36. Ugolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 14. §. 4. num. 7. & §. 7. ad finem, Redoan. de rebus Eccleſiæ non alienan. q. 4. num. 27. & ſeq. & q. 49. num. ſeptimo, & quæſt. 28. & qu. 51. Achil. Pedroch. conſ. 2. num. 15. Vincent. de Anna ſingu. 90. Magon. Floren. deciſ. 61. Carol. de Graſſis de effect. cleric. effectu 1. à num. 122.*

5 Auctoritate Epiſcopi præſumitur hoſpitale fundatum ſi locus ab antiquo ſit in forma Eccleſiæ, vbi Sacerdotes celebrant, de quo *Felin. in capit. illud, numero quinto, verſ. & pro iſtis de præſumpt. & in cap. ſicut, num. 29. de re iudic.* Rota *Bononien. deciſ. 13. num. 4. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 1017. num. 2. Menoch. de præſump. lib. 6. q. 79. num. 3. Maſcard. de probationib. concluſ. 583. 623. & 869. Valaſc. conſult. 105. nu. 45.* Et ex diuturnitate temporis præſumitur Eccleſia ædificata auctoritate Epiſcopi, Rot. *Bonon. d. deciſ. 13. num. 4. Maſcar. concluſ. 1316. num. octauo. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ.*

verſ.cap.34.num.1. Cabedo, deciſ.52.num.vlt. Item ad præſumendum eam auctoritate adtuiſſe oportet cymbalum eſſe conſtitutum ſuper tectum, publiceque pulſari, vel ſi ibi celebretur omnibus indifferenter ad diuina audienda admiſſis, ita *Sanch. de matrimon. lib.9. diſput.15.num.39.*

6 Hoſpitalia & quæcunque alia pia loca priuata, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue ſine illa inſtituta, poſſunt viſitari ab Epiſcopo, & in illis etiam procedit diſpoſitio *Concilij Tridentin.d.ſeſſ.22.c.8.* reſoluunt *Altamiran. de viſitat. verbo & teſtamentorum, a nu.79. & verbo alijs pijs locis. Azeuedo d.l.3.num.9. Bobadil.d.lib.2.cap.17.num.139. Valaſc.conſult.105.num.59.* & deciſum referunt *Modern. de iuriſd.p.2.cap.18. a num. ſecundo, & p.4.caſu 113.num.30. Nicol. Garcia d.c.1. num.602. in fine.*

7 Licèt enim erecta fuerint ſine Epiſcopi auctoritate, tamen idem Epiſcopus videre poteſt, an omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris, ex *Abb. in c. inter dilectos, num. duodecimo, de donat.* reſoluit *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo hoſpitale,* quamuis etiam non habuerint Eccleſiam, nec altare, cum ſufficiat quod ſint loca pia ad hoc, vt viſitari poſſint, & prouideri, vt omnia iuxta voluntatem teſtatoris procedant, etiamſi teſtator prohibuiſſet, *Couar. in c. tua nos, num.6. de teſtament. Nauar. conſil. 3. de relig. dom.* quos refert *praxis noua Epiſcop.d. cap.3. num.38.* Niſi hoſpitale ſit mere laicale, quia tunc teſtatore nolente, Epiſcopo non ſubijcietur, *Lap. allegat.42. incip. quæritur, Cardinal. conſ.11. incip. quadam ſocietas, Cochier. de iuriſd. in exemptos, p.4. q.57.*

8 Epiſcopus enim poteſt compellere hæredem vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet ne Epiſcopus ſe intromitteret, quia illa clauſula fauore piarum diſpoſitionum habetur pro non adiecta, *d.c.tua nos, Modern. de iuriſd. p.4. caſu 88, a num.14. & caſu 113. a num.31. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæſt. 19.num.56. Valaſc. dict. conſult.105.num.57.*

9 Sic etiam teſtator fundans capellam non poteſt eã eximere ab Epiſcopi poteſtate, *Anton. de Pratis de poteſtate Epiſcopi, cap.1. num.3. & 5.* poſt alios *Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p.1. quæſt. 36. numero 3.* Ex quibus neſcio quo iure procedat deciſio, quam refert *Armendar.d. loco num.66.* in hæc verba. Si in fundatione hoſpitalis ſit dictum, quod Ordinarius non poſſit ſe intromittere in eius viſitatione, non poterit illud viſitare: quod etiam per ſanctam Sedem reſcriptum fuiſſe aſſerit *Carol. de Graſſis de effectibus, clericat. effectu 1. numero 610.* niſi dicamus intelligendam de hoſpitalibus, & confraternitatibus, quæ à laicis reguntur, quaſi mere laicales, & in quibus piæ diſpoſitiones non adſunt.

10 Vel de loco pio hoſpitalitatis cauſa priuatim inſtituto intra ipſiuſmet inſtituentis ædes interoluſo, ita vt ab extra, ſi quid opus ſit ſpiritualitatis, vocetur, niſi ab Epiſcopo licentiam petierit quærẽdi eleemoſynas, cum per huiuſmodi licentiam viſitandi ius Epiſcopus acquiſierit, quia omnia noſtra facimus, qualitercumque noſtram interponimus auctoritatem.

11 Epiſcopus igitur viſitare poteſt omnia hoſpitalia, & pia loca quocunque nomine nuncupentur, etiamſi ſint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis, ſcilicet ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, vtque teſtatoris voluntas ſeruetur, referunt deciſum *Armendar. d. loco numero 74. Moder. dict. capit. 8. numero quinto.* Et poteſt corrigere, & reformare in his tantum, quæ ad obſeruandam voluntatem fundatorum pertinent, & habere exigendi rationem ab adminiſtratoribus ipſius hoſpitalis, vna tamen cum illis deputatis, quibus ex conſuetudine ratio reddenda eſt, ex eodem *Armendar. dicto loco numero 67.*

12 Et poteſt animaduertere in Rectores hoſpitaliũ, leproſariorum, eleemoſynariorum, aut Xenodochiorum, qui negligunt, ſeu non verſantur, vt oportet, in adminiſtratione, non obſtante quacunque exemptione, *Clement. quia contingit. de relig. domibus,* vbi *Cardin. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, par.2. quæſt.45. numero 79.*

13 Poteſt etiam Epiſcopus viſitare confraternitates perſonarum ſecularium in Eccleſijs Regularium exẽptorum exiſtentes, non tamen earum capellas, vel Altaria, quæ intra eaſdem Eccleſias conſiſtunt, ita à *Sacra Congreg.* deciſum referunt *Galet. verbo Epiſc. penultim. Armend. fol.15. num.14. & 15.* niſi quoad adminiſtrationem, vt reſcripſit *Sacra Congregat. Epiſcopo Imolen. hoc anno 1622.*

14 Illud tamen aduerterem, quod hoſpitalia, collegia, & confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas non poterit ipſe Epiſcopus abſolutè viſitare, poterit nihilominus viſitando inquirere de operibus pijs, quæ ipſis incumbunt, ad effectum, vt adimplere cogat, & negligentiam adminiſtratorum corrigat, & intendit *Ordin. Regia Luſitan. lib.1. tit.62. §. 39. in fine,* ibi, Porem neſte caſo, &c. quando ſcilicet abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtituta, podem os Prælados viſitando prouer ſe ſe cumprem as couſas pias, que os inſtituidores mandaram, quod etiam aduertunt *Cardin. Tuſch. litter. H, concluſ.160. num.8. Valaſc. dict. conſult. 105. num.55. Maſcard. concluſ.869. numer.30. & 33.* Eſt ergo differentia, quod quando hoſpitalia, & confraternitates ſunt inſtitutæ auctoritate Epiſcopi de omnibus oneribus, ſiue pijs, ſiue prophanis poteſt cognoſcere Epiſcopus, & de omnibus alijs rebus ad ipſum hoſpitale, vel confraternitatem ſpectantibus prouidere, atque etiam circa modum electionis, & formam regiminis: at vero quando inſtitutæ ſunt ſine prædicta Epiſcopi auctoritate, inquirere ſolum poteſt de pijs, quatenus opus eſt, vt mandentur executioni, & pluribus Areſtis declaratum oſtendit noſter *Cabedo de patronatibus Regiæ Coronæ, cap.42.* Illud tamen aduertendum duxi, quod Epiſcopi virtute *Concilij ſeſſ.22. de reformat. cap.8.* nõ ſolum in ipſo actu viſitationis ius habẽt viſitãdi hoſpitalia, & pia loca oĩa quomodocunque nũcupẽtur, ſed etiam extra viſitationẽ, & in caſibus à iure non expreſſis, vt cẽſuit *Sacra Congreg.* prout refert *Bellet. diſquiſit. cleric. p.1. tit. de bonis cleric. §.12. n.6.* vbi *num.7.* teſtatur eandem *Sacram Congregationem in una Montis Pietatis Rauennaten. anno 1617.* reſpondiſſe Epiſcopum poſſe pro bono regimine Mõtis Pietatis decreta ipſius confirmare, reformare, & augere, non tam in viſitatione, quam extra, & ſibi reſeruare facultatem huiuſmodi decreta reformandi, moderandi, & augendi, prout ſibi videbitur, & placuerit.

15 Quamuis *Concil. d. ſeſſ.22. de reform. cap. octauo,* cõcedat Epiſcopis facultatem viſitandi hoſpitalia, & cætera pia loca, non prohibet tamen quin & iudices ſeculares eadem viſitare poſſint, ſi hoc eis aliàs legitimè competat, vt deciſum refert *Armendar. dicto loco n.65.*

Non

Non competit igitur hæc poteſtas ad Epiſcopos priuatinè, ſed inter ipſos, & ſeculares magiſtratus præuētioni locus eſt, vt expreſſit Ordinat. Regia d. titul. 62. §. 42. & ex communi iure probare nituntur magis communiter Doctores ex text. in l. hæreditas, 53. ad finem, ibi, principali, vel pontificali, ff. de petit. hered. Sed longè diuerſum habet intellectum, vt explicat Conſtā. lib. 1. ſelect. quæſt. c. 10. num. 8. Quare melius probatur ex text. in authent. de eccleſiaſticis titulis, ſi quis ędificationem, ibi, prouidentia locorum Epiſcopi, & ciuilis iudicis, ex quibus ita notauit poſt Roman. & alios, Cou. in cap. ſi hæredes, num. 1. de teſtam. & plures, de quibus Soar. a Pace in praxi to. 2. prelu. 2. a num. 45. Modern. de iuriſdict. p. 2. c. 10. à num. 13.

16 Speciali fauore contra Ordinarias regulas in hac materia conſtitutum eſt, vt hoſpitalia, & confraternitates, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi non viſitent, nec in illis aliquo modo eorū officiales ſe intromittant, vt expreſſit Concil. Trident. d. cap. 8. & conſonat Ordin. Regia. d. titul. 62. §. 42. verſic. E eſta determinacaon, notantque Azeued. d. l. 3. nu. 9. Modern. d. cap. 18. nu. 2. Perez de Lara de capellan. & anniuerſ. lib. 2. c. 1. nu. 49. Cabed. de patronatib. Regię Coronę c. 39. num. 3. & c. 42. nu. 5. Valaſc. conſ. 105. num. 62. Ceuall. communium contra commun. q. 897. num. 984. & alibi p. 2. q. 32. num. 4.

17 Exemplum ponit Ordin. noſtra dict. loco in omnibus domibus, ſiue Confraternitatibus Miſericordiæ Regni Portugaliæ, quas ſub immediata Regum protectione eſſe profitetur: hæc enim Miſericordiæ Confraternitas vbique terrarum eſt celebratiſſima, propter eximia charitatis opera, in quibus eius confratres exercentur in pauperibus alendis, curandis infirmis, orphanis virginibus maritandis, peregrinorum neceſſitatibus ſubleuandis, de cuius laudibus, & inſtitutione agunt Cabed. de patron. Regię Coronę capit. 46. per totum, & dec. 51. p. 1. Benedict. Ægid. ad leg. primam, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. p. 1. in initio à nu. 34. Fr. Hieron. Roman. de Republica Chriſtiana lib. quinto, cap. 22. per totum.

18 Sicut etiam nobiliſſimum eſt, & toto orbe celeberrimum hoſpitale omnium Sanctorum Vlyſſiponenſe, quod velut per antonomaſiam Ordinatio ſæpè vocat, O grande hoſpital, de quo agunt Cabed. dicto tractat. de patronat. Regię Coronę c. 39. Frat. Hieron. Roman. dict. cap. 22. verſ. tiene Lisboa.

17 Quod autem hæc conceſſio ab Ordinariis regulis in hac materia exorbitat, oſtenditur, quia ſecundum illas certum eſt poſſe Epiſcopos viſitare omnia hoſpitalia, & confraternitates, quæ de ipſorum auctoritate, & conſenſu fuerint inſtitutæ, & tamen ab hac regula excipit Tridentin. ea, quæ ſunt de immediata Regum protectione, ex altitudine, & præeminentia Regiæ dignitatis, quam præ cæteris conuenit anteferri, vt ait text. in capit. vlt. in princip. verſic. nec aliquis, de offic. deleg. lib. 6. quam rationē ad notabiles, & vſu frequentes quæſtiones exornant Rebuff. in praxi par. 3. ſignaturę à num. 61. Lambertin. de iure patron. articul. 11. 9. quæſt. principal. par. 3. libro primo, Couar. practic. cap. 36. num. ſecundo, plures per Cened. ad decretal. collect. 79. num. 2.

20 Licèt aliquando fuerit dubitatum vtrum in hac exceptione Trident. contineantur omnia hoſpitalia ſita in prouincijs, & ditionibus cuiuſque Regni, deciſum tamen fuit illa tantum contineri, quæ expreſsè ſub immediata Regum fuerint protectione, ſi autem Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut confraternitatem, opponatur, quod ſub immediata Regum ſint protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet talis exceptionis cognitio & deciſio, prout referunt Modern. d. capit. 18. num. 4. & octauo. Armendarrz dict. loco num. 71. & 72.

21 Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentiū pauperum, vel aliorum egenorum, ſunt loca pia, & gaudent priuilegijs Eccleſiæ, & ſunt de iuriſdictione Eccleſiaſtica, & ſi ſunt inſtituta, ſeu erecta auctoritate Ordinarij, non ſolum loca pia, ſed etiam religioſa sūt, vt tenent Gironda de gabellis part. 7. num. 42. Azeued. l. decimo, numero vigeſimo ſexto, titul. 1. libro quarto, & l. 1. numero 3. titul. 18. lib. 9. quos refert & ſequitur Garcia d. p. 5. cap. 1. num. 612. Ac proindè poſſunt ab Epiſcopo viſitari, vt diſponit Concil. d. capit. 8. ibi, collegia quæcunque.

22 Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutæ pia ſunt & religioſa loca, ac proindè à ſeculari poteſtate, & iuriſdictione exempta, præcipuè ſi proprium habeant templum, vel in eis ſeruetur hoſpitalitas, aut Miſſæ dicantur, & alia pia opera exerceantur, vt poſt Couarr. in capit. officij numero 12. de teſtam. reſoluunt Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 14. num. 4. & 7. praxis epiſc. par. 1. verbo confraternitas §. 4. Ren. Chopin. de ſacra polit. lib. 3. cap. 6. num. 6. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 18. num. 228. Modern. de iuriſdict. part. 4. cent. 2. caſu 113. a num. 7. Curi. Philip. par. 1. §. 5. num. 13. Solis d. lib. 2. de cenſibus, cap. 3. num. 11. Caſtill. lib. 1. de vſufructu c. 54. num. 24. Flores de Mena vari. lib. 3. quæſt. 21. à num. 190. Nicol. Garcia d. p. 5. cap. 1. num. 606. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 11. in princip. num. 1. 3. & 4. & quod pijs cauſis ſint annumeranda, omnibuſque gaudeant piæ cauſæ priuilegijs ex Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ in præfat. pagina 2. verſic. item relictum confraternitatibus, ſcribit Luſitan. Bened. Aegid. in repetit. l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. p. 1. in initio nu. 54.

23 Quare huiuſmodi confraternitates viſitari poſſe ab Epiſcopis, vt pia loca expreſsè probat Concil. Trident. d. ſeſſ. 22. capit. 8. & 9. & vltra citatos latè explicant Azeued. ad l. 3. numero nono titul. 14. libro octauo, Ordin. Anib. Roccam tract. de viſit. in gloſſ. verbo laicorum, Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effect. 1. numero 609. Ex ea ſcilicet ratione, quia huiuſmodi cōfraternitates auctoritate Epiſcopi, ſeu Romani Pontif. ſolent inſtitui, ac ſubindè religioſa loca debent cenſeri, vt probat text. agens de hoſpitalibus in cap. de xenodochijs, & melius in cap. ad hæc, ibi, ſicut moris eſt auctoritate Pontificis deſtinatus cum ſit religioſus, &c. ne relig. domib. qua ratione ad iuriſdictionem Epiſcopi pertinere probant eadem iura, & notant omnes per text. ibi in Clement. quia contingit, eod. tit.

24 Verum hæc reſolutio magis communiter à Doctoribus improbatur, frequentiſſimè enim reſoluunt laicorum confraternitates loca pia cenſenda non eſſe, ſed potius prophana & ſecularia, maximè ſi abſque Epiſcopi auctoritate inſtitutæ ſint, vt docuit Bald. in auth. hoc ius porrectum numero ſecundo, Cod. de Epiſcop. & cler. ideò reſoluens bona confraternitatū alienari poſſe ſine ſolemnitatibus requiſitis in alienationibus bonorum Eccleſiæ, quod etiam benè ex communi ſententia comprobat Gama deciſ. 387. aliàs vltim. num. ſexto, eandem etiam concluſ. poſt Abb. conſil. 31. col. pen. p. 1. Paul. de Caſtro, Azon. & plures alios magis commu-

nem

nem teſtatur, & ſequitur Gabr. libro ſexto communium titul. de pia cauſa concluſ. 1. num. primo, iuncto num. ſeptimo. Gutier. canon. quæſt. libro primo cap. 35. à numero nono. Petr. Gregor. de Repub. libro decimo tertio cap. 2. num. octauo. Menoch. remedio 15. recuper. à nume. 34. Cardin. Tuſch. tom. 3. littera E. concluſ. 28. num. quarto & tom. 4. littera F. concluſ. 455. Valaſc. conſil. 105. à num. quinto, & in confraternitatibus Miſericordiæ Regni Portugaliæ Cabed. par. 1. deciſ. 51. Et in confraternitatibus Corporis Chriſti Nauarr. conſil. 3. de foro compet. & de omnibus generaliter agens Perez de Lara de capellanijs libro ſecundo cap. 1. à num. quinto, & iudicauit Rota Rom. etiam in confraternitatibus, quæ habent Altare & campanile in deciſ. nouiſſ. 574. nume. 6. part. 1. & latè poſt Pariſ. & Lambertin. Azeued. d. l. 10. nu. 26. & 29.

25 Quare melius diſtinguendum puto inter confraternitates Epiſcopi auctoritate & ſine illa inſtitutas.

26 Illæ enim quæ abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtitutæ minime eccleſiaſticæ aut Religioſæ ſunt cenſendæ, ex eo quia qualitatem hanc, vt eccleſiaſticæ, ſeu religioſæ fiant, ſecundum ius Canonicum tribuere non poſſunt priuati abſque Prælati auctoritate ex text. in cap. ad hæc de relig. domib. & notant ibi Doctores cõmuniter, & alii, de quibus Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 5. num. 38. cum ſequentibus & præter ſtatim referendos Valaſc. conſil. 105. nu. ſeptimo. Perez de Lara d. c. 1. à num. quinto.

27 Pias tamen eſſe non eſt negandum, cum enim operas pietatis ibi exerceantur piis cauſis debent annumerari, vt de hoſpitalibus ſine ea inſtitutis expreſſe reſoluunt Paul. de Caſtro conſil. 167. ad finem vol. 2. Abb. in capit. de Xenodochijs numer. 3. de religioſ. domib. Roman. conſ. 477. num. 2. & poſt Bald. Anchar. & alios, quos refert Tiraq. in præfat. pia cauſa, pag. 1. verſic. item relictum hoſpitalibus, iuncto verſic. ſed alij indiſtincte, & poſt Felin. Seluam & plures alios Gabriel. d. titul. de pia cauſa concluſ. 2. nume. ſecundo verſ. contrarium, Bobadil. d. nu. 288. iuncta lit. C. Card. Tuſch. tom. 4. littera H. concluſ. 158. & concluſ. 163. num. 2. & 4. & tom. 6. littera P. concl. 338.

28 Ex quibus plane colligitur, quod licet plures quos refert Gab. d. concluſ. 2. in fine & concluſ. 1. num. 17. voluerint relicta piis cauſis ſolui nõ poſſe hoſpitalibus & confratriis inſtitutis ſine Epiſcopi auctoritate, longe verius eſt contrarium, vt tenent Tiraq. Valaſc. num. 38. & Bened. Ægid. citatis locis. Et hinc fit poſſe Epiſcopum viſitare confraternitates laicorum etiam exiſtentes intus Eccleſias Regularium, ac illos ad reddendũ computa compellere, nõ tamẽ earum cappellas, vel altaria, quæ intra eaſdem Eccleſias conſiſtunt, vt dixi ſupra num. decimo tertio, quoad adminiſtrationem, tamẽ poterit, vt hoc præſenti anno Epiſcopo Imolen. declarauit Sacra Congreg.

29 Quia exempta Eccleſia non cenſentur exemptæ capellæ Eccleſiæ ſubiectæ, accedentes, vel connexæ gloſ. in cap. rogamus 24. q. 1. cap. cum capella, de priuileg. Brixi. in repert. verbo an exemptio monaſterio, Cochier. in tract. de iuriſdict. Ordin. in exemptos p. 2. q. 45. num. 70.

30 Quando vero Epiſcopi approbatio interuenit, piæ, & eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ, itaut ſi ipſa corpora cõueniãtur ad forum Eccleſiæ pertineat cognitio, probatur ex d. capit. de Xenodochijs, iuncto d. cap. ad hæc. Non obſtat diſtinctio Bart. in l. vlt. numer. decimo quinto ff. de colleg. illic. quæ etiam deducitur ex gloſſ. pen. in capitulo 1. de iocato, recepta per Couarr. pract. cap. 34. num. primo ad med. & alios quos referunt & explicãt Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. nu. 41. cum ſequentibus, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, libr. 3. titul. 20. de confratrijs num. 9. & alios, de quibus Azeuedo l. 10. nu. 25. titul. 1. lib. 8. Recopil. dum reſoluunt quod ſi collegium vt collegium conuenitur, inſpici debet an maior pars ſit clericorum, quia tunc ad eccleſiaſticum pertinet iudicium; ad ſeculare vero, ſi maior pars ſit laicorum: nam ſi diſtinctio vera eſt, de qua dubitat Decian. vbi proxime, debet intelligi de collegiis omnino prophanis, vt in vniuerſitatibus ſtudiorum, de quibus nominatim agunt, nõ ita tamen adaptatur collegijs Epiſcoporum auctoritate fundatis ad pia opera, vt bene explicat Azeuedo d. l. 10. à nu. 27.

31 Ex quibus colligitur res cõfraternitatum, quæ Epiſcopi auctoritate inſtituuntur, vt eccleſiaſticas cenſendas eſſe, & conſequenter ſine ſolemnitatibus requiſitis in rerum eccleſiaſticarum alienationibus alienari non poſſe, vt poſt Menoch. Lambertin. Sfort. comprobat Guter. d. cap. 35. num. 23. & abſque dubio verum eſt quãdo confraternitates alicui Eccleſiæ, Capellæ, ſeu altari vnitæ, ſeu affixæ ſunt: quia accedente Epiſcopi auctoritate eccleſiaſticæ fiunt, ac ſubinde de foro Eccleſiæ res, quæ in earum dominio incorporantur, iuxta reg. text. in cap. vlt. de rebus eccleſ. itaut non ſolum viſitatio & coactio adminiſtratorum, vt debitæ executioni mãdent inſtitutoris voluntatem, ad eccleſiaſticos iudices pertineat, verum etiam ipſorum proceſſuum, & cauſarum cognitio ſuper eiſdem bonis iuxta reg. text. in ca. quanto, de iudic. & notant Doctores communiter per text. ibi in cap. Ad noſtram, de rebus eccleſiæ, & in capit. 1. de reſtitut. in integr. cum ſimilibus, de quibus late Cardin. Tuſch. tom. 4. littera I. concluſ. 447. & concluſ. 450. quod .ſ. quoties agitur de re, quã eccleſiaſticã eſſe cõſtat, vel quod magis eſt clerici, indiſtinctè cognitio ad iudices eccleſiaſticos pertinet.

32 Ex dictis primo infertur reſolutio illius quæſt. vtrũ ſcilicet bona ad cõfraternitates pertinentia licite poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum eccleſiaſticarum alienationibus neceſſarijs. In qua affirmatiuam partem generaliter, & indiſtincte tuetur Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. tertio. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. ſequitur Felin. in ca. 2. num. vndecimo, verſic. fraternitates, de foro comp. Paul. de Caſtro, Pariſi. & alij quos refert, & ſequitur Gabriel. d. concluſ. 1. num. vndecimo. Rebuff. in compendio alienat. num. 56. & alij de quibus Gutier d. cap. 35. num. decimo ſexto. Cabed. d. deciſ. 51. nume. tertio, & poſt Redoan. de rebus eccleſiæ non alien. rub. 27. num. decimo quinto. Baptiſta Coſta de iuris & facti ignor. in conſil. poſito poſt inſpect. 98. num. tertio. Quorum fundamentum illud vnicum eſt, quod confraternitates & collegia laicorum ſunt mere prophana, & ſecularia, & ideo ſolemnitas requiſita in alienationibus rerum eccleſiaſticarum iuxta cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. cap. nulli, & per totum, de rebus eccleſ. non alien. in illis locum obtinere non poteſt.

33 Sed Gutier. vbi proxime à num. vigeſimo ſecundo, diſtinguendum putat, aut enim, inquit ille, bona relinquũtur alicui confratriæ vel hoſpitali, vt illis deſeruiant; & ad libitum de illis poſſint diſponere: & concludit neceſſarias non eſſe prædictas ſolemnitates rerum eccleſiaſticarũ, & procedere dictam Bald. doctrinam. Aut, inquit, confraternitas locus pius, vel oratorium extructum eſt principaliter, vt ſacrum ſit, & Deo Opt. Max. dicatur, & bona eo animo cõgeſta, vt ad ope

ra oratorij neceſſaria, nempe pro Miſſis, & ad pauperes ſubleuandos perpetua ſint, & concludit, quod etiamſi Epiſcopi conſenſus non acceſſerit, locus, & bona pia, & religioſa cenſenda ſunt, & conſequenter ſine Epiſcopi auctoritate, & alijs ſolemnitatibus rerum eccleſiaſticarum alienari non poſſunt. Verum hæc diſtinctio, *Gutier.* in multis peccat, nec aliqua ratione defendi poteſt; imprimis enim inaduertenter, & falsò ſupponit confraternitatem, aut alium pium locum cũ oratorio conſtrui poſſe, vt ibi Miſſæ dicãtur, ſine Epiſcopi auctoritate, contra deciſ. *text. in cap. vnicuique, de conſecratione, diſtinctione prima*: falſum etiam aperte eſt dictum ſecundum diſtinctionis membrum, dum religioſa, & Eccleſiaſtica cenſet bona confraternitatis, aut Hoſpitalis, quando ſine Epiſcopi auctoritate conſtituuntur, contra *regul. text. in d. cap. ad hæc*, & receptam traditionem de qua ſupra: falſum denique eſt, quod in primo membro ſupponit poſſe ſine illis ſolemnitatibus alienari bona confraternitatis inſtitutæ cum Epiſcopi auctoritate quando relicta ſunt, vt poſſint alienari ad libitum pro neceſſitatibus confraternitatis: Nam ſi in eius dominium transfierunt Eccleſiaſtica efficiuntur, ex ſtatim dicendis. Quare neceſſariò recurrendũ eſt ad principalem reſolutionem: vel enim confraternitates, & Hoſpitalia inſtitutæ ſunt abſque Epiſcopi auctoritate, & de plano procedit *Baldi* doctrina, & cõmunis reſolutio, quod poſſint bona ad illa pertinentia licitè alienari ſine Epiſcopi auctoritate & aliis ſolemnitatibus rerum Eccleſiaſticarum, ex ipſorum ratione, quod bona & Collegia ipſa, ſeu loca prophana ſunt. Aut Confraternitates, & hoſpitalia inſtituta ſunt cum Epiſcopi auctoritate, & procedit reſolutio ſupradicta, quod religioſa ſunt, & eccleſiaſtica, & conſequẽter eorum bona, vt eccleſiaſtica iudicanda & requirunt ſolẽnitates rerum eccleſiaſticarum. Ita in terminis confraternitatũ diſtinguuntur *Card. & Rocchis*, quos refert, & ſequitur *Gamma deciſ. vlt. num. ſexto*, & ex antiquis Conciliis notant *Renatus Chophin. de ſacra politia libro tertio cap. 6. nume. ſexto*, & in hoſpitalibus *Gabr. d. concluſ. 2. num. nono & decimo. Maſcard. d. concluſ. 869. nu. vndecimo. Valaſc. d. conſult. 105. num. 34. Cardin. Tuſch. lit. H. concluſ. 163. à nu. nono.*

34 Secundo infertur deciſio ad alteram controuerſiam præcedenti proximam, vtrum ſcilicet ex bonis Confraternitatum, ſi vendantur, gabella debeatur? in qua Doctores cõmuniter diſtinguũt, aut enim, inquiunt, confraternitatum bona ad pios vſus relicta ſunt, pro Miſſis ſcilicet, vel pauperibus alendis, virginibus maritandis, & ſimilia· vel in prophanos expenduntur vſus, conuiuia ſcilicet, ludos, & ſimilia: priori caſu, inquiunt à gabellę ſolutione liberas eſſe huiuſmodi cõfraternitates, & collegia, exemplumque proponunt in Collegiis Salmanticæ, & aliarum vniuerſitatum inſtitutis pro pauperibus, & ſcholaſticis alendis: in poſteriori verò non ita, quam diſtinctonem ex *Baldo* tradit *Auendan. de exequendis mandatis par. 2. cap. 14. nume. trigeſimo ſecundo*, & poſt eum, *Gabriel. & Salazar. Garſia Girada de gabellis par. 7. in princip. num. quadrageſimo ſecundo. Lazart. de decima venditionis in additione capitu. 19. num. nono*, quos ſequitur *Azeuedo ad l. 1. num. cum ſequentibus titul. 18. libro nono recopil.* & priorum verba transfert *Gutier. de gabel. quæſt. 97. nume. decimo octauo*, & partim ſequuntur *Molina de iuſtitia tom. 3. diſput. 671. in princip. Curia Philipp. par. 2. libro primo capit. 14.* Diſtinctionis fundamentũ illud eſt, quod priori caſu cõfraternitates, & Collegia illa pia ſunt ac ſubinde Eccleſiaſtico quoque priuilegio gaudere debent ex generali regula *text. in l. omnia 34. Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, ex qua volgò colligitur pia loca omnibus gaudere Eccleſiaſticis priuilegijs.

35 Hæc tamen reſolutio difficultatum non abſoluit, quia ex eo quod pia ſunt Collegia, vel loca, vel quod ad pios vſus ſunt inſtituta, non ſequitur eſſe eccleſiaſtica, & religioſa niſi acceſſerit Epiſcopi auctoritas, oportebat diſtinguere inter confraternitates, & hoſpitalia, quæ Epiſcopi auctoritate, vel abſque illa inſtituuntur, quemadmodum in hoſpitalibus expreſſe diſtinguit *Lazarte in corpore tractatus capit. 19. nume. 90.* & poſt eum, & plures alios, *Gironda dict. part. 7. in princip. à numero ſexageſimo ſeptimo, & Azeued. d. l. 1. numer. quarto.* Aduertas tamen exemptionem hanc à gabellis, & omnibus aliis tributis Principum ſecularium dari nõ ſolum Eccleſiis, & eccleſiaſticis perſonis, verũ etiam ſpecificè, & indiuidualiter omnibus piis locis, & cauſis, vt *in auth. item nulla communitas, Cod. de Epiſcopis, & Clericis* ibi, Eccleſiis, vel aliis pijs locis, text. optimus in *cap. non minus, de immunitate Eccleſiarum* ibi, de bonis Eccleſiaſticis, & Clericorum, & pauperum Chriſti vſibus deputatis, aduertit optimè *Molin. proxime citato loco*, & contra alios prædictorum iurium immemor *Moder. de iuriſdict. par. 4. caſu 14.* Quare licet quoad alios effectus, & quæſtiones pendẽtes ex eo an bona ſint eccleſiaſtica, attendi oporteat, vtrum cõfraternitas, aut Collegium ſint inſtituta auctoritate Epiſcopi, vt ſupra explicauimus, minime tñ iſta inſpectio ſeruit ad præſentem articulum de exemptione gabellarum, quia ad illum ſufficit, quod bona ad pios vſus ſint deſtinata, quod reperitur in omnibus Cõfraternitatibus, & Collegiis, ſeu locis, quæ ad pios vſus conſtruuntur etiam ſine Epiſcopi auctoritate, vt ſupra probauimus.

36 Tertiò infertur Confraternitates, & hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta beneficio reſtitutionis in integrum gaudere, prout teſtatur *Sfortia in tract. de reſtitut. in integr. par. 1. quæſt. 3. à num. trigeſimo ſeptimo*, ex ea ratione quia Eccleſiæ competit remedium reſtitutionis in integrum, vt probant *text. in cap. 1.* vbi *Berot. numero primo & tertio. Mantu. numero tertio & quarto, & in capit. auditis de reſtitut. in integrum, capitulo primo eod. titul. libro ſexto*, vbi *Monach. Clement. vnica eod. titul. gloſſ. 2. in l. reſpubl. Cod. ex quibus cauſis maiores, Menoch. vſufrequentium capit. 9. numero primo. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo minoribus, numero ſexageſimo. Morla in emporio iuris titul. 5. in præludijs nume. nono verſic. 6. Molina de iuſtitia, tractat. 2.*
37 *diſput. 574. nume. primo & ſecundo.* Appellatione autẽ Eccleſiæ comprehenduntur cętera loca pia, de quibus licet non reperiatur ſpecialiter in iure cautum, prout in Eccleſia, militat tamen in illis ead. ratio· & inſuper, quia priuilegia Eccleſiarum, quale hoc cenſetur, cæteris locis piis communicata dicuntur iuxta text. in *l. omnia priuilegia, Cod. de Epiſcopis, & Clericis*: Vnde quoad iuris effectus pia loca, & Eccleſiæ æquiparantur, vt benè deducitur ex textu. *in capitulo requiſiſti, verſic. ſecus autem*, ibi aut aliis pijs locis, *de teſtamentis* tradũt in ſpecie Doctores communiter, de quibus *Roman. ſingul. 272. Molin. d. diſput. 574. num. ſecundo*, plures de quibus *Caldas Pereira dd. verbo minoribus, num. ſexageſimo tertio. Sfortia d. quæſtione 3. numero 26.*

Verum

38 Verum circa alias confraternitates, & hoſpitalia, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, nō leuis eſt inter ſcribentes controuerſia, quod enim indiſtinctè gaudeant prædicto reſtitutionis in integrum beneficio tenent communiter Doctores, qui docent omnia loca, immo quod generalius eſt, omnem piam cauſam hoc habere priuilegiū, vt iure minoris reſtituantur, ex *Ioa. Andr. Archid. & Domin. in d. cap. 1. de reſtitutione in integrum, libro ſexto*, & pluribus aliis ex antiquioribus, de quibus *Tiraq. de pia cauſa, priuileg.* 138. *Coſta in ca. ſi pater, verbo ipſis pauperibus, nume. quarto*, ſequitur *Caldas in d. l. ſi curatorem, verbo minoribus, num. ſexageſimo quarto*, & conſtanter *Sfortia d. quæſt. 3. à num. vigeſimo ſexto*. Ex dictis autem conſtat omnia hoſpitalia, & Confraternitates, licet abſque Epiſcopi auctoritate inſtituantur, pias cauſas cenſendas eſſe, quare de Hoſpitalibus, & Confraternitatibus agentes eandem reſolutionem ſequuntur *Bald. & Paulus Caſtrenſ. in l. Orphanotrophos, Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, argumento illius text. quatenus æquiparat Hoſpitalia minoribus, & alij, quorum meminit *Tiraquell. vbi proxime, & Maſcard. d. concluſ. 869. num. decimo*, ſequitur *Sfortia d. q. 3. à num. 46.* quorum fundamentum eſt præcipuum ex *d. l. Orphanotrophos*, & ex generali concluſione, quam colligunt ex *d. l. omnia*, quod Hoſpitalia, & alia pia loca gaudent omnibus priuilegiis, quę Eccleſiis conceduntur.

39 Deinde receptum eſt generaliter, non ita hoc beneficium reſtitutionis minoribus, & Eccleſiis concedi, vt aliis denegetur, in quibus idem fauor, & miſerationis ratio reperitur, quales cenſentur omnes illi, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Republica, Ciuitate, Villa, Caſtro, ſeu quacunque alia communitate probat *text. in l. Reſpubl. Cod. ex quibus cauſis maiores, l. Rempubl. Cod. de iure Reipub. libro vndecimo*, tradunt *Beroius numero* 131. *cum ſequentibus. Mantua nume. trigeſimo tertio. Abbas num. decimo quinto, in d. cap. 1. de reſtitut. in integrum, Mauritius de reſtitutione in integrum, capit. 417. & Sfortia d. quæſt. 3. artic. 9. 10. & 11. Cald. Pereira dicto verbo minoribus, nume. 61. Morla dict. titulo 5. in principio, nu. 9. verſ. 11.* & alii citati ab *Alphano collect. 650.*

40 Idemque admittendum eſt in Collegiis, ſeu vniuerſitatibus ſecularibus, ex eo quia Reipubl. æquiparantur per *l. 1. §. quibus ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine*, proſequitur, & diſtinguit poſt alios latè *Sfortia d. q. 3. artic. 12.*

41 Denique inter eaſdem perſonas numerantur Fiſcus, & princeps, quod ſint minoribus, Eccleſiæ, & Reipublicę æquati, iuxta regul. *l. vlt. Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis*, quod licet in fiſco in ſpeciali caſu *l. vnica Cod. de ſententiis aduerſus fiſcum latis libro decimo* abſque dubio procedat, in aliis tamen non ita ſimpliciter verum eſt, ſed cum diſtinctionibus, de quibus *Lucas de Pena in l. cubicularios, Cod. de Præpoſitis ſacri cubiculi libro duodecimo. Zazius in l. Princeps, nume. ſexto ff. de legib. Cald. Pereira d. verbo minoribus, nu. ſexageſimo ſecundo. Sfortia d. quæſt. 3. artic. 13. & 14.* Quare ſi cuilibet communitati, ſeu Collegio huiuſmodi reſtitutio conceditur, quia per adminiſtratores reguntur, eodem modo concedenda eſt piis locis, & Confraternitatibus, licet eccleſiaſtica non ſint, quia inſtituta fuerunt ſine Epiſcopi auctoritatè.

42 Contrariam tamen ſententiam, quod ſcilicet huiuſmodi Hoſpitalia, & confraternitates hoc priuilegio iuuari non debeant, quando ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutæ ſunt, expreſſe ſequitur *Anchar. in capit. auditis, num. nono de reſtitut. in integrum*, cuius ſententiam probant *Gabriel. commun. libro ſexto titul. de pia cauſa concluſ. 1. nu. vigeſimo primo, & concluſ. 2. num. decimo ſexto. Gutier. Canon. libro primo capit. 35. nume. decimo quarto. Valaſ. d. conſult. 105. num. quadrageſimo quarto. Cald. Pereira dict. verbo minoribus, num. ſexageſimo tertio. Sfortia d. quæſt. 3. num. 45.* & reliqui, qui ſæpe alibi in hoc propoſito diſtinguunt, an prædicta loca, & confraternitates Epiſcopi auctoritate inſtituta ſint nec ne? Quorum alij ea vtuntur ratione, quia putant confraternitates, & hoſpitalia piis cauſis annumeranda nō eſſe; ſed melius ex noſtra ratione cōfirmabis: diximus enim, quod licet piæ ſint, eccleſiaſticæ tamē, & religioſæ non ſunt, ſi Epiſcopi auctoritate non inſtituuntur: nullibi verò beneficium reſtitutionis piis cauſis indiſtinctè à iure conceditur, ſed tantum Eccleſiis, & eccleſiaſticis, ac religioſis locis. Ad argumenta vero in contrarium facile videtur reſponderi poſſe. Nam ad *d. l. omnia* reſpondetur ſolum procedere in hoſpitalibus inſtitutis auctoritate Epiſcopi, vt ex communi ſententia interpretatur *Valaſc. dict. conſult. 105. numer. 12.* & ſimiliter ad *dictam leg. orphanotrophos* reſpondet *Anchar. d. c. auditis, nume. 9. in fine.* & ſentire videntur *Maſcard. d. concluſ. 869. nume. nono. Modern. de iuriſdict. par. 4. caſu 113. num. vigeſimo quinto*. Licet autē hæc ſententia ſit in puncto iuris vera, primam tamen eodem attento veriorem duco, quia non ſine violentia reſtringitur littera tex. *in d. l. orphanotrophos* ad ea hoſpitalia, quæ cum Epiſcopi auctoritate inſtituuntur, immo æquiparatio, quam *text.* facit adminiſtratoris hoſpitalium, & tutoris minorum, nihil commune habet cum auctoritate Epiſcopi, ſed omnibus hoſpitalibus, etiam abſque illa inſtitutis, maximè conuenit.

43 Quarto infertur deciſio alterius quęſtionis in hoc propoſito pariter cōtrouerſæ, verum ſcilicet ex iis, quæ confraternitatibus relinquuntur, quarta Canonica debeatur? in qua quęſtione partem negatiuam tuetur *gloſſ. 3. in cap. 2. de ſepultur.* dum reſoluit pro relictis in pauperum vſus nihil eſſe detrahendum, & per textum in *l. ſi quis ad declinandam, §. in omnibus, Cod. de Epiſcop. & Clericis*, quatenus illud ipſum diſponit, notant *Bald.* ibi *nume. decimo nono. Abb. conſil. 31. dub. 2. volum. 1. Roman. conſil. 477. à num. decimo octauo*, & alij, de quibus *Petr. de Vbald. de canon. portione qu. 14. num. decimo quinto*, & plures, de quibus *Tiraq. de pia cauſa priuileg. 28.* & poſt *Rebuff. Menoch. remed. 15. recuperandę num. 32.* & magis communis ex *Quarante in ſumma bullarij, verbo quarta epiſcopalis, in fin. Azor. inſtitut. moral. par. 2. libro nono cap. 12. quęſt. 11. Gutier. d. c. 35. n. decimo tertio* atque ex *Modern. de iuriſdict. par. 4. centuria 2. caſu 113. nu. decimo nono.*

44 Qui omnes mouentur vltra text. *in d. l. ſi quis ad declinandam*, ex ea ratione, quia ſolum iure reperitur expreſſum, vt huiuſmodi quarta præſtetur ex ijs, quæ reliquuntur Eccleſijs, vel piis locis, vt probat text. *in cap. officij, 14. de teſtam.* & faciunt quæ *Valaſc. conſult. 105. nume. 13.* in relictis tamen generaliter pauperibus, vel ſine loci determinatione, non habet locum canonica portio, vt aſſerit *Tiraquell. dict. priuileg. 28.* ſicut nec habet locum, quando relinquitur aliquid Eccleſiis, vel piis locis ad perpetuum cultum diuinum, prout reſoluit *Valaſc. d. num. decimo tertio*, veluti quando relinquitur aliquid pro ornamētis Eccleſiæ, ſeu

ſeu veſtibus, picturis, calice, & aliis ſimilibus, *Bernard. regul. 237. verſic. 1. Lal. Zecchi. de republ. eccleſ. capit. 28. de Paroch. numero decimo octauo verſic. 9. & Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo priuilegia regularium, verſic. quarta epiſcopalis, difficult. 3. vbi difficult. 2.* idē aſſerit de relictis pro reſtauratione Eccleſiæ matricis, ædificatione, & reparatione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum piorum per text. in *cap. vlt. de teſtament.* cum ergo Confraternitates huiuſmodi pia loca non ſint, neque ea, quæ eis relinquuntur locis relinquantur, ſed perſonis videtur dicendum ex relictis Hoſpitali, ſi Epiſcopi auctoritate inſtitutum ſit, quartam Canonicam deberi, quia locus religioſus, & eccleſiaſticus reputatur: ſecus ſi abſque illa fuerit inſtitutum, ſecūdum *Cardin.* & plures alios, ex quibus receptum teſtantur *Gabr. d. concluſ. 2. num. decimoſeptimo. Valaſc. d. conſult.* 105. *num.* 13. *&* 40. *Cardin. Tuſch. tom. 4. littera H. concluſ. 164. & tom. 6. verbo quarta concluſ. 21. num. 33. & 35.*

45 Atque ita duo requirūt prȩcitati Doctores, vt quarta Canonica debeatur, alterū quod loco relinquatur, alterum quod locus religioſus ſit.

46 Contrariam tamen ſententiam, quod ſcilicet de illis, quæ Confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica indiſtinctè debeatur, tenuit *Lapus in tractat. de canon. portion. nume. decimo tertio & decimo ſexto*, & multis argumentis confirmat *Petr. de Vbald. eodem tractat. quæſtion. 14. à num. 18.* & poſt eum *Barbat.* & alios communem profitetur *Couar. in d. cap. officij num. duodecimo*, & eius verba tranſcribens *Gutier. d. capitulo 35. num. ſeptimo. Franciſcus Leo in theſauro fori eccleſiaſtici parte 2. cap. 14. num. vigeſimo primo cum ſequentibus, Frat. Ludouic. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæſt. 48. artic. 3. concluſ. 2. Azeuedo l. 10. nume. vigeſimo ſeptimo titul. 1. lib. quarto recopil.* Eo ducti fundamento, quia, vt quarta hæc debeatur, nō requiritur, quod Eccleſijs, vel piis locis relinquatur, ſed ſufficit, quod ſit relictum in cauſam piam, vt probare videtur text. in *cap. requiſiſti, in princip. de teſtament.* ibi, teſtatori pro anima tua legat, iuncto ibi, Epiſcopus debet de illis ſecundum diuerſas conſuetudines tertiam, vel quartam portionem habere, & faciunt, quæ *Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſtio. 39. art. primo*, qua etiam ratione illam differentiam inter Hoſpitalia priuata, vel Epiſcopi auctoritate inſtituta alii reiiciunt, volentes indiſtinctè ex omnibus quartam hanc deberi, quia omnia pia ſunt loca, quamuis Epiſcopi auctoritas non acceſſerit.

47 Quare pro vera huius quæſtionis deciſione, & totius materiæ cognitione ſequentes caſus diſtingue. Primus eſt, quando Hoſpitale auctoritate Epiſcopi inſtituitur, aut confraternitates eadem auctoritate eriguntur, & alicubi loco ſacro, aut religioſo, aut Capellæ vnitæ ſunt, aut affixæ, & in iis certum eſt procedere opinionem *Lapi*, & aliorum qui eum ſequuntur, reſoluentes deberi canonicam portionem, quia in toto rigore in illis verificantur verba prædictorum iurium, quæ indiſtinctè decidunt quartam deberi de relictis Eccleſijs, vel piis locis. Secundus caſus eſt de Hoſpitalibus, & Confraternitatibus mere prophanis, quæ neque auctoritate Epiſcopi, neque ad pia opera exercēda inſtituuntur, exemplum proponit *Bald.* in Colleg. mercatorum, vel ſcholaſticorum, & ſimilium artium prophanarum, & in iis ſecure procedit ipſius reſolutio, & aliorum, qui eam ſequuntur, reſoluentes quartam nō deberi, quia cum non ſint loca pia ceſſat totum fundamentum eam exigendi. Tertius caſus de Hoſpitalibus ad pia ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis, & licet quartam deberi ex ea ratione dicendum videretur, quia licet eccleſiaſtica non ſint, ſunt tamen pia loca, vt ſupra reſoluimus; exquiſita verò ratione contra *Calderin. conſil.* 23. contrarium reſoluit *Roman. d. conſilio* 477. *numero decimo quinto, & decimo nono*, quia ſcilicet quarta debetur Epiſcopis ratione iuriſdictionis ſpiritualis, & curæ, quam habent in Eccleſiis ſuis, & ideo in locis exemptis, quia ſuæ iuriſdictioni non ſubiiciuntur, huiuſmodi quartam non deducunt vt probat text. in *Clement. dudum, §. vltra, de ſepulturis*, & reſoluit *Eraſm. à Cochier. in tract. de iuriſd. ll. Ordin. in exemptos, par. 4. quæſtione 6.* concludunt *Abb. in dict. capit. officij. Angel. in ſum. verbo Canonica nu. 7. Petr. de Vbald. d. tract. cap. 4. quæſtione 6.* Quare cum huiuſmodi Hoſpitalia, etiamſi pia ſint, Epiſcopo non ſubiiciantur, vt ſupra reſoluimus, non videtur ex illis huiuſmodi quartam deducere poſſe. Sed aduerte hanc rationem ſolum vigere in quarta Epiſcopali, non ita in Parochiali, quæ parochis debetur, & funeralis dicitur, debetur enim ratione Sacramentorum, quæ parochus adminiſtrat, & ideo debetur etiam in locis exemptis, ſi ſpeciali priuilegio non muniantur, iuxta dictum §. *vltra*, & quę circa decretum *Concilij Tridentini ſeſſ. 25. de reformat. cap. 13.* late explicant *Gutier. de iuramento confirmatorio part. 2. capit. 4. nume. ſecundo. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. capit. 14. Frat. Emman. quæſt.* Regular. *tom. 1. quæſt. 39. artic. 2. & tom. 3. q. 46. Cardin. Tuſch. tom. 6. verbo quarta, concluſ. 21. Cochier. dict. quæſt. 6. nume. octauo*, latè *Frater Ioan. de la Cruz de ſtatu religionis, lib. 2. cap. 19. dub. 5.*

48 Quartus caſus eſt, & in quo tota verſatur difficultas, de fraternitatibus ſcilicet, quæ deuotionis cauſa fuerint inſtitutę Epiſcopi auctoritate, vt ibi celebrentur diuina, ac alia pietatis opera exerceātur: nam indiſtinctè ex illis quartam deberi dicendum videbatur, etiāſi Eccleſię, aut alii religioſo loco affixæ non ſint ex ratione, quam ex *Couarr.* & aliis ſecundo loco retulimus, quod ſcilicet piæ ſint cauſæ, & quia in iuriſdictione ſint Epiſcopi, atque ita ceſſat fundamentum *Romani*, de quo proxime. Verum in hoc quarto caſu contrariū in rigore iuris verius eſt, ex ea ratione, quia ex illis ſolum quartam deberi iure expreſſum reperio, quæ Eccleſiis, vel locis piis relinquuntur, qualia non ſunt confraternitates, quæ nulli Eccleſiæ, Hoſpitali, Capellæ, aut alii pio loco adhærent, ſeu vniuntur. Nec contrarium probat text. in *d. cap. requiſiſti*, vt ſupra expendebamus, ſed aliud, vel potius contrarium, quia ex ſequentibus manifeſtiſſime apparet facere pontificem differentiā inter ea, quæ pro animæ ſalute relinquuntur Eccleſiis, aut perſonis, vt de illis, quæ Eccleſiæ relinquūtur quarta debeatur, nō ita de aliis, quę relinquuntur perſonis; cum ergo conſtet confraternitates loca non eſſe, ſed potius corpus quoddam fictum plurium perſonarum reprȩſentare, nō videtur, quod ex illis quarta ſolui debeat, iuxta motiuum *Baldi, & Romani*, ac aliorum, quia hoc ipſum confirmant ex auctoritate text. in *d. l. ſi quis ad declinandam, ad fin. §. in omnibus*, vbi aiunt probari de relicto pauperibus nullam portionē deducere prȩlatos, & notauit *gloſſ. in d. cap. 2.* & alii, quos poſt eam retulimus: ſed ſi aduertas, allegatio illius text. minime ſequit ad prȩſentem quæſtionem, quia in *verſic. ſin autem*, immediate prȩcedenti, loquitur de legato

to facto in perſonas certas, vel etiam certam domum, & vtroque caſu negat aliquid deduci poſſe, quod eſt contra noſtram reſolutionem, & prædicta iura, quæ de relictis locis piis quartam deducendam eſſe decidunt. Quare vel ſpecialiter procedit in relictis pro pauperibus, de quo videbis relatos à *Tiraq. d. priuileg.* 28. late *Petr. de Vbald. dicto tract. capit. 5. principali, nume. nono.* Vel quod magis eſt, procedit ſecundum ius Imperatorum, quibus quartę Canonicæ cognitæ non fuerunt, & propterea Canonicæ dicuntur, vt *Lapus, & Vbald. in principio ſuorum tract.* annotarunt quod loquatur de Falcidia, cuius in principio meminit, & de qua ſtatim agendum eſt.

49 Quinto infertur ex iis, quæ confraternitatibus, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue abſque ea inſtitutis relinquuntur quartam Falcidiam deduci nō poſſe: diximus enim omnes cōfraternitates, licet abſque Epiſcopi auctoritate inſtituantur, pias cenſeri, & inter pias cauſas eſſe connumerandas.

50 Sed conſtat de legatis ad pias cauſas nullam deduci Falcidiam iuxta *text. in Authent. ſimiliter Cod. ad l. Falcidiam*, & in corpore vnde ſumitur in *authen. de Eccleſiaſticis tit. §. ſin autem hæres, collat. 9. & ex d. l. ſi quis ad declinandam*, ad finem, ibi, nulla falcidia in hac parte intercedente, cum ſimilibus: ex quibus ita hanc concluſionem tradunt ſcribentes omnes eiſdem locis, vt conſtat ex latiſſimè traditis per *Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ priuileg. 26. Couarr. in capit. Raynal. §. 3. nu. ſeptimo de teſtam. Coſt. in cap. ſi pater, verbo Trebellianica, à num. decimo tertio. Donel. in commentar. iuris ciuilis, libro octauo capi. 27. verſic. vtrum autem, Spinus in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ. 8. principali, num. 92. Surd. de alimentis titul. 8. priuileg. 18. à num. ſecundo. Peregr. de fideicommiſſ. artic. 3. à num. 62. Gabr. libro quarto, commun. titul. ad Trebellian. in concluſ. 41. Cenalis commun. contra comm. quæſt. 155. Pichard. in princip. inſtitut. ad l. falcidiam nu. 42. & 69. Flores de Mena variar. libro ſecundo capit. 21. num. 190. Paul. Comitol. reſponſor. moral. libro ſeptimo quæſt. 10. num. tertio. Modern. de iuriſdict. par. 4. centuria 2. caſu 180. Morla in emporio iuris par. 1. titul. 5. in prælud. nu. vigeſimoſeptimo, verſic. neque.* Ex quibus noſtram illationem ad confraternitates ita deducunt *Bal. Paul. Caſtrenſ. Soccin. Alexand. Dec.* & alij quos refert & ſequitur *Gabr. d. titul. de pia cauſa, concluſ. 1. num. octauo, &* poſt eum *Gutier. d. cap. 35. num. duodecimo, & Flores de Mena vbi proxime.* Et in Hoſpitalibus *Felin. Barbat.* & alii quos refert, & ſequitur idem *Gabr. d. titul. de pia cauſa, concluſ. 2. num. decimoſexto. Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ. 30. nume. octauo. Flores de Mena d. quæſt. 21. nume. 190. Valaſc. d. conſult. 105. num. 39. Maſcard. concluſ. 869. num. 11.*

51 Et in legatis pro alimentis *Lara in l. ſi quis a liberis, §. vtrum, n. decimoſeptimo ff. de liberis agnoſcendis, Surd. de aliment. titul. 8. priuileg. 18. num. quarto.* Et in relictis pro ſtudio Theologiæ, iuris Canonici, aut Ciuilis, *Caualc. in tract. de vſufructu mulieri relicto. num. 226. addentes ad Bart. in l. fideicommiſſa, §. Stichus, in litt. A. ff. de legat. 3. Horat. Lutii in tract. de priuileg. ſchol. priuil. 1. Tiraq. in tract. piæ cauſæ, in præfat. verſic. item relictum cauſa ſtudij. Decian. conſil. 14. nu. 12. lib. 1. Carol. de Graſſis de effectib. cleric. in prælud. nu. 95.*

52 Vnde manifeſte conuincitur ſententia, & fundamentum eorum, qui contrarium reſoluebant, ex ea ratione, quod confraternitates loca pia non ſint, vt voluere *Corneus, & Pariſius,* quos refert, & ſequitur *Menoch. d. remed. 15. recuperandæ, nu. trigeſimo quarto.* quod quidem non ſufficit: Quamuis enim ex dictis verum ſit confraternitates loca pia, ſeu religioſa nō eſſe, ſunt tamen piis cauſis annumerandæ, at de omnibus piis cauſis falcidiam non deduci expreſſe decidit *Imperator. in d. Authent. ſimiliter*, cum ſimilibus, immò ipſo iure digeſt. hoc priuilegium piis cauſis fuiſſe conceſſum contendit *Tiraq. dict. loco*, ſed melius per *text. in l. 1. §. ad municipium, & in l. Titij, in princip. ff. ad l. falcidiam.* contra *Couuc.* reſoluit *Coſta nume. vigeſimo, & Pereg. nu. 62. Donel. d. §. vtrum autem, dd. locis.* Vnde etiam ſuppoſita communi ſententia, quę reſoluit ſimiliter ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur trebellianicam non deduci, vt docent *Bar. Bald. Salic.* & alii in d. *Authent. ſimiliter*, & plures, de quibus *Tiraq. priuileg. 27.* & poſt *Couar. vbi ſupra* communem eſſe vtriuſque iuris Doctorum ſententiam teſtatur *Coſta nume. vigeſimo primo,* & latè *Peregr. a num. ſexageſimo ſecundo dd. locis:* ſequitur etiam Trebellianicam deducendam non eſſe de huiuſmodi fideicommiſſo, ſi confraternitatibus relinquatur, vt poſt *Paul. Caſtrenſ.* notarunt *Maſcard. Valaſc. & Gutier.* proximè citatis locis.

53 Sexto infertur ad præſcriptionem rerum pertinentium ad Hoſpitalia, & confraternitates, quæ Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, tempus quadraginta annorum neceſſario requiri: diximus enim huiuſmodi hoſpitalia, & Confraternitates Eccleſiaſtica cenſeri, & vti talia eorum bona piis gaudere priuilegiis, quæ rebus Eccleſiaſticis conceduntur: ſed conſtat res Eccleſiarū minori ſpatio, quam quadraginta annorum præſcribi non poſſe *cap. ad aures, cap. illud, cap. de quarta, cum multis ſimilibus, de præſcriptionibus.*

54 Igitur merito hanc illationem deducunt *Abb. per tex. ibi in capi. accedentibus notabili 2. de priuil.* quatenus agens de præſcriptione contra Hoſpitalarios exigit hanc quadraginta annorum præſcriptionem, ſequuntur *Felin. in d. capitul. de quarta, a num. ſecundo. Balb. de præſcription. prima part. quintæ in princip. a numer. quinto. Padil. in l. 2. a nu. 45. Cod. de ſeruitutibus,* vbi *nume. quinquageſimo* nuncupatim agit de confraternitatibus. *Valaſc. d. conſult. 105. num. 41. Azeued. d. l. 10. num. 28.* cōtrarium expreſſe reſoluentes in Hoſpitalibus, & Confratriis inſtitutis ſine Epiſcopi auctoritate, quia ex dictis prophana ſunt, nec ſubinde Eccleſiæ gaudent priuilegiis, vt reſoluunt vltra præcitatos ſic intelligendus *Corne. conſ. 119. num. 27. vol. 2.* & poſt eum *Modern. de iuriſdict. par. 4. centuria 2. caſu 113. nu. 14.*

55 Quæ ſententia, licet ex noſtra principali reſolutione, rectè deduci videatur, inaduertenter tamen *Abb.* & reliqui ad eius comprobationem adducunt *tex. in d. cap. accedentibus.* Hoſpitalarii enim de quibus ibi verè religioſi ſunt, nec dubium eſt bona, quę ad ipſorum pertinent religionem, verè Eccleſiaſtica cenſeri. Quare melius probatur illatio ex eleganti deciſ. *text. in authentica de Eccleſiaſt. titul. §. pro temporalibus, collat. 9.* vbi expreſſe decidit cōtra Eccleſias, & alia loca venerabilia ſolam quadraginta annorum præſcriptionem opponi poſſe, & addit deinde hoc ipſum generaliter ſeruandum eſſe in exactione eorum, quę ad pias cauſas relinquuntur, ex quo vltra pręcitatos ita notarunt plures alii, de quibus *Tiraq. piæ cauſæ priuileg. 139. Couar. in regul. poſſeſſor part. 2. paragrapho. 2. numero tertio verſic. imo, Molin. de iuſtitia tract. ſecundo diſput. 72. verſic.*

hoc verò priuileg um : Vnde abſurdum non erit, ſi quis dicat hoc priuilegio in materia pręſcriptionis gaudere Hoſpitalia, & confraternitates ad pios vſus, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue abſque ea fuerint inſtituta: cum enim iam ex dictis pateat Hoſpitalia, & cōfraternitates, in quibus pietatis opera exercentur, piis cauſis annumerari, quia defectus auctoritatis Epiſcopi efficit, ne religioſa ſeu Eccleſiaſtica ſint, non tamen impedit quominus piæ ſint ex *tex. in d. §. pro temporalib.* generaliter hoc 40. annorum priuilegiū cōcedens pro omnibus præſcriptionib. eorū, quæ ad pias cauſas relicta ſunt, non rectè communis videtur in hoc propoſito diſtinguere inter Hoſpitalia, & Confraternitates, quæ auctoritate Epiſcopi, vel ſine illa inſtituuntur, ſed in omnibus indiſtinctè debet admitti ex regula *d. §. pro temporalibus*, vt bene conſiderabat *Fulgoſius in l. omnes, num. decimo tertio. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, à quo titubans recedit *Padil. in d. l. 2. num. 46.* & audacius, & minus rectè *Valaſ. conſul.* 105. *num. quadrageſimo ſecundo ad finem.* Ampliaturque hæc reſolutio, vt procedat etiam, quando vna confraternitas contra alterā vult præſcribere, vt in vna Eccleſia cōtra alterā præſcribente probat *tex. in d. cap. ad aures, & in d. cap. de quarta*, cum ſimilibus, de quibus *Tiraq. d. priuileg. 26. verſic. contrarium, Balb. numero 4. & Couarr. num. 3. dd. locis.*

56 Septimo infertur Hoſpitalia, quæ Epiſcopi auctoritate fuerunt inſtituta, gaudere immunitate Eccleſiaſtica, ita vt delinquens ad illa confugiens ſecurus ſit, reſoluunt *Padil. in d. l. 2. nume. 49. Couar. libro ſecundo variar. cap. 20. num. quarto in fin. verſic. 3. conſtat, Renat. Chop. in libro ſecundo Monaſticon, ſiue de iure cœnobiorum titul. 1. articul. 27. Maſcard. de probat. concluſ. 869. num. 18. Farinacc. in praxi criminali quæſt. 28. num. 36. Decian. tract. crimin. libro ſexto capit. 24. num. 32. & capit. 35. nume. 18. & 19. Soar. de religion. tom. 1. in tractatu de locis ſacris, libr. tertio, capitulo 9. num. nono. Curia Philippica par. 3. §. 12. num. primo. Flores de Mena variar. libro tertio quæſt. 21. num. 175. & ſeq. Valaſc. conſult. 105. numero 43. Bobadil. in ſua politica libro ſecundo capit. 14. num. 80. Azori. inſtit. moral. par. 2. libro nono capit. 8. collect. 1023. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo Eccleſia, num. ſeptuageſimo quinto. Nicolaus Garcia de benefic. par. 5. c. 1. num. 61. et 62. Camil. Borell. in ſumm. omnium deciſ. ſub titul. de his, qui ad Eccleſias confugiunt num. ſexageſimo quarto. Ludouic. Miranda de ordin. iudic. quæſtione decima ſexta artic. concluſ. 2. in fine.*

57 Ordinarii, vt ad rem redeamus, in petenda ratione ab adminiſtratoribus piorū locorum debent eſſe ſolliciti, ipſi enim adminiſtratores tam Eccleſiaſtici, quam Laici fabricę cuiuſuis Eccleſię, etiam Cathedralis, Hoſpitalis, confaternitatis, eleemoſinæ montis pietatis, & quorumcunque piorum locorum rationē reddere tenentur ſingulis annis ſuæ adminiſtrationis. Ordinario, conſuetudinibus, & priuilegiis quibuſcunque in contrarium ſublatis, niſi ſecus forte in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſſe cautum eſſet. Hæc ſunt formalia ferè verba *Concil. Tridentin. ſeſſ. 22. de reformat. capitul. 9.* de cuius materia vide *Gutier. libro primo cap. 35. n. decimo nono cū ſeq. Flores variar. lib. tertio, quæſt. 21. num. 180. cum multis ſequentibus. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. ca. 395. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 714. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, gloſſ. 5. nume. quadrageſimo quinto & gloſſ. 29. num. tertio. Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 18. nume. 6. 9. & 10. Rota Roman. apud Farin. deciſ. 355. part. 1. tom. 1.*

58 De omnibus locis piis Epiſcopo ratio reddenda eſt,
ab adminiſtratoribus, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata,
eccleſiaſtica, vel laicalia refert deciſum *Armendariz in*
addition. ad Recopil. legum Nauarræ lib. 1. titul. 18. libr. 7.
59 *n. 78.* Poſſunt ab huiuſmodi adminiſtratoribus ratio-
nes adminiſtrationis exigi, donec coram eodem Or-
dinario doctam fuerit de inſtitutione, in qua ſecus ex-
preſsè cautum ſit, prout deciſum refert *Modern. de iu-*
60 *riſdict. d. loco*, & Epiſcopi valent laicos compellere ad
executionem, vt tenent *Stephan. Gratian. Marchia de-*
61 *ciſ. 189. dub. 2.* quem refert *Aloyſ. Ricc. d. collect. 714.*
in fin. Et hæc poteſtas tranſit in Capitulum Sede va-
cante. *Quarant. in ſumm. bullarij, verbo Capitulum, verſ.*
7. p. 136. praxis Epiſcopal. par. 2. verbo Capitulum, §. 9.

62 Si quis autem adminiſtrator piorū locorum videns ſe conſtrictum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis appellaret, licet admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut ſuſpēditur executio, ita refert deciſum *praxis Epiſcopalis, parte 1. verbo Hoſpitale, §. 3. verſ. 6.*

63 Et quamuis tantum ſemel in anno Epiſcopis videatur conceſsa poteſtas exigendi rationes à prædictis adminiſtratoribus, tamen pluries repeti poſsunt, præcipuè quando Epiſcopo conſtiterit illas doloſè redditas fuiſse, vel quando redditio non fuit finalis, & plenā cum reſtitutione reliquorum, ita *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 134. in 2. edit.*

64 De confraternitate illa, quæ Montis Pietatis dicitur, cuius meminit *Concilium Tridentinum. d. cap. 9.* multa tradunt Doctores, quos plena manu refert *Cened. ad Decretal. collect. 41. num. 2.* apud quod videre poteris latiſſime de illius materia, de qua ad præſens tractare nō eſt meum, ex modernioribus conſulito *Petr. Gregor. de Republ. lib. 13. capit. 16. à nume. 9. Baptiſtam Geminia. de vſuris, comment. 3. §. 3.* plene *Perez de Lara, de Capellanijs, libr. 1. capit. 23. Quarantam in ſumma Bullarij, verbo Montis pietatis, Bonacin. de contract. diſput. 3. quæſtion. 3. puncto 12.* & melius quam omnes de illius validitate, & occurrētibus dubiis tractarunt ex religioſiſſimis Patribus Societatis Ieſus *Toletus in inſtructione Sacerdotum. lib. 5. cap. 38. nume. 5. Valent. tom. 3. diſp. 5. quæſtion. 23. puncto 4. Ban. quæſt. 78. artic. 4. ad finem. Molin. de iuſtitia, tractatu 2. diſput. 325. Leſſius eodem tractatu lib. 2. cap. 20. dub. 23. Rebell. de obligat. iuſtitiæ par. 2. lib. 8. qu. 13. Paul. Comitol. reſponſ. moral. libr. 3. q. 35. Azor. inſtitut. moral. part. 3. libr. 5. capit. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, libr. vigeſimo quinto num. 207. Salas, de contract. tractatu de vſur. dub. 33. num. 3.*

65 Cætera de Viſitatione ſi ſcire cupias, conſule *Doct. in capit. 1. de cenſibus, libro ſexto, Pauin. in tract. de Viſitatione, qui & baculus paſtoralis inſcribitur, Petr. Subert. de cultu Vineæ, Socinum de viſitatione, Fuſcum de viſitatione, Paulum Salodium in praxi compendioſa de viſitatione, Felicianum Comenſem in manuali viſitatorum, Matthæum Soarez Luſitan. in praxi viſitationum, Altamiranum de viſitatione, Alphonſ. à Villadiego in ſpeculo viſitationum, Anib.* Rocca *de viſitatione.*

SVMMARIVM.

1 *Prædicationes populo facere præcipuum Epiſcoporum munus eſt.*

Prędicatio

2 *Prædicatio Epiſcopo non conceditur extra ſuam diœceſim, cum poſſit prohiberi ab Ordinario loci.*

3 *Priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſint prædicare intelligitur niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum.*

4 *Prædicationis munus ſi Epiſcopi impediti populo facere nō valent, ad illud ſalubriter exequendum viros aſſumere debent.*

5 *Prædicatorum deputandi munus ad Epiſcopum pertinet impeditum aliqua cauſa ex relatis in cap. inter cætera de offic. Ordi.*

6 *Prædicatoris electio, & deputatio ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis.*

7 *Capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt.*

8 *Prædicatores pro Eccleſiis ſuæ diœceſis à ſolo Epiſcopo abſque Capituli conſenſu deputari poſſunt.*

9 *Prædicatoris munus obire per ſe volentes, qui animarum curam habent, non debent prohiberi.*

10 *Prædicator pro ſola obligatione concionandi poteſt exigere pretium, locando libertatem ſuam.*

11 *Prædicatores deputandi ſunt impenſis eorum, qui eos præſtare tenentur, vel ſolent.*

12 *Conſuetudo vbi viget, quod populus ſoluat concionatori, eſt ſeruanda.*

13 *Prædicatorum ſolita merces nulla ex parte à penſionariis eſt exigenda, atque & minus ſi populus hos ſumptus facere ſolebat.*

14 *Prædicatoribus mercedem ſolitam exhibere communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam.*

15 *Prædicator pro quadrageſima quorum expenſis ſit conducendus quando dubitatur, debet Epiſcopus interim proprio ſumptu conducere illum.*

16 *Parochus quando nullum adeſt ſolitum, nec conſuetudo ſi habeat reditus ſufficientes, ſoluere tenetur prædicatori: ſi vero ſit pauper, tunc tenebitur populus.*

17 *Prædicatores Regulares prædicare volentes in Eccleſiis ſui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati, & obtenta ab eis licētia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere.*

18 *Regulares prædicare volentes in Eccleſiis, quæ ſuis ordinis non ſunt, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam impetrare coguntur.*

19 *Regulares quando in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare volunt, obtenta ſuorum ſuperiorum licentia, debent ab Epiſcopo petere benedictionem, tametſi eam minime obtinuerint.*

20 *Regulares Prædicatores quando in Eccleſiis ſuorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis prædicare non poſſint, oſtenditur.*

21 *Prædicatori idoneo non eſt deneganda licentia prædicandi, nec poteſt eum Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione.*

22 *Prædicatorem ſi Epiſcopus ſuſpendat non tenetur cauſam exprimere quare ad hoc prohibendum moueatur.*

23 *Prædicatores Regulares an poſſint de doctrina examinari ab Epiſcopis, oſtenditur.*

24 *Regulares in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia prædicatores, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent.*

25 *Parochus, vt in ſua Eccleſia prædicetur poteſt dare licentiam approbatis ab Ordinario.*

26 *Parochus pro duabus, aut tribus vicibus poteſt impune prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, ſiue ſeculari nondum præſentato coram Epiſcopo, ſaltem ſi ſemel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio non prohibeat.*

27 *Religio Societatis Ieſu habet priuilegium, vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis ſuperioribus deputati, poſſint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adeſt Epiſcopus.*

28 *Regulari poteſt Epiſcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita cauſa.*

29 *Conſtitutiones Pij V. quibus conceſſum erat Regularibus, vt irrequiſito, & contradicente Epiſcopo prædicare poſſent, per Gregorium XIII. reuocatæ, & ad terminos iuris, & Concilij Trident. reductæ fuerunt.*

30 *Prædicare debent, vel facere prædicare Epiſcopi tempore quadrageſimæ, & Aduentus Domini.*

31 *Epiſcoporum arbitrio relinquitur an tempore quadrageſimæ, & aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum ſit.*

32 *Correctores ciuitatum facere poſſunt, etiam renitente Vicario generali, vt ſaltem omnibus diebus Dominicis, & ſolemnibus feſtis populo prædicatio fiat.*

33 *Profeſſionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prędicandi aſſumant.*

34 *Parochiæ ſuæ intereſſe vnuſquiſque tenetur pro audienda prædicatione, ſi commode id fieri poteſt.*

35 *Populus admonēdus eſt, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas Parochias, excommunicandus tamen non eſt, ſi admonitioni non paruerit.*

36 *Populum non poteſt Ordinarius cogere mulctis, vel pœnis ire ad audiendum ſacram concionem, & Miſſam in Eccleſia parochiali.*

37 *Doctrinam Chriſtianam, & Fidei rudimenta pueris in ſingulis Parochijs Dominicis & alijs feſtiuis diebus edocendam meminit Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. in fine.*

38 *Ordinarius an poſſit multis & pœnis cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam? oſtenditur.*

39 *Fidei rudimenta, ad quæ tenemur ſub peccato mortali, qualia ſint oſtenditur.*

40 *Abſoluendus an ſit ille, qui orationem Angelicam, & Dominicam Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi ediſcere non curat.*

41 *Matrimonium non contrahant an poſſet impediri illi, qui orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam non didiſcerint?*

42 *Prædicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut alijs duobus ſacris Ordinibus inſignitis.*

43 *Declaratur cap. adijcimus 16. q. 1.*

44 *Prædicare nō eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis.*

45 *Prædicandi munus per Epiſcopum committi poteſt etiam clerico, qui non ſit in Sacris conſtitutus.*

46 *Prædicatio tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt.*

47 *Prædicatores verbi Dei quales eſſe debeant, oſtenditur.*

48 *Prædicatoribus errores, aut ſcandala diſſeminantibus in populum quamuis Regulares ſint, poteſt Epiſcopus prædicationem interdicere, etiam in ſuis monaſterijs.*

49 *Contra prædicatores etiam Regulares hæreſes prędicantes, procedit Epiſcopus.*

EPISCO-

EPISCOPO PRÆDICANDI munus quando incumbat?

ALLEGATIO LXXVI.

1 PRæcipuum Epiſcopi munus eſt prædicationes populo facere, vt probat *Concil. Tridentin. ſeſſ. 5. de reformat. capi. 5. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. nu. decimo tertio.*

2 Intra ſuam ſcilicet diœceſim, extra illam enim non conceditur ei prædicatio, cum poſſit prohiberi ab Ordinario, cuius eſt diœceſis, ita declaratum fuiſſe per *Clementem Octauum* referunt *praxis noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 16. Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 20. nume. 23. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 180. part. 2. & in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 543. in 1. edit. & reſolut. 465. per totam in 2. edit. Campan. d. cap. 13. nume. 7. in princip. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 393. à num. 9. vbi num. 11.*

3 Reſoluit, quod priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundũ poſſint prædicare iuxta illud *Matt. 9. Marci vlt. in cap. in nouo, diſt. 21.* intelligitur, niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum, quaſi poteſtas prædicandi ſit intelligenda in proprio populo, non in alieno, *Fuſc. dict. cap. 20. numero 23. in fine.*

4 Si vero Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, vel alii Eccleſiarum Prælati legitimo detineãtur impedimento, tunc viros idoneos ad ſanctæ prędicationis officiũ ſalubriter exequendum, potentes in opere, & ſermone, aſſumere debent, qui plebes ſibi commiſſas, verbo ędificent, & exemplo iuxta c. *Epiſcopus nullam, 88. diſtinct. & Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.* ex quibus duobus (*cõcilij Trident.* decretis, teneri etiam hoc munus per ſe, vel per alios exequi Archipresbyteros, plebanos, & quoſcunque alios Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, Eccleſias quouis modo obtinentes, edocemur, quinimo, & in eos cõtemnentes hoc adimplere, etiam in exemptos excandeſcere valeant ſupradicti Epiſcopi, tanquam Delegati Apoſtolici, in eiſdẽ capitibus ſtatuitur, quibus etiam ea adhibetur cautio, ne quis Regularis, aut ſecularis cõcionetur, niſi examinatus, probatus, & prædicandi licentiam adeptus, *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 290. Nam prædicans ſine licentia Epiſcopi in excommunicationẽ incurreret, *can. excommunicamus, il primo, §. quia vero, de hæret. Rendina in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 17. nu. 24.*

5 Munus deputandi prædicatorem ad Epiſcopum pertinet impeditum aliqua cauſa ex delibatis in *capit. inter cætera, de off. ord.* niſi in contrarium ſit conſuetudo ab immemoriali tempore, ita deciſum referunt *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo prædicatio, §. 7. Franc. Leo in theſ. fori eccleſiaſtici part. 1. capi. 8. ſub num. 4. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 4. titul. 30. libr. 3. de prædicatoribus ſacræ Scripturæ, nu. 2. Campan. d. capi. 13.*

6 *num. decimo quarto.* Hodie tamen electio, & deputatio prædicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus Eccleſiis ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis, qua talis deputatio Capitulo, vel Epiſcopo, vnà cum Capitulo, ſiue de eius conſilio aut cuiuis alteri competeret: in aliis vero Eccleſiis non eſt ſublata immemorialis conſuetudo nominandi, vel præſentandi prædicatorem pro illis Eccleſiis, deciſum refert *Armendar. dicto loco numero 11. & 15. & 18.*

7 Et ita Capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt, *Armendar. numero 21.*

8 Et pro aliis Eccleſiis à ſolo Epiſcopo abſque ipſius conſenſu deputari poſſunt huiuſmodi prædicatores, *Armend. num. 2.*

9 Et ſi curatores animarum per ſe volunt munus prædicatoris obire non debent prohiberi *Armendar. numero 20.*

10 Et cum concionator poſſit pro ſola obligatione exigere pretium locando libertatem ſuam, vt reſoluunt *Vgolin. de ſimonia tab. 1. cap. 9. §. 1. num. 6. & §. 2. num. 3. & cap. 44. §. 2. nume. 19. in fine, Cardin. Tolet. in ſumm. lib. 5. cap. 88. num. 6.* videndum eſt quis debeat expenſas ſubminiſtrare, & quidam per *Concilio Trid. d. c. 4.*

11 Ibi, vel tenentur, vel ſolent, aperte fatetur deputandos prædicatores impenſis eorum, qui eos pręſtare, vel tenentur, vel ſolent: quod etiam pro Eccleſiis Cathedralibus intelligendum dicit deciſum *Armendar. dicto loco num.* 27. Tamen in optione Epiſcoporum eſt verũ ipſi malint prædicatores eligere, aut deputare, quando populus illos, etiã ab immemorabili tempore, eligere, & nominare cõſueuiſſet, vel prædictã nominationẽ ex immemoriali conſuetudine relinquere, ita tamen, vt ſi Epiſcopus electionem, deputationemque prædicatoris facere voluerit populũ ad erogandas eleemoſynas non compellat, ſin vero populum prædicta facultate eligendi prædicatorem Epiſcopus vti ſinat, eundem populum cogere poterit ad eas expenſas, & eleemoſynas prædicatori præſtandas, quas ipſe populus in hanc cauſam præſtare ſolitus eſt, refert deciſum *Armendar. dicto loco numero 11. & 17.*

12 In Eccleſiis vero inferioribus, vbi viget cõſuetudo, quod populus ſoluat concionatori, ea eſt ſeruanda, niſi forſan facultas nominandi prædicatorem vniuerſitati ab immemoriali tempore competeret, & Epiſcopus talem nominationem ſibi vẽdicauerit, ita deciſum refert *Armend. d. loco n. 22.*

13 Et merces, quæ prædicatoribus tribui ſolet, nulla ex parte à penſionariis eſt exigenda, atque eo minus ſi populus hos ſumptus facere ſolebat, idem *Armend. n. 23.* Si ex publico ciuitatis ærario concionatori ſolent eleemoſynæ dari, ea conſuetudo ſeruanda eſt, *ibidem numero 24.*

14 Sic etiam prædicatoribus mercedem ſolitam exhiberi communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam, refert deciſum *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo prædicatores, 1.*

15 Dum eſt dubium, quorum expenſis ſit conducendus concionator pro quadrageſima, debet Epiſcopus interdum proprio ſumptu cõducere illum, deciſum referunt *praxis epiſcopal. par. 1. verbo prędicatio, §. 7. Armendariz dicto loco num. 4.*

16 Si vero nullum adeſt ſolitum, nec conſuetudo, ſoluet parochus ſi habeat reditus ſufficientes, nam cum ſit proprium onus ipſius parochi per ſe ipſum, vel alium idoneum verbum Dei prædicare, tenetur, vt in *Concil. Trid. d. cap. 2.* ſi per ſe ipſum non poteſt, debet per alium propriis expenſis ſupplere. Si verò parochus eſt pauper, qui ex redditibus, & emolumentis ſuæ Eccleſiæ

cleſiæ expenſas neceſſarias prædicatori ſubminiſtran-das ſuſtinere non poſſit, tunc populus tenebitur, cum ſit rationi conſonum, quod Prædicatores tali caſu ab iis, quibus ſeminant ſpiritualia, temporalia metant *Paul. 1. ad Corinth. capit. 7. c. cum ex officij, circa finem, de præſcript.*

17 Prædicatores Regulares prædicare volẽtes in Eccleſiis ſui Ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati, & obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere, ſine qua illis prædicare non conceditur, *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reformation. cap. 2.* ibi, cum qua licentia perſonaliter corã Epiſcopis ſe præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prędicare incipiant.

18 Quod ſi in Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſint prædicare velint, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiã Epiſcopi licentiam impetrare coguntur, ſine qua nullo modo valent prædicare in Eccleſiis non ſui Ordinis, ex diſpoſitione *Concil. Trid. capit. ſecundo.* ibi, in Eccleſiis vero, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſius Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſunt, ipſam autẽ licentiam gratis Epiſcopi concedentes, reſoluunt *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 42. §. 2. num. 4.* optime *Miranda in manuali Prælatorum, quæſtio. 50. artic. 2. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. duodecim. cap. decim. ter. à num. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 290.*

19 Super quo reperi deciſum Regulares in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volentes, non teneri ab Epiſcopo licentiam obtinere, ſed tantum à ſuis Superioribus de vita, moribuſque, & ſcientia examinati, & approbari debere, ac ab eis habere licentiam, & cum ea ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentare, ab eoque petere benedictionem, tametſi eam minime obtinuerint, referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 2. tit. 18. libr. 7. de religionib. numer. 56. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſtion. 32. art. 5. Aloyſ. Ricc. in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 219. par. 2. & in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 633. in 2. edit. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo licentia, Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 123.*

20 Prædicatores Regulares, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis, prædicare non poſſunt, vt probat *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4.* vbi dicitur ne vllus ſecularis, ſiue regularis, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo prædicare prǽſumat, *Campan. d. cap. 13. num. 8. Miranda d. q. 50. art. 3. concluſ. 1.* vbi dicit ſupradictũ decretum de non prædicando contradicente Epiſcopo quoad Regulares intelligendum eſſe ad limitandum de illo tẽpore, & hora, qua Epiſcopus prædicare voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari, non vero alias, ne ſibi ipſi cõtraire videatur, dum primo, ſcilicet *ſeſſ. 5. de reform. cap. 2.* concedit prędicatores Regulares prędictos in Eccleſijs ſuorum Ordinum cum ſola Epiſcoporum benedictione poſſe prædicare, etiam nõ habita expreſſa licentia; poſtmodum vero in prædicto decreto pręcipitur, vt non præſumant prędicare, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicẽte Epiſcopo.

21 Si pręſentatus Ordinario fuerit prędicator idoneus iuxta *cap. 2. ſeſſ. 5. de reformat.* non eſt ei deneganda licentia, nec poteſt Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione: ita *Armendar. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ libro quarto titulo 30. l. tertia, de Prædicatoribus, numero 8. & 9.*

22 Si tamen ſuſpendat non tenetur cauſam exprimere, quare ad hoc prohibendum moueatur, prout referunt deciſum *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 1. capit. 8. num. 9. Campanil. d. capi. 13. num. 8.*

23 Dubitatur tamen an Regulares concionatores poſſint ab Epiſcopis examinari de doctrina; In qua quęſtione *Henriq. in ſumma lib. 10. capitulo 23. in commen. littera L.* tenent Epiſcopos poſſe examinare Regulares ad Ordines, Confeſſiones, & conciones, cui reſolutioni ſtipulari videtur *Fr. Emman. quæſtionum Regularium tom. 3. quæſt. 32. art. 6.* dum vult regulares ſemel ab vno Ordinario approbatos fore iterum approbandos, ſi rurſus prędicare velint. Ex quibus verbis oſtendit non modo illos eſſe approbandos, ideſt examinandos circa doctrinam, verum etiam inſuper denuo examinandos. Verum quamuis Epiſcopi interdũ examinent prędicatores, & iuxta *Concil.* examinare eos poſſint, ſi idem ſit ferendum iudicium omnino de Confeſſoribus, ac de prædicatoribus, nõ tamen id ex verbis *Conc. Trid. d. capitulo ſecundo* colligitur, quin vero contrarium; nam prędicatorum examen de vita, moribus & ſcientia Superioribus committitur, ſeu potius de iure ſupponitur eſſe commiſſum, quo peracto examine, & approbatione facta, & licentia ab eiſdem conceſſa dicitur, quod etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinũ prædicare non poſſint, priuſquam cum eadem licentia perſonaliter coram Epiſcopis ſe pręſentent, atque ab eis benedictionem petant, vbi nulla fit mentio, vt ſatis conſtet, de examine ab Epiſcopis faciendo, ſed ſolummodo de benedictione petenda: ita *Mirand. d. quæſt. 50. art. 3. concluſ. 1. in med.* Et *Concilio dicto loco* non inficit conſuetudinem in contrarium forte exiſtentẽ, ideo ſi alicubi longo vſu obtentum eſſet examinari circa doctrinam prædicatores omnes, etiam Regulares, ſeruari poterit, vt reſoluit *Campanil. dict. cap. 13. numero 9.*

24 Prædicatores Regulares in Eccleſiis; quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent, prout deciſum referunt *praxis Epiſcopalis, verbo excommunicatio cauſa materialis, §. 4. altera praxis noua part. 2. cap. 3. nume. 41. verſ. prædicans, Quaranta in ſumma bullarij verbo priuilegia Regularium, Campanil. d. capitulo 13. num. 10.*

25 Parochus vt in ſua Eccleſia prędicetur, poteſt dare licentiam approbatis ab Ordinario, vt refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo parochus. 3.*

26 Alicui vero viro docto & noto, Regulari, ſiue ſeculari, nondum pręſentato coram Epiſcopo licentiam prædicandi, poteſt parochus præſtare pro duabus, aut tribus vicibus, nec ſic prædicans peccatum committeret mortiferum, quod iuxta *cap. excommunicam us, §. quia vero, de hæreticis,* patraret quis ſi ſine legitima facultate concionaretur, ita *Nauarr. in manuali capitul. 25. numero 141. Henriq. in ſumma lib. 7. capit. 16. prope finem, & capitulo 28. §. 8. verſ. parochus, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſtion. 32. artic. 1. Campanil. d. capitulo 13. nume. 11. Miranda d. quæſt. 50. artic. 4. concluſ. 1.* Saltem ſi prędicator ſemel fuerit approbatus ab Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio non prohibeat *Poſſeuin. de officio Curati cap. 3. nu. 4.*

Sed

27 Sed quia hoc ipſum fieri poſſit ex ſpeciali priuilegio, abſque illo non eſſe admittendum probabilius ducor nam *Gregorius XIII.* conceſſit Societati Ieſu, quod huius Sacræ Religionis Confeſſarij, ac Prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus ad huiuſmodi munera deputati, quãdocunque ſiue mari, ſiue terra iter faciunt, poſſint, non repugnantibus tamen Curatis parochialium Eccleſiarum, verbum Dei prædicare, & quorumcunque Chriſti fidelium Confeſſiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus Ordinarij exiſtunt, niſi eorum licentia deſuper obtenta, refert *Fr. Emmanuel. quæſt. Regul. to. 3. q. 32. art. 6.* vbi in fine dicit illo priuilegio frui prædicatores Ordinum Mendicantium, & alij, qui cum ipſis communicant in priuilegijs conceſſis, & concedendis.

28 Poſſe Epiſcopum interdicere Regulari ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita cauſa deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſaur. fori eccleſiaſtici par. 1. cap. 8. num. 9. prax. noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 41. verſ. ſi item.*

29 Et licèt *Pius V. conſtitut. ſua incip. Ad hoc nos Deus, de anno* 1571. *die vero* 22. *Septem.* quam refert *Quarãta verbo priuilegia* Regularium, *pag.* 537. regularibus conceſſerit, vt irrequiſito & contradicente Epiſcopo prædicare poſſint, in multiſque alijs contra *Conc. Tridentin.* decretum, tum illa conſtitutione, tum & alia incip. *Etſi mendicantium de anno* 1567. 17. *Kalend. Iulij* quam refert idem *Quaranta d. verbo priuilegia Regularium pag.* 527. & alia incip. *Ex ſuperna, eiuſdem anni* 7. *Kalendas Septembris*, itemque alia incip. *Ad exequendum eodem anno* Kalendis *Nouemb.* cum ipſis Regularibus diſpenſauerit pariterque inter omnes Regulares, tam Mendicantes, quàm non Mendicãtes eadem priuilegia, & declarationes communicauerit, illa tamen omnia per Greg. *XIII.* reuocata, & ad terminos iuris, & *Concilij Trident.* reducta fuerunt conſtit. ipſius *Gregorij incip. In tanta rerum & negotiorum mole, pub. Romę Kalendis Martij anno* 1572. quam refert idem *Quaranta in ſum. bullarij verbo priuilegia Regularium*, *pag.* 539. & quamuis idem Gregorius poſtmodum priuilegia Mendicantium confirmauerit, cum clauſula (nullis cõtrarijs, etiam ſuis obſtantibus) in ipſis tamen cõfirmationis litteris appoſita eſt alia clauſula (in quantum decretis Concilij Trident. non ſunt contraria) ita quod nec poſteriores cõfirmationes reualident dicta decreta *Pij V.* in quãtum aduerſantur Concilio, quam clauſulam etiam alij Pontifices in ſimilibus ſuis confirmationibus ſemper apponi voluerunt, vt ex ipſarum confirmationum tenore recognoſcere licet.

30 Epiſcopi tempore Quadrageſimæ, & Aduẽtus Domini prædicare facere, vt probat *Concil. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.* ibi, tempore autem ieiuniorum, quę verba referuntur tantum ad tempus quadrageſimæ, & Aduentus, non autem ad vigilias, in quibus illud prædicandi præceptum non eſt, prout refert deciſum Ar*mend. d. loco num.* 28. *&* 29. vbi *n.* 31. aſſerit etiam deciſum per dictum c. 4. relinqui arbitrio Epiſcoporum ante tempore Quadrageſimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in Hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur.

31 Quoad Aduentum Domini hodie tantum tam in hac Romana Curia, quàm in Portugaliæ Regno, Dominicis, feſtiſque diebus prædicare video. In quadrageſima vero in illo Regno ſingulis diebus per loci Eccleſias diſtributis excepto Sabbato prædicatur. In hac vero Curia in vnaquaque Parochiali Eccleſia ſingulis quibuſque diebus Sabbato excepto verbi Dei prædicatio habetur. Verum in alijs temporibus, ſaltem omnibus Dominicis & ſolemnibus diebus feſtis prædicandum eſt, vt diſponit *Concil. Tridentin. dict. capit.* 4.

32 Et poſſunt correctores Ciuitatum facere, etiam renitẽte vicario generali, vt ſaltem omnibus diebus Dominicis, & ſolemnibus feſtis populo prædicetur, vt tenent *Bobadil. in ſua politica lib. 2. c. 18. nu. 194. lit.* K. *Fr. Emman. Regul. to. 2. q. 62. art. 19.*

33 Ordinarijs conceſſum eſt, vt Regularibus, antequã officium prædicandi aſſumant, profeſſionem Fidei exigant prout referunt deciſum *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. cap. 9. num. 8. Campan. d. cap. num. 8. Armend. dict. loco num.* 37. vigore tamen *Bullæ Pij Quinti* de profeſſione Fidei facienda Regulares concionatores non tenentur facere profeſſionem Fidei antequam prædicandi munus aſſumant, poteſt tamen Ordinarius, quo tempore ſolet prædicandi licentiam concedere, ab eiſdem exigere hanc Fidei profeſſionem, ſi tamen videbitur ſibi expedire, refert deciſum *Armendar. d. loco nu.* 35.

34 Pro audienda prędicatione tenetur vnuſquiſque parochiæ ſuæ intereſſe ſi commodè id fieri poteſt, ex diſpoſitione *Concil. Trident. d. c.* 4. ibi, moneatque Epiſcopus populum diligenter, &c. *Ita praxis Epiſcopalis p. 1. verbo prædicatio*, §. 4. *Soar. de religione tom. 1. libr. 2. c. 16. num. 5. Azor. inſtitut. moralium p. 1. libr. 7. capit. 3. quæſt. 7. & lib. 12. cap. 2. q. 1. verſic. deinde*, & ita populus admonendus eſt, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas parochias, excommunicandus tamen non eſt,

35 Si monitioni non paruerit, prout refert deciſum Ar*mend. d. loco nu.* 33.

36 Nec etiam Ordinarius poteſt mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendum ſacram Concionẽ & Miſſam in Eccleſia parochiali, refert deciſum *praxis Epiſcopalis p. 2. verbo parochia, pag.* 82.

37 Circa doctrinam Chriſtianam, & Fidei rudimenta pueris in ſingulis parochijs, Dominicis, & alijs feſtiuis diebus edocendam agit *Concil. Trident. d. ſeſſ. 24. de reformat. c. 4. in fine*, ad cuius maiorem obſeruationem emanauit *Conſtitut. Pij incip. Ex debito paſtoralis officij die 6. Octobr. anni* 1572. quam refert *praxis noua Epiſcopalis p. 2. c. 3. num.* 19.

38 Ordinarius autem non poteſt mulctis & pœnis, etiã in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam, etiamſi hoc fieri noluerint in oppidis, villis, & alijs locis extra ciuitatem, nec valet ex eo, quod *Concil. dict. loco* dicit poſſe compelli per cenſuras Eccleſiaſticas, quod intelligitur de compulſione illorum, quorum intereſt eam docere, & non de compulſione puerorum, ſeu parentum ipſorum, refert deciſum *praxis Epiſcopalis part. 1. verbo doctrina Chriſtiana* §. 3. Sed verum eſt dicere his noſtris temporibus (prout in Hiſpania vſu receptũ eſt) poſſe Præſulem cẽſuris compellere ſubditos vt doctrinam Chriſtianam diſcant, & parochos, vt eam doceãt, ita *Perez ad l. 1. verſ. aliud etiam tit. 1. lib. 1. ordinamenti fol. 19. Fr. Emman. in ſumma tom. 1. c. 88. nu. 3. in 2. edit.* quos refert & ſequitur *Campanil. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. c. 14. nu.* 8.

39 Studere maximè debent parochi, vt pueri Fidei rudimen-

dimenta diſcant, quæ ſecundum *Sot.* ſunt Symbolum Apoſtolorum, decem præcepta & Oratio Dominica, præter hæc *Concil.* requirit, vt doceatur obedientia erga Deum & parentes, ad quod tenentur ſub peccato mortali, *Azor. par. 1. lib. 5. cap. 6. quæſt. 5. Poſſeuin. de officio Curati, cap. 4. de Doctrina Chriſtiana, num. 2.* vbi etiã dicit obedientiam diligenter, & ſufficienter doceri, ſi doceatur Decalogus explicite, quia in ipſo includitur obedientia Dei, & parentum.

40 Sciant Parochi nequaquam eſſe abſoluẽdum eum, qui ob negligentiam orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolũque Fidei, ac præcepta Decalogi addiſcere non curat. Si vero taliter ignorans pro viribus elaborat, vt hæc memoriæ tradat, & nec verbum quidẽ retinere poteſt, abſolui tunc poterit, dummodo tamen credat ſingulos articulos, quando ſibi proponuntur à miniſtris Eccleſię, & ſciat de illis, ac præceptis Decalogi reſpondere, quãdo interrogatur, & deprecetur Deũ intendens ſaltem virtualiter, ad ea, quæ in oratione Dominica continentur, ita Ludouic. *Beia reſponſorum caſuum conſcientiæ part. 3. c. 27. verſ. tandem, praxis Epiſcopalis d. verb. doctrina Chriſtiana, §. 2.*

41 Sic etiam huiuſmodi ignorantibus impedire poſſe ne contrahant matrimonium, donec orationem ſaltẽ Angelicam & Dominicam didicerint, Symbolumque Fidei, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, ac ſeptem peccata capitalia, niſi qui præ ſenio, aut ingenii rudis tarditate incapax prorſus ſit, ex *Bartholomæo de Ledeſm.* reſoluit *Vegal. 3. Summæ c. 211.* Verum non licere abſolute, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent, detinere ob dictam cauſam ne matrimonium inirent, expedire tamen ſuauiter, & abſque violentia ad breue tempus impedire, vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant, tenet *Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 15. ſub num. 19.* quem refert *Campanil. d. rub. 11. c. 14. n. 7.*

43 Prędicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut aliis duobus ſacris Ordinibus inſignitis; ita *Nauar. conſ. 2. de tempor. ordin. in antiq.* aliàs *conſ. 7. de offic. deleg. in nouis*, vbi reſpondet textui dicenti, ne aliqui præter Sacerdotes Domini audeant prædicare *in cap. adijcimus, 16. q. 1.* vt procedat in eo, qui propria, & ordinaria auctoritate prædicare prĕſumit, qualem quidẽ auctoritatem habent Curati, refert *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo prædicare, 2.*

44 Nam prædicare nõ eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis, quia cum Chriſtus Dominus dixit; Prædicate Euangelium omni creaturæ, non dedit Apoſtolis poteſtatem Ordinis, ſed iuriſdictionis. Vnde officium prędicandi nemo ſibi vſurpare poteſt propria auctoritate, ſed conuenit tantum illi, qui à Prælato iuſſus eſt, iuxta illud *Apoſt.* quomodo prędicabunt, niſi mittantur. Et *Innocen. III. in cap. excommunicamus, 1. §. quia vero, de hæret.* mandat excommunicare eum, qui officium prædicandi aſſumere præſumit, niſi à Sede Apoſtolica, aut diœceſano Epiſcopo licentiam obtinuerit & ideo in *Conc. Trid. ſeſſ. 5. cap. 2. & ſeſſ. 24. cap. 2. de reformat.*

45 Habetur quod prędicationis munus eſt proprium Epiſcoporum, & parochorum, & ideo per Epiſcopum committi poteſt, etiam clerico, qui non ſit in Sacris cõſtitutus, prout reſoluunt, deciſumque referunt *Rendina in promptuario recept. ſentent. titul. 17. numero 24. Armend. dict. loco nume. 36. Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de temp. ordin. deciſ. 2. Poſſeuin. de offic. Curati, cap. 3. nume. 14. in fine. Ugolin. de poteſtate Epiſcopi, capi. 42. §. 2. num. 1.* Mihi tamen dubitationem afferre videtur reſolutio *Henriqu. in ſumma libr. 6. capit. 28. §. 8.* quatenus aſſerit *Paulum Tertium* Societati IESV induſiſſe, vt ipſius Regulares valeant prædicare, licèt Sacris initiati non ſint, quod quidem, ſi adhuc verum eſt, non paruam affert huic reſolutioni dubitationem, cui reſpondere non curo, dum mihi de tali priuilegio non conſtat.

46 Hinc prædicatio, cum non ſit actus alicuius Ordinis, tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt, *Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 14. nume. 13. Henriq. in ſumma libr. 13. cap. 44. §. 2. verſ. quinto, Vgolin. de cenſur. tab. 5. capitulo 8. in princip. nume. 3. Sayr. eodem tractatu libr. 5. capitulo 5. numero 43. Campan. dicto capitulo 13. numero 21. per tex. in cap. reſponſo, de ſententia excommunicationis.*

47 Prædicatores verbi Dei, quoad maxime fieri poterit, eſſe debent docti, apprime eruditi, vita irreprehenſibiles, moribus maturi, corde impauidi, ſpiritu feruidi; Debent quoque gratiam docendi habere, vt potẽtes poſſint exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere, prout habetur in *capit. oportet, 8. quæſt. 1.* Deinde in ſuis ſermonibus, atque concionibus non eſſe debent multum prolixi, ne ſua loquacitate nimia, atque prolixa odioſi fiant, prout habetur *in capit. ſit* Rector, *43. diſtinct. in fine*, Origin. etiam *homil. 6.* ad *librum Iudic.* ad hoc propoſitum ſic dicit, Breuitatem auctores diligunt; nam breuis, & prudens ſermo, & auditur libentius, & attentius, ac melius memoriæ commendatur; Ac è contrario, inquit *Gregorius Nazianzenus in oratione de ſancto Lauacro*, ſatietas inimica eſt auribus, quemadmodum & ſuperfluus cibus corporibus; Vlterius prædicatorum omnium doctrina debet eſſe ſana, & Catholica, examinata, & caſta, nullo modo laſciua, aut impudica, ſeu quæ leuitatis, ſiue vanitatis ſaporem habeat, & ita *Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2.* admonendo aſſerit, quod Prædicatores fideles pro ſua capacitate paſcant ſalutaribus verbis docendo, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciando eis cum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oportet, vt pœnam æternã euadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant. Et *ſeſſ. 24. capit. 4.* loquendo de eiſdem, dicit ſacram ſolummodo Scripturam, diuinamque legem in concionibus eſſe annunciandam, & prædicandam.

48 Verum ſi prædicator errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum, etiamſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet, Epiſcopus ei prędicationem interdicat.

49 Quod ſi hæreſes prædicauerit contra eum ſecundũ iuris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem procedat, etiam ſi prædicator ipſe generali, vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prętenderet, quo caſu Epiſcopus auctoritate Apoſtolica, & tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus procedere poteſt: curare autem ipſe debet Epiſcopus ne quis prædicator, vel ex falſis informationibus, vel aliàs calumnioſè vexetur, neve iuſta de eo conquerendi occaſio habeatur *Concil. Bracharen. IV. act. 4. c. 22.* notant *Mirand. d. q. 50. artic. 7. Campanil. d. rubr. 12. c. 13. n. 21.* Aduertendum tandem duxi prędicatores nõ poſſe ſuas inſpirationes, ſeu reuelationes prædicare abſque Romani Pontificis licentia, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ cum reſeruatione, *Leo X. conſtitut. in Concilio generali, lata*

incip.

incip. Superna, prout refert Galett. *d. verbo prædicare, vlt.*

SUMMARIUM.

1 *Seminarium puerorum in ſingulis Cathedralibus quomodo inſtituendum, & gubernandum, oſtenditur.*

2 *Seminario debet Epiſcopus primum ex ſua & Capituli menſa contribuere, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo.*

3 *Seminario de eleemoſynis piorum, & ſimilibus, quæ in incerto conſiſtunt, nihil debet contribui.*

4 *Epiſcopus ſi negligens fuerit in erectione Seminarij, Archiepiſcopus ſupplet eius negligentiam.*

5 *Cardinales S. R. E. tenentur cõtribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœceſi, vbi eſt Seminarium.*

6 *Hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtrationem, ſi habeant beneficia annexa, aut redditus, vel prouentus eccleſiaſticos, tenentur ſoluere Seminario.*

7 *Seminarij ratione poteſt taxa imponi ſuper Hoſpitale, quod in titulum, & non in adminiſtrationem, & mere laicale eſt.*

8 *Hoſpitalia, quæ adminiſtrantur à laicis & in quibus ſunt bona laicorum, quę data non ſunt in titulum, commendam, ſeu adminiſtrationem, non ſoluunt Seminario.*

9 *Hoſpitale vnius diœceſis habens beneficium annexum, quod eſt alterius diœceſis, tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod eſt in diœceſi, in qua ſitum eſt beneficium.*

10 *Confraternitates, Capellæ, & ſcholę habentes reditus eccleſiaſticos, etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario.*

11 *Legata facta pro Magiſtro Grammatices, qui pueros pauperes edoceat, poſſunt applicari Seminario cũ onere erudiendi pueros, ſicut teſtator iuſſit.*

12 *Penſionarius tenetur pro rata penſionis ſoluere ſubſidium, & alia onera impoſita reſpectu fructuum beneficij, ac proinde contribuere Seminario, ſiue illud erectum ſit ante reſeruationem penſionum, ſiue poſt.*

13 *Canonici de quotidianis diſtributionibus non tenentur Seminario contribuere.*

14 *Mendicantium monaſteria Seminario contribuere non tenentur.*

15 *Mendicantium monaſteria, quæ dicantur, oſtenditur.*

16 *Doctores referuntur de quatuor primis ordinibus Mendicantibus tractantes.*

17 *Ordo Diui Auguſtini eſt antiquior Mendicantibus.*

18 *Patres Societatis Ieſu inter Mendicantium ordines comprehendi voluit Pius V.*

19 *Ordo Minimorum S. Franciſci de Paula adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V.*

20 *Ieſuatorum Congregatio Mendicantium ordinibus adnumerata fuit per Pium V.*

21 *Carmelitas diſcalceatos eſſe ex ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII.*

22 *Omnes & ſingulæ perſonæ in beneficijs S. Ioannis Hieroſolymitani quomodolibet exiſtentes à Seminarij contributione eximuntur.*

23 *Seminaria debent prius eſſe erecta, & in illis Scholares actualiter adeſſe, vt vniones eis factę ſubſiſtant.*

24 *Seminarium erectum dicitur ex introductione puerorum, non vero ex emptione domus pro eo, & creatione deputatorum.*

25 *Vnio ſeminario nondum erecto fieri non poteſt, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum.*

26 *Poſſeſſio capta nomine Seminarij nondum erecti, eſt nullius conſiderationis, & non producit iuris effectus.*

27 *Seminarium erectum vt dicatur, quæ concurrere debeant, oſtenditur.*

28 *Beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis, poſſunt Seminario vniri, vt commode regi valeat ſine tamen præiudicio obtinentium.*

29 *Vnio facta ſeminario omnium beneficiorum ſimplicium non valet.*

30 *Beneficia reſeruata, vel affecta Sedi Apoſtolicæ an poſſint Seminario vniri? oſtenditur.*

31 *Canonicus electus ad Seminarij adminiſtrationem perpetuò illam habere debet, nec remoueri poteſt niſi ex legitima, & iuſta cauſa.*

32 *Deputatos ad gubernationem Seminarij Epiſcopus tenetur adhibere in Conſilium, non tamen obligatur eorum conſilium ſequi.*

33 *Vniones factę Seminario abſque conſilio deputatorum non valent.*

34 *Pueri ad Seminarium admittendi quales eſſe debeant, & quæ ibi diſcere teneantur, oſtenditur.*

35 *Seminarium Bracharenſis Archiepiſcopatus Hiſpaniarũ Primatis ad normam Concilij Tridentini inſtitutum oſtenditur.*

EPISCOPI IN ERIGENDIS, & gubernandis puerorum collegijs quomodo ſe habere debeant?

ALLEGATIO LXXVII.

1 Singulæ Cathedrales, Metropolitanę, atque his maiores Eccleſiæ pro modo facultatum, & diœceſis amplitudine certum puerorum ipſius ciuitatis, & diœceſis, vel eius prouinciæ, ſi ibi non reperiantur, numerũ in Collegio, ad hoc prope ipſas Eccleſias, vel alio conuenienti loco ab Epiſc. eligendo alere, ac religioſe educare, & eccleſiaſticis diſciplinis inſtituere teneantur; ad cuius Collegii fabricam inſtituendam & ad mercedem præceptoribus, & Miniſtris ſoluendam, & ad alẽdam iuuentutem, ac ad alios ſumptus, pars aliqua, ſeu portio detrahenda eſt per Epiſcopos cum cõſilio duorum de Capitulo, & duorũ de Clero, ex fructibus menſæ Epiſcopalis, & Capituli, & quarumcunque dignitatum, perſonatuum, officiorum, præbendarum, portionum, & aliorum beneficiorum, necnon ex fabricis Eccleſiarum, & aliorum locorum, atque ex quibuſcunque aliis eccleſiaſticis reditibus, ſeu prouentibus, etiã aliorum Collegiorum, ſeu corporum, vel confraternitatũ, etiam Abbatiarum, Prioratuum, & quorumcunque Regularium beneficiorum, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſ. 23. de refor. c. 18.* de quo vide latè *praxim Epiſcopal. par. 1. verbo ſeminarium, pag. mihi 326. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 7. nu. 68. cum ſequent. Aloyſ. Ric. in prax. fori eccleſ. deciſ. 489. in 1. edit. & reſol. 380. in 2. edit. Paul. Fuſc. de Viſit. l. 1. c. 16. à n. 8. Monet. de diſtributionibus quotidianis par. 3. q. 3. à num. 13.*

2 Epiſcopus debet primum, ex ſua, & Capituli menſa contribuere ſeminario, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo: omnes enim de ſtabilibus bonis

bonis tenentur ſoluere, niſi qui nominatim excipiuntur à *Concil. dicto c. 18.*

3 Nam de illis, quæ in incerto, vt in eleemoſynis piorum, vel ſimilibus, conſiſtunt, nihil debet contribui, prout *Epiſcopo Trid. in die 13. May* 1586. reſponſum fuiſſe aſſerit *praxis noua Epiſcop. part. 2. cap. 2. numer. 5. in fine.*

4 Quod ſi Epiſcopus in eius ſeminarij erectione negligens fuerit, vel ſuam portionem denegauerit, Archiepiſcopus ſuppleat eius negligẽtiam, & acriter corripiat (cum ſine cauſa id omiſſum viderit) Archiepiſcopum vero negligentem increpet ſynodus prouincialis, tam circa erectionem, quam eius conſeruationem, *Cõcil. d. c. 18. verſ. quod ſi Cathedralium.*

5 Ex dictis primo amplia, etiam Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ teneri cõtribuere ſeminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœceſi, vbi eſt ſeminarium, vt cenſuit *ſacra Congregatio.*

6 Secundo infertur hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtrationem ſi habeant beneficia annexa, vel reditus, aut prouentus Eccleſiaſticos, etiam teneri ſoluere, refert deciſum *praxis Epiſcopalis p. 1. verbo hoſpitale, verſ. 10. dub. 7.*

7 Et poſſe ſuper hoſpitali, quod in titulum, neque in
adminiſtrationem datur, ſed merè laicale eſt, taxam
ratione ſeminarij imponi dicit deciſum *Armendar. in*
addit. ad recopil. legum Nauarra lib. 4. titul. 29. lib. primo
8 *§. ſecundo, de hoſpitalibus numer. 3. & 13.* aſſerit non
procedere in hoſpitalibus, quę adminiſtrantur à laicis, & in quibus ſunt bona laicorum, quæ data nõ ſunt in titulum, Commendam, ſeu adminiſtrationem, *& num. 15.*

9 Etiam teſtatur deciſum, hoſpitale vnius dięceſis habens beneficium annexum, quod eſt alterius diœceſis, teneri contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod eſt in dięceſi, in qua ſitum eſt beneficium, de quo latè *Fuſc. d. c. 16. nu. 10.*

10 Tertio amplia in Confraternitatibus, capellis, & ſcholis habentibus redditus Eccleſiaſticos etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentibus, quæ quidem tenentur ſeminario contribuere, vt cenſuit *Sacra Congregat.*

11 Quarto amplia in legatis factis pro Magiſtro Grãmatices, qui pueros pauperes doceat, illa enim poſsũt applicari ſeminario cum onere erudiendi pueros ſicut teſtator iuſſit, ita etiam bona, quæ fuerunt applicata alicui Collegio propter Chriſtianam educationem miſerabilium puerorum, ſi Collegium id ſublatum ſit, debent ea bona applicari ſeminario.

12 Quinto amplia in penſionario, nam cum penſio apponatur ſuper fructibus & redditibus beneficij, tenetur penſionarius pro rata penſionis ſoluere ſubſidium, & alia onera impoſita reſpectu fructuum beneficij, ita *Nicol. Garcia de beneficijs, p. 1. c. 5. num. 171. Monet. de decim. c. 9. a nu. 83. Azor. inſtit. moralium p. 1. lib. 8. c. 9. qu. 2.* & habere locum ſiue ſeminaria erecta ſint ante reſeruationem penſionum, ſiue poſt dicit deciſum *addit. ad eundem* Garciam *d. nu. 171.* vbi etiam addit titularem occaſionem cõtributionis per eum factę Seminario non poſſe detrahere ex penſione, quam ſoluit, niſi pro rata penſionis, & ad eam rationem ad quam ipſe titularis contribuit.

13 Limita tamen in Canonicis, qui dè quotidianis diſtributionibus non tenentur contribuere ſeminario, prout deciſum referunt *praxis Epiſcopalis p. 1. verbo diſtributiones, §. 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 7. proęmia. num. 170. cum ſequenti, Moneta de diſtrib. quotid. p. 3. q. 9. num. 14.*

14 Collegia & monaſteria Mendicantium ab hac exa-
ctione immunia ſunt, prout habetur in *Concil. Trid. d.*
cap. 18. ibi (& omnium monaſteriorum, non tamen
mendicantium) *Fr. Emman. in quæſt. Regularium tom. 2.*
quæſt. 45. art. 2. & quæſt. 66. art. 3. quorum nomine ve-
15 niunt monaſteria Sancti Dominici, Sancti Franciſci,
ac Eremitarum Sancti Auguſtini, necnon Carmelita-
rum, & Seruorum Beatæ Mariæ, vt declarauit *Pius V.*
conſtitut. ſua, quæ *incip.* Romanus *Pontifex, dat. 1. Octo-*
bris 1568. de his quatuor primis ordinibus Mendicã-
16 tibus, & de eorum origine tractant *Diu. Antonin. in*
ſum. 3. p. tit. 6. cap. 1. §. 8. & tit. 19. cap. 3. & titu. 23. &
74. Caſſan. in catalog. gloriæ mundi p. 4. conſid. 68. 69. &
70. praxis Epiſcop. p. 2. verbo Mendicantes, pagin. 67. A-
zori. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 23. Fr. Emman. quæſt. reg.
tom. 1. q. 2. art. 1. cum ſeqq. & q. 4. art. 2. & tom. 3. quæſt.
17 *49. art. 1. & 4.* Et Ordo Diui Auguſtini eſt antiquior
Mendicantium *Frat. Hieron. Roman. libr. 6. de Republic.*
Chriſtiana c. 2. ad fin.

18 Patres quoque Societatis Ieſu inter Mendicantium ordines comprehendi voluit *Pius V. conſtitutione* ſua, quæ *incip. Dum indefeſſa, dat.* Romæ *die 7. Iuly anni* 1571. referunt *Hier. Gabr. conſ. 28. Fr. Emmanu. d. to. 1. q. 55. art. 5. et d. quæſt. 49. art. 2. Azor. inſtitutio. moral. p. 1. lib. 13. capit. 7.*

19 Similiter & ordo Minimorum ſancti Franciſci de Paula annumeratus fuit inter Mendicantes ab eodem *Pio Quinto conſtitutio ſua, incip.* Apoſtolica, *9. Nouembr. de anno* 1567.

20 Et alia ſua Conſtitut. *incip. Romanus, 19. Nouembris eiuſdem anni Congregat.* Ieſuatorum Mendicantiũ Ordinibus annumerata fuit. Denique *Clemens Octauus conſtitut. ſua incip.* Romano *Pontifici decet, 20. Augusti anni* 1603.

21 Carmelitas deſcalceatos declarauit eſſe ex Ordine Mendicantium.

22 Omnes & ſingulæ perſonæ in beneficiis Sancti Ioãnis Hieroſolymitani quomodolibet exiſtentes à Seminarij clericorum contributione in qualibet ciuitate iuxta Sacri Concilij decretum erecti, ſeu erigendi, eximuntur per Bullam Gregor. *XIII. incip. Quo magis, dat. 23. Martij anni* 1580. relatam *inter priuilegia Relig. fol. 57.*

23 Huiuſmodi ſeminaria debent prius eſſe erecta, & in illis ſcholares actualiter adeſſe, vt vniones eis factæ ſubſiſtant *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 7. numer. 68. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 380. num. 1.* vbi dicit ſic pluries Rotam decidiſſe.

24 Dicitur autem ſeminarium erectum ex introductione puerorum, non vero exemptione domus pro eo, & creatione deputatorum, vt cenſuit *Rota in vna (orduben. præſtimoniorum 7. Februarij* 1601. apud *Farinac. deciſ. 835. in nouis,* & ad hoc eſt bona Rotæ Rom. deciſio, quæ ſequitur.

R. P. D. Coccino Decano. Adiacen. beneficij Veneris 15. Aprilis 1622.

DVbitaui; An conſtaret de exiſtentia ſeminarij ad effectum de quo agitur; effectus aũt dubij eſt,

vt videatur; An Seminarium poſſideat: quia ſi poſſidet, non poteſt dari de attentatis, cùm attentata in hoc caſu pendeant a poſſeſſione iuxta reſolutionem factam in hac cauſa 21. Maij ſuperioris anni.

Hoc dubium habet tres inſpectiones. Prima eſt, an vnio poſſit fieri Seminario nondum erecto. Secunda, dato quod non poſſit fieri; an poſſeſſio capta nomine Seminarii de facto erecti ſuffragetur. Tertia an conſtet de valida erectione.

25 Et quantum attinet ad primam difficultatem, Domini fuerunt concordes, quod vnio Seminario nondum erecto fieri non poſſit; & quod ad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum, vt fuit reſolutum in *Cauſa Oxomen. beneficij* 24. *Octobris* 1611. *coram Illuſtr. Cardinali Sacrato in deciſione* 361. *numer.* 3. *& ſeqq. par.* 2. *in recentior.* vbi refert ſententiam *Congregationis Illuſtriſſimorum Interpretum Concil. Tridentin.* & alias deciſiones Rotales, & latè proſequitur *Garzia de benefic. p.* 12. *cap.* 2. *nu.* 193. *cum plurib. ſeqq.* & admittit *Gonzalez ſuper reg.* 8. *gloſ.* 5. *§.* 7. *num.* 68. qui licet *num.* 75. teneat quod ceſſante fraude vnio facta Seminario nondum erecto valeat, quem ſequitur *Modern. diſcep. forenſ. cap.* 348. *num.* 71. *& capit.* 358. *numer.* 5. tamen iſta ſententia, vt aduertit *Garcia loco citato num.* 196. *in fine*, eſt contra declarationes *Congregat. Concilij*, & contra ſententiam Rotæ.

26 Quantum attinet ad ſecundam difficultatem aliqui ex Dominis dicebant, quod ad effectum poſſeſſionis ſufficit, quod Oeconomi deputati acceperint poſſeſſionem, etiam de facto, ad effectum, vt dicantur eſſe in poſſeſſione, ſeu detentatione *Bald. conſ.* 135. *numer.* 2. *&* 3. *lib.* 2. vbi loquitur de miſſo in poſſeſſionem à Prætore nulliter procedente, contra quem vti poſſeſſorem datur actio ſpolii *Doct. in l. iuſtè poſſidet, ff. de acqu. poſſeſſ. Aym. conſ.* 18. *numer.* 3. & benè *Mohedan. deciſ.* 20. *de reſtitu. ſpoliat.* Cæterum reſpondebatur ab alijs Dominis, quod concluſio procederet ſi Oeconomi voluiſſent acquirere poſſeſſionem, nedum nomine Seminarij, ſed etiam nomine proprio, quia iſto caſu falſitas verſatur tãtum circa cauſam poſſeſſionis, quare non impediret acquiſitionem, quia non deficeret voluntas poſſidendi, aut nomine proprio, aut nomine ſeminarij *lib.* 2. *§. ſi à pupillo, l. quod vulgo. ff. pro empt.* & facit *text. in l. cum in corpus* 30. *ff. de acquir. rer. domin.* prout *Bartol. & Iaſ. in l. ſi is ad quem, num.* 2. *ff. de acquir. hæred.* & fuit dictum *in cauſa Maceraten. hæreditatis* 4. *Iunij* 1590. *coram Cardinali Pamphilio*; ſed in hoc caſu ſi Seminarium non erat erectum, quia pueri nondum erant introducti, non poterant Oeconomi acquirere quaſi poſſeſſionem, quia noluerunt acquirere nomine proprio, ſed nomine Seminarij, quod cum non ſit erectum poſſeſſio eſt ex falſa cauſa circa factũ, hoc eſt circa exiſtentiam Seminarij, & ideo eſt nullius conſiderationis, nec producit Iuris effectus *l.* 1. *§. hæc verba, ff. ne vis fiat ei, Bald. d. conſ.* 135. *num.* 2. *lib.* 2. *Port. Imol. conſ.* 75. *numer.* 11. & facit *text. in l. ſi me in vacuam, ff. de acquir. poſſeſſ.*

27 Quantum attinet ad tertiam difficultatem, viſum fuit conſtare de exiſtentia Seminarij. Conſtat enim Epiſcopum eligiſſe duos Canonicos pro regimine, & gubernio Seminarij. Secundo elegit duos Conſultores pro inſtituendis taxis, & faciẽdis vnionibus. Alterum, de Capitulo, & alterum de Clero, & mandauit, quod alij duo eligerentur, alter per Capitulum, & alter per Clerum, prout fuerunt electi: & deindè cum conſilio prædictorum taxauit Epiſcopus ſeipſum, & Menſæ ſuę reditus, necnon alios in decima parte fructuum, relaxando præceptum de ſoluendis taxis, & cõſtituti exactores, necnon in domum Seminarij introduxit pueros, vt patet ex mandatis procuræ datis per ipſos Seminariſtas: vnde ſatis conſtat de exiſtentia Seminarij legitima de tempore vnionis ad pręſcriptum *Concilij c.* 18. *de reformat. ſeſſ.* 23.

28 Et ita concluſum. Hęc in deciſ. Beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis, poſſunt ſeminario vniri, vt commodè regi valeat, ſine tamen præiudicio obtinentium, etiamſi eſſent affecta, aut in Curia effectum ſortirentur, *Fuſc. d. cap.* 16. *num.* 9. non poſſunt tamen ſimplicia beneficia ad collationem inferiorum ſpectantia, nec Canonicatus, neque beneficia iuriſpatronatus, etiam eccleſiaſtici, nec beneficia Sedi Apoſtolicæ reſeruata poſt illorum vacationem, nec prætereà vacantia in menſe reſeruato per Epiſcopum ſeminario vniri, vt cenſuit *Sacra Congregatio teſte Franciſco Leo in theſauro fori eccleſiaſt. part.* 2. *capit.* 16. *numer.* 23. *& cum Concilium Tridentinum d. cap.* 18.

29 Non decernat, vt omnia beneficia ſimplicia, vniantur Seminario, ſed aliquot, ideo vnio facta omnium beneficiorum non valet, ita deciſum refert *Aloyſi. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſio.* 492. *in prima editio. & reſolut.* 383. *nu.* 4. *in ſecunda edit. item & deciſ.* 720. *in* 1. *editio. & reſolut.* 610. *numer.* 10. *in* 2. *edition.* Sed cenſuit Rota *in vna Aſſiſien. beneficij* 11. *Maij* 1607. 30 *coram Marcomötio* vnionem factam Seminario de beneficio reſeruato fuiſſe nullam, refert *Nicol. Garcia in addit. ad ſuum tract. de benefic. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 103. vbi *num.* 106. dicit per *Sacram Congreg.* deciſum nõ poſſe, etiam ante vacationem vniri Seminario beneficia, quę obtinent perſonę, quæ ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem tales ſint, vt quocumque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ.

31 Canonicus electus ad Seminarii adminiſtrationem perpetuò illam habere debet; nec remoueri poteſt, niſi ex legitima, & iuſta cauſa, refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientię, verbo Canonicus, pagina* 30. *colum.* 1.

32 Epiſcopus tenetur adhibere in conſilium prædictos deputatos, non tamen obligatur eorum conſilium ſequi, *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 46. *nu.* 74.

33 Ita ut vniones factæ ſeminario abſque conſilio eorum, quos iubet Concilium adhiberi; non valeant; quia quando datur alicui poteſtas à lege, & ab eadem adijcitur, quod faciat cum conſilio alterius, illud de neceſſitate requiritur *leg. impuberibus, ff. de ſuſpect. tutor. & Bartol. in l. Titium, num.* 3. *ff. de admin. & periculo tut.* ita in terminis *Franc. Leo d. cap.* 16. *num.* 25. vbi aſſerit quandoque vidiſſe diſputare de validitate, & inualiditate vnionum ſeminario factarum defectu præſentiæ deputatorum, & pro nullis reputari. Quos quidem deputatos etiam debet Epiſcopus adhibere in conſilium pro tota temporali adminiſtratione prædicti ſeminarij, excepta exactione, quæ ad ſolum Epiſcopum ſpectat, *Aloyſ. Ricci. d. reſolut.* 380. *nu.* 2. cuius ſeminarij redituum exactionẽ ſingulis annis Epiſcopus ipſe accipere debet, adhibitis etiam præſentibus duobus de Capitulo, & totidem à Clero ciuitatis deputatis, vt ſtatuit idem *Concil. d. capit.* 18. *verſ. rationes*, &

& declarat *Fuſc.d.c.16.num.15.* Dum vero huiuſmodi duos ex Capitulo ea de cauſa ſine fraude tempore diuinorum officiorum abeſſe ſimul cum Epiſcopo contingeret, priuandos nõ eſſe quotidianis diſtributionibus, tanquam abſentes propter Eccleſiæ vtilitatem, reſoluit *Moneta de diſtributionibus quotidianis p.2.q.8.nu.17.* vbi *nu.16.* idem reſoluit de illis Canonicis, qui ex præcepto *Concilij Tridentini ſeſſ.21. de reform. c. 9.* debent adhiberi ab Epiſcopis, ſeu locorum Ordinarijs in publicandis indulgentijs, alijſuè ſpiritualibus gratijs, & nu. 18. idem pariter ſtatuendum aſſerit de illis duobus Canonicis, altero ab Epiſcop. altero per Capitulum eligendo, qui donec ſynodus aliqua prouincialis celebretur, in qua ea de re ſtatuatur, ab eodem Epiſc. adhiberi debent in ijs prouidendis, quæ neceſſaria videbuntur, circa diuina officia, omneſque Eccleſiæ miniſtros, iuxta ea, quæ eadem *Tridentina ſynodus* decernit *ſeſſ. 24. de reform. c.12. in fine.* Idem etiam numeris ſequentibus dicendum putat de alijs canonicis eligẽdis præſcripto *Concilij Tridentini ſeſſ. 25. de reform. c.6. & c.8. verſic. quod ſi hoſpitalia,* alijſque in locis. Sed hoc ita indiſtinctè verum non eſt, niſi id concedatur priuilegio, vel conſuetudine legitima præſcripta, aut ſtatuto Eccleſiæ auctoritate Apoſtolica confirmato, quale eſt Mediolani, idem *Moneta d.p.2.q.11. nu.68. & ſequent.* optimè *Nicol. Garcia de beneficijs in additio. ad par.3.c.2. num. 355.*

34 Pueri ad hoc Seminarium admittendi, debent eſſe ad minus duodecim annorum, de legitimo matrimonio, habitu clericali ſemper vti, ſingulis diebus Miſſas audire, ſingulisque menſibus confiteri, ac corpus Chriſti ſumere, ſi id Confeſſor iudicauerit, non incorrigibiles, vt admonet *Concil.d.loco, verſ. dyſcolos* pauperum autem filios præcipuè eligi vult, prout refert *praxis Epiſcop.p.1. verbo Seminarium, §.2.* Ibidem diſcere debent Grammaticam, cantum, computos eccleſiaſticos, homilias Sanctorum, atque ſacramentorum tradendorum formam, & ritum, ac cæremoniarum formulas, prout diſponit *Concil.d.loco, §.vt vero,* & referunt *praxis Epiſcopalis, verbo Seminarium, §.3. Fuſc.d.c.16.num. 14.* & de educatione puerorum multa tradit *Lorin. in act. Apoſt. c.7. verſ.22.*

35 In Bracharenſi ciuitate vna de antiquioribus Hiſpaniæ Vrbibus, quam à Gallis Celtis cognomẽto Brachatis fuiſſe cõditam fama eſt anno ante Virginis partum ducenteſimo nonageſimo, eſt celebre adoleſcentum Seminarium, ad normam Sacroſanctæ Tridentinæ Synodi ſub Principis Apoſtolorum tutela, & patrocinio, cuius imago ex marmore inaurata fulget excelſo, ac ſublimi in loco pro foribus eiuſdem Collegij ædificij moles, tum ad ſpeciem pulchra, tum ad diſciplinam tuendam, per quam accommodata eſt, Primatialibuſque ædibus vicina; hic quinquaginta collegæ talari veſte coloris cærulei induti peramplè, & copioſè ſuſtentantur ſub Rectore, & Vicerectore viris doctis, & grauibus, qui in tardos animaduertunt, & incorrigibiles expellunt Archiepiſcopi auctoritate, qui reliquos pro vniuſcuiuſque in litteris, & virtute progreſſu præmijs afficit, omnes diſcunt muſicam, & ad publica gymnaſia Grammaticæ, Philoſophiæ, ac moralis, & ſpeculatiuæ Theologiæ quotidie gregatim pergunt Vicerectore comitante; in omnibus mira modeſtia, mira domi, foriſque diſciplina elucet, magnus etiam per totam diœceſim fructus exuberat.

S V M M A R I V M.

1 *Proceſſiones à procedendo & eundo dicuntur.*
2 *Proceſſiones publicæ ſunt, quæ fiunt in Litanijs maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, vel in aduentu noui Epiſcopi, vel in feſto ſanctiſſimi Corporis Chriſti.*
3 *Proceſſiones publicas nemo valet indicere, niſi Ordinarius ſit.*
4 *Proceſſiones publicæ dirigendæ ſunt quo voluerit Epiſcopus cum conſilio Capituli.*
5 *Vicarius generalis abſente Epiſcopo poteſt publicas proceſſiones indicere.*
6 *Proceſſiones priuatæ ſunt, quæ à Capitularibus, & clericis, ac Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas cauſas.*
7 *Regulares abſque Epiſcopi licentia proceſſiones etiam priuatas facere non poſſunt, præterquam intra Eccleſiam, eiuſque, & monaſterij ambitum.*
8 *Exempti clerici tam ſeculares, quam Regulares, etiam Monachi, ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt.*
9 *Clerici omnes diœceſani, quantumcunque exempti, ſi beneficia habeant, etiam ſimplicia, in diœceſi, vel obtineant officium in Eccleſijs, poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones.*
10 *Clerici, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones.*
11 *Clerici inſeruientes Eccleſijs Religionis Hieroſolymitanæ nulla immunitate ſe tueri poſſunt quin ad proceſſiones vocari non debeant.*
12 *Canonicos, & alios Presbyteros beneficia, vel officia Eccleſiaſtica obtinentes, poteſt Epiſcopus cogere, vt accedant ad proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore.*
13 *Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentes in ciuitate, vel diœceſi, non ſunt ab Epiſcopo compellendi ad vllas proceſſiones accedere.*
14 *Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas, & conſuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore.*
15 *Regulares, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, non poſſunt compelli accedere ad proceſſiones.*
16 *Conuentus, in quibus Fratres ſub arctiori clauſura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non ſunt compellendi accedere ad proceſſiones.*
17 *Canonici Regulares Sanctæ Crucis Conimbricenſis veniũt appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura viuunt.*
18 *Monaſterium Sanctæ Crucis Conimbricenſis ab Alphonſo Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, & ab Emmanuele reſtauratum fuit.*
19 *Conimbricenſis Ciuitas ſitus præſtantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua celebris.*
20 *Conimbricenſis Academiæ laudes qui cumulent, citantur.*
21 *Regulares abſentes à ciuitate per dimidium milliare, non ſunt compellendi ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones.*
22 *Regulares, vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad proceſſiones ire, non ſunt compellendi, quamuis ſemel, vel ſæpius iuerint.*
23 *Religioſi Societatis Ieſu habent ex priuilegio, vt non teneãtur ad proceſſiones accedere.*
24 *Confraternitates laicorum an poſſint per Epiſcopum compelli*

pelli accedere ad proceſſiones publicas? oſtenditur.

25 *Regulares non accedentes ad proceſſiones in caſibus, quibus tenentur an pœnis, & cenſuris valeant per Epiſcopum puniri? oſtenditur.*

26 *Controuerſias omnes de præcedētia inter eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quam Regulares contingentes, Epiſcopus amota omni appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum ſummariè componit.*

27 *Præcedentiæ ſunt iudicandæ ſecundum loci conſuetudinem.*

28 *Fundatio antiquior in præcedentijs componendis maximè attendenda eſt.*

29 *Canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros.*

30 *Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes.*

31 *Compromitti an poſſit in materia præeminentiarum? oſtenditur.*

32 *Controuerſiæ de præcedentia quomodo componendæ? declarauit Gregorius XIII.*

33 *Conſtitutio Gregorij XIII. de præcedentijs habet locum in prioritate vnius diei, vel horæ.*

34 *Prioritas, ſeu præuentio cauſatur non ſolum per vnum diem anterioritatis, ſed etiam ratione vnius horæ.*

35 *Præcedentiæ ſunt terminandæ ſecundum quod in Alma urbe omnium magiſtra ſeruatur.*

36 *Religio debet præcedere, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione.*

37 *Monachi trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hieruſalem, debent præcedere Monachos ſancti Euſebij, ex quo eorum ordo, qui eſt Ciſtercienſium, fuit prius inſtitutus, & approbatus.*

38 *Parochus in ſua Eccleſia eſt præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Eccleſiam perſonaliter ex antiqua conſuetudine accedentibus.*

39 *Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remiſſiuè.*

40 *Iudicium poſſeſſorium pro honore competit.*

41 *Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturbetur, fit ei iniuria, quam de facto poteſt propellere.*

42 *Controuerſias circa locum incedēdi in proceſſionibus an aliquando componat ſecularis iudex, oſtenditur.*

EPISCOPVS PVBLICAS proceſſiones quando indicere valeat, & quas perſonas ad illas compellere poſſit.

ALLEGATIO LXXVIII.

1 PRoceſſiones à procedendo, & eundo dicuntur, nāque conuocato, & procedente Clero cum vexillis, Crucibus, & cereis, ac ſequente populo fiunt, ita *Petrus Gregor. lib. primo partitionum iuris Canonici titu. 20. cap. 4.*

2 Publicæ autem proceſſiones ſunt, quæ fiunt in Litanijs maioribus, vt in feſto S. Marci; & in minoribus, vt in triduo antecedente Aſcenſionem Domini; cuius orationes appellantur ab Eccleſia Rogationes: vel quæ fiunt pro bono publico ratione occurrentis neceſſitatis vt imminente peſte, alioque flagello, vel in aduētu noui Epiſcopi, vel in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & quæ Epiſcopo videbuntur: ita *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo proceſſiones* §. 1. *Proſper de Auguſtino in additionib. ad Quarantam in ſum. Bullarij, verbo præcedentia, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi p. 1. c. 20. §. 2. num. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 361. in 1. edition. & reſol. 308. num. 7. in 2. editione, Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rub. 12. c. 13. num. 118.*

3 Huiuſmodi autem publicas proceſſiones indicere nemo valet, niſi Ordinarius ſit, vt reſoluunt *Campanil. d. loco, Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. titul. de fauore clericorum reali, §. 2. num. quinto, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici §. 4. c. 2. num. 142.* Aloyſ. *Ricci. dict. nu. 7.*

4 Vbi etiam, quod Epiſcopo competit decernere Eccleſias, quæ adiri debeant, num proceſſiones publicæ dirigendæ ſint, quo voluerit Epiſcopus cum conſilio Capituli, dicunt deciſum *Franciſc. Leo d. par. 4. cap. 2. num. 145. Armendar. in addit. ad recopil. Legum Nauarræ lib. 1. titul. 14. cap. 28. §. 31. de proceſſionibus num. 1. & 2.* ita vt Epiſcopus ſolus ſine conſenſu Capituli edicere, & dirigere eas non poſſit, idem *Armend. d. loco num. 4.*

5 Et abſente Epiſcopo idem poſſe Vicarium generalē refert *Armendariz d. loco nu. 3.*

6 Et in huiuſmodi proceſſionibus, maximè ſi ſunt generales omnes clerici debent ad Cathedralem conuenire, *caput. quoniam, diſt. 38. Seraphin. deciſ. 15.* Priuatæ vero proceſſiones ſunt, quæ à Capitularibus, & clericis, & Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas cauſas *Armend. d. num. 3.*

7 Regulares tamen abſque Epiſcopi licentia eas facere non poſſe vſus probet, præterquam intus eccleſiam, eiuſque & monaſterij ambitum, quod fuiſſe etiam non ſemel reſolutum teſtatur *praxis Epiſcopalis dict. loco num. 4.* & ſic obſeruatum vidiſſe refert *Campanil. d. cap. 13. num. 118. in fine* exploſa ſententia *Iacobi de Graſſis conſil. 20. de regularibus* opinantis illis licere per triginta paſſus extra ambitum per *text. in capit. ſicut antiquitus 17. quæſt. 1.*

8 Clerici omnes exempti, tam ſeculares, quam Regulares etiam monachi ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt, vt decidit *Concil. Trid. ſeſſ. 2. de* Regularibus, *cap. 13.* quod citant *prax. Epiſcop. p. 1. verbo proceſſiones, §. 2. Fr. Emmanu. quæſt.* Regul. *tom. 3. quæſt. 36. artic. 1. Stephan.* Grat. *deciſ. March. 232. Tuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 16. num. 53. Mari. Anton. varij. lib. 1. reſolut. 103. nu. 16.*

9 Et procedere in clericis omnibus diœceſanis quantumuis exemptis ſi beneficia, etiam ſimplicia in diœceſi obtineant, refert deciſum *Aloyſ. Ricc. in Collectaneis deciſionum p. 4. Collectan. 882. in princip.*

10 Vel ſi non habeant, ſufficit quod obtineāt officium in Eccleſijs, *Balb. deciſ. 339. p. 2.* non comprehendere tamē eos, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatē in locis, in quibus habent plebem, reſoluit *Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p. 1. c. 8. nu. 18.*

11 Nullæ immunitates religioni Hieroſolymitanæ conceſſæ obſtant, quominus eius Sacerdotes inſeruientes Eccleſijs vocari debeant ad proceſſiones, ac niſi accedant, etiam compelli, vt refert deciſum *Armend. d. loco nu. 5.* vbi *num. 13.*

12 Idem dicit poſſe Epiſcopum cogere Canonicos & alios presbyteros beneficia, vel officia Eccleſiaſtica obtinentes, vt accedant ad omnes & quaſcunque proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore, *& num. 12.*

13 Atteſtatur in *Sacra Congr.* deciſum Sacerdotes nullū officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentes in ciuita-

ciuitate, vel diœceſi non eſſe ab Epiſcopo compellẽdos ad vllas proceſſiones accedere.

14 Regulares, quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas, & conſuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore: ita diſponit *Concil. d. loco*, & refert deciſum *Armendar. vbi proximè num. 15.* declarant *Fr. Emmanu. d. tomo 3. quaſt. 36. artic. 1. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos. p. 2. quaeſtion. 45. numer. 109. Chopin. de Sacra polit. libro ſecundo, tit. 6. num. 18. Franciſc. Leo d. p. 4. cap. 2. num. 143.*

15 Primo limita in Regularibus, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, vt diſponit *Concil. d. c. 13. in fine*, & reſoluunt *Franciſcus Leo d. cap. 2. num. 144. Stephan. Gratian. d. deciſ. 232. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 308. n. 2.*

16 Et conuentus, in quibus fratres ſub arctiori clauſura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, ſed tantum ſtudijs, & lectionibus vacent, non ſunt compellendi accedere ad proceſſiones, vt refert deciſum *Armend. d. loco num. 8.*

17 Appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura viuũt venire Canonicos Regulares Sanctę Crucis Conimbricenſis refert deciſum *Armend. d. loco nu. 6.*

18 Monaſterium hoc, quod ab Alphonſo Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, ab Emmanuele reſtauratum, & perfectiſſima Religione cura, & opera Ioannis III. reformatum, vbique gentium eſt celebratiſſimum, ob corpora illa primorum Portugaliæ Regum Alphonſi, & Sanctij filij, & Theotonij ſancti reliquias, & quinque Marrochienſium Martyrum, & inſignia virtutum omnium exempla, quod ibi perennat ex memoria Beati Antonij Luſitani, quem ſuæ familiæ aliquando habuiſſe alumnum, in eaque prima tot tantarumque virtutum, quæ vniuerſum iam orbem Chriſtianum compleuerũt iacta fuiſſe ſemina in ſupremam ducere poſſunt ſuæ felicitatis partem, de cuius monaſterij laudibus multa tradunt *Martzius in dialogis variæ hiſtoriæ fol. 46. & 361. Odoard. Nonius Leon. in chronica Regum Portugaliæ in vita Alphonſi I fol. 55. verſo, Fra. Ludouicus ab Angelis in vita Beati Auguſtini lib. 4. c. 21. p. 112. Fr. Emman. q. Regul. to. 1. q. 3. art. 1.*

19 Monaſterium hoc ſitum eſt in Conimbricenſi ciuitate, quæ ſitus præſtantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua, tantum alias inter caput extulit Vrbes, quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi, cuius agrorum vbertatem, aeris temperiem, auriferi Mundæ amœnitatem graphice deſcribit *Martzius in dialogis variæ hiſtoriæ dialogo 1. cap. 1. cum ſequentibus*, de qua ita cecinit poeta noſter Luſitanus.

O domus, ò Regum Sedes, ò dulce Camœnis
Hoſpitium, magnis ò loca digna Deis.
Vt libet has vidiſſe tuas Conimbrica moles
Mœniaque Egnati verſibus aucta mei.
Agnoſco nunc Pieridum Palatia, quondam
Luſitanorum tecta ſuperba Ducum.
Agnoſco celſas, ingens opus, Herculis arces,
Et videor Lymphas cernere Munda tuas.
Non me curuati pontis bona ſemita, non me
Egregium tota quicquid in vrbe, latet.
Omnia miratus Muſis, & Apolline dixi,
Non erat in toto dignior orbe locus.

20 Non poſſum igitur me à recordatione huius ciuitatis pueritiæ meæ altricis diſcedere, in cuius celebri Academia per duodecim annorum ſpatium iuri Pontificio, Cæſareoque integra ſemper valetudine operam dedi, cui iure optimo ſtudiorum, laborumque meorum fructus, operamque meam, & induſtriam pro collato in me prioris educationis munere, me debere profiteor, de cuius encomijs latè *Vaſæus de Hiſpaniæ antiquitatibus, capit. 20. Hieronym. Roman. de Republ. Chriſtiana parte prima, lib. 5. capit. 20. Fr. Amator Arraiz dial. 3. capit. 8. Martz dict. capit. 1. cum ſequentibus, & dial. 5. fol. 353. cum ſequentibus*. De qua idem poeta Luſitanus.

Regum olim hæc fuerat, Muſarum Regia nunc eſt,
Eſſe vſquam melius non potuere Deæ.

21 Secundo limita ſi Regulares abeſſent à Ciuitate per dimidium milliare, quia tunc non tenentur, nec compellendi ſunt ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones, prout deciſum referunt *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 308. nu. 3. Armendar. dicto loco nu. 14. 9. & 11. praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 3. n. 47. in fine.*

22 Tertio limita ſi haberent ex priuilegio, vt non tenerentur ad proceſſiones ire, quamuis ſemel, vel ſæpius iuerint: ita reſoluit *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 308. num. 4.*

23 Prout habent Religioſi Societatis IESV à *Gregorio XIII. conſtitut. 36. incip. Quacunque, die 16. Iulij 1576. in Bullario nono.*

24 Quarto limita in Confraternitatibus laicorum: nã per Epiſcopum non potuerunt compelli accedere ad proceſſiones publicas: ſed ſolum inuitari, prout declaratum fuiſſe referunt *Franciſcus Leo in d. theſaur. part. 1. c. 8. n. 18. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 308. n. 5. & Campan. d. c. 13. nu. 122. Vgolin. de poteſtate Epiſcop. c. 11. nu. 6. praxis noua Epiſc. p. 2. c. 3. n. 32.* Sed huiuſmodi laicorũ Confraternitates compelli poſſe dixit *Papiæ* deciſum *Mari. Anto. var. lib. 1. reſolu. 93.* & facit quod huiuſmodi cõfraternitates, & ſi quoad temporalia non ſubſint Epiſcopis, tamen quoad ſpiritualia ſubſunt, prout reſoluũt *Nauar. conſil. 3. ſub titulo de foro competen. Tiraquell. piæ cauſa in præf. verſ. item relictum fraternitatibus. Sayr. de ciſ. quint. de officio Ordinarij. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 1. cap. octau. num. decim. octau. & part. ſecund. cap. vigeſim. nono, num. vigeſim ſecund. Mart. Antonin. d. lib. 1. reſolut. 66.* Sed prima opinio verior eſt, & vltra ſupra citatos ſecundum illam reſcripſiſſe *Sacram Congregationem* referunt *Marc. Antonius Genuenſ. in praxi Archiep. cap. 63. num. 7. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 132. num. 6. Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 1. num. 613.*

25 Et quia præfata *Concilij* diſpoſitione cauetur licere Epiſcopo non modo vocare: ſed cogere non curantes accedere, dubium eſt, qua pœna venirent plectẽdi Regulares non accedentes ad prædictas proceſſiones, & an ſub cenſuris compelli poſſint per Epiſcopum? Imprimis aliqui tenent cenſuris ab Epiſcopo diſtringi non poſſe, vt reſoluunt multi quos refert, & ſequitur *Sanchez de matrimon. lib. 6. diſputat. 33. num. 28. Henriquez in ſumm. lib. 7. cap. 25. §. 7. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 74. num. 4.* & dicit deciſum *Quaranta dicto verbo præcedentia, in fine*. Sed ab ipſo Epiſcopo puniri poſſe per cenſuras, & pœnas arbitrarias, aliaque iuris remedia in *Sacra Congregat.* reſolutum refert *Armend. dict. loco num. ſeptimo*, & *Papiæ* deciſum fuiſſe teſtatur *Maceraten. deciſ. 35. dub. 2.* & in *Curia Neapolit.* obſeruatum fuiſſe dicit *Marcus Antonius Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali cap. 45. num. nono*, & ex alijs reſoluit *Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 308. num. ſexto*, & ſaltem pœnis pecunia-

rijs, vel carcere aſſerit *Stephan. Gratian. Marchia deciſio.232.num.15.*

26 Controuerſias quoque omnes de præcedentia inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quàm Regulares, in proceſſionibus publicis, aut iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, Epiſcopus amota omni appellatione componit ex *Trident. d.cap.13.* debere intelligi amotam appellationem, quo ad effectum ſuſpenſiuum dumtaxat, & compoſitionem hanc debere fieri breui manu, ſummarie, ac de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, nec comprehendi, quæ ſunt nullius diœceſis referunt deciſum *Armendar. dict. loco num.10. Fuſc. de viſitat. lib.2. cap.15. num.65. Campan. d. cap.13. num.120. Franciſc. Leod. cap. 8. numero decimo octauo,* & reſoluit *Frat. Emmanuel quaſt. Regularium tom.3. q.37. art.3.*

27 In præcedentijs, & proceſſionibus debet attendi cõſuetudo loci, vt aſſerunt *Chopin. monaſt. lib.2. titul. vlt. num.23. Seraph. deciſ.335. & deciſ.663. & deciſio.964. num. primo,* vbi addit etiamſi talis conſuetudo repugnaret iuris diſpoſitioni, quod magis dignus veniret præferendus minus digniori *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſionum p.4. collect.1069.*

28 Perpendere tamen Epiſcopus debet, cum vult componere, antiquiorem fundationem, & illam, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione, vt veluti iure potiores præferantur *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolu. 102. num. 1.*

29 Dum tamen Canonici Regulares præcedant monachos, etiam nigros, vt poſt longam diſcuſſionem, multoſque proceſſus ſuperindè compilatos definiuit *Pius IV. die 23. Septembris 1563.* prout referunt *Philip. Portius conſ. 164. incip. cum in ſupremo libro quarto. Rendina in promptuario recept. ſent. tit. 101. numero tertio, & Paulus Fuſcus de viſitat. lib.2. ſecundo capit.15. num.66. Nauar. tom.4. de Regular. à num.4.* quamuis *Caſſan. in catal. gloria mundi, part.4. conſiderat.54. & 43.* defendat Monachos nigros debere antecedere Regulares canonicos.

30 Item Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mẽdicantes, vt conſtitutum eſt in Bulla *Pij V.* & declarauit *Gregor. XIII.* prout referunt *Fuſc. vbi proximè, praxis Epiſcopalis p.1. verbo proceſſiones, §.4. pag.286. Frat. Emmanuel to.3. q.37. art.1.*

31 Aduertendum denique eſt materiam præeminẽtiarum regulariter eſſe magni præiudicij, & propterea nõ licere de ea ſine Superioris auctoritate compromittere, ſecus eſt, ſi compromittatur ſuper modo incedendi, & conueniendi in proceſſionibus, ita deciſum fuit in *Rot. in vna Calaguritana Præeminentiarum 30. Ianuarij 1568. coram Illuſtriſſimo Seraphino,* quæ deciſio eſt inter impreſſas deciſ.36.

32 Quis autem modus in controuerſijs de præcedentia componendis ſeruandus ſit, declarauit *Gregor. XIII.* conſtitut. ſua relata apud *Quarantam in ſumm. Bullarij, verbo præcedentia, pagina 369. alias 504. in noua edit.* & *Confectium fol.250. & praxim nouam Epiſcopalem, dict. capit.3. numero 48.* tenoris ſequentis. *Expoſcit paſtoralis officij munus:* & infra. De nobis attributæ poteſtatis plenitudine volumus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod quicunque ex dictis fratribus Mendicantibus inter ſe de præcedentia huiuſmodi contendentibus, aut Confratribus Confraternitatum prędictarum, inter quos lites, & cauſæ præmiſſorum occaſione ortæ iam ſint, ſeu oriri contigerit in futurum, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac iuris præcedendi ſunt ij (quibuſcunque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & alijs ſubterfugijs prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis) in proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant. Quãdo vero non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ huiuſmodi inter fratres quidem Mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuerſiæ, inter confratres vero inter ſe litigantes ij, qui prius ſacris vſi ſunt in proceſſionibus, tam publicis, quam priuatis præcedere debeant: itaut ſi contigerit noua monaſteria, aut domos alicuius Ordinis Mendicãtium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monaſteria, aut domus prius erecta, & inſtituta ſint, ille ordo, qui prius monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat. Præterea, quia inter prædictos Ordines plerunque alia in proceſſionibus, & alia in Concilijs generalibus, & alijs actibus publicis, ſiue priuatis, ratio circa modum præcedendi ſeruatur, nolumus per præſentes prærogatiuas dictorum Ordinum quo ad præcedentias huiuſmodi, quæ proprijs Ordinibus, præterquam in proceſſionibus prædictis debentur, aut fratribus Capuccinis nuncupatis, qui in proceſſionibus publicis ſub Conuentualium Sancti Franciſci, aut Minorum de Obſeruantia Fratrum nuncupatorum Cruce, vt ſolent, incedere poſſint, aliquod præiudicium generari, ſicque per quoſcunque Iudices, & cet. Non obſtantibus cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon Eccleſiarum, Monaſteriorũ, Ordinum, Congregationum, domorum, aut Confraternitatum quarumcunque, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijſque quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, &c. *Datum Romæ apud S. Marcum die 15. Iulij 1583.*

33 Circa quam conſtitutionem aduertendum duxi illam dum definit inter Fratres Mendicantes eos præcedere, qui priores ſunt in loco, habere locum in prioritate vnius diei, vel horæ, quia prioritas, ſeu præuentio cauſatur, non ſolum per vnum diem anterioritatis, *gloſſ. verbo iam, in capit. ſi eo tempore, 45. de elect. in ſexto,* ſed etiam ratione vnius horæ, *gloſſ. verbo die obligauit, in leg. ſi ex pluribus, 89. §. fin. ff. de ſolut. & verbo ſi non appareat, in capit. duobus, 14. de reſcriptis in 6. Caſſad. deciſio. 20. numero primo, de praebend. Putean. deciſ. 172. numero tertio, libro tertio, Menoch. remed.4. adipiſc. numero 791. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.103.* vbi etiam, quod non ſolum vnius horæ prioritas, ſed etiam vnius puncti, vel momenti facit preuentionem.

34 Et quoniam poſt dictam Conſtitut. quamplures ortæ fuerunt lites circa præcedentiam, Ideò *die 26. Auguſti 1593. Sacra Congregat. Illuſtriſſimorum & Reuerendiſſimorum D. D. Cardinalium* negocijs & conſultationibus Epiſcoporum & Regularium præfecta ad tollendas omnes lites & controuerſias, quæ inter Regulares plerunque ſolent oriri ſuper eorum præcedentijs in proceſſionibus cæteriſque actibus, tum priuatis, illud in futurum obſeruandum cenſuit, quod in

35 hac Alma vrbe omnium magiſtra ſeruatur, *& die 30. Auguſti eiuſdem anni 1593. Illuſtriſſim. & Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Alexandrinus* retulit ſupraſcriptam *Congregat.* ſententiam Sanctiſſimo placuiſſe, & iuxta eam in caſibus occurrentibus ſemper reſcribi, & ſi opportunum fore videbitur

tur

tur Generalem conſtitutionem deſuper fieri mandaſſe aliam Greg. XIII. quæ incip. Expoſcit, alijſque contrarijs minime obſtantibus. Quarum declarationum meminerunt Praxis noua Epiſcopalis d. num. quadrageſimo octauo, in fi. Campanil. d. c. 13. nu. 121. verſic. Et quoniam, Quaranta d. verbo præcedentia.

36 In materia præcedentiæ inter Religiones attenditur, quod illa quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione debeat præcedere gloſſ. verbo prædicator in cap. quorundam de elect. libro ſexto. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi par. 4. conſid. 52. verſic. ergo modo. Tob. Non. conſil. 71. numero trigeſimo quinto, tenuit Rota in vna Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600. coram D. Litta, & in vna Romana præcedentiæ, 24. Maij 1600. coram Illuſtriſſimo Lan-
37 cellotto, vbi etiam fuit dictum monachos trium fontiũ, & Sanctæ Crucis in Hieruſalem debere præcedere monachos S. Euſebij, ex quo eorum ordo, qui eſt Ciſtercenſium fuit prius conſtitutus, & approbatus: etenim illum inſtituit Sanctus Robertus Monachus Sancti Benedicti anno Domini 1098. Caſſan. dict. par. 4. conſider. 58. & paulo poſt Vrban. II. approbauit, vt poſt alios refert Platina in vita eiuſdem Vrbani II. in fine. At vero iſte Ordo, qui eſt Cæleſtinorum fuit per ducentos annos poſtea à S. Petro Moroneo, qui fuit Papa Cæleſtinus V. inſtitutus, ſub eadem Regula Sancti Benedicti. Caſſan. dict. par. 4. conſiderat. 60. Hieron. Roman. de Republ. Chriſtiana libro ſexto cap. 8. Illeſcas in hiſtoria Pontif. libro 5. capit. 18. in fin. Qui Ordo quamuis, ab eodem Cæleſtino tam in ſuis Bullis, quam in alijs, dicatur Ordo ſancti Benedicti, & ita appelletur, & monachi ſeruent regulam S. Benedicti, hoc tamen non eſt, quia fratres ſunt eiuſdem Ordinis, nam re vera Ordo eſt diſtinctus, & ſeparatus, cum ſub Ordine S. Benedicti quibuſdam conſtitutionibus, ſeu ſtatutis appoſiti ſint plures Ordines diſtincti, vt refert Caſſan. dict. conſid. 18. inter quos eſt Ordo Ciſtercienſium, & Ordo Cæleſtinorum, Pelag. de planctu Eccleſiæ libro ſecundo capit. 21. Trithemius de viris illuſtribus Ordinis S. Benedicti libr. primo, capit. tertio.

38 Generaliter tamen quiſque Rector in ſua Eccleſia quoſcunque alios, qui ordine hierarchico non ſunt eius ſuperiores, antecedit in ſolemnibus Miſſis dicendis, alijſque omnibus præeminentijs, & ideo Rota cenſuit Parochum in vna Eccleſia præferendum Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Eccleſiam perſonaliter ex antiqua conſuetudine accedentibus, quodque maior minori in eius domo cedere teneatur, Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. glo. 6. num. 101. & ſeq.

39 Cum Confraternitatibus autem quid ſeruandum ſit, dum inter eas contenditur de præcedentia, vide Gutier. lib. 1. Canonic. c. 35. Cenal. commun. contra commun. tom. 4 q. 897. nu. 236. Auendan. de exequendis mand. p. 1. cap. 1. num. 25. pagin. 14.

40 Pro honore enim competit iudicium poſſeſſorium, vt ex Bald. & Boer. reſoluit Ioan. Garcia de nobilitate, glo. 35. nu. 59. poſt principium.

41 Vbi etiam, quod antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturbetur, fit illi iniuria, quam de facto poteſt propellere, de quo etiam idem Garcia de expenſis, c. 8. ad finem, Lara in l. ſi quis à liberis, in princ. num. 25. ff. de liberis agnoſcen. Hinc occurrit, quod nimis propere reſoluit Carol. de Graſſis, de effectibus clericalibus effectu 1. nu. 613.

42 Quod ſcilicet in controuerſijs circa locum incedendi in proceſſionibus, vt ſi debent incedere in quarto, vel quinto loco, ſit iudex ſecularis, competẽs, qui ſummarie, & de plano, cognita differentia cauſam terminare debeat. Quando autem differentia eſt an aliquis ſit male cancellatus à Societatibus, vel Cõfraternitatibus, vel ſit recipiendus, vel non, vel an ſit canonice quis electus ad gubernium, & adminiſtrationem, tales & ſimiles controuerſiæ dirimuntur per Epiſcopum, aut eius Vicarium. Sed quamuis hæc Caroli de Graſſis ſententia circa primum membrum videri poſſit tolerabilis, quando agitur iudicio poſſeſſorio, tamen extra illud eam non admitterem, ſed potius reſoluerem ad iudicem eccleſiaſticum pertinere cõtrouerſias dirimere, quæ eſſent inter ipſas laicorum Confraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum, vel quid ſimile, cum talia ſint actiones ſpirituales, Nauar. conſil. 3. nu. 6. de foro comp. in no. & laici in dictis actionibus ſpiritualibus, & concernentibus cultum diuinum ſunt ſuppoſiti iudicio Epiſcopi, Steph. Gratia. Marchia dec. 231. num. quarto.

S V M M A R I V M.

1 *Inimicitias in Epiſcopatu ortas debent Epiſcopi componere.*

2 *Beneficia certo modo impetranti debet Epiſcopus ſemper conſulere, & defectum obtinentem mouere, vt impetret diſpenſationem.*

3 *Bullarum Apoſtol. executionem iniuſte impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expenſas factas.*

4 *Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis, ſunt ipſo iure excommunicati.*

5 *Recurſus ad curiam ſecularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis.*

6 *Concordes reducere ſub pœna excommunicationis poteſt Epiſcopus diſcordes etiam laicos.*

7 *Pacis violatores tenetur ſub peccato mortali Epiſcopus excommunicare.*

8 *Lites ne protelentur debet quilibet iudex laborare.*

9 *Litigantes poteſt Epiſcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu durauit, & cauſa eſt intricata, vel quando imminet timor armorum.*

10 *Controuerſias ancipites componere pium, & ſacerdotale munus eſt.*

11 *Lites qui minuit, minuit peccata.*

12 *Litium occaſio amputanda eſt.*

13 *Litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet.*

14 *Lites ſunt cauſæ multorum malorum.*

15 *Aduocati hac tempeſtate plures ſunt ad bonas cauſas malè perdendas.*

16 *Aduocati qui recte, & iuſte vtuntur legibus multum merentur apud Deum.*

17 *Chriſtus Saluator noſter aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accuſatione, ac ſuorum diſcipulorum criminationibus falſo impoſitis ſuſtinuit.*

18 *Beatiſſima Virgo aduocata peccatorum dicitur.*

19 *Ambroſius vndecim annis in Curijs, & foro cauſas egit.*

20 *Germanus, & Lepandus Aduocati & D. Leonardi fratres in numerum ſanctorum relati ſunt.*

21 *Aduocationis officium vtile, ac neceſſarium Reipubl. eſt.*

22 *Aduocati militibus, & equitibus comparantur.*

23 Me-

23 Medici præſtantiores ſunt aduocatis.

24 Aduocatus debet ſemper eſſe verax in ſermone, iuſtus in iudicio, plenus in concilio.

25 Secreta clientis aduocatus reuelans tenetur pœna falſi.

26 Conſulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non poteſt aduocatus.

27 Aduocatus actoris in prima inſtantia, non poteſt eſſe Rei in ſecunda, & vice verſa.

28 Aduocatus non poteſt cum cliente pactum de quota litis facere.

29 Aduocatus domum exiens debet habere ſumptus à ſuo clientulo, antequam è domo pedem moueat.

30 Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur.

31 Aduocatus ſecundum ſuæ ſcientiæ probitatem, poteſt mercedem quærere, etiam abſque librorum reuolutione.

32 Salarium immodicum non poteſt aduocatus extorquere, quia teneretur ad reſtitutionem.

33 Salarium petens à pauperibus peccat.

34 Patrocinium ſuſcipere etiam pro miſerabilibus perſonis inuitus cogitur aduocatus.

35 Procurator non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum.

36 Salarium certum à duobus perſonis quolibet anno pro patrocinio in eorum cauſis præſtando accipiens aduocatus, ſi litigent inter ſe, cui earum teneatur adiuuare, oſtenditur.

37 Salarium in propria cauſa non meretur aduocatus, niſi petat tanquam damni, & intereſſe.

38 Salarium aduocati poteſt quis petere, quamuis eum habeat gratis.

39 Salarium aduocato an in initio, medio, vel fine litis ſit ſoluendum? oſtenditur.

40 Aduocato patrocinium debetur, etiam cauſa finita per concordiam.

EPISCOPVS EXTINGVERE inimicitias, & ad concordiam compellere quando debeat?

ALLEGATIO LXXIX.

1 CIrca inimicitias, quæ naſcuntur in Epiſcopatibus, debent Epiſcopi ſummopere vigilare quomodo illas componere poſſint, qui ſi negligentes fuerint in reuocando diſcordes ad concordiam, peccabunt mortaliter, quamuis in alijs ſit veniale, *gloſſ. verbo neglexerit, in cap. vnum orarium, verſic. quoties 24, diſt.* vbi citat *cap. præcipimus 50. diſt. Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum cap. 43. num. 1. Bellet. diſquiſit. clerical. titul. de diſciplina clericali. §. 15. num. 96.* & referunt *Felin. in c. 1. nu. 5. de treuga, & pace.*

2 Cauere igitur debet Epiſcopus ne alicui conſulat, vt impetret beneficia ab alio detenta certo modo, ſed potius moneat, & notificet obtinenti defectum ad finem impetrandi diſpenſationem: etenim experimēto compertum eſt ex dictis impetrationibus oriri inter clericos, & eorum conſanguineos odia, inimicitias capitales, & homicidia, quorum non debet eſſe cauſa Epiſcopus, & quando ſine eius conſilio, aut fauore fiunt tales impetrationes, laboret, vt eos concordet, vel conferendo impetrantibus alia beneficia, vel omni meliori modo, & ſemper aduertat, vt non ſit cauſa diſcordiæ. Ideo enim dicit in Miſſa, Pax vobis, vt oſtendat ſe eſſe vicarium Chriſti, qui venit mittere pacem in terra, & hæc fuit prima vox eius ad diſcipulos ad Reſurrectionem, *gloſſ. in cap. hoc quoque de conſecrat. diſtinct. 1.* ita & eiſdemmet verbis firmat *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap. 43. num. 11.*

3 Sed aliquando, quod ſumme dolendum eſt, non ſine maximo Animarum diſpendio longè aliter fit: Contingit enim, vt canonice prouiſi poſſeſſione ſuorum beneficiorum ſibi iniuſte denegata, alij liti cedant, alij in impedimentis ſibi obiectis dirimendis plures annos in partibus conſumant, vſque dum è carceribus laxata cauſa poſt innumeros ſumptus, & expenſas factas ſibi poſſeſſionem eſſe dandum in ſacra Rota obtineant. Meminerint igitur taliter impedientes integram ſe teneri facere reſtitutionem omnium fructuum, & expēſarum: aduertantque ſibi eſſe impoſitam excommunicationem à Summis Pont. *Clem. VII. Leone X. & Paulo V.* in ſuis Conſtitut. contra impedientes Bullarum Apoſtolicar. executionem, & in *Bulla Cœnæ Domini caſu 14.* à qua nulla poterunt ſe tueri excuſatione, ſi enim in hac vita damnatis ſubterfugijs ſecuro animo extiterint, in alia tamen Deum vltorem habebunt.

4 Hinc aduertendum duxi, quod ſicut Bullarum Apoſt. exequutionem impedientes ſupradictam incurrunt excommunicationem, ita etiam ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis recurrentes, qui ſunt ipſo iure excommunicati, *cap. nouerit, cap. quare, de ſent. excom. & in Bulla in Cœna Domini, §. 13.* ſupra *Alleg. 50. num. 70.* & ideo in *vna Vlixbon. beneficij 16. Ianu. 1598. coram D. Litta*, fuit declaratum clericum, qui habuerat recurſum ad curiam ſecularem, incidiſſe in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, quamuis recurreret ad finem impediendi executionem alicuius mandati nulliter relaxati, vt decidit Rota in *vna Brixien. die 26. Ianuarij 1589.* coram *Orano*, vbi etiam fuit dictum recurſum ad Curiam ſecularem præſumi obtentum ab eo, de cuius intereſſe agitur ad *Bar. in l. fin. ff. de quaſt.* Item in altera *Leodien. Canonicatus die 11. Martij 1596.* coram *Illuſtriſſimo Blanchetto* fuit dictum ad probandum recurſum ad curiam ſecularem Rotam pluries fidem adhibuiſſe iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis, ibi etiam fuit deciſum excommunicatum ob recurſum non eſſe abſoluendum, niſi prius conſtet de paritione.

5 Vnde *in vna Oſcen. Canonicatus 1. Decembris 1595.* coram *D. Pena*, fuit tentum bene fuiſſe declaratum excommunicatum quendam Paulum ob recurſum ad tribunal ſeculare, qui obtinuerat inhibitionem iudici eccleſiaſtico, ne appellatione pendente aliud innouaret: ac fuit dictum non eſſe attendendum copioſam turbam Doctorum, quibus ille Paulus defendebatur, aſſerentium licitos eſſe in quibuſcunque caſibus recurſus ad iudices ſeculares: quoniam Sacrorum Canonum auctoritas illis omnibus præponderat, dum habent talem conſuetudinem tanquam improbatam, ac ſacris Canonibus inimicam, quæ clericos iuriſdictioni laicorum ſupponit, non fuiſſe attendendam *cap. qualiter & quando*, vbi communiter *doct. & Abb. num. ſeptimo de iudic. Rot. deciſ. 10. de conſuet. in antiq. Mar. Socin. in capit. ſi quis clericus, numer. 28. & in capit. ſane, num. 10. de foro compet.*

6 Poteſt item Epiſcopus per cenſuras compellere etiam laicos, qui diu fuerunt diſcordes, & adhuc inter eos diſcordia durat, vt ad pacem, & concordiam deueniant, poſtquam primitus admonuerit, *capit. placuit,*

cuit, & ibi gloſ.1. cap. ſtudendum 90. diſt. Felin. in rub. de trenga & pace, num.5. Barbat.conſ.1.num.2.verſi.& adduco vol. 3. Bellet.d.titu.de diſciplina clericali,§.15.nu. 95.& tit.de fauore clericorum reali §.5.num.75. Vel ad inducias inter eos faciendas, *Abb.in d.rub.de trenga & pace numero 1.* & ad treugam ex cauſa *Felin.in dict.rub. num.9. Abb. in cap.1. illo tit.* quos refert *Marc. Anton. Genuenſ.d.c.43.num.14.*

7 Itemque ſub peccato mortali tenetur violatores pacis excommunicare *cap.1.de trenga, & pace, cap.1.§. Epiſcopos, de pace tenenda, in vſibus Feud.* Et iudicare poteſt frangentem iuramentum pacis, *cap.nouit.* vbi Abb. *nu.49. de indic. Felin.in cap. cum ſit, num.19.* vbi etiam *Abb.num.28. de foro comp.* citati à *Belletto d. §.5. num. 75.* Epiſcopis enim incumbit ad pacem firmiter tenendam ſibi mutuum conſilium & auxilium præbere *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit.lib.vigeſimo,num.quinquageſimo quarto,in fine.*

8 Ita & quilibet iudex laborare debet ne lites protelentur, & ſummopere curare eas componere, pacemque omni cura inter omnes quærere, *l. quidem, ff. ſi certum, pet. l.congruit,* vbi *Bart. & alij, & l.illicitas, §.ne potentiores, ff.de offic. Præſidis, c.finem litibus, de dolo & cont. glo. 1.in c.diſcordantes, 90.diſt. Granat. ad Veſtrium in praxi ciuili, lib.3.c.1.num.11. Brunor. à ſole in locis communib. verbo iudex, num.24. Bellet.d.§.15.num.97. Anton. Monach. Bonon.deciſ.10.num.33. Cardoſo in praxi iudicum, verb.iudex,num.32. & 33.*

9 Poteſt etiam litigantes partes ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu durauit, & cauſa eſt intricata, etiamſi cauſa ſit ciuilis, *cap. placuit, 90.diſt. Abb. in dict. rub. de trenga & pace, num.1.* & ibi *Felin. numero quinto*, vbi etiam in *verſic. fallit quarto*, idem reſoluit quando imminet timor armorum ſi partes non concilientur, & num.6. quando eſt diſſenſio inter perſonas inſignes, ex qua Reſpublica turbatur.

10 Pium enim & ſacerdotale munus eſt ancipites controuerſias componere *Modern. de iuriſdict. part.4. cent. 2.caſu 120.numero primo.* Et publica vtilitas vt lites finiantur *Flamin. de reſignat. lib.3. quæſt.5. num. 12.* ad conſeruationem enim congregationis humanæ ſpectat, vt illæ terminentur *Clem. dudum, de ſepult. Flamin. d.quæſt.5 num.13.*

11 Vnde dictũ emanauit, qui minuit lites, minuit peccata, de quo Gregor. *per tex.ibi in l.26.tit.4.p.3.*

12 Occaſio igitur litium amputanda eſt, vt aduertit *Adrian. Pulua. ad edictum, de alienatione iudicij, capit. prim. folio 10.* nihil ita ſimile eſt dæmonum moribus, quam litigare *Paul. Montan. de tutel. & curis capit. 33. num.256.*

13 Litium enim introductio, criminum occaſionem, & alia detrimenta prębet *d.Clem.dudum, Tiraq.de retractu lig.§.8.gloſſ.7.à num.20. Rebuff.in proœm.concord.verbo ſumptibus pag.mihi 511.& in l.litis nomen, 36.ff. de verborum ſignif. Cot.in memorab.verbo lites, pag.551. Flamin. de reſignat.lib.11.quæſt.1. num.29. Montan.d.capit. 33. num.255.cum ſequentibus,* Gonzalez *ad regul.8. Cancell. §.7. proœm.num.12. cum ſequentibus.*

14 Eſt cauſa multorum malorum Rebuff. *tom.1. ad leges Galliæ, in proœm.gloſſ.5.nu.154. Montan. d. cap. 33. numero 259.* Vnde lites dicuntur flagella hominum duriſſima, *idem* Rebuff. *in reg. de ſubrogandis collitigantibus, gloſſ.1.* Pulchrè ideo dicebat *Beatus Iuo* aduocatorum patronus, (vt refert *Rebuff.d.gloſſ.5.numero 154.* quod in controuerſijs cauſarum corporales inimicitiæ oriuntur, fit amiſſio expenſarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur, multa & inhoneſta crimina indè conſequuntur, bona, & vtilia opera poſtponuntur, & qui ſemper credunt obtinere, frequenter ſuccumbunt, & ſi obtinent computatis laboribus, & expenſis, nihil acquirunt, vnde tutior eſt pax incerta victoria, vt dicit *text.in l.vltim. 6. commun. Epiſtol.* Luſitanè *melhor he mao conſerto, que boa demanda, &* Hiſpanè, *mas vale mala auencia, que buena ſentencia;* quia ſatis lucratur, qui ſe à litibus eximit *Perez ad lib. 3. Ordinam.tit.1.pag.448.in fine, & lib.1.tit.3.pag.mihi 515.* Hinc *Cicero* laudat Seruium Sulpitium nõ tam ob admirabilem, & pene diuinam iuris ſcientiam, quam quod ſemper maluerit litium controuerſias tollere, quàm actiones inſtituere. Et *Iſocrates in ſuo Areopagitico* laudat priſcos Athenienſes, quod foro fugerint, neque eo deſcenderint vnquam, niſi coacti & magno pudore: erubeſcant litigioſi, qui ſi de facilè, & continuè litigauerint, calumnioſi præſumuntur, *Rebuff. de reprobat. teſtium, num.330.*

15 Plurimos hac tempeſtate aduocatos fora noſtra enutriunt, quos in perniciem alij Reipub. & ad bonas cauſas malè perdendas natos eſſe credas, quippe quod ad eos nulla alia ratione eatur frequẽtius, quàm quod minoris multò cæteris proſtent. Obturbatorum loco erunt, qui callidè excogitatis ratiunculis, quibuſdam putidis, ſuffundunt tenebras, iudices ſupplantant, obtundunt, reijciunt, & cauſas (facinus illis inclytum) in mille protrahunt annorum miryadas. O quam præſtaret nebulones iſtos meras harpyas foro pellere, immo & loco mouere, & in Ceretes rurſus referre, nihil enim aliud crudelius in eos, licet per Chriſtianam pietatem optare: contra quos *D. Ambroſ. libro primo, de conſiderat. ad Eugenium*, ſic ait, Miror quemadmodum aures diuinæ poſſunt huiuſmodi aduocatorum diſputationes, & pugnas verborum audire, hi ſunt, qui linguas ſuas docuerunt loqui mendacium, diſcreti aduerſus iuſtitiam, eruditi pro falſitate, ſapientes vt faciant malum, & loquentes, vt impugnẽt verũ. hi ſunt, qui inſtruunt, à quibus fuerant inſtruendi, aſtruunt non comperta, ſed ſuas ſtruunt calumnias, innocentiæ deſtruunt veritatis ſimplicitatem, & obſtruunt iudicis vias: pluraque alia in hoc propoſitum adducit *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 186. à num.57.*

16 Vnde non deſunt, qui dicant periculoſam eſſe aduocatorum ſalutem, eo quod iniuſtas litium controuerſias ſuſtineant, ac ad longum maximis partium expenſis protrahunt: illi tamen, & iudices, qui rectè, & iuſtè vtuntur legibus multum merentur apud Deum, *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi, p.4.conſider.51. & par.7.conſid.32. Sylu.nupt. verbo, eſt nubendum, fol. pa.mo 56.verſ. vndecima ratio, Rebuff.in repet.cap.Rainutius, verſ. imo, de teſtamen.pag.545. Gregor.ad l.1. verbo, los iulgadores, tit.4.par.3.* faciunt tradita per *Tiraq. de nobilit.c.29.à num.10. Frat. Emmanu. quæſt. Regular. tom.3.quæſt.48.art.1. Matienſ. in dialogo relatoris, p.1.c. 7.num.5.* Amat. Roder. *in practica de modo & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, capit.10.num.5. Sarmi. lib.2.ſelec.cap.13.nu.8. Burg. de Paz in proœmio ad leges Tauri, num.382. Caualcan. Fiurz.deciſ.33.num.21.p.1. Fran.Viui. Neapol.deciſ.123.nu.24. Ceuall.commun. cõtra communes q.736.nu.14. Bernard. Graua. ad practicã Camer.imper.lib.1.concluſ.43.nu.7.*

Et

17 Et ipſe Chriſtus Saluator noſter, & vnicus Mediator, quin & ſtudiorum noſtrorum benigniſſimus director IESVS Chriſtus (cuius Sanctiſſimi nominis memoria impræſentiarum pie erit recolenda) aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accuſatione, ac in Diſcipulorum ſuorum varijs criminationibus ſuſtinuit, prout aſſerunt ex *D. Auguſtino, Roland. conſ. 36. numero quinto volum. 3. Caccialup. in ſuo tractat. de officio aduocat. quæſt. 1. numer. 2. cum ſequen. Ceuall. d. quæſt. 736. num. 12. Bernard. Grauæ. d. concl. 43. nu. 4. Modern. de iuriſd. par. 4. caſu 115. à nu. 1.* Quem & in cœlis aduocatum habemus apud Patrem æternum, *Io. cap. 2.*

18 Et etiam Virgo MARIA Aduocata peccatorum vocatur ab Eccleſia in quotidiana oratione, cuius exordium eſt, *Salue Regina*, ibi, *Eia ergo aduocata noſtra*. Et de Daniele liberante aduocando iudicialiter Suſannam notiſſima eſt hiſtoria.

19 *D. Ambroſius* vndecim annis in Curijs & foro cauſas egit, *Modern. d. caſu 115. nu. 2. Ceuall. d. q. 736. nu. 11.*

20 *German. & Lipardus D. Leonardi Magni* fratres in numerum Sanctorum relati ſunt, *Iuo* etiam aduocatus inter Beatos connumeratur, *Modern. d. nu. 2.*

21 Aduocationis officium quam honeſtum, quam vtile, & quam neceſſarium Reipublicæ ſit, teſtatur *Imper. in l. laudabile, C. de aduocat. diuerſ. iudicium*, & exornant *Bernar. Grauæ. d. concl. 43. à princip. Ioan. Garc. de nobilit. gloſſ. 35. num. 11. cum ſequentibus, Bobadil. in ſua politica lib. 3. cap. 14. à num. 56. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verb. Procurator, num. 5. Modern. d. caſu 115. à num. 3. Cabed. p. 1. Luſitan. deciſ. 214. num. 1. Amat. Roderic. in praxi de modo & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, c. 10. nu. 9. cum ſeq. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib. 1. c. 3. num. 17.*

22 Aduocati enim militibus, ſeu equitibus comparantur, quia, vt hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *l. Aduocati, 14. C. de aduoc. diuerſ. iudicior. Tiraq. de nobilit. c. 26. à nu. 11. Baeſ. de inope debitore, c. 16. à nu. 148. Garc. de nobilit. glo. 35. nu. 10.*

23 Medicis ſunt præſtantiores, quia ſi medicinæ ſcientia præcipue ad curationem corporis tendit, ſcientia vero legalis principaliter ad curationem animi dirigitur, vt per *Mozz. de contract. tit. de locato, in princip. nu. 16. Bernard. Grauæ. d. concl. 43. nu. 6.* Multis igitur honoribus, & prærogatiuis fruuntur, de quibus *Imper. in d. l. Aduocati*, & quia nobile eſt officium, ad illud infamis admitti non poteſt, vt diſponit *Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. tit. 48. §. 25. & reſoluunt Bernard. Grauæ. d. concluſ. 43. conſider. 3. Cardoſo d. verbo procurator, num. 5. D. Barboſa in l. cum prætor, §. vlt. num. 126. ff. de iudic.* & ideo nec Iudæus *Bart. in l. vlt. C. de poſtulando, Cou. in clem. ſi furioſus, p. 2. §. 2. ad fi. Greg. l. 1. tit. 6. p. 3. Menoch. de arbitrar. caſu 360. nu. 69. Donnell. Commentar. iuris Ciuilis, lib. 18. c. 3. col. 7. verſ. præterea, Cardoſo d. verbo procurator. nu. 110. & verbo officialis, nu. 51.* Nec etiam excommunicatus, niſi ad negocia, *Peregr. de iure Fiſci lib. 3. titul. 11. nu. 30. Cardoſo d. verbo procurator, nu. 110.*

24 Aduocatus debet ſemper eſſe verax in ſermone, iuſtus in iudicio, plenus in conſilio, *Afflict. lib. 1. conſtit. Neapolit. rub. 81. num. 4.*

25 Secreta clientis reuelans tenetur pœna falſi, *l. 1. vbi Greg. tit. 7. part. 7. & l. ad l. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 400 Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 100. num. 16. Cald. Pereira in comment. ad l. vni, C. ex delictis defunct. part. 4. num. 31. cum ſequentibus*, plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretum collect. 28. numero 21.*

26 Non poteſt vni ex partibus conſulere, & pro altera patrocinari. *Ordin. Regia Luſitan. libr. 1. titul. 48. §. 12. Auend. de exequendis mand. par. 1. c. 2. num. 24. Cabed. d. Luſit. deciſ. 214. num. 16. par. 1.* ſi tamen pars vna illi ſua oſtenderit iura, & poſtea renueret ei debitum, & iuſtam præſtare mercedem, poterit pro altera parte patrocinium præſtare, vide *Greg. l. 10. verbo ſu ſalario, tit. 6. p. 3 Peregr. de iure Fiſci, lib. 7. tit. 2. nu. 11. Auend. de exequẽdis mandat. p. 1. c. 2. nu. 25. verſic. non tamen, Azeuedo l. 7. nu. 5. tit. 16. l. 2. nouæ recopil.*

27 Et aduocatus actoris in prima inſtantia, non poteſt eſſe Rei in ſecunda, & viceuerſa, *Bernard. Grauæ. lib. 1. in proœm. nu. 41.*

28 Nec cum cliente pactum de quota litis facere, *leg. qui aduocatorum, 5. C. de poſtulando, cap. infames, §. arceantur etiam à profeſſione; 3. q. 7.* Luſitani *d. tit. 48. §. 11.* Hiſpani *l. 14. tit. 6. par. 3. vbi gloſ. 7. Bonacoſ. commun. crimin. par. 1. verbo pactum, fol. 125. & part. 2. verb. aduocatus, fol. 3. Nauar. conſil. 1. ſub tit. de procurat. Donel. d. cap. 3. col. 9. verſic. præterea non debet aduocatus, Surd. conſ. 306 nu. 10. Caualcan. deciſ. 41. num. 43. p. 1. Azeued. l. 8. tit. 16. lib. 2. nouæ recop. Vincent. de Franch. deciſ. 265. Soar. de Paz in pract. tom. 1. in initio annot. 5. num. 63. Bobadil. in ſua politica lib. 3. cap. 14. nu. 68. ad finem: Morla in emporio iuris, p. 1. tit. 3. in prælud. num. 60. cum ſequentib. Sayr. in claui Regia lib. 12. c. 23. num. 30. cum ſequentib. Bernard. Grauæ. d. lib. 1. concl. 44. à num. 22. Farinac. conſ. 70. lib. 1. Paulin. Bert. Lucenſ. in praxi crimin. Regularium, tit. 4. c. 7 nu. 33. Cabed. Luſitan. dec. 19. à nu. 1. p. 1. Alexan. Trentaſinq. variar. reſolut. lib. 2. tit. de poſtulando, reſol. 1. pag. 64. cum ſeq. Carraſc. in explicat. ad aliquas leges recopilat. cap. 10. nu. 46. cum ſeq.*

29 Domum exiens aduocatus debet habere ſumptus à ſuo clientulo, vt per *Camill. Borrell. conſil. 21. nu. 17. p. 1.* Et vbi extra habitationis locum vel ciuitatem proficiſci in cauſa clientis neceſſe eſſet, vltra ſalarium ſibi debent præſtari expenſæ alimentorum, & vecturæ, *Surdus de alimen. tit. 1. q. 68. num. 1. & tit. 4. q. 8. num. 6.* adeo vt huiuſmodi expenſæ antequam de domo pedem moueat, ſibi ſoluendæ ſint, ex eod. *Surd. d. tit. 4. q. 17. n. 32.* refert *Bernard. Grauæ. d. lib. 1. concl. 44. à nu. 20.*

30 Et quia aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur, vt aſſerunt *Viui. Neapol. dec. 123. nu. 1. Monter. à Cueua Aragoniæ dec. 14. num. 62.* quos refert *Bernard. Grauæ. d. concl. 44. conſiderat. 1.*

31 Poteſt ſecundum ſuæ ſcientiæ probitatem, & intellectum mercedem quærere, etiamſi abſque labore, & librorum reuolutione conſulat *Cened. ad decretum collec. 28. nu. 20. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 39. à nu. 15. Carraſc. d. c. 10. num. 26.*

32 Non tamen immodicum ſalarium extorquere, quia tunc teneretur ad reſtitutionem, *Auiles ad cap. 1. Prætorum fol. 57. Perez l. 2. tit. 19. lib. 2. Ordin. pagin. 403. & ſeq. Sayr. in Claui Regia lib. 12. c. 23. nu. 28. cum ſeq. Azeued. l. 21. num. 3. tit. 16. lib. 2. nouæ recopil. Soar. de Paz in practica tom. 1. annotat. 5. nu. 50. Flores de Mena var. lib. 1. quæſt. 7. §. 1. num. 49. Cald. Pereira ad l. vni. C. ex delictis defunct. par. 4. num. 27. cum ſequentibus Cened. d. collect. 28. num. 15.*

33 Et peccat ſi ſalarium petat à pauperibus, *Tiraq. de nobilit. cap. 29. num. 39. Cou. practic. cap. 6. num. 4. Azeuedo l. 16. per tex. ibi. tit. 16. lib. 2. nouæ recopil. Menoch. illuſtri. cap. 41. num. 3. Perez l. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 400. Rebuſ. ad l. 27. ff. de verb. ſignif. pag. 157. & de priuileg. ſcholaſt.*

*Laſt.priuil.90. Cornel. Beninc aſ. de priuileg. paupe*r.*in 1. ſpec.ind.nu.10.Viui.Neapol.decif.159.nu.2. cum ſequentibus,Fr. Emman.in ſum.verbo Abogados,c.4.n.6. Sayr. d.cap.23.Cald.Pereira d.p.4.num.28.Camill. Borell. in ſumma omnium decif.tit.65.nu.38.*

34 Inuitus cogitur patrocinium ſuſcipere, etiam pro miſerabilibus perſonis, *Soar. in theſauro commun. opin. litt.A.nu.93.Lancel.Polyt.de offic.aduocat.c.3.Bernard. Graua.d.lib.concl.43.conſider.1.num.4.& 5.Carraſc.d.c.10.d.num.34.*

35 Licet ſecus in procuratore, qui non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum, *Steph.Gratian.c.56.nu.22.& ſeq. Bernard.Graua.d.conſider.1.num.17.*

36 Quæri hic non abs re poteſt, quid faciendum ſi a duabus partibus aduocatus accipit quolibet anno pro patrocinio in eorum cauſis præſtando aliquod ſalariũ, & huiuſmodi partes in lite vna ſunt inuicem contrariæ, cui earum tenebitur aduocatus in hoc caſu adiuuare? dic illi, qui priùs ſalarium huic aduocato conſtituit, quaſi prior tempore potior ſit iure, vide *Rol. conſ. 44. nu.24.vol.2.Alex.conſ.118.nu.15.& 16.vol.5.Rebuf. ad l.52.ff.de verb.ſign.pag.268.Azeued.ad l.18.tit.16. lib.2.nouæ recopil.Carraſc.d.c.10.nu.31.*

37 In propria cauſa aduocatus ſalarium non meretur, *Boer.decif.210.num.3.Tiraq.de retract.lign.§.29.gloſ.4. num.5.& 6.Menoch.de arbitr.caſu 154.nu.5.& 6.Azeued.l.21.num.7.d.tit.16.& l.1.num.20.tit.22.lib.4.nouæ recopil.Bernard.Graua.d.lib.1.concl.151.conſiderat. 1.num.4.* niſi petat tanquam damni, & intereſſe, *Abb. in c.finem litibus,nume.30. de dolo, Rebuf.tom.3.ad leges Galliæ,tit.de expen.artic.gloſ.vni num. 27.& 28. Ioſeph. Lud.Peruſi.dec.111.num.13.Camill.Borell.tit.65. à nu. 111.Surd.de aliment.d.tit.9.q. 39. num. 11. Viui.tom.1. commun.opinion.lib.2.tit.6.num.21.verſ. ſed aduerte, pagina 311.Steph.Gratian.diſceptat.forenſ.capit.33.nu.46. & c.56.num.41. & 42. D.Barboſa in l. eum qui temere, num.260.cum ſequentibus,ff.de iudic.* Debet tamen aſſumere alium aduocatum in propria cauſa; in qua patrocinium ſibimet præſtare non decet, & ita practicatum in Regno *Luſitaniæ* referunt *Valaſc.conſ.25.num.vltim. Bernard.Graua.d.lib.1.concl.151.conſiderat.1.nu.14.Cardoſo in praxi iudicum,verbo procurator,num.106.D.Barboſa vbi proxime num.262.* quamuis contra hanc praxim inſurgat *Carraſc.d.c.10.num.23.* Et tunc ei debentur expenſæ, etiam ſi alius aduocatus gratis illi patrocinium præſtiterit, *Rebuf.d.tit.de expenſis,art.5.glo.vnic. num.28.Ioſeph.Ludouic.d.dec.111.num.3.Camill.Borrel. d.tit.65.num.114.& ſequen.Cened.d.collect.28.num. decimo & 11.*

38 Sic etiam poteſt quis petere ſalarium aduocati, quãuis eum gratis habeat, *Bart.in l. quod ſi domus, ff. locati, Hippol.in l.patre,vel marito,nu.69.& 70. ff. de q. Perez ad librum 3.Ordin.pag.mihi 70. Azeuedo l.2.num.20.tit. 22.lib.4.nouæ recopil.Steph.Gratian.d.c.56.nu.41.*

39 Salarium aduocato in initio litis ſoluendum eſſe per *tex.in l.1.§.proinde.ff.de varijs, & extraordinar. cognit. & l.vlt.C.de condict.ob cauſam,* reſoluit *damnat. memor. VVeſemb.in l.5.num.5.C.de pactis.* Et ab initio deberi dicit *Alex.in l.diem functo,ff.de offic.aſſeſſ.* vt per *Magon. Flor.decif.12.num.3.* Verum deberi aduocato in medio litis ex officio iudicis tenuit *Myſing. cent. 3. obſeruat.7. verſic. quamuis autem.* Præſtandum tamen eſſe in fine litis reſoluunt *Iaſ.in d.l.diem functo,num.11.Bart. in leg. Archiatri,C. de profeſſ. & medic.lib.10.Salic.in l.vni col. 3.num.in fi.verſic. aut eſt aduocatus in vna, C. de ſuffrag.* Denique in hoc ſeruandum eſſe ſtatutum, vel conſuetudinem, per quod datur certa quantitas, iuxta valorẽ cauſæ, præſcribendo tempus principij, finis, & medij litis, quoad illius ſolutionem aſſerit *Steph.Gratian. diſceptat.forenſ.cap.56.num.1.* Et huiuſmodi ſalarij taxatio parte non citata fit, *l.ſalarium,ff.mandati, l. 1. §. in honorarijs,ff.de var.& extraord.cognit.Camill.Borel.in ſumm. omnium decif.tit.44.de citation.num.457.* Et pro ſalario recuperando aduocatus habet tacitam hypothecam in bonis ſuis clientuli, inductam cum priuilegio prælationis. *Rebuf.de priuileg.ſchol.priuileg.118.* optime *Amat. Roder.de priuilegijs creditorum par.1.art.3.nu.18. Flores de Mena vari.lib.1.q.8.§.1.nu.70.Steph. Gratia. diſcept. forenſ.c.257.à nu. 17.cum ſeqq.* vbi extendit ad ſalaria Doctorum, Scholaſticorum, iudicum, litteratorum, & ſimilium.

40 Et patrocinium aduocato debetur etiam cauſa finita per cõcordiam *Soar.in theſauro recept.ſentent. litt.A. nu.105.Caualcan.p.1.dec.41.nu.48.Bern.Graua.d.concluſ.44.nu.10.& ex Cagnol.Guid.& Iaſ.* reſoluit *Stephan. Gratia.d.c.95.num.16.* Et ad hæredes tranſmittit ſalarium illius anni, quo moritur, *Soar.d.litt.A.nu.102.& litt.M.num.237.Sebaſt. Medices in tract. mors omnia ſoluit,par.3.num.25.Camill.Borell. in ſumma omnium decif. tit.65.num.123.*

SVMMARIVM.

1 *Papa dicitur diœceſanus totius orbis.*

2 *Eccleſiæ omnes, & loca diœceſis Epiſcopi iuriſdictioni, curæ & ſpirituali eius poteſtati ſubijciuntur.*

3 *Iuriſdictionem eccleſiaſticam tam voluntariam, quam contentioſam in tota diœceſi exercere poteſt Epiſcopus.*

4 *Sedere pro tribunali, & ius dicere poteſt Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis, dummodo locus honeſtus ſit, & litigantes ſine magno incommodo eo loci venire poſſint.*

5 *Epiſcopus habens amplam diœceſim volens cognoſcere de cauſis in loco multum remoto à partibus, poſſunt partes petere cauſam committi in loco propinquo.*

6 *Vicarius Epiſc.ſiue eius officialis, non poteſt extra locum, vbi tribunal eſt conſtitutum, ius dicere partibus, niſi ſit in comitatu Epiſcopi, vel niſi ex aliqua rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem transferre viſum fuerit.*

7 *Sedere pro tribunali, & iura reddere in loco exempto non poteſt Epiſcopus.*

8 *Tribunal erigere nequit iudex extra ſuam diœceſim, in qua haberetur vt priuatus.*

9 *Exemptus locus, & locus extra diœceſim, ſiue territorium iudicantur à pari.*

10 *Epiſcopus expulſus à ſua diœceſi, petita, licet non obtenta licentia; poteſt in aliena ſubditis ſuis iuriſd.adminiſtrare.*

11 *Oblationes in Miſſa facta cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Eccleſiæ.*

12 *Parochia Epiſcopi dicitur tota diœceſis.*

13 *Oblationes in Miſſa factæ Epiſcopo celebranti in loco exempto, de vrbanitate ei debentur, de iure verò illi, cui competunt iura parochialia, niſi aliud conſuetudine ſit obtentum.*

14 *Mitra vti non poteſt Epiſc. in locis exemptis, niſi inuitatus.*

15 *Pontificales veſtes & inſignia quæcunque poteſt Epiſcopus geſtare in locis exemptis.*

16 *Cathedram in loco exempto poſſunt Præſules erigere pro eorum ornatu, & dignitate.*

17 *Baldachinum erigere in Eccleſijs Regularibus licet Epiſcopis Pontificalia exercentibus.*

18 *Bal-*

18 *Baldachinum erigere non poſſunt Abbates S. Benedicti & cæteri omnes ſimiles, quando ſolemniter in proprijs Eccleſiis celebrant.*

EPISCOPVS AN SEDERE pro tribunali poſsit in quouis loco ſuæ diœceſis etiam exempto?

ALLEGATIO LXXX.

1 QVemadmodum Pontifex dicitur eſſe Epiſcopus ſiue diœceſanus totius Orbis c.cuncta per mundum 9.quæſt.3.Troil.tract.de canonizat. Sanct.§. ſequitur ſeruandum nu.28.& 29.Gonzal.ad reg.8.cancel.§.1.proœm. nu.8.Flamin.de reſig.lib.11.q.13.nu.133.

2 Ita etiam Epiſcopus in aſſignato ſibi Epiſcopatu ſiue diœceſi, quæ ideo dicitur territorium eſſe Epiſcopi, ſiue Parochia, quòd omnes Eccleſiæ locaue, illius iuriſdictioni, curæ, & ſpirituali eius poteſtati ſubijciantur c.omnes Baſilicæ 16.q.7.c.cum contingat, de foro compet. c.cum Epiſcopus de Officio Ordinar.in 6.Soccin.in tract.de oblation.q.18.nu.63.Troyl.d.§.incip.ſequitur ſecundum, nu.28.& ſeq.Rebuf.in leg.pupillus,§.territorium, verſ.& tota ciuitas, ff.de verb.ſignif.

3 Illi enim regulariter competit in tota ſua diœceſi iuriſdictionem eccleſiaſticam, tam voluntariam, quam contentioſam exercere, d.c.cum Epiſcopus, Couar.in c.alma, par.1.§.12.nu.3.Soar.in praxi tom.2.prælud.1.nu.4. Fr.Emman.quæſt.Regularium tom.2.quæſt.63. articul.1. column.2.

4 Adeo quidem, vt quouis in loco diœceſis pro tribunali ſedere, ibique ius reddere poſſit.d.cap.cum Epiſcopus, Cuch.inſtitut.iuris Canonici, lib.1.capit.12.verſ.cum Epiſcopus, Bellenein.in tractat. de charitatiuo ſubſid.q.32. num.3.Bertachin.trac.de Epiſcopo lib.4.p.5.nu.70.& 71 Rot.Rom.in vna Placentina deciſ.297.vol.2.diuerſ.Stephan.Gratian.Marchiæ dec.113.nu.2.in addit. vbi dicit non licere Præſuli ad longum tempus ſine cauſa alibi tribunal erigere, & à ciuitate amouere, refert Campan. in diuerſo iuris Canon.rubr.11.c.13.num.151.verſic. limitatur.Gonzal.ad regul.8.Cancel.§.2.proœm.nu.35.Nau. conſ.3.in antiq.aliàs 4.in nouis ſub titul.de officio Ordinar. Sayr.in floribus deciſ.ſub eod.tit.deciſ.3.

5 Qui duo poſteriores id intelligunt, dummodo locus honeſtus ſit, & litigatores ſine magno incommodo eo loci venire poſſint; nam ſi Epiſcopus haberet amplam diœceſim, & vellet cauſam cognoſcere in loco multum remoto à partibus, poſſunt partes petere cauſam committi in loco propinquo, & ſi hoc denegaret, poterit appellari, ita reſoluit Quaranta in ſumma Bullary verbo Archiepiſcopi auctoritas, numero 20. auctorit.30. poſt princip.

6 Vicarius tamen Epiſcopi, ſiue eius officialis, cui tribunal, ſiue iudicialis locus eſt conſtitutus, non poteſt extra illum ius dicere partibus, niſi ſit in comitatu Epiſcopi, tunc enim ibi iura reddere poteſt, vbi reperitur cum Epiſcop. Zazi. in l. ius pluribus, ff. de inſtit.& iure, Breche.in leg.prouinciales, ff. de verborum ſignif. Vel niſi ex aliqua rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem transferre viſum fuerit, Vanti.loco infra cit.nu.111 verſ.niſi ex aliqua.

7 Verum in loco exempto Epiſcopum pro tribunali ſedere, aut iura reddere minime poſſe probat tex. in d. cap.cum Epiſcopus, gl. verbo. aut eo, in Clement.quamuis, de foro comp.Vanti. de nullit. titul. ex defectu iuriſdiction. Ordinar.numer.108.Nauar.d.loco, Gonzal. ad regula. 8. Cancell.gloſ.quadrageſima tertia, num.180.cum ſequentibus, Steph.Gratian.Marchiæ dec.113.nu.3.in addit. Campanil.in diuerſorio iuris Canon.rubr.11.c.23.nu.151.verſic.limitatus.

8 Ratio eſt, quia iudex erigere nequit tribunal extra ſuam diœceſim, in qua haberetur, vt priuatus cap.notandum, 2.q.3.c.Epiſcopum, 9.q.3.Borgaſ.tract.de irregular. p.6.q.2.fol.352.Vant.d.nu.108.

9 Locus enim exemptus, & locus extra diœceſim, ſiue territorium iudicatur à pari. Henriq.in ſumm.lib.7.c.15. §.4.vbi glo.litt.F.Azeued.l.1.nu.104.tit.16.lib.8.noua recopil.Gonzal.d.gl.43.nu.182.

10 Niſi Epiſcopus ſit expulſus à ſua diœceſi, is enim in aliena, petita, licet non obtenta licentia, ſubditis ſuis iuriſdictionem adminiſtrare poterit, Clem. vnica de foro compet.Sayr.de cenſur.lib.2.c.21.nu.28.in fi.

11 Vnde non abs re inquirendum venit, cuius erunt oblationes in Miſſa factæ Epiſcopo celebranti in loco exempto? In quo dubio tenent aliqui Epiſcopo deberi, ex eo quia oblationes indiſtinctè cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Eccleſiæ, cap.quia, cap. ſanctorum, 10.quæſt.1.capit.nulli, 12.quæſt. ſecund. capit. ex tranſmiſſa, de præſcript. Abb.in rub.de parochijs nume. 4. cum citatis à Bellet.diſquiſit.cleric.part. 1. titul. de bonis cleric.§.3.num.4.

12 Et cum tota diœceſis dicatur parochia Epiſcopi, cap. licet, 16.quæſt.2.cap.1.& ibi Hoſt.num. 6. de raptor. cap. Apoſtolicæ, in princ.& ibi Abb.num.2.de donat.Cochi.de iuriſdict.Ordin.par.1.q.14.num.3.gloſ.in Clemen.1. verbo presbyteri, de priuil. & alij curati dicantur adiutores Epiſcopi, cap.ſi.de offic.Archid. igitur Epiſcopo celebrãti in qualibet ſuæ diœceſis parochia pertinent oblationes, Hoſt.in ſumm.tit.de parochijs, §.in quibus, verſ. quid ergo, Fuſc.de viſitation.lib.1.cap.24. num. 11. Marc.Anton.Genuenſ.in practica cap.57. num.8. Afflict. in conſtitution.Neapol.lib.1.rubr.de decimis, num. 32. quare ſequendo Imolam in his terminis cenſet deberi Epiſcopo Troilus Maluet.de oblation.imagini factis par.4. nu.2. Sed hoc ad præſentem quæſtionem adaptari non poteſt, cum locus exemptus extra diœceſim dicatur, vt ſupra reſoluimus. Quare Petr. de Auchar. in Clem. Archiepiſcopo de priuileg. ſic diſtinguit, vt ſi celebret exequendo officium paſtorale, quod ei oblationes debeantur, idque vt ſubueniatur in neceſſitate conſtituto, ſecus vero ſi voluntarie. Card.vero Zabarella in d. Clemen. Archiepiſcopo num. 11. cui etiam aſſentitur Felin. in capit. dilectus, numero verſic. & adde, de officio Ordinar.

13 Quem citat Bellet.d.§.3.num.47. dicit quod de vrbanitate Epiſcopo celebranti debeantur, de iure vero ei, cui competunt iura parochialia. Sed in hac re recurrendum eſſe ad priuilegia, & conſuetudines tenent Mari.Socin.in tract.de oblation.lib.18.nu.60.cum ſequen. Cochi.de iuriſd.Ordin.in exemptos p.4.q.18.

14 Hinc etiam Epiſcopus in locis exemptis, niſi inuitatus, Mitra vti non poteſt cap.Epiſcopi, 7.quæſt.1. Doct. in capit. Ex tuarum, de vſu pallij, nec quoque generaliter Pontificalia exercere, vt diſponit Concil. Tridentin.ſeſſ. 6.de reformation.capit. quinto, & ſeſſ. 14. capit. quarto. Verum Præſules poſſe in locis exemptis vti Pontificalibus veſtibus, & inſignibus quibuſcunque certum eſt ex conceſſione Viennenſis Concilij in dict. Clementin.

Archie-

Archiepiſcopo, de priuileg. cuius ſanctioni numquam derogatum cenſetur, niſi aperta verba adſint derogatoria, *cap. ex parte, de capellis monach.* Non obſtat igitur *Concil. Trid. dictis locis*, quia verba facit de vſu Pontificalium, cum aliquo exercitio, vt aſſerit *Quaranta d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, auctor. 32. verſicul. propterea, pag. mihi* 84. Vnde conſtat poſſe Epiſcopum omnia geſtare inſignia Pontificalia, veſteſque in locis exemptis, aliaque exequi, quæ ſibi conceſſa fuerunt in *d. Clement. Archiepiſcopo*, quinimo & ſolam celebrationem in Pontificalibus non videri ipſis Epiſcopis vetitis in locis exemptis in aliena diœceſi inferendum ob id eſt, *Cochi. de iuriſdict. Ordinarij, in exemptos p. 2. q. 45. verſic. 26. & 62.* ſicuti nec antea erat. Nec contrarium reſoluit *Nau. conſil. 69. incip. quidam Epiſcopus, de ſentent. excommunicat. in antiq. & conſ. 12. de clerico excommunicat. miniſt. in nouis*, dum ſcripſit incurriſſe ſuſpenſionem in eo text. Concilij comminatam quendam Præſulem in aliena diœceſi vtentem Pontificalibus, quia id non vtique opinatus eſt propter ſolum vſum Pontificalium, & Mitræ, ſed quoniam Calicem etiam conſecrauit, & corporalia benedixit, abſque licentia diœceſani. In Eccleſijs tamen Regularium, vel alijs locis ſuæ diœceſis exemptis, Pontificalia exercens, poteſt Baldachinum erigere, vt reſoluunt *Gambar. in tract. de auctorit. legati §. illud noſſe, lib. 2. num. 249. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 313. num. 1. vbi numer. 2.* tenet Epiſcopum poſſe excommunicare impedientes, *Lazar. in practic. quæſt. titul. de blaſphem. q. 10. num. 61. Steph. Gratian. diſceptation. forenſium tom. 3. cap. 467. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub. 9. cap. 5. nu. 3. verſ. cæteras*, & cenſuit *Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, negotijs, & conſultationib. Epiſcoporum, & Regularium propoſita*, in ſequenti decreto, quod refert *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo priuilegia Regularium.*

Decretum, quo declaratur Epiſcopis in Eccleſijs Regularium Pontificalia exercentibus licere Baldachinum erigere.

Decet Epiſcopis pro eo, quod in Eccleſia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunque ſuarum diœceſum loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pontificalibus adeſſe, & aſſiſtere contingit, eam, quam par eſt, reuerentiam, & honorem, decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare, non ſine graui animi dolore, auditum eſt nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & priuilegiorum prætextu, Epiſcopis in eorum Eccleſijs in Pontificalibus intereſſentibus, non modo tenuiſſe in eis, ſupra locum Epiſcopalis ſolij, baldachinum erigere, verum id etiam iuſſu ipſorummet Epiſcoporum curantes, prohibere, & arcere auſos fuiſſe: atque ideo Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotijs & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, facto verbo cum S. D. N. Clemente Papa VIII. ac de Sanctitatis ſuæ ſpeciali, & expreſſo mandato, hoc præſenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, ſtatuit, decernit, & mandat, vt de cætero Epiſcopi, vbi tam ex conſuetudine, & priuilegio, quàm ex Sacrorum Canonum conſtitutionibus, & Pontificalis Romani præſcripto, aut alio iure Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis, cum Mitra, vel etiam ſola cappa induti, in quibuſuis Regularium, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Monachorum etiam Caſſinenſium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiuſuis alterius Ordinis, & Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Eccleſijs intereſſe poſſunt, ipſi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad ſolium Epiſcopi conſtituendum opportuno, & congruo baldachinum attollere. Eis etiam id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eiſdem Epiſcopis illud aſportari, & in quacunque eorundem Regularium, aut alia quantumuis exempta Eccleſia ſupra Epiſcopale ſolium, ſeu Pontificale faldiſtorium erigi facere, atque ſub eodem ſedere, & ſtare, quemadmodum in proprijs, & Cathedralibus eorum Eccleſijs ſtare, & ſedere ſolent: eo tamen dumtaxat tempore, quo Pontificales eiuſmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipſe, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic declarationi, ſtatuto, decreto, & mandato inobedientes, & cõtumaces fuerint, ſciant ſe ab eiſdem Epiſcopis ad id per cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas, huius decreti virtute, cogi, & compelli poſſe, alijſque pœnis tam ſpiritualibus, quàm temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis ſubiacere, & obnoxios fore. Non obſtantibus quibuſuis Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictorum Ordinum, Religionum, Militiarum, Societatum, & Congregationum quocunque nomine cenſeantur, ſtatutis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & cum quibuſlibet etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, atque irritantibus, & alijs decretis in contrarium præmiſſorum hactenus quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis: quibus omnibus, & ſingulis etiamſi talia eſſent, quæ ſub generali expreſſione, & derogatione non venirent, ſed de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua mentio habenda foret, eorum tenores, præſentibus pro expreſſis, & ad verbum inſertis habens, eadem Sanctitas Sua hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogat, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcunque.

Romæ die decima Iunij 1603.

Alexander Cardinalis Floren. Epiſcopus Praneſtin.

Hier. Agucchius Secret.

18 Abbates S. Benedicti, & cæteri omnes ſimiles quando ſolemniter in proprijs Eccleſijs celebrant, Baldachinum erigere non poſſunt, vt cenſuit *Sacra Rituum Congregatio* modum præſcribens, quem ſolemniter celebrantes tenere debent, ſequenti deciſione.

Eadem ſacra Rituum Congregatio à Decreto aliàs in ſimili cauſa facto in vna Firmana ſub die 28. Ianuarij 1606. non eſſe recedendum cenſuit, nempe vt Abbas prædictus Monaſterij ſancti Seuerini Ordinis ſancti Benedicti, & cæteri omnes ſimiles Abbates eiuſdem, vel alterius Ordinis, in Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana, & vbique, quando ſolemniter in proprijs eorum Eccleſijs celebrant, contenti ſint, & eſſe debeant ſua propria, & conuenienti Sede, quæ locata

locata ſit, & eſſe debeat in cornu Euangelij, in plano Presbyterij, cum duobus tantum gradibus paruis, & ſine vllo ſuppedaneo ſuggeſtu lapideo, vel ligneo, ac ſine baldachino deſuper; ſed cum poſtergali tantum ex aliquo panno, vel ſerico leui ſine auro, coloris conuenientis ſolemnitati, quæ celebratur. Nec dicti Abbates quando celebrãt ſolemniter, vt ſupra, habeant duos Diaconos aſſiſtentes, ſed contenti ſint, & eſſe debeant Subdiacono, & Diacono, qui in Miſſa cantaturi erunt Epiſtolam, & Euangelium, & vno Monacho, ſiue Capellano cum pluuiali qui aſſiſtat ad librum, nec alios miniſtros habeant præter prædictos, niſi aliquos monachos, ſeu clericos, & miniſtros cum cotta, qui Abbatibus prædictis celebrantibus ſolemniter de Mitra, & Baculo, & alijs neceſſarijs miniſtrent, & Altari inſeruiant, ſuper quo Altari ſex tantum, & non ſeptem candelabra, cum totidem candelis, & ſua Cruce locentur, nec abacus alius, præterquam parua menſa in cornu Epiſtolæ paretur, ſuper qua duo poſſint locari candelabra, Mitra, qua Abbas vtetur, Calix, Miſſale, Thuribulum cum nauicula, & alia neceſſaria pro actu celebrationis, & vt dicti Abbates ſub Mitra vtantur paruo bireto nigro, & non alterius coloris, & ita cenſuit, & declarauit, & tam à dicto Abbate, & Monachis S. Seuerini Ordinis S. Benedicti, quàm aliis omnibus ſimilibus Abbatibus, & Monachis Oliuetanis, vel alterius Ordinis, quando ſolemniter in eorum Eccleſijs celebrant, tam in ciuitate, & diœceſi Neapolitana quàm vbique Terrarum ſeruandum eſſe cenſuit, & declarauit die 18. Martij 1617.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtolica Sedes quaſcunque cauſas eccleſiaſticas immediate iudicare poteſt.*

2 *Cauſæ omnes ad forum eccleſiaſticum ſpectantes coram Ordinario loci in prima inſtantia decidi, & infra biennium terminari debent.*

3 *Auditor Cameræ, aut quiuis alius iudex Romanæ Curiæ non poteſt cognoſcere de cauſis eccleſiaſticis in prima inſtantia.*

4 *Cauſas eccleſiaſticas in prima inſtantia cognoſcunt Epiſcopi, & exempti quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui ſubſunt Epiſcopis.*

5 *Ordinarij ſub vocabulo comprehenditur Epiſcopi Vicarius.*

6 *Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoſcendi cauſas in prima inſtantia.*

7 *Abbates, licet non exempti, quibus olim ex præſcripta conſuetudine, vel aliquo priuilegio de clericis ſuæ diœceſis vel cumulatiue cum Ordinario, vel priuatiue cognoſcere competebat, etiam hodie eadem vti poſſunt iuriſdictione.*

8 *Nullitatis profeſſionis cauſa coram Ordinario, & ſuperiore Regulari in prima inſtantia, & infra biennium terminari debet.*

9 *Biennium intra quod cauſæ eccleſiaſticæ coram Ordinarijs locorum in prima inſtantia terminari debent, currit data culpa, apparenteque defectu.*

10 *Cauſas, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud S. Sedem ſunt iudicandæ, vel quas ſummus Pont. arbitrio ſuo ſupplicatione manu propria ſignata expreſſe ad ſe aduocauerit, non cognoſcit Epiſcopus etiam in prima inſtantia.*

11 *Inſtantia in Curia Romana nunquam extinguitur, niſi per ſententiam.*

12 *Beneficij poſſeſſio quando per Breue Apoſtol. capitur, poteſt cauſa in prima inſtantia in Romana Curia tractari.*

13 *Conſeruatores Regularium an comprehendantur ſub decreto Concilij ſeſſione vigeſima quarta de reform. c. 20. oſtenditur.*

14 *Contractus celebrati, & etiam delicti commiſſi ratione ſortitur quis forum, itaut cauſa ipſa non coram ordinario in prima inſtantia, ſed iudice contractus ſit decidenda.*

15 *Contractus ratione rigoris obligationis Cameralis, ſi quis in Romana Curia obligetur, vndecunque veniat ſortitũ forum Curiæ Romanæ, in qua contractum celebrauit.*

16 *Auditores Cameræ cauſas obligatione Camerali firmatas in partibus exiſtentes auocare poſſunt, etiamſi extra Curiam contraxerint, & licet pendeant coram Ordinarijs.*

17 *Auditor Cameræ, ſeu alius delegatus Apoſtolic. quando poſſit de cauſis beneficiorum reſeruatorum Sedi Apoſtolic. etiam immediate cognoſcere, oſtenditur.*

EPISCOPVS IN PRIMA inſtantia an ſemper cognoſcat de cauſis ſuorum diœceſanorum?

ALLEGATIO LXXXI.

1 Licet ſancta Sedes Apoſtolica immediate quaſcunque cauſas eccleſiaſticas iudicare poſſit, *c. cuncta, c. nunc vero, 9. quæſt. 3.*

2 Ipſius tamen Curię ſtylus ſeruat, vt omnes cauſæ ad forum eccleſiaſticum ſpectantes coram Ordinario loci in prima inſtantia decidantur, & infra biennium terminentur, hoc idem ordinauit *Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reformat. c. 20.* per quod ita tenent *Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſolut. 15. nu. 3. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. c. 1. num. 70. praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 4. nu. 3. Vivian. in praxis iuriſpatron. p. 2. lib. 7. c. 3. num. 5. praxis ſenior Epiſcop. p. 1. verbo inſtantia §. 4. Fuſc. de viſitat. lib. 1. c. 33. poſt nu. 3. Monald. conſil. deciſ. 94. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1353. in fine.*

3 Itaut iam hodie, nec Auditor Cameræ, nec quiuis alius iudex Romanæ Curiæ poſſit cognoſcere de eis in prima inſtantia, nec monitoria decernere ad extrahẽdas partes à ſuis domicilijs, *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 126.*

4 Et *Concil. Trident. dicto loco* tribuens Ordinarijs locorum in prima inſtantia cognitionem cauſarum ad forum eccleſiaſticum pertinentium, de Epiſcopis, & exemptis Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus tãtum decreuit, non autem de Prælatis inferioribus, qui ſubſunt Epiſcopis, *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 36. artic. 4. Farinac. in praxi crimin. p. 4. deciſ. 106. Flam. de reſignat. libr. 3. quæſtion. 11. numero decimo nono, & numero 22.*

5 Reſoluit, quod ſub verbo, ordinarijs, de quo *Concil. d. loco*, comprehẽditur etiam Vicarius Epiſcopi, & facit quæ *Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 29. num. 5. & 17. Gutier. eodem tract. c. 66. nu. 14.*

6 Item & Capitulum Sede vacante habet priuilegiũ cognoſcendi cauſas in prima inſtantia ex vi *Concilij Trid. d. loco*, cum ſuccedat Epiſcopo in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis etiam voluntariæ, vt alibi diximus, quare in noſtris terminis ita reſoluit *Aloyſ. Ricci. in d. praxi aurea reſolut. 130.*

Poſſunt

7 Poſſunt tamen Abbates licet non exempti, & alij, quibus olim, vel ex præſcripta conſuetudine, vel aliquo priuilegio clericorum ſuæ Eccleſiæ, vel cumulatiue cũ Ordinario, vel priuatiue cognoſcere competebat, etiã hodie non obſtante *Concilio dict. loco* eadem vti iuriſdictione, cum Concilium generaliter de iuriſdictione ordinaria loquatur, & iuriſdictiones Abbatum iuſto iure, & titulo quæſitæ etiam Ordinariæ cenſentur, ita *Nauar. conſil. 2. ſub titulo de foro compet. in antiq. & conſil. 9. ſub tit. de priuil. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de foro compet. deciſ. 2.*

8 In cauſis nullitatis profeſſionis, quæ infra biennium ab Ordinario, & Superiore Regulari non terminentur, eſſe locum decreto *Concil. d. loco* cenſuit *Sacra Congregatio*, teſte *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de relig. in declarat. nu. 40.*

9 Si vero cauſa intra biennium non terminetur, vt cõcedatur aduocatoria, opus eſt, quod ex parte iudicis nolentis, vel non curantis intra dictum biennium cauſam expedire, detur culpa, defectuſque appareat, quia ſi per illum non ſtetit quominus intra dictum tempus cauſam diffinierit, ſed ob grauitatem, & qualitatem cauſæ, vel partium cauillationes non ſit diffinita, elapſo biennio non habet locum appellatio, ita deciſum ſæpe fuiſſe per *ſacram Illuſtriſſ. Cardin. Congr.* referunt *Franciſc. Leo d. cap. 1. num. 72. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 334. d princip. Marcheſan. de commiſſion. part. 2. §. 4. num. 54.* Et ad hoc, vt conſtet de culpa iudicis debet ſæpe requiri, & de hoc coram iudice Superiore inſtari, *deciſ. Pedam.* de communi atteſtans, *12. num. 6. Grammat. voto 31. num. 13.* quos refert *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 334 num. 1.*

10 Primo limita ſupra poſitam regulam in cauſis, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud S. Sedem ſunt iudicandæ, vel quas Summus Pontifex arbitrio ſuo, ſupplicatione manu propria ſignata expreſſe ad ſe aduocauerit, vt per *Concil. Trid. d. cap. 20. verſ. ab his excipiatur*, & referunt *praxis noua Epiſcop. d. cap. 4. num. 3. Franc. Leo d. c. 1. num. 73.*

11 Secundo limita in curia Romana vbi lis, ſiue inſtantia numquam extinguitur, niſi per ſententiam, *praxis Epiſcop. par. 1. verbo inſtantia, verſ. 6.*

12 Tertio limita quando per Breue Apoſtolic. capitur poſſeſſio beneficij, & aliqui volunt illius executionem impedire, tunc etiam in prima inſtantia poteſt cauſa in Romana Curia tractari, quia Auditor Cameræ ſimiliũ cauſarum eſt iudex competens, vt cenſuit *Sacra Congregatio in vna Vlixbonen.* teſte *Franc. Leo d. cap. 1. num. quarto.*

13 Quarto limita in conſeruatoribus Regularium, quia cenſuit *Sacra Congreg. decretum d. cap. 20.* ad Regulares non pertinere, nec conſeruatorias Regularium imminuere, aut reſtringere, nec quoad primam inſtantiam ipſorum aliquid noui inducere, teſte *Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exemptione par. 1. c. 7. num. 4. de officio deleg. in antiq. & conſ. 3. nu. 1. & 2. eod. tit. in nouis. Sayr. ſub eod. titul. deciſ. Mar. Antonin. vari. reſolution. lib. 1. reſolut. 15.*

14 Quarto limita ratione celebrati contractus, & etiam delicti commiſſi, quia *Concil.* non ſuſtulit modos legitimos, quibus quis ex iuris diſpoſitione ſortitur forum, ita deciſum atteſtatur *Franc. Leo d. c. 1. nu. 75.*

15 Ratione enim contractus vigore obligationis Cameralis ſi quis in Romana Curia obligetur, vndecunq; veniat, & ſit oriundus, ſortitur forum curiæ Romanæ in qua contractus celebratur *Galeſ. in tract. ad formam oblig. camer. ad 3. p. oblig. q. 2. nu. 2. & 3.*

16 Imo Auditores Cameræ cauſas obligatione cameralí firmatas in partibus exiſtentes auocare poſſe, etiamſi extra curiam contractum ſit & licet pendeant coram Ordinarijs, reſoluunt *Lancellot. de attent. lite pendente, limit. 15. nu. 3. & c. 20. limit. 26. Flores de Mena vari. lib. 1. q. 12. nu. 48. Steph. Gratia. diſcept. forenſ. c. 118. in fine.* poſt alios *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 342.*

18 Sexto limita in cauſis poſſeſſionis beneficiorum reſeruatorum Sedi Apoſtol. poſſunt enim immediate ab Auditore Cameræ, ſeu alio delegato Apoſt. cognoſci, quod praxi quotidiana Signaturæ ſeruatur, & declarauit *Greg. XIII.* ſuper executione litterarum in forma Breuis ad expetendam poſſeſſionem, in conſt. ſua incip. *Ad Romani Pont. prouidentiam, Dat. Romæ die 10. Iulij ann. 1574.* quam refert *praxis noua Epiſcop. d. cap. 4. nu. 3.* & ſæpe definijſſe *Sacram Cardin. Congreg.* atteſtatur *Franc. Leo d. cap. 1. num. 76. & 77.* Et procedere in beneficijs reſeruatis ratione manus appoſitionis refert deciſum *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 52. num. 36. & 37* Nam *Concil. Trid. d. cap. 20.* non intelligitur in exequutionibus, ſed ſolum in litibus, & cauſis ordinarijs, & requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur inſtantia, in exequutione vero Bullarum Apoſtol. cum magis extra iudicialis, quam iudicialis ſit, & in extra iudicialibus non detur inſtantia, vt cum *Socin. Iaſ.* & alijs reſoluit *Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſtion. 22. num. 6.* non habet locum diſpoſitio *d. capit. vigeſimo.* Verum ſi aduerſus exequutionem gratiæ Apoſtolicæ allegetur aliqua exceptio, quæ altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel ſubreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falſam, aut ſimile, quia tunc datur inſtantia, non poteſt auferri iuriſdictio ab Ordinario in prima inſtantia, *ex d. cap. 20.* idque confirmat d. conſtitutio *Gregor. XIII.* ibi, illarum tamen forma ſeruata, vbi vult quod executor in prima inſtantia poteſt procedere omiſſa forma gratiæ, at vero in gratia ſemper ponitur, aut ſubintelligitur clauſula, ſi preces veritate nitantur, aut aliæ æquipollentes, vt teneo *ego ipſe in meis Remiſſ. de dictionibus & clauſulis clauſ. 97. d numer. ſecundo*, vnde ſi narrata vera non ſunt, aut aliquid ex neceſſarijs omittatur ceſſat iuriſdictio executoris & non poteſt exequi gratiam, teneturque ſummarie audire ſuper exceptionibus allegatis, alias declarabitur vim inferre, & poſtea remittere cauſam Ordinario in prima inſtantia terminandam, quia ceſſat omnino via exequutiua. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur exequutor aſſumere partes iudicis, vel gratia ſit ſignata manu ſummi Pontif. talis exequutor poteſt cognoſcere cauſam in prima inſtantia ad effectum executionis, & non tenetur eam remittere Ordinario, quia ex appoſitione manus Summi Pont. cenſetur caute auocata, ex *tex. in c. vt noſtrum, de appellat.* vbi *Abb. Franc.* & alij, ita *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 339.*

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionem in laicos habet Epiſcopus in concernentibus pietatem, & officium charitatis.*
2 *Executor omnium piarum diſpoſitionum eſt Epiſcopus.*
3 *Eleemoſynæ vt fiant poteſt Epiſcopus ſubditos compellere.*
4 *Eleemoſynæ vt pauperibus erogentur poſſunt diuites ab Eccleſia cogi.*

5 *Laicos poteſt cogere Epiſcopus, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias, peregrinis, et hoſpitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi ſolent.*

6 *Annonæ victualia vt iuſto pretio vendi faciat pertinet ad Epiſcopum, ne pauperes fame pereant.*

7 *Prædicatori ad præſtandam eleemoſynam poteſt Epiſcopus cogere laicos, qui eam præſtare tenebantur.*

8 *Frumentum & aliæ res tempore penuriæ, vt vendantur poteſt Epiſcopus laicos cogere.*

9 *Alimenta etiam à laicis coram Epiſcopo peti poſſunt.*

10 *Alimentorum cauſa dicitur pia.*

11 *Alimentorum legatum dicetur pium, quando fit pauperi.*

12 *Monacho factum legatum dicitur pium.*

13 *Hæredes etiam laicos poteſt Epiſcopus compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum.*

14 *Legatarios poßunt Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegati cogere ad exequendas pias diſpoſitiones, etiamſi executores ſint exempti à ſua iuriſdictione, vel officiales S. Inquiſitionis.*

15 *Teſtamenti executio tam ad pias, quam ad non pias cauſas, negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem, deuoluitur ad Epiſcopum.*

16 *Executor qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mort. ſecundum negligentiæ qualitatem.*

17 *Peccati ratione efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi.*

18 *Executor teſtamenti ad implendam defuncti voluntatem poteſt ſtatim poſt aditam hæreditatem cogi ab Epiſcopo, ſeu quocunque alio Diœceſano, vel Capitulo Sede Vacante, niſi aliud refragetur.*

19 *Debitum quotieſcunque ex contractu, vel quaſi, non in diẽ, nec ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur.*

20 *Hæres obligatur ex quaſi contractu, non in diem, neque ſub conditione. ſed pure.*

21 *Teſtamenti executio non impeditur ante aditam hæreditatem.*

22 *Tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitime impedito, etiam data culpa ex parte impediti.*

23 *Tempus intra quod tenetur hæres defuncti voluntatem exequi, poteſt à iudice reſtringi.*

24 *Monitio neceſſaria eſt ad effectum vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas.*

25 *Monitiones plures non requiruntur, ſed vnica ſat eſt, à iudice perſonaliter facienda.*

26 *Teſtatoris mandata exequi non ſolum poteſt, ſed etiam de præcepto tenetur Epiſcopus.*

27 *Teſtator non poteſt prohibere ne Epiſcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere.*

28 *Teſtator prohibere poteſt ne executores rationes reddere compellantur.*

29 *Teſtator fundans capellam non poteſt eam eximere ab Epiſcopi poteſtate.*

30 *Abbates habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habent poteſtatem exequendi defunctorum voluntates.*

31 *Capitulum Sede Vacante habet poteſtatem exequendi defunctorum voluntates, quatenus iure Ordinario competebat Epiſcopis.*

32 *Adminiſtratores etiam laicos hoſpitalium, confraternitatum, & quorumcunque piorum locorum poteſt Epiſcopus compellere ad reddendum rationem ſuæ adminiſtrationis.*

33 *Adminiſtratores etiam laici bonorum Eccleſiæ ſi inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Epiſcopo, poſſunt ab eo compelli ad ſoluendum.*

34 *Regulares, ſiue Religioſi exempti poſſunt ab Epiſcopo compelli ad reddendam coram ſe geſtę executionis rationem, ac ab eo puniri ſi male geſſerint.*

35 *Capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus compellere Religioſos piarum voluntatum executores ad reddendas adminiſtrationis rationes.*

36 *Regulares an & quando poſſint eſſe teſtamentorum executores? oſtenditur.*

37 *Fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum eccleſiaſticum.*

38 *Fabricæ Eccleſiæ Cathedralis ratio quomodo reddenda.*

39 *Appellatio non impedit redditionem rationum piarum diſpoſitionum.*

40 *Rationes adminiſtrationis quando poſſit Epiſcopus pluries in anno exigere, oſtenditur.*

EPISCOPVS IN CONcernentibus pietatem, & officium charitatis an iuriſdictionem habeat in laicos?

ALLEGATIO LXXXII.

1 IN concernentibus pietatem, & officium charitatis, & humanitatis in laicos habet Epiſcopus iuriſdictionem, *cap. primo & ſecundo diſtinct. 87. cap. ſuper quibuſdam, in fine, de verbor. ſignificat. Abb. in repet. capit. cum eßes, num. 32. de teſtament. & in cap. 1. numero quinto & quæſtion.* vbi *Hoſt.* etiam *numer. 9. Butr. Imol. & alij, de empt. & vendit. Aufrer. in tract. de poteſtat. Eccleſiæ ſuper laicos, num. 3.*

2 Eſt enim Epiſcopus executor indiſtincte omnium piarum diſpoſitionum, non ſolum morientium, ſed etiam viuentium *Clem. 1. de teſtam. §. ſi quis autem pro redemptione, auth. de eccleſiaſtic. tit. Seraph. Rotæ Romæ. deciſ. 611. num. 7. p. 1.*

3 Ex quibus infertur primo poſſe Epiſcopum compellere ſubditos ad eleemoſynas, vt probat *Fr. Gabriel de Thoro in libro theſauri Miſericordiæ capite 50.*

4 Nam tempore penuriæ cogi poſſunt diuites ab Eccleſia ad erogandam eleemoſynam pauperibus, *Benincaſ. in tract. de paupertate q. 7. princip. in ſpec. iud. num. 17 Lara in l. ſi quis à liberis §. & ſi impubes, num. 36. & ſeq. ff. de liberis agnoſ. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 44. num. 10. Mexi. in tract. taſſæ panis, concl. 1. nu. 5. Surd. de alimentis tit. 3. q. 3. num. 27. Azori inſtit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 13 q. 3. Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 17. §. 5. in fin. Modern. de iuriſdict. p. 4. caſu 163. num. 13. Val. Reginald. in praxi fori pœn. lib. 4. num. 237.*

5 Secundo infertur poſſe etiam cogere laicos, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publice ab incolis vendi ſolent *d. cap. 1.* vbi *Abb. num. 5. & 6. de empt. l. hæreditas, in fin. vbi gloſſ. & Doct. ff. de petit. hæred. l. 1. C. de Epiſcop. aud. l. nulli. §. quod ſi teſtator, & §. quod ſi in via, C. de Epiſcopis, & Clericis, Auth. ſi vero contingit, C. de iudic. Con. lib. 3. vari. cap. decimo quarto num. quinto, huc tandem faciunt.*

6 Ad eum enim pertinet, vt annonæ victualia iuſto pretio vendi faciat, ne pauperes fame pereant, *Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus, lib. quarto, tit. 4.*

tit. 4. num. 12. & tit. 20. a num. 23. cum ſequentibus, Modern. de iuriſdict. p. 4. caſu 1. nu. 50.

7 Tertio infertur poſſe Epiſcopum cogere laicos ad præſtandam eleemoſynam prædicatori, qui eam præſtare tenentur, vel ſolent, Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.

8 Quarto infertur poſſe quoque compellere cenſuris laicos ad vendendum frumentum, & alias res tempore penuriæ, l. fi. §. item Epiſcopi, ff. de muner. & honor. Abb. in d. c. 1. nu. 8. & 9. Surd. conſ. 301. num. 47.

9 Quinto infertur apud Epiſcopum, cæteroſque iudices eccleſiaſticos alimenta etiam à laicis peti poſſe, qui coram eo hac ratione conueniri valent Ioan. Lup. in repet. c. per veſtras, notab. 2. num. 19. de donat. inter. Molina de primogen. lib. 2. cap. 15. num. 75. Lar. in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit, num. 78. ff. de liberis agnoſc. Gutier. practic. lib. 1. quæſt. 44. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c. 60. num. 30. cum ſeq. & c. 154. nu. 10. cum ſequentib. D. Barboſa in leg. 1. p. 4. nu. 82. ff. ſolut. matrim.

10 Cauſa enim alimentorum dicitur pia, l. Mella. §. 1. ff. de aliment. legatis, Cranet. conſil. 199. numer. 10. Menoch. conſil. 72. nu. 13.

11 Alimentorum vero legatum dicetur pium quando fit pauperi, non vero quando fit diuiti, Menoch. de præſumpt. lib. 4. q. 115. nu. 17. Surd. de alimentis, tit. 8. priuil. 1. nu. 3. & 9. D. Barboſa in l. 1. p. 1. nu. 55. ff. ſolut. matrim. Modern. in tract. de cognit. per viam violentiæ, par. 2. q. 13. nu. 12. & q. 21. à num. 1.

12 Hinc legatum factum monacho dicitur pium, quia pauperi factum dicitur Bal. in auth. ſimiliter, nu. 5. C. ad legem Falcid.

13 Sexto infertur poſſe Epiſcopum compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum, etiamſi hæres ſit laicus, auth. de eccleſiaſt. titulis, §. ſi quis autem pro redemptione, cap. nos quidem, c. Ioannes, cap. tua nobis, vbi Hoſtien. num. 6. & 7. de Teſtamen. Concil. Triden. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8. Abb. in repetit. cap. cum eſſe, num. 32. eodem tit. gloſ. fin. in fine in cap. relatum, vbi Couar. numero 13. eodem tit. Cuchus. Inſtitut. Canon. tit. de Epiſcop. numero 142. cum ſequenti, Sbroz. de Vicar. Epiſcopi lib. 2. quæſt. 49. numero primo, Aloyſ. in collect. deciſ. part. 3. collect. 714. Modern. de iuriſdict. par. ſecunda cap. 18.

14 Poſſunt hodie Epiſcopi, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, legatarios cogere ad exequendas pias diſpoſitiones iuxta formam Concil. in dict. cap. 8. etiamſi executores ſint officiales Sanctæ Inquiſitionis, & ob id exempti à iuriſdictione Ordinariorum, vel profeſſores in aliqua Vniuerſitate, ratione litterarum conſeruatoriarum, quæ eximunt à iuriſdictione ordinaria, non autem à delegata à Sede Apoſtolica ita deciſum refert Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. c. vltim. in fine.

15 Negligente vero hærede in adimplenda defuncti voluntate intra annum executio teſtamenti, tam ad pias, quam ad non pias cauſas deuoluitur ad Epiſcopum, authent. hoc amplius, C. de fideicom. gloſ. in d. cap. ſi hæredes, vbi Couarr. num. 3. Matienſ. l. 7. gloſſ. 2. num. ſecundo, tit. quarto, & l. 14. gloſſ. prima, à numero 45. eodem tit. 4. lib. 5. nouæ recopil. Gutier. practic. lib. 1. quæſt. 44. num. 4. & lib. 2. quæſtion. 45. numero primo poſt med. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij capit. 26. Cened. ad Decretal. collect. 114. numero 1. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopal. capit. 69. numero 25. Eſt enim Epiſcopus in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tam in vltima voluntate, quam inter viuos exequutor Franciſc. Leo p. 4. cap. 2. num. 42. Et in huiuſmodi cauſa piarum diſpoſitionum, quarum executio ad ipſum ſpectat, poteſt Epiſcopus etiam eſſe iudex, & conſtituere procuratorem ad agendum coram ſe, Gemin. conſ. 214. quem citat, & ſequitur Card. Tuſch. tom. 3. concluſ. 257. num. 7. quæ quidem executio ſpectat ad Epiſcopum illum in cuius iuriſdictione ſita ſunt bona diſtribuenda, non autem ad illum, in cuius iuriſdictione teſtator morabatur, Roman. conſil. 250. in princip. quem refert, & ſequitur Card. Tuſch. d. tom. 3. concl. 293. num. 27. Ratio autem principalis reſolutionis, ea eſt, quia faciens legatum poſt eius mortem eſt miſerabiliſſima perſona, cum deſtituta ſit omnium auxilio, nec habeat aliud velle, vt in l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Atqui Epiſcopus, & quilibet iudex eccleſiaſticus debet ſubuenire omnibus oppreſſis, & miſerabilibus perſonis, deſtitutis omni auxilio, cap. ſuper quibuſdam, de verborum ſignificat. ideo iudex eccleſiaſticus, eius legata profana, & ad pias cauſas exequitur.

16 Illa etiam ratio mihi placet, quia executor qui non adimplet voluntatem defuncti, peccat mortaliter ſecundum negligentiæ qualitatem, Palat. in repet. rubr. §. 65. num. 20. Nauar. in man. capit. vigeſimo quinto, numer. 65. Fr. Emman. in ſumm. par. prima, cap. 33. numero octaua Spin. in ſpeculo teſtament. gloſſ. 28. princip. numero 47. 48. 67. & 68. Tradit. in ſumma legum pœnalium part. ſecunda caſu 25. numero tertio Martin. Carrillo en la explicacion de la Bulla de los defunctos, par. 2. cap. 15. numero 8. & cap. 16.

17 Et ratione peccati efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi, Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 254. numero 25. cum ſequentibus.

18 Illud tamen aduertendum duxi, quod quoties agitur ſolummodo, de implenda vltima voluntate, Epiſcopus, ſeu quicunque alius diœceſanus (ac etiam Capitulum Sede vacante, iuxta reſoluta per Azor. par. 2. lib. 3. cap. 39. quæſt. 6.) ſtatim poſt aditam hæreditatem cogere poterit, niſi natura operis, aut aliud ſimile impedimentum retardetur, ſpatium vero prædicti anni, in prophanis, & ſex menſium in pijs relictis, aut aliud iuxta operis qualitatem à lege, vel homine præfinitum, ſiue agatur de conuincenda hæredis, alteriuſve executoris negligentia, deuoluendaque poteſtate exequendi ad iudicem competentem, ſiue de priuando proprio emolumento, non aliter currere incipiet, niſi à tempore aditæ hæreditatis, & ſubſequutæ monitionis.

19 Dixi, ſtatim poſt aditam hæreditatem, quia quotieſcunque debitum ex contractu, vel quaſi, non in diē, neque ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur, ex leg. cum qui, 41. §. quoties, ff. verborum, leg. quod dicimus, 105. ff. ſolution. leg. cedere diem, 213. ff. de verbor. ſignific. leg. omnis obligatio, in princ. vbi gloſſ. recepta verbo confeſtim, inſtitut. de verbor. Couarr. reg. peccatum par. prima §. 1. num. 1.

20 Sed hæres obligatur ex quaſi contractu non in diem, neque ſub conditione, ſed pure, §. hæres inſtitut. de obligation. quæ ex quaſi, vbi gloſſ. verbo intelligitur, apud Iulianum, 3. §. vltim. cum leg. ſequent. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſ. cum his quæ Menoch. de ſucceſſ. creat. in præfat. numero 27. Coſta in capit. ſi pater, verbo Trebellianica, numero decimo. Igitur ſtatim cogi poteſt, neque alicuius termini dilatio danda eſt, cum ſpatium illud

vnius anni, non in fauorem hæredum, aut executorum, ſed ſolummodo defunctorum fuerit præfinitum, quare ita ex *Abb. Con.* & alijs concludit *Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 251. colum. 6.* Vtrum vero executores poſſint diem à teſtatore deſignatum ad executionem ſuæ voluntatis alterare, vel commutare, vide *Rendinam* pro vtraque parte plures referentem in *promptuario recept. ſent. tit. 42. num. 1.*

21 Dixi etiam, niſi à tempore aditæ hæreditatis. argument. *l. 4. §. ſi quis haredi, ff. ſtatu lib. l. à filio, 15. in princip.* ibi, poſtquam legatum ſuum acceperit, *ff. de alimen. & cibar. text.* opt. *in authent. de hared. & falcid. §. illud quoque*, ibi, poſt aditionem, *collat. 1.* iuuat *l. vni, §. in nouiſſimo*, ibi, niſi fuerit addita, *C. caducit. tollen.* Ratio à priori illa eſt, quia ante aditam hæreditatem executio teſtamenti non impeditur, neque aliter cum effectu valent relicta in teſtamento, niſi adeatur, *leg. ſi nemo, 9. cum l. ſequent. ff. teſtam. tut. gloſſ. verbo liber, in l. qui filio, 38. ff. hared. inſtit.* quam ſingularem dicunt plures, vt per *Couar. in capit. nos quidem, numero tertio de teſtament.*

22 Et prædictum tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitime impedito per reg. *l. in fine, C. de annali except.* & in fortioribus terminis etiam data culpa ex parte impediti, quæ tamen non ſit ordinata ad caſum, *cap. quia diuerſitatem, 5. verſic. ſic tamen de conceſſione prabenda*, in ſpecie *Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. tit. 62. §. 2.* ibi, porque ent aõ lhes na-correra o tempo, tenent *Couarr. in d. cap. nos quidem, nu. 3. Pinel. in authent. niſi numero 46. C. de bonis maternis, Vint. tom. 2. opinione 104. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 73. numero 11. cum ſequentibus, Surd. de alimen. tit. 8. priuileg. 33. numero 7.* quamuis contrarium reſoluant poſt *Specul.* quem refert, *Cardin. in dicto capit. nos quidem, numero quarto, verſic. ſexto quæro, Bald. in leg. captatorias, ad fin. Cod. de milit. teſtam. Felin. in capit. cum inter, num. 20. limitat. 3. de exception.* niſi eorum opinionem intelligamus, vel quando impedimentum ſuperueniens executori ſua natura perpetuum eſt, ſaltemue diurnum, verbi gratia, mors, abſentia in remotis; vel in legatis pijs, aut fauore alimentorum, *Tiraquel. de priuileg. pia cauſa, priuileg. 97. Surd. dict. priuileg. 33. numero ſeptimo*, quia non debet impedimentum retardare pias cauſas, *leg. ſi quando, Cod. de teſtament. Martin. Carrillo en la explication de la bulla de los defuntos part. ſecunda capit. 14. à num. 13.*

23 Poteſt tamen prædictum temporis ſpatium à iudice reſtringi, quia in legatorum præſtatione illud obſeruãdum eſt, quod veroſimilius fuerit teſtatorem voluiſſe præſtari, *l. cum res, 49. in princip.* ibi, veroſimile eſt cum voluiſſe, *ff. de legatis 1.* cum his, quæ *Bart. ibid. in princip. Abb. prope fin. Couar. num. 6. in capit. indicante, de teſtam.* Plane nullus inficiabitur ſatis veroſimile eſſe teſtatorem voluiſſe, quantò citius fieri poſſet, omnem ſuam vltimam voluntatem adimpleri, argum. *l. prima, C. de ſacroſanct. Eccleſ. leg. in teſtamentis, 12. ff. de regulis iuris, cum vulgaribus* iuuat maxime *dict. leg. cum res, in princip.* vbi habetur, quod ſi hæres copiam habet rei legatæ, tenetur abſque mora eandem præſtare; *leg. ſi domus, 74. §. in pecunia, ff. de legatis 1.* ibi, confitenti hæredi modicum tempus, &c. aduertit gloſ. *verbo modicum, in dict. §. in pecunia*, fatentur *Abb. in dict. capit. nos quidem, numer. vndecimo*, plures, vt per *Couar. à numero quinto Padil. in authen. hoc amplius num. nono, C. de fideicom.*

24 Dixi, & ſubſequutæ monitionis, quia neceſſaria eſt monitio ad effectum, vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas, *d. cap. nos quidem*, nam vbi agitur de priuãdo hærede, vel exequutore proprio emolumento, ex eo quod voluntatem defuncti intra tempus non adimpleuit, omnino neceſſaria eſt monitio *Doct. in d. auth. hoc amplius, & in d. c. ſi heredes*, vbi *Abb. & Con. num. 5.* plures quos referunt, & ſequuntur *Guillelm. in cap. Rainutius, verbo ſi abſque liberis 2. à num. 198. Menoch. de arbitr. caſu 408. à nu. 58. Molina de iuſtitia tract. 2. diſput. 251. num. 5.* vbi reſoluit in regno Portugaliæ, eo ipſo, quod executores intra annũ, & menſem à morte teſtatoris voluntatem illius non implenerint, amittunt munus executoris, & priuantur legato, ac commodo, aut præmio ipſis à teſtatore relicto, quæ pœnæ aduerſus illos executioni mandari non poſſunt, ſi integre antequam citentur eam adimpleuerint.

25 Plures monitiones non requiruntur, ſed vnica ſat eſt, *d. cap. nos quidem*, ibi, commoneas, in ſingulari, abſque aliqua duplicatione adiecta, quo caſu proprie in vnica monitione verificatur, *cap. tua nobis*, in fine, ibi, monitione præmiſſa, *de teſtament. d. authent. hoc amplius*, ibi, admonuimus, vbi *Bart. Salicet. & Doct.* communiter, *Iaſ. num. 3. Padil. 16. Guillelm. vbi proxime num. 201. Gregor. l. 8. tit. 10. part. 6. in gloſ. 1. Menoch. caſu 498. nu. Cened. ad Decretal. collect. 114. num. 3.* A iudice perſonaliter facienda, non vero per nuntium, aut epiſtolam *Paul. & Ang. num. 2. ac Iaſ. num. 3. in d. auth. hoc amplius, Abb. in d. cap. nos quidem, num. 10. & Couar. num. 2. Guillelm. d. loco num. 199. & 203.* alij relati per *Cened. d. collect. 114. num. 3.* & colligitur ex *dict. cap. nos quidem*, ibi, eam commoneas; *& d. auth. hoc amplius*, ibi, monitus à iudice. Vtrum vero ſi is, cui commiſſa eſt electio pauperum, quibus diſtribuenda eſt certa pecunia à teſtatore relicta, poſſit poſt annum eligere, ſtante conſtitutione Epiſcopi, qua cauetur, quod executores debeant intra annum exequi, alias exequutio ad Epiſcopum trãſferatur? quæſtio eſt dubia, in qua electum, etiam lapſo anno habere facultatem eligendi, nec illam eſſe ad Epiſcopum deuolutam tenuit *Bart. in l. cum quidam, la 2. colum. 2. verſ. & per prædicta dixi, num. 9. cum ſequentibus, de legatis 2. & in l. executorem, numero 2. verſ. contingit, Cod. de exequut. rei iudic. & conſ. 142. incip. Conſtitutione, colum. 1. num. 2.* quem alij plures ſequuntur, vt per *Henric. de Bottis de Synodo Epiſcopi par. 3. artic. primo num. 187. verſ. limita.* Contrarium tamen verius profitentur præcipue in legatis ad pias cauſas, *Bald. Angel. Cornel. Petr. de Ancharan. Paul. de Caſtro, Felin. Barbat. Couar.* & alij quos refert, & ſequitur *Rendina in prompt. recept. ſentent. titul. quadrageſimo ſecundo, numero vltimo.*

26 Pro complemento huius *Allegat.* & vt præſens materia in omnes euentus diſcuſſa maneat, aduertendum eſt conſtito legitime de negligentia executorum non ſolum poſſe vt ſupra probatum eſt, ſed etiam teneri epiſcopum teſtatoris mandata exequi, vt ex verbis *dict. capit. nos quidem*, importantibus præceptum, deprehenditur, ibi, per te ædificetur, & ibi, aſſignentur, quæ verba cum à Pontifice in Epiſcopum dirigantur, omnino videntur præceptum inducere, iuxta doctrinam *Diu. Thom. 2. 2. quæſtione 88. articul. primo, Sot. de iuſtitia lib. ſeptimo, quæſtione prima, articul. ſecundo.* Ratio eſt, quia ſuppoſita executorum negligentia ad Epiſcopum deuoluitur exequutio, vt

illorum

illorum defectum ſuppleat, vltimæque teſtantium voluntates, quam cito fieri poſſit, adimpleantur; ſanè ſi in his terminis nullum Epiſcopo cenſetur iniũctum præceptum, non ita benè executorum ſuppletur negligentia, neque tam cito adimpleutur teſtantium volũtates. Propter quæ ſatis probabile exiſtimo, quod licèt expreſsè Doctores non affirment Epiſcopum de præcepto teneri, ſed ſolum illud facere poſſe, vt per *Abb. num. 5. in cap. ſi hæredes*, vbi *Couar. numer. 4. de teſtament. Henric. de Synodo Epiſcopi par. 3. art. 1. num. 172.* ex mente tamen iurium ſecundum probabilem teſtatorum volũtatem præceptum in his terminis adeſſe negari non poteſt.

27 Quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, an poſſit teſtator prohibere ne Epiſcopus data hęredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere? in qua verior eſt ſententia negatiua, quam optimè probant text. *in cap. tua nos, 17. de teſta.* ibi, licèt etiam à teſtatoribus id contigeret interdici, vbi *gloſſa, authent. licet, in princ. C. de Epiſcopis; & cler. authent. de eccleſiaſt. tit. §. ſi quis autem pro redemptione, verſic. licet, collat. 9.* ſequuntur plures, vt per *Couar. in d. capit. tua nos, numero 6. Cardin. Tuſch. tom. 3. concluſ. 293. numero trigeſim. octau. Franciſc. Leo part. 4. capit. 2. num. quadrageſim. ſext.* Rip. *in l. nemo poteſt, numero 127. ff. de legatis 1. Menoch. de ſucceſſion. §. 3. numero octau. Sarmi. ſelect. lib. 1. capit. 11. num. 13. Tiraq. in tract. le mort, part. 7. declar. 5. numero octau. ſequentibus, Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 28. principal. num. 20. Modern. de iuriſdict. p. 4. caſu 88. à num. 14. & caſu 113. num. 31. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæſt. 19. num. quinquageſim. ſext. Valaſc. conſult. 105. num. 57.* Pro qua ſententia expendit *Sarm. d. loco Nouellam Iuſtin.* in hæc verba, omnia enim facta ad pietatem pertinentia Epiſcopo intereſſe oportet, quamuis teſtatoris, vel donatoris verba contraria voluntatis expreſſerint, intellige tamen iuxta ſupra reſoluta *Allegat. 75. numero nono, & decimo.*

28 Sic etiam non poteſt teſtator prohibere ne executores rationes reddere compellantur, vt tenent *Salicet. Dyn.* & alij ex antiquioribus relati à *Iacobo de canibus de executoribus vltimarum voluntatum p. 2. §. nouiſſime à numero 2.* plures, vt per *Couar. in d. capit. tua, num. ſexto Galeaul. in repet. leg. centurio, numero 347. ff. de vulgari,* Ripa *in l. nemo poteſt, numero 127. ff. de legatis 1. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. vigeſim. octau. princip. num. 20. Fr. Emman. quæſt. reg. tom. 3. q. 70. artic. 5. Modern. d. part. 4. caſu 88. à numero 14. & caſu 113. num. 31. Valaſc. dic. numer. 57. Martin. Carrillo en la explication de la bulla de los defunctos, par. 2. capit. 14. numer. 23.* & expreſsè ſequuta eſt *Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. titul. 62. in princip.* ibi, poſtoque os teſtadores digam, &c. Pro quibus expendi ſolet *reg. l. quidam diſcedens, in princip. ff. de adminiſt. tutorum*, vbi habetur, quod quamuis teſtator prohibeat ne à tutoribus rationes exigantur, adhuc tutores cogi poterunt ad illas reddendas, quia ius publicum, quod conſiſtit in dolo viſitando, à partibus remitti non poteſt, vt text. habet, imo omnis remiſſio doli futuri omninò nulla eſt, *l. ſi vnus, vigeſim. octauo, §. illud, ff. de pactis, Couar. leg. 2. vari. cap. 14. numero 4. verſ. quartum.* Non obſtant *l. Aurelio, 21. §. vlt. ff. liberat. leg.* ibi, quæſtionem curatoribus meis nemo faciat, & *l. ſi quis rationes, 10. l. petitur 31. ff. illo tit.* quia reiecta reſponſione *Padil. in l. cum neceſſitatem, nu. 3. C. de fideicommiſſis*, reſpondebis illa iura loqui de liberatione circa adminiſtrationem præteritam: vel melius dic ibi cenſeri remiſſas rationes de futuro, quoad illa, quæ leui, vel leuiſſima culpa in ipſa adminiſtratione fortaſſe contigerint, non autem ſi dolo, vel lata culpa, quæ dolo æquiparatur, *l. quod Nerua, ff. depoſiti.*

29 Sic etiam non poteſt teſtator fundãs capellam eam eximere ab Epiſcopi poteſtate, *Bart. in l. quoties, §. fin. ff. de adminiſt. tutor. Abb. in cap. dilectus, not. 4. de conſuetud. & in cap. requiſiſti, num. 22. de teſtament. Felin. in cap. cum venerabilem, num. 33. de except. Anton. de Pratis de iuriſdictione Epiſcopi cap. 1. num. 3. & 5. Mandoſ. de Signatura gratiæ, tit. exemptiones, colum. 2. verſic. amplio etiam, & col. 5. verſ. exemptio ab Ordinario*, vbi dicit Epiſcopum hoc non poſſe concedere patrono in fundatione, *c. 1. & 2. 10. quæſt. 1. Innocen. in cap. in Lateranẽſi, in fine, de præbend.* aduerſaretur enim iuri, cui in teſtamento renunciari non poteſt, *l. nemo poteſt, ff. de legatis 1. Anton. de Pratis d. c. 1. n. 7.*

30 Poteſtas hæc, quam habent Epiſcopi exequẽdi pias defunctorum voluntates, competit etiam Abbatibus habentibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, vt tenent *Flores de Mena variar. qu. lib. 2. qu. 24. num. 22. & doctiſſimus parens meus in annot. ad Ordin. Regias Luſita. lib. 1. tit. 62. §. 39. nu. 4.*

31 Sic etiam, quia id poterant Epiſcopi iure Ordinario per text. in *d. cap. nos quidem*, tranſit ea poteſtas in Capitulum, quatenus iure Ordinario competebat Epiſcopis, *Couar. in cap. Ioannes, num. 2. de teſtamen. Rendina in promptuario receptarum ſentent. tom. 1. tit. 10. n. 4. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſputat. 2. numero* 10. tũ quia in *Concil. dict. cap.* 8. adijcitur particula, etiam tãquam Sedis Apoſtolicæ delegati, cuius virtute vtramque poteſtatem, Ordinariam ſcilicet, & delegatam Epiſcopus habere dicitur, prout probaui *Allegatio. 92. numero 11.*

32 Septimò infertur poſſe Epiſcopum compellere laicos adminiſtratores hoſpitalium, confraternitatum, Montis Pietatis, & quorumcunque piorum locorum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis, *c. indicatum*, & ibi *gloſ. 1. verſic. alij dicunt 89. diſt. Clem. quia contingit, §. vt autem præmiſſa, de relig. domibus. Concil. Tridentin. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 9.* etiam extra viſitationem, & in caſibus à iure non expreſſis, dicit deciſum *Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 18. numero 6.* ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, Eccleſiaſtica, vel laicalia loca, quod refert per *Sacram Congregat.* declaratum Armendar. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ libro 1. tit. 18. l. 7. num. 78.* vbi etiam dicit pia vniuerſitatum eſſe ſubiecta redditioni rationum coram Ordinario: & aſſerit *Modern. loco proximè* citato licere Epiſcopis exigere rationem ab adminiſtratoribus, etiam locorũ merè laicorum, & priuatorum, & generaliter ſine vlla diſtinctione, & quando ex priuilegio, vel conſuetudine, vel alia conſtitutione alijs reddenda eſſet ratio, eiſdem reddendam eſſe adhibito cum illis Ordinario, niſi in fundatione aliter cautum eſſet, nempè quod rationes Ordinario reddendæ non eſſent, de qua coram eodem Ordinario docendum eſt, & interim quod de ea doctum non fuerit, ipſe Ordinarius adminiſtratoribus hoſpitalium, aliorumque piorum locorum rationem adminiſtrationis exigere poterit, hæc ex deciſionibus *Sacræ Congregationis.*

33 Quæſtio eſt quotidiana, an dicti laici adminiſtratores bonorũ Eccleſiæ in redditione facienda Epiſcopo,

iuxta

iuxta *Concil. Trident. d. loco*, ſi inueniantur debitores, poſſint per Epiſcopum compelli ad ſoluendum? in qua affirmatiua pars pluribus ſuadetur rationibus; primo, ex text. *in l. quamuis, ff. de condition. & demonſtr.* ex quo colligitur rationes reddere nil aliud eſſe, quàm reliqua ſoluere: ſecundò ex text. *in l. cum ſeruus, ff. eodem tit.* vbi dicitur, ſi ſeruo legata ſit libertas ea conditione, ſi rationes reddiderit hæredi, non hanc ſolum habet ſignificationem, ſi actiones, inſtrumentaque omnia actus ſui exhibuerit hæredi, ſed etiam & ſi aliqua debuerit, ſoluat. Tertiò ex *l. ſi ita fuerit, §. quæro, ff. de manumiſſ. teſtament. & ex l. pure, in fine, ff. de fideicommiſſ. libert.* cum ſimilibus, in quibus iuribus habetur reddere rationem duo continere, ſcilicet, computũ dare, & reliqua reſtituere, nam non cenſentur redditæ rationes, niſi fiat reſtitutio reliquorum, & ſoluantur debita, *Menoch. de arbitr. caſu 209. num. 21.* & parum operaretur viſitatio, niſi poſſet Epiſcopus compellere ad executionem, *Ioan. Monach. & Archidiac. in c. 1. §. ſane, de cenſibus, in 6.*

34 Octauo infertur poſſe Epiſcopum compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ executionis rationem, ac eos punire ſi malè geſſerint, vt probat *Clem. 1. de teſtam.* reſoluunt *Angel. in ſum. verbo executor. nu. 20. Io. Andr. in additio. ad Specul. tit. de inſtrument. editio. §. nunc aliqua, verſ. ſed an ſimplex commiſſarius, num. 45. Marta Piſana deciſ. 3. Io. Franc. Pauin. tract. de viſitat. q. 5. ſecundæ partis, nu. 92. & de officio, & poteſtate cap. Sede vacan. p. 1. princ. quæſt. 8. num. 5. & parte ſecunda princip. quæſtione ſeptima numero 6. Sum. verbo executor, num. 14. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p. 4. q. 49. Campan. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 12. cap. 13. num. 130. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. quinquageſim. ſecund. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 70. artic. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. collect. 503. verſ. & 1. & in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 547. nu. 7.*

35 Poteſtas hæc compellendi Religioſos piarum volũtatum executores ad reddendas rationes trãſit ad Capitulum Sede vacante, *Pauin. de poteſtate Capituli Sede vacante, p. 2. quæſt. 7. num. ſexto*, quem refert, & ſequitur *Azori. inſtitut. moral. p. ſecund. libro tertio, capit. 39. ſub quæſt. 6.*

36 An & quando Regulares poſſint eſſe teſtamẽtorum executores? diſſerunt *Couar. in capit. tua, numero 1. ad med. de teſtament, Ceuall. commun. contra communes, q. 88. in fine, Fr. Emman. d. quæſt. 70. artic. 1. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſium cap. 123. numero 25. & ſequen. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. vigeſim. octau. princ. numero 35. Martin. Carrill. en la explication de la bulla de los defunctos p. ſecund. capit. 14. numero 7. Campan. loco proximè citato.*

37 Fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum eccleſiaſticum, *Menoch. conſ. 322. nu. 14.* quia ratio ſumptuum fabricæ cuiuſcunque Eccleſiæ eſt reddenda Epiſcopis ordinarijs, niſi in inſtitutione eiuſdem Eccleſiæ fabricæ aliter ſtatutum ſit.

38 Quoad reddendam rationem adminiſtrationis fabricæ Eccleſiæ Cathedralis Ordinario (niſi conſtet ex inſtitutis, & ordinationibus eius non poſſe ordinariũ ſe intromittere) tenentur Capitulum, & Canonici eam reddere, *Armendar. dict. numero 78. vbi numero 79.* addit ordinarium habere votum in abſoluendo, vel condemnando, adminiſtratores piorum locorum, ſicut cæteros deputatos, & eius votum eſſe annumerandum cum alijs, itaut maior pars votorum abſoluat, vel condemnet.

39 Siquis adminiſtrator piorum locorũ videns ſe conſtrictum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis appellaret, licet admittatur appellatio, nõ propter hoc impeditur, aut ſuſpenditur executio, ita Sacram Congregat. cenſuiſſe refert *praxis Epiſcopal. p. 1. verbo hoſpitale, §. 3. verſ. 6.*

40 Epiſcopus pluries in anno poterit adminiſtrationis rationes exigere, quando illi conſtiterit dolosè, vel cum errore redditas fuiſſe, aut quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorũ *Aloyſ. Ricc. d. collect. 714. & in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 534. in 2. edit. Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 188.*

S V M M A R I V M.

1 *Papa ſolus pias defunctorum voluntates commutare poteſt.*

2 *Inferior nullus gerere poteſt illa, quæ ſupremo Principi reſeruantur.*

3 *Commutandi vltimas defunctorum voluntates nullam habet Epiſcopus poteſtatem.*

4 *Onus capellæ iniunctum, quod vel ex redituum diminutione, vel ex alia cauſa adimpleri non poteſt, per Epiſcopum diminui valet.*

5 *Defunctorum vltimas voluntates concurrente iuſta & rationabili cauſa, poteſt Epiſcopus cum hæredis conſenſu tanquam Sedis Apoſt. delegatus commutare.*

6 *Legatum quodcunque pium ad certum vſum relictum, in alium pium Epiſcopus commutare poteſt, ob cauſam, quæ ſuo iudicio videatur iuſta cum hæredis conſenſu.*

7 *Pecunia ad aliquem vſum legata ſi ad illum non ſufficiat, poteſt per Epiſcopum in alium conuerti.*

8 *Legatus vſus quando non poteſt adimpleri, in alium pium per Epiſcopum commutari poteſt.*

9 *Legata res, quæ pro vſu deſtinato impedimento iuris, vel facti deſeruire non poteſt, auctoritate Epiſcopi in alios pios vſus commutari valet.*

10 *Monaſterium, quod in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui nõ poteſt, ex auctoritate Epiſcopi alibi conſtrui valet.*

11 *Legatum factum pro conſtruendo monaſterio in loco campeſtri, quod conſtrui prohibet Concil. Trid. poterit Epiſcopus commutare.*

12 *Legatum quando eſſet factum ad aliquem vſum non ita neceſſarium, poteſt per Epiſcopum in alium pium magis neceſſarium commutari.*

13 *Legatum factum Eccleſiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Epiſcopi in alium fructuoſum & conſimilem pium vſum.*

14 *Reditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos, in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere poteſt Epiſcopus.*

15 *Qualitates in fundatione beneficiorum appoſitas nec de cõſenſu patroni Epiſcopus tollere poteſt.*

16 *Legatum vbi non reſpicit certam perſonam, & cauſam, nõ poteſt per Epiſcopum commutari.*

17 *Eleemoſinæ inter pauperes diſtribuendæ prius debent dari illis qui ſunt de ſanguine, & diſtribuendæ inter pauperiores, & nobiles, & vni omnes concedendæ non ſunt, et num. 18. 19.*

20 *Legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in hoſpitalibus.*

21 De-

21 *Deputatus ad certa bona diſtribuenda inter pauperes, poteſt eligere pauperes ſibi coniunctos, & ſeipſum vti pauperem, ſi egeat, ac filios ſuos pauperes fraude ceſſante, & num. 22. & 23.*

24 *Spurius filius teſtatoris eligi non poteſt ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas.*

25 *Prior Fratrum Prædicatorum, ſi illi electio pauperum cõmiſſa ſit, poteſt eligere Fratres ſuos, quamuis ipſi filij ſint ſpurij.*

26 *Teſtator quãdo mandat bona ſua diſtribui in virgines maritandas, non poterint executores, ea erogare in virgines ingredientes monaſterium.*

27 *Legatum quando relinquitur alicui perſonæ determinatæ, vt matrimonium ineat, fere certum eſt deberi ſi religionem ingrediatur.*

28 *Legatum relictum ſub hac forma, lego tibi mille ſi nubas, centum vero ſi religionem ingrediaris, an mille debeantur monaſterio? oſtenditur.*

EPISCOPVS PIAS DEFVNctorum voluntates quando poſſit commutare?

ALLEGATIO LXXXIII.

1 CVm ſoli Romano Pontif. pias defunctorum voluntates commutare liceat *Clemen. quia contingit, de relig. domib.* ibi, ſalua quidem Sedis Apoſtolicæ auctoritate, *Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ, priuil. 135. Pinel. in rub. C. de reſc. vend. p. 1. c. 2. numero 19. Perez tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 72. Nauar. conſ. 2. numero 6. in antiqu. & conſ. 15. in nouis, ſub tit. de rebus Eccleſiæ non alien. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 2. prope finem, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiſc. cap. 19. num. 1. Henriq. in ſumm. lib. 7. c. 37. §. 2. littera F. & lib. 9. c. 22. §. 6. littera M. Mench. illuſt. c. 25. num. 26. cum ſeq. Fr. Emma. queſt. Regular. to. 2. q. 125. art. 9. Fr. Ludoui. Beia reſponſ. caſuum conſcien. p. 4. caſu 22. Iacob. de Graff. de arbitrar. Confeſſorum, lib. 2. c. 69. num. 1. Cened. practic. q. lib. 1. qu. 35. num. 12. Melch. Phebos Luſitaniæ deciſ. 47. numer. 2. cum ſeqq. tom. 1.*

2 Et nullus inferior poſſit gerere illa quæ ſupremo Principi reſeruantur, *cap. quod translationem, 4.* vbi glo. recepta, *de officio leg. c. maiores, 3. in princ. de baptiſma.*

3 Ideo Epiſcopus, nullam habet poteſtatem commutandi defuncti voluntatem, arg. *d. cap. tua,* dum ibi deciditur Epiſcopi munus eſſe executores compellere ad obſeruandam exactiſſimè defuncti voluntatem, vt ſic minimè valeant mutare, vt in ſimili argumentatur *Gam. Luſitaniæ deciſ. 288. num. 4. in princip.* quare Epiſcopum voluntatem defuncti non poſſe commutare tenent *Abb. numero 4. & Cou. 7. in d. cap. tua Molin. de iuſtit. tractatu 2. diſp. 249. colum. 3. Mench. de ſucceſſione §. 7. numero 21. Pinel. part. 1. rubr. de reſcind. vendit. c. 2. num. 19.* quamuis commutatio fieret in melius, etiam de conſenſu hæredum, ſecundum *Lap. Imol. Bonif.* & alios in *d. Clem. quia contingit,* quos refert *Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 19. numero 1.* Non obſtãt *d. cap. nos quidem,* ibi, & alibi placeat, quæ verba manifeſtè demonſtrant poſſe Epiſcopum commutare in alium locum diuerſum opus à teſtatore iniunctum, & *l. legatum, 16. ad finẽ,* ibi, in quam rem cõuerti debeat, *ff. de vſufruct. legato,* quia reſpondetur facillimè iura hæc procedere, vbi volũtas teſtatoris impleri non poteſt, vel de facto, *vt in d. c. nos quidem.* vel de iure, vt in *d. l. legatum,* ibi, non licet, & ita in effectu reſpondet *Couar. in d. cap. tua, numero 7.* qui rectè aduertit data maxima difficultate circa adimplendam defuncti voluntatem, quæ non facilè moram patiatur, licitè ab Epiſcopo commutari, argumen. text. quem poſt alios expendit in *d. l. vlt. l. §. non facile, ff. de operibus publ. Mench. d. numero 21.* Si vero vlterius vrgeas, quod vbi voluntas teſtatoris adimpleri nõ poteſt, legatum redditur caducum, vel habetur pro non ſcripto, & ideo conuertitur in vtilitatem hæredis, vel grauati, *l. vnica, §. in primo, Cod. de caducis tollend.* Vnde Epiſcopus non poterat cogere cum hæredis pręiudicio, vt in alio loco monaſterium fabricaretur: reſpondendum erit cum *gloſ. in d. cap. nos quidem, uerbo in loco, & cum Abb. nu. 13. Couar. vlt. Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ, priuil. 38.* non obſtante mutatione loci legatum neque fieri caducum, neque haberi pro non ſcripto, idque fauore piæ cauſæ.

4 Quid autem dicendum eo caſu, quo onus capellæ iniunctum, vel ex redituum diminutione, vel ex alia cauſa adimpleri non poſſit, vtrum per Epiſcopum tale onus diminui valeat? affirmatiuè reſolue cum *Felin. in c. cum acceſſiſſent, num. 19. in fine. de conſtitut.* optimè *Roch. de iurepatronat. verbo pro eo quod, q. 15. nu. 33.* quidẽ vide ad hoc, vt huiuſmodi commutationes fieri nequeant per ſolum Epiſcopum, ſed inſimul cum hęrede, vel executore propter verba *d. capit. nos quidem,* ibi, tecum, &cet.

5 Concurrẽte igitur iuſta & rationabili cauſa Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus vltimas defunctorum voluntates commutare poteſt, vt diſponit *Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 6. & ſeſſ. 25. capit. 4. Mandoſ. de Signatura gratiæ rubr. commutatio vltimæ voluntatis,* Rot. *Roman. deciſ. 1122. part. 3. lib. 3. in nouiſſ. Mari.* Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. fin. caſu 40. in fine, Mench. Ludou. Beia, & Iacob.* de Graff. *dictis locis.* Item etiam poteſt ob cauſam, quæ ſuo iudicio videatur iuſta, legatum quodcunque pium ad certum vſum relictum, in alium pium commutare, quamuis tale legatum de iure, & facto valeat adimpleri, docet *Silueſt. verbo legatum, 4. q. 12.* quem refert, & ſequitur *Fr. Ludou. Beia d. caſu 22.*

6 Dubitari tamen poteſt, an Epiſcopus poſſit hanc commutationem ſolus facere? In qua quæſt. tenent Doctores requiri hæredis conſenſum ex *dict. capit. nos quidem,* ibi, tecum, vbi *Abb. Petr. de Vbald. de Canon. Epiſcop. in 7. cap. principali.* Si tamen hæres nollet conſentire poſſet ſolus Epiſcopus, *Felin. in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut.* quem ita intelligit Roch. *de iurepatr. in verbo pro eo.* dicit etiam *Petr. de Vbaldis,* quod itẽ requiritur conſenſus Eccleſiæ cui legatur ex *l. legatum, ff. de vſufruct. leg. & l. legatum, ff. de adminiſtr. rerum, ad ciuit. pertin.* Etſi nec eccleſia, nec hæres vellent conſentire, Epiſcopus ſolus id exequetur ex *Bartol. in d. l. legatum, ff. de vſufruct. leg. per l. 1. Cod. de nupt.* Si hæres contradicat, & eccleſia conſentiat Epiſcopo commutare volenti, præualebit conſenſus eccleſiæ ad tuẽdam voluntatem defuncti, *d. l. legatum, ff. de ad adminiſtr. rerum,* ita *Petr. de Vbald. d. loco,* quem refert *Marc. Anto. Genuenſ. d. c. 19. à num. 3.*

7 Inter iuſtas cauſas, ob quas Epiſcopus vltimas defunctorum voluntates commutare valet, illa prima eſt, quando pecunia legata ad aliquem vſum non ſufficeret, quia tunc in alium per Epiſcopũ conuerti poteſt,

Kopin.decif.91. quem refert Aloyſ. Ricc. in collect.deciſ. p.3.collect.558.verſ.tertia cauſa.

8 Secunda cauſa eſt, quando vſus legatus non poteſt adimpleri, tunc enim Epiſcopus poterit commutare quæcunque legata pia in alios pios vſus, Guid. Pap. deciſ.556. quem refert Aloyſ. Ricc. d. collect. 558. verſ. prima.

9 Vel ſi res legata non poſſit deſeruire pro vſu deſtinato, impedimento iuris, vel facti, quia tunc poteſt fieri commutatio in alios pios vſus auctoritate Epiſcopi, ita Card. Imol. Boniſ. & alij in dicta Clemen. quia contingit, Innocent. Imol. Abb. in cap. nos quidem, per illũ text. de teſtamen. Petr. de Vbaldis de canon. Epiſcopo in ſeptimo cap. principali, Socin. de oblat. lib. 9. quæſt. penult. Circa quæ impedimenta notandum duxit Marc. Ant. Genuenſ. d. c. 19. num. 2. quod ſi impedimentum facti eſt temporale, & ſperatur remotio impedimenti, vt ſi teſtator legauit pro ſuccurſu Terræ Sanctæ, nec poteſt iri propter impedimentum facti, debet expectari tempus commodum, vt in c. non eſt, & in cap. quod ſuper his, de voto. Pet. de Vbaldis vbi ſupra. Quod vero ad impedimentum iuris idem Petr. de Vbaldis diſtinguit, quod ſi legatum eſt factum Eccleſiæ ad vſus honeſtos, quod de iure adimpleri poteſt, tunc fit commutatio; aut ad vſus inhoneſtos vt ſi relinquatur, vt in ea fiāt ludi theatrales, qui prohibentur in capit. cum decorem, de vita, & honeſtate clericorum, tunc legatum eſt inutile, & nõ fit commutatio, l. filius, ff. de cond. inſtitut. Bart. in l. 1. §. eod. tit.

10 Tertia cauſa eſt, ſi monaſterium in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui non poteſt, quia tunc Epiſcopus, vt alibi conſtruatur efficere poteſt, Alex. conſ. 73. volu. 7. col. 1. quem refert Gambarus de officio Legati lib. 6. à n. 223. Farin. Rotæ Roman. deciſ. 126. in nouiſſ. quẽ refert Aloyſ. Ricc. in d. collect. 558. in fine.

11 Sic etiam legatum factum pro conſtruendo monaſterio in loco campeſtri, quod conſtrui prohibet Conc. Trid. poterit Epiſcopus commutare Alex. Raud. Piſan. deciſ. 44. quem refert Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. coll. 1270. ver. limita tertio.

12 Quarta cauſa eſt, quando legatum eſſet factum ad vnum vſum non ita neceſſarium, putà ad pingendam Eccleſiam, quæ minatur ruinam, quia tunc Epiſcopus poterit pecuniam ad picturam non ita neceſſariò deſtinatam, in alium pium vſum magis eidem Eccleſiæ neceſſarium commutare, Aloyſ. Ricc. dict. collec. 1270. verſic. limita ſexto, Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Neapol. cap. 19. in nouiſſ.

13 Sic etiam legatum factum eccleſiæ pro fabrica, & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Epiſcopi in alium fructuoſum, & vtilem conſimilem vſum ex grauiſſima cauſa, & præſumpta mente teſtatoris vero ſimiliter incluſa, ita Marc. Anto. Genuenſ. in practicabil. Eccleſ. quæſt. 213. per totam, & d. cap. 19. nu. 6.

14 Quinta cauſa eſt, vt Epiſcopus reditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem pro vna vice tantum conuertere poſſit, Aloyſ. Ricc. d. collect. 558. verſ. quinta. Sic etiã poterit Epiſcopus pro vna vice tantum de cõſenſu patroni inſtituere ad beneficium patronatus non habẽtem requiſita per fundatorem in limine fundationis poſita, ita Creſcent. deciſ. 1. & 7. de iurepatron. quem refert Aloyſ. Ricc. d. collect. 1270. limit. 1. Hodie tamen hoc non procedit, quia Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 5. contrarium diſponit, dicens Epiſcopum non poſſe tollere qualitates in beneficiorum fundatione appoſitas, nec etiam de conſenſu patroni, vt cenſuit Sacra Congregatio, & latè agit Nicol. Garcia de benefic. p. 7. c. 1. nu. 107. cum ſeqq.

16 Sexta cauſa eſt, vbi legatum non reſpicit certã perſonam, & cauſam, Guid. Pap. deciſ. 556. quem refert Aloyſ. Ricc. d. collect. 1270. verſ. 4.

17 Deputatis ad certa bona diſtribuenda inter pauperes aliqua aduertendum duxi, & imprimis quod huiuſmodi eleemoſynæ prius debent dari illis, qui ſunt de ſanguine Menoch. conſi. 321. num. 5. & de præſumpt. l. 4. q. 125. nu. 13.

18 Et diſtribuendæ inter pauperiores, & nobiles, Surd. de alimen. tit. 1. q. 93. nu. 20. cum ſeqq.

19 Et vni omnes concedendæ non ſunt eleemoſynæ, ſi in pauperes diſtribui mandentur, Bart. in l. 1. ff. optione leg. Auiles ad c. 2. Prætorum verbo ninguno, nu. 3. Aloyſ. Ric. in collect. deciſ. p. 3. collect. 522. Menoch. d. quæſt. 125. num. 20. Petr. Magdalen. de numero teſtium in teſtam. requiſ. p. 2. c. 2. à nu. 43. Viui. to. 2. communium opinion. libr. 6. tit. 26. nu. 99. pag. 148. Cened. practic. & canon. qu. libr. 1. quæſt. 35. num. 13.

20 Item legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in hoſpitali, Marc. Anton. Genuenſis in practic. eccleſ. q. 214. per totam.

21 Item deputatus ad certa bona diſtribuenda inter pauperes poteſt eligere pauperes ſibi coniunctos, Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. 6. tit. 21. num. 32. pag. 141. Menoch. de præſumpt. lib. 3. qu. 54. num. 3. Surd. de alim. tit. 1. q. 93. num. 5.

22 Item poteſt in ſeipſum diſtribuere vti talem pauperem, ſi egeat Palat. in repetit. rubr. §. 65. num. 42. Afflic. in cap. ſi inter dominum, num. 101. & 102. Si de inueſtitura inter dominum & vaſſallum, lib. 1. fol. 97. Gregor. l. 3. verbo tuuiere tit. 10. p. 6. Mexia in tract. taſſa panis, concl. 1. num. 49. & concl. ſext. num. 49. verſ. tandem commiſſarius, Azeued. ad curiam Piſanam, lib. 2. cap. 10. nu. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 4. qu. 125. num. 17. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ. 6. princip. num. 10. & gloſ. 28. num. 28. Surd. de alim. titul. 1. quæſtion. 93. num. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 2. num. 45. Cald. Pereira de poteſt. eligendi c. 13. num. 9.

23 Et poteſt in filios ſuos pauperes fraude ceſſante diſtribuere ex Bald. in l. 1. à numero 29. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Alciat. de præſumpt. regu. 3. præſumpt. 29. num. 8. Maſcar. concl. 531. nu. 171. Cald. Pereira d. c. 13. num. 9. Gonzal. dicta gloſ. 2. nu. 54.

24 Spurius filius teſtatoris eligi non poteſt ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas, Perez. tit. l. 35. Ordinam. pag. 154. Mex. d. concl. 6. nu. 49. Menoch. de præſumpt. lib. 4. q. 96. num. 12. Surd. de alim. tit. 1. q. 93. num. 5. Gutier. pract. lib. 3. q. 55. num. 21. Matienſ. l. 7. gloſ. 5. nu. 2. cum ſeqq. tit. 8. lib. 5. noua recopil. Cald. Pereira d. c. 13. num. 9. cum ſeq.

25 Si tamen electio pauperum commiſſa ſit Priori Fratrum Prædicatorum poterit eligere Fratres ſuos, quãuis ipſi filij ſint ſpurij, quia non dat eis de ſuo, ſed de alieno, Pereg. de iure fiſci lib. 3. tit. 18. num. 101. Gonzal. dict. gloſ. 2. num. 54. D. Barb. in priuatis ſcholijs ad l. ſi is qui. ff. de vulgari num. 2.

26 Quando teſtator mandat bona ſua diſtribui in virgines maritandas, non poterunt executores ea erogare in virgines ingredientes monaſterium Natta conſil. 296.

195. num. 4. Roland. conſ. 35. num. 16. vol. 3. Boer. deciſ. 3. num. 13. Cardin. Mantic. de conieƈt. vltim. volu. libr. 8. titu. 5. num. 22. & lib. 12. tit. 23. num. 5. Simon de Pretis de interpret. vltim. volunt. lib. 5. dubit. 2. num. 77. Gaſpa. Bacca de non meliorandis dotibus filiarum cap. 14. num. 9. Perez l. 1. titu. 2. lib. 5. Ordin. pag. 72. & 79. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. cap. 59. nu. 16. Matienſ. l. 14. gloſ. 1. num. 14. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil. Menoch. de præſumpt. lib. 4. quæſt. 189. num. 95. Surd. de alimen. tit. 1. quæſt. 93. à num. 35. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 32. num. 20. ad medium, & conſ. 26. à num. 13. Sanch. de matrimon. lib. 1. diſp. 33. à num. 31. Mol. de iuſtit. tract. 2. diſpu. 207. concluſ. 1. Leſſ. eod. tract. lib. 2. cap. 18. dub. 15. Frat. Baſil. de impedim. matrimonij c. 17. §. 1. verſ. ex his Cened. prac. & canon. quæſt. lib. 1. q. 35. num. 11. Garcia Maſtril. Siciliæ deciſ. 153. Perez de Lara de capellanijs, & anniuerſarijs lib. 1. cap. 21. num. 24.

27 Quando vero legatum relinquitur alicui perſonæ determinatæ, vt matrimonium ineat, ferè certum eſt deberi ſi religionem ingrediatur per *authen. de Sanctiſſimis Epiſcopis, §. & hoc præſenti collat. 9. Couar. libr. 1. vari. cap. 9. numero 10. Emmanu. Coſta in l. cum tale, §. ſi arbitratu, limitat. 4. num. 5. Menoch. d. lib. 4. quæſt. 148. à num. 13. Perez d. l. 1. verſ. legatum relictum, Sanch. d. diſp. 33. à num. 29.*

28 Verum autem ſi legatum relinquatur ſub hac forma: lego tibi mille ſi nubas, centum ſi religionem ingrediaris, mille debeantur monaſterio? Affirmatiuam partem ſemper probabiliorem duxi, ratio quæ me in eam induxit, non ſumitur ex commutatione in melius, id enim priuata auctoritate fieri non poſſe in vltimis voluntatibus dicit *Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 8.* ſed ex iuris diſpoſitione, quod in hoc caſu pro non adiectis huiuſmodi conditiones haberi voluit, *Nouel. 123. de Sanctiſſ. Epiſcopis cap. 37. de auth. niſi rogati* nō quidem quia ius hanc interpretatur fuiſſe teſtatoris mentem, vt nonnulli exiſtimant, quomodo enim ea præſumeretur mens cum leget ſæpè etiam religionis mentione facta; ſed contra eorum voluntatem in fauorem religionis: Verum attendendum cenſuerim factumne id fuerit à teſtatore in odium religionis, & quaſi in pęnam ne ingrediatur, vel habito reſpectu ad morem loci, qui ferè vniuerſalis eſt, & quantitatem dotis, quæ ſolet dari tam contrahenti matrimonium, quàm ingredienti religionem, quæ ſemper ſolet eſſe multò maior, quæ datur nubenti, quam ingredienti Religionem, & primo caſu benè poterit amplecti prima opinio vt dentur mille tanquam quod cedat in pœnam ipſius teſtatoris. Secundo vero caſu à teſtatoris diſpoſitione non recedendum putarem, & hoc iudicis arbitrio decernendum; aliàs non eſt grauandus hæres, vt ſubleuetur legatarius: ſed quia quæſtio hæc altiorem petit indaginem, qui eam cupit latiſſimè examinare conſulat *Anton. Gabri. libr. 4. commun. titul. de legat. concluſ. 2. Roland. conſil. 35. volum. 3. Mich. Graſſ. libro ſentent. §. legatum quæſt. 50. numero 12. Nicol. Moz. de contract. tract. de matrim. titul. de diuiſione matrimonij numero 1. Ludouic. Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 1. caſu 44. Cacheran. Pedam. deciſ. 126. numero 6. Couarr. lib. 1. vari. cap. 19. numero nono, Capic. deciſ. 204. Iacob. Cancer. lib. primo, vari. cap. 24. à num. 15. Perez l. 1. tit. 2. lib. 1. Ordin. Coſt. in l. cum tale, §. ſi arbitratu, ampl. 11. num. 5. Lar. in l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his, num. 174. Menoch. de præſumpt. lib. 4. quæſt. 83. num. quarto, & num. 26. in fine, & conſ. 169. num. 18. Praxis Epiſc. par. 1. §. legatum, verſic. ad quartum, Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 14 princip. num. 58. Leſſi. dict. dub. 15. P. Paul. Comitol. reſponſ. moral. libro 6. quæſt. 7. circa finē, Frat. Baſil. vbi ſupra, Marc. Anton. Gennen. in practicab. Eccleſ. quæſt. 149. Fr. Emman. quæſtion. Regular. tom. 2. quæſt. 127. art. 1. Cenal. commun. quæſt. 241. Perez de Lara dict. cap. 21. num. 25. Galganett. de condit. & demonſtrat. p. 10. cap. 8. num. 44. P. Molin. de iuſtit. diſput. 207. verſ. dubium deindè eſt, Maſtrill. d. deciſ. 153. n. 9. Moder. de iuriſdict. p. 4. caſu 8. P. Rebel. de obligat. iuſtit. par. 2. lib. 18. quæſt. 16. num. 3. Benedict. Ægid. in repetit. leg. Titię ff. de conditio. & demonſtr. par. 1. num. 48. Benedict. Pinel. ſelectio. iuris interpretat. lib. 1. cap. 20. à num. 29.* plures doctores ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 111. num. 2. & pract. ac canon. quæſt. libr. 1. qu. 35. per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniales cauſæ inter arduas numerantur.*
2 *Matrimoniales cauſæ non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantum ſunt cognoſcendæ.*
3 *Vicarius generalis Epiſcopi ex commiſſione generali poteſt de cauſis matrimonialibus cognoſcere.*
4 *Capitulum Sede vacante de matrimonialibus cauſis poteſt cognoſcere, ſecus de cauſis delegatis Epiſcopo, aut eius vicario.*
5 *Inferiores Epiſcopo poſſunt ex præſcriptione conſuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus.*
6 *Papa cauſam matrimonialem poteſt delegare non ſolum Epiſcopo, ſed etiam inferiori.*
7 *Matrimonialis controuerſia ſi à Pontif. cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare.*
8 *Cauſa matrimonialis eſt grauis.*
9 *Mulier in cauſa matrimoniali teſtis eſſe non poteſt.*
10 *Iuramentum in ſupplementum probationis cum præſtatur in cauſa matrimoniali.*
11 *Cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine magna cauſa.*
12 *Cauſæ graues, & arduæ cum delegantur, cenſetur electa induſtria perſonæ.*
13 *Induſtria perſonæ quando eſt electa non poteſt quis mandare alicui vices ſuas.*
14 *Declaratur text. in c. ex litteris, de in integ. reſtit.*
15 *Cauſas matrimoniales quæ ſpectant ad Epiſcopum iure ordinario, poteſt ipſe committere diſcutiendas & decidendas Doctoribus, qui ſtatuta Canonum non ignorent.*
16 *Natiuitatis incidens quæſtio in iudicio ſeculari hæreditatis ad Epiſcopum, ſeu eius delegatum eſt remittenda.*
17 *Iudices laici omnino prohibiti, & incapaces ſunt ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt.*
18 *Iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua, poſſunt cognoſcere de incidentia.*
19 *Iudex eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incompetēs eſt, poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in eccleſiaſticam, quæ coram eo verſitur inciderit.*
20 *Iudex ſecularis cognoſcens de cauſa ciuili hæreditatis, an poſſit decidere quæſtionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale, ponitur diſtinctio Bart. & num. 21. alia Abbatis.*
22 *Iudex criminalium cauſarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoſcere poteſt.*

23 *In-*

probat. & in cap. ex litteris, de in integrum reſtitut. & in cap. 1. vt lite non conteſt. quibus probatur cauſam matrimonialem à Romano Pontifice delegari non ſolum Epiſcopis, ſed & inferioribus nempè Archidiaconis, Prioribus, & Archipresbyteris. *Abb. in ca. 1. de conſanguin. & affinit. Rendina d. tit. 72. num. 6. Couar. d. nu. 1. verſ. eſt tamen,* vbi addit non ſolere Romanos Pontifices cauſas matrimoniales, niſi ex iuſta cauſa, alijs quam Epiſcopis committere.

7 Si matrimonialis controuerſia à Romano Pontifice cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare, *Couarr. vbi proximè, Menoch. conſ. 17. to. 1. Sbroz. d. lib. 2. q. 43. nu. 14.*

8 Ex eo probatur, quia cauſa matrimonij eſt grauis, *gloſ. in c. mulieri, 34. de iureiuran. Socin. iun. conſ. 86. nu. 6. in 2. Sbroz. d. q. 43. nu. 10.*

9 Et ideo in illa mulier teſtis eſſe non poteſt, cum criminali per eſſe dicatur, vbi per text. *in d. cap. mulieri,* probat *Duenb. reg. 315. ampliat. 1.* & contra alios declarat *Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 8. à num. 14.* quicquid dicant *Tiraq. l. 9. connub. gloſ. 1. p. 9. nu. 64. & de pœnis temper. cap. 51. num. 47. & ſeq. Maſcar. de prob. concluſ. 762. num. 6.*

10 Hinc etiam in cauſa matrimoniali, quia eſt grauis, & ardua, & criminali æquiparatur, iuramētum in ſupplementum probationis non præſtatur, *gloſſ. verbo abſoluto in dict. cap. mulieri, Turſan. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. num. 102. prope finem, verſ. limita ſecund. pag. 444. & 446. Maſcard. de probat. in proœm. quæſt. 9. nu. 43. & concluſ. 1030. nu. 1. Surd. conſ. 109. nu. 19. Camill. Borell. in ſumm. omnium deciſ. tit. 54. de iuram. ſupplet. nu. 45. Seraphin. de priuilegijs iuram. priuileg. 33. à nu. 113. poſt Gail. Caroc. Farin.* & alios *Franciſc. Molin. d. lib. 1. comp. 15. num. 4.*

11 Et cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine iuſta cauſa, vt probat text. *in cap. ſi pro debilitate 3. de offic. deleg.* quem ita intelligunt *Menoch. conſ. 17. num. 8. & 11. Flamin. de reſignat. lib. 5. q. 3. num. 26. D. Barboſa in l. cum prætor, §. 1. nu. 396. ff. de iudic.*

12 Probatur etiam, quia cum delegantur cauſæ graues, & arduæ, cenſetur electa induſtria perſonæ, *cap. is cui, de offic. delegat. lib. 6. Menoch. de arbit. lib. 1. qu. 54. num. 7. & 11. & caſu 68. num. 15. & caſu 205. & libr. 2. de præſumpt. quæſt. 21. num. 4. & conſ. 69. numer. 58. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. p. 1. deciſ. 88. num. 6.*

13 Sed quando eſt electa induſtria perſonæ non poteſt quis mandare alteri vices ſuas, *cap. vlt. is autem, in 1. de officio deleg. Soar. in theſauro recept. ſent. litt. D. n. 39. Menoch. d. q. 21. nu. 2. Vincent. Honded. conſ. 55. num. 79. volum. 1. Surd. conſ. 433. num. 15. & 16. Peregrin. var. ad rubr. de officio, & poteſt. iudicis delegati num. 7. Sanch. de matrimonio lib. 3. diſput. 7. num. 18.* ergo nec etiam poterit ſubdelegare cauſas matrimoniales, quæ graues, & arduæ ſunt.

14 Ad tex. vero *in cap. ex litteris, de integrum reſtit.* reſpond. *Couar. d. verſ. eſt tamen, in fine,* ibi delegatum cauſam matrimonialem ſubdelegaſſe, quia eam commiſit collegæ, cui ipſe Romanus Pontifex eandem cauſam commiſerat, & cuius induſtria ab ipſo Principe ad idem negotium electa fuerat.

15 Cauſas vero matrimoniales, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure Ordinario poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus, etiam qui non ſunt eius vicarij, *Alexand. conſ. 149. volum. 3. gloſſ. in d. cap. 1. de conſanguinitate, Sbroz. d. qu. 43. numero 7. & 9. Couar. dict. numero 1. verſicul. item ex delegatione.* Et debent huiuſmodi cauſæ matrimoniales ob ſui grauitatem cognoſci, & iudicari ab his, qui ſtatuta canonum non ignorant, vt probatur *in d. cap. 1. in fine,* vbi cauſæ matrimoniales ſolummodo committuntur peritis, & tractantur per iudices diſcretos, *Couar. vbi proximè, Sbroz. dict. libro ſecundo, quæſtion. 43. numer. 32. & quæſtion. 44. numer. prim. Menoch. conſil. 100. nume. 240. & 258.* dicentes etiam iniquum eſſe quemquam coniugalem controuerſiam diffinire, qui non ſit iuris Canonici peritus, tamen latam ſententiam validam eſſe propter iuriſdictionem, quam habet is, qui eam tulerit.

16 Adeò vero eſt Epiſcopum, ſeu ab eo delegatū, modo ſupra explicato, matrimonialium cauſarum cognitionem habere, vt etiam quæſtio natiuitatis incidens in cauſa ciuili hæreditatis, quæ vertitur coram ſeculari iudice, ad Epiſcopum, ſeu eius delegatum ſit remittenda, vt probant tex. *in cap. lator 5. & in cap. cauſam, quæ 7. qui filij ſint leg. & in c. tuam de ordine cognit.* quibus in locis obſeruant communiter ſcribentes, *Mantu. lib. 1. dialogo 42. Cou. de ſponſal. p. 2. c. 8. §. 3. num. quarto, Garcia reg. 353. D. Barboſa in l. Titia num. 22. ff. ſoluto matrim.*

17 Ratio vero facilis eſt, quia conſtat iudices laicos incapaces, omninò prohibitos, & incompetentes eſſe ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt, *capit. 2. de iudic.* conſtat etiam cauſam legitimitatis diſcuti, & decidi non poſſe abſque eo quod agatur de iuribus & validitate matrimonii, ex quo pendet, atque ita cum matrimonium Eccleſiæ ſit Sacramentum, *cap. ad abolendam de hæret. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrim. can. 1.* ſubindeque de cauſis matrimonialibus ſolus eccleſiaſticus iudex ſit competens *d. cap. accidentibus, de exceſſ. Prælat. Trid. d. ſeſſ. 24. can. 12.* rectè ſequitur minime ſeculares de cauſa natalium, ſeu legitimitatis poſſe cognoſcere, ſed potius, ſi incidat in cauſa hæreditatis, quæ coram illis vertitur, ad eccleſiaſticum iudicium eſſe remittendam.

18 Verum, vt quicquid in hac materia ſit, pleniſſimè diſcutiatur, & veritas clarius eluceſcat difficultatem vna, quam patitur ſupradicta reſolutio in mediū proferam, quæ deducitur ex reg. *text. in leg. quoties, Codic. de iudic. & in l. 1. Cod. de ordine iudic.* cum ſimilibus, quibus probatur iudices incompetentes ad cognoſcēdum principaliter de cauſa aliqua poſſe cognoſcere de incidentia *Menoch. de arbitr. libr. 1. quæſtion. 91. numero 8. & 9. Garc. de nobilit. gloſſ. 1. numero 17. Cald. Pereira quæſtion. forenſ. lib. 1. quæſtio. 25. à numero 12. & de empt. caput. 34. numero 31. D. Barboſa in dict. l. Titia à numero 21. Morla in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælu. num. 145.*

19 Vnde iudex eccleſiaſticus, qui reſpectu temporaliū incompetens eſt ex regul. *cap. cum ad verum 96. diſt.* poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in eccleſiaſticam, quæ coram eo vertitur, inciderit, veluti de dote & alimentis, vbi principaliter agitur de matrimonio, vt probant *text. in cap. de prudentia, & in cap. nuper, & in cap. per veſtras, de donat. inter virum & vxorem* reſoluunt *Mant. d. dialogo 42. Gerard. ſing. 88. Hippol. ſing. 589. Palat. in repet. c. per veſtras notab. 2. nu. 1. Gom. l. 50. Taurin. 53. Nouel. de dote p. 9. pnuil. 16. Soar. de Paz in pract. to. 2. præl. 2. n. 21. Molina de primog. lib. 2. c. 15.*

c.15.n.76. P. Molina de iuſt. to.2. diſp.443. Gutier. pract. lib.1.q.44. à num.6. & libro 3. quaſt.29. num.28. Azeuedo l.10. numero quadrageſim. quart. & ſeq. titul.1. libro quarto, noua Recop. D. Barboſa in l.1. par.1. num. quadrageſim. ſext. ff ſoluto matrimon. Ergo ſimiliter videtur dicendum iudicem ſecularem cognoſcentẽ de cauſa ciuili hęreditatis poſſe incidenter decidere quęſtionem natiuitatis.

20 Mouet difficultatem *Bartol. in l. Titia numero tertio, ff. ſoluto matrim.* & concludit *numero quinto*, quod ſi quæſtio de validitate matrimonij incidat coram iudice ſeculari non inter coniuges ad finem, vt ſententia ab eo lata validitatem matrimonii decidat, ſed vt filius natus ſit, & iudicetur ex legitimo matrimonio per modum cauſæ, vt hæreditatem conſequi valeat, concludit ille poſſe ſecularem de matrimonio cognoſcere, vt euincit difficultas ſuperpoſita. At contraria *in dict. cap. lator, & in d. cap. tuam*, procedere quando cauſa natalium ita incidit coram ſeculari vt ſupra validitatem matrimonij pronuntiare oporteat inter ipſos coniuges. Verum hic intellectus conuincitur *ex d. cap. lator*, in quo minimè agebatur inter coniuges, ſed inter filium, & nepotem, ad effectum ſucceſſionis auitę, atque ita non ſuper matrimonio erat pronuntiãdum, ſed ſuper hæreditate, matrimonij autem validitas ſolum veniebat per modum cauſę, & nihilominus probat *text.* ſecularem de legitimitate cognoſcere non potuiſſe, ſed neceſſariò debere remittere, conſonat *text. in dict. cap. tuam*, ſecundum communem intellectum, de quo in ſummario. Quare merito hanc *Bart.* reſolutionem à Doctoribus cõmuniter improbari teſtis eſt *Alexand. in eadem l. Titia numero ſexto* inquiens vix ſibi poſſe perſuadere, quod ea verba *Bartoli* ſint, ſequitur *D. Barboſa d. num.22.* poſt *Albertin.* & alios quos ibi refert.

21 *Abb.* igitur *in dict. cap. tuam, numer. nono*, diſtinguit inter cauſas incidentes inter eandem ſpeciem iuriſdictionis, vel diuerſam; nam ſi cauſa incidens eſt eiuſdem ſpeciei cum principali, poteſt iudex aliàs incompetens de ea cognoſcere, & procedere *dict. l. quoties*: non ita ſi ad diuerſam ſpeciem iuriſdictionis pertineat, vt eſt iuriſdictio ſecularis reſpectu Eccleſiaſticæ, iuxta *regul. cap. Eccleſia, de conſtitut.* cum ſimilib. Verum ſatisfacit hæc reſolutio, nam ex ea ſequeretur etiam iudices Eccleſiaſticos de cauſa ſeculari incidente in Eccleſiaſticam, veluti de dote, quando principaliter coram illis de matrimonio agitur, cognoſcere non poſſe, quia æquè diuerſa eſt iuriſdictio Eccleſiaſtica reſpectu ſecularium, vt ſecularis reſpectu ſpiritualium ex *reg. dict. cap. cum ad verum, 96. diſtinct.* quod tamen eſt contra *text. in dict. capit. de prudentia*, & communem de qua ibi, ſequeretur etiam non poſſe iudicem criminalium de ciuili cauſa incidente cognoſcere, nec è contra iudicem ciuilium cognoſcere de criminali, quia diuerſas eſſe iuriſdictionis ſpecies probat *text. in leg. ſolemus 61. §. latrunculator, ff. de iudic.* iunctis his, quæ de eius materia tradunt multi, de quibus *Alphan. collect. 758. conſult. vigeſima ſeptima num.5.*

22 Tamẽ iudicem criminalium cauſarum de ciuili incidenter cognoſcere probat *l.4. §. ſi dicantur, in princ. ff. finium regund.* ſicut è contra iudicem ciuilium de criminali incidenter poſſe cognoſcere probat *l. nullum, C. de teſtib.* ex quibus & alijs notant Abb. & plures quos referunt, & ſequuntur *Vant. de nullit. tit. ex defectu iuriſdict. Ordin. nu.49. Menoch. de arbitr. lib.1. qu.82. nu.10. Anna. Robert. rerum iudicat. lib.3. c.5.*

23 Ego tamen pro clariori prædictorum explicatione iudices quoad noſtrum propoſitum tripliciter poſſe conſiderari præmittendum duco: Alij enim dicuntur competentes ſimpliciter: alij incompetentes, & prorogabiles tamen: alij tandem incompetentes, & improrogabiles. Prioris membri exemplum poni debet in illis, qui attento iure, abſque vlla prorogatione, ſeu conſenſu litigantium adiri poſſunt, & debent, itaut illorum forum ſimpliciter competens ſit, qualis eſt iudex illius loci reſpectu ſui territorij, de quibus *in l.2. ff. ſi quis in ius vocatus, & l. pen. ff. de iuriſd.* Secundi membri exemplum ponunt in iudice Eccleſiaſtico, reſpectu ſecularium, licèt enim incompetens ſit in cauſis temporalibus reſpectu laicorum, iuxta *d. cap. cum ad verum*, nihilominus tamen ſi laici in iudicem Eccleſiaſticum conſentiant, competens efficitur, poſſunt namque illius iuriſdictionem prorogare, iuxta *text. in l. Epiſcopale, 9. Co. de Epiſcop. audi.* tradunt *Bar. in l. ex conſenſu, in princip. ff. de appellat.* communis *ex Curt. in l.1. nu.6. ff. de iudic. Boer. deciſ.69. num.4. & 5.* Tertij & poſterioris membri exemplum ponunt in iudice ſęculari reſpectu ſpiritualium, qui omninò incompetens, vetitus, incapax, & directè prohibitus cenſetur ad cognoſcendum de illis, etiamſi partes conſentiant, *c. ſi diligenti, c. ſignificaſti, de foro comp.* immo nec ex delegatione Eccleſiaſtici iudicis, *cap.2. de iudic.* iuncta *gloſ.2. &* communi, de qua *Dec. nu.5. & Ripa 34.* atque alij ibi.

24 Vnde inferes quoad effectum cognoſcendi de cauſis incidentibus maximum dari inter prædictos iudices diſcrimen, enim illi, qui ſunt vetiti, & omninò incapaces, nec principaliter, nec incidenter cognoſcere poſſunt de cauſis, in quibus ſunt incapaces & directè prohibiti: at vero iudices incompetentes, non tamen vetiti, nec incapaces, quamuis non poſſint cognoſcere principaliter de cauſis, in quibus ſunt incompetentes, poſſunt tamen de illis pronunciare, quãdo illæ cauſæ inciderint in cauſa principali; in qua ſunt competentes, quia licèt iudex quæſtionem incidentem examinet, non tamen ſuper ea primo, & principaliter, ſed ſuper alia, de qua competens eſt, definitiuè pronuntiat, iuxta *leg. prima ibi*, vniuerſam incidentem quæſtionem examinare, & cetera, *Codic. de ordine iudic.* explicant *Anton. in capit. cum eccleſia, numero decimo quinto de cauſa poſſeſ. Capic. deciſione ſeptima, numero quarto.* Ex quibus clarè videbis quam magna inter iudices ſeculares, & Eccleſiaſticos quo ad cauſas incidentes detur differentia: etenim ſeculares cum ſint vetiti & directè prohibiti, cauſas Eccleſiaſticas, nec principaliter, nec incidenter definire poſſunt, immo eas cum in cauſa principali, de qua cognoſcunt, inciderint, tenentur ad forum Eccleſiaſticum remittere, iuxta *dict. capit. lator, & dict. capit. tuam*, cum ſimilibus ſupra citatis. iudex tamen Eccleſiaſticus cum reſpectu cauſarum ſecularium incompetens tantum ſit, non vero vetitus, aut directè prohibitus, quamuis non poſſit de ipſis principaliter cognoſcere, rectè tamen, ſi illæ inciderint in cauſa eccleſiaſtica, in qua ſunt competentes, poſsunt de illis pronuntiare, iuxta *dict. capit. prudentia, & capit. per venerabilem*, ibi caſualiter exercemus, *qui filij ſint leg.*

25 Sed dubiũ eſt an Eccleſiaſticus iudex poſſit cognoſcere

ſcere de huiuſmodi incidentibus, ſolum ad deciſionē cauſæ principalis, vel ſuper eis pronuntiare, & diffinitiuè decidere? in quo videtur receptior opinio illa, quæ habet Eccleſiaſticum iudicem ſolum de incidenti temporali cognoſcere poſſe per modum cauſæ, vel vt ſuam iuriſdictionem & ſententiam à ſe latam tueatur, impedientes coercendo, vt voluerunt antiqui omnes, quos refert *Prapoſ. in capit. primo, numero quinto, qui filij ſint leg.* & ſequitur ibi *Cuiac. Couar. dict. numero quarto, in fine, Robert. d. capit. quinto, verſic. pro Titio*. Pro quibus adduci poteſt ratio *dict. l. prim. Codic. de ordine iudicior.* quæ euincit iudicem, qui de principali cauſa cognoſcit, & reſpectu incidētis incompetens eſt, ſolum cognoſcere poſſe de incidenti per modum cauſæ in ordine ad principalem, non tamen de ea pronuntiare, nec ſententiam, quam profert circa principalem, parere actionem vel exceptionem reſpectu incidentis, vt colligitur ex verbis ipſius *leg. prim. ibi,* vniuerſam incidentem quæſtionem, iuncto ibi, quoniam non de ea, ſed de hæreditate pronuntiat.

26 Deinde facit *text. in dict. capit. cauſam quæ, 7. qui filij ſint leg.* vbi de cauſa legitimitatis principaliter agebatur coram iudice Eccleſiaſtico, virtute reſcrip. Apoſt. & acceſſoriè de reſtitutione terrarum, quibus altera pars fuerat ſpoliata, & tamen decidit text. iudicem Eccleſiaſticum de ſola quæſtione legitimitatis eſſe competentem, & iudicium poſſeſſorium Regi, ſeu ſeculari poteſtati eſſe relinquendum. Denique facit *text. in capit. tuam, de ordine cognit.* ex cuius littera planè deprehenditur cauſam Natalium Reginæ Cypri principaliter coram Summo Pont. fuiſſe agitatam, & prius de legitimitate ipſa, quam de hæreditate fuiſſe inceptum iudicium, vt denotant illa verba, cauſam ſucceſſionis incipere, & tamen cauſam hæreditatis acceſſoriam, & ab illa natalium dependentem ad ſeculare iudicium Regis Francorum deductam fuiſſe, quē intellectum in ſe verum eſſe, & iuxta eum ſtare propriè verba text. cum ſecundum contrarium intellectū improprientur, fatetur *Abb. ibi, numero ſeptimo, verſ. ſecundus intellectus*. Si quis autem petat, in quo maneat differentia, de qua ſupra, inter Eccleſiaſticos, & ſeculares iudices, reſpondebitur eam poſſe aſſignari, quod ſeculares nullo modo, etiam per modum cauſæ poſſunt de ſpirituali cognoſcere; Eccleſiaſtici verò poſſunt per modum cauſæ ex ratione diuerſitatis ſuperius aſſignata, non tamen cognoſcere poterunt ad effectū, vt pronuntient, & ex tali ſententia actio, vel exceptio oriatur, immo ſicut ſeculares tenentur incidentem quæſtionem ſpiritualem ad Eccleſiaſticum remittere, ita tenebitur Eccleſiaſticus incidentem quæſtionem ſecularem laico iudici decidendam, ac definiendam demandare.

28 Non obſtant huic reſolutioni, *text. in capit. primo, & in capit. perlatum, qui filij ſint leg.* quatenus videntur decidere, poſſe Eccleſiaſticum pronuntiare de cauſa dotis, & hæreditatis incidente in cauſa legitimitatis, quæ coram eo vertebatur. reſpondetur enim cum Innocen. non iubere Pontifices ibi hæreditatem reſtitui, nec aliter ſuper ea pronuntiare, hoc enim tantūmodo ad iudicem ſecularem pertinere conſtat ex proximè dictis, ſed ſolum prohibent ea iura parti, ne moleſtet ſuper hæreditate eum, qui legitimus iudicatus eſt, ex ea ſola occaſione, quod ſit illegitimus, quia per hoc directè offenditur ſententia lata ab Eccleſia ſuper cauſa ſpirituali natalium, quæ in vtroque foro ſeruari debuit, & exceptionem rei iudicatæ producit, iuxta *regul. capit. ſecundo, de exception. in 6.* & quia ad eandem Eccleſiam pertinet, ſicut ad quemlibet alium iudicem, ſuam tueri iuriſdictionem, & reſiſtentes ſententiis à ſe rite latis coercere, *capit. primo, de offic. deleg.* & per totum, *ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit.*

29 Nec obſtat difficilis *text. in dicto capit. de prudentia, de donat. inter virum, & vxorem*, dū claris verbis probat iudicem Eccleſiaſticum, qui de validitate matrimonij cognouit, potuiſſe, & debuiſſe de cauſa dotis incidente acceſſoriè cognoſcere, & eſſentialiter definire, nam habet varios intellectus, propter quos infirmum eſt argumentum ex illo deſumptum, imprimis enim *Innocent. Imola, Abb. & alij, ibi, Deci. in authen. quod locum, num. 1. Cod. de collationibus, Felin. in cap. licèt, de foro competent. Aufrer. de poteſt. Eccleſiæ ſuper laicos, fall. 27. Gomez. in cap. vlt. numero 22. de iudic. in 6. Ripa in l. 1. numero 48. ff. de ſoluto matrimon. Bald. Nouell. de dote par. 9. priuileg. 16. Perez, l. 2. tit. 1. lib. 3. Ordi. Soar. de Paz dict. præl. 2. numero 21.* exiſtimant cauſam dotis etiam principaliter motam eſſe mixti fori, itaut inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem ſit locus præuentioni, & ideo potuiſſe iudicem eccleſiaſticū in d. cap. de prudentia, de prędicta cauſa dotis cognoſcere, & ſuper ea pronuntiare, quod etiam probant auctoritate *tex. in cap. per veſtras, eodem tit. de donat. inter, & cap. ex litteris, de pignorib.* Verum intellectus iſte cōuincitur ex littera prædicti *text. in capit. de prudentia*, ibi, vos qui de matrimonio principaliter cognouiſtis, de dote, quæ eſt cauſa incidens acceſſoriè cognoſcere valuiſtis, quæ verba oſtendunt Eccleſiaſticum iudicem non alia ratione, quam incidentiæ de dote cognouiſſe, quare contra Innocen. reſoluunt Doctores magis communiter ſoluentes ſententiam, *gloſſ. verbo acceſſione, ibi, vt teſtantur Molin. de primogen. lib. 2. capit. 15. numero 76. D. Barboſa in dicta l. 1. part. 1. numero 66. Palat. in repetit. capit. per veſtras, notab. 2.* nec contrarium probant iura, quæ pro *Innocen.* adducuntur, nam ad *d. capit. per veſtras*, plenè ſatisfacit, ibi, *Palat. dict. notabil. ſecund. numero quinto*, oſtendens loqui de paupere, atque ita miſerabili perſona, de cuius cauſa Pontifex, Eccleſiaſticos iudices cōpetentes eſſe notant DD. communiter *per text. ibi in cap. ex parte, de foro compet.* vt vel inuitus fatetur *Couar. practic. cap. 6. numero 1. D. Barboſa dict. par. 1. numero 49. ad finem,* qui etiam *numero quadrageſim. ſeptim.* Similiter reſpondet ad *d. ca. ex litteris,* quod mulier de qua ibi, erat oppreſſa per iudicem ſecularem, à quo propter delictum mariti fuerat propria dote ſpoliata.

30 Verum vt rectius percipere poſſis verum *dict. capit. de prudentia*, intellectum, aduerte cauſa dotis, de qua ibi, non eſſe propriè incidentem, quaſi ad deciſionem cauſæ principalis eſſet neceſſaria, vt eſt cauſa ſtatus *in dict. l. quoties*, ſed eſſe propriè dependentem ex matrimonij validitate, & quando cauſa dotis ex ſola dependet matrimonii validitate, vel nullitate ad Eccleſiaſticum pertinere fatemur ex auctoritate *dict. capit. de prudentia*. Si vero principaliter de ea agatur inter laicos ad iudicem ſecularem eſt deferenda, veluti quando ſoluto matrimonio repetitur ab hæredibus vxoris, vel quando eo conſtante mulier agit ex capite inopiæ, ad quam vergit maritus; vel ſi petatur à viro tanquam promiſſa ex notatis *in leg. ſi* con-

conſtante, ff. ſoluto matrimonio, & dicto cap. per veſtras, & traditis per D. Barboſam d. par. 1. numero quadrageſimoſexto. Pro ratione vero differentiæ inter dotem, de qua ibi, & hæreditatem, de qua in d. cap. cauſam quæ, occurrebat cum aliquibus præceptoribus dicere cauſam dotis eo caſu iudicio Eccleſiæ fuiſſe ſpecialiter reſeruatam ex text. in capit. 1. de donat. inter virum, iuncto intellectu magis communi, de quo Couar. dict. par. ſecund. cap. ſext. §. 8. numero vigeſimoſext. D. Barboſa in rubr. ff. ſoluto matrim. p. ſecund. numero 39. Cuius reſeruationis ratio reddi poteſt ex maxima coniunctione, ſeu connexitate, quam habet dos cum matrimonio, nam ſine matrimonio dos conſtare non poteſt l. 3 ff. de iure dot. atque ideò quod iudex eccleſiaſticus iudicat matrimonium non valuiſſe, merito & conſequenter debet iudicare dotem reſtituendam, quæ neceſſaria dependentia non reperitur in hæreditate, longeque minus in reſtitutione terrarum, de qua in dicto cap. cauſam quæ. Ex qua ratione non temere tentari poteſt, abſque ſpeciali Eccleſiæ reſeruatione cõnexionem hanc matrimonii cum dote ſufficere debuiſſe, vt ſecundum generales regulas iudex, qui matrimonium nullum eſſe pronuntiauit, debeat iubere dotem reſtitui, tanquam quid connexum inſeparabiliter, iuxta principium illud, de connexis idem eſt iudicium, cap. translato, de conſtitut. cum citatis in libello de principijs vtriuſque iuris, littera C. numero trigeſimo nono, & in materia iuriſdictionis, c. quanto, de iudic. vbi ratione cõnexitatis, quam iuſpatronatus habet cum iure ſpirituali miniſtri, quem præſentat patronus, ex iuris principio reſpondet Pontifex, quod corã eccleſiaſtico iudice debeat tractari, vbi notant noſtri, præcipuè Dec. nu. 3. adducens tanquam ſimile d. c. dependentia. & alia, quæ vide.

31 Ex quibus inf.rtur noſtram principalem reſolutionem procedere ſiue agatur de cauſa ex aliqua quęſtione iuris pendente, veluti an matrimonium legitimè ſit contractum, & validum, ſiue verſetur circa factum ſolummodo, veluti quia dubitatur an matrimonium fuerit contractum de facto inter perſonas habiles ad contrahendum: de quæſtione enim facti circa ſpiritualia laicos iudices cognoſcere non poſſe tenent Bald. & Fulgoſ. in dict. leg. quoties, Abb. in dict. capit. tuam, numero decimo, & alii ex quibus communem dicit Aretin. in l. omni nouatione, numero tertio Cod. de ſacroſan. Eccleſ. & poſt Lap. conſtanter tuetur Fachin. controuerſ. iuris lib. 1. capit. quadrageſim. quart. qui pluribus mouẽtur fundamentis; primo, quia qui cognoſcit de facto rei ſpiritualis, cognoſcit etiam de re ſpirituali; nam ex facto ius oritur, leg. ſi ex plagis, 53. §. in cliuo, ff. ad legem Aquil. cum citatis in libello de princip. iuris, littera F. numero 13. Deindè mouentur præcipuè ex capit. ſi iudex laicus, de ſentent. excommun. in ſext. vbi agitur de ſola quæſtione facti, an ſcilicet, quis ordinatus, ſeu clericus ſit, & tamẽ decidit ad iudicem eccleſiaſticum pertinere, & laicos de ea non poſſe cognoſcere. Expẽdunt etiam verba text. in cap. vt inquiſitionis, §. prohibemus, ibi, quoquo modo, de hæretic. in ſext. quæ verba omnem modum cognoſcendi, ſiue de iure, ſiue de facto, videntur excludere. Quamuis iudicem ſecularem de quæſtione facti poſſe cognoſcere teneãt Bar. in d. l. quoties, & in d. l. Titia, vbi late D. Barboſa a numer. vigeſim. ſecund. & vigeſim. quart. & 53. verſic. ſecunda principalis concluſio, Vant. dict. num. 54. in fine, Couar. d. capit. 8. §. 12. numero 3. Garcia Falcon. reg. 253. numero duodecim. Menoch. conſilio 356. num. 11. volum. 4. Caualc. communium contra commun. qu. 403. Cabedo p. 1. deciſ. Areſto 102.

32 Secundò deducitur ſeculares iudices de cauſa matrimonij, ſeu natalium etiam ſummariè cognoſcere non poſſe, vt poſt Ioann. Andr. in addit. ad Specul. titu. qui filij ſint legitimi, §. 1. verſ. competit, tenet Dec. in cap. 2. de iudic. numero 24. verſ. tertio fallit, pro quibus facit text. in Clem. diſpendioſam, de iudic. vbi inter cauſas ſpirituales ponit Pontifex cauſas matrimoniales, de quibus agimus, cum ex dictis conſtet de his non poſſe ſeculares vllo modo cognoſcere, neceſſario ſequitur de ſummariis cognoſcere non poſſe. Vrget etiam ratio, quia conſtat laicos omnino incapaces eſſe ad cognoſcendum de illis quolibet modo, & conſequenter cum in cauſis ſummariis cognitio iudicialis ſit neceſſaria, ſequitur etiam hanc ſummariam cognitionem laicis eſſe denegandam, quicquid dicat Bald. in l. filium, num. 13. ff. de his, qui ſunt ſui, & in leg. 2. Cod. de Carbon. edicto.

33 Tertiò deducitur de cauſa matrimoniali incidente non poſſe in laicum compromitti ex generali reg. tex. in capit. contingit, de arbitrar. vbi probatur, quod laici arbitri eſſe non poſſunt de rebus ſpiritualibus, iuncta generali æquiparatione iudicum, & arbitrorum, de qua in leg. 1. ff. de receptis arbitris, ex qua deducitur, quod quemadmodum ex dictis laici, nec principaliter, nec incidenter iudices eſſe poſſunt, ita nec arbitri, quare ita tenent Alexand. in d. l. Titia, num. 9. Roma. conſil. 299. Anton. Blanc. de compromiſſ. quæſtio. 4. num. 7. Couar. d. §. 12. num. 2. qui etiam illam rationem conſiderant, quod cauſa matrimonialis in arbitrum etiam clericum compromitti non potoſt, capit. penult. in fine, de reſtitut. in integr. ergo multò minus poterit in laicum compromitti ſuper cauſa matrimonii, vel natalium, quæ ſpiritualis eſt. Cui argumento videbatur poſſe reſponderi euincere ſolum non poſſe compromitti ſuper cauſa matrimonij, vel ſtatus vbi de ea principaliter agitur, non ita ſi agatur incidenter, tũc enim arbitros admitti poſſe docuit gloſſ. vltim. in fine in leg. cum proponas, Cod. de rebus cred. Abb. in dict. cap. penultim. num. 6. Blanc. dict. quæſt. 4. nu. 15. & 18. Cald. Pereira in leg. ſi curatorem, verbo implorandum, nu. 26. Sed refellitur hæc ſolutio in l. vltim. in fine, Cod. vbi & apud quem, vbi etiam incidenter negat dari reſtitutionem in integrum ab arbitro, nec iure Canonico in d. cap. penu. contrarium expreſſum reperitur, vt debeamus inter vtrumque ius facere differentiam, quam tẽtauit Abb. dict. loco, contra reg. text. in cap. 2. de noui operis. Nec obſtat ratio Bald. in l. 1. num. C. de confeſſis, vbi ſcribit de cauſa matrimoniali incidẽti poſſe in laicum compromitti, ea motus ratione, quia arbitri non tanquam iudices, ſed tanquam priuatæ perſonæ cognoſcunt, & eorum ſententia, actionem, vel exceptionem rei iudicatæ non producit, ac ſubinde eccleſiaſticæ iuriſdictioni non derogant, nec vſurpant; adducitque in ſuæ opinionis confirmationem reg. l. at prætor, 5. in princip. ff. de re iudic. vbi iuncta gloſ. probatur arbitros non iuriſdictionem habere, ſeu notionem. Reſpondetur enim rationem huius reſolutionis non conſiſtere in præiudicio, ſeu vſurpatione iuriſdictionis eccleſiaſticæ, ſed in prohibitione, & incapacitate laicorum, quos capaces facere non poteſt priuatorum conſenſus, iuxta l. priuatorum, C. de iuriſdiction. omnium iud. & c. ſi diligenti, de foro comp.

Quarto

34 Quartò deducitur, vbi de poſſeſſorio agitur inter virum, & vxorem, quoties vir poſſeſſione innititur aduerſus mulierem, quæ propria auctoritate diuertit, vel è contrario, non poſſe ſecularem iudicem cognoſcere, ſed ad eccleſiaſticum eſſe recurrendum, ſicut in cauſis matrimonialibus, & ita reſoluunt *Afflict. in conſtitutio. Siciliæ lib. 8. rubr. 48. numer. 6. 7. & 8. Couar. d. capit. 35. numer. 2. verſ. verum, & d. §. 12. num. 3. Angel. de Vbal. inter conſil. matrimon. conſil. 44. numer. 57. & 60. lib. 1. Plot. inter eadem conſ. 87. numer. 15. poſt Roland. Menoc.* & alios *Gutier. canon. lib. 1. cap. 34. num. 26. verſ. & in terminis, Valaſc. conſult. 93. numer. 2. ad med. verſicu. in cauſa matrimoniali*. Quorum ſententia probatur ex gl. inſigni, verbo *& ab eo, in c. ex tranſmiſſa, de reſtitutione ſpoliat.* quæ expreſsè docuit, eum, qui ad reſtitutionem agit coniugis, probare oportere deſponſationem, & copulam, ſubinde docuit poſſeſſorium hoc non ſicut cętera eſſe, non enim ſola ſufficit poſſeſſio, quia in matrimonio ſine iure, & titulo haberi nequit, in cæteris vero poſſeſſorijs titulus, etſi coloratus, ſufficit, vnde etſi in his iudices laici cognoſcere poſſint, in illo minime: tum quia matrimonialis poſſeſſoria habet admixtam cauſam ſpiritualitatis, ex *Butr. in cap. litteras, de iuram. calumniæ*, habetque admixtum titulum *gloſ. in dict. capit. ex tranſmiſſa*, at vbi de titulo cognoſcendum eſt, numquam laicus ius dicere poteſt, communi enim ſententia receptum eſt in cauſis poſſeſſorijs, quę per titulum verum iuſtificari debent, laicum iudicem eſſe non poſſe, *Couar. d. cap. 35. num. primo, Menoch. remed. tert. retin. numer. 328. & remed. decim. quint. recup. numero 118. Gutier. d. num. vigeſimo ſexto.* Non obſtat argumentatio noſtrorum, quæ parificant cauſam poſſeſſoriam matrimonialem cum cæteris poſſeſſorijs beneficiorum, vel aliarum rerum Eccleſiæ, quia ratione ſpiritualitatis propter Sacramentũ excedit cætera omnia ſpiritualia, beneficia, decimas, oblationes, & his ſimilia, de quibus poſſeſſione mera agitur, affirmat fere omnes iudices laicos cognoſcere poſſe, vnde non recte argumentum de his ad matrimoniales cauſas deducitur, quare minus bene ſeculares iudices de hac matrimonialis poſſeſſorij cauſa cognoſcere poſſe, tenent, & defendunt *Rbenat. Choppin. de ſacra politia lib. ſecundo titulo primo num. decimo quarto, Theſaur. Pedam. deciſ. 117. Camill. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. titulo 43. numero 104.*

S V M M A R I V M.

1 Cenſus Eccleſiis dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius.

2 Prælatus nullus Papa inferior poteſt cenſum perpetuum, aut penſionem perpetuam imponere.

3 Cenſus perſonales ad vitam poſſeſſorum, vel breuius tempus licitè poſſunt Epiſcopi ex cauſa imponere.

4 Cenſus apud Gallos vix conſtituitur ab alio, quam à ſummo Pont.

5 Cenſus perpetuus ab Epiſcopis imponi non poteſt, niſi iuſta de cauſa, & tempore fundationis.

6 Cenſum perpetuum poſt Eccleſiam fundatam imponere nequit Epiſcopus, niſi quando locis religioſis applicauerit, & vltra iuſtam cauſam concurrat debita ſolemnitas.

7 Cenſum retinere poteſt Epiſcopus, ſi epiſcopalia remiſerit in Eccleſiis, quæ pleno iure ei ſubijciuntur.

8 Penſionem Eccleſiæ imponere abſque Capituli conſenſu non poteſt Epiſcopus.

9 Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente requiritur.

10 Alienatio rerum eccleſiæ fieri nequit præſertim ab inferioribus ſine iuſta cauſa, quamuis ſolemnitas concurrat.

11 Penſiones inualidæ ſunt abſque iuſta cauſa ab inferioribus impoſitæ.

12 Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente probari debet concludenter, itaut illi affirmanti, eam ſubeſſe credendum non ſit.

13 Epiſcopi an poſſint Presbyteris ſingulos aureos, aut aliam ſummam ſingulis annis ſoluendam imponere? oſtenditur.

14 Declaratur in tex. in c. prohibemus, de cenſibus.

15 Tributa iuris publici ſunt, & non niſi à Principe ſuperiorem non recognoſcente imponi valent.

EPISCOPVS AN POSSIT Eccleſijs nouum cenſum imponere, vel antiquum augere?

ALLEGATIO LXXXV.

1 DVpliciter poteſt cenſus Eccleſijs imponi, vel in perpetuum etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius, aliudue tempus breuius: primo caſu Epiſcopi, & quicunque alij inferiores nequeunt cenſum imponere, *cap. ſcientes 3. c. prohibemus cum alijs, de cenſibus, Clem. 1. verſ. eadem quoque, de ſuppl. negligen. Prælat.* Sed ſolus Summus Pont. diſpenſando in ſua lege, *cap. ad quæſtiones, 6. de rerum permutat.* quē *text.* in id refert *Sot. lib. nono, de iuſtit. quæſt. ſeptim. art. 2. colum. 2.*

2 Vbi affirmat morem eſſe Romanum nullum Prælatum Papa inferiorem, cenſum, ac penſionem perpetuā imponere poſſe, neque in beneficiorum permutationibus, neque in ſimplicibus reſignationibus *Abb. n. 2. &* Doctores communiter *in d. c. prohibemus, & in c. præterea, num. 13. eod. tit. Gig. de penſio. q. 6. nu. 1. & à nu. 6. Rebuff. de pacificis poſſeſſor. nu.* 110.

3 In ſecundo vero caſu Epiſcopi ad vitam poſſeſſorũ, vel breuius tempus licite poſſunt ex cauſa cenſus perſonales imponere, *c. niſi eſſent, 21. de præbendis, cap. de cætero, in fine, de tranſact. ca. vni prope finem, verſ. credimus, vt eccleſiaſt. benef.* poſt alios *Gig. vbi proximè n. 2. Corraſ. de Sacerdot. p. 1. c. 4. Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. penſiones, verbo Papa.* Ratio differentiæ eſt quia in primo caſu Eccleſia perpetuo oneratur, & fit cenſualis quod in *Concilio Lateranen.* relato *in d. c. prohibemus*, vetitum eſt; in ſecundo non Eccleſia, ſed perſona obligatur, in quibus terminis prohibitio illa nō datur, obſeruant *Abb. num. 9. &* Doct. communiter *in cap. cum veniſſent, per tex.* ibi, *de reſtitut. ſpoliat. Cardin. nu. 1. & omnes in d. c. prohibemus,* vbi *Anton. nu. 4. Felin. in c. ad audientiam, 2. nu. 2. de reſcriptis, Gig. de penſionibus q. 6. à princ. Rebuff. de pacificis poſſ. à nu. 106. Cou. in c. quamuis pactum, p. 1. §. 6. nu. vlt. Corraſ. d. c. 4.*

4 Hodie tamen apud Gallos ab alio, quam à Summo Pont. vix conſtituitur cenſus, vt poſt Gregor. quem refert, affirmat *Rebuff. vbi proxime, num. 105. ad finem, Corraſ. d. c. 4. à nu. 9.*

5 Ex quibus infertur cenſum perpetuum ab Epiſcopis imponi nō poſſe, niſi iuſta de cauſa, & tēpore fundationis, *cap. præterea, 23. in princ. de iurepatr.* adu. *tit*

optimè Anton. in cap. ſignificauit, 13. de cenſib. n. 3.

6 Poſt fundatam vero Eccleſiam imponere nequibit, niſi quando locis Religioſis applicauerit, & vltra iuſtam cauſam, concurrat debita ſolemnitas, nempe Capituli conſenſus, & cætera, quæ in alienatione rerum eccleſiaſticarum requiruntur, vt tandem fateri coguntur Abb. in d. cap. ſignificauit. num. 3. Cardin. numer. 1. argumento text. in cap. tua, 8. & in cap. paſtoralis, 9. ibi, viris Religioſis, de his, quæ fiunt à Prælatis cap. paſtoralis, 7. in Eccleſijs vero, quæ pleno iure Epiſcopo ſubijciuntur, poteſt Epiſcopus ſi epiſcopalia remiſerit, cẽſum retinere cap. conſtitutus, 6. de relig. domibus c. cum venerabilis, 21. de cenſibus. Et quod non poſſit abſque Capituli conſenſu penſionem Eccleſiæ imponere, faciunt text. in d. cap. paſtoralis, 7. & in cap. ſi Epiſcopus, vbi gloſſ. vlt. 12. q. 2. iuuat efficax ratio; etenim Epiſcopus non poteſt alienare neque bona illius abſque debitis ſolemnitatibus, c. nouit. cum multis, ibidem, c. tua nuper. 8. de his, quæ fiunt à Prælat. cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2. planè qui penſionem Eccleſiæ imponit, quaſi alienat, capit. nulli, de rebus Eccleſiæ, ibi, conditionem, &c. agnoſcit, Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num. 108. igitur obſeruant Innoc. in d. cap. paſtoralis ad finem, communiter receptus, Anton. nu. primo quarto, & 11. Cardin. nu. 1. Abb. 1. & 3. in d. c. paſtoralis, in effectu Rebuff. vbi proximè.

9 Cauſa in Epiſcopo cenſum imponẽte requiritur, argum. dicti c. conſtitutus, & c. per tuas, §. de donationibus, & in fortioribus terminis c. pen. de verb. ſignif. & cap. ſi propter. 16. in princ. de reſcript. lib. 6. Clem. verſ. eadem, de ſuppl. neglig. Prælat.

10 Etenim alienatio rerum Eccleſiæ fieri nequit, præſertim ab inferioribus, ſine iuſta cauſa, quãuis ſolemnitas concurrat c. ſine exceptione. 12. q. 2. referunt plures cauſas Abb. in c. 1. num. 17. de in integrum reſtitut. Couar. vari. lib. 2. c. 17. nu. 2. poſt gloſ. 2. in d. c. probibemus, gloſ. 1. in c. 1. de rebus Eccleſiæ, Gig. de penſion. qu. 6. Rebuff. d. loco num. 108. & 113.

11 Qui rectè aduertunt inualidas eſſe penſiones ſine cauſa ab inferioribus impoſitas, Dec. conſ. 437. nu. 12. Corraſ. d. c. 4. à nu. 12. remiſſiuè Flamin. de reſignat. lib. 6. quæſt. 2. num. 134.

12 Quæ quidem cauſa probari debet concludenter, ita vt Epiſcopo affirmanti cauſam ſubeſſe credendum nõ ſit, Abb. in cap. diuerſis fallacijs, num. 3. de clericis coniug. Oldrad. conſil. 226. quem refert Rebuff. d. loco num. 107. Corraſ. d. c. 4. nu. 14. Pro quibus expenditur quod ei, qui non poteſt liberè actum facere, non creditur niſi conſtito prius de veritate, leg. ſi in forte, 8. in fine, ff. de caſtr. pecul. vbi Bart. & Doct. communiter, Gig. de penſionibus q. 68. num. 2. ſanè Epiſcopi, & ſimiles Prælati non poſſunt liberè ſine cauſa penſiones imponere, vt ſupra reſoluimus.

13 Quæſtio ad præſens inſtitutum, non contemnenda, an ſcilicet Epiſcopi poſſint presbyteris ſingulos aureos, vel aliam ſummam ſingulis annis ſoluendam imponere? in qua ſe pro Neapolitanis Presbyteris conſuluiſſe refert Nauarr. conſ. 7. in antiquis, aliàs 3. in nouis de cenſibus.

14 Et contra Prælatos citari non poteſt Concil. Lateranen. in dict. cap. probibemus, vetat namque Eccleſiæ cẽſus imponi, de perſonis autem; nec verbum quidem. Similiter minus benè adducitur c. 1. cap. 2. cum ſequ. c. illud, c. in. inter cætera, cum multis ibidem, 10. q. 3. non enim ibidem agitur de perſonis, ſed de Eccleſiis non grauandis vltra duos ſolidos cathedratici nomine, quod ius Epiſcopale eſt cap. conquerente 16. vbi gloſſ. verbo ſolidos, de officio Ordinarij. Tandem pro Presbyteris nõ multum ad rem facit, c. cauendum illa cauſa, & quæſtio, ne Epiſcopi tyrannidem exerceant erga ſocios, neque eiſdem ſcandalo ſint, ſed cum charitate, & gratiarum actione ſtipendia aliàs debita exigant, de talijs vero, & exactionibus minime expendit Nauar. d. conſ. 7. num. 1. Idcirco pro Presbyteris aliunde agendum eſt, & primo contra Prælatos fortiter vrget text. in c. cum Apoſt. 6. verſ. probibemus, de cenſibus.

15 Et ratio illa à priori efficaciter concludens, quod tributa iuris publici ſunt, & non niſi à Principe ſuperiorem non recognoſcente, imponi valent, vel niſi conſuetudo immemorialis ſit in contrarium, ca. 1. quæ ſint regalia, verſ. vectigalia, vbi Sebaſtian. Naui, à num. 54. Boſſi in pract. tit. vectigalia, qui poſſint imponere, & tit. de Principe, num. 95. Anton. Auguſt. in ſchol. ad collect. 4. Decretalium, ad cap. ſuper quibuſdam, verbo Imperatorũ, de verborum ſignificat. Menoch. conſ. 302. num. 27. verſ. 5. Menchac. illuſtr. lib. 2. c. 8. num. 1. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 666. Cardin. Tuſch. littera G. concluſ. 1. nu. 7. & littera V. concluſ. 32. Cabed. p. 2. deciſ. 49. numer. 4. Alexand. Trentacinq. variar. lib. 1. titu. de iure Fiſci, reſol. 5. à num. 1. Tertiò facit, quod etiam ad releuandas omnes neceſſitates Epiſcopi non poſſunt Eccleſijs, neque eccleſiaſticis perſonis tallias, vel collectas indicere, niſi prius Summus Pontifex conſulatur, c. aduerſus, 7. verſ. propter, de immunit. Eccleſiarum, ergo à fortiori in propriam vtilitatem illud facere nequibunt. Vltimò, quod Epiſcoporum neceſſitatibus, ſi de nouo ſuperueniant ſatis conſultum eſt, vt ſi manifeſta, & rationabilis cauſa conſtiterit, cum charitate moderatum valeant auxilium poſtulare, d. c. cum Apoſtolus, verſ. ſuſtinemus, de quo late allegat. ſeq. igitur nihil proponitur quod Prælatis contra Presbyteros opituletur.

SVMMARIVM.

1 Canonica portio nihil aliud eſt, quam certa bonorum portio, debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet.

2 Canonica portio ſic dicitur, eo quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure.

3 Canonica portionis quantitas iuxta diuerſa tempora, diuerſaſque diuerſarum prouinciarum conſuetudines, aſſignata fuit.

4 Canonica portio nulla debetur ex conſuetudine ſpatio 40. annorum præſcripta.

5 Luctuoſa in aliquibus Hiſpaniæ locis canonicæ portionis loco ſubrogata eſt.

6 Luctuoſa ex quibus ſoluenda, oſtenditur.

7 Canonica portio Epiſcopo debetur de legatis relictis Eccleſiis, vel pijs locis.

8 Prælato, qui habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Eccleſia, debetur Canonica portio de relictis ipſi Eccleſiæ.

9 Canonica portio eſt de lege iuriſdictionis.

10 Canonica portio Epiſcopo non debetur de legato relicto loco exempto.

11 Canonica portio ex quibus rationibus debeatur Epiſcopo, oſtenditur.

12 Epiſcopalia in locis exemptis Epiſcopus nec exigit, nec percipit.

13 *Declaratur text. in Clem. 2. §. verum, de ſepultur.*

14 *Eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Epiſcopo ad canonicam, niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſiæ exemptæ.*

15 *Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id eſt in ſpiritualibus, & temporalib. eidem ſubiectæ ſunt.*

16 *Canonica an debeatur ſi fiat legatum Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ vero tempore teſtamenti, oſtenditur.*

17 *Regulares, qui eximantur à ſolutione quartæ funeralium Epiſcopo debitæ, oſtenditur.*

18 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reformat. c. 13.*

19 *Concil. Tridentin. fuit confirmatum die vigeſim. ſeptim. Ianuar. 1564.*

20 *Canonica portio, ſeu quarta Epiſcopalis, ex quib. bonis, quæ Eccleſiæ, vel aliquibus locis pijs obueniunt, deduci non poſſit, oſtenditur.*

21 *Pauperibus quando aliquid relinquitur in genere, non debetur Canonica portio Epiſcopo, niſi relinquatur pauperibus certi loci, & num. ſeq.*

22 *Canonica portio non detrahitur de relictis perſonis.*

23 *Canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Eccleſiæ luminarijs, anniuerſarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac alijs, quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vel etiam pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis.*

24 *Canonica portio an debeatur de relictis pro reſtauratione, vel ædificatione Eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, vel aliorum piorum locorum, ſi illa non egeant, oſtenditur.*

25 *Canonica portio non debetur quando aliquid legatur vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti.*

26 *Canonica portio non debetur quando quis in vita donat Eccleſiæ.*

27 *Canonica portio non debetur ex legato pro maritandis duabus puellis ſingulis annis facto.*

28 *Canonica portio an debeatur ex his, quæ hoſpitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur, remiſſiuè.*

29 *Canonica portio non debetur ſi quis ſubditus Epiſcopo leget aliquid Eccleſiæ extra diœceſim conſtitutæ.*

30 *Epiſcopus, cui legatum abſolute relictum eſt poteſt inſimul canonicam vindicare portionem.*

31 *Legatum quando alicui factum eſt, eo adiecto, vt illo contentus nihil amplius petat, eo ipſo quod acceptat, videtur debito renuntiaſſe.*

32 *Beneficiarius teſtator ſi abſolute leget Epiſcopo cur tunc non poſſit ipſe Epiſcopus, legatum, & luctuoſam inſimul retinere, oſtenditur.*

33 *Quarta decimarum Epiſcopo debita vnde initium ſumpſerit, oſtenditur.*

34 *Epiſcopus de iure communi in quarta decimarum fundatam habet intentionem.*

35 *Quarta decimarum iure communi debetur Epiſcopo ab Eccleſijs curatis, non autem ab ipſis parochianis.*

36 *Decima prædij, quod in alicuius parochia ſitum non eſt, pertinent ad Epiſcopum.*

37 *Parochiæ vbi diſtinctæ non ſunt, decimæ pertinent ad Epiſcopum.*

38 *Quarta decimarum eſt legis diœceſanæ à qua exempta ſunt monaſteria.*

39 *Quarta decimarum poteſt in totum tolli conſuetudine, vel præſcriptione, & idem de canonica portione.*

40 *Cathedraticum, quod ob honorem cathedræ Epiſcopalis ſic dicitur, vltra procurationem Epiſcopis debetur.*

41 *Cathedraticum cum debetur per Presbyteros ſuis Epiſcopis, & ſolet dari in feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini.*

42 *Cathedraticum non poteſt præſcribi, licet per contrariam conſuetudinem poſſit aliter introduci, & num. 45.*

43 *Cathedratici taxa ſunt duo ſolidi.*

44 *Solidi duo pro cathedratico ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolui conſueuit, attenta ſemper in huiuſmodi taxatione, conſuetudine illa, quæ bona, & rationabilis fuerit.*

45 *Cathedraticum non cenſeretur remiſſum, licet pleno iure liberaretur Eccleſia, niſi expreſſe ponatur.*

EPISCOPO QVANDO, ET à quibus canonica portio, quarta decimationum, & ius cathedraticum debeatur?

ALLEGATIO LXXXVI.

1 CAnonica nihil aliud eſt, quam certa bonorum portio debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet, introducta ex ſimilitudine legitimæ patri, aut patrono debitæ, in bonis filij, vel liberti, ad inſtar cuius viſum fuit Epiſcopo, qui pater, & ſpiritualis patronus eſt, ius ad certam in bonis ſuorum portionem competere.

2 Diciturque canonica portio pro eo quod ſit à canonibus approbata, ac debita decretorum Canonicorum iure *Silueſt. in ſum. verbo canonica portio, nu. 1. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. q. 48. art. 1. in princip.* late *Hoſt. in ſum. tit. de ſepultur.* & extat opuſculum, de canonica quarta portione *Lapi*; & aliud de eadem re *Petri Vbaldi Peruſini.*

3 Attento iure certa portio fuit diffinita, ſcilicet quarta pars redituum eccleſiaſticorum, & oblationum, cæterarumque obuentionum, quæ intuitu pietatis Eccleſijs inferioribus acquirebantur, *cap. conceſſo, cap. de ritibus, cap. mos eſt, cum multis ibid. 12. quæſt. 2.* Poſtea vero tertia pars fuit aſſignata iuxta varietatem prouinciarum, eo adiecto onere, vt Epiſcopis incumbat fabrica Eccleſiarum inferiorum, vt in noſtra Luſitania factum probat *cap. priſcis, cap. vnio* cum alijs ibid. 10. *quæſt. 3.* Si tamen egens de illis bonis, quæ defunctorum iudicio relinquuntur Eccleſijs inferioribus tertia pars ad Epiſcopos pertinet abſque illo onere, *capit. primo,* vbi de hac re agitur, neque alicuius oneris mentio fit, *capit. certificari de ſepulturis.* Aliquando quarta, aliquando medietas iuxta diuerſarum prouinciarum diuerſas conſuetudines, *dict. capit. certificari, capit. requiſiſti, in princip. de teſtament. Couar. in capit. officij decim. quart. in princip. eod. titul. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 209. concluſ. 5. Bertachin. de Epiſcopo lib. 4. par. 9. num. 40.*

4 Aliquando vero conſuetudine ſpatio quadraginta annorum præſcripta nulla Canonica portio debetur *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtic. par. 2. cap. 14. de quart. funeralium, num. 29.* poſt *Innoc. Petrum Peruſin. & Panorm.* ſequitur *Azor. inſtitut. moral. par. 2. libr. 9. cap. 12. q. 3. vbi q. 4.* cum *Silueſt. in ſumm. verbo Canonica portio quæſt. 2.*

5 Reſoluit Epiſcopum non poſſe vi pacti renuntiare iuri prædictæ quartæ, quando notabili damno Eccleſia læditur.

læditur. Vnde in aliquibus Hiſpaniæ diœceſibus loco huius quartæ, quæ penitus abrogata eſt, ſubrogatum fuit ius quoddam Epiſcopale quod vulgariter dicitur, Luctuoſa, quæ ſoluenda eſt ex bonis mobilibus beneficiarij mortui illius Eccleſię, quæ habebat quartam decimationum, & in aliquot locis eſt certa quantitas argenti, vel in materia: in alijs eſt pretioſior ſupellex, quã habent beneficiarij prædicti.

6 Et quamuis Capitula Eccleſiarum Cathedralium in certis locis habeant iſtam quartam mortuariorum ex aliquot pijs locis, vel iſtam luctuoſam ſubrogatam in locum ipſius, ex beneficiarijs mortuis aliquarum Eccleſiarum Epiſcopatus, non per hoc deſinit prædicta quarta vel luctuoſa eſſe ius Epiſcopale ſua natura, licet per accidens pertineat ad Capitula, cum hoc habeant propter ſeparationem bonorum inter factam inter ipſa Capitula, & Epiſcopos.

7 Regula igitur conſtituenda eſt in hac materia, quod Epiſcopo debetur Canonica hæc portio de legatis relictis Eccleſijs, vel alijs pijs locis, *cap. conquerẽte, de officio Ordin.* vbi *gloſ. verbo mortuariorum*, *cap. requiſiſti, capit. vltim. de teſtament. cap. 1. cum ſequentibus 10. q. 3. capit. de quarta. de præſcript. Franciſc. Leo d. cap. 14. num. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 209. nu. 1. Fr. Lud. Miranda d. q. 48. artic. 3.*

8 Epiſcopi autem nomine hic intelligo Archidiaconum, aut quemuis alium Prælatum inferiorem, qui habet in ea Eccleſia iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

9 Ratio eſt, quia Canonica eſt de lege iuriſdictionis, *Innoc. in cap. 1. de ſtatu monach. Viuald. tract. de Canonica Epiſcop. cap. 1. num. 4.* Epiſcopo debita iure Epiſcopali, quod cum huiuſmodi Prælati habeant in Eccleſijs ſibi pleno iure ſubiectis, habere etiam debent cum omnibus emolumentis connexis, & annexis, *Vbald. d. tract. c. 4. q. 4. princ. nu. 1. verſ. notandum.*

10 Ex quibus primo dubitari poteſt. Verum ſi legatum relinquatur loco exempto, debeatur Epiſcopo Canonica portio? partem negatiuam, quæ vera eſt, ſequuntur *Innocent. &* Doct. communiter *in c. officij, de teſtamen.* vbi *Abb. numero ſexto Bald. in l. ſi quis ad declinandam, col. 6. verſ. iuxta hoc, de Epiſcopis, & cleric. Silueſtr. in ſumm. verbo Canonica portio, quæſt. 3. num. 4. Angel. eodem verbo. num. 7. Lap. d. 4. quæſt. 4. Vbald. eodem tract. cap. 4. quæſt. 6. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 48. artic. 2.*

11 Pro quibus illud extenditur, quia huiuſmodi Canonica debetur Epiſcopo, vel in recognitionem ſuperioritatis, ſicut cætera iura Epiſcopalia, de quibus *in d. cap. conquerente*. Vel ob communionem, quæ inter Epiſcopum, & Eccleſias ſibi ſubiectas reperitur, *d. cap. requiſiſti, verſic. ſecus*. Vel propter onus, quod ſuſtinet in celebrando ſolemniter, Ordines conferendo, prędicando, atque alia omnia ferendo, quæ tam ad forum contentioſum, quàm pęnitentiale ſpectant, *Vbal. d. quæſtione 6. numero quinto*, quæ rationes nullatenus vigent reſpectu loci exempti, quia cum immediate Pontifici ſubijciatur, non oportet, vt ſoluatur aliquid Epiſcopo in ſignum ſuperioritatis, quam non habet reſpectu illius loci: deinde nulla inter vtrumque reperitur communicatio, neque vlla cura paſtoralis, aut pabulum exercetur.

12 Vlterius facit, quod Epiſcopus, neque exigit, neque percipit iura Epiſcopalia in locis exemptis, *cap. luminoſo, 18. q. 2. c. cum Epiſcopus, 7. de offic. Ordin. in 6.* vbi *gl.* recepta *verbo exempto*; cum ſolus Papa dicatur Ordinarius Epiſcopus exemptorum *c. nullus diſtinct. 93.* iuncta *gloſ. vlt.* ibid. *c. auctoritate 4. de priuil. in 6.* Non obſtat *tex. in Clem. 3. §. verum, de ſepultur.*

13 Vbi religioſi, quamuis exempti, coguntur ſoluere Eccleſiæ parochiali canonicam portionem de omnibus obuentionibus, tam funeralibus, quam alijs quibuſcunque, & quomodocunque relictis; quia reſpondetur *textum* illum non agere de iure Epiſcopali, ſed de parochiali, quod parochis debetur propter miniſteriũ Sacramentorum, & cætera officia paſtoralia, vt habetur *in d. §. verum in principio*, quæ omnia cum parochus exercuerit in parochianum, quamuis in loco exempto elegerit ſepulturam, non mirum ſi Eccleſiæ parochiali debeatur quarta illa portio, reſpectu cuius non deficit, immo etiam viget ratio debita, cum tamen circa ius Epiſcopale ſuppoſita exemptione rationes omnes deficiant, vt modo conſiderauimus.

14 Illud tamen pro huius primæ dubitationis complemento aduertendum duxi, quod Eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Epiſcopo ad canonicam, prout per *text. in c. ex ore, de priuileg.* tenent *Innoc. & Ioan. And. in cap. in noſtro, de ſepultur. Lap. d. tract. §. quia, num. 6. verſ. ſecundo quæritur Vbald. eodem tract. cap. 4. quæſt. 5. & quæſt. 8. cum tribus ſequentibus.* Niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſiæ exemptæ, *Vbald. d. capit. 4. quæſtione nona numero tertio.*

15 Pleno autem iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere quando vtroque iure, ideſt in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, *cap. quoniam, 21. de priuileg.* vbi *gloſ. & in cap. cum & plantare, §. in Eccleſiis verbo pleno iure, eodem titul.* quas ibi ſequuntur *Anton. numero vigeſimo ſexto Cardin. 1. Decius 12. & 16. Rebuff. in concordatis, titul. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tuſc. lit. P. concl. 364. num. 3. Sayr. de cenſuris, libro primo capite 6. num. 2.*

16 Secundo dubitatur an hæc Canonica debeatur, ſi fiat legatum Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ vero tempore teſtamenti? in quo ſequentes diſtinguẽdi ſunt caſus. Primus ſi vtroque tempore teſtamenti ſcilicet, & mortis exemptio ſit, non debebitur Canonica rationibus antea dictis. Secundus, ſi ſubdita ſit tempore teſtamenti, exempta vero tempore mortis, non debebitur quoque canonica; quia inſpicitur conditio, & ſtatus temporis, quo legatum cedit; non vero qui legatur, *l. poſt diem. ff. quando dies legati, l. quæ legata, ff. de regulis iuris, Lap. d. §. quia de, num. 12.* Tertius, ſi exempta ſit tempore teſtamenti ſubdita vero tempore mortis, debebitur canonica, quia inſpiciendum tempus eſt mortis, non autem tempus teſtamenti, *l. ſi cognatus, ff. de rebus dub. leg. generaliter, §. ſi homini libero, ff. de fideicommiſ. libert. Vbald. d. c. 4. q. 7. num. 3.* Denique an Regulares eximantur à ſolutione quartę funeralium, Epiſcopo debitæ agit *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. articul. 6.* & diſputatum fuit in Rota, vt videre eſt ſequenti deciſione.

R. P. D. Decano Licien. quartæ funeralium. Lunæ 15. Ianuarij 1618.

17 DOmini cenſuerunt Monaſterium Clericorum Regularium non teneri ad ſolutionem quartę funeralium Reuerendiſſimo Epiſcopo, nam etſi de iure communi

communi iſta quarta ſpectet ad Epiſcopum, vel Parochum, Clement. dudum, de ſepult. cap. 1. & 4. cum alijs eod. tit. cap. cum quis pariter, eodem titul. in 6. attamen ſecus eſt quando Monaſterium eximitur à dicta ſolutione, ad tex. in cap. priuilegia. diſtinct. 3. cap. in noſtra, de ſepultur. In caſu autem, de quo agitur nedum prædictum Monaſterium, ſed etiam tota Religio eſt exempta à dicta ſolutione quartæ funeralium, cum Paulus IIII. & Gregorius XIIII. dictis Clericis Regularibus communicauerint omnia priuilegia alijs Regularibus conceſſa, quare cenſentur etiam communicata priuilegia eximentia à dicta ſolutione quartæ, inter quæ adeſt priuilegium Julij II. conceſſum Minimis de anno 1506. & aliud eiuſdem Pontificis conceſſum Minoribus de obſeruantia anno 1511. ſui Pontificatus 8. & aliud Pauli III. conceſſum Minoribus ann. 1544. & poſtremo aliud Pauli IV. conceſſum ordini Prædicatorum anno 1555. quæ per extenſum refert Archangelus Caracia de quarta funeralium, c. 1.

28 Neque obſtat Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. cap. 13. de reformat. quia cum iſtud Monaſterium ſit fundatum poſt publicationem Concilij, & quatenus eſſet fundatum ante, cum non eſſet ſolitum ſoluere dictam quartam, Concilium ei non obſtat, vt declarauit Sanctiſſimus Pontifex Pius V. in ſua Conſtitutione de anno 1567. quam refert Archangelus Caracia loco citato, Gutierez de iuramento confirmatorio 2. par. c. 4. num. 3. Emmanuel Rodriquez in quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 41. art. 2. & ita etiam reſoluit Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum, vt refert Rodriquez loco prædicto.

29 Quod autem hoc Monaſterium fuerit fundatum poſt confirmationem Concilij, ex eo probatur, quia Concilium fuit confirmatum die 27. Ianuarij 1564. Religio autem Clericorum Regularium, fuit confirmata à Clemente VII. 14. Junij 1524. vnde per neceſſe inferendum eſt, quod hoc monaſterium ſit fundatum intra quadraginta annos, de quibus loquitur Concilium, & quatenus eſſet fundatum extra dictos quadraginta annos, non probatur quod eſſet ſolitum ſoluere quartam funeralium.

Neque eſt verum, quod prædicta Conſtitutio Pij Quinti fuerit reuocata per Gregorium XIII. vt in eius Bulla, quam refert Nauar. in manuali, cap. 27. in fin. quia cum dicta Bulla Pij plura contineret, per Gregorium redacta fuit ad terminos Concilij, vt cenſuit Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum, vt refert Caracia loco citato, qui etiam in fine tractatus refert ipſam declarationem, & bene aduertit Gutier. loco citato.

Et ita fuit reſolutum vna parte tantum informante.

20 Tertio quæri poteſt an ſint aliqui caſus iure exempti, in quibus quarta Epiſcopalis ex bonis, quæ Eccleſiæ, vel aliquibus locis pijs obueniunt, deduci non poſſit? Reſpondendum aliquot dari, quos enumerant Azori. dict. cap. 12. quæſt. 7. Franciſc. Leo. d. cap. 14. à num. 6. Silueſt. d. verbo Canonica portio q. 4. Fr. Ludou. Miranda dicta quæſt. 48. art. 3. concl. 1. Rota in vna Syracuſana quartæ, die mercurij 5. Martij 1586. coram Illuſtriſſ. Seraphin. relata per Quarantam in ſumm. Bullarij, verbo quarta epiſcopalis.

21 Primus igitur caſus eſt, quando aliquid relinquitur pauperibus in genere, quia tunc nulla debetur quarta gloſ. verbo decreuit, in c. 2. de ſepultur. vbi Innoc. nu. 1. & Abb. num. 8. Bald. in l. id quod pauperibus, num. 30. verſic. addo tertiam rationem, C. de Epiſcopis & cler. Roman. conſil. 233. num. 2. verſic. 3. fallit, V bald. de canonica Epiſcop. cap. 5. num. 10. & 11. & cap. 7. num. 15. & 50. Tiraq. de pia cauſa, priuil. 28. Franciſ. Leo d. c. 14. num. 9. Azori. d. cap. 12. quæſt. 9.

22 Ratio eſt, quia quando relinquitur pauperibus in genere relinquitur perſonis, non autem pijs locis; de relictis autem perſonis non detrahitur quarta Epiſcopalis iuxta tex. in cap. ex parte, il terzo, de verborum ſignif. Vbald. vbi proxime Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 48. articul. 3. concluſ. 3. Fallit autem caſus iſte in relicto facto pauperibus certi loci, quia tunc legatum videtur factum intuitu illius loci, & ſic factum loco pio, vt poſt Joan. Andr. limitant Abb. in d. cap. 2. num. 3. & Petr. de V bald. d. loco.

23 Secundus caſus eſt, quando aliquid relinquitur pro ornamentis, cereis, fabrica Eccleſiæ, luminarijs, anniuerſarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice ac alijs quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vt eſt tex. in cap. vltim. de teſtament. vbi Abb. num. ſecundo. Couar. num. quarto. V bald. de canon. Epiſcop. cap. 6. Lap. de canon. port. p. 2. à num. 24. Valaſc. conſult. 105. num. decimo tertio. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 48. artic. 3. concl. 1. Franciſc. Leo d. cap. 14. num. ſexto Azori. dict. cap. 12. quæſtione 7. caſu 2. 4. & 5. Amplia etiamſi relinquatur pro operibus pijs in genere, & executores diſtribuerint legatum in fabricam, luminaria, & ornamenta Eccleſiæ, vel in concernentia diuinum cultum, Coua. in d. cap. vltim. num. ſeptimo, & ratio eſt, quia diſtributio, quam facit executor, cenſetur facta ab ipſo teſtatore l. vnum ex familia, §. 1. vbi Dyn. Bart. & Doct. ff. de legatis 1. ſecus ſi executores diſtribuerent legatum in vſum non priuilegiatum locorum piorum. Idem eſt iudicium ſi legaretur aliquid pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis, Fr. Ludou. Miranda vbi proxime.

24 Quod verò non debeatur quarta de relictis pro reſtauratione Eccleſiæ matricis, ædificatione, & reparatione Eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, & aliorum locorum piorum, probat expreſſe tex. in d. cap. vlt. ibi, ſeu fabrica, & in dict. cap. ex parte, ibi, vel ob fabricam. Procedit tamen hæc reſolutio ſecundum aliquos quando Eccleſia, cui legatum pro fabrica fit, indiget ædificijs, aut refectione parietum, ſecus enim ſi his non indigeat, quia tunc ex legato fabricæ facto ne fiat fraus Epiſcopo, aut parochiali quarta detrahitur, ita Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione quadrageſima octaua artic. 3. concluſ. 1. Couar. in d. cap. vltim. num. quarto verſ. eſt tamen, vbi didicit eſſe magis communem opinionẽ, Azori. d. cap. 12. quæſtione tertia caſu 3. Verum contrarium tenuerunt Goffred. Cardin. Barbat. in d. cap. vltim. relati ab eodem Couar. loco proxime citato, ſequitur Frãciſc. Leo d. capite decimo quarto, numero octauo per tex. in cap. vobis 12. quæſtione ſecunda. quia legatum Eccleſia non indigente ſeruandum eſt in futuram Eccleſiæ refectionem, & reſtaurationem. In hoc denique opinionum conflictu tenuit Rota in dicta Syracuſ. quarta, attendendam eſſe formam legati: ſi enim teſtator vult ſtatim, vel in ſingulos annos ſolui aliquid pro reſtauratione Eccleſiæ, quæ reparatione non indigeat, tunc ſeruari poterit prior ſententia; ſi vero legat pro reſtauratione Eccleſiæ, quoties ea indigebit, tunc poſterior ſententia contraria erit ſequenda, & ſub hoc articulo cadunt etiam relicta pro ſubuentione Eccleſiæ reſpectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, ex his namq; non debetur quarta dict. cap. vltim. ſi vero vſus eſt indeterminatus, & non

deſti-

deſtinatus perpetuò cultui diuino, tunc debetur quarta, *dict. capit. ex parte*, *& capit. requiſiſti de teſtam.*

25 Tertius caſus eſt quando aliquid legatur, vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti, vel quod in aliqua Eccleſia conſtituatur præbenda, vel altare, aut pulpitum, vel aliud huiuſmodi, *Innoc. in d. cap. vltim. Franciſc. Leo d. cap. 14. num. nono in princip. Azori. d. capite 12. q. 7 caſu 7. Fr. Ludou. Miranda d. quæſt. 48. artic. 3. concluſ. 1. verſ. quinto*, vbi etiam quod de oblationibus non debetur quarta.

26 Quartus caſus eſt quando quis in vita donat Eccleſiæ, videlicet ex donatione inter viuos, per *cap. de his, de ſepult. & cap. 1. de ſtatu monach.* reſoluunt *Azor. dict. capit. 12. quæſt. 7. caſu Fr. Ludou. Miranda d. q. 48. art. concl. 1. in fine.*

27 Quintus caſus eſt quando legatur pro maritandis duabus puellis ſingulis annis, & pro vna puella conſanguinea: quia aut ſunt pauperes, & non debetur quarta, cum legatum ſit factum perſonis, & non locis, vt ſupra diximus: aut non ſunt pauperes, & vltra præfatam rationem militat alia ratio, quod tale legatum non dicitur pium, & ideo ex eo quarta non debetur, vt concluſum fuit per *Rotam in dicta Syracuſana quartæ.* Idem iuris eſt ſi quid legetur certo alicui clerico, vel leproſis, qui in certo loco curantur, vel religioſis in certo loco commorantibus, vel viduis peregrinis, vt alantur, *Silueſt. verbo Canonica portio, quæſt. 6. Azori. dict. cap. 12. quæſt. 10.*

28 Quarto dubitatur an ex ijs, quæ hoſpitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica debeatur? de qua quæſt. ſatis dictum eſt *Allegat. 75. numer. 43.*

29 Quinto dubitatur vtrum debeatur quarta Epiſcopalis ſi quis ſubditus Epiſcopo leget aliquid Eccleſiæ extra diœceſim conſtitutæ? Negatiue reſpondebitur, quia cura illius Eccleſiæ non eſt penes Epiſcopum, *Abb. in cap. requiſiſti, de teſtament. Innocen. in c. officij, & Ioan. Andr. in c. certificari, eod. tit.* quos refert & ſequitur *Azor. d. c. 12. q. vlt.*

30 Sexto dubitatur, an Epiſcopus, cui legatum abſolutè relictum eſt, poſſit inſimul canonicam vendicare portionem? in quo dubio affirmatiue reſpondendum; Ratio eſt, quia quando duo ex diuerſo capite, & à diuerſis perſonis debita concurrunt, & non datur animus compenſandi ex parte legantis, vtrumque debitum peti poteſt, iuuat *l. Titia, 29. §. qui Marco, ff. annuis leg.* ſed quando legator abſolute legat Epiſcopo, & locis pijs, concurrunt duo ex diuerſo capite, & à diuerſis perſonis debita; deinde ex parte legantis, non proponitur animus compenſandi, cum canonica portione: quare ita reſoluunt per *tex. in d. cap. officij, verſ. quod ſi, Anton. ibi numero ſexto Abb. 4. Couar. 3.* & plures ex nouioribus relati à *Valdeſ. in addit. ad Xuar. l. 1. tit. de las arrhas ad numerum trigeſimum ſextum verſ. ſed pone*, optime *D. Barboſa in l. ſi cum dotem, §. ſi pater, num. 31. ff. ſoluto matrimon.* Dixi, abſolute, quia ſi teſtator ſub conditione legauerit Epiſcopo, vt contentus legato nihil amplius petat de canonica portione, & Epiſcopus acceptauerit, nihil amplius valebit exigere *dict. capit. officij, verſ. conſultationi.*

31 Ratio eſt, quia quando legatur alicui eo adiecto; vt amplius non petat, eo ipſo quod acceptat, videtur debito renuntiaſſe, *tex. in d. cap. officij, ibi, renuntiaſſe, & c. iuncta reg. l. cum ab vno, 55. de legatis 2. reg. quod ſemel, reg. ſcienti, de reg. iuris in 6. Alexand. in l. ſi cum dotem, 23 §. ſi pater, ff. ſoluto matrim. nu. 2. Roman. conſ. 79. libr. 2. Socin. iun. conſ. 173. nu. 3. lib. 2. Graſſ. §. legatum, quæſt. 16. num. vltim.*

32 Vnde, cum luctuoſa noſtris temporibus, & apud Hiſpanos ſubrogetur in locum canonicæ portionis; quæ modo in deſuetudinem abijt apud noſtros, ſi teſtator ea conditione legatum ab Epiſcopo relinquat, vt illo contentus luctuoſam non exigat, ſi Epiſcopus legatum acceptet, luctuoſam petere non poterit, ex ſupra dictis. Quando tamen beneficiarius teſtator abſolute legat Epiſcopo, non poterit Epiſcopus legatum & luctuoſam inſimul retinere. Probatur manifeſte, quia teſtator luctuoſæ vere debitor eſt, neque enim illa exigitur ab aliqua Eccleſia inferiori, vt de canonica portione patet; deinde neque ab aliquo tertio; ſed ab hærede, prout defunctum repræſentat, *Nauar. de ſpolijs cleric. §. 9. numero 7. Molina de iuſtit. tract. 2. diſp. 147. column. 10.* Deinde teſtator debitor eſt non voluntarius, ſed neceſſarius, quippe cum ex vi conſuetudinis cogatur, velit, nolit luctuoſam ſoluere, vt modo citati reſoluunt, & ideo cenſetur legaſſe animo compenſandi, iuxta reſoluta per *parentem meum in commentar. ad Ordin. Regiam Luſitan. libro quarto titulo trigeſimo primo §. 9. numero primo.* vbi plures refert Doctores. Verum vbi teſtator modicum legat Epiſcopo, vt nihil amplius exigat, quamuis acceptet, ſi fraudem interueniſſe probet, poteſt reſtituto, vel compenſato legato integram exigere portionem, vel hodie luctuoſam vendicare, dummodo tamen prudens, & ſciens fraudem commiſſam, nihilominus non acceptet; ratio eſt, quia fraus, & dolus non debent alicui patrocinari, neque vt commodum conſequatur, neque vt tertio præiudicium irrogetur, *capit. intelleximus, de iudic. Clementin. 2. §. verum, columu. penultim. de ſepultur.*

33 Deueniendo iam ad quartam decimarum Epiſcopo debitam ſciendum tempore primitiuæ Eccleſiæ, cum Epiſcopi eſſent pauperes, ſtatutum fuiſſe, vt ipſi de oblationibus matrici Eccleſiæ factis ſumerent medietatem, *capit. antiquos, 10. quæſtione prima.* Procedente tempore ex parochialibus tantum tertiam oblationum decimarum, tributorum, & frugum haberent, *capite de his cap. decernimus, ead. diſt. 10. quæſtione prima, & capit. conſtitutum, 16. quæſtion. 1.* cum onere fabricæ Eccleſiarum, *capite 1. & capite vnio, 10. q. 3.* & de noſtro Luſitaniæ regno agendo idem colligitur *ex capite priſcis, eadem cauſa & quæſtione.* Iure tamen recentiori quartam tantum deberi Epiſcopis, ex omnibus decimis Eccleſiarum parochialium ſui Epiſcopatus ſine vllo onere fabricæ probant *tex. in d. cap. conquerente, de officio Ordin. & in cap. de quarta, de præſcript. praxis Epiſcop. par. 1. verbo decimæ. §. 10. pagina 125. Soar. de relig. tom. 1. libro primo de diuino cultu, capite 28. num. nono Franciſc. Leo d. cap. 14. numero trigeſimo tertio.* ratione coniunctionis, & vniuerſalis curæ, quam habet Epiſcopus in Eccleſijs ſubiectis poſt *Innocent. in cap. requiſiſti, de teſtament*, notant *Tyndar. tract. de decimis, num. 71. Moneta eod. tract. capite ſeptimo quæſtione ſecunda numero decimo quarto in fine*, itaut in prædicta quarta decimarum, de iure communi fundatus ſit, *Tyndar. d. numero 71. Rebuf. de decimis, quæſtione tertia num. decimo quarto, & quæſtione ſeptima numero 11. Moneta loco proxime citato, Rota deciſ. 31. num. quinto par. 1. diuerſ. & deciſ. 402. numero primo p. 2. & in vna Caurien. ſeu nullius iuriſdictionis, 25. Iunij 1576* coram *Lauretano, & in vna Pacen. decim. 12. Febr. 1608* coram *Illuſtriſſimo Cardin. Sacrato, & in Nouarien. decim.*

cim. 15. *Aprilis* 1611. coram *Illuſtriſs. Cardinali Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo Domino noſtro Gregorio Decimo quinto*, Vnde *Rota* eadem apud *Seraphin. deciſ.* 1449. *num.* 4. reprobauit opinionem illorum, qui tenuerunt iſtam quartam non de iure communi, ſed de conſuetudine ad Epiſcopum pertinere. Hinc Epiſcopus dicitur habere coæquale ius cum parocho ratione dictæ quartæ, *Rota in vna Concben. dell'Infantado*, 18. *Decembris* 1617 coram *R.P.D. Andrea*. Bene verum eſt, quod non poteſt exigere immediate iſtam quartam à laicis, ſed illam exigere debet à parocho, *Seraphin. dict. deciſ.* 1449. *num.* 5. *&* 6.

35 Ex quibus primo infertur hodie iure communi deberi Epiſcopis quartam decimationum ab Eccleſijs curatis, non autem ab ipſis Parochianis, nam parochiani tenentur Eccleſijs, Eccleſiæ vero Epiſcopis decimas ſoluere, ſecundum gloſ. *verbo decimationum, in d. cap. conquerente.*

36 Quando prædium non eſt in alicuius parochia ſitum, illius decimæ pertinent ad Epiſcopum, *c. quoniam*, vbi *Abb. num.* 2. *&* 4. *c. dudum, glo. verbo iure communi in c. cum contingat, de decimis, Rebuff. d. q.* 7. *num.* 8. *Tyndar. d. tract. num.* 69. *Azori. inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 36. *quæſt.* 9. & cenſuit *Rota in vna Pacen. decimarum dell'Hebrero* 9. *Iunij* 1603. *&* 21. *Iunij* 1604. coram *Reuerendiſſimo D. Coccino Rotæ Decano, & in vna Placentina decimarum perſonalium de Trugillo*, 18. *Martij* 1616. coram *R.P.D. Buratto, & in vna Concben. decimarum dell'Infantado*, 18. *Decemb.* 1617. coram *Andrea*.

37 Idem dicendum eſt, vbi Parochiæ non ſunt diſtinctæ, *Tyndar. & Azori. proxime citati, Rota in vna Ciuitaten. decimarum* 26. *Martij, &* 28. *Iunij* 1618. coram *R.P.D. Veroſpio*.

38 Infertur ſecundo nulla monaſteria, vel Eccleſias inferiores, exceptis Parochialibus, debere iſtam quartã, attento iure communi, cum eodem iure ad nullas alias Eccleſias pertineant decimæ, ex quibus iſta quarta detrahitur. Vnde ſequitur illam eſſe legis diœceſanæ, *Cocbier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos parte prima quæſt.* 15 *numero ſexto* à qua exempta ſunt monaſteria, *Abb. in capit.* 1. *de ſtatu monachor. Bertachin. tract. de Epiſcopo, libro quarto parte ſecunda quæſtione trigeſima quinta numero* 80. quos refert, & ſequitur *Cocbier. dict. par.* 1. *quæſtione* 16.

16 Infertur tertio conſuetudinem poſſe variare circa ſolutionem huius quartæ decimationum, poteſt enim in totum tollere illam, cum præſcribi valeat contra Epiſcopum, *d. capit. de quarta*, vnde hodie tertia decimationum ab aliquibus Eccleſijs debetur Epiſcopis, ab alijs vero nec tertia, nec quarta. Et in aliquot Epiſcopatibus hæc tertia, vel quarta decimationum debetur Capitulis Eccleſiarum Cathedralium propter ſeparationem factam inter Epiſcopos, & Capitula ex conuentione illorum, ex quo tamen non ſequitur iſtam quartam, vel tertiam non eſſe ius Epiſcopale ſua natura. Hinc Canonica portio de qua ſupra egimus Epiſcopo, vel Eccleſiæ parochiali debita pro parte, vel in totum conſuetudine, ſeu præſcriptione poteſt tolli, & ad id ſine titulo ſufficit tempus quadraginta annorum, ita poſt *Panormit. & Syluest.* reſoluit *Fr. Ludouic. Miranda d. q.* 48 *artic.* 5. *concl.* 2.

40 Cathedraticum, quod ob honorem Cathedræ Epiſcopalis ſic vocatur *d. cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. paſtoralis, de donat. Flamin. de confident. quæſtione* 15. *numero quinto* vltra procurationem Epiſcopis debetur, *gl. in ſumm. & capite* 1. *& cap. inter cætera*, 10. *q.* 3. *Franciſc. Leo d. cap.* 14. *num. quinto praxis Epiſcopalis par.* 1. *verbo ius Cathedraticum.*

41 Vbi in §. 1. aſſerit, quod debetur per Presbyteros ſuis Epiſcopis, & quod ſolet dari pro feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini, *& in* §. 4.

42 Reſoluit, quod non poteſt præſcribi, licet per contrariam conſuetudinem, poſſit aliter introduci, de quo etiam *Aloyſ.* Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 182.

43 Taxam autem huiuſmodi cathedratici ponit *gloſ. in d. cap. conquerente, de officio Ordin.* verbo *duos ſolidos*, qui ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolui conſueuit, *Bald. conſil.* 13. *volum.* 1. quem refert *Aloyſ.* Ricci. *d. reſol.* 182. *nu.* 1. *Surd. conſ.* 454. *nu.* 12.

44 Sed quia ſolidorum valor conformis non eſt, immo varius attenta diuerſa prouinciarum taxatione, vt per *Couar. libro primo variar. cap.* 11. *num.* 3. *& de veter. numiſm. cap.* 6. *num.* 5. Greg. *l.* 9. *verbo de Oro, tit.* 4. *part.* 5. *Gutier. de iuram. confirmat. part.* 1. *capite ſeptimo, num.* 4. *Surd. conſil.* 454. *nu.* 11. *Molina de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 278. *verſ. dubium tamen eſt, Chriſtoph. de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli. l.* 84. *à nu.* 1. *Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. c.* 51. *num.* 14. ideo attendenda eſt diuerſarum cathedralium conſuetudo bona, & rationabilis in eius taxatione, *praxis Epiſcopalis dict. verbo in Cathedraticum*, §. 2. *Aloyſ.* Ricci. *d. reſolut.* 182. *num. primo in fine, praxis noua Epiſcop. parte ſecunda capite ſecundo, numero vigeſimo.* vbi reſoluit etiam quod cum Cathedraticum detur in ſignũ ſubiectionis, & in honorem Cathedræ, nullo tempore præſcribi poteſt quominus debeatur, in parte tamen præſcribi poſſe tenent *Abb. in capit. paſtoralis, de donat. Henriq. Bottæ de Synodo Epiſcopi part. ſecunda numer.* 90. Vnde licet pleno iure liberaretur Eccleſia adhuc non cenſeretur remiſſum Cathedraticum, niſi expreſſe ponatur gloſ. *in dict. capit. paſtoralis*, nemo enim cenſetur eſſe ſine ſubiectione, alioquin cenſeretur acephalus, *capit. nulla ratione, diſtinct.* 93. Regulares tamen ab illius præſtatione ſunt exempti, *capite inter cætera*, 10. *quæſt.* 3.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur qui de charitatiuo ſubſidio tractarunt.*

2 *Charitatiuum ſubſidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri.*

3 *Charitatiuum ſubſidium petitur quando reditus propriæ Eccleſiæ non ſufficiunt.*

4 *Diuites poſſunt compelli officio iudicis ad dandam eleemoſynam egentibus tempore magnæ famis, & neceſſitatis.*

5 *Epiſcopus, ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, poteſt ſubditos clericos compellere, ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum.*

6 *Iudex in cauſa propria poteſt eſſe Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ.*

7 *Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, ſeu Patriarchæ in ciuitatibus, & diœceſibus ſuis poſſunt data manifeſta & rationabili cauſa ſubditos ad ſubſidium charitatiuum cogere.*

8 *Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus, licet nondum conſecratus.*

9 *Archiepiſcopus, Primas, & Patriarcha ab Eccleſijs, & clericis ſuæ prouinciæ extra diœceſim ſuam iure ſubſidium charitatiuum exigere non poſſunt.*

10 *Ad-*

10 *Adminiſtrator, ſeu coadiutor datus Epiſcopo per Papam, vel Eccleſiæ Cathedrali vacanti, poteſt à ſubditis illius Eccleſiæ exigere charitatiuum ſubſidium.*

11 *Charitatiuum ſubſidium debet Epiſcopus exigere cum conſilio Capituli ſui, & clericorum.*

12 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, niſi ſpeciali ipſius Epiſcopi mandato.*

13 *Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt charitatiuum ſubſidium exigere.*

14 *Capitulum Sede vacante non poteſt ſtatutum condere, quo charitatiuum ſubſidium in futurum ex parte minuatur.*

15 *Cardinales in Eccleſijs ſuorum titulorum charitatiuum ſubſidium petere poſſunt.*

16 *Legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis prouinciæ ſibi delegatæ.*

17 *Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt de iure ſubſidium charitatiuum exigere; ſed priuilegio, vel conſuetudine.*

18 *Abbates, vel priores non poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſecularibus, vel Regularibus monaſterijs ſibi non pleno iure ſubiectis.*

19 *Præpoſitus, ſiue Præfectus totius Ordinis Regularis poteſt charitatiuum ſubſidium à monaſterijs Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſarijs ad gubernationem Ordinis, ſi aliunde non habeat bona.*

20 *Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis habet legitimam adminiſtrationem, & poteſt exercere iuriſdictionem, quæ competeret Epiſcopo titulato.*

21 *Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis poteſt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſibi ſubiectis.*

22 *Papa charitatiuum ſubſidium poteſt exigere ab omnibus clericis, & Eccleſiis.*

23 *Papa liberam habet adminiſtrationem omnium beneficiorum, & eſt dominus, & ordinarius cunctorum, & Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ.*

24 *Exemptio generalis non cenſetur eximere à charitatiuo ſubſidio per Papam impoſito.*

25 *Charitatiuum ſubſidium non poteſt præſcribi.*

26 *Prælatus qui poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humanitate ei exprimere cauſam ſuæ indigentiæ.*

27 *Cauſa ad charitatiuum ſubſidium exigendum debet eſſe manifeſta, & rationabilis.*

28 *Cauſa manifeſta, & rationabilis, quæ dicatur in exigente charitatiuum ſubſidium, oſtenditur.*

29 *Charitatiuum ſubſidium poteſt Epiſcopus exigere pro conſecratione, vel pro ſolutione debitorum in Eccleſiæ vtilitatem contractorum.*

30 *Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi magnas fecerit expenſas in negotijs totius diœceſis communibus pertractandis.*

31 *Charitatiuum ſubſidium poteſt Epiſcopus exigere pro fabrica ſuæ Eccleſiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conſeruationem.*

32 *Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus ſi iter facturus ſit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob Eccleſiæ ſuæ vtilitatem.*

33 *Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi viſitaturus ſit limina Apoſtolorum.*

34 *Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi velit ire ad Concilium Prouinciale.*

35 *Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi impenſas neceſſarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis.*

36 *Epiſcopus quoties rationabilis cauſa ſubſit non ſolum ſemel, ſed etiam pluribus vicibus poteſt charitatiuum ſubſidium exigere.*

37 *Charitatiui ſubſidij ſumma quæ ſit exigenda, oſtenditur.*

38 *Charitatiuum ſubſidium clerici ex vrgenti cauſa poſſunt compelli ſoluere vltra taxam ſolitam.*

39 *Charitatiuum ſubſidium ratione beneficiorum poteſt Epiſcopus exigere à Clero, & Eccleſijs ſuæ ciuitatis, & diœceſis.*

40 *Laici charitatiuum ſubſidium ſoluere non compelluntur.*

41 *Declaratur tex. in c. cum Apoſtolus, §. prohibemus, de cenſibus.*

42 *Feudi ipſius quarta pars annui reditus pro ſubſidio charitatiuo eſt ſoluenda.*

43 *Capitulum, ſeu Canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidium.*

44 *Charitatiuum ſubſidium non debetur ex diſtributionibus quotidianis inſpecto iure communi, niſi contrarium fuiſſet ſtatutum.*

45 *Monaſteria non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium.*

46 *Declaratur Clement. 1. & 2. de cenſibus.*

47 *Exemptæ Eccleſiæ non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium, quod vt intelligatur ibi oſtenditur.*

48 *Clerici nullum eccleſiaſticum beneficium habentes, non poſſunt cogi Epiſcopo præſtare charitatiuum ſubſidium.*

49 *Clerici pauperes, qui ex reditibus ſuorum beneficiorum nihil habent vltra honeſtum victum, minime cogi poſſunt ad charitatiuum ſubſidium præſtandum.*

50 *Beneficium habens, ſed nullos fructus aliquo fortuito caſu percipiens, ad ſubſidium charitatiuum non tenetur.*

51 *Rector Eccleſiam habens in vna diœceſi, prædia vero in alia, tenetur ſoluere charitatiuum ſubſidium Epiſcopo in cuius diœceſi ſita eſt Eccleſia.*

52 *Penſionarius an teneatur ad ſubſidium charitatiuum, oſtenditur.*

53 *Charitatiuum ſubſidium, cui Epiſcopo ſit ſoluendum quando Eccleſia eſt in confinio duarum diœceſium, oſtenditur.*

54 *Succeſſor in beneficio ſoluere ſubſidium cogitur, quod anteceſſor beneficiarius non ſoluit.*

55 *Hoſpitalia quando teneantur ad charitatiuum ſubſidium, oſtenditur.*

EPISCOPVS CHARITAtiuum ſubſidium quando, & à quibus exigere poſſit?

ALLEGATIO LXXXVII.

1 DE charitatiuo ſubſidio peculiares edidere tractatus *Barthol. Bellencinus, Remig. de Gonnis, & Franciſc. Paninus*, & aliqua tractarunt *Duenh. regul. 89. Menoch. de arbitr. caſu 178. & 179. Nau. conſ. 10. in antiq. alias 5. in nouis, ſub tit. de cenſibus, Sayr. in floribus deciſ. ſub eod. tit. dec. 11. Quaranta in ſum. bullarij, verbo Concilium prouinciale num. 8. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 9. cap. 14. Cened. ad Decretal. collect. 115. à num. 6. praxis noua Epiſcop. p. 2. cap. 2. num. 11.*

2 Charitatiuum ſubſidium ſecundum *Hoſt.* & alios *in capit. conquerente, de officio Ordin.* dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri, vt colligitur *ex cap. ex parte, de cenſibus*, & appellatur ſubſidium, quia ſicut ſubſidiaria actio datur quando deficit propria, & ſpecialis actio *vt in §. fin.*

in §.fin. inſtit. ad leg. Aquil. & in §.fin. vbi gloſ. Inſtit. de interdict.

3 Ita hoc ſubſidium petitur quando reditus propriæ Eccleſiæ non ſufficiunt pro oneribus incumbentibus, Bellencin. d. tract. de charit. ſubſid. quæſt. decima quarta. Azori. dict. capite decimo quarto quæſt. 2. Guid. Papæ deciſ. 371. quem refert Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 1. collect. 52. Præſcribi autem numquã poteſt, eſſet enim præſcribere contra charitatem, Bellencin. quæſtione 45. praxis noua Epiſcopal. d. nu. 11.

4 Quamuis huiuſmodi ſubſidium charitatiuum dicatur charitatis auxilium, tamen cum officio Iudicis poſſint diuites compelli ad dandam eleemoſynam egentibus tempore magnæ famis, & neceſſitatis, Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 12. cap. 13. q. 3. Henriq. in ſumm. libro 13. cap. 17. §. 5. in fine. Surd. de aliment. titul. quæſtione 3. numero 27.

5 Ita Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa poterit ſubditos clericos compellere ad huiuſmodi ſubſidium ſoluendum, ita Hoſt. Ioan. And. Butr. & Abb. in c. cum Apoſtolus, de cenſibus, & plures alij, quos refert, & ſequitur Rendina in promptuario recept. ſentent. titul. 38. num. 12. immo Lap. alleg. 20. quæ incip. Si vacante, dicit poſſe Epiſcopũ propter hoc clericos excõmunicare, quod probat ex Clem. ſi equens, de exceſſ. prel. Et Auditores Rotæ in nouis dec. 425. aliàs 23. quæ incip. item extra Rotam petebatur conſilium, dicunt poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi edictũ proponere, vt vbicunque clericus beneficium habens non ſoluerit ei charitatiuũ ſubſidium intra certum tempus ſit excommunicatus.

6 Nec obſtat quod Epiſcopus videatur eſſe iudex in cauſa propria contra l. 1. C. ne quis in ſua cauſa; quia reſpondetur, quod ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ poteſt Epiſcopus eſſe iudex in cauſa propria, ca. Romana, de pœnis, cum traditis per praxim Epiſcop. parte 1. verbo Epiſcopus, Alexand. Trentaſinq. vari. reſolut. lib. 2. tit. de iudic. reſolut. 5. nu. 7. Marta in votis nouiſſ. deciſ. voto 57. nu. 23. Surd. conſ. 50. tùm etiam ratione notorij, & manifeſti, Trentaſinq. d. reſol. 5. nu. 6. D. Barboſa in l. ſi de vi, n. 143. ff. de iudic.

Huius Alleg. materia in tres diuidetur articulos, primo examinabitur, qui poſſint huiuſmodi ſubſidiũ exigere: ſecundo quibus ex cauſis: tertio à quibus perſonis.

Charitatiuum ſubſidium qui poſſint exigere?

7 EPISCOPI, Archiepiſcopi, Patriarchæ, ſeu Primates, in ciuitatibus, & diœceſibus ſuis poſſunt data manifeſta, & rationabili cauſa, licite ſubditos cogere (cum charitate tamen, & debito moderamine) ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum, quo ſuis conſulant neceſſitatibus, ita probant text. in capit. conquerente, in fine, de officio Ordinarij, & in c. cũ Apoſtolus, §. prohibemus, de cenſibus poſt alios Oldrad. conſ. 104. & 234. Lap. allegat. 20. Duenb. regul. 89. Palat. in repet. cap. per veſtras, notab. 2. §. 27. à nu. decimo. Caſſan. in conſuet. Burgund. rubr. 1. §. 4. gloſ. 6. à num. 13. Menoch. de arbitr. caſu 178. num. primo. Cened. ad Decretal. collect. 115. nu. 6. Nauarr. conſ. 7. ſub tit. de cenſibus, in antiq. Sayr. in floribus deciſionum ſub eodem titul. deciſione 7. praxis noua Epiſcop. p. 2. capitulo numero 11. Bellenc. d. tract. de charitatiuo ſubſidio, q. 1. nu. 1. Azor. dict. c. 14. q. 5.

8 Quod quidem ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus nondum conſecratus Bellencin. q. 9. Azori. d. q. 5. in fine, ex eo quia hoc eſt iuriſdictionis, non Ordinis, dict. cap. conquerente, in fine.

9 Archiepiſcopus, Primas, & Patriarcha ab Eccleſijs, & clericis ſuæ prouinciç extra diœceſim ſuam iure tale ſubſidium exigere non poſſunt, quamuis conſuetudine recepta alicubi id fortaſſis poſſint Bellenc. d. tract. q. 2. Azor. dict. c. 14. quæſt. 5. verſ. ſed dubiæ quæſtionis eſt.

10 Adminiſtrator vero, ſeu coadiutor datus Epiſcopo per Papam, vel Eccleſiæ cathedrali vacanti, poteſt à ſubditis illius Eccleſiç exigere charitatiuum ſubſidium per tex. in cap. is cui, de elect. lib. 6. & in capite vlt. in fine, de ſupplenda neglig. Prælatorum eod. lib. Bellenc. q. 8.

11 Et quando Epiſcopus à Clero ſuo exigere vult charitatiuum ſubſidium debet facere cum cõſilio Capituli ſui, & etiam ipſorum clericorum per tex. in cap. nouit. & in cap. quanto, de his quæ fiunt à Prælatis reſoluunt Innocent. Ioan. Andr. & Anton. de Butr. in dict. capit. cum Apoſtolus Bellencin. quæſtione decima.

12 Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt tale ſubſidium exigere, niſi ſpeciali ipſius Epiſcopi mandato, hoc enim nullo iure eſt illi conceſſum, & proinde in generali mandato, quod accipit ab Epiſcopo non continetur Bellenc. q. 21. Azori. d. c. 14. q. 5. verſ. vicarius.

13 Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt tale ſubſidium exigere gloſ. verbo aliunde, in cap. cupientes, §. ad hæc, de electio libr. 6. vbi Ioann. Monach. Archidiacon. & Dominic. Bellencin. q. 7. Azori. d. q. 5. verſ. item collegium. Nequit tamen ſtatutum condere, quo tale ſubſidium in futurum ex parte minuátur, Bellenc. quæſt. 45. Azori. d. cap. 14. q. 7. verſic. item Canonicorum.

14 Cardinales, cum in Eccleſiis ſuorũ titulorum iuriſdictionem habeant de iure communi, c. capite quercũm, de elect. Alphonſ. Aluarez Guerr. in ſpeculo iuris Pontif. c. 28. poſt princ. verſ. de Reuerendiſſimis, pag. 72.

15 Tale ſubſidium petere poſſunt Ioann. Mon. in c. 1. de maior. & obedient. libro 6. Bellenc. quæſtion. 3. Azori. d. q. 5. verſ. quæres.

16 Legatus Papæ, cui commiſſum eſt pęnæ legationis officium in ſua prouincia, cum omnia libere & immediate poſſit, quę quilibet Ordinarius iure, ſiue conſuetudine poteſt, vt probat Speculator tit. de legato, §. nunc oſtendẽdũ verſ. legatus, igitur habet ius exigendi huiuſmodi ſubſidium ab Eccleſiis prouinciæ ſibi delegatæ, Bellenc. q. 12. Azor. d. q. 5. §. quid dicendum.

17 Prælati Epiſcopo inferiores iure quidem non poſſunt tale ſubſidium exigere, ſed priuilegio, vel conſuetudine: ita Bellenc. q. 4. Azori. d. q. 5. verſ. quid dicendum, Boer. dec. 133. quem refert Aloyſ. Ricc. d. collect. 52. Duenb. regul. 91. Cened. d. collect. 115. n. 7. ad fi. & idẽ Bel. q. 5.

18 Reſoluit quod Abbates, vel priores nõ poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſecularibus, vel Regularibus Monaſterijs ſibi nõ pleno iure ſubiectis, & addit ex Calderin. conſ. de cenſibus.

19 Præpoſitum, ſiue Præfectum totius Ordinis Regularis poſſe huiuſmodi ſubſidium petere à Monaſterijs Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſariis ad gubernationẽ ordinis, ſi aliunde ratione præfecturę non habeat bona, quæ ad hoc onus ſuſtẽtandum deſtinata ſufficiant.

20 Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis cum habeat legitimam adminiſtrationẽ, & poſſit exercere iuriſdictionem, quæ competeret Epiſcopo titulato, vt tenent Archidiacon. in capitulo nemo deinceps,

deinceps, de elect. li. 6. Innoc. in cap. ſi conſtiterit, de accuſ. Card. in Clem. vlt. de procuratoribus, q. 12.

21 Poteſt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſibi ſubiectis, Bellencin. quæſtione ſexta. Azor. dict. qu. 5. verſicul. Commendatarius.

22 De Romano Pontifice dubitari nõ poteſt, quin hoc ſubſidium poſſit exigere ab omnibus clericis, & Eccleſiis, Bellenc. qu. 1. nu. 2. Azor. d. q. 5. in princip.

23 Tum quia liberam habet adminiſtrationem omniũ beneficiorum cap. 1. de præb. in 6. Clem. 1. vt de lite pendente. tum quia eſt dominus, & Ordinarius cunctorũ, Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, & Ordinarius Ordinariorum, capite cuncta per mundum, 9. q. 3. Flamin. de reſig. lib. 8. q. 7. n. 100. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. nu. 44. in ſumma omnium deciſ. tit. 4. nu. 10.

24 Hinc generalis exemptio nõ cenſetur eximere à ſubſidio per Papam impoſito, Ioan. Andr. in cap. cum inſtantia, de cenſibus, Cocbier. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 7. niſi quis ſpeciali priuilegio ab huiuſmodi onere nominatim eximeretur, Bellenc. dict. tract. q. 58. num. 3. vbi aduertit quod non eſt præſumendum, quippe quod illud concedi non conſueuerit per tex. in d. c. cum inſtantia, ibi, niſi forte per ſpeciale priuilegium Sedis Apoſt. quod non credimus, ſit exempta, & per tex. in c. accedentes de præſcript. ibi, niſi per ſpeciale priuilegium Epiſcopus tamen cum Clero in ſui præiudicium poteſt aliquem eximere à ſubſidio charitatiuo Bellencin. dict. tract. q. 70. Cocbier. d. p. 4. q. Azor. d. cap. 14. q. 7.

25 Vbi etiam quod ſubditi non poſſunt præſcribere, itaut ſubſidium præſtare non debeant, quia tale ſubſidium quadam naturali æquitate, & lege charitatis debetur, contra quæ præſcriptio non currit Bellenc. q. 50.

Quibus ex cauſis charitatiuum ſubſidium exigi poſſit?

26 PRælatus, qui iuxta ſupradicta poteſtatẽ habet huiuſmodi ſubſidium exigendi congregato Clero cũ charitate, & humanitate debet illi exprimere cauſam ſuam indigentiæ, eumq. hortari, quod cum cuilibet proximo in neceſſitate ſit ſubueniendum, fortius ſibi ſubuenire debent.

27 Cauſa autem ad tale ſubſidium exigẽdum, debet eſſe manifeſta, & rationabilis, ne ſubditi grauentur pluſquam par eſt, vt dicunt tex. in dicto cap. conquerente, & in d. c. cum Apoſtolus, §. probibemus.

28 Quænã dicatur manifeſta & rationabilis cauſa q ioad intẽtum, & hac in re, nihil certum in iure definitur, ſed arbitrio iudicis relinquendum arbitrãtur gloſ. verbo rationabilis, dict. §. prohibemus, recepta vt per Abb. num. 4. in fine, Cardin. nu. 2. Anton. vlt. Hippol. in l. quæſtionis modum num. 6. ff. de quæſt. Bellencin. quæſt. 16. nu. 12. & & alij quos refert, & ſequitur Menoch. d. caſu 178. num. 2. Et in dubio rationabilis cauſa præſumenda nõ eſt, quia tex. in d. cap. cum Apoſtolus verſ. ſuſtinemus, nõ ſolum requirit cauſam rationabilem, ſed quod ſit manifeſte talis, & caſum dubium excludat, aduertit Bellencin. q. decima octaua.

29 Rationabili cauſa primò poteſt exigere charitatiuũ ſubſidium Epiſcopus pro ſua conſecratione Grammatic. deciſ. 88. quem refert Aloyſ. Ric. dicta collect. 52. Itẽ pro ſolutione debitorum, quæ cõtraxit Epiſcopus pro ſuæ Eccleſiæ iure tuendo, videlicet quando multa, & magna ſunt debita, & aliunde ex bonis Eccleſiæ ſolui commode nequeunt. Hoſtienſ. in ſum. tit. vt eccleſiaſtica beneficia §. 1. & in tit. de cenſibus §. ex quibus cauſis, Butr. & Imol. in d. c. conquerente, Azor. d. ca. 14. q. 4. in princ. praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 2. nu. 11.

30 Secundo cauſa rationabilis exigẽdi huiuſmodi ſubſidium eſt, ſi Epiſcopus magnas fecerit expenſas in negotijs totius diœceſis communibus pertractandis, Innoc. in c. 1. de ſtatu monach. Azori. d. ca. 14. quæſt. 4. verſ. 2. Vel ſi lites magnæ in bonis Eccleſiæ moueantur Menoch. d. caſu 178. num. 12.

31 Tertiò ſi Epiſcopus pro fabrica ſuæ Eccleſiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conſeruationem, fecerit magnam emptionem, Oldrad. conſ. 140. incip. Circa propoſitam quæſt. Bellenc. d. tract. quæſtion. 19. Azor. d. 4. verſ. 3.

32 Quartò ſi Epiſcopus iter facturus ſit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem, ob ſuæ Eccleſiæ, vel diœceſis, vel etiam totius Eccleſiæ generalis commune bonũ, Innoc. in cap. 1. circa fin. de ſtatu monach. Hoſt. Butri. & Imol. in d. cap. conquerente, Bellenc. dict. tract. quæſtione 20. Azori. dict. quæſtione 4. verſ. 4. Menoch. d. caſu 178. nu. 9. & 10.

33 Quintò, ſi Epiſcop. viſitaturus ſit limina S. Petri, vt iuſiurandum impleat, iuxta formam, c. Ego N. in fine, de iureiur. & conſtit. Sixti 5. Bellencin. d. q. 20. verſ. vel quãdo, Azor. d. q. 4. verſ. 5. praxis noua Epiſcop. d. nu. 11.

34 Sextò, ſi Epiſcopus velit ire ad Cõcilium prouinciale, Bellenc. in dict. tract. quæſt. 21. Iacob. de Concilijs libr. 1. art. 5. fol. 110. colum. 1. praxis noua Epiſcop. d. numer. 11. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſ. Neapol. caput. 71. num. 8. Azor. dict. q. 4. verſ. 6. Quaranta in ſumma bullarij, verbo Concilium Prouinciale, num. 8. vbi hoc intelligit, quando Epiſcopus eſſet pauper, qui non haberet ad faciendum expenſas.

35 Septimò, ſi Epiſcopus impenſas neceſſarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis, præſertim ſi ab eo habeat regalia, dummodo clericos, & Eccleſias nimium in hoc grauare, vel ad hoc compellere non debeat, Bellencin. q. 21. Azo. d. q. 4. verſicul. ſeptimo.

36 Exiſtente qualibet ex prædictis cauſis poteſt Epiſcopus non ſolum ſemel, ſed etiam pluribus vicibus, quoties ſcilicet rationabilis cauſa ſubſit, charitatiuum ſubſidium exigere, Abb. Sic. in d. cap. cum Apoſtolus, Bellenc. dict. tractato quæſtione 23. Remig. q. 32. Azori, d. c. 14. q. 8.

37 Dummodo etiam à volentibus non exigat, niſi tantum quantum aſcenderent procurationes ſingulæ, ſi Prælati per alium licite viſitarent per Extrauag. Bened. XII. quæ incipit Vas electionis, circa fin. §. præmiſſis quoque adijciendo, vbi in ſuperiore eius parte declaratur, quæ ſit quantitas illarum procurationum; Bellencin. d. tract. quæſtione quadrageſima prima. Quantum tamen eſſe debeat hoc ſubſidium non eſt iure definitum, Nauar. conſil. 10. in antiq. aliàs 5. in nouis, ſub titul. de cenſibus, Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 10. Menoch. caſu 179. num. vltim. praxis noua Epiſcopal. d. num. decimo primo verſicul. neque, itaut non valeat conſuetudo, quod Epiſcopi, vel alij Prælati à ſubditis ſuis poſſunt exigere, & à volentibus recipere charitatiuum ſubſidiũ vltra taxam poſitam in d. Extrauagant. Vas electionis, Bellencin. quæſtione 42. & quæſtione 44. oſtendit, quæ pœnæ imponantur exigentibus charitatiuum ſubſidiũ vltra taxam, & q. 46. quod ſubditi poſſunt denegare charitatiuũ ſubſidiũ Epiſc. in eo, in quo excedit taxã.

Et

8 Et quod clerici ex vrgenti cauſa poſſint compelli ſoluere charitatiuum ſubſidium vltra taxam ſolitam dicit *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. queſtione 640.*

A quibus perſonis charitatiuum ſubſidium exigi poſſit?

39 EPiſcopus iure poteſt tale ſubſidium ratione beneficiorum exigere à Clero, & Eccleſijs ſuę Ciuitatis, & diœceſis, *cap. conquerente, de officio Ordin. Nauarr. conſ. 10. in antiq.* aliàs 5. *in nouis, ſub titul. de cenſib. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem titul. deciſ.* 10. Et licet vrgente neceſſitate charitatiuũ ſubſidium à ſuis clericis petere poſſit, *capit. cum Apoſtolus, §. 1. de cenſibus*, aliquid tamen tanquam ſibi debitum, ceſſante illa, dummodo conſuetudine immemoriali, & bona fide illud nõ præſcripſerit, petere nequit, *Nauar. conſ. 7.* aliàs 3. *in nouis, ſub titul. de cenſibus, Sayr. ſub eodem titul. deciſ. 7.*

40 A laicis vero non poteſt, vt colligitur *ex cap. quia cognouimus* 10. *queſtione tertia*. Nec obſtat, quod dicitur in *cap. cum Apoſtolus, §. prohibemus, de cenſibus*.

41 Quatenus habet poſſe Epiſcopum huiuſmodi ſubſidium à ſubditis petere, quia reſpondetur id intelligendum de eccleſiaſticis, vt loquitur *d. cap. conquerente*, tum quia ſtricte, & proprie ſumendo laici diœceſani non dicuntur ſubditi Epiſcopi, licet quoad quædã foro ſuo ſubijciantur, vt notat gloſ. *verbo ſubditos, in Clement. 1. de foro comp.* ita *Bellencin. de charitatiuo ſubſidio, q. 26. Azori. inſtitut. moral. part. 2. libro nono capite 14. q. 6. in princip.*

42 Vide tamen an ratione feudi, vel officij gratuiti teneantur & laici aliquid contribuere? Et quartam partẽ annui reditus ipſius feudi pro ſubſidio charitatiuo eſſe ſoluendam reſoluit, *Afflict. deciſ.* 136. quẽ refert *Aloyſ. Ric. d. collect.* 52.

43 Capitulum, ſeu Canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidiũ, quando ab eo petitur ex legitimis cauſis, de quibus dictum eſt ſupra, quia fortius ipſi debent ei ſubuenire, quam cæteri, cum dignius ſit quod membra ſubueniãt capiti ſuo, quam extranei, argum. *cap. cum non liceat, de preſcript. & cap. requiſiſti de teſtam. Bellenc. d. tractatu q. 27. Remig. de Gouni de charitat. ſubſid. q. 38. Moneta de diſtribut. quotid. par. 3. q. 9. nu. 20.*

44 Ex diſtributionibus tamen quotidianis inſpecto iure communi non debetur charitatiuum ſubſidium niſi contrarium fuiſſet ſancitum *Bellencin. q. 76. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. nu. 174. Moneta de diſtribut. quotid. par. 3. q. 9. à nu. 19.*

45 Monaſteria non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium, ita *Ioan. Andr. Butr. Imol. in cap. dilectus, de officio Ordin. Innoc. in cap. 1. de ſtatu monach. Hoſt. in ſumm. illius tit. & tit. de cenſibus, §. ex quibus cauſis, verſ. item Epiſcopus exigit. Bellenc. qu. 29. Remig. de Gouni eodem tract. q. 21. Fr. Emmanuel. quæſt. Regul. tom. 2. q. 66. artic. 1. & 2. Azori. d. q. 6. verſ. item non poteſt.* Ratio eſt, quia exactio charitatiui ſubſidij, eſt de lege diœceſana, & non iuriſdictionis, *Bellencin. q. 28. Cocbier. de iuriſd. Ordinarij in exemptos, p. 1. q. 25. n. 8.* à qua lege diœceſana monaſteria ſunt exempta, vt probant *text. in cap. ne pro cuiuſlibet, 16. queſtione prima & in capitul. primo de ſtatu monach.*

46 Non obſtat *Clem. 1. & 2. de cenſibus* vbi dicitur Religioſos debere ſoluere iura Epiſcopalia, & ſubire onera, niſi ſe tueri poſſint ſpeciali priuilegio Papæ, & conſuetudine: quia reſpondetur ibi ſermonem eſſe de monaſterijs habẽtibus Eccleſias ſeculares ſibi ſubiectas, quæ Eccleſię antequam monaſterio ſubijcerentur, ſoluere conſueuerant Epiſcopo tale ſubſidium charitatis, & alia iura Epiſcopalia, ac proinde cẽſentur vnitæ monaſterio cum ſuo onere, cum quo tranſiuit res, *ca. paſtoralis, de decim. cap. quia monaſterium, de relig. domib.* ita *Azor. vbi proxime, & Cocbier. d. nu. nono verſ. limita primo*, vbi *verſicul. limita ſecundo*, dicit quod ſi monaſteriũ habeat populum ratione illius tenebitur ad omnia, quæ ſunt legis diœceſanæ, & per conſequens ad charitatiuum ſubſidium.

47 Exemptę Eccleſiæ non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium, ita *Card. in Clem. frequens §. nonnulli, in 3. oppoſit. de exceſſ. Prælat. vbi Paul. & Petr. de Anchar. in verſ. 8. not. Bellencin. q. 32. Azori. d. qu. 6. verſic. item non poteſt, Cocbi. de iuriſdictione Ordinar. in exemptos, part. 4. queſtione nona per totam.* Quod maxime procedit, ſi exemptio ſit data cum plena libertate, id enim importat exemptionem non modo à iuriſdictione, ſed etiam ab omnibus, quę ſunt de lege diœceſana, inter quæ charitatiuum ſubſidium numeratur, vt ſupra dictum eſt numero pręcedenti, ita *Bellencin. d. quæſtione 32. num. octauo. Cocbier. d. quæſt. 9. num. primo.* Limitatur tamen primo, niſi exempti haberent populum non exemptum, quia eo reſpectu exigi poſſet huiuſmodi præſtatio, *Bellencin. d. quæſt. 32. nume. quinto verſic. & pro talibus. Cocbier. dicta q. 9. num. ſecundo.* Limitatur ſecundo niſi in priuilegio exemptionis appoſita eſſet clauſula vulgaris, volumus autem, quod Eccleſia huiuſmodi exempta cum charitate priori cum Epiſcopo ſuo remaneat, *Abb. conſil. 102. incip. Omnipotentis Dei poſtulato ſuffragio, volum. 1. Bellencin. dicta qu. 32. in fine, Cocbier. parte prima quæſtione 9. numero 9. & parte 4. q. 9. num. 3.*

48 Cum huiuſmodi ſubſidium peti debeat à perſonis clericorum ratione beneficiorum ſuorum, prout iuxta tex. in *dict. cap. conquerente, & in d. c. cum Apoſtolus*, reſoluunt *Nauarr. conſi. 10. in antiq.* aliàs 5. *in nouis, ſub tit. de cenſibus, & Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 10. non poterunt clerici nullum eccleſiaſticum beneficium habentes vllo iure cogi Epiſcopo ſubſidium præſtare, quamuis habeant ampla patrimonia. *Bellenc. q. 31. Azor. dicta q. 6. verſ. inſuper*, licet dubitet *Nauar. vbi proxime*.

49 Clerici pauperes, qui ſcilicet ex ſuorum beneficiorũ reditibus nihil habent vltra commodum, & honeſtum victum, minime cogi poſſunt ad tale ſubſidium præſtandum, nam certe grauarentur, ſi eorum victus minueretur *Bellencin. q. 30. Quaranta vbi ſupra, praxis nona Epiſcopal. nu. 11. Azori. d. q. 6. verſic. quid dicendum.*

50 Hinc beneficium habens, ſed nullos fructus percipiens propter aſſidua bella, inundationes aquarũ, vel ob alium fortuitum caſum, nullo iure cogitur ad huiuſmodi ſubſidium Epiſcopo pręſtandum, *Remig. de Goun. q. 37. nu. 5. & quæſt. 40. & 41. Moneta d. quæſt. 9. num. 21. Bellencin. q. 34. cum ſequen. Azori. d. quæſtion. 6. verſ. Clericus*, qui etiam tenent tale ſubſidiũ exigi poſſe ab eo, qui eſt beneficii poſſeſſor, ſiue bona, ſiue mala fide: item reſoluunt, ſi duo litigent de beneficio, quorum vterque contendit ad ſe beneficium pertinere, tunc liberum eſſe Epiſcopo ſubſidium exigere ab eo, quem maluerit, at ſi is, qui ſubſidium

ſoluerit victus in lite fuerit ab aduerſario, ius habet repetendi tantundem, quantum ſoluit, alioquin iure cōpenſationis vti poteſt.

51 Rector Eccleſiam habens in vna diœceſi, in alia vero prædia, & poſſeſſiones, ex quibus fructus beneficii percipit, debet ſoluere ſubſidium Epiſcopo, in cuius diœceſi eſt Eccleſia, quia tale onus ſuſtinent beneficiarii ratione Eccleſiarum, quas habent, ita *Bellencin. q.35. Azori. d.q.6. verſ. quid dicendum*,

52 Penſionarius clericus, & Rector beneficii pro rata portione tenentur ad ſubſidium, *Bellencin. q.37. Azori. d.q.6. verſ. ſi quæras*, Gig. de penſion. *quæſt.38. Flamin. de confident. q.23. num.7.* Sed re vera Curię Romanæ ſtylus habet, vt penſio auctoritate Papæ aſſignata alicui, ſit immunis & libera ab omni onere, etiā ſubſidii charitatis, & ideo quando Papa clerico penſionem aſſignat liberam ab omni ſubſidio charitatis, Rector beneficii debet ex toto illud ſoluere.

53 Eccleſia ſi in confinio duarum diœceſum ſit, ambo Epiſcopi ſe cōcordare debent, vt alternis vicibus ſubſidium exigant, *argum. Clement. plures, de iure patron.* quod ſi conuenire renuant, tunc iure poterit Archiepiſcopus præcipere, vt conueniant, eo quod talis eorū diſcordia eſt Eccleſiæ damnoſa: ita *Bellenc. q.52. Azori. d.q.6. verſ. quid dicendum*.

54 Succeſſor in beneficio ſoluere ſubſidium cogitur, quod anteceſſor beneficiarius non ſoluit, argum. *l. Imperatores, ff. de impenſis, & l. hactenus. ff. de vſufructu, Bellencin. q.51. Azori. d.q.6. in fine*, vbi reſoluit poſſe Epiſcopum conuenire ſucceſſorem, vel anteceſſorem, ſi adhuc viuus ſit, vt maluerit, & ſubſidium petere.

55 Hoſpitalia cauſa communis pietatis extructa, quādo titulum beneficii habent, obligantur ad ſubſidium, *Bellenc. q.38. Azor. d.q.6. verſ. ſic ſi roges*, qui etiam reſoluunt, quod ſi huiuſmodi hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata non ſint, grauari nequeunt onere ſubſidii, quia religioſa, & ſacra loca non ſunt, & poſſunt ad prophanos vſus redire priuata fundatoris auctoritate; ſecus tamen ſi Epiſcopi auctoritate fundentur, cum ab illis ſicut ab Eccleſiis ſuæ diœceſis exigere ſubſidium charitatis, & alia iura Epiſcopalia Epiſcopus poſſit. Quomodo vero Epiſcopi auctoritate fundata dici poſſint, vide quæ diximus in *Allegat.75. nu.5. cum ſequentibus.*

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia eſt remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimiſſis, conceſſa homini exiſtenti in gratia à Prælato per applicationem theſauri eccleſiaſtici.*

2 *Plenaria indulgentia eſt illa, qua remittitur tota pœna.*

3 *Indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, ſed eius tantum pars relaxatur.*

4 *Indulgentiæ carena, quadragena, & ſeptena quæ ſint, oſtēditur.*

5 *Papa tantum plenarias poteſt indulgentias concedere, Epiſcopi vero temporales limitatas, ſeu partiales.*

6 *Indulgentias concedendi poteſtas eſt iuriſdictionis, & non Ordinis.*

7 *Indulgentias temporales poteſt concedere Epiſcopus etiam non conſecratus, aut ordinatus, dummodo ſit electus, & confirmatus.*

8 *Indulgentias concedendi poteſtas penes Papam eſt iure diuino à Deo proximo accepta, penes Epiſcopos vero eſt iure communi, & Ordinario.*

9 *Indulgentias plenarias concedendi poteſtas à Papa eſt delegabilis.*

10 *Indulgentias temporales concedendi poteſtatem Epiſcopus non ſolum ſuo Vicario, verum etiam Clerico demandare poteſt.*

11 *Laico non poteſt demandari ab Epiſcopo poteſtas concedēdi indulgentias.*

12 *Indulgentias non poteſt concedere Epiſcopus excommunicatus, denunciatus, ſeu vitandus.*

13 *Indulgentias valide, ac ſine peccato ſecluſo ſcandalo non præmiſſo, concedit Epiſcopus dum in mort. peccato exiſtit.*

14 *Indulgentiæ temporales, quas Epiſcopus concedere poteſt, quæ ſint, oſtenditur.*

15 *Archiepiſcopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam ſuam prouinciam, & Archiepiſcopatum, etiamſi non ſit in actu viſitationis.*

16 *Indulgentias concedere eſt voluntariæ iuriſdictionis.*

17 *Indulgentias iure proprio nullus inferior Epiſcopo poteſt concedere.*

18 *Indulgentias concedit Epiſcopo inferior ex conſuetudine, etiamſi non ſit Presbyter.*

19 *Prælatus religionis quamuis habeat quaſi Epiſcopalem auctoritatem in Regulares ſibi ſubditos, iure ipſe non poteſt indulgentias concedere.*

20 *Parochus indulgentias concedere non poteſt.*

21 *Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentias concedere, oſtenditur.*

22 *Indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo, vel Archiepiſcopo ſi exceſſerint numerum taxatum in cap. cum ex eo, de pœnitent. an valeant, oſtenditur.*

23 *Indulgentias Epiſcopus concedere tantum poteſt ſubditis ſuis.*

24 *Indulgentias pro mortuis non poteſt Epiſcopus concedere.*

25 *Indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas lucrantur exteri de proprijs licentia.*

26 *Exemptis an poſſit Epiſcopus indulgentias concedere, oſtēditur.*

27 *Exempti habentur inſtar extraneorum.*

28 *Indulgentijs, quas alijs conceſſit, frui & gaudere poteſt Epiſcopus.*

EPISCOPVS QVODNAM Indulgentiæ genus conferre valeat?

ALLEGATIO LXXXVIII.

1 INdulgentia eſt remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimiſſis, conceſſa homini exiſtenti in gratia à Prælato per applicationem Theſauri eccleſiaſtici, *Cordub. de indulgent. q.1. Nauar. in comment. de indulgent. & Iubil. not.20. num.1. cum ſequent. Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap.28. in princ. Valent. tom.4. diſput.7. q.20. puncto 1. verſ. nos autem. Henriq. in ſum. l.7. de indulgen. c.1. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.1. c.9. nu.2.* & cæteri in diſcurſu citandi.

2 Alia eſt plenaria, alia temporalis. Plenaria eſt illa, qua remittitur tota pœna ſimpliciter, & ex communi eſt remiſſio totius pœnæ temporalis, quæ nimirū poſt peccata remiſſa expianda remanſit, ſiue in hac vita, ſiue in purgatorio; cui plenariæ indulgentiæ

interdum

interdum addi ſolet particula, & remiſſio omniũ peccatorum, quæ ſecundum omnes eſt potius declaratiua effectus indulgentiæ plenariæ. Indulgentia vero temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, ſed eius tantum pars relaxatur, & ſub duplici præſertim forma tribui ſolet. Aliquando enim dantur indulgentiæ tot dierum, vel annorũ, & eſt remiſſio tantæ pœnæ, quanta ſolui in hac vita debuiſſet per pœnitentiã tot dierum, vel annorum, vel quanta in purgatorio luenda foret, ſi hic peracta non fuiſſet.

4 Et hæc diuidi poteſt in carenam, quadragenam, & ſeptenam. Carena dicitur à carendo, & eſt quaſi ciborum carentia, qua remittuntur tot pœnæ, quot fuiſſent remiſſæ peragendo pęnitentiam in pane, & aqua, quadraginta diebus cũ ſeptem annis. Quadragena eſt relaxatio tantæ pœnæ quanta redempta fuiſset per pœnitentiam quadraginta dierum. Septena eſt remiſſio tantæ pęnæ, quanta redempta fuiſset per pœnitentiam ſeptem annorum, ſeu quantæ reſpondet pœnitẽtiæ ſeptem annorum. Quandoque dantur indulgentię reſpiciendo ad certam partem peccatorũ, vt cum datur remiſſio tertię, vel quartæ partis peccatorum, eſt enim remiſſio tãtæ pęnæ, quãta perſolui debuiſſet hic, vel in purgatorio pro tertia illa, vel quarta parte peccatorũ iã remiſſorũ. Colliges hæc ex *Valentia d.q.20. Tolet. in ſumm.lib.7.c.24. Soar.tom.4.diſput.50.ſect.4.& 5. Cardin. Bellarmin.tomo 3.lib.1.de indulgent.cap.9. P. Valer. Reginald.in praxi fori pęnitent. l.7.num.94. cum ſequentibus. Balduin.Juni.ſuper opera controuerſ.Bellarmin.p.1. lib.6. de indulgent. Ægidi.de Coninch.de Sacramentis, & cenſuris tom.2.diſp.12. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſolu. 306. Franciſc. Leo d.c.7.à nu.3. Bonacina de Sacrament. diſput.6.q.1.puncto 2.*

5 Solus Papa primario poteſt indulgentias concedere, ſolusq; plenarias concedit. Epiſcopi vero temporales, limitatas, ſeu partiales iure communi Canonico, & ab ipſo Summo Pontifice dependẽti. Ratio eſt, quia huiuſmodi poteſtas eſt iuriſdictionis, non Ordinis, *c. quod autem, de pęnit. & remiſſ.* quatenus ibi dicitur indulgentiæ conceſſionem eſse actum abſoluendi, & iudicialem, *S.Thom.in 4.diſtinction.20.quæſt.3.articulo 3. Gambara de Officio legat. de latere rub.8. titul. quid poſſit legatus circa indulgentias num.1. Azori.inſtitut.moral.p.2.lib.3.cap.54.quęſt.2. Vgolin.de poteſtate Epiſcopi c.41. in princip. Aloyſ. Ric. d.reſolut.306.n.4.& reſolut.222. numero primo.*

7 Et ob id Epiſcopus etiam non ordinatus, aut nõ cõſecratus eas poteſt conferre, dummodo ſit electus, & confirmatus, per *gloſ.* communiter receptam *in cap. tranſmiſſa, de electio.* tenent *D.Thom.d.q.20.q.1. articulo 4.quęſtiunc.2. Soar.d.diſput.50.ſection.3.nu.3. Reginald.d.loco num.123. Nugn.in addit.quæſt.25. articulo 1. quęſtiunc. 3. verſ.ſecunda concluſio, Alphonſ. Aluarez* Guerrero *d.loco Aloyſ.Ricc. d.reſolut.306.nu.4. Azori. d. capitul. 55. quæſtione 1. in fine, & capitulo 29. quæſtione 8. Auguſtin.de Ancona de poteſtate Eccleſiæ quæſtione 29. Campan. in diuerſorio iuris Canonici in proœmio numero ſecundo.*

8 Cum ergo hæc ſit iuriſdictionis poteſtas, & non Ordinis, recte infertur illam, licet penes Papã ſit iure diuino à Deo proxime accepta, penes Epiſcopos vero eſse iure communi, & ordinario, at per cõſequens proximè acceptam à Papa, iuxta reſoluta per me *parte prima huius tract. titulo primo, capitulo primo*; quicquid aliqui teneant Epiſcopos poſse iure diuino indulgentias conferre, quos citant, improbantq; *Bonacina d. diſput. 6. quæſtione prima puncto tertio, numero primo, Azor. dicto capitulo 54. quæſtione ſecunda, Henriq. d.lib.7.capit. 31.§.3.*

9 Hinc etiam cum ea, quę iuriſdictionis ſunt, mandari, ac delegari poſſint de iure Pontificio; vt habetur in *cap. aqua,* & ibi *gloſſa*, ac Doctores, *de conſecration. Eccleſiæ,* & in *ca. quod ſedes, de officio Ordin.* ideo huiuſmodi poteſtas à Papa eſt delegabilis, qui poteſt Epiſcopo etiã plenarias tribuere indulgentias, vt reſoluit *Aloyſ. Ric. d. reſolut.306.num.2.*

10 Et ipſe Epiſcopus facultatem concedendi temporales non ſolum ſuo vicario, verum etiam Clerico demãdare poteſt. *Emmanuel Sa, verbo indulgentia, numer.16. Valent. d.q.20. puncto 3. Soar. diſput.55.ſect.6.numer.6. Reginald.libr.7.num.116. Bellarmin. de indulgent.lib.1. cap.11. Nugn.quæſt.26.art.2.ad finem, Vgolin.d.ca.41. in princip. Bonacina d.q.1.puncto 3.num.11. Azori.d.lib.3.capit.43.quæſt.13.& d.cap.55.q.5.*

11 Hęc tamen poteſtas non poteſt ab Epiſcopo cõcedi laico, cum laicus iure humano remoueatur à muneribus eccleſiaſticis, vt poſt *Iacob. de* Graff. *Soar. &* Reginald. *reſoluit Bonacina d.loco num.12.*

12 Hinc denique fit Epiſcopum excommunicatum, denunciatum, ſeu vitandum non poſſe indulgentias concedere, quia excommunicatus vitandus caret vſu iuriſdictionis, & conſequenter inualida ſunt ipſius acta ad iuriſdictionem pertinentia, *cap. tanta, de exceſſ. prælat. c. quia, de except. in 6.* cum citatis à *Bonacina de cenſuris, diſput.2.q.2.punct.7.* & reſoluit in terminis *Azor. d.c.55.q.7.*

13 Ex quo patet à fortiori Epiſcopum, qui cõcedit indulgentias, dum in peccato mortali exiſtit, valide cõcedere, nec peccare ſecluſo ſcandalo non præuiſo, quia peccatum mortale præciſe non tollit iuriſdictionem, *Henriq. d.lib.7.capit.32.§.4. Valent. loco citato puncto 3. verſ. tertio aſſerimus*, Reginald. *lib. 7. num. 118. Nugn. in addit. q. 27. art. 9. concluſ.1.* poſt *Graff. Soar. & Cordub.* ſequitur *Bonacina d. diſp. 9. de indulgen. q. 1. puncto 3. num. 9.*

14 Indulgentiæ temporales, quas Epiſcopus concedere valet, ipſo iure communi præſcriptæ ſunt. In dedicatione enim Eccleſiæ vnius anni indulgentiam tantum concedere poteſt, vel ab vno tantum Epiſcopo vel à pluribus dedicetur, & in anniuerſario dedicationis, vel alias concedit ſolum indulgentiam quadraginta dierum, *cap. cum ex eo, verſic. ad hæc, de pœnitent.* ibi, Decernimus, vt dum dedicatur Baſilica non extẽdatur indulgentia extra annum, ſiue ab vno ſolo Epiſcopo, à pluribuſue dedicetur, atque in vniuerſali dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat. *Vgolin. d. capit. 41. §. 1. in principio, Henriq. d. capit. 32. §. 1. Azori. d. cap. 55. q. 6. Bonacina d. q. 1. puncto 3. nu. 2. Franciſ. Leo d. cap. 7. num. 18.*

15 Archiepiſcopo datur facultas concedendi indulgẽtias per totam ſuam prouinciã, & Archiepiſcopatum, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilii non excedat, *cap. noſtro, de pœnit. Cordub. quæſtion. 14. Nugn. q. 26. artic. 1. verſ. difficultas tamen, Stephan. Quaranta verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 32. Bonacina d. q. 1. puncto 3. num. 2. verſ. obſerua. Franciſc. Leo d. cap. 7. num. 18. Henriq. d. cap. 32. §. 1. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſ. c. 70. numero 15.* Nam licet Archiepiſcopus non ſit iudex

Ordinarius omnium de prouincia, *cap. Paſtoralis, de officio Ordin.*

16 Nec extra ſuam diœceſim habeat contentioſam iuriſdictionem, cum tamen indulgentias concedere ſit voluntariæ iuriſdictionis, *Soar. diſp. 49. ſect. 3. numero 9. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 306. num. 5.* illas concedere poteſt, vt per *gloſ. in d. cap. noſtro*. Sed aduertẽdum cũ *Henriq. loco proxime citato*, quod ſi conceſſit quadraginta dies in perpetuum, nihil amplius poteſt ſucceſſor eius pro eadem cauſa concedere, quia reputantur vnus Prælatus; ſed ſuperueniens Archiepiſcopus ex cõmiſſione Pontificis poteſt dum viſitat diœceſim ſuffraganei concedere 80. dies præter 40. datos ab Epiſcopo; totidem enim poteſt Archiepiſcopus dare in ſua diœceſi: idem poteſt Primas, aut Patriarcha; plures vero dies concedit Legatus Papæ in ſua prouincia; Cardinalis, Epiſcopus, aut Pœnitentiarius Papę concedit centum dies, de quo etiam *Azori. dicto capitulo 55. quæſtione 6.*

17 Neminem Epiſcopo inferiorẽ iure proprio indulgentias poſſe concedere communiter traditum eſt *in cap. accedentibus, de exceſſ. Prælat. & in d. cap. noſtro, Nauar. tract. de indulgẽt. not. 31. Bellarmin. de indulgent. lib. 1. cap. 11. q. ...l. 3. Cocbier. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 4. quæſt. 54. Bonacina q. 1. puncto 3. n. 18. Franciſc. Leo d. c. 7. nu. 19. Azori. d. cap. 55. q. 3.*

18 Quamuis ſit Cardinalis, niſi ex conſuetudine, & praxi concedere ſoleat *Henriq. d. cap. 21. §. 4.* quia tunc etiamſi non ſit Presbyter eas dare poterit. *Auguſt. de Ancona in tract. de Eccleſiaſt. poteſt. quæſt. 29. artic. 8. Panin. de poteſtate Capituli Sede vacante in 4. quæſt. principal. in princip. Gambar. d. tit. quid poſſit legatus circa indulgentias, nu. 2.*

19 Vnde ipſo iure non poteſt indulgentias concedere Prælatus Religionis, vt Prouincialis, aut Generalis, quamuis habeat quaſi Epiſcopalem auctoritatem in Regulares ſibi ſubditos, *Henriq. d. lib. 7. c. 21. §. 5. Bonacina d. nu. 18.*

20 Nec etiam Parochus, eſt enim inferior Epiſcopo, *Henriq. eod. cap. 21. §. 8. Bonacina d. puncto 3. num. 25.*

21 Nec denique Capitulum Sede vacante, quia nõ ſuccedit Epiſcopo in poteſtate iuriſdictionis extraordinariæ, ſaltem in iis, quæ ſunt reſeruata dignitati Epiſcopali, *Henriq. d. capi. 21. §. 4.* poſt *Graff. Soar. Reginald,* & alios ſequitur *Bonacina d. puncto 3. num. 23.* contra quos non immerito tenent *Silueſtr. verbo Capitulum, nume. 10. Lazari. verbo indulgentia, num. 47. praxis Epiſcop. p. 1. verbo indulgentia, numer. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 222. Azori. d. cap. 55. quæſt. 4. & d. libr. 3, cap. 37. quæſtio. 9.* & ideo tutius eſſe, vt Capitulum hoc committeret alicui Epiſcopo, qui ſuo nomine faceret, tenet *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, verſic. vndecimo quæro.*

22 Sed dubitari poteſt an valeant indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo vel Archiepiſcopo ſi exceſſerint numerum taxatum in *d. c. cum ex eo?* in quo dubio reſpondendum eſt negatiue, quoad eam tamen partem, quæ numerum præſcriptum non excedit valere concludendum eſt, quia eſt res ſeparabilis, & in ſeparabilibus vtile per inutile nõ vitiatur *l. vtile ff. de reg. iur. l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quotid. & æſtiua,* quare ita reſoluunt per *tex. in cap. indulgentię, de pęnitent. in 6. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 117. num. 5. in 1. edit. & reſol. 102. numero 5. in 2. edit. Soar. diſp. 55. ſect. 3. num. 11. Nau. de indulgent. notab. 31. nume. 16. Reginald. d. loco numer. 120. Vgolin. d. cap. decimoquarto §. 1. num. 2. Azori. d. cap. 55. quæſtion. 6. Bonacina d. diſp. 6. quæſtion. 1. puncto 3. numer. 3. & 4.*

23 Subditis ſuis Epiſcopus indulgentias cõcedere tantum poteſt, nam ſicut ab ipſo tantum ligari poſſunt, ita & ab eodem abſolui, probat *text. in cap. quod autem, de pœnit. Nauarr. conſ. 18. num. duodecimo, verſiculo decimo ſexto de pœnit. Vgolin. d. cap. 41. §. 2. num. primo. Henriq. d. cap. 32. §. 2.* vbi tenet cũm *Nauarr.* quem refert *in cõmento,* quod quando Epiſcopus concedit indulgentiã loco intra diœceſim ſito, prodeſt etiam externis ibidẽ moram facientibus quaſi ratione habitationis diutinæ contrahant forum, & ſubditi efficiantur.

24 Non poteſt tamẽ indulgentiam cõcedere pro mortuis; tum quia ipſorũ facultas videtur à Sede Apoſtol. reſtricta ad eorũ ſubditos degentes in hac vita, *Nauar. de indulg. notab. 22. num. quarto Bellarm. de indulgent. lib. 1. c. 11. Emman. Sa, verbo indulg. num. 18. Reginald. li. 7. nu. 114. & 193. Soar. diſp. 55. ſect. 3. nu. 23.*

25 Si vero Epiſcopi ſpeciatim ſuis ſubditis cõcederent; vt indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas acciperent, tunc eas lucrarentur, vt probat *tex. in d. cap. quod autem,* vbi *Abb. num. ſeptimo verſ. vltimo noto,* ait tutiſſimum eſſe, & valde expediens volenti peregrinari & loca pia viſitare, ipſum licentiam ab Epiſcopo proprio habere capiendi alienas indulgentias, id eſt, indulgentias datas ab aliis; & dicit *Nauar. de indulgent. notab. 31. & vlt. num. 13. verſ. exceptis ſecundo,* quod hac licentia habita, non ſubditi poſſunt acquirere indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas *Ludou. Bolognin. tract. de indulgent. num. 60. Cochi. d. p. 4. q. 58. nu. 4.*

26 Exemptis Epiſcopum indulgentias concedere nõ poſſe, ex quo iuriſdictionis nihil in eos vendicet, ſed Pontifici immediate ſubiiciantur veluti proprio ac immediato diœceſano, tenent *Anton. de Roſel. tract. de indulg. num. 321. Vgolin. d. §. 2. num. 2. verſ. ſecundo.*

27 Tum quia exempti haberentur inſtar extraneorum, locaque exempta pariſicantur locis extraneis, *cap. luminoſo 18. q. 2. c. 1. de ſtatu Regul. in 6. Roſel. vbi ſupra nume. 323.* Nihilominus contrarium eſt reſoluendum; videlicet Epiſcopales indulgentias prodeſſe exemptis, quia inducta in fauorem exemptorum non debent conuerti in eorum læſionem, inductaque in augmentum non debent parere diminutionem *l. quod fauore C. de legib. cap. quod ob gratiam, de regulis iuris in 6. l. legata inutiliter, ff. de legatis 1.* cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris litt. A. n. 249.* quare hãc ſententiã tenent *Lud. Bologn. d. loco num. 63. Bellarmin. d. libr. 1. cap. 11. q. 3. verſ. quare cum iam. Nauar. notab. 31. num. 12. verſ. addo ſeptimo, Cochier. d. p. 4. q. 58. num. 5.* Hinc etiam reſoluendum Epiſcopum poſſe Religioſis indulgentias concedere iuxta ſuam facultatem, *Palud. in 4. diſt. 20. qu. 4. art. 4. Reginald. d. libro ſeptimo num. 119.* quos refert & ſequitur *Bonacina d. puncto 3. num. 15.*

28 Hinc denique non abs re dubitari poteſt verum Epiſcopus gaudere & frui poſſit indulgentiis, quas aliis conceſſit? Ratio dubitandi eſt, quia nemo poteſt vti iuriſdictione in ſeipſum. Reſpondendum affirmatiue, quia Epiſcopus non debet eſſe deterioris conditionis aliis, ita *D. Tho. in addit. q. 27. art. 4. & ibid. Nugn. Sot. in 4. diſt. 21. q. 1. art. 4. ſub fin. Nauar. notab. 20. n. 91. Reginald. lib. 7. num. 199. Azori. d. cap. quinquageſim. quint. quæſtion. vlt.* poſt *Soar. Cordub. & Emman. Sa,* ſequitur *Bonacina dict. puncto tertio numero decimo ſexto.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopum poſſe eximere à ſua poteſtate, qui teneant, referuntur.*
2 *Epiſcopus non poteſt in totum à ſua poteſtate eximere.*
3 *Exemptio Eccleſiarum pleno iure à poteſtate Epiſcoporum concedi nõ poteſt ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, ſed ſolum à Romano Pont.*
4 *Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem ſubiectæ ſunt.*
5 *Sententiæ ſupra relatæ ad concordiam reducuntur.*
6 *Exemptione data ab Epiſcopo ad ius reuerentiale illi tenẽtur, ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario.*
7 *Eximi, & ad Religioſos trãsferri poteſt Eccleſia à poteſtate Epiſcopi per præſcriptionem.*
8 *Declaratur tex. in cap. cum non liceat, de præſcript.*
9 *Declaratur tex. in cap. cum venerabilis, de cenſibus.*
10 *Exemptiones à ſe conceſſas non poteſt Epiſcopus reuocare in illis caſibus, in quibus valet ſubditos a ſua iuriſdictione eximere.*
11 *Priuilegij à ſe conceſſi reuocatio de plenitudine poteſtatis ſolius Principis eſt.*

EPISCOPVS AN POSSIT aliquos eximere à ſua poteſtate.

ALLEGATIO LXXXIX.

1 EPiſcopus poſſe eximere à ſua poteſtate tenuit *gloſ. in ſumm. vigeſimo quint. q. 1. &* latè tenentur *Calderin. conſ. 5. de rebus Eccleſiæ non alienandis, Oldrad. conſ. 172. col. 3. num. 8. & conſ. 254. col. 2. Dec. conſ. 152. num. 3. verſ. non obſtat ergo, & in cap. cum & plantare §. in Eccleſiis n. 13. cum ſeq. de priuilegijs,* his præcipuis rationibus, quod præſcriptione, ac ſententia Epiſcopali iuri præiudicetur, ac aduerſus eum his titulis exemptio acquiratur *cap. auditis de præſcript. cum inter de re iudicata.*

2 Verum non poſſe in totum eximere tenet *gloſ. verbo a quocunque in cap. conſtitutus, de relig. dom. gloſ. pen. in cap. paſtoralis, de donation. gloſ. in capitulo primo in princip. de priuileg. libro ſexto,* vbi *Franch. numero 4. verſ. in gloſ. 2.* plures refert & ſequitur *Rendina in promptuario recept. ſent. titulo trigeſimo octauo nu. 9.*

3 Hinc etiam tenuerunt *Dominic. in capitulo primo numero quinto, verſ. & procedunt prædicta, de capellis monachorum libro ſexto,* atque etiam *Federic. de Senis conſ.* 447. & alii quos refert *Dec. d. conſilio 152. numero primo Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 20. nu. 5.* exemptionem pleno iure Eccleſiarum à poteſtate Epiſcoporum concedi non poſſe Religioſis ab Epiſcopis, & prælatis inferioribus; ſed ſolum à Romano pontifice, quia, inquiunt, non poſſe Epiſcopos totã ſuam iuriſdictionem in aliquam Eccleſiam, & viſitationem, ac reliqua omnia paſtoralia iura ab ſe abdicare ex ratione *tex. in ca. cum nõ liceat, in princip. de præſcript.* iuncta deciſione *tex. in c. cum venerabilis de cenſibus.*

4 Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id eſt, in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt *cap. quoniam 21. de priuileg. gloſ. in d. §. in Eccleſiis,* vbi *Anton. num. 26. Cardin. num. 1. Dec. num. 12. & 16. Rebuf. in concord. tit. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 6. litt. P. conc. 364. num. tertio. Sayr. de cenſur. libro primo c. 6. num. 12.*

5 Verum prædictæ pugnantes ſententiæ ad concordiã reduci poſſunt in hunc modũ, vt ſcilicet prior affirmatiua procedat in Epiſcopo huiuſmodi exemptionem cum Capitulo & iuſta cauſa concedente, poſterior vero his non interuenientibus, iuxta regulam *tex. in cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. & in cap. nulli, & per totum, de rebus Eccleſiæ non alienandis, &* quæ latè vltra ordinarios ibi explicant *Rebuf. in compendio alienationum numer. 9. & 11. cum ſeqq. Con. lib. 2. variar. cap. 17. à princip. Molin. de iuſtit. tractatu 2. diſp. 465. & 468.* & magis in terminis argum. *tex. in cap. Paſtoralis de donation.* poſt *Abb.* notat idem *Rebuf. in tract. de congrua portione num. 38. Roch. de iure patronatus verbo pro eo quod de diœceſani numer. 20. Lambert. eodem tract. art. 8. primæ quæſtionis principalis 2. p. lib. 11. numero 32.*

6 Et ſic exẽpti exẽptione data ab Epiſc. ad ius reuerẽtiale illi tenentur, ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario, quia tunc quoque à reuerẽtiali iure exẽptio cõceſſa eſſe cenſetur, ita *Pute. deciſ. 115. p. 3.* quem refert, & ſequuntur *Fuſc. d. cap. 20. numer. 22. Coch. de iuriſd. in exemptos p. 4. quæſtion. trigeſim. quart. &* ſic intelligendus *Flamin. de reſignation. libro tertio quæſtione 11. numero quarto.*

7 A poteſtate Epiſcopi poteſt etiam Eccleſia eximi, & ad Religioſos transferri per præſcriptionem, vt probãt *tex. in cap. cum olim. verſ. quia, & in cap. auditis,* cum multis aliis, *de præſcription. & in cap. cum olim, 14. ad finem verſ. quia vero, de priuileg. & in cap. cum perſonæ, verſ. ſi autem, eodem tit. lib. ſexto,* quibus locis ita obſeruant Doctores communiter, & latè *Balb. de præſcription. p. 1. 5. principalis q. 11. à nu. 3. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 3. nu. 7.*

8 Neque obſtat *tex. in dict. cap. cum non liceat,* omiſſis enim aliorum intellectibus, de quibus *Pariſ.* ibi *numer.* 42. facile reſpondetur tex, illum ſolum negare præſcriptionem per quam omnino extinguitur obedientia Epiſcopo à ſubditis debita: non autem eam per quam talis obedientia aliis acquiritur, hanc enim expreſſe admittit tex. *in dict. ca. cum olim,* cum ſimilibus, de quibus *Balb. vbi ſupra q. 12.* & in viſitationis præſcriptione probat *tex. in cap. cum ex officij, de præſcrip. & vltra Bald. dicto loco q. decim. ſext.* notat *Bernard. Diaz. reg.* 604. *limit. 3. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 5. litt. L. concluſ. 241. & litt. O. concluſ. 5.*

9 Minus obſtat *dict. cap. cum venerabilis,* non enim poteſtatis quæſtio ibi erat, ſed voluntatis, de quibus, ſcilicet, iuribus Epiſcopus fecit remiſſionem, & ideo in ſummario habetur, remittens ſeruitia non intelligitur procurationẽ, ratione viſitationis remiſiſſe, & vltra ordinarios ibi notat *Felin. in d. c. cum ex officij, nu. 18. verſ. & nota.*

10 Quæret aliquis an in illis caſibus, in quibus Epiſcopus poteſt ſubditos à ſua iuriſdictione eximere, poſſit exemptiones à ſe conceſſas reuocare? in qua quæſtione habetur communiter, quod reuocare non poteſt, *Franc. in cap. decet, numero 4. verſ. quid autem ſit, de reg. iuris in 6. Reſtaur. in tract. de Imperat. q. 114. nu. 4. Felin. in c. nouit. nume. 11. de iud. Abb. in cap. at ſi clerici §. de adulterijs, col. 4. eod. tit.* per *gloſ. in cap. cum ex eo verbo ſeptimo,* vbi *Ioan. And. de elect. in 6. addit. ad Roman.* poſt *Oldrad. conſ.* 201. præcipue cum exemptio plene ſuum ſortita fuit effectum, ſeu cum res integra eſſe deſiit, tunc enim regulariter pœnitentiæ locus eſſe non ſolet, *ca. quod ſemel, de regul. iuris in 6. Reſtaur. d. num. 14.*

11 Nam eſt de plenitudine poteſtatis ſolius Principis reuocatio

reuocatio priuilegii à ſe conceſſi, vt poſt multos notauit *Balc. l. 2. col. 8. C. de ſeruit. & aqua & Felin. in d. c. nouit. nu. 11. & ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Librorum ſana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs eos abducit.*

2 *Libri improbi, religionique noxij ſunt apti ad diſſenſiones & tumultus excitandos.*

3 *Hæreticorum librorum peruerſa dogmata melius eſt ignorare quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere.*

4 *Hæreticorum libri tanquam aſpidum oua ſunt fugiendi.*

5 *Libros prohibitos habẽtes non ſatisfaciunt illos comburendo, ſed neceſſariò eos deferre debent Superiori.*

6 *Reuerendiſſimus Sacri Palatij Magiſter viris doctrina, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos.*

7 *Epiſcopi locorum Ordinarij hodie non poſſunt dare licentiã legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illuſtriß. Cardinalibus Inquiſ. in plena Congreg.*

8 *Inquiſitores ipſi nõ poſſunt libros damnatos legere, niſi eis ab Apoſtol. Sede, vel per Sacr. Congr. Inquiſitionis fiat facultas.*

9 *Libri in Vrbe imprimi non poſſunt abſque examine, & approbatione in ſcriptis Vicarij, & Palatij Apoſt. magni Magiſtri.*

10 *Epiſcopi & Inquiſitoris hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur.*

11 *Pœna impoſita contra imprimentes libros abſque requiſita licentia, quæ ſit, oſtenditur.*

12 *Libros vendere, aut apud ſe retinere ſub excommunicationis & pecuniæ pœnis, nullus valet, niſi primum approbati & examinati fuerint ab Ordinario.*

13 *Excommunicatio impoſita à Concilio contra vendentes, aut apud ſe retinentes libros ſine Epiſcopi licentia, illi eſt reſeruata, niſi tales libri eſſent hæreticorum.*

14 *Regulares volentes libros imprimere vltra Epiſcopi, & Inquiſitoris examinationem, & approbationem, licentiam quoque à ſuis Superioribus impetrare tenentur.*

EPISCOPVS AN POSSIT licentiam concedere legendi libros prohibitos, & imprimendos approbare.

ALLEGATIO LXXXX.

1 INter ſalubres admonitiones, quas Imperator Baſilius filio ſuo Leoni dedit, ſequẽs circa librorum lectionem non eſt contemnenda. Per hiſtorias veteres ire ne recuſes, ibi reperies ſine labore, quæ alii cum labore collegerunt; atque illinc hauries, & bonorum virtutes, & improborum vitia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conuerſiones, mundi huius inſtabilitatem, & multorum præcipites caſus; & vt verbo complectar, malorum facinorum pœnas, & bonorum præmia: quorum illa fugies, ne in diuinæ iuſtitiæ manus incidas: hæc amplecteris, vt præmijs, quę illa conſequuntur, potiaris. Ex qua admonitione colliges quantum ſana librorum doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitiis abducit, ſicut è contra praua corũ lectio legentium aures corrumpit, hæc penitus reſpuẽda, quia plus eſt nocitura inſipientibus, quam profutura ſapientibus, vt dicit *Sulpit. in dialogo 1. §. 1.* Et *Vlpian. in l. 4. §. tantundem, ff. familiæ hercisc.* apertiſſimis verbis aſſerit libros improbatæ lectionis protinus eſſe corrũpendos, ibique eos aſſimilat malis medicamentis, pro quibus iudex officium ſuum interponere non debet.

2 Rempubl. ſi expedit malis hominibus expurgari, vt illa pace, & tranquillitate lætetur, *l. congruit, ff. de officio Præſidis*, eo magis expedit expurgari improbis libris, religionique noxiis, qui ſunt magis apti ad diſſentiones, & tumultus excitandos. Hinc *Plato lib. 7. de legibus* Poetarũ libros, qui de Diis ſuis parum religioſe loqui videbantur, repudiandos, & extirpandos cenſuit. Et *Valeri. Maxim. libr. 1. cap. 1.* ſcribit, quod cum Romæ reperti fuiſſent libri quidam, qui nonnihil videbantur ſoluere religionem, Prætor Vrbanus ex auctoritate Senatus in conſpectu populi cremauit. Et *Tullius libro 1. de natura Deorum* refert Prothagoram Alderitẽ, quod libros noxios religioni ſcripſiſſet, Athenienſium iuſſu Vrbe atque agro exterminatum, libroſque eius in concione combuſtos.

3 Si Ethnici ſuæ falſæ religionis amatores, quicquid illi obnoxium ſcriptum reperiebant, igne cõcremabant, radicituſque euellebant, quanto fortius nos, qui Chriſtianam Catholicam, & veram religionem amplexi ſumus, hæreticorum libros, qui illam euertere impie ſtudent, prorſus ſupprimere, & abolere debemus, non ſolum propter falſam doctrinam, quæ in eis continetur, ſed etiam ne remaneant facinoroſæ peruerſitatis veſtigia, ſed flammis combuſta depereant *l. damnato, §. nec vero, C. de heret. l. quicunque, §. omnes vero, C. eodem tit.* & de hæreticorum libris ſcribens *S. Iſidor. in reg. cap. 8.* aſſerit melius eſſe eorum peruerſa dogmata ignorare, quam per experiẽtiam in aliquem laqueũ erroris incurrere.

4 Et perdendos eſſe hæreticorum libros tanquam aſpidum oua ſcribit *S. Gregor. Nazianzen. oratione 2. de fide*, quia vt ille inquit, nata ſunt ad aſpides, & baſilicos procreandos. Quare *Concil. Tridentin. ſeſſ. 4.* indicem librorum fieri iuſſit, vt omnes ſcirent, qui libri cauendi eſſent; & qui tradendi. Omnes enim ſiue falſam vel erroneam contineant doctrinam aduerſus Religionem & Catholicam Fidem, ſiue contra bonos mores, abolendi penitus ſunt: nam iſtos etiam è Republica eſſe elimandos docet *Ariſtot. l. 7. Politic. ca. vlt.* Vnde idem in poet. *lib. 1.* tacite reprehendit Hermogenẽ, & Nicocharem, propterea quod hominum corruptos mores carmine expreſſiſſent. Poſtea *Concilij Trident.* Patres in indice librorum prohibitorum ſumma prudentia, & maturitate ita ſtatuerunt. Libri, qui rẽs laſciuas, & obſcænas ex profeſſo tractant, narrant, aut docent, cum non ſolum Fidei, ſed etiam morum, qui huiuſmodi electione corrumpi ſolent, ratio habenda ſit, omnino prohibentur, & eos qui habuerint ſeuere ab Epiſc. puniantur. Antiqui vero ab Ethnicis conſcripti propter ſermonis elegãtiã, & proprietatẽ permittũtur, nulla tamen ratione pueris prælegendi ſunt; Hæc ibi.

5 Prohibitos libros habentes, non ſatisfaciunt illos comburendo, ſed neceſſariò eos deferre debent Superiori, vt reſoluunt *Pena in additio. ad Emeric. par. 2. com. 3. verſic. propterea. Martin. Delri. diſquiſit. magic. l. 5. ſect. 17. verſ. ſunt autem tales libri, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 56. Azori. inſtitut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 16. q. 11. Farinac. de hæreſi, q. 180. num. 40.* quic-

quid

quid contrarium ſentire videantur *Zanch. de hæret. cap. 7. ſub numero 7.* Vel licentiam legendi obtinere, quam in hac Curia concedere conſueuit Reuerendiſſimus Sacri Palatii Magiſter, qui eam nõ niſi viris doctrinæ, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet.

6 Verum extra Curiam, quicquid antiquitus eſſet conſtitutum, negotium hodie eſt abſolutum ex *Conſtitutione Pij IV.* quæ incip. *Cum inter crimina*, per quam huiuſmodi facultas tribuitur tantũ Illuſtriſſimis Cardinalibus Inquiſitoribus in plena Congregatione.

7 Vnde Epiſcopos loci Ordinarios hodie non poſſe dare licentiam legendi libros prohibitos reſoluunt *Petr. Binsfel. in l. culpa, C. de malefic. & mathem. verſic. nec etiam Epiſcopi, Nauar. conſ. 1. q. 36. ſub tit. de conſtitution. Martin. Delri. d. ſect. 17. verſ. ſolis Pontificibus, Azori. d. c. 16. q. 7. Sanch. d. c. 10. nu. 43.*

8 Immo nec ipſi Inquiſitores poſſunt libros damnatos legere, niſi eis ab Apoſtolica Sede, ſeu per Sacram Congregationem Inquiſitionis fiat facultas, ſtante *Conſtitut. Iulij III.* quæ incip. *Cum meditatio cordis*, quę expreſſe reuocat omnes, & quoſcunque facultates legendi libros damnatos, conceſſas quibuſcunque perſonis cuiuſcunque ſtatus, ordinis, & conditionis, etiã ſi Epiſcopali, vel Archiepiſcopali, vel alia maiori dignitate Eccleſiaſtica, ſeu ſeculari præeminẽtia fulgeãt, cũ qua concordat *Conſtitut. 49. Pauli IV.* quæ incip. *Quæ in futurorum euentibus*, & alia eiuſdem *Conſtitut. 119.* quæ incip. *Cum pro munere, quod ſuſtinemus.*

9 Ne libri imprimerentur aliquid continentes religioni, aut bonis moribus contrarium; Summus Pontif. *Leo X. conſtitut. 12. incip. Inter ſolicitudines, de anno 1515.* libros & alias ſcripturas in Vrbe imprimi vetat abſque examine, & approbatione in ſcriptis ſui Vicarii, & ſui Palatii Apoſtolici Magni Magiſtri, *paragraph. 1. & 2.*

10 Et in alijs diœceſibus Epiſcopi, & Inquiſitoris hæreticæ prauitatis, *d. §. 2.*

11 Contrarium præſumentes libros amittunt, publice libri comburuntur, ducatos centum fabricæ S. Petri de Vrbe perſoluunt per annum ab exercitio imprimendi ſuſpenduntur, & excommunicationis ſententiã incurrunt, §. 3. Et creſcente eorum contumacia ſupradicti Papæ Vicarius in Vrbe, & Epiſcopi alibi pœnas augeant, *§. quarto.*

12 Poſtea *Concil. Tridentin. dict. ſeſſ. 4. in decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum* ſub prædictis anathematis, & pecuniæ pœnis decreuit, ne aliquis in futurũ vendere, aut etiam apud ſe retinere libros valeat, niſi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario, eo maximè ſi de rebus ſacris tractẽt, referunt *Caſtr. lib. 1. de poteſtate legis pœnalis cap. 8. verſic. eſt etiam quędam lex, Couar. lib. 4. vari. capit. decim. ſeptim. numero 1. verſ. at hiſce calamitatis temporibus, Felician. de cenſuris, tit. de excommunicatione, cap. 24. verſ. qui librũ, Andræ. Gambar. de officio legati de latere libro 2. numer. 430. Fuſc. de viſitat. libr. 2. cap. 31. numer. 9. Azori. inſtitut. moral. par. 1. lib. 8. cap. 17. quæſt. 1. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. nu. 1. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 19. cap. 13. ſect. 4. numero 256. Cened. ad Decretal. collect. 8. nu. 7. Cherubin.* poſt hæc ſcripta viſus, *in compendio Bullarij in ſcholijs ad prædictam Leonis Decimi conſtitutionem, Praxis noua Epiſcopalis part. 2. cap. 3. numer. 41. verſiculo & primo.*

13 Quæ quidem licentia in ſcriptis eſt habenda, vt in *d. Conſtitut. & Concilio Tridentino* locis proxime citatis. Excommunicatio vero ſupradicta eſt reſeruata Epiſcopo, niſi tales libri eſſent hæreticorũ, quia tunc Summo Pontifici reſeruaretur, ita ex *Catech. Neapol.* reſoluit *Iacob. de Graſſis in deciſion. aureis par. 1. libro quarto ca. 24. num. 9.*

14 Subijcit *Cõcilium Tridentinum loco citato*, quod ſi volentes imprimere Regulares fuerint, vltra prædictam examinationem, & approbationem, licentiam quoquę à ſuis Superioribus impetrare tenentur, recognitis per eos libris iuxta formam ſuarum ordinationum. Sub qua Concilii deciſione continentur lectiones, annotationes, diſputationes, conciones, & alia ſimilia; necnõ tractatus permanentes, tum ad deuotionem, tum ad quietationem conſcientiarum, ſtimulationes Fratrum, & cætera huiuſmodi, quæ ſibi inuicem communicant Fratres, modo communicent ad effectum imprimendi, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Capucin. in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo imprimere, Fr. Emman. quæſtion. Regular. tom. 2. quæſtion. 104. artic. 1. in fine. Gaiett. in margarita caſuum conſcient. verbo legere, Cherubin. loco ſupra citato.*

S V M M A R I V M.

1 *Medici quoties ad gradus Doctoratus ſunt promouendi vltra Fidei profeſſionem, ſunt obligati iurare in manibus Epiſcopi, vel Rectoris obſeruare ſtatutum factum per Pium V.*

2 *Medici vltra tertium diem ægrotum non viſitent, niſi per Confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat.*

3 *Medici non ſeruantes Innocent. III. & Pij V. conſtitutiones, quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

4 *Conſtitutiones Innocent. III. & Pij V. quibus habetur, vt cum Medici infirmum viſitant, eum faciant confiteri, intelligantur de quacunque infirmitate, quæ ex ſe lectum petat.*

5 *Medici an ſint nobiles oſtenditur, & nu. 6.*

7 *Declaratur tex. in l. vlt. ff. de iure immun.*

8 *Medicus Regis magnam conſequitur dignitatem.*

9 *Laudantur D. Antonius Barboſa parentis Auctoris auunculus magnus, & D. Balthaſar Dazeredo eius concinis, Regni Portugaliæ Protomedici.*

10 *Medicinæ præſtantia, atque dignitas è Sacris litteris colligitur.*

11 *Christus Dominus Saluator noſter à ſacris Scriptoribus medicus ſæpe ſolet appellari.*

12 *Medici tanquam Dei miniſtri accerſendi, & ad eos diuino primum freti auxilio confugere debemus.*

13 *Aſa Rex, quoniam ſe totum humanis applicuit remedijs, nulla Dei habita cognitione, mortuus eſt.*

14 *Chriſtus Dominus cur lutum poſuit oculis cæci, cum eum ſanauit, oſtenditur.*

15 *Parochi ſicut ad animas curandas fuerunt inſtituti, vt illarum ſaluti inuigilent, ſic medici ad curanda corpora cõſtituti obſtringuntur induſtria, conſilio, & labore morbo laborantibus opem ferre.*

16 *Medici ſicut ſolent ægrotos admonere, vt à noxijs abſtineant, ne morbum contrahant, ita opportune eoſdem debent inſtruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties ſubſequuntur.*

EPISCOPVS

EPISCOPVS CIRCA MEDICOS quam habeat auctoritatem?

ALLEGATIO XCI.

1 QVoties medici ad gradus Doctoratus ſunt promouendi vltra Fidei profeſſionem per ipſos faciendam, ſunt obligati iurare in manibus Epiſcopi, vel Rectoris obſeruare ſtatutum factũ per *Pium V. Pont. Max.* in ſua conſtit. incip. *Super gregem Dominicũ, Dat. ſub die 8. Martij 1566. anno primo ſui Pontificatus*, in cõfirmationem antiquæ & ſalutaris *Decretalis Innoc. III. in Concilio generali*, incip. *cum infirmitas, de pœnit. & remiſſ.*

2 Vt cum ad infirmum vocantur primum eum moneant, & inducant ad procurandam ſalutem animæ, vocãdo medicum ſpiritualem, hoc addito nouiter ipſi Decretali, quod medici vltra tertium diem ægrotum ne viſitent, niſi per Confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat, vel niſi Confeſſarius ex iuſta cauſa longius tempus infirmo concedendum iudicet, præcipit igitur Vniuerſitatibus & Collegiis, vt cum licentiam medendi alicui conceſſerint, aut ad Doctoris gradum eum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc ſeruandi, referunt *Quaranta in ſumma bullarij, verbo medicus, Nau. in man. cap. 25. num. 60. verſ. tertio. Fuſc. de Viſitat. libr. 2. cap. 30. à num. 3. Cened. ad Decretal. collect. 107. num. 6. & collect. 166. num. 5. Fr. Ludou. Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 1. caſu 11. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 2. tit. 23. l. 3. de medicis.* latiſſimè *Sanch. in præcepta Decalogi libro 3. cap. 16. num. 2. cum multis ſequentibus, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 399.*

3 Medici non ſeruantes in viſitatione infirmorum ad lectos iacentium prædictas *Innoc. 3. & Pij V.* conſtitutiones, ſunt arcẽdi ab ingreſſu Eccleſiæ, item & periuri, ac priuandi gradu per *d. conſtit. Pij V. &* incurrunt excommunicationem ipſo facto per *conſtitutionem Synodalem Papæ cap. 36. p. 3.* quam refert *Mari. Antonin. vari. reſolut. lib. 1. reſol. 108.* aliàs *vlt. caſu 30.* & per *conſtit. ſynod. Segobien. lib. 1. tit. 4. cap. 12.* quam refert *Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 399. num. 2.* & per *Concil. IV. Bracharen. act. 5. c. 31.* in hæc verba. Præcipit ſancta ſynodus ſingulis huius prouinciæ medicis ſub excommunicationis pœna, vt quo primum die ægrotos decumbentes inuiſent, illos de ſalutari ſaltem Confeſſione facienda admoneant. Alioquin ſi cũ illos reuiſent id prætermiſſum fuiſſe compererint denuo admoneant. addita cominatione, qua teſtentur ſe amplius nõ reuerſuros, nec decumbentium curam habituros, ſi cum tertio redierint factam ſaltem ab ęgrotis Confeſſionem non reperiant. Quod niſi re ipſa medici compleant prædictam excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, & indicta ab Ordinarijs mulcta pijs vſibus applicanda puniantur.

4 Quidam prædictas *Innoc. & Pij V.* conſtitut. intelligunt de infirmis à morbis vitæ periculum afferentibus, quaſi ſecus ſit quando conſtat morbum periculo carere, ita *Nau. d. c. vigeſim. quint. nu. 61. Vega in ſumm. tom. 2. ca. trigeſim. quint. caſu 3. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p. 1. libro tertio capit. 14. nume. ſeptim. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. c. 246. in fine. Mari. Antonin. d. caſu 30. verſ. cæterum*, vbi addit tenendum ſemper pro tutiori via infirmitatem omnem eſſe periculoſam, ſi infirmus iaceat in lecto, cum in temporis momento infirmus repente infirmitate aggrauetur, prout præ oculis quotidie habetur mors. Verum alij melius prædictas conſtit. intelligunt non de ſolo morbo periculoſo, ſed de quocũque, qui non ex delicijs, nec ex ſolo podagræ impedimento, ſed ex ſe lectum petat. ita *Soar. tom. 4. diſput. 75. ſect. 3. nu. 4. & 5. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 399. num. 2. Sanch. d. c. 16. nu. 7.*

5 Illud hic non ingratum erit diſſerere, an medici nobiles ſint? pro parte negatiua facit *tex. in l. vlt. ff. de iure immun.* vbi inter alios vilem, & mechanicam artẽ exercentes Iure conſultus eos recenſet, facit etiam *tex. in l. ambitioſa*, ibi, ob liberalem artem, vel medicinam, *ff. de decretis ab ordine faciendis*, cum alijs, quibus probari videtur medicinam liberalem artem non eſſe, vt contẽdit *Ioan. Garci. de nobilitate gloſ. 48. §. 4. num. 12.* iunctis multis, quæ in illius vtiliſſimæ, & neceſſariæ artis inuidiam, atque odium ſcribunt plures citati per *Tiraq. de nobilit. c. trigeſim. quart. fere per totum. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 10. conſider. 25. Gamar. de excellentia legalis ſcientiæ, ad finem*, & alij diſputantes quæſt. illam, an medici iuriſperitis ſint præferendi.

6 Verum quia ſæpius bonam eorum operam ſum expertus, honore dignos ſemper profitebor, vt monet *Sacra pagina*, honora medicum propter neceſſitatem, & quia ſcio leges docentibus ęquiparari in *l. medicos, de profeſſor. & medicis l. 10.* & optimam rationem colliges ex *l. 1. §. medicorum, ff. de varijs, & extraord. cognit.* dum ait eandem eſſe cauſam medicorum, & profeſſorũ iuris: iunctis multis, quæ de eiuſdem artis excellentia, & prærogatiuis late proſequuntur *Tiraquell. d. ca. 31. à n. 336. Pineda in vita S. Ioannis Baptiſtæ l. 2. artic. 3. c. 3. p. 284. Caſſan. d. p. 10. conſid. 43.* Vnde autẽ primũ cœperint medici nobilitari explicat *Briſon. ſelect. l. 2. c. 3.*

7 Non obſtat *d. l. vlt. ff. de iure immunit.* cum ſimilibus, quia reſpondetur cum *Tiraq. d. c. 31. nu. 523.* diſtinguẽdo partes medicinæ: aliæ enim ſpeculatiuæ ſunt, & ex ijs artem eſſe liberalem fateri oportet: alia chirurgica, & hanc illiberalem, ſeu mechanicam eſſe fatentur etiã ipſi medici, quia ſcilicet chirurgi manu operãtur: quia autem medici olim chirurgicum ſimul exercebant, vt ex *l. qua actione, §. vltimo. ff. ad legem Aquil.* & pluribus alijs ex iure noſtro atque bonis auctoribus comprobat *Briſon. d. l. 2. c. 4.* non immerito hac ex parte medici inter mechanicam artem exercentes recenſentur in *dict. l. vlt.* quamuis propter alias partes, quæ ſpeculatiuam reſpiciunt inter Philoſophos, Rectores, & Grammaticos ponuntur ab *Vlpiano in l. ſed. & in princip. ff. de excuſat. tut.*

8 Medicus Regis magnam conſequitur dignitatem *Caſſan. in Catalogo gloriæ mundi, part. 5. conſiderat. 24. verſ. 127. & p. 6. conſider. 12. Tiraquel. d. c. 30. nume. 11. Boer. deciſ. 222. num. 11.*

9 In noſtro igitur Portugaliæ Regno magnis afficiuntur honoribus, quod ſatis ex noſtris probat dominus meus *Doctor Antonius Barboſa* magnus parentis mei auunculus, qui Prothomedicus Portugaliæ extitit, ac intimus infantis Cardinalis Henrici, poſtea vltimi Luſitaniæ Regis Cubicularius, quem nobilitas luget. Et hac noſtra tempeſtate inſignis *Doctor Balthaſar Dazeredo* conciuis meus, nunc meritiſſimus illius Regni Prothomedicus, & Conimbricenſis Academiæ Medicinæ Primarius profeſſor emeritus, vir generoſus, &

Chriſti Cruce inſignitus, qui Regis noſtri Philipi III. munificẽtia beneficijs auctus, Luſitanicę gentis decus eſt, & ornamentum.

10 De medicinæ præſtantia, atque dignitate in Sacris litteris præclara teſtimonia relicta legimus, veluti in *Eccleſ. cap. 30.* cum dicitur, honora medicum propter neceſſitatẽ, etenim creauit illũ altiſſimus: & deinde: à Deo eſt omnis medela; & paulo poſt: Altiſſimus creauit de terra medicinam; & vir prudens non abhorrebit illam: & paulo poſt: fili in infirmitate tua da locũ medico, etenim illum Dominus creauit & non diſcedat à te, quia opera eius ſunt neceſſaria. Et apud *Hierem. cap. 8.* nunquid Regina non eſt in Galaad? aut medicus nõ eſt ibi?

11 Sed in Euangelio *Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.* dicitur, non opus eſt beneualentibus medico, ſed male habentibus, & non egent qui ſani ſunt medico. Immo *Saluator noſter Chriſtus Dominus* à ſacris Scriptoribus medicus ſępe ſolet appellari, *Cyrill. lib. 7. contra Julianũ tomo 2. S. Auguſtin. in Pſal. 58. & 103. S. Ambr. ſermone vigeſim. octau. de Quadrageſima.*

12 Qua propter huiuſmodi medici ſunt accerſendi tãquam Dei miniſtri, ad quos diuino primum freti auxilio confugere debemus, non ſicut *Aſa Rex*, qui in infirmitate ſua non quæſiuit Dominum, ſed magis in medicorum arte confiſus eſt, *ſecundo Paralipomenon capitulo 16.*

13 Hic enim Rex, quoniam abuſus eſt potius hoc præſidio, nec vt Dei beneficium agnouit: ſed totum ſe humanis applicuit remedijs nulla Dei habita cogitatione, Deus illum neglexit, & mortuus eſt. At vero *Naaman Syrus* curatus fuit à lepra lotione aquæ, *4. Regum. 5.* Et *Ezechiæ* vlcus ſanatum eſt ſuperimpoſito ficuum cataplaſmate, *4. Reg. c. 20.* Et Diuus Ioannes Euangeliſta vſus dicitur balneo ablutionis gratia, quod ad ſanitatem aliqui referunt *Euſebius lib. 4. cap. 24.*

14 Immo Chriſtus Dominus *Ioan. c. 9.* lutum impoſuit oculis cæci, vt collyrium, & inſtrumentum ſanitatis, quamuis ipſe eo nõ indigeret, qui mirabiliter ſanabat: vti tamen voluit, tum vt ait *Franciſc. Valeſius de ſacra Philoſophia ca. 39.* ad indicandum medicinę vſum: tum ad maiorem ſuæ virtutis declarationem, qui medicamento potius rei naturæ contrario ſanitatem inducebat.

15 Sicut parochi ad animas curandas fuerunt inſtituti, aſſiduèque illarum ſaluti inuigilare debent, nec quicquam prætermittere, quo poſſit illorum incolumitas adiuuari, cum tamen ſciant rectè viuendi, atque in virtutibus proficiendi ſubſidium, Dei prouidẽtia, ac miſericordia imprimis pendere. Sic medicos ad curanda corpora cõſtitutos obſtringi quacunque poſſint induſtria, ratione, ac etiam conſilio, morbo laborantibus opem ferre, ſibi nihilominus perſuadentes, illorum ſanitatem, aut interitum à Dei beneplacito pendere, qui dixit per Prophetam ſuum *Deuteron. 32.* ego occidam, & viuere faciam, ego percutiam, & ego ſanabo, & non eſt qui de manu mea poſſit eruere.

16 Sicut etiam ſolent medici vere amantes & ſtudioſi aliorum ſanitatis, eos etiam dum bene valent, admonere, vt à nimio ſolis æſtu, à vino vehementiori, ab acerbioribus pomis atque edulijs noxijs abſtineant, ne morbum contrahant: ſic opportune eoſdem debent inſtruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties ſubſequuntur, & ex ſacro Euangelio *Ioan. 5.* dicitur, Ecce ſanus factus es, ex quo euidens eſt ob peccata & Dei offenſiones, infirmitates, ac lãguores, quãdoque generari, vt exorditur *Innoc. in d. c. cum infirmitas.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis quibus in locis tam iuris communis, quam Concilij Tridentin. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apoſt. procedant, remiſſiue oſtenditur.*

2 *Delegatio quoties fit ab ipſa lege non delegatam, ſed potius Ordinariam iuriſdictionem tribuit.*

3 *Epiſcopi cum tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ cognoſcunt, quod Ordinariam iuriſdictionem habeant, adducuntur aliqua fundamenta, ſed contrarium eſt verius.*

4 *Reſpondetur fundamentis primæ opinionis.*

5 *Delegatio quando fit à Canone, ſeu lege per modum commiſſionis ſpecialis, & non ſub ratione officij, delegatam & non Ordinariam iuriſdictionem tribuere cenſetur.*

6 *Delegatus iudex dicitur ille, cui ſine magiſtratu, officioue, aut non habita ratione ad illud, iuriſdictio mandata eſt.*

7 *Declarantur tex. in l. & quia, ff. de iuriſdict. omnium iudic.*

8 *Iuriſdictio quando iudici Ordinario à lege, ſeu Principe cõmittitur, quæ aliàs ſemota commiſſione ei competebat, adiecta clauſula, auctoritate noſtra vel tanquam delegatus à nobis, & ſimiliter, fit delegata.*

9 *Delegatę cauſæ iudici Ordinario quando illum in eis procedentem, delegatum, quando vero Ordinarium iudicem conſtituant, oſtenditur.*

10 *Iuriſdictio, quę abſolute conceditur per illa verba, auctoritate Apoſt. ſeu tãquã Sedis Apoſt. delegatus eſt delegata, licet fiat circa illa, ad quæ aliàs Epiſcopus iuriſdictionem habebat.*

11 *Iuriſdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus, vel etiam auctoritate noſtra, Ordinaria, & delegata eſt.*

12 *Dictio, etiam, vnum caſum exprimit, & alium includit.*

13 *Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex ſententia prolata ab Epiſcopo in caſu, in quo proceſſit, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus.*

14 *Appellatio quoad effectum deuolutiuum ab Epiſcopo viſitante etiam tanquam Sedis Apoſt. delegato interponitur ad Metropolitanum.*

15 *Iuriſdictio quando Epiſcopo conceditur cum remotione obſtaculi exemptionis, aut priuilegiorum Ordinaria reſtituta cenſetur.*

16 *Iuriſdictio Epiſcopis ſpecialiter conceſſa, ſimpliciter tamen nulla adiecta clauſula, ſi non perſonæ, ſed muneri, aut dignitati perpetuo detur, ordinaria eſt.*

17 *Capitulum Sede vacante an poſſit ſuccedere in illis caſibus, in quibus facultas Epiſcopo conceditur, vt procedat tanquam delegatus Sedis Apoſt. oſtenditur.*

EPISCOPI ILLIS CASIBVS, in quibus tanquam Sedis Apoſtol. delegati procedunt, an delegati, vel Ordinarii iudices ſint cenſendi?

ALLEGATIO XCII.

1 QVæſtio hæc ad multa deſeruiens vtilis eſt, nam paſſim in iure communi Epiſcopis facultas conceſſa reperitur, vt procedant tanquam Sedis Apoſt. delegati, vel alia ſimili verborum forma, vt in cap. ad abolendam, in fine, de hæret. cap. irrefragabili, §. cæterum, de officio Ordin. cap. 1. §. vlt. de ſtatu Regul. libr. 6. Clem. 2. de ſtatu monach. Clem. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. Clem. quia contingit, in fine princip. de relig. domibus, & ſæpe alibi: ſic etiam per ſacroſ. Concil. Trident. ſub eadem verborum forma eiſdem iuriſdictio conceditur, vt in cap. 2. ſeſſ. 5. de reformat. & ſeſſ. 6. de reform. cap. 2. 3. & 4. & ſeſſ. 7. cap. 6. 8. & 14. & ſeſſ. 14. c. 4. & ſeſſ. 21. cap. 5. & 7. & 8. & ſeſſ. 22. capit. 3. 5. 6. 8. & 10. & ſeſſ. 24. de reform. cap. 9. 10. & 11. & 14. & ſeſſion. 25. capit. 8. & 9. quæ habentur in indice Concilij, verbo Epiſcopi, quibus in cauſis, & congerunt Azori. inſtitut. moral. par. 2. libr. 3. cap. 54. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. cap. 2. num. 59. cum multis ſequentibus, Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſol. 449. ideo non abs re dubitari poteſt, Vtrum huiuſmodi iuriſdictio competens Epiſcopis virtute dictæ clauſulæ delegata, an Ordinaria ſit cenſenda?

2 Aliqui hanc iuriſdictionem Ordinariam eſſe contẽdunt. Primo, quia quoties delegatio fit ab ipſa lege nõ delegatam, ſed potius ordinariam iuriſdictionẽ tribui, videtur probare text. in l. & quia, ibi, nec ipſa lex defert, per argumentum à contrario. ff. de iuriſdict. omnium iud. & in ſpecie notauit gloſ. 2. in dicto cap. irrefragabili, §. cæterum, quam ibidem ſequuntur multi, Beroſ. multis cõfirmans in rubrica de officio deleg. n. 57. Orian. in l. 1. num. 71. & ibidem latè Iacob. de Nigris nu. 37. cum duobus ſequentibus, ff. de offitio eius. Secundo, quia ſi cauſæ illæ, etiam poſt commiſſionem Epiſcopo competebant, iuriſdictionem non alterari, ſed adhuc poſt commiſſionẽ manere Ordinariam, probat expreſſe text. in cap. licet, de officio Ordin. vbi omnes notant. Tertio, quia etiamſi cauſæ illę ſemota commiſſione Epiſcopo non competerent adhuc poſt commiſſionem manère Ordinariam, manifeſte deducitur ex deciſione tex. in cap. cum aliquibus, verſic. ſi vero, ibi, non Apoſtol. ſed recipientium cenſetur auctoritate receptus, iuncto principio, ibi, nõ obſtantibus, &c. de reſcript. libro ſexto, dum probat, quod vbi habenti aliàs poteſtatem de iure cõmuni ad aliquid faciendum, quæ tamen per priuilegia, ſeu exẽptiones impedita erat, eadem iterum poteſtas conceditur, Ordinaria manet, conſtat autem, quod in ſpecie prædictorum iurium, & ſimilium, ſi non darentur exẽptiones, priuilegia, ſeu reſeruationes, Epiſcopi de iure communi iuriſdictionem habebant ad illa omnia exercenda, de quibus in eiſdem agitur, iuxta regul. tex. in cap. cum Epiſcopus, 7. de offic. Ordinar. in 6. capit. omnes Baſilicæ. 16. quæſt. 7. & quæ paſſim tradunt Doctores tã noſtri, quàm Theologi aſſerentes Epiſcopos in ſuis diœceſibus omnia de iure facere poſſe, quæ Summus Pontifex in toto orbe, niſi ſpecialiter exempta, ſeu reſeruata reperiantur, facitque reg. tex. in c. nuper, 29. verſ. in ſecundo, ibi quia tamen &c. de ſentent. excommunicat. Henriq. in ſumm. lib. 2. cap. 35. §. 2. iuncta littera D. cum aliis citatis ſupra Allegation. 33. numero decimo ſexto.

3 His tamen nõ obſtantibus alii melius tenent in omnibus caſibus, in quibus per ius commune, aut Concilio Trident. Epiſcopis facultas conceditur, vt procedant tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, non Ordinarios, ſed delegatos Iudices eſſe cenſendos, cum enim in his terminis non iure officij ſui, nec habita ratione ad illud, ſed magis ex ſpeciali delegatione eiſdẽ iuriſdictio committatur, vt patet, conſequens fit illos delegatos, non vero Ordinarios conſtitui, tradunt in ſpecie poſt gloſ. vlt. in d. cap. ad abolendam, de hæret. gloſ. 2. in cap. per hoc, eodem titulo libro 6. gloſ. verbo auctoritate, in cap. 1. de clerico ægrot. & vtrobique Doctores, Abb. num. 15. & ibidem Marian. num. 14. & a numer. 37. in d. cap. ad abolendam, Deci. in rubric. numero 6. de officio deleg. Coſm. in pragmat. tit. de collation. §. item circa, verbo legatorum, Pauin. de poteſtate Capituli, par. 1. quæſt. 10. numer. 3. & 4. Sanch. de matrimon. libro 8. diſp. 2. numero 10. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 449.

4 Qua opinione retenta non obſtant quæ in contrarium pro prima ſupra adduxi, nam ad primum reſpondetur.

5 Quod licet delegatio à Canone, ſeu lege fiat, ſi tamẽ fit per modum commiſſionis ſpecialis & non ſub ratione officii, delegatam, non vero Ordinariam iuriſdictionem tributam cenſeri, vt probat, text. in l. 1. verſi. & ideo, ibi, lege, vel Senatuſconſulto delegatam, & in §. qui mandatam, ibi, ſed merum imperium, quod lege datur, &c. ff. de offic. eius, & ita in terminis reſoluunt ſupra citati.

6 Deinde hoc ipſum deducitur ex veriori iudicis delegati definitione, quæ habet illum vere dici iudicem delegatum, cui ſine magiſtratu officioue, aut non habita ratione ad illud, iuriſdictio mandata eſt, ſecundum Molin. de iuſtitia tom. 6. diſput. 14. num. 1. Morlan. in emporio iuris, tit. 2. in prælud. num. 88. in fine, D. Barboſa in l. cum prætor, §. 1. numero 21. & 22. & à num. vigeſimo quart. cum ſequentibus, ff. de iudic. nam ideo ibi dicitur, iuriſdictio mandata eſt, quia nihil refert an ab homine, vel lege mandetur, ſi per modum ſpecialis commiſſionis delegatur.

7 Nec refragatur tex. in d. l. & quia, ibi, nec ipſa lex defert: quia reſpondetur aliud eſſe legem deferre iuriſdictionem, de quo tex. ille loquitur, quod quidem ſolum Magiſtratibus Ordinarijs lex facit, dũ tales creãtur; alij vero delegare, de quo agimus: vnde licet verũ ſit illos, quibus lex iuriſdictionem defert per modum Ordinarij magiſtratus, Ordinarios eſſe (quod tex. ille tantum concludit) non tamen inde ſequitur illos, quibus delegat per modum ſpecialis commiſſionis, etiam Ordinarios manere, neque text. hoc ſignificat, quod vero iuriſdictio non expiret, etiamſi re integra Legis lator moriatur, vt omnes agnoſcunt, & verũ eſt, non prouenit ex eo, quod talis iuriſdictio Ordinaria ſit, ſed quia lex delegans nunquam moritur, vulgata l. Arrianus, C. de hæret. facitque bonus tex. in capit. ſi gratioſe, verſic. ſecus autem, de reſcript. li. 6.

8 Ad ſecundum reſpondetur verius eſſe quãdo iudici aliàs Ordinario, à lege, ſeu Principe iuriſdictio committitur,

committitur, circa illa tamen, quæ ſemota commiſſione ad illius ſpectabant poteſtatem, non delegatam iuriſdictionem de nouo tribui, ſed Ordinariam, quam iam habebat, excitari, vt in ſpecie probat *text. in d. c. licet*, ibi, *ſuæ iuriſdictioni ſubiectos*, & per totum *text.* vbi poſt *gloſ. penultim.* omnes ibi notant, *Iaſ. in l. ius Ciuile, nu. 2. ff. de iuſtit. & iure, Cened. ad Decretal. collect. 157. num. 1. Menoch. de præſ. lib. 2. quæſt. 16. num. 24.* Attamen hoc non procedit quoties in commiſſione adiecta fuerit clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis, aut ſimiliter, quia tunc iuxta reg. tex. *in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, verſic. cum adijcitur, ff. de verbor. obligat.* videtur Superior iuriſdictionem Ordinariam inferioris mutare in delegatum, dum vult vt ipſe non iam ſuo nomine, ſed delegantis cognoſcat, quod proprium eſt delegatorum, ſucceditque regul. *l. 1. verſ. omnia enim, C. de veteri iure enucl.* iuncta *l. 1. §. qui mandatam, & l. 3. ff. de officio eius*, probat in ſpecie text. *in d. cap. cum aliquibus verſ. niſi, de reſcript. lib. 6.* ex quo ita in terminis poſt *Bart.* & alios, quos citant, tradunt *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 12. à nu. 4. Azeued. in rub. tit. 9. num. 17. & 18. lib. 3. nouæ recop. Molina tom. 6. tract. 5. diſput. 14. num. 15. verſ. quando vero.*

9 Ad tertium reſpondetur etiam verum eſſe, quando alicui iudici Ordinario cauſæ aliquæ committuntur, ad quas citra commiſſionem, poteſtatem non habebat, illum non Ordinarium, ſed delegatum iudicem eſſe cenſendum, ſiquidem non ſub ratione officij, aut magiſtratus, ſed ex ſpeciali commiſſione eidem competunt, facit bonus text. in *l. 3.* ibi, etſi Prætor ſit is. &c. *ff. de officio eius, d. cap. cum aliquibus, verſi. ſi canonicorum, de reſcrip. in 6.* & eſt doctrina *Bar. in l. more maiorum, num. 8. ff. de iuriſdict. omnium iud. & in l. ambitioſa, num. 34. ff. de decretis ab ordine faciendis*, quam ſequitur *D. Barboſa in leg. cum Prætor. §. 1. à num. 72. ff. de iudic.* cum late traditis per *Menoch. de præſump. lib. 2. q. 16. num. 25. cum duobus ſequentibus Molina d. tom. 6. diſput. 14. num. 1. verſic. quando autem.* Limitando niſi in his terminis commiſſio fiat habita relatione ad officium, ſeu magiſtratum, veluti ſi dicatur ad officium talis iudicis, vel ad talem iudicem pertineat, &c. tunc enim non iuriſdictio noua delegata, ſed magis antiqua Ordinaria prorogata, ſeu extenſa cenſebitur, ſicque notabiliter in his terminis ampliabitur deciſio text. *in dict. cap. licet, de officio Ordinar.* tradunt *Balb. in dict. l. more maiorum column. 2. Menoch. num. 23. D. Barboſa num. 30. cum ſeq. proxime citatis locis.* Per contrarium tamen cauſæ, quæ committuntur eius ſunt naturæ, quod ſecundum iuris regulas ad cognitionem iudicis ratione ſui officij pertineant, cum per priuilegia, ſeu aliter ab ipſius poteſtate eſſent exemptæ, iterum ſimpliciter eidem committuntur, non obſtantibus illis priuilegijs, ſeu exemptionibus, tunc reſpectu illarum iudex cenſebitur Ordinarius, non delegatus, bonus *tex.* ſic intelligendus in *dict. cap. aliquibus, verſiculo ſi vero:* quod ex eo probatur, quia tunc cognitio, ſeu poteſtas iam competit iure proprij officij, quod eſt iudicis Ordinarij proprium, nec ex commiſſione recipitur, vt in delegatis contingit: nam licet verum ſit, quod per illam commiſſionem remouentur impedimẽta, ſeu exemptiones, per quas talis cognitio, aliàs iure communi competens, ſuſpenſa erat, & interdicta, nullatenus tamen ipſamet poteſtas cognoſcendi de nouo recipitur, ſed tantum impedimentis ſublatis ad ſuam antiquam naturam redit, ac proinde ordinaria manet, iuxta reg. *text. in leg. ſi vnus, vigeſim. ſeptim. §. pactis, in fine, iuncta gloſſ. verbo redditur, ff. de pactis, capit. ab exordio, diſtinct. 35.* & optimo exemplo cernere licet in illo, qui ligatus cenſura aliqua Sacramenta recipere, aut conferre non poterat, dum enim poſtea abſolutus illa recipit, aut confert, non dicitur recipere, ſeu conferre ex auctoritate eius, qui abſoluit, ſed magis ex priſtina facultate, ſeu poteſtate, quam habebat tradunt bene explicantes, *Anchar.* & alij *in dict. cap. cum aliquibus, Iacob. de Nigris in dict. leg. 1. num. trigeſimo nono ff. de officio eius, Iaſ. in dict. leg. 1. §. ſi quis ſimpliciter numero quinto, &* ibi *Crot. num. 10. ff. de verbor. obligation. Felin. in dict. cap. cum ex officij, numero trigeſimo ſecundo verſic. & quia, de præſcript.* Sed hæc omnia intelligenda ſunt, vbi cauſæ hæ ſublatis impedimentis ſimpliciter committuntur, ſecus ſi adijciatur clauſula illa, auctoritate noſtra, vel ſimilis, tunc enim iudex non Ordinarius, ſed delegatus manebit, *dict. capit. cum aliquibus, verſic. niſi, D. Barboſa leg. cum Prætor, §. primo, à num. 32. ff. de iud.* iunctis reſolutis in reſponſione ad ſecundum.

10 Ex quibus, vt omnis æquiuocationis occaſio tollatur, obſeruandum eſt cum *Nicol. Garcia de benefic. part. quinta, capit. ſeptimo à numero quadrageſimo octauo*, quod vel iuriſdictio abſolute conceditur, per illa verba auctoritate Apoſtolica, ſeu tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, vt in pluribus decretis *Concilij Tridentin.* & iuris communis, *in dict. cap. ad abolendam, & in dict. capit. irrefragabili, §. cæterum*, adductis in princip. huius Allegat. tunc licet conceſſio fiat circa illa, ad quæ aliàs Epiſcopus iuriſdictionem habebat, ſine dubio delegatus cenſetur, ex regul. *dict. cap. cum aliquibus, verſic. niſi*, quicquid aliud indiſtincte dicat *Cened. ad Decretal. collect. 157. nu. 1.*

11 Vel rurſus in tali conceſſione adijcitur particula, etiam, veluti cum dicitur, *etiam tamen Apoſtol. Sedis delegatus*, vel, *etiam auctoritate noſtra, vt ſeſſ. ſexta, de reformat. capit. ſexto, & ſeſſ. vigeſim. ſecund. de reformat. cap. 10.*

12 Tunc vtramque poteſtatem Ordinariam ſcilicet, & delegatam Epiſcopus habere dicitur, iuxta naturam dictionis, etiam, quæ vnum caſum exprimit, & alium includit, *gloſſ. verbo Eccleſiæ*, iuncto textu *in Clement. 1. de hæretic.* cum citatis à me ipſo in *Remiſſ. de diction. & clauſ. dictio. 95.*

13 Vnde ſi ab eodem Epiſcopo in hoc caſu appelletur non ad Summum Pontificem, ſed ad Metropolitanum Ordinarium erit appellandum: ſi enim in viſitatione appellari contigerit ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, prout in Sacro *Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. capit. decimo.* debet appellari ad Metropolitanum, quoad deuolutiuum effectum, non quoad ſuſpenſiuum, prout in *ſeſſ. 22. de reformat. capit. primo*, ita deciſum referunt *praxis Epiſcopal. par. ſecunda verbo viſitatio, §. 3. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 449. numer. ſecundo prope fin. Villadieg. in ſpeculo viſitatorum, fol. trigeſimo quinto, numer. 31. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, part. ſecunda, q. 14. num. quinto.*

15 Vel in conceſſione ſolum remouentur obſtacula exemptionis, aut priuilegiorum, dicendo, non obſtantibus priuilegijs, ſeu exemptionibus, &c. vt *in ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. in fine verſ. quæſtores, & ſeſſ. 7. capit. 5. & 7.* cum alijs: & de iure communi in *Clem. prima de teſtam. & in Clement. prima de ſepultur.* & ſæpe alibi, & in his terminis quicquid *Anchar.* & alij exiſtiment in

*cap.hi qui. de præbendis,lib.6.Felin.in d.cap.licet, de offic. Ordin.in princip.Alciat.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter, nu.12. ff.de verborum obligat.*aſſerentes iudicem Ordinarium conſtitui delegatum, cum eidem poteſtas conceditur contra exemptos: verius tamen eſt,cum hoc caſu ſolum fiat reductio ad ius commune,ſolam poteſtatem ordinariam reſtitutam cenſeri,iuxta *dict.cap.cum aliquibus, verſ.ſi vero.*

16 Vel denique aliqua poteſtas eiſdem Epiſcopis ſpecialiter conceditur, ſimpliciter tamen, nulla adiecta clauſula, vt *ſeſſ.24.cap.6.de reformat.cum ſimilibus,*& tunc ſi non perſonæ,ſed muneri,ſeu dignitati perpetuo datur,licet ſpecialiter detur,Ordinaria dicitur,competens iure ſpeciali ordinario,iuxta doctrinam *glo.1.cap. vlt.de offic.Ordin.* quam cum infinitis à ſe relatis ſequitur *Sanch.de matrim.lib.2.diſp.40.nu.14.& lib.8.diſp.2 nu.10.* Quas omnes diſtinctiones mente tenebis, quia ex illis tum ad appellationes, tum ad alia diuerſi in iure noſtro reſultant effectus.

17 Hinc etiam colligi poteſt reſolutio ad illam quæſtionem. Vtrum ſcilicet Capitulum Sede vacante, ſuccedat in illis caſibus,in quibus à iure communi,vel Sacro *Concil. Trid.* datur facultas Epiſcopo,quod procedat tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ? in qua dicendum eſt Capitulum Sede vacante, in hac facultate ſuccedere non poſſe, nam vt ſupra reſoluimus in verſiculo præcedenti, iuriſdictio conceſſa prædicto modo delegata eſt, atqui in iuriſdictione Epiſcopo delegata non ſuccedit Capitulum Sede vacante, *Rot.deciſ.6. de offic.deleg.in antiq.Felin.in c.eam te nu.17.de reſcript.Azeued.ad curiam Piſan.l.1.c.8.num.12.Franc.Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par.1.c.10.nu.8. verſ. Capitulum enim,Steph.Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante,in principio,Sbroz.de Vicario Epiſcopi.l.1. q.16.nu.1.& l.2.q.135.num.4.Nicol.Garcia de benefic. p.5.c.7.nu.42.Azori.inſtitut.moral.p.2.l.3.cap.39.q.4. Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol.118.per totam,* vbi *nu.2.* ampliat procedere etiamſi poſt præſentationem mandati fuiſſet mortuus Epiſcopus, ergo non ſuccedet Capitulum in hac facultate Epiſcopo prædicta clauſula delegata,quare ita reſoluunt *Nicol.Garcia d.cap.7.num. 47.Sanch.d.diſput.2. num.10.* quicquid diſtinguat *Molina d.tom.6.diſput.11.numero octauo.* In alijs vero caſibus ſupra relatis, in quibus Epiſcopi etiam ex poteſtate ordinaria poſſunt procedere,ſuccedit Capitulum Sede vacante,vt aduertit *Nicol.Garcia vbi proxime.*

SVMMARIVM.

1 *Synodus eſt triplex,generalis,ſcilicet, prouincialis, & diœceſana.*

2 *Synodum ſemel in anno in ſua diœceſi quilibet Epiſcopus conuocare poteſt,vel ſæpius,vbi neceſſitas poſtularet.*

3 *Synodum per alium poteſt Epiſcopus iuſto aliquo impedimento detentus congregare.*

4 *Vicarius generalis Epiſcopi Synodum diœceſanam congregare poteſt ſpeciatim Epiſcopo id ei mandante.*

5 *Sacerdotes omnes,qui animarum curam habent, tenentur ad diœceſanam Synodum venire.*

6 *Rectores parochialium nullius diœceſis tenentur accedere ad Synodum viciniorem.*

7 *Monachi, & Prælati mendicantes, quorum Eccleſijs cura animarum non eſt annexa,venire non tenentur ad Synodum diœceſanam.*

8 *Exempti omnes, qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur.*

9 *Abbates exempti,qui intereſſe debent Synodo,quo amictu, & ornamentis vti debeant,remiſſiue.*

10 *Libertas non veniendi ad Synodum an præſcribi poſſit? remiſſiue.*

11 *Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate debet inuitari ad Synodum,cuius pars tantùm debet venire,alia vero remanere in ſeruitio Eccleſiæ.*

12 *Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia ad Synodum ſunt vocanda.*

13 *Synodus diœceſana intimanda eſt in tempus,quo ieiunijs, & deuotionibus, ſeu celebrationi præcipuarum ſolemnitatum non vacatur, neque graui hyeme & temporibus ad itinerandum periculoſis.*

14 *Electio conſultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum,promotoris,& notarij,ſiue ſecretarij Synodi imprimis eſt facienda.*

15 *Notarius Synodi omnium Synodo intereſſe obligatorum nomina legit.*

16 *Præeminentia in ſedendo in Synodo diœceſana nullum præiudicium in futurum ſedentibus operatur.*

17 *Profeſſio Fidei,& decreta Concilij Tridentin. de reſidentia intelligibili voce leguntur in Synodo diœceſana.*

18 *Examinatores ad minus ſex eliguntur in Synodo diœceſana, tam per nota ſecreta,quam aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent.*

19 *Aſſignantur in Synodo diœceſana perſonæ aptæ, ad minus quatuor,quibus cauſæ in partibus delegandæ committantur, quorum ſi aliquis deceſſerit, Epiſcopus de conſenſu Capituli in locum ipſius, alium ſubſtituere poteſt vſque ad futuram Synodum.*

20 *Conſeruatores iudices pro quibuſcunque Conuentibus in Synodo diœceſana nominandi.*

21 *Miſſarum celebrandarum, vbi tam magnus numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit prouidetur in Synodo diœceſana.*

22 *Seminarij redituum rationes in Synodo diœceſana audiendæ.*

23 *Statuta, ſeu ordinationes aliquas licitum eſt Epiſcopo in diœceſana Synodo condere.*

24 *Ordinationes factæ in diœceſana Synodo ſunt perpetuæ.*

25 *Statuere quando poſſit Epiſcopus cum conſenſu Capituli,vel ſine illo,oſtenditur.*

26 *Conſtitutiones Synodales ante publicationem ad vrbem mittere non obligatur Epiſcopus.*

27 *Epiſcopus,qui in ſuis conſtitutionibus, vel per edictum publicauit excommunicationem latæ ſententiæ ipſo iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum ſpectantes,an incidat in eam ipſemet, & qui cum eo aliqua die recreationis cauſa luſerit; oſtenditur.*

28 *Epiſcopus, qui commiſit contra præceptum in diœceſi alterius Epiſcopi ſub pœna excommunicationis, non incidit in illam.*

29 *Statuta, quæ condit Epiſcopus non debent contraire Sacris Canonibus.*

30 *Ratio oſtenditur quare Prælati inferiores Summo Pontifice poſſint inducere conſuetudinem contra ius Canonicum, & non poſſint contra illud ſtatuere.*

31 *Epiſcopus quibus caſibus poſſit ſtatuere contra Canones, & Conſtitutiones Summorum Pontificum oſtenditur.*

EPIS-

EPISCOPVS QVANDO ET qualiter Synodum diœceſanam congregare teneatur?

ALLEGATIO XCIII.

1 TRiplex eſt Synodus generalis, ſcilicet, Prouincialis, & Diœceſana. Generalis illa eſt, quæ à Summo Pont. eiuſue auctoritate tantum indicitur, conuocaturque ex omnibus Catholicæ religionis Epiſcopis *glo. in cap. 1. 17. diſtinct. Azori. inſtit. moral. par. 2. libro tertio cap. quadrageſimo ſeptimo quaſt. 1. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 1. cap. 9. num. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. quadrageſimo octauo, numero tertio*, de qua late tractarunt *Iacobat. de concil. tom. decimo tertio tractatuum Doctorum, & Cardin. Bellarm. in 4. controu. gen. tom. 1. libro primo capite quarto*. Prouincialis eſt quæ ab Archiepiſcopo fit, in quam conueniunt Epiſcopi ſuę prouinciæ *Azori. Franciſc. Leo & Vgolin. dictis locis, Scacc. de appellat. quaſt. 8. num. 100. verſ. Concilium.* de quibus nihil in præſenti loco. Dięceſana eſt, quæ congregatur auctoritate Epiſcopi in ſua dięceſi ex Abbatibus, & Clericis ſibi ſubiectis, *c. quando, 38. di. c. Abbates 18. q. 2.* de qua, & ſtatutis Epiſcopi Synodalibus copioſe ſcripſit *Henricus Botteus*, & de ea impræſentiarum à nobis agendum eſt.

2 Ad occurrendum igitur Eccleſiarum incommodis in dies naſcentibus, & ad mores Cleri reformandos, cõtrouerſias componendas ſalubriter ordinarunt Sacri Canones, vt quilibet Epiſcopus in ſua dięceſi ſemel in anno Synodum conuocet *capite quoniam, 18. diſt. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 2.*

3 Vbi vero neceſſitas poſtularet ſæpius in anno celebrari poſſe per *cap. de concilijs 18. diſt.* tenuit *Vgolin. vbi proxime*, ſi ipſe Epiſcopus iuſto aliquo impedimento detineatur, congregare Synodum per alium poterit, id quod *Concil. Trid.* innuit *d. c. 2.* dum inquit ſynodi dięceſanæ quotannis celebrentur; indeterminate enim loquitur, & non ſpeciatim mandat Epiſcopis, vt ipſimet Synodum congregent, ergo per alios poſſunt, ita *Praxis noua Epiſcop. d. c. 2. nu. 1.* & refert ſic *Sacram Congreg.* cenſuiſſe *Vgolin. loco citato.* Ideo vicarius generalis Epiſcopi ſynodum diœceſanam congregare poterit, ſpeciatim Epiſcopo id ei mandante, vt reſolui ſupra *Allegat. 54. num. 103.*

5 Tenentur autem ad dięceſanam Synodum de iure venire omnes Sacerdotes, qui animarum curam habeant, *capite quod ſuper his, iuncta glo. de maiorit. & obed. Concil. Trid. d. c. 2.* ibi, ratione tamen parochialium, aut aliarum ſecularium Eccleſiarum, etiam annexarum; debeant ij, qui illarum curam gerunt, quicunque illi ſint, Synodo intereſſe, *Franciſc. Leo d. cap. 9. num. decimo tertio praxis noua Epiſcop. d. cap. 2. num. 2. Vgolin. d. cap. 48. §. 1. num. 1.*

6 Vbi etiam tenet locum habere non ſolum vbi ſeculares clerici ſunt, verum etiam vbi monachi, vel Regulares; & quod Rectores Parochialium nullius dięceſis teneantur accedere ad Synodum viciniorem dicit per *Sacram* Congr. deciſum *Franciſc. Leo loco proxime citato.*

7 Et tenent *Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de officio Ordin. deciſ.* quem citat *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 253. praxis noua Epiſcop. d. c. 2. nu. 2. verſ. & non ſolum, Vgolin. d. §. 1. verſ. 4.* alij autem monachi, & Prælati Mendicantes, quorum Eccleſijs cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur, *Felin. in c. quod ſuper de maior. & obed. nu. 1. praxis noua Epiſc. d. c. 2. nu. 2.*

8 Exempti omnes, qui alias ceſſante exemptione, ſynodo intereſſe deberẽt, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur, vt habetur in *Concil. Trid. d. c. 2. Vgolin. d. §. 2. nu. 1. Cochi. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 4. q. 19.*

9 Et Abbates exempti, qui intereſſe debent ſynodo, quo amicto & ornamentis vti debeant, vide *Spec. de priuileg. p. 4. nu. 6. Boer. de auctorit. magni Concilij p. 1. nu. 13.*

10 Et verum præſcribi poſſit libertas non veniendi ad Synodum, vide *Henric. Bott. p. 2. nu. 40. cum ſeq.*

11 Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate debet inuitari *c. vlt. de his, quæ fiunt à Præl.* vbi *Abb. nu. 4.* & poteſt comparere per nuntios, ſeu aliquos deputatos ex gremio Capituli, non autem omnes ex Capitulo venire debent, ſed pars in ſeruitio Eccleſiæ manere, vt declarauit *Sacra Congr. Epiſcopi Vicario Vercellen. 10. Aprilis* 1594. prout refert *praxis noua Epiſcop. d. c. 2. nu. 2. verſicul. ſeculares.*

12 Vbi etiam deciſum refert Capitula Collegiatarum, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia, ad Synodum eſſe vocanda.

13 Poſtquam prędicti omnes moniti fuerint, qui Synodo intereſſe tenentur, vnica tantum monitione, vt dicit *gl. in c. ſi Epiſcopus, 18. diſt.* circumlato proceſſu intimatorio ſynodi, & loci, ac temporis ipſius celebrandæ, *cap. propter 18. diſt. c. vlt. de his quæ fiunt à prælatis*, dummodo non intimetur in tempus, quo ieiunijs, & deuotionibus, ſeu celebrationis præcipuarum ſolemnitatum eſt vacandum, neque graui hyeme, & temporibus ad itinerandum periculoſis. Die præfixa ad celebrationem Synodi adueniente è domo ſua clero comitante campanis, & organis ſonantibus in Eccleſiam deſcendit Epiſcopus, ibique de ſpiritu Sancto Miſſa peracta, & orationibus, vt in Pontificali ordinantur, recitatis, ad vigilandum circa cultum diuinum, Synodumque cum fructu & vtilitate celebrandum clerum exhortatur: & ſequentia ſuo ordine in ipſa Synodo ſunt exequenda.

14 Primo fieri debet electio conſiltorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, Promotoris, & notarij, ſiue ſecretarij ipſius Synodi, qui notarius omnium Synodo intereſſe obligatorum nomina legit, qui ſinguli vocati reſpondentes, adſum, accedere debent ad oſculum manus Epiſcopi in ſignum obedientiæ, quam ipſi reddere tenentur *dict. cap. quod ſuper, de maiorit. & obedient.*

15 Et contra abſentes, nec legitimas excuſationes adducere curantes, veluti contumaces procedi debet, vt debita pœna mulctentur.

16 Quo peracto debet fieri, & promulgari decretum, quod ſi contigerit quem in ſedendo, loco ſibi debito non ſtetiſſe, ſeu vocatum fuiſſe, aliudve egiſſe, quod nullum circa præcedentiam patiatur præiudicium; & apponenda eſt pęna, ne quis niſi tota Synodalis ſeſſionis actione completa, ac benedictione obtenta diſcedere præſumat: & ad hoc ſolent eligi punctatores, aliaque agi, quæ Epiſcopo expedire videbuntur. Item & idoneos viſos deligere, ac eos iureiurando ſibi obligare, vt ad ipſum, vel alium à ſe miſſum referant quicquid in locis ſuæ ditionis fieri cognouerint contra eccleſiaſticos Canones, & iura, ſi delictum ad fo-

rum eccleſiaſticum attineat, capite Epiſcopus in Synodo, 35. q. 6. Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 32. q. 9.

17 Poſtea alta, & intelligibili voce legi debet profeſſio Fidei, iuxta formam præſcriptam in Bulla Pij IV. incip. Iniunctum. Deinde leguntur decreta Concilij Trid. de reſidentia, quæ habentur cap. 1. ſeſſ. 6. de reform. c. 1. idque fit, vt magis memoriæ commendentur ad animarum ſalutem.

18 Eliguntur ſubſequenter ad minus ſex examinatores, qui promouendos ad beneficia curata examinent, ſuique officij rationem in Synodo de præterito reddant, & ibidem puniantur, ſi deprehendantur deliquiſſe circa huiuſmodi officia Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 18 Hæc autem approbatio tam per vota ſecreta, quam aperta fieri poteſt ab ipſa Synodo, vt reſpondit Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die 1. Iulij 1592. vt referunt Steph. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Synodus diœceſana, praxis noua Epiſc. d. c. 2. nu. 4. Vgolin. d. c. 48. §. 3. num. 3.

19 Aſſignantur & perſonæ ad id aptæ ad minus quatuor, quibus cauſæ in partibus delegandæ committantur, quorum ſi aliquis deceſſerit Epiſcopus de conſilio Capituli in locum ipſius alium ſubſtituere poteſt vſque ad futuram Synodum Concilij Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 10.

20 Alij etiam nominantur, vt in iudices conſeruatores pro quibuſcunque Conuentibus, Capitulis, &c. eligi valeant iuxta conſtitut. Sanctiſſimi Domini noſtri Gregorij XV. incip. Sanctiſſimus, ſub die 20. menſis Septembris ann. 1621. vbi ſic habetur, In futurum vero Sanctitas Sua hac generali, & perpetuo valitura conſtitutione ſtatuit, & decreuit, vt Iudices Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales, ſiue ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas; & deſcriptas in conſtitutione ſimilis recordationis Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris ſui, quæ incip. Statutum, itaut vel dignitate eccleſiaſtica præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant, ſed etiam in Concilijs prouincialibus, aut diœceſanis iuxta decretum Concilij prædicti, iudices electi, ſeu deſignati ſint.

21 Prouidere etiam debent pro ſua conſcientia ijs Eccleſijs, in quibus vel tam magnus celebrandarum Miſſarum numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit, vt illi oneri ſingulis diebus ſatisfieri nequeat, Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. capit. quarto, de quo late Alleg.

22 Rationes redituum ſeminarij in Synodo audiendæ ſunt per quatuor deputatos, quorum duo ex Capitulo, vnus electus à Capitulo, alter ab Epiſcop. duo alteri ex Clero, ſimiliter vnus electus ab ipſo clero, alter ab Epiſcopo eſſe debet. Defectus etiam ſeminarij corrigendi ſunt: vbi vero erectum non fuerit, vel non ſit ſufficienter prouiſum, elaborandum eſt Epiſcopo quomodo erigatur, vel dotetur; alioquin à Synodo prouinciali iuris remedijs ad hoc compelli poſſet Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 18.

23 Ad retinendum in diſciplina Clerum, vel abuſus tollendos licitum eſt Epiſcopo in ſua diœceſana Synodo condere ſtatuta, ſeu ordinationes aliquas, prout ei viſum fuerit expedire c. 1. iuncta gl. verbo generaliter, de conſec. diſt. 3. c. 2. de maiorit. & obed. cap. vt animarum de conſtit. in 6. Dueñ. reg. 345. Azori. d. c. 47. q. vlt.

24 Et huiuſmodi edicta, ſeu ordinationes factæ in Synodo diœceſana ſunt perpetuæ, & non expirant morte conditoris. gl. verbo ſtatuto in d. cap. vt animarum, praxis Epiſcop. p. 1. verbo edicta, §. 3.

25 Quæ quidem ſtatuta Epiſcopus cum conſilio Capituli ſui facere tenetur, cap. Epiſcopus 24. diſt. nam ſuper ſtatu Eccleſiæ non poteſt Epiſcopus ſine Capitulo aliquid ſtatuere, cap. quanto, de his quæ fiunt à Præl. ſine conſenſu Capituli, Ioan. And. in cap. vnic. num. 1. de cleric. non reſid. in 6. vbi Franch. §. ſtatuimus, num. 2. Gemin. num. 4. Felin. in cap. cum omnes, num. nono de conſtitut. vbi Deci. num. 7. in 2. diſput. Abb. in cap. ad audientiam, de cleric. non reſident.

Hoc ipſum limitantes in caſu, quo Epiſcopus tollere vellet conſuetudinem ſuper non reſidentia Canonicorum, nam ſi Eccleſia valde indigeret miniſtris, poſſet ſolus Epiſcopus per ſtatutum tollere huiuſmodi conſuetudinem; non tenebitur tamen ipſe Epiſcopus, vbi ſine Capitulo aliquid ſtatuere non poteſt, eius conſilium ſequi vt reſcripſit Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die 27. Aprilis 1592.

26 Et refert praxis noua Epiſcop. d. c. 2. num. 8. Nec item obligatur ante Synodi publicationem ad Vrbem ea mittere, vt Prouincialia. ſic enim eadem Sacra Congregatio reſcripſit Epiſcopo Oſtienſi, teſte Quaranta d. verbo Synodus diœceſana, in fine.

27 Sed nunquid Epiſcopus ſuis conſtitutionibus teneatur, in eiſque diſpenſare valeat tractaui ſupra Alleg. 34. Hic tamen aduertendum duxi difficilem eſſe quæſtionem illam an Prælatus, qui in ſuis conſtitutionibus, vel per edictum publicauit in tota ſua diœceſi, excommunicationem latæ ſententiæ ipſo iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum ſpectãtes, incidat in eam ipſemet, & qui cum eo aliqua die recreationis gratia luſerit? in qua tenet vna ſententia ipſum Epiſcopum non eſſe excommunicatum, quia ſermo generalis non comprehendit perſonam loquentis, leg. anquiſito, Cod. de ſolutionibus, cap. petijo, vbi bona gl. de iureiurand. Guid. Papæ ſingul. 479. ludentes tamen cum ipſo remanere vinculo excommunicationis obſtrictos, vt reſoluit Ioan. Anchoran. in repet. cap. canonum ſtatuta, numero 183. de conſtitut. vbi oſtendit non eſſe abſurdum, quod in actu inſeparabili vnus peccet, alter minime; vnus puniatur, alter non ex cap. propoſito, 32. quæſt. 5. ſequitur Mart. Alter de cenſuris tom. 1. diſp. 10. de cauſa excommunicat. lib. 3. capit. 5. littera E. Sed ſalua eius pace mihi hoc vltimum non placet, quia Epiſcopus auctor edicti ludendo cum eo cenſetur diſpenſaſſe, vt communiter notant Doctores in cap. at ſi clerici §. 1. de iudic. tum quia exemptio vni conceſſa extenditur ad ſocium, capit. licet, de priuileg. in 6. tùm quia quando quis eximitur ab interdicto intelligitur exemptus cum ſocio capit. quod in te, de pœniten. & remiſſion. tum denique quia actus ludendi eſt indiuiduus, quoniam non poteſt exerceri, niſi cum alio, ſed in indiuiduis victoria vnius prodeſt alteri leg. 2. & 3. Cod. ſi vnus ex pluribus.

28 Ideo merito hanc ſententiam amplectitur Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 162. qui reſolut. 211. tenet Epiſcopum, qui commiſit contra præceptum in diœceſi alterius Epiſcopi ſub pœna excommunicationis, non incidere in illam.

29 Statuta tamen, quæ condit Epiſcopus non debent contraire Sacris Canonibus, cap. inſtitutionis, 25. quæſt. 2 Clemen. ne Romani, de electio. cum ſimilibus, Abb. in cap. fin. de conſuetud. num. 7. & 8. & ibi Roch. de Curte ſect. 3. num. 7. 9. & 11. Henric. Bott. de Synodo Epiſcopi p. 3. art. 1

con-

concluſ.8.à num.36.Alber.de Roſatis in tract.de ſtatutis, p.1.q.7. verſ. ſed quid ſi ſtatutum: praxis noua Epiſcopal. d.cap.2.num. 7.

30 Quorum aliqui elaborant in reddenda ratione quare Prælati inferiores Summo Pontifice poſſint inducere conſuetudinem contra ius Canonicum, ſeu contra Canones iuxta *d.cap.fin.*& non poſſint contra eos ſtatuere, ex alijs illa optima eſt, quam indicant *Abb. in d. cap.fin.numero 8.in fine, & Felin.in d.cap.quod ſuper his, num. 3.* quod conſuetudo contra Canones non tam aſſumit vires ex tacito conſenſu virorum eccleſiaſticorum, eorumue poteſtate, quam ex auctoritate Summi Pontificis permittentis, & concedentis induci conſuetudinem contra Canones in *dicto cap.fin.* cum tamen id non præmiſerit in ſtatutis, immo expreſſe prohibuerit *Clement.ne Romani*, & alijs iuribus ſupra allegatis. Sicut Epiſcopus contra ius ſtatuere non poteſt, ita etiam nec contra conſuetudinem rationabilem, & legitime præſcriptam, ex eo quia conſuetudo parem vim habet cum lege *l.de quibus, ff.de legibus §.ex non ſcripto, inſtit.de iure natur. capite conſuetudo, diſtinct. 1.* Guid. *ſing. Bernard. Graua.ad pract.Cameræ Imperial.lib.1.concluſ.36.* & venit appellatione iuris *Menoch.frequent.cap.3.numero 2.* tum quia ſi Epiſcopus poteſt ſtatuere contra ius conformando ſe cum conſuetudine contra illud inducta, vt reſoluunt citati *num. ſeq. verſicul. quinto*, ergo nullo modo poterit ſtatuendo conformare ſe cum iure, contra quod inducta eſt conſuetudo illud abrogans, contraria enim ſimul eſſe non poſſunt, *l.mutuis, ff.pro ſocio, l.1.de furtis*, quia tunc ad poſitionem vnius, ſequitur remotio alterius, *leg. ſi inter, ff. de except.rei iudic.Surd. deciſione vigeſima quarta, numero decimo, & conſil.* 211. *num.* 16.

31 In caſibus tamen, qui ſequuntur, poſſet Epiſcopus ſtatuere Canones, & Conſtitutiones Summorum Pontificum. Primo ex cauſa vrgenti non cogitata per canonem, ſi nimirum Superior de facili conſuli non poſſit, modo in huiuſmodi ſtatuto contra Canones ex vrgenti cauſa condito ipſa cauſa exprimatur, propter quã conditur ſtatutum, ita *Abb.in d.capite fin.numero* 10. & ibi *Curt.d.ſect.numero 12.& 13.Felin.in d. cap. quod ſuper his, numero 4.& in cap.1.numero 49.de conſtitut.praxis noua Epiſcop.d.capit.2.numero 7.verſiculo primo.* Secundo, ſi aliquid ſtatuat antequam Canon promulgetur, tenebit enim ſuum ſtatutum, licet contrarietur Canoni, *text.* eſt *in capite 1. de conſtitut. in 6.* annotarunt *Felin.in d. capite quod ſuper his, numero 7. verſicul. fallit quinto, Curte d.ſection.3.num.19.praxis noua Epiſcopal.d. num. 7. verſiculo quarto*: nam in quærendis valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quando non odio, ſed bono zelo factum eſt, *Couar.in reg.poſſeſſor.par. 2. §. 4. num.9.uerſiculo tertio.Menoch.vſufreq.cap.9.Menoch.conſil.350.numero 6.Cald.Pereira de empt.capit.8.num.33. & 37.& conſ.48.numero 22.Ceued.practicarum quæſtionum lib.1.quæſtione 35.num.19.& 20.* Verum ab hac reſolutione merito diſcedit *Curt.d.ſect.3.num.* 14. ex eo, quia huiuſmodi ſtatutum generale præiudicans Eccleſijs eſſet irrationabile, ideoque non valeret, *capite 1. cum ibi* not. *de conſtitut.in 6.capit.erit autem lex, diſtinct.* 4. Non obſtat igitur *d.capite cum dilectus*, quia procedit eo quod patronus id petijt tempore fundationis ab Epiſcopo, qui poteſt conſentire fauore fundationis, & conſtructionis nouarum Eccleſiarum, per ea quæ reſoluunt *Rebuf. in tract. de pacificis poſſeſſ. num.111. Perez l.1.verſic.ex quibus infero, tit.6.lib.1.Ordin. pagina* 147. Nec etiam obſtat illa Doctorum reſolutio, quod in quærendis valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quia procedit in caſibus particularibus, in quibus nulla ſit prohibitio à iure, & poſſunt Prælati deſiſtere à tali præiudicio, nos vero loquimur vbi fieret ſtatutum generale pro aliqua Eccleſia, diœceſi, vel prouincia, per quod fieret præiudicium irreparabile, & illud quidem in omnibus caſibus contingentibus. Quarto, quando Epiſcopus ſtatueret contra Canones, qui conditi ſunt principaliter in fauorem clericorum, & illud ſtatutum à ſubditis clericis acceptaretur, dummodo principaliter conditi non fuiſſent in fauorem publicum, vel Eccleſiæ, *Curte d.ſection.3.numero decimo octauo* quia fauori ſuo quilibet poteſt renuntiare, *capit. ad Apoſtolicam, de regular.l.ſi quis in conſcribendo, C. de pactis*, & ius publicum pactis priuatorum tolli; vel mutari non poteſt, *l.ius publicum, ff.de pactis, capit. ſi diligenti, de foro compet.* Quinto, quando ſtatutum Epiſcopi contra ius eſſet conforme conſuetudini, quæ contra ius in illa Eccleſia inducta eſt, *Felin.in dict.cap.quod ſuper his, numero decimo in fine, Butr.in dict.capit.cum dilectus, column.10. verſic.ex quo infertur, Curte dict. ſect. 3. numero vigeſimo quarto praxis noua num.ſeptimo in fine.* Sexto, quando Epiſcopus ſtatueret circa aliquod dubium iuris, qui tunc ſuper hoc dubio eius ſtatutum diſponens in alteram partem valeret *Phil.Prob.in cap. vnic.num. quadrageſimo octauo & ſeq.de clericis non reſident.in 6. Felin. in d.capite quod ſuper his, nu.nono circa fin. Hojed. de incompatib.beneſic.par.1.capit.decimo ſeptimo num.2.Cur.dict. ſect.3.num.vigeſimo tertio praxis noua Epiſcopal. d. nu.7.* Septimo, quando ſtatutum adderet iuri communi imponendam nouam pœnam, *gloſ.in Clem.ne Romani, verbo tolli, de elect. Cart.d.ſect.num.vigeſimo ſecundo, Duenh. regul.251.Henric.Bott.par.3.articul.1. concluſ.13.* quia lex ſuperioris per pœnæ adiectionem poteſt iuuari ab inferiore, *Perez l.1.titul.1.libro quinto, Ordin.pagin. 23. Gutier.pract.libro ſecundo quæſtione prima, numero decimo quarto; Sanch.de matrim.lib.3.nu.quadrageſimo ſeptimo, num.duodecimo. Franc.Molin.de ritu nupt.libr. 2. diſſer.7.numero ſexageſimo tertio.* Octauo, quando Epiſcopus ſtatueret contra Canones in caſibus, in quibus de iure poteſt diſpenſare *Curte d. ſection. 3. numero vigeſimo primo.* Qui autem ſint caſus, in quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare contra ius commune adduco ego ipſe *Alleg.33.*

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopi ſucceſſor non tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, niſi tribus concurrentibus, primò, locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ, ſecundo, quod ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ, tertio, quod pecunia ſit conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ.*

2 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos eo adiecto, vt illis durantibus conductor à nemine moleſtaretur.*

3 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi pro anno incepto.*

4 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare colono exiſtente loci conſuetudine.*

5 *Prælatus, vbi tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere à conductore penſionem prædeceſſori anticipate ſolutam.*

6 *Prælatus ſciens ſe repudiaturum prælaturam, non obligat ſucceſſorem, etiamſi faciat locationem nomine Eccleſiæ.*

7 *Conductor anticipate penſionem ſoluens, ſi à ſucceſſore pro ea de nouo obligetur, habet recurſum contra hæredes locatoris, ſi ſoluendo fuerint.*

8 *Succeſſor in beneficio recipiendo penſionem, videtur conſentire locationi pro anno, pro quo illam recipit.*

9 *Scholaris ſi locauerit fructus ſui beneficij, vt poſſet in litterarum ſtudio viuere, vel illic gradum ſumere, ſi intra locationis tempus decedat, ſucceſſor in illo beneficio tenebitur ſtare locationi.*

10 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus ſuarum præbendarum nullo caſu, huiuſmodi locationibus ſucceſſores obſtringunt.*

11 *Hæredes, vel fideiuſſores Prælati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de euictione, neque conductor ab eis petere poteſt quanta ſua interſit locationem impleri.*

12 *Prælatus, ſiue Rector ſi ex cauſa renunciationis, vel permutationis libere dimittat ſuum beneficium, eius hæredes & fideiuſſores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus.*

13 *Prælatus quando bona ſui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiuſſores de euictione tenentur.*

14 *Locator beneficij, ſeu maioratus, quando pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter, ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis, tunc eius fideiuſſores tenentur ſtare conuentioni.*

15 *Conductor poterit recedere à locatione in illis caſibus, in quibus mortuo locatore ſucceſſor non tenetur illi ſtare.*

EPISCOPVS AN teneatur ſtare locationi prædeceſſoris?

ALLEGATIO XCIV.

1 REgulariter Prælatus ſucceſſor, aut quilibet beneficiarius, non tenetur ſtare locationi, vel conductioni prędeceſſoris, ſi nomine proprio locauit fructus, & reditus Epiſcopatus, vel beneficij in ſuam vtilitatem, ad tempus iure, vel Synodali conſtitutione permiſſum, ipſeque ante tempus locationis expletum decedat. Quando vero Prælatus adminiſtrationem habens, non nomine proprio, ſed vti Rector, & nomine Eccleſiæ, debita iuris ſolemnitate ſeruata, locationeque ad tempus iure permiſſum facta, contraxit, ac locauit, eius ſucceſſor tenetur ſtare locationi. Dixi, debita iuris ſolemnitate ſeruata, quia quatuor concurrentibus illam ſeruari in hac materia eſt obſeruandum: primo, quod locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ: ſecundo, quod ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ: tertio, quod pecunia ſit cōuerſa in Eccleſiæ vtilitatem: quarto, quod interueniat auctoritas Superioris: colliges hęc ex *gloſ. verbo terminum in cap. vlt. ne Prælati vices ſuas, Couar. variar. lib. 2. cap. 15. num. ſexto. Molina de primogen. libro primo capite vigeſimo primo à principio. Carotius de locat. par. 3. titul. de rebus Eccleſiæ locandis, quæſtione prima cum ſequentibus. Michael Graß. tom. ſecund. commun. opinion. libro quarto titulo quadrageſimo tertio, numero quadrageſimo, pagina 657. vbi Vin. numero 123. pagina 661. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſ. 19. principal. numero quadrageſimo primo. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo fructus, numero vigeſimo tertio, & verbo locatio, numero ſexto. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi curiæ Archiepiſcop. Neapolit. c. 97. Caualcan. deciſ. quadrageſim. quart. num. quarto, part. prima, & deciſione vigeſima quinta, à numero 1. par. quinta, Gutier. Canon. libro primo, capit. trigeſimo ſexto.* & remiſſiue *de tutelis par. ſecund. capit. vigeſimo numero decim. Cardin. Puteus deciſione 176. & 181. part. 1. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. quarta collect. 1007. & collect. 1055. in fi. & in praxi fori eccleſiaſtici deciſio. 112. in prima edit. & reſolution. 97. in ſecunda edit. Flamin. de reſignatio. libro primo, quæſtione decima ſexta, numero quadrageſimo ſeptimo. Surd. deciſ. trigeſim. tert. numero ſeptimo. & deciſ. 172. num. primo. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. trigeſim. ſeptim. à numero decimo octauo. Morl. in emporio iuris par. 1. titulo decimo, quæſtione ſecunda, numero vigeſimo. Doct. Barb. in l. ſi filio familias, §. vlt. à numero decimo ſeptimo. ff. ſoluto matrimonio. Modernus de iuriſdict. par. 4. caſu 98. numero octauo, & in votis nouiſſimarum deciſionum, voto 180. Cardinal. Tuſchus practicarum concluſionum, verbo locatio, concluſ. 419. Stephan. Quarant. in ſumma Bullarij, verbo alienatio, num. 19. Molin. de iuſtitia tract. 2. diſput. 492. verſ. quod denique. Mari. Antonin. vari. reſolut. libro primo, reſolutione quadrageſima quinta, num. primo. Ioannes Baptiſta Ferret. conſil. 317. volum. 2. Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. vigeſimoquinto, capite quadrageſimo tertio, num. 528. cum ſequentibus. Azori. inſtitut. moral. p. 3. lib. octauo, de locato & conducto, capite ſexto, quæſtione ſeptima, Rebel. de obligat. iuſtit. part. 2. libro decimo quarto, quæſtione decima prima, numero decimo ſeptimo, Cald. Pereira quæſtionum forenſ. lib. ſecundo, quæſt. trigeſima ſecunda, & de empt. capite vigeſimo ſexto, num. quinto, Cardinal. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuentionibus, libro quinto, titulo decimo tertio, numero vigeſimo primo, Martin. Bonacin. de contractibus, diſputat. 3. quæſtione ſeptima, punct. vlt. num. decimo. Marc. Anton. Genuenſ. in practicabilibus eccleſiaſticis. q. 137.* plures alios ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. nu. 5.*

2 Primo limita, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos, & vt dicto tempore durante conductor à nemine, nec à ſucceſſoribus in beneficio moleſtari poſſit, *Mandoſ. de Signatura gratia. tit. de indulto locandi, verſic. ſupponamus, Quaranta dicto verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num. 19. verſicul. quando, Aloyſ. Ricc. d. reſol. 97. nu. 4.*

3 Secundo limita, quando inchoatus eſſet annus, vel laborerium, & res non eſſet amplius integra, & ſic vt pro anno incepto ſucceſſor in beneficio teneatur ſtare locationi, *Franc. Marc. Delphin. deciſ. 196. colum. fi. par. 2. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi d. capit. 97. num. ſecundo Domin. Caualcan. deciſ. 44. num. trigeſimo ſecundo part. 1. Quaranta vbi proxime, praxis noua Epiſcop. par. 2. capite 5. num. 32. verſic. tertius caſus, Mari. Anton. d. reſolut. 45 num. 3. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 97. n. 5.* qui hoc ipſum ad ipſum conductorem extendunt, ſcilicet, vt pro anno cœpto non poſſit recedere à locatione, vt quia forte videret parum vtilitatis conſequuturum.

4 Tertio limita exiſtente conſuetudine loci, quæ obſeruet, vt ſucceſſor in beneficio teneatur ſtare colono, *Franc. Marc. deciſ. centeſima quadrageſima quarta, par. prima Quaranta dict. num. 19. in fine, Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. num. 8.*

5 ad-

5 Aduertendum in hac materia eſt, quod vbi Prælatus tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere à conductore penſionem prædeceſſori anticipate ſolutam, *Gig. de penſion. q. 88. a num.* . *Cardinal. Tuſch. d. conclu. 419. num. 15. Surd. deciſ. 326. num. 79.* vbi *num. 80.*

6 Reſoluit quod Prælatus ſciẽs ſe repudiaturum Prelaturam, non obligat ſucceſſorem, etiamſi faciat locationem nomine Eccleſiæ.

7 Habebit tamẽ conductor recurſum contra heredes locatoris, ſi ſoluendo fuerint, ſecundum reg. *l. pro hæreditarijs, C. de hæred. action. Barboſa in l. ſi filiusfamil. §. fi. num. 21. ff. ſoluto matrim. Surd. deciſ. 326. nu. 47. Cald. Pereira de empt. c. 25. num. 6.*

8 Succeſſor in beneficio recipiendo penſionẽ videtur conſentire locationi pro anno, pro quo illam recipit, *Caualcan. d. deciſ. 25. nu. 3. Mari. Anto. d. reſol. 45. nu. 4. Surd. deciſ. 33. nu. 1. & deciſ. 264. nu. 13. & deciſ. 265. n. 15. Pute. deciſ. 180. p. 1.* quia quando locatio non obligat ſucceſſorem, tunc Prælatus recipiendo penſionem, non cenſetur illum confirmare vltra tempus perceptæ penſionis, *Surd. deciſ. 33. num. 9.*

9 Singulare eſt, quod Scholaris ſi locauerit fructus ſui beneficij per triennium, vel aliud minus tempus, & pecunias illius temporis receperit, vt poſſet in litterarũ ſtudio viuere, vel illic gradum ſumere, ſi intra hoc tẽpus decedat, ſucceſſor in illo beneficio, quamuis nullũ ius à prædeceſſore habeat, tenebitur ſtare illi locationi, quia cenſetur facta in vtilitatem Eccleſię *Rebuf. de priuil. ſcholarium, priuil. 26.*

10 Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, locantes fructus ſuarum præbendarum nullo caſu huiuſmodi locationibus ſucceſſores obſtringunt, quia fructus huiuſmodi ſemper ad eorum pertinẽt vtilitatem, *Abb. in cap. ex litteris, nu. 7.* & ibi *Dec. num. 9. de probat. D. Barboſ. d. §. fin. nu. 27. ad finem, Cardin. Tuſch. concluſ. 419. num. 16. 24. & 25.* vbi etiam extendit ad omnem ſimplicem beneficiatum, qui non habet adminiſtrationem.

11 Quæres opportunè an hæredes, vel fideiuſſores Prælati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante impletum tempus illius locationis, in caſu, quo eius ſucceſſor illi non tenètur ſtare, teneantur de euictione, ita ut conductor aduerſus eos poſſit habere recurſum, & ab eis petere quãta ſua interſit locationem impleri intra tempus præfinitum? in qua quæſtione dicendum puto prædictos hæredes, vel fideiuſſores ad nihil teneri, vt reſoluunt *Anton. in c. vltimo, num. 9. ne Prælati vices ſuas,* & ibi *Innoc. Gutier. can. li. 1. c. 36. n. 23.* ſequitur *D. Barboſa in d. §. fin. nu. 21. ad finem.* Pro quibus illud facit, quod talis locatio finita fuit morte locantis, ac ſi res ipſa locata perijſſet, vt aliàs inquit *Iuriſconſul. in d. l. ſi quis domum, §. 1. ff. hoc tit.* ac proinde hæredes, ſiue fideiuſſores locantis non tenebuntur, quia cogitare debebat conductor euenire poſſe ante declaratum tempus locationis locatorẽ poſſe decedere, cuius morte locatio extingueretur, *d. §. 1.* quo fundamẽto in heredib. poſſeſſoris maioratus idẽ amplexus eſt *Mol. de primog. lib. 1. c. 21. n. 8. & 9.* Per quod fundamentũ idẽ dicendum eſt, etiamſi conductor re locata plures expenſas fecerit, quaſi toto tempore locationis fruiturus, nec enim eas ab hæredibus locatoris conſequetur, tradit *Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 25. numero 35.* ſequitur *Molina dicto numer. 9.* licèt contrarium in praxi ſeruari dicat ipſe *Valaſc.* ne quis cũ alterius iactura locupletetur contra *regulam locupletari, de regulis iuris in 6.* & propter æquitatem *l. ſi me, & Titium, & l. ſi cum ſeruum ff. ſi certum pet.*

12 Declarabis tamen primo ſuprapoſitam reſolutionem, vt non habeat locum eo caſu, quo Prælatus, ſiue Rector ex cauſa renunciationis, vel permutationis, vel ex alia cauſa liberè dimittat ſuum beneficium, quia tunc hæredes, & fideiuſſores ipſius de euictione tenebuntur: ratio eſt, quia propter factum voluntarium conductor non potuit frui re conducta intra tempus in locatione declaratum, in qua ſpecie procedere poteſt, *l. qui fundum, 32. ff. de locato.* multum enim refert an Prælatus moriatur, an vero voluntariè dimittat beneficium, hoc enim voluntate, ſiue facto partis contigit: illud vero voluntate Dei, quam declarationem tenent *Gutier. d. cap. 36. num. 25. cum ſequentibus, D. Barboſa d. §. fin. nu. 22.*

13 Secundò declarabis non procedere quando Prælatus bona ſui beneficij locat tanquam libera, quia tunc heredes, & fideiuſſores de euictione tenebũtur, quod probari poteſt ex doctrina *l. ſi quis domum, §. fi. verſic. quid tamen, ff. locati,* per quæ idem in poſſeſſore maioratus locante bona maioratus tanquam libera tenuit *Molina d. c. 21. nu. 11.* & in noſtra ſpecie probauit *Gutier. d. c. 36. nu. 19.*

14 Tertiò declarabis non procedere quando locator beneficij, ſeu maioratus pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validatione totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter, ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis, vel pro intereſſe locationis totius temporis conuenti, nã tunc conuentio ſeruanda erit ex *doct. l. 1. §. ſi conueniat. ff. depoſiti, & l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regulis iuris,* cum *ſimilibus.* Extra tamen hos caſus obligatio generalis, vel ſpecialis bonorum, vel fideiuſſores præſtiti ſimpliciter pro ſecuritate locationis nihil quoad euictionem operabuntur: ratio eſt, quia ſunt acceſſoria cõtractus, quo extincto ex natura ipſius, acceſſoria vt extinguãtur, neceſſe eſt, iuxta vulgaria iura, & *leg. ſi bono mortuus, ff. de verborum obligation.* vt ex *Ancharan.* tenet *Gutier. dict. capit. 36. numer. 20. cum ſeq.* Vnde erat optima cautela, vt aduertit Gutier. ibidem *num. 29.* quod ſi clerici in prædictis caſibus velint ſibi prouidere, quãdo locant fructus ſuorum beneficiorum in triennium, iuxta *d. Extrauag. Ambitioſæ,* pactum illud in locationibus adiiciant, vt ſi ante tempus in locatione declaratum deceſſerint, aut promoti fuerint ad aliud beneficium, aut Prælaturam, ſiue alio quocunque modo contingat beneficia illa detinere, & poſſidere, quod ad nihil teneantur ratione euictionis, ſiue intereſſe, immo potius ipſi, bona ſua, hæredes, & fideiuſſores liberi remaneant.

15 Vltimo aduertendum duxi, quod in illis caſibus, in quibus Prælati ſucceſſor non tenetur ſtare locationi per prædeceſſorem factæ, ita ſimiliter nec conductor; quinimo poterit ab ea recedere, etiam inuito ſucceſſore, vt æqualitas inter eos ſeruetur, & ne contractus claudicare videatur, *l. Iulianus, §. ſi à pupillo. ff. de actionib. empti.* notant *Molina d. c. 21. n. 4. Gutier. d. c. 36. nu. 12.* refert plures *D. Barboſa d. §. fin. nu. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur de bonorum eccleſiaſticorum alienatione tractantes.*

2 *Alie-*

2 Alienandi omnis modus etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus inconſulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur.

3 Eccleſiarum res vltra triennium locari, aut alienari non poſſunt.

4 Triennium infra quod permittitur Eccleſiarum res locari, eſt computandum ex tribus fructuum collectionibus.

5 Locatio rerum Eccleſiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad triennium ſuſtineri poteſt.

6 Dictio, omnino, omni ex parte alienationem comprehendit.

7 Negatiua cum adiungitur dictioni, aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur.

8 Locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere, quoad dictum triennium, qui tenuerint, oſtenditur.

9 Emphiteuſis conceſſa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permiſſam valida eſt.

10 Donatio facta abſque inſinuatione ultra quingentos aureos in exceſſu ſolum vitiatur, & firma remanet in ſumma à iure permiſſa.

11 Concordantur prædictæ opiniones ſub diſtinctione.

12 Tempus vtile ab inutili inſeparabile dicitur, quando conſtiterit contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos.

13 Locatio rerum Eccleſiæ in totum corruit, ſi vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, ſeu merces.

14 Alienare prohibitus ſi locet ad longum tempus, locatio in totum vitiabitur.

15 Tempus licitum ab illicito ſeparari dicitur, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito cõtracturos.

16 Declaratur Extrau. Ambitioſæ, ibi, nullius momenti, de rebus Eccleſiæ non alien.

17 Locatio rerum Eccleſiæ ſi fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt poſt primum triennium incipiat ſecundum, omninò inualida eſt.

18 Triennium intra quod Eccleſiarum res poſſunt alienari, ad vnum, vel duos annos per ſtatuta Epiſcoporum limitari valet.

19 Fructus Eccleſiarum an vltra triennium, an intra modicũ tempus, alienari poſſint, oſtenditur, & num. 20.

21 Laudatur Doctor Michael Soarez Pereira in Regia Conimbricenſi Academia iuris Põtificij meritiſſimus profeſſor.

22 Eccleſiæ res inconſulto Romano Pont. in emphyteuſim dari poſſunt in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo dari in emphyteuſim & cum euidenti eccleſiæ vtilitate.

23 Alienari poſſunt Eccleſiarum res cauſa neceſſitatis ipſarũ Eccleſiarum, vt ſi debitum vrgeat ab ipſis Eccleſiis cõtractum, vel cauſa pietatis, aut pro redemptione captiuorum, aut alimonia pauperum, uel quando res eſſent inutiles, aut incommodæ ipſis Eccleſiis.

24 Eccleſiarum res ex cauſa maioris vtilitatis alienari poſſunt.

25 Contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate ſunt validi.

26 Emphyteuſis perpetua bonorum eccleſiæ concedi poteſt de rebus incultis parum vtilibus eccleſiæ.

27 Contractus an videatur vtrum ſit vtilis vel damnoſus Eccleſiæ, inſpici debet tempus celebrationis ipſius contractus.

28 Emphyteuſis fieri non poteſt de manſo ſeu paſſalibus eccleſiæ, nec præſcriptio, aut præſcriptus titulus admittitur.

29 Eccleſiæ res ſolita concedi in emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico ſemel impetrato ſi ad Eccleſiam reuertãtur, poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum eccleſiaſticarum.

30 Iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia non continet ſolita alienari.

31 Bona ſi ſint ſolita venire in diuiſionem ſufficit, vt in futurũ etiam diuidi debeant.

32 Res ſemel effecta alienabilis cum ſolemnitate, efficitur perpetuo alienabilis abſque ſolemnitate, dummodo ſolitum non alteretur.

33 Res Eccleſiæ ſemel alienabilis ſi ceſſauit prima cauſa conceſſionis, iterum alienari non poteſt.

34 Vtilitas Eccleſiæ euidens tempore vltimæ conceſſionis debet adeſſe in noua conceſſione rei emphyteuticæ, & non ſufficit adeſſe in antiqua.

35 Practica ponitur, qua vtitur Epiſcopi in præſtando aſſenſu ſuper re ſolita alienari.

36 Solita concedi in emphyteuſim, vt bona dicantur ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos quadraginta annos.

37 Res Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poteſt inconſult. Romano Pontifice alienari permittitur.

38 Res Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poteſt, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vſu conſumitur, & non fructificat.

39 Pretioſæ res mobiles, cum immobilibus æquiparentur, ſine cauſa, & ſolemnitate alienari non poſſunt.

40 Pecunia regulariter eſt de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quia retenta nihil operatur.

41 Pecunia, quæ eſt deſtinata ad emptionem ſtabilium, cenſuum, vel mobilium precioſorum connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretioſa, & tunc non poteſt alienari ſine ſolemnitate.

42 Pecunia minoris comparandorum prædiorum cauſa deſtinata abſque decreto alienari non poteſt.

43 Pecuniæ magna quantitas, quæ eſt in Eccleſiæ proprietate, non in fructu, abſque aſſenſu Apoſtolico alienari non poteſt.

44 Pecunia in banchis campſorum poſita cenſetur iure rerum immobilium.

45 Pecunia, quæ ſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſeruando magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, cenſetur iure rerum immobilium.

46 Reditus annui inter immobilia connumerantur, & ideo ſine cauſa alienari non poſſunt, idem de iuribus, & actionibus ad immobilia.

47 Pœnæ contra alienantes Eccleſiæ bona abſque ſolemnitatibus requiſitis quæ ſint in Extrauag. Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ, conſtituta, oſtenditur.

48 Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ nõ alienandis an fuerit vbique recepta? oſtenditur, & num. 49.

50 Eccleſiæ res immobilis parua cum conſenſu Epiſcopi abſq; ſolemnitatibus alienari poteſt.

51 Res exigui, ſeu modici valoris quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.

52 Repudiare legatum, vel hæreditatem, aut rem Eccleſiæ non incorporatam poteſt Prælatus abſque ſolemnitatibus.

53 Statutum in præiudicium Eccleſiæ vales in quærendis, quãdo laici non odio Eccleſiæ, ſed bono zelo faciunt.

54 Eccleſiarum res non ſolum acquiſitæ, ſed etiam acquirendæ non poſſunt abſque ſolemnitatibus alienari.

55 Permutatio inter Rectores eccleſiarum de bonis eccleſiaſticis licitè fieri poteſt.

56 Aſſenſus Apoſtolicus nõ requiritur in alienatione ab vna eccleſia alteri eccleſiæ facta.

57 Do-

57 Declarantur text. in capite caſelas decim. quæſtione ſecunda, & in capite ſine exceptione duodecim. quæſtione 2.

58 Eccleſiarum res ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet.

59 Bona relicta, & donata Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi etiam in communi, poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem.

60 Regulares ipſorum bona alienare poſſunt ex pluribus priuilegijs ſibi conceſſis.

61 Eccleſiarum bona reſtitutioni ſubiecta abſque ſolemnitatibus reſtitui non poſſunt.

62 Alienari poſſunt Eccleſiarum res poſt remunerationem meritorum.

63 Tranſactio poteſt abſque ſolemnitatibus fieri ſuper aliqua re Eccleſiæ, cuius poſſeſſio non ſit penes ipſam.

64 Caducitatis remiſſionem emphyteutæ Eccleſiæ poteſt ſolus Prælatus ſeu Rector abſque ſolemnitatibus facere.

65 Emphyteuta excuſatur à commiſſo ſi Prælatus etiam ſolus abſque Capitulo recipiat penſiones poſt commiſſum decurſas.

66 Eccleſiæ res, quæ inconſulto Romano Pontifice alienari non poſſunt, remiſſiuè.

67 Bona menſæ epiſcopalis ſunt, quæ principaliter ad illius ſuſtentationem ſunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præter ipſum Epiſcopum.

68 Bona de menſa Eccleſiæ dicuntur ea, quæ perpetuo vnita fuerunt Eccleſiæ, atque ea, quæ numquam alteri ab eccleſia poſt à ſe quæſitum dominium, conceſſa fuerunt.

69 Alienare, aut in perpetuam emphyteuſim concedere non poteſt Prælatus ea, quæ ſunt de menſa Eccleſiæ.

70 Capituli aſſenſus vltra Apoſtolicum requiritur in alienatione bonorum menſæ epiſcopalis ſeparatæ à menſa Capitulari.

71 Aſſenſus Apoſtolicus ſuper alienatione rerum Eccleſiæ de ſtylo Curiæ Romanæ quando concedatur, & quibus perſonis, oſtenditur.

72 Aſſenſus Apoſtolicus ex lapſu triginta, vel quadraginta annorum cum poſſeſſione præſumitur.

73 Solemniter omnia interueniſſe præſumuntur ex longiſſimo temporis curſu, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem non interueniſſe.

EPISCOPVS RERVM ECcleſiæ alienationem quibus caſibus facere poſſit?

ALLEGATIO XCV.

1 DE bonorum eccleſiaſticorum alienatione tractāt Redoan. in ſpeciali tract. de rebus Eccleſiæ non alienand. Peret. in commentar. ad Extrauag. Ambitioſæ, illo tit. Nauar. de alienat. rerum Eccleſiaſtic. Villalob. tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 1. nu. 35. cum ſeqq. pag. 149. vbi Bonacoſ. & Soar. à num. 51. Valdeſ. ad Xuar. p. 2. pag. 97. Menoch. de arbitr. caſu 172. Rebuff. in compendio alienat. Maſcard. de probat. concluſ. 75. Perez, l. 10. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 51. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo alienatio rerum Eccleſiæ. Azori. inſtitut. moral. p. 2. lib. 9. c. 1. cum ſequentib. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſion. tit. 15. de rebus Eccleſiæ non alienand. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 1. cum multis ſeqq. in vtraque, edit. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. cap. 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 61. cum ſequentibus. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 14. §. 4. cum ſequentibus, Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 465. Gutier. de iurament. confirmat. p. 1. cap. 52. & prac. lib. 1. q. 8.

2 Omnis alienandi modus, etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus inconſulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur per Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand. exceptis tribus caſibus in eadem Extrauagant. expreſſis.

3 Primus eſt locationis, & conductionis infra triennium, cum res Eccleſiarum vltra triennium nō poſſunt quoquo modo locari, aut alienari, Couar. variar. lib. 2. cap. 16. num. 4. Maſcard. de probat. concluſ. 603. nu. 28. Henriq. in ſumma lib 13. cap. 40. §. 1. Auendan. de exequendis mand. p. 1. c. 4. num. 37. Perez. tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 202. Vgolin. d. cap. 14. §. 7. num. 5. verſ. 4. Azori. inſtitut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 10. q. 3. Azeued. l. 33. tit. 3. lib. 1. noua recopil. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. c. 2. n. 28. plures refert Cened. ad Decretal. collect. 76. num. 1. Niſi in contrarium eſſet conſuetudo Pariſ. conſ. 98. lib. 4. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 113. n. 5. in 1. edit. & reſolut. 98. nu. 5. in 2. edit.

4 Et huiuſmodi triēnium infra quod permittitur per d. Extrauagan. Eccleſiarum res locari, eſt computandum ex tribus fructuū collectionibus, itaut ſi ex quolibet triennio vnus tantum fructus percipiatur, tunc triennium pro vno anno computari debet, & locatio fieri poteſt vſque ad nouennium, ita Cou. d. c. 16. nu. 8. Gutier. canon. lib. 1. cap. 8. num. 12. Azor. dict. p. 2. lib. 7. cap. 10. q. 8. & lib. 9. c. 2. qu. 2. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus tomo 1. libr. 5. tit. 3. num. 22. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ nu. 18. Cald. Pereira d. c. 2. nu. 31. Nauar. de alienat. rerum Eccleſ. nu. 21. Marc. Anto. Genueuſ. in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. c. 60. num. 10.

5 Quæſtio eſt dubia an locatio facta vltra triennium in totum vitietur, aut quoad triennium ſuſtineatur? in qua Doctores varias prōferunt ſententias, imprimis Bart. in authent. qui rem, num. 7. & ibi Iaſon num. 21. de ſacroſanct. Eccleſ. tenet hanc locationem in totum nullam eſſe, nec quoad triennium ſuſtineri, ſequuntur Couar. d. cap. 16. num. 5. Pinel. in l. 1. p. 3. num. 75. in fine, C. de bonis matern. Valaſc. de iure emphyt. q. 29. num. 15. Cardinal. Mantica d. lib. 5. tit. 5. in princip. Azor. d. p. 2. li. 7. cap. 10. q. 4. & lib. 9. cap. 2. q. 4. Cald. Pereira de reſolu. emphyt. cap. 2. num. 30. & de empt. c. 32. num. 32. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 162. nu. 22. Camill. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. tit. 16. num. 5. & tenuit Rota apud Farinac. deciſ. 30. p. 1. tom. 1.

6 Et hanc ſententiam primo probant ex d. Extrauag. Ambitioſæ, ibi, nullius omnino ſit roboris, & momenti; vbi dictio illa, omnino, indiſtinctè omnes annos comprehendit, ac omni ex parte locationem annullat, iuxta notata per me in Remiſſ. de dictionibus, & clauſulis, diction. 206. Secundo ex Clem. 1. de rebus eccleſiæ non alien.

7 Vbi dicitur, quod nec recipienti ius aliquod acquiratur, quia quando negatiua adiungitur cum dictione aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur, gloſ. verbo, aut earum, in Clement. 1. de foro competent. vbi Cardin. notat Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo omnia, n. 5. & nu. 14. & faciunt quæ adduco ego ipſe diction. 14. num. 6. Tertio adducitur text. in authent. de non alien. §. emphy-

emphyteuſim, ibi neque quod ſit habere aliquod penitus robur ſinimus. Tandem facit, quod in his, quæ pendent à voluntate duorum, & agitur de obligatione contrahenda, ſi contractus non valet, vt ſit, nec valebit vt valere poteſt, notat Bart. communiter receptus in *leg. 1. §. ſi quæſita, ff. de verborum obligat.*

8 Contrariam opinionem, ſcilicet locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere quo ad dictum triennium, tenuit *Bald. in authent. ſi quas ruinas, C. de ſacroſanct. Eccleſi.* ſequuntur *Paul. in authent. qui rem, C. eodem tit. num. 7. vbi Deci. num. 21. Clar. in §. emphyteuſis, quæſt. 6. & in §. feudum, q. 13. & in §. donatio, q. 17. num. 2. Molina de primogen. lib. 1. cap. 21. num. 28. verſ. contrarium, alter Molina de iuſtitia, tract. 2. diſput. 467. colum. 2. Rebello de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 14. q. 6. Gama. deciſ. 390. num. 3. Cardinal. Tuſc. verbo locatio, concluſ. 406. in princ. Perez l. 1. tit. 7. lib. 5. Ordin. pagina 203. col. 1. Stephan. Quaranta dict. verbo alienatio rerum eccleſiæ, nu. 18. Vgolin. d. c. 14. §. 7. nu. 5. verſ. 4.*

9 Sic etiam emphyteuſis conceſſa in quartã, vel quintam generationem, quoad tertiam permiſſam valida eſt, *authent. de non alienandis, §. quod autem, collat. 2. §. Con. d. cap. 16. num. 5. ad finem, Molina d. c. 21. num. 34. Gam. deciſ. 72. num. 2. Cald. Pereira d. c. 32. num. 33. & de nominat. q. 19. n. 81. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſi. deciſ. 117. n. 2. in 1. edit. & reſolut. 102. n. 2. in 2. edit.*

10 Sic etiam donatio facta abſque inſinuatione vltra quingentos aureos, in exceſſu ſolum vitiatur, & firma remanet in ſumma à iure permiſſa, vt docet expreſſe text. in *leg. ſancimus, in principio, verſicul. ſi quid autem. C. de donatio. Ordin.* Regia *Luſita. lib. 4. tit. 62. in princip.* reſoluunt *Clar. in §. donatio, q. 17. num. 2. Molin. d. tract. 2. diſput. 278. in princ. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 102. nu. 3. Ceuall. commu. contra comm. q. 222. num. 3. Rebell. d. p. 2. lib. 18. q. 6. num. 6. Cardin. Mantica d. tit. 5. num. 23.*

11 Ego vero prædictas opiniones inter ſe diſcordantes adhibita diſtinctione ad concordiam reducendas eſſe arbitror, & vt generaliter materia percipi poſſit, diſtinguendũ eſt, quod aut tempus licitum in his contractibus ab illicito ſeparari non poteſt, aut poteſt: priori caſu dicendum eſt contractum, non ſolum pro tempore prohibito, ſed neque etiam pro tempore permiſſo valere, immo in totum vitiari, & in hoc caſu procedit prior ſententia Bart. & ſequacium, de qua ſupra; Cum enim ratio totalis Doctorum, qui ſecundam opinionem ſunt ſequuti in eo cõſiſtat, quod in his contractibus poſſit vtile ab inutili ſeparari; cum tunc pars inutilis non tollat conſenſum à parte vtili, rectè fit, vt non procedat in his caſibus, quibus tempus vtile ab inutili ſeparari non poteſt, vt optimè notat *Molin. d. cap. vigeſimo primo, num. vigeſimo octauo, verſicul. vt autem.* Per contrarium vero quando tempus poteſt ab inutili ſeparari, cum tunc pars inutilis non tollat conſenſum à parte vtili rectè fit, vt contractus pro tempore permiſſo, & ita vtili ſuſtineatur, & ſolum vitietur reſpectu temporis prohibiti, & hic eſt poſterior caſus, ſecundum quem poteſt procedere opinio *Baldi*, & ſequacium, quos ſupra poſt ipſum citaui: regula enim vtile per inutile non vitiatur, intelligitur in his quæ ſunt diuiſibilia, prout pluribus citatis Doctoribus habetur *in libello de principijs vtriuſque iuris littera V. num. 78.*

12 Dicetur autem tempus vtile ab inutili inſeparabile, quando conſtiterit contrahentes ad minus tempus nõ eſſe contracturos, verbi gratia ſi alicui conſiderabiliter interſit contractum pro omni tempore, quod conuentum fuit, & non pro minori durare, quo caſu contractus indiuiduus, & inſeparabilis ex præſumpta partium voluntate cenſendus erit, reſoluunt *Felin. in capit. cum ſuper, col. 2. de officio delegat. Tiraq. de retract. lign. §. 23. gloſ. 1. nu. 28.* optimè *Molina d. nu. 28. verſic. quid intelligendum.*

13 Vnde, quando pro multis annis datur vnicum pretium, ſeu merces locatio in totum corruit, nec intra tẽpus permiſſum valet, non quidem ex eo, quod vnica tantum ſentiatur locatio, qua ratione mouetur *Conar. d. cap. 16. num. 5. verſicul. eadem ratione*, ſed ex eo, quia ex illa vnica pretii, ſeu mercedis aſſignatione pro omnibus annis ſatis videtur conſtare contrahentes pro paucioribus annis non contracturos, *Molina d. nu. 28. verſ. ex quibus.*

14 Hinc fit, quod ſi prohibitus alienari locet ad longũ tempus, verbi gratia, ad decennium, ad vitam, vel ſimiliter, talis locatio in totum vitiabitur, itaut nec pro tempore permiſſo, & ita infra decennium ſuſtineatur: ratio eſt, quia in hac ſpecie conſtat contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos, cum illorũ multum interſit contractum decennalem, vel ad vitam pro omni tempore durare, quia prædicta locatio alienationem vtilis dominij inducit, vt cum multis quos refert, & ſequitur, reſoluit *Molin. dict. cap. 11. num. 17.* per text. ibi *in l. 1. §. quid autem, ff. de ſuperficiebus* contra *Canon. comment. libro 7. capite 12. fol. 535. & Pinel. in l. 1. p. 3. numero 66. Cod. de bonis matern.* ac ſubindè cum ex locatione ad modicum tempus dentur multa incommoda partium, quæ non dantur ex locatione ad longum tempus propter dictam vtilis dominij tranſlationem, rectè præſumitur, quod ſi partes, quibus aliàs interdicitur alienatio, locent ad longum tempus, non fuiſſe contracturos pro minori tempore, & ita in totum corruat locatio, vt elegãter circa locationem de rebus Eccleſiæ, ſeu maioratus factam ad longum tempus, vt in totum vitietur, proſequitur *Molina dict. numero 28. verſicul. illud tamen*, facit ad hoc propoſitum text. *opt. in l. cum eiuſdem, 34. verſiculo interdum, ff. Ædil. edicto*; faciunt item quæ in ſimili *Cabed. Luſitan. deciſ. 84. numero ſeptimo, & 5. part. 2.* circa intellectum text. *in capite Maſſana, 56.* ibi, nullam, &c. *de electìon.* & in hunc ſenſum poteſt intelligi *d. Clementin. 1.* ibi, nec recipienti; &c. intelligendo verba illa, ad certum tempus, ſcilicet decem annorum ad minus, per quod ſpatium inducitur alienatio, quemadmodum per locationem ad vitam, de qua ibi fit mentio.

15 Per contrarium vero dicetur tempus licitum ab illicito ſeparabile, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos, & non dari notabile illorum intereſſe, etiamſi contractus non duret pro omni tempore. Hinc fit, quod locatio rerum Eccleſiæ facta vltra triennium ſuſtineri debet intra tempus licitum, & ita vſque ad triennium, quia non reſultat conſiderabile intereſſe, ex eo quod locatio ad triẽnium ſolum, vel vltra valeat (dummodo tamen ad decennium fiat iuxta ſupradicta) cum ſit eadem locationis ſpecies, ac ſubindè cum reſpectu temporis vtilis detur præſumptiuè conſenſus partium, nil mirum ſi reſpectu ipſius locatio ſuſtineatur, & ſolum vitietur reſpectu temporis prohibiti (quomodo autem hodie res Eccleſiæ locari poſſint; vide *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 11.*) & id ipſum dicendum eſt in emphyteuſi

phyteuſi conceſſa vltra tres generationes, vt ſcilicet valeat quo ad tempus à lege permiſſum, iuxta *d. auth. de non alien. in §. quod autem, in fine*, & ita tenent *Molin. d. num. 28. verſ. in 2. ſpecie, & verſ. quid intelligendum, Bal. in d. auth. ſi quas ruinas, C. de ſacroſ. Eccleſ.* & cæteri omnes ſupra citati.

16 Non obſtat text. *in d. Extrauag. Ambitioſa*, ibi, nullius momenti, quia intelligitur reſpectu temporis illiciti, non vero liciti: leges enim generaliter loquentes non cenſentur improbare id, quod alijs legibus erat permiſſum *l. ſciendum 15. in princ. ff. qui ſatiſd. cog.* ita *Molina vbi ſupra verſ. cui opinioni*, vbi eodem modo reſpondet ad d. *auth. de non alien. in §. emphyteuſim, collat. 2.* ibi, nec quod fit, &c. vt ſcilicet prædicta emphyteuſis conceſſio non teneat reſpectu temporis illiciti; Quod ſi replicetur *d. text. in d. auth. in verſ. ſi vero* quo mouetur *Couar.* ad contrariam ſententiam amplectendam *d. num. 5. verſ. tandem vt libere*, reſpondebitur quod immo text. ille pro noſtra opinione facit, cum enim ibi emphyteuta priuetur iure ſuo, ſcilicet emphyteuſi pro tempore legitimo per viam pœnæ ab ea lege appoſitæ, plane apparet de iure non ex eo eſſe nullam emphyteuſim pro annis præcedentibus, quod vltra tempus legitimum fuerit conceſſa, & ita non probat ille tex. prædictam conceſſionem eſſe de iure in totum inualidam, vt *Cou.* arbitratur.

17 Quæres opportunè ſi locatio in ſpecie *d. Extrauag. Ambitioſæ*, fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt poſt primum incipiat ſecundum, an valeat? *Bald. in c. 1. §. ſi libellario, quibus modis feud. amit. & in l. voluntas, C. de fideicomm.* in ea fuit opinione, vt exiſtimaret talē locationem validam eſſe, etiam quoad ſecundum triēnium, vel tertium. Contrarium, imo talem locationē vltra triennium non tenere amplectuntur *Lap. allegat. 12. Alex. conſ. 156. per totum lib. 2. & conſ. 104. n. 6. & lib. 3. Ruin. conſ. 57. n. 13. lib. 1.* plures alij, quos refert, & ſequitur *Cou. d. c. 16. nu. 4. Molin. d. tract. 2. diſputat. 466. colum. fin. Azori. dict. lib. 9. c. 2. q. 3.* quæ opinio probatur ex *d. auth. de non alienand. §. quod autem, propè fin. collation. 2.* vbi cum prohibitum eſſet concedi in emphyteuſim rerum Eccleſiæ niſi in vitam accipientis, & duas alias vitas, ſiue generationes, dicitur nullum eſſe pactum, quod quidam adijciebant, nempè quod finitis illis duabus alijs generationibus tenerentur Eccleſiæ miniſtri iterum concedere in emphyteuſim eandem rem ſequenti ſucceſſori, cumque præferrent cæteris, inquit textus in hæc verba, in hoc enim nihil aliud eſt quam per reuolutionem & machinationem perpetuas eis emphyteuſes, magis autem priuationes Eccleſiarum agi rerum, ſed & ſi quid factum eſt talem nullam neceſſitatem eſſe Reuerendiſſimis Oeconomis duobus hæredibus ceſſantibus cæteris tradere. Quibus verbis ſatis oſtenditur prædictum pactum eſſe reuolutionem, & machinationem à iure reprobatas, quia in fraudem legis fiunt, ob quam etiam rationem non valebit pactum, quo permittitur tranſacto priori triennio fieri renouationem in aliud triennium, vt per *Valaſc.* & ſupra citatos doctores, & colligitur ex his quæ tradunt *Din. Barboſa in leg. ſi filiofamil. 26. §. fin. nu. 26. ff. ſoluto matrim. Cost. in l. 1. §. ſed ſi mihi Pamphilum nu. 15. ff. verbor.*

18 Deindè ſi quæres an triennium de quo in *d. Extrauag. Ambitioſæ* poſſit per ſtatuta Epiſcoporum limitari ad vnum, vel duos annos? Affirmatiuè reſpondebitur cum *Alexand. conſ. 160. à num. 6. vol. 6. Cardin.* ſibi contrario in *cap. vlt. num. 2. ne prælati vices ſuas*, & eſt de mente *Anchar. conſ. 116. num. 5.* Nec obſtat *d. Extrauag. Ambitioſa*, quia reſpondetur illam non iubere locationes fieri vſque ad illud tempus, ſed ne vltra fiāt prohibet, & ſicuti priuatus locando ad vnum, vel duos annos contra præd. Extrauag. nihil facit, ſic Epiſcopus illud ſtatuendo argum. *gloſ. in rub. Cod. de decretis decuri. lib. 10.* recepta ex *Gom. l. 22. Tauri num. vigeſimo.* Quo fit valida eſſe ſtatuta, quibus ordinatur ne aliter locatio valeat, quàm ſi fuerit à Prælato confirmata, prout fertur ſeruari in diœceſi Bracharen. ex *Anchar. d. conſ. 111.* probat *Iaſ. in l. 1. §. fuit quæſitum ff. ad Trebel.*

19 Dubium eſt in præſenti materia non contemnendū an præd. Extrau. habeat locum in fructibus, ſiue reditibus rerum Eccleſiarum? in quo vna ſententia tenet, quod licet bona Eccleſiæ Archiepiſcopalis, Cathedralis, vel Collegiatæ, aut cuiuſcunque alterius Eccleſiæ inferioris poſt triennium locari non poſſint per Prælatos, ſiue eorumdem beneficiatos, vt habetur in d. Extrauag. fructus tamen ipſarum bene poſſunt etiam vltra triennium, intra tamen modicum tempus, per eoſdem locari, ita quidam Senator Regius apud *Gam. Luſitan. deciſ. 390. num. 4. Couar. d. cap. 16. num. 6. ad fin. Auend. de exequendis mand. p. 1. cap. 4. num. 32. ad finem, Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuent. tom. 1. libro 5. tit. 3. num. 21. Gregor. l. 9. verbo arrendar. tit. 7. par. 1. praxis Epiſcop. p. 1. verbo alienatio, §. 3. pag. 12. Cened. ad Decretal. collect. 76. num. 3. & collect. 102. num. 3. & ad Sextum collect. 32. num. 2.* Pro qua opinione imprimis adducuntur verba *d. Extrauag.* ibi, bonorum eccleſiaſticorum, & ibi, Eccleſiarum euidenti vtilitate; quæ verba videntur tantum comprehendere bona Eccleſiæ, non autem fructus beneficiorum; deindè pro eadem parte adduci poſſunt verba eiuſdem *Extrauag.* ibi, præterquam in caſibus à iure permiſſis, tunc ſi attento iure antiquo permiſſum erat fructus Eccleſię ad modicum tempus, & ita etiam poſt triennium, locare iuxta text. in *capite per veſtras de locato, & quæ Abb. ibi numer. quarto, & Cardinal. in Clement. 1. §. fin. quæſtione quarta de rebus eccleſiæ non alienand. Deci. conſil. 204. volum. 1.*

20 Verum contrariam opinionem tenet *Gam. d. deciſi. 390. num. 6.* & ſecundum eam magis communiter iudicari affirmat ibi, & *deciſ. 156. num. 2.* neruoſe defendit Gutier. *canon. lib. 1. cap. 8. num. 14.* Ex eo ſuadetur, quia *d. Extrauag.* in præfatione agit de bonis immobilibus, & pretioſis mobilibus Deo dicatis, ex quibus Eccleſiæ monaſteria, & pia loca reguntur, illuſtrātur que, ac eorum miniſtri ſibi alimoniam vendicant; deindè in deciſione prohibet omnium rerum & bonorū eccleſiaſticorum alienationem, locationem, & conductionem vltra triennium; quibus verbis nō ſolum bona propria ipſarum Eccleſiarum, quarum fructus in vtilitatem ipſarum conuertuntur vltra triennium prohibentur locari, ſed etiam illa ex quibus Eccleſiæ ipſæ, & pia loca illuſtrantur, & earum miniſtri ſibi alimoniam vendicant, & ita fructus beneficiorum videntur comprehendere, omnia enim bona illa ſunt eccleſiaſtica: Vnde merito *Extrauag.* vſa eſt prædictis verbis, omnium rerum, & bonorum eccleſiaſticorum, vt vtraque bona comprehenderet. Deinde ex uerbis *dict. Extrauag.* in 2. exception. quam facit, ibi, ac de fructibus, & bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſsūt pro inſtantis temporis exigentia, & cet. manifeſte uidetur

probari,

probari, quod ſi fructus, & bona vltra triennium ſeruari poſſunt, poſt triennium locari non valent, vt ita exceptio firmet regulam in contrarium, iuxta regu. l. *nam. quod liquide*, §. *de penu. leg.* cum citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris lit. C. num.* 5. Cum igitur fructus beneficiorum, qui poſt triennium naſcantur, ſeruando ſeruari poſſint, quinimo cum tunc nulla detur temporis exigentia, vt alienentur, ſi quidem adhuc nati non ſunt, manifeſtè ex pręd. *Extrauag.* concluditur fructus beneficiorum vltra triennium, nec alienari, nec locari poſſe. Cuius reſolutionis illa vnica poteſt aſſignari ratio, vt occurreretur facilitati clericorum, qui præſentem pro pluribus annis recipientes futuris fraudarentur alimentis, ad quæ ſunt deputati reditus Eccleſiarum, *cap. ſecundo, de præb.* Et Eccleſiæ ſeruitia, in quo conditores totum acquirunt, & ipſi nihil percipiunt, negligerentur, iuxta *caput ſi quis obiecerit* 1. *quæſt. tertia*, deindè cum in magnum ſucceſſorum præiudicium redundarent huiuſmodi locationes repræſentata pecunia factæ, & ideo eas inualidas pronunciat quocunque indulto, vel priuilegio non obſtante *Concil. Triden. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 11. & faciunt quæ ad illius intellectum adducunt *Rebello de obligat. iuſtit. p.* 2. *lib.* 14. *q.* 5. *à num.* 4. *Valeri. Reginald. in praxi fori pęnitent. lib.* 25. *cap.* 43. *num.* 539. *Marc. Anto. Genuenſ. in practicabilibus eccleſiaſtic. qu.* 166. *praxis noua Epiſcop. part.* 2. *c.* 4. *nu.* 65. *verſ. locationes.*

21 Hæc pluraque alia in hac materia accepi à ſapientiſſimo Præceptore, Dominoque meo obſeruandiſſimo generis nobilitate inſigni Doctore *Michaele Soares Pereira* in Regia Conimbricenſi Academia Iuris Pontificij meritiſſimo profeſſore, in titulo de locato, & conducto, quem publicè, me tunc audiente, doctiſſimè interpretatus fuit: qui in collegium ſancti Petri eiuſdem academiæ cooptatus, & in S. Sede Portugalēſi Canonicus Doctoralis, ac de Sancto Fidei negotio optimè meritus, inquiſitorio munere functus, à Rege noſtro Philippo Quarto ad Curiam miſſum ſpectamus, vt apud Summum Pontificem negotia ipſius tanquam Regis Luſitaniæ ageret.

22 Secundus caſus ex tribus, quibus inconſulto Romano Pontifice res Eccleſiæ alienari permittuntur in d. *Extrauag. Ambitioſæ*, eſt emphyteuſis habens tres cōditiones, ſcilicet in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo dari in emphyteuſim, & cum euidēti Eccleſiæ vtilitate.

23 Caſus hi à iure permiſſi quatuor ſunt principales. Primus eſt cauſa neceſſitatis Eccleſiæ, vt ſi debitum vrgeat ab ipſa Eccleſia contractum, *authent. ſancimus. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Secundus eſt cauſa pietatis, *gloſſ. in cap.* 1. 12. *quæſt.* 2. *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.* 1. *cap.* 15. *num.* 9. veluti pro redemptione captiuorum, §. *Sacra, inſtitut. de rerum diuiſ.* vel prō alimonia pauperum, ne fame, & frigore pereant, *l. ſancimus, C. de Sacroſanct. eccleſ. cap. aurum habet eccleſia*, 12. *quæſt.* 2. Tertius eſt cauſa incommoditatis, vt quādo res eſt Eccleſiæ incommoda, de quo eſt text. *in cap. terrulas*, 12. *quæſtione* 2. Quartus, vt ſi res eſſet inutilis, tunc Prælatus illam alienare poteſt, *cap. ſine except.* 12. *q.* 2. *capite non liceat*, 12. *q.* 2. *d. capite terrulas*, *Clementin.* 1. *de rebus Eccleſiaſtic. non alienand. l. iubemus*, *C. de ſacroſancta eccleſia.* vbi ſi ſumus in refectione domus, in qua maior ſit impenſa, quam vtilitas eccleſiæ, pręſtat quidem domum potius alienari, *auth. ſi quas*, *C. illo tit.* Sicut enim permittitur alienatio, vt res plus
24 commodi tribuat. *d. cap. ſine exceptione*, 12. *qu.* 2. Sic
permiſſa eſt alienatio, vbi plus expenditur pro reparatione, quam deducatur, *leg. ſed an vltro*, §. 1. *ff. de nego. geſtis*, quia res eccleſiæ ex cauſa maioris vtilitatis alienari poſſunt, ſi quippe eccleſia ipſa recuperet alteram rem meliorem *cap. vt ſuper*, 8. *de rebus eccleſ. non alien. Vin. tom.* 1. *commun. opinion. titul.* 1. *num.* 36. *verſicu.* 9.
25 *pag.* 150. Vnde contractus ſi ſint vtiles eccleſiæ, etiam-
ſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi *Anto. Gabr. comm. titu. de rebus eccleſiæ non alien. ſub num.* 17. *Maſcard. de probat. concluſ.* 75. *Rebuf. in compend. alien. num.* 34. *Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 27. *art.* 9. *Quaranta dicto verbo alienatio rerum eccleſiæ num.* 34.

26 Hinc emphyteuſis perpetua bonorum eccleſię concedi poteſt de rebus incultis, parum vtilibus eccleſiæ: vt per *Gam. deciſ.* 323. *incip. monaſterium, num.* 1. *Capic. deciſio.* 105. *Petr. Rebuff. reſpo.* 111. & 112. *Cened. ad Sextum, collect.* 32. *numer.* 4. *Quaranta d. verbo alienatio rerum eccleſiæ num.* 41. *Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſion. tit.* 33. *num.* 128. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæſt.* 23. *à num.* 55. vbi *num.* 56. reſoluit poſſe Pręlatum ſi velit de iure communi emphyteuſim perpetuam concedere, & *n.* 57. tenet, quod res ſterilis pro hæredibus & ſucceſſoribus conceſſa ad extraneos trāſit, & *nu.* 59. quod perpetua conceſſio eſt obſeruanda ſine augumento penſionis, & *num.* 60. quod conceſſio temporalis rei ſterilis finita debet reformari, etiam in fauorem extraneorum, de quo etiam idem *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 12. *nu.* 2.

27 Et vt contractus videatur an ſit vtilis, vel damnoſus eccleſię inſpici debet tempus celebrationis ipſius contractus, *Rebuff. in compendio alienat. nu.* 73. *in fine*; *Surd. de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 58. *num.* 78. & *tit* 9. *qu.* 11. *nu.* 10. *Genuenſ. in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.* 89. *num.* 3.

28 Aduertendum tamen eſt, quod de manſo, ſeu paſſalibus eccleſiæ emphyteuſis fieri non poteſt, nec præſcriptio, aut præſumptus titulus admittitur, vt optimè reſoluit *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 15. *num.* 11. *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *q.* 108. *num.* 9. & faciunt quę idem *Menoch. conſil.* 143. *numero* 22. *Maſcard. de probat. concluſ.* 1371. *nu.* 108.

29 Res eccleſiæ ſolitæ concedi in emphyteuſim cū beneplacito Apoſtol. ſemel impetrato, ſi ad eccleſiam reuertantur, poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum eccleſiaſticarum, *Extrauag. Ambitioſæ*, ibi, ab antiquo concedi ſolitis, *Menoch. de arbitr. caſu* 81. *à num.* 5. & *conſ.* 66. *n.* 31. & *conſ.* 79. *num.* 1. *cum ſequentibus*, & *conſ.* 90. *num.* 22. *Gam. deciſ.* 24. & *deciſ.* 36. *num.* 6. & *deciſ.* 344. *nu.* 4. *Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij verbo alienatio rerum eccleſię, num.* 39. & 40. *praxis Epiſcop. p.* 1. *verbo alienatio rerum eccleſiæ*, §. 3. *Aloyſ. Ricci. in praxi rerū fori eccleſiaſtic. deciſ.* 125. *in* 1. *edit.* & *reſolut.* 110. *in* 2. *editione*, *Melchi. Phœbos Luſit. deciſ.* 82. *num.* 34. *tom.* 1. *Vgolin. d.* §. 7. *num.* 5. *verſ.* 5. *Camill. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. tit.* 33. *à num.* 129. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 16. *nu.* 71. alios Doctores citat *Cened. ad ſextum collect.* 32. *nu.* 3. *Gonzal. ad regula.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *nu.* 194. *Rot. Bonon. deciſ.* 13. *nu.* 7. & 8. *Cenal. communium contra communes to.* 4. *q.* 897. *à nu.* 899.

30 Vnde iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia, non continet ſolum alienari, *c. ex parte, de feudis Gutier. de iuramento confirmat. p.* 1. *c.* 52. *num.* 4. *Nauar. in tract. de alienat. rerum eccleſ. nu.* 11. *Cald. Pereira de renunciat. emphyt. q.* 11. *num.* 30.

Hinç

31 Hinc etiam ſufficit, quod bona ſint ſolita venire in diuiſionem, vt in futurum etiam diuidi debeant, Balat. in repetit. capite §. 18. num. 37. Molina de primogen. libro ſecundo capitulo 6. numero 26. Pelaez de maioratib. p. 4. q. 20. nu. vlt.

32 Eccleſiæ res ſemel effecta alienabilis cũ ſolemnitate, efficitur perpetuò alienabilis abſque ſolemnitate, Alex. conſ. 189. colum. 6. vol. 2. Franciſ. Leo d. capite 15. num. 3. Gonzal. gloſ. 6. num. 124. Deci. conſil. 88. volum. 1. Cæſar de Graß. deciſ. 3. num. 14. de rebus Eccleſiæ non alien. Seraphin. Rotę Romanæ deciſion. 1490. Aloyſ. Ric. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſio. 26. in vtraque edit. Rota in vna Romana domus, 27. Nouembris 1588. coram Blanchetto, & iterum in vna Imolen. bonorum, 21. Maij 1593. coram Pamphilio. Dummodo ſolitum nõ alteretur, Clar. in d. §. feudum, quæſt. 13. Rota in d. Imolen. bonorum, Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 60. num. 6. verſ. ſextus Aloyſ. Ricc. dict. deciſ. 26. num. 2. Et dummodo ſolitum aliunde quam ex partium aſsertione probetur Rota in vna Aduerſana tenimenti, 24. Nouembris 1581. coram Cantuccio, vt patet in deciſione 160. numer. 4. part. 2. diuerſ.

33 Si vero ceſſat prima cauſa conceſſionis, vt ſi fuit datum prædium ſterile, vt ad culturam reduceretur, ſi illa res poſtea ad Eccleſiam reuertatur prima cauſa cõceſſionis ceſsante, prædium deuolutum ſine noua cauſa alienari non poteſt, Abbat. in cap. vt ſuper eo, nu. 11. de rebus Eccleſiæ non alienand. Redoan. in q. 12. numer. 57. & 58. Franciſc. Leo d. cap. 15. numer. 3. verſicul. ſi vero, Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 60. nu. 6. verſ. primus, praxis Epiſcopal. d. c. 5. nu. 32. verſ. 2. §. vbi autem.

34 Quia in noua conceſſione rei emphyteuticæ debet adeſse euidens Eccleſiæ vtilitas tempore vltimæ conceſſionis, ſeu nouæ, & non ſufficit adfuiſse in antiqua, Cæſar. de Graſſis dec. 4. de locato, Al. Ricc. in d. praxis deciſ. 5. in vtraque edition. & fuit dictũ in cauſa nullius Caſtri, 9. Martij 1580. coram Brauo, & Romana domus. 29. Nouemb. 1587. coram Blanchetto.

35 In prę ſtãdo aſsenſu ab Epiſcopo ſuper re ſolita alienari ita practicatur, primo datur memoriale, vel libellus, ſeu petitio Epiſcopo, quo petitur præſtari ab ipſo aſsenſum: ſecundo Epiſcopus decernit capi informationem, qua capta, & viſo quod tendit in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, interponit decretum, & præſtat aſsenſum, ita Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccl. deciſ. 94. in 1. edit. & reſol. 80. in 2. edit.

36 Vt autem bona in emphyteuſim concedi ſolita dicantur, ſufficit vnica conceſſio, & eſse elapſos quadraginta annos, ex Iaſ. conſ. 155. colum. 2. libr. 2. Dec. conſilio 142. num. quarto. Balb. de præſcript. 1. pa. quint. principalis quæſtione vigeſima. Affl. deciſ. 305. num. decimo. Clar. §. feudum, q. 13. nu. 4. Ruin. conſ. 35. num. 30. l. 1. Cephal. conſ. 155. numer. 30. l. 2. Rebuff. de rebus Eccleſiæ non alienand. nu. 33. Gama deciſ. 342. num. 4. Borell. d. titul. 33. num. 136. remiſſiue Cened. d. collect. 32. num. 3. & Quaranta dict. verbo alienatio rerum Eccleſiaſtic. numero 40. Aloyſ. Ricci. d. deciſione 26. nu. 3. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 60. num. 5. praxi noua Epiſcop. d. cap. 5. numer. 32. verſ. ſecundo.

37 Tertius caſus ex tribus, quibus inconſulto Romano Pontifice res Eccleſiæ alienari permittuntur in d. Extrauag. Ambitioſæ, eſt alienationis rerum, quæ ſeruando ſeruari non poſsunt.

38 Quæ autẽ ſint illę vix ab aliquo recte definitur, poſſe autem definiri eſse res mobiles, quæ non durant triennio, vel vſu conſumuntur, & non fructificant arg. l. quæ lex, §. vlt. C. de adminiſtrat. tutorum, & cap. veſtra, de locato, tenent Nauar. de alienat. rerum eccleſiaſt. num. quarto. Rebuff. in compendio alien. num. vigeſimoquinto. Redoan. quęſt. 6. num. 29. Quarant. vbi ſupra nu. 38. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſion. 62. in prima editione & reſol. 59. in 2. editione, Marc. Anton. Genuenſ. capitulo 60. numero ſeptimo. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 45. numero vlt.

36 Pretioſæ tamen res mobiles, cum æquiparentur immobilibus, & pari paſsu ambulent in hac materia d. l. quæ tutores, l. ſancimus, C. de ſacroſanct. Eccleſ. ſine cauſa, & ſolemnitate alienari non poſsunt ita Quaranta dicto verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num. 24. vbi nomine bonorũ mobilium pretioſorũ, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, intelliguntur vaſa aurea, argentea, veſtes pretioſę, quæ longe ab interitu diſtant, & cõmodè ſeruari poſſunt, gemmæ, & his ſimilia.

40 Pecunia licet regulariter ſit de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſsunt. quia retenta nil operatur gloſ. l. 1. §. quæſitum: ff. ad Trebellian. cap. eijciens, diſtinctione 88. praxis noua Epiſcopal. d. c. 5. numer. 32. verſicul. 1. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 59. num. 3. & reſolut. 56. nu. 1.

41 Tamen illa, quæ eſt deſtinata ad emptionem ſtabilium, cenſuum, vel mobilium pretioſorum, conſiderãdo pecuniam quoad fructuoſam conſeruationem, cõnumeratur inter immobilia, vel mobilia pretioſa, Alexand. Iaſ. & Ripa in dict. §. quęſitum, Ioſeph. Ludouic. to. 3. commun. opinion. concluſ. vnic. de verborum ſignificatione, ampliat. 3. pagina 541. Viui. tom. 2. commun. opinion. libro ſeptim. titul. 1. num. 278. verſicul. necnon pecuniæ deſtinatæ. Ceuall. communium contra communes quæſt. 312. Bernard. Grauæ. ad practicam Cameræ Imperial. libro ſecundo, concluſ. 19. conſiderat. 2. Cald. Pereira de emption. cap. 13. nu. 32. praxis noua vbi proxime, contra Menoch. de præſumpt. libro 4. quæſtione 138. numer. 3. Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. par. 2. num. 42. Theſaur. Pedam. deciſione 160. nu. 6. Aloyſ. Ricc. d. reſolution. 59. in fine, Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 60. num. nono. & ideo non poteſt alienari ſine ſolemnitate, & cauſa, Quaranta dicto verbo alienatio rerum eccleſ. nu. 25.

42 Hinc pecuniam minoris comparandorum prædiorũ cauſa deſtinatã, neutiquam abſque decreto alienari poſſe tenent Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ. 48. nu. 35. cum ſequentibus, Simoncel. de decretis, lib. tertio, tit. 8. inſpect. 5. num. 122. verſicul. tertius caſus eſt, Nicol. Reuſner. lib. ſecundo, deciſ. 13. ſub num. 22. Menoch. conſ. 114. numero 32. Ioan. Aquilin. de monetis c. 6. coroll. 2.

43 Ita etiam magna quantitas pecuniæ, quæ eſt in Eccleſiæ proprietate, nõ in fructu abſque aſsẽſu Apoſtol. alienari minime poteſt, vt fuit reſolutum in Rota Romana in vna Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouembris 1602. coram Pamphilio, vbi fuit quoque dictum hoc procedere, licet præfata pecunia veniret conuertẽda in vtilitatem dictæ Eccleſiæ, referunt Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 59. num. tertio, Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapolitan. c. 75. aliàs 60. in annotat. n. 14.

44 Sic etiam pecunia in banchis campſorum poſita cẽſetur iure rerũ immobilium, Tiraqu. de retract. lign. 1. §. gloſ. 7. nu. 114. Ioſeph. Ludouic. concluſ. 48. nu. 42. Baiard. ad Clar. §. fin. quęſtione 78. num. 151. Simoncel. libro 3. ca. 8. ſub num. 118. Rein. Budel. de monetis lib. primo capite 25. nu. 16. Marc. Anton. Genuenſ. d. capitulo 60. numero 9. in fine, Stephan. Gratian. Marchiæ deciſion. 95. numero nonageſimo, licet contrarium tueantur Mantic.

& Pinel. quos refert, & ſequitur *Theſaur. dec. 160. Paul. Montan. de tutelis, c. 31. num. 180. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſione 70. in 1. edit. & reſol. 56. in 2. edit.*

45 Idem iuris eſt de pecunia, quæ ſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſeruãdo magis patrimonio, *l. ſi Caius, §. 1. ff. de legatis 3. Iaſ. d. §. quæſtionum, num.* 38. vel vt deſeruiret pro locatione ad pompam *l. 3. in fine cum ſequenti. ff. commodati, Quarant. dict. verbo alienatio rerum Eccleſ. nu. 25.*

46 Vnde etiam annui reditus, qui cum inter immobilia connumerentur, *Tiraq. d. §. 1. gloſ. 6. num. 4. Menoch. remed. 1. recup. num. 45. Matienſo l. 7. gloſ. 1. à numer. 18. tit. 11. lib. 5. nouæ recopil. Theſaur. Pedam. dec. 160. Boer. deciſ. 209. Coler. Germ. deciſ. 59. Solis de cenſib. libro 1. capit. 7. num. 2. & lib. 2. cap. 3. à nu. 32. & tomo 2. lib. 1. capit. 1. num. 3. Farinac. Rot. deciſ. 86. num. 7. in nouiſſ. Aloyſ.* Ricci. *in praxi rerum fori Eccl. deciſ. 44. in 1. edit.* Gaſp. Roderic. *de annuis reditibus lib. 1. quæſtion. 3. num. 8. & q. 14. Bernard.* Grauæ. *dict. concluſ. 10. in principio, Nicol.* Garc. *de benefic. parte 2. c. 5. num. 95.* ideo alienari ſine cauſa non poſſunt *Rebuff. in compend. alienat. numero 54. Quaranta vbi ſupra num. 26.* Aloyſ. *Ricc. dict. deciſione 44. per totam.* aliàs *reſolut.* 40. Idẽ de iuribus, & actionibus ad immobilia tenent *Vin. Neapolitan. deciſ. 138. à nu. 46. Matth. Coler. de proceſſibus execut. par. 1. cap. 3. à num. 236. Menoch. conſil. 300. num. 41. & libr. 4. de præſumpt. quæſtione 142. à nu. decimo ſexto. Valaſc. conſ. 77. in princip. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. c. 12. num. 9. & 10. & de empt. capite decimotertio, numero vndecimo.*

47 Hi ſunt caſus, in quibus permittitur alienatio rerũ eccleſiaſticarum per *d. Extrauagantem Ambitioſæ*, vbi *Paulus II.* grauiſſime, ſubque magnis pœnis ſtatuit diſiunctione contra eos, qui alienarent contra illam ſuam conſtitutionem, aut incõſulto Romano Pontifice, ſcilicet quod alienatio eſſet inualida, & accipiẽs eſſet excommunicatus, & alienans incurreret graues pœnas ibi contentas, & conſequenter ad eas incurrenda, ſufficit, quod alienatio fieret contra tenorem illius Conſtitutionis, vel inconſulto Romano Pontifice, cum ad veritatem diſiũctiuæ, ſiue alternatiuæ ſufficiat alteram partem eſſe veram *regul. in alternatiuis, de regul. iuris in 6.* cui conſequens eſt, quod tam alienans incõſulto Romano Pontifice, quàm qui alienat contra pręfatam cõſtitutionem, peccat, & incurrit pœnas prędictas. ita *Nauar. de alienation. rerum eccleſiaſticarum num. decimotertio.*

48 Quæſtio eſt controuerſa an prædicta *Extrauag.* fuerit recepta necne? in qua *Bertachin. in tract. de Epiſcopis quart. par. quarti libri quæſtione 36. num. decimo.* teſtatur illam vbique eſſe receptam, *Siluest.* verò *in ſumm. verbo alienatio, num. decim. quint.* fatetur non eſſe moribus vtentium receptam, idem affirmat *in verbo excommunicatio, 7. num. 83.* Sed *Caietan. in ſumm. nu. 75. de excomm. ad finem*, inquit eſſe vbique receptam, & quod alicubi videtur recepta, non in totum, ſed quoad aliquid, & ideo cautum debere eſſe Confeſſorem, vt ſciat conſuetudinem patriæ: quoad hoc ſequitur *Nau. in man. cap. vigeſim. ſeptim. num.* 150. addens quod idem per eandem rationem debet perpendere iudex fori exterioris, & quod credit nullibi eſſe omnino receptam, & quod in *Luſitania* non videtur recepta quoad locationem in ſolos tres annos, quia paſſim fiunt locationes in quatuor annos; & quod *Salmanticæ* iam tulit ſententiam, qua iudicauit nullam fuiſſe quandam locationem factam in plures, quam in tres annos, clericum autẽ, qui eam fecit, nõ debuiſſe iudicari excommunicatum iuxta *cap. 1. ne Prælatis vices ſuas*, vnde inquit ſe credere in paucis locis eſſe receptam quoad pęnas extrinſecas, quamquam in multis ſit recepta quoad diſpoſitionem principalem, & pœnam intrinſecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures, quam tres annos, idem teſtantur *Sarm. de reditib. Eccleſ. par. 1. cap. 2. num. 20. Tolet. in ſumm. libr. quint. cap. 91. verſ. tertio de hac Paulina. Quaranta d. verbo alienatio rerum eccleſiaſtic. num. quadrageſim. octau. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 21.* aliàs 74. *in nouiſs. edit. verſ. Circa quam Conſtitut. Cened. ad Sextum, collect. trigeſim. ſecund. num. 1. Molina de iuſtit. tract. 2. diſput. 466. num. 10. Sayr. in claui Regia libro tertio cap. quint. num. 14.* Rebello *de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 14. q. 5. Azor. d. p. 2. libro 9. cap. 2. quæſt. 1. verſ. quod attinet.*

49 Verum prædictam *Extrauag.* eſſe vſu receptam, & ita præſumi, atteſtantur *Balb. deciſ.* 91. quem refert & ſequitur *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 5. collect. 1673. in principio, & in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 95. in prima edit. & reſolut. 81. in ſecunda edit. Henriq. in ſumma libro decimo tertio capit. quinquageſim. ſext. §. 3. littera T. Mari. Antonin. variarum reſolut. libro primo reſolut. 38. num. 10. & reſol. 50. num. 28.* quia, cum ſit incerta in corpore iuris, ius commune facere dicitur *Fab. deciſ. 262. num. 6. par. 3. diuerſ. lib. 3.* & ita in terminis fuit reſolutum per eandem *Rot. Roman. in vna Brixien. locationis, 5. Decembris 1594.* coram *Pegna*, in qua fuit dictũ Rotam non ſeruare deciſ. *Molxedan. 8. de locato* dicentẽ probandum eſſe vſum *d. Extrauag.* quod etiam tentum fuit *in vna Meliten. Abbatię, 24. Ianuarij 1590.* coram *Gipſio*. Vnde receptam eſſe, & obſeruari in ciuitate, & diœceſi Neapolitana, atteſtatur *Marc. Anton. Genuen. d. cap. 60. num. 1.* & in Hiſpania, aſſerit *Melchi. Phœbos Luſit. deciſ. 82. num. decim. octau.* quamuis *Couar. d. cap. 16. num. 6.* aſſerat dubium eſſe apud *Hiſpanos* an prædicta *Extrauag.* ſit in vſu, quia vidit eam adduci multoties in controuerſiam. Quod quicquid ſit, non niſi ex Pontificis conniuentia fieri certum eſt, cuius leges ſemel latæ priuata auctoritate præteriri non poſſunt. In noſtro *Luſitaniæ* Regno eſſe receptam, & ſecundum eã controuerſias decidi, affirmant *Gam. deciſ. 290. numero ſecund. Molina d. diſput. 466. colum. 7.* aliàs *num.* 10. vbi addit ſe credere id verum eſſe quoad nullitatem contractus, non vero quoad pœnas excommunicationis, & alias extrinſecas.

Vltra ſupradictos tres caſus in *d. Extrauagan. Ambitioſæ* expreſſos alij ſunt, quibus eius diſpoſitio non habet locum, ac in eis res Eccleſiæ alienari incõſulto Romano Pontifice poſſunt, quos percurrere mihi nõ inutile viſum eſt, & ſunt qui ſequuntur.

50 Quartus caſus prædictis ſubſequens eſt rei immobilis paruæ, quæ poteſt alienari cum conſenſu Epiſcopi abſque ſolemnitatibus, *cap. terrulas, 12. quæſtion. 2.* & tunc tria copulatiue requirũtur, vt res ſit exigua, & modica: quod non ſit Eccleſiæ vtilis: & neceſſitas, *Rebuff. in compend. alienat. num. 122. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alienan. quæſtio. decim. tert. numer. 19. & quæſtione 51. capitul. octau. & 20. num. ſext.* Hippol. *conſilio 103. nu. vigeſimo tert. & vigeſimoquarto*, plures refert Doct. *Aloyſ.* Ricci. *in praxi fori eccleſi. deciſione 39. in prima edit. & reſolut. trigeſim. ſextam in ſecunda edit. & in praxi aurea reſolution. 383. Gutier. conſilio 15. num. ſeptimo*

cum

cum ſequentibus, Cald. Pereira in l. ſi curatorem, *verbo contractum*, *num.* 15. *Seraphin. deciſ.* 401. *Maſcard. de probation. concluſ.* 277. *num.* 12. *praxis Epiſcopal. par.* 1. *verbo alienatio, pag.* 13. *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.* 1. *cap.* 15. *nu.* 6. *Marc. Anton.* Genuenſ. *dicto cap.* 60. *numer.* 3. *Bernard. Graue. in pract. Cameræ Imperial. lib.* 2. *concluſ.* 4. *conſiderat.* 1. *praxis Epiſcopalis dict. capit.* 5. *num. trigeſim. ſecund. verſic. vltra prædictos*, *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, capit. decim. quart.* §. 7. *numero quarto. Quaranta d. verbo alienatio rerum eccleſiaſticarum numero quadrageſim. prim.* vbi addit per *Sacram Congregationem* fuiſſe deciſum neque Cõſtitutionem *Pauli II.* neque *Concilij Tridentini* decretum derogaſſe diſpoſitioni *d. c. terrulas.*

51 Et Iudicis arbitrio eſſe remittendum, quæ dicantur terrulæ, & res exigui, ſeu modici valoris ex *Quaran. Redoan.* & alijs dicit *Aloyſ. Ricc. d. reſolu.* 36. *in fine, Marc. Anton. Genuenſ. vbi proximè*, *& praxis noua Epiſcopal. verſ. d. vltra præd.* Et procedere etiam in locatione vltra triennium exigui valoris ex alijs refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 113. *num.* 5. *in* 1. *edit. & reſolut.* 98. *num.* 5. *in* 2. *edit.*

52 Quintus caſus eſt repudiationis, ſeu remiſſionis legati, vel hereditatis, aut rei Eccleſiæ non incorporatæ; cum Prælatus, ſeu beneficiarius poſſit præiudicare Eccleſiæ in acquirendis *Iaſ. & Ripa in l. legatum*, *ff. de legatis* 1. *Rebuff. in compend. alienat. ſub num.* 30. *Silueſt. verbo alienatio, num.* 18. *Pute. deciſ.* 519. *lib.* 2. *Riminald. conſil.* 315. *nu.* 15. *volum.* 2. *Rot. Roman. diuerſ. deciſ.* 30. *lib. ſecundo p.* 3. *& deciſ.* 233. *num.* 6. *& deciſ.* 284. *numero* 9. *par.* 3. *lib.* 3. & propterea cum hæreditas delata, nondum tamen Eccleſiæ incorporata, dicatur ius quærendum, ideo poſſe Prælatum abſque aſſenſu Apoſtol. repudiare tenet *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.* 96. *in* 1. *edit. & reſolutio.* 82. *in* 2. *edit.* huic etiam adiungitur, quod repudiatio non eſt alienatio, *leg. alienationis*, *ff. de verborum ſignificatione*, quemadmodum non acquirẽdo non dicitur qui alienare in fraudem creditorum, *leg. qui autem*, *ff. de his, quæ in fraudem cred.* niſi legatum communiter ſeruiret Epiſcopo, & Capitulo, quia tunc Epiſcopus renuntiare illi non poſſet in præiudicium Capituli; *Rebuff. numer.* 30. *Quaranta num.* 43. *praxis noua Epiſcopal. num.* 33. *propè fin. dictis locis*. Sic etiam valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quando laici non odio Eccleſiæ, ſed bono zelo, & pro familiarium conſeruatione faciunt *Deci. in authent. caſſa*, *numero ſeptim. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Curt. ſen. conſil. vigeſim. ſeptim. numer. octau. Couar. in reg. poſſeſſor. par.* 2. §. 4. *numer.* 9. *verſ. tertium*, *Meneh. vſufrequent. capit. nono*, *Menoch. conſil.* 350. *numer. ſext. Cald. Pereira de empt. capit. octauo, numero trigeſimo tertio*, *& trigeſimo ſeptimo*, *& conſil.* 48. *numero vigeſim. ſecund. Cened. pract. & canon. quæſt. trigeſim. quint. num.* 19. *&* 20. ſecundũ quod poteſt intelligi *Ordin.* Regia *Luſitan. lib.* 2. *tit.* 18. *in princip.*

54 Verum in puncto iuris defenderem alienationem rerum eccleſiaſticarum, non ſolum acquiſitarum, ſed etiam acquirendarum prohiberi: ex eo, quia huiuſmodi res tranſeunt in Eccleſiam ipſo iure, & poſſeſſio abſque traditione in eam transfertur *l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* tum quia illis cedere non poteſt Prælatus, niſi prius ſaltem Ordine intellectus intelligatur adiiſſe, & ita potius eſt in acquiſito, quam in acquirendo, quare hanc opinionem tenent *Molina d. tractat.* 2. *diſputat.* 468. *num.* 10. *Quarant. d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ num.* 23.

55 Sextus caſus eſt permutationis inter Rectores Eccleſiarum de bonis eccleſiaſticis, quæ licite fieri poteſt iuxta text. expreſſum in *cap. hoc ius porrectum*, §. *ſibi inuicem* 10. *quæſt.* 2. *cap.* 1. *de rebus Eccleſ. non alien. ca. ad quæſtionem de rerum permut.* & ideo auctoritate ordinaria poſſunt abſque Sedis Apoſtol. beneplacito, & conſenſu permutare, vt reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.* 74. *in* 1. *edit. & reſolu.* 60. *in* 2. *edit.* ſic etiam aſſenſum Apoſt. non requiri in alienatione ab vna Eccleſia facta tenent *Triuiſan. deciſ.* 56. *p.* 2. *Aloyſ. Ric. d. praxi deciſ.* 38. *in* 1. *edit. & reſolut.* 35. *in* 2. *edit.*

56 Nec obſtat tex. *in c. caſellas* 10. *q.* 2. *& in c. ſine exceptione* 12. *q.* 2. *& in d. Extrauag. Ambitioſæ.*

57 Quia procedunt tantum in permutationibus faciẽdis cum ſecularibus, ne bona Eccleſiæ profanis vſibus applicentur, & ita probat expreſsè tex. in *d. Extrauag. Ambitioſæ*, ibi profanis vſibus applicare, aut cum maximo illorum, aut diuini cultus detrimento exquiſitis medijs vſurpare præſumũt, quæ verba cum ſint proœmialia cauſam finalem diſpoſitionis indicant *leg. fin. &* ibi *Part. numer.* 3. *ff. de hæred. inſtitut.* cum citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris litt. P. num. quinquageſim. ſext.* & cum permutationibus, quæ inter Rectores Eccleſiæ fiunt non transferatur dominium ad profanos vſus, ceſſat cauſa prohibitionis; & ceſſante cauſa prohibitionis, ceſſat & prohibitio, iuxta regul. cap. *cum ceſſante, de appellat. & quæ Tiraq. in tract. ceſſante cauſa p.* 1. *limit.* 23. *num.* 1. In praxi vero ſeruari cõtrarium, cum in permutatione quoque requiratur Apoſt. aſſenſus dicit *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 60. *in fine*, *& d. reſolut.* 35. *in fine.*

58 Septimus caſus eſt quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet, & eſſet periculum in mora, vt pro alimonia pauperum, vrgente neceſſitate, pro redemptione captiuorum, *cap. gloria Epiſcopi* 12. *quæſt.* 2. *Abb. in cap. fin. num. octau. de Eccleſ. ædific. Rebuff. d. compendio alienat. num.* 35. *Redoan. quæſtion.* 13. *numer.* 13. *cum ſequentibus*, *& quæſt.* 9. *numer.* 51. *& quæſt.* 35. *numero ſeptimo*, *&* 9. *praxis noua Epiſcop. dict. capit.* 5. *num.* 32. *verſi. eſſet item. Quaranta dict. verbo alienatio rerum Eccleſiaſt. num. quadrageſim. quart. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 14. §. 7. *nu.* 5. *verſ. tertio.*

59 Octauus caſus eſt de bonis relictis, & donatis Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi etiam in communi, vt ſunt Fratres S. Franciſci, & Capuccini, de quibus mentionem facit *Concil. Trident. ſeſſio.* 25. *de Regularibus cap.* 3. quæ quidem bona poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem, *Soccin. reg.* 110. *numero tertio. Deci. in cap. in præſentia, numer.* 69. *de probat. Quaranta dict. verbo alienatio rerum Eccleſiaſt. numer.* 41. *verſ. ſexto, praxis noua Epiſcop. d. capit.* 5. *numer.* 33. *in fine, verſ. relicta*, *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 56. *in prim. edit. & reſolut.* 53. *in* 2. *edit.* Ratio eſt quia bona iſta nõ ſunt Eccleſiæ incorporata, iuxta text. in *Clem. exiui*, *de verbor. ſignific.* & in rebus Eccleſiæ nondum incorporatis non requiritur aſſenſus in earum alienationibus *Franch. in c.* 2. *in fine, de rebus Eccleſ. non alien. in* 6. *Rebuff. in d. compend. alien. num.* 21. *Roland. conſ.* 15. *volu.* 1. Limita in rebus pretioſis mobilibus, prout ſunt veſtes, Calices, & his ſimilia, quia ſunt Eccleſiæ incorporata

P. Emman. Sa d. verbo alienatio, in fine, Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 53. num. 5.

60 Regulares ipſorum bona alienare poſſunt ex pluribus priuilegijs ſibi conceſſis, quæ videri poſſunt apud Confect. in ſua recollect. priuilegiorum Mendicantium, & ſpecialiter Gregor. XIII. in ſua conſtit. incip. Apoſtolicę Sedis ann. 1576. die 18. Decembris indulſit Patribus Societatis Ieſu, vt bona locorum eiuſdem Societati alienari poſſint arbitrio ipſorum Prępoſiti Generalis, nulla ſuper hoc alia petita licentia à Sede Apoſt. vel à loci Ordinario, referunt Fr. Emman. in collect. priuileg. pag. 459. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 53. num. 3. & 4. praxis noua Epiſcop. vbi proximè.

61 Nonus caſus eſt vbi rem reſtitutioni ſubiectam reſtitueret, exempli gratia, teſtator reliquit ſua bona Eccleſiæ hac adiecta conditione, vt poſt aliquod tempus alteri reſtitueret, eo tempore elapſo ſine alia neceſſitate reſtituere ipſa poteſt conditione adimpleta arg. l. 1. & 3. C. quando decr. opus non eſt, Quaranta d. verbo alienatio rerum eccleſiaſt. num. 45. limit. 16. Vgolin. d. c. 14. §. 7. num. 5. in fine.

62 Decimus caſus eſt pro remuneratione meritorum, quia ad hoc poteſt prælatus Eccleſiæ res alienare, gloſ. verbo de familia in cap. conſenſus 3. de rebus Eccleſię non alien. Tiraqu. in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num. 27. Magon. Florent. deciſio. 64. num. 41. latè Camil. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 15. à nu. 12. vbi num. 13. declarat procedere quando donarentur mobilia, & nu. 14. dummodo Prælatus remunerationis metas, & limites non excederet.

63 Vndecimus caſus eſt, vbi tranſactio fit ſuper aliqua re, cuius poſſeſſio non ſit penes Eccleſiam Rebuff. dict. compendio alienat. num. 21. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccleſ. nu. 43. limit. 12. ſi tamen per tranſactionē Eccleſia rem relaxaret, in cuius poſſeſſione exiſtebat, tunc requiruntur ſolemnitates, quia vera eſt alienatio. Quaranta vbi ſupra num. 20. Seſſe Aragoniæ deciſio. 121. num. 12.

64 Duodecimus caſus eſt in remiſſione caducitatis emphyteutæ Eccleſiæ, quam poteſt ſolus Prælatus, ſeu Rector facere Iaſ. in l. legatum, num. 18. ff. de legatis 1. Quarant. dict. verbo alienatio rerum Eccleſiæ num. 44. limit. 13. Clar. in §. emphyteuſis q. 10. verſ. ſed nunquid Capic. deciſ. 18. num. 10. Vgolin. d. c. 14. §. 7. num. 5. verſ. 5. in fine.

65 Et ideo emphyteuta excuſatur à commiſſo, ſi Prælatus, etiam ſolus, abſque Capitulo recipiat penſiones poſt commiſſum decurſas, ad quod plures refert Doctores Cened. ad Decretal. collect. 144. num. 77. quibus adde Burg. de Paz conſ. 44. num. 15. Menoch. de præſumpt. lib. 13. quæſt. 112. num. 17. & conſ. 79. num. 7. cum ſequentibus, Gam. Luſitaniæ deciſ. 168. num. 4. Maſcard. de probat. cōcl. 252. num. 12. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo num. 82. Sanch. de matrim. lib. 6. diſp. 4. num. 13. Cardin. Mantic. de tacitis & ambiguis cōuent. lib. 22. tit. 33. à num. 13. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 135. in 1. edit. & reſolut. 118. in ſecūda edit. quamuis caducitatem à ſolo Prælato ſine Capitulo nō remitti aſſerat Bonacoſ. tom. 1. comm. opinion. lib. 1. titu. 2. num. 64. pag. 158.

66 Pro regula in hac materia habebimus ſine licentia Romani Pontificis eccleſię bona alienari non poſſe exceptis caſibus ſupra poſitis, & ſi ediſcere volueris caſus, quibus Eccleſię res inconſulto Romano Pont. alienari non poſſunt conſule Quarantain d. verbo. alienatio rerum Eccleſiaſt. à num. 15. & Aloyſ. Ricc. in d. prax. deciſ. 1. cum multis ſequentibus, ac cæteros in principio huius Alleg. citatos.

67 Bona menſæ Epiſcopalis ſunt, quæ principaliter ad illius ſuſtentationem ſunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præterquam ipſum Epiſcopū gloſſ. verbo ad menſam, in Clem. 1. de exceſſ. Præl. Innoc. cap. vt ſuper, de rebus Eccleſ. non alien. vbi Abb. num. 9.

68 Item etiam de menſa Eccleſiæ dicuntur ea bona quę perpetuò vnita fuerunt Eccleſiæ, atque ita quæ nunquā alteri ab Eccleſia poſt à ſe quæſitum dominium, conceſſa fuerunt, vel ei incorporata ſunt, Menoch. de arbitr. caſu 433. à nu. 2. & conſ. 79. nu. 10. & 11. Et ea, quę ſunt de menſa eccleſiæ Prælatus alienare non poteſt, Menoch. d. caſu 433. nu. 1.

69 Nec in emphyteuſim perpetuam concedere Menoch. d. conſil. 79. a num. 1.

70 In alienatione bonorum menſæ Epiſcopalis ſeparatæ à menſa capitulari vltra Apoſtolicum aſſenſum, requiritur Capituli aſſenſus, per gloſ. verbo defenſore, in fine, in c. 1. de rebus Eccleſiæ non alienan. lib. 6. vbi Gicminian. num. 7. & Franch. num. 20. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 54. in 1. edit. & reſolut. 51. in 2. editione, & fuit reſolutum per Rot. Roman. in vna Auximana bonorum 1. Februarij 1581. coram Illuſtriſſimo Seraphino, eſt inter eius deciſiones deciſ. 443. lib. 1. vbi declaratur huiuſmodi cōſenſum magis ſolemnitatem, quam ſubſtantiam reſpicere.

71 De ſtylo, & obſeruantia Curiæ Romanæ conceſſio aſſenſus Apoſtolic. ſuper alienationibus rerum Eccleſiæ non indulgetur, niſi præuia delegatione Summi Pontificis in perſonam aliquorum in dignitate eccleſiaſtica conſtitutorum, qui videant an conceſſiones cedant in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, & ſi ita apparuerit, illas confirmet, aliàs non, & viſo quod tendunt in euidentem Eccleſiæ vtilitatem interponit decretum, & nomine Sedis Apoſtolic. tanquam delegatus ab illa, præſtat aſſenſum, Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 94. in prima edit. & reſolut. 80. in ſecunda edit.

72 Quæritur modo an prædictus aſſenſus Apoſtol. ex temporis diuturnitate præſumatur? in qua quæſtione illa receptior eſt ſententia, quod ex lapſu triginta, vel quadraginta annorum cum poſſeſſione pręſumatur, vt reſolutum fuit in Rota Roman. deciſio. 179. diuerſ. volum. 2. & deciſ. 237. lib. 2. & in vna Romana domus de tribus montibus, 29. Octobris 1582. coram Illuſtriß. Aldobrand. in cauſa Meſſan. præeminentiarum, 28. Iunij 1582. coram Blanchetto, & in vna Romana Caſalis, 7. Iunij 1591. coram Gipſio, quas refert Aloyſ. Ricc. dicta praxi deciſ. 32. in praxi deciſ. 32. in vtraque editione. Quaranta dicto verbo alienatio rerum Eccleſiaſticarum num. 46. & ibi in verſic. hinc non immerito, dicit prædictum tempus triginta, vel quadraginta annorum non intelligi currere viuente illo Prælato, ſeu Rectore, qui fecit alienationem, immo neque poſt mortem illius, niſi data ſcientia, & patientia cuiuslibet Rectoris, ſeu Pręlati ſucceſſoris.

73 Ratio principalis reſolutionis illa eſt, quia ex longiſſimo temporis curſu omnia ſolemniter interueniſſe præſumuntur Mich. Graſſ. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. titul. 4. numero 348. pagina 511. Surd. deciſ. 231. num. 19. Flores de Mena variar. lib. 3. quæſtion. 23. nnmer. 40. & 89. Auendan. ad l. quadrageſim. ſecund. Tauri gloſſ. 2. num. 7. Dleneb. illuſt. capit. 63. num. 1. Maſcard. de pro-

bationi-

bationibus, concluſ.75.numer.14.& concluſ.1316.Gam. deciſ.49.num.3.& deciſ.83.num.2.& deciſ.325.num. tertio. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ſolemnitas,
3. Niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem non interueniſſe *Bellacomb. tom.2.commun. libr. ſeptimo, titulo 14. numer.229. Menoch. de præſumption. lib.3. quæſt. 132. num.79. Maſcard. concluſ. 1140. à nu. 25. & concluſ. 1316. à num.33. Peregr. de iure fiſci lib. 6. titul.8. num.25. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſium cap.268. num.4. Valaſc. conſul.162. num.20. Cald. Pereira de empt. c.35. num.40.*

SVMMARIVM.

1 *In Excommunicatione magna circunſpectione vtendum.*
2 *Excommunicationes diebus feſtis, exceptis inſignioribus, num publicari poſſint, & num. 43.*
3 *Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine concedi poſſunt, præterquam ab Epiſcopo.*
4 *Excommunicationum monitiones ſi deneget Epiſcopus, licèt parti appellare ad Metropolitanum.*
5 *Appellari poteſt à commiſſis arbitrio iudicis, ſi partem lædit, aut grauat.*
6 *Vicarius generalis Epiſcopi an poſſit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commiſſionis? quæſtio dubia reſoluitur num.7.& 8.*
9 *Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non poteſt.*
10 *Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus deperditis concedere poteſt.*
11 *Legatus a latere, & Nuntius Apoſtolicus excommunicationes pro rebus deperditis concedere poſſunt.*
12 *Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediate Sedi Apoſt. ſubiecti, non poſſunt excommunicationes pro rebus deperditis dare.*
13 *Prælati Regulares in ſubditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non poſſunt.*
14 *Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in ſubſidium, deficiente ſcilicet alia probatione.*
15 *Excommunicationes pro rebus deperditis non ſunt concedendæ, quoties quis coram competenti iudice ob indicia, quæ ſunt contra reum procedere poteſt.*
16 *Teſtes ſi non ſunt citati, conceduntur monitoria ſi eſt datus terminus in cauſa.*
17 *Monitoria concedi poſſunt aduerſus teſtes non cognitos alicuius negotij veritatem ſcientes; vel notos, ſi veritatis teſtimonium ferre renuant.*
18 *Refertur praxis concedendi monitoria aduerſus teſtes alicuius negotij veritatem ſcientes.*
19 *Monitoria excommunicationem pro rebus deperditis inſtante parte, & officium iudicis implorante conceduntur.*
20 *Excommunicatus, vel notorius peccator non poteſt inſtare pro conceſſione monitorij excommunicationis pro rebus perditis.*
21 *Monitoria huiuſmodi inſtante iudice laico concedi poſſunt, modo ea imploret à iudice Eccleſiaſtico, non tamen iubeat.*
22 *Mandatum ſpeciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis.*
23 *Monitoria huiuſmodi quando iudex Eccleſiaſticus promulgare poſſit nemine petente, oſtenditur.*
24 *Monitoria huiuſmodi ſunt concedenda illi, cuius intereſt, non tamen alijs.*
25 *Monitoria huiuſmodi non ſunt concedenda, quando certæ ſint perſonæ.*
26 *Monitoria huiuſmodi pro qualibet parua re decerni non debent.*
27 *Monitoria debent continere expreſſionem rei deperditæ, & eius valoris, niſi fiant pro Eccleſijs, locis pijs, communitatibus, &c.*
28 *Excommunicatio pro furto, ſeu rebus ſubtractis, non ligat communiter niſi illos, qui mortaliter furtum fecerunt.*
29 *Excommunicatio pro furto à pluribus dato, poteſt publicari, quamuis eorum ſinguli parum acceperint.*
30 *Monitoria pro qua ſumma in Curia Romana, & Neapol. concedantur, oſtenditur.*
31 *Monitoria non ſunt concedenda contra habentem pro ſe rem iudicatam.*
32 *Monitoria hæc in criminalibus non conceduntur.*
33 *Monitoria non cōceduntur ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ.*
34 *Teſtes, qui monitorijs excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, quomodo iurent, oſtenditur.*
35 *Teſtes qui monitorijs excommunicat. impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, tenentur in ſcriptis reuelare, & propalare quicquid ſit*
36 *Teſtibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus diſpoſuerunt in Curia Eccleſiaſtica.*
37 *Citatiò partis non requiritur in conceſſione monitorialis excommunicationis.*
38 *Monitoria hæc concedi poſſunt tam ante cœptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur.*
39 *Executio facta non ſeruato ordine dato in leg. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. non ſubiacet nullitati.*
40 *Monitoria quomodo concedenda, & quæ præuenire debent, oſtenditur.*
41 *Epiſcopus tanquam delegatus* Sedis *Apoſtol. procedit in monitorijs vigore ſignificauit, expeditis à ſummo Pont.*
42 *Executor monitorialium Papalium an poſſit abſoluere ab excommunicatione poſtquam paruit is, qui in eam incidit, oſtenditur.*
44 *Denuntiare aut reſtituere vi monitorij, qui non curarunt, poſſunt declarari ob contumaciam in excommunicationem incurriſſe.*
45 *Monitorij vi nemo tenetur ſe ipſum patefacere, aut denuntiare.*
46 *Infamare ſe nemo debet.*
47 *Reſtituere non tenetur vi monitorij, qui effectus eſt impotens ad reſtituendum.*
48 *Reſtituere non poſſe commodè dicitur ille, vbi reſtituendo damnum altioris ordinis ſubiret, vel vitæ, vel famæ.*
49 *Reſtituere rē vi monitorij non tenetur ille, qui eā retinet in compēſationem iuſtam; quod quomodo intelligi debeat, ibi declaratur.*
50 *Scripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, oſtenditur.*
51 *Reuelare non tenentur vi monitorij ſcientes, quādo id quod ſciunt ſaltem vno teſte probare non poſſunt; quod qualiter intelligi debeat, declaratur ibi.*
52 *Reuelare vi monitorij non tenentur, qui de iure compelli non poſſunt ad teſtificandum.*
53 *Parentes non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum; de quibus filijs intelligatur ibi declaratur.*

54 *Filij ſpirituales ex vi monitorij tenentur denũtiare patrem ſpiritualem.*

55 *Filij poßunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales.*

56 *Hæreticum patrem reuelare tenentur filij.*

57 *Patrem læſæ maieſtatis crimen committentem tenetur filius denuntiare.*

58 *Blaſphemum patrem tenetur filius denuntiare.*

59 *Vxor non tenetur maritum vi monitorij denunciare.*

60 *Socer an poſſit eſſe teſtis in cauſa generis, vel è contra, oſtenditur.*

61 *Frater pro fratre teſtis eſſe non poteſt.*

62 *Inhabiles ad teſtimonium ferendum vi monitorij tenentur reuelare.*

63 *Reuelare vi edicti nemo cogi poteſt id quod nouit ſub ſecreto naturali.*

64 *Confeſſarius vi monitorij non tenetur reuelare ea, quæ in Confeſſione audiuit.*

65 *Reuelare vi monitorij non obligantur medici, procuratores vel aduocati ſecreta infirmorum, clientum, &c.*

66 *Denuntiare nemo tenetur, quæ non verè & realiter ſcit.*

67 *Reuelare nemo tenetur vi edicti, quæ audiuit à perſonis ignotis, vel à perſona nihil certum ſciente.*

68 *Denuntiare an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, oſtenditur.*

69 *Denuntiare nullus tenetur emendatum vel emendandum, ante correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debeat, ibi declaratur.*

70 *Denuntiare nemo tenetur quando probabiliter timet ex reuelatione ſibi graue damnum imminere.*

71 *Denuntiare nullus tenetur niſi quos pars vel iudex intendit ligare.*

72 *Denuntiare quando quis teneatur iuſtum compenſatorum, oſtenditur.*

73 *Denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Epiſcopi denuntiantis.*

74 *Superior non poteſt ſuis cenſuris ſubditos extra diœceſim exiſtentes ligare.*

75 *Terminus in edicto propoſitus ad denuntiandum, non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſolicitandum.*

76 *Admonitio ſuper reſoluta circa monitoria pro rebus deperditis conceſſa refertur.*

77 *Doctores referuntur materiam monitorialium litterarum ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis, ſcribentes.*

EPISCOPVS MONITORIA pro rebus deperditis inueniendis ſub pæna excommunicationis, quando concedere poſſit?

ALLEGATIO XCVI.

1 QVoniam Eccleſia Catholica eccleſiaſticas cenſuras, non ad animarum interitum, ſed ad medicinam adinuenit, & exercet, & omnibus patet excõmunicationis gladium neruum eſſe eccleſiaſticæ diſciplinæ; ideo huiuſmodi gladio nonniſi in grauiſſimis cauſis vtendum, ſobrieque, & magna circunſpectione adhibita exercendum eſt, cum experientia doceat eam, ſi temere, aut leuibus ex cauſis, & rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius parere, quam ſalutem, *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3. in principio,* referunt *Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. capit. 18. quæſt. 60. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 464. in 1. edit. & reſolut. 438. num. 1. in 2. edit. Couar. in initio cap. alma, ſub num. 10. de ſententia excommunic. lib. 6. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Concilium prouinciale, verſiculo trigeſimo ſexto, in fine.*

2 Et quamuis diebus feſtis concedi, & publicari poſſint, in certis tamen inſignioribus diebus, ſcilicet Natiuitatis Domini, Paſcharis Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, & Sanctiſſimi Corporis Chriſti, proferri non debent, his enim teſte *Lazarto de monitor. ſectio. prima, quæſt. 19. num. 4.* neque monitiones ipſę fieri, neque excommunicatio promulgari debet: quamuis *Sayr. de cenſuris lib. 1. cap. 14. num. 10.* exiſtimet excommunicationem, quin & denunciationem illis diebus fieri poſſe, vbi cauſæ cognitio non eſt neceſſaria, & vide latius num. 43.

3 Excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmiſſis ad finem reuelationis, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus fieri ſolent à nemine prorſus concedi poſſunt, præterquam ab Epiſcopo, & tunc non aliàs, quam ex re non vulgari, cauſaque diligenter, ac magna maturitate per ipſum Epiſcopum examinata, *Concil. Trident. d. cap. 3.* referunt *Sbroz. de Vicario Epiſcopi par. 2. quæſt. 161. num. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 45. in princip. numer. 1. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 11. cap. 15. numer. 103. & 104. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo excommunicatio, ad finem reuelat. in princip. Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Archiepiſc. Neapol. capit. 1. num. 3.* & habetur in *Bulla Pij Quinti* in hæc verba. Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & D. N. Pius diuina prouidentia PP. V. volens ſuper expeditione mandatorum, quæ fiunt in forma ſignificauit, pro rerum ſubtractarum, aut deperditarum reſtitutione, ſeu illarum, & aliàs ſubtrahẽtium reuelatione modum, & formam ſtatuere (manente in alijs reformatione officij Correctoris litterarum contradictarum à Sãctitate ſua edita) præſenti, quod perpetuo obſeruari vult, ſcripto ordinat, vt mandata pro reſtitutione, ſeu reuelatione huiuſmodi dentur, (modo ſuper illis ſupplicationibus in præſentia Suæ Sanctitatis ſignata fuerint) ad eorum dumtaxat inſtantiam, quorum ciuiliter intereſt. Quæ ſupplicationes rem ipſam, de qua agitur, reique valorem nominatim ſpecificè exprimãt, niſi fortè ſint pro Eccleſijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, aut vniuerſalibus ſucceſſoribus, quos veriſimile eſt certam rerum notitiam non habere, tunc etenim hac ipſa perſonarum qualitate expreſſa, ita demum ferri poterit quædam in genere deſignatio rerum, ſi deſignatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeò inueriſimilis ſit, & tamen oſtendat res ipſas (id quod præcipuè in omnibus attẽdendum eſt) minimè vulgares exiſtere. Committãtur autem Epiſcopo Ordinario loci, vel eius Vicario in ſpiritualibus generali ſub hac forma verborum, quæ eſt ex *Concilio Tridentino*, videlicet, ſi cauſa diligenter, & magna maturitate examinata per ipſum, pro rei, loci, temporis, & perſonæ qualitatibus ſibi pro ſua conſcientia videbitur expedire, decernens irritum, & cet. Hæc ibi *Pius V.* Ex quibus etiam probatur Epiſcopos delegatos eſſe pro executione litterarum monitoralium auctoritate Apoſtolica conceſſarum, quæ executioni mandari non debent, niſi prius Epiſcopus

vti Apoſtol. Sedis delegatus ſummatim cognoſcat an ſubreptitiæ, obreptitiæue ſint, *Concil. Trid. ſeſ. 22. de reformat. cap. 5.*

4 Si Epiſcopus huiuſmodi monitiones excommunicationum, quæ fiunt ad finem reuelationis, deneget, licitum eſt parti appellare ad Metropolitanum, quamuis reſideat in eius arbitrio illas concedere, *per Concil. Trident. d. c. 3.* & ita practicari aſſerit *Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas auctor. 19. in fine.*

5 A commiſſis enim arbitrio iudicis ſi partem lædit, aut grauat, appellari poteſt, *gloſ. in cap. ſuper his, de accuſation. & in cap. Romana, §. quod ſi obijciantur, verbo minus legitima, de appellat. in 6. Quaranta d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, auctor, 18 ſub numer. 18. verſic. item ſi Papa.* Et etiam literę monitoriales abſque vitio attentatorum concedi poſſunt ab Epiſcopo, niſi ſit inhibitus, *Mari. Antonin. variarum reſolut. lib. 1. reſolut. fin. caſu trigeſimo ſexto.*

6 Verumne Vicarius præfatas monitas monitiones ad finem reuelationis dare poſſit? non exiguum videtur dubium, in quo ego negatiuam partem libenter amplector, prætextu enim generalis commiſſionis, & abſque ſpeciali facultate, ſeu licentia Epiſcopi eas non poteſt Vicarius decernere, & ita tenent *Vgolin. d. cap. 45. in princip. verſ. ſecundo, Campan. d. cap. 15. num. 105. Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par. 1. num. 205.* & conſtat ex *Concil. Trident. dict. cap. 3.* vbi à nemine præterquam ab Epiſcopo decernendas ſtatuit; & quia verba illa taxatiua Concilij (à nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo decernantur) excludere videbantur alium non Epiſcopum, ideo *Sacra Congregat.* noſtram quæſtionem, & hoc dubium reſoluens, in hæc verba cenſuit. Vicarius generalis, & ad id facultatem habens ab Epiſcopo, poteſt ſine præuia cognitione facta ab ipſomet Epiſcopo excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere, dum tamen ipſe Vicarius cauſæ cognitionem adhibeat. Sed alij dubitabant ex illis verbis, à nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo, quia taxatiua alios excludunt. *Congregatio iterum ſub die 25. Februarij* 1583. primam firmauit reſolutionem. Iterum *in d. cap. 3.* Declaratio ait. Præterquam ab Epiſcopo, vel Vicario ex ſpeciali mandato, & non aliàs, refert per eadem verba *Narbona dicto loco.*

7 Affirmatiuam nihilominus opinionem, immo Vicarium ex generali commiſſione huiuſmodi excommunicationes, ſeu monitoriales litteras decernere poſſe docuerunt, ſtante Concilio *Fraciſ. de excommunic. p. 2. art. 2. num. 5. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 79. num. 1. Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 17. §. 4. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 171. num. 2. Gutier. canon. lib. 1. cap. 11. num. 8. praxis Epiſcop. par. 1. verbo Vicarius, nu. 17. Soar. tom. 5. diſp. 20. ſect. 1. num. 2. Sayr. de cenſuris, lib. 1. cap. 9. num. 33. verſic. primum eſt, Auila eod. tractat. part. ſecunda cap. 5. diſput. 2. dub. 3. Curi. Philip. par. 3. §. 2. num. 29. Stephan. Gratian. deciſ. 97. à nu. 14. Iacob. de Graffis tom. 1 conſil. 6. de ſentent. excomm. Sanch. de matrim. libr. 3. diſp. 29. quæſt. 2. num. 16. Lazar. de monitor. ſection. 1. quæſt. 6. à numero primo. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. 3. cap. 7. num. 17. Coſta de facti ſcientia, & ignorantia cent. 2 diſtinct. 55. num. primo tom. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 270. in prima edition. & reſolution. 235. num. 4. in ſecunda edit. Nicol. Garci. de benefic. par. 5. cap. 8. num. 94.* qui alios citat, & in eius confirmationem adducit triplicem Sacræ Congregat. Cardinalium declarationem ſuper *d. cap. 3. Concilij Tridentin.* quarum prima hæc verba continet. Vicarius Epiſcopi poteſt concedere litteras monitoriales, de quibus in præſenti decreto. Secunda vero ſic ait. Vicarius generalis Epiſcopi poteſt has excommunicationes decernere adhibita cauſæ cognitione, nec indiget ſpeciali mandato Epiſcopi. Tertiæ quidem hæc ſeries eſt. Stante hac declaratione quærebatur an eadem poteſtas competat Vicario Capituli Sede vacante? Congregatio cenſuit affirmatiue, quia ad Capitulum tranſeunt ea, quæ ſunt iuriſdictionis neceſſariæ, vt eſt excommunicatio, &c. Nituntur præcitati Doctores in reſpondendo ſupradictis declarationibus pro negatiua opinione adductis, & *Gutier.* d. loco verba illa primæ declarat. & ad id facultatem habens ab Epiſcopo referendam eſſe dicit ad poteſtatem generalem Vicariatus: ſed huiuſmodi interpretatio nequaquam ſuſtineri poteſt, nam illud ſatis explicitum erat illis verbis, Vicarium generalem, cum non aliàs generalis nuncupari poſſit, quam ſi poteſtatem generalem haberet; ergo credendum non eſt poteſtatem quam Vicarium habere Concilij Congregat. requirit, generalem eſſe, ſed peculiarem potius, & ſpecialem. Aliter tamen reſpondet *Auila dict. loco* prędicta declarationis verba ad diſtinctam perſonam, quã Vicarium generalem ſpectare, quaſi ſenſus ſit, vt alius quam Vicarius generalis monitoriales litteras abſque ſpeciali Epiſcopi facultate haud quaquam decernere poſſit, nam alioquin coniunctio illa, &, eſſet ſuperflua, niſi diuerſas perſonas coniungeret, cum illius ea ſit natura, vt diuerſitatem copulatorum demonſtret, ego ipſe in *meis Remiſſ. de dictionib. dict. 93. num. 2.* Diuerſimode tamen *Garcia d. loco num. 98.* prædicta verba interpretatur, ſiquidem exiſtimat poſita fuiſſe ad excludendum Vicarium generalem habentem in hoc facultatem limitatam, ſeu ablatam ab Epiſcopo, qui non poteſt has excommunicationes decernere, qui etiam ſecundæ declarationi, quæ vigere videtur nihil reſpondet, ſed tantum *numero ſequenti* certam non eſſe affirmat.

8 Quare prima opinio ab aliorum cauillationibus liberata bono nititur fundamento, & prædictis declarationibus ſic defenſis in medium prodit, quia tamen aliæ extant pro ſecunda, propter quas quid certum inſectari debeat arduum inueſtigare ſanius credidi, alia noua declaratione indigere, quæ inter prædictas falcem mitteret.

9 Vicarium foraneum huiuſmodi monitoria concedere non poſſe reſoluunt *Lazar. dict. tract. de monitor. ſect. ſecunda quęſt. quinta numero 9. Vgolin. dict. capit. 45. in principio, verſic. excipiuntur, Ricc. reſolut. 235. in fine.* Poſſe tamen ei delegari ab Epiſcopo ſpecialiter & expreſſe, & non niſi circumſpectis viris dicit deciſum *Galeot. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo littera, 2.*

10 Vicarius vero generalis à Capitulo electus Sede vacante eadem concedere non impeditur, quia ad Capitulum tranſeunt omnia, quæ ſunt iuriſdictionis neceſſariæ, vt eſt excommunicationis promulgandæ facultas, *Modern. de iuriſdict. parte 2. capit. quarto numero 53. Franciſc. Leo dict. capit. ſeptimo numero decimo octauo. Ricci. reſolution. 235. numero quinto, Campand. dict. capit. decimoquinto numero 106. Vgolini. dict. cap. 45. in principio, verſic. tertio. Pauin. de poteſtate Capituli Sede vacante, quæſtion. prima part. prima Sayr. de cenſur.*

libro

libro primo cap.9.num.33.Lazar.ſect.1.quæſt.7. Et declarauit *Congregat.die 26. Octobris* 1590. præfata monitoria etiam Vicario Apoſt. licere concedere, præuia cauſæ cognitione.

11 Legatus etiam à latere, & Nuncius Apoſtolicus huiuſmodi monitoria poſſunt concedere, vt reſoluunt *Lazar.d.q.5.Gutier dicto cap.11.nu.5.Vgolin. vbi proxime, Aloyſ.Ricc.d.reſolut.235.nu.2.*

12 Inferiores autem Ordinarij, etiam exempti, & immediate Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, ac nullius diœceſis, nequeunt ea dare, etenim ſubditos illorum oportet ipſam Sedem pro his excommunicationibus in forma ſignificauit obtinendis, adire, referunt deciſum *Vgol. in d.c.45.in principio, verſiculo excipiuntur, Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part.3.cap.7.nu.18.& 19. Campanil.d.cap.15.num.107.*

13 Prælatos Regulares in ſubditos huiuſmodi monitoria dirigere non poſſe tenet *Fr.Emman.q.regular.tom.2 q.59.artic.4.*

In concedendis huiuſmodi monitorijs, quæ ſint conſideranda?

14 PRimo conſiderandum eſt, quod dentur huiuſmodi monitoria in ſubſidium, ideſt, deficiente alia probatione, & quando veritas alio modo haberi non poteſt, ſentit *Concil.Trid.d.cap.3.*& tenent *Neuiſan. in ſylua nupt.lib.3. in verbo monitoriæ, num.48. Nau. in cap. inter verba corol.66.11.quæſt.3.Lazzar.de monitor.ſect. 1.q.15.num.3.Mari.Antonin.variarum reſolut.lib.1.reſolut.vltima, caſu 75. verſic. tum quia ad excommunicationem, Marc.Anton.* Genuenſ. *in practic. Archiepiſcop. Neapol.cap.1.nu.4.in impreſſ.Romæ 1613.Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap.45.§.3.verſic.quare, Campanil.in diuerſ.iuris Canonici, rubr.11.cap.15.num.89.& 119.Sayr. in floribus deciſionum, deciſ.4.de cenſibus, Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. parte prima deciſion. 219.*

15 Concedenda enim non ſunt quoties quis coram cõpetenti iudice ob indicia, quæ ſunt contra reum procedere poteſt, vel habet teſtes, vel inſtrumenta, vt tradunt *Sot.lib.4.ſentent.diſtinct.22.quæſt.1.artic.2.Neuiz. d.lib.3.num.48.Franciſc.Marc.deciſ.863.parte 3.Gutier. Canon.lib.1.cap.11.num.59.Fr.Emmanuel in ſumm.par.1 cap.70.num.5.Henriq.lib.13.capit. 17.num. 4. littera B. Lazar.ſect.1.quæſt.15.Franc.Leo d.cap.7. num. 12.* quos refert, & ſequitur *Ricc.d.reſolut.235.num. vltim.* idque adeo verum eſt, vt ſi extra iudicium conſtaret cætera remedia deficere, ad ipſam promulgandam cenſuram haud eſſe properandum, quippe quod ex actis patere debet executionem realem, aut perſonalem fieri non poſſe, vt tunc cenſura feratur in ſubſidium, ita cenſuit *Sacra Congregatio* teſte *Campanil. vbi ſupra*, & tenuit *Marc.Anton.*Genuenſ.*in practicab. Eccleſ.quæſt.170. numer.3.* Idque tanta etiam veritate fulcitur, vt ſi duo in ſolidum obligentur in contractu, & contra alterum procedi poſſit realiter, & perſonaliter, contra alterum vero non, tunc iſte non poſſit excommunicari, referunt deciſum Galett. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo cenſuræ, 2. Farinac. inter deciſ. Rotæ* ab ipſo congeſtas *centur. 1.deciſ.97.* Quare ſi ille, qui rem habet, compareat in termino, & aſſerat ſeparatum reſpondere, ceſſant huiuſmodi monitoria, *Lazar.ſect.1.quæſt.10.num.6 & ſect.4.quæſt. 1. num. 1.* quem refert *Vgolin. dict.§.2. in fine.*

16 Ex dictis *Marc.Anton.*Genuenſ.*d.cap.1. num.4.* colligit practicabilia multa Curiæ Neapolitan. in hac materia vtiliſſima, dixitque ibi inolere praxim, quod quãdo pendet lis, & eſt datus terminus in cauſa, ſi non ſunt citati teſtes, conceduntur monitoria generalia contra teſtes, quia adhuc poſſunt ignorari, verum ſi ſunt citati, non conceduntur.

17 Præſertim vero, quod præfata monitoria concedi poſſunt contra teſtes alicuius negotij veritatem ſcientes eoſq; pars altera ignoret illud ſcire, aut ſi ſciat, quia renuunt veritatis teſtimonium ferre, probant *Abb. in c. ad noſtram, il 2.num.2.de iureiur. Oliua ſuper ritu 3. Archiepiſc.Curiæ Neapolit.poſt. num. 10.* quos refert & ſequitur *Campanil.15.nu.93.*

18 Deinde refert practicari idem *Genuenſ.* quod quando teſtes ſunt citati, ſolet Vicarius concedere monitoria cum clauſula, dummodo non recipiantur reuelationes teſtium citatorum, vel teſtes citati non comprehendantur in monitorio, ſed quando teſtes fuerunt citati in numero copioſo, putà triginta, vel quadraginta, ſolet Vicarius in totum denegare monitoria, quia non eſt veroſimile, quod à tot teſtibus pars non poſſit habere veritatem negotij. Item ſeruari teſtatur idem *Marc. Anton.* quod poſt concluſum in cauſa non conceduntur monitoria, præterquam Eccleſijs, mulieribus, & alijs perſonis priuilegiatis, cæteriſque quando eis conceditur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſas probationes, vide *Aloyſ.* Ricc. *dict. praxi reſolut.237.* Vlterius in praxi eſſe conſuetum aſſerit idem *Marc. Anton.* quod quando hæres petit monitoria contra ſcientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario, & propterea dicit non eſſe concedenda, quia veritas alio modo haberi poteſt, ſolet Vicarius concedere monitoria contra ſcientes bona hęreditaria; & pars opponit de inuentario. Denique dicit ſuper facto proprio non concedi monitoria, cum in eo non præſumatur ignorantia, niſi factum eſſet adeo antiquum, vt in eo præſumeretur obliuio, de quo late *Ricci. in d. praxi reſol.243.*

19 Secundo conſiderandum eſt monitoria hęc inſtante parte, & officium iudicis implorante concedi, vt ſentit *Concil.d.cap.3.*& tenent *Neuiz.dict.verbo monitoriæ, numer.28.Mandoſ.in tract.de monitor.quæſtion.47. numero quarto cum ſeq.* quos refert, & ſequitur *Vgolin.dict. cap. 45.§.primo princip.* dummodo non ſit excommunicatus, vel notorius peccator, qui inſtat, vt per *gloſ.Abb.&* alios *in capit. nouit, de iudic.* reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ.dict.capit.primo numero nono.* Si vero Epiſcopus à parte requiſitus, vt decernat iſta monitoria ſine cauſa deneget illa, poteſt appellari, vt ſupra dixi, *numero quinto,* & firmat *Marc. Anton. dict.cap. primo numer.13.* vbi etiam cum *Nauar.conſ.11.de offic. ordin.* tenet poſſe etiam appellari, ſi detur breuis terminus ad reuelandum.

21 Inſtante iudice laico monitorium hoc concedi poteſt, modo id imploret à iudice eccleſiaſtico, non enim iubere id poteſt, ſentit *Concil.d.cap.3.*& tenet *Nau.conſil.3.nu.4.de ſentent.excommunic.* quem refert *Vgolin.d. §.1.prope finem.*

22 Ad obtinendum iſta monitoria requiritur ſpeciale mandatum ex *Marc.Anton.*Genuenſ.*dict. cap.1. numero 12.Aloyſ.Ricc.d.reſol.236. num. quarto, & Vgolin.d. §.1.in medio.*

23 Ex

23 Ex officio, etiam, ideſt nemine petente iudex eccleſiaſticus monitoria hæc promulgare poteſt, vtpote contra detinentes res Eccleſiæ, ſi eas non reſtituant, vel contra non denunciantes eos, quos nouerint eas detinere, vt habetur in Extrauag. vnic. Ioan. 22. de furtis, Vgolin. d. §. 1. in fine.

24 Tertio conſiderandum huiuſmodi monitoria eſſe concedenda illi cuius intereſt, non alijs, vt conſtituit Pius V. d. conſtitution. vbi ordinauit, quod mandata in forma ſignificauit pro rerum ſubtractarum, aut deperditarum reſtitutione, ſeu reuelatione expediantur, ad eorum dumtaxat inſtantiam, quorum ciuiliter intereſt, Vgolin. d. §. 1. in med. Lazzar. de monit. ſect. 1. quæſt. 9. num. 3. & ſect. 4. quæſt. 1. numer. 21. cum ſequen. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 1. numer. 12. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 272. in 1. editio. & reſol. 236. in 2. edit. Si vero abſque petentis intereſſe fuerint conceſſa, ſunt reuocanda, Franciſc. Leo dict. capit. ſexto numero 28. Lazzar. ſection. 1. quæſt. nona. quos refert, & ſequitur Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 236. num. 4. vbi etiam aſſerit poſſe concedi huiuſmodi monitoria pro habendis teſtibus, & notitia bonorum, quamuis intereſſe non ſit clarum, ſed ſeparatur in euentu litis, quæ vertitur coram iudice laico, & timor eſt ne bona dilapidentur.

25 Quarto conſiderandum monitoria minime eſſe cōcedenda, quando certæ ſunt perſonæ, quia tunc ordinarie eſt agendum vt deducitur ex Conc. Trid. d. cap. 3. & tenent Franc. Leo d. cap. 7. nu. 21. Giurba Siciliæ deciſ. 94. Coſta de facti ſcientia & ignor. cent. 2. diſt. 55. num. 2. Lazar. ſect. 1. quæſt. 10. num. 6. & ſect. 4. quæſt. 1. numero 3. Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut. 235. num. 1. poſt Modern. de iuriſd. p. 3. cap. 5. num. 1. Campan. d. cap. 15. nu. 113. quia excommunicatio non comprehendit atque ligat eos, qui ſunt certi Rota deciſ. 383. p. 1. Sola ad decreta Sabaudia in tit. vt nemo inuitus, gloſ. 1. nu. 7. Cardin. Tuſch. lit. E. concl. 441. num. 3.

26 Quinto conſiderandum ne huiuſmodi monitoria pro qualibet parua re decernantur, vt probat Concil. Trid. d. c. 3. ibi, ex re non vulgari, & conſtat ex d. Conſtit. Pij V. ibi, id quod præcipue attendendum eſt minimè vulgares res exiſtere, ita Vgolin. d. c. 45. §. 3. in princip. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 1. num. 3. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 238. num. 1. Henriq. lib. 13. de excommun. cap. 17. §. 4. lit. B.

27 Et ideo in iſtis monitorijs eſt exprimenda res, de qua agitur, & eius valor, niſi fiant pro Eccleſijs, locis pijs, communitatibus, vniuerſitatibus, collegijs, ac vniuerſalibus ſucceſſoribus, & tunc debet fieri in genere quædam deſignatio rerum, quæ non debet eſſe vaga, incerta, & inueriſimilis, vt colligitur ex d. Conſtitut. Pij V. referunt Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 1. num. 5. Vgolin. §. 3. num. 1.

28 Excommunicatio enim pro furto, ſeu rebus ſubtractis non ligat communiter niſi illos, qui mortaliter furtum fecerunt optimè Henriq. d. §. 4. lit. F. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 1. num. 3. Mari. Antonin. d. reſol. ſi. caſu 75 verſ. ad quod facit.

29 Si vero plures graue damnum intulerint, licet non ſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli parum acceperunt non continens peccatum mortale, vt ſi plures vineam deprædati ſint, ſinguli tenentur ſuas accipientes, & ea ligantur partes reſtituere, vt dominus reddatur illæſus, & hoc caſu poteſt concedi excommunicatio, Suar. tom. 5. diſp. 20. ſect. 2. nu. 3. Lazzar. ſect. 3. q. 2. Bonac. de cenſur. diſp. 2. q. 6. puncto 1. num. 33. in fin. Henriq. & Marc. Anton. Genuenſ. dictis locis.

30 Nec ibi aſſerit in Curia Neapol. monitoria non concedi pro minori ſumma, quam quinquaginta ducatorum, conſiderata tamen paupertate petentis aliquando decerni in minori ſumma decem, viginti, vel triginta ducatorum pro Epiſcopi arbitrio. At vero ſtylus Curiæ Romanæ optimè obſeruat monitoria non eſſe concedenda, niſi rerum ſubtractarum valor ſummam ſaltem quinquaginta aureorum attingat, licet ſint ſeparatim ſubtracti, vt per Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 238. in fine.

31 Vnum adderem in hac materia vtile, videlicet, huiuſmodi monitoria non eſſe concedenda contra habētem pro ſe rem iudicatam, & ſi fuerint conceſſa veniunt reuocanda, ita poſt Bart. Alex. Menoch. & alios Mari. Antonin. d. caſu 75. verſ. ſecundo: qui ergo rem detinet ratione rei iudicatæ, vel iuriſiūrandi litis deciſiui, vel tranſactionis, vel pacti iurati cum parte eo monitorio non obligatur; ita poſt Lazzar. ſect. 4. quæſt. 1. nu. 12. cum ſequentibus, Vgolin. d. cap. 45. §. 4. verſ. tertio, vbi etiam cum Ripa de peſte, aſſerit huiuſmodi edicta generalia, in quibus mandatur, vt reſtituant detinentes bona aliena, & vt reuelent, qui ſciunt ea detinere, intelligenda ſunt de ijs, qui indebite ea detinent, & de ijs, qui ſciunt ea indebite tenere, vt furto, non autem de eo, qui iuſte detinet. Ideo qui eam vſucepit tanquam iuſte detinens ſe patefacere non debet Nauar. conſil. 35. nu. 8. verſic. 8. de ſentent. excom. Lazari. d. quæſt. 1. num. 15. cum ſequent.

32 Sexto conſiderandum huiuſmodi monitoria in criminalibus non concedi, ita Aloyſ. Ricci. dict. praxi deciſ. 278. in 1. edit. & reſolut. 240. in 2. edit. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 1. num. 7. Lazar. ſect. 1. quæſt. 10. ex ea ratione, quia infamiæ notam afferunt, tum etiam ad euitandam irregularitatem. Vnde ex ſtylo Curiæ Romanæ, & generali diœceſanorum vſu in ipſis monitoriis ponitur clauſula, Nolumus autem, quod ex reuelatione huiuſmodi, ſi eam fieri contingat, niſi pro ciuili intereſſe, & ciuiliter tantum agi poſſit, alias reuelatio ipſa, neque in iudicio, neque extra fidem faciat, ita quoque ſtatuit Pius V. in d. ſua conſtitutione, notat Franciſc. Leo d. par. 3. cap. 38. numer. 21. quem refert Aloyſ. Ricc. vbi proxime num. 4. Et ideo in Curia Neapolit. quando reuelationum datur copia, in eius calce decretum interponitur, præcipiens ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ne aliquis præſumat quoquo modo prędictis reuelationibus vti, aut earum vigore procedere in alia cauſa, quàm ciuili, refert Campanil. dict. capit. 15. numer. 120.

33 Septimo conſiderandum ne concedantur, ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ, vt poſt Syluam Nupt. & Prob. reſoluit Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap. 1. num. 6. vbi aſſerit in praxi nunquam nominari perſonam, quæ pręſumitur rem detinere, Lazzar. d. ſect. 1. q. 10. nu. 7. Bapt. Coſta d. diſtinct. 55. nu. 7. tom. 1. poſt Iacob. de Graffiis, Franciſc. Marc. Menoch. Tepat. & alios, vtrunq; firmat Aloyſ. Ric. d. praxi dec. 280. in 1. edit. & reſol. 242. in 2. edit. & poſt Bernard. Diaz dicit Campan. d. c. 15. num. 114.

34 Octauo conſiderandum, quod iſta monitoria non compellunt deponere cum iuramento, vt tenet Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 1. num. 16. Teſtes enim, qui eiſdem monitorijs impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, minime iurant, ſed ſequentibus verbis ſolent eorum

rum

cluſio, vt à ſententia generali excommunicationis lata ab homine, abſoluere valeat, qui à cenſura à iure lata, & nemini reſeruata poſſet, *Doct. in c. graue, de prabend. Nauar. in man. cap. 27. num. 44. Couar. in cap. alma mater. par. 1. §. 12. num. 4. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 10. num. 9. Sayr. de cenſur. libr. 2. cap. 19. num. 5. & cap. 20. nu. 1.* Non obſtat doctrina *gloſ. verbo ligare, in cap. cum inferior, de maiorit. & obedient.* recepta per citatos à *Rendina in promptuar. receptarum ſentent. tit. 41. ſub num. 2.* dum in eius calce tenet non ei licere abſoluere, cui tanquã exequutori commiſſus fuerit certus articulus excommunicandi; quia reſpondetur ex verbis, quibus Papa ſolet vti in litteris ſignificauit, apparere illũ, cui delegatur poteſtas excommunicandi, nõ eſſe merũ exequutorẽ, ſed potius delegatum cum iuriſdictione excommunicandi, per illa præſertim verba, ſi cum diligenter & magna maturitate per vos examinata parte, loci, temporis, & perſonarum qualitatibus, vobis pro veſtra conſcientia videbitur expedire, &c. Item per illa verba, duxeritis, &c. & per alia ibi, quãdo & quoties opus fuerit, & videbitur expedire, vſque ad ſatisfactionẽ condignam, & reuelationẽ debitam ſolemniter publicare, &c. formam autem ſub qua ſolent huiuſmodi monitoria expediri ponunt *Quaranta dicto verbo excõmunicatio ad finem reuelation. in princip. Campan. d. cap. 15. num. 126.*

43 Monitiones pro excommunicationibus ferendis cõcedi, & publicari poſſunt feſtiuis diebus, quin & excõmunicatio proferri, præterquam in certis inſignioribus diebus, ſcilicet Natiuitatis Domini, Paſchatis Reſurrectionis, Aſcenſionis, Penthecoſtes, & Sanctiſſimi Corporis Chriſti, his enim teſte *Lazzar. ſect. 1. quaſt. 19. n. 4.* neque monitiones ipſę fieri, neque excommunicatio promulgari debet. Verum *Sayr. de cenſur. libr. 1. cap. 14. num. 10.* opinatur excommunicationem quin & denunciationem illis diebus fieri poſſe, vbi cauſæ cognitio non eſt neceſſaria, refert *Mari. Antonin. dicto caſu trigeſim. ſeptim. verſ. & dum.*

Denuntiare vi monitorij, qui non tenerntur.

44 DEnuntiare, aut reſtituere vi monitorij, qui non curarũt, poſſunt declarari ob contumaciam, & inobedientiam in generaliter latam cẽſuram incurriſſe, & inſuper cogi ad purgãdam conſcientiam, ita quod abſolui non debeant, niſi prius reſtituerint rem quam occupaſſe, & indebite detinere conuincentur, ita tenet *Campan. dicto cap. 15. num. 134.* per *deciſ. Rotę 383.* Reſoluerunt *ſub. num. 4. p. 1. diuerſor.* vt autem ab omnibus sciri poſſit quando ex vi monitorii reſtituere, aut denuntiare teneantur; & per conſequens an lata excommunicatio eos comprehendat, operæpretium duxi aliqua in mediũ adducere in hac materia haud inutilia.

45 Primo, qui rem ipſam detinet vi monitorij non tenetur ad ſe patefaciendum, vel denuntiandum, & tenet *Ugol. de poteſtate Epiſcopi cap. 45. §. 4. num. 1.*

46 Ex eo quia nemo ſe infamare debet, *cap. quis aliquãdo, de pænit. diſtinct. 1.* tum quia accuſatus de delicto, non tenetur illud confiteri, niſi fides ei fiat ſemiplene illud eſſe probatum, vt dicunt *Sot. ratione tegendi, memb. 2. Nauarr. in man. cap. 3. numero 36.* intelligit locum habere ſi contra ſcientes, vt reuelent, fuerint data monitoria, *Campan. in rub. 3. Curia Archiepiſ. Neapolit. numero 18. & in diuerſor. iuris Canonici, rubr. 11. capitul. 15. numero 134. Poſſeuin. de officio Curati, cap. 12. num. 46. verſ. principalis.* Sed hoc etiam procedere quamuis ſpeciatim per monitorium caueatur, vt reus ſe patefaceret, tenet *Ugolinus d. §. 4. verſ. id quod.* Hinc in Curia Archiepiſc. Neapolit. monitorium huiuſmodi nõ datur contra detinentes non ſe patefacientes, ſed tantum contra principales non reſtituentes, & contra ſcientes, qui rem detinent, ſi eos nõ patefaciant, referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapolit. capit. 2. num. 1. Ugolin. vbi proxime.*

47 Aliquibus in caſibus principalis vti huiuſmodi monitorialium nõ tenentur reſtituere, quando ſcilicet effectus eſt impotens ad ſoluendum modo reſtituendi animum habeat, vbi primum poſſit, ex regula *l. impoſſibilium, ff. de regulis iuris,* cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris littera I. numero 12.* & tenet *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 2. numero primo poſt med. Ugolin. d. §. 4. verſ. octauo,* vbi etiam, quod reſtituere non poſſe dicitur, non ſolum qui omnino non poteſt, verum etiam, & qui non commode, *l. nepos Proculo. ff. de verborum ſignific.*

48 Non commode autem dicitur poſſe, vbi reſtituendo damnum altioris ordinis ſubiret, vel vitæ, vel famæ, *Lazzar. ſection. 4. q. 4. nu. 1.*

49 Vel quando retinet in compenſationem iuſtam, & tenent *Silu. Nupt. d. lib. 3. numero 43. Emman. in ſum. part. 1. cap. 79. numero 11. Cardin. Tolet. in ſumm. lib. 5. capit. 27. numero 10. verſic. ſecundo, Marc. Anton. Genuenſ. d. capitulo ſecundo num. primo prope finem, Vaſquez in opuſculo de reſtitut. capit. 1. §. 1. dub. 9. numero 51. Lazzar. ſect. 2. quaſt. 8. & 9. Soar. tom. 5. diſput. 20. ſection. 3. numero 15. Bonacina de cenſur. diſput. 2. quaſt. 6. puncto 1. numero 25.* quia excommunicatio cadit ſupra iniuſtum detentorem, non vero ſupra compẽſantem, qui talis non eſt, ille enim, qui nulla iuris via poſſet rem propriam ab aliquo repetere ob defectum probationum, tunc ſane propria auctoritate ſine peccato percipere poterit, vt per *Menoch. remed. 1. recuper. numero 323. & remed. 9. num. 191. praxis Epiſcop. par. 1. verbo compenſatio, Brunor. à Sole in locis communib. verbo futurum, 1. Cald. Pereira, de emption. cap. 34. nu. 63.* quinimo non ſolum eandem, ſed aliam quancunq; rem eiuſdem tamen valoris ex *But. in c. cum olim, l. 1. poſt num. 22. verſ. quinimo dicunt, de reſtit. ſpoliat. Couar. libro primo variarum capitulo ſecundo nu. 15. verſ. quarto eodem iure, Clar. §. furtum, numero 21.* Aduertit *Bonacina d. num. 25.* quod licet compenſans forte peccauerit accipiendo, ſi potuit rem ſibi debitam recuperare alia via, aut ſine periculo ſcandali, &c. non tamen peccat retinendo, modo debitum ſit liquidum, nec plus retineat, quam ſibi debeatur, additque cõpenſantem non ligari excommunicatione, quamuis in ſententia excommunicationis exprimatur iuſta cõpenſatio, quia huiuſmodi ſententia continet errorem intolerabilem: tum quia excommunicatio non incurritur niſi ob peccatum mortale contra inobedientiam, compenſans autem retinendo rem acceptam in compenſationem, non peccat mortaliter contra inobedientiam cenſuræ.

50 Secundò, habens ſcripturas vi monitoriorum nõ tenetur illas exhibere; vel reuelare, ſecundum aliquos, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, ita *Henriq. in ſumma libro 13. de excommunication. cap. 18. §. 2. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 2. nu. 1. ad finem,*

Lazzar.

Lazzari. ſectio. 3. *quæſtione prima Soar. d. ſect.* 3. *regul.* 1. *num.* 2. *&* 3. *Azori. inſtitut. moral. part.* 3. *libro primo c.* 15. *Bonacina d. puncto* 1. *n.* 33. *Mari. Anton. d. reſol. vlt. caſu vltimo, verſ. primo, Sayr. de cenſur. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 30. vbi reſoluit certum non teneri illum eas exhibere ſi ex eis poſſet ius alterius cõfirmari, ipſius autem exibentis ius poſſet aliqua ratione exinde infirmari, tum quia edere actori inſtrumẽtum, vel libellos Reus non tenetur, cum nullus contra ſe illos edere obligetur, *cap.* 1. *de probat. Kirchon. Villab. & alij tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 2. *tit.* 1. *à num.* 2, *pag.* 279. *Menoch. de arbitr. caſu* 499. *Valaſc. de iure emphyt. quæſt.* 8. *num.* 1. *Ioan. Garc. de nobilitate, gloſ.* 2. §. 1. *num.* 12. *cum ſequentib. Marc. Anton. Genuenſ. in practicabil. Eccleſ. quæſtion.* 174. *à principio*, vbi late probat, quod in fauorem Eccleſiæ tenetur. Verum doctiſſ. *Campan. d. cap.* 15. *num.* 95. hanc ſententiam non audere approbare aſſerit, tenetque, quando profertur, ſub cenſura, vt quicunque haberet aliquas ſcripturas debeat illas producere cogi illas exhibere, nec poſſe illa excuſatione tueri, quod inde pertimeſcit vexationem, niſi manifeſtiſſimũ omnino eſſet illas taliter ad eius ius conducere, vt nullatenus ad alterius ius confirmandum ſpectent. Quæ quidem opinio certe tutior, licet prior ab iis, qui facile ſibi diſpenſant, in praxi receptior, præcipue, ſi ex illarũ exhibitione graue damnum reuelanti poſſit oriri iuxta ſupra citata. Illud tamen cum eodem *Campan. d. capit.* 5. *num.* 96. notabile nec prætereundum iudicaui, quod non dato damno, non omnes ſcripturas ad ius alterius attinẽtes tenetur exhibere, vel propalare detinens, ſed publicas dumtaxat, non vero priuatas per *Nauar. conſ.* 3. incip. *Inter Setum, nu.* 4. *de cenſib. in antiq.* ſiue 35. *de ſentent. excomm. in nouis*, quia nemo compelli debet, vt ſuas proprias rationes, ac priuatas ſcripturas edat *ex l. prima C. de edendo* notat *Deci. in capit. primo de probat.*

51 Tertio ſcientes non tenentur reuelare, quando id, quod ſciunt ſaltẽ vno teſte probare non poſſunt, *gloſ.* 3. *in cap. ſacerdos, de pœnit. diſtinct.* 6. *Nauarr. in man. ca.* 171. *num.* 134. *& cap.* 25. *numero* 33. *Auila de cenſuris, part.* 2. *cap.* 5. *diſputat.* 5. *dub.* 4. *concluſ.* 11. *Henriq. d. cap.* 18. §. 3. *lit. B. Vaſquez de reſtitut. cap.* 9. §. 3. *nu.* 4. *Gutier. de matrimon. cap.* 59. *num.* 2. *Sayr. in claui Regia lib.* 12. *cap.* 12. *num.* 32. *Nauarr. conſilio* 2. *de teſtibus cog. in nouis Marc. Anton.* Genuenſ. *d. cap.* 2. *nu.* 2. *Bonacina dicto puncto* 1. *num.* 9. *Vgolin. d. cap.* 45. §. 5. *verſ. ſexto*, vbi extendit etiam ad participantes in futuro, qui ad denuntiandum non tenentur, ſi furtum probari non poſſit, quamuis iudex id iubeat, & citat *Lazzar. ſect.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 4. Excipiuntur tamen aliqui caſus. Primus eſt, quando in edicto non præcipitur denuntiatio, ſed teſtificatio, tunc enim tenemus teſtari, & deponere tanquã teſtes ſi iuridice interrogemur, etiãſi delinquens ſit emendatus, *Lazzar. ſect.* 1. *quæſt.* 20. *num.* 10. *Auila dict. dub.* 4. *concluſ.* 10. *Sayr. d. cap.* 14. *nu.* 33. *Bonacina d. num.* 9. *verſic. primus, Marc. Anton.* Genuenſ. *d. cap. ſecundo, num. ſecundo*. vbi dicit in Curia Neapolitana quemlibet teneri reuelare id quod probari non poteſt virtute monitorialium, cum ea concedantur in cauſis ciuilibus, additque teneri etiam prodere occulta quando Superiores præcipiunt illa ipſis reuelari tanquam partibus, & perſonis, quæ poſſunt obeſſe, & non prodeſſe. Secundus eſt quando præcipitur denuntiari delictum reſpiciens Fidem, & Chriſtianam religionem, vt eſt hæreſis, vel blaſphemia hæreticalis, in his enim denunciator habetur pro teſte, & in illis vni teſti creditur, *capit. in omni negotio. de teſtibus*, ita *Ban.* 2. 2. *quæſtione* 68. *artic. primo Lazzar. de blaſphemia, quæſtione* 12. *numero* 55. *Marc. Anton. Genuenſ. d. praxi capitulo* 2. *numer.* 2. *& capitul.* 18. *numero quinto. Bonacina dicto numero* 9. *verſ. Secundus.* Tertius caſus eſt in matrimonio, in quo, qui aliquod impedimentum nouit, tenetur illud denuntiare, quamuis probare non poſſit, ita *Marc. Anton. Genuenſ. capitulo ſecundo numero ſecundo verſiculo tertio. Bonacina d. numero* 9. *verſiculo quartus*, vnus enim teſtis ſufficit ad impediendum matrimonium, *capit. præterea de ſponſal. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo teſtis, numero* 43. *Farinac. in praxi criminal. quæſtione* 63. *numero* 48.

52 Quarto, non tenentur reuelare, qui de iure compelli poſſunt ad teſtificandum, ita *Marc. Anton.* Genuenſ. *d. capitulo ſecundo num.* 3. *Vgolin. d. capitulo* 45. §. 7. *verſiculo ſexto. Bonacina dicto puncto primo à numero* 4. Hinc fit filium non teneri ex vi monitorij, vel edicti denuntiare furtum, vel aliud delictum patris, nec patrem teneri denuntiare delictum filii, *Auila d. diſp.* 5. *dub. ſecundo Lazz. ſect.* 3. *quæſtione* 11. *Vgolin. d. verſiculo ſexto, & capitulo* 46. §. 5. *Poſſeuin. dicto num.* 41. *verſiculo quinto.* Et ſi pater, vel mater interrogentur contra filium, vel vxor contra virum, ſi periuri fuerint de periurio puniri non poſſunt, *Ludouic. Rodolph. in vari. concluſ.* 5. *à numero* 3. Ex eo quia damnum patris redundat in filium, è contra, nemo enim tenetur denuntiare, quando ex denuntiatione impendet magnũ periculum denuntianti: tum quia parentes nõ poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum, vt probat *l. parentes, C. de teſtib.* & diſponit *Ordin. Regia Luſitan. libro* 3. *tit.* 56. §. 1. & apud Hiſpanos *l.* 14. *tit.* 16. *part.* 3. & tenent *Maſcard. de probation. concluſ.* 1148. *& concluſ.* 1357. *nu.* 43. & plures quos refert, & ſequitur *Farinac. in praxi criminal. parte ſecunda de oppoſit. contra perſonas teſtium quæſtione* 54. *num.* 145. *cum ſequentibus*, quibus adde *Morlam in emporio iuris part.* 1. *titul.* 11. *in prælud. num.* 40. *Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. quæſt.* 22. *artic.* 4. *concluſ.* 2. *Amat. Roder. in practic. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum. capitulo* 7. *num.* 47. *Curi. Philip. part.* 1. §. 17. *num.* 15. *in fine*, *Cardoſo in praxi iudicum, verbo teſtis, num.* 9. Procedit in filiis legitimis, naturalibus, ſpuriis, atque inceſtuoſis, in eorum enim cauſis parentes teſtes eſſe non poſſunt *Maſcard. concluſ.* 1148. *numero* 8. *Molin. de iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 170. *verſ. in reliquis, Farinac. dict. q. quinquageſim. quart. à num.* 157. Et in adoptiuis ſi ſint in poteſtate patris, *Maſcard. concluſ.* 1148. *num.* 18. *Farinac. dict. quæſt.* 54. *num.* 160. Et in emancipatis *Gabri. de teſtibus concluſio* 17. *numero* 7. *Maſcard. concluſ.* 1148. *num. quint. Farin. d. quæſt. quinquageſim. quart. num.* 154.

54 Filii tamen ſpirituales ex vi monitorii tenentur denuntiare patrem ſpiritualem, firmant Marc. *Anton. Genuen. dict. cap.* 2. *numero* 3. *in fine, Lazzar. ſect.* 3. *quæſt.* 11. *ad finem, Bonacina d. puncto* 1. *nu.* 6.

55 Quia poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales, vt tenent ſupra proxime citati, de quo vide *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo ſuſceperit, numer.* 38. *Menoch. de arbitr. caſu* 100. *numero primo &* 2. *Maſcard. concluſ.* 310. *nu.* 3. *&* 4. *& concluſ.* 332. *à num. primo & concl.* 1357. *numer.* 50. *Farinac. d. quæſtione* 54. *numero* 198. *Cardoſo d. verbo teſtis. num.* 24. *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capitulo* 100. *numero* 19. *cum ſequentibus*, *Aloyſ. Ricci.*

in

in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 376. nu. 3. in 1. edit. & reſol. 318. nu. 5. in ſecunda edit. plures ex antiquioribus refert ſened. ad Decretum collect. 38. nu. 1.

56 Excipiuntur tamen ab hac doctrina aliqui caſus, in quibus parentes contra filios, & è cõtra teſtes eſſe poſſunt, ac per conſequens reuelare tenentur, veluti in crimine hæreſis, cum illud vergat in detrimentum commune, & ſerpat vt cancer, *Simanch. de cathol. inſtitut. c. 64. nu. 47. Maſcard. concl. 857. à num. decim. octau. Farinac. d. quæſt. 54. numer. 174. Fr. Ludouic. Miranda d. art. 4. concl. 2.*

57 Item in crimine læſæ maieſtatis *Maſcard. concluſio. 561. num. 9. & concluſ. 857. nu. 20. & 23. Farin. dict. qu. 64. num. 173.*

58 Denique in crimine blaſphemiæ, eo quod honor, & gloria Dei præferri debeat reuerentiæ parentum, *Lazzar. de blaſphemia q. 12. num. 57. Paul. Comitol. reſp. moral. lib. 4. q. 8.* quos refert, & ſequitur *Bonac. d. puncto 1. num. 5. verſ. tertio.*

59 Vxor non tenetur maritum denuntiare, quia cenſetur vnum & idem ſuo marito, ſunt enim duo in carne vna, ita *Penna ad direct. Inquiſit. p. 2. commento 78. Lazar. de monit. ſect. 3. quæſt. 11. & de blaſphemia quæſt. 12. num. 67.* quos refert & ſequitur *Bonac. d. puncto 1. nu. 4. Vgolin. cap. 46. §. 5. verſ. non etiam.*

60 Et de ſocero an poſſit eſſe teſtis in cauſa generis & è contra vide *Menoch. de arbitr. caſu 348. nu. 14. & conſil. 22. num. 3. Mex. in tract. taſſæ panis concl. 2. num. 31. Maſcar. concl. 1318. num. 52. Surd. de alim. tit. 1. quæſtio. 39. num. fin. Farin. d. quæſt. 54. nu. 11. Dom. Chriſtoph. de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli lib. 245. à num. 1. D. Barboſa in l. maritum, nu. 60. ff. ſoluto matr.* attenta regni Portugaliæ praxi non poteſt teſtificari, quia bona communicantur in eo inter maritum, & vxorem, & licet maritus agat vel conueniatur, eſt tamen vxor pro dimidia particeps lucri, vel damni, & ita deciſum refert *Cabedo p. 2. Areſto 9.*

61 Frater pro fratre teſtis eſſe non poteſt, vt probat *gloſ. vlt. verſ. ſed de fratre quæro, in d. l. parentes, Rebuf. de reprob. teſtium num. 218. Maſcard. concl. 811. Menoch. caſu 104.* & alij plures per *Farin. d. q. 54. nu. 85. cum ſequentibus,* quibus adde *Vezin. to. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. nu. 235. p. 535. Pinel. in l. 1. in princ. nu. 16. Co. de bonis mat. Cardoſo d. verbo teſtis, num. 23.*

62 Qui autem inhabiles ſunt ad teſtimonium ferendum, vt pote quoniam infames, & huiuſmodi, tenentur reuelare, quia eorum teſtimonium non omnino inualidum eſt, nam etſi non probent, faciunt tamen præſumptionem, *gloſ. verbo ad teſtimonium, in cap. 1. de teſtibus lib. 6.* cum citatis à *Farin. p. 2. quæſt. 62. nu. 264.* quo fundamento tenet *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 2. numer. 10.* & deficientibus alijs probationibus, vel illorum teſtimonijs non exceptis, fatetur, *Vgolin. d. c. 45. §. 7. in fine.*

63 Quintò, nemo poteſt vi edicti cogi ad reuelandum id, quod nouit ſub ſecreto naturali, veluti per ſolam conſultationem præſtandam, vel remedium adhibendum pro ſalute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro defenſione bonorum externorum, & ſimilibus, is enim, cui commiſſum eſt ſecretum, non poteſt loqui de illis, quæ ſibi ſub ſecreto concredita, & communicata ſunt, ſed ſolum poteſt de ijs loqui, quatenus ea nouit alia via, quam ſub ſecreto, niſi immineret graue damnum futurum in perniciem Reip. aut proximi vt ſunt hæreſes, proditiones, machinationes, latrocinia, homicidia occultè graſſantia, & falſificationes monetæ, & ſimilia: ita *Nau. in man. cap. 18. num. 12. Salon. 2. 2. quæſt. 71. art. 3. vlt. ubi Aragon. Sayr. in claui Regia lib. 12. cap. 14. num. 20. Caraſco d. cap. 4. numer. 10. Azori. inſtitut. moral. p. 3. lib. 13. cap. 28. Henriqu. d. cap. 18. §. 5. verſ. quarto, Auila diſp. 5. dub. 2. concl. 3. Soar. tom. 5. diſp. 20. ſect. 3. numer. 11. Lazar. ſect. 2. quæſt. 16. num. 1. & qu. 17. num. 17.*

64 Vnde maiori cum ratione nullo modo tenebitur ſacerdos auricularius propalare, ſi rem illam, quam detegendum eſſe moneat Superior ipſe Eccleſiaſticus, in Confeſſione Sacramentali ſciuit, non etenim ipſum obligat excommunicatio. *gloſſ. 11. in cap. Sacerdos, de pœnitent. diſt. 6.* vbi *Nauar. num. 166. Vgolin. dict. §. 7. verſ. ſecundo excipitur.* latè *Campan. d. cap. 15. num. 101.* vbi *numer. 102.* cum *Nauar. vbi proximè numero 130.* dicit hoc verum, quamuis Papa eidem Sacerdoti auriculario præciperet, aut ſecum diſpenſaret, vt alterius detegeret Confeſſionem, quia tunc ei parere non debet.

65 Hinc enim reuelare non compellitur medicus, procurator, aduocatus, vel tabellio ſecreta infirmorum, clientum, vel aliorum, *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis lib. 4. cap. 8. num. 23. Campan. d. cap. 1. num. 102. Henriqu. d. §. 3. verſ. 4.* Etenim quæ aduocatus, aut alter quicunque ſciuit ab alio ipſum conſulente, nedum cõpelli minimè poteſt ad propalandum, verum celare obnoxius eſt, vt inquiunt *Vincent. de Franc. deciſ. 122. nu. 12. Afflict. in conſtit. Aduocatus poſt nu. 6. Campan. vbi proximè, Carraſco d. c. 3. nu. 9.*

66 Sextò, nullus tenetur denuntiare, quæ non verè & realiter ſcit, aut accepit ab illis, quibus nulla eſſet fides adhibenda, quia dicta loquuntur de ſcientibus, qui verè, & realiter ſciunt, cum ſcire propriè ſit veritatem viſu, vel alio corporis ſenſu perceptam mente retinere; tum quia alioquin exponeremus nos ipſos periculo leuitatis, & Reum damno, quod fortaſſe iniuſtè perciperet reuelando ea, quæ non ſcimus verè, & realiter, ita *Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 79. num. 7. Sayr. dict. capite 14. numero 33. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 24. num. 63. Lazar. ſectione 2. quæſtione 12. num. 2. Bonacina d. puncto 1. num. 12. Campan. d. cap. 15. num. 100. verſ. alios. Vgolin. d. cap. 48. §. 5. verſ. verum, in fine.*

67 Aduertendum vero eſt edicta non obligare ad denuntiandum, quæ quis audiuit, vel quæ audiuit à perſonis ignotis, vel à perſona nihil certum ſciente. *Nauar. in capite inter verba, num. 291. Fr. Emman. p. 1. ſum. cap. 217. num. 9. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 13. num. 7. Valeri. Reginald. d. nu. 33.* quos refert & ſequitur *Bonacin. dict. puncto 1. n. 14.*

68 Septimò, non tenetur denuntiare, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, nam ex quo iudex factus eſt certus, certior fieri non poteſt, *capite eum qui de regul. iuris in 6.* ita *Nauar. in capite inter verba nume. 292. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. libro 4. capite 8. nu. 3. Fr. Emman. d. par. 1. cap. 79. numer. 7. Auila d. diſp. 5. concluſ. 6. Sayr. de cenſuris libro 1. capite 9. numer. 34. Lazar. ſectione 2. quæſtione 12. numero 9.* Verum contrarium ſequitur *Campan. d. cap. 15. nu. 100. verſicul. alios,* præſertim ex eo, quod licet vnius denuntiatione ſciuerit iudex veritatem, non tamen de ea ita certus eſt, vt poſſit furem, aut alium delinquentem, ſiue deteriorem rei punire, vel condemnare, ſeu cogere ad rem ipſam reſtituendam, intelligerem eo tantum caſu procedere quo-

quoties audiuit ab altero, & non ab illo, qui prius denunciauit, verum enim eſt reuelatione illius, qui audiuit à primo denuntiante fieri iudicem magis inſtructum, nec contra delinquentem maiorem dari probationem.

69 Octauò, nemo tenetur denuntiare emendatum ante correctionem fraternam, etſi iudex id præcipiat, niſi quando fraterna correctio non eſt neceſſaria, & in crimine hæreſis, proditionis, & aliorum, in perniciẽ Reip. vergentium, vel quando non ſperatur emendatio, quia ſuperior non præſumitur velle ſibi fieri denuntiationem, cum iam ſufficienter ſit ipſius intentioni ſatisfactum: tum quia non poſſumus proximum infamare, niſi an ſit aliqua neceſſitas, & rationabilis cauſa: tum quia Chriſtus Dominus iuſſit vt tunc Eccleſiæ diceretur, vbi peccator admonitus ſe non corrigeret: ita *Petr. Nauar. de reſtitution. libro ſecundo, cap. 4. numero 247. Nauar. in manual. capite 25. numero 40. Sot. de iuſtitia, lib. 5. articul. 1. quæſtione 5. Silueſter uerbo denuntiato, quæſtione 4. Henriqu. dict. §. 3. littera C. Valer. Reginald. dict. libro 24. numero 60. Sayr. dict. capite 14. numero 27. Marc. Anton. Genuenſ. d. capite 2. nume. 5. Vaſquez de reſtitut. capite 9. §. 4. uerſicul. poſtremo. Soar. d. diſput. 20. ſectione 3. numero, Auila p. 2. diſp. 5. cap. 5. numero 4. concluſ. 1. Lazzar. ſectione 2. q. 7.* intellige modo iudex intendat ſolum emendationem, vel ſatisfactionem, quia ſecus ſi præter emendationem intendat etiam punitionem in ſua inquiſitione, nam tũc excommunicatio incurretur non denuntiando delinquentem iam emendatum, modo delictum ſit publicum, & quando dubitatur an Superior intendat correctionem, aut ſatisfactionem partis, aut punitionem, præſumi intendere punitionem dicit *Valer. Reginald. d. lib. 24. num. 51. & 61.* Sed melius cum *Auila 3. dub. 4.* exiſtimo Prelatos eccleſiaſticos in edictis generalib. magis prætendere emendationem, quam punitionem delinquentis.

70 Nono, nemo tenetur denũtiare, nec teſtificari quãdo probabiliter timet ſibi aliquod graue damnum ſpirituale, vel temporale, ſiue inimicitiam capitalem euenturam ex reuelatione, ita *Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 2. n. 6. Vgolin. d. d. 46. §. 5. uerſ. poſtremo, Poſſeuin. d. c. 12. nu. 46. uerſ. quarto.*

71 Decimo, nullus tenetur denuntiare, niſi quos pars, vel iudex intendit ligare, nam excommunicatio vim habet ab earum voluntate, ita *Sot. de iuſtit. lib. 5. quæſt. 3. art. 1. Petr. Nauar. de reſtitut. libro 3. cap. 2. quæſtio. 2. dub. 5. Nauar. in man. cap. 27. num. 14. Salon. 2. 2. quæſt. 66. artic. 3. Lazzar. ſect. 2. q. 2. num. 3. & ſect. 3. quæſt. 8. Molina de iuſtit. tract. 2. diſp. 686. num. 2. Sayr. d. cap. 14. num. 69. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 2. num. 8. Rebello de obligat. iuſtit. p. 1. lib. 2. q. 15. ſect. 7. num. 15. Vaſq. in opuſc. capite 5. §. 1. dub. 7. num. 34.* qui hinc inferunt patrem non præſumi, quod velit filium, qui eius bona ſurripuit, excõmunicari, nec maritũ vxorẽ, & ſimiles.

72 Vndecimo nemo tenetur denuntiare iuſtum compenſatorem, in caſibus, quibus ipſe compenſans, vi monitorij non tenetur ad ſe patefaciendum, vt ſupra dixi *num. 49.* etiamſi excommunicatio ſpecialiter lata ſit contra ſcientes, & non manifeſtantes, quia quando principalis non ligatur, etiam minus principalis non ligatur: tum quia nemo tenetur ſe, aut alterum innocentem prodere, ita *Salon. 2. 2. quæſtio. 66. art. 6. controuer. 2. Arag. 2. 2. q. 62. art. 2. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. capite 12. dub. 10. num. 6. Sayr. d. cap. 14. num. 30. Lazzar. ſectione 2. quæſt. 8. & 9.* Intantum quod conſcius iuxtæ compenſationis libere poteſt iurare ſe nihil habere, intelligendo intra ſe, vt teneatur manifeſtare, habet enim iuſtam tergiuerſandi cauſam, *Nauar. in manu. capite 13. num. 166. Aragon. 2. 2. quæſtione 69. art. 2. ad finem,* & ibi *Ban. ac Salon. contron. 11. Valent. tom. 3. diſput. 5. quæſtione 3. puncto 2. Molina diſput. 692. ad finem.* Si vero de iuſtitia compẽſationis, vel de impotentia reſtituendi dubitet, tenetur denuntiare, niſi rationabiliter deponat dubium, vt poſt *Petr. Nauar. Lazzar. Henriq. Fr. Emman. & Azori.* firmat *Bonac. d. puncto 1. numero 30.* vbi hoc verum eſse dicit, etiamſi ille, qui rem accepit, aſſerat ſe illam in compenſationem accepiſſe, niſi fortè eſset vir tantæ fidei, vt illi merito præſtanda ſit fides, & *num. 31.* reſoluit eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commiſsum, ne à fiſco, vel à creditoribus capiantur, teneri vi monitorij ad illa manifeſtãda: ſimiliter etiam dicit, quod impetrantibus creditoribus excommunicationem contra retinentes bona Titij, & contra nõ manifeſtantes, tenetur Caius denunciare Titium, qui ſibi vendidit poſseſſionem in confidentia, nè creditores illam caperent, ſi facta correctione Titius non vult ſatisfacere creditoribus. Quando autem poſſit cõcedi monitorium contra donatarios, vel legatarios, qui fidem præſtiterunt teſtatori de reſtituendo bona filijs ſpurijs teſtatoris, vel donatoris, tradit latè *Lazzar. de monitor. ſect. 3. qu. quinta.*

73 Duodecimo, nullus tenetur denuntiare ratione monitorij, quando tempore publicationis, & excommunicationis degebat extra territorium Epiſcopi excõmunicantis; ſecus vero, ſi nondum elapſo termino in monitorio conceſso, ſe transferat ad aliam diœceſim, intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi, ita *Henriq. d. capite 18. §. 4. littera L. Marc. Anton. Genuenſ. dict. capite 2. numero 7. Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 7. nu. 19. Lazzar. ſect. 4. quæſt. 17. numer. ſecundo.*

74 Tum quia ſuperior non poteſt ſuis cenſuris ligare exiſtentes in alieno territorio *capite 2.* cum ibi notatis, *de conſtit.* & reſolutis per *Bonacina de cenſuris diſp. 1. quæſtione 1. puncto 11. à numero 6.* tum quia excommunicatio lata ſub conditione, vt ſatisfaciat infra certum tempus, ligat ſi pendente conditione efficiatur alterius fori, *gloſ. uerbo impedire, in capite præterea, libr. 2. de appellatio.* recepta per *Innocen. & Abb.* ibi. Obligatio in monitorijs conſtituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur monitoriũ, excepto primo die, modo eodem die monitorij notitia habeatur, tempus enim conſtitutum in monitorijs incipit currere à die ſcientiæ, *Henriq. d. capite 18. §. 6. Soar. tom. 5. diſp. 20. ſect. 3. numero 13. Lazar. ſectione 2. quæſtione prima numero ſecundo, vbi numer. 4.* tenet in monitorio lato ad denuntiandum iniuſtum rei alienæ detẽtorem intra quindecim dies, non comprehẽdi primũ diem, niſi fortè dicatur, hinc ad quindecim dies, hac enim forma loquẽdi videtur terminus ſtatim inchoari. Qui non denuntiat intra tempus præſcriptum in edicto, tenetur elapſo eo tẽpore denũtiare, quam primum commodè poteſt, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationẽ denuntiandi, ſed ad eam ſollicitandã *Nauar. cap. 25. num. 46. Soar. d. ſect. 3. nume. 13. Fr. Emmanuel. in ſum. p. 1. cap. 79. num. 18. Valeri. Reginald. d. lib. 24. num. 73. Lazar. d. q. 1. nu. 7.* quia elapſo termino ſemper tenetur ſub excommunicatione denuntiare

Graſſis in deciſion. aureis p.1. libro 4. c.18.n.10. Lazar. ſectione 2. quaeſtion. 4. num.8. niſi impotentia, vel alia iuſta cauſa teneretur, qua ſublata ſub eadem excommunicationis obligatione denuntiari obligatur ex *Soar.* ac *Fr. Emman. dictis locis, & Lazar. dicta quaeſtione 4. numero 5.* & tunc non denuntiando toties incurrit excõmunicationem, quoties commode poteſt denuntiare, quia tot ſunt cenſuræ, quot ſunt moraliter, & formaliter actus contra præceptum, ſeu quot ſunt tranſgreſſiones formaliter, & moraliter, iuxta reſoluta per *Bonaci. d. quaeſtione 1. puncto 5. d nu.2.* Sed æquior videtur opinio, quam *Nauar. Lazar.* & alii ſequuntur, dum videntur ſupponere, quod iſte talis maneat in eadẽ excõmunicatione nõ denuntiando intra trienniũ, & aliã nouã non incurrat. Monitoria hæc non dicuntur ſtatuta, ſed mandata generalia, vel ſpecialia, lata ab homine, quæ morte, aut remotione concedentis ab officio, expirant, antequam incurratur in excommunicationem, *Nauar. in man. capite 27. numer.2. Marc. Antoni. in praxi cap.1. num.18. Henriq. d. capite 1. §.4. in princip.* vbi etiã, quod dum edicta per modũ viſitationis promulgantur, expirant, non quidem ſtatim poſt ſex dies, inter quos iubet denuntiare, ſed finito viſitationis tẽpore, aut paulo poſt, quamuis publicentur per parochias vrbis, vbi reſidere ſolet Epiſcopus.

76 Aduertendum tamen duxi, quod cum huiuſmodi monitoria ſit remedium ſubſidiarium; & concedi non ſolitum, niſi cum probationes aliæ haberi nõ poſſunt, reuelandi obligatio extendi videtur ad omnes quiqui ſint, quomodocunque, & qualitercunque ſciuerint, quare licet ſupradictas exceptiones adducerem, quia ab illis politas rẽperio, præmoueri tamen volui, ne qui ita illis ex ſe fidat, vt ſtatim ex iis ſecum iudicet, nã ſi indiſtinctè, & incautè hoc faciat, fruſtratoria remanerent monitoria, quod in præiudicium non ſolum ea petentium, ſed etiam animarum eorum, qui aliquid ſciunt, vergere poteſt, cautela igitur præcipua erit, qui aliqua prædictarum exceptionum vti poſſe cenſuerit, non ſibi fidere, ſed peritum conſulere, & idoneũ Confeſſarium, qui rei veritate perpenſa poſſet ſibi dicere teneatur, an non teneatur reuelare.

77 Cætera ad materiam litterarum monitorialium ad finem reuelationis, ſub excommunicationis pœna pertinentia luculentiſſime ſcripſit *Petr. Antoni. Lazarus in ſuo tractatu de monitorijs,* & tractant *Ioan. de Neuiz. in ſua ſylua nupt. libro 3. verbo monitoria, Nauarr. in repetit. capite inter verba 11. quaeſt.3. concluſ.6. coroll.66. Franc. Marc. Delphin. deciſ.850. & 852. cum ſequenti, Achill. de Graſſis deciſ.6. de ſententia excommunicat. praxis Epiſcopal. par.1. verbo excommunicatio, p.134. Gutier. canonic. libro 1. capite 11. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo excõmunicationes, ad finem reuelationis Henriq. in ſumm. libro 13. capite 18. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 3. capite 7. nu.13. cum ſequentibus, Campan. in diuerſ. iuris Canonici rubr.11. capite 15. à num.88. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtic: deciſ.267. cum ſequentibus in prima edit. & reſolut.233. cum multis ſequentibus in ſecunda edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcop. capit. 45. & 46.* nouiſſime *Carraſco in aliquas leges nouæ recop. c.4. de cenſuris monitorialibus.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus quod non habeat poteſtatem, & iuriſdictionem examinandi, & approbandi noua miracula, quæ ſuadeant fundamenta, oſtenditur.*
2 *Contrarium verius.*
3 *Declaratur Conc. ſeſſio.25. de inuocat. & venerat. Sanct.*
4 *Declaratur tex. in capite 1. de Reliqu. & venerat. Sanct.*
5 *Canonizatio Sanctorum ſolo Romano Pont. eſt reſeruata.*
6 *Teſtes diligenter examinandi ſuper miraculis Sanctorum, & de ſingulis circũſtantijs reſpondere debent, & rationem reddere tenentur, & non ſufficiunt ſingulares.*
7 *Miraculum dicitur mirum factum.*
8 *Miraculum vt proprie dicatur quę requirantur, oſtenditur.*
9 *Miracula examinandi poteſtas ſolo Epiſcopo, non tamen alij inferiori competit.*
10 *Reliquias Sancti etiam antiqui nondum canonizati, non licet Epiſcopo approbare.*
11 *Reliquiæ inuentæ alicuius Sancti in ſanctorum numerum iam diu relati, cognoſcente & approbante Epiſcopo, etiam publice coli poſſunt.*
12 *Reliquiæ, quæ antiquæ fuerint habenda ſunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt.*
13 *Reliquias Sancti ab Eccleſia Canonizati competit Epiſcopo in ſua Diœceſi approbare.*
14 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens, poteſt facultatem concedere, vt in ea publicæ reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur veneranda.*

EPISCOPVS AN POSSIT noua miracula approbare, & Sanctorum reliquias publicè venerandas exponere?

ALLEGATIO XCVII.

1 PRo parte negatiua, quod ſcilicet Epiſcopus nõ habet poteſtatem, vel iuriſdictionem ad prædicta miracula examinanda, facit ratio tex. *in capite audiuimus 1. in ord. de reliq. & vener. Sanct.* vbi reprobat Romanus Pontifex, & reprehendit quoſdam venerantes quendam, qui fuit occiſus, & concludit his verbis, cum etiamſi per eum miracula fierent, non liceret vobis ipſum pro Sancto abſque auctoritate Romanæ Eccleſiæ venerari. Facit etiam text. *in capite venerabili, de teſtib.* vbi Summus Pontifex improbat probationes quaſdam factas ab Abbate quodam Ciſtercienſi de vita cuiuſdã ſui Religioſi, & eas committi faciendas quibuſdam delegatis. Facit denique Bulla *Leonis X.* lecta, & publicata in Concil. Lateranen. eiuſdem Pont. tempore congregati, vbi inhibentur Sacri verbi Concionatores noua, & confiсta miracula prædicare, & reuelationes, niſi à Romano Pont. fuerint approbata.

2 His tamẽ nõ obſtantibus affirmatiua pars verior eſt, quam probat *Conc. Trid. ſeſſione 25. de inuocat. & venerat. Sanct.* ibi, Nulla etiam admittenda eſſe noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, & approbante Epiſcopo, qui ſimul atque de his aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſiliũ Theologis, & aliis piis viris ea faciet, quę veritati, & pietati conſentanea iudicauerit, & referunt *prax. noua Epiſcop. parte ſecunda, capite tertio, numero 18. verſicul. miracula Franc. Leo in theſauro fori eccl. p.2. cap.1. num.21.*

3 Non obſtat ſi quis dixerit verba illa *Concilij Triden.* eſſe tantum intelligenda de miraculis Sanctorũ cano-

 nizatorum,

nizatorum, quia reſpondetur eius verba, nulla etiam admittenda noua miracula, eſſe vniuerſalia, & comprehendere omnia miracula facta per Sanctos ante, & poſt canonizationem iuxta reg. *leg.* 1. §. *generaliter, ff. de legatis præſt. & lege pretio, ff. de public. in rem actione, cum ſimilibus.*

4 Nec item obſtant quæ ſupra pro parte negatiua expendebamus, nam ad *cap. audiuimus* reſpondetur, quod ideo ibi reprehenſi fuerunt quidam homines eo quod diabolica fraude decepti quemdam in ebrietate occiſũ venerarunt. & deciſio illius *text.* eſt non licere venerari, ſeu colere quenquam, etiamſi miracula fecerit, niſi au&ctoritas Romani Pont. interueniat; vnde colligitur in eo *text.* Epiſcopo non adimi facultatem faciẽdi informationes miraculorum: in actu enim de quo agimus tria diuerſa conſiderari debent, videlicet examen miraculorũ, quod Epiſcopus facere poteſt, iuxta ſupradicta. Et Beatificatio, per quam Beatus declaratur Ciuis, non tamen dies mortis, nec officium in eius memoriam celebratur, nec etiam illi Eccleſia dedicari poteſt, *Maluiſ. de canonizat. Sanct. dub.* 1. *nu.* 20.

5 Et denique Canonizatio, quæ ſolo Romano Pont. Eccleſiæ capiti, & Chriſti Vicario in hac militante Eccleſia eſt reſeruata, vt reſoluunt plures per me citati *alleg.* 50. *n.* 43. *ad tex.* vero *in d. c. venerabilis,* reſpõdetur ideo Summo Pont. ibi cõmiſiſſe Coriſopiten. & Trecorenſ. Epiſcopis vt ſigillatim examinarent teſtes producendos ſuper vita, & miraculis piæ memoriæ M. Abbatis Ciſtercienſis, quod Abbas & monachi eiuſdem Ordinis iam examinauerant, quia eos ſine debita diligentia & minus iudiciliater, prout oportebat, examini ſuppoſuerunt: nam ſuper miraculis, quę omnimode ad canonizationem alicuius requiruntur, teſtes diligentiſſime ſunt examinandi, nec ſufficit aliquem deponere de vno miraculo, & alterum de altero, ſed requiritur, vt frequentia miraculorum probetur à pluribus teſtibus, *Maſcard. de probat. concluſ.* 262. *numero* 39. *cum ſequentibus.*

6 Et non probat, niſi etiam rationem reddant, quia hæc tranſcendunt naturam, *Rebuff. de reprobat. teſtium numero* 460. *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap.* 49. *num.* 3. *in vltima impreſ.* vbi etiam cum *Abb. in d. cap. venerabili,* reſoluit quod teſtes diligenter examinari, & de ſingulis circunſtantiis reſpondere debent, quod etiam tenet *praxis noua Epiſcop. d. capitul.* 3. *nu.* 18. *verſicul. nec credendum.* Miraculum enim dicitur, mirum factum, vel quaſi admiratione plenum, & probari poteſt, quando probatur aliquid quod vires naturæ ſuperat, *Maſcar. concl.* 1066. *à n.* 1.

8 Quod vt proprie dicatur quatuor cõcurrere debẽt. Primo vt ſupra dicebamus quod ſit ſupra naturam, ſicut de virga Moyſis mutata in colubrum, & de aſina loquente ad Balaam *ex ea. cum ex iniũcto, de hæret. in* 6. Nam illud, quod per cauſas naturales fieri poteſt non eſt miraculum, *Bart. tract. de teſtib. num.* 57. Secundò, quod appareat illud ex Deo, non ex arte contingere, neque ex diabolo; nam miracula, quandoque fiunt per malos *c. temus c. prophetauit,* 1. *quæſtione* 1. Tertio quod effectus fiat præter ſolitum & conſuetũ modum cauſandi, & ſic iuſtificatio impii non eſt opus miraculoſũ, nam conſuetus curſus iuſtificationis eſt, vt Deus moueat animam, & homo conuertatur *D. Thom.* 1. 2. *q.* 113. *art.* 10. Quarto ſit ad corroboratiõnẽ Fidei, & ideo ea, quæ fiunt miniſterio hominum, & non tendunt ad cõfirmandam Fidem non ſunt dicenda miracula, *Maſcard. concluſio* 64. *numero* 9.

9 Ex quibus primo colligitur huiuſmodi poteſtatem examinandi miracula ſolo Epiſcopo, non tamen alii inferiori etiã quaſi Epiſcopalẽ iuriſdictionem habenti competere, vt probare videtur *Concil. Trid. d. loco* in illis verbis (Nemini licere, niſi recognoſcente, & approbãte Epiſcopo, &c.) ponderando dictionem illam, niſi, quæ vim habet taxatiuæ dictionis, vt reſoluunt per me citati in *tract. de dictionibus & clauſulis dict.* 184. Ponderando etiam verbũ illud, nemini, quod importat omnimodam excluſionem, *ego ipſe dict.* 179. Facit denique quia ibi fit mentio Epiſcopi, vnde excluditur inferior *Tiraq. de retr. conuent. gloſ.* 9. *n.* 9. ex quibus ita in terminis concludit *Mari. Anton. var. reſol. lib.* 1. *reſol. vlt. caſu* 42.

10 Secundo colligitur nullo modo licere Epiſcopo approbare reliquias etiam ſancti antiqui nondum canonizati, ac eas publice venerandas exponere, vt probat tex. in *capite fin. de reliq. & venerat. ſanct.* quatenus habet reliquias denuo inuẽtas publice abſq. ſummi Pont. licentia non eſſe adorandas, quæ deciſio cum ſit deſumpta ex Concilio generali Lateranenſi, non eſt derogata per *Concil. Trid. d. loco,* cum oporteret ſpecificam fieri de ea mentionem, cum clauſula derogatoria, iuxta per me alibi reſoluta, quare ita tenent *Soar. tom.* 1. *in* 3. *p. q.* 25. *art.* 6. *diſpu.* 55. *ſect.* 2. *verſ. ſed quæret aliquis, Sayr. in clauі Regia lib.* 4. *c.* 7. *numer.* 3. *verſ. & qui, Valeri, Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 19. *num.* 6. *in fine. Azori. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 9. *capite* 8. *quæſtion.* 8. *& p.* 2. *lib.* 1. *capite* 26. *quæſtione* 4. *& lib.* 5. *cap.* 6. *quæſtion.* 1. *Sanch. in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *capite* 43. *num.* 10. *Fr. Emman. quæſtione Reg. tom.* 2. *quæſtione* 55. *art.* 1. *in fine. Emman. do Valle de Mouza de enſalmis, & incantat. ſect.* 2. *c.* 3. *nu.* 34.

11 Illud tamen aduertendum duxi, quod ſi reliquiæ fuerint denuò inuentæ alicuius, qui iam pridem fuerat in Sanctorum numerum relatus, coli poſſunt etiam publice, prius tamen eas cognoſcente & approbante Epiſcopo, vt reſoluit *Azor. d. q.* 8.

12 Illæ vero quæ fuerint antiquæ, habendæ ſunt in illa veneratione, qua hactenus fuerunt vt cenſuit *Sacra Cõgreg.* Priuatim tamen poteſt, quis aliquem piè venerari pro ſancto, etiam ſanctorum numero nondum adſcriptum, & proinde aliquid ipſius tanquam reliquias honorare, & colere *Azor. dicta quæſtione octaua.* & facit quod tradit *Innoc. in d. capit. audiuimus. in* fine, his verbis. Item non negamus, quin cuilibet liceat alicui defuncto, quẽ credebat bonum virum, porrigere preces, vt pro eo intercedat ad Deum, quia Deus fidem eorum attendit, nõ tamen pro eis licet facere officium ſolemne, vel preces ſolemnes.

13 Tertiò colligitur Epiſcopo competere in ſua diœceſi approbare reliquias Sancti ab Eccleſia Canonizati, & illo approbante tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinentes, poſſe abſolute venerari, vt colligitur ex *Concil. Trid. d. loco,* cui reſolutioni non obſtat *d. capite fin.* quia loquitur de ſancto non canonizato, Concilium vero de reliquiis Sancti Canonizati, quare ita reſoluunt *Philiarch. de offic. Sacerd. p.* 1. *lib.* 3. *capite* 9. *ad finem. Soar. d. diſp.* 55. *ſect.* 2. *verſ. quæret aliquis, Azori. d. q.* 8. *Sanch. d. c.* 43. *nu.* 14.

14 Vbi etiam tenet poſſe Epiſcopum extra ſuam diœceſim exiſtentem, abſque aliqua Epiſcopi diœceſis licentia eam approbationem facere, & facultatem cõcedere, vt in ſua diœceſi publice reliquiæ collocentur

venerandæ,

venerandæ, quia cum iuriſdictio hæc non ſit inter partes exercenda, non eſt contentioſa, ſed voluntaria, iuxta tradita per eund. *Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 19. nu. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Religioſorum, & mulierum numerus in quolibet monaſterio is tantum conſtitui debet, qui ex proprijs monaſteriorum reditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit.*

2 *Declaratur Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 3.*

3 *Ordinarij in monaſterijs ſibi ſubiectis, & etiam exemptis numerum Monialium ſtatuere debent in quolibet monaſterio, quę commode ibi ſuſtentari poſſint ex Bulla Gregor. XIII.*

4 *Refertur deciſio Sacræ Congreg.*

EPISCOPVS AN POSSIT numerum Religioſorum, vel Monialium in quolibet monaſterio ſtatuere?

ALLEGATIO XCVIII.

1 IN Monaſteriis, & domibus tam virorum quam mulierum, is tantum religioſorum numerus cõſtituatur, ac in poſterum conſeruetur, qui propriis monaſteriorum reditibus, vel cõſuetis eleemoſynis pro modo, & facultate loci commode ſuſtentari poſſint, vt habetur in *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. capite 3.* quod antea diſpoſitum erat in *capite vni §. ſane, de ſtatu Regul. libro 6.* per quæ iura ita tenent *Nauarr. in tract. de redit. eccleſ. quæſt. 1. monitu 62. praxis epiſcop. p. 1. verbo moniales, §. 6. pagina 256. Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo monaſteria monialium p. 359. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 48. art. 1. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 13. capite 9. q. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 202. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. capite 16. nu. 7. & 14.*

2 Inter ius antiquum *in d. capite vnico, & nouum Concilij Trid. in d. c. 3.* ea reperitur differentia, quia illud loquebatur tantum de monialibus ordinum non Mendicantium, præcipiens ne reciperentur niſi quot poſſint de ipſorum monaſteriorum bonis, ſeu prouentibus abſq; penuria ſuſtentari, hoc vero poſtmodũ extendit ad omnes Regulares tam maſculos, quàm feminas, atque etiam Mendicantes, in quibus licet numerus ſtatui non poſſit pro facultate bonorum, vel introituum, eo quod ijs carere debent, nihilominus ſtatuendus eſt habita conſideratione ad conſuetas elemoſynas, quibus valeant commode ſuſtentari. Deinde id ipſum poſterioribus ſummorum Pontificũ conſtitutionibus confirmatum auctumque fuit: nam *Pius V. in conſtit. ſua* incip. *Circa paſtoralis officij, Dat. Romæ, apud S. Petrum ann. Incarnat. Domin. 1566. quarto Kalend. Iunij,* diſtinctè præcipit ne plures moniales in earum monaſteriis recipiãtur, & admittantur, ſiue recipi, & admitti permittantur, quàm ex propriis reditibus ipſorum monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſſint.

3 Denique *Gregor. XIII. conſt. ſua* incip. *Deo ſacris an. 1573.* iniũxit Ordinariis, vt præfatũ ſtatuãt numerũ in monaſteriis ſibi ſubiectis, & etiam in exemptis, ſequẽtibus verbis. Eleemoſynarum vero prædictarum contributionem, & applicationem durare, & valere decernimus, ac ſuos effectus ad plenum ſortiri debere, donec numerus monialium, etiam Tertiariarum huiuſmodi (quem per ipſos locorum Ordinarios, etiam in monaſteriis ab earum cura, & regimine quomodocunque exemptis cum illarum ſuperiori interuentu, ſtabiliri, & & ordinari, neque ſupra illum numerum alias recipi poſſe etiam de conſenſu ſuorum Superiorum, volumus, & mandamus) ita imminutus fuerit, vt reliquæ moniales, & Tertiariæ ex proprijs reditibus monaſteriorum ipſorum, vel conſuetis eleemoſynis, ſe commode ſuſtentari queant, &c. refert *praxis noua epiſcop. p. 2. capite 3. num. 55. in fine.* ex quibus verbis colligit *Nauarr. in cap. ſtatuimus, num. 57. verſ. tertio, nota 19. qu. 3.* Ordinarios locorum ſub pœna peccati mort. ad id faciendum obligari, fulcitus verbis in *d. Conſtit.* appoſitis, ibi, ſuper quo Ordinariorum conſcientiam oneramus.

4 De recipiendis autem vltra numerum præfixum modo prędicto edidit *Sacra Congregatio* Regularium ordinationem, quam reperiſſe apud Impreſſores Camerales aſſerit *praxis noua Epiſcop. dict. c. 3. num. 55. in fine,* & vidiſſe ſubſcriptam manu Illuſtriſſimi Cardinalis Florentiæ refert *Campan. d. c. 16. num. 14.* eiuſq; verba annecto. Quemadmodum ſacri olim Canones, & nouiſſime ſacrum generale Concilium Tridẽtinum ſumma ratione decreuit, vt in monaſterijs, & domibus tã virorum, quàm mulierum bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus, is tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum cõſeruetur, qui vel ex reditibus propriis monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis cõmode poſſit ſuſtentari, ita quoq; Sacra Congregatio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, quæ negotijs, ac cõſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præeſt, cui antiquius nihil eſt, quam ſalutaria huiuſmodi decreta debitæ executioni demãdari curare, ſæpius locorum Ordinarijs reſcripſit, vt certum numerum in ſingulis monaſterijs monialium, etiam curæ Regularium, ſeu Militiarum ſubiectis, iuxta cuiuſque monaſterij facultates præſcriberent, & ſi quæ ſupra ſtatutum numerum reciperentur, duplicem eleemoſynam afferre, & ſupranumerarium locum tenere deberent. Verum quia in dubium plerunque venit, num ſupranumerariæ prædictæ aliquibus ex numero in quolibet monaſterio definito decedentibus in eorum locum ſubrogari poſſent, aut deberent, eadem Sacra Congregatio, quæ peculiariter ſuper ea re ſæpenumero reſcripſit, prouidere volẽs, ne quis deinceps dubitationis locus relinquatur, huius generalis decreti tenore ſtatuit, & declarat moniales, quę ſupra numerum in quolibet monaſterio cõſtitutum recipiuntur, in locum monialium decedentiũ intra numerum nequaquam ſubrogari, neque impedimento eſſe, quin aliæ in locum earundem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant quo in ſingulis monaſteriis moniales intra numerũ poſſint admitti, quinimo eaſdem ſic ſupra numerum receptas ſupranumerarias ſemper quoad hoc remanere, etiamſi in cæteris ab aliis nihil differant, ſed illis omnibus pares, & æquales iuxta cuiuſque monaſterij inſtitutum eſſe debeant. Declarat inſuper eadem Sacra Congregatio duplicis elemoſynæ nomine intelligi ſẽper debere duplicatã ſũmã eius, quæ in receptione cuiuſque monialis intra numerum in quolibet monaſterio conſtitutum erogari pro tempore conſueuerit, ita tamen, vt vbi

ſumma, quę confertur minor eſt ſcutis ducentis, ibi ſaltem ratione duplicatæ eleemoſynæ ſoluenda ſint ſcuta quadraginta, & non minus.

Eadem quoque Sac. Congr. diſtricte prohibet ne loca per obitum monialium intra numerum decedentium pro tempore vacatura cuiquam puellæ ad habitum Regularem recipiendæ concedantur, neque promittantur, niſi ſequuta vera, & reali illorum vacatione, atque ita demum & non antea de eis diſponi, ac in monialis demortuæ locum, promiſſionem, aut receptionem in Capitulo, ſeu quouis alio modo fieri iubet, dummodo tunc temporis puella ipſa recipienda, & ętatem habeat idoneam, & cæteras qualitates requiſitas, quib. et præditas eſſe debere vult eas puellas, quæ ſupra numerũ recipiẽdæ ſunt, iam tũc, cum eis loca, vel promittuntur, vel dantur. Si quid vero contra à quoquam fieri contigerit irritum, & inane, ac nullius roboris, & momenti fore & eſſe decernit. Ac nihilominus Abbatiſſas, Prioriſſas, & alios quoſcũque monaſteriorum ſuperiores, qui cuiuſuis puellæ receptioni, vel admiſſioni, aut locorum vacaturorum promiſſioni, ſeu conceſſioni aduerſus præſentis decreti diſpoſitionem conſenſerint, priuationi vocis actiuæ, & paſſiuæ, aliiſque arbitrio eiuſdem Congregationis infligendis pœnis obſtrictos, & obnoxios fore declarat, ſaluis etiam ſemper, & in ſuo robore permanentibus aliis quibuſcunque ipſius Congregationis decretis aliàs latis, præſenti decreto nõ contrarijs, præſertim circa monialium admiſſionem, & receptionem, ad habitum, & profeſſionem, & circa eleemoſynarum diſpoſitionem, ſolutionem, & erogationem in loca ſtabilia, quibus nullatenus derogare vult, & intendit. Romæ die 6. Septemb. 1604.

Alex. Card. Florent.

Puellas enim cauſa educationis in monaſteriis monialium recipi poſſe, nec illis obſtare decretum prędictum de numeri monialium determinatione reſcripſit Sacra Cõgregatio Concilij Epiſcopo Hieracen. quod reſcriptum refert *Quaranta cit. verſic. monaſteria monialium*, vt ſequitur,

Reuerẽdiſſ. Domine. Ex Sacra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilij Interpretum, Amplitudinis tuæ nomine quæſitum eſt, an puellæ in monaſteriis monialiũ educationis cauſa permanere poſſint. Ij vero ſic cenſuerunt ad te ſcribendum, iam dudum ab eadem Congregatione ſtatutum eſſe nullo Concilii decreto prohiberi, quominus puellæ in monaſteriis monialium educentur; ſi tamen eadem monaſteria ante Concilium conſueuerint huiuſmodi puellas recipere, ſicq. à Superioribus monaſteriorum ſcriptam licentiã impetrarint, atque Abbatiſſæ, & reliquarum monialiũ conſenſus acceſſerit: tunc vero hę ipſæ puellæ eo veſtitu in monaſteria intromittantur, qui virginali pudori, ac modeſtiæ conueniat, nullamq. ſecum famulam adducant, nec manere in eis poſſint, niſi vſque ad ætatis ſuæ annum vigeſimumquintum, atque in eis dum erunt, eandem ſeruent clauſuræ legem, quam moniales ipſæ, & ſi ſemel exierint, nullã habeant ad eam reuertendi facultatem. Proinde Congregatio his litteris impertiẽdam tibi hanc facultatẽ duxit, vt quotieſcunque in iſta tua Ciuitate, & diœceſi Hieracenſi id expedire Amplitudo tua iudicauerit, poſſit permittere puellas in monialium monaſteria, in quibus piè, & honeſtè inſtituãtur, introduci, adhibitis tamen conditionibus ſupraſcriptis, & bene in Domino valebit. Romæ die vltim. Auguſti 1575.

Amplitudinis tuæ vti frater

Philippus Boncompagnus Card.
S. Sixti.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpoſitio bonorum temporalium fieri non poteſt à nouitijs, cùm primum recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem, cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij.*

2 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij ſeſſ. 25. de Reg. c. 16.*

3 *Epiſcopus confirmatus, licet non conſecratus, poteſt concedere licentiam, vt à nouitio poſſit fieri diſpoſitio bonorum temporalium.*

4 *Archiepiſcopus conſecratus, etiamſi nondum pallium receperit, poteſt licentiam impertiri in diſpoſitionibus faciẽdis per nouitios de bonis temporalibus.*

5 *Capitulum Sede vacante poteſt licentiam concedere, vt nouitij diſponant de bonis temporalibus.*

6 *Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ, nullique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitijs ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus.*

7 *Prælati Regulares in monaſterijs exemptis, & ibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus.*

8 *Vicarius Epiſcopi, vel quorumcumque Prælatorum iuriſdictionem epiſcopalem habentium in ſua diœceſi, ac etiam à Capitulo Sede vacante conſtitutus, poteſt facultatem concedere nouitio diſponendi de ſuis bonis temporalibus.*

9 *Licentiam, quam Epiſcopi, vel eorum vicarij concedunt nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus, poſſunt alteri delegare.*

10 *Licentia, quam Epiſcopi, & habentes epiſcopalem iuriſdictionem, eorumque Vicarij concedere poſſunt nouitijs faciendi diſpoſitiones bonorum temporalium, non exigitur quod ſit in ſcriptis, nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta.*

11 *Menſes duo profeſſioni proximi, intra quos renunciatio, & obligatio fieri poteſt de licentia Epiſcopi à nouitio, computantur ſecundum quod occurrunt in Kalẽdario, & ibi vide alia vtilia ſuper hac re.*

12 *Concilium Trident. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 16. non habet locum in teſtamentis, donatione cauſa mortis, & codicillis.*

13 *Teſtamẽtum an ante profeſſionem factum ſubſequẽti profeſſione rumpatur, & an ante profeſſionẽ poſſit expreſſè reuocari? oſtenditur.*

14 *Profeſſus Religioſus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem reuocare.*

15 *Monachus etiam ad dignitatem epiſcopalem promotus nõ poteſt teſtamentum, ante profeſſionem factum reuocare.*

16 *Renunciatio, ſeu donatio bonorum facta ab exiſtente adhuc in ſeculo prætextu & intuitu ingreſſus religionis ſtante Conc. Trid. diſpoſitione ſeſſ. 25. de Regular. capite 16. an valida ſit non obſeruata illius forma? oſtenditur, & numer. 17.*

18 *Concilium Tridentinum d. c. 16. an procedat in maiori viginti quinque annis renuntiante? oſtenditur.*

Conc.

19 Conc. d. cap. 16. diſpoſitio non habet locum in reſignatione beneficij.

20 Renunciatio beneficij, cuius tit. quis eſt ordinatus ante ſuſceptionem habitus, eſt omnino inualida.

21 Beneficij renunciatio an inf. a duos menſes ante profeſſionem poſſit à nouitio fieri & oſtenditur.

22 Nouitius Canonicus neceſſario vocandus nõ eſt ad electionem Epiſcopi, quãuis iure eligendi poteſtate minime priuatus ſit.

23 Concil. Tridentin. ſeſſione 25. de regularibus capite decimo ſexto, non habet locum in nouitijs Societatis Ieſu.

EPISCOPI, SEV EIVS Vicarij licentia quando ſit neceſſaria in diſpoſitionibus bonorum temporalium à nouitijs facienda.

ALLEGATIO XCIX.

1 DIſpoſitio bonorum temporalium fieri non poteſt à nouitiis cum primum recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem, cum licẽtia Epiſcopi, vel eius Vicarii, vt habetur expreſſe *Conc. Triden. ſeſſione 25. de Reg. c. 16.* in hæc verba.

2 Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiã cũ iuramẽto, vel in fauorem cuiuſcunque cauſę piæ valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarii fiat intra duos mẽſes proximos ante profeſſionem, & non alias intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione, aliter verò facta, etiamſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione, etiam iuratę fiat, ſit irrita & nullius effectus, de cuius materia tractarunt *Al. Ricci. in collectan. deciſ. p. 2. collect. 454. Cenall. commun. contra comm. quæſt. 806. num. 3. cum ſeq. praxis noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 50. verſ. renunciatio, Fr. Emmanuel. quæſtion. Regularium to. 2. quæſtione 47. ar. 8. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. cap. 1. num. 38. cum ſequẽtibus, & Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 37. Azori. inſtitu. moral. p. 1. libro 12. cap. 2. col. 169. Molina de iuſtitia tract. 2. diſp. 139. verſ. anteaquam, Leonard. Leſſius eod. tract. libro 2. capite 41. dubio 4. num. 40. Valer. Reginald. in pr. fori pœnitentialis, libro 18. n. 397. Marius Antonin. var. libr. 1. reſolut. vltim. caſu 62. Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 3. à num. 10. & capite 4. nu. 1. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſtione 99. alias vlt. nu. 18. cum ſequentibus, Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro 2. titulo 18. l. 7. de relig. nu. 18. cum ſequentib. Luſitanus Benedictus Ægid. in repet. legis vnica Cod. de ſacroſanct. Eccleſijs p. 4. §.* latè *Aluar. Valaſc. de partitionib. c. 16. num. 2. cum ſeq.* latiſſimè *Fr. Ludou. Miranda in manuale Prælator. Regularium q. 33. tom. 1. Nicol. Garcia de benefic. p. 11. c. 9. à num. 10.* nouiſſime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. l. 7. c. 5.*

3 Ad excludendas fraudes, metum, preces importunas, merito exigit *Concil.* in præcitatis verbis in bonorũ temporalium diſpoſitione à nouitio facienda, vt licentia Epiſcopi, aut eius Vicarii pręueniat, & ſufficit, ſi obtineatur ab Epiſcopo confirmato, quamuis nondum conſecrato, ex eo quia illis à tempore confirmationis competunt ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, quale eſt hoc, vt in terminis reſoluit *Sanch. dicto capitulo 5. nu. 65. & nu. 66.*

4 Aſſerit Archiepiſcopum conſecratum, qui nondum pallium recepit, poſſe huiuſmodi licentiam in ſua diœceſi impertiri, quippe quod illi tantũ interdicatur ante receptum pallium cogere Concilium, & ea, quæ ad ordinem Epiſcopalem pertinent, exercere, nõ vero quæ ſunt iuriſdictionis, quæ facta confirmatione ante receptum pallium exercere poteſt.

5 Capitulum Sede vacante, quia ſuccedit in omnem Ordinariam iuriſdictionem Epiſcopis competentem, vt probaui *Alleg. 39. nu. 9.* poteſt huiuſmodi licentiam concedere, vt reſoluit in terminis *Sanch. dicto capitulo 5. numero 67.*

6 Abbates, & alii Prælati habentes iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti in ſuis diœceſibus poſſunt huiuſmodi licentiam concedere *Sanch. d. c. 5. num. 68.*

7 Vbi etiam tenet Archiepiſcopum in diœceſi ſuffraganei non habere poteſtatem concedendi huiuſmodi licentiam, niſi Epiſcopo eam denegante deuolueretur per appellationem cauſa ad ipſum, Prælati Regulares eam facultatem concedere non poſſunt in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis, quia Decretum *Concilij in d. capite 16.* ſolum Epiſcopi licentiam ad hanc renunciationem petit, quare ita tenent *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſtione 47. art. 14. Sanch. d. cap. 5. num. 74.* vbi *numer. 75.* cum eodem *Fr. Emman. in ſumma tom. 2. capite 7. num. 1. in fine, & Veg. tom. 2.* Sum. c. 50. *caſu 3.* aſſerit in aliquibus Religionibus in deſuetudinẽ abiiſſe hanc petere licentiam ab Epiſcopo, quod ille approbat, ſi conſuetudo fuerit legitime præſcripta, vt contra prædictum *Trident.* decretum vires obtineat.

8 Vicarius Epiſcopi, vt dicit idem *Tridentin. Decretũ*, poteſt hanc licẽtiam elargiri, idem etiam poteſt Vicarius à Capitulo Sede vacante, quia quamuis in Concilio expreſſa fiat mentio Vicarii Epiſcopi, qualis non dicitur Vicarius Capituli Sede vacante, tamen verius eſt nomine Vicarii Epiſcopi intelligi Vicarium habentem iuriſdictionem Epiſcopalem, qualis eſt Vicarius huius Capituli, quare ita in terminis firmat *Sanch. d. c. 5. nu. 69.* vbi *num. 70.*

9 Idem dicendum putat de Vicariis quorumcunque Prælatorum iuriſdictione Epiſcopali in ſua diœceſi gaudentium, quia cenſentur Vicarii Epiſcopi, id eſt, habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & *num. 72.* aſſerit non eſſe integrum Vicariis foraneis hanc licentiã concedere abſq; expreſſa commiſſione ſibi facta, & *num. 73.* tenet, quod poſſunt facultatem huius licentiæ concedendę delegare tam Epiſcopi, & habẽtes iuriſdictionem Epiſcopalem, quam eorum Vicarii, quia cum hæc iuriſdictio ſit in iure communi per Tridentinum conſtituto annexa perpetuò non perſonæ, ſed dignitati, & officio, eſt Ordinaria, & conſequenter delegabilis, iuxta ea, quæ diximus Allegatione 54. *numero 92.*

10 Licentia, quam Epiſcopi, & habentes Epiſcopalem iuriſdictionem, eorumque Vicarii concedere poſſunt nouitiis faciendi diſpoſitiones bonorum temporaliũ, non exigitur, quod ſit in ſcriptis cum *Tridentinum dicto loco* nullam Scripturæ mentionem fecerit, prout fecit hac eadem *ſeſſ. 25. de regular. cap. 5.* nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta, & quamuis præcedere debeat, ſatis tamẽ eſt eam eſſe tacite habitam ex ratihabitione de præſenti, vt ſigillatim in terminis tradit *Sanch. d. ca. 5. n. 76. cum tribus ſequentibus.*

11 Circa tamen aliam eiuſdem *Concilij in dict. cap. 16.* ſolemnitatẽ petitam, nempe vt renunciatio, & obligatio

tio fiat intra duos mẽſes profeſſioni proximos obſeruat *Sanch.d.capite 5.num.80.* non exigi, vt hæc fiant integro bimeſtri ante profeſſionem, ſed ſatis eſse toto eo bimeſtri fieri, quamuis immediate ante profeſſionem ex dictione, intra, qua vtitur *Concilio dicto loco, & idem Sanch. num.81.* exiſtimat computandos eſse prædictos duos menſes de momento ad momentum, & ſecundum quod occurrit menſis in Kalendario, & *num. 82.* aſserit nihil referre facta ſemel renunciatione bimeſtri illo ante profeſſionem legitime faciendam, vt quia tranſacto bimeſtri eſt completa ætas, & annus nouitiatus differri profeſſioni, ex quacũque cauſa dilatio contingat refert deciſum *Armendariz in addition.ad recopil.legum Nauarræ libro 2.titulo 18.l.7.de Religion.nu. 18, & nu.27.* aſserit Concilii verba, intra duos menſes, verificari, etiam ſi vltra plures menſes anni probationis profeſſio fiat, & *num. 22.* aſserit quoque deciſum tenere renunciationem, quam aliquis fecerit ante profeſſionem per duos mẽſes, licet ante expletũ 16. annũ. Item idem *Sanch. loco proxime citato, num. 83.* verius credit ſtãte diſpenſatione Pontificia, vt nouitius nono menſe profeſsus ſit, vel minor 16. annis, non poſse renũtiari bimeſtri illo ante profeſſionem, ſed renunciationem deberi fieri proxime profeſſioni vt eodem die, vel præcedenti, & *num.84.* id obſeruandum dicit, quod ſi nouitius ante finem anni profeſſionem deſerat ſiue tacitè, ſiue non facta renunciatione, atque iterum pœnitentia ductus redeat, renunciationem illam, quæ eo egreſsu irrita facta fuerat, minime conualeſcere. An renunciatio, & donatio nouitii facta cum ſolemnitate *Concilij in dict. capite 16.* corruat morte nouitii in religione tanquam nõ ſequuta profeſſione latiſſime diſſerit *Sanch.d.lib.7. capite 5. à num.48.* vbi affirmatiuam ſuſtinet opinionem. Pro ornatu præſentis materię, ſunt à me certa dubia diſcutienda, & ideo.

12 Quæro primo an prædicta conciliaris diſpoſitio locum habeat in teſtamentis, donatione cauſa mortis, & codicillis? in qua quæſtione incaute admodum *Spino in ſpeculo teſtamentorum gloſ. 12.num.50.* ſcribit *dict. capite 16. Concilij Tridentin.* probari nullam renunciationem, donationem, aut teſtamentũ valere eius, qui ante monaſterium ingreditur niſi ſeruata illius capitis forma. Sed verius eſt contrarium, immò non procedere in vltimis voluntatibus prædictam conciliarem diſpoſitionem, quoniam ſacrum Concil. libertati proſpiciens eorum, qui religionem ingreſſuri ſunt profitendo ſtatuit in ea, quæ ſuperius verba recenſui; At ratio huiuſmodi in teſtamento neceſſaria non eſt, quia poteſt libere reuocari, & quæ antea libertas nouitio concedebatur eadẽ ipſa ante profeſſionẽ viget. Quamuis autẽ *Gutier. in capite quamuis pactũ, de pactis libro ſexto, verbo dum nuptui tradebatur numero quarto*, auſus nõ fuerit hanc terminare quæſtionem, idem tamen *libro ſecundo Canon. quæſtion. capitul. 1. num.26. cum ſequentibus*, hãc ſequitur opinionem, quam etiam amplectuntur *Gratia. regula 456. num. ſeptim. Nauarr. comment. 2. de Regularibus num. 50. & conſ. 83. num. 2. & 3. ſub titulo de Regularibus in nouis. Gaſpar. Theſaurus deciſ. 56. Henriq. deciſ. 21. Tapia in authent. ingreſſi verbo ideoque, nec de his capite 1. num. 15. in fine. Humada l.7. gloſ.3. à num. quarto, titulo 7. part. 1. Caluac. Fiuizana deciſ. 10. num. 113. part. 3. ſub titulo de vltimis voluntatibus, Menoch. in additionibus ad librum 2. de arbitr. caſu 436. num. decimo ſexto.* Molina *d. diſp. 139. verſ. ambiget fortaſſe, Azorius d. p. 1. libro decimo ſecundo, capite 2. quæſtione 14. in fine, & libro 13. capite 9. quæſtione 2. Veg. in ſumm. tom. 1. capite 91. caſu 4. & tom. 2. capite 50. caſu 3. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſion. collect. 584. Fr. Emmanuel. quæſtio.* Regu*larium tom. 3. quęſt. 16. art. 1. & tom. 2. quęſtion. 47. articul. 10. & in ſumm. tom. 1. capite 90. num. 5. & tomo 2. capite 7. num. 8. & 9. Leonard. Leſſius d. capite 41. numero 40. Aluarus Valaſc. dict. capite 16. à num. 13. Ceuall. qu. 63. num. 7. & quęſtione 121. à num. quarto. Cened. ad Decretum collect. 50. in fine* Nicol. Garci. *de benefic. part. 11. capite 9. num. 17. Emmun. Sa in ſumm. verbo* Religio *num. 5. Zechi. de Republ. eccleſiaſtic. titul. de Regular. capite tertio, numer. decimo*, nouiſſime *Sanch. dict. capite quinto, num. 13. Luſitanus Benedictus Ægidius dict. §. 2. nu. 21. cum ſequentibus, & num. vltim. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 23. articul. 4.* optime *Campan. d. rubr. 12. cap. 13. num. 12.* & deciſum fuiſſe referunt *Franc. Molinus d. q. 99. nu. 26. & Armendar. d. loco nu. 21.*

13 Et cum dixerim prędictam conciliarem cõſtitutionem non habere locum in vltimis voluntatibus, imò licere teſtatori cuicunq; volenti ingredi religionem, aut etiã ingreſſo dum annus probationis excurrit, nõ exilis inde dubitatio exoritur, teſtamentum iſtud rumpatur ne ſubſequenti profeſſione, & an ante profeſſionem poſſit expreſſe reuocari? in qua quæſtione verior eſt opinio, quod monachus effectus, dũ in nouitiatu agit, poteſt reuocare teſtamentum factum ante ingreſſum religionis, & durante eodem nouitiatu aliud condere, cum Laicus reputetur, & quia in illius enodatione aliquas admittunt diſtinctiones, longaſque reſolutiones vtriuſque Iuris Doctores, apud illos latius veritatem inquirere poteris, & videto *Bart. in authent. ingreſſi num. 1. de ſacroſanctis Eccleſijs* vbi cęteri ordinarii, *Anton. Butr. in capite præſentia num. 34. de probat.* vbi *Canoniſtæ* omnes, *Couar. in capite 2. nu. quarto, de teſtamentis, Iulium Clarum in §. teſtamentum quæſtione 28. Graſſ. eod. verbo quęſtione 34. num. ſecundo. Gutier. Canon. libro 2. capite 1. & in capite quamuis pactum, verbo, dum nuptui tradebatur num. quarto. Molina de primogenijs libro 2. capite 9. à num. 38. Gomez. l. 3. Tauri num. 23. vbi Corneio, Fachin. libro 6. controuerſ. cap. 14. & 15. Carol. Tapiaui ad dict. authenticam ingreſſi, verbo ideoque nec de ijs, à num. 45. Carol. de Graſſis de effectibus clericalæ effectu 4. numero 31. & 32. Mench. de ſucceſſionum creatione libro 2. §. 20. nu. 29. & de ſucceſſionum progreſſu libro 1. §. 1. num. 52. Matien. l. 1. gloſ. 3. num. 4. titul. 4. libro 5. nouæ recopil. Fr. Emmanuel. quæſtionum Regularium tom. 3. quæſtione 2. articul. 8. Ceuall. commu. contra comm. quæſtione 61. & q. 221. Azori. inſtitut. moral. part. 1. libro 12. capit. 8. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione 23. artic. 8. Gama Luſitanus deciſione 316. num. 5. & 6. & deciſ. 375. nu. 5. Coſta in capite ſi pater, verbo teſtatorem, num. 8. & 10. de teſtamentis libro 6. Caldas Pereira in l. ſi curatorem, verbo ſine curatore, num. 59. de nominatione emphyteuſis qu. 6. numero quinto, cum ſequentibus, & de poteſt. eligendi capite 3. numero 17. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 18. numero 397. Aluar. Valaſc. d. capite 16. numer. 14. Franc. Molin. d. quæſtione 99. num. 23. & 24. Caſtill. quotidianarum quæſtion. libro 1. de vſufructu capite 65. num. ſexto, & libro 3. capite 12. numer. 3. Molin. d. tract. 2. diſp. 139. dub. vlt. & diſp. 64. numer. 3.* latè *Sanch. d. tom. 2. libro 7. capite tertio. num. vigeſimo quarto, cum multis ſequentibus*, *Marc. Anton. Genuenſ. in practicabilibus eccleſiaſticis quæſtione 332. & quæſtione 268.* vbi quærit an Regularis poſſit poſt profeſſionẽ reuocare teſtamẽtum antea factum, de quo etiam *Sanch. d. t. 2. lib. 7. c. 11.*

Eſt

14 Eſt etiam alia quæſtio in hoc propoſito pariter controuerſa, an ſcilicet profeſſo integrum ſit teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare? in qua vna ſententia tenet abſolute poſſe reuocare, quam ſequuntur Doctores in l. 1. ff. de teſtam. vbi Bart. numer. 7. Cuman. 5. & cæteri ſcribentes, Xuar. alleg. 20. num. 25. cum ſeq. Tell. l. 17. Tauri nu. 6. Decian. conſ. 31. lib. 3. Burg. de Paz l. 3. Tauri nu. 688. Matienſo l. 1. gloſ. 3. num. 4. titul. 6. libro 5. noua Recopil. Cald. Pereira de nomin. emphyt. c. 3. numero 17. Altera vero, & communior, ac receptior tenet ingreſſum non eſſe profeſſo teſtamentum reuocare, quia per profeſſionem ita moritur mundo Religioſus, vt nihil proprium habere poſſit, nec deinceps de bonis ante habitis quicquam diſponere, auth. ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ. & ideo hanc tuentur Abb. in cap. in præſentia, num. 61. de probation. Imol. l. 1. n. 13. ff. de teſtam. Nauar. com. 2. de Regularib. num. 53. Cou. in cap. 2. num. 9. de teſtam. Gutier. canon. lib. 2. capit. 1. à nu. 37. Tapi. in d. auth. ingreſſi, verbo, ideoque nec de his cap. 1. numer. 67. Spina gloſ. 6. rub. in fine, Fachin. controuerſ. Iuris libro 6. capite 15. verſ. ego ſententiam, Angel. de melioration. l. 1. gloſ. 3. numero 12. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. c. 32. numer. 2. & quæſtionum Regular. tom. 3. quæſtione 16. articul. 3. & q. 69. articul. 3. Azori. inſtitut. moral. par. 1. libro 12. cap. 6. quæſtio. 5. Valaſc. de partition. cap. 16. numer. 18. Molin. d. tract. 2. diſput. 140. verſ. verum vero religioſus. Benedict. Ægid. in repetit. dict. l. 1. parte 4. §. 1. nu. 6. in fine,

15 Quod adeo verum eſt, vt nec Monachus etiam ad dignitatem Epiſcopalem prouectus poſſit teſtamentū ante profeſſionem factum reuocare, vt docet Tapia d. capite prim. num. 67. quicquid contrarium velint Iaſ. in d. authent. ingreſſi numero 17. & ibi Petr. de Vergnia in addit. ad Butrigar. limit. 6.

16 Secundo quæro an renunciatio, ſeu donatio bonorū facta ab exiſtente adhuc in ſeculo prætextu, & intuitu ingreſſus religionis, ſtante prædicta conciliari diſpoſitione valida ſit non obſeruata illius forma? in qua quæſtione æquiorem dicunt opinionē reſoluētē huiuſmodi renunciationem nullam, & inualidam Nauarr. conſ. 7. & 8. de donationibus in ant. & conſ. 81. de regular. in nouis, Molina de Iuſtitia tract. 2. diſputatione 139. & verſiculo ambiget, & diſputat. 149. verſicul. quoad eccleſiam, & diſputat. 604. num. 2. Cancer. variar. libro 1. capite 8. num. 81. Flamin. de reſignat. libr. tertio, quæſtion. decima tertia, num. nono. Ceuall. quæſtione 21. num. 4. & 5. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 23. articul. 2. & 3. & multis rationibus contrariis reſpondens confirmat Marius Anton. variar. reſol. lib. 1. reſol. vlt. caſu 42. ſequitur Leſſius de iuſtitia libro ſecundo, capite 41. num. 39. & 40. Roias in epbit. ſucceſſ. cap. 7. num. 30. & 31. Fuſc. de Viſitat. libro 2. capite 18. num. 37. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſ. 12. princip. num. 5. Menoch. conſ. 388. num. 7. Emman. Sa verbo religio, num. 5. Ceuall. commun. contra comm. quæſt. 215. in fine. Gutier. in capite quamuis pactum de pactis, in 6. §. dum nuptui tradebatur, in fine. Azori. inſtitut. moral. part. 1. libro 13. capite 9. quæſtione 2. multi ſuffulti rationibus, principalior eſt quoniam niſi ita diceremus fieret omnino, vt diſpoſitio d. cap. 16. redderetur eluſoria, fruſtrareturq. eo quod curarent parentes, vel conſanguinei, vt ante ingreſſum filiæ renuntiarent, ne deinde poſt ingreſſum poſsēt retrocedere, vel ſi diſcedere vellent non facilis erit recuperatio bonorum, & multa paterentur litium incommoda. mens autem Concilij fuit prouidere ne reſtringeretur libertas animi donantis in diſcedendo, vel emittendo profeſſionē, vt ex ipſomet colligitur in d. capite 16. in finalibus verbis, dum vult monaſterio ante duos menſes ante profeſſionem donari, aut renuntiari non poſſe per ipſum ingredientē, aut ingreſſum, quia ſi velit pœnitere, & egredi non ita liber erit animus, cum monaſterium, aut alius bona donata poſſideat. Deinde Cancer. ſupra citato loco, ſe idem conſuluiſſe refert & ea ratione quoniam interpretes legiſtæ ingreſſum monaſteria, & non ingreſſum, volentem tamen ingredi, æquiparant in d. authen. ingreſſi, Canoniſtæ in capite in præſentia, de probation.

17 Verum contrariam opinionem, immo prædictā Cōciliarē conſtitutionē intelligi de renunciationibus tantum factis poſt ingreſſum religionis, non autem de factis ante ingreſſum, tenent multi alii, non minus auctoritatis, & opinionis viri, quoniam tex. apertiſſime de ingreſſo, ſiue ingreſſa religionem loquitur, à cuius verbis, & diſpoſitione recedēdum non eſt, l. non aliter, cum vulgaribus, ff. de legatis 3. & ita reſoluunt Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo monaſterio, & conuentus, pagina 330. verſicul. dubium illud, Aluar. Valaſ. dict. capite 16. num. vigeſimo ſecundo, cum ſequentibus, Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 37. p. 1. Benedict. Ægidi. in repetit. d. l. 1. par. quart. §. 2. nu. vigeſimo ſecundo ad finem, Franc. Molin. de ritu nupt. dicta quæſtione 99. num. trigeſimo. Caſtil. controuerſ. libro primo de vſufruct. capite 65. num. 7. Menoch. in addit. ad librum 2. de arbitr. caſu 436. à numero tertio. Campan. dict. rubr. 12. capite tertio, num. decimo ſeptimo, latè Sanch. in præcepta Decalogi tomo ſecundo, libro ſeptimo, capit. num. 4. cum ſequentibus, me citato Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. deciſ. 295. ad finem. par. & deciſum fuiſſe teſtantur Paſarell. in ſuo tractatu priuilegiorum, in priuileg. Minorum, fol. 200. numer. 37. Sorbus in ſuis additionibus ad compendium Mendicant. verb. nouitius. verſ. ſed hic ſunt aliqua aduertenda Fr. Emmanuel. tomo 2. quæſtione 47. articul. 8. Nicol. Garcia de benefic. part. 11. capite nono, numero decimo quinto. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo religioſus, pagina 226. colum. 1. & verbo Nouitius 1. Ioan. Baptiſt. Confett. in ſumm. priuileg. Mendicant. titul. 13. pagina 325. Ugolin. de poteſtate Epiſcopi capite vigeſimo §. 7. num. 3. Armendariz. in additio. ad recopil. legum Nauarræ libro 2. titulo 18. l. 7. de religionibus, num. 20. & 25. Hæc opinio ſic ſumpta, & deciſiones, quibus fulcitur reciperem tantum eo caſu, quod talis donatio, ſeu renunciatio facta fuit ſine dolo fraudandi prædictam conciliarem diſpoſitionem dato ab ipſo renuntiante, vel ab alio illum inducēte, tali enim dolo commiſso in ipſo ingreſsu credo donationem factam eſse nullam, & in hoc euentu, poteſt procedere prima ſententia, & declaratio, quam pro ſua opinione adducunt Doctores ibi citati, & refert Armendar. dict. loco num. 23. nam poteſt euenire, quod eadem facilitate, qua non ingreſſurus religionem induceretur ad donandum, poſset etiā induci ad donandum intentione ingreſsus, & hoc caſu ceſſat dolus fraudandi tam conciliarem diſpoſitionē, quam ipſum renunciantem, vt per ſe patet, & hoc modo conciliare poteris plura, quæ Doctores ſupra citati adducunt in varias diuiſi ſententias, reſponſiones, & diſtinctiones. Non placet igitur, quod docent Nauarr. conſ. 82. de Regular. & P. Molina dict. loco, ac Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtion. 23. articul. 2. aſserentes eſse inualidas donationes ſeu renunciationes bonorū temporaliū factas ab aliquo volenti intrare religionem, antequam ſuſcipiat habitum, cum pacto, quod in quocunque euentu, quo prædictus è monaſterio exeat, dicta donatio

natio non ſit valida, prout tenet *Nicol. Garcia dict. capite nono, num. 19. & num. 21.* etiam reſoluit non valere donationem factam à nouitio, cum pacto, & modo, vt eo non profitente ſit nulla; ob non ſeruatam formam decreti *dict. capit. decimo ſexto*.

18 Tertio quæro an prædicta conciliaris diſpoſitio procedat in maiori 20. annis renunciante? Et videbatur dicendum, quod non, ex verbis dicti *capit. decimi ſexti*, coniunctis cum alijs præcedentis *cap.* in quo decernitur inualida profeſſio emiſſa ante 16. annum perfectum, & ante annum profeſſionis, vt copulatiue requirere videatur ſcilicet quod prolabuerit annus 16. & annus profeſſionis, quare dum poſtmodum ſubiungit *caput decimum ſextum*, nulla quoque renũciatio, aut obligatio antea facta, &c. propter dictionem illam (quoque) & dictionem (antea) dicatur diſpoſitionem illius canonis cum qualitatibus poſitis in canone antecedenti, vt ſcilicet donatio, vel renunciatio facta à minore 16. annorum & ante profeſſionem non valeat niſi infra vltimos duos menſes, & conſequenter emiſsa à maiori valeat; vnde *Menoch. de arbit. ar. caſu 436. num. 8.* ſubtiliter arbitratur formam, & ſolemnitatem *d. capitis 16.* in ea vel eo locum non habere, qui, vel quæ ætatis annum 16. excedit; is enim, inquit, libere poteſt ſe obligare & bonis renuntiare abſque Ordinarii Epiſcopi, vel Vicarij præſentia, cum ceſset minor illa ætas 16. annorum conſiderata à Sacro Concilio, quam ad hoc aptam non credidit ad emittendam profeſſionem, neque ſe obligandum vel renuntiandum iuxta dictam Concilij diſpoſitionem. Sed his non obſtantibus contrarium tenent Gutier. *Canonic. libro 2. capit. 1. num. 34. Cened. in Decretum collect. 50. num. 5.* Morquech. *de diuiſ. bonorum libro 4. capite 5. à num. 34. Peguera deciſio. 252. Campan. d. c. 3. nu. 18. Franciſc. Molin. d. quæſtione 99. nu. 43. Valaſc. de partit. capite 16. num. 27. Fr. Emman. tomo 2. quæſtione 4. art. 13. Sanch. d. capite 5. numer. 7. & Armen. dicto loco num. 36.* vbi refert deciſum *dict. capite 16.* vendicare ſibi locum etiam in his, qui excedunt annũ 16. & illa verba, antea facta, non referri ad ætatem renunciantis, ſed ad duos menſes proximos ante profeſſionem: ex ea ratione, quia diſpoſitio conciliaris prohibentis dictas renunciationes fuit facta ad euitandas fraudes, quæ in dies committebantur per parentes, conſanguineos, vel alias perſonas, & quandoque per eoſdem monachos, vt recte aduertit *Nauarr. d. conſ. 8. ſub titulo de donation.* atqui fraus huiuſmodi ſic committi poteſt per prædictas perſonas nouitiæ, vel nouitio ætatis 17. vel 20. annorum, ſicut in eo, qui 16. tantũ annum habet, & ideo cum in vtroque eadem militet ratio, debet etiam eadẽ vigere diſpoſitio, iuxta vulgaria iura. Deinde forma illa renuntiandi præſcripta à Sacro Concilio, eſt de ſolemnitate renunciationis, quia ea omiſſa vult renunciationem nullam, & inualidam iudicandam, forma autem, & ſolemnitas eadem vbique eſſe debent non diuerſa, & cum Concilium generice formam dederit in nouitiis, variare ex multiplicitate annorum non poteſt.

19 Quarto quæro, an prædicta Conciliaris diſpoſitio locum ſibi vendicet in reſignatione beneficii? Affirmatiuè reſoluit *Azori. inſtitutio. moral. par. 2. libro 7. capite 20. quæſtione 6.* & ita etiam pluries deciſum fuiſſe referunt Maiol. *de irregul. libro 3. capite 6. poſt numer. 1. Flamin. de reſignation. libro 3. quæſtione 13. à numero 4.* qui ex ea ratione id admittit ne temere quis renuntiet dum eſt nouitius, & poſtea contingat carere beneficio, & monachatu, ſi forte non admittatur ad profeſſionẽ, vel ipſe nolit poſtea profeſſionẽ emittere, & refert etiã deciſum Epiſcopum non debere conferre illa beneficia, niſi facta profeſſione, aſſeritque habere locum ſupradictam ſententiam affirmatiuã etiam quando quis renuntiat ante ingreſsũ intuitu ingreſſus religionis, cũ videatur facta in fraudẽ, præcipue quando non habet aliunde, ex quo viuere poſſit, vel eſt ordinatus ad titulum illius beneficij; nam his caſibus reſignatio nõ debet admitti, niſi habeatur certitudo de profeſſione, & hæc veritate niti affirmat *Campanili d. rubr. 12. capit. 3. num. 10.* Contrarium tamen immo dictam conciliarem diſpoſitionem non habere locum in renunciatione beneficij cum ſolum loquatur de renunciatione. & obligatione bonorum tenet *Nicol. Garcia de benefic. par. 11. capite 9. num. 12. & num. 13.* cum duobus ſequentibus reſpondet fundamentis *Flam. d. loco*, cuius *Garciæ* opinioni libenter aſſentior.

20 Renunciationem vero beneficij *Eccleſiaſtici*, cuius titulo quiſpiam eſt ordinatus ante ſuſceptionem habitus, eſse omnino inualidam non eſt dubium, non ex deciſione conciliaris cõſtitutionis dicto loco, ſed ex alio capite ex prohibitione ſcilicet *Concilij Tridentini ſeſſion. 21. de reform. cap. 2.* & idem procedit in renunciatione patrimonii, cuius titulo quiſpiam ordinatus eſt, niſi ſimul habeat alia bona, de quibus à religione egreſsus ſuſtentare, & viuere poſſit, ita *Fr. Ludou. Miranda dict. quæſtione 23. articul. 2.* Vnde nullatenus reciperem reſolutionem *Fr. Emmanu. quæſt. regular. tom. 1. quæſtione 37. art. 2.* aſserentis beneficium neque infra duos mẽſes ante profeſſionẽ poſse à nouitio renuntiari etiam cum ſolẽnitate in d. cõciliari diſpoſitione ſtatuta, quã quidẽ ſententiam duabus comprobat rationibus, prima quia eſt ſimoniaca renunciatio hæc, cum illi inſit tacitum pactum, quod in quocunque euentu, quo renuntians non profiteatur, aut religionem egrediatur, ille in cuius fauorem fuit facta reddet ei iterum præfatum beneficium, quę omnia proculdubio eſse ſimoniaca aſserit *F. Ludouic. Miranda dicto loco.* Secunda deinde ratio ab eo relata eſt, quod ſcilicet præfata renunciatio ex alio capite non valeret, quãuis ſimoniaca minime eſset, atq; quod qui beneficium recipit non à renunriante, ſed à collatore recipit, atque inſuper certũ eſse beneficii collationem debere eſse perpetuam, non autem temporalem, neque aliquam expreſsam addi poſse conditionẽ, aut tacitam intelligi, quare addit impoſſibile videri, quod valeat nouitius infra duos menſes à Concilio ſtatutos ante profeſſionem renuntiare cum hoc euentu temporalis ſit collatio, & conditionalis, videlicet, ſi ſubſequatur profeſſio, & ſic ſubiungit reſignationem etiam infra duos menſes ante profeſſionem fieri non poſse, ſed etiam infra paucas horas ante illam, cum ſcilicet ad eam properat, eſtque receptus à Monachis, ſuntq; omnia parata, ita quod moraliter loquendo ipſa profeſſio ſubſequi indubitanter debeat. Sed his non obſtantibus à reſolutione *Garciæ dicto loco* non recederem, & rationibus, quas adducit *Fr. Emmanuel. dicto loco* facilis patet reſponſio. Ad primam igitur dico non conſiderari illic ſimoniam, quia nulla emendi, vel vendendi voluntas adeſt, nullaque conuentio, ſiue pactio de emendo, vel vendendo, neque præterea ſimonia confidentialis poteſt aliquo modo in illo caſu conſiderari, ex alia eiuſdem confidentiæ definitione relata per *Flaminium de confidentijs quæſtione 1. numer. 19.* maximè

quod

quod tacitum illud pactum cum recipiente, quod à *Fr. Emmanuel.* præſupponitur ineſſe, reuera non ineſt, tum quia ipſe renuntians liberè, atque abſolutè renuntiauit, tum quia licet profeſſionem poſteà non emittat, non propterea dici poteſt beneficium regredi, atque iterum deuolui ad ipſum renunciantem, cum ab ipſo abdicatum numquam fuerit: ita diſponente Cõcilio, quod effectum ipſius renunciationis ſuſpendit ad tempus emiſſo profeſſionis, ac prohibet renunciationis admiſſionem, & beneficij collationem. Ad ſecundam vero *Fr. Emmanuel.* rationem reſponderi poteſt conſiderando differentiam inter renunciationem, & collationem; prohibet enim *Concilium* renunciationem fieri, niſi infra duos menſes ante profeſſionẽ, & huius effectum ſuſpendit vſquequo ſit emiſſa profeſſio, ipſius verò beneficij renuntiati collationem vetat, niſi profeſſio antecedat, ex ſupra adductis, ac ita perpetuò tunc durabit, & ceſſabit *Fr. Emmanuel.* dubitatio quomodo poſſit infra duos mẽſes antea renuntiari, & collatio eſſet temporalis vſque ad profeſſionem contra iuris diſpoſitionem, namque ita renũciatio erit valida, & collatio non temporanea, ſed perpetua, quia facta tempore, quo vacabat beneficiũ, ſic eleganter reſpondet *Campan. dict. capit. 3. nu. 11.* cuius verba tranſcribere propter eius ſingularem doctrinam operæ pretium duxi.

22 Quæret aliquis an nouitius Canonicus vocandus neceſſariò ſit ad electionem Epiſcopi, aut alicuius beneficij Canonicis competentem? in qua quæſt. exeo, quod verè Canonicus ſit illum vocandum eſſe tenent *Archid. in capite beneficium, num. 1. verbo aſſenſus de Regular. in 6. Card. in Clem. fin. num. 8. quæſt. 10. eod. tit. Bertachin. de gabellis part. 7. princip. numer. 56. Mãdoſ. in caſibus annalibus numer. 66. caſu 197.* Verius tamen exiſtimo non eſſe vocandum, quamuis iure eligendi priuatus minime ſit, legitima namque religionis cauſa rite, & legitime abeſſe cenſetur *Gloſ. verbo conferendum in d. cap. beneficium vbi Menoch. num. 2.* & cæteri ſcribentes, *Tap. in auth. ingreſſi verbo ſua capite 2. num. 8. C. de ſacroſ. Eccleſ. Lelt. Zechi. de Repub. eccleſi. tit. de Regularibus capite 3. nu. 10. Azori. inſtitut. moral. p. 1. lib. decimoſecundo, cap. 2. quæſt. 1.* vbi etiam addit prædictum nouitium non poſſe procuratorem conſtituere ad eligendum vt pote qui neceſſario ad electionem vocandus non eſt.

23 Illud tamen pro complemento huius Alleg. aduertendum duxi prædictum *Conc. Trid.* decretum non habere locum in nouitijs Societatis Ieſu, qui poſſunt renuntiare bonis in fauorem Societatis, vel cuiuſcunque non ſeruata ea forma, nec expectato bimeſtri ante profeſſionem, vel ante vota biennij, ex conſtit. eiuſdem Societatis, quæ omnino per decretum *Concilij in d. cap. 16. verſ. Per hæc*, ac ſummos Pontifices *Pium V. Gregor. XIII.* & ſequentes approbantur, quare ita ſuſtinent *Fr. Emmanu. tom. 2. q. 47. art. vltim. Emmanu. Sá verbo religio numero nono. Molina de inſtit. dict. tract. diſputat. 139. verſic. antequam, Leſſi. dict. libro 2. capit. 41. dub. 4. num. 41.* quos refert & ſequitur *Sanch. dict. cap. 5. num. nono.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus vel illo impedito eius vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur, oſtenditur.*

2 *Doctiores referuntur materiam tractantes Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. c. 17.*

3 *Puellis quæ ſumpſerunt Sacrum habitum in aliquo Monialium monaſterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem deberẽt declarare vtrum velint profeſſionem emittere, vel non.*

4 *Voluntas puellæ Deo dicandæ exploranda eſt per Epiſcopũ tam ante ſuſceptum habitum, quam poſtea ante profeſſionis emiſſionem tam in monaſterijs ſibi ſubiectis, quam in alijs ab eius iuriſdictione exemptis.*

5 *Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandum tempus faciendæ profeſſionis.*

6 *Epiſcopus non ingreditur clauſuram, ſed ſtat ante feneſtellam, cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem.*

7 *Puella incluſa per vim in monaſterio, debet inde educi, ſi tamen monialis effici velit deſiderij ſui compos eſt faciẽda, licet eius pater contradicat.*

8 *Vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non poteſt, niſi Epiſcopo impedito.*

9 *Exploratio prædictarum ſi neutra fiat nõ eſt profeſſio nulla.*

10 *Epiſcopus poteſt animaduertere contra Abbatiſſas, aliaſque ſuperiores habitum Sacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales abſque dicta exploratione.*

EPISCOPVS QVANDO voluntatem Virginum Deo dicandarum explorare poſſit?

ALLEGATIO C.

1 PErtinet ad Epiſcopum, vel eo impedito ad eius Vicarium, aut aliquem eorum ſumptibus ab eis deputatum, explorare virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit, an ſciat quid agat, & ſi voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas iuxta monaſterij illius, & Ordinis regulam, necnon monaſterium fuerit idoneum liberè ei profiteri liceat; & præfecta monaſterij vno menſe ante de huiuſmodi profeſſione ſignificare debet Epiſcopo, alioquin poſſet ſuſpendi ab officio ad libitum Epiſcopi, vt diſponit *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. c. 17.*

2 De cuius materia vide *praxim Epiſcop. part. 1. verbo moniales pagina 232. & pag. 258. verſ. ad 14. Fuſc. de viſitat. libro 2. cap. 18. num. 40. praxim nouam Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 55. verſ. explorare, Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 1. col. 1160. Fr. Emmanu. quæſtio. Regular. tom. 3. quæſt. 12. art. 2. F. Ioann. de la Cruz de ſtatu religionis, lib. 1. cap. 7. in fine, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauar. lib. 2. titulo 18. l. 7. de religionibus nu. 37. & 44. cum ſequentibus, Sanch. numer. 32. cum ſequentibus, Campanil. in diuerſorio iuris Can. rub. 12. c. 16. à num. 11.* vnde *Sacr. Congr.* ſic cenſuit.

3 Puellis, quæ ſumpſerunt Sacrum habitum in aliquo monaſterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus 15. vel 20. præfigi, intra quem deberent declarare vtrum velint profeſſionem emittere, vel non: & ſi noluerint remittendæ ſunt ad domos conſanguineorum, vel affinium, refert *Campan. d. c. 16. nu. 16.* poſtquam Epiſcopus hac de re certior factus fuerit intra 25. dies exa-

examen hoc perficere tenetur, quibus elapſis amplius de eo ſe non intromittat, deciſum referunt *Armendar. d.loco nu.45.& Galett.in margarita caſuum conſcien.ver bo nouity, vlt.Campan.d.c.16.nu.10.*

4 Voluntas puellæ exploranda eſt, non ſolum quando profeſſionem emittere procurat, de quo caſu loquuntur ſupracitati Doctores, ſed etiam quando habitum ſuſcipere intendit, itaut ſpectet ad Epiſcopum, tam ante ſuſceptum habitum, quam poſtea ante profeſſionis emiſſionem d. puellæ voluntatem explorare, non obſtante quod monaſterium ſit Regularibus ſubiectum, vel alias ab eius iuriſdictione exemptum, & ſi prior exploratio non fuerit facta, ſufficit quod fiat ſecunda, & hoc totum fuiſſe deciſum referunt *praxis noua Epiſc. d. loco, Campan.d.c.16.nu.10.& 11.Armendar. d. loco nu. 37.& 46.& 50.*

5 Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandũ tempus faciendæ profeſſionis, & tunc ſi ſit ſuſpicio, inueſtigetur à monialibus pro ſuo officio curabit inde duci ad exteriorem Eccleſiam monaſterij, vel in aliam propinquiorem, & commodiorem, prout magis conuenire iudicauerit, ibi voluntatem eius exquirere poſſit. At ſi nulla ſit ſuſpicio, & nullam aliam iuſtam cauſam ſubeſſe apparebit, tunc in alio loco quam ad crates ferreas monaſterij voluntatem puellæ explorabit. Ita deciſum referunt *Armendariz dicto loco numero 48. Campanil.dicto capite 16.numero 15.* In hac voluntatis exploratione, ſeu alio ſimili actu cum fit in ipſo monaſterio Epiſcopus non ingrediatur clauſuram, ſed ſtet ante feneſtellam cancellorum examinando mentẽ ipſius puellæ, vt aduertit *Fuſcus d.nu.40. in fine*, & refert deciſum *Campanil.d.n.15.*

7 Puella incluſa per vim in monaſterio debet inde educi, & ſi quid damni ob eam cauſam paſſa eſt curare debet Epiſcopus, vt indemnitati eius prouideatur eorum impenſis, qui talem illuc intulerunt, qui debent etiam ſeuere caſtigari, ſed puella ſi monialis effici velit, deſiderij ſui compos eſt facienda, licet pater eius contradicat, refert deciſum *Campan.d.ca.16. num. 12. propè finem*. De pœnis contra cogentes aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam mulierem ad ingrediendum monaſterium egi in alleg. caſuum reſeruatorum, dum agerem de excommunicationibus nulli reſeruatis *in Conc.Trid.*

8 Huiuſmodi voluntatis explorationem non poteſt facere Vicarius, niſi Epiſcopo impedito iuxta Sacri Concilij diſpoſitionem, & notant *Sbroz.de officio Vicarij lib. 2.quaſtione 207.Narbona de appellat.à Vicar. ad Epiſcopum p.1.n.237.*

9 Si vero Antiſtes alteram, vel neutram prædictarum explorationum fecerit, contra Concilium feciſſe cenſuit *Sacra Congregatio*, addens ab iſtis Sacris Virginibus, à quibus non ſolum habitus eſt ſuſceptus, ſed iam profeſſio facta, ſine prædicto examine, nihil Ordinariorum debere ſuſcitari, ſed permittere eas in ſuo ſtatu permanere. In Abbatiſſas tamen animaduertere poſſe ait, debereq. per eorundem Ordinarium Moniales, earumque Superiores admoneri, ne Virginibus dẽt Sacrum habitũ, nec eas patiantur in religione profiteri, niſi prius voluntas earum perſpecta ſit, & explorata ab eodem ordinario, & ipſum poſſe contrafacientes coercere non ſolum pœnis à *Conc. Trid.* ſtatutis, & præſcriptis, ſed etiam eccleſiaſticis cenſuris, & alijs iuris remedijs, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, refert *Campan.d.c.16.num. 17.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius poteſt profeſſionem ante expletum decimum ſextum annum factam nullam declarare.*
2 *Profeſſionis nullitas ſi proponatur coram Ordinario, & ſuperiore Regulari, debet intra biennium terminari, quia ſubintrat diſpoſitio Concilij ſeſ.24.de reform.c.20.*
3 *Propter nullus valet expreſſè, nec tacitè ante decimũ ſextum annum expletum, & profeſſio antea facta ipſo iure eſt nulla.*
4 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Trid. ſeſ. 25.de Regular.cap.15.*
5 *Milites Regulares non comprehenduntur decreto Concil. Trid.ſeſſ.25.de Reg.c.15.*
6 *Milites S.Steph.non comprehenduntur ſub diſpoſitione Cõcil.ſeſſ.25.de Reg.c.15.*
7 *Fratres tertij Ordinis non ligantur diſpoſitione Concil.ſeſſ. 25.de Reg.c.15.*
8 *Hieroſolymitani Milites nouo ipſorum ſtatuto cõprehendũtur ſub decreto Concilij Trid.ſeſſ.25.de Reg.c. 15.*
9 *Puella ad profeſſionem ante decimum ſextum annum admitti non poteſt.*
10 *Diſpenſari non poteſt, vt puella, quæ duodecimum annum non compleuit, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere.*
11 *Puella in ætate duodecim annorum matrimonio coniuncta ſi religionem ſit ingreſſa, cogendus ſponſus quatuor annos expectare vſque dum illa profiteatur.*
12 *Profeſſio Monachi facta ante 16. annum eſt nulla.*
13 *Profeſſionem quorum dierum defectus nullam efficiet, oſtenditur.*
14 *Profeſſionem ante decimum ſextum annum expletum, vel intra annum probationis validè emittere poteſt, qui ex voto Religionem ingreditur.*
15 *Profeſſio, in quibuſdam religionibus facienda eſt in decimo octauo ætatis anno ſi fiat ante illud tempus, poſt tamen decimum ſextum à Concil.Trid. expreſſum, valida eſt.*
16 *Annum probationis ante profeſſionem emittendam debet habere religioſus, alias profeſſio eſſet nulla.*
17 *Profeſſio intra annum probationis emiſſa nullum obligat, nec in ſpecie, nec in genere Religioni, nec etiam in foro conſcientiæ.*
18 *Profeſſio durante anno nouitiatus emiſſa non poteſt haberi rata, niſi accedat Papæ diſpenſatio de conſenſu recipientium, & receptorum.*
19 *Annus probationis incipit à die ſuſceptionis habitus, ſiue ab eo die, quo communis ſequitur aliorum Religioſorum vita.*
20 *Annus biſſextilis an ſit integrè finiendus ad profeſſionem emittendam? oſtenditur.*
21 *Annus 1582. à quo Gregor. XIII. abſtulit decem dies, integer reputatur ad ſacros Ordines, & ad quæcunq; officia, vel beneficia.*
22 *Profeſſio facta in vltimo anni die non eſt inualida.*
23 *Annus probationis debet eſſe continuus, & non ſufficit interpolatus.*
24 *Tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis.*
25 *Abſentia trium dierum à Conuentu interrumpit annum probationis.*
26 *Profeſſio Monachi ob non ſeruatum annum probationis intra clauſtra monaſterij, dicitur nulla.*

27 An-

27 *Anni probationis pars ſi extra monaſterium iuſta de cauſa cum habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicetur diſcontinuatus.*

28 *Licentiam ad exeundum in anno nouitiatus, vt illa non interrumpatur, concedunt Miniſtri Prouinciales.*

29 *Habitus Regularis à nouitijs deferendus eſt de eſſentia atque ſubſtantia anni probationis.*

30 *Probatio debet fieri in habitu monachali.*

31 *Annus probationis poteſt impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum decimum ſextum ætatis.*

32 *Profeſſio facta ante expletum probationis annum eſt nulla, neque huiuſmodi terminus ex conſenſu partium poteſt remitti.*

33 *Nouitij in articulo mortis exiſtentes ante expletum probationis annum habentes legitimam ætatem poſſunt profiteri.*

34 *Monaſterium virtute profeſſionis factæ à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non poteſt ſuccedere in bonis ipſius nouitij in præiudicium ſuorum heredum.*

35 *Nouitijs intra annum probationis licitum eſt à monaſterio exire.*

36 *Nouitijs nolentibus profiteri, ſunt omnia bona reſtituenda, quæ tempore ingreſſus detulerunt in monaſterium.*

37 *Nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia, vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimẽtis temporis illius, quo in monaſterio fuit.*

38 *Nouitio egredienti ſi non vult monaſterium habitum religioſum dare, ei ad minus eius pretium reſtituere tenetur.*

39 *Dictio, omnis, eſt vniuerſalis, & qui omne dicit, nihil excludit.*

40 *Nouitius ſi deceſſerit intra tempus probationis, & dos ſoluta ſit, eſt reſtituenda heredibus, vna cum fructibus, deducto tamen victu, & veſtitu.*

41 *Informationes pro nouitijs volentibus profiteri quomodo ſint faciendæ oſtenditur, & nu. 42.*

43 *Profeſſio Monachi erit nulla, quando facta fuit non ſeruata Conſtitut. Sixt. V. pro informationibus faciendis edita.*

44 *Profeſſi nulliter, quia in eorum informatione non ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare.*

EPISCOPVS CIRCA REGVLARIUM PROFEſSIONEM AN ALIQUAM HABEAT COGNITIONEM?

ALLEGATIO CI.

1 ORdinarius poteſt profeſſionem ante expletum 16. ætatis annum factam, nullam declarare, vt aſſerit deciſum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro ſecundo titul. 18. l. 7. de religionibus, numer. 11. & num. 40.* dicit etiam reſolutum in cauſis nullitatis profeſſionis, quæ infra biennium ab Ordinario, & Superiori Regulari non terminãtur, eſſe locum decreto *Concil. capitulo 20. ſeſſ. 24. de reformation. in princip.*

2 De iure antiquo ad profeſſionem emittendam decimuſquartus annus completus in viro, in fœmina vero duodecimus etiam completus ſufficiebat, *capit. ad noſtram, c. ſignificatum, de Regularib. c. 1. eod. tit. lib. 6. Clement. eos illo tit. gloſ. in cap. 1. 20. q. 1.*

3 Poſt *Concil.* vero *Trident.* nulli licet profiteri expreſſe, nec tacite ante 16. annum expletũ, & profeſſio antea facta eſt ipſo iure nulla, & irrita *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15.* vbi ſequentia verba habentur. In quacunque religione, tam virorum, quàm mulierum profeſſio non fiat ante 16. annum expletum, profeſſio autem antea facta nulla ſit, nullamque inducat obligationem aut alicuius regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus, de cuius intellectu vide *praxim Epiſcopalem par. 1. verbo moniales, §. 2. pag. 233. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. capit. 2. colum. 1067. & lib. 13. capit. 9. col. 1316. Sanch de matrimon. lib. 2. diſput. 24. num. 22. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. capit. 1. numer. 36. Petr. Ledeſma in ſumm. part. 2. trattado de los eſtados de las Religiones en commun, cap. 7. Frat. Ioannes de la Cruz de ſtatu Religionis, lib. 1. cap. 8. dub. 2. & 4. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 12. cap. 11. à num. 1. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro 2. tit. 18. l. 7.* de Religionibus, *num. 41. cum ſequentibus,* nouiſſime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 4. à nu. 1.*

5 Milites Regulares decreto *dicti cap. 15.* non comprehendi refert deciſum *Armendar. d. loco num. 7.* reſoluunt *Fr. Ludouic. Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ par. 4. capit. 28. Gonz. ad regulam 8. Cancellariæ, gloſ. 8. à numer. 61. Azor. inſtitut. moral. par. 1. libr. 13. cap. 4. quæſt. 2. Sanch. de matrimon. libr. 7. diſput. 44. numer. 8.* & nouiſſime *d. cap. 4. num. 17. Flamin. de reſignat. lib. 6. quæſt. 2. num. 117. cum ſequentibus.* Quamuis huiuſmodi milites in emittenda profeſſione comprehendi ſub illo decreto affirment *Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 8. numer. 2. concl. 1. Steph. Gratian. diſceptation. forenſ. capit. 363. numero 27.*

6 Vnde in mulieribus S. Stephani nũcupatim nõ procedere decidit *Rot.* Romana *deciſ. 591. par. 1. diuerſ. in nouiſſima edit.* quam refert *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 1. in prima edit. & reſol. 617. numero 6. in 2. edit.*

7 Nec comprehendere Fratres tertij Ordinis cenſuit eadem *Rota* Romana *dicta dec. 591. nu. 7.* relata per *Aloyſ. Ric. d. reſolut. 617. nu. 4.*

8 Milites tamen Hieroſolymitanos cõprehendi ſub illo decreto ex nouo ipſorum ſtatuto illi adhærenti referunt deciſum *Flamin. d. q. 2. nu. 120. Armendariz dicto loco num. 16.*

9 Non admittitur puella ad profeſſionem ante dictũ 16. annum, vt aſſerit deciſum *Armend. d. loco nu. 41.*

10 Nec eſt diſpenſandum, vt puella quæ 12. annum nõ compleuerit, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere, ex eod. *Armendar. num. 43.* vbi *nu. 42.* aſſerit à *Sacra Cõgr.* reſponſum fuiſſe *anno* 1580.

11 Quod ſi puella in 12. ætatis anno matrimonio coniuncta, & religionem ingreſſa ſit, cogendum ſponſum quatuor annos ſpectare, vſque dum illa profiteatur.

12 Profeſſio Monachi factæ ante 16. annum expletum eſt nulla, vt definit *Conc. Trid. d. c. 15.* & cenſuit *Rot. Ro.* apud *Farinac. deciſ. 173. num. 6. tom. 1. p. 1.* itaut, ſi deficiant 12. dies ante annum 16. expletum profeſſio dicatur inualida, prout reſoluunt *Galett. in margarita caſuum conſcien. verbo profiteri penult. Aloyſ.* Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. dec. 656. in 1. edit. & reſol. 549. in 2. edit.*

13 Vbi etiam reſoluit quod ſi deficiat vnus dies nulla eſſet profeſſio, aſſeritque habere locũ in anno biſſextili, quia niſi dies vna addatur non valet profeſſio, cũ debeat fieri in vltimo anni inſtanti, vel poſt lapſum vnius anni. Ego tamen dicendum puto profeſſio-

nem in ſuprema die 16. anni emitti poſſe, etiam poſt *Concil.* emiſſamque ſubſiſtere, ex his, quæ in ſimilibus adducit *Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 24. num. 22. & in* terminis reſoluit *Campanil. in diuerſ. iuris* Canon. *rubr. 7. capitulo 6. numero 129. & rubr. 12. capitulo 11. numero primo.*

14 Vide tamen quæ infra *num.* 20. Qui ex voto religionem ingreditur poteſt in ea valide ante 16. annum expletum, vel intra annum probationis profeſſionem emittere: ita deciſum fuiſſe refert *Franciſcus Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. capitulo primo nu. 37. in fi.*

15 Dubitari poteſt ſtante ſtatuto ne quis ante 18. ętatis ſuæ annum ad profeſſionem admittatur, prout adeſt in ordine Minimorum, ſeu potius Sancti Franciſci de Paula, ſi profeſſio fiat ante illud tempus ab ſtatuto requiſitum, poſt tamen 16. à *Concil. Tridentin.* expreſſum valida ſit? Ego dicendum credo validam eſse profeſſionem contra prohibitionem prædicti ſtatuti nō annullantis, aut irritantis factam, arg. tex. *in cap. ad Apoſtolicam, de Regularibus*, & ita tenet *Ludouic. Miranda in manuali Prælatorum Regularium parte 1. quæſtione 24. art. 2. concl. 2.* & dicit deciſum *Armendar. d. loco n. 14.*

16 Cum quis religionem ingreſsus eſt, habitumque Regularem ſuſcepit antequam prædictam profeſſionē emittat, annum debet habere, qui probationis dicitur, infra quem aſperitates regulæ experiri debebit, vt eas ſufferre aſsueſcat, cognoſcatque ſi propriæ cōplectioni, viribus, & voluntati congruant, quod ſi profeſſionem eo currente emittere auderet, nihil ageret, vt definit *Concil. Trident. d. cap. 15.* de cuius materia, quoad hanc partem, vide *Fratrem Emman. quæſt. Regularium tom. 2. quæſt. 2. artic. 7. & tom. 3. quæſt. 13. artic. 4. & q. 15. artic. 1. 2. 7. & 8. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. Valer.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 385. cum ſequentibus, Armendar. d. l. 7. de Religionib. numero 4. cum ſequentibus, Campanil. in diuerſor. iuris Canonic. rubr. 12. cap. 3. à principio, Fr. Ludouicus Miranda in manuali Prælat. Regularium part. 1. quæſtion. 22. art. 1. cum ſequentibus, Sanch. d. tom. 2. libro 5. capit. 4. numer. 8. cum ſeqq.*

17 Ex profeſſione ſiue tacite, ſiue expreſse intra annū probationis emiſsa non obligari aliquem, nec in ſpecie nec in genere religioni, nec etiam in foro conſcientiæ referunt deciſum *Nicol. Garci. de beneficijs, par. 11. c. 9. nu. 6. Armendar. dicto loco nu. 1. & 2.*

18 Itaut iam hodie non poſſit haberi rata poſt annum huiuſmodi profeſſio, quæ illo durante emiſsa fuit ex *Nauar. conſil. 16.* incipit *Orta ſunt*, poſt *nu. 18. de Regul.* pręterquam ſi Papæ accederet diſpenſatio de cōſenſu recipientium, & receptorum, habendo annum nouitiatus pro legitimo completo, & profeſſiones habendo pro ratis ex eodem *Naua. dict. conſil. 26. n. 20.* quem ſequuntur *Iacobus de Graſſis in deciſionibus aureis lib. 3. cap. 5. nu. 23. Campanil. d. c. 3. num. 5.*

19 Probationis annus, ſiue in pueris ſiue in feminis incipit modo à die ſucceſſionis habitus, ſiue ab eo die, quo communem ſequūtur aliorū religioſorum vitam, & incipiunt experiri religionis aſperitates; ita reſoluit *Fr. Ludouic. Miranda dicta q. 22. art. 3. concl. 1.*

20 Ad hanc profeſſionem in religione anno biſsextili ſatis eſt ad probationem compleuiſſe dies 365. Ita *Sylueſt. verbo religio, 3. quæſt. 19. §. 3. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 19. littera* K. *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici poſt reſolutionem 76. in notab. de materia Sacramenti Ordinis verſic. quoad interſtitia, Martin. Foru. de Ord. cap. 3. nu. 4.* quamuis contrarium, immò diem biſsexti computari debere iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ, aſserat *Bonacin. de Sacrament. diſp. 8. quæſt. vnica puncto 5. nu. 15.* Nam probationis annus eſse debet annus à Republ. taxatus atque vt alijs declaratus, id quod cōmuniter ſeruatur in alijs negotijs, atque commercijs humanis.

21 Vnde in noſtris temporibus, & noſtra ętate anno 1592. quo tempore auctoritate Summi Pontif. *Gregor. XIII.* ab anno dempti ſunt decem dies, hoc eſt à 5. die Octobris vſque ad 16. ille annus debet integer reputari, nec in ſeq. expectandi ſunt illi decem dies, quamuis enim non fuerit integer naturaliter, & ſecundum curſum ſolarem, fuit tamen integer ciuiliter, atque politicè, ita reſoluit *Fr. Ludouic. Miranda dict. art. 3. concluſ. 2. in fin.* & plures Theologi, ac iuris periti apud *Henriq. lib. 13. de excommunicat. cap. 40. num. 2. in com. littera* O. quem citat *Bonacin. d. puncto 5. num. 14.* nouiſſime *Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. nu. 5.* vbi extendit ad ſacros Ordines, & ad quęcunque officia, & beneficia.

22 Et licet huiuſmodi annus probationis debeat eſse expletus curſu Solis, lapſuq; dierum 365. præteritorū, tamen poſt factam non eſt computandus ab vno puncto, & inſtanti ad idem punctum, & inſtantem, quia eſſet aſsertio nimis rigida, dum in poſtrema die anni emiſsam profeſſionem non eſse inualidam affirmat *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 3. capit. 413. num. 21.* quem refert, & ſequitur *Campanil. d. cap. 13. nu. 4. in fin. rub. 12.* quamuis vltimam anni diem non ſufficere cœpiſse, ſed debere annum integrum de momento ad momentum impleri teneat poſt *Fr. Emm. Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. nu. 31. in fine.*

23 Continuus debet neceſsariò eſse huiuſmodi probationis annus, neque ſufficit, quod ſit interpellatus, ita tenent *Nauar. conſ. 2. num. 2. & conſil. 34. num. 2. & conſil. 36. nu. 1. & conſil. 42. numero 2. & 4. ſub titulo de Regularibus in antiq. & conſil. 9. num. 2. & conſ. 32. num. 4. ſub eodem titulo in nouis, Sylueſt. verbo Religio, 5. quæſt. 4. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 40. §. 2. in medio, Flamin. de reſignat. lib. 3. quæſt. 13. nu. 11. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. capit. 8. num. 4. & quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 15. artic. 8. Campanil. d. rubr. 12. capit. 13. num. 12. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtion. 22. artic. 4. concluſ. vnica Azori. inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. c. 2. q. 8. Sanchez d. l. 5. c. 4. nu. 31.*

24 Tempora enim non coniungi in nouitio pro complendo anno probationis tenuerunt *Ab. & Ancharan. in c. ad Apoſtol. de Regul. Sylueſt. verbo Religio, 5. q. 4. n. 4.*

25 Aliàs per abſentiam trium dierum à cōuentu annus dicitur interrumpi ex *Nauar. & Azor.* docent *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo nouitius, 2. Sanch. d. cap. 4. num. 32.*

26 Et ita profeſſio monachi ob non ſeruatum annum probationis intra clauſtra monaſterij, dicitur nulla, vt cenſuit Rota *Rom.* apud *Farinac. deciſ. 173. nu. 1. tom. 1. par. 1.* vbi *nu. 2.*

27 Quod in hoc anno nouitiatus non debent nouitij extra monaſteria vagari.

28 Qui de licentia tamen ſui Superioris, atque prælati cum habitu aliqua iuſta de cauſa intra annum probationis extra monaſterium egreditur, quamuis ibidem per aliquod temporis cōmoretur, non per hoc diſcontinuari dicetur annus probationis, immo vero poteſt licite profiteri, & profeſſio ab eo facta tenet, ita *Nauar. d. conſ. 82. num. 4. & conſil. 41. nu. 3. de Regularib. & conſilio 10. numero 3. de Clericis non reſidentibus, Iacob. de Graſſis in aureis deciſionibus lib. 3. cap. 5. poſt numero 18.*

Flamin.

Flamin. d. quæſt. 13. num. 12. Gonçal. Mendez de Vaſconcellos diuerſ. iuris argumentorum libr. 2. cap. 15. Sayr. deciſ. 15. de Regular. Frat. Emmanuel. quæſt. Regularium to. 3. quæſt. 15. artic. 8. Fr. Ludouic. Beia reſponſorum caſuum conſcientiæ par. 4. caſu fin. in vlt. verbis, Campanil. d. rub. 12. cap. 3. num. 3. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 501. in 1. edit. & reſolut. 392. nu. 3. in 2. edit. & Armendariz d. loco num. 13. Stephan. Gratian. in additionibus ad deciſ. 35. nu. 2. & diſceptat. forenſ. cap. 66. nu. 14. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 12. artic. 5. concluſ. vnica, vbi in fin.

28 Reſoluit huiuſmodi licentiam ad exeundum poſſe tantum concedere miniſtros Prouinciales ipſis præſentibus, at verò in ipſorum abſentia, & quando facilis ad eoſdem non habetur recurſus, vrgetque neceſſitas id ipſum poſſe facere Guardianos, & alios Prælatos Conuentuales, niſi aliqua ordinatione generali, ſeu prouinciali, aut particulari mandato ſibi fuerit interdictum.

29 Habitus Regularis à nouitiis deferendus eſt de eſſentia, atque ſubſtantia anni probationis, & ſaltem hoc tempore profiteri nullus poterit, qui exiſtens in probatione non ſuſceperit, & per annum detulerit habitum illius religionis quam intendit profiteri, vt probatur ex Concilio Tridentino dicto cap. 15. in illis verbis, ibi; minori tempore quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, vt optimè ex eo colligunt Azori. d. lib. 12. capit. ſecund. quæſt. 9. Fr. Emmanuel. tom. 3. q. 15. art. 9. Sanch. d. lib. 5. c. 4. nu. 29. Fr. Ludouic. Miranda dicta q. 22. artic. 6. concluſ. vnica. & ante eos tenuit Silueſt. verbo religio, 5. per gloſ. in cap. fin. verbo habitus, decim. ſeptim. quæſt. 2. & in cap. ſuper eo, de Regularib.

30 Vbi dixit probationem debere fieri in habitu monachali, & citat c. & ſtatuimus eodem tit. alioquin inquit non poſſet probare auſteritatem monachalem, quæ magna ex parte in veſtibus conſiſtit.

31 Huiuſmodi probationis annus poteſt impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum 16. & vitalis probationis poteſt probatus admitti ad profeſſionem expleto 16. anno, prout tenent Nauar. conſil. 30. de Regularibus num. 1. in 1. editio. & conſ. 20. num. 1. in 2. editio. Azori inſtitut. moral p. 1. lib. 12. cap. 4. q. 9. in fine, Henriq. lib. 13. de excommunic. cap. 40. num. 2. in fine, Fr. Emman. to. 3. q. 15. art. 2. in fine, Galett. in margarita caſuum conſcientiæ. verbo profiteri tertio, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. 385. prope finem, Sanch. d. to. 2. lib. 5. c. 4. nu. 22. in fine.

32 Poſt Concil. Trident. nullus vnquam poteſt profiteri, niſi poſt expletum ſuæ probationis annum, nec huiuſmodi terminus, & probationis tempus etiam ex cõſenſu partium poteſt renunciari, aut remitti, quamuis enim hoc ipſum in Concil. Triden. d. c. 15. non exprimatur, aut expreſsè ſit prohibitum, colligitur tamen ex ipſius verbis & eorum tenore, maximè ex illis profeſſio antea facta nulla ſit, nullamque inducat obligationem, &c. Ita Nauar. conſil. 23. ſub titulo de Regularibus, Beia d. caſu final. verſ. 3. Fr. Emmanuel. quæſtio. Regular. to. 3. q. 15. art. 7. Fr. Ludou. Miranda d. q. 22. art. 7. concluſio. vnica.

33 Ex priuilegio Pij V. incip. Pius V. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, die 23. Auguſti 1570. nouitij in articulo mortis exiſtentes ante expletum probationis annum, vt lucrentur, atque conſequantur, indulgentias, poſſunt profiteri, habentes tamen legitimam ætatem ad profitendum, de quo vide Frat. Emmanuel. d. quæſt. 15. art. 6. Petr. Ledeſma in ſumma p. 2. tract. de Eſtado de los Religioſos, cap. 7. concluſ. 2. difficult. 1. Beia d. caſu final. vbi à principio probat profeſſionem Nouitij ante annum probationis factam in mortis articulo eſſe validam: teneri tamen, ſi cum valuerit, & ex ea infirmitate non deceſſerit, complere poſtea integrum probationis annum, & huiuſmodi conceſſionem Pij V. aſſerit Fr. Ludouic. Miranda d. q. 22. art. 10. non eſſe reuocatã per Gregor. XIII. in ſua conſtitut. quæ incip. In tanta, qua reuocauit quicquid conceſſerat Pius V. ſuper ſtatu, & regimine Monachorum & Sanctimonialium cõtra ius, & contra decreta Sancti Concilij Tridentini.

34 Nam poteſt dici primo, quod non eſt reuocata quoad forum conſcientiæ: vel ſecundo, quod Greg. XIII. non loquitur de ijs gratijs, & Indulgentijs, & maximè cõceſſis in mortis articulo Monachis & Sanctimonialibus, ſed etiam de alijs gratijs, & priuilegijs ſpectantibus ad ſtatum, & regimen eorundem Monachorum, aut ipſarum Monialium. Aduertitque idem Fr. Ludouic. Miranda dicto loco, quod virtute huius conceſſionis, & profeſſionis ſic factæ monaſterium non poteſt ſuccedere in bonis nouitiæ, ſic profeſſæ in præiudicium ſuorum hæredum, & aliorum venientium ab inteſtato.

35 Nouitijs intra annum probationis licitum eſt è monaſterijs exire, vt tenet Silueſt. verbo Religio, quæſtio 8. vbi etiam dicit, quod non tenetur ſoluere expenſas factas ſibi à monaſterio per cap. non ſolum, de Regularibus, ibi, aliquatenus impedire, & quod egrediendo etiam ſine licentia non incurrunt aliquam inhabilitatem ad Ordines, vel ad beneficia Eccleſiaſtica iuxta cap. poſtulaſti, de Regularibus, prout ea citat Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtion. vigeſim. ſecund. art. 8. concluſ. vnica.

36 Nouitiis ſic nolentibus profiteri, ſed à religione volentibus egredi ſunt reſtituenda omnia bona, quæ tẽpore ingreſſus detulerunt in monaſterium, nec quid minimum ex eis retinere valent religioſi, quod, vt rectè fiat, Epiſcopus etiam per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poterit ſuperiores Regulares, prout ſtatutum eſt in Concil. Triden. ſeſſ. 25. de Regularibus, c. 16. in final. verbis, & declarant praxis Epiſcopalis parte 1. verbo moniales, §. 3. & p. 2. eodem verbo, verſ. 11. pag. 71. Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 15. nu. 67. vbi etiã, quod ſi moriatur ante finitam profeſſionem remanẽt bona ipſi monaſterio, niſi bona detulerit, vel expreſsè conſignauerit, aliàs tantummodo intrando, quia tunc ſuccedent proximiores.

37 Egrediendo autem recuperant omnia bona, etiam feudalia iuxta veriorem ſententiam, quam tenẽt Thomas de Marino in tractatu de feudis, lib. 1. tit. 2. de feudo, ex pacto, & prouidentia, num. 139. Carolus Tappia in repet. authent. ingreſſi, in verbo ſua c. 14. num. decim. ſext. Caldas Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorare, à numer. vigeſim. ſeptim. Carol. de Graſſ. in tract. de effectibus clericalibus, effectu 4. ſub numer. vigeſim. quint. & debet intelligi vna cum fructibus indè perceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo in monaſterio fuit, ita Azori. inſtitut. moral. p. 1. libr. decim. tert. capit. 9. quæſtion. ſecund. poſt med. quem refert, & ſequitur Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Nouitius, 5. quando ſcilicet nouitius tenetur ea ſoluere alimenta, prout intelligitur à Sanch. d. tom. 2. libr. ſeptimo, capit. quint. numer. vigeſimo quinto. Dubium tamẽ

maximum in hac materia ventilatum vidi in *Sacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregat. Sacri Concilij interpretum* ſæpe propoſitum, an ſcilicet Nouitio egredienti habitus religioſus eſſet reſtituendus? In qua quæſtione iuxta ſupradicta reſoluerem omnes nouitij veſtes eſſe reſtituendas propter verba illa, omnia reſtituantur, quibus vtitur *Concil. Tridentin. dict. cap. decimo ſexto, in fine.*

39 Dictio enim, omnis, eſt vniuerſalis, vt citatis iuribus multiſque Doctoribus probo *ego ipſe in meis remiſſionibus, dict.* 107. & qui omne dicit, nihil excludit, prout dictum eſt in *libello de princip. & locis communibus vtriuſque iuris littera O. num.* 4. verum *Sacra Congreg.* cenſuit habitum religioſum exeunti non eſſe reſtituendum, eius tamen pretium ei eſſe ſoluendum.

40 Si quis tamen deceſſerit intra huiuſmodi tempus probationis, & dos ſoluta ſit, eſt reſtituenda hæredibus, vnà cum fructibus, ſi quos monaſterium percepiſſet, deducto tamen victu, & veſtitu, ita refert deciſum *Armendariz d. loco num.* 30.

41 Circa Nouitiorum informationes faciẽdas *Sixtus V.* ſua conſtitut. quæ incip. *Sixtus Epiſcopus*, edita *6. Kalen. Decemb. Anno Incarnat. Dominicæ* 1587. ſtatuit, ac præcepit, ne vlli illegitimi, aut debitis onuſti, ratiocinijs obligati, & ſcelerati, crimínoſi, & facinoroſi reciperentur ad Ordines, ac voluit de ijs omnibus rebus in receptione eorumdem Nouitiorum & antequam reciperentur, ſeu admitterentur ad habitum fieri inquiſitionem, & informationem: fuitque ipſius decretum ita rigidum, ſiue rigoroſum, vt nullius iuuenis, ſeu viri à ſeculo ad religionem tranſeuntis maioris 16. annorum receptio, admiſſio, & approbatio fieri poterat, niſi in Capitulo generali, ſeu prouinciali, & niſi prius per Prælatos, & Superiores Ordinis facta de eo fuiſſet informatio de rebus ibidem contentis, & huiuſmodi informatio in Capitulo generali, aut prouinciali præſentata, approbata ſimul fuiſſet per definitores. Poſtmodum verò videns, quod ex prædicta ſua conſtitutione innumera ſequebantur inconuenientia illam mitigare, atque modificare volens, in alia quadam, quæ incipit, *ad Romanum ſpectat Pontificem*, & ſtatuit, vt in qualibet Prouincia ſaltem duo, & ſi commodè fieri poſſet, tria, aut plura deputarentur monaſteria, quorum ſuperiores infra annum ſaltem congregarentur ad faciendam inquiſitionem ſuper nouitijs, & ad ipſos in religioſos ſuſcipiendos, iuxta formam ſuæ præfatæ Conſtitutionis, & ad alia peragenda, quæ ibidem continentur. Et addidit, quod ſi paucitas, aut nimia monaſteriorum diſtantia, nec id ipſum facere permitteret, ſaltem tribus antiquioribus Patribus vnius monaſterij domus, ſiue Prouinciæ huiuſmodi facultas, & auctoritas per Capitulum generale monachorum, vel Prouinciale Mendicantium, & reliquorum Regularium demandaretur, & concederetur, & alia ad hoc propoſitum ſtatuit, quæ ibidem videri poſſunt. Sed *Greg. XIV.* amplius volens eandem *Sixti Quinti* Conſtitutionem declarare, & ampliare circa Nouitiorum receptionem, nouam quandam fecit conſtitutionem, quæ incipit, *Circumſpecta Romani Pontificis prouidentia*, qua ſtatuit, vt Superiores monaſteriorum de conſenſu ſui Capituli prǣhabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque Religione, aut monaſterio iuxta eiuſdem conſtitutiones recipiendus interrogari ſolet aliqua informatione ſuper ijs, quæ in dictis conſtitutionibus continentur ad eorundem Nouitiorum receptionem procedere valerent, dum tamen antequam ad profeſſionem admitterentur plenariam de eiſdem facerent inquiſitionem, quæ plenaria informatio præſentaretur, examinaretur, & approbaretur ab illis, à quibus in prædictis monaſterijs examinari, & approbari ſolent.

42 Iuxta prædictas conſtitutiones *Sixti Quinti & Gregor. XIV.* informationes Nouitiorum debebant fieri modo ſupradicto, tempore vero *Clementis VIII.* ſua conſtitutione, quæ incipit, *Altiſſima paupertatis via, data 14. Aprilis* 1592. conceſſum eſt Fratribus Minoribus de Obſeruantia in Hiſpania tantum, quod quocunque tempore, etiam extra Capitulum poſſent recipere Nouitios, & iuuenes ad prædictum ordinem venientes de conſenſu quatuor Definitorum, vel de conſenſu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes erant recipiendi. Conceſſum eſt etiam, vt coram Notario, vel per Fratres ad hoc muneris deputatos prædictam inquiſitionem facere poſſent, vocando teſtes, & ab ipſis recipiendo iuramentum, de qua vide *Fr. Emmanuel. in ſumm. part. ſecunda, capit. quarto num. 3. & quaſt. Regular. tom. 3. quaſt.* 10. *articul. ſecundo &* 3. Vlterius idem *Clemens VIII. conſtitut. ſua*, quæ incip. *In his, de anno* 1597. conceſſit priuilegium Conuentui Sancti Stephani Salmanticenſis, vt nouitiorum informationes fieri poſſint, & debeant, vel coram Iudice, & notario publico, vel coram aliquo alio Fratre ad id muneris deputato, abſque omni ſtrepitu iudiciario, ſed ſolummodo ſimpliciter, & de plano, quod quidem priuilegium, licet tantum quoad Conuentum Sancti Stephani Salmanticenſis Ordinis Prædicatorum fuerit conceſſum, eo proculdubio fruuntur omnes in vniuerſum Religiones habentes priuilegium communicationis, quale habent omnes Mendicantes, & ſi quæ ſunt aliæ ſimilem habeant gratiam.

43 Profeſſio igitur Monachi dicetur nulla, quando facta fuit non ſeruata prædicti *Sixti V.* conſtitutione, videlicet capta prius diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus, eademque informatione relata, & approbata in Capitulo generali, vel prouinciali, prout reſolutum fuit in Sacra *Rota Romana* apud *Farinac. deciſ. 173. nu. 3. 4. & 5. tom. 1. p. 1.* vel etiam facta Nouitiorum informatione, iuxta prędictas *Clementis VIII.* conſtitutiones, de quibus ſupra.

44 Sic etiam nulliter profeſſos, quia in eorum informatione non fuit ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſe etiam poſt quinquennium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune Religionis, declarauit idem *Sixt. V.* in ſua ſecunda conſtitutione moderatoria, & declaratoria primæ his verbis. Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, & ſtatuimus, quod in quibuſuis Ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcumque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione forma conſtitutionis ſeruata fuerit, refert, *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 57. in prima editione, & reſolutione 550. in fin. in ſecunda editione.*

SVMMARIVM.

1 Clauſura Monialium quibus conſtitutionibus commendetur, oſtenditur, & num. 2.

3 Epiſcopi procurare debent, vt in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis ordinaria, in alijs vero Sedis Apoſt. auctoritate clauſura monialium inuiolabiliter obſeruetur.

4 Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in ijs, quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curam pertinent, ſubijciuntur Epiſcopis.

5 Moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruationem clauſuræ, quoties ei videbitur expedire.

6 Moniales in ciuitate degentes, ſed alieno Epiſcopo ſubiecta, viſitantur ab Epiſcopo diœceſi, ſicut aliæ Moniales ſubiectæ Regularibus.

7 Clauſura ſi non ſeruetur in monaſterijs Monialiũ, quæ Regularibus ſubduntur, videre debet Epiſcopus, nec ab ipſis Regularibus impediri poterit.

8 Epiſcopus non poteſt impediri quomodo ingrediatur ſepta monaſterij ipſis Regularibus ſubiecti ad effectum vidẽdi, ſi clauſura ſeruata ſit, vel non.

9 Reprobatur opinio Fr. Ludou. Mirandę.

10 Clauſuræ mœnia ſi ſint confracta, & facultates non ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda ſunt, vel Monialium conſanguinei ad hoc compellendi, & illis deficiẽtibus, tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monaſterium.

11 Monialium clauſura cuſtoditur impediendo acceſſum ad ipſas Moniales, & colloquia cum eiſdem.

12 Clauſura Monialium vt ſciatur qualiter ſit cuſtodienda, quæ ſunt attendenda, oſtenditur.

13 Monialium exitus è ſuis monaſterijs quibus conſtitutionibus prohibeatur, oſtenditur, & numero decimo quarto.

15 Moniales an poſſint à monaſterijs egredi ex alijs caſibus vltra illos tres relatos in Conſtit. Pij V. pro parte negatiua expenduntur fundamenta, & citantur Doctores.

16 Pro affirmatiua fundamenta, & rationes adducuntur.

17 Filij licite exhæredari poſſunt à parentibus ex quatuordecim tantum cauſis expreſſis, quo non excluduntur ſimiles.

18 Donationes factæ ob ſolas quinque cauſas iure reuocari poſſunt, quod etiam ad alias ſimiles ex idẽtitate rationis extenditur.

19 Dictio, tantum, quamuis excludat omnes caſus præter expreſſos, non excludit tamen caſus ſimiles.

20 Moniales è monaſterio egredi poſſunt alijs infirmitatis caſibus ſimilibus illis tribus, de quibus in conſtitut. Pij V. ſi infirmitas omnibus præiudicialis ſit.

21 Conſeruatio propriæ vitæ eſt de iure naturali vbi periculũ imminet mortis, non naturalis, ſed violentæ.

22 Caſus tres, quibus licet Monialibus è monaſterio egredi ex ſimilitudine rationis extendi poſſunt ad caſus hoſtium inuadentium, aquæductus, & ruinæ domus.

23 Incendium magnum, quo poſſunt moniales è monaſterio egredi, tale debet eſſe, vt certum ſit, aut ſaltem probabile, quod niſi moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant, omnes ſint ſimul morituræ.

24 Infirmitas lepræ, cuius occaſione Moniales poſſunt è monaſterio egredi, poteſt etiam extendi ad quamuis infirmitatem adeo contagioſam, quod ſi ipſius radix foris non eijciatur, cito omnes eiuſdem monaſterij ſorores inficiet.

25 Moniales ab vno monaſterio in aliud poſſunt transferri cauſa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis, pro cuius licentia obtinenda ad Sedem Apoſtol. eſt recurrendum.

26 Moniales quãdo transferuntur de vno monaſterio in aliud permiſſu Sedis Apoſt. quomodo, & quando huiuſmodi tranſlatio ſit facienda, oſtenditur.

27 Moniales exeundi è monaſterijs iuſtam cauſam nõ habent, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent.

28 Moniales volentes exire è monaſterio ob aliquem caſum neceſſarium à quo debeant obtinere licentiam, oſtẽditur.

29 Moniales è ſuis monaſterijs exeuntes ſunt excommunicatæ excõmunicatione maiori Summo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem egrediendi licentiam quoquo modo concedentes.

30 Concomitantes Moniales è ſuis monaſterijs egredientes, & recipientes eas incurrunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, niſi compaſſione quadam naturali in extrema neceſſitate id faciant.

31 Monialium monaſteria ingredi prohibentur omnes cuiuſcunque ſexus viri, ac mulieres habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandum.

32 Infantes diſcretione carẽtes abſque peccato mort. admitti poſſunt ad clauſtra Monialium.

33 Referuntur conſtitutiones Gregor. XIII. quibus reuocat omnes facultates ingrediendi monaſteria & domus Monialium, & num. 34.

35 Sixtus V. fecit reuocationem omnium licentiarum quarũcunque ingrediendi Monialium monaſteria.

36 Monialium monaſteria intrantes ſine licẽtia an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum oſtenditur.

37 Monaſteria Monialium ex præſumptione intrantes prætextu aliquarum licentiarum ſine ratione, & cauſa, vel à ſummis Pontif. iam reuocatarum, incurrunt excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum.

38 Monaſterij ſepta non licet ingredi in caſibus neceſſarijs ſine licentia Epiſcopi, aut Vicarij generalis ſpeciale mandatum habentes.

39 Monialium præfecta, ſi Superior longe abſit, in caſibus repentinis ſed tamen neceſſarijs poteſt licentiam concedere.

40 Epiſcopi conſenſus abſque alia Superioris Regularis voluntate an ſufficiat, vt poſſit aliquis ingredi ſepta monaſterij Monialium exemptarum in caſibus neceſſarijs? oſtenditur.

41 Superiores Regulares tantum poſſunt concedere facultatem intrandi ſepta monaſterij Monialium ipſis ſubiecta.

42 Epiſcopi ingredientes monaſteria Monialium ſibi non ſubiecta ſine licentia Superioris in ſcriptis, includuntur ſub decreto Concilij ſeſſione vigeſim. quint. de Regular. capit. quint.

43 Epiſcopi, & Superiores Prælati ſicut poſſunt alij facultatem concedere ingrediendi monaſteria Monialium ſibi ſubiecta in caſibus neceſſarijs, ita etiam, & ipſi viſitationis, aut alterius cauſæ neceſſariæ gratia intrare poſſunt.

44 Miniſtro Generali Fratrum Minorum an hodie, ſicut olim, liceat ingredi monaſteria Monialium S. Claræ? oſtenditur.

45 Prouinciales Miniſtri, atque viſitatores quando poſſint intrare

intrare Monaſteria Monialium ſibi ſubditarum, oſtenditur.

46 *Epiſcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatiſſæ præeſſe poteſt, clauſtra Monaſterij ingredi non valet, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audire.*

47 *Vota Monialium earum monaſteria ingredientes recipere poſſunt Prælati, quando prudenter iudicauerint non poſſe fieri canonicam electionem ipſis non intrantibus.*

48 *Cauſa ad intrandum Monialiũ monaſteria non requiritur, quod ſit ſtrictiſſima, ſed ſufficit, quod ſit neceſſitas quadã moralis, rationabilis, & manifeſta.*

49 *Confeſſarij quibus in caſibus, & pro quo tempore monaſteria Monialium ſepta ingredi valeant, oſtenditur.*

50 *Monialis cum vitam obijt an, & quibus in caſibus liceat Sacerdoti ingredi clauſtrum; oſtenditur.*

51 *Sepultura pro moniali defuncta, an poſſit aperiri ſine peccato ab aliquo, qui ad hoc ſolum ingrediatur? oſtenditur.*

52 *Medicus cauſa multum grauis infirmitatis cum neceſſitas exegerit, poteſt ingredi monialium monaſteria.*

53 *Medicis vt poſſint monialium monaſteria ingredi, non neceſſario requiritur, quod ſint doctores, aut graduati, ſed quod mederi ſciant.*

54 *Tonſor ad emittendum ſanguinem qualiter monialiũ monaſteria intrare poſſit, oſtenditur.*

55 *Monialium monaſteria officiales intrare poſſunt pro aliquo opere exercẽdo, quod commode extra monaſterium fieri non poteſt.*

56 *Sartores monialium monaſteria intrare non poßunt.*

57 *Licentia in ſcriptis neceſſaria non eſt ad intrandũ monialium monaſteria in caſibus permiſſis, qui communiter ſolent occurrere.*

58 *Monialium clauſuram intrantes pro aliquo permiſſo negotio finito illi ſub peccato mortali tenentur ſtatim exire, quamuis poſſint per aliquantulum temporis amplius ſe detinere.*

59 *Conceſſio facta alicui de intrando monaſteria monialium, intelligitur de prima vice.*

60 *Monialium monaſteria licitum eſt intrare mulieribus volentibus vti famulabus domeſticis ſeruitijs incumbere.*

61 *Moniales ancillas pro ſeruitio communi habere non poſſunt, quibus licitum ſit clauſtra intrare, & exire quando libuerit.*

62 *Puellæ educationis gratia, licet ſacro veſtitu inditæ non ſint, poſſunt in monaſterijs monialium retineri cũ certis conditionibus.*

63 *Conditiones, quibus licitum eſt retinere puellas educationis gratia in monaſterijs monialium, referuntur.*

64 *Puellæ cauſa educationis in monaſterijs monialium recipi non poſſunt minores ſeptennio, & maiores vigeſimo quinto.*

65 *Puella educationis gratia in monaſterio monialium recepta ſi ſtatim poſtquam præterijt vigeſimum quintum annum non egreditur, nec ipſa, nec alia quæuis incidit in excommunicationem.*

66 *Nuptæ mulieres quando poſſint in monaſterijs monialium recipi, oſtenditur.*

67 *Viduæ ex licentia Epiſcopi non poſſunt monialium monaſteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant.*

68 *Matribus non poteſt licentia præſtari ingrediendi monaſteria monialium ad inuiſendas filias morti proximas.*

69 *Monialium monaſteria frequentantes qua pœna puniantur, oſtenditur.*

70 *Frequentia alloquendi cum monialibus, ex quibus vicibus inducatur, oſtenditur.*

71 *Cauſa legitima alloquendi cum monialibus non eſt occaſio conſanguinitatis.*

72 *Regulares cuiuſcunque ordinis prohibentur accedere ad monialium monaſteria.*

73 *Regulares adeuntes monaſteria monialium, abſque Epiſcopi licentia, an incidãt in excommunicationem, quam Epiſcopus ſuo edicto propoſuit? oſtenditur.*

74 *Cenſura per ſtatutum, aut edictum Epiſcopalem ipſo iure aduerſus adeuntes monaſteria monialium, & cum illis alloquentes, an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus ſubdita? oſtenditur.*

75 *Epiſcopis imponens pœnam eunti ad monaſterium ſuæ diœceſis, comprehendit tam ſubditum, quàm non ſubditum.*

76 *Licentia pro acceſſu ad Monialium monaſteria exempta vtrum petenda ſit ab Epiſcopo, an à Superiore Regulari? oſtenditur.*

77 *Litterarum, ſeu Epiſtolarum miſſio ad Monachas an iure communi reperiatur prohibita oſtenditur.*

78 *Litteras ſcribens Moniali, & mittens, an incidat in cenſuram comminatã ab Epiſcopo aduerſus euntes in monaſteria Monialium? oſtenditur.*

79 *Per epiſtolas cum abſentibus, tanquam præſentibus loquimur.*

80 *Vetitus loqui cum excommunicato, eſt inſuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere.*

81 *Mittens litteras ad Monialem non incidit in cenſuram cõminatam aduerſus alloquentes cum illa.*

82 *Excommunicatio eſt pœna, quę cum ſit lata contra euntes, & loquentes, non comprehendit mittentes.*

83 *Declaratur tex. in cap. clericus 81. diſt.*

84 *Male agens odit lucem.*

85 *Fœminæ in virorum monaſteria qualiter ingredi prohibeantur, oſtenditur, & num. 86.*

87 *Mulieres ingredi poßunt Fratrum monaſteria, quæ ſunt in fieri, vel in quæ dum fabricantur adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus.*

88 *Reginę, & fundatrices monaſteriorum aliquorum Fratrũ poſſunt ea ingredi abſque incurſu alicuius cenſurę.*

EPISCOPVS CIRCA SANctimonialium clauſuram quam habeat poteſtatem.

ALLEGATIO CII.

1 CVm ſanctimoniales Deo Opt. Max. ſint deſponſatæ, & non hominibus, omnino ſtudere debent quomodo Deo placere poſſint. Nam nihil eſt quod oculos cæleſtis ſponſi magis delectet quam videre virgines ſibi deſponſatas, ornatas iis moialibus, quæ tantas Reginas decent vt merito cum ſponſo poſſint dicere, Dilectus mihi, & ego illi. Quare neceſſe eſt, vt in cęnobiis monialiũ, quæ religiones ingreſſæ diuino ſe cultui mãciparũt, vetus diſciplina integra perduret, omni conatu Epiſcopi debent ſtudere pro paſtorali officio circa illarum clauſuram, prout eis præcipit Sacrũ *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de* Regular. *cap. 5.* his verbis. Bonifacii viij. Conſtitutionem, quæ incip. Periculoſo, renouans Sancta Synodus vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicii, & interminatione maledictionis æternæ pręcipit, vt in omnibus monaſteriis, ſibi ſubiectis ordinaria, in aliis vero Sed. Apoſt. auctoritate clauſurã Sãctimonia-

ctimonialiũ, vbi violata fuerit, cõſeruari maxime procurẽt, inobediẽtes, atq; cõtradictores per cẽſuras eccleſiaſticas, aliaſq; pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita compeſcentes, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Quod auxilium, vt præbeatur omnes Chriſtianos Principes hortatur Sancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, omnibus magiſtratibus ſecularibus iniungit.

2 Cuius Decreti omnimodam obſeruantiam cupiens poſtea *Pius V. Pont.* Max. eadem de re Bullam quandam, ſiue Motum propriũ edidit anno Dominicæ *Incarnat.* 1566. 4 *Kalend. Iunij*, Pontificatus ſui anno Primo, & incip. *Circa Paſtoralis officij*, vbi in fine ad hoc propoſitum ſubdit. Mandantes propterea in virtute Sãctę obediẽtiæ, ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, vniuerſis Venerabilibus Fratribus, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, quatenus in ciuitatibus, & diœceſibus propriis præſentes noſtras litteras publicare faciant, ac in monaſteriis monialium ſibi Ordinario ſubiectis, in ijs vero quæ ad Romanam mediatè & immediate ſpectãt Eccleſiam Sedis Apoſtolicæ auctoritate, vnà cum ſuperioribus eorundem monaſteriorum, clauſuram, vt pręmittitur, quam primum poterint, ſeruari procurẽt, contradictores atq; rebelles per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Ac vt hoc tam ſalutare Decretum facilius obſeruetur, omnes Principes ſeculares, & alios Dominos, & Magiſtratus temporales rogamus, requirimus, obſecramus per viſcera Miſericordiæ Domini noſtri Ieſu Chriſti eiſdem in remiſſionem peccatorum iniungentes, quod in præmiſſis omnibus eiſdẽ Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & aliis Monialium Superioribus aſſiſtant, ac ſuum fauorem & auxilium præſtent & impediẽtes pœnis etiam temporalibus afficiant. Præmiſſis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſt. ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiã per Sedem Apoſt. approbatis, & confirmatis, priuilegiis quoque, indultis, litteris Apoſt. etiam in fundatione, & inſtitutione eiſdem Monaſteriis, domibus, & Monialibus, ſub quibuſcunq. verborũ formis, & clauſulis irritantibus, & aliis Decretis quibuſlibet conceſſis, confirmatis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiamſi pro ſufficiẽti illorum derogatione, de illis eorumq; totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, tenoris huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, pro ſufficienter expreſſis habentes, quoad effectum validitatis noſtræ Conſtit. tantum, derogamus, cõtrariis quibuſcunque, &c. Hanc *Pij V. conſtit.* etiam confirmauit, & innouauit poſtmodũ *Gregor. XIII.* in alia ſua Bulla, ſiue Motu proprio *dat. Romæ anno Domini* 1572. 3. *Kalend. Ianuarij*, Pontificatus ſui etiam ann 1. qui incip. *Deo ſacris*.

3 Ex quibus clarius patet quantum procurare debent Epiſcopi vt omnibus in monaſteriis, eiſdem Epiſcopis ſubiectis, ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſt. auctoritate, clauſura Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtituatur, & vbi inuiolata eſt inuiolabiliter conſeruetur, *Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos p. 2. qu.* 45. *numero* 15. & 81. *Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 83.

4 Habet enim Epiſcopus iuriſdictionem in Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in iis, quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curã pertinent vt refert deciſum *Armendar. in addit. recopil. legũ Nauarr. lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 95.*

5 Et huiuſmodi moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruantiam clauſuræ, quoties ei videbitur expedire, refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſc. verbo monialis* 3. & faciunt quę *Armendar. in dictis addit. libro primo titul.* 6. *lib.* 3. *de viſitatione quoad Canonicos num.* 18.

6 Et Moniales in ciuitate ſituatæ, ſed alieno Epiſcopo ſubiectæ, viſitantur ab Epiſcopo diœceſis, ſicut aliæ Moniales ſubiectæ Regularibus refert deciſum *Galett. verbo Monialis* 4.

7 Clauſura hæc ſi non ſeruetur in monaſterijs monialium, quę Regularibus ſubduntur, videre debet Epiſcopus; nec ab ipſis Regularibus impediri poterit, quominus ea viſitet, quoties id expedire iudicauerit, refert etiam deciſum idem *Galett. verbo clauſura*, 1. reſoluit *praxis Epiſcop. part.* 1. *verbo Moniales, quæſt.* 4. & 8. *verſic.* 4.

8 Sicut etiam nec ab ipſis poterit impediri, quominus ingrediatur ſepta monaſterii ipſis Regularibus ſubiecti ad effectum vidẽdi ſi clauſura ſeruata ſit, vel non, refert quoque deciſum *die* 28. *Aprilis* 1584. *Armendar. in dictis addition. lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Epiſcopis, numer.* 44. Ex quibus non ita facile admitterem reſolutionem *Fr. Ludouic. Mirandæ poſt man. Pral. in trac. de Sacris Monial. quæſt.* 2. *artic. decim. quart. num. tertio*, tenentis non licere Epiſcopis monialium monaſteria exempta, Prælatiſque Regularibus ſubiecta etiam prætextu vidẽdi an violata ibidem fuerit clauſura, niſi ſolummodo in caſu, publice conſtaret ipſam eſſe violatã, nec in tali caſu, niſi poſtquam eadem de re ſemel & iterum admonuerint ipſarum monialium Prælatos Ordinarios: fallitur enim ex ſupradictis, & principaliter ex deciſ. quam refert *Armendar. loco vltimo citatus*. quicquid etiam nouiſſime teneat *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 2. *libro ſexto capit.* 15. *num. vigeſimo primo*, videlicet non poſſe Epiſcopum ad clauſurã cogere moniales exemptas ab eis, & ſubditas aliis Prę latis examptis aliorum Ordinũ. Nam Moniales omnes etiam profeſſæ Ordinum Militarium Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ clauſuræ præcepto aſtringuntur, vt colligitur ex *Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 22. *verſ. hæc omnia*. & conſtat ex Motu proprio *Pij V.* incip. *Circa paſtoralis*, ibi cuiuſcũque Ordinis vel Militiarum, etiamſi Hieroſolymitanæ ſint, *Nauar. com.* 4. *de Regular. num. quadrageſim. quart. verſic. quinto nota, Fr. Emmanuel. tom.* 1. *quæſtion.* 44. *ar.* 2. & 3. Item eodem clauſuræ præcepto tenẽtur moniales illorum monaſteriorum, quibus ante *Conc. Trident.* nunquam admiſſa, aut ſeruata fuerat *Nauarr. d. comm.* 4. *num.* 45. *verſic.* 8. *Azori. inſtitut. moral. parte prim. libro decimo tertio capit. octau. quæſtion.* 1. *verſ. ex his plane, Fr. Emman. d. quæſtion.* 44. *artic.* 2. Item ad eandem tenentur clauſuram moniales conuerſæ, & Tertiarię, ſiue de pœnitentia, cuiſcunque Ordinis, vel Congregationis ſint, ſi vtræque vere profeſſæ ſint, ex d. Motu proprio *Pij V. Nauar. d. comm.* 4. *num. quadrageſim. quint. Fr. Emma. d. quæſt. quadrageſim. quart. art.* 4. *Llamas in methodo curationis, in append.* §. 1. *ad finem*.

10 Operari igitur debent Epiſcopi vt clauſura ipſa circumſepta

cumſepta ſit, & munita altis mœniis excelſiſque vndique partibus, claudaturque vna tantum, ſi fieri poteſt, porta, eaq. claue & ferro munita ſit: ſi vero mœnia clauſuræ confracta ſint, & Monaſterij facultates nõ ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda eſſent, aut monialium conſanguinei ad id cogerentur; perdurat enim conſanguinitatis vinculum, remanetque obligatio illas conſeruandi in debita honeſtate, vt inquit *Iſidor. Moſcon. in ſuo tractatu de militanti Eccleſia pa. 4. verſic. primo itaque cõſiderandum, & tex.* opitulatur *in cap. ſi quis dereliquerit, 30. diſtinct.* Quod ſi inopia laborarēt cõſanguinei præfati illum compellendum eſſe ſubiungit ille *Moſcon.* cuius auctoritate, vel potius voluntate fuit erectum monaſterium, quoniam præuidere debebat huiuſmodi neceſſitates futuras. cui reſolutioni opitulatur *Petr. Grego. in tract. de benefic. cap. 15. nu. 2. & 3.* vbi multa vtiliſſima congerit.

11 Ad auctoritatem Epiſcoporum in cuſtodienda monialium clauſura pertinet impedire acceſſum ad ipſas moniales, & colloquia cum eiſdem: necnon ingreſſum intra ſepta monaſterij, & illarum egreſſum è monaſteriis, iuxta diſpoſitionem *Concil. d. cap. 5.* in hæc verba. Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire è monaſterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda, indultis quibuſcunque, & priuilegiis non obſtantibus. Ingredi autem intra ſepta Monaſterij nemini licet cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtēta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſariis, nec alius vllo modo poſſit, etiam vigore cuiuſcunque facultatis, nec indulti hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi.

12 Præfata autem clauſura, vt ſciatur qualiter ſit cuſtodienda, duo attendenda aduerto, & dilucide explicãda, primũ qualiter ipſarũ exitus è ſuis monaſteriis prohibitus, & quibus caſibus permiſſus. Sm̃ aget de ingreſſu in ipſarum monaſteria prohibendo & quãdo permittẽdo.

13 Quod attinet ad primum habemus originalem de hoc prohibitionem *Bonifacij VIII. in cap. periculoſo, de ſtatu Regular. lib. 6.* in hæc verba præſenti Conſtitutione perpetuo irrefragabiliter valitura ſancimus, vniuerſas & ſingulas moniales, præſentes atque futuras, cuiuſcunque religionis ſint, vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis monaſterijs debere de cætero permanere clauſura: ita quod nulli earum, religionem tacite vel expreſſe profeſſæ, ſit vel eſſe valeat quacunque ratione, vel cauſa (niſi forte tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo cõmorari) Monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas, &c. Hæc eadem Bonifacii VIII. prohibitio innouatur in *Concil. Trident. c. 5.* verbis proxime citatis. *Pius* item *V. dicta ſua Conſtitut.* incip. *Circa Paſtoralis,* de ann. 1566. prædictam Bonif. viij. Conſtit. & Conc. Trid. decretum renouat his verbis. Hac igitur perpetuò valitura Conſtit. inhærentes etiam Conſtitutioni felicis recordat. Bonifacii Papæ viij. prædeceſſoris noſtri, quæ incip. *Periculoſo,* & decretis *Concilij Tridentini* ſuper clauſuram monialium editis auctoritate Apoſtolica ſtatuimus tenore pręſentiũ, atque perpetuò decernimus vniuerſas & ſingulas Moniales præſentes atque futuras cuiuſcunque Religionis, Ordinis, vel Militiarum, etiamſi Hieroſolymitanæ ſint, quæ vel iam receptæ ſint, vel in poſterum in quibuſuis Monaſterijs, ſiue domibus recipientur, & tacite, vel expreſſe religionem profeſſę, etiamſi conuerſæ, aut quocunq; nomine appellẽtur, etiamſi ex inſtitutis, vel fundationibus earum regulæ, ad clauſuram non teneantur, nec vnquam in earum monaſterijs, ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ea ſeruata non fuerit ſub perpetua in ſuis Monaſterijs, ſeu domibus de cætero debere permanere clauſura, iuxta formam dictæ Conſtitutionis felicis recordationis *Bonifacij Papę VIII.* prædeceſſoris noſtri, quæ incip. *Periculoſo,* in Sacro *Concil. Trid.* approbatæ & innouatæ, quam nos auctoritate prædicta etiam approbamus, & inuocamus in omnibus, & per omnia, ac illa diſtricte obſeruari mandamus. Quod ſi aliquæ Moniales forſan reperiantur, quæ conſuetudine etiam immemorabili, aut inſtituto, vel fundatione regulæ ſuæ factæ, animo obſtinato huic clauſuræ reſiſtant, aut quoquo modo reluctentur, Ordinarij vna cum Superioribus earum, omnibus iuris, & facti remediis compellant eaſdem tanquam rebelles, & incorrigibiles, ad præciſe ſubeundam dictam clauſuram, & perpetuò obſeruandam. Mulieres quoque, quæ Tertiariæ, ſeu de pęnitentia dicuntur, cuiuſcunque Ordinis fuerint, in Congregatione viuentes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, itaut ſolemne votum emiſerint, ad clauſuram præciſe, vt præmittitur, & ipſæ teneantur. Quod ſi votum ſolemne non emiſerint, Ordinarij vnà cum Superioribus earum hortentur, & perſuadere ſtudeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac poſt emiſſionem, & profeſſionem eidem clauſuræ ſe ſubijciant. Quod ſi recuſauerint, & aliquæ ex eis inuentæ fuerint ſcandaloſe viuere, ſeueriſſime puniantur. Cæteris autẽ omnibus ſic abſq; emiſſione profeſſionis, & clauſuræ viuere omnino volentibus, interdicimus, & perpetuò prohibemus ne in futurum vllam aliam prorſus in ſuũ ordinem, religionem, congregationemue recipiant. Quod ſi circa huiuſmodi, ac noſtram prohibitionem, & decretum aliquas receperint, eas ad ſic viuendũ omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones, & receptiones irritas decernimus, & nullas, pro ut etiã præſenti decreto irritas facimus, & annullamus.

14 Deinde vero anno 1569. idem Pontifex *Pius V.* aliã edidit *Conſtit.* quę incip. *Decori,* vbi ſeuerius prohibet exitum monialium è monaſterio, his verbis. Sancimus nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliarumue Monialium, etiam Chartuſienſium, Ciſterciẽſium, Sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum Ordinum, etiam Militarium, & ſtatuum, graduum, cõditionum, dignitatum, & præeminentiarum, etiam à regia, vel illuſtri proſapia ortarum, de cętero infirmitatis, ſeu aliorum Monaſteriorum eis ſubiectorum, aut domorum, parentum, aliorumue propinquorum viſitãdorum, aliaue occaſione & prætextu licere exire, niſi ex cauſa magni incẽdij, vel infirmitatis, lepræ, aut Epidemiæ, quæ tamen infirmitas pręter alios Ordinũ Superiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiã per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiãſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit, à monaſterijs præfatis exire, ſed nec in pręd ictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere. Aliter autem, quam, vt præfertur, egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes,

tantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas, ac ſeculares, vel eccleſiaſticas, conſanguineas, vel non, excommunicationis maioris latæ ſententiæ vinculo, ſtatim eo ipſo, abſque aliqua declaratione ſubiacere. A qua præterquam à Romano Pontif. niſi in mortis articulo, abſolui nequeant. Et inſuper tam egreſſas, quàm Præſidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam huiuſmodi concedentes, dignitatibus, officijs, & adminiſtrationibus obtentis priuamus, & ad alia in poſterum obtinenda inhabiles reddimus. Et deinde facit quoque irritas licentias, & facultates, & priuilegia, ſiue indulta exeundi è monaſterijs & ſtandi extra illa à ſe, & ab alijs Pontificibus, aut Sedis Apoſtòlicæ Nuntijs, & Legatis, etiam de latere, aut Maiori Pęnitentiario, aut Ordinum prædictorum Superioribus, alijſue perſonis conceſſa, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & quibuſcunque clauſulis, etiam inſolitis, etiam in cuiuſcunque perſonæ fauorem, etiam Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Pontificũ, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium. Deinde præcipit Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs vt in ſuis diœceſibus has litteras quolibet anno promulgent, & omnia obſeruari faciant, iuxta prædictum *Concilij Tridentini* Decretum, *& Conſtit. Bonif. VIII.*

15 Prædicta *Bonifacij VIII.* Conſtitutio poſita in *dicto capit. periculoſo*, innouata per *Concil. dict. capit. 5.* vnicũ tantum excipit caſum, ſiue cauſam, ob quam licite fieri poteſt exitus à Monaſterijs Monialium, ſcilicet cum tanto, ac tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari. Et *Pius V.* in *dicta ſua Conſtitut. de anno 1569.* id ipſum, vt videtur, aliquãtulum ampliauit, permittendo, vt licite inde fieri poſſit exitus in tribus caſibus, vel ob tres cauſas, nempe, ob incendium, infirmitatem lepræ, atque infirmitatem epidemiæ. Ex quibus dubium maximum oritur, an ſcilicet ſupradicti tres caſus, de quibus loquitur *Pius V. in dicta ſua Conſtit.* extendatur, ſeu extendi poſſint, & debeant ad alios ſimiles? In qua quæſt. negatiua pars ex eo ſuadetur, quia *Pius V. in ſua Conſtit.* primo ponit generalem regulam ſtricte prohibitiuam cuiuſcunque egreſſus Monialium è ſuis monaſterijs, quam etiam expreſſe extendit ad caſum cuiuſcunque infirmitatis in illis verbis, etiam infirmitatis, &c. & poſtea excipit tres ſupradictos tantum caſus à regula prædicta negatiua, ponitque excommunicationem ipſo facto, aliter quã, vt præf. tur, egredienti, ſeu licentiam exeundi quoquo modo cõcedẽti, necnon, & quod amplius eſt, concomitantibus ipſas, & priuationem omnium officiorum, adminiſtrationum, & dignitatum, &c. prout latius ibi continetur, ergo non eſt dicendum vllo modo contrarium: quam quidem opinionem tenent *Collect. Compend. Mendicantium, verbo clauſura monialium, numer. 5. verſic. quæritur verum Miniſter generalis, praxis Epiſcop. part. 1. verbo Moniales, §. 16. verſ. ſecundo, & part. 2. eodem verbo, in fine*, vbi dicit ſic declaraſſe *Sacram Cardin.* Congregat. quod etiam refert *addit. ad Nau. conſil. 70. in fine ſub titulo de Regular. Fuſc. de viſitat. libro ſecundo capite decimo octauo, numer. decimo ſeptimo* Cacheran. *conſ. vigeſimo ſecundo numer. 7. & ſeq. Bolli. in æconomica canon. claſſe 3. capit. 4. numer. 10. Gutier. canon. libro primo capit. 14. per totum, Cened. ad Sextum collect. 31. num. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 545. in 1. editione, & reſolut. 541. in 2. edit.* ſequitur contrarius reſpondens *Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tractat. de Sacris Monialibus, q. 3. artic. 4.* & ab ea non eſſe recedendum attenta *Pij V. Conſtit.* dicit *Campanil. d. rubr. 12. cap. 16. num. 22.*

16 Verum in contrariam ſcilicet affirmatiuam potius inclinarem opinionem, ex multis, & validioribus, quibus innititur rationibus, nam ſi Extrauagan. *Bonifacij VIII. in dicto cap. periculoſo*, vnicum duntaxat excipiebat caſum, per prædictum *Pium V.* extenſa, atque ampliata eſt ad tres in eadem ſua Conſtitut. contentos, nempe ad caſum magni cuiuſdam incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, quid igitur obſtat, quominus eadem omnino prorſus exiſtente ratione, prædicta *Pij V.* Extrauag. etiam amplietur, & extẽdatur ad alios caſus ſimiles. Confirmatur à ſimili.

17 Quatuordecim in iure tantum modo exprimuntur, atque enumerantur cauſæ, ex quibus filij licite exhæredari poſſunt à parentibus, vt habetur *in authent. non licet, C. de liberis præter. & in authent. vt cum de appellat. cognoſc. §. aliud quoque capitulum*, ibi, vt præter ipſas nulli liceat, *collatio* 8. quas enumerant *Cardoſo in praxi iudicum, verbo pater num. 8. Molina de iuſtit. tract. 2. diſput. 176.* & adhuc nihilominus patres ex alijs ſimilibus cauſis exhæredare poſſunt filios ſuos, vt in ſpecie tenent *Palat. in repet. rubr. §. 16. num. 10. & §. 20. num. 15. Couar. in cap. Raimutius, in princip. num. 16. Gom. tom. 1. variar. cap. 11. num. 12. Gregor. l. 8. verbo otra razon, tit. 7. part. 6. Coſt. in §. & quid ſi tantum. par. 3. nu. 175. Menoch. de arbitr. caſu 130. num. 4. & caſu 267. numer. 5. & conſil. 150. num. 28. Perez l. 4. tit. 8. lib. 3. pag. 641. & libr. 5. Ordin. tit. 2. pag. n. 70. Molina de primogen. lib. 1. cap. 9. num. 33. Surd. de alimentis, tit. 1. q. 19. & q. 64. nu. 20. & tit. 7. q. 1. nu. 4. cum ſeq. Nau. commento 4. de Regularibus num. 48. Cald. Pereira de empt. cap. 14. num. 23.* Cardoſo *d. verbo pater, nu. 9. Molina dict. diſput. 176. verſ. dubium deinde eſt.*

18 Similiter & donationes factæ, ob ſolas quinque cauſas iure reuocari poſſunt, iuxta *l. fin. Co. de reuoc. donat.* & tamen *gloſ.* ibi communiter recepta, verbo *volueris*, tenet etiam ob alias ſimiles poſſe reuocari, vt latiſſimè tradunt *Clar. §. donatio. quæſt. 21. num. 2. & 3. Anton. Gom. variar. tom. 2. c. 4. nu. 14. Molina d. c. 9. n. 32. Surd. de alimentis tit. 1. quæſt. 48. & tit. 8. priuil. 61. nu. 4. Cenall. communium contra communes q. 352. Rebello de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 18. q. 9. num. 9. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 18. num. 104.*

19 Sic denique quamuis dictio, *tantum*, excludat omnes caſus, præter expreſſos, & contineat negationem, quoad alios, vt per *l. qui aliena, §. libertos, ff. de negotijs geſtis*, tenent multi quos ego ipſe refero *in meis Remiſſ. de diction. dict. 349. nu. 3.* Non excludit tamen caſus ſimiles, vt notant *gloſ. in l. ob æs. C. de præd. minor. & in l. ſi mora, verbo dumtaxat, ff. ſoluto matrimon.* & tenent plures citati à *Sanch. de matrimon. lib. 7. diſput. 31. num. 6. & à me ipſo d. dictione 349. num. 5.* idem dicendum erit in propoſito, nempè, quod tres exceptiones ſupradictæ poſitæ à *Pio V. in dicta ſua Conſtitut.* extendi, & ampliari poſſunt etiam ad alios caſus ſimiles, & reſoluunt *Nauarr. d. commento 4. de* Regular. *num. 48. et in cap. ſtatuimus, 19. quæſt. 3. num. 49. Fr. Emmanuel to. 1. q. 34. art. 3. paulo poſt princip. & art. 5. Azori inſtitut. moral. p. 1. lib. 12. c. 8. q. 1. verſic. tertio, Ioan. de la Cruz de ſtatu religionis, lib. 1. capit. 5. dub. 4. verſic. an vero liceat, Llam. in methodo curat. in append. §. 10. Sanch. dict. lib. 6. cap. 15. num. 37.*

20 Quam-

20 Quamuis duo prædicti Doctores vltimo loco citati indiſtincte teneant licere Monialibus exire propter alias cauſas ijs affines, quas *Pius V.* expreſſit, exemplum afferentes, ſi bellum ingruat, quod Moniales ad exitū compellat, vel ſi monialis ab alijs eligatur, vt earum cœnobio præſit, aut denique ſi morbum habeat periculoſum qui licet alijs contagione non obſit, eſt tamen tale, vt medici iudicent eſſe alioquin morituram niſi exierit: ego tamen primum admitterem exemplum, alijs reiectis, quia iuxta prædictæ Conſtitut. verba extendendi ſunt tantummodo illi tres caſus Moniales omnes tangentes, & concernentes, itaut niſi è monaſterio exeant ſtatim videantur morituræ ad alios ſimiles caſus eiuſdem qualitatis, morbi, & periculi omnibus præiudicialis, non ſic autem in occurrentibus caſibus particularibus, qui ſimile periculum, ſiue contagionem non habent, ſed reſpiciunt particularem vtilitatem alicuius monialis infirmæ, quæ ipſarum non tranſcendit; nam rê vera non ſunt ſimiles, niſi pertineant, & ſpectent ad bonum, ſeu potius ad euitandum damnum monaſterij, & totius communitatis, & hæc fuit proculdubio prædicti Summi Pontific. mens & intentio, vt attente ipſius verba conſideranti facile erit colligere.

21 Nec obſtat argumentum adductum à *Nau. d. nu. 49.* quo probare intendebat ſub illis tribus caſibus à ſimili comprehendi morbum monialis periculoſum, propter quem medicorum iudicio proculdubio eſſet moritura, niſi exierit, quamuis alijs contagione non obſit, & ſic arguebatur. Conſeruatio propriæ vitæ, naturaliſque defenſio eſt de iure naturali, neminique videtur tollenda, iuxta *Clemen. paſtoralis, §. cæterum. de re iudic. & l. vt vim. ff. de iuſtit. & iure*, ergo in propoſito caſu licitum erit Moniali prædictæ, de qua eſt ſermo, è monaſterio exire, neque in contrarium vlla lege, præcepto, ſeu ſtatuto poteſt cogi, aut obligari. Reſpondetur tamen, ſi adhuc verum eſt, quod conſeruatio propriæ vitæ ſit de iure naturali, naturaliſque defenſio nemini debeat denegari, procedere vbicunque periculum immineret mortis non naturalis, ſed violentæ, non tamen id vſquequaque verum habet, vbi mors violenta non eſt, ſed naturalis, & quæ ortum habet ab ægritudine naturali; nam in tali caſu probabiliſſimum eſt conſeruationem propriæ vitæ non ſemper eſſe licitam, nec vitam propriam in omnibus caſibus adeo eſſe obſeruandam, & maxime à viris religioſis, qui propter Deum ſuam propriam abnegarunt voluntatem, atque, vt videtur, prædicto iure ſe priuauerunt. Quare moniali non poſſe licentiam concedi clauſtro egrediendi cauſa medendi morbo ita periculoſo, vt deſperaretur ſalus ea non egreſſa, niſi morbus adeo contagioſus eſſet, vt in reliquas ſerperet, tenent *Gutier. canon. lib. 1. cap. 14. d. nu. 7. Cened. ad Sextum, collect. 21. num. 2. praxis Epiſcop. par. 2. verbo Moniales, in fine. Frat. Emman. tom. 1. q. 49. artic. 3. Sanch. d. d. lib. 6. cap. 15. num. 39.* contra *Nau. comment. 4. de Regularibus num. 49. & 50.*

22 Quare prædicti tres caſus ex ſimilitudine rationis extendi poſſunt ad caſus hoſtium inuadentium, aquæductus, aut ruinæ domus, vel alios ſimiles nociuos cōmunitati monialium, vt bene aſſerit *Fr. Ioan. de la Cruz dict. dub. quarto verſic. an vero liceat*, & cum alijs reſoluit *Sanch. dicto lib. 6. cap. 15. num. 44.*

23 Circa explicationem vero illorum trium in *dicta Cōſtitut. Pij V.* contentorum ſciendum ſub nomine incendij magni, intelligi incendium ita magnum, & euidens, vt certum ſit, aut ſaltem probabile multum eſſe videatur, quod niſi Moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant, omnes ſint ſimul morituræ, atque conſumendæ præ nimia exuſtione ignis.

24 Sub nomine vero, infirmitatis lepræ, intelligi infirmitatem quandam adeo contagioſam, quod ſi ipſius radix, & origo foras non eijciatur (hoc eſt monialis huiuſmodi morbo infecta) cito omnes Monaſterij eiuſdem ſorores inficiet, proindeque cunctæ periclitabuntur, & prædictam lepram debere eſſe notabilem, ac talem, quod ſi perſona eſſet ſecularis, iure poſſit extrahi de populo, & mitti ad domum aliquam in campo ſeparatam. Sub nomine denique, infirmitatis epidimiæ, quantum ad præſens attinet propoſitum, intelligi morbum quendam peſtiferum, ſimiliter atque eadem ratione contagioſum, communitati præiudicialem, & perniciofum, qui populariter graſſetur in populo, majoremque ægrotorum partem interimat. Sic explicant *Lab. Zecbi. de Republ. eccleſ. titul. de* Regular. *cap. 3. num. 15. verſ. 9. Nau. comm. 4. de Regular. num. 48. not. 4. Gutier. d. cap. 14. num. 8. Fr. Emmanuel tom. 1. quaſt. 49. artic. 4. verſic. ex his. Sanch. d. cap. 15. à num. 33.* optime *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 3. de clauſura Monialium in particulari artic. 5.* Cum aliàs temerarium ſit clariſſimam Pontificis conſtitutionem ad priuatorum opiniones traducere.

25 Quæri opportunè poteſt an Moniales valeant tranſire de vno monaſterio ad aliud, vel cauſa nouæ fundationis, vel correctionis, vel reformationis, vel prælectionis, itaut huiuſmodi caſus comprehendatur ſub illis tribus exceptis in dicta *Conſtit. Pij V.* Et videtur dicendum quod ſic, iuxta ſupradicta, nam huiuſmodi caſus totam concernunt communitatem religionis, & nō particularem vtilitatem alicuius Monialis, cum exeant ad plantandum, vel ædificandum aliquod monaſteriū, reformandamque eandem religionem, ob quam cauſam hanc ſententiam tenent *Nauar. in d. cap. ſtatuimus, num. 48. & conſ. 57. num. 6. de Regular. Fr. Emman. quaſtion. Regular. tom. 1. quaſt. 49. artic. 5.* nouiſſime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 15. à numero 46.* ſecundum quam pluries cenſuit *Sacra Congregatio ſuper negotijs Epiſcoporum, & Regularium*, & ſignanter *in vna Nanneten. 16. ianuarij 1615. & in Redonen. 31. Ianuar. 1617. & in Meſſanen. 9. Octobr. 1619.* quas citat *D. Anton. Ricciul. Almæ Vrbis aduocatus egregius in ſuo tractatu de iure perſonarum libr. 5. capite 5.* Sed ipſa *Sacra Congreg.* cautius cenſuit in his recurrendum eſſe ad Sedem Apoſtolicam teſtatur *praxis Epiſcopal. par. 1. verbo monialis, §. 16. & par. 2. eod. verbo dub. 8. & 12. Anton. Ricciul. d. cap. 5. num. 11. Sanch. d. cap. 15. num. 47.* Ex cauſa enim ipſa Sedes Apoſtol. conceſſit quibuſdam Monialibus, vt tranſirent ad aliud monaſterium alterius obedientiæ de conſenſu tamen Superiorum, refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauar. l. 2. titulo decimo octauo leg. 7. de religion. numero centeſimo primo.*

26 Et quando ex permiſſu Sedis Apoſtol. transferuntur moniales de loco ad locum, tranſlatum debet fieri in aurora, vt à paucis conſpici poſſint, atque à perſonis grauibus, & honeſtis, & ſanguine eis proximioribus coniunctis deducantur, earumque dotes monaſterio, quod relinquetur, remaneant, vt refert deciſum *Armendar. vbi proxime num. 100. & num. 105.*

27 Etiam deciſum aſſerit è monaſterijs iuſtam cauſam moniales non habere, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent, refert etiā

Cam-

Campanil.d.capit.decim.ſexto.num.vigeſim.ſecund. prope fin. Manifeſte tamen erit iuſta egreſſus cauſa quando auctoritate Prælati ex cauſa iuſta totus Monialiū Conuentus locum mutat, iuxta *Concil. Tridentin. ſeſſ. vigeſim. quint. de Regular. capit. quinto Fr. Emmanuel. dicta quaſtion. quadrageſima nona articul. quinto Sanch. d. c. 16 num. 53.*

28 Deinde dubitari non abs re poteſt vtrum in caſibus neceſſarijs, & paulo ante relatis, quis impartietur licentiam monialibus volentibus exire à Monaſterio? & reſpondet *Concil. dict. cap. 5.* ab Epiſcopo approbandam eſſe cauſam, cuius decreti verba intelligenda eſſe inquit *Nauarr.* vt approbatio requiratur Epiſcopalis quando exire volunt e monaſterijs Epiſcopo ſubiectis, vel ita exemptis, quod ſolo Papæ immediate ſubſint, non autem de alijs exemptis, & Regularibus ſuppoſitis, in quibus ſatis ſit licentia Superioris Ordinis ita ipſe, *Nauar. conſil. 6. incip. An generalis num. ſexto de ſtatu monach. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 3. de Monialium clauſura artic. ſexto concluſ. 1. Fr. Emmanuel quaſt. Regular. tom. 1. qu. quadrageſimanon. artic. 6.* vbi inquit, quod Monialis in prædictis caſibus in dicta Conſtitut. exceptis exire poteſt à monaſterio abſque vllo conſcientię ſcrupulo cum ſola licentia ſuorum Generalium, aut Prouincialium Prælatorum, quibus fuerit ſubiecta, ſine vlla alia approbatione Epiſcopi ſecularis: & in Hiſpania ſolùm Superiorum licentiam eſſe neceſſariam dicunt *Frat. Ioan. de la Cruz d. cap. dub. 3. Sanch. in precepta Decalogi tom. 2. l. 6. capit. 15. num. 28.* Verum ab illorum opinione diſcedere coget propter expreſſa verba prædictæ *Conſtitutio. Pij V. de anno 1569.* ſic diſponentis. Quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinariū, etiamſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit, ex quibus verbis facile erit colligere quid ſit dicendum, atque reſpondendum difficultati propoſitæ. Monialibus enim à Monaſterio exire non licet, etiam cum cauſa probabili, niſi adſit communis conſenſus Superioris Regularis, & Epiſcopi diœceſani; & ſi illæ, quæ poteſtati Regularium ſubiectæ ſunt, ſine Bulla, & licentia Ordinarij egreſſæ fuerint, per cenſuras eccleſiaſticas, & alia iuris remedia debent ipſæ, & earum Superiores, (de quorum licentia è Monaſterio fuerint egreſſæ) ab eodem Ordinario puniri, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, ita deciſum referunt *Campanil. d. rubr. 12. cap. 16. num. 22. prope finem, & Armendariz in addit. ad d. li. 2. tit. 18. l. 7. num. 103.* Hinc non abs re dubitari poteſt an Vicarius generalis Epiſcopi abſque ſpeciali eius commiſſione hanc egreſſus monialis à monaſterio licentiam concedere poſſit? in quo dubio cum *Concil. Trid. ſeſſione vigeſima quinta de Regular. cap. 5.* dicat eam licentiam ab Epiſcopo approbandam, credo nomine Epiſcopi Vicarium quoque eius generalem, non vero foraneum comprehendi, vt in terminis reſoluunt *Llamas in methodo curationis in appendice, §. 5. Sanch. d. cap. 15. num. 30.* vbi etiam extendit ad generales Capitul. Sede vacante vicarios.

29 Si vero extra caſus prædictos Moniales è ſuis monaſterijs exierint, ipſo iure ſunt excommunicatæ excommunicatione maiori latæ ſententiæ, ſummo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem exeundi licentiam quocunque modo concedentes, necnon & ipſas concomitantes, ac perſonas illarum receptatrices, vt habetur expreſſe in dicta *Conſtit. Pij V. de anno 1569.* circa quam notat *Nauar. in d. capit. ſtatutum. 1. ſ. nu. 51.* quam poſt *Frat. Emman.* ſequutur *Fr. Lud. Miranda d quaſt. 3. de Monialium clauſura art. 6. praxis Epiſcopalis par. 1. verbo Moniales, §. 16. dub. 1. & Azori. part. 1. lib. 13. capit. 8. quæſt. 1. verſ. 3. quæres. Sanch. d. capit. 15. num. 72.*

30 Reſoluentes pœnas ſupra poſitas circa recipientes, & concomitantes prædictas Moniales egredientes è ſuis Monaſterijs non videri comprehendere illos, qui compaſſione quadam naturali in extrema, vel graui neceſſitate, id faciunt, vt ſi, verbi gratia, aliqua perſona cognata, vel amica reciperet, vel comitaretur monialem egreſſam è ſuo Monaſterio, & aliquot milliaribus progreſſam noctu, vel diu in loco deſerto, cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ipſa Monialis damnum aliquod pateretur, exhortando eam, vt ad ſuum Monaſterium rediret, etiamſi ipſa nollet redire. Illud tandem aduertendum duxi ex quodam Motu proprio Gregorij XIII. incip. *Deo ſacris, de anno 1572.* locum clauſuræ dici eum, qui ianua clauſa continetur, ad quā ſecularibus non patet acceſſus, refert *Sanch. d. lib. 6. cap. 15. num. 6. & num. 68.* reſoluit ad incurrendas ſupradictas pœnas ſolum egreſſum ſufficere ex ſtricta clauſura, non vero ita leuem, vt ſolam venialem culpam conſtituat.

31 Deueniendo igitur ad ſecundum aſſumptum, dicendum eſt omnes cuiuſcunque ſexus viros, atque mulieres cuiuſcunque etiam ſtatus, & conditionis extiterint, habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandū, vel qui ad peccatum incitare poſſint, ingredi prohiberi quarumcunque monialium monaſteria, vt habetur expreſſe in *Concilio Tridentino d. capit. 5.* his verbis. Ingredi autem intra ſepta Monaſterij nemini liceat, cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, quibus ſimilia verba ſunt in *dicto cap. periculoſo*, ibi, nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ (niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia) ingreſſus, vel acceſſus ad eaſdem (nempe Moniales) pateat, vt ſic à publicis, & mundanis conſpectibus ſeparatæ, omnino ſeruire Deo valeant liberius, & laſciuiendi opportunitate ſublata, eidem corda ſua, & corpora in omni ſanctimonia diligentius poſſint cuſtodire, de qua materia *Concil. Bracharen. 4. act. 5. capit. 5. de monialibus, Auil. ad cap. 1. Prætor. fol. 50. num. 29. Fuſc. de viſitat. libro ſecund. cap. 18. à num. 24. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 1. num. 52. Azori. inſtitut. moral. par. 1. libr. 13. capit. 8. quæſt. 3. cum ſequentibus, Fr. Emmanuel. tom. 1. quæſt. 46. artic. 1. cum ſequentibus, Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. libr. 1. capit. 5. dub. 2. Campanil. d. rubr. 12. cap. 16. à num. 24. Sanch. d. libr. 6. cap. 16. Stephan. Quaranta in Summa Bullarij, verbo Monaſteria Monialium, Armendariz in addition. ad recopilat. legum Nauarra, libr. 2. titul. 18. lib. 7. de religion. à num. 106. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. in fi. tom. 2. in tractatu de Sacris Monialibus, quæſt. 2. & 4.* Hinc fit infantes diſcretione carentes admitti poſſe ad clauſtra Monialium, nec illas eos admittentes incurrere aliquā excommunicationem, cum nec ipſi ad peccandum incitare poſſint, ita *Gambarupta de caſibus reſeruatis cap. decimo quinto caſu 6. numer. 37. fol. 147. Henriquez in ſumm.*

ſumm.libro decimo tertio capit.42.§.3. in comment. lit. S. Nauar.comm.4.de Regularibus numer. 59. Paul. Comit. reſponſ.moral.libro ſexto quæſt.19.ad finem, Azori. d. libro decimo tertio capit.8.quæſt. 5. Aloyſ. Ricci. in praxi deciſ.648.in 1.edit.& reſolut.544.num.ſexto in 2.editio. Fr. Ludouic. Miranda dict.quæſtion.ſecund.artic.1.concluſ. prima Fr.Ioan.de la Cruz d.capit.quinto dub.2.concluſ.3. vbi reſoluit Concil. excludens omnes cuiuſuis ætatis, loqui de habentibus vſum rationis, & de illis, qui ad peccatum moueri poſſunt, vt ſunt fatui, qui licet intrãdo non peccent, peccant tamen moniales eos admittentes,& citat *Nauar.in dict.capit.ſtatuimus numero 59. quod etiam tenet.Sanch.dict.lib. ſexto cap. decimo ſexto, d num.* 8.

33 Vt plenius conſuleretur Monialium clauſuræ, ne quis intrando eam violaret *Gregor.XIII.Conſtit.edidit.* incip. *Vbi gratiæ,idibus Iunij ann.Incarnat.Domin.*1575 qua reuocat,& abolet omnes licentias,& facultates ingrediendi monaſteria,domos, & loca Monialium, atque etiam virorum quorumuis Ordinum, quibuſuis etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, Duciſſis, & alijs cuiuſcunque ſtatus, & conditionis mulieribus,& omnes licentias ingrediendi monaſteria,domos,& loca Sanctimonialium, conceſſas quibuſcunque viris eiuſdem ſtatus, & dignitatis, à quibuſcunque Pontificibus, & Sedis Apoſtol. Legatis,aut aliâs ex quibuſcunque tenoribus,& clauſulis,etiamſi Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumue Principum intuitu, ſub excommunicationis pœna ipſo facto contrahenda, à qua niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, abſolutionis beneficium obtineri nequeat. Item præcipit Abbatiſſis,necnon & Abbatibus, & Conuẽtibus, & alijs Monaſteriorum vtriuſque ſexus Superioribus, & perſonis, quocunque nomine vocentur, ſub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum,beneficiorum,& officiorum ſuorum, atque inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda,ne in monaſteria, domos, & loca ſua quocunque prætextu huiuſmodi facultatum ingredi faciant, vel permittant: & ſub eiſdem pœnis ipſo facto contrahendis imperat quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis & ſecularibus,& etiam Ordinum quorumcunque,etiam Mendicantium, Regularibus,ne prætextu facultatum ab Epiſcopis, vel Superioribus,quibus illas concedendi in caſibus neceſſarijs tantum ex decreto *Concilij Tridentini* tribuitur ne monaſteria ipſa Monialium pro libito, ſed neceſſitatibus vrgentibus duntaxat ingredi, neue Moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere præſumant. Hæc ibi.

34 Idem *Gregor.in alia ſua Bulla data ann. Domini* 1584. *die* 8. *Septembris*, Pontificatus ſui ann. 13. incip. *Quæ Sanctimonialium*, ſimilem aliam generalem prædictarũ licentiarum,& quorumcunque priuilegiorum reuocationem fecit cum quadam modificatione,& limitatione in hæc verba. Cum igitur poſt Concil. Trid. Decretum,de non ingrediendo Monialium monaſteria,& reuocationem à nobis factam omnium,& quarumcunque licentiarum egrediendi Monaſteria, domos,ac loca Monialium quorumuis Ordinum, quibuſcunque, & quorumuis contemplatione, ac quocunque modo conceſſarum, importunis multorum precibus aliquas huiuſmodi licentiarum, præſertim in Hiſpaniarum Regnis reſtituimus, alias quoque nouiter conceſſimus, quarum cauſa, vt piorum virorum relatione intelleximus, & ex frequentibus ſecularium mulierum viſitationibus, & colloquijs, deuotio in dictis Monaſterijs, & locis tepeſcit, debitaque in clauſtris miniſteria paulatim remittuntur. Quare nos ijs incommodis prouidere volentes auctoritate præſentium reuocamus, & aboſemus omnes, & quaſcunque licentias, facultates, & indulta ingrediendi Monaſteria, domos, & loca in dictis Regnis, & dominijs conſiſtentia, cuiuſcunque ſtatus, & conditionis mulieribus (præterquam ipſorum Monaſteriorum,domorum, & locorum fundatricibus, aut dotatricibus, ſiue altricibus, necnon Marchionum, Comitum, Ducum, & Superiorum graduum Principum coniugibus,eorumque filiabus) etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, ſupplicatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumve Principum, ſeu etiam Motu proprio,& ex certa ſcientia conceſſa, reſtituta, & innouata, quibuſcunque concepta formulis, necnon reuocatiuis,annullatiuis,reſtitutiuis, mentis atteſtatiuis derogatoriarum derogatiuis, irritatiuis, alijſque clauſulis, & decretis communicata caſſamus, & annullamus litteras omnes deſuper confectas & cæt.

35 Cui quidem *Gregorio XIII.* ſuccedens poſtea *Sixtus Quintus* ſimilem aliam etiam generalem reuocationem fecit omnium licentiarum quarumcunque ingrediendi Monaſteria, & in ibi permanendi, mulieribus ſecularibus cuiuſcunque ſtatus & conditionis exiſtentibus, etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, & Duciſſis conceſſarum, *in ſua Bulla, quæ incip. Sanctimonialium, dat. ann.* 1589. *die* 5. *Ianu. Pontif. ſui ann.* 4.

36 Cum igitur à prædictis Summis Pont. reuocatæ ſint omnes, & quæcunque licentiæ ab illis, alijſque conceſſæ intrandi Monaſteria, & loca Monialium, & ingredientes vigore præfatarum facultatum, vel habentes licentias ab Ordinarijs in caſibus neceſſarijs, ac eis vltra prædictos caſus vtentes excommunicati pronuntientur, dubitari poteſt an cenſuram illic comminatam, & reſeruatam incurrat, qui ſine licentia intraret? Affirmat *Nauar.* aſſerens ſub dicta excommunicatione comprehendi etiam intrãtes ſepta monaſterii non habentes licentias ex intentione Pontificis, à quo emanauit vna prædictarum Conſtitut. & ab vſu Sacræ Pœnitentiariæ, *in commento 4. de Regularibus ad caput ſtatuimus 19.quæſtione 2.ſub numero 62 verſic. quarto, & in man. capite 27. ſub numero 150. verſic. addit bis primo*, ſequuntur *Ludouic. Beia in reſp. caſuum conſcien.part.prima caſu 3.Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verbo Monialium monaſteria, verſ. Amplia pagina 448. in nouiſſ.impreſſ.* vbi dicit præfatas Bullas ſatis videri illam declarationem, & extenſionem recepiſſe, & aſſumpſiſſe ex communi obſeruantia Prætorij Sacræ Pœnitentiariæ.

37 Verum virtute Extrauag. ſiue Conſtit.prædictarum non comprehendi, nec excommunicari niſi intrantes ex præſumptione, & qui prætextu dictarum licentiarum ab Epiſcopis, vel Superioribus conceſſarum, ſine ſufficienti ratione, & cauſa, vel à ſummis Pontif. iam reuocatarum, intrare præſumpſerint, probabilius duco: propterea quod prædictæ Conſtit. loquuntur de ingredientibus nulla facta mentione de intrantibus ſine tali facultate, idcirco non extendenda ex *reg.odia de regulis iuris libro 6. ita praxis Epiſcop.part. 1. verbo Monialis* §. 8. vbi addit intrantes ſine tali facultate incurrere

tere tantum cenſuram comminatam, à *Concil. Trident. d. capite* 5. quæ cum non ſit reſeruata aboleri valet ab Epiſcopo iuxta *caput nuper, de ſentent. excommun.* ſequuntur *Hieron. Llamas in append. ad ſuam ſummam Confeſſ.* §. 13. *Soar. de cenſur. tom. 5. diſp. 22. ſect. 6. ſub numero* 11. *Fr. Emmanuel. quæſtionum Regular. tom.* 1. *quæſt.* 48. *articul.* 2. latè *Campan. dict. rub.* 12. *capite* 16. *num.* 24. *Ludou. Miranda d. quæſtio.* 2. *de clauſura Monial. articul.* 12. *concluſ.* 1. *& concluſ.* 2. limitat in ignorantibus prohibitionem factam ſub tali cenſura, dummodo ignorantia, non ſit affectata, craſſa, & ſupina, & citat pro ſe *Nauar. d. cap.* 26. *nu.* 109. vbi dicit quod qui intrant monaſteria S. Claræ & S. Catharinæ de Senis ducti ignorantia iuſta, vel quaſi iuſta excommunicationem à Romanis Pontif. latam non incurrunt, nec etiam, qui ſciens ingreditur ſed perſuaſus cauſam, ob quam ingreditur, eſſe iuſtam. Idem *Miranda d. art.* 12. *concluſ.* 3. aſſerit pœnas excommunicationis, & inhabilitatum contentas in ſupradictis Extrauag. Gregor. XIII. & Sixti V. impoſitas contra Abbatiſſas, & Abbates Conuentuum, atque alios monaſteriorum vtriuſq; ſexus Superiores, Prælatos, & Priores quocunque prętextu prędictas licẽtias ingrediẽdi faciẽtes, vel permittentes, non comprehendere Monachos, ſiue Moniales ipſas priuatas, ac in particulari prædictas perſonas ad dicta Monaſteria admittentes. Nec prædictis obſtat verbum, Conuentibus, de quo in ſupradicta *Conſtitut.* Gregor. *XIII. de ann.* 1595. quo ſignificari videtur quaſcunque etiam ſingulares perſonas Monialium ipſius Conuentus, admittentes aliquem ad clauſuram, prædictas pœnas, & cenſuras incurrere: quia Reſpondetur verbum illud, Conuentibus, non ſignificare ſingulares perſonas de conuentibus, nec multitudinem Monialium in vnum congregatarum, ſed maiores Conuentus veluti Abbatiſſas, Abbates, & Superiores.

38 Non licet ingredi ſepta monaſterij in caſibus neceſſarijs ſine licentia Epiſcopi, aut Vicarij generalis, ſpeciale mandatum habentis, vt refert deciſum *Armẽdar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 2. *titulo* 28. *l.* 2. *de Religion. numero* 109. Et Prouiſorem à Capitulo nominatum eſſe Superiorem ad licentiam concedendam dicit *Fr. Ioan. de la Cruz d. cap.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 3. *notab.* 1.

39 Si vero ſuperior longè abſit, in caſibus repentinis licentiam concedere poteſt Præfecta *Fr. Emman. d. to.* 1. *q.* 46. *art.* 2. *in fine, Campan. d. c.* 16. *n.* 25.

40 Dubitari nõ ſine cauſa poterit an ſufficiat ſolus Epiſcopi conſenſus, abſque alia Superioris Regularis voluntate, quoniam tum in Conſtit. Bonifacij VIII. tũ in Concilij Trid. decreto ſub diſtinctione ponitur conſenſus, ſiue voluntas cum dicitur, vel Epiſcopi, vel ſuperioris, vnde per *Sacram Congregat.* dicit deciſum *praxis noua Epiſcopal. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 54. quod ita demum ſpectat ad Epiſcopum huiuſmodi conceſſio licentiæ, ſi fuerit conſuetudo loci legitimè præſcripta, vt licentia huiuſmodi vel à ſolo Epiſc. vel ab ipſo & Superioribus Regularib. coniunctim obtineatur: in dubio tamen ſub diſtinctione reſoluendum eſt: aut enim monaſterium eſt Epiſcopi ſolius iuriſdictioni ſubiectum: aut exemptum, ſed Romano Pont. proximè ſubditum: aut ſubiectum ſoli Superiori Regulari. Si primo, & ſecundo Epiſcopus ſolus habet ius concedendi ingreſſum, auctoritate quidem propria in monaſteria ſibi ſubiecta, auctoritate vero delegata, in ijs, quæ Rom. Pont. ſunt proximè ſubiecta. Si vero tertio, ſolius eſt Superioris Regularis facultatem ingrediendi concedere: ita *Nau. d. comment.* 4. *de Regular. ſuper capite ſtatuimus* 19. *q.* 3. *nu.* 60. *Azori. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 8. *q.* 7. *Hieron. Llamas in append. ad ſuam ſummam* §. 5. *&* 6. *Fr. Emmanuel. quæſt. Regular. to.* 1. *q.* 46. *art.* 2. *Fr. Ludou. Miranda d. q.* 2. *art.* 2. *Campanil. d. rub. c.* 16. *nu.* 31. nouiſſimè *Sanch. d. lib.* 6. *c.* 16. *nu.* 13.

41 Et facultatem concedere intrandi ſepta monaſterij Monialium Regularibus ſubiecta pertinere ad earum ſuperiores Regulares cenſuit *Sacra Concilij Triden. Cõgregat.* cuius decretum vidi ego ipſe hoc præſenti anno ſignatum propria manu Illuſtriſſimi Domini mei Card. Millini.

42 Vnde ſub decreto *Concil. d. cap.* 5. includi Epiſcopos ingredientes Monialium monaſteria ſibi non ſubdita ſine licentia Superioris in ſcriptis reſoluunt *Nauar. d. n.* 39. *ad med. verſ. quartus, Stephan. Gratian. diſcept. forẽſ. cap.* 393. *num.* 5. *&* 20.

43 Epiſc. & ſuperiores Prælati ſicut poſſunt alijs facultatem concedere ingrediendi Monialium monaſteria ſibi ſubiecta in caſibus neceſſarijs, & pro neceſſitatibus vrgentibus, ita etiam poterunt, & ipſi viſitationis gratia, ſeu alterius rei neceſſariæ, dũmodo intrent pro tam vrgenti neceſſitate, pro quanta ipſi ad intrandum licentiam poſſint dare alijs, ita *Nauar. conſ.* 9. *incip. An Epiſcopus, de ſtatu monach. in nouis, Fr. Emmanu. tom.* 1. *quæſtion.* 46. *artic.* 5. *in initio, Azori. libro* 13. *capit.* 8. *quæſtione* 9. *Hieron. Glyamas in append. ad ſuã ſum.* §. 7. *Campan. d. rubr.* 12. *capit.* 16. *numero* 38. *Sanch. d. libro* 6. *capite decimo ſexto, numero vigeſimo quinto, Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione ſecunda articul.* 14. *concluſ.* 1. *&* 2. & clariſſimè diſpoſuit *Gregor. XIII. in ſua Bulla, quæ incip. Dubijs, quæ emergunt, Dat.* 23. *Decembr. ann.* 1581. vbi in hæc verba. Dubijs, quæ emergũt declarationis remedium expedit adhibere. Cum igitur ſuper eo quod optima primum ratione Cõcilium ſanxit Trident. deinde in Conſtitut. felicis recordationis *Pij Papæ V.* prædeceſſoris noſtri nonis Iulij, Pontificatus ſui anno tertio, atque item noſtra Idibus Iunij, Pontificatus noſtri anno quarto editis, fuit prouiſum, ne cui in poſterum, niſi in caſibus neceſſarijs, ſepta monaſteriorũ Monialium ingrediẽdi cõcederetur licentia, à nonnullis fuiſſe dubitatum, ſciamus circa perſonas, quæ alterius ad id licentia non indigent, ſed ſui auctoritate officij nituntur, an liceat eis pro libito ſuæ voluntatis huiuſmodi ſepta ingredi, vel potius ſeruare debeant ipſi quoque regulam à Concil. præſcriptam: nos omnis hæſitationis materiam tollere, & viam ſcandalis præcludere, ac Sanctimonialium quieti conſulere volẽtes, harum tenore auctoritate Apoſtolica declaramus, Prælatos omnes tam ſæculares, quàm Regulares, quibus cura, & regimen Monaſteriorum Monialium quouis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi Monaſteria prædicta, ita demum vti poſſe ſi id faciãt in caſibus neceſſarijs, & à paucis, ijſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati. Quo circa vniuerſos, & ſingulos Epiſcopali, ſeu maioris etiam Cardinalatus, dignitate præditos, necnon quorumuis Ordinum Abbates, Præpoſitos, Priores, Miniſtros, & alios quoſcunque Superiores Regulares ſeriò monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, præterquam in caſibus, vt præfertur, neceſſarijs, neutiquam vtantur: quod ſi contra fecerint, eadem auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, atq;

decernimus, qui Pōtificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contra fecerint, ingreſſu Eccleſiæ interdictos, pro ſecunda à munere Pontificali, & à diuinis ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto abſque alia declaratione excommunicatos exiſtere: Regulares vero omni officio, ac miniſterio priuatos excommunicationi ſimiliter ſubiacere, non obſtantibus quibuſcunque, &c.

44 In Regula Monialium Sanctæ Claræ ordinata per *Vrbanum IV.* quæ habetur in monumentis Ordinum, de qua in *Compendio priuileg. verbo ingredi monaſteria Monialium, §. 7. rubr.* 18. permiſſum eſt generali Miniſtro Ordinis Fratrum Minorum ingredi monaſteria Monialium Sanctæ Claræ, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere ſororibus verbum Dei, cum quatuor, vel quinque Fratribus ipſius Ordinis, ſi quādo ei videbitur expedire, & refert *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione ſecunda, articul. quinto, concluſione prima*, quod ego ita libenter non reciperem propter reuocationem prædictarum licentiarum factam à Summis Pontificibus, de quibus ſupra, & prohibitionem *Gregorij XIII. in ſua Bulla numer. proximè præcedenti relata*, qua ſub grauibus pœnis Miniſtris, alijſque quibuſcunque Superioribus Regularibus mandatur, ne facultate ingrediendi dicta Monaſteria, ſi quam habēt, præterquam in caſibus neceſſarijs, vtantur, cum derogatione quorumcunque priuilegiorum, cum igitur celebratio, aut prædicatio verbi Dei intra Monaſteria fieri non ſit neceſſarium, ſiquidem per feneſtellas Eccleſiæ videre, & audire poſſunt ipſæ Moniales, ſequitur quod talis ingreſſio non ſit neceſſaria, immo tali cauſa ingredientes incurrere pœnas, de quibus in dicta *Conſtitut. Gregor. XIII.*

45 Viſitationis tamen gratia Prouinciales, Miniſtri, atque Viſitatores poterunt intrare Monaſteria Monialium ſibi ſubditarum, comitati duobus, aut tribus ſocijs, non ex conceſſione Vrbani IV. vt tenet *Fr. Ludo. Miranda dict. articul. 15. concluſ. 2.* ſed ex eo quod Viſitatio eſt cauſa neceſſaria, qua huiuſmodi Prælati, & Miniſtri poſſunt intrare monaſteria prædicta, à paucis, iiſque ſenioribus ac religioſis perſonis comitati, vt permiſit *Gregor. dict.* ſua Bulla. Et hoc intelligerem, vt non ſolum huiuſmodi Prouinciales, & Viſitatores ingredi poſſint dicta Monialium Monaſteria, non ſolum ad tenendum culparum Capitulum, verum etiam ad faciendum Viſitæ denuntiationem, ſeu exhortationem, quæ quaſi præambula, præuia, atque præparatoria ſunt eidem viſitæ, nempè ad videndum, & proſpiciendum proprijs oculis ſint ne omnia Conuentus ædificia rectè diſpoſita, & clauſura conuenienter & ſufficienter reparata, ad viſitandas infirmas, & Monialium dormitoria, an ſint conueniēter, & religioſè aptata, cæteraſque domus, & officinas, ex quibus, vt plurimum, quam plura reſultant emendanda, & correctione digna, & ſummopere neceſſaria.

46 Is vero qui electioni præeſt Epiſcopus, ſiue alius ſuperior, vt verbis vtar *Concilij Tridentin. d. ſeſſ. 25. de Regular. capite 7. in fine*, clauſtra monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audiat, vel recipiat, firmant *Nauarr. in dict. capite ſtatuimus numero 59. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtic. p. 2. capite 1. numero 46. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu relig. libro 1. cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab. 3. prope finem. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 46. art. 5. Sanch. d. lib. 6. capite 16. num. 50. Fr. Ludou. Mirāda d. quæſtione 2. art. 15. concluſ. 3.* quæ vota vnà cum vicario, vel alio viro aſſumpto oretenus accipere poteſt, prout deciſum referunt *Gallet. in margarita caſuū conſcient. verbo Abbatiſſa, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccl. reſol. 637. in 2. edit.*

47 Si tamen Prælati huiuſmodi prudenter iudicent nō poſſe fieri canonicè dictam electionem ipſis non intrantibus ob inquietudinem monialium, & ſuſpitionem ſubornationis votorū inter ipſas ſubortę, aut ob alias iuſtas cauſas à ſuperioribus prudenter arbitrandas, tunc ſolum licitè poterunt prædicta ingredi monaſteria, ibique ipſarum Monialium vota audire, & recipere, vt tenent *Fr. Ioan. de la Cruz & Fr. Ludou. Miranda dictis locis.*

48 Cauſa ad intrandum Monialium Monaſteria nō requiritur quod ſit ſtrictiſſima, aut quod dicitur abſolutè, & ſimpliciter neceſſaria, ſed ſufficit quod ſit neceſſitas quædam moralis, rationabilis, & manifeſta, ita *Fr. Emman. d. q. 46. art. 4. Fr. Ludou. Miranda d. q. 2. art. 4. concl. 2. Campan. d. rub. 12. c. 16. nu. 25.*

49 Aliqui ſunt ſpeciales caſus in quibus licitus eſt intra monaſteria monialium ingreſſus abſque alia licētia ſpeciali. Primus caſus eſt de Sacerdotibus auricularijs, quibus Monaſterij ſepta ingredi non eſt denegandum, ſi tanta corporis infirmitate detenta fuerit monialis quod venire ad locutorium nequeat, vel ſaltem commodè accedere non valeat, inhietque propria peccata confiteri, ſeu Domini corpus, aut alia recipere Sacramenta, & tunc exhibiturus talia Sacramenta alba, & ſtola atque manipulo indutus ingrediatur, & ſolus, vbi ita fieri conſueuit, vel cum duobus, aut vno ſaltem idoneo, & religioſo ſocio, vbi mos eſt, Alba ſimiliter, vel ad minus ſuperpelliceo indutus, quos ita veſtitos oportet ſemper inibi morari, ita quod audita Confeſſione, vel alio miniſtrato Sacramento indè egrediantur, vt ingreſſi ſunt veſtiti; nec moram inibi faciant longiorem, & caueant ne quandiu intra Monaſterium fuerint aliquo modo ab inuicem ſeparentur, quin ſemper mutuò poſſint liberè ſe videre, ſic etiam ſe habentes in animæ commendatione, ita quidē *Vrbanus IV.* ſtatuit in reg. quam fecit pro Monialibus S. Claræ, c. 7. & refertur *in compend. verbo ingredi monaſteria Monialium §. 6.* referunt etiam *Fr. Ludou. Miranda d. q. 2. art. 7. Campan. d. rub. 12. c. 16. nu. 27. verſic. alius præcipuus*, quod quidem intelligendum non eſt ſolummodo de caſu extremæ neceſſitatis, vel de articulo mortis, ſed generaliter atque vniuerſaliter, quando Monialis aliqua graui infirmitate laborat, & etiam in caſibus, quibus eadem ſic exiſtēs infirma aliæ Moniales communicant, ſeu communicare conſueuerunt, ex præcepto ſuæ regulæ, tūc .n. licitum eſt vicario ſeu Cōfeſſori prædictarum Monialium clauſuram introire ad communicandas infirmas, quæ commodè ad cōmune oratorium venire non poſſunt, ita *Fr. Emman. d. to. 1. q. 47. artic. 4.* quem refert, & ſequitur *Fr. Ludou. Miranda vbi proximè*. Sic etiā in illis feſtiuitatibus, quibus Moniales ex regula tenentur confiteri, & communicare bene poſſunt earum Vicarij intrare clauſuram ad celebrandum in infirmaria, & communicandas infirmas, quia quoad Communionem in caſibus de quibus ſupra, nullus negat, quoad celebrationem vero permittunt tum quia eſt maior decentia, & reuerentia Sanctiſſimi Sacramenti, dum Sacerdos celebrans eodem loco communicat infirmas,

quam ex alio deſumendo, clauſuram, aſſociatus, vt decet, ingreditur, tum quia maximam conſolationem, & ſpirituale gaudium infirmæ Moniales recipiēt, dum Sacrum audiunt, Miſſamque vident, cum nullibi reperiatur prohibitum ne celebretur, aut Sacrum fiat in infirmaria, in Oratorio, ſiue altari, vt moris eſt, approbato, & ad hoc debitè diſpoſito, & præordinato, ita *Fr. Emmanuel dict. articul. 4. primo caſu in 2. dub. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 2. articul. 18. concluſio. 2.* Et ſeruandam eſſe huiuſmodi *Vrbani IV.* regulam pro monialibus Sanctæ Claræ factam ab alijs ſaluberrima cum habeat documenta, aduertit *Campanil. vbi proximè.*

50 Cum vero Monialis vitam obijt, non ingrediatur Sacerdos clauſtrum, ſed exterius in capella exequatur quicquid ad officium pertinet. Iuxta regulam tamen *Sanctæ Claræ* ad exequias celebrandas debet introire, ſi Abbatiſſa, & Conuentus ingreſſum petierint, & tunc modo ſupradicto ingrediendus eſt, indutus ſcilicet, & cum duobus ſocijs, & ſepulta mortua cum eis exeat ſine mora, ita *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione 2. articul. 7. concl. vnic. verſ. tertius*, vbi aduertit cũ *Collect.* priuilegialiter ingredientes, vel in maiori numero nõ euadere excommunicationem Papalem, quod limitat quando Abbatiſſæ, & Conuentui viſum fuerit in die funeris, quod plures Fratres ſint neceſſarij propter imbecillitatem Sororum, quia nempè ipſæ non ſunt aptæ ad deferendam, & collocandam eam in ſepultura, neque forte ad id habent animum, quia tunc plures ingredi poterunt, per quos huic neceſſitati prouidere poſſit, vt vſus recepit. Iuxta prædictam *Sanctæ Claræ regulam dict. cap. 7.* ad aperiendam ſepulturam ſeu poſt modum coaptandam, ſi Abbatiſſæ, & Conuentui viſum fuerit expediens, licitum eſt Sacerdoti, vel alicui alij ad hoc idoneo, cum vno ſocio, vel duobus intrare, & eo peracto, etiam ſine mora, exire, refert Fr. *Ludouic. Miranda d. concluſ. vnic. verſicul. quartus caſus.* Quoad alia alterius Ordinis monaſteria certè caſus iſte inter caſus neceſſitatis connumerandus venit, ideoque Superior omnibus penſatis licētiam elargietur ſi cognouerit neceſſarium: ſcilicet nuſquam fuiſſe à monialibus, & Cõuerſis monaſterij tale miniſterium exequutum, vel fuiſſe hactenus exequutum, & ob earum aduerſam valetudinem, vel imbecillitatem ſiue animi exinanitionem ad ipſum tunc expleri non poſſe, aduertit *Campan. d. c. 16. nu. 27. verſ. vero.*

52 Medicus cauſa multum grauis infirmitatis, cum neceſſitas exegerit, poteſt ingredi, qui non abſque duobus ſocijs de familia monaſterij introducatur, nec ab inuicem intra monaſterium ſeparentur, vt inſtituit *Vrbanus IV. in ſecunda regula Sanctæ Claræ cap. 18.* circa quem caſum aduertit *Collect. priuileg. verbo ingredi monaſteria; in 1. notab. verſicul. quintus caſus*, quod hodie iam habetur conceſſio facta per *Sixtum Quartum* pro loco duorum familiarium præcinctorum, ſufficiat quod medicus, duabus vel tribus monialibus antiquis aſſocietur, aduertens etiam procedere quoties alia non ita grauis inualetudo vexat aliquam Sanctimonialem, nempè ſi quartana, aliàue ſimilis, ſubdens quod quando graui impulſus monialis infirmitate monaſterium ingreditur medicus, non poteſt ingredi cum illo famulus eius, neque practicus, aut alia perſona: ob grauem vero illius infirmitatem, præter medicum, ſiue medicos ordinarios eiuſdē Monaſterij, poſſunt & alij medici cõuocari, vt tenet *Campanil. d. c. 16. numero 27. verſ. & cum in ſecunda.*

53 Et ad hoc, vt medici ſupradicti intrare poſſint Monialium Monaſteria, non neceſſario requiritur, quod ſint Doctores, aut graduati, quia medicus non à dignitate dicitur, ſed à medendo, vt tradit *Bar. in l. ſciendum, ff. de ædilit. edicto*, quem ſequitur *Silueſt. verbo medicus, num. 1.* reſoluit in terminis *Fr. Lud. Miranda d. concl. vnica, verſ. quintus caſus.*

54 Minutor inſuper ſiue tonſor ita quoq; aſſociatus introducendus eſt ad emittendum ſanguinem, dum tamen antea medicus ſanguinis emiſſionem determinauerit expedire, & neceſſarium eſſe, aut ſi aliqua Monialis conſueuerit ſe aliquoties minuere, namque permittendum ſibi eſſe cum conſilio præfectæ, & diſcretarum monaſterij, ita idem *Collect. in eod. verſ. quintus caſus.*

55 Licitum etiam eſt introire pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monaſterium fieri non poteſt; poteſt exemplificari in fabricatoribus, fabris lignarijs, molitoribus, putearijs, & putatoribus, nam pergulas perſæpe illic habent, arboreſque præſertim in hortulis, ſuntque alij artifices ad res neceſſarias, *Llam. in append. ad ſuam ſummam confeſſ. §. 6. Campan. dict. capite 16. numero 26. Fr. Ludouic. Miranda dict. concluſ. vnic. verſic. ſeptimus caſus eſt*, vbi cum *Collect. priuileg. & Cordub. in addition. ad compend. verbo ingredi monaſteria monialium §. trigeſimo quarto in explicat. ſeptimi caſus*, addit quod licet Frater Minor ſi fuerit artifex operis alicuius poſſit ingredi ſicut ſecularis, de decentia tamen fieri non debet. Illud autem quod *gloſ. in capit. vnic. de ſtatu Monach. libro ſexto.* opinata eſt de ſartoribus, ſi intellexit de ijs ſartoribus, qui latine ita dicuntur, & à ſarciendo prodeunt, aliove nomine foſſores appellantur, tunc ſubſiſtere illius dictum nõ dubito, quod ſi de illis ſartoribus intellexit, quia à ſarcio ita dicti ſunt, alio nomine ſutores, vel ſarcinatores vocati, tunc eius reſolutionem non admitterem, cum illorum introitus neceſſarius non ſit, quia plerumque menſuram metiri ab extra facile poſſunt. Quando vero res aliqua nimium ponderoſa defertur ad Monaſterium, nec poſſet à Monialibus introduci, ſeu Conuerſis dando illam à foris, neque in partes diuidi, vt ſic partita intromittatur, tunc præcedente licentia ingredi poſſet, qui ad hoc neceſſarius eſſet, & cum ſocio, & ſocijs, ſi vnus eſſet inhabilis, quod idem dicendum non ambigitur, ſi ex monaſterio forte res huiuſmodi extrahenda, & colliguntur ex notatis per *Collect. dict. verbo ingredi monaſteria monialium in 1. notabil. verſicul. ſeptimus caſus.*

57 Cum igitur prædictis caſibus neceſſitatis communiter occurrentibus, alijſque ſimilibus, ſi qui ſint, permiſſus ſit ingreſſus ſupradictorum, quorum repentina opera paſſim ſunt neceſſaria, intra ſepta monaſteriorum monialium, pro illis non eſt neceſſaria licentia in ſcriptis, vt firmat *Fr. Ioan. de ſtatu* Religion. *libro primo, capite quinto, dub. 2. concluſ. 3. notab. 3.* & taliter ingredientes ſolum dum vrget neceſſitas permanere debēt, conceſſum enim ob neceſſitatem, dicitur permiſſum quouſque durat neceſſitas, ita quod ceſſante neceſſitate, debeat pariter ceſſare quod vrgebat ad *text. in capite quod pro neceſſitate, 1. quæſtione prima; Hoſtienſ. in capit. cum in cunctis ſub numero quarto, verſic. neceſſitate, de elect. Bar. in l. 1. §. renunciatio, numero vigeſimo octauo, ff. de nou. operis nunciat. Deci. conſ. 403. incip. Quamuis num. decimo octauo. Tiraquell. ceſſante cauſa à num. 184.* Vniuerſi igitur qui in aliquo ex prædictis caſibus ingreſſuri illic

ſunt, non ignorent incontinenti, omnique poſt poſita mora debere inde exire, poſtquam eorum miniſteriũ expleuerunt,& imminẽti neceſſitati ſatisfecerunt, idq. recto itinere exequi eos oportere, ita quod aliò non ſe diuertãt, quin etiam illic comedere, aut dormire eſt illis prorſus inhibitum, teſte *Collect.d.ver.ſeptimus caſus*, ibi idem Vrbanus.

58 Et quamuis intrantes Monialium clauſuram, finitis negotijs ſtatim debeant exire, & id facere multò ſit melius, conſultius, ac magis rationi congruum; nihilominus tamen quamuis aliquantulum demorentur, & ſe detineant ibidem, non corrupta, aut ſiniſtra intẽtione, ſed curioſitatis, vel charitatis gratia, nec peccabunt (ſaltem mortaliter) nec aliquam cenſuram incurrent. Idemque dicendum eſt de monialibus exeuntibus, & egrediẽtibus clauſurã in caſu ſibi permiſſo, & cum debita licentia, quod non peccabunt etiamſi finito negotio per aliquantulum temporis amplius ſe detineant, quia cum huiuſmodi præcepta ſint moralia, moraliter ſunt intelligenda, atque interpretanda, & nõ ſecundũ regulas metaphyſicas, iuxta quas res in pũcto conſiſtunt indiuiſibili, non ſic autem eſt in rebus moralibus, in quibus quàm maxima eſt latitudo prudentum iudicio, atque arbitrio perpendenda, & conſideranda, ita *Collect. priuileg. dict. verbo ingredi monaſteria Monialium* §. 34. optime *Fr. Lud. Miranda d. q. 2. art.* 10.

59 Conceſſio facta alicui de intrando ad monaſteria Monialium, intelligitur de prima vice, adeo quod ſi ſemel vigore illius facultatis ingreſſus fuerit, amplius accedere non poſſit, ita iudicatum dicit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſione ſexcenteſima quadrageſima nona in prima editione, & reſol.* 545. *in 2. edit.*

60 Hactenus de maſculis egimus quibus licẽtia indulgetur pro neceſſitatibus occurrentibus Monialium ingredi monaſteria, nunc cum fœminæ non poſſint talia Monaſteria ſine licentia ingredi, vt ait *Bonac. quæſt.* 4. *puncto primo, numero tertio.* nunc locus erit adiungere caſus aliquos, in quibus fas erit fœminis ad illa intrare. Et primo licentia indulgetur volentibus intrare, vti famulabus, & cauſa inſeruiendi domeſticis ſeruitijs, licitum namque videtur etiam in monaſterijs monialiũ S. Claræ, & aliarum, quæ à ſua fundatione clauſuram promiſerunt, ſi ibi non ſint Moniales laicæ, ſiue conuerſæ ſeruentiales, habere ſeculares ancillas de licentia potentis illam dare, quia in *Concilio dict. capite* 5. conceditur facultas præſtandi licentiam ad ingrediendum Monialium monaſteria in caſibus neceſſariis, Epiſcopis, alijſque Superioribus Prælatis, & certum eſt (vt ſupra dixi) quod prædicta neceſſitas ad ingrediẽdum, ſeu ad exiſtendum ibidem, nõ debet eſſe ſimpliciter neceſſaria neceſſitate abſoluta, logica, aut metaphyſica, extrema, aut ſtrictiſſima: ſed moralis, & rationabilis. Moraliter autem loquendo, quis nõ videat moniales prædictas, præſertim vbi ad id nõ ſunt aliæ Moniales laicæ, quam maxime indigere ſupradictis ſecularibus ancillis, vt inſeruiant infirmis, & exerceantur in aliis infimis miniſteriis coquinæ, & aliis, in quib. cõmode exerceri nequeũt aliæ Moniales, quæ choro, ac diuinis officijs ſunt deſtinatæ, & mancipatæ; tum etiam, quia poſt vnam conceſſionem *Pauli III. de anno* 1536. aliam obtinuit *Frat. Ioann. de Aguilera Roman. Curiæ Commiſſarius* 27. *Septembris* 1569. vt in quolibet Monialium conuentu poſſint ipſæ moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi ſeruitio monaſterii, ſi commode eas ſuſtentare poſſent, dummodo ſint honeſtæ vitæ, & à Conuentu non egrediantur; quare ita tenent *Sor. in ſua annota. ad compend. Mendicant. verbo ingredi monaſteria, verſicul. de illis vero*, *Nauarr. ad dict. caput ſtatuimus, numero ſexageſimo ſecundo*, late & eleganter *Frat. Ludouic. Miranda dict. qu. ſecundà, articul.* 5. Non poterunt tamen ancillas habere, quibus liberum ſit clauſtra intrare, & exire quãdo libuerit, etiamſi adſit conſuetudo, vt declaratum exiſtit per *Sacram Congregationem Concilij in vna Abulenſi die* 20. *Februarij*, cui ſub his verbis ſupplicauit Reuerendiſſim. Epiſcop. Abulen. Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini. Abbatiſſa, & Moniales monaſterij Sanctæ Annæ Ordinis Sancti Bernardi prope, & extra muros ciuitatis Abulenſis, quæ Epiſcopo Abulenſi immediate ſubiectę ſunt, prætendunt quod intra clauſtra monaſterij pro ſeruitio Monialium poſſunt habere, & retinere quaſdam ancillas in habitu, & vita ſeculari degentes, quibus clauſtra intrare, & exire etiam quandoque libuerit, & alias de nouo poſſe recipere teſtantur, quod ſit contra Decreta Conc. Trid. & Apoſt. Conſtitutiones Reuerendiſſ. Dom. Epiſcopus Abulen. Monialibus prohibuit, ne intra clauſtra dicti monaſterij prędictas ancillas ſeculares vlterius de nouo reciperent: ſed Abbatiſſa, & Moniales prædictæ cõtra præceptum dicti Epiſcopi inſurgunt, ex eo quod aſſerunt habere conſuetudinem recipiendi, & retinendi dictas ancillas, quare Reuerendiſſimus Epiſcopus Abulen. Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſim. Dominationibus veſtris ſupplicat dignentur illi reſcribere, quid in hoc Sacra Congregat. faciendum fore dignum iudicabit. In Congreg. autem confirmatum, & approbatum fuit quicquid per Reuerendiſſ. Dominum Epiſcopum prouiſum fuit vt ſupra, ac executioni demandari &c. refert *Campanil. dicta rubrica duodecima, capite* 16. *numero* 28.

61 Secundus caſus, quo fœminis permittitur ingreſſus in monaſteria Monialium eſt, ſi cauſa educationis illuc velint ingredi. Diximus enim de mente *Concilij Tridentin.* Epiſcopos, & Superiores Prælatos facultatem poſſe concedere intraudi, ſiue exiſtendi in monaſteriis Monialium in caſibus neceſſariis, quod cum ita ſit non à ratione videtur alienum dicere inſtitutionem prædictarum puellarum ſecularium nobilium vnum eſſe ex caſibus neceſſarijs, & nec modicum, quin vero multum toti Reip. Chriſtianæ conuenientem, vt ibidem bonis ac ſanctis moribus inſtructæ, ad religionem afficiantur, atque ad profitendum incitentur, & præmoueantur, aut ſi forſan coniugalem ſtatum voluerint aſſumere ſancte, & religioſe educatæ maiorem proculdubio virtutis curam habebunt, operibuſque Miſericordiæ amplius inuigilabunt, quæ omnia moralem quandam conſtituunt neceſſitatem, ob quam iuxta Concil. licitum eſſe videatur eiſdem licentiam indulgere, vt intra prædictarum Monialium monaſteria nutriantur, vnde *Sacram Congreg. reſcripſiſſe Epiſcopo Hieracen. die vltim. Auguſti* 1575. puellas educationis gratia, licet ſacro veſtitu indutæ non ſint, non prohiberi monaſterijs Monialiũ retineri cum certis cõditionibus ibi expreſſis referunt *praxis Epiſcop. part.* 1. *verbo Moniales.* §. 10. *altera praxis noua, parte* 2. *capite tertio, numero quinquageſimo ſeptimo. Quaranta in ſumma Bullarij verbo monaſteria Monialium, pagina* 449. *in nouiſſ. impreſſ. Campanil. dict. capite* 16. *numero* 28. *verſicul. Secundus, Fr. Ioan. de la Cruz dict. capite* 5. *dub.* 2. *prope finem. Frat.*

Emman.

Emman. queſtione Regular. tomo 1. quæſtione 46. articul. 10. Fr. Ludou. Miranda d. quæſtione 2. art. 6. Azori. d. lib. 13. cap. 8. quæſtione 4. Sanch. d. libro 6. cap. 16. à num. 61.

63 Prima igitur cõditio, eſt quod Monaſterium vbi recipiuntur non habeat inſtitutum in contrarium, quod id ipſum prohibeantur, nam ſeruanda ſunt cuiuslibet Monaſterij inſtituta ex declarat. Illuſtriſſim. Cardin. dicit *Fr. Ludouic. Miranda dict. articul. 6. concluſ. 2. verſicul. prima*, & colligitur ex illa Epiſcopo Hieracẽſ. tranſmiſſa, ibi, ſi tamen eadem monaſteria ante Concilium conſueuerint huiuſmodi puellas recipere. Secũda quod prædictæ puellæ non ſunt admittendæ, & recipiendæ, niſi de conſenſu Abbatiſſæ, & monialium, & de cõſenſu, & licentia in ſcriptis ſuperioris earundem, & *conſtat ex ead. declarat.* ibi, ſicque à Superioribus Monaſteriorum ſcriptam licentiam impetrauerint, atque Abbatiſſæ, & reliquarum Monialium cõſenſus acceſſerit. Tertia, quod debent in monaſterijs manere ſine ancillis, nec inde exire (niſi non reuerſuræ) poſſunt, & obligatæ ſunt ad clauſurã, & ad cætera ſicut ipſæ Moniales, aliter ſtatim excludendæ. Quarta, quod ſi ſemel à monaſterio exierint, non ſint amplius ibidẽ admittẽdę, & recipiendæ, niſi illæ, quæ valetudinis gratia, & alicuius infirmitatis grauis curandæ de licentia Superioris in ſcriptis obtenta ad balnea exierint, dummodo Abbatiſſæ, ac reliquarum Monialium accedat conſẽſus, quia ob ægritudinẽ curãdã de licẽtia Superioris, & conſenſu Abbatiſſæ, ac Monialiũ exiens cum conſenſu, & licentia ipſarũ poteſt admitti. Quinta, quod vtantur eo veſtimento, quod virginali modeſtiæ, & pudori conueniat. Sexta, quod in pręd ictis Monaſterijs Monialium educationis gratia receptæ, reſtituantur patribus, ſeu parentibus quandocunque eas petierint. Septima, quod non ſint ſuper numerum præfixũ. Octaua, quod quolibet ſemeſtri eis anticipata ſoluatur portio pro alimentis. Nona, quod ſit locus ſeparatus à loco, vbi degunt aliæ Moniales profeſſæ, & nouitiæ pro dormitione, & laborerio. Decima, quod puellæ delectæ ex hoſpitalibus, & alijs pijs locis, donec offeratur occaſio, ſiue facultas ipſas nubendi, quamuis in prædictis Monialium monaſterijs recipi poſſint, vt ibidem inſeruiant, nulli tamen Moniali priuatim, atque in particulari poſſint inſeruire. Vndecima, quod licet puellæ, quæ iam à parentibus ſuis ad religionem deſtinatæ fuerint in habitu ſeculari, ſeptimo, vel octauo ætatis ſuæ anno in Conuentibus, ſeu monaſterijs Monialium poſſint recipi, ibique manere, vſque ad duodecimum, vel decimumquartum annum, vt ſic poſſint litteras, & cantum addiſcere, ac bonis moribus imbui, expleto tamẽ prædicto tempore, ſi religionem elegerint, habitu regulari induantur, ſin autem id renuerint, libere in domũ parentum ſuorum mittantur, & amplius monaſterium non ingrediantur.

64 Puellæ huiuſmodi cauſa educationis in monaſterijs recipi non poſſunt minores ſeptennio, & maiores vigeſimoquinto, vt deciſum à *Sacra Congreg.* referunt *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo monialis, 5. prax. Epiſcop. par. 1. verbo Moniales, §. 11. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici reſolutione 641. in ſecunda editione.*

65 Poſtquam vero præterijt tempus annorum 25. intra quod illic morari conceditur ex cauſa educationis, ſi ſtatim puella non egreditur, neque ipſa, neque alia quæuis incidit in excommunicationem, ſeu cenſuram, ſed poteſt Epiſcopus terminum cõſtituere, intra quem eligat puella, vtrũ velit Monialis fieri, aut à monaſterio egredi, iuxta alteram eiuſdem *Congreg.* declarationem, cuius teſtes ſunt *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. capite 16. num. 54. Campanil. d. cap. 16. n. 29.*

66 Quoad mulieres vero nuptas dicendum in monaſterijs Monialium recipi non debere, & ideo à *Sacra Congregat.* reiectam fuiſſe petitionem cuiuſdam Comitiſſæ, quæ propter quandam infirmitatem à ſuo marito volebat ſeparari, & cũ trib. filiabus ingredi quoddam Monialium monaſterium, vt aſſerit *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione art. 8. concluſ. vnic.* Illæ tamen, quæ ſunt in diſcordia cum maritis, & eorum ſæuitiam timent, ſi extra culpam ſunt, quandiu iuſtam cauſam timendi habuerint, debent, ſi ſunt in monaſterijs tolerari, in poſterum vero huiuſmodi mulieres nõ poſſunt recipi, ita referunt deciſum *praxis Epiſcop. parte 1. verbo Moniales, §. 12. Campanil. d. capite 16. nu. 30.* Mulier vero, quæ venit in ſuſpitionem marito, & timet ob id ne ab eo, vis aliqua inferatur, debet permitti, vt poſſit ingredi monaſterium monialium, ſi modo Conſtitutiones monaſterij non repugnant, & accedat conſenſus Superiorum, Abbatiſſæ, & Monialium, & cauſa ceſſante ingreſſus debent inde exire, & ſi ſemel exierit nunquam poſtea in idem monaſterium ingredi poterit, & tenetur ad clauſuram, ſicut aliæ moniales, & ſtare ſine ancillis, & ſeruare conditiones alias ſupra poſitas, referunt quoque deciſum *praxis Epiſcopal. & Campan. in locis proxime citatis, Fr. Ioan. de la Cruz d. capite 5. dub. 2. concl. 3. in fine.*

67 Reſpectu vero viduarũ ſcio quoque deciſum, quod illæ, quæ viris mortuis honeſtatis cauſa ſe contulerunt in monaſterium, modo ſint bonæ exiſtimationis, & famæ, legibuſque monialium pareant, tolerari debent de cætero tamen nullæ huiuſmodi viduæ recipi debent, niſi moniales fieri vellent. Et aduertendum duxi non poſſe Epiſcopum dare licentiam viduæ ingredi volenti, atque in habitu laicali permanere; etiamſi toto tempore vitæ ſuæ illic degere, nec amplius inde exire vellet, quia in iſtis nulla adeſt cauſa neceſſaria, referunt deciſum, *Fr. Lud. Miranda d. art. 6. concl. vni. Campan. d. capite 16. num. 30. verſ. & reſpectu, & nu. 31. verſ. tandem.*

68 Non poteſt præſtari matribus licentia ingrediendi monaſteria monialium etiam ad inuiſendas filias morti proximas, quia huiuſmodi matrum ingreſſus non eſt medium adeo neceſſarium ad medendum huiuſmodi ægritudinibus, nec ad tollendas infirmitates, in quibus filiæ ſunt conſtitutæ, immo ipſis filiabus monialibus damnoſus, atque nociuus, & corpori, & animæ, nam præ nimia amoris teneritudine in præſentia matrum affligentur, & ipſæ filiæ, diſtrahenturque ab intentione charitatis, & amoris, quem (maxime in tali tranſitu) habere debent erga Deum, quo naturali amore diſtractæ impedientur etiam, ne furſum corda ſua leuare poſſint. Quare ſic deciſum fuiſſe per *Sacram Congregationem* referunt *Fra. Ludouic. Miranda dicta quæſtione ſecunda articulo 8. praxis Epiſcopal. parte prima verbo Moniales, §. 8. verſicul. ſecundo, Fr. Ioan. de la Cruz dicto capitulo quinto, dub. 2. concluſ. 3. notab. 3. Frat. Emmanuel. tom. 1. quæſtione 46. articul. 11. Quarant. dict. verbo monaſteria monialium, verſ. ſed an liceat, pag. 453. in nouiſſ. impr.*

69 Pro meliori monialium clauſuræ obſeruatione, &

ne illæ à diuinis aliquatenus hominum colloquijs videantur ſeparari. *Alexand. III. in capite monaſteria. 8. de vita, & honeſt. clericorum* conſtituit quod frequẽtans monaſteria Monialium, & monitus non deſiſtens, ſi clericus ſit, deponatur, ſi vero laicus excõmunicetur, ex quo tex. *gloſ.* ibi aſſerit iſtam frequentiam nõ in vno actu exemplificari, ſed pluribus, ſcilicet duobus, ſequitur *Abb. num. quinto,* frequentia enim ex duabus vicibus inducitur, iuxta reſoluta per *Maſcard. de probat. concl. 424. num. 16.*

70 Et in terminis quod frequentia alloquendi cum monialibus inducatur ex duabus vicibus tenent *Coſm. in pragmat. ad cap. frequens, §. quapropter, fol. 54. Steph. Gratian. diſceptation. forenſ. capite 393. numer. 18. praxis Epiſcopal. d. verbo Moniales, §. 7.* vbi etiam dicit, quod circa frequentiam locutionum clerici cum Monialibus, nõ eſt reſtringendum ad dictum illius gloſſæ, quia frequentare non intelligitur, etiã qui tribus annis duodecies alloquetur. Ego tamen credo melius dicendum iſtius frequentię declarationem, ſi ea intercedat in hoc caſu, remittendam eſſe iudicis arbitrio, *Nauarr. in dicto capite ſtatuimus, n. 61. verſ. quibus addo, & in capite cum conſideret, verſic. multiplici, num. 23. de pœnitent. diſtinct. 5. Campan. dict. capit. 16. num. 40. Sanch. dict. libr. ſexto, capit. 16. à num. 109.*

71 Locutio cum Monialibus ſtrictiſſime prohibetur in *Concilio 2. Hiſpalen.* relato ab *Ambroſio de Morales part. ſecunda chronicæ Hiſpaniæ libro ſecundo, capitulo decimoquinto, folio. 115.* Et debet adeſſe legitima cauſa ob quam permittatur alloquutio cum Monialibus, & acceſſus ad earum monaſteria, cum non ſufficiat occaſio conſanguinitatis, *praxis Epiſcopal. dict. verbo Moniales, §. 7. verſic. circa ſecundum, Steph. in Gratian. dicto capite 393. num. 16.* Laici etiam poſſunt à iudice Eccleſiaſtico puniri, ſi dũ moniti fuerint à monaſterijs Monialium non ſe abſtinuerint, vt probat text. *in dicto capit. monaſteria,* ibi per Epiſcopum arceatur, reſoluit *Bobadil. in ſua politica lib. 2. capit. 17. num. 50.* Regulares ab ipſarum Sanctimonialium habitatione, & collocatione antiquitus arcebantur, atque adeo quod ſi contigiſſet videre aliquam propinquam corã Abbatiſſa permiſſum erat illi confabulari per modica, & compendioſa verbi, breueque tempus, iuxta *cap. diffinimus, 18. quæſt. 2.* conſimileque decretum prodijt ex d. Concil. Hiſpalenſi, regiſtrato in *cap. in decima,* eadem cauſa, & *quæſtione* præcipiente reſpectu monachorum, vt remoti ab illarum familiaritate degerent, neć vſque ad veſtibulũ haberent accedendi familiare permiſsũ, & neque Abbati, vel ei, qui præficiebatur extra eam, quæ præerat loqui Virginibus Chriſti aliquid, quod ad inſtitutionẽ earũ pertinerent, licuiſset, neque cum ea ſola, quæ præerat frequenter eos loqui potuiſse, ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororum, itaut rara eſset acceſſio, & breuis omnino loquutio.

72 His etiam noſtris temporibus per Decretum *Sacræ Congreg. ſupra Epiſcopos, & Regulares Dat. Romæ nonis Maij 1590.* prohibentur ijdem Regulares ad Monialiũ monaſteria cuiuſcunque Ordinis accedere, & aufertur Epiſcopis, aut alijs Superioribus omnis poteſtas cõcedendi illis licentiã illuc eundi, & cum eis alloquendi, ſibique eam facultatem retinuit eadem *Sacra Congregat.* cuius decreti tenorem referunt *Sorb. in compendio Mendicantium, verbo ingredi monaſteria, Quarant. d. ver. monaſteria Monialium pagina 451. in nou. imp. Campanil. d. c. 16. num. 43. verſ. Illuſtriſſimi,* vbi etiam aſſerit Decretum hoc fuiſſe extenſum ad Regulares S. Ioann. Hieroſol. per *Sacram Congr. Vicario Neap.* reſcribentem.

73 Dubitari poteſt an Regulares adeuntes monaſteria Monialium abſque Epiſcopi licentia incidant in pœnã excommunicationis, quam Epiſcopus ſuo edicto propoſuit? Et videbatur quod ſic per *tex. in capite 1. de priuileg. libro 6.* & per ea quæ reſoluunt *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis par. 1. libro 2. capite 49. num. 68. Nauar. conſ. 2.* incip. *Regulares, de ſent. excommunicat. Campan. d. capite 16. nu. 42.* intendentes reſpondere textui in *Clem. 1. de priuileg.* Sed verius eſt contrarium, ſi Regulares habeant ex priuilegio non poſſe ab Epiſcopis excommunicari & ita Sacram *Congregat.* cenſuiſſe *die 9. Aprilis 1587. ex Capucc.* refert *Fr. Eman. tom. 1. quæſtione 45. articul. 2. in fine,* referunt etiam *Quaranta d. verbo monaſteria Monialium, verſic. dubitari, pagina 453. in nouiſſ. impreß. Campanil. d. nu. 42. in fine,* ex eo quia à non ſuo iudice nemo poteſt ligari, ſicut nec ſolui *cap. cum inferior, de maior. & obed.* tum quia iuriſdictio ad quã pertinet poteſtas ligandi cenſuris non conuenit Epiſcopo in exemptos, *Henriq. in ſumm. lib. 7. c. 25. §. 7. litt. K.* tum etiam quia Epiſcopus nõ poteſt exemptos excommunicare, ſuſpendere, vel interdicere, ſi priuilegium ſpeciale habeant ne poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, *c. 1. §. in eos autem, de priuil. lib. 6. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 33. numero 23.*

74 Prædicta cenſura per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale ipſo iure aduerſus adeuntes monaſteria Monialiũ, & cum illis alloquentes comprehendit etiam accedentes ad monaſteria exempta Monialium ſubdita Regularibus, qui nõ ſubſunt iuriſdictioni Epiſcoporum, exiſtẽtia intra ſuam diœceſim, ita cum *Geminian. in capit. 1. §. & quoniam, num. octauo, de ſtatu Regular.* optime reſoluit *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capite 393. numer. vigeſimo tertio, cum ſequentibus,* dum tamen expreſſe vetitus fuerit acceſſus ad monaſteria etiam exẽpta, alioquin generica prohibitio non afficiet euntes ad exempta, *Silueſt. verbo excommunicatio, 2. num. 14. ſumm. Roſel. eodem verbo, 7. ſub nu. 4. Roland. à Valle conſil. 33.* incip. *Illuſtris, ſub nu. 32. volum. 3.* quos refert, & ſequitur *Campan. d. c. 16. nu. 45.*

75 Et comprehendere tam ſubditum, quam non ſubditum, ex eo quod Epiſcopus imponens pœnam eunti ad monaſterium, illud ire eſt delinquere, & ſic delictum eſt factum in loco non exempto, licet ſit conſummatũ in loco exempto, quod Ordinarius poterit punire, reſoluit poſt *Roland. d. conſ. 33. num. decimoſexto. Stephan. Gratian. vbi proxime.* Vnde non videtur tuta reſolutio *Iacob. de Graffis in ſuis deciſionib. aureis libr. quinto, capite ſecundo, num. decimo nono,* dicentis quod ſi conſtitutio excommunicaret committentem aliquod facinus, aut aliquod inhoneſtum exequentem in monaſterio quocũque etiam exempto, vel inhoneſte proferentem verba monialibus, non eum ligaret, qui illa ageret in monaſterio exempto, niſi intelligamus de monaſterio exempto ſito etiam in loco exempto, ſi vero ſit in diœceſi alicuius Epiſcopi, & verba foris proferãtur, vel ad illud eatur intentione proferendi illa credo excommunicationem nõ euitare, propter rationem quam affert *Stephan. Gratian. loco citato.*

76 Quo vero ad licentiã petendam pro acceſſu ad hæc monaſteria exempta opus eſt ab Epiſcopo loci eam obtinere, vltra aliam Superioris Regularis, iuxta ſupradicta, quod hodie admittitur ſi conſuetudo

ſuppetat,

ſuppetat, quia refertur *Sacram Congregat.* cenſuiſſe facultatem concedendi licentiam adeundi ad colloquiū cum monialibus Regularibus ſubiectis, ſpectare ad ipſos Superiores Regulares, niſi eſſet conſuetudo legitime præſcripta, vt huiuſmodi licentię, etiam quoad monaſteria, quæ Regularibus ſubſunt, ab Epiſcopo tātum, vel ab Epiſcopo, & Superiore Regulari coniunctiue obtinerentur, tunc enim conſuetudinem eſſe obſeruandam voluit, ita referunt *Quaranta d. verbo monaſteria monialium, verſiculo hinc tangenda, pag. 453. Campanil. dicto capite decimoſexto, nu. 45.*

77 Quamuis iure communi reperiatur prohibitū monialium frequentare monaſteria, & ad eadem accedere ſine iuſta, manifeſta, & rationabili cauſa, & Superioris licentia eius, ad quem illam dare ſpectat, vt ſupra dixi, nō tamē iure reperitur prohibita miſſio litterarū, ſeu epiſtolarū ad monachas ipſas, niſi ſpeciali edicto fiat; Vnde *Nauarr. in dict. cap. ſi itimus, n. 61.* ait Romæ factum fuiſſe olim edictum, ne quis vir vel fęmina nocte, vel die loquatur, vel ſcribat alicui Monachæ, vel Prelatæ, vel Zitellæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſę quacunq; de cauſa ſine licentia Vicarii Papæ, vel Protectoris Ordinis, ſub pœna quingentorum ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynam, vel opera ab eis facienda, qui ſolam Abbatiſſam, vel Vicariam poterit alloqui, & idem *Nauar. conſil. 69. de ſentēt. excommunicat.* refert etiam prohibitionem quandam, quam fecit *Gregor. XIII.* ſub pæna excommunicationis latæ ſententiæ Fratribus cuiuſdam Religionis, nę litteras aliquas ſcriberent ad Moniales ſui Ordinis, cuius occaſione quęrit an fuerit excommunicatus quidam Frater, qui epiſtolam quandam ſcripſit ad Monialem, ſed tamen illa ad eandem non peruenit? in quā partem negatiuam ſequitur, nempe quod prædictus Frater non remanſit excommunicatus, nec cenſuram aliquam incurrit, quamuis mortaliter peccauerit, quod ibi multis probat, ſequuntur *Frat. Emman. tom. primo quæſtione 45. art. 3. Sanch. d. libro 6. capite 16. à numero 117.*

78 Quæſtio eſt non contemnenda an ſcribens litteras moniali, & mittens incidat in præfatam cenſuram cōminatam ab Epiſcopo aduerſus euntes in monaſteria Monialium? In qua quæſtione affirmatiua pars videtur probari ex tex. *in c. clericus, diſt. 81.*

79 Vbi illis pænis, quibus prohibetur clericis acceſſus ad matronarum domicilia, eiſdem illis interdicitur aliquid ſecreti per domeſticos matronę mandari; tum quia per epiſtolas cum abſentibus tanquam præſentibus loquimur, *Peregr. conſil. 94.* incip. *ex facto ſubiecto, num. 9. & decimo quarto.*

80 Vnde *Hieronim. in epiſtola ad Nitiam*, quid eſt, vt ita dicam, tam præſens inter abſentes, quam per epiſtolas & alloqui, & audire quod diligas; tum quia vetitus loqui cum excommunicato, eſt inſuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere, iuxta *gloſ. verbo participatione, in cap. conſtitutum, 9. de ſent. excommunic. libro 6. & gloſ. verbo litteris, in Clem. vlt. eod. tit. in capit. alma. p. 1. §. 2. num. 1. Soar. tom. 5. de cenſur. diſput. 15. ſect. 1. num. 2. Sayr. eod. tract. libro 2. capite 13. numer. 2.* poſt multos *Bonacina eod. tract. quæſtione 2. puncto 6. §. 2. num. 2.* Sed his non obſtantibus in contrariam opinionem potius inclinatem, quam ſequitur *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 65. per totam*, quia prohibito acceſſu, & locutione cum monialibus ob id fit ne illæ ab officiis diuinis abſtrahantur, & in mundanis colloquiis tēpus conſumant, vel ad peccatum incitentur, quod quidem deeſt dum litteræ mittuntur; tum quia omnis cenſura eſt pęna, vt conſtat ex eius diffinitione, quā adducit *Bonac. de cenſur. diſp. 1. q. 1. nu. 1.*

81 Et excommunicatio eſt cēſura, vt demonſtrat illius definitio, de qua *Nauar. Soar.* & alij citati ab eodem *Bonacin. diſputat. 2. quæſtion. 1. punc. 1. num. 2.* ergo excommunicatio eſt pęna, quæ cum ſit lata contra euntes, & loquentes, non comprehendit mittentes, quia ad alios caſus extendi non debet, *l. factum cuique. §. in pęnalibus, vbi Deci. ff. de regul. iur. c. in pœnis, eod. tit. libro 6.* etiamſi extenſio fiat ex ſimilitudine rationis, vt dictū eſt pluribus citatis Doctoribus *in libello de princ. vtriuſque iuris litt. P. numero 15.*

83 Non obſtat igitur tex. in *d. c. clericus*, quia reſpondetur ibi ex eo prohiberi aliquid ſecreti per domeſticos matronæ mandari, quia plerumque ad malum finem, occulte enim & clandeſtine facta, ſuſpicione non carent, *capite 1. §. cum enim*, & ibi *gloſ. verbo occulta, vt eccleſiaſt. beneficia ſine dimin. confer.*

84 Male agens odit lucem ex auctorit. Chriſti Domini, *Ioan. 3.* refertur *in c. conſuluit, 24. vbi gloſ. verbo, qui male, de off. deleg.* cum citatis *in d. libello de princ. vtriuſque iuris, litt. M. nu. 6.* & ideo præſupponit *tex.* eiſdem matronis poſſe mandari omne, quod ſecretum non fuerit. Nec etiam obſtat, quod vetitus loqui cum excommunicato, eſt etiam prohibitus litteras, vel nuntium illi mittere; Reſpōdetur. n. maximā conſiderari diſtantiā inter mittentes litteras monialibus, & mittentes excommunicatis, quia cum monialibus inhibetur loquutio, cum excommunicatis vero participatio, quod verbū tanquam latius complectitur etiam litteras, aut nuntiū mittentes, *Soci. in l. 1. nu. 7.* vbi *Iaſ. nu. 14. ff. de verbor. oblig.* Quare debent Epiſcopi expreſſis verbis excommunicare etiam mittentes ad moniales nuntium, vel epiſtolas, & ſuo edicto prohibere fęminis acceſſum ad monaſteria Monialium, non omnibus tamen, ſed tantū deferentibus litteras ex parte virorum, vel ambaſiatas continentes aliquid turpe, & inhoneſtum, aut quoquo modo hominis cuiuſlibet deſiderium explicantib. aut inſinuantib. explicite, vel implicite. internuntiæ perſæpe ſunt, atque ad malum hortatrices.

85 Poſthæc aduertendum opinor præfatam clauſurā, non modo conſeruandam eſſe in monaſteriis Monialium, ne quis tam maſculus, quàm fęmina ingredi in ea audeat, verum etiam in monaſterijs ipſis virorum, non tamen, vt ita dicatur, prohibitus omnis cuiuſcunque ſexus intrare in illa, ſed mulieres dumtaxat, vt omnis radicitus euellatur occaſio violandi votum caſtitatis, *c. peruenit, 18. q. 2.* Vnde *Pius V. in ſua Conſtit.* incip. *Regularium perſonarū, & Greg. XIII. in altera* exord. *Vbi gratia*, reuocarunt & annullarunt omnes licentias, facultates, & indulta, quibuſcūq; perſonis ſexus fęminini antea conceſſas intrandi virorum monaſteria, vel domos, etiam ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumq. Principum contemplationem, vel ſupplicationem conceſſæ, & confirmatæ fuerint, atque etiam iteratis vicibus renouatæ, prout refert *Frat. Ioan. de la Cruz d. capit. 5. dub. primo, concluſ. prima* vbi etiam probat ſub illis Conſtit. non comprehendi Imperatrices, Reginas, Infantes, & ancillas, quas ſecum deferunt.

86 Ex verbis cuiuſdam declarationis *Pij V.* cōſtat omnibus mulieribus licere ingredi cum aliis Catholicis perſonis, clauſtra, & alia ſimilia loca, præter officinas

interiores

interiores monaſteriorũ Regularium ex cauſa proceſſionis ordinariæ, ſcilicet, & ſolitæ, vel quando in eis Miſſa, & alia diuina officia celebrantur, & quando fidelium cadauera ibi ſepeliuntur, atque etiam pro eis ſuffragia fiunt, quod inſuper fas eſſe ait, quoties in Eccleſia Fratrum Minorum prædicaretur, & præ multitudine intrare aliunde nequirent, quam per clauſtrũ, vel alium locum eorundem Fratrum, dummodo directe ad Eccleſiam pergant, ita referunt *Campanil. d. capite 16. numer. 36. Frat. Ioan. de la Cruz dict. dubio primo concluſ. 3.*

87 Illuſtriſſimus Cardinalis Alexãdrinus nomine aliorum Cardinalium Cõgr. reſcripſit Prælatis Ordinis Capuccinorum ſub hac prohibitione non comprehendi monaſteria, ſeu loca eorũ, quæ ſunt in fieri, vel in quæ, dum fabricantur, adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus, ſed ſolum ibi aliqui habitauerint Fratres pro fabricæ potius ſeruitio, quam aliter, & proinde clauſuram non eſſe talem, vt ſi mulieres intrarent, pœnas propterea in ſupradictis Conſtitutionibus contentas incurrerent.

88 Item *Gregor. XIII.* ex ſententia *Congreg. Concil. Trid.* quærentibus Fratrib. Minorũ S. Franciſci de Paula an per ſupradictam Conſtitutionem *Pij V.* cenſeretur derogatum ſuæ regulæ, vt ſingulæ Dominæ de ſtirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes illius Ordinis fundatrices, quæ locorum eiuſdem Ordinis ſepta communiora videre poſtulauerint, eædem honeſte cum ſua comitiua intrare, ac deuote viſitare tolerentur? fuit declaratum non cenſeri derogatum quoad Regias, & fundatrices duntaxat, referunt *Sorb. in compend. priuil. verbo ingredi monaſteria, Campan. d. c. 16. num. 37. in fine, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 544. numero 8. in 2. edit.*

S V M M A R I V M.

1 *Religioſus, aut Religioſa ſolemniter profeſſa nihil poteſt habere, quod in rigore vere ſit proprium in particulari.*

2 *Doctores referuntur tractantes de materia Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. c. 2.*

3 *Regulares vtriuſque ſexus non poſſunt tenere propria, ſed omnia dare debẽt ſuis Superioribus, à quibus primo ſubueniendum eſt earum neceſſitatibus.*

4 *Regulari nullus Superior poteſt concedere facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem.*

5 *Monialibus quomodo liceat habere cenſus, ſiue reditus annuos, aut quoduis peculium, oſtenditur.*

EPISCOPVS AN POSSIT diſpenſare cum Monialibus ſibi ſubiectis ad retinendos annuos redditus, vel aliquos cenſus pro ſuis particularibus neceſſitatibus.

ALLEGATIO CIII.

1 Religioſus, aut Religioſa ſolemniter profeſſa nihil poteſt habere, quod in rigore vere ſit proprium in particulari, vt probant text. *in c. non dicatis, 12. q. 1. c. cum ad monaſterium, §. vlt. de ſtatu monach.*

2 Et ſtrictius *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. cap. 2.* de cuius materia vide *Aloyſ. Ricc. in collect. dec. p. 3. collect. 519. Fr. Emman. q. Reg. tom. 2. qu. 57. art. 2. & q. 47. art. 5. & tom. 3. q. 29. art. 8. 10. & 12. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. capit. 1. numer. 41. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu relig. lib. 1. capite 3. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 12. capite 7. & cap. 16. à nu. 71. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 397. cum ſequent. Fr. Ludouic. Miranda in tractat. de ſacris Monialibus, q. 9. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarr. fol. 75. & ſeq. n. 58. & 63. cum ſequentibus.*

3 Per quæ iura cẽſuit *Sacra Cõgreg.* Regulares vtriuſque ſexus non poſſe tenere propria, ſed omnia dare debere ſuis Superioribus, à quib. primo ſubueniendũ eſt neceſſitatibus earum, vel eorum, quibus munera deſtinata fuerunt, reliquum vero conferendum in vſum monaſterij, referunt *Nauarr. comm. de Reg. nu. 18. & in tract. de reditib. eccl. q. 1. nu. 84. Azor. inſtit. moral. p. 1. li. 12. c. 9. q. 2. prope fin. Franciſc. Leo d. c. 1. nu. 41.*

4 Vnde nullum Superiorem poſse concedere Monaco facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilẽ tenẽt *Nau. conſ. 47. nu. 2. ſub tit. de Reg. in antiq. & conſ. 15. nu. 2. ſub tit. de monach. in nouis*, plures quos refert, & ſequitur *Sanc. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 17. nu. 28. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 194.*

5 Hinc non defuerunt qui tenuerint Moniales prædictas de licentia ſuorum Superiorum pro ſuis occurrentib. neceſſitatibus poſſe habere aliquos cenſus, ſiue reditus annuos, cum per hoc non videantur ipſæ habere proprium, quia ex debita obedientia eos retinent, ſẽper paratæ illos dimittere ad libitum Superiorum, ex quorum numero ſunt *Ioan. Andr. Panorm. & Deci.* quos refert *Nauarr. in repet. cap. nullam, 18. qu. 2. c. 3. à nu. 25.* Verum in hac quæſtione dicendum puto prædictas Moniales non licere habere cenſus, ſiue reditus annuos, eo modo, quo aliquibus in partibus, vt dicitur, habentur ab eiſdem, ſed tamen cum debitis circunſtãtijs, ac moderationibus, non omnino videtur illicitum eaſdem habere quoſdam reditus vitalitios, ex quibus poſſint viuere, ac ſuccurrere, & prouidere ſuis particularibus neceſſitatibus, pro victu, & veſtitu, & alijs quæ ſibi à monaſterijs non ſuppeditantur, & hoc caſu eos habentes nõ peccare, nec *Conc. Trid.* cõtrauenire, quod tantum locum habet in reditibus, vt proprijs, & irreuocabilib. per Prælatos, & ſine eorum licẽtia diſtrahẽdis. Colliges hæc ex *Cordub. in tract. caſuum conſcien. q. 54. Nauarr. commento 2. de Regularibus num. 14. Azori. inſtitut. moral. parte 1. lib. decimo ſecundo, capite 9. quæſt. ſecunda. Fr. Ioann. de la Cruz. d. capite 3. dub. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione 9. articul. 1. concluſ. 2.* Monialis enim retinens proprium cum ſupradictis moderationibus de licentia Ordinarij, vel Superioris non dicitur contrauenire profeſſioni, nec voto paupertatis, *Rot. Roman. deciſione 216. num. 12. part. 2. in nouiſſ. Galett. in margarita caſuum conſcient. verbo Monialis, penul.* Et ex eadem reſolutione tenendum puto licitum eſſe Monialibus cum debita moderatione de licentia ſuorum Prælatorum habere aliquod peculium, nõ tamen illud expendere in quos voluerint vſus etiam de eorundem licentia, vt tenet *Fr. Lud. Miranda d. q. 9. ar. 2. concl. vni.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Tridentini ſeſſ. 27. de Reg. capite 18.*

2 *Religionis ſtatus, non precibus, vi, aut metu eſt aſſumendus, ſed cum maxima libertate.*

Virginem

3 *Virginem inducentes monaſterium ingredi, non incidunt in excommunicationem comminatam à Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. cap. 18.*

4 *Hæredem mulierem inſtituens ea lege, vt monialis fiat, ſin minus ad monaſterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes Virginem monaſterium ingredi.*

5 *Cogentes fœminam ad monaſterij ingreſſum non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ibi ſeculari retento educetur, incidit in excommunicationem Concilij Tridentini ſeſſione 25. de Regularibus, capitul. decimo octau.*

6 *Patres, & fratres, qui filias, ſororeſque, aut habitum religionis ſuſcipere, vel uotum, aut profeſſionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt.*

7 *Cogens Virginem monaſterium ingredi ingreſſu non ſequuto in nullam excommunicationem incidit.*

8 *Regularis prætendens ſe per vim ingreſſum Religionem, aut nulliter profeſſum fuiſſe intra quinquennium tantum poteſt cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Ordinario, & Superiore religionis deducere.*

9 *Doctores referuntur agentes de materia Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. c. 19.*

10 *Milites S. Ioannis Hieroſolymitani comprehenduntur ſub decreto Concilij Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. capite 19.*

11 *Ordinarius, coram quo, & Superiore Regulari nulliter profeſſus poteſt intra quinquennium cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis deducere, ſi etiam ſit Superior monaſterij, ſufficit quod ſolus procedat.*

12 *Regularis deducens intra quinquennium nullitatem profeſſionis tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monaſterij, in quo profeſſionem emiſit, & coram Ordinario illius loci, vbi exiſtit monaſterium, in quo profeſſus eſt.*

13 *Reclamatio de nullitate profeſſionis facienda eſt habitu religionis retento.*

14 *Cauſæ nullitatis profeſſionis nullæ ita ſunt proponendæ coram Superiore, & Ordinario copulatiue, vt nullo modo poſſit Superior per ſe ſolum de illis cognoſcere.*

15 *Regulari prætendenti profeſſionem eſſe nullam, ſicut licet cauſas nullitatis coram Superiore ſuo, & Ordinario proponere, an ita ipſe Superior coram eodem Ordinario illas deducere poſſit, vt è monaſterio religioſum dimittat, illo nihil proponente? remiſſiue.*

16 *Quinquennium intra quod dici poteſt profeſſio nulla, incipit à die, quo quis expreſſam emiſit, in tacita vero à die, quo fecerit actus ſolummodo profeſſis proprios.*

17 *Quinquennio elapſo poteſt audiri Regularis deducens cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis, ſi intra illud non potuit reclamare.*

18 *Profeſſionem aſſerens fuiſſe metu factam, & cauſam metus duraſſe, etiam poſt quinquennium, exaudiri poterit per viam reſtitutionis.*

19 *Profeſſio nulla an ratificetur à perſiſtente in Religione, ignorante tamen nullitatem, oſtenditur.*

20 *Profeſſio nulliter, quia non fuit in eorum informationib. ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare.*

21 *Quinquennium intra quod Regularis poteſt deducere cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, an currat minori, oſtenditur.*

EPISCOPVS QVANDO habeat iuriſdictionem in Regulares prætendentes ſe per vim ingreſſos religionem?

ALLEGATIO CIV.

1 SAcroſancti Concil. Tridentin. decreto *ſeſſione 25. de Regularibus capite* 18. cautum eſt neminem debere compellere ſuam, vel alienam Virginem monaſterium inuitam ingredi, habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere, nec earum ſanctam voluntatem ingrediendi impedire, quæ libera eſſe debet ſub pœna Anathematis, his verbis. Anathemati ſancta Synodus ſubiicit omnes & ſingulas perſonas, cuiuſcunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos, quam laicos, ſeculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, ſi quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel Viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in caſibus à iure expreſſis, ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunque religionis, vel ad emittendam profeſſionem, quique conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, quique ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquo modo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerit. Simili modo anathemati ſubijcit eos, qui ſanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo ſine iuſta cauſa impedierint, &c. de cuius materia, & intellectu agunt ex nouiorib. qui antiquos citant, *Fuſc. de Viſitat. libro 2. capi. 15. nu. 68. Henriq. in ſumm. libro 11. capite 19. §. 4. verſ. ſecundo, Soar. de cenſur. diſputat. 23. ſect. 5. num. 8. Azori. inſtitution. moral. par. 1. libro 13. capite 9. quæſtione 2. verſicul. præterea, praxis Epiſcopal. part. 1. verbo Moniales, §. 22. pagina mihi 261. Petr. de Ledeſma in ſua ſumma part. 2. tract. del ſtado de los religioſos. capite 5. concluſione 8. Frat. Emman. quæſtionum Regular. tom. 3. quæſtione. 14. articul. 3. & quæſtion. 17. art. 18. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 18. num. 375. Frat. Ludouic. Miranda in manual. Prælatorum tom. 1. quæſtione 17. articul. 4. concluſ. 2. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Religionis libro 1. cap. 8. dub. 4. verſ. nota,* latiſſime *Sanch. in præcepta Decalogi libro 4. capite 4. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarr. lib. 2. tit. 18. l. 7. nu. 62. Sayr. in Clau. Regia lib. 5. capite 1. num. 27. cum ſeq. Cened. ad Decretum collect. 49. numero 2. & ad Decretal. collect. 165. nu. 5.*

2 Status Religionis, non precibus, vi, aut metu eſt aſſumendus, ſed cum maxima libertate, & ideo *Concili. Tridentin. dict. loc.* ſub anathematis pœna coercet cogẽtes virginem monaſterium ingredi.

3 Quod quidem cum loquatur per verbũ, coegerint, intelligendum eſt de vi coactiua, non inductiua, prout deciſum refert *Armendar. d. l. 7. numer. 62. & reſoluit Azori. d. q. 2. verſic. quæres.*

4 Vbi etiam tenet hanc pœnam non incurrere illum, qui hæredem inſtituit mulierem ea lege, vt monialis fiat, ſin minus ad monaſterium bona pertineant, metus igitur reuerentialis non ſufficit, vt reſoluit *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 708. in 1. editione, & reſolutione 599. in 2. edit.*

5 In prædictam anathematis pœnam incurrunt etiam cogentes fœminam ad monaſterij ingreſſum, non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed, vt ibi ſeculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio ſit, ita *Nauar. conſ.56.ſub titul. de ſentent. excommunic. in 1. edit. & conſ.6.ſub tit. de Regular. in 2. edit. Soar. d. ſect. 5. numero 9. praxis Epiſcop. dict. verbo Moniales, §.13. pag. 73. Sanch. dict. c. 4. nu. 12.*

6 Sic etiam patres, & fratres, qui filios, ſororeſue, aut habitum Religionis ſuſcipere, vel votũ, aut profeſſionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt, vt reſoluunt *Nauarr. in man. capite 14. num. 17. Fr. Ludouic. Miranda d. concluſ. 2. Azor. d. quæſt. 2. prope finem, & p. 2. libro 2. ca. 21. q. 15.*

7 Licet nihil reſoluat, tamen cũ ſecunda ſententia manere credendum eſt, præcipue cum illam *dict. quæſt. 2.* primum ſequutus fuerat. Ingreſſu nõ ſubſequuto coactionem effectum ſortiri non dicitur, aliud eſt enim cogere, aliud vero cogere conari, vnde certum eſt cogentem cum effectu ſolummodo, eſſe decreto *Concilij dicto loco* excommunicatum, non autem eum, qui conatus eſt cogere, neque conſulentes, fauentes, ſiue auxilium præſtantes effectu non ſequuto, *Nau. in man. cap. 27. numer. 51. & conſ. 55. de ſentent. excommun. Sayr. deciſ. 51. eodem tit. Fr. Ludou. Miranda d. concluſ. 2.* vbi etiam probat in prædictam non incurrere excommunicationem, qui cogit virum, ſiue puerum, cum nõ ibi expreſſe habeatur, licet peccet mortaliter.

8 Regularis quicunque prætendens per vim, & metũ ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam profeſſionem emiſiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque ex cauſa aut cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non erit audiendus niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætẽderit, deduxerit corã Superiore ſuo, & Ordinario per *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. de Regular. capite 19.* de cuius

9 materia, & intellectu vide *Nauar. tom. 4. de Regular. numero 73. & 77. praxis Epiſcop. part. 2. verbo profeſſio, §. 2. verſ. verum, Fr. Emman. quæſtione Regular. tom. 3. qu. 17. artic. 16. & ſeq. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 1. ca. 8. dub. 4. verſ. ſecunda concluſio, Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. capite 1. nu. 42. Flamin. de reſignat. lib. 13. q. 5. num. 45. cum ſeqq. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 12. princ. num. 62. cum ſequentib. Fr. Ludouic. Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ, p. 1. caſu 18. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 657. in 1. edit. & reſolut. 550. in 2. edit. &* etiam *deciſ. 744. in 1. edit. & reſol. 629. in 2. edit. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. libro 12. capite 13. num. 129. Azor. inſtit. moral. part. 1. libro 12. capite 4. quæſtione 30. Sanch. de matrimon. libro 7. diſput. 37. Leſſi. de iuſtitia libr. 2. capite 41. dub. 7. nu. 63. Flores de Mena vari. lib. 3. quæſtion. 23. nu. 68. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Religioſibus num. 38. & 51.* latè *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſtione 30. art. 1. cum ſequentibus.* Et dicto decreto comprehen-

10 di Milites S. I. Hieroſol. dicit deciſum *Armend. dict. loco numero 51.*

11 Porro ſi Ordinarius ſimul ſit Superior, v. g. ſi Epiſcopatui monaſterium eſt vnitum, ſolus Ordinarius de nullitate poteſt cognoſcere, nam Cõcilium dum vtrũque coniungit præſupponit vtrumque adeſſe.

12 Regularis huiuſmodi deducens intra quinquenniũ nullitatem profeſſionis tenetur eam probare coniunctim coram propro Superiore Regulari illius monaſterii, in quo profeſſionẽ emiſit, & corã Ordinario illius loci, vbi exiſtit monaſteriũ, in quo profeſſus eſt, ita de caſu refert *Armend. d. l. 7. n. 38.* Si vero ante cauſæ cognitionem propria auctoritate habitum dimiſerit nullatenus ad allegandam quamcunque cauſam eſt admittendus, ſed vt ad monaſterium redeat eſt cogẽdus, & tanquam apoſtata puniendus, interim vero nullo priuilegio ſuę Religionis iuuari poteſt, deciſum refert *Fr. Franc. Leo d. capite 1. num. 42.* & tenent *Nauarr. d. tom. 4. num. 77. & 78. Azor. d. quæſt. 10. in fine, Fr. Ludou. Miranda d. quæſt. 30. art. 6. in princ. & concluſ. 1.* aſſerit re-

13 clamationem de nullitate profeſſionis faciendam eſſe cum habitu, atque habitu Religionis retento, alias reclamans non exaudietur. Qui vero ceſſante ſcandalo, & præiudicio alterius habitum dimittit, & fugit de carceribus ante reclamationẽ, & antequam deducat cau-

14 ſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Ordinario & Superiore ſciens, aut iuſte credens ſuam profeſſionem nõ valuiſſe coram Deo, in foro conſcientiæ non peccat mortaliter, nec etiam quoad forum exterius meretur ſubire pœnas in prædicto Concilio poſitas ei, qui interueniente aliqua iuſta cauſa habitum dimiſerit, & illo non retento reclamauerit, ille nempe, qui non poſſet habere licentiam eundi ad reclamandum, neque ire niſi dimiſſo habitu, aut non ſibi permittitur cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Superiore, & Ordinario proponere, ita *Nauarr. dicto loco*, vbi inquit ſe vidiſſe in vrbe, ſiue Romana Curia multos, qui prius dimiſſo habitu, ac poſtea reaſſumpto benigne exauditi ſunt. Illud aduertendum duxi cauſas nullitatis profeſſionis nullæ ita proponendas eſſe coram Superiore, & Ordinario copulatiue, prout requirit *Concilium dicto capite decimonono.* vt ſic Superior Regularis per ſe ſolum profeſſionem nullam declaret, religioſumque è monaſterio eiiciat, illum teneatur ad monaſterium reuocare, cum prædicti Superioris decretum, vti factum contra formam, & diſpoſitionem Concilij, fuerit nullum, ſic cenſuit *Sacra Congregatio menſe Ianuarij 1618.* vt refert *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolutione 20.* Illud tamen non me latet, an ſicut cuicunque Regulari prætendenti profeſſionem ſuam eſſe nullam, licet cauſam nullitatis coram Superiore ſuo, & Ordinario proponere, vt diſponit *Concilium* poſſit e-

15 tiam ipſe Superior coram eodem Ordinario, illas proponere, vt è monaſterio Religioſum dimittat, illo nihil proponente? Adhuc ſub iudice lis eſt, ego dubiam iudico quæſtionem, quam præſenti anno pro vtraque parte in varias diuiſi opiniones diſputauimus Illuſtriſſimus D. meus Cardinalis Tontus, & D. Felix Contelorius I. V. ac Sacræ Theologiæ Doctor, in hac Romana Curia Aduocatus, qui omniũ litterarum ſciẽtia egregie præditus de ſe multa, & grauia in dies pollicetur.

16 Prædictum quinquennium in profeſſione expreſſa facta incipit à die, quo quis illam emiſit, in tacita vero à die quo fecerit actus ſolummodo profeſſis proprios, quib. inducitur, *Fran. Leo d. c. 1. n. 42. F. Miranda d. q. 30. ar. 1. cõc. vnic. prope fin. Azor. d. c. 14. q. 10. verſ. poſtremo.*

17 Elapſo etiam quinquennio poſſunt dari caſus, quibus reclamans audiatur, veluti ſi alleget cauſas quare intra illud nõ potuit reclamare, vt reſoluunt *Bimi. conſ. 57. numero 8. & ſeq. Fr. Emmanu. d. quæſtione 17. art. 16.* quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 550. numero 5.*

Item

18 Item etiam ſi alleget profeſſionem fuiſſe metu factam, & cauſam metus duraſſe etiam poſt quinquennium, *Azori. dict. quæſtione 10. verſicul. poſtremo. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 550. à numero 2. Fr. Ludou. Miranda d. art. 1. concluſ. vnic. prope finem*, & ſemel metus illectus incidit in omnes ſequentes actus, durante cauſa metus, *Rot. Rom. apud Farin. deciſ. 155. num. 5. par. 1. tom. primo*, quo elapſo quinquennio ipſo iure, vel per viam reſtitutionis exaudiri poterit *Bombin. conſ. 22. num. 7. Iacob de Graſſis conſ. 8. numero 8. de Regular. tom. 1. Aloyſ. Ricci. d. reſol. 550. num. 6. verſicul. tandem*, vbi etiam aſſerit huiuſmodi reſtitutionis petitionem debere fieri coram Sanctiſſimo, & conſequenter ex eius ſpeciali reſcripto obtineri, cognito metu, & illata vi ſummo iudicio procedendum eſt, profeſſio enim, quæ à principio fuit irrita, forſan per vim, & metum etiam paternum, vt cenſuit *Rot. Rom. d. deciſ. 175. num. 1.* non fit, aut fieri poteſt rata, & valida, niſi voluntarie ratificetur, nam Deus, vt dicitur in *capite ſi quid inueniſti, 14. quæſtione 5.* cor reſpicit & non manum, & qui nunquam voluit eſſe profeſſus, ſed ſemper renuit, nunquam erit talis. Imo nec per promotionem ad Sacros Ordines, ſi talis metus durabat, præſumendum eſt quempiam tacite eſſe profeſſum *Fr. Ludou. Miranda dict. art. 1. concl. vnic. in fi.* & dicit *Nauar. conſ. 6. de his, quæ vi*, quod profeſſio propter metum patris mortem minantis in Religione approbata facta, & in qua per tres annos viuente patre manens ſacris Ordinibus ad titulum religionis promouetur per promotionem ad Sacros Ordines valida non cenſetur, cum votum quod ab initio ob metum aliquem nullum eſt ſolo tractu temporis, neque coram Deo, neque coram hominibus, concurrente etiam geſtatione habitus, & permanſione in monaſterio, & præſtatione ſuffragij in Capitulo, & alia faciendo, quę ſolis profeſſis competunt, conualeſcit, *capite non firmatur, de regulis iuris, libro ſexto l. quod ab initio. ff. eodem titulo*, multoque minus per ſuſceptionem Ordinis, durante iuſta cauſa metus, profeſſionem ſuam ratificare præſumi debet, quæ eſt res ſeparata à profeſſione, & à ſeparatis non fit illatio, *l. Papinianus exule, ff. de minoribus* cum alijs citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris, littera I. numero 6.*

19 Profeſſio, quæ eſt ipſo iure nulla, non ratificatur ex eo, quod ſic profeſſus perſiſtat per longum tempus in Religione, quam profeſſus eſt; ſed oportet vt ſciat ipſam fuiſſe nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam in eadem Religione perſiſtat, quod ſi non fecerit, intra quinquennium, immo vero, & vltra quinquennium, poterit reclamare, ſi alleget iuſtas, atque legitimas cauſas, ob quas non potuit ante id ipſum facere, ſolummodo enim quiſpiam tacite cenſetur conſentire, profiteri, & re vera profitetur, quando ſciens profeſſionem fuiſſe nullam, & inualidam ob aliquam prædictarum cauſarum ad ratificandam, & approbandam eam ſciens, & prudens in religione perſiſtit per integrum annum continuum, & non interpolatum à tempore, quo ſciuit illam eſſe nullam cum animo, & intentionē eam ratificandi, & de nulla faciendi eam validam, & ab eo tempore incipiet eſſe vere profeſſus, & non aliter, quod ſi noluerit facere, intra prædictum quinquennium, immo vero & vltra illud poterit reclamare, vt per *Nauar. d. com. 4. numero 71. & conſil. 9. de his quæ vi, & conſ. 34. numero 4. & conſil. 89. numero 3. de Regularibus, Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione 30. artic. 3. concluſ. vnica*, quamuis dictum quinquennium ad reclamandum conceſſum profeſſis Regularibus currere, nō obſtante ignorantia profeſſionis nullæ, aut impedimento facti reſoluant *Sanch. dict. diſput. 37. numero 19. Galeit. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo annus, numero 1.* quæ quidem opinio probabilitate non caret, ſi præcipuè eam intelligamus de profeſſione nulla ob defectū ætatis, quia tunc ad tacitam profeſſionem excludendam ſatis non eſt, vt ignorantiam ſimpliciter alleget profeſſus, aut Superior religionis, ex eo quia in facto proprio, vel alieno, quod quis ſcire tenetur, non præſumitur ignorantia, ſed ſcientia, *capite innotuit*, vbi *gloſ. & Doct. de electio. Bald. in l. 1. ff. ſi quis omiſſa cauſa, gloſ. in cap. præſumitur, de regulis iuris in 6. Menoch. de præſumption. libr. 6. q. 23. num. 66.* Sed Superiores religionis tenentur ex officio inquirere ætatem nouitij, & nouitius ſimiliter ſuam, cum ante annum 16. nec ipſe profiteri, nec religio illius profeſſionem amittere poſſit, ergo quoad hoc non præſumitur ignorantia, quinimo non eſſent audiendi, etiamſi vellent probare ignorantiam iuramento, vt colligitur ex *capite vidua, de regularibus*, & ex reſolutis per *Sanch. dict. diſputat. 37. num. vigeſimo ſeptimo.*

20 Aduertendum dicit *Aloyſ.* Ricc. *d. reſolut. 550. in fine*, quod profeſſi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus ſeruata forma præſcripta à *Sixto V.* poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune Religionis, & ſic *Sixtus V. in ſua ſecunda Conſtitut.* moderatoria, & declaratoria prima ait, ſed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſuis Ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcunque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione forma Conſtitutionis ſeruata fuerit, hactenus *Sixtus V.* Quibus videre videtur definire, quod allegatio quinquennij non admittatur, ſiquidem talis allegatio, ſaltem in foro exteriori, inducit tacitam profeſſionem. Verum quamuis id non ita clare deducatur ex *d. Conſtitut.* adhuc tamen dico, quod ſupradictorum profeſſiones, ſunt irritæ, & nullæ, ſpecialiter propter defectum conſenſus recipientium ipſos ad Ordinem, & propter expreſſam proteſtationem, quæ hac de re eiſdem fit antequam profiteantur, faciunt quæ *Nauar. conſ. 26. à principio, & præcipuè num. 12. de regularibus & conſ. 87. eodem tit.* vbi quæſtionem proponit an qui de genere Iudæorum deſcendit, & cōtra ſtatutum Religionis ei notum factum, cum proteſtatione, quod nulla eſſet profeſſio, ſi de tali genere deſcenderet, interrogatus negauit ſe de tali genere deſcēdere, ob quam negationem fuit admiſſus, ſi confeſſus fuiſſet veritatem, ſit vere religioſus? cui propoſitę quęſtioni, atque difficultati reſpondet, quod videtur ſibi huiuſmodi conſulentem coram Deo, & in foro conſcientiæ non eſſe vere religioſum: tum quia profeſſio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans facta fuit, tum etiam quia profeſſio in effectu eſt quidam contractus, & actio vltro citroque obligatoria, quia profitens obligat ſe monaſterio, vel Ordini ad ſeruiendum ei, ſecundum regulam eius, & è contra monaſterium ad alendum, & tractandum ipſum vt filium, atque ita eſt neceſſarius conſenſus vtriuſque partis, tam Conuentus, & Prælati profeſſionem acceptantis, quàm ipſius profitentis: & inquit quod in caſu propoſito defuit conſenſus Conuentus, atque Prælati, quia fuit præſtitus ſub tali conditione, ſi non eſſet de

tali

tali genere, atque ita defuit conditio ſub qua fuit admiſſus, ex quo proinde ſequitur, quod ipſa admiſſio nulla fuit, quia diſpoſitio conditionalis nulla eſt deficiente conditione, nam ceſſante cauſa ceſſat effectus, hactenus *Nauar.* quem ſequitur *Fr. Emmanuel. quæſtion. Regular. tom. 3. quæſtion. 11. articulo ſecundo*, vbi præmiſſa difficultate, & quæſtione de ſtatuto expellente à Religione deſcendentes ab infidelibus prædictis, irritante, & annullante ipſorum profeſſiones, etiamſi fiat in Capitulo generali habente licentiam à Sede Apoſtolica ſpecialiter, vt in eo aliqua ſtatuta edantur, an valeat? poſtquam reſpondet quod non, & quod huiuſmodi ſtatutum non eſſet iuſtum, quia contra ius, & cõtra ſacros Canones, poſtquam etiam dicit, quod ſic recepti, & profeſſi non ſunt repellendi à Religione, neque eijciendi, quia contra prædictum ſtatutum: ſubdit, & addit, quod poſſunt eijci, atque expelli, ſi non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, & inquit quod licet eis, quoad forum conſcientiæ tantum ab ordine, & Religione exire ſine vlla prorſus diſpenſatione, cum quoad illud forum non ſint ligati, vt tradunt *Doctores in cap. humanæ aures, vigeſim. ſecund. quæſtion. quinta*. Quoad forum vero exterius ſciens ſuam receptionem ad ordinem & profeſſionem fuiſſe nullam ob aliquam ex ſupradictis cauſis, poteſt & debet intra quinquennium reclamare, & ipſas coram ſuo Superiore, & ordinario allegare, ita *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 30. art. 4. concl. 2.*

21 Prædictum quinquennium currere Regulari minori tenet *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 658. in prima edition. & reſolution. 551. in ſecunda edition.* vbi citat *Fr. Emman. dict. articul. 17. verſic. ex quibus infertur*. Sed melius *Flores de Mena dict. quæſt. 23. numer. 68.* reſoluit illud non currere tempore inhabili, veluti durante pupillari ætate, aut aliqua cauſa nullitatis irremiſſibilis alicuius inhabilitatis perſonalis: Nec obſtant verba ipſius Concilij ibi. quamcunque cauſam, quibus ſignificari videtur, quod generaliter debet repelli ab allegandis quibuſcunque cauſis, quæ litem poſſunt mouere, quia reſpondetur verba illa generalia reſtringi per narrationem prius factam, & per illa verba, quicunque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, &c. Vnde de his tantummodo cauſis intelligitur Concilium, non vero de alijs ob quas forſan quiſpiam intra quinquennium non potuit, aut non fuit ſibi permiſſum reclamare, quapropter huiuſmodi non obſtante, quod elapſum ſit quinquennium, reclamare poterit, neque erit repellendus, ſed audiendus: ita *Aloyſ. Ricc. dict. reſolution. 650. numer. ſexto Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtion. 30. articul. primo concluſ. vnica in med.*

S V M M A R I V M.

1 *Monachi omnes olim attento iure communi fuerunt Epiſcopis ſubiecti, in quorum diœceſibus monaſteria ſita erant.*

2 *Epiſcopi de iure communi intentionem fundatam habent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Abbates, & Regulares.*

3 *Regulares fere omnes ſunt hodie exempti ab Ordinariorum poteſtate ex Summorum Pont. priuilegijs.*

4 *Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinariorum poteſtatem omnia exercere poſſunt in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos.*

5 *Epiſcopus hodie nullum poteſt ad profeſſionem monaſticam admittere.*

6 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum Religioſo, vt ad minus ſtrictam Religionem tranſeat.*

7 *Licentiam eundi ad ſtudia abſque Abbatis conſenſu, non poteſt Epiſcopus Monacho concedere.*

8 *Licentiam non poteſt Epiſcopus concedere, vt Religioſus munus executoris teſtamenti, aut cuiuſcunque vltimæ voluntatis ſuſcipere valeat.*

9 *Aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro ſe obire poſſint, non poteſt Epiſcopus Religioſis licentiam concedere.*

10 *Abbas poteſt Monacho licentiam concedere, vt procuratoris munus pro Epiſcopo obire poſſit.*

11 *Regularium monaſteria à quo tempore fuerint exempta à poteſtate Epiſcoporum, oſtenditur.*

12 *Declaratur ſubſcriptio tex. in capit. quam ſit neceſſarium, 18. quæſt. 2.*

13 *Regulares an illis caſibus, in quibus ſubſunt Epiſcopis, valeant ab eis puniri, ac cenſuris inuolui? oſtenditur.*

14 *Regularis extra monaſterium degens ſi deliquerit, ab Ordinario loci viſitari, puniri, & corrigi valet.*

15 *Concilij Trident. diſpoſitio ſeſſ. 6. de reformat. cap. 3. locum ſibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hieroſolymitani.*

16 Regularis, *qui poteſt puniri ab Ordinario loci, ſi extra monaſterium degat, intelligitur dum non viuit ſub Superiori conuentualiter.*

17 *Regularis manens de Superiorum licentia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro, vel grangia ſui monaſterij pro religionis ſeruitio, ſi delinquat non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet.*

18 *Regularis intra monaſterij clauſtra degens, ſi extra notorie deliquerit, inſtante Epiſcopo à ſuo Superiore, vel eo negligente ab eodem Epiſcopo puniri poteſt.*

19 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij Tridentin. ſeſſione vigeſima quinta de* Regularibus *capit. 14.*

20 Regularis *intra clauſtrum monaſterij degens, & extra illud delinquens an poſſit antequam remittatur ad ſuum Superiorem ad carcerem Epiſcopi duci? oſtenditur.*

21 *Ordinarij tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum* Regulares *debitores cogere, & compellere ad ſoluendum debitum poſſunt.*

22 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14.*

23 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. de reformat. capit. 14. an deroget textui in capit. 1. de priuilegijs, lib. 6. oſtenditur.*

24 Regulares *abſque Ordinarij approbatione, vltra licentiam à ſuis Superioribus impetratam, libros imprimi facere non poſſunt.*

25 Regulares *ſuæ diœceſis cogere poteſt Epiſcopus, vti à Sede Apoſtolica delegatus, vt lectionem Sacræ Scripturæ in monaſterijs ſuis habeant, ſi commode fieri poteſt.*

26 Regulares *in Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt prædicare volentes, vltra ſuorum Superiorum licentiam, Epiſcopi etiam licentiam impetrare coguntur.*

27 Re-

27 *Regulares quamuis exempti ſubijciuntur Epiſcopis quoad ordines ſuſcipiendos.*
28 *Epiſcopi ſuper regulares, etiam Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum quam ipſi exercent.*
29 *Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa Confeſſiones audiendas.*
30 *Regulares etiam exempti, ſi in loco non exempto Eccleſiam ædificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu.*
31 *Monialium clauſuram in omnibus monaſterijs, etiam exemptis conſeruare, & reſtituere poteſt Epiſcopus.*
32 *Regulares omnes, etiam exempti ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis.*
33 *Regulares peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum ab Epiſcopis præceptorum.*
34 *Regularium ritus in diebus feſtis quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipſis in eorum Eccleſiis perſoluenda, remanere debent.*
35 *Conciones, & lectiones, quas ijdem Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis.*
36 *Feſta Sacra in propria diœceſi cum Clero & populo indicere valet Epiſcopus in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum adſcripti.*
37 *Epiſcopus habet poteſtatem abrogandi, vel ſubrogandi dies feſtos prout magis expedire videbitur.*
38 *Princeps ſecularis non poteſt ſubditis ſuis indicere, & præcipere obſeruantiam alicuius feſti ſine auctoritate Epiſcopi.*
39 *Feſta obſeruanda de præcepto poteſt Epiſcopus in Synodo abſque populi conſenſu indicere.*
40 *Feſtis diebus, quibus rebus liceat operam dare, oſtenditur.*
41 *Epiſcopus procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta.*
42 *Laici Superiores pro feſtorum obſeruatione poſſunt etiam ſtatuere, & pœnas violantibus imponere, quod quomodo ſit intelligendum ibi oſtenditur.*
43 *Regulares interdicta, & cenſuras ab Epiſcopo promulgata in eorum Eccleſiis publicare, ac ſeruare tenentur.*
44 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de Regular. cap. 12. an reuocet priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? oſtenditur.*
45 *Regulares ad publicas proceſſiones accedere per Epiſcopos compelli poſſunt, ijs tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt.*
46 *Regulares omnes quoad renunciationes faciendas Epiſcopis ſubijciuntur.*
47 *Epiſcopus per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poteſt Superiores Regulares, vt nouitiis nolentibus profiteri omnia bona reſtituant, quæ tempore ingreſſus in monaſterium detulerunt.*
48 *Regularis quicunque prætendens per vim, & metum, aut quid ſimile ingreſſum eſſe Religionem, debet intra quinquennium cauſam nullitatis coram Superiore ſuo, & Ordinario proponere.*
49 *Regulares de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine cõſenſu Epiſcopi non poſſunt, & quomodo id intelligatur, ibi oſtenditur.*
50 *Epiſcopus poteſt compellere Regulares, ſiue Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſta teſtamentorum executionis rationem, ac eos punire, ſi male geſſerint.*
51 *Regulares ſi extra loca vbi monaſteria exiſtunt queritare voluerint, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere.*
52 *Religioſum leuiter percutientem clericum ſecularem abſoluit Epiſcopus.*
53 *Monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes de æquitate abſoluit Epiſcopus.*
54 *Laicos percutientes Monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum Superiores.*
55 *Moniales exemptas Epiſcopus abſoluit.*
56 *Regulares omnes, etiam exempti, in cauſis hæreſis ſubiacent Epiſcopi iudicio.*
57 *Superiores Regulares non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis ſed tenentur eos denuntiare Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis.*
58 *Epiſcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedere poſſunt, & ſeuere animaduertere in Regulares audentes publice aſſerere, quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali.*
59 *Refertur Conſtitutio nouiſſima Sanctiſſ. D. N. Gregorij Decimiquinti ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis.*
60 *Ordinarij locorum omnium Regnorum, & omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt procedere, & ſeuere animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint.*
61 *Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu extra monaſterium incedat, poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra.*
62 *Epiſcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) qui cum debeant eſſe contenti vnica campana, plures habent.*
63 *Regulares punit Epiſcopus, qui ſibi Epiſcopalia abrogant.*
64 *Exemptos, ſi fugæ ſit periculum, poteſt Epiſcopus capere, & remittere ad competentem iudicem.*
65 *Exempti ſubijciuntur Epiſcopis in ijs omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*
66 *Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina officia celebrare.*
67 *Ordinarius adiri poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis, vt ſuppleat.*
68 *Regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, vel Matrimonij ſine licentia Parochi, poſſunt ab Epiſcopis excommunicari.*
69 *Regulares ſine Ordinarij licentia indulgentias publicantes ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni.*
70 *Regulares die Sabbathi maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel maioris Eccleſiæ pulſetur, campanas in Eccleſiis ſuis pulſantes, ab Epiſcopo in pœnam centum ducatorum condemnantur.*
71 *Epiſcopus amota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes.*
72 *Exempti in cauſis matrimonialibus ſubduntur Epiſcopis.*
73 *Exempti ſubduntur Epiſcopo ad hoc, vt per eum poſſint denunciari, & mandari vt euitentur, quando eſſent notorie excommunicati à iure, vel ab homine.*

EPISCOPVS, QVIBVS CAſibus in Regulares, & exemptos habeat iuriſdictionem?

ALLEGATIO CV.

1. OLim attento iure communi omnes Monachi fuerunt Epiſcopis ſubiecti, in quorum diœceſibus monaſteria ſita erant; itaut Epiſcopi, veluti Generales Monachorum, quoſdam ad profeſſionem admittere, alios repellere potuiſſent, *cap. qui vere, 16. quæſt. 1. cap. viduitatis, 27. quæſt. 1. cap. Abbatis, 18. quæſt. 2. gl. verbo ſi Prælati, in c. quanto, de offic. Ordin. Abb. & communis in cap. porrectum de Regularibus, Silueſt. verbo religio 3. §. 4. Nauar. in cap. non dicatis, 12. quæſt. 2. numero 63. verſ. addo ſecundo, Cabed. diuerſorum iuris argumentorum libro 3. cap. 18. in princip. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 63. artic. 1. & artic. 3. vtrobique, in princip. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubric. 12. capit. 13. numer. primo.*

2 Qui propterea de ipſo iure communi intentionem fundatam, tam in ciuilibus, quam in criminalibus contra Abbates, & Regulares habent *Ioan. Andr. Butr.* & alij, atque *Deci. in cap. ſua nobis, num. 16. de confirm. vtili, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gl. 23. num. 24.* Rot. *Roman. deciſ. 78. par. 1. diuerſ.* quos refert *Campan. dicto loco.*

3 Hodie tamen attentis Summorum Pont. priuilegijs omnes fere Regulares ſunt exempti ab Ordinariorum poteſtate, ſiue priuilegia directe, ſiue indirecte per communicationem talem largiantur exemptionem, & conſequenter monaſteria his temporibus habent iuriſdictionem pleno iure quaſi Epiſcopalem, iuxta doctrinã *gloſ. recepta, verbo proprij, in Clem. 1. de rebus Eccleſiæ non alien. Nauar. d. num. 33. verſ. addo ſecundo,* vbi *gloſſam* illam ſingularem dicit, *Cabed. d. lib. 3. cap. 18. in princ. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, par. 1. quæſt. 17. numer. 9. & 25. Sayr. de cenſur. lib. quarto, cap. ſecundo, numer. 12. Anton. Corne. in tract. de abſolutione iuram. par. 2 quæſt. 4. numero 28. Fr. Emman. dict. quæſt. 63. articul. 3.* vbi varia refert priuilegia, *Campanil. dict. cap. 13. numero 2.*

4 Ita quod eorum Superiores ea omnia exercere poſſint in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos *Nauarr. conſil. 23. de priuil. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 25. Cochi. d. quæſt. 17. nu. 25.* & ideo cum Epiſcopus hodie Superior Religioſorum non ſit, nullum iam poteſt ad profeſſionem monaſticam admittere, *Abb. in cap. porrectum, num. 12. de Regular. Angel. verbo profeſſio, nu. 1. Silueſt. verbo Religio, 3. q. 14. Nau. conſ. 6. à num. 2. ſub tit. de* Regul. *in antiq. & conſ. 40. à nu. 1. ſub eod. tit. in nouis, Azor. inſtit. moral. lib. 12. c. 5. q. 4. p. 1. Fr. Emman. q. Regul. tom. 3. quæſt. 17. artic. 11. quos refert,* & ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. c. 4. nu. 74.*

6 Nec diſpenſare cum Religioſo, vt ad minus ſtrictam Religionem tranſeat, Greg. *l. 9. verbo mas fuertes, tit. 7. par. 1. Ang. verbo religioſus, nu. 34. Silueſt. verbo religio, 4. q. 2. Leß. de inſtit. lib. 2. c. 41. dub. 130. nu. 103. Sanch. dict. tom. 2. lib. 6. c. 7. nu. 36.*

7 Nec ei dare licentiam eundi ad ſtudia abſque Abbatis conſenſu, *gloſ. in caſus poſitione, cap. 2. ne clerici, vel monachi? in 6.* vbi *Ioan. Andr. num. 1. Archid. numero 3. Ancharan. num. 2. notab. 2. Domin. in princ. num. 8. Sayr. de cenſuris, lib. 3. c. 33. num. 25. Sanch. d. lib. 6. c. 8. nu. 86.*

8 Nec poteſt licentiam concedere, vt religioſus munus executoris teſtamenti, aut cuiuſcunque vltimæ voluntatis ſuſcipere poſſit. *Bald. in rub. de maior. & obed. num. 3. Sanch. d. lib. 6. c. 11. num. 19.* vbi *num. 20.* reſoluit, quod Superiore Religionis mortuo, qui hanc facultatem deberet concedere, ſi iuriſdictio Prælati reſidet in conuentu, ſicut iuriſdictio Epiſcopalis manet eo defuncto in Capitulo, tunc poterit Conuentus hanc licentiam concedere; ſi autem reſidet in aliquo priuato, qui pœnas Prælati vices obtineat, illius erit dare licentiam, quod ſi apud nullum ea iuriſdictio maneret, quod nunquam contingit, ſpectanda eſt noui Prælati electio.

6 Nec etiam poteſt Epiſcopus licentiam Religioſis dare, vt poſſint munus Aduocati, & Procuratoris obire, *Sanch. d. lib. 6. c. 13. nu. 9.* contra *Innocen. in c. cum 7. à nu. 3. de ſentent. & re iudic.* vbi *Hoſtien. nu. 2. Ioan. Andr. etiam 2. Anton. 7. Abb. 29. Henric. 4.*

10 Quod quidem adeo verum eſt, vt nec etiam Epiſcopus ad ſua negotia valeat Religioſo licentiam concedere procuratoris munus obeundi, in hoc enim caſu licentia Abbatis requiritur, qui eam concedere valet, nã vtilitas monaſterij eſt nõ modica, habere Epiſcopum, à quo in multis dependet, propitium, *Hoſtien. in capit. ſopita, num. 1. de cenſibus,* vbi *Abb. num. 3. Felin. in dicto capit. cum I. à num. 12. Pului. Pacian. conſil. 162. numero 190. volumine primo, Sanch. dicto libro ſexto capit. 13. num. 22.*

11 Sunt qui teneant Regularium Monaſteria à Gregor. I. fuiſſe exempta à poteſtate Epiſcoporum *in c. quam ſit neceſſarium, 18. q. 2.* cuius ſubſcriptio concipitur à Gratiano. Item Greg. omnibus Epiſcopis de libertate Monachorum; cum multò poſt per eius ſucceſſores hęc exemptio illis fuerit attributa; nam auctoritas illa reperitur originaliter apud regiſtrum *D. Gregor. lib. 7. epiſtol. 1. & epiſt. 18.* ſub longe diuerſa ſubſcriptione, nempe Gregor. Epiſcopo Rauennati priuilegium dat monaſterio SS. Ioannis, & Stephani, vnde ſatis conſtat Gratianum in ſuperſcriptione illius text. in tribus peccaſſe.

12 Primo, dum inquit Epiſtolam Gregorij ad omnes Epiſcopos fuiſſe directam, cum tamen ex originali cõſtet ad ſolum Epiſcopum Rauennatem miſſam. Secundo, dum ſubdit de libertate monachorum generaliter, cum tamen *Gregorius* ibidem libertatem ſeu priuilegium exemptionis dederit vni tantum monaſterio Sanctorum Ioannis, & Stephani, vt conſtat ex verbis, quæ habentur in originali, & in tenore ipſius epiſtolæ, ibi, & ideo, quia monaſterium, &c. & ibi, prædicti monaſterij. Tertiò dum in plurali retulit *in dicto capitulo quam ſit,* verbum, monaſteriorum, quod tamen in originali reperitur tantum in numero ſingulari. Ex quibus & alijs ſatis conſtat textum illum citari non poſſe in eum ſenſum, quod Gregorius Magnus generaliter exemerit omnes Monachos à iuriſdictione Epiſcoporum, cum tamen vnicum ſolummodo monaſterium per priuilegium in nonnullis liberauerit: patet ibi, nullus igitur vltra audeat de redditibus, de rebus, vel chartis prædicti Monaſterij, vel de loco aliquo, qui ad eũ pertinet, quocunque modo minuere, &c. itaque tex. ille nõ probat monaſteria religioſorum exempta fuiſſe à Gregor. I. abſolute à poteſtate Epiſcoporum, quod quidẽ ſi ſcire cupias, conſule priuilegia exemptionis Religionibus conceſſa, de quibus *Fr. Emman. d. q. 63. art. 3.*

13 Variæ

13 Variȩ Summorum Pontificum conſtitutiones, ac ipſa Tridētina Synodus multis in locis prȩdictam exemptionem in aliquibus caſibus reſtrinxerunt, quos quidem gradatim referre conſtitui cum annotationibus ad illorum veram declarationem neceſſarijs, vt Epiſcopis notum ſit, quando de cauſis Regularium, & exemptorum cognoſcere, & in eos animaduertere poſſint. Nam in caſibus enarrandis, in quibus Regulares omnes ſubſunt Epiſcopis, valent ijdem Præſules punire, ac cenſuris inuoluere illos, ſi contrafaciant, vt tenent *Henriq. in ſum. lib. 7. c. 25. §. 7. Franc. Leo in theſauro fori eccl. p. 1. cap. 8. prope num. 19. Marc. Anton.* Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. c. 59. verſ. aliud eſt dubium, Mari. Antonin. var. reſolut. par. 2. caſu 35. praxis Epiſc. part. 1. verbo excommunicationis cauſa materialis, §. 4. Lazzar. in practicis q. canon. tit. de blaſphemia q. 10. num. 55.* Et plures caſus, in quibus Epiſcopus poteſt Regulares excommunicare cumulat *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.* 210. quamuis quoad Religioſos habentes priuilegium ne poſſint excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto ligari, quale habent omnes Mendicantes, non poſſe ab Epiſcopis compelli cenſuris, defendat *Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 33. nume. 23.* & nouiſſime *in præcepta Decalogi tom. 2. l. 2. c. 1. nu. 14.*

14 Primus igitur caſus eſt. Regularis extra Monaſterium degens, etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu tutus non eſt, quominus ſi deliquerit ab Ordinario loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt. delegato, ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat, *Conc. Trid. ſeſſ. 6. de reform. c. 3.*

15 Cuius diſpoſitio locum ſibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hieroſolymitani, *Nauar. conſ. 21.* incip. *An Milites S. Ioannis ſub tit. de* Regularibus *in antiq. & conſil. 12. in nouis, Sayr. in floribus deciſionum ſub eodem tit. deciſ. 26. Campan. d. cap. 13. num. 22. Aloyſi Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 503. verſ. Amplia primo, Azori. inſtit. moral. par. 1. libro decimotertio capite quarto quæſt. 3. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. quæſt. 2. artic. 4. & quæſt. 65. artic. 7. verſ. quinto.*

16 Et verbum illud, extra monaſterium, intelligitur dum non viuit ſub Superiore conuentualiter, vt declarauit *Sacra* Congreg. his verbis. Regularis manens extra clauſtrum de licentia Superioris, etiam in domo deputata ad erectionem monaſterij, niſi in dicta domo ſit regularis obſeruantia vt ſaltem viuat ſub Superiore cōuentualiter, ſi deliquerit, poteſt puniri ab Ordinario, refert *praxis noua Epiſc. p. 2. c. 3. nu. 42.* reſoluit *Campan. d. c. 13. nu. 22. in fi.*

17 Si tamen maneat de Superiorum licentia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro, vel grangia ſui monaſterij pro Religionis ſeruitio, ſi delinquat non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet, ſecundum formam *Conc. ſeſſ. 25. de regular. c.* 14. quia cum huiuſmodi Superior illi poſſit dare licentiam *Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap.* 4. & dicta loca ſint membra dependentia à ſuis monaſterijs, cenſentur eod. iure, & gaudent priuilegijs ſuorum monaſteriorum, *cap. recollentes, §. cæterum de ſtat. monach.*

18 Verum ſi regularis intra clauſtra monaſterij degat, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, a ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeuere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat: ſin minus à ſuo Superiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit, ita habetur in *Concil. Tridentino d. ſeſſ. 25. cap.* 14. de cuius materia *Nauarr. comm. 2. de* Regular. *num. 63. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 2. artic. 6. & quæſt. 63. artic. 4. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ fol. 85. numer. 59. cum ſeqq. & fol. 86. numero 71. Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exempt. p. 1. c. 6. numer. 9.*

19 Emanauit *Bulla S. D. Clementis VIII.* contra Superiores ſuos ſubditos iuxta formam illius decreti ſub pœna priuationis ipſo facto dignitatum, & officiorum, & inhabilitatis, incip. *Suſcepti muneris. Romæ publicata die 18. Martij 1596.* quam referunt *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo Exemptio, Cochi. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 17. nu. 29. praxis noua Epiſc. p. 2. capite tertio nu. 44.* vbi *num. 43.*

20 Reſoluit poſſe Regularem in caſu illius decreti deprehenſum in delicto deduci ad carcerem Epiſcopi, & ſumpta informatione ſuper delicto, dummodo ſine mora ſumatur, remitti cum copia proceſſus ad ſuum Superiorem puniendum cum præfinitione termini ad puniendum: & dicit *Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 17. nu. 11.* quod Epiſcopus loci litteras ſcribat Superiori monachi delinquentis de delicto commiſſo, & exceſſibus, de ſcandalo populo illato, & inſtabit, vt intra talem terminum præfixum ipſum punire velit, & de punitione facta ipſum Epiſcopum certiorem reddat, aliàs ipſo Superiore negligente poterit ipſe Epiſcopus eum punire, & illas litteras, quas requiſitorias vocamus de punitione monachi delinquentis in præſentia duorum teſtium ex communi practica aſſignari faciet.

21 Secundus. Ordinarij tanquam Sedis Apoſt. delegati in cauſis mercedum, & mirabilium perſonarum Regulares debitores extra monaſterium degentes cogere, & compellere ad ſoluendum debitum poſſunt, quāuis certum iudicem à Sede Apoſtol. deputatum in partibus habeant, & in alijs quoque ſi ipſum iudicem non habuerint, priuilegijs, exemptionibus, & c. nequaquam valituris.

22 Ita habetur *in Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. de reform. c. 14.* de cuius materia aliqua tradunt *Gutier. practic. libr. 3. quæſt. 10. Aloyſ. Ricc. in collect. 503. verſ. 3. & in praxi fori eccleſ. deciſ. 651. in 1. editione, & reſol. 547. num. 1. in ſecunda editione, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. cap. 3. nume. 34. Fr. Emman. quæſtion.* Regular. *tom. 1. q. 65. art. 5. & tom. 2. q. 2. art. 8. Cenall. commun. contra communes tom. 4. q. 897. ſub num. 813. Flamin. de reſignat. l. 3 q. 11. nu. 7. verſ. 3.*

23 Difficultas eſt an illa Conciliaris diſpoſitio in *d. cap.* 14. deroget in totum *Innocentij IV.* conſtitutioni *in cap. 1. de priuileg. lib. 6.* In quo dubio pro meliori *dicti cap. 1.* intellectu aduertendum duxi illum locum obtinere quando exemptionis priuilegium eſt loco certo circūſcriptum, & ideo extra illum ſic exemptus contrahens, vel delinquens coram loci Ordinario conuenitur; non vero locum habere quando ſunt exempti non ratione certi loci, ſed perſonarum, quia vbicunque cōtraxerint, vel res ſita ſit, vel delictum commiſerint, minime coram Ordinarijs conueniri debent, neque illa Innocentij conſtitutione ſunt comprehenſi, ita *Mari. Soccin. in cap. recepimus, à num. 57. de priuileg. Couar. practic. c. 11. nu. 5. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 63. art. 3. Aldrete in alleg. pro omnimoda Regularium exempt. p. 1. c. 8. num. 17.* Hoc ſuppoſito aliqui apud *Aldret. in d. alleg. p. 1. c. 3. nu. 13.* tenent Regulares eſſe abſolute ſub Ordinaria iuriſdictione in caſibus d. conſt. & vltra eos in illis duobus Cōcilij caſibus, videlicet in cauſis mercedum,

& miſerabilium perſonarum, & in alijs cauſis ciuilibus ſi non habent certum iudicem à Sede Apoſt. deputatũ in partibus, qui duo caſus intelligendi ſunt de Regularibus extra clauſtrum degentibus. Refert tamen idem *Aldrete dict. par. 1. cap. 7. num. 2.* ſuper hoc à *Sacra Congreg.* ita deciſum fuiſſe. Sacra Cardin. Congreg. Concil. Trid. interpretum declarauit, neque Conſtitutionem in generali Conc. Lugdunen. editam, quæ incip. *Volentes*, neque decreto eiuſdem *Concilij ſeſſ. 7. de reform. c. 14* comprehendi Regulares, ideoque iuxta eorum priuilegia coram ſuis Superioribus, vel Conſeruatoribus eſſe conueniendos.

24 Tertius. Sicut nulli licet imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros, niſi prius examinati, probatique fuerint ab Ordinario ſub pœna anathematis, & pecuniæ appoſitæ in *Concil. Lateran. ſeſſ. 10. de impreſſione librorum*; ita etiam Regularibus non licet abſque prædicta Ordinarij examinatione, & approbatione vltra licentiam à ſuis Superioribus impetratam, libros per eos iuxta formam ſuarum Ordinationum recognitos imprimere, aut imprimi facere, & ita Regulares pro licentijs obtinendis ad imprimẽdos libros Ordinarijs ſubijciuntur, vt colligitur ex *Concilio Trid. ſeſſ. 4. in decreto de edit. & vſu ſacrorum librorum*, dixi Alleg. 90.

25 Quartus. Epiſcopus cogere poteſt Regulares ſuæ diœceſis, vti à Sede Apoſt. delegatus, vt lectionem ſacræ Scripturæ in monaſterijs ſuis habeant, ſi commode fieri poteſt, vigore diſpoſitionis *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 1. verſ. in monaſterijs*, de cuius materia dixi ſupra *Alleg. 56. nu. 16. & 17.* & ibi per me citatis adde *Campan. d. c. 13. nu. 5.*

26 Quintus. Regulares in Eccleſ. quæ ſui Ordinis non ſunt, prædicare volentes, vltra ſuorum Superiorum licentiam, Epiſc. etiam licentiam impetrare coguntur, ſine qua nullo modo in eis prædicare valent *Conc. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. c. 2.* Si vero in Eccleſijs, quæ ſui Ordinis ſunt, prædicare voluerint, à Superiorib. de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati cum eorum licentia ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere tenentur, ita diſponente *Concil. Trid. d. cap. 2.* & dixi ſupra *Alleg. 76.*

27 Sextus. Regulares, quamuis exempti, ſubijciuntur Epiſcopis quoad Ordines ſuſcipiendos, itaut vetentur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quam ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt, vt dixi *Alleg. 4. à num. 58.* & ibi per me citatis adde *Campan. d. cap. 3. numer. 32. cum ſequentibus Cochi. de iuriſd. Ordin. in exemptos parte 2. q. 45. num. 49. Flamin. d. nu. 7. verſ. nono.*

28 Septimus. Epiſcopi ſuper Regulares, etiam Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipſi exercent, quoad ſupra declaraui.

29 Octauus. Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa Confeſſiones audiendas, cum nullus etiam Regularis, poſſit illas audire, niſi parochiale retineat beneficium, aut ab Epiſcopo per examen idoneus iudicatus approbationem obtineat, iuxta *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 15.* & dixi late ſupra *Allegat. 25 num. 24. cum multis ſequentibus*, adde *Flam. d. nu. 7. verſ. decimo quarto.*

30 Nonus Regulares, etiam exempti, ſi in loco non exempto Eccleſias ædificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu, & ita Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa constructionem Eccleſiarum, & monaſteriorum ab eis in loco non exempto ædificandorum, de quo dixi ſupra *Alleg. 20. nu. 3. cum ſeqq.*

31 Decimus. Vt in omnibus monaſterijs eiſdem Epiſcopis ſubiectis ordinaria, in alijs vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maxime procurent ex *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regular. c. 5* de quo egi *Alleg. 101. per totam.*

32 Vndecimus. Regulares omnes, etiam exempti, ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis, dies enim feſtos, quos in ſua diœceſi Epiſcopus ſeruandos præceperit, Regulares quoque ſeruare tenentur, vt habetur in *Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de regularib. cap. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 210. verſ. ſexto. Fuſc. de viſitat. libr. 2. c. 15. num. 63. Cochi. de iuriſd. Ordinarij in exempt. part. 2. quæſt. 45. num. 55.* quo textu ſuffultus *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 70. artic. 1.* hæc inter alia ſcribit verba. Quod iuri conſonum eſſe patet; regimen enim monaſteriorum, quoad celebrationem feſtorum ad Epiſcopum pertinere videtur, argum. *cap. de his, diſt. 23. & cap. ſingulos, 9. quæſt. 3. cap. qui vere, 16. quæſt. prima*, & clarius art. 2.

33 Et peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum, à qua obligatione non eximuntur Regulares, cum nullum, quod viderim, illis ſit priuilegium conceſſum, quo in diebus feſtiuis poſſint in opere ſuorum monaſteriorum operibus ſeruilibus ſeculares, & ipſi Religioſi occupari, quapropter vt iam licite facere, aut permittere poſſint, petere licentiam ab Epiſcopis tenentur, qui ad hæc, & alia minime diſpenſanda habent conſuetudine auctoritatem: ſine dicta enim *licentia laborantes*, & Prælati permittentes laborare in dictis diebus peccato ſunt irretiti. Circa quam feſtorum obſeruationem emanauit præſens *Sacra Congreg.* decretum.

34 Congregatio Concilij cenſuit decretum *cap. 12. verſic. dies etiam feſti, ſeſſ. 25. de Regular.* ita eſſe intelligendum, vt Regularium ritus illis feſtis ſemper permaneãt quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia, tam publice, quam priuatim ab ipſis Regularibus in eorum Eccleſijs perſoluenda: nec circa hæc ab ipſis quoquo modo quicquam in contrarium eiſdem Regularibus præcipi poſſe, quod ſi de facto præceperint Regulares, neutiquam ipſis Epiſc. obedire teneri.

35 Verum quoad conciones, & lectiones, quas ijdem Regulares ad populum habuerint, debere ſe conformare Euangelijs, & Epiſt. quibus clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis, referunt *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo priuilegia Regularium praxis noua Epiſcop. dict. cap. 3. nu. 46.*

36 Epiſcopus etiam antiquorum Canonum diſpoſitione feſta ſacra in propria diœceſi cum clero, & populo indicere valet, *c. 1. de conſec. diſt. 3. c. conqueſtus, de ferijs, Cou. vari. lib. 4. c. 19. nu. 9. verſ. præter hos feſtorum dierũ, Azori. inſt. moral. p. 2. lib. 1. c. 26. q. 1. & q. 4.* reſoluit non poſſe Epiſcopum dies feſtos ſacrare ijs, qui non ſunt auctoritate Romani Pont. in ſanctorum numerum adſcripti; de quo etiam *Carraſco ſuper aliquas leges noua recopil. c. 2. n. 32. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 43. n. 9* adhibetur autem populus, non quidem vt cũ Epiſcopo ſtatuat venerandos dies, ſed potius vt ab eo audiat Præſul ſi multiplicitate feſtorum oneretur, quæue ſint, quę ex conſuetudine coli omiſſum eſt: aut ſi patronorum Eccleſiarum feſta venerari præcipiatur nec ne: his, atq;

alijs

aliis auditis ſolus Epiſcopus ſtatuet *Pet. Greg. lib. 1. par- tit. iuris Canon. tit. 19. c. 4. ſchol. 3. Azori. d. c. 26. q. 2.*

37 Quinimo abrogabit aliquas, vel ſubrogabit, prout ſibi videbitur magis expedire, itaut non prodigus, ſed parciſſimus inſtitutione feſtorum ſit, vt admonet *Sayr. in claui Regia lib. 7. c. 3. nu. 16. prope finem.*

38 Vnde obſeruationem feſtorum ad publicum Dei cultum ordinatam cum inter ſpiritualia cōtineatur, ſecularis Princeps non poteſt ſubditis ſuis indicere, & præcipere ſine auctoritate Epiſcopi, *Abb. in cap. 2. numer. 2. de feriis, Azori. dicto cap. 26. quæſt. 5. & quæſt. 6.* quod nec conſuetudo laicorum poterit dies aliquos feſtos introducere.

39 Et quod Epiſcopus in Synodo abſque populi conſenſu poſſit indicere feſta obſeruanda de præcepto tenent *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi part. 3. conſid. 48. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Neapol. c. 51.* vbi reſpondet ad *tex. in c. fin. de feriis.*

40 Circa feſtorum obſeruationem aduertendum duxi à Sacra Congreg. deciſum eſſe licere diebus feſtis dare operam rebus ad vitam neceſſariis, tempore perituris, præſertim tempore vindemiarum, & meſſium, ac collectionis fructuum, vel vbi neceſſitas vrgeat, aut ſuadeat pietas; ad iudicium ſcilicet Ordinarii ne priuatis effectibus, ac domeſticarum rerum ſtudio aliqui eo perducantur, vt ea indulgentia aliis etiam caſibus abutantur itaque rurſum ibidem cenſuit prætextu mercatuum, nundinarum, & feriarum feſta nullatenus eſſe violanda: cæterum his diebus licere ſarcinas, & onera nundinarum cauſa exonerare, inceptumque iter, Miſſa tamen prius audita, proſequi, non autem ſarcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo accipiendum, aut merces quibuſcumque etiam viatoribus, & clauſis apothecis vendere, niſi tantum ad victum neceſſaria, & alia minuſcula, & modici momenti operata confecta pro tranſeuntium, hoſpitum, aduenarum, & externorum vrgenti, & præſentanea neceſſitate, & opportunitate. Qua in re Epiſcopi propoſitis edictis curare debent, vt feſti dies debita obſeruatione colantur, & populorum eò confluentium neceſſitatibus, quantum ſine diuina offenſione fieri poteſt, conſulatur, refert *Quaranta in ſum. Bullarii, verbo dies feſti.*

41 Contra laicos non obſeruantes feſta procedere poteſt Epiſcopus, vt definiuit *Pius V. in ſua conſtitut. 5. §. Cum vero, verſ. in aliis autem, Sot. de iuſtit. lib. 2. q. 4. art. 4 poſt med. Couar. de ſponſal. p. 2. cap. 6. nu. 18.*

42 Poſſunt etiam Superiores laici pro eorum obſeruatione ſtatuere, & pœnas contra violantes ea iam indicta ab Eccleſia imponere, *cap. irreligioſa, de conſec. diſt. 3 libro primo & toto tit. C. de feriis*, & pro relaxatione dictæ prohibitionis, & pœnarum indictarum licentiam operandi, & contraueniendi concedere, *Sot. d. articul. 4. poſt med. Alderan. in generali ſtat. interpret. concluſ. 1. nu. 257.* vbi ſubdit, quod laici ſic operantes intuitu licentiæ à Superiore ſeculari illis conceſſæ, poſſunt nihilominus puniri à Superiore Eccleſiaſtico, non obſtante huiuſmodi licentia, quæ tantum operabitur, quod contraueniens obſeruationi feſtorum non poterit puniri pœnis in edicto laicali contentis, & idem *Alderan. dict. concluſ. prima numer. 256.* reſoluit à Superiore ſeculari puniri non poſſe laicos non obſeruantes cum licentia Epiſcopi prohibitionem à ſe factam circa feſtorum obſeruantiam.

43 Duodecimus. Regulares interdicta, & cenſuras ab Epiſcopo promulgatas in eorum Eccleſiis publicare, ſi Epiſcopus præcipiat, ac eas ſeruare tenentur, vt habetur in *Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de Regularibus c. 12.* quod antea diſpoſitum erat in *cap. cum & plantare, & §. Excommunicatos, de priuileg. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 42 §. 3. in fine, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 1. capit. 8. num. 19. Cochier. de iuriſd. Ordinarii in exemptos, p. 2 quæſt. 45. num. 46. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 210. verſ. quinto, Fuſc. de Viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 62. praxis noua Epiſcop. par. 2. capit. 3. numer. 47. verſ. cenſuras, Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 2. cap. 7. dub. 2.* Et non modo Regulares ſeruare Epiſcoporum interdicta percipiuntur, ſed etiam quod nec celebrare in locis ita interdictis faciant, nec excommunicatos ad diuina, aut eccleſiaſticam ſepulturam admittant *d. §. excommunicatos, c. Epiſcoporum de priuil. in 6. c. ii qui, §. is vero, de ſenten. excom. eod. lib.* cum priuilegiati, & exempti religioſi teneantur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, vt in *d. §. excommunicatos, vbi Abb. numero primo, Cou. in cap. alma par. 1. §. 1. num. 2. Vgolin. de cenſur. tab. 2. cap. 23. in princ. à num. 2. Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 11. num. 32.*

44 Dubitari non abs re poteſt an per *Concil. d. capit. 12.* reuocata ſint priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? Partem affirmatiuam conſtanter tuentur, *Nau. in man. cap. 27. num. 190.* & latius ex profeſſo *conſ. 7. de priuil. in nouis*, cuius ſententiam veriſſimam eſſe contendit. *Nicol. Garcia de benefic. p. 3. cap. 2. à nu. 178.* & conſultos ab Epiſcopo Abulenſi reſpondiſſe Illuſtriſſimos DD. Cardinales teſtatur idem *Garcia p. 5. capit. 8. num. 87. verſ. Ad Octauum*, vbi propoſita quæſtione prædicta in hæc verba reſponderunt. Priuilegia ſi ante Concilium conceſſa fuerunt, vtique reuocata exiſtunt. Et idem deciſum fuiſſe in alia cauſa refert *Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. lib. 7. num. 73.* in hæc verba. Priuilegia Regularium, quod non teneantur ſeruare interdicta aliquibus diebus tantum, ſi ante Concilium conceſſa fuerunt, reuocata ſunt. Quamuis contrariam negatiuam, quod *Tridentini decreto* ſpecialia Regularium priuilegia, vt pro ſuis feſtis, & aliis certis diebus non ſeruent interdicta, non ſint reuocata, tueantur *Henriq. in ſumm. libro decimo tertio capit. 48. §. 1. Sayr. de cenſuris lib. quinto, cap. 13. numer. 24. & 25. Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ §. quinto, numero decimo quinto, & in addit. numero 13. & 35. & quæſtion. Regular. tom. ſecundo quæſtion. 112. artic. 1. Fr. Ioan. de la Cruz d. cap. 7. dub. 2. concluſ. 2.*

45 Decimus tertius. Clerici omnes tam ſeculares, quā Regulares, quicunque etiam monachi ad publicas proceſſiones vocati accedere per Epiſcopos compelli poſſunt, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, iuxta *Concilii Tridentini* ſanctionem *ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 13.* de quo multa ſupra *Alleg. 78. à num. 14.*

46 Decimus quartus. Epiſcopis quoad renunciationes faciendas Regulares omnes ſubiiciuntur: quandoquidem nulla renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento in fauorem cuiuſcunque cauſæ præualeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarii fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione, ita diſponente *Concil. Tridentin. ſeſſione 25. de Regularibus cap. 16.* de cuius materia multa adduxi in *Alleg. 99.*

47 Decimus quintus. Nouitijs nolentibus profiteri, ſed à Religione volentibus egredi ſunt reſtituenda omnia bona, quæ tempore ingreſſus detulerunt in monaſterium, nec quid minimum ex eis retinere valent Religioſi, quod vt recte fiat Epiſcopus, etiam per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poterit Superiores Regulares, vt habetur in *Conc. Trid. d. c. 16. in fine*, & dixi *Alleg. 101. d num. 36.*

48 Decimus ſextus. Regularis quicunque prætendens per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam profeſſionem emiſiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque ex cauſa, aut cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non erit audiendus, niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter niſi cauſas quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario, per *Concil. Trident. ſeſſ. vigeſim. quint. de Regular. capit. 19.* de cuius materia tractaui *Allegat. 104.*

49 Decimus ſeptimus. Religioſi de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt, *cap. decimas, 16. q. 7. cap. quod autem, in fine, capit. illud, verſ. tum quia, cap. nullus, de iure patron. cap. cum & plantare, in princip. verſic. Eccleſias, de priuileg.* vbi *Anton. & Abb. Lambertin. de iurepatron. parte 2. l. 1. q. 1. artic. 9. & 10.* Intellige de donatione Eccleſiæ, quam laicus detinet, non ita tamen in donatione iuriſpatronatus facta loco religioſo, quia tunc Epiſcopi conſenſus minime neceſſarius eſt, vt dixi *Alleg. 71. num. 11.* Ratio differentiæ eſt, quia cum iuſpatronatus à patrono transferatur, qui verus eſt ipſius dominus, illudque iuſte poſſidet ex Eccleſiæ conceſſione ratione fundationis, vel dotationis, iuxta *tex. in c. decernimus*, cum multis *ibid. 16. q. 7. c. 3. & per totum, de iurepatronat.* meritò talis donatio facta à domino, qui magis capax, & habilis eſt ad illud obtinendum rata & firma manere debet abſq; aliquo Epiſcopi conſenſu. At vero laicus detinens Eccleſiam iniuſte donat id, quod ſuum non eſt, nec retinere poteſt, & ideo ius illud transferendi Eccleſiam minime ad eum pertinet, ſed ad Epiſcopum, iuxta generalem reg. *tex. in c. omnes Baſilicæ. 16. q. 7.* meritoque Pontificiæ leges, quę permiſerunt Eccleſias ſic male detentas in locum religioſum transferre, requirunt eiuſdem Epiſcopi conſenſum, vt poſt *Roch.* multis explicat late *Lambertin. d. art. 9. d nu. 36.*

50 Decimus octauus. Epiſcopus poteſt compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ teſtamentorum executionis rationem, ac eos punire, ſi male geſſerint, *Clement. 1. de teſtament.* ad quod plures citaui Doct. *Alleg. 82.*

51 Decimus nonus. Regulares ſi extra loca, vbi monaſteria exiſtunt, quæritare voluerint, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere, vt cenſuit *Sacra Congreg. anno præterito* 1621. in deciſione quam refero ſupra *Alleg. 109.*

52 Vigeſimus. Epiſcopus abſoluit Religioſum leuiter percutientem clericum ſecularem, *cap. religioſo, de ſent. excom. in 6.*

53 Et de ęquitate monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes abſoluit ab excommunicatione *cap. ſi quis ſuadente, 16. quæſt. 4.* dixi *Alleg. 41. num. 17. & 18.*

54 Et laicos percutientes monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum Superiores, vt reſoluunt *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 465. in 1. edition. & reſolut. 439. in 2. edit. Campan. d. capit. 13. num. 136.*

55 Et moniales exemptas Epiſcopus abſoluit *Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 2. q. 45. num. 56.*

56 Vigeſimus primus. In cauſis hæreſis Regulares omnes, etiam exempti, ſubiacent Epiſcopi iudicio, vt probat *tex. in c. ad abolendam, §. fin. de hæret. & in cap. vt officij, §. denique, eod. titul. in 6. Maynard. deciſ. 25. libr. 1. Triuiſan. Venet. deciſ. 36.* quos citat *Aloyſ. Ricci. dict. collect. 503. verſ. quarto, & in praxi fori eccleſ. d. reſol. 547. num. 6. in 2. edit. & in praxi aurea reſolut. 210. verſ. decimo tertio.* Licet prædicti textus ſolum de inquiſitoribus verba faciant, tamen ſub eiſdem verbis Epiſcopi comprehenduntur, habent enim titulum Inquiſitorum, immo ſunt Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vt inquit *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 20. artic. 10. verſic. hoc tamen.* Vnde recte *Pena in direct. inquiſit. p. 3. q. 28. com. 78. verſic. iuſtiſſime.* aſſerit huius cauſæ cognitionem contra quoſcunque à cæteris abdicatam rectiſſime ad ſolos Inquiſitores, ſiue delegatos, ſiue Ordinarios delatam, & non poſſe Regulares hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis, aſſerit idem *Pena comm. 77. ad Eymeric. verſ. tametſi.*

57 Imo teneri omnes & quaſcunque cauſas de hæreſi ſuorum Monachorum qualitercunque exemptorum ipſius prauitatis Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorũ vicinioribus terminandas committere, ipſoſque Fratres, & Religioſos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos, etiam in viſitationibus eſſe nouerint, abſque alia conſultatione eiſdem Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus denunciare decidit *S. D. Paulus V. fel. record. conſtit. ſua 26. Kalend. Septembris 1606. incip. Romanus Pontifex.*

58 Vigeſimus ſecundus. Epiſcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitor. procedere poſſunt, & ſeuere animaduertere in Regulares audentes in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis aſſerere quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, vt cenſuit *Sacra Congr. S. Rom. & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Pal. Apoſt. coram S. D. Paulo V fel. rec. feria quinta 31. Auguſti 1617.* cuius memini ſupra *Alleg. 50. num. 110.*

59 Et poſtea nouiſſime emanauit altera deciſio ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis die 24. Maij huius anni 1622. in generali Congreg. Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita coram S. D. N. Gregorio diuina Prouidentia Papa XV. ac Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis DD. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus aduerſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus Generalibus à S. Sede Apoſt. ſpecialiter deputatis, tenoris ſequentis. Sanctiſſimus D. N. auditis votis Illuſtriſſimorum, & Reuerendiſſimorum D. D. Cardin. contra hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorũ Decretum alias editum à felicis record. Paulo V. eius prædeceſſore hoc ſuo præſenti Decreto ex eiuſdem cauſis euitandi ſcandala, diſſenſiones, atque diſcordias in populo Chriſtiano, quæ pari ratione oriri poſſunt, &, vt accepit, in aliquibus Religionibus iam ortæ ſunt ex ſermonibus priuatis occaſione aſſertionis affirmatiuę, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & ſcripta; mandans, & præcipiens omnibus, & ſingulis ſupradictis, ne de cætero, donec articulus huiuſmodi à Sede Apoſtolica diffinitus, vel per Sanctitatem Suam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in ſermonibus, & ſcriptis priuatis audeant aſſerere,

rere, quod eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato Originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, ſeu tractare, exceptis tamen, quibus à Sancta Sede Apoſtolica fuerit ſuper hoc ſpecialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas Sua nō intendit reprobare hanc opinionem, nec ei vllum prorſus præiudicium inferre, ſed eam relinquens in eiſdem ſtatu, & terminis, in quibus reperitur, præterquam quoad in ſupradicto fel. record. Pauli V. & hoc ſuo Decreto diſpoſita; Eademq; Sanctitas Sua voluit, & expreſsè mandauit, vt in reliquis omnibus, vbi huiuſmodi Decretis non aduerſantur, Conſtitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pij V. ac Pauli V. eius Prædeceſſorum ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis firmæ, & illibatę remaneant, ac exactè obſeruentur, perindè ac ſi huiuſmodi Decretum non emanaſſet. Et inſuper eadem Sāctitas Sua cum Sancta Romana Eccleſia de Beatiſſimę Virginis Conceptione Feſtum ſolemniter, & Officium celebret, omnibus, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, tam ſæcularibus, quàm cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti Regularibus mandat, ac præcipit, vt in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac diuino officio celebrandis, tā publicè, quam priuatim, non alio, quàm Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem Sanctitas Sua voluit, & declarauit ſubiacere debere, & ſubiecit cenſuris, & pœnis contentis in ſupradictis Conſtitutionibus, ac præfato Decreto ſuorum Prædeceſſorum ipſo facto incurrendis. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obſeruari, non obſtantibus in hac parte Conſtitutionibus ſupraſcriptis, Decreto præfato Pauli V. conſuetudinibus etiam immemorabilibus necnon omnibus, & ſingulis, quæ Prædeceſſores prędicti voluerunt non obſtare, ac alijs quibuſcunque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obſeruatione, & executione præſentis Decreti, & omniū in eo contentorum, quod contra huiuſmodi tranſgreſſores etiam Regulares cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quaſcunque Eccleſiaſticas, & ſeculares perſonas cuiuſcunque ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſecularis, tam Epiſcopi, & Prælati Superiores, alijque Ordinarij locorum, quàm hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedant, & in eos ſeuerè animaduertant, tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eoſdem tranſgreſſores procedēdi, ac pęnis coercendi, & puniendi. Voluit demum, ne prætenſorum ignorantia à quoquam prętēdi poſſit, quod præſens Decretum, ſeu illius exempla ad Valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa omnes ita arctent, & afficiant, perindè, ac ſi vnicuique perſonaliter intimata fuiſſent, quodq; præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadē prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Andræas de Pattinis Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis Not.

60 Nouiſſime Sanctiſſ. D.N. Gregor. XV. *Motu proprio dat. ſub die 30. Auguſti huius anni 1622. incip. Vniuerſi.* confirmans Bullam Pij IV. contra ſolicitantes mulieres in Confeſſione, præcipit, & mandat, vt omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores, & locorum Ordinarij omnium Regnorum, prouinciarum, ciuitatum, Dominiorum, & locorum vniuerſi Orbis Chriſtiani in ſuis quiſque diœceſibus, & territorijs, etiam priuatiuè quoad omnes alios, perpetuò iudices delegati inquirere, & procedere poſſunt contra quoſcunque etiam quomodolibet exemptos, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectos, quorumcunque Ordinum, inſtitutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, cuiuſcunque dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti exiſtant, qui perſonas, quæcunque illæ ſint, ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum alijs quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſiue ante, vel poſt immediatè, ſeu occaſione, vel prætextu Confeſſionis huiuſmodi, etiam ipſa Cōfeſſione non ſequuta, ſiue extra occaſionem Confeſſionis, in confeſſionario, aut in loco quocunque vbi Confeſſiones Sacramentales audiantur, ſeu ad Cōfeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem Cōfeſſiones audire, ſolicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, ſiue tractatus habuerint. Qui quidem hæreticæ prauitatis Inquiſitores, & locorum Ordinarij cōtra quos in aliquo ex huiuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles repererint pro criminum qualitate, & circunſtantijs ſuſpenſionem ab executione Ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunque ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi Regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam perpetuos, abſque vlla ſpe gratiæ aliaſque pœnas decernant eos quoque ſi pro delicti grauitate grauiores pœnas meruerint debita præcedente degradatione Curiæ ſeculari puniendos tradant.

61 Vigeſimus tertius. Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu incedat extra monaſterium poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra, *Franc. in c. 1. nu. 5. de priuil. in 6. Boet. Epon. in c. relatum, n. 8. ne clerici, vel monachi, Cochier. de iuriſd. Ordinar. in exemptos p. 2. q. 43. n. 33. Fuſ. de Viſitat. l. 2. c. 16. nu. 2.*

62 Vigeſimus quartus. Epiſcopus punit Regulares Mendicantes, qui cum debeant eſſe contenti vnica cāpana, plures habent, quod tamen fallit in Prædicatoribus *Extrau. quo cunctos, de offic. cuſtodis, Abb. in cap. patentibus ſuper glo. 2. de priuileg. Alber. in diction. verbo Campana Cochier. d. q. 45. n. 86.* ex ea ratione, quia licèt in loco exempto delinquere incipiant, effectus tamen & complementum porrigitur extra locum exemptū, quia ſcilicet ſonus campanarum indebitus lædit, & turbat audientes extra ipſum locum.

63 Vigeſimus quintus. Epiſcopus punit religioſos, & declarat Eccleſias, in quibus exercuerint, interdictas, *c. cum & plantare §. de confratribus, verſ. quod autem, de priuil. vbi gloſ. verbo priuilegiorum, Cochi. d. q. 45. n. 100.*

64 Vigeſimus ſextus. Epiſcopus exemptos, ſi fugæ ſit periculum, poteſt capere, & remittere ad competentē, *Felin. in c. fin. num. 7. de foro comp. Cardin. in Clem. 1. q. 3. de offic. Ordin. Coch. d. q. 45. nu. 10. & p. 4. q. 52. à princ. vbi n. 3.* id limitat ſi commodè, ac citra periculum haberi, aut expectari poſſet auctoritas iudicis exemptorum Ordinarius tali captura iniuriam faceret, & exēpto, & iudici illius, per *l. generali*, ibi, ſi præſidis copia deſit, *C. de decurionib. lib. 10.*

65 Vigeſimus ſeptimus. Exempti ſubijciuntur Epiſcopis in eis omnibus quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione chriſmatis, conſecrationis Eccleſiarum, ſuſceptionis Ordinum, & ſimilium, *c. veniens*, vbi *Abb. notab. 2. de præſcript. gl. in c. Abbatibus 17. q. 2. Cochi. d. q. 45. nu. 16. & p. 4. q. 11.*

66 Vigeſimus octauus. Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina officia celebrare, *Franc. in c. Abbates, num. 1. verſ. in gl. de priuil. in 6. Clem. Archiepiſcopo, de priuil. Franc. Pauin. in tractat. de Viſitat. q. 3. 2. partis, nu. 9. Cochi. d. q. 45. nu. 34. & 35.*

67 Vigeſimus nonus. Ex defectu iuſtitiæ in exemptis adiri poteſt Ordinarius, vt ſuppleat, ſi facile non poſſit haberi recurſus ad Papam, ſeu Superiorem exemptorũ *Aufrer. in repet. Clem. 1. q. 10. nu. 3. verſ. vnde in principali, de officio Ordin. Cochi. d. q. 45. nu. 63.*

68 Trigeſimus. Regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum Extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ, vel matrimonij ſine licentia Parochi, poſſunt ab Epiſcopis excommunicari, *Clem. 1. de priuil. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 210. verſ. 12.*

69 Trigeſimus primus. Regulares ſine Ordinarij licentia, indulgentias publicantes, quas à Summo Pontif. impetrarunt, ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni, *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reform. capite tert. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 11. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 210. verſic. decimo ſexto.*

70 Trigeſimus ſecundus. Et vt debitus honor matrici Eccleſiæ reddatur tam regulares, quam clerici ſeculares, etiam ſuper hoc Apoſt. Sedis priuilegio muniti, die Sabbati maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel maioris Eccleſiæ pulſetur, campanas in Eccleſijs ſuis pulſare minime poſſunt. Contrafacientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt, vt in *Conſtit. 17. Leonis X. incip. Sacro approbante Concilio, §. & vt debitus*, referunt *Campanil. dicta rubric. 12. cap. 13. num. 162. Franciſcus Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 1 cap. 8. num. 21.*

71 Trigeſimo tertio. Epiſcopus amota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis, aut ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, ita diſponente *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 13.* breui manu, ſummarie, & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout refert *Campanil. d. c. 13. num. 120.* & de hac materia latius dixi *Alleg. 78. à nu. 26.*

72 Trigeſimo quarto. Epiſcopis ſubduntur exempti in cauſis matrimonialibus, *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20. §. ad hæc*, niſi habeant iuriſdictionem priuatiue ad Epiſcopos, vel immemorabilem pro ſe conſuetudinem, vt cenſuit *Sacra Congregatio*, teſte *Flam. d. num. 7. verſic. 12.*

73 Trigeſimo quinto. Epiſcopo ſubduntur exempti ad hoc, vt per eum poſſint denuntiari, & mandari, vt euitentur, quando eſſent notorie excommunicati à iure, vel ab homine, *Ioan. Andr. & Dominic. in cap. 1. de priuileg. lib. 6. Gambara de officio Legati de latere, tit. de poteſtate Legati in Regulares, & exemptos, numero ſecundo.*

.

SVMMARIVM.

1 *Conſeruator eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali non vtens indagine.*

2 *Conſeruator eſt iudex delegatus niſi in Bulla conſeruatoria expreſſe concedatur, vt ſit iudex Ordinarius.*

3 *Conſeruator non poteſt ſubconſeruatorem deputare.*

4 *Appellandum eſt à ſententia Conſeruatoris ad ſolum Papam.*

5 *Conſeruator tanquam delegatus poteſt de iure procedere contra quoſcunque Ordinarios, etiam Legatos, ſi eos impediant in ſuis conſeruatorijs.*

6 *Differentia conſtituitur inter iudices Conſeruatores, & iudices delegatos.*

7 *Conſeruatores à ſolo Papa concedi poſſunt.*

8 *Conſeruatores de iure communi eſſe nõ poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum Superiores vel Abbates, ſeu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentes.*

9 *Canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtolicæ conſtitui poſſunt, non tamen valent Conſeruatores deputari.*

10 *Canonici in Cathedralibus licet ſecundum latam interpretationem dicantur in dignitate conſtituti, non ita ex propria ſignificatione.*

11 *Canonici in Cathedralibus attentis ſpecialibus Religionis priuilegijs in Conſeruatores eligi valent.*

12 *Canonici Eccleſiæ Collegiatæ Synodales iudices conſtitui non poſſunt.*

13 *Vicarij generales Epiſcoporum non poſſunt eſſe Iudices Conſeruatores.*

14 *Conſeruator nemo poteſt eſſe ſui Conſeruatoris.*

15 *Priores, ſeu Guardiani Mendicantium Conſeruatores eſſe non poſſunt.*

16 *Conſeruatores attento iure ſolummodo poſſunt procedere contra manifeſtas iniurias, ſeu uiolentias.*

17 *Concilium Trident. quid ſuper Conſeruatores diſponat, oſtenditur.*

18 *Conſeruator vt procedere valeat, neceſſe eſt, quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam.*

19 *Iuriſdictio vbicunque competit alicui reſpectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidẽ de illa qualitate conſtare.*

20 *Conſeruator vbi dubitat de notorij qualitate, poterit ante omnia ſummariè examinare, an violentia, ſeu iniuria fuerit notoria.*

21 *Conſeruator non tenetur præmittere notorij examinationẽ, cum reus fatetur factum ad qualitatem ipſius notorium fuiſſe.*

22 *Delictum aliquod vix reperiri poteſt tam notoriũ, quod non poſſit habere aliquas excuſationes, ſeu dubitationes.*

23 *Notorium non offuſcatur, licet allegentur circumſtantiæ notorium delictum excuſantes.*

24 *Notorij ubi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iuriſdictionem, tunc etiamſi non negetur, debet ante omnia ſuper ea proceſſus fieri.*

25 *Notorium notorietate facti continui, ſeu permanentis, nulla probatione indiget.*

26 *Iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas dum non conſtiterit, non poterunt ipſi Conſeruatores inhibere Iudicibus Ordinarijs, ne in illis procedant.*

27 *Ordinarius poteſt, & tenetur præcipere delegato etiam Principis, ne aliter ſua poteſtate vtatur quam in ſuis litteris continetur.*

28 No-

28 *Notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus Ciuitatis populis, ſeu vicinæ manifeſtum ſit.*

29 *Teſtes duo legitimi legitimè deponentes, & rationem reddentes ſufficiunt ad probandum factum aliquod fuiſſe notorium, ſeu manifeſtum.*

30 *Conſeruatorum poteſtas adeo reſtricta eſt ad iniurias manifeſtas, vt ſi de alijs, quàm de illis cognoſcant, proceſſus, & ſententia ipſo iure in totum corruant, & Conſeruatores pœnam incurrant ſuſpenſionis ab officio per annum.*

31 *Conſeruatores qualem iuris ordinem obſeruare debeant, oſtenditur.*

32 *Conſeruator vti ſuſpectus recuſari poteſt.*

33 *Appellatio à ſententia Conſeruatoris eſt admittenda.*

34 *Conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa non ſolum aduerſus illatas iniurias, ſed etiam inferendas.*

35 *Declaratur tex. in cap. Romana, §. caueant, de ſentent. ex com. lib. 6.*

36 *Conſeruatores ad munus, & officium ſuum exequendum per cenſuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere.*

37 *Conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere poſſint, oſtenditur.*

38 *Conſeruatores poſsũt per excommunicationem cogere brachium ſeculare ad ſuffragandum ſibi contra inferentes ipſas iniurias.*

39 *Delegatus iudicis eccleſiaſtici brachium ſeculare ad executionem demandati ſibi negotij implorare poteſt.*

40 *Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt. Amplia vt ibi habes.*

41 *Debiti negatio quomodo dicatur iniuriam importare, oſtenditur.*

42 *Declaratur Concilium Triden. ſeſſ. 24. de reform. capit. 6. verſ. vniuerſitates autem.*

43 *Declaratur Concilium Trident. ſeſs. 7. de reformat. ca. 14. verſ. addendo inſuper.*

44 *Delegatus Summi Pontificis, in totum delegare valet.*

45 *Conſeruatores non poſsunt ſubdelegare, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes.*

46 *Conſeruatores quare nequeant committere vices ſuas, oſtenditur.*

47 *Conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes per annũ ſuſpenſi ſunt ab officio.*

48 *Suſpenſio, quam incurrunt Conſeruatores excedẽtes ſuam iuriſdictionem, non tantum ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab ipſo officio clericali, non tamen à beneficio.*

49 *Conſeruatoribus ſuadentes, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua non poſſunt abſolui, niſi parti integraliter ſatisfecerint de expenſis.*

50 *Conſeruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta.*

51 *Conſeruatorum officium in ordinibus, & Religionibus, non eſt temporale, nec expirat morte concedentis.*

52 *Bullæ Conſeruatoriæ ſunt inſpiciendæ, nam in ampliori forma ſunt aliquibus Religionibus, quam alijs conceſſa.*

53 *Circa Conſeruatorum materiam videndæ Conſtitutiones ſuper hac re editæ à Clemente VIII. & S. D. N. Gregorio XV.*

54 *Refertur Conſtitutio Clementis VIII.*

55 *Refertur Conſtitutio S. D. N. Gregorij XV.*

EPISCOPVS IN REGVlarium Conſeruatores an aliquam habeat iuriſdictionem?

ALLEGATIO CVI.

1 Conſeruator eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias, iudiciali non vtens indagine, *cap. 1. & vlt. de officio iudic. deleg. libr. 6. vbi Ioann. Andr. & Domin. Silueſt. in ſumm. verbo* Conſeruator, *numer. 1. Perez lib. 1. verſic. quæri poteſt, titul. 7. lib. 1. Ordin. Sayr. in floribus deciſio. ſub titul. de officio deleg. deciſ. 1. Azori. inſtitutio. moral. part. 2. libro quinto capit. 34. quæſtion. 1. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 2. quæſt. 47. artic. 1. concluſi. vnic.* Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 1. quæſt. 39. num. 1. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu* Relig. *lib. 2. capit. 10.*

2 Dixi, delegatus, quia Conſeruatores iudices ſunt delegati, non Ordinarij; nam iuriſdictio illis conceſſa non ratione officij, ſed delegationis competit, & ſi officium habent, illud habere dicuntur iure eiuſdem delegationis vt contingit in alijs delegatis, notant *gloſſ. verbo conſeruatores, in princip. in d. cap. 1. vbi Archid. & Domin. num. 5. Ioan. Andr. colum. 2. Anchar. num. 2. & in d. c. vlt. num. 6. & 7. Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 23. nu. 3. Alciat. in rubr. nu. 18. de offic. Ordinarij, Ruin. conſil. 3. num. 1. volum. 4. Mari. Antonin. variarum reſolut. lib. 1. reſol. 16. num. 4. Valaſc. tom. 2. conſult. 152. num. 6. Nau. conſ. 5. aliàs 3. ſub tit. de offic. iudicis deleg. num. 1. in nouiſ. edit. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 12. c. 13. n. 24. in fine, Azori. d. cap. 34. quæſt. 2. Molina de iuſtit. tom. 6. diſput. 29. nu. 1.*

3 Cum quo aduertes hoc procedere, niſi in Bulla cõſeruatoria expreſsè conceſſum ſit, vt cõſeruatores per illam eligendi Iudices ſint Ordinarij, prout Societati Ieſu à *Pio V. &* Gregorio *XIII.* indultum eſſe aduertit idem *Molina* vbi proximè.

4 Hinc fit Conſeruatorem non poſſe ſubconſeruatorẽ deputare, cum expreſsè ſit cautum *in d. vlt. vbi gloſs. verbo nulli*, dicit in hoc differe Conſeruatorem à delegato Principis, *Fuſc. d. cap. 23. num. 8. Mari. Antonin. d. reſolut. 16. num. 5. Campan. d. num. 24.* Vnde etiam fit, quod à ſententia Conſeruatoris tanquam delegati à Papa, ad ſolum Papam eſt appellandum, neque ad ipſius legatum attento iure poteſt prouocari, niſi aliud Legati habeant in ſuis commiſſionibus, tradunt *Ancharan. conſ. 132.* Ruin. *d. conſ. 3. à nu. 2.* optimè confirmantes ex *reg. c. ſuper quæſtionum, §. porro, de offic. deleg.* iuncta reg. *c. 2. de officio legati*, cũ alijs relatis per *Cardinal. Tuſch. littera C. concluſ. 760. n. 6.*

5 Inde etiam fit tales Conſeruatores tanquam delegatos poſſe de iure procedere contra quoſcunque Ordinarios etiam Legatos, ſi eos impediant in ſuis Conſeruatorijs. iuxta reg. *d. c. 2. de officio leg.* tradit ex eodem *Anchar. d. conſ. 132. num. 3.* idem *Cardin. Tuſch. d. concluſ. 760. nu. 1. & 2.* Nec obſtat, quod nonnullæ in iure dantur differentiæ inter Conſeruatores, & alios iudices delegatos, in quibus ſe adinuicem excedunt, de quibus agunt tex. *in d. c. 1. & vlt. de officio delegati lib. 6.* Reſpondetur enim prædictas differentias non reſpicere ſubſtantiam iuriſdictionis delegatæ, quæ tantum

in

in eo conſiſtit, quod competat, vel non competat ratione officij, vnde non faciunt eam mutare, aut differre ſpecie, iuxta doctrinam *gloſ. verbo noua in l. pacta conuenta. ff. de contrahen. emption.* optimè *Alciat. dicto loco.*

6 Quæ autem ſint illæ differentiæ inter iudices conſeruatores, & iudices delegatos colligi poteſt ex ijs, quæ adducunt Doctores in *dicto cap. vlt.* & eas enumerant *Azori. d. capit. 34. quæſtion. quint. F. Ludouic. Miranda d. quæſt. 47. artic. 3. concluſ. vni.* Primo, inquiunt, differũt in hoc, quod iudex delegatus eſſe poteſt quilibet Canonicus cuiuſlibet Eccleſiæ Cathedralis, Conſeruator vero nonniſi ſimul ſit in aliqua dignitate conſtitutus. Secundò differunt, quia illius, qui eſt iudex delegatus alicuius, poteſt & ille alter eſſe iudex delegatus in alia cauſa, ſaluo iure recuſationis, ſecus vero eſt in Conſeruatore, etiamſi huiuſmodi non ſibi opponatur exceptio. Tertiò, quia ſaluo prædicto iure recuſationis ſibi ſubditum bene poteſt quis impetrare delegatum, non vero Conſeruatorem. Quartò, quia delegatus à Principe poteſt cauſam ſibi commiſſam in totum, vel in parte alteri committere *iuxta capit. paſtoralis, de officio deleg.* at conſeruator non. Quintò iudex delegatus etiamſi ſe ingerat in his, quæ non ſunt iuriſdictionis, non afficitur pœna in præd. cap. conſtituta, quia hoc non inuenitur expreſſum in iure, ſecus eſt de Conſeruatore. Præter ſupradictas differentias, quas hoc ordine adducunt *Azori. & Ludouic. Miranda dictis locis*, vnam notare oportet, de qua *Naua.* vbi ſupra, *Concil. Trident. ſeſs. 24. de reform. cap. 20. in principio*, dum præcipit cauſas omnes in prima inſtantia coram Ordinario locorum dumtaxat poſſe agitari, nõ excludere Conſeruatores Religionum, & alios, qui non comprehenduntur reſtrictione eiuſdem Concilij facta circa Conſeruatores *ſeſs. 14. cap. 5.* apud illos .n. cauſæ ad ſuam iuriſdictionem, alias ſpectantes etiam in prima inſtantia poterunt ventilari, & conſequenter quoad hoc reputandi erunt Ordinarij, quod quidem idem *Nauar. ubi ſupra nu. 2.* putat ſe audiuiſſe definitum ab Illuſtriſſ. Cardinal. deputatis ad declaranda dubia *Concilij Tridentini.* & nunc deciſum fuiſſe mihi verè conſtitit.

7 Dixi, à Papa datus, quia huiuſmodi Conſeruatores à ſolo Romano Pontif. concedi poſſunt, vt probat tex. *in d. cap. 1. de officio deleg. lib. 6. ibi, concedimus, & in d. capit. vltim. eodem tit. & lib. ibi,* à Sede Apoſtolica conceduntur, &c. vbi *Ioan. Andr. col. 2.* tenet *Silueſt. verbo Conſeruator, qu. 1. num. 2. Fr. Emman. d. tom. 1. qu. 65. artic. 2. in princip. Azor. d. cap. 24. quæſt. 6. Molina d. diſput. 29. num. 1. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 47. 1. concluſ. 2. Cochier. d. qu. 39. num. 2.* Sic etiam iure ciuili inferiores prohibentur loci ſeruatores conſtituere *authent. vt iudices ſine quoquo ſuffragio. §. nulli quoque iudici, & §. interdicimus,* ibi, violentiarum inhibitores, *collat. 2. authent. vt nulli iudicum liceat habere loci ſeruatorem, in princ. collat. 9.*

8 De iure communi Conſeruatores eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, ſeu dignitates, vel perſonatus in cathedralibus, vel in Collegiatis Eccleſijs obtinentes, probat tex. *in d. cap. vlt. de offic. deleg. lib. 6.* ibi, de cætero deputari non poſſint niſi Epiſcopi, &c. notant omnes ibi, & *Silueſt. verbo Conſeruator, num. 2. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris, lib. 77. cap. 22. num. 28. Cochier. dict. quæſt. 39. num. 3. Fr. Emman. d. quæſt. 65. artic. 2. Azori. d. cap. 34. quæſt. 4. Molina d. diſp. 29. num. 3. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtio. 47. art. 2. concl. 1.* nouiſſime *Alexan. Moneta in tract. de conſeruatoribus, cap. 5.*

9 Quia tamen in propoſito text. *in d. cap. vlt.* receſſit à deciſ. *tex. in cap. ſtatutum, in princip. de reſcript. libr. 6.* innouata per *Trident. ſeſs. 25. de reformat. cap. 10.* vbi proponitur regula circa eos, qui à Sede Apoſtolica vel eius Legato poſſunt delegati conſtitui, aduertendum eſt, quod licet attenta deciſ. *d. cap. ſtatutum.* Canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtol. conſtitui poſſint, vt patet ibi, Eccleſiarum Cathedralium canonicis, &c. vt ibi tenet *Gomez d numer. 24.* & plures, de quibus *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 2. num. 39.* dummodo non ſint monachi, *Duenh. regul. 78. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 270. num. 6. cum ſequentibus.*

10 Nequaquam tamen attenta diſpoſitione tex. *in dict. cap. vlt.* valent Conſeruatores deputari, cum ex propria ſignificatione non dicantur habere dignitatem, vt per *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 105. num. 1. in prima edit. & reſolut. 90. num. 1. in 2. edit.* quamuis ſecundum latam interpretationem Canonicatus Cathedralis poſſit dici dignitas, prout reſoluunt *Flam. de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 102. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 90. num. 2.* inſuper loquitur *d. cap. vlt.* per dict. niſi, quę cæterorum eſt excluſiua, ſecundum Doctores, quos ego *ipſe refero in meis Remiſſ. de dictionibus dict. 184.* quare ita tenent vltra *gloſ. 1. in dicto cap. ult. gloſſ. 1. in dicto cap. vlt. gloſ. verbo canonicis, verſicul. item ſcias, in dict. cap. ſtatutum, in princip.* quam ſequuntur ibi omnes, vt per *Gom. numer. 109. Sicul. in Clem. 2. num. 34. de reſcript. Petr. Gregor. dict. lib. 47. cap. 22. num. 28. Mandoſ. de Signatura gratiæ, titul. conſeruatoria, verſicu. ſed quoad Canonicos, Fr. Emman. d. artic. 2. Cochier. dict. quæſt. 39. numer. 5. Fr. Ludouic. Miranda d. concluſi. 1.* quicquid contrarium dixerit *Specul.* quem refert idẽ *Fr. Emmanu. ubi proximè,* & conſtanter defendat *Gomez. in d. c. ſtatutum, nu. 110.*

11 Quorum opinio licet de iure communi non procedat, ſatis tamen defenditur, attentis ſpecialibus priuilegijs religionum, quibus indultum eſt, vt etiam Canonicos Eccleſiarum Cathedralium in Conſeruatores eligere valeant, prout conceſſit *Xiſtus IV. Pius V. & Gregor. XIII.* vt referunt *Fr. Emman. d. quæſt. 65. artic. 3. Molina d. diſput. 29. num. 3. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 90. num. ult. & in praxi aurea reſolut. 349.* quod vero generaliter eſſe poſſint ſatis videtur conſtare ex Conſtitutionibus *Clementis VIII. & S. D. N. Gregorij XV.* de quibus infra.

12 An Canonici Eccleſiæ Collegiatæ poſſint conſtitui iudices ſynodales, dubia eſt quæſtio, in qua affirmatiuam partem tuetur *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſi. deciſ. 637. in 1. edit. & reſolut. 575. in 2. edit.* quia in eccleſia Collegiata ſolent adeſſe Canonici obtinẽtes dignitatem, & Collegiata dicitur quoque obtinere in ſe dignitatem, *Seraphin. deciſ. 22. part. 1.* & in nonnullis æquipollent Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, idem *Seraph. dec. 1223. p. 2.* Verum contrarium melius amplectitur *Marc. Anton. Genuenſ. in practicabilib. eccleſ. quæſt. 612. n. 2.* vbi extendit, quamuis ſint peritiſſimi.

13 Vicarij ſeu officiales Epiſcoporum ordinarij, non poſſunt eſſe iudices Conſeruatores, licèt enim habeãt honorem, ſeu officium cum iuriſdictione, nequaquam tamen obtinent dignitatem, ſeu perſonatum in aliqua Eccleſia, *Abb. in cap. de multa, numer. 23. de præbendis,*

Sclu-

Selu.de beneſ. par.1.q.2.numer.74. Menoch. conſil.51. numer.23. quam tamen dignitatem *text. in d.cap. vlt.* requirit, & ita ex hoc, & alijs fundamentis in ſpecie defendunt *Cardin. in d.Clem.2.qu.12.* & ibi *Bonifac. d num.36. Pauin.de poteſtate* Capituli *par.2.qu.10.nu.16. Fr.Emman.d.q.65. artic.13.verſ. ex his,*quamuis contrarium teneat *gloſ. verbo delegatus, in d.Clemen.2.*quā ſequuntur *Ancharan.Paul. & Imola ibi, Picard. inter conſilia Menoch.conſil.52.num.33. cum ſequentibus, Aloyſ. in d.praxi aurea reſolut.349.Sbroz.de Vicario Epiſcop. libro ſecundo quæſt.27. Cochier. d.quæſt. 39.num. 4.* quorum ſententia tantum hodie locum habere poterit ſi ſpeciali priuilegio religioni conceſſum fuerit, vt poſſit Vicarios generales in ſuos Conſeruatores eligere, vt per *Fr.Emman.d.artic.13. & Fr.Lud.Miranda d. art.2.concl.2.*

14 Nemo poteſt eſſe Conſeruator ſui Conſeruatoris, nec poteſt quis habere eum Conſeruatorem, qui eſt ſub eius iuriſdictione, ſeu dominio, vel diſtrictu eccleſiaſtico, aut temporali, exceptis tamen Regibus, aut Reginis, *d.c.vlt.Cochier.d.q.39.num.3. Azor.d.c.34. q.4. Molina diſp.29.num.3.verſ. item non poſſunt, Petr. Gregor.ſyntagm.lib.47.c.22.nu.8.*

15 Vtrum autem Priores, ſeu Guardiani Mendicantiū poſſint eſſe Conſeruatores, prout delegati dari valent in terminis *d.Clem.2.de reſcript.* vide *Fr.Emman.d.qu. 65.artic.2.verſ.ſecundo,eſt notandum, Fr.Ludouic. Miranda d.art.2. concluſ.3.& 4.* nouiſſimè *Sanc.in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.c.13.num.79.* quicquid tamē ſit de iure communi, habemus nouiſſimam Illuſtriſſ. Cardin. deciſionem in hæc verba. Quærente Archiepiſcopo Turritano an Regulares vnius Conuētus, Monaſterij, vel domus, aliquem Priorem, ſeu Guardianum, vel quemuis alium quauis dignitate regulari fulgentem, in ſuum Conſeruatorem eligere, vel deputare poſſint? *Sacra Congregatio Cardin. negotijs Regularium propoſitorum* non poſſe reſpondit *Romæ 6.Octob.1617. Anton.Maria Cardin.Gallus V.Theat. Secret.*

16 Conſeruatores attento iure, ſemotis ſpecialibus cōceſſionibus, ſolummodo poſſunt procedere contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias, ideſt illas, quæ iudicialem examinationem non requirunt, nec ad eos, qui talem examinationem exigunt, ſeu cauſas alias, ſuam poſſunt extendere poteſtatem, probant text. *in cap.1. & vltim.de offic.deleg.lib.6.* & diſponit apud *Hiſpanos l.1.tit.8 libro 1. nouæ recopil.* reſoluunt *gloſ. verbo Conſeruatores, in d.capit.1. vbi Ioan. Andr. colu.2. Monach.num.1. Anchar. numero 5. Franch.num.7. Specul. tit.de iudicis deleg.§.excipi poteſt, num.24. Anton.de Butr. in tract.de notorio articul.4.numero 4. Petr. Gregor. ſyntagmat. iuris lib.47. capit.22.num.26. Perez l.1.tit. 7.lib.1.Ordin.Gutier.practic.libro 3. quæſtione 9. nume. 9.& 11.Salzedo ad Bernard.in practic.c.3.§.ſed dubiū, Valaſc.conſul.152.n.1. & 2. Fr.Emman.d.tom.1.q.65. articul.11.Azori.d.capite 34. quæſt.7. Fr. Ludouic. Miranda d.quæſt.47.artic.7.concluſ.1.cum ſequentibus, Molina d.diſputat. vigeſim.num.ſecundo, Ceuall.com munium contra commun.tom.4.quæſt.897.a num.696.Cardinal. Tuſch. dict. concluſ. 760.num.3.Cochier.d.q. 39. a num. 6.Campanil. in diuerſ. iuris Canonic. rubr.12.capite 13. num.26.*

17 Hodie per *Concil. Tridentin. ſeſſ. 14 de reformat. capite 5.* ſupradicta ſunt reſtricta, diſpoſitumque conſeruatorias litteras conceſſas ſingularibus perſonis, cuiuſcunque dignitatis, vel conditionis, etiamſi Capitulum ſit, & cum quibuſcunque clauſulis, aut decretis, non habere locum in cauſis criminalibus, ſeu mixtis, ex criminalibus ſcilicet, & ciuilibus, ſed tantum in ciuilibus, & in iſtis, vbi perſonæ quibus conceſſæ ſunt Rei fuerint non Actores, & cum alijs limitationibus, ibidem adiectis, ſub qua tamen reſtrictione idem Concil. declarat non comprehendi Conſeruatores datos Vniuerſitatibus generalibus, Collegijs Doctorum, ſeu ſcholarum, Regularibus, locis, necnon hoſpitalibus actu hoſpitalitatem ſeruantibus, hi enim manent in diſpoſitione iuris *in dict. cap.1.* & tenore litterarum ſub quibus fuerint dati, vt in ſpecie notant *Gutier.d.quæſt.9.num.15. Molina d.diſputat.29.nu.2. in fine. Frat. Emman.d.q.65. articul.12. in princip.* Circa quod tamen aduertes, quod licet hodie in caſibus à *Concilio* exceptis plerunque concedi ſoleant litteræ cōſeruatoriæ ſub ampliori forma, quam ſit ea, quæ traditur *in d.cap.1. & vlt.* vt per *Nauar. in capite 27. numero 125.* traditque latè *Fr.Emman.d.articu.12.* fatetur *Gutier.practic.lib.4.quæſtione 63. à numero 3.* quia tamen ſemper clauſulæ illarum litterarum ad ius cōmune, de quo *in d.cap.1.* ſunt reducendæ, & ſecundum illud, quoad fieri poterit interpretandæ, niſi vbi in eis contrarium expreſsè fuerit diſpoſitum, vt bene aduertit *Valaſc. dict.conſul.152.num.8. & 9.* dicens ſe ita vidiſſe practicari in Bulla conſeruatoria conceſſa Fratribus Prædicatoribus, quæ habebat ampliſſima verba, iam apparet, quam neceſſarium erit declarationes, & quæſtiones neceſſarias in propoſito eodem iure attēto adijcere, licèt aliquatenus extra materiam digreſſum facere videar.

18 Neceſſarium igitur eſt ad effectum vt procedere valeat Conſeruator datus ſub forma *dict.capit.1.* quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam, item quod eidem conſtet de qualitate notorij, ita *gloſ.verbo Conſeruatores in d.c. 1.* vbi *Ioan. Andr.col.3. & 4. Monach.num.4. & 5. Anchar.nu.5. Franch.num.4. Silueſt.verbo conſeruator num. 3. Fr. Emmanu.d. quæſtione 65. articul.11. verſicul. aduertendum inſuper. Azori.d.c.34.q.7. Molina d.diſputa. 29.num.2. Fr. Ludou. Miranda d.q.47.art.8. concl.2. Cochi.d.q.39.nu.6.*

19 Vbicunque enim iuriſdictio competit alicui reſpectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate conſtare, vt per *Bart.in leg. multum intereſt.n. 2.& 5.ff.de condit.& demonſt.Sicul.num. 50. cum ſequ. in cap.1. de offic. deleg. Vanti.de nullit.titul.ex defectu iuriſd.Ordin.n.167.D.Barboſa in l.ſi quis ex aliena,n.148. ff.de iudic.*

20 Si autem Conſeruator dubitet de illa notorij qualitate, vel clare de ea non appareat, poterit ante omnia ſummariè examinare an violentia, ſeu iniuria, de qua agitur notoria fuerit, & ſuper eum probationes recipere ad fundandam ſuam iuriſdictionem, itaut ſi inueniat illam notoriam, procedat, alias ſe incompetentem pronuntiet: ita conſtituunt *gloſ.* & doctores ferè omnes de quibus ſupra. Nec huiuſmodi iudicialis indago illi prohibita eſt in violentijs, ſeu iniurijs notorijs, in quibus aliàs iuriſdictionem habent ſi tales inueniantur, nam ad hunc effectum, & ita ad videndum an ſua ſit iuriſdictio, poterit indagare, & inquirere, etiam in forma iudicij iuxta reg. text. *in l.2.ff. de iuriſd. omni.iud.& c.præterea de officio iud. deleg.* vt in terminis reſoluunt *Io.Andr.col. 3.Domin.nu.6.& 7.Ancha. nu.5.in d.cap.1. Fr.Emmanu. d.q.65.art. 12. verſ. ſed* con-

contraria, Azori.d.cap.34. quæſt.7. Molina d. diſputat. 29.numero 2.verſic.poteſt tamen. Sic etiam quamuis in terminis *cap. ſi clericus laicum de foro comp.* iudici eccleſiaſtico competat iuriſdictio aduerſus laicos ſi ipſi fateantur, vel non negauerint res, de quibus agitur, eſſe Eccleſiæ, poterit iudex eccleſiaſticus in euentu, quo Reus ad ſuum iudicium vocatus negauerit rem eſſe Eccleſiæ ad inſtantiam Actoris ſummariā de hoc ante omnia cognitionem adhibere, & ea tali comperta non obſtante negatione Laici in cauſa procedere, vt benè aduertunt *Abb. col.pen.Felin. num.3.Socin. nu. 13.& 15.Collectar.num.1.in d. capite ſi clericus laicum*, ſic illum intelligentes, *Curt.iun.in l.2.num.34.ff.ſi quis ex aliena ff.de iudicijs*, cum ſimilibus, quia aliàs eſſet in poteſtate laici conuenti per ſimplicem negationem euertere priuilegium d.c.*ſi clericus laicum*, quod videtur abſurdum.

21 Hanc notorij examinationem non tenetur Cōſeruator præmittere, cum Reus fatetur factum, & qualitatem ipſius notoriam fuiſſe, tūc enim ſiue in rei veritate tale ſit, ſiue non, ſemper proceſsus validus erit, nam ſufficit partis confeſſio, vt per illam notorium dicatur, & de notorietate appareat, licèt aliter illa non probetur, iuxta reg.*tex.in c. veſtra, ubi gloſ. verbo non diffitetur, & capit. vltim.* ibi, ſeu confeſſionem, *de cohabit.cleric.& cap.cum olim, de verbor.ſignif.* cum multis, *de quibus Maſcard.de probat.concluſ.1107.numer.2. Farinac.in praxi crimin.tom.1. quæſtione 21. numer.31.* Quæ quidem reſolutio procedit licèt Reus, qui factū notorium fatetur excuſationem alleget, dicens ſe iure ſuo feciſſe, adhuc enim Conſeruator procedere poterit, ſolumque tenebitur Reum admittere ad excuſationes ſuas probandas, vt contra alios magis videtur ſequi *gloſ.verbo Conſeruatores, verſicul. Si autem confiteatur, in dict.capit.prim.* ex ratione, quam præſtat *in verſ. alias facile eſſet.*

22 Nam cum vix poſset reperiri aliquod delictum tam notorium, quod non poſſit habere aliquas excuſationes, ſeu dubitationes, iuxta doctrinam, *gloſſ. verbo recepit. in cap.bonæ,ij. de elect.* iuncta reg. *text. in auth. de tabellionibus, §.nos autem verſicul.proinde collat.4. Aretin.conſ.165.col.3.uerſic.2.principaliter, Maſc. concl. 1106.nu.9.& concluſ.1108.num.8.Farin.quæſt.21. numero* 50. de nihilo eſſet Conſeruatoris officiū, ſi quando factum in ſe notoriū eſt, procedere non poteſt propter excuſationes à Reo allegatas, quæ notoriæ non ſunt, & probationes requirunt, tradunt optime *Anchar.d.c.1.num.5.verſic.ad aliud contrarium, Franch.n. etiam 5. Silueſt.uerbo Conſeruator num.3.uerſicul.dico 3. Azor.d.cap. 34. quæſt. ſeptim.verſicul.quæres, Cochier. d.q.39.num.11.*

23 Licet enim allegentur circunſtantiæ notorium delictum excuſantes, non per hoc notorium offuſcatur, quominus ſuper eo probari debeat, quamuis illas allegans ad probandum debeat admitti, vt tenent *Anto. in c.ueſtra, de cohabit.cleric.Mil.in repert.uerbo notorium contra quod, Capra in tract. de notorio memb.4.nu.59.& 69.Farin.d.q.21.nu.5.* quicquid diſtinguat *Maſcard. concl.1106.nu.11.& 12.*

24 Quando vero Reus neque fatetur, neque etiam negat, ſed tacet nihil opponendo de defectu notorietatis, & incompetentia iuriſdictionis, & cōſeruator dubitet, & factum in ſe notorium non appareat, tenetur ad ſuam iuriſdictionem fundandam, & vt certus de illa exiſtat, ante omnia probationes facere, an illud notorium ſit, nā vbi qualitas notorij exigitur ad fundandam iudicis iuriſdictionem, tunc etiamſi non negetur, debet ante omnia ſuper ea proceſsus fieri, tradunt Capra *d. memb.4.num.56. cum ſequentibus Mil. uerbo notorium facti geſti, Maſcard.concl.1108. num. ult. Farin.d.q.21 nu.86.& 87.* Sin autem Reus neget, diſtinguendum eſt, quod ſi iniuria, ſeu violentia notoria fuerunt notorietate facti continui ſeu permanentis, ita quod nulla excuſatione, ſeu tergiuerſatione celari valeat, non tenebitur Conſeruator probationes ante omnia ſuper notorio recipere: ſi vero iniuria manifeſta tantum fuerit notorietate facti tranſeuntis, ſeu momētanei, vel ſola notorietate iuris, tunc debeat prius cōſeruator, ſi pars negauerit, notorij examinationem præmittere, iuxta doctrinam *gloſ. uerbo conſeruatores, uerſ. ſed quid ſi negetur, in d.c.1.*

25 Ratio vtriuſque membri ea eſt, quia in priori notorium per ſe tale eſt, quod nulla probatione indiget, iuxta *text.in cap.tua nos*, ibi, nec teſtis, *de cohabit. cleric. & cap.3.de teſtib.cog. in principio*, vbi *gloſ.2.* ac ſubindè in eo negatio partis rem dubiam non facit, vt videtur probare *text.in dict. cap.3.* ſi benè expendatur ibi, factum negauerit, &c. per quem notant *Felin.ibi num.7. Abb.in d.c.tua nos, num.4.Maſcard.d.concluſ.1106.nu. 8.Farin.d.q.21.nu.18.* tale notorium per negationem dubium non effici. Poſteriori vero cum tale non ſit, vtique per negationem dubium redditur, iuxta regul. *l.ſ. quibus ad libert.* Vnde in eo ante omnia neceſsaria probatio erit, per quam non probatur quidem iniuria, ſeu violentia in ſe, quæ notoria eſt, ſed magis probatur illam notoriam eſse, cum non conſtet eſse notoriam, facit text.*in capit. bonæ,il 1.uerſ. licet autem, iuncta gloſ.uerbo recepit, in fine, de elect. gloſ.2.in cap. ad noſtram.21.il 3.de iureiuran.* Si denique conſeruatori notorie conſtet de ipſa iniuria, & qualitate illius, nempè quod notoriè illata fuiſset, non tamen æquè notoriè appareat de eiuſdem auctore, hoc caſu bene poterit procedere, nam text. *in d.c.1.& ult.de officio deleg.lib. 6.* dum iuriſdictionem tribuunt Conſeruatoribus, non ſe referunt ad perſonas iniurias, ſeu violentias notoriè inferentes, ſed magis ad ipſas iniurias, ſeu violētias manifeſtas, ergo vbi illæ tales fuerint iuriſdictioni locus erit: nec refert quod perſonæ inferentes, & ita auctores notorij non ſint, quamuis contrarium teneant poſt *Ioan. Andr.& Innocent.Anchar.dict.c.1.num.6.ad finem, & Domin.nu.9.*

26 Interim vero dum non conſtiterit iniurias, ſeu violentias eſse manifeſtas, nec per conſequens de Conſeruatorum iuriſdictione non poterunt ipſi (licèt delegati ſint, & quoad has cauſas maiores Ordinarijs, *c. ſane,il 1.de officio deleg.*) inhibere iudicibus Ordinarijs, nè in illis procedant, & ſi de facto inhibitio facta fuerit, ei parendum non erit, vt in terminis tradit *Ceuall. dict.tom.4.quæſt.897.num.755.cum ſequentibus*, intēdit *Concil.Trident.ſeſſ.7.de reformat.cap.14.in fine*, ibi & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris, & ex eo comprobatur, quia iudex, de cuius iuriſdictione, & ſuperiore non conſtat, non poteſt inhibere iudici, qui ab eo iuriſdictionem non habet, aliterque facta inhibitio non tenet, & ſperni poteſt ex reg. *tex.in c.non ſolum, in fine*, ibi, inhibeat canonice, &c. per argumentum à contrario, *de appellat. lib. 6.* cum ſimilibus, ex quibus ita tradunt omnes cōmuniter *Beroi.conſil.117.nu.2.cum ſequentibus, uol.2. Mādoſ.de inhibit.quæſt.28.numer.ſecundo, Surd.conſil.424. num.*

numero 37. cum ſequentibus, & à numer. 32. libro tertio. Ceuall. d. quæſtione 897. à num. 756. Modern. de iuriſdict. par. 2. capite 32. à num. 8. plane dum non apparet iniurias, ſeu violentias eſse manifeſtas nec conſtat de iuriſdictione, & ſuperioritate Conſeruatorum (quæ in hac qualitate ſolum fundatur) nec itẽ Ordinarius ab eis iuriſdictionem ſuã habet, vt patet, ergo nequaquam ab eis poterit inhiberi, aut ipſe tenebitur inhibitioni parere; quod adeo verũ eſt, vt in terminis iuris communis liceat per contrarium ipſi Ordinario in Conſeruatorẽ animaduertere, ſi forte vltra cauſas ſibi permiſsas cognoſcat illumque prohibere ne limites ſuæ poteſtatis excedet, vt aduertit Ceuall. dict. quæſtione 897. à nu. 762. comprobans ex deciſ. text. in auth. vt iudices ſine quoquo ſuffragio §. volumus, ver. ſed etiam eos collat. 2. iuncta reg. l. probibitum, vbi gloſ. verbo reſiſtentibus, & l. defenſionis facultas, C. de iure fiſci, libro 10. ex quibus Doctores communiter notant poſse, imo teneri, Ordinarium præcipere delegato, etiam Principis, ne aliter ſua poteſtate vtatur, quàm in ſuis litteris continetur, & ſi exceſserit in eum animaduertere, vt per Cardin. in Clem. 1. numero decimoſexto, de offi. Ordin. Abb. in cap. ſignificauit, numero tertio, eodem titulo. Auiles ad caput primum Prætorum, verbo mandado, numero trigeſimo tertio, Nauarr. in capit. cum contingat, remed. quarto, de reſcript. Ceuall. dict. tomo quarto, quæſtione 897. à numero 769.

27 Hodie vero ad tollendas huiuſmodi controuerſias, & difficultates, quæ inter Conſeruatores, & Ordinarios poterant oriri, ſtatuit Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. de reformat. capite 5. verſ. quod ſi in ijs, data tali competentia iuriſdictionis nominandos eſse arbitros in forma iuris, qui de illa cognoſcant, interimque in cauſa ab vtroque ſuperſedendum ſit, meminit Ceuall. dict. quæſt. 897. à numer. 741. & 775. ponens ibi numer. ſequentibus practicam procedendi ad eligendos huiuſmodi arbitros inter Conſeruatorem, & Ordinarium deductam ex reg. text. cum ibi notatis in cap. ſuſpicionis de offic. deleg. libro ſexto, & in capite ſecundo de appellat. eodem libro.

28 Notorium euidens, ſeu manifeſtum, vt aliquid dicatur, oportet quod omnibus, vel pluribus ciuitatis populis, ſeu viciniæ manifeſtum ſit, iuxta tex. in c. cum dilectus, 15. verſ. dicitur, de purgat. canon. cap. quæ Lotharius ibi, oculis omniũ cap. de manifeſtis, ibi, nota plurimis cauſa, & ibi, omnes enim, &c. c. vlt. ibi, omnibus 2. quæſtione 1. & eſt doctrina Archid. in dict. cap. 1. Anton. de Butrio tractat. de notorio art. 1. numer. 3. poſt alios Menoch. de arbitr. caſu 195. numer. 8. Maſcard. concluſione 1106. num. 4. & 16. Farinac. dict. quæſtione 21. num. 41. cum ſequentibus, controueruentes quinam perſonarum numerus ad hoc exigatur, vt per Maſcard. nu. 17. Farin.
29 nu. 47. & 48. dictis locis. Nihilominus tamen quia ad probandum factum aliquod fuiſſe notorium, ſeu manifeſtum (vbi probatio hæc deſideratur) ſufficit duorum teſtimonium legitime deponentium, & rationem reddentium, nec requiritur, quod omnes teſtificentur, qui alias requiruntur ad notorium efficiendum, vt argum. tex. in ca. tam litteris 33. in princip. de teſtibus, & in l. iuncta gloſ. verbo doceri, C. de bonor. poſseſſ. contra tab. obſeruat eleganter gloſ. pen. ver. ſed pone, in cap. Dominus omnipotens 2. quæſtione 1. vbi Doctores, Salic. in l. ea quidem, num. 88. C. de accuſat. Butri. dict. articul. 4. num. 63. Capra in tract. de notorio memb. ſext. num. 7. cum ſequentibus, Gom. tom. 3. variar. capit. 1. num. 44. in prin. cum multis aliis, de quibus Farin. dict. quæſtione 21. nu. 21. numero 109. Ideo in propoſito in caſibus, in quibus probatio notorii neceſſaria ante omnia fuerit, ſufficiet Conſeruatori per duos legitimos teſtes, conſtare de illa notorietate, vt in ſpecie tradit Domin. dict. capite 1. nu. 9. ad quem ſe remittit Franch. ibi num. 5. ſatiſque etiam erit talem probationem de plano, & abſque ſolemnitate iudiciorum aſſumere, cum ſolum pertineat ad fundandam iuriſdictionem, vt per Domin. d. c. 1. n. 7. & ibi Franch. nu. 4.

30 Conſeruatorum poteſtas in terminis iuris communis adeo reſtricta eſt ad iniurias, ſeu violentias manifeſtas, vt ſi de aliis, quam de illis cognoſcant, proceſſus, & ſententia ipſo iure in totum corruant & Conſeruatores pœnam incurrant ſuſpenſionis ab officio per annũ, vt probat text. in cap. vlt. verſ. vlt. iuncto verſ. vt autem, de offic. deleg. libro 6. & ibi gloſ. fin. notant Silueſt. verbo Conſeruator, nu. 5. Fr. Emman. dict. quæſtione 65. articul. 19. Azori. dict. capite 34. quæſtione 13. Soar. tom. 5. de cenſur. diſput. 31. ſect. 3. num. 17. Molina dict. 29. numer. 2. & ſext. in fine. Quæ quidem poteſtas illis conceſſa ad eos defendendos de illis ſolum iniuriis, ſeu violentiis, quæ notoriæ fuerint, ideſt, quæ non requirunt iuris indaginem, & examinationem iudicialem, debet eſſe ſeruato iuris ordine, qui alias ſecundum eiuſdem iuris regulas in notorijs exigitur, vt arg. tex. in capit. ad noſtram il 3. iuncta gloſ. verbo obſeruandus, de iureiur. poſt Imol. & Domin. concludit Franch. d. capite 1. num. 3. & ſentit ibi Anchar. num. 6. declarat Fr. Emman. d. quæſtione 65. art. 18. vbi ſecundũ deciſionẽ text. in clem. ſæpe, de verbor. ſignific. exponit qualiter intelligenda ſit, & practicanda clauſula illa, quæ in litteris conſeruatoriis apponitur, vt Conſeruatores procedant ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, ſine ſtrepitu, & figura iudicii.

31 Ad illum iuris ordinem, qui in notoriis à iure requiritur, & quem Cõſeruatores obſeruare debent, pertinet citatio ex tex. expreſſo in d. capit. vlt. verſ. vices, de offic. deleg. libro 6. vbi manifeſte ſupponitur illam in proceſſu Cõſeruatorẽ interuenire debere. Requiritur etiã ſentẽtia, prout habetur in d. c. vlt. verſ. vices, conſonatq. tex. agens ſimiliter de notorio in d. cap. cum dilectis 15. verſ. cum nimirum ibi, ſed in eum condemnationis ſententia, &c. iuncta doctrina gloſ. 2. in d. capit. ad noſtram il 3. & in d. c. quæ Lotharius aſserentis etiam in notoriis ſentẽtiam eſſe neceſſariam, quam ſequuntur & cõmunem dicunt Gomez num. 43. Clar. num. 8. dictis locis, Farin. d. quæſt. 21. n. 114. declarando etiam non exigi in propoſito ſententiam cum ſolemnitatibus illis à iure præſcriptis, de quibus text. in capit. vlt. vbi gloſ. & Doctores de re iudic. l. 6. & in tit. C. de ſentent. ex breuil. recitand. ſed qualem qualem ſufficere, vt docent ſic diſtinguentes in eadem materia notorii Doctores de quibus proxime, cum aliis citatis à Farinacc. dicta quæſtione vigeſima prima, num. 115. Nauar. conſ. duodecimo, numero tertio, ſub tit. de hæret.

32 Quamuis gloſ. verbo conſeruatores, ad finem, in d. c. 1. referat Bernard. exiſtimantem appellationẽ, & recuſationem in Conſeruatoribus non admitti, vt pote quia ſolum de notoriis cognoſcere valẽt, in quibus vtraque tam appellatio quàm recuſatio à iure prohibentur, vt de appellatione ſunt text. in c. cũ ſi Romana §. vlt. & in cap. peruenit. 13. & in c. conſuluit. 14. & in ca. cum ſpeciali 61. §. porro, de appell. In recuſatione cap. propoſuit, 24. eodem titulo, quam gloſſam ſequuntur Innoc. Hoſt. &

Anchar. vt per Franch.ibi num.5.& Azori. d.cap.34. quæſtione 11. Nihilominus tamen reſoluendum eſt nō ſolum recuſationis locum eſſe, Conſeruatoremque vt ſuſpectū recuſari poſſe, ſi cauſa de qua agitur talis ſit, in qua ipſe valeat reum grauare, vt bene agnoſcunt Franch.in d.cap. 1.n. 5. & ibi Domin. nu.13. nam in his terminis & ſimilibus etiam in notoriis recuſatio admittitur, iuxta doctrinam gloſ.verbo & ſi manifeſta, vbi communis in cap.quia ſuſpecti 3.quæſtione 5. Burſat.conſil.21. num.25.libro 1. Gomez d.capite 1.num.46.Farin. d.quæſtione 21.num.130.ſic limitata regula tex.in d.ca. propoſuit, in fine, & probat expreſſe Concilij Tridentin. ſeſſ. 14. de reformation. capite 5. verſic.quod ſi, vbi præſcribit formam, ſecundum quam procedi debeat ſi Cōſeruator ſuſpectus eſſe dicatur, & per illud ita tenet in terminis Cenal.commun.cont.comm.to.quart. quæſtio. 897.nu.779.cum ſequentibus.

33 Sed etiam à ſententia eiuſdem Conſeruatoris appellatio erit admittenda, vt quotidie praxi obſeruatum videmus, quod imprimis vbi ille procedit ſuper notorio iuris tantum, veluti ex confeſſione, & appellans exprimit iuſtam cauſam conforme eſt doctrinę gloſ.verbo mandetur, in cap.Romana. §.ſi autem, de appellat.libro 6. quæ in his terminis etiam in notorijs appellationem admittit, eamq; ſequuntur magis communiter Doctores, vt per plures de quibus Con.pract.capite 23. num.5. verſic.ſecunda concluſ. Farin. dict. quæſtione 21. numero 118.cum ſeq. & p.3.quæſt.101.nu.64. facit deciſio tex. in l.2.C.quorum appellat. non recip.& cap.ei, qui verſicul. nullus 2. quæſtion.ſext. vbi probatur non ſufficere Confeſſionem ad denegandam appellationem, ſed requiri, quod reus inſuper teſtibus conuictus ſit, tradunt late citati à Clar.§.fin.q.94.num.1.Farin.d.q.21.à nu.114. Vbi vero ijdem Conſeruatores procedunt ſuper notorio facti, licet magis dubium ſit propter communem Doctorum ſententiam, quæ habet à ſententia ſuper huiuſmodi notorio appellationē non dari, vt per Gom. d.capite 1.numer.47. Farin. d.quæſtion.21.numero 117. Nihilominus tamen dici poteſt, etiam tunc appellationem admittendam in caſibus limitationum, quos ad eam regulam tradunt ijdem Doctores, & proſequitur Farin.d.quæſtion.21.à num.118.vſq; ad 128.

34 Non ſolum aduerſus illatas iniurias, ſeu violentias manifeſtas, ſed etiam inferendas Conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa, quia proprie in vtriuſque (licet magis proprie in inferendis) conſiſtit defenſio, tradunt gloſ. verbo defendere in d.capite 1. vbi Monach.numero 5. Franch.num.7.Domin. num.13. Azori. d.capite 34. qu. 7.verſ.ſi iterum quęras, Molina d.diſputat.29. numero 2. verſ.poteſt tamen, in fine, Fr.Ludouic.Miranda d.quæſtio. 47.articul.7.concl.4. Cochier. dict.quæſtion.39.num.13. Amplia poſſe Cōſeruatores violentijs, ſeu iniurijs probabiliter inferendis non ſolum alijs modis occurrere, ſed etiam proferendo generalem excommmunicationis ſententiam, in eos, qui illas fecerint, vel commiſerint, vt notat dict.gloſ. verbo defendere, & Franch. num. 6.ac omnes ſupra citati, probaturque ex reg.text.in ca. dilecto, in princip. verſ.& quoniam, de ſentent. excommun. lib.6.iuncto tex.in cap.à nobis, il primo.ibi, quiſquis furtum fecerit, &c.eod.titul.in antiq.cum traditis per Coua. in cap.alma.p.1.§.10.num.1.Gutier. libro 1.cap.4.num. 10.Soar.tom.5.de cenſuris diſputat.3.ſect.4.à nu.4. Vbi latè comprobant, & defendunt generalem praxim iudicum eccleſiaſticorum ſecundum quam vbi crimen aliquod vero ſimilibus coniecturis committi timetur, ad illud obuiandum caute ſolent hanc generalem ferre excommunicationem in eos, qui illud commiſerint.

35 Nec obſtat prohibitio text.in c.Romana, §.caueant. de ſentent.excom.lib.6. per quam dicebat Hoſt. talē generalē excommunicationē hodie fieri non poſſe, vt referunt Ioan.Andr.Franch.& Domin.d.ca.1. Reſpondetur enim prohibitionem, ſeu potius admonitionem illius text. locum non habere, vbi iuſta ſubeſt cauſa, ſicut idem tex.declarat in verſ. niſi, ibi, aut alia rationabilis, &c. quæ ſane iuſta cauſa manifeſte datur, vbi violentia inferenda timetur, cui Conſeruator intendit obuiare, vt bene agnoſcunt Monach.in d.c.1.numer.5. Gutier. d.c. 4.numer.10.Sayr.de cenſur. libro 1.capit.9.à numer. 24. Soar.dict.ſect.à num.4. & diſputat.20.ſect.1.cum ſequentibus.

36 Conſeruatores enim ad munus, & officium ſuum exequendum per cēſuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere, prout illis conceditur in omnibus litteris conſeruatorijs Fr. Lud.Miranda d.q.47.art.8.concl.5.

37 Contra Epiſcopos tamen procedendum iuxta formam traditam in cap. quia Pontificali, de offic. deleg.lib. 6.vbi ſtatutum eſt, vt Conſeruator, vel iudex delegatus contra Epiſcopos procedens modeſtia vtatur, vt ſcilicet primo Epiſcopo interdicatur ingreſſus in Eccleſiam, vel Sacerdotale officium. Secūdo, vt ſuſpendatur ab officio. Tertio contra eum eccleſiaſtica cenſura aggrauetur, niſi forte aliud fieri ſuaſerit nimiæ contumaciæ proteruitas, quia ſcilicet, vt dicit gloſ. iniurias, & contumelioſa verba profert in iudicem Epiſcopus, ita Siluest.verbo Conſeruator, num.4. verſ.dico. Azor.d. capit.34.quæſtione 12.Fr.Ludouic. Miranda d.concluſ.5. vbi in verſicul. aduerto, tenet Epiſcopos non irrogare iniuriam prædictis Conſeruatoribus Iudicibus pro eo, quod ab eiſdem poſtulent, vt oſtendant ſibi ſuas litteras, quin vero nec ſecundum ius eiſdem tenentur obedire, niſi, dum ab eis expoſtulatur ſuarum litterarum oſtenſionem faciat. Vnde iudex Conſeruator, ſiue delegans ſi de ſuo mandato Apoſtolico, litteriſue Conſeruatorijs, non vult Ordinario fidem facere, non poteſt ipſum excommunicare, eo quod nolit ſuam ſententiam exequi, nam delegatus ſuper Ordinarium iuriſdictionem non habet, niſi eidem rebellis extiterit, nec rebellis recte dici poteſt, qui fidem fieri ſibi petit de commiſſione eiuſmodi, non enim aliud facit, quàm quod iure ſibi conceditur, niſi malitioſe hoc faciat, immo ſi ipſe delegatus delinquat, poterit puniri ab Ordinario loci in quo deliquit, vt optime reſoluunt Petr. Caball. reſol. crimin. tom.1. caſu 53.num.1.cum ſeqq.Iacob. Laurent.de Iudice ſuſpecto ca. 4.num.43. Farin. fragm. crimin.p.2.litt.I, num.873. vbi num. 974.ampliat poſſe ipſum delegatum cōueniri coram Iudice Ordinario pro damnis & intereſse, ſi delinquat etiam in cauſa in qua eſt delegatus in iudicando, vel in non iudicando, & non reddendo Ius, & abutendo ſua iuriſdictione, & illam excedendo, aut alias litem ſuam faciendo, & nu.977.reſoluit Iudici delegato reſiſti poſse ab Ordinario, quādo voluerit exequi aliquid iniuſtum, & citat gloſ. in cap. ex litteris de offic. deleg. Gig. conſilio 163. numero final. Iacob. Laurent. dicto capitulo quarto, numero 33. Aufrer. ad Capell. deciſione 424.

38 Deinde Conſeruatores prædicti poſsunt per excommunicationem cogere brachium ſeculare, ſiue ſecu-

larem

larem poteſtatem ad ſuffragandum ſibi contra prædictas iniurias, ac inferentes ipſas Azor. dict. capitul. 34. quaſtione 10. Fr. Ludouic. Miranda d. quaſt. 47. articul. 8. concl. 7. Ceuall. d. q. 897. nu. 718.

39 Delegatus enim iudicis eccleſiaſtici brachium ſeculare ad executionem demandati ſibi negotii implorare poteſt, Auiles ad cap. 20. Pretor. gloſ. vſurpan. nu. 27. Pen. in direct. Inquiſitorum libro 3. comment. 115. Azeued. l. 15. num. 3. tit. 1. libro 4. nouę recopil. Bernard. Greuę. ad practic. Cameræ Imper. libro 1. conc. 125. conſid. 1. Rutger. Ruland. de commiſſ. p. 1. libro 6. cap. 4. num. 21. Bobadil. in ſua politica lib. 2. capit. 17. num. 179. Farin. in praxi crimin. quęſtione 97. num. 86. Modern. de iuriſdict. p. 1. capite 50. à numer. 25. Fra. Ludouic. Rodolphin. in tract. de brachio ſeculari, nu. 30. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo brachium ſeculare. Baptiſt. Coſta de remed. ſubſid. c. 21. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 320. numer. 2. & reſol. 278. nu. 2. in 2. editione, plures per Cened. ad Sextum collect. 13.

40 Cum debitum non ſoluere nequaquam violentiam, ſeu manifeſtam iniuriam importet in eo ſenſu, in quo loquitur d. capit. 1. de offic. deleg. recte huiuſmodi Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt, cum talis proceſſus iudicialem exigat indaginem, & ita expreſſe tenent Alciat. de præſumptio. regul. 1. præſumpt. 23. Fuſc. de viſitat. libro 2. cap. 23. nu. 5 Franc. Leo in theſauro fori eccl. capit. 18. ſub num. 101. Gutier. pract. lib. 3. quaſtione 9. à num. 8. Cabedo diuerſ. iuris argum. libro 3. capite 18. num. 4. Ceuall. commun. contra commu. tom. 4. quaſtion. 897. à num. 711. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 12. capit. 13. num. 20. Fr. Ludouic. Miranda dict. quaſtione 47. articul. 7. concluſ. 5. Verum contra illam ante omnes ſcripſit Guid. Papa deciſ. 18. n. vlt. quem ſequutus fuit Perez l. 1. verſic. Conſeruatores autem tit. 7. l. 1. Ordin. & denique multis adductis rationibus inſurgit Fr. Emman. d. quæſtione 65. articul. 12. vbi nõ ſolum affirmat poſſe Conſeruatores procedere aduerſus debitores ex cauſa ciuili in terminis de quibus proxime, ſed etiam in multis, quæ in propoſito dixerat Gutier. dict. q. 9. adeo illum carpi, & reprehendi, vt coegerit ab illius impugnationibus poſtea ſe liberare in l. 4. q. 63. quam totam in prædicta defenſione conſumpſit. Quibus non obſtantibus à priori ſententia ne recedas, & eam amplia procedere etiam caſu, quo religioſi Conſeruatorẽ habentes Rei proponantur, adhuc enim non poterunt coram illo pro debito ciuili conueniri, vt comprobat Fr. Emman. d. quęſtion. 63. articul. 12. Amplia etiamſi Conſeruatores Religionum ſint, & ex forma litterarum ſuarum poteſtatem habeant ad cognoſcendũ de quibuſcũque cauſis, vel aliis, tam ciuilibus, quàm criminalibus, vel mixtis; nam huiuſmodi conceſſio ad iniurias, & violentias manifeſtas referenda eſt, itaut ſit ſenſus, quod de omnibus cauſis tam ciuilibus, quam criminalibus, vel mixtis, dummodo tamen ſint iniuriæ, ſeu violentię manifeſtæ, valeãt cognoſcere, ſentit gloſ. in dict. c. 1. in caſus poſitione, ibi, videlicet vt poſſent cognoſcere de iniurijs, & alijs cauſis, &c. intẽdit Gutier. d. libro 3. quaſtion. 9. numer. 17. & in terminis aduertit Valaſc. conſult. 152. num. 8. & 9. teſtatus ſe ita vidiſſe practicari in Conſeruatoria Fratrũ Prædicatorum, quę habet ampliſſima verba, quamuis contrarium fateantur idem Gutier. d. q. 63. nu. 34. & vlt. Cabed. dict. cap. 18. num. 5.

41 Non obſtant fundamenta, quę pro ſua parte in medium adducunt, nam ad præcipuum nempe quod debitor non ſoluens dicitur iniuriam facere ex doctrina Specul. tit. de inſtrum. edit. §. nunc vero aliqua, verſicul. de hoc autem quęritur, vel ſaltem creditori damnum culpa irrogare: nam omiſſa ſolutione Gutier. d. quaſt. 9. num. 16. & dicta quæſtion. 63. à num. 5. reſpondetur retentionem, ſeu negationem debiti ſolum importare iniuriã in generali illa ſignificatione ſumptam, prout ſignificat quamcunque iniuſtitiã aut iniquitatem, ſeu omne id quod non iure fit, iuxta l. in principio, & verſ. interdũ, ff. de iniur. Princip. eodem tit. & in his terminis procedit doctrina Specul. dicto loco, in præſenti vero materia, de qua agitur iniuria accipitur, pro damno culpa dato, quod in negatione, ſeu retentione debiti proprie non cõſiſtit, accedit, quod etiamſi talis debiti retẽtio damnum culpa importaret, quod negamus, nuſquã tamen, licet de illo per ſcripturam, vel ſententiam conſtaret, ſuppoſita partis negatione, poſſet ita notorium effici, prout in præſenti materia requiritur, iuxta ea, quæ de notorio reſultante ex inſtrumento, vel ſentẽtia tradunt communiter Doctores, cum quibus Maſcard. concluſ. 1107. n. 19. Farin. d. q. 21. à num. 23.

42 Nec etiam obſtat Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reformatione cap. 5. dum prohibet Conſeruatores cognoſcere de cauſis ciuilibus, excipit Conſeruatores Religionum, & ſimiles, vt in verſiculo, Vniuerſitates autem, eaſdemque Conſeruatorias religionum, & ſimilium nulla ex parte diminutas eſſe declararunt Illuſtriſſimi Cardinales ſuper d. cap. 5. Vnde videbatur ſuccedere regul. l. cum prætor, ff. de iud. & l. nam quod liquide, ff. de penu leg. Reſpondetur enim exceptionem Concilij ſicut & declarat Cardinal. ſolum concludere tales Conſeruatores non comprehendi ſub prohibitione, & reſtrictione illius decreti, non tamen per hoc Concil. diſponere ſub qua forma, & in quibus cauſis debeant procedere, id .n. relinquit diſpoſitioni iuris cõmunis, & tenori priuilegiorũ, ſub quibus fuerint conceſſi, argum. l. commodiſſime, ff. de lib. & poſthum. vt agnoſcunt Gutier. d. q. 9. num. 14. & d. q. 63. nu. 3. Fr. Emman. dict. q. 65. articul. 12. in principio.

43 Nec denique obſtat Conc. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14. verſicul. Addendo inſuper, vbi diſponit Regulares quoquo modo exẽptos in cauſis mercedũ, & miſerabiliũ perſonarũ cõueniendos eſſe coram locorum Ordinarijs, etiamſi iudicem alias habeant à Sede Apoſtolica deputatum, alijs vero cauſis, tum demũ coram eiſdem Ordinarijs pro debitis eſſe conueniendos, quando ipſi Regulares iudicẽ non habuerint, vnde manifeſte probari videtur, quod ſi iudicem habuerint (prout habent, ſi habeant Conſeruatorem) coram illo eſſe cõueniendos, & tenet Gutier. dict. li. 3. quæſtione 10. à num. 2. non diffitetur Flamin. de reſignat. libro 1. quæſtion. 11. num. 9. quem refert, & ſequitur Ceuall. d. quęſtione 897. à num. 813. Non inquam obſtat prædictarum decretũ, reſpondet enim late Emmanuel. dicto artic. 13. verſ. nec ſupra dictis, vbi illud declarat, & interpretatur, cuius reſponſionem licet poſtea idem Gutier. libro 4. practic. q. 64. nitatur diſſoluere, & ſe inſuper ab impugnationibus Fr. Emman. liberare, tres caſus in propoſito diſtinguens; meo tamen iudicio tantum abeſt, vt Concil. eo loco dictam ſententiam probet, quod imo contra eam retorqueætur, nam vltra quod loquitur ſolum de Regularibus extra monaſterium degentibus, vt ex littera illius patet, & aduertit Frat. Emman. vbi proxime. Aduertendum etiam eſt Concil. ibi expreſſe tractare de illis Regularibus, qui Conſeruatorem alios habent, *vt conſtat ex illis verbis, Conſeruatorum deputa-

tionibus,& eorum inhibitionibus,&c.in quibus manifeſte ſupponit tales Regulares, de quibus agit in illo decreto, Conſeruatores habere; clauſula enim hæc in fine poſita refertur ad omnes caſus præcedentes, ſecũdum citata per me in *Remiſſ. de clauſulis, clauſul.* 199.*n.* 1. & tamen in illis terminis decidit *Concil.* quod ſi Regulares iudicem non habuerint coram Ordinario conueniantur, ergo exceptio hæc, ſi ipſi iudicem non habuerint, nequaquam intelligi poteſt de iudice Conſeruatore, ſed de alio à Sede Apoſtolica deputato, itaut non ſufficiat Regulares habere Cõſeruatorem ad effectum ne coram Ordinario pro iſtis cauſis ciuilibus cõueniantur,& ſic ceſſat omnino fundamentum *Gutier.*& aliorum ſupra citatis locis.

44 Licet quilibet Summi Pontificis delegatus in totum ſubdelegare valeat ex tex. in *cap. ſi pro debilitate,& cap. ſuper quæſtionum, in fi.princ. de offic.deleg.* cum citatis *per Cardoſ. in praxi iudicum verbo iudex, num.*75. *Morlam in emporio part.* 1.*titul.* 2.*quæſtione* 15.*num.* 10.*Fr.Lud.Miranda de ord.iudic.quæſt.*2.*artic.*11. *Sanch.de matrimon. libro* 3.*diſputat.* 31.*D. Barboſa in l. quia tale, num.*47.*ff. ſoluto matr.& in l.cum Prætor,§.*1.*nu.*385.*cum ſequentibus.ff.de iudic.*

45 Conſeruatoribus tamen id nõ permittitur, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes, vel vbi ex beneficio litterarũ id eiſdem fuerit conceſſum, tradunt vltra *gloſ.* & Ordinarios *in cap. vlt. de officio deleg. libro* 6.*gloſ. verbo ipſorum, in Clementin.* 2.*de hæret. Petr. Gregor.ſyntagm.iuris libro* 47.*capit.* 22.*numer.*27.*Quintanad.de iuriſdict.& imper.lib.*2.*tit.de ſubdelegat. numer.* 7.*Frat. Emman.dicta quæſtione* 65.*artic.*10.*Azor.d.cap.* 34.*quæſtion.* 9.*P.Molina d.diſputat.*29.*numer.*5.*Fr.Lud. Miranda d.quæſtione* 47.*art.*8.*concl.*4.*Cochier.d. quæſt.* 39.*num.*20.

46 De ratione autem quare attento iure Conſeruatores nequeant cõmittere vices ſuas, inquirit *gloſ. in dict. Clemen.*2. eam reddens, quia ſcilicet eorum induſtria perelecta videtur, ac ſubinde ſuccedit regul. *capit. is cui, de officio delegat. libro* 6. aliam tradit *Petr.Gregor.num.*27. Sed melior videtur, quam ſentit *gloſ.verbo nulli, in d.cap. vlt.* intendens textum ibi ius ſpeciale conſtituere in propoſito circa Conſeruatores ſicut in multis aliis cõſtituit ad eorum poteſtatem reſtringendam, vt quanto minus fieri poſſet Ordinariæ præiudicium afferet. Addit deinde text. *in d.capit. vlt. verſ. ſed nec tunc,* quod ſi ex beneficio litterarum poteſtas ſubdelegandi Conſeruatoribus competat, nequaquam tamen poſſe eos cuicũque voluerint committere vices ſuas, ſed illis tantum perſonis, qui aliàs in Conſeruatores eligi valeant, quod idem in cæteris delegatis generale eſt per tex. *in cap.ſtatutum,§.in nullo, verſic. & perſonis, de reſcript.lib.* 6. vbi *gloſ.verbo legatorum, in fine, gloſ. verbo ſuperioribus, in fine, in cap.paſtoralis, in princip. de offic.deleg.* vbi *Ab. num.*10.*Fr.Emman.d.quæſtione* 65.*artic.*10.*verſ.aduertant,* Aloyſ. Ricci. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 622.*in* 1. *edit.& reſol.*420.*in* 2.*edit. Azeued.l.*20.*numer.*3.*in fine, & nu.*4.*titul.*7.*libro* 1.*nouæ recopil.* Subdit denique idẽ *cap. vlt. verſ. circa munera* teneri Conſeruatores circa munera,& expenſas aſſeſſorum, atque notariorum obſeruare omnia ea, quæ de iudicibus delegatis ſunt ſtatuta in conſtitutione, ſcilicet *ca.ſtatutum,§.inſuper, cum ſeqq.de reſcript.lib.* 6. vbi late proſequuntur ſcribentes, *Petr. Gregor. lib.*47.*cap.*22. *num.*29.*Molina dict. diſput.* 29.*numero* 6. *ad finem, Fr. Ludou.Miranda dict.quæſtione* 47.*art.*8.*concl.*8.

47 Conſeruatores limites ſuæ poteſtatis, ſiue ſuam iuriſdictionem excedentes per annum ſuſpenſi ſunt ab officio, *d.c.vlt. verſic.vt autem,* ibi, eo ipſo per vnum annũ ſint ſuſpenſi, tradit *Fr. Ludouic. Miranda d.quæſt,* 47.*artic.*9.*concl.*1. Intellige de illis tantum, qui id ſcienter egerint, non tamen ſufficiet delinquere per ignorãtiam iuris craſſam, vel affectatam, vt male voluit *gloſ. verſ.ſcienter, in dicto capit.vlt.* cui ſimilis verbo *ſcienter in Clem.* 1.*de conſangu.* ſequuntur *F.Emman.d.quæſtion.*

48 65.*artic.* 19.*Fr.Ludou.Miranda d.concl.*1. Verius enim eſt requiri vt culpabiliter, & grauiter peccando id faciant, cum *tex.* ſcientiam exigat, nec ſine cauſa verbum ſcienter, in eo additum ſit, ad excludendum ſcilicet quãcunque ignorantiam, vt in terminis defendit *Soar. tom.*5.*de cenſur.diſput.*31.*ſectione* 3. *numero*17. quod ex eo confirmatur, quia quælibet ignorantia etiam craſſa excuſat à pœna, licet non à culpa, quando lex pœnam imponens vtitur verbo, ſcienter, vt argum. *text. in l. igitur, ff. de liberali cauſa* cum ſimilibus comprobát poſt alios *Nauar.in manual.capite* 27.*n.*141. Suſpenſio hæc, licet ex generalitate verborum includat ſuſpenſionem nõ tantum ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab ipſo officio clericali, iuxta doctrinam, quam ex *D. Thom.* & aliis tradit *Soar.dicto tomo* 5.*diſput.*26.*ſectione* 1.*à num.*3. non inuoluit ſuſpenſionem à beneficio, vt per *Soar.d. diſputat.*31.*num.* 17.*in fine,* quoties enim à iure, ſeu etiam ab homine ſuſpenſio ab officio præciſe, vel abſolute imponitur, ſi aliud non addatur, non includit ſuſpenſionem à beneficio, vt ex tex. in *capitulo cum inter, in principio de purgat.canonic.* & alijs fundamentis comprobat late idem *Soarez dicta diſputat.*26.*ſectione* 3.*à nu.*4.*Henriqu.in ſumm.libro* 13.*capite* 32.*§.*3. quamuis inuoluere etiam ſuſpenſionem ab officio male inferat *gloſ.verbo officio, in dict.capit. vltim.* cum qua poſt *Archid. & Monach. numero quarto,* tranſit *Domin.* ibi *numero ſecundo.*

49 Suadentes prædictis iudicibus Conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, idipſumque procurantes incidunt in pœnam, atque ſententiam excommunicationis, à qua nullatenus poſſunt abſolui, niſi prius parti integraliter ſatisfecerint de expẽſis, ita habetur in *dicto ca.vltim.* ibi, pars vero, quæ hoc fieri procurabit ſententiam excommunicationis, &c. quod tamen intelligendum non eſt de quocunque procuratore, ſed ſolummodo de eo, qui pars in iudicio exiſtit, vt manifeſte probant eius verba,& notant, ac declarat *Domin.* ibi *numer.*2. *Nauar.in manual. capite* 27. *numer.*125.*Azori.d.capite* 34.*quæſtione* 13.*Soar.tom.*5. *diſput.*23.*ſectione* 4.*num.*10.*Fra. Ludouic.Miranda d.artic.*9.*concluſ.* 2. aduertentes inſuper eandem pœnam non incurri ex ſola procuratione, niſi effectus ſequatur. Licet autem ab hac excommunicatione nequeat pars abſolui, niſi prius alteri parti integraliter expenſas reſarciat, vt tex. ait, nec ſubinde cautio ſufficiat quemadmodum proſequuntur declarantes *Domin.* ibi *numer.*3. *Monach.num.*4. *Franch.num.*2.*in fine, gloſ. verbo manifeſta, in capit.*2.*de ſentent.excommunicat.lib.*6. iunctis traditis per Doctores in *capitul. venerabilibus, §. porro, verſicul.ſecus, eodem titul. & libro Couarr. in capit. alma, parte prima §.* 11. *numero* 11. *Henriqu. in ſumm. lib.*13.*c.*28. abſolutio tamen ab Ordinario præſtari poterit cum reſeruata non reperiatur ex regul. *text. in capit. nuper, verſ. in ſecundo, de ſentent. excommunicat.* obſeruantque *Domini Franch. & Monach. dictis locis, Azorius dicto capitulo* 34. *quæſtione* 13. *in fine.*

Conſeruatoris

50 Conſeruatoris officium extinguitur, & expirat per obitum concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta, in ijs enim, quæ cœpta ſunt res deſinit eſſe integra, & durat poſt obitum Papæ concedentis, ita habetur in *d. cap. vlt. Mandoſ. de ſignat. gratiæ, tit. de conſeruatoria, verſ. addi deberet, in fine, Cochier. d. quæſtione 39. num. 14. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 47. artic. 6. in princ. Azor. d. capite 34. q. 14.* vbi etiam aſſerit negotia incœpta cenſeri poſt citationem, vel aliquem actum alium iudicialem inchoatum.

51 In Ordinibus, & Religionibus Conſeruatorum officium non eſſe temporale, nec expirare morte concedētis, quin vero eiuſmodi delegationem in Religionum fauorem factam eſſe perpetuam reſoluit idem *Fr. Ludouic. d. art. 6. concluſ. vnic.* Quid dicendum quoad negotia iam cœpta, quando tempus præfinitur, ad quod conſeruatoria limitata eſt, veluti in terminis, *Concil. Trident. ſeſſ. 13. de reform. cap. 5. verſ. nemo etiam*, vbi conſeruatoriæ, quæ non ſunt Religionum, & ſimiles ibi exceptæ quinquennio terminantur, diſputant *Domin. in dict. capit. vltim. num. 2. ver. quid ſi datur, &* ibi *Franch. numero 1. & Anchiaran. numer. 9. Fr. Emman. dict. q. 65. artic. 9.*

52 Hæc omnia à nobis ſupra relata procedunt de iure communi attenta diſpoſitione tex. in *capite 1. & vltim. de offic. deleg. lib. 6.* quæ quidem locum non habebunt quoties in bulla conſeruatoria ampliori forma à Summo Pontif. fuerit conceſſa, tunc enim illa inſpicienda erit argum. *text. in cap. porro, & in cap. recepimus*, cum ſimilibus, *de priuileg.* & patet ex conceſſis aliquibus religionibus, quas referunt *Cabed. diuerſ. iuris argum. lib. 3. c. 18. nu. 3. Fr. Emman. d. quæſtione 65. articul. 12. Gutier. pract. l. 4. quæſt. 63. numero 6. & 7.* Conſeruatores enim cum ampliſſima auctoritate habent, monachi S. Iuſtinæ *Eugen. IV. conſt. 10.* Canonici etiam Regulares Lateranenſes eligunt ſibi Conſeruatores cum ampliſſima iuriſdictione iuxta *conſtit. 10. Sixt. IV.* Monachi inſuper Montis Oliueti Ordinis S. Benedicti pro ipſorum defenſione Conſeruatores habent ex *Iulij II. conſtitut. 5.* Item Fratres Ordinis Minorum S. Franciſci de Paula multis cum facultatibus per *conſtitut. 8. Clementis VII.* Quin & Hieroſolymitani quoque equites Conſeruatores ſibi eligunt, atque electi recuſari nequeunt, ſancitur *conſtit. 9. Pij IV.* Item Clerici Regulares ſancti Pauli Decollati *Iulius III. conſtitut. 10.* Camaldulenſes quoque per *Leonis X. conſtitut. 2.* Necnon Patres Societatis Ieſu vigore conſtit. *Pij V. & Gregorij XIII.* de qua *Fr. Emman. d. art. 12. verſ. & certe, Molin. d. diſp. 29. n. 2. in fi.*

53 Verum vt hac in re tam frequenti quid hodie ſeruādum ſit, non ignoret ſtudioſus lector verbatim reſcribere cenſui conſtit. vnam editam *ann. 1592. à felicis memoriæ Clemente VIII.* & alteram hoc præſenti anno 1621. lectam, & publicatam, à Sanctiſſ. D. N. *Gregorio XV.* editam, cuius tenorem, cui noſtris his temporibus ſtandum eſt, & omnino parendum, hic inſerere operæpretium duxi, & primùm ſequitur illa *Clementis VIII.*

54 Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Clemens diuina prouidentia Papa Octauus, ne ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & ex eo, quod ob locorum diſtantiam perſonarum, quibus cauſæ mandantur, certa notitia haud ita facile haberi poteſt; per iudices aliquos minus interdum idoneos in Conſeruatores deputatos cauſas ipſas cognoſci contingat, cupiens ſalubriter prouidere, reuocauit, ac declarauit nullas, inualidas, & ſubreptitias omnes, & quaſcunque iudicum deputationes in litteris conſeruatorijs iuxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam, ſeu alias quomodolibet expeditis hactenus per ſedem Apoſtolicam perpetuo, vel ad tempus nondum elapſum conceſſas, & directas ijs Conſeruatoribus & iudicibus, qui qualitates non habent requiſitas, & deſcriptas in conſtitutione *felicis recordat. Bonifacij Papæ VIII.* prædeceſſoris ſui, quæ incip. *Statutum*, quique etiam in Concilijs Prouincialibus, aut diœceſanis iuxta Decretum Concilij Tridentini electi, & deſignati non ſunt ad inſtantiam quorumcunque Conuentuum, Capitulorum, Militiarum, Vniuerſitatum, Collegiorum, Ordinum, ac in fauorem quorumcunque monaſteriorum, hoſpitalium, & aliorum quorumuis piorum tam ſecularium, quàm cuiuſuis ordinis, aut inſtituti Regularium locorum quantumuis exemptorum obtentas, cum quibuſuis præſeruatiuis, reſtitutiuis, mentis atteſtatiuis, derogatoriarum derogatorijs, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, & decretis, quorum omnium tenores Sanctitas ſua haberi voluit pro expreſſis: non tamen quoad negotia iam cœpta, vel quoad ea, in quibus illæ ſuum ſunt ſortitæ effectum, ſeu exequutionem habuerunt: ac etiam inſuper voluit, & ordinauit, quod omnes deinceps litteræ conſeruatoriæ huiuſmodi per Sedem Apoſtolic. concedendæ ad Conſeruatores, & Iudices dumtaxat dirigantur, qui qualitates iuxta dicti *Bonifacij* conſtitutionem habeant, quique in præfatis Concilijs electi, & deſignati ſint, & non alijs, aliter vero expeditæ litteræ præfatæ nullius ſint roboris, & momenti. Decernens, &c.

Sanctiſſimi D. N. D. Gregorij Diuina prouidentia PP. XV. Conſtitutio de Conſeruatoribus.

55 Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus Noſter D. Gregorius diuina prouidentia PP. XV. ex certis rationabilibus cauſis animum ſuum mouen. & de voto Venerabilium Fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentin. Interpretum, partim fœl. record. Clementis Papæ VIII. Prædeceſſoris ſui veſtigijs inhęrendo, reuocauit, ac nullas & inualidas decreuit omnes, & quaſcunque Iudicum Conſeruatorum electiones, nominationes, ſeu deputationes: tam in vim litterarum conſeruatoriarum, iuxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam, quam in vim quorumcumque priuilegiorum perpetuo, vel ad tempus nondum elapſum Apoſtolica auctoritate conceſſorum, ſeu alias quocumque iure, vel titulo hactenus factas pro quibuſcunque Conuentibus, Capitulis, Militijs, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationibus, Collegijs, Ordinibus, Monaſterijs, Hoſpitalibus, aut alijs quibuſuis pijs, tam ſecularibus, quam cuiuſuis Ordinis, etiam Mendicantium, ſeu Inſtituti, vel Societatis regularibus locis quantumuis exemptis, etiam de neceſſitate exprimendis, ſeu illorum perſonis, cuiuſuis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant. In futurum vero Sanctitas ſua hac generali, & perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuit, & decreuit, vt Iudices Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales, ſiue ſubrogati eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi qui non ſolum habeant

beant qualitates requiſitas, & deſcriptas in Conſtitutione ſimilis rec. *Bonifacij Papæ VIII.* etiam Prædeceſſoris ſui, quæ incipit, *Statutum*; ita vt vel dignitate Eccleſiaſtica præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Concilijs prouincialibus, aut diœceſanis, iuxta Decretum Concilij prædicti, Iudices electi, ſeu deſignati ſint.

Quodque deinceps litteræ Conſeruatoriæ per Sedem Apoſtolicam concedendæ ſuprascriptis tantum dirigantur, & ſi quæ litteræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiuſmodi, omniaque exinde ſequenda nullius ſint roboris, vel momenti; Et nihilominus qui ſecus, quam iuxta formam ſuperius præſcriptam Cõſeruatores huiuſmodi cum effectu eligere, nominare, ſeu deputare, aut electis nominatis, ſeu deputatis vti auſi fuerint, Regulares, quidem voce actiua, & paſſiua ſint ipſo Iure priuati, adeo, vt habilitationẽ à nemine, præterquam à Romano Pontifice conſequi valeant, reliqui verò alijs pęnis arbitrio Sanctitatis ſuæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monaſteria, ac loca huiuſmodi, eorumque perſonę, ac bona careant Conſeruatore ad annum, itaut illorum cauſæ intereà coram locorum Ordinarijs dumtaxat cognoſci, ac definiri debeant; Cæterum vt latius pateat Conſeruatorum huiuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas ſua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœceſanis quamplures perſonas ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitutione eiuſdem Bonifacij prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent, & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli aliũ in eius locum vſque ad futuram prouincialem, aut diœceſanam Synodum. Inſuper Sanctitas Sua, inhærendo ac in parte decreto ſimilis recordationis Gregorij Papæ XIII. etiam Prædeceſſoris ſui, ſtatuit, & ordinauit, vt regulares, ac perſonæ huiuſmodi in Italia infra duos, extra Italiam vero infra ſex menſes à die publicationis in Vrbe præſentis Conſtitutionis inchoandos debeant ſibi eligere, ſeu aſſumere Conſeruatores iuxta formam ſuperius propoſitam, eiuſque electionis, ſeu aſſumptionis documentum infra tempus huiuſmodi penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur; alioquin eo termino elapſo, quamdiu Conſeruatores ſecundum formam præſentis Conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinarijs conueniantur: quodque Cõſeruatores huiuſmodi ſemel legitime deputati, niſi ex legitima cauſa à Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinarijs, prout iiſdem Regularibus, & alijs ſupradictis libuerit approbanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus poſſint, aut valeant Ad hæc ſtatuit Sanctitas Sua, vt coram ipſis Conſeruatoribus Regulares, ac perſonæ ſupraſcriptæ conueniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios conuenire, aut trahere non poſſint, itaut memorati Conſeruatores in cauſis, in quibus regulares, & alij actores fuerint, nullam prorſus Iuriſdictionem habeant, ſed in iis tantum, in quibus Rei extiterint, neque extra Ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati, contra quoſcunque procedere præſumant. Si qua verò inter Iudices Conſeruatores huiuſmodi, & locorum Ordinarios controuerſia ſuper competentia Iuriſdictionis orta fuerit, nequaquam in cauſa procedatur, donec per Arbitros in forma Iuris electos ſuper iuriſdictionis cõpetentia fuerit iudicatum. Quòd ſi qui Conſeruatores, ſiue in hac parte, ſiue alias quomodolibet ſuos limites exceſſerint, per annum ab officio Conſeruatoris huiuſmodi ſuſpenſi ſint, & pars, quæ hoc fieri procurauerit, ſententiam excommunicationis incurrat iuxta formam alterius Conſtitutionis eiuſdem Bonifacij Prædeceſſoris, quæ incipit. Hac Conſtitutione, quam Sanctitas Sua in his omnibus, quæ præſenti Conſtitutioni non aduerſantur, innouauit, & innouat. Per hoc tamen non intendit Sanctitas Sua prohibere, quominus regulares, & alij ſupradicti in caſibus à iure permiſſis petant Iudicem non ſuſpectum à Principibus, ſeu Magiſtratibus Secularibus; dum tamen hæc tria copulatiue concurrant, videlicet, vt Regulares, & alij prædicti ſint actores, non autem Rei, vtque agant contra laicũ, non autem contra Eccleſiaſticum, vel alias à iuriſdictione ſeculari exemptum, atque vt cauſa in qua Iudex deputatur, fuerit prophana, non autem Eccleſiaſtica, & in ea iuxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem laicus, vt præfertur, eligendus, Iudex competens exiſtat. Quæ omnia, & ſingula in præſenti Conſtitutione contenta Sanctitas Sua voluit inuiolabiliter obſeruari; decernens ſic in iis, cæteriſque omnibus præmiſſis per quoſcunque &c. etiam Sacri Palatij Apoſt. Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata, &c. iudicari, &c. necnon irritum, & inane &c. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac litteris conſeruatorijs, quas omnes ad formam præſentis Conſtitutionis reduxit, in fauorem quorumcumque Ordinum, tam Mendicantium, quàm non mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Ioannis *Hieroſolymitani*, Congregationum, Societatum, aut cuiuſuis alterius Inſtituti, etiam neceſſario exprimendi, Collegiorum, Capitulorum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, ac Piorum quorumcumque, tam ſecularium quàm Regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus priuilegijs quoque, etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, indultis & litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea aut alias nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viã excõmunicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorùmque tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad ea, quæ præſentibus aduerſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogauit, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Cæterum vt præſens Conſtitutio facilius omnibus innoteſcat, Sanctitas Sua voluit, & mandauit, vt non ſolum in Cancellaria Apoſtolica, ſed etiam ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ publicetur, illiuſque exempla in iiſdem locis affixa dimittantur, ac

in

in quinterno Cancellariæ inter Conſtitutiones perpetuas deſcribatur, & annotetur.

Ex Typographia Reuer. Cam. Apoſt. 1621. publ. die 20. menſis Septemb. eiuſd. anni.

In ſupradicta Conſtitut. de Conſeruatoribus edita à *S. mem. Gregorio XV.* inter cætera ſtatutum eſt, vt coram Conſeruatoribus Regulares conueniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios conuenire, aut trahere non poſſint. itaut memorati Conſeruatores in cauſis, in quibus Regulares, & alii actores fuerint, nullam prorſus iuriſdictionem habeant, ſed in ijs tantum in quibus Rei extiterint. Dubitatum fuit an per hæc verba ſublata ſit facultas quam habent Conſeruatores defendendi Regulares, & alios à manifeſtis iniurijs, & violentijs, quæ illis de facto inferũtur, dum à ſuis poſſeſſionibus deijciuntur, & proprijs bonis vti, ac frui impediuntur? *Sacra Congregat. Cardin. Concil. Trident.* interpretum cenſuit eiuſmodi verbis minimè ſublatam fuiſſe facultatem quam habent Conſeruatores defendendi Regulares à manifeſtis iniurijs ac violentiis, dummodo obſeruent formam præſcriptam Conſtitutionibus *Innoc. IV. & Bonifacij VIII. relatis in cap. 1. & fin. de offic. deleg. in 6.*

C. Card. de Torres.

locus † ſigilli.

Proſper Tagnanus S. Congreg. Secre.

Alia in materia Conſeruatorum, & litterarum conſeruatoriarum ſi ſcire cupias, vide latiſſime *Alexand. Monetam in ſpeciali tract. de Conſeruatoribus*, & alios incidenter ſuper hac materia ſcribentes, videlicet *Azeued. ad titul. 8. lib. 1. nouæ recopil. pag. 118. Gutier. pract. lib. 3. quæſtione 9. Aloyſ.* Ricci. *in collect. deciſ. par. 4. collect. 899. & in deciſ. Curiæ* Archiepiſcop. Neapolitan. *part. 2. deciſion. 258. Frat. Emman. quæſt.* Regular. *tom. 1. quæſtione 65. Frat. Ioan. de la Cruz de ſtatu* Religion. *libro 2. capite 10. Frat. Ludouic. Miranda in manuali Prælat. to. 2. quæſtione 47. Fr. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. capit. 3. num. 102. cum ſequentibus, Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 24. cum ſequentib. Ceuall. communium contra commun. tom. 4. quæſtio. 797. num. 792. cum ſequentibus*, nonnulla etiam ad hanc materiam pertinentia tradit nouiſſime celeberrimus Doctor maiorum nobilitate clarus, vtriuſque iuris cõſultiſſimus, & in omnium ſcientiarum genere apprime verſatus *D. Gabriel Pereira de Caſtro* Senator Regius meritiſſimus in ſuis Regni *Luſitaniæ deciſionibus deciſ. 118. num. 15. & 16.*

S V M M A R I V M.

1 *Familiam armatam poteſt Epiſcopus de iure communi, & ex vniuerſali conſuetudine tenere.*
2 *Epiſcopus poteſt iudicare, & punire delinquentes.*
3 *Officiales, ſeu apparitores poteſt Epiſcopus habere, quorum manu, & opera poſſit iuriſdictionem ſuam exercere.*
4 *Sententias ſuas, & iudicatas res ſui ipſius non aliena ope poteſt exequi Epiſcopus.*
5 *Iuriſdictio Ordinaria ſine territorio ſubſiſtere non poteſt.*
6 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt familiam armatam tenere.*
7 *Doctores referuntur, qui tenent nõ poſſe Epiſcopum armata vti familia.*
8 *Reprobatur ſententia aſſerentium non poſſe eccleſiaſticos iudices capi facere delinquentes in caſibus ad punitionẽ Eccleſiæ ſpectantibus, ſed tantum excommunicare, atque alijs ſpiritualibus vti remedijs.*
9 *Familia Epiſcopi quamuis ſit laica potitur fori priuilegio.*
10 *Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium.*
11 *Notarij Curiæ Epiſcopi gaudent fori priuilegio.*
12 *Cancellarius Epiſcopi officium exercens, gaudet fori priuilegio.*
13 *Fiſcalis, nuntij, cuſtodes carcerum, ac lictores Epiſcopi, gaudent fori priuilegio.*
14 *Prætor habet poteſtatem puniendi ſuos officiales pro delictis in officio commiſſis.*
15 *Epiſcopus, ſiue eius Vicarius punire poterit exceſſus officialium laicorum, qui Curiæ Archiepiſcopali inſeruiunt.*
16 *Fiſcum habent Epiſcopi.*
17 *Bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fiſco Epiſcopi. ſecus in Hiſpania, & Francia.*
18 *Pœnam pecuniariam indicere poſſunt Epiſcopi, eamq; ſibi vel Cameræ ſuæ applicare.*
19 *Pœnas pecuniarias ſibi Epiſcopus retinere non debet, ſed in pios vſus erogare, niſi ſit admodum pauper.*
20 *Carcerem debet Epiſcopus habere, tum ad cuſtodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam.*
21 *Carceris cuſtos æquiparatur depoſitario.*
22 *Carceris cuſtos ſi carnaliter cognoſcat mulierem, etiam meretricem, ſub ſua cuſtodia, carceratam, acerrime punitur.*
23 *Mulier ſi prægnans reperiatur in carcere culpa cuſtodis præſumitur.*
24 *Brachium ſeculare implorare valet Epiſcopus, vbi per ſe ſuas ſententias exequi non poteſt.*
25 *Brachij ſecularis auxilium ſi ſecularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli.*
26 *Brachij ſecularis auxilium antequam ſit præſtandum an poſſit ipſe laicus cauſæ cognitionem ſumere, oſtenditur, & numer. 27.*

EPISCOPVS AN HABERE poſſit familiam armatam, fiſcum, & carcerem?

ALLEGATIO CVII.

1 TAm ex vniuerſali conſuetudine, quàm de iure cõmuni poteſt Epiſcopus tenere familiam armatã, prout atteſtantur *gloſ. in cap. contra idolorum 26. quæſt. 8. Felin. in cap. cum ſit generale, numer. 20. de foro competen. vbi Mari. Socin. in fin. Berret. conſ. 3. num. 10. Bald. in l. nam ſalutem, §. fin. de officio præf. vigilum, Deci. in cap. ſignificaſti, num. 19. verſ. vnde infert, & à num. 21. de officio deleg. & in c. cum non ab homine, num. 29. ff. de iudic. Roland. à Valle conſ. 37. lib. 4. Aufrer. de poteſtate iudicis eccleſ. ſuper laicis, & eorum bonis num. 18.* Condiſalu. *de hæret. p. 11. num. 70. Segur. in direct. iudic. cap. 13. num. 22. Martin. Vran. Vltram. conſ. 7. num. 5. verſ. ſeptimo, & nu. 13. & 14. lib. 1. Anton. Scappa in tract. de iure ſcripto lib. 5. cap. 209. num. 8. Salzedo ad Bernard. capit. 140.* alias *151. vel 152. num. 23. Ludou. Alfer. alleg. 10. Fuſc. de Viſitat. lib. 2. cap. 32. num. 16. Ioan. Aloyſ. de Leo in auth. caſſ. num. 24. C. de ſacroſ. eccleſ. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 1. cap. 9. à num. 23. Menoch. de arbit. caſu*

394.

394. num. 70. Sbroz. de Vicar. Epiſcop. lib. 2. quæſt. 191. Lali. Iordan. in tract. de Rom. Sedis origine cap. 8. part. 2. Penna in direct. Inquiſit. p. 3. comm. 105. verſ. poſtremo, aliàs comm. 116. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. c. 9. nu. 19. cum ſequentibus, & p. 2. c. 16. num. 16. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 4. 12. latiſſimè Franc. Molin. de brachio ſeculari cap. 18. Mari. Antonin. vari. libr. 3. reſolutione 14. à nu. 1. Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 1. nu. 129. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. reali. §. 1. num. 18. & titul. de bonis cleric. §. 14. num. vlt. Cardinal. Tuſch. littera F. concluſ. 153. num. 12. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 12. c. 13. nu. 88.

2 Quod ex eo ſuadetur, quia Epiſcopus poteſt iudicare, & punire delinquentes c. 1. de offic. Ordinarij, c. ſtatuimus, 16. quæſt. prima, c. quoniam 18. diſtinct. c. in Archiepiſcopatu, de raptorib. cum ſimilibus citatis à Mario Anton. d. reſolut. 14. n. 1. verſ. 2.

3 Ergo fatendum eſt poſſe tenere dictam familiam, conceſſa enim iuriſdictione omnia licent, quæ ad illam tuendam, & exercendam ſunt neceſſaria, argum. l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. virtute enim ſuæ iuriſdictionis poteſt ſibi officiales, ſeu apparitores adſciſcere, quorum manu, & opera iuriſdictionem ſuam poſſint exercere, & cenſuras ſuas, ac alias ſeueritates eccleſiaſticas executioni demandare, Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 2. quæſtione 111. numer. 18. & 19. & cum habeat
4 diœceſim dicitur habere territorium, & ideo exequi poteſt ſententias ſuas, & iudicatas res, ſui ipſius non aliena ope, cap. omnes, quæſtione 7. cap. fin. de conſtitu. in 6. Iordan. d. c. 8. n. 26. F. Molin. d. c. 18. num. 86. cum ſeq. Franc. Leo d. c. 9. n. 30.

5 Non enim iuriſdictio ſubſiſtere ordinaria ſine territorio poteſt Baldus in l. ſi quis ex conſenſu, numero 9. C. de Epiſcop. aud. Boer. dec. 227. Dicitur à terrẽdo territorium, l. pupillus, §. territorium, ff. de verbor. ſignific. vbi Rebuff. quaſi terrendi ſint & mulctandi incolæ ab eo, qui territorium habet, cui iuriſdictio adhæret Panorm. conſil. 20. nu. 1. Bald. in cap. 1. §. imo num. quarto, quibus mod. feud. amit. Et territorio ordinariam adhærere iuriſdictionem docuerunt Bart. Bald. & Ang. in l. 1. fin. C. vbi, & apud quem, Moron. conſ. 45. à nu. 12.

6 Vnde etiam Inquiſitores contra hereticam prauitatem poſſunt dictam familiam tenere, vt habetur in Clem. 1. §. 1. de hæret. Roias de hæret. ſing. 21. nu. 6. Lucer. Inquiſit. verbo inquiſitor, n. 14. Simanch. de cathol. inſtit. c. 34. nu. 24. & c. 41. nu. 15. Direct. p. 3. q. 50. n. 55. Iordan. d. c. 8. nu. 42. Menoch. d. caſu 374. n. 6. Fuſc. d. c. 32. n. 17. Mari. Anto. vbi ſupra verſ. 3. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 130. Franc. Molin. d. c. 18. n. 12.

7 Ex quibus apparet quàm verior ſit ſupradictorum opinio, qui tenuerũt poſſe Epiſcopos armata vti familia, quamuis contrarium ſequantur Gem. Prob. Anch. & Franch. num. 7. in cap. dilecto de ſentent. excom. libro 6. Clar. in §. fin. quæſtio. 37. num. 8. Panorm. in capite 1. de offic. Ordinar. Hoſt. Auguſt. Bero. & Felin. in cap. ſignif. de offic. deleg. Palat. in repet. c. notab. 2. à num. 1. Auiles ad caput 20. Prætor. num. 14. Auend. de exequendis mand. c. 1. nu. 22. Mench. de ſucceſſ. creat. §. 22. n. 17. & §. 6. num. 16. verſ. illud autem, Soar. de Paz in pract. to. 2. prælud. 2. nu. 54. Perez l. 48. gloſ. 3. tit. 1. lib. 3. Ordin. Azeued. l. 14. nu. 4. & 5. tit. 1. lib. Olibar. in commen. vſatici c. 15. n. 50. verſ. ſed quia familia.

8 Quorum multi tenent etiam non poſſe eccleſiaſticos iudices capi facere delinquentes in caſibus ad punitionem Eccleſiæ ſpectantibus, ſed tantum excommunicare, atque alijs ſpiritualibus vti remedijs, prout ſunt Palat. d. notab. 1. nu. 18. Mench. d. §. 22. n. 7. Clar. d. quæſtione 37. n. 8. Auend. d. nu. 22. & vltra eos Euerar. in topic. leg. loco 125. Franc. Marc. deciſ. 448. incip. quæritur an Epiſcopus, num. 2. volum. 1. Mich. Graſ. in lib. commun. opinion. c. 8. quæſt. 8. Decian. tract. crimin. to. 1. lib. 4. cap. 27. num. 15. Sed contrarium verius eſt, vt apertè præſupponũt Doctores ſupra citati n. 1. dum ſecure reſoluunt Epiſcopum poſſe tenere familiam armatam, neque ſubſiſtit ſequella illa, poteſt remedijs vti ſpiritualibus, ergo non ideo perſonam deuincere, vt docent Aufrer. in Clement. 1. de officio Ordin. quæſt. 5. verſicu. nec videtur bona reſponſio, ſub nu. 107. & Lali. Iordan. d. cap. 8. ſub num. 27. quare contra ſupracitatos melioribus nixi fundamentis tenent Aufrer. d. quæſt. 5. concl. 10. ſub numero 107. & de poteſt. eccl. ſuper laicos num. 1. Cardin. Tuſch. littera E. concluſ. 256. num. 3. Segura in ſuo directorio iudicum p. 2. c. 13. nu. 41. Campan. d. c. 13. num. 87. comprobatque apertus text. iuncta gloſ. in dict. c. idolorum, alterque Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 2.

9 Familia Epiſcopi, quamuis ſit laica, potitur eodem priuilegio fori, ſicut ipſi clerici, prout notatur in c. cum non ab homine, de iudic. & in c. fin. de offic. Archid. Clar. §. fin. q. 35. n. 19. verſ. quæro nunquid familiares, Bonacoſ. in tract. de ſeruis, & famulis, qu. 5. Capic. dec. 12. Boſſi. in tract. crim. tit. de foro compet. nu. 127. Burſat. conſil. 25. nu. 13. lib. 1. Michael Graſ. tom. 1. comm. opinion. l. 1. tit. 2. nu. 48. pag. 157. Belluga in ſpec. Princ. rub. 11. §. videndũ, nu. 6. in fine, ver. de exiſtentibus, Maranta de ordine iudi. p. 4. diſt. 11. nu. 4. Capell. Tholoſ. dec. 378. Hippol. conſil. 67. nu. 60. Decian. tract. crimin. to. 1. lib. 4. c. 9. nu. 47. Farin. in praxi crim. q. 8. nu. 46. Franc. Leo in theſau. fori eccl. p. 1. c. 11. num. 17. prax. Epiſ. p. 2. verbo Epiſc. pag. 47. ver. 11. Modern. de iuriſd. p. 1. caſu 111. num. 3. Theſ. deciſ. 22. nu. 6. Ioan. Aloyſ. Leo in dict. authent. caſſan. 23. Villalob. in ærario communium opinion. litt. F. nu. 33. Stepha. Gratian. Marcb. deciſ. 233. nu. 1. & diſceptat. forenſ. cap. 340. num. 31. & ſequent. Mari. Antonin. vari. reſolut. lib. 1. reſol. 73. ante nu. 2. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 128. Bellet. d. §. 1. nu. 13.

10 Familiaris, & de familia dicitur eſſe, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium l. fin. C. de prox. Sac. Scrin. lib. 11. Bart. in l. 1. §. familia, n. 5. ff. de trib. & vectig. Theſaur. d. deciſ. 22. num. 2. Maſcard. de probatione concl. 756. nu. 1. Farin. in praxi crimin. q. 55. n. 135. Et quandoque degens ſub poteſtate & correctione alicuius l. 1. C. ſi Rect. prouinciæ, l. 1. C. ſi quacunque præditus pot. Marius Antonin. d. reſolut. 75. nu. 3.

11 Ex quibus infertur notarios Curię Epiſcopi gaudere fori priuilegio, vt reſoluunt Gratia. d. deciſ. 233. per totam, & d. c. 340. à princ. Bellet. d. §. 1. nu. 16.

12 Item Cancellariæ officium exercens Mar. Anton. d. reſol. 75. n. 1. verſ. cæterum.

13 Sic etiam fiſcalis, nuntij, cuſtodes carcerum, lictores, Felin. in c. 2. in fine, de foro compet. Mandoſ. de priuil. ad inſtar, gloſ. 11. nu. 32. Rebuff. de priuileg. Scholar. qu. 166. n. 1. Gratian. d. deciſ. 233. nu. 12. & 20.

14 Quemadmodum Prætor dicitur habere poteſtatem puniendi ſuos officiales, veluti notarios, nuntios, birruarios, & huiuſmodi, præſertim pro delictis in officio commiſſis, Boer. deciſ. 9. Farin. in praxi crim. q. 101. nu. 86.

15 Ita etiam Epiſcopus, ſiue Vicarius punire poterit exceſſus officialium laicorum, qui Curiæ Epiſcopali inſeruiunt, vt ſunt Cancellarij, notarij, nuntij, & execu-

cutores, & eorum qui ſunt de ſua familia, Archid. Io. Andr. & alij in cap. ſi Epiſcopus, de offic. Ordin. lib. ſexto, Boer. deciſ. 9. nu. 7. & 8. Steph. Gratian. d. deciſ. 233. nu. 19. & d. c. 340. nu. 31. Marc. Antonin. d. reſol. 75. num. 2. Bellet. d. §. 1. nu. 19.

16 Habent etiam Epiſcopi fiſcum, cap. ſi quis, 17. q. 4. c. quia diuerſitatem, vbi gloſ. verbo præter, in fine, & Butri. ac Imol. de conceſſ. præben. Cardin. in Clem. nolentes, §. 1. quæſt. 3. de hæret. Couar. lib. 2. variar. c. 9. nu. 11. Bellet. d. §. 1. n. 21. Oldrad. conſ. 302. col. 2. & Franc. Panin. inter eius conſilia conſ. 34. verſic. circa 4. Cochier. de iuriſd. Ordinar. in exemptos, p. 4. q. 112. nu. 3. Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſol. 387. num. 2.

17 Cui applicantur bona clericorum hæreticorum patrimonialia, prout cum multis, quos refert conſtantiſſime reſoluit Farinac. de hæreſi q. 190. §. 11. à nu. 154. licet aliter obſeruet praxis Luſitaniæ, Caſtellæ, & Frãciæ, vt atteſtantur Couar. lib. 2. vari. c. 9. num. 11. & 12. Azeued. l. 1. nu. 200. tit. 3. lib. 8. nouæ recopil. Salzed. ad Bernard. c. 114. verbo hæretici, litt. F. Peregrin. de iure fiſci lib. 4. tit. 5. nu. 31. verſ. clericorum vero bona. Bobadil. in ſua politica lib. 2. c. 17. nu. 201. lit. D. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 20. à nu. 1. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 55. n. 6.

18 Et ex eo quod Epiſcopi habeant fiſcum, poſſunt indicere pœnam pecuniariam, eamque ſibi, vel Cameræ ſuæ applicare, vt per Bernard. in pract. cap. 134. aliàs 142. in nouis, vbi Salzedo, Palat. in repet. rub. §. 39. num. 13. Couar. d. c. 9. num. 8. verſ. poſtremo, Fichard. & Bonacoſ. to. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 2. num. 138. pagina 162. & num. 153. pagina 163. Clar. lib. 5. §. final. quæſt. 80. num. 5. Peregrin. de iure fiſci lib. 1. titu. de ijs, qui iura fiſcalia habent, nu. 106. pagina 32. Azeuedo ad l. 12. numero 3. ſub titul. 6. lib. 3. nouæ recopil. pagina 248. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 387. numero 2. Bobad. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 199. Cabedo p. 1. Luſit. deciſio. 85. plures ex antiquioribus refert Cened. ad decretal. collec. 170. nu. 1. & Conc. Bracbar. 4. act. 2. cap. 14. fol. 24. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo compoſitio, verſiculo ſecundo, pagina 103.

19 Non licet tamen Iudici pœnas pecuniarias vel indicere, vel exigere pro ipſis criminibus tolerandis; perniciosum etenim eſt ſiue ex lege, ſiue ex ſententia, aut decreto Iudicis annuum cenſum à concubinariis accipere, quo ſoluto ipſi criminoſi in ſceleribus, & peccatis perſeuerent, & hoc eſt, quod decidit text. in cap. 3. de pœnis, vt per Cou. in dict. cap. 9. num. nono, verſicul. ſecundum. Quare honeſtius viſum eſt, vt huiuſmodi pœnas Epiſcopus ad effugiendam auaritiæ ſuſpitionem non retineat, in propriam conuertendo vtilitatem, ſed in pios vſus eroget, & deputet: id expreſsè decreto Concilij Tridentini ſeſſione 25. de reform. cap. 3. & capite 14. præcipitur, vt mulctæ pecuniariæ eo ipſo, quod exactę fuerint, pijs locis aſſignentur, adeo quod refertur Sacram eiuſdem Concilij Congregationem cenſuiſſe nec poſſe Epiſcopum ex mulctis, & pœnis, quas exigi contigerit in eius Curia, aliquam portionem Vicario ſuo aſſignare pro eius mercede: & minus Cameræ Epiſcopali, non obſtante contraria cõſuetudine, etiam in parte; ita eleganter Steph. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo pœnæ pecuniariæ, pagina 395. & tenent praxis noua Epiſcop. part. 2. cap. 4. num. 97. in princip. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo pœna, 1. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſ. deciſ. 349. in 1. edit. & reſol. 300. nu. 3. in 2. edit. Sbroz. de officio Vicarij in addit. lib. 2. q. 143. Sed per Sacram Congreg. fuiſſe declaratũ, vbi Epiſcopus admodum pauper eſſet, eas ſibi aſſumere poſſe teſtatur Andreas Molfeſ. ad conſ. Neapol. p. 4. q. 64. nu. 24. quem refert Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 300. nu. 3. verſ. limit. 2.

20 Carcerem debet Epiſcopus habere, tum ad cuſtodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam, vt habetur in capit. 3. de pœnis, & tenet Vgolin. d. §. 12. nu. 3. habent enim merum imperium, & proinde cenſuras, & ius carcerandi, Abb. in capit. quod ſedem, num. 7. verſ. in eccl. de offic. Ordin. & c. cum ab Eccleſiarum n. 4. eod. tit. Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos p. 4. q. 111. num. 15. Non tamen in eodem carcere mares & fœminæ poni poſſunt, l. 3. C. de cuſtodia reorum Bonacoſ. commun. crimin. p. 1. verbo mulieres, fol. 118. Gregor. l. 5. tit. 29. p. 7. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 88. num. 21. & 25. Azeued. in l. 2. tit. 24. lib. 4. nouæ recopil. Farinac. in praxi crimin. q. 27. num. 52. & 59.

21 Fideli cuſtodi carcer eſt tradendus, ille enim æquiparatur depoſitario Boer. dec. 216. poſt num. 6. Ioſeph. Lud. Peruſi. dec. 78. num. 6. Farin. in praxi crimin. q. 31. num. 76.

22 Vnde ſi cognoſcat carnaliter mulierem ſub ſua cuſtodia carceratam acerrime punitur, prout atteſtãtur Bonacoſ. p. 1. verbo cuſtos carcerum carnaliter cognoſcens, Hippolit. in l. 1. num. 5. ff. de ſicar. & in practic. §. aggredior, nu. 26. Clar. in §. final. verbo fornicatio, verſ. cum carcerata, Boer. deciſ. 317. nu. 2. cum ſeq. Gregor. l. 15. verbo con ſu ſeruo, tit. 17. p. 7. Plac. de delictis c. 10. ad fin. Iodoc. in pract. crimin. rubr. de carcer. ſiue comment. c. 17. n. 16. Perez l. 12. tit. 14. lib. 2. Ordin. pag. 336. Maſcard. de probat. concl. 267. num. 4. latè Farin. d. q. 31. à nu. 110. Ordin. Regia Luſit. lib. 1. tit. 33. §. 4. quamuis ſit meretrix, quia tunc arbitrio Iudicis puniendus erit, Hippol. in d. l. 1. nu. 3. Menoch. de arbitr. caſu 292. Azeued. l. 2. tit. 24. lib. 4. nouæ recopil. Farin. d. q. 31. à nu. 120. Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio p. 2. à nu. 151. cum ſeq.

23 Hinc etiam fit, quod ſi mulier prægnans reperiatur in carcere culpa cuſtodis præſumitur Boer. deciſio. 216. Maſcard. conclu. 267. nu. 4. prout etiam eius culpa pręſumuntur inuecta in carcerem ex eod. Maſcard. d. concl. 267. nu. 11. & punitur ex eo omni quod immittitur, per quod poteſt ſequi mors, vel fuga carcerati, ſi non fecerit ſolitam carceratorum perquiſitionem Farin. d. q. 31. à nu. 95.

24 Vbi Epiſcopus per ſe ſuas ſententias, & executionem exequi non poſſet brachium ſeculare implorare valet capit. 1. de officio Ordin. cap. dilecto, de ſent. excom. lib. 6. Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 8. & ſeſſ. 25. de reform. c. 5. Menoch. de arbitr. caſu 452. n. 4. Soar. de Paz in praxi to. 2. prælud. 1. num. 2. & 3. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 66. num. 8. cum ſeq. Cened. ad decretal. collect. 101. num. 12. & 13. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. c. 36.

25 Quod auxilium ſi ſecularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli, de quo Menoch. d. caſu 452. Bellacomb. to. 1. commu. opinion. lib. 3. tit. 1. nu. 118. pag. 367. Auiles ad c. 20. Prætorum, verbo uſurpan. n. 21. Perez l. 4. tit. 1. lib. 3. Ordin. pagin. 473. Cened. d. collect. 101. nu. 12. Decia. tract. crimin. lib. 4. c. 10. n. 3. verſic. 8. Bobadil. in ſua politica lib. 2. c. 17. nu. 80. Fr. Emmanuel. quæſtionum Regular. to. 1. quæſt. 8. art. 14. Farin. in praxi crimin. q. 97. num. 82. Modern. de iuriſdict. p. 1. c. 52. nu. 1. Ludouic. Rodolphin. tract. de brachio ſeculari num. 45. Franc. Molin. eod. tract. c. 14.

A mul-

26 A multis Doctoribus probatum inuenio, prædictum auxilium minimè eſſe præſtandum ab ipſo laico, niſi cauſæ cognitio antecedat ſummatim præſtita, an auxilium ſit concedendum necnè, nè celeri, propenſo, & veluti præcipiti ducti voluntate Iudices iuris ordine prætermiſſo ſubſidiarium alioquin impertiantur auxilium, cuius quidem ſententiæ fuerunt *Innoc. in cap. 1. de ſtatu monachorum, lib. 6. Afflict. deciſ. 220. num. 9. Roland. conſil. 37. num. 7. & 8. lib. 1. Clarus §. fin. quæſt. 96. nu. 7. Alciat. in cap. 1. num. 110. de offic. Ordin. Segur. dict. part. 2. cap. 13. num. 33. Bellug. in ſpeculo Principum rubr. 11. numer. 41. ad medium, §. tractandum, verſ. & de his ſaltem ſummarie. Nauar. in cap. cum contingat, de reſcript. remed. 1. num. 8. verſ. ex prædictis. Auiles in cap. prætorum, cap. 20. verbo vſurpan. num. 20. Bernard. in pract.* vbi *Salzed. cap. 154. num. 11. aliàs cap. 160. nu. 17. Perez l. 4. gloſ. 3. tit. 1. lib. 3. Ordinamenti, Azeued. l. 15. num. 1. tit. 1. lib. 4. recopil. Bernard. Græuæus ad practic. Cameræ Imperialis lib. 1. concluſ. 115. num. 5. Valaſc. conſult. 48. num. 13. Cened. ad Decretales collect. 105. num. 13.* Ex eo quia Iudex ſecularis non tenetur brachium ſuum impertiri, quando Eccleſiaſticus nulliter proceſſit, vel ſententia eſt nulla, vt tenent *Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 897. num. 89.* & alibi *par. 2. quæſt. 93. nu. 69. Ludouic. Rodolphin. in tract. de brachio ſeculari num. 36. Cened. Canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 36. num. 13. cum ſequenti.* Vel etiam quando de incompetentia Iudicis Eccleſiaſtici apparet *Menoch. remed. 3. retinendæ num. 360. verſ. debet autem Iudex, Bernard. Grau. d. concl. 115. num. 9. Ludou. Rodolphin. d. tract. de brachio ſeculari num. 17.*

27 Quæ quidem ſententia à præcitatis Doctoribus relata in illis terminis ſubſiſtere poterit, in quibus & Doctores ipſi magis communiter loquuntur, cum ſcilicet iudex Eccleſiaſticus damnauit aliquem, cumque deinde tradidit Curiæ ſeculari puniendum: eo ſiquidem caſu opinati ſunt non ſemper teneri laicum magiſtratum exequi ſententiam Eccleſiaſtici Iudicis, vt dicit *Camp. dict. cap. 13. num. 87.* Limitarem tamen in crimine hæreſis, in quo laicus ſententiam Eccleſiaſtici iudicis cõfeſtim exequi aduerſus reum de illo crimine condemnatum tenetur, vt notant *Petr. Garſ. in ſuis deciſ. Fidei deciſ. 2. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 330. in prima edit. & reſolut. 287. in 2. edit.* & dixi *Allegat. 40. num. 50.*

SVMMARIVM.

1 *Delegare non poteſt Epiſcopus iudici laico, vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum.*

2 *Laicus etiam coniunctus cum clerico de cauſa criminali clerici cognoſcere non poteſt.*

3 *Delegare non poteſt Epiſcopus cauſas ſpirituales laico ſimul cum Clerico coniuncto.*

4 *Clerico coniugato non poſſunt cauſæ criminales Clericorum ab inferiore à Papa delegari.*

5 *Delegare poteſt Epiſcopus iudici laico criminales clericorum cauſas, ſi non adeſſet clericus ſufficiens & habilis, cui Epiſcopus poſſet huiuſmodi cauſas delegare.*

6 *Aſſeſſorem laicum in cauſis criminalibus Clericorum poteſt Epiſcopus aſſumere.*

7 *Delegare poteſt Epiſcopus, & quilibet iudex Eccleſiaſticus laico cauſas ciuiles, & temporales, non tamen generaliter.*

8 *Arbiter poteſt eſſe laicus in cauſa Clericorum ſi in ipſum inſimul cum clerico compromittatur.*

9 *Eccleſiaſticus iudex adeundus eſt in cauſa commiſſa clerico, & laico, ſi ab eorum ſententia appellari contingat.*

10 *Laici poſſunt in Epiſcopalem iuriſdictionem conſentire, & illam in profanis controuerſiis prorogare.*

11 *Religio eſt primum & præcipuum regnorum, & poteſtatum vinculum.*

12 *Iudicandi facultas olim fuit apud Sacerdotes, & Sacrorum miniſtros.*

EPISCOPVS AN POSSIT iudici laico criminales clericorum cauſas delegare?

ALLEGATIO CVIII.

1 EPiſcopus non poteſt delegare iudici laico, vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum, *gl. verbo non præſumat. in capit. 2. de iudicijs,* vbi *Ripa num. 34. & Panorm. numer. quinto Clar. in final. quæſtione 41. numer. 5. verſ. quæro nunquid, Segura Daualos in director. iudicum eccleſ. parte ſecund. capit. 11. num. 1. Marcheſ. de commiſſion. par. 2. cap. 3. 4. cap. principalis, numer. 40. Iul. Cæſ. Imbrian. in tract. de iudice Regni, part. vlt. numer. 59. Camill. Borrell. conſil. 68. num. 19. Decian. tractat. crimin. tom. 1. lib. 4. capit. 9. num. 70. Farin. in praxi crimin. q. 8. numero quarto verſ. ſublimita. Camill. de Curte in diuerſor. ſiue comprehenſ. iuris feud. par. 2. capit. 2. num. 124. in fine, Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. eccleſ. quæſt. 730. nouiſſimè Hieron. Buccaron. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 127. num. 23.*

2 Amplia primo, etiamſi Epiſcopus cauſam criminalem clerici delegaſſet laico ſimul cum clerico, vt de cauſa cognoſcerent, quia laicus ita coniunctus nec etiam de cauſa criminali clerici cognoſcere poſſet, *Abb. in capitulo ſignificaſti, de foro competen. Deci. in dict. capit. ſecund. num. 5. in fine, Roland. à Valle conſil. 4. num. 4. lib. 1. Clar. dicta quæſt. 41. num. 5. Farin. d. quæſt. 8. num. 4. verſ. limita, Sigiſmun. Scacc. de iudic. par. 1. cap. 11. nu. 40. Decian. d. c. 9. num. 71. Segura Daualos d. cap. 11. nu. 1. Sbroz. de officio Vicarij lib. ſecundo quæſtione 66. num. 20. Hieron. Buccaron. loco prox. cit.*

3 Sicut etiam non poterit delegare cauſas ſpirituales laico ſimul coniuncto cum clerico, *Dec. in d. capitulo 2. nu. 154. Marcheſan. d. c. 3. num. 41. Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 32. quæſt. 4.*

4 Secundò amplia, vt nec etiam clerico coniugato inferior à Papa poſſit cauſas criminales delegare, *Abb. in d. cap. 2. num. 15.* & ibi *Rip. num. 64. Clar. d. quæſt. 41. numer. 6. Decian. d. cap. 9. num. 72. Sbroz. d. q. 66. num. 20. Segura Dauilos d. c. 11. num. 1.* Rendina *in promptuario recept. ſenten. tom. 1. tit. 17. nu. 14.*

5 Limita primo vbi in partibus, in quibus eſt facienda delegatio, non adeſſet clericus ſufficiens, & habilis cui Epiſcopus poſſet delegare tales cauſas, quia tunc poterit illas laico delegare. *Iul. Cæſar. Imbr. in tract. de iudice Regni part. vlt. nu. 60.* Limita ſecundo, vbi pro delicto eſſet inferenda pœna ſanguinis, quia tunc non ſolum poteſt illas delegare, verum etiam tenetur Epiſcopus vel aliàs quiuis iudex eccleſiaſticus delegare ſententiam ferendam laico, poſtquam ipſe delegans de cauſa cognouerit, & proceſſum compilauerit, *Rip. in d. c. 2. nu. 44. Decian. d. c. 9. nu. 76. in fine.*

6 Aduertas tamen, quòd licet Epiſcopus regulariter non

non poſſit delegare cauſas criminales clericorum laico, poterit nihilominus in talibus cauſis ſibi aſſumere aſſeſſorem laicum, Abb. in c. ſignificaſti, de foro compet. Camill. de Curte dict. cap. 2. nu. 64. Rendina d. titu. 17. nu. 21.

7 Limita denique in cauſis ciuilibus, & tēporalibus, quia poterit Epiſcopus, & quilibet alius Iudex Eccleſiaſticus delegare laicis, quia hoc eis non eſt interdictum præter poteſtatem imponendi cenſuras, gloſ. verbo non præſumat. in dicto capit. 2. de iudic. vbi Abb. nu. 5. Bald. 10. Felin. 6. Deci. 5. & cæteri ſcribentes, Vant. de nullitat. titulo de nullit. ex defectu iuriſdict. num. 69. Segura Dauilos dict. c. 11. nu. 2. Sigiſmund. Scacc. d. c. 11. nu. 41. verſ. aduerte modo, Decian. d. c. 9. nu. 70. Cucch. in inſtit. maior. lib. 2. tit. 6. nu. 139. & 140. Marc. Anton. Genuenſ. d. q. 730. vbi intelligit dummodo abſint clerici idonei, & non fiat commiſſio generalis ad omnes cauſas ciuiles.

8 Sic etiam laicus poteſt eſſe arbiter in cauſa clericorum ſi in ipſum inſimul, vnà cum clerico compromittatur, vt probat tex. in capitulo per tuas, 9. de arbitris, & reſoluunt Viui. tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 26. numero 17. verſic. Et ſic compromiſſum, Couar. practic. c. 34. num. 1. verſ. eſt etiam ratio, Maſcard. de probat. concluſ. 1358. num. 60. Bonacoſ. commun. crimin. parte ſecunda, verbo laicus, fol. 45. Cotta in memorabil. verbo compromiſſum, in ſecund. Rebuff. de priuilegijs, ſcholar. priuileg. 106. verſic. 7. Alexander Monet. in ſuo tractatu de decimis cap. 8. num. 23. Farin. in praxi crimi. p. 1. quæſtione 8. ſub numer. 24. verſ. limita 2. Bobadil. in ſua politica libro ſecundo, cap. 17. num. 93. Bernard. Graua. ad practicam Cameræ Imperial. libro primo concluſ. 37. conſid. 2. num. ſecundo. Cened. d. collect. 176. num. 3. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorandum, n. 6. col. 6. optimè Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 160. n. 51. & 52.

9 Quod autem ſi contendentes coram clerico & laico inſimul non acquieſcant eorum ſententiæ, ad quem debeant appellare dubitatur ab aliquibus; verior tamen ſententia tenet ad Superiorem Eccleſiaſticum appellandum eſſe, & cauſam vel coram Archiepiſcopo, vel Papa introducendam; & ratio eſt, quia cum appellatio ſit interponendā coram Iudice, qui ſit maior primo iudicante, cap. Romana, §. debet, de appellat. in 6. l. Imperatores, ff. de appellat. l. præcipimus, C. eodem, non enim licet ad parem vel inferiorem recurrere, l. 1. §. ſi quis in appellatione ff. de appellat. nec par in parem habet imperium leg. nam magiſtratus ff. de receptis arbitr. & ſit abſurdum dicere, vt inferior corrigat, vel confirmet acta ſui ſuperioris, ſed naturæ ordo & ratio expoſcat potius contrarium gloſ. in ca. 2. de conſuet. in 6. Bar. in l. 1. ff. de appellat. num. 1. Surd. conſ. 106. num. 11. & vitietur & nihil operetur appellatio ad minorem Iudicem interpoſita Bart. in l. 1. §. ſi quis in fine ff. de appellat. num. 1. 5. & 7. cum quælibet perſona Eccleſiaſtica ſit maior quouis ſuperiore laico, cap. beatus 6. q. 1. ca. duo ſunt 96. diſt. gloſ. in c. Sedes verbo maiores de reſcript. appellatio erit vtique ad Superiorem Eccleſiaſticum interponenda, nec de Iuſtitia vel validitate actorum iudicabit laicus ſuperior ipſius appellantis, Ioan. Fab. in auth. ſi quis, verſ. nec hodie C. de Epiſcop. audien. Bart. in d. l. 1. §. ſi quis in appellatione nu. 13. Alex. conſ. 12. num. 1. lib. 6. Hyppol. de fideiuſſ. nu. 132. concludentes lata ſententia à laico & Eccleſiaſtico Iudice ſimul appellationem eſſe interponendam ad Eccleſiaſticum, non autem ad ſecularem ſuperiorem, ſequitur Steph. Gratia. d. cap. 100. nu. 42. Et licet reductio ad arbitrium boni viri ſit petenda coram Iudice, qui dē cauſa cognouiſſet, ſi factum non fuit compromiſſum iuxta congeſta per Surd. conſ. 106. nu. 1. & ſequ. Perez l. 12. verſ. quaro art. 15. lib. 2. Ordinam. pag. 364. Steph. Gratia. d. nu. 52. Attamen ſi Eccleſiaſticus ſimul cum laico fuerit electus arbiter, reductio ſententiæ illorum ad arbitrium boni viri petitur coram Eccleſiaſtico, non autem ſeculari ſuperiore, vt per Bald. in l. præcipimus, 32. nu. 3. C. de appellat. & Salicet. num. 6. quos ſequitur Martin. Vran. conſ. 52. nu. 23. to. 2. Brunor. à ſole q. 14. nu. 2. vbi plures concordantes, & rationes refert.

10 Nec dubium eſt, quin laici poſſint in Epiſcopalem iuriſdictionem conſentire, & illam in profanis controuerſijs prorogare, vt per Soc. in c. ſignificaſti de foro cōp. n. 45. in princ. verſ. ſed quaro, & illius opinio probatur in l. ſi qui ex cōſenſu 8. & in l. Epiſcopalē C. de Epiſc. aud. vbi expreſsè dicitur iuriſdictionē Epiſcopi à laicis poſſe prorogari, & ſententiā illius eſſe validā, nec appellatione ſuſpendi illius exequutionē, quæ tamen ſuſpenſio an negetur virtute prorogationis, vel ſpeciali iure dignitatis Epiſcopalis, examinat Ludou. Burgheſ. in rep. l. ſi ſe ſubiiciāt ff. de iud. n. 173. vſque in finem, nā cū primum, & præcipuum Regnorum, & poteſtatum uincu-
11 lum ſit Religio, Iuſt. Lipſi. Politic. lib. 1. c. 3. inde factū
12 eſt ut omni æuo & apud gentes omnes fuerit apud Sacerdotes & ſacrorum Miniſtros iudicandi facultas, ſic iudicaſſe apud Ægyptios qui curam ſacrorū gerebāt, legimus apud Ælian. lib. 14. c. 34. Apud Romanos nō ſolū de rebus ſacris, ſed & de pertinentibus ad Rēpub. iudicaſſe Pontifices teſtantur Dyoniſ. Halicarnaſ. li. 2. et Cic. in orat. pro domo ſua, & cū exoriente Romana Republ. ius ſacrorū eſſet penes Reges Dyoniſ. Halicarn. li. 2. pulſis deinde illis relicta eſt ſpecies, & imago eius creato Rege, qui à curandis Sacrificijs rex ſacrificulus eſt dictus, Feneſtaſ. de ſacerd. c. 11. & Helicarn. li. 5. Iudicarunt & apud Hebræos in populo Dei Sacerdotes, Paralip. li. 2. c. 19. Ezech. 44. Apud Tyrum florentiſſimam Phœnicis urbem & Vlpiani patriam, ut ille teſtatur in l. 1. ff. de cenſib. Sacerdotum iudicium adeò plauſibile erat teſte Iuſtino in epithome Trogi li. 1. ut poſt Regē ſecundo illi iudicarent, & re Romana ad nutum unius redacta plures imperantes cū ſago induerūt Sacerdotalē togā, credentes bonorū ſumma culmina minime conſcendiſſe niſi Pontificatū etiam aſſumpſiſſēt, Iuſtin. in epithom. li. 18. Suet. in Veſpaſian. Nec Epiſcopi & reliqui in Eccleſia Dei iuxta ea, quæ ad Corint. epiſt. 1. c. 6. ſcripſit D. Paulus ſunt indigni, qui iudicēt inter ſeculares & ſecularia negotia, cū de Angelis & mundo iudicaturi ſint, iuxta Chriſti Saluatoris noſtri promiſſionē, de qua Lucæ cap. 22. Sedebitis & uos iudicantes duodecim tribus Iſrael. Et quod Epiſcopi habeāt iuriſdictionē in tēporalibus, quicquid recentiores dixerint in cōtrariū, de illis iudicaſſe & ipſis ab Imperatoribus potius fuiſſe factā declarationē competere iuriſdictionem, quam ſuis Conſtitutionibus datam latè probat Joſeph. Steph. tr. de poteſt. coactiua Rom. Pont. c. 12. nu. 4. vſq; ad finē. Quare dici non poteſt temporale lædi iuriſdictionem ſi in Epiſcopū conſentiant litigantes, cū iſto caſu verius dici poſſit reductio cognitionis ſeu iuriſdictionis ad priorē ſtatum, quam facta prorogatio, cum ab initio, quo homines cæperunt litigare, omnes cauſæ cognoſcerentur à Sacerdotibus Deuter. c. 7. relato in c. per venerabilem §. rationibus qui filij ſint leg. Petr. à Monte tract. de monarchia q. 7. nu. 6.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quæſtorum ſacræ pecuniæ qualitates deſcribuntur.*
2 *Quæſtores eleemoſynarum admittendi non ſunt, ſine Epiſcoporum, vel Apoſtolicis veris litteris.*
3 *Quæſtorum vſus qua ratione extinctus fuerit, oſtenditur.*
4 *Quæſtores non obſtante qualicunque exemptione poteſt Ordinarius incarcerare, excommunicare, & caſtigare.*
5 *Eleemoſynas ſponte datas in pios vſus conuertendas accipientes non comprehenduntur decreto Concilij Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 9.*
6 *Quæſtuarij proprie dicuntur, qui quæſtum ſibi referunt.*
7 *Regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemoſynas non comprehenduntur decreto Concilij ſeſſ. 21. de reform. cap. 9.*
8 *Regulares quæſtuantes tenentur Epiſcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiuſmodi quæſtuationem à ſuis ſuperioribus ſibi data.*
9 *Eleemoſynas per loca quęritandi licentias concedere ſpectat ad locorum Ordinarios.*
10 *Regulares Ordinum Mendicantium, nequaquam poſſunt ab Epiſcopis prohiberi quominus per ſeipſos in diœceſibus vbi habent Conuentus, eleemoſynas quærant.*
11 *Eleemoſynas petendi licentiam poteſt dare Epiſcopus pro vſu alicuius pij loci, vel operis, & ibi aſſignantur qualitates, quas debent habere earum collectores.*
12 *Epiſcopus in prauos eleemoſynarum quæſtores quamuis laicos poteſt animaduertere.*
13 *Eleemoſynas cuiuſuis Sancti nomine petentes in Regno Portugaliæ, Caſtellæ, & Galliæ, non permittuntur à regijs magiſtratibus, niſi regias litteras oſtendant.*

EPISCOPVS, IN PRAVOS eleemoſynarum quæſtores an poſſit animaduertere.

ALLEGATIO CIX.

1 QVæſtorum ſacræ pecuniæ vſus olim frequens erat, atque etiam eorum prædicandi officium iuxta tex. in *capit. tuarum, de priuileg. & in cap. cum ex eo, de pœnit. & remiſſ.* vbi in *verſ. qui autem*, deſcribit qualitates quas iſti habere debent, ibi, modeſti ſint, & diſcreti, nec in tabernis, aut alijs locis incongruis hoſpitentur, nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, notant *Deci. d numer. 3. & Socin. numer. 6. in d. cap. tuarum, Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 30. nu. 3. Petr. Bol. in œconomia canon. claſſe 3. c. 2. §. 4. Nauar. de indulgent. notab. 31. d num. 46. Henriq. in ſum. lib. 7. c. 29. in princ.*

2 Quia tamen facultate ſibi conceſſa abutebantur, iuſte ſtabilitum fuit eos admittendos non eſſe ſine Epiſcoporum, vel Apoſtolicis veris litteris, ex quibus conſtet de eorum moribus, & petitorij cauſa, ſeu neceſſitate ſanctiſſime in *generali Concilio relato in dicto cap. cum ex eo*, quod ſtrictius deinde in Viennenſi Concilio fuit ſtatutū in *Clement. 2. de pœnitent.* cernens enim Concilium abuſus huiuſmodi quæſtorum excreſcere in maximum totius Chriſtiani orbis ſcandalum, dum in prędicationibus multa confingebant mendacia de reliquijs, & indulgentijs, quas infinitas prope falſo prędicabant ad aurum extorquendum, eis omnino interdixit prædicandi officium, relicta ſolum facultate dicendi, quod in litteris Apoſtolicis, aut Epiſcoporum contineretur, quod decretum Archemiſij calumnijs recte tuetur *Illuſtriſſ. Cardin. Bellarmin. tomo ſecundo, de indulgent. l. ſecunda capit. vigeſimo §. igitur.*

3 Sed hæc deinde omnino per ſe, vel per alios prædicare prohibuit *Concilium Tridentin. ſeſſ. quinta, de reformat. capit. ſecundo in fine, verſ. quæſtores*; ſed quia neque huiuſmodi remedia profuerunt, imo quæſtorum malitia in dies magis excreſcebat, atque etiam fidelium ſcandalum, indeque & peruerſis eorum factis anſa hæreticis data eſt in vſu indulgentiarum debacchandi, ſeu oblatrandi nouiſſime eadem *Tridentina Synodus ſeſſ. 21. de reformat. capit. 9.* ſtatuit, vt quæſtuariorum nomen, atque vſus penitus aboleatur, neque ad hoc officium exercendum vllatenus admittantur, non obſtantibus priuilegijs eccleſiaſticis, aut monaſterijs, vel hoſpitalibus conceſſis, & de illius decreti praxi agunt citati per *Cened. ad Clement. collect. 9. pagina mihi* 401. quibus adde *Henriq. dict. capit. 9. praxim Epiſcop. part. 1. verbo quæſtores, Stephan. Quarantam in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſic. vigeſimo ſexto in fine, Frat. Emman. quæſtion. Regular. tomo ſecundo quæſtione 57. & quæſtione 98. articul. primo. Iul. Lauor. de Iubil. Indulg. part. 2. cap.* 14. Proinde Ordinarius non obſtante qualicunque exemptione poterit eos incarcerare, excommunicare & caſtigare, prout expedire fuerit arbitratus, vt per *Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, part. ſecunda quæſtione 45. num. 96.*

5 Illud in præſentiarum aduertere oportet ſub *prædicto Concilij Tridentini* decreto prauos comprehendi eleemoſynarum quæſtores, non ipſas eleemoſynas, aut nuntios, ſeu receptores, qui collectas in pios vſus conuertendas ſine fraude ſponte datas accipiunt, deciſum refert *Gales. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo eleemoſyna* 1.

6 Et confirmatur ex doctrina *Baldi conſil. vigeſimo ſeptimo volumin. primo*, vbi reſoluit quæſtuarios proprie dici, qui quæſtum ſibi referunt, & negotia gerunt, vt ſibi quæſtum faciant, iuxta *text. in l. ſed & ſi adijciatur, ff. pro ſocio*, nuntios autem, qui vere mittuntur, & idonei ſunt ad pias eleemoſynas colligendas, non ita eo nomine comprehendi, & per totum conſilium multa adducit, quæ declarationem illam ex iuris principijs ſatis confirmant, meritoque *Baldum* laudat *Cardin. Tuſch. tom. ſexto verbo quæſtores concluſ. quadrageſim. ſext.*

7 Sic etiam eodem decreto non contineri Fratres Sancti Antonij, alioſque Regulares Mendicantes qui omnimodam profitentur paupertatem, aut pro eis quærentes eleemoſynas probant *Nauar. conſil. 33. de pœnitent.* quem refert, & ſequitur *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 8. §. 4. num. 6. Fr. Emman. quæſtion. Regular. tomo ſecundo quæſtione 57. artic. 7.* quia cum iſti proprium nihil habere poſſint, lex naturalis concedit, vt per ſe, vel per alios mendicando victum quærant, iuxta inſtituti ſui regulam à Sede Apoſtolica approbatam, ac ſubinde debito obſeruato modo minime eis videtur deneganda facultas, vt per ſe, vel per alios eleemoſynas quærant.

8 Tenentur tamen huiuſmodi Regulares quæſtuantes Epiſcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiuſmodi quæſtuationem à ſuis Superioribus ſibi data, prout deciſum refert *praxis noua*

Epiſcop.

Epiſcop.p.2.cap.3.num.47.verſ.quoad quæſtuationes, ad
9 locorum enim Ordinarios ſpectat eleemoſynas per loca quæritandi licentias, & facultates concedere *Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſ.p.4.cap.2.num.146*. Cum & Regulas prohiberi poſſint per Epiſcopum ab immoderata exactione eleemoſynas pro cõuentu extra diœceſim exiſtente, & ne exigant, niſi illi, quorum licentias confirmauerit prius Epiſcopus, quod praxi ſuarũ partium obſeruari referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.59.num.11. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr.12. capit.13. num.134.* & cum ſuper hoc dubium incidiſſet præterito anno 1621. reſponſum fuit
10 à *Sacra Congregatione Illuſtriſſ. Cardinalium Concil. Triden.* interpretum, in hæc verba: Sacra Congregatio Cardinalium Concillij Tridentini Interpretum cẽſuit Fratres Ordinis Mendicantiũ nequaquam poſſe ab Epiſcopis prohiberi, quominus per ſe ipſos in diœceſib. vbi habẽt Cõuẽtus, eleemoſynas quærant, ſed tantũ ſi extra loca, vbi monaſteria exiſtant, quæritare voluerint, teneri ſuorum Superiorum licentiã Ordinario oſtẽdere. *R. Cardinalis Vbaldinus. Proſp. Faganus S. Concil. Cong. Sec.* quam quidem deciſionem propriã & originalem pręmanibus habui, & poſtea in Typographia Cameræ Apoſtol. impreſſam vidi.

11 Epiſcopis licentiam petendi eleemoſynas dare poteſt pro vſu alicuius pij loci, vel operis, dummodo perſonæ, quæ eas colligant, honeſtæ ſint, ſpectatę Religionis, & iudicio ipſius Epiſcopi approbatæ, & minime participes eleemoſynarũ, & quęſtorũ nomẽ nullo modo gerãt, ſed ſimpliciter eleemoſynarũ collectores appellentur; non concionenentur, non circumferant ſua priuilegia, aut reliquias: nõ campanulam, nec alia inſtrumenta pulſent ad excitandas perſonas: non petant tanquam debitam eleemoſynam, aut aliqua arte, aut prætextu dicendi orationes Beati Antonij, aut ſimiles aurum extorqueãt, ſed ſimpliciter, & modeſte recipiant, quod liberaliter fuerit oblatum, refert deciſum *praxis Epiſcop. d. verbo quæſtores*.

12 In prauos enim eleemoſynarum quęſtores quamuis laicos poteſt Epiſcopus animaduertere, *ca. ſuarum*, vbi *Ab. num.1. de priuileg. Clement. abuſionibus, de pœniten.* Laici enim non poſſunt quærere eleemoſynas pro aliqua cauſa, niſi re cognita per Epiſcopum, *l. vnica, vbi gloſ. Bart. & Ioann. de Platea C. de mendicantib. validẽ lib. 11.* quia iſtorum mendicatio ſine cauſa concernit materiam peccati mortalis ex ſubtractione, quæ inde reſultat iis, qui verè indigent, *cap. Paſtor. 1. quæſtion. 2.* Omnes autem indulgentiæ quæſtuariæ à *Pio Quinto*, vel prædeceſſoribus conceſſæ, aut in poſterum concedendæ quibuſcunque perſonis, & locis, pro quibus ſcilicet conſequendis manus ſunt porrigendæ adiutrices, etiam quæ quæſtuandi facultatẽ quomodolibet continent, ab ipſo Pio Quinto reuocatæ ſunt, vt refert *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo indulgentia, primo.*

13 In Luſitania igitur, vt plenius, & facilius omnibus abuſibus, & fraudibus iſtorum quæſtorum occurratur per *Ordinat. Regiam Luſitan. l.5. titulo 103.* prudenter conſtitutum eſt ne petitoria cuiuſuis ſancti nomine permittantur à Magiſtratibus Regijs, niſi regiæ litterę oſtendantur, quibus expreſſe nominetur perſona, quæ eleemoſynas quęſitura eſt, nec per ſe, nec per alios prędicare faciant, vel indulgentias publicare, quemadmodum in *dicta Clem.2. & in dictis Concil. Tridentin. decretis* conſtitutum eſt, quod ſi aliter factum ſit omnes pecunias ab illis quæſitas quæſtori redemptionũ Captiuorum tradendas præcipit, vt per *Cardoſum in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo eleemoſyna, num.2.* practicatum fuiſſe refert *Cabed. parte 1. dec.193.* ſimilis apud *Hiſpanos* extat *l.1. & 2. titulo 18. lib.1. Ordin.* vbi *Perez.* nunc *l.1. tit.9. l.1. & l.37. tit.6. l.3. nouæ recopilat.* vbi *Azeued.* refert *Auendan. de exequend. mandat. l.3. capit. 30.* & apud *Gallos* idem regiis Senatus decretis diſpoſitum aſſerit *Renat. Chopin. de ſacra politia libr.3. titul.5. à numero 23.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatio duplex, verbalis, ſcilicet, & realis, ſiue actualis.*
2 *Degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per ſolam, & ſimplicem ſententiam, qua Clericus criminoſus ab Ordinibus, ſeu ab eorum executione depoſitus declaratur.*
3 *Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur.*
4 *Degradatio actualis, ſeu realis eſt quando vltra diſpoſitionis ſententiam ob incorrigibilitatẽ clericus perſonaliter priuatur, exauctorizatur, exuitur, & ſpoliatur eccleſiaſticis Ordinibus.*
5 *Clericus vtcunque ſolemniter degradatus conficit Eucharistiæ Sacramentum.*
6 *Clericus degradatus, ſi ex aliqua iuſta cauſa reſtituatur ad Ordines clericales non debet de nouo ſacris inſigniri.*
7 *Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur.*
8 *Clerici in minoribus, vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice ſeculari, eſt neceſſaria degradatio.*
9 *Degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua conſtitutione repertiur impoſita, eſt intelligenda de leuiori.*
10 *Degradationem verbalem, quæ crimina mereantur, oſtenditur.*
11 *Degradationem realem merentur crimen hæreſis, crimen falſi, & conſpiratio contra proprium Epiſcopum.*
12 *Degradari, & curiæ ſeculari tradi poteſt clericus propter crimina hæreſis, aut falſi aut conſpirationis contra proprium Epiſcopum, etiam non data incorrigibilitate.*
13 *Degradari, & Curiæ ſeculari tradi poteſt Clericus quando fuerit incorrigibilis, & tranſierit in profundum omnium malorum.*
14 *Incorrigibilis à parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci.*
15 *Incorrigibilis ex iuris præſumptione quando quis dicatur, oſtenditur.*
16 *Clericus incorrigibilis ſi tandem impœnitens, aut obduratus in profundum malorum venerit, an abſque expreſſa Curiæ ſeculari traditione poſſit per eam cõprimi? oſtenditur.*
17 *Declaratur tex. in capit. cum non ab homine, de iudic.*
18 *Celebrans, vel Confeſſionis Sacramentum audiens non ordinatus ab Ordinibus eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, rite degradatus, ſtatim Curiæ ſeculari traditur.*
19 *Sodomiam committentes, ſi Clerici fuerint degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari pœna puniuntur.*
20 *Abortũ animatũ cauſans, ſi eccleſiaſticus fuerit, traditur Curiæ ſeculari.*
21 *Mulieres ſollicitantes in Confeſſione, ſi delicti grauitas petat,*

tat, poſſunt Curiæ ſeculari puniendi tradi.

22 Degradatio ab Ordinibus eſt à proprio Epiſcopo facienda ſibi aſſiſtentibus ſecundum ſacros Canones, ſex Epiſcopis, ſi degradetur Presbyter; ſi Epiſcopus, duodecim Epiſcopis, ſi vero Diaconus, ſiue Subdiaconus tribus.

23 Degradatio attento Concilio Trid. à quo, & quibus aſsiſtẽtibus fieri debeat, oſtenditur.

24 Degradare actualiter clericum, non poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem, ſecus in verbali depoſitione.

25 Degradandi, ſeu deponendi ſuos ſubditos non habent facultatem Prælati Religioſorum, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Romano Pontifice toleratam.

26 Prælati, quorum præſentia in degradatione Clerici neceſſaria eſt, ex diſpoſitione Concilij Tridentini ſeſſione 13. de reformat. cap. 4. debent cum proprio Epiſcopo in cognitione, & examine cauſæ tanquam iudices referre ſuffragium.

27 Degradatio quomodo fieri debeat, oſtenditur.

28 Epiſcopus contra exemptos cognoſcit in omnibus criminibus actualem, ſeu ſolemnem degradationem requirentibus.

29 Degradatus clericus, qui famæ reſtitui vult, an debeat a Papa tantum reſtitutionem petere, an etiam ab Epiſcopo a quo degradatus fuit, oſtenditur.

EPISCOPVS AD DEGRADAtionem, quomodo, & quando procedere poſſit?

ALLEGATIO CX.

1 DEpoſitio, prout à ſuſpenſione differt, in effectu nihil aliud eſt quam perpetua remotio ab Ordinibus, vel Altaris miniſterio, vt poſt alios tradit *Bern. in pract. c. 143. in princ.* hæc autem depoſitio dupliciter conſideratur, alia namque verbalis, quę & verbalis degradatio appellari ſolet, alia verò actualis, quæ & actualis degradatio; ſeu vt alij volũt, degradatio ſimpliciter dicitur, quam duplicem depoſitionis ſpeciem declarant *Scacc. de iudic. part. 1. cap. 11. §. 71. Simanch. de Cathol. inſtit. titul. 46. num. 69. Conrad. Brun. de hæret. lib. 4. ca. 13. Royas in ſingularib. Fidei ſing. 48. Petr. Greg. ſyntagm. Iuris p. 3. lib. 31. c. 3. Bernard. & Salzed. in practic. capitul. 143. in nouiſſ. edit. Menoch. de arbitrar. caſu 416. praxis noua Epiſc. par. 2. capit. 4. num. 93. in fine, & num. 94. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 157. Clar. §. fin. quæſt. 74.* Perez. *tit. 4. lib. 4. Ordin. pag. 89. cum ſeq. & pagina 159. cum ſequentibus, Fichard. & Bonacoſ. tom. 1. commun. opinion. libr. 1. tit. 2. num. 141. cum ſequentibus, pag. 162. Eymer. in direct. inquiſit. part. 3. quæſt. 46. vbi Penna commento 46. pag. 519. & comm. 49. pag. 532. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 55. Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij c. 29. pag. 74. praxis Epiſcop. verbo degradatio, Horten. Caualcan. in practic. de teſtibus par. 3. memb. 64. Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. diſp. 2. cap. 1. verſ. degradatio, Farin. in praxi crimin. quæſtion. 8. num. 72. Carol. de Graſſis de effect. cler. effectu 1. à n. 814. Moneta de diſtrib. quotidian. quęſt. 17. a nu. 1. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 10. a num. 3. Illuſtriſſ. D. Roderic. de Cunha in tractat. de Confeſſarijs ſolicitantib. mulieres in Confeſſione quæſt. 24. Fernandez in examine Theologiæ moralis par. 2. capit. 14. §. 1.* plures alios refert *Cened. ad Decret. collect. 65. nu. 3.*

2 Prior ſcilicet verbalis fieri ſolet, quando oretenus ſententia contra clericum profertur, per quam priuatur Ordinibus, vel Altaris miniſterio, à quibus remoueatur, ita vt officium clericale exercere nequeat, quæ propriè & ſimpliciter depoſitio appellatur, *c. ſacerdos 81. dict. cap. qualiter & quando, de accuſat. cap. 2. de pænis, lib. 6. Clar. in §. fin. quęſt. 74. in princip. Menoch. dict. caſu 415. num. 5. Ioan. Aloyſ. Leo in l. officiales, num. 14. C. de Epiſcop. & cler. & Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 31. capit. 30. num. 1. 2. & 8. & in partit. iuris Canon. lib. 4. tit. 15. cap. 4. num. 8. litt. X. Scacc. d. cap. 11. nu. 71. Flamin. Chartar. de exequut. ſent. cap. bann. capit. 1. num. 289. Farin. d. quæſt. 8. num. 72. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 55. §. 3. Bellet. dict. §. 10. num. 4. Carol. de Graſſis d. effectu 1. a nu. 815. Moneta d. q. 17. nu. 1.*

3 Per quam minime amittitur fori, & Canonis priuilegium, ex *Menoch. d. caſu 415. nu. 5. & 9. Sigiſm. Scacc. d. c. 11. num. 72.* reſoluit *Carol. de Graſſis d. effectu primo nume. 817. & ex P. Henriq. d. cap. 55. §. 3. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo degradatio. & cum Nau. in manual. cap. 27. num. 81. Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 20. num. 12. Valent. tom. 4. diſp. 7. quęſt. 19. puncto 4. Bonacina de cenſur. diſp. 4. puncto vnic. nu. 3.*

4 Actualis, ſeu realis degradatio eſt, quandò vltra depoſitionis ſententiam ob incorrigibilitatem clericus perſonaliter priuatur, exauctoratur, exuitur, & ſpoliatur Ordinibus Eccleſiaſticis per detractionem clericalium inſignium, ſicque à clericali militia remotus clericus reiicitur priuatus conſortio, & priuilegio clericali, quod ſcilicet Epiſcopus præſente iudice ſeculari, cui degradandus debet tradi, publicè abradit illi loca capitis, & manuum, in quibus in collatione Ordinum vnctio facta fuit, & poſtea ſucceſſiuè detrahit omnia ſigna, quæ in ſuſceptione Ordinum ſuſcepit, & demum exuit eum habitu clericali, & dicit Iudici, & officiali ſeculari, vt illum ita ſpoliatũ, & depoſitum in ſuum forum, & iuriſdictionem recipiat, de qua vide *cap. Felix. 5. quæſt. 7. cap. non poteſt, de re iudicata, cap. cum non ab homine de iudic. cap. degrad. de pænis libro 6. Concil. Tridentin. ſeſſion. 13. de reformation. capit. 4. Maranta de ordine iudic. part. 4. diſtinct. 11. num. 71. & 72. Ioan. Aloyſ. Leo in dicta l. officialis, num. 15. Scacc. dict. capit. 11. num. 73. & 75. Borgaſ. in tractat. de irregularitat. titul. de ſentent. depoſit. nu. 7. Menoch. dicto caſu 415. nu. 8. Andr. Gambar. de officio legati lib. 2. num. 196. Modern. de iuriſdict. part. 1. capit. 51. num. 18. & par. 4. caſu 131. num. 6. Carol. de Graſſis dict. effectu 1. à num. 818. Bellet. d. §. 10. num. 5. Bonacina d. diſp. 4. puncto vni. num. 2. Fr. Emmanuel quæſt.* Regular. *tom. 2. q. 123. art. 3. Henriq. d. cap. 55. §. 1. & 3. Moneta d. q. 17. nu. 4.*

5 Clericus vtcunque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum, etiamſi hæreticus ſit, ſi vtatur debita materia & forma cum intentione, non tollitur enim character impreſſus *Cou. lib. 1. variar. cap. 10. num. 8. Alex. de Neuo in cap. 1. num. 17. qui clerici vel vou. Decian. tract. crimin. part. 1. lib. 4. cap. 9. num. 78. in fine,* Mari. *Alter. diſputat. 2. cap. 2. verſ. ſecundo, Nauar. commu. 8. de Regular. num. 36. Sayr. de Sacramen. in genere l. 2. cap. 6. art. 5. verſic. ad quintum, pag. 233. Cened. ad Decretal. collect. 65. num. 4. & pract. ac canon. quæſt. lib. 1. q. 80. nu. 85. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 819. in fine, & num. 834. in fine.*

6 Dicit, quod ſi degradatus ex aliqua iuſta cauſa reſtituatur ad Ordinem clericalem, non debet de nouo

Sacris

Sacris inſigniri, & citat Modern. de iuriſdict. dict. caſu 132. a num. 3. Clericus enim degradatus, adhuc clericus dicitur, licet verè non ſit in eadem dignitate cõſtitutus, in qua erat ante degradationem, gloſ. in c. accedens 50. diſtinct. & in cap. ad abolendam, verbo prærogatiuam, de hæretic. & in d. c. degradatio, verbo priuilegia, Decian. conſ. 19. nu. 115. lib. 3.

8 Aduertere oportet quod in caſibus, in quibus clerici in minoribus amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à Iudice ſeculari, eſt neceſſaria degradatio, ex eo quia clerici in minoribus dicuntur charactere clericali inſigniti, Abb. in cap. clericus, de vita, & honeſt. cleric. & in c. ſi quis Presbyter, in 1. notab. de cler. excom. Bernard. in d. c. 143. n. 3. Ceruantes ad l. 5. Tauri n. 17. Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 839. quamuis contrarium teneant Couar. pract. c. 32. nu. 3. verſ. hic equidem, Caſſan. in conſuet. Burg. rub. 1. §. 5. verſ. Archid. num. 66. Guillelm. in c. Rainũtius, verb. vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 2. n. 440. Soar. de Paz in praxi to. 2. prælud. 2. nu. 8. Auend. de exequend. mandat. c. 22. n. 3.

9 Obſeruandum etiam eſt, quod quando in iure, vel aliqua conſtitutione reperitur impoſita pęna degradationis, eſt intelligendum de leuiori, & ſic de verbali degradatione, non autem de actuali, quia verbum illud ſimpliciter prolatum ita interpretari debemus, vt de minori pœna quam ſub ſe etiam comprehendit veluti diſpoſitio odioſa intelligatur iuxta reg. in pœnis 49. lib. 6. ita Bernar. in pract. c. 143. num. 4. nouam impreſ. Foler. in pract. crimin. nu. 27. verſ. quid ſi ſtatutum ſimpliciter, quem refert, & ſequitur Bellet. d. §. 10. n. 5. & Bonac. d. punct. vni. n. 6. verſ. addo, contra Tolet. lib. 1. c. 17. nã cum actualis degradatio ſit grauiſſima pœna, ea infligi non debet, niſi pro caſibus à Iure decretis, Dec. in c. at ſi clerici. de iud. Moneta d. q. 17. nu. 6.

10 Crimina quæ merentur verbalem degradationem ſunt adulterium, concubinatus perſeuerans poſt monitionem, ſimonia notoria, ſtuprum, inceſtus, furtũ, periurium, homicidium, etiamſi patratum ſit ſolo cõſilio, delictum, quo quis permittit ſua culpa ſuum parochianum decedere ſine baptiſmo, & præterea alia crimina maxima, & atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Vide Emman. Sà, verbo depoſitio 2. & Bonac. d. pũcto vni. nu. 6. Petr. Greg. d. c. 4. n. 4. Bertachin. in tract. de Epiſcopo p. 8. lib. 4. tit. de cauſa mater. degrad. Henriq. d. c. 55. §. 5. Moneta d. q. 17. n. 6.

11 Crimina vero, quæ merẽtur realem degradationem ſunt grauiora. Primò crimen hæreſis, cap. ad abolendã, & cap. excommunicamus, il 2. de hæret. Bonac. dict. puncto vni. nu. 6. Bellet. d. §. 10. n. 6. verſ. ſecundus, Mari. Alter. d. diſp. 2. c. 6. verſ. quod ſi, Carol. de Graſſis d. effect. 1. nu. 836. Secundò crimen falſi in litteris Apoſt. commiſſi, c. ad falſariorum, de crimine falſi, gloſ. verbo poſtmodum, in cap. cum non ab homine, de iudic. Couar. vari. lib. 2. c. 20. n. 7. Clar. d. q. 36. nu. 34. verſ. videmus etiam, Humada l. 60. à nu. 1. tit. 6. p. 1. Perez l. 21. in glo. falſa nueſtro ſello, tit. 19. lib. 8. Ordin. praxis Epiſc. p. 1. verbo falſarij, pagin. 162. Felin. in praxi crim. p. 6. tit. de falſit. qu. 151. à nu. 1. Menoch. de arbitr. caſu 306. a num. 6. Bobadil. in ſua politic. lib. 2. c. 17. nu. 95. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. c. 17. a num. 21. Bellet. d. §. 10. num. 6. verſ. primus, Carol. de Graſſis d. nu. 836. Tertiò, crimen conſpirationis contra proprium Epiſcopum, cap. ſi quis ſacerdotium 11. q. 1. Dec. in d. cap. at ſi clerici, nu. 243. Bellet. d. n. 6. verſ. tertius, Carol. de Graſſis d. nu. 836. Mari. Alter. d. c. 6. verſ. quod ſi, in fine.

12 Propter hæc tria crimina poſſe clericum tantum degradari, & tradi Curiæ ſeculari, & ob nulla alia quantumuis grauia, aſſerunt Ægid. Zecch. in tract. de priuileg. Eccleſ. priuileg. 79. num. 7. Clar. d. quæſt. 36. num. 31. Boſſi. in tract. crimin. tit. de foro compet. n. 135. & 136. Scac. d. cap. 11. num. 60. & 61. Borgaſ. in tract. de irregular. lib. 6. tit. de ſentent. depoſit. num. 4. Farin. d. quæſt. 8. num. 75. Et licet aliqui teneant in prædictis caſibus nullum clericum poſſe tradi Curiæ ſeculari, niſi ſit incorrigibilis, hoc tamen non eſt tutum, quia Iura ex quibus probatur, quod in ſupradictis caſibus poteſt clericus tradi Iudicibus ſecularibus, nihil prorſus dicunt de incorrigibilitate, niſi quoad crimen conſpirationis in perſonam Epiſcopi, in quo requiritur incorrigibilitas, vt voluit gloſ. communiter recepta, in d. cap. cum non ab homine, Socin. reg. 55. limit. 3. Farin. d. q. 8. n. 78. Clar. d. qu. 36. nu. 33. verſ. infertur. Bellet. d. §. 10. nu. 6. verſ. tertius. Ex quibus rectè infertur non eſſe tutam illorum reſolutionem, qui aſſerunt quod conuictus de hæreſi tunc traditur Curiæ ſeculari, quando eſt incorrigibilis, ſed ſi vult ſe corrigere, & emendare non poterit degradari, & tradi Curiæ ſeculari, ſed eſt in monaſterium, vel carcerem detrudendus, niſi eſſet relapſus in eodem crimine, quia ſi eſt relapſus, licet ſit paratus ſe corrigere, adhuc non eſt audiendus, ſed omninò tradendus Curiæ ſeculari, Socin. d. reg. 55. limit. 5. Boſſi. d. tit. de foro compet. num. 137. Farin. d. quæſt. 8. num. 76. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 837. in fine, Bellet. d. §. 10. nu. 6. verſ. ſecundus.

Vtrum autem propter crimen læſæ maieſtatis clericus ſit actualiter degradandus, Curiæque ſeculari tradendus, dubium eſt graue, in quo affirmatiuam partẽ in effectu tuentur Abb. in c. at ſi clerici in princ. nu. 39. de iudic. Anch. nu. 10. & ibi, Alciat. nu. 22. in d. c. cum non ab homine, Rom. conſil. 36. à num. 1. & ſing. 701. Albert. in c. 1. de hæret. lib. 6. quæſt. 11. & 13. Mench. de ſucceſſ. creat. §. 2. num. 53. contendentes propter grauitatem criminis, etiamſi in iure expreſſum non ſit, clericum tradendum eſſe Curiæ ſeculari, quamuis non proponatur incorrigibilis. Contrariam tamen ſententiam tenent Barbat. conſil. 22. dub. 1. lib. 3. Curt. conſil. 154. num. 1. Roland. conſil. 4. lib. 1. Gig. de læſa maieſt. quæſtio. 63. Boſſi. in pract. crim. titul. de foro compet. num. 137. & titul. de crimine læſæ maieſt. num. 86. dicit communem Clar. in §. fin. quæſt. 36. num. 27. & §. læſæ maieſtatis crimen, num. 7. Bern. & Salzed. in pract. cap. 121. quæ ſententia & communis eſt, & tanquam verior attento iure ſequenda, quicquid inter voluntatem & obligationem tradendi curiæ ſeculari faciat differentiam Clar. d. num. 27. in fine, & cogitandum relinquat Cabed. Luſit. deciſ. 83. p. 2.

Vtrum etiam pro crimine aſſaſſini clericus ſit actualiter degradandus ab aliquibus dubitari ſolet, inter quos negatiua ſententia receptior eſt, quæ patet ſi expendas talem degradationem non fieri, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt ſupra dixi, è quorum numero non eſt crimen aſſaſſini, neque text. in c. 1. de homicid. lib. 6. hoc dicit, ſiquidem tantum aſſerit depoſitionem ipſo iure à lege eſſe impoſitam, quæ depoſitio huiuſmodi verbis, vel ſimilibus à lege conſtituta non eſt depoſitio de qua agimus, ſed potius irregularitas cenſetur; ſi autem dicatur text. illum in d. c. 1. etiam imponere pęnam diſfidationis dicendum videtur, pœnam illam eſſe cõſtitutam reſpectu ſecularium, quibus etiam prohibitio de qua hic, facta fuit, vt colligitur ex illis verbis ibi,

ibi, cum ſuis bonis mundanis, iuncta reg. odia libr. 6.
quæ pœna vtrum à Pontifice poſſit imponi, vide per
Dominic. Anch. & alios in d.c.1. Accedit quod crimen
leſæ maieſtatis grauius eſt quam crimen aſſaſſini iuxta
tex. in l.quiſquis C.ad legem Iuliam Maieſt. & tamen pro
illo regulariter non imponitur depoſitio in ordine ad
actualem degradationem, vt clericus Curiæ ſeculari
tradatur, vt ſupra dixi: vnde de rigore iuris idem di-
cẽdum videtur in crimine aſſaſſini prout in effectu vi-
detur ſentire Guillelm.poſt repet.c.Rainuntius in q.de ho-
micidio nu.3. quicquid contrarium teneant plures rela-
ti à Bernard.in pract.c.100.n.4. & dicit communem
Clar.d.q.36.n.3. quorum ſententia in praxi ſeruari te-
ſtatur Clar.vbi proximè nu.30. quæ quidem ſi in praxi
obſeruatur, temperanda eſt, dummodo circa crimen
prius præcedere debeat declaratoria per Eccleſiaſticũ
antequam à ſeculari iudice clericus delinquens capi &
puniri poſſit, arg. tex. in cap.cum ſecundum de hæret. lib.
6. aduertunt plures, quos refert, & ſequitur Bernard.vbi
ſupra lit.B, licet n.31. aliud teſtatur de conſuetudine ſer-
uari; iuxta quæ non videtur vera ſententia illorum, qui
affirmant propter crimen parricidij ſicut & aliud qua-
lificatum clericum ita eſſe deponendum, vt curiæ ſecu-
lari relinquatur, de qua opinione agunt Bernard. &
Salz.d.loco n.1. Borgaſ.d.tit.de ſent.depoſit.à nu.16. Fa-
rin.d.q.8.à nu.76. Bellet.d.§.10. nu.6.verſ. quartus cum
ſeqq. Carol.de Graſſis d.effectu 1.nu.838. iuſtum tamen
videretur, prout etiam iuſtum iudicant nonnulli DD.
ſi hodie per nouam aliquam Conſtitut. aliqua grauiſ-
ſima crimina exprimerentur, in quibus Clerici actua-
liter degradarentur, Curiæque ſeculari traderentur,
vt ſaltem timore pœnæ inſolentia malorum tempera-
retur, prout in quodam homicidio grauiſſimo virtute
cuiuſdam Bullæ Apoſt. factum dicit idem Bernard. re-
ferens tenorem eiuſd. Bullæ in d. pract. cap. 99. in fine,
ſecundum nouam impreſ.

14 Incorrigibilis duobus potiſſimum modis dici po-
teſt, vel à parte rei, vel Iuris præſumptione. Primo mo-
do dicitur ille, qui à parte rei ita obduratus in peccato
perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem per-
duci, D.Paul.ad Hebræ. 7. Nolite obdurare corda, &
1.ad Corinth.5. tradidi hominem Sathanæ, &c. Exod.7.
Obdurabo cor eius, & iterum c.9. cor Pharaonis, &c.

15 Secundo modo ex iuris præſumptione Clericus
incorrigibilis dicitur ad effectum, vt per poteſtatem
ſecularem iudicetur, & comprimatur, quando ſcilicet
in graui crimine deprehenſus depoſitus fuit, & dein-
16 dè propter contumaciam excommunicatus, inſuper
illa creſcente anathematis mucrone percuſſus, & tan-
dem impœnitens, ac obduratus in profundum malo-
rum veniens contemnit, & tunc cum Eccleſia vlterius
non habeat quid faciat abſque eo, quod expreſsè ex-
uatur priuilegio clericali, aut alia ſubſequatur expreſ-
ſa Curiæ ſeculari traditio per ſecularem poteſtatem
comprimi poteſt, text. ſic neceſſariò intelligendus in
cap. cum non ab homine, de iudic. Ratio eſt, quam text.
ibidem adducit, cum Eccleſia non habeat vltra quid
faciat: quaſi neceſſariò ſupponat, ſeruata forma inibi
præfinita tacitè inuolui, quod clericus fuerit exutus
priuilegio clericali, tacitèque Curiæ traditus ſeculari,
aliter non verificantur prædicta verba, vt ſatis inſinuãt
Abb. in dict.cap. cum non ab homine, num.29. Boſſ. ſub
titul.de foro comp. num.131. communis vt per Couar.
pract.cap.32.num.2. verſic.ſecundo, & ex alijs ita te-
nere Doctores communiter affirmat Clar.§.vlt.quaſt.
36.num.32. plures, vt per Salzed. ad Bernard. cap. 139.
num.4.lit. A. alias cap.142. in nouiſſ. Menoch.de arbitr.
caſu 415.num.vltim. qui rectè aduertit in d.cap.cum non
ab homine fictam dari à lege degradationem, ſicut in c.
1.de homicid.lib.6. Guttier.pract.lib.4. quaſt.7.num.23.
quamuis contradicant plures citati à Cou.Clar.& Salz.
dictis locis, contendentes non aliter ſecularem poſſe in
terminis d.c.cum non ab homine, clericum punire, niſi
prius Eccleſiaſticus iudex formaliter ſententiam ferat
declaratoriam incorrigibilitatis, traditioniſque Curiæ
ſeculari: ſed manifeſta fit violentia formæ præfinitę in
17 d.c.cum non ab homine, cui plenè ſatisfit, quamuis Ec-
cleſiaſticus expreſsè non pronuntiet ſuper tali incorri-
gibilitate, eo maximè, quia ſi adhuc reſtat talis pronũ-
ciatio, iam Eccleſia habet vltra quid faciat, quod ta-
men text. ille in ratione vltimo adiecta prorſus negat,
quamuis extra terminos illius text. in quo forma illa
præfinitur, libenter fateamur neceſſarium eſſe, vt ſecu-
laris clericum punire valeat, quod deponatur, actua-
literque degradetur, & ſaltem in conſequentiam exua-
tur priuilegio clericali, traditioque ſeculari Curiæ ſub-
ſequatur, bonus text. in cap. nouimus, 27. de verbor. ſi-
gnific. iuncto cap. degradatio 2. de pœnis, libr.6. capit. ad
falſariorum, 6. de crimine falſi, ibi, poſtquam per Ec-
cleſiaſticum iudicem fuerint degradati, ſeculari pote-
ſtati tradantur, cap.ad abolendam 9.de hæret. verſ. præ-
ſent. Concil.Trid.ſeſſ.13. de reformat.cap.14. ibi, depo-
nendæ, & Curiæ ſint tradendæ ſeculari, obſeruãt plu-
res, quos referunt, & ſequuntur Boſſ. Clar.& Salz.cita-
tis locis, Couar.lib.1.vari.cap.20. num.7.& dict.cap.32.
num.2. verſic. ſecundo, & verſ. tertio, Menoch.dict. caſu
415. num.14. quem vide in materia degradationis ver
balis, & actualis circa Sacrum Concil.d.ca.4. refert plu-
res, quos ſequitur Farin. in praxi crimin.p.1.titul. de in-
quiſit.q.8.à num.71. vbi multipliciter declarat vſque ad
nu.81. & alios modos proponit, quibus Clerici incor-
rigibiles præſumuntur.

18 Non ordinatus celebrans, vel Sacramentalem Con-
feſſionem audiens, à Iudicibus S. Inquiſitionis, vel
locorum Ordinarijs, tanquam Eccleſiæ miſericordia
indignus, à foro Eccleſiaſtico abijcitur, & ab Ordi-
nibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, ritè degrada-
tus, ſtatim Curiæ ſeculari traditur, per iudices ſecu-
lares debitis pœnis plectendus, prout ſtatuit Clement.
19 VIII. conſtitutio.ſua incip. Etſi alias, dat. Romæ 1. De-
cembris 1601. refert Quaranta in ſumma Bullarij verbo
Ordo, pagin.387. Sic etiam crimen nefandum contra
naturam eadem pœna degradationis, & traditionis
Curiæ ſeculari puniri voluit Pius V. cuius conſtit. ver-
ba refert Nauar. in manu. cap.27.num.249. & dicit in-
telligendum eſſe non de quocunque committente hoc
crimen, ſed exercente frequentatione actuum, vt dixi
20 Alleg. 44. numer. 25. Et de abortu animato propter
quod Eccleſiaſtica perſona poteſt tradi Curiæ ſecula-
21 ri vide Quarant.verbo abortus, numer.6. Mulieres ſol-
licitantes in Confeſſione, ſi delicti grauitas petat, poſ-
ſunt Curiæ ſeculari puniendi tradi ex Conſtitutio. San-
ctiſſimi Domini Noſtri Gregorij XV. de qua ſupra Alleg.
105.num.60.

22 Quis autem ſit numerus Epiſcoporum requiſitus
ad clericum deponendum non abs re inueſtigandum
erit, & ideò dicendum in Sacerdote ſex Epiſcopos, in
Diacono tres deſiderari, vt probat text. in capit. ſi quis
25.q.7. ibi, a tribus vicinis, &c. In ſubdiacono vero li-
cet per Canones antiquos numerus declaratus nõ ſit,
nihi-

nihilominus tamen etiam tres debent interuenire, eo quod licet hoc tempore Decreti Ordo ſubdiaconatus non connumeraretur inter Ordines maiores, poſtea tamen declaratum fuiſſe conſtat, vt patet ex *tex. in cap. miramur pen. de ſeruis non ordin.* & ita in ſpecie tradit *gloſ. in c. 1. de hæret. lib. 6. & in c. 2. verbo Canonibus, de pœnis illo lib. Abb. in c. 3. nu. 4. de re iudic.* In clerico autē poſito in minoribus ſolus vnus Epiſcopus ſufficit, vt probat *tex. in d. c. 2. verſ. quamquam,* vbi *gloſ. dict. verbo Canonibus.* In Epiſcopo vero deponendo duodecim Epiſcopi requiruntur, vt dicam *alleg. 112.* vide *Bellet. d. §. 10. nu. 7. praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 4. num. 93. in fine, Mari. Alter. d. diſp. 2. c. 7. à princip.*

23 Veruntamen quia tantum Epiſcoporum numerum adhiberi poſſe aliquando difficile eſt, ſi quando autem interuenire poſſent, eorum reſidentia intermitteretur, propterea *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 4.* ſtatuit & decreuit Epiſcopo per ſe, ſeu illius in ſpiritualibus Vicario generali contra clericum in ſacris etiam Presbyteratus Ordinibus conſtitutum ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem, & per ſe ipſum etiam ad actualem, atque ſolemnem degradationem ab ipſis ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero à canonibus definito requiritur etiā abſque illis procedere liceat, adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus vſum Mitræ, & Baculi ex priuilegio Sedis Apoſtol. habentibus, ſi in ciuitate, aut diœceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint: alioquin aliis perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant, de quo vide *Soar. de cenſur. diſp. 30. ſect. 1. num. 19. Auilam eod. tract. p. 3. diſput. 5. dub. 1. concl. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 32. tract. 2. nu. 52. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. cap. 4. nu. 47. & 48. Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 20. num. 18. Aldrete de religioſa diſcipl. tuenda lib. 1. c. 3. n. 18. prax. nou. epiſcop. d. c. 4. nu. 93. in fine, Bellet. d. §. 10. nu. 7. Bonac. d. puncto vni. num. 8.*

24 Epiſcopus tamen electus, & confirmatus ante conſecrationem non poteſt actualiter clericum degradare, quia huiuſmodi degradatio videtur quidam actus ordinis dependens ab ipſa conſecratione, ita *gloſ.* ſic intelligenda *verbo de talibus in cap. tranſmiſſam de elect.* ſed non habet locum in depoſitione verbali, etiamſi ordinetur ad actualem degradationem, quia verbalis depoſitio etiam reſpectiua nihil aliud eſt, quam ſentētia quædam, & ita eſt actus ſolius iuriſdictionis, non ordinis, refert *Mari. Alteri. d. to. 2. diſpu. 2. c. 7. verſ. quærunt Doctores.*

25 Prælati vero religioſorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi ſuos ſubditos, niſi illis cōceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem Romano Pontifici toleratam *Sayr. d. cap. 20. num. 28. Syluest. verbo degradatio 1. Auila d. diſpu. 5. dub. 4.* poſt alios *Bonacin. d. num. 8.* vbi etiam reſoluit degradationem Epiſcopi pertinere ad Papam.

26 Huiuſmodi Prælati, quorum præſentia neceſſaria eſt ex diſpoſitione *Concil. Trident. d. c. 4.* debent cum proprio Epiſcopo adeſſe in cognitione, & examine cauſæ, & in pronuntianda ſententia depoſitionis tanquam iudices ferendo ſuffragium, eo modo, quo ante *Conc. Trident.* requirebatur ex *Gemin. in c. degradatio, num. 5. de pœnis in 6. Archid. in ſum. 3. q. 8. Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. q. 730. Soar. de cenſur. tom. 5. diſput. 30. ſect. 1. nu. 20.* quicquid nec aſſeſſores, nec conſultores eſſe, ſed adhibitos ad ſolemnitatem dicat *Aldret. de religioſa diſcipl. tuenda lib. 2. cap. 17. n. 15.* & fortè ob hanc cauſam *Concil. Trid.* vbi copia tot Abbatum in diœceſi haberi non poteſt, & vocandæ ſunt aliæ perſonæ Eccleſiaſtica dignitate inſignitæ, poſtulat, vt iuris ſcientia commendabiles exiſtant, quia debent officium iudicis exercere, & iudicare.

Vtrum autem de Iurecommuni, quo attento in depoſitione Sacerdotis ſex Epiſcopi deſiderabantur, ſufficiat maior iudicantium pars, an vero ſententia ſit proferenda nemine diſcrepante, dubium eſt ad præſentem materiam non contemnendum, in quo non requiri iudicantium concordiam in effectu ſentit *gloſſ. verbo præſentes in cap. cum olim, de ſentent. & re iudic.* apertius *gloſ. verbo Sacerdotum,* vbi *Bald. nu. 2. in cap. 3. illo tit.* dicit communem *Syluest. verbo degradatio nu. 1. & 3.* ex eo quia factum à maiori parte ab omnibus fieri dicitur *l. nulli 13. ff. quod cuiuſque vniuerſ. l. quod maior 19. ff. ad municip.* tum quia dum *tex. in cap. 1. 6. q. 4.* in deponendis Epiſcopis requirit vnanimem iudicantiū ſententiam, itaut ad illius validitatem nemo diſſentiat, iam videtur probari non requiri eamdem iudicantium concordiam, quando Sacerdotes, vel alii inferiores deponendi ſunt.

Contrariam tamen ſententiam tenuit *Abb. n. 16. Felin. n. 5. Bellen. à n. 4. Imola, & alij in d. c. 3. in effectu gloſſ. verbo plures in c. paſtoralis in princ. de reſcrip. Abb. n. 8. in c. cauſis, de elect.* ſentit *Maranta de ordine iud. p. 4. diſt. 11. à n. 71. Menoc. de arbitr. caſu 222. n. 10.* quorum ſententia attento iure nobis verior videtur; Pro qua facit textus expreſſus *in d. c. 3. de ſentent. & re iudic.* vbi textus agens de depoſitione Sacerdotis, patet ibi, *a Sacerdotali gradu,* requirit apertè concordem iudicantium ſententiam, patet ibi, *concors Sacerdotum ſententia,* quod quidem verbum, *concors,* importat iudicium nemine diſcrepante, vt optimè probat tex. *in d. c. in cauſis* ibi, quē illi concorditer, vel tres ex his, &c. *de elect.*

Obſerua tamen non ſic dicendum eſſe in alijs inferioribus, nempè Diaconis, & Subdiaconis, licèt enim certus numerus iudicātium in illorum depoſitione requiratur vt ſupradixi, nihilominus tamen illorum depoſitio per maiorem Iudicum partem regulanda eſt: patet ſi expendas attento iure ab omnibus iudicibus factum cenſeri quod fit à maiori parte illorum, itaut cōcors non requiratur opinio, niſi à lege aliqua id particulariter exprimatur ex reg. text. *in l. quod maior, ff. ad municip.* Vnde cum in depoſitionibus clericorum inferiorum lex expreſsè non requirat concordem iudicum opinionem, ſicut requirit in Epiſcopo, & Sacerdote, in quibus maius reperitur præiudicium, grauiorque cauſa iudicatur, vtique videtur talem iudicantium conformitatem non deſiderari, vt in ſpecie fatetur *Abb. n. 16. Felin. nu. 5. Bellen. à nu. 4. in d. c. 3. gloſſ. verbo plures in c. paſtoralis in princ. de reſcrip. Abb. nu. 8. in d. c. in cauſis, Menoch.* vbi ſupra *nu. 10.*

27 Fiet autem degradatio eodem modo, quo fit exauctoratio eius, qui militiæ deſeruit armatæ, cui militaria detrahuntur inſignia, ſicque à militia remotus caſtris reijcitur priuatus conſortio, & priuilegio militari: clericus igitur degradandus veſtibus ſacris indutus in manibus habens librum, vas, uel aliud inſtrumentum; ſeu ornamentum, ad Ordinem ſuum ſpectans, ac ſi deberet in officio ſuo ſolemniter miniſtrare, ad Epiſcopi, ſeu eius Vicarij præſentiam ad-

ducitur, cui Epiſcopus publice ſingula, ſiue ſint veſtes, calix, liber, ſeu quæuis alia, quæ iuxta morem ordinandorum clericorum in ſua ordinatione ab Epiſcopo fuerint tradita, ſeu collata, ſingulariter auferat ab illo veſtimenta, ſeu ornamentum, quod datum, vel traditum fuerat vltimò inchoando, & deſcendendo gradatim degradationem continuet vſque ad primam veſtem, quæ datur in collatione tonſuræ, tuncque radatur caput illius, ſeu tondeatur, ne tonſuræ, ſeu clericatus veſtigium remaneat in eodem. Poterit autem Epiſcopus in degradatione huiuſmodi vti verbis aliquibus ad tenorem illis oppoſitis, quæ in collatione Ordinum ſunt prolata, dicendo Presbytero hæc, vel ſimilia verba in remotione planetæ, Auferimus tibi veſtem ſacerdotalem, & te honore ſacerdotali priuamus, ſicque in remotione reliquorum inſignium ſimilibus verbis vtens. In ablatione vltimi, qui in collatione Ordinum fuit primum infraſcripto, vel alio ſimili modo pronuntiet, ſiue dicat; auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ac noſtra tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, ſpoliamus, & exuimus te omni Ordine, beneficio, & priuilegio clericali, & ita conſtituit *Bonifacius Octauus in dict. capit. 2. de pœn. in 6.*

28 Cognoſcit Epiſcopus contra exemptos in omnibus criminibus actualem, ſeu ſolemnem degradationem requirentibus *Ioan. de Lignano in capit. ne in agro, de ſtatu monach. Abb. in capit. cum contingat, col. 6. circa med. de foro comp.* quos refert, & ſequitur *Cochi. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. ſecund. quæſt. quadrageſim. quint. num. 98.*

29 Quæri opportune poteſt, vtrum clericus degradatus, qui famæ reſtitui vult, debeat à Papa tantum reſtitutionem petere, an etiam ab Epiſcopo, à quo degradatus fuit, in qua quæſt. dicendum eſt talem famæ reſtitui non poſſe, niſi à Papa, vt in terminis reſoluit *Mart. Alter. d. diſp. 2. cap. 4. verſic. quæret tertio*, quia à ſolo Principe homo diffamatus reſtitui famæ debet, *gloſ. verbo infamia, in cap. ex diligenti, de ſimonia*, optimè *Sfort. de in integr. reſtit. p. 2. quæſt. 92. art. 4. cum ſequentibus*, & ideo ſecure tenendum actualiter degradatum per ſolum Papam poſſe reſtitui, ſecus vero in verbaliter depoſito, qui poteſt per ſolum Epiſcopum reſtitui, *Abb. in c. ex tranſmiſſa, nu. 8. de renunt.* quem refert, & ſequitur *Bell. d. §. 10. nu. 9. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 221. Nau. conſ. 2. de iudicijs in vtraque edit. Sayr. in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 2. Marc. Anton.* Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. c. 48. num. 1. in nouiſſ. edit. & in tract. eccleſ. q. 721.*

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſionem non incurrunt Epiſcopi niſi eorum ſpecialis, & expreſſa fiat mentio.*

2 *Doctores referuntur qui in vnum reducunt caſus omnes, in quibus ſuſpenſionem incurrunt Epiſcopi.*

3 *Tonſuram ſi inuito homini conferat Epiſcopus, ipſo iure fit ſuſpenſus.*

4 *Tonſuram ſi Epiſcopus infanti præſumat conferre per annum ab eius collatione ſuſpenditur.*

5 *Declaratur tex. in c. vlt. de tempor. ordin. lib. 6.*

6 *Illiterato tonſuram conferens Epiſcopus ab eius collatione per annum ſuſpenditur.*

7 *Tonſuram ſi Epiſcopus conferre præſumat homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui Superioris ab eius collatione per annum ſuſpenditur.*

8 *Suſpenſionem incurrit Epiſcopus ordinans etiam in propria diœceſi non alienum ſubditum ſine teſtimonio ſui ordinarij.*

9 *Pontificalia in alterius diœceſi exercens Epiſcopus etiam cuiuſuis priuilegij prætextu ſuſpenſionem incurrit à Pontificalibus.*

10 *Tonſuram conferens coniugato non ingredienti religionem ſuſpenditur per annum ab eius collatione.*

11 *Sacerdotem indignum, & minime idoneum ordinans, ſuſpenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis.*

12 *Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines Sacros ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſque.*

13 *Ordinans Epiſcopus in aliena diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij aut ordinans de licentia Epiſcopi ſibi non ſubditos à pontificalibus ſuſpenditur.*

14 *Epiſcopi titulares conferentes Ordines, aut primam tonſuram alicui non habenti litteras dimiſſorias, incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus.*

15 *Bigamum vel ſolemnem pœnitentiam peragentem ſcienter ordinans ſuſpenſionem incurrit per annũ à celebratione.*

16 *Religioſos non profeſſos abſque patrimonio promouens ad Sacros Ordines ſuſpenditur per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiuſmodi perſonis contulit.*

17 *Monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis ordinans, dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum Epiſcoporum.*

18 *Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promiſſione de non inferendis moleſtijs ſuper eius prouiſione per triennium à collatione Ordinum eſt ſuſpenſus.*

19 *Ordinans aliquem, vel primam tonſuram conferens ſimoniace, accepta pecunia, pretio, vel premio, ſuſpenditur à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicitur.*

20 *Confirmans indignum ætate, ſcientia, & moribus ad beneficium curatum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & a perceptione proprij beneficij ſuſpenditur, quouſque reſtitutus fuerit.*

21 *Epiſcopus qui poſt Concilium prouinciale, celebratum infra ſex menſes non conuocat omnes Abbates, presbyteros, & vniuerſam plebem ſuæ diœceſis, eiſque omnia geſta in Concilio prouinciali non refert, ſuſpenſionem duorum menſium ab officio incurrit.*

22 *Epiſcopus, qui ſciens ſacerdotem ſubditum ſuum pro Sacramentis adminiſtrandis aliquid premij accipere, niſi fuerit ſponte, & voluntaria oblatio, & eum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes.*

23 *Epiſcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduerſus incendiarios in cap. peſſimam 23. q. 8. per annum ab officio epiſcopali ſuſpenditur.*

24 *Epiſcopus per annum ſuſpenditur non ſeruans conſtitut. Concilij Lugdunen. relatam in capit. quamuis, de elect. in 6.*

25 *Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fenus vſurarum exercendum alienigenis.*

26 *Vſurarius publicus, & manifeſtus quando dicatur, oſtenditur.*

27 *Declaratur text. in cap. prima de vſuris lib. 6.*

28 *Meretrici domum locans non peccat mort. dummodo nec principaliter nec minus principaliter meretricium vſum in domum conductam exercendum intendant.*

29 *Epiſcopi, & Prælati Eccleſiæ, qui procurant vt Clerici capian-*

capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtol. Sedem ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium.

30 *Epiſcopi ſuſpenduntur per triennium ab officio, ſi odio, gratia, amore, vel lucro in crimine hæreſis contra aliquem procedere omiſerint.*

31 *Epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione, in pecunia, vel victualibus, ultra id quod ſibi debetur, ſuſpenditur, ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat.*

32 *Epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſię ſi non ſeruauerit ea, quæ in Extrauag. 2. de elect. Ioa. 22. ſtatuta ſunt.*

33 *Pontificalium nomine quæ ueniant, oſtenditur.*

34 *Adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum Prælati recipientes abſque litteris authenticis Sedis Apoſtol. ſuæ promotionis, vel confirmationis ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum.*

35 *Poſſeſſionem Epiſcopatus nullus capere poteſt, nec illum adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis.*

36 *Alienans* Epiſcopus *bona Eccleſiarum abſque licentia Summi Pont. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ.*

37 *Epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum, in detrimentum Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa.*

38 *Doctoris gradum conferens Epiſcopus, niſi ſub certa limitatione à collatione gradus ſit ſuſpenſus.*

39 *Epiſcopus in illis caſibus, in quibus beneficiorum reſignationes poteſt recipere. ſi contrafecerit, à beneficiorum collatione tamdiu ſit ſuſpenſus, donec remiſſionem à Romano Pontif. meruerit obtinere.*

40 Epiſcopus *qui indicem caſuum gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum.*

41 *Limina Apoſtolorum, qui non viſitauerint ſtatutis temporibus quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

42 *Frater Ordinis Prædicatorum promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus, ſi conſecretur antequam reſignet Ordini libros, & alia quæ habet.*

43 *Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito non tolerato ſuſpenditur ab Ordine Epiſcopali, ſeu Pontificalibus.*

44 *Examinans Epiſcopus parum diligenter electionis proceſſum, & perſonam electam ad regimen animarum, ſuſpenditur.*

45 *Bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſubijciens Epiſcopus laicis, ſine licentia Capituli, & Sedis Apoſtol. niſi modo & caſibus à Iure permiſſis ſuſpenditur.*

46 *Bona Eccleſiarum & dignitatum vacantium vſurpans Epiſcopus ſine titulo ſuſpenditur ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ.*

47 *Monialium monaſteriorum regimen habens Epiſcopus etiam Card. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice, pro ſecunda vero à diuinis ſi ea ingrediatur in caſibus non neceſſarijs.*

48 *Concubinarius Epiſcopus & à ſynodo admonitus non ſe emendans ſuſpenditur.*

49 *Indulgentias publicans Epiſcopus etiam Cardin. vt illis uti poſſit ſoluto certo pretio ſuſpenditur à perceptione fructuum.*

50 *Epiſcopus negligens procedere contra ſimoniacos ſuſpenditur.*

51 *Doctorando non recepto prius iuramento ſuſpenditur Epiſcopus.*

52 *Epiſcopus conſecratus ſine conſilio, & præſentia Metropolitani ſuſpenditur.*

53 *Beneficia Sedi Apoſt. reſeruata ſeu aff. cta Epiſcopi conferentes ſuſpenduntur à diuinis & ab ingreſſu Eccleſiæ.*

54 *Commentarios ſuper Concil. Trident. Epiſcopus edere audens ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ.*

EPISCOPVS OB ILLICITAM ordinationem, vel ob prauum muneris Paſtoralis vſum, quando ſuſpenſionem incurrat.

ALLEGATIO CXI.

1 CVm Epiſcopi, & Superiores Prælati ob præminentiam Epiſcopalis dignitatis nunquam ipſo iure ſuſpenſionem incurrant, ratione cuiuſuis generalis cōſtitutionis, ſententiæ, aut mandati, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa mentio facta fuerit, vt habetur in *c. quia periculoſum, de ſent. excomm. lib. 6.* vbi *gloſ. verbo conſtitutionis, & verbo ſententiæ & in cap. ſi compromiſſarius, §. huiuſmodi quoque pœna, de elect. eodem lib.* & ibi *gl. verbo de iure, & in cap. cupientes, §. cæterum, in verbo ſuſpenſos, eodem titul. Nauar. in man. capit. 27. num. 161. verſic. quinto dico, Sayr. de cenſuris lib. 1. capit. 8. num. 25. Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de diſcipl. clericali, §. 2. num. 47. Mart. Alter. de cenſur. tom. 1. diſp. 10. lib. 3. cap. 5. verſ. ſed quæri poteſt, Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 3. q. 65. artic. 3. Henriq. in ſumm. cap. 34. §. 2. litt. V, & cap. 43. §. 5. litt. I, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 211. numer. 1. Iuli. Lauor. de indulgent. p. 2. cap. 23. num. 94. Ramer. in catalogo ſuſpenſionum in annotat. Azori. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 32. quæſt. 8.* vbi etiam reſoluit ſecus eſſe de ſententia excommunicationis, tenetque Epiſcopos cōprehendi *in cap. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. & in capit. pro humani, de homicid. in 6.*

2 Ideò operæpretium duxi in vnum reducere, ac in præſenti Allegatione ponere ſuſpenſiones iure communi, varijſque Summorum Pontif. conſtitutionibus latas contra Epiſcopos ob illicitam ordinationem, & prauum Paſtoralis muneris vſum in diſpenſationibus, ordinationibus, confirmationibus, aut in actibus iuriſdictionis, vel in alijs ſimilibus ad officium Epiſcopi pertinentibus, vt clarè pateat quibus in iuribus ſuſpenſionis cenſura Epiſcopis expreſsè impoſita reperiatur, quorum expreſſio non eſt neceſſaria, vt fiat ſub nomine Epiſcopi, ſed ſufficit, vt ex verbis, & textura conſtitutionis, aut ſententiæ colligatur comprehendi Epiſcopos, prout in *cap. ſi quis ordinauerit, de ſimonia*, vbi fertur ſuſpenſio contra eum, qui ordinauit aliquem ſub promiſſione de non petendo ab ipſo prouiſionem, hæc ſuſpenſio afficit Epiſcopos, quamuis illos non nominet, quoniam ordinare eſt actus pertinens ad officium Epiſcopi.

3 Primò fit, ipſo iure ſuſpenſus per annum à celebratione Miſſæ Epiſcopus ſi inuito homini conferat tonſuram, *cap. Epiſcopus, 1. diſtinct. 74. Angel. verbo ſuſpenſio, num. 4. & verbo Ordo 1. num. 24. Syluest. eodem verbo ſuſpenſio, §. 6. verſ. tertio ſuſpenditur, Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 38. §. 3. verſ. primo, Bonacina de cenſuris diſput. 3. quæſt. 6. puncto 5. num. 23. Mart. Alteri. eodem tractatu tom. 2. diſput. 16. de ſuſpenſione, Bap. 1. verſ. quintus caſus, Lauor. d. cap. 24. num. 28. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 17. num. 10. Filliuc. tract. 17. nu. 140.*

4 Se-

4 Secundò ſuſpenditur etiam per annum à collatione clericalis tonſuræ dumtaxat, ſi illam infanti præſumat conferre, *cap. vlt. de tempor. ordin. lib. 6. Bonacina d. puncto 5. num. 25. in fine, Rainer. d. capit. 1. ſuſp. 6. Henriq. d. cap. 38. §. 2. littera O, Lauor. d. cap. 14. num. 8. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. numer. 61. Mari. Alter. d. cap. 1. in princip.* vbi aſſerit, quod, infantis, nomine intelligitur quicumque non peruenit ad ſeptimum annum per *gloſ. verb. infanti, in d. cap. vlt.*

5 Sed additur limitatio in illo text. niſi fortè Religionem intraret, ſcilicet infans, tunc enim, qui illi conferret primam tonſuram, euitaret ſuſpenſionem, quæ exceptio videtur repugnantiam includere, nam ſi infans eſt, qui ſeptimum annum non attingit, qui in ea ætate eſt conſtitutus, ingredi nequit Religionem. Cui obiectioni reſpondet *Mari. Alter. d. loco*, prioribus illis Eccleſiæ temporibus vſu receptum fuiſſe, vt infantes à parentibus ante illam ætatem Religioni offerrentur, & dicarentur, & hoc ſignificare voluiſſe Summum Pontificem illis verbis, præſertim ſi in ea ætate habitum Religionis ſuſcepiſſent, licet ante legitimam ætatem, non emitterent profeſſionem, hoc etiam intendit *Henriq.* vbi proximè, dum prædicta verba, niſi fortè infans Religionem intret, explicat, id eſt, oblatus ſit monaſterio, vt in illo educetur, & adultus ſeruiat.

6 Tertiò à collatione tonſuræ per annum ſuſpenditur, ſi illam illiterato conferat, *d. cap. vltim.* ibi, ſeu illiterato, *Sayr. de cenſuris lib. 4. cap. 12. num. 18. Henriq. dict. capit. 38. §. 2. verſ. ſecundo, Lauor. d. cap. 24. numer. 8. Mari. Alter. dict. cap. 1. verſ. ſecundo, Rainer. dict. cap. 1. ſuſp. 6. Soar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 5. à num. 1. Memor. cleric. titul. de ſuſpenſ. Epiſc. num. 6.* vbi dicit reſeruari Papæ, *Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 17. num. 8.* Sed hanc ſuſpenſionem non eſſe in vſu, aſſerunt *Emman. Sà verbo ſuſpenſio, num. 13. Bonac. d. puncto 5. nu. 25.* Etan illiteratus ſit irregularis, & quando cum eo poſſit Epiſcopus diſpenſare; habes *Alleg. 46.*

7 Quartò, eodem modo à collatione tonſuræ per annum ſuſpenditur, ſi eam conferre præſumat alicui homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui Superioris *dict. capit. vltim.* ibi, ſed nec abſque ſui Superioris licentia homini diœceſis alienæ clericalem præſumat conferre tonſuram, citaui plures *Doctores Alleg. 8. num. 2.* quibus adde *Mari. Alter. dict. cap. 1. verſic. tertio incurritur,*
8 *Filliuc. tract. 17. num. 139. verſic. quarto.* Sic etiam ſuſpenſionem incurrit Epiſcopus ordinans etiam in propria diœceſi non proprium ſubditum, licet is accedat cum litteris dimiſſorijs, vel prætextu alicuius generalis, vel ſpecialis reſcripti, vel priuilegij, ſi careat teſtimonio ſui Ordinarij, quo eius probitas, ac mores commendentur, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. Tolet. par. 1. cap. 48. num. 4. Soar. diſput. 31. ſect. 5. num. 6. Sayr. lib. 4. capit. 12. numer. 13. Lauor. d. cap. 24. num. 5. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 5.*

9 Hinc etiam ſuſpenſionem incurrunt Epiſcopi cuiuſuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercentes in alias perſonas, præter ipſi Ordinario ſubiectas, *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 5.* & eſt ſuſpenſio à Pontificalibus, & reſeruatur Papæ, *Rainer. in catal. ſuſpenſ. cap. 1. ſuſp. 3. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. num. 3.*

10 Quintò, etiam ſuſpenditur per annum à collatione primæ tonſuræ, illam conferens coniugato, niſi velit ingredi Religionem, aut ad ſacros Ordines promoueri *d. c. vlt.* ibi, nec etiam coniugato, niſi volenti Religionem intrare, aut ad ſacros Ordines promoueri, *Mari. Alter. d. c. 1. verſ. quarto, Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 17. num. 7.*

11 Sextò, ſuſpenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis, qui indignum, & minimè idoneum ordinauerit Sacerdotem, *cap. ſi qui Epiſcopi. 1. quæſt. 1. Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 17. Soar. tom. 5. diſp. 31. ſect. 5. num. 2. Bonac. d. puncto 5. num. 24. Mari. Alter. d. cap. 1. verſ. ſecundus caſus, Lauor. d. cap. 24. nu. 26.*

12 Septimò, Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines ſacros, ſuſpenſus à collatione vtriuſque, quouſq; à Sede Apoſt. abſolutionem, & diſpenſationem impetrauerit, vt habetur in *cap. litteras*, prope fin. *de temporib. ordin.* dixi ſupra *Alleg. 14. num. 11.* adde *Molfeſ. d. trac. 2. capit. 17. num. 17. Filliuc. tract. 17. num. 139. verſic. tertio, Rainer. dict. cap. 1. ſuſpenſ. 8. Mar. Alter. d. c. 1. verſic. tertius caſus, Lauor. d. c. 24. nu. 10. Memor. cler. tit. de ſuſp. Epiſcoporum, nu. 8.* vbi dicit reſeruari tantum Papæ, vel alicui ex quatuor Patriarchis.

13 Octauò, Epiſcopus ordinans in aliena diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Epiſcopi ſibi non ſubditos, à Pontificalibus ſuſpenditur, & reſeruatur Papæ, habetur in *Concil. Trid.*
14 *ſeſſ. 6. cap. 5.* dixi ſupra *Alleg. 6. num. 4.* & ibi citatis adde *Memor. cleric. de ſuſpenſ. cap. 1. num. 3. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 5. Molfeſ. d. tract. 2. cap. 17. num. 9. Filliuc. tract. 17. nu. 140. verſ. ſexto.* nouiſſimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum libro quarto capit. 18. numero 20.* Epiſcopi titulares, etiam in loco nullius diœceſis, ſeu exempto conferentes Ordines, vel primam tonſuram alicui non habenti litteras dimiſſorias, etiam ſi tales Epiſcopi haberent priuilegium promouendi quoſcumque ad ſe accedentes incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus, & reſeruatur Papæ, *Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. cap. 2.* dixi *Alleg. 8. numer. 7.* adde *Lauor. dict. capit. 24. numer. 4. Rainer. in catalogo ſuſpenſ. cap. 1. ſuſpenſ. 4.* & ibi citatis adde *D. Hieron. Venero & Leyua dict. capit. 18. numer. 11.* vbi *numer. 12.* ſubdit quod ſi aliquis Epiſcopus titularis ſit parochus non poteſt in ſua parochia ſine licentia Epiſcopi diœceſani Pontificalia exercere.

15 Nonò, Suſpenditur Epiſcopus per annum à celebratione, qui ordinat eum, quem ſcit ſolemnem pœnitentiam peregiſſe; vel ordinat, quem ſcit eſſe bigamum, *cap. nullus, diſt. 55. Henriq. d. capit. 38. §. 3. verſic. tertio, Bonacin. d. puncto 5. nu. 22. Mari. Alter. d. c. 1. ver. quartus caſus, Lauor. d. cap. 24. nu. 27. Filliuc. tract. 17. n. 139. verſic. 2.* Pœnitentes ſolemniter quod ſint infames, ac cum eis propter neceſſitatem, & vtilitatem ad minores Ordines poſſit Epiſcopus diſpenſare, dixi ſupra *Alleg. 34.* incip. Epiſcopus cum infamibus an poſſit diſpenſare, *verſic. pœnitentes.*

16 Decimò, Epiſcopus promouens ad ſacros Ordines abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij Religioſos non profeſſos, vel illos, qui intra clauſtra monaſteriorum, ſiue domorum more Regularium in communi viuentes nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, & ex clauſtro exire, vel dimitti ad ſeculum liberè, & licitè poſſunt, per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiuſmodi perſonis contulit, ſuſpenſus eſt. ex *Bulla Pij V. 74. in ordine,* incip. *Romanus Pontifex, de anno 1568. Lauor. d. c. 24. nu. 22. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 9. & 24. Filliuc. trac. 17. num. 142.* à qua excepit Gregor. *XIII. anno 1582.* per

aliam

aliam *Bullam* clericos, & Religioſos Societatis Ieſu, non emiſſa profeſſione, & declarauit non comprehendi ſub *Bulla Pij V.* ſi ordinarentur ad titulum ſufficientis litteraturæ, refert *Mari. Alter. d. cap. 1. verſic. ſextus caſus, Sayr. d. cap. 12. num. 21. Memor. clericorum dict. tit. de ſuſpenſione Epiſcoporum, num. 22.* vbi dicit quod definit hæc ſuſpenſio finito anno abſque alia abſolutione. Et de ſuſpenſione, quam incurrunt huiuſmodi Religioſi facientes ſe ordinari egi ſupra *Alleg. 20. nu. 33.*

17 Vndecimò, Epiſcopus ordinans Monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum, nempe Epiſcoporum, & vt contentus ſit communione ſuæ diœceſis, quod videtur ad ſuſpenſionem quandam pertinere, *cap. vlt. 58. diſtinct. Henriq. dict. cap. 38. §. 1. verſiculo ſecundo, Bonacina dicto puncto 5. num. 22. in fine, Mari. Alter. d. c. 1. verſic. octauus, Lauor. d. cap. 24. num. 29. Filliu. tract. 17. num. 144.*

18 Duodecimò, Epiſcopus ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promiſſione de non inferendis moleſtijs ſuper eius prouiſione, per triennium à collatione Ordinum eſt ſuſpenſus, *cap. ſi quis ordinauerit, de ſimonia, Nauar. in man. cap. 27. numer. 158. verſ. decimaquinta, Lauor. d. cap. 24. num. 11. Filliuc. tract. 17. nu. 143 Mar. Alter. d. cap. 1. verſ. ſeptimus caſus, Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 11.* Sed *Sixtus V. in Bulla*, quæ incip. *Sanctum & ſa-*
19 *lutare*, & hunc, & quemcumque alium ordinantem, vel etiam ſolam Primam tonſuram conferentem ſimoniacè accepta pecunia, pretio, vel prœmio, ſuſpendit etiam à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicit, & in hoc hanc *Sixti V. Bullam* non fuiſſe à *Clement. VIII.* reuocatam reſoluunt *Sayr. dict. c. 12. num. 32. in fine, Memor. cleric. tit. de ſuſp. Epiſcoporum, nu. 9.* vbi dicit talem ſuſpenſionem reſeruari ſoli Papæ.

20 Decimotertiò, Epiſcopus confirmans indignum ætate, ſcientia, & moribus ad beneficium curatum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij benef. ſuſpenditur, quouſque reſtitutus fuerit, vt habetur in *cap. nihil 44. de elect. Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 3. lib. 32. trac. 2. nu. 62. in fi. Viuian. in praxi iuriſpatron. par. 2. lib. 12. cap. 11. nu. 7. Mari. Alter. d. diſput. 16. c. 2. verſ. primo loco, Lauor. d. cap. 24. num. 30. Sayr. d. lib. 4. cap. 12. num. 35. Mem. cler. tit. de ſuſp. Epiſcoporum num. 10.*

21 Decimoquartò, Archiepiſcopus, qui poſt Conciliũ Prouinciale celebratum infra ſex menſes non conuocat omnes Abbates, Presbyteros, clericos, & vniuerſam plebem ſuæ diœceſis, eiſque omnia geſta in Concilio Prouinciali non refert, bimeſtrem excommunicationem, ideſt ſuſpenſionem duorum menſium ab officio incurrit, ita habetur in *cap. vlt. in fin. 18. diſt. & c. vnic. 10. q. 3.* ſic exponunt *Syluest. verbo ſuſpenſio, §. 6. verſ. 1. enim, Henriq. dict. cap. 38. §. 3. verſic. quarto ſi Epiſcopus, Bonac. d. puncto 5. nu. 28. Mari. d. c. 2. verſic. 2. Filliuc. tractat. 17. nu. 145. vbi tamen cum Soar. ſect. 5. num. 7.* aſſerit non eſſe in vſu etiam in Hiſpania, vbi Canones illi fuerunt ſtatuti in Toletano Concilio.

22 Decimoquintò, Epiſcopus qui ſciens Sacerdotem ſubditum ſuum pro Sacramentis adminiſtrandis aliquid prœmij accipere, niſi fuerit ſponte, & voluntariè oblatio, & eum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes, *capit. quicquid, 1. quæſt. 1.* vbi *gloſ. verbo excommunicationi*, nomine excommunicationis ſuſpenſionem interpretatur, ita *Mar. Alter. dict. diſput. 16. cap. 3. verſic. decimaquarta*, vbi etiam dicit probabile eſſe, vt nomine excommunicationis intelligatur ſeparatio à Sacramentorum perceptione, vt in *cap. tanta. 86. diſt.* ibi, Eos vero, quorum conſilio hæc egiſti in duobus menſibus excommunicatos eſſe decernimus, & ita explicat ibi *Turrec. num. 6.*

23 Decimoſextò, Epiſcopus, qui condonauerit pęnam contentam aduerſus incendiarios in *cap. peſſimam, 23. quæſt. 8.* vltra obligationem reſtituendi damnum de incendio illarum, per annum ab officio Epiſcopali ſuſpenditur, ita habetur in *dict. cap. peſſimam*, ibi, ſi quis autem Archiepiſcop. vel Epiſcop. hoc relaxauerit, ſcilicet pęnam ibi ſtatutam contra incendiarium, damnum reſtituat, & per annum ab officio Epiſcopali abſtineat, *Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 44. Memor. cleric. titul. de ſuſpenſ. Epiſcoporum, num. 19. Lauor. d. cap. 24. num. 19. Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 44. Rainer. d. c. 1. ſuſp. 22. Filliuc. tract. 17. num. 159. verſ. ſecunda.*

24 Decimoſeptimò, Epiſcopus per annum ſuſpenditur, vt habetur in *cap. prouida, de elect. lib. 6.* non ſeruans cõſtitut. Conc. Lugdunen. quæ refertur in *capit. quamuis. eod. tit. & lib.* qua prohibetur ne Epiſcopi, vel Archiepiſcopi in cauſis ſpectantibus ad electionem Epiſcoporum poſtquam à Sede Apoſt. appellatum eſt, ſe intromittant, etiamſi partes ab appellatione voluntariè recedant, niſi conſtiterit eis poſt adhibitam diligentiam nullam fraudem, vel prauitatem in tali negotio interceſſiſſe, ponitur à *Memor. cler. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. n. 7. Lauor. dict. cap. 24. num. 9.* Rainer. *d. cap. 1. ſuſp. 7. Filliuc. tract. 17. num. 146. Mari. Alter. d. diſputat. 16. capit. 2. verſic. tertio, & in verſic. ſecundo.* aſſerit quod licet *in d. cap. prouida*, nunquam exprimantur Epiſcopi, ſed inferiores iudices, negari tamen minime poteſt nomine Superiorum iudicum ibi ſignificare velle Epiſcopos, vel eorum Superiores, ſcilicet Archiepiſcopos, & Patriarchas, quoniam de facultate cognoſcendi an interuenerit prauitas ſimoniaca, ſi quis renuntiauerit appellationi interiectæ ad Sedem Apoſt. in cauſa electionis ad Epiſcopatum quæ inter maiores annumeratur in *d. cap. quamuis*, igitur cognitio ordinaria de illis non poteſt, niſi ad Epiſcopos pertinere, qui dicuntur inferiores in diœceſi comparatione Summi Pontif. Et probabile eſt ad hanc ſuſpenſionem incurrendam confirmationem & conſecrationem copulatiuè requiri *Soar. diſput. 31. ſect. 5. nu. 8. in fine.*

25 Decimooctauò, Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſuſpenduntur, ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum hominibus alienigenis, & alijs non oriundis ex terris ipſorum, aut illicitam negotiationem exercentibus, vel ſi etiam in terris ſuis eos habitare permittant, ita habetur *in cap. de vſuris in 6.* referunt *Henriq. d. cap. 38. §. 3. verſ. quinto, Bonacin. d. puncto 5. num. 30.* Sayr. *lib. 4. capit. 12. num. 48. Soar. diſp. 31. ſect. 5. num. 13. Lauor. dict. capit. 24. num. 7. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 17. Filliuc. trac. 17. num. 152. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. numer. 15. Mari. Alter. d. diſputat. 16. capit. 2. verſic. ſexto.* Et procedit quoties alicui alienigenæ locatur domus, niſi ſit
26 publicus & manifeſtus vſurarius, vt inſinuat clarè *dict. cap. 1.* in illis verbis, publicè fœneratorem pecuniam exercentem, & quando dicatur publicus, & manifeſtus vſurarius, agit *gloſ.* ibi, *verbo manifeſtos*, & latè tractarunt *Clar. §. uſura, num. 15. Couar. lib. 3. variar. cap. 3. numero quarto, Menoch. de arbitr. caſu 235. Maſcard. de probat. concluſ. 1418. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſſ. ſecunda princip. num. 18.*

27 Sed

27 Sed ſcrupulum mouet text. *in dict. cap.* 1. dum videtur permittere locationem vſurarijs indigenis ibi, non oriundos, ad finem exercendi fœnebrem pecuniam. Cui vellens occurrere *Nauar. in manual. ca. decimoſeptimo num. 195. verſic. quarto, in fine*, ait licere id in foro exteriori, non in interiori. Verius tamen eſt, id etiam licitum eſſe in foro interiori, quia in caſu *dict. cap.* 1. agebatur de locatione facta vſurarijs indigenis, non quidem eo fine fęnerandi, quod attinet ad intentionem locantis (quamuis talis finis detur ex parte vſurariorum, ad quos referuntur verba text. ibi, ad hos domos, &c.) ſed ſolum ex fine, & cauſa iuſta percipiendi vtilitatem moralem ex ipſa locatione, ita docet *Rebello de obligation. iuſtit. par. 2. lib. 14. quæſt. 17. num. 8. & ex Valent. & Azori.* idem reſoluunt *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 7. num. 20.*

28 Sic etiam meretrici domum locans non peccat mortaliter, dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vſum in domum conductam exercendum intendat, vt reſoluunt Rebell. *& Sanch. dictis locis, Azori. inſtit. moral. parte 2. libro 12. cap. 18. quæſt. 3. Molina de Iuſtit. diſput. 500. verſic. tertia, Leſſi. eodem tractat. tom. 1. libr. 2. capit. 14. dub. 8. Fr. Emman. in ſumm. part. prima, capit. 203. concluſ. prima, Beja reſponſ. caſuum conſcient. part. prima, caſu 27. Petr. Ledeſma in ſumma part. 2. tractat. 27. capit. 9. concluſ. 6. dub. 3. verſiculo digo lo ſegundo, Benedict. Ægidi. tractatu de priuilegijs honeſt. articulo 9. numero quarto in medio*, plures alios ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 140. numero quinto.*

29 Decimononò, Epiſcopi, & Prælati Eccleſię, qui procurant, vt clerici capiantur à dominis temporalibus, aut beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtolicam Sedem ab homine, vel à iure ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium, ita habetur in *Clement. 2. de pœnis*, vbi *Cardin. num.* 16. quaſdam conditiones recenſet, quas dicit neceſſariò eſſe attendendas, vt cenſuræ prædictæ *Clement.* incurrantur. Prima conditio eſt, vt perſonæ captæ ſint Eccleſiaſticæ, non laicales, ex text. ibi, viros ſæpe Eccleſiaſticos capere, & notat ibi *gloß.* quia hoc grauamen infertur perſonis Eccleſiaſticis, vt cogantur renuntiare beneficia, quæ poſſident; laici verò non ſunt capaces beneficiorum. Secunda, vt capiantur ob cauſam aliquam ex tribus expreſſis in text. ideſt, vt clericus reſignet beneficium, vel ne citatus ad Sedem Apoſtolicam accedere valeat; vel tandem ſi citatus ad Sedem Apoſtolicam, procuret, vt ipſemet capiatur, ne poſſit venire. Tertia, vt re vera ſequatur captura, & clericus compellatur reſignare, & patet ex illis verbis, ſane reſignationes beneficiorum modo ſupradicto factas, argum. *l. 1. §. hæc verba, ff. quod quiſque iuris, & capit. relatum, de clericis non reſident.* Si enim capiatur clericus ad hunc finem, vt compellatur reſignare beneficium, & illud cum effectu non reſignauit, non incurritur ſuſpenſio, vel ſi captus fuit vt non valeret ad curiam Roman. citatus debito tempore comparere, & tamen adhuc comparuit: vel ſi non acceſſit, manifeſtè probari poſſit detentionem non fuiſſe cauſam non eundi; quia ſimiliter in hoc caſu non erit locus ſuſpenſioni. Quarta conditio, vt quis procuret capi, ſecus enim eſt ſi per ſeipſum capit clericum, quia magis videntur delinquere procurantes, quàm facientes, argum. *l. athletas, §. Pomponius ff. de his, qui not. infam.* Quinta vt tales procurantes ſint Eccleſiaſticæ perſonæ, refert *Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 3. verſic. octaua, Lauor. d. cap. 24. num. 17. Soar. d. ſect. 5. num. 17.* Rainer. *d. cap. 1. ſuſp. 19.*

30 Vigeſimò, Epiſcopi, & eorum Superiores ſuſpenduntur per triennium ab officio, ſi odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu contra iuſtitiam, & conſcientiam ſuam omiſerint contra quęcumque procedere, vbi fuerit procedendum ſuper huiuſmodi prauitate, ſcilicet hæreſis, aut obtentu eodem prauitatem ipſam, vel impedimentum officij ſui, ſcilicet Inquiſitionis, alicui imponendo, præter alias pœnas, &c. Epiſcopus ſuſpenſionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis cenſuras eo ipſo incurrant, ita habetur in *Clement. 1. §. verum, de hæret.* vbi *gloſ. verbo alij*, inquit, ſcilicet Inquiſitores, vel ſubſtituti ab eis, vel ab Epiſcopis, vel Capitulis vacante Sede, refert *Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 2. verſ. ſexto, Nau. cap. 27. nu. 100. Soar. dict. ſect. 5. num. 16. Sayr. dict. lib. 4. cap. 13. nu. 50. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 18. Lauor. dict. cap. 24 nu. 16. Filliuc. tract. 17. num. 153.*

31 Vigeſimoprimò, Epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione in pecunia, vel victualibus, vltra id, quod ſibi debetur, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat, non obſtante quauis remiſſione: ita habetur in *capit. exigit, de cenſibus, libr. 6.* vbi *gloſ. verbo interdictum* aſſerit, quod ſi illo durante moriatur, non ſepelietur in cęmeterio, & ſi iterum celebret in Eccleſia in ſuo officio, ſicut prius, irregularis efficitur, *Bonacina dicto puncto 5. numero 29. Rainer d. cap. 1. ſuſp. 29.*

32 Vigeſimoſecundò, Epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ, ſi non ſeruarit ea, quæ in *Extrauag. 2. de elect. Ioan. XXII.* ſtatuta ſunt, quoad perceptionem fructuum Epiſcopatus primi, & ſecundi anni, de quo etiam in *Extrauag. ſuſcepti regiminis, inter commun. ne ſede vacante*, referunt *Mari. Alter. d. diſput. 16. cap. 3. verſic. decima, Lauor. d. cap. 24. num. 21. Memor. cleric. de ſuſp. Epiſcoporum, num. vigeſimoprimo Soar. diſput. 21. ſect. quinta numer.* 21. facta tamen integra reſtitutione ceſſat abſque alia abſolutione, ſicut aliæ ſimiles ſuſpenſiones, & etiam illæ, quæ ad certum feruntur tempus, *Nauar. in manual. cap. 27. numer. 161. in fin. Auila de cenſ. par. 3. diſput. 6. dub. 1. con-*
33 *cluſ. 1.* Quęnam Pontificalium nomine veniant dixi *allegat. 6. num. 5. cum ſequent.* & ibi dictis adde reſoluta per eundem *Mari. Alter. dicto cap. 3. verſ. quæret aliquis*, vbi paulò infra dicit, quod per ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ prohibetur Epiſcopus ab ijs, quæ referuntur in *capit. is cui, de ſentent. excommun. lib. 6.* ideſt, ne in Eccleſia poſſit celebrare diuina, & ſi interdicto durante decedat, non poteſt in Eccleſia, aut Cęmiterio Eccleſiaſtico, niſi pęnitentiam egerit, ſepeliri, item ſi diuina in Eccleſia celebrat, contrahit irregularitatem, *gloß. verbo ingreſſu, in capit. quia Pontificali, de officio deleg.*

34 Vigeſimotertiò, Epiſcopi, Abbates, vel Prælati Religionum; qui ab Apoſtolica Sede confirmationem recipiunt, aut ab ea promouentur, ſi abſque litteris authenticis eiuſdem Sedis adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum recipiant, ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum. Capitula verò, Conuentus Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & alij quicumque ipſos abſque huiuſmodi Sedis litteris recipientes, vel obedientes eiſdem, tamdiu à beneficiorum ſuorum perceptione ſuſpenduntur, donec

ſuper

ſuper hoc eiuſdem Sedis gratiam meruerint obtinere. Rurſus Epiſcopi, Prælati, Abbates, & alij monaſteriorum regimina exercentes prædicti ſolito fidelitatis, & obedientiæ iuramento non præſtito, vel illi Pontifices, quos apud prædictam Sedem pallium contingit recipere, abſque litteris traditionis pallij, nequaquam ab ea diſcedere poſſint. Diſcedentes verò quouſque huiuſmodi iuramenta præſtiterint, & litteras obtinuerint, nihil de ipſarum Eccleſiarum, & monaſteriorum prouentibus percipere debent, & quicquid interim per eos actum fuerit, nullius erit roboris, ita habetur in *Extrauag. de elect. inter comm.* referunt *Lauor. d. cap. 24. numer. 18. Mari. Alter. d. diſput. 16. cap. 3. verſ. vndecima, Soar. dict. ſect. 5. num. 25. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 20. Filliuc. tractat. 17. numer. 157. Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 1. quæſt. 2.*

35 Ex quo text. colligunt Doctores, quod Epiſcopus prouiſus non poteſt capere poſſeſſionem Epiſcopatus, nec adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis, ita *Azori. d. p. 2. lib. 3. cap. 29. quæſt. 9. verſ. cæterum, D. Barboſa in l. diuortio, in princ. p. 2. num. 50. ff. ſoluto matrimon. Flamin. de reſign. lib. 8. quæſt. 5. num. 33.* qui *libr. 7. q. 21. num. 20.* aſſerit text. hunc non habere locum in commendatario ad tempus. Cardinales verò ante captam poſſeſſionem, & litterarum oſtenſionem poterunt conferre, & iuriſdictionem exercere, vt aſſerit *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. num. 7.*

36 Vigeſimoquartò, Epiſcopus alienans bona Eccleſiarum, monaſteriorum, vel locorum piorum abſque licentia Summi Pontificis, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, quæ ſuſpenſio etiam extenditur ad Abbates. Alij vero inferiores ligantur excommunicatione, ita habetur in *Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. inter comm.* referunt *Bonac. d. puncto 5. nu. 33.* & ad longum, *Filliuc. tract. 17. num. 150. Mari. Alter. d. diſp. 16. c. 2. verſ. alia ſuſpenſio, Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 28. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. num. 25. Lauor. d. cap. 24. n. 25.* de qua *Extrauag.* multa dixi ſupra *alleg. 105.*

37 Vigeſimoquintò, Epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum in detrimentũ Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa, ita habetur in conſtitutio. 2. Pauli Secundi incip. *Cum in omnibus*, vbi Epiſcopus deputatus commiſſarius in cauſa alienationis rerum Eccleſiaſticarum, ſi per gratiam, timorem, aut ſordes in detrimentum Eccleſiæ vtatur poteſtate ſibi commiſſa, ab exequutione officij per annũ ſuſpenditur, quod ſi damnabiliter ſe ingerat diuinis ſuſpenſione durante, irregularitatem incurrit, quam ſolus Papa poteſt auferre, referunt *Rainer. d. capit. 15. ſuſp. 15. Soar. de cenſur. diſput. 22. ſect. 6. num. 3. & diſput. 31. ſect. 5. num. 12. Lauor. d. cap. 24. num. 15. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſione Epiſcoporum, num. 13.* vbi dicit eſſe ſuſpenſionem per annum ab executione officij, & reſeruari Papæ, *Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 2. verſ. quarto*, vbi dicit, quod ad incurrendam huiuſmodi ſuſpenſionem duæ debent concurrere conditiones. Prima vt decretum, ſeu ſententia, aut conſenſus ſit in detrimentum Eccleſiæ: ſecunda vt Epiſcopus ad id moueatur per gratiam, timorem, vel ſordes.

38 Vigeſimoſextò, Epiſcopus, qui in dando gradus doctoratus non ſeruat *Clem. 2. de magiſtr.* in qua omnia iuramenta & profeſſio Fidei, & omnes ſolemnitates, quæ ſeruantur in tali actu ponuntur, ſuſpenditur per ſex mẽſes ab auctoritate, & poteſtate dandi gradus tanquam negligens in ſuo officio, vt habetur in *d. Clem. 2. Henriq. d. cap. 38. §. 3. verſ. ſexto, D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib. 4. cap. 18. nu. 17.*

39 Vigeſimoſeptimò, Epiſcopi, & alij ab eis facultatẽ habentes, vt reſignationes eorum beneficiorum recipere, & admittere poſſint, qui aut ſenio confectu, aut corpore impediti, aut cenſuris Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, &c. ſi contrafecerint, vt in eo in quo deliquerunt, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, &c. tamdiu ſuſpenſi remanent, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere: quod ſi nihilominus ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere voluerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, cuius abſolutio, vel relaxatio reſeruatur Romano Pontifici, præterquam in mortis articulo, ita habetur in *Conſtit. Pij V. in ordine 58.* quæ incip. *Quanta Eccleſiæ, edita* Kal. *Aprilis 1568. Pontific. ſui anno tertio*, ponitur à *Mari. Alter. dict. diſput. 16. cap. 2. verſ. quinto, & à Sayr. lib. 4. cap. 12. numer. 55. Lauor. d. cap. 24. nu. 6. Rainer. dict. cap. 1. ſuſp. 16. Filliuc. tract. 17. nu. 151. Memor. cler. tit. de ſuſpenſ. Epiſcoporum nu. 14.* vbi addit, ſi collator ſit immediatè ſubiectus Papæ, ſuſpenſionem ei reſeruari.

40 Vigeſimooctauò, Epiſcopus, qui iudicem caſuum gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum, ita habetur in *Conſtit. 99. Pij V.* incip. *Quam plenum*, referunt *Bonacin. dict. puncto 5. numer. 31. Sayr. dict. cap. 12. num. 52. Memor. cleric. d. titul. de ſuſpenſ. Epiſcoporum, numer. 23.* vbi dicit ſoli Papæ reſeruari. *Filliuc. tractat. 17. nu. 159. verſic. quinta*, vbi ait eſſe ſuſpenſionem, vel potius interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarũ, donec à Papa abſoluantur.

41 Vigeſimo nono. Patriarchæ omnes, Primates, Archiepiſcopi, & Epiſcopi per vniuerſum Orbem conſtituti, etiamſi Cardinalatus honore præfulgeant, incurrunt ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, perceptione fructuum, & adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, ſi ſtatutis quibuſque temporibus perſonaliter ac per ſe ipſos Beatiſſima Apoſtolorum Petri & Pauli limina non viſitent, vel ſi impediti legitimè per certum nuntium ad id ſpeciale mandatum habentem de gremio ſuorum Capitulorum, aut alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, ſeu aliàs perſonatum habentem, aut ſi huiuſmodi hominem eccleſiaſtica dignitate, & perſonatu præditum non habeant, per diœceſanum Sacerdotem, & ſi Clero careant omnino, per aliquem alium Presbyterum ſecularem, aut Regularem ſpectatæ probitatis, & religionis, bene de omnibus inſtructum, hoc ipſum adimpleant: ita habetur in *Conſtitutione Sixti Quinti de viſitandis liminibus Apoſtolorum, edita 15. Kal. Ianuarij 1585. Lauor. d. c. 24. nu. 24.* Rain. *d. c. 1. ſuſp. 27.* vbi tempus, quo hoc viſitationis debitũ officium fieri debet, aſſignatur maius, & minus pro diuerſitate longioris, & breuioris diſtantiæ ab Vrbe, & recenſentur diſtinctæ omnes Prouinciæ, in quibus Catholica Fides viget in qualibet mundi parte, ſcilicet Europa, Africa, & Aſia, & quoto anno Epiſcopus ex qualibet dictarum Prouinciarum ad limina Apoſtolorum viſitanda accedere debeat. Quare viciniores tertio quoquo anno. Alij vero pro maiori, vel minori diſtantia quarto, quinto, vel decimo anno iter ſuſcipere, & Deo concedente, perficere debent. Et ſucceſſiuè eiſdem temporibus tranſactis repetere teneantur, referunt

ferunt *Sayr. de cenſur.lib.4. cap.12. num.33. Bonacina dicto puncto 5.num.32. Mari. Alter. dicta diſputat.16.ca. 3.verſ.nona, Memor. cleric.titul.de ſuſpenſ. Epiſcoporum, num.24. Auiſt. Germon.de indultis Cardin.in fine. D. Hieron. Venero, & Leyna in examine Epiſcoporum lib.4.cap. 18.num.28.* & me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11.c.9.quæſt. 21.pralud.2. Ugol. de poteſt. Epiſcopi p.1.cap.3.num.8. Nald. verbo Epiſcopus nu.35. Filliuc.tract.17.nu.159. verſ.ſexta.*

42 Trigeſimò, Frater Ordinis Prædicatorũ promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus, ſi conſecretur antequam reſignet Ordinis libros, & alia, quæ habet tempore promotionis ad Epiſcopatum, vel alias Prælaturas ex conſtit. *Clem. IV. S. Anton. p.3. tit.27.de ſuſp.c.4.num.20. Fr. Emman.q. Regul. tom.2.quæſtione 58.art.6. Lauor.d.p.2.cap.24.num.2. Rainer. in catalogo ſuſpenſ.cap.1.ſuſp.2.*

43 Trigeſimoprimò, Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito nõ tolerato ſuſpenditur ab Ordine Epiſcopali, ſeu Pontificalibus in *cap. gratia 1.q.1.capit.1.& 2.de ſchiſm. Soar. de cenſ.diſp.31. ſect.1.num.65. Lauor. dict. par.2.cap.24.num.1. Ægid. de Coninch.diſp.15.dub.5.de ſuſpenſ.nu.31. Rainer. in catalogo ſuſpen.cap.1.ſuſp.1.*

44 Trigeſimoſecundò. Suſpenditur Epiſcopus non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis proceſſum, & perſonam electam *in cap. nihil de elect. Sayr.lib.4. capit.12.numero 35. Lauor. dict. capitulo 24. numero 12. Rainer. dict. capitulo primo ſuſp.10.*

45 Trigeſimotertiò. Suſpenditur Epiſcopus ſubiiciens laicis bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſine licentia Capituli, & Sedis Apoſtol. niſi modo & caſibus à Iure permiſſis *in cap. hac conſultiſsima de rebus Eccleſ. non alien. Rainer. dict. capitulo primo ſuſp. 13. Soar. diſput. 31. ſect. 5. numero 9. Lauor. d. cap. 24. num. 13. Filliuc. tract. 17. num. 174.*

46 Trigeſimoquartò. Suſpenditur Epiſcopus ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ in temporalibus, & ſpiritualibus vſurpans ſine titulo bona dignitatum, Eccleſiarum vacantium, & ad ipſarum curam pertinentium *in cap. exigit de cenſib. lib.6. Soar. diſp.31. ſect.5. numer.11. Sayr. lib.4. cap.11. num.37. Rainer. dict. capit.1. ſuſp.12. Filliuc. d. tract.17. num.148.*

47 Trigeſimoquintò. Suſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice, pro ſecunda vero à diuinis Epiſcopus etiam Cardinalis, qui curam & regimen monaſteriorũ Monialium habens ea ingreditur in caſibus non neceſſariis in *Conſtit.* Gregor. *XIII.* incip. *Dubijs, Rainer. dict. capitulo primo ſuſpen. 30. Filliuc. tract. 17. numero 159. verſ.ſeptima.*

48 Trigeſimòſexto. Suſpẽditur Epiſcopus ſine limitatione temporis, ſi eſt concubinarius & à Synodo admonitus non ſe emendauerit in *Concil. Trident. ſeſs. 25. de reformat. capitul. 14. Auil. de cenſur. part. 3. diſp. ſecunda concluſ. ſecunda Soar. diſp.31. ſect. quinta, numero 24. Rainer. d. cap.1. ſuſp.23. Lauor. d. cap.24. nu.20. Filliuc. d. tract.17. num. 158.*

49 Trigeſimoſeptimò. Suſpenditur Epiſcopus etiam Cardinalis à perceptione fructuum publicans Indulgentias, quibus poſſunt vti certo ſoluto pretio, in *Conſt. 99. Pij V.* incip. Quam plenum *Sayr. libr.4. capitul.12. numero 52. Bonacin. dict. puncto 5. numero 31. Lauor. dict. capit.24. nu.23. Rainer. d. cap.1. ſuſp.26. Vuald. de ſuſpenſ. nu.128.*

50 Trigeſimooctauò. Suſpenditur Epiſcopus negligens procedere contra ſimoniacos *l. quicquid 1. quæſt. 1.* vbi *gloſ. verbo excommunicatis, Lauor. d. ca.24. nu.32. Filliuc. d. tract.17. nu.159. verſ. tertia.*

51 Trigeſimononò. Suſpenditur Epiſcopus doctorando non recepto prius iuramento, &c. *in Clem. cum ſit in fine, de magiſtr. Nauar. cap.27. num.153. verſ. ſeptimo dico, Lauor. d. cap.24. num.33.*

52 Quadrageſimò. Suſpenditur Epiſcopus conſecratus ſine conſilio & præſentia Metropolitani, *in cap. Epiſcopus 65. diſt.* Sed nõ eſt in vſu, prout nec eſt alia ſuſpẽſio *in cap. Archiepiſcopus 66. diſt.* contra Archiepiſcopũ non conſecratum ab omnibus Suffraganeis; nec pariter alia *in cap. fin. 18. diſt. & in cap. nullus 55. diſt. & in capit. fin. 58. diſt. & in cap. Epiſcopus 73. diſt.* quoad ea, quæ ſtatuuntur de Cõciliorum celebratione, vide *Auil. par. 3. diſp.2. dub.1. concl.3. Sayr. lib.4. cap.12. nu.10. Lauor. dict. cap.24. num.34.*

53 Quadrageſimoprimò. Suſpenditur à diuinis & ab ingreſſu Eccleſię Epiſcopus, & Archiepiſcopus, qui quouis prætextu & quæſito colore beneficia Sedi Apoſtol. reſeruata, ſeu affecta alicui cõferre aut de illis prouidere, aut in illis, vel eorum poſſeſſione quoquomodo ſeſe intromittere præſumunt in *Conſtit. 35. & 36. Pij IV. Rainer. d. cap.1. ſuſp.31.*

54 Quadrageſimoſecundò. Suſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopus, qui vllos commentarios, &c. ſine auctoritate Apoſt. edere audet ſuper decretis *Concil. Tridentin.* etiam ad maiorem eorum corroborationem in *Conſtit. 96. Benedictus Deus Pij IV. Rainer. dict. capit. 1. ſuſp.33.*

55 Quadrageſimotertiò. Suſpenditur à *Pontificalibus* Epiſcopus, qui aliquid recipit in collatione, aut alia prouiſione, ſeu admiſſione beneficiorum à prouiſis auctoritate Ordinaria, vel Apoſtol. de illis in *Conſtit. 106. Pij V.* incip. Durum nimis, *Rainer. d. cap.1. ſuſp.34.*

56 Quadrageſimoquartò. Suſpenditur, vel potius interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopus, ſi nõ faciat comburi libros Talmud in *Conſtitut. 46. Iulij III.* incip. Cum ſicut, refert *Filliuc. tract.17. num.159. verſ. quarta,* vbi dubitat an ſit in praxi: vidẽdus ad id *Clemẽs VIII. in ſua Conſtit.* Cum Hebræorum malitia, in qua Hebręis ipſis præcipitur, vt comburant huiuſmodi libros, Chriſtianis etiam ſub excommunicatione latæ ſententiæ ne eos habeant, legant, &c.

57 Quadrageſimoquintò. Suſpenditur Epiſcopus à beneficiorum, & officiorum collatione, necnõ electione, pręſentatione, confirmatione, & inſtitutione, donec à Roman. Pontif. remiſſionem meruerit obtinere, eo ipſo quod admittit renunciationem alicuius beneficij, & poſt illud confert ſuis, aut reſignantis cõſenguineis, affinibus, vel familiaribus in *Conſtitut. Pij V. 58.* incip. Quarta Eccleſiæ *ſub dat. Kalend. Aprilis* 1568. quã referunt *Quarant. in ſumma Bullarij verbo beneficiorum reſignationes, Flamin. de reſignat. benefic. lib.5. quæſt.6. nu.2. Ugolin. de poteſt. Epiſcop. cap.50. §.18. num.3.* notat hanc ſuſpenſionem *Rot. in Aſsiſien. Canonicatus 25. Iunij* 1599. impreſſa per *Farin. dec.17. nu. 3. par.2. recentior.* vbi *nu.2.* obſeruat conſanguinitatẽ quoad hoc propoſitum probari per teſtes de publica voce & fama.

SUMMARIUM.

1 *Cauſę Epiſcoporum à Romano Pontifice, Sedèque Apoſtolica cognoſcuntur.*

Deponi,

2 *Deponi, aut priuari à prouinciali Concilio non poteſt Epiſcopus.*

3 *Patriarcha, aut Legatus de latere abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt.*

4 *Cauſæ Epiſcoporum criminales non poſſunt ſubdelegari à delegato Papæ.*

5 *Epiſcopi, eorumque cauſæ ſummo Pontifici immediatè ſubijciuntur.*

6 *Citari non poſſunt Epiſcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrociſſimo, niſi accedat ſpecialis commiſſio Papæ.*

7 *Cauſas Epiſcoporum criminales ſi Papa extra Curiam deleget, requiritur ſpecialis commiſſio ipſius manu ſignata, & vt adſint ad ſententiam duodecim Epiſcopi cum Metropolitano, reſeruata eidem Sanctiſſimo ſententia diffinitiua.*

8 *Deponere Epiſcopos ſemper ad Romanum Pontificem ſpectat.*

9 *Cauſa depoſitionis ab Epiſcopatu an requirat eandem ſolemnitatem, quam requirit depoſitio ab Ordine, & dignitate, oſtenditur.*

10 *Epiſcoporum numerus præſcriptus à Concilio, an requiratur quando cognoſcitur contra Epiſcopum à iudice per Papam delegato, oſtenditur.*

11 *Teſtes ſeptuaginta requiruntur ad deponendum Epiſcopum.*

12 *Clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur.*

13 *Abſolutio Epiſcopi an ſit danda à duodecim Epiſcopis, & Metropolitano; ac diffinienda per Papam, ſicut condemnatio.*

14 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem non poſſunt cognoſcere de cauſa hæreſis Epiſcoporum.*

15 *Cauſæ ciuiles, vel criminales minores Epiſcoporum in Concilio tantum Prouinciali cognoſci, & terminari poſſunt, etiam non exiſtentibus duodecim Epiſcopis.*

EPISCOPORVM CAVSÆ quando & quomodo ſint cognoſcendæ, & diffiniendæ.

ALLEGATIO CXII.

1 QVanta cum reuerentia, & circumſpectione ſit in Epiſcoporum correctione cum deliquerint procedendum, & quantum ſit hac in re Pontificiæ dignitati deferendum, monent Sacri Canones, Sanctique Patres docent: accuſari enim & ad Iudicem ſecularem trahi non poſſe ſpecialiter ſupra cæteros clericos vetat ipſi Canones in *cap.* 1. & per *tit.* 11. *quæſt.* 1. & Ciuilis conſtitutio *in l. ſi quis per calumniam, C. de Epiſcopis & cleric.* Illorum autem accuſatio non eſt facilè recipienda, dicit enim Apoſtol. 1. *ad Timoth.* 5. aduerſus Presbyterum accuſationem non recipiendam abſque duobus, vel tribus idoneis teſtibus, quanto magis aduerſus Epiſcopos, vt ait Sixtus Papa *in cap. accuſatio Epiſcoporum, 2. quæſt. 7.* Et *Innoc. III in Concilio generali relato in cap. qualiter il 2. de accuſat.* dicit quod in Prælatorum inquiſitionibus cum de crimine diffamantur, veritas eſt diligentius perſcrutanda, quia ipſi ſunt quaſi ſignũ poſiti ad ſagittam. Vnde nec quilibet ad eorum accuſationem admittatur, ſed honeſti tantummodo viri, & probatæ fidei perſonæ *cap. accuſatio quoque 2. quæſt. 7.* repelluntur autem infames, & præcipuè hæretici, &

criminoſi *cap. alieni cum ſeqq. 2. quæſt. 7.* Sic namque ait S. Auguſtinus relatus *in c. præſumunt ead. cauſa & quæſt.* Præſumunt, inquit, Prælati non debere ſe reprehendi, vel accuſari eo quod Canones non eos paſſim conſtituunt accuſandos, quod tamen negatur ſolis criminoſis, &c. Verum niſi grauiter erret Epiſcopus, aut à Fide exorbitare noſcatur, oues quæ Paſtori ſuo commiſſæ ſunt, eum nec reprehendere, nec accuſare poſſunt, vt ait *Euſeb. Papa in cap. oues 2. q. 7.* Si quis autem contra Epiſcopum quamlibet querelam iuſtam ſe habere crediderit, monetur prius eum familiariter conuenire, non ſemel, ſed ſæpiſſimè, vt ab eo vel iuſtitiam, vel excuſationem accipiat. Monentur etiam Eccleſiaſtici Iudices *in cap. ſi qui ſunt 2. quæſt. 7.* vt Epiſcoporum accuſatores, aut vituperatores non audiant, antequam eorum diſcutiatur exiſtimationis ſuſpicio, vel opinio, qua ſcilicet intentione, qua temeritate, qua conſcientia, ſi pro Deo, aut pro inimicitia, aut cupiditate iſta præſumpſerint. Epiſcoporum igitur cauſas à Romano Pontifice, Sedéque Apoſtolica, & non ab alio, finiri, vel ab Apoſtol. Sedis conſtitutis Iudicibus cognoſci oportere traditur in *cap. inquiſitores, de hæret. in 6. capit. nullam 2. quæſt. 5.* faciunt *cap. omnis, cap. ad Romanam, c. ſi quis putauerit, c. ideo, c. ſi quis Epiſcopus, 2. quæſt. 6. cap. dudum, 3. quæſt. 6. cap. 1. & ſeq. 6. quæſt. 4. cap. maiores, de baptiſmo, cap. vltra prouinciæ, 3. quæſt. 6. cap. Synodum, diſt. 17. cap. ipſi canones 9. quæſt. 3. cap. cuncta per mundum, eadem cauſa, & quæſt. cap. multis, 17. diſt.* in quibus iuribus habetur difficiliores & maiores cauſas ad Sedem Apoſtol. referre oportere, & in *cap. præceptis, 12. diſtinct.* ait Gregor. *Papa IV.* nulli dubium eſſe, non ſolùm Pontificalem accuſationem, ſed etiam omnem ſanctæ religionis relationem ad Sedem Apoſtolicam quaſi ad caput Eccleſiarum debere referri, & inde normam accipere, vnde ſumpſit exordium; & huiuſmodi cauſas Epiſcoporum tanquam maiores ad Rom. Pontif. ſpectare reſoluunt *Abb. in d. cap. maiores, num. 1. & 3. de baptiſmo, & in c. vt debitus, num. 9. & 37. de appell. & in capit. 2. de accuſ.* vbi cum *Felin. num. 2. notab. vlt.* aduertit Primates poſſe cognoſcere de crimine Epiſcopi, & licet non poſſe deponere credatur, tamen deponendum Epiſcopum pronunciare, & ad Papam ſententiam depoſitionis referre, *Auguſt. Bero. in cap. 1. de iudic. num. 69. cum ſeqq.* demonſtrat Epiſcopi priuationem ad ſolum Papam ſpectare, & ab alio deponi non poſſe, *Turrecrem. in cap. vbique 15 quæſt. 7. numer. 5. 6. & 7.* reſoluit Epiſcopi cauſam criminalem, in qua aut deponendi, aut priuandi ab Ordine agitur, ſolum Papam cognoſcere, idque decere Summum Pontif. facere adhibito ampliſſimorum Cardin. conſilio, ſicut in cæteris arduis, de quo etiam vide *Galgan. de iure Pontificio lib. 3. tit. 10. num. 5. cum ſeqq. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 124. litt. A, Vgolin. de offic. Epiſcopi cap. 2. §. 2. num. 4. verſ. 11. Aloyſ. Ricc. in Neapol. deciſ. 142. par. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 41.*
2 *num. 21.* Itaut à prouinciali Concilio non poſſit Epiſcopus deponi, aut priuari, imo nec deponendum pronunciari *Doct. in cap. 1. de translat. Epiſcopi,* vbi *Ant. Butr. num. 2. in 4. notab. Abb. num. 3. Auguſt. Bero. in d. cap. 1. num. 4.* Ad prouinciale namque, ſeu locale Concilium deferri non poſſunt maiores quæſtiones, veluti cauſæ Epiſcoporum depoſitionem, & quæſtiones reſpicientes, articulos Fidei, & mores Eccleſiæ vniuerſalis, vt probat *cap. Concilia,* ibi, non de maioribus negotijs 17. *diſt.* cum alijs ex quibus communiter receptum teſtatur *Bottæ. de ſynodo par. 3. art. 1. num. 25. & Caſtro aduerſus*

uerſus hæreſes lib. 1. cap. 8. Sed in his agitur de correctione morum clericorum, & alijs ſimilibus, quæ minora ſunt cap. annis ſingulis 18. diſt. conſonat Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 5. in fine. Vnde Concilium prouinciale non poſſe formare proceſſum in cauſis criminalibus grauioribus contra Epiſcopum ad effectum tranſmittendi illum ad Summum refert deciſum Aloyſ.
3 Ricc. d. deciſ. 145. num. 5. par. 4. Nec à Patriarcha, vel Legato de latere abſque ſpeciali Papæ mandato deponi, aut priuari poſſunt, Gemin. in cap. Primates 2. q. 1. & in cap. renouantur 22. diſt. vbi ita declarat, capit. quia ſuſpecti 3. quæſt. 5. & addit cum Felino in cap. non poteſt, colum. 3. num. 4. de re iudic. criminales Epiſcoporum cau-
4 ſas non poſſe delegari, vel vt ipſe loquitur, non eſſe delegabiles, auctoritate gloſ. magnæ in d. cap. inquiſitores, de hæret. in 6. quod tamen ſic eſt accipiendum, vt Papæ delegatus, vel vicarius, iudexve in hiſce caſibus conſtitutus non poſſit alteri delegare, non autem quin poſſit Papa delegare, vt loquuntur Doct. relati à Felino d. nu. 4 in d. cap. non poteſt.

5 Speciali igitur reſeruatione Epiſcopi eorumque cauſæ Summo Pontifici immediatè ſubijciuntur, vt probant text. in cap. quamuis 3. quæſt. 6. cap. frater 16. quæſt. 1 notat Borgaſ. de irregular. & diſpenſ. par. 6. tit. quis poſſit
6 excommunicare, in fine, adeo vt nec quidem citari poſſint, vt perſonaliter compareant, niſi ob cauſam ex qua de Iure deponendi, ſiue priuandi venirent, etiamſi ex officio, aut per inquiſitionem, ſeu denunciationem, vel accuſationem, ſiue alio quouis modo procedatur Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 6. in fin. Salzed. ad Bernard. in pract. capit. 124. litt. A, in nouiſſ. edit. Sbrozz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 59. num. 1. & 2. Stepha. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 169. num. 15. nouiſſimè D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib. 4. capit. 18. num. 3. vbi numer. 4. ſubdit delicta eſſe quæ de Iure petunt in Epiſcopis depoſitionem, ſeu degradationem, crimen hæreſis, crimen læſæ maieſtatis, contra ſummũ Pontif. vel Reges; ſi Epiſcopus ſit aſſaſſinus, ſi falſificet litteras Apoſt. ſi agrorum depopulator ſit, ſi ſit inobediens Summo Pontif. ſi ſit ſimoniacus ſimonia reali, ſi in monaſterijs ſtupret Virgines, & ſi ſit falſificator monetæ. Et ex quouis delicto etiam atrociſſimo ad Romanam Curiam citari non poſſunt, niſi imprimis accedat ſpecialis commiſſio manu Papæ ſignata, vt ſanciuit bonæ mem. Pius IV. in conſtit. incip. De ſalute gregis, anno eius primo, prout refert Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos parte 1. quæſt. 41. præcipuè ſi reſideant Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 41. num. 5. Teſtes vero cõtra eos in criminali cauſa nonniſi conteſtes, & bonæ famæ, & exiſtimationis, & conuerſationis fuerint recipiendos, & ſi falſum depoſuiſſe deprehendantur, grauibus pœnis eſſe mulctandos ſtatuit Concil. Trid. ſeſſ. 13 de reformat. cap. 7. Cauſas autem eorum criminales ex quibus comparere perſonaliter debent, à ſolo Romano Pont. cognoſcendas, ac terminandas: vel ſi extra Curiam cauſa ſit committenda, nonniſi Metropolitanis, aut Epiſcopis ab ipſo Papa committi debere ſtatuit idem Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 8. Papa vero Alexand. III. in cap. 2. de offic. deleg. lib. 6. Iudicibus Eccleſiaſticis à Sede Apoſtol. deputatis iubet, vt ſi contra Epiſcopos ad correctiones aliquas, ſiue pœnas fuerit procedendum, ita gradus, & modeſtia in tali proceſſu ſeruetur ab eis, vt non ſtatim cenſuris, ac priuatione mulctentur, ſed primò eis, ſi opus fuerit, ingreſſus Eccleſiæ, vel Sacerdotale interdicatur officium, ac deinde ab Epiſcopali officio ſuſpendantur, & ſubſequenter aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos ſecundum eorum culpam, & contumaciam: nouiſſimè D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib. 4. cap. 18. num. 1. 7. & 8. quamuis de Iure antiquo ſi contingeret criminaliter agi contra Epiſcopum, & crimen poſtularet depoſitionem ab Ordine, & dignitate Epiſcopali, examinanda erat cauſa ab omnibus Epiſcopis totius prouinciæ, vnà cum Metropolitano, vel vt minimum à duodecim Epiſcopis vltra Metropolitanum, vt notat gloſ. in ſumm. verbo quod autem, 3. quæſt. 8. per text. in cap. ſi quis Epiſ-
8 copus criminaliter 6. quæſt. 4. Iure poſtea recentiori dicti Epiſcopi cognoſcere poterant vſque ad ſententiam tãtummodo, ſententia autem, & definitio reſeruabatur Papæ, vt in capit. accuſatus, & in capit. quamuis & in capit. multum ſtupeo, 3. quæſt. 6. Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap. 29. quia ſemper ad ſolum Papam pertinet Epiſcopos deponere, vt aſſerit Innocent. III. in cap. quod tranſlationem 4. & ibi gloſ. verbo reſeruata. de officio legati, & gloſ. verbo pertinere, in capit. ſicut, 8. de exceſſibus prælat. cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi, vbi poſtquam idem Innocen. prædixit matrimonium ſpirituale Epiſcoporum tranſlatione, depoſitione, aut ceſſione diſſolui, ſubiunxit hæc verba: Et ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam conſtitutione Canonica, quàm inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano Pontif. reſeruata Abb. in cap. graue nimis, de præbendis num. 4. & in cap. non poteſt, de re iudic. num. 5. Auila de cenſuris, par. 4. diſput. vnic. dub. 2. concl. 1. Gonzal. d. gloſ. 41. num. 21. Azor. inſtitution. moral. par. 2. libr. 5. cap. 35. verſic. ſecundum, & præter ſententiam Romani Pontif. non poſſunt damnari, cap. dudum, capit. irritam 3. quæſtion. 6. hinc notat Felin. in dict. cap. non poteſt, numer. 7. de ſentent. & re iudicat. omnia iura, in quibus legitur aliquando Epiſcopos fuiſſe damnatos ab inferioribus à Papa, loqui, aut de iure antiquo, aut ex commiſſione ipſius Papæ.

Verum vt certa ab incertis ſeparemus ex mente, Abb. in cap. 3. de ſentent. & re iudic. num. 14. & communis, vt per Albertin. in cap. 1. de hæretic. lib. 6. nume. 8. tria tempora conſideranda ſunt. Primum tempus fuit, in quo Epiſcopis prouincialibus cum Metropolitano data fuit cognitio criminis, de quo Epiſcopus accuſabatur; ſententia vero, vel ſaltem conſultatio Sedi Apoſtol. erat reſeruata, quod quidem tempus incœpit ab Apoſtolis, & continuatum fuit per Sixtum II. anno 260. vſque ad tempus Iulij Pontificis, vt patet ex epiſt. 1. eiuſdem Sixti, qui floruit eo tempore, de qua conceſſione, & reſeruatione loquitur text. in capit. accuſatus, text. opt. in capit. quamuis, text. ſic intelligendus in capit. ſecundo, & in capit. dudum 3. quæſt. 6. Secundum tempus fuit, in quo propter graues Eccleſiæ perſecutiones commode non poterant in prædictis cauſis Sedis Apoſtol. iudicium requirere, ideòque ſtatutum fuit vt ab eiſdem Epiſcopis abſque aliqua reſeruatione ſententia proferretur, patet ex Concil. Antiocheno c. 14. celebrato ſub Iulio I. Pont. qui floruit anno 350. & ex Concil. Laodiceno ſub Damaſo Pont. celebrato circa annum Domini 380. de quo tempore agit text. in c. 1. & in c. ſi quis Epiſcopus 3. cum alijs 6. quæſt. 4. tex. ſic intelligendus in cap. ſi quis à proprio 21. quæſt. 5. Quæ conſtitutio durauit vſque ad tempora Nicolai I. qui floruit circa annum 866. quo tempore iam licuit & potuit Sedis Apoſtol. iudicium expectari, & iterum decretum eſt, vt ſine Romani Pont. auctoritate non poſſet ferri ſententia, vt colligitur ex text. in

cap.

cap. hæc quippe 3. quæſt. 6. optime ex text. *in cap. denique 6. quæſt. 3.* ibi, ad Sedem Apoſtol. referri, & ibi, decreta penitus expectari, & ibi, quod quia omiſſum eſt hactenus dolemus, vbi Nicolaus apertè fatetur in præteritis temporibus prædictam relationem, & conſultationem fuiſſe omiſſam, & apertè probat text. *in cap. 2. de transſlat. Præl. verſ. ſicut ergo*, ibi, ſoli eſt Pōtifici Romano reſeruata. Quod quidem hodie tam circa definitionem cauſæ, quam circa illius cognitionem innouauit, & declarauit *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reform. cap. 8. & ſeſſ. 24. de reform. cap. 5.* & antea in crimine hæreſis fuit ſtatutum per tex. *cap. Inquiſitores 16. de hæret. lib. 6.*

Ex quibus omnibus colligitur primò explicatio ad text. *in cap. 3. de ſent. & re iudic.* dum dicit in ſententia de qua ibi plures Epiſcopos deſiderari, intelligendum eſſe conſulto, & obtento prius Romani Pontificis decreto, caſu quo de Epiſcoporum criminibus tractetur, licet enim *Gregor. I.* auctor illius text. *floruiſſet circa annum 603.* & ita ſecundum ſupra relatam computationem tempore ſecundo, nihilominus tamen poſitus in hoc volumine Decretalium à *Gregorio IX.* ſecundum tertium tempus intelligendus eſt, vt decretum Romani Pontif. expectetur, ſiquidem originale illius text. magis de Epiſcopo delinquente, quam de Sacerdote aperte loquitur.

Secundò colligitur, non eſſe veram ſententiam *gloſſ. verbo adnotauerit in cap. biduum, §. fi. 2. quæſt. 6.* dum aſſerit quod licet Epiſcopi cum Metropolitano non poſſint Epiſcopum delinquentem deponere, poſſunt tamen deponendum pronunciare inconſulto Romano Pontif. idem dicit *gloſ. in capit. frater noſter 16. quæſt. 1.* ſequuntur *Felin.* qui alios refert *num. 2. in d. capit. 3. Dominic.* & alij *in cap. 2. de pœnis lib. 6.* aduertere namque debuiſſent vltra ſupradicta; quod vel per talem pronunciationem proferunt ſententiam cōdemnatoriam, & tunc facere non poſſunt inconſulto Romano Pontif. aut ſolummodo ſuam exprimunt opinionem quatenus talis eſt, & tunc nihil agunt, ac proinde non mirum ſi contrarium dicendum ſit, prout reſoluit *Abb. num. 6. in d. cap. 3. & in cap. 2. num. 5. de officio deleg.* qui tamen loquitur contra ſupradicta Iura, dum dicit Epiſcopos prouinciales non potuiſſe aliquando cauſas criminales Epiſcoporum definire, nec de illis cognoſcere.

Tertiò colligitur explicatio ad *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 5.* dum dicit fieri poſſe delegationem à Pontifice circa cauſam criminalem Epiſcopi deponendi, vt ſcilicet delegata etiam ſententia non poſſit aliter valere quàm ſi nemine diſcrepante concors iudicum delegatorum opinio interueniat. Patet ſi expendas *Trid. in illo cap. 5.* tantummodo corrigere ius antiquum in eo, quia cum antea per Epiſcopos Iure ordinario prædicta cauſa tractaretur, hodie tamen non poſſit, niſi iure delegationis, ac proinde dicendum videtur quod in reliquis requiſitis ius commune ſeruari debet ab eiſdem delegatis, iuxta reg. text. *in l. ſed ad poſteriores, ff. de legibus* cum Iurium correctio quantum fieri poteſt vitanda ſit, ius autem commune *in cap. 1. 6. quæſt. 4.* dictat in deponendis Epiſcopis requiri vnanimem iudicantium ſententiam, itaut ad validitatem ſententiæ nemo diſſentiat, ergo, &c. Accedit quia decretum prædictum Concilij in fauorem Epiſcoporum delinquentium factum eſt, & vti tale non debet in odium eorum redundare contra reg. text. *in l. quod fauore, ff. de legibus, & in reg. quod ob gratiam lib. 6.* quod contingeret ſi cauſæ quæ à duodecim terminandæ ſunt, non poſſent niſi concordi ſententia definiri, & à paucis delegatis diſcordi ſententia terminarentur. Vnde ſi nihil aliud ex forma reſcripti commiſſionis appareat, neceſſarium eſt, vt ſententia delegatorum ſit concors caſu quo non reſeruetur Romano Pontifici, ſed ab eodem iuxta formam Concilij committatur, ſic ceſſat reg. text. *in capit. vltim. de ſentent. & re iudic.* quod etiam notandum eſt ad explicationem *concil. Tridentin. d. ſeſſ. 13. de reform. cap. 8.*

9 Quæres non abs re, an ſupra dicta procedant, quando non agitur contra Epiſcopum ad depoſitionem ab Ordine, & dignitate Pontificali, quia crimen non eſt adeò graue, vt dignum ſit huiuſmodi pœna; ſed tantum ad depoſitionem ab Epiſcopatu? in qua quæſt. *Abb. in dicto capit. non poteſt, numer. 7.* tenet quod in cognitione huiuſmodi cauſæ, quando Epiſcopus eſt conſecratus, idem numerus Epiſcoporum exigitur, & tandem deciſio cauſæ reſeruatur Papæ, *& num. 9.* reſoluit quod ſi Epiſcopus, cuius cauſa cognoſcenda eſſet, adhuc conſecratus non fuiſſet, ſufficeret numerus ſex Epiſcoporum.

10 Vtrum verò præſcriptus numerus Epiſcoporum requiratur, cum cauſa digna depoſitione ab Ordine, vel ab Epiſcopatu contra Epiſcopum cognoſcitur à iudice ſpecialiter per Papam delegato, quæſtio eſt non contemnenda, in qua *gloſ. verbo quod autem, in fine, in ſum. 3. quæſt. 8.* tenet eundem numerum Epiſcoporum requiri, quando Epiſcopus iudicatur à delegato Papæ ex ſpeciali commiſſione. Oppoſitum tamen putat ibi, *Archid.* & in *cap. illud 23. diſtinct. & Innocent. in capit. graue, num. 6. de præbend.* credit hunc numerum Epiſcoporum non requiri ex neceſſitate in delegatione, ſed ex congruentia ob excellentiam dignitatis Epiſcopalis, & hanc opinionem videtur ſequi *Abb. in d. cap. non*
11 *poteſt, num. 9.* Et aduerte ad deponendum Epiſcopum neceſſarium fuiſſe numerum ſeptuagintaduorum teſtium *c. præſul, cum ſeq. 2. q. 4.* etiam in eius purgatione *cap. omnibus 2. quæſt. 5.* & refert *Felin. in dict. cap. non poteſt, num. 10.* De Iure vero *Concil. Trident. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 7.* teſtes contra Epiſcopum debent eſſe bonæ famæ omni exceptione maiores conteſtes, aliàs recipiendi non ſunt, & grauiter puniuntur, refert *D. Hieron. Venero, & Leyua d. cap. 14. nu. 9.* duos caſus, in quibus clericus non Epiſcopus non deponitur ab Epiſcopis, ſed à ſolo Papa. Primus eſt de eo, qui renunciauit Epiſcopatui, & id permittitur ob memoriam priſtinæ
12 dignitatis, *gl. fi. in c. ſi qui Epiſcopi, 92. diſtinct.* Secundus caſus de clerico ordinato à Papa, qui ab inferiore non deponitur, *gloſ.* & Doctor. *in cap. filium 1. quæſt. 1.* Sicut in depoſitione Epiſcopi cauſa cognoſcenda eſt à duodecim Epiſcopis, & Metropolitano, ac diffinienda à Papa, vt dictum eſt, ita quoq; ſi Epiſcopus de tali crimine iniuſtè accuſetur, abſolui nequit à dictis duodecim Epiſcopis, ſed abſolutionis ſentētia a ſolo Papa eſt pronuncianda, ita *gl. verbo non tamen definire, in c. accuſatus 3. q. 6. Abb. in c. non poteſt, nu. 5. de re iudic.* reprobata opinione *gl. verbo cauſatio in c. præceptis diſtinc. 12.* quia *Felin. in d. c. non poteſt, nu. 10.* tradit hoc eſſe ſpeciale in Epiſcopo, vt ſicut non poteſt condemnari, nec deponi ab alio, quàm à Papa, ita quoque in crimine de quo accuſatus fuerit, abſolui non valet ab altero.

13 Hæreticæ prauitatis Inquiſitores vbique conſtituti iudices, viri alioquin eruditione, prudentia, probitate, & auctoritate præſtantes, minimè excuſandi, nec laudandi ſunt, immo potius vituperādi, ſi hæreſis cauſam (eam

(eam ſi fortè ſibi vendicarent ſuo veluti iure) in Epiſcopo cognoſcant, cum non ignorent in Pontificali gradu dignitatis locatos, ſcilicet Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, etiam crimine hæreſis notatos, non poſſe, nec debere alibi, nec ab alio, quàm apud Summum Pontificem, aut eum, cui ipſum Chriſti Vicarium nominatim demandaſſe conſtet, damnari; ſed omninò ad Papam eorum cauſas, licet de hæreſis crimine deferendas, vt in *dicto cap. inquiſitores, de hæreticis. in 6.* vbi *Ioann. Monach. & Prob. in addit. ad eum, Lali. Iordan. de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papam deferendis, cap. 12. à num. 11. & num. 14.* tenet ab ipſis Inquiſitoribus non
14 poſſe ad Romanam Sedem accuſatum, capitiſque reum Epiſcopum tranſmitti, quod & nouiori iure (*Concil. Trident. d. cap. 5.* ſancitum eſt, reſoluunt *Penna in director. Inquiſitorum par. 3. commento 76. & 77. pag. mihi 557. Roias ſing. 55. nu. 2. Locat. in opere iudic. verbo Epiſcopus, Farin. de hæreſi q. 182. nu. 113. Nauar. conſ. 1. nu. 5. de foro compet. Henriq. in ſumm. lib. 13. c. 55. §. 2. litt. P, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. q. 81. art. 1. verſ. aduertendum tamen.* Et habere locum etiamſi Epiſcopus ſit titularis obſeruant *Molin. de Iuſtit. tract. 5. diſp. 28. num. 19. Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha in tract. de Confeſſarijs ſollicitantibus mulieres in Confeſſione, q. 12. nu. 6. & 7. in princip.* vbi *num. 11.* id ipſum procedere ait in Epiſcopis electis, & confirmatis licet non conſecratis per ea quę tradunt *Molin. d. diſp. 28. num. 19. & Sanch. de Matrim. lib. 8. diſp. 2. num. 11.*

15 Hæc de maioribus Epiſcoporum cauſis criminalibus; ciuiles vero, vel criminales minores in Concilio tantum Prouinciali cognoſci, & terminari poſſunt, vel à deputandis per Concil. Prouinciale: ita de criminalibus Epiſcoporum cauſis minoribus loquens decidit *Concil. Trid. d. c. 5. ver. minores, Henriq. d. §. 2. D. Hieron. Venero & Leyua d. c. 18. nu. 2.* & declaratum fuiſſe in *Sacra congreg.* refert *Armendar. in addit. ad recopilationem legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, nu. 80.* vbi quoque dicit etiam non exiſtentibus duodecim Epiſcopis poſſe dictas cauſas criminales minores in Concilijs Prouincialibus tractari, quia prædicta Concilia ex minore numero Epiſcoporum, vt plurimum, conſtant.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopatus renunciatio dupliciter poteſt fieri, vel renunciando loco tantum, vel loco ſimul, & dignitati.*
2 *Epiſcopatus renunciatio ex quibus cauſis fieri debeat, remiſſiuè.*
3 *Renunciare Epiſcopatui poteſt & tenetur Epiſcopus propter debilitatem corporis.*
4 *Infirmitas, quomodo, & quibus teſtibus ſit probanda.*
5 *Senectus, quæ Epiſcopum impotentem reddit ad exequendum officium paſtorale, relinquitur arbitrio Iudicis, id eſt Summi Pont.*
6 *Conſcientia criminis eſt cauſa renunciandi Epiſcopatui.*
7 *Scientiæ defectus eſt cauſa renunciandi Epiſcopatui.*
8 *Malitia plebis eſt cauſa renunciandi Epiſcopatui.*
9 *Scandalum graue eſt cauſa reſignandi Epiſcopatum.*
10 *Irregularitas perſonæ eſt cauſa reſignandi Epiſcopatum.*
11 *Penſio non ſolet imponi in Epiſcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem mille ducatorum.*
12 *Conſenſus in ceſſionibus Epiſcopatuum præſtatur Cardinali, qui confecit proceſſum, & eſt relationem in Conſiſtorio facturus.*

EPISCOPVS AN, ET QVIBVS ex cauſis Epiſcopatum reſignare poſſit & debeat.

ALLEGATIO CXIII.

1 Dupliciter poteſt fieri Epiſcopatus renunciatio; vel renunciando loco tantum; vel loco ſimul & dignitati: loci renunciatio fit, quoties renunciatur cura, & adminiſtratio illius Eccleſiæ *cap. ad ſupplicationem, de renunt.* & ſic renuntians poteſt appellari Epiſcopus, quia retinet dignitatem, & ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis *cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcop.* vbi omnes, *Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap. 18. nu. 10.* ac auctoritate Sedis Apoſtol. poterit ad Eccleſiam eandem redire, vel aliam, ſiue per viam electionis, ſiue per viam poſtulationis, ſiue per viam collationis habere *Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 17. num. 13.* poterit cum licentia Epiſcopi diœceſani, eius ſubditos ordinare, *dict. cap. 1.* ibi, nam in primo caſu, Ordines, ſicut antea, rogatus ab Epiſcopo aliquo poterit de ratione conferre. Loci, & dignitatis ſimul renunciatio fit, quoties renuntians ex ipſa renunciatione amittit dignitatem, & denominationem illius dignitatis, quæ renunciatio regulariter fit ob crimen *Abb. in d. cap. 1. num. 8. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 6. num. 6.* Et ideo non poteſt Ordines conferre etiam de licentia alicuius Epiſcopi, nec ad eandem Eccleſiam redire, vel aliam habere *Maiol. dict. cap. 6. num. 8. Fuſch. d. cap. 28. num. 10. Flamin. d. q. 17. num. 14. & 19.*

2 Cum igitur Epiſcopatus poſſit renuntiari, vt probat *cap. qualiter 7. quæſt. 1. c. 1. de renunc. Pute. deciſ. 162. lib. 1. Flam. de reſignat. lib. 2. q. 1. num. 53.* etiam per procuratorem *Clem. 1.* ibi, *Pontificali, de renunciat. Flamin. de reſign. benef. libr. 9. q. 2. num. 2.* præſtito conſenſu Cardinali, qui confecit proceſſum, & eſt relationem in Conſiſtorio facturus per ſe, vel per ſchedulam, vt de quotidiana praxi teſtantur *Flamin. lib. 8. q. 8. num. 10. Ioan. à Cochier in comment. ad regul. 43. alias 44. Cancel. nu. 34. pag. 421.* neceſſe eſt vt inquiramus quæ cauſæ in illius renunciatione requirantur. Plures adeſſe debere legimus in *cap. niſi cum pridem, de renunc.* quas latè declarāt *Fuſc. d. cap. 28. à nu. 1. Flam. de reſign. lib. 5. q. 3.* per totam, & nos breuiter ipſas percurremus.

3 Prima igitur cauſa, qua poteſt & tenetur Epiſcopus reſignare Epiſcopatum, eſt propter debilitatem corporis procedentem per infirmitatem continuam, & ſenectutem, eam tamen quæ impotentem reddit ad exequendum officium paſtorale, refert *text. in d. c. niſi cum pridem*, ibi, alia vero cauſa eſt debilitas corporis, & adducunt *Gig. de reſidentia Epiſcoporum cap. 17. nume. 12.*
4 *Fuſch. d. c. 28. nu. 3. Flam. d. q. 3. nu. 13. cum ſeqq.* Infirmitas quomodo & quibus teſtibus ſit probanda, docent *Maſc. de prob. concl. 896. Flam. d. q. 3. à nu. 34.* vbi refert plenè probari ex aſpectu, vel per medicos, ac per iura-
5 mentum ipſius, & per familiares, ac teſtes domeſticos. Senectus verò, quæ Epiſcopum impotentem reddit ad exequendum officium paſtorale, Iudicis, hoc eſt ſummi Pont. arbitrio relinquitur, vt per *Menoch. de arbitr. caſu 53. nu. 3. Maſcar. concl. 1295. n. 8. Flam. d. q. 3. n. 56. & q. 6. n. 5. cū ſeqq. Marc. Ant. Gen. in praxi c. 53. nu. 1. Rendina in promptuario recept. ſent. tom. 1. prope finem in miſcel. nuni. q.*

6 Se-

6 Secunda, propter conſcientiam criminis, d.capit. niſi cum pridem, ibi, propter conſcientiam enim criminis, vbi, Abb.num.3.Redoan.de ſimonia p.2.cap.13.num.11. S.Thom.2.2.q.185.art.4.verſ.reſpondeo, Gig. d.c.17.nu. 12.Fuſc.dict.cap.28.nu.2.verſ.& de primo, Flam.d.q.3. num.8. vbi hoc intelligit eo tantum caſu quando committit crimē, quod poſt peractam pœnitentiam impedit Ordinis executionem, & citat gloſ. verbo ſed dumtaxat verſ.quæ ergo in d.cap. niſi cum pridem, & Innoc.nu.2.& 3.ac Abb.nu.7.

7 Tertia, propter defectum ſcientiæ d.c.niſi cum pridē, ibi, pro defectu quoque ſcientiæ Gig. d.c.17.numer.13. Fuſc.d.cap.28.num.4.verſ.ex defectu. Flam.d.q.3.à num. 67.vbi nu.83.ampliat vt propter defectum ſcientię non ſolum ſit concedenda licentia Epiſcopo petenti, & volenti renuntiare, ſed etiam ſi non petat poterit compelli vt renuntiet, & num.84.interpretatur verbum, poteſt, de quo in d.cap. niſi cum pridem, ideſt debet; aliquando tamen ardens in homine charitas eſſe poteſt, vt ſcientiæ defectum ſupplere valeat, d.cap. niſi cum pridem, ibi, & ideo imperfectā ſcientiæ, vt de Macedonio, & Antonio Anachoretis cuiuſuis diſciplinæ expertis ob eorum incredibilē charitatem Sacerdotio dignis referunt Salzed. ad Bern.in pract.cap.21.lit.A, in fine, verſ.aliquando, Maiol.de irregul.lib.1.cap.32.numer.4.cum ſeq. Flamin. d.q. 3.num.112.cum ſeq.Bellet. diſquiſit. clerical.p.1.tit.de diſciplina clericali §.4.num.37.

8 Quarta, propter malitiam plebis in cuius cauſa non poteſt Prælatus plebi & gregi ſibi ſubiectis doctrinam dare d.cap.niſi cum pridem, ibi propter malitiam autem plebis, vbi Innoc.num.4.Hoſt.nu.20.& 21.& Abb. nu. 10.Gig.dict.capitul.17.num.18.Rebuff.in praxi benef.tit. de reſign.expreſſa Fuſc. dict.cap.28.numero 5. Flamin. d. q.3.à num.117.

9 Quinta, propter graue ſcandalum d.c.niſi cum pridē, ibi, pro graui quoque ſcandalo S.Thom.2.2.q. 185.art. 4.verſ.reſpondeo, Roman. ſing.794.incip. an Epiſcopus, Marſil.ſing.634. nu.2. Couarr.in reg.peccatum p.1.ſub n. 5.Franc.Marc.Delphin.deciſ.944.nu.1.p.1.Anton.Ricc. de iure perſonarum extra gremium Eccleſię exiſt.lib. 9. ca. 3.num.8.Bellet.diſquiſit.cleric.part. 1.titul.de diſciplina cleric.§.15.nu.19.vbi ampliat etiamſi ipſe non ſit in culpa illius ſcandali, Gig.d.cap.17.Fuſc.d.c.28.nu.6.Maiol. de irreg.lib.1.c.2. nu.4. & c.13.num.7.Flam.d.qu.3.nu. 153.vbi nu.176.declarat, vt quoties cogitur Epiſcopus renunciare ob ſcandalum, ei ſit danda compenſa, aut contracambium redituum, vt poſſit viuere, & non habeat mendicare.

10 Sexta propter irregularitatem perſonæ, dict.cap. niſi cum pridem, ibi, perſonæ verò irregularitas, &c. Gig.d.c. 17.num.20.Fuſch.d.c.28.nu.7. Flam.d.q.3. à num.177. vbi num.179.aſſerit quod ſtante huiuſmodi irregularitate Epiſcopus cogi poteſt renuntiare Epiſcopatui.

11 Epiſcopo an & quando coadiutor cum futura ſucceſſione dandus ſit, vide infra alleg.118.

Epiſcopus ſucceſſor in Epiſcopatu an & quando teneatur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris, vide infra alleg.120.

S V M M A R I V M.

1 Vitam communem omnes fideles agebant in principio naſcentis Eccleſiæ, propriumque nihil habebant.
2 Laici à communi vita primum recedere cœperunt.
3 Eccleſiaſticorum bona in quatuor partes olim diuiſa fuerūt, ſcilicet vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ Eccleſiæ.
4 Beneficiarij an habeant dominium ſuorum beneficiorum, oſtenditur.
5 Epiſcopi, ac alij beneficiarij non monachi teſtari non poſſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur.
6 Beneficiatus ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poteſt teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum.
7 Epiſcopi quare de acquiſitis intuitu Eccleſiæ, ſicut clerici, ſecundum hodiernam conſuetudinem teſtari non valeant, oſtenditur.
8 Vacationis tempore aduenientia ad futurum ſucceſſorem pertinent Epiſcopum.
9 Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus tam vere, quam præſumptiue acquiſitis, præter Eccleſiam, nullum poteſt facere hæredem.
10 Teſtari de patrimonialibus, & de bonis, quæ ſuo labore, & induſtria acquiſiuit, valet Epiſcopus.
11 Bona quando cenſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita, oſtenditur.
12 Bona intuitu Eccleſiæ acquiſita præſumuntur, quando tempore promotionis conſtat Epiſcopum nihil habuiſſe.
13 Bona ſi inueniantur penes Prælatum, & neſciatur vtrum acquiſita fuerint ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc præſumentur intuitu Eccleſiæ fuiſſe comparata.
14 Bona penes Prælatum reperta potius ex ipſius bonis, quam Eccleſiæ, quæſita præſumuntur, ſi de tenuitate beneficij, & de proprijs diuitijs Prælati conſtet.
15 Inuentarium illarum rerum debet facere Epiſcopus, quas ipſe ex ipſius patrimonio comparauit tempore, quo Epiſcopatum conſequitur.
16 Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus quæſita.
17 Bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus an ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant, oſtenditur.
18 Teſtari non poteſt Monachus in Epiſcopum promotus.
19 Monachus factus Epiſcopus nō eximitur à paupertatis voto, nec efficitur verus dominus redituum eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium.
20 Monachus factus Epiſcopus quicquid acquirit ſuæ Eccleſiæ acquirit cum ſola adminiſtratione.
21 Monachus factus Epiſcopus non poteſt poſt mortem de bonis diſponere.
22 Monachus factus Epiſcopus in vita tam plene poteſt diſponere, quam ample poteſt licite Epiſcopus ſecularis.
23 Licentiam concedere poteſt ſummus Pontifex Monachis Epiſcopis vt teſtentur.
24 Monachus Epiſcopus in obtinenda à Pontifice licentia ad teſtandum etiā ad opera pia duplex impedimentū tenetur explicare alterū ſe eſſe Religioſū, alterū ſe eſſe Epiſcopū.
25 Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat, etiā re integra morte concedentis.
26 Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat vigore prædictæ facultatis ſemel teſtamento facto.
27 Licentia teſtandi ſuperueniens validum efficit prius teſtamentum abſque ea factum.
28 Bona acquiſita ab Epiſcopo Monacho poſt adeptum Epiſcopatum eo defuncto nō ad monaſterium, ſed ad Eccleſiam cuius eſt Epiſcopus, pertinent, quamuis iure hæreditario, vel donatione, aut propria induſtria, & labore poſt Epi-

ſcopatum acquiſita ſint.

29 *Monachus factus Epiſcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius ſuccedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vndecunque quæſita, in quibus ipſo mortuo ſuccedit ſua Eccleſia.*

30 *Epiſcopus à tempore confirmationis pontificiæ incipit Eccleſiæ acquirere.*

31 *Titularis Epiſcopus Pontifici acquirit.*

32 *Donatio cauſa quoad mortis ſuum effectum, & efficaciam accedit, & aſſimilatur vltimæ voluntati.*

33 *Donare poteſt Epiſcopus inter viuos etiam non modice, & in profanos vſus.*

34 *Declaratur textus in cap. ad hæc verſ. viuentes de teſtamentis.*

35 *Beneficiarijs in ægritudine conſtitutis an liceat immoderatas facere donationes, oſtenditur.*

36 *Patrimonium habens Epiſcopus an poſſit illud conſeruare, & reditus Eccleſiaſticos, in vſus profanos expendere, oſtenditur.*

37 *Declaratur tex. in c. clericos 1. q. 2.*

38 *Declaratur tex. in cap. illi autem 12. q. 1.*

EPISCOPVS DE BONIS intuitu Epiſcopatus acquiſitis an poſſit teſtari?

ALLEGATIO CXIV.

1 IN principio naſcentis Eccleſiæ, tempore ſcilicet Apoſtolorum, & in Eccleſia primitiua omnibus fidelibus fuiſſe vitam communem conſtat ex *epiſtola Diui Clementis*, relata *in cap. dilectiſſimis 12. qu. 1.* propriũque fideles nihil habebant, ſed cum ad Fidem conuertebantur, vendebãt omnia, & pretium Apoſtolis offerebant qui loculos habebant, vbi hęc reponebantur, vt ſuis, clericorumque neceſſitatibus prouiderẽt *Act. capite 2. 5. & 6. D. Paul. 1. ad Corinth. 9. tex. in c. habebat Dominus 12. qu. 1. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. titul. de bonis clericorum §. primo, numero 3.*

2 A qua communione primum laici recedere cœperunt, deinde clerici multis tẽporibus retinuerunt (degebant enim vitam communem ſub Epiſcoporum poteſtate) & in Epiſcopi adminiſtratione erant bona omnia temporalia, conſtat *ex cap. quia tua, & c. ſcimus, 12. q. 1.*

3 Cum enim poſtea à tempore Conſtantini mirum in modum creſcerent Eccleſiæ bona, vt refertur in *capit. futuram, 12. q. 1.* & clerici, ac ſi vita receſſerint Epiſcopi, etiam minus fideliter bona, quę offerebantur, diſpẽſarent; prudenter Romani Pont. in quatuor partes bona omnia diuidenda cõſtituerunt, vt vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ applicaretur *in cap. quatuor, & in cap. de reditibus, cum ſequẽtib. 12. queſtione 2.* Poſt hæc tempora diuiſis iam Parochijs à Papa Dionyſio vt habetur *in c. 1. 13. q. 1.* & recedentibus clericis ab illa communi vita, cęperunt ſinguli oblationes, atque decimas, & alia bona, quæ ad Eccleſias ſibi traditas pertinebant, ſibi retinere. Deinde cum iam hæc fuerit in omnibus Eccleſiis præſcripta conſuetudo Romani Pontifices eam comprobarunt, vt probatur *in cap. nec numeros 10. quæſtion. 3.* atque ita decimę, & oblationes pro eccleſiaſtico ſtipendio & loco quartæ ſibi debitæ, iuxta antiquam illam diuiſionẽ ſingulis clericis in Eccleſiis ſibi traditis relictæ ſunt, cũ oner: tamen reparandi fabricam, vt probat *c. 1. de Eccl. ædific.* iunctis traditis à *Cened. ad Decret. collect. 133.*

4 Ex quibus infertur reſolutio ad illam difficilẽ quæſtionem, an ſcilicet beneficiarii habeant dominium in fructibus ſuorum beneficiorum? in qua pars affirmatiua verior eſt, nam reditus beneficiorum aſſignantur non in ſuſtentationis ſtipendiũ, ſed magis in ſtipendiũ laboris, vt ſatis probant auctoritates adductæ in *cap. clerici omnes, 1. q. 2.* cum ſimilibus, conſtat autem eas portiones, quæ alicui aſſignantur in laboris ſtipendiũ, quoad plenũ dominium eidem acquiri, vt apparet in ſtipendio militis pro militia, vel Doctoris pro lectione, & in multis alijs. Hinc in multis iuribus beneficiarios fructus ſuos non facere dicitur, quaſi in eis dominium acquirant, vt *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. capit. 12. verſ. præterea obtinentib.* ibi, quos ratione etiam præbendæ, ac reſidẽtiæ fecit ſuos, & *verſ. prouiſi autem,* ibi, fructus non faciant ſuos, & *ſeſſ. 23. de reform. cap. 1. verſic. ſi quis autem,* ibi, tum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere. Deinde pars hæc affirmatiua ex eo probatur, quia facta diuiſione illa redituum eccleſiaſticorũ in quatuor partes, omnes, quibus portiones illæ fuerunt aſſignatæ, earũ dominium liberum ab omni onere ſibi acquirunt, vt patet in pauperibus, licet enim ex ſua parte aliquid eis ſuperfluat, nemo dicet teneri id aliis pauperibus erogare: & ſimiliter in fabrica; eſt enim titulus diuiſionis à lege, vel Superiore habitus ſufficiens ad dominium transferendum, non minus, quam emptio, & ſimiles *l. 1. Cod. commun. vtriuſque*, cum ſimilibus; igitur cum loco prædictæ quartæ ſubſequantur beneficiariis oblationes, atque decimę pro eccleſiaſtico ſtipendio, ſicut illius habebant dominium, ita & huius, facit auctoritas *tex. in cap. vni. de cleric. non reſiden. in 6.* ibi dominium nõ acquirant, ex quibus hæc ſententia recipitur ab omnibus nouioribus, quam ſequuntur, etiam hodie communem eſſe teſtantur *Couar. in cap. cum in officijs, numer. 4. de teſtamen. Molin. de primogen. libro 2. capit. 10. num. 34. Sarmi. de reditibus eccleſiaſt. p. 4. capit. 6. Marſil. Columna eodem tract. cap. 34. & 35. Spin. in ſpeculo teſtam. in rubric. gloſ. 14. nu. 7. Doctor. Barb. in l. diuortio, in princip. p. 2. num. 53. ff. ſoluto matrimon. P. Malder. de iuſtitia, & Religione titul. 4. capite 4. diſput. 2. Leſſi. eodem tractat. libro 2. capite 4. num. 43. & Molin. tractat. 2. diſputat. 142. Nicol. Garc. de beneficijs p. 2. capite 1. num. 5.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 12. num. 5.* quamuis beneficiarios quoſcunque ſolũ eſſe cenſuarios horum bonorum, ita vt neceſſaria ſibi, & familiæ ſuæ habeant, reliqua in pauperes diſpẽſent, mordicus defendere nitatur, *Nauar. de reditus eccleſiaſtic. q. 1. monit. 20. cum ſequentibus* ſequuntur *Menoch. conſil. 66. num. 32. de arbitr. caſu 433. numer. 35. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſtione 70. Frat. Emman. quæſtion. Regular. tom. 3. queſtio. 74. artic. 4. verſicul. quanta ratio, Valaſc. de partit. capit. 36. num. 4. Cald. Pereira de reſolution. emphyteu. capite 15. nu. 43. & de empt. cap. 16. num. 2. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtic. deciſion. 601. num. 2. in prima editione, & reſolutione 526. num. 2. in ſecunda editione.* Verum ſententia affirmatiua eſt adeo vera, & amplectenda, vt propterea beneficiatus vane, ac male conſumens fructus beneficij, non teneatur ad reſtitutionem, quamuis peccet, & quidem mortaliter, nõ cõtra iuſtitiam, ſed contra charitatem, ſeu miſericordiã, ſi in notabili quantitate id faceret, & exceſſus eſſet magnus, prout reſoluunt *Molin. de primogen. lib. 2. c. 10. nu. 46. & nu. 52. praxis Epiſcop. par. 1. verbo clericus, §. 10.*

Paul.

Paul. Comitol. dict. libro primo, quæſtione ſeptuageſima-prima.

5 Hinc colliges falſam eſſe illorum opinionem dicentium Epiſcopos, ac alios beneficiarios non monachos ideo teſtari non poſſe de acquiſitis ex fructibus ſuorũ beneficiorum, quia domini illorum non ſunt, conuincitur enim ex ſupradictis, nã vera ratio eſt, quod ideo Epiſcopi, & clerici de acquiſitis intuitu ſuorum beneficiorum teſtari non poſſunt, quia à lege Canonica prohibentur in cap. præſenti. & in cap. quia ſæpe, & in capitul. Epiſcopi 12. quæſtione 1. & in cap. cum in officijs, & in ca. ad hæc. & in cap. quia nos, & in cap. de relat. 12. de teſtament. & in Clement. ſtatutum de elect. neque valet argumentũ, non poteſt teſtari, vel non poteſt alienare, ergo non eſt dominus, probat tex. in l. non ideo minus ff. de rei vendicat. leg. pen. & per totum Cod. qui teſtam. facere poſſ. & per totum. inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtam. explicat poſt multos Pinel. in l. 1. Cod. de bonis maternis, par. 2. n. 1. & n. 5. Et confirmatur ex verbis illorũ iurium, quę ſemper iuris prohibitionẽ denotãt d. c. cum in officijs, ibi, antiquis Canonibus conſtat inhibitũ, dict. cap. quia nos, ibi, nullum de iure poſſunt facere teſtamentum, dicto capitul. ad hæc, ibi, de iure teſtari non poſſunt.

6 Ex conſuetudine tamen poteſt beneficiatus teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum, quæ conſuetudo eſt in Hiſpania quoad clericos Epiſcopis inferiores, nempe quod poſſint de illis teſtari, & in illis ab inteſtato conſanguinei, ſuccedere, de qua conſuetudine teſtantur Couar. in dict. cap. cum in officij, numer. 9. Duenb. reg. 366. numero 11. Nauarr. in manual. capitulo 25. numero 129. & de redit. eccleſiaſtic. quæſtione tertia, numero 10. & in apologia quæſt. 1. monit. 40. & quæſt. 3. moni. 5. & de ſpolijs clericorum, §. 6. numer. 6. Sarm. de redit. eccleſiaſt. par. 4. capit. 1. num. 8. Molin. de primogen. libro 2. cap. 10. nu. 56. Craſſ. de ſucceſſ. §. teſtamentum, quæſtione 34. nu. 9. P. Molin. de iuſtit. tractat. 2. diſputation. 147. verſicul. his explicatis, Salzed. ad Bernard. in practic. capit. 132. litt. A. alias capit. 135. in nouiſſ. edit. Gam. deciſion. 315. à nu. 6. Doctor. Barb. in l. diuortio, in princip. par. 2. à num. 60. ff. ſoluto matrimon. Azor. inſtitution. moralium parte 2. libro ſeptimo, capit. 9. quæſtion. 1. & libro 8. capit. 4. quæſtion. quart. Surd. de aliment. titulo 9. quæſtione 12. à num. primo. Gutier. practic. libro 2. quæſtion. 114. Valaſc. conſult. 165. num. 11. & de partit. capit. 35. à num. 7. Modernus de iuriſdiction. par. 4. caſu 24. numer. 21. Caſtil. quotidian. libro prim. de vſufructu cap. 79. num. 7. in fine, Nicol. Garci. dict. cap. 1. à nu. 8. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſion. par. 5. collect. 1718. plures per Cened. ad Decretal. collect. 12. num. 2. & eſt apud Hiſpanos l. fin. titulo 8. libro 5. recopilat. & apud Luſitanos Ordinatio Regia libro 2. titulo 18. §. 7. quæ conſuetudo approbata eſt per Rotam in vna Palentina fructuum Archiprebyteratus de Portillo 26. Februarij 1580. coram Illuſtriſſim. Cardin. Lancelloto relata per Garci. d. capit. 1. num. 12. & in tota Gallia eandem eſſe conſuetudinem ait Anton. de Leſtang. Præſ. Tholoſ. enſes Arreſts de Toloſa arreſto 5. num. 6. 7. 23. Chopin. monaſt. libro 2. titulo 2. nu. 13. in marg. titul. 3. num. 9. niſi comparata bona ſint ſub nomine, & ad opus Eccleſiæ Ludouic. Carond. d. reſponſ. lib. ſeptim. cap. 127.

7 In aſſignanda differentiæ ratione, quare Epiſcopi de acquiſitis intuitu Eccleſiæ ſecundum conſuetudinẽ hodiernam teſtari non poſſint, & tamen reliquis beneficiariis conſuetudo teſtandi facultatem generaliter conceſſerit, elaborãt Doctores, alii enim eã aſſignãt, quod Epiſcopi ſpeciali iuſtitiæ præcepto tenentur pauperibus ſuperflua erogare; alii inter habentes, & non habentes adminiſtrationem diſtinguunt, qui omnes iuxta ſupradicta non ſunt audiendi. Gam. vero dicto loco eam eſſe inquit, quia clerici Epiſcopis inferiores introduxerunt conſuetudinem ſuis prælatis ſcientibus, & conſentientibus, Epiſcopi autem ſine ſcientia Summi Pontificis, qui conſuetudinum particularium non habet notitiam capitulo primo de conſtitution. libro ſexto. Quæ ratio minime defendi poteſt ſi aduertas conſuetudines rationabiles, & præſcriptas vim, & auctoritatem accipere à legibus, ſeu Principe, dum hanc vim conſuetudini deferunt, vt legem poſſint vincere, non autem eſſe neceſſariam ſpecialem in quauis conſuetudine legis, vel Principis approbationem notant contra gloſ. vltimam, ibi Ab. & Doctor. communiter in cap. vlt. de conſuetudin. vt poſt Roch. teſtatur Couarr. in reg. poſſeſſor. 2. p. in princip. num. 9. verſicul. tertio, & multi quos copioſe refert Duenb. reg. 141. multoque minus inferiorem Prælatorum ſciẽtia neceſſaria eſt, cum, licet velint hanc vim cõſuetudini tribuere, non poſſint ex notatis in cap. quod ſuper his, de maiorit. cum multis, de quibus Duenb. reg. 250. Bernard. & Salzed. reg. 238. Falcon. reg. 433.

8 Quare facilis ratio illa poteſt eſſe, quia in Prælatis Eccleſiarum Cathedralium, qui ſunt Epiſcopi, & ſimilibus ſtatutum fuit, vt obuenientia tẽpore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinerent, vt probant tex. in ca. quia ſępe, de elect. libro 6. Clement. ſtatutum eodem titul. Couar. in cap. relatum 2. num. tertio, de teſtament. Doct. Barb. dict. p. ſecund. numero quinquageſimo nono, idque in reliquis omnibus beneficiarijs ſtatutũ fuit, ſub illa tamen differentia, quod in Epiſcopis, & ſimilibus contraria conſuetudo reprobatur in dict. cap. quia ſæpe, & in d. Clement. ſtatutum, in aliis vero inferioribus expreſſa approbatur in dict. capit. præſenti, nam, vt ſupra dixi, conſuetudines ex legis prohibitione vires accipiunt, nimirum ſi in Epiſcopis, & ſimilibus conſuetudo non induxerit, vt teſtari poſſint de quæſitis intuitu Eccleſiæ, ſed adhuc in illis ſunt in viridi obſeruantia Sacri Canones, qui ſic relicta iubent ſucceſſori reſeruari; in clericis vero inferioribus contrarium induxerit: & confirmatur, quia licet valde cõtrouerſum ſit inter ſcribentes an noua conſuetudo valeat introduci, quando per legem aliquã in ſpecie reprobata reperitur? verior & receptior ſententia eſt nõ valere, niſi noua cauſa proponatur, ex qua rationabilis reddatur, nulla autem apparet ratio noua, quare oportuerit contra dictam Clement. ſtatutum, cum ſimilibus, quæ hanc conſuetudinem improbant, de nouo eandem introducere. Denique quamuis ſequamur opinionem affirmatiuam, gloſ. verbo conſuetudinem, in d. Clem. ſtatutum, concluderet ea differentia, quod potuit introduci; ſed nihil facit ad præſentem caſum, in quo neque introducta eſt, neque eſſet rationabile introduci.

9 Ex hucuſque dictis iam infertur de bonis intuitu Epiſcopatus, tã vere, quàm præſumptiue quæſitis Epiſcopũ præter Eccleſiam nullum facere hæredem poſſe propter legis humanæ prohibitionem ex iuribus ſupra citatis: de aliis vero patrimonialibus libere teſtari valet, ac de ipſis maioratum facere Modern. de iuriſdict. parte quarta, caſu 24. numero tertio Cardoſo in praxi iudicum, verbo Epiſcopus, numero 55.

10 Itẽ de bonis, quæ ſuo labore, & induſtria acquiſiuit, quamuis ratione Ordinis, non tamen prætextu Epiſcopatus, vel bonorum Eccleſiæ: qualia ſunt, quæ Epiſcopus

pus acquiſiuit, quatenus ViceRex, vel ab illis capit, qui ad Ordines, promouentur, ſtipendium, & illud quod Cardinales accipiunt à Rom. Pont. ratione Cardinalitij galeri, vt vocāt, ita *Doct.* communiter in *authen. licentiā, C. de Epiſcopis, & Cleric. Coua. in capite 1. de teſtament. nu. 11. Nau. de reditib. quæſt. 1. mon. 19. n. 1. Clar. §. teſtam. q. vigeſimaſeptima, numero tertio, Molin. libro ſecundo, capit. decimo, numero vigeſimoſeptimo, Craſſ. §. teſtam. q. 27. num. 3.*

11 Et vt ſcire poſſis quando bona cēſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita ſequentes diſtingue caſus. Aut enim conſtat Prælatum habuiſſe bona tempore ſuæ promotionis: aut conſtat quod nō habebat: aut ſumus in dubio. Primo caſu non intuitu Eccleſiæ, ſed perſonæ quæſita cenſentur, cum prǫſumatur pro poſſeſſore, & cōtrarium intendenti incumbat onus probandi, & deinde, quia in his terminis pro Eccleſia nulla, & pro ipſo Prælato non parum probabilis datur coniectura, cum conſtet bona illa iam multo ante Epiſcopatum fuiſſe penes eundem, *tex. in dict. cap. 1. de teſtam.* ibi, quod cum ante Epiſcopatus ordinem, *dict. cap. de Syracuſana*, ibi, vniuerſa ſui Epiſcopatus quæſita tempore, Eccleſiæ ſuæ dominio ſociaret. quaſi longe aliud in quæſitis ante Epiſcopatum eſſet reſoluendum.

12 In ſecundo vero caſu, quando tempore promotionis, conſtat nihil habuiſſe pro Eccleſia præſumendum eſt, quod intuitu illius fuerint quæſita *tex. in d. c. 1.* dum probat nulla Epiſcoporum bona poſſe ab alijs detineri, niſi illa ſolummodo, quę Epiſcopus ante Epiſcopatū propria habuiſſe conſtiterit: ergo cum exceptio firmet regulam in contrarium, fateri omnino oportet omnia quæſita poſt Epiſcopatum præſumi intuitu Eccleſiæ quæſita, interim dum aliud legitime non probatur, iuuant maxime vltima verba eiuſdem *tex.* ibi, vel in Epiſcopatus Ordine prædictum Epiſcopum acquiſiuiſſe, &c. *d. cap. de Syracuſanæ, cap. 3. de peculio clericorum*, ibi, poſt dies conſecrationis; *gloſ. verbo probentur, per tex.* ibi *in authen. de eccleſiaſtic. tit. §. interdicimus, collat. 9. gloſ. verbo Prælatos* per *tex.* ibi, *in Auth. licentiam, C. de Epiſcopis, & Cleric. gloſ. verbo morientium, in cap. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. Abb. in d. capit. 1. notab. 6.* & ibi *Couar. numer. 6.* communes, vt per *Clar. §. teſtamentum, quæſtion. 27. verſ. ſed quid*, Menchaq. *illuſtr. capit. 105. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 2. num. tertio. Menoch. conſ. 195. à princip. Gam.* in caſu notabili *deciſione 313. numero 2.*

13 Tandem in tertio caſu, quando ſumus in dubio, quia neque cōſtat bona inuenta penes Prælatum fuiſſe quæſita ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc etiam pro Eccleſia præſumēdum eſt, quod illius intuitu fuerint comparata, *tex.* optimus *in d. c. 1.* ibi, vel in Epiſcopatus Ordine prædictum Epiſcopū acquiſiuiſſe: ſi cōſideres æquiparationē, quā *tex.* facit de bonis, quæ erant Eccleſiæ ante Epiſc. conſecrationē, & de illis, quæ in Epiſcopatus Ordine Epiſcopus acquiſiuit, ad effectum vt vtraque in Eccleſiæ dominio cōſeruentur. Priora quia realiter ad ipſam Eccleſiam pertinent, poſteriora vero, quia ſaltem præſumptiue *d. ca. 1. de peculio clericorum, cap. res in Epiſcopatu 12. q. 2. Craſſ. §. teſtam. quæſt. 34. numero 2. Menoch. d. caſu 105. nu. 3. Cened. ad Decretal. collect. 145. numer. 2. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. titul. 6. à numero 35.*

14 Si vero conſtet de tenuitate beneficij, & de bonis, ac diuitijs proprijs clerici, bona quæ reperta fuerint, potius præſumi debēt quæſita ex bonis clerici, quam Eccleſiæ, *Abb. in capitulo tertio. numero tertio. de pecul. cleric. & in cap. cum eſſes, numero 24. de teſtament. Couar. in capit. primo, numero 10. eod. titul. Bero. conſil. 7. numero 7. volum. ſecundo Rota diuerſ. p. tertia deciſ. 582. numero 7. & 10. Bellet. dict. titul. de bonis cleric. §. 6. numero 8.*

15 Vt igitur omnis in hac re dubietas tollatur debet Epiſcopus tempore, quo Epiſcopatum conſequitur, inuentarium illarum rerum facere, quas ipſe ex patrimonio, vel alio titulo comparauit, vt probat *text. in dict. cap. de Syracuſanæ, 28. diſt.* ibi, præſentis temporis habita rerum deſcriptione ſubſtantiam, &c. *capit. manifeſta, cap. ſine manifeſtæ, 12. quæſtione 1.* poſt *Specul.* quem refert *Cened. d. collect. 145. numero ſecundo. Abb. in dict. capitulo primo num. 9. verſic. tamen Epiſcopus*, quod ſi Prælatus hoc non fecerit præſumitur contra eundem nihil habuiſſe, & quod omnia intuitu Eccleſiæ acquiſierit, vt in ſimili de hærede non conferente inuentarium probat *authen. de hæred. & Falcid. §. ſancimus, collat. 1. verſ. patet.*

16 Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas; prout reſoluunt *Paul. conſil. 337. numer. octauo libr. 1. Alciat. reſp. numero quadrageſimo nono, libro primo. Sarm. de reditib. parte 2. capite 4. in fine*, ſequitur *D. Barboſa in l. diuortio, in princip. numer. 52. cum ſequentib. ff. ſoluto matrimon.* ac etiam libros, ornamenta, paramenta, argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus empta, *Barbat. conſil. 20. numero 13. verſ. & vidi hoc anno, volum. 3.* quem refert, & ſequitur *Bellet. dict. titul. de bonis clericorum §. 8. numero ſexto.* Mouentur primo, quia vt ſupra dictum eſt, morte Epiſcopi conſeruanda ſunt in dominio Eccleſiæ omnia illius intuitu comparata, & futuro ſucceſſori reſeruanda, *cap. quia ſępe 40. de elect. libro 6. cap. vlt. §. porro, de officio Ordinar. eod. lib.* ſane translatus quoad Epiſcopatum à quo transfertur pro mortuo reputatur; vnde qui eidem ſuccedit non viuēti, ſed defuncto quodammodo ſubſtituitur *cap. in apibus §. ecce, verſ. tranſlatus, 7. quæſt. 1. gloſ. pen.* recepta *in cap. ſuſceptum, 6. de reſcript. in 6. gloſ. verbo morte, in cap. ſi Epiſcopus de ſupplen. neglig. Prælat. in 6. gloſ. verbo morti, in Clementin. 1. vt lite pend.* Deinde ſuadetur in *cap. manifeſta, 12. quæſt. 1.* ibi, ſi Epiſcopo contigerit inopinatus tranſitus res Eccleſiæ nullo modo poſſint minui, aut perire, bonus *text. in cap. ſi quis iam tranſlatus*, ibi, nihil habeat commune cum priori *21. quæſtion. 2.* Denique quia tranſlatus legitime dicitur ille, qui Apoſtolica auctoritate tranſit *dict. cap. ſi quis, verſ. aliud eſt, & per totum, de tranſlat. Prælati.* Sane principis conceſſio in dubio, dum aliud non exprimit, nullum continet tertij præiudicium, *l. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, cap. ſuper eo, 15. ad fin. de offic. deleg. cum ſimilib.* igitur tranſlatio non debet operari præiudicium prioris Epiſcopatus, quicquid contrarium velint *Vbaldenſ. de ſucceſſ. ab inteſt. part. 2. §. furta, num. 11. Pauin. de poteſt. Capituli p. 2. quæſt. 8. num. 28. verſ. & adde, Calderin. conſ. 12. de rebus Eccleſię*, prout omnes refert *Doctor. Barb. dict. numero 52.*

17 Vtrum autem bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſię, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua pars affirmatiua, quæ vera eſt, ſuadetur ex verbis *text. in dicto capitulo primo, de teſtamentis.* ibi, in eiuſdem Eccleſię

dominio

dominio conſeruetur, quæ ſupponunt dominium iam quæſitum, illiuſque conſeruationem omnino procurandum, quaſi eo ipſo, quod ſint empta, ſtatim Eccleſiæ fuerint quæſita: bonus *text. in auth. licentiam, verſicul. cæteris*, C. *de Epiſcopis, & clericis*, ſi expendas Epiſcopum ſolummodo poſſe diſponere de acquiſitis ante Epiſcopatum, vel de illis, quæ ſibi iure conſanguinitatis vſque ad quartum gradum poſt adeptum Epiſcopatum obuenerunt, quibus duobus ſolummodo exceptis, cætera omnia dominio Eccleſiæ reſeruantur, ergo non ſolum reditus, & bona ſimilia, ſed etiam alia ex eiſdem empta ipſo iure in dominium Eccleſiæ tranſeunt, in quo conſeruantur *cap. inquirendum de peculio clericorum*, vbi *gloſ. verbo comparauit.* Hanc igitur partem affirmatiuam ſequuntur *gloſ. verbo comparauit, in dict. cap. inquirendum, gloſ. verbo non negabit in leg. ſi vt proponis*, C. *de rei vendicat. gloſ. verbo conſtitutam, in leg. penul. C. ſi quis alteri, vel ſibi, gloſ. verbo conſtruxiſſe, in cap. Apoſtolicos, 12. quæſt. 2.* poſt alios *Cou. in dict. c. 1. de teſtam. num. 5. Tiraqu. de priuileg. piæ cauſæ, priuil. 120. Xuar. allegat. 28. num. 25. à princip. Sarmi. de reditibus, p. 3. c. 2. à n. 5.* quamuis oppoſitum tueatur poſt *Innoc. & Socin. ac Io. And. in dict. cap. inquirendum*, vbi *Sicul.* falſo communem dicit, *Nauar. in apologia qu. 1. mon. 37. & 66. & in cap. non dicatis, §. 1. numero 4. & §. 6. num. 4.*

18 Vnde à fortiori ſequitur monachum in Epiſcopum promotum teſtari non poſſe, nam vltra rationes ſupra expenſas in Epiſcopo non monacho, viget & alia efficax in Epiſcopo Monacho, quia ab eo vota in religione omiſſa non laxantur, nec limitantur, niſi quatenus illorum obſeruantia obſtat executioni muneris Epiſcopalis tanquam maiori bono, iuxta reſoluta per me *p. 1. Tit. 1. cap. 4. à num. 12.* cum ergo teneatur voto paupertatis, poſt factum Epiſcopum ab eo non abſoluitur, nec efficitur dominus redituum eccleſiaſticorum, ſed ſolum adminiſtrator, quia abdicatio omnis dominij non obſtat Epiſcopali muneri, dummodo talis Epiſcopus liberam habeat adminiſtrationem omnium bonorum eccleſiaſticorum, vt ea in quoſlibet vſus decentes expendat.

29 Quare Religioſum creatum Epiſcopum non eximi à paupertatis voto, nec effici verum dominum redituũ eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium tuetur *S. Thom. quæſt. 88. artic. 11. ad 4. & q. 185. artic. 4. ad 3. & in 4. ſentent. diſt. 38. quæſt. 1. articul. 1. quæſtiuncula 1. ad 5. gloſ. in cap. quorundam, verbo mendicantium, de elect. in 6. & in cap. vn. verbo legimus, 18. q. 1. & in capit. de monachis, verbo diſcedere, 16. qu. 1. Nauar. com. 1. de regul. nume. 31. & com. 2. num. 17. verſ. quæſtionis eſt. & de reditibus eccleſiaſt. q. 1. mon. 9. num. 1. & mon. 11. num. 1. & mon. 52. num. 1. & conſ. 15. num. 12. ſub tit. de Regul. in antiq. & conſ. 6. num. 11. ſub titul. de voto, in nouis, Couar. in d. cap. 1. num. 8. de teſtam. Valent. 2. 2. diſpu. 10. quæſt. 3. puncto 8. Fulu. Pacian. 132. nu. 35. & 37. volum. 1. Henriq. in ſumm. lib. 10. de ſacram. Ordinis cap. 32. §. 5. & cap. 33. §. 3. & lib. 12. de matrimo. cap. 5. §. 5. in fine, & in com. litt. H. Graff. in deciſ. aureis p. 2. lib. 3. capit. 19. num. 87. Molina de primogen. lib. 1. cap. 10. num. 28. alt. Molina d. tract. 2. diſput. 140. ad fi. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 79. num. 99. Tapia in authen. ingreſſi, verbo ſua, cap. 6. num. 85. & verbo ideoque, nec de his, cap. vni. nu. 32. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Frater Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 10. num. 4. & quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 58. art. 8. Leſſi. de iuſtitia lib. 2. cap. 40. dubit. 14. num. 113. Azori. inſtitut. moral. p. 1. lib. 12. cap. 7. quæſt. 2. verſ. preſſ. & hanc qu. imus, Pet. Ledeſma in ſumm. p. 2. tract. 32. capit. 3. del eſtado de los Obiſpos conclu. 25. verſ. digo lo tercero.* nouiſſimè *Sanch. in præcepta Decalogi tomo ſecundo, lib. 6. cap. 6. num. 8.*

20 Quod quidem adeo verum eſt, monachum ſcilicet creatum Epiſcopum habere tãtum adminiſtrationem omnium bonorum, vt etiam de patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis non liceat ei teſtari eo modo, quo id fas eſt Epiſcopis ſecularibus; ex ea ratione, quia paternam hæreditatem, & quicquid aliud vndecunque acquirat religioſus Epiſcopus acquirit ſuæ eccleſiæ cum ſola adminiſtratione *cap. ſtatutum, 18. qu. 1. in fine, Molina d. diſpu. 140. ad fin. Azor. d. lib. 12. cap. 10. q. 6. Nau. comm. 4. de Regul. num. 6. Fr. Emman. tom. 2. q. 58. articul. 6. & to. 3. q. 69. art. 4. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 8. nu. 3.* quamuis in dubio eſſemus, niſi conſtet alteri voluiſſe acquirere *Rota in vna Vercellen. donat. 28. Iun. 1610. coram Illuſtriſſ. Ludouiſio*, nunc *Sanctiſſimo D. N. Gregorio XV.*

21 Adminiſtratio autem morte finitur, ex qua teſtamentum incipit valere: ergo nõ eſt ei integrum diſponere poſt mortem, quod fit per teſtamentum *Graff. d. c. 19. num. 87. & 88. Fului Pacian. d. conſil. 132. numer. 33. Nau. de reditib. quæſt. 1. mon. 9. nu. 2. & q. 3. mon. 11. nu. 1. Henriq. d. lib. 10. c. 33. §. 3. in fine, & §. 4. Fr. Emman. tom. 3. q. 69. art. 4. Sanch. d. c. 6. nu. 10.*

22 In vita tamen religioſus beneficiarius aut Epiſcopus, tam ample poteſt diſponere, quam ample poteſt licitè Epiſcopus ſecularis, ex *Card. in Clem. 2. verſicul. ſed & tales, not. 1. de vita, & honeſt. cleric. Nau. de reditibus, Eccleſ. q. 1. num. 81. in 1. editione, & q. 1. mon. 8. num. & mon. 33. vn. 1. in 2. edit. & conſ. 70. num. 4. ſub titu. de regular. in antiq. & conſ. 13. num. 4. ſub titulo de ſtatu monach. in nouis, Emman. Sà verbo religio, n. 46. Fr. Emman. tom. 2. q. 8. art. 8. Rota dec. 216. nu. 13. p. 2. in nouiſ. Graf. p. 1. lib. 3. c. 5. n. 43. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. regularia beneficia, num. 47. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 4. dub. 5. n. 29. & c. 41. dub. 11. n. 93. Molina d. tract. 2. diſp. 276. verſ. religioſus in conuentu.* & tenuit *Rota in vna Vſſelen. ſpoliorum 13. Februar. 1609. coram Illuſtriſſim. Ludouiſio* nunc *Sanctiſſ. Domino N. Gregorio XV.* impreſſa per *Farin. deciſ. 241. num. 4. p. 2. recent.* Vtrum autem Regularis effectus Epiſcopus poſſit reuocare teſtamentum factum ante profeſſionem; vide *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. quæſt. 263. num. 4.* vbi affirmatiue reſpondet.

23 Poteſt tamen Summus Pontifex licentiam concedere etiam monachis Epiſcopis, vt teſtentur, idque in praxi ſeruari defendunt plures citati à *Nauar. in dict. c. non dicatis, à num. 57. Dilect. de arte teſtandi, tit. 1. cautel. 4. num. 2. Molina d. lib. 2. c. 9. nu. 67. & c. 10. n. 30. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 9. q. vlt. Fr. Emman. dict. quæſt. 69. articul. 6. & 7.* plures per *Sanch. d. to. 2. lib. 7. cap. 8. à num. 45.*

24 Et ideo Religioſus Epiſcopus obtinens à Pontif. licentiam teſtandi, etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, vt diſpenſatio legitima ſit: alterum ſe eſſe religioſum: alterum autem ſe eſſe Epiſcopum, quod duplici hoc impedimentum ad teſtandum affectus ſit, quod intelligendum eſſe in caſu, in quo talis Epiſcopus vellet teſtari de bonis acquiſitis intuitu eccleſiæ aſſerit *Sanc. d. lib. 6. c. 6. num. 11.* quia ſi vellet de omnibus patrimonialibus, vel propria induſtria acquiſitis per teſtamentum diſponere, ſufficit explicare

plicare ſe eſſe religioſum, quia huic teſtandi facultati non Epiſcopalis ſtatus, ſed ſolus religioſus obſtat. Tenent *Couar. in cap. cum ex officij. n. 8. de teſtam. & Granut. theoremate 13. Soc. Iun. conſ. 89. lib. 1.* quod licentia teſtandi à Papa Prælatis conceſſa morte Pontificis re integra expirat; ea ratione, quia hic actus odioſus eſt, & ideo morte ipſius auctoris extinguitur.

25 Contrarium tamen verius eſt, vt tenent *Nat. conſil. 647. lib. 4. Burſat. conſ. 29. lib. 1. Nauar. in apologia q. 3. num. 3. Sanch. de matrimonio lib. 8. diſputat. 28. num. 82. Doctor. Barboſ. in leg. diuortio, §. quod in anno, numero 20. ff. ſoluto matrimon. Frat. Emmanuel. dict. quæſtio. 69. articul. 6. Gonzal. gloſ. 12. in principio num. 35.* & hanc opinionem ſequutam fuiſſe Rotam *Romanam in vna Placentina facultatis teſtandi, 24. Ianuarij 1578. coram R. P. D. de Rubeis*, teſtatur *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 386.* vbi etiam in eadem Rotali deciſione dictũ fuiſſe profitetur Epiſcopum vigore facultatis teſtandi poſſe primum teſtamentum reuocare, & facere, ſecundum, dummodo aliæ ſolemnitates requiſitæ interueniant, reprobata etiam in hoc opinione *Couar. dict. loco.* Mouentur ex eo, quia in conceſſionibus gratioſis prout diſtinguuntur à litteris iuſtitiæ, regula eſt receptiſſima morte concedentis, etiam re integra non finiri, *l. vlt. ff. de conſtitut. Principum, regul. decet 16. de regul. iuris lib. 6. cap. ſi ſuper gratia 9. de offic. deleg. eodem libro.* vnde cum facultas teſtandi ſit conceſſio gratioſa, quamuis Princeps concedens re integra moriatur, expirare non debet, ſicut regulare eſt in quacunque conceſſione gratioſa.

26 Nec denique expirat vigore prædictæ facultatis teſtamentum ſemel faciens, cum poſſit illud reuocare, & nouum toties, quoties ſibi placuerit, condere, vt ſecure tuentur *Sarm. de redit. eccleſ. p. 4. capit. 4. à nu. 3. Nau. eodem tract. quæſt. 3. monit. 11. num. 22. Doctor Barb. in d. §. quod in anno, num. 19. in fine, cum ſeq. Peralt. in leg. ſi quis, in princip. num. 94. ff. de legat. 3. Gutier. practic. lib. 3. quæſt. 48. num. 7. Sanch. dict. lib. 8. diſp. 1. num. 17. Fr. Emmau. dict. quæſt. 69. art. 5. Gonzal. d. gloſ. 11. nu. 97.* quorum fundamentum potiſſimum illud eſt, quod verba cuiuſcunque diſpoſitionis, quamuis maximè odioſæ, in dubio cum effectu ſunt intelligenda, argum. *capit. relatum 4. verſic. cum igitur de cleric. non reſid.* cum his, quæ *Felin. in cap. inter cæteras, num. 8. de reſcript. Hippolyt. in l. qui falſam, num. 84. ff. de falſis, Rebuff. in §. hoc ſermone, limitat. 2.* Sane teſtamentum tunc dicitur cum effectu celebratum, quando morte confirmatur, & immobile perſeuerat *c. cum Martha, de celebrat. Miſſar.* & ideo non primum, ſed ſecundum, cum quo teſtator moritur, dicitur cum effectu teſtamentum, vt per ſe patens eſt, igitur quamuis prædicta teſtandi facultas odioſa ſit, non eſt de prima vice ſolummodo, ſed de illa, in qua teſtamentum plenum ſortitur effectum, accipienda, eo maximè, quia intentio Principis concedentis fuit vtiliter eam facultatem elargiri ad effectum, vt vltima teſtantis voluntas perfectè ad executionem perducatur, ſicut ille diſpoſuit, vnde neceſſariò oportet intelligere de illa teſtamenti factione, quæ adimpletur, & ad perfectam executionem perducitur, qualis eſt omnis, & ſola illa, cum qua teſtator moritur.

27 Vnde etiam colligitur licentiam teſtandi ſuperuenientem validum efficere prius teſtamentum abſque ea factum, quia ſufficiens eſt ad eius valorem, vt habilitas teſtandi adſit tempore mortis, à quo robur ſumit, vt colligitur ex *l. ſi quis filio exhæredato, §. irritum, verſ. qua ratione, ff. de iniuſto rupto*; quare hoc non eſt extendere diſpenſationem, ſed eam accommodare naturæ teſtamenti, quæ cum ea ſit, vt nihil cenſeatur conſummatum vſque ad mortem, licentia ſuperueniens adeſt ante teſtamenti perfectionem, & ideò nil mirum ſi trahatur ad tempus præteritum, quo confectum eſt, argum. *c. talis ſcriptura. 30. in fi. ff. de legat. 1. & l. iubemus, ff. qui ſatiſd. cog.* Igitur hanc ſententiã in monacho de licentia Papæ teſtante ſuſtinent *Caſtr. in d. l. ſi quis filium, §. irritum num. 4. & ibi Imola num. 2. ac Bart. in fin. Anton. Gom. l. 42. Tauri num. 2. Nauar. com. 2. de Regular. num. 57. Tapia in authent. ingreſſi, verbo ideoq; nec de his, capit. 1. num. 25. C. de ſacroſ. Eccleſ. Matienſ. l. 3. gloſ. 3. n. 4. titul. 4. lib. 5. nouæ recop. Molina diſput. 141. in fine, Flamin. de reſignat. lib. 1 ?. quæſtio. 7. nu. 90. Sanc. d. tom. 2. lib. 7. cap. 8. num. 60.* Et quod quando Papa concedit Cardinali, vel Epiſcopo licentiam teſtandi de fructibus beneficiorum huiuſmodi licentia ſe extẽdat ad teſtamentum iam factum tenent *Alex. & Imola in l. ex militibus, ff. de militari teſtam.* quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolu. 294. in fine.* An autẽ facultas teſtandi conceſſa Epiſcopo extendatur ad codicillos; vide *Iacob. Anton. Maur. alleg. 15. num. 6. Mar. Anton. Genuenſ. in practica b. eccleſ. q. 468. nu. 2.*

28 Quo non obtento priuilegio indubitati iuris eſt acquiſita ab Epiſcopo monacho poſt Epiſcopatum adeptum ab eo adminiſtranda eſſe, dum ſuperſtes fuerit, & eo defuncto non ad monaſterium, ſed ad eccleſiam, cuius eſt Epiſcopus, ea pertinere, vt probat text. *in cap. vni. 18. quæſt. 1.* vbi *gloſ. verbo legitimus* reſoluunt *D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 8. ad 3. Abb. in c. fin. num. 3. de Regularibus, Sot. de iuſtit. lib. 10. qu. vlt. artic. vltim. ad 3.* Quod quidem verum eſt, quamuis iure hæreditario ea bona poſt Epiſcopatum acquiſita ſint *Molina d. tract. 2. diſputat. 140. in fine, Leſſi. dict. lib. 2. cap. 41. dub. 11. numero 92. Frat. Emmanuel tom. 2. quæſt. 58. articul. 7.* atque idem dicendum eſt de acquiſitis donatione, *Leſſi. loco proximè citato, Azor. p. 1. lib. 12. cap. 10. quæſt. 6.* & idem dicendum eſt de acquiſitis propria induſtria, & labore *Cou. in c. 1. n. 19. de teſt. Azor. d. q. 6. Fr. Emman. d. q. 18. art. 6.*

29 Procedit ſupradicta reſolutio, etiam ſi religioſus ille factus Epiſcopus ſit ex Minorum Fratrum Ordine, is enim factus Epiſcopus ius ſuccedendi parentibus, & agnatis, adminiſtrandique bona vndecunque acquiſita, dum vixerit, recuperat: quare ipſi mortuo ſuccedit ſua eccleſia *Duenh. reg. 381. Tapia d. auth. ingreſſi, verbo ſua, cap. 6. num. 87. Molina d. diſp. 140. verſ. quando Religioſus Minor, Azor. d. lib. 12. cap. 10. quæſt. 6. & cap. 15. quæſt. 3.* Qui à tempore confirmationis pontificiæ incipit eccleſiæ acquirere *Fr. Emmanu. in ſumm. tom. 2. c. 70. num. 6. & quæſt. Regul. tom. 3. quæſtione 69. articul. 4.* Verum Epiſcopum titularem monaſterio acquirere, ex eo quod nullam Sedem habet, tenent *Sot. dict. quæſtio. vlt. art. vlt. ad 3. Frat. Emman. d. artic. 4. in fine, Sà uerbo religio, num. 52.* Sed verius eſt eum acquirere Pontifici, quia ſolutus eſt omnino à Religionis obedientia, ſubeſtque immediate Papæ, *Azor. d. capit. 10. quæſtione 7. in fine.*

32 Cum donatio cauſa mortis quoad effectum, & efficaciam accedat, & aſſimuletur vltimæ voluntati, licèt quoad modum, & ordinationem contractui comparetur, vt probat *gloſſ. uerbo legatum, in l. 2. in princ. ff. de dote præleg.* quam Doctores paſſim ſequuntur, vt per

Clar.

Clar. verbo donatio, quæſt. 5. *Surd. de alim. tit.* 8. *priuileg.* 22. *num.* 26. *Molina de primog. lib.* 1. *cap.* 12. *nume.* 16. *Cardoſo verbo donatio, num.* 61. ideo ſicut Epiſcopi de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis teſtari non poſſunt, ſic & donationem cauſa mortis de eiſdem facere non valent.

33 Inter viuos tamen poſſunt donare, etiam non modice, & in profanos vſus, *Molin. Theolog. diſput.* 148. *concl.* 4. *alt. Molina de primog. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 33.

34 Sed obſtat difficilis text. *in cap. ad hæc, verſ. viuẽtes, de teſtam.* quatenus probat beneficiarios viuentes & in ægritudine conſtitutos poſſe facere moderatam donationem de bonis per eccleſiam quæſitis, non per viam vltimæ voluntatis, ſed intuitu eleemoſynæ; cum enim ex dictis conſtet illos dominos eſſe ſic acquiſitorum, & proindè de illis poſſe diſponere in quoſcunque vſus, excepta vltima voluntate, videbatur dicendum non ſolum facere poſſe moderatas donationes, & eleemoſynæ intuitu, ſed etiam non moderatas, & alio reſpectu præter eleemoſynam, quod tamen text. ille apertè negat. Quare *Molina de primog. d. cap.* 10. *num.* 40. & 42. intelligit text. non agere de bonis quæſitis a beneficiario intuitu ſui beneficij, ſed de bonis ipſius Eccleſiæ, quod non conuenit litteræ textus, neque id aſſerunt Doctores, quibus *Molina* hoc imponit. *Nauar.* igitur *d. quæſt.* 1. *monitu* 81. & poſt eum *Molina Theolog. dict. tract.* 2. *diſput.* 148. *num.* 6. reſpondet argumentũ à contrario ſenſu, quod ex eo deducit, ſcilicet, permittitur moderata donatio in infirmitate intuitu eleemoſynæ, ergo non moderata alio reſpectu prohibetur, admittendum non eſſe, contra rationes, & iuris fundamenta, quæ contrarium concludunt. Sed mirãdum eſt negare *Nauarrum* hoc argumentum à contrario, in hoc text. cum ipſe eam ſequatur ſententiam, quod beneficiarii non ſint domini redituum ſuorum beneficiorum, ea enim poſita rectè ſequitur argumentum, textus permittit beneficiarijs, qui domini non ſunt, moderatas donationes, ergo immoderatas videtur prohibere.

35 Quare à communi Doctorum interpretatione non videtur recedendum, qui reſoluunt beneficiarijs in ægritudine conſtitutis non licere immoderatas facere donationes, neque alio reſpectu, quam eleemoſynæ propter præſumptam fraudis ſuſpicionem, ita *Abb. in d. cap. ad hæc in fine, Anchar. num.* 6. *Imola & Cou. ibi, Sarm. p.* 4. *capit.* 4. *num.* 6. Cum enim beneficiarij de dictis bonis lege Canonica teſtari prohibeantur, qui in ægritudine conſtitutus maximas fecerit donationes, merito in fraudem legis prohibentis teſtamentum cẽſendus eſt facere donationem, vt in ſimili probat text. *in l. filiæ meæ, ff. ſoluto matrimon. & in cap. de his de ſepul.* alias illuſoria maneret legis Canonicæ prohibitio, cum facilè clericus de bonis per Eccleſiam quæſitis, & de quibus per vltimam voluntatem diſponere nõ potuit, moriens iam ſe donare pronuntiaret: & iuxta hæc intelliges doctrinam *gloſſæ verbo reſeruari in d. cap. præſẽti*, dum beneficiarios in infirmitate conſtitutos æquiparat vſufructuarijs ad effectum ne poſſint teſtari de quæſitis per Eccleſiam, quæ communiter recipitur ſecundum *Molinam d. cap.* 10. *num.* 83. atque ita fit clariſſimum excepta diſpoſitione per viam vltimæ voluntatis, vel quando in fraudem legis prohibentis immoderatas donationes in ægritudine facit, beneficiarios poſſe in quoſcunque vſus de reditibus ſuis diſponere; ideoque Pontificem ſolum inuenta tẽpore mortis præcipere vt futuro ſucceſſori reſeruentur, non vero viuẽti Prælato idem præceptum imponere. Vnde de penſione bonorum prælati, vt conſeruentur Eccleſiæ & ſucceſſori, poſſe etiam ſpectare ad Regem in obſeruantiam legis Canonicę tradunt *Bobadil. in ſua politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 180. *Gutier. practic. lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 3. *D. Barboſ. in l. hæres abſens, in princip. num.* 210. *ff. de iudic. Cabed. p.* 1. *deciſ.* 84.

36 Denique non abs re quæri poterit an Epiſcopus habens patrimonium poſſit illud conſeruare, & reditus eccleſiaſticos in vſus profanos expendere? in qua quæſtione affirmatiuam partem ſequuntur *Innocent. Abb. & Doctores vt per Deci. ibi num* 6. *in cap. Epiſcopus, de præbend. Felin. in cap. poſtulaſti num.* 6. *de reſcriptis*, refert plures, quos ſequitur *Couar. in d. cap.* 1. *de teſtam. n.* 2. *Sot. de iuſtit. lib.* 10. *quæſt.* 4. *artic.* 3. *Nauar. de reditib. quæſt.* 1. *num.* 78. *Hoieda de incompatib. benefic. c.* 18. *n.* 45. *Sarm. eod. tract. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 18. *Menoch. Illuſtriũ. cap.* 105. *nu.* 9. *Menoch. de arbitr. caſu* 145. *num.* 5. *Molina d. tract.* 2. *diſput.* 145. plures per *Cened. ad Decretal. collect.* 33. *num.* 4. *Bellet. diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 1. *numero* 11. & §. 6. *num.* 7. *verſ. nemo clericus.*

37 Pro quibus primo illud expenditur quod vnuſquiſque licitè percipit, & expendit illud quod ſuis laboribus, velut iuſta merces, deputatur, iuxta illud *Pauli* 1. *ad Timoth.* 5. dignus eſt operarius mercede ſua, *& Matth.* 10. dignus eſt operarius cibo ſuo, & 20. voca operarios & redde, *cap. cum ſecundum*, 16. *in princip. de præb.* ne alias ſequatur abſurdum, quod vel cogatur quis proprijs ſtipendijs militare contra *cap. charitatem in fine*, 12. *quæſtione* 2. vel cogatur de proprio facere beneficium contra *cap. precari. prope finem* 12. *quæſt.* 2. refert *gloſ. pen. in cap. vnico de cleric. ægrot. in* 6. Sane reditus Epiſcopales debentur Epiſcopis, veluti merces ſuis laboribus deputata, bonus text. *in cap. pen.* ibi clerici omnes, & ibi, ſtipendia ſanctis laboribus debita, 1. *quæſt. ſecund. dict. cap. cum ſecundum*, cum ſimilibus & hoc eſt quod voluit *Caietan. ſecunda ſecundæ quæſtione* 185. *articul.* 7. *ad* 3. dum inquit præbendam ſe habere, vt proprium clerici, vel Epiſcopi bonum: igitur ſi prælatus habeat patrimonium licitè poterit illo conſeruato reditus Epiſcopales expendere.

38 Quamuis contrarium teneant *Deci. d. nu.* 6. *& Barbat.* citati à *Cou. d. num.* 2. *& Siluest. in ſumm. verbo ſimonia, quæſt.* 16. *Adrian. in* 4. *titul. de reſtitut. quæſt.* 23. *Palud. ibid. diſt.* 34. *quæst.* 3. *Maior diſt.* 24. *quæſtione* 21. *in fine*: quibus non multum opitulatur auctoritas *Hieron. in cap. clericos* 1. *quæſt.* 2. ibi, quibus parentum & propinquorum nulla ſuffragantur bona; exploſa enim prima ſolutione de qua per *gloſ.* 2. ibi, & *Couar. vbi prox.* affirmantes procedere de conſilio: confunditur namque manifeſte per text. ibi dum habet ſacrilegium cõmittere illos, qui cum ſuo patrimonio ſuſtentari valeant, ſtipendia eccleſiaſtica in ſuos vſus impendunt, quod tamen nullatenus commiſiſſent, ſi *Hieronymus* loqueretur de conſilio, iuxta reg. *cap. vlt. verſic. quod præcipitur*, ibi, offerentis arbitrium 14. *quæſtione* 1. *gloſ. reg. nullus* 62. *in* 6. planius ergo reſpondetur cum eadẽ *gloſ. & Couar. d. num.* 2. *verſ. prima*, textum illum procedere attento tempore antiquo, quo bona eccleſiæ erant ſolummodo deſtinata ad alendos pauperes Chriſtianos, & clericos egenos, vt ſatis inſinuat *capit. certe,* 12. *q.* 1. aduertunt poſt alios *Sot. d. art.* 3. *Sarm. d. p.* 1. *c.* 5. *num.* 17.

39 Nec etiam in contrarium facit tex. *in cap. ille autẽni,* 12. *q.*

12.q.1.ad finem, quia facilè reſpondetur procedere inſpecto eodem tempore antiquo, quo Eccleſia Catholica veluti nouum germen floreſcere incipiebat, & Apoſtolicis conſilijs ita addicta, vt multitudinis Chriſtianorum eſſet cor vnum, & anima vna, omnia namque erãt communia, nemo ſibi aliquid proprium vindicabat *d.c.illi, ad fin.* refert plures, quos ſequitur *Couar.d.nu.2.prope finem*.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non tenetur ratam habere alienationem factam à prædeceſſore, cum Eccleſia relinquitur hæres.*
2 *Eccleſiæ nomine poteſt quis venire contra proprium factum.*
3 *Alienatio rerum Eccleſiaſticarum nulla eſt.*
4 *Reſiſtit alienationi inſtituentis prohibitio.*
5 *Qui ſub modo donat, non aliter vult donare cum effectu, quam modo adimpleto.*
6 *Epiſcopum non teneri ratam habere alienationem prędeceſſoris, qui teneant.*
7 *Hæres prælati alienantis bona Eccleſiæ tenetur ſtare alienationi in quantum hęres eſt.*
8 *Hæres adeundo hæreditatem in quantum contrahat, & cum quibus.*

EPISCOPVS AN TENEATVR Ratam habere alienationem factam à prædeceſſore, quando eccleſiam hęredem reliquit.

ALLEGATIO CXV.

1 PRo parte negatiua facit primo reg. text. *in capit.ſi quis Presbyterorum 6. in fine de rebus Eccleſiæ non alien.* vbi *gloſ. verbo perſonis. & in l.iubemus 14.§. ſanè il 1.C.de ſacroſ. Eccleſ.* dum omnibus indiſtinctè eccleſiaſticis perſonis, immò & ipſis alienatoribus repetẽdi, & reuocandi temere alienata, obſeruant innumeri propemodum relati à *Cened.ad Decretal.collect.71.à n.2.* quamuis enim nulli liceàt nomine proprio venire contra proprium factum *cap. cum ſuper 8.verſ.nec ipſi, de conceſſ. præbend.* iunctis latè adductis per *Pinel. in l.1.p.3.à num.81.C. de bonis mater.* nomine tamen Eccleſiæ, vel alterius, cui ius quæſitum eſt, rectè venire poteſt, vt ſatis conſtat ex mente plurium limitationum, quas congerit *Pinel. vbi proximè à num.83.* igitur omninò videtur affirmandum, liberum fore ſucceſſori temerè alienata reuocare, quámuis Eccleſia hæres fuerit inſtituta, aliter reſtringitur, & violentia infertur reg. *dicti cap.ſi quis Presbyterorum.* Confirmatur hoc ipſum, quia quando alienatio nulla eſt, ex eo capite, quia lege prohibetur, liberum eſt alienatori reuocare *l.quemadmodum 7. de agricolis & cenſ. lib.11.d.§.ſanè in fine*, cum his quæ *Pinel.d.p.3. num.75.Peralta in rub.de hæred. inſtit.num.79.* plures, vt per *D. Barboſ.in l. Lucius num.20.ff.ſoluto matrim.* Planè alienatio rerum eccleſiaſticarũ in propoſito nulla eſt propter legis prohibitionem, vt ſatis deprehenditur ex decreto irritanti adiecto in *cap.ſine exceptione 12.quæſt. 2.cap. nulli, & per totum, de rebus Eccleſiæ non alien.* latè *Nauar. in repet.c. non liceat Papæ 12. quæſt.2.Couar.lib.2.vari.cap.17.per totum.* Sic alijs poſſeſſor maioratus, qui rem ſubiectam reſtitutioni alienat, poteſt alienationem à ſe factam reuocare, poſt alios *Tiraquell. de retractu tit.1.§.26.gl.2.num.6.Afflict. deciſ.240. num.8.Peralta d.loco num.73.* reſiſtit enim alienationi inſtituentis prohibitio ad ſimilitudinem legis prohibentis. Secundò hæc eadem pars negatiua ſequenti comprobatur argumẽto. Multò magis, vel ſaltem æquè offendit voluntatem donantis ille, qui modum donationi adiectum nõ adimplet, quam ille qui cum hæres inſtituitur non habet ratam alienationem factam à defuncto, ſed quamuis eccleſia, cui facta eſt donatio, ſub modo, illum non adimpleat, donatum non reuocatur: igitur quamuis Eccleſia hæres inſtituta non ſtet alienationi factæ à defuncto, relicta hæreditas non reuocabitur, ac ſubinde non tenebitur ratam habere alienationem: maior ſuadetur ex eo,
5 quia qui ſub modo donat, non aliter vult donare cum effectu, quàm modo adimpleto, ſicut & ille qui eccleſiam hæredem facit, non aliter vult quod hæreditas, cũ effectu acquiratur, quam ſi hæres ſaltẽ tacite polliceatur de adimplenda ipſius voluntate *d.§.hæres*, & ita vtroque caſu propter defectum adimplementi deficit voluntas donandi, ſicque datis paribus terminis vtraque ſimilitudinis propoſitio in bono ſenſu vera eſt, minor oſtenditur *ex cap.verum 4.de condit. appoſit.* cum his quæ *Couar.lib.1.vari.cap.14.num.6.igitur, &c.* Tertiò facit text. *in c.1.de teſtam.* dum ibi proponitur Eccleſia hæres inſtituta in tertia parte, nempè in quatuor vncijs, vt patet; & tamen neque pro ea parte tenetur ſucceſſor ratas habere alienationes, quas fecerat Epiſcopus teſtator, cum quicquid alienatum eſt, *reuocari* iubeatur, patet ibi, quicquid, &c. quo *pacto opponit Anton.* ibi *nu.8.*

6 His tamen non obſtantibus, partem affirmatiuam tenet *gloſ.in d.c.1.* verbo *patiaris*, ibi *tenetur tunc, &c.* dum putat teneri Epiſcopum ſucceſſorem ratam habere alienationem factam à prædeceſſore ſaltem pro ea parte, quà Eccleſia hæres fuit inſtituta, ſimilis *glo.verbo ab hæredibus in cap. Epiſcopus, qui 12.quæſt.2.* ſequũtur *Abb. in d.cap.1.num.3.Imola ibid.num.9. & Couar. num.13.* communis, vt per *Tiraq. de priuilegijs piæ cauſæ priuil.88.* Pro qua ſententia quæ vera eſt expenditur primo reg. *l. ex qua perſona 192.ff. de regulis Iuris, & l.vendicationem 17.ff. de euiction.melior text. in l. cum à matre 14.C.de rei vendicat.* quibus habetur ex ea perſona ex qua quis lucrum capit pro ea parte qua illam repræſentat, non poſſe venire contra illius factum, cum his quæ *Gom.l.70.Tauri num.10.Pinel.in dict.l.1.par.3.num.79.Gam.Luſitan. deciſ.8. num.2. & deciſ. 222. nu.4.* Secundò facit, quia quamuis pater alienare nõ poſſit aduentitia filij bona, ſicut nec poſſeſſor maioratus bona reſtitutioni ſubiecta, *l.peto 71.§. prædium & §. fratre, ff.de legatis, 2.* ſi tamen filius, vel ſucceſſor maioratus hæredes inſtituantur, tenetur ille in perpetuum, hic vero ſaltem in vita ratam habere alienationem talium, vt ſatis conſtat ex reg. *d. l.cum à matre*, iunctis reſolutis ad plures ſpecies per *Pinel.d.l.1.p.3. à nu. 79.* Clar.*§.feudum quæſt.42.cum ſeq.Couar.lib. 2.vari. cap. 18.num.2.verſ. quarta concluſio, Valaſc.de iure emphyt. quæſt.49.Molin.de primog.lib.4.cap.1.à num. 17.* Graſſ. *§.hæreditas quæſt.12.à n.6.D.Barboſ. in d.l.Lucius num.*
7 20. Ergo in ſimili quamuis prælatus non potuerit bona Eccleſiaſtica alienare, ſi tamen Eccleſia ab eodem hæres inſtituatur, tenebitur qua talis alienationi ſtare,
8 ſaltem pro ea parte qua hæręs eſt. Tertiò, & vltimò facit,

cit, quod hæres adeundo hæreditatem, cenſetur quaſi contrahere non ſolùm cum legatarijs, & cæteris defuncti creditoribus, ſed etiam cum ipſo defuncto ad effectum, vt eius voluntatem adimplere teneatur §. *hæres iuncta gloſſ. vltim. inſtit. de obligat. ex quaſi contractu*: ergo cum Eccleſia hæres inſtituta qua talis contrahere cenſeatur cum defuncto de adimplenda ipſius voluntate, fit conſequens omninò teneri ratam habere alienationem factam à defuncto, ſaltem pro ea parte, qua hæres eſt.

Qua retenta opinione, non obſtant quæ pro prima affirmatiua conſiderauimus, omnia enim fere vnica ſolutione dirimuntur. Ad primum ex reg. *dict. cap. ſi quis Presbyterorum*, cum alijs, reſpondetur, non habere locum in noſtris terminis quando Eccleſia, cuius nomine reuocatio fit, hæres fuit inſtituta, iuxta *d. l. cum à matre, cum ſupra adductis*. Ad ſecundum facile reſpondetur concedendo totum, atque ita hæreditatem non reuocari; cogendam tamen eſſe Eccleſiam hæredem ſtare prædictæ alienationi iuxta modo reſoluta, ſicut Eccleſia donataria cogitur ſeruare modum adiunctum *in d. cap. verum*. Ad vltimum reſpondetur cum *Anton. d. num.* 8. text. intelligendum fore de rebus detentis ab alijs non ex contractu Epiſcopi defuncti, vt in propoſito, explicando cum *D. Barboſa in l. ſi cum dotem §. ſi pater num. 20. ff. ſolut. matrim.*

SVMMARIVM.

1 *In claris non eſt opus coniecturis.*
2 *Diſpoſitiones omnes vel in perſonam, vel in locum terminantur.*
3 *In dubio quando legatum relinquitur alicui ſub nomine proprio ſolum habetur reſpectus ad perſonam.*
4 *Legatum conceptum ſub nomine appellatiuo dignitatis tranſit in ſucceſſorem regulariter in dubio.*
5 *Quando ſub vtroque nomine inſimul relinquitur legatum, ad illud quod præcedit recurrendum.*
6 *Coniecturis in contrarium vrgentibus quid iudicandum.*
7 *Plures hinc inde dum concurrunt coniecturæ ad fortiores recurrendum.*
8 *Teſtator ſi relinquat legatum Epiſcopo pro anima, Eccleſiæ, non perſonæ relictum præſumitur.*
9 *Legatum relictum reſpectu Eccleſiæ cenſetur pium; reſpectu verò perſonæ, ſeculare.*
19 *In legatis pro anima relictis non eſt habendus reſpectus ad nomen proprium, vel appellatiuum.*
11 *Teſtator cum intendat potiſſimum animæ ſuæ conſulere, intendit quoque Eccleſiæ relinquere, abſque perſonarum reſpectu.*
12 *Legatum* Epiſcopo *relictum à propinquo, præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ.*
13 *Donatio militi facta à conſanguineo, potius ratione ſanguinis facta præſumitur quàm militię.*
14 *Teſtator ſtricta amicitia legatario coniunctus, quamuis ſub nomine appellatiuo legatum relinquat, perſonæ legaſſe intelligitur.*
15 *Multoties fortius eſt vinculum amicitiæ quam ſanguinis, & num. 18.*
16 *Probata affinitate eo ipſo præſumitur legatum relictum intuitu perſonæ.*
17 *Legatum relictum Epiſcopo ab extraneo valde amico, pręſumitur relictum intuitu perſonę, non Eccleſiæ.*
19 *In donatione facta Epiſcopo & Eccleſiæ quomodo procedendum in diuiſione, & num. 20.*

21 *Eccleſia eſt corpus mixtum, cuius caput eſt Epiſcopus.*
22 *Quando Eccleſiæ vel Epiſcopo coniunctim relinquitur, diuiſio inter eos facienda eſt, & quomodò.*
23 *Coniungi à lege, vel ab homine quid differant.*
24 *Coniuncta legali coniunctione veluti diuerſa conſiderantur.*

EPISCOPO LEGATVM RELIctum an, & quando intuitu Eccleſiæ ſuæ, vel perſonæ propriæ relictum cenſeatur.

ALLEGATIO CXVI.

1 PRo materiæ cognitione primò obſeruandum in
claris non eſſe opus coniecturis, vnde ſi manifeſtè
conſtiterit dę mente teſtatoris, quod ſolius perſonæ in-
tuitu legauerit, vel ſolius Eccleſiæ, illud ante omnia ſer-
uabitur arg. *l. in conditionibus, ff. de condit. & demonſtrat.*
l. non aliter, ff. de legatis 3. *cap. vltima voluntas* 13. *quęſt.* 2
2 In dubio autem quid dicendum, vt clarius percipi poſ-
ſit, ſecundò, obſeruandum diſpoſitiones omnes vel in
perſonam, vel in locum terminari: & rurſus illa quæ in
perſonam terminantur, vel expreſſo nomine proprio,
vt in l. nonnunquam 24. *ff. ad Trebell. & in l. turpia* 57. *§.*
vlt. l. ſi hæredes 127. *ff. de legat.* 1. *l. ſi ita liber* 8. *ff. de ſta-*
tu lib. vel appellatiuo, vt *in d. l. ſi hęredes, d. l. ſi ita liber, l.*
Lucius 78. *§. Mæuia ff. ad Trebell.* Vel vtraque coniun-
ctim præcipiuntur, & hoc vel præpoſito, vel poſtpoſito
nomine proprio poſt appellatiuum, vt docet *gloſ. verbo*
nomina in d. l. ita liber, glo. in d. l. nonnunquam, extra quos
terminos non eſt dabilis alius caſus, qui in diſputatio-
nem venire poſſit. Iuxta quæ pro clariori ordine ſit
3 prior regula. In dubio quando legatum relinquitur
alicui ſub nomine proprio, ſolum habetur reſpectus ad
perſonam, ita vt alteri non debeatur iuxta reg. *d. l. non-*
nunquam, d. §. vlt. d. l. ſi hęredes, iuncta celebri doctrina
c. quoniam Abbas 14. *de officio deleg.* communemq; om-
nium fere mentem in prædictis locis, *Abb. in c. requiſi-*
ſtis 15. *de teſtam. nu.* 8. vbi *Cou. d nu.* 1. *& lib.* 3. *vari. c.* 15.
nu. 2. *Turſan. commun. q.* 14. *Anton. Gom. tom.* 1. *var. c.* 5
nu. 20. *Fulgoſ. in l.* 1. *C. de impuber. Cuman. d. l. turpia §. vlt.*
in fine, Aluar. de præſumpt. reg. 1. *pręſ.* 28. *Menoch. de ar-*
4 *bitr. lib.* 1. *quęſt.* 68. *à num.* 21. Secunda regula, legatum
conceptum ſub nomine appellatiuo dignitatis regula-
riter in dubio tranſit in ſucceſſorem *arg. d. l. ita liber, &*
d. l. ſi hęredes, d. §. Męuia, d. l. nonnunquam, cum Ordina-
5 *rijs ibidem, & in l.* 2. *ff. de liberis, & poſth.* Tertia regula,
quando ſub vtroque inſimul nomine legatum relin-
quitur, ad illum quod præcedit recurrendum eſt, & ſe-
cundum illud vel perſonale, vel reale legatum iudican-
dum, bonus text. *in l. communis ſeruus* 37. *in fine, ff. de ſti-*
pul. ſeru. glo. d. verbo nomina, d. gloſ. 2. *Bald. in d. l. turpia §.*
vlt. Iaſ. nu. 21. *in d. l.* 1. *Gomeſ. in d. cap.* 5. *num.* 2. *& in cap.*
vlt. nu. 15. *Dilect. de arte teſtandi tit.* 6. *caut.* 14. Quamuis
abſq; fundamento efficaci cõtradicant *Dec. in d. l.* 1. *n.* 6
& ibi *Curt. Iun. nu.* 20. quos ſequitur *Alciat. in l. cohære-*
di §. ex ijs, nu. 8. *ff. de vulgari*, & hæc in dubio dum aliud
6 ex coniecturis non conſtiterit dicta ſufficiant. Tertiò
obſeruandum eſt, quod ſi coniecturæ in oppoſitũ ma-
gis vrgeãt, tunc nõ obſtante quod ſub nomine proprio
concipiatur realis, & vice verſa, quamuis ſub nomine
appellatiuo, nihilominus perſonalis iudicabitur diſpo-

7 ſitio. Ratio eſt, quia quando plures hinc inde concur-
runt coniecturæ, ad fortiores recurrendum eſt, vt illæ
præualeant per quas veroſimilius apparet de mente di-
ſponentis, argumento, cap. afferte, & cap. quia veriſimi-
le, & cap. litteras cum multis ibidem de præſumpt. capit. li-
cet ex quadam nouo verſ. ex præmiſſis de prob.

8 His ita ſuppoſitis iam primò infertur, quod ſi teſta-
tor quantumcumque extraneus pro anima Epiſcopo
relinquat legatum, intuitu Eccleſiæ, non perſonæ reli-
ctum præſumatur, vt probat text. in capit. requiſiſti 15.
verſ. ſi ab extraneo de teſtam. Marc. Anton. Genuenſ. in
practicab. Eccleſ. quæſt. 523. num. 2. Ratio eſt, quia reli-
ctum fuit Epiſcopo ſub nomine appellatiuo, tum vel
maxime quia in Teſtatore, qui pro anima legatum re-
linquit, veriſimilius eſt quod potius Eccleſiæ quàm
9 perſonæ legauerit: patet, quia reſpectu Eccleſiæ lega-
tum manet pium, & multò magis ſuæ animæ profutu-
rum; reſpectu verò perſonę, ſeculare, & non ita tendens
in animæ ſalutem; cum ergo Teſtator legando inten-
dat animæ ſalutem, vt Pontifex in principio d. cap. requi
ſiſti exorditur, & eidem magis cōſulat, ſi legatum pium
maneat quàm ſi ſeculare, fit conſequens in his terminis
intuitu Eccleſiæ relictum omninò præſumendum, ita
gloſſa verbo nec eſt in d. cap. requiſiſti, vbi Anton. num. 15.
Abb. num. 8. & Couar. num. 4. Bart. receptus in l. 2. num. 2
ff. de reb. dub. Lap. de Canonica port. num. 22. tom. 4. tra-
ctatuum, plures vt per Card. Mant. de coniect. vltim. vo-
lunt. lib. 8. tit. num. 19. cum ſeqq. Quæ quidem coniectu-
ra adeo efficax eſt, vt etſi teſtator pro anima legatum
relinquat Epiſcopo, expreſſo nomine proprio, adhuc
intuitu Eccleſiæ relictum ſit prȩſumendum Bart. dict.
num. 2. communis, vt per Couar. in dict. cap. requiſiſti nu. 8.
quamuis ibi contradicat Card. num. 4. arbitratus tunc
ſolum habendum non eſſe reſpectum ad nomen pro-
prium, quando inſimul cum appellatiuo fuerit coniun-
ctum, quaſi aliter reſoluendum, quando ab extraneo
legatum fuerit Epiſcopo, ſub nomine proprio tantum.

10 Communis tamen in contrarium vera eſt, quod in le-
gatis pro anima relictis non eſt habendus reſpectus ad
nomen proprium, vel appellatiuum; licet autem in aſ-
ſignanda ratione cogitandum relinquat Bart. dict. nu. 2
illa tamen aſſignari poteſt, quod licet regulariter in
omnibus diſpoſitionibus, in dubio habenda ſit ratio
nominis proprij & appellatiui, vt in regulis ſupra poſi-
tis; in legatis tamen pijs ſiue ſub vno, ſiue ſub altero
nomine concipiantur, res non eſt dubia; cum enim Te-
11 ſtator potiſſimum intendat ſuæ animæ conſulere, in-
tendit quoque Eccleſiæ abſque perſonarum reſpectu
relinquere, cùm eo pacto, vt modo diximus, multò ma-
gis animæ conſulat, & hæc eſt mens gloſſę dict. verbo
nec eſt Abbas, & aliorum quos ſupra retulimus, affir-
mantium extraneum, qui ceſſante affectione amicitiæ
vel conſanguinitatis Epiſcopo legat, potiſſimum Ec-
cleſiam ipſam cui præeſt conſideraſſe. Intellige tamen
niſi qualitas rei legatæ aliud euincat, v. g. quando te-
ſtator Epiſcopo legat Canes ſolertiſſimos ad venan-
dum, Ceruos, mulos ad equitādum, de quibus lex cum
eiuſdem 34. ff. de Ædil. Edict. vt poſt Bart. & alios reſol-
uunt communis in dict. cap. requiſiſti, Teixeira in d. l. 2. ff.
de reb. dub.

12 Secundò infertur, in dubio relictum Epiſcopo à pro-
pinquo, non Eccleſiæ, ſed perſonæ intuitu relictum
præſumi, vt probat Pontifex in dict. capit. requiſiſti ver-
ſic. ſi vero, Marc. Anton. Genuenſ. d. quæſt. 523. num. 1.
Etenim conſanguinitatis affectio, eo vſque potens eſt,
vt non obſtante nomine appellatiuo reſpectus perſonæ
13 principaliter habeatur. Sic aliàs donatio facta à con-
ſanguineo alicui militi potius ratione ſanguinis, quàm
militiæ facta præſumitur, argumentum legis tutor. 31. §.
quę tutoribus ff. de excuſ. tut. Couar. in dict. capit. requiſiſti
numer. 8. poſt Corraſi. lib. 2. miſcellan. cap. 4. in ſimili, Bar.
in leg. penultim. lib. primo, ff. de rebus dub. Abb. in dict. ca-
pit. requiſiſti num. 8. Alciat. dict. præſumpt. 28. poſt gloſſ.
penultim. communiter receptam in capit. vltim. de teſtam.
libr. 6. Tiraquel. in leg. ſi vnquam verbo donatione largitus
14 num. 74. Sic in ſimili, quando teſtator ſtricta amicitia
legatario coniunctus eſt; quamuis ſub nomine appel-
latiuo legatum relinquat, non dignitati, ſed perſonæ
legaſſe intelligitur: quia multoties fortius eſt amici-
15 tiæ quàm ſanguinis vinculum, gloſſ. verbo prȩſumitur
in dict. capit. requiſiſti gloſſ. d. verbo nec eſt, Bart. & com-
munis in leg. cum quid ff. ſi certum petatur, latè Tiraq. in l.
ſi vnquam verbo libentis num. 85. & 102. Teixier. in dict.
leg. 2. column. 4. Iuuant quæ in ſimili Doctores reſol-
uunt circa amicorum affectionem per tex. ibi, in l. ami-
ciſſimos 39. ff. de excuſ. tutor. Iaſ. in l. exigendi C. de procur.
& in l. Titia in princ. ff. eod. tit. & in l. ſancimus C. hoc tit.
Alciat. in l. latè §. amicos de verb. ſignific. Hippol. in rubr.
de fideiuſſor. num. 236.

Neque prædictis refragatur, leg. hæreditate 19. ff. de
Caſtr. peculio in princip. quam in his expendit Couar. d.
num. 8. vbi habetur, quod ſi donatio fiat à milite con-
ſanguineo commilitoni, quæritur an militiæ, non per-
ſonæ, quaſi non obſtante conſanguinitate, non perſo-
næ, ſed militiæ contemplatione relictum videatur. Re-
ſpondetur enim reiecta ſolutione Corraſij, quem re-
fert & ſequitur Couar. vbi proxime, Iuriſconſultum
ibidem ſub diſtinctione reſpondiſſe, vt hæreditas re-
licta ante ſocietatem militarem, non cenſeatur relicta
contemplatione militiæ; & ideo non ſit in bonis ca-
ſtrenſibus; ſecus dicendum in hæreditate poſteà reli-
cta: ſed in vtroque caſu hȩreditas perſonæ acquiritur;
vnde in nihilo nobiſcum pugnat, ſed magis pro nobis
potuit expendi. Deinde non refragatur, quod ſi quis
ab Eccleſia beneficium accepit, & poſtea Prælato le-
gatum relinquat, quantumuis conſanguineo, nihilo-
minus non perſonæ, ſed Eccleſiæ intuitu reliquiſſe prȩ-
ſumitur in remunerationem beneficij accepti, gloſ. ver-
bo iure in auth. licentiam C. de Epiſcopis & Cleric. recept.
vt per plures quos ſequitur Vuilhelmus in cap. Rainutius
verbo teſtamentum 3. numero 47. Alciat. regul. 1. prȩſum-
ption. 28. Tiraquell. in dict. leg. ſi vnquam verbo donatione
largitus numero. 74. Corraſ. libr. ſecundo, Miſcellan. capit.
quarto, numer. quarto. Non, inquam, refragatur;
quia hæc opinio rectè procedit propter antidoralem
obligationem quæ in dubio potentior iudicari debet,
quàm ſola ratio conſanguinitatis ſecundum rectam ra-
tionem argumento legis ſed & ſi 28. §. conſuluit ff. de pe-
tit. hȩredit. capit. cum in officijs in principio de teſtament.
vbi Couar. numer. 10. S. Thom. 2. 2. quęſt. 106. artic. 5.
Fortun. in leg. 1. §. ius naturale numer. 57. ff. de inſtit. &
iure.

Intellige primo modo reſoluta de propinquo intra
quartum conſanguinitatis gradum, gloſ. verbo à propin-
quo in dict. capit. requiſiſti, per text. quem citat in dict.
authent. licentiam, vbi gloſſ. dict. verbo iure, poſt alios
Cardin. in dict. cap. requiſiſti numer. 4. Imola nume. 38.
communis vt per Couar. numero 9. qui plures refert,
Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. titul. 6. numer. 17.
quamuis abſque fundamento Iudicis arbitrio relin-

quendum

quendum exiſtiment *Couar. & Mantuan.* locis proxime citatis locuti contra text. *in dict. authentica licentiam iuncta regula capit. de cauſ. 4. de officio delegati*. Intellige ſecundò de affine intra eundem gradum; ſi enim in amico maxime coniuncto id ipſum communiter recipitur, vt infra dicetur, ex veroſimili mente teſtatoris ſimiliter in tali affine admittere debemus; neque eſt huius rei leue indicium, quod text. *in dict. capit. requiſiſti*, tam in principio, quàm *in dict. verſiculo ſi vero*, ait de propinquo, vt ſic videatur vtramq; propinquitatem tam per viam ſanguinis, quàm affinitatis comprehendere voluiſſe; iuuat maxime, quòd etiam in fideicommiſſo familiæ relicto nulla ſpeciali adiectione ſuper certis perſonis facta, non ſoli conſanguinei, ſed ijs deficientibus affines continentur, *leg. vltim. verſic. & ſi quis Cod. de verbor. ſignificat.* conſonat regula legis primæ *Cod. vnde vir & vxor*: Quamuis enim ex vi verbi appellatione agnatorum, & cognatorum affines minime contineantur *per tot. tit. ff. vnde cognati, vnde legitimi*, & alibi paſſim; vt plurimum tamen ratione affectionis & ad pleroſque effectus æquiparantur *cap. non debet*, cum multis ibidem, iuncta *rub. de conſanguinitat. & affinit.* atque ita in terminis *Petr. de Canonica port.* quem refert *Couar. dict. numero 9.* Intellige tertiò, probata conſanguinitate eo ipſo præſumi legatum intuitu perſonæ relictum, text. *in dict. capit. requiſiſti*, & ideo ſi Eccleſia contendat non perſonæ, ſed ſui ipſius reſpectu relictum eſſe, probare tenebitur; quia habens pro ſe iuris præſumptionem, dum aliud non oſtenditur, tutus eſt, iuxta reg. *l. licet Imperator ff. de legat. 1. gloſ. vltim. recept. in l. ſi tutor 5. Cod. de periculo tutor. Bart. in leg. vltim. ff. de publ. iudic. Abb. in capit. 1. notabil. 2. de cleric. non reſid. Dec. in rub. de prob. num. 13. Couar. libr. 2. variar. capit. 6. num. 1. Anton. Gomeſ. l. 9. tauri nu. 25. Afflict. deciſ. 44. num. 15.*

17 Tertiò infertur legatum relictum Epiſcopo etiam ab extraneo (qui tamen valde amicus ſit) ipſi relictum videri, non Eccleſiæ: ratio eſt, quia amicitia conſanguinitati ſimilis eſt, *leg. nemo dubitat 58. ff. de hered. inſtit. l.*
18 *ſi pater 4. C. illo tit.* & aliquando fortius eſt illius, quàm ſanguinis vinculum: non, inquam, quia in pleriſque cõſanguinitati præfertur amicitia argumento, *l. ſed ſi plures 10. §. in aduocato ff. de vulg. l. ſi ſeruus plurium 53. §. vltim. ff. de leg. 1. l. Theopompus 14. ff. de dote præleg. l. affectionis 5. ff. de donat. l. hereditate 19. in princip. ff. de caſtr. peculio.* Vnde à pari procedere in iure eiſdemque regulis conſiſtere amicitiam, & conſanguinitatem tuentur ſtatim referendi. Hinc eſt quod amicitia coniectura eſt in dubio præſumendi donationem ſicut conſanguinitas *Bart. in l. cum quid num. 11. ff. ſi certum petatur, Tiraquel. dict. verbo donatione largitus num. 74.* atque ita in terminis obſeruat *gloſ. verbo præſumitur, & verbo nec eſt in dict. cap. requiſiſti*, vbi *Abb. num. 8. & Couar. nu. 7. Guilhel. d. verbo teſtamentum 3. num. 4. Maut. de coniect. lib. 8. tit. 16. num. 18.*

19 Quartò infertur reſolutio illius dubij, qualiter inter Epiſcopum & Eccleſiam, vel aliam piam cauſam diuiſio facienda ſit, quando vtriſque legatum eſt. In quo obſeruandum eſt primò, quod quando aliquid relinquitur Epiſcopo ſub conditione, vt nihil quæratur Eccleſiæ, diuiſio facienda non eſt; ſed totum cedet lucro Epiſcopi, text. *in dict. cap. requiſiſti verſic. & hoc verum*
20 *eſt*, vbi *gloſſ. verbo exprimat*, quamuis quando relinquitur Eccleſiæ ſub eadem conditione, ne Epiſcopo acquiratur, reiecta conditione communicatur legatum. Rationem differentiæ vnam & alteram proponit *gloſſ. dict. verbo exprimat aliquid, Lap. de Canonic. port. 3. numer. 23.* inter quas illa videtur probabilior, quam præſtitit *gloſſa dict. verbo exprimat*, quia Ec-
21 cleſia eſt corpus mixtum, cuius caput eſt Epiſcopus, *capit. nouit 4. de his quæ fiunt à Prælat.* Vnde non poteſt Eccleſia, ſine illo conſiderari, quia maneret monſtrum ſine capite, contra *capit. cum non liceat de præſcript. cap. quoniam 14. de officio Ordin.* At Epiſcopus poteſt conſiderari vti priuata perſona ſine Eccleſia, & ideò in ſecundo caſu ſuppoſita conditione non datur communicatio bonorum; datur verò in primo, vt textus habet *in dict. cap. requiſiſti*. Neque obſtat idem textus in ſæpe citato *capit. requiſiſti ad fin. verſic. quoniam*, vbi habetur maximam eſſe communionem inter Epiſcopum & Eccleſiam, cui eſt ſpirituali coniugio copulatus; vnde quæ Epiſcopus acquirit, illi acquirit, prout maritus reſpectu vxoris, & vice verſa ex reſolutis per *Couar. de ſponſal. part. 2. capit. 7. §. 1. numero 3. Molin. de primogen. lib. ſecundo capit. decimo numero 66. Gama Luſit. deciſ. 176.* reſpondetur enim eiuſmodi communicationem bonorum non procedere inuitis donantibus, *argumento à ſimili authent. excepit de bonis quæ liberis*. Si vero vlterius vrgeatur de eodem textu *in dict. capit. requiſiſti verſic. ſecus autem*, ibi, diſpoſitio teſtatoris non poteſt, &c. reſpondebit diſpoſitionem teſtatoris tacere non poſſe, vt in terminis in quibus lex iubet bona inter vtrumque communicari, impediatur communicatio, non verò vbi nullius legis prohibitio reperitur, ſicut in propoſito, vbi ſuppoſita conditione legatum relictum cenſetur ſoli perſonæ Epiſcopi, quo caſu nullibi iniungitur legati communicatio; vnde ſumus extra terminos *dicti verſiculi ſecus*, neque in aliquo offendit regula ibi tradita, *& in leg. nemo poteſt ff. de legat. primo, & in leg. ius publicum ff. de pact.* cum ſimilibus.

22 Obſeruandum deinde eſt, quod quemadmodum quando Epiſcopo, vel Eccleſiæ aliquid abſolutè relinquitur, inter eoſdem fit diuiſio; ita etiam quando Epiſcopo vel Eccleſiæ coniunctim relinquitur, diuiſio facienda eſt, vt probat text. *in dict. capit. requiſiſti verſic. quod ſi relinquatur, & verſic. ſi vero.* Itaque vnus & alter caſus in eo conueniunt, quod in vtroque diuiſio facienda eſt ſecundum canonicam portionem: differunt tamen maximè, quod in priori Epiſcopus & Eccleſia cenſentur coniuncti à lege, ſeu legali coniunctione; in poſteriori verò coniuncti ab homine: nempe ab ipſo teſtatore. Vnde & illa alia inſurgit notabilis differentia, quod in priori ſi Epiſcopus ſuæ portioni renunciet, non accreſcet Eccleſiæ; & vice verſa, ſi Eccleſia renunciauerit, Epiſcopo non acquiretur; non ſic dicendum in poſteriori. Ratio eſt, quia in coniunctis à lege non eſt locus iuri accreſcendi, *l. & Proculo 20. ff. de legat. 2.* ſecus dicendum in coniunctis ab homine, *leg. re coniuncti 87.* vbi *leg. omnes ff. de leg. 3. leg. vnic. C. quando non petent. partes*, ita *Bart. Paul.* & omnes *in dict. leg. & Proculo*, vbi *Peralt.* affirmat omnium communem eſſe doctrinam, nemine diſcrepante, & quinque huius differentiæ rationes refert *à num. 1. vſque ad num. 6.* inter quas illa vulgo recipitur, vt affirmat *Alciat. lib. 4. paradox. cap. 8. in fin.* quod ius accreſcendi prouenit ex mente & voluntate teſtatoris, & in iure reputatur veluti quædam ſubſtitutio in parte accreſcente *leg. ſi Titio & Mœuio 67. §. Iulianus ff. de legat. 2. Gutier. in dict. l. vnic. num. 19.* qui autem ſuccedit

ex legis diſpoſitione, non ſuccedit ſecundùm voluntatem teſtatoris, ſed ex legis potentia, vel præter illius voluntatem, *l. qui liberis, §. & verba ff. de vulgari*, vnde inter coniunctos coniunctione legali non eſt locus iuri accreſcendi, ne contingat abſurdum, quod portio deficiens accreſcat, vel præter teſtatoris voluntatem. Sed contra vulgarem opinionem inſurgit *Alciat. citato loco*, dando manifeſtam inſtantiam; etenim qui contra paternum teſtamentum bonorum poſſeſſionem petit, aduerſatur teſtatoris voluntati, vt palam eſt *l. 1. & per tot. ff. contra tabulas*; & tamen ſi duobus filijs, & ex altero filio duobus nepotibus bonorum poſſeſſio competat, & alter ex nepotibus non petat, pars iſtius alteri accreſcit, *l. ſi duobus ff. illo titul.* deinde qui ſucceſſit ab inteſtato, ſucceſſit ex potentia legis, & non ex iudicio teſtatoris, *per totum de ſucceſſionibus ab inteſtato l. 3. verſ. ab inteſtato ff. de petit. hæred. l. hoc venire 130. ff. de verbor. ſignificat.* quamuis enim hęc fiat ex veroſimili mente teſtatoris qui ita credit relicturus *l. conficiantur ff. de iure Codicill.* non tamen ex iudicio, & diſpoſitione teſtatoris *dict. §. hæc verba*, ibi, quia non ex iudicio teſtatoris veniunt, & tamen ſi in cauſa inteſtati deficiat portio alicuius ex fratribus, alteri accreſcet, *dict. leg. ſi duobus.* Quamobrem circa veriorem intellectum *dictæ legis & Proculo*, & ſimilium, in quibus agitur de coniunctis à lege, dicendum eſt, *cum gloſſa vnica*, communiter recepta, *in leg. qui hæredi 44. §. ſi duorum ff. de condit. & demonſtrat.* coniuncta legali coniunctione veluti diuerſa
14 conſiderari, & perinde eſſe legatum illis relictum, ac ſi pluribus ſeparatim legatum foret, patet exemplum in ſeruo communi plurium dominorum, qui plurium vices gerit & ſuſtinet, *l. 1. communis ff. de ſepul. ſeru.* vnde perinde eſt, legatum illi relictum, ac ſi pluribus per partes legatum foret, gloſſam ſequuntur DD. communiter *in d. l. & Proculo.* quibus maxime conſonat ratio adiecta ibi, *non enim coniunctim, ſed partes videri legatas*, iuncta illa ibi, *nam ſi ambo vendicarent eam, quemcumque legati partem habiturum quam in ſeruo haberet:* itaque nulla in propoſito conſideratur coniunctio quæ potens ſit operare ius accreſcendi, & in hanc rationem magis inclinat, *Peralt. in dict. l. & Proculo num. 3. verſ. tertium, & num. 6. verſ. quintum.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus ciuiles, quorum de tempore reſignationis adhuc non venerat dies ſolutionis, ſpectant ad ſucceſſorem, ad quem etiam ſpectant fructus pendentes.*

2 *Fructus à ſolo ſeparati ante diem reſignationis debentur reſignanti, cæteri vero omnes reſignatario.*

3 *Fructus beneficij Eccleſiaſtici qualiter inter hæredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorem in beneficio ſint diuidendi, oſtenditur, & numeris ſeqq.*

4 *Fructus inter beneficiatum defunctum, ſeu etiam renunciantem, & ſucceſſorem, diuidendos eſſe pro rata anni tenent DD. citati.*

5 *Fructus à ſolo ſeparatos inexactos ſpectare ad ſucceſſorem, non autem ad hæredes prædeceſſoris, concludunt alij.*

6 *Fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat, collectos ad hæredem defuncti tranſire, pendentes verò ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem in beneficio pertinere tenet communis, & probabilior ſententia.*

7 *Bulla Iulij III. quid ſuper fructibus decedentium beneficiatorum, oſtenditur.*

8 *Bulla prædicta Iulij III. non eſt vſu recepta in Regnis Hiſpaniarum.*

9 *Conſtitutio ſynodalis Bracharenſis ſtatuit, quod ſi obtinens beneficia ſimplicia moriatur ab inteſtato, habeant omnia eius hæredes integrè, & ſi illos non habuerint, habeat dicta bona Eccleſia.*

10 *Bulla prædicta Iulij III. an ſit vſu recepta in ſtatu Mediolanenſi, oſtenditur, & 11.*

EPISCOPO RESIGNANTI Epiſcopatum, ſeu potius reſignatario, & ſucceſſori, an & quando debeantur fructus naturales, induſtriales, ſeu ciuiles, vel etiam pendentes ante reſignationem, & quid in alijs beneficiatis.

ALLEGATIO CXVII.

1 CVm hæc quęſtio incidiſſet olim inter Reuerendiſſimum Sanuitalem Archiepiſcopum Barenſem, & Reuerendiſſimum D. Carauiolum, in cuius fauorem Archiepiſcopatum reſignauerat, ſuper fructibus decurſis & inexactis vſque ad diem reſignationis, Domini de Rota, vbi cauſa per appellationem ab A. C. fuerat introducta, dixerunt eſſe diſtinguendum inter fructus ciuiles, & naturales, ſeu induſtriales: nam quoad fructus ciuiles, quales ſunt cenſus, penſiones domorum, reſponſiones, & ſimiles, quorum de tempore reſignationis adhuc non venerat dies ſolutionis, cenſuerunt ſpectare ad ſucceſſorem, ad quem etiam ſpectant fructus pendentes *gloſſ. in cap. præſenti, de officio Ord. lib. 6. Card. & alij in cap. vltim. de peculio cler. Calder. conſ. 2. eod. tit.* latè *Cou. lib. 1. vari. cap. 15. ſub num. 2.* Quo verò ad fructus natu-
2 rales, & induſtriales, ijdem Domini ſimiliter diſtinxerunt, nam eos, qui erant à ſolo ſeparati ante diem quintam Iulij, qua die reſignatarius fuit prouiſus, cenſuerũt ſpectare ad reſignantem iuxta terminos *l. defuncta ff. de vſufructu, & l. diuortio cum ibi notatis ff. ſoluto matrimon.* etiamſi fuiſſent locati, & dies ſolutionis affictus veniret poſt reſignationem, quæ de tali affictu ſeu pretio locationis, quod debetur ratione fructuum, idem iudicatur quod de fructibus, quorum loco affictus ſubrogatur, & ſic non conſideratur dies ſolutionis affictus, ſed potius tempus perceptionis fructuum, pro quibus affictus ſoluitur, *Salycet. in leg. fructus num. 3. verſic. & probat ratione, C. de act. empti, Alex. conſil. 28. numero primo libr. primo, Nat. conſil. 141. numero primo*, cum alijs adductis per *Honded. conſil. 85. num. 13. & 23. lib. 2.* & demum fuit concluſum ex ijs, & alijs deductis per informantes fructus à ſolo ſeparatos ante diem reſignationis deberi reſignanti, cæteros verò omnes reſignatario, vt habetur *deciſ. 278. apud Farin. p. 2. recent.* & latius *dec. 240 apud Farin. p. 1. recent.* vbi pariter fuit dictum quod ſi aliquis translatus eſt de Eccleſia ad aliam, & ſic conſuetudo primæ Eccleſiæ quod fructus decedentis perueniant ad Capitulum, non habebit fructus pendentes de tempore tranſlationis, quod & prius dixerat *eadem Rot. deciſ. vnic. de tranſlat. Epiſcopi in antiq. & dec. 809. p. 1. diuerſ.* vbi reijcit dictum *Cardin. conſ. 110. numer. 2. Pauin. de officio & poteſtat. Capituli ſede vacante p. 2. q. 8. nu. 28. Surd. conſ. 333. nu. 57. vol. 3. Aym. conſ. 873. nu. 2 verſ. neque mouet, vol. 5.*

3 Hæc ſic breuiter ex pręcitata deciſ. pro præſentis quęſiti

ſiti reſolutione dicta ſufficiant, quorum occaſione in hoc loco reſoluendam duxi quæſtionem illam à DD. ſatis ventilatam, qualiter ſcilicet fructus beneficij Eccleſiaſtici inter hæredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorem in beneficio ſunt diuidendi, pro cuius faciliori deciſione ne terminos confundamus, ſciendum in primis nobis eſt, quid attento iure communi tenendum, deinde quid inſpecta Bulla Iulij III. & denique quid attentis particularibus conſuetudinibus.

4 Attento iure communi aliqua extat inter DD. controuerſia: quidam enim indiſtinctè tenent fructus inter beneficiatum defunctum, ſeu etiam renunciantem, & ſucceſſorem diuidendos pro rata anni, arg. *l. diuortio ff. ſoluto matrimon.* nam cum beneficium detur propter officium & ſeruitium Eccleſiæ *cap. cum ſecundum Apoſtolum de præb. cap. fin. de reſcr. in 6. ſicut dos propter onera Matrimonij l. pro oneribus C. de iure dotium*, inducenda videtur diſpoſitio, & deciſio: & ideo hanc partem tuentur *Con. lib. 1. var. cap. 15. à nu. 12. Flam. de confid. q. 35. nu. 49. Molin. de primog. lib. 3. cap. 11. nu. 4. Sarmien. de reddit. Eccleſ. lib. 4. cap. 6. nu. 13. Gutier. canon. q. libr. 1. q. 33. Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficium §. 6. & p. 2. verbo renunciatio §. 2. Eſcob. de ratiocin. tom. 2. comput. 20. num. 23. Caſtil. quotid. lib. 1. de vſuf. uctu cap. 79. à princ. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 635. nu. 7. Parlad. differ. 120. §. 1. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 53. in annot. num. 11.* ſecundum nouam impreſſ. *Nicol. Garci. de benef. p. 2. c. 1. nu. 97.*

5 Alij vero ſuſtinent fructus à ſolo ſeparatos inexactos ſpectare ad ſucceſſorem, non autem ad hæredes prædeceſſoris, vt per multa iura concludit *Calder. conſ. 2. nu. 2 verſ. tertius caſus, de peculio cler. & Iaſ. conſ. 75. num. 6. & ſeq. vol. 3. Cardin. conſ. 110. nu. 2.* & fuit dictum *in Palentina fructuum 26. Februarij 1580.* coram *Card. Lancellotto ſeniore, & in nullius, ſeu Romana pecuniaria 4. Junij 1593.* coram *Card. Blanchetto*, impreſſa apud *Marcheſan. de commiſſ. p. 1. fol. 424. num. 3. & nouè in Papien. fructuum 21. Februarij 1622.* coram *Remboldo*, & late conſuluit *Surd. conſ. 333. nu. 6. verſ. contrarium tamen, cum multis ſeqq.*

6 Communis tamen ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) tenet ad hæredem defuncti tranſire fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat, collectos, pendentes vero ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem in beneficio pertinere, quia clerici in vita æquiparantur vſufructuarijs, qui faciunt ſuos fructus iam collectos, & à ſolo ſeparatos, & eos tranſmittunt ad hæredes, ita *gloſ. verbo primi anni in c. ſi propter*, vbi *Dominic. num. 9. & Franc. nu. 5.* ac alij, *de reſcr. in 6. gl. etiam verbo reſeruari in c. præſenti*, vbi *Prob. ad Monach. numer. 1. de officio Ordin. in 6. Hoſt. in c. fi. nu. 5.* & ibi *Zabarel. Imola. & Barbat. de peculio clericorum, Anton. Corſet in ſing. verbo clericus, Nicol. Gimen. in enchirid. benef. tit. 4. de gratijs expectatiuis nu. 24. Nau. de redditibus Eccl. q. 2. monitu 13. & conſ. 7. ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſtato & conſ. 3. de peculio cleric. & conſ. etiam 3. de donat. in nouis, D. Barb. in d. l. diuortio p. 2. num. 44. & à num. 56. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 15. Rendina in promptuario recep. tit. 50. nu. 6. Monet. de diſtrib. quotid. p. 3. q. 4. à nu. 21.* vbi *nu. 24.* aſſerit merito admitti poſſe opinionem *Couar.* de rata temporis quoad fructus, qui percipiuntur ex domibus locatis, propter rationem quam affert idem *Cou. non quidem d. nu. 12. ſed nu. 4.* vbi de emptione agit, quia penſio in prædio vrbano ſoluitur pro fructibus, qui quotidie percipiuntur, ſcilicet pro eius vſu & habitatione, quod etiam ſentit *Ioan. de Imola in d. l. diuortio in princ.* dicens quod pro rata temporis præteriti in prædijs vrbanis poteſt exigi penſio propter continuatam vtilitatem, ſecus vero in prędijs ruſticis, in quibus percipitur vtilitas ſolū tempore meſſium, & vindemiarū.

7 Superuenit *Bulla Iulij III.* incip. *Motu proprio, edita de ann. 1550.* qua expreſsè diſponitur fructus vbi non ſpectant ad Cameram tanquam ſpolia ſpectare ad ſucceſſores etiam quod maturati fuerint tempore beneficiati, dummodo realiter, & cum effectu percepti non fuerint, & alijs proprijs bonis non incorporati, etiam quod per beneficiatos non ſteterit quominus illos exegerint, immo etiamſi pro eorum exactione omnem diligentiam iudicialiter agendo adhibuerint, cuius quidem Bullæ vigore reſolutum fuit *in allegatis nullius, ſeu Romana pecuniaria, & in Papien. fructuum.*

8 Extat nunc maxima controuerſia, an prædicta Bulla Iulij III. ſit vſu recepta in Regnis Hiſpaniarum, & in ſtatu Mediolanenſi. Quoad Hiſpaniarum Regna, *Nau. conſ. 4. de ſucceſſ. ab inteſtato, in nouis, & Nicol. Garc. dict. cap. 1. num. 102.* aſſerunt dictam Bullam non eſſe in illis vſu receptam, quod Rota ſæpius firmauit, & ſignanter in dicta Palentina fructuum 26. Februarij 1580. coram Card. Lancellotto, & in Gerunden. fructuum 24. Maij 1599. coram Iuſto, & in Barchinonen. fructuum 4. Iulii 1607. coram eod. & in eod. 10. Decembris eiuſdem anni, & 3. Decembris 1610. coram R. P. D. meo Coccino, & nouè in Corduben. beneficiorum 24. Februarij 1620. coram Card. Caualerio in hæc verba. Quamuis Rota per duas deciſiones ſub diebus 16. Nouembris 1618. & 1. Iulij præteriti reſoluiſſet fructus beneficij S. Andreæ decurſos a die obitus Ludouici, quos A. C. declarauerat reſtituendos eſſe Piccardo, deberi Ioanni Lopez tanquam pleniſſimè ſubrogato ad ius ipſius Piccardi, nihilominus hodie cauſa de nouo propoſita ſuper eiſdem Domini receſſerunt à deciſis, & moti ſunt ex notoria conſuetudine vigente in Regnis Hiſpaniarum, quæ non reuocabatur in dubium, & ſuper ea fuit aliàs reſolutum in Palentina fructuum Archipresbyteratus 16. Februarij 1580. coram Card. Lancellotto ſeniore, relata per *Garc. de benef. p. 1. c. 1. nu. 12.* quod ſcilicet fructus ſeparati à ſolo ſpectarent ad hæredem, per quam conſuetudinem ceſſabat ratio illa, cui deciſiones factæ innitebantur, vt ſcilicet quemadmodum dicti fructus debeantur Piccardo, ita debeantur Ioanni in ipſius loco ſubrogato: nam ſi debentur hæredibus Piccardi, non poſſunt dici comprehenſi in ſubrogatione, &c.

9 Verum hodie magna circunſpectione circa non receptionem dictæ Bullæ vtendum eſt. Ego enim anno 1625. in Rota coram R. P. D. Buratto in vna Bracharen. fructuum inſtanter petij declarari dictam Bullam in Regno Luſitaniæ (quod pars eſt Hiſpaniæ, vt aſſerit *Nau. conſ. 1. nu. 2. de decimis*) vſu receptam non eſſe, & tamen Rota coram dicto D. in deciſione facta ſuper hac cauſa ſub die 18. Aprilis 1625. nihil certi firmare voluit, ſed dubium in hęc verba reſoluit. Iuſtitia autem dictorum eorum trium conformium in hoc capite, quicquid ſit de iure communi an fructus à ſolo ſeparati ſpectent ad ſucceſſorem, vel ad hæredem, vt late per *Calder. conſ. 2. de peculio cler.* & quicquid ſit ſtante conſuetudine, de qua in Regnis Hiſpaniarum *Garc. de benef. p. 2. c. 1. n. 102.* & in Barchinonen. fructuum 10. Decemb. 1607. coram R. D. meo Decano, in qua aliæ deciſiones, & doctrinæ allegantur, certum eſt quod ſublata eſt difficultas ex Conſtit. ſyn̄odali Bracharen ſi, qua cauetur,

cauetur, quod ſi obtinentes beneficia ſimplicia moriãtur ab inteſtato habeant omnia eorum hæredes integrè, & ſi illi non habuerint, habeat dicta bona Eccleſia, ſpectant igitur ad hæredes beneficiati. Hæc in illa deciſione Bracharen. fructuum.

10 Quoad ſtatum Mediolanen. pariter aſſerunt dictam Bullam in eo non eſſe vſu receptam, *Borgnin. Caualcan. deciſ. 30. num. 5. par. 5. & Nicol. Garci. dict. capit. 1. numer.* 103. Sed contrarium firmauit Rota in dicta Papien. fructuum coram D. Remboldo, in hæc verba. Nec obſtat quod dicta Conſtitutio non fuit vſu recepta, vel quod ſaltem præſumptio obſeruantiæ dictæ Conſtitutionis eliditur ex iuribus ponderatis in Mediolanenſ. fructuum 9. Martij 1592. coram bonæ mem. Orano, quia præterquam quod videbatur, quod dicta Conſtitutio fuerit publicata, habeatque decretum irritans, non poſſet dari de non vſu ipſius, nec minus prætendi quod fuerit per contrarium vſum abrogata ex deductis per *Gabr. de clauſul. lib. 6. concl. 3. num. 4. Rot. deciſ. 197. nu. 3. p. 1. in recent.* ceſſat etiam difficultas, ex quo etiam dicta Conſtit. circumſcripti dicti fructus inexacti ſpectant iuxta diſpoſitionem iuris communis ad ſucceſſorem, vt dictum eſt, non vero ad hæredem. Nec obſtat quod dicta diſpoſitio locum non habeat, quando in contrarium vigeat conſuetudo *Calder. dict. conſil. 2. ante fin. verſic. puto concludendum, Couar. in cap. cum in officijs num. 6. de teſtam.* quia non probatur quod adſit aliqua conſuetudo in contrarium in ciuitate Papienſ. quæ tamen plenè, & concludenter probanda eſſet, *gloſ. in l. 1. in verba probatis, Cod. quæ ſit longa conſuet. Alex. conſ. 131. num. 9. lib. 2. Surd. conſ. 313. nume. 23. Cæſar. de Graſſis deciſ. 6. num. 5. de præbend.* cum alijs per *Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 3. titul. 9. num.* 72. Nec dici poteſt, quod dicta conſuetudo ſit probata ex quadam enunciatiua eiuſdem *Iulij III. in Breui*, ſeu *litteris anni* 1553. quarum copia datur, quicquid eſſet dicendum an dictæ litterę eſſent in forma probanti, & vtrum dicta enunciatiua, vtpote quæ emanauit ad partis ſuggeſtionem, probet, & præſertim quia, vt aliqui ex dominis dicebant, Papa in dicto Breui non dicit quod dicta conſuetudo fuerit legitime probata, ſed tantum quod fuit deducta, vt apparet ex lectura dicti Breuis; & inſuper viſum fuit quod dum Papa narrat quod in ſtatu Mediolani antiqua viget conſuetudo quod ſpolia perſonarum Eccleſiaſticarum ad earum hæredes tranſeant, huiuſmodi narratiua intelligi debeat de fructibus ſic exactis, & in horreum reconditis, aut de bonis ex fructibus ſic exactis emptis, quæ vere & propriè dicuntur ſpolia clericorum, quia ſpolia ſunt rerum ad beneficiatos ſpectantium, & quæ in eorum peculio repetiuntur, vt in puncto fuit dictum in Romana, ſeu Vercelen. pecuniaria coram bonæ mem. *Cardin. Seraphino*, quæ eſt inter impreſſas *deciſ. 594. num.* 5. non autem de fructibus inexactis, quos idemmet *Iulius III.* per *Conſtit.* vt ſupradictum eſt ante dictum Breue editum voluit pertinere ad ſucceſſores, adeò quod dicta narratiua non poſſit deſeruire ad probandum aliquam conſuetudinem quoad dictos fructus inexactos de quibus agitur, ſed tantum quoad ſpolia, id eſt fructus exactos, qui ſunt extra controuerſiam. Et in omnem euentum ad effectum de quo agitur, ſufficit quod ex dicta narratiua Breuis non remanet clare probatum quod adſit in ſtatu Mediolani talis conſuetudo quoad fructus inexactos, cum maximè huiuſmodi conſuetudo eſſet plenè, & concludenter probanda ex ſupra allegatis, &c.

11 Hæc quæ ex ſupradicta deciſione colliguntur de receptione dictæ Bullæ *Julij III.* procedunt in ſtatu Mediolanenſi, non vero in prouincia: Papia enim non eſt de prouincia, ſed exempta, & immediatè ſubiecta Sedi Apoſtol. nam in prouincia conſtat ex *Concil. prouinciali Mediolanen. V. par. 3. titul. de Eccleſiis, earum ſupellectili, & fructibus §. vt litibus*, quod dicta Conſtitutio non eſt vſu recepta, immo in corroborationem prædictorum poſtea ſucceſſit *Concil. Prouinciale Mediolanen. VII. titul.* de fructibus clerici defuncti, in quo præſcribitur quod fructus ſeparati à ſolo pertineant hæredibus beneficiati defuncti cum ſupportatione onerum vſque ad nouos fructus.

S V M M A R I V M.

1 *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. capit. 6. quid ſtatuat, refertur.*
2 *Coadiutores cum futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopatibus inferiora nonniſi Papa conſtituit.*
3 *Papa antequam coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputet, ſolet cauſam vrgentis neceſſitatis, ſeu euidentis vtilitatis à Concilio requiſitam priuatim per Cardinales, & in conſiſtorio examinare.*
4 *Cauſæ, propter quas Papa coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputat quæ ſint, referuntur.*
5 *Coadiutor Epiſcopo dandus eſt ſufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Epiſcopis requiruntur.*
6 *Coadiutor quam obtineat poteſtatem, ſiue auctoritatem, oſtenditur numeris ſeqq.*
8 *Coadiutori cum futura ſucceſſione non licet ingredi ciuitatem Pontificaliter.*
9 *Cruce diuinis in functionibus Pontificijs non debet vti Archiepiſcopus coadiutor.*
10 *Archiepiſcopus coadiutor exercens Pontificalia in Eccleſia præſente coadiuto vti poteſt cappa, eo autem præſente vti debet mantelletto, & Rochetto.*
11 *Canonici ſunt compellendi, vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant.*
12 *Canonici non debent accedere ad circulos cum coadiuto.*
13 *Coadiutor Epiſcopus debet facere Confeſſionem cum Sacerdote Canonico celebrante.*
14 *Coadiutori de licentia tamen Archiepiſcopi coadiuti licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit.*
15 *Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Epiſcopo ad Eccleſiam Pontificaliter accedenti, maximè decet.*
16 *Coadiutor non habet facultatem largiendi Indulgentias.*
17 *Beneficiorum collatio cui competat, coadiutori ne an coadiuto oſtenditur.*

EPISCOPO AN ET QVANDO coadiutor cum futura ſucceſſione dandus ſit, & de coadiuti auctoritate.

ALLEGATIO CXVIII.

1 SAcroſanctum *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de refor. cap. 7.* decreuit quod ſi quando Eccleſiæ Cathedralis vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtulat Prælato dari coadiutorem, is non aliàs cum futura ſucceſſione detur,

detur, quam hæc cauſa prius diligenter à Santiſſimo Romano Pontif. ſit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum ſit, quæ à iure, & decretis huius S. Synodi in Epiſcopis & Prælatis requiruntur, aliàs acceſſiones ſuper ijs factæ ſubreptitiæ eſſe cenſeantur. Ex quo decreto circa hanc materiam & præſentis dubij reſolutionem.

2 Primò colligitur coadiutores cum futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopatibus inferiora nonniſi Papam conſtituere, ita in Epiſcopatibus probat *cap. vnic. de clerico ægrot. lib. 6. & ſentiunt Campeg. in ſpeciali tract. de coadiut. Epiſcop. verſ. ſi coadiutor. Gambar. de officio legati tit. de coadiutor. num. 4. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 105. verſic. eſt tamen, Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiep. ſcopi auctoritas num. 9.* & in alijs inferioribus beneficijs agnoſcunt *Flamin. de reſignat. benefic. lib. 6. quæſt. 5. num. 15. & lib. 7. quæſt. 20. nu. 14.* Gonzal. ad regul. 8. *Cancel. gloſ. 5. §. 9. num. 91. Monet. de diſtribut. quotid. par. 2. q. 1. num. 33. Nicol. Garc. de benefic. par. 4. cap. 5. nu. 19.* quibus ſuppetit ratio euidens quod ad beneficia vacatura ſolus Papa tribuit ius *cap. 2. de præbend. lib. 6.* & tunc dari coadiutori titulum alicuius Epiſcopatus in partibus infidelium, quo vtitur viuente coadiuto, obſeruant *Piaſeg. in praxi Epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 9. Flamin. dict. quæſt. 20. num. 18.*

3 Secundò colligitur Summum Pontificem antequam coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputet, ſolere cauſam vrgentis neceſſitatis, ſeu euidentis vtilitatis à Concilio requiſitam priuatim per Cardinales, & in conſiſtorio examinare, vt atteſtatur *Flamin. d. lib. 7. quæſt. 20. num. 14. in fine.* Cauſæ autem

4 concedendi huiuſmodi coadiutorem ſunt plures. Prima eſt ſenectus Epiſcopi *capit. vnic. de clerico ægrot. lib. 6* vbi *Archid. & Gemin. num. 5. Rebuff. in praxi benefic. tit. de reprobat. benef. Viu. impetrat. num. 50. Flamin. d. quæſt. 20. num. 6. Campan. dict. cap. 6. num. 110. cum ſeq.* Secunda propter ægritudinem Epiſcopi *cap. 1. 7. quæſt. 1. dict. cap. vnic. Pariſ. conſ. 49. num. 38. lib. 4. Flamin. d. quæſt. 20 num. 7.* vbi exemplificat, ſi maiori parte anni ſit infirmus, vt non poſſit exercere ea, quæ muneri ſuo incumbunt, vel ſit cæcus, aut lepram habeat. Tertia propter clementiam Epiſcopi *dict. cap. vnic. Bertachin. de Epiſcopo 2. par. 4. lib. nu. 24. Flamin. dict. quæſt. 20. nu. 9.* Quarta cauſa, ſi Prælatus ſit ſuſpectus de dilapidatione bonorū Eccleſia *Abb. in cap. licet Heli num. 8. de ſimon. Flamin. dict. quæſtion. 20. num. 10.* Quinta cauſa, ſi aliàs eſt inhabilis, vt non poſſit muneri ſibi iniuncto incumbere, *Ioa. Andr. Zabar.* & alij, quos refert *Flamin. d. quæſt. 20. num. 11.*

5 Tertiò colligitur, dandum eſſe coadiutorem ſufficientem ad adiuuandum & ſubleuandum officium illius, habentem qualitates omnes, quæ à Iure, & decretis ſacroſancti *Concil. Trid.* in Epiſcopis, & Prælatis requiruntur, idoneum ſcilicet, vita, ſcientia, & ætate *Flamin. d. quæſt. 20. nu. 15.* bene obſeruans in euentu quod talis coadiutor detur circa temporalia propter dilapidationem, debere eſſe prouidum, & fidelem, ac ſcire ea bene diſpenſare: ſi verò circa ſpiritualia aduertendum, vt ſciat prouidere ſaluti animarum, *Campan. d. capit. 6. num. 103.* & in quocunque alio coadiutore, quod debeat eſſe eiuſdem ætatis, cuius & ille, cui datur, clare inſinuat Gambar. *dict. tit. de coauditoribus, numero decimo octauo.*

9 Sed quam retineat ipſe coadiutor poteſtatem, ſiue auctoritatem vltra ea quæ ad hoc colligit *Nauar. conſil. 3. de clerico ægrot. in nouis,* habemus ſpeciale decretū *S. Congregat. Rituum,* quod referunt *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas poſt num. 12. Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 1 cap. 1. numer. 10. Campani. dict. capit. 6. num. 107.* cuius verba ſunt.

7 Die Iouis 31. Ianuarij 1591. Congregatio Illuſtriſſimorum Cardin. ſuper ſacris Ritibus ad dubia nomine Illuſtriſſ. Card. DD. Card. Paleothi, & Veronen. propoſita ſic reſpondendum cenſuit.

8 Ad primum dubium, cenſuit coadiutorem cum futura ſucceſſione non licere ingredi ciuitatem Pontificaliter, quia licet ſit coadiutor cum futura ſucceſſione; ex quo tamen non habet ius in re, ſed ad rem, non debet recognoſci tanquam ſuperior & caput, ſed vti coadiutor, & eo magis quia contingere poteſt, vt non ſuccedat in Epiſcopatu, ſed prior moriatur.

9 Ad ſecundum, reſpondit, ipſum non debere vti Cruce in Diuinis, nec in functionibus Pontificijs, nec dum incedit per Vrbem, cum Crux ſit ſignum & ornamentum dignitatis, & iuriſdictionis, & coadiutor vtraque careat.

10 Ad tertium cenſuit coadiutorem Pontificalia in Eccleſia exercentem abſente Archiepiſcopo, vti poſſe cappa, cum ea ſit tantum ornamentum dignitatis Epiſcopalis; præſente autem Archiepiſcopo vti debet mantelletto, & rocchetto, neque licere vnquam coadiutori vti mozzetta, & rocchetto etiam abſente Archiepiſcopo, cum hoc proprium ſit eius penes quem eſt dignitas, & iuriſdictio.

Ad quartum reſpondit negatiuè, cum vna Sedes non capiat duos.

11 Ad quintum, cenſuit Canonicos eſſe compellendos, vt coadiutori Epiſcopo ſolenniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant; alioquin indecorū videretur ſi Epiſcopus ſine Canonicorum aſſiſtentia celebraret, necnon videretur eſſe contra decretum *Concilij Trident.* quod extenſiuè huic etiam caſui accommodari poteſt.

12 Quoad circulos reſpondit Canonicos non debere accedere ad circulos, cum ipſi circuli denotent membrorum vnionem ad ipſum caput, & ex ſuperius deductis conſtat coadiutorem non debere eſſe caput.

13 Quo verò ad Confeſſionem faciendam cum celebrante ſolemniter, reſpondit decere, vt coadiutor Epiſcopus Confeſſionem faciat cum Sacerdote Canonico celebrante, & vt idem quoque benedicat in fine Miſſæ, ne populus præſens diuinis benedictione Epiſcopali defraudetur, & iam eſt vſu receptum, vt Epiſcopus benedicturus in fine Miſſę faciat etiam confeſſionem cum celebrante.

14 Ad ſextum, cenſuit licere coadiutori, de licentia tamen Archiepiſcopi benedicere populo dum per ciuitatem incedit.

15 Ad ſeptimum reſpondit, maximè decere vt Canonici prodeant obuiam coadiutori Epiſcopo ad Eccleſiam pontificaliter accedēti ad oſtium Eccleſiæ, cumque diſcedentem ad idem oſtium deducere, immo eſſet valdè commendandum, ſi nonnulli Canonici officij, & vrbanitatis gratia ad ipſius coadiutoris ædes accederent.

16 Ad octauum reſpondit, coadiutorem non habere facultatem largiendi Indulgentias, & ſic eas Archiepiſcopi nomine, ſi quas Archiepiſcopus concedere voluerit, eſſe publicandas.

17 Hæc

17 Hæc ſunt illius S. Congregationis verba, ex quibus
non modo clara habetur cognitio multorum dubiorũ
per ipſam deciſorum, ſed inſuper clarior redditur alio-
rum compluriun ad hanc rem ſpectantium; ac præſer-
tim cui competat beneficiorum collatio: nam alij coa-
diutori, alij coadiuto hanc tribuunt facultatem, vt per
*Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 23. num. 12. & citatos à Ze-
rola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo coadiutor pag. mihi* 100.
Filliuc. tract. 41. de benefic. cap. 2. num. 32. Mihi tamen
ſemper placuit conciliatio illa, quam tradit *Oldrad. con-
ſil.* 44. incip. quæritur ſi Epiſcopus *ſub num.* 3. vbi pro-
bat ſententiam in gratiam coadiuti quoties ob ſene-
ctutem, aut alteram legitimam cauſam, & aduerſam
valetudinem corporalem, quæque mentis exilium non
operaretur, datus eſt; alteram verò tuetur in gratiam
coadiutoris, vbi datus fuit ob cauſam concludentem
perfectum impedimentum alienationis mentis, vel in-
tellectus, puta propter dementiam, & huic diſtinctioni
ſubſcribunt *Gemin. in capit. vnico §. fin. num. 4. de clerico
agrot. in 6.* & ex Selua *Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. ca-
pit. 25. quæſt. 15. Card. Tuſch. tom. 1. verbo coadiutor con-
cluſ. 402. num. 11.*

S V M M A R I V M.

1 *Solutio Matrimonij ſpiritualis inter Epiſcopum & Eccle-
ſiam, vt & carnalis inter virum & fœminam, reſerua-
tur à Chriſto.*

2 *Matrimonium carnale in lege gratiæ planè factum eſt in-
diſſolubile, quoad vinculum.*

3 *Matrimonij ſpiritualis vinculum fortius quam carnalis.*

4 *Papa cum transfert Epiſcopum de vno Epiſcopatu ad aliũ,
poteſt & ſolet eum abſoluere à vinculo prioris Eccleſiæ.*

5 *Solent Summi Pontifices vti S. Scripturæ teſtimonijs in ſen-
ſu morali ad propria decreta confirmanda.*

6 *Matrimonium ſpirituale facilè diſſoluit Summus Pontifex,
cum non ſit reſeruatum lege diuina.*

7 *Tranſlatio quando fit de conſenſu ipſius translati, iſte talis
ſic translatus perdit ſtatim iura prioris Eccleſiæ.*

8 *Capitulum tanquam Sede vacante ſtatim debet vti iuriſdi-
ctione ac Vicarium conſtituere, cum Epiſcopus transla-
tus eſt ad alium Epiſcopatum.*

9 *Translatus ſine ſuo conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus pri-
mæ Eccleſiæ.*

EPISCOPVS AD ALIAM Eccleſiam tranſlatus, quando primæ Eccleſiæ deſinat eſſe Epiſcopus.

ALLEGATIO CXIX.

1 SOlutionem Matrimonij ſpiritualis inter Epiſcopũ
& Eccleſiam contracti, ſicut & carnalis, quod eſt in-
ter virum & fœminam, reſeruatam eſſe à Chriſto præ-
cipiente, vt *quos Deus coniunxit homo non ſeparet*, probat
expreſsè text. aliàs difficilis *in c. inter corporalia 2. ſtatim
2 poſt princip. de translat. Epiſcopi.* Planè Matrimonium
carnale conſumatum in lege gratiæ factum fuit indiſſo-
lubile quoad vinculum, vt latè probant Magiſt. *in 4. di-
ſtinct. 27. cap. 5. & diſt. 36. cap. 3. & ibid. S. Thom. quæſt.
vnic. art. 5. & in addit. ad 3. par. quæſt. 61. art. 1. Durand.
diſtinct. 35. quæſt. 2. Ledeſma 2. 4. quæſt. 64. art. 2. Specul.
coniug. par. 3. art. 7. Perez l. 2. verbo por que ne puede tie.
15. lib. 8. Ordin. Couar. de ſponſalib. par. 2. cap. 7. §. 4. ad fi.
Sanch.* & plures ab eo citati *de Matrim. lib. 2. diſputat.* 13.
3 Ergo & ſpirituale, cuius vinculum fortius eſſe quam
carnalis dubitandum non eſſe aſſerit text. *in d. cap. inter
4 corporalia, in princip.* Attamen veriſſimum eſt, quando
Papa transfert Epiſcopum de vno Epiſcopatu ad aliũ,
poſſe & ſolere illum abſoluere à vinculo prioris Eccle-
ſiæ iuxta formam, de qua per *Hoſt. in ſum. tit. de transla.
Prælat.* & morem Curiæ Romanæ, *vt in d. cap. inter cor-
poralia, & per Ioan. Monach. in cap. generali num. 10. ver-
ſic. ſi aliquis habet Regalia, de elect. lib. 6. Ioan. Andr. in
cap. quod ob gratiam num. 1. in princip. quæſtionis de regu-
lis iuris in 6. in mercur. & ibid. Franch. numer. 3. in princip.
Franc. Marc. deciſ.* 1100. incip. *quæritur de tali caſu verſ.*
& maximè propter abſolutionem vinculi, *Abb. conſil.*
101. *num. 7. par. 2.* prout eos refert *Rot. in Phocen. Cano-
nicatus 26. Martij* 1613. coram *Reuerendiſs. D. meo Coc-
cino Decano,* apud *Farin. deciſ. 475. num. 1. par. 1. recent.*
Qua ſuppoſita veritate retento themate *dicti capit. inter
corporalia*, vel eſt dicendum ſub illis verbis Chriſti Do-
mini ſupra relatis non reſeruari Matrimonij ſpiritualis
ſolutionem, cuius contrarium expreſsè dicit *d. cap. inter
corporalia*, aut fatendum etiam Matrimonium conſu-
matum poſſe à Pontifice diſſolui contra Doctores ſu-
pra relatos, qui aſſerunt iam hodie hæreticum eſſe di-
cere Matrimonium conſumatum in lege gratiæ diſſol-
ui poſſe.

Potuerunt certè verba obſcuriſſima *dicti capit. inter
corporalia*, & ius ſuprapoſitæ argumentationis in fal-
ſam opinionem trahere *Socin. conſ. 28. col. pen. volum. 1.
Bald. in cap. lator. de re iudic. Sylu. de nupt. pagin. 20. Ioan.
Andr. in reg. actus legitimi, de regulis iuris. libr. 6. Philip.
Dec. in cap. quæ in Eccleſiarum col. 5. de conſtit. Grat. con-
ſil. 1. num. 31. vol. 2.* & alios quos tacito nomine refert
Sanch. d. diſput. 13. num. 11. qui omnes peſſime arbitran-
tur Matrimonium conſumatum diſſolui poſſe à Sum-
mo Pontif. quaſi tunc non homo ſeparet à Deo coniũ-
ctos, ſed ipſe Deus: parum enim refert (vt inquit *S. Ber-
nard. lib. de diſpenſat. & præc. col.* 4.) an nobis Deus ſuã
voluntatem exponat per ſeipſum, vel per ſuos Angelos,
aut per ſuos Vicarios; ſed quantum à veritate aberret
huiuſmodi ſententia, oſtendunt Doctores pro contraria
ſupra citati: nam qui homini poteſtatem denegauit ſe-
parandi ſic à Deo copulatos, Pontificem Maxim. exclu
dere videtur, quia homo eſt.

Quare aſſerere oportet Chriſtum Dominum dire-
ctè & principaliter, ac in ſenſu litterali ſub illis verbis,
quos Deus coniunxit, &c. Matrimonium ſolummodo
carnale ſuo iudicio reſeruaſſe diſſoluendum; ſolutionẽ
verò Matrimonij ſpiritualis non ſic in ſenſu litterali, ſed
in ſenſu morali à Chriſto ibidem reſeruatum deprehẽ-
di, qui quidem moralis ſenſus licet in Sacra ſcriptura
ab ſpiritu Sancto intentus ſit, non tamen facit intentũ
efficax ad probandum aliquid eſſe legis diuinæ obliga-
5 toriæ; ſolent enim Summi Pontifices vti S. Scripturæ te-
ſtimonijs in ſenſu morali ad propria decreta confirmã-
da, vt patet in materia pluralitatis beneficiorum; ad
probandum enim aliquem non poſſe habere duo be-
neficia, adducunt verba Pauli, *oportet Presbyterum eſſe
vnius vxoris virum*, & Chriſti, *nemo poteſt duobus Domi-
nis ſeruire*, quæ verba in ſenſu litterali longè aliud ſigni
ficant. Sic *in Extrauag. vnam ſanctam inter communes,
de maioritat. & obed. Bonifacius VIII.* adducit verba
Chriſti de duobus gladijs in ſenſu morali ad ſummam
poteſtatem, & ſuam ſtabiliendam; cum litteralis aliud
eſſet,

eſſet, vt Sacri Doctores in eundem locum explicarunt, probat latiſſimè *Alphonſ. à Caſtro lib. 1. contra hæreſes cap. 3. S. Thom. 1. par. quæſt. 1. artic.* 10. Cum igitur Ma-
6 trimonium ſpirituale non ſit reſeruatum lege diuina in ſenſu litterali ipſi Chriſto, vt carnale eſt, nil mirum ſi illud Summus Pontifex facilè diſſoluat, non verò carnale.

Probata Pontificia poteſtate in diſſoluendo Matrimonio ſpirituali, quod contrahitur inter Epiſcopum & Eccleſiam, ac ſubinde explicato text. *in d. cap. inter corporalia*, qui ad hoc propoſitum difficilis meritò reputatur, reſtat nunc vt reſpondeamus ad quæſtionem propoſitam ſub diſtinctione: vel enim tranſlatio Epiſcopi ad aliam Eccleſiam fit de eius conſenſu ob bene merita, aut propter vtilitatem neceſſitatemue Eccleſię, ſiue etiam ad electionem, poſtulationem, ſeu præſentationem alicuius ad id ius habentis. Aut demum fit ſine conſenſu ipſius transferendi, quamuis transferatur ob bene merita.

7 In primo caſu, quando ſcilicet translatio fit cum cõſenſu illius qui erit transferendus, iſte talis ac translatus eſt ſtatim perdit iura primæ Eccleſiæ, vt per *Abb. conſ.* 101. *num.* 3. *&* 4. *p.* 2. *Maßobr. in praxi habendi concurſum reg.* 1. *dub.* 9. *num.* 4. ſecundum Romanam impreſ. *Rota d. deciſ.* 475. *à num.* 5. *par.* 1. *recent.* vbi ex *Ioan. Andr. in cap. quod ob gratiam num.* 5. *de regulis iuris in* 6. refert quod ſi poſtulatio fiat à Capitulo de conſenſu transferendi, deſinit eſſe Epiſcopus loci à quo transfertur ſtatim poſt ipſam translationem factam à Summo Pontif. non expectato aliter ipſius conſenſu, quia licet ignoret tranſlationem, ſciuit tamen poſtulationem, & ſubmiſit ſe voluntati Papali Et huius ſententiæ eſt *S. Congregat. Illuſtriſſimorum Cardin. S. Concil. Trident.* interpretum dum conſulta an Capitulum potuit deputare Vicarium in Eccleſia, à qua quis fuit translatus, ſi translatio fuit facta de ipſius tranſlati conſenſu, etiam ante adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, cenſuit quod ſic, atteſtante *Rot. d. deciſ.* 475. *num.* 6. *in fine*, & nouiſſimè *ſub die* 10. *Decembris* 1624. *S. Congregat. Illuſtriſſ. Card.* ſuper negotijs Epiſcoporum præpoſita pariter cenſuit in hæc verba. S. *Congregat. S. D. N.* approbante cenſuit Eccleſiam à qua volens transfertur, ſeu quam dimittit Epiſcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſoluitur in Conſiſtorio Sanctitatis Suæ etiam ante expeditionem litterarum, vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, & poſteaquam huiuſmodi abſolutionis notitiam Epiſcopus habuerit etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarij Sacri Collegij, illico teneri eum abſtineri ab
8 exercitio Ordinariæ iuriſdictionis, eamque tranſire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita poſſe, & debere Capitulum ſtatim ea iuriſdictione vti, ac Vicarium iuxta *Tridentin. Concil.* præſcriptum eligere, Sedemque vacantem publicare; quam declarationem retuli ego ipſe *in collect. ad capit. primo de translat.* Epiſcopi, & me citato in illo loco refert etiam *Maſſobr. dict. dub. nono, num.* 12.

In ſecundo vero caſu, quando ſcilicet nullus interuenit transferendi conſenſus, tota eſt difficultas; in qua *Rot. d. deciſ.* 475. *num.* 6. nihil firmare videtur, annuit tamen in ſimplici translatione etiam non facta pro vtilitate, aut neceſſitate Eccleſiæ, aut ob bene merita, ſtatim poſt translationem abſque alio conſenſu præcedente, aut ſubſequente translatum perdere ius in prima Eccleſia, ea ratione quia in Epiſcopatibus contrahitur Matrimonium ſpirituale, & Papa transferendo abſoluit à vinculo primæ Eccleſiæ, quocirca facta abſolutione prima libera manet, nec ad eam datur regreſſus *Hoſt. in ſum. de translat. Prælat. num.* 6. *verſ. ſed ſi Epiſcopus, &* Goffred. *pariter in ſum. eod. tit. nume.* 6. *verſ. quod verius puto, Calderin. conſ. fin. circa princip. verſic. & ſic pronunciatum, Bellem. in cap. ſi quis iam translatus num.* 2. *col.* 10. *in princip. verſ. ad cuius quæſtionis declarationem, & col.* 11. vbi refert huius ſententiæ, ex quatuordecim Auditoribus, qui tunc erant, octo fuiſſe. Sed ego cre-
9 do verius, quod translatus ſine eius conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus primæ Eccleſiæ, quia translatio & abſolutio etiam ob bene merita ſine præuio conſenſu facta intelligitur quatenus translato placuerit, cum intentio Papæ ſit complacere translato, vt ex dict. deciſione Rotali obſeruat *Maſſobr. d. dub.* 9. *num.* 14. *&* 15. tum quia hoc ipſum deprehenditur ex ſupradictis *Sacra Congregat.* declarationibus, in quibus de conſenſu transferendi fit mentio, quaſi innuens aliter reſoluendum eſſe ſi nolens transferretur, vel translatio non fuiſſet facta de ipſius translati conſenſu, eo maximè quia Epiſcopus non poteſt ad aliam Eccleſiam etiam motu proprio transferri, niſi interueniat eius conſenſus *Rot. in Cremonen. fructuum* 18. *Martij* 1610. coram *D. Pirouano*, impreſſa per *Farin. deciſ.* 278. *nu.* 7. *p.* 2. *recent.*

Non obſtat *gloſ. in cap. ſi quis iam translatus* 21. *q.* 2. quatenus probare videtur, quod quis non dicitur vere translatus, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, quia reſpondetur loqui in translatione abuſiua, non autem in vera: at prouiſio Papæ habet vim non ſolum electionis, ſed etiam confirmationis, & ſic cum ſit abſolutus à vinculo primæ Eccleſiæ, & habeat ius acquiſitum in ſecunda, dicitur proinde effectus ſponſus ſecundæ Eccleſiæ, quapropter ceſſare debet ei omne ius, quod habebat in prima, ne videatur ſponſus duarum Eccleſiarum. ita *Rota in d. deciſ.* 475. *nu.* 7. & ea citata *Maſſobr. d. dub.* 9. *nu.* 16. *cum ſeqq.*

Nec etiam obſtat, quod beneficia translati non vacant, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem Eccleſiæ ad quam transfertur, vt apud omnes in confeſſo eſt, quia reſpondetur hoc prouenire ex eo quia iſta beneficia non vacant per abſolutionem à vinculo, prout vacat primus Epiſcopatus, ſed per adeptionem Epiſcopatus, vt per *Rotam d. deciſ.* 475. *num.* 18. *& Maſſobr. d. dub.* 9. *à num.* 20.

S V M M A R I V M.

1 *Penſio eſt onus reale & cohærens beneficio.*
2 *Onus rei tranſit cum ſua cauſa.*
3 *Succeßor in beneficio obligatur ad ſolutionem penſionis, non ſolùm in futurum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis.*
4 *Penſionarius agere poteſt hypothecaria contra ſucceſſorem in beneficio, ſuper quo fuerit impoſita penſio.*
5 *Penſionarij in electione erit, vel agere contra beneficij poſſeßorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit.*
6 *Penſionarius in caſu quod agat contra ſucceßorem in beneficio, idemmet ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prædeceſſorem ſi viuit, vel eius hæredes.*
7 *Epiſcopus in ſua ciuitate Epiſcopali penſionem ſuper Epiſcopatu impoſitam ſoluere tenetur.*
8 *Penſionario datur actio contra ſucceſſorem in beneficio pro termi-*

terminis decurſis, ſi diligentiæ præceſſiſſent contra ipſummet ſucceſſorem.

9 *Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prędeceſſoris, quando conſtat de diligentijs factis per penſionarium contra prædeceſſorem; Ex quibus autem probentur huiuſmodi diligentiæ, vide ibi num.10.*

11 *Congrua in primis deduci debet ex redditibus Epiſcopatus ducatorum mille monetæ illarum partium.*

12 *Iuriſdictio temporalis alicuius loci competens Epiſcopo non cenſetur reſeruata reſeruatario fructuum Epiſcopatus, niſi Papa expreſſerit.*

13 *Penſio non ſolet imponi in Epiſcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem ducatorum mille.*

14 *Epiſcopo reſignanti quod mille remaneant, vel non remaneant cui incumbat, oſtenditur.*

EPISCOPVS SVCCESSOR IN Epiſcopatu, an, & quando teneatur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prędeceſſoris.

ALLEGATIO CXX.

1 CVm penſio ſit onus reale, & cohærens beneficio
cap. ſi quis laicus 16. quæſt. 1. cap. querelam in fine,
& ibi, *Abb. num. 2. de elect. Rot. deciſ. 176. num. 3. par. 2.*
recent. Gig. *de penſion. quæſt. 39. num. 5. & 6. & quæſt. 40.*
2 *num. 1. Decian. conſ. 37. num. 14. vol. 2.* & onus rei anne-
xum tranſeat cum ſua cauſa *l. Iulianus, l. Caius*, vbi *Bart.*
ff. de manum. teſtam. l. Pomponius §. 1. ff. de acquir. poſſeſſ.
Pariſ. conſ. 127. num. 12. vol. 4. Tiraq. de retract. lig. §. 1.
3 *gloſ. 10. num. 10. 13. & 14.* Propterea obligatur ſucceſ-
ſor in beneficio ad illius ſolutionem non ſolùm in fu-
turum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis
ante ſuam prouiſionem *l. quæro, ff. de vſufructu, Bellen-*
zin. de charitatiuo ſubſidio quæſt. 51. Gambar. de officio &
poteſtat. Legati lib. 6. tit. de penſion. à num. 427. Franc. Leo
in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 7. num. 46. Nauar. conſ.
1. num. 3. & 4. & conſ. 2. nume. 3. & 5. de ſolution. Monet.
de diſtribut. quotid. par. 3. quæſt. 8. num. 22. Decian. d. conſ.
37. nu. 12. & 14. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de cle-
rico debitore §. 8. à princip. itaut penſionarius agere poſ-
4 ſit hypothecaria contra ſucceſſorem in beneficio ſuper
quo fuerit impoſita penſio ſecundum Roman. *conſil.*
388. & Riminald. iun. conſil. 298. nu. 9. vol. 3. quos refert,
5 & ſequitur *Bellet. d. §. 8. nu. 9.* In cuius tamen electione
erit, vel agere contra beneficij poſſeſſorem, vel contra
hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus
hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in be-
neficio ſi adhuc viuit, vt per Gig. *dict. quæſt. 39. num. 11.*
& quæſt. 43. num. 5. Rot. deciſ. 1182. num. 1. par. 3. lib. 3.
diuerſ. Franc. Leo d. par. 2. cap. 7. numer. 51. Bellet. d. §. 8.
num. 10. vbi *num. 11. cum Gig. d. quæſt. 39. nu. 13.* aduer-
tit conducibilius eſſe penſionario quod potius agat cō-
tra poſſeſſorem beneficij, quam contra hæredem defun
cti prædeceſſoris, quia contra poſſeſſorem beneficij
procedit executiuè, quatenus non ſoluat: ſi autem vel-
let agere penſionarius contra hæredem defuncti præ-
deceſſoris, tunc eſſet neceſſe iuris ordinem ſeruare: in
6 caſu vero quod penſionarius agat contra ſucceſſorem,
idemmet ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prę-
deceſſorem ſi viuit, vel eius hæredes, *Ioan. Andr. in c.*
non eſt in mora de regulis iuris in 6. Federic. conſ. 209. n. 6.
Gemin. conſ. 4. nu. 9. & per totum, quos refert, & ſequi-
7 tur *Bellet. d. §. 8. num. 12.* Illud ignorandum non eſt, te-
neri Epiſcopum in ſua ciuitate Epiſcopali penſionem
ſoluere, vt cenſuit *Rota in Aretina penſionis 17. Aprilis*
1598. coram *D. Lutta* impreſſa per *Marcheſſan. de com-*
miſſion. p. 1. §. 2. pag. 636.
8 Et licet Rota aliquando dubitauerit, an detur actio
penſionario contra ſucceſſorem in beneficio pro termi-
nis decurſis & non ſolutis in vita prædeceſſoris, vt per
Caſſador. deciſ. 3. & 4. de locato, Achil. deciſ. 3. de penſio-
nib. & Creſcent. deciſ. 6. nu. 3. & 7. de ſolutionib. ipſa ta-
men poſtmodum eam conceſſit cum hoc temperamen-
to æquitatis, ſi diligentiæ ſcilicet præceſſiſſent contra
eundem ſucceſſorem, adeò vt penſionarius nulla notari
poſſit negligentia, ita fuit dictum in vna Canarien. pen
ſionis 15. *Ianuarij* 1597. coram *Gipſio*, & in cauſa Hiſ-
palen. penſionis 16. *Decembris* 1577. coram *Card. Blā-*
chetto, & in Oſcen. & Barbaſtren. penſionis 19. *Aprilis*
1609. coram *Card. Lancellotto iuniore*, & ſæpiſſimè in a-
lijs citatis in Neritonen. penſionis 10. *Iunij* 1611. corā
Greg. XV. impreſſa per *Farin. deciſ. 352. n. 2. p. 2. recent.*
& per *Beltramin. deciſ. 507. nu. 2.* & per *Campan. in diuer-*
ſorio iuris Canonici rub. 11. c. 14. nu. 20. referunt, latèque
exornant *Bellet. d. §. 8. nu. 13. Franc. Leo d. cap. 7. num. 52.*
& 53. Nicol. Garc. *de benefic. p. 1. cap. 5. nu. 199. Stephan.*
Grattan. *diſcept. forenſ. c. 94. nu. 59. Mareſcot. vari. lib. 1.*
cap. 18. Pacific. de Saluiano interdicto deciſ. 99. & inſpect.
3. cap. 4. à num. 199.
9 Vnde iam infertur reſolutio ad quæſtionem ſupra
propoſitam, vt ſcilicet ſucceſſor in Epiſcopatu teneatur
ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore præde-
ceſſoris, quando conſtat de diligentijs factis per pen-
ſionarium contra prædeceſſorem, vt in puncto cenſuit
Rota in dicta Neritonen. penſionis, & ſufficere diligentias
contra prædeceſſorem, vel eius hæredem, & bona, fir-
mauit *ead. Rota in Toletana penſionis 13. Iunij* 1608. co-
ram *D. Penia.*
10 Ex quibus autem probentur huiuſmodi diligentiæ,
oſtendit *Rot. in d. Neritonen. apud Farin. deciſ. 352. nu. 3.*
verſ. diligentia par. 2. recent. veluti ex mādato executiuo,
ſequeſtro, & delatorijs, vbi etiam tentum fuit negligen-
tem non dici qui petere diſtulit multo tempore, quan-
do non erat obligatus petere certo tempore, additque
hæc omnia cum temperamento moderanda, dummo-
do ſucceſſori congrua remaneat, quæ in primis, & an-
11 te omnia deduci debet ex redditibus Epiſcopatus, du-
catorum mille monetæ illarum partium iuxta diſpoſi-
tionem *S. Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 13. verſic. ad*
hæc, prout etiam reſoluit *eadem* Rot. *in Campanien. pen-*
ſionis 22. Iunij 1609. coram *D. Iuſto, & in Policaſtren. cō-*
grua 16. Nouembris 1615. coram *D. Vbaldo* impreſſa
12 per *Farin. deciſ. 763. nu. 1. p. 2. recent.* vbi *nu. 3. & 4.* ten-
tum fuit iuriſdictionem temporalem alicuius loci com-
petentem Epiſcopo non cenſeri reſeruatam reſeruata-
rio fructuum Epiſcopatus, niſi Papa expreſſerit, licet
ſecus in fructibus iuriſdictionis. Vnde colligitur in Epi-
ſcopatibus, quorum fructus nō excedunt valorem mil-
13 le ducatorum, non ſolere pēſionem imponi, tenet *Fla-*
min. de reſignat. lib. 6. q. 2. num. 34. Nicol. Garc. de benef.
p. 1. c. 5. nu. 393. vbi *nu. 397. cum ſeq.* diſſerit de quo tem-
pore debeat intelligi illa clauſula, dummodo remaneāt
14 mille pro Epiſcopo. Cui autem incumbat onus pro-
bandi quod mille remaneant, aut non remaneant Epi-
ſcopo, dubium eſt ad præſentem materiam non con-

tenuen-

temnendum, in quo approbata eſt diſtinctio, quod aut penſionarius agit iudicio poſſeſſorio, & tunc onus probandi incumbit Epiſcopo, quod ei non remaneant mille, quia quaſi poſſeſſio releuat ab onere probandi, cum non teneatur exprimere cauſam ſuæ poſſeſſionis, vel quaſi, & ideo debet in ſua quaſi poſſeſſione tueri, donec contra eum fuerit in petitorio pronunciatum, *Abb. in cap. querelam num. 2. de elect. & not. gl.* per text. ibi *in l. ſicuti §. ſed ſi quæratur*, & ibi *Paul. de Caſtro num. 9. ff. ſi ſeruitus vend. Ruin. conſ. 154. nu. 10. verſ. ſicut ergo lib. 4.* Aut vero Epiſcopus agit contra penſionarium petitorio dicens ſe non teneri ad ſoluendam penſionẽ, quia reſeruatio eſt nulla, & tunc onus probandi quod mille remaneant Epiſcopo penſionario incumbit, quia cum agitur ſuper proprietate iuris percipiendi, cauſa exprimi debet ab eo, qui aſſerit ſibi deberi penſionem, nec quaſi poſſeſſio releuat illum ab onere probandi, *Abb. in d. cap. querelam num. 12. & ſeq. gloſ. 1. in d. l. ſicuti*, vbi *Paul. de Caſtro nu. 8. & 9. Ruin. d. conſ. 154. num. 4.* quam diſtinctionem præſtitit *Rota in Vna Vercellen. pẽſionis 26. Iunij* 1592. coram *Cardin. Mantica*, inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 196.*

S V M M A R I V M.

1 *Quæſtiones diſputandæ proponuntur.*

2 *Decimas percipiendi ius laicis regulariter concedere non poteſt Epiſcopus.*

3 *Decimæ temporales non ſunt propriè decimæ, ſed certæ decimationes, ſeu annuæ præſtationes.*

4 *Decimas titulo feudi vel alio temporali ante Concil. Lateranenſe concedere poterant Epiſcopi, & ex eo deinde prohibitum.*

5 *Decimæ ſi laicis fuiſſent conceſſæ & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateranenſe fuerint conceſſæ, in dubio cenſentur conceſſę poſt Concil.*

6 *Epiſcopi conſenſus neceſſarius non eſt ad decimas reſtituendas Eccleſię ad quam pertinent: ſufficit vero vt in aliam Eccleſiam, vel locum Religioſum transferantur, & declara vt nu. 7.*

8 *Decimæ à laicis in laicos transferri non poſſunt etiam de Epiſcopi conſenſu, declarando vt nu. 9.*

10 *Decimæ ſi ante Lateranenſe Concilium laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, an poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in emphyteuſim, oſtenditur & nu. 11. & 12.*

13 *Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas, valet, modo cauſæ cognitio, & ſuperioris accedat auctoritas.*

14 *Vicarij auctoritas ſufficit in compoſitionibus factis inter perſonas Eccleſiaſticas ſuper decimis in futurum ſoluendis.*

15 *Compoſitio ſuper decimis præteritis non ſolum cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laicis poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris.*

16 *Epiſcopi auctoritate poteſt fieri compoſitio cum laicis ſuper tempus, & locum ſoluendarum decimarum.*

17 *Compoſitio ſi fiat inter laicos & clericos, vt minus quam ſit decimæ eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur, non valebit, niſi ſit approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obſeruantia ſcilicet 30. annorum.*

18 *Tranſactio valet de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi, ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs rebus.*

EPISCOPVS QVAM POTEſtatem habeat in iure percipiendi decimas laicis concedendo, & in earum poſitionibus inter Eccleſiaſticos & ſeculares faciendis.

ALLEGATIO CXXI.

1 Controuerſæ ſunt hac de re excitatæ per Doctores quæſtiones, quæ ad quinque potiſſimum reducũtur. Prima petit, an Epiſcopi aliquo tempore potuerint, vel poſſint hodie decimas titulo feudi, vel alio tẽporali laicis concedere. Secunda, an ſufficiat auctoritas Epiſcopi vt laici decimas transferre poſſint in quãcumque Eccleſiam, vel religioſum locum, an vero neceſſario reſtitui debeant Eccleſiis ad quas de iure pertinent. Tertia, an laici in laicos eas transferre poſſint caſu aliquo ſaltem de Epiſcopi conſenſu. Quarta, vtrum ſi decimæ ante Lateranenſe Conc. laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, ac finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in feudum, vel emphyteuſim. Quinta, an & quando compoſitio, ſeu tranſactio de decimis cum conſenſu Epiſcopi valida ſit, & ſine eo inualida.

2 Pro quorum ſolutione ſupponẽdum eſt, Epiſcopum regulariter non poſſe ius percipiendi decimas laicis cõcedere, vt probant text. *in cap. peruenit 1. quæſt. 4. capit. bene quidem 96. diſt. cap. venerabilis, de confirmat. vtili*, & docent *Rebuff. de decimis q. 5. num. 32. & quæſt. 13. numer. 73. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. capit. 36. q. 12. Monet. de decimis cap. 5. nu. 59.* niſi concedat alijs Eccleſijs cum aliqua cauſa *cap. plures, cap. ſtatuimus, & c. fin. vbi gl. 16. quæſt. 1. Rebuff. d. nu. 32. Monet. d. c. 5. num. 60. Verall. deciſ. 340. par. 3. Rot. in Concben. decimarum de Villanoua 5. Maij* 1600. coram *Card. Pamphilio.* Vel niſi concedat ad vitam, aliudve tempus ipſarum decimarum fructus, non ius percipiendi illas, alicui laico ex iuſta cauſa, putà quia Eccleſiam, eiuſve patrimonium à tyranni oppreſſione liberauerit, *gl. in c. quamuis, de decimis, Rebuff. dicto tract. q. 10. nu. 34. & q. 13. nu. 110. Cou. lib. 1. vari. cap. 17. nu. 5. Azor. d. c. 36. q. 11. & 14. Mo-*
3 *net. d. cap. 5. num. 61.* decimæ enim temporales non ſunt propriè decimæ, vt aduertit *Bald. conſ. 419. volum. 1.* ſed ſunt certæ decimationes, ſeu annuæ præſtationes in quantitate frumenti, vel pecuniæ, deſcendentes à iure temporali, & ea contracta pro rebus debitæ *Rot. in Ferrarien. decimarum 16. Iunij* 1615. coram *D. Pirouano*, impreſſa per *Farin. deciſ. 420. par. 1. recent.* Vel denique niſi concedat cum conſenſu eius, de cuius intereſſe agitur, non in vim priuilegij, ſed alienationis cum cauſæ cognitione, & alijs ſolemnitatibus, *cap. 2. de ijs quæ fiunt à Prælatis, Rebuff. q. 5. nu. 35. Monet. d. c. 5. num. 62.*

4 Quibus vt certius præhabitis, deueniendo ad primam quæſtionem, pro firmo habendum communem eſſe Doctorum reſolutionem potuiſſe Epiſcopos ante Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. (quod celebratum fuiſſe circa annum 1179. ſeu 1180. aduertunt per me citati *ad capit. cum Apoſtolica 7. num. 2. de ijs, quæ fiunt à Prælatis*) decimas titulo feudi, vel alio temporali laicis concedere, ſed ex eo deinde fuiſſe prohibitum, vt ex text. *in capit. cum & plantare de priuileg.*

cap.

cap.cum Apoſt. de his, quæ fiunt à Prælatis. *& capit. 2. §. ſanè de decimis in 6.* notant *Couar.lib.1.vari.cap.17. numer.5. verſ.olim, Gutier.pract.lib.1.quæſt.14.num.5. & quæſt.15.num.4. D.Barboſ.in l.Titia num.45. verſ.non obſtat. ff.ſoluto matrim. Azor.inſtit.moral.par.1.lib.7.cap.36.quæſt.12. Soar.de Relig.tom.1.tract. de decimis lib.1.cap.26.num.2. & 3. Menoch.de præſumpt.lib.6.præſ.86.num.2. Monet.de decimis cap.5.quæſt.3.num.66. Fagundez in ſeptem Eccleſiæ præcepta præc.5.lib.3.cap.1.nu.32. & cap.4.nu.2. Rot.in Placentina decimarum* 31. *Ianuarij* 1580. coram *Bubalo. & in Sabinen. decimarum* 1. *Iulij* 1609. coram *R. D. meo Coccino Rotæ Decano, & in Ferrarien.bonorum* 19. *Ianuarij* 1615. coram *D. Dunoretto.*

5 Quod ſi decimæ laicis fuerint conceſſæ, & neſciatur an poſt, vel ante Concilium Lateranenſe fuerint conceſſæ, in dubio cenſentur conceſſæ poſt *Concil. Rot. in Taurinen.decimarum* 12. *Ianuarij* 1607. *verſ.non obſtaret*, coram *Illuſtriſſimo Cardin. Marquemontio*, per *Beroi. conſil.* 21. *num.* 14. *lib.* 1. qui refert *Ioan. Andr. Hoſt. Anchar. & Gemin.*

6 Secundæ verò quæſtionis communis reſolutio eſt, ad decimas reſtituendas Eccleſię, ad quam pertinent, Epiſcopi conſenſum neceſſarium non eſſe: vt vero in alterã Eccleſiam, vel religioſum locum transferantur Epiſcopi conſenſum ſufficere, vt ſatis deducitur ex *d.cap.cum & plantare, iuncto d.cap.cum Apoſt. & d.§.ſanè*, vbi notauit *gloſ.* & teſtatur communem. *Soar. dicto cap.26. numer.* 10. aſſerens ſine difficultate procedere in decimis iuncto titulo obtentis à laico, quia cum iam ſint extra dominium Eccleſiæ, & laico iuſto titulo applicatæ, nulli Eccleſiæ fit præiudicium, & ideo accedente Epiſcopi conſenſu in quemlibet religioſum locum transferuntur: contrarium tamen aſſerit eſſe reſoluendum in illis decimis, quas laici ſine iuſto titulo detinebant: quia iſtas neceſſariò tenentur reſtituere Eccleſiæ ad quam de Iure pertinent, cui Epiſcopus conſenſu ſuo præiudicium facere non poteſt iuxta reg. generalem text. *in l.id quod noſtrum, ff. de regulis iuris*, & in terminis videtur probare text. *in cap.ad hæc, de decimis*, cum ſimilibus; ſed fallitur: verius enim eſt decimas iniuſtè à laicis detentas ex conceſſione Epiſcoporum transferri poſſe in locum religioſum *ex d.§.ſanè.* Ad argumen. verò *Soarez* reſpondetur, concludere tantum ſecundum iuris rigorem eidem Eccleſiæ reſtitutionem fieri debuiſſe, ſed Concilium ad euitanda ſcandala permiſiſſe, vt cuicumque alij Eccleſiæ fiat reſtitutio, vt ipſemet *Soar. d.c.26. nu.3. ad finem*, aduertit.

7 Sed pro faciliori, & pleniori reſolutione tres caſus oportet diſtinguere in hoc propoſito. Primus eſt de laicis intruſis, qui ſine titulo aliquo decimas detinebant, & in ijs veram eſſe agnoſco ſententiam, *Soar.* quod eas neceſſariò debent reſtituere Eccleſiæ ad quam de iure pertinent, vt euincit ratio ab eo facta. Secundus eſt de decimis, quas laici obtinent titulo feudi perpetui habiti ab inferioribus Prælatis, qui iuxta noſtram ſententiam etiam ante Lateranenſe Concilium erat inualidus, & procedit in his permiſſio, vt eas de Epiſcoporũ conſenſu transferre ſufficiat in aliam Eccleſiam, vel religioſum locum, neque ſit neceſſarium facere reſtitutionem eidem Eccleſiæ ad quam pertinebant, vt expreſsè probat text. *in d.cap.cum Apoſt. verſ. quia vero, iuncto fine*, & ex vltimis verbis *dict.§.ſanè*, dum ſemper hanc Lateranenſem prohibitionem, & conceſſionem reſtringunt ad decimas, quas laici titulo feudi ante Lateranenſe obtinebant, atque ita non procedere in alijs, quæ ſine huiuſmodi titulo feudi perpetui in laicum ſint alienatæ. Tertius caſus eſt, quando decimæ à laicis titulo iuſto, & valido in perpetuum obtentæ ſunt, vel à ſummo Pontif. vel alijs Prælatis, qui ſufficienti poteſtate fuerint muniti, & in eo non videtur Epiſcopi conſenſus neceſſarius, vt in locum religioſum transferantur; vt in donationibus tertiarum, quas à ſummo Pontif. obtinent Hiſpaniarum & Luſitaniæ Reges communiter receptum eſt poſt *Sot.dict. lib.9.quæſtion.quarta artic.tertio, & quæſt.7. articul.primo*, & poſt *Gregor.Lopez, Gutier. D.Barboſ.dict.num.42. verſic.adde, Cabed.Luſit.deciſ.63.numer.quinto part.ſecunda.* Vnde etiam in laicos transferri poſſe reſoluunt, de quo ſtatim plenius, & oſtenditur; quia ſi huiuſmodi decimæ titulo feudi perpetui iuſto & valido ſemel in laicum ſunt alienatæ, efficiuntur ipſius patrimonium, nec in diſputationem cadere poteſt an reſtitutio ſit facienda Eccleſiæ ad quam de iure pertinent, ſiquidem poſtquam in perpetuum alienatæ ſunt in laicum titulo iuſto & valido, non pertinent iam ad Eccleſiam aliquam, & tamen text. *in dict. capit. cum Apoſtol. verſic. taliter*, in his decimis, quæ ad aliam Eccleſiam pertinebant decidit neceſſarium non eſſe eidem Eccleſię facere reſtitutionem, ſed ſufficere, quod religioſo loco, vel alteri Eccleſiæ fiat: ergo non de decimis titulo iuſto obtentis, ſed iniuſto modo prædicto, ſcilicet habito ab Epiſcopis, iura iſta ſunt intelligenda.

8 Tertiæ quæſtionis ſolutio difficilior eſt, plures enim Doctores maximi nominis & auctoritatis tenent, nullo modo decimas à laicis in laicos transferri poſſe, nec ſine Epiſcoporum conſenſu, nec etiam eo accedente, vt expreſsè deducitur *in capit. prohibemus de decimis*, quæ altera eſt *dict.Concilij Lateranenſ.* pars, quod quidem multipliciter expenditur: primò ibi, aliquo modo, quaſi ſit ſenſus quod licet in Religioſos cum Epiſcopi conſenſu decimas transferri poſſint, in laicos tamen nullo modo, nec de Epiſcoporum conſenſu, nec abſque eo, deinde quia ipſum *Concil. Lateran. in dict. capit. cum & plantare*, & ſimilibus ſpecialiter permiſit vt in alias Eccleſias, vel religioſa loca poſſint tales decimas transferri de Epiſcoporum conſenſu, quia vtilius iudicauit Concilium id fieri, quàm ſi in laicos alienatæ perpetuò remanerent, quod ius ſingulare ad caſus diuerſos in quibus eadem non reperitur ratio, ſed potius negatiua ceſſat & contrariè trahendum non eſt, iuxta reg. *l.ius ſingulare ff. de legibus*, & quæ notant omnes arg. text. *in l.adigere §.quamuis ff. de iure patron.* & proſequitur *Tiraquel.ceſſante cauſa par.1.nume.130. & 165. Sot. de iuſtit. lib.1. quæſt.6. art.8.* communem Theologorum diſtinctionem teſtatur, & explicat *Morla in emporio iuris ciuilis tit. de legibus quæſt.11. à num.17.* Facit etiam, quia bene conſiderat *Rebuff. de decim. q.* 10. *num.18.* iuſtè Concilium iudicauit laicos, qui decimas vſurparunt, ſaltem in morte ſalutis æternæ memores eas reſtituturos Eccleſiis, ad quas vt citius reuerterentur ſtatuit, ne in alios laicos in vita transferre poſſint. Ex quibus rationibus ita reſoluunt, intelliguntq; text. *Abb. ibi num.4. Beroi. conſ.21. à num.9. vol.1.* & poſt *Zazium, & alios Couar. d. nu.5. verſ.præter hæc, D.Barboſa d. num.45. verſ.non obſtat ſecundo*, & conſtanter tuetur *Azor. d.cap.36. quæſt.13.* & expreſsè quod Epiſcopus non poſſit præſtare auctoritatem, vt decimæ de laico in laicum transferantur, cenſuit *Rot. deciſ.183. num.10.* apud *Farin. p.2. recent.*

9 In

9 In contrarium tamen eſt auctoritas *glo. ultim. in dict. cap. prohibemus*, quam ſequuntur *Ioan. Andr.* & alij ex antiquioribus, quos refert *Azor.* vbi proxime, & ex illis poſt *Caſſan.* & alios, quos refert & ſequitur communem & magis communem teſtantur *Menoch. illuſtr. cap. 89. num. 2. Gutier. d. lib. 1. cap. 15. num. 6. Guilchelm. de præſcript. part. 3. cap. 8. à nu. 9. Ceuall. commun. contra communes quæſt. 367. Cabed. dict. deciſ. 63. num. 8.* & hanc partem ſequitur *Soar. dict. cap. 26. num. 7.* reſoluẽtes decimas, quas laici iuſto titulo feudi perpetui habent à Summo Pontif. vel aliàs à legitimo ſuperiore, ſcilicet ante Lateranenſe iuxta communem ſententiam ab Epiſcopis licitè poſſe in alios laicos transferre, ac de illis diſponere ſicut de quibuſcumque alijs bonis ſuis profanis per donationes, venditiones, emphyteuſim, & ſimiles contractus, quia poſtquam in laicos licitè fuerunt alienatæ, efficiuntur de ipſorum patrimonio, & vt profana bona cenſeri debent iuxta regul. text. *in l. pater filium 36. §. quindecim ff. de legatis 3. & cap. 2. de feudis*, vbi citaui Doctores *in collect.* Retorquent enim contra priorem communem ſententiam verba text. *in dict. cap. prohibemus*, expendentes ibi, cum animarum ſuarum periculo detinentes, quibus ſatis oſtenditur non agere Concilium de his laicis, qui iuſto titulo & licitè decimas obtinent, vt etiam euincit verbum illud, *detinent*, quod propriè refertur ad iniuſtè detentores, non verò ad iuſtos poſſeſſores, nec iſtos impediri videtur ex tali prohibitione quominus decimas, quas iuſtè detinent, in alios transferent. Nec patitur littera intellectum, quem aliqui afferunt, referentes clauſulam illam, cum animarum ſuarum periculo, ad verbum transferre: huiuſmodi enim transpoſitio offendit, & impropriat litteram, ex qua apertiſſimè conſtat clauſulam, iungi verbo, *detinentes*, vt benè aduertit *Card. ibidem.* Confirmant denique hanc partem *Menoch. Gutier. Nicol. Garci. & Cabed.* quia atteſtantur eam eſſe generali Hiſpaniarum praxi receptam, quæ eſt optima legum interpres ex reg. *l. ſi de interpretatione ff. de legib. c. cum dilectus, de conſuet.* cum ſimilib. neque ab hac parte recedi poſſe abſque maximo animarũ periculo & plurimorum contractuum euerſione, bene aduertit *Menoch. d. n. 2. in fine.*

10 Quartæ quæſtionis ſolutio pariter dubia eſt: nam pars negatiua ex multis ſuadetur & in primis, quia diximus ſupra ante Concilium Lateranenſe licitum fuiſſe Epiſcopis decimas laicis dare, etiam titulo temporali feudo, vel ſimili, poſt illud tamen omninò prohibitum; ſed certum eſt, quod ſi decimæ ante Lateranenſe conceſſæ laicis ad Eccleſiam propter finitas generationes reuerſæ iterum laicis concedantur, noua eſt conceſſio, ergo id prohibitum debet cenſeri. Maior ex dictis manifeſta eſt. Minor patet ex reg. text. *in l. ſed etſi manente ff. de precario, l. 4. in princ. iuncta gloſ. verbo renouare, ff. de damno infecto, l. cum ſtipulatus ſim 113. ff. de verb. oblig.* cum ſimilibus, ex quibus receptiſſima illa deducitur differentia inter prorogationem quę fit durante tempore, ſeu obligatione priori, & inter renouationem, quæ fit poſt finitam obligationem, vel exactum tempus, quo durare debuit, vt in priori caſu non noua fieri, ſed priſtina videatur durare obligatio; in poſteriori verò noua cauſa conſtitui cenſeatur, comprobat multis latiſſimè adductis *Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 7. à num. 24. Beroi. conſil. 129. num. 2. volu. 1. Gabr. lib. 2. commun. tit. de dilat. concluſi. 2. & 3. Gutier. de iuram. confirm. part. 1. cap. 49. à princ. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 2. à princ. & quæſt. 14. à nu. 3.* hinc plura vtiliter inferentes ad praxim, illudque præcipuum quod licet in prorogatione, quæ fit durante termino ſcriptura, & aliæ ſolemnitates neceſſariæ nõ ſint, requiruntur tamen in renouatione quæ fit finito tempore, & obligatione ex prædicta ratione, quod noua conceſſio eſt, nouaque cauſa conſtituitur, ſecũdum quam diſtinctionem iudicatum refert *Gama Luſitaniæ deciſio. 24.* à quo inaduertenter recedit *Flores de Mena* ibi *in addit.* aſſerens cõtra auctorem ſtare communem ſententiam, non aduertens quod Gama loquitur in caſu, quo adhuc durabant vitæ, in quo non renouatio fit, ſed prorogatio, veraque eſt, & receptiſſima reſolutio ſolemnitates in priori conceſſione requiſitas neceſſarias non eſſe. Quare hanc partem negatiuam, quod ſcilicet ſi decimæ ante Lateranenſe Concilium laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, non poſſit Epiſcopus eas iterum laicis dare in feudum, vel emphyteuſim tenent Doctores communiter, & ex *Ioan. Andr. in dict. cap. prohibemus, & Calderin. conſil. 1. de decim.* veriorem, & tutiorem, ac magis communem ſententiam profitetur, & comprobat *Beroi. dict. conſil. 21. à num. 12. Couar. in d. verſ. præter hæc, Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 86. à num. 3.* & multis alijs adductis *Facbin. controuerſ. lib. 7. ca. 72.* Et hic euenit quod ſi decimæ retrodonentur Eccleſiæ à laico, reaſſumunt primæuam ſuam naturam, *Oldrad. conſil. 91. numero 2. Rebuff. de decimis quæſt. 10. num. 50. verſicul. & vbi decimæ ſunt feudales, Renat. Chopin. de Rom. Franciæ titul. 23. num. 2. Rot. in Valentina decimarum de Catalba 10. Decembris 1601. coram Litta, & in alia Valentina decimarum de Agora, nono Decembris 1602. coram Penia.*

11 Contrariam tamen ſententiam tenent *Card. in cap. 2. de feudis*, vbi *Imola* magis communem dicit, *Caſtr. & Aluarot.* quos refert *Menoch.* vbi proximè, *Curt. Iaſ.* & alij, quorum meminere *Couar. & Facbin.* citatis locis, quod etiam teſtatur, & in praxi ſeruari *Gilchen. d. c. 8. à nu. 10.* ſequitur etiam *Burſat. conſ. 127. nu. 122. volu. 2.* magis commune profeſſus, adducentes pro hac parte auctoritatem *gloſ. verbo laicos in d. cap. prohibemus*, mouenturque præcipuè ex text. *in cap. 2. de feudis*, dũ decidit Epiſcopum, qui iurauit non alienare bona eccleſiæ poſſe ſine tranſgreſſione iuramenti dare in feudum alteri, quia iuramentum non infeudandi de nouo, non comprehendit bona ſemel data in feudum, licèt propter finitas generationes ad Eccleſiam redierit, vnde ex eadem ratione prohibitio Lateranenſis Concilij decimas dari laico nõ comprehendit eas, quæ ſemel titulo licito laicis ſint conceſſæ. Secundò quia ſi decimæ laicis ſemel conceſſæ & ad Eccleſiam reuerſæ, eis iterũ concedantur, non noua videtur conceſſio, ſed potius antiqua continuatio, vt videtur colligi *ex c. 1.* qui teſtes ſint neceſſarij ad nouam inueſtituram faciendam, in vſibus feudorum, vbi feudum nouum dicitur, quod habuit initium à perſona accipientis: ſi vero à ſucceſſione primogeniti proueniat, antiquũ dicitur, vt multis adductis explicat *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 1. à num. 3.*

Quibus argumentis adductis, *Soar. dict. c. 26. nu. 8. & 9.* à communi receſſit, diſtinguens: aut enim, ait ille, feudum adhuc durat, & fatetur, poſſe in alium laicum transferri, aut extinctum eſt, & ad Eccleſiã reuerſum: & ſubdiſtinguit, an ſit iam incorporatum in dominio

minio ipſius Eccleſiæ, quo caſu fatetur procedere priorem communem ſententiam negatiuam, ex ipſius fundamentis: aut Eccleſiæ incorporatum non eſt, & contendit non eſſe inconueniens quod laicis iterum concedatur, quia licet feudum vacauerit, non ſtatim ipſo facto dominium vtile, quod erat penes laicos in ipſa Eccleſia incorporatur, ſed opus eſt, vel expreſſa declaratione Prælati quod illud velit incorporari, vel aliàs coniecturata ex ſignis, quæ latè proſequuntur Doctores per text. ibi *in cap. ut ſuper, de rebus Eccleſ. nõ alien. ubi Abb. num. 9. cum ſeqq. Franc. Sonsbecb. de feudis p. 8. num. 8. Menocb. de arbitr. caſu 433. a princ. & conſil. 79. a nu. 10. volu. 1. Facbin. d. lib. 7. cap. 71.* Ego tamen hanc *Soarez* diſtinctionem ſic in totum recipiendam eſſe nõ conſulo: tres enim caſus continet, primum quod ſcilicet decimæ in feudum quod adhuc durat conceſſæ licitè in laicos transferuntur, libenter recipio; ſimiliter & ſecundum, quod ſcilicet decimæ reuerſæ ad Eccleſiam, & in eius dominio incorporatæ non poſſint ab Epiſcopo iterum laicis infeudari. Tertium verò omninò reijcio, & in eo veriorem iudico priorem opinionem negatiuam, quod ſcilicet poſtquam decimæ ad eccleſiam reuertuntur propter finitam generationem, licet adhuc modo prædicto incorporatæ non ſint in eccleſiæ dominio, quod iterum laicis concedi non poſſant, vt efficaciter concludunt fundamenta ſupra pro illa adducta.

12 Non obſtant quæ pro poſteriori contraria ſentẽtia affirmatiua ſupra adduxi; nã ad primum *ex capit. 2. de feudis*, reſpondetur cum *Beroi. & Facbin.* regulã, quæ ex eo ſolet deduci quod bona ſolita alienari poſſunt liberè alienari in quoſcumque etiam laicos ſine ſolemnitatibus, deficere in decimis reſpectu laicorũ, in quibus ſpecialis reperitur prohibitio, vt in iuribus citatis in princ. huius alleg. vnde licet alia bona profana Eccleſiarum alienari ſolita ſi ad Eccleſiam reuertantur non comprehendantur in iuramento de non alienando, non inde efficax eſt argumentũ quod decimæ laicis in eodem caſu poſſint iterum licitè cõcedi, ex vulgari reg. text. *in §. affinitatis inſtit. de nupt.* cum ſimilibus, quibus probatur quod ſi lex duplici vtitur ratione, quamuis altera deficiat, ſuſtinetur tamen deciſio propter alteram, & proſequitur *Valaſc. conſil. 60. num. 6.* Deinde reſpondetur etiam in alijs rebus profanis non probare text. id ad quod vulgariter adducitur, nam verbum, *liberè*, ſolum concludit non obſtante iuramento res illas alienari, non tamen excludit neceſſitatem ſolemnitatum, quę aliàs in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum requiruntur, quaſi iuramentum ſic intelligatur, vt non excludat caſus de iure licitos, vt optimè explicat *Molina de iuſtit. tom. 2. diſput. 468. verſi. Panorm. & cõcl. 8.* & deducitur ex reſolutis per *Gutier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 52. a num. 3.* Ad ſecundum, quod vbi decimæ ad Eccleſiam reuerſæ iterum laicis conceduntur, non noua, ſed antiqua conceſſio cenſeri debet, reſpondetur verius eſſe contrarium ex reg. *d. l. ſed etſi manente*, tex. vero adductus in *d. cap. 1. qui teſtes ſint neceſſarij*, ſolum probat nouum eſſe feudum, quod acquirenti cõceſſum eſt, antiquum quod à genere procedit, quod debet intelligi ex vi prioris conceſſionis, quæ adhuc durat; non verò negat nouum etiã dici poſſe, quod poſt finitas generationes iterum de nouo cõceditur, iuxta receptiſſimas traditiones, de quibus ſupra. Ad rationem verò incorporationis, quam cõſiderat Soar. pro ſua ſubdiſtinctione reſpondetur, quod licet illa ratio aliquid concluderet in alijs bonis Eccleſiaſticis, non tamen rectè applicaretur decimis, quæ ſemel ad Eccleſiam reuerſæ ſunt, cum iam finito titulo, ſeu tempore conceſſionis, ſi iterum concedantur ſit noua conceſſio, quæ laicis prohibita eſt ex dictis. Deinde reſpondetur verius eſſe generaliter bona Eccleſiæ ſemel alienata ſi ad eam reuertantur, ſiue modo prædicto incorporatæ ſint, ſiue non, alienari non poſſe ſine debitis ſolemnitatibus, ſiue extra caſus iure expreſſos, vt magis probat text. *in dict. cap. ut ſuper, in fine principij*, ibi, ſiue intelligantur de menſa, ſiue nõ, vt non alienentur, conſultius æſtimamus, reſoluit *Abb. ibi num. 11.* expreſsè docens eo ipſo quod redeunt ad Eccleſiam fieri de menſa, & aſsumere naturam rerum Eccleſiaſticarum, ſentit Rebuff. *in compẽd. alienat. num. 33.* dum intelligit tum demum poſse Prælatos iterum alienare res Eccleſiæ, quæ ad eam reuertuntur, ſi durauerit cauſa conceſſionis antiquæ, non ita ſi ceſsauit, vt in terminis de quibus agimus.

13 Quinta quæſtio, quæ petit an & quando compoſi-
tio, ſeu tranſactio ſuper decimis cum conſenſu Epiſco-
pi valida ſit, & ſine eo inualida, reſoluitur ex tribus ſe-
quentibus concluſionibus. Prima eſt. Valet compoſi-
tio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum
Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas, vt
ſcilicet decimæ vni Curato, vel Parochiæ debitæ alte-
ri Parochiæ & Curato ſoluantur in poſterum, vel e-
tiam Religioſis Parochiam habentibus modo cauſæ
cognitio à ſuperiore facta interueniat, conſenſuſque
ſeu auctoritas Epiſcopi, vel alterius ſuperioris accedat:
ita probant text. *in cap. 2.* vbi *gloſ. & Doctores de tran-
ſact. cap. dilecti de decimis*, Rebuff. *de decimis quæſt. 13.
num. 16. Monet. in ſimili tract. cap. 5. à num. 119. Fagun-
dez in quinque Eccleſiæ præcepta præ. 5. lib. 3. ca. 2. num.
2.* vbi *num. 3.* dicit eſse neceſsarium ad valorem iſtius
compoſitionis, vt cauſæ cognitio præcedat ab Epiſco-
po, vel ſuperiore facta, aliàs compoſitio non valebit,
& num. 5. quod ſufficit conſenſus, & auctoritas alte-
rius in dignitate inferioris Epiſcopo, modo habeat iu-
riſdictionem quaſi Epiſcopalem, & an ſufficiat aucto-
ritas Vicarij dubitat *Rebuff. d. quæſt. 13. nu. 23.* vbi vi-
14 detur concludere quod ſic, prout eum refert *Monet. dict.
cap. 1. num. 121. & idipſum tradit Fagundez dict. capit.
15 2. num. 5.* vbi *num. 6.* reſoluit quod ſi huiuſmodi com-
poſitio de non ſoluendis decimis in futurum inter pa-
rochos ſine auctoritate Epiſcopi, aut ſuperioris fiat,
valebit quidem pro vita componentium, at illam non
excedet. De decimis verò præteritis non ſolum cum
Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laicis poteſt fie-
ri compoſitio ſine auctoritate ſuperioris, vt per *gloſ.* &
Doctores *in cap. ut ſuper de rebus Eccleſiæ non alien. Re-
buff. dict. quæſt. 13. num. 25. & 33. Monet. dict. capit. 5.
num. 128. Fagundez dict. capit. 2. à numer. ſeptimo.* Se-
cunda eſt. Auctoritate Epiſcopi poteſt compoſitio fie-
ri cum laicis ſuper tempus, & locum ſoluendarum de-
cimarum; ita docent *Rebuff. dict. quæſt. 13. numer. 29.
16 Fagundez d. cap. 2. quæſt. 14.* Deinde ſi ius Eccleſiæ du-
bium ſit, quia verbi gratia ageretur de priuilegio Pa-
pæ laico conceſſo, tunc etiam cum auctoritate Epiſco-
pi valeret fortè compoſitio cognita prius cauſa an id
expediat Eccleſiæ, vt per *Rebuff. dict. quæſt. 13. num. 30.
17 & Fagundez dict. numer. 14.* Si vero compoſitio fiat in-
ter laicos & clericos, vt minus quam ſit decimæ eis
ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur,
non valebit niſi ſit approbata à Summo Pontif. vel

magno

magno temporis interuallo firmata, cum obſeruantia ſcilicet triginta annorum, Rota in Mediolanen. decimarum 10. Aprilis 1600. coram R. D. meo Coccino, & in Taurinen. decimarum 27. Iunij 1607. coram eodem, Monet. dict. quæſt. 5. à num. 125. vbi num. 126. obſeruat ad hoc vt talis cōpoſitio etiam inter clericos facta perpetua ſit, & valeat atque obliget ſucceſſorē, debere fieri cum auctoritate ſuperioris. Tertia eſt. Valet tranſactio de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi, vel alterius ſuperioris, ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs rebus; ita Rebuff. d. q. 13. nu. 36. & Monet. d. c. 5. nu. 129. vbi num. 130. contra Rebuff. tenet poſſe etiam aliquid temporale, vt prædium dari Eccleſię pro ſe eximendo ab onere decimarum, dummodo ad id ſuperioris auctoritas cum Eccleſiæ vtilitate accedat, per c. vt ſuper, in princip. iuncta gloſ. in figuratione caſus, de rebus Eccleſiæ non alien.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus proprius neceſſario eſt adeundus, ſi clericus aduerſus clericum negotium habeat.*

2 *Partes poſſunt foro ſuo renunciare, & in alium Iudicem conſentire.*

3 *Ratio multiplex ſpecialitatis præſtatur quare partes foro ſuo renunciare poſſunt, & in alium Iudicem conſentire, at clerici minimè ſine Epiſcopi diœceſani voluntate, & nu. 4. & 5.*

6 *Laici in cauſis in quibus contra eos Iudex Eccleſiaſticus competens eſt, an poſſit in alium Iudicem Eccleſiaſticum ſine diœceſani voluntate conſentire, oſtenditur, & numer. 7. & 8.*

EPISCOPVS PROPRIVS an neceſſario ſit adeundus, ſi clericus aduerſus clericum negotium habeat.

ALLEGATIO CXXII.

1 IN hac quæſtione partem affirmatiuā quæ vera eſt, probant text. in c. 1. de foro compet. vbi Socin. n. 18. & in c. ſignificaſti eod. tit. vbi Abb. nu. 7. Bart. in l. 1. n. 1. ff. de iudic. Couar. pract. c. 10. nu. 6. verſ. octauo, Boſſi. in pract. ſub tit. de foro compet. nu. 146. Perez ad l. 1. titul. 4. lib. 3. Ordinam. Soar. de Pace in pract. to. 2. prælud. 1. à nu. 1. Roland. conſ. 4. à n. 8. lib. 1. & conſ. 23. n. 10. lib. 2. Gail. lib. 1. obſeru. 37. à princ. Surd. conſ. 396. à num. 14. lib. 3. Decian. in tract. crim. lib. 4. c. 9. à n. 44. reſoluentes quod ſi clericus aduerſus clericum cauſam habeat, nec poteſt proprium Epiſcopum deſerere, nec ad alienum ex vi formalis conſenſus adire.

2 Obſtat tamē maximè quod partes poſſunt foro ſuo renunciare, & in alium Iudicem conſentire, ſiue Iure communi competat forum, ſiue ſpeciali priuilegio in priuatam ſuam vtilitatem fuerit cōceſſum, ex generali reg. cap. ſi de terra, de priuileg. ſecundū quam vnicuique licet iuri ſuo renūciare, deinde ex reg. tex. in l. 1. & 2. ff. de iud. & in l. pen. C. de pactis, & in l. ſi quis in cōſcribendo, C. de Epiſcopis, & cleric. cum alijs, quæ latè proſequuntur Perez vbi ſupra, Decian. d. lib. 4. c. 23. nu. 2. & plures alij, quos copioſè refert D. Barboſ. in l. 1. per totā, & præcipuè art. 4. à princ. ff. de iudic.

3 Sed retenta ſupradicta ſententia ad o... ſponſio pendet in aſſignanda ratione ſpecialitatem textu. in d. cap. ſignificaſti, cum ſimilibus in clericis cōſtituit, vt ſcilicet conſentire non poſſint in Iudicem nō ſuum ſine Epiſcopi diœceſani voluntate, eos excipiendo à regula quam in verſ. præcedēti præmiſerat, quod priuatorum conſenſus ſufficit vt eum, qui iuriſdictioni præeſt, Iudicem ſuum faciat, conſonant iura ſupra in obiectione adducta. Tres enim rationes prout gloſ. verbo Pontifice in cap. inolita 11. quæſt. 1. quę parum concludunt, quia ſolum gloſ. percurrit aliques caſus, ſeu actus quos clerici gerere nō poſſunt ſine ſuo Epiſcopo, vt tamen laici poſſint, veluti iurare pro teſtimonio ferendo, vel de calumnia, vt in cap. 1. verſ. verum, de iuram. calum. Ordines accipere, iuxta cap. nullus Primas, cum multis ibidem 9. quæſt. 2. atque animæ iudicium, ſcilicet in Sacramento Pœnitentiæ iuxta cap. placuit, de Pœnit. diſt. 6. Verum has rationes nihil concludere apparebit ſi cōſideres primam de iuramento omninò ſeparatam ab hoc propoſito de prorogatione iuriſdictionis, & magis ſpectare ad religionem iuramenti, & honeſtatem ac decentiam perſonæ clericorum debitam, vt explicant Salzed. in practic. cap. 98. à num. 27. Soar. de Religione tom. 2. de iuramento lib. 1. cap. 14. num. 10. Sanch. in præcepta decalogi tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 7. & 8. Secunda verò, & tertia ratio pariter concludunt in laicis, quos etiam conſtat ſine proprij Epiſcopi conſenſu primam tonſuram, alioſque minores Ordines accipere non poſſe iuxta d. cap. nullus Primas. Neque etiam ſine proprij Sacerdotis licentia ab alio accipere poſsūt Pœnitentiæ Sacramentum iuxta d. cap. placuit, c. omnis, de Pœnit. & remiſſ.

4 Bartol. igitur in d. l. 1. num. 1. ſpecialitatem in eo ponit, quod Epiſcopus perpetuam habet iuriſdictionē, & clerici ratione beneficij ei tenentur præſtare cēſum. Sed merito improbat D. Barboſ. d. artic. 3. numer. 187. cum ſeqq. quia huiuſmodi ratio ſolum militat in clerico habente beneficium, deciſio autem text. generalis eſt. Quare magis cōmuniter recipitur illa ratio, quod clerici magis ſubditi ſunt Epiſcopis, quàm laici iudicibus ſuis, & ideò clerici iuramentum fidelitatis præſtant Epiſcopo, non ita laici cap. ego N. de iureiur. cap. quamquam 23. diſtin. ita Abb. num. 7. cum ſequ. in dict. cap. ſignificaſti, & ibi Felin. num. 2. Socin. num. 44. & alij quos adducit D. Barboſ. vbi proximè num. 190. & defendere nititur num. 199. Sed adhuc obſtat, quia huius rationis ratio quæri poteſt, quare ſcilicet magis ſubiecti ſint clerici quam laici ſuis ſuperioribus. Alij ergo alias excogitarunt rationes, quod ſcilicet tota eccleſiaſtica poteſtas ad bonum ſpirituale ſupernaturale ordinatur, cujus finis poſtulat, vt propriè Prælati ſubiectorum mores cognoſcant, vt poſſint corrigere. Verum hæc ratio nihil in clericis ponit ſpeciale, ſed magis reſpicit naturam cauſarum ſpiritualium reſpicientium bonum animæ, in quibus vera & recepta ſententia docet etiam laicos in alienum Prælatum cōſentire non poſſe, vt ſtatim diſputabimus: deindè nihil omninò concludit ratio in cauſis temporalibus pecuniarijs clericorum, de quibus directè & principaliter agit text. in dict. cap. ſignificaſti; adducunt etiam clericos in Eccleſia primitiua communem duxiſſe vitam ſub Epiſcoporum diſciplina, vt in cap. dilectiſſimi, 12. q. 1. & ideò licet poſtea ab hac communi vita receſſerint, ſemper tamen ſtrictiori modo ſuis Epiſcopis ſubiecti remanſerunt. Verum & hæc ratio ad præſentem ſtatum mi-

minimè pertinet iuxta reg. text. *in c. tranſlato, de cōſtit.* multoque minus arridere poteſt nouiſſima ratio, quā adducit *Dominus meus Barboſa d. art. 3. n. 195. cū ſeqq.* quod ſcilicet clerici ratione Ordinis efficiantur res ſpirituales, & ideò ſine Epiſcopi, à quo Ordines acceperunt, conſenſu, in alium conſentire non poſſunt; ratio enim hæc ad ſummū concluderet, vbi de perſona ipſius clerici agitur, vel de crimine ab eo commiſſo iuxta tex. & quæ ibi notantur *in capit. ſi iudex laicus, de ſentent. excom. lib. 6.* minimè autem concludit in dictis cauſis pecuniarijs.

5 Quare his & alijs reiectis aliorum rationibus concludit *Alex. in l. 1. §. & poſt operis nu. 19. ff. de noui operis nunciat.* primariam & formalem rationem huius deciſionis ponendam eſſe in ſpeciali Sacrorum Canonum prohibitione, nullamque efficacem & concludentem rationem aſſignari poſſe, quæ prædictam differentiam inter clericos, & laicos concludat, licet omnes prædictæ, & aliæ, quas afferunt ſimul iunctæ, vel aliquæ ex illis ſufficiant ad iuſtificandam prohibitionem ſacrorū Canonum, qui prohibuerunt ne Clerici ſine Epiſcopi conſenſu alium Iudicem Eccleſiaſticum adire poſſint in cauſis ſuis, ſiue ſpiritualibus, ſiue Eccleſiaſticis, vt in *d. c. nullus Primas*, quæ manifeſtius explicauit tex. *in d. c. ſignificaſti.*

6 Vtrum autem principalis noſtra reſolutio locū habeat in cauſis Eccleſiaſticis laicorum, hoc eſt vtrū laici in cauſis in quibus contra eos Iudex Eccleſiaſticus competens eſt, poſſint in alium Iudicem Eccleſiaſticum ſine diœceſani voluntate conſentire; quæſtio eſt dubia, in qua *Hoſt.* quem refert *Abb. in d. c. ſignificaſti, nu. 15.* & alij de quibus ſtatim referendi indiſtinctè tenēt partem negatiuam, quod ſcilicet minimè poſſint laici in cauſis Eccleſiaſticis abſque ſui Epiſcopi voluntate in alium conſentire, adducentes pro hac parte text. *in d. c. omnis*, & tex. quem fortiorem putant *in c. 1. 9. q. 2.* ibi, *nec alterius parochianum iudicares*, quæ verba pariter comprehendunt laicos, quia & hi parochiani propriè dicuntur iuxta *c. nullus*, & per totum *de parochijs.*

Verum meritò diſtinctione alij quæſtionē reſoluūt, vel enim agitur de cauſis ſpiritualibus ſacramētalibus, veluti ad Ordines conferendos, vel quoad iudicium in Sacramento Pœnitētiæ, & procedit prædicta Hoſt. doctrina, & ratio quam ſupra conſiderauimus, quod in hoc Sacramentali iudicio multum intereſt quod à proprio Paſtore ſubiecti iudicentur & cognoſcantur, vt corrigat: aut agitur de alijs cauſis Eccleſiaſticis, quæ Sacramentales non ſunt, veluti de decimis, iurepatronatus, & ſimilibus, & verius eſt, atque receptius poſſe laicos ſine ſui Iudicis conſenſu in alium Eccleſiaſticum Iudicem conſentire, vt efficaciter deducitur ex generali regula *d. cap. ſignificaſti*, quæ in ſolis clericis ſpecialiter limitata reperitur, atque ita tenuerunt *Innoc. in c. de cauſis, de officio delegati, Abb. in c. P. & G. eod. tit. n. 15. verſ. item dubitatur*, teſtatur communem *Marian. Soc. in eod. cap. ſignificaſti num. 30. verſ. Innoc.* tamen, & poſt *Felin. Imol.* & alios ſequitur *D. Barboſ. d. art. 3. nu. 206. cum ſeqq.*

Ad *text.* vero *in d. c. omnis*, facilè reſpondetur, agere de iudicio in Sacramento Pœnitentiæ, eodem etiam modo intelligi poteſt text. *in d. c. 1. q. 2.* ibi, *ordinare*, & ibi, *iudicare*, intelligi enim poteſt de iudicio in foro Sacramentali Pœnitentiæ, in quo vere iudicatur Parochianus ipſe, & ita ei magis conueniunt verba quam cauſæ iuriſpatronatus, in qua Parochianus non dicitur iudicari, ſed cauſa ipſa. Vel etiam dici poteſt textum illum regulam ponere ſimpliciter, & abſolutè veram, quod nullus iudicet, vel ordinet Parochianum alienū, & in iudicantem ipſum, & ordinantem referri prohibitionem, minimè vero loqui nec verbum aliquod ibi reperiri ex quo colligatur agere Pontificem de clericis volentibus, & conſentientibus, vt à iudice non ſuo iudicentur, ſed caſum hunc ex alijs principijs eſſe reſoluendum, & ex alijs deciſionibus in quibus magis ſpecificè ſequentes Pontifices declararunt.

S V M M A R I V M.

1 *Exempti ratione delicti, contractus, vel rei ſitæ coram ordinarijs locorum conueniri poſſunt.*
2 *In contrarium fundamenta adducuntur.*
3 *Concordantur opiniones.*
4 *Concordia & diſtinctio reprobatur.*
5 *Exemptionis priuilegium quando datur reſpectu certi loci, & eo circumſcribitur, ſi exempti extra illum delictum committant, coram Ordinario conueniri poſſunt.*
6 *Priuilegium exemptionis cōceſſum perſonis per viam legis, ſeu in corpore Iuris clauſum, an per delictum amittatur, oſtenditur.*
7 *Exemptio quando data eſt reſpectu certi generis iuriſdictionis per delictum non amittitur.*
8 *Priuilegium exemptionis quando conceditur perſonis reſpectu delictorum, vt ſcilicet pro illis ab Ordinarijs puniri non poſſint, ſatis Pontifex ſub ea forma cenſetur eximere delinquentes quoad effectus expreſſos a poteſtate ordinariorum.*
9 *Exemptio quando conceditur reſpectu certi Iudicis, veluti eximendo à poteſtate proprij Ordinarij, tunc ſi exempti delinquant, conueniri poterunt coram Ordinarijs locorum in quibus deliquerunt.*
10 *Exemptio quando eſt ſimplex & abſoluta reſpectu omnium & quorumcunque Iudicum, tunc exempti ratione delicti ab ordinarijs locorum, in quibus committitur, puniri non poterunt.*
11 *Exemptio conceſſa iudicatur ſi Pontifex eximat ab Ordinarij poteſtate, vel cum plena libertate.*
12 *Item ſi dicat, ne audeat Epiſcopus ibi Cathedram ſuā collocare, vel quamlibet poteſtatem exercere, aut ordinationem aliquam quamuis leuiſſimam facere.*
13 *Item ſi dicat locum, ſiue Eccleſiam eſſe liberam, ſeu quod potiatur libertate Eccleſia* Romana, *aut quod eius ſpeciali prærogatiua gaudeat.*
14 *Item ſi dicat, gaudeat plena libertate.*
15 *Exemptio an plenè probata cenſeatur ſi in priuilegio dicatur, vt quis exiſtat iuris B. Petri, uel ſpecialiter pertineat ad Romanam* Eccleſiam, *oſtenditur.*
16 *Priuilegium, ſententia, aut ſcriptura quando non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud, narrant aliquam Eccleſiam, vel perſonam eſſe Iuris B. Petri, tunc per talia verba exemptio nō probatur.*
17 *Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut Iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, quando apponunt verba quod Eccleſia ſit Iuris Beati Petri, aut ad Eccleſiam* Romanam *pertineat, tūc exemptio plenè probatur.*
18 Exemptio *an plenè probata cenſeatur, quando verbis priuilegij narrantibus quod Eccleſia ſit Iuris B. Petri, accedit ſolutio cenſus.*
19 *Exemptio an plenè probetur ex verbis narratiuis priuilegij.*

gij, aut ſententia non principaliter ad exemptionem concedendam, ſed propter aliud prolatis, ſi ſententia, aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem, oſtenditur.

20 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum conceſſa uidetur, ſi Papa recipiat ſpecialiter in ſubiectos Eccleſiæ Romanæ, ſecus uero ſi recipiat aliquos in filios, & aſſignatur ratio differentiæ.*

21 *Exemptio a poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolic. niſi appareat quod ſit in ſignum ſubiectionis, & perceptæ libertatis, & num. 22.*

23 *Declaratur text. in c. recepimus 8. de priuileg.*

24 *Declaratur vulgare illud,* quæ non proſunt ſingula multa collecta iuuant.

25 *Declaratur text. in c. Si Papa, verſ. idem dicimus, de priuileg. lib. 6.*

26 *Exemptio ab Ordinariorum poteſtate an probetur ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, & nu. 27.*

28 Concordantur *tex. in c. recepimus 8. de priuileg. & in c. ad audientiam 34. de appellation.*

29 *Exempti tantummodo* Romano *Pontif. immediatè manent ſubiecti, & in totum eximuntur ab Ordinariorum iuriſdictione.*

30 *Exemptio ſimplex neminem eximit à viſitatione ſi de illa ſpecialis, & expreſſa mentio non fiat.*

31 *Exemptionis generale priuilegium minimè ſufficit, vt exẽpti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio.*

32 *Exemptio prodeſt quoad poteſtatem Ordinarij, non quoad poteſtatem Legati de latere.*

33 *Sedis Apoſtolicæ appellatione venit eius Legatus.*

34 *Exemptionis priuilegium à iuriſdictione Epiſcopi non ſuffragatur, niſi probetur quaſi poſſeſſio exẽptionis, & præcipuè ad effectum impediendi manutentionem, vt nu. 37.*

35 *Cap. cum perſona, de priuileg. lib. 6. emanauit ad fauorem iuriſdictionis Ordinariæ.*

36 *Ordinarius Epiſcopus eo ipſo quod exercet iuriſdictionẽ in vna parte diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercẽdi dictã iuriſdictionem quoad alias partes, in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem.*

38 *Exemptionem à iuriſdictione alicuius per quaſi poſſeſſionẽ non dicitur habere ſubditus ex eo ſolo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod venerit caſus exercẽdi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit.*

39 *Argumentum à contrario ſenſu non valet ad inducendam correctionem Iuris.*

40 *Exemptus non poteſt priuilegio ſuo renunciare, & nu. 41. 42. & 43.*

44 *Exemptionis priuilegio renunciari non poteſt etiam in præiudicium exempti.*

EPISCOPVS AN POSSIT exemptos ſi extra locum exemptum delinquant, aut contrahant ratione delicti, vel contractus coram ſe conueniri facere.

ALLEGATIO CXXIII.

1 PARS quæ affirmat efficaciter ſuadetur ex tex. optimo aliàs difficili in *c. 1. in princ. de priuil. lib. 6.* dũ generaliter decidit exemptos ratione delicti coram ordinarijs locorum conueniri poſſe non obſtante libertatis, ſeu exemptionis priuilegio, & in fine eiuſdem principij concludit idem eſſe dicendũ de illis, quibus conceſſum eſt priuilegium, vt nonniſi coram certo Iudice valeant cõueniri, quæ Decretalis innouata, & ampliata eſt per *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. c. 14.* Conſonat tex. *in auth. qua in prouincia,* ibi, *omni priuilegio ceſſante, C. vbi de crimine agi oporteat,* & facit *c. dilecti 17. de foro compet.* Ex quibus atque alijs latiſſime adductis hanc ſententiam tenet *gloſ. verbo priuilegij in c. tuarum 11. de priuil. vbi Decl. à nu. 49. Abb. in c. vlt. n. 11.* & ibi *Felin. n. 5. de foro compet. Paul. Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap. 17. à princ. & c. 20. à nu. 7. Nauar. commento 2. de Regularib. n. 63. Decian. tract. crim. l. 4. c. 17. à nu. 13. Azeued. ad l. 1. nu. 118. cum ſeqq. tit. 16. lib. 8. nouæ recop. Cara. Tuſch. to. 3. lit. E, concl. 244. & concl. 565. Sanch. de Matrimon. lib. 7. diſp. 33. n. 23. Cabed. Luſit. deciſ. 86. n. 7. p. 2.*

2 Pro contraria tamen opinione faciunt tex. *in c. frater noſter 16. q. 1. c. ſicut nobis §. fin. de ſupplenda neglig. Prælat.* ibi, *niſi à iuriſdictione tua exemptæ ſint.* Vrget fortius tex. *in eod. c. 1. §. in eos,* dum expreſsè decidit quod ſi quis priuilegium habeat ne ab aliquo Epiſcopo excõmunicari, ſuſpendi, aut interdici valeat, nullam quoad hoc Ordinarios in eum exercere poſſe iuriſdictionem vbicunque deliquerit, ſiue in loco exempto, ſiue non exempto delinquant; cõſonat tex. *in c. cũ capella de priuileg.* Et deindè facit efficax ratio, quia ſi exẽpti ratione perſonæ non eximantur à poteſtate ordinariorũ, in quorum diœceſi delinquunt, ocioſum maneret ſuũ priuilegium contra reg. text. *in c. in his, de priuileg.* præcipuè ſi Summo Pontif. per priuilegium ſubijciantur, vel alicui Iudici qui territoriũ non habeat, ſiquidem vbicunque deliquerint, cõtraxerint, vel res ſita eſt, coram ordinarijs conueniuntur, atque etiam quia ſequeretur monachos delinquẽtes extra monaſteria ab ordinarijs puniri poſſe contra *d. c. frater 16. q. 1. iuncto c. luminoſo 18. q. 2.* cum alijs, de quibus *Decian. d. c. 17. n. 35.* quare hanc partem veram aſſerit *Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ordinarij in exemptos p. 4. q. 32.*

3 In quibus difficultatibus reſoluẽdis *gloſ. d. uerbo priuilegij in d. c. tuarum,* multum inſudat, & varias adducit concordias, & ibi *Butr. nu. 17. & Abb. nu. 8.* necnon *Socin. in c. recepimus num. 57. cum ſeqq. & num. 70. de priuileg.* ac tandem concludunt eſſe diſtinguendum inter priuilegium exemptionis, quod ſimpliciter datur perſonis, quod reſoluunt prodeſſe etiã quoad delicta quæ poſteà perpetrarunt iuxta *d. §. in eos, & d. c. cum capella,* & procedere rationem ſupra proximè factam; & inter illud quod datur ratione loci, ita ut certo loco priuilegium ipſum ſit circumſcriptum; quo caſu, inquiũt procedere text. *in d. c. 1. in princ.* in eum ſenſum vt ſi priuilegiatus extra locum illum delinquat, priuilegio iuuari non poſſit, eandemque reſolutionem ſequitur latè cõprobans *Couar. pract. c. 11. nu. 5.*

4 Verum hæc diſtinctio manifeſtè offendit, & violenter reſtringit litteram text. *in dict. cap. 1. in princip.* qui ſimpliciter loquitur de habentibus priuilegium exẽptionis, vel vt non niſi coram certo Iudice teneantur reſpondere, neque ibi verbum aliquod reperitur ex quo reſtringi poſſit ad priuilegium loco certo circumſcriptum; reſtringit etiam generalitatem text. *in d. auth. qua in prouincia,* atque etiam *in dict. cap. tuarum,* ibi, *nullo prorſus,* & omnium Iurium, ex quibus Doctores paſſim notant priuilegium immunitatis de-

linquentibus non prodeſſe *l.2.C. de priuileg.ſchol. libr. 12. auth. de mandatis Principum* §.*quod ſi delinquentes*, cum alijs,ex quibus tradunt *Menoch. conſ. 2. num. 33. Mart.de iuriſd.p.2.c.50.nu.13.*

5 Quare vt in difficili & controuerſo articulo vera appareat reſolutio, & certa ab incertis ſeparetur, aliquos caſus oportet diſtinguere. Primus eſt, quando priuilegium exemptionis datur reſpectu certi loci, & eo circũſcribitur, nam ſi extra illum delictum committatur, coram Ordinario conueniri poteſt delinquens; quę quidem concluſio ab omnibus recepta eſt, & efficaci ratione probatur, ex generalibus principijs, limitata cauſa limitatum producit effectum *l. in agris*, *ff.de acquirendo rerum dominio*, cum vulgaribus: eam etiam probant Doctores ex *d.cap.1. in princip. & ex d.capit. tuarum*, quem ſic intelligunt *Butr. ibi d.nu.17.& 19. Soc. in d.cap. recepimus num. 58.* ſed non aduertunt text. illum *in d. cap. tuarum* non loqui de ipſis Fratribus hoſpitalis, ſed de laicis aut clericis ſecularibus, qui ab illis mittebantur; quare non oportet ſupponere exemptionis priuilegium ratione loci, aut religionis, multoque minus poſſint reſtringi verba *d.cap.1. & d. cap. tuarum*, ibi, *nullus prorſus*, *&c.* ad priuilegium quod loco circumſcribitur, ſicut ex eadem ratione non probatur in *cap. patentibus, de priuileg.* ampliatio quam Doctores communiter inde colligunt ad hunc caſum, quod ſcilicet exemptus ratione certi loci puniri poſſit ab Ordinario ſi extra locum delinquat, etiam quando delictum inchoatum eſt in loco exempto, & extra illũ eſt conſummatum, vt in *d.cap. patentibus*, quod ſic intelligunt, quibus adde longam diſtinctionem quam in propoſito ponit, & poſt *Felin. in dict. cap. vltim. num. 6.& 13.* & alios, quos latè refert, proſequitur *Farinac. in praxi crimin.part. 1.quæſt.7.à num.44.* varia quoque exempla videri poſſunt apud *Decian.dict.lib.4.cap.17. à num.9.*

6 Secundus caſus eſt de priuilegio exemptionis conceſſo perſonis per viam legis, ſeu in corpore Iuris clauſo, in quo communis reſoluit per delictum non amitti, vt docuit *gloſ. in d.auth. qua in prouincia verbo priuilegio verſ. dic ergo*, cui ſimilis *verbo non conqueritur in l. 2. §. legatis, ff. de iudic.* recepto ex *Bart. Paul.* & alijs, de quibus *D. Barboſ.* ibi,*num.116.* & latius *in l.1.part. 1. num.12.ff.ſoluto matrim.* & tanquam certum tradit *Couar.d.num.5.in princip.*exemplum ponens in priuilegio clericorum ne coram ſeculari Iudice conueniantur, quod locum habet etiam in delictis *auth. clericus*, *aut caſſa C. de Epiſcop. & cleric.cap. clerici de iudic.*cum vulgaribus, ſed exemplum hoc pertinet ad caſum ſequentem. Deinde reſolutio Gloſſatum certa non eſt, immo contrarium probatur ex multis caſibus quos commemorat *D.Barboſ.in d.§.legatis num.117.cum ſeqqu.* tum etiam quia monachos Iure communi exemptos & ſolis Prælatis ſubiectos conſtat ex *d. cap. luminoſo*, & tamen delinquentes extra monaſterium in non tangentibus regulam ab Ordinarijs puniuntur ſemotis ſpecialibus priuilegijs, vt tanquam certum tradit *Nauar. d. num.63. Paul. Fuſcb.d.cap.17.à princip.Card. Tuſch. d. lit.E,concluſ.248.Fr.Emmanu. quæſt. Regular. tom. 2.q. 63. art.11.verſic. quartus*, iunctis ijs, quæ de ſpecialibus priuilegijs adducit ibi *art. 3.* præcipuè ex Martino V. Patet etiam & retorquetur exemplum de clericis, quia certum eſt attento Iure communi apud proprios Epiſcopos eſſe conueniendos *d. cap. clerici, cap.1. de foro compet.* & tamen ab Epiſcopo eius loci, in quo delinquunt, puniri poſſe nemo dubitat, ſicut etiam conueniuntur in loco contractus *cap.dilecti,cap.vlt.de foro compet.* cum alijs.

7 Tertius igitur caſus eſt, quando exemptio data eſt reſpectu certi generis iuriſdictionis, quando ſcilicet à certo genere Iudicum exempti transferuntur ad aliud genus, velut in clericis,qui in totum eximuntur à iuriſdictione ſeculari iuxta *d. authen. vt clerici apud proprios Epiſcopos, cap.2.de foro compet.* cum alijs. & in his terminis per delictum non amitti priuilegium, neque clericos delicti ratione poſſe coram ſeculari Iudice conueniri, niſi in caſibus ſpeciatim expreſſis velut in terminis *cap. perpendimus,de ſentent. excomm.* apud omnes receptum eſt tam de Iure Ciuili iuxta *d. auth. clericos*, quàm de Iure Canonico iuxta *dict. cap. clerici*, *& ex Cyno, Butr.* & alijs latè explicat *Abb. a num.11.* & eſſe apud omnes receptum comprobat *Couar.d. numer. 5. verſ. ſic nec.*

8 Quartus caſus eſt de exemptionis priuilegio perſonis conceſſo expreſsè reſpectu delictorum, vt pro illis ab Ordinarijs puniri non poſſint, ſed coram certo Iudice ſolum reſpondere teneantur, vel generaliter cum expreſſa derogatione *d.cap.1.* vel ſub ea forma de qua *in §.in eos.* ne ſcilicet ab Ordinarijs valeant excommunicari, vel interdici, cum enim cenſuræ ſine culpa non proferantur, ſatis Pontifex ſub ea forma cenſetur eximere delinquentes quoad iſtos effectus à poteſtate ordinariorum, vt *Abb. & Felin.in d.cap.vlt. Dec. in dict. cap. tuarum num.49.* aduertunt, licet *Fuſcb.d.lib.2.cap. 20.a num.7.* contendat etiam ſub ea forma exemptos ab Ordinarijs puniri poſſe, ſed loquitur contra *d. §. in eos,& cap.ne aliqui, eod. tit.& libro*, & quia negandum non eſt poſſe Pontifices aliquos eximere ab his generalibus regulis iuxta *cap.propoſuit, de conceſſ. prabend.* & patet in omnibus Religioſis, quos ſub hac forma exemptos iam hodie conſtat ex priuilegijs, de quibus *Nauar.& Fr. Emman. dictis locis.*

9 Quintus caſus eſt, quando exemptio conceditur nõ reſpectu certi generis iuriſdictionis, vt de ſecundo caſu, ſed reſpectu certi Iudicis, veluti eximendo à poteſtate proprij Ordinarii, vel concedendo priuilegium, vt non niſi coram certo Iudice conueniãtur, in quibus terminis dicendum eſt ratione delicti conueniri poſſe coram ordinarijs locorum in quibus deliquerunt, & procedere text. *in d.cap.1.in princip.* cuius verus ſenſus, vt facilius percipiatur, aduertendum eſt, nihil ſpeciale continere in delictis, ſed potius contrariam regulam, quod priuilegium exceptis caſibus ſpecialibus per delictum non amittatur, receptam eſſe, vt per *Socin. regu. 309.Card.Tuſcb.tom.6. lit.P.concluſ.757.num.3.Soar. de legib. lib.8.cap.36.num.2.* & probatur per locum à ſpeciali *in l.1. Cod.vbi Senatores, vel clariſſimi*, vbi poſt commemorata certa crimina grauiora ait, *omnem huiuſmodi, &c.* Sic etiam intelligi poteſt *text. in l.2.in fine, Cod. de priuileg.ſcholar.lib.12.* ea ratione procedere quia priuilegium non fuit ſimpliciter conceſſum, ſed pro cauſis ciuilibus tantum, licèt ſub ampliori forma concedatur. Quare vera ratio eſt, quæ colligitur ex eodem, *cap.1. verſic. nunquid, ibi, quia nec coram ordinarijs ipſis, &c.* vt enim integrum, & perfectum ſyllogiſmum conficiat Pontifex, ſubintelligenda eſt maior eius propoſitio in illum modum: Exemptionis priuilegium ſolum conceſſum eſt reſpectu Ordinariorum, & quoad ea in quibus poteſtatem ſuam exercere poterant: Sed hanc non haberent in iſtis caſibus quamuis ratio-

ratione priorum eis iſti eſſent ſubiecti: Ergo etiam exempti eiſdem caſibus delicti, contractus, vel rei ſitæ conueniendi ſunt in locis, in quibus deliquerunt, contraxerunt, vel res ſita eſt; quem diſcurſum vnico verbo ſentire videtur *Fuſch. dict. cap. 17. numer. 5.* dum in noſtro propoſito cōſiderat priuilegia imitari Ius commune, eaſdemque limitationes reſpicere in materia de qua loquuntur, quas recepit Ius commune; qui ſenſus planus eſt ſubintellecta maiori prędicta & procedit iuxta reg. *ſubrogatorum*, de qua *in l. ſi cum 10. §. qui iniuriarum, ff. ſi quis cautionibus, & in cap. Eccleſia, vt liste pendente*, cum vulgaribus; & iuxta hos terminos intelligi poteſt *text. in d. auth. qua in prouincia*, vt ſcilicet procedat in priuilegijs, quæ aliquibus conceduntur, vt nonniſi coram certo Iudice conueniantur, veluti in clariſſimis, & illuſtribus perſonis iuxta *l. 2. Codic. vbi Senatores, vel clariſſimi*, & in Legatis, de quibus *in d. §. Legatis*, & in viduis & pupillis, iuxta *l. 1. C. quando Imp. inter pupillos & viduas*, & in Religioſis iuxta *d. cap. luminoſo*, iunctis reſolutis per *Nauar. citato loco*, atque etiam *d. cap. tuarum*, vt ſcilicet agat de priuilegio quod miſſis de quibus ibi conceſſum erat, vt coram certo Iudice ſolum conueniri poſſent. Nec obſtat ratio ſupra facta quod iuxta hāc interpretationem manet priuilegium otioſum; reſpondetur enim communiter operari quoad ciuilia; ſed replicatur ex *text.* in eodem *cap. 1. in princip.* vbi in ciuilibus ratione contractus, vel rei ſitæ idem deciditur; Melius igitur reſponderi poteſt cum eodem *Pont. in verſ. nunquid*, quod operetur in illis omnibus in quibus coram Ordinarijs potuit conueniri, atque ita ſi delinquant, vel contrahant in territorio illius Iudicis ad quem per priuilegium tranſlati ſunt: quod ſi replices poſſe contingere quod is Iudex territorium non habeat, reſpondetur per accidens contingere, quod non attenditur iuxta vulgares traditiones.

10 Sextus tandem caſus eſt, quando exemptio non eſt reſpectu certi Iudicis, vel eorum, quæ ad proprij ordinarij iuriſdictionem pertinebant, ſed eſt ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium, & quorumcunque Iudicū, quo caſu etiam ratione delicti ab Ordinarijs locorum, in quibus committitur puniri non poſſe, verius videtur iuxta poſteriorem ſententiam *Abb.* & aliorum ſupra relatam, ſi ſic explicatur. Et comprobatur efficaciter ex *d. cap. cum capella, de priuileg.* in facti narratione, *ibi, ita ſe dicunt exemptos, vt quantumcunque grauiter interdum excedant, &c. iuncta deciſione* ibi, *in quantum exempti ſunt eiuſdem ratione capellæ Apoſtolicis priuilegijs deferas reuerenter.* Et ſic etiam intelligi poteſt *text. in d. §. in eos*, de perſonarum enim agunt exemptione, & tamen illa gaudere delinquentes apertè decidunt. Poteſt etiam exemplum poni in ijs, quos Summus Pontifex in ſuam ſuſcipit immediatam ſubiectionem; de eorum enim cauſis nullum alium inferiorem ſe poſſe intromittere per *text. in cap. ſi Papa, de priuileg. lib. 6.* Si vero placuerit defendere communem, quod ſimpliciter exempti non gaudent in delictis priuilegio fori, poterit reſponderi *ad d. cap. cum capella* quod procedat iuxta terminos *d. §. in eos*, & quartum caſum ſupra poſitum, quando ſcilicet expreſsè reſpectu delictorum exemptio conceditur, veluti ne poſſint excommunicari, &c. Hactenus de quæſtione.

Paſſim à Doctoribus dubitari ſolet an, & quando & quibus verbis Summus Pōtifex exemptionem à poteſtate Ordinariorum cōcedere videatur: ſatisfaciam breuiter nonnullas formulas ſparſim in Iure vſitatiores cumulando, quibus exemptionem conceſſam eſſe manifeſtiſſimè indicatur.

11 Primò ſi Pontifex priuilegio eximat ab Ordinarij poteſtate. *cap. ſi Papa. de priuileg. lib. 6.* Vel ſi eximat cum plena libertate, *Innoc. in cap. veniens nu. 7. de verborum ſignificat. Bellencin. de charitatiuo ſubſidio q. 32. n. 8. Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. ordinarij in exemptos p. 1. quæſt. 9. nu. 1. verſ. deindè.*

12 Secundò, ſi dicat ne audeat Epiſcopus ibi cathedram ſuam collocare, vel quamlibet poteſtatem exercere, aut ordinationem aliquam quamuis leuiſſimam facere, *dict. capit. luminoſo 18. quæſtio. 2. Bellencin. dict. quæſt. 32. num. 3. Eraſm. à Cochier. d. quæſt. 9. numer. 1. verſ. ſi dicat.*

13 Tertiò, ſi dicat locum ſiue Eccleſiam eſſe liberam, ſeu quod potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, aut quod eius ſpeciali prærogatiua gaudeat, *c. cum olim il 2. de priuileg. d. c. ſi Papa, §. & eſt idem, Eraſm. a Cochier. d. q. 9. nu. 1. verſ. ſi dixerit.*

14 Quartò ſi dicat, gaudeat plena libertate, *Franc. in c. 1. §. illam nu. 3. de verbor. ſignif. lib. 6. Eraſm. a Cochier. d. q. 9. nu. 1. verſ. Gaudeat.*

15 Quintò ſi in priuilegio dicatur vt quis exiſtat iuris Beati Petri, vel ſpecialiter pertineat ad Romanam Eccleſiam, aut ſimilibus, tunc enim plenè probatam iudicari exemptionem reſoluunt *Abb. num. 2. Socin. num. 7. & 32. in cap. recepimus, de priuileg. Eraſm. a Cochier. dict. quæſt. 9. numer. 1. verſic. in primis, Maſcard. de probat. concluſ. 713. Cardinal. Tuſch. tom. 3. litt. E. concluſ. 552. numer. 11.* Rationem vero expreſſit Pontifex *in d. cap. ſi Papa*, quia de natura priuilegii eſt, vt eius verba ſemper aliquid operentur, iunctis ijs quæ tradit *Gōzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 6. a numer. 26.* Quare cum omnes mundi Eccleſiæ ad ius Beati Petri pertineant, & Romanæ Eccleſiæ ſubiectæ eſse noſcantur *cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3.* iuncta veriſſima & Catholica doctrina de Eccleſiæ Romanæ Primatu, quam tradit Pontifex *in cap. Sacroſancta 22. diſtinct. in cap. rogamus 24. quæſt. 1. & in capit. 1. de ſumma Trinitat. libro 6.* cum alijs citatis *in 1. p. huius tractat. titul. 2. cap. 2. numero* .... rectè ſequitur quod vt prædicta priuilegij verba aliquid ſpecialiter operentur, debet fieri interpretatio, quod per illa voluit Pontifex concedere vt ſpeciali modo ſubiecti maneant Iuri ſuo, eximendo ſcilicet ab omni ordinariorum poteſtate. Verum in cōtrarium adeſt expreſsa deciſio *text. in dict. c. recepimus*, dū probat quod ex eo, quod aliqui ſpecialiter Iuris Beati Petri exiſtant, non probatur exemptio à poteſtate ordinariorum, niſi concurrat ſolutio cenſus in ſignū ſubiectionis facta, vt patet ex principio, iuncto fine illius text. & quod ita indiſtinctè in eo videatur probari notauit contra alios *Deci.* ibi *nu. 11.*

16 Ego igitur in hac materia aduertendum duxi *d. cap. ſi Papa*, optimam eſse gloſsam, & apoſt illam ad vniuerſam hanc materiam, & quatuor caſus principales in hoc propoſito poſse conſiderari. Primus eſt, quando priuilegium, ſententia, aut ſcriptura non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud, narrāt aliquam Eccleſiam vel perſonam eſse iuris Beati Petri, vel ad Eccleſiam Romanam pertinere, in quo planum eſt per talia verba exemptionem, aut libertatem non probari, & ita decidit *text. in d. cap. ſi Papa in princip.* & conſtat ex generalibus principiis, quæ docent verba narratiua, quæ non profe-

runtur

runtur principaliter propter ſe plenam probationem non efficere, vt probat text. vbi notant omnes *in l. ex hac. ff. de donat. & in l. ex his verbis C. de teſtam. militis*, cum ſimilibus de quibus *Maſcard. de probat. concluſi. 622. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 133. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 12. Card. Tuſch. to. 8. lit. V, concluſ.* 81. & in verbis narratiuis Summi Põtificis probat generaliter text. *in Clem. 1. de probat.* & notant omnes de illius materia agẽtes in locis in quarto caſu referendis.

17 Secundus caſus proponitur *in d. cap. ſi Papa verſ. ſi autem*, quando ſcilicet Princeps priuilegium exẽptionis concedendo, aut iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, apponunt verba prædicta quod Eccleſia ſit Iuris Beati Petri, aut ad Eccleſiam Romanã pertineat, vel ſimilia; & rectè decidit ex illis exemptionẽ plene probari, ex ratione ſupra adducta, vt ſcilicet verba aliquid operentur, & ne maneant ſine effectu, quẽadmodum remanerent niſi concedendo quod iuris B. Petri ſpecialiter exiſtant, conceſſa cenſeatur exemptio ab ordinariorum poteſtate, & quod ſoli Papæ B. Petri ſucceſſori ſubijciantur, & ſic procedit reſolutio, quam poſt *Abb.* ſupra receptam oſtendi.

18 Tertius caſus eſt, quando verbis priuilegii narrantibus quod Eccleſia Iuris B. Petri exiſtit, accedit ſolutio cenſus, & hic eſt proprius caſus *d. cap. recipimus*, videbatur enim his duobus concurrentibus, quod priuilegium narret Eccleſiam iuris eſſe B. Petri, vel ad Eccleſiam Romanam pertinere, & inſimul quod eidẽ cenſus ſoluatur, ſatis concludit ſpecialem ſubiectionem, & ab ordinariis exemptionem, quia ſolutio cenſus non leue exemptionis præſtat argumentum, iuxta text. *in capit. quanto*, ibi, *cum nihil teneatis ab eis propter quod, &c. de cenſibus*; Sed tamen Pontifex ſub diſtinctione reſoluit, vtrum cenſus in ſignum ſubiectionis, an vero protectionis ſoluatur; & in priori caſu ſolutio cenſus, in ſignum ſubiectionis factæ ab Eccleſia, quæ B. Petri Iuris eſſe dicitur, efficaciter probat exemptionem; non ita in poſteriori, quando ſoluitur in ſignum protectionis ex rationibus, quas circa vtrunque mẽbrum infra explicabo.

19 Quartus caſus erit ſi quæras vtrum ex verbis narratiuis priuilegii, aut ſententiæ non principaliter ad exẽptionem cõcedendam, ſed propter aliud prolatis, plenè probetur exemptio, ſi ſententia, aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem, qui caſus in illis Iuribus non deciditur, ſed pendet ex iis, quæ latiſſime Doctores ſcripſerunt de materia & intellectu tex. *in d. Clemen. 1. de probation.* quæ proſequuntur *Coſm. in pragm. ſanctio. tit. ſuper declarat. Clem. litteris, & Rebuf. in concordatis ſuper eadem Clem. Mantic. Dialog. 79. & Paralip. cap. 40. Gabr. commun. titul. de probat. concl. 2. Flam. Pariſ. de reſign. benef. lib. 8. quæſt. 11. Maſcard. de probat. concluſ. 1233. Cardinal. Tuſch. tom. 6. concluſio. 62. & ſeq.* quorum dicta breuiter colligendo communis reſolutio eſt, tria copulatiuè requiri, vt verba hæc narratiua plenam efficiant probationem. Primum, quod à Pontifice Romano, ſeu alio Principe ſuperiorẽ non recognoſcente proferantur, vt deducitur ex text. ibi. *litteris noſtris*. Secundum, quod ſint de facto proprio, ibi, *quibus nos dignitates, &c. reſeruaſſe*. Tertiũ, quod ſuper illis gratia vel intentio Principis principaliter fundetur, ibi, *quibus gratia, vel intentio noſtra fundatur*, quæ omnia & ſingula breuiſſime proſequi poteris cum *Maſcard. & Gabr. proxime citatis locis*, qui hunc inferunt ad text. *in Clem. vltim. verſicul. ſimiliter de ſentent. excomm.* quod ea ratione procedat quia ſi nõ agit de facto proprio ipſius Pontificis, vt ibi interpretatur *gloſ. pen.* melior *gloſ. verbo narramus* in fine *in d. Clem. 1.* & reſoluit notabiliter *Calderin. conſ. 1.* de priuileg. & plenè adducti à *Maſcard. d. concluſ. 1233. a nu.* 52. notantes ad caſum quotidianum in quo vulgo erratur, ſi Princeps aliquem Doctorem nominat, aut equitem, non enim gradum, aut dignitatem inde probari, aut conferre voluiſſe dicendum eſt auctoritate illius tex. Quare ad noſtrum propoſitum redeũdo concludendum eſt, quod ſi Princeps per verba narratiua, in quibus principaliter fundat ſuam intentionem, dicat Eccleſiam ſuſcepiſſe in ius B. Petri, plenè probata cenſeri debet exemptio, non ita ſi eadem verba ponantur in ſententia Iudicis inferioris.

20 Sextò Põtifex exemptionem à poteſtate ordinariorum concedere videtur, ſi recipiat in ſpeciales ſubiectos Eccleſiæ Romanæ *d. cap. ſi Papa, §. ſimiliter, gloſ. verbo à quorumque in capit. ne aliqui, de priuileg. in 6. Eraſm. a Cochier. d. part. 1. quæſt. 9. num. 1. verſic. ſi recipiat*. Secus vero dicẽdum, ſi Pontifex recipiat aliquos in filios, vt expreſsè probat idem *cap. ſi Papa, §. non ſic filios, vbi gloſ. Franc.* & Doctores, *Eraſm. a Cochier. d. quæſt. 9. num. 9.* Ratio autem differentiæ inter eoſdem caſus, quando Pontifex aliquos recipit in ſpecialiter ſibi ſubiectos, vel ſpeciales filios, notat gloſ. verbo non exiſtunt *in d. cap. ſi Papa*; in priori enim caſu ſi alicui inferiori præter Pontificem ſubiiciantur, iam non ſunt ipſi Pontifici ſpecialiter ſubiecti, atque ſubinde talis conceſſio, & ſimiles manifeſtè inducunt exemptionem à poteſtate ordinariorum, quod in poſteriori non cõtingit, ex eo enim quod in ſpeciales filios recipiantur, non ſequitur quod ſint ſpecialiter ſubiecti, vnius enim filios alteri quam parenti ſubiectos eſſe non inconuenit, immo & in Iure, & in vſu quotidiano videmus in aliorum tranſire poteſtatem, vel per ſeruitutem iuxta *l. 1. cum ſeqq. ff. de iis, qui ſunt ſui vel alieni iuris*, vel per adoptionem *l. 1.* & per totum *ff. de adoptionibus*, vel quoad iuriſdictionem *l. qui iuriſdictioni ff. de iuriſdict. omnium iudic.* vel quoad tributa, & reliqua omnia, in quibus ſubiectionis ratio poteſt conſiderari, & ideo ſpecialis hæc filij denominatio non exemptionem, ſed magis honoris titulum, & ſpeciale amoris pignus denotat; & ideo ſic recepti in filios ea gaudent priuilegij prærogatiua, vt ab alio præter Romanum Pont. aut eius Legatum excommunicari, aut interdici nõ poſſint, quamuis alia remaneant ſub Ordinariorum poteſtate, vt decidit text. *in capit. 1. de verbor. ſignific. lib. 6.* Verum obſtat quod ius harum exemptionum regulatur ad inſtar emancipationum, manumiſſionum, & eiuſmodi iurium, idque præſertim ex *Rebuff. reſp. 142.* quorum ſimilitudine licet argumẽtari, quod ſicut dominus ſeruum eximit à ſeruitute nominando filium *l. vnic. §. ſimilique modo, Cod. de latina libertate tollen.* ita quoque Pontifex. Sed omiſſa differentiæ ratione, quã ponit *gloſ. verbo non exiſtunt in dict. capit. ſi Papa, & Socin. in dict. capit. recepimus à num. 41.* quod illic ſolius domini, qui ſeruum nominat filium ſuum, ſeruatur præiudicium, hic verò quando de exemptione agimus, verſatur præiudicium ordinarij à cuius poteſtate eximitur, facilius reſpondetur Iuſtinianum exemplum Catonis, qui liberum dixit ſeruum, quem dominus in filium adoptauit, ſpeciali fauore libertatis conſtituiſſe, vt etiam liber fiat is, quem dominus apud a-

ēta, ideſt in figura iudicii filium nominauit, vt deducitur ex §. *ultim. inſtitut. de adoptionibus*, & notauit *Duen. reg.* 341. *limit.* 3. ſentit Donel. *comment. iuris Ciuilis lib.* 2. *cap.* 15. §. *factis*, ibi, hæc ſunt *Iuſtin. Conſtitutione*, melius *Cuiac.* dum ibidem notat per talem nominationē iure nouo fieri ciuem Romanum, qui olim tantum fiebat latinus.

21 Septimò, ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtol. exemptio probatur à poteſtate Ordinariorum, ſi appareat quod fit in ſignum ſubiectionis & perceptæ libertatis; vnde colligitur ex ſolutione tantum cenſus huiuſmodi exemptionem non probari, vt probat text. in *d. cap. recepimus ibi, non omnes cenſuales ab Epiſcoporum ſubiectione habentur immunes, dict. cap. ſi Papa, verſic. & eſt idem*, iuncto *verſic. ſi vero dicatur ſimpliciter*, vbi notauit *Franc.* & poſt *Abb. in dict. cap. recepimus*, *Soci. num.* 3. *& Deci. num.* 2. *cum ſeqq. Valaſc. de iure emphyt. quæſt.* 32. *num.* 6. & poſt illum *Felician. de cenſib. in proœm. num.* 6. Et ratione confirmatur, quia nomen, cenſus, æquiuocum eſt, varias habens ſignificationes, vt explicant *Valaſc. & Felician. citatis locis*, Roderic. *de annuis redditibus lib.* 2. *quæſt.* 22. *num.* 66. *cum ſeqq.* & ideo rectè ſequitur ex ſolutione cenſus neceſſariò non probari ſpecialem ſubiectionem, & exemptionem ab Ordinariorum poteſtate, iuxta vulgarem regulā quod probatio debet concludere per neceſſe, non per poteſt eſſe, vt Doctores colligunt *in l. neque natales C. de probation. & in cap. in præſentia, eod. titul.* cum ſimilibus, de quibus *Maſcard. concluſ.* 671. *nu.* 11. *Cardin. Tuſch. to.* 6. *litt. P. concluſ.* 765.

22 Intellige autem regulam prædictam deficere, vbi aliæ coniecturæ concurrunt cum ſolutione cenſus, ſuccedit enim vulgaris regula, *quæ non proſunt ſingula, multa collecta iuuant*, de qua *gloſ. verbo legitimis in l.* 2. *ff. de excuſat. tutor.* recepta ex infinitis, quos latè adducit *Gab. lib.* 2. *commun. titul. de probation. concluſ.* 1. *in princip.* Exemplum ad noſtrum propoſitum adducūt Doctores, veluti ſi Eccleſia ſoluens cenſum exiſtat in Diœceſi Epiſcopi, cui ſoluitur, nam cum Epiſcopus in tota ſua Diœceſi habeat iure communi fundatam intentionem, *cap. cum Epiſcopus, de officio ordin. in* 6. merito ſolutio cenſus facta ab Eccleſia intra eandem diœceſim exiſtente concludit quod fiat in ſignum ſubiectionis, vt concludunt *Federic. de Senis*, quem referunt, & ſequuntur *Abb.* per text. ibi in *c.* 1. *nu.* 4. *de relig. domibus Decian. in d. c. recepimus nu.* 6.

23 Non obſtat *d. cap. recepimus.* vbi cum ſolutione cenſus concurrebat receptio ſub protectione Papæ, vel etiam quod de iure B. Petri exiſtebat, & tamen hæc duo, vel tria ſimul iuncta non ſufficere ad probandam exemptionem decidit Pontifex, & notant poſt *Abb. n.* 1. *Socin. num.* 8. *&* 43. *ac Deci. in princip.* Reſpondetur enim illud vulgare, *quæ non proſunt ſingula, multa collecta*

24 *iuuant*, procedere quando ſingula genere ſuo perfecta ſunt, non ita ſi vitioſa ſint, & genere ſuo imperfecta, vt ſcripſit *Bald. in l.* 1. *num.* 2. *C. de legitimis hæred.* commēdat *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 39. *num.* 6. & faciūt multa quæ copioſè adducit *Gabr. d. concluſ.* 1. *num.* 33. *cum ſeqq.* cum ergo ex dictis conſtet cenſum eſſe quid æquiuocum, & inde ſubiectionem non inferri, & ex dicendis etiam appareat friuolam & debilem eſſe aliam coniecturam ex receptione ſub protectione, atque aliā de iure B. Petri ex ſupra reſolutis, merito neque omnia ſimul iuncta conclúdunt.

25 Hinc etiam inferri poteſt intellectus ad text. in ſæpe citato *cap. ſi Papa, verſ. idem dicimus*, dum decidit non probari huiuſmodi exemptionem ſi circa aliquid ſpecialiter libertas concedatur, veluti ne quis ab Ordinarijs excommunicari, aut interdici poſſit, & deinde adijciatur clauſula quod in ſignū perceptæ libertatis cenſus annuus perſoluatur, cum enim cenſus præſtetur in ſignum illius libertatis, quæ percepta eſt; hæc autem non ſimpliciter data ſit, ſed ſpecialiter quoad certum articulum, meritò quoad illum reſtringitur exemptio, & quoad alia Ordinarius manet ſubiectus, nec duplex clauſula cum reſtricta ſit, & limitata vltra expreſſa operatur iuxta generalem regulam *l. in agris ff. de acquir. rerum dominio*, & ad noſtrum propoſitū conſuluit *Bart. conſ.* 59. quem ſequuntur plures alij, de quibus *Dec. in d. c. recepimus nu.* 9. & magis ad noſtros terminos & intellectum text. *in cap. cum capella, de priuileg.* cenſuit *Rot. deciſ.* 744. *part.* 1. *diuerſ.* quod licet iuxta priuilegij ſui formam excommunicari non poſſint, vel ſuſpēdi ab ordinario capellani de quibus ibi, alijs tamen pœnis ab eo puniri valent.

26 Verum autem ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ exemptio ab ordinariorum poteſtate probetur, ſolet ab aliquibus in dubium vocari, cuius partē negatiuam probat text. *in cap. ex part.* 18. *de priuileg. & in cap. recepimus*, ibi, *ad iudicium perceptæ protectionis*, *eod. titul.* vbi *Cardin. in princ. Socin. a num.* 7. *Deci. a num.* 13. *Maſcard. de probat. concluſ.* 713. *num.* 2. *Eraſm. a Cochier. d. p.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 3. late *Gail. lib.* 2. *obſeru.* 54. *a princ.* vbi *num.* 4. teſtatur eſſe communem omniū ſcribentium ſententiam. Ratio autem facilis eſt, nam protegere idem eſt ac defendere, vt notat *gloſſ. in l. deſertorem* §. *vlt. ff. de re milit.* ac ſubinde non importat ſuperioritatem, immo in inferiore, ſicut & defenſio verificatur, vt patet in militibus, qui pro ſalute Regis & patriæ ad eius aſſiſtunt cuſtodiam, vt per *gloſ. in rub. C. de domeſtic. & poteſt. lib.* 12. vbi *in l.* 1. bene explicat *Cuiac.* protectores dici eos, qui armatam militiam ſubeuntes non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris Principis ſollicitudinem patiuntur, & ex auctoritate quā adducit ex Caſſiodoro colligitur ab his domeſticos differre, quia domeſtici familiarius militant, & aulæ Regiæ videntur iugiter excubare, quorū omnium munus, & qualitates bene deſcribit *l.* 9. *tit.* 9. *p.* 2. vbi *Gregorius Lopez* multa ad propoſitum adducit. Sic etiam Romanæ Eccleſiæ protector dicitur Imperator *in Clem.* 1. *de iureiur.* & tamen non ideo ſuperior eſt Papæ, aut ipſius Eccleſiæ Rom. *cap. ſolitæ, de maiorit. & obed.* immo inferiorem ſe profitetur, *in cap. Valentinianus* 63. *diſt. ibi, cui & nos, qui gubernamus Imperium ſincere, noſtra capita ſubmittimus*; Patet etiam in Eccleſiarum patronis, qui eas tueri, & defendere tenentur, nihil tamen iuris, vel ſuperioritatis in eas poſſunt vſurpare *cap. filijs, vel nepotibus* 16. *quæſt.* 7. *ibi, ſalutarem ſollicitudinem*, iuncto ibi, *non liceat quaſi proprij iuris, &c.* conſonat *c. præterea* 23. *de iurepatr.* cum ſimilibus, vnde ciuitates ſub Imperij protectione poſitas non ſubiectas eſſe, ſed confœderatas cenſeri ex *Bart. in l. prim. Cod. de excuſat. munerum lib.* 10. *& Bald.* notauit *Decian. in d. cap. recepimus num.* 18. *&* 17. *Gail. d. obſeruat.* 54. *num.* 1.

27 Verum obſtat maxime text. *in cap. ad audientiā* 34. *de appellation.* vbi iuncta gloſ. clarè deciditur quod poſtquam aliquis Sedis Apoſtol. protectioni ſe ſubiecit, non debet aliqua ſententia ab Epiſcopo condēnari, immo geſta ab illo inualida pronuntiari, & conſequē-

ter

ter probat ſubiectos protectioni Sedis Apoſtol. eximi ab Ordinariorum poteſtate; immo in tacita ſubiectione, quæ fit per itineris arreptionem ad ipſam Sedem Apoſt. hoc ipſum decidit text. *in c. 1. de clericis peregrinant.* quorum iurium auctoritate *Fr. Emman. qu. regul. to. 2. q. 63. artic. 3. in fine*, tenet per receptionem in ſua protectione, quam ſæpe facit Papa in priuilegijs Religionibus conceſſis facilè induci exemptionem à poteſtate ordinariorum.

28 Pro reſolutione tamen aduertendum duxi, duos eſſe caſus in propoſito inter ſe longè diuerſos. Primus quãdo quis generaliter ſubijcitur, aut recipitur ſub protectione Sedis Apoſtol. in quo procedit text. *in d. cap. recepimus, & in d. cap. ex parte* cum ſimilibus, dum regulam negatiuam conſtituunt quod poſiti ſub protectione Sedis Apoſt. non eximuntur à iuriſdictione ordinarij. Secundus eſt, quando pendente aliqua cauſa in iudicio, quis propter grauamen ſibi illatum, vel cominatum ponit ſe ſub protectione Sedis Apoſtol. & talis ſubiectio habet effectum appellationis, & conſequenter ſuſpendendi iuriſdictionem Iudicis inferioris, à quo ſic tacitè appellat, iuxta generalem regulam text. *in cap. ſi à iudice, de appellat. in 6.* cum ſimilibus, atque ita ex hoc capite geſta, poſtquam quis ſe ſubiecit Sedi Apoſt. ſeu magis appellauit, tanquam attentata ſeu innouata appellatione pendente ſunt inualida, aut remedio attentatorum reuocãda, iuxta diſtinctiones de quibus Doctores in materia *capit. non ſolum, de appellat. lib. 6.* & ſic procedit text. *in dict. capit. ad audiẽtiam*, eius enim ratio non conſiſtit in ſubiectione inſurgente ex eo, quod ille ſe poſuerit ſub protectione Apoſtolicæ Sedis, ſed in vi, & virtute tacitæ appellationis, quæ illis verbis includitur, & explicat eleganter *Præpoſ.* ibi à *num. 3. cum ſeqq.* & poſt eum *Marant. de ordine iudic. par. 6. cap. de appellat. nu. 133.* ſicut in ſimili de arreptione itineris ad Papam ex cauſa grauaminis probat text. *in cap. meminimus 9. & in cap. dilecti 52. de appellat. capit. cum olim in fine, de dolo, & contum.* & ex alijs proſequitur latè *Lancellot. de attentat. par. 2. capit. 12. ampl. 6.* vbi *num. 8.* bene aduertit tunc effectum appellationis, & ſuſpẽdendi iuriſdictionem inferioris ſolum conſiderari, & operari quoad cauſam, vel articulum grauaminis, quoad reliqua verò manere poteſtatem & iuriſdictionem ordinariorum iuxta text. *in dict. cap. dilecti. ibi, cum pro cauſa, & propter dictam cauſam, &c.*

29 Quamuis verba priuilegij vt ſupra conſiderata exẽptionem concludant in illis caſibus, quibus ea concludere ſupra probauimus, ac proinde ſic exempti in totũ eximantur ab ordinariorum iuriſdictione, & ſoli Romano Pont. immediatè maneant ſubiecti *cap. penul. de offic. Ordin. cap. cum Epiſcopus eod. tit. in 6. capit. per exemptionem de priuileg. eod. libro, gloſſ. verbo acephalus in cap. nulla 93. diſtinct.* cum multis quæ latè explicant *Socin. in dict. cap. recepimus num. 53. cum ſeqq. Fr. Emman. dict. tom. 2. quæſt. 63. artic. 9. & 11. Cardinal. Tuſch. d. litt. E, concluſ. 294. & concluſ. 565. Gonzal. ad regul. 8.* Cancell. *gloſ. 43. num. 190.* Tamen varij ſunt caſus in quibus deficit hæc regula, & ordinarij ſua in exẽptos exercẽt iuriſdictionem, vigintiquatuor enumerat *Socin. in dict. capit. recepimus num. 160. cum multis ſeqq.* multo plures cumulat *Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. ordinar. in exemptos part. 2. quæſt. 45.* vbi proſequitur *caſus 116.* non paucos cumulaui, *& ego ipſe hac part. 3. allegat.* ad quem locum remitto Lectorem, dummodo tamen vnum & alterum, quia generaliores ſunt, mente teneat; primus eſt is de quo *in capit. 1. in princip. de priuileg. lib. 6.* dum probat priuilegium exemptionis non prodeſſe exemptis quominus coram ordinariis poſſint conueniri ratione delicti, contractus, aut rei ſitæ, de cuius materia & intellectu late egimus in principio huius allegat. Alter caſus eſt in cauſis viſitationis, ab his enim ſimplex exemptio neminem eximit ſi de illis ſpecialis, & expreſſa mentio nõ fiat, notauit ex alijs *Paul. Fuſi b. de Viſitat. lib. 2. capit. 20. numer. 10.* & cenſuit *Rot. deciſio. 186. numer. 2. part. 1. diuerſ.* licèt contrariũ ſcripſerit *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. part. 2. lib. 3. capit. 28. num. 70. Altamiran. de Viſitat. verbo diœceſim propriam num. 68.* niſi per ſimplicem, & vniuerſalem exemptionem intelligas illam, in qua de viſitatione ſpecialis mentio ſit: vnde quia viſitationi annexa eſt procuratio *cap. cum ex officij, de præſcript. Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. ordinar. in exemptos lib. 3. quæſt. 17. num. 2.* generale exemptionis priuilegium minime ſufficit vt exempti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio, vt probat text. *in c. cum inſtantia, de cenſibus, & in cap. accedentes, de præſcript.* vbi communiter *ex Pariſ. num. 7. Marian. de Viſitat. num. 45.* Illud in præſentiarum aduertere oportet, quod reſpectu Diuinorum Pontificaliter celebrandorum explorati iuris eſt Epiſcopos in quacunque Eccleſia, etiam exempta ſuæ diœceſis ea celebrare poſſe *Clem. 2. de priuileg. vbi Zabar. num. 5. in fine, verſicu. ex hoc infertur, & §. ſimili num. 5. verſicul. quinto quæro & Imola num. 4. & 10. Bonif. Vitali. num. 13. verſ. nam in loco exempto, Pauin. in tract. de viſit. p. 2. quæſt. 3. num. 2. uerſic. poterunt enim,* vnde infertur poſſe Sedem Põtificalem ad diuina celebranda conſtituere *Bonif. in d. Clem. 2. num. 30. verſ. ratio decidendi eſt, Rot. deciſ. 326. apud Farin. p. 2. recent.*

32 Tandem notari oportet exemptionẽ prodeſſe quo ad poteſtatem ordinarij, non ita quoad poteſtatẽ Legati de Latere, hic enim eandem quam ſummus Pontifex, cuius vices gerit, in exemptos exercere valet poteſtatem, vt per text. quem ad hoc ſingularẽ dicit, notauit *Ioann. Andr. in cap. 1. de verbor. ſignific. in 6. iuncto gloſ. ibi, verbo de latere* commendat *Roman. ſingul. 507. Leli. Zechi. de Republ. Eccleſiaſtica tit. de officio Illuſtriſſimi Legati num. 4.* poſt *princip. Frat. Emman. d. to. 2. quæſt. 63. art. 4.* & confirmatur ex generali doctrina, quam ex text. qui de exemptis agit *in cap. ſi Abbatem, ibi, à nobis, vel Apoſtol. Sedis legato, de elect. lib. 6.* quod ſcilicet nomine Sedis Apoſtolicæ veniat eius Legatus, notant ſcribentes ad varios caſus, vt per *Nicol. Garci. de benefic. part. 1. cap. 1. n. 10. & 12.* & ad notabilem quæſtionem quod ſcilicet appellatione propoſita ad Sedẽ Apoſtolicam ſeu Papam nomine proprio S. D. N. Vrbani VIII. poteſt Legatus cognoſcere de eadem appellatione ex *Fr. Emman. & alis Valaſc. conſ. 62. Cabed. diuerſ. iuris argum lib. 4. c. 20. nu. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 12. nu. 30.*

34 Vtrum autem exemptionis priuilegiũ à iuriſdictione Epiſcopi ſuffragetur exemptis non probata quaſi poſſeſſione exemptionis? cui quæſtioni eleganter, vt ſolet reſpondit *Rota in Sipuntina iuriſdictionis 23. Maij 1613. coram Cardinal. Sacrato,* impreſſa per *Farinac. deciſ. 491. a num. 4. p. 1. recent.* in hæc verba; Ad euitãdam manutentionem ordinarij non ſufficit exhibitio priuilegij, niſi vlterius adſit quaſi poſſeſſio exemptionis, vt habetur *in cap. cum perſonæ, de priuileg. lib. 6. ibi,*

quia

quia de priuilegio faciunt fidem in libertatis, vel exemptionis poſſeſſione, non violenta, non clandeſtina, nec conceſſa precario, de qua fidem coram eiſdem fecerint, non turbentur. Si enim Papa mandat eos non turbari in poſſeſſione per neceſſarium antecedens præſupponit quod poſſideant. quia priuatio præſupponit habitum iuxta not. *in l. decem. ff. de verbor. obligat.*

35 Et iſte intellectus ſuadetur ex eo quia *dict. capit. cum perſonæ* emanauit ad fauorem iuriſdictionis Ordinariç, vt patet in princip. ibi, *Ordinariorum correctiones, & ordinationes ſubterfugientes, ac eorum forum ſiue iudiciũ declinantes, nos volentes ſuper hoc de ſalubri remedio prouidere, ſtatuimus, vt hi, qui ſe aſſerunt per priuilegia ſeu indulgentias Apoſtolicæ Sedis exemptos à locorum ordinarijs requiſiti, &c.* ex qua narratiua procemij colligatur cauſa finalis, *l. fin. ff. de hæredibus, inſtitut. Oldrad. conſil. 103. numer. 2. Roman. conſ. 38. numer. 1. Alex. conſ. 160. num. 10. lib. 6.* Si igitur allegantes priuilegium exemptionis per ſolam exhibitionem priuilegij antequam de illius iuribus cognoſcatur, liberarentur ab exercitio iuriſdictionis Epiſcopi, diſpoſitio text. emanaſſet ad illorum fauorem, ſiquidem per regulas iuris ſola exhibitio priuilegij non tolleret exercitium iuriſdictionis Ordinarij.

36 Nam eo ipſo quod Ordinarius exercet iuriſdictionẽ in vna parte ſuæ diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi quoad omnes in quibus alter nõ habet particularem quaſi poſſeſſionem, *Abb. conſ. 71. col. fin. verſ. tertio ad idem, ibi,* nec alius erat in poſſeſſione *lib. 2. Felin. in cap. auditis num. 19. in 3. declar. de præſcript. Rebuff. in tractat. de decim. quæſt. 9. num. 9. Menoch. remed. 3. retin. num. 135. Cephal. conſ. 369. num. 15. cum pluribus ſeqqu.* Rot. in cauſa Oriolen. decimarum 19. *Iunij 1591. coram Gypſio, & in Valentina decimarũ 27. Octobr. 1598. coram bonæ mem. Seraph.* & in terminis iuriſdictionis tradit *Innoc. in cap. dilectus nu. 3. verſ. poſſeſſorium ex eo, Hoſt. nu. 1. verſ. ex prædictis etiam, Ioann. Andr. nu. 8. Butr. nu. 15. Boich. nu. 11. de capellis Monach. Verall. deciſ. 306. p. 1.*

37 Et proindè per iſtam exhibitionem priuilegij, quæ cernit petitorium, remaneret Epiſcopus priuatus ſua quaſi poſſeſſione contra notata per *Abb. in cap. 1. nu. 4. Butr. num. 2. vt lite pendente, Lancellot. de attentat. p. 2. cap. 17. nu. 161. & ſeq.* Et in ſpecie quod ſola exhibitio priuilegij exemptionis non impediat manutentionem fuit deciſum *in cauſa Carthaginen. decimarum 27. Iunij 1590. coram Gypſio.*

38 Nec poteſt ſubditus dici conſtitutus in quaſi poſſeſſione exẽptionis ex eo ſolum quod nõ appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod venerit caſus exercendi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit, vel aliàs habuerit ſe pro ſpoliato, vt per *Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Butr. Boich. & Verall.* locis ſupra allegatis.

39 Et licet *gloſ. in dict. cap. cum perſonæ verbo turbentur*, Innuat quod ſola exhibitio priuilegij ſufficiat per *§. ſequ.* infra eodem; attamen loquitur contra regulas iuris, vt patet ex prædictis, & ducit argumentum ſuum à contrario ſenſu, vt aduertunt *Lap. Anch.* & alij infra allegandi, quod argumentum non valet ad inducendã correctionem iuris, vt latè per *Euerard. in loco a contrario ſenſu num. 8.* prout induceretur in propoſito caſu, & iſte eſt communis intellectus illius *capit. cum perſonæ*, vt per *Lap. ibi num. 4. verſ. & hoc videtur, Anch. num. 6. verſ. hoc tamen, Gemin. in §. ſi vero verſ. & hoc videtur, Franc. ibid. num. 3. verſ. & hoc procedit,* dum dicunt exhibẽtem priuilegium ita demum euitare manutentionem Epiſcopi, ſi ipſe eſt in quaſi poſſeſſione exemptionis. Hactenus d. Rotæ deciſio, & ita ſi exemptus allegget poſſeſſionem & priuilegium, proculdubio erit manutenendus contra Epiſcopum nitentem ſola iuris cõmunis diſpoſitione, vt cenſuit eadem *Rot. deciſio. 447. numer. 3.* apud *Farin. par. 1. recent. & deciſ. 377. nu. 3. p. 2. recent.*

40 Vtrum vero exemptus priuilegio ſuo renũtiare poſſit, quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda; in qua negatiuè reſpondet text. *in cap. cum tempore, de arbitr.* & per illum tradunt *Abb. ibi num. 2. & in cap. graue num. 3. de offic. Ordin. & in cap. 1. num. 19. de re iudic. Alberic. in l. nemo videtur fraudare ff. de regulis iuris, Caſtr. conſil. 432. lib. 1. Baptiſt. de arbitr. lib. 2. cap. 4. Gail. lib. 1. obſeruat. 40. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 9. num. 121. Couar. lib. 2. vari. cap. 4. num. 1. Vin. tom. 1. commun. opinion. 277. Perez ad l. 2. uerſ. vtrum autem fori tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 467. Surd. de aliment. titu. 1. qu. 113. num. 2. Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos p. 2. q. 7. num. 2. & 3. & p. 3. q. 34. Galerat. de renunciat. to. 2. cent. 2. renunc. 140. num. 18.* latè & eleganter Rota in *Vlixbonen. monaſterij 19. Nouembris 1625. coram R. D. meo Coccino Decano.*

41 De ratione autem huius deciſionis non conueniunt Doctores, quidam enim exiſtimãt quod cum exempti à poteſtate Ordinariorum ſoli Romano Pont. ſubijciantur, qui ſubindè eorum efficitur diœceſanus iuxta text. *in cap. auctoritate, iuncta gloſ. verbo diœceſam, de priuileg. lib. 6.* ſuccedit regula text. *in d. c. ſignificaſti, de foro compet.* quod nullus clericus ſine proprij diœceſani voluntate poteſt in Iudicem non ſuum conſentire, atque ita notarunt *Ioan. Andr. Butr. num. 12. Abb. n. 11. & Socin. nu. 42. uerſ. ex quibus infertur in d. cap. cum tempore, Fr. Emman. quæſt. Regul. to. 1. q. 36. art. 1. & to. 2. q. 63. ar. 10.* & hanc rationem licet aliam inſimul addat, veram & receptam non negat *D. Barboſ. in l. 1. art. 3. num. 47. ff. de iudic.*

42 Verum licet hæc ratio efficax ſit, quando agitur de proroganda iuriſdictione iudicis non ſui, in quibus terminis procedit *d. cap. ſignificaſti*, non ita quando agitur de ſola renunciatione priuilegij, quo ab Epiſcopi iuriſdictione quis eximitur. Quare illa ratio videtur conformior, quod in exemptione verſatur fauor nedũ exempti, ſed etiam ſuperioris, qui exemit, cuius intereſt huiuſmodi exemptionem tectam conſeruare, ac proinde intereſt Romani Pontif. qui eſt ſuperior ſubditos ſuos ab alijs non iudicari, quam rationem poſt *Eraſm. a Cochier. d. quæſt. 7. num. 3. Gail.* & alios præſtat Rot. *in d. Vlixbonen. monaſterij coram R. D. meo Coccino Decano.*

43 Vnde infertur non eſſe diſtinguendum cum *Angel. in §. idem iuris num. 44. inſtit. de except. Frider. de Senis, conſ. 14. Felin. in cap. P. & G. num. 13. de officio deleg. & Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 8. num. 11.* vtrum priuilegium exemptionis in priuatorum ſingularem fauorem, vel in gratiam Sedis Apoſt. Religionis, aut Eccleſiæ conceſſum ſit, ita vt in primo caſu ei poſſint exempti renũciare ex text. *in d. cap. ſignificaſti.* ſecus verò in ſecũdo, quo caſu aſſerunt procedere deciſionem text. *in d. cap. tempore;* aduertere namque debuiſſent quod in exemptione non ſolum verſatur fauor illius priuatæ perſonæ, ſed etiam ſuperioris eximẽtis, ideſt Romani Pont. cuius intereſt permultos habere immediatè ſubiectos,

vt

vt poſt *Rebuff. reſp.* 142. aduertit *Eraſm. a Cochier. dict. tract. p.* 1. *quæſt.* 1. *nu.* 17. & magis in his terminis *part.* 2. *quæſt.* 34.

44 Ex qua etiam ratione pariter infertur veram nõ eſſe ſententiam *gloſ. verbo libertatis in d. cap. cum tempore*, dum ait huiuſmodi priuilegio exẽptionis poſſe renunciari in præiudicium exempti, non vero eximẽtis, quia vt bene aduertit *Abb. ibi num.* 7. non poteſt conſiderari aliquis effectus quantum ad exemptum, nam ius libertatis eſt ita coniunctum inter exemptum & ſuperiorem, vt commodè ſeparatio fieri non poſſit; quare nec etiam veritate nititur, quod ait *Alberic. in l. ſi quis in cõſcribendo* 39. *num.* 9. *de Epiſcopis & cleric.* quod ſcilicet poſſit renunciari priuilegio ſpecialis exẽptionis, quando motu proprio non fuit conceſſum; *Syluest. enim in ſumm. verbo exemptio.* §. 10. Dicit contrarium eſſe verius, euidentiſſima ratione, quia exemptio fit gratia exemptoris, quod dictum ſequitur *Armil. in eod. verbo num.* 8. *Rebuff. d. reſp.* 142. *colum.* 2. *verſ. exempta*, refert, & ſequitur *Rota in d. Vlixbonen. monaſterij coram R. D. meo Coccino.*

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio in dubio cumulatiuè, & non priuatiuè quæſita iudicatur.*

2 *Iudicum inferiorum dationes ſunt odioſæ, & Ordinariorum præiudicium includunt.*

3 *Opponitur contra principalem concluſionem.*

4 *Declaratur reg. generi, de regulis iuris lib. 6. & nu. 5.*

5 *Iuriſdictio quando priuatiuè quæſita, vel data iudicanda ſit, oſtenditur.*

6 *Declaratur cap. auditis, de præſcriptionibus.*

7 *Iuriſdictio quando priuatiuè data eſt alicui Iudici an poſſint ſubiecti, ſine eius cõſenſu, alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare, oſtenditur.*

EPISCOPO COMPETENS iuriſdictio ſi inferiori concedatur, vel aliter acquiratur, an in dubio iudicanda ſit quæſita cumulatiuè, vel potius priuatiuè.

ALLEGATIO CXXIV.

1 IVriſdictionem in his terminis cumulatiuè quæſitam in dubio iudicari merito probant *Ioan. Andr. Hoſt. Ant. Imol. Felin. a nu.* 2. *in cap. paſtoralis, de officio ordin. Bar. per tex. ibi in l.* 1. *ff. de officio Præfecti Vrbis, Couar. in cap. alma mater part.* 1. §. 12. *num.* 3. *Roland. conſ.* 80. *a num.* 22. *lib.* 2. *& conſil.* 1. *num.* 134. *Grammat. conſi.* 72. *per totum, Pariſ. conſ.* 9. *num.* 11. *lib.* 4. *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 40. *a num.* 5. *& remed.* 3. *retin. nu.* 367. *Vanti. de nullit. tit. ex defectu iuriſdictionis nu.* 25. *Cabed. part.* 2. *deciſ.* 13. *à num.* 1. *Pute. deciſ.* 238. *lib.* 3. *in correctis* affirmat magis communem *Iaſ. in l. quod in rerum*, §. *ſi quis poſt num.* 8. *& in l. Titia textores in princip. à nu.* 29. *ff. de legat.* 1. *Ruin. conſil.* 7. *num.* 5. *lib.* 4. *Rot.* apud *Farin. deciſ.* 121. *num.* 4. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 30. *num.* 3. *part.* 2. *recent. Gregor. Auend. Azeued.* & alij, quos refert, & ſequitur *Gutier. practic. lib.* 3. *quæſt.* 24. *à num.* 2. *Soar. de Pace in practica tom.* 2. *prælud.* 1. *num.* 9. *Surd. conſ.* 1. *num.* 73. *lib.* 1. poſt *Abb. num.* 7. *in cap. cæterum, de iudic.* vbi docet conceſſa iuriſdictione à lege Rectori in cauſis concernentibus ſuam profeſſionem, iuxta regul. *l. vltim. C. de iuriſdict. omnium iudic.* in perſonas illorum, qui ſunt de Collegio, in dubio cenſeri conceſſam cumulatiuè, & ideò non cenſeri ademptam poteſtatem Ordinario loci etiam reſpectu earundem cauſarum, idque ad varia ſtatuta, & iuriſdictionum cõceſſiones in praxi expendunt nouiores modo citati, vt per *Gutier. vbi ſupra*, affirmantes in his terminis locum eſſe præuentioni.

2 Pro quibus in auctoritatem adducũtur primo *d. l.* 1. *ff. de officio Præfecti Vrbis, text.* optimus *in d. l. vlt. verſ. ita tamen C. de iuriſdict. omnium Iudic. l. ſi in aliquam, l. ne quicquam* 9. *de offic. Proconſul. l. in prouinciali* 3. ibi, *vel per Prætorem, vel per arbitrum, ff. de noui operis nunciat. l. ſolemus* 61. §. *latrunculator, ff. de iudic.* iuncta regul. *l. eius militis* 35. §. *militia*, iuncto ſummario, *ff. de militari teſtam. Auth. de defenſoribus ciuitatum*, §. *& iudicare, in princip. collat.* 3. *l. tam collatores* 18. *C. de re militari libr.* 2. bonus text. *in cap. per hoc* 18. *de hæret. lib.* 6. Secundò ſi ratione agamus, illud facit quod huiuſmodi inferiorum Iudicum dationes ſunt odioſæ & Ordinariorum præiudicium includunt, regulaſque Iuris infringunt, quibus ſua vnicuique iuriſdictio conſeruari præcipitur *cap. peruenit, ad finem* 11. *quæſt.* 1. *capit. Epiſcopi*, 9. *qu.* 2. & ideò omninò reſtringi debent, vt minus quàm fieri poſſit in dubio Ordinarijs præiudicent *l. quod uero*, 1. *ff. de legib. reg. odia, reg. quæ à iure exorbitant, de regulis iuris lib.* 6. Vnde in obſcuris quando res hinc inde æqualiter dubia eſt, ſequimur id, quod minimum eſt *l. ſemper in ſtipulationibus.* 35. *ff. de regulis Iuris, c. ex part.* 18. *de cenſib.* plures, vt per *Tiraquel. de retractu lignag.* §. 1. *gloſſ.* 18. *num.* 73. *Couar. in capit. indicante num.* 4. *de teſtament.*

Denique ex eadem ratione dicere ſolemus iuriſdictionem delegatam eſſe odioſam, & ideò reſtringendam propter præiudicium ordinariorum, quorum poteſtati aliquatenus derogatur, igitur, &c.

3 In contrarium verò, quod ſcilicet in his terminis iuriſdictio in dubio cenſeatur conceſſa priuatiuè, non leuiter obſtat reg. *generi* 34. *de regulis iuris lib.* 6. quam ad propoſitum expendit *Alexand. II. in cap.* 2. *de officio Legati* dum inquit, quod ſi poſt conſtitutum legatũ generalem in prouincia qui Ordinarius eſt *ex cap.* 2. *illo tit. li.* 6. Pontifex committat in eadem prouincia certam cauſam ſpecialem, derogatur per ſpecialem commiſſionem generali, itaut priuatiuè conſtitutus cenſeatur, neque poſſit Legatus circa cauſam ſpecialiter cõmiſſam cognitionem aſſumere, aduertit *Felin. in ca.* 2. *num.* 8. *uerſ. limita ſecundo, de foro compet.* conſonat *cap. vnic.* §. *ult. de probibita feudi alienat. cap. ex tranſmiſſa* 6. *cap. uerum* 7. *de foro compet.* quibus habetur Iudicem in cauſa feudi (qualis eſt dominus directus, & ſi feudatarius ſit clericus) datum eſſe priuatiuè ad propriũ Epiſcopum. Ruſus in contrarium facit quod iuriſdictio ab inferioribus legitimè præſcripta non cumulatiuè, ſed priuatiuè acquiſita cenſetur, vt ſentit *gloſ.* 1. *in cap. paſtoralis* 11. *de officio Ordin.* vbi *Abb. nu.* 7. *& Felin. num.* 5. idem *Abb. num.* 7. *& Felin. num.* 9. *in cap. auditis de præſcript.* plures, vt per *Couar. d. num.* 3. *Balb. de præſcript.* 1. *part.* 5. *principalis num.* 88. *& part.* 2. *nu.* 22. *Auendan. lib.* 1. *Prætorum cap.* 5. *nu.* 25. mouentur per text. *in dict. cap. auditis* 15. ibi, *pleno iure ſubiectas*, & ibi, *Epiſcopo ſuper illis ſilentium imponatis*, quaſi Epiſcopus per Abbatis præſcriptionem ita cenſeatur priuatus iuriſ-

iuriſdictione, & alijs iuribus Epiſcopalibus, vt perpetuum ſit eidem ſilentium impoſitum; ſimiliter expendunt eadem verba *in cap. cum olim decimo octauo, in fine, ibi, perpetuum ſilentium imponendo, illo titu. de præſcript.*

4 Verum retenta noſtra ſententia, quæ veriſſima eſt, non obſtant in contrarium adducta, nam ad primũ de dicta *reg. generi*, ſunt qui reſpondeant limitari in iuriſdictione, itaut fauore illius, & ratione boni publici per dationem Iudicis ſpecialis non cenſeatur derogatum generali, quia per cumulationem plurium Iudicum, multo magis bono publico conſulitur arg. *l. 1. §. huius ſtudij §. in magiſtratibus, ff. de Iuſtit.* iuuat *c. prudẽtiã, 21. verſ. illa quippe, ibi, iudicium quod plurimorum, & c. de offic. deleg.* ita *Dec. in c. cæterum nu. 5. de iudic. Couar. in c. alma mater p. 1. §. 12. nu. 3.* ſic intelligentes text. *in d. l. 1. de officio Præfecti Vrbis, & in auth. de defenſor. ciuitatũ, §. & iudicare collat. 3. & cap. per hoc 17. de hæret. libr. 6.* Sed hæc Doctorum limitatio manifeſtè cõfunditur per text. *in d. cap. 2. de officio Legati.* Inſuper ex eo quia nulla proponitur differentiæ ratio inter materias iuriſdictionis, & cæteras; tex. vero *in d. l. 1.* cum modo citatis procedunt ſecundum communem ſententiam, quã ſequimur, quia in dubio iuriſdictio ab inferioribus quęſita, vel aliter conceſſa cumulatiua præſumitur, vt per Doctores in initio huius Allegat. citatos. Si tamen ex legi-
5 timis coniecturis colligatur iuriſdictionem eſſe ſpeciali Iure priuatiuè quæſitam, vel alicui ſecundo loco ſpecialiter data in fauorem aliquarum perſonarum, vel aliàs quando certa cauſa ſpecialiter alicui cõmittitur, tunc priuatiuè quæſita, vel data iuriſdictio iudicanda erit. Ratio eſt, quia fauor illarum perſonarum, ſpecialis certæque cauſæ datio demonſtrant derogatũ eſſe iuriſdictioni generaliter competenti; conſulitur enim maximè & perſonis, & certæ cauſæ in eo quod iudices ſpecialiter conſtituantur, vt ita ſpecialiter deſignati, & non multis intenti opportunius valeant cauſas diffinire, & perſonarum, certæque cauſæ iuſtitiæ, vtilitatique prouidere, vt in omnibus iudicijs ſpecialibus experientia docet; ita in terminis *Iacob. de Arena in l. quod in rerũ, §. ſi quis ff. de legatis 1.* aduertit eleganter ex *alijs Cabed. Luſitan. deciſ. 13. num. 9. part. 2.* obſeruant plures, vt per *Riminald. in §. 1. Inſtit. de donat. num. 182. Dec. num. 5. in d. cap. cæterum, Caſtr. in l. ſi procuratorio §. Iulianus nu. 2. ff. de procuratoribus, Afflict. deciſ. 101.* Quo ſuppoſito dicendum eſt *reg. generi, &c.* non habere locum quando vel ex mẽte diſponẽtis, vel aliàs legitimè conſtat no luiſſe concedentem derogare generi per ſpeciem, vel propter præiudicium tertij, quod concedens in dubio inferre non præſumitur, quando aliud non exprimit, *l. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, c. ſuper eo 12. de offic. deleg.* poſt *alios Pinel. in rub. C. de reſcind. vẽdit. p. 1. cap. 2. num. 8.* vel ſi publica vtilitas offenditur, cui regulariter non parum conſulitur quãdo plures Iudices ad cauſarum definitionem conſtituuntur, argum. *d. verſ. illa quippe,* iuuat *l. duo ex tribus 29. ff. de re iudic.* cum alijs: planè hic mẽtis defectus veroſimiliter pręſumitur ad effectum ne in dubio iuriſdictio inferioribos competens ex priuilegio, præſcriptione, conſuetudine, vel alio iure ſpeciali cenſeatur priuatiuè competere, vt conſtat ex fundamentis, & Doctoribus initio huius Allegat. citatis.

6 Ad ſecundum ex *d. cap. auditis*, reſpondetur ibidem non agi de pręſcriptione in dubio, ſed de illa tam clara, & abſoluta, vt non ſolum in Abbatem tranſtulerit omnẽ iuriſdictionem, & iura Epiſcopalia, de quibus ibi, ſed etiam omninò exemerit ab Epiſcopi iuriſdictione, & pleno iure ſubiecerit, puta ex verbis, text. *ibi, ab eius iuriſdictione prorſus exemptas, & ibi, pleno iure poſſeſſæ,* ac tandem *ibi, adiudicãtes illas Abbati pleno Iure ſubiectas,* itaque Abbas ibidem præſcribens per integrum tẽpus præſcriptionis Epiſcopo excluſo ſolus quaſi poſſidet, ſolus iura Epiſcopalia exercet, vt conſtat ex prædictis verbis, ac ſubindè nil mirum ſi præſcriptio tam clara & abſoluta fuerit priuatiua reſpectu Epiſcopi, etenim ſi ibidem res foret dubia, neque cõſtaret quod Abbas pleno iure poſſediſſet, ſanè tunc text. contrarium reſpõdiſſet, quia tamen tantum præſcriptum quantum poſſeſſum *cap. cum in tua 30. de decim. & Abb. in d. c. auditis,* non ſolùm poſſidet illa omnia, ſed ita ſolus, vt Epiſcopus nunquam poſſederit, neque vſus fuerit, merito non cumulatiua, ſed priuatiua iuriſdictio iudicatur, vt text. habet.

7 Vtrum autem quando iuriſdictio priuatiuè data eſt alicui Iudici poſſint ſubiecti ſine eius conſenſu alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare? Negant Doctores communiter, ſed melius latè *D. Barboſ. l. 1. artic. 3. nu. 48. cum ſequ.* reſoluit quod ſi in priuatam aliquorum gratiam priuatiuè iuriſdictio data ſit, non prohibentur alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare, cũ quo proſequere; plenè enim, & eruditè hunc articulum examinat.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſia tanquam corpus fictum ſine anima confeſſionem per ſeipſam facere non poteſt.*
2 *Confeſſio Prælati habentis adminiſtrationem communem cum Capitulo non nocet, niſi ſit facta cum conſenſu Capituli.*
3 *Confeſſio Prælati Eccleſiæ præiudicat, ſicut & tutoris, procuratoris & ſimiliũ ſi ſit facta ex neceſſitate iudicij per modum contentioſæ iuriſdictionis, ſecus ſi extra & abſq; neceſſitate iudicij per viam iuriſdictionis voluntariæ.*
4 *Confeſſio Prælati, ſeu procuratoris dicitur voluntaria quãdo fuit facta non præcedente Iudicis iuſſu.*
5 *Confeſſio Prælati, ſeu procuratoris voluntaria non præiudicat, nec eſt apta ad obligandam Eccleſiam, ſeu principalem in aliquo.*
6 *Confeſſio Prælati, ſeu procuratoris voluntaria reuocari debet, quamuis geminatè facta ſit, & etiam non docto de errore.*
7 *Declaratur text. in c. ſi diligenti, de præſcriptionib.*
8 *Citare Epiſcopum non ſufficit, niſi etiam citetur Capitulum quando agitur de præiudicio Eccleſiæ, itaut ſententia cõtra Eccleſiam lata citato ſolum Epiſcopo ſit nulla, & inualida. Intellige, vt nu. 9.*

EPISCOPI CONFESSIO AN & quando Eccleſiæ præiudicet.

ALLEGATIO CXXV.

1 CVM Eccleſia tanquam corpus fictum ſine anima confeſſionem per ſeipſam facere non poſſit ex regul. text. *in cap. Romana §. in vniuerſitatem, de ſent. excommu. lib. 6.* ac proinde per Prælatum, ſeu aliũ de ipſa Eccleſia fieri debeat, non erit extra materiam

quærere an, & quando Eccleſiæ ipſi præiudicet hæc
Epiſcopi, ſeu Prælati confeſſio? in qua quæſtione qui-
dam conſtituunt differentiam inter confeſſionem Prę-
lati non habentis Capitulum, vel ſaltem habentis ad-
miniſtrationem diuiſam ab illo iuxta terminos text. in
c. edoceri, de reſcript. gloſ. pen. verſ. & ſi vnus, in c. potuit,
2 de locato, & per contrarium inter confeſſionem eiuſdē
Prælati adminiſtrationem communem cum Capitulo
gerentis, itaut priori caſu confeſſio noceat, poſteriori
vero minimè, niſi cum conſenſu Capituli facta ſit, gloſ.
celebris in c. de Conſtantinopolitana verbo neſcio 22. diſt.
gloſ. uerbo de ueritate uerſ. ſed nunquid in cap. duduum il 2.
de elect. gloſ. uerbo nulla, ad fin. in c. ult. de præſcrip. & uer-
bo conuentuum per text. ibi, in c. 2. de teſtib. lib. 6. quas ſe-
quuntur in ſpecie relati per Menoc. conſ. 29. n. 24. Abb.
in d. c. ult. de præſcript. n. 43. & in d. cap. 2. de capellis mo-
nach. num. 4. quem refert Deci. conſ. 474. num. 7. Card.
Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 669. num. 34. & ſeq. Maſcard. de
probation. concl. 367. num. 10. cum duobus ſeqqu. faciunt
quæ Rot. deciſ. 118. à nu. 1. apud Farin. p. 1. recent. con-
ſenſus autem Capituli debet præſtari collegialiter, &
Capitulo ad id legitimo congregato adnotata per Rot.
deciſ. 377. nu. 3. p. 2. recent.

3 Alij vero Summo cum iudicio ſubdiſtinguūt inter
confeſſionem factam in iudicio, & ita ex neceſſitate
illius per modum contentioſæ iuriſdictionis, in quibus
terminis ferè omnes agnoſcunt ſolius Prælati confeſ-
ſionem Eccleſiæ præiudicare, ſicut & tutoris, procura-
toris, vel ſimilium, ſic intelligentes tex. in c. ſuborta vbi
gloſ. 1. de re iudic. & d. cap. 2. vbi gloſ. verbo ſponte, de ca-
pellis monach. & cap. ultim. de confeſſ. & cap. 1. in fine
princip. & ibi gloſ. Vt lite non conteſt. l. non ſolum in princ.
ff. de procurator. cum ſimilibus; & inter confeſſionem
factam extra & abſque neceſſitate iudicij per viam iu-
riſdictionis voluntariæ, quæ caſu non præiudicare Ec-
cleſiæ communiter reſoluunt iuxta textus, quos ita aſ-
ſerunt procedere in l. certum, §. ſed an & ipſos, ff. de con-
feſſis, l. ſi defenſor 10. in princip. alids l. ſi ſine, in princip.
uerſ. ſextus, ff. de interrog. actionibus, l. proinde, §. ſi procu-
rator, ff. ad legem Aquiliam; quam diſtinctionem tradi-
dit Bart. poſt alios antiquiores in d. §. ſed an, & ipſos n.
2. vbi Paul. Cuman. & alij, Sarmien. & plures ab eo re-
lati lib. 3. ſelect. cap. 15. num. 5. citati ab Octauian. Peda-
mont. deciſ. 39. num. 6. & 34. Surd. deciſ. 326. nu. 4. lib. 3.
& ſequitur Rot. in Maſſilien. pecuniaria 6. Iunij 1611. co-
ram Gregor. XV. impreſſa per Farin. deciſ. 334. num. 5.
p. 1. recent. & in Virdunen. Abbatia 27. Nouembr. 1615.
coram Buratto, impreſſa per eundem Farin. deciſ. 768.
num. 5. p. 2. recent. & in Mediolanen. Fabrica 29. Ianuarij
1616. coram R. P. D. Pirouano, impreſſa per eundem
deciſ. 779. nu. 2. eadem, p. 2. recent.

4 Dicitur autem Prælati, ſeu procuratoris confeſſio
voluntaria, quando fuit facta non præcedente Iudicis
iuſſu, vt per Alex. conſ. 222. nu. 16. lib. 2. Rot. in Pampi-
lonen. decimarum de Gongara 14. Maij 1610. coram R. Bo-
nonien. & in d. Virdunen. Abbatiæ coram Buratto deciſio.
768. nu. 5. in med. p. 2. recent. Vel nullo Iure cogēte, vt
poſt Ægid. deciſ. 694. in princ. exemplificat Rot. in d.
Mediolanen. penſionis coram R. P. D. Pirouano deciſ. 779.
nu. 2. in med. p. 2. recent.

5 Amplia adeò verum eſſe confeſſionem Prælati, ſeu
procuratoris voluntariam nō præiudicare, nec aptam
reperiri ad obligandam Eccleſiam, ſeu principalem in
aliquo, per ea quæ tradunt Bald. in l. 1. num. 30. Cod. de
confeſſis, Pariſ. conſ. 47. num. 92. lib. 1. uolu. 1. Aufrer. in
addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 392. Honded. conſil. 65. nu.
72. uol. 1. quos refert, & ſequitur Rot. d. deciſ. 779. nu. 2.
6 in fine, vt reuocari debeat etiam non docto de errore, vt
per Rot. deciſ. 19. de procurat. & deciſ. 2. de confeſſ. in no-
uis, & in Pampilonen. decimarum 10. Maij 1610. coram
Card. Sacrato, & quamuis geminate facta fuiſset ſecun-
dum Caputaq. deciſ. 198. p. 1. & Rot. d. deciſ. 768. nu. 5.
in fine p. 2. recent.

7 Non obſtat cap. ſi diligenti, de præſcript. ibi, cum ſecū-
dum confeſſionem tuam, &c. ex quo deduci videtur Ec-
cleſiæ præiudicare confeſſionem ſimplicem ſolius Prę-
lati, quia reſpondetur ad hunc text. varios adduci in-
tellectus, nec placet quem refert gloſ. 2. ibi, ſcilicet con-
feſſionem illam præiudicare ſoli Archiepiſcopo confi-
tenti, quia ſi aduertas, præiudicat etiam Eccleſiæ Pi-
ſanæ circa quaſi poſſeſſionem, & præſcriptionem. Nec
item placet reſpondere in propoſito agi de negotio,
quod Archiepiſcopus ipſe tractauerat, & de quo aliter
quam per confeſſionem illius conſtare non poterat, in
qua ſpecie confeſſio ipſius Prælati valere, & pręiudica-
re tenet gloſ. ult. in d. c. ult. probata à Tiraqu. de retractu
lig. §. 1. glo. 14. n. 48. prout intellexit Abb. in d. c. ult. a n.
43. ſiquidem hic intellectus nec in ſe verus eſt, nec cō-
uenit textui ex his quæ poſt Anto. & Imol. notat Pariſ.
in eod. cap. ult. nu. 54. in princip. & in d. c. ſi diligenti nu. 8.
uerſ. unde Abbas, quare vltra alios intellectus de qui-
bus per Doctores in d. cap. de Conſtantinopolitano, & per
Pariſ. ubi ſupra (rot. in l. re coniuncti in fine, ff. de legat. 3.
obtinuit communis confeſſionem ſolius Archiepiſco-
pi in propoſito attendi, & præiudicare Eccleſiæ, quia
cum liquido conſtaret Iudicatum Calaritanum, & to-
tam Sardiniam ad Romanæ Eccleſiæ patrimonium
immediatè pertinere, vt text. habet in princip. & dedu-
citur ex c. ego Ludouicus 63. diſt. & cap. Conſtantinus 2.
96. diſt. vtique Iuris præſumptio erat pro confeſſione
Archiepiſcopi, ac ſubindè nō illa tanquam Iuri & prę-
ſumptioni conformis apparebat, maximè veroſimilis,
& ita admittenda fuit abſque alio concurſu vel conſen-
ſu Capituli, etiam in eiuſdem præiudicium prout in-
telligit Abb. n. 4. & alij in d. cap. ſi diligenti, communis
ex Pariſ. dict. num. 8. in princip. & d. num. 54. uerſ. quar-
ta, Curt. de feudis 1. par. quæſt. 8. num. 16. Aym. de antiqu.
par. 1. cap. propoſitum, a num. 73. Sed nec is communis
intellectus Iure probatur, nec videtur ſufficere quod
confeſſio ſit veroſimilis, vt alteri quam confitenti prę-
iudicare poſſit, vt aduertit Crot. ubi ſupra, & licet tota
Sardinia ad Romanam Eccleſiam ſpectaret, potuit ni-
hilominus Eccleſia Piſana aliquo titulo, vel Iure ſpe-
ciali habere quaſi poſſeſſionem, de qua in d. c. ſi diligen-
ti. Vnde cum text. contrarium non aperiat, nec princi-
paliter de confeſſione dubitatum ſit, longè verius, &
ſecurius videtur ſupponere terminos habiles, & ita
quod confeſſio ſecundum Iuris regulas valuit etiam in
Eccleſiæ præiudicium, nam ſiue dicamus (vt ex littera
colligi videtur) quod Archiepiſcopus in iudicio apud
Pontificem Max. agebat, vel defendebat cauſam ſuā,
vel ſaltem communem, ſiue cum Eccleſia Piſana, in qua
ſpecie ſolus agere, & conueniri potuit iuxta communē
in d. cap. edoceri, vbi latè Felin. à num. 2. meritò cōfeſſio
Archiepiſcopi ex neceſſitate iudicij procedens præiu-
dicat etiam Eccleſiæ, vt ſupra reſoluimus, ſi vero dica-
mus confeſſionem fuiſſe illic factam per viam volunta-
riæ Iuriſdictionis, & abſque neceſſitate iudicij, tunc vt
Eccleſiæ, vel Capitulo præiudicet, neceſſariò requiri-
tur conſenſus, vel mandatū ſpeciale, nec ſufficit gene-
rale,

rale, iuxta *d.§.ſed an,* vbi *Bart.nu.2.* & ita ſupponendi ſunt termini habiles, id eſt, quod interuenerint omnia neceſſaria arg. *c.1.* iuncta *gloſ.verbo ab omnibus, de cõſtitut.gloſ.1.in l.1.C.de tranſact.*

8 Verum autem quando agitur de præiudicio Eccleſię ſufficiat citare Epiſcopum abſque eo quod citetur Capitulum, ita ut ſentẽtia contra Eccleſiam lata citato ſolum Epiſcopo ſit nulla, & inualida? In qua quæſt. *Rota in vna Montis Regalis iuriſdictionis 5. Iunij 1606. coram Penia,* impreſſa per *Farin.deciſ.118.p.1.recent.* cenſuit in his terminis ſententiam latam contra Eccleſiã citato ſolum Epiſcopo eſſe nullam & inualidam, & præcipuè ex eo, quia appellatione Eccleſiæ non ſolum venit Capitulum *ca.cum clerici, vbi gloſ.verbo Eccleſiæ Placentinæ, de verbor.ſignif.* ſed etiam, quia illius defenſio præſertim in arduis, non pertinet ad Epiſcopum ſolũ, ſed etiam coniunctim ad Capitulum, *Felin. in c. edoceri nu.3.verſ.prima declaratio, & deſcript. Innoc.in c.fin.in verbo requiratis,* & ibidem *Zabarel.in 2.oppoſit.& Ancha. notab.5.& Butr.nu.9.& 27.Abb.nu.1.& 2.de maiorit. & obed. Lap.alleg.48.nu.8.verſ.quæro quid in arduis, Roman.conſ.369.num.21.*

9 Verum *Farin.in apoſtilla ad d.deciſ.118.lit.C.* obſeruat quod vt ſententiæ præiudicent Capitulo neceſſaria eſt illius citatio, vt conſiderant *Roman.d.nu.21.in fine, & Felin. in cap.fin.num.3.& 4.de maiorit.& obed.* addit que vt ſententia valeat, ſufficere citationem Epiſcopi ex text. *in cap. expoſuit, de dilat.ca.fin.de dolo & contum. Bellem. in d.cap.fin.de maiorit.& obed.num.9.in 3.oppoſit.Zabarel.conſ.134.in 2.dubio,* cum alijs ibidem citatis. Ratio autem quare non ſit neceſſaria huiuſmodi citatio Capituli, eſt, quia magis principaliter intereſt Epiſcopi, & ad illum magis pertinet huiuſmodi defenſio, *Butr. in cap.dilecti num.17.de maiorit.& obed. Abb. in cap.cum olim.col.5.verſ.fateor, de teſtib.* & pro validitate iudicij ſufficit citare illũ, cuius principaliter magis intereſt. *Felin.in d.c.fin.de maiorit.& obedient.nu.3.& 4.* Aduertit tamen idem *Farin.* aliud eſſe Epiſcopũ facere aliquem actum, quo amittitur libertas Eccleſię, & Eccleſia inducitur in ſeruitutem, & tunc fauore libertatis non amittendæ, requiritur cõſenſus omnium, & aliud eſſe Epiſcopum facere actum quo defenditur libertas Eccleſiæ, vt liberetur à ſeruitute in qua reperitur conſtituta, & hoc caſu fauore Eccleſiæ ſolus Epiſcopus, & quilibet aliàs admittitur ad vindicandam Eccleſiam à ſeruitute, vide ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Negligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter imperando eo quod eſt iam bene conſultatum, & iudicatum.*

2 *Virtus, cui negligentia opponitur, eſt prudentia.*

3 *Negligentia formalis & propria vitium non ſemper conſtituit peccatum mortale, & in Confeſſione ſpecificandum, niſi in duobus tantum caſibus.*

4 *Iuriſdictio contentioſa eſt illa, quæ redditur in inuitos.*

5 *Iuriſdictio voluntaria dicitur illa, quæ in volentes exercetur.*

6 *Archiepiſcopus in prima inſtantia nõ habet iuriſdictionem cuiuſcunque negligentiæ prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum.*

7 *Statutum, edictum, ſeu quodlibet aliud præceptum Archiepiſcopi concedentis, aut iubentis, vt ſubditi Epiſcoporum ſuffraganeorũ ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis ſuis cauſis in prima inſtantia, accedant, eſt nul.iũ.*

8 *Archiepiſcopus non poteſt in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos Epiſcopi ſui ſuffraganei, etiamſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione.*

9. *Iuriſdictio contentioſa Epiſcopi excommunicati non tantum non deuoluitur ad Archiepiſcopum pro ſuis culpis, ſed nec etiam pro illius negligentia, contra aliquos citatos, num.10.*

11 *Deuolutio iuriſdictionis, vt inducatur ad Archiepiſcopum ex capite negligentiæ, vel ex alia qualibet cauſa, non eſt ſatis eam non inuenire prohibitam Archiepiſcopo, ſed oportet vt inueniatur expreſſe in iure eidem conceſſa.*

12 *Deuolutionis negotium non pendet ex ſolis rationibus, vel ex rei natura, ſed ex ſola legis diſpoſitione.*

13 *Declaratur text.in cap.Cum ſimus 9.quæſt.3.*

14 *Archiepiſcopus non poteſt adiri in prima inſtantia per viã ſimplicis querelæ propter negligentiam Epiſcopi, ſecus per viam appellationis.*

15 *Spectantia ad iuriſdictionem voluntariam, ſi per negligentiam omittantur, multoties ſupplentur per alios, & ad hũc finem ad eos ſæpe deuoluitur poteſtas negligentibus competens.*

16 *Deuolutio inducta ob negligentiam Prælatorum Eccleſiaſticorum non procedit ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti, ſed immediate tribuenda eſt voluntati, & diſpoſitioni legis Canonicæ.*

17 *Dominij deuolutio de uno in alium fit per præſcriptionem a lege inductam ne rerum dominia eſſent in incerto.*

18 *Deuolutio poteſtatis Prælatorum Eccleſiaſticorum propter negligentiam non inducitur extra caſus à iure expreſſos.*

19 *Ius inſtituendi ob negligentiam Prælati in inſtituẽdis præſentatis etiam idoneis, nõ deuoluitur ad proximum ſuperiorem, ſed patronus legitimo tempore præſentans poteſt interpellare Epiſcopum pro inſtitutione facienda.*

20 *Deuolutio ubi expreſſe à iure inducta reperitur non ſemper fit ad proximum ſuperiorem.*

21 *Declaratur text. in cap.1.de ſuppl.neglig. Prælat. in Decretalib.*

22 *Epiſcopo negligente præſtare abſolutionem ab excommunicatione a ſe lata in eum, qui ex iuſta cauſa petit abſolui, poteſtas abſoluendi an ad Archiepiſcopum deuoluatur ex capite negligentiæ, oſtenditur.*

23 *Abſoluendi poteſtas ex ſolo capite negligentiæ quo caſu ad Archiepiſcopum deuoluatur, oſtenditur.*

24 *Archiepiſcopus per ſimplicem querelam adiri non poteſt ob negligentiam Epiſcopi abſolutionem ab excommunicatione denegantis.*

25 *Appellatione interpoſita ad Archiepiſcopum ob abſolutionem ab excommunicatione denegatam, an, & quando debeat excommunicatum abſoluere, oſtenditur.*

26 *Declaratur tex.in cap.ſignificauit.de officio ordin.*

27 *Declaratur text.in cap.nullus, de iurepatronat. & 35.*

28 *Epiſcopo negligente concedere iuſtè petitum conſenſum ad decimas, &c. ad Romanum Pont. pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſt, & non ad Archiepiſcopũ, ampliã quamuis negligens ſit inferior Epiſcopo, ut n.33.*

29 *Declaratur text.in c.cum ſimus verſ.ſimiliter, 9.q.3.*

30 *Declaratur text.in c.2.de tranſactionib.*

31 *Licentia ab Epiſcopo iuſtè petita, & ab eo per iniuſtã negligentiã non exhibita, ut obtineatur, nõ poteſt per viã ſimplicis querelæ recurri ad aliũ quã ad ipſum Rom. Pont.*

32 *Archiepiſcopus non poteſt ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtandis licẽtijs, ſed ſolum cõpellere ipſum Epiſcopũ iniuſtè negligentem concedere diſpenſationem ab illo ex iuſta*

iuſta cauſa per officium Iudicis petitam.

34 Archiepiſcopus poteſt adiri ad effectum cõpellendi Epiſcopū, vt conſentiat, quamuis eo negligente cõcedere pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſſet ad Summū Pont.

36 Archiepiſcopus poterit præſtare conſenſum denegatum ab Epiſcopo, & illius negligentiam in eo præſtando ſupplere, vbi actum fuerit remedio appellationis.

37 Negligentia iniuſta Prælati circa prouiſionem beneficiorū non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis.

38 Negligentia eorum, quibus incumbit prouiſio maiorum dignitatum, conuincitur per lapſum trium menſium.

39 Negligentia prouidere debentium inferioris dignitates, & beneficia, conuincitur per lapſum ſex menſium.

40 Negligentia patronorum in præſentationibus ad beneficia faciendis vt conuincatur, præfinitum laicis eſt tẽpus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre.

41 Semeſtre tempus quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficijs inferioribus conceſſum fuerit ordinarijs collatoribus, remiſſiuè.

42 Tempus ad conuincendã eligentiū, ſeu collatorum negligẽtiã præfixum non cõputatur, niſi à die notitiæ vacationis.

43 Tempus à lege, vel ab homine præfinitum in dubio dū aliud non apparet, intelligitur continuum, intellige, vt n. 44.

45 Tempus ad prouidenda beneficia præfixum datur in odium negligentium.

46 Tempus conferendi currit ab eo tempore, quo Epiſcopus potuit, vel ſcire debuit vacationem.

47 Viſitare debet Epiſcopus bis, aut ſemel ſaltem ſingulis annis diœceſim ſuam.

48 Ignorantia vacationis beneficij nõ præſumitur in Epiſcopo.

49 Tempus ad conuincendam eligentium, ſeu collatorū negligentiam non currit legitimè impeditis, intellige vt ibi.

50 Tempus ad conuincendam collatoris negligẽtiam ſtatutum non poteſt per ſuperiorem arctari.

51 Deuolutio poteſtatis ad ſuperiorem non habet locum ex negligentia eorum, qui Canonicatus, & præbendas in Eccleſia non numerata minimè prouident.

52 Prælato iniuſtè negligenti inſtituere bene præſentatum, aut confirmare bene electum, nullus certus terminus à Iure præfinitur.

53 Papæ nullum tempus præfixum eſt ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui poſſit eius negligentiam ſupplere.

54 Collatores conuicta eorum negligentia per lapſum temporis ad conferenda beneficia ſibi à Iure præfixi ſtatim pro ea primo occurrente collatione amittunt ipſo iure poteſtatē prouidendi, & aliter facta collatio eſt nulla, vt num. 55. etiamſi mora ſit vnius etiam diei, vt num. 56.

57 Moræ purgatio non admittitur, vbi dies & pœna ſimul a lege, vel ab homine ponuntur.

58 Declaratur text. in c. licet canon. de elect. lib. 6.

59 Collator negligens infra præfinitum tempus conferre licet non poſſit iure proprio, poteſt tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam.

60 Collatori non elabitur tempus præfixum ad conferendum ſi intra illud pro viribus fecit, quamuis prouiſio effectum ſortita non fuerit.

61 Patrono non labitur tempus datum ad præſentandum ſi bona fide præſentauit coram nõ habente ius inſtituẽdi.

62 Collator, ſeu elector fraudulenter ſe gerens in collatione beneficij, quæ effectum ſortita non fuit, non poteſt iterū prouidere.

63 Epiſcopus in conferendo negligens poteſt beneficium ſic deuolutum vnire.

64 Poteſtas prouid ndi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluitur regulariter de inferiori ad primum ſuperiorem donec perueniat ad Papam.

65 Patrono negligente intra tempus ſibi præſtitutum ad præſentandum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad inſtituentem, & procedit etiam in patronis Regularibus, vt num. 66.

66 Declaratur text. in Clem. vnica, de ſuppl. neglig. Prælat.

67 Inſtituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici ſex menſes à die deuolutionis, & notitiæ reſeruantur.

68 Prælatus Epiſcopo inferior ſi ius conferendi beneficia habuerit, eo negligente conferendi poteſtas deuoluitur ad Epiſcopum.

69 Poteſtas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficijs an & quando ad Epiſcopum deuoluatur, oſtenditur.

70 Deuolutio, quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum, non poteſt fieri Sede vacante ad Capitulum.

71 Capituli Cathedralis Eccleſiæ ob negligentiam in conferẽdis beneficijs, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad ipſum Epiſcopum tanquã immediatum ſuperiorem fit deuolutio, etiamſi Epiſcopus collationi intereſſe debuerit, vt Canonicus, & nu. 72.

73 Compromiſſario per Capitulum electo ad conferendum negligente deuoluitur ipſius poteſtas ad Epiſcopum.

74 Beneficiorum collatio, vbi ad Epiſcopum & Capitulum cõmuniter ſpectauerit, tunc deuolutio ex Capituli negligẽtia non fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum, & nu. 77.

75 Epiſcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad ſuam collationem ſeparatim a Capitulo ſpectantia, collatio deuoluitur ad ipſum Capitulum.

76 Deuolutio in quibus caſibus fiat a ſuperiore ad inferiorem, remiſſiuè.

77 Ius conferendi quando ſpectat ſimul ad Epiſcopum & Capitulum, qui inter ſe prouiſionem diuiſerunt per turnos, ſi Capitulum in ſuo turno non confert infra tempus à Iure ſtatutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum.

78 Collatio beneficiorum vbi ſpectat ad Epiſcopum iure ſpeciali, vel deuoluto, eo negligente non deuoluitur ad Capitulum, ſed ad ſuperiorem.

79 Epiſcopus vbi fuerit exemptus, & Romano Pontif. immediatè ſubiectus eo negligente poteſtas ad ſolum Romanum Pont. deuoluitur.

80 Deuolutio ob negligentiam fit gradatim de Epiſcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiſcopum, de Archiepiſcopo ad Patriarcham, & de hoc ad Summum Pontificem.

81 Papa poteſt quandocunque ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruatæ conferre, quin diuolutionis ordinem ſpectare teneatur.

82 Papa in beneficijs inferiorum conferendis vti poteſt non ſolum iure deuolutionis, ſed etiam iure præuentionis.

83 Deuolutio ex negligentia dimanans fit cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione.

84 Deuolutio ex negligentia fit ad ſuperiorem, qui doloſè non procurauerit negligentiam collatoris.

85 Superior ſi ante deuolutionem iure deuoluto conferat, collatio eſt nulla, quantumuis poſtea deuolutio contingat.

86 Ordinarius ſi iure ordinario beneficium iuriſpatronatus contulerit ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono.

87 De-

87 *Deuolutio ceſſat in reſeruatis.*
88 *Deuolutio fit ſi ij, ad quos ſpectat, prouident indignis, ſeu inhabilibus, & incapacibus.*
89 *Vicarius ſi contulerit beneficium indigno non fit deuolutio, nec eſt Epiſcopus conferendi poteſtate priuatus.*

EPISCOPI NEGLIGENTIA an & quando per alios ſuppleatur.

ALLEGATIO CXXVI.

1 NEgligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter imperando eo quod eſt iam bene conſultatum, & iudicatum, vt definit *Valent. to. 3. diſput. 4. q. 5. puncto 1. verſ. negligentia*; vel eſt omiſſio actuum rationis, qui neceſſarij ſunt, vt opus ſuo tempore fiat, ſecundum *Leſſi. de iuſtit. lib. 1. cap. 2. n. 19.* Virtus igitur, cui opponitur, eſt prudentia, vt poſt *D. Thom. 2. 2. qu. 54. art. 2. & Caiet.* ibidem, *Tabien. & Syluest. in ſumm. verbo negligentia*, reſoluunt latè explicantes *Valent. d. q. 5. puncto 1. & Leſſi. d. nu. 19.*

3 Licet autem vitium formalis & propriæ negligentię ſit contra ſpecialem prudētiæ virtutem ex proximè dictis, tamē ob id non ſemper conſtituit peccatum mortale, & in confeſſione ſpecificandum, ſed tunc ſolum quando negligentia per ſe, & ex directa intentione fuerit voluntaria, vt eſt contra prudentiam, nec ſemper etiam in hoc euentu conſtituit peccatum mortale, niſi in duobus tantum caſibus. Primus eſt, ſi ex negligentia committatur, vel omittatur aliquid ad quod non omittendum, vel non committendum negligens teneretur ex aliquo præcepto ſiue diuino, ſiue humano obligante ad culpam mortalem, prout tradunt *D. Thom. d. quæſt. 54. art. 3. in corpore, Syluest. Tabien. & alij ſummiſtę verbo negligentia, Iacob. de Graff. in aureis deciſion. p. 1. li. 3. cap. 5. nu. 132. & 146. & p. 2. lib. 3. cap. 15. nu. 81. Leſſi. d. cap. 2. ſub num. 20. Valent. d. puncto 1. verſ. quarto notandum*. Pariter obſeruantes quod negligentia circa opus prohibitum ſub veniali tantum, nō vero ſub mortali obliget ſolum ad veniale. Iuxta quam reſolutionē reducendum, & intelligendum eſt illud quod de Prælato negligente tradunt indiſtinctè *Greg. Lop. l. 50. gloſ. 2. col. 2. poſt princ. Ludou. Gom. in reg. de annali quæſt. 28. in epilogo caſuum negligentiæ caſu 142. poſt gloſ. verbo reatu in cap. ea quæ, de officio Archid.* reſoluentes negligentiam in Prælato eſſe peccatum mortale, vt nō ſit ita generaliter, & indiſtinctè accipiendum, ſed potius moderandum iuxta grauitatem rerum quas Prælatus negligenter omiſerit, iuxta modo reſoluta. Secundus autem caſus in quo negligentia obligat ad mortale, tunc continget quando intellectus in imperando, & voluntas in exequendo ſe habuerint adeò remiſsè circa ea, quæ ſunt Dei, ſicque ea quis omittat cum tali iniuria propriæ ſalutis ſpiritualis, vt nihil curet Dei amicitiam, immo totaliter ab ipſius charitate deficiat, tūc etenim etiamſi non interueniat illa directa contra prudentiam volitio, adhuc tamen conſtituitur ſpecificum neglig ētiæ peccatum mortale in Confeſſione ſpecificandum, vltra illud aliud ex ipſo lethali opere ex negligentia commiſſo inſurgēs, maximè ſi hæc negligentia ſequatur ex contemptu, vt reſoluit *D. Tho. d. art. 3. in corpore, Valent. d. verſ. quarto notandum*, & conſtat ex ijs, quæ eleganter vt ſolet agens de tranſgreſſione legis ex contemptu reſoluit nouiſſimè *Soar. de legib. lib. 3. cap. 24. à princip.*

4 Negligentia Prælatorum Eccleſiaſticorum, de quibus agitur *in tit. de ſupplenda negl.* Prælatorum, contingere potiſſimum poteſt duobus modis, vel in ijs, quæ ſpectant ad eorum iuriſdictionem, vel contentioſam, qualis eſt illa quæ redditur in inuitos, vt explicāt communiter Doctores *in l. 2. ff. de offic. Proconſ. poſt gloſ. ibi verbo contentioſam, Marant. de ordine iudic. p. 4. diſt. 18.* vel circa ea, quæ ad voluntariam pertinent, quas eſt illa, quæ in volentes exercetur, vt prædicti Doctores explicant, prout eſt ordinatio, conſecratio, benedictio, auctoritatis, ſeu decreti interpoſitio, abſolutio, beneficiorum prouiſio, diſpenſatio, & his ſimilia, vt notant Doctores *in c. decernimus, de iudic. Franc. in c. cum nullus ſub nu. 5. de tempor. ordin. lib. 6.* vbi *Anch. ſub n. 2. Dom. ſub nu. 3. verſ. Religioſi, Couar. lib. 3. vari. c. 20. nu. 6. cum ſeqq. Boer. deciſ. 30. Vanti. de nullit. titul. ex defectu iuriſdictionis, nu. 109. Henriq. in ſum. lib. 6. c. 7. §. 1. iuncta litt. G*, qui hanc duplicem iuriſdictionis ſpeciem, & cuiuslibet exempla notant ad varios effectus, maximè ad intellectum & limitationem text. *in l. vlt. ff. de iuriſd. omnium iudic. & in c. vlt. §. ſtatuto de conſtitut. lib. 6.* vbi latè controuertit *Ludou. Gom. nu. 57. cum ſeqq.*

De negligentia Prælatorum in ijs, quę pertinent ad iuriſdictionem contentioſam.

6 QVoad Prælatorum negligentiam in expediendis ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem contentioſā, reſoluendum eſt Archiepiſcopum in prima inſtantia non habere iuriſdictionem cuiuſcunque negligentiæ prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos Prælatorum ſuffraganeorum, vt probant text. *in cap. nullus primas 9. quæſt. 3. c. 1. de offic. Legati, cap. paſtoralis de officio Ordin. c. 1. eod. tit. lib. 6. cap. 1. de foro compet. eod. lib. c. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. eod. lib. cap. Romana §. cum vero, de appellat. eod. lib.* tradunt *Couar. pract. c. 9. num. 2. cum ſeqq. Henriq. in ſum. lib. 11. de Matrim. c. 3. §. 4. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. princ. n. 39. & 40. Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 28. num. 3.*

7 Vnde infertur nullum eſſe edictum, ſtatutum, ſententiam, ſeu quodlibet aliud præceptum Archiepiſcopi concedentis, aut iubentis, vt ſubditi Epiſcoporum ſuffraganeorum ad eius Curiam pro audiendis & terminandis ſuis cauſis in prima inſtantia incōſulto Epiſcopo accedant, nam cum earum reſpectu Archiepiſcopus nullam habeat poteſtatem iuxta Doctores proximè citatos, ſuccedit reg. *ea quæ fiunt, de regulis iuris lib. 6. tex. in c. etſi clerici, de iudic. & in c. quod autem, de Pœnitent.* cum ſimilibus, iunctis his, quæ de nullitate legis, aut ſtatuti intentati à non habente ſufficiētem poteſtatem ſcribit poſt alios *Soar. de legib. lib. 1. c. 8.* & in ſpecie probat dictum *c. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.*

8 Amplia adeò verum eſſe Archiepiſcopum non poſſe in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos Epiſcopi ſui ſuffraganei, vt procedat, etiāſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione, ita probat text. *in d. c. 1. de ſupplenda negl. Prælat. lib. 6.* vbi Doctores, tradunt *Ioā. Andr. in c. paſtoralis in princip. ſub nu. 21. de officio ordin.* vbi

vbi *Arian.num.3.in fine, Butr. num. 16. Panorm.ſub nu. 10.& Felin. numer.5. in fine, Dec. in cap. ſollicitudinem num.5.de appellat.Hoſt. in ſumm. de offic. Ordin. §. quid pertinet ſub num.7.colum.3.poſt med. Sylueſt. in ſumm. verbo Archiepiſcopus nu.3.Petr.Gregor. ſyntagmat. iuris par.2.cap.9.num.35.lib.17.* Ratio eſt, quia deuolutio poteſtatis de vno ad alterum induci non poteſt, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt infra oſtendemus, nec de vno ad alium ad eam inducendam argui poteſt, etiamſi ratio videretur eadem in vtroque, niſi verba caſus expreſſi conuenerint, itaut alium comprehendant iuxta ea, quæ notantur in reg. *ea quæ à Iure exhorbitant. de regulis iuris lib. 6.* atqui caſus in quo Epiſcopus ſuffraganeus excommunicatus fuerit, aut aliter ſuſpenſus, expreſſus non eſt quoad hũc effectum, vt expreſſit tex. *in d.c.1.* ibi, *cũ id non inueniatur a Iure conceſſum, de ſuppl.neglig.Præl.lib.6.* Igitur, &c.

9 Rurſus amplia, vt non tantum non deuoluatur Epiſcopi excommunicati iuriſdictio contẽtioſa ad Archiepiſcopum pro ſuis culpis, ſed nec etiam pro illius negligentia; in hanc etenim licet ille incidat circa exercitium Epiſcopalis iuriſdictionis contentioſæ, tamen non ob id eadem iuriſdictio per viam regulæ ad Archiepiſcopum deuoluetur ad effectum, vt Archiepiſcopus per viam ſimplicis querelæ adiri poſſit vltra caſus in Iure ſpecialiter expreſſos: quæ ampliatio probatur ex eo, quia deuolutio poteſtatis, aut iuriſdictionis alicui competentis non eſt ex eius negligentia inducẽda, niſi in caſibus à Iure expreſſis, vt clarè probat d. cap. 1. atqui nullibi in Iure inuenitur conceſſum, vt per viã regulæ iuriſdictio Epiſcopi ex eius negligentia deuoluatur ad Archiepiſcopum. Igitur, &c. quare meritò ita reſoluunt *Dominic.ſub num.5.col.2.in d.cap.1. Abb. in cap. ſi quis contra num.4.de foro compet.& in cap. paſtoralis, num.10.de officio Ordin.* vbi eandem regulam conſtituit in quolibet Iudice negligente, ſequitur *Felin.ibid. ſub nu.6. & in cap.quoniam in fine, eod.tit. Greg. Lop.l.11.tit.5.p.1.gloſſ.6.* & quoad cauſas iam cœptas coram Iudice negligente agnoſcit *Gail.lib.1.obſeru.28. num.1.& 3.* & habetur *inter communes opiniones tom.1. lib.4.ſub tit.de rebus creditis num.139.& to.2.lib.7.ſub tit.de appellat.num.26.*

10 Contrarium verò, immo quod generaliter ex neglig ẽtia Epiſcopi deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, tenuerunt *gloſ. verbo culpis in d.cap.1.de ſuppl. neglig.Prælat.lib.6.& verbo exceptis in c.paſtoralis, de offic. Ordinar.& verbo Capitulum in c.irrefragabili, eod. tit. & in ſum.9.q.3.Hoſtien.in ſumm.tit.de officio Ordin.§. quod pertinet ſub nu.7.col.2.in med.* cui adhæret *Anch. in d. c. 1.ſub nu.1.Franc.ſub num.3.Dominic.ſub nu.5.col.3.poſt princip.& Monach.ſub nu.1.& 2.Azor.inſtit. moral. p. 2.lib.3.cap.34.q.10.verſ.quæres.* Ex illo tantum fundamento quod licet *in d.c.1.* expreſſum ſit, vt pro culpis Epiſcopi non deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, id tamen expreſſum non eſt reſpectu negligentiæ eiuſdem Epiſcopi, ac proindè quod ea ſtãte fiet huiuſmodi deuolutio, præſertim quia cum Epiſcopus per eam negligentiam peccet in ipſammet iuriſdictionem, quam per negligẽtiam deſinit exercere, per culpas autem de quibus in illo text. non peccauerit in eam, nil mirum ſi ob hanc fiat iuriſdictionis offenſæ deuolutio ad Archiepiſcopum, licet non fiat propter illam.

11 Retenta tamen noſtra ampliatione non obſtat fundamentum illorum, qui contrarium tenuerunt, facilè enim reſpondetur quod ad inducendam iuriſdictionis deuolutionem ad Archiepiſcopum ex capite negligẽtiæ, vel ex alia quolibet cauſa, non eſt ſatis eam non inueniri prohibitam Archiepiſcopo, ſed oportet vt inueniatur expreſsè in Iure eidem conceſſa, vt habetur in *d.ca.1.* quia ſcilicet huius deuolutio eſt de genere prohibitorum, nam inter alia quæ ſunt de genere prohibitorum, reſpectu Archiepiſcopi potiſſimum locum obtinent actus iuriſdictionales in prima inſtancia exercendi inter ſubditos Epiſcoporum ſuffraganeorum, nam huiuſmodi iuriſdictionis exercitium generaliter non ſolum prohibetur à Iure per modum conſequutiuum, id eſt, in conſequentiam ſacrorum Canonum, qui ſingulis Epiſcopis ſuam in ſuos ſubditos ordinariam iuriſdictionem priuatiuè conceſſerunt, ſed etiam per modum directum, videlicet directè prohibendo Archiepiſcopis ne in prima inſtantia iudicent, vel audiant cauſas eorum, qui Epiſcopis ſubduntur, vt conſtat ex text. *in cap.1.de officio ordin.lib.6.* cum alijs ſupra adductis.

12 Ad confirmationem vero prædicti fundamenti ex diuerſitate rationis, quæ cernitur inter culpas de quibus in *d.cap.1.de ſuppl.neglig.Prælat.lib.6.* & negligentiam, de qua in dicta eius gloſſa, facilè etiam ex dictis reſpondetur negotium huius deuolutionis non pẽdere ex ſolis rationibus, vel ex rei natura, ſed ex ſola legis diſpoſitione, vt infra oſtenditur, nu. 16. Vnde cum nulla lege diſpoſitum inueniatur vt per viam reg. iuriſdictio etiam contentioſa Epiſcopi ex eius negligentia ad Archiepiſcopum deuoluatur, ſequitur non eſſe in his terminis deuoluendam, quantumuis ipſa per huiuſmodi negligentiam offenſa ſit, ſed alio potius remedio ordinario vtendum erit, vt infra dicitur.

13 Præterea pro *gloſſ. Hoſt.* & communi non facit text. cui plurimum innituntur *in cap. cum ſimus 9. quæſt. 3.* quia reſpondetur procedere in ſuo caſu, eſſeque vnum ex illis in quibus in Iure expreſſum ſpecialiter reperitur vt non obſtãte regula negatiua, quam ſupra firmauimus *in verſ.* rurſus amplia *nu.9.* iuriſdictio Epiſcopi ex ſua negligentia deuoluatur ad Archiepiſcopum, vt cum *Abb.in c.nullus num.7.de iurepatron.* infra latè reſoluimus, qua etiam ratione ſpecialiter à prædicta regula negatiua excipitur, & procedit text. *in authent. de quæſtore verſ.ſi vero, & in cap.* Romana *§.ſanè verſ.notoria, de cenſib. lib.6. & in capit. venerabilis §.ſanè, de ſent. excommun. eod. lib.& in capit.ad reprimendam, de officio Ordin.* de quibus latè infra agimus: ſic etiã procedit *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat.cap.vltim.verſic. quod ſi,* prout etiam ex eadem ratione ſpecialitatis procedunt alia iura, in quibus ſpecialiter expreſſum reperitur, vt de vno ad alium iudicem fiat deuolutio iuriſdictionis ex negligentia, vt videre eſt *in cap.ſignificauit, de offic.Ordin.& in cap.quanto, eod.tit.& in c.ex tenore, & in cap.ex tranſmiſſa, & in cap.licet 10.de foro compet. & in Clem.1.verſ.non igitur, de celebr.Miſſarum, & in c. excommunicamus §. volumus, de hæret. cum alijs,* quæ facilè colligi poterunt ex traditis per *Hoſt.d.col.3.in med. & per Gom.in epilogo caſuum negligentiæ poſt reg.de triẽnali poſſeſſore.*

14 Extra hos autem ſpeciales caſus ſtandum eſt prædictæ noſtræ, & Abb. ac aliorum regulæ negatiuæ ex fundamentis de quibus ſupra. Circa quam tamen aduertere oportet eam ſolum procedere ad effectum, ne in prima inſtantia per viam ſimplicis querelæ poſſit adiri Archiepiſcopus propter negligentiam Epiſcopi; nõ verò ad effectum ne ad eum recurri poſſit per viam

appel-

appellationis: etenim ad eum ex capite prædictæ negligentiæ appellari poterit, proindeque ad eum cauſa deuoluetur, ſicque parti per negligentiam Epiſcopi læſæ iuſtitia per Archiepiſcopum diligenter miniſtrabitur; & conſtat tum ex generali & ordinario appellationis remedio à lege omnibus expreſsè non prohibitis conceſſo ad reparandum grauamen à iudice iniuſtè illatum iuxta text. *in l.1.ff. de appellation.* cum vulgaribus, tum etiam ex ijs, quæ reſoluit *Sanch. de matrimon. lib.3. diſputat.28. num. 4.* & diximus in prima parte *huius tract. tit.4. de Archiepiſcopali præſtantia numero 61. cum ſeqq.*

De negligentia Prælatorum in ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem voluntariam.

15 VIdimus ſupra de Prælatorum negligẽtia in expediendis ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem cõtentioſam, reſtat nunc vt videamus de illa, quæ contrahitur in expediendis ijs, quę ſpectant ad iuriſdictionem voluntariam, in qua conſtituendum eſt ad illam ſpectantia, ſi per negligentiam formalem, ſiue propriã ſiue impropriam omittantur, ſuppleri multoties per alios, & in hunc finem ad eos ſæpe deuolui poteſtatem negligentibus competentem, vt ſingula ſingulis referendo conſtat ex text. *in cap.1. cum ſeqq. de ſuppl. neglig. Prælat. & in cap.2. & in cap. quia diuerſitatem, & in c. cum noſtris, & in cap. dilectus, & in cap. poſtulaſtis, de conceſſ. præbend. & in cap. ne pro defectu, de elect. & in c. poſt quam 50. diſtinct.* & poſt ordinarios in præcitatis iuribus obſeruant & proſequuntur *Sylueſt. in ſum. verbo beneficium 2. num.6. & 7. & verbo Prælatus num. 4.* latè Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolutionib. Henriq. in ſum. lib.7. cap.25. a nu.4. in fine, Iacob. de Graff. in aureis decisionib. p.1. lib.3. c.5. num.132. & num.146. & p.2. lib.3. cap.15. num.81. Gutier. canon. quæſt. lib.1. cap.28. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris p.2. lib.17. cap.9. Azori. inſtit. moral. par.2. lib.3. cap.34. verſic. quæres, &* latè *lib.6. capit.27.*

16 Intellige tamen hanc deuolutionem inductam ob negligentiam Prelatorum Eccleſiaſticorum non procedere ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti, ſiue eam conſideremus vt pęnalem, prout conſiderãt Doctores poſt *gloſ. in c. duobus, de reſcript. lib.6. & in c. quãquam, de elect. eod. lib.* teſte *Petr.* Gregor. *d.c.9. nu.27.* ſiue vt principaliter inductam in publicum fauorem ex rationibus, de quibus infra, non inquam deuolutio hæc concluditur in prima conſideratione, licet enim ratio poſtulet, vt hæc negligentia, vtpote culpabilis nõ maneat impunita iuxta reg. text. *in l. ita vulneratus ff. ad legem Aquil. & in c. vt famæ, de ſentent. excommu.* tamen nulla eſt ratio, quæ concludat hac vel illa pęna fore puniendam. Rurſus nec concluditur in vltima cõſideratione, potuit enim alia via negligens cogi, vt idemmet à ſua negligentia deſiſteret, & proprio muneri ſatisfaceret, ac tandem per hoc vtilitati publicæ conſuleret. Igitur ſolum reſtat vt dicamus hãc deuolutionem immediatè tribuendam eſſe voluntati & diſpoſitioni legis Canonicæ; quamuis fatendum ſit eam pluribus rationibus bonum Eccleſiæ concernentibus, immo & ipſo legum Ciuilium exemplo ſuaderi. De rationibus conſtat; nam aliter Eccleſiæ, aut earum iura diu in ſuſpenſo eſſent Paſtoribus & Præfectis viduatę; vel abſolutè, vt quia propter negligentiam prouiſio nec fit, nec tam vel abſolutè, vt quia propter negligentiam prouiſio nec fit, nec tam cito, & cõmode fieri ab ipſo negligente ſperatur, vt obſeruat *Eraſm. a Cochier. de iuriſd. Ordinar. in exemptos p.2. q.30. nu.2.* vel ſecundum quid vt ipſe dum in expediendis Eccleſiaſticis muneribus ſe negligenter gerit vti inutilis ſuo muneri, & officio: oportuit igitur ſecundum ſuadentem rationem hac via obuiare huic diuturnæ creationi tanquam nimium periculoſæ, & animabus ſubditorum, & Eccleſijs diſpendioſæ, iuxta text. *in c. quam periculoſum de elect. & in ca.1. & 2. 84. diſtinct. & in c.1. & 3. 86. diſtinct.* Deinde vt obuietur auaritiæ Prælatorũ, qui alioquin permitterẽt Eccleſias diutius vacare, vt tãdem pro eo tempore eorum fructus colligerent, quos in ipſa earum collatione reſeruare, & colligere non poſſent, iuxta reſponſionem Pont. *in c. unic. verſ. omnibus, vt Eccleſiaſtica beneficia.* Denique vt eorum negligentia puniatur in eo in quo per eam deliquerũt, iuxta reg. tex. *in cap. poſtulaſtis de cleric. excommun. miniſt. & in cap. litteras. de tempor. ord.* prout ex Doctorum ſententia tradit *Petr. Greg. d. n.27.* Et hæc ſatis de rationibus, quibus prædicta ob negligentiam deuolutio ſuadetur.

17 De exemplo autem legum Ciuilium patet ex *l.2. §. ſi mater ff. ad ſenatuſconſ. Tertull.* cui etiam addi poteſt ea dominij deuolutio, quæ de vno in alium fit per pręſcriptionem à lege inductam ne rerum dominia eſſent in incerto, neve tamen lata dominorum negligentia impunita remaneret contra text. *in cap. vigilanti, de præſcript.* iuncta *l.2. ff. de vſucap.* Sic etiam nemini licuit inter Ethnicos impunè vineam ſuam incultam habere, immo Romani nota infamiæ afficiebant eum, qui negligenter fundum ſuum araſſet, vel vineam pro derelicto habuiſſet, vt ex *Aul.* Gellio *lib.4. c.13.* refert *Petr. Gregor. dict. capit. 9. num.* 26. vbi plura alia exempla adducit.

18 Cum igitur iuxta ſupradicta conſtet hanc poteſtatis Prçlatorum Eccleſiaſticorum deuolutionem inductam propter negligentiam non concludi, & immediatè deduci ex natura rei, nec ex alia ratione concludenti, ſed immediate procedere ex voluntate, & determinatione iuris Canonici, iam ſequitur eam non eſſe inducendam extra caſus ab eodem iure expreſſos, vt vltra vulgarem reg. de legibus pœnalibus, & odioſis non extendendis traditam à Doctoribus *in reg. odia. & in reg. in pęnis. de regulis iuris lib.6.* probat expreſsè *d.c.1. de ſuppl. neglig. Prælat. lib.6.* ſupra non ſemel ponderatum.

19 Vnde colligitur ob negligentiam Prælati in inſtituendis præſentatis etiam idoneis ius inſtituendi non deuolui ad proximum ſuperiorem, ſed patronum legitimo tempore præſentantem iuxta text. *in cap. unic. §. verum de iurepatron. lib.6.* poſſe interpellare Epiſcopum pro inſtitutione faciẽda, quamuis illud poſt pręſentationem lapſum fuerit argumen. text. *in cap. cum inter 18. de elect.* & eo adhuc negligente poſſe recurrere ad ſuperiorem, qui terminum ad inſtitutionem faciendam præfigit inferiori, arg. tex. *in c. ad reprimendã, de offic. ordin. & in c. ſi graue, de præben.* Ratio eſt, quia licet negligentia Epiſcopi circa collationem beneficiorum operetur hanc deuolutionem iuxta infra dicenda, expreſſum tamen non eſt vt eam operetur, quando ſolum verſatur circa prædictam inſtitutionem, vnde ſuccedit noſtra reſolutio; quare ita tenent *Abb. in cap.2. nu.12. de conceſſ. præb. Lambert. de iurepatron. p.1. lib.1.*

quæſt.

q.1.art.20.nu.8.declarat.2.cum ſeqq. Petr. Greg. d. cap. 9. num. 45.

20 Vbi autem à iure prędicta deuolutio expreſsè inducta reperitur, non ſemper fit ad proximum ſuperiorē, quaſi hic deuoluendi ordo præciſè dependeat ex natura rei, id eſt ex ea ſubordinatione, qua fit de inferioribus ad ſuperiores; licet enim huiuſmodi ordinatio per ſe, & natura rei plures effectus producat, & concludat in materia obedientiæ ſuperioribus debitæ iuxta illud *Pauli ad Hebræos* 13. obedite Præpoſitis veſtris, ex regul. text. *in capit. omnis anima, de cenſibus*. licet item prædicta ſubordinatio concludat ſuperiorem poſſe cōpellere inferiorem, vt faciat quod facere tenetur, vt bene conſiderat *Petr. Gregor. dict. numer.* 45. & poſt multos varijs in locis, *Lambertin. dict. articul.* 20. tamen non concludit prædictum deuoluendi ordinem, nec proindè vt proximus ſuperior conficiat quod inferior facere tenebatur, vt in quodam caſu ad hanc materiam pertinente, de quo infra ex *Ioan. Andr. Cardin. Panormit. in cap. paſtoralis de offic. ordin. ſuper gloſ.* 2. refert *Nauarr. in cap. placuit numero* 142. *de Pœnit. diſtinct.* 6. & in pluribus alijs caſibus tradit poſt alios *Lambertin. vbi proximè*; nec id mirum, cum prædicta ſubordinatio, dum aliud à iure expreſſum non reperitur, eo ſolum tendat vt inferiores obtemperent iuſtis ſuperiorum præceptis, vt conſtat ex reſolutis per citatos Doctores, quapropter ordo prædictæ deuolutionis aliundè deſumendus eſt, immediatè videlicet ab expreſſa legiſlatoris voluntate, ita vt ſecundum eam deuolutio fiat modo ad hunc, modo ad illum licet ſuperior non ſit, prout in iure fuerit expreſſum, iuxta ea, quæ ſupra diximus, & ideo cautè legendus eſt *Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos part. 4. quæſt.* 30. per totam; quo pacto procedit multiplex & diuerſus deuoluendi ordo, quem Ius Canonicum in hac materia præſcripſit, vt ex infra dictis, quatenus ſpectet ad Epiſcopos, ſigillatim apparebit.

21 Primò igitur ex huc uſque dictis infertur intellectus ad text. *in cap. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. in Decretal.* dum inquit quod ſi Epiſcopus diœceſanus legitimè requiſitus negligat benedicere Ciſtercienſem Abbatem, ipſe Abbas poterit monachos proprios benedicere, & cætera ad Abbatis iam benedicti officium ſpectantia exercere, quaſi propter huiuſmodi negligentiā poteſtas benedicendi Epiſcopo iure communi competens deuoluatur in totum ad ius ipſum Canonicum, & ab hoc cenſeatur obtenta illa benedictio per Abbatem neglectum, vt in effectu poſt *Innocent. & Hoſt.* ſentiunt ibidem, *Ioan. Andr. numer. 4. Butri. numero* 11. *Panorm. d. numero ſecundo*, & alij communiter, idem ex rationis identitate reſoluentes in confirmatione per negligentiam ab Epiſcopo legitimè requiſito non exhibita Abbati electo, quaſi hic tanquam ab ipſa lege Canonica cōfirmatus poſſet omnia in temporalibus ad iuris correctionem pertinentibus gerere, quæ ſolū poſt confirmationem, non autem ante illā geri poſſunt iuxta *text. in capit. noſti, & in cap. tranſmiſſam de electio.* quod tamen vltimum non probamus, cum hic modus deuoluendæ & ſupplendę poteſtatis Epiſcopalis, quoad huiuſmodi confirmationis articulum non exprimatur à iure prout exprimi neceſſe erat, vt induci poſſet, iuxta ſupra reſoluta.

22 Secundò infertur reſolutio illius quæſt. an ſcilicet Epiſcopo negligēte præſtare abſolutionem ab excommunicatione à ſe lata in eum, qui ex iuſta cauſa petiet abſolui, poteſtas abſoluendi ad Archiepiſcopum deuoluatur ex capite prædictæ negligentiæ; Pro cuius ſolutione prēmittendum eſt iuſtitiam cauſæ ob quam petitur huiuſmodi abſolutio, dupliciter cōtingere poſſe: primò quando excommunicatus contendit, & coram eodem excommunicatore allegat eandem excommunicationem eſſe iniuſtam, proindèque humiliter petit eius reuocationem, & abſolutionem; ſecundò quando ipſe licet fateatur iuſtam fuiſſe prædictam excōmunicationem, tamen coram eodem ſe præſentat emendatum, & parere paratum.

23 In terminis primi caſus reſoluendum eſt, hanc abſoluendi poteſtatem multiplici quidem via poſſe ad Epiſcopum deuolui, ſed ad nullam ex illis excepta vna de qua infra, neceſſarium eſt conſiderare prædictam negligentiam quaſi eidem tribuenda ſit huiuſmodi deuolutio, nam abſque alicuius negligentiæ reſpectu poteſt illa fieri; & primò per remedium appellationis vbi excommunicatio in fauorem alterius collitigantis, videlicet pro offenſa ei facta, vel pro debito non ſoluto lata fuit, iuxta *tex. in cap. venerabilibus, in princ. de ſenten. excommu. lib. 6.* tum etiam quia Archiepiſcopus ad quem appellatum eſt, poterit de rigore ſi dubitetur, an iuſta vel iniuſta fuerit excommunicatio, ab eadem abſoluere, niſi ex honeſtate velit ad excommunicatorem remittere excommunicatum abſoluendum, vt in eodem *text. in §. ſanè verſic. quod ſi, & in cap. per tuas, verſ. niſi de ſentent. excommu. & in cap. ad reprimendam verſ. tu vero, de officio Ordin.* iuxta intellectum *Innoc. qui in dict. cap. per tuas num.* 4. credit ibi actum fuiſſe per viam appellationis. Secundò prædicta deuolutio abſque reſpectu alicuius negligentię fieri poteſt per remedium ſimplicis etiam querelæ, vbi cauſa iniuſtæ excōmunicationis non verſatur inter ſubditos Epiſcopi ſuffraganei, ſed potius inter ipſum ſuffraganeum, & ſuum ſubditum, iuxta reg. *text. in cap. 1. 99. diſtinct. & in cap. per ſingulas 9. quæſt. 3. & in cap. ſi clericus 11. quæſt.* 1. *& text.* in ſpecie *in dict. cap. venerabilibus, in princ. verſic. ſed ſi, & in d. cap. ad reprimendam, verſ. tu vero*, iuxta vnum intellectum, quem plurimum adiuuāt illa verba eiuſdem *text.* ibi, *eidem Epiſcopo ſatisfaciat competēter*, dum per ea ſatis demonſtratur cauſam iniuſtæ excommunicationis verſari ibi inter ipſum ſubditum & Epiſcopum; quod idem erit etiamſi huiuſmodi cauſa verſetur inter ipſos ſubditos, dummodo tamē excommunicatus contra ſuum Epiſcopum ex tali iniuſtitia prętendat intereſſe, iuxta *d. cap. venerabilibus in princip. verſic. ſed ſi, & text.* qui ſic intelligitur *in cap. ſacro 48. verſic. caueat, de ſentent. excommun. iunctò verſ. cumque* ibi, *excommunicator condemnetur ad intereſſe excommunicato*, quibus verbis ſatis oſtenditur in eo text. contra Epiſcopum excommunicatorem actum fuiſſe ad intereſſe, cum aliter non poſſet ſuper eo ferri ſententia condēnatoria iuxta reg. *text. in l. ut fundus, ff. communi diuidundo* cum vulgaribus; atque ita multiplici via poteſtas abſoluendi deuolui poterit ad ſuperiorem Archiepiſcopum, ſed non ex capite negligentiæ, vt ſupra diximus, quippe quod etiam ante vllam Epiſcopi excōmunicatoris negligentiam in abſolutione impendenda poteſt excommunicatus eam ab Archiepiſcopo poſtulare, interpoſita contra Epiſcopum vel appellatione, vel ſimplici querela, iuxta ſupra dicta.

23 Via igitur per quam in terminis prædicti primi caſus poteſtas abſoluendi ad Archiepiſcopum deuoluetur ex ſolo capite negligentiæ, tunc continget, quādo poſt inter-

interpoſitam dictam appellationem, ſeu querelam apparuerit prima facie ex tenore proceſſus excommunicationem fuiſſe iuſtè prolatam, & ob hanc cauſam Archiepiſcopus excommunicatum, abſoluendum ad excommunicatorem remiſerit, prout (niſi periculum ſit in mora) tenetur adeò remittere, vt antea non poſſit eũ abſoluere, ne aliter excommunicatori fiat iniuria manifeſta, prout fieret ſi eo non requiſito per alium in talibus terminis abſolueretur, vt conſtat ex *d. capit. venerabilibus, §. ſanè in princ. & ex d. cap. ſacro*, ibi, *qui ſi abſque periculo moræ, &c.* iuncta reg. *text. in capit. ſeruetur 11. q. 3.* Facta igitur huiuſmodi remiſſione ſi contingat excommunicatorem requiſitum ab excommunicato abſolutionem illi per malitioſam negligentiam nõ exhibere, tunc ad Archiepiſcopum abſoluendi poteſtas deuoluetur, vt conſtat ex *d. §. ſanè*, ibi, *niſi excommunicator requiſitus malitioſè illi abſolutionis beneficium deneget exhibere*, intelligendo hęc verba non tantum de denegatione quæ verbis, ſed de illa etiam quæ factis, puta per prædictam negligentiam explicatur, prout intelligi neceſſe eſt, quia aliter illuſoria maneret eorum diſpoſitio, cum facilè abſolutio, quæ verbis non denegatur, poſſet factis exhibitionem eius negligendo denegari, & iniuſtè retardari contra intentionem eiuſdem text. & in his terminis verum erit dicere hanc deuolutionem fieri immediatè ex capite negligentiæ formalis, quippe quod ſi hæc non daretur, non poſſet in his terminis pro huiuſmodi abſolutione ad Archiepiſcopum recurri vlla alia via, ſed ſolum ad ipſum Epiſcopũ excommunicatorem, vt patet ex *d. §. ſane.*

24 Quod attinet verò ad ſecundum caſum, dicendũ eſt in eius terminis poteſtatem abſoluendi nullatenus deuolui ad Archiepiſcopum ex ſola negligentia Epiſcopi excommunicatoris, itaut per ſimplicem querelam ille aditi poſſit pro huiuſmodi abſolutione impetrãda, cum enim deuolutio hęc non reperiatur in Iure expreſſa, ſuccedunt ſupra reſoluta *num. 18.* reſtat igitur, vt in hoc caſu locus tantum ſit appellationis remedio, iuxta ea, quæ de licentia ad aſſiſtendum matrimonio per negligentiam à proprio Prælato non exhibita dicit

25 *Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſp. 28. num. 4.* Interpoſita autem huiuſmodi appellatione, & per eam delata cauſa ad Archiepiſcopum, ipſe poterit, & debebit ſtatim abſoluere excommunicatum cautione recepta quod ipſe parebit excommunicatoris mandato circa ea propter quæ fuit ab eo iuſtè excommunicatus, vt efficaciter colligitur ex *text.* in terminis excommunicationis etiam iniuſtæ loquuto, *in cap. per tuas 40. de ſenten. excommun. & in cap. venerabilibus, §. porro eod. titul. in 6.* quod ampliatur vt Archiepiſcopus nõ teneatur in hoc caſu excommunicatum remittere ad excommunicatorẽ pro huiuſmodi abſolutione impendẽda, ſic limitata deciſione *text. in d. §. ſane*, quia ſcilicet (vt ex eodẽ textu conſtat) remittendi neceſſitas, & abſoluendi prohibitio de qua ibi, omninò ceſſat, vbi excommunicator requiſitus malitioſe illi abſolutionis beneficium denegat exhibere, hæc autem malitioſa denegatio datur in hoc caſu ſuppoſita prædicta negligentia excommunicatoris pro huiuſmodi abſolutione requiſiti iuxta ſupradicta *in verſ. præcedenti.*

26 Tertiò infertur intellectus *ad cap. ſignificauit, de offic. Ordinar.* dum probat ſtante negligẽtia Iudicis delegati à Papa circa proceſſum cauſæ, quæ ſuper inceſtuoſa quorundã coniunctione vertebatur, poſſe Ordinariũ, qui eos ob eam cauſam infamatos excommunicauerat in priſtinam excommunicationis ſentẽtiam reuocare, quantumuis ab ea fuerint per eũdem delegatum abſoluti; vt ſcilicet procedat ſpecialiter, cum in eo expreſſum ſit, vt ad prædictum effectum ex negligentia talis delegati fiat ad ipſum Ordinarium deuolutio poteſtatis, quę ſoli delegato, non vero Ordinario competebat in eam cauſam ſuppoſita Summi Pontif. delegatione, & aduocatione eiuſdem cauſæ per eam delegationem, vtpotè ex certa ſcientia factam inducta iuxta reg. *text. in cap. paſtoralis, §. præterea*, ibi, *iuriſdictionem priorum Iudicum reuocare, de offic. deleg.* iuncta reg. *text. in cap. ut noſtrum, de appellat.* reſoluunt *Hoſt. Henric. Abb. nu. 2.* & omnes *in d. c. ſignificauit*, & poſt *Vincent. Rip. Stãphil.* & alios tradit *Couar. pract. cap. 9. num. 14. in fine*, Intellige prædictam deuolutionem, de qua *in dict. cap. ſignificauit*, ſolum habere locum ad effectum repetendæ excommunicationis, de qua ibi, non vero ad effectum vt huiuſmodi Ordinarius ad definitiuam vſque ſententiam in cauſa procedere poſſit, vt denotare videntur verba eiuſdem *text.* ibi, *donec cauſa, &c.* & obſeruant *gloſ. ult. Innoc.* & Doctores communiter, vt per *Abbat.* ibidem *nu. 5.*

27 Quartò infertur intellectus ad *text. in cap. nullus, de iurepatron.* dum probat Epiſcopo negligente cõcedere iuſtè petitum conſenſum ad decimas & Eccleſias in proprietatem, hoc eſt ad redditus, & prouentus temporales à laico retentos iuxta text. in *cap. extirpanda in princip. de præbend.* religioſo etiam loco per eundem laicum donandos requiſitum, iuxta terminos text. *in cap. illud de iurepatron.* ad Romanum Pontif. pro eo cõſenſu præſtandum recurrendũ eſſe, vt procedat ex eo quia ſic in eo text. expreſſum eſt, vt in his terminis ex Epiſcopi negligentia poteſtas præſtandi huiuſmodi conſenſum auferatur ab eo, & ad Romanum Pont. deuoluatur, vt per eum suppleatur.

28 Amplia primò huiuſmodi poteſtatem adeò ad Romanum Pont. deuolui, vt ille ſolus, non autem Archiepiſcopus poſſit ea vti: & prædictam Epiſcopi negligẽtiam ſupplere conſenſu ab eo iniuſtè non exhibito; cũ enim in Iure non inueniatur expreſſum, vt in hoc caſu ad Archiepiſcopum hæc poteſtas deuoluatur, immo, oppoſitum efficaciter colligatur *ex d. cap. nullus*, ſuccedunt ſupra reſoluta; & ita ex hoc fundamento hãc ſententiam tenent *Panorm.* ibi, *num. 3.* poſt *Card. & Ioan. Andr.* ibidem, quos ſequitur *Roch. de iurepatron. uerbo pro eo quod, num. 16. Paul. de Citadinis in ſimili tract. par. 9. num. 10. in fine, Lambert. in eod. tract. p. 2. lib. 1. quæſt. 1. art. 20. nu. 8. cum ſeqq.*

29 Quamuis cõtrarium tenuerit *Calderin.* relatus à *Panorm.* vbi proximè *num. 2. Palat. in repet. rub. de donation. inter uirum & uxor. §. 22. nu. 4.* & quoad ſpeciem *text. in d. cap. nullos*, ſequitur poſt alios *Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 11. n. 28. in fine*, licet ibidem *nu. 29.* hoc non admittat in ea quæſtione an conſenſus directi domini ex ipſius negligentia in alienatione emphyteuſis non exhibitus ſuppleri poſſit per Præſidem, & in eum poteſtas conſentiendi ad huiuſmodi officium deuoluatur. Nec pro *Calderin.* & ſequacibus facit *text. in cap. cum ſimus, verſ. ſimiliter, 9. quæſt. 3.* quia cũ *Panorm.* & alijs poſt eum relatis reſpondetur procedere tantum in ſuo caſu, videlicet, vbi negligentia Epiſcopi verſatur circa Conſtitutionem œconomi. de quo ibi hoc itaque caſu ad Archiepiſcopum prædicta poteſtas conſtituendi deuoluetur, quia ſic expreſſum eſt in eo text. non tamen indè poterit argui ad alios caſus

non

non expreſſos, proindèque nec ad eum de quo agimus in terminis text. *in d. cap. nullus*. Sic etiam pro ſententia *Calderini* non facit text. (cui multum innititur *Palat. vbi proxime*) *in c. 2. de tranſact.* dum probat, compoſitionem ſuper decimis faciendam eſſe de conſenſu Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, quaſi (vt *Palat.* inducit) Archiepiſcopus pro huiuſmodi conſenſu adeundus ſit, vbi Epiſcopus iniuſte neglexerit conſentire: reſpondetur enim facillimè cum altero ex antiquis præceptoribus verba huius text. id non probare, quippe quod intelligenda ſolum reſpectiue, ſcilicet quoad Epiſcopum reſpectu ſui Epiſcopatus, & ad Archiepiſcopum reſpectu ſui Archiepiſcopatus, pertinet facultas conſentiendi in prædicta decimarum compoſitione, quando ea alioquin licitè fieri poteſt, iuxta ea quæ ad illius text. & ſimilium explicationem late poſt alios tradit *Soar. de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. cap. 51. nu. 16. cum ſeqq.*

31 Amplia ſecundò ſupra poſitam illationem, vt procedat non ſolum in actibus in quibus Epiſcopi conſenſu requiritur per modum auctoritatis ad eos ſolemnizandos, & formandos, vt in ſpecie text. *in d. cap. nullus*, ſed etiam in illis, in quibus huiuſmodi conſenſus non ita exhibendus deſideratur, ſed ſolum ad colligendam eius voluntatem & licētiam ne aliter abſque ea videatur iure aliquo ſibi competente priuari, contra reg. id *quod noſtrum, ff. de reg. iuris*, prout videre eſt in caſu in quo clericus, nec ex cauſa ſtudij poteſt à ſua Eccleſia abeſſe abſque licentia Epiſcopi, iuxta *text. in cap. relatum, de cleric. non reſid.* & in caſu in quo abſque illa nullus poteſt Eccleſiam conſtruere, iuxta *text. in cap. nemo, de conſecrat. diſt. 1.* nec in ea iuſpatronatus acquirere, iuxta *text. in cap. nobis, de iurepatron.* & in caſu in quo abſque eadem licentia nullus poteſt ab alieno Epiſcopo Ordines ſuſcipere iuxta *text. in cap. 1. cum* alijs ibidem *9. quæſt. 2. & in cap. 1. cum ſeqq. de tempor. ordinat. lib. 6. & Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 2. et ſeſſ. 23. etiam de reformat. cap. 8.* & alibi. In his etenim, & alijs ſimilibus caſibus, quos ad ornandam deciſionē *text. in d. cap. nullus*, congerit *Lambert. in d. art. 20.* & alij, vt per *Roch. verbo pro eo quod num. 13.* reſolue pro obtinenda Epiſcopi licentia iuſtè petita, & ab eo per iniuſtam negligentiam non exhibita, non poſſe per viam ſimplicis querelæ recurri ad alium quam ad ipſum Romanum Pontificem, cum aliud in Iure non reperiatur expreſſum, vt bene poſt *Abb.* & alios plures reſoluunt *Roch. d. verbo pro eo quod num. 16.* & *Lamber. d. art. 20. nu. 8. cum ſeqq.*

32 Quamuis contrarium abſque bono fundamento tenuerit vnus ex antiquis præceptoribus Conimbricēſis Academiæ *in ſcholijs ad dict. cap. nullus*, credens diſtinguendum eſſe inter prædictos duos modos requirendi conſenſum Epiſcopalem, quaſi in primo procedat noſtra reſolutio, proindèque prædictum cōſenſum requiſitum, ſcilicet per modum auctoritatis ſolus Romanus Pont. ſupplere poſſit, ex eo quia is ſolum, & non Archiepiſcopus, nec alius Romano Pont. inferior ex reg. text. *in cap. propoſuit de conceſſ. præbend.* poteſt ſupplere Iuris defectus huiuſmodi, & actuum ſolēnitates neceſſarias prout prædictus conſenſus, & auctoritas, qui vt talis debuit ad validitatē prædictæ donationis aliàs non valituræ, neceſſariò concurrere iuxta *text. in l. obligari §. tutor, ff. de auctor. tutorum, & in cap. pen. iuncta gloſ. verbo mandantibus de re iudic. lib. 6.* at vero in poſteriori modo à ceſſante huiuſmodi ratione dicendum eſt, licentiam ab Epiſcopo ex negligentia non exhibitam poſſe per Archiepiſcopum ſuppleri. Hæc itaque diſtinctio quoad ſecundam eius partem admittenda non eſt, aduertere nāque debuiſſet colendiſſimus præceptor, quod vt ad Archiepiſcopum deuoluatur prædicta poteſtas ad ſupplendam Epiſcopi negligentiam, non ſatis eſt quod agatur de ſupplenda tali re, quæ cadere poſſit ſub poteſtate Archiepiſcopi, ſed vlterius requiritur quod talis deuolutio reperiatur in Iure expreſſa, iuxta ea q̄ diximus *ſup. nu. 18.* Vnde in omnibus ſpeciebus in quibus illa non reperitur expreſſa, prout non reperitur in illis, quas ſupra ex *Lambertin.* retulimus, concluditur eam non eſſe admittendam, proindèque in illis non poſſe Archiepiſcopum ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtandis prędictis licentijs, iuxta hanc ſecundam ampliationem, prout etiam non poteſt eam ſupplere, ſed ſolum compellere Epiſcopū iniuſtè negligentem concedere diſpenſationem ab illo ex iuſta cauſa per officium Iudicis petitam, vt benè reſoluit *Lambertin. dict. num. 8. poſt gloſſ.* ad hos terminos reducendam *verbo cauſa, in fine, in cap. exigunt, 1. q. 7.*

33 Amplia tertiò ſupradictam ſecundam illationem procedere, etiamſi agatur de conſenſu ad prædictā donationem iuſtè petito, & per negligentiam non exhibito ab eo, qui fuerit inferior Epiſcopo, & cui eum cōſenſum exhibere ſpectabat ratione, v.g. iuris quaſi Epiſcopalis: adhuc enim ad ſolum Romanum Pont. & non ad alium ipſi inferiorem pertinebit ſupplere, & præſtare eundem conſenſum ex ea ratione, quia oppoſitum non reperitur expreſſum, vnde ſuccedūt illa quæ reſolumus ſupra *nu. 16. cum ſeqq.*

34 Contrarium verò in ijs terminis tenet *Lamber. d. ar. 20. nu. 22.* exiſtimans in illis poſſe Epiſcopum præſtare huiuſmodi cōſenſum; primò quia ipſe reſpectu omnium ſibi inferiorum Prælatorum habet intentionem fundatam ad iuriſdictionem in eos exercendam ſicut in cæteros omnes in eiuſdem diœceſi exiſtentes iuxta text. *in cap. omnes Baſilicæ 16. q. 7.* Secundò, quia res de facili reuertitur ad ſuam naturam iuxta text. *in capit. ab exordio 35. diſt.* cum vulgaribus. Retenta tamen noſtra ampliatione non obſtant *Lambertini* fundamenta, nam ad primum reſponderi poteſt, non habere locum, vbi conſtiterit Prælatum inferiorem ex ſpeciali titulo priuatiuè habere iura Epiſcopalia, & per conſequens poteſtatem præſtandi prædictum conſenſum; tunc enim eius reſpectu ceſſabit Ordinaria Epiſcopi iuriſdictio iuxta text. *in cap. auditis*, cum alijs ibidem, *de præſcript.* & conſequenter illa tam propria fiet ipſius inferioris Prælati quantumuis in Epiſcopali diœceſi exiſtentis, vt ad inſtar cæterorum eius bonorum non poſſit abſque ipſius conſenſu ab eodem auferri, etiamſi in eius exercitio negligens fuerit, niſi in caſibus à iure expreſſis iuxta reg. *id quod noſtrum, ff. de regulis iuris*, ex quo conſequitur reſponſio ad vltimum fundamētum, neque enim regreſſus ad priſtinam naturam admitti poteſt, vbi adhuc durat primus ab ea diſceſſus, vt in noſtris terminis.

35 Limita iam primò prędictam illationem ſic explicatam, & deſumptam ex *d. c. nullus*, vt procedat ſolū quoad effectum ne Archiepiſcopus quidem, ſed ſolus Romanus Pont. poſſit præſtare prædictum conſenſum ab Epiſcopo per negligentiam non exhibitum, non vero procedat ad effectum compellendi Epiſcopum, vt cōſentiat prædictæ donationi hæc enim compellendi facultas competit etiam Archiepiſcopo, itaut is pro cō-

pel-

pellendo Epiſcopo adiri poſſit quin Romanus Pôt. adeatur. Cum enim Archiepiſcopus ſit ordinarius ſuperior Epiſcopi iuxta text. *in c. paſtoralis. de offic. Ordinar.* nil mirum ſi eum ſic iniuſtè negligentem compellere poſſit; quare ita tenent *Ioan. Andr. Card. Panor.* citatis locis, & alij communiter, vt per *Roch. d. verbo pro eo quod num. 15. Paul. de Citadin. d. p. 9. nu. 10. Lambert. d. num. 8. cum ſeqq.* Quicquid oppoſitum tenuerit *Hoſt.* relatus à *Panor. in d. cap. nullus num. 2.* pro quo non facit *text. in eod. cap. nullus*, licet enim de ſolo Romano Pont. mentionem faciat, id tamen procedit ſolum reſpectu ſupplendi conſenſus ab Epiſcopo per negligentiam non exhibiti, vt idem text. habet, non vero reſpectu prædictæ compulſionis, hæc enim, tanquam caſib. ab eodem text. omiſſis, regulanda eſt iuxta regulam ordinariam textus in *d. cap. paſtoralis*, vt docet illa alia reg. text. *in l. commodiſſimè. ff. de liberis, & poſthum.* & ita in effectu reſpondent, & prædictam deciſionẽ *text. in d. cap. nullus*, intelligunt ſupra citati Doctores, & alij communiter, vt per *Lambert. d. art. 20. nu. 9.* & quidem bene, quicquid ipſe ibidem aliter reſpondeat intelligens ideò in eo text. ſolius Romani Pontificis mentionem fieri, quia eius deciſio dirigebatur in Epiſcopum Adonenſem, qui eum ſolum, & non alium ſuperiorem recognoſcebat; aduertere namque debuiſſet *Lambert.* (prout nos modo aduertimus lapſi aliquando) verba eiuſdem text. generalia eſſe ad quemlibet Epiſcopum, vt patet, ibi, *ſi quis Epiſcopus, &c.* Secundò quod etiam ſi daremus cum ipſo Epiſcopo Adonenſi particularibus verbis ad eum deſtinatis Romanum Pont. loquutum fuiſſe in eo text. tamen poſtquã is ad corpus Iuris Canonici redactus fuit, communis à Gregorio IX. iam non vt epiſtola priuata ad priuatum, ſed vt lex generalis ad omnes cenſendus eſt.

36 Limita ſecundò, vt procedat ſolum ad effectũ ne per viam ſimplicis querelæ negotiũ ita deuoluatur ad Archiepiſcopum, vt ipſe poſſit præſtare prędictũ conſenſum, non vero procedat vbi actum fuerit remedio appellationis, & ſuper ea plenè pronunciatum cõtra Epiſcopum ſententia tranſeunte in rem iudicatam: nam tunc ipſe Archiepiſcopus præſtare poterit huiuſmodi conſenſum, & Epiſcopi negligentiam in eo præſtando ſupplere, quaſi in his terminis ex natura appellationis ſuſpendente, & deuoluente iuxta reg. *text. in c. paſtoralis, §. verum, & in c. vt debitus* cum alijs ibidem, *de appell. & in c.* Romana *§. ſi vero, & in c. cum appellationibus, & in c. non ſolum eod. tit. in 6.* & quæ poſt alios proſequitur *Rebuff. in concord. tit. de friuolis appella. in princ. & to. 3. ad leges Galliæ tit. de appell. art. vlt. gloſ. vnica num. 21. Duen. reg. 42. Couar. pract. c. 23. nu. 1.* ad eundẽ Archiepiſcopum ſit delata poteſtas negligentis Epiſcopi, & in illum trãſfuſa, vt in terminis licentiæ, vt alienus Sacerdos aſſiſtat matrimonio concedendæ ab Epiſcopo, qui iniuſtè negligit eam concedere poſt *Spin. Segur. & Fr. Emman.* benè reſoluit *Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſp. 28. nu. 4.* quorum tamen reſolutio ita cautè accipiẽda eſt, vt intelligatur negligentiam Epiſcopi in his terminis prębere quidem ſufficientem cauſam ad iuſtificandam prædictam appellationem, itaut ea probata coram Archiepiſcopo ſit ab eo pronunciandum contra Epiſcopum negligentem, & poſt huiuſmodi pronũciationem ſit in eius defectum prædicta licentia per Archiepiſcopum concedenda, non verò eidem præbere ius deuolutionis ante prædictam pronunciationem, cum hoc in Iure expreſſum non ſit iuxta ſupra reſoluta: nam deuolutio Iuris ad Archiepiſcopum vbi locum habet, operatur vt ad eum, tãquam ad immediatum Ordinarium recurri poſſit per viam ſimplicis querelæ, quod tamen ſecus eſt, vbi non ex Iure deuoluto, ſed mediante remedio appellationis Archiepiſcopus adeundus eſt, vt cõſtat ex *text. in cap. 1. in princ. de foro compet. lib. 6. & in c. venerabilibus in princ. verſ. neutra, de ſent. excommu. eod. lib. & in c. 1. de officio Legati*, poſt alios proſequitur *Couar. practic. cap. 9. numer. 2. Azor. inſtitut. moral. part. 2. libr. 3. cap. 34. quæſt. 10.* Quæ reſolutio ſummè notanda eſt, non ſolum ad ſpeciem *text. in d. cap. nullus*, ſed ad omnes alias, quarum meminimus ſupra *in verſ. amplia ſecundo, num. 31.*

De negligentia Prælatorum Eccleſiaſticorum circa beneficiorum prouiſionem.

REGVLA PRIMA.

37 INiuſta Prælati negligentia circa prouiſionem beneficiorum non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis. Conſtat hæc reg. *ex tex. in cap. 2. cum ſeqq. de ſuppl. neglig. Prælat. & in Clem. vnica, eod. tit. & in c. 2. & in cap. quia diuerſitatem cum alijs ibidem, de conceſſ. præben. & in cap. ne pro defectu, de elect.* cum multis alijs. *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 27. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. cap. 3. num. 1.*

38 Dixi, *niſi per lapſum certi temporis*, quia hoc tempus non ſemper eſt idem, ſed modo breuius, modo longius videlicet pro diuerſitate caſuum, & Canonicarũ diſpoſitionum; nam in maioribus dignitatibus, vt Archiepiſcopalibus, & Epiſcopalibus, & Abbatijs Regulariũ Eccleſiarum prouidendis negligentia eorum, quibus hæc prouiſio incumbit, conuincitur per lapſum trium menſium, vt colligitur ex text. *in d. c. ne pro defectu, & in c. poſtquam 50. diſt.* ſic antiquata deciſione text. *in c. dilectus, de conceſſ. præben.* vt obſeruant *gloſ. vlt.* & omnes *ibi, & in d. c. 2.* vbi *gloſ. 4.* huic ſimilis *verbo deuoluatur verſ. ſcias tamen in c. quamquam, de elect. li. 6.* vbi omnes notant. *Nicol. Garc. d. p. 10. c. 2. nu. 3. & 4.*

39 In alijs verò inferioribus dignitatibus & beneficijs conuincitur negligentia illa prouidere debentium per lapſum ſex menſium, ſiue per electionẽ, ſiue per collationem prouiſio eorum ſit expedienda, vt conſtat ex *Concil. Lateranen. IV. ſub Alex. III. de quo in cap. 2. de cõceſſ. præb. &* ex text. *in c. cum noſtris, & in c. dilectus, & in c. poſtulaſtis, & in d. c. quia diuerſitatem, eod. tit. & in c. ſicut, cum alijs ibidem, de ſuppl. neglig. Prælat. & in Clemen. vnica, eod. tit.* docent *Cuch. inſtit. maior. lib. 4. tit. 1. nu. 168. Nicol. Garc. d. p. 10. c. 2. nu. 5. cum ſeqq.*

40 Præterea ad conuincendam etiam patronorũ negligentiã in præſentationibus ad beneficia faciendis, pręfinitum laicis eſt tẽpus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre iuxta tex. *in c. vnic. de iurepatr. lib. 6.* atq; ita in his, & alijs collatoribus, de quibus ſupra poſt ordinarios in dictis iuribus obſeruant *Rebuff. in pr. tit. de deuolut. n. 3. & 4. Petr. Greg. ſyntagm. iuris p. 2. lib. 17. c. 9. nu. 22. Gutier. canon. q. lib. 1. c. 28. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 59. Io. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 1. collect. 119. Azor. d. lib. 6. c. 27. q. 2. Cardoſ. in praxi Iudicum, & aduocat. verbo iuſpatronatus nu. 15. & 16. Menoch. de arbitr. caſu 572. nu. 5. Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 9. n. 209. cum ſeq.* & dixi ſupra *hac p. 3. alleg. 72. à nu. 126.*

Cur

41 Cur autem ſemeſtre tempus potius quam aliud ad prouidendũ in beneficijs inferioribus conceſſum fuerit Ordinarijs collatoribus conſule *Petr. Gregor. d.c.9. nu.28. & 29.* vbi id tribuendum credit voluntati Lateranenſis Concilij, motæ tamen ex pluribus vtriuſque Iuris exemplis. & negotijs, in quibus ad negligentiam conuincendam pręſcripti ſunt ſex menſes, vt videre eſt in abſentia clericorum iuxta text. *in c. ex tua. de cleric. non reſid.* & ædilitio edicto iuxta text. *in l. cum ſex ff. de ædilit. edicto*, & in dilationibus iuxta text. *in l. 1. C. de dilationib.* & in appellationibus iuxta text. *in l. ſancimus, C. de appellation.* cum alijs ſimilibus, vt per *Menoch. dict. caſu 572. nu. 5. cum ſeqq.*

42 Declara huiuſmodi tempus ad conuincendam eligentium, ſeu collatorum negligentiam præfixum non computari, niſi a die notitiæ vacationis, vt conſtat ex *text. in d. cap. quia diuerſitatem in fine, & in cap. licet, de ſupplenda neglig. Prælat.* & patet ex ea ratione, quia cũ huiuſmodi tempus iuxta modo dicta præſcriptum ſit ad conuincendam, & cohibendam culpabilem Prælatorum negligentiam, hæc autem talis eſſe nequeat ſtãte eorum probabili ignorantia, vtpotè quia hac ſtante, deficit voluntas, quæ ad inducendam culpam requiritur iuxta reg. text. *in cap. cum voluntate, de ſentent. excomm. & in cap. 2. in princip.* iuncto *fine, ibi, ignorantes, de conſtitut.* proſequitur poſt alios latè *Couar. in c. alma mat. par. 1. §. 10. n. 12.* conſequitur huiuſmodi tempus à ſolo die notitiæ vacationis eſſe computandum; vnde merito hanc declarationem poſt Ordinarios *in d. capit. quia diuerſitatem, & in dict. cap. 2.* obſeruant *Rebuff. ubi ſup. num. 10. & in concord. tit. de nominat.* Regia §. 1. *in gloſ. uerbo intra ſex menſes in princip. Petr. Gregor. d. cap. 9. num. 30. & 31. Greg. Lopez l. 8. verbo ſupreſſe titu. 16. par. 1. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 5. num. 25. Azori. d. lib. 6. cap. 26. quæſt. 10. Zerol. in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Iuſpatronatus, §. 8. dub. 1. Flores de Mena uari. lib. 1. quæſt. 3. num. 6. Mantic. deciſ. 260. num. 3. & deciſ. 158. num. 1.* & alij plures, quos refert *Nicol. Garc. d. part. 10. cap. 2. num. 15. Rot. deciſ. 173. num. 1.* apud *Farin. p. 2. recent.* vbi poſt *Mohedan. deciſ. 4. num. 1. & ſeq. de probation.* etiam fuit dictum probationem ſcientiæ debere eſſe veram & concludentẽ, vt præſumptiua non ſufficiat, quod etiam habetur *deciſ. 186. n. 2. p. 2. recent. Mantic. deciſ. 271. num. 4.*

43 Huic tamen declarationi obſtare videtur text. *in ca. 3. de præbend. lib. 6.* dum probat tẽpus à lege datũ Romano Pont. ad conferenda beneficia, quæ licet ad Ordinariorum collationem ſpectent, tamen in Romana Curia vacarunt, continuũ eſſe, & ita currere à die vacationis. Deinde obſtare videtur, quia omne tempus à lege, vel ab homine præfinitum, in dubio, dum aliud nõ apparet, intelligitur continuum, iuxta text. *in l. nunquã §. 1. ff. de vſucap.* & poſt *gloſ.* celebrẽ ad *rub. ff. de diuerſ. & tempor. præſcript.* & Doctores *in c. unic. per tex. ibi, de uita & honeſt. cleric. lib. 6.* reſoluit *Anto. Gom. uari. to. 3. c. 1. nu. 3.* hinc contra alios deducens tempus certũ pro quo aliquis ad carcerem, v.g. condemnatur, continuũ eſſe debere, & proindè non ſufficere interpollatum, & conſequenter contra eoſdem ſentiens idem in Doctore, cui certum aliquod priuilegium cõceſſum ſit, ſi per aliquod tempus legerit forè reſoluendum, niſi ſtatuto ſuę Vniuerſitatis, prout Salmanticenſis, cautum fuerit, vt non interpollaretur per iuſtam abſentiam, vel infirmitatem, & in noſtra celebri Conimbricenſi Academia, vt habetur *in eius ſtatutis lib. 3. tit. 22. §. 1.* tempus infirmitatis non diſcontinuat vicennium ad iubilationem, & ad eius priuilegia præfinitum; extra hos terminos optima ratione procedent prædictæ *Gom.* reſolutiones, quippe quod ex differentia *gloſ. uerbo continuum in l. lem. 1. de in integrum reſtitut.* receptæ communiter ex Doctoribus ibi, vt per *Menoch. remed. 15. recuper. n. 115. Cuiac. lib. 1. obſer. 18.* licet tempus vtile nec diebus feriatis, nec abſentibus, nec impeditis currat, currit tamen, atque omnem interpollationem excludit tẽpus, quod fuerit continuũ, prout eſſe debet in dubio dum aliud legitimè non conſtiterit iuxta ſupra dicta, & poſt *Baptiſt. in praxi §. 12. in princ. c. 1.* pertranſit tanquam indubitatum *Cald. Pereira in l. ſi curatorem uerbo infra legitimum n. 3. C. de in integ. reſtitut.* refert communiter receptũ *Salzed. ad Bernard. in pract. c. 68. litt. A, Myſing. cent. 3. obſeru. 59. nu. 4.* & in caſu frequentiſſimo notat *Nauar. conſ. 37. nu. 2. de Regularib.* quod cum ita ſit, videtur dubia prædicta ſecunda declaratio.

44 Quopropter pro pleniori explicatione & ſolutione harum difficultatum aduertendum eſt, dupliciter quo ad noſtrum intentum contingere poſſe quod tempus à lege præfiniatur, vel enim præfiniri poteſt in odium eius, cui præfinitur, & intra tale tempus ita iubetur facere, vt alter eo elapſo, aut lucrum amittat, ut *in auth. hoc amplius, C. de fideicom.* aut damnum cenſeat, vt *in d. cap. quia diuerſitatem*: vel rurſus præfiniri poteſt in fauorem, aut odium non eius, qui facere debet, ſed alterius, vt *in d. cap. 3.* vbi in fauorem Eccleſiarum ne diu vacarent, & Ordinariorum, vt ita citius ſuam conferẽdi poteſtatem reaſſumerent, & res ad priſtinam cauſam rediret, non autem in odium Summi Pont. tempus vnius tantum menſis ipſi fuit ad prouidendum in prædictis beneficijs aſſignatum, vt bene ibidem obſeruat *gloſ. uerbo numerandum poſt princip. & alij ibidem.* Inter vtrumque modum illud eſt diſcrimen, nam in primo tempus non currit, niſi à tempore notitiæ, proindèque non currit probabiliter ignoranti propter rationem ſupra poſitam *num. 42.* & in his terminis tempus non currit continuum, cum ſuppoſita prædicta ratione non ſimus in dubio, immo appareat intentio legis volẽtis, vt tempus ſit vtile, nec proinde ad huiuſmodi terminos pertinere poſſunt reſolutiones relatæ ex *Gomeſio d. num. 3.* In poſteriori verò modo tempus contra ignorantem curret à die, verbi gratia vacationis; ratio eſt, quia cum in his terminis non agatur de odio, ſed fauore eiuſdem ignorantis ne ipſi præiudicium aliquod inferatur, nihil eſt quod eius ſcientia & negligẽtia expectetur, ſed illud ſolum ex quo liberius ſequitur alterius fauor principaliter intentus, ac proindè ſolius vacationis dies attendetur, & exinde tempus computetur iuxta text. *in d. cap. 3.* quem ſic eleganter intelligit *glo. dict. uerbo numerandum*, recepta per *Abb. in repet. cap. cum eſſes num. 24. de teſtament.* & per *Rebuff. in cõcord. tit. de nominat.* Regia *§. 1. in gloſ. uerbo a die uacationis, & d. tit. de deuolut. num. 15.* & per *Tiraq. de retract. lign. §. 35. gloſ. 4. num. 26.*

45 Cum ergo tempus huiuſmodi, vt ſupra præfixum ad prouidenda beneficia detur in odium negligentiũ, vt innuit *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 2. num. 16.* ideò vbi primum Prælatus ſciuerit Eccleſiam vacaſſe, ſtatim incipiet currere tempus ad ſui negligentiam in prouidẽdo conuincendam ſtatutum, vt apertè deducitur ex *d. cap. quia diuerſitatem, & ex dict. cap. licet,* Quorum deciſiones ampliantur procedere non ſolùm vbi Pręlatus prędictam uacationem actualiter ſciuerit, ſed etiam

vbi

vbi eam ſcire debuerit, vt quia adhibita ea diligentia quam eius profeſſio poſtulauerit, ſcire poterit prædictam vacationem: nam licet à parte rei eam ignoret, tamen ſi eam ſcire debuit non excuſabitur, cum huiuſmodi ignorantia ſit craſſa, & ita ab eo tempore computabitur tempus, quod ſibi ad beneficium conferendum aſſignatum eſt, vt bene reſoluunt poſt alios *Rebuff. d. titul. de deuolut. num.* 10. *Petr. Gregor. d. num.* 31. *in fine, Rot. deciſ.* 323. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* & apud *Nicol. Garc. d. par.* 10. *cap.* 2. *num.* 29. Vnde fit quod ſi vacatio ſit de facto inſimul, & de iure, vt aiunt, veluti quia contingit morte beneficiarij, tunc vt tempus ad prouidendum currat Epiſcopo, non expectabitur eius actualis. & vera notitia, quia in his terminis eius ignorantia craſſa eſt & ſupina, ac proinde non excuſat, iuxta ea, quæ reſoluunt *Zerol. d. verbo iuſpatronatus* §. 8. *dub.* 2. *Gom. in cap.* 2. *de conſtitut. in* 6. *num.* 54. *Nicol. Garc. d. par.* 10. *cap.* 2. *n.* 30. debuit enim ſcire, quippe quod ſcire potuit de morte ſui beneficiarij ſi debitam ſuæ profeſſioni diligentiam
47 adhiberet, viſitando ſcilicet bis aut ſemel ſaltem ſingulis annis diœceſim ſuam, & ita intra quodlibet ſemeſtre antequam hoc idem tempus ad conferendum ſibi datum labatur, prout eam tenetur ſic viſitare iuxta tex. *in cap. venerabilis, de cenſib.* quam rationem poſt alios conſiderat *Greg. Lopez dict. gloſ. verbo ſopieſſe, & Mantic. deciſ.* 271. *num.* 5. & ex ea prædictam ſententiam tenuit in ſpecie *Petr. Greg. vbi proximè* poſt *Rot. deciſ.* 6. *in nouis, aliàs* 263. *à num.* 1. *de iurepatron.* & alios quos ibidem refert, quorum ſententia licet non leuiter iuuetur ex dictis, & etiam arg. text. *in c. cum in tua, qui Matrim.*
48 *accuſare poſſunt, in verſ. alioquin,* tamen ita eſt accipienda & moderanda, vt dicamus in dubio quidem contra huiuſmodi Epiſcopum ſcientiam præſumi, nec ei prædictam ignorantiam, vtpote craſſam prodeſſe, niſi ipſe tot, & tam veroſimiles probabilis ignorantiæ cauſas per arbitrium Iudicis conſiderata beneficij qualitate, modo vacationis, & locorum diſtantia, ac remotione & fama regulandas allegauerit, & probauerit, vt bene reſoluunt *Rot. dict. deciſ.* 6. *Maſcard. de probat. concl.* 626. *à num* 9. *Zerol. d.* §. 8. *dub.* 1. & 2. & alij citati à *Nic. Garc. d. cap.* 2. *num.* 31. ſentit in effectu *Petr. Gregor. vbi proximè,* dum reſoluit ignorantiam vacationis non imputari Epiſcopo, quando vacatio non ita de facto, ſed de iure contigerit, cum hæc potuerint impunè eſſe incognita Epiſcopo, quod exemplificari poteſt in ea, quæ reſultat ex Matrimonio beneficiati, iuxta terminos *tex.* cum ſua materia *in cap. de clericis, de clericis coniug.* ſi illud fuerit clandeſtine contractum, vel etiam in ea, quæ inducitur per adeptionem ſecundi incompatibilis beneficij, iuxta terminos text. *in cap. de multa, de præbend.* in remotiori alia prouincia forſan exiſtentis & incogniti Epiſcopo primi beneficij vacantis.

49 Secundò declara huiuſmodi tempus ad conuincendam eligentium, ſeu collatorum negligentiam non currere legitimè impeditis, ſiue fuerit impedimentum Iuris, ſiue facti, vt eſt text. in ſpecie *in d. cap. quia diuerſitatem,* & docent *Rebuff. d. tit. de deuolut. num.* 13. *Couar. in cap. nos quidem num.* 4. *de teſtament. Menoch. de arbitr. caſu* 182. *numer.* 59. & 60. *Gutier. canonic. lib.* 1. *cap.* 28. *numer.* 2. *cum ſeqq. Pinel. in auth. niſi tricenale num.* 46. *Cod. de bonis matern. Petr. Gregor. dict. capit.* 9. *num.* 33. *cum ſeqq. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. libr.* 11. *quæſt.* 13. *numer.* 4. *cum ſeqq. Cabed. Luſit. deciſ.* 76. *numer.* 6. *par.* 2. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell.* §. 3. *proœm. num.* 38. *cum ſeqq. Nicol. Garc. dict. par.* 10. *capit.* 2. *num.* 17. Intellige procedere tantum vbi impeditus negligens non fuerit in remouendo eo impedimento, ſi enim cum poſſet illud remouere, tamen negligenter omiſit, erit in negligentia culpabili quoad iuris effectus ac ſi nullum impedimentum haberet iuxta reg. *tex. in l. qui poteſt* 134. *ff. de regulis Iuris,* obſeruant *gloſ. verbo ſuſpenſionis in d. cap. quia diuerſitatem, Panorm. in cap. vlt. de elect. Petr. Gregor. dict. cap.* 9. *num.* 37. & alij vt per *Menoch. de arbitr. caſu* 118. *ad finem,* plures vt per *Flamin. d. quæſt.* 13. *numer.* 27. Intellige etiam procedere vbi conſtiterit impedimentum fuiſſe cauſam immediatam omiſſionis, ſi enim tale non fuerit, ſed mediatam ſolum cauſam præbuerit, non excuſabit, vt reſoluunt *Panorm. in capit. plerumque num.* 6. *de reſcript.* & alij, vt per *Flamin. dict. quæſt.* 13. *nume.* 30. Demum intellige vt procedat etiamſi huiuſmodi impedimentum proueniret ex tali culpa ſine qua id non contingeret, dummodo tamen ad illud non fuerit ex ſe & natura ſua, vel à communiter accidentibus ordinata, adhuc enim taliter impeditus negligens non cenſebitur quoad effectus Iuris, vt probat expreſſe text. in dict. capit. quia diuerſitatem, & in ſpecie docent *Menoch. Couar. Gutier. & Pinel. ſupra citatis locis, Valaſc. de iure emphyt. quæſtion.* 27. *numero* 17. 39. & 40. apud quos eſt vulgata illa concluſio, culpam ad caſum non ordinatam non eſſe conſiderabilem.

50 Tertiò declara prædictum tempus ad conuincendã collatoris negligentiam ſtatutum non poſſe per ſuperiorem arctari, proindeque non poſſe Epiſcopum certam temporis metam præfigere inferiori Ordinario intra quam debeat conferre ea beneficia ad quorum collationem certum tempus à Iure præfinitum ſit, iuxta ſupra reſoluta *num.* 37. *cum ſeqq.* aliter enim iam ab Epiſcopo priuaretur iure ſuo abſque proprio conſenſu contra reg. *l. id, quod noſtrum, ff. de regulis iuris:* vnde merito hanc ſententiam in his terminis tenet *Rebuff. d. tit.*
51 *de deuolutionibus num.* 34. ſequitur *Azor. dict. capit.* 27. *verſ. penult.* bene aduertentes oppoſitum ex iuſta cauſa per Epiſcopum fieri poſſe reſpectu beneficiorum pro quorum collatione non fuerit adhuc certus terminus à lege præfixus, veluti reſpectu canonicatuum & præbendarum, quæ cum electo in Canonicum naſcuntur, & cũ eo defuncto deſinunt, vt illis ſcilicet Eccleſiis, vbi non eſt certus numerus præbendarum & Canonicorum iuxta text. *in c. dilecto verſ. præterea, de præbend.* in his enim neque certum tempus ad prouidendum præfixum eſt, vtpote quia illud ſolet tantum præfiniri à Iure quoad beneficia, quæ vacant, qualia non ſunt hæc, quia nunquam vacare cenſentur, ſed ceſſare, & euaneſcere, quando prouiſus, vel moritur, vel aliter fit ab illis alienus, vt conſtat *ex dict. cap. dilecto verſic. præterea;* neque rurſus in illis locum habet deuolutio poteſtatis ad ſuperiorem ex negligentia eorum, qui prædictas præbendas, ſeu Canonicatus poſſunt denuo creare, & conferre, quia cum nunquam vacare cenſeantur, vt modo dictum eſt, non verificantur in illis verba & intentio Lateranenſis Concilij prædictam deuolutionem reſpectu ſolum beneficiorum vacantium inducentis *in dict. capit. ſecundo.* cum ſimilibus, *de conceſſ. præbendæ,* vt bene poſt *Innoc.* & *Hoſt.* reſoluit *Abb. in cap. cum Eccleſia, num.* 7. ex mente *gloſſ.* 1. ibi, *de elect.* quem ſequitur *Gregor. Lop. l.* 9. *gloſ.* 1. *tit.* 16. *part.* 1. & in ſpecie eſt *text.* expreſſus *in capit. ex parte de conceſſ. præbendæ,* per quem ita etiam reſoluit *Rebuff. in concord. titul. de nominat. Regia.* §. 1. *in gloſſ. verbo intra ſex menſes, verſic.*

item quando. In his igitur terminis ſi Epiſcopus videtit Eccleſię ſeruitio expedire vt aliqui ex prædictis Canonicatibus,& prębendis,qui iuxta ſupra dicta eſſe deſierunt, iterum nouis miniſtris conferantur, poterit Canonicis aſſignari certum terminum etiam ſex menſibus breuiorem, intra quem ſic debeant Eccleſiæ de miniſtris prouidere, alioquin elapſo termino ipſe prouidebit, prout arg. *tex. in cap. irrefragabili. §. exceſſus, & in cap. quanto, & in cap. ad reprimendam, de officio Ordin.* reſoluunt *Hoſt.* & alij communiter, vt per *Abb. d. num.* 7 ſequuntur *Rebuff.* & *Azor. proxime citatis locis*, quod
52 idem ex eadem ratione dicendum videtur reſpectu illius Prælati qui iniuſte negligit inſtituere in quolibet beneficio bene præſentatum, aut confirmare bene electum, qua ſcilicet conſtat nullum certum terminum ad inſtituendum, ſeu confirmandum à Iure præfiniri, vt poſt alios reſoluunt *Rebuff. d. gloſ. intra ſex menſes verſic. in inſtitutione, & ſeq. & in d. tit. de deuolution. num. 6. Zerol. in praxi Epiſcop. par. 1. verbo beneficium. §. 3. & verbo iuſpatronatus. §. 8. dub. 3. & p. 2. verbo inſtitutio, Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. volumus à nu. 76.* & alij plures, quos refert & ſequitur *Nicol. Garc. de benefic. par.* 10 *capit.* 4.

53 Quartò, & vltimò declara ſupradictam regulam de negligentia Prælatorum in conferendis beneficijs per lapſum præfixi temporis conuincenda habere locum in ſolis Prælatis Romano Pontif. inferioribus, in illo vero minime, etenim ipſi nullum tempus præfixum eſt ad conferenda beneficia, quia non habet ſuperiorem, qui poſſit eius negligentiam ſupplere, vt arg. *text. in caput. aliorum 9. quæſt. 3.* reſoluit in ſpecie *Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 5. & dict. glo. intra ſex menſes verſ. Papa vero.* Nec obſtat *text. in cap. 3. de præbend. lib. 6.* quia reiecta ſententia Rebuffi dictis locis inaduertenter exiſtimantis hanc vltimam limitari ne procedat in terminis *dict. cap. 3.* quaſi in eo ſpecialiter præfiniatur tempus ad côuincendam Summi Pontif. negligentiam in conferendis beneficijs in Curia vacantibus, reſpondetur tempus de quo ibi, non eſſe datum ad conuincendam prædictam negligentiam in Summo Pont. nec itidem ibi agi de ea per Ordinarios, & antiquos collatores ſupplenda, ſed ſolum de conſulendo fauori Eccleſiarum, & Ordinariorum iuxta ea quæ diximus ſupra in verſic. quapropter. *num.* 44.

REGVLA II.

54 Poſtquã Collatorũ negligentia conuicta fuerit per têporis lapſum de quo in prima regula ſtatim, pro ea primò occurrête collatione amittũt ipſo iure poteſtatem prouidendi huiuſmodi beneficia, ea enim poteſtate ſic priuantur à lege Canonica vt conſtat ex text. *in dict. capitul.* 2. cum alijs ibidem *de ſupplend. neglig. Prælat. & in dict. capit. 2. de conceſſ. præbendæ*, cum alijs ſupra citatis *à num.* 37.

55 Vnde infertur collatores beneficiorum ſic negligentes elapſo conferendi tempore non poſſe pro ea primò occurrête collatione beneficia huiuſmodi conferre, aliterque factam collationem eſſe nullam, cum enim per huiuſmodi negligêtiã amiſerunt poteſtatem conferendi, ſuccedit vulg. reg. *ea quæ fiunt, de reg. Iuris li. 6. & in l. factũ à Iudice. ff. eod.* cũ ijs, quæ circa eius materiã poſt ſcribentes vtrobique proſequuntur *Vant. de nullitatib. tit. ex defectu iuriſdictionis à nu. 9. Grauat. ad Octauian. de ſtylo Curiæ lib. 7. cap. vlt. num.* 40. & ita in ſpecie deducitur ex text. *in cap. licet, & in cap. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat.* & poſt *gloſ. verbo menſes in d. cap. 2. de conceſſ. præb.* vbi *Abb. à num.* 11. & omnes, ibidem obſeruat *Rebuff. dict. titul. de deuolutionib. numer. 27. cum ſeqq. Azor. dict. cap. 27. quæſt. 16.* poſt *Hoſt. ex ſum. illius tit. de ſuppl. neglig. Prælat. ſub num.* 7.

56 Amplia huiuſmodi corolarium, vt procedat etiam ſi huiuſmodi collatores intra modicum tempus iuris, etiã diei ſequentis poſt lapſum prædicti temporis à lege Canonica ad conferendum præfiniti, velint moram in côferendo purgare, adhuc enim nec conferre poterunt, nec ſi de facto conferant, collatio valebit, vt omnes proximè citati obſeruant. Accedit communis illa Doctorum traditio ſecundum quam vbi dies, & pœnæ ſimul à lege, vel ab homine ponuntur, non admittitur moræ purgatio, vt generaliter ad hominis, ſeu legis diſpoſitiones, & ad contractus ſiue bonæ fidei ſiue ſtricti iuris per text. *in l. traiectitia. §. de illo. ff. de actionib. & obligat. & in l. magnam. C. de contrab. & committenda ſtipul. & in l. 1. ver. niſi. ff. de penu legata, & in l. 2. C. de iure emphyteut.* refert ex alijs *Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 5. numer. 13. Cou. vari. lib. 3. cap. 17. num. 4. verſ. multo minus, Gutier. de iuram. confirmat. p. 1. cap. 56. à nu. 4.* & alij plures, vt per *Cened. ad Decretal. collect. 144. nu. 6.* Ratio autem quare
57 huiuſmodi moræ purgatio non permittitur collatori negligenti intra debitum tempus beneficia prouidere, eſt quia aliter fieret præiudicium tum ipſi legi Canonicæ, quæ de tali collatore pro ea occurrente collatione non bene côfidit, tum etiam alteri tertio in quem elapſo prædicto tempore ſtatim ab eadem lege transfertur ius prouidendi iuxta infra dicenda *in 3. regula*. Qua
58 etiam ratione procedit text. *in cap. licet canon, de elect. lib. 6.* ideo enim in eo moræ purgatio non admittitur, quia aliter fieret conſiderabile præiudicium tum ipſi Eccleſiæ, ſi tam periculoſa beneficiati negligentia in ſuſcipiendo Sacerdotio non cohiberetur, vt conſtat ex verbis eiuſdem text. tum etiam ipſi collatori, & omnibus, quibus prædictæ Eccleſiæ prouiſio incumbit, & prouidêdi facultas iterum ſe offert ſuppoſita priuatione prouiſi. Non obſtat *cap. litteras, de ſuppl. neglig. Prælat.* quia reſpondetur cum *gloſ. vlt.* & ſcribentibus ibidem, eum text. procedere ex ſpeciali Papæ, & non alterius inferioris diſpenſatione inducta per eiuſdem Summi Pont. patientiam, de qua ibi, vt bene declarat *Panorm. ibidem. numero* 2. immo poſt *d. gloſ. vlt.* ibidem egregiè aduertens hanc diſpenſationem ibi operari validitatem collationis prout ex nunc, non autem prout ex tunc, iuxta vulgò notata *in reg. non firmatur, de regul. Iuris, lib. 6. & in capitul. 3. de ijs, quæ fiunt à Prælatis*, & alibi, vt per *Barbat.* plures referentem *conſilio 7. col. 1. & 2. lib. 3.* & per *Tiraq. in l. ſi vnquam verbo reuertatur nu. 415. cum ſeq.*

59 Limita primò prædictum corolarium, vt procedat ſolum ad effectum ne collator negligens infra præfinitum tempus conferre iuxta reſoluta in prima regula, poſſit iure proprio procedere ad prædictam collationê faciendam, non vero ne id poſſit iure alieno, videlicet ex commiſſione eius, ad quem ex præfata ſibi negligêtia prouiſio de beneficio deuoluta fuerit iuxta infra dicenda *in 3. regula*; quam limitationem tenent *Rebuff. d. titul. de deuolut. numero 30. & Azor. dicto capitulo 27. quæſt. 16.*

60 Limita ſecundò, vt procedat ſolum quando collator intra prædictum legitimum tempus non fecit quod reſpectu huiuſmodi prouiſionis ſpectabat ad ipſum, non

vero

vero vbi illud pro viribus fecit: tunc enim ſi prouiſio non fuerit effectum ſortita, vt quia prouiſus noluit acceptare, aut poſt conſenſum ſe prædicto Iure abdicauit, aut etiam quia prouiſio ob aliquod occultum vitium irrita fuit, non deuoluitur ad alium poteſtas prouidendi, immo idemmet poterit iterum prouidere intra aliud tantum tempus, quod ſibi integrum à die prędicti diſcenſus, renunciationis, aut irritationis reſeruatur, ac ſi denuo beneficium vacaret, vt probat text. *in cap. ſi electio, de elect. libr. 6.* per quem poſt *Abb. & Rot.* varijs in locis ita reſoluunt ibi, *Domin. numer. 2. Anch. col. 2. in princ. Franch. ſub num. 4. Tiraq. in l. boues. §. hoc ſermone limit. 1. num. 4. ff. de verb. ſignificat. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 38. Rebuff. d. titul. de deuolution. numer. 35. Azor. d. cap. 27. quæſt. 7. Put. deciſ. 200.* aliàs
61 194. *in correctis lib. 1.* vbi ait reſolutum beneficium non vacare per mortem præſentati, qui non fuit inſtitutus, ſed per mortem primi, & potuiſſe patronos de nouo præſentare, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. §. 3. num. 6. Roch. de iurepatron. verbo honorificum, quæſt. 37.* vbi loquitur in patrono qui bona fide præſentauit coram nō habente ius inſtituendi, & dum interim tempus datum ad præſentandum laberetur, & poſtea intelligeret ius inſtituendi ſpectare ad alium, coram illo volebat præſentare, & tandem cum *Lap. alleg. 95.* affirmatiue reſpōdet iuxta huius limitationis reſolutionem, quod etiam tradit *Garc. d. p. 10. cap. 3. num. 7.* Quæ quidem ſecunda limitatio adeo vera eſt, vt huiuſmodi collator ſeu elector poſſit in eius terminis iterare collationem, ſeu electionem, non ſemel, ſed etiam pluries, donec tandem collatio, ſeu electio effectum ſortiatur, vt poſt *gloſ. verbo aliam in dict. cap. ſi electio*, & Ordinarios ibi, reſoluunt *Molin. dict. numer. 38. Azor. dict. capit. 27. quæſt. 6.* Et procedit etiam in patrono abſque effectu, inculpabiliter tamen præſentante, vt docent *Franc. numer. 4. in fine, Domin. numer. 6. & Anchar. colum. 2. in princip. in d. cap. ſi electio.*

62 Sublimita tamen, ne procedat vbi collator ſeu elector ſe geſſerit fraudulenter in prædicta collatione, quę effectum ſortita non eſt, tunc etenim non poterit eam iterari, immo poteſtas conferendi ſeu eligendi deuoluetur ad eum ad quem alioquin in caſu omnimodę negligentiæ deuoluenda eſt, iuxta infra dicenda *in 3. regula*, vt conſtat ex *d. cap. ſi electio*, vbi omnes notant, & poſt eos *Azor. vbi proxime*, qui vna cum illis poſt *gloſ. verbo fraudulenter*, optima ratione hanc fraudem exemplificat in eo collatore, ſeu in ijs electoribus, qui vltima die termini ſibi iuxta ſupra poſitam primam regulam ad prouidendum præfixi inter ſe conueniunt, vt eligant eum quem diſceſſurum nouerant, vt ita nouus terminus ſibi daretur ac ſi beneficium denuo vacaret. Deindè ſublimita vt procedat ſolum in ijs collatoribus, quibus iure proprio competit conferre, ſeu eligere, non vero in ijs, quibus id munus conceditur ſolum iure deuolutionis; vnde ſi v. g. Archiepiſcopus ad quem hæc poteſtas ex negligentia inferioris collatoris delata fuerit, conferat, vel eligat, collatio tamen ſeu electio abſque culpa etiam ſua effectum non habuerit iuxta terminos text. *in d. cap. ſi electio*, non poterit iterum conferre nec eligere, ſed potius hæc facultas pertinebit ad eos, qui negligentes extiterant. Ratio eſt, quia horum negligentia non priuat eos iure ſuo pro tota illa vacatione, ſed ſolum pro prima collatione, ſeu electione, quæ primo occurrerit, etiamſi effectum non habuerit, nec per eam ceſſauerit eadem vacatio, cuius reſpectu ipſi fuerant negligentes, vt per argumentum à fortiori deducitur ex text. *in capit. cum Vuintonienſis, de elect.* iuncto communi intellectu, vt per *Abb.* ibi, *à numero 11.* Cum igitur occurrente prima collatione etiam inutili ceſſet prædicta priuationis pœna, & per conſequens ius deuolutionis ex ea dimanans, conſequitur poſſe prædictos negligentes reaſſumpto proprio iure in prædictis terminis conferre, non autem ſuperiores ad quos illud fuerat deuolutum, quam ſententiam tenuit *Abb. vbi proxime, numer. 12.* & ante eum tenuerant *Hoſt.* & alij, vt per *gloſ. verbo integrum in dict. capit. ſi electio*, quam ex prędicto fundamento ſequuntur *Domin. in illo text. ſub numero 6. vbi Anch. colum. prima poſt med. Tiraquel. dict. limitat. prima numer. 49. Azor. dict. capit. 27. quæſt. 7. & quæſt. 14.*

63 Limita tertiò ne procedat quoad effectum vniendi beneficium: hanc enim ipſius vnionem Epiſcopus in conferendo negligēs facere adhuc poterit cum ſolemnitatibus alioquin ad Eccleſiarum vniones neceſſarijs iuxta ea, quæ poſt ordinarios *in capit. ſicut vnire, de exceſſib. Prælat.* vbi *Panorm. nu. 2.* proſequuntur *Rebuff. in praxi ſub tit. de vnionibus beneficiorum, numer. 38. cum ſeqq. Azori. inſtitut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 28. quæſt. 4. 12. & 13. cum ſeq.* Ratio huius limitationis eſt, quia ius vniendi longe diuerſum eſt à iure conferendi, hoc enim ad titulum beneficij, illud vero ad eius proprietatem ſpectat, vt conſtat ex traditis per Doctores proxime citatos, vnde licet negligentia in non conferendo operetur pro prima collatione amiſſionem Iuris ad conferendum Epiſcopo competentis, quia ſic in iure expreſſum eſt, tamen à ceſſante huiuſmodi ratione id operari non debet reſpectu iuris vniendi, arg. eorum quæ habentur *in leg. ſi ſeruitus. ff. de ſeruitut. vrban. pręd.* & in capit. paſtoralis, de priuileg. vbi conſtat quod vno iure ſublato, remanet aliud, quod ab illo ſeparatum eſt; atque ita prædictam limitationem tenent *Panorm. vbi proxime. num. 6. Imol. in cap. 1. numer. 18. ne ſede vacante*, & poſt *Federic. de Senis conſil. 111. col. 3. Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 31. Azor. d. cap. 28. quæſt. 15.* Rot. *deciſ. 186. num. 2. p. 2. recent.*

REGVLA III.

64 CAnonicis diſpoſitionibus inductum eſt, vt poteſtas prouidendi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluatur regulariter de inferiore ad proximum Superiorem, donec perueniat ad Papam, ita tradunt Doctores *in capit. poſtulaſtis*, per text. ibi, *de conceſſ. præbendæ, Panorm. in c. 2. nu. 7. de conceſſ. præbendæ, Rebuff. d. tit. de deuolutionib. nu. 7. Petr. Greg. ſyntagm. Iuris p. 2. lib. 7. c. 9. nu. 38. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 27. in princ. & q. 2. Nicol. Garc. de benefic. p. 10. c. 3. in princip. Mantic. deciſ. 260. nu. 2. Rot. in Vercellen. capellæ 28. Iunij 1606.* coram *Card. Marquemontio*, impreſſa per *Farin. deciſ. 186. p. 2. recent.* & huius regulæ materiam per ſequentes caſus diſtinctè explicare conabor.

65 Primus igitur caſus, vt ab inferioribus incipiamus, ille eſt, quando patronus neglexerit ad beneficium Eccleſiaſticum præſentare intra tempus ſibi præſtitutum iuxta ſupradicta *num. 40.* in hoc etenim caſu ius conferendi ad inſtituentem tanquam ad proximum huius negotij ſuperiorem deuoluetur iuxta text. *in c. 3. & in cap. cum propter, & in cap. eam te de iurepatron.* notant *Card. in Clem. vnica, nu. 5. & 9. cum ſeqq. de ſuppl. neglig.*

Pralat. Panorm. & alij communiter *in d. capit. 2. de conceſſ. prabenda*, idem *Panorm. in capit. 1. num. 10. de elect.* *Gregor. Lopez l. 9. gloſſ. 1. tit. 16. part. 1. Rebuff. d. titul. de deuolut. num. 54. Roch. de iurepatron. verbo honorificum, quæſt. 33. Petr. Gregor. d. num. 38. Azor. d. cap. 27. q. 5.* obſeruantes hoc idem reſoluendum eſſe quamuis inſtituens fuerit Epiſcopo inferior, & cui ex aliquo ſpeciali titulo, veluti præſcriptionis, aut ſimili ſpectauerit inſtituendi poteſtas, adhuc enim ad eundem ius conferendi in prædictis terminis deuoluetur, idque adeo vt Epiſcopus illud nullatenus prætendere poſſit; quæ communis ampliatio probatur efficaci ratione deſumpta ex eo quia ſine culpa ſua nemo debet alterius odio abſque cauſa per legem approbata grauari ex reg. *non debet ſine culpa, de regulis iuris libr. 6. & in leg. factum 197. ff. eod.* cum concordantijs; at qui taliter grauaretur Prælatus Epiſcopo inferior ſi iure inſtituendi ſibi legitime competente priuaretur, ſic eodem ad Epiſcopum delato propter negligentiam patroni. Igitur, &c.

66 Quæ quidem ampliatio adeo vera eſt, vt procedat etiam in patronis Regularibus, adhuc enim his negligentibus collatio iuxta ſupradicta deuoluetur ad inſtituentem etiamſi non ſit Epiſcopus, ſed alius ipſi inferior, vt bene reſoluit *gloſſ. verbo diſpoſitionem in d. Clem. vnica*, quam expreſsè ſequuntur ibi, *Imol. num. 33. Cardin. num. 5. & Rebuff. dict. tit. de deuolution. num. 26.* & eſt de mente omnium, quos modo citauimus. Non obſtat quod negligentia Prælatorum Regularium circa beneficia ad eorum diſpoſitionem pertinentia ſuppleri debet per Epiſcopum iuxta text. *in d. Clement. vnica*, quia reſpondetur illius deciſionem procedere in beneficijs pertinentibus ad ſolam Prælatorum Regularium præſentationem, quippe quod per eam perfectè non diſponitur de beneficio, prout ille text. requirit, ſed tantum paratur via ad diſponendum, nec per eam datur ius in beneficio, ſed tantum ius petendi ſe admitti ad beneficium, iuxta notata *in capit. cum Bertoldus. de re iudicata*, quorum argumento ſic in ſpecie reſpondēt, & dict. Clement. vnicam intelligunt, & iuxta eius mentem iuncta qualitate materiæ reſtringunt *Cardin. & Imola vbi proxime*, apud quos, maxime apud *Cardin. dicto loco, numer. 2.* vide quando verba, *diſpoſitio beneficiorum*, extra terminos text. *in dict. Clem. vnica*, porrigantur etiam ad præſentationem & electionem ad intelligentiam text. *in capit. 2. in princip. & in capit. cum in illis, §. cum autem, de præbend. libr. 6.* vbi omnes notant, *& in Clement. prima, poſt gloſſ. ibi verbo quamuis eod. tit.* poſt alios *Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 6. numer. 90.*

67 Facta ſic prædicta ad inſtituentem deuolutione ex negligentia patroni non præſentantis, inſtituenti ad conferendum ſex menſes à die deuolutionis, & notitiæ ad hoc munus reſeruantur, etiamſi patronus eſſet laicus, cui ſoli quatuor menſes ad præſentandum competerent iuxta text. *in cap. 1. de iurepatron. lib. 6.* cum enim huiuſmodi deuolutio in effectu nihil aliud operetur, quam remotionem illius ſeruitutis, quam veluti habebat inſtituens, eaque ſublata ipſe vtatur nō noua, & aliena, ſcilicet patroni, ſed antiqua & ſua poteſtate, conſequitur quod prout ſi Eccleſia non eſſet patronata ſex menſes ad conferendum haberet iuxta *cap. 2. de conceſſ. præbendæ*, cum alijs Iuribus ſupra adductis, pariter eoſdem habebit in prędictis terminis: quare ita docent *Roch. vbi ſupra. numer. 63.* & poſt *Lambertin.* & alios *Azori. dict. capit. 27. quæſtion. vndecima.* Hæc de prædicto primo caſu, ad quem etiam ſpectat negligentia eorum quibus incumbit de beneficijs prouidere etiam per electionem, hæc enim ſupplebitur per confirmantem, quippe quod ad eum illa interueniente deuoluitur ius eligendi eodem prorſus modo, & ratione, quibus deuoluitur propter negligentiam in præſentando, vt docet *gloſſ. dict. verbo diſpoſitionem*, quam plurimum in hoc commendat *Panorm. dict. capit. 1. numer. 10. de electon.* quem ſequitur *Rebuff. dict. titul. de deuolution. numer. 18.*

68 Secundus caſus eſt, in quo Prælatus Epiſcopo inferior, ratione v. g. iuriſdictionis quaſi Epiſcopalis ſibi legitimè alioquin acquiſitæ habuerit ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica, etenim eo negligente conferendi poteſtas deuoluetur ad Epiſcopum tāquam ad proximum ſuperiorem, ita probant text. *in dict. capit. 2. ibi, Epiſcopus, de conceſſ. prabend. & in Clemen. vnica de ſuppl. neglig. Pralat.* & notant *Rebuff. d. tit. de deuolution. nume. 25. Petr. Gregor. d. num. 38. in fine, Azori. dict. capit. 27. quæſt. 4.*

69 Amplia primò, vt præfata ſecundi caſus reſolutio procedat etiam in collatoribus Regularibus, horum etenim poteſtas ex negligentia in conferendis beneficijs ad Epiſcopum deuoluetur, vt ipſe poſſit conferre tanquam Ordinarius ſi illi exempti non fuerint, at vero tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati ſi exempti ſint, & Romano Pontif. immediatè ſubiecti, vt conſtat ex text. *in dict. Clement. vnica*, vbi notant omnes *Rebuff. vbi proxime num. 37. & 39. Petr. Gregor. d. capit. 9. num. 38. Zerol. in praxi Epiſcop. part. 1. verbo beneficia verſ. ad tertium. Azori. dict. cap. 27. quæſt. 4.* optime id intelligentes de Epiſcopo illius loci in quo *ſità fuerint beneficia*, etiamſi collatores in alia diœceſi morentur, quod etiam vltra *gloſſ. verbo locorum in dict. Clemen. vnic.* tradunt *Cald. Pereira de empt. cap. 14. numer. 14. & Nicol. Garc. de benefic. par. 5. capit. 3. numer. 28.* Quam tamen ampliationem declara, vt procedat ſolum in ijs Prælatis Regularibus, qui immediate ſubſunt Romano Pontifici, non vero in ijs, qui licet exempti à iuriſdictione Epiſcopi, tamen non ſubſunt immediate Romano Pontif. ſed alij Prælato iuxta terminos text. *in Clement. prima de reſcription.* horum etenim poteſtas ex prædicta negligentia deuoluetur ad huiuſmodi Prælatum, non verò ad Epiſcopum etiam tanquam delegatum Sedis Apoſtol. ſicque in eis locum non habebit deciſio text. *in dict. Clement. vnica, de ſupplend. neglig. Pralat.* quippe quod extra terminos cum tanta prædicti Prælati iniuria & præiuditio trahenda non eſt, ſed potius inducenda ordinaria deuolutio, quæ ſcilicet gradatim fit ad proximum ſuperiorem, quo argumento vltra alia iura in idem expenſa hanc ſententiam poſt *gloſſ. verbo Pralati in dict. Clementin. vnica*, tenent ibi *Cardin. numer. 6. & Imola numero 31. & 32.* Deinde declara ſupradict. ampliat. vt pro ea parte qua prædictam conferendi poteſtatem deuoluit ad Epiſcopum tanquam Sedis Apoſtol. delegatum ex noua deciſione text. *in dict. Clementin. vnica*, procedat ſolum reſpectu beneficiorum, & Eccleſiarum, quæ prædictis Regularibus Prælatis fuerint ſubiectæ pleno iure, ideſt non ſolum in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus, harum itaque Eccleſiarum reſpectu locum abſolutè habet prędicta ampliatio, ad eamque neceſſaria fuit deciſio noua prædictæ *Clementin. vnicæ*, nam cum præfata regularium, & monaſteriorum exemptio, & immediata ſubiectio ſimpliciter data porrigeretur ad huiuſ-

modi

modi Eccleſias quantumuis populum habentes *ex reg. in toto, de reg. iuris lib. 6.* & ex ratione text. *in cap. cum non liceat, de præſcript.* inde reſultabat vt Epiſcopus prout non poterat in eos, ita nec in eas ſuam iuriſdictionem exercere, & per conſequens nec negligentiam in eis cõferendis ſupplere, iuxta text. ſic in prædictis terminis intelligendum *in cap. 2. verſ. niſi, de ſuppl. neglig. Prælator.* & ita neceſſaria fuit commiſſio & poteſtas Sedis Apoſtolic. Epiſcopo nouiter data *in dict. Clementin. vnica.*

70 Vtrum autem deuolutio, quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum iuxta ſupra reſoluta in hoc ſecundo caſu, fiat Sede vacante ad Capitulum, quæſtio eſt difficilis, in qua affirmatiuam partem tuentur *Ioan. Andr. in capit. quamquam de elect. libr. 6.* quem ſequuntur *Panorm. capit. ſecundo numer. 3. ne Sede vacante, & Petr. Gregor. dict. capit. 9. numer. 43.* Contra quos melius oppoſitum tenent idem *Panorm.* ſibi contrarius in *cap. cum olim ſub num. 2. column. 2. in med. de maioritat. & obed. Ioan. Monach. in dict. cap. quamquam numero ſeptimo,* quem ſequitur *Prob. ad eundem* ibi, *Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 93. Azori. dict. cap. 17. num. 93.* Quorum ſententia probatur ex eo, quia deuolutio in ijs etiam caſibus in quibus à iure expreſsè decernitur, non debet fieri niſi ad eum ſolum Prælatum, qui ab eodem iure fuerit expreſſus iuxta ſupra reſoluta *numer. 18.* conſtat autem nullibi in iure Canonico expreſſum eſſe, vt deuolutio, quæ de Prælatis Epiſcopo inferioribus ex eorũ negligentia facienda eſt, fiat ad Capitulum, nam text. *in cap. 2. in fine, de conceſ. præbend.* loquitur ſolum in deuolutione collationis iure proprio competente Epiſcopo negligenti, igitur, &c. Deinde eadem ſententia probatur ex tex. *in d. cap. 2. ne Sede vacante,* vbi regula negatiua ponitur aduerſus Capitulum, vt videlicet illud non ſuccedat in collatione competente ipſi Epiſcopo, dum aliud in iure cautum non inuenitur; atqui beneficia taliter ad Epiſcopum deuoluta dici verè poſſunt pertinere ad collationem ipſi competentem; rurſus & in iure non inuenitur cautum, vt in ea Capitulum ſuccedat, immo oppoſitum ſatis expreſsè deducitur ex generalitate verborum, de quibus in proxime citato *capit. ſecundo* igitur, &c. Non obſtat quod hæc deuolutio pertineat ad Epiſcopum ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, ac proinde in ea debeat ſuccedere Capitulum Sede vacante ex reg. tex. *in cap. penultim. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6* quia reſpondetur quod licet deuolutio de qua agimus, pertineat ad Epiſcopum ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, id tamen non tollit quominus verum ſit huiuſmodi iuriſdictionem verſari in his terminis circa beneficiorum collationem, & propterea illam in eis exerceri ex capite negligentiæ commiſſæ per primos collatores: quæ cum ita ſint, neceſſe eſt fateri illam iuriſdictionem non deuolui niſi ad eum tantum Prælatum, qui ad hunc effectum in iure fuerit expreſſus iuxta ſupra reſoluta, proindeque ad Capitulum vtpote in iure non expreſſum minime deuolui.

71 Propter negligentiam Capituli Cathedralis Eccleſię in conferendis beneficijs, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad Epiſcopum tanquam ad immediatum ſuperiorem fit deuolutio, iuxta text. in *dict. capit. ſecundo, de conceſ. prabend.* vbi *Panor. numer. 6.* & omnes alij, reſoluit eleganter *gloſſ. verbo Capitulum in capit. irrefragabili, de officio Ordin.* expreſſit *l. 9. tit. 16. part. 1.* vbi Gregor. *Lopez Rebuff. dict. tit. de deuolut. numer. 21, Petr. Gregor. dict. cap. 9. nu. 40. Azor*

72 *dict. capit. 27. quæſt. 2.* Quod ampliabis vt procedat etiamſi Epiſcopus eorum collationi intereſſe debuerit vt Canonicus, etenim adhuc in his terminis niſi eam doloſe impedierit, & ita ipſum Capitulum in negligentiam induxerit, vtetur iure deuoluto, vt conſtat ex *capit. poſtulaſtis de conceſſ. præbend. verſic. niſi forte,* vbi omnes obſeruant, & poſt alios *Rot. deciſ. 1. in nouis, de ſupplend. negligent. Prælatorum,* aliàs 313. exponit eleganter *dict. l. 9. tit. 16. par. 1.* Ratio eſt, quia licet Epiſcopus qualitercumque eidem collationi debuerit intereſſe, ſit naturaliter vna & eadem perſona, ita vt ipſi pariter, ac alijs de Capitulo poſſit illa negligentia naturaliter imputari, quia tamen actus, qui à communitate ſub ratione vniuerſi geruntur, non tribuitur ciuiliter ſingulis, ſed ſoli communitati ex text. *l. 1. §. ſi autem ff. ad Trebell. & in capit. Epiſcopus verſic. qui manumittitur 12. quæſtion. ſecunda,* & traditis per *Archid. in cap. tantis 81. diſtinct.* & per *Felin. num. 2. in capit. omnipotens, de accuſat.* ideo prædicta negligentia ſingulis de Capitulo, & ita Epiſcopo vt Canonico tribui non poteſt, & per conſequens nec imputari quominus ad eundem vt Epiſcopum fiat huiuſmodi deuolutio. Am-
73 pliabis etiam prædictam reſolutionem, vt procedat non ſolum quando negligentia contingit in ipſomet Capitulo, ſed etiam in compromiſſario per illud electo ad conferendum, hæc etenim negligentia adeo imputatur Capitulo, vt ob eam ipſius poteſtas deuoluatur ad Epiſcopum, vt bene voluit *gloſſ. verbo Epiſcopo in capit. ſi compromiſſarius, de electìon. lib. 6.* quam ſequuntur *Domin. ibidem ſub numer. 6. & Franc. ſub num. 2.*

74 Vbi autem beneficiorum collatio ad Epiſcopum & Capitulum communiter ſpectauerit, tunc deuolutio ex capite negligentiæ nõ fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum tanquam ad proximum ſuperiorem, *d. cap. poſtulaſtis. d. l. 9. partitarum.* Ratio eſt, quia in his terminis Epiſcopus & Capitulum cenſentur ciuiliter vnum corpus, quaſi Epiſcopus caput ſit, Canonici verò membra, iuxta text. in *capit. nouit, de ijs quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Cap.* proinde negligentia integro corpori imputari, & ab eo toto poteſtas deuolui debet ad Archiepiſcopum, vtpote reſpectu totius prædicti corporis immediatum ſuperiorem. Non obſtat tex. *cap. vnico verſ. idem, ne ſede vacante lib. 6.* quia reſpondetur eum text. non loqui, nec procedere in caſu negligentiæ, de qua loquimur, ſed ſolum loqui in caſu impotentiæ reſultantis ex ſuſpenſione, vel excommunicatione, vt ille tex. habet, vnde cum in eo contra id, quod antea ratione præiudicij ex tali deuolutione Capitulo inſurgentis dictabat reg. text. in *leg. id quod noſtrum ff. de regulis iuris,* iuncto text. in *leg. coheredibus Cod. familia hercisc.* nouiter inductum fuerit, vt Capitulo ſuſpenſo à prædicta beneficiorum collatione ad ſe communiter & ad Epiſcopum pertinente, vel omnibus de ipſo Capitulo ſingulariter excommunicatis ad eundem Epiſcopum, vtpote non culpabilem conferendi poteſtas deuoluatur, tamen non poteſt inde inferri ad caſum negligentiæ Capitulo inſimul, & Epiſcopo contingentis, tum quia id expreſſum non reperitur iuxta ſupra reſoluta *à numer....* tum etiam quia ſtante ea negligentia idemmet Epiſcopus culpabilis eſt, & proinde indignus prædicto iure deuolutionis, ex quibus ita reſoluunt *gloſſ. verbo Capitulum in dict. capit. irrefragabili, Abb. in dict. cap. ſecundo nu. 6. Gregor. Lop. d. l. 9.* itaut demiret viros alioquin doctiſ-

ſimos *Rebuffum, Petr. Gregor. & Azorium proximè citatis locis*, inaduertenter expreſſiſſe Capitulo negligente ad Epiſcopum collationem deuolui, non ſolùm quando ipſa diuiſim, ſed etiam quando coniunctim pertinet ad vtrumque, contra expreſſum text. *in d. cap. poſtulaſtis*, & alia modo à nobis reſoluta.

75 Tertius caſus ex prædicta tertia regula reſultans eſt de Epiſcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad ſuam collationem ſeparatim à Capitulo ſpectantia: tunc etenim collatio deuoluitur ad ipſum Capitulum, iuxta tex. *in d. cap. 2. de conceſſ. præbend.* vbi notant omnes, tradunt *Rebuff. Greg. Lop. & Azori. vbi proximè, Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 3. num. 33.* ex qua re-
76 ſolutione obiter notabis in hoc caſu fieri deuolutionē à Superiore ad inferiorem, quia ſcilicet ſic expreſſum reperitur, prout etiam reperitur in alijs caſibus, de quibus *in cap. vlt. verſ. quod ſi 65. diſt. & in capit. 2. verſic. ſi vero 89. diſtinc. & in cap. cum ſimus 9. quæſt. 3.* obſeruant *Panorm. in d. cap. 2. num. 6. de conceſſ. præb.* nec id mirum, cum oppoſitum præcisè non concludatur ex rei natura, ſed totum à priori pendeat ex iuris diſpoſitione iuxta ſupra reſoluta, *nu. 16.*

77 Limita primò hunc tertium caſum, vt non procedat vbi collatio pertinuerit ad Epiſcopum inſimul, & ad Capitulum, tunc etenim deuolutio non fiet ad ipſum Capitulum, ſed potius ad proximum ſuperiorem, nempè Archiepiſcopum iuxta text. *in d. cap. poſtulaſtis*, & quæ ſupra reſoluimus; vnde bene *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 3. num. 35.* obſeruat, quod quando ius conferendi ſpectat ſimul ad Epiſcopum & Capitulum, qui inter ſe prouiſionem diuiſerunt per turnos, ſi Capitulum in ſuo turno non confert infra tempus à iure ſtatutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Epiſcopum, qui eſt par collator cum Capitulo, ſed ad Superiorem, quia diuiſio non tollit, aut mutat ius deuolutionis, quę eſt ad proximum Superiorem, & non ad eundem inferiorem, qualis eſt in hoc caſu Epiſcopus; additque ipſe *Garcia* idem eſſe, quando per Canonicum, cui in turno Capituli ex commiſſione, ſeu ordine ipſius prouiſio competit, non prouideretur infra tempus.

78 Limita ſecundò, vt procedat ſolum quoad beneficia ſpectantia ad collationem Epiſcopi proprio iure, non vero vbi ad eundem pertinuerint iure ſpeciali, vel deuoluto, tunc etenim hæc collatio negligente Epiſcopo non deuoluetur ad Capitulum, ſed ad Superiorem, vt docent *Abb. in d. cap. 2. num. 6. & 8. de conceſſ. præb. Felin. in d. cap. irrefragabili, nu. 3. Franc. in cap. vnic. §. cum vero num. 3. & 4. Ne Sede vac. lib. 6. Rebuff. d. tit. de deuolut. d. nu. 21. Caſſad. deciſ. 8. de pręb. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. volumus, nu. 56. Azor. d. c. 27. q. 2. Nicol. Garc. d. cap. 3. nu. 34.*

79 Limita tertiò, vt non procedat vbi Epiſcopus fuerit exemptus, & Romano Pont. immediatè ſubiectus, tūc enim illo negligente poteſtas ad ſolum Romanum Pōtif. non autem ad Capitulum deuoluetur, vt reſoluunt *Panorm. in d. cap. 2. num. 7. & 8. Rebuff. d. tit. de deuolut. nu. 36. & in concordatis tit. de collation. §. ſi quis vero in gloſſ. verbo ad alium verſic. in exemptis, Rot.* apud *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 3. nu. 3.* & ſatis conſtat ex text. *in capit. licet, de ſuppl. neglig. Prælat.* ſi intelligas ibidem agi de beneficio, cuius collatio negligenti Archiepiſcopo competebat, vel iure proprio, vel iure deuoluto, ob negligentiam ſcilicet ſui Capituli, cui alioquin eadem collatio ſpecialiter competeret, vt ſatis conſtat ex eodem text. ibi, *quo vel ad Archiepiſcopum, vel ad Capitulum donatio pertinebat*, & nihilominus in eo *text.* deciditur, quod licet collatio beneficij Archiepiſcopo competeret iure proprio, & proinde ob eius negligentiam eſſet iuxta prædictum tertium caſum ad Capitulum regulariter deuoluenda, tamen quia Archiepiſcopus Romano Pont. erat immediatè ſubiectus, neque alium Superiorem habebat, hæc deuolutio non fiat, niſi ad eundem Romanum Pontificem.

80 Extra terminos igitur præcedentium trium limitationum libere procedit reſolutio ſupradicti tertij caſus. Cæterum ſi collatio, quæ iuxta ſupra reſoluta ex negligentia Epiſcopi ad Capitulum deuoluitur, adhuc per huius negligentiam non fiat, tunc iterum deuoluetur ad proximum Superiorem, nempe ad Archiepiſcopum iuxta text. *in cap. 2. de conceſſ. præbend.* tunc eodem Archiepiſcopo adhuc negligente fiet illa ad Patriarcham, cui idemmet ſubſit iuxta text. *in cap. duo, in fine, verſ. niſi cauſa, de offic. Ordin.* & quæ ibi communiter notantur, atque ita gradatim ad ſummum Pont. ſic enim concluditur ex illo ordine de inferiori ſcilicet Prælato ad ſuperiorem à lege Canonica ad huiuſmodi deuolutionem præſcripto ex text. *in Clem. ſi de beneficio, in fine, de præbend.* iuncta *gloſſ.* ibidem *verbo ſuccedentium*, & ita in ſpecie hanc deuolutionem gradatim ſic faciendam obſeruant Doctores *in d. cap. 2. de conceſſ. præbendæ*, maximè *Panorm. num. 7. Syluestr. in ſum. verbo beneficium in 2. numer. 6. Azor. d. c. 27. q. 11.* & alij citati per *Nicol. Garc. dict. par. 10. cap. 3. num. 41.* Quamuis oppoſitum, immo quod licet ea vſque ad Archiepiſcopum gradatim fiat, tamen ab eo non ad Patriarcham, ſed ſemper ad Summum Pontificem immediatè facienda ſit, tenuerint abſque ratione, & *text.* id probante *Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 23. in fine, & num. 24.* ſequutus *Imol. in d. Clem. ſi de beneficio q. 2. & Petr. Greg. d. cap. 9. ſub nu. 38.* quorum ſententia ſolum procedere poterit in Archiepiſcopo exempto & Romano Pontif. immediatè ſubiecto iuxta tex. *in d. c. licet, de ſuppl. neglig. Prælat.* aliter enim ex eodemmet text. ibi, *cum pro eo, &c.* contra eos conſtat ſemota exemptione deuoluendam fuiſſe poteſtatē ad alium ipſi Archiepiſcopo Superiorem, & ita ad Patriarcham, quippe quòd is ſolum iuxta ordinarium, & rectum ordinem eſt Archiepiſcopo Superior iuxta tex. *in capit. 1. verſic. reliqua, 99. diſtinct. & in capit. antiqua, de priuileg.*

81 Quamuis vt ſupra dictum eſt, deuolutio gradatim ad Romanum Pont. ſit facienda, tamen non per hoc ligantur interim manus eius, quominus poſſit procedere ad collationem huiuſmodi beneficiorum inferioribus collatoribus competentium, ea enim ſi ordinarijs legibus, & Iuri eorum ordinario deferre noluerit, poterit ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruatæ conferre, quin prædictum deuolutionis ordinem ſpectare teneatur, ex reg. text. *in cap. ita dominus 19. diſt. & in cap. cuncta per mundum, & in cap. aliorum 9. quæſt. 3. & in cap. omnes 22. diſt. & in cap. 2. in princip. & in cap. dudum, & in cap. ſi à Sede, de præbend. lib. 6. & in cap. quia diuerſitatem verſ. niſi, de conceſſ. præbend.* cum his, quæ circa poteſtatem Papæ in beneficialibus ſcribit latè *Specul. tit. de legatis, §. nunc oſtendendum, Nauar. in cap. non liceat, Papæ §. 3. maximè num. 4. 12. quæſt. 2.* poſt alios *Pinel. in rubr. de reſcind. vendit. par. 1. cap. 2. nu. 29. cum ſeqq. Sarmien. ſelect. lib. 1. cap. 8. num. 25.* Vnde meritò hanc noſtram reſolutionem obſeruant in materia prædictæ deuolutionis *Rebuff. d. tit. de deuolut. numer. 46. cum ſeqq. Petr.*
82 *Gregor. d. cap. 9. num. 23.* optimè reſoluentes Summum

Pont.

Pont. in beneficijs inferiorum conferendis vti poſſe, non ſolùm iure deuolutionis, ſed etiam iure præuentionis, iuxta text. *in d. cap. dudum*, vel iure concurſus iuxta *d. cap. quia diuerſitatem verſic. niſi, & capit. ſi eo tempore, de elect. lib. 6.*

83 Circa prædictam deuolutionem ex negligentia dimanantem notandum eſt primò illam fieri cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione, quod probatur tum ex generali reg. quæ habet rem tranſire cum ſua cauſa *ex l. alienatio, ff. de contrab. empt. & ex leg. traditio, ff. de acquir. rerum dominio*, & ſubrogatum aſſumere naturam eius, in cuius locum ſubrogatur *ex leg. ſi eum §. qui iniuriarum, §. ſi quis caution. §. fuerat inſtit. de actionib.* tum etiam ex text. in ſpecie in *Clement. vnic. de ſuppl. neglig. Prælatorum*; vnde meritò hanc declarationem tenent Doctores in *dict. Clement. vnica*, & maximè *Anch. ibidem num. 6. Felin. in capit. cum acceſſiſſent col. 2. de conſtitut.* quem ſequitur Gregor. *Lopez l. 9. gloſ. 1. tit. 16. par. 1. Roch. de iurepatron. verbo honorificum, q. 3. ſub num. 63. Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 40. cum ſeqq. Azeued. l. 5. num. 2. tit. 6. lib. 1. nouæ Recopil. Petr. Greg. d. c. 9. nu. 23. Gutier. conſ. 1. num. 31. Azori. d. cap. 27. quæſt. 8. Cabed. Luſitan. deciſ. 42. nu. 4. & deciſ. 98. nu. 9. par. 2. & de patronat. Regiæ Coronæ c. 28. nu. 3. & 4. Perez de Lara de anniuerſ. & capellan. lib. 2. c. 10. nu. 27. Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 3. nu. 42.*

84 Secundò notandum eſt deuolutionem prædictam procedere, dummodo is ad quem ea facienda erat non procurauerit doloſè negligentiam collatoris, aliter enim ad huiuſmodi doloſum non deuoluetur poteſtas conferendi, vt conſtat ex text. *in cap. poſtulaſtis, in fine, de conceſſ. præb.* vbi omnes notant, maximè *Panorm. nu. 6. & 7.* ſubinde meritò inferens quod ſi aliquis doloſè procurauerit alterius delictum, vbi ex lege, vel ſtatuto alioquin applicata ſunt ipſi bona committentis huiuſmodi delictum, non habebit in hoc caſu prædicta bona, quod etiam tenuit *Roman. conſil. 263. Sicul. conſ. 28.* proſequitur latius exemplificans etiam in adulterio vxoris procurato per maritum, & in alijs delictis *Palat. in repet. rub. de donat. inter virum & vxorem §. 70. nu. 21 cum ſeqq.* Vtrum autem ſtante prædicto dolo collator in præfatam negligentiam incidens amittat pro ea collatione poteſtatem conferendi, itaut ea neque ad alium Superiorem excluſo prædicto doloſo deuoluatur, controuertit *gloſ. vlt. in d. cap. poſtulaſtis*, hinc inde varia iura adducens, ſed placet diſtinctio *Ioan. Andr.* ibi, iuncta declaratione, *Panorm.* ibidem *num. 15.* quem vidiſſe ſat erit.

85 Tertiò notandum eſt, vt tunc demum & non aliter ius conferendi per deuolutionem tribuatur, quando ipſa iam facta fuerit poſt amiſſam ſcilicet collatoris poteſtatem per lapſum temporis, & per negligentiam ipſius legitimè conuictam; cæterum ſi ante huiuſmodi deuolutionem Superior Iure deuoluto conferat, collatio nulla erit quantumuis poſtea deuolutio contingat, nec per huius ſuperuenientiam conualeſcet, niſi denuo fiat, vt per text. *in cap. ex parte verſ. nos igitur, de conceſſ. præbend.* reſoluunt *Felin. in cap. cum ex officio num. 37. de præſcrip. Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 32. Petr. Gregor. d. cap. 9. num. 23. Azor. d. cap. 27. quæſt. 6. Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 3. num. 31.* eſtque adeò vera, vt procedat etiamſi is, qui iure deuoluto à ſe putato contulit, haberet poteſtatem ad conferendum Iure ordinario, quod enim potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit *c. cum ſuper, de officio deleg. l. multum intereſt verſ. ſi vero C. ſi quis alteri vel ſibi*, & ita reſoluit *Rebuff. vbi proximè numer. 52. vbi num. 53.* inde infert ad caſum notabilem;

86 Non obſtat quod ſi Ordinarius iure ordinario beneficium iuriſpatronatus contulerit ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono, quia reſpondet *Garc. d. c. 3. nu. 32.* ex quo Ordinarius tunc cōfert ex iure & poteſtate originali collatio ab eo facta ſpreto patrono ſolum eſt nulla in fauorem patroni, atque adeò eo volente, & reclamante, non aliàs.

87 Quartò notandum eſt, deuolutionem ceſſare in reſeruatis, quippè cum beneficia reſeruata Ordinarius conferre non poſſit, nec etiam illius negligentia dari poſſit in illorum collatione, vt per *Caſ. ad. deciſ. 8. nu. 3. & 8. de publ. Rota in Vercellen. capellæ 28. Iunij 1606.* coram *Card. Marquemontio*, impreſſa per *Farin. deciſ. 186. num. 2. par. 2. recent.*

88 Quintò notandum eſt, deuolutionem huiuſmodi fieri, ſi ij ad quos ſpectat prouident indignis, ſeu inhabilibus, & incapacibus, *cap. cum in cunctis, §. fin. de elect.* vbi dixi, *cap. ſi compromiſſarius eod. tit. in 6. Zechi. de benefic. & penſionib. cap. 5. num. 5. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. cap. 3. num. 2. Card. Mantic. deciſ. 158. per totam*, vbi ait quod quamuis non poſſit argui negligentia Ordinarij, niſi à die ſcientiæ, tamen ille debebat ſcire conditionem eius, cui contulit beneficium, quia ita præſumitur cum antequam conferat de vita, & moribus illius debeat inquirere, & plenam eius notitiam habere, *cap. innotuit, de elect. cap. bonæ il 2. in fine*, vbi notat *Abb. num. 15. de poſtulat. Prælat. Rebuff. in praxi benef. ſub tit. de pœnis contra collatores indignis conferentes, num. 3.* ac proinde dicatur eſſe in mora iuxta ſupra reſoluta. Verum ſi Vicarius contulerit beneficium indigno non fieri deuolutionem, nec eſſe Epiſcopum conferendi poteſtate priuatum, niſi habeat ratam collationem, reſoluunt Rebuff. *in pract. benefic. tit. forma Vicariatus num. 140. Sbrozz. de Vicario Epiſcopi lib. 3. q. 37.* quos refero *Ego ipſe in collect. ad d. c. cum in cunctis nu. 38.*

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio & iura Epiſcopalia poſſunt per Romanum Pontif. priuilegio concedi alijs quàm Epiſcopis.*
2 *Priuilegio quæ acquiri poſſunt acquiruntur etiam præſcriptione.*
3 *Iuriſdictio, & iura Epiſcopalia etiam cum territorio præſcribi poſſunt ab inferioribus.*
4 *Res ſacræ quæ propriè dicantur.*
5 *Iuſpatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & ſimilia licet non emantur, nec transferantur aliquo temporali dato, ſunt tamen in commercio, quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur, & retinentur.*
6 *Iuriſdictio Epiſcopi non præſcribitur per iuriſdictionales actus ab alio factos nomine ipſius Epiſcopi.*
7 *Iura Epiſcopalia ardua, & quæ ſolis Epiſcopis reſeruantur, præſcribi poſſunt ab inferioribus, non procedit in reſeruatis Ordini, vt num. 8.*
8 *Declaratur text. in cap. quanto, de conſuetud.*
9 *Collatio, ſeu inſtitutio beneficiorum contra Epiſcopos præſcribi poteſt, itaut ad alios inferiores pertineat.*
10 *Declaratur text. in cap. ex frequentibus 3. de inſtitut.*
11 *Inſtitutio authorizabilis præſcribi non poteſt.*
12 *Contrarium verius.*
13 *Conciliantur text. in cap. cum olim de præſcript. & in capit. cum ſatis, de officio Archid.*

14 *Iura*

14 *Iura Epiſcopalia pręſcripta non competunt præſcribenti accumulatiuè cum Epiſcopo, ſed priuatiuè.*

15 *Contrarium non eſt improbabile.*

16 *Iuriſdictio, & poteſtas ſpecialis alicui communicata intelligitur accumulatiuè, non verò priuatiuè reſpectu illius qui Ordinariam de iure habet.*

17 *Viſitandi ius alicui conceſſum non cenſetur conceſſum priuatiuè quoad Epiſcopum, niſi expreſſè dictum ſit quod Epiſcopus non poſſit viſitare.*

18 *Prima opinio de præſcribente priuatiuè procedit, vbi pręſcribens ſolus vſus eſt iuriſdictione; ſecunda vero de præſcribente accumulatiuè vbi præſcribens & pręſcriptus ſimul exercuerunt.*

19 *Iuriſdictio priuatiuè ab Epiſcopo præſcribi non poteſt, quia ſaltem penes eum remaneat habitus, licet actus ſit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Epiſcopum.*

20 *Reſpondetur obiectis.*

21 *Declaratur text. in cap. auditis, in fine, de præſcript.*

EPISCOPALIA IVRA, ET IVriſdictio an, & quando ab inferioribus præſcribi poſſint.

ALLEGATIO CXXVII.

1 CVm iuriſdictio, & iura omnia Epiſcopalia ſaltem à Pontifice Max. poſſint priuilegio concedi alijs quam Epiſcopis, cap. cum contingat, de foro compet. capit. accedentibus 12. de exceſſib. Prælat. cap. Abbates 3. de priuileg. lib. 6. & ea, quæ poſſunt priuilegio acquiri, acquirantur etiam præſcriptione, vt vulgò deducitur ex cap. ſuper quibuſdam verſ. præterea, de verb. ſignificat. d. capit. accedentibus in fine, vbi gloſ. cum alijs traditis per Couar. lib. 1. vari. cap. 10. numer. 14. & Gabr. commun. ſub tit. de

3 pręſcript. concl. 1. à princip. iam ſequitur iuriſdictionem, & omnia iura Epiſcopalia etiam cum territorio præſcribi poſſe ab inferioribus, quare ita probant text. in c. auditis, & in cap. de quarta 4. & in cap. cum olim 18. verſ. quia, de præſcript. & in cap. vlt. de offic. Archid. gloſ. 2. in c. quicunque 16. quæſt. 3. Calderin. conſ. 2. de præſcript. Balb. eodem tract. 1. par. 5. à num. 83. Boer. deciſ. 133. num. 10. Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 12. num. 3. Abb. in cap. cum contingat num. 11. de foro compet. Rot. in Volaterranen. ſeu nullius iuriſdictionis 13. Aprilis 1584. coram Orano, & in Conſtantin. iuriſdictionis 18. Maij 1611. coram Reuerendiſſ. Atrebaten. impreſſa per Farin. deciſ. 324. nu. 12. par. 1. recent. & in Baren. iuriſdictionis 16. Februarij 1609. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano, impreſſa per eundem deciſ. 243. num. 9. part. 2. recent. vbi etiam fuit dictum, quod ad hoc propoſitum debet probari immemorialem, aut quadragenariam cum titulo.

4 Non obſtat quod iuſpatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & reliqua fere omnia iura Epiſcopalia, & Parochialia, ſunt ſpiritualia, vel ſpiritualibus annexa cap. quanto, de iudic. c. de iure, de iurepatron. cap. Meſſana, vbi omnes, de elect. cap. cauſam, quæ, & cap. cum olim, ibi, vniuerſa ſpiritualia, de præſcription. dicuntur res ſacræ, cap. ſuper eo 7. de tranſact. Atqui res ſacræ præſcribi non poſſunt leg. vſucapionem 9. ff. de vſucap. §. ſed aliquando Inſtit. eodem tit. Igitur, &c. Reſpondetur enim res ſacras in propoſito intelligi illás, quæ per Pontifices ſpecialiter conſecrantur, & in vſum diuinorum benedictione quadam ſanctitatis conſtituta dicuntur, & ſacra conſtituuntur, vnde ſtricte loquendo ſacræ efficiuntur, per quam conſecrationem eximuntur à commercio, vt iam nō ſint in bonis alicuius l. in tantum verſ. ſacræ ff. de rerum diuiſ. §. ſacræ Inſtitut. eod. explicat poſt

5 D. Thom. & alios Nauar. de ſpolijs §. 17. num. 7. Planè iuſpatronatus, & ſpiritualia, de quibus ſupra, non ſunt eiuſmodi, quia permanent in bonis eorum, quibus competunt, & veluti iura propria ab illis adminiſtrātur, qui licet non plenum, reſtrictum tamen dominium, & veram quaſi poſſeſſionem habent, ac ſubinde licet illa iura non emantur, neque transferantur aliquo temporali dato, vel retento ad vitandum ſimoniæ vitium dict. cap. ſuper eo, nihilominus tamen ſunt in commercio, quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur, & retinentur, vt colligitur ex cap. 1. cum alijs de iurepatro. Clem. ſi plures eod. tit. cap. querelam, ibi, in quaſi poſſeſſione, cap. cum Eccleſia 31. ibi, iure ſuo, de elect. cap. 1. ibi, iu-

6 re ſacerdotum 16. quæſt. 7. cap. 2. de tranſact. cum alijs intellige principalem reſolutionem procedere vbi præſcribitur abſque vllo Epiſcopi miniſterio, quia illius iuriſdictio non præſcribitur per iuriſdictionales actus ab alio factos nomine ipſius Epiſcopi, vt poſt Ruin. conſil. 217. num. 13. verſ. allegat etiam lib. 1. cenſuit Rot. in Marſicen. iuriſdictionis 26. Aprilis 1609. coram Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farin. deciſ. 248. num. 6. par. 2. recent.

7 Amplia id ipſum procedere etiam in iuribus Epiſcopalibus arduis, & quę ſolis Epiſcopis, & ipſorum dignitati reſeruantur, vt colligitur ex d. capit. cum olim verſic. quia, & conſtat quia cognitio cauſarum Matrimonialiũ eſt de arduis, quæ ſoli Epiſcopo reſeruantur, & ex ſtylo Curiæ committuntur, d. cap. accedentibus, Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. verſic. adhac, & tamen text. in d. cap. auditis, probat huiuſmodi cognitionem legitima præſcriptione poſſe inferioribus acquiri, vt ibi notant omnes, vt per Pariſ. num. 3. gloſ. 2. & vlt. per tex. ibi, in d. cap. accedentibus gloſ. 1. in cap. litteras de reſtitut. ſpoliat. communis ex Palat. in repet. c. per veſtras de don. inter virum & vxorem notab. 2. §. 1. nu. 33. Balb. vbi ſup. nu. 85. Cou. de ſponſal. p. 2. c. 8. §. 12. in princ. quicquid dicat Hoſt. in d. c. litteras, quem ſequitur Iaſ. in l. more maiorum, ff. de iuriſd. omn. iud. nu. 49.

8 Non obſtat cap. quanto, de conſuetud. vbi ius conferēdi ſacramentum Confirmationis vti res ardua, eſt Epiſcopis reſeruata, vt text. habet, non poteſt præſcribi ab inferioribus non Epiſcopis, nam vltra multa, quæ ad illius materiam & intellectum tradunt D. Thom. vbi Caiet. par. 3. q. 71. art. 11. Couar. lib. 1. vari. cap. 10. Martin. Ledeſm. 1. 4. quæſt. 13. art. 11. reſpondetur principalem huius allegationis regulam, & ampliationem huiuſmodi procedere in ijs, quæ reſeruantur dignitati, & iuriſdictioni Epiſcopali, non autem in reſeruatis Ordini, de quibus agit c. quamuis 68. diſtinct. malè allegatum à gl. 2 in d. c. accedentibus. Planè collatio Sacramenti Confirmationis ex Apoſtolorum traditione reſeruata eſt Ordini Epiſcopali, vt probat text. ſic intelligendus in d. c. quanto, c. 1. cum ſeqq. de conſecrat. diſt. 1. cum alijs per me adductis ſup. par. 2. alleg. 30. vnde meritò præſcribi non poteſt ab ijs, qui non habent ordinem Epiſcopalem, quippe qui non poſſunt in ea ſpecie habere poſſeſſionem legitimam ſine qua non præſcribitur reg. ſine poſſeſſione lib. 6. & ita intendunt glo. 4. verſic. item, Abb. numer. 6. Pariſ. 4. in d. c. auditis Balb. vbi ſup. nu. 89. verſic. tertio, Couar. d. cap. 10. num. 14. iuuat c. aqua verſ. non, de

con-

conſecrat. Eccleſiæ vel Alt. Nec aliud probat *cap. peruenit 95. diſt.* vbi ex priuilegio & commiſſione Sedis Apoſtol. poſſunt non Epiſcopi Sacramentum Confirmationis conferre, ac ſubinde poterunt id ipſum acquirere præſcriptione immemoriali arg. *cap. ſuper quibuſdam verſic. præterea, de verbor. ſignificatıon.* nam vltra alia, quæ ad intellectum *dict. capit. peruenit tradunt* Doctores, vt per *Couar. d. cap. 10. d nu. 7. & 10.* & *Martin. Ledeſma vbi ſup.* ſatisfit, vt per eundem *Couar. num. 14.* & per citatos à *Gabr. commun. ſub tit. de præſcript. concl. 1. d num. 16.*

9 Ex quibus infertur, collationem, ſeu inſtitutionem beneficiorum contra Epiſcopos præſcribi poſſe, itaut ad alios inferiores pertineat, vt probat *c. cum olim, verſ. quia, ibi, inſtitutionibus, de præſcript.* & ſuadetur ex eo, quia ſupra diximus iuriſdictionem & iura Epiſcopalia poſſe præſcribi ab inferioribus, collatio autem & inſtitutio beneficiorum pertinet ad iuriſdictionem & iura Epiſcopalia *cap. conquerente 16. de officio Ordin. c. noſti 9. de elect.* Ergo, &c.

10 Non obſtat *cap. ex frequentibus 3. de inſtitut.* quia ſolum reprobat conſuetudinem, vel præſcriptionem, per quam clerici recipiebant beneficia ab iis, qui poteſtatē non habebant, intrudentes ſe ſine auctoritate alicuius legitimi ſuperioris, ad quem id iure pertinet, iuxta quē ſenſum Pontifex in eo *text.* agit de conſenſu Epiſcopi, vel officialium, non vt excludat alios, qui priuilegio, vel præſcriptione legitima inſtituendi poteſtatem habuerint, immo tacite eoſdem includit, dum ſimpliciter nō egit de Epiſcopis, & officialibus, ſed adiecit, *qui de iure poſſunt*; quæ verba licet paſſim intelligantur expoſitiuè, multò planius, vt pungit *Abb.* ibi, *num. 8.* accipiuntur reſtrictiuè ad præcedentia, quaſi textus agat non de conſenſu Epiſcopi, vel officialium quorumcunque, ſed illorum, qui de Iure poſſunt. Itaquod vbi Epiſcopi, vel officiales iure non poſſunt, neceſſarius ſit, & ſufficiat conſenſus aliorum, qui aliàs poſſunt, planè vbi aliquis contra Epiſcopum præſcripſit collationem, vel inſtitutionem, iam non Epiſcopus, ſed præſcribens poteſt de Iure conferre iuxta *d. c. cum olim.*

11 Licet ſupradicta illatio de plano procedat in inſtitutione tituli collatiua, tamen non deſunt qui aliter ſentiant in inſtitutione illa, quam vocant authorizabilem, per quam in beneficiis curatis committitur populus, vel animarum cura, obſeruantes limitari regulam, *d. c. auditis, & d. c. cum olim, de præſcript.* dum habent Iura Epiſcopalia præſcribi poſſe, vt non procedat in *d. inſtitutione authorizabili* per *d. cap. ex frequentibus*, ita tenent *Guid. Papæ in d. c. auditis num. 1. ad finem*, & alij quos refert *Felin.* ibi, *num. 8. Miles*, & alij de quibus *Gilchen. de præſcript. p. 3. c. 10. nu. 10.*

12 Sed his non obſtantibus verius eſt inſtitutionem etiam authorizabilem præſcribi poſſe, vt intendunt *glo. 1. ad fin. in d. cap. ex frequentibus, gloſ. 2. in cap. cum Bertoldus, de re iudic. Abb. in d. cap. cum olim num. 5. & in c. cum ex officio, num. 6. de præſcript. & in d. cap. auditis numer. 6.* vbi poſt alios *Felin. num. 8.* teſtatus in tota Italia ita ſeruari, *Balb. 1. par. 5. num.* 88. communis ex *Pariſ. in d. cap. auditis num. 5.* & colligitur *ex d. cap. cum olim verſic. quia*, vbi Eccleſiæ ad Epiſcopum pertinentes poſſunt ab alijs pleno iure præſcribi, itaut vel quoad omnia, vel quoad pleraque grauiſſima, de quibus *in d. verſic. quia*, eximantur ab Epiſcopi poteſtate; igitur præſcribi poterunt etiam quoad inſtitutionem hanc, in qua non apparet maior, vel diuerſa ratio; iuuat idem met text. *in d. verſ. quia*, in verbo, *inſtitutionibus*, ſub quo cōprehenditur omnis inſtitutio ad Epiſcopum pertinens, ſiue tituli collatiua, ſiue authorizabilis ſit. Facit tandem text. *in cap. cum ſatis, de offic. Archid.* dum probat inſtitutionem hanc poſſe competere Archidiacono de licentia & mandato Epiſcopi, igitur non occurrit cur ſimiliter per legitimam præſcriptionem acquiri nequeat.

13 Non obſtat *d. cap. cum ſatis*, dum videtur probare Archidiaconum, ſine mandato Epiſcopi obtentu alicuius conſuetudinis habere non poſſe inſtitutionem authorizabilem, quia omiſſis multorum interpretationibus, quorum aliqui interpretantur de conſuetudine, vel præſcriptione non completa, alij diſtinguunt inter præſcriptionem, & conſuetudinem, vt in hac procedat *d. cap. cum ſatis*, in illa *d. cap. cum olim*, nonnulli vero in præſcriptione ſine titulo, & bona fide; facilius intelligitur cum *Card. in Clem. 1. in princip. oppoſit. 6. de exceſſib. Prælat. Balb. de præſcript. 1. par. 5. quaſt. 11. num. 6.* & *Gilchen. eod. tract. par. 3. cap. 10. num. 10.* quod in *dict. cap. cum ſatis*, ſolum prohibet Pontifex conſuetudinem, ſeu magis præſcriptionem, per quam aliquis inferior intendit inſtituere in beneficiis nomine proprio, non ita ſi præſcribat nomine, & vice Epiſcopi tanquam ipſius Vicarius faciat inſtitutionem, vt deducitur ex littera eiuſdem text. ibi, *ſine licentia & mandato Epiſcopi*, quæ verba oſtendunt quod ſi præſcripſerit vt faciat tanquā de mandato Epiſcopi non eſſe prohibitum, iuncta vulgari reg. quod omnia, quæ priuilegio acquiri poſſunt, acquiruntur etiam præſcriptione, *d. c. ſuper quibuſdam, §. præterea.*

14 Iura hæc ſic præſcripta non competunt præſcribenti accumulatiuè cum Epiſcopo, quaſi ille cum hoc inſimul accumulentur, vt vterque vtatur & locus ſit præuentioni, ſed potius priuatiuè reſpectu Epiſcopi, itaut ſolus Abbas præſcribens vtatur, Epiſcopus vero priuetur, & excludatur ne amplius vti valeat, vt probant *d. cap. auditis, in fine*, ibi. *ſilentium imponentes, &c.* & obſeruant ibi, *Abb. num. 7. Felin. num. 9. & Pariſ. num. 7.* poſt alios idem *Abb. & Imol.* per text. ibi, *in d. cap. cum olim, Abb. nu. 7. & Felin. num. 5. in cap. paſtoralis in princip. de officio Ordin. Bald. conſ. 201. lib. 1. Marian. num. 8. in capit. cum contingat, de foro compet. Balb. de præſcript. 1. par. 5. num. 88. & par. 2. num. 22.* refert alios *Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 12. num. 3.* & ſequitur *Rot.* apud *Mantic. deciſ. 296. num. 1.* vbi intelligit de præſcriptione longiſſimi temporis *Auend. libr. 1. Prætorum cap. 5. num. 25.* ex quibus iam hodie hæc videtur recepta ſententia, pro qua non leuiter vrget natura præſcriptionis, ſecundum quam, ea, quæ præſcribuntur, acquiruntur præſcribenti, itaut alius contra quem præſcribitur, omninò ab illis excludatur, & eius dominium vel ius omninò perimatur, *l. 1. poſt princip.* ibi, *excludebantur*, &c. *Cod. de vſucap. transform. l. qui 23.* ibi, *dominium mutet, ff. de vſucapion. gloſ. penultim. in fine in l. 3. §. ex pluribus, ff. de acquir. poſſeſſ.*

15 Contrariam nihilominus ſententiam, immo quod iuriſdictio, & iura Epiſcopalia, vel ſimilia non priuatiuè, ſed accumulatiuè ad Epiſcopum præſcribantur, probarunt *Ioan. Andr. Hoſt. Anton. Imol.* & alij *in d. cap paſtoralis, Roland. conſ. 80. d num. 22. lib. 2.* quam & praxi ſeruandam, & communem (antiquorum fortaſſe) teſtatur *Couar. dicto loco.* Pro quibus facit, quia iuriſdictio, & poteſtas ſpecialis alicui communicata, intelligitur accumulatiuè, non verò priuatiuè reſpectu illius,

16

qui

qui Ordinariam de Iure habet, itaut locus ſit præuentioni arg. *l. 1. C. de officio præfecti Vrbis, l. vlt. C. de iuriſdict. omnium iudic. cap. per hoc, de hæret. in 6.* communis *in d. cap. paſtoralis*, & alibi, vt per *Roman. conſ. 393. numer. 1. cum ſeqq. Rum.* qui de communi teſtatur *conſ. 7. num. 5. lib. 4. Couar. & Roland.* citatis locis, *Rot.* ex ſententia Illuſtriſſimorum interpretum Concilij in cauſa *Piſien. iuriſdictionis 15. Iunij 1590.* coram *Card. Plato, & in Montis Regalis iuriſdictionis 27. Nouembris 1606.* coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, impreſſa per *Farin. deciſ. 121. num. 4. par. 1. recent. & in Abulen. iuris viſitandi 28. Iunij 1600.* coram *Gregor. XV.* impreſſa per eundem *deciſ. 30. num. 3. par. 2. recent.* & in eadem coram eodem 10. *Nouemb.* 1600. impreſſa per eundem *Farin. deciſ. 33. num. 1. d. part. 2. recent.* vbi fuit dictum
17 quod viſitandi ius alicui conceſſum non cenſetur conceſſum priuatiue quoad Epiſcopum, niſi expreſsè dictum ſit quod Epiſcopus non poſſit viſitare, tum etiam quia ſi iuriſdictio & iura Epiſcopalia in propoſito præſcriberentur priuatiuè, vtique Epiſcopus priuabitur iure obedientiæ, & procurationis debitæ, contra *c. cum non liceat, & cap. cum ex officij de præſcript.*

18 Vnde ex mente *Abb. in d. cap. auditis, num. 14. & in d. cap. paſtoralis, num. 7. Roland. conſ. 439. num. 11. verſ. 3. lib. 3.* & aliorum dici poteſt priorem opinionem procedere vbi per integrum præſcriptionis tempus præſcribens ſolus vſus eſt iuriſdictione, & iuribus præſcriptis. Epiſcopus verò, vel alias contra quem præſcriptio proceſſit, intra illud tempus vſus non fuit: tunc enim ex quo ſolus ille vel quaſi poſſedit, ſolus acquiſiuit, & ita priuatiuè, vt colligi poteſt ex *l. ſi quiſquam, ff. de diuerſis, & temp. præſcript.* Poſterior verò opinio procedat, vbi etiam is contra quem præſcriptio completur, intra tempus illius exercuit iuriſdictionem, vel iura alia, quæ ſimiliter alius præſcribens quaſi poſſidens exercuit: tunc enim quia is non ſolus, ſed accumulatiuè cum illo præſcribit, & acquirit, vt videmus contigiſſe in pleriſque cauſis mixti fori, de quibus cognitio cum natura ſua eſſet temporalis ex præſcriptione accumulatiuè pertinet ad Eccleſiaſticos, qui non ſoli, ſed etiam laicis cognoſcentibus accumulatiuè cognouerunt. Illud tamen aduertere oportet, quod præſcribi non poteſt iuriſdictio priuatiuè ab Epiſcopo quin ſaltem penes eum remaneat habitus, licet actus ſit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Epiſcopum, vt obſeruant *Abb. in capit. cum contingat numer. 18. de foro compet. Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos par. 1. quæſt. 6. numer. 20. Rot. deciſ. 514. nume. 1. par. 1. diuerſ.*

20 Nec aduerſatur quod Epiſcopus, vel is contra quem præſcribitur exercens iuriſdictionem, vel iura alia intra tempus præſcriptionis, videtur præſcriptionem interrumpere, ita vt iam amplius nec etiam accumulatiuè poſſit alius præſcribere, quia refellitur ex mente *Abb. d. numer.* 14. & aliorum, ſi dicas huiuſmodi vſum Epiſcopi tantummodo interrumpere & impedire præſcriptionem priuatiuam, cui ſoli aduerſatur, & ita efficere ne præſcribens, qui ſolus non exercuit ſolus acquirat, non vero interrumpere ne is, qui accumulatiuè cum alio quaſi poſſedit, accumulatiuè cum illo acquirat, quia huic acquiſitioni accumulatiuæ non aduerſatur ſimplex vſus illius contra quem præſcribitur, cum quo ſtare poteſt vſus alterius accumulatiuus, ita vt locus ſit præuentioni. Sic ſane retenta hac concordia ceſſant omninò, & componuntur argumenta ſupra in vtramq; partem adducta. Nam text. *d. cap. auditis, in fine,* procedit vbi Abbas per integrum præſcriptionis tempus ſolus quaſi poſſedit, & exercuit iura Epiſcopalia in Eccleſiis de quibus ibi, idem intendit *cap. auditis, de in integ. reſtitut.* ibi, *pleno iure poſſeſſa.* Sic ſimiliter natura
21 præſcriptionis rectè defenditur in propoſito, dum præſcribens acquirit eo modo quo poſſedit, & ita priuatiuè ſi ſolus, accumulatiuè vero ſi non poſſedit ſolus, in quo poſteriori caſu alter contra quem præſcriptio currit, priuatur, & excluditur ab illo iure, quod antea habebat, ſecundum quod ſolus iuriſdictione, & alijs iuribus vtebatur, & nunc poſt præſcriptionem cogitur admittere alium ſecum accumulatiuè vtentem iuriſdictione, & iuribus incorporalibus, quæ poſſunt à pluribus in ſolidum obtineri, licet in rebus corporalibus aliud ſeruetur *leg. ſi vt certo §. ſi duobus ff. commodati;* ſicut etiam vbi iuriſdictio ſpecialis alicui committitur in fauorem perſonæ per huiuſmodi commiſſionem derogatur poteſtati Ordinariæ, *capit. ſtuduiſti de officio legati.*

SVMMARIVM.

1 *Obedientiam Epiſcopis, & Prælatis debitam ſubditi præſcribere non poſſunt.*
2 *Obedientia numeratur inter iura Epiſcopalia.*
3 *Præſcriptio omnis extinguens omninò obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam indiſtinctè prohibetur.*
4 *Præſcriptio quæ iuri ſeu bono publico nocet, repugnantiam, confuſionem, & inordinationem continet, prohibetur.*
5 *Præſcriptio per quam obedientia Epiſcopo debita non extinguitur, ſed transfertur ad alium, non excluditur.*
6 *Exemptionem à reuerentia debitam Epiſcopo nemo in totum præſcribit.*
7 *Prælatus inferior poteſt præſcribere, vt in ſua parochia præcedat Epiſcopum.*
8 *Exemptio extinctiuè præſcribi non poteſt, ſed tranſlatiuè.*
9 *Populus non exemptus Abbatiæ exemptæ præſcribere poteſt contra Epiſcopum exemptionem.*
10 *Obedientia quæ iure ſpeciali debetur poteſt præſcribi.*
11 *Præſcriptio etiam immemorialis non poteſt extinguere omnino obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam.*
12 *Epiſcopalia iura licet regulariter præſcribi poſſint, nonnulla tamen excipiuntur ſpeciatim iure prohibita.*
13 *Declaratur text. in c. cum olim, il 2. de priuileg.*
14 *Declaratur tex. in cap. cum perſona, verſ. ſi autem, de priuil. libr. 6.*
15 *Subditus Eccleſiæ Romanæ, & ab Ordinarij Epiſcopi ſubiectione exemptus, vt quis per præſcriptionem dicatur, quæ requirantur, oſtenditur.*

EPISCOPIS, ET PRÆLATIS inferioribus debita obedientia an poſſit à ſubditis præſcribi.

ALLEGATIO CXXVIII.

1 OBedientiam Epiſcopis, & Prælatis debitam ſubditos præſcribere non poſſe probat text. *cap. cum non liceat, ibi, præſcriptione non obſtante, de præſcript.* vbi *gloſ. & Doctores,* tradunt *gloſ. 4. in cap. auditis. eod. tit. glo. vlt.*

vlt. in cap. cum inter, de conſuetud. gloſ. verbo conſuetudine
in capit. 2. de Pœnit. & remiſſ. libr. 6. Rot. deciſ. 1. de præ-
ſcript. in nouis, aliàs 239. Aret. Alex. & Iaſ. à num. 9. in
leg. 15, qui putat ff. de acquirend. hæredit. latè *Balb. de præ-*
ſcript. 1. par. 5. à num. 91. Peregr. de iure fiſci libr. 6. tit. 8.
num. 9.
2 Obſtat tamen quod obedientia numeratur inter iu-
ra Epiſcopalia, *cap. conquerente, de offic. Ordin.* igitur præ
ſcribi poteſt iuxta *cap. cum olim, cap. auditis, de præſcript.*
Rurſus obſtant *cap. cum olim 2. ad fin. de priuileg. cap. cum*
perſonæ, eod. titul. in 6. vbi omnimoda exemptio à pote-
ſtate & ſubiectione Epiſcopi, & ita ab obedientia eiuſ-
dem poteſt præſcriptione comparari. Accedit quia ra-
tio quam text. *in d. cap. cum non liceat in princip.* ſentit,
non videtur ſufficiens, immo nec vera, licet enim ſub-
ditus contra Epiſcopum præſcribat obedientiam, non
propterea recedit à capite, cum adhuc maneat ſubie-
ctus Roman. Pont. qui exiſtit Vicarius Chriſti Domi-
ni, qui eſt caput omnium Eccleſiarum iuxta illud *Pauli*
ad Epheſ. 1. ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam
Clem. 1. in princ. de iureiur.
3 Verum vt quæſtio breuiter reſoluatur, ſequentem
conſtituo concluſionem. *Omnis præſcriptio extinguens*
omninò obedientiam Epiſcopo diœceſano à ſubdito iure com-
4 *muni debitam indiſtinctè prohibetur.* Patet concluſio, ſi-
quidem omnis illa præſcriptio prohibetur, quæ iuri ſeu
bono publico nocet, repugnantiam, confuſionem, &
inordinationem continet, & neruum Eccleſiaſticæ di-
ſciplinæ infringit, vt conſtat ex *l. præſcriptio C. de operi-*
bus publ. iuncta *l. 1. ff. de vſucap. cap. licet, in princip.* ibi,
confuſio naſceretur 16. quæſt. 3. d. cap. cum inter; ſed præ-
ſcriptio omninò extinguens obedientiam Epiſcopo
diœceſano à ſubditis iure communi debitam eſt eiuſ-
modi, quia maxime nocet iuri, & bono publico, quod
in ſubditorum obedientia conſiſtit *capit. ſciendum verſ.*
obedientia 8. quæſt. 1. cap. vltim. in princip. 23. q. 1. inſuper
continet repugnantiam, confuſionem, & inordinatio-
nem, dum membrum ſuo capiti non obtemperat, ſed
ab eo recedit, & quis acephalus efficitur *capit. nulla 93.*
diſtinc. & qui ſubditus eſt ſuperiorem non agnoſcit per
obedientiam, quæ verſatur in exequendis ſuperiorum
præceptis, & eſt de intrinſeca ratione ſuperioritatis ex
latè adductis per *S. Thom. 2. 2. quæſt. 104. art. 1. Sylueſt.*
& Summiſtas verbo obedientia, in quo manifeſta repu-
gnantia, confuſio, & inordinatio cernitur, & tandem
infringitur vis, & neruus poteſtatis Eccleſiaſticæ, dum
Epiſcopis, qui propriè ſunt Prælati, & ſuperiores Eccle-
ſiaſtici, ſubtrahitur obedientia ſine qua inanis eſt po-
teſtas, quæ in imperando conſiſtit, *l. poteſtatis 215. in*
princ. ff. de verb. ſignificat.
5 Dixi in *concluſ. omnis*, vt ita includatur etiam imme-
morialis, & cum titulo vt infra oſtendetur. Dixi etiam,
omninò extinguitur, ad excludendam præſcriptionem,
per quam obedientia Epiſcopo debita non extingui-
tur, ſed transfertur ad alium, qui in ſubditis Epiſcopi
eandem præſcribit, vel cui ipſimet ſubditi ſe ſubijciunt,
quoad illam quia exemptionem à reuerentia Epiſcopo
debita nemo in totum præſcribit, vt per *Fel. in cap. ſi di-*
ligenti nu. 24. de foro compet. & in c. cum inter num. 3. de
re iud. Caſtr. in l. ſed ſi hac §. patronum nume. 4. ff. de in ius
vocando, Roman. ſing. 482 Henric. Bottæ. de ſynodo par. 3.
7 *num. 47. cum ſeqq.* in parte tamen præſcribi poſſet, v. g.
quod Prælatus inferior in ſua Parochia præcedat Epiſ-
copum *ex Felin. in dict. cap. cum non liceat colum. 1. Balb.*
de præſcript. 1. partis princ. quæſt. 12. num. 6. in fine, quos
refert *Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos par. 1.*
8 *q. 6. nu. 16.* & ita exemptio extinctiuè præſcribi non po-
teſt, ſed tranſlatiuè, *Mil. in repert. verbo præſcribi non po-*
teſt exemptio, Roman. conſ. 239. Butr. in d. cap. auditis col.
7. verſ. oppono quod non poſſit, de præſcript. Balb. d. quæſt.
9 *12. num. 1. ſub fin.* Vnde populum non exemptum Ab-
batiæ exemptæ præſcribere poſſe contra Epiſcopum
exemptionem vt ſubſit Abbatiæ exemptæ tradũt *Abb.*
in dict. cap. cum non liceat num. 17. Caccialup. in tractat. de
vnionib. art. 3. nume. 20. cum ſeqq. Eraſm. à Cochier. dict.
q. 6, num. 10.
10 Adieci, *iure communi debitam*, vt excludatur ea, quæ
iure ſpeciali debetur, quam text. *in d. cap. cum non liceat*,
& ratio prædicta non includit. Sic ſane hanc concluſ.
ſatis probat *d. cap. cum non liceat*, cuius verba in princi-
pio ibi, à capite membra recedere, intelliguntur de re-
ceſſu totali, & abſoluto, per quem omninò tollitur obe-
dientia: ſicut etiam verba illa, *obedite ſibi tanquam Epi-*
ſcopo veſtro, & ibi. *ſicut alij clerici ſuæ diœceſis*, ſignificant
textum agere de obedientia iure communi debita Epi-
ſcopo diœceſano, cui clerici, & Eccleſiæ totius diœceſis
iure communi ſubijciuntur, & obedire tenentur, *capit.*
omnes Baſilicæ 16. quæſt. 7. d. capit. cum perſonæ, ad fin. de
priuil. lib. 6. obſeruant *gloſſ. 2.* & omnes *in d. cap. cum non*
liceat.
11 Sic ſimiliter concluſio prædicta, & text. *in d. cap. cum*
non liceat, procedunt etiam in præſcriptione immemo-
riali, vt ſatis deducitur ex ratione præhabita, & ex ver-
bis illius text. quæ in propoſitò ſimpliciter, & abſoluto
præſcriptionem reijciunt, ac ſubinde nec immemoria-
lis locum habet, & ita notant *Rot. vbi ſupra*, & alij, vt per
Aretin. in d. l. 15; qui putat nu. 3. Pro quibus efficaciter vr-
get quia in terminis, *dict. cap. cum non liceat.* Ius com-
mune (quo Epiſcopi in ſubditos ſuæ diœceſis fundatã
habent intentionem *dict. cap. cum perſonæ, ad finem*) eſt
contra ſubditos præſcribentes, & pro Epiſcopo contra
quem præſcribitur, & conſequenter licet præſcriptio
non eſſet prohibita, non fuit admittenda, niſi vel qua-
draginta annorum cum titulo, vel immemorialis iuxta
cap. de præſcription. libr. 6. obſeruant in ſpecie *Pariſ. in d.*
cap. cum non liceat nu. 46. Balb. vbi ſupra num. 94. & alij,
igitur dum *d. cap. cum non liceat*, præſcriptionem pro-
hibet, neceſſariò intelligi debet de illa, quæ aliàs ſemo-
ta prohibitione fuit admittenda, & ita etiam de imme-
moriali, quicquid contradicant, *Oldrad. conſil. 172. poſt*
princip. poſt alios *Iaſ. vbi ſupra à numero 10.* quorum
fundamenta facilè tolluntur ex dictis prællegata al-
legat.
12 Nec retenta prædicta concluſione obſtant argumen-
ta ſupra in principio adducta; nam ad primum ex mẽ-
te *gloſ. 4. in dict. cap. auditis, Bellem.* & aliorum *in d. capit.*
cum non liceat, Ioan. Andr. Domin. & Franciſc. in d. cap.
cum perſonæ verſic. ſi autem, Reſpondetur fatendo iura
Epiſcopalia vt plurimum præſcribi poſſe, non tamen
omnia, quia excipiuntur nonnulla ſpeciatim iure pro-
hibita, in quibus diuerſa ratio, & grauiſſimum præiu-
dicium ita ſuadet, vt *in c. cum ex officij, de præſcription.* &
ſimilibus; vnde licet ſubditi præſcribere poſſint exem-
ptionem & libertatem à nonnullis oneribus, in quibus
ſubijciuntur Epiſcopo, iuxta *d. cap. auditis*, cum ſimili-
bus, non tamen præſcribere valent exemptionem ab
obedientia, de qua hic, quippe quæ præſcribi prohibe-
tur propter grauiſſimum præiudicium, & abſurda ſu-
pra relata, quæ in alijs iuribus præſcribendis non repe-
riuntur, & in eis non tollitur intrinſeca ratio ſuperiori-
tatis,

tatis, nec membra à capite recedunt, vt in propoſito contingit.

13 Nec item obſtat *dict. capit. cum olim, il 2. de priuileg.* quia cum *Parſ.d.num.42.Balb.1.par.5.num.92.* & communi ex *Aret.in dict.l.is qui putat numer.3.ff.de acquirend.hered.* reſpondetur, illum non agere de præſcriptione per quam eiuſmodi obedientia omninò extinguitur, vt in terminis *dict.capit. cum non liceat*, ſed per quam ab Epiſcopo transfertur ad Eccleſiam Romanã, cui ſe monaſterium ſubiecerat. Qui intellectus ſatis ſuadetur *ex dict.cap.cum olim, verſ.nos igitur*, ibi, *exprimebant ius noſtrum*, & ibi, *in noſ læſio monaſterij redundaret*, ſiquidem Pontifex *in verſic.quia vero*, admittit præſcriptionem continentem idipſum, quod priuilegia cocedebant, at priuilegijs concedebatur exemptio à ſubiectione Epiſcopi, ita vt monaſterium quoad illam ſubijceretur Eccleſiæ Romanæ.

14 Sic ſanè text. *in dict.cap.cum perſona, verſic. ſi autem*, ex omnium ſententia ibi, ſimiliter procedit in ea præſcriptione, quæ ſecundum ius commune admitti potuit contra obedientiam, & ſubiectionem Epiſcopi, & ſic in ea per quam quis ita eximitur ab Epiſcopo diœceſano, vt obedientia illi debita non extinguatur, ſed per præſcriptionem acquiratur alij, cui ſe ſubditi ſubiecerunt; pro quo intellectu videntur verba illius text. quæ expendit *Parſ.in dict.capit.cum non liceat*; facit text. *in d.cap.cum ex officij, de præſcription.* ibi, *quamuis alius, &c.* nam vbi per præſcriptionem obedientia Epiſcopo debita acquiritur alij in quẽ transfertur, propriè loquendo ſubditus non præſcribit obedientiam, quam non extinguit, ſed alius illam præſcribit in ſubditis contra Epiſcopum, & in eius præiudicium iuxta *gl. verbo præſcripſiſſet in dict.cap.cum olim*, cum ſimilibus, ac ſubinde manet obedientia, & ſubditi non ſunt acephali, nec abſolute recedunt à capite, immo recognoſcunt illud, cui

15 ſe in locum Epiſcopi ſubiecerunt. Sic ſimiliter notabis quoad effectum vt quis per præſcriptionem dicatur ſubditus Eccleſiæ Romanæ, & ab Ordinarij Epiſcopi ſubiectione exemptus, requiritur quod ab ipſa Eccleſia Romana habitus ſit & tractatus tanquam ſubditus immediatus quoad illa, in quibus Epiſcopo ſubijciebatur, & ita Eccleſia Romana per præſcriptionem acquirat ſubiectionem ſpecialem; nec ſat eſt quod tractetur tanquam ſubditus quoad vniuerſalem ſubiectionem, quã attento iure abſque præſcriptione Eccleſia Romana habet in omnes fideles, vt bene aduertunt ex mente aliorum, *Felin.in dict.cap.cum non liceat num.12.ad finem, Parſ.num.45.Balb. vbi ſupra num. 93. Caſtal. de Imperat.quæſt.54.num.6.* Pro quibus facit, quia aliter cum eiuſmodi ſubiectio vniuerſalis ſemper maneat, ſemper admittenda eſſet præſcriptio contra obedientiam Epiſcopo debitam, & ita eſſet illuſoria prohibitio *dict.cap. cum non liceat*, iuuat *dict.cap.cum olim*, vbi *in verſ. quia vero*, iuncto *verſ.nos igitur*, agit Pontifex de exemptione & præſcriptione, per quam Eccleſia Romana acquirebat ius, quod tolli poterat, & eo ſublato ipſa Eccleſia Romana læſionem incurrebat, id quod intelligi non poteſt de ſubiectione vniuerſali, quæ per exemptionem, vel præſcriptionem non acquiritur Eccleſiæ Romanæ, nec ab eadem vllatenus tolli poteſt, iuxta *cap. 1. & 2. diſt.* cum vulgaribus.

SVMMARIVM.

1 *Viſitatio præſcribi non poteſt.*

2 *Epiſcopus ſi aliquam Eccleſiam à ſe generaliter eximat, non poteſt viſitationem, & correctionem à ſe abdicare.*

3 *Contraria opponuntur.*

4 *Viſitatio illa propriè dicitur, quæ Ordinarijs Eccleſiaſticis ad correctionem ſubditorum, & reformationem Eccleſiarum iure incumbit.*

5 *Viſitatio aliquando competit iure communi, aliquando iure ſpeciali.*

6 *Viſitatio iure communi competit Epiſcopis intra diœceſim, Archiepiſcopis etiam intra prouinciam, & Legato Apoſtol.*

7 *Viſitatio competit etiam alijs, qui conſuetudine, priuilegio, fundatione, vel Eccleſiæ inſtitutione, ſeu aliàs ius habent viſitandi.*

8 *Præſcriptio contra viſitationem multis modis contingere poteſt, aliquando abſolutè illam extinguendo, aliquando vero transferendo.*

9 *Præſcriptio tollens omninò viſitationem iure communi iniunctam merito prohibetur, quamuis admittatur, quæ illam transfert, vel alijs accumulat.*

10 *Præſcriptio omninò viſitationem tollens quare prohibeatur oſtenditur.*

11 *Præſcriptio quæ transfert viſitationem, vel alij accumulat, nullo iure prohibetur.*

12 *Conſuetudo viſitandi in præiudicium Epiſcopi debet eſſe præſcripta ſaltem ſpatio 40. annorum.*

13 *Declaratur text. in cap.cum ex officij. de præſcr.*

EPISCOPI VISITATIO AN præſcribi poſſit.

ALLEGATIO CXXIX.

1 Viſitationem præſcribi non poſſe probat text. *in cap.cum ex officij*, ibi, *nec contra viſitationem*, *de præſcript.* tradunt *glo.2.in cap.irrefragabili, de officio Ordin.Hoſt.in ſumm.de officio Archid. numer. 5. Marian. de*

2 *Viſitat.d nu.19.Bernard.reg.604.* quia nec Epiſcopus aliquam Eccleſiam à ſe generaliter eximat, poteſt viſitationem & correctionem à ſe abdicare, vt poſt *Feder. conſ.111.num.4.* refert *Rot.in Abulen.iuris viſitandi 28. Iunij 1600.* coram Greg. *XV.* impreſſa per *Farin. deciſ. 30.numer.7.par.2. recent.* vbi hoc intelligit in Eccleſia iam constructa, & fundata, ſecus autem in fundatione.

3 Sed obſtat quod iura Epiſcopalia præſcribi poſſunt *cap.auditis, cap.cum olim, de præſcription.* cum latè traditis *ſup.allegat.* igitur & viſitatio præſcribetur, quippe quæ eſt de iuribus Epiſcopalibus *capit. conquerente, de offic.ordin.* Nec ſatisfacit ratio *gloſ. verbo viſitationem in dict.cap.cum ex officij*, exiſtimantis viſitationem continere obedientiam, quæ Prælatis debetur, ac ſubinde præſcribi non poſſe, iuxta *cap.cum non liceat, de præſcrip.* refellitur enim, tum quia obedientia, & ſubiectio huiuſmodi non magis cernitur in viſitatione, quam in coërtione debitorum in inſtitutionibus & reliquis iuribus Epiſcopalibus, quæ præſcribuntur, vt ſatis deducitur ex *cap.2.in princip.* ibi, *in ſcrutinijs, baptiſmate, & capitulis, & ſimilibus ſubiectionem poſtulans, de capellis Monach.* iuncto *dict.cap.auditis, verſic. quia*: tum etiam quoniam Abbates, de quibus *in d.c. cum ex officij*, licet ab Archiepiſcopis non viſitarentur, in reliquis tamen omnibus agnoſcebant, & non ſubtrahebant obedientiam Metropolitano debitam. Et tandem quia *dict.*

cap.

cap. cum non liceat, agit de præſcriptione, per quam di-
rectè & abſolutè tollitur obedientia; non verò de illa
obedientia, quæ per indirectum cernitur in hoc, vel illo
actu particulari, alioquin nullum ius Epiſcopale præ-
ſcribi poſſet, cum in omnibus obedientia, & ſubiectio
per indirectum conſiderari valeat.

4 Quare pro terminorum cognitione primò aduerten-
dum duxi, quod licet viſitatio, ſicut & verbum viſitare
multipliciter accipiatur tam apud bonos Auctores,
quàm in ſacris litteris, vt conſtat ex *Calepino, Theſauro*,
& alijs, *Marian. de viſitat. in princip.* nihilominus ta-
men ex mente iuris *in d. cap. conquerente, de officio Ordi-
nar. & cap. 1. §. vlt. & per totum de cenſib. lib. 6.* cum alijs
viſitatio quatenus ſpectat ad Paſtores Eccleſiarum de-
ſcribi poteſt, vt ſit illa, quæ Ordinarijs Eccleſiaſticis ad
correctionem ſubditorum, & reformationem Eccleſia-
rum iure incumbit.

5 Secundò, aduertendum eſt hanc viſitationem, vel
ius viſitandi ad morum, & Eccleſiarum reformatio-
nem aliquando competere iure communi, aliquando
6 vero iure ſpeciali. Priori modo competit Epiſcopis
intra diœceſim *dict. cap. conquerente, cap. cum venerabi-
lis, 21. de cenſibus*, item & Archiepiſcopis Metropolita-
nis non tantum intra ſuam diœceſim, ſed etiam intra
prouinciam quoad diœceſes ſuffraganeorum, vt *in dict.
cap. cum ex officij, & in cap. ſopita 14. & in cap. cum nuper
25. de cenſib. capit. 1. eodem tit. in 6.* quamuis ſuffraga-
nei non ſint negligentes, *cap. vltim. de cenſib. in 6.* proſe-
quitur *Marian. vbi ſup. numero ſeptimo verſ. tertio, & nu-
mer. 8. verſ. quarto, Ruſa. de preeminentia Archiepiſcop.
dignitatis priuileg. 16.* communis contra *gloſ. verbo con-
ſuetudine in dict. cap. cum ex officij*, & contra *gloſ. 1. in dict.
cap. cum nuper*, quæ tamen loquuntur ante tempora
dict. cap. vltim. licet hodie id temperatum ſit per *Concil.
Trident. ſeſſ. 24. de reformation. capit. 3.* competit etiam
hoc priori modo legato Apoſtol. qui Ordinarius eſt,
capit. 2. de officio legati, & ita viſitat, *capit. procurationes
23. in princip.* ibi, *Sedis Apoſtol. legatis, de cenſibus*. Se-
7 cundò competit alijs, qui conſuetudine, priuilegio,
fundatione, vel Eccleſiæ inſtitutione, ſeu aliàs ius ha-
bent viſitandi, vt etiam ſunt Archidiaconi *capit. man-
damus, de offic. Archidiac.* vbi *gloß. & Doctores, gloſ. 1. in
capit. cum ſatis, eodem tit.* communis vt per *Marian.* &
alios citatos à *Sarmien. libr. 3. ſelect. capit. vltim.* qui ta-
men verius putat etiam in terminis iuris communis vi-
ſitationem Archidiacono competere, iuxta quæ intel-
liges *dict. capit. procurationes*, dum de Archidiaconis
agit, & *Concil. Trident. dict. capit. tertio verſic. Archi-
diaconi.*

8 Tertiò, aduertendum præſcriptionem contra viſita-
tionem iure communi, vel ſpeciali competentem mul-
tis modis contingere poſſe, aliquando abſolutè extin-
guendo, & tollendo omninò viſitationem ipſam, ita vt
ſubditi iam amplius à nemine viſitentur; aliquando ve-
ro non tollendo, nec extinguendo, ſed transferendo vi-
ſitationem, vel ius viſitandi ad alium, ita vt maneat
quidem viſitatio, ſed tamen non is, ad quem pertine-
bat, ſed alius viſitet, & tandem aliquando non tollen-
do, nec transferendo, ſed accumulando; ita quod ma-
neat viſitatio penes illum ad quem ſpectabat, ſed ta-
men non ſit penes illum ſolum, ſed per præſcriptionem
alius eidem in viſitatione accumuletur, vt colligitur
ex dict. capit. cum ex officij, cum ibi traditis per Do-
ctores.

9 His ita præmiſſis quæſtio ſub hac vnica reſoluitur
conclusione: *Præſcriptio tollens omninò viſitationem iure
communi iniunctam merito prohibetur, quamuis admitta-
tur, quæ illam transfert, vel alijs accumulat, ſicut etiam ad-
mittitur, quæ omninò tollit viſitationem iure ſpeciali compe-
tentem.*

10 Probatur concluſio quoad priorem eius partem,
nam merito prohibetur præſcriptio impediens mo-
rum correctionem, & Eccleſiarum reformationem
argum. *capit. cum inter, & cap. ex parte, de conſuetud.*
cum alijs, quippe quæ cedit in damnum publicum, &
ex eo proueniunt multo maiora mala in Republ. quam
ſit bonum vitandi lites, certitudinem dominiorum,
pro quibus bono publico introducta fuit præſcriptio
l. 1. ff. de vſucapion. ſed præſcriptio omninò tollens
viſitationem iniunctam iure communi impedit mo-
rum correctionem, & reformationem Eccleſiarum, &
ita obuiat bono publico, quod per viſitationem præ-
tenditur, ac ſubinde maiora mala proueniunt, igitur,
&c. Iuuat *dict. capit. irrefragabili, in princip. verſic. vt
autem, capit. ad noſtram 3. de appellat.* quare ita tenent
*Molin. de iuſtit. tractat. ſecundo diſputat. 79. verſic. obe-
dientia. & diſputat. 85. lit. A, in fine, Eraſm. à Cochier.
de iuriſdict. Ordin. in exemptos part. 3. quæſt. 27. ante nu-
mero primo.*

11 Poſterior verò pars ſuadetur, quia præſcriptio illa
admittenda eſt, quæ nullo iure prohibetur, nec impe-
dit morum, aut Eccleſiarum reformationem, nec aliàs
obuiat bono publico, *dict. leg. 1.* ſed præſcriptio, quæ
transfert viſitationem, vel alij accumulat, ſicut etiam
omninò tollens illam, quæ competit iure ſpeciali, nul-
lo iure prohibetur, morum, & Eccleſiarum reforma-
tionem non impedit, nec bonum publicum offendit,
cum adhuc maneat viſitatio facienda ab eo, in quem
transfertur, vel accumulatur, vel etiam ab ipſo, cui iu-
re coniungitur, penes quem etiam ſublata viſitatione
iure ſpeciali competenti remanet viſitatio iuris com-
munis, per quam bonum publicum reputatur. Ergo
ſic ſanè concluſionem recipiunt in effectu omnes *in
dict. cap. cum ex officij, Hoſt.* & ſupra citati expendentes,
quod in viſitatione iuris communis, de qua in illo text.
verſatur ius publicum, contra quod præſcriptio admit-
ti non debet arg. *l. præſcriptio Cod. de operibus publ. &
l. vltim. in princip. ff. de vſucapion.* ſequitur quoad iſtam
partem, *Rot. in nullius de Couarruuias 16. Martij 1612.*
coram *R. P. D. meo Pirouano*, impreſſa per *Farin. de-*
12 *ciſ. 394. numero ſecundo part. prima recent.* vbi etiam
fuit dictum, quod conſuetudo viſitandi in præiudi-
cium Epiſcopi debet eſſe præſcripta ſaltem ſpatio
40. annorum, & ſatis eandem concluſionem probat
dict. capit. cum ex officij, quod agit de viſitatione iu-
13 re communi competente, qualis eſt illa, quam Ar-
chiepiſcopus exercet in prouincia, & dicit contra
viſitationem hanc præſcribi non poſſe, quæ verba
intelliguntur de præſcriptione, quæ ex diametro op-
ponitur, & omninò tollit viſitationem, hæc enim
præſcriptio propriè, & abſolutè loquendo dicitur
contra viſitationem; cum vero Pontifex ſubiungit,
quamuis alius contra eamdem præſcribere poſſit, aper-
tè ſignificat admitti præſcriptionem per quam trans-
fertur vel accumulatur viſitatio, quia talis præſcri-
ptio abſolutè loquendo non eſt contra viſitationem,
quam non tollit, ſed contra Prælatum, cui præiu-
dicat, iuxta quem ſenſum verba illa text. *aliquo mo-
do*, non ſunt intelligenda de modo per quem præ-
ſcribitur transferendo, vel accumulando, ſed de mo-

do per quem præſcribitur contra viſitationem, ſcilicet tollendo, & extinguendo illam, nam quoad hoc nullus modus præſcriptionis admittitur, veluti ſi præſcribatur ſine titulo, vel cum illo, per tempus quadraginta annorum, vel vlterius, & ſimiles, qui omnes ad tollendam viſitationem iure communi coniunctam nullatenus proſunt. Sic planè tollitur argumentum de quo ſupra, licet enim iura Epiſcopalia præſcribi non prohibeantur, quia per illorum præſcriptionem non ita præiudicatur bono publico, ſed magis Epiſcopo contra quem præſcribitur, nihilominus tamen viſitatio iure communi competens præſcribi prohibetur ob grauiſſimum Reipubl. detrimentum, quod illa ſublata ſequeretur.

S V M M A R I V M.

1 *Procuro accipitur pro ſuſtento, & procuratio pro ſuſtentatione.*

2 *Procuratio in iure Canonico dicitur ſuſtentatio, vel refectio illa, quæ Ordinarijs ratione viſitationis, vel legatis Apoſtol. iure legationis debetur.*

3 *Procurationes ab Eccleſijs viſitatis præſtandas eſſe Epiſcopis & Archiepiſcopis viſitantibus, quanam ratione lex Canonica conſtituerit, oſtenditur.*

4 *Epiſcopi vt ad ſynodum celebrandam allicerentur, ſtatutũ fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ ſolueretur ab omnibus vocatis ad ſynodum.*

5 *Præſcriptio omnis prohibetur contra procurationem ratione viſitationis iure communi debitam manente viſitandi onere.*

6 *Procurationes, quæ ratione viſitationis iure aliquo ſpeciali debentur, præſcribi poſſunt.*

7 *Procuratio manente viſitandi onere præſcribi non poteſt, ſecus inſimul cum illo.*

8 *Præſcriptio an admittatur de iure communi contra partem procurationis, & quid attento Concil. Trid. vt nu. 9.*

9 *Procuratio ratione viſitationis iure communi debita non poteſt præſcribi immemoriali præſcriptione manente viſitandi onere.*

10 *Procuratio reſpectu modi poteſt præſcribi.*

11 *Procuratio futura licet præſcribi non poſſit, poteſt tamen præſcribi præterita, id eſt annorum præteritorum.*

EPISCOPIS DEBITA PROcuratio ratione viſitationis an præſcribi poſſit.

ALLEGATIO CXXX.

1 PRo terminorum cognitione, & faciliori huius quæſtionis reſolutione primo aduertendum duxi, quod vltra alias acceptiones, de quibus per *Calepin. Theſaur.* & alios verbum, *procuro*, accipitur pro, *ſuſtento, & procuratio, pro ſuſtentatione*, vt ex alijs obſeruant idem *Calepin. & Theſaur.* in quo ſenſu frequenter iure Canonico procuratio importat ſuſtentationem, quæ aliquando prandium, aliquando conuiuium, vel refectio dicitur, de qua paſſim *in titulis de cenſibus in Decretalibus, Sexto, & Clementinis*, licet autem iuxta hanc acceptionem variæ in iure reperiantur procurationes, quæ varijs de cauſis debentur, vt colligitur ex *gloſ. vlt. & Doctoribus in c. accedentes, de præſcript.* & ex text. vbi *gloſ. in c. procurationes, de cenſib. Clem. 1. verſ. ipſis, illo titul. Marian. de viſitat. num. 33.*

2 frequentius tamen & paſſim apud Pontifices procuratio dicitur ſuſtentatio, vel refectio illa, quæ Ordinarijs ratione viſitationis, vel legatis Apoſtol. iure legationis debetur; de priori agit *cap. conquerente, de offic. Ordinar. d. cap. procurationes, capit. cum ex officij, de præſcription.* de poſteriori vero text *in d. cap. accedentes, & in c. cum inſtantia, de cenſib. & in Clem. 1. eodem tit.*

3 Secundò, aduertendum eſt valde dubium eſſe, quanam ratione lex Canonica conſtituerit procurationes ab Eccleſiis viſitatis præſtandas eſſe Epiſcopis & Archiepiſcopis viſitantibus, quibus pro ſpiritualium adminiſtratione ad congruam eorundem ſtatus, & onerum ſuſtentationem aſſignantur redditus opulenti, qui pro his omnibus ſatis ſufficiunt, argum. *cap. cum ab omni, verſ. nos de vita, & honeſt. cleric.* varias congerit *Marian. vbi ſup. num. 37.* inter quas probabilior videtur illa, quæ colligitur ex *d. cap. cum ex officij, verſ. quia ſecundum, & ex capit. ſi Epiſcopus, de offic. Ordin. lib. 6.* ſcilicet quod cum viſitantes ſpiritualia ſeminent in vtilitatem Eccleſiarum, quas viſitant, merito ab eiſdem præſtantur procurationes, & ita temporalia in ſuſtentationem; licet enim redditus Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus ſufficiant etiam ad huiuſmodi opus viſitationis peragendum, nihilominus lex Canonica prudenter intellexit, ne contemnatur negotium bono publico maxime conueniens, ſed facilius expediatur, & vt viſitantes magis alliciantur, & ne pertimeſcant difficultatem in victualibus de loco ad locum deferendis, aut in eiſdem inquirendis per Epiſcopatum, vel prouinciam, ſatius, & vtilius eſſe procurationes viſitantibus ſolui, vt ſic toti incumbant viſitationi, & prouentus illi, quos interim non expendunt, cedant in alios vſus, & neceſſitates cõmunes, vt bene conſiderant *Abb. in dict. cap. cum ex officij num. 9. & in d. cap. procurationes num. 5. Marian. vbi*

4 *ſupra*, & alij. Sic in ſimili, vt Epiſcopi ad Synodum celebrandam alliciantur, ſtatutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ ſolueretur ab omnibus vocatis ad Synodum, vnde & Synodaticum dicitur, pro quo duo ſolidi perſolui iubentur, *dict. cap. conquerente*, vbi *gloſ.* & Doctores, *capit. placuit 10. quæſt. 3. Botta. de Synodo numer. 38. & 81. Couar. de numiſm. cap. tertio §. ſecundo, num. 8.*

5 Quibus ſic præmiſſis quæſtio ſub vnica reſoluitur concluſione. *Contra procurationem ratione viſitationis Iure communi debitam manente viſitandi onere prohibetur omnis præſcriptio.* Probatur, nam omnis præſcriptio tollens viſitationem Iure communi iniunctam meritò prohibetur ex adductis *ſup. allegat.* at præſcriptio contra procurationem ratione viſitationis Iure communi debitam ſaltem Iuris præſumptione tollit in effectu viſitationem ipſam, qua Ordinarij præſumuntur negligere, & omittere admiſſa præſcriptione contra procurationem, quæ ad viſitationem peragendam iure inſtituitur. Igitur, &c. & ita hanc rationem ſatis præſentit Pontifex *in dict. cap. cum ex officij, de præſcript.* dum dicit contra procurationem ratione viſitationis debitam præſcribi non poſſe; quemadmodum, nec contra viſitationem ipſam, eandem rationem probant omnes ibi, aduertentes procurationem eſſe annexam viſitationi, ac ſubinde de illa, & de iſta circa præſcriptionem idem eſſe iudicium arg. *cap. ſuper eo, de parochijs.*

6 Duxi in concluſ. *Iure communi debitam*, quia de hac

agit *d.cap.cum ex officij*,& ita excluduntur procurationes, quæ ratione viſitationis Iure aliquo ſpeciali debētur, contra quas non prohibetur, ſed admittitur præſcriptio, per quam manente procuratione debita Iure cōmuni non tollitur, nec efficitur inutilis viſitandi poteſtas, & ita obſeruant poſt *Imol. Card.* & alios, *Felin. in d. cap. cum ex officij, num. 15. Marian. de Viſitat. numer. 54. Bernard. reg. 604. verſ. ſexto.* Iuuat illud vulgare, quia facilius tollitur id, quod competit Iure ſpeciali, quam quod Iure communi nititur *l. eius §. militiæ, ff. de milit. teſtamento.*

7 Adieci, *manente viſitandi onere*, quia eo manēte prohibetur præſcriptio, vt viget inconueniens de quo ſupra, aliàs enim (niſi aliud obſtet) inſimul cum viſitandi onere procuratio præſcribi poteſt, quia non tollitur, nec impeditur tunc viſitatio, quæ à præſcribente exercenda eſt, in quem ſenſum poſſunt accipi verba *d. capit. cum ex officij*, ibi, *quamuis alium contra eundem præſcribere poſſit vtramque*, nam cum Pontifex ibi incipiat à procuratione de qua erat controuerſia, meritò dictio illa, *vtramque*, intelligenda eſt de vtraque inſimul, id eſt procuratione, & viſitatione, non verò de vna, vel altera per ſe, quia procuratio abſque viſitatione non præſcribitur, licet incipiendo à viſitatione poſſit illa abſque procuratione præſcribi, ſecundum *glo. in fine, in reg. 15. de regulis Iuris lib. 6. Felin. in c. auditis nu. 10. de præſcript. Gibr. commun. tit. de præſcript. concl. 2. nu. 4.*

8 Intellige primò concluſionem procedere, ac proinde prohibitam eſſe præſcriptionem contra procurationem vt ſupra, ratione viſitationis debitam, ſiue totam, ſiue partem, veluti cum minuitur quantitas aliàs ſoluenda, iuxta *cap. cum Apoſtolus, de cenſibus, Extrauag. 1. illo tit. inter communes*, idque intendit *gloſ. 1. in fine, in c. relata 10. quæſt. 1. Abb. num. 13.* & alij vt per *Felin. num. 16. & Pariſ. num. 10. in d. cap. cum ex officij*; & ſuadetur ex illo text. ibi, *quæ ratione viſitationis debetur*, ſiquidem procuratio, quæ debetur ratione viſitationis eſt illa integra de qua *in d. cap. cum Apoſtolus*; & rurſus ex eodem text. ibi, *nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi*, nam aliquo modo præſcribitur contra procurationem, ſi quoad aliquam eius partem admittatur præſcriptio. Iuuat & ratio ſupra expenſa *in verſic. Secundò aduertendum*, ſicut enim omittitur, & negligitur viſitatio admiſſa præſcriptione contra totam procurationem, ita etiam ſi contra partem illius notabilem admittatur, manente reſidua, quæ fortaſſe minima, cum non ſufficiat, Ordinarius de ſuo expenſurus à viſitatione retardabitur, & conſequenter cum eadem ſit ratio in parte, quæ in toto, idem vtrobique dicendum eſt arg. *l. quæ de tota, ff. de rei vend.* Ex quibus hæc ſententia non eſt improbabilis, licet Doctores communiter in *d. cap. cum ex officij, & alibi*, vt per eundem *Abb. num. 13. & Felin. d. num. 16. in princip. ac Marian. de Viſitat. nu. 47 & 55.* & alij contradicant, admittentes præſcriptionē contra partem procurationis, quorum opinio non probatur hodie per *d. Extrauag. 1. verſ. noſtræ*, vt exiſtimant *Felin. & Pariſ. citatis locis*, quia *text.* ille non approbat præſcriptiones minuentes procurationem de qua ibi, ſed conſuetudines, in quibus longè diuerſa videtur ratio ex infra dicendis; & inſuper verſiculus ille referri poteſt ad conſuetudinem alicuius loci, vel prouinciæ, vt intendunt *Abb. numer. 17.* poſt alios *Pariſ. num. 11.* & omnes *in d. cap. cum ex officij, Anch.* & communis *in cap. vltim. de cenſibus lib. 6. Marian. vbi ſupra numer. 56.* quorum ſententia licet non probetur *in dict. capit. cum ex officij*, quod de præſcriptione, non vero de conſuetudine agit, ſatis tamen probatur *in dict. capit. vltim.* & ſuadetur ex ratione ſupra expenſa, iuncto *capit. irrefragabili, in princ.* ibi, *nulla conſuetudo, de officio Ordin.*

9 Verum id hodie locum non habet ex *Trident. ſeſſ. 24 de reformat. cap. 3. verſ. in his vero*, qui *tex.* de conſuetudine propria intelligendus eſt iuxta *titul. de conſuetud.* vnde non habet locum in præſcriptione, de qua *in dict. cap. cum ex officij*, tum quia deciſio illa tanquam exhorbitans à Iure de quo *in d. cap. vltim.* reſtringenda eſt ad conſuetudinem propriam de qua loquitur, non verò extendenda ad præſcriptionem, quæ ex proprietate ſermonis differt à conſuetudine, vt patet *ex tit. de præſcription. & ex tit. de conſuetud.* tum etiam quia in conſuetudine admittenda viget multò maior, & longè diuerſa ratio, cum in ea detur frequentia actuum totius multitudinis, vel maioris partis, pro qua magis præſumitur, & cui magis fauendum eſt, & inſuper cum conſuetudo rationabilis eſſe debeat *cap. vlt. de conſuetud.* neceſſariò in ea ſupponitur ratio, ſeu cauſa aliqua iuſta per quam cohoneſtatur, at vero in præſcriptione de qua *in d. cap. cum ex officij*, nec ratio eiuſmodi requiritur, nec multitudinis, vel maioris partis, ſed vnius cuiuſque ſingularis præſcribentis actus ſupponitur.

Secundò intellige procedere etiam in præſcriptione immemoriali, vt probat expreſsè text. *in d. c. cum ex officij*, nam Abbas & Prior, de quibus illic allegabant præſcriptionem immemorialem, vt patet ibi, *cum non meminerint, &c.* quam allegationem cum Pontifex reiecerit, ibi, *præmiſſam allegationem eorum nullam penitus reputantes*, apertè ſignificatur in propoſito non admitti præſcriptionem etiam temporis excedentis hominum memoriam, vt obſeruant *Vincent.* & antiquiores *Abb. num. 4. Pariſ. 3. Felin. in princip.* & alij *in d. cap. cum ex officij, Ioan. Andr. & Abb. in cap. cum inſtantia, de cenſibus Felin. in capit. accedentes numer. 6. verſic. fallit tertio, cum ſeqq.* & ibi, *Pariſ. numer. 13. de præſcript. Duen. reg. 144. ampl. 3.* Pro quibus facit etiam *d. cap. cum ex officij.* ibi, *nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi*, nam ſi admittitur præſcriptio temporis excedentis hominum memoriam vtique aliquo modo præſcribitur, id quod *text.* ille negat; vnde ex his & alijs hæc ſententia probanda videtur, quicquid contradicant *Marian. vbi ſupra numer. 52. & Abb.* ſibi contrarius *conſil. 26. num. 4. lib. 1.*

10 Tertiò intellige præſcriptionem in propoſito non prohiberi reſpectu modi, vt ſcilicet procuratio potius in fructibus his, vel illis, quàm in pecunia, vel è conuerſo, ſeu iuxta alium quemuis modum diuerſum præſtetur, vt obſeruant Doctores communiter *in d. c. cum ex officij, Marian. vbi ſupra nu. 49. Bernard. d. reg. 604. verſ. 1* Iuuat *gloſ.* recepta *verbo compoſitiones in Clem. 2. de cenſibus*, & quod habetur *in cap. exigit illo tit. libr. 6.* & apud *Concil. Trid. d. c. 3. verſ. ſit tamen in optione.*

13 Quartò & vltimò intellige procedere in prohibitione præſcriptionis contra procurationem futuram, ne ſcilicet in futurum eximatur quis à ſolutione illius, admittitur tamen præſcriptio contra procurationem præteritam, id eſt, annorum præteritorum, ſecundum omnes *in d. c. cum ex officij*, quia ceſſat ratio ſupra expenſa *in verſ. ſecundo aduertendum*, cum nullum verratur præiudicium viſitationis, quæ iam pro illis annis præceſſit, ſed ſolius Ordinarij, cui quantitas ſoluenda eſt, contra quem præſcribi poſſe apertè docet Pontifex *in d. c. cum ex officij*, ibi, *quamuis alius contra eundem.*

SVMMARIVM.

1 *Fines dicuntur eo quod finiunt aliquid, & termini, vel limites, quia terminant, & limitant.*

2 *Fines dupliciter conſiderantur, vel in quantum fines ſunt, per quos prædia à prædijs diſtinguuntur, vel non in quantum fines ſunt, ſed in quãtum ſolum, vel pars aliqua prędij ab illis occupatur.*

3 *Fines prædiorum etiam* Eccleſiaſticorum *præſcribi poſſunt.*

4 *Diœceſum, prouinciarum, ſeu parochiarum fines præſcribi non poſſunt, quia non priuata, ſed publica auctoritate conſtituti ſunt, vt num. 5.*

6 *Præſcriptio intra fines diœceſum, prouinciarum, ſeu parochiarum admittitur ad effectum, vt præſcribens intra illos obtineat iuriſdictionem, vel Iura Epiſcopalia, ſeu parochialia.*

7 *Fines ipſi præſcribi non poſſunt ad effectum, vt deſinant eſſe qui antea erant, & reſtringantur, vt alij extendantur, & ſint vbi non erant.*

8 *Declaratur text. in l. vlt. C. de fundis lemitroph. lib. 11.*

9 *Finibus diœceſum cohærentia præſcribi non poſſunt.*

10 *Præſcriptio etiam immemorialis prohibetur in præſcribendis finibus diœceſum, prouinciarum, & parochiarum.*

11 *Fines diœceſum quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi pręſcribi non poſſunt, niſi conſiderentur reſpectu ſoli, quod occupant quoad dominium & proprietatem eiuſdem.*

12 *Præſcriptio admittitur, vbi de finibus non apparet.*

13 *Epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad Fidem triennio præſcribit.*

14 *Declaratur text. in c. 1. de pręſcript. & nu. 16. & 17.*

15 *Opponitur contra communem textus intellectum, & reſpõdetur numeris ſeqq.*

18 *Declaratur text. in c. placuit il 2. 16. quæſt. 3. & concordatur cum d. cap. 1. de præſcript.*

EPISCOPATVVM, SEV Diœceſum fines an præſcribi poſſint.

ALLEGATIO CXXXI.

1 Antequam ad præſentis quæſtionis reſolutionem deueniamus, ſciẽdum eſt fines tam in Iure noſtro, quam apud bonos Latinæ linguæ Auctores dici eò quod finiunt aliquid, ſicut & termini, vel limites dicũtur, quia terminant, & limitant, vnde actio finium regundorum, de qua *in tit. ff. & Cod. finium regundorum*, *& in c. ex litteris 3. de probat.* dicitur illa per quam habentes prædia ruſtica confinia, petunt illorum fines regi, id eſt decerni, & ſuis locis conſtitui, vt ex *Heſid.* & alijs tradit. *Verrut. verbo fines.*

2 Rurſus ſciendum eſt huiuſmodi fines dupliciter cõſiderari, vel in quantum fines ſunt, per quos prædia à prædijs diſtinguuntur, vel non in quantum fines ſunt, ſed in quantum ſolum vel pars aliqua prædij ab illis occupatur, vt aduertunt *glo. magna*, & Doctores, *in cap. quia indicante, de pręſcript. & in cap. quicumque 16. q. 3.* priori modo dicuntur propriè, & principaliter fines, quia habent rationem finiendi, de quibus in *dicto tit. finium regund.* & principaliter non cenſentur portio prędij, ſed veluti qualitas eiuſdem. Poſteriori vero modo non dicuntur propriè fines, ſed principaliter attenditur locus, vel pars prædij ab illis occupata, à qua denominantur, vt colligitur *ex l. locus 60. ff. de verb. ſignif. l. ſi fines 10. C. de euict.*

3 Quibus pręhabitis ad quæſtionem reſpondeo, quod licet fines prædiorum etiam Eccleſiaſticorum pręſcribi poſſint, *d. cap. quia indicante*, cum latè traditis per *Sylueſt. in ſum. verbo præſcriptio 2. num. 6. Balb. de præſcrip. 1. par. 6. nu. 8. verſ. decimus*, nihilominus fines diœceſum, 4 prouinciarum, ſeu Parochiarum pręſcribi prohibentur *in cap. ſuper eo, de parochijs, & in cap. quicunque, & in cap. licet, cum ſeqq. 16. quæſt. 3.* reſoluunt *gloſ. vlt.* & communis, *in cap. cum ſint 18. de decimis, gloſ. magna*, & omnes *in d. cap. quia indicante, gloſ. etiam in cap. cum non liceat, de præſcript.* poſt alios *Balb. vbi ſupra, Mich. Graſſ. lib. 3. commun. verbo confines q. 8. Alciat. in l. quinque pedum nu. 23 C. finium regund. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 17. num. 3. Hieron. de Monte de finibus regund. cap. 107. nu. 2. Menoch. conſ. 147. nu. 44.* ſecundum quos vltra reliquas rationes, de quibus per *gloſ. in d. cap. quicunque*, illa potiſſima videtur, ne aliàs admiſſa in propoſito finium præſcriptione cum publico incommodo oriatur confuſio tam inter Prælatos quam inter ſubditos, vt intendit tex. *in d. cap. quicunque & dict. capit. licet*, ibi, *ne per* 5 *conſuetudinem, &c.* quæ ratio ſatis defendi poteſt, ſi aduertas fines diœceſum, Prouinciarum, & Parochiarum, non priuata ſed publica vtilitate conſtitutos, & diſtinctos fuiſſe *cap. 1. 80. diſt. cap. 1. 13. quæſt. 1.* intendit text. *in dict. cap. ſuper eo*, ibi, *Eccleſiaſtica ordinatione ſtatutos*, *Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 9. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 13. in fine.* Vnde fines huiuſmodi quatenus fines ſunt Iuris publici, publica auctoritate, & vtilitate conſtituti, vt in ſimili probat *l. id quod 7. §. 1.* ibi, *limites, ff. de periculo, & commodo rei vend.* & conſequenter immutabiles eſſe debent, & merito præſcribi prohibentur ne aliàs priuata cuiuſque præſcribentis auctoritate ſublatis antiquis paſſim noui limites conſtituantur, & tam in iuriſdictione quam in reliquis ad publicam vtilitatem pertinentibus frequens detur occaſio incertitudinis, & confuſionis; id quod non ita contingit in finibus prædiorum, qui non publici, ſed priuati iuris ſunt, non publica, ſed priuata vniuſcuiuſque auctoritate, & voluntate inſtituuntur, & mutantur *l. 1. C. finium regund. l. in finalibus, cum ſeq. ff. illo tit.* & confuſio, quæ timeri poteſt, non ita principaliter publicum, ſed magis priuatum continet detrimentum. Sic ſanè licet intra fines 6 diœceſis, Prouinciæ, vel Parochiarum admittatur præſcriptio ad effectum, vt pręſcribens intra illos obtineat iuriſdictionem, vel Iura Epiſcopalia, ſeu Parochialia, vt colligitur ex reg. *cap. auditis, & cap. cum olim*, & clarius *ex cap. ad aures, de pręſcript. c. 1. illo tit. lib. 6. glo. vlt. in d. cap. licet, d. cap. quicunque, & d. cap. quia indicante, in fine*, vbi *Felin. num. 5. in fine cum ſeq.* poſt *Abb. num. 6. in dict. cap. ſuper eo*, nihilominus tamen fines ipſi pręſcribi 7 non poſſunt ad effectum vt deſinant eſſe, qui antea erant, & reſtringantur, vt alij extendantur & ſint vbi nõ erant, quia ratio prædicta, & *d. cap. quia indicante*, prohibitio non offenditur vbi manentibus finibus ſicut antea intra illos præſcribitur; nec obſtat *dict. cap. cum ſint verſ. & attendendum*, ſatisfit enim vt per *gloſ. vlt.* communiter recepta ex *Card. ibi.*

8 Amplia primò ſupradictam reſolutionem ex ſæpe citato *cap. quia indicante*, deſumptam eſſe ſeruandam etiam in finibus Regnorum, Comitatuum, vel ſtatuum ſecularium, vt obſeruant *Pariſ. ibi, num. 17. Abb. in dict. c. ſuper eo, in fine, Balb. Alciat. & Mich. Graſſ. citatis locis*, expendentes text. *in leg. vlt. C. de fundis limitroph. lib. 11.*

qui

qui tamen non agit de finibus huiuſmodi, nec prohibet illorum præſcriptionem, ſed loquitur in prædijs *limitroph.* ſeu limitaneis, qui aſſignabantur militibus limitaneis, ideſt diſpoſitis, & conſtitutis per limites, Regni, vel Prouinciæ ad repellendos hoſtium incurſus, vt ex alijs explicat *Valaſc. de iure emphyt. par. 1. quæſt. 16. n. 11.* ac ſubinde non proponitur illic quod prædia eſſent limites, nec prohibetur præſcriptio propter limites, ſed propter milites, quibus erant aſſignata, & pro bono publico vſucapi prohibita, ex ratione longe diuerſa, quã ex *Lamprid.* refert *Alciat. vbi ſupra num. 25.* Nec item probatur hæc ampliatio ex text. *in l. nomine col. 2. verſic. bandalorum, ff. de officio Præfecti prætorio*, quia non agit de præſcriptione, nec illam prohibet concurrentibus neceſſarijs, vt intendunt poſt alios *Henric. in d. capit. ſuper eo, & in cap. ſi diligenti num. 1. de præſcript.* Vnde melius ſuadebitur communis ampliatio arg. *d. c. ſuper eo*, cum ſimilibus, iuncta ratione prædicta.

9 Amplia ſecundò idipſum locum habere etiam in ijs, quæ cohærent finibus, de quibus hic, vt apertè probat text. *in d. cap. ſuper eo*, ex quo ita colligunt omnes. *glo. &* communis *in d. cap. quicunque, & in dict. cap. cum ſint*, vbi *Abb. nu. 9. Balb. & Syluest. citatis locis*; iuuat reg. *l. quæ Religioſis 44. ff. de rei vend.* explicata per Doctores *in c. quanto. per text.* ibi, *de iudic.*

10 Amplia tertiò procedere etiamſi præſcriptio immemorialis proponatur, ſiquidem & hæc excluditur per generalia verba *d. cap. ſuper eo*, cum ſimilibus, & per rationem prædictam, *Abb. illic num. 1. Felin. in d. cap. quia indicante num. 5. in fine*, & ſatis intendit *gloſ. vlt. in capit. felix 16. quæſt. 1.* Pro quibus facit, quia aliàs vix eſſet differentia inter præſcriptionem finium, & præſcriptionem intra fines, quoniam licet intra fines præſcriptio non prohibeatur, quia tamen Iuris communis præſumptio eſt contra poſſidentem, non procedit præſcriptio, niſi cum titulo per quadraginta annos, vel niſi ſit immemorialis *cap. 1. de præſcript. in 6.* igitur vt aliqua ſit differentia in finibus ipſis, qui vltra præſumptionem Iuris communis reſiſtentis ſpeciatim præſcribi prohibentur, fateri oportet præſcriptionem cum titulo per quadraginta annos, vel etiam immemorialem admittendam non eſſe, quamuis contradicat *Curt. conſ. 56.* quem referunt & ſequuntur *addit. vlt. ad Abb. in d. cap. ſuper eo, Balb. vbi ſupra, Pariſ. in d. cap. quia indicante num. 17. & conſ. 11. num. 22. lib. 1.* exiſtimantes in propoſito admittendam eſſe præſcriptionem, quæ hominum memoriã excedit, quaſi hæc prohibita præſcriptione non cenſeatur ſublata cum vim habeat priuilegij arg. *capit. ſuper quibuſdam verſic. præterea, de verbor. ſignification.* ſed fundamentum refellitur ex his quæ dixi *in tractat. de clauſulis vſufrequent. clauſ. 88. à num. 2. ſecundum Lugdunen.* impreſ.

11 Intellige iam primò ſupradictam reſolutionem, vt tantum procedat in finibus quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi, itaut per præſcriptionem deſinant eſſe fines qui, & vbi antea erant; ſi verò conſiderentur non in quantum fines ſunt, ſed reſpectu ſoli quod occupant quoad dominium & proprietatem eiuſdem, itaut maneant apud fines, & retineant finiendi rationẽ, ſicut antea quamuis ſub dominio alterius, vtique admittenda eſt præſcriptio, quia propriè loquendo non præſcribuntur fines, ac proinde ceſſant confuſio, & rationes de quibus ſupra. Ita intendunt *gloſſ. in dict. cap. quicunque, Card. in dict. capit. quia indicante*, & ibi, *Felin. num. 5. in princip. & verſic. conſidera, Pariſ. numer. vlt. & Balb. vbi ſupra*, qui tamen poſt *gloſſ. in dict. capit. quicunque, in fine*, falsò exiſtimant fines iure proprietatis præſcribi, vbi fines ipſi non manent amplius, ſed deſinunt eſſe tales, ſiquidem longè verius eſt præſcriptionem iure proprietatis in propoſito dici, vbi terra, vel ſolum ipſum præſcribitur quoad dominium, vt alicuius efficiatur proprium; interim tamen manent fines ſub ratione finium, quia adhuc poſt præſcriptionem habent rationem finiendi, & limitandi, ſicut antea, iuxta ſupra dicta.

12 Intellige præterea tantum procedere vbi de finibus conſtat, nam ſi de illis non appareat, admittitur præſcriptio, quia non præſcribuntur fines, ac ſubinde ceſſant verba *dict. capit. ſuper eo*, & ratio prædicta, vt ſatis expreſſit ibi Pontifex. text. *in dict. capit. inter verſ. ob hoc, cum ſequent. 16. quæſtion. 3.* Qualiter autem de finibus conſtare poſſit, & quæ probatio in eis ſufficiat, vide Doctores, quos retuli *part. prima huius tract. tit. 1. capit. 7. numer. 12. & Rot. deciſ. 295.* apud *Fariu. par. 1. recent.*

13 Singulare eſt, in hac materia, quod Epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad Fidem triennio præſcribit. vt expreſsè probat text. *in cap. 1. de præſcript.*

14 cuius quidem deciſio procedit in Fidei Catholicæ fauorem, itaut Epiſcopus proprius diligens fiat ne intra tam breue temporis ſpatium amittat locum & partem diœceſis, quæ à Fide defecerat, & aliàs ſperans acquirere intra illud maiori cum diligentia procuret vt locus ille, vel pars diœceſis ad Fidei, & Eccleſiæ vnitatem reuertatur, ita *glo. 1. in fi. Abb.* & communis *in d. c. 1. gl. 4.* & omnes *in cap. placuit il 2. 16. quæſt. 3. gloſ. vlt. in regul. poſſeſſor, de regulis Iuris lib. 6. Balb. de præſcript. 1. p. 4. q. 1 in fine, Couar. in reg. poſſeſſor par. 2. §. 11. nu. 8. Menoch. illuſtr. cap. 72. num. 6.*

15 Verùm contra hanc reſolutionem, & communem intellectum *d. cap. 1.* obſtat primò text. *in cap. vltim. de præſcript.* & generalia eius verba, ibi, *nulla valeat, &c.* inſuper & ratio illic addita, quæ in fauorem Fidei Catholicæ negligenda non fuit, immo eo magis admittẽda, quod Fides Catholica magis abhorret peccata, & magis aliena eſt ab omni iniuſtitia, & legis naturalis, ſeu diuinæ violatione, neque par credere eſt maximos Eccleſiæ Pontifices inter Eccleſiaſticos, & præſertim Epiſcopos admittere præſcriptionem cum mala fide, quam *in cap. vigilanti, & in d. cap. vltim. de præſcript.* inter ſeculares, & in foro ſeculari abſolutè improbarunt arg. text. *in l. in arenam C. de inoffic. teſtament.* Secundò obſtat quod tempore *d. cap. 1.* & Concilij Africani ex quo deſumitur circa annum 425. non apparet lege aliqua, quæ contra Eccleſias, & Epiſcopos quadragenariam præſcriptionem requirat; vnde ſermo Fidei fauore fortaſſe eo tempore minor ſufficiebat, ac ſubinde per illud *cap. 1.* non limitatur text. *in cap. quarto, & in capit. illud, eod. tit. de præſcript.* Tertiò vrget *dict. capit. placuit il 2. 16. quæſt. 3.* quod habetur *in Concil. Mileuitano* ſub *Innoc. I. cap. 24.* vt conſtat *tom. 1. Concil. pag. 484. colum. 2* & rurſus refertur *in d. Concil. Africano cap. 88.* vbi in eadem ſpecie de qua hic agitur in Fidei fauorem procedit præſcriptio per ſex tantummodo menſes, nec requiritur triennium.

16 His tamen non obſtantibus prædicta reſolutio & communis intellectus retinendus eſt, & ad primum reſpondetur, negari non poſſe fauorem Fidei in propoſito attendi, & ex auctoritate legis Pontificiæ maximè operari, primò circa poſſeſſionem, quam lex ibi & iuſti-

iuſtificat, & tribuit Epiſcopo conuertenti, vt ex Iur s auctoritate iuſtus ſit poſſeſſor arg. *l. iuſtè poſſidet, de acq. poſſeſſ.* quam poſſeſſionem, neque iuſtificat, neque tribuit regulariter in alijs caſibus; ſanè Epiſcopus conuertens, de quo in *d. cap. 1.* quamuis ſciret plebem, & partem diœceſis, quam conuertebat eſſe alienam, & ad alium Epiſcopum pertinere, in actu practico non habebat conſcientiam rei alienæ, vel peccatum iniuſtæ retentionis, quippe qui ex legis auctoritate iuſtè, & abſque peccato poſſidebat *dict. l. iuſtè*, & conſequenter non malæ, ſed bonæ fidei poſſeſſor erat, vt intendunt *Angel. in l. 1. num. 63. Cod. de iudic. Couar. vbi ſupra.* Secundò circa tempus, quia ſufficit in propoſito triennium, cum aliàs attento Iure ſpatium quadraginta annorum eſſet neceſſarium, *capit. de quarta*, cum ſimilibus *de præſcript.* Denique circa titulum, qui omninò requirebatur in hac præſcriptione in qua Epiſcopus intra alienā diœceſim contra ius commune præſcribebat *cap. ſi diligenti, ad finem*, ibi, *iuſtus titulus, eod. tit. de præſcript. cap. 1 eod. tit. in 6.* & tamen in præſenti ſuppletur à lege in fauorem Fidei Catholicæ, qui exceptis his tribus, & circa malam fidem nihil operatur.

17 Ad ſecundum reſponderi poterit, quod licet tempore *dict.* Concilij Africani non requireretur quadragenaria præſcriptio contra Eccleſias, vel Epiſcopos, nihilominus tamen quo tempore *Gregorius IX.* collocauit *d. cap. 1. ſub tit. de præſcript.* iam erat receptiſſima huiuſmodi præſcriptio, vnde ex mente illius videtur ille *tex.* eo loci adiectus, vt in fauorem Fidei limitetur reg. *d. c. de quarta, & d. c. illud, cum ſimilibus.*

18 Ad tertium communis concordia eſt, quod tex. *in d. cap. 1. de præſcript.* ſuppleri debeat per *d. cap. placuit*, & è conuerſo, ita quod ſex menſes de quibus *in d. cap. placuit*, à tempore monitionis computandi, non tribuant ius loci conuerſi, quaſi Epiſcopus conuertens per illos præſcribat, ſed requirantur vt Epiſcopus proprius monitus conſtituatur in mora, & negligentia, qua interueniente fit facultas alij Epiſcopo cōuertendi, & ſi poſt conuerſionem proprius Epiſcopus per triennium non recuperat, inducitur præſcriptio loci conuerſi, *gloſ. 1.* & communis *in d. cap. 1. gloſ. 3. in d. cap. placuit, gloſ. in dict. reg. poſſeſſor*, probat ex multis *Couar. vbi ſupra. Anaſtaſ. Germon. animaduerſ. lib. 1. cap. 20.* Sed hæc communis concordia non ſatisfacit, tum quia diuinat ad vtrumque textum, nam *in dict. cap. 1.* nulla fit mentio monitionis, aut ſex menſium, ſicut nec *in d. cap. placuit*, vllum eſt verbum de triennio, tum etiam quia ſex menſes, de quibus *in d. cap. placuit*, non præfiniuntur tantum vt Epiſcopus proprius moram incurrat ſed etiam vt illis elapſis alius conuertens ſtatim locum acquirat, ita quod vlterior expectatio triennij non requiratur, prout ſignificat verbum, *pertineat*, de quo in eo *text.* præſertim ſi adiungantur verba illa, quæ præcedunt, ibi, *ad ſuam Cathedram pertinentia*, quæ important plenum ius competens Epiſcopo proprio negligenti, quod idem poſt ſex menſes acquiritur conuertenti. Nec aliquid probant verba illa, *poſt leges*, quia vt conſtat ex *eodem Concil. Africano cap. 88.* & paſſim alibi intelliguntur, id eſt, poſt leges latas de Donatiſtis hæreticis, vel contra eoſdem hæreticos, & propterea omiſſa ſunt à Gregorio qui per illum text. *in d. cap. 1.* voluit conſtituere legem generalem non habito reſpectu ad Donatiſtas, vel leges eorundem, de quibus *Concil.* Africanum loquebatur: aliàs enim ſi verba prædicta referrentur ad leges monitionis neceſſariæ, vt credit *Couar.* planè Gregorius non omiſiſſet, vel omittens apertè ſignificaret non eſſe neceſſariam monitionem, nec illam poſſe à nobis ſuppleri, quam cum antea eſſet in integro *Pont. Greg.* reſecauit. Quare de hoc ſtudioſo lectori cogitandum relinquo.

S V M M A R I V M.

1 Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam quocunque modo vacantem.

2 Eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere prohibetur.

3 Eccleſia quaſi vaçare dicitur ad hoc vt contra illam præſcriptio non currat, quando licet Prælatum habeat, is tamen quoad res illius, vt oportet, tuendas inutilis eſt.

4 Prælato excommunicato exiſtente tam contra Eccleſiam quam contra ipſum præſcriptio non currit.

5 Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam Paſtore viduatam non ſolùm in rebus ad Eccleſiam, vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in ijs, quæ Eccleſiæ, vel Prælato inſimul cū Capitulo et clericis cōmunes ſunt.

6 Præſcriptio non currit interim dum viuit Prælatus, qui rem Eccleſiæ temere alienauit.

7 Eccleſia vacare dicitur ad hoc vt præſcriptio contra illam non currat, quando caret proprio, & immediato Paſtore.

8 Duo opponuntur contra ſuperius reſoluta.

9 Præſcriptio contra vacantem Eccleſiam dormit non ex eo quod deficit is, contra quem præſcribitur, adeſt enim Eccleſia, ſed quoniam ea vacante non eſt qui agere poſſit.

10 Præſcriptio an & quando progrediatur contra hæreditatem iacentem, oſtenditur.

11 Hoſtilitatis ſchiſmatis, vel peſtis, aut exilij tempore dormit præſcriptio contra Eccleſiam.

12 Impedimento facti exiſtente videtur aliquibus currere præſcriptionem contra Eccleſiam, quamuis illi ex iuſta cauſa detur reſtitutio.

13 Alij intelligunt procedere vbi tempore belli, vel ſchiſmatis graſſantis non redditur ius partibus.

14 Nonnullis placet diſtinctionem Iuris & facti procedere attento Iure Ciuili, non autem iſto Pontificio, quo attento putant præſcriptionem dormire ipſo iure, ſtante aliquo facti impedimento.

15 Aliquibus videtur ideò impedimentum facti æquiparari impedimento Iuris in hoc caſu, quia hoc expreſſum eſt in Iure.

16 Præſcriptio ipſo iure dormit contra eos qui non Iure, ſed facto aliquo impediuntur, vbi huiuſmodi facti impedimentum non fuerit commune, ſeu generale.

17 Epiſcopo capto à paganis, ſeu ſchiſmaticis tunc Sedes Epiſcopalis quaſi vacare dicitur, & iuriſdictio Epiſcopalis pertinet ad Capitulum, non vero ad Archiepiſcopum.

18 Mors ciuilis non æquiparatur naturali quoad iuris effectus, niſi quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiuſdem effectus, cuius eſt mors naturalis.

19 Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima conſuetudine, vel priuilegio iuriſdictionem Sede vacāte exercere poteſt, id poterit in vacatione vera, nō autē in ficta.

20 Epiſcopus quando captus fuerit à paganis, vel ſchiſmaticis ad quæ extendatur, & circa quæ verſetur adminiſtratio Capituli, remiſſiuè.

21 Capitulum Sede vacante exercere poteſt omnem poteſtatē, adminiſtrationem, & iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam exceptis caſibus in Iure expreſſis.

22 Capitulum Sede vacante poteſt exercere iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam ſi neceſſarium fuerit ad vitandum

Epiſco-

Epiſcopatus præiudicium, & periculum ex Epiſcopi defectu ſeu abſentia alioquin imminens.

23 *Capitulum occaſione Sedis etiam fictè vacantis non poteſt ita libere etiam in neceſſarijs adminiſtrare, quin teneatur reddere rationes nouo Epiſcopo.*

EPISCOPALI SEDE VACANte an currat præſcriptio contra Eccleſiam.

ALLEGATIO CXXXII.

1 COntra Eccleſiam quocunque modo vacantem Prælato nuſquam currere, ſed ipſo iure dormire præſcriptionem probat text. *in cap. 1. verſic. ſi tamen, de præſcript. cap. de quarta verſ. niſi cap. auditis, verſ. quod ſi eod. tit.* tradunt *Bart. in l. naturaliter nu. 24. ff. de vſucap. Arnulph. de commendis quæſt. 9. Guid. Papæ deciſ. 152. Aym. de antiq. temporum par. 4. cap. materia nu. 68. Balb. de præſcript. 2. par. 6. princip. à numer. 7. Molin. de Iuſtit.*
2 *tract. 2. diſp. 78. num. 7.* quicquid controuertat, & confundat *Annib. in d. l. naturaliter, num. 298.* Iuuat ratio, nam Eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere prohibetur, *cap. vlt. ne Sede vacante*, ac ſubinde contra huiuſmodi Eccleſiam iure impeditam dormit ipſo iure præſcriptio, quantuncunque adſint omnia ad illam neceſſaria iuxta reg. *l. 1. §. vltim. Cod. de annali except.* & facit quia durante pupillari ætate etiam illa dormit contra pupillum *l. ſicut, C. de præſcript. triginta, Surd. deciſ. 4. num. 1. Rot. deciſ. 419. num. 4.* apud *Farin. par. 1. recent.*

3 Primò intellige hoc ipſum procedere etiam vbi Eccleſia quaſi vacat, vt quia licet Prælatum habeat, is tamen quoad iuris effectus & res Eccleſiæ vt oportet tuēdas inutilis eſt, vtpote hæreticus, aut ſchiſmaticus, probat text. *in dict. cap. 1. verſ. item ſi*, iuncto *capit. penult. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* reſoluit *Balb. vbi ſupra*, iuuat reg. *capit. 2. de translation. Epiſcopi, verſic. ſicut*, iuxta *glo. vlt.* per text. ibi, *ad l. vltim. C. ad legem Flauiam*, recepta communiter ex *Couar. pract. cap. 7. num. 27. Tiraq. ad le-*
4 *ges connub. par. 6. num. 12.* Sic idem eſt vbi Prælatus excommunicatus exiſtit, quia cum iure agere prohibeatur *cap. intelleximus, de iud.* tam contra Eccleſiam quam contra ipſum etiam in rebus proprijs præſcriptio dormit iuxta *c. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend. glo. magna in c. prima actione 1. quæſt. 3.* communis, vt per *Abb. num. 7. Felin.* etiam *7. Pariſ. 18. cum ſeq. in d. c. 1. Balb. de præſcript. 1. par. 6. nu. 24.* idipſum admittentes quantūcumque excommunicatio iuſta ſit.

5 Secundò intellige procedere non tantum in rebus ad Eccleſiam, vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in ijs, quæ Eccleſiæ, vel Prælato inſimul cum Capitulo, & clericis communes ſunt, *ex Abb. nu. 4. Felin. 5. in fine*, & alijs *in d. cap. 1. Balb. p. 2. ſexta num. 7. Iaſ. in l. ſi emancipati num. 18. C. de collat.* pro quibus vltra reg. *l. ſi communem ff. quemadmodum ſeruitutes*, facit quod in huiuſmodi rebus communibus adminiſtratio ad Prælatū pertinet, quo deficiente Capitulum, vel Clerici agere prohibentur *cap. edoceri de reſcr. Hoſt.* & communis in *c. 1. & vlt. ne ſede vacante.*

Tertiò intellige ſeu potius amplia procedere etiam
6 dum viuit Prælatus ille, qui rem Eccleſiæ temerè alienauit, vel aliquid aliud cōtra ſacros Canones, & in Eccleſiæ præiudicium fecit, quia ſcilicet dum is viuit perinde, quoad hoc, ac ſi Eccleſia non haberet Prælatum, cum habeat ad hoc inutilem, quem lex veroſimiliter non credit venturum contra id, quod temerè fecit, vt probat text. *in c. ſi Sacerdotes 16. q. 3.* quem ad hoc notant *gloſ. verbo cauſa in c. 1. de in integr. reſtit. lib. 6. Felin. nu. 10. in d. c. 1.* poſt alios *Rom. ſing. 267. Rebuff. in compend. alienat. nu. 37. Balb. 1. p. 5. nu. 8. Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo infra legitimum nu. 5.*

7 Quartò intellige Eccleſiam in propoſito vacare, vbi caret proprio, & immediato Prælato, qui pro rebus Eccleſiæ iure agere debuit, qualis eſt Epiſcopus reſpectu Cathedralis, Abbas reſpectu Abbatialis Eccleſię, quātumcumque non deſint alij Prælati ſuperiores, & mediati. vt ſatis probat *d. c. 1. ibi, fuerit Epiſcopus*, & ibi, *acceperit Epiſcopum*, docet *Innoc. in cap. olim il 1. de reſtitut. ſpoliat. Abb. nu. 2.* & alij, vt per *Felin. 5. in d. c. 1.* Vnde licet Sede Imperiali vacante ſuccedat interim Eccleſia, & ſummus Pontifex Imperium regat *capit. licet de foro compet.* vbi communis, quia tamen deficit Imperator proprius, & immediatus Imperij ſuperior contra Imperium, vtpote vacans, dormit interim ipſo iure præſcriptio, *Bart. in d. l. naturaliter nu. 28.* & ibi *Annib. num. 30. Abb. nu. 3. Felin. 5. Pariſ. 12. in d. c. 1. Balb. 2. p. 6. nu. 8.*

8 Verum prædictis & alijs, quæ hic traduntur per Doctores, duo maxime obſtant, primum quod vt præſcriptio aliqua mero iure procedat, nec attenditur, nec requiritur exiſtentia illius cōtra quem præſcribitur, probat *Bar. in d. l. naturaliter nu. 18.* receptus communiter ex *Balb. 3. p. 6. nu. 23.* Igitur quantumcumque Eccleſia vacet & careat Prælato, præſcriptio contra illam progredietur. Rurſus obſtat, quia contra hæreditatem iacentem non dormit præſcriptio, quinimò procedit non ſolum, quæ antea fuerat inchoata, verum etiam noua arg. *l. vlt. ff. de vſucap. l. ſi ità ſi conditione §. ſeruus alienus ff. de hæredib. inſtituend.* reſoluunt poſt alios *Crot. in l. ſi is qui nu. 35. ff. de vſucap. Annib. in d. l. naturaliter nu. 303.* tradit *Abb. in d. c. de quarta nu. 8.* & ibi *Felin. num. 18. de præſcript.* Ergo idem erit vacante Eccleſia, præſertim quia hæreditate iacente hæres hæreditarias actiones exercere prohibetur, *l. ait prætor ff. de iure deliber.*

9 Sed retentis ſupradictis, ad prius argumentum vltra *Annib. vbi ſupra*, cuius reſolutio confunditur *ex d. cap. 1. & ex dict. cap. de quarta, & cap. auditis*, in quibus iuribus probatur præſcriptionem contra vacantem Eccleſiam dormire ipſo iure, dici poteſt in his terminis dormire non ex eo quod deficit is, contra quem præſcribitur, adeſt enim Eccleſia, ſed quoniam ea vacante non eſt qui agere poſſit, vt ſatis innuit *d. cap. 1. ibi, ſi autem non fuerit non præiudicetur Eccleſiæ, &c.* ac ſubinde quia dum Eccleſia vacat regulariter ius impedit, ne quis interim agat *d. c. vlt.* & per totum ne ſede vacante. Merito contra illam vtpote iure impeditam agere præſcriptio dormit.

10 Ad poſterius verò argumentum vltra *Abb. nu. 8.* qui difficultati ſuccumbens verius putat contra hęreditatē iacentem non progredi, ſed dormire præſcriptionem arg. *dict. cap. 1.* cum ſimilibus, reſponderi poteſt longe diuerſam eſſe rationem in Eccleſia vacante, & in hæreditate iacente, vel vacante; in hac enim ſi aliquis ſit hęres, qui adire poſſit, ſuccedit reg. *l. qui poteſt facere, de regul. Iuris libr. 6.* vel poterit inſtitutus bonorum poſſeſſionem agnoſcere & adminiſtrare iuxta *leg. ſi quis 23. in princip. cum ſuis §§. ff. de hæreditat. inſtituen.* tradit *Anton. Gom. tom. 1. vari. cap. 2. numer. 13.* quod ſi hæres

non appareat, dabitur curator qui adminiſtrare, & agere poſſit iuxta reg. *l. 1. ff. de curat. bonis dand.* tradit *Menoch. de arbitrar. caſu* 150. *à princip.* quod ſi nullus extat qui ſuccedere poſſit, & ita hæreditas verè vacat, defertur fiſco, cuius procurator adminiſtrat *l. 1. §. qui bona ff. de iure fiſci, Menoch. vbi ſupra.* Vnde merito ſtantibus his, & alijs, qui iacente, vel vacante hæreditate agere poſſint, non datur in ea impedimentum iuris agendi prout datur in Eccleſia; neque refragatur *d. l. ait Prætor*, ibi, *actiones exercere*, quia procedit tantum intra tempus deliberandi, & etiam in eo non ſimpliciter, ſed abſque cauſæ cognitione, denegat agendi facultatem, planè ſi hęreditate iacente hæres facto aliquo impediatur, licet præſcriptio mero iure procedat, dabitur nihilominus contra eum reſtitutio ſecundum *Abb.* & omnes præcitatos.

11 Quintò intellige, ſeu potius amplia procedere etiam hoſtilitatis tempore, tunc enim dormire ipſo iure præſcriptionem probant text. *in cap. prima actione* 16. *q.* 3. *& in cap. ex tranſmiſſa*, ibi, *præſcriptione hoſtilitatis tempore non currente, de præſcript.* & idipſum de tempore ſchiſmatis probat *cap. cum vobis,* 14. *eod. tit. de præſcrip. Gratian. in capit. ſi Sacerdotes verſ. item* 16. *q.* 3. tradunt *Abb.* & communis in *dict. capit. ex tranſmiſſa Bart. in d. l. naturaliter num.* 16. *&* 23. vbi etiam nouiores *ff. de vſucap. domin. conſil.* 153. *Balb. de præſcrip.* 2. *p.* 6. *à num.* 3. *Pariſ. conſ.* 104. *à nu.* 143. *lib.* 1. poſt alios *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu.* 301. *cum ſeq. Rip. de peſte* 2. *p. princ. à numer.* 121. *Roland. conſ.* 79. *num.* 30. *& conſ.* 81. *à num.* 16. *lib.* 1. idem reſoluentes de tempore peſtis (quaſi tunc ſit bellum inter Deum & homines) exilij, captiuitatis, & ſimilium, tradit *deciſ. Pedam.* 177. *num.* 5. vbi idem concludit de tempore, quo per treugam, & inducias bellum hinc inde remittitur.

12 Sed obſtat maxime quod impedimentum proueniẽs ex bello, ſchiſmate, & prædictis ſimilibus non eſt impedimentum iuris, ſed facti, quia non lex, ſed factum impedit tunc in judicio agere, & lites exercere, ac ſubinde præſcriptionem iure currere debet, quamuis illi ex iuſta cauſa detur reſtitutio iuxta *l. & Attilicinius ff. de ſeruit. ruſtic.* cum ſimilibus, & ita in ſpecie obſeruat *Annibal. in l. naturaliter num.* 294. *&* 303. intelligens text. *in d. capit. ex tranſmiſſa, & in d. cap. cum vobis*, procedere impetrata prius reſtitutione contra præſcriptionis curſum, quod tamen eſt contra expreſſa verba *dict. cap. ex tranſmiſſa*, ſupra relata, *& d. cap. cum vobis*, ibi, *curſum præſcriptionis impediunt*, cum ſimilibus præcitatis, in quibus apertè dicitur præſcriptionem in his terminis ipſo iure, & ita ſecluſo omnis reſtitutionis beneficio non currere.

13 Nec ſatisfacit reſolutio communis *Bartol. vbi ſupra*, & omnium *in dict. cap. ex tranſmiſſa*, & in locis præcitatis, ſecundum quos text. ille & ſimiles procedunt, vbi tempore belli, vel ſchiſmatis graſſantis non redditur jus partibus, & ceſſant omnia iudicia, ita quod iuris potius quàm facti impedimentum ſubſiſtat, tum quia hæc explicatio reſtringit verba illius text. & ſimilium, qui ſimpliciter, & indiſtinctè dicunt bello, vel ſchiſmate durante præſcriptionem non currere; tum etiam quia quamuis partibus ius non reddatur, & lites in forenſibus controuerſijs non exerceantur, quia tamen hoc non à lege aliqua, ſed ex facto impediente prouenit, magis facti quàm iuris impedimentum dicetur, vt per ſe patet.

14 Vnde alij putant diſtinctionem & differentiam illam impedimenti iuris & facti tantum procedere attento iure Ciuili, nõ autem iſto Pontificio, quo inſpecto præſcriptio nõ procedit ipſo iure, ſed dormit interim dum etiam impedimentum facti perdurat, & ita intelliguntur text. *in dict. cap. ex tranſmiſſa, & in d. cap. cum vobis cum ſimilibus*, prout opinantur, *Imol. in princip.* per text. ibi, *in cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præbend. Pariſ. in d. cap. ex tranſmiſſa num.* 23. & alij relati per *Pinel. in auth. niſi nu.* 47. *C. de bonis matern.* præſentit *gloſ. magna in d. c. prima actione.* Sed & hæc reſolutio communiter reijcitur, vt per eundem *Pinel.* confunditur enim ex *d. c. cum vobis*, ibi, *ſecundum iuris ordinem*, & ex vulgari reg. *cap.* 1 *de noui operis nunciat.*

15 Tandem alijs videtur in ſpecie *d. cap. ex tranſmiſſa, & d. cap. cum vobis*, impedimentum facti æquiparari impedimento iuris, & illo ſicut hoc ſtante præſcriptionem dormire, quia iure cautum reperitur, vt in his caſibus ſpeciatim iure expreſſis limitetur prædicta differentia communis collecta ex *d. l. & Attilicinius cum alijs*, idque intendunt *Abb. num.* 13. *ad fi. Felin. nume.* 8. *in dict. cap. ex tranſmiſſa, Boer. deciſ.* 40. *num.* 3. *Pinel. vbi ſupra num.* 43. *ampl.* 2. *& num.* 47. *colum.* 2. Adhuc tamen hęc explicatio non ſatisfacit, tum quia refragantur verba *d. c. cum vobis*, ibi, *ſecundum iuris ordinem*, quæ innuunt nihil ibi ſpeciale contra iuris regulas contineri; tum etiam quia Doctores paſſim admittunt præſcriptionẽ dormire tempore peſtis, in quibus nihil ſpeciatim iure expreſſum reperitur.

16 Quare probabiliter dici poteſt communem illam traditionem, quæ docet præſcriptionem ipſo iure dormire contra eos, qui non iure, ſed facto aliquo impediuntur, locum non habere vbi huiuſmodi *facti* impedimentum commune, ſeu generale eſt, & *vti tale* notorium omnibus; tunc enim perinde ac ſi eſſet impedimentum iuris, præſcriptio impeditur ipſo iure, nec eſt neceſſaria reſtitutio, & in his terminis procedunt text. *in d. c. ex tranſmiſſa, & in d. cap. cum vobis*, cum ſimilibus; id quod ſuadetur, quia vbi facti impedimentum generale eſt, & notorium omnibus, ita quod neque probatione, neque proteſtatione, aut excuſatione vlla indigeat, eadem ferè videtur vrgere ratio, quæ ſtante iuris impedimento ſuadet præſcriptionem ipſo iure dormire, etenim lex de illo communi, & notorio facti impedimento certa eſt, & fruſtra reſtitutionem requireret, quæ nihil aliud quàm circuitum & dilationem inutilem, litem, labores, & expenſas continere videtur, cum certiſſimum, & notiſſimum ſit reſtitutionem in omnem euentum, & ſimilibus competere, abſque *vlla* probationis, aut cauſæ cognitionis neceſſitate. *Iuuant* quæ aliàs circa ſententiam contra ius conſtitutionis, & ius litigatoris notantur *in cap.* 1. *& in cap. cum inter, & in cap. inter cæteras, de re iudic.* Nam licet ſententia contra ius conſtitutionis ipſo iure non valeat, neque appellatio neceſſaria ſit, *d. cap.* 1. *de ſententia & re iudic.* per contrarium verò contra ius litigatoris prolata ipſo iure valeat, & appellatio requiratur *d. cap. cum inter*, nihilominus ſi ſententia contra ius litigantis pronunciata notoriam contineat iniuſtitiam, perinde ac ſi contra ius conſtitutionis proferretur, non tenet ipſo iure, neque appellatio neceſſaria eſt, *d. cap. inter cæteras*, quia videlicet lex, quæ certa eſt, de huiuſmodi iniuſtitia notoria ſtatim per ſe occurrit, & appellationem, & eius circuitum ſuperfluum non requirit. Sic ſimiliter licet in propoſito differant impedimentum iuris, & facti, vbi hoc particulare eſt contra aliquem, & à probatione pen-

det,

det, nihilominus tamen vbi generale, ſeu commune, & inſimul notorium quoad omnes proponitur, perinde ac iuris impedimentum iudicabitur, & lex ipſa per ſe occurrens abſque aliqua reſtitutione præſcriptionē impediet, & iuxta hunc ſenſum intelligi poteſt opinio *Abb.dict. num.decimo tertio*, & aliorum, quos ſupra proximè citauimus, vt ſcilicet impedimentum facti & iuris æquiparentur in ſpecie *dict. capit. ex tranſmiſſa, & dict. cap. cum uobis*, quia in his iuribus facti impedimentum ex bello, & ſchiſmate proueniens generale eſt, & notorium omnibus. Vnde ſi pares termini proponantur, idem dicendum eſt in quouis alio ſimili, vt putà peſtis; in reliquis autem impedimentis facti, quæ nec generalia, nec notoria ſunt, procedit communis differentia, quæ notari poſſunt ad ea, quæ prædicti Doctores reſoluunt circa præſcriptionem contra eos, qui in captiuitate, exilio, vel carcere ſunt, vt infra oſtendetur.

17 Sextò intellige, ſeu potius amplia procedere Epiſcopo capto à paganis, ſeu ſchiſmaticis; nam tunc Sedes Epiſcopalis quaſi vacare dicitur, & iuriſdictio Epiſcopalis pertinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiſcopum, ac ſi Epiſcopalis Sedes per mortem vacaret, vt obſeruant omnes per tex. ibi, *in cap. ſi Epiſcopus 3. de ſuppl. negl. Prælat. lib. 6. Alex. conſ. 110. à numer. 6. uol. 6. Marian. Socin. conſ. 92. in princip. uolum. 1. Pauin. de poteſt. Capituli Sede uacante par. 1. princip. quæſt. 1. ſub numer. 4.* Ratio eſt, quia licet mors ciuilis non æquiparetur naturali quoad iuris effectus ex text. *in l. ſed ſi mors 13. ff. de donat. inter uirum & uxor. & in leg. cum pater 77. §. hæreditatem il 1. ff. de legat. 2, & in l. Statius Florus 48. §. Cornelio Felici ff. de iure fiſci*, cum ſimilibus, tamen quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiuſdem effectus, cuius eſt mors naturalis, tunc vtraque mors æquiparabitur, vt per text. *in l. actione §. publicatione ff. pro ſocio, & in l. ſi necem §. ſi deportatus, ff. de bonis libert. & in cap. 1. §. 1. ne ſede uacāte libro 6.* cum ſimilibus quæ adducunt *Mench. de ſucceſſ. creat. §. 21. num. 172. uerſi. eſt tamen uerum, Pelaez de maioratu part. 2. quæſt. 3. numer. 36. Molin. de primogen. lib. 1. capit. 13. numer. 94. Gutier. canon. quæſt. libr. 2. cap. 1. numer. 44. Cardin. Tuſch. tom. 5. litt. M. concluſio. 393. num. 24. & 25.* Atqui in hoc caſu mors ciuilis proueniens ex ſeruitute Epiſcopi à paganis, vel ſchiſmaticis iuſto bello capti ſuppoſito defectu & abſentia Epiſcopi impediti apud hoſtes, quominus Eccleſiam ſuam & Epiſcopatum gubernet, iam operatur idem inconueniens quod lex Canonica vitare, & regimini Eccleſiæ prouidere intendit, dum alioquin propter illud ſtatuit, vt Epiſcopo naturaliter mortuo contra Eccleſiam præſcriptio non currat, ſed ipſo iure dormiat, igitur, &c.

19 Illud aduertendum duxi, adeo verum eſſe in hoc caſu Epiſcopalem iuriſdictionem pertinere ad Capitulū, vt nullo modo eam exercere valeat Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima conſuetudine, vel priuilegio illā ſede vacante exercere poteſt, vt reſoluūt *Dominic. in dict. cap. ſi Epiſcopus 3. nu. 6. & Franc. num. 2.* ex ea ratione, quia conſuetudo & priuilegium huiuſmodi verificari ſolum debent in vacatione propria, & vera, quæ ſcilicet contingit per mortem, aut per alium ſimilem modum iuxta ea, quæ latè proſequitur *Pauin. de poteſtate Capituli prælud. 7. n. 4. cum ſeqq.* non vero in vacatione ficta, quæ ſcilicet contingit per capturam Epiſcopi, de qua agimus, vel per alium ſimilem modū ex adductis per *Pauin. ubi proximè num. 13.* nam ſic poſtulat conſuetudinis & priuilegij natura, quod videlicet ita reſtringatur vt minus lædatur ius cōmune, iuxta *reg. ea quæ à iure exorbitant & reg. odia, de regulis iuris, lib. 6. & text. in cap. ult. de offic. Arclud. & in cap. ſanè, & in cap. porro, de priuil.*

20 Conſtito igitur adminiſtrationem Epiſcopatus ad Capitulum pertinere, quando Epiſcopus captus fuerit à paganis, vel ſchiſmaticis, ac ſi ſedes Epiſcopalis hoc modo fictè vacauerit, ſupereſt videndum ad quæ extēdatur, & circa quæ verſetur hæc adminiſtratio, ſed quia huius loci non eſt peculiarem huius rei diſputationem facere, ideo ſit ſatis legere *gloſ. ultim. in cap. his, quæ, de maiorit. & obedient. gloſ. ult. in capit. cum olim, eod. tit.* vbi *Abb. a num. 2. Domin. num. 4. & 5. & Anch. num. 2. in d. cap. ſi Epiſcopus, Decian. in cap. at ſi clerici §. de adulterijs num. 21. de iudic. Bart. in l. ubi adſunt num. 2. ff. de tutor. & curat. datis ab ijs*, proſequitur per varia exempla *Pauin. de poteſt. Capituli par. 1. princ. quæſt. 1. cum ſeqq. Rebuff. in praxi benefic. par. 1. titu. de deuolution. num. 57. cum ſeqq. Menoch. de arbitrar. caſu 209. nu. 9. Couar. in capit. Ioannes numer. 2. de teſtament. Gregor. Lopez l. 2. gloſ. 6. titul. 6. part. 5. Sarmien. ſelect. libr. 3. capit. 15. ſub numero 1. Azeued. ad Curiam Piſanam libr. 1. cap. 8. numer. 10. cum ſeqq. Lambertin. de iurepatron. libr. 1. quæſt. 2. princip. partis 1. art. 9. nume. 1. & 2. Molin. de iuſtit. tom. 6. tractat. 5. diſputat. 11. num. 3. cum ſequentibus, Cardin. Tuſch. tom. 1. litter. C. concluſ. 56. cum duabus ſeqq. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. uerbo Capitulum numero ſecundo*, apud quorum plures licet

21 controuerſum ſit an regula affirmatiua pro Capitulo, an verò negatiua cōtra illud exceptis caſibus à iure expreſſis conſtituenda ſit in hac materia, tamen verior, & receptior eſt regula affirmatiua, quod videlicet Capitulum Sede vacante exercere poſſit omnem poteſtatem, adminiſtrationem, & iuriſdictionem Epiſcopalem ordinariam tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus, exceptis caſibus, quæ vel in iure in contrarium exprimuntur, vel ex aliqua ratione concludente pro expreſſis habentur, vt contra alios pro regula conſtituit, *Rebuff. ubi proxime numer. 58. Cardinal. Tuſch. d. concl. 56. num. 5. Azeued. d. cap. 8. n. 10. cum ſeqq. Molin. d. diſp. 11. n. 3.* & eſt communis, vt per eoſdem per tex. *in d. cap. ſi Epiſcopus, & in cap. ult. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. & in cap. unic. de maior. & obed. eod. lib. & in d. cap. cum olim, cum ſimilibus.*

22 Declara tamen hanc reſolutionem, ne procedat, niſi quatenus exercitium iuriſdictionis Epiſcopalis Ordinariæ neceſſarium fuerit ad uitandum Epiſcopatus præiudicium, & periculum ex Epiſcopi defectu, ſeu abſentia alioquin imminens. Ceſſante autem huiuſmodi neceſſitate non poterit Capitulum uti prędicta iuriſdictione, neque enim ius Canonicum eam illi indulſit, ut eſſet adminiſtrator voluntarius, ſed ſolummodo neceſſarius, qui tanquam talis ſola neceſſaria miniſtraret, ut tradit *gloſ. uerbo Capituli in Clem. 1. §. 1. de hæret. Panor. in c. his quæ, in fine, de maior. & obed. Imola* uariè exemplificans *in c. 1. ſub nu. 15. ne Sede uacante, Pauin. d. p. 1. princ. qu. 7. ſub nu. 7. Rebuff. ubi proxime nu. 86. Sarmien. d. c. 15. nu. 3. Signorol. conſ. 28. Sic quæritur, verſ. ſed ſi Eccleſia, Azeued. d. c. 8. nu. 11. & 12. Card. Tuſch. dict. concl. 56. num. 41.*

23 Rurſus declara ne poſſit Capitulū occaſione Sedis etiam fictè uacantis, ita liberè etiā in neceſſarijs adminiſtrare, quin teneatur reddere rationes nouo Epiſcopo,

po, has enim reddere tenetur, vt in omni adminiſtratore alienarum rerum reſoluunt Doctores *in l. ſi procurator §. 1. ff. mandati, & in l. 1. §. officio ff. de tutel. & rationibus diſtrah. & in Clem. 2. §. illi etiam, de relig. domibus*, proſequitur latè poſt alios *Menoch. de arbitrar. caſu 20. Card. Tuſch. to. 1. litt. A. concl. 203. cum ſeqq.* Et in Capitulo ſic adminiſtrante per ſe, vel per officiales ſuos adeſt decretum *Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 16.* intendunt R*ub. conſ. 131. n. 3. Fuſch. de viſitat. lib. 1. c. 15. n. 31. Menoch. vbi proxime nu. 8. & 9. Cardoſ. dict. verbo Capitulum nu. 11.* Rot. *deciſ. 402. apud Farin. p. 1. recent.* Alias plures limitationes, & declarationes vtiles, & neceſſarias per quas reſtringitur poteſtas Capituli Sede vacante, vide per Doctores ſupra citatos *nu. 20.* & per *Gutier. canon. lib. 2. cap. 17. nu. 13. Cardoſ. citato loco, num. 8. cum ſeqq. Thom. Valaſc. allegation. iuris to. 1. allegat. 5. numer. 11. Nicol. Garci. de benefic. part. 12. cap. 2. §. 1. num. 67.*

S V M M A R I V M.

1 *Papa ſolus deputare poteſt viſitatorem ſede vacante, nec id permiſſum eſt Capitulo, immo nec Archiepiſcopo, niſi ob negligentiam vel malitiam ipſius Capituli, & probatur, nu. 2. & 3.*

4 *Capitulum Sede vacante non poteſt exercere niſi neceſſaria.*

5 *Contrarium tamen quod Capitulum Sede vacante poſſit viſitatorem deputare, tenent plures, quod probatur, nu. 6. & 7.*

8 *Diſtinguũt alij inter viſitationem generalem & particularem, illam Capituli negantes, hanc verò illi concedentes.*

9 *Capitulum Sede vacante poſſe deputare viſitatorem, ideſt adminiſtratorem generalem Epiſcopatus in ſpiritualibus, & temporalibus receptior tenet opinio.*

10 *Declaratur text. in cap. vlt. de ſuppl. negl. Prælat. libr. 6. & num. 15.*

11 *Declaratur text. in capit. is cui 42. de elect. libr. 6. & numero 15.*

12 *Declarantur text. in capit. obitum, & in capit. vltim. 61. diſtinct.*

13 *Capitulum Sede vacante non poteſt Viſitatori generali in ſpiritualibus, & temporalibus à ſe conſtituto plenam omninò, & undique liberam adminiſtrationem concedere.*

14 *Capitulum Sede vacante habet etiam ius viſitandi in Ordine ad morum correctionem, & poteſt ad hoc munus particularem viſitatorem deputare.*

16 *Declaratur text. in c. charitatem 12. q. 2.*

17 *Procurationes viſitationis facta per uiſitatorem à Capitulo Sede vacante deputato quomodo reſeruandæ Epiſcopo futuro ſucceſſori.*

18 *Declaratur Concil. Tridentin. ſeſſion. 24. de reformation. cap. 3.*

19 *Capitulum Sede vacante poteſt in ordine ad morum correctionem deputare non ſolum viſitatorem particularem, ſed etiam generalem totius diæceſis.*

20 *Capitulum Sede vacante ſecundum communem opinionem non poteſt viſitatorem deputare reſpectu exemptorum, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectorum.*

21 *Diſtinguitur cum Molina.*

22 *Capitulum Sede vacante poteſt ſuccedere etiam in iuriſdictione delegata commiſſa in perpetuum Epiſcopali muneri.*

23 *Viſitator Sede Epiſcopali vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato.*

24 *Procurator non cenſetur habere liberam & generalẽ adminiſtrationem, niſi id in mandato exprimatur.*

25 *Ratio differentiæ datur.*

26 *Adminiſtratores vniuerſitatum cenſentur habere adminiſtrationem cum libera.*

27 *Declarantur text. in cap. cum vobis 19. de elect. & in c. 2. de donat.*

28 *Beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi non poteſt uiſitator Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiore a Papa conferre, ſecus ſi ſit deputatus à Papa, ut num. 29.*

30 *Viſitatore ſpeciali à Papa pro aliqua diæceſi deputato, an poſſit generalis Epiſcopi, uel Capituli Sede uacante uiſitare, oſtenditur & nu. 31. & 32.*

EPISCOPALI SEDE VACANte quis poſſit deputare Viſitatorem.

ALLEGATIO CXXXIII.

1 SOlum ſummum Pontificem poſſe deputare viſitatorem, nec id permiſſum eſſe Capitulo, immo nec Archiepiſcopo, niſi ob negligentiam, vel malitiam ipſius Capituli, videtur colligi ex text. *in c. ult. in princ. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. & in c. is, cui 42. de elect. eodem lib. & ex c. obitum & c. ult. 61. diſt. & c. charitatem 12. q. 2.* tradunt *Monach. in d. c. ult. n. 5. & 6. de ſuppl. neg. Prælat. lib. 6. Imol. in c. 1. ſub n. 15. col. 2. in fine, & colu. 3. poſt med. ne Sede uacante, Fuſch. de Viſitat. lib. 1. c. 2. ſub n. 10. Boer. deciſ. 2. nu. 29.* & videtur facere *Concil. Trid. ſeſſio. 24. de reform. c. 3. uerſ. Viſitatores.*

2 Primò probari videtur hæc ſententia ex ea ratione, quia ſi Capitulum poſſet viſitatorem Sede vacãte cõſtituere, eſſet ex eo, quia Capitulo tunc competit munus viſitandi, ſi enim ſibi competeret non poſſet illud alteri committere ex reg. text. *in cap. Daibertum 1. qu. 7. & in l. nemo plus iuris ff. de regulis iuris.* Atqui munus viſitandi videtur non competere Capitulo; igitur pariter videtur non poſſe ad hoc munus viſitatorem deputare. Conſequentia legitimè colligitur. Minor autẽ probari videtur ex eo, quia ſi dictum munus Capitulo competeret, poſſet Capitulum recipere procurationes quæ debentur ratione prædictæ viſitationis, iuxta reg. text. *in cap. conquerente de offic. Ordin. & in capit. accedentes, & in cap. cum ex officij de præſcript.* cum ſimilibus. Atqui hæ procurationes, vt quia ſunt fructus Epiſcopatus iuxta *dict. cap. conquerente, in fine*, videntur reſeruandæ futuro Epiſcopo ſucceſſori ex reg. text. *in cap. cum uos, in fine, de offic. Ordin. & in cap. præſenti, eod. tit. in 6.* cum ſimilibus. Igitur per argumentũ à ceſſantibus prædictis viſitandi muneris procurationibus, videtur reſoluendum hoc munus Capitulo non competere Sede vacante.

3 Secundò iuuari videtur ex eo, quia huiuſmodi viſitatio non videtur adeo neceſſaria, quin poſſit commodè differri in tempus Epiſcopi futuri ſucceſſoris, vt
4 credit *Monach. dict. num. 6.* Vnde videtur ſuccedere cõmunis reſolutio quæ dictat non poſſe Capitulum Sede vacante exercere niſi neceſſaria, vt per *gloſ. uerbo Capi-*

tal: in Clement. 1. §. 1. de hæret. Pauin. de poteſt. Capituli p. 1. princip. q. 7. ſub num. 7. Azeued. ad Curiam Piſanam lib. 1. cap. 8. numer. 11. & 12. Sarmien. ſelect. libr. 3. capit. 15. num. 3.

5 Contrarium tamen, immo quod Capitulum Epiſcopali Sede vacante poſſit viſitare per ſe vel per alium, & ita viſitatorem deputare, nec huiuſmodi deputationē ſoli Summo Pontifici competere, tenuit, *gloſ. verbo capituli poſt med. in dict. Clement. 1. §. 1. de hæretic.* & ſuſtinent poſt *Archid. Abb. in cap. cum olim nu. 2. col. 3. poſt princ. de maiorit. & obed. Marian. Socin. de Viſitat. quæſt. 11. ſub nu. 4. Pauin. de poteſtate Capituli p. 1. princ. qu. 7. ſub nu. 1. & 2. & ſub nu. 3. Rebuff. in praxi benefic. p. 1. tit. de deuolut. nu. 65. Syluest. in summ. verbo Capitulum nu. 3. Molin. de iuſtit. to. 6. tract. 5. diſput. 11. ſub n. 7. Card. Tuſch. to. 1. litt. C. concl. 56. nu. 12.*

6 Quorum ſententia probatur primò ex ea ratione, quia Capitulum Sede vacante ſuccedit in iuriſdictione Ordinaria ad Epiſcopum pertinēte tam quoad ſpiritualia, quam quoad temporalia neceſſaria, ſi ſpecialiter Capitulo non ſint prohibita, vt ſupra proxima allegatione prope finē probauimus. Atqui munus viſitādi per ſe vel per aliū pertinet ad iuriſdictionē Epiſcopalem Ordinariam, rurſus & eius executio neceſſaria eſt in ordine ad morum correctionem & vitam ſubditorum ſpiritualem reparandam, & totum cōſtat ex tex. *in c. conquerente, de offic. ordin. cum ſimilibus*, iuncto etiam text. *in c. 1. §. ſanè, de cenſib. lib. 6. & ex Conc. Trid. d. c. 3. verſ. viſitationem.* Igitur, &c.

7 Deinde in eandem ſententiam expenditur idemmet text. *in d. c. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. verſ. niſi fortè* quem ſupra pro cōtraria opinione adduximus in princip. dum enim in *d. verſ. niſi fortè*, inquit ad Epiſcopū deuolui poteſtatem deputandi viſitatorem Sede vacāte, ſi Capitulum negligēter, aut perperam adminiſtrauerit in ſpiritualibus, & temporalibus, conſequenter probat eandem poteſtatem in eodem Capitulo originaliter comparatione Archiepiſcopi reſidere, prout conſtat in quolibet negligente reſidere originaliter ea munera, quæ ex Capituli negligentia ad alium deuoluuntur, vt per eum ſuppleantur iuxta text. *in capit. 2. de conceſſ. præbend. & in cap. 1. & per totum, de ſuppl. negl. Prælat.*

8 In hac controuerſia diſtinguit *Ioan. And. in d. gloſſ. verbo Capituli, in fine*, inter viſitationem generalem, in qua viſitator diſcurrere intendat per totam diœceſim, & hanc negat Capitulo, ſic intelligens *Monachi*, & ſequacium ſententiam; & inter viſitationem particularem, pro aliquo ſcilicet particulari crimine in præſens damnum Epiſcopatus vergente vitando, & hāc viſitationem concedit Capitulo Sede vacante, ſic intelligēs ſententiam Archid. & ſequacium ſecūdo loco relatam, quam diſtinctionem ſequuntur multi, quos refert *Pauin. d. q. 7. num. 3.*

9 Ego verò, reiecta hac diſtinctione, ad clariorem huius quæſtionis reſolutionem ante omnes aduertēdum duxi, duas quæſtiones ſub hac vnica ab omnibus ferè Doctoribus hucuſque relatis confundi, quaſi vna & eadem tantum eſſet, cum tamen duę ſint inter ſe diuerſæ. Quapropter conſtituere oportet aliud eſſe quærere, an Capitulum Sede vacante poſſit deputare viſitatorē, id eſt adminiſtratorem generalem Epiſcopatus in ſpiritualibus & temporalibus; aliud verò eſſe quærere, an poſſit deputare viſitatorē particularem pro expediendo, ſcilicet munere viſitationis ad hunc ſolum peculiarem finem, vt in ea agatur de morum correctione; etenim ſi de prima quæſtione ſermo fuerit, affirmatiue reſoluendum eſt; tum propter fundamenta in fauorem Capituli ſupra adducta *in verſ. contrarium tamen nu. 5.* iuncta reg. text. *in l. imperium in fine, & in l. more maiorū ff. de iuriſd. omnium iud.* tum etiam propter text. *in dict. Clem. 1. §. propter quod in fine de hæret.* & denique propter decretum *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 16.* reſoluunt *Domin. in d. c. ult. in fine*, Rebuff. *d. tit. de deuolut. nu. 62. Pauin. de poteſtate Capituli p. 2. princ. q. 10. ſub nu. 2. Gutier. canon. lib. 2. cap. 17. num. 22. Cardoſ. in praxi iudicum verbo Capitulum n. 3. Molin. de iuſtit. to. 6. tract. 5. diſp. 11. ſub num. 1. Card. Tuſch. d. concl. 56. n. 5.* qui omnes generaliter reſoluunt poſſe Capitulum Epiſcopali Sede vacante cōſtituere viſitatorem, id eſt adminiſtratorem generalem, de quo in hac prima quæſt. & etiam Vicarium generalem, & cæteros officiales neceſſarios pro adminiſtratione Epiſcopatus.

10 Qua retenta opinione non obſtant fundamēta, quę pro prima *n. 2. & 3.* ſupra adduximus, quia reſpondetur text. *in d. c. vltim. de ſuppl. neglig. Prælat. libr. 6.* non negare facultatem Capitulo iuxta ſupra dicta competentem Epiſcopali Sedę vacante ad conſtituendum viſitatorem, id eſt adminiſtratorem generalem Epiſcopatus antequam is conſtituatur à Summo Pont. ſed ſolum decidere, quod nec Archiepiſcopus, nec quilibet alius ſuperior, excepto eodem Romano Pont. poteſt ſine cauſę cognitione, videlicet negligentis, aut proteruæ Capituli adminiſtrationis viſitatorem illum conſtituere: qui intellectus & reſponſio ad *d. c. ult.* cōſtat expreſsè ex littera eiuſdem, ſi totum eius principium attēte legatur, & exceptio quam facit *in verſ. niſi fortè*, ad priora verba eiuſdem text. referatur cū promiſcua terminorum relatione, prout eſt de natura exceptionis ad regulam, iuxta text. *in l. nam quod liquidè §. vlt. verſ. ſed ſi ita ff. de pena legata*, cum ijs, quæ ad eius materiam poſt alios proſequitur *Couar. vari. lib. 2. c. 5. nu. 5. & 6.* & ſatis eundem intellectum ſentit *gloſ. verbo poteſt in d. c. vlt.* iuxta quem ille text. tantum abeſt quod intēdat negare Capitulo hanc poteſtatem deputandi viſitatorem generalem in ſpiritualibus, & temporalibus Sede vacante, vt immo illud in eadem poteſtate defendat, & prohibeat turbari ab Archiepiſcopo, vel quolibet alio ſuperiore ſine cognitione cauſæ legitimæ, quando Capitulum ea poteſtate vti voluerit, dum aliud ab ipſo Summo Pont. circa eādem dicti viſitatoris deputationem non fuerit ex plenitudine poteſtatis, & ex generali omnium Eccleſiarum cura ſibi competente diſpoſitum, prout ab eodem diſponi poteſt, tum ex verbis tex. *in c. pen. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.*

11 Præterea aduerſus hanc eandem dictæ primæ quæſtionis reſolutionem non obſtat text. *in d. c. 11, cui*, quia reſpondetur cum tex. non negare quod Capitulum Sede vacāte poſſit dictum generalem viſitatorem deputare iuxta noſtram reſolutionem, ſed ſolum intendere aliud longè diuerſum per quod modificari, & limitari
12 debet eadem reſolutio iuxta infra dicenda *nu. 20.* Ad text. vero *in d. c. obitum & in d. c. vlt.* vltra reſpōſionem *Innoc. in c. ad abolendam, de hæretic.* quam ſequitur *Pauin. d. quæſt. 7. nu. 2.* Reſpondetur verum quidem eſſe in terminis horum iurium deputatū fuiſſe à Summo Pōt. viſitatorem prædictum generalem, ſed id non contigiſſe ex eo quod Capitulum non poſſet illum conſtituere ſi à Summo Pont. nō eſſet conſtitutus, ſed ſolum ex eo, quia vel Capitulum deputationē huiuſmodi indebitè

diffe-

differebat, vt innuunt verba text. *in d.c. obitum*, ibi, *aſſiduis adhortationibus, &c.* vel quia Summus Pont. aliunde noluit in eadem deputatione præuenire ipſum Capitulum, prout poteſt ex plenitudine poteſtatis, iuxta text. *in d.c. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. in princ.* iuncto eius intellectu ſupra adducto; & ex cura vniuerſali quam ipſe impẽdit, & impendere poteſt omnibus Eccleſijs iuxta tex. *in c. grandi, eod. tit. & lib.* prout pro ratione prædictæ deputationis exprimit text. *in d. c. vlt. poſt princ. 61. diſt.* Ad quæ autem attendere debeat Capitulum in creatione huius viſitatoris generalis, & cæterorum officialium ab eo deputandorum pro neceſſaria Epiſcopatus adminiſtratione, vide poſt alios *Fuſc. de Viſitat. lib. 1. c. 15. nu. 32. cum ſeqq.*

13 Hæc tamen reſolutio modificatur & limitatur, vt licet Capitulum Sede vacante poſſit dictum generalem viſitatorem conſtituere in ſpiritualibus, & temporalibus, tamen non proindè poſſit ei concedere plenam omninò, & vndiquè liberam adminiſtrationem, nam cum hæc ita ſumpta, nec ipſi competat Capitulo, imo cauſam quantumuis generalem habeat, nequeat exercere in multis, in quibus eadem limitatur, vt ſuo loco diximus, ſuccedit reg. tex. *in l. nemo plus Iuris, ff. de reg. iuris, & in c. Daibertum 1. q. 7.* & ita ſecundum hanc limitationem procedit tex. qui ſic intelligendus eſt *in d. c. is cui,* prout bene intelligit *Monach. in d. cap. vlt. nu. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.*

14 Quod attinet verò ad ſecundam quæſt. an ſcilicet Capitulum Sede vacante habeat ius viſitandi in ordine ad morum correctionem & poſſit ad hoc munus particularem viſitatorem deputare; reſoluendum eſt etiam affirmatiuè propter fundamenta adducta *ſup. in verſic. contrarium tamen num. 5.* per quæ meritò ita tenent ibi Archid. & reliqui poſt eum citati, quicquid oppoſitũ minus bene crediderint *Monach.* & alij poſt illum relati *num. 1.*

15 Neque aduerſus hanc ſecundæ quæſtionis reſolutionem, obſtant fundamẽta illorum, de quibus *ſup. n. 1. 2 & 3.* nam ad *text. in d.c. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. in d. cap. is cui, & in d. cap. obitum, & in d. cap. vlt. 61. diſt.* reſpondetur non pertinere ad hanc reſolutionem ſecũdæ quæſtionis, ſed ſolùm ad reſolutionem primæ, de qua ſupra *in verſ. ego vero nu. 9.* & ita in his iuribus agi de alio longè diuerſo viſitatore ab eo, de quo hic agimus, iuxta ibidem dicta pro eorum intellectu. Ad *tex.* verò *in c. charitatem 12. quæſt. 2.* reſpondetur quod vel

16 Summus Pont. ibi ſe iniecit deputationi viſitatoris animarum ex plenitudine poteſtatis, & ex cura Eccleſiarum quam habet, vel quod in eo, *text.* non conſtat à quonã deputati fuerint viſitatores huiuſmodi de quibus ibidem agitur *in verſ.* viſitatores, nec id *text.* decidit, ſed ſolum addit de iuſto ſubſidio eiſdem exhibendo pro labore viſitãdi parochias, ac proindè in deputatione de illis facta in caſu eiuſdem *text.* ſupponendi ſunt termini habiles iuris communis ſecundum quos ipſummet Capitulum poterat eos deputare iuxta noſtram reſolutionem.

17 Præterea ad primum fundamẽtum reſpondetur cõcedendo maiorem, ſed negando minorem, pro qua nõ facit illud, quod ibidem adducitur de procurationib. huius viſitationis reſeruandis Epiſcopo futuro ſucceſſori tanquam fructibus Epiſcopatus; quia reſpondetur quod licet hoc verum ſit, tamen id non tollit quominus dicto viſitatori per Capitulum deputato exhibeatur ex illis iuſta ſuſtentatio, & ex eiſdem ea deducatur tanquam impenſa neceſſaria, & redundans in vtilitatem Eccleſiæ, & Epiſcopatus, prout quoad omnes ſimiles impenſas, & onera neceſſaria generale eſt in omnibus fructibus Epiſcopatus Sede vacãte perceptis iuxta *text. in d. c. præſenti verſ. porro, & in d. c. cum vos, in fine.* cum adductis *per Molin. de Iuſtit. to. 1. diſp. 147. col. 2. in fine, & col. 3. & per Nicol. Garc. de benefic. to. 1. p. 1. c. 2. num. 89. cum ſeqq.*

18 Ad ſecundum verò fundamentum facilè reſpõdetur negando antecedens, aliter enim abſurde ſequeretur quod Epiſcopatus ſine debita morum correctione maneret, ac inde oues eo tempore pabulo & antidoto ſpirituali deſtituerentur, vt poſt Archid. benè conſiderat *Pauin. d. q. 7. ſub nu. 1.* Ad *Concil.* verò *Trident. d. cap. 5.* reſpondetur, nõ loqui de Viſitatoribus a Capitulo deputandis Epiſcopali Sede vacãte prout nos loquimur, ſed agere ſolum de eis ab eodem conſtituendis in vita ipſius Epiſcopi, ubi ex aliqua ſpeciali ratione aut priuilegio munus hoc uiſitandi competit Capitulo, tunc etenim ſolum, & non in noſtris terminis *Concilium Trid.* requirit approbationem Epiſcopi viui in conſtitutione huiuſmodi viſitatorum à Capitulo facienda, vt patet ex tenore eiuſdem Concilij.

19 Quæ quidem reſolutio ampliatur, vt procedat non ſolùm in viſitatione particulari, ſed etiam in generali totius diœceſis, adhuc enim etiam hæc ultima competit Capitulo Sede Epiſcopali uacante, proindèque poterit in ordine ad morum correctionem uiſitatorẽ huiuſmodi deputare, ſic enim concluditur ex fundamentis huius noſtræ reſolutionis de qua *in verſ. quod attinet nu. 14.* Vnde meritò ſic reſoluunt *Archid. Abb.* & reliqui antiqui & moderni ſupra relati *in verſic. contrarium tamen nu. 5.* Quicquid oppoſitum in viſitatione generali tenuerint *Io. Andr. in gloſ. d. verbo Capituli in fine, in Clem. 1. §. 1. de hæreticis,* & alij citati per *Pauin. d. quæſt. 7. num. 3.* ſic accipientes ſententiam *Monachi numer. 5. & 6. in dict. cap. ult. de ſupplenda neglig. Prælat. libr. 6.* & indiſtinctè negantis Capitulo facultatem viſitandi, & deputãdi viſitatorem in ordine ad ſolam morum correctionem.

20 Limitanda tamẽ videtur prædicta reſolutio, ne procedat reſpectu exemptorum, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectorum, hos etenim Capitulum Sede vacante non videtur poſſe ita viſitare per ſe vel per alium, nam licet hæc eorum viſitatio incumberet Epiſcopo ſi viueret iuxta *text. in Clem. attendentes in princip. verſ. hoc igitur, de ſtatu monach. Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 9.* tamen quia Epiſcopus viuus taliter exemptos viſitare nõ poterat iure Ordinario, ſed ſolum iure delegationis Apoſtol. vt conſtat ex eodem decreto, & *ex d. clem. attendentes verſ. hoc igitur,* & rurſus Capitulum Sede vacante ſuccedit ſolum in his, quæ competunt Epiſcopo ex iuriſdictione Ordinaria, non verò ex delegata iuxta ea, quæ per *text. in cap. paſtoralis §. præterea, de offic. ordi.* reſoluunt *Abb. in d. cap. cum olim ſub nu. 2. col. 3. in med. Pauin. dicto tractat. de poteſt. Capituli par. 1. princip. quæſt. 10. Card. Tuſch. d. concl. 56. ſub num. 5. Molin. d. diſput. 11. ſub num. 8. & 9.* Ideò inferri uidetur Capitulum nõ poſſe taliter exemptos uiſitare Sede uacante: & ita ex hoc fundamento reſoluit in terminis *Abb. d. colu. 2. in med. & Marian. Socin. ſub d. num. 4. Pauin. d. par. 1. princip. quæſt. 7. num. 2.* qui tamen id reſtringit *quæſtio. 10. ſub num. 4. & 5.*

21 Verum in hac limitatione nũc placet potius diſtinguere cum *Molin. d. diſp. 11. num. 8. & 9.* inter caſum in

quo

quo aliquid iuriſdictionis in perpetuum committitur muneri Epiſcopali ex delegatione Sedis Apoſtolicę, vt ex officio deinceps cõpetat Epiſcopis, & inter caſum in quo id eidem Epiſcopo, & ſub nomine dignitatis, & conſequenter etiam eius ſucceſſori à Summo Pont. delegatur ad aliquam peculiarem tantum cauſam, vel negotium, iuxta *text. in capit. quoniam Abbas, de offic. deleg.* Etenim in hoc vltimo caſu iuriſdictio delegata non tranſit in Capitulum Sede vacante, & ita procedet limitatio communis Doctorum, de qua ſuprà, quam ad dictam regulam affirmatiuam pro ſucceſſione Capituli Sede vacante retulimus numero præcedenti. At in primò caſu non procedet eadem limitatio, ſed potius dictæ regulæ affirmatiuæ ſtandum eſt, & ſecũdum eam reſoluẽdum Capitulum in dubio ſuccedere etiam in huiuſmodi iuriſdictione in perpetuum Epiſcopali muneri delegata, niſi aliud aliundè legitimè colligatur ex mente delegantis. Ratio eſt, quia ſuppoſita perpetuitate huius delegationis per quam id de quo actum fuerit, annectitur in perpetuum Epiſcopali muneri, nõ quidem principaliter in bonum Epiſcopi, nec tanquã eius priuilegium, ſed in bonum eorum in quos ea iuriſdictio taliter delegata exercetur, vel aliorum, & eccleſiæ, conſequitur eandem iuriſdictionem cẽſendam eſſe vt acceſſoriam, immo vt partem totius iuriſdictionis Epiſcopalis in communi, ac proindè vt talem trãſituram in Capitulum, in quod Sede vacante tranſit per viam regulæ tota Epiſcopalis iuriſdictio, vt ſanè cum iudicio aduertit *Molin ſub d. nu.* 8.

22 Cùm ergo hoc ita ſe habeat in iuriſdictione in perpetuum Epiſcopali muneri delegata, iam infertur prędictam limitationem de qua ſupra num. 20. veram non eſſe in terminis *d. Clem. attendentes verſ. hoc igitur, & Concil. Trident. d. cap.* 9. & ſimilium, cum conſtet iuriſdictionem delegatam de qua in his iuribus cõmiſſam eſſe in perpetuum Epiſcopali muneri, ac proindè quod in ea ſuccedet etiam Capitulum Sede vacante, ſicque poterit eius virtute viſitare in ſpiritualibus prædictas moniales taliter exemptas iuxta modo reſoluta: quod magis confirmatur ex eo, quia vt benè aduertit *Molin. ſub d. num.* 8. ante finem credendum non eſt, nec id eſſet conſentaneum rationi quod intenderet *Concil. Trid.* & *Clemens V.* dictis locis, vt toto tempore. Sedis quoquo modo vacantis monaſteria monialium ſic exempta, & ſoli Summo Pont. immediatè ſubiecta, & eorum moniales deſtituantur viſitatione, & quolibet alio regimine ſpirituali, quod ab eodem Clemente, & ab eodem *Concil. Triden.* tantopere dictis locis intenditur, & procuratur.

23 Viſitator huiuſmodi Sede Epiſcopali vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato, ita poſt *Lap.* & *Ioan. Andr.* obſeruant *Domin. num.* 10. *Anchar. ſub num.* 2. *& Franch. etiam num.* 2. *per text. ibi in d. cap.*

24 *vlt. de ſuppl. negl. Prælat. lib.* 6. Non obſtat *cap. cum nobis* 19. *in fine, ibi, in procuratorem cõcedimus, & c. de elect.* & per argumentum à fortiori *cap.* 2. *de donat. ibi, ſit procurator,* qui tamen non cenſetur habere liberam & generalem adminiſtrationem, niſi id in mandato exprimatur iuxta *text. in l. mandatum* 60. *ff. de procurat. & c. qui generaliter, in princip. eod. tit. lib.* 6. quia reſpõdetur hæc iura procedere, & concludere ſolum in procuratore priuati, aut ad negotia priuata, ſeu cauſas ſingulares, noſtram vero reſolutionem procedere in viſitatore, id eſt adminiſtratore corporis cuiuſdam myſtici, & vniuerſalis, prout eſt Eccleſia, & Epiſcopatus, in eum finem conſtituto, vt per eum expediatur vniuerſitas omnium cauſarum & negotiorum, quæ cadunt ſub adminiſtratione conſtituentis, videlicet Capituli, aut

25 ſimilis. Ratio differentiæ ſumenda eſt tum ex maiori dignitate dicti officij viſitatoris, quod quidem dignius eſt quam officium procuratoris, vt pro ſolutione huius obſtaculi conſiderat *Domin. d. num.* 10. tum etiam propter naturam commiſſionis factæ viſitatori, quæ cum ordinetur in dictum finem, conſequenter poſtulat in eodem viſitatore prædictam generalem & liberam adminiſtrationem per quam ſolum, & non aliter ille finis ſufficienter aſſequi poteſt: vnde ſuccedit reg. *text. in l.* 2. *ff. de iuriſd. omn. iudic. & in l.* 3. *§. qui habet, ff. de ſeruit. ruſtic. & in l.* 1. *§.* 1. *ff. ſi vſufructus petatur,* cum ſimili-

26 bus. Vnde meritò dicit *Bart. in l. præſes num.* 4. *Cod. de tranſact.* quod adminiſtratores vniuerſitatum cenſentur habere adminiſtrationem cum libera, quod etiam tenent *Dec. conſil.* 204. *incip. Viſo eleganti ſub num.* 5. *& Card. Tuſch. tom.* 5. *lit. M. concl.* 45. *num.* 25. quod tamen ſecus eſt in procuratore priuati, aut ad cauſas ſingulares, & negotia priuata conſtituto, quippe quod hic ſufficiẽter poteſt ea procurare abſque generali illa adminiſtratione. Verba autem *text. in d. capit. cum nobis, & in d. cap.* 2. quatenus loquuntur de procuratore, nõ

27 ſunt intelligenda de procuratore proprio, & formali, qualis eſt ille, qui vel priuati negotia, & cauſas ſingulariter, vel vtiliter adminiſtrat iuxta *text. in l.* 1. *ff. de procuratoribus,* vel vnam & alteram, & ita ſingulares cauſas & negotia corporis etiam myſtici, & vniuerſalis ſingulariter tantum gerit iuxta *tex. in cap. quia in cauſis, de procurator.* ſed intelligenda ſolum ſunt de procuratore improprio, qualis aliquando vocatur abuſiue quilibet adminiſtrator etiamſi generalem alicuius corporis myſtici, verbi gratia, Eccleſiæ, & Epiſcopatus adminiſtrationem gerat iuxta *text. in cap. Saluator verſi. nomine* 1. *quæſt.* 3. *& in cap. is cui* 42. *in princip. de elect. li.* 6. obſeruat *gloſ.* 1. *& ibi* Doctores *in d. cap. quia in cauſis,* idque adeò vt etiamſi ipſemet Epiſcopus, ſeu quilibet alius Prælatus aliquando dicatur procurator ſuæ Eccleſiæ, vt *in d. cap.* 2. cum tamen conſtet eum nõ eſſe propriè & formaliter eius procuratorem, quippe quod non adminiſtrat aliena omninò negotia, ſed veluti ſua, nec rurſus mandato domini, ſed iure ſuo, ſecus ac ille, qui propriè & formaliter eſt procurator alterius iuxta *text. in dict. leg. prim. in princip. ff. de procurator.*

28 Beneficia autem ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi non poteſt viſitator Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiori à Papa conferre, vt probat *text.* in ſæpè citato *cap. ult. de ſupplenda neglig. Prælat. lib.* 6. & ibi obſeruant *Domin. num.* 3. *Franc. ſub num.* 2. *Monach. num.* 1. *&* 2. *Cardoſ. in praxi iudicum verbo Viſitatio nu.* 14. Ratio eſt, quia ſiue hic viſitator generalis deputetur à Capitulo prout deputari poteſt iuxta ſup. reſoluta *in verſ. Ego uero nu.* 9. ſiue deputetur ab Archiepiſcopo ex iure deuoluto propter negligentiam, vel malitiam eiuſdem Capituli, iuxta eundem *text. in verſ. niſi fortè,* nunquam habere poteſt maiorem poteſtatem, quam is à quo deputatus eſt, iuxta reg. *text. in cap. Daibertum* 1. *quæſt.* 7. *& in l. nemo plus Iuris, ff. de regul. Iuris;* atqui nec ipſum Capitulum, nec ipſe Archiepiſcopus vtens ſola eius poteſtate ex capite dicti iuris deuoluti poteſt Sede verè, vel fictè vacante cõferre beneficia ad ſolam Epiſcopi collationem ſpectantia iuxta *text. in cap.* 2. *ne Sede*

ADDITIONES

AD I. II. ET III. PARTEM HVIVS OPERIS, QVÆ POST QVASI ABSOLVTAM EIVS IMPRESSIONEM

ad manus nobis peruenerunt, & quia ſuo loco inſerere n quiuimus, hìc ponuntur, incipiendo ab initio Primæ Partis vſque ad Allegat. CVI. Tertiæ partis.

AD CAPVT PRIMVM.

NVMERO 19. in fine, Adde. ¶ ex reſolutis per *Henriq. in ſumma libr. 3. de Pœnit. c. 5. §. 5. & Cardin. Bellarm. libr. 8. de ſummo Pont. c. 23. ac Fagũdez in quinque eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. c. 1. num. 22.*

Num. 20. in fine. adde. ¶ vt docent *S. Th. 2. 2. q. 184. a. 6. ad 1. & q. 39. ar. 3. Iordan. de maioribus Epiſcopis cauſis ad Papam deferendis c. 7. n. 8. & 9. Bannes 2. 2. q. 1. ar. 10. puncto 2. dub. 5. concl. 5. Fagundez d. c. 1. nu. 25.*

AD CAP. II. Pag. 7.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ Vnde & *Vrbanus Papa in epiſt. au.* Sedes Epiſcopis in eccleſijs erectę indicant ſpeculationem, & poteſtatem iudicandi, & ſoluendi, atque ligandi à Domino eis conceſſam.

Num. 12. in fine. adde. ¶ Dicuntur etiam (vt ait *Clemens V. in Clem. 1. §. pen. de pœnis*) Sanctiſſimi, Chriſti legati exiſtunt, ſpirituales ſunt patres, fratres & Coepiſcopi Papæ, & columnæ comprobantes Eccleſiæ, *cap. 1. 3. q. 8. cap. accuſatio 2. q. 7.* Vnde à ſacris Canonibus Reuerendiſſimi appellantur, *in cap. perlatum 88. diſt. & in c. 1. 7. q. 1. & in c. generaliter 16. q. 1.* ac in ſacris Imperatorum legibus ſanctiſſimi nominantur, vt in auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis; perfectiores namque cenſentur fratribus religioſis propter regendi officium, ait idem, *Clemens V. in Clem. exiui de verb. ſignific.* Sed & ipſi quoque debent ſe nimis honorare, & qui poſteriores ſunt ordine alijs in ſedendo, & ſubſcribendo, ac cęteris actibus loco cedere, vt ſtatuit, Greg. Papa *in cap. fin. 17. diſt. ſe quoque*; inuicem eligere, inuicem adiuuare, non autem perſequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio ſubtrahere debere ſacri Canones admonent, *vt in epiſt. Clem. ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil. Arelaten. c. 13. & in epiſt. Alex. Papæ.*

AD CAP. IV. Pag. 17.

Num. 5. in fine. adde, quæ ſequuntur.

¶ Si quis autem diuina fuiſſet inſpiratione manifeſtè electus Epiſcopus, non egeret confirmatione, quia quę Spiritu ſancto aguntur, non ſunt ſub lege *cap. niſi cum pridem, de renunciat.* Bertachin. de Epiſcop. vbi de eius confirmatione. Sed ſi quis ſimpliciter ad clamorem populi eligeretur, ſi de diuina inſpiratione nihil appareat, nullo modo eſt confirmandus, nec habendus Epiſcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. Oſius, de elect.* Nec quiſquã per ambitum ad Epiſcopalem honorem eſt permittẽdus accedere, *c. nullus itaque 1. q. 1.* Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requiſitis diligenter inquirere, vt habetur *in ca. de Petro 47. diſt. & in c. 2. & in c. cum à nobis, de elect.* Quod ſi aliqua ei antequam confirmetur, crimina obijciantur, purgare ſe debet cum requiſito numero Epiſcoporum, vt traditum eſt in Cõcil. Carthaginen. IV. relato *in c. illud. 23. diſt.* quando vero electus poſtulat confirmari cum alio, quomodo ſit procedendum, declaratur in Conſtit. Bonifacij VIII. relata *in c. fin. de elect. lib. 6.*

Num. 12. in medio, ibi, *nu. 2. in 2. edit.* adde. ¶ *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 6. c. 6. à princ.* vbi plures refert DD. *Barbol. à S. Fauſto in theſauro Regioſorum lib. 6. qu. 188. cum ſeqq.*

—— & in fine eiuſdem numeri. adde. ¶ quam quidem exemptionem ab obedientia prælatorum Regulariũ, locum habere à die confirmationis docent *Leſſi. de iuſtit. libr. 2. c. 40. dub. 14. nu. 113. Sanch. d. c. 6. nu. 32.* aduertentes *text. in c. vnic. 18. q. 1.* habentem eum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ debere confirmatam à Papa.

AD CAP. V. Pag. 20.

Num. 4. in fine. adde, quæ ſequuntur. ¶ Cuius typũ ad maioré rei certitudinem ad lõgum hic ita ſubijciemus.

CIRCA PERSONAS, AD QVAS ſpectat dictos Proceſſus conficere.

SI proceſſus Inquiſitionis conficiendus ſit extra Romanam Curiam, hoc munus ſpectat ad Legatos ſedis Apoſtolicæ, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: Si non adſint Legati, neque Nuncij, ſpectat ad ordinarios perſonarum promouendarum, & ipſis deficiẽtibus, ad Ordinarios viciniores,

qui ordo gradatim ſeruandus eſt, nec quiſquam debet ſibi hoc munus arrogare præter ordinem ſupradictum, niſi Romano Pontifici per ſpeciale mandatum alicui alteri illud demandare placuerit. Quo caſu apparere debet de mandato ſpeciali in principio proceſſus.

A

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine ſupradicto ſpectat proceſſum conficere, conſanguinitate, vel affinitate vſque ad tertium gradum incluſiuè promouendum cōtingat, ille excludatur ab hoc munere, quòd eo caſu deferatur ad illum, qui proximè ſequitur, ſeruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam ſit legitimè impeditus, vt per ſe ipſum proceſſum conficere non poſſit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferius ſcripto, qui incipit, *Quicūque confecturus eſt*, ea cura trāsferatur eodē ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impedito.

B

Si proceſſus ſit conficiendus in Romana Curia, videndum eſt, an Eccleſia, vel Monaſterium, cui eſt prouidendum, ſit ad nominationem, vel præſentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo caſu munus conficiendi proceſſum in Curia ſpectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apoſtolicam eſt protector illius prouinciæ, in qua ſita eſt Eccleſia, vel Monaſterium.

Quod ſi Eccleſia, vel Monaſterium non ſit ad nominationem, aut præſentationem, vt præmittitur, proceſſus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiuſmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel ſaltē vigore ſuæ aſſertionis aliquid narrari à Notario in principio proceſſus.

C

Quando contingat proceſsū confici debere de qualitatibus Archiepiſcopi, vel Epiſcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Eccleſiam ſit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nūtio Apoſtolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi ſita eſt Eccleſia, à qua aliquis transferēdus erit, ſpectat ad Metropolitanum, ſi perſona transferenda eſt Epiſcopus, ſi verò eſt Metropolitanus, ſpectat ad Epiſcopum ſuum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem.

Si prælatus inquirens ob locorum diſtantiam non poſſet commodè per ſe ipſum teſtes examinare ſuper aliquo articulo, vt puta, ſuper legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiuſmodi, licebit ei partem illam alteri perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſubdelegare, non autem vniuerſam inquiſitionem.

D

Quoad proceſsus conficiendos, pro habenda informatione ſtatus Eccleſiarum, vel Monaſteriorū, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debeant ijdem Prælati, qui proceſsum de qualitatibus promouendorum confecturi ſunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno eſſe Eccleſiam, & in alia promouēdum, tunc Prælatus inquirens poterit ſubdelegare Epiſcopo, qui erit vicinior ipſi Eccleſiæ, vel Monaſterio, munus conficiendi proceſsum ſuper ſtatu dictæ Eccleſiæ, vel Monaſterij.

Quo modo conficiendi ſint Proceſſus, vt dici poſſint, & videantur confecti per viam inquiſitionis.

Quicunque confecturus eſt proceſsum Inquiſitionis in qualitates promouēdi, etiamſi ſit Legatus, non per ſuos Vicarios, Auditores, vel alios Miniſtros, ſed per ſe ipſum id munus exercere debet, licèt poſſit ab huiuſmodi perſonis, vel alijs viris peritis adiuuari: Hęc autem in ſpecie ſeruanda ſunt.

Non recipiantur teſtes à promouendo, vel pro parte ſua inducti, neque articuli ab ipſo, vel nomine ſuo producti, ſed Prælatus inquirens interrogatoria, ſeu articulos per ſe ipſum formatos habeat, & ſuper eis examinet teſtes, quos de rebus inquirendis ſincerum, & fidele teſtimonium daturos eſse exiſtimet; ipſe ex officio ſuo ſecretò vocari mandet, & ſecretò examinet, ipſemet recipiat in manibus ſuis ſingulorum teſtium iuramētum, quod ab Epiſcopis prǫſtetur tacto pectore: à cęteris verò inferioribus cuiuſcunque qualitatis ſint, tactis ſacris ſcripturis, & ita reſpectiuè referat Notarius proceſsum ſcripturus, qui etiam aſſerat, teſtem fuiſſe ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: inſuper Prælatus ipſe teſtes interroget ſuper vnoquoque articulo: Ipſorum autem teſtium dicta vna cum reliquis hoc negocium tangētibus ſcribat aliquis Notarius publicus, qui debebit etiam tam dicta teſtium, quàm ſcripturas, & documenta producenda, vt inferius dicetur in proceſsum, & in publicum inſtrumētum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferius deſcribentur.

Circa qualitates teſtium vocandorum, & examinandorum quoad perſonam promouendi.

Teſtes ſint viri graues, pij, prudētes, docti, & qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, ſincerumque, ac fidele teſtimonium veriſimiliter ſint daturi, præſertim verò huiuſmodi qualitates eſſe debent in teſtibus, qui interrogandi erūt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promouendi ad regendam Eccleſiam: Scire enim debent ipſi teſtes, quæ requirantur in eo, qui recturus eſt Eccleſiam Cathedralem, ad hoc, vt ſit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernādam, & dignus qui ad eam promoueatur.

Nō ſunt recipiēdi in teſtes Cognati, vel nimiū familiares, aut inimici, ſiuè æmuli perſonæ promouendæ.

In inueſtigandis teſtium qualitatibus, adhibenda eſt diligentia per Prælatum inquirentem, vt cògnoſcere poſſit quàm ſint erga promouendum affecti, exindeque conijcere, vtrum ex affectu, an ex veritate teſtimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur teſtibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipſos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committēdo, vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, ſi vel falſa narrando, vel reticendo vera, cauſæ erunt, vt homines indigni, vel minus idonei Eccleſijs præficiantur.

E

Quo modo Prælatus inquirens procedere poſſit per viam inquiſitionis, quando non habet notitiam perſonæ promouendæ.

Si contingat Prælatum inquirentem non habere ſufficientem notitiam perſonæ promouendæ, ad hoc, vt poſſit deligere, & vocare teſtes ex officio abſq; ſcientia ipſius promouendi, & ſecretò, poterit curare,

vt ipſemet promouendus, vel aliquis alius det ei ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is fortè exercuit, loca, in quibus Theologię, vel Iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore verſatus fuerit, amici, & familiares, aliæue perſonæ, quæ tam ipſum, quàm parentes eius intimè norint.

Cùm autem huiuſmodi ſchedula petenda ſit tantùmmodo ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem ſcire oportet pro inquiſitione facienda, non debebit ipſa ſchedula inſeri proceſſui, neque de ea aliqua mētio in dicto proceſſu fieri, ſed ad partem ſeruari, donec inquiſitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, ſi Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ neceſſaria ſunt ad inquirendum in omnes qualitates, quę in promouendis requiruntur.

PRimò, An teſtis cognoſcat promouēdum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius conſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odioſus.

2. An ſciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœceſi promouendus ſit natus, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. An ſciat ipſum natum eſſe ex legitimo matrimonio, atque honeſtis, & Catholicis parentibus, & quę ſit cauſa ſcientiæ.

4. An ſciat cuius ætatis ſit, præſertim, an expleuerit annum 30. & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

5. An ſciat eum eſſe in ſacris Ordinibus conſtitutū, quibus, à quo tempore citra, præſertim an ante ſex mēſes, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An ſciat eum eſſe in Eccleſiaſticis functionibus, & in exercitio Ordinum ſuſceptorum diù verſatum, in ſuſceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An ſciat eum ſemper catholicè vixiſſe, & in fidei puritate permanſiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An ſciat eum præditum eſſe innocentia vitæ, boniſque moribus, & an ſit bonę conuerſationis, & famę, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

9. An ſciat eum eſſe virum grauem, prudentem, & vſu rerum præſtantem, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

10. An ſciat eum aliquo gradu in Iure Canonico, uel in ſacra Theologia inſignitum eſſe, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipſi Theologiæ, vel Iuri Canonico operā dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Epiſcopo requiritur, ad hoc, vt poſſit alios docere, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

11. An ſciat eum aliquo munere aliquando functum eſſe, vel circa curam animarum, aut regimen alterius eccleſiæ ſe exercuiſſe, & quomodo in eis ſe geſſerit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

12. An ſciat eum aliquando publicum aliquod ſcandalum dediſſe circa fidem, mores, ſiue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, alioue Canonico impedimento teneri, quominus poſſit ad Eccleſiam Cathedralem promoueri, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

13. An eum idoneum exiſtimet ad benè regendam Eccleſiam Cathedralem, & præſertim eam, ad quam ipſe eſt promouēdus, an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipſius promotionem eidem Eccleſiæ vtilem, & proficuam futuram eſſe cenſeat, & quare ita exiſtimet. Depoſitiones teſtium ſeriatim, & per extenſum ſcribantur: neque præciſæ affirmationes, ſeu negationes tantummodo admittantur.

Quæ requiruntur ad perfectam inquiſitionem præter ea, quæ ex teſtibus habebuntur.

QVoad ſacros ordines, petendæ ſunt à promouendo, & proceſſui inferendæ, originales Bullæ, vel litteræ teſtimoniales collationum ipſorum Ordinum, vel ſaltem earum exemplaria in forma authētica, præſertim ſi teſtes in ſufficienti numero non depoſuerint, ſe non modò vidiſſe eum cantantem Epiſtolam, & Euangelium, vel celebrantem, ſed etiam legiſſe dictas bullas vel litteras teſtimoniales, vel interfuiſſe collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum ſimiliter inferēdū eſt proceſſui priuilegiū originale, vel eius exēplar in authētica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, proceſſui etiam adiungantur aliqua Breuia, Literę patentes, vel aliæ ſcripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus, & functionibus promouendi, vel aliud eiuſmodi, præſertim ſi teſtes circa ea ſufficienter, & plenè non depoſuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in Iure Canonico neceſſe eſt, vt pręter probationem aliundè habendam circa eius doctrinam, iuxta præinſertum decimū interrogatorium, prò parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ teſtimonium, quo idoneus eſſe declaratur ad alios docendos, quę populum Chriſtianum ſcire oportet. Perſona promouendi enūtietur hac nota, videlicet ſi ſit Prælatus Admodum R. P. ſi verò non ſit R. N. N. Promouendus nunquam vocetur Electus, neque ipſe ſe talem vel nominet, vel ſcribat, niſi vbi pręceſſerit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid ſeruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi orti ſunt in prouincijs, in quibus non ſunt Vniuerſitates Studiorum, neque conſuetum eſt ſuſcipi gradum aliquem.

IN huiuſmodi locis, & perſonis ſufficiet, ſi teſtimonio virorum grauium, & ſacrę Theologię, vel Iuris Canonici peritorum conſtet, promouendos ea ſcientia Theologię, vel Canonum verè pollere, vt idonei ſint ad ea docenda, quę populum Chriſtianum ſcire oportet, ac muneris ſibi iniungendi neceſſitati valeant ſatisfacere: Ideò formandū erit interrogatorium ad hunc ſenſum, iuxta quod ſi teſtes depoſuerint ſe de ſcientia promouendorum certos redditos eſſe, ex eo, quod prędictos promouendos ſpeciem ſuę doctrinę publicè, vel priuatim dediſſe cognouerint: hoc modo ſufficiēs cauſa ſcientiæ dici poterit, alijs non plenè probabunt doctri-

doctrinam ad mentem ſupradictæ Conſtitutionis Gregorij XIV.

Quid ſeruandum ſi promouendus ſit Regularis.

OMnia, quæ ſeruari debent in promouendo ad Eccleſiam Cathedralem, ſi ſit ſecularis, ſeruanda etiam ſunt, ſi ſit Regularis.

Sed quia Regulares non ſolent, vt plurimum ſuſcipere inſignia doctoratus in Vniuerſitatibus Studiorũ, neceſſe eſt iuxta decretum Concilij Tridentini, vt promouendus Regularis à ſuis Superioribus regularibus teſtimonium habeat ſufficientis doctrinæ, & quod ſit aptus ad alios docendos. Nomine autem Superiorum intelligendi ſunt dumtaxat, qui nullum ſui ordinis Superiorem agnoſcunt, ſiue ij cuiuſuis Ordinis Abbates, Magiſtri, Miniſtri, aut Præpoſiti generales, vel quarũlibet Congregationum præſidentes, ſiuè Definitores, aut Viſitatores, capitulum generale repræſentantes, ſiuè alij quocunque vocabulo nuncupentur, & in eorum abſentia ipſorum Vicarij, ſeu Commiſſarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum ſuccedunt.

Animaduertendum tamen, quod præter ſupraſcriptum Superiorum teſtimonium, eſt etiam aliundè inquirendum in huiuſmodi Regularium doctrinã, quẽadmodum dictum eſt de ſeculari, qui habet ſuæ doctrinæ teſtimonium à publica aliqua Academia.

Quid ſeruandum in translatione alicuius Epiſcopi ad alteram Eccleſiam.

SEruanda eſt eadem forma inquirendi ex officio, quę ſuperius dicta eſt.

Si Epiſcopus transferendus promotus fuit poſt publicationem Concilij Tridentini, & conſtat in proceſſu tunc temporis confecto, plenè probata eſſe omnia requiſita, ſufficiet inquirere, & teſtes examinare ſuper infraſcriptis articulis: Si verò non conſtet de huiuſmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit teſtes examinare ſuper omnibus articulis ſuperiùs deſcriptis, vel ſaltem ſuper illis, de quorum probatione non conſtiterit, & præterea ſuper articulis ſequentibus erũt vtroque caſu omnino examinandi teſtes, & de contentis in eis facienda inquiſitio ex officio, videlicet.

1. An teſtis cognoſcat Epiſcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius cõſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odioſus.

2. An ſciat ipſum conſecrationis munus ſuſcepiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. An ſciat per quot annos fuerit Epiſcopus illius eccleſię, & quę ſit cauſa ſcientię.

4. An ſciat eum in ſua Eccleſia, & diœceſi aſſiduè reſediſſe.

5. An ſciat eum diligenter, & ſępè, dictam ſuam Eccleſiam, & Diœceſim viſitaſſe, opportunè omnibus neceſſitatibus occurriſſe, & prouidiſſe, eiuſque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curaſſe, & quę ſit cauſa ſcientię.

6. An ſciat eum ſępè ſolemniter celebraſſe, Ordinationes iuxta neceſſitatum exigentiam habuiſſe, Cõfirmationis ſacramentum miniſtraſſe, cæteraque Pontificalia exercuiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An ſciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando ſpecimen dediſſe, ac verbo, & exemplo profeciſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An ſciat eum prudenter vbilibet, & diligenter ſe geſſiſſe in defendendis, conſeruandis, & augendis iuriſdictionibus ſpirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus ſuæ Eccleſię, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

9. An ſciat verè ea doctrina ipſum ad præſens pollere, quæ in Epiſcopo requiritur, ad hoc, vt poſſit alios docere, & quę ſit cauſa ſcientię.

10. An dignum eum exiſtimet, qui transferatur ad eccleſiam N. & an cenſeat eius translationem fore ipſi Eccleſię N. vtilem, & proficuam, & quare ita exiſtimet & cenſeat.

Quid ſeruandum circa inquiſitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Conſiſtorio promouendi ſunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monaſteriorum, vel alias Regularium Præfecturas.

EAdem omnia ſeruanda ſunt, quę dictum eſt ſeruari debere in promouendis ad Eccleſias Cathedrales, pręſertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa eſt Monaſterio iuriſdictio ſpiritualis, vel temporalis in populum.

Ideò ſuper eiuſdem interrogatorijs examinãdi ſunt teſtes, mutatis tamen mutandis, reſpectu Eccleſiæ Cathedralis, & reſpectu Monaſterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa profeſſionem ordinis, & tempus, à quo eam emiſit: Circa verò ætatem ſufficiat interrogare, & ſcire, cuius ætatis ſit, nõ reſtringendo ſe ad trigeſimum annũ expletum; poſtea enim videbitur, an in huiuſmodi promouendo ſit ætas legitima reſpectu dignitatis, ad quam promoueri debet.

Quo ad doctrinam, cum promouẽdi ad huiuſmodi dignitates regulares non ſint per Cõcilia generalia adſtricti ad gradum Doctoratus, ſiue licentiæ, vel ad publicæ Academiæ teſtimonium, & nihilominus æquum ſit, vt ea doctrina polleant, qua onus ſibi imponendum ſuſtinere valeant, prælati inquirentes ſtudioſè, ac diligenter inquirere debebunt ſuper doctrina eiuſmodi perſonarum iuxta modum, & formam ſuperiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quęnam ſit promouendi doctrina, iudicare poſſit, an ſit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei profeſſionem emittendam à promouendis, tam ad Eccleſias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.

FIdei profeſſio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquiſitio (ſeruato ordine ſuperiùs dicto) pertinet, à quo ſi promouendus longè diſtet, poterit idem Prælatus ſubdelegare receptionem dictæ profeſſionis ordinario, cui promouendus vicinior erit.

Prę-

Prelatus recipiet profeſſionem fidei à promouẽdo, A præſente Notario publico, ac teſtibus, ipſe autem promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus ſacroſancta Euangelia, & ſpondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deoſculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen ſuum exprimẽdum erit, ea dumtaxat ſua propria manu adſcribet.

Prælatus propriæ etiam manus ſubſcriptione in fine exemplaris dictæ profeſſionis teſtabitur, eam à ſe receptam fuiſſe ſub hac forma, ego N. fidei profeſſionem iuxta ſupraſcriptam formam à R.P.D. N. in manibus meis ad verbum emiſſam recepi, & ita teſtor manu propria.

Demum Notarius, qui præſens fuit publico inſtru- B mento in calce eiuſdem exemplaris immediatè poſt ſubſcriptionem Prælati inquirentis, extenſo fidem faciet de prædictæ profeſſionis emiſſione, ac receptione, præſentibus teſtibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum eſt, vt exemplaria profeſſionis fidei tranſmittantur abſque mẽdis, ne leuibus quidem, cum nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apoſtolica præſcriptam, nimiſque non modo notarij ſcribentis, ſed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Conſiſtorio, quando in eo fit relatio proceſſus & mendorum in profeſſione C fidei repertorum, cum neceſſe ſit ea etiam nominatim referre, ideò expediens erit ad tollendam occaſionem errorum prouenientium ex incuria ſcribentis, vt vbiq; imprimãtur exemplaria, iuxta formam Romæ impreſſam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendoſè imprimantur. Cùm vero tranſmittenda ſunt inſtrumẽta profeſſionis fidei, hæc ipſa ſubſcribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eiſdem Notarius extendat inſtrumentum, prout dictum eſt.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus Eccleſiæ.

D

PRim. An teſtis ſciat in qua Prouincia ſita ſit Ciuitas N. cuius ſitus, qualitatis, & magnitudinis ſit, quot conſtetur domibus, & à quot Chriſti fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus ſubiaceat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

2. An ſciat in illa Ciuitate eſſe Eccleſiam Cathedralem, vel Metropolitanam, ſub qua inuocatione, cuius ſtructuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. Si eſt Eccleſia Archiepiſcopalis, an ſciat quot Epiſcopos ſuffraganeos habeat, & qui ſint, ſi eſt Epiſcopalis, an ſciat cui Archiepiſcopo ſit ſuffraganea, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

4. Quot & quales ſint in dicta Eccleſia dignitates, E Canonicatus, & alia beneficia Eccleſiaſtica, quis ſit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorũ inibi in diuinis inſeruientium, quæ ſit dignitas maior poſt Põtificalem, quales ſint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adſint præbendę Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ ſit cauſa ſcientię.

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an ſit in ea fons Baptiſmalis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An habeat Sacrarium ſufficiẽter inſtructum ſacra ſuppellectili, cæteriſque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda neceſſarijs, chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An ſint in ea corpora, vel aliquæ inſignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo aſſeruentur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An habeat domum pro Archiepiſcopi, vel Epiſcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum diſtet ab Eccleſia, & an reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

9. An ſciat verum valorem redditiũ menſæ Archiepiſcopalis, vel Epiſcopalis, ad quam ſummã annuatim aſcendant, in quibus conſiſtant, an ſint aliqua penſione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta penſio ſit reſeruata, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

10. Quot exiſtãt in illa Ciuitate Eccleſiæ Parochiales, & an vnaquaque habeat fontem Baptiſmalẽ, quot item in illa exiſtant Collegiatæ, quot Monaſteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hoſpitalia, & an ibi ſit Mons Pietatis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

11. Quantum ſit ampla Diœceſis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

12. An in ea erectum ſit Seminarium: quot in eo pueri alantur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

13. An ipſa Eccleſia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

De ſtatu Eccleſiarum, quæ ſunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen inſtituatur, neque admittantur Tituli in Prouinciali non deſcripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus alicuius Monaſterij.

PRimo, In qua Prouincia, & Diœceſi ſit Monaſterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

2. Cuius ordinis ſit, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. Quis ſit numerus Monachorum, & quis eos tanquam caput regere conſueuerit, & quæ ſit cauſa ſciẽtię.

4. Sub qua inuocatione ſit Eccleſia ipſius Monaſterij, cuius ſtructuræ, & qualitatis. An indigeat reparatione, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

5. Qui ſint redditus menſæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus menſæ Conuentualis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An Monaſterium habeat aliquam iuriſdictionem temporalem, aut ſpiritualem, quam, & in quos, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

Quid agendum perfecta Inquiſitione.

CVm totum examen, ſeu Inquiſitio de perſona promouenda, & informatio de ſtatu Eccleſię, ſeu Monaſterij perfectæ fuerint, Notarius eas, vna cũ ſcripturis, & documentis publicis, & authẽticis, ac Profeſſione Fidei in inſtrumentum publicum rediget.

Si proceſſus Inquiſitionis cõfectus fuerit extra Roman. Cur. Prælatus, qui eam confecerit, ad Pontificem clauſum, & obſignatum tranſmittet, ſi Eccleſia, vel Monaſteria non ſint ad nominationem, vel præſentationem, Imperatoris, vel alicuius Regis; ſi verò de huiuſmodi nominatione, vel præſentatione, tranſmittet proceſſum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua eſt Eccleſia, vel Monaſterium prouidendum. A

Ipſe autem Prælatus, vel per literas ſeparatas, ſimul tamen cum proceſſu mittendas, vel per ſubſcriptionem huiuſmodi proceſſus ſignificabit, quanta fides teſtibus examinatis, eorùmq; dictis, & ſcripturis productis ſuo iudicio habenda ſit, ſimul etiam quid de promouendo ipſe ſentiat. B

Proceſſus ſic formatus, & tranſmiſſus primum à Cardinale, cui illum in Conſiſtorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum ſubſcribetur, & poſtea fiet relatio in Conſiſtorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, ſi præſens in Curia ſit, vt iuxta Concilium Lateranenſ. nouiſſimè celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Eccleſia, vel Monaſterium proponatur, vt quæ à referente Collega ſunt audituri, oculata fide quãtum ad perſonam ipſius promouendi attinet, cognoſcere poſſint.

Num. 5. à linea 10. poſt princip. ibi, fiet conſecratio, adde. ¶ nam hodie qui à Papa eliguntur, ſolent de eiuſdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio conſecrari, vt habetur in cæremoniali. Attento verò iure communi conſecratio Epiſcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cuius futurus eſt ſuffraganeus, *capite Epiſcopi. 24. diſtinction.* ſed ſi fuerit ipſe Metropolitanus impeditus, id alteri Epiſcopo committere poteſt *cap. quod ſedem, de officio Ordin.* Metropolitanus autem ab omnibus prouinciæ Epiſcopis congregatis in ſede Metropoleos eſt ordinandus, vt Anicetus Papa decreuit *in cap. 1. 66. diſt. & in cap. ſi Archiepiſcopus cum ſeqq. de tempor. ordinat.* In ipſa quoque Eccleſia, ad quam fuit electus, eſt conſecrandus Epiſcopus, ſi id commode fieri poterit, aut ſaltem in prouincia ipſa ſecundum *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. capit. 2.* niſi in Curia Romana moretur electus, vt probari videtur *in capit. quod ſicut de elect.* Feri autem debet cuiuſlibet Epiſcopi conſecratio à tribus Epiſcopis, & non paucioribus, vt habetur *in cap. 1. & in cap. Comprouinciales 64. diſtinct. & in c. porro 66. diſt. & in d. cap. ſi Archiepiſcopus, & in cap. nec Epiſcopi, de tempor. ordinat.* aliàs nulla eſt cõſecratio, etiamſi à duobus fieret *cap. Corepiſcopi, in fine 68. diſt.* C D

—— Ibid. à linea 29. *ibi lib. 4. tit. 17.* adde. ¶ Aliud verò eſt in terris nouiter ad fidem conuerſis, aut alijs, in quibus penuria eſſet Epiſcoporum, ſicut diſpenſauit Gregor. Papa cum Auguſtino Anglorum Epiſcopo, cuius diſpenſationis pars habetur *in c. vlt. 80. diſt.* E

Num. 22. in fine Allegationis & numeri, addc quæ ſequuntur.

¶ Conſecratus Epiſcopus extra Eccleſiam ſuã proficiſci quamprimùm tenetur ad ſuam diœceſim, & officium ſibi commiſſum ſuſcipere, & ſi in Romana Curia fuerit electus, non debet proficiſci ſine litteris Apoſtol. *extrauag. iniunctum de elect.* inter communes, ſicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò ciuitatem ſuam ingreditur, eſt à Clero, & populo honorificè ſuſcipiendus, & ad Eccleſiam deducendus *Specul. in tit. de legat.* A *arg. c. omnes qui, & cap. Epiſcopi 7. q. 1.* Epiſcopi enim pro Chriſto legatione funguntur in terris, vt ait *Apoſtol.* & habetur *in d. c. omnes qui, & in c. accuſatio quoque 2. q. 7. Et in c. in nouo 21. diſt.* cum ſimilibus: quare ſicut eodem Chriſto Hieroſolymam ingredienti cunctus cũ ramis Palmarum occurrit populus *Matth. 21.* & Chriſti legatus honorificè eſt ſuſcipiendus, cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere ſecundum *Bald. in l. fin. C. de bonis quæ liber.* de qua ſolennitate & forma ſuſcipiendi nouum Epiſcopum, vide in Pontificali Epiſcoporum.

AD CAP. VI. Pag. 24.

B Num. 2. à linea 8. poſt princ. *ibi per tot. 21. diſt.* addc. ¶ Nã *S. Iſidor. lib. 7. Ethymolog. c. 12.* Hæc ſcripſit verba, videlicet: Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, ideſt in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis, vt refert *Gratian. in c. cleros verſ. Ordo 21. diſt.* Intelligendo de gradu Epiſcopali, non autem de ordine; quia Epiſcopalis Ordo vnus tantum eſt, vt conſtat ex *Anacleto Papa in epiſt. 3. in cap. 3. in verſ. Epiſcoporum verò*, explicant *Turrec. in d. c. cleros nume. 14. in paruo libello de dignitate Epiſcoporum cap. 4.* & tetigit *Cuch. in inſtit. maior. lib. 2. tit. 6. in princ. & lib. 7. ante nu. 1.* Præterea in quantum gradus quatuor conſtituitur Epiſcopalis Dignitas, quòd primus ſit in Patriarchis, ſecundus in Archiepiſcopis, tertius in Metropolitanis, & quartus

C in Epiſcopis: vel potius ſecundum alios.

Num. 11. in fine. addc. ¶ Vnde Metropolitanum non à numero ciuitatum, vt *Iſidor.* dicebat, *in d. c. cleros*, ſed à matrice ciuitate appellari obſeruant. *Con. pract. c. 19. num. 2. & Forcatul. Dial. 61. num. 4.* quos refert & ſequitur *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erectione. cap. 1. nu. 23. Gambar. de off. legati de latere lib. 2. tit. de varijs ordinariorum nomen. nu. 34. & ſeq.*

Num. 12. à linea 9. *ibi de priuileg.* addc. ¶ Et in terminis quod Metropolitanus & Archiepiſcopus idem ſint expreſsè docent *Bart. in l. vnica nu. 2. de Metropoli Beryte num. 2. lib. 11. Gomez in repet. cap. 1. num. 20. de Conſtit. in 6. Panorm. de off. & poteſtat. Capituli ſede vacante prælud. 6. num. 14. Raban. Maur. de inſtit. Cleric. lib. 1. c. 5.*

D *de ordine tripartito Epiſcoporum*, bene *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarc. Sed. erect. cap. 1. nu. 23. cum ſeqq.*

Num. 13. à linea 15. *ibi ſequentib.* addc. ¶ *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 34. q. 9. cum ſeqq.*

—— Et in fine numeri, addc. ¶ Et quod Archiepiſcopus ſit iudex ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ tradunt *Anaſtaſ. Germon. de Sacr. immun. lib. 3. cap. 7. nu. 33. & 44. Marc. Anton. Genuenſ. d. praxi Archiepiſc. cap. 71. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 42. num. 16.* & plures, quos citat *Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 5. num. 280.*

Num. 15. prope finem. ibi *pagin. 293.* addc. ¶ illoſque

E aliquibus minus honorificis epithetis ſoleant alij afficere, cùm aliquando dicantur portatiles, ſeu commodatitij, vt refert *Ioan. Quintin. in rep. cap. de multa nu. 50. de præbend.* nonnunquam etiam appellentur ambulatorij, portatiui, & mobiles, vt refert *Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris lib. 15. c. 12. de Epiſcopis num. 44.* nec defuerint qui aſſererent illos propriè non eſſe Epiſcopos, ſed abuſiuè, vt patet ex *Mandoſ. d. num. 5. & Ludou. Gomez. in reg. de annali poſſeſſore q. 47. verſ. accedit etiam, & ex libro qui inſcribitur Piorum clypeus q. 34. art. 3.* Attamen verè Epiſcopi ſunt, & vt tales ab omnibus Catholicis

hono-

honorandi, vt tetigit *Ioan. Quintin. in repet. cap. de multa nu. 44. de præbend.* itaut contrarium cum pertinacia aſſerere eſſe hæreticum aduertat *Paul. Gryſald. in deciſ. Catholica Fidei verbo Epiſcopus nu. 10.* & ſic melius eorum neceſſitatem contra noſtræ tempeſtatis hæreticos explicat *Petr. Bollus in Oeconomia Canonica claſſe 3. capit. 2. §. 4.*

Num. 17. à linea 7. ibi, *ægrotante*. adde. ¶ Vnde quamuis propriam Diœceſim non habeant vbi nomine proprio functiones Epiſcopales exerceant, non tamen debent debito Epiſcopali honore fraudari: indignum namque eſt quod accidens pecuniæ magis quàm ſubſtãtia Ordinis Epiſcopalis habeatur, *arg. tex. in cap. acceſſorium, de regulis iuris in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim *S. Hieron. in epiſt. ad Euagrium Epiſcopum*, quod potentia diuitiarum, aut paupertatis humilitas, ſubli-miorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit, vt habetur in *c. legimus in Iſaia verſ. vbicunque 93. diſt.* vbi notabiliter gloſ. in verbo eiuſdem meriti, dicebat quod viri ſapientes, periti, ac diſcreti ita ſentiant; idiotæ verò ac vulgares homines ſolent contemnere Epiſcopos abſq; magnis reditibus, vide *Petr. Anchar. in Clem. 11. plerisque nu. 5. de elect. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 2. c. 17. Mandoſ. d. q. 4. num. 2.*

AD CAP. VII. Pag. 28.

Num. 6. poſt finem. adde quæ ſequuntur. ¶ Eſt igitur primò ſciendum olim à ſummis Pontificibus, præſertim verò *Dyonifio I.* vt habetur in *cap. 1. 13. q. 1.* fuerunt Diœceſes, & parochiæ diſtinctæ & vnicuique gregi proprij aſſignati paſtorales, & inferiorum Eccleſiarum Rectores, vt dicitur *in cap. paſtoralis, de ijs, qui quæ fiunt à Prælatis*, qui ſuarum omnium ſinguli curam haberent, vt inquit *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 9.*

Diœceſis autem eſt ciuitas, & territorium vbi Epiſcopus iuriſdictionem habet in ſpiritualibus, *Clem. vnic. de ſuppl. neglig. Prælat.* Diœceſis enim dicitur, vbi eſt Epiſcopus, & Epiſcopatus, *capit. cum pro vtilitate 16. q. 1. gloſ. verbo Presbyteri in Clem. 1. de priuileg.* dicta Diœceſis à verbo Græco quaſi adminiſtratio, vel ſecundum aliquos diuiſio, quia fines Epiſcopatuum diuiduntur, vt *in c. vnio 10. q. 3. & in c. prouinciæ, & ibi gl. 99. diſt.*

Secundò, quòd vna Diœceſis non eſt in duas diuidenda *cap. vlt. vnic. diſt. cap. 1. 10. diſt. cap. quoniam, de offic. Ordin.* facilius enim duæ inuicem vniuntur, quàm vna in duas diuidatur: quomodò autem diuidantur Diœceſes inter Epiſcopum hæreticum conuerſum, & eum, qui ei fuerat ſubſtitutus, docet *Concil. Aphricanum* de quo in *cap. 1. de paroch.*

Tertiò, quòd fines Diœceſum, vel Parochiarum, de quibus conſtat, præſcribi non poſſunt, *c. licet cum ſeqq. 12. q. 3. cap. ſuper eo de paroch. gloſ. in capit. præterea 2. de tranſact. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 17. numer. 3. Hieron. de Monte de finibus regundis cap. 107. num. 2. Menoch. conſil. 147. num. 44.* Si verò non ſint certi, præſcribuntur ſpatio triginta annorum, *cap. 1. cum ſeqq. 12. q. 3* quod intra limites tantùm eiuſdem prouinciæ locum habet: ſed ſi Epiſcopus locum alterius Diœceſis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præſcribit ſpatio trium annorum, niſi intra hunc terminum repetatur *cap. 1. de præſcript. Balb. de præſcript. 1. par. quartæ q. 1. in fine, Cou. in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 11. nume. 8. Menoch. illuſtr. c. 72. nu. 6.*

Quartò, quòd probantur fines Diœceſum per libros antiquos, *cap. cum cauſam de probat. Duen. reg. 157. Valaſc. de iure emphyt. q. 5. num. 26. Maſcard. conſil. 396.* & alij citati per me *in collect. ad d. cap. cum cauſam num. 3. cum ſeqq.* & per teſtes *d. c. cum cauſam*, etiamſi ſint de auditu *Maſcard. d. concl. 395. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 69. num. 130. Card. Pereira de empt. cap. 21. num. 15.* & etiamſi ſint ſingulares, dummodò rationem dicti ſui afferant *Maſcard. concl. 395. nu. 3. & concl. 369. nu. 24. Farin. d. p. 2. q. 70. num. 186.* & per famam *d. c. cum cauſam, Hieron. de Monte cap. 55. nu. 10. & capit. 66. num. 1. Aluar. alleg. 6. num. 9. & 10. Maſcard. concluſ. 396.* & per alia media, de quibus egi *in collect. ad d. c. cum cauſam.*

Quintò, quòd Diœceſum fines & diuiſiones, ſi contingat dominia, aut regna temporalia mutari, non ſint immutandæ: neque enim Eccleſias Dei per diſcordias Regum diuiſionis aliqua pati damna neceſſe eſt, vt dicit *Nicol. Papa in cap. hæc quippe in fine 3. q. 6. & in cap. 1. 9. diſtinct.*

Sextò, quòd præcepit *Carthaginen. Concil. in cap. placuit 2. 7. q. 1.* vt nullus Epiſcopus alienas plebes vſurpet, nec aliquis Epiſcoporum ſupergrediatur in Diœceſi collegam ſuum.

Septimò, quòd ſtatuit Anacletus Papa *in cap. Epiſcopi cum ſeqq. 80. diſt.* & habetur in *cap. 1. de priuileg.* ne Epiſcopi in Caſtellis, nec in modicis ciuitatibus conſtituerentur, ad honorabilem verò locum Epiſcopus eſt titulandus & nominandus, ne vileſcat nomen Epiſcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacletus. Leo quoque Summus Pont. relatus *in c. illud 3. q. 2.* Epiſcopalia, inquit, gubernacula non niſi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet præſidere.

AD TITVLVM II.

GLOS. I. Pag. 40.

Num. 10. in fine. adde. ¶ Et ex *Petro Nauar. Iacob. de Graff. Tolet.* & alijs comprobat *Homobon. de bonis, de humanæ vitæ ſtatibus p. 1. cap. 6. verſic. quando autem.*

Vtrum autem Prælatus Religionis poſſit ſubditum obligare ad acceptandum Epiſcopatum, ſolet ab aliquibus dubitari: ego tamen non poſſe verius ſentio, quia Religioſus tenetur obedire Prælato in ijs, quę ſunt ſecundum regulam; at fieri Epiſcopum, non eſt ſecundum Regulam, nec ad regularem vitam pertinet, immo ab illa eximit, & prorſus contra rationem eſt poſſe Prælatum id ſubdito præcipere per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia poteſtas, quam habet Prælatus Religionis ordinatur per ſe ad commune bonum Religionis, aut bonum particulare ſubditi: nec ex vi officij habet communi Eccleſiæ neceſſitati prouidere. Sed epiſcopatus non ordinatur ex ſe ad bonum religionis, aut ſubditi, ſed ad bonum commune Eccleſię: Ergo, nec obſtat quod *S. Thom. 2. 2. q. 185. à 2.* docet Religioſum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Epiſcopatum, quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem reſpondet *Sot. de iuſtit. lib. 10. q. 2. art. 2.*

Num. 20. poſt finem. adde. ¶ S. etiam Malachias cùm ad Archiepiſcopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit; anathema verò minitantibus ni pareat, tandem humeros ſubmiſit, dicens: Ad mortem me ducitis, ſed obedio ſpe martyrij. *Sur. in eius vita tom. 6. die 3. Nouembr. Sbrcz. de officio*

cio vicarij in proœm. Marc. Anton. Gen. in man. Paſtorum capit. primo.

AD GLOS. III. Pag. 50.

NVM. 16. poſt finem. adde. ¶ Vnde bene *D. Ephrem tom. 1. tract. de vita ſpirituali c. 37.* Nihil, inquit, æque animum hominis ducit ad Salutem, iunioreſque ad laborandum incendit, quam ſi Doctorem reipſa, & exéplo ad virtutem cohortatorem inuenerint.

Num. 18. poſt finem, adde. ¶ Sic etiam *S. Iſidor.* relatus in *c. 1. 21. diſt.* ait quòd Epiſcopi dicuntur Pontifices, & viam ſequantur eo quod viatoribus Chriſtianis verbo & exemplo partem faciunt, viamque ſternunt ſalutis. *German. de ſacror. immun. lib. 3. c. 8.* & quæ Epiſcopus alijs præcipit, debet prius in ſe ipſo exequi; nam vulgatum eſt illud: patere legem quam ipſe tuleris *c. cum omnes de conſtitut.* Et de S. Ludouico Epiſcopo Tholoſano ſcribitur exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur: volebat ſuos ille caſtos, ipſe erat, legem tulit, ipſe paruit. Recta facere Princeps ſuos faciendo docet. *Henric. Sedul. in eius vita c. 14.* Et rectè *Claudianus.*

In commune iubes ſi quid, cenſeſve tenendum;
Primus iuſſa ſubi, tunc obſeruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cum viderit ipſum
Auctorem parere ſibi.

AD GLOS. IV. Pag. 57.

NVM. 1. poſt finem. adde.

¶ Hinc etiam apud Ethnicos ſecundas nuptias aliquid habuiſſe culpæ teſtari videtur Seruius in illud Virgil.

Huic vni forſan potui ſuccumbere culpæ,

Exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio ſecundò nuptæ. Et Romæ pudicitiæ ſimulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, niſi ab ea, quæ ſemel nupſiſſet.

AD GLOS. VIII. Pag. 68.

NVM. 24. poſt finem. adde.

¶ Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, ponat inimicitias inter ſe & mulierem. Sufficiat igitur deceptam ſe à ſerpente hactenus decepiſſe; non det aliquis ſanguiſugæ ſanguinem ad ſuggendum, ſeipſam ſemiplenam velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quaſi mollier, quod actiuè intelligitur & paſſiuè, vt facile molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à molliendo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, ſic & mulier animos quantumcunque duros effeminat, & remollit. Vnde *D. Hieron.* Ferreas mentes ipſa libido domat. Et *Claudian.*

Ferrea laſciuis molleſcunt corda ſagittis.

Eſt igitur malleus mulier per quam diabolus mundum mollit, & malleat vniuerſum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum cõuerſationem euitans exeat de fornace ferrea Babilonis.

Mulieres enim ſunt via iniquitatis, percuſſio ſcorpionis, arma diaboli, per quas facilius conſueuit fortes animos ſuperare, flammigero igne percutit cum proxima ſtipula ignem accendit: ego iudico quod ſpinas germinent cum viris fœminæ habitantes, & in tali conuictu viſcarium diaboli deeſſe non poteſt.

Attendendum eſt igitur, quòd aduerſarius, qui B. Iob filios & poſſeſſiones abſtulerat vniuerſos, ſuam ei reliquit vxorem, non ad ſolatium, ſed ad ſuæ malitiæ propoſitum conſummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat ſuperare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occaſio, quam per familiarem inimicũ, & domeſticum proditorem; ſcriptum eſt enim: Ab ea, quæ dormit in ſinu tuo, cuſtodi clauſtra oris tui. Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum quod natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior eſt ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuior ad nocendum.

Huius autem euitationis fidem nobis faciunt pleniſſimam frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per fœminam namque Ioſeph incarceratus eſt, Naboth occiſus, Sanſon vinculatus. Hyſboſeth interfectus, Salomon factus apoſtata, Dauid homicida & proditor, Siſara clauo confoſſus, Conſtantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus, Antigonus ſtrenuiſſimus armis proditoriè iugulatus, Cyrus Rex Perſarum capite truncatus, Baptiſta præcurſor Domini decollatus. Non igitur tutum conſortium mulieris, quæ teſte Origene caput eſt peccati, arma diaboli, expulſio Paradiſi, delicti mater, deſtructio legis antiquæ.

Num. 31. in fine. adde, & muta num. 32. & 33. in hunc modum.

¶ Hæc omnia nonnulli Prælati ſilentio prætereuntes pretium vniuerſitatis ſuis marſupijs includentes, patrimonium crucifixi aut nepotibus erogant, *aut damnabiliter* retinent, aut diſtribuunt *conſanguineis indiſcretè*. Nonne conſiderant infelices quod morituri ſunt? nonne cogitant quod requiret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde ſuo: Non requiret; ſed certè requiret exactiſſimè vſque ad nouiſſimum quadrantem, & retribuet abundanter facientibus ſuperbiam; malos vtique malè perdet, vineam ſuam alijs agricolis locaturus. Væ operatijs vineæ Domini Sabaoth, ſi cum ſarmentis abſcindantur, & in ignem mittantur. Væ Paſtoribus ſi numerentur in ſiniſtra cum hœdis. Væ cultoribus Dominicæ meſſis, ſi cum pallea comburantur. Certè præclarum exemplum eſt Benedicti XI. qui nullum ex ſuis propinquis ad aliquod Eccleſiæ munus accerſiuit: dicere namque ſolebat Pontificem propinquos non habere. *Mathæ. Tymp. in ſpeculo Eccleſiaſt. ſigno* 104. Nicolaus IV. Pontifex in cognatos & affines ita ſemper affectus fuit, vt iis nihilo plus debere ſe diceret, quam cuius bono: itaque hoc quaſi domeſtico vinculo expeditus, eo facilius omnes ſuas curas in communibus Eccleſiæ commodis curandis defigebat. Clemens IV. qui cum ante Pontificatum duas filias legitime ſuſcepiſſet, vni in monaſterio collocatæ triginta tantum libras dedit, alteri, quæ marito ſuæ cõditionis nupſerat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coegit; inſtantibus amicis vt potius nepoti maiora tribueret, reſpondit ſe Deo, non autem carni, & ſanguini acquiſiturum, & Pontificibus Romanis filios non eſſe, nec eis licere, quod ſuum non eſſet, propinquis dare, *Fulgent. lib. 4. capit. 3. Ignat. lib. 4. cap. 3. Plat. de Cardin. cap. 25.*

Math.

Math. Tym. in ſpeculo exemplorum ſigno 13. Pelag. de planctu Eccleſia lib. 2. cap. 15. Vnde quia lectu iucunda & fructuoſa eſt epiſtola, quam ad nepotem Petrum Groſſum ſcripſit, eius verba ſubiunxi: Multis de noſtra promotione gaudentibus, nos ſoli ſumus, qui certius immenſitatem oneris experimur; idcirco quod alijs gaudium, nobis ſubminiſtrat metum, & fletum. Sanè vt ſcias qualiter his auditis, debeas te gerere, ſcire te volumus quod humilior ſolito debes eſſe: neq; enim quod nos vehementer humiliat, debet noſtros extollere, maxime cum honor huius ſeculi momentaneus ſit, & ſicut ros tranſeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuũ, vel ex alijs noſtris aliquem venire volumus ſine noſtro ſpeciali mandato, quia ſpe ſua fruſtratus, ſi ſecus venire præſumeret, oporteret vt rediret confuſus. Sed nec in ſororis tuæ nuptijs quæras propter nos altiorem, nec enim nos haberes propitios, nec in aliquo adiutores; ſi tamen eam filio militis deſponſaueris, in trecentis libris Turonenſibus tibi proponemus ſubuenire. Et ſi altiora quæſieris, nec à nobis denarium ſperes vnum, & hoc ipſum ſecretiſſimum eſſe volumus, & tibi & matri ſolummodo notum eſſe. Illud etiam ſcias, quòd nullum, nullamque de ſanguine noſtro, ſub noſtræ ſublimationis obtentu inflari volumus, ſed tam Mobiliam, quàm Cęciliam illos viros habere volumus, quos habent, ſi eſſemus in ſimplici clericatu. Sybillam viſita, & dic ei quod locum non mutet, ſed remaneat apud Suſam, & omnẽ maturitatem, & habitus honeſtatem obſeruet, & preces apud nos pro aliquo non præſumat aſſumere: nam & ei, pro quo fierent, eſſent inutiles, & ipſis, qui rogauerint, damnoſæ. Et ſi fortè per aliquos ex hac cauſa munera offerantur, ea reſpuat, ſi vult noſtram gratiam retinere: ſaluta matrem, & fratres. Hæc ille: cuius auctoritas in tantis opibus & poteſtate oſtendit, qualiter Pontifex erga propinquos gerere ſe debeat.

Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agendis ſibi adiutorem ſic adhibuit, vt ſuam ipſe auctoritatem retinendo non vni omnia deferret, ſed grauiora quæque ipſe cognoſceret, cunctaque ampliſſimorum Patrum conſilio moderaretur, & cum multi Magnates, & Principes viri aliquando ei ſubijcerent dotes & alia propinquis data ſubſidia tenuiora videri, quam talis, tantique Principis cognatos deceret, poſſeque largiori manu cum illis agi, reſpondit: Quin etiam de his modicis an ſalua conſcientia dederimus ſæpe nobis venit in mentem dubitare. Hæc enim bona ſunt Eccleſiæ in eius tantum ſacros vſus non ad luxum, aut ad ditandos propinquos à ſanctis legibus deſtinata: ſe ad ſummum Pontificatum à Deo vocatum fuiſſe vt Eccleſiæ ſuæ, non vt conſanguineorum aut commodis inſeruiret, aut cupiditati *Gabuti. in eius vita libr. 6. capit. 14.* Meritò igitur *Aluar. Pelag. Conluſitanus noſter lib. 2. de planctu Eccleſ. cap. 15.* ſic ait: Vtinam ante mentis oculos omnes Prælati illum Dauidicum verſum tenerent; quæ vtilitas in ſanguine meo cum deſcendero in corruptionem, *Pſal. 29.* quem verſiculum allegauit quidam ſanctus Prælatus, cuidam ſuo conſanguineo ipſum de promotione inquietanti.

AD GLOS. XII. Pag. 84.

NVM. 5. poſt finem. adde.

¶ Tenetur igitur ex officij debito Prælatus delicta, & errores corrigere ſubditorum iuxta *Apoſt.* Peccantem coram omnibus argue. Et alibi: Auferte malum de medio veſtri, corrigendo ſcilicet & puniendo. Ad hoc enim Prælati maiores, & minores ſunt a Domino inſtituti, vt euellant ac deſtruant, malos corrigendo; ædificent, & plantent, bonos inſtruendo. Prælatus ſiquidem ad inſtar Medici, qui ex dilectione ſanandi fræneticos ligat, & letargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere ſubditorum. Debet ſiquidem vagas errantium mentes ſub diſciplina debitę coercere cenſuræ, & ſibi ſubditos vnire in vinculo charitatis. In veteri quidem teſtamento præcipiebatur agnus Paſchalis comedi in vna domo, vt in habitantibus conſonãtia morum & affectuum identitas notaretur; Ad hoc Reuerendiſſimi Patres ſunt inſtituti Paſtores, vt oues paſcãt, fractos alligent, & reducant ad propria diſſolutos, & contra malos ſe clipeum & murum defenſionis opponant, & aduerſitatis tempore contra potentes pro debilibus ſe promptos, & ſine pretio conſtituant aduocatos.

AD GLOS. XVI. Pag. 93.

NVM. 6. in fine. adde. ¶ *Henriq. lib. 14. de irregular. cap. 4. nu. 7.* ait cum Neophyto bene inſtructo, & confirmato in fide poſſe Epiſcopum diſpenſare. Verum optime ex *Sou. d. §. 2. nu. 8. concl. 3. & Aula de cenſur. p. 7. diſp. 4. dub. 4.* tenet *Sanch. in præceptis decalogi tom. 1. lib. 2. c. 28. num. 12.* Neophytos deſcendentes ex Iudæis vel Mauris quamuis non ſint ante vſum rationis baptizati, ſed poſt, poſſe ad ſacros ordines, & beneficia promoueri cum iudicio Epiſcopi; nec in hoc caſu eſſe expectandam ſummi Pont. diſpenſationem, ſed tantum Epiſcopi arbitrio conſecrandos eſſe huiuſmodi nouiter ad fidem conuerſos, ſi ſint tales, vt meritò dicendi ſint veterani Chriſtiani, vel ex morum probitate, & integra legis Euangelicæ inſtructione, vel ex antiqua Chriſtianæ religionis profeſſione.

Num. 32. à linea 11. ibi, *Alleg. 66. num. 39.* adde, & muta vſque ad nu. 36. vt ſequitur. ¶ ſed tunc ipſa actualis remanet penes Vicarios *Vitalin. in Clem. 1. à num. 8. de exceſſ. Prælat.* quia cura animarum probatur eſſe penes illum, cui incumbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, id eſt, adminiſtratio Sacramentorum *Maſcard. de probation. concl. 468. num. 1.* tum quia prouiſus de beneficio, cui vnita eſt acceſſoriè Parochialis habens curam animarum, non tenetur ad gratiæ ſuæ validitatem exprimere beneficium eſſe curatum, quia tale non eſt quoad ſe. *Rota in vna Conchen. beneficij 11. Maij 1609.* coram *Illuſtriſſ. Card. Sacrato.* Quod quidem aſſumptũ ſequenti comprobo ſyllogiſmo. Nullus poteſt in animarum cura ſe ingerere, niſi habeat immediatum titulum ad illam, *Felin. in cap. poſtulaſti de reſcript. nu. 1. verſ. & hoc videtur certum quando titulus Prælaturæ eſt immediatus ad curam.* Sed habens acceſſoriè, & in perpetuum annexam Parochialem dignitati vel canonicatui, non ſolùm non habet titulum immediatum ad curam animarum ipſius Parochialis, ſed nec vllum Eccleſiaſticũ, cuius prætextu ſe in ipſius cura intromittere poſſit: nã poſt vnionem eius nomen & titulus ita extinctus fuit & ſuppreſſus, *Doctores in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut. gloſ. verbo Eccleſias in Clem. per litteras, de præbend.* poſt *Oldrad. & Caſſador.* tenuit *Rota in Burgen. ſeruitij Decanatus 13. Iunij 1594. coram D. Litta*, refert *Nicol. Garc. de benefic. p. 3. cap. 2. nu. 510.* vt in ea nullus amplius poſſit inſtitui *Franch. in cap. 1. num. 7. verſ. non obſtat de filijs Presbyt. lib. 6. Nicol. Garc. d. tract. de benefic. p. 11. cap. 5. num.*

num.193. aut alicui conferri Rot.in Verdunen. Decanatus 9. Martij 1580. coram Illuſtriſſ. Card. Lancelotto relata per Nicol.Garc.p.5.cap.1.num.270. nunquam enim va care cenſetur Rot.deciſ.114.nume.5.p.2.diuerſ. Gom.in reg.de triennali q.8.ſub num.2.Gonzal.ad reg. 8. Cancel. gloſ.5.§.7.num.7.Nicol.Garc.p.12.cap.2.nume.5. Ergo; &c. Nec argumentum euitabit ſi aliquis dicat, pro titulo ſufficere vnionis litteras, quia reſpondebitur illas dici non poſſe litteras de beneficio, ſed de proprietate; & re profana Rot.deciſ.2.num.5. de rebus Eccleſ. non alien.in antiq. Practicab. Rotæ impreſſa poſt.2.p. Deciſionũ diuerſ.tit.de vnionib.num.13.Nicol.Garc.p.12.cap.2.numer.33. tum quia Parochialis præbenda poſt vnionem ita tranſiuit in temporalitatem Rot.deciſ. 2. de exceſſib. Prælat.in nouis, Caſſad.deciſ.3.nu.1.de iudic. Mantic. deciſ.159.numer. 1. vt cauſa vnionis non dicatur amplius cauſa beneficialis, Caſſad.d.deciſ.3.numer.1.Gonzal.d. gloſ.5.§.7. num. 17. & lis introducta ſuper beneficio vt vnito, non ſit lis ſuper beneficio, Rota apud Mantic.loco proxime citato, & in vna legionenſ. præſtimoniorum de Palacios 26. Ianuarij 1595. coram Illuſtr. Card. Pamphilio, quam refert Nicol.Garc.p.12.cap.2.num.31.

Et conceſſo quod in his terminis penes beneficiatũ, ſeu Canonicum remaneat habitualis cura, tranſlata ſolummodo actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiatus non includeretur ſub diſpoſitione prædictarum Conſtitutionum, cum clare comprehendere videantur beneficia curata, & animarum curam habentia, id eſt, in quibus actu eam quis exercere tenetur, nõ vero habitu tenet, vt clare inſinuãt illa verba, Clem. Conſtit. ibi, ceteráque beneficia Eccleſiaſtica curam animarum habentia, cum illa beneficia dicantur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non vero habitu, gloſ. verbo habentia in Extrau. Execrabilis in princ. de præbend. Vitalin.in Clem.1.nu.4.de officio Vicarij, tum quia habere eſt cum effectu l.nomen §.habere ff. de verbor.ſignific. Hoſt.in cap. quia nonnulli de clericis non reſid. quem refert & ſequitur Capra commun.concl.90. nu.76. tum quia prædictæ Conſtitutiones videntur ponderare periculum animarum ibi (animarumque periculis occurritur) quod non videtur ſubeſſe niſi actu & habitu ſint curata beneficia, vt in propoſito bene docet Capra d.concl.90.nu.76.in fi. tum denique, quia id clarius colligitur ex Conſtitut. Pauli V. ibi, ſub quouis prætextu exercere, nec ad eam exercendam admitti, &c. vnde cũ habeamus claram diſpoſitionẽ, & verba aperte actum deſignantia, non ſufficit habitus, niſi etiam ſubſit actus bene Gemin.in capit.licet canon in fine de elect.lib.6.& ibi Franch.num.2.verſ.ſed Ioannes Monach. Et ideo habentem Parochiales Eccleſias acceſſoriè ſuo beneficio annexas non cenſeri ratione illarum curam animarum habere conſuluit Nauar.conſ.14.num.4.verſ. qui habet, de rebus Eccleſ.non alien.in nouis, ex eo quia, vt ait idem Nau.conſ.10.numer.3.de maiorit.& obed.etiam in nouis, per illam annexionem Canonicatus, ſeu beneficium, quod per ſe eſt ſimplex, non creſcit, nec fit curatum per Eccleſiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipſa recipit ſimplicitatem beneficij, cui vnitur eo quod vnitur, & annectitur beneficio ſimplici. Facit etiam, quia cum huiuſmodi Canonicus teneatur reſidere tantummodo in Collegiata vbi exiſtit Canonicatus, non verò in Parochiali acceſſoriè & in perpetuum illi vnita, Rebuff.in repet.capit. extirpandæ §. qui vero notab.4.de præbend. Sacra Congreg.apud Nicol.Garc.p.12 c.2.num.23. ideo ſolus Vicarius in ipſa Parochiali conſtitutus dicitur habere quoad ſpiritualia dictam Parochiam, & in ea animarum curam; quippe quod ille, nõ vero Canonicus ex neceſſitate officij adſtringi poteſt ad adminiſtrationem Sacramentorum, & cogere ad ſe venire Parochianos iuxta gl. verbo impendant in Clemen. dudum de ſepultur. receptam per Card.ibi q. 9. Imol. numer.35. Abb.numer.24.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.6. num.36.Rot.deciſ.52.num.10.p.2. diuerſ. & apud Mantic.deciſ.48.num.5.

Non obſtat quod prædictæ Conſtit. ſeu potius Breuia indiſtinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quàm de habituali poſſint intelligi; quia reſpondetur quod vbi indiſtinctè fit mẽtio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non vero de habituali, vt optimè reſoluit Capra d.concl. 90.num.78. ex illa ratione, quia verba ſemper accipienda ſunt in potiori ſignificatione, l.non aliter ff. de legatis 3. cum alijs citatis à Monet.de diſtribut.quotid.p.2.q.11. nu.100.& à Card.Tuſch.tom.8.lit.V.concl.101. maximè quia dicta Breuia ſint odioſa & exorbitantia à iure, ac proinde reſtringenda iuxta ſupradicta nu. 29. tum etiã quia materia hæc eſt pœnalis, in qua verba in potiori ſignificatu accipi debent, vt euitetur pœna c.ſtatutum de elect.lib.6.Capr.d.concl.90.num.76.

Nec obſtat quod Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis acceſſoriè & in perpetuum alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura eſt penes principalem tam ſi conſtituatur perpetuus Vicarius, quàm ſi deputetur ad nutum amouibilis. Ratio eſt, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant conſtitui perpetui Vicarii c. extirpandæ §.quia vero, de præbend.cap.ad hæc de officio Vicarij, cap.1.de capellis Monach.lib.6. attamen ſi de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel conſuetudine, aut priuilegio Vicarius temporalis deputetur in hoc caſu vbi perpetuus conſtitui debebat, non ſufficit hoc vt exinde colligi debeamus Vicarium temporalem habere tantummodo Curæ exercitium, habitualem vero ac actualem penes Rectorem exiſtere: nam beneficium vnitum in temporalibus poteſt habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo caſu poſſit Epiſcopus, ſi illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obſtante priuilegio iuxta Concilij Trid. diſpoſitionem ſeſſ.7.de reformat.cap. 6. ibi, etiam perpetuos, niſi ipſis, &c. Flores de Mena var.lib.1.q.10.nu.39 & ideo ſi Cong. declarauit relinqui arbitrio Epiſcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, ſeu alijs dignitatibus, teſte Garc.p.11.cap.2.nu.9. Si autem quæras penes quem ſit hoc caſu beneficij titulus, reſpondebitur iam non exiſtere, cum fuerit ſuppreſſus & extinctus per vnionem acceſſoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, Curæ vero titulum eſſe penes Epiſcopum Rot.deciſ.309.num.3 p.2.diuerſ. quem ipſe Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij, Ancha. conſ.404.num.11.

Nec denique obſtat Extrauagant. execrabilis in fine verſ.quantum, de præbend. quatenus decidit illa beneficia Eccleſiaſtica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipſa eſt non per Vicarios perpetuos, ſed per Rectores aut miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda: & rationem reddit ibi gloſ. verbo temporales, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deſeruiendo per ſeipſum deſeruire cenſetur; quia reſpondetur lo-

qui

qui de Rectore habente curam animarum in Parochiali in qua primo, & principaliter eſt intitulatus, qui eam aliquando propter iuſtam abſentiæ, aliámue ſimilem cauſam ad certum tempus exercere poteſt per Vicariũ temporalẽ. Et in hoc caſu procedit illa reſolutio, quòd Rector per temporalem Vicarium deſeruiendo per ſeipſum deſeruire cenſetur, quod nullam habet ſimilitudinem cum caſu propoſito, in quo principalis Canonicus, ſeu beneficiatus, qui habet annexam Parochialem ſuo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, ſed in Canonicatu, vel beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè & in perpetuum *Franch. in cap. 1. num. 7. verſ. non obſtat, de filijs Presbyt. lib. 6. Nicol. Garc. p. 11. cap. 6. num. 193.* nec deputat Vicarium temporalem ob cauſam, vel ad certum tempus, ob quam vel vſque ad quod vicaria durat, quaſi ceſſante cauſa, vel tempore elapſo poſſit parochianis curam per ſe exercere, prout in terminis *cap. cum ex eo 34. de elect. lib. 6.* ſed deputat Vicarium quamuis temporalem, neceſſariò tamen ponendum, qui licet ex conſuetudine immemoriali, ſeu priuilegio, aut Epiſcopi permiſſu poſſit eſſe ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamen eſt perpetuò erecta: nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat, quod Vicarij dicantur temporales, & Vicaria perpetua ſit, quia eodem modo Vicarius Epiſcopi temporalis eſt, & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait *Gabr. conſil. 32. num. 19. vol. 2.* quem refert *Sbroz. de officio Vicarij lib. 1. q. 4. in fine.* ſic etiam procedit S. Congreg. deciſio, quæ habet Vicarium amouibilem in exercitio curæ animarum arguere curam eſſe penes deputantem, quod & manifeſtè oſtenditur in eius fine, dum ibi dicitur quod reſidere ipſe deputans teneatur, vt refert *Nicol. Garc. de benefic. p. 3. c. 2. nu. 179. declar. 11.*

AD TITVLVM III.

CAP. I. Pag. 100.

AD NVM. 1. vſque ad 3. adde, & muta vt ſequitur.

1 ¶ Quatuor ſunt in vniuerſo orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, *Durand. in rationali diuinor. lib. 2. cap. 1. num. 18. Hoſt. in ſummis de auctoritate, & vſu pallij num. 4. Catech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini iuſſu Pij V. editus par. 2. cap. 7. de Ordinis Sacramento nume. 27. tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum, Math. Vgon. de præſtantia Patriarch. colum. 3. verſ. poſteaquam, & col. 4. verſic. ſi de primarijs, Couar. variar. lib. 4. cap. 14. nu. 13. Petr. Gambar. de officio Legati l. 2. c. 1. numer. 13. tit. de varijs ordinnom. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ l. 2. art. 11. & art. 17. Auguſt. Beroi. in c. 1. nu. 2. de Iudic. Ioan. Monach. in c. fundamenta nu. 6. &* ibi *Archid. nu. 8. de elect. l. 6. S. Antonin. in ſum. p. 3. tit. 20. cap. 4. in princ.* Paul. Orian. *in repet. l. 1. num. 23. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdict. Rebuff. in repet. cap. cum ſuper in princ. notab. 1. de cauſa poſſeſ. & in concord. Galliæ in rub. de collation. in §. ſi quis vero in verbo Patriarchalis, Rodulph. Cupers de ſacroſancta Eccleſia ad c. oportebat 69. diſtinct. in §. ad quem caſum num. 16. & in §. patet num. 2. Medices de legib. p. 1. q. 12. nu. 1. Flamin. de reſign. lib. 2. quæſt. 1. nu. 41. Marc. Anton. Marſil. de eccleſiaſticis addit. p. 1. cap. 16. numer. 2. Raym. Ruffus in Molinæum pro Pontif. Max. ſub nu. 14. pagin. 75. Anton. Auguſtin. incipit. veteris Iuris Pont. p. 1. lib. 2. tit. 2. 3. 4. & 5. Ioan. Paul. Lancelot. in inſtit. canon. lib. 1. tit. de Epiſcopis verſic. Patriarchæ, Bertach. de Epiſcopo in probl. nu. 5. Mant. de Concil. num. 76. Gig. de reſident. Epiſcoporum c. 18. nu. 8. Gregor. l. 12. verbo que ſe llamen Patriarchas tit. 5. par. 1. Redoan. de ſimon. p. 1. c. 16. num. 5. Petr. Greg. in cap. conquerente, de offic. Ordin. c. 2. nu. 5. Anaſt. Germon. lib. 2. de ſacrorum immun. cap. 5. num. 17. Selu. de benefic. p. 1. q. 2. nu. 40. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 9. Lud. Gom. in c. cum in multis p. 92. de reſcript. in 6. Fillinc. de benefic. tract. 41. c. 2. nu. 35. Gaſp. Valaſc. in repet. l. imperium nume. 100. ff. de iuriſd. omnium iudic. Lancel. Conrad. in templo omnium Iud. l. 2. c. 2. §. 3. num. 2. & c. 3. nu. 4. Dyoniſ. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 2.* De quaternario numero multi multa ſcripſerunt exemplo Democriti, qui librum integrum de illo numero compoſuit, vidẽdi ſint *S. Thom. in opuſc. 71. S. Bern. in ſerm. de quadruplici debitore, & in ſerm. de quatuor modis orandi, & in ſent. Cæli. Rodig. lib. 12. lectionum antiq. c. 9. Petr. Bung. de myſtica numerorum ſignificat. ſub tit. de num. 4. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 12. conſid. 37. in princ. in verſ. de laude vera quaternarij, Lud. Gom. in repet. c. cum in multis num. 74. cum ſeqq.* maximè *num. 95. de reſcript. in 6. Thom. Actius de ludo ſchaccorum q. 6. nu. 103. cum ſeqq.* & maximè *num. 107. & 108.* ex quibus præcipuè deducuntur, quod quatuor ſint flumina Paradiſi, quatuor Cœli partes, quatuor anguli, & partes terræ, & quatuor principales venti, elemẽta quatuor, complexiones hominum quatuor, anni tempora quatuor, tempora magna ab Adam vſque ad finem ſeculi quatuor, liberi arbitrij ſtatus quatuor, charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor, muſicæ artis voces & rationes quatuor, conuiuij partes quatuor, aſtrologiæ partes quatuor, affinitatis & conſanguinitatis gradus quatuor. Animus conſtat ex quatuor, cognoſcitur Deus per naturæ modos quatuor, idẽ operatur modis quatuor, & apud omnes fere gentes eius nomen ſcribitur litteris quatuor: denique quatuor ſunt præcipuæ regulæ mendicantes, quatuor ſacroſancti Domini noſtri Euangeliſtæ, quatuor primi Eccleſiæ Doctores, quatuor memorabiles in ſacra Scriptura quadrigæ, quatuor Rotæ, quatuor Cherubini, & quatuor admiranda animalia oculis plena, quæ ſignanter prædictos, quatuor Patriarchas repræſentant. Et antequam de vniuſcuiuſque erectione diſtinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare.

De Primatu Romanę Eccleſię ſuper omnes alias immorandum non eſt, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certiſſima eſt, & indubitata, plurimiſque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis concluſio, vt infra *hoc tit. cap. 2.* probabimus: interim tamen quoad hoc propoſitum illud eſt obſeruandum quod Romanus Pontifex non ſic eſt habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, ſicuti eſt Conſtantinopolitanus reſpectu Alexandrini, & Alexandrinus reſpectu Antiocheni, & Antiochenus reſpectu Hieroſolymitani, quia in illo non eſt ſola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verum etiam eſt vera maioritas, ſupremaque poteſtas, vt optime cõtra hæreticos aduertunt *Franciſc. Turrian. in ſchol. ad c. 39. Nicæni Concilij, Leli. Zecbi. in tract. de Romano Pontif. in hæreſi 3. in reſp. ad 17. Card. Bellarm. tom. 1. controuerſ. 3. lib. 2. c. 18. verſ. argumentum 3. & verſ. ſeq.* Hic etiam

eſt

eſt verus, & Catholicus ſenſus *Iuſtiniane Imper. in nouella 131. de Eccleſiaſticis titulis collat. 9. in princip.* in illis A verbis, Sanctiſſimum ſenioris Romæ Papam primum eſſe omnium Sacerdotum; nam quamuis *Dionyſ. Gottofred.* verba illa interpretatus fuerit in hunc modum; primum eſſe omnium, id eſt, primum ſedere: allegando Iulianum *ibid. nu.* 507. ita exponentem, innuunt tamen ſine dubio dicta verba maioritatem ac primatum Pontificis, prout illum eiſdem verbis docuit *S. Thom. contra errores Græcorum*, quem allegat *Paul. Gryſald. in deciſionibus, Catholicæ Fidei verbo Papa nu.* 1. Vnde Gabriel ille nonageſimus ſeptimus (ſecundum ſuam cõputationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione, & epiſtola obedientiæ miſſa S. D. Clementi VIII. ſub dat. Alexãdriæ 22. Nouemb. 1593. & lecta Romæ in ſacro B Conſiſtorio die 15. Ianuarij 1595. ſtatim in principio eundem ſanctiſſimum in titulo & inſcriptione epiſtolę principem Patriarcharum appellat. Hęc enim ſunt eius verba: Tibi Domino Patrum Patri, Patriarcharũ principi, tertio decimo Apoſtolorum glorioſi Domini noſtri Ieſu Chriſti, & quatuor ſanctorum Euangeliſtarũ, S. Petri Apoſtoli ſucceſſori; quæ refert Cardin. Baron. (ſcholium fauens ad Catholicum dictorum verborũ ſenſum) *tom. 6. annal. pag. 691. & ſeq.* Hæreticum eſt enim aſſerere Papam non eſſe Prælatum, ac ſuperiorem cæterorum Patriarcharum, vt in terminis poſt *S. Thom.* aduertit *Paul. Gryſald. in deciſionibus Catholicæ Fidei verbo Papa num. 4. & 10. & verbo Patriarcha*, & dete- C ſtando impium Carolum Meliuæum probat *Raymũd. Ruffus in Molinæum pro Pontifice Max. ſub num. 8. pagin. 19. verſ. primatum.*

Quare ad alios deueniendo inquirenda eſt ratio cur eorum Eccleſiæ, Conſtantinopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices tenent, ad ſimilitudinem quatuor animalium, quæ Ioannes vidit in *Apocal. cap. 4.*

Num. 14. à linea 16. ibi, exemplorum. adde. ¶ quod autem caput mundi meruerit appellari ex eo factum D videtur, quod Romulus iam vita functus Proculo apparuerit dicens: Abi, nuncia Romanis, Cæleſtes ita vello, vt mea Roma caput ſit Orbis terrarum, vt ijſdem verbis de Romulo agens, refert *Titus Liuius l. 1. ab Vrbe condita.* Vel ex eo quod humanum caput repertũ fuerit à iacientibus fundamenta Capitolij, vt obſeruauit *Myſing. in §. quam formam n. 1. Inſtit. de ſatiſdat.* vtcumque ſit, in dubio res eſt, quod Roma iuris vtriuſq; auctoritate caput mundi appelletur, patet *in c. fin. de foro comp. & in l. Roma ff. ad municip.* tradunt *Alciat. lib. 2. diſpunct. c. 21. & Mandoſ. in reg. 20. Cancel. q. 10. n. 2.* In ea ſi quidem tanquam in communi omnium patria sũt B ferè omnes nationes de mundo, vt dixit *Burgoſ. de Pace in repet. cap. cognoſcentes n. 210. de conſtitut. & Ioan. Quintin.* (licèt cum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa n. 110. de præbendis.*

Num. 17. à linea 12. ibi, *ſecundo.* adde. ¶ in ipſo enim Romano Pont. omnes theſauri dignitatum potiſſimè Eccleſiaſticarum reconditi ſunt, vt ex *Baldo, & Barbat.* obſeruat *Mandoſ. in reg. 6. Cancel. de reſignat. qu. 3. nu. 2.* ſolus namque poteſt Prælatos mutare & inthronizare, vt verbis vtar Antheri Papæ in epiſt. ad Epiſcopos Bethicæ, de qua *in c. mutationes 7. q. 1.* refert *Dionyſ. Paul. c. 10. num. 80.*

Num. 18. à linea 3. ibi, 21. *diſt.* adde. ¶ vbi obſeruãt A communiter Doctores, *Summiſtæ omnes in verbo Patriarcha, Paul. Gryſald. in deciſion. Catholicæ Fidei verbo (clericus nu. 2. Lancelott. in inſtit. Canon. libr. 1. tit. de Epiſcopis §. appellantur, Gambar. de officio & preſt. legati de latere lib. 2. tit. de varijs ordinariorum nominib. à nu. 11. Dyoniſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sediũ erect. c. 2. à nu. 41. vbi num. 35. cum Card. Baron. tom. 2. annaliũ Eccleſiæ anno Chriſti 112. verſ. 2. incip. leguntur,* obſeruat Patriarchale nomen ab ipſo ortu Eccleſiæ receptum, vſitatumque fuiſſe.

Num. 30 à linea 4. ibi, ſubeant. adde. ¶ *Bald. in l. 1. §. ij cunabulis num. 3. ff. de offic. præf. prætorio, Andr. Barbat. de præſtantia Cardin. quæſt. 1. Baſilicæ 1. num. 43. Lãcel. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 3. nu. 21. Iacob. de Negris in repet. l. 1. ff. de officio eius cui mandata* B *eſt iuriſdictio num. 16.*

Num. 33. in fine. adde. ¶ Quid amplius? addo communem, ac receptam fuiſſe olim Doctorum ſentẽtiam, quæ prædictos quatuor Patriarchas Illuſtriſſimis S. R. E. Cardinalibus præferebat, vt *Henric. Card. Hoſt.* ſcripſit *in d. cap. antiqua*, quem *ibid. Abb. num. 6.* & alij ſequuntur, *Paul. Orian. in repet. l. 1. nu. 23. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio, Philip. Prob. ad Ioan. Monach. in cap. ſtatutum nu. 21. verſ. item in ſedendo, de reſcript. lib. 6. Lancelot. in inſt. Canon. lib. 1. tit. de Epiſcopis §. Patriarchæ ſunt, vbi gloſ. in verbo locum, Gig. de reſident. Epiſcoporum cap. fin. num. 7. & 8. Caſſan. in d. catalog. par. 4.* C *conſid. 9. verſ. alia de ijs, Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch. col. 3. verſ. eſt igitur, Sebaſt. Medices d. q. 12. nu. 3. Decian. reſp. 8 nu. 184. vol. 1. Iacobat. de Concil. lib. 1. ar. 1. nu. 95. & ſeq.* vbi tamen *num. 252.* quem refert & ſequitur *Pakot. de ſacri Conſiſtorij conſultationibus in concluſ. operis memb. 5. in princip. verſ. ad cuius ſimilitudinẽ, & in §. 2. incip. (onſiſtoriorum in fine,* notat Eugenium IV. prætuliſſe Illuſtriſſimos Cardinales ijs etiam quatuor maximis Patriarchis.

Num. 37. poſt finem. adde, & muta ſic, vſque ad finem capitis.

¶ Obſeruandum maximè eſt, veram cauſam conſtituẽdi Romæ quinque Patriarchales eccleſias in prę- D dictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epiſtolis Innocentij III. accepit *Marcus Attilius Serranus in libello de ſeptem Vrbis Eccleſiis, ſtatim in princip.* cuius verba in hunc modũ habent: Quinque ſunt in Vrbe Eccleſiæ, quæ ob inſignem ædificiorũ magnitudinem ex omni antiquitate Baſilicæ vocãtur, Lateranenſis, Vaticana, S. Pauli via Oſtienſi, S. Mariæ Maioris, S. Laurentij extra Vrbis mænia, vt & aliundè conſtat, & ex epiſtolis Innoc. III. quæ in Vaticana Bibliotheca aſſeruantur. Eædem patriarchales dicebantur, quod ex eis Lateranenſis quidem Romano Ponti- B fici (qui & Patriarcha aliquando vocatus eſt) ad habitationem attributa erat, cęteræ ad hoſpitium, ac diuerſorium alijs quatuor Reipubl. Chriſtianæ Patriarchis Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, qui poſt Romanum ex Sacrorum Conciliorum decretis principem in eccleſia locum obtinebant. Quod ideo factum eſt, vt ſi quando contigiſſet generalia Concilia Romæ celebrari, quibus intereſſe ij quatuor tenebantur, aut alia quauis de cauſa ad Vrbem accederent, ſuas quiſque ibi ſedes haberet. Eſt enim Roma communis omnium patria, quò cum ex toto terrarum Orbe (antequam adeo miſerabiliter Chriſtiana Reſpubl. afflicta eſſet) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes, quò confugerent,

rent, haberent vbi ſuum agnoſcerent ducem, & Paſtorem. Hæc *Attilius Serranus*, vbi ſupra, cui conſonat *Rodulph. Cupers. in tract. de ſacroſanct. vniuerſali Eccleſia in §. qua ſint Cardinalium partes, numer. 29. pag. mihi 221. Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch. 13. verſ. in nomine Domini.* Verùm cum ſupra Attilius Serranus aſſerat huiuſmodi quatuor Patriarchas Concilio generali intereſſe teneri, aduertendum duxi etiam hodie non tantum de bene eſſe, ſed etiam de neceſſitate vocandos eſſe ad generale Eccleſiæ Concilium celebrandum: licet enim actu iuriſdictionem, ac ſubditos non habeant, ad bonum tamen vniuerſalis Eccleſiæ, cuius cauſa agitur, cuiuſque vere ſunt Patriarchæ, vocem in illo deliberatiuam, ac deciſiuam habent, vt obſeruauit *Iacobat. in tract. de Concilijs lib. 2. art. 2. num. 58. & ſeq. & num. 72. & ſeq.* ſequuntur alij, quos pro hac parte allegat *Cened. ad Decretal. collect. 108. nu. 3.* & ex Cæremoniali Romano deſumpſit *Franciſ. de Padilla in chronographia Conciliorum in princ. ſub tit. Concilijs qui intereſſe debeant.*

Plura alia in hoc propoſito de præcedentia Patriarcharum, eorùmque priuilegijs adducere poſſemus, ſed tam in hoc, quàm infra in vniuſcuiuſque Patriarchæ erectione demonſtranda parum immorari oportet, quia occupatis prouincijs illis Imperij Orientalis Turcarũ tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior diſputatio, vt aduertit *Andr. Gambar. in tract. de auctoritate Legati de latere lib. 2. tit. de varijs Ordinariorum nominibus num. 19.* Verum licet quatuor inſignium Patriarchalium ſedium cauſa attento præſenti ſtatu, quo eſt Patriarchalibus prouincijs deſtituta, tanquam alia minima terræ aliquibus videatur, ſicque diſputatione indigna; tamen ijs, qui in ea, quæ intrinſecus latent conſiderant, non dubium quod non vt minimis quatuor, ſed vt melioribus, ac ſapientioribus adæquanda, ac comparanda videtur *arg. cap. 30. Prouerbiorum*, vt ſic etiam apertiſſimè contra *Andr. Gambar.* conſtet fructuoſam eſſe de hac materia ſuſceptam diſputationem, ac Catholico vero dignam.

Illud autem omittendum non eſt, quod licet in dictis Patriarchalibus prouincijs degentes ſchiſmatici audeant quendam Pſeudopatriarcham de facto eligere contra diſpenſationem *Clem. in plerique de elect.* offerendo Turcarum Principi magnam pecuniæ quantitatem, vt refert *Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch. dignitatis verſ. nec ab alio,* & tetigit *Paul. Burgenſis Epiſcopus in addit. ad capit. 13. Apocalypſis, poſita poſt gloſ. ordinariam, & apoſtillam Nicolai de Lyra in verſ. ſecundo vero:* tamen ſæpius præuaricatores prædicti redeuntes ad cor, reſpicienteſque petram, ex qua excuſſi fuerant vt habetur *Iſaia cap. 51.* diuerſis legationibus, ac procuratorijs mandatis ad Apoſtolicam Romanam Sedem redeundo obedientiam Chriſti Vicario Romano Pont. dederunt, vt de Antiocheno illo montis Lybani patet in *Lateranenſi Conc. ſub Leone X. ſeſſ. 11. tom. 5. Concilior. pag. 162.* Moſes etiam Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. fidei Catholicæ profeſſionem fecit, vt habetur in *Bibliotheca SS. Patrum nouæ edit. tom. 7. pagin. 1177.* vbi paulo poſt alia legitur ſimilis alterius Patriarchæ profeſſio, & de alijs conſtat etiam in Florentino Cõcilio. Nouè verò Gabriel Alexandrinus Patriarcha (ſecundum ſuam computationem à S. Marco nonageſimus ſeptimus) Fidei profeſſionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, & S. D. Papæ Clementi VIII. promiſit Romæ 15. Ianuarij 1595. in Conſiſtorio per Legatos ſuos Ioſephum, & Abdelmaſiam miſſos ex Ægypto, quod memorabile factum meritò litteris commendauit *Card. Baron. tom. 6. annalium Eccleſiæ pagin. 691. & ſeq.* fuitque per dictum Patriarcham ratificatum miſſis ad hoc authenticis inſtrumentis in Ægypto receptis die 14. Ianuarij 1597. & in ſacro Conſiſtorio ſanctiſſimo exhibitis die 15. Iunij eiuſdem anni.

Sed & venturum eſſe deſideratum illud tempus, quo Patriarchales prouinciæ redient ad Catholicos Patriarchas prædixit *B. Brigita lib. 7. ſuarum reuelationum cap. 19* dicens, promiſiſſe Dominum noſtrum quod quando Græci vere redierint ad obedientiam Romanæ Eccleſiæ, & ſummi Pontificis, quem in Eccleſia Vicarium ſuum reliquit, quod tunc ab iniqua & tyrannica Turcarum oppreſſione liberabuntur, & ex ea refert inſignis ille Roffenſis Epiſcopus Ioannes Fiſcherus in confutatione aſſertionis Lutheranæ *art. 25. verſ.* miror impudentiam tuam, circa fin. Prædictam etiam Patriarchalium prouinciarum futuram recuperationem ſentit etiam *Benedictus XI. in extrauag. ſancta Romana, de electione,* in illis verbis, vt quandiu ciuitates ipſæ ſchiſmaticorum, aut infidelium ſubſunt, aut ſuberunt ditioni, aut detinebuntur per eos. Hæc Pontifex. Vt hæc verba in caſu iuſtæ expectatæ recuperationis aliquid operentur iuxta notata in *l. ſi quando ff. de legatis 1.* iuncta etiam vulgata doctrina ſumpta ex *c. ab exordio 35. diſt.* qua dicitur quod res de facili reuertitur ad priſtinam naturam, infertur apertiſſime quod dicta & dicenda ſuper hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis viris in maximo pretio ſunt habenda, & non otioſa iudicanda.

AD CAP. II. Pag. 106.

NVM. 9. à linea 3. ibi, voce laudata, adde. ¶ illa enim caput mundi appellatur, vt patet *caput. fin. de foro temp. & ex l. Roma ff. ad municipal.* tradunt *Alciat. libr. 2. diſpunct. c. 21. & Mandoſ. omnino videndus in reg. 20. Cancel. q. 10. num. 2.* in ea ſiquidem tanquam in communi omnium patria ſunt fere omnes nationes de mundo, vt dicit *Burgos de Pace in repet. cap. cognoſcentes num. 210. de conſtitut. & Ioan. Quintin.* (licet cum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa numer. 110. de præbend.* refert *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 16. à num. 23.*

Num. 48. in fine. adde. ¶ Et de his Epiſcopis titularibus dixi ſupra *tit. 1. c. 6. nu. 15. & ſeqq.*

Num. 72. in fine. adde. ¶ Et ea dubitare videtur *Hieron. Paul. in pract. Cancellariæ Apoſt. ante med. verſ. quod donatio Conſtantini.*

AD CAP. III. Pag. 123.

NVM. 1. vſque ad 3. Adde, & muta ſic.

1 Conſtantinopolitanam ciuitatem à prima eius origine Dei admonitu ædificatam fuiſſe tradit *Sozomen. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ lib. 1. cap. 2.* Hæc cum Bizantium priùs diceretur (cuius Bizantinis ciuibus B. Petrus Apoſtolus Epiſcopum miſit, vt ſcribit *Cardin. Baron. annalium tom. 1. ſub anno Chriſti 44. pag. 304. in verſ. 1. deſcribit*) à Pauſanio Spartano primum condita ſi ſequamur Iuſtinum, vel ſecundum Euſtathium à Bize Megarenſium claſſis Præfecto, ſi credamus *Petr. Greg. ſyntagm. Iuris lib. 15. cap. 5. nu. 7.* ob nobilitatem tamen, amplitudinemque à Magno Conſtantino Imper. poſtea

ſtea mirificè conſequutam, ab illo quoque nomen feliciter mutauit, cæpitque Conſtantinopolis dici, vt aduertunt *Nicephor. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ lib. 7. capit. 48. & ſeq. Petr. Gillius in lib. de Conſtantinopolitana ciuitate, & Petr. Gregor. dict. numer. ſeptimo.* Et licet à principio Pontifices iuſtiſſimè moueri potuerunt, vt primum & ſecundum locum poſt Romanam Eccleſiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; poſtea tamen ex iuſtis notabilibuſque cauſis Conſtantinopolitana Eccleſia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto aſſumpta fuit, vt obſeruat *Franciſ. Torrenſ. de actis veris ſanctæ ſynodi ſub can. 36. in verſic. poſtea Vigilius*, contigit autem id poſt Alexandrinam, Antiochenam, & Hieroſolymitanam, vt docet *Catechiſmus Roman. part. ſecunda cap. 7. de Ordinis ſacram. num. 27.* & ſenſit integra *capit. inter quatuor de maioritat. & obedient.* arguendo ex ordine litteræ, quamuis Hieroſolymitanam vltimo loco fuiſſe admiſſam non ſine fundamento ſentiant alij, de quibus iam memini. Ad erectionem autem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ in veram Patriarchalem duabus potiſſimum cauſis ac conſiderationibus motam fuiſſe Apoſtolicæ Romanæ Sedem conſidero, quibus inſitam ſuam Eccleſiarum & Chriſti fidelium maternam ſolicitudinem indicauit. Hanc vna eſt publicum bonum pacis iam dudum ex vna prætentione inter Græcam ac Latinam Eccleſiam cum magno Orbis ſcandalo turbatæ ac deperditæ, conciliandæ. Altera principalior eſt vis gratitudinis in Conſtantinum Imper. à quo inſignia beneficia acceperat in munificentiſſima ab eo donatione ſibi facta, de qua egimus ſupra hoc *tit. capit. ſecundo à numer. 68.* iuſtiſſimum namque ac congruentiſſimum fuit, vt tam illuſtre Conſtantini Magni ſeruitium, tam larga manus, tam beneficus in Romanam Eccleſiam Imperator, qui Romanum Imperium veneranda Chriſtianorum fide muniuit *l. diui Cod. de naturalibus liber.* & qui poſt ædificatas dotataſque nobiliores Vrbis Eccleſias, aſſiduis quoque laboribus, ac expenſis in vtraque toga Chriſtianam Remp. augere, tueri, & conſeruare non deſtitit, hac afficeretur ſaltem gratitudine quod Sedes Epiſcopi ſui poſt Romanam Sedem primum Eccleſiaſticarum prærogatiuarum, & Patriarchalium Sedium locum aſſequeretur, quod in terminis tetigit *Vuolfang. Latius de Republ. Romanorum lib. ſecundo capit. ſecundo, verſic. atque hæc de Orientis prætorio*, & latius *Matth. Ugoni. de Patriarchal. præſtantia colum. 2. verſ. recte inſtas.* Vnde cum Conſtantinus relicta Roma, Sedem ſuam Bizantium (id eſt Conſtantinopolim) tranſtuliſſet, cœpit Aquila (quæ inſigne eſt Romani Imperij) biceps fieri, vt hæc duo capita Orientis, & Occidentis ſignificaret, quod inter alios ponderant *Lancelot. Conr. in templo omnium Iudicum lib. 1. capit. 1. §. 1. verbo Imperator eſt mundi dominus quaſt. 1. nume. 5. & Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris p. 2. lib. 15. cap. 5. num. 8.* Et Regia Sede ad Bizantium ſic tranſlata illud nomine ſuo, pluribuſque priuilegijs Conſtantinus exornauit, & non ſolùm Conſtantinopolis, ſed etiam noua Roma eſſe, & appellari meruit, vt in *prima Conſtantinopolitana ſynodo can. 3.* aliàs 5. relato *in capit. Conſtantinopolitana 22. diſtinct.*

AD CAP. V. Pag. 126.

NVM. 4. poſt finem. Adde.

5 Antiochena Eccleſia germana Romanæ meruit appellari *ab Innoc. I. in epiſt. 14. ad Bonifacium Presbyt.* vt habetur *tom. 1. Concil. pagin.* 781. ex quo vtriuſque Cathedræ officium ordinatum fuit, vt in Breuiario Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum vſus cœpit, vt ex Tripartita hiſtoria referunt *Vualfrid. de exordijs & increm. rerum Eccleſiaſt. capit. 25. verſic. dicendum, Amalar. Fortunat. de Eccleſiaſt. Offic. lib. quarto capit. ſeptimo, verſ. vt Tripartita, Rodulph. Riuo de canonum obſeruantia propoſ. 12.* Huius Patriarchatus encomium minimum non eſt, quod eius Antiſtes dicebatur Sacroſanctæ Antiochenæ Eccleſiæ Catholicus, de quo meminere *Petr. Greg. dict. lib. 15. cap. 7. num. 5. & lib. ſecundo, cap. 1. nume. ſecundo Guillerm. Tyrius lib. 14. belli ſacri cap. 12. Procop. lib. 1. de bello Perſico, Valdeſ. de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 13. num. 30.* ad quam in ſimili *Gregorius Papa Childeberto Regi Francorum in epiſt. 6.* dicebat, videlicet: Eſſe autem Regem quia ſunt & alij, non mirum eſt, ſed eſſe Catholicum quod alij non merentur, hoc ſatis eſt, referunt *Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 37. num. primo, colum. quarta, Petr. Rebuff. in Concord. Galliæ rub. 1. de approbat. Conuentorum verbo benemeritis verſic. item legimus.* Qui tamen Catholici Regis titulus proprius Regum Hiſpaniæ Apoſtolica conceſſione factus fuit in Ferdinando & Eliſabeth, vt notorie conſtat. Quinimò ex Gothorum tempore Reges Hiſpanię illo honorifico titulo acclamati fuerunt, & Alphonſum Regem Hiſpaniæ anno 734. Catholicum nuncupatum conſtat ex auctoribus omnibus, vt *Garibai lib. 9. cap. 6. & Morales libr. 13. capit. 10. 13. & 15. hiſtoriæ* diſſerunt, quod autem illi hoc cognomen eſſet ab Eccleſia indictum vno ore fatentur *Beuter. lib. ſecundo capit. 31. Zurita par. 3. annal. lib. ſecundo, cap. 40. Vaſeus anno 737. Palati. de obtentione Regni Nauarræ par. 6. §. 10. Marian. de rebus Hiſpaniæ lib. 7. capit. 4. Genebrard. in chronico lib. 3. ann. 756.* & alij quos refert *Valdeſ. de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ capit. decimotertio, numer. decimo nono*, & patet in epitaphio ſepulchri, vbi ita legitur: Alphonſus Catholicus. Et ab hoc Alphonſo continuatus fuit titulus Catholici, & deriuatus in reliquos, vt aduertunt *Illeſcas in hiſtoria Pontificali par. prima lib. ſecundo cap. 85. Renath. Copin. de ſacra politia lib. primo titul. ſeptimo, numer. decimo octauo*, & patet in Ordonio I. in quodam priuilegio, cuius exemplar refert *Ambroſ. Morales lib. decimo quarto cap. 34.* vbique Catholicus cognomine nuncupatur, & Rex Sanctius Caſtellæ, dictus Craſſus in priuilegio conceſſo monaſterio de Samos ordinis D. Benedicti eo titulo cognominatur, & Rex Alphonſus VI. Toletanæ vrbis expugnator, ita appellatur Catholicus in Cōcilio apud oppidum de Huſſillos, & Alphonſus VIII. qui inſignem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas de Toloſa obtinuit, Catholicus nuncupatur in inſcriptione, quæ habetur in Cænobio vetuſtiſſimo S. Facundi. Rexque Henricus III. ita patrem Ioannem primum Regem Caſtellę appellat Catholicum cognomine in teſtamento ab eo condito, & ſic de ſubſequentibus, ita vt cum diceretur Rex Catholicus ab Alphonſo I. Rex Hiſpaniæ intelligebatur, vt notant *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi part. quinta, conſid. 33. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunitat. libr. quarto in progm.*

*procem.nume.*8. *Gar:bai in compendio hiſtoriæ libr. decimo octauo cap.*1. A

Num.5.in fine. adde. ¶ referunt *Franc.Gratian.in compendio Iuris Canon.p.*3.*diſt.*1. *num.* 9. *Alberic. de Roſate in rub.ff.de ſtatu hom.ſub nu.*11.*verſ.*in Antiocheno, *Fr. Philip.Bergomen.in ſupplemento chronicorum lib.*6.*in fine verſ.Antiochia, Redoan.de ſimonia mentali.p.*1.*c.*16.*nu.*10.*Petr.Greg.ſyntagm.Iuris lib.*15.*c.*7.*nu.*4.

AD CAP. VI. Pag. 128.

NVM. 1.in fine. adde. ¶ *Euſeb. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ lib.*4.*c.*6.*Ioan.Ludou.Viuald.in opere Regali in tract.de magnificentia Salomonis not.*6.§.*vt ex dictis Ioſephi.*

B Num.2.in fine. adde. ¶ Poſtquam autem clementiſſimus Dominus noſter dignatus fuit hanc ciuitatem ad opus noſtræ ſalutis & redemptionis faciendum eligere, vt ſacra teſtatur Euangelica hiſtoria, & tetigit videndus *Arnald.Albertin.in repet. rub.de hæretic. q.* 11. *in errore* 3.*Iudæorum nu.*4. Illuſtrioribus nominibus eſt inſignita, dictaque fuit Ciuitas magni Regis. *Mat.cap.*5 Diuina, ac ſanctæ Reſurrectionis, vt iuxta Iuſtiniani nouellas 40.& 123. obſeruauit Prateus in lexicon Iuris verbo Patriarchæ. Quinimo & ab ipſis Turcis proprio idiomate, Lecouſt appellatur, hoc eſt, Vrbs ſacra, vt aduertit Abraham.Orthel. in theſauro geographico verbo Hieroſolyma, qui etiam refert dictam fuiſſe Quadrinbem.

C Vnde tanta fuit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ dignitas quod olim aliarum Eccleſiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret omnes mundi Eccleſias regere videretur, quod non obſcurè ſentit *S.Clemens Papa in epiſt.ad Iacobum fratrem Domini in inſcriptione* in illis verbis: Epiſcopo Epiſcoporum, regenti Hebræorum ſanctam Eccleſiam Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ vbique Dei prouidentia fundatæ ſunt: & expreſsè habetur in epiſt. Conſtantinopolitani Concilij ad Damaſum Papam & Romanum Concil. in verſ. in ea verò Eccleſia, vbi Hieroſolyma mater Eccleſiarum appellatur, quæ habetur *tom.*1. *Concil. pag.*731. *col.*2. refert Conluſitanus noſter *Fr.Greg.Numius Coſonel. de optimo Reip.ſtatu p.*1.*lib.*3.*c.* 4. quibus concordat Iu- D ſtinian. Imp. in epiſtola ad Hormiſdam Papam incip. Quod fuimus circa finem in illis verbis: Et Hieroſolymitanam præcipuè, cui tantum omnes fauorem impendunt quaſi matri Chriſtiani nominis, vt nemo audeat ab ea ſ:ſe diſcernere, habetur *tom.* 2. *Conciliorum pag.*516.*& Tertulian.lib.*4. *aduerſus Marcionem* Hieroſolymitanam Eccleſiam matrem Religionis appellat, vt refert *Cou.pract.cap.*19.

Num.4.in fine. adde. ¶ vnde colligitur *Genebrard. in chronologia lib.*3. vbi de anno Chriſti 44. erraſſe, dum dicit huiuſmodi Eccleſiam ex tempore Iacobi Apoſtoli Patriarchalem fuiſſe.

E Creſcente denique in ipſam Hieroſolymitanam Eccleſiam Chriſti fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papæ, & Imperatoris Iuſtiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexandrino tantum fuerit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conceſſum, atq; largitum, totque eidem decreti, atque aſſignati ſuffraganei Antiſtites, vt veræ Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac poteſtatem conſequi mereretur, vt referunt *Hieron.Paul.in fine ſuæ practicæ* Cancellariæ, *& Alberic.de Roſate in rub.ff.de ſtatu hominum poſt num.*11.*in fine iuxta traditionem veterum.*

Additiones ad Primam Partem.

A Ex tunc quatuor fuerunt ei ſubiecti Archiepiſcopi, vt refert *Redoan.de ſimonia mentali p.*1.*cap.*16.*num.* 10. quorum duo antea ſuffraganei erant Antiocheni, alij vero duo Alexandrini, quod ex teſtimonio *Guillelmi Tyri* Metropolitæ obſeruauit *Raymund. Ruffus in duplicat.in patronum Molinæi pro Pont.Max.fol.*31.*col.*2.& explicans locum ipſius Tyri de bello ſacro *lib.*14.*cap.*12. obſeruauit *Card.Bar.annal.Eccleſ.to.*7.*anno Chriſti* 553. *Vigilij Papæ anno* 14.& *Iuſtiniani Imp.anno* 27.*pag.*441 *verſ.acta illa*, vbi ita ait: Tempore prædicti Principis, Iuſtiniani videlicet, congregata eſt ſynodus generalis apud Conſtantinopolim tempore D.Vigilij Papæ, Euthychij Conſtantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Domni Antiocheni, & Euſtochij Hieroſoly- B mitani Patriarcharum ſuper tribus capitulis, &c. In qua ſynodo poſt alias populo Dei neceſſarias inſtitutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat ſanctorum Patrum, qui ad eam conuenerat, auctoritas, prædictam Deo amabilem Hieroſolymitanam honorare Eccleſiam, & eius Epiſcopo locum inter Patriarchas dare, communi ſanxit voluntate, rei er: ntiam exhibens ſanctæ Reſurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quaſi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, illi vrbi ordinaret ſuffraganeos vnde niſi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret, viſum eſt expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharum ordinaret ſubiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno C Cæſarienſem & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino vero Rubenſem, & Berythenſem, item Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarchã oportebat habere præter ſupradictos Metropolitanos familiares ſuffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, ſubtraxerunt prędictis Metropolitanis quoſdam Epiſcopos, & quoſdam de nouo erexerunt vſque ad vigeſimum quintum. Hęc ex diuo Guillelmo Tyro refert *Cardin.Baron.citato loco*, addens hęc eadem reperijſſe ſcripta in Bibliotheca Vaticana in codice, cui eſt titulus, Liber cenſuum.

Non obſtat Hieroſolymitano Patriarchatui, quòd voce Dom:ini admoniti diſcipuli fuerint transferre Ec- D cleſiam Hieroſolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex teſtimonijs Euſebij, & Epiphanij factum fuiſſe refert *Melch. Cano de locis Theolog. lib.*6.*c.*8.*in ſolut.ad decimũ, verſ.quod ſi ſententia, & Cardin.Baron.to.*1.*annal.* Eccleſię *ſub anno* Chriſti 74. *verſic. quod igitur*, quia reſpondetur mutationẽ illam, ſeu trãſlationem non in perpetuũ, ſed ad breue tantũ tempus factam fuiſſe, quoad vſq; videlicet ablatis ex vrbe ſanctis, & iuſtis viris vindictę cęleſti fieret locus, vt aduertit *Euſeb.Eccleſiaſticæ hiſtorię l.*3.*c.*5. quo fit vt cũ ſtatim Hieroſolymam redierit, ab ea diuertiſſe vltra illũ effectum nõ videatur, iuxta ea quæ adduco infra *p.*3.*alleg.* 53.*n.*92. Maxime cũ legamus vituperatũ fuiſſe Philip- E pum quendam ab Aphtonio declamatore, quod ex omnium barbarorum viliſſima gente ortum haberet, nempe ex Pella, vt obſeruauit *Tiraq.de nobil.c.*12.*nu.*7.

AD CAP. VII. Pag. 129.

NVM. 2.in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p.*1.*c.*6.*ſtatim in princ.Filliuc. tract.* 41. *de benef.cap.*2.*nu.*35.

Num 6.à linea 7.ibi, Venetiarum. adde. ita *Gig.in tract. de reſid.* Epiſcoporum *c.*18.*num.*12. *Dioniſ. Pauli de vera quattuor Patriarc.Sedium erect.c.*2.*à nu.*34.

Num.8.in fine. Adde. ¶ Aduertere tamen oportet in errorem lapſos fuiſſe *Ioan.Montaignum in tract.de auctoritate magni conſilij num.50.& Alberic.de Roſate in rub. ff.de ſtatu hominum, num.11.in verſ.in Yſtria*, aſſerentes Patriarcham Gradenſem, verum eſſe ex quatuor præcipuis Orbis Patriarchis, quos vltra *lib.12.tit.5.par.1.*& ibi *Greg.Lop.in gloſ.verbo que ſe llamar Patriarchas*, expreſsè reprehendunt *Redoan. de ſimonia mentali p.1.c.* A *56.num.5.& 6.*& poſt illum *Dyoniſ.Paulus d.cap.2.nu.31.*& colligitur ex adductis ſupra hoc eod.tit.c.1.nu.1. vbi oſtendi ex communi ac recepta Iuriſconſultorum ſchola veros ac præcipuos vniuerſi Orbis Patriarchas poſt Romanum Pont.illos tantum eſſe, Conſtantinopolitanum ſcilicet, Alexandrinum, Antiochenum, & Hieroſolymitanum.

ADDITIONES AD PARTEM II.

AD ALLEGATIONEM PRIMAM.

NVM.4.poſt finem. Adde. & muta num.5.

5 ¶ In *Concil.*igitur *Trid.ſeſſ.25.de reform.c.6.verſic. præterea*, præcipitur vt Epiſcopis vbique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par eſt, & à Canonicis exemptis, vt ſcilicet eis in choro,& in Capitulo, in proceſſionibus, & alijs actibus publicis ſit prima ſedes & locus, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Vnde Innoc.III.*in cap.ſolitæ de maior. & obed.*grauiter reprehendit Conſtantinopolitanum Imper. eo quod eiuſdem vrbis Patriarcham ad ſcabellum pedum ſuorum in parte ſiniſtra ſedere permitteret, latè oſtendens quam dignior ſit poteſtas Eccleſiaſtica temporali, & ſeculares Principes, Eccleſiaſticis ſubmitti debere Principibus, quod & in multis ſacrorum Canonum locis *96. diſt. per tot.* & Sanctorum Doctorum ſententijs comprobatur, ſpecialiter ex *B.Gregor.& Gelaſ.in capit. quis dubitet, cum ſeqq. ead. diſt.* vbi habetur Sacerdotes Chriſti Regum & Principum,& omnium fidelium Patres,& magiſtros cenſeri, & *Ioannes Papa in c. ſi Imperator ead.diſt.*dicit Imperatorem Catholicum Filium Eccleſiæ, non Præſulem, & quod ad Religionem competit, diſcere ei conuenit, non docere, & poſt multa: Imperatores Chriſtiani, inquit, ſubdere debent executiones ſuas Eccleſiaſticis Præſulibus, non præferre; vnde in quolibet loco ſuæ iuriſdictionis nõ exempto pro tribunali ſedere,& iuriſdictionem exercere poſſe ait tex. *in cap.cum Epiſcopus, de officio Ordin.in 6.*de quo late *alleg.80.* & per ſuas diœceſes liberam habere poteſtatẽ, & tribunal Ordinarium ex alijs comprobat *Cornel.de abſolut.iuramenti part. 3. quæſt. 13. à num.9.*& Angelis præcellere quatenus Eccleſiam regere ſciẽtia diuinitus communicata datum eſt, obſeruat *Thom.Boſſi. de ſignis Eccleſiæ tom.2.lib.16.cap. 9.* Nec dubium quin magna ſit huius gradus excellentia, & profectò ſi Ordinem,& Ordinis poteſtatem ſpectemus, maior eſt Epiſcopus, quam Cardinalis: ille enim Sacerdotes conſecrat, baptizatos confirmat,& alia huiuſmodi facit, quæ Cardinalis non poteſt: idemque ſentiendum ſi attendatur iuriſdictio ferendi leges, puniendi, diſpenſandi, indulgẽdi, quæ nullatenus licent Cardinali, quoniam diœceſi caret *Auguſt.de Ancona de poteſt.Eccleſ.q.102.art. 2. Plat.de Cardin.c.3.*

Num.6.à linea 8.ibi, *lit.D.* Adde. ¶ *Ludou. Gomez. in rep.c.1.num.33.de conſtit.libr.6.Steph. de Gaeta in repet. cap.ad limina 30.q.1.in princ.num.6.*intelligendo vt per *Dyoniſ.Paul.de vera quatuor Patriarchalium ſedium erec. c.17.à num.54.*infinitos &c.

B

à Num.7.vſque ad num.10.Adde & muta vt infra.

7 ¶ Ex quibus conſequens ſit Epiſcopos in ſua diœceſi debere honorari ab Archiepiſcopo, dum eſt in illa *Capr.deciſ.27.num.24.& 25.Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol.203.num.3.*verſ.8.Habent eadem priuilegia circa officium Inquiſitionis, quæ habet Inquiſitor delegatus, & maximè abſentibus Inquiſitoribus vel vbi illi non adſunt, *Pena in directo.Inquiſ.part.3.ſchol.112.Aloyſ. Ricc.dict.reſol.203.num.4. verſ. 12.* Et ciuitas occidens ſuum Epiſcopum priuatur in poſterum tali dignitate *c.ita nos 25.q.2.Con.lib.2.vari.c.8.in fine, Aloyſ.Ricc.d. reſol.203.num.4.verſ.13.*

8 Hinc pariter infertur Epiſcopos in ſuis Diœceſibus pleniſſimam exercere iuriſdictionem puniendi quæcunque & omnia crimina, *cap.1. de officio ordin.*cenſuras proferre poteſt contra Sacerdo- C tem, niſi iuriſdictionem habeat, *cap.cum ab Eccleſiarum de officio ordin.*Indulgentias concedere, *cap. quod autem, c.cum ex eo, cap. pen.de Pœnit. & infra alleg.88.* cognoſcere de cauſis matrimonialibus *inf. alleg. 84.* diſpenſare in omnibus caſibus minoribus adulterio, *c.at ſi clerici.§.de adulterys, de iudic.*diſpenſare in irregularitatibus occultis. *Conc.Trid.ſeſſ.24.de reform.c.6.* Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruata *cap.nuper, de ſententia excommun.*poſt *Nau.Couar.Vgolin.*& alios *Sayr. de cenſur.lib.2.cap.19.Soar.eodem tract.tom.5.diſp.7.ſect.3*

D 9 ac demum diſpenſare quoties diſpenſandi facultas cõceditur, vt notant omnes *in cap.at ſi clerici, §. de adulterys, de iudicijs.& in capite dilectus de tempor.ordin. Card. Tuſch.pract.concluſ tom.3.concl.276.Soar.de legib.lib.6 c.14.nu.3.& 8.* Ex quibus omnibus colligitur Epiſcopos, tam in poteſtate iuriſdictionis, quam in poteſtate Ordinis Sacerdotibus, ſeu Presbyteris ſuperiores eſſe: conſtat enim tam Ordinis, quam iuriſdictionis poteſtatem competere Epiſcopis in ſuis diœceſibus; Sacerdotibus vero eſſe communem Ordinis poteſtatem cum Epiſcopis exceptis ordinandi, confirmandi, nonnulliſque alijs miniſterijs: ergo ſit conſequens manife- E ſtiſſimum quoad poteſtatem iuriſdictionis Epiſcopos ſuperiores eſſe Presbyteris, cum ex dictis conſtet hos nullam, illos plenam in ſuis diœceſibus habere iuriſdictionem. Quoad poteſtatem ordinis idem oſtenditur, ſiquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis miniſteria ſolis Epiſcopis fuere reſeruata,& Presbyteris omnino denegantur: quare hanc veritatem multis docent *Cardin. Bellarm. tom.primo, controu.5.lib.primo capit.decimo quarto, Petr. Soti de inſtit. Sacerdot. vbi de Sacram.*

A *Sacram. Ordinis ſeſſ. 1.* & alij, quos plene refert *Henriq. in ſum. lib. 10. c. 7. §. 2. lit. L*, & de Fide definiuit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. & can. 6. & 7.* Non obſtant illa, quibus impij hæretici hanc Epiſcoporum & Presbyterorum diſtinctionem & pulcherrimam Catholicæ Eccleſiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitauit Aerius, qui cum Epiſcopatum fruſtra, & impotenter ambijſſet ab Eccleſia diuertit eam impugnans dignitatem, quam conſequi non potuit: quem deinde errorem ex eadem cauſa permotus ſuſcitauit Vuicleph, cum Epiſcopatum Vigorienſem impotenter appeteret, adducentes auctoritates *Pauli 1. ad Philip.* ibi, cum Epiſcopis & Diaconibus, quaſi nomen Epiſcopis pro Presbyteris ponatur; aliàs enim de Presbyteris quoque Paulus feciſſet mẽtionem, & deinde quia in B plurali numero dicit, Epiſcopis, qui tamen in eadem ciuitate plures eſſe non poſſunt, iuxta ea quæ notantur *in cap. quoniam de officio Ordin.* adducunt deinde *Paul. 1. ad Titum cap. 1.* ibi, conſtituas per ciuitates Præſbyteros, & inferius, oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, &c. quaſi illi, quos ſuperiùs Presbyteri nomine ſignificabat, ijdem ſint, atque illi quos modo Epiſcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. *in cap. legimus 93. diſt.* & *in cap. olim 95. diſtinct.* vbi expreſſe inquit eoſdem eſſe Epiſcopos, atque Presbyteros. In primis enim pro ſolutioñe difficultatum, quas ſupra ex locis Apoſtoli adduximus, aduertendum vniuerſum clerum, omnèſque Ordines ad duo primaria C genera reuocari; Ad Sacerdotes ſcilicet, & miniſtros, quorum priores videlicet Sacerdotes, ſubdiuiduntur in maiores, & minores; poſteriores vero, ſcilicet miniſtri in ſex alias ſpecies, Diaconos, Subdiaconos, Acolitos, Lectores, Exorciſtas, & Oſtiarios, quibus noſtri addũt Pſalmiſtas, habetur *in cap. cleros 21. diſt.* quamuis nomẽ Epiſcopi principalibus tantum Sacerdotibus tribui ſoleat, & nomen Diaconi principaliori tantum Miniſtro, vtrumque tamen ſuo modo alijs conuenit, nam etiam Presbyteri ſuperintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuerſum populum ſalutare, ſeu magis Clerum, ne cogeretur ſingulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomina Epiſcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes miniſtros. Ad ſecundum D ex Paulo ad Titum reſpondetur Paulum illis verbis vſum fuiſſe tanquam generalibus, non vero tanquam diſtinctis ex modo dicta ratione. Ad auctoritatem vero S. Hieronymi reſponſum eſt ſupra *p. 1. tit. 1. cap. 2. num. 26.*

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Eccleſia præcipit, vt Epiſcopos ſuos diligant, eiſque obedientiam debitam exhibeant, ſic etenim docet Clemens Papa in *cap. Sacerdotes 2. quæſt. 7.* Sacerdotes, inquit, & reliqui Eccleſiæ miniſtri, omneſque plebes Epiſcopos ſuos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiam ſi ipſi aliter, quod abſit, agant, niſi in Fide er- E rauerint, & B. Apoſtolus Petrus hortabatur dicens: Obedite prępoſitis veſtris, non ſolùm bonis, & modeſtis, ſed etiam diſcolis. Euariſtus quoque Papa in *cap. ſicut vir, in fine 7. q. 1.* dicit Eccleſiam cum tanta reuerentia Epiſcopi ſui doctrinam ſuſcipere debere, eamq; amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis; ſi quis autem Epiſcopo non obedierit, ſiue ſit Sacerdos, ſiue alius clericus, ſiue etiam Princeps Canonum ſententia pronunciatur infamis, & à liminibus Eccleſię eſt reijciendus, vt dicit idem *Clemens in cap. ſi autem 11. q. 3* excommunicandos eſſe dicit Anterus Papa. *in cap. Ab-*

A *ſit eadem cauſa, & quæſt.* ita & *in cap. ſi quis, & in capit. omnes, de maiorit. & obed.* Nec poteſt ſubditus contra Prælatum ſuum præſcribere obedientiam, *cap. cum non liceat. de præſcript.* vbi in collect. plures Doctores citauimus.

Num. 10. in fine. adde. ¶ Vocantur principes Eccleſię *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 203. num. 2.* dicuntur etiam perſonæ egregiæ, itaut ad eos domi mittatur pro iuramento accipiendo ſi quandoque in teſtem vocantur volentes *gloſſ. in l. ad egregias ff. de iureiur. Bald. in Auth. ſed Iudex C. de Epiſcopis & Clericis, Gambar. de officio & poteſtat. Legati de latere lib. 2. titul. de varijs Ordinariorum nomin. num. 38.* Item dicuntur illuſtres ſecundum *Bar. in l. omnes populi ff. de Iuſtit. & Gambar. citato* B *loco num. 39.* & comitari debent à ſuis Canonicis in publicis proceſſionibus, vt late probat *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 51.* & dicuntur habere paſtoralem curam, & dignitatis faſtigium *cap. ordinatos 59. diſt. c. moramur verſ. prin. ipatus diſt. 6. c. principatus 1. q. 1. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 203. nu. 2.*

Num. 18. à linea 4. ibi, ordinem, adde. ¶ diſtinctum, ſed eundem cum Sacerdotio, & per conſecrationem in dignitate Epiſcopali recipere Epiſcopum non ordinem diſtinctum, vt eſt Sacramentum, ſed potius diſtinctum officium, & nouam dignitatem ac præeminẽtiam exercendi ex officio plures Eccleſiaſticas functiones, quas ex officio certum eſt nec ſimplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere poſſe: ita tenent ipſi *in 4. Sentent. di-* C *ſtinct. 24. S. Thom. in addit. ad 3. p. quæſt. 40. artic. 5. in corpore vbi Nugnus, Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 2. in princip. Molfeſ. in ſum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 1. num. 31. Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p. 1. c. 20. in prin. Filliuc. tom. 1. tract. 9. nu. 12. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. num. 5. Bonacina de Sacramentis diſput. 8. q. vnic. punct. 1. num. 3.*

Num. 19. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tom. 1. tractat. 9. nu. 24.*

Num. 20. dele penitus, & adde ſequentem.

20 ¶ In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia Epiſcopis conceduntur, & inſignia plura, ac prærogatiuæ eis competunt de iure. Primò enim electus Epiſcopus eximitur à patria poteſtate ex lege Canonica *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, & lege Imper. *in auth.* D *ſed Epiſcopalis dignitas C. de Epiſc. & cler. obſeruant Cou. in c. quia nos num. 5. de teſtam. Bernard. & Salzed. regul. 235. Garc. Falcon. regul. 198. Cou. in memorabil. lib. verb. Epiſcopalis dignitas, Vant. tom. 2. com. opinion. lib. 8. tit. 29. de patria poteſtate nu. 4. p. 403. Menoch. remed. 15. recuperanda nu. 321. Aſcan. de patria poteſtate c. fin. nu. 49. Pinel. in l. 1. p. 1. nu. 42. C. de bonis matern. Gutier. in repet. §. ſui nu. 10 & 11. Inſt. de hæret. qual. Valdeſ. ad Xuar. p. 2. pag. 62. Molin. de Iuſt. tract. 2. diſp. 229. verſ. 6. Rebell. de oblig. Iuſt. p. 2. lib. 1. q. 8. num. 6. verſ. 8. Tho. Valaſ. tom. 1. alleg. 29. nu. 79. Mart. de Iuriſ. p. 4. cent. 1. caſu 27. nu. 4.* Secundò in ſignum dignitatis Epiſcopalis, & ſpiritualis E quoq; Matrimonij cum Eccleſia ſua annulum portare poteſt in digito, & Mitra ſeu infula, & alijs Epiſcopalibus ornamentis atq; inſignijs decoratur *c. clerici officia, de vita, & honeſt. cler.* Tertiò in Altari in quo Epiſcopus Miſſam cantauit, nullus eadem die poteſt Miſſam celebrare *c. in altari de conſ. c. diſt. 2.* & infra aliqua dicemus *alleg. 24. in princ.* Poſſunt autem ipſi Epiſcopi cum Altari portatili vbique locorum, & extra Eccleſias celebrare, per ſe, vel per alium in præſentia ſua *c. fi. de priuil. in 6.* quod an ſublatum fuerit per *Concil. Trid. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, & euit. in ſacrificio Miſſæ*, dicemus

infra *alleg.23.num.5.* Et in ſuis diœceſibus populo ſolenniter benedicere *Clem.fin. de priuileg.* de quo aliqua notabimus *alleg.27.à num.63.* Audire diuina officia etiam tempore interdicti, & celebrare, & in ſua præſẽtia facere celebrari *cap.quod nonnullis, de priuileg.* & poſſũt ſibi quem volunt eligere Confeſſorem *cap.fin. de Pœnit. & remiſſ.* de quo tamen vide quæ dicemus infra *alleg.25.obſeruat.2.* Quartò, habent Cathedratici exactionem, & canonicam portionem, & alia ſimilia, quę ad legem diœceſanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus *alleg.86.* Quintò non poteſt Epiſcopus ad teſtimonium dicendum flagitari: nam, inquit, *l. nec honore C. de Epiſcopis & cleric. & auth. de ſanctiſſ. Epiſcopis §. nulli verò Iudicum*, & perſona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur: quod ſi quandoque eius neceſſaria ſit atteſtatio, non iureiurãdo, ſed Euangelijs tantum coram poſitis teſtimonium eius eſt accipiendum *cap.teſtimonium cum ſeqq.11.q.1.* Nec iurans in teſtimonio dicendo, aut de calumnia Euangelia tangit, ſed tantum à longè manus eleuat verſus illa *cap.fin. de iuram.calumn.gloſſ.in d.cap. teſtimonium §. item*, niſi cum iurat fidelitatem, aut in alio caſu conditio, quia tunc ſacra tangit, vt in *cap.ego, N. in fine, de iureiur.* non tamen creditur eius dicto de his quæ dicta, vel facta ſunt coram eo ſine probationibus *cap. fin. 6. q.2.* Sextò, cuicumque licitum eſt iudicium Epiſcopi in quacumque cauſa eligere, & eius ſententia non eſt retractanda, & teſtimonium ipſius tantum eſt recipiẽdum, vt Theodoſius Imp. decreuit *in capit. quicumque cum ſeqq.11.q.1.* niſi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt *in d.c.fin.6.qu.2.* hæc enim ſic quoque intelliguntur cum ſententia ab Epiſcopo ſecundum ius legitimè fuerit prolata, dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illum incorruptum habeatur quod à ſacroſancto homine ſecundum ſcientiam mẽtis illibatæ fuerit prolatum, in *c.omnes, in fine, ead.cauſa & quæſt.* Epiſcopi quoque tantum, vel alij in eccleſiaſtica dignitate conſtituti conſeruatores Iudices dãtur *cap.hac conſtitutione, de officio deleg.in 6.* Septimò, ſi Epiſcopi à quoquam rebus proprijs ſpoliantur, vel à ſuis ſedibus eijciantur, ſunt ſtatim in omnibus reſtituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimen obijci poſſit *cap.ſi quis ordinatus, cum ſequ. 92. diſt. Clem.vnic.de foro compet.* Nec ſunt Epiſcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, an corporis infirmitatem *cap.1.cum ſeqq.7.q.1.* Octauò, Epiſcopus poteſt aſſiſtere Inquiſitoribus in negotio Fidei, Alex. IV. Bulla 13. & habet eadem priuilegia circa officium Inquiſitionis, quæ habet Inquiſitor delegatus, & maximè abſentibus Inquiſitoribus & vbi Inquiſitores non adſunt, Penia *in 3. p. direct. Inquiſit. ſchol. 112. Aloyſ.* Ricc. *in praxi aurea reſol.203.verſ. duodecimo*, Nonò, Epiſcopi non citantur ad Curiam ab auditore Cameræ abſque mandato ſummi Pont. *Pius IV. Bulla 74. Aloyſ. Ricc.d.reſol.203.num.1.* Decimò, Epiſcopi prçcedunt Prothonotarios etiamſi ſint de numero participantes tam in Vrbe quam extra *Pius II. Bulla 2. Aloyſ.Ricc.d.reſol.203.verſ.ſexto.* Vndecimò, Epiſcopus in ſua diœceſi debet honorari ab Archiepiſcopo dum eſt in illa *Capic.deciſ.17.num.28.& 25. Aloyſ.Ricc.dict. reſol.203.num.3.verſ. octauo.* Duodecimò, Epiſcopus poteſt eſſe Iudex in cauſa propriæ ſuæ Eccleſiæ, vt dicemus *alleg.87.num.6.* Decimotertiò, Ciuitas occidẽs ſuum Epiſcopum priuatur in poſterum tali dignitate *cap. ita nos 25.quæſt.2. Cou.lib.2.var.c.8.in fine, Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.203. num.4.* qui autem Epiſcopum perſonaliter offenderit, non poteſt niſi per Papam abſolui, quamuis ſit leuis iniuria, cum in alijs ex leui iniuria id alteri demandetur *capit. peruenit. de ſenten.excommun.*

Num.24. in fine. adde. ¶ Homobon. *de Bonis de examine eccleſiaſtico p.1.tract.1.c.9.q.52.* vbi *q.53.* an ignarus promotus ad Epiſcopatum ſit tutus in conſcientia, & collatio valeat, quorum plures refero *ego ipſe in collect.ad.c.cum in cunctis num.20.de elect. Molfeſ.in ſumm. Theologiæ Moralis tract.2.c.13.nu.6.*

Num.26. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum reg.10.dub.11.à nu.19. Molfeſ.in ſum. Theologia Moralis tract.2.c.11.nu.4.& 5. Filliuc. to. 3. tract. 41.c.5.num.32.*

Num.33. in fine. adde. ¶ *Baſil.Pont.de Matrim. libr.1. cap.11.num.5. Sanctarel.vari.reſol.q.42.nu.18. ego ipſe in collect. ad cap.tanta num.24.qui filij ſint leg.* me citato in hoc loco *Homobon.de examine eccleſiaſtico trac.12. c.3.q.11.ſuppoſ.4.*

Num. 39. in fine. adde. ¶ *Vgolin.de officio Epiſcopi c.2. in princ.a num.2. Galgan.de Iure publico l.3.tit.108. Soar. de legib.lib.5. cap.8.num.13. Vaſq.in opuſculo de benefic. c.3.§.3.num.27. Molfeſ. in ſumm. Moralis Theologiæ tractat.6.c.7.num.47.*

Num.44. in fine. adde. ¶ *Vgolin.de offic. Epiſcopi cap.2. in princ.num.4.*

AD ALLEGAT. II. Pag.151.

Num.1. in fine. adde. ¶ *Fernandez in examine Theologiæ moralis p.3.cap.11. Vgolin.de officio, & poteſtate Epiſcopi cap.26. Vincent. Filliuc. quæſtio. moralium tract.9.*

Num.2. in fine. adde. ¶ *Filliuc.to.1.tract.9.c.1.nu.3.* Inſtitutum eſt autem Ordinis Sacramentum pręcipuè propter Sacerdotium; ſacrificium enim & Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta ſunt, vt vtrumque in omni lege ſemper extiterit *Concil. Trid. ſeſſ.23.de Sacram.ordinis cap.1.* Vnde Chriſtus Dominus in nouo Teſtamento cum Euchariſtiæ ſacrificio etiam Sacerdotium inſtituit, quando Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus poteſtatem tradidit conſecrandi Corpus, & ſanguinem ſuum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cum autem diuina res ſit tanti Sacerdotij miniſterium, vt inquit *Concil. Trid. d. cap.2.* cõſentaneum fuit quo dignius ac maiori cum veneratione exerceri poſſet, vt in Eccleſia plures & diuerſi eſſent miniſtrorũ Ordines, qui Sacerdotio ex officio deſeruirẽt, ita videlicet diſtincti, vt qui iam clericali Tonſura inſigniti eſſent per minores ad maiores aſcenderent. Hinc namq; Diaconorum, & aliorum miniſtrorum exorta ſunt nomina, de quorum officijs ac miniſterio infra tractabimus *alleg.11.* & Dionyſius Papa in epiſt. ad Seuerum Epiſcopum, relatus *in cap.fin.89.diſt.* licet Gregorio, & Bonifacio adſcribatur, inquit ad hoc diuina diſpenſatione conſtitutum eſſe gradus diuerſos, & Ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberẽt, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuerſitate contentio, & rectè officiorum generaretur adminiſtratio ſingulorum; neque vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ Ordo ſeruaret, ſicut in cæleſti Angelorum militia aduertere poſſumus. Hæc ille: Si quis enim (inquit *Concil. Trid. d.ſeſſ.23.de Sacramento ordinis cap.4.*) omnes Chriſtia-

nos

nos promiſcuè noui Teſtaméti Sacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos aſſirmet, nihil aliud facere videtur, quam Eccleſiaſticam Hierarchiam, quæ eſt vt caſtrorum acies ordinata, confundere. Sacerdotium igitur ipſum à Chriſto Domino originem & inſtitutionem trahit, vt diximus. Diaconatus vero ab Apoſtolis Actor. 6. fuit inſtitutus, Subdiaconatus quoque & alij minores Ordines ab ipſis Apoſt. & ab eorum primis ſucceſſoribus introducti fuerunt, cap. 1. & ibi gloſ. verbo Subdiaconos 35. diſtinct. Concil. Trid. d. ſeſſ. 23. de Sacramento ordinis cap. 2. Omnes vero Ordines à Chriſto inſtituti dicuntur, quia omnium ordinum officia in ſe ipſo quodammodo geſſiſſe probatur.

Num. 4. à linea 2. ibi, Confirmatio. adde. ¶ in ſingulis ordinibus in anima ſuſcipientis, ideſt quandam ſpiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in ſuſceptione illius ſigni exterioris, ad quod concurrunt alicuius inſtrumenti traditio, & expreſſio verborum, vt infra alleg. 11. Vnde duplex ſignum clericorum notatur, interius & exterius: interius eſt character exterius eſt cenſura, vide Concil.

—— & in fine. adde. ¶ Filliuc. tract. 9. n. 54.

Num. 14. in fine. adde. ¶ ac proinde ordinis ſacramétum valide, ſed non licet conferri poſſe illi, qui non eſt confirmatus, docent Sot. in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 4. prope fine. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 14. §. 2. in comm. lit. P. Valer. Regin. lib. 28. num. 24. Bonacin. de ſacram. diſp. 4. quæſt. vnic. punct. 5. nu. 9. in princ.

Num. 15. in fine. adde. ¶ me citato Homobon. de examine eccleſiaſtico tractat. 12. capit. 3. q. 15. ſupp. 1.

Num. 17. in fine. adde. ¶ Rendina in prompt. recept. ſenten. to. 1. tit. 34. de Epiſcopis nu. 15. Fornar. de ordine c. 1. Franc. in theſauro fori eccleſ. p. 1. c. 4. nu. 17. Tho. Valaſc. to. 1. alleg. 3. nu. 8. Campan. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 2. nu. 7. Vaſconcel. in harmonia rubric. ſub tit. de translat. Epiſcopi num. vlt. Marta voto 14. à nu. 2.

Num. 18. in fine. adde. ¶ Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. num. 5. Fernandez in examine Theologiæ Moralis p. 3. cap. 11. §. 1. num. 3. Molfeſ. in ſumm. Moralis Theolog. tract. 2. c. 1. num. 31. & c. 3. à num. 14. Filliuc. to. 1. tract. 9. nu. 13.

Num. 23. in fine. adde. ¶ Fernandez dict. c. 11. §. 3. Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico p. 1. tract. 3. c. 8. q. 69. in princ. Filliuc. to. 1. tract. 9. nu. 15.

Ex his porro Ordinibus tres ſacri & maiores dicuntur, quatuor vero minores, & non ſacri propriè appellantur. Sacri ſunt & maiores Sacerdotium, ſeu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: huiuſmodi enim perſonæ ad Altaris miniſterium accedunt cap. à multis de ætate, & qualit. & ſacra contingunt, atque ob id votum Caſtitatis emittunt cap. 1. 31. diſt. Olim vero Subdiaconatus inter Sacros ordines non numerabatur, vt dicitur in d. cap. a multis, quamuis eſſet antiquitus inſtitutus, cum de eo meminerit Anaclet. in ca. Epiſcopus Deo de conſec. diſt. 1. præter can. Apoſt. vt in cap. 1. 35. diſt. Sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eũ inter ſacros retulerunt, vt Innoc. III. teſtatur in c. miramur, de ſeruis non ordin. Gregorius namque conſtituit vt is caſtitatem voueret d. cap. 1. 31. diſt. Vrbanus vero eum Ordinem expreſsè in ſacrorum numerum retulit, vt in c. erubeſcant 32. diſt. & in c. fin. 60. diſt. de quo aliqua dixi alleg. 14. n. 1.

Reliqui vero quatuor Ordines minores dicuntur, nec ſacri propriè nominãtur, eo quod eorum officium ad ſacra contingenda non pertingat Conci. Trid. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordinis cap. 2. Etſi omnes ſeptem ſacri propter Sacramentum dicantur in c. 1. de filijs Presbyt. libr. 6. Sunt autem quædam inter ſacros & minores Ordines differentiæ. Primò enim in maioribus maior ætas requiritur, & ſcientia vt dixi alleg. 116. Secundò, officia ſacrorum ordinum à non ordinatis exerceri nõ poſſunt impunè cap. 1. & 2. & ibi gloſſ. & doct. De clerico non ordinato miniſt. Minorum vero officia quamuis ab his, qui ordinati non fuerint prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliqua vel cenſura imponitur, & facilius permittuntur, nam minores clerici aſſiſtentes dicũtur, maiores vero miniſtri cap. 1. diſtinct. 24. capit. 1. §. deſeruientes 33. diſt. Tertiò, vbi diſpenſatio circa ordines Papæ eſt reſeruata, de maioribus tantum intelligitur, veluti vt extra ſtatuta tempora, & irregularibus conferatur, vt alleg. 50. a num. 15. videbimus. Quartò in degradatione cũ ab Ordinibus ſacris ſolus Epiſcopus degradare non poſſit, à minoribus vero id ſolus cum cõſilio Capituli poteſt, vt alleg. 110. numer. 22. dicemus. Quintò, differunt in voti emiſſione, vt alleg. 15. oſtendemus: in minoribus namque Ordinibus tantummodo conſtituti poſſunt contrahere Matrimonium, vt probant Doctores citati alleg. 57. num. 202. Sextò, in Horarum Canonicarum recitatione, cum ad id non teneantur qui in ſacris non ſunt conſtituti, niſi beneficium obtineant, vt docent per me citati in collect. ad c. dolentes num. 2. de celebrat. Miſſar. Septimò, in beneficiorum acquiſitione, cum aliqua ſint beneficia quæ maiores ordines requirant, vt ſuo loco dicemus. Octauò, in poteſtate conferendi, nam maiores ordines ſolus Epiſcopus confert, minores vero etiam non Epiſcopus ex priuilegio poteſt conferre, vt alleg. ſeq. oſtendemus.

AD ALLEGAT. III. Pag. 133.

Num. 1. à linea 11. ibi, num. 3. adde. ¶ Filliuc. to. 1. tractat. 9. à nu. 91. Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico p. 1. tract. 3. c. 8. q. 71. Molfeſ. in ſumm. moralis Theolog. tract. 6. cap. 16. n. 63.

Num. 3. in fine. adde. ¶ Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 243. c. 1. & 2. Molfeſ. in ſum. Theolog. Moral. tract. 2. c. 17. n. 11. & 12. & latius infra num. 17. & 18. Filliuc. d. tractat. 9. num. 91.

Num. 4. à linea 12. ibi, num. 10. adde. ¶ Fornar. in tractat. de ordine c. 5. in 3. dicto, Azor. inſtit. moral. p. 2. libr. 3. c. 48. q. 16. Sayr. de cenſuris lib. 6. c. 6. nu. 8. Molfeſ. vbi ſupra. Nau. conſ. 14. a nu. 1. de priuileg.

—— à linea 15. ibi, 95. diſt. adde. ¶ & ex nouioribus Vaſq. in 3. diſp. 243. c. 4. to. 3.

Num. 5. à linea 5. ibi, Sacerdotes. adde. ¶ Vnde refert Molfeſ. in ſumma Theologia Moralis tract. 2. ca. 2. num. 17. Sacram Congreg. Concilij ſub die 23. Auguſti 1599. declaraſſe Priorem S. Ioannis Hieroſolymitani in locis nullius Diœceſis, in quibus ipſe iuriſdictionem Ordinariam quaſi Epiſcopalem habet in priuilegium à ſede Apoſt. etiam ante Concilium conferendi primam tonſuram & quatuor minores Ordines poſſe vtique illos ſuis ſubditis dumtaxat Regularibus conferre, poſſeque aliquem Catholicum Antiſtitem acceſſire, qui prædictos Ordines ipſis ſubditis Regularibus conferat, aliaque ibidem Pontificalia exerceat, Chriſmatiſque Sacramentum conferat, licentia alterius minimè requiſita.

à li-

—— à linea 16. ibi, 13. *de priuileg.* adde. ¶ *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 15. Fornar. in tract. de Ordine c. 5. §. 2. ver. Abbatibus, Vaſq. tom. 3. à diſput. 243. n. 33. Molfeſ. d. tract. 2. c. 2. nu. 18.* A

Num. 11. à linea 7. ibi, conferre, adde. ¶ *Luſitanus Portel in dubijs Regul. verbo Abbas nu. 2.*

Num. 16. à linea 7. ibi, *& qual.* adde. ¶ & ſtante conſuetudine admittit *Molfeſ. in ſumm. Theolog. Moralis tr. 2. cap. 2. num. 19.*

Num. 20. in fine. adde. ¶ quis autem poſſit diſpenſare cum Ordinatis ab Epiſcopo excõmunicato, hæretico, vel ſchiſmatico: vide infra *alleg. 48.* Quæ verò ſint ſubſtantialia Sacramenti ordinis, quorum vnico deficiente non ſuſcipitur, nec character imprimitur, oſtẽdimus *alleg. 11. num. 9. in fine.* B

AD ALLEGAT. IV. Pag. 157.

Num. 1. à lin. 10. ibi, *in 1. edit.* adde. ¶ *& in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 317. p. 4. Vgolin. de offic. & poteſt. epiſc. p. cap. 26. §. 1. Molfeſ. in ſumm. Theolog. Moralis tractat. 2. c. 2. nu. 5.*

—— & in fine numeri. adde. ¶ addunt aliqui quartum modum, ſcilicet ratione familiaritatis, de quo nihil in præſentiarum, ſed *alleg. ſeq.* dicam commodius. Illud in hac materia eſt valde notandum quod ſi ſubditus aliquo ex prædictis tribus modis ſemel elegiſſet vnum Epiſcopum à quo aliquem ordinem ſuſcepiſſet, non C poſſet variare, & aſſumere alios Ordines ab alio ex dictis Epiſcopis, niſi Epiſcopus, qui prius illum ordinauit iudicaſſet ceſſare cauſam ordinationis. & remitteret ordinatum ad alium ex dictis Epiſcopis: ita poſt *Archid. in c. nec captandæ, de conceſſ. præb. Achil. de Graſſis deciſ. 13. de penſionib. Quarantam, & Ruccium obſeruat. Molfeſ. d. c. 2. nu. 10.* reddens rationem quia ſi ſemel factus eſt ſubditus Epiſcopi ordinantis, cuius eſt vnus prouidere illi de beneficio, & ſic de alijs iurib. Epiſcopalibus non poteſt talis ſubditus eligere alium Epiſcopum in præiudicium electi per primum ordinationem.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ *Homobon. de examine eccleſiaſtico tract. 2. c. 1. q. 5. nu. 1.* D

Num. 21. à linea 4. ibi, tenent, adde. ¶ *Parel. in dubijs. Regul. verbo Ordines num. 11. Vgolin. d. §. 1. num. 6. & c. 20. num. 9. in fine, Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 257. nu. 4. in fine, & in praxi aurea reſol. 185. Nauar. conſ. 84. de Regularib. in nouis, alias 9. de ætate & qual. in antiq. Sayr. in floribus, deciſ. ſub illo tit. de ætate deciſ. 9. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 6. q. 185. Campan. in diuerſ. iuris Cano. rubr. 12. c. 15. nu. 7. Fr. Ludou. Miranda in manu. Prælat. to. 1. q. 52. art. 4. concl. 2. ego ipſe in collect. a c. vlt. n. 11. de Regular. Mart. de Iuriſd. p. 4. caſu 182. nu. 4. contra Fr. Emman. Azor. Molin. & Leſſium, quos refert & ſequitur, Sanch. in præcepta Decalogi to. 2. lib. 6. c. 9. nu. 29.* aſſerentes hos minimè teneri Epiſcopo alicui certo obedire, ſed tantum inſtar aliorum clericorum Epiſcopo ſubijci in cuius diœceſi habitauerint. E

Num. 23. à linea 2. ibi, conſtituit. adde. ¶ *l. 1. vbi Bart. num. 11. l. aſſumptio, §. Iuris prudentibus, ibique idem Bar. nu. 2. ff. ad municip.*

—— & in fine. ¶ *Rota in Granatea capellaniæ 1. Decembr. 1606. coram Cardin. Marquemontio, impreſſa per Farin. deciſ. 188. nu. 1. & 2. p. 2. recent.* vbi aſſerit tantum domicilium probari ex animo habitandi & permanendi, quando ſcilicet, quis cum tota familia mobilia bona tranſportauit, & habuit domum apertam.

Num. 27. in fine. adde. ¶ *Henriq. in ſum. lib. 10. ca. 27. §. 1. Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 2. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. c. 2. nu. 2. verſ. ſextum, Cened. canon. q. lib. 1. quæſt. 38. nu. 38. Nald. verbo ordo, nu. 10. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. cap. 1. quæſt. 5. num. 2. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. nu. 6.* optimè *Fagundez in quinque eccleſiæ præcepta lib. 1. c. 8. n. 12.* vbi totus eſt in oſtendendo domicilium huiuſmodi animo & facto ſemel acquiſitum, non poſſe deſeri ſolo animo, ſed animo, & facto.

Num. 37. à linea 3. ibi, *lib. 6.* adde. ¶ *l. habeo, l. aſſumptio, l. eius. §. celſus. ff. ad munic. Socin. in c. fin. num. 21. de foro competen. Rot. d. deciſ. 188. nu. 4. p. 2. recent.*

Num. 42. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico, tract. 2. c. 1. q. 5. num. 3. Molfeſ. in ſum. Theol. moralis tr. 2. c. 2. nu. 7.*

Num. 50. in fine. ¶ *Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſolut. 49. numer. 2.*

Num. 55. poſt finem. adde.

¶ Octauò, amplia etiamſi beneficium habeat certum Ordinem annexum, puta ſubdiaconatum, vel Diaconatum: tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Epiſcopo etiam ad alios ordines vt per *Domin. nu. 9. & Franch. n. 3. in d. c. cum nullus, Aloyſ. Ric. in d. praxi aurea reſol. 49. num. 3.*

Num. 57. poſt finem. adde.

¶ Tertiò limita in habente præbendam temporalem, ratione cuius non poteſt quis ordinari ab Epiſcopo Diœceſis, in qua eam habet, vt in terminis reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 49. nu. 3.* eo quod nihil ſpiritualitatis habeat, æquipareturque prædio, & commoditati tẽporali pro ſoluendis ſalarijs *aduocati, procuratoris, muſicorum & ſimilium, vt obſeruat Gonzal. ad reg. 8. Cancelar. gloſ. 5. §. 1. num. 6.* Sicut poteſt quis ordinari ab Epiſcopo originis, vel domicilij, ſeu beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras dimiſſorias accipere poterit, vt ab alio valeat ordinari, vt notat *Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 2. numer. 21.* Obſeruans ſacram Congregat. cenſuiſſe, vt ſemper in hoc præferatur Epiſcopus loci in quo quis habet beneficium.

Num. 60. à linea 10. ibi, *num. 2.* adde. ¶ *Nau. conſ. 22. in antiq. alias 36. in nouis de tempor. ordin. Sayr. in Floribus, deciſ. ſub illo tit. deciſ. 24. Campan. rub. 12. c. 13. à nu. 33. Fr. Ludou. Miran. in man. Prælat. tom. 1. q. 39. art. 2. Campan. rub. 9. c. 3. & rub. 12. c. 13. à nu. 33. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. c. 4. num. 36. Homobon. d. tract. 2. c. 1. q. 2. in fine, Aloyſ. Ricc. Neap. deciſ. 118. nu. 3. p. 4.*

Num. 62. in fine. adde. ¶ & nouiſſime *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 118. num. 6. p. 4.*

Num. 65. poſt finem. adde.

¶ Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut dimiſſorias nõ poſſe Epiſcopum ei, qui obtinet beneficium, vel eſt in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, vt probat *cap. ex tenore, &* ibi *gloſ. de tempor. ordinat.* niſi deſint in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat canonicum impedimentum. Alijs vero non tenetur ordines conferre Epiſcopus *cap. ad aures eod. tit.* maximè ſtante diſpoſitione *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* ibi, niſi illis, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc eſt voluntatem rationi ſubmiſſam *l. fideicommiſſaria 2. ff. de fideicommiſſ. libert. gloſ. verbo viſum in c. 2. de corpore vit. Lap. alleg. 60. nu. 3.* ideo ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolumodo Iudicem ha-

bebit

bebit gloſ. verbo relinquitur *in c. ſtatutum §. acceſſorem de reſcript. in 6. Calcan. conſ. 38. num. 7.* ac proinde non dabitur appellatio, quia ſuperior non poteſt animum, & conſcientiam inferioris immutare *Bald. in l. 1. nu. 10. verſ. ſcias tamen C. de ſentent. ex breui. recit. Cou. vari. lib. 2. cap. 12. num. 3. verſ. & ab eo*, ex quibus nullũ poſſe contra prohibitionem ſui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, ſeu ab eo appellare, eo quod illum Ordinare nolit, reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. reſol. 587 in 2. edit. alias deciſ. 693. in 1. edit. & cenſuit Rot. in Elborenenſi Ordinum 24. Iunij 1618. coram* R. P. D. Remboldo & 18. *Februarij* 1619. coram Reuerendo D. meo Decano.

Vnde fit non poſſe Epiſcopum quemquam ordinare inuitum, *princip. 74. diſt. & ibi gloſ.* 1. quamuis cogere ad ſuſcipiendos voluntariè Ordines poſſit eum qui beneficium Eccleſiaſticum obtinet, aut ratione ordinis eidem beneficio annexi, aut propter neceſſitatem Eccleſiæ *cap. 1. de ætate, & qualit. c. quæris, vbi gloſ. & DD. eod. tit.* niſi legitimè excuſetur, qui ſi promoueri contempſerit, erit ab Ordine, quem habet, ſuſpendendus, aut à beneficio deponendus *cap. ſi qui clerico 74. diſt. d. c. quæris*. Cæterum ſi inuito velit ordines conferre, ſuſpenſus ipſe eſſet à celebratione Miſſarum per annum, & ab Ordinum collatione *c. 1. & 274. diſt. & citati infra alleg. 111. num. 3.* & ille eſſet deponendus *cap.* denunciamus 25. *quæſt. 2.* imprimitur ſiquidem character inuito, ſi adſit voluntas quamuis coacta, ſecùs ſi nullatenus præſtaret aſſenſum, iuxta ea quæ reſoluimus ſupra *alleg. 2. num. 5. & 6.*

AD ALLEGAT. V. Pag. 162.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. tract. 4. cap. 2. numer. 8. cum ſeqq. Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico, p. 1. tract. 2. cap. 2. qu. 5. in fine.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. dict. c. 2. n. 8. prope finem.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ Vnde ex Riccio notat *Molfeſ. d. c. 2. nu. 9.* collationem factam beneficij poſt ſeu menſe non dici factam ſecundum mentem Concilij, vt ordinatus remaneat ſubditus ordinantis, & eximeretur à proprio. Ego quia tempus ſex menſium eſt longũ tempus & dictio ſtatim dicitur ad ſummam intra decem dies.

Num. 16. in fine. adde. ¶ quamuis teneat *Molfeſ. d. num. 8. in fine*, poſſe Epiſcopum cum familiari quoad interſtitia diſpenſare.

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Seraph. de Freitas in add. ad tr. de Confeſſoribus ſollicitan. mulieres in confeſſ. Illuſtriſſ. D. mei Roderici à Cunha q. 12. num. 27. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 69. verſ. ſunt autem aliquot.*

Num. 21. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 2. nu. 32. in fine.*

AD ALLEGAT. VI. Pag. 164.

NVM. 1. in fine. ¶ *Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 243. num. 45. cum ſequentib. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis trac. 2. cap. 2. num. 25. prope finem.*

Num. 11. in fine. ¶ *Fornar. in tract. de ordine cap. 8. §. 8. Molfeſ. d. c. 2. nu. 11.*

Num. 15. à linea 8. ibi, *num.* 13. adde. ¶ quibus addo *Tolet. lib. 1. ſumm. cap. 49. num. 4. Azor. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 5. verſ. quares Fornar. de ordine ca. 5. §. 4. in 4. notabil. Molfeſ. d. c. 2. num. 15.*

AD ALLEGAT. VII. Pag. 166.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. à num. 20.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 10.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ Et ne fraus aliqua intercederet erat olim certa dimiſſoriarum huiuſmodi litterarum forma à Canonibus introducta 3. *diſt.* per totam, quæ ab Epiſcopis ſingulis ſeruanda eſt, quamuis hodie non eadem præcisè ſeruetur.

Num. 9. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. tract. 2. cap. 2. nu. 22. Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico p. 1. tract. 2. cap. 1. quæſt. 6. in fine. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolu.* 18. vbi quando Epiſcopus dicatur agere è remotis.

Num. 11. in fine. adde. ¶ & municipatum, quod non poſſit dare dimiſſorias etiam ad primam tõſuram Capitulum Sede vacante tenent *Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 3. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. c. 7. num. 95. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. c. 14. nu. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 106. *Monet. d. c. 10. nu.* 173.

Arctatis beneficijs tam habitis quam habẽdis poſſe Capitulum ſede vacante per Vicarium ab eo electũ, intra annum litteras dimiſſorias concedere per *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.* ibi; arctatus non fuerit, *obſeruant Salzed. d. cap. 26. tit. Cod. verſ. poterit. prax. Epiſcop. p. 1. verbo Capitulum in princip. & verſ. ſecundum, Quarant. d. verſ. decimò quarto, Monet. de commutat. vlt. volunt. cap. 10. num.* 180. vbi reſoluit poſſe huiuſmodi Capitulum pro arctatis litteras dimiſſorias ei cõcedere, qui habeat Epiſcopum à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo receptis illas poſſet obtinere.

Arctatos occaſione beneficij recepti illos dici, quod obtinent aliquod beneficium requirens ſeruitium perſonale ratione, cuius de iure, conſuetudine, priuilegio, ſtatuto Eccleſiæ, vel fundatione intra annum tenetur ſe promoueri facere, aſſerunt *Nicol. Garc. d. par. 5. ca. 7. num. 98. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. c. 26. §. 20. num. 5. verſ.* & primò, *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolutio.* 98. exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem eccleſiam, quod ſit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficijs, ſeu capellanijs, requirentibus ex inſtitutione ſeruitium perſonale, ſeu aliquem Ordinem, late *Monet. d. cap. 10. num. 166. cum multis ſeqq.* vbi cum Garc. & Vgolin. citatis locis idem eadem ratione dicendum putat, vbi ordo ſuſcipiendus beneficio eſt ita annexus, vt tempore prouiſionis in eo cõſtitutus eſſe debeat, qui beneficium obtinet, ſed impetrãs diſpenſatus fuit, vt hoc nõ obſtante huiuſmodi beneficium poſſet obtinere, vel vbi in litteris contineretur illa non obſtantibus aliquibus P. per quæ effectus gratiæ noſtræ impediri valeat quomodolibet, vel differri, aut ſimilis.

Arctatos occaſione beneficij recipiẽdi illos dici, qui habent ius, ſeu ſunt vocati ad aliquod beneficium vacans, ſeu capellaniam quod tamen requirit actum certum Ordinem, quo illi carent, vel illos dici, qui cum ſint ordinati prima tonſura ſunt præſentati ad beneficia atteſtantur *Aloyſ. Ricc. d. reſol. 98. Monet. d. c. 10. nu. 173. & 176. Nicol. Garc. dict. cap. 7. à numer. 99.* obſeruantes etiam electum in concurſu ad beneficium curatum,

tum, cuius collatio facienda eſt à Papa, non poſſe interim dici arctatum tam occaſione beneficij recepti quã recipiendi; necnon minimè dici arctatum occaſione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult reſignare aliquod beneficium requirens actu ordinem, quo ille caret.

Num. 16. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. d. trac. 2. cap. 2. num. 29. Monet. de commut. vlt. volunt. c. 10. num. 182.* vbi refert modernum Curiæ Rom. ſtylum habere, vt ſede Epiſcopali vacante ipſę quoque teſtimoniales dentur ab Ordinario viciniore.

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Fornar. de ordine c. 5. §. 4. in 4. notab. Molfeſ. in ſumm. Theolog. moral. tract. 2. cap. 2. num. 28.*

Num. 22. à linea 6. ibi, *num. 2.* adde. ¶ admittit *Molfeſ. in ſumma Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 21. poſt med.* Sixtum V. audita ſententia Congreg. declaraſſe, quod ſi Epiſcopus litteras dimiſſorias concedens ſubditum examinauit, & in litteris dimiſſorialibus hoc affirmauerit, non tenetur Epiſcopus ad quem ordinandus mittitur illum examinare, nec inquirere ſuper idoneitate, & litteratura.

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico tract. 2. c. 1. q. 7. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. nu. 16.*

Num. 27. à linea 7. ibi, §. 4. adde. ¶ *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. q. 42. Homobon. de bonis de exam. eccleſ. par. 2. tract. 11. c. 6. q. 11. reſol. 4.*

Num. 28. in fine. adde. ¶ *Sanchez. de matrimon. libr. 8. diſp. 35. n. 14. Homobon. d. c. 6. q. 12. reſol. 1. in fin.*

Num. 31. à linea 22. ibi, prohibentur. adde. ¶ de quo vide *Fr. Ludou. Miranda in manu. Prælatorum tom. 1. qu. 38. art. 2. Molfeſ. in ſumm. Theol. moral. tractat. 2. cap. 2. à num. 23.*

AD ALLEGAT. VIII. Pag. 170.

NVM. 1. à linea 9. ibi, *gloſ.* adde. ¶ Et quamuis olim Epiſcopus per annũ à collatione ordinum tantum eſſet ſuſpenſus *d. c.* eos qui nunc verò ab exercitio Pontificalium eſt ipſo iure ſuſpenſus *Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reform. cap. 5.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſumm. Theol. Mor. tra. 2. cap. 2. num. 12.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. d. c. 2. num. 13. Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de temp. ordin. deciſ. 62.* vbi aduertit hodie conſulendam eſſe in hac re Bullam Sixti V. incip. ſanctum, & ſalutare, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus ſcienter aut ignoranter, niſi debita diligentia adhibita iuſtus error, & probabilis facti ignorantia excuſet à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeo ipſius tonſuræ, & ab executione omnium munerũ Pontificalium, eo ipſo ſuſpenſus eſt, cuius tamen Bullę rigorem temperauit poſtea Clemens VIII. vt obſeruauit *alleg. 20. num. 1.*

Num. 4. à linea 6. ibi, ſunt autem. adde. ¶ *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 4. §. dubiæ quæſtionis, Fornar. in tract. de ordine cap. 5. §. 4. ſub notab. Molfeſ. in ſum. Theol. mor. tract. 2. c. 2. num. 14.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ Nouiſſimè S. D. N. Vrbanus VIII. in ſua Conſtitutione contra malè ordinantes & malè ordinatos incip. ſecretis ſub Dat. 11. Decembris 1624. approbatis & innouatis dictam Clementis IV. ac in ſuo colore & efficacia permanere declarans dictã Pij II. conſtitutionem, ſic ait, motu proprio, & ex certa ſcientia ac matura deliberatione, noſtræ deque Apoſt. poteſtatis plenitudine venerabilibus, Fratribus, Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus tenore præſentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque cauſa Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alioſque quoſcumque Vltramontanos, & ex quibuſuis locis extra Italiam oriundis non ſolum ad ſacros, ſed neque etiam ad minores Ordines, vel clericalẽ characterem promouere audeãt ſeu præſumant, niſi dimiſſoriales ſuorum Ordinariorum litteras à noſtris, & huius S. Sedis Nuntijs, ſeu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas & ſubſcriptas habeant, eorumue Nũtiorum, ſeu Collectorum ſubſcriptiones à dilecto filio noſtro in alma Vrbe Vicario, in ſpiritualibus generali ſimiliter examinatæ recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti vero perpetuæ ſuſpenſionis pęnam abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſt. obtinendæ incurrant eo ipſo. Inſuper promotos huiuſmodi ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis ſciẽter ſe ad Ordines huiuſmodi promoueri fecerint, non ſolum prædictis verum etiam maioribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pont. infligendis pęnis. Italos vero ſi quos in poſterum clericali charactere inſigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſorijs contigerit, etiamſi qualitatibus per *Concilij Trid. decretum cap. 16. ſeſſ. 23.* requiſitis pręditi ſint, nihilominus ſequitur tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, ſed ſeculari iuriſdictione, vt antea plenè in omnibus ſubijcere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè volumus, ſicque & non aliter per quoſcumque Iudices Ordinarios, & delegatos.

Num. 8. in fine. adde. ¶ alias *conſ. 39. in nouiſſ. eod. tit. in nouiſſ.*

Num. 15. in fine. adde. ¶ de qua infrà *alleg. 17. nu. 10.*

AD ALLEGAT. IX. Pag. 172.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 41. de Benefic. cap. 6. num. 14.*

AD ALLEGAT. X. Pag. 174.

NVM. 1. à linea 5. ibi, proponere. adde. ¶ Conſtitutũ eſt enim *in cap. 2. & in cap. Epiſcopus 24. diſtinct. & in c. placuit, in fine, in cap. eſtote 1. quæſt. 1. cap. ad aures, & cap. vt noſtrum de officio Archid. cap. nihil §. Epiſcopi de elect. cap. vnic. de ſcrutin. in Ordine fac.* vt clericorum ordinationem ſcrutinium, ſeu examen per Archidiaconum, & ipſum Epiſcopum faciendũ pręcedere debeat. Oportet enim ordinationem Epiſcopum illud *Apoſt. 1. ad Timoth. 5.* meminiſſe, nemini cito manum impoſueris, refertur in cap. quid eſt 78. *diſt.* & illud animaduertere quod ſanctus Pontifex Clemens, vt refertur in cap. tales 23. *diſt.* præcipiebat dicens: Tales ad miniſterium eligantur clerici, qui dignè poſſint dominica Sacramenta tractare, cap. cum ſit *de ætate & qualit. cap.* quibuſdam *in fine 1. quæſt. 1. cap. ex multis verſicu.* nec eligatur 1. *quæſt. 3.* melius eſt enim Domini Sacerdotiũ paucos habere miniſtros qui poſſint dignè opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant. Zoſimus quoque Pontifex relatus in cap. ſi officia 59. *diſtinct.* hac de re loquens poſt

multa,

multa, ſic ait: Facit hoc nimia remiſſio cõſacerdotum noſtrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putãt ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri, & poſt pauca, quibus aliud præſtare non poſſunt, diuinos ordines largiuntur, quod oportet diſtricti ſemper eſſe iudicij *Cõcil. Hiſpalen. cap.* 1. rarum eſt enim omne quod magnum eſt. Et Hierony. in Michæam relatus in *cap.* hi quoſcumque 1. *quæſt.* 1. Hi quoſcumque, inquit, de aſſeclis ſuis ordinantes, & vitam eorum in ſcandalum populi exponentes, rei ſunt infidelitatis eorum, qui ſcandalizantur.

—— ibidem, propè finem, ibi, *de reform.* adde. ¶ & de materia latè *Vgolin. de offic. epiſcopi c.* 26. §. 18. *à num.* 2. *Homobon. de Bonis de examin. eccleſiaſt. tractat.* 2. *cap.* 3. *quæſt.* 26. *Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 25. *lit. A, verſ. hoc autem.* B

Num. 4. in fine. adde. ¶ *Auila de cenſur. p.* 7. *diſput.* 4. *dub.* 4. latè & bene *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 1. *l.* 2. *cap.* 28. *num.* 15. vbi ait citatis ſupradictis Doctoribus *Concilium Trid. d. c.* 7. ſolum voluiſſe vt Epiſcopi inquirant an promouendus ſit ex filijs, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, defenſorum, receptatorum, quos ius à ſuſcipiendis Ordinibus excludit, vſque ad ſecundum gradum via maſculina, vel vſque ad primum via fœminina.

Num. 14. in fine. adde. ¶ Inquirendum eſt igitur ſi ſit caſtus, 32. *diſt. vſque ad* 35. *per tot.* Si prudens 36. *diſt. vſque ad* 40. *per tot.* Si ornatus virtutibus 40. *diſt. vſque ad* 42. *per tot.* Si hoſpitalis 42. *diſt. & 86. per tot.* & domui ſuæ bene præpoſitus 66. *diſt. & 81. 89. & 91. diſt. per tot.* Ne autem ſit ebrioſus, aut litigioſus, vel maledicus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, ſcurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum ſuarum vltor. Præterea ne ſit cupidus, aut vſurarũ exactor *c. peruenit* 86. *diſt. cap. ſeditionarios, cum ſeqq.* 46. *diſt.* Sed neque nimium ſimplex *cap.* Epiſcoporum. vbi *gloſ.* & Doctores, & *cap.* Petrus 74. *diſt.* & alijs huiuſmodi careat, & ideo olim qui erat Ordines ſuſcepturus prius ſe victurum ſecundũ canonicas Regulas promittere tenebatur, vt habetur in *cap. quamquam* 23. *diſt.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Eccleſiaſticam dignitatẽ, vel curam animarum ſeruatur, vt in Pontificali; hi vero qui bonum habent teſtimonium & famam examinatione non indigent, vt ex decreto Concilij Carthaginenſ. III. colligere licet, de quo in *cap.* 2. *cum glo.* 22. *diſtinct.*

Num. 18. in fine. adde. ¶ ſunt igitur ſinguli examinãdi de qualitatibus & requiſitis Ordinum ſingulorum, & de cuiuſque ordinis officio, quem ſunt ſuſcepturi, vt in *ſequentibus allegationibus*, oſtendemus.

Num. 21. poſt finem. adde.

¶ Ad regulares minime extendi diſpoſitionem *Concilij d. cap.* 5. cùm in illis ſatis ſit Epiſcopo teſtimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus, & atteſtantibus prædictos nullo requiſitorum indigere, eiuſque fidei ſtandum ſit, præter quam circa doctrinam pro qua ſubijciũtur Epiſcoporum examini, referunt deciſum *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 24. *art.* 1. *Vgolin. d.* §. 18. *num.* 2. *verſ. tertio, excipiũtur Regulares, Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 35.

A Num. 23. poſt finem. adde ſequentia.

De qualitatibus Ordinandorum.

¶ Ex his, quæ ſupra diximus, colligere licet quod nõ omnes perſonæ ad Ordines ſunt promouendæ, & pleri que diuerſis de cauſis ordinari non poſſunt, de quibus omnibus eſt in præſenti loco tractandum.

Primum igitur & præcipuum quod in ordinandis perſonis requiritur, & de eſſentia eſt Sacramenti, eſt ſexus virilis, ac proinde mares tantummodo ſunt promouendi, fœminæ vero minimè omnino; & ſi de facto mulieri Ordo aliquis conferretur, nõ reciperet characterem impediente ſexu, §. 1. *circa princip.* 15. *qu.* 3. *cap.* vxoratos, *in fine, de conuerſ. coniug. gloſ. fin. in cap.* Diaconiſſam 27. *q.* 1. *S. Thom. in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 1. & 2. *Soar. de cenſur. diſp.* 51. *ſect.* 2. *in princip. Bellar. diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 8. *num.* 5. ex eo quia ſuſceptio ordinum tacitè coniungit clericum Eccleſiæ tanquam ſpõſum ſponſæ cap. ſeriatim *in fine, ibi,* vt fiat de carnali, 32. *diſt. cap.* 2. *iuncta gloſ. fin. de pænit. Abb. in cap.* inter corporalia *num.* 31. & *ibi Butr. in* 2. *notab. col.* 3. *de translat. Pral.* quod myſticum cadere non poteſt in fœmina: tum quia clerici nemini debent ſubijci *cap.* 1. 34. *diſt.* mulieres autem ſunt ſubditæ viris *Geneſ.* 3. *D. Paul. ad Timoth.* 2. *cap.* manifeſtum, c. eſt ordo, *cap.* hæc imago, & ibi *Archid. num.* 3. cum alijs pluribus 33. *qu.* 5. Vnde Clauium poteſtatem fœminis minime competere probat Innoc. III. *in cap. noua, de Pænit. & remiſſ.* vbi reprobans conſuetudinem ſecũdum quam Abbatiſſa audebat benedicere Moniales, Confeſſiones audire, & publice prædicare, ſubiungit rationẽ, quia licèt Beatiſſima Virgo Maria dignior fuerit Apoſtolis vniuerſis, nõ tamen illi, ſed iſtis Dominus Claues Regni Cœlorum commiſit, docent *S. Thom. in addit. ad* 3. *p. q.* 39. *art.* 1. *Victor. relect.* 2. *de poteſt. Eccleſ. q.* 2. *num.* 3. *Sot. in* 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 1. *Angles in floribus Theolog. q. de Clauibus art.* 1. *diffic.* 5. & *alij*, quos refert *Henriq. in ſum. lib.* 1. *cap.* 21. §. 2. *litt. N. & lib.* 6. *c.* 2. §. 3. & *lib.* 10. *c.* 16. §. 1. *lit. A, Soar. to.* 5. *diſp.* 2. *ſect.* 3. *num.* 5. hinc notantes fœminas ipſo iure diuino incapaces eſſe eorum quæ ſunt Ordinis, & per conſequens irregulares non eſſe ratione ſexus, vel etiã ob quamcumque cauſam ſuperuenientem, quæ eſſet ſufficiens in viris, ad irregularitatem contrahendam; eſt enim irregularitas impedimentum Canonicum, id eſt legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, ſecundum quàm omnes qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri: at verò ſexus fęmineus ipſa lege diuina impeditur, & incapax eſt ſuſcipiendi Ordines, & per conſequens in eum irregularitas non cadit, vt aduertit Sot. vbi proximè *art.* 2. *in princ.* & multis adductis latè *Henriq. lib.* 14. *cap.* 2. *in princip.* eleganter *Soar. d. tom.* 5. *diſp.* 40. *ſect.* 7. multiplicique ratione confirmat *Viuald. in candel. aureo p.* 3. *c.* 3. *à princip.* Quod autem de Presbytera, & Diaconiſſa, ac de ſacratis fœminis dicitur in *cap.* Presbyterorum *ſeq.* 32. *diſt.* & *in cap.* Diaconiſſam 27. *quæſt.* 1. & *in cap.* ſacratas 23. *diſt.* eſt intelligendum, non quod Ordinem, vel characterem Sacramentalem ſuſcipiãt, ſed propter officium quod gerebant, legendi v. g. homilias, vel Euangelia in choro ad quod deſtinabantur certis quibuſdam benedictionibus, non autem quod fuerint ſpeciali ritu conſecratæ, quemadmodum in Presbyteris, & Diaconis obſeruatur: nam propter officium

ſicium Presbyteræ dicebantur, quia ſeniores, & alijs A
præfectæ, notant ex *S. Thom. Sot. vbi ſupra, Caſtr.* & plures alij, quos refert *Henriq. d. §. 2. lit. P. & ſeq.* Verum non ineleganter intelligebat *Vualdenſ. de Sacram. tit. 7. c. 58. nu. 7.* quod Diaconiſſæ *in d. c.* Diaconiſsã, dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum conſtat Presbyteras dici vxores Presbyterorum, vt apertè probat *tex. in c. vlt. 32. diſt.*

Hermaphroditus vero, ideſt qui habet vtrumque ſexum, ordinari nequaquam poteſt, niſi in eo præualeat ſexus virilis, non autem ſi fœmineus præualeret, aut eſſet parilitas, gloſ. verbo teſtimonium *in c. teſtis*, §. hermaphroditus, vbi *Card. Præp. & Turret. 4. quæ. 3.* B
Syluest. verbo hermaphroditus, *Sot. in 4. diſt. 25. qu. 1. art. 3. Bellet. d. tit. de diſciplina cleric. §. 8. a princ.* De Eunuchis vero paulo infra videbimus.

Non autem omnes maſculini ſexus ſunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, ſeu maculæ quædam deeſſe debent eiſdem, vt ritè valeant, ſecundum ſtatuta Canonum ordinari, de quibus omnibus ſummariè habetur *in cap.* maritum 33. *diſt. & in cap.* præcipimus 34. *diſt. & in cap.* non confidat 50. *diſt. & de ætate, & qualit. per totum.*

Et in primis, vt à qualitatibus requiſitis ſumamus C
exordium, ſciendum eſt certam in ordinandis perſonis ætatem requiri, vt ſacri Canones ſtatuerunt, & nos ſigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus *allegat. 11. à princip.* & de Ordinibus maioribus, *alleg. 16.*

Secundò, ſciendum non ſolam ſufficere ætatem in ijs qui ſunt Ordinandi, niſi aliæ adſint qualitates *cap.* quicumque, ibi, ſi tamen per hęc tempora 77. *diſt. Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. ca. 12.* quarum præcipua litterarum ſcientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg. 46. à nu. 5.* Hæc ſunt duo quæ præcipuè in ordinandis requirũtur in ſexu virili, ſcilicet ætas *cap. fin. cum gloſ. de tempo. ordinat. lib. 6.* & litterarum ſcientia cap. illiteratos 36. D
diſtinct.

Aliæ autem ſunt qualitates, & requiſita quoad vitam & mores, quæ arbitrio, & inquiſitioni Epiſcopi relinquuntur, qui in ſcrutinio, ſeu examine faciendo de huiuſmodi inquirere debet, vt videlicet ſint continentes, ſobrij, prudentes, modeſti, pudici, hoſpitales, miſericordes, ac liberales, pacifici, domui ſuæ bene præpoſiti, & virtutibus ornati, vt ſupra innuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui ſunt ad Ordines promouendi, ſunt plura, quæ irregularitatem inducunt, hoc tamen in loco ea quæ præcipuè laicos ab omni Ordine ſuſcipiendo repellunt, breuiter referemus.

Primò ergo ordinandus non eſt homicida, qui vi- B
delicet homicidium per ſe, vel per alium etiam cõſilio tantum, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, pręterquam ad ſui defenſionem commiſerit, de quo diximus latè *alleg. 39. n. 60. & alleg. 51. n. 4.* Idem quoque cenſetur de mutilatione membrorum principaliũ, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, ſecundum *gloſ. in Clemen. 1. vnica,* de homicidio.

Secundò infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur c. Arrianos 1. *quæſt. 1. Penia in direct. Inquiſit. p. 3.* commento 163. *verſ.* ob has rationes. *Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 10. num. 28.* Efficiuntur enim irregulares illa irregularitate quæ prouenit ex defectu animæ, & eſt ſecundum ſe annexa hæreſi, ſecundum *Nau. in man. cap. 27. num. 205. verſ. 3. Valent. tomo 4. diſp. 19. puncto 3. in 3.* ſpecie irregularitatis, *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 25. nu. 2.* quos refert & ſequitur *Ricciul. de iure perſonarum extra gremiũ Eccleſiæ exiſten. lib. 5. cap. 17. num. 2. Contra Perez l. 3. tit. 4. lib. 8. ordin. fol. 98. ad finem. Henriq. in ſum. lib. 14. de irregul. cap. 4. §. 6. & cap. 5. §. 2. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 12. numer. 16. & Auil. in ſimili tract. p. 7. diſp. 14. dub. 2.* exiſtimantes hanc irregularitatem non eſſe annexã hæreſi, ſed prouenire ex notorietate delicti, vnde fit hæreticum etiam occultum eſſe irregularem, vt docent *Sanch. d. cap. 25. num. 2. & Ricciul. d. cap. 17. nu. 6.* dummodo non ſit merè mentalis, ſed quæ proceſſerit ad actum viſibilem, ſiue cognoſcibilem, vt rectè obſeruant *Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 11. quæſt. 12. & c. 21. q. 8. Soar. tom. 5. diſp. 43. ſect. 1. num. 4. Sanch. d. cap. 25. ſub num. 2. ad finem.* Vtrum autem huiuſmodi irregularitas duret poſtquam per pœnitentiam hæretici reuertuntur? Vide *Sanch. d. c. 25. num. 2.* latè *Ricciul. d. libro 5. c. 18. per totum.* Hæreticorum item fautores, credentes & defenſores clericatu habentur indigni *c. ſtatutum 2. de hæretic. lib. 6.* Neque hæreticorum, eorundemque fautorum & defenſorũ filij poſſunt fieri clerici vſque ad ſecundam generationem lineæ paternæ, etiamſi crimina parentum non fuerint imitati cap. quicumque §. *hæretici* & *d. cap.* ſtatutũ 2. *& ibi gloſ.* verbo inane, *de hæret. in 6. Penia d. commento 163. verſ.* rurſus textus. Quando autem mater eſt hæretica, vel fautrix hæreticorum excluduntur, non autem nepotes *gloſſ.* verbo inane *in d. c.* ſtatutum, tantum filij à clericatu *Penia d. verſ.* rurſus textus. *Bellet. d. 10. num. 27. & 28.* Neophyti vero, ideſt qui noui ad Chriſtianam Fidem venerunt, quamuis non facilè ſint ordinandi, non tamen à clericatu ſimpliciter repelluntur, intelligendo iuxta ea quæ diximus ſupra hac *alleg. nu. 7.*

Tertiò excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti ab Ordinibus ſunt repellendi 81. *diſt. per tot.* & ſi de facto ordinentur, licèt characterem recipiant, vt dixi *alleg. 2. num. 7.* ſuſpenſi ſunt eo ipſo ab Ordinum executione præſertim excommunicati, immo ſi tales ſint ſeculares, & ſcienter id egerint, ſunt deponendi cap. cum illorum, *de ſentent. excom.*

Quartò infames infamia Iuris, quorum ſtatus ſcilicet vita, & moribus eſt reprobatus, aut qui de crimine fuerint accuſati, omnino ordinari non debent c. omnipotens Deus, *de accuſat. cap. fin. de teſtib. cap.* tantis *Daniel* 81. *diſt.* & idem dicitur de infamia facti, ideſt hominum, quæ ex mortali tantum crimine prouenit, ſpecialiter autem illi exprimuntur, qui in ſcena luſerunt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras, ſeu infames habuerunt cap. maritum 33. *diſt.* vt infra quoque videbimus *alleg. 47.* [illegible]

Quintò, quilibet criminoſus, & qui notoriè permanet in peccato mortali c. ex tuarum, *& cap.* ad aures, *de tempor. ordinat.* Sed ſi peccatum eſt occultum, non debet talis ab ordinibus repelli, ſi publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat, monendus autem erit ne ad ordinationem accedat, ſed pœnitentiam agat, niſi ſit homicidium voluntarium, quia quantumuis ſit occultum, talis non debet vllatenus ordinari *cap fin. de tempor. ordinat.* Specialiter autem qui crimen vſuræ commiſerint *d. cap.* maritum, aut ſimoniacè [illegible] in petendo Ordine fuerint, aut in beneficio

neficio acquirendo prohibentur ad ordines promoue- A
ri *cap.* ſancitum 7.*q.*1.

Sextò ſolemniter pœnitentes, ideſt qui publicam &
ſolemnem pœnitentiam pro graui & publico delicto
egerunt, ordinari prohibentur *cap.* ex pœnitentibus *c.*
illud, *c.* maritum cum ſimilibus 33.*diſt. Maiol. de irreg.*
*lib.*3.*c.*2.*ſub num.*4. propter Ordinis dignitatem, cum
tales infamiæ nota laborent, vt diximus *alleg.*43.*nu.*6.
tum quia reputantur faciles ad crimina perpetranda,
nec ſine populi offenſione, in tali miniſterio deſeruiũt,
nec alios redarguere poſſent *c. fin.*25.*diſt. ca.* de his ve-
ro 50. *diſt.* Intelligi etiam pœnitentia peracta iuxta ea
quæ adduximus *d. alleg.*43.*num.* 7. Et ideo ſcienter or- B
dinans peragentem ſolennem pęnitentiam, incurrit ſu-
ſpenſionem per annum à celebratione, prout adnota-
uimus *alleg.*111.*nu.*15.

Septimò bigami, ſeu digami, ideſt qui plures ha-
buerunt vxores, ſiue diuerſis temporibus, ſiue eodem
tempore non poterunt ordinari c. acutius 26. *diſt. c.*1.
& 2.33.*diſt. c.* curandum *cum ſeqq.*34.*diſt. & per totũ,*
de bigamis non ord. quod & de bigamia etiam ex parte
vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum habuerit
d. c. curandum, *cap.* ſi quis viduam 50.*diſt. cap.* tam lit-
teris, *de teſtib.* Quod ſi tales de facto ordinentur, nomẽ
quidem cum charactere habebunt, officium vero mi- C
nimè, vt dicit Agathenſe Concilium, nec gaudent pri-
uilegio clericali *cap.*1.*de bigamis lib.*6. nec deferre poſ-
ſunt tonſuram, & habitum clericalem niſi diſpenſatio-
nem à ſede Apoſtol. obtineant. Hæc autem conſtituta
fuerunt propter continentiæ & honeſtatis legem mini-
ſtris Altaris impoſitam *cap.* lex continentiæ 31.*diſt. cũ*
ſimilibus, vide quæ latè diximus infra *alleg.* 49. Vnde
circa hoc ſunt quædam notanda. Primò quod inter bi-
gamos reputatur quoad Ordines non recipiendos, qui
virginitatem profeſſam fuerit præuaricatus *cap.* quot-
quot 27.*q.*1. expreſsè enim prohibetur Monachus or-
dinari, qui vxorem poſt factam continentiæ profeſſio-
nem ducere auſus fuerit cap. monacho *ead. cauſa & qu.*
Ita & clericus, qui in ſacris Conſtitutus vxorem duxe- D
rit, quamuis re vera bigamus non dicatur, pro bigamo
tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur *cap.*
nuper, *de bigamis, Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub.* 11.
*cap.*6.*n.*12. *Flamin. de reſignat. lib.*5.*quæſt.*3. *num.* 190.
Secundò quod qui plures habuit Concubinas eſſe bi-
gamus non cenſetur, nec tanquam bigamus ab ordini-
bus repelletur *cap.* quocirca, *de bigamis*, qui enim vin-
culo Matrimonij iterum alligatur in carnis cõmixtio-
ne vitam ducere velle tacitè proteſtatur *arg. cap.* nuper
eod. titul. quod in concubinario ſolo non præſumitur,
quamuis nec talis facilis ſit ordinandus. Vnde tertiò
eſt notandum, quod is qui poſt mortem vxoris fuerit
fornicatus, non eſt facilè ordinandus *cap.* ſi quis de
laicis, 34.*diſt.* qui vero longam continentiã poſt mor- E
tem vxoris, aut poſt incontinentiæ vitia ſeruaſſe pro-
batur, poterit arbitrio Epiſcopi ordinari *arg.* c. priuſ-
quam 28.*diſt. & c.* fraternitatis 34.*diſt.* Quartò quod
qui vxorem habuerit meretricem, aut ancillam, aut ſpe
ctaculis publicis mãcipatam, aut etiam ſimpliciter vi-
duam, non eſt ordinandus, *cap.* maritum 33.*diſt. cap.*
ſi quis viduam 1. *&* 2. *& ferè per tot.*34.*diſt.* ſic nec il-
le, cuius vxor commiſerit adulterium *cap.* ſi cuius vxo-
rem *cum ſeq.*34.*diſt.* Quintò quod clericus in minori-
bus conſtitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbi-
trio Epiſcopi (vt continentiæ vinculo alligetur) ad ſa-
cros Ordines promoueri, præſertim ſi eius ætatis ſit,
quæ futuræ incontinentię auferat ſuſcipionem *cap.* fra-
ternitatis 34.*diſt.*

Octauò coniugati non ſunt ad Ordines promouẽdi
*per tot.*31.32.33.*&* 34.*diſt. cap.* coniugatus, *de cõuerſ.*
*coniug. cap. fin. de tempor. ordin. lib.*6. Doctores *in c.* quod
dte de clericis coniug. miniſtris .n. Altaris, quibus quo-
tidiana neceſſitas orandi & ſacrificandi incumbit, nun-
quam coniugali officio vacare permittitur *c.* ſi laicus,
cap. ante, *in fine, cap.* Sacerdotibus, *cap.* nam ſicut, *&*
*per tot.*31.*diſt. cum citatis à Bellet. d. tit. de diſciplina cle-*
ricali §.9.*à princ.* niſi Religionem intrauerint de cõſen-
ſu coniugis, aut de eius conſenſu clerici velint in ſeculo
fieri *c.* coniugatus, *de conuerſ. coniug. cap.*1.*de clericis cõ-*
iug. cap. aſſumimus 28.*diſt. cap. fin. de tempor. ordinat. in*
6. *Bellet. d.* §.9.*à num.*18. Nam ſi vxor eſt ſenex non ſu-
ſpecta de incontinentia ſufficit votum continentiæ ip-
ſius in ſeculo, ſi vero ſit iuuenis deſiderabitur ingreſ-
ſus ipſius in Religionem, vt colligitur *ex text. in cap.* v-
xoratus, *& in c.* ad Apoſtolicã *de conuerſ. coniug.* & iuxta
hæc intelligendus eſt *tex. in d. c.* coniugatus, dum ſolius
voti caſtitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt
ſcilicet procedat quando vxor eſt ſenex, nec de incon-
tinentia ſuſpecta, ita docent *Nau. in man. cap.*22.*nu.*52.
*Cou. de ſponſalib. p.*2.*c.*6.§.3.*num.*3. *Azor. inſtit. moral.*
*p.*1.*lib.*13.*cap.*13.*q.*7. *Cald. Pereira de empt. cap.* 30.*nu.*
16. *Gutier. de Matrimo. cap.* 96.*à princip. Sanch. in ſimili*
*tract. lib.*7.*diſp.*39.*num.*6.*vbi num.*8. reſoluit ſacris ini-
tiatum ex legitima vxoris licentia manentis in ſeculo
cum voto caſtitatis poſſe ſimul habitare cum ea, ſi ſu-
ſpecti minime ſint, ſecus ſi ſuſpecti ſint, tunc enim nul-
latenus ſunt permittendi ſimul habitare. Hoc autem
locum habet præcipuè in his, qui volunt ad ſacros, &
maiores Ordines promoueri, qui continentiam profi-
teri tenentur, vt infrà oſtendimus *alleg.*.... Sed neq; mi-
nores Ordines, neque clericalis tonſura eſt conferenda
alicui coniugato *d. cap. fin. de tempor. ordinat.* quamuis
in his Ordinibus conſtituti poſſint contrahere matri-
monium *c. ſi quis eorum, cap. lectores cap. ſeriatim.*32.*di-*
ſtin. c. à multis, de ætate, & qual. Bellet. d.§.9.*nu.*5. Si ve-
ro coniugatus de facto ordinetur in ſacris non ſeruata
forma ſupra expoſita erit perpetuo ab ordinum execu-
tione ſuſpenſus, *Extrauag. antiqua, de voto Ioan. XXII.*
etiam matrimonio ſoluto, & ſit inhabilis ad maiores
Ordines ſuſcipiendos, & ad quodcunque beneficium,
aut officium Eccleſiaſticum conſequendum, ſed in mi-
noribus ordinibus, aut in clericali tonſura, durante cõ-
iugio ordinatus, eſt tantum ab ordinis executione ſu-
ſpenſus, *d. cap. fin. de temp. ordin. lib.*6. & ordinator il-
lius eſt ipſo iure ab eius ordinis collatione ſuſpenſus,
vt diximus *alleg.*111.*n.*10.

Nonò ſerui, vel mancipia ordinari non poſſunt, niſi
plenæ libertati fuerint reſtituti, toto *titu. de ſeruis non*
ordin. & 54.*diſtinct. per tot. Bernar. & Salzed. in pract. c.*
19.*in nouiſſ. edit. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali* §.14.*à*
*princ. Bonac. de cenſur. diſp.*7.*q.*2.*puncto* 4.*nu.*2. *Campan.*
*in diuerſorio Iuris Canon. rub.*11.*c.*8.*à princ.* Debet enim
eſſe immunis ab alijs, qui diuinę militiæ eſt aggregan-
dus, vt à caſtris dominicis quibus adſcribitur, nomen
eius nullius neceſſitatis vinculis abſtrahatur, vt inquit
Leo Papa *in cap.*1.54.*diſtinct.* Si autem de facto ſeruus
aliquis ordinetur quid iuris ſit ſub hac diſtinctione eſt
ſciendum, videlicet ſi ordinans ſciebat illum eſſe ſer-
uum, & eum ordinauit domino ſciente, nec contradi-
cente ad quoſcunque Ordines, ſtatim ſit liber *c. ſi ſer-*
uus ſciente, 54.*diſtin. Azor. inſtit. moral. p.*1.*lib.*1.*c.*4.§.*ſi*

paſſus verſ. item ſi ſeruus; ſi uerò Domino id ignorante, vel contradicente, ſciente vero ordinatore, vel præſentatore; ſimiliter fit liber, ſed illi tenentur duos ſeruos æquè bonos eius domino tradere *cap. ſi ſeruus abſente, ead. diſt.* ipſis verò ignorantibus, ſed ſciente, & contradicente domino, vel ignorante, tunc diſtinguitur de Ordinibus; ſcilicet quòd ſi ad minores tantum ordines eſt promotus, redigitur in priſtinam ſeruitutẽ domino volente, & deponetur *c. ex antiquis cum ſeqq. diſt. 54. c. 2.* vbi *gloſ. de ſeruis non ord. Gam. de ſacr. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis q. 5. n. 9.* Sed ſi ad Subdiaconatum, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus ipſe dabit domino ſuo pro ſe vicarium *cap.* miramur, de ſeruis non ordin. vel pretium ſi poteſt, alioquin ipſe quoque domino volente deponetur, & ſeruituti reſtituetur, ſecus ſi ad Presbyteratum aſcenderit, in eodem namque Ordine permanebit peculij ſui amiſſione mulctatus, eo quod ſciens ſe ſeruum paſſus eſt ordinari *d. cap. ex antiquis*; quod ſi peculium non habebit, ſeruiet domino in diuinis tantum officijs *cap. frequenter 54. diſtinct. cap. nullus, de ſeruis non ordin. Henriqu. in ſum. lib. 14. c. 8. §. 7. in princip.* Verùm ſi Dominus eius poſt annum ab illius promotione tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, ſed is liber erit *d. cap. ſi ſeruus ſciente*. Hæc autem de illis ſeruis intelliguntur, qui ex vtroque parente ſeruo ſunt nati; cæterum natus ex patre ſeruo, matre vero libera, liber eſt, & licitè poterit ordinari *cap. fin.* vbi *gloſ. & Doct. de ſeruis non ordin. Paleoth. de nothis & ſpurijs cap. 15. num. 4. Lali. de Zächis de priuileg. Eccleſ. priuileg. 34. num. 24.* quos refert, & ſequitur *Campan. d. cap. 8. num. 10. verſ. vt tamen.* Hæc eadẽ, quæ de ſeruis ſunt dicta, de originarijs quoque, adſcriptitijs, & colonis, qui terræ colendæ perpetuo ſunt adſcripti, intelligenda videntur ſecundum *Raym. & Angel. in ſum. verbo ſeruitus*, propter eandem rationẽ, quæ & in ipſis videtur exiſtere, de qua *in d. cap. 1. 54. diſt.* Sed & liberti ſine patronorum conſenſu ordinari non debent, quamuis nõ tanta in eis ſicut in ſeruis eſſe videatur circa hoc obſeruatio, *c. fin. 54. diſt.*

Decimò Curiales, id eſt, qui propter aliquod officiũ Curiæ ſunt addicti, non ſunt ordinandi *cap. 1. cap. 2. & per tot. 51. diſtinct. cap. vnic. 53. diſt. cap. ſi quis 77. diſt. c. infames 6. quæſt. 1. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 11. n. 6.* vbi hoc intelligendum eſſe exiſtimat de his Curialibus, qui exercuerunt ſæua, vel turpia, ſiue vilia, vt sũt nuntij, lictores, & id genus ſimilia, ſeu qui fuerunt officiales in cauſa ſanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam aſſumi *l. omnes C. qui militare poſſunt lib. 12.* Qui ergo oblati ſunt Curiæ alicuius publicæ poteſtatis, ſiue ſint milites, ſiue aduocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, ſiue honeſtum, ſiue inhoneſtum, vel indecens, præſertim vero in cauſa ſanguinis, non ſunt ad Ordines promouendi, quamdiu in huiuſmodi perdurant officijs, aut ſunt in his Curię obligati, nec à Curia abſoluuntur, *cap. Oſius 61. diſtinct.* qui nec eo caſu poterunt ordinari, ſi indè irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, niſi cum eis fuerit diſpenſatum, vt infra videbimus, ſed & adeo debent à Curia eſſe ſoluti, vt repeti omninò non poſſint, *cap. 2. & 3. 51. diſt.*

Vndecimò obligati ad reddendas rationes alicuius adminiſtrationis publicæ per ipſos geſtæ non poſſunt fieri clerici, niſi prius depoſito onere, & ratione reddita *cap. non fidat 50. diſt. cap. legem 53. diſtin. cap. magnus 54. diſt. c. 1.* vbi *Doct. de obligatis ad ratiocin.* docent *Bernard. & Salzed. in pract. c. 20. Nauar. conſ. 1. alias 4. nu. 7. de Regular. Henriq. lib. 14. cap. 5. §. 5. Eſcobar. de ratiocin. cap. 4. num. 1. cum ſeqq. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 65. cum ſeq. Curt. Philip. p. 2. lib. 2. cap. 9. num. 7. cum ſeqq. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 11. à princip. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 9. num. 2. & 3. Bonacin. de cenſur. diſpu. 7. quæſt. 2. puncto 5. nu. 2. verſ. quarto.* Amplia vt ratiocinijs implicati propter adminiſtrationem rerum etiam ſingularium perſonarum, non ſolum promoueri nequeant dum gerũt, exercentque officium, ſed etiam expleta adminiſtratione, & officio, ſi de dolo in adminiſtratione, vel redditione computorum perpetrato lis aliqua mota eſſet, vel in procinctu eſſet vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non poteſt, immo ſi de facto promoueretur, dignus eſſet depoſitione, etiamſi poſtea in cauſa vinceret *gloſ. verbo obrepſit in cap. tantis Daniel. & ibid. Archid. 81. diſt. Maiol. de irregul. libr. 2. cap. 11. num. 4. verſ. in priuatis, Salzed. d. capit. 20. num. 3. Campan. d. cap. 9. num. 3.* Limita primò in eo, qui grauatus eſt debito ſine aliqua adminiſtratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut ſimilibus alijs cõtractibus, nam obligatione, vel lite pendente ab ordinibus ſacris minimè arcetur, vt per *Abb. in d. cap. 1. q. antepen. Salzed. d. cap. 20. num. 4. verſ. inter*; niſi maximè ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis ſatisfaciat *Campan. d. cap. 9. num. 9.* Secundò limita in eo, qui rerum Eccleſiaſticarum, aut miſerabilium perſonarum, vel cuiuſlibet alterius piæ cauſæ, vel priuatæ adminiſtrator fuerit, quia adminiſtratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur *cap. vlt. 86. diſtinct. cap. iudicatum 89. diſt. Salzed. d. cap. 20. num. 5. verſ. itẽ, Bellet. d. §. 11. num. 5. Campan. d. cap. 9. verſ. prædicta autem prohibitio.* Tertiò limita in eo, qui publicis ratiocinijs adſtrictus fideiuſſores præſtiterit, vt per *Abb. num. 10. in d. cap. 1. de oblig. ad ratioc. Maiol. d. cap. 11. nu. 14.* Subdens hoc procedere ſi fideiuſſor conſtituat ſe principalem, itaut poſſit ante principalem debitorem conueniri, *Campan. d. cap. 9. num. 12.* ubi *num. 13.* reſoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detineri Ordinibus inſigniri. Quartò limita in eo, qui in aliquo licèt minori conſtitutus Ordine, alicuius etiamſi liberalis perſonæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit adminiſtrator, tametſi nondum cęptum ſit de adminiſtratione ratiocinari, ad altiores enim ordinum gradus aſcendere poterit, ut per *Ioann. Fabr. in l. quiſquis num. 8. C. de Epiſcopis & clericis, Campan. d. cap. 9. num. 11.*

Duodecimò corpore uitiati, uel imminuti ordinari non debent, *cap. illiteratos 36. diſt.* Doctores citati *alleg. 42. num. 1.* hi autem ſunt, qui membro aliquo carẽt, uel debiles parte aliqua corporis ſunt, uel infirmi, ut toto *tit. de corpore vit. ca. maritum 33. diſt.* ueluti ſi quis digito careat, uel manum habeat aridam, aut ſi claudus, uel adeo debilis ſit, aut deformis, ut uel miniſtrare non poſſit, uel nonniſi cum ſcandalo, aut horrore ob turpitudinem, uel deformitatem id poſſit efficere: ſic namque & in lege ueteri *Leuit. 21.* præcepit Deus ne homo, qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad miniſterium eius, ſi cæcus fuiſſet, ſi claudus, ſi uel paruo, uel grandi, uel torto naſo, ſi fracto pede, uel manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginẽ habẽs in oculo, ſi iugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore (id eſt morbum ſquammoſum corpus dehoneſtantem ut ſcabros) ſi ſit hernioſus, id eſt cuius inteſtina labuntur, uel

deorſum

deorſum confluunt, quæ omnia, & ſimilia moraliter explicat S. Gregor. *in Paſtorali, & habetur in cap. hinc etenim 49. diſtin.* & infra ſigillatim percurremus *d. allegat.* 42. & ſunt ab Epiſcopo in ordinandis animaduertenda, & ſi non omnia de Iure Canonico impediant Ordines. Illi vero præſertim non ſunt Ordinandi, qui ſe ſponte in quacunque parte corporis quauis de cauſa vitiarunt, & ſi non eſſent propterea deformati, aut debiles effecti, vt in canonibus Apoſtolorum habetur expreſſum, vt refertur *in cap. ſi quis abſciſione 53. diſt. & c. qui partem, & d. cap. maritum 33. diſt.* quod tamen de vitio notabili eſt accipiendum. Eunuchi vero ſiue caſtrati, aut ſpadones, non prohibentur ordinari, ſi non ſponte, ſed caſu, vel ab alio inuiti caſtrati fuerint *cap. eunuchus, & ibi gloſſ. in verbo in perſecutione 55. diſtinct.* quæ dicit non requiri vt carnem illam, vel puluerem ſeruent, *Bellet. dict. tit. de diſciplina clericali* §. 7. *numero 26. cum ſeqq.* Quod ſi corpore vitiatus de facto fuerit ordinatus, erit (ſi magnum fuerit vitium) deponendus *cap. pœnitentes 55. diſtinct.* Romanus tamen Pontif. ſecundum *gloſ. notabilem verbo corpore vitiati, in princip. 55. diſt.* diſpenſat in caſibus, quibus non omnino aliquis eſſet inutilis ad miniſtrandum, etiamſi ſeipſum abſcidiſſet, & niſi maxima eſſet deformitas, ex cauſa tamen neceſſitatis, aut vtilitatis Eccleſiæ, vel meritorum perſonæ. In leuibus vero maculis poterit Epiſcopus diſpenſare *cap. 1. & 2. de corpore vit.* vt reſoluimus *d. alleg. 42. nu. 57. cum ſeqq.*

Decimotertiò arreptitij, ſiue à dæmone obſeſſi prohibentur ad ordines promoueri *cap. maritum, cap. communiter, cap. clerici 33. diſt.* plures Doctores quos citauimus infra *alleg. 62. nu. 51. cum ſeqq.*

Decimoquartò illegitimi non poſſunt fieri clerici, ſed ad clericatum promouendi debent eſſe ex legitimo coniugio, legitimiſque natalibus orti *cap. Presbyterorũ & cap. ſeq. 56. diſt. cap. cum, in cunctis. de elect. ca. per venerabilem, in fine, qui filij ſint leg. cap. 1. & ibi Abb. nu. 1. de filijs Presbyt. Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 5. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali* §. 3. *à princ.* Et an & quando cum illis ad Ordines & beneficia poſſit Epiſcopus diſpenſare, egimus *alleg. 45.*

Decimoquintò Ordinandus non eſt, qui beneficiũ Eccleſiaſticum non obtinet vel aliud vnde commodè viuere, ac ſuſtentari poſſit, ne clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur *cap. 2. & ca. Epiſcopus de præbend. Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* ſub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Epiſcopus ordinare poſſit, latè egimus infrà *alleg. 19.*

Decimoſextò peregrini & ignoti Ordinari non debent, niſi bonum habeāt plurium Epiſcoporum teſtimonium, *per tot. 98. diſt. & per totum tit. de clericis peregrin.* nec ſtatur eorum iuramento, niſi litteras teſtimoniales habeant, aut per alia argumēta probent non habere canonicum impedimētum *c. inter quatuor*, de clericis peregrinis; ſunt autem peregrini in hoc quidem propoſito qui non ſunt ſubditi Epiſcopo à quo petunt ordinari, *c. cum nullus ætate, & qual. lib. 6.* Ignoti vero dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Epiſcopo non eſt nota *c. Epiſcopus 24. diſt. c. quærendum 2. q. 7. Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reformat. c. 5.*

Hæc ſunt quæ de Ordinibus ſuſcipiendis impediũt, & quæ præcipuè ſunt animaduertenda in admittendis perſonis ad Clerum, vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima tonſura locum habent; alia vero ſunt, quę in irregularitate illa continentur, quæ præcipuè à miniſterio ſuſceptorum Ordinum repellit, de quibus ſuo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ ſupra expoſuimus, à ſuſceptorum miniſterio expellunt, vt infrà dicemus.

Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus vidimus, aliqua ſunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habēt bigami, ſolemniter pœnitentes, & infames. Neophyti, corpore vitiati, illegitimi, & hermaphroditi. Hæc perpetua appellamus quia ſemper durant, niſi per diſpenſationem, aut per Religionis ingreſſum tollantur, vt ex dictis per diſcurſum huius tractatus apparebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam ſine diſpenſatione tolluntur, vel in eis facilius diſpenſatur. Vnde notandum eſt prædicta impedimēta in omnibus Ordinibus locum habere vno excepto, quod in Sacris tantum Ordinibus obſeruatur, & eſt defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in alijs quoque ad minores Ordines facilius diſpenſetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis & ſeruis domino non volente. Deinde aduertēdum diximus nullum eſſe impedimentum irritans ipſo iure ordinationem, nil eſt quod characterem impediat præter impedimētum ſexus, vt ſupra expoſuimus, modo in alijs ſeruata ſint ſubſtantialia ſacramenti, quæ ſupra innuimus *alleg. 11. num. 9. in fine.*

AD ALLEGAT. XI. Pag. 177.

NVM. 1. à linea 7. ibi, *num. 11.* adde. ¶ licet inueniatur *in cap. nemo, 78. diſt.* lectorem non minorem 18. annis eſſe aſſumendum, quod accipi poteſt non quidem de ordine, ſed de legendi officio, ad quod minores quamuis ordinati non ſunt aſſumendi, nam in ſecundo Toletano Concil. relato *in cap. de his 28. diſtin.* in minori ętate ſtatuitur poſſe ordinari lectores.

Num. 3. in fine. adde. ¶ An non confirmatus recipiens Ordines peccet mortal. dixi *alleg. 2. à nu. 14.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ quæ vt melius percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus à nobis ſpecialiter agendum eſt.

Num. 8. dele eum per totum, addendo & ampliando, vt ſequitur.

¶ Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, ſciendum Pſalmiſtam, ſeu cantorem is dici, qui primam clericalem tonſuram tantummodo ſuſcepit, ideo ſic dictus quia Pſalmos & cæteras laudes in Eccleſia cantat, *cap. cleros 21. diſtinct.* cuius officium impertitum inuenitur, eſt enim, qui vocem præmittit, & qui canendo ſubſequitur, & qui conſonat, primus dicitur præcentor, ſecundus ſuccentor, tertius concentor appellatur. Proprium autē pſalmiſtæ officium eſt canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas *cap. 1. 25. diſtinct. d. c. cleros.* In eius ordinatione fit capillorum tōſura in modum coronæ, & ueſte linea induitur, ut in Pontificali. Poteſt tamen quiſque ſola iuſſione Presbyteri officium pſallendi exercere *ca. Pſalmiſta 23. diſt.* tonſuram uero deferre nullus debet, niſi eam prius ab Epiſcopo acceperit, prout conſtitutum fuit in ſeptima Synodo relata *in c. 1. 69. diſtinct.* Et quamuis primam tonſuram minimè habere materiam & formam eſſentialē, ac proindè ſine prolatione aliquorum uerborum ualidam eſſe tonſurationem teneant illi, qui affirmant eam non eſſe ordinem, & pręcipuè *Nauar. conſ. 4. de ſacram. non iterand.*

in notis, Fornar. in tract. de ordine cap. 7. Molfeſ. in ſumm. A *Theologia moralis tract. 2. cap. 3. nu. 10.* ego tamen iuxta meam ſententiam contrarium libenter amplèctor, eo maximè quia Epiſcopus in eius collatione dicit in perſona clerico initiati, vt habetur in Pontificali: Dominus pars hæreditatis meæ, & Calicis mei· tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi.

Oſtiarius ſiue ianitor eſt is, qui præeſt oſtijs, vel ianuis templi; Cuius officium eſt bonos, & fideles in Eccleſia recipere, infideles vero, & criminoſos, atque excommunicatos repellere, non quidem ſuo iudicio, ſed ſuperioris iuſſu, & auctoritate, *cap. oſtiarius 23. diſt. S. Thom. in addit. ad 3. p. quæſt. 37. artic. 2.* in corpore, & B alij quos ſequitur *Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 236. capit. 2. num. 17. & 18.* Materia huius ſacramenti ſunt claues, quæ cum ordinatur ei porriguntur, & forma ſunt verba prolata per Epiſcopum in traditione Clauium, videlicet: Accipe poteſtatem aperiendi Eccleſiam, & ſacrarium, & claudēdum infidelibus. Vel: Sic age quaſi Deo redditurus rationem pro his rebus, quę his Clauibus recluduntur, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tractat. 2. cap. 4. Filliuc. tract. 9. num. 22. & 51.* Hic vocatur etiam Sacriſta, cum ei cura committitur ſacrorum vaſorum, & theſauri Eccleſiæ *capit. vnic. de officio Sacriſtæ.* Vnde & Theſaurarius appellatur, qui Græcè C cimiliarcha nominatur *cap. 1. in fine, 25. diſtinct.* Et ad eius officium ſpectat etiam Baſilicarum ordinatio, vel ornatio, & incenſi præparatio, cura Chriſmatis conficiendi, ac baptiſterij ordinandi, præparatio luminariorum, id eſt ceræ & olei pro ipſis luminaribus & huiuſmodi *dict. cap. vnic. de officio Sacriſtæ.* Cuſtos vero eſt quaſi miniſter Sacriſtæ, ad cuius officium pertinet ea cuſtodire, quibus in dies Eccleſia vtitur, vt linteamina Altaris, materiam ſacramentorum, lampades in Eccleſia accendere, campanas, & tintinnabula ſuis horis ad iuſſum Archidiaconi pulſare, & his ſimilia, vt habetur *toto tit. de officio Cuſtodis.*

Lector qui poſt oſtiarium ſequitur, eſt is, qui poteſtatem habet legendi lectiones Veteris Teſtamenti in D Eccleſia: eius namque officium eſt lectiones illas clare, & diſtinctè pronunciare, & ea quæ Prophetæ prædixerunt, populis enunciare, *cap. 1. 25. diſt. cap. cleros, 21. diſt. S. Thom.* & alij apud *Vaſqu. dict. diſputat. 236. capit. 2. numer. 19. cum ſequentibus.* Quare in eius Ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis *cap. lector. 23. diſtinct.* Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: Accipite, & eſtote verbi Dei relatores habituri, ſi fideliter, & vtiliter impleueritis officium veſtrum, partem cum his, qui verbum Dei bene miniſtrauerunt, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tractat. 2. cap. 5. Filliuc. tractat. 9. num. 21. & 51.* Hoc autem officium in pulpito exercere prohibentur, qui non fuerint ordinati lectores *cap. non liceat 22. diſt. capit. 1.* E *69. diſtin.*

Exorciſta Græca voce ſic dictus, qui Latinè Adiurās dicitur, ſiue increpans *d. cap. cleros.* in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorciſmorum *c. exorciſta 23. diſt.* Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem manus imponendi ſuper energumenos, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tract. 2. cap. 6. Filliuc. d. tract. 9. nu. 20. & 51.* Huius enim officium eſt, vt habetur in *ca. 1. 25. diſt.* manus ſuper energumenos, id eſt lunaticos, ſeu à dæmonibus obſeſſos cū inuocatione nominis Ieſu imponere; ſpecialiter autem ſuper baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorciſmus, *d. c. 1. c. nec quemquam ad fin. verſ. nec autem de conſec. diſt. 4.* Eſt enim exorciſmus, vt inquit *tex. in c. ante viginti ead. diſt. 4.* adiuratio contra dæmones, quæ non ſolùm circa corpora obſeſſa, verum etiam circa obſeſſas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, arctat enim eorū poteſtas, vt minus officiant, aut nocere valeant animabus *c. ſicut nobis ead. diſt. 4.* Sed exorcizare quidem dæmones in baptizandis officium eſt Sacerdotis *c. Sacerdotes ead. diſtinct.* quamuis & ſimplex exorciſta id valeret efficere, ſicut in obſeſſis corporibus poteſt *d. c. 1. 25. diſt.* qui vero non eſt in hoc ordine conſtitutus exorcizare, nec in Eccleſia, nec in domibus poteſt *cap. fin. 69. diſt. Laodicen. Concil. cap. 25. Aquiſgran. cap. 79.* Exorciſare autem energumenos omni die eſt permiſſum *cap. omni die de conſec. diſt. 5.*

Acolytus, qui Græco vocabulo ſic appellatus Latinè Sequens poteſt intelligi, eo quod Subdiacónum ſequitur, aliter vero ceroferarius dicitur à cereis deportandis *cap. cleros 21. diſt.* in eius ordinatione pro forma porrigitur candelabrum, vt ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipari *c. Acolytus 23. diſt.* aliqui vero dicunt materiam huius Sacramenti eſſe cereum extinctum ſimul cum vrceolis vacuis: alij tenent ſolùm eſſe vrceolos vacuos; In Pōtificali tamen videtur ſignificari vtramque ſimul eſſe materiam, prout ex eo colligere videtur *Vaſq. d. diſp. 236. nu. 29. & 30. & diſp. 237. ſub nu. 32. verſ. cæterum, Molfeſ. d. tract. 2. c. 7. nu. 10. Filliuc. d. tract. 9. num. 19. & 51.* Forma autem ſunt verba ab Epiſcopo prolata in traditione materiæ, videlicet quando traditur cereus extinctus: Accipite ceroferarium cum cereo, vt ſciatis vos ad accendendum Eccleſiæ luminaria mancipatos in nomine Domini. Et quādo traditur vrceolus vacuus Epiſcopus hanc profert verborum formam: Accipe vrceolum ad ſuggerēdum vinum, & aquam in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti ex nomine Domini, vt in Pontificali: vnde eius eſt officiū luminaria parare, & ad Altare deferre, quando legendum eſt Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad ſignum lætitiæ demonſtrandum, & ipſe ſuggeſta pro Euchariſtia Subdiaconis præparat, & vini & aquæ vrceolos *d. c. cleros, cap. 1. 25. diſtinct. cap. 1. §. deſeruientes, 33. diſtinct.*

Contactus materiæ eſt de eſſentia, itaut non cenſeatur Ordinatus, qui illam realiter, & phyſicè non contigit, vt docent *S. Thom. p. 3. quæſt. 38. art. 4. Sylueſt. verbo ordo 2. quæſt. 5. Ægid. de Coninch. diſput. 20. dub. 7. n. 7. Martin. Fornar. de ordine cap. 2. num. 4. Valent. to. 4. diſp. 9. quæſt. 1. puncto 4. ad 1. argum.* quamuis hunc materiæ contactum non eſſe de eſſentia teneant *Henriq. li. 10. c. 9. nu. 1. lit. D. Vaſq. d. diſp. 246. num. 19. Piaſequ. in praxi Epiſcop. p. 1. cap. 1. nu. 51. pag. 59.* Non opus eſſe contingere materiam quando verba proferuntur, itaut ſint ſimul contactus, & verba ſeu forma, ſed ſufficere, vt ſint ſimul moraliter, id eſt ſine mora interpoſita obſeruant *Emmanuel Sà verbo ordo nu. 5. Nugn. p. 3. quæſt. 34. art. 5. diffic. 2. Henriq. d. cap. 10. §. 1. Valer. Reginald. dict. tract. 5. nu. 9.* Et in minoribus ordinibus ſufficit ſi prędicta inſtrumenta tradantur per Archidiaconum Epiſcopo traditionis verba proferente, ex *d. cap. Acolytus,* docent *Syluest. verbo Ordo 2. quæſt. 5. Vinald. in candel. tit. de Sacramento Ordinis numer. 14. Nauar. conſil. 3. de Sacramen. non iter.* Eſt autem notandum ſex eſſe ſubſtantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non ſuſcipitur, nec character imprimitur. Primum eſt

pote-

poteſtas ordinantis. de qua *alleg.3.* Secũdum materia, ideſt inſtrumenta tangẽda, & in Presbyteris vnctio, de quibus egimus numeris præcedentibus. & *allegat.14.* Tertium forma verborum, vt diximus locis proximè citatis. Quartum ſexus virilis, quia fęmina non ſuſcipit characterem, vt obſeruauimus *alleg.10.numer.25.* Quintum intentio recta. Sextum Baptiſmus in ordinato, vt probauimus *alleg.2.à nu.8.*

Num.14. à linea 8. ibi, *caſu 26.* adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico p.1.tract.2.c.2.q.14.*

Num.17. à linea 11. ibi, *num.4.* adde. ¶ *Homobon. de Bonis de exam.eccleſ.tract.3.c.8.q.69. verſ. item minores. Monet.de commut.vltim. voluntat.c.10.n.184.*

Num.21. à linea 15. ibi, *num.3.* adde. ¶ *Benzon. de iuſtitia Pontificij interdicti c.6.verſ.nec Epiſcopo, cum ſeqq.* vbi reſoluit non licere Epiſcopo tẽpore interdicti conferre Ordines maiores, ſeu minores, etiam primam tonſuram quibuſcumque coram Regularibus.

AD ALLEGAT. XII. Pag.180.

NVM.2. in fine. adde. ¶ *Aloyſ.Ricc.Neap.deciſ.111.p.4.Molfeſ.in ſum.Theologiæ moralis tract.2.c.3.nu.17.*

Num.14. in fine. adde. ¶ contra *Marium Anton. variar.reſol.lib.3.reſol.48.& Aloyſ.Ricc.in deciſio. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.111.num.5.& deciſ.154.numer.2.part.4.*

Num.16. in fine. adde. ¶ refert deciſum *Armendar.d.l.1.de foro comp.nu.2.in fine.*

Num.32. à linea 9. ibi, *2.adu.* adde. ¶ *Molfeſ.in ſumma Theologiæ moralis tract.2.c.3.nu.18.*

AD ALLEGAT. XIII. Pag.186.

Num.2. in fine. adde. ¶ *Vaſq. in opuſc. de reſtitu.c.6.§.1.dub.2.num.33.Molfeſ.in ſumm. Theologiæ Moralis tra.6.cap.10.n.65.in fine,* vbi etiam refert in Regno Neapol. iam eſſe immunes, vt eſt notoria praxis in Regia Camera.

AD ALLEGAT. XIV. Pag.188.

Num.1. in fine. adde. ¶ *Vaſq.in 3.p.tom.3.diſp.248.ca.3.Molfeſ.in ſum.Theol.moralis tract.2.cap.2.numer.25.* Dicitur autem Grecè Hypodiaconus quaſi ſubminiſtrans diacono *c.cleros 21.diſt.*

Num.3. à linea 7. ibi, *& ſeq.* adde. ¶ *Vaſq.tom.3.in 3.p.diſp.236.cap.3.ac Molfeſ.in ſumma Theolog.moralis tract.2.c.8.nu.14.& 15.*

—— ibidem poſt finem. adde.

¶ Forma autẽ ſunt verba prolata ab Epiſcopo in traditione materiæ; & ijs vtitur in traditione libri Epiſtolarum: Accipite librum epiſtolarum, & habete poteſtatem legendi eas in eccleſia ſancta Dei tam pro viuis, quàm pro defunctis in nomine Patris, &c. Et in traditione Calicis vacui cum patena, vt habetur in Põtificali hac verborum forma vtitur Epiſcopus: Videte cuiuſmodi miniſterium vobis traditur; Ideo vos admoneo, vt ità vos exhibeatis, quod Deo placere poſſitis, referunt *Molfeſ.d.c.8.num.16.& Vaſq.d.to.3.diſp.238.cap.5.à nu.48.*

Num.5. à linea 23. ibi, *art.4.* adde. ¶ *Miranda in man. Prælat.to.1.q.38.art.8.concl.2.Thom.Valaſc.tom.1.alleg.4.nu.2.Bonac.de ſacram.diſp.8.quæſt.vnica puncto 5.num.36.Vaſq.tom.3.in 3.p.diſput.246.à num.46.Far-*

A *nar. de Ordine cap.8.§.3.in 1. notab. Molfeſ. dict. tract 2.cap.8.nu.27.*

Num.6. & 7. muta vt ſequitur.

6 Diaconus græcè, miniſter latinè appellatur *cap.cleros 21.diſtin.* quia Sacerdoti miniſtrat, & alijs clericis miniſteria diſpenſat, & res ſacras populo adminiſtrat: nam & ſi alij quoque Clerici miniſtri exiſtant, ſolus tamen Diaconus propriè ſortitur hoc nomen, quia ſolus circa res ſacras Presbytero miniſtrat, eaſque fidelibus diſtribuit *cap.diaconi ſunt 93.diſt.* Alij vero potius aſſiſtentes dicuntur, vt *Syluest.Sum. Pont.docet in cap.nullus Acolythorum 24.diſtinct.* Hic & Leuita vocatur à tribu Leui, à qua Diaconi originem ex veteri lege traxerunt, *dict.cap.cleros, cap. diaconi ſunt 93.di-*
B *ſtin.* Elegerunt autem Apoſtoli ſeptem Diaconos Actor...... quorum primus & ſanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & poſt aliquot tempora inſignis eiuſdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; ſed locum quidem illorum ſeptem tenere vidẽtur Archidiaconi, qui miniſtri ſunt ſpirituales Epiſcoporum ſicut illi in Apoſtolorum locum viduis miniſtrabant, *argu. cap. Diaconi Eccleſiæ 93. diſtinct.* In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur ſua ordinatio, *cap.Diaconus 23. diſtinct.* cuius officium eſt publicè legere Euãgelium in Eccleſia, & miniſtrare in Sacrificijs, verbum gentibus prædicare, & Sacerdotibus in ſacris Eccleſię
C actibus deſeruire, ad quos actus omnes alij, qui attribuuntur huic officio, redduntur: quod officium etiam Dominus noſter exercuit, quando poſt Cœnam Sacramentum ſanguinis, & corporis miniſtrabat diſcipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideo eis aſſignatur liber Euangelij, & Stola in modum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta *Creſpet. in ſumm. Eccleſiaſt. diſcip. verbo Diaconus, Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p.1.c.19. in princip. Rodulph. Cupers. in d.c.oportebat. rub.diaconatus inſtitutum artic.1.num.38. Graſſis d.cap.9.nu.7.Carol.de Graſſis d. prælud. num.290.Vaſq.tom.3.in 3.p.diſp.236.cap.4. cum ſeqq.*
D *Molfeſ.d.tract.2.cap.9.* Forma autem ſunt verba Epiſcopi in traditione materiæ, videlicet: Accipe poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei, tam pro viuis, quam pro defunctis in nomine Domini, Amen, vt in Pontificali.

7 Presbyter græcè, latinè ſenior dicitur, *capit. cleros 21.diſtin.* non tam ætate quam moribus, & officio, qui & ſi ætate plerumque ſit iunior, ſic tamen viuere ac conuerſari debet, vt eius probata vita ſenectus ſit, vt inquit *Concil.Triden.ſeſſ.23.de reform.cap.14.* Is Sacerdos etiam dicitur, quaſi ſacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in ſacris Canonibus non ſolum in-
E feriores Presbyteros, ſed etiam Epiſcopos comprehẽdit. Propriè verò, & ſtrictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum poſt Epiſcopum, ſed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur *cap.ſi quiſpiam 81.diſt.c.Subdiaconus 77.diſt.c.1.in fine 25.q.5.c.2. vbi gloſ. de cohab.cler. præſertim,* vbi de re fauorabili agitur, in re vero odioſa ſtrictè fiet pro ſolo Presbytero, *Panor. in d. cap. 1.* Ordinandus eſt Presbyter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt infra *allegat.16.num.1.* dicitur, & qui bonum habeat teſtimonium, quique non modo in diaconatu annum integrum miniſtrauerit (niſi aliud Epiſcopo videretur, vt dicitur *allegat.18.*) ſed etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad

ſalutem, & ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente: idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conſpicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo poſſint expectari, vt inquit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 14.* Is quoque ex *Toletano Concilio 8. c. 9.* Pſalteriũ, & Cantica vſualia, vel hymnos didiciſſe debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino & patena cum Hoſtia; materia verò proxima eſt traditio calicis cum vino & patenæ cum Hoſtia *c. præterea iuncta gloſ. 23. diſt. c. generaliter §. vtriſq; 16. q. 1.* Et forma illa verborum adijcitur: Accipe poteſtatem offerendi, &c. *c. Presbyteri cum ſeq. 23. diſt.* Manus quoque ipſius ſacro Chriſmate inunguntur, oleo videlicet Cathecumenorum, quæ Vnctio ſolis Presbyteris in ordinatione præſtatur, non autem inferioribus clericis *d. c. præterea*, & Sacerdotali veſte induitur, vt in Pontificali. Manus etiam ſuper ipſum imponit ordinator, & presbyteri ſtantes *cap. Presbyter 23. diſtinct. cap. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi Hoſt. *nu. 10.* A B

Num. 9. in fine. adde. ¶ Officium Presbyteri eſt, vt habetur *in c. perlectis 25. diſt.* corporis & ſanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, ſuper populum orare, à peccatis abſoluere, & benedicere dona Dei; baptizare etiam, & alia Sacramenta populis miniſtrare præter Confirmationẽ & Ordinem, vt ſuo loco oſtendimus; & denique verbum Dei prædicare: quæ quidem omnia & ſi in potẽtia in Presbyterij charactere conſiſtant, quia videlicet harum rerum poteſtas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum abſque iuriſdictione, & ſuperioris auctoritate deducuntur, quod enim de poteſtate abſoluendi diximus, eſt à *Concilio Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 15.* conſtitutum, vt nullus Sacerdos cuiuſcumque audiat Cõfeſſionem, nec abſolutionis beneficium valeat impertiri, niſi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab ordinario per examen idoneus approbatus iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re conſequatur, vt latè *alleg. 25. videbimus.* Alia ſimiliter Sacramenta miniſtrare non poteſt Sacerdos, niſi ſimilem habeat ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ auctoritatem, ſed nec Miſſæ Sacrificium eum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Epiſcopo permittatur *Conc. Trident. ſeſſ. 22. de reform. cap. 2.* Neque coram Epiſcopo ſuo celebrans benedictionem ſuper populum dare poteſt non obtenta ab eo licentia *Nicol. I. ad Michael. Imper. & habetur in Hiſpalen. Concilio*; & denique verbum Dei prædicare non poteſt antequam mittatur, & approbetur *cap. ecce 95. diſt.* Cæterum ſi nihilominus in ſolo charactere confiſus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iuriſdictio requiritur de eſſentia, vt ſuis in locis exponitur. C D E

AD ALLEGAT. XV. Pag. 190.

Num. 20. à linea 6. ibi, *nu. 61.* adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p. 1. cap. 19. prope finem, verſ. quoad ſecundum.*

Num. 23. à linea 19. ibi, *17. & 18.* adde. ¶ *Leſſ. de iuſtitia lib. 2. ca. 40. dubit. 14. Cened. ad Decretal. collect. 124. nu. 4. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib. 3. q. 36. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo diſpenſatio differ. 6. num. 5. Baſil. Pont. de impedim. matrimo. cap. 1. §. 3. Nicol. Garc. de beneſic. part. 7. cap. 10. numero 83.*

Num. 24. à linea 13. ibi, *neque vero.* adde. ¶ *Baſil. Põt. d. §. 3. verſ. ſed quamuis. Nicol. Garc. d. cap. 10. n. 92. & 93. Sanch. d. lib. 5. cap. 1. nu. 16. Barbol. à S. Fauſto d. q. 36. nu. 12. & lib. 7. q. 48.*

—— ibid. à linea 15. ibi, *& vxorem.* adde. ¶ atteſtantur *Palud. in 4. diſt. 38. q. 4. ar. 4. Luc. Macina. ſicul. lib. 8. de mirab. Hiſpaniæ c. vlt. Ioan. Vaſæ. in Chronica cap. 18. Barthol. à S. Fauſto d. q. 36. n. 6.*

—— ibid. à linea 21. ibi, 124. adde. ¶ Et diſpenſatum etiam fuiſſe per Alexandrum III. cum Monacho in Monaſterio S. Nicolai ordinis S. Benedicti ad inſtãtiã Vitalis Venetorum Ducis tradunt *Barthol. à S. Fauſto d. quæſt. 36. nu. 5. Fagundez in quinque Eccleſia præcepta lib. 3. cap. 5. num. 7.*

—— ibid. in fine. adde. ¶ Et nouè diſpenſaſſe Gregorium XIII. cum fratre Illuſtriſſimi Card. Ioyoſæ Galli ſacerdote profeſſo, & Prouinciali ordinis Capuccinorum aſſerit *Barthol. à S. Fauſto d. q. 36. a nu. 8.*

AD ALLEGAT. XVI. Pag. 193.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Zipa. in analytica poſtremi Iuris eccleſ. enarrat. ſub tit. de elect. numer. 11. Vgolin. de officio Epiſcopi c. 26. §. 6. nu. 4. & 5. Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico tract. 1. cap. 10. q. 60. verſ. ad maiores.* Regulares virtute ſuorum antiquorum priuilegiorum non poſſe ordinari ante legitimam ætatem præſcriptã *à Concil. Trident. d. c. 12.* aſſerunt *Fr. Emman. quæſt. Regular. to. 3. q. 23. art. 6. & 8. & in addit. ad ſum. to. 4. cap. 77. concl. 1. Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 12. nu. 14. & 15. Fr. Ludou. Miranda d. qu. 39. art. 1.* vbi aſſerit ſe neſcire de aliqua conceſſione, quæ id concedat Regularibus poſt Trid. & Sixtum, refert *Parel. in dubijs Regularib. verbo ordines ſacri num. 3.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Quarant. in ſumm. bullarij verbo ordo in princip. verſ. an.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ *Parel. in dubijs regularibus verbo Ordines ſacri nu. 7.*

Num. 19. in fine. adde. ¶ Hinc *Rota di deciſ. 481. num. 6.* reputauit doloſam ignorantiam cuiuſdam ante legitimam ætatem ordinati, qui procurauit fieri informationem ab officiali de ſua ætate, quem facilè ſibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio parocho, penes quem erat liber Baptiſmi, & cum iret ad ſuſcipiendos Ordines ſacros, & admonitus eſſet ab amicis, non obſtantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem *Rot. in alia deciſ. 200. numer. 2. apud Farin. p. 2. recẽt. cenſuit*, quod promotus ad ſacros Ordines ante legitimam ætatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipſum doloſè, & in contemptum ſuſcepiſſe ſacros ordines, & miniſtraſſe, & *num. 3. & 4.* tantum fuit dolum & contemptum ceſſare in eo, qui habuit iuſtam credendi cauſam, ac proinde irregularitatem non incurrere propter promotionem ante legitimam ætatem, ſi promotus ille credebat ſe eſſe legitimæ ætatis.

Num. 24. in fine. adde. ¶ & nouiſſimè *Aloyſ. Ricci. in deciſ. curiæ Archiep. Neap. deciſ. 130. p. 4. Parel. in dubijs Regularibus verbo ordines ſacri nu. 13.*

Verum autem Prælatus Regularis poſſit diſpenſare cum ſuo ſubdito ordinato ante ætatem, abſoluendo illum à ſuſpenſione, ac etiam cum eo in irregularitate contracta diſpenſando ex adminiſtratione illius ordi-

nis

nis durante ſuſpenſione? In quo dubio Capuccin. ad compendium verbo Ordines ſacri *fol.* 282. tenet huiuſmodi Prælatum non poſſe diſpenſare vel abſoluere ordinatos ante ætatem, immo nec id poſſe Epiſcopos, & citat *gloſ. in Clem. fin. de ætate, Syluest. & Nauar.* refert & ſequitur *Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 12. nu. 13. & 14.* vbi expreſsè dicit Prælatum Regularem non poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum, ſubditque hæc priuilegia eſſe derogata per *Concil. Trid. d. c. 12.* pariter reſoluens ſolum Papam, nō verò Epiſcopum poſſe in hoc diſpenſare, quicquid dicat *Parel. vbi ſupra num. 14.*

AD ALLEG. XVII. Pag. 196.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. deciſ. 93. p. 4.*

Num. 5 à linea 5. ibi, *dictis locis.* adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examin. Eccleſiaſt. p. 1. tract. 2. cap. 1. quæſt. 12. Molfeſ. in ſum. Moral. Theolog. tract. 2. capit. 1. numer. 35. & 55.*

Num. 6. à linea 6. ibi, *artic. 5.* adde. ¶ *Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 10. num. 184. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. c. 1. q. 13. Parel. in dubijs Regul. verb. Ordines Sacri nu. 4.*

—— Et in fine, adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. deciſ. 93. nu. 6. p. 4.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ *& Aloyſ. Ricc. d. Neapol. deciſ. 93. num. 7. p. 4.* Verba autem indulti ſic refert nouiſſime *Stephan. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib. 1, cap. 2. num. 13.* Præcipimus Epiſcopis, vt extra tempora à Iure ſtatuta, tribuſque Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus continuis ad ſacros etiam Presbyteratus Ordines promoueant (videlicet Religioſos Societatis Ieſu) nos enim illis Ordines prædictos ſic ſuſcipiendi, ac prædictis Antiſtibus eos Ordines ipſis conferendi facultatem tribuimus, non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus quibuſcum contrarijs, &c. Præſentis autem gratiæ communicationem alijs Mendicantibus interdicimus omnino. Item Patribus Congregationis S. Ioannis Euangeliſtæ Portugaliæ conceſſit Clement. VIII. de menſe Nouemb. 1596. vt poſſint ordinari extra tempora, & per quemcumque Epiſcopum tribus Dominicis, vel feſtiuis diebus continuis, vel interpollatis non ſeruatis interſtitijs, &c. refert *Parel loco citato.*

An autem in ſupradictis Indultis nomine diei feſti intelligatur feſtus dies, ac feriatus, in quo populus à laboribus, & operibus ſeruilibus ceſſat; an vero ſufficiat quod ſit dies duplex, licet non ſit feriatus, quæſtio eſt dubia, in qua probabilis eſt ſententia *Azori. inſtitut. moral. p. 2. lib. 1. cap. 27. q. 19.* exiſtimantis neceſſe eſſe hos dies eſſe à laboribus, & operibus ſeruilibus feriatos, & non ſufficere quod ſint duplices & feſti in ordinem ad officia diuina; contraria verò, quæ docet ſufficere quod ſint dies duplices, & feſti in ordinem ad officia diuina, licet non ſint à laboribus feriati, non videtur improbabilis, ex eo quia in *Clemen. vnica de relig. & venerat. ſanct.* feſta Doctorum Eccleſiæ & Euangeliſtarum æquiparantur feſtis Apoſtolorum, non quidem in feriatione horum feſtorum, ſed in celebratione eorum ſub officio duplici: tum quia Eccleſia celebrat feſta S. Lucæ Euangeliſtæ, S. Ambroſij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis ſub officio duplici, & tamen in dicta Clem. vnica hi dies horum ſanctorum, dies feſti appellantur: ideo ita docent *Fr. Emman. quæſt. Regular.*

A *tom. 3. q. 23. art. 5. Soar. tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus feſtis capit. 9. num. 22. Stephan. Fagundez dict. capit. 2. num. 11.*

Num. 17. in fine. adde. ¶ Ex lapſu verò viginti annorum præſumi diſpenſationem cenſuit Rota in his terminis apud *Farin. deciſ. 200. num. 5. p. 2. recent. 62.*

AD ALLEG. XVIII. Pag. 198

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. d. cap. 14. nu. 3. aduertens num. 4.* poſſe ſummum Pontif. diſpenſare, vt quis eodem die ſuſcipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio eſt de Iure poſitiuo, in quo ipſe diſpenſare poteſt. Aduertendum dum in hac materia eſt eandem
B diem dici non ſolùm quando eadem die ſabbati, verbi gratia, duos maiores Ordines ſuſcipit aliquis, ſed etiā ſecundum fictionem Canonicam, veluti cum aliquis die ſabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ ſequentis accipit Diaconatum: præſumitur enim vna & eadem dies ſi continuato ieiunio hoc fiat, ita *Soar. tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. num. 40. Sayr. de cenſur. lib. 7. c. 10. nu. 22. Molfeſ. d. c. 14. nu. 5.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. d. c. 14. nu. 8.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Homob. de examine Eccleſiaſtico tract. 2. c. 2. q. 14. & 15.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi c. 26. §. 27. Molfeſ. d. tract. 2. cap. 1. num. 22. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. cap. 2. quæſt. 15. Molfeſ. d.*
C *cap. 14. nu. 10.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. tractat. 2. cap. 1. num. 56.* & me citato in hoc loco *Homobon. de Bonis dict. tract. 2. cap. 2. quæſt. 15. in fine, Parel. in dubijs Regularib. verbo Ordines ſacri num. 5. Miranda, d. art. 7. concluſ. 1.* & ex citatis aduertit *Molfeſ.* ex declaratione S. Congregat. debere Epiſcopos ſe conformare cum ſupplicatione ſuperiorum Regularium, quia ad ipſos ſuperiores ſpectat prouidere, & iudicare circa vtilitatem, & neceſſitatem Eccleſiarum ſuarum, & non eſſe Epiſcopi, ad quem nullus eſt ordinandus, hoc iudicium facere, ſed mittentis.

D

AD ALLEG. XIX. Pag. 201.

NVM. 1. in fine. adde. *Sanctarel. vari. reſol. q. 49. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tractat. 2. quæſt. 19. cum ſequentib. Molfeſ. in ſum. Theolog. moralis tractat. 2. cap. 15.*

Num. 4. in fine. adde. ¶ *Salzed. ad Bernar. in pract. cap. 28. num. 2. Nicol. Garc. p. 2. cap. 5. in nume. 12. Mald. verbo Ordo num. 28. Molfeſ. in Sum. tract. 2. cap. 15. nu. 11. Sanctarel. d. quæſt. 49. num. 10. in principio Homobon. d. trat. 2. quæſt. 21.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Soar. tom. 5. de cenſur. diſput. 31. ſect. 1. num. 28. Mandoſ. conſil. 13. Vgolin. de officio Epiſco-*
E *pi cap. 26. §. 8. num. 1. verſ. excipiuntur tamen Ieſuitæ, Sanctarel. d. quæſt. 49. n. 6. & 11. Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 246. num. 62. Molfeſ. d. cap. 15 num. 12.* vbi etiam refert Sixtum V. addita relatione Congreg. ſic declaraſſe: Quoad Ieſuitas cum poſt Sacerdotium exire non poſſint, niſi à ſuperioribus, eijciātur, prouideātur illis de reddito 40. aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio ſuo exire, quando volunt, poſſunt, ne detur illis occaſio exeundi, vt fruantur illo reddito, vocentur prius, & intelligatur, quā alia via proſpici poſſit, deinde mature deliberandum.

Num. 11. In fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. Moralis Theolog. tract. ſecundo cap. decimoquinto numer. ſexto.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ *Armend. d. loco nu. 16. in princ.* Si vero cum beneficio, aut patrimonio ſufficienti iungantur pitantiæ, eleemoſynæ, anniuerſaria, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Miſſarum in exercitio ſacrorum Ordinum (ſi ad eos promoueantur) percipere, & lucrari poſſint, quæ omnia ad victum honeſtè ſufficiant, tunc non poſſe promoueri, referunt deciſum *Garc. d. cap. 5. num. 126. Armend. dicto loco num. 16. poſt princ.* vbi *num. 17.* dicit pariter reſolutum minime poſſe promoueri etiamſi Epiſcopus obliget ſe ſuppleturum quod ad alimenta ſufficiat, quouſque habeat vnde ſe ſuſtentare poſſit. In ſumma tum clericorum penuria poſſe Epiſcopum ob neceſſitatem Eccleſię ordinare ad ſubdiaconatum ſuos clericos cum aſſignatione perpetua fructuum aliquorum bonorum, quorum fructus ſufficiant ad ſuſtentationem, refert deciſum *Armendar. dicto loco nu. 30.*

Num. 32. in fine. adde. ¶ quod etiam tradit *Maſſobr. in praxi habendi concurſum reg. 5. dub. 1. nu. 45.*

Num. 44. in fine. adde. ¶ Hinc forſan limitant ſupra poſitam reſolutionem, quando permutans conſequitur validè poſſeſſionem pacificam alicuius beneficij ſufficientis ad congruam cum *Rota in Mutinen. Canonicatus 4. Decemb. 1609. coram* Greg. *XV. deciſ. 441. num. 3. apud Beltram. Vgolin. d. c. 26. §. 8. nu. 4. verſ. 2. excipitur. Maſſob. d. requi. 5. dub. 1. num. 45.*

Num. 53. in fine. adde. ¶ *num. 53. in fine.* Quæ Nauarri reſolutio colligitur ex Concil. *d. cap. 2.* ibi, niſi ille quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc eſt, voluntatem rationi ſubmiſſam *l. fideicommiſſaria 2. ff. de fideicom. libert. gloſ. verbo viſum in cap. 2. de corpore vit. Lap. alleg. 60. num. 3.* ideo ſi Epiſcopus legitime non interponat arbitrium, Deum ſolummodo iudicem habebit *gloſ. verbo relinquitur in cap. ſtatutum §. acceſſorem de reſcript. in 6. Calcan. conſ. 38. num. 7.* ac proinde non dabitur appellatio, quia ſuperior non poteſt animum & conſcientiam inferioris immutare *Bald. in l. 2. nume. 10. verſ. ſcias tamen C. de ſent. ex breui. recit. Couar. vari. lib. 2. cap. 12. n. 3. verſ.* & ab eo, ex quibus nullum poſſe contra prohibitionẽ ſui Prælati ordinari, aut de illo conqueri, ſeu ab eo appellare, eo quod illum ordinare nolit, reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 393. in 1. edit. aliàs reſol. 587. in 2. edit. & cenſuit Rot. in Elboreuſem Ordinum 24. Iunij 1618. coram R. P. D. Remboldo, & 18. Februarij 1619. coram Reuerend. D. meo Decano.*

Num. 54. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. Theol. moralis trac. 2. cap. 15. nu. 6.*

Num. 69. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *Molin. de legitima lib. 2. tit. 2. q. 23.*

Num. 74. in fine. adde. ¶ *& num. 7. in fine.* dicit pariter reſolutum, poſſe Epiſcopum ordinare familiarem ſuũ etiam ad titulum penſionis ſi pro commoditate, vel neceſſitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum.

AD ALLEG. XX. Pag. 211.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ ſed quia conſtitutio hæc nimis rigida multis viſa fuit, & ſcrupulos varios tam promouentibus, quàm in eis, qui promoti fuerunt, ingenerauit, eam poſtea.

Num. 27. in fine. adde. ¶ Non obſtat Conſtit. Sixti V. contra clericos promotos, qua ſtatuit clericos ſine ſufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines ſacros ipſo iure ſuſpenſos eſſe, quia per aliam Conſtit. Clementis VIII. incip. *Romanum Pontif. de anno* 1595. fuiſſe redactam ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtit. Pij II. quæ incip. *cum ex ſacrorum, & ad diſpoſitionem Concilij Trid.* & cenſuras ac pœnas impoſitas in d. Conſtit. Sixti V. contra quoſcumque, prætérquam contra ſimoniacos ordinantes, & ordinatos inflictas fuiſſe abolitas, vt memini ſupra *nu. 2.*

AD ALLEG. XXI. Pag. 214.

NVN. 8. in fine. adde. ¶ *Nald. verbo Miſſa num. 35. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 298. p. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſ. p. 2. tract. 12. c. 4. q. 16. reſol. 3. pag. 459.*

AD ALLEG. XXII. Pag. 215.

NVM. 7. in fine. adde. ¶ omnia hæc poſt primam huius *tractat.* impreſſionem ex nobis mutuatus eſt *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 23. par. 4.* De feſto ſanctiſſimi Corporis Chriſti quod feria quinta proxime ſequenti octauam Pentecoſtes agunt *Clem. ſi duas, de relig. & venerat. ſanct. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 1. c. 14. Vincent. Filliuc. in ſum. tom. 2. trac. 27. cap. 3. nu. 45.* Et officium huius feſtiuitatis fuiſſe compoſitum à S. Thoma Doctore Angelico iuſſu Vrbani IV. à quo in præmium retulit columnam argenteam refert *Raguſ. de Miſſa in Eccleſia q. 109. nu. 3.*

AD ALLEG. XXIII. Pag. 217.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Piaſeg. in praxi Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 21. in fine, Bonacin. de Sacram. diſput. 4. quæſt. vlt. puncto 9. numer. 9. & 10. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 9. concl. 2. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 78. part. 4. Nald. verbo Miſſa num. 31. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 4. q. 137. Ioan. Valer. de differens. inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 2. in princip. verſ. Miſſa. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſt. 57. in princ. Fernandez in examine Theologiæ moralis par. 3. cap. 5. §. 10.* nouiſſimè *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par. 1. lib. 3. capit. 13. num. 1.*

Num. 4. à linea 13. ibi, *num. 226.* adde. ¶ *Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſito 57. num. 1. Fr. Lud. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 9. concl. 4. Molfeſ. in ſum. trac. 3. c. 10. nu. 39. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 2. in princip. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico trac. 4. q. 137. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 13. à nu. 16.*

Num. 8. à linea 6. ibi, *in nonis,* adde. ¶ *Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſito 57. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo Miſſa different. 2. verſ. vno tamen in caſu, Bonacin. de Sacram. diſp. 4. q. vlt. puncto 9. num. 10.*

AD ALLEG. XXIV. Pag. 219.

NVM. 1. in principio antepone hæc.

¶ Dominicis diebus, & feſtiuis ſolemnibus debere Epiſcopos celebrare, & tam frequenter quod ſuo muneri ſatisfaciant data opportunitate reſoluunt *Marc. Ant. Genuenſ. in manuali Prælat. capit. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 203, num. 6.* vbi etiam obſeruat illos non teneri

neri quotidie audire ſacrum, prout ante conſuetat *Nau. in man. cap. 12. nu. 2. & de horis Canon. cap. 39. num. 29.* Non obſtat *cap. vlt. de priuil. lib. 6.* vbi ponitur contrariũ quod Epiſcopus ſingulis diebus dicat, vel audiat Miſſam: quia intelligitur de congruentia, & de conſilio, & bene eſſe, vt reſpondent *Aloyſ. Ricc. citato loco, & nouiſſime conluſitanus noſter Stephan. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prac. 1. lib. 2. cap. 2. num. 11.* vbi citat *Nauar. in man. cap. 21. nu. 2. prope finem, Syluest. verbo Miſſa 2. quæſt. 1. verſic. dicitur tertiò, Roſell. eodem verbo §. 13. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 4. q. 3.* Cum autem deceat Epiſcopos quotidie rem diuinam audire, poſſunt cum iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel poſt meridiem B ſpatio videlicet vnius horæ: eſt enim hoc vnum ex priuilegijs Epiſcopo Iure conceſſis, ita *gloſ. in d. c. vlt. Syluest. d. verbo Miſſa 1. q. 6. Palud. in 4. diſt. 13. q. 2. concl. 2. art. 2. Henriq. in ſum. lib. 9. de Miſſa cap. 24. §. 5. litt. O, Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 25. verſ. ſi quæras, Nau. in man. cap. 25. num. 85.* vbi aſſerit nulla ratione firma id probari poſſe, quia tamen addit vſu iam receptam eſſe hanc opinionem, videtur poſſe defendi ob Epiſcopi prærogatiuas, quas refert *gloſ. in d. c. vltim.* quod etiam concedi Cardinalibus quamuis iter non faciant, aſſerunt *Sot. in 4. diſt. 13. q. 2. artic. 2. Palud. & Henriq. citatis locis.* Illud aduertere oportet quod in Altari in quo Epiſcopus ſacrificat, non poteſt ea die ſacrificare alius Sacerdos niſi de licentia Epiſcopi *cap. fin. de conſecr. diſtinct. 2. Henriq. d. lib. 9. cap. 28. §. 1. Fagundez d. prac. 1. lib. 3. cap. 22. num. 5.* C vbi intelligit de Miſſa ſolenni, & Pontificali.

—— Ibid. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prac. 3. lib. 3. cap. 1.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 4. cap. 13. num. 116. & nouiſſime Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prac. 1. lib. 3. c. 7. à num. 5.*

Num. 3. in fine. adde.

¶ Non poſſunt tamen Epiſcopi per Conſtitutiones, aut ſtatuta præcipere, vt ne plus donetur quam pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita *Nauar. in man. cap. 23. num. 106. Fr. Emman. d. p. 1. cap. 231. num. 2. Cened. d. q. 27. num. 3.* D poſt multos quos refert, idem tenet *Fagundez d. cap. 7. num. 8. vbi num. 9.* hinc refert iniuſtũ eſſe ſtatutum, & ſcandaloſum, ac ſimoniacum ſi quod daretur, quod nulli alij Sacerdotes Miſſas de functorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, niſi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod nõ celebrent, nec officia efficiant niſi pro certo ſuſpendio. Sic nullo modo poteſt Epiſcopus cogere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocent dumtaxat Clericos Parochialis Eccleſiæ excluſis alijs, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Eccleſiæ, vt optime docent *Syluest. in ſum. verbo immunitas 2. ſub nu. 7. & verbo ſimonia num. 11. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 48. nu. 5.* E quos refert *Fagundez d. cap. 7. num. 9. in med.*

Num. 6. poſt finem. adde.

¶ Nouiſſimè Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trid. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa hac in re ita decreuit: Deinceps vbi pro pluribus Miſſis etiam eiuſdem qualitatis celebrandis plura ſtipendia quantumcumque incongrua, & exigua, ſiue ab vna, ſiue à pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, A Eccleſiis, Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſterijs, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis pijs quibuſcumque tam Secularibus, quam Regularibus, Sacra Congreg. ſub obteſtatione diuini Iudicij mandat ac præcipit, vt abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimo grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur. Id verò vt deinceps obſeruetur exactius Sacra Congregat. eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſijs, ac locis pijs tam Secularibus, quam Regularibus cuiuſcumque Ordinis, Congregationis & Inſtituti quamcumque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur vt certarum Miſſarum, vel Anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat. Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Miſſarum apud typographiam R. Cameræ Apoſt. impreſſis de anno 1625.

Poſtea eadem Sacra Congreg. ſuper prædictis decretis de celebratione Miſſarum S. D. N. Vrbano VIII. approbante declarauit permitttendum non eſſe vt Eccleſiæ, ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum vllam, vtcumque minimam portionem retineant ratione reddituum, quos in vſum earundem expenſarum irrogare licitè poſſint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſariò ſunt ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, vt ex pecunijs, quæ ſuperſunt, expenſis vt ſupra deductis, abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas.

Deinde declarauit ſatis eſſe, vt Rector beneficij, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecũdum morem ciuitatis, vel prouinciæ, niſi ex fundatione ipſius beneficij aliud cautum fuerit.

Vlterius cenſuit, Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna maior ſolito pro celebratione Miſſę, debere abſolutè integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, & nullam illius partem ſibi retinere poſſe. Declarans pariter quando tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum celebrandarum non præſcripſerit, tunc tot Miſſas celebrari debere, quot præſcripſerit Ordinarius ſecundum morem ſuæ ciuitatis, vel prouinciæ, ac etiam cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam iuxta qualitatem loci, perſonarũ, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtypendium minus congruo teneri Miſſas illis ab offerente præſcriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impreſſas vidi in typographia Cameræ Apoſt. de anno 1626.

Num. 7. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 8. num. 7. cum ſeqq.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ latè *Ioan. Valer. de differentijs inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 1.*

Nouiſſimè Sacra Congregat. Illuſtriſs. Cardinalium S. Concilij Trident. interpretum omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat, prout reperitur in decretis de celebratione Miſſarum apud typo-

typographiam R. Cameræ Apoſtol. impreſſis de anno 1625. A

Num. 13. in fine, adde. ¶ *Homobon. d. tract. 4. capit. 16. quæſt. 147.*

Num. 15. in fine, adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p. 1. c. 18. verſ. quartò.* latè *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 17. à nu. 22.*

Num. 21. in fine, adde. *Portel. in dubijs Regularibus verbo Epiſcopus nu. 7.*

Num. 22. in fine, adde. ¶ *Homobon. de bonis de exam. Eccleſ. p. 1. tractat. 14. cap. 14. quæſt. 133. Molfeſ. in ſum. mor. Theol. tract. 3. cap. 14. num. 16. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par. 1. lib. 3. c. 15. à numer. 8. Bonac. de Sacram. diſput. 4. q. vlt. puncto 7. num. 3.*

Num. 24. in fine, adde. ¶ *Bonacin. de Horis Canon. diſp. 2 q. 1. puncto 3. num. 1. Egoipſe in collect. ad cap. dolentes numer. 15. de celebr. Miſſarum vbi numer. 16.* plures refero *DD. qui agunt de Muſicis inſtrumentis, quæ in Eccleſiis licita ſint.* B

Num. 45. in fine, adde. ¶ *Fagundez in exam. Theol. mor. p. 3. cap. 5. de Sacrificio Miſſæ. Vincent. Filliuc. q. moral. tractat. 5. Molfeſ. in ſum. moralis Theolog. tractat. 3. cap. 9. cum ſequentibus.*

AD ALLEG. XXV. Pag. 228.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 2. lib. 7. cap. 1. à nu. 14.*

Num. 2. poſt finem, adde, & muta vt infra vſque ad numerum 15. C

¶ Ille, qui ſic Confeſſario non approbato ignoranter confeſſus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento quoad Deum eſt abſolutus, & ſi deinde ſciuerit Confeſſarium illum non eſſe approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confeſſionem, prout deciſum refert *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo nullitas differ. 5. num. 2. Molf. in ſum. Theologiæ moralis tract. 7. cap. 13. num. 10.* Confeſſarius vero, qui abſoluit ſine ſufficienti iuriſdictione ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum ſupplere poſſit; vide *Sot. in 4. dist. 18. quæſt. 4. art. 6. Cordub. in ſum. q. 7. Nau. in c. 1. de Pœnit. diſtinct. 6.* latè *Coriolan. d. p. 1. ſect. 2. art. 29. num. 3. & 4.* D

Quapropter Sacerdos vt validè adminiſtret Pœnitentiæ Sacramentum Laicis, aut Clericis, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo habente iuriſdictionem iuxta *Concil. Trid. in d. cap. 15.* ſufficit autem quod Epiſcopus electus licet nondum conſecratus committat alicui iuriſdictionem ad abſoluendum ſuos ſubditos, quia huiuſmodi commiſſio pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, quam Epiſcopus electus iam habet, ita *Sot. d. q. 4. art. 2. Chamerot. vbi ſup. dub. 15 Fagundez d. lib. 7. c. 2. nu. 47.*

Archiepiſcopum dum actu viſitat poſſe abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe quam per alios E poſt *Syluest.* & alios docent *Soar. tom. 4. diſput. 25. ſect. 1. nu. 14. Valer. Reg. d. lib. 1. n. 34. Ægid. de Coninch. d. diſp. 8. num. 21. verſ. nota Archiepiſcopum, Quarant. in ſumma Bullarij verbo Archiep. auctoritas verſ. 33. Molfeſ. in ſum. Theologia moralis tract. 7. c. 14. nu. 75.*

Vicarium Epiſcopi poſſe ex generali commiſſione facultatem Confeſſiones audiendi alijs concedere tenent *Sanch. de Matrim. l. 3. diſp. 29. nu. 14. Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. à nu. 73. Narbonar, de appell. à Vicario ad Epiſcopum p. 1. nu. 203.*

Abbates ſeculares, & Priores Magni exempti, qui in ſuas oues habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt in Luſitania eſt Prælatus Thomarienſis, & Prior ſeu Vicarius generalis Prioris Cratenſis Ordinis S. Ioannis Hoſpitalitij; & in Caſtella Abbas Compluti Regij, & Metinæ Campeſtris, comprehenduntur ſub nomine Epiſcopi in præſenti, vt citatis *Henriq. & Soar.* obſeruant *Campan. d. cap. 13. nu. 76. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. nu. 55.* & ex hoc loco tacitè deſumens *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 22. nu. 4. p. 4. & cenſuit Rot. apud Farinac. deciſ. 332. p. 1. recent.* An autem peccet Epiſcopus excommunicatus nō toleratus, ſuſpenſuſue ab officio Sacerdotes approbans in Confeſſarios iuxta formam *Concilij d. cap. 15.* Vide *Fagundez d. cap. 2. numer. 53.*

Capitulum ſede vacante poteſt approbare & exponere Confeſſores per Vicarium à ſe electum, cùm ſuccedat in omni iuriſdictione Epiſcopo competente præter caſus in Iure expreſſos, & hic actus approbandi non eſt actus formaliter Ordinis, & dignitatis Epiſcopalis, ſed iuriſdictionis Ordinariæ: ita *Soar. dict. diſputat. 28. ſect. 5. nu. 2. Henriq. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. in princ. Fagundez d. cap. 2. nu. 54.*

Gratis oportere concedi huiuſmodi licentias refert deciſum *Armendar. vti addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Epiſcopis nu. 10. reſp. 5.* Reſtat adhuc dubium non contemnendum an verba illa *Concilij Trident. in d. c. 15.* ibi, quæ gratis detur, in quibus prohibetur huiuſmodi approbationem dari pro pretio, aut pecunia, ita ſint ſubſtantialia, vt ſi fortè pro pecunia obtineatur nulla prorſus ſit, veluti collatio beneficij pecunia obtenta ſit? In quo dubio *Soar. d. tom. 4. diſput. 28. ſect. 5. num. 10. in fine,* quem refert & ſequitur *Fagundez lib. 7. cap. 2. num. 66.* reſpondet in illis verbis ſolum contineri præceptum, quo præcipitur Epiſcopis vt huiuſmodi approbationem gratis impendant, non contineri vero conditionem neceſſariam, qua non ſeruata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec eſſet neceſſarium, nec fortè expediens; vnde verba illa, gratis detur, exponuntur præceptiue, vt dictum eſt: erit ergo ex ſuo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit eſſe ſi aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. Pro faciliori præſentis materiæ declaratione aliqua obſeruanda duxi in hunc qui ſequitur modum.

Primò obſeruandum eſt Epiſcopum cenſeri ſufficiēter aliquem approbare eo ipſo quod ſciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt ſi inſtituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confeſſiones audiat, etiamſi illum non ſubiecerit examini, modo ipſum credat idoneum, & ſufficientem ad hoc munus ſuſcipiendum: ita *Valer. Reginald. d. lib. 1 num. 107. Ægid. de Coninch. d. diſp. 8. nu. 49. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 21.* Illud autem aduertere oportet, idem eſſe approbare aliquem Sacerdotem ad adminiſtranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confeſſiones audiendas, vnde cum Epiſcopus ita dicit, Approbamus N. ad adminiſtranda Sacramenta in hac noſtra diœceſi, vel in tali, aut tali loco, ſeu parochia, ſolūmodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, quæ ſunt Sacramenta maximæ neceſſitatis, non autem de alijs Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. ita *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 5. Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 35. num. 8.* quos refert *Fagundez dict. lib. 7. cap. 3. num. 6.*

Vtrum

Vtrum autem Doctores, Lectores, Licentiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famoſique prædicatores, de quorum ſcientia conſtat per publicam facti, & doctrinæ euidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Epiſcopis, ſiue Seculares Sacerdotes ſint, ſiue Regulares, vt idonei Confeſſarij euadant; & an ij etiã in decreto *Concilij d.cap.* 15. comprehendantur, ſolet in hac materia ob aliquibus in dubium reuocari, in quo communis ſententia tenet prædictos omnes indigere ſuorum Epiſcoporum approbatione, & comprehendi ſub dicto decreto Concilij Tridentini, ita *Henriq. l. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 2. Ægid. de Coninch. d. diſputat. 8. dub. 7. nu. 49. Soar. d. diſp. 28. ſect. 4. nu. 3. Gutier. canon. lib. 1. c. 6 num. 9. Menoch. de arbitr. caſu 465. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. nu. 4. in fi. Fagundez d. libr. 7. c. 2. num. 68. cum ſeqq.*

Hinc fit vt ſi aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia inſignis profeſſor licentiam petierit, & iniuſtè ei negetur, non cenſeatur approbatus per ea quæ tradunt *Soar. d. diſp. 28. ſect. 5. à num. 5. Valer. Reginald. d. lib. 1. nu. 192 Ægid. de Coninch. d. diſput. 8. num. 58. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. cap. 9. §. 8. num. 2. & in Clericis Secularibus admittit Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 58.* Vnde non bene *Nauar. in man. cap. 27. num. 264. verſ. tertium, Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 4. q. 77. Cened. canon. q. 2. l. 1. q. 38. nu. 20. & 21.* & alij, quos refert & ſequitur *Fagundez loquens de religioſis d. præc. 2. lib. 7. cap. 2. num. 15.* exiſtimantes Epiſcopo nolente ſine iuſta cauſa admittere præſentatos, eos poſſe omnia perinde exercere, ac ſi admiſſi, & auctorizati eſſent.

Concil. Trid. d. cap. 15. ſtatuens nullum etiam Regularem poſſe Confeſſiones Secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium habeat, &c. intelligi modo illud actu habeat & non ſufficere habuiſſe, obſeruant *Viuald. in candelab. aureo vbi de Confeſſ. num. 27. concl. 2. Soar. tom. 4. de Pœnit. diſp. 28. ſect. 4. nu. 20. Henriq. lib. 3. de Pœnit. c. 6. §. 3. in fine*, quos refert & ſequitur *Fagundez d. præcepto 2. lib. 7. c. 2. num. 38.*

Nomine Parochialis beneficij intelligenda ſunt etiam ſuperiora beneficia habentia curam animarum, vt ſunt Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus, & vt ſunt etiam aliqui Abbates, Archipresbyteri, & Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam, quia de his omnibus eadem, vel fortaſſe maior eſt ratio, vt per *Soar. d. ſect. 4. nu. 21. Fagundez d. c. 2. nu. 41.*

Prouiſum de parochiali Eccleſia per conuerſum cẽſeri approbatum idoneum miniſtrum ad audiendas Confeſſiones dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt parochia, non autem paſſim per totam diœceſim, declaraſſe S. Concilij Congregationem referunt *Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 1. num. 10. pag. 92. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 5. capit. 3. quæſt. 15. Fernandez in examine Theologiæ Moralis par. 3. c. 9. §. 8. num. 1. Fagundez d. lib. 7. c. 2. à nu. 35.* Vtrum autem ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute Iubilæi? affirmant *Gutier. lib. 1. canon. cap. 27. nu. 21. Soar. d. ſect. 4. dub. 16. in fine*, quos refert & ſequitur *Fagundez d. cap. 2. num. 35.* vbi etiam diſſerit an extra diœceſim, & vbique cenſendus ſit idoneus.

Secundò obſeruandum in rigore diſputationis optime defendi poſſe Epiſcopos vigore priuilegij, de quo in *cap. vlt. de Pœnit. & remiſſ.* in ſuum Confeſſarium eligere poſſe Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam *Concil. Trid. d. cap. 15.* admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones. Ratio eſt, quia diſpoſitio *d. cap. 15.* eſt generalis, ac proinde limitanda per *dict. cap. vlt.* deinde hoc ipſum ſequenti comprobatur ſyllogiſmo: Prælatus quilibet quoad ſe idem poteſt, quod poteſt quoad ſubditos, vt in diſpenſatione reſoluunt *Sanch. de Matrimon. lib. 8. diſp. 3. Soar. tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. num. 9. & tom. 4. diſp. 52. ſect. 1. num. 10. Salas de legibus diſput. 20. ſect. 12. num. 103. & in Indulgentijs Nauar. de Iubilæo notab. 20. num. 11. Sot. in 4. diſt. 21. q. 1. art. 4. verſ. poſtremum, Soar. d. diſp. 52. ſect. 1. à num. 14.* Sed Epiſcopus poteſt approbare quemcumque idoneum quoad ſuos ſubditos, vt probatur in *d. c. 15.* etiam alterius diœceſis ad ſuas oues, vt quotidie practicatur eſſe, *Soar. tom. 2. diſp. 28. ſect. 5. num. 12. & 13.* Ergo poterit idem facere quoad ſe, & ſic eligere quemcumque idoneum in Confeſſarium, nam eligendo ipſo facto illum approbat.

His tamen non obſtantibus contrarium à Sacra Cõgreg. deciſum fuiſſe referunt *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 548. in 1. edit. aliàs reſol. 470. in 2. edit. Ægid. de Coninch. d. diſp. 8. num. 10. Soar. d. diſp. 28. ſect. 6. nu. 13 aliàs ſect. 4. nu. 7. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quaranta in ſumma Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. nonum, in fine, Azor. inſtit. moral. p. 2. libr. 4. cap. 3. quæſt. 16. verſ. quæres, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Epiſcopis num. 54. Galet. in margarita caſuum Conſcient. verbo Epiſcopus 6. Coriolan. de caſibus reſeru. p. 1. ſect. 1 art. 21. num. 5. verſ. at contra, Iuli. Lauor. de Indulgent. & Iubilæo p. 1. capit. 21. num. 58. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verbo abſolutio differ. 1. & verbo iuriſdictio differ. 14. & verbo nullitas differ. 5. nu. 2. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 7. cap. 15. num. 34. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. à num. 78.*

Tertiò obſeruandum non eſſe de eſſentia approbationis vt ea fiat in ſcriptis, ſufficit enim quod in voce habeatur, ex eo quia ſcriptura per ſe loquendo non eſt de neceſſitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit: quare ita reſoluunt *Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p. 1. libr. 1. capit. 13. num. 51. Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 198. Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 1. ſect. 2. art. 7. num. 3. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 5. cap. 2. quæſt. 10. prope finem*, vbi aduertit conſultius eſſe præfatam in Confeſſarium approbationem in ſcriptis dari; vt ipſe eam exhibere poſſit quoties expedire, & opus eſſe iudicauerit, & iterum *tractat. 11. q. 12. reſol. 1.*

Quartò obſeruandum Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrare credentem ſuperiorem ratam habere abſolutionem de futuro, niſi ratam habeat de præſenti ſigno aliquo externo; ita *Nauar. in manual. capit. 9. numer. 5. & in cap. placuit nu. 105. Nugn. in addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. dub. 1. Peſant. etiam in addit. ad 3. p. q. 10. diſput. 5. Henriq. in ſumm. lib. 6. cap. 13. §. 13. Soar. tom. 4. diſp. 25. ſect. 1 ſub num. 13. & diſp. 77. ſect. 4. in 4. dub. ſub num. 16. Coriolan. d. ſect. 2. art. 10. nu. 2. cum ſeqq. Valer. Reginald. d. lib. 1. nu. 89. & 90. Paul. Santor. de caſibus Papalibus & Epiſcop. p. 1. à num. 39. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. numer. 71. & 72. Chamerot d. loco dub. 29. pag. 488. & dub. 30.* tenet quod delegatus ad audiendas Confeſſiones non poteſt ſubdelegare.

Quintò obſeruandum nullum præter Epiſcopum ſe interponere debere in ijs, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes Sacræ Confeſſionis miniſtros; ita deci-

ſum

ſum refert *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 1. de confitendo ſemel in anno num. 15.* A

Hinc fit, Parochum non ſolum iure communi, ſed etiam particulari non poſſe alicui Sacerdoti, aliàs non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum: ita *Nugn. in addit. ad 3. p. quæſt. 8. art. 5. dub. 6. Gambarupt. de caſibus reſeru. cap. 2. num. 29. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. nu. 43.* nec diſſentire videtur *Ægid. de Coninch. d. diſp. 8. nu. 28. & Valer. Reginald. d. lib. 1 num. 67. & 68.* In contrariam tamen ſententiam videtur poſſe allegari *Nauar. in cap. placuit num. 140. de Pænit. diſt. 6.* dum ait parochum etiamſi nondum ſit initiatus Ordine Sacerdotali poſſe iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem abſoluendi ſuos ſubditos: in hoc tamen nihil contradicit ſuprapoſitæ reſolutioni, nam intelligendus eſt ſuppoſitis terminis habilibus, habita ſcilicet approbatione Epiſcopi, quamuis *Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 12. verſ. acerca deſta concluſion*, affirmet etiam perſpecto iure nouiſſimo Cõcilij Trident. licere parocho concedere ſimplici Sacerdoti non approbato, vt ſuorum parochianorum Confeſſiones audiat. B

Septimò obſeruandum in hac materia valde dubiũ eſſe, cuius Epiſcopi approbatio ſit neceſſaria, an ſcilicet Confeſſarij, vel confitentis, vel loci in quo fit Confeſſio, ſeu vnius eorum, in quo reperiuntur quatuor opiniones ex aduerſo contrariæ.

Prima tenet, ſufficere cuiuſcumque Epiſcopi approbationem, & conſtat ex eorum opinione, qui reſoluunt Sacerdotem ab vno Epiſcopo approbatum eſſe vbique approbatum, & eligibilem, qui vnica mouẽtur ratione ex verbis *Concilij Trid. d. cap. 15.* dum ſimpliciter requirit Epiſcopi approbationem, nec exprimit quod ſit Epiſcopus loci pœnitentis, aut Confeſſoris: ergo data approbatione cuiuſuis Epiſcopi ſatisfit verbis Concilij, & per conſequens cum ſit lex noua, & exorbitans à regulis Iuris antiqui, debet ſufficere quæcumque approbatio, quæ ſecundum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ ſufficiens erit, quam ſententiam tenere Theologos omnes ex familia Auguſtiniana & Dominicana, & omnes Iuriſperitos Salmaticenſes teſtatur, & ſequitur *Henriq. l. 6. cap. 6. §. 7. & lib. 7. cap. 12. §. 4.* & probabilem dicunt *Sanch. de Matrim. lib. 8. diſp. 34. numer. 16. & Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Sacramen. Pœnit. cap. 13. poſt 1. concl. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. numer. 88.* & in Hiſpania conſultum Commiſſarium generalem Cruciatæ reſpondiſſe ſic Papam declaraſſe, ait *Viuald. in candel. aureo vbi de Confeſſ. num. 28. concluſ. 3.* ſequitur *Soar. verbo Confeſſor. num. 6.* & multis defendere conatur *Ioan. Valer. d. verbo abſolutio differ. 1. nu. 12. verſ. patet.* C D

Secunda requirit approbationem Epiſcopi ipſius pœnitentis, vt multos Theologos & Iuriſperitos legendo & conſulendo ſentire, eſſeque valde conſentaneum rationi, & debitæ gubernationi, ideoque ſemper, & ſimpliciter ſibi placuiſſe aſſerit *Soar. d. diſput. 28. ſect. 6. numer. 5. & 6.* ſequitur *Filliuc. tract. 7. cap. 9. quæſt. 11. numer. 262.* & mordicus defendit *Gutier. canon. lib. 1. c. 27 numer. 6.* Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Epiſcopi, ſeu Prælati mentio fit, de Epiſcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de ouibus ſuis, atque etiam alia de confuſione euitanda ſolum concludunt neceſſariam eſſe approbationem Epiſcopi ipſius pœnitentis, cui de congruis miniſtris prouidere incumbit cura proprio Epiſcopo. E

Tertia aſſerit neceſſariam eſſe approbationem Epiſcopi ipſius Confeſſoris, vt declaraſſe videntur Illuſtriſſimi Cardinales Concilij Tridentini referentibus *Soar. d. num. 6. Ægid. de Coninch. d. diſp. 8. dub. 8. nu. 50. & 51 Fr. Ioan. à Cruce d. cap. 6. dub. 5. Bonacin. de Sacram. diſp. 5. quæſt. 7. puncto 4. §. 1. num. 15. Molfeſ. d. tract. 7. c. 16. à num. 18. Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 185. Fagundez d. c. 2. num. 91.* quam quidem ſententiam expreſsè probat & varijs rationibus confirmat idem *Soar. d. diſput. 28. ſect. 8. à nu. 3.* inter quas illa præcipua eſt, quia huiuſmodi approbatio actus eſt iuriſdictionis, quam properè, & directè in ipſum Sacerdotem Epiſcopus exercet, & quã non habet Epiſcopus pœnitentis, ſed Epiſcopus cui ſacerdos ipſe ſubijcitur: ergo ſi à ſuo Epiſcopo ſit approbatus, ſatisfactum eſt formæ Concilij Trid. quæ Epiſcopi approbationem requirit.

Quarta tandem ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) dictat neceſſariam eſſe approbationem Epiſcopi eius loci, in quo fit confeſſio, cuius multiplex ratio adducitur. Primò quia vbi Epiſcopi, vel Prælati mẽtio fit, debet intelligi de Epiſcopo loci, in quo actus gerendus eſt, & cui incumbit curam animarum, ne aliàs ſequatur confuſio contra vulgares regulas *tex. in cap. 1 quæſt. 92. & in cap. 1. 13. q. 1. & Concilij Trid. ſeſſ. 14. de reform. cap. 9.* Secundò quia extra territorium ius dicẽti non paretur *l. vlt. ff. de iuriſd. omnium Iudic. capit. 2. de Conſtit. lib. 6.* Tertiò quia licet Sacerdos in vno Epiſcopatu approbatus, & idoneus ſit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maioremque expoſtulat Sacerdotis experientiam, vt bene docet *Nau. in man. c. 4. numer. 4. Iacob. de Graff. d. lib. 1. cap. 15. num. 2. Soar. d. diſp. 28. ſect. 7. n. 19.* Quartò quia Concilium æquiparat habentem parochiale beneficium, & approbatum ab Epiſcopo, ſed habens beneficium parochiale non poteſt audire Confeſſiones extra locum, vbi eſt beneficium, & multo magis extra diœceſim ex ſupra reſolutis: igitur nec approbatus ab vno Epiſcopo poteſt audire Confeſſiones in Epiſcopatu alterius. Quintò quia Patres Societatis Ieſu habent priuilegium, vt iter facientes, vbique audiant Confeſſiones, ergo in contrarium eſt ius commune; quare ſecundum hanc ſentẽtiam tenuiſſe Prælatos maximæ auctoritatis, quos ſuis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenſes teſtatur *Henriq. d. §. 4. litt. O*, quamque tuentur *Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. num. 5. Nauar. in man. cap. 27. nu. 266. verſ. ſextum, Gambarupt. d. cap. 2. num. 30. Homobon. de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 5. cap. 2. q. 14. Campan. d. c. 13. n. 77.* comprobat *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 7. §. ſecundò num. 8.* ex eo quia pœnitentes ſua valent confiteri peccata Sacerdoti exiſtenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamſi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ ſint, vt tenet *Bonacina d. q. 7. puncto 2. num. 4. & 5.* Ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confeſſionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti, nec poſſunt commodè adire proprium Sacerdotem *Menoch. conſil. 398. num. 25. Sanch. de Matrimon. lib 3. diſp. 23. num. 12.* Hinc etiam ſcholares dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri, *Rebuff. de priuil. ſchol. priuil. 139.* Denique pro hac parte facit Illuſtriſſ. Card. deciſio, quæ dictat approbatum ab alio quam à Valentino Epiſcopo in diœceſi Valentina non cenſeri approbatũ

ab

ab Ordinario, prout eam referunt *Beia. par. 4. caſu 20.* A
verſ. tandem, Ægid. de Coninck. d. diſp. 8. nu. 52. & alij citati num. ſeq. qua attenta ſi pœnitens confiteri non poteſt Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalenſi in diœceſi Bracharenſi, perſpicuè apparet eſſe confitendum Sacerdoti approbato ab Epiſcopo loci vbi fit Confeſſio.

Num. 15. in fine. adde. ¶ *Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnitent. cap. 12. concluſ. 5. & c. 13. dub. 7.* præſentatio enim Confeſſariorum Regularium facta in vno Epiſcopatu non ſufficit pro alijs Epiſcopatibus, vt ait *Ludou. Mirand. d. tom. 1. q. 45. art. 8.*

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 19.*

Num. 20. poſt finem. adde. B

¶ Poteſt tamen Epiſcopus approbare quoſcunque Sacerdotes voluerit ſeculares, vel Regulares, etiam non laureatos Theologia, vel Iure Canonico abſque vllo examine, ſufficit enim quod illi ſibi videantur apti ad hoc munus exercendum cum *Concil. d. cap. 15.* expreſsè dicat, per examen ſi illis videbitur neceſſarium, aut alias idoneus ab Epiſcopis iudicetur, ità *Palat. in 4. diſt. 17. diſp. 7. pag. 265.* quem refert *Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 70.*

Num. 23. in fin. adde. ¶ *Fagundez d. c. 2. nu. 31.*

Num. 24. à linea 4. ibi, *de reform. c. 15.* adde. ¶ aſſerunt *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 109. Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 1. num. 10. Fr. Ludou. Miranda, d. q. 45. art. 8. in fine, Vgolin. de officio Epiſcopi, c. 20* C
in princ. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. c. 2. nu. 13. vbi nu. 33. cum Henriq. lib. 5. de Pœnit. c. 6. §. 6. obſeruat Epiſcopos non approbare Regulares in Confeſſarios, niſi à Prælato ſuo ſaltem interpretatiuè exponantur, præſententurque ipſis Epiſcopis.

Num. 26. in fine. adde. ¶ *Gutier. canon. lib. 1. cap. 6. nu. 9 Henriq. lib. 3. cap. 6. §. 2. Ioan. Valer. d. verbo nullitas differ. 5. verſ. ſexto,* & me citato in hoc loco, *Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 2. tract. 12. cap. 3. q. 13. reſol. 1. in fine pag. 447.*

Num. 29. in fine. adde. ¶ quem videtur ſequi *Fagundez d. lib. 7. c. 2. nu. 30.*

Num. 32. in fine. adde: ¶ me citato *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 8. c. 2. q. 7. in princ. verſ. ſecundo. Vgolin. de officio Epiſcopi, c. 20. num. 6. Cenid. canon. lib. 1. q. 38. nu. 20. & 21. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 17. vbi num. 45.* D
differit an approbatus ab Epiſcopo cum limitatione perſonarum, veluti ad ſolas virorum Confeſſiones, non ad fœminas, aut ad fœminarum Confeſſiones nō virorum, ſit per Bullam, aut Iubilæum eligibilis à fœminis, & à viris.

Num. 38. poſt finem. adde.

An approbatio ſemel ab Epiſcopis Sacerdotibus ſecularibus ſimpliciter impenſa, poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? affirmat eſſe ad nutum reuocabilem *Vivald. in Candelabro aureo, vbi de Confeſſ. num. 27. concl. 2.* Non poſſe tamen Epiſcopum ſine iuſta cauſa approbationem Sacerdotibus ſecularibus ſuis ſubditis etiam ſemel datam reuocare, data autem, & probata iuſta cauſa poſſe docent *Henriq. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 6. Soar. d. diſp. 26. ſect. 7. nu. 7.* quos refert, & ſequitur *Fagundez d. lib. 7. c. 2. num. 61.* vbi *num. 63.* reſoluit ſi approbatio fuit facta ab Epiſcopo, vſque ad beneplacitum ſuum validam & licitam eſſe reuocationem illius ſine vlla cauſa factam; ſi vero non hoc modo fuit conceſſa, ſed ſimpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum inualidam omnino eſſe reuocationem ſine cauſa factã.

Num. 44. in fine. adde. ¶ Ex quibus iam colliges valere Confeſſionem factam illi Confeſſario ſeculari, vel Regulari, qui communiter exiſtimabatur approbatus, modo concurrat titulus approbationis, ſi non verus ſaltem coloratus ex parte Sacerdotis, vt quia habetur cõmuniter pro Parocho, licet titulum iam amiſerit, quia renunciauit beneficium Parochiale, aut quia re vera prius approbatus fuerat ab Epiſcopo, & ignoratur poſtea reuocatam eſſe ex cauſa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tempus, quod etiam elapſum, ſed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos ſciat eſſe elapſum, extra vere hunc titulum malum, aut bonum, ſeu potius coloratum nullo modo valere talem Confeſſionem docent vltra ſupra citatos, *Nauar. in man. cap. 9. num. 8. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 60. nu. 3. & poſt Medin. Petr. Sot. Angl. Vega,* & plures alios *Fagundez d. cap. 2. à num. 73. vbi nu. 77. cum Sanch. reſoluit,* vt detur communis error non ſufficere errorem vnius, aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc eſſe approbatum, cum tamen non ſit, cæteris id non exiſtimantibus, ſed ſufficere ſi ſit communis error in eo loco, vbi Confeſſio facta eſt, vel actus iudicij externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licet in alio loco notorium eſſet.

Num. 45. à linea 7. ibi, ſcripſit. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. tract. 7. cap. 14. num. 60. Homobon. de Bonis de exam. Eccleſ. p. 1. tract. 5. c. 2. q. 12.*

Num. 46. in fine. adde. ¶ de quo tamen conſule *Fernandez in examine Theolog. Moral p. 3. cap. 9. §. 8. numer. 1. & Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 8. cap. 2. q. 7. in reſolut.*

Vtrum autem quando tempore Iubilæi cuilibet tam Seculari quam Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem conceditur, integrum ſit ipſi Regulari extra Religionem confiteri; non poſſe ex decreto Clem. VIII. incip. Ad perpetuam rei memoriam, reſoluunt *Vgolin. de officio Epiſcopi c. 7. §. 2. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 34. artic. 15. Homobon. de Bonis d. tract. 5. c. 2. q. 13.*

An Religioſus Confeſſarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt. reſeruato, teneatur etiam approbari ab Epiſcopo; negat *Fr. Emman. in expoſit. Bullæ Cruciatæ §. 9. dub. 6. num. 9.* affirmant *Fr. Ludou. Lopez in inſtruct. Conſcien. cap. 26. verſ. ſecundò dico, in fine pag. 139. Henriq. de lib. 3. de Pœnit. ca. 6. §. 4. in commento litt. K. & §. 9. & de Indulgent. cap. 12. §. 4. verſ. ſi verò Regularis. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnit. c. 11. 7. dub. 6. Soar. d. diſp. 28. ſect. 6. num. 11.* quos refert & ſequitur *Ioan. Valer. d. verbo abſolutio different. prima, numer. 33.*

E Num. 48. poſt finem. adde, & muta vſque ad num. 52.

¶ Hodie tamen aliter ſe res habet quoad approbationem Cōfeſſariorum in monaſterijs Monialium deputandorum ex nouiſſima Gregorij XV. Conſtitutione de exemptorum priuilegijs, quę incipit inſcrutabili, *ſub Dat. Nonis Februarij 1622.* in hæc verba. Confeſſores verò ſiue Regulares, ſiue Seculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quam extraordinarij ad Confeſſiones Monialium etiam Regularibus ſubiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epiſcopo diœceſano idonei iudicentur, & appro-

bationem, quæ gratis concedatur, obtineant, liceatque A Epiſcopo ex rationabili cauſa ſuperiores Regulares admonere, vt eiuſmodi Confeſſores amoueant, iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores amouendi quoties, & quando opus eſſe iudicauerit. Hæc ibi.

Poſtmodum Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum ſuper prædicta Conſtit. inter alia cenſuit, Confeſſores extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt d. Conſtitut. illarum Confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo diœceſano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios verò Confeſſores ante Conſtitutionis publicationem deputatos poſſe durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi: quod ſi contingat vt eorum facultas à ſede Apoſt. vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari, & approbari. B

Cenſuit pariter eadem Sacra Congregat. Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtitut. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, poſſe durante eorum officio pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officijs, C ſeu dignitatibus expleto iam tempore à Conſtitutionibus cuiuſque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi prius à Diœceſano Epiſcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius monaſterij ab Epiſcopo approbatũ, minime poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius monaſterij. D

Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atq; approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum Confeſſiones audire, ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

Epiſcopum, cui licet ex rationabili cauſa iuxta dictam Conſtitut. Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad earumdem Monialium pertinentiũ, non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare ſuperioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientias Sacra Congreg. ſeriò onerauit. Hæc omnia in d. Sacræ Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui & poſtea in typographia R. Cameræ Apoſt. impreſſas vidi. E

Denique obſeruandum eſt conſtitutos in articulo mortis etiamſi ſint excommunicati & denuntiati ob hæreſim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiamſi enormia, & reſeruata, poſſe abſolui à quocumque Sacerdote ſimplici per *Concil. Trid. ſeſſ. 14 de Sacram. Pænit. c. 7. verſ.* vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, P. docent *Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. c. 15. nu. 1. Azor. inſtit. moral. p. 1. l. 8. c. 15. q. 5. Cenall. communicontra communes quæſt. 82. n. 61. cum ſeqq. Gutier. canon. lib. 1. c. 1. nu. 59. Ioan. à Chapeauit. de modo adminiſtr. Sacramenta tempore peſtis, vbi de Pænit. q. 5. & 6. Cened. ad decretal. collect. 103. nu. 3. verſ.* in mortis. *Auila de cenſuris p. 2. c. 6. dub. 3. diſp. 3. concl. 4. Sayr. in ſimili tract. lib. 2. c. 18. Soar. tom. 5. diſp. 11. ſect. 1. n. 14. & tom. 4. diſp. 26. ſect. 4. Valent. tom. 4. diſp. 7. q. 10. punct. 2. Zanfran. de caſibus in articulo mortis, prælud. 1. Bonacin. de cenſuris, diſput. 1. q. 3. puncto 3. nu. 3. & diſp. 2. q. 2. puncto 2. §. 4. n. 3. verſ. ſecunda, Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 1. ſect. 2. art. 16. Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p. 1. c. 16. verſ. porrò, Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo excommunicatio differ. 23. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. cap. 1. à nu. 76. Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. libr. 5. c. 14. nu. 18.* In mortis enim articulo nullam eſſe reſeruationem per *Concil. Trid. citato loco* aſſerunt *Gutier. d. c. 1. nu. 58. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 21. num. 1. & q. 22. num. 2. & lib. 5. q. 14. nu. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 1. à nu. 58. Campan. in diuerſorio Iuris Canonici rub. 1. nu. 110. Ægid. de Coninck. de Sacram. & cenſur. tom. 1. diſp. 8. nu. 90. cum ſeqq. Sanch. in præcepta decalogi tom. 1. lib. 2. c. 13. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Pænit. c. 14. Fernandez in examine Theolog. Moralis p. 1. c. 9. §. 18. & p. 3. c. 6. §. 9. à nu. 19. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Pænitentia differ. 9. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 20. p. 4.* plures apud *Cened. d. collect. 24. nu. 5.*

Vnde poſſe ſimplicem Sacerdotem degradatum, vel excommunicatum, ſeu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non ſit ſubuerſionis periculum conſtitutos in articulo mortis abſoluere docent *Can. in relect. de Pænitent. p. 5. Nauar. in man. cap. 27. num. 271. Tolet. d. cap. 15. nu. 6. Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib. 6. q. 27. Azor. d. p. 1. lib. 8. c. 11. q. 12. Valer. Reginald. d. lib. 1. nu. 60. Ægid. de Coninck. d. tom. 2. diſp. 14. à nu. 234. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 229. nu. 3. & d. Neapol. deciſ. 26. nu. 7. p. 4. Bonacin. d. q. 3. puncto 3. nu. 3.* Quicquid contrarium teneant *S. Thom. in 4. diſt. 19. q. 1. art. 2. q. 2. ad 3. & p. 3. quæſt. 82. art. 7. ad 2. Turrec. in cap. præter hoc, 32. diſt. Nau. ſibi contrarius in man. cap. 26. num. 26. Con. in c. alma mater p. 1. §. 6. concl. 8. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Excommunicatio differ. 23. verſ. ſecundò dubitaui, & verbo Pænitentia diff. 9. Coriol. d. art. 16. nu. 10.*

Poſſe in his terminis ſimplicem Sacerdotem abſoluere conſtitutum in mortis articulo non ſolum in abſentia proprij Sacerdotis, ſeu ſuperioris, verum etiam quando adeſt, reſoluunt *Nau. conſ. 15. nu. 3. de pænit. & remiſſ. Sà in aphoriſmis verbo abſolutio nu. 3. Sayr. in floribus deciſ. ſub illo tit. de Pænit. deciſ. 21. Valer. Reginald. d. lib. 1. nu. 60. Petr. de Ledeſma d. c. 14. poſt 1. concl. num. 3. Fr. Emman. in ſum. p. 1. c. 59. concl. 3. Coriolan. d. art. 16. n. 7. Vega in ſumm. tom. 1. c. 6. caſu 10. Ioan. Valer. d. verbo Excommunicatio differ. 23. verſ.* dubitant tamen. Obſeruantes conſultè facturum eſſe, qui præſente ſuo parocho, vel ſuperiore ab eo potius, quam ab alio ſe abſolui curet. Quamuis contrarium teneant *Soar. tom. 4. diſput. 30. ſect. 2. num. 1. Vgolin. de cenſur. tab. 1. cap. 4. §. 5. Valent. tom. 4. diſp. 7. q. 10. puncto 2. Anton. Ricciul. d. c. 14. n. 20. Bazon. de fuga Epiſcopi lib. 1. diſp. 1. q. 6. ante 2. concl. Param. de origine Inquiſit. lib. 3. q. 8. num. 109. Bellon. de Sacram.*

Sacram.

*Sacram.tom.2.diſp.8.dub.2.nu.16.Azor d.p.1.lib.8.c.19 q.5.Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut.229.Ægid.de Coninch.diſp.8.de Pœnit.dub.12.nu.90.Bonac.*vbi proximè, *Sanch.d.lib.2.c.11.nu.6.& 7.Molfeſ.in ſumm.Theologiæ Moralis tract.7.c.15.nu.79.Fagundez d.c.1.nu.19.* A

Nec in huiuſmodi articulo abſolutus ſi conualeſcat, tenetur vt iterum abſoluatur, ad ſuperiorem accedere, ſed bene ſi fuerit excommunicatione tunc irretitus, tenebitur coram ſuperiore ſe exhibere, quod ſi non faciat in eadem ſpecie excommunicationem incidet *cap.eos, de ſentent.excom.in 6.* vide *Soar.tom.4.diſput.30.ſect.3. Sayr.de cenſur.lib.2.cap.20.num.26.Melch.Zambran.in deciſion.pro mortis articulo c.4.de Pœnit.dub.4.*vbi *dub.2* tradit poſſe in articulo mortis abſolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, ſed tantum ſigna contritionis oſtendit. B

Num.52.à linea 12.ibi, *dub.3.*adde. ¶ *Coriolan.de caſib. reſeru.p.1.ſect.2.art.16.à numer.2.Ioan.Valer.de differ. inter vtrumque forum, differ.23.in fine. Molfeſ.in ſumm. Theol.Moralis tract.7.c.15.nu.77.*

Num.53.in fine. adde. ¶ *Ioan.Maldonat.tom.2.de Pœnit.in controuerſ.de Confeſſ.Marcel.Megal.p.1.inſtit.Confeſſ.lib.5.Molfeſ.in ſumm. Theologiæ Moralis tract.7.c.9. cum ſeqq.Vincent.Filliuc.q.moral.tract.7.de Confeſſione, Galganet.de Iure publico lib.3.tit.92.Iuli.Lauor.de Iubileo p.1.c.14.Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.2. lib.3.de qualit.& integritate Confeſſionis.*

AD ALLEG. XXVI. Pag.235 C

NVM.1.antepone, quæ ſequuntur.

¶ Hoc in loco reſeruauimus videndum de conſtructione Eccleſiarum, ideſt quibus de cauſis ſit noua Eccleſia conſtruenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo ſit conſtruenda: quando vero & quomodo conſecranda, videbimus *alleg.ſequenti.* Sciendum eſt igitur primò quod nouam Eccleſiam conſtruere quilibet poteſt duabus conditionibus obſeruatis, vt ſcilicet alteri Eccleſiæ non inferat præiudicium *c.Eccleſiæ cum ſeqq.16.q.1.*& vt adſit ſuperioris auctoritas, quæ quidem Eccleſiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modo ſimpliciter, ſed quandoque etiam in alterius Eccleſiæ præiudicium. Sunt enim cauſæ ob quas poteſt ſuperioris auctoritas etiam in præiudicium alterius nouam Eccleſiam ædificare, veluti ſi caſtrum, aut noua ciuitas ſub alterius Eccleſiæ limitibus conſtruatur, cuius incolæ ad priorem Eccleſiam difficilè conueniant *arg.cap.vnico §.fin.10.q.3.& cap. ad audientiam de Eccleſ.ædif.* ſicut quandoque etiam ob nimiam diſtantiam poteſt alia Eccleſia ſub eadem parochia ædificari *d.c. ad audientiam*, veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Eccleſia vna non ſit euidenter ſufficiens propter nouarum habitationum diſtantiam *capit. præcipimus 16. quæſt.1.* Et denique ex alijs cauſis, quæ ex temporis qualitate, & ſitu locorum poſſunt accedere, noua poteſt Eccleſia conſtrui *cap.& temporis ead.cauſa & quæſt.* Sicut è conuerſo contrarijs de cauſis duæ ſimul vniri *d.c.& temporis d.cap.vero §.fin.* Si vero ſine cauſa, & auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Eccleſia aliqua ſit conſtructa, eſt deſtruenda, ſi præſertim nec præceſſerit noui operis nunciatio iuxta *c.1.& per tot. de noui operis nunciat.* Præiudicium autem, quod alteri Eccleſiæ inferri poteſt præter damnum ædificij cohærentis eſt, participatio ſumptuum in conſtructione, aut expenſarum pro ſuſtentatione Rectoris, vel damnum in iuriſdictione, aut in oblationibus, quæ fieri ſolent Eccleſiæ *d.c.Eccleſiæ cum ſeqq.* Vbi vero aliquod præiudicium ſimile nulli generatur Eccleſiæ, poteſt quilibet in ſua proprietate conſtruere Eccleſiam accedente permiſſione Epiſcopi *d.c.quicumque.* D E

—— Ibidem in fine.adde. ¶ Niſi ſit locus exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, in quo Eccleſia ædificanda eſt, in eo namque nullus poteſt abſque Sedis Apoſt.auctoritate Eccleſiam ædificare *c.de locorum cum ſeqq.de conſec.diſt.1.capit.auctoritate de priuil.in 6.* ſed in locis non exemptis ſufficit Epiſcopi auctoritas, etiamſi perſona ædificans ſit exempta *d.c.auctoritate.*

Num.4.poſt finem. adde

¶ Aduertendum maximè eſt Sacram Congregat.Illuſtriſſimorum DD.Cardinalium negotijs Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum Gregorio XV. approbate *ſub die 17.Auguſti 1621.* reuocaſſe prædictas & quaſcumque alias licentias à Paulo V. conceſſas erigendi nouos Conuentus, volens quod de cætero non erigantur, niſi in eorum quolibet ſaltem duodecim Fratres, ac Monachi, ſeu Religioſi habitare, atque ex redditibus &c.refert *Caſtellin.de elect.cap.15.in fine.* Poſtea S.D.N. Vrbanus VIII. per ſuum Breue *ſub Dat.28. Auguſti 1624.* multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocatque licentias quaſcumque conceſſas contra tenorem ſupradicti decreti Gregorio XV. approbante facti, prohibens, ſub pœna excommunicationis ne facultatum per ipſum reuocatarum, ſeu annullatarum, ſeu alio quouis prætextu ſeu cauſa poſſint finiri, & abſolui, refert *Caſtellin.in addit.ad d. tract.de elect. pag.501.*

Num.7.poſt finem. adde.

¶ Nouiſſimè Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardinaliũ Concilij Trid.interpretum S.D.N.Vrbani VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monaſteriũ, Conuentus, domus, Congregatio, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiatur, niſi præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi locis duodecim ſaltem Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi degere, & ex redditibus & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſupra, detrahendis, competenter ſuſtentari valeant ad præſcriptum decreti Felic. record. Gregorij XV. hac de re acti. Alioquin Monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, vt ſupra ſuſtentari, atque inhabitare non potuerint, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

Num.8. in fine. adde. ¶ vide *Aloyſ. Ricc.in deciſ. Curiæ Archiepiſc.Neap.deciſ.168.p.4.*

AD ALLEG. XXVII. Pag.240.

Num.1.poſt finem.adde.

¶ In conſecranda vero Eccleſia nõnulla obſeruare debet Epiſcopus. Primò prouidere, vt conſecrandæ Eccleſiæ facta ſit dotis cõpetentis aſſignatio, ſi hoc prius in eius conſtructione factũ non fuerit *d.c.præ mentis*, & ibi *gl.verbo collata 16.q.7.*& infra *n.3.* de hoc latiùs agendũ. Secundò vt Eccleſiã non conſecret, quæ nõ in hõnorẽ Dei, & Sanctorũ, ſed ſub tributaria cõditione ſit cõſtructa, ideſt ad lucrũ eleemoſynarũ participandarum, aut pro alia re ſimili *c.ſi quis Baſilienſis de conſec. diſt.1.* Tertiò, vt tã ipſe Epiſcopus cõſecrans, quã patroni Eccleſiæ cõſecrandæ ſint ieiuni tpe cõſecrationis, & pridie quoque

quoque eius diei ieiunent, vt Leo Pontifex inſtituit in epiſt. ad Diodor. Quartò vt in conſecratione ipſa ritus, & cæremonias attendat, quæ ab Eccleſia in ea re fieri conſueuerunt, & habentur in Pontificali. Specialiter autem Miſſæ celebrationem ea in re fieri debere exprimitur in *dict. cap. omnes Baſilicæ de conſecrat. diſtinct.* 1. quamuis non ſit de eſſentia ſecundum *Hoſtien. in capit. quod ſicut, de elect. & aquæ benedictæ aſperſionem in cap. conſuluiſti, de conſecrat. Eccleſ.* Quintò, & vltimò, vt quicquam non exigat pro conſecratione Eccleſiæ, ſed tantum ſponte oblatum ab his tantum, qui non ſint indigentes *capit.* 1. 1. *quæſt.* 2. *cap. ſtatuimus pri.* 1. *quæſt.* 1. & procurationes canonicas licitè accipiat *cap. cum ſit de ſimon.* alioquin labem ſimoniacam non effugiet, *d. cap. ſtatuimus.*

Num. 3. à linea 1. ibi, habeat; adde. ¶ compellendus eſt enim is, qui Eccleſiam petit conſecrari, vt eidem competentem dotem aſſignet, ad quod ipſe, & eius hæredes adſtricti tenentur, *cap. cum ſicut*, & ibi *Panorm. de conſecrat. Eccleſ.* quod non ſolum de eo qui eam conſtruxit, ſed de eo etiam, qui ab alio conſtructam curat conſecrari, meritò eſt intelligendum ſi dotem non habeat, quia videtur eam in ſuam tutelam accipere, quãuis enim abſque dotis aſſignatione fortè admittatur Eccleſiæ ædificatio, nullatenus tamen eſt abſque tali aſſignatione ſacranda, ne locus conſecrationis dignitate donatus ſine debiti cultus impenſa, quaſi profanus maneat derelictus. Vnde in *Bracharenſi Conc.* vt habetur *in capit.* 1. 1. *quæſt.* 2. dicitur, meminerit Epiſcopus vt non prius Eccleſiam dedicet, quàm dotem Baſilicæ & obſequium illius per donationem chartulæ confirmatam accipiat, nam non leuis culpa, inquit, eſt iſta temeritas, vt ſine luminarijs, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſunt ſeruituri tanquam domus priuata conſecretur Eccleſia.

Num. 21. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 22. *nu.* 1.

Num. 22. in fine. adde. ¶ Solent in conſecratione petræ aræ reliquiæ aliquæ in illa, aut ſub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Confeſſione Altare ſacrificaturus ingreditur: Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ ſunt; ſed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, poteſt poni aliquod fragmentiolum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, vt aduertunt *Syluest. verbo Altare num.* 4. *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par.* 1. *lib. ſecundo, cap.* 22. *num.* 6. *& num.* 9. *cum eod. Syluest. citato loco numer.* 3. aſſerit ſe reſpondiſſe celebrari non poſſe in Altari portatili, ſeu ara Sacra facta ex duobus lapidibus inſertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ inſtar libri claudi poſſit, & aperiri, vt in vno lapide Hoſtia, in alio Calix conſecretur.

Conſecratio petræ aræ ſicut & Calicis, & patenæ ad ſolos Epiſcopos de Iure ſpectat, ex priuilegio tamen Summi Pont. poteſt per ſimplicem fieri Sacerdotem: ita *Henriq. lib.* 9. *c.* 28. *§.* 1. *Soar. tom.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 81. *ſect.* 5. *verſ. tertiò* additur, *Fagundez d. c.* 22. *nu.* 3.

Num. 33. in fine. adde. ¶ Si vero cœmiterium ab Epiſcopo benedictum, non ſit Eccleſiæ contiguum, ſed de per ſe, reputabitur locus ſacer, & licet polluta Eccleſia, cui eſt proximum, illud non polluatur, polluitur tamen ſi in eo copula illicita, aut ſanguinis iniurioſa effuſio habeatur, prout reſoluunt *Nauar. in man. cap.* 16. *num.* 3. *verſ. interrogatus autem, Henriq. in ſumm. lib.* 5. *de Pœnit. c.* 6. *§.* 5. *in commento litt. H, Sanch. de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 15. *num.* 40. *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.* 1. *lib.* 3. *c.* 14. *num.* 51.

Num. 36. in fine. adde. ¶ tangit *Portel. in dubijs Regularibus verbo Abbas num.* 3. *& num.* 4. *cum Henriq. in ſum. lib.* 9. *cap.* 28. *§.* 2. *litt. H*, ait quod Patres Societatis Ieſu in Indijs conſecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixiſſe *gloſ. in Clement.* attendentes de ſtatu Relig. dum habet ſecluſo priuilegio aliquo de Iure benedictionem Calicis & patenæ coſpectare ad Abbates, qui baculo Paſtorali vtuntur, cuius tamen contrarium optimo iure defendunt *Gemin. in cap. Abbates, de priuil. in* 6. *& Syluest. verbo Calix num.* 2. quos refert & ſequitur, *Fagundez d. cap.* 21. *numer.* 14. nam hoc illis ex priuilegio ſolùm competere poſſe obſeruant *Azor. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæſt.* 2. *Fr. Emman. dict. tom.* 1. *quæſt.* 36. *art.* 6.

Num. 37. in fine. adde; ¶ *S. Thom.* 3. *p. q.* 83. *art.* 3. *ad* 6. *Bellarm. lib.* 2. *Miſſæ c.* 14. *Fagundez d. capit.* 21. *num.* 16. Obſeruãtes, quod tunc dicetur patena notabiliter fracta, quando Hoſtiam capere non potuerit, & Calix etiam quando in eo commodè ſanguis Chriſti conſecrari non poſſit.

Num. 40. in fine. adde. ¶ *Fagundez d. cap.* 21. *nu.* 17.

Num. 41. in fine. adde. ¶ *Henriq. lib.* 9. *de Miſſa, cap.* 28. *§.* 3. *lit. O, Fagundez d. lib.* 3. *c.* 22. *nu.* 14.

Num. 62. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. d. reſolut.* 4.

AD ALLEG. XXVIII. *Pag.* 248.

NVM. 1. in fine. adde, ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14.

Num. 22. poſt finem. adde.

Oratoria, quæ domi habentur nomine Eccleſiæ non veniunt, quamuis de Epiſcopi licentia in eis Miſſæ celebrentur, & ideo tanquam profana immunitate & priuilegijs Eccleſiæ non gaudere reſoluunt *Sanch. d. diſp.* 15 *nu.* 39. vbi *num.* 48. cum *Sanch. loco citato num.* 36. tenet Eccleſiam ab Epiſcopo benedictam, cæptamque illius auctoritate ædificari nomine Eccleſiæ quoad hunc effectum comprehendi, & *nu.* 49. cum *Sanch. nu.* 37. reſoluit ſi Eccleſia diſtructa ſit, copulam in ea habitam, aut effuſionem ſanguinis non eſſe ſacrilegam, nec locum violari, modo deſtruatur, vt iterum non ædificetur, & *nu.* 50. cum eodem *Sanch. nu.* 38. aſſerit quod ſi Eccleſia amplietur ac diſtendatur capella aliqua, aut parte ſibi addita, licet ea non benedicatur quoad hunc effectum comprehenditur nomine Eccleſiæ. Cœmiterium ab Epiſcopo benedictum reputari locum ſacrum, & ſic indigere reconciliatione ſi copula illicita, aut ſanguinis iniurioſa effuſione violetur, reſoluunt *Nauar. in man. c.* 16. *nu.* 3. *verſ. interrogatus autem, Henriq. lib.* 5. *de Pœnit. c.* 6. *§. in commento litt. H, Sanch. d. diſp.* 15. *num.* 40. *Fagundez d. c.* 14. *nu.* 51. *declarando prout dixi allegatione præced. d nu.* 30. *& de omnibus iterum idem Fagundez d. tract. præcepto* 2. *lib.* 4. *c.* 4. *nu.* 27. *cum ſeqq.*

Num. 23. à linea 10. ibi, *polluitur*, adde. ¶ *Fagundez d. c.* 14. *nu.* 89. *& præcepto* 2. *lib.* 4. *c.* 4. *nu.* 16.

Num. 25. in fine. adde. ¶ *Fagundez d. c.* 14. *nu.* 10. *& p.* 2 *lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 17.

Num. 26. in fine. adde. ¶ *Fagundez d. c.* 14. *nu.* 11.

Num. 29. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.* 2 *lib.* 4. *c.* 4. *nu.* 17.

Num. 42. in fine. adde. ¶ *Fagundez d. cap. 14. num. 20.* A *cum ſeqq.*

Num. 45. in fine. adde. ¶ & latè *Fagundez in quinque Eccleſ. pr. p. 1. lib. 3. cap. 14. à n. 37. vbi de interſectio, & numer. 38. de Eccleſiæ ſupratecto. niſi ibi eſſet aliqua capella, & numer. 41. de cameris ad latus Eccleſiæ adhærentibus, & num. 42. de confeſſarijs, & num. 46. de clero, & nu. 52. de clauſtro.*

Num. 47. à linea 10. ibi, *num. 2.* adde. ¶ Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſito 58. Fagundez d. cap. 13. à num. 22. & p. 2. lib. 4. cap. 4. num. 20.*

Num. 54. in fine. adde. ¶ Eccleſiam pollutam non egere reconciliatione. Si in ea bona fide celebretur, ait *Caſtr. de lege pœnali lib. 2. cap. vlt.* cuius contrarium melius reſoluit *Fagundez in quinque Eccleſ. præcepta par. 1.* B *lib. 3. cap. 21. num. 15.*

Num. 57 à linea 8. ibi, *dub. 4.* adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de exam. Eccleſ. tract. 12. cap. 3. quæſt. 13. 2. reſolut. quæſtion. pagin. 447. Fagundez dict. cap. 14. numer. 60.*

Num. 63. in fine. adde. ¶ *Barthol. ab Angelo dial. 5. de Miſſa §. 643. Mart. Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſu 60 Nald. verbo Eccleſia num. 24. Scort. lib. 2. de Miſſa c. 23. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tractat. 4. cap. 14. quæſt. 138.* latè *Fagundez in quinque Eccleſię præcepta p. 1. lib. 3. cap. 18.*

AD ALLEG. XXIX. Pag. 257. C

NVM. 1. in fine. adde. ¶ latè *Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 5. numer. 365. cum ſequentib.* & me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11. c. 9 quæſt. 21 in fine. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol par. 4. deciſ. 25.* vbi ex hoc loco plura deſumpſit, *& deciſ. 171. ead. part. 4. Molfeſ. in ſumm. moralis Theologiæ tract. 3. cap. 16. nu. 29. & 30. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 61.*

Num. 4. in fine. adde. ¶ *Monet. d. c. 5. num. 367.*

Num. 8. poſt finem. adde.

¶ Sextò amplia, vt poſſit Epiſcopus reducere numerum Miſſarum, & Anniuerſariorum non modo quę præſcribuntur in teſtamentis, & alijs ſimilibus diſpoſitionibus cauſa mortis, ſed etiam, quæ in donationibus, D & alijs actibus inter viuos, quod in vtriſq; eadem eſt ratio, ac proinde eadem diſpoſitio *leg. illud ff. ad leg. Aquil.* ita *Monet. d. c. 5. nu. 368.*

Septimò ampliatur vt ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa poſſit Epiſcopus commutare anniuerſaria in totidem miſſas, *Vgolin. de officio Epiſcopi c. 61 nu. 1. Monet. d. c. 5. nu. 370. & ſeq.*

Declarabis tamen vt in huiuſmodi numero Miſſarũ ſeu Anniuerſariorum, qui remanet, facienda ſemper ſit commemoratio eorum defunctorum, qui pro ſuarum animarum ſalute legata illa ad pios vſus reliquerunt, vt expreſsè cauetur à *Concil. Trid. d. c. 4. in fine, Monet. d. c. 5* E *num. 375.* cui quidem commemorationi ſatisfieri poteſt vel in Memento, vel in Collectis, vt ex *Vgol. d. c. 61 nu. 1.* dicit *Monet. d. c. 5. nu. 366.*

Num. 12. in fine. adde. ¶ quod quidem meritò tenent *Perez de vniuerſ. & Capell. lib. 1. cap. 14. nume. 9. Monet. d. cap. 5. num. 372.*

Nouiſſimè Sacra Congregat. Illuſtriſſimorum Cardin. Concil. Trident. interpretum S. D. N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa decreuit, ac primò diſtrictè prohibet atque interdicit ne Epiſcopi in diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera vlla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Conc. impoſita, aut in limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perſpecta id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiuſmodi, ſi quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.

Præterea ne in Eccleſijs in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, vt par eſt, adimplendis eo tepidiores & ſegniores reddantur, quod onera huiuſmodi cum nulla, aut parua ſint vtilitate coniuncta, ſtatuit, atque decernit, vt pecuniæ ac bona mobilia Eccleſijs, Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſterijs, Conuentibus, ac locis omnibus tam Secularibus quam Regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirenda cum onere perpetuò Miſſarum celebrandarum ab ijs, ad quos pertinet, ſub pœna Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda à die realis acquiſitionis ſtatim deponi debeant penes ædem ſacram, vel perſonam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa, ſeu illorum pretium quamprimum inueſtiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expreſſa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur; ac ſi eadem bona immobilia auctoritate Apoſtol. deinceps alienari contigerit, eorundem pretium ſub eadem pœna, vt ſupra deponi, atque in alijs bonis ſtabilibus itidem fructiferis cum eiuſdem oneris repetitione atque annexione conuerti debeat.

Ad hæc Sacra Congregat. quibuſuis Capitulis, Collegijs, Societatibus, ac Congregationibus, necnon omnibus & ſingulis Eccleſiarum, ac piorum locorum tam Secularium quam Regularium Superioribus, vel alijs ad quos pertinet, diſtrictè prohibet, ne in poſterum onera perpetua ſuſcipiant Miſſarum celebrandarum, Seculares verò ſine Epiſcopi, vel eius Generalis Vicarij, Regulares verò ſine Generalis, vel Prouincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis & gratis concedenda, alioquin Sæcularis, qui huius prohibitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſię interdictus ſit eo ipſo; Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vociſque actiuæ ac paſſiuæ abſque alia declaratione incurrat. Eleemoſynas vero manuales & quotidianas pro Miſſis celebrandis, ita demum ijdem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera ſuſcipere valeant, alioquin omninò abſtineant ab huiuſmodi eleemoſynis etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capſulas auferant ab Eccleſijs cum inſcriptione illa, eleemoſyna pro Miſſis, vel alia ſimili: ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtrentur. Epiſcopus verò ſeu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requiſiti, in ſingulis caſibus diligenter inquirant de ſingulis Miſſarum celebrandarum obligationibus cuique Eccleſiæ, monaſterio, aut loco pio incumbentibus, nec ante aſſenſum huiuſmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitime

conſtiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri ſuſcipiendo, quam antiquis iam ſuſceptis ſatisfacere poſſe, præcipuamque rationem habeant, vt redditus qui Eccleſiis & locis pijs relinquuntur, omninò reſpondeant oneribus adiunctis, ſecundum morem cuiuſque ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque ſi in re tanti momenti deſides, aut negligentes fuerint, in nouiſſimo die ſe huius prætermiſſi muneris rationem eſſe reddituros. Hæc in dictis Sacræ Congreg. decretis, quæ in typographia R. Cameræ Apoſtol. impreſſa vidi de anno 1625. Super quibus eadem S. Congegat. de anno 1626. declarauit, quod & ſi legatum ſit adeò tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt ſupra impoſiti ab ijs ad quos pertinet, Sedes Apoſt. eſſet adeunda, quæ abſque vlla impēſa id ſtatuet quod magis in Domino communicare iudicauerit. Verumtamen ſi in ipſa beneficij erectione expreſsè cautum fuerit, vt liceat Epiſcopo iniunctum onus reducere ac moderari, legem hanc fundationis, quam decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam, & obſeruandam.

AD ALLEG. XXX. Pag. 259.

NVM. 4. in fine. adde. ¶ *Monet. d. cap. 4. numer.* 110. *Filliuc. d. tract. 3. num.* 13. *&* 26. vbi *num.* 27. quod inferior Sacerdote, nec etiam ex diſpenſatione Papæ poteſt eſſe miniſter huius Sacramenti; quam quidem principalem reſolutionem non obſcurè innuit *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de confirmat. can.* 3. dum inquit Ordinarium huius Sacramenti miniſtrum eſſe Epiſcopum, hinc ſignificans non eſſe inconueniens quod non Epiſcopi extraordinarij, ſeu delegati fiant miniſtri.

Num. 5. in fine. adde. ¶ Et priuilegio nouiorum Pontificum Patribus ſocietatis Ieſu, atque Minoritis apud Iudos commorantibus conceſſam adminiſtrationem huius Sacramenti poſt *Felician.* & alios refert *Henriq. d. lib. 9. c. 27. §. 6. ad fin.* iuncta lit. H.

Num. 22. in fine. adde. ¶ *Filliuc. d. tract. 3. nu.* 20.

Num. 31. in fine. adde. ¶ *Ioan. Maldonat. in tract. de Confirm. Galganet. de iure publico lib.* 3. *tit.* 86. *Fernandez in examine Theolog. moralis par. 2. cap. 3. Molfeſ. in ſum. mor. Theol. tract. 4. cap. 2. Filliuc. quæſt. moral. tom. 1. tract.* 3.

Num. 35. in fine. adde. ¶ latè *Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra primum Eccleſiæ exiſt. lib. 2. c.* 4.

AD ALLEG. XXXI. Pag. 265

NVM. 24. in fine. adde. ¶ *Benzon. de Iuſtitia Pontificij interdicti c. 6. verſ. præterea, & ſeq.* vbi intelligit ſi Epiſcopus non ſit interdictus ſpecialiter.

AD ALLEG. XXXII. Pag. 271.

NVM. 53. in fine, adde. ¶ *Fernandez in examine Theolog. moralis p. 3. cap. 17. §. 2. num.* 12. vbi exemplificat ſi vrgeat neceſſitas inſtantis mortis pro accipienda in cōiugem concubina ad ſatisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendam viro æquali, qui aliter diſcedit, & voluntatem mutabit.

Num. 65. in fine. adde; ¶ & cenſuit *Rota deciſ. 390. n. 6. apud Farinac. p. 2. recent.*

Num. 74. in fine. adde. ¶ idem *Baſil. Pont. in nouiſſ. tractat. de Sacramento Matrimon. lib. 5. cap. 14. numer. 8. Capeauil. de adminiſtr. Matrimonijs in neceſſitate quæſt.* 14 *Filliuc. tract. 10. cap. 6. quæſt. quinta, num.* 212. *Homobon. de Bonis de examine eccleſ. tract. 11. cap. 0. q. 23. reſol. 1. & ſecunda.*

Num. 77. poſt finem, adde, deciſionem ſequentem.

¶ *R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.*

Mercurij 10. Decembris, 1625.

MAtrimonium pro parte D. Ludouici nullum prętendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho celebratum non fuerit iuxta formam, ac diſpoſitionem *Sacri Concilij Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de Reformat.* vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho abſque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum ipſo iure irritum facit, adeò vt ſola Declaratoria opus ſit, quemadmodum Sacra cenſuit Congregatio Illuſtriſs. Interpretum: Quo tamen non obſtante poſt trinam cauſæ propoſitionem viſum fuit Dominis pro illius validitate reſpondere, & ſic ſententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum eſſe reuocandam.

Quamuis enim ſit in confeſſo, quòd Parochus S. Ludouici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menſes antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus, quia D. Ludouicus ſemper, & continuò inhabitauit in Parochia S. Martini, Domina Maria verò inhabitauerat in Parochia S. Sebaſtiani; nihilominus DD. exiſtimarunt ex depoſitionibus teſtium datis in ſummario Dominæ Mariæ *numer.* 12. 13. *&* 14. probari ipſam per duos menſes circiter ante contractum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Dydaci, in qua inhabitabat, diſceſſiſſe animo non redeundi, & ſe contuliſſe ad domum Quintilij in dicta Parochia S. Ludouici ſecum aſportando veſtimenta, linteamina, & omnia alia ad eius perſonæ vſum neceſſaria, ibique vſque ad diem contracti matrimonij habitaſſe, edendo, bibendo, ac pernoctando, & alia faciēdo, & vlterius etiam omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in eadem Parochia domum emeret, & ſic nouam Parochiam acquiſiuiſſe; ad hunc enim effectum non eſt opus expectare, vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitauerit, ſed ſtatim ac incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus. *Card. in Clemen. prima, de priuileg. quæſt. 16. numer. 8. & ibi gloſ. in verbo Parochialis, Abb. in cap. extirpandæ, §. qui verò in repet. numer. vndecimo verſic. quæro ſecundo quis dicatur de prabend.* & ibi etiam *Rebuff. verſic. contrariam opinionem, fol. 385. & in capit. omnis vtriuſque numer. 23. de pen. & remiſſ. Feder. de Sen. conſil. 234. numer. quinto in fin. & numer. 6. Sylueſt. in ſumm. in verb. domicilium, numero ſecundo Borgnin. deciſ. 12. numer. 22. verſic. & aduertendum, lib. ſecundo, Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 23. numer. 14. Gutier. tractat. de matrimon. cap. 63. numer. 13. & 14. Emmanuel Sa in ſumma in verb. matrimonium, numer. ſecundo*, vbi refert, ita declaraſſe dictam Sacram Congregationem, & in *verb. Parochus, numer. ſecundo verſic. ad matrimonium verò, Baſil. Pontius de Matrimon. lib. 5. de conſ. clandeſt. capit. decimo tertio §. primo, numero 4. 5. & 6.*

Quod valdè etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario Madriti, quòd ipſe erat informatus, dictam D. Mariam eſſe eius Parochianam à duobus menſibus citra, vt in dicto ſummario *numer.* 3. cui multum videtur deferendum, cum

cum atteſtetur de eo, quod ſpectat ad eius officium, A *cap. cum inhibitio de clandeſt. deſponſ. Laſ. in repet. l. admonendi, num. 132. ff. de iur. iur. Rot. deciſ. 340. nu. 2. p. 2. diuerſ. & deciſ. 341. num. 2. & deciſ. 390. num. 3 par. 2. recent.*

Vnde cum dictus Parochus S. Ludouici eſſet proprius Parochus Dominæ Mariæ, matrimonium cum illius aſſiſtentia fuit legitimè contractum, etiam ſi ille nullo modo eſſet proprius Parochus D. Ludouici, ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta cenſeatur, ſufficit matrimonium fuiſſe celebratũ coram Parocho habitationis alterius coniugum contrahentium, *Nau. in man. cap. 25. nu. 144. Salzedo in prax. canon. c. 73. verſic. 14. Henriq. lib. 11. de matrim. c. 3. nu. 2. Veg. in ſum. libr. 6. caſ. 118. Petr. de Ledeſm. de matrim. q. 45. artic. 5. dub. 3. verſ. de quo ſit ſecunda concl.* B *Ludou. Lopez 1. p. conſtitut. c. 86. §. præterea, & 2. p. de matrim. c. 79. §. præterea aduertendum, Sanch. de matrim. d. lib. 3. diſp. 19. nu. 4. Rot. d. deciſ. 390. nu. 6. p. 2. recent.*

Neque obſtant teſtes D. Ludouici in eius ſummario *num. 2. & 3.* qui videntur deponere de continuata habitatione Dominæ Mariæ in domo dicti Capitanei Dydaci, aſſerentes pluries illam vidiſſe ingredientem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis ſuis. Quia (omiſſis ijs, quæ pro parte Dominæ Mariæ opponebãtur tam contra perſonas, quàm etiam contra examinis validitatem, & omiſſo pariter, quod etiamſi eſſemus in conflictu teſtium, adhuc viderentur præferendi teſtes C Dominæ Mariæ, cum deponant pro validitate matrimonij iam contracti, & conſummati, & D. Ludouicus ſit actor, & inſtet matrimonium declarari nullum, ex eo ſolo capite, quod non fuerit cõtractum coram proprio Parocho, & ſic ſufficiat, quod eius probatio ex dictis alijs teſtibus contrarium deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non poſſit ipſum defectum huiuſmodi plenè, & cõcludenter probaſſe per teſtes omni exceptione maiores, prout probare debuiſſet, *Cap. in litteris, & ibi gloſ. fin. de teſtibus, Couar. in epit. de ſponſal. part. 1. c. 8. §. 12. numer. 7. & ſeq. Maſcard. de probat. concluſ. 1033. num. 19. Caputaqu. deciſ. 105. & deciſ. 150. num. 8. & 9 part. 2.* D *Perez libr. 5. Ordin. titul. 1. lib. 3. in fin. Sanch. de matrim. lib. 2. diſput. 45. quæſt. 4. nu. 30. Gutier. eod. tract. cap. 44. num. 9. & ſequentib. Rot. coram ſanct. mem. Gregor. deciſ. 351. num. 2.*

Fuit reſponſum Teſtes prædictos D. Ludouici in dicto nihil concludere, nec ſufficienter probare negatiuã coarctatam de tempore contracti matrimonij quia teſtes prædicti tam dati in vltima quàm in alijs duabus præcedẽtibus poſitionibus ad ſummum nihil aliud videntur concludere, niſi quod Domina Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum menſium præcedentium, ac pluries viſa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei E Dydaci vnà cum Domina Magdalena eius ſorore; & cum famulis, ac pediſſequis, mobilibus, & ſuppellectilibus. Ex hoc autem non bene infertur, quod ordinaria, ac vera habitatio Dominæ Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in ædibus Quintilij, prout fuiſſe affirmant ſupradicti teſtes pro eius parte examinati, inter quos idẽ Quintilius ac eius vxor, & familiares de veritate optimè informati. Stãt enim ſimul iſta duo, quòd nempè Domina Maria ex Medicorum conſilio, ac etiam, vt tolleret iurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ab eius domo diſceſſerit animo determinato nunquam redeundi ad continuò inhabitandum, ſeſeque contulerit ad dictas ædes Quintilij, & ſic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in poſterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aeris auxilio veterem curaret infirmitatem, & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis ſæpius redierit, ac permanſerit, eo quia ibi dicta D. Magdalena ſoror, quam maximo proſequebatur amore, inhabitabat, ipſaque etiam ſuppellectilia, ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter eius anguſtiam tranſportare non potuerat; quod omninò dicendum videtur, cum hoc pacto teſtes hinc inde examinati optimè ad concordiam reduci poſſint, prout ſemper quantum fieri poteſt ſunt reducendi *Bart. in l. de ætate num. 7. circa med. ff. de minor. gloſ. & Doct. in capit. cum ſic de teſtib. Caſ. de Graſ. deciſ. 4. num. 5. de teſtibus, Rota deciſ. 321. num. 4. par. 2. recent. & deciſ. 351. num. 31. & 38. coram ſan. me. Gregor.* Et denique in omnem euentum ex his probationibus hinc inde factis hæc ſolum reſultaret quòd Domina Maria eodem tempore duobus in locis inhabitauerit, & duo habuerit domicilia, vnum in Parochia S. Sebaſtiani, & alterum in Parochia S. Ludouici, quod tamen non obſtaret, quia hoc caſu quo quis duo haberet domicilia ad validitatem matrimonij ſufficit corã alterutro Parocho fuiſſe contractum, *Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 24. nu. 2. & ſeq. Pontius eod. tract. lib. 5. cap. 13. num. 2. verſ. ex quo conſequenter.*

Neque etiam obſtat, quod ex dicta non tranſportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præſertim reconciliatione cum dicto Capitaneo Dydaco deprehendi videatur, vel Dominam Mariam nunquam habuiſſe animum deſerendi antiquam habitationem, vel ſaltem illum poſtea depoſuiſſe, ac denuò in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reaſſumpſiſſe. Quia vltrà quod teſtes dicunt, mobilia ideò non fuiſſe tranſportata, quia Domus Quintilij non erat capax, & ex eadem cauſa Dominam Mariam in ea ancillas retinere non potuiſſe, ad conſtituendum alibi domicilium, ſiue habitationem non eſt neceſſariũ, quòd quis res ſuas cum familia detulerit, hoc enim & ſimilia conſiderantur in dubio ad eliciendas præſumptiones; ſecus verò quando adeſt aperta animi declaratio, tum ex verbis ſæpius, & palam reiteratis, tum ex facto per demigrationem perſonæ, ſi non cum tota ſuppellectili, ſaltem cum veſtibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, vt in ſummario Dominæ Mariæ, *num. 14. ad l. Ciues iuncta gloſ. C. de Incol. lib. 10. l. 2. ſ. vbi Senat. Bald. in rub. C. ſi à non compet. Iud. Abb. in cap. fin. n. 8. in fin. de Paroch. Felin. in cap. dilectus il 2. num. 12. verſ. ſecundus caſus, de reſcrip. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 86. nu. 2. Henriq. li. 10. de Sacram. ordin. c. 22. v. 2. Sanch.* qui alios congerit *dict. tract. de matrim. lib. 3. diſput. 23. num. 1. & 2. & pulchrè Gutier. eod. tractat. dict. cap. 63. num. 13. 14. & 15.* vbi quod ſtatim contrahitur domicilium non expectato alio tempore.

Quòd autem Domina Maria huiuſmodi recedendi, ſed in dicta Parochia S. Ludouici permanendi animũ declarauerit probant octo teſtes cõteſtes in dicto eius Summario *num. 12. & 14.* affirmantes, ortam fuiſſe rixam, ac cõtentionem inter ipſam Dominam Mariam, & dictum Capitaneum Dydacum dominum domus, eandemque Dominam Mariam acceptaſſe diſdictam, & monitionem de diſcedendo id ſuadente Religioſo quodam S. Franciſci de Diſcalceatis pro ſedãdis dictis diſſi-

A diſſidijs, & etiam cum iuramento declaraſſe velle diſcedere, & nunquam amplius ad inhabitãdum reuerti, quorum octo teſtium duo ſunt Religioſi, & omni exceptione maiores, & in ſpecie idem affirmat ipſemet etiam Capitaneus Dydacus. Et vlterius etiam conſtat Dominam Mariam poſt diſceſſum omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludouici domum emeret, vt ibi perpetuò poſſet inhabitare, & ſuppellectilem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari teſtes ſuper eo, quod ipſa erat Parochiana eiuſdem Parochiæ S. Ludouici. Ex quibus omnibus maximè ſimul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeò clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ contrarium ſuadere videntur in dubium reuocari non debeat; Quod autem huiuſmodi animus B fuerit poſtea depoſitus, ac mutatus, nullibi conſtat, & de iure non præſumitur, *l. qui voluntatem ff. de probat. l. cum his ſtatum, ff. de donat. inter vir. & vxor.* Præſertim ſtante dicta expreſſa declaratione præcedente, & quidem valdè enixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, quæ adeò potens eſt, vt tollat vires tacitæ voluntatis contrariæ, quæ alias ex coniecturis, vel actibus ſubſequentibus deprehendi poſſe videretur iuxta tradita per *Bart. in l. procurator, la 2. §. 1. in 2. oppoſit. ff. rem rat. hab. Aret. conſ. 128. numer. 8. Nauar. conſil. 101. num. 11. Surd. conſil. 35. numer. 9. & 10.* Eaque tanto magis eſt attendenda, quia non eſt incompatibilis, C ſed benè inſimul ſtare poteſt cum facto, de quo deponunt teſtes D. Ludouici iuxta ſuperius deducta, & faciunt tradita per *Angel. in l. iuriſgentium, §. quod ferè in princip. ff. de pact. cum alijs relatis à Surd. conſ. 14. num. 59.*

Denique non fuit viſum obſtare, quod pro parte D. Ludouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipſamet facti ſerie deprehendi dictam habitationem in Parochia S. Ludouici præuia animi declaratione fuiſſe ſimulatam, & in fraudem dicti decreti Sacri Concilij Tridentini, & proprij Parochi præiudicium habitam, & conſequenter ad matrimonij validitatem ſuffragari D non poſſe iuxta opinionem *Naua. in conſ. 1. in fin. de decim. lib. 3. in nou. impreſſ. Henriq. in ſumm. lib. 11. de Matrimon. cap. 3. Petr. de Ledeſm. de matrimon. quæſtio. 45. artic. 5. punct. 3. dub. vltim. concluſ. 1. & 3. Bartholom. à Ledeſm. eod. tractat. dub. 21. fol. 1332. & Emmanuel Rodriq. tom. 1. ſumm. in 2. edit. cap. 219. num. 2. in fin.* Quia omiſſo quòd contrarium ſentit *Sanch. de Matrim. lib. 3. diſputat. 18. num. 29. verſ. cæterum diſplicet, & diſputat. 25. ſub num. 11. verſic. verum hæc limitatio, Baſil. Pontius de Matrimon. tit. de conſ. clandeſt. cap. 14. num. 6. & Petr. Eger. in tractat. de Sacrament. tom. 2. capit. 27. num. 37. Ægid. de Coninch. tom. 2. de Sacrament. & cenſur. in fin.* E *tract. de matrimon. diſputat. 27. de clandeſt. dub. 1. num. 14. Filluccius quæſt. moral. tom. 1. tract. 10. de Sacramen. matrim. par. 2. cap. 6. de miniſtr. matrim. num. 199. Bonacina de Sacramen. tit. de matrimon. q. 2. punct. 8. propoſit. 1. num. 4.* Et ſanè non videtur fraudem eſſe conſiderabilem, vbi quis vtitur iure ſuo, vt bene conſiderãt Doctores ſuperius citati.

Domini exiſtimarunt, fraudem aliquam in propoſito non adfuiſſe: certum eſt enim illam non præſumi, ſed probandam eſſe ab allegante ex congeſtis per *Maſcard. de probat. concluſ. 531. num. 1. & pluribus ſequẽtib. & Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 82. num. 10. Gutier. dict. cap. 63. num. 34. verſ. ſextum fundamentũ. & num. 38. & 39.* Et quamuis ad hunc effectum ſufficiant præſumptiones, & coniecturæ, tamen illæ debent eſſe perſpicaces, & euidentes, *Maſcard. vbi ſupra concluſio. 530. num. 7. 8. & ſequentibus, & Gutier. dict. capit. 63. num. 39.*

Tales autem non ſunt coniecturę, & præſumptiones pro parte D. Ludouici allatæ, & in effectu deductæ ex eo, quòd Domina Maria non receſſerit à dicta domo dicti Capitanei Dydaci cum tota familia, & bonis, & quòd ad eam pluries, & præſertim eadem die poſt cõtractum matrimonium redierit, & in ea permanſerit, & demum quod amicabiliter egerit cum dicto Capitaneo: nam vt ſuperius iam fuit dictum, ex teſtium depoſitione conſtat ipſam D. Mariam ob nimiam anguſtiam, & incapacitatem domus Quintilij vniuerſa bona mobilia, ac ſuppellectilia tranſportare, ibique cum tota familia permanere, & nuptias ſolemniter celebrare non potuiſſe, & hac de cauſa, & eorumdem bonorum occaſione, & germanæ ſororis amore ad domum antiquæ habitatioois ſæpius rediſſe, ibique imbribus etiam aliquando detentam permanſiſſe, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egiſſe, quia eius conſilio, & opera ſitũ in dicta Parochia S. Ludouici pro conſtruẽda domo emere intendebat. Vnde cum coniecturæ prædictæ nedum non ſint tales, vt non poſſint accipi niſi in malam partem, prout ad fraudem præſumendam requiritur, ſed immò potius appareat actus prædictos ex iuſta, ac rationabili cauſa factos. & ſic in bonam partem accipi poſſe, ac debere, non ſunt habendæ in conſideratione, vt in propoſito reſpondet *Gutier. d. cap. 63. num. 39.*

Prætęrea dici non poteſt Dominam Mariam habitationem mutare, & nouam Parochiam acquirere velle ſimulaſſe, ne, ſi denunciationes fierent in dicta Parochia S. Sebaſtiani, tractatus ad notitiam Patris D. Ludouici deueniſſet, ab eoque matrimonium impediretur; quia ille non degebat in Parochia S. Sebaſtiani, ſed S. Martini, in qua denunciationes effectualiter factæ fuerunt, vnde cum allata huiuſmodi cauſa ſit inepta, nec appareat aliam idoneam, ac ſufficientem afferri poſſe, ceſſet ipſius prætenſæ fraudis ſuſpicio, *Crauet. conſ. 73. num. 13. & 17. Rol. conſ. 38. num. 39. lib. 1. Rot. deciſ. 111. num. 1. part. 2. diuerſ. & deciſ. 418. num. 2. in fin. & deciſ. 529. ſub num. 3. part. 1. recent.* Quæ etiam viſa fuit excludi ex eo, quia conſtat de primordio veritatis, & de cauſis veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis diſdictam, ac diſſidium verè, & realiter habitum, & ſe transferendi ad dictam Parochiam S. Ludouici ex Medicorum conſilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiuſmodi cauſis verè præexiſtentibus, & ex quibus licitè, & ſine aliqua fraude ad nouam habitationem accedere poterat, acceſſiſſe præſumitur, *l. quoties, ff. de reb. dub. l. meritò, ff. pro ſoc. Rot. deciſ. 283. num. 3. par. 1. recent.* ſtante præſertim dicta expreſſa animi declaratione, qua idem animus alioquin latitans melius detegi non poterat, iũctis dictis iuramento, imprecationibus, & alijs ſuperius ponderatis.

Et ita deciſum vtraque parte, & quidem acerrimè informante, &c.

Num. 78. in fine. adde. ¶ *Baſil. Pont. de matrimon. libr. 5. cap. 21.*

Num. 120. in fine. adde. ¶ quod nouiſſime poſt primã huius tract. impreſſionem inueni tenere *Baſil. Pont. de Sacram. matrim. lib. 5. c. 11. nu. 11. in fine.*

Num. 121. in fine. adde. ¶ *Baſil. Ponte in tractat. de ſacramen.*

ex m:n. matrimon. libr.5.cap. 10. num.3.

Num. 122. in fine. adde. ¶ *& d.lib.5.cap.10.numer.* vbi *numer.* 13. aſſerit non permitti hanc facultatem Commendatario, licet eius Abbatia iura Epiſcopalia habeat.

Num.125. in fine. adde. ¶ *Baſil.Pont.de ſacram. matrimon.lib.5.cap. 10.nu.6.*

Num.126. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. tract.4. cap.8. nu.63. Filliuc.tract.10.de matrim.cap.6.q.7.num.* 319. me citato in hoc loco *Homobon.de examine eccleſiaſt.tract.11. cap.10.q.22.reſol.3.*

Num.134. in fine. adde. ¶ *& iterum in nouiſſimo tract.de ſacram.Matrimon.lib.5.c.29.nu.3.*

Num.153. á linea 12. ibi, *num.2.* adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico tract.11.cap.7.q.17.reſolut.3.verſ ſecundo Filliuc.tract.10. cap.6. num.* 200. *Fagundez in quinque eccleſiæ præcepta lib.1.cap. 8.nu.8.*

Num.172. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque eccleſiæ præcepta p.2.lib.1.c.1.nu.12.*

Num.191. in fine. adde. ¶ *contra Franciſc.Molin.* dicto loco *num.146.*

Num.194. in fine. ¶ *Aloyſ.Ricc. in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol.deciſ.8.p.4.*

AD ALLEGAT. XXXIII. Pag.294.

NVM.24. in fine. adde. ¶ *Rota in Valentin. decimarum 8.Februarij 1588.coram Orano, & in Conchen. exemptionis decimarum 13.Martij 1585. coram eod. & in eadem 9.Decemb.1602.coram Penia,* refert *Anton.Ricciul.* de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium *lib.5.cap.14.nu.16.& lib.8.cap.4.num.6.* Pro derogatione tamen Decretorum ſacri Concilij Trident. ſufficere clauſulam generalem non obſtantibus *Conſtit. Apoſt.& alijs ſimilibus per cap.21.ſeſſ.25. de reformat. cenſuit Rot. in cauſa S. Angeli penſionis 16.Decembr. 1594. coram Illuſtriſſimo Card.Pamphilio, & in Bononien.Prioratus 9. Iunij 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, & obſeruant Stephan.Gratian. diſcept. forenſ. to. 5.cap.940.& 963.Gonzal.ad reg.8. Cancell.gloſ.6.num. 120.Mart.de clauſul.par.4.clauſ.14.num.3.Mariſcot.vari.reſol.lib.2.cap.38.num.41.Monet.de commut.vlt. volunt.cap.11.num.250.Maſſobr. in praxi habendi concurſu requiſ.17.dub.4.num.8.Bonac.de clauſura Relig.diſpu.2. q.5.pũcto 2.n.4.verſ.ratio,Sigiſm.à Bononia de elect. dub. 5.Ricciul.citatis locis.*

AD ALLEGAT. XXXIV. Pag.297.

NVM.1. antepone hæc.

¶ Suppoſita poteſtate Epiſcopi in condendis Conſtitutionibus ex latè adductis per *Rot.in Vlixbonen.tabernariorum,& tradariorum 10.Martij 1614.coram D.Dunozetto, & 1.Iulij 1615.coram D.Vbaldo, impreſſa per Farinac.dec.757.p.2.recent.*

Num.3. in fine. adde. ¶ *Azor.inſtit.moral.p.1.libr.5.c. 15.quæſt.3.Soar. de legib.lib.6.cap.15.num.8.Salas eod. tractat.diſp.10.ſect.4.num.43. Baſil. Pont. de matrimo. lib.8.cap.5.nu.3.* vbi *nu.4.* reſoluit Epiſcopum in legib. diſpenſandis non pendere à Capitulo.

Num.7. in fine, adde. ¶ quibus adde *Baſil. Pont.de Matrim.lib.8.cap.5. num.6. Salas diſput. 20.ſect. 3. differ. 11.Rot. in Montis Regalis Iuriſdictionis 13. Februarij, 1609. coram Illuſtriſ. Card. Caualerio* apud *Farin. deciſ. 240.n.3.p.2.recẽt.* vbi aliæ ſimiles deciſiones referũtur.

AD ALLEGAT. XXXV. Pag.299.

NVM.2. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *Baſil. Pont. de Matrim.lib.8.cap.13.*

AD ALLEGAT. XXXVI. Pag.301.

NVM.1. in fine. adde. ¶ *Sanchez d.lib.4.c.38.numer.7.* vbi ſecus dicit ſi ſolum electi ſint.

Num.8. poſt finem. adde.

¶ An autem Archiepiſcopus ante receptum pallium poſſit in ſua diœceſi hac diſpenſandi poteſtate vti. affirmatiuè reſpondet *Sanch.d.lib.4.c.38.nu.9.* ex ea ratione, quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis *c.quod ſicut,§.ſuper eo,de elect.*

Num.11. in fine. adde. ¶ *Sanch.in præcepta Decalogi li. 4.c.38.nu.19. Valer.Reginald.lib.18.ſuæ praxis n.339. Molfeſ. d.tract.11.c.15.nu.113.*

Num.14. in fine. adde. ¶ In votis Regularium Epiſcopum diſpenſare non poſſe, quod ab eius iuriſdictione exempti ſint, & immediatè ſubiecti Sedi Apoſt. reſoluit *Sanch.d.lib.4.cap.39. num.26.* vbi *num.27. cum ex ſequentibus*, late diſſerit an hi Religioſi exempti poſſint cedentes exemptionis priuilegio ex licẽtia ſuorum ſuperiorum ſe Epiſcopo ſubijcere, vt ab illo abſoluantur, vel cum eis diſpenſet in caſibus in quibus Epiſcopus hoc poteſt cum ſuis ſubditis, vbi affirmatiuè reſpondet.

Num.20. in fine. adde. ¶ *Henriqu.libr.14. cap. 18.§.3. Auil.de cenſuris p.7.diſp.10.dub.6.poſt 1.concl.not.2.& p.2.c.7.diſp.1.dub.10.Sanch.in præcepta Decalogi lib.4. c.38.nu.11.Baſil.Pont.de Matrim.lib.8.c.5.nu.9.* Poterunt tamen Archiepiſcopi in votis Epiſcoporum ſuffraganeorum diſpenſare, quia ſicut illis ſubiecti, vt cũ *Palud.S.Antonin. Henriqu. Auil. Sayr.* & alijs reſoluit *Sanch.d.c.38.num.16.& Molfeſ.d.tract. 11.cap.15.nu. 111.* quamuis *Soar.de Relig.lib.6.de voto cap.11.num.3.* dicat conſulendam eſſe conſuetudinem.

Vtrum autem poſſint Epiſcopi, alijque Prælati facultatem concedere ſuis Confeſſarijs, vt ſecum diſpenſent in illis caſibus in quibus ipſimet Prælati diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubditis? negat *Soar.d.lib.6. de voto c.11.nu.4.* Sed contrarium merito reſoluunt *S. Anton. Henriq. Auila*, & alij quos refert, & ſequitur *Sanch. de Matrim.lib.8.diſp.3.nu.3.& in præcepta Decalogi lib.4.c. 37.à n.42.Molfeſ.d.tract.11.c.15.nu.112.& 118.*

AD ALLEGAT. XXXVII. Pag.304.

Num.3. in fine. adde. ¶ His autem aduertendum duxi integrum eſſe Epiſcopo cum eo ſeculari ſubdito diſpẽſare, qui arctiorem religionem ingredi vouit, vt ad ſaniorem tranſeat, ſiquidem hoc non eſt diſpenſare in voto Religionis, cum ſemper ſit religioni obnoxius, ſed in modo, & illius qualitate, hoc eſt in arctiori vinculo, ita *Molfeſ.in ſum.tract.11.c.15.num.146.Fr. Emman.Sayr.& Sanch.* quos refert, & ſequitur *Homobon. d.reſol.3.in fine.*

Num.5. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Sanctarel, in tract.de Iubilæo anni ſancti c.11.dub.2.*

Num.8. in fine. adde. ¶ *Baſil. Pont.de Matrim.lib.8.cap. 8.nu.20.& 21.* me citato in hoc loco *Sanctarel.de Iubilæo anni ſancti cap.9. in fine*, & etiam me citato in hoc

loco

loco *Homobon. de examine eccleſiaſtico tract.* 12. *c.* 3. *qu.* 11. *limit.* 2. *pag.* 445. A

Num. 15. in fine. adde. ¶ & multo plures *Sanctarel. de Iubilæo anni ſancti cap. 9. dub. 1. Sanch. d. lib. 4. cap. 40. num. 48.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ & latè de poteſtate Epiſcopi circa dilationem executionis votorum reſeruatorum, vide *Sanch. d. lib. 4. cap. 40. num. 76.* vbi probabilius exiſtimat poſſe Epiſcopum Ordinaria poteſtate diſpenſare in hac dilatione, dummodo votum non adeo differatur, vt ſit periculũ in eũ ſtatũ incidendi, vt vouens reddatur impotens ad votum implendum, quod hoc non ſit diſpenſare in ſubſtantia voti reſeruati; ſed in eius qualitate.

Num. 18. poſt finem. adde. B

¶ Limita quintò circa triplicis peregrinationis reſeruatæ votum, vt non procedat ſupradicta principalis reſolutio quando expreſſus vouentis finis fuit non ad inuiſenda ea loca, ſed ad alium finem, vt ſiquis promittat ire Romam ad inuiſendam imaginem Beatiſſimæ Virginis, vel ad oſculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandum alicuius peccati abſolutionẽ ab eo, ac proindè in his caſibus, & ſimiliter in alijs cæterarum peregrinationum reſeruatarum poſſe Epiſcopum diſpenſare reſoluit *Sanch. d. c. 40. nu. 77.* vbi *nu. 78.* tenet poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in qualitate his peregrinationibus adiuncta, & *nu. 79.* aſſerit votum non petẽdæ diſpenſationis ab alio quam à Romano Pont. non C eſſe reſeruatum, ac proindè poſſe Epiſcopum in illo diſpenſare, *& nu. 80.* dicit in dubio an votum ſit reſeruatum nec ne, iudicandum eſſe in partem benigniorem, vt reſeruatum non cenſeatur.

AD ALLEGAT. XXXVIII. Pag. 307.

Num. 7. poſt finem allegationis adde.

¶ Omnia contenta in hac alleg. ad litteram tranſcripſit poſt primam huius tractatus editionem me nõ citato *Aloyſ. Ricc. in Curia Archiep. Neapol. deciſ. 123. p. 4.* In ipſa vero prolatione interdicti poteſt Epiſcopus ipſius effectus diuidere, & limitare, ita vt intendat prohibere ſolam ſepulturam, v.g. vel ingreſſum Eccleſiæ, D vel vſum Communionis dumtaxat, vel diuinorum officiorum præcisè, non autem aliarum rerum ſacrarum: ſicut etiam poteſt diuidere effectus ſuſpenſionis, ita vt de facto ſuſpendat ab hac ſolum re, & non ab alia: attamen in excommunicatione non poteſt Epiſcopus limitare ſeu diuidere eius effectus, ſed hoc ad ſolum Papam ſpectat, qui ſolus poteſt diuidere, & diſpenſare in excommunicationis effectibus, ita *Henriq. libr. 13. cap. 2. §. 3.* Et ratio eſt quia omnes excommunicationis effectus ſunt Iure communi inuicem annexi, ſuper quos ſolus Papa, non Epiſcopi diſpenſant: aliarum autem E cenſurarum effectus ſunt eodem Iure communi diuiſibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expreſſa ſit, attẽdi debet, quod ſi abſolutè feratur interdictum abſque vlla effectuum limitatione, omnes effectus in Iure contentos comprehendere intelligendum eſt, & tunc non poſſe ab inferioribus Romano Pont. etiamſi illud protulerint, ad tempus ſuſpendi optimo Iure ſupra reſoluimus. Interdictum à Papa promulgatum nõ licèt Epiſcopo per ſe vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis, aliàs ſuſpenditur ab officio ac beneficio, & omni iuriſdictione priuatur, vt habetur *in c. vlt. de exceſſibus Prælat.* quando ſcilicet in ipſa ſententia tam Iuris quam ab homine lata expreſſa ſit de Epiſcopo mentio. per text. *in cap. quia periculoſum, de ſent. excommun. libr. 6.* docent ibi *Archid. Domin. & alij, Nauar. in manu. cap. 27. num. 165. §. 3.* quod etiam procedere in cenſura ſuſpenſionis, non autem in excommunicatione generaliter lata reſoluunt per me citati *alleg. 111. nu. 1.*

Generale autem interdictum ſiue interdicatur ciuitas, prouincia, regnum, ſiue vniuerſitas ab ipſomet Epiſcopo, ſiue ab alio qui impoſuit, niſi ſit Papa, ſeruandum eſt, docent *Syluest. in ſum. verbo Interdictum 6. §. 1. Henriq. lib. 13. de excomm. c. 50. §. 1.* obſeruantes Epiſcopum violantem ſuum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem.

Ex priuilegio tamen Iuris eximitur Epiſcopus à generali interdicto loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Miſſam, vnde ſeruato moderamine *d. cap. alma,* licitè põteſt celebrare, vel celebrari ſibi facere, & audire diuina, quamuis ſit interdicta ciuitas, vel terra, Regnum, &c. vt eſt text. *in c. fin. de priuileg. lib. 6.* & docet *Couar. in cap. alma mater p. 2. §. 4. cum Ioan. Andr. in cap. dilectis, de appellat.* niſi tamen cauſam dederit interdicto, tunc enim cum & ipſe Epiſcopus perſonaliter ſit interdictus hoc priuilegio gaudere non poſſe reſoluunt *Nauar. d. cap. 27. num. 178. et 180. & Henriq. d. lib. 13. c. 43. per cap. licet, de priuileg. in 6.* nã omnia priuilegia à Iure, vel ab homine conceſſa vt tempore interdicti interſint, illis tantum proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu aliàs in eo culpabiles non ſunt, de priuilegijs Iuris probat text. *in cap. quod nullus 25. verſ. verum, de priuil. li. 6.* & in vtriſque eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, vt conſtat ex *Nau. d. num. 180. & Henriq. d. lib. 13. cap. 48. §. 5. litt. A,* & poſt alios *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 5. nu. 29. & 31.* Ratio eſt quia illi propter quos interdictum perſonale etiam generale, vel etiã locale profertur, aut qui ei cauſam dederunt, licèt aliàs culpabiles exiſtant, perſonaliter interdicti cenſentur, vt arg. text. *in cap. ſi ſententia, verſ. cæterum, de ſentent. excomm. libr. 6.* notant Doctores communiter ex *Nauar.* & alijs, quos adducit *Sayr. d. lib. 5. cap. 4. num. 10. verſ. ſecundo,* conſtat autem conceſſionem etiam Iure communi factam aliquibus perſonis vt tempore interdicti poſſint celebrare, vel intereſſe diuinis, perſonaliter interdictis non prodeſſe, vt poſt *Couar.* & alios etiam in terminis *d. cap. alma §. adijcimus,* explicat *Soar. tom. 5. de cenſur. diſp. 34. ſect. 3. nu. 2.* Hinc euenit conceſſionem factam *in d. cap. alma mater,* vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus poſſit adminiſtrari, non prodeſſe perſonaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles exiſtunt, niſi ſatisfaciant, vel cautionem idoneam præſtiterint, vt probat idem *cap. alma illis etiam,* & notant *Nauar. numer. 178. Vgolin. de cenſur. tab. 5. cap. 7. Sayr. cap. 6. d. num. 10. Soar. diſp. 33. ſect. 1. num. 9. & 17.* dictis locis. Sic etiam, *cap. quod in te, de Pœniten.* dum clericis interdicti tempore Eccleſiaſticam concedit ſepulturam, eam eiſdem denegare ſi interdictum non ſeruauerunt multoque magis ſi ei cauſam dederunt, proſequitur ex alijs *Vgolin. cap. 9. in princip. & cap. 13. §. 4. Soar. diſp. 35. ſect. 3. numer. 1.* Et generaliter clericis quibus conceditur vt cum modificationibus *d. §. adijcimus celebrare,* & alijs diuinis intereſſe, non ita id licitum eſſe ſi cauſam interdicto dederunt comprobat *Sayr. d. cap. 5. nu. 34.* Hinc denique licet in §. in feſtiuitatibus, ob ſingularem eorum feſtorũ

honorem

honorem concedatur perſonis illis propter quarum culpam interdictum prolatum eſt, vt ſacris interſint, eiſdem tamen prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores non ſatis conueniunt, alij enim interpretantur excludi culpabiles à ſumptione Euchariſtiæ; alij vero ab offertorio, vt per *Henriq. d. lib. 3. cap. 47. §. 2.* Sed facilius eſt cum *Vgolino cap. 8. §. 12. à num. 4.* Intelligere verba ſimpliciter vt ſonant quod non appropinquent altari, ſed à longè ſtantes ad valuas Eccleſiæ, vt ſic rubore ſuffuſi facilius à contumacia reſipiſcant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in ſimili probat *text. in capit. 50. diſt.* A

Huiuſmodi perſonæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti poſſint intereſſe diuinis, vt ſunt Epiſcopi, Clerici, atque etiam Laici omnes in illis diebus, quibus interdictum ſuſpenditur, tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum diuinis licitè intereſſe poſſint, ac ſubinde ceſſet impedimentum quo à præcepto deobligabantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo in *cap. Miſſas, de conſecrat. diſtin. 1. cum ſimilibus*, quæ explicat *Soar. tom. 1. de Relig. tractat. de diebus feſtis lib. 2. cap. 15.* & in noſtro propoſito expreſsè reſoluunt *Nauar. in manual. cap. 21. num. 3. in fine, & poſt Sot. Medin.* & alios *Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 3. iuncta litt. I, & lib. 13. cap. 48. §. 5. iuncta litt. D. & de habentibus Bullam Cruciatæ Fr. Emman. in eius explicat. §. 5. num. 6. & Sebaſt. Acoſta ad eandem quæſt. 28.* per totam, confirmantes quia nemo dubitat detentum in carceribus ſi habeat facultatem à Iudice exeundi mortaliter peccare ſi non audiat Sacrũ, ergo ſimiliter illi, quibus facultas diuinis intereſſendi tempore interdicti conceditur mortaliter peccabunt ſi Miſſam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mantius, & alij Salmaticenſes, quos iſti referunt, & conſtanter ſequitur *Auila de cenſur. p. 5. diſp. 4. ſect. 2. dub. 6.* contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium intereſſendi diuinis tempore interdicti, ſi ſacrum omittant diebus feſtis. Quorum fundamentum eſt, quod nemo cogitur vti priuilegio ſibi conceſſo *l. pen. C. de pactis, c. ſi de terra, de priuileg. cum ſimilibus*; nam facilè reſpondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio, ſed ex illo remoueri impedimentum quo excuſabantur, eoque remoto ſuccedere obligationem legis præceptum huiuſmodi imponẽtis omnibus non impeditis, & confirmatur quia vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriuſque opinionis Auctores tenentur Clerici tempore interdicti audire Miſſam, quia ſecundum Ius commune non ſunt prohibiti, ſed potius ſeruata moderatione *d. cap. alma* eis conceditur celebrare, atque aliorum diuinorum vſus, ex qua ratione neceſsario etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, quia ſuppoſito priuilegio prohibiti non ſunt intereſse diuinis. B C D E

Licet Epiſcopo Confirmationis Sacramentum cõferre tempore interdicti tam paruulis iuxta *c. reſponſo, 43. verſ. præterea, de ſent. excomm.* quam adultis iuxta *ca. quoniam eod. tit. lib. 6.* Et tam in Eccleſia ſpeciatim interdicta quam etiam in interdicti tẽpore generalis loci, atque etiam ſolemniter vt eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, paſſim illorum Iurium auctoritate ad æquantium duco illa Sacramenta, Baptiſmum ſcilicet & confirmationem *Nauar. d. c. 27. nu. 178. Cou. d. p. 2. §. 2. num. 7. verſ. idem* de Confirmationis Sacramẽto, *Vgolin. tab. 5. cap. 7. §. 5. Henriq. d. libr. 13. cap. 43. §. 2. iuncta litt. I, & ſeq. Sayr. d. lib. 5. cap. 7. num. 6. Tolet. in ſum. lib. 1. cap. 53. Auil. d. diſp. 4. ſect. 1. dub. 4. concluſ. 3. Soar. d. diſp. 33. ſect. 1. à nu. 7.* obſeruantes nõ licere Epiſcopo conferre Sacramentum Confirmationis ijs, qui interdicto generali perſonali ita affecti ſunt, vt cauſam interdicto dederint.

Præterea licere Epiſcopo tempore interdicti cum moderamine *d. c. alma* conficere Chriſma, quod eſt neceſſarium pro confirmatione, & ad ritum Baptiſmi in feria quinta maioris hebdomadæ reſoluunt citati per me *alleg. 31. num. 24.* licet ibi *nu. 25.* eorum ſententiam non approbem.

Non licere tamẽ Epiſcopo in loco interdicto & perſonis interdictis Ordinis Sacramentum conferre reſoluunt citati per me *allegat. 11. numer. 21.* vbi *numer. 24.* id limitandum eſse cenſeo data verò miniſtrorum neceſſitate.

Vnde etiam tempore interdicti non licebit Epiſcopo primam tonſuram dare, neque aquam ſolemniter benedicere, neque ſolemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres ſolemniter benedicere, ſimileſque actus ſacros publicos exercere; cum ij omnes ad rationem diuinorum officiorum, quæ tẽpore interdicti prohibita ſunt, reducantur; ita *Syluestr. Angel. Nauar.* & alij, quos refert & ſequitur *Soar. diſp. 34. ſect. 3.*

Epiſcopo non licet ponere interdictum generale perſonale pro culpa vnius priuati hominis, niſi ex ſpeciali commiſſione Papæ, qui rarò, & cum difficultate id alijs committit, *arg. text. in Extrauag. prouidæ de ſent. excomm.*

Epiſcopus non poteſt ponere ſine licentia Papæ interdictum generale ſoli ob non ſolutionem debiti pecuniarij priuati, *d. Extrauag. prouida, Naua. d. cap. 27. num. 168. Armil. verbo interdictum §. 5. num. 27.* Poſset tamen ferre interdictum particulare alicui Eccleſiæ, vt dicit *Calderin. in tract. de Eccleſ. interdicto membr. 1. capit. 4.*

Epiſcopis, vel Prelatis interdicti tempore licet exercere iuriſdictionem circa ſpiritualia: vis enim interdicti extenditur tantum ad exercitium ordinis, *Sylueſtr. verbo interdictum 5. §. 3. nu. 4. in fine.*

Item licet Epiſcopo dare benedictionem priuatã in itinere etiam publicè *Nauar. d. c. 27. nu. 176.* cum hæc non ſit actus ordinis, ſed iuriſdictionis.

AD ALLEGAT. XXXIX. Pag. 310.

NVM. 1. ante finem, ibi, *num. 6. cum ſeqq.* adde. ¶ *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo irregularitas differ. 7. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. cap. 9. §. 16. nu. 7. & 8. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 117. p. 4.* vbi me non citato multa ex hoc loco deduxit nouiſſimè *Fagundez in quinque eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. cap. 8. num. 23. cum ſeqq.* & cæteri omnes in diſcurſu citandi.

Num. 4. in fine. adde. ¶ *Duard. in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. quæſt. 11. n. 19.* me citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiæ. tractat. 12. cap. 4. quæſt. 16. reſolut. 4. pagina 460.*

Num. 11. à linea 24. ibi, *dicendum*, adde. ¶ *& in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 23. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 10. quæſt. 11. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta part. 2. lib. 8. c. 8. nu. 36.*

Num. 18. à linea 20. ibi, *num. 7.* adde. ¶ *Coriolan. de caſibus*

ſibus reſeru. par. 1. ſect. 1. art. 22. num. 6. & art. 23. n. 4. Ioan. Valer. de different. inter vtrunque forum verbo Regularis differ. 6. verſ. denique.

Num. 24 in fine. adde. ¶ Fr. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 71. à num. 7. Nauar. inter deciſ. Neapol. Aloyſ. Ricc. deciſ. 117. par. 4. vbi multa ex hoc loco me non citato deſumpſit, nouiſſimè Fagundez in quinque eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. nu. 33.

Num. 26. in fine. adde. ¶ Vnde licet Soar. to. 4. de Pænit. diſput. 30. ſect. 2. nu. 2. & Sanctarel. de hæreſi c. 5. dub. 6. num. 26. velint non dici occultum delictum quod alicubi, vbi ſcilicet commiſſum eſt, publicum ſit, at in eo loco, in quo abſolutio petitur ſit occultum, atque ideò Concilij Trident. facultas ad illum non extendi; nihilominus alij oppoſitum ſatis probabiliter dicendum exiſtimant, videlicet quod ſi in loco ita diſtanti publicũ, & notum ſit, vt ſpes non ſubſit fore, vt ad illum locum deferatur, occultum ibi vbi abſolutio petitur, dicatur ac proinde Epiſcopi facultati in eo decreto conceſſæ ſubijciatur: ita Auil. de cenſur. p. 2. cap. 7. diſput. 1. dub. 11. conclu. 3. Sanch. d. lib. 2. cap. 11. num. 20. Duardus in Bulla Cœnæ Domini lib. 3. §. 2. quæſt. 11. num. 10. Fagundez d. cap. 8. nu. 28.

Num. 31. in fine. adde. ¶ quod poſt primam huius tractatus editionem ſentire videtur Fr. Sigiſmund. à Bononia de elect. dub. 71. nu. 10. à princ.

Num. 36. à linea 5. ibi, num. 9. adde. ¶ Filliuc. in ſumm. tract. 20. cap. 6. q. 5. Homobon. de exam. eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. quæſt. 8. in reſol. 1. quæſtionis, vbi citat me ipſum in hoc loco.

Num. 44. poſt finem. adde.

¶ Decimò collige Epiſcopum poſſe diſpenſare cum promoto de facto, & præſumptuosè ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitatem incurrente, ſi huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum, licet celebratio ſit publica, vt reſoluunt Nauar. in man. cap. 27. num. 241. verſ. dixi iure antiquo, ſic intelligens deciſionem Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. & Vuald. in candel. aureo tit. de ſacramento ordinis num. 37. in fine, Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 7. à num. 3 in fine, quos refert & ſequitur Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 105. in fine.

Vtrum autem per Bullam Cœnæ Domini, & alias Conſtitut. Summorum Pont. ſit derogatum facultati, & priuilegio Epiſcoporum, vt poſſint abſoluere à caſibus occultis etiam Summo Pont. reſeruatis, vt eis concedit Concil. Trid. dicto cap. 6. Partem affirmatiuã probant Sorb. Tolet. & Iacob. de Graff. quos refert & ſequitur Marcel. Megal. lib. 1. inſtit. confeſſ. c. 13. nu. 15. & 16. Contrarium nihilominus tuentur Vuald. in candelabro aureo ſub tit. de abſol. n. 13. & in explic. Bullæ Cœnæ n. 141. Claud. Soler. in tract. de iuridica poteſt. Cõfeſſ. c. 4. quæſt. 1. Henriq. l. 6. c. 14. §. 7. Ægid. de Coninck. de cenſur. diſput. 14. n. 243. verſ. nota dubium eſſe, et de ſacramento Pœnit. diſp. 8. n. 87. quos refert & ſequitur Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 7. c. 16. à nu. 20. vbi nu. 24. obſeruat ob varietatem opinionum ſtandum eſſe conſuetudini, vt qui ſolent abſoluere abſoluant, & qui non ſolent abſtineant, præcipuè in partibus propinquis Romæ, vt tutiorem partem eligant, & ita reſcriptum ſibi fuiſſe ab vrbe Romæ atteſtatur.

Aduertendum maximè eſt, quod à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſterium Monialiũ non poteſt Epiſcopus abſoluere, etiamſi delictum ſit occultum, quia ita declarauit Sacra Congreg. teſte Aloyſ. Ric.

A in praxi fori eccleſ. deciſ. 648. in 1. edit. & reſolut. 544. nu. 5. in 2. edit. Nicol. Garc. p. 11. c. 10. nu. 322. Armendar. d. lib. 7. de irregul. nu. 23. contra Bonacin. de clauſura Religioſorum, & pœnis eam violantibus impoſitis quæſt. 1. puncto 5. num. 1.

A ſuſpenſione tamen à diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas, ſi ſit occulta, poſſe Epiſcopum abſoluere virtute Concil. Trid. d. cap. 6. reſoluit Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. in princip.

Num. 52. in fine. adde. ¶ & Neapol. deciſ. 117. p. 4.

Num. 61. in fine. adde. ¶ decretum tamen Concil. Trid. ſeſſion. 14. de reform. c. 7. quod loquitur de incapacitate beneficiariorum, in qua ſunt homicidæ, non extendi, vel penſiones, referunt deciſum Nicol. Garc. de benefic. p. 7. cap. 5. nu. 136. Armendar. d. lib. 1. tit. 18. lib. 7. de irregular. p. 5.

B Num. 62. in fine. adde. ¶ Praxis Epiſc. p. 1. verbo diſpenſatio, Bonac. de cenſur. diſp. 7. q. 4. puncto vlt. n. 4. Homobon. de Bonis de examin. eccleſ. tract. 3. q. 69. in fine, p. 1.

AD ALLEGAT. XXXX. Pag. 319.

NVM. 21. in fine. adde. ¶ Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. num. 82.

C Num. 24. à linea 29. ibi, num. 26. & 27. adde. ¶ Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 5. cap. 5. q. 31. verſ. nono, & cap. 6. q. 35. & tract. 7. qu. 5. & tract. 11. cap. 4. quæſt. 15. reſol. 4. pag. 459. Duard. in Bulla Cœnæ Domini lib. 3. §. 2. q. 11. & 12. num. 47. Capeuil. de caſibus reſeru. cap. 4. differ. 4. Coriolan. etiam de caſibus reſeru. p. 1. ſect. 8. art. 33. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forũ verbo hæreſis differ. 3. Anton. Ricciul. de iure perſonarum lib. 5. c. 14. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 12. c. 26. n. 55. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. to. 3. c. 414. n. 22. Farin. de hæreſi q. 192. §. 4. n. 53. Mar. Alter. de cenſur. lib. 5. diſp. 12. c. 2. pag. mihi 767.

D Num. 30. in fine adde. ¶ Cordub. in ſum. quæſt. 8. in fine, Valer. Regnald. in praxi fori pœnit. lib. 8. num. 53. in fine, Loren. 2. 2. diſp. 45. num. 13. Filliuc. tom. 1. tract. 8. c. 10. quæſt. 9. num. 265. Molfeſ. in ſum. Theolog. moralis tract. 7. cap. 11. num. 62.

Num. 31. à linea 30. ibi, §. 5. adde. ¶ Farinac. de hæreſi quæſt. 192. §. 4. num. 63. Cenall. commun. quæſt. 802. num. 5. Miranda in manu. Prælat. tom. 2. quæſt. 7. art. 4. Fernandez in compendio Theologiæ moralis p. 3. cap. 8. §. 11. nu. 18. Sanctarel. de Iubilæo anni ſancti cap. 7. dub. 3. Paſq. de excommun. dub. 19. à num. 5. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. num. 38.

AD ALLEGAT. XXXXI. Pag. 328.

E NVM. 9. à linea 7. ibi, tertius, adde. ¶ Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. ca. 13. nu. 9. Zambran. de caſibus in articulo mortis c. 4. dub. 4. num. 14.

Num. 17. à linea 15. ibi, abſoluere. adde. ¶ de quo etiã Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 16. de iudic. Regul. §. 10. n. 17. verſ. nam licet, aduertens quod licet de iure communi excommunicatus maiori excommunicatione non poſſit alium pariter excommunicatum abſoluere ex notatis in cap. audiuimus 24. quæſt. 1. in caſu tamen neceſſitatis, vbi nõ eſt alius Religioſus, qui poſſit eos abſoluere, poteſt excommunicatus alium excõmunicatum abſoluere, ex quo idem Coriolan. dicto loco num. 26. reſoluit percutientem excommunicatũ incur-

tere in excommunicationem, quia excommunicatus A retinet Ordinem ratione cuius inducta eſt immunitas, de qua etiam *Carol. de Graſſis de effectibus clerica. effectu 9. num. 120.* quem refero ego ipſe *in collect. ad c. 1. n. 2. in fine, de ſentent. excomm.*

—— ibid. in fine. adde. ¶ quicquid dicat *Bonacin. de cenſuris diſput. 2. q. 4. puncto 5. nu. 1. propè finem.*

Num. 21. in fine. adde. ¶ Vnde clerici impuberes ab inuicem ſe percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolui, vt per *Bellet. d. num. 20. Molin. de inſtit. tract. 3. tom. 4. diſput. 59.* quos refero Ego ipſe *in collect. ad cap. 1. num. 2. de ſentent. excomm.* vbi *num. 6. cum gloſ.* & alijs intelligo ſi ſint doli capaces, alias ab excommunicatione excuſarentur, *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 1. cap. 3. num. 11. in med.* B

Num. 22. in fine allegationis adde.

¶ Vtrum autem poſſit Epiſcopus diſpẽſare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, non abs re erit inueſtigare; in quo dubio *gloſ. verbo diſpenſatum in c. poſtulaſtis, de clerico excom. miniſt.* tenet quod ſic ex reg. quod omnis diſpenſatio, quæ nõ reſeruatur Papæ, poteſt concedi ab Epiſcopo, *arg. cap. nuper, de ſentent. excom.* at qui *in d. c. poſtulaſtis* diſpenſatio non reſeruatur Papæ, ergo, &c. ſequuntur ibi *Abb. num. 8. & Rebuff. nu. 64. Couar. in c. alma mater p. 1. §. 7. nu 8. Vg. lin. de cenſur. tab. 2. c. 13. nu. 21. Soar. to. 5. diſp. 13. ſect. 1. num. 34. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 2. Anton. Ricciul.* de iure perſonarum extra gremium C Eccleſiæ exiſtentium *lib. 4. c. 12. nu. 5.* vbi *n. 6. cum Soar. citato loco ſub nu. 36.* extendit, vt procedat etiam in eodem Epiſcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide, putans illum, cui facta eſt collatio, non eſſe excommunicatum, *& nu. 7. cum Abb. in d. c. poſtulaſtis nu. 9. verſ. intellige*, extendit ſecundo, vt procedat etiamſi collatio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus ſufficit diſpenſatio Epiſcopi; quod tamen intelligunt *Couar. dict. §. 7. num. 8. verſ.* ego vero non admitterem, *& Soar. d. num. 36. verſ. addit Panor.* dummodo is, ad quem ſpectat collatio, diſpenſationi conſentiat, D & non alias.

Limita tamen primò quando collatio eſſet facta per Papam, tunc enim non poſſet inferior etiam diſpẽſando ſe ingerere, vt per *Abb. in d. c. poſtulaſtis ſub nu. 10. verſ.* ſed ſi collatio, *Rebuff. ibid. nu. 66. Couar. d. §. 7. nu. 8. verſ.* quod ſi Romanus Pontif. *Gonzal. ad reg. 8. Cãcel. gloſ. 54. nu. 22. Nicol. Garc. de benefic. p. 7. cap. 13. nu. 78. Ricciul. d. cap. 12. num. 9.*

Limita ſecundò in eo Epiſcopo, qui ſcienter contulit beneficium excommunicato, vt per *Abb. in dict. cap. poſtulaſtis numer. 9. verſic.* dum tamen, *Syluest. in ſumm. verbo excommunicatio 3. num. 1. verſ. 3. Ricciul. dict. c. 12.* E *num. 10.* quicquid teneant *Soar. dict. ſect. 1. num. 36. & Nicol. Garc. d. c. 13. à num. 84.*

Limita tertiò quando ſimul cum excommunicatione concurrit intruſio ſcienter in beneficio, prout cõtra *Fr. Emman. & Aulam*, reſoluunt *Garc. d. c. 13. num. 88. Ricc. d cap. 12. in fine.*

Illud pro coronide huius allegat. aduertendum duxi, Epiſcopum non poſſe concedere vt cum excommunicato communicetur, vt per *Ioann. Andr. in c. cum deſideres n. 4. de ſent. excom.* quem ibi ſequuntur *Butr. nu. 7. & Abb. nu. 3.* quos refert *Anton. Ricciul. d. tract. lib. 4. c. 43. num. 6.* vbi *num. 7. cum Socin. in cap. inter alia nu. 22. & 23. de ſentent. excomm.* aſſerit non valere priuilegium conceſſum ab Epiſcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum, ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac cæteri, vt per *Abb. in d. cap. cum deſideres 15. de ſentent. excomm. num. 2.* vbi *Anch. nu. 6. Socin. num. 3. & 4. Soar. tom. 5. diſp. 15. ſect. 7. ſub n. 4. verſ. quod adeo verum. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 32. cap. 64. Anton. Ricc. de iure perſonarum extra gremiũ Eccleſiæ exiſten. libr. 4. c. 44. num.* 8. Si enim Epiſcopus participet otioſè cum denunciato à ſe incurrit minorẽ excommunicationem, vt per *Cou. in cap. alma mater p. 1. §. 2. num. 2. & §. 3. nu. 5. Henriq. in ſumm. lib. 13. de excom. cap. 3. §. 4. litt. N.*

AD ALLEGAT. XXXXI. Pag. 331.

NVM. 13. à linea 9. ibi, *num. 12.* adde. ¶ *Nicol. Garc. de benef. p. 7. c. 12. à nu. 7. Molfeſ. in ſum. Theol. Moralis trac. 2. c. 16. à nu. 16. Raguſ. de Miſſa in eccleſia q. 12. nu. 2.*

Num. 31. in fine. adde. ¶ me citato *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tractat. 12. cap. 16. num. 12. Filliuc. tract. 19. num. 168.*

Num. 33. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. d. tract. 2. c. 16. nu. 14. Raguſ. de miſſa in eccleſ. q. 8. nu. 25.*

Num. 46. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 19. n. 181. verſic. tertium.*

Num. 51. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 19. nu. 181. verſic. ſeptimum. Raguſ. de miſſa in eccleſia quæſt. 17. nu. 1. verſi. de obſeſſo.*

Num. 52. in fine. adde. ¶ An autem Dęmoniaci poſſint eligi ad Prælaturam, vide *Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 89. à num. 10.*

Num. 60. à linea 15. ibi, *num. 45.* adde. ¶ *Raguſ. de miſſa in eccleſia q. 8. nu. 3. in princip.*

AD ALLEGAT. XXXXIII. Pag. 337.

NVM. 13. à linea 8. ibi, *de teſtibus*, adde. ¶ *Farin. in praxi crimin. part. 2. quæſt. 56. num. 5. & 18. Soar. tom. 5. diſp. 48. ſect. 1. num. 8. & 9. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 11. num. 3. Bonacin. de cenſur. diſp. 7. quæſt. 3 puncto 1. nu. 2.* quos refert, & ſequitur *Fr. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 86. num. 1. verſ.* ad hanc, *Molfeſ. in ſumma Theologia moralis tract. 6. cap. 8. num. 12. Claud. Soler. in tract. de iuridica poteſt. Confeſſar. c. 9. quæſt. 4.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ me citato *Homobon. de exam. Eccleſ. tractat. 12. cap. 3. q. 7. ſupp. 2.* & me etiam citato *Fr. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 86. nu. 6.*

Num. 15. in fine adde. ¶ & tenent *Card. verb. infamia concl. 111. nu. 5. cum ſequentib. Molfeſ. d. tract. 6. c. 8. nu. 14.* aduertens quod damnatus ad pęnam fuſtigationis, & ex cauſa non vera uel non iuſta fuſtigaretur, non eſſet infamis *per l. ictus fuſtium, ff. de iis, qui notantur infamia.*

Num. 21. in fine. ¶ & poſt *Filliuc. Soar. Bonac. & metipſum* in hoc loco, idem tenet nouiſſimè *Fr. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 7. nu. 7.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ *Ioan. à Cruce de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 17. concl. 2. Fr. Sigiſm. à Bononia d. dub. 87. num. 6.*

AD ALLEGAT. XXXXV. Pag. 342.

NVM. 6. à linea 26. ibi, *queat.* adde. ¶ Verum diſpenſatus ſuper clericatu poteſt obtinere penſionem, quia illegitimus non eſt inhabilis ad obtinendam penſionem niſi ratione clericatus, ſuper quo ſi ſit diſpenſatus non indiget diſpenſatione ſuper illegitimate, vt per *Sarmẽ. in reg. de annali quæſt. 21. ad fin. verſ. ſi vero non dantur*, *Seraphin. deciſ. 1264. num. 2. p. 2.* & hãc opinionem perpetuo ſeruaſſe Rotam atteſtatur ipſa apud *Farin. 549. num. 5. p. 2. recent.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ Diſpenſatus ſimpliciter ad plura beneficia duo tantum ſine cura recipere poteſt *cap. is cui in fine, de præbend. in 6. Felin. conſ. 4. num. 7.* Rot. in *Pacen. Parochialis de Talauera 20. Nouembr. 1613. corã D. Pamphilio, impreſſa per Farinac. deciſion. 528. num. 3. in princip. p. 1. recent.* Et diſpenſatus ad beneficia recipienda non cenſetur diſpenſatus ad illa retinenda *Rebuff. in praxi diſpenſat. rat. ætat. verbo & in ſimul retinere, Rot. deciſion. 233. num. 26. p. 1. diuerſ. & dict. deciſio. 528. num. 1. part. 1. recent.* etiam verba diſpenſationis ſint vniuerſalia, videlicet, necnon quæcunque, & qualiacunque beneficia, &c. quia illa ſolum referri debent ad facultatem recipiendi, itaut poſſit quidem quæcunque beneficia recipere etiam vltra duo, ſiue ſimplicia, ſiue curata, vel etiam dignitates fuerint, non autem plura ſimul retinere, *Rot. d. deciſ. 528. nu. 3.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ *D. Barboſ. in l. cum paſtor, §. vltim. num. 66. ff. de iudic. Steph.* Gratian. *diſcept. foren. cap. 270. num. 7. Maſſobr. de Synodo diœceſana cap. 4. dub. 13. num. 31.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ quorum reſolutionem dicit *Azor. dict. cap. 3. quæſt. 15.* intelligendam de beneficio, quod ſacrum ordinem requirit priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, in quibus Epiſcopus nihil Iuris, & poteſtatis habet.

Num. 33. poſt finem. adde.

¶ Vltimo limita in beneficijs paternis, non poſſe enim Epiſcopum diſpẽſare, vt filius illegitimus obtineat beneficium ſimplex in Eccleſia patris ſui probat *cap. cum decorem, de filijs Presbyt.* & tenent *Vaſqu. in opuſcul. de benefic. c. 5. §. 1. dub. 6. Nicol.* Garc. *p. 7. c. 3. à nu. 6. Molfeſ. d. tract. 6. cap. 7. num. 19.* reprobantes opinionem *Syluest.* & Angeli aſſerentium, vt poſt mortem patris poſſit Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo.

Num. 33. in fine. adde.

¶ Vlterius curioſus quæret an Epiſcopus poſſit diſpẽſare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expreſſum in Iure *Abb. Silu. Lambert.* & alij quos refert, & ſequitur *Nicol. Garc. de benefic. p. 7. capit. 5. num. 4. & 5.* quibus addo *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. nu. 149. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 6. cap. 7. num. 27.*

AD ALLEGAT. XXXXVI. Pag. 346.

NVM. 1. à linea 9. ibi, *non alienan.* adde. ¶ *Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 4. nu. 8. Rot. in vna Meliten. Canonicatus 9. Martij 1595. coram Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino impreſſa per Marcheſ. de cõmiſſion. p. 1. §. 2. pag. 611.*

Num. 4. in fine. adde. ¶ Et hinc fit quod Epiſcopus cũ maiori parte Capituli poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſuis præbendis cõferat alicui pauperi ſcho-

A lari ſtudenti certam quãtitatem ſingulis annis in ſubſidium, *Abb. in cap. vlt. num. 2. de his, quæ fiunt à maiori parte Capit. Bolognet. in auth. habita num. 387. Cod. ne filius pro patre, Botta, de Synodo Epiſcopi in 3. par. conclu. 17. in 9. colu. art. 1. Rebuff. de priuileg. ſcholaſt. priuil. 42.* quos refert. & ſequitur Rot. *in vna Meleten. Canonicatus 9. Martij 1595. coram Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino, impreſſa per Marcheſan. de commiſſion. part. 1. §. 2. pag. 611.*

AD ALLEGAT. XLVII. Pag. 347.

B NVM. 7. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſumm. Theol. Moralis tract. 2. c. 3. nu. 26. & c. 18. num. 16.*

Num. 8. à linea 8. ibi, *lit. D.* adde. ¶ *Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 14. num. 26. Filliuc. tract. 17. cap. 5. num. 62. Homobon. de exam. eccleſ. p. 2. tract. 12. cap. 3. quæſt. 15. reſolu. 5. Aloyſ.* Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 150. num. 5. par. 4.*

—— ibidem in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 108. part. 4.* vbi citat *Nauar. in ſingular. Canen. ſingular. 738. p. 6.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ & nouiſſimè me non citato refert *in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. deciſ. 150. nu. 8. p. 4.*

C

AD ALLEGAT. XLIX. Pag. 350.

NVM. 17. in fine adde. ¶ character tamen clericalis nõ tollitur per bigamiam, ſicut firmat *Butr. in cap. Ioannes nu. 17.* vbi quod clerico non poteſt euelli character per bigamiam, *Imol. num. 18. in fine, de cleric. coniug.* & eãdem opinionem ſæpius amplexa eſt *Rot. & ſignanter in Veronen. penſionis 23. Februar. 1600. coram* Cardin. *Lancellotto, & in Cæſaraugustana penſionis 18. Iunij 1610. coram eod.* in quibus in ſpecie dicitur, & pluribus auctoritatibus firmatur quod licet per bigamiã clericus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento

D tamen ratione characteris non deſtituitur clericatu, quoque *c. 1. de bigamis libr. 6.* non dicit quod bigamus non ſit clericus, ſed ſolum quod eſt nudatus omni priuilegio; refert & ſequitur *Rota in Ferrarien. penſionis 14. Iunij 1624. coram* Remboldo.

Num. 21. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 331. p. 4.*

Num. 22. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract. 6. c. 7. nu. 28.*

Num. 27. poſt finem allegationis adde.

¶ Prælati etiam Regulares, nec ratione ſui muneris, nec vi priuilegiorum diſpenſare poſſunt cum nouitijs, aut profeſſis in bigamia vera, & interpretatiua etiam quoad Ordines minores, nam ſicut Epiſcopi non habent hanc facultatem, vt ſupra oſtendimus, *nu. 22.* ita nec ea gaudent Prælati Religionum; quare ſic in his terminis docent *Fr. Bartbol. de Vecchis in praxi obſeruãda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitijs diſputat. 9. dub. 15.* nouiſſimè *Aſcan. Tamburin. in tract. de iure Abbatum to. 2. diſp. 20. quæſt. 3.*

Dixi, *nec vi priuilegiorum*, quia licet poſt *Henriqu. in ſumm. lib. 12. cap. 6. §. 11. in comento lit.* Z. ſcripſerit *Auila de cenſuris par. 7. diſput. 8. dub. 4. concl.* 8. Religioſos diſpenſati poſſe in bigamia præfata ne dum à Superioribus, ſed etiam è quocunque Confeſſario Ordinis, ex conceſſione *Sixti IV.* facta Minoribus, quæ habetur *in compend. priuileg. verbo abſolutio extraord. quoad fratres nu. 5.*

*nu.*5. vbi conceditur tam profeſſis, quam nouitijs, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere Confeſſarium de huiuſmodi obſeruantia, qui audita eius Confeſſione pœnitentiam ſalutarem iniũgendo abſoluat eos, &c. & diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus ſi quas fortè contraxerint, homicidio voluntario, & mutilatione ſemper exceptis. Ergo, infert idem Auila vbi ſupra, cum hoc priuilegio excipiatur ſolummodo homicidiũ volũtarium, quæ irregularitas eſt omnium grauiſſima, & non excipiatur alia, quæ ſit facilioris diſpenſationis bigamiæ, ſequitur ſuper illam vigore memorati priuilegij diſpenſari poſſe.

Attamen contrarium Iure optimo ſuſtinent *collect. priuileg. Mendicant. in compend. loco citato, Nauar. cõſ.* 84. *num.* 1. *de Regularib. in nouis, Fr. Emman. in ſum. to.* 1. *cap.* 138. *concl.* 7. *Fr. Barthol. de Vecchis d. dub.* 15. *n.* 2. *in fine*, ratio eſt, quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis in ſpecie non eſſet veriſimiliter conceſſurus, *c. in generali, de regulis iuris lib.* 6. nec reſeruata Principi *c. fin. de offic. Vicarij lib.* 6. Roland. *conſ.* 1. *nu.* 147. *libr.* 2. *Oſaſch. Pedamont. deciſ.* 29. *num.* 5. *Giouagn. reſp.* 95. *n.* 3. *lib.* 1. at in ſpecie facultas diſpenſandi generaliter ſuper irregularitatibus non extenditur ad bigamiam, & homicidium voluntarium, vt tradunt *Nauar. ſub tit. de homicid. conſ.* 38. *in nouis Viuald. in candelabro aureo tit. de irregul. nu.* 312. *Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 15. & *tom.* 2. *q.* 105. *artic.* 1. *in fine, Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælatorum tom.* 2. *q.* 8. *art.* 14. *cõcl.* 5. *Homobon. de Bonis de caſibus reſeruatis par.* 1. *c.* 5. §. 5. *obſeruandum fol.* 100. Igitur, &c.

Super impedimento vero bigamiæ ſimilitudinariæ poterunt Prælati Regulares cum nouitijs, ac profeſſis ſibi ſubditis diſpenſare in illis caſibus quibus id Epiſcopis licitum eſſe ſupra diximus, *num.* 26. & 27. quod præter ibi citatos docent *Soar. de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 22. *nu.* 11. *Sigiſm. à Bononia de electione dub.* 71. *nu.* 2. Verum quia in hac materia diſpenſationis ſuper bigamiæ irregularitate extat noua S. Rotæ Romanæ deciſio, quæ plures decidit caſus ſcitu digniſſimos, ideò pro complemento huius ſecundæ partis eam inſerere opera pretium duxi.

R. P. D. VIRILI.

Ferrarien. penſionis 21. Martij 1627.

SVMMARIVM DECISIONIS.

1. *Eccleſiaſtica perſona illa dicitur quæ habet primam tonſuram.* & *num.* 2.
3. *Prima Tonſura eſt ordo, & clericalis character indelebilis.*
4. *Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegijs clericorum poteſt inſimul ſtare.*
5. *Diſpenſatio præuentiua, & præſeruatiua remouens de medio obſtaculum Canonis inducentis bigamiam, impedit incurſum bigamiæ, & efficit, vt remaneat non ſolùm præſeruatus clericatus habitu indelebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum.*
6. *Habilis de iure communi, & ex diſpenſatione Papæ, idem eſt.*
7. *Habilis de iure idem eſt, quam ex priuilegio tam in odioſis, quam in fauorabilibus.*
8. *Diſpenſatio clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate.*
9. *Iudices in vim priuilegij antecedentis præſeruantur ab incurſu irregularitatis.*
10. *Concilia generalia indigent expreſſa derogatione.*
11. *Diſpenſatio dicitur pura, & præuentiua cum tempus diſpenſationis attendi debet, licet vt præuentionis executionis, & effectu quis fruatur, expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione.*
12. *Penſiones per contractum Matrimonij extinguuntur.*
13. *Diſpenſatio antecedens præſeruat, ſubſequens tollit.*
14. *Papæ voluntas declaratur ex inſcriptione.*
15. *Diſpenſatus pro penſionibus retinet clericatum illæſum ad effectum diſpenſatum.*
16. *Tranſactionis penſionis caſum quando comprehendat diſpenſatio ad obtinendas, & conſequendas penſiones reſeruatas.*
17. *Clericatus impreſſus indelebilis remanet poſt bigamiam.*
18. *Papa quando plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium remouetur omnis macula natiuitatis.*
19. *Bigamiæ incurſui, & denudationi exercitij Clericatus eſt obuiatum ob diſpenſationem præuentiuam, & ob derogationem c.* 1. *de bigam. lib.* 6.
20. *Papa verè diſpenſat in defectibus Iuris poſitiui, & non fictè diſponit, itaut verè & propriè ſemper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis.*

A R G V M E N T V M.

BIGAMVS AMITTIT PRIVILEGIA, ſed non characterem indelebilem, bigamiæ vero incurſui, & denudationi exercitij clericatus obuiatum eſt per diſpenſationem præuentiuam, ac derogationem cap. 1. de bigamis. lib. 6.

SIXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex ſorore germana Pronepoti duas facultates transferendi penſiones conceſſit; Vnam ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum, quibus Tranſlationes ſuffragari voluit, perindè ac ſi per ipſum Pontificem conſiſtorialiter legitimis, & vrgentiſſimis cauſis de Cardinalium conſilio factæ fuiſſent; Alteram ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum etiam Hoſpitalium Regularium expreſsè profeſſorum, aut aliàs ſimilibus de cauſis incapacium, aut nõdum Clericali charactere inſignitorum ex nunc, prout ex tunc, poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti.

Idem quoque Sixtus diſpenſauit D. Principem Perettum Pronepotem iam Clericali tonſura inſignitũ ad retinendum, & recipiendum quaſcunque penſiones reſeruatas, & reſeruandas, etiamſi contigerit, vel non cõtigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & ſucceſſiuè cum diuerſis nupta, ac aliter corrupta ſemel, vel pluries, & ad ſecũda, ac etiam plura laicalia, ſeu matrimonialia vota, aut ſecũdas nuptias tranſire, decernendo per contractum matrimonij etiam pluries, vt præcedentes reiterati penſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari, aut inualidari, cum derogatione Prouincialium, Synodaliũ, Lateranenſis, aliorumque etiam Generalium Conciliorũ, necnon Pij Papæ V. declarantis penſiones per futuri matrimonij contractum extinctas cenſeri.

Virtute ſupradictarum facultatum Cardinalis Mõtaltus annuam penſionem ſcutorum trium millium auri in auro ſibi reſeruatam ſuper fructibus Epiſcopatus Ferrarienſis trãſtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris, & Diſputato dubio coram Remboldo ſub die 14. Iunij 1624. Dixerunt Domini, tranſlationem ſuſtineri, quo iterum repropoſito ſub die 15. Maij 1626. Domini ſteterunt in deciſis. Vnde cum D. Cardinalis Lenius voluiſſet tertia vice audiri, vtraque parte Informante ſub die 21. Martij 1627. cenſuerunt Domini, non eſſe recedendum à deciſis tam inſpectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quam diſpenſatione D. Principis.

1 Prima enim facultas transferendi eſt ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum, & D. Princeps ad differentiam Laicorum ſecundum ſubiectam materiam penſionis, eſt perſona Eccleſiaſtica, cũ habeat primam tonſuram, quę efficit, vt dicatur Clericus, & perſona Eccleſiaſtica *c. cum contingat de ætat. & qualit. c. cleros, 20. diſtin. Concil. Trident. ſeſſ. 23. c. 2. Lap. alleg. 138. nu. 12. & dixit Rota in Abulen. Penſionis 27. Iunij 1608. coram Card. Lancellotto. & in Veronen. pẽſionis 23. Februarij 1600. coram eodem*, in qua dũ ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt poſſet transferre penſiones in perſonas Eccleſiaſticas, fuit dictum, Marchionem Bonellum Vxoratum eſſe perſonam Eccleſiaſticam, ex quo habebat primam Tonſuram. Verba enim de perſonis Eccleſiaſticis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam penſionum, de quibus Sixtus V. loquebatur *Aym. conſult. 16. n. 3. Seraphin. deciſ. 398. nu. 7. & deciſ. 121. nu. 11. & deciſ. 559. nu. 2.* & ideò ad effectum penſionis acquirendæ Princeps dicitur perſona Eccleſiaſtica per prꝶallegata.

2 Secunda verò facultas transferendi eſt ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere inſigniti, ex nunc prout ex tũc poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti, & conſequenter multò magis virtute iſtius ſecundæ facultatis, ſat eſt quod Princeps iam haberet Tonſuram, cum hic Sixtus conformet ſe cum eiſdem verbis *Concilij ſeſſ. 23. cap. 2.* ib: (qui iam Clericali Tonſura inſigniti eſſent.) Vnde tales habẽtur pro Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis ad effectum penſionis.

3 Neque obſtat, quod Princeps per Bigamiam remãſerit denudatus omni priuilegio Clericali *cap. 1. de bigam. in 6.* & ideò non ſit perſona Eccleſiaſtica, ſed purus laicus, & qualitas Clericalis remanſerit, extincta, cũ ſecundum Theologos prima Tonſura non ſit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicãt Theologi, magis communis ſententia Canoniſtarum tenet contrarium, quàm Rota pluries ſequuta eſt, quod ſcilicet prima Tonſura ſit ordo, & Clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, ſed non charactarem indelebilem, & remaneat Clericus text. *enim in cap. 1.* dicit quod Bigamus eſt nudatus omni priuilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus, ita tenent *Butr. in c. Ioannes nu. 17. Imol. nu. 18. in fin. de Cler. coniugat. c. cum contingat, & ibi gloſſ. in verb. Abbati de ætat. & qualit. Hoſt. col. 1. Ioã. Andr. col. 2. Butr. nu. 6. Cardin. q. 2. Ægid. quæſt. 7. Anch. in fin. Abb. nu. 1. Gemin. in cap. Cleros col. 3. in fin. vbi Præpoſ. n. 4. diſtinct. 21. Abb. in cap. 1. nu. 6. de vit. & honeſt. cleric. Felin. in cap. ſicut pro certo n. 2. de Simon. Gabr. conſ. 181. nu. 3. lib. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 731. nu. 5. & 6. par. 1. Syluеſt. in ſumma in Verbo ordo, Couar. in cap. quia nos num. 4. de teſtam. Card. in clem. dudum in 8. not. de ſepult. Gregor. deciſ. 516. nu. 8. & 9. Rot. deciſ. 1. nu. 6. de bigam. in nou. & fuit dictum in ſupradicta Veronen. pẽſionis, & in Cæſaraugustana penſionis. 18. Iunij 1610. coram Card. Lancellotto*:

A 4 ſtant enim ſimul quod quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegijs Clericorum *Abb. in c. 1. n. 6. de uit. & honeſt. Cleric.* & propterea Princeps per Characterem impreſſum & indelebilem habitu ſemper remanet Clericus.

5 Nec dicatur quod per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia & eorum exercitium, illiſq; Princeps remanſerit denudatus, & character mortificatus, iuxta *d. c. 1. de bigam. in 6.* Quia cum Sixtus Quintus ad effectum penſionis (vt ſupra relatũ eſt) diſpenſauerit Principem ante incurſum bigamiæ, verſamur in diſpẽſatione

B præuentiua, & præſeruatiua, quæ remouẽdo de medio obſtaculum Canonis inductiui bigamiam impedit incurſum Bigamiæ, & efficit vt remaneat non ſolũ pręſeruatus Clericatus habitu indelebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum reſpectu penſionum, iuxta tenorem diſpenſationis præuentiuæ, ac ſi bigamia nunquam eſſet incurſa, ita vt remaneat Princeps in eodem ſtatu primæuo, prout erat ante bigamiam. *Turrecrem. in c. quiſquis ante nu. 1. & ibi Præpoſ. num. 1. & Gemin. ibidem diſtinct. 84. Molin. de Iuſt. & iure tom. 2. tract. 2. diſput. 108. verſ. quoniam eo ipſo, Soarez de legibus lib. 6. c. 11. nu. 4. & 5. Sanch. de* Matrim. *lib. 8. diſp. 1. n. 1.*

C *Azor. inſtit. moral. lib. 3. c. 15. in princ.* & quod ita diſpẽſatus remaneat idem ac ſi nõ indiguiſſet diſpenſatione, *Ioan. Andr. in regul. in Generali nu. 3. verſ. quadrageſimus*

6 *ſeptimus de reg. iur. in 6.* tanta enim eſt vis Apoſtolicæ diſpenſationis præuentiuę quoad defectus Iuriſpoſitiui, quod quis dicatur eſſe in eadem habilitate, & idem ſit eſſe habilem de Iure communi, vel ex diſpenſatione Papæ, *Anchar. conſ. 404. in primo dub. Dec. conſ. 542. n. 4. Rebuff. ſuper concord. rub. de collat. §. præfatiq. ordinarij in uerb. Idoneis.* Idemque ſit eſſe habilem de Iure, quã

7 ex priuilegio, tam in odioſis, quàm in fauorabilibus *Bald. in l. cum ex oratione in princ. ff. de excuſ. tut. Rol. conſ. 79. nu. 7. lib. 1.* & propterea *deciſio in Cæſaraugustana pẽſionis 18. Iunij 1610. coram Cardin. Lancellotto n. 13.*

D dicit quod vbi adeſt diſpenſatio Papæ perſeruatur Clericatus ad effectum penſionis, nec per bigamiam amittitur Clericatus, & tradit *Capr. concl. 97. nu. 82.* Sicuti di-

8 ſpenſatio Clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate *Molin. d. tom. 2. de iuſt. & iure tract. 2. diſp. 108. Auila de cenſur. p. 7. de homic. in bello diſp. 6. dubit. 2. in concl.* & iu-

9 dices in vim priuilegij antecedentis præſeruãtur ab incurſu irregularitatis, *Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 18.* Si ergo impeditur incurſus bigamiæ, pinguius Ius conceſſit Principi Papa, quam ſi expreſsè diſpenſaſſet ſuper

E bigamia.

10 Eoque magis, quia Sixtus derogauit Concilijs generalibus, & ſic *d. cap. 1.* deſumpto ex Concilio generali Lugdunen. *Dec. conſ. 341. nu. 10. verſ. & in tali clauſula Prob. ad Monach. in c. cum in tua nu. 24. de conſuet. Abb. in c. ex parte nu. 2. verſ. ſaltem in genere, de capell. monac. Gozad. conſ. 6. nu. 53. & fuit dictum in Conchen. exemptionis decimarum 17. Martij 1589. coram Orano.*

11 Nec obſtat, quod in diſpenſatione Principis adſint verba (ſi cõtigerit cõtrahere Matrimonium &c.) quaſi cũ verba ſint conditionalia effectus diſpenſationis fuerit collatus poſt incurſam bigamiã, quia omiſſo quod verba dicunt (& ſi contigerit, vel non contigerit, &c.) quæ fuerunt appoſita vt exprimerentur caſus diſpenſa-

tionis,

tionis, cum Papa de præſenti diſpenſet; ex quo vtitur verbo temporis præſentis diſpenſamus, Diſpẽſatio dicitur pura, & præuentiua, cum tempus diſpenſationis attendi debeat, licet vt præuentionis executione & effectu quis fruatur, expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione, Gig. *de penſ. conſ. 23. nu. 10. verſ.* puto tamen *& fuit dictum in Cæſarauguſtana penſionis 18. Iunij 1590. coram Gypſio.*

12 Et quod effectus diſpenſationis ſit purus ante incurſum bigamiæ apparet ex ſequentibus verbis diſpenſationis, videlicet (Decernentes per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterati, penſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari, & inualidari) ergo præueniendo, & præſeruando; nam cum per contractum Matrimonij penſiones extinguerentur Gig. *de penſ. q. 54. & conſ. 23. nu. 7. & 10. & dicitur in ſupradicta Cæſarauguſtana penſionis 18. Iunij 1610. coram Cardin. Lancellotto*, Papa non reuiuiſcendo penſiones, ſed præueniendo caſum extinctionis reliquit eas in primæuo ſtatu, & vna pars diſpenſationis aliam ſupplet, & declarat *l. qui filiabus ff. de leg. 1.* & propterea ſupradicti DD. diſtinguunt tãtum inter diſpenſationem antecedentem & ſubſequentem, nam antecedens præſeruat, ſubſequẽs tollit *Suarez de legib. d. lib. 6. cap. 11. num. 4. Molin. d. diſp. 108. §. eſt vero, Azor. inſtit. Moral. lib. 5. cap. 15. in princ.*

13 Nec dicatur quod Papa diſpenſauerit cum Principe tanquam laico, qui de Iure eſt capax penſionis temporalis, non autem tanquam perſona Eccleſiaſtica, quia apertè apparet Papam voluiſſe diſpenſari cum eo vti habente primam tonſuram, & perſona Eccleſiaſtica, tum quia litteræ diſpenſationis ſunt inſcriptæ, Michaeli Clerico: ex inſcriptione enim declaratur Papæ voluntas ad ea quæ tradit *Ioan. Andr. in reg. non licet numer. 2. de reg. Iur. in 6. Lap. alleg. 7. per tot. Gig. de penſ. quæſt. 22. numer. 8. Rot. in Toletana Indulti 14. Martij 1625. coram Remboldo*, tum quia ſi Princeps non obſtante bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indelebilem ſecundum opinionem Canoniſtarum à Rota approbatam, vt ſupra dictum eſt, fit potius veriſimile quod Papa voluerit conſiderare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & præſeruare exercitium Characteris impreſſi ad effectum retinendi & conſequendi penſiones, cum longè facilius detur retentio, & diſpẽſatio, vt quis miniſtret in ordine iam ſuſcepto *Seraph. deciſ. 625. num. 6. & in puncto bigamiæ, Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 86.* tum quia cum de ſtylo Curiæ pro penſionibus requiratur Clericatus, intẽtio Papæ & eius gratia recipit interpretationem à ſupradicto ſtylo *Felin. in capit. ſuper litteris num. 8. de reſcript. Caſſad. deciſ. 12. num. 14. de præb. Put. deciſ.* 181. *num. 6. libr. 1.* tum quia pro penſione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligitur qualitas gratię & intentio Papæ *Bald. in l. eam quam nu. 36. C. de fideicomm.* tum quia iſta diſpenſatio eſt præuentiua, & ſic reſiſtit incurſui bigamiæ, vt ſupra deductum eſt; tum quia ſequeretur quod ante bigamiam Princeps retineret penſionem vti Clericus, poſtea verò vti Laicus, & iſta mutatio non præſumitur, ſed potius continuatio, & conſeruatio eiuſdem ſtatus; tum quia magis conuenit decori Eccleſiæ, vt tanquam Clericus retineat & acquirat pẽſiones, quàm vti Laicus, tum quia parum aut nihil iſta diſpenſatio ſuffragaretur ſi intelligeretur conceſſa vti laico.

Additiones ad Secundam Partem.

14 Non obſtat quod princeps non gaudeat Priuilegio fori, & alijs priuilegijs, ſeu effectibus clericatus, quia ſufficit, quod ſit diſpenſatus pro penſionibus, nam in hoc caſu diſpenſationis retinet Princeps clericatum illæſum *Turrecr. in cap. quiſquis in princ. verſ. niſi cum tali diſpenſetur, & ibi Præp. verſ. tamen ſi corrigantur, & Gemin. diſtinct.* 84.

15 Nec obſtat quod diſpenſatio ad obtinendas, & conſequendas penſiones reſeruatas, & reſeruandas non comprehendat caſum tranſlationis penſionis, niſi exprimatur, vt videtur deſumi ex *Verall. deciſ. 322. par. 2. & ex deciſ. 143. nu. 1. parte 2. in recent.* quia in ſupradicta diſpenſatione ſub verbis retinendi, recipiendi, conſequendi ac exigendi penſiones reſeruatas, & reſeruãdas comprehenditur etiam caſus per viam trãſlationis *Greg. deciſ. 18. num. 3. & fuit dictum in* Romana *penſionis 17. Iunij 1622. coram Buratto*, & ratio eſt, quia in trãſlatione extinguitur penſio antiqua & reſeruatur noua *Gabr. conſ. 186. nu. 6. lib. 1.*

16 Non obſtat quod præuentio, & præſeruatio diſpenſationis operetur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad antiquum ſtatum perſonæ Eccleſiaſticæ, de quo Bigamus remanet denudatus, cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicitè contrarium, vt fit in poſtliminio, in quo fit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo nũquam quem fuiſſe apud hoſtes *§. ſi ab hoſtibus verſ. nam poſtliminium Inſt. quib. modis Ius patria poteſtat. ſoluitur, l. poſtliminij ff. de cap. & poſtlimin. reuer.* nam exemplum poſtliminij ſubſequitur factum & ideo per fictionem requiritur ſublatio, & occultatio illius quod habuit effectum, at in diſpenſatione præuentiua, non requiritur aliqua occultatio, cũ illa præſeruet ab incurſu Bigamiæ, vt ſupra deductum eſt, vnde ſi non ſequitur euentus, & factum incurſus Bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod ſecundum opinionem Canoniſtarum poſt Bigamiam remanet Clericatus impreſſus indelebilis, & ſic Bigamia nõ eſt contraria Clericatui, nec illi repugnat *Ioan. Andr. in cap. ſuper num. 12. de bigam.* Rot. *d. deciſ. vnic. num. 3. de bigam. in nou. Nauar. de redditibus, Eccleſ. monit. 1. qu. 57. num. 9. in fin. & num. 12. & 13. Archidiac. in c. Lector num. 2. diſt. 34.* ſed ceſſat priuilegiorum exercitiũ per diſpenſationem *cap. 1. de bigamis in 6.* quæ diſpoſitio, ſeu obſtaculum quoad exercitium, ſi forſan habet vim contrarij, non ſolum occultatur, ſed de medio tollitur, & cõſeruatur exercitium Clericatus ad effectum penſionum ex diſpenſatione præuentiua ſupradicta cũ derogatione Conciliorum etiam Generalium, & ſic *d. cap. 1. de bigam. in 6.* de quo propterea nulla eſt habenda conſideratio.

17 Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mãcorum, & Curuorum & ſpurij, qui ſi diſpenſentur ad ſuccedendum remanet macula *Achil. deciſ. 6. nu. 2. qui fil. ſint legit. Seraph. deciſ. 351. num. 14.* prout cæci, Manchi, & Curui remanent cum eorum defectu, quamuis diſpenſentur.

18 Primò, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium remouetur omnis macula natiuitatis *gloſ. in auth. quibus mod. nati, effician. ſui §. fin. in verb. participium Caſtr. conſ. 41. nu. 2. lib. 2. Ancharan. conſ. 225. nu. 2. Peregr. de fideicom. art. 23. nu. 32. verſ. ſecũda eſt, & paulò poſt verſ. cum derogatione obſtantium Rot. deciſ. 505. nu. 6. p. 1. diuerſ.* hic autem Papa diſpenſauit cũ derogatione ampliſſima omnium Conciliorum, etiam generalium, & ſic *d. c. 1. de bigam. in 6.*

Secundò exemplo ſupradicta ſunt in caſibus, in qui- A bus macula eſt incurſa, hic incurſus bigamiæ non euenit ob diſpenſationem præuentiuam, & ob derogationem *cap. 1. de bigam. in 6.* eſt obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum penſionis *Oldrad. conſil. 327. in princ. Bart. conſ. 17. num. 1. & 2. lib. 2. Feder. de Seniſ. conſ. 30. verſ. ſed diſpenſatio non eſt, Bellam. conſ. 32. nu. 5. & 17. Abb. in c. fin. nu. 4. de ſcluſmat.*

Tertiò quicquid ſit quoad defectus naturales, ſi illi per diſpenſationem Papæ remoueãtur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt *DD. in l. Gallus §. quid ſi tantum, ff. de lib. & poſthum. Bart. in l. fin. numer. 2. Cod. de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris poſitiui ſi Papa diſpenſat verè, & non fictè diſponit, & præueniẽdo efficit vt etiam ſecundum rei veritatem nũquam ſit incurſa bigamia, vel irregularitas inducta ex diſpoſi- B tione Canonis, ità vt propterea verè, & propriè ſemper quis remaneat idem, prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis *cap. lector diſt. 34. vbi Archidiac. num. 2. Turrecrem. in cap. quiſquis ante nu. 1. verſ. niſi cum tali diſpenſetur, Præpoſ. verſ. tamen ſi corrigatur, Gemin. ſuper 1. gloſ. verſ. nihilominus diſt. 84. Ioan. Andr. in reg. in generali num. 3. de reg. Iur. in 6. Oldr. cõſ. 215. num. 5. Dec. in cap. at ſi Clerici §. de adult. nu. 168. de Iudic. & conſ. 206. num. 6. Rot. diuerſ. deciſ. 505. nu. 3. in fin. part. 1.*

Gratia Clementis Papæ VIII. nõ indiget Princeps, niſi ad effectum non geſtandi habitum, & Tonſuram, cum (quicquid ſit reſpectu penſionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonſuram, & ideo intrare poſſet Conſtitutio Sixti Quinti contra non incedentes, &c. aduerſus quam adeſt gratia Clem. VIII. & reualidatio) tamen reſpectu iſtius pẽſionis nuper tranſlatæ, de qua agitur non intrat cõſtitutio, cum poſt gratiam de non incedendo in habitu, & tonſura fuerit acquiſita; Conſtitutio enim Sixti extinguit penſiones ob non delationem habitus, & Tonſuræ, non tamen reddit illum incapacem obtinendi penſiones futuras.

Nec obſtat, quod dicta Conſtitutio Sixti innouet Conſtitutionem Bonifacij VIII. relatam *in ca. vnico de Cler. Coniug. in 6.* quia conſtitutio Bonifacij loquitur in Clerico, qui cum vnica Virgine contraxerit, nam ſi tõſuram, & Veſtem Clericalem deferat, retinet duo priuilegia, illud videlicet *cap. ſi quis ſuadente 17. qu. 4.* Alterum quod non poſſit conueniri coram Iudice ſeculari pro ſuis delictis, iuxta Pariſienſe Concilium: ſi verò non deferat, priuatur iſtis duobus priuilegijs, ex qua Cõſtitutione Bonifacij nihil poteſt inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis penſionibus, & non deferẽtis habitum, & tonſuram reſpectu acquiſitionis penſionis futuræ.

Atque ex his, & alijs melius explicatis in duabus deciſionibus Remboldi, ita fuit reſolutum, &c.

ADDITIONES
AD PARTEM TERTIAM.

AD ALLEGAT. L. Pag. 361. C

NVM. 2. à linea 5. ibi, attingere. adde. ¶ *Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 1. ſection. 1. art. 1. num. 7. verſ. primo, Sebaſt. Acoſta in explicat. Bullæ Crucia. q. 42.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ Rebuff. *in praxi benefic. tit. de erect. in Eccleſ. Cathedral. num. 1. & 5. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 29. quæſt. 25. in princ. & lib. 6. c. 30. q. 2. & 4. Nicol.* Garc. *de benef. p. 12. c. 5. n. 1. Monet. de commutat. vlt. vol. c. 11. nu. 351.* D vbi *n. 252.* idem dicit de erectione Eccleſię Cathedralis in Metropolitanam. *Gamb. d. loco n. 160.* Et eam diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat *c. 1. & cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi. c. mutatione 7. q. 1. gl. verbo Cathedralẽ in c. cũ inferior, de maior. & obed. Monet. d. c. 11. n. 253. Gamb. d. loco n. 159. & 166. Molfeſ. in ſumm. Moralis Theolog. trac. 6. c. 14. nu. 56.* Et ſolus ipſe poteſt dięceſim ſeparare, & illam alicui Abbati, ſeu inferiori Prælato ſupponere, *Hoſt. in c. cum contingat n. 1. de foro comp. vbi Butr. n. 11. verſ. de conſuetudine. Panorm. n. 18. & Bellim. n. 15. verſ. tamen certum eſt,* Rot. *deciſ. 324. n. 2.* apud *Farin. p. 1. recen.* Et quam ampla & abſoluta ſit poteſtas ſummi Pont. in conſtitutione nouæ Sedis Epiſcopalis per diſmembrationem aliarum dięceſeon probat *c. præcipimus 53.* & ibi præ cæteris *Turrec. verſ. nam etiam Concil. 16. q. 1. gloſſ. verbo pertinere in c. ſicut vnire de exceſſibus Præl.* vbi *Hoſt. n. 1. Zabarel. n. 3. & Anchar. n. 1. Selu. de benef. p. 2. q. 3. nu. 10.* latè *& eleganter d. Mechi. Lotter. in tr. de re benef. lib. 1. q. 11. à princ.* Cauendũ igitur eſt à *gloſ. verbo diuiſiones in c. lege Imperatorum 1. diſt.* quæ pronunciauit Papam inuito Epiſcopo nõ poſſe diuidere Epiſcopatum præterquam ex cauſa, quã videntur ſequuti *Abb. in c. vlt. ſub nu. 12. verſ. & vnde, de confirm. vtili, & inter ſuas quæſtiones q. 1. n. 17. & Felin. in c. quę in eccleſiarum n. 42. ad fin. de conſtit. quorum fundamentis reſpondet d. Lotter. d. q. 11. nu. 33. cum ſeqq. & nu. 44. cum ſeqq.* declarat doctrinam *Abb. d. q. 1. ſub n. 12. verſ. conſilium tamen Collegij,* aſſerẽtis in huiuſmodi nouæ conſtitutione Sedis Epiſcopalis & diſmembratione, aſſignationeque diœceſeon requiri conſilium Collegij Cardinalium, vt procedat reſpectu neceſſitatis directiuæ, & intrinſecæ, non vero reſpectu neceſſitatis coactiuæ & extrinſecę, nã ſic conſtitueretur Iudex ſupra ipſum ſummum Pont. contra text. *in c. nemo 9. q. 3.* prout declarat *Card. Paleotb. de ſacr. Conſiſt. conſultat. p. 1. q. 3. in reſp. ad 3. argu.* Ex quibus iã colligitur, quod cum Epiſcopus non habet dięceſim ex ſe, aut ab alio inferiori, ſed ab ipſo ſummo Pont. non poſſit auctoritate ſua illam minuere, aut diſmembrare conſtituendo territorium diſtinctum à proprio territorio, nam id ſolũ pertinet ad Papam ex ſpeciali eius priuilegio, *Hoſt. in c. cũ contingat, n. 1. de foro compet.* vbi eum ſequuntur *Ioann. Andr. ſub n. 4. verſ. alij dicunt, Butr. ſub nu. 11. verſ. ſi quęritur*

ritur

vitur an habeat territorium, & Abb. ſub nu. 18.

Num. 8. in fine. adde. ¶ cap. vnic. de clerico agrot. eod. lib. Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiep. auctoritas nu. 9 Flamin. de reſign. lib. 7. q. 20. num. 14. Campan. in diuerſorio Juris Canon. rub. 7. c. 6. num. 105. verſ. eſt tamen, Gambar. de officio, & poteſtat. Legati de Latere titul. de coadiutoribus num. 4.

Num. 11. in fine. adde. ¶ Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 41. num. 21.

Num. 22. in fine. adde. ¶ Gambar. dicto loco num. 268.

Num. 24. in fine. adde. ¶ Mendoſ. in praxi Signaturæ gratiæ de extinct. in princ. Gig. de penſionib. q. 87. num. 5. Rot. deciſ. 437. nu. 2. apud Farinac. p. 1. recent. dixi infra alleg. 85. num. 1.

Num. 31. in fine. adde. ¶ Gambar. d. loco nu. 183.

Num. 34. in fine. adde. ¶ Gambar. d. loco nu. 275. & citatur ſæpius in numeris ſequentibus.

Num. 43. in fine. adde. ¶ Innoc. nu. 2. Butr. nume. 7. Hoſt. etiam nu. 7. & Ioan. Andr. nu. 5. in cap. 1. de reliq. & venerat. Sanct. S. Antonin. in ſum. par. 3. tit. 22. c. 5. §. 5. Tabien. verbo canonizatio num. 1. in fine Greg. l. 66. glo. 244. tit. 8. par. 1. Auguſt. Triumph. de poteſtate Eccleſiæ q. 14. art. 1. Maluet. de canonizat. Sanct. dub. 2. numer. 5. & ſeq. Angel. Roch. in simili tract. cap. 4. Ludou. Carbo in ſumma ſummarum tom. 3. lib. 1. c. 17. verſ. tertium dictum, Domin. Alphonſ. de ſacrarum reliquiarum cultu §. 23. numer. 25. Cardin. Bellarm. de Sanctor. beatitud. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 19. num. 6. in fine. Dionyſ. Paul. de vera Patriarch. ſedium erect. cap. 17 num. 56.

Vnde iam ſequitur Epiſcopos non poſſe Sanctos canonizare, vt bene docent Caſtellan. de canoniz. ſanctor. q. 3. art. 1. Maluet. d. dub. 2. nu. 1. & 2. Auguſt. Triumph. d. q. 14. nu. 2. Maſcard. concl. 262. num. 56. Luyſ. Turrian. in 2. 2. diſput. 17. dub. 1. verſ. item dicendum; nec legatum de Latere Iacob. Caſtellan. d. q. 3. art. 2. num. 3. & quod maius eſt, nec etiam ex commiſſione Pontificis, vt tenent Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæreticorum punit. lib. 1. cap. 6. col. 4. verſ. rurſus, Contelor. in addit. ad Caſtellan. d. q. 3. art. 2. num. 4. quia Papa non poteſt delegare poteſtatem definiendi res Fidei alteri Arag. 2. 2. quæſt. 1. artic. 10. in tractat. de Concil. verſ. tertia concluſio in fine, & verſ. ad 1. arg. Bannes etiam 2. 2. quæſt. 1. artic. 10. dub. 4. verſ. quapropter; & quod etiam Concilium vniuerſale non poſſit per ſe ſolum Sanctos canonizare, niſi interueniente Romani Pont. auctoritate reſoluunt Iacob. Caſtellan. dict. quæſt. 3. art. 5. à princ. Angel. Rocha d. tractat. cap. 4. verſ. quod ad ſolum.

Num. 47. in fine. adde. ¶ Menoch. caſu 421.

Num. 55. in fine adde. ¶ nouè Duardos in Bulla Cœnæ per integrum tomum, Filliuc. tom. 1. tract. 16.

Num. 83. à linea 6. ibi, excommunicatio, adde. ¶ Valer. Reginald. in praxi lib. 9. num. 226. cum ſeqq. Anton. in Catecheſi Neapol. lib. 3. c. 3. cum ſeqq. Molfeſ. in ſumm. tract. 7. cap. 18. Iul. Cæſ. Rainerius in Catalogo cenſurarum & irregularitatum, Iul. Lauor. de Indulgent. p. 2. cap. 21. Filliuc. tom. 1. tract. 14. & 15.

—— Et à linea 14. ibi, excommunication. adde. ¶ refert Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam capit. 9. excomm. 1. Lauor. d. cap. 21. à num. 2. Filliuc. tractat. 15. à num. 3. cum ſeqq.

Num. 87. in fine. adde. ¶ Lauor. d. cap. 21. num. 7. Filliuc. tract. 15. num. 46. verſ. prima, & num. 47. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 9. excom. 2.

Num. 88. à linea 6. ibi, num. 2. adde. ¶ Rainer. in catalogo

A excommunicationum extra Bullam cap. 2. excom. 1. Lauor. d. cap. 21. num. 13. Filliuc. tract. 15. num. 168. Gambar. d. cap. 6. num. 2.

Num. 89. à linea 6. ibi, num. 15. adde. ¶ Gambar. d. c. 6. num. 4. Lauor. d. cap. 21. num. 8. Filliuc. tract. 14. nu. 46. verſ. 4. Rainer. d. loco, cap. 9. excom. 5.

Num. 90. à linea 6. ibi, num. 4. adde. ¶ Rainer. in catalog. cenſurarum extra Bullam cap. 9. excom. 6. Filliuc. trac. 15. num. 46. verſ. 5. & numer. 54. Lauor. d. cap. 21. numer. 9. Gambar. d. cap. 6. num. 5.

Num. 91. in fine. adde. ¶ Rainer. in catal. cenſur. extra Bullam cap. 9. excom. 8. vbi obſeruat hanc excommunicationem hodie parum eſſe in vſu, quia Senator à Papa

B eligitur. Lauor. d. cap. 21. nu. 10. Filliuc. tract. 15. num. 57. verſ. prima. & num. 58.

Num. 92. in fine. adde. ¶ Filliuc. tract. 15. num. 57. verſic. quinta, & nu. 70. & 71.

Num. 93. in fine. adde. ¶ Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 7. excom. 3.

Num. 94. à linea 5. ibi, litt. F. adde. ¶ Lauor. d. c. 21. n. 19 Filliuc. tract. 14. nu. 54. verſ. 2. & num. 60. Rainer. loco citato cap. 9. excom. 7. vbi cum Soar. tom. 5. diſp. 22. ſect. 3. nu. 2. cum ſeqq. obſeruat huiuſmodi grauamen debere eſſe per actionem iniurioſam, & contra iuſtitiam vt incurratur cenſura, ſiue illud fiat contra iudicem, qui ſententiam tulit, ſiue contra eum, qui dedit occaſionem ferendæ cenſuræ, ſiue contra eum, qui tales ſententiam

C obſeruat, vel non vult communicare cum tali excommunicato.

—— & in fine. adde. ¶ Filliuc. tract. 15. num. 57. verſ. 4 & num. 67.

Num. 95. à linea 11. ibi, excom. 1. adde. ¶ Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam capit. 6. excom. 1. Filliuc. tract. 15. num. 206. ver. prima, & num. 207. Gambar. de caſib. reſeru. cap. 7. nu. 1. & 2.

—— & in fine. adde. ¶ Alia eſt in cap. eos, qui de ſenten. excommunicat. lib. 6. contra eos qui poſt obtentam abſolutionem à priori excommunicatione Papali ſub cõditione comparendi coram Summo Pontif. vel ſatisfaciendi parti læſæ, talem conditionem non implent tempore debito, refert Rainer. dicto loco capit. 9. excommu-

D nic. 42. Lauor. d. c. 21. nu. 18. Soar. diſp. 22. ſect. 1. num. 6. ſect. 3. num. 9.

Num. 100. à linea 6. ibi, num. 3. adde. ¶ Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 2. excom. 2. in princip. & cap. 3. excom. 1. Lauor. d. cap. 21. nu. 25. Filliuc. tractat. 15. num. 170. Gambar. de caſib. reſeru. c. 7. nu. 4.

Num. 101. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11. cap. 11. quæſt. 23. reſol. 2. Rainer. in Catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 7. excomm. 1. vbi multipliciter declarat, & c. 9. excomm. 9. Lauor. d. cap. 21. nu. 26. Filliuc. tract. 15. nu. 72. verſ. 1. & num. 73. & num. 202. verſ. prima, & nu. 203. Gambar. de caſibus reſeru. c. 7. nu. 5.

Num. 102. in fine. adde. ¶ Lauor. d. c. 21. nu. 27.

E Num. 103. à linea 6. ibi, de ſepultur. adde. ¶ Lauor. de indul. par. 2. c. 21. nu. 28. Filliuc. tract. 15. nu. 72. verſ. 3. & nu. 77. Gambar. de caſibus reſeruatis c. 7.

Num. 105. adde, & muta vt infra.

105 ¶ Decimaſexta contra omnes Fratres cuiuſcumque Ordinis Mendicantium tranſeuntes ad religionem non Mendicantium, excepta religione Chartuſiana, ſine licentia Sedis Apoſt. necnon & tales recipientes. Extrauagans viam ambitioſæ, de regularib. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. cap. 14. quæſt. 12. verſic. inter Extrauag. quæſt.

*queſt.16.Memor.clericorum cap.3.excomm.5.Filliuc.tractat.15.num.183.verſ.3.& nu.192.Soarez tom.5.de cenſur.diſp.22.ſect.5.num.16.*Gambar.*d.cap.7.n.10. Sayr. eodem tract.lib.3.cap.30.num.8.Ioſeph.Aldret.de relig. diſcipl.tuenda libr.2.cap.18.à num.11.Lauor.d.capit.21. num.31.*

Ex priuilegijs Summ. Pont. Ordinibus Mendicantium conceſſis reperiuntur aliquæ excommunicationes, quarum abſolutiones ipſe Summus Pontifex ſibi reſeruauit. Prima contra Magiſtros excludentes Fratres Prædicatores à ſtudio Pariſienſi, Alexand. IV. Secunda contra eos, qui libellos famoſos conficiunt, aut habent, aut in vulgus emittunt verſus, aut cantilenas in infamiam, & detractionem ſtatus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, Alexand. IV. Bonifac. IX. & Eugen. IV. *S. Anton.p.3.tit.24.c.70.Lauor.d.cap.21.num. 114.& 120.Caiet.excom.181.Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.9.excomm.39.Filliuc.tractat. 14. num.126. verſic.3.* Tertia, contra dicentes, vel defendentes, quod Fratres Prædicatores & Minores non ſint in ſtatu perfectionis, & quod non licet eis eleemoſynas quærere, aut prædicare, aut Confeſſiones audire, de facultate Summi Pontif. ſine conſenſu aliorum Prælatorum inferiorum, Rectorum Eccleſiarum Alexand. IV. *S. Anton.p.3.titul.24.cap.70.Caiet.cap.81.Nauar. cap. 27.num.109.Lauor.d.cap.21. num. 109.* Quarta contra quoſcumque Iudices querelas Fratrum, aut Monialiũ Ordinis Prædicatorum ſuſcipientes, vel de eis cognoſcentes. Quinta contra illos, qui in Eccleſijs, monaſterijſve ſuis Apoſtatas detinent eiuſdem Ordinis, niſi illos eiecerint, vbi illis denunciatum erit. *Lauor.d.cap.21. num.95.* Sexta contra quemcumque Principem laicum reformationem Fratrum Conuentualium impedientem, ne fiat, aut factam mutari procurantem. Septima contra quoſcumque Fratres Ordinis S. Auguſtini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium Ordinem tranſiuerint ſine licentia Prioris Generalis, item recedentes ab eo, & intra octo dierum ſpatium ad obedientiam non redierint, *Memoriale clericorum cap.9.excomm.37. verſ. ſimilis.* Octaua contra omnes cuiuſcumque ſtatus, & conditionis, qui impediunt, prohibent, vel quocumque modo moleſtant perſonas legitimè non impeditas volentes ingredi Religionem S. Benedicti, vel præſumunt aliquam moleſtiam, & iniuriam irrogare Monaſterijs, aut Monachis, in Conſtit. Iulij II. 12. incip. Et ſi ad vniuerſas, de qua *Vinald.in candel.aureo*, vbi *de excomm. extra Bullam num.45.Filliuc.tract.15.num. 126. verſic. tertia.* Rainer.*d.cap.9.excommun.& 38. Lauor. d.c.21. num.71.* Nona contra Religioſos euntes vltra mare ſine ſuorum Superiorum licentia in ſcriptis, nec ibi ſunt ad celebrationem, ſeu prædicationem admittendi *Ioann. XXII.in Extrauagan.ad noſtrum 2. de* Regularib.*Filliuc. tract.15.num.183.verſ.ſecunda,& num.190.Lauor. dict. cap.21.num.97.* Decima Fratres prædicatores recipiẽtes Fratres Minores Alex. IV. in Conſtit. incip. Quo vos *II.Kalend.Iulij ann.I.Lauor.d.c.21.nu.105.Filliuc.tract. 15.nu.197. verſ.* 1. Vndecima contra facientes violentiam in Eccleſijs Ordinum Ciſtercien. Cl. IV. ne propter, Peruſij 7. Idus Maij, *Lauor.d.c.21.num.106.* Duodecima contra moleſtantes Fratres Ordinis ſummæ Trinitatis in eleémoſynis perquirendis, in Conſtit. Clement. VII. incip. Gratum Deo, *Lauor.d.c.21.num.108.* Decimatertia contra Clauſtrales recipientes, aut dantes habitum ſuæ Religionis Fratribus S. Franciſci de Paula profeſſis ſine licentia Papæ, & eius Generalis

A Extrauag. Iulij II. incip. Virtute conſpicuus, & Leonis X. incip. Quamuis, & Pauli II. incip. *Syncera, Lauor.d. cap.21.nu.115.Filliuc.tract.15.nu.197.verſ.3.* Decimaquarta contra Tertiarios, Eremitas, mulieres, alioſque Religioſos portantes habitum Fratrum S. Franciſci de Paula, in Conſtit. Leonis X. incip. Licet alios, *Lauor.d. cap.21.num.115.Filliuc.tract.15.numer.197. verſic.4.* Decimaquinta contra minores de obſeruantia ſubornantes in electionibus, vel procurantes fauorem extra ad officium obtinendum in Religione in Conſtit 131. Pij V. incip. Paſtoralis, de qua *Filliuc.tract.15.num.197 verſ.ſecunda.*

Num.106.in fine adde. ¶ *Lauor.d.cap.21.Filliuc.tract. 15.num.72.verſ.4.& 5.nu.78.Gambar.d.cap.7.num.6.*

B In eadem etiam contra abſoluentes à caſibus Bullę Cęnæ vel Papalibus prætextu priuilegiorum, idem de reſeruatis Ordinario dicendum declaratum fuit in decreto Clem. VIII. hac de re edito ſub die 9. Ianuarij 1601. Vide *Filliuc.tract.15.nu.180.cum ſeqq.*

Num.107.in fine.adde. ¶ *Filliuc.tract.15.num.72.verſ. 9.& num.92.& num.127.verſ.prima,& num.128.cum multis ſeqq.* vbi latè declarat *Gamb.de caſib.reſeru.cap.7. num.11.*

Num.108.in fine.adde. ¶ *Rainer.in catalog.cenſurar.extra Bullam c.9.excom.35.Lauor.d.c.21.nu.101.*

Num.109.à linea 10.ibi, *excomm.11.*adde. ¶ *Rainer. in catalog.cenſur.extra Bullam c.5.excom.4.& c.9. excom. 14.Lauor.de Indulg.p.2.cap.21.nu.32.cum ſeqq. Filliuc.*

C *tract.15.nu.72.verſ.8.& num.88. Gambar. de caſib. reſeru.cap.7.nu.12.*

Num.113.in fine.adde. ¶ *Filliuc.tract.15.num.95. verſ. prima,& nu.96.Gambar.d.cap.7.num.15.Lauor.d.c.21. numer.47.*

Num.114.in fine.adde. ¶ incip. quia ſicut. *Filliuc. tractat.15.num.202.verſ.tertia,& num.205.* Gambar.*dict. cap.7.num.16.*

Num.116.in fine. adde. ¶ *Gambar.d.cap.7.nu.18.*

Num.118.in fine.adde. ¶ *Rainer. in catalog. cenſur. extra Bullam c.9.excomm.16.Lauor.d.cap.21.num.74.Filliuc.tract.15.nu.95.verſ.tertia,& nu.99:*Gambar. *de caſibus reſeru.cap.7.*

D Num.119.in fine.adde. ¶ *Rainer.in catal.excomm.3.c.5. Filliuc.tract.15.nu.176.*Gambar.*d.c.7.nu.21.*

Num.123.in fine.adde. ¶ me citato in hoc loco *Lauor. d.cap.21.num.69.Filliuc. tract.15. num.206. verſ.ſecunda,& num.208.*

Num.126.in fine.adde. ¶ *Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam c.1.excom.3.& c.9.excom.19. Lauor. dict. cap.21.num.45.* qui auctores citantur paſſim in numeris ſequentibus.

Num.130.à linea 3.ibi, *cap.11.*adde. ¶ referunt *Filliuc. tract.15.num.75.verſ.10.& nu.117.Lauor.d.c.21.num. 100.Memor.clericorum capit.9.excommunic.34.Soar.de cenſur.tom.5.diſp.22.ſect.6.nu.22.Sayr.in ſimili tractat.*

E *lib.3.c.31.nu.26.Salzed.ad Bernard.in pract.c.74. in fine.Vgolin.de poteſtat.* Epiſc.*c.8.§.4.nu.1.Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.p.1.c.5.nu.44.*Glorit.*reſp.12. num.7. Aloyſ.Ricc.in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 51. & 303.p.4.Rainer.in catalogo.cenſurarum extra Bullam c.2 excom.6.* Vbi ex declarat. S. Congregat. aſſerit clericos ſcienter conſentientes huic nefandæ vſurpationi, aut fabricatores, ſeu cauſam illius dantes incurrere hanc cenſuram, aliàs non. *& c.9.excom.36.*

Num. 135. in fine. adde. ¶ Item eiuſdem Pont. incip. Æquum reputamus contra Ieſuitas profeſſos, ſiue per

ſimpli-

plicia, ſiue per ſolemnia vota præſumentes abſque expreſſa ſui ſuperioris licentia, ad id ab eis ſpecialiter obtenta, etiam quæſito colore ad frugem melioris vitæ, aut ſtrictioris obſeruantiæ ad quemuis alium ordinem Mendicantium, vel non Mendicantium tranſire Carthuſienſi excepto; & contra ſic recipientes ne dum receptos, & recedentes, necnon dantes auxilium, conſilium, & fauorem ſequuto effectu, reſeruatur Papæ, vel Superiori Societatis huiuſmodi *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 3. excom. 8.* A

Num. 139. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 9. excom. 26.* vbi notat per hanc excommunicationem non eſſe ſublatas conſuetudines, quibus imponitur onus beneficio, & non beneficiato, vt fructus vacantis beneficij cedant in vtilitatem fabricæ, vel ſacriſtiæ Eccleſiæ, aut alterius pij loci; ſecus autem in vtilitatem Epiſcopalis, aut capitularis menſę, aut ſingulorum. B

Num. 141. in fine. adde. ¶ *Fillinc. tract. 15. nu. 95. verſic. 13. & nu. 121.*

Num. 144. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 3. excomm. 2. Lauor. d. cap. 21. numer. 34.*

Num. 146. in fine. adde. ¶ Gambar. *de caſibus reſeruatis cap. 7. nu. 36. verſ. 48.*

Num. 147. in fine, adde. ¶ *Lauor. d. c. 21. nu. 82. Fillinc. tract. 15. nu. 198. verſ. quarta, à nu. 201. Gambar. d. c. 7. nu. 36. verſ. 49.*

Num. 148. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. nu. 73. Gambar. d. c. 7. nu. 36. verſ. 50.* C

Num. 151. in fine. adde. ¶ Rainer. *in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 3. excom. 11. Lauor. d. cap. 21. d numer. 58.* Contra Moniales exeuntes à clauſura abſque licentia Sedis Apoſtol. quocunque prætextu, niſi cauſa magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidimiæ per Epiſcopum in ſcriptis approbata, &c. *in Conſtit. 8. Pij V.* incip. *Decori, de qua inf. alleg.* 102. Item contra mulieres ingredientes clauſtra Regularium virorum *in Conſtit. 28. Gregor. XIII. incip. Vbi gratiæ, de qua in dict. alleg.* 102. Et contra fœminas ingredientes monaſteria Regularium prætextu facultatum *in Conſtit. 22. Pij V.* incip. *Regularium, de qua Fillinc. tractat. 15. numer. 95. verſ. 11. & num. 118.* D

Num. 153. à linea 6. ibi, *excommun. 32.* adde. ¶ *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 9. excom. 34.* vbi notat hanc cenſuram, nec per ſupradictam *Gregor. Conſtit.* nec per aliam *Pauli V.* de qua infra eſſe reſeruatam, ſed ex conſuetudine, & vt aiunt, viuæ vocis oraculo haberi pro reſeruata. *Lauor. d. cap. 21. num. 76. Fillinc. tractat. 15. nu. 127. verſ. quartas, & num. 145.* Gambar. *d. cap. 7. num. 38. verſ. 55.*

Num. 154. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. nu. 77.*

Num. 155. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. nu. 121.*

Num. 159. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 9. excom. 28. Lauor. d. cap. 21. num. 67. Fillinc. tract. 15. nu. 127. verſ. Tertia, & nu. 144.* E

Num. 161. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. nu. 89.*

Num. 162. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. num. 80.*

Num. 163. in fine. adde. ¶ *Coriolan. de caſibus reſeru. p. 1. art. 20. nu. 2. & Lauor. de indulg. p. 2. cap. 54. & Molfeſ. in ſum. Theolog. Moral. tract. 7. c. 5. nu. 54.* & de eius materia *Fillinc. tract. 15. nu. 127. verſ. ſexta, & nu. 156.*

Num. 167. in fine. adde. ¶ Et quod ſit reſeruata Sedi Apoſt. declarauit S. Congreg. ſub die 23. Nouemb. 1617. approbante Paul. V. *Lauor. d. cap. 21. num. 90.* & de illa vide *Fillinc. tract. 15. nu. 127. verſ. 5. & nu. 148. cum multis ſeqq.*

à Num. 169. poſt finem. adde, & dele vſque ad numerum 181. excluſiuè.

¶ Septuageſima tertia contra Superiores quorumcumque Ordinum & Religionum, qui ſuorum ſubditorum cauſas ad officium Inquiſitionis ſpectantes, eorumque proceſſus omnes non remittunt, & conſignant ipſis Inquiſitoribus, ſeu locorum Ordinarijs reſpectiuè, & contra eoſdem, qui non denuntiant eiſdem Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorum ſuos Religioſos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos nouerint, & reſeruatur Papæ, *in Conſtit. 26. §. 6. Pauli V. de anno* 1606. referunt *Lauor. d. cap. 21. num. 91. Fillinc. tract. 15. nu. 196. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam capit. 3. excom.* 10. vbi aduertit non eſſe amplius locum præuentioni, vt erat antea conceſſus ſuperioribus in *Conſtit. 67.* Pij IV. incip. *Paſtoris.* Vnde ex vi *Conſt. alterius Pauli V. in forma Breuis* incip. *Cùm ſicut* editæ de menſe Septembris 1608. ſub dicta cenſura comprehenduntur omnes, qui eiſdem Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs nõ denuntiant Confeſſarios ſollicitantes parum ante, vel parum poſt confeſſionem mulieres, ſiue ſint Seculares, ſiue Regulares Confeſſarij, vt refert *Rainer. loco proximè citato.*

Septuageſima quarta contra Confeſſarios Seculares, vel Regulares quorumcumque Ordinum, & Religionis, quibuſuis priuilegijs, & indultis ſuffultos, qui abſoluere præſumunt à caſibus clarè, vel dubiè in Bulla Cœnę contentis, aut ab alijs caſibus Papalibus, vel Epiſcopalibus in decreto Congregationis Epiſcoporum & Regularium de mandato Clementis VIII. quod refert *Quarant. in ſumm. Bullarij verbo caſus reſeruatus pag. mihi* 199. *& ſeqq.* & de eo meminit *Rainer. in catalogo excommunicationem extra Bullam cap. 3. excom. 1.*

Septuageſima quinta contra omnes Iudices, & quoſcumque alios quouis nomine nuncupatos, & priuilegio munitos, etiamſi Cardinales fuerint, qui in obligationibus in forma Cameræ, illarumque exequutione, aut in alijs cauſis ad officium Auditoris Cameræ Apoſtol. ſpectãtibus quomodolibet ſe intromittere, aut ipſummet Auditorem, eiuſque locumtenentes ſuper præmiſſis moleſtare præſumunt. in *Conſtit. Pij IV. 38. incip. Ad eximiæ*, refert Rainer. *in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 8. excom. 2.*

Septuageſima ſexta contra Auditorem Cameræ Apoſt. Vicarium, Gubernatorem Vrbis, & quoſcumque alios quauis auctoritate fungentes, qui vigore facultatum, & auctoritatum illis conceſſarum præter id, quod hactenus obſeruatum fuit, aliquid innouant, ſeu alter ipſorum iuriſdictionem alterius vſurpat, *in Conſtitut. 50 Pij IV. incip. Cum ſicut accepimus.*

Septuageſima ſeptima contra Cameræ Apoſt. Clericos, Notarios, Officiales, & quoſcumque eorum miniſtros, qui in cauſis, negotijs, & expeditionibus, iuxta propriam eorum Tribunalis naturam non ſpectantibus quoquo modo ſe intromittere præſumunt, etiã prætextu quorumuis priuilegiorum, & indultorũ, aut conſuetudinis, vel quaſi poſſeſſionis in *Conſtit. 70. Pij IV.* vt refert *Rainer. d. c. 8. excom. 4.* vbi aduertit hos Cameræ Clericos nullã habere iuriſdictionem vt ſingulos, niſi ex commiſſione eis facta in plena Camera, ideoque notarios & alios officiales illorum in expeditionibus, & ſcripturis conficiendis teneri mentionem facere tale negotium fuiſſe propoſitũ, & commiſſum in plena Camera.

Septua-

Septuageſima octaua contra quoſcumque Camerales, qui aliorum ſuffragia, vel ſuam, aut aliorum ſententiam in plena Camera apertam foris patefecerint, vel alicui indicauerint, *in Conſtit. Pij IV. 110.* incip. *Cum inter*, vt refert *Ramer. d.c.8. excom. 5.*

Septuageſima nona contra ſcientes, & non reuelantes Papæ ſi in Curia fuerint, vel Ordinario loci, aut viciniori Ordinario, auctorem, adminiſtratorem, vel cõſcium coniurationis, ſeu conſpirationis, aut commiſſi, committendiue criminis in perſona Cardinalis, illiuſue fautores, receptatores, vel occultatores, ſiue id cognouerint ex renunciatione ſibi, vel per interpoſitam perſonam, aut per litteras facta, ſiue qualemcumque de hoc ſcientiam habuerint, vel etiam coniecerint ex ſcripturis, cætu, conatu, concurſu, inſidijs, alijſue ſignis, & indicijs, quantumcumque res aliàs occulta ſit: quod ſi crimen nondum commiſſum ſit, tenentur ſub eadem excommunicatione feſtinanter reuelare ipſimet Cardinali in quem crimen committendum erit. in *Conſtit. 93 Pij V.* incip. *infelicis ſeculi* prout referunt *Ramer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c.9. excomm. 23. Lauor. de Indulg. p.2. cap. 21. num. 21. Filliuc. tract. 15. nu. 95. verſ. decima quinta, & num. 123.*

Octogeſima contra promittentes, dantes, vel recipientes aliquid pro iuſtitia, vel gratia obtinenda apud Sedem Apoſtol. & contra id ſcientes, & non reuelantes infra triduum à facta correctione fraterna, & contra vetentes ſic obtentis, ac contra præſtantes in hoc auxiliũ, conſilium, vel fauorem, *in Conſtit. Gregorij XIII. 103.* incip. *Ab ipſomet Pont.* prout referunt *Lauor. d.c. 21. num. 35. & Ramer. d.c.9. excom. 27.* vbi aduertit *Clem. VIII. in Conſtit.* 100. incip. *Pro commiſſa §. 22.* præcipere vt eadem hæc cenſura reſeruata habeat locum etiam contra omnes ſupradictos pro gratia, vel iuſtitia obtinenda delinquentes in eiſdem actionibus apud quæuis Tribunalia, & eorum quoſcumque Iudices etiam laicos almæ Vrbis in Curia & extra illam in quibuslibet locis temporalis Sedis Apoſt. ditioni mediatè, vel immediatè ſubiectis, circa quam Gregorij Conſtitutionem confecit opus inſignis & pius Doctor Nauarrus, quod habetur in fine tomi 2. ſuorum operum.

Octogeſima prima contra omnes, qui in quibuſuis locis, modis, & formis publicè, vel priuatim, palam, vel occultè ſingulare certamen ineunt, ſuadent, prouocant, vel auxilium, conſilium, aut fauorem præſtant comitãdo, aut equos, arma, & commeatus præbendo, *in Conſtit. 11. Clementis VIII.* incip. *Illius vices*, prout refert *Ramer. d.c.9. excom. 33.*

Octogeſima ſecunda contra accedentes ad ſanctum ſepulchrum cauſa deuotionis ſine licentia Romani Pontif. prout referunt *S. Antonin. p.3. titul. 24. cap. 30. Soar. tom. 5. diſputat. 22. ſect. 9. num. 9. Lauor. d. capit. 21. num. 43.*

Octogeſima tertia contra Canonicos, beneficiatos, & Clericos Baſilicę S. Petri de Vrbe ingredientes ipſam Baſilicam abſque habitu, quem in choro deferre ſolet, ex *Conſtit.* Nicol. III. & V. Eugen. IV. & Pauli V. vt refertur in capitibus conſtitutionum dictæ Baſilicæ *ſub tit. de modo inſeruiendi in celebratione diuinorum Officiorum num. 6. fol. 11.*

Octogeſima quarta contra impedientes executionem litterarum S. Pœnitentiariæ, in *Conſtitut.* Iulij III. incip. *Rationi congruit.* prout refert *Filliuc. tract. 15. num. 95. verſ. quarta, & num. 100.*

Octogeſima quinta contra proponentes populo indicem caſuum & gratiarum cum Indulgentijs in *Conſtit. 99.* Pij V. incip. *Quam plenam*, vt refert *Filliuc. d. tract. 15. num. 95. verſ. decima ſexta & num. 124.*

Octogeſima ſexta contra omnes, qui lapides, ſiue alia ornamenta Eccleſiarum ab ijs ſubrepta habent, aut præſtarunt auxilium in ijs ſubripiendis, ſeruandis, retinendis, niſi a die habitæ notitiæ huius excommunicationis reſtituant cum effectu, in *Conſtit. 3.* Sixti V. incip. *Cum prouida*, vt refert *Filliuc. dict. tract. 15. numer. 126. verſ. prima.*

Octogeſima ſeptima contra Cardinales contrauenientes Bullæ Gregorij XV. incip. *Æterni* ſub dat. 17. Kalend. Decembr. 1621. circa electionem Romani Pont. qui in nouem actionibus contrauenientes excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam incurrunt. Prima ſi non ſeruauerint aliquid ex dictis a §. 1. *vſque ad* §. 14. vel quoquomodo directè vel indirectè cõtrauenientes, vt in §. *ſi quis autem* 14. Secunda ſi in ſuffragijs dandis nõ ſeruauerint omnia & ſingula, quæ de ſcrutinij ſchedula ordinata ſunt, vt *in* §. *præterea ſtatuimus* 15. Tertia ſi ſcripſerit ſchedulam nomine infirmi Cardinalis, & non ſeruauerit ſecretum *d*, §. *præterea ſtatuimus* 15. Quarta ſi ſcrutatores infirmorum non ſeruauerint quæ ſtatuta ſunt in §. *Achæc* 16. Quinta ſi non fecerint ſcrutationem iuxta formam præſcriptam in §. *ſimiliter* 17. Sexta ſi valetudine non impediti ad ſcrutinium non venerint *d.* §. *ſimiliter* 17. Septima ſi fecerint ſigna, pactiones, promiſſiones, & alia huiuſmodi in electione facienda, vt in §. *Cardinales* 18. Octaua ſi non fecerint electionem in Conclaui clauſo per ſecreta ſuffragia cum duabus ex tribus partibus Cardinalium præſentium in Conclaui, nullo præcedente ſpeciali tractatu, nec ſeruatis reliquis in Bulla §. *quod ſi electio* 19. Nona ſi non ſeruauerint decretum, & præſumentes aliquid diſponere, corrigere, alterare, mutare, moliri contra Bullam in §. *poſtremò.*

Octogeſima octaua cõtra imprimentes, ſeu reimprimentes, euulgantes, ſeu venalia exponentes, aut etiam pro vſu proprio tenentes huiuſmodi tractatum de Officio & Poteſtate Epiſcopi, necnon noſtra Collectanea, aliaque opera in lucem à nobis edenda, etiam cum addit. abſque ſpeciali noſtra licentia in ſcriptis habita, in *Conſtit.* Vrbani VIII. incip. *Romanum decet*, ſub Dat. 15. Kalend. Septembris 1626.

CATALOGVS EXCOMMVNIcationum Papæ reſeruatarum extra Bullam in Cœna Domini per ſtatus perſonarum alphabetico Ordine digeſtus.

CONTRA CLERICOS.

Abſoluentes à caſibus Bullæ Cœnæ vel Ordinariorum, *ſup. num. 106. in fine, & num. 171.*
Alienationem Eccleſiarum procurantes, *ſup. nu. 130.*
Beneficia in confidentiam retinentes. *ſup. nu. 138.*
Canonicos, & Clericos beneficiatos Baſilicæ S. Petri de Vrbe illam ingredientes abſque habitu, *ſup. nu. 180.*
Confeſſarios commutantes aliquod quinque votorum, *ſup. num. 144.*
Eccleſiaſticum ad forum laicale trahentes *ſup. nu. 115.*
Inducentes ad iurandum de eligenda ſepultura *num. 100.*

Paro-

Parochos non adimplentes iuramenta de reſidendo, *ſup. num.* 132.

Participantes cum excommunicato à Papa, *ſupr. numero* 88.

Prædicatores, qui non ſeruauerint decreta pro eis in Lateranenſi, *ſup. num.* 119.

Procurantes eligi in ſucceſſorem Papæ, *num.* 126.

Contra Religioſos.

ADminiſtrantes ſacramenta Vnctionis, & Euchariſtiæ ſine licentia Parochi, *ſup. nu.* 96. *cum ſeqq.*

Clauſtrales recipientes Minimos ſine licentia Papæ, *ſupr. num.* 105. *verſ.* 13.

Dominicanos, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri generalis pro ſe vel alijs ad fauores, &c. *ſupr. num.* 162.

Dominicanos apoſtatas retinentes.

Eremitas S. Auguſtini Congreg. Lombardiæ qui obedire conſtitutioni neglexerint de exemptione Monialium, *ſup. num.* 155.

Euntes vltra mare ſine licentia ſuperioris, *ſup. num.* 115. *verſ. nona.*

Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad tribunalia ſecularia, &c. *ſup. num.* 166.

Humiliatorum profeſſos aliquem admittentes ad habitum, ſeu profeſſionem illius Ordinis, *ſup. numer.* 136. *in fine.*

Matrimonium miniſtrantes ſiue ſolemnizantes Regulares Sacerdotes ſine licentia, &c. *ſup. num.* 199.

Mendicantes tranſeuntes ad non Mendicantes, *ſup. numer.* 105. *in princ.*

Minimos ſubtrahentes ſe ab obſeruantia Correctorum.

Minores recipientes Fratres Ordinis Prædicatorum, *ſup. num.* 105. *verſ. decima.*

Minores tempore interdicti admittentes Fratres tertij Ordinis ad diuina. *ſup. num.* 102.

Minores de obſeruantia ſubornantes in electionibus, &c. *ſup. num.* 105. *verſ.* 15. *num.* 148.

Monachum Ordinis Ciſtercienſis qui aliquid commiſerit contra Conſtit. editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, *ſup. nu.* 156.

Moniales exeuntes de clauſura abſque licentia, &c. *ſup. num.* 136.

Regulares, qui ex inſulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iaponicas commeant, *ſup. nu.* 165.

Religioſum S. Franciſci de Obſeruantia qui contemptis ſuis Superioribus ad tribunalia appellauerit. *ſup. n.* 154.

Societatis IESV aliquem recipientes exceptis Carthuſianis, abſque licentia, *ſup. nu.* 135.

Superiores non denunciantes eos, qui ſollicitant mulieres in Confeſſione. *ſup. num.* 168.

Superiores quorumcumque Ordinum, qui ſuorum ſubditorum cauſas ad officium S. Inquiſitionis, &c. *ſup. numer.* 170.

Tertiarios portantes habitum Minimorum, *ſup. num.* 105. *verſ. decima quarta.*

Contra perſonas publicas.

BAnnientes perſonas Eccleſiaſticas.

B Cameræ Apoſt. Clericos, notarios, qui in cauſis iuxta propriam eorum tribunalis naturam non ſpectantibus quoquomodo ſe intromittere præſumunt, &c. *ſup. numer.* 174.

A Cardinales non ſeruantes ſtatuta à Iulio II. *ſup. nu.* 127.

Cardinales reuelantes geſta in ſecreto Conſiſtorio, *ſup. num.* 128.

Cardinales ambiêtes Papatum, & ſimoniacos eius cauſa.

Cardinales ſimoniacos in Ordine & beneficio.

Cardinales contrauenientes Bullæ de electione Pontificis, *ſup. num.* 184.

Commiſſarios, vel delegatos ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ, &c. *ſup. num.* 131.

Dominos temporales cogentes aliquem tempore interdicti celebrare diuina, *ſup. num.* 101.

Duellum concedentes, vel permittentes in terris ſuis.

Epiſcopos, qui in ſuſpenſione conferunt beneficia, *ſup. num.* 147.

B Gubernatores locorum ſtatus Eccleſiaſtici, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora concedunt, *ſup. num.* 140.

Inquiſitores male procedentes contra hæreticos, *ſupr. num.* 95.

Iudices, qui in obligationibus in forma Cameræ, & alijs cauſis ad officium A.C. ſpectantibus ſe intromittere, &c. *ſup. num.* 162.

Nuncium Apoſt. qui à Principibus, ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias, &c. *ſup. num.* 134.

Officiales non reddentes integrè computa Cameræ Apoſtol. *ſup. num.* 123.

C Officiales Pœnitentiariæ facientes ſibi interdicta, *ſupr. num.* 137.

Officiales ſtatus Eccleſiaſti recipientes munera præter comeſtibilia, *ſup. num.* 116.

Prælatos vexantes cẽſuris commorantes in ſeruitio Papę.

Prælatos, qui Eccleſiaſticum traxerint ad forum ſeculare.

Prẹlatos dantes nunciantibus prouiſionem beneficiorum.

Prẹſidentes Montium pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos montes, &c. *ſup. nu.* 169.

Principem quemcumque laicum reformationem Fratrum Conuentualium impedientem, &c. *ſup. num.* 105. *verſ. ſexta.*

Prohibentes ſubditis ne vendant Eccleſiaſticis, *ſup. n.* 93.

D *Contra Omnes.*

ABſolutos ab excommunicatione ſub conditione non adimplentes. *ſup. nu.* 95. *in fine.*

Alumina ex partibus infidelium deferentes.

Animalia, & alia bona diripientes ex Eccleſiæ ſtatu.

Armatorum collectas, & caualcatas facientes, *ſup. nu.* 164.

Bona Eccleſiæ occupantes, &c. *ſup. num.* 130.

Cardinalis perſonam offendentes.

Cardinalium in Conclaui bona occupantes, *ſup. nu.* 108.

Capientes Chriſtianos habitantes inter Turcas, *ſup. n.* 141.

Clericorum percuſſores, *ſup. nu.* 83. *verſ. prima.*

Communicantes in crimine cum excõmunicatis à Papa.

E Confeſſionem Sacramentalem contra docentes poſſe fieri in abſentia, *ſup. num.* 163.

Conſpirantes in perſonam Romani Pontif. *ſup. num.* 106. *in princip.*

Conſpirationes contra Cardinales non reuelantes, *ſupr. numer.* 80.

Dantes, & recipientes ob ingreſſum Religionis.

Dantes, & recipientes pro gratia, aut iuſtitia, apud Sedem Apoſt. *ſup. num.* 107. & 177.

Dantes nunciantibus prouiſiones beneficiorum, *ſupr. num.* 113.

Defun-

Defunctorum corpora exenterantes, *ſup. nu.* 103.

Dicentes mortaliter peccare, vel eſſe hæreticos eos, qui defendunt Sanctiſſimam Virginem eſſe conceptam ſine peccato, &c. *ſup. nu.* 109.

Dicentes, vel defendentes quod Fratres Prædicatores, & Minores non ſint in ſtatu perfectionis, *ſup. numer.* 105. *verſ. tertia.*

Duellum committentes, conſulentes, &c. *ſup. nu.* 129.

Eligentes potentia inſignem in Senatorem Romanum, *ſup. num.* 91.

Examini ſe ſupponentes pro alio, vt Beneficium Eccleſiaſticum impetret, *ſup. num.* 124.

Executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ impedientes, *ſup. num.* 181.

Extrahentes delinquentes à ſacris locis, præterquam in caſibus conceſſis per Gregorium XIV. *ſup. nu.* 167.

Falſarios litterarum Pontificalium, *ſup. num.* 84.

Falſificantes monetam Regis Franciæ.

Fœminas ingredientes Monaſteria Regularium.

Fructus primi, vel ſecundi anni beneficij vacantis accipientes, *ſup. num.* 139.

Frumentum ex ſtatu Eccleſiaſtico & locis immediatè extrahentes, *ſup. num.* 153.

Immunitatem Eccleſiaſticam violantes.

Impedientes, vel perturbantes Epiſcopos, & Inquiſitores in officio S. Inquiſitionis, *ſup. num.* 121.

Incendiarios ab homine excommunicatos, & denunciatos, *ſup. num.* 89.

Indulgentias, & indicem caſuum populo proponentes, *ſup. num.* 182.

Interdictum violantes modis prohibitis in Clem. grauis, *de ſent. excom.*

Interdictum Sedis Apoſtol. violantes, *ſupr. num.* 106. *in princip.*

Iocalia, & alia quæcumque ad Sedem Apoſtol. ſpectantia detinentes, ac ſcientes, & non reuelantes, *ſup. nu.* 122.

Iurare facientes illicita, & contraria libertati Eccleſiaſticæ, *ſup. num.* 159.

Laicum, qui Eccleſiaſticum relegauerit, &c. *ſup. nu.* 114.

Lapides, & ornamenta de Eccleſijs, vel locis ſacris auferentes, &c. *nu.* 117. *&* 183.

Libros, vel ſcripturas Cameræ Apoſt. occultantes, vel retinentes, *ſup. num.* 122.

Libros, & monumenta quæcumque ex bibliothecis Ordinis Fratrum Carmelitarum mouentes, *ſup. nu.* 161.

Litteras mittentes, aut nuncium in conclaue, *ſup. nu.* 129.

Magiſtratus prouinciæ Marchiæ Anconitanæ offendentes.

Miniſtros Cameræ Apoſtol. rationes integrè & fideliter non reddentes, *ſup. nu.* 123.

Montium pietatis, & piorum locorum bona occupantes.

Mulieres Monaſteria Regularium etiam Mendicantium, ingredientes, *ſup. num.* 135.

Nepotes Cardinalium ſe fingentes vt expediant gratis litteras Apoſt. *ſup. num.* 118.

Papatum ambientes, eiuſque cauſa ſimoniam committentes.

Papæ ſuadentes, vt infeudet bona Eccleſiæ, *ſup. nu.* 149.

Perſeuerantes per annum in excommunicatione lata à delegato Papæ, *ſup. num.* 87.

Petentes aliquid in collatione, aliaue prouiſione beneficiorum, &c. *ſup. num.* 125.

Recipientes, recipiue permittẽtes Eccleſiæ ditioni ſubiectos homicidas, graſſatores, &c. *ſup. num.* 157.

Reliquias ſacras aſportantes in prouinciam Mediolanenſem, ſine conceſſione Summi Pont. *ſup. num.* 158.

Sal exterum aſportantes in Vrbes, & oppida Sedi Apoſt. ſubiectas, *ſup. num.* 152.

Sacrilegos effringentes Eccleſias.

Sepulchrum Domini petentes ſine licentia Papæ, *ſupr. num.* 179.

Simoniacos in Ordine, & beneficio, *ſup. nu.* 104.

Simoniam confidentialem committentes.

Societatis IESV inſtitutum impugnantes, *ſup. nu.* 160.

Sponſiones, &c. facientes ſuper vita, aut morte aut futura creatione ſummi Pont. *ſup. num.* 126.

Tributa à perſonis Eccleſiaſticis exigentes, *ſup. num.* 92.

Vexantes eos, qui cenſuras in aliquos intulerunt, *ſup. numer.* 94.

DE EXCOMMVNICATIONIbus nemini reſeruatis.

EX DECRETO.

PRima habetur in *cap. nulli fas* 19. *diſtinct.* contra cõtumaciter aſſerentes Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum, prout referunt *Lauor. de Indulg. p.* 2. *cap.* 23. *num.* 1. *Filliuc. tract.* 14. *cap.* 3. *nu.* 43. Si tamen firmiter & veraciter ita crederet, eſſet hæreticus, & abſolutio Papæ reſeruata, in Bulla Cœnæ, *Caſu I.*

Secunda, in *cap. hanc* 10. *queſt.* 2. contra Laicos oblationes Sacerdotibus factas accipientes, vt referunt *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 24. *n.* 10. *Lauor. d. c.* 23. *nu.* 2. *Memor. Clericorum cap.* 8. *excom.* 14.

Tertia, in *cap. adminiſtratores* 23. *queſt.* 5. contra omnes Principes, & Officiales, qui tertiò admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuper eorum cauſis, vt referunt *Tolet. in inſtr. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 37. *nu.* 1. *Soar. tom.* 5. *diſput.* 29. *ſect.* 2. *numer.* 1. *Nauar. cap.* 27. *num.* 112. *Rainer. in catal. cenſurarum extra Bullam cap.* 7. *excom.* 15. *Lauor. d. p.* 2. *cap.* 23. *num.* 3. *Filliuc. d. tract.* 14. *num.* 164.

Ex Decretalibus.

PRima habetur *in cap. licet de euitandis* 6. *de elect.* cõtra aſſentientem electioni de ſe factæ in Summum Pont. à paucioribus, quam duabus Cardinalium partibus, & contra talem recipientes, vt referunt *S. Antonin. p.* 3. *tit.* 24. *c.* 48. *Nauar. in man. cap.* 27. *nu.* 114. *Lauor. d. p.* 2. *cap.* 23. *nu.* 4. *Filliuc. d. tract.* 14. *nu.* 43. *verſ.* 3. *Gambar. de caſibus reſeruatis, c.* 9. *num.* 5. *verſ. ſecunda.*

Secunda in *cap.* non magnopere, ne clerici, vel Monachi. contra Religioſos profeſſos de clauſtro exeuntes ad audiendas leges Ciuiles, vel Phyſicam ſi infra duorum menſium ſpatium non redierint, vt referunt *Soar. tom.* 5. *diſput.* 23. *ſect.* 3. *num.* 9. *Filliuc. d. tract.* 14. *d. n.* 126. *Lauor. d. p.* 2. *cap.* 23. *num.* 8.

Tertia in *cap.* quoniam, de officio Ordin. contra Epiſcopum, qui in ciuitate diuerſarum linguarum ſuſcipit eorum regimen, qui ſunt linguæ ſuæ, priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum, vt referunt *Nauar. d. cap.* 27. *nu.* 114. *Sayr. de cenſur. lib.* 3. *cap.* 32. *nu.* 1. *Filliuc. d. tract.* 14. *num.* 100. *& nume.* 153. *Memor. clericorum cap.* 1. *excom.* 10. *Gambar. dict. cap.* 9. *num.* 5. *verſic. tertia.*

Quarta in *cap.* 1. de locato, contra Doctores, & ſcholares

lares vniuerſitatis Bononien. qui conducunt domos alterius Doctoris, ſeu ſcholaris ante finitam locationem, A ſine eius conſenſu, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. nu. 114. verſ. 4. Soar. d. diſput. 23. ſect. 3. num. 3. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 8. excom. 15. Lauor. d. part. 2. cap. 23. nu. 10. Filliuc. d. tract. 14. nu. 49. Gambar. d. cap. 9 num. 5. in fine.*

Quinta in *cap.* clericis, ne clerici, vel monachi, contra clericos habentes officium Vicecomitis, vel Præpoſiti ſecularis ſi admoniti non deſiſtant, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. num. 117. verſ. ſeptima, Iacob. de Graff. d. par. 1. lib. 4. c. 23. nu. 32. Tolet. in inſtr. Sacerd. lib. 1. c. 37. nu. 7. Soar. tom. 5. diſput. 23. ſect. 3. nu. 21. Lauor. d. par. 3. c. 23. num. 7. Filliuc. tract. 14. num. 105. Gambar. d. c. 9. num. 7.* B

Sexta in *cap. fi. eod. tit.* ne clerici, vel monachi, contra Monachos & Canonicos Regulares, Archidiaconos, Decanos, Præpoſitos, Plebanos, & alios clericos Perſonatus habentes, vel quoſcunque Presbyteros, qui leges, vel Phyſicam audiunt extrà clauſtrum, niſi intra duos menſes redierint, vt referunt *Nau. d. c. 27. nu. 116. Tolet. d. lib. 1. cap. 37. nu. 4. Soar. d. diſp. 23. ſect. 3. num. 9. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 2. excom. 10. & 11. & c. 3. excom. 13. Filliuc. d. tract. 14. nu. 101.*

Septima in *cap.* non minus, & in *cap.* aduerſus de immun. Eccleſ. contra laicos collectas imponentes Clericis, vel Eccleſijs, ſeu iuriſdictionem eorum vſurpãtes ſi moniti non deſiſtunt, vt refert *Filliuc. d tract. 14. nu. 43. verſ. 4. & Lauor. d. c. 13. num. 26.* vbi refert hodie reſeruari in Bulla Cœnæ. C

Octaua in *c.* excommunicationi, de raptoribus, contra eos, qui capiunt bona Chriſtianorum naufragio perdita, & non reſtituunt, quæ hodie eſt de reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini §. 4. vt per *Filliuc. d. tract. 14. c. 3. num. 43. verſ. ſexta. Gambar. de caſibus reſeruatis cap. 9. num. 8.*

Nona in *cap. 1. de ſchiſmat.* contra ementes rem Eccleſię, vel aliter acquirentes à ſchiſmatico, necnon contra tenentem beneficium à ſchiſmatico, & innitentem ordinationi factæ per ſchiſmaticum, vt referunt *Nau. in man. c. 21. nu. 117. Lauor. d. p. 2. c. 23. nu. 5. Filliuc. d. tract. 14. nu. 43. verſ. ſecunda.* D

Decima in *cap. nouerit, de ſentent. excom.* contra omnes ſeruari facientes ſtatuta edita & conſuetudines introductas contra vniuerſalis Eccleſiæ libertatem, vel niſi ea, intra duos menſes faciant amoueri de capitularib. ſuis, id eſt, de publicis Communitatum libris, & contra alias perſonas auxilium ferentes ibi nominatas, vt referunt *Syluest. in ſum. verbo excommunicatio 9. num. 31. Lauor. d. c. 23. nu. 11. Filliuc. d. tract. 14. nu. 43. verſ. quinta, & num. 165. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 7. excom. 8.* vbi aduertit illos, qui de nouo talia ſtatuta edere præſumunt, eſſe excommunicatos in Bulla Cœnæ Domini. *Gambar. d. c. 9. nu. 9.* E

Ex ſexto Decretalium.

PRima habetur in *cap.* vbi periculum, *de elect.* contra mittentes ſcripturas, vel nuncios alicui Cardinali in Conclaui exiſtenti ad electionem Romani Ponc. vel cum eo ſecrete loquentes; item contra officiales, qui non ſeruant contenta in *eod. cap.* vbi periculum, vel circa ipſum fraudem committunt, vt referunt *Syluest. dict. verbo excommunicatio 9. nu. 35. caſu 12. Nau. d. c. 27. nu. 121. Memor. clericorum c. 7. excom. 5. Lauor. d. c. 13. num. 28. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. verſ. 1. & nu. 54. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 7. excom. ... & cap. 9. excom. 45.* vbi aduertit recipientes, vel mittentes litteras, nuntium, notam, aut ſignum aliquod ijſdem nondum ſunt in Conclaui, contrahere excommunicationem Papæ reſeruatam in *Conſtit. 80. Pij IV.* incip. In eligendis, *Gambar. de caſibus reſeruatis c. 10. num. 1.*

Secunda in *cap.* ſciant cuncti, *eod. tit.* contra omnes qui ſiue per ſe, ſiue per alios iniuſte proſequuntur, aut ſpoliant beneficijs, vel bonis ſuis clericos, aut Eccleſiaſticas perſonas, aut eorum cõſanguineos, aut Eccleſias, monaſteria, vel alia pia loca, eo quod noluerint, aut noluit eligere eum, pro quo ipſi rogarunt, ſeu inducebãt eligere, vt referunt *Syluest. dict. verbo excommunicatio 9. nu. 38. caſu 13. Nau. d. c. 27. nu. 123. Tolet. d. lib. 1. cap. 38 nu. 4. Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. num. 3. Sayr. d. lib. 3. cap. 3 nu. num. 7. Lauor. d. c. 23. nu. 12. Rainer. d. cap. 9. excom. 45. Filliuc. d. tract. 14. num. 43. verſ. ſecunda, & nu. 55. Gambar. d. c. 10. nu. 2. in fine, & nu. 3.*

Tertia in *cap.* generali, *eod. tit.* contra vſurpantes de nouo regaliã, cuſtodiam, ſiue guardiam titulo aduocationis, ſiue defenſionis in Eccleſijs, ſiue quibuſlibet alijs pijs locis præſumunt occupare, vel capere aliqua illorum bona dum vacant, vt referunt *Memor. clericorum cap. 9. excom. 42. Lauor. d. p. 2. c. 23. nu. 13. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. verſ. tertia, & nu. 56. & nu. 99. verſ. quarta, & nu. 116. Rainer. d. c. 9 excom. 44.* vbi cum *Soar. dict. diſp. 23. ſect. 4. nu. 6.* notat occupationem bonorum cum effectu, & ſimul vſurpationis conatum requiri ad contrahendam hanc cenſuram.

Quarta in *cap.* indemnitatibus, §. *poſtremo, eod. tit. de elect.* contra eum, qui vocatus, ſeu deputatus ad dirigẽdas moniales in electionibus non temperat ea, ex quibus diſcordiæ naſci, vel foueri poſſunt, vt referunt *Memor. clericorum c. 9. excom. 44. Soar. d. diſputat. 23 ſect. 4. num. 8. Lauor. d. c. 23. n. 21. Filliuc. d. tract. 14. numer. 53. verſ. quarta, & nu. 57. Rainer. d. c. 9. excom. 46.* vbi cum *gloſ. & Caiet.* obſeruat quod ſi quis non vocatus interſit, & perturbet, vel vocatus, ſed poſt electionem iam factam perturbat, non incurrit cenſuram, ſecus ſi non vocatus ſuperior eſſet, quia ſi ille perturbat, dum intereſt, cenſura ligatur. *Gambar. d. c. 10. nu. 4. verſ. quinta.*

Quinta in *cap.* hac conſtitutione, *de officio deleg.* contra partes incitantes conſeruatorem ſibi datum, vt intromittat ſe in ijs quæ non continent apertam violentiam, vel iniuriam, & exigunt altiorem indaginem, ſiue iudicialem diſcuſſionem, vt referunt *Memor. clericorum c. 18. excom. 64. Rainer. d. c. 9. excom. 47. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. verſ. quinta, & num. 58. Gambar. d. c. 10. nu. 6. in princip.*

Sexta in *cap. unic.* de ijs quæ vi, contra eos, qui vi, aut metu extorquent abſolutionem, aut reuocationem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, vt referunt *Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. nu. 11. Memor. clericorum, c. 9. excom. 46. Rainer. d. cap. 9. excom. 48. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. verſ. ſexta, & num. 59. Gambar. dict. c. 10. num. 7 in princip.*

Septima in *cap.* mulieres, *de iudic.* contra eum, qui fingit caſum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipſe vadat ad accipiendum teſtimonium alicuius fœminæ, vt referunt *Soar. d. ſect. 4. nu. 15. Lauor. d. c. 13. nu. 20. Memor. Cleric. c. 9. excom. 47. Rainer. d. c. 9. excõ. 49. Filliuc. d. tract. 14. n. 53. verſ. ſeptima, & n. 70. Gamb. d. c. 10. n. 8.*

Octaua in *cap.* hoc conſultiſſimo, *de rebus Eccleſ. non alien.* contra compellentes Prælatos, vel alias perſonas Eccle-

Eccleſiaſticos, vt ſubmittant Eccleſias, vel earum bona immobilia perpetuo, vel ad longum tempus laicis, vel ſupponant eis, ipſorum iura recognoſcendo, ſeu profitendo ſe tenere ea ab illis tanquam Superioribus patronis, vel defenſoribus; & laicos, qui aliquid horum habentes aliquo modo illicito plus vſurpant, quam illis ſit permiſſum, & moniti ab eo non deſiſtant, vt referunt *Rainer. d. c. 9. excom. 50. Lauor. d. c. 23. num. 23. Filliuc. d. nu. 53. verſ. octaua, & nu. 61. Gambar. d. c. 10. nu. 9.* A

Nona in *c. vnic. de Relig. domibus*, contra Religioſos Mendicantes approbatos poſt Concil. Lugdunenſe, qui denouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant ſine licentia Sedis Apoſt. vt referunt *Nauar. d. c. 27. nu. 127. verſ. 20. Tolet. d. lib. 1. cap. 38. nu. 12. Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. num. 19. Sayr. d. lib. 3. c. 34. nu. 5. Lauor. d. c. 13. nu. 29. Filliuc. d. tract. 14. num. 130.* B

Decima in *cap. vt periculoſa, ne clerici, vel monachi*, contra Religioſos omnes, qui habitum ſuæ Religionis temere dimittunt, & contra Religioſos omnes, qui ad aliqua ſtudia accedunt ſine licentia ſui Prælati, & conſilio maioris partis Conuentus, vt referunt *Nauar. d. c. 27. num. 131. Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. nu. 17. & 26. Lauor. d. c. 13. nu. 32. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. verſ. decima, & num. 63. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 3. excom. 12. & c. 8. excom. 6.*

Vndecima in *cap. quoniam, de immun. Eccleſ.* contra eos, qui impediunt Eccleſiaſticos Iudices ordinarios, vel delegatos ne ſua iuriſdictione vtantur, vt referunt *Rainer. d. c. 9. excom. 66. Lauor. d. c. 13. nu. 18.* C

Duodecima in *cap. eos ſi, eod. tit. de immun. Eccleſ.* contra dominos temporales prohibentes ſubditis ſuis ne cum perſonis Eccleſiaſticis contrahant, vel communia obſequia exhibeant, vt referunt *Nau. d. c. 27. num. 130. §. 23. Lauor. d. p. 2. c. 23. num. 16.*

Decima tertia in *cap. quamquam 4. de cenſib.* contra compellentes Eccleſiaſticas perſonas ad pedagia, guidagia, & c. ſiue per ſe, ſiue per alium exigentes, vt referunt *Soar. dict. diſputat. 23. ſect. 4. numer. 21. Lauor. dict. cap. 23. num. 17. Filliuc. dict. tract. 14. num. 53. verſ. nona, & num. 61.*

Decima quarta in *c. 2. de hæret.* contra quoſcunque qui ſcienter præſumunt ſepelire in loco ſacro hæreticos, credentes, eorum receptatores, defenſores, aut fautores, nec debent abſolui, niſi prius proprijs manibus ſuis publicè extrahant, & proijciant huiuſmodi cadauera, & locus ille perpetuò caret iure ſepulturæ, vt per *Lauor. d. cap. 13. num. 30. Memoriale clericorum cap. 9. excom. 49. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. verſ. vndecima, Gambar. d. c. 10. nu. 12.* D

Decima quinta in *cap. vt inquiſitionis, eod. tit.* contra octo genera delinquentium de quibus ibi, & præcipuè contra omnes habentes iuriſdictionem temporalem, qui non obediunt Epiſcopis, & Inquiſitoribus in requirendis hæreticis, & alijs præſtandis, de quibus ibi: vbi etiam extenditur contra dantes auxilium, conſilium, & fauorem, vt per *Syluest. d. verbo excommunicatio 9. num. 58. caſu 28. Nauar. d. c. 27. num. 135. Tolet. d. lib. 1. c. 38. nu. 19. Memor. cleric. c. 7. excom. 6. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 7. excom. 6. Lauor. dict. cap. 23. num. 25.* E

Decima ſexta in *cap. pro humani, de homicid.* contra eos, qui per aſſaſſinos interficiunt aliquem Chriſtianum, aut vident interfici, quamuis non ſequatur mors, aut aſſaſſinos receperint, defenderint, vel celauerint, vt referunt *Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. num. 46. Rainer. dict. c. 9. excom. 52. Lauor. dict. cap. 13. num. 15. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. verſ. duodecima, & num. 65. Gambar. dict. c. 10. num. 14.*

Decima ſeptima in *cap. 2. de Vſuris* contra clericos, qui permittunt verſari in terris ſuis fœneratores publicos, alienigenas, vel ſi non expellunt eos, intra tres menſes, qui locant illis, vel alio prætextu concedunt domus ad fœnus exercendum, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. nu. 136. verſ. 13. Soar. tom. 5. diſput. 23. ſect. 4. num. 42. Tolet. d. lib. 1. cap. 38. num. 22. Lauor. d. cap. 23. num. 13. Filliuc. d. tract. 14. nu. 108. Sayr. lib. 3. cap. 33. nu. 12. Gambar. d. cap. 10. num. 15.*

Decima octaua in *cap. 1. de iniur.* contra eos, qui concedunt repræſſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel eorum bona, & qui conceſſas extendunt ad prædictos, & bona, niſi intra menſem à conceſſione, vel extenſione abſtinuerint & reuocauerint: ſi autem eſt vniuerſitas imponitur interdictio, vt referunt *Syluest. dict. verbo excommunicatio 9. num. 62. caſu 32. Nauar. dict. cap. 27. num. 136. Rainer. in dict. catalogo cap. 7. excommu. 9. Lauor. dict. cap. 13. num. 19. Filliuc. dict. tractat. 14. numero 53. verſic. decima tertia, & num. 66. Gambar. dict. c. 10. num. 17.*

Decima nona in *cap.* felicis de pœnis, contra omnes Principes & alios dominos, ac Iudices non obſeruantes contenta in eo contra percutientes, vel hoſtiliter inſequentes aliquem S. R. E. Cardinalem, hodie eſt de reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini, vt per *Nauar. d. c. 27. nu. 136. Rainer. in d. catalogo c. 7. excommu. 4. Lauor. d. c. 13. nu. 14. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. in fi. & num. 133. & 134. Gambar. d. c. 10. in fine.*

Ex Clementinis.

PRima fertur in *Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ.* contra præſumentes impedire ſequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico per triennium pacificè non poſſeſſo, & oblatam in Curia Romana vnam ſententiam diffinitiuam in poſſeſſorio, vel proprietate, nunc ſequeſtra non ponuntur ab Ordinarijs, ſed ab ipſis Rotæ Romanæ Auditoribus auctoritate Papæ, vt per *Soar. tom. 5. diſp. 23. ſect. 5. nu. 1. Nau. d. c. 27. nu. 137. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 9. excom. 61. Lauor. d. p. 2. c. 13. nu. 41. Filliuc. d. tractat. 14. num. 67. verſ. prima, & num. 68. Gambar. de caſibus reſeruatis c. 11. num. 1.*

Secunda in *Clem. 1. de ſepultur.* contra ſepelientes aliquem in cœmiterio tempore interdicti extra caſus à iure conceſſos, vel ibidem ſepeliunt publicè excommunicatos, vel nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos, etiamſi ſepelientes ſint exempti, non obſtantibus eorum priuilegijs, vt referunt *Memoriale clericorum cap. 9. excom. 51. Rainer. d. c. 9. excom. 51. & 53. Gambar. d. cap. 11. num. 2. Filliuc. d. tract. 14. nu. 67. verſ. ſecunda, & num. 69.*

Tertia in *Clem.* Religioſi, de decimis, contra Religioſos, qui ſibi appropriant exquiſitis fraudibus, ſiue coloribus vſurpare præſumunt noualia, aut decimas Eccleſijs debitas non ſpectantes ad eos aliqua legitima de cauſa, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſijs de animalibus familiarium, & Paſtorum horum, vel aliorum immiſcentium animalia ipſa ipſorum gregibus, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſijs de animalibus, quæ in pluribus locis emunt in fraudem Eccleſiarum, em-

pta que tradunt venditoribus, vel alijs ad ipſa tenenda, vel de terris, quas alijs tradunt excolendas, decimas Eccleſijs ſolui non permiſerint, aut prohibuerint, ſi requiſiti ab eis, quorum intereſt, à præmiſſis intra menſem non deſtiterint, aut ſi intra duos menſes non ſatisfecerint Eccleſiis læſis, ſi quid contra prædicta vſurpauerint, vt per *Syluest. verbo excommunicatio 9. num. 72. caſu 36. Nauar. cap. 27. num. 188. Tolet. dict. lib. primo capit. 39. numer. 3.* Rainer. *in dict. catalogo capit. 3. excommunic. 15. Lauor. dict. cap. 13. num. 46. Filliuc. d. tract. 14. num. 125. verſic. quinta, & num. 137. Gambar. d. cap. 11. num. 7.*

Quarta in *Clem.* ne in agro §. quia vero, de ſtatu Monach. contra Monachos, aut Canonicos Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, & Monaſterijs, & contra Monachos, qui ſine licentia Abbatum ſuorum tenent arma intra ſepta Monaſterij, vt referunt *Syluest. d. verbo excommunicatio 9. num. 73. caſu 37. Nau. d. c. 27. num. 139. Soar. tom. 5. diſput. 23. sect. 5. nu. 4. Fr. Emman. quaſt. Regular. tom. 2. quaſt. 60. art. 2. verſ. quarta, Filliuc. d. tract. 14. num. 119. Lauor. d. cap. 13. num. 45. Rainer. in d. catalogo cap. 3 excom. 16.*

Quinta in *ead. Clem.* ne in agro contra quoſcunque Monachos, qui intra ſepta Monaſterij ſine licentia Abbatis arma tenere præſumunt, vt per *Rainer. dict. cap. 3. excom. 22. Filliuc. d. tract. 14. nu. 120. Gambar. d. cap. 11. num. 8.*

Sexta in *Clem.* attendentes §. *fin. eod. tit. de ſtatu Regul.* contra eos, qui præſumunt impedire Viſitatores Monialium, & etiam Canonicorum Regularium in ijs quæ pertinent ad officium viſitationis earundem, ſi à Viſitatoribus admoniti non deſiſtant, referunt *Memor. clericorum cap. 9. excomm. 52. Rainer. in dict. catalogo c. 9 excom. 54. Lauor. dict. cap. 13. num. 43. Filliuc. dict. tractat. 14. num. 67. verſ. tertia, & num. 72. Gambar. dict. cap. 11. num. 10.*

Septima in *Clem. 1. de Relig. domibus* contra Beguinos, ſiue qui ſequuntur ſtatum Beguinorum, vel ſectantur aſſumptum, vel de nouo inſtituunt, & Religioſos, qui dictos Beguinos, & vt ſupra, fouent, & dant eiſdem auxilium, conſilium, & fauorem, referunt *Lauor. dict. par. 2. cap. 13. num. 35. Filliuc. dict. tractat. 14. numer. 67 verſ. quarta, & num. 74. & num. 143. Gambar. dict. c. 11. num. 11.*

Octaua in *Clem. 1. de conſanguinit. & affinitat.* contra contrahentes ſcienter Matrimonium in gradu prohibito à ſacris Canonibus conſanguinitatis, vel affinitatis. Et contra illos, qui contrahunt cum Monialibus profeſſis, & etiam Moniales ipſas profeſſas. Et contra Religioſos profeſſos, qui contrahunt cum quauis muliere. Ac denique contra clericos omnes in Sacris conſtitutos, Matrimonium contrahentes, referunt *Soar. tom. 5. diſp. 23. sect. 5. num. 23. Memor. clericorum cap. 2. excom. 12. Rainer. in d. catalogo cap. 2. excom. 12. Lauor. d. c. 13. num. 33. Filliuc. dict. tract. 14. num. 67. verſ. quinta, & numer. 75. & num. 113.*

Nona in *Clem.* nolentes, *de hæret.* contra Inquiſitores, & ipſorum, vel Epiſcoporum, aut Capitulorum Sede vacante commiſſarios deputatos in cauſis Fidei, qui prætextu ſui officij Inquiſitionis illicitè ſumunt pecuniam aliquam, & qui ſcienter confiſcant bona Eccleſiaſtica, etiam applicanda fiſco Eccleſiæ, vt per *Syluest. verbo excommunicatio 9. num. 81. caſu 42. Nauar. d. c. 27. num. 142.* Rainer. *in d. catalogo cap. 6. excom. 2. Filliuc. d. tract. 14. num. 168. Tolet. d. lib. 1. cap. 39. nu. 11.* Gambar. *d. cap. 11. num. 13.*

Decima in *cap. vnic.* de Vſuris, contra omnes officiales locorum quocunque nomine cenſeantur, qui faciunt, ſcribunt, vel dictant ſtatuta de vſuris ſoluendis, vel quod ſolutæ non repetantur, & eos qui iudicant vſuras eſſe ſoluendas, aut ſolutas non eſſe repetendas, & qui habent ſuper hoc poteſtatem, niſi intra tres menſes deleuerint ſtatuta talia de libris Communitatum, vel ſi talia ſtatuta, aut conſuetudines illorum effectum habentes obſeruare præſumant, vt referunt *Syluest. dict. verbo excommunicatio 9. nu. 81. Lauor. dict. cap. 13. nu. 40. Filliuc. dict. tract. 14. nu. 170. Gambar. d. cap. 11. num. 14. Rainer. in dict. catalogo cap. 7. excom. 7.* vbi multipliciter declarat.

Vndecima in *Clem.* cupientes de pœnis, contra omnes Religioſos Mendicantes qui ſine licentia Papæ loca de nouo accipiunt ad habitandum, vel hactenus recepta mutant, vel quouis titulo alienationis transferunt, vt referunt *Syluest. d. verbo excommunicatio 9. caſu 44. num. 85. Nauar. d. cap. 27. num. 144. Memor. clericorum cap. 3. excomm. 22.* Rainer. *d. catalogo c. 3. excom. 20. Gambar. d. cap. 11. nu. 15. Lauor. d. cap. 13. num. 36. Filliuc. d. tract. 14. num. 145.* quorum aliqui notant hanc excommunicationem quoad multos Mendicantes per eorum priuilegia ſublatam eſſe.

Duodecima in *ead. Clem.* cupientes, contra Religioſos, qui in concionibus vel alijs locis dicunt aliquid, vt retrahant auditores à ſolutionibus decimarum Eccleſijs debitarum, vt per *Syluest. d. verbo excommunicatio 9. num. 88. caſu 45. Nauar. dict. cap. 27. nume. 145. Memor. clericorum cap. 3. excom. 19. Lauor. dict. cap. 13. num. 37. Rainer. dict. catalogo cap. 3. excom. 17.* Item etiam in eadem Clemen. fertur alia excommunicatio contra Religioſos, qui de induſtria poſtponunt facere Conſcientiã pœnitentibus, ſeu confitentibus de huiuſmodi decimis ſoluendis, & poſtea præſumunt prædicare non purgata negligentia cum commode poſſint eos admonendo, *Gambar. d. cap. 11. nu. 16.*

Decima tertia in *Clem. 1. de ſentent. excommu.* contra omnes Religioſos cuiuſcunque Ordinis, qui interdictum impoſitum auctoritate Apoſtol. vel Ordinaria nõ ſeruant, cum ſciunt matricem Eccleſiam vel Parochialem loci illud ſeruare, vt referunt *S. Antonin. p. 3. tit. 94. cap. 56. Nauar. d. cap. 27. num. 146. Tolet. d. lib. 1. cap. 39. num. 15. Syluest. d. verbo excommunicatio 9. num. 90. caſu 47. Sayr. d. lib. 3. cap. 33. num. 44. Rainer. in dict. catalogo cap. 3. excom. 14. Lauor. d. cap. 13. num. 38. & 44. Filliuc. d. tract. 14. nu. 125. verſ. duodecima, & nu. 148. Gambar. d. c. 11. num. 17.*

Decima quarta in *Clem.* exiui de Paradiſo, *de verbor. ſignif.* contra eos, qui illam commentantur, vt referunt *S. Antonin par. 3. tit. 24. c. 69. Sayr. d. lib. 3. c. 35. nu. 22. Memor. clericorum c. 9. excom. 54. Rainer. in dict. catalogo c. 9. excom. 56. Lauor. d. c. 13. nu. 44.*

Ex Extrauagantibus.

PRima fertur in *Extrauag.* ſuper gentes, *de conſuetud. inter commun.* contra impedientes nuncios, vel legatos Romani Pontif. ne ingrediantur Regna, Prouincias, & terras, ad quæ ipſos deſtinare contigerit, quæ hodie reſeruata eſt in Bulla Cœnæ Domini, refert *Lauor. d. par. 2. cap. 13. num. 48.* Gambar. *de caſib. reſeruat. cap. 12. num. 2.*

Secunda in *Extrauag.* ambitioſæ, *de rebus Eccleſ. non alien. inter commun.* contra eos, qui extra caſus à Iure permiſſos alienant, vel locant in plures, quam in tres annos bona immobilia, vel mobilia pretioſa Eccleſiarum, vt referunt *Rainer. in dict. catalogo capit. 2. excomm. 13. Filliuc. dict. tractat. 14. num. 99. verſ. ſeptima, & num. 114.* Hanc Extrauagantem receptam eſſe quoad nullitatem contractus, non vero quoad excommunicationem, & alias pœnas extrinſecas reſoluunt Doctores, quos citauimus *infra alleg.*

Tertia in *Extrauag.* etſi deceat, *de maior. & obed. inter commun.* contra Prelatos quoſcunque etiam Patriarchas ad Romanam Curiam venientes, & inde diſcedentes abſque Papæ notitia, & contra omnes qui Prælatos apud Sedem Apoſtol. recipiunt, niſi ante receptionem aduentum illorum Papæ ſignificauerint, vt referunt *Sayr. d. lib. 3. cap. 32. num. 23. Lauor. d. c. 13. nu. 49.*

B Quarta in *Extrauag. vices 2. de treuga & pace;* contra ipſos Rectores Eccleſiarum, & Religioſos Mendicantium in Germania exiſtentes, qui pacem inter ipſos factam violant, vt per *Sayr. dict. lib. 3. cap. 33. num. 44. Memor. clericorum cap. 5. excom. 13. Rainer. in d. catalogo c. 8. excom. 13. Filliuc. dict. tract. 14. num. 149. Lauor. dict. cap. 13. num. 50.*

Quinta in *Extrauag.* quia nonnulli, *de ſentent. excom. inter commun.* contra impugnantes litteras Papæ electi antequam coronetur, cum eodem momento, quo quis in Papam canonicè eligitur, confirmatur immediatè à Deo, & poteſt ante coronationem exercere officium ſuum, vt referunt *Memor. clericorum cap. 9. excomm. 55. Rainer. in dict. catalogo cap. 9. excom. 58. Lauor. d. part. 2. cap. 13. num. 34.*

C Sexta in *Extrauag.* Sancta Romana, *de relig. domib. Ioannis XXII.* contra Epiſcopos, & quoſcunque Prælatos permittentes ritum, habitumve Fraticellorũ, Bizzocorum, ſiue Beguinorum, vt referunt *Caiet. verbo excommunicatio c. 5. Tolet. d. lib. 1. c. 38. nu. 12. Sayr. d. lib. 3. c. 32. nu. 24. Lauor. d. c. 13. nu. 47.* Hæc excommunicatio eſt etiam contra dictos Fraticellos, & Beguinos, & omnes de nouo aſſumentes talem ſectam, quæ hodie non extat, vt obſeruat *Tolet. proximè loco citato.*

D *Ex Concilio Tridentino.*

PRima fertur *ſeſſ. 4.* contra imprimentes, & mandantes imprimi, vendentes, & apud ſe retinentes libros de rebus ſacris tractantes ſine nomine Auctoris, ſine approbatione Ordinarij, & ſi Auctores Regulares fuerint vltra Ordinarij approbationem, requiritur etiam proprij Superioris recognitio & licentia, vt referunt *Soar. tom. 5. diſput. 23. ſect. 7. in princip. num. 2. & 3. Memor. clericorum cap. 9. excom. 56. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 9. excom. 59. Lauor. de Indulgent. par. 2. cap. 13. num. 51. & num. 58. Gambar. de caſib. reſeru. cap. 13. num. 2.*

E Secunda *ſeſſ. 13. cap. fin.* contra eos, qui docent, prædicant, vel pertinaciter aſſerunt, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumunt eos, quos Conſcientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam ſe contritos exiſtiment habita copia Confeſſarij neceſſario præmittendam non eſſe Sacramentalem Confeſſionẽ, vt referunt *Soar. tom. 3. diſp. 66. ſect. 3. Memor. clericorum cap. 9. excom. 57. Rainer. in d. catalogo cap. 9. excom. 60. Filliuc. d. tract. 14. nu. 81. verſ. ſecunda, & nu. 84. Lauor. d. cap. 13. nu. 57. Gambar. d. c. 13. nu. 3.*

A Tertia *ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 1.* contra falsò aſſirmantes Matrimonia filiorumfam. ſine conſenſu parentum contracta eſſe irrita, ac parentes ea rata, vel irrita facere poſſe, vt per *Lauor. d. c. 13. nu. 59.*

Quarta *ead. ſeſſ. 24. de reformat. Matrim. cap. 6.* contra raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, conſilium, & fauorem, vt per *Memor. clericorum c. 9. excom. 58. Rainer. d. catalogo c. 9. excom. 61. Filliuc. d. tract. 14. num. 85. Lauor. d. c. 13. num. 60. Sanch. de Matrim. lib. 7. diſp. 13. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 22. num. 31 verſ. de excom. Bonacin. de Matrimon. q. 4. puncto 18. n. 9. in fine. Gambar. d. cap. 13. nu. 4.*

B Quinta *ead. ſeſſ. 24. de reformat. Matrim. cap. 9.* cõtra dominos temporales, ac magiſtratus cuiuſcunque gradus, dignitatis, ac conditionis exiſtant, qui quouis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcunque alios cogunt quominus libere Matrimonium contrahant, vt per *Rainer. in d. catalogo cap. 7. excom. 14. Filliuc. d. tract. 14. num. 86. Gambar. d. cap. 13. num. 4. Lauor. d. c. 13. num. 61.* Comprehendi tantum temporales quoſdam dominos, & publicam forenſem iuriſdictionem habentes, vt Iudices, & Epiſcopos, obſeruant *Henriq. in ſum. lib. 11. c. 6. §. 6. in commento lit. G. Sanch. de Matri. lib. 4. diſp. 22. in fine, Baſil. Ponti. de impedim. Matrim. cap. 29. §. 12. verſ. ex dictis, Gutier. de Matrim. cap. 79. nu. 16. Bonacin. eod. tract. quæſt. 3. puncto 8. num. 34. verſ. aduertendum.* Non extendi tamen ad prohibentes Matrimonium tenent *Henriq. d. c. 6. §. 5. Bonacin. d. nu. 34. verſic. ſecundo, & q. 4. puncto 17. num. 26. verſ. nec obſtat, Baſil. Ponti. d. §. 12. verſ. ſecundo.*

C Sexta *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* contra Magiſtratus ſeculares, qui ab Epiſcopis requiſiti non præbent eorum auxilium ad reſtituendam, vel conſeruandam clauſuram Monialium, & ad compeſcendum pœnis inobedientes, & contradictores talis clauſuræ, vt referunt *Memor. clericorum cap. 7. excomm. 10. Rainer. dict. catalogo cap. 7. excom. 10. Lauor. dict. cap. 13. num. 63. Filliuc. d. tract. 14. num. 96. verſ. prima, & num. 172. Gambar. d. cap. 13. num. 5.*

D Septima *ead. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 16.* contra Religioſos, & Religioſas, qui recipiunt aliquid à nouitijs, dum ſunt in probatione, vel à parentibus, propinquis, & curatoribus ſuis excepto victu, atque veſtitu, vt per *Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. quæſt. 35. art. 18. concl. 2.*

Octaua *ead. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 18.* contra omnes quicunque ſint, qui quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in caſibus à Iure permiſſis, & expreſſis ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunque Religionis, vel emittendam profeſſionem in eis, & qui in aliquo ex prædictis conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, E aut qui ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquomodo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint, vel qui ſanctarum Virginum, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo ſine iuſta cauſa impedierint, vt referunt *Soar. tom. 5. diſp. 23. ſect. 5. num. 9. Gambar. d. c. 13. nu. 8. Rainer. in d. catalogo c. 9. excom. 63 Filliuc. d. tract. 14. num. 88. Lauor. d. cap. 13. num. 64.* vbi citat meipſum in hoc loco, cuius decreti diſpoſitionem intelligendam eſſe de vi coactiua, non inductiua cum loquatur per verbũ, coegerit, obſeruant *Azor. inſtit.*

ſtit. moral. p.1. lib.13. c.9. quæſt.2. verſ. præterea, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.2. titul.18. l.7. num.62. Procedere in cogente fœminam ad Monaſterij ingreſſum, non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ibi ſeculari retento educetur, donec ætatis aptæ Matrimonio ſit, notant *Nauar. conſ.56. ſub tit. de ſentent. excom. in 1. edit. aliàs conſ.6. ſub tit. de Regular. in nouis, Soar. tom.5. diſp.23. ſect.5. nume.9. Zerola in praxi Epiſcop. par.2. verbo Moniales §.13. Sanch. in præcepta Decalogi tom.1. lib.4. cap.4. num.12.* Non comprehendere tamen cogentes ingreſſu non ſequuto reſoluunt *Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de ſentent. excomm. deciſ.51. Nau. ſub eod. tit. conſ.55. in antiq.* A

Ex diuerſis Summorum Pont. Conſtitutionibus. B

PRima fertur in *Concil. Lateranen. ſub Leone X.* contra eos, qui prædicando, vel diſputando audent impugnare Montes pietatis, vt referunt *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.5. excom.6. Filliuc. dict. tractat.14. num.121. Lauor. de indulgent. par.2. capit.13. num.52.*

Secunda in *eod. Concil. Lateranen. ſub Leone X.* contra ſortilegia, incantationes, & diuinationes per inuocationem dæmonum exercentes, vt referunt *Filliuc. dict. tractat.14. num.67. verſ. ſecunda, Lauor. dict. c.13. num.53.* vide *Conſtitut. Gregorij XV.* incip. *Omnipotentis Dei ſub Dat. 20. Martij 1623.* vbi grauiſſimæ pœnæ imponuntur. C

Tertia in *Conſtitut.24.* Clementis VII. incip. Accepimus, contra eos, qui in Romana Curia Apoſtolicas commiſſiones, intimationes, publicationes, & affixiones præſentauerint præter curſores, vt refert *Lauor. d.c.13. num.77.*

Quarta, in *Conſtit.* Clementis VII. & aliorum Summorum Pontif. relatis, in Conſtitut. Baſilicæ S. Petri de Vrbe *ſub tit.6. de ſacriſtia num.6. fol.47.* contra Archipresbyterum, Canonicos, beneficiatos, & Clericos, eiuſdem Baſilicæ non applicantes integram medietatē omnium fructuum, & diſtributionum quotidianarum primi anni, Sacriſtiæ.

Quinta, *in Conſtit.88. aliàs 112.* Pij IV. incip. *In ſacroſancta*, contra Rectores ſtudiorum, & alios Epiſcopis inferiores doctorandi facultatem habentes, qui aliquem ad gradus doctoratus promoueri, vel Cathedrā, aut lectiones retinere, vel conſequi patiuntur priuſquā Fidei profeſſionem emittant, & alia non ſeruant quæ ſeruare tenentur iuxta formam traditam in eodem *Cōſtit.* vt referunt *Rainer. in d. Catalogo c.8. excommunic.7. Filliuc. d. tract.14. nu.163. verſ. ſeptima.* D

Sexta, *in Conſtit.65.* eiuſdem *Pij IV.* incip. *Cum eius vires*, contra Sedis Apoſt. eiuſque locorum Gubernatores, Rectores, Præſidentes, & alios officiales, qui concedere quouis colore præſumunt alicui licentiam, ſeu facultatem deferendi, vel retinendi etiam ad breuiſſimum tempus archibuſſetos breuioris menſuræ duorum palmorum referunt *Rainer. in d. catalogo c.8. excom.8. Lauor. d. cap.13. num.87.*

Septima, in *Conſtit.56.* eiuſdem Pij IV. incip. *Decet*, contra eoſdem Gubernatores, &c. qui pœnas pecuniarias, ſeu mulctas, aut bonorum in parte, vel in totum confiſcationes contra delinquentes per ſtatuta, vel bannimenta impoſitas alteri quam Cameræ Apoſt. applicare quouis modo præſumunt, vt refert *Rainer. d. cap.8. excom.9.*

Octaua in *Conſt.167.* eiuſdem Pij IV. incip. *Superna*, contra Legatos, Vicelegatos, Gubernatores, & quoſcumque Iudices, & Officiales quouis prætextu & priuilegio munitos, qui per ſe ſeu per eorum Cancellarios, Secretarios, ſcribas, vel alium quemcumque in officijs notariatuum per Cameram Apoſt. venditis, vel in eorum interpretatione, ac originalibus ſcripturis officia huiuſmodi ipſorumque Notariorum præiudicium concernentibus ſe intromittere, aut de illis quomodolibet diſponere, ſeu Notarios illa ementes moleſtare, perturbare, vel impedire, aut contra eos procedere præſumūt, vt refert *Rainer. d. cap.8. excomm.10.*

Nona, in *Conſtit.60.* eiuſdem Pij IV. incip. *In ſublimi* contra Officiales S. Pœnitentiariæ, qui in conceſſionibus, & expeditionibus ſibi interdictis ab eodem Pio IV. quouis priuilegij, ſeu indulti prætextu ſe intromittere quoquomodo præſumunt, vt refert *Rainer. d. c.8. excom.11.* vbi nomine officialium S. Pœnitentiariæ intelligit Regentem, correctores, ſcriptores, procuratores, reuiſores, ſigillatores, & alios quoſcumque.

Decima, in *Conſtit.93.* Pij V. contra omnes, qui vindictæ ſtudio aliquem offenderint in Vrbe, & ibi arma ad hoc, aut armatos congregauerint, vt per *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p.1. lib.4. c.22. nu.22. Filliuc. d. tractat.14. nu.97. verſ. ſeptima.*

Vndecima, in *Conſtit.83.* eiuſdem Pij V. incip. *Si de protegendis*, contra eos, qui occidunt, verberant, deijciunt, perterrefaciunt Inquiſitores, aduocatos, procuratores, notarios, aliumue miniſtrum S. Officij, ſeu accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa fidei quomodocumque productum, vt referunt *Rainer. in d. catalogo c.9. excomm.68. Filliuc. d. tract.14. numer.92. Lauor. d. cap.13. num.84.*

Duodecima, in *Conſtitut.175.* eiuſdem Pij V. incip. *Sanctiſſimus*, contra omnes Superiores, & inferiores officiales, ac miniſtros tam Vrbis Romæ, quam totius Orbis, qui DD. Cardinalium Inquiſitorum Generalium præceptis & mandatis, in quibuſcumque officium S. Inquiſitionis concernentibus non parent, & obediunt, referunt *Rainer. in d. catalogo cap.7. excom.11. & Filliuc. d. tract.14. num.163. verſ. octaua.*

Decima tertia in *Conſtit.47.* eiuſdem Pij V. incip. *De ſalute gregis*, contra omnes Principes quacumque tam Eccleſiaſtica quam mundana, etiam Imperiali, Regia, vel quauis alia dignitate fulgentes, qui in ſuis prouincijs, ciuitatibus, terris, & locis permittunt fieri taurorum, aliarumque ferarum agitationes, id eſt congreſſus hominum cum tauris, alijſque feris beſtijs, & contra clericos tam Regulares quam Seculares beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris Ordinibus conſtitutos, qui in huiuſmodi ſpectaculis publicis, vel priuatis interſunt, vt referunt *Rainer. in d. catalogo cap.7. excom.12. Filliuc. d. tract.14. num.123.* Poſtea Gregorius XIII. de anno 1575. reuocauit pœnas & cenſuras, in *d. Bulla* Pij V. contentas quoad Laicos, & Fratres Milites tātum quarumcunque Militiarum (dummodo ſacris Ordinibus initiati non fuerint) Regnorum Hiſpaniæ, vt atteſtantur *Salzed. ad Bernard. c.75. in nouiſſ. edit. & Quarant. in ſumma Bullarij verbo torneamenta.* Denique Clemens VIII. de anno 1596. abundātius prædictas pœnas & cenſuras quoad omnes in d. *Conſtit.* Pij V. contentos (exceptis Monachis, & Fratribus Mendicantibus, cęteriſque Regularibus cuiuſcumque Ordinis & inſtituti) ſuſtulit, & amouit, illam ad terminos Iuris communis reducēdo, non tamen illi derogando, referunt *Quaranta*

citato loco,& Fr. Emman. quaſt. Regul. tom. 3. q. 68. art. 2. de quarum Conſtitutionum materia & intellectu, vide *Nauar. in man. cap. 15. nume. 18. cum ſeqq. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 2. princ. à num. 27. Ioan. Garc. de expenſ. c. 21. num. 29. Gutier. canon. lib. 1. cap. 7. Azor. inſtitut. moral. p. 3. lib. 2. cap. 15. à princip. Filliuc. tom. 2. tractat. 29. num. 109.* & alios plures citatos à *Cened. ad Decretal. collect. 13. num. 3.*

Decima quarta, in *Conſtit.* 28. Gregorij XIII. incip. *Dubijs*, contra Superiores, & Prælatos Seculares & Regulares; quibus cura Monaſteriorum Monialium incumbit, dicta Monaſteria ingredientes in caſibus non neceſſarijs, nec comitatos à perſonis Religioſis, et iamſi ſint Cardinales, vt refert *Lauor. d. cap. 13. nu. 56.*

Decima quinta, in *Conſtit.* 2. eiuſdem Gregorij XIII. incip. *Omni certè ſtudio*, contra eum, qui Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos depinxerit, aliquo colore infecerit, minio notarit, qui item venales propoſuerit, vt per citatos ſup. hac *alleg. num.* 150.

Decima ſexta, in *Conſtit.* 13. eiuſdem Gregorij XIII. incip. *Inter multiplices*, contra extrahentes frumentum, & legumina extra Vrbem, & ſtatum Eccleſiaſticum, impedientes afferentes prædicta ad Vrbem, & ementes vltra vſum vnius anni, vt refert *Lauor. d. c. 13. nu. 65.*

Decima ſeptima, in *Conſtitut.* 109. Clementis VIII. incip. *Quoniam*, contra Fratres Ordinis Cruciferorum requirentes fauorem pro dignitatibus, & officijs obtinendis, & contra vtentes dictis fauoribus etiam non requiſitis, & contra admittentes ad officia, dignitates, &c. etiam per fauores, vt refert *Lauor. d. cap.* 13. *num.* 54.

CATALOGVS EXCOMMVNIcationum nemini reſeruatarum per ſtatus perſonarum alphabetico Ordine digeſtus.

CONTRA EPISCOPOS.

Fraticellorum habitum permittentes *ſup. nu.* 239.
Litteras à Principibus impetrantes ad dignitates.
Prælaturam in ciuitate diuerſarum linguarum eorum ſuſcipientes, qui ſunt linguæ ſuæ priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum *numero* 194.
Romam petentes, & inde recedentes ſine licentia Papæ, *num.* 236.

Contra Clericos.

Abſoluere præſumentes à caſibus contentis in Bulla Cœnæ.
Adminiſtrandi munus ſuſcipientes in ciuitate diuerſorum rituum, &c.
Alienantes bona Eccleſiarum, vel locantes vltra triennium.
Beneficia fictè reſignantes, vel permutantes.
Matrimonium contrahentes ſi ſint in Sacris.
Medicinam aut leges audientes ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatum habentes *num.* 196.
Montes pietatis impugnantes in concionibus.
Regalia, & Iura Eccleſiarum vacantium procurantes, vt alij occupent.

A Taurorum agitationibus intereſſentes ſi ſint in Sacris.
Vicecomitis officium habentes, vel Præpoſiti ſecularis, ſi admoniti non deſiſtant, *num.* 196.
Vſurarijs alienigenis domos minores Epiſcopis locantes, *num.* 217.

Contra Religioſos.

Arma intra clauſtra ſine licentia tenentes, *nu.* 224.
Beguinarum ſtatum fouentes, *num.* 226.
Capuccinos recipientes Minores de Obſeruantia.
Curiam Principum adeuntes ad nocendum ſuis, *nu.* 223.
Decimas occupantes, vel earum ſolutionem impedientes, *num.* 222.
B Decimas vt non ſoluant retrahentes auditores, *nu.* 231.
Cruciferos requirentes fauores pro dignitatibus conſequendis, *num.* 264.
Inſtituentes nouum Ordinem ſine licentia Papæ.
Interdictum non ſeruantes quando obſeruatur à Cathedrali, &c. *num.* 234.
Medicinam & leges extra clauſtra audientes.
Mendicantes recipientes nouas domos, &c. *num.* 209. & *num.* 230.
Mendicantes & Parochos non ſeruantes pacem inter ſe in Germania, *num.* 237.
Profeſſos temerè habitum dimittentes, *num.* 210.
Profeſſos Matrimonium contrahentes.
C Profeſſos de clauſtro exeuntes ad audiendas leges, vel Phyſicam, &c. *num.* 193.
Recipientes aliquid à nouitijs dum ſunt in probatione, vel à parentibus, & c. *num.* 246.
Superiores, quibus cura Monaſteriorum *Monialium incumbit*, dicta Monaſteria ingredientes in caſibus non neceſſarijs, &c.

Contra Dominos temporales.

Inquiſitionis officij promotionem impedientes.
Matrimonium ne liberè contrahatur impedientes, *numer.* 244.
Præcipientes ſubditis ne præſtent obſequia Eccleſiaſticis, *num.* 212.
D Repræſſalias contra Eccleſiaſticos concedentes.
Statuta in *cap. fœlicis, de pœnis in 6.* non ſeruantes, *nu.* 219.
Taurorum agitationes in terris ſuis permittentes, *nu.* 260.
Vicarij Imper. nomen vacante Imperio retinentes.

Contra Magiſtratus & Iudices.

Arma breuiora tribus palmis permittentes portare in Statu Eccleſiaſtico, *num.* 253.
Cardinalibus Inquiſitoribus in officio ipſorum non parentes.
B Doctores, & profeſſores non facientes profeſſionem Fidei, *num.* 252.
Doctores, & Scholaſticos Vniuerſitatis Bononienſis qui conducunt domos alterius Doctoris, ſeu Scholaris ante finitam locationem ſine eius conſenſu, *nu.* 195.
Inquiſitores Officij prætextu pecuniam extorquentes, *num.* 228.
Ius Eccleſiaſticis reddere negligentes.
Iuſtitiam facere recuſantes poſtquam fuerint admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis, *num.* 191.
Monialium in clauſura contra non adiuuantes Epiſcopos, *num.* 245.

Officiales

Officiales ciuitatis non ſeruantes contenta in *cap. vbi periculum*. A

Officiales Pœnitentariæ in expeditionibus ſibi interdictis à Pio IV. ſe intromittentes, *num.* 256.

Pœnas pecuniarias alteri quam Cameræ Apoſt. applicantes, *num.* 254.

Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam ſeruari faciẽtes.

Vſuras poteſtate fouentes, *num.* 229.

Contra omnes.

ABortum fœtus animati procurantes.

Abſolutionem à cenſuris per vim, aut metum extorquentes, *num.* 206. B

Agnos Dei pingentes, *num.* 150. & 262.

Beguinarum ſtatum aſſumentes, ſeu ſequentes, *nu.* 226.

Bononiæ domos alterius Scholaſtici, vel Doctoris conducentes.

Cardinales dum ſunt in Conclaui ſecreto alloquentes.

Chriſtianum per aſſaſſinos contra mandantes interfici, *num.* 216.

Cogentes ad Matrimonium, *num.* 244.

Cogentes fœminas ingredi Monaſteria, *num.* 247.

Collectas imponentes Clericis, vel eccleſijs, &c. *nu.* 197.

Commiſſiones, intimationes, affixiones Apoſt. &c. præſentantes in Curia Romana præter curſores, *nu.* 250. C

Compellentes Eccleſiaſticos vt ſubmittant laicis Iura eccleſiæ, *num.* 208.

Confeſſionem ante Euchariſtiam neceſſariam non eſſe contra aſſerentes, *nu.* 241.

Electioni aſſentientes de ſe factæ in ſummum Pont. à paucioribus quam duabus Cardinalium partibus, *n.* 192.

Ementes rem Eccleſiæ, vel aliter acquirentes à ſchiſmatico, &c. *num.* 199.

Fraticellorum falſam Religionem profitentes.

Frumenta, & legumina extra Vrbem ac Statum Eccleſiaſticum extrahentes, *nu.* 263.

Gloſſas in Clem. exiui edentes, *num.* 233.

Gloſſas, commentarios, &c. in Concil. Trid. edentes. D

Hæreticos, &c. ſepelientes in locis Sacris.

Impedientes Eccleſiaſticos Iudices, ne ſua iuriſdictione vtantur, *num.* 211.

Imprimentes libros abſque licentia ſuperiorum, *nu.* 240.

Inducentes per fraudem Iudicem ad teſtimonium fœminæ, &c. *num.* 207.

Inquiſitionis officiales occidentes, verberãtes, &c. *n.* 258.

Laicos oblationes ſacerdotibus factas accipientes, *n.* 190.

Laicos imponentes collectas Clericis, vel Eccleſijs, ſi moniti non deſiſtunt.

Legem, medicinam docentes Religioſos.

Litteras Papæ non coronati impugnantes, *num.* 238.

Matrimonium in caſibus prohibitis contrahentes, *n.* 227.

Monialium directores fouentes diſcordias, *nu.* 204. E

Monialium viſitatores impedientes, *nu.* 225.

Montes pietatis impugnantes prædicando, vel diſputando, *num.* 248.

Nuncios Romani Pont. impedientes ne ingrediantur regna, &c. *num.* 234.

Ordinationes factas à ſchiſmaticis ratas habentes.

Pedagia, &c. exigentes ab Eccleſiaſticis perſonis *nu.* 213. Et à Religioſis Mendicantibus.

Procurantes vt Conſeruatores procedant in alijs, &cet. *num.* 205.

Raptores mulierum, & fautores, &c. *num.* 243.

Regalia, & bona Eccleſiæ vacantia titulo defenſionis occupantes, *numero* 205.

Repreſſalias conceſſas contra Eccleſiaſticos extendentes, *num.* 218.

Romæ aliquem offendentes vindictæ ſtudio, &c. *nu.* 257.

Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum contumaciter aſſerentes, *num.* 189.

Sepelientes tempore interdicti, vel interdictos, *nu.* 221.

Scripturas, vel nuncios mittentem alicui Card. in Conclaui exiſtenti, *num.* 201.

Sequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico, per triennium, & cet. præſumentes impedire, *num.* 220.

Spoliantes beneficijs, vel bonis ſuis Clericos, aut Eccleſias *num.* 202.

Sortilegia, incantationes, & diuinationes per inuocationem dæmonum exercentes, *num.* 249.

Statuta, ſeu conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam ſeruari facientes, niſi ea intra duos menſes, &c. *num.* 200.

Vexantes Eccleſiaſticos quia non elegerunt eum pro quo rogabantur.

Vexantes S. Officium.

DE ABSOLVTIONE CENSVrarum reſeruatatum.

REſtat nunc vt videamus quis poſſit à ſupradictis excommunicationibus reſeruatis abſoluere, & agendo prius de illis quæ Papæ reſeruatæ reperiuntur, quas ſupra percurrimus, & in catalogum reduximus à *num.* 185. Sciendum eſt Epiſcopos, & quoſcumque eccleſiæ Primates ab illis abſoluere non poſſe, cum inferior nihil contra ſuperioris voluntatem debeat attentare, *cap. cum inferior, de maiorit. & obed.* nam Epiſcopi (qui iuriſdictionem ſuam non à Deo immediatè obtinent, niſi in ijs quę à conſecratione, & ordinatione dependent, vt latè oſtendimus *p.* 1. *nu.* 1. *cap.* 1. *num.* 18. & *ſeq.*) quamcumque extraneam poteſtatem ab ipſo ſummo Pont. aſſequuntur *Naua. d. cap.* 27. *num.* 263. qui illis ſic vices ſuas, & poteſtatem communicauit, vt in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis eos receperit, vel vocauerit *cap. qui ſe ſcit, cap. decreto* 2. *quæſt.* 6. Ideoque debent Epiſcopi ſinguli cum nomen ſuum alicui actui, cuius ipſi ſunt auctores, inſcribunt, poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referre his verbis. N. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus Bracharenſis. Nec obſtat quod Epiſcopatus ſint de Iure diuino iuxta illud Pſalmi 108. & Epiſcopatum eius accipiet alter, & *Act.* 1. *poſt med. gloſſ. in c. porro* 66. *diſtinct. cap.* 1. & *ſeq.* 80. *diſt.* & Doctores citatos *ſupra alleg.* 1. *nu.* 23. quia reſpondetur Epiſcopos eſſe in Eccleſia de Iure diuino, ſed hic vel ibi, hoc vel eo modo de Iure poſitiuo Canonico eſſe: quare qui in aliquem ex ſupradictis caſibus Summo Pont. reſeruatis inciderit, non ab Epiſcopo, ſed à Summo Sacerdote, qui ad Chriſtiani populi diſciplinam eos ſibi reſeruauit, abſolutio, vel abſoluendi facultas eſt obtinenda.

Si autem quis obtinuerit facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Summo Pont. reſeruatis, non poterit abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non eſt facta mentio illius Bullę, quia caſus Bullæ cœnæ ſpecialiter reſeruantur, & conſequenter indiget ſpeciali expreſſione in conceſſione facultatis abſoluẽdi, tum quia vſu ita receptum eſt; ita docent *Iacob. de Graff.*

irretiti peccatis, quod ea rationabilis conſuetudo præ- A
ſcripta canonicè in Epiſcopatibus aliquibus reſeruauit Epiſcopis; cum ergo in his locis id non habeatur, nec alij textus afferantur, probatum remanet nō dari propriè caſum in Iure reſeruatum Epiſcopo, quod & alijs fundamentis oſtendunt *Soar. Fagundez, & Filliuc. proximè citatis locis.*

Num.52. in fine adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de exam. eccleſ. tract. 10. c. 4. q. 12. reſol. 3.*

Num.64. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. tract. 10. c. 4. q. 12. reſol. 2.*

Num. 146. in fine. adde. ¶ refert me citato in hoc loco *Homobon. tract. 10. c. 4. q. 14. ſupp. 1.*

Num. 164. in fine. adde. *Sanctar. vari. q. 67. num. 2.*

Num. 165. à linea 9. ibi, *num. 16.* adde. ¶ *Sanctarel. var. reſol. lib. 1. quæſt. 57. à princ. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. c. 16. §. 2. ſect. 11. à num. 4.* B

—— & in fine. adde. ¶ Affinitatem ex copula fornicaria inter infideles contrahi aſſerunt *Ioann. Andr. in cap. 1. num. 3. de conuerſ. infidel. vbi Butr. ſub num. 2. Cardin. num. 1. oppoſ. 1.* dum inquiunt per Baptiſmum tolli peccatum adulterij, ſed remanere affinitatem ortā ex eo, in his terminis tenent *Cardin. Bellarm. de Sacram. Matrimon. contron. 4. cap. 30. verſ. denique affinitas. Ant. Riccu de iure perſonarum extra gremium Eccl. exiſten. lib. 2. cap. 5. à num. 6.* Contra *Nauar. conſ. 7. de ſpōſal. in antiq. alids conſ. 12. numer. 2. & 3. de conſanguinit. & affinit. in nouis, & Sanch. de Matrimon lib. 7. diſp. 65. num. 9.* exiſtimantes affinitatem ortam ex copula fornicaria non eſſe naturalem, ac proindè tempore infidelitatis non oriri. C
Vnde infidelem cognoſcentem fornicariè mulierem, ad Fidem conuerſum non poſſe ducere in vxorem conſanguineam dictæ mulieris contra *Sanch. d. diſp. 65. nu. 19. verſ. at clarius eſt*, concludunt *Vega in ſum. tom. 2. c. 34. caſu 129. Anton. Ricciul. d. cap. 5. nu. 14.* vbi *nu. 15.* aſſerit quod ſi fidelis rem habeat cum infideli fœmina, & illa habeat ſororem infidelem, affinitatem cum illa ſorore infideli contrahit, quam ad fidem conuerſam ducere nequit, quamuis ſit nata longè poſtquam primam ſororem cognouit. D

AD ALLEGAT. LII. Pag. 407.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Coriolan. de caſibus reſeru. par. 1. ſect. 1. art. 7.* Ex quibus omnibus fit conſequens à caſibus reſeruatis abſoluere poſſe omnes illos, qui peccata reſeruarunt, vel qui in hac iuriſdictione fori Sacramētalis eis fuerint Superiores, aut quibus ipſi ſpecialiter conceſſerint. Probatur, certum in hac materia eſt reſeruationem in eo conſiſtere quod Eccleſia, vel Superior aufert iuriſdictionem Sacerdotibus inferioribus, B eamque ſibi retinet, ergo idem ſuperior poterit abſoluere, vel is, qui ſuperior fuerit eodem, aut cui ipſe conceſſerit, conſequentia benè infertur; nam ſi alij nō poſſunt, quia reſeruans iuriſdictionem ſibi retinuit, benè ſequitur in reſeruante iuriſdictionem nō deficere, quēadmodum neque in ſuperiore eiuſdem iuxta *reg. text. in l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic. cap. cum inferior, de maior. & obed.* cum ſimilibus, atque etiam neque in eo, cui ipſe conceſſerit iuxta *reg. l. 1. §. qui mandatam, ff. de officio eius, iuncta reg.* qui per alium facit, de regulis Iuris *lib. 6.* cum vulgaribus, & in terminis reſoluit alijs adductis *Henriq. lib. 6. cap. 14. §. 9. Soar. tom. 4. diſput. 30. ſect. 1. à princip.* notantes ſuperiorem reſeruantis intelligi non reſpectu maioris iuriſdictionis in foro exteriori, vt eſt Archiepiſcopus reſpectu Epiſcopi, ſed reſpectu fori Sacramentalis, qualis eſt Pontifex reſpectu Epiſcoporū, & Generalis reſpectu Prouincialis, & Prouincialis reſpectu inferiorum Prælatorum, refert *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta part. 2. lib. 8. cap. 8. n. 2. & 3.* Vtrum autem poſſit Epiſcopus nominatim excommunicatus non toleratus, ſuſpenſus, irregularis, aut interdictus validè aliquem abſoluere à reſeruatis, aut dare licentiam alteri Sacerdoti, vt illum abſoluat? in quo dubio negatiua opinio verior eſt, ex eo, quia huiuſmodi abſolutio, & delegatio eſt actus proprius iuriſdictionis, ſicut actus proprius illius eſt abſoluere ab ipſis reſeruatis, vnde ſicut ipſe non poteſt abſoluere per ſe, ſic nec etiam delegare, ac committere alteri Sacerdoti hanc abſolutionem, ita docent expreſsè *Henriqu. lib. 3. de Confirmat. cap. 13. §. 3. Sanch. lib. 3. de Matrimon. diſp. 21. n. 7.* quos refert, & ſequitur *Fagundez d. lib. 8. c. 8. num. 4. contra Palud. Syluest. Tabien. Naua. & Fr. Emman. contrarium tenentes.*

Num. 4. à linea 7. ibi, *omn. ind.* adde. ¶ Quinimò addo maximè expedire ſi Epiſcopi in ſolennioribus, & præcipuis anni feſtiuitatibus in diœceſi, præſertim in locis à Cathedrali Sede remotis, Pœnitentiarios plures inſtituant, quibus etiam liceat facultatem à reſeruatis caſibus abſoluendi alijs Confeſſarijs impertiri ex S. Congreg. Cardinalium tradunt *Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 1. cap. 1. Megal. part. 1. inſtit. Confeſſ. lib. 1. cap. 13. nu. 24. Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus part. 1. capit. 10. verſ. primo.*

Num. 6. dele eum, & muta in hunc modum.

¶ Nam cum Epiſcopus ſoleat aliquando reſeruare caſus cum cenſuris aliquando ſine illis, oportet, vt vtrunque concedat, nec etiam concedendo quod poſſint abſoluere à caſibus, & cenſuris, concedit abſolutionem, vel diſpenſationem votorum, aut irregularitatum, eadem ratione, quia facultates iſtæ non poſſunt extendi, ita docent *Nauar. in manu. cap. 27. num. 261. Iacob. de Graff. in aureis deciſio. lib. 1. cap. 13. num. 63. Soar. tom. 4. de Pœnitent. diſput. 30. ſect. 1. num. 3. in fine*, quos refert, & ſequitur *Fagundez dict. lib. 8. cap. 8. num. 10.* vbi excipit, niſi quando ex circumſtantijs, aut ex antecedentibus, & conſequentibus aliud conſtiterit de intentione Epiſcopi. Hoc tamen ſolum procedit in Epiſcopis, nam in Summo Pontif. cum nunquam peccata de facto & in actu reſeruentur abſque cenſura conceſſa facultate ad abſoluendum à caſibus reſeruatis, etiam cēſetur conceſſa ad abſoluendum à cenſuris, & de facto nunquam vnum tollitur ſine alio, ſicut nūquam vnum ſine alio ponitur, ita docent *Sà verbo caſus reſeruatus, n. 2. Nauar. in man. cap. 27. n. 261. Iacob. de Graff. d. c. 13. nu. 40. Viuald. in candelab. aureo, vbi de abſolut. nu. 8. & 56. Soar. tom. 4. diſputat. 29. ſect. 1. numer. 11. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 8. numer. 9.* quos refert, & ſequitur *Fagundez d. cap. 8. num. 11.* Nec ſi Epiſcopus concedat alicui omnem ſuam facultatem, & auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, videtur ideò concedere caſus ſibi reſeruatos, niſi de illis ſpecialem fecerit mentionem ea conſideratione, quod reſeruata non veniunt ſub generali conceſſione, vt prob. *cap. 2. in princip. de Pœnit. lib. 6. & obſeruant Nauar. in man. cap. 27. num. 261. Lud. Zecl. i. d. tract. de caſib. Epiſcopo reſeru. in princ. obſeruat. 1. Gambar. de caſibus Papæ reſeru. cap. 2. num. 22. Fagundez d. lib. 8. cap. 8. num. 7. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. lib. 1. cap. 13. num. 65. Soar. d. ſect. 1. num. 3.*

*num.*3. Verum ſi vnum caſum expreſſerit reſeruatum, & deindè generalem clauſulam adijciat, quod omnem ſuam poteſtatem concedit ex vi huius clauſulæ præcedente expreſſione vnius caſus, poterit abſoluere à reſeruatis non expreſſis iuxta *reg. text. in cap. qui ad agendum, verſ. ſed ſi aliquis, de procurator. lib.* 6. cum ſimilib. de quibus *Couar. lib.* 2. *var. c.* 5. *num.* 8. quemadmodum etiamſi Epiſcopus concedat omnem ſuam poteſtatem excepto vno caſu reſeruato, cenſebitur concedere omnes alios caſus non exceptos, quia exceptio vnius format regulam contrariam in reliquis omnibus iuxt. *reg. text. in l. nam quod liquido, §. vlt. ff. de penu legata cum ſimilibus de quibus* latè *Couar. d. cap.* 5. *num.* 4. & 5. ex quibus rationibus in noſtris terminis has doctrinas tradũt *Nauar. d. cap.* 27. *nu.* 261. *verſ.* 11. *Fagundez d. cap.* 8. *nu.* 8. *Sd verbo caſus n.* 1. *Soar. d. ſect.* 1. *num.* 3. notantes etiã ſecundum communem vſum loquendi quando Epiſcopus concedit ſuos caſus, videri intellexiſſe de omnibus ſibi reſeruatis.

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis examine Eccleſiaſtico tractat.* 5. *cap.* 2. *quæſt.* 10. *Filliuc. tom.* 1. *tract.* 15. *num.* 248.

Num. 12. in fine. adde.

¶ Sed pro clariori multorum caſuum deciſione, qui euenire poſſunt, aliqua obſeruanda duxi, & in primis quod ſi pœnitens habens peccata reſeruata adeat primò Superiorem, & Superior audiat in Cõfeſſione omnia peccata tam reſeruata quam non reſeruata ab omnibus ſimul tenetur abſoluere pœnitentem, & ſi intendat abſoluere à reſeruatis tantum, & non ab alijs, peccabit quidem mortaliter, valebit tamen Sacramentum, & gratiam conferet, & velit nolit omnia ſimul peccatà tam reſeruata quam non reſeruata abſoluit: ex graui tamen, & vrgenti cauſa licite poterit ſuperior audire tantum reſeruata, & pro alijs non reſeruatis remittere pęnitentem ad alium Confeſſarium, dummodo ipſa non reſeruata in Confeſſione non audiat; ita docent *Naua. in cap. conſideret §. cauſis num.* 12. 18. & 19. *de Pœnit. d.* ... *Tolet. lib.* 3. *ſumm. cap.* 8. *num.* 3. *Henric. lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 12. *§.* 4. *Soar. tom.* 4. *diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 3. quos refert, & ſequitur *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *à num.* 2. vbi *num.* 7. *cum Soar. d. ſect.* 1. *num.* 10. contra *Henriq.* & plures alios, affirmat in eo caſu in quo pœnitens ritè & rectè Sacramentaliter fuit abſolutus de ſolis reſeruatis à Superiore non teneri amplius illa confiteri, ſed ſatisfacere integritati Confeſſionis, ſi alteri Confeſſario illa peccata tantum non reſeruata fateatur, quæ ſuperiori non fuit confeſſus, & *nu.* 9. obſeruat ſicut licèt Superiori ex cauſa vrgenti abſoluere à reſeruatis tantum remittendo alia alteri Confeſſario, ita id licitum eſſe Religioſo, vel cuicunque alteri Sacerdoti habenti priuilegium ad abſoluendum à reſeruatis ex cauſa vrgenti & graui, additque quamuis ſuperior non audiat caſus reſeruatos, vt ab illis Sacramentaliter abſoluat, ſed ſolum ad tollendam illorum reſeruationem, & ad remittendam illorum abſolutionem inferiori, nihilominus teneri ad ſigillum, & *num.* 11. aſſerit quoties ex cauſa licitum eſt ſuperiori abſoluere Sacramentaliter de Solis reſeruatis ex tali Confeſſione, & abſolutione verum perfici Sacramentum, & formaliter integrum verè conferẽs gratiam, diſtinctum ab alio, quod poſtea ab inferiori confertur, & *num.* 12. reſoluit quando ſubditus confitetur Superiori, & ab illo ſimpliciter abſoluitur ab omnibus reſeruatis, & ab omnibus excommunicationibus, pœnitens tamen per obliuionem inculpabilem omiſit vnum peccatum reſeruatum, vel vnam excommunicationem, auferri tũc reſeruationem quoad peccatum oblitum, & iam tale peccatum oblitum, vel excommunicationem non manere reſeruatam, & citat *Nauar. in dict. cap. cum conſideret num.* 32. & *in manu. cap.* 26. *num.* 13. *Couar. in cap. alma mater part.* 1. *§.* 11. *num.* 12. *Soar. tom.* 4. *diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 15. *Fr. Emman. in explicat.* Bullæ Cruciatæ §. 7. *dub.* 3.

Si verò habens peccata reſeruata prius adeat inferiorem, quàm Superiorem, tenetur dicere ipſi inferiori omnia peccata tam reſeruata quam non reſeruata, & inferior auditis omnibus ſolum eum poteſt abſoluere à non reſeruatis, & pro alijs reſeruatis tenetur eum remittere ad Superiorem, illèque tenetur Superiorem adire, taliſque abſolutio eſt licita, & valida, & fructum gratiæ confert; ita *Syluest. verbo Confeſſio* 1. *num.* 20. *Nauar. in d. cap. cum conſideret num.* 10. *Medin. in c. de Pœnit. quæſt.* 13. *Tolet. d. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 3. *Soar. tom.* 4. *diſput.* 31. *ſect.* 2. *num.* 1. 4. & 6. *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Pœnitentia differ.* 10. *Fagundez d. lib.* 8. *c.* 3. *nu.* 13. vbi *nu.* 15. & 16. notat ſi Superior abſque legitima, & vrgenti cauſa pro mera tantum voluntate & libertate ſua abſoluat ipſum pœnitentem remiſſum ab inferiore à reſeruatis tantum, & hæc audiat, & nolit audire non reſeruata, peccare mortaliter, & talem abſolutionem non ſolùm eſſe illicitam & ſacrilegam, ſed etiam inualidam.

Num. 15. in fine. adde.

¶ Vtrum Confeſſarius nullam omninò habens facultatem circa caſus reſeruatos poſſit abſoluere pœnitentes alterius diœceſis à peccatis reſeruatis in diœceſi pœnitentis? in quo dubio *Soar. tom.* 4. *diſputat.* 30. *ſect.* 1. *numer.* 6. ſub diſtinctione ſic reſpondet, vel peccatum eſt reſeruatum in vtraque diœceſi, vel in diœceſi pęnitẽtis tantum: ſi in vtraque reſeruatum eſt, fatetur non poſſe, ſecùs vero ſi in diœceſi pœnitentis tantum reſeruatũ ſit, quia tunc abſolui poſſe exiſtimat ex eo, quia talis pœnitens iudicãdus eſt, vt incola illius diœceſis in qua abſoluitur, & iuxta forum eius. Ego tamen probabiliorem cenſeo contrariam opinionem, quam tenẽt *Sot. in* 4. *diſtin.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 2. *col.* 9. *in fine, Iacob. de Graf. d.* 13. *num.* 46. *Veg. in ſumm. lib.* 2. *caſu* 326. quos refert, & ſequitur *Fagundez d. cap.* 8. *num.* 20. quia abſolutè loquendo Sacerdos alterius diœceſis non habet iuriſdictionem in aliquos caſus reſeruatos, & pœnitens non eſt exemptus à ſubiectione ſui Epiſcopi, qui peccatum reſeruauit, vnde quamdiu non mutauit domicilium, aut quaſi domicilium, videtur non poſſe abſolui, præſumitur enim aliò ſe contuliſſe fraudulenter: vt ſic abſque mutatione domicilij, vel quaſi domicilij effugeret pœnam reſeruationis proprij Epiſcopi volẽtis eam reſtrictione liberiorem licentiam amputare peccandi. Quid autem ſi Parochianus aliquis verſetur in aliena diœceſi, & peccata ibi reſeruata committat? vide *Fagundez d. c.* 8. *n.* 21. vbi reſoluit poſſe abſolui à quocunque Sacerdote approbato.

Num. 17. in fine. adde. ¶ aduertit tamen *Homobon. de bonis de humana vitæ ſtatibus p.* 1. *cap.* 10. *ſtatim in princip.* iam paſſim vſu receptum eſſe, vt ex munere in foro interiori abſoluat, quinimò non ex vi verborum Concilij Trid. ſed Epiſcoporum conſuetudine, qui vbique ſe ad hoc aſſumere huiuſmodi Pœnitentiarios declarant, vt illis in caſibus reſeruatis, cenſuris, & alijs forum cõſcientiæ concernẽtibus deſeruiant, quaſi Epiſcopalem

juriſdi-

iuriſdictionem habere cenſentur, ita vt à Doctoribus Vicarij in ſpiritualibus nuncupentur, & citat inter alios *Zerol. in praxi ſacram. pœnit. capit. 22. quæſt. 5. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæſt. 19. Antonuc. in catecheſi Neapolit. cap. 34.*

Num. 18. in fine. adde. ¶ *Iacob. de Graff. lib. 3. de caſib. reſeruatis, Marcel. Megal. p. 3. inſtit. Sacerdotum, lib. 1. cap. 12. Franc. Coriolan. in tract. de caſibus iuxta regulam decreti fel. record. Clemen. VIII. Regularibus præſcriptum, Molfeſ. in ſumma Theologiæ Moralis tract. 7. c. 20. de caſib. reſeruatis Prælatis Religioſorum, Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 4. cum ſeqq.*

AD ALLEGAT. LIII. Pag. 413.

NVM. 1. à linea 13. ibi, *reſidere.* adde. ¶ nouè *Sanctarel. variar. reſol. à quæſt. 9. vſque ad quæſt. 16. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo Parochus different. 3. Galgan. de iure publ. lib. 3. tit. 9.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Vaſqu. in opuſc. de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 1. num. 121. cum ſeqq. Card. Tuſch. verbo Reſidentia concluſ. 247. Valent. tom. 3. diſp. 10. q. 3. puncto 5. verſ. altera ſententia, Monet. de commutat. vlt. volunt. ca. 4. num. 95. & 113. Cordub. in quæſt. lib. 1. quæſt. 19. Mech. Galleg. de Parochorum oblig. tempore peſtis p. 1. diſput. 1. num. 46. cum ſeqq. Paul. Griſald. in deciſ. Cathol. verbo Epiſcopus. Ioann. Baptiſta Conrad. in reſp. caſuum conſcient. q. 317. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 52. Molfeſ. in ſumm. Theol. moralis, tract. 6. cap. 11. nu. 13. Sanch. de Matrim. lib. 8. diſp. 6. num. 5. & in præcepta Decalogi lib. 4. c. 37. n. 15. Leſſi. de Iuſt. l. 2. c. 34. dub. 29. nu. 153. latè Sanctar. vari. reſol. q. 1. à princip. contra Alb. de reſid. Thom. Camp. & Cather. de reſid. Epiſc.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ me citato *Sanctarel. d. quæſt. 4. num. 7.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ *Sanctarel. var. quæſt. 3. numer. 5. Molfeſ. d. c. 11. nu. 29.*

Num. 9. poſt finem. adde.

¶ Vnde ex *S. Thom. 2. 2. quæſt. 185. art. 5. colligunt Caiet. Sot. & Miranda,* quos citat & ſequitur Vaſq. *in opuſculo de benefic. cap. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. nu. 135.* principalem reſolutionem procedere quoties non immineret detrimentum ouium, ſi enim tale detrimentum immineret in ſpiritualibus, ex nulla cauſa poſſet abeſſe, quia bonus Paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, vt habetur *Ioann. 10.* Nam munus Epiſcopale adeò ſtrictè obligat, vt minus æſtimare debeat bonus Paſtor detrimentum propriæ vitæ, quam detrimentum in ſpiritualibus ſuarum ouium, quarum curam ſuſcipit, vt egerũt S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis, Staniſlaus Epiſcopus Cracouienſis, & alij plures; idem eſt ſi tempore peſtis opus ſit præſentia Paſtoris ad iuuandum oues ſpiritualibus remedijs, eiſque Sacramenta præſtãdo, niſi iam poſſit per alium ad id tempus æquè bene illud præſtare; & ita egit S. Carolus tempore peſtis Mediolani, nam per ſeipſum præcipuè id præſtauit, exponens vitam propriam periculo mortis, vt adiuuaret oues ſibi commiſſas ſpiritualibus remedijs & Sacramẽtis per ſeipſum, & per alios eius exemplo, vt per *Carol. à Baſilica S. Petri in eius vita lib. 4. cap. 8. & Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus par. 1. cap. 6. propè finem,* vbi etiam ait quod Epiſcopus tempore peſtis etiam cũ periculo vitæ alijs deficientibus reſidere tenetur, & Sacramenta inſtanti neceſſitate adminiſtrare, & citat *Soar. de Sacramento extremæ vnctionis diſput. 44. ſectio. 3.*

A *Ioan. Capeauil. in tract. de neceſſitate, eo modo adminiſtrandi Sacramenta tempore peſtis quæſt. 3. Benion. in ſpeculo Paſtorum lib. 1. diſput. 2. quæſt. 1.* quod etiam generaliter de omnibus habentibus curam animarum tradit *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par. 3. lib. 3. cap. 3.* Excuſatione tamen dignum reputo Prælatum, ſi ſine detrimento Eccleſiæ ſuæ, & ouium ad ſaluãdam propriam vitam abſit, vel fugiat furorem perſecutionis, vt ſe indemnem & incolumem ſeruans poſſit melius in vinea ſibi commiſſa laborare, vt fecit S. Athanaſius, quia contra ipſum tantum erat perſecutio, & oues non patiebantur detrimentum, & fuga ſua reſultauit in maiorem vtilitatem & ſui & vniuerſalis Eccleſiæ, vt benè proſequitur *Molfeſ. d. tract. 6. c. 11. nu. 32.*

B Num. 13. in fine. adde. ¶ *Turrian. de reſidentia pag. 45. Sà verbo reſidentia. Sanctarel. var. reſol. quæſt. 2. Valent. tom. 5. diſputat. 10. quæſt. 3. puncto 5. col. 3. verſ. ſed quæret, Vaſq. in opuſculo de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 2. nu. 141. cum ſeqq. Molfeſ. in ſumm. moralis Theologiæ tract. 6. cap. 11. num. 34.* vbi aduertit; ideò S. Carolus requiſitus à varijs Pontificibus, vt ex cauſis prædictis Romæ reſideret, ſemper ſe excuſabat ſumma modeſtia, & vt gregem ſibi commiſſum gubernaret, renunciauit omnibus alijs beneficijs, & Archiepiſcopatum Mediolanenſem tantum ſibi retinuit, & fructus in vſus pauperum expendebat ſolo victu, & veſtitu contentus, vt in eius vita legimus.

C Num. 22. in fine. adde. ¶ & optima ratione probat *Sanchez in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 41.* vbi *num. 42.* aſſerit quod licet aliqui excipiant votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum quaſi illud emittere & exequi inconſulto Romano Pontif. ſit integrum Epiſcopis, id tamen hodie non eſt licitum, cum aditus non pateat in terram ſanctam ſine Pontificia licentia.

Si tamẽ votum Epiſcoporum ſit modicæ peregrinationis, vel precum, vel abſtinentiarum, quæ munus exequi non impediunt, eſt abſolutum, & obligat nulla Põtificis expectata licentia, quia nulla alia ratione ea neceſſaria eſt, niſi ne impediatur munus ad quod ex iuſtitia tenetur Epiſcopus, ac proindè exequutio votorũ
D non impedientium nulla indiget licentia, nec pendet à dominatiua alicuius poteſtate, ſed in iis eſt ſui iuris ad vouendum, ita *Angel. verbo votum 2. quæſtio. 1. Syluest. eod. verbo 3. quæſt. 1. Tabien. eod. verbo 5. quæſt. 1. num. 2. Azor. d. cap. 16. quæſt. 2. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 2. lib. 2. cap. 12. num. 2. Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 5. nu. 24. verſ. ſecundo, vouere. Soar. de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 3. c. 4. num. 10.* quos refert, & ſequitur *Sanch. d. cap. 25. num. 43.*

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Marc. Anton. Genuenſ. in pra-*
E *cticab. eccleſ. q. 502. num. 3.*

Num. 28. in fine. adde. ¶ Vnde minimè valere votum non procurandi, aut non acceptandi Epiſcopatum, eo quod impediat perfectionem Eccleſiæ ſtatum, illique vtiliſſimum, aſſerunt Roman. *ſing. 507. Nauar. in man. c. 12. nu. 16. D. Barboſ. in l. alia §. eleganter num. 28. ff. ſoluto matrim. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 11. c. 5. quæſt. 1. verſ. quæres an eiuſmodi.*

Num. 33. in fine. adde.

¶ Quis autem ſit Prælatus potens cogere ad acceptandum Epiſcopatum, non abs re dubitari poteſt, in quo dubio Valent. *2. 2. diſp. 10. quæſt. 3. puncto 3. col. 5. conclu. 6.* quem refert, & ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 8. num. 38.* ait optimè, nullum Prælatũ

etiam

etiam Religionis poſſe ad id cogere, ſed id eſſe ſolius **A** Pontificis, quod eius ſit ad id cogere qui poteſt Epiſcopus confirmare.

Num. 35. in fine. adde. ¶ *Ioan. Anton. Maſtobr. in praxi habendi concurſum quæſt. 23. dub. 3. ſecundum Romanam impreſſ.*

Num. 36. in fine. adde.

¶ Per abſentiam enim Epiſcopi à ſua diœceſi nec reſoluitur alternatiua in præiudicium Papæ, itaut Epiſcopus poſſit redire ad ſuos mẽſes ordinarios, neque aliud inducitur quam ſimplex ſuſpenſio vſus alternatiuæ in præiudicium ipſius Epiſcopi abſentis. Ratio primi dicti eſt, quia acceptatio alternatiuæ facta in vim regulæ habet vim cuiuſdam contractus nominati, videlicet permutationis, vt cenſuit Rota apud *Mohedan. deciſ. 3.* **B** *nu. 1. de reſcript.* Nam Papa ex illis octo menſibus quatuor cõmunicat Epiſcopo, Epiſcopus vero ex illis quatuor duos communicat Papæ: vnde etiamſi adhuc res foret integra, quia ſcilicet adhuc Epiſcopus non incepiſſet conferre in menſibus alternatis, non poſſet recedere à tali contractu, niſi concurrat etiam voluntas Papæ *l. 1. C. quando liceat ab empt. diſced. l. nihil tam naturale*, vbi *Dec.* & alij, de regulis Iuris, & fuit deciſum in Fauentina Canonicatus 16. *Decembr.* 1585. *coram Blanchetto, & in d. Sulmonen. alternatiua.*

Num. 43. in fine adde

¶ Quemadmodum enim Papa cõceſſit Epiſcopis gratiam hanc diſtributiuè in ſingulos alternatos menſes **C** propter reſidentiam, ita cenſeatur exigere eandem reſidentiam in ſingulos eoſdem menſes integros, adeò quod non ſequuta reſidentia initio menſis illicò totus menſis ſit affectus, neque ſuperueniens reſidentia in ipſo menſe tollat eam affectionem, quæ ſemel à principio totum menſem tanquam vnum indiuiduum peruaſit, quemadmodum, qui diuinas operas dare damnatus eſt, ſi non à manè, ſed à ſexta diei hora det, nihil dediſſe videtur *l. 1. ff. de annuis legat.* Mens enim Papæ cõcedentis, & Epiſcopi acceptantis, ſufficit vt ex illa diſtributione temporis in menſes certos dicatur conſtitutum indiuiduum, id quod alias natura diuiduum eſt, **D** *l. cum eiuſdem ff. de ædilit. edicto.* Vnde ſi initio menſis Epiſcopus, vel per momentum abſuerit à ſua diœceſi, nihil illi proderit ſi eodem menſe redeat antequam vacet beneficium quominus Papa de eo prouideat; reſeruat enim *reg. 8. Cancel.* non beneficia vacantia in menſibus ibi enumeratis, ſed ipſos menſes, & ſic partem anni integralem, proindèque cum initio menſis propter abſentiam Epiſcopi, ſit Ius quæſitum Papæ ratione menſis, ſemper ille menſis remanet reſeruatus, vt in Papien. beneficij infra relata, & prius in Fauentina Canonicatus 16. Decembr. 1585. coram Card. Blãchetto, **E** & exactè fuit etiam deductum *deciſ. 144. à num. 1. p. 2. recent.* E conuersò ſi initio menſis præſens fuerit Epiſcopus, & vacauerit beneficium, illudque vi alternatiuæ contulerit, moxque receſſerit, nihilominus irrita erit illius prouiſio, & Papa prouidebit tanquam de reſeruato; nam ab euentu colligitur Epiſcopum non habuiſſe animum reſidendi per totum menſem *§. Pauonũ verſ. reuertendi autem animum, Inſtitut. de rerum diuiſ.* perinde ergo eſt ac ſi nec tunc præſens fuiſſet, quia nõ dicitur is eſſe in loco quem corpore occupat, qui mente, & animo abeſt *l. poſtliminij §. captiuus, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. cum latè adductis per Rot. apud Ludouiſi. deciſ. 70. num. 3. & 4.* & per totam: reſidentia enim nõ conſtituitur ex ſola præſentia, ſeu ex commoratione continua *Archid. in cap. licet canon. num. 5. de elect. in 6.* & ita reſoluit *Rota in his terminis*, in vna Elecen. beneficij S. Saluatoris 30. Octobris 1602. coram bonæ mem. Card. Lancelotto, quæ legitur impreſſa inter *recent. p. 4. deciſ. 613. num. 1.* & ruſus 15. *Nouembris eiuſdem anni 1602. coram Penia*, quas reſcripſit *Marcheſan. tom. 1. fol. 350. num. 4.* refert & ſequitur *Lotheri. de re beneſ. lib. 2. quæſt. 39.*

Num. 66. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Viuian. in praxi iurispatron. lib. 2. c. 7. nu. 16. in 2. edit.*

Num. 74. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco nouiſſimè ¶ *Bonacin. vari. tractat. 5. diſputat. 5. puncto 1. num. 4. in fine.*

Num. 85. in fine. adde. ¶ *Sanctarel. vari. quæſt. 3. nu. 49.* vtrum autem Eccleſiæ Cathedralis Parochus poſſit vicariatus officio fungi, vide *Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſion. 319. par. 4.*

Num. 90. à linea 4. ibi, *teſtis*, adde. ¶ tenetur enim tempore peſtis, vel alterius contagioſi morbi ex lege charitatis, & iuſtitiæ reſidere *Hip. de peſte, num. 147. Soar. to. 4. diſp. 44. ſect. 3.* Hęc eſt enim lex boni Paſtoris à Chriſto omnium Paſtorum Principe præſcripta, vt quãdo ſalus gregis hoc poſtulat vitam corporalẽ pro eius ſpirituali vita exponat. Et ſic Sancti Patres illud. Ioan. ſẽper intellexerũt. Bonus Paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis *Card. Paleoth. in Archiep. Bonon. p. 7. ſerm. 5. Ioan. à Capeauil.* de neceſſitate, & modo adminiſtrandi Sacramenta tempore peſtis, *Bannes 2. 2. quæſt. 26. art. 5. Ioſeph. ab ortu in ſpeculo Parochorum cap. 1. quæſtio. 1. Rutil. Benzon. in ſpeculo Epiſcop. & curat. lib. 1. diſputat. 1. Anton. Cuch. inſtit. maior. lib. 16. tit. 16. num. 34.* Sic tẽpore Valeriani Imp. cum Alexandriæ ſæuiſſima peſtis graſſaretur maxima cum laude peſte corruptis ſeruierunt, & qui in eo miniſterio obierunt, nil à martyrij ſplendore abeſſe viſi ſunt, vt dixit Dionyſ. illius Vrbis Epiſcopus, *Tympi. in ſpeculo Eccleſ. ſigno 46.* latè & eleganter *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta part. 3. lib. 3. cap. 3.*

Num. 92. à linea 3. ibi, *reuerſ.* adde. ¶ ſicut etiam veniſſe non videtur, qui ſtatim abijt, vt ad plures Iuris effectus conſiderant *Rebuff. in praxi part. 3. tit. de permutat. num. 12. & in concord. Galliæ rub. de collationibus, §. 1. gloſſ. in verbo.* Etſi reſidentiam deſeruerit, *Tiraq. in leg. ſi nunquam verbo ſuſceperit liberos, num. 176.* quos refert *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchal. Sedium erectione c. 9. num. 31.*

Num. 115. à linea 2. ibi, *inſignibus*. adde. ¶ reſolutum, ita aſſerunt *Nicol. Garcia dict. par. 3. cap. 2. n. 197. Armendariz dict. tit. de reſidentia num. 20.* me citato in hoc loco *Sanctarel. var. reſol. q. 4. nu. 33.*

Num. 116. poſt finem. adde.

¶ Conſuetudine introduci poſſe, vt quotidianæ diſtributiones conferãtur ijs, qui iuſſu ſuarum Eccleſiarum occupantur in computatione redditũm, vel ſumptuũ ipſarum Eccleſiarum, docent *Monet. p. 2. quæſt. 11. num. 47. Cened. d. quæſt. 1. num. 68. Sanctarel. d. quæſt. 10. num. 18.* Inualidam eſſe conſuetudinem, qua introductum fuerit, vt is, qui habet Canonicatus in diuerſis Eccleſijs, percipiat diſtributiones in vtraque, cum tamen in vna tantum reſideat, tenent *Cur. in cap. fin. de conſuet. ſect. 5. num. 45. Monet. p. 2. quæſt. 12. num. 40. & Sanctarel. d. quæſt. 10. num. 20.* Item quod mortuo beneficiario diſtributiones primi anni dentur eius hæredibus, notat *Azor. inſtitut. moral. part. 2. libr. 7. cap. 7. quæſt. 5. Cened. d. quæſt. 1. num. 41. Sanctarel. d. quæſt. 10. num. 21.*

Bonacin. de bo.is Canon. diſp. 2. quæſt. 5. puncto, 6. nu. 11. vbi num. 12. Secus dicit de fructibus. Item quod Canonici, qui vna hebdomada interſunt diuinis officijs, poſſint lucrari diſtributiones ſequentis etiã hebdomadæ, quamuis illis non interſint ex Azor. d. c. 6. q. 5. Sanctar. d. q. 10. n. 23. Item vt vna hora, vel duabus intereſſentes lucrentur maſſam groſſam, ſiue præbendam amiſſis diſtributionibus quotidianis, referunt deciſum Garc. d. c. 2. n. 329. in 1. declar. Armendar. d. loco num. 52.

Num. 117. in fine. adde. ¶ Bonac. de horis Canonic. qu. 5. puncto 6. num. 15. & 16. me citato in hoc loco Sanctar. var. reſol. q. 10. n. 26. & q. 8. n. 14.

Num. 119. in fine. adde. ¶ Sanctar. vari. reſol. q. 4. n. 20.

Num. 126. in fine. adde. ¶ vbi num. 82. & Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 332. in 2. dub. aduertunt etiam hoc caſu durante viſitatione non poſſe Archidiaconum percipere fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex diſpenſatione, vel Eccleſiæ conſuetudine. Si vero Archidiaconus vel Canonicus viſitauerit Eccleſiam, Iura, vel redditus ſuæ præbendæ, non amittere diſtributiones quotidianas, cum viſitando prædicta Iura, & loca, ſeruiat Eccleſiæ in re vtili, dicunt deciſum Monet. d. q. 11. num. 63. Cened. dict. quæſt. 1. num. 36. Garc. p. 3. cap. 2. nu. 333. & ſeq. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 7. qu. 10. me citato Sanctarel. d. q. 11. nu. 9.

Num. 127. à linea 8. ibi, intereſſenti. adde. ¶ lucraturque diſtributiones. Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. c. 3. verſic. quod ſi alicui, referunt deciſum Aloyſ. Ric. d. reſol. 389. n. 4. Zechi. de Repub. Eccleſ. cap. 24. numer. 6. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo diſtributiones num. 3. verſ. ſecundo debentur, Cened. d. quæſt. 1. num. 75. me citato in hoc loco Sanctarel. d. q. 11. nu. 11. Bonacina de horis Canonicis diſp. 2. quæſt. 5. puncto 3. §. 7.

Num. 129. in fine. adde. ¶ At ſi haberent curam animarum in alijs eccleſijs, dũ in eis reſiderent ac ſacramenta adminiſtrarẽt, nõ poſſe percipere diſtributiones, quas perciperent ſi in Eccleſia Cathedrali, vel collegiata, in qua habent canonicatus, vel dignitates reſiderent, reſoluunt Monet. p. 2. q. 11. n. 69. Sanctar. d. q. 11. nu. 13.

Num. 134. in fine. adde. ¶ & de horis Canon. diſp. 2. quæſt. 5. punct. 3. §. 4. Armend. c. loco nu. 81. & 83. Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 113. p. 4. vbi multipliciter intelligit, me citato in hoc loco Sanctarel. vari. q. 7. nu. 10.

Num. 141. in fine. adde. ¶ Armend. d. tit. de reſident. Canon. num. 61.

Num. 148. à linea 5. ibi, 1567. adde. ¶ in impreſſis deciſi. 27. & 1346. & deciſ. 176. nu. 4. p. 1. recent. & optimè in vna Oriolen. canonicatus 14. Martij 1622. coram R. D. meo Nauarro.

Num. 149. à linea 3. ibi, monetur, adde. ¶ gloſ. in capit. quoniam frequenter §. ſi vero in Canonibus, vt lite non conteſt. Caputaq. deciſ. 375. num. 3. & deciſ. 378. p. 2. Seraph. deciſ. 1346. num. 5. & deciſ. 290. nu. 4. Rota in dict. Oriolen. Canonicatus coram D. Nauarro.

Num. 152. in fine. adde. ¶ Sanctar. var. reſolut. quæſt. 13. num. 2.

Num. 154. in fine. adde. ¶ Abſentes in ſeruitio Papæ de Iure communi lucrari fructus, ſed non diſtributiones reſoluunt Ioan. Selu. de beneſ. p. 4. q. 6. n. 36. Garc. d. c. 2. n. 385. Matign. de horis Canon. c. 17. nu. 124. Bonacin. in ſimili tract. diſput. 2. q. 5. puncto 3. §. 1. Sanctar. var. reſolut. q. 7. nu. 34. Sic etiam abſentes in ſeruitio Cardinalis legati lucrari fructus, non tamen diſtributiones præbendarum ſuarum docent Gambarupt. de officio legati de latere libr. 1. de auctorit. legati nu. 56. Zerola in praxi Epiſcopi part. 1. verbo Reſidentia §. 4. Nicol. Garc. dict. capit. 2. num. 382. Monet. dict. part. 2. quæſt. 9. Sanctar. dict. quæſt. 7. num. 53.

Num. 155. in fine. adde. ¶ Cened. pract. & Canon. quæſt. libr. 1. quæſt. 1. numer. 63. & me citato Sanctarel. varia. quæſt. 11. num. 1.

Num. 158. à linea 4. ibi, quartus caſus, adde. ¶ ſimiliter Concilio Prouinciali, ſeu Synodali Clericos intereſſentes diſtributiones quotidianas percipere reſoluunt Salzed. d. cap. 52. litt. C, verſ. idemque pari ratione, Cened. pract. quæſt. 1. numer. 77. verſic. idem pari ratione, Sanctarel. dict. quæſt. 11. numer. 22. & quæſtio. 10. numer. 17. in princip.

—— & in fine. adde. ¶ poſt Cened. idem dicit Sanctarel. d. quæſt. 11. num. 7. in fine, vbi num. 8. cum Moneta d. quæſt. 11. num. 92. aſſerit Canonicum percipere poſſe diſtributiones ſi à Capitulo gratulationis cauſa mitteretur ad Pontificem, Principem, vel Ciuitatem.

Num. 159. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco Homobon. de examin. eccleſ. tractat. 11. cap. 9. quæſt. 21. reſolut. 1. & Sanctarel. dict. quæſt. 11. numer. 14. vbi in fine cum Garc. aſſerit idem eſſe in alijs præbendatis licet non ſint de capitulo.

Num. 160. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco Sanctarel. vari. reſolut. quæſt. 7. numer. 13. & adde quæ dixi agendo de Pœnitentiario in Cathedrali Eccleſia conſtituendo alleg. 55. nu. 30.

Num. 161. in fine. adde. ¶ Garc. d. c. 2. num. 355. Sanctarel. d. q. 7. num. 37. Homobon. de examine eccleſ. tract. 1. cap. 6. q. 29.

Num. 164. in fine. adde. ¶ Cened. dict. quæſtio. prim. numer. 15. Azor. dict. lib. ſeptimo, cap. ſeptimo, quæſt. 12. me citato in hoc loco Sanctarel. dict. quæſtio. octau. num. 12. vbi num. 13. aſſerit Iudicis arbitrio ſtandum eſſe cum quis propter ſenectutem excuſatur, quominus poſſit in choro intereſſe diuinis officijs, & tamen poſſit lucrari diſtributiones.

Num. 169. in fine. adde. ¶ de quo etiam Cened. d. quæſt. 1. nu. 11. Sanctarel. d. q. 8. num. 4.

Num. 170. in fine. adde. ¶ Cened. d. quæſt. 1. nu. 12. Sanctarel. d. quæſt. 8. nu. 5.

Num. 173. à linea 3. ibi, beneficij, adde. ¶ Nicol. Garc. dict. cap. 13. num. 126. Anton. Ricciul. d. cap. 14. num. 37. ego ipſe in collect. ad dict. cap. paſtoralis, 53. numer. 15. in fine, de appellat.

Num. 174. in fine. adde. ¶ Sanctarel. dict. quæſtio. nona, numero nono, idem Bonacin. de horis Canonicis diſputation. ſecunda, quæſtion. quinta, puncto ſecundo, §. ſecundo, Ego ipſe in collect. ad cap. paſtoralis 53. numer. 14. de appellation.

A quo autem iniuſtè excommunicatus omiſſas diſtributiones recuperet, aliqualis videtur extare controuerſia: etenim Vgolin. de cenſur. tab. ſecunda, cap. decimo ſecundo, in princip. numero quarto, opinatur repetere non poſſe ab illis clericis, quibus iam ſunt acquiſitæ, ſed ab eo, qui iniuſtè excommunicauit, & hoc idem affirmant Sayr. de cenſur. libro ſecundo, capit. quinto, numer. vigeſimo ſeptimo, & Soar. tomo quinto, diſputation. decimatertia, ſectio. ſecunda, numer. 25. Verum Moneta dict. quæſtion. 15. numero. 33. annuit à clericis ipſis repetendas eſſe, quia illis iam erunt quæſitæ reuocabiliter, quam ſententiam expreſsè tenent Gutier. dict. cap. primo, numero 136. Nicol. Garc. de benefic. part. ſeptima, capit. 13. numer. 120. & ſeq. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 15. num. 70. Anto. Ricciul.

de vera perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. A *lib.4.c.14.nu.33.Bonacin.d.puncto 2.§.2.*

Limita tamen, quãdo excommunicatus eſſet in mora petendi abſolutionem, quia pro eo tempore, pro quo mora conſiderari poteſt, non recuperat diſtributiones quotidianas, vt per *Nicol.Garc.d.c.13.nu.124.& Ant. Ricciul.d.c.14.num.36.* quos refero ego ipſe *in d.collect. ad d.cap.paſtoralis num.15.*

Num.175.in fine. adde. ¶ *Zerol.p.1.verbo diſtributiones §.3.verſ. octauo, Cened.d.quæſt.1.nu.52.Bonacin.d.diſp. 2.quæſt.5.puncto 2.§.3.Sanctar.d.q.9.nu.12.*

Num.177.in fine. adde. ¶ quod iterum cenſuit eadem *Rota deciſ.176.p.2.recent.* refero ego ipſe *in collect. ad d.c.paſtoralis num.vlt.*

B Ceſſatione à diuinis durãte Canonicos debere percipere diſtributiones quotidianas probari videtur ex text. *in cap.ſi canonici de officio Ordin.lib.6.* & ex reſolutis ſupra de interdictis, & ſuſpenſis, in quam ſententiã ſatis inclinauit Sacra Congregat. *Concilij Trident. de anno 1623.in vna Aquilana ceſſationis.* Contraria tamen opinio communis & receptior eſt ab omnibus ferè Doctoribus aſſerentium Canonicos ceſſatione durante nõ recipere diſtributiones ab Eccleſia, vt per *Couar.in cap. alma mater par.2.§.4.num.7. Henriqu. in ſumm.libr.13. cap.52.§.3.& cap.53.§.2.circa med. Fr.Emman.quæſt. Regul.tom.2.quæſt.116.art.4.Sayr.de cenſur.lib.5.c.19. num.17.Moneta part.2.quæſt.16.nu.36.Anton. de Campos de ceſſatione à Diuinis à num.98. verſ.ſi autem, & in* C *tit.declaration de lo que ſe ha de guardar en tiempo de ceſſacion declar.34. Alphon.Vega in ſum.par.1.capit.103. caſu 6.Anton.Gom.in explicat.Bullæ Cruciatæ ad 5.clauſ. in vltimis verbis, Menoch. de arbitr. caſu 180. Auila de cenſur.p.6.diſp.2.dub.3.concl.3.Bonacin. de horis Canon. diſp.2.quæſt.5.puncto 2.§.5.*

Num.178. in fine. adde. ¶ *Nald.verbo diſtributiones nu. 10.Bonacin.de horis Canon.diſput.2.quæſt.5.puncto 2.§. 1.* me citato in hoc loco *Sanctarel.vari.reſolut. q.9.n.5.* Vnde poſſe clericum lucrari diſtributiones, cũ per vim ab aliquo detinetur, & propterea non poteſt in ſua eccleſia diuinis intereſſe Officijs, reſoluunt *Nauar.d.conſ. 11.num.4.Monet.par.2.quæſt.5.num.54. Cened.d.quæſt.* D *1.num.20.verſ.quinto, Azor.d.cap.7.qu.10.Sanctarel. d. quæſt.9.num.8.*

Num. 179. poſt finem adde.

Monitiones S. Caroli Borromæi ad Canonicos.

VOs qui in Cathedrali Eccleſia dignitates obtinetis Canonici, item tum eiuſdem Eccleſiæ, tum reliquarum quarumuis Eccleſiarum Collegiatarum, vel Vrbanarum, vel diœceſanarum, quicunque ſitis, in omni canonicalis diſciplinæ officio ita agite, vt canonicè, E nempè canonum legibus ad vitæ veſtræ inſtitutum pertinentibus, & conſtitutionum prouincialium, diœceſanarũmque rationi congruenter viuatis. Idque primò maximè ſtudete, vt in conſpectu Dei omnipotentis puro corde, & caſto corpore miniſtretis.

Tum ſinguli vos Ordinis dignitati, aut Canonicatui annexi functiones explete Canonicaliſque muneris partes præſtate: omnes in choro ſtatis horis aſſiſtite, & ad Deum pro fidelibus pias, religioſaſque fundite precationes.

Dum eo loco eſtis memores eſtote adeſſe Chriſtum Ieſum Dominum, cui ſeruite cum timore & tremore.

Non pigri, non ſomnolenti, non oſcitantes adeſtote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis ſtatu.

Attentè, ſtudioſè, ritè, piè, religioſè diuinas laudes concelebrate, & pſallite Deo in conſpectu Angelorum, cantantes in cordibus veſtris Domino.

In choro nemo priuatim, nemo tacitè officiũ recitet, ſed omnes pariter, quicũq; adeſtis, ſenes cũ iunioribus laudate nomẽ Domini in Pſalmis, Hymnis, & Cãticis.

A quibuſcunque colloquijs, & à litterarum, librorumque lectionibus, atque omni vagatione abſtinete.

Pro temporis autem, & officij ratione ſedete, ſtate, genua flectite, caput aperite, & inclinate.

Accurate demum omnia obſeruate, quę eo dẽ genere vobis præſcripta ſunt, itaut veſtro exemplo, alijs Sacerdotibus, clericiſque, & rectè ritèque pſallendi, & ſancte orandi, ac piè agendi animum addatis.

In Pſalmorum autem, Canticorum, & Hymnorum intelligentiam ſtudioſè incumbite, vt dum pſallitis pro ſenſuum ſanctiſſimorũ quos mẽte concepiſtis, ratione vos ad omnem pietatis, deuotioniſq; effectũ excitetis.

Non ordinariæ diſtributionis lucro adducti, ſed Dei charitate, Religioniſque cultu commoti, diuinis officijs adeſte, vt verè ex animoque Pſalmi verba illa concinatis; Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum eſt.

Diuinis officijs abſolutis paululum omnes in choro piè orate, inde abeundi ſigno per pręfectũ dato, cõſurgentes, quo ordine ad chorum acceſſiſtis, eodem in Sacriſtiã redite, vbi cappas, qui illis induti eſtis, & ſuperpellicea ſine ſtrepitu vllo, & ſuſurratione deponite.

Canonicales veſtros conuentus ſtatis Hebdomadæ diebus capitulariter habete omnes, qui debetis ad illos conuenite.

Inde ne diſcedite, niſi miſſione à Capituli præfecto impetrata: ſinguli ordine, & loco ſedete.

Sententiam modeſte dicite, & ſuo quiſque loco non præpoſtere.

A verbis ſcurrilibus abſtinete.

In rebus conſultandis rixas, iurgia, & contumelias cauete.

In initio & fine vniuſcuiuſq. Capituli ſtatas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad diuinum cultum, ad ſpiritualis vitæ progreſſionem, ad Eccleſiaſticam diſciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cætera hoc de genere toto ſeruate, quo prouincialibus Conſtitutionibus præſcripta ſunt.

Omnia in primis agite pace mutua, concorde voluntate, & charitate fraterna vos inuicem diligite. Canonici enim eſtis, qui ſicut pro collegij ratione in antiquo conſtituto vnà in Collegiata Eccleſia vnàque item in canonicali domicilio collocati fuiſtis, ita vno pacis, & charitatis fœdere, vnaque animorum conſenſione coniunctiſſimi, ſicut naſcentis Eccleſiæ miniſtri, quorum erat cor vnum, & anima vna, experiendo videte, ſicut in Pſalmo ſcriptum eſt; Quam bonum & quam iucundum ſit habitare fratres in vnum.

AD ALLEGAT. LIV. Pag.434.

NVM.3. in fine. adde. ¶ Circa illud autem quod Vicarius vbi commodè fieri poteſt, exterus non eſt aſſumendus, ſed ciuis vt notos habeat loci hominum mores, addo *Cucb. in inſtitut. Canon. de Vicario Epiſcopi, Zecbi.de officio Epiſcopi, cap.7.num.32.Menoch.de præſump. lib.5.*

lib.5.præſump.12. vbi ait iure præſumi originarium maiori fide, & diligentia adminiſtraturum. Aliter aliqui ſenſerũt, vt S. Carolus, de quo Carolus à Baſilica S. Petri in eius vita *lib.7.c.36.* ſic ait: Vicarium verò generalem in primis grauem, pietate, religioneque præſtantẽ, doctrina ſpectatum, Iuriſcõſultum, tum præterea diſciplinæ ſacræ ſtudio incenſum Sacerdotem eligebat. Hos verò, nempe Vicarium generalem, & duos alios, qui tũ ad ciuilia, tum ad criminalia deputabantur, adhibere exteros ſolebat, ne fortè amicitia, propinquitate, gratia, aut verò metu adducti, ius aliquo modo quãdoque violarent, minuſvè liberè dicerent. Hæc ille. Refert *Homobon. de Bonis de humanæ vita ſtatibus cap.7. verſ. ubi commodè*, vbi *in verſ. ætas*, ait illam ad id muneris idoneam cenſeri ſi fuerit 28. annorum, & ſuper minori ætate Vicarij Epiſcopum diſpenſare non poſſe, citatque *Cardin. in Clem. 1. q.38. de officio Vicarij.*

Num.4. in fine, adde. ¶ nouiſſimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib. 4. c.12. nu.2. & 3.*

Num.16. poſt finem. adde.

¶ Verum cum homines ſint faciles ad diſſentiendum, improbandũmque quod alteri placet, *l. atem ſi vnus §. principaliter, ff. de receptis arbitr.* vel quia cum oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt *l. vnic. §. & cũ triplici C. de caduc. tollen.* & optimum ex contrario nitet ex *Senec. epiſt.121.* neceſſe ideò fuit homines in diuerſas trahi ſententias quoad veritas à falſitate firmiùs diſtinguatur, iuxta illud *D. Pauli ad Corinth. c.11.* oportet, & hæreſes eſſe, vt qui probati ſint manifeſti fiãt in nobis: vel quia ſummus rerum opifex Deus in pœnam contumaciæ primi parentis nimium ſatagentis, & ſcire cupiẽtis tradiderit mundum diſputationi, vt legitur *Eccleſ.3.* omiſſis alijs pluribus, quæ referri poſſent ex *Caſſan. in catal. gloriæ mundi p.11. conſid.24. verſ.* & vt reaſſumam *p.12. conſid.16. verſ. ſecunda opinio, Marſil. Ficin. ad Pat. de legibus lib.6. Tiraq. ad leg.7. connub. gloſ.1. num.14. & ſeq. Petr. Crinit. de honeſta diſcipl. lib.4. c.14. Barth. Sybil. in ſpecul. peregr. q. dec.1. qu.2. c.9. Petr. Greg. de Republ. lib.4. c.4. nu.3. & lib.10. c.6. nu.17. Menoch. de arbitr. lib.2. caſu 57. nu.44. & ſeq. Decian. in apolog. pro Iuriſprud. contra Alciat. c.10. nu.9. & ſeq. & c.20. Marſil. Columna de reditib. c.34. nu.2. Theſaur. in præfat. ſuarum deciſ. num.33. Ceuall. in præf. to.4. nu.1. & 2.*

Num.37. à linea 1. ibi, *opinio*, adde. ¶ quæ habet generales Epiſcopi Vicarios ordinarios eſſe, quam ampliandam duxi etiam quoad ea quæ requirunt ſpeciale mãdatum, de quibus infra à num.60. ſibi ab eo conceſſa ſi illa Epiſcopus vnica commiſſione conceſſit cum generali mandato, quia ordinaria iuriſdictio tanquam dignior trahit tunc ad ſe delegatam minus dignã ſibi annexam, vt reſoluunt *Sbroz. lib.2. q.55. nu.37. & 39. Sanch. d. lib.3. diſput.29. nu.8. Nicol. Garc. d. cap.8. à nu.40. Monet. de commutat. c.5. nu.483.*

Num.47. in fine. adde. ¶ *Auguſt. de Ancona de poteſt. Papæ quæſt.6. art.3. Iacobat. de Concil. lib.10. art.1. Ricciul. de iure perſonarum lib.9. c.2. nu.13.*

Num.71. in fine. adde. ¶ *Monet. de commut. vltim. volu. cap.12. nu.129. cum ſeqq.*

Num.72. in fine. adde. ¶ latiſſimè in vtramque partem *D. Lotter. in tract. de re benefic. lib.1. qu.28. à numer.118.* etiamſi à conſtituente habeat facultatem conferendi beneficia adiecta clauſula illa generali, & ad omnia alia etiam requirentia ſpeciale mandatum, quoniam non ideo fieri debet extenſio ad maiora expreſſis *capit. qui ad agendum de procurat. lib.6. Clem.3. eod. tit.* tenent

A pluries DD. quos referunt & ſequuntur *Nicol. Garc. de benef. p.12. cap.2. num.69. & Monet. de commut. vlt. vol. cap.11. num.359.* contra *Mohedan. deciſ.3. de officio Vicar. Hieron. Gabr. conſ.200. n.3. lib.1. Gambar. de offic. Legati lib.5. rub.1. à num.115.*

Num.74. à linea 6. ibi, 43. adde. ¶ & cenſuit *Rota in Nentina iuriſpatron.23. Martij 1611. coram Reuerendiſſimo Domino Coccino*, impreſſa *per Farin. deciſ.337. n.5. p.2. recent.* vbi ampliat etiam abſente Epiſcopo, & item in *Valen. beneficij 15. Iunij 1609. coram Gregor. XV.* impreſſa *per Farin. deciſ.257. nu.2. p.2. recent. & in Lucana Iuriſpat.14. April.1616. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa *per Farin. deciſ.576. p.1. recent.*

Num.75. in fine. adde. ¶ Amplia primò, vt nec etiam B in caſu abſentiæ Epiſcopi poſſit Vicarius præſtare conſenſum in donatione Iuriſpatronatus, *Ferret. conſ.347. nu.17. verſ. nec obſtat, Rot. deciſ.337. num.5. p.2. recent.* Amplia ſecundò, vt nec etiam valeret conſuetudo in contrarium *Ferret. conſ.345. nu.5. & ſeq. Rot. deciſ.576. ſub nu.3. p.1. recent.* vbi etiam dicitur quod in omnem euentum talis conſuetudo eſſet contra ius, & ideò deberet eſſe, vel quadragenaria, vel immemorabilis. Amplia tertiò, vt non præſumatur mandatum in Vicario ex lapſu longi temporis niſi ſit enunciatum, vt fuit dictũ in Lucana Iuriſpatronatus 30. Ianuarij 1614. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.

Num.76. in fine. adde. ¶ nec alia beneficia creare *Sbroz.* C *d. lib.2. quæſt.31. nu.4. Ferret. conſ.327. num.4. & conſil. 343. num.1. Burſat. conſ.310. num.27. Garc. de benef. p.5. cap.9. num.75. Rot. in Segobreum capellaniæ 28. Aprilis 1625. coram Vbaldo.*

Num.77. in fine. adde. ¶ *Monet. de commutat. vltim. vol. cap.3. num.496.*

Num.81. in fine. adde. ¶ *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p.2. c.16. nu.16.* Nec poteſt mutare ſtatum alicuius eccleſiæ etiam in caſibus in quibus is poſſet, cuius eſt Vicarius, vt per *Monet. de commut. vlt. volunt. capit.11. num.358.* vbi *n.360.* limitat, ſi ad id ſpeciale mandatũ habeat, vel à cõſtituente habeat facultatem, quæ man- D dato ſpeciali æquipolleat.

Num.90. in fine. adde. ¶ *Benzon. de Iubilæo lib.2. cap.30. verſ. conueniunt in fine, Iul. Lauor. de Indulg. par.2. capit.11. num.51.*

Num.105. in fine. adde. ¶ An autem & quando poſſit ſine ſpeciali facultate commutare vltimas voluntates, vide late tractantem *Monet. de commut. vltim. volunt. c.5. nu.484. cum multis ſeqq.*

Num.121. in fine. adde. ¶ nouè *Monet. de commut. vlt. volunt. cap.5. nu.478.*

Num.124. in fine. adde. ¶ *Monet. d. cap.5. nu.479.* vbi declarat ſi commiſſio extẽdatur ad ſimilia, vel mino- E ra non autem ad maiora iuxta text. in *Clement. non poteſt, de procurat.*

Num.142. in fine. adde. ¶ *Raguſ. de voce canon. q.38.*

Num.149. à linea 14. ibi, inferiorem, vſque ad finem numeri, adde, & muta ſic.

¶ *Gutier. canon. lib.1. cap.1. num.86. Iacob. de Laurent. de Iudice ſuſpecto cap.4. num.7. & 8. Marcheſ. de commiſſ. par.1. rub. de commiſſ. appellat. extra Romanam Curiam c.6. ſub nu.76. in 2. impreſ. Bobadil. in ſua politica lib.1. c.12. nu.39. Cardin. Tuſch. verbo ſuſpectus conclu.908. n.3. Quaran. in ſum. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas n.19. verſ. vlterius quæro, Sigiſm. Scac. de appell. 98. n.68.*

Amplia ſiue ipſe Vicarius ſolus cauſam cognoſcat tanquam Vicarius, ſiue etiam tãquam delegatus ſimul

mul cum Epiſcopo, vt per *Sbroz. d. tract. lib. 3. q. 14. n. 7.* A *Iacob. Laurent. d. cap. 4. num. 11. poſt med. verſ. & ideò,* vbi Epiſcopus, *Scac. d. q. 8. nu. 69.*

Limita tamen primò è conuerſo, nam Vicario Epiſcopi ſuſpecto exiſtente non poteſt ex eadem ratione recuſari ipſe Epiſcopus *gloſ. verbo Epiſcopi in d. c. ſi contra vnam, vbi Franch. col. 2. in fine, Bertach. d. tit. de Vicario Epiſcopi num. 11. Sbroz. d. lib. 3. q. 15. Scacc. d. quæſt. 8. nu. 57. verſ ſeptimo quia,* vbi *nu. 85.* ait quod ſi Vicarius Epiſcopi recuſatur, vt ſuſpectus poterit Epiſcopus loco Vicarij dare alium Iudicem, quia ſuſpicio contra Vicarium non militat contra Epiſcopum, quicquid dicat *Dec. in cap. 1. num. 17. de offic. deleg. & Rebuff. d. tit. de vicar. Archiep. nu. 219.* B

Limita ſecundò in Vicario cauſam cognoſcente non tanquam Vicarius, ſed tanquam delegatus à Papa, vel etiam ab Epiſcopo, tunc enim non poteſt recuſari ex eo quod Epiſcopus ſuſpectus ſit, *Felin. in d. c. inſinuante num. 1. Sbroz. d. lib. 3. quæſt. 14. à num. 8. Scacc. d. qu. 8. num. 70.* quicquid dicat *Iacob. de Laurent. d. c. 4. n. 11.*

Limita tertiò in Vicario Epiſcopi electo, ſeu confirmato per Papam, vel alium ſuperiorem, quo caſu non poteſt vt ſuſpectus recuſari ex eo, quod Epiſcopus ſit ſuſpectus, *Felin. & Rip. dictis locis, Sbroz. d. libr. 3. quæſt. 14. num. 11.*

Limita quartò in Vicario ſeorſim ab Epiſcopo habitante, qui tunc recuſari non poteſt ex eo, quod parti Epiſcopus ſit ſuſpectus, vt per *Rot. d. deciſ. 2. numer. 23. Scacc. d. quæſt. 8. num. 71.* C

Nota tamen quod quando ſuſpicio propter quam Vicarius Epiſcopi eſt recuſatus, tangeret etiam Epiſcopum, prout eſt quando Vicarius recuſatur ex eo, quod Epiſcopus habetur pro ſuſpecto, tunc ſuſpicionis cauſæ non cognoſcuntur coram Epiſcopo, ſed Epiſcopus earum cognitionem alicui alteri confidenti committit, vt referunt *Sbroz. d. lib. 3. quæſt. 16. num. 3. Iacob. Lauren. d. cap. 4. num. 6. ad med.*

Vbi vero Epiſcopi Vicarius fuerit aliundè recuſatus ſuſpectus, ſuſpicionis cauſa probanda eſt coram ipſo Epiſcopo, ad text. *in d. cap. ſi contra vnum,* vbi *Anchar. in 4. & 5. notab. & cæteri ſcribentes, Sbroz. dict. libr. 3. qu. 16. num. 1. Iacob. Laurent. d. cap. 4 ſub n. 6. ad med.* Quid autem Epiſcopo abſente quis nam cognoſcat de cauſa ſuſpicionis recuſati eius Vicarij; vide *Sbroz. dict. libr. 3. quæſt. 16. num. 4. & ſequenti, Iacob. Laurent. dict. c. 4. num. 17. & 18.* D

Num. 154. in fine. adde. ¶ Vnde animaduerſione dignum exiſtimo quod tradit *Iacob. Laurent. de iudice ſuſpecto c. 4. num. 9. & 11. poſt med.* videlicet Vicarium ab Epiſcopo electum licet confirmatum à Papa, vel ab alio quam ab ordinario conſtitutum poſſe ab Epiſcopo remoueri etiam inconſulto Papa, licet non ſic eſſet in electo Vicario immediatè ab ipſo Pontifice, quem nos Vicarium Apoſtolicum nuncupamus. E

Num. 164. in fine. adde.

¶ Qui quidem octo dierum terminus currit Capitulo etiam à die ſcientiæ tranſlationis ſui Epiſcopi ad aliam Eccleſiam, quando tamen à Summo Pontifice Epiſcopus fuerit abſolutus à vinculo prioris: ſtatim enim poſt tranſlationem abſque alio conſenſu Epiſcopum tranſlatum perdere iura primæ Eccleſiæ cenſuit *Rota apud Farin. deciſ. 475. par. 1. recent.* refert deciſum *Maſſob. in ſua praxi habendi concurſum requiſ. 1. dub. 9. ſecundū Roman. impreſ.* me citato *in collect. ad c. 1. nu. 5. de translat. Epiſcopi,* Eccleſiam, à qua volens transfertur, ſeu quam dimittit Epiſcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſoluitur in conſiſtorio Sanctitatis ſuæ, etiam ante expeditionem litterarum Apoſtol. vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſię: & poſteaquam huiuſmodi abſolutionis notitiam Epiſcopus habuerit, etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarij Sacri Collegij, illico teneri eum abſtinere ab exercitio Ordinariæ iuriſdictionis, eamque tranſire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita poſſe, & debere Capitulum ſtatim ea iuriſdictione vti, ac Vicarium iuxta *Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18.* præſcriptum eligere, Sedemque vacantem publicare; ſunt formalia verba Decreti à Sacra Congregat. nouiſſimè emanati, quod refero *in collect. ad d. cap. 1.* Si verò infra prædictos octo dies Capitulum Vicarium non deputauerit, vel minus idoneum elegerit, Archiepiſcopus Metropolitanus poterit illum deputare ex decreto *Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 16. verſ.* ſi ſecus factum fuerit, referunt *Quaran. in ſumma Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas n. 36. Marc. Anto. Genuen. in praxi Archiep. Neapol. c. 70. num. 6.* Metropolitano vero ipſo negligente ſuum Vicarium conſtituere, Epiſcopus antiquior ex ſuffraganeis in Metropolitana illum cōſtituere poteſt: at Epiſcopo exempto negligente Epiſcopus propinquior deputabit, vt ſtatuit idem *Concil. Trident. dict. cap. 16. verſ.* & ſi Eccleſia ipſa Metropolitana, & reſoluunt *Cuch. inſtit. Iuris Canon. lib. 2. titul. 8. de officio vicar. numer. 39. Sbroz. de Vicario Epiſcopi libr. 1. q. 58.*

Num. 165. in fine. adde. ¶ Canonicum autem qui munere Vicarij Epiſcopi fungitur non lucrari diſtributiones quotidianas, ſi horis Canonicis non interſit, etiã ſi à tempore immemoriali obſeruatum ſit vt debeantur, refert deciſum *Nicol. Garc. in addit. ad ſuum tract. de benefic. p. 3. c. 2. n. 348.* ex ea ratione, quia non abeſt ex iuſta cauſa cum Vicarius deſeruiat ſoli Epiſcopo, & nō eccleſiæ, vt inquit *Rot. deciſ. 222. nu. 5. p. 2. diuerſor.*

Num. 167. à linea 8. ibi, *Seraphino.* adde. ¶ *ead. Rot. deciſ. 288. nu. 2. apud Farmacc. p. 2. recent. Vincent. Grilinz. conſ. 121. Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p. 1. cap. 7. verſ. porro.*

Num. 171. in fine. adde. ¶ *& in deciſ. Curiæ Archiepiſco. Neapol. deciſ. 178. p. 4.* & reſoluit *Raguſ. de voce Canonic. quæſt. 37. nu. 4.*

Num. 178. in fine. adde. ¶ Et cum fuiſſet dubitatum an ſalarium etiam non conuentū deberetur Vicario Epiſcopi, & ratio dubitandi ex eo deducebatur quod ad effectum exigēdi ſalarium non conuentum erat probanda extrema, nempè quod Epiſcopus ſolitus eſſet cōducere, & Vicarius locare operas ſuas, iuxta *Alexã. conſil. 109. lib. 3. Dec. conſ. 132. in fi.* contrarium tamen cenſuit *Rot. in Turritana mercedis 20. Maij 1564. coram Illuſtriſ. Seraphino inter eius deciſiones impreſſas deciſ.....* & apud *Marcheſan. p. 1. pag. 1192.* nempè deberi ſalarium, illud enim quod dicitur per *Alex. & Decium* procedit in famulis, & alijs vilibus perſonis, quæ ſæpenumero inſeruiunt pro expenſis etiam ſine ſalario.

Num. 182. in fine. adde. ¶ obſeruant *Vgol. de offi. Epiſc. c. 2. §. 2. n. 2. & Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 291. p. 4.*

Num. 183. poſt finem adde.

¶ Quando Vicarius ita delinquit in officio, vt offendat iuriſdictionem Metropolitani, veluti ſi nolit deferre appellationi ad eum legitimè emiſſæ, vel illius inhibitionem ſpernat, tunc poterit Archiepiſcopus eum coercere cenſura Eccleſiaſtica, in quibus terminis procedit

cedit tex. in c. 1. de officio Vicarij lib. 6. qui venit coniungendus cum alio text. eiuſdem Innocẽtij IV. in eadem cõtrouerſia inter Archiepiſcopum Remen. & eius ſuffraganeos, ſiue eorum Officiales in cap. Romana Eccleſia, in princip. de appellat. Quando vero deliquit in officio præiudicando ſimpliciter partibus & iuſtitiæ, cognitio, & punitio pertinet ad ipſum Epiſcopum, qui habet facultatem à Iure, prout quiuis alius Magiſtratus coercendi Officialem ſuum appellatione remota l. nulli officialiũ C. quom. appell. non recip. regiſtrata per Gratian. in c. ei, qui appellat. §. nulli quoque 2. qu. 6. & ita in his terminis optimè reſoluit D. Lotter. in tract. de re benef. lib. 1. q. 22. nu. 100. cum ſeqqu. vbi intelligit niſi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta ſit deuolutio, & ideo ſecundum hanc diſtinctionem accipiendus eſt Gemin. in d. c. 1. §. fin. ſub num. 4.

AD ALLEGAT. LV. Pag. 451.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus c. 10. de ſtatu & obligat. Pœnitentiarij.

Num. 21. in fine. adde. ¶ & in proprijs terminis comprobat Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus par. 1. cap. 10. verſ. eſt autem quicquid dicant Cuch. in inſtitut. maior. lib. 5. tit. 4. num. 160. Ioann. à Capeaud. de caſibus reſeru. cap. 3. diff. 2.

Num. 23. in fine. adde. ¶ Zerola in praxi Pœnitentiæ cap. 22. q. 5. Sbroz. de offic. Vicarij lib. 2. quæſt. 19. & Antoni. in Catechesi Neapol. cap. 34. quos refert, & ſequitur Homobon. d. cap. 10. ſtatim in princ. & de caſibus reſeruatis part. 1. cap. 5.

AD ALLEGAT. LVI. Pag. 455.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ de cuius materia & intellectu, vide Fuſch. de viſitat. lib. 1. c. 17. n. 11. & 12. Prax. Epiſcop. p. 1. verbo Præbenda Theologalis, Nicol. Garc. de beneſ. p. 5. c. 4. nu. 130. cum ſeqq. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 10. & de commut. vlt. volun. c. 10. nu. 191. cũ ſeqq. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 175. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 101. p. 4. Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p. 1. c. 11. in princ. & c. 12.

Num. 9. in fine. adde. ¶ Nald. verbo diſtributiones num. 9. Boniac. de bonis Canon. diſp. 2. q. 5. punct. 3. §. 6. me citato in hoc loco Sanctarel. d. q. 11. nu. 15.

Num. 18. in fine. adde. ¶ Sanctarel. vari. reſol. quæſt. 3. à num. 9.

AD ALLEGAT. LVII. Pag. 462.

NVM. 3. in fine. adde. ¶ Hoſt. in ſumm. de auctoritate, & vſu palij numer. 6. verſ. Speciale ergo. Anton. Burgoſ. in repet. cap. cognoſcentes num. 211. de conſtitut. Ludou. Gomez in repet. cap. 1. num. 34. de conſtitut. libr. 6. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immun. libr. 3. cap. 5. nu. 60. & 61. quos refert Dyoniſ. Paul. de vera quattuor Patriarch. Sedium Erect. c. 17. nu. 51.

Num. 7. in fine. adde. ¶ Rota apud Farinac. deciſi. 778. num. 1. p. 2. recent.

Num. 8. in fine. adde. ¶ Gonzal. §. 1. proœm. num. 33. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſput. 29. quæſt. 2. Leſſ. in ſimili tractat. lib. 2. cap. 4. dub. 4. Filliuc. tract. 41. de beneficijs cap. 2. à num. 6.

Num. 9. in fine. adde. ¶ in quo non ideo detrahit alie-

A no iuri, ſed proprio vtitur, nec inde modo aliquo turbatur Ordo Eccleſiaſticus, vt latè probat Lotter. de re benef. lib. 2. quæſt. 15. vbi ait Summum Põtificem beneficia diſſita per totum orbem in quibuſuis diœceſibus, ac prouincijs quintuplici iure prouidere. Primò concurſus, quatenus tanquam Epiſcopus vniuerſalis concurrit cum cæteris inferioribus collatoribus. Secundò iure deuoluto, quia videlicet ex cauſa aliqua ius conferẽdi de inferioribus collatoribus ad ipſum facta ſit deuolutio. Tertiò iure præuentionis, cum videlicet præueniendo vacationem beneficij mandat ea ſuccedente certæ perſonæ conferri, vel etiam ipſe ex tunc confert. Quartò iure reſeruationis. Quintò denique ſimplici via iuris, de quibus omnibus agit Lotteri. dict. lib. 2. qu. 16. cum ſeqq.

B Num. 15. in fine. adde. ¶ Qua in re eſt aduertendum in prouiſionibus inferiorum cadere ſuſpicionem antidatæ, niſi ſint in forma publici inſtrumenti cum teſtibus, & alijs ſolemnitatibus, etiamſi aliàs ſint in forma litterarum patentium cum ſigillo, & ſubſcriptione Epiſcopi, vel Secretarij eius, vt cenſuit Rota apud Bellemer. deciſ. 321. & deciſ. 441. & in antiqu. de probat. deciſ. 17. num. 1. idque propter facilitatem ſupplantandi prouiſiones Apoſtol. cuius præſumptio ne quidem remoueretur ex publico inſtrumento in quo eſſent teſtes adhibiti, ſi illi eſſent domeſtici, & familiares Epiſcopi, vt ſingulariter notat Rebuff. in praxi ſub rub. requiſita ad

C collat. bonam num. 12.

Num. 18. poſt finem. adde.

¶ Cum autem reſeruatio ſit odioſa gloſ. verbo finitur in c. præſenti, de offic. deleg. Reſign. deciſ. 1. in fine de præb. Caſſad. deciſ. 3. n. 5. de reſeruat. eaque non inducatur, niſi in caſibus expreſſis Caſſad. deciſ. 2. nu. 9. de reſeruat. Simonet. de reſeruat. quæſt. 5. cum alijs ibi relatis in appẽdice, Rot. in vna Seguntina Archidiaconatus & Canonicatus 19. Martij 1601. coram Illuſtriſſimo Card. Lancell. impreſſa per Farin. deciſ. 43. nu. 3. p. 1. recent. ideò operæ pretium duxi aliquos caſus referre, quibus beneficia S. Sedi Apoſtol. reſeruata reperiuntur, vt Epiſcopus eos non ignoret, ac proindè ne ſe in huiuſmodi beneficiorum collationibus intromittat.

D Num. 22. dele eum, & muta ſic.

22 ¶ Beneficia, etiam apud Sedem, ſeu in Curia vacare dicuntur non ſolùm per obitum in illa (ex qua tantummodo inſurgit reſeruatio clauſa in corpore Iuris) vt probant dict. cap. 2. d. cap. præſenti de præbend. in 6. Extrauag. ex debito Ioann. XXII. de elect. & Extrauag. Regimen cum ſequ. & Extrauag. piæ ſolicitudinis, de præbendis, quia beneficium illius, qui eſt mortuus in Curia, dicitur reſeruatum Rot. deciſ. 700. numer. quarto, apud Farinac. part. 1. recent. ſed etiam per reſignationem, fa-

E ctam in manibus Papæ, quam conſtat verè, & realiter dici vacationem in Curia, etiamſi mediante procuratore alibi conſtituto Ioann. Andr. in d. capit. 2. numero 7. quem ſequitur ibi Anchar. ſub num. 1. ſuper verbo apud Sedem, Gemin. numer. ſeptimo, & alij paſſim, latè Simonet. de reſeruat. quæſt. 28. à num. 1. ex qua vacatione facta per reſignationem, vt ſupra, non inducitur reſeruatio clauſa in corpore Iuris, cum non ſit per obitum, ſed inducitur ex appoſitione manus Papæ, quæ habet vim reſeruationis ſpecialis, vt clarè determinat Extrauag. Ne Romani §. nos qui vigilijs verſic. Romani quoque Pont. de præbend. inter commun. Gonzal. gloſ. 52. n. 7. Vnde etiamſi reſoluatur reſignatio, puta propter regulam de viginti, nõ tamen reſoluitur reſeruatio inducta per

appoſitionem manus validam Roman.conſ.342.à nu.1. Sarrien.ad reg.de infirmis quæſt.33.ad fin.quod non ſatis videtur perpendiſſe Simon.d.q.28.ſub num.6. vt doctè aduertit Lother.de re benefic.lib.2.qu.20.ſub tit. quæ ſit vacatio, in Curia & apud Sedem, gloſ.verbo mori,in Clemen.1.vt lite pendente, Nauar.conſ.fin.de renunciat. Flamin.lib.1.quæſt.4.num.54. Moneta d.cap.3.num.37. Nicol.Narci.dict.cap.1.num.73. Aloyſ.Ricc.& Vgolin. vbi proximè. Vnde Ægid.part.7.quæſt.2. Andr.Gambar.de permutat.benef.part.2.num.147. quos refert, & ſequitur Azori.inſtit.moral.par.2.libr.7.cap.30.quæſt.9. reſoluunt quod ſi duo Clerici Bononienſes in Curia Romana, vbi etiam Epiſcopus Bononien. commoratur, ſua beneficia permutent, eo ipſo vacant in Curia, per cap.licet canon.de præbendis in 6.& idem Gambar. d.p.2. num.67.& Azori.d.quæſt.9.

Num.24. dele eum,& muta ſic.

24 ¶ Sic etiam in Curia beneficia vacare dicuntur, quādo ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur Moneta d.c.3.n.36. Nicol.Garc.d.c.1.n.73.& n.79. reſoluit, quod vbi priuatio inducitur à Iure, ſeu ex decreto propter actum poſitiuum, beneficium dicitur vacare, vbi fit actus, ob quem inducitur priuatio à Iure, ſeu decreto. Beneficiū igitur vacans per ſententiam priuationis lata in Curia contra ſe defendentem, vel verum contumacem, qui de iure habetur pro præſenti, dicitur vacare in Curia, quia data tali præſentia ſiue vera, ſiue ficta propter talem contumaciam etiam moraliter loquendo verè & realiter talis vacatio in Curia cōtingit, vt conſiderat Verall.decis.64.n.1.& 2.p.1.& decis.327.p.3. ſecundum quam intelligenda eſt Rot.decis.35. de præb.in antiq. quatenus ponit regulam vniuerſalem beneficium vacare in loco, vbi quis eo priuatur ex doctrina Franch.in c.præſenti ſub nu.4.verſ.quarto, adde de præbend.in 6. vbi refert hunc inter caſus vacationis in Curia, diſtinguens tamen inter effectum directum & conſequutiuum, vt ibi per eum cum alijs allegatis per Verall.vbi ſupra, refert Melch. Lother.cit. loco, obſeruās tale beneficium eſſe reſeruatū virtute Extrauag.ad regimē de præb. inter commun. non tamen ea reſeruatione, quæ dicitur clauſa in corpore Iuris. Sic etiam vacatio inducta per decretum de dimittendo non malè dici poteſt vacatio in Curia Rot.decis.65.de reſcrip.in antiq. Simon. de reſeru.q.26.n.2. De his tamen beneficijs apud Sedē Apoſtolicam vacantibus Pontifex intra menſem à die vacationis prouidere debet, alioquin dicto tempore elapſo valebunt collationes ab Ordinarijs factę poteſtate ordinaria, proindeque ac ſi nulla vnquam reſeruatio extitiſſet, d.c.ſtatutum, Ant.Fab.lib.1.definit.forenſ.tit.2.definit.32. quod verum eſt in vacationibus apud Sedem; nam in cæteris nullum eſt præfinitum tempus ad conferendum Æne.Falcon.q.4.princ.effectu 20. Gaſpa. Peruſ.tract.de reſeruat.q.5. Menſis autem de quo ſupra incipit currere à die vacationis, non ſcientiæ, gloſ.verbo numerandum, in d.c.ſtatutum, Anton.Fab.d.tit.2.definit.35. Aduertendum tamen, quod reſtrictio hæc ad menſem non operatur, quod poſt menſem omnimodo excludatur Pontifex, vt conferre non poſſit, ſed hoc tantum, vt poſt hunc menſem manus ordinarij vlterius nō cenſeantur ligatæ: poteſt tamē Papa moram purgare in conferendo beneficia vacantia in Curia, quæ intra mēſem non contulerat, ſi tamen res ſit integra, vt reſoluit Maſſobr.in praxi habendi concurſum requiſ.7.dub.49. vbi dub.50. quærit an valeat collatio Epiſcopi qui contulit intra menſem Papæ, ſi poſtea Papa de illo non prouideat, & dub.48. obſeruat hodie litteras ſuper beneficijs vacantibus in Curia datarij ſub die obitus. Et quod in beneficijs vacantibus in Curia non cadat conſuetudo optandi oſtendit Moneta d.c.3.nu.13. An idem ſit vacatio apud Sedem, ac vacatio in Curia dubitari poteſt, cum plures ex doctoribus ſupra citatis confusè, ac promiſcuè vno pro alio vtantur. Veritas tamen eſt quod vacare apud Sedem eſt quando beneficium vacat per obitum in Curia iuxta d.c.2.de præbend.in 6.iuncto c.ſtatutum 3.& c.præſenti 34.eod.tit.& libro, per quod dictum c.2.in certis caſibus extenditur ad duas dietas extra Curiam Romanam: quod intellige per obitum Curialium, ſeu aliorum non habētium originem, & domicilium Romæ, nec de beneficijs ſitis in Vrbe, quia in his non habet locum vacatio apud Sedem d.c.2.de præben.in 6. Gonzal.ad reg.8.Cancell.gloſ.13.n.13.& præcipuè nu.14.cum ſeqq. Vacare autem in Curia dicuntur beneficia non ſolum quando vacant apud Sedem per d.c.2. ſed pluribus modis quos proſequitur Monet.d.c.3.nu.18. Garc.d.c.1.§.1.à nu.68. Gonzal.d.gloſ.13.per totam. Vnde licet vacatio apud Sedem per d.c.2.de præbend.in 6.quæ aliàs dicitur clauſa in corpore Iuris, ſit vacatio in Curia, non tamen aliæ vacationes in Curia dicuntur vacationes apud Sedem in puncto Sarrien. de triennali q.31.à princ.vſque ad § ſecundus igitur, optimè Couar.pract.c.36.nu.4.verſ.cæterum ad hanc, optimè Pute.deciſio.36.alias 38.in nouis lib.2. tenet Rot.in Cordub. capellaniæ regiſtrata per Garc.d.p.5.c.1.nu.425.ad quam ipſe refert nu.88. Gonzal.d.gloſ.13.nu.29. vbi firmat quid ſit vacare apud Sedem, & nu.48. vbi firmat vacare apud Sedem eſſe vacare in Curia, non tamen è conuerſo, vt nu.49.& 50.vbi cum Sarrien.d.q.31.de triennali, reſpondet ad gloſ.verbo in Curia, in c.ſtatutum 3.de præbend.in 6.quod vacare in Curia impropriè dicitur vacare apud Sedem, & nu.52.dicit quod vulgariter dici ſolet vacare in Curia pro vacare apud Sedem, & n.53.quod propriè loquendo licet vacare apud Sedem ſit vacare in curia, non tamen è contra ex Pute.d.deciſ.36.aliàs 38.in nouis lib.2.& vt id vnico verbo dicam, vacatio apud Sedem eſt vacatio per obitum vera, aliæ vacationes dicūtur fictè in Curia, & illa dicitur in corpore iuris clauſa, aliæ nō. Hæc quidem poſt primam huius tractatus impreſſionem mihi animaduertit Cōluſitanus noſter Doctor Odoardus Pinto vtriuſque Iuris conſultiſſimus, ac in Romana Curia Aduocatus integerrimus.

Num.25. in fine. adde. ¶ nouiſſimè D.Melch.Lotheri.de re beneficiaria lib.2.q.8.ſub tit. Iuriſpatronatus cauſa finalis quæ, verſ.primo.

Num.33. in fine. adde. ¶ & reſeruatio per appoſitionem manus Papæ maioris potentiæ eſt quam reſeruatio deducta ex reſeruationibus generalibus Rot. apud Farin. deciſ.401.n.2.p.2.recēt. Et reſeruatum non dicitur beneficium ſeu affectum ex qualibet appoſitione manuū Papæ, ſed ita demum niſi Papa moueatur ex falſa cauſa tangente pertinentiam collationis, ead. Rot.deciſ.187.num.4.& 5.p.2.recent. vbi contrarium tenentes declarantur, ſecus vero quando eſt error circa qualitatem prouiſi, vt ibidem dicitur num.5.

Num.38. in fine. adde. ¶ Sanch.in præcepta Decalogi tomo primo, libro ſecundo, cap.vigeſimoſexto, num.12. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. libro 5. capit.decimo nono, numer.vndecimo, vbi num.12. verum aſſerit quod ad hoc vt priuatio ſuum plenarium ſequatur effectum, requiritur ſententia declaratoria hæreſis incurſæ, nec ante poterit hæreticus remoueri à

poſſeſſione,

poſſeſſione, *& num.* 13. quod hæreticus poſt hæreſim contractam non poteſt reſignare. A

Num. 49. in fine. adde. ¶ Vnde quoad effectum de quo ſupra beneficium dicitur litigioſum, quando agitur de iure reali ſuper collatione facta *Rot. deciſ.* 342. *num.* 2. apud *Farin. p.* 1. *recent.* non dicitur enim beneficium litigioſum niſi lis ſit ſuper titulo, *Rot. deciſ.* 356. *num.* 3. *in fine p.* 1. *recent.* vbi etiam quod non dicitur litigioſum ad effectum vt poſſit dici reſeruatum ex lite inter patronum, & Ordinarium ſuper libertate beneficij, ſatis autem dicetur litigioſum ex commiſſione cauſæ appellationis, ex citatione cum inhibitione, & illius exequutione *Rot. deciſ.* 455. *nu.* 1. *p.* 2. *recent.* Non dicitur vero litigioſum quando non petitur vt ſuum, ſed vt ſibi conferendum *Rot. deciſ.* 253. *nu.* 5. *p.* 2. *recent.* B

Num. 62. in fine. adde.

¶ Vnde infertur quod Sede Apoſt. vacante ceſſant Regulæ reſeruatoriæ, & omnes menſes ſunt Ordinarij, poſſuntque Epiſcopi tanquam ad Ius cōmune redeuntes (exceptis tamen ijs, qui concordatis Nationis Germanicæ ſubſunt, quorum beneficia etiam Sede Papali vacante in menſibus Papæ vacantia ſucceſſori remanēt affecta) prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet menſe *Maſſob. in praxi habendi concurſum reg.* 7. *dub.* 43. *Caputaq. deciſ.* 86. *p.* 1. *& deciſ.* 214. *p.* 2. *Rot. deciſ.* 144. *nu.* 10. *p.* 2. *recent. Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel.* §. 5. *proœm. num.* 46. vbi ait quod non ſolum erunt omnes menſes Ordinarij ante aſſumptionem noui Papę, ſed etiam antequam faciat regulas Cancellariæ, quæ ſemper fieri ſolent die immediatè ſequenti dictæ aſſumptioni, ita quod ſi etiam in illo medio tempore ab aſſumptione vſque ad editionem Regularum vacaret aliquod beneficium in menſibus, alias reſeruatis nullum obſtaculum Ordinarius habere dicatur, & allegat *Gemin. conſil.* 92. *incip. in cauſa Canonicatus num.* 2. niſi alias beneficia ſint affecta, aut Papa poſtea electus declaret non expiraſſe reſeruationem, aut illa de nouo reſeruet, prout fecit Paul. V. fœl. record. de omnibus beneficijs temporę ſuæ aſſumptionis non prouiſis in Bulla ad fauorē Conclauiſtarum ſub dat. pridie Kalend. Auguſti 1605. referente *Nicol. Garc. de benef. p.* 5. *c.* 1. *nu.* 645. *cum ſequētibus*, & prout fecit etiam S. D. N. Vrbanus VIII. generaliter *reg.* 68. *Cancellariæ ab eo noniter addita tenoris ſequentis.* Item S. D. N. prouidè conſiderans conſueuiſſe quandoq; Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos beneficia, quæ vacante Sede Apoſt. vacare contigerat, diſpoſitioni ſuæ reſeruare, intendens de beneficijs huiuſmodi tam Conclauiſtis, quam pauperibus Clericis, & alijs benemeritis perſonis prouidere, omnia & ſingula beneficia per regulas Cancellariæ Apoſt. aut quaſlibet alias Apoſt. Conſtitutiones temporales Romani Pontif. pro tempore exiſtentis diſpoſitioni quomodolibet, & ex quauis cauſa reſeruari ſolita, quę à die obitus fœlicis record. Greg. XV. Prædeceſſores ſui vſque ad diem ſupradictam ſeptimam Auguſti vacauerunt, & de quibus per quoſcumque Ordinarios collatores tunc diſpoſitum non fuerat, ſuæ diſpoſitioni reſeruauit, decernens irritum, &c. refert *Ioan. Ant. Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ.* 1. *dub.* 10. *num.* 2.

Cum autem vt ſupra dicebamus per mortem Pontificis conditoris vis & auctoritas regularum Cancellariæ expiret, vt præter ſupra citatos tradunt *Caputaq. dec.* 86 *nu.* 3. *lib.* 1. *Seraph. deciſ.* 980. *n.* 12. *Gom. in proœm. Regularum q.* 1. *n.* 2. Ideo Sede Apoſtolica vacante omnes mēſes ſunt Ordinariorum, poſſuntque Epiſcopi tanquam ad Ius cōmune reuertentes prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet menſe iuxta tradita per *Caputaq. d. deciſ.* 86. *nu.* 1. *p.* 1. *& deciſ.* 214. *num.* 5. *p.* 2. *Gonzal. ad reg.* 8. §. 5. *proœm. num.* 46. Verum in hoc articulo duo caſus ſunt omnino diſtinguendi. Primus eſt quando agitur de reſeruatione, quæ fit ratione temporis, prout in *reg.* 8. tunc enim reſeruatio & affectio non contrahitur nec inducitur niſi in menſibus in *d. regul.* 8. ſtatutis vacatio beneficij contingat. Et ad effectum huius reſeruationis conſideratur illud tempus vacationis *Caſſad. deciſ.* 8. *nu.* 9. *&* 12. *de præbendis, Rot. deciſ.* 774. *nu.* 3. *&* 10. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ.* quia hæc reſeruatio beneficij inducitur ſolum in ipſo obitu poſſeſſoris & vacationis contingentis tali menſe Sedi Apoſt. ad conferendum aſſignato. Vnde ſi talis vacatio contingeret Sede ipſa Apoſt. vacante, etiamſi alias eſſet menſis Apoſtolicus, nihilominus collatio ſpectaret ad Ordinarium, quia vacatio Sedis Apoſt. impedit, & excludit reſeruationem, & regulæ Cancellariæ tunc non operantur, & ita procedunt Doctores allegati, & conſiderat *Gonzal. ſuper reg.* 8. §. 5. *proœm. nu.* 94. *poſt med. verſ. ſecus verò, &* alij inferius allegandi. Alter vero eſt caſus, quando agitur de reſeruatione quæ inducitur, vel ratione perſonarum, vt puta quia poſſidens beneficium erat familiaris Cardinalium, vel Collector, vel Subcollector, vel alia adeſſet reſeruatio, quæ perſonæ poſſeſſoris adhæreret, vel ratione ipſius beneficij, vel quia eſſet prima dignitas, monaſterium, vel alio modo ratione rei affectum Sedi Apoſtol. tunc enim etiamſi vacatio contingat Sede Apoſtol. vacante, attamen collatio ſpectat ad futurum Papam, quia reſeruatio hoc caſu non inducitur in ipſo obitu poſſeſſoris, & ſic in vacatione, quo tempore iam Regulæ Cancellariæ expirarunt, ſed reſeruatio fuit inducta, & iam infixa à principio, ſtatim ac ille fuit familiaris, Collector, vel Subcollector, ſeu beneficium fuit prima dignitas, aut alio modo antea affectum Sedi Apoſtol. quo tempore Regulæ Cancellariæ vigebant, & ſuum effectum, nempè reſeruationem iam induxerant, & quamuis Sede Apoſtol. vacante dictæ Regulæ Cancellariæ tanquam auctoritatis tunc deſtitutæ non inducant eo tempore reſeruationem, non inde tamen reſeruationes prius viuente Papa & regulis vigentibus inductæ & infixæ deſinunt, nec expirant. immo beneficium ſemel affectum ſemper remaneat affectum *Extrauag. ad Roman. de præbend. & Anchar. conſil.* 138. *num.* 3. *Gemin. conſil.* 93. *num.* 16. qui hoc triſtiſſimum dicit axioma, *Rota deciſ.* 10. *de præbend. in nouis, & deciſ.* 11. *num.* 2. *& deciſ.* 31. *num.* 1. *eod. tit.* Et in terminis reſeruationis ratione familiaritatis, vel alterius qualitatis perſonalis, quod etiamſi familiaris, vel alius decedat Sede Apoſt. vacante, nihilominus collatio ſpectet ad Papam, & Ordinarius non poſſit ſe intromittere tradunt *Gemin.* ſeu potius *Felin.* ad dictum illius *conſ.* 93. *num.* 16. idem *Felin. in cap. in noſtra corol.* 2. *num.* 20. *verſ. & caue de reſcriptis, Sarrien. ſuper reg. de publican. reſignat. quæſt.* 6. *nu.* 6. *verſic. ſic etiam, Simonet. de reſeruat. quæſt.* 17. *numer.* 1. *verſic. ſed hodie, & num.* 5. & etiam in terminis reſeruationis ex eo quod beneficium ſit prima dignitas, obſeruant *Gonzal. dict.* §. 5. *proœm num.* 93. *verſ. quia hoc reſtè procedit, Nicol. Garcia de benefic. p.* 5. *c.* 3. *nu.* 789. vbi *nu.* 791. refert ita *Rotam* cenſuiſſe *in Abulen. Parochialis* 24 *Ianuarij* 1594. coram *Corduba.* Colliguntur hæc ita eleganter diſpoſita ex adductis in *Andrien. Archidiaconatus* 5. *Decembris* 1625. coram *D. Merlino.*

Num. 71. in fine. adde. ¶ *Simon. tit. de reſeruation. q.* 27. *in*

in fine, Mandoſ. hic quæſt. 15. num. 7. Rota in Conchen. beneficij 10. Iunij 1624. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.

Num. 73. in fine. adde. ¶ niſi expreſsè ſit conceſſa retentio *Verall. deciſ. 303. num. 1. & 2. p. 2. Valenz.* qui alios refert *conſ. 51. num. 19. Rot. in Carthaginen. translationis 19. Iunij 1606.* coram *Manzanedo apud Marcheſan. de commiſſionib. par. 1. §. 2. pag. 637.* vbi dicitur quod facultas retinendi penſionem conceſſa promoto ad Epiſcopatum non intelligitur cum facultate transferendi, quę ante promotionem competebat, niſi fuerit expreſſa, eo quod facultas transferendi eſt odioſa, ideò ſpecialiter exprimenda. Et penſionem vacare per translationem Epiſcopatus ad aliam Eccleſiam, ſi non detur retentio, quæ probari debet cenſuit *Rot. in Vigellen. penſionis 16. Ianuarij 1570.* coram *Illuſtriſſimo Seraphino, impreſſa per Marcheſan. d. par. 1. §. 1. pag. 638.* Sed ſi ſpectemus ius commune, neceſſe eſt, vt dicamus penſionem illo attento non extingui per aſſumptionem penſionarij ad Epiſcopatum, quicquid dicant *Ferr.* & alij ſupra citati, & diſtinguat *Gig. de pẽſion. q. 56.* mouẽtur enim falſa imagine, dum æquiparant penſiones cum beneficijs ſimplicibus, de quibus tantum loquitur text. *in cap. cum in cunctis, de elect.* quam allucinationem multi in hoc puncto agnouerunt, & damnauerunt, *cap. 4. nu. 4. & 5.* totum ergo referendum eſt ad ſtylum Curiæ, vt aduertit *Rot. deciſ. 233. num. 1. p. 1. diuerſ.* ex quadam *Extrauag. Iulij II. quam anno 1570. Leo X.* expreſſius innouauit decernendo penſionem huiuſmodi extingui, niſi inipſamet ſcedula conſiſtoriali fuerit diſpenſatum. Vnde ceſſante hoc Iure ſingulari nulla de Iure communi eſt incompatibilitas inter Epiſcopatum, & pẽſiones, quod etiam notauit *Rot. deciſ. 454. nu. 9. par. 1. diuerſ. Valenz. d. conſ. 51. num. 41.* Vtrum autem per aſſumptionem Cardinalis penſionarij ad Summum Pontificatum extinguatur penſio; affirmatiue reſpondet *Gabr. conſil. 200. lib. 2.*

Num. 83. in fine. adde.

¶ Hæc Conſtitutio fraudem, & illius commentum colligit ab euentu ſi contingat reſignantem de ſecunda prouideri *l. ſi ſeruus plurium, §. vlt. ff. de legat. 1.* cum ſimilibus. ſat enim eſt quod id potuerit opinari, vt dicitur de beneficijs electi ad Epiſcopatum, quæ ipſo iure ſunt reſeruata etiamſi electus ea dimiſerit ante acceptationem ſi ſciuit electionem *Simon. d. q. 26. nu. 5. verſ. & propterea, Anton Auguſt. in epitome ſup. reg. 1. nu. 5. verſ. Extrauag. ad regimen Caſſad. deciſ. 2. de conſtit.* & ita fuit reſponſum in vna *Concher. Parochialis 9. Februarij 1615* coram *Vbaldo,* vbi etiam tentum fuit prouiſionem factam alteri ex cauſa reſignationis huiuſmodi non poſſe ſeruire pro titulo colorato ſtante decreto irritanti.

Num. 113. in fine. adde. ¶ Intellige tamen dummodo huiuſmodi familiaris non ſit receptus in familiam Cardinalis, nam eo caſu beneficia illius non ſunt reſeruata, ex quo regula hæc reſeruatoria, prout & reliquæ moriantur cum perſona conditoris, vt dixi ſupra *num. 60.* quare ita obſeruant *Mandoſ. ad reg. 32. Cancel. quæſt. 11. Anaſt. Germon. de Indultis Cardin. §. per quæ ſublatis numer. 89.*

Num. 130. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 41. de beneficijs cap. 3. num. 53.*

Num. 133. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 41. de benef. c. 3. num. 15.*

Num. 136. in fine. adde. ¶ nonnunquam tamen dicuntur conſiliarij coadiutores aſſeſſores, Patri conſcripti, viceſgerentes Apoſtolorum, & filij primi gradus amoris Pontificij, *Iſidor. Moſcon. de maieſtate militantis Eccleſiæ lib. 1. c. 5. Germon. de ſacrorum immun. lib. 3. c. 6. Lancelot. Corand. in templo omnium Iudicum lib. 2. c. 2.* quos refert *Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus par. 1. c. 5.* paulò poſt *princip.*

Num. 170. à linea 3. ibi, *de elect.* adde. ¶ ideò Religioſum vnius Religionis non eſſe capacem beneficij Regularis alterius Religionis docent *Rebuff. in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum Regularib. à num. 2. Nauar. commento 4. de Regularib. num. 23. in princ. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 34. art. 8. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 8. nu. 96. cum ſeqq. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 29. nu. 29.* vbi *num. 20.* aduertit nec Pontificem ſolitum eſſe concedere Regularibus gratiam aſſequendi beneficium alterius Ordinis, niſi transferendo illos ad id monaſterium ad cuius collationem beneficium aſſequuntur, *& nu. 31.* colligit integrum non eſſe duobus Religioſis diuerſorum Ordinum permutare beneficia Regularia de licentia ſuorum Prælatorum, quia ſcienter eſt beneficij alterius capax, & citat *Bellem. de permut. benefic. p. 2. q. 11. num. 2.*

—— & in fine. adde. ¶ *Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 10. nu. 88. Sanch. in præcepta Decal. 2. tom. 2. lib. 7. c. 29. à nu. 27.* quæ regula fallit in Epiſcopatu ad quem licet ſic in Eccleſia ſeculari poteſt Regularis aſſici, vt expreſſe habetur in *c. nullus, de elect. lib. 6. & in Clem. 1. eo. tit. Lamb. de iurepatron. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 19. nu. 3. Gonzal. gl. 7. nu. 49. Monet. d. c. 10. num. 90.* vbi *numeris ſeqq.* alias fallentias addicit.

Num. 171. in fine. adde. ¶ Poſſe tamen Ordinarios Collatores beneficium Regulare ſeculari clerico conferre, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere omnino teneatur, abbatias tum & beneficia adminiſtrationem habentia nonniſi profeſſis iuxta Canones per Ordinarios Collatores conferri poſſe referunt deciſum *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. num. 77. & 78. Piaſeg. in praxi Epiſc. p. 2. c. 5. nu. 23. pag. 336. Campan. d. c. 7. num. 16. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum pral. 7. dub. 21. nu. 9. Sanchez. d. lib. 7. cap. 4. nu. 24.*

Num. 190. in fine. adde. ¶ *Nauar. conſ. 2. in antiq.* aliàs *3. in nouis, de priuileg. Caroc. de locato, p. 2. titul. de beneplacito, Ioan. Baptiſta Coſta de clauſ. conuent. clauſ. 26. Cened.* poſt *lib. pract. & canon. quæſt. ſing. 49. num. 14. Eraſm. à Cochier. de Iuriſdict. Ordin. in exemptos p. 3. q. 5. num. 4. Sanch. de Matrim. lib. 8. diſp. 28. nu. 50.*

Num. 208. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. dict. requiſ. 1. dub. 2. nu. 9. Molfeſ. in ſumma moralis Theologiæ, tract. 6. cap. 12. num. 18.* Patribus tamen Societatis Ieſu expreſſe concedi à *Gregor. XIII. in ſua Conſtitut.* incip. Quanto fructuoſius Kalend. Februarij 1582. & in alia Aſcendente Domino Kalend. Iunij 1584. vt qui emiſerint tria vota ſimplicia poſſint retinere beneficia, penſiones, ius, & dominium bonorum ſuorum, ad effectum ea diſtribuendi in pios vſus, ne poſtea dimiſſi eis priuati remanerent, refert *Rot. in Caputaq. penſionis 18. Aprilis 1616.* coram *Martino Andrea.*

Num. 211. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. dict. requiſ. 1. dub. 2. num. 10.*

Num. 219. in fine. adde. ¶ Quod etiam vacant ipſo iure beneficia per adhæſionem hæreticis aſſerunt *Gonzal. d. gloſ. 15. num. 92. Maſſobr. d. dub. 2. num. 27.* vbi *num. 28.* idem dicit per adhæſionem Antipapæ, *& nu. 50.* idem per filiationem hæreticorum.

Num. 237. in fine. adde. ¶ *Mandoſ. in reg. 16. q. 19. nu. 13.*

Riccius.

Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ lib. 3. cap. 7. nu. 9.

Num. 245. in fine. adde. ¶ Maſſobr. d. dub. 2. nu. 43.

Num. 251. poſt finem. adde.

¶ Pluribus alijs modis vacare beneficia ipſo iure adiungit Maſſobr. d. dub. 2. videlicet num. 52. per interdeſcentiam in excommunicatione, & num. 53. per decretum de dimittendo & num. 54. per malam promotionem ad Ordines, & num. 56. per diſpoſitionem fundationis, & num. 57. per nouam creationem beneficij, & num. 59. per malam valoris expreſſionem, & nu. 61. per collationem factam conſanguineis, aut affinibus, vel familiaribus collatoris, vel reſignantis de beneficijs reſignatis in manibus Ordinarij, ex Conſtit. Greg. XIII. incip. humano, & nu. 63. per intruſionem.

AD ALLEG. LVIII. Pag. 489.

Num. 1. dele eum, & muta vt ſequitur.

1 ¶ Epiſcopus habet intentionem fundatam in aſſiſtentia Iuris communis quoad ius conferendi omnia beneficia inferiora, vel diœceſis cap. omnes Baſilicæ 16. quæſt. 4. poſt Gonzal. Garc. & alios Filliuc. tract. 41. de benefic. c. 2. num. 24. Selua de benefic. p. 2. q. 22. nu. 41. Rot. apud Farin. deciſ. 382. nu. 1. & deciſ. 756. num. 4. part. 2. recent. etiamſi ſint Canonicatus & prębendæ in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, non tamen per ſe ſolus, ſed ſimul cum Capitulo, Filliuc. d. c. 2. num. 25. ead. Rot. deciſ. 232. num. 2. par. 1. recent. qui quidem vt valide conferat duo potiſſimum requiruntur, primum, vt beneficium quod confert, ſpectet ad liberam eius collationem; ſecundum quod ipſe ſaltem ſemel contulerit ead. Rot. deciſ. 229. num. 5. 6. & 7. par. 1. recent. quia beneficia reſeruata Ordinarius conferre non poteſt ead. Rot. deciſ. 186. nu. 2. par. 2. recent. non debet eſſe ſuſpenſus, quando confert; tunc enim collatio ab eo facta eſt ipſo iure nulla Vitalin. in Clement. 1. §. ſi quis num. 10. ff. de ſtatu monach. & non ſuſtinetur ratione communis erroris & ignorantiæ ſuſpenſionis ſtante concurſu probiſi Apoſt. Lap. alleg. 89. col. 6. Ferret. conſ. 9. nu. 1. par. 1. Boer. deciſ. 150. num. 13. Rota deciſ. 17. num. 4. & 5. p. 2. recent. Nec excommunicatus declaratus & pro tali habitus Rot. deciſ. 534. num. 3. par. 2. recent. cui quidem alias non impedito ſemeſtre tempus ad conferendum competere probant. cap. nulla 2. de conceſſ. præbend. cap. licet, de ſupplend. negligent. Prælat. Clement. 1. eodem titulo, Rebuff. in praxi tit. de deuolut. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſolut. 184. nu. 1. late Nicol. Garc. de benefic. par. 10. cap. 2. à nu. 1. vbi nu. 2. aſſerit habere locum non ſolum in collatione, ſed etiam in electione.

Num. 4. in fine. adde. ¶ Illud aduertere oportet quod Epiſcopus exiſtens in Curia tempore vacationis beneficij poteſt illud conferre, quamuis ob reuerentiam Papæ debeat exire extra mœnia, vt per Anaſt. Germon. de indultis Cardinal. §. tibi quoad vixeris num. 76. Maſſobri in praxi habendi concurſum reg. 7. dub. 44. quicquid dicat Pauin. de poteſtate Capituli Sede vacante part. 2. q. 1. verſ. & quia poteſtas.

Num. 12. in fine. adde. ¶ Illud aduertere oportet, quod vbi negligentia quam Prælatus ipſe habuit, dum teneretur non vt Epiſcopus, ſed vt quilibet alius cum cæteris Canonicis, intra ſex menſes beneficium conferre, non nocet ei, vt tanquam ad Prælatum ob negligentiam ad ipſum conferendi poteſtas deuoluatur, quia non fuit negligens vt ipſe ſolus, ſed cum alijs, quod efficit vt ad ipſum tanquam ad ſuperiorem meritò deuolutio fiat, ita per cap. poſtulaſti 15. de conceſſ. præbend. notant Domin. d S. Gemin. in cap. à collatione 11. num. 1. de appellat. in 6. vbi Franch. num. 4. Innoc. in capit. irrefragabilis 13. num. 2. & ibi Zabarel. Hoſt. & alij de offic. Ordin. Secus autem eſſet ſi electio, vel collatio à ſolo Epiſcopo tanquã Canonico facta, vel facienda fuiſſet, nam tunc nullo modo ad eum appellatio interponeretur, nec facultas conferendi deuolueretur, quia deeſſet perſonarum diuerſitas, quæ in his caſibus neceſſario deſideratur Rot. deciſ. 1. ſub titul. de ſuppl. neglig. Prælat. in nouis, aliàs deciſion. 113. Vnde aduerto quod ſi collatio facta fuiſſet ab ordinario poſt incurſam deuolutionem etiam die mox ſequenti, non tenet, vt fuit dictum in Toletana Paroch. de Guecas 17. Aprilis 1595. coram Cardin. Pamphilio. Et talem deuolutionem non mutare modum vacandi, ſed præſupponere beneficium vacare, illudque deuolui cum qualitatibus requiſitis cenſuit Rot. deciſ. 774. nu. 2. p. 3. diuerſ. Seraph. deciſ. 1309.

Num. 18. in fine. adde.

¶ Vnde ſcientiam etiam in inferiore collatore probandam eſſe, vt deuolutionis locum eſſe admittatur, tenuit Rota in Bononien. terrarum 20. Octobr. 1582. coram Bubalo, & in Firmana beneficij 12. Maij 1595. coram Cardin. Blanchetto.

In beneficijs verò de iurepatronatus locorum non dicitur factus locus deuolutioni ad fauorem Epiſcopi, nempe vt ipſe conferre poſſit, ſi diuerſi præcedentes iuſpatronatus de quo tamen legitimè conſtat, duo pręſentarunt, qui inter ſe litigant quis ſit præferendus in inſtitutione, immo in tali caſu ſi ipſe Epiſcopus conferat extraneo attentare dicitur, vt fuit reſolutum in Aretina capellaniæ 19. Martij 1601. coram Penia. Quod quidem amplia procedere etiam quando lis vertitur inter patronos & Epiſcopum, vel prouiſos ab eis, tunc enim non habet locum diſpoſitio, cap. quoniam de iurepatron. Ioan. Andr. in cap. cum vos numer. 2. verſ. vnde iura, vbi Butr. num. 7. verſ. iura ergo, & Imol. num. 7. verſic. ſi aut erat dubium. de offic. Ordin. Lap. allegat. 78. num. 15. cum allegatis in 2. perdonen. iuriſpatronatus 19. Febr. 1602. coram Penia, & in Bracharen. benef. 3. Martij 1603. coram Greg. XV.

AD ALLEG. LIX. Pag. 491.

Num. 5. in fine. adde. ¶ Gambar. de officio, & poteſtate legati de latere, lib. 4. tit. de poteſtate legati in commendando beneficia num. 113. ac proinde huiuſmodi beneficia commendata impetrari poſſunt Rot. deciſ. 572. num. 4. p. 2. recent.

Num. 6. in fine. adde. ¶ Amplia vt nec Epiſcopus poſſit perpetuò beneficium iuriſpatronatus ſine patroni conſenſu commendare, vt voluit gloſ. communiter recepta verbo commendare in cap. nemo deinceps, de elect. lib. 6. ac poſt alios Roch. de iurepatron. verbo honorificum q. 3. nu. 8. verſ. item ad prædictam concluſionem, & Lambert. eod. tract. lib. 2. p. 3. q. 7. art. 1. vbi etiam quoad hoc an patronus non reuocata commenda poſſit præſentare, remittit ſe ad ea, quæ poſt Gemin. d. c. nemo tradidit eodem lib. 2. p. 1. q. 6. princip. art. 14.

Num. 21. in fine. adde. ¶ Etiam Capitulo ſede vacante admittit Filliuc. tractat. 41. de benefic. capit. ſecundo, numer. 46.

AD

AD ALLEG. LX. Pag. 495.

NVM. 2. à linea 3. ibi, *cap.* 8. adde. ¶ Deputationem Vicarij cum congrua eſſe de forma concurſus, & Ordinarium poſſe in huiuſmodi Vicarios deputare alios viciniores Parochos, vel alios etiam hebdomadarios, vel diurnos, nec ceſſationem congruæ facere ceſſare obligationem deputationis Vicarij poſt *Nicol. Garc. de benefic. par. 2. c. 2. num.* 13. reſoluit nouiſſimè poſt primã huius tractatus impreſſionem viſus *Ioan. Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum requiſ. 1. dub.* 1. ſecũdum Romanam impr. *& dub.* 2. aſſerit Vicarium cum congrua eſſe conſtituendum in qualibet Parochiali vacante, ſiue de Iure, ſiue de facto, ſiue de facto tantum, & ſiue per obitum, ſiue per ſimplicem reſignationem, aut priuationem, vacent. Et huiuſmodi Vicarium cum congrua deputandum, dummodo ſit idoneus, non eſſe neceſſariò examinandum docet *Maſſobr. d. requiſ. 1. dub.* 12. Et cum *Concil. Trid. citato loco*, dicat, ſtatim poſſe tamen Epiſcopum cõſtitutionem huiuſmodi Vicarij vſque ad tres dies à die notitiæ vacationis, non autem vlterius differre, reſoluit idem *Maſſobr. d. requiſ. 1. dub.* 13 conſtitutum ſemel Vicarium cum congrua non poſſe remoueri ſine cauſa, quia Epiſcopus nõ retractat quod ſemel fecit pro exequutione Concilij, tenet idem *Maſſobr. d. requiſ. 1. dub.* 26. vbi *dub.* 27. ait quod ſi Vicarius conſtitutus cum congrua, ſubeat examen, & eligatur tanquam magis idoneus, debet ſe retrahere à proſequutione exercitij curæ, & adminiſtratione bonorum, alioquin incurreret pœnam *capit. auaritiæ de elect. in 6.* Congruam portionem aſſignandam Vicario eſſe arbitrariam Epiſcopo ſtatuit *Concil. citato loco*, quam quidem penſatis qualitate perſonæ, beneficij, & loci arbitrari debere Epiſcopum referunt deciſum *Garc. de benefic. par. 9. cap. 2. num. 15. & Maſſobr. d. requiſ. 1. dub.* 25 Et poſſe eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus aſſerunt *Gallet. in margarita caſuum Conſcient. verbo Vicarius 8. & Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 7. c. 6. num. 116. in fine.*

Deputationem Vicarij donec prouideatur de Recto re ſpectare ſemper ad Epiſcopum in cuius diœceſi Parochialis eſt, refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, nu.* 86. Ac proinde inferiores, qui non habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem cum facultate congregandi Synodum, non poſſe deputare huiuſmodi Vicarium reſoluunt *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 18. num. 52. Nicol. Garc. d. cap. 2. nu. 8. & Maſſobr. d. requiſ. 1. dub. 8. & 11.*

Num. 13. in fine adde. ¶ *Maßobr. in d. praxi habendi concurſum requiſ. 17. dub. 4. & dub. 2.* aſſerit formam Concilij circa concurſum ſeruandam eſſe dumtaxat vbi Concilium ipſum receptum, & iam fuerit coacta Synodus, & in ea electi examinatores.

Num. 15. poſt finem, adde.

¶ Beneficia tamen vacantia in Curia, ſeu apud Sedem, ſiue per obitum, ſimplicem reſignationem, aut dimiſſionem ex vi decreti de dimittendo primum incompatibile, ſolere datariam prouidere ſine concurſu, & ſufficere vt examinetur ſuper ſufficientia atteſtantur, *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 6. nu. 15. Nicol. Garc. in addit. ad ſuum tract. de benefic. par. 9. c. 2. nu. 153. Praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 5. num. 17. verſic. de curatis, Maſſobr. in d. praxi prælud. 3. dub. 3. nu. 45.*

A Num. 17. in fine adde. ¶ *Maßobr. in dict. praxi prælud. 7. dub. 25. num. 2.*

Num. 23. in fine adde. ¶ *Filliuc. dict. tractat. 41. capit. 4. num. 137.*

Num. 30. in fine adde. ¶ *& in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 370. p. 4. Maßobr. in d. praxi requiſ. 1. dub. 7 num. 6.*

Num. 32. in fine adde. ¶ *& num.* 3. cenſuit curam totalem beneficij vniti tunc dici eſſe penes Vicarium, quãdo ipſe percipit omnes fructus beneficij certa portione Rectori Eccleſiæ, cui facta fuit vnio, aſſignata. Et ad hoc propoſitum eſt bona Rotæ deciſio in vna Barchinonen. Vicariæ 17. Maij 1624. coram Merlino, vbi ſic habetur. Propoſui dubium in deciſ. coram me, in hac (B) cauſa facta 9. Februarij præteriti reſeruatum, an ſcilicet concurſus intraret, & Domini dixerunt nõ intrare, quia ſtante prædicta deciſione in qua fuit firmatum conſtare de vnione valida, apertè ſequitur concurſui locũ non eſſe. Cum enim Eccleſia vnita omninò ſuppreſſa remaneat, & efficiatur prædium illius Eccleſiæ, cui ipſa vnio facta fuit, vtique eiuſdem Eccleſiæ Prælatus eſt etiam Rector & Prælatus Eccleſiæ vnitę, ideoque ad illius nominationem, ſeu præſentationem deputari, & inſtitui debet Vicarius abſque alio concurſu, iuxta *Conſt. Pij V. in antiq. Bullar. 46. §. volumus*, & poſt alios, *Garc. de benef. par. 9. cap. 2. num. 286. Gonzal. ſuper reg. 8. gloſ. 5. §. 3. nu. 53.* qui ita cenſuiſſe refert Sacram Congreg. *Concil. Trident.* & pluries etiam firmauit Rota, & ſignan (C) ter *deciſ. 102. num. 1. p. 1. & deciſ. 579. nume. 4. & deciſ. 710. num. 2. p. 2. recent.* & in Dertuſen. Vicariæ 28. Nouembr. 1616. coram Vbaldo, & Barchinonen. Vicariæ 9. Decemb. 1616. coram Buratto. Neque obſtat quod concluſio prædicta ſolum procedat, quãdo cura actualis tantum, ſiue ipſius curæ exercitium fuit translatum ad Vicarium, ſecus autem quando in illum totalis vtriuſque curæ, actualis nimirum, & habitualis tranſlatio facta fuit iuxta diſtinctionem, quam ex mente dictæ S. Congreg. Concilij amplexa eſt *Rot. d. deciſ. 579. num. 1. & deciſ. 710. nu. 1. p. 2. recent.* in quibus aliæ deciſiones referuntur, quoniam in hac vnione fuit apertè (D) diſpoſitum quod Vicarius præſentari deberet ab Archidiacono, & inſtitui ab Ordinario, quod manifeſtè concurſum excludit, & apertiſſimè arguit curam ipſam quoad exercitium fuiſſe tantum tranſlatam, quoad habitum vero remanſiſſe penes Archidiaconum, cuius dignitati vnio ipſa facta fuit *Rot. deciſ. 102. num. 10. verſ. & reſeruatur par. 1. & deciſ. 204. num. 1. circa finem par. 2. recent.*

Num. 39. poſt finem. adde.

¶ Decimononò, Quando nullus comparuit aut certè nullus ex comparentibus vult ſubire examen, Epiſcopum aſſignare debere aliud tempus ſiue edictum, & ſi adhuc nemo comparet, tunc poſſe Parochiam abſq; concurſu conferri, deciſum referunt *Nicol. Garc. d. cap. 2* (E) *num. 218. Maſſobr. in d. praxi reg. 3. dub. 9.* ſecundum Romanam impreſſ.

Num. 42. in fine adde. ¶ *Flamin. de reſignat. benef. lib. 8. quæſt. 9. nu. 96. Germon. de indultis Card. §. quibuſuis ad fi. Maßob. d. praxi requiſ. 1. dub. 8. 11. & 21.*

Num. 46. in fine. adde. ¶ *Maßob. in d. praxi requiſ.* 3. Et huiuſmodi oppoſitio non illi tribuit ius ad rem conſiderabile, vt tenent *Sarnen. in reg. de iure quæſito q. 1. n. 10 Caſſad. deciſ. 18. nu. 5. de præb. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. num. 89.* & fuit dictum in Barchinon. beneficij 15. Ianuarij 1625. coram R. P. D. meo Pirouano.

Num.

Num. 47. poſt finem. adde, & muta nu. 48. 49. & 50.

¶ Examinatores debere ſingulis annis proponi in ſynodo ad minus ſex, & ab ea ſynodo probari ſtatuit *Concil. Trid. d. c. 18. verſ. examinatores autem ſingulis annis, &c.* & non plus viginti, vt cenſuit Sacra Congregat. *Concilij Trid.* in vna Cæſarauguſtana ſynodi de anno 1627. eorumque officium etiam poſt annum ſuæ electionis minime expirare aſſerunt *Nicol. Garc. p. 9. cap. 2. num. 73. Maſſob. in d. praxi requiſ. 11. dub. 1.* vbi *dub. 5.* ait *Concil. Trid.* dicto loco nullam formam præſcribere ſuper propoſitione examinatorum: illos tamen debere proponi nominatim, & non in genere, niſi proponerentur in genere, qui re vera tunc extarent, ſi per huiuſmodi genericam expreſſionem haberetur etiam expreſſa perſona, tenent *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 339. Maſſobr. d. requiſ. 11. dub. 3.* vbi *dub. 7.* ait quod examinator vt dicatur probatus à ſynodo, debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab ijs, qui vocem habent in ſynodo. Si ex ſex examinatoribus aliqui intra annum ſuæ electionis mortui fuerunt, totam facultatem examinandi vnà cum Epiſcopo ad ſuperſtites, etiamſi vnus tantum ſupereſſet, ſpectare debere eo anno durante, ſed in loco demortuorum eligendos alios cum approbatione Capituli, referunt deciſum *Nicol. Garc. d. c. 2. num. 8. Maſſob. in d. praxi requiſ. 12. dub. 2.* Vnde *Sbroz. in addit. ad ſuum tract. de officio Vicarij, lib. 2. quæſt. 211.* dicit in ſacra Congreg. Concilij deciſum Vicarium Sede Epiſcopali vacante in loco examinatorum abſentium, vel defunctorum alios auctoritate propria ſufficere non poſſe, ſed curare debere vt elapſo anno alij in loco demortuorum ſufficiantur, ſeu eligantur in ſynodo, alioquin pro legitimis non haberi, qui ſupererunt. Examinatores ſi omnes decedunt, vel in longinquas partes recedunt, Epiſcopum intra annum ad celebrandam ſynodum ex antiquis, qui fuerint, ſex, non pauciores ſubrogare debere, & ſi non extabunt tot antiqui, eligere poſſe illos, qui extabunt, & alios ſupplere de nouo approbatos à Capitulo vſque ad ſex, quod ſi nulli antiqui extiterint, nouos tunc à Capitulo probandos non pauciores ſex deputare debere vſque ad futuram ſynodum in fine anni à poſtrema ſynodo celebrandam, referunt deciſum *Nicol. Garc. dict. cap. 2. nu. 73. & Maſſob. d. requiſ. 12. dub. 3.* & cenſuit Rota in Panormitana Archipresbyteratus 3. Decembr. 1618. coram D. Buratto. Hæc circa conſtitutionem examinatorum vtilia & quotidiana ſunt in materia concurſus, nam prouiſio parochialis facta ei, qui non fuit examinatus, & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis, ſed ab alijs, quos Epiſcopus elegit, eſt nulla, & beneficium poteſt impetrari vti reſeruatum, ita per ſupradictam *Pij V. Conſtit.* referunt deciſum *Nic. Garc. d. cap. 2. num. 341. Maſſobr. in d. prax. requiſ. 3. dub. 5.*

48 Et pariter concurſum vitiari ſi adhibeatur examinator non ſynodalis cum ſynodalibus, referunt deciſum *Nic. Garc. d. cap. 2. num. 83. 324. & 341. Maſſob. in d. praxi req. 13. dub. 1.* quidquid dicat *Homobon. de Bonis de examine Eccleſ. tract. 2. c. 3. q. 30.* Sicut etiam vitiatur ſi non iurarunt iuxta formam *Conc. d. c. 18.* ibi, iurentque omnes, &c. prout reſoluit *Maſſob. in d. praxi requiſ. 14. dub. 1.* vbi *dub. 2.* cum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 356.* dicit eſſe de forma vt præſtetur huiuſmodi iuramentum tactis ſacroſanctis Euangelijs, & *dub. 3.* cum eodem *Garc. num. 356.* aſſerit poſſe præſtari extra ſynodum in manibus notarij. & *dub. 4.* tradit probari per atteſtationem notarij, & litteras ipſorum examinatorum.

49 Examinatores ſynodales durant donec alij in ſynodo deputati fuerint; Si vero anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat, ita deciſum referunt *Nic. Galet. in margarita caſuum conſcient. verbo Examinatores, 1. Aloyſ. Ricc. d. praxi fori Eccleſ. reſolut. 361. in ſecunda edit. Nicol. Garc. d. cap. 2. in addit. nu. 75. Maſſob. d. req. 12. dub. 4. nu. 3.* vbi inquit locum non habere, quando poſt annum ſuperſint ſex adhuc. Epiſcopum non excuſari ſi poſt annum adhibeat examinatores ſuperſtites non extantibus ſex, etiamſi caperet prætextum quod ipſe de nouo eſſet adeptus poſſeſſionem Epiſcopatus, cum annus celebrandi ſynodum non incipiat currere à die captæ poſſeſſionis, ſed à die ſynodi vltimo loco celebratæ, tenent *Garc. d. cap. 2. num. 92. & ſeq. Maſſob. d. requiſ. 12. dub. 6.* & cenſuit Rota in Panormitana Archipresbyteratus 5. Iunij 1620. coram D. Buratto. Neceſſario huiuſmodi examinatores eligi debere qui ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, ſi extent, alioquin alios clericos eſſe eligendos, qui ad id videbuntur magis idonei, refert nouiſſimè ſibi fuiſſe reſponſum à ſacra Congreg. Concilij *Maſſobr. in dict. ſua praxi requiſ. 11. dub. 2.* & ſentit *Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 50. §. 5. numer. 1. verſic. ſecundo.*

Num. 51. in fine. adde. ¶ *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 315. Maſſob. in d. praxi requiſ. 3. dub. 7. & 8.* Vtrum autem Epiſcopus poſſit ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu parochialium; Vide *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 31. p. 4.* Elapſo termino edicti poſſe per Epiſcopū inchoari examen, ſed non poſſe eadem die claudi, vbi plures fuerunt deſcripti, ſed eſſe expectandos, vel vocandos, alioquin vitiari concurſum, ſi ex pluribus deſcriptis vnus, aut non omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur concurſus, cenſuit pluries *Rota apud Nicol. Garc. d. c. 2. à nu. 33. Seraph. deciſ. 1148. nu. 5.* refert *Maſſobr. d. requiſ. 3. dub. 10.*

Num. 60. à linea 8. ibi, num. 41. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in prax. aur. reſol. 238. à nu. 2. & in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 305. num. 11. p. 5. Galgan. de iure public. lib. 3. tit. 21. nu. 1. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 1. c. 9. q. 55.*

Num. 63. in nne. adde. ¶ *Et Fr. Sigiſmund. à Bononia de elect. dub. 63. nu. 1. verſ. quoad autem.*

Num. 64. in nne. adde. ¶ *Filliuc. d. tract. 41. c. 5. nu. 3.*

Num. 65. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. d. requiſ. 10. dub. 11. num. 24. Homobon. de Bonis ae humana vita ſtatibus p. 1. c. 9. verſ. ſecundo.*

Num. 69. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p. 1. c. 9. verſ. tertio.*

Num. 81. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 281. num. 1. & deciſ. 349. par. 4. Salon. 2. 2. quæſt. 63. art. 2. controu. 1. concl. 2. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 34. num. 107. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 5. quæſt. 1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 3 artic. 1. concl. 1. Filliuc. tom. 3. tract. 41. cap. 5. numer. 24. Homobon. de humana vita ſtatibus par. 1. c. 22. Maſſobr. in praxi habendi concurſum req. 10. dub. 11. num. 27. ſum. Rom. impreſ.*

Num. 89. in fine adde. ¶ *Ioan. Anton. Maſſobr. in d. ſua praxi habendi concurſum requiſ. 10. dub. 10. num. 1. & 2. Homobon. de Bonis d. tract. 2. q. 35. in fine.*

Num. 91. poſt finem. adde.

¶ In prouiſionibus de Parochialibus per Sedem Apoſtolicam faciendis inſeri ſolet clauſula illa (ſi per diligentem

ligentem examinationem per te adhibitis examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis ad hoc idoneum eſſe reperceris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus) & quamuis illa conditioné importet, & operetur quod examen cum Synodalibus examinatoribus requiratur pro forma, itaut illud prætermitti nequeat, quantumcunque impetrans ſit re vera idoneus, ex laté deductis per *Nicol. Garc. de benef. p. 6. cap. 2. num. 253. cum multis ſeqq. & præſertim numer. 266.* vbi refert deciſionem in *Calaguritana beneficij de Ornillas* 12. Octobris 1587. coram *Card. Pamphilio*, in qua dictum fuit id procedere etiamſi fuiſſet examinatus, & approbatus etiam ad Parochiales. Attamen viſa poſt primam huius tractatus impreſſionem *Sac. Rota deciſ. in vna Piſtorien. Parochialis* 6. *Febr.* 1623. coram *Merlino*, mihi videtur conditionem, ac formam huiuſmodi ſatis ſuperque eſſe adimpletam ex eo quod quis iam antea fuerat coram eodem Ordinario Synodalibus examinatoribus adhibitis examinatus, & idoneus repertus, & approbatus ad eamdemmet Parochialem. Nam prædicta clauſula debet intelligi de examine facto, vel faciendo, quatenus illud iam antea factum non fuiſſet, quia ſiue conditio prædicta dicatur caſualis ex quo etiam idoneus caſu, vt puta memoria labente, vel Præſulis, & examinatorum aſpectu perterritus deficere poteſt in examine, ſiue mixta tanquam dependens etiam ab arbitrio, & iudicio Ordinarij, vel examinatorum, non eſt neceſſario adimplenda poſt reſcripti præſentationem, ſed ſufficit quod fuerit antea in rei veritate modo prædicto adimpleta, quoties tempore reſcripti Princeps ignorabat adimplementum ad *l. hæc conditio §. fin. & ibi Bart. & Soccin. ff. de cond. & demonſtr. l. ſi ita ſcriptum §. fi. ff. de leg. 2. Ruin. conſ. 89. nu. 2. lib. 4. Pulchrè Surd. conſ. 69. nu. 19. & 20.* præſumitur enim quod ſi Papa tale adimplementum ſciuiſſet, non quidem in forma dignum, ſed in forma gratioſa, & abſque tali conditione prouidiſſet, vt in ſimilibus terminis conſiderant *Soccin. in d. l. hæc condition. nu. 4. in fine, Ruin. d. conſ. 89. nu. 2.* quos ſequitur *Surd. d. conſ. 69. num. 20.*

Cum quo etiam conſonat ſtylus Cancellariæ Apoſtolicæ, ſecundum quem exhibita approbatione ad eandem Parochialem paſſim mutari conſueuit ſupplicatio ex forma dignum in formam gratioſam, ex quo apparet formam huiuſmodi per clauſulam prædictam importatam non eſſe mentalem, & conſequenter illius omiſſionem proceſſum non vitiare, vt tradit *Butr. in c. ſuper litt. n. 16. de reſcrip. & Brun. in tract. de forma tit. de poteſtate, & effectu formæ verſ. tertio prædicta concluſio, fol. mihi 56.*

Ex quibus patet reſponſio ad ea, quæ tradunt *Nicol. Garc. de benef. d. p. 6. cap. 2. nu. 255. cum ſeqq. & Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 4. nu. 89. & 96. cum ſeqq.* procedũt enim, & ipſi loquuntur, quando non præceſſit examen cum tribus examinatoribus Synodalibus iuxta formã præſcriptam, vel, quando fuit factum ab alio Ordinario, & approbatio fuit tantummodo generalis ad Parochiales, in quibus terminis verſabatur caſus *in d. Calaguritana de Ornillos* coram *Card. Pamphilio*, vt ibi deprehenditur, non autem, quando præceſſit ſpecialis approbatio ad talem Parochialem præuio examine; & euidens eſt ratio differentiæ inter vtrumq; caſum, quia per examen generaliter factum ad Parochiales non eſt plene conſultum diſciplinæ Chriſtianæ & curæ animarum alicuius certæ Parochialis: fieri enim poteſt quod talis Parochialis exigit in ſuo Rectore præcipuas qualitates, quæ ab extraneo Ordinario examinante pro alia Parochiali non potuerint excogitari; quod ſecus eſt vbi ad eandem Parochialem, & ab eodem Ordinario quis prius fuerit examinatus, & approbatus. Colliguntur hæc omnia ex *dicta Piſtorien. Parochialis* coram *Merlino*.

Vtrum autem ſemel reprobatus, & reiectus poſſit iterum admitti? reſpondeo quod ſic, nouum enim examen eſt optimus modus probandi ſcientiam examinati, aliàs reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatũ, *Rota in deciſ. 8. de probat. in nou. & deciſ. 18. nu. 14. de conceſſ. præbendæ etiam in nou. Gregor. deciſ. 527. nu. 2. & deciſ. 558. nu. 2. & in Calaguritana de Monilla* 15. *Iunij* 1612. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*.

Nec ſubſiſtit obiectũ quod huiuſmodi reiectus poſt reprobationem potuerit doctus euadere, ita vt habilitas præſumatur acquiſita medio tempore, quo caſu reiectus non ſolet admitti ad nouum examen, vt *in deciſ. 505. nu. 4. p. 2. recent. & in Calaguritana beneficij de Ceruera* 8. *Febr.* 1591. coram *Penia*, & *in Paduana coadiutoria* 6. *Nouembris* 1623. coram *Merlino*; quia reſpondetur allegatam præſumptionem excludi ex breuitate temporis quatuor menſium, vel circa, *Greg. deciſ. 527. nu. 3. & deciſ. 538. nu. 4. ex quibus deciſ.* Rota cenſuit tẽpus quindecim menſium eſſe breue ad effectum, vt reprobatus in examine poſſit medio tempore, ita erudi tus fieri, vt poſtea in alio examine approbationem meruerit; ita fuerit ſolutum, deductis omnibus ſupradictis, *in Nepeſina Canonicatus* 25. *Febr.* 1625. coram *Merlino*.

Num. 94. in fine. adde. ¶ *Rot. in Pampilon. Abbatiæ de Areſſo* 22. *Aprilis* 1622. coram *R. P. D. meo Nauarro*.

Num. 96. in fine, adde. ¶ Et debere examinatores dare vota dum ſimul congregati ſunt cum Epiſcopo, non autem ſeparatim, ſicut etiam Epiſcopum, vbi datur locus acceſſui, debere accedere examinatoribus ſimul congregatis reſoluunt *Nicol. Garc. d. c. 2. nu. 58. Maſſobr. in d. praxi requiſ. 4. dub. 2.* Appellationem à reprobatione examinatorum dari tantum deuolutiuam, non ſuſpenſiuam reſoluit *Maſſobr. in d. praxi req. 5. dub. 4.* vbi *dub. 6 cum Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 245.* tenet dari appellationem à relatione examinatorum in Parochialibus patronatis laicorum, quando vnus tantum eſt præſentatus, & *dub. 7. cum eod. Garc. d. c. 2. nu. 75.* tradit appellationem à reprobatione examinatorum dari in prouiſis in forma dignum, *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 19 num. 1. p. 4.* Et ad nouum examen quando ſit deueniendum ſtante appellatione à relatione examinatorum oſtendit *Aloyſ. Ricc.* vbi *proximè deciſ. 382. eadem p. 4.*

Num. 97. à linea 6. ibi, *quinquageſimo octauo*, adde. ¶ *Maſſobr. d. requiſ. 4. dub. 4.* vbi quod Epiſcopus debet expectare vt examinatores renuntient, ſed non tenetur eligere ex collatione votorum habita collatorum, & *dub. 5.* aſſerit deciſum Epiſcopum non habere votum deciſiuum in concurſu, ſed tantum accedere vbi vota ſunt paria, vel ſingularia & *dub. 6.* oſtendit, quando dicantur vota paria, quando ſingularia. Et Epiſcopum poſſe eligere extra locum examinis, & etiam abſentibus examinatoribus cum *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 59.* reſoluit *Maſſobr. in dict. praxi requiſ. 5. dub. 20.* vbi *dub. 21. cum eodem Garcia dict. capit. 2. num. 109.* ait quod Epiſcopus poteſt eligere illum, qui tantum dimidiam votorum tulerit, relictis ijs, qui omnia vota reportarunt, & *dub. 22.* an & quando electus in concurſu ius acquirat conſi-

conſiderabile, & *requiſ.6. dub.* 1. tradit electionem factam de magis idoneo ſignificandam eſſe intra quatuor menſes, & ſi fuerit tranſmiſſa, nec peruenerit ad manus collatoris intra dictum tempus prouiſionem deuolui. A

Num. 100. in fine. adde. ¶ Quamuis pro validitate electionis ſatis ſit vt dignus eligatur, & electio de digno omiſſo digniore ſuſtineatur, id tamen procedit poſtquam celebrata eſt electio, quæ ex omiſſione dignioris non retractatur, & litium occaſiones amputentur, ſed ante electionis celebrationē omnia iura clamant quod meliores, & ſanè ſanctiores eligantur, ſunt verba expreſſa *Rota deciſ.* 40. apud *Farin. p.* 1. *recent.* ex qua conſtat non rectè arbitraſſe *Nicol. Garc. d. c.* 2. *nu.* 225. *Azeued. conſ.* 9. *num.* 30. & *Maſob. d. praxi req.* 5. *dub.* 1. ac alios per eos citatos electionem, & prouiſionem in concurſu Parochialium faciendam digni omiſſo digniore eſſe nullam, & ſubrepetitiam vti forma Concilij, & *d. Conſt. Pij V.* non obſeruata ſtante decreto irritante, quidquid etiam eadem *Rota* tenuerit in *Dertuſen. Parochialis* 18. *Decembris* 1581. coram *Giptio*, & *in Tuden. Parochialis* 18. *Aprilis* 1603. coram *Illuſtriſſ. Card. Sacrato*, & *in Ripana Parochialis* 1. *Iunij* 1609. coram *Ortembergo*, relata per *Beltramin. in annot. ad deciſ.* 11. *Greg. XV.* B

Num. 101. à linea 3. ibi. ſciendum, inſeras. ¶ præferendum eſſe illum, qui altero cum quo concurrit, fuerit ſenior *Barbat. conſ.* 23. *poſt nu.* 13. *vol.* 1. *Rolan. conſ.* 47. *nu.* 70. *lib.* 1. *Mari. Antonin. variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 104. *nu.* 2. *Lambert. de Iurepatron. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 2. *princip. artic.* 26. *nu.* 4. Nec non Sacerdotem præferri altero aliquo inferiori Ordine inſignito tenent *Roland. dict. conſ.* 47. *num.* 75. *Deci. conſil.* 542. *num.* 13. Et in pari attenditur quis prius aſſequutus fuit ſuos Ordines & gradus, vt aduertunt *Ioann. de Platea in l.* 2. *nu.* 1. *C. de primicer. lib.* 12. *Natt. conſ.* 638. *nu.* 18. Habentem nobilitatem maiorem præferendum eſſe aſſerit *Lambertin. lib.* 2. *par.* 3. *q.* 2. *art.* 9. contra *Sigiſm. à Bononia de elect. dub.* 32. *nu.* 4. aſſerentem nullo pacto eſſe attendendam nobilitatis qualitatem ad effectum eligendi digniorem, quod verum iudico ex rationibus per me allatis *p.* 1. *titul.* 3. *gloſ.* 17. *num.* 15. *cum ſeqq.* C

Num. 102. à linea 3. ibi, deciſum, adde. ¶ *Maſſobr. in dict. praxi requiſ.* 5. *dub.* 2. *num.* 19. *Rota in Barchinonen. Parochialis* 29. *Nouembr.* 1613. coram *dict. Buratto.* Originarius idoneior iudicandus, & præferendus eſt, ſi alter ſit extraneus *Dec. conſ.* 142. *nu.* 13. *Lambertin. lib.* 2. *p.* 3. *q.* 7. *princ. art.* 4. *num.* 5. & *art.* 5. *Roch. verbo honorificum à nu.* 45. *Con. pract. c.* 35. *verſ.* 2. *annotandum eſt ſub nu.* 5. *Maſtril. Siculia deciſ.* 2. *nu.* 147. *Fuſch. de viſitat. lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 13. & 14. & *c.* 21. *nu.* 25. *Mandoſ. conſ.* 55. *nu.* 4. *Mari. Anton. d. reſol.* 104. *nu.* 2. *Rot. deciſ.* 299. *p.* 1. *diuerſ.* D

Num. 104. in fine. adde. ¶ Non ideo poterit ab irrationabili iudicio Epiſcopi appellare approbatus ab examinatoribus ſynodalibus, ſi alius ſimiliter approbatus eligatur, quia in hoc caſu locus eſt gratificationi, *Lamber. de Iurepatron.* 5. *p.* 3. *lib.* 2. *n.* 1. *Seraph. dec.* 152. *in fin.* & fuit dictum *in Calagurritana beneficij* 13. *Nou.* 1620. coram *Vbaldo*, & *in d. Pampilon. Abbatia* corā *R. D. meo Nana.* E

Cætera quę his adduci poſſent inuenies in meo *trac. de Clauſulis ſub clauſ.* Conſtito de irrationabilitate.

AD ALLEG. LXI. Pag. 507.

Num. 1. in fine. adde. ¶ late *Anton. Ricc. de iure perſonarum lib. primo capit.* 13. *cum tribus ſeqq. Filliuc. tractat. Additiones ad Tertiam partem.* 41. *de benef. capit. quinto à numero quinto.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ *Ant. Ricc. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 1. *c.* 13. *numer.* 5. & licet *Sorb. in compendio priuileg.* Mendicantium verbo profeſſio Fidei, cui ſuffragari videtur *Sanch. d. c.* 5. *nu.* 5. dicat hoc in vſu nō eſſe, *Nau.* tamen, *Frat. Emman.* & *Ricciul.* citatis locis contrarium aſſerunt. Vnde deprehenditur non bene dixiſſe *Frat. Sigiſm. à Bononia de elect. dub.* 50. *nu.* 7. dum tenet excuſari poſſe dictos Prælatos Regulares profeſſionem non facientes in Religionibus, in quibus ſolitum non eſt.

Num. 12. poſt finem. adde.

¶ Sextò amplia in prouiſis de beneficijs curam animarum habentibus, ex *Concil. Trid. d. cap.* 12. *verſic. Prouiſi autem de beneficijs*, & intelligi de cura actuali, nō vero habituali reſoluit *Ricciul. de iure perſonarum libr.* 1. *c.* 14. vbi aſſerit prouiſum de Parochiali, quæ olim habuit Parochianos, ſed nunc habere deſiit, non teneri profeſſionem Fidei emittere, & *c.* 15. tradit prouiſum eo caſu non teneri emittere Fidei profeſſionem, ſi contingat Parochialem habitu ad priorem ſtatum reuocari, videlicet quia Parochiani redeunt ad habitandum. Et non procedere in ijs, qui non prouidentur d. titulo Parochiali, ſed deputantur in Parochijs ad exercendam curam animarum, cuiuſmodi ſunt plures in Regnis Hiſpaniarum, tenet *Ricci. d. lib.* 1. *c.* 13. *nu.* 59. vbi *nu.* 61. limitat, niſi eſſent deputati à laico, cui competit ius nominandi ad exercitium curæ.

Septimò amplia, ſiue ſint prouiſi per obitum, ſiue per viam reſignationis, vt per *Flam. de reſig. lib.* 3. *q.* 9. *in princ. Ricc. in d. lib.* 1. *c.* 13. *nu.* 17.

Octauò amplia, vt prouiſi teneantur vltro ſe offerre, adeo vt non requiratur de neceſſitate monitio ad faciendam profeſſionem, vt per *Nicol. Garc. d. p.* 3. *nu.* 19. & 29. *Ricc. d. c.* 13. *num.* 18.

Num. 15. in fine. adde. ¶ Limita etiam in coronarijs, & alijs prouiſis de capellanijs in Eccleſia Cathedrali *Nicol. Garc. d. p.* 3. *cap.* 3. *nu.* 13. *Sanch. d. cap.* 2. *ſub num.* 1. *Ricc. d. cap.* 13. *num.* 57.

Num. 20. in fine. adde. ¶ nouiſſimè poſt primam huius tract. impreſſionem viſus *Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 21. *cum ſeq.* quæ opinio vti veriſſima eſt, vt multis ſtabilitur fundamentis, & in primis probatur ex text. in *cap. optatum* 4. *in fine* 100. *diſtinct.* tum etiam quia Fidei profeſſio nihil aliud eſt quam ſolemne iuramentum, quod tamen conſtat poſſe præſtari per procuratorem *cap. tibi Domino* 63. *diſtinct. capit. metuentes* vbi *gloſ. verbo de præſenti* 17. *quæſt.* 4. tum quia iuramentum fidelitatis poteſt præſtari à procuratore, ſi dominus feudi conſentiat, vt colligitur ex *cap.* 1. *§. verum de ſtatu Regular. lib.* 6. *Roman. ſing.* 807. incip. habuiſtis, tum quia profeſſio Religioſi poteſt etiam fieri per procuratorem, vt referunt plures doctor. quos citat ac ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 7. quibus adde *Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib.* 5. *quæſt.* 217. tum denique quia Matrimonium licet ſit Sacramentum, & de ſui natura indiſſolubile, valide tamen contrahi poteſt per procuratorem, vt probat *cap. vltim. de procurat. in* 6. quod obſeruant ſtante etiam diſpoſitione *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. capit.* 1. *Sanch. de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 11. *num.* 2. *et* 19. *cum ſeq.* Rebello de obligat. *iuſtit. par.* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 1. *Franc. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 25. *num.* 5. quam quidem ſententiam expreſsè ſequuta eſt Rota Romana in vna Vermien.

Canonicatus 13. *Iunij* 1608. coram *Illuſtriſſimo Card. Sacrato*, refert & ſequitur nouiſſimè *Ioan. Anton. Maſſobr. in ſuo tract. de Synodo diœceſana c. 40. dub. 40.* vbi ex profeſſo hanc quæſtionem examinans noſtram ſequitur ſententiam ex multis fundamentis per illum latè adductis, contrarijſque bene reſpondet, & præcipuè gratis cumulatis à quodam R. P. Sigiſmundo à Bononia de electione *dub. 26.* qui parum modeſtè, vt decet Capuccinum Religioſum, in me inuehitur, eo quod talem ſectatus fuerim opinionẽ, falſo mihi imponens in ea aſtruẽda parui pendere Sacrorum ſenatuum deciſiones, quibus omnibus reſpondere in præſentiarum non curo cũ ſatis ſuperque reſponſum ſit per *Maſſobr. citato loco.*

Num. 25. in fine. adde. ¶ *Ricciul. d. cap. 13. num. 50.* vbi *num. 62.* dicit quod ad effectum vt incipiant currere prædicti duo menſes, non ſufficit fuiſſe adeptam poſſeſſionem, ſed requiritur poſſeſſio pacifica, *& nu. 63.* credit poſſeſſionem dici pacificam ad illum effectum ſi ſit pacifica cum cura, in cuius exercitio non fuerit ſtatim turbatus de iure, vel de facto, ſed in eo ſteterit ſine turbatione per vnum, vel duos menſes, quamuis illa pacifica poſſeſſio deinde non duret continuè.

Num. 27. in fine. adde. ¶ referunt *Ricciul. d. lib. 1. c. 16. nu. 10. & Rota in d. Varmien. Canonicatus 28. Aprilis & 13. Iunij 1608. & 4. Februar. 1611.* coram *Illuſtriſs. Card. Sacrato*, vbi etiam tentum fuit poſſeſſionem adeptam per prouiſum, qui tenebatur facere Fidei profeſſionem eſſe manu tenibilem, etiam poſt tempus præfixum ad faciendam profeſſionem. Vnde tales poſſeſſores iuuari reg. de triennali ad effectum ne poſſint moleſtari ſuper titulum reſoluunt *Flam. de reſign. lib. 10. q. vlt. nu. 4. & 5 Sanch. d. c. 5. nu. 9. & Ricciul. d. c. 16. nu. 12.*

Num. 29. in fine. adde. ¶ *Ricciul.* latè diſtinguens, *d. lib. 1. cap. 13. num. 43.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ *Rota in Vermien. Canonicatus 28. Aprilis, 13. Iunij, & 4. Februarij 1611.* coram *Illuſtriſſ. Card. Sacrato Ricciul. d. c. 13. nu. 51.* vbi *nu. 55.* obſeruat quod quando beneficium, ſeu Canonicatus non haberet aliquos fructus, ſed emolumenta omnia conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, tunc vt pœna adiecta per *Concil. d. cap. 12.* poſſit in aliquo verificari, debet intelligi de diſtributionibus.

AD ALLEG. LXII. Pag. 510

NVM. *6.* in fine. adde. ¶ Hinc ſi Ordinarius conferat tertium beneficium habenti duo beneficia ſimplicia aliàs ad ſuſtentationem inſufficientia, collatio tertij eſt valida: ſed ſi tertium ſit ſufficiens, vacant illa duo priora beneficia, ſin minus tenetur prouiſus dimittere alterum ex illis, & ſi continuauerit poſſeſſionem amborum recipiendo ex eis fructus, vtrumque beneficium vacat, prout deciſum referunt *Nicol. Garc. d. c. 5. nu. 310. in 1. & 2. dub. Vgolin. d. §. 2. nu. 2. verſ. tertio, Armendar. d. loco nu. 37. dub. 1. & 2. & in eorum reſponſ.* Verum cum in Sacra Congregatione *Concilij Trid.* hoc præſenti anno ventilaretur dubium, ſi Epiſcopus cõferat tertium beneficium ſimplex, & in ſufficiens habenti iam pariter duo ſimplicia inſufficientia, an vacet primum, vel eorum vltimum, ſemel, bis, & iterum propoſitum ſub die 13. *Nouembris* 1627. cenſuit vacare primum.

Num. 7. poſt finem. adde.

¶ Ordinarius tamen ſi conferat tertium beneficiũ habenti duo beneficia ſimplicia aliàs ad ſuſtentationẽ inſufficientia, collationem tertij eſſe validam, ſed ſi tertium ſit ſufficiens, vacare illa duo priora beneficia, ſin minus teneri prouiſum dimittere alterum ex illis, & ſi continuauerit poſſeſſionem amborum recipiendo ex illis fructus, vtrumquè beneficium vacare referunt deciſum *Vgolin. d. §. 2. nu. 2. §. tertio, Nicol.* Garc. *p. 11. cap. 5. num. 310. in 1. & 2. declar. Armendar. d. loco nu. 37. dub. 1 & 2.* Ordinarium poſſe conferre ſecundum beneficium obtinenti primum ſufficiens iuxta ſuum verum valorem, & honeſtam ipſius poſſidentis ſuſtentationem, ſi tempore, quo ſecũdum confertur non ſufficiat propter onus penſionis ſuper tali beneficio impoſitum, dũmodo prouiſus poſt collationem ſibi factam non conſenſerit penſioni, aſſerunt reſolutum *Nicol. Garc. d. c. 5. num. 310. in 3. dub. Armendar. d. loco nu. 37. in 3. dub.*

Num. 10. poſt finem. adde.

¶ Vtrum autem diſpoſitio *Concil. Trid. d. c. 17.* prohibentis Epiſcopo conferre vni vltra duo beneficia locum habeat in beneficijs iuriſpatronatus; Negat *Lambertin. de iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 7. art. 15. num. 15.* aſſerens vniuerſalem obſeruantiam & praxim eſſe, vt Epiſcopi inſtituant præſentatos à patronis tametſi tertium, & quartum habeant beneficium, atteſtans etiam ſe fuiſſe inſtitutũ in triginta ſeptem beneficia, quorum maxima pars erat patronatuum laicorum & clericorum, quorum fructus non aſcendebant ad ſummam ducatorum 130. de Camera, refert & ſequitur *Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ. 7. dub. 18.* & dicit deciſum *Armendar. d. loco num. 57.* Quamuis decretum illud Concilij locum habere in beneficijs iuriſpatronatus, niſi caueatur in fundatione, vt ſimul cum alijs retineri poſſint, dicat *Nicol. Garc. de benefic. p. 11. c. 5. nu. 286.*

Num. 18. à linea 3. ibi, Papa, adde. ¶ *Ratio eſt, quia E*piſcopus diſpenſare non valet contra Concilij generalis Conſtitutionem ex *gloſ.* recepta verbo cum ſe facultas obtulerit in *c. dilectus 19. de præb. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſ. ad plura beneficia, n. 29. Cou. de ſponſalib. p. 1. c. 6. §. 10. n. 11.* & conſtat pluralitatem beneficiorũ obuiare Conſtitutioni *Concilij Lateran. de qua in c. quia nonnulli de cler. non reſid. ergo, &c.* Quare Epiſcopi diſpenſationem circa pluralitatẽ beneficiorum non ſufficere tenẽt.

—— ibid. in fine. adde. ¶ *Rota* in vna Leodien. Canonicatus 5. *Iulij* 1610. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino* impreſſa per *Farin. dec. 310. nu. 1. p. 2. recent.* vbi etiam tentũ fuit quod retinens beneficia plura incõpatibilia ipſo iure illis priuatus remanet, etiã quod non habeant curam, ſed ſolum reſidentiam, & abſq; alia monitione.

Vtrum autẽ plures Eccleſiæ curatæ poſſint ſimul retineri ex diſpẽſatione Epiſcopi cauſa ſaltẽ vtilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ ſi adeò tenues ſint, ac ſingulę propriũ non poſſunt Sacerdotẽ alere; affirmatiuam ſententiam probat *tex. in c. cum te de ætate & qualit. & in c. vnio, in fi. 10. q. 3.* vbi *gl. verbo committatur, gl. in ſumm. 21. q. 1. Sot. de Iuſtit. lib. 3. q. 6. art. 3. verſ. primus caſus, Ioan. de Lignano de pluralit. benef. in princ. Hoied. de incompatib. benefic. p. 2. c. 5. à princip. Alphonſ.* Gloſſator *antiquus ad reg. 52. Cancell. de diſpenſat. ad duas Parochiales, ſtatim in princ.* Cum enim clericus inſeruiens Eccleſiæ de ipſius redditibus debeat ſuſtentari *c. cum ſecundum de præb.* & vna Eccleſia non ſufficiat ad huiuſmodi ſuſtentationẽ, meritò duæ aſſignari poſſunt. Verum licet hęc ſententia in puncto Iuris communis defendi poſſet, contrarium tamẽ ex noua *Conc. Trid. diſpoſitione, ac S. Congregationis declaratione,* cenſuit *Rota in Leodien. Canonicatus 5. Iulij* 1610. corã *R. D. meo Coccino,* impreſſa per *Farin. dec. 310 nu. 4. p. 2. recent.* vbi nõ obſtante exiguitate diſtãtiæ, &

tenuitate

tenuitate fructuum Parochialis & Canonicatus, quos quidam ex diſpenſatione Epiſcopi poſſidebat, tentum fuit cadere ſub incompatibilitate, & ſi vtrunque retinere pergeret, eſſe vtroque ipſo iure abſque alia admonitione priuatum, refert *Ioan. à Cocbier. in comment. ad regul. 52. Cancel. à nu. 4. pag. 477. cum ſeq.*

AD ALLEG. LXIII. Pag. 513

Num. 11. in fine. adde. ¶ Nota tamen vnum caſum, quo coadiutor datus per Epiſcopum vel Legatum, erit perpetuus, videlicet quando datur infirmo conſentienti, cui infirmo decernentur per Epiſcopum alimenta in bonis beneficij *Abb. in cap. tua nos. in fine, de clerico ægrot. Gambar. d. tit. de coadiutoribus num. 16.*

AD ALLEG. LXIV. Pag. 515.

Num. 5. à linea 2. ibi, reparatio. adde. ¶ ad cuius reparationem (circumſcripta particulari conſuetudine, quæ in hoc primum ſibi locum vendicat, vt latè probat *Beroi. conſ. 3. à num. 3. volu. 1.*) tenetur ipſe Epiſcopus de quarta reddituum ſuorum non ſolum futurorum, ſed etiam præteritorum, quos ad iſtum effectum debet conſeruare, vt per *Beroi. d. conſ. 3. nu. 6. Barbat. conſ. 26. ſub num. 4. verſ. & prædicta omnia lib. 3. Surd. conſ. 62. nu. 23. D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 11. nu. 79.*

—— ibid. in fine. adde. ¶ *Lamb. d. art. 2. num. 3. & 4. Bellet. d. tit. de clerico debitore §. 13. à nu. 12. cum multis ſeqq.* vbi *nu. 16. verſ. immo*, reſoluit poſſe Epiſcopum compellere Canonicos, vt dent de ſuperfluis pro refectione illius Eccleſiæ, *& nu. 17. cum Lamb. d. art. 2. n. 4. verſ. ſi autem dato*, tenet quod ſi Epiſcopus & Canonici ſimul non ſufficerent, tunc Epiſcopus vnà cum Capitulo poſſet ſtatuere quod alij inferiores Clerici de ſuperabundantibus fructibus deductis ſibi neceſſarijs ad contribuendum dictæ fabricæ tenerentur.

Circa hanc reparationem Eccleſiæ Cathedralis, quæ illa indiget, attendendam eſſe conſuetudinem, ſtatutũ, ſeu priuilegium, cuius expenſis reparari debeat cum *Beroio conſ. 3. à princ. vol. 1.* cenſuit *Rot. in Maioricen. fabricæ 16. Iunij 1614.* coram *R. D. meo Coccino Decano* impreſſa per *Farin. deciſ. 627. nu. 1. & 2. p. 1. recent.* & obſeruat *Marc. Ant. Genuen. in pract. Eccl. q. 247.* Circumſcripto vero ſtatuto, & priuilegio reparari debere ex proprijs fructibus pro fabrica deſtinatis, ſi vero nõ adſunt fructus ad fabricam deſtinati, onus reparandi ſpectare ad Epiſcopum de quarta ſuorum reddituum, tam futurorum quam præteritorum reſoluunt *Beroi. d. conſ. 3. nu. 6. & ſeq. Barbat. conſ. 26. incip. difficile eſt, num. 4. verſ. & prædicta omnia libr. 3.* quos refert & ſequitur *Surd. conſ. 62. nu. 23.* & illis citatis *Rot. d. deciſ. 627. nu. 3* vbi *nu. 4.* addit quod ſi quarta pars reddituum Epiſcopi non ſufficit ad illius reparationem, contrahere tenẽtur Canonici, & alij, qui in Eccleſia poſſident beneficia, demum vero & parochiani, *& n. 5.* refert quod Domini de Rota deciſionem Sacræ Congr. cuius meminit ipſamet *Rot. dec. 325. p. 2. diverſ.* qua habebatur Epiſcopũ poſſe aſſignare fabricæ diſtributiones quotidianas deficientiũ, intelligebant procedere Iuris ordine ſeruato, ſcilicet in euentu quod quarta Epiſcopi non ſufficeret, tunc poſſet applicare diſtributiones Canonicorũ.

Num. 6. in fine. adde. ¶ de quo etiam *Lambertin. de iurepatr. lib. 3. q. 7. art. 2. nu. 7. verſ. & ſi iſti beneficiati, & art. 5. nu. 2.* vbi loquitur de Epiſcopo volente reſignare Epiſcopatum, vt euitaret onera, & eorum præſtationem, bene *Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de clerico debitore p. 14. nu. 7. verſ. & in tantum.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ *Bobadil. in ſua politica lib. 3. c. 5. nu. 34. Sarmien. in defenſ. de redditibus Eccleſ. p. 1. monitu 82. num. 3. in fine, Auiles ad c. 23. Pratorum verbo den orden nu. 11. Cened. ad Decretal. collect. 153. nu. 1. in fine, Gabr. Pereira in tract. de Manu Regia c. 18. de indictionib. n. 8. verſ. & qui ad primam*, vbi *num. 9.* ſubdit quod non ſolum ad Prælatos ſpectat hæc cognitio, & diſcuſſio, qualia opera debeant fieri, ſed etiam contributionem decernere, & ad illam ſubeundam cogere, quia cui committitur aliquid committuntur ea, quæ ad illius expeditionem neceſſaria ſunt, *arg. l. quicunque §. ſi ei, ff. de inſtit. action. l. pen. ff. de vſufruct.*

Num. 8. à linea 13. ibi, *d. conſ. 91. nu. vlt.* adde.

¶ Quando autem Rector compellitur extra dubiũ eſt agendum fore in iudicio Eccleſiaſtico, vt tradunt *Guillelm. Benedict. in c. Rainuntius, de teſtam. verbo ſi abſque liberis nu. 33. Pecbi. de Eccleſ. reparat. c. 14. Gabr. Pereira d. tract. de Manu Regia c. 18. de indictionib. num. 7.* Quando verò Prælati, ſiue Rectores ſunt exempti, eo caſu per Pontificem compelli poſſunt, & ſecundum aliquos, vel per Regem, quia cẽſentur damnum in Regno dare, dum patiuntur ſuas Eccleſias corruere, quæ negligentia diſſipatio eſt, vt per *Guillelm. d. verbo ſi abſque liberis, nu. 35.* nam Regibus etiam incumbit Templorum defenſio, & protectio, vt per *Auendan. de exequen. mãd. lib. 1. c. 14. nu. 23. Bobadil. in ſua politica lib. 2. c. 18. n. 127 Ceuall. p. 4. q. 897. nu. 621. Gabr. Pereira. d. nu. 5. verſic. 1.* Sed quando compelluntur Parochiani laici ad Eccleſiarum reparationem cognitionem illam ſiue compulſionem mixtam eſſe tenuerunt *Pecbi. de repar. Eccleſ. c. 28. Guillelm. in d. c. Rainuntius verbo domum n. 17. Gabr. Pereira d. c. 18. de indictionib. nu. 5.* Quamuis quoad huiuſmodi Parochianos per Iudices ſeculares compulſionẽ fieri poſſe indiſtinctè teneant.

AD ALLEG. LXV. Pag. 517.

Num. 1. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in dec. Curiæ Archiep. Neapol. dec. 327. p. 4. Fr. Sigiſmun. à Bonon. de elec. dub. 75*

Nu. 2. in fine. adde. ¶ *Fr. Sigiſm. à Bonon. d. dub. 75. poſt n. 7 verſ. 8. dubitari poteſt, Aloyſ. Ricc. d. Neapol. dec. 327. p. 4*

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Campan. d. c. 13. nu. 67. verſ. & quia, Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. dec. 204 p. 4. Fr. Sigiſm. à Bonon. de elect. dub. 75. num. 6.*

Nu. 21. in fi. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. d. Neapol. dec. 283. n. 1. p. 4*

AD ALLEG. LXVII. Pag. 525.

Num. 1. in fine adde. ¶ *Ioan. Selu. in trac. de benef. p. 4. q. 7. nu. 130. cum ſeq. Roch. de Curte de iurepatr. verbo pro eo quod, de diœceſani conſenſu q. 12. ſub num. 27. Lambertin. eod. tract. lib. 3. q. 6. art. 7. nu. 10. cum ſeqq. Garc. de benef. p. 12. c. 1. nu. 2. & 4. Monet. de commutat. ultim. volunt. c. 12. num. 113. Vgolin. de offic. Epiſcopi c. 52. §. 1. nu. 4.*

Num. 4. in fine. adde.

¶ Cum ſupra mentionem fecerim de Collegiatis inſignibus, in quibus poſſe Epiſcopũ ſupprimere præbendas, iuxta formam *Concil. Trid. d. c. 15.* minimè vero in alijs non inſignibus pariter oſtenderim non abs re dubitari poſſet quæ tales dicantur; in primis *Cardin. Mantic. Rota deciſ. 175. num. 2.* ad oſtendendum quod Collegiata, de qua in ea deciſ. agebatur, non eſſet inſignis, aſſerit hoc probari ex numero Canonicorum exiguo, modicis redditibus, & qualitate ſeruitij, ac depo-

ſitionibus teſtium, traditque hoc eſſe arbitrarium, citans Doctores *in c. ſtatutum de reſcript. lib. 6. & Alberic. in dictionar. verbo inſignis*, quibus addo *Lap. Specul. Tiraquell.* & alios apud *Menoch. de arbitrar. caſu* 158. *nu.* 4. In diiudicatione huiuſmodi inſignitatis fieri poteſt conſideratio ex qualitate loci, prout deciſum videtur à Sacra Rituum Congregatione in vna Collegiatæ Eccleſiæ S. Pauli oppidi ciuitatis nouæ Firmanæ diœceſis ad inſtantiam *D. Ludouici Centoflorenni*, qui obtinuit prædictam Collegiatam dici inſignem, eo quod oppidum in quo ſita eſt, inſigne reddat numerus quatuor mille habitatorum, hoc eſt Focularium 820. quatuor Regularium, & vnum Sanctimonialium Monaſteria, ibi exiſtentia, copia peritorum, & nobilium, refert *Ioan. Anton. Maſſobr. in tract. de Synodo Epiſcopi c.* 4. *dub.* 14. *num.* 9. *& ſeq.* & ego ipſe *in collect. ad c. vltim. nu.* 3. *de verborum ſignificat. vbi in addit.* de prælatione Canonicarum Collegiatarum inſignium in omnibus actibus, & ſeſſionibus publicis, refert *Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum prælud.* 2. *dub.* 3. *ſecundum Roman. impreſſ.* & locus inſignis quando dicatur, vide *Nauar. conſ.* 1. *alias* 3. *de verbor. ſignificat.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ quicquid reprobet *Monet. dict. cap.* 12. *nu.* 245.

Cum Tridentina Synodus *dict. cap.* 15. concedat expreſsè licere Epiſcopis cum conſenſu Capituli, Epiſcopi ſcilicet, ſupprimere beneficia. & non vtatur verbo Ordinarijs, quod latè patet, iam ſequitur huiuſmodi facultatem Epiſcopis tantum, & non alijs conuenire, ac proinde Prælatos ſeculares iuriſdictionem habentes quaſi Epiſcopalem ſupprimere eius beneficia non poſſe etiam in caſibus, in quibus Epiſcopi poſſunt in ſua diœceſi, reſoluunt *Nicol. Garc. d. c.* 2. *nu.* 75. *& ſeq. Monet. d. tract. de commutat. vltim. volunt. cap.* 12. *à nu.* 124. Sic etiam Vicarium Epiſcopi, vel Capituli Sede Epiſcopali vacante ſupprimere non poſſe aliquod beneficiũ etiam in caſibus, in quibus is poſſet cuius eſt Vicarius, tenent *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.* 2. *q.* 116. *nu.* 9. *Monet. d. c.* 12. *à num.* 129. Sic etiam Prælatos Regularium ſupprimere non poſſe beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum, neque ſecularia in illis, aut alijs Eccleſiis exiſtentia etiamſi in ijs habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, reſoluit *Monet. d. c.* 12. *nu.* 135.

In ſuppreſſione beneficiorum iuxta formam *Concilij d. cap.* 15. facienda regulariter neceſſarius eſt conſenſus patroni ſiue Eccleſiaſtici, ſiue laici, ac inferioris collatoris, & electorum, ita per *Concil. d. c.* 15. tenent *Garc. d. c.* 2. *nu.* 202. *& à nu.* 205. *Monet. d. c.* 12. *nu.* 226. Circa tamen conſenſum Capituli qui interuenire debet in his ſuppreſſionibus faciendis, illud conſiderandũ eſt, quod licèt cum agitur de ſupprimendis aliquibus præbendis, ſeu earum numero minuendo in Eccleſia aliqua Collegiata, quæ Cathedralis non ſit, iuxta terminos *Concil. in d. c.* 15. omninò requiratur conſenſus, vel certe vocatio Capituli prædictæ inferioris Eccleſiæ ratione intereſſe quod in tali ſuppreſſione, ſeu diminutione prætendere poſſet; tamen requiritur etiã conſenſus Capituli Cathedralis, quod deciſum fuiſſe refert *Monet. d. c.* 12. *nu.* 250. vbi *nu.* 251. reſoluit ſufficere huiuſmodi conſenſum tacitum, ſeu quod ſuperueniat poſt actum licet ex interuallo.

Quomodo autem taxandi ſint redditus præbendarum, ſeu beneficiorum, cum eorum aliquot ſupprimenda ſunt, ſeu quæ redditũum portio, & quantitas remanere debet ſingulis præbendis, ſeu beneficijs illius Eccleſiæ non ſupprimendis, latè per regulas oſtendit *Monet. d. c.* 12. *à num.* 255.

In diſmembratione autem, ſeu diminutione beneficij eædem cauſæ, & ſolemnitates requiruntur, quæ in vnione, ſeu in alienatione rerum Eccleſiæ *Rot. deciſ.* 1. *de rebus Eccleſ. non alien. in nouis, & in Aquilana nullitatis erectionis* 24. *Maij* 1610. coram *Pirouano*, apud *Farinac. dec.* 239. *nu.* 5. *p.* 1 *recent. Gambar. de officio. & poteſt. Legati de Latere lib.* 5. *tit. de diſmembratione à num.* 14. & ſic conſenſus Capituli *Pauin. de poteſtate Capituli Sede vacante*, 3. *q.* 2. *p. nu.* 19. *Mandoſ. regul.* 22. *q.* 13. *nu.* 8. *&* 9. *Nicol. Garc. de benefic. p.* 12. *c.* 3. *Rot. d. deciſ.* 239. *nu.* 5.

AD ALLEG. LXVIII. Pag. 526.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ Quando enim ſolus Curatus eodem tempore pluribus infirmis prouidere non poteſt, non dari iuſtam cauſam diuidendi Parochiam, ſed adhibendi miniſtros coadiutores cenſuit *Rot. d. deciſ.* 484. *nu.* 5. *in fin.* & Epiſcopum in vim decreti *Concilij d. c.* 4. *in princ.* non poſſe erigere coadiutoriam, ſed vtique cogere Rectorem ad adiungendum ſibi tot Sacerdotes, qui ſufficiant Eccleſiis in Sacramentis miniſtrandis, refert deciſum *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis nu.* 43.

Num. 8. in fine. adde. ¶ non exilis hinc oritur dubitatio, an etiam ſolius Papæ ſit erigere Eccleſiam in Collegiatam, in qua affirmatiua opinio communior eſt, & receptior, vt concludunt *Rebuff. in ſua praxi benef. tit. de erect. in Collegiatam. Filliuc. tract.* 41. *de benef. cap.* 3. *num.* 112. *Azor. inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 29. *q.* 15. *& c.* 30. *quæſt.* 2. quod tutius videtur *Fuſc. de viſit. lib.* 2. *capit.* 1. *numer.* 6. ſequitur *Ioan. Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum præl.* 2. *dub.* 1. quamuis *Nicol. Garc. de benef. par.* 2. *cap.* 5. *nu.* 4. dicat aliquando Eccleſiam erigi in Collegiatam per Epiſcopum, licet ſoleat fieri auctoritate Papæ. Collegiata ex quibus ſignis dignoſcatur, vide *Maſſob. d. præl.* 2. *num.* 7. *&* 8. *& ſeq. Rot. deciſ.* 482. *num.* 4. *& deciſ.* 315. *nu.* 3. *&* 4. *p.* 2. *recent.* Et ex quibus probetur, vide eundem *Maſſob. d. præl.* 2. *in princip. num.* 15. *& dub.* 1. *num.* 18. *& ſeq. Rot. deciſ.* 673. apud *Farin. p.* 1. *recent.*

De reliquis autem inferioribus dignitatibus DD. variè ſentiunt, quidam enim affirmant, Epiſcopum poſſe huiuſmodi inferiores dignitates creare, ex quorum numero ſunt *Innoc.* referens *gloſ. verbo conceſſimus in c. cum olim, de conſuet. Selu. de benef. p.* 1. *q.* 4. *num.* 18. *& p.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 20. *caſu* 116. vbi citat *Bertachin. de Epiſcop. p.* 2. *lib.* 4. *& alios.*

Alij vero negant, *gloſ. verbo omnes in c.* 122. *diſtinct. Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. exactiones vol.* 1. *verſ. pro noua erectione, Imol. in d. c. cum olim num.* 1. *Roman. in l. imperium ſub nu.* 2. *verſ. item poteſtatem interponendi auctoritatem ff. de iuriſd. omnium iud. Abb. in Clem. ſi. nu.* 12. vbi *gloſ. verbo menſæ ſuæ de rebus Eccleſiæ non alien. Zerola in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo beneficiu verſ. ad dignitates aſſequendas*, vbi refert ſecundum hanc opinionem fuiſſe ab vrbe reſponſum, refert *Aloyſ. Ricciul. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 382. *in* 1. *edition. aliàs reſolut.* 322. *in* 2. *edition.* & ſequi videtur *Fillinc. tractat.* 41. *de benefic. cap.* 3. *num.* 114.

Ego tamen ſub diſtinctione ſic rem eſſe componendam iudico, vel dignitas, quæ eſt erigenda, eſt omnino noua, quippe quæ alias non reperitur in Eccleſia, & tunc non poteſt creari ſine licentia Papæ, quo caſu

ſu intelligenda veniunt text. *in dict. capit.* 1. 22. *diſtinct.* & citati pro ſecunda negatiua ſententia *ex Imola in cap. cum acceſſiſſent num. 4. de conſtitut.* Vel fuit iam inſtituta communiter pro vniuerſa Eccleſia, quales ſunt Archidiaconatus, Archipresbyteratus, & ſimiles, & tunc non ſolum Epiſcopum, ſed etiam Capitulum cum illius cõſenſu huiuſmodi dignitatem in aliqua Eccleſia creare poſſe, obſeruat *Imola dict. numer. 4.* adducens *dict. cap.* 1 22. *diſtinct. & capit. præcipimus 16. quæſt. 1. & capit. ſicut 8. de exceſſib. Prælat. & reſpondet ad dict. capit. cum olim*, per quod videtur quod in creatione nouæ dignitatis in Eccleſia requiratur auctoritas Papæ, ex eo procedere quia ibi ad cautelam, non de neceſſitate fuit petita licentia à Papa, vel quod Epiſcopus volebat ſolus ſine conſenſu Capituli induc ere nouam dignitatem in Eccleſia, refert & ſequitur *Ioan. Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum præl ud. 21. dub. vnico à numer.* 12. vbi *numero.* 16. aſſerit conſuetudinem inoleuiſſe, vt Epiſcopi ne dum in Collegiatis & Parochialibus ſimplicibus etiam pagorum erigant Rectorias in dignitates, verum etiam in Cathedralibus, & *Rota in vna Forolinien. Decanatus 4. Iunij* 1590. coram *Illuſtriſſimo Cardin. Mantica* inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 114. *numer.* 3. *cum ſeqq.* cenſuit Capitulum ſine conſenſu Epiſcopi, in ipſo actu interuenient e non poſſe dignitatem in Eccleſia conſtituere, dare præſupponens hanc noſtram ſententiam, quam quidem expreſsè ſequitur cum prædicta diſtinctione *Gambar. de officio, & poteſta. Legati de Latere lib. 5. titul. de poteſtate Legati in erigendo noua beneficia nu.* 12. *&* 13.

Num. 10. in fine. adde.

¶ Et demum quod Epiſcopus ſua Ordinaria auctoritate, vel alius quiuis inferior à Papa nequeat erigere Collegiatam cenſuit S. Congr. ſuper *Concil. in vna Conuerſana 27. Iunij* 1626. vt refert *D. Lotter. in tract. de re benef. lib. 1. q. 14. nu.* 49. Et ideo audiendi non ſunt qui exiſtimarũt Epiſcopum poſſe erigere Parochialem Eccleſiam in Collegiatam per text. *in c. quoniam, de vita, & honeſt. cleric.* vbi *Abb. antiq. num. 1. Ioan. Andr. nu. 3. Butr. num. 2. ad fin. Panorm. nu. 2. & 6. Imol. qui atteſtatur de communi num.* 1. quos retulit & ſequi viſa eſt *Rot. in Regen. vnionis 12. Maij.* 1625. coram *Reuerendiſſimo D. nico Coccino.*

AD ALLEG. LXIX. Pag. 528.

Num. 1. in fine. adde. ¶ qui quidem conſenſus præſtari debet à Superiore Ordinario vnico contextu cum fit reſignatio, ita vt à tergo litterarum præſtari non poſſit ex *Flamin. lib. 8. q. 9. à nu.* 127.

Num. 8. in fine. adde. ¶ Illud demum obſeruandum eſt, quod reſignatio beneficij non valet, nec ex illa inducitur ipſius beneficij vacatio ſi fiat in manibus eius, qui non habet poteſtatem recipiendi *Mantic. deciſ. 260. nu. 8. & 9. & infra num.* 26.

Num. 9 à linea 10. ibi, *num.* 61. adde. ¶ *Soar. tom. 1. de Relig. lib. 4. c. 32. nu. 11 Valer. Regin. in praxi fori pœniten. lib. 23. nu.* 261. nouiſſimè *Bonacin. var. tract. 1. de Simon. q. 4. §. 12. nu. 7. verſ. alij vero.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ *Coch. de permut. par. c. 25. Molfeſ. in ſumm. tract. 6. cap. 13. num. 33. Leſſ. de iuſtit. lib. 2. c. 35. dub. 14. num.* 48. nouiſſimè *Bonac. variar. tract. 1. de Simon. q. 4. §. 14. nu. 4. verſ. idem.*

Num. 22. in fine. adde. ¶ & aduertit *Maſſobr. d. requiſ. 7 dub.* 44.

Num. 23. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco, *Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ. 7. dub. 39. nu.* 22.

Num. 32. in fine. adde. ¶ *& in his terminis Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 18 part. 4. Maſſobr. d. requiſ. 7. dub.* 6.

Num. 34. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. d. requiſ. 7. dub.* 6.

Num. 35. in fine. adde. ¶ & demum ſi quis dicatur corpore vitiatus oſtendit ad hoc propoſitum *Maſſobr. d. requiſ. 7. dub.* 10.

Num. 43. poſt finem adde.

¶ Et ideò *Garc. de benefic. p. 11. c. 9. n.* 23. dicit quod illa verba religionem ingreſſuri ſunt, intelligenda non quidem de habitus ſuſceptione, ſed plane de profeſſionis emiſſione, refert *Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum requiſ. 7. dub. 32. nu.* 9. vbi *nu. 15. cum Flam. d. q. 6. n.* 165. dicit quod poterit Ordinarius conferre beneficiũ reſignatum ab eo, qui vult Matrimoniũ contrahere, nõ obſtante quod poſtea matrimonium iam contractũ diſſoluatur, vel ex eo quod vxor ante conſummationẽ intrauerit Religionẽ, vel inuenta fuerit eſſe cõſanguinea.

Num. 45. in fine. adde. ¶ Illam tamen præſumi in Epiſcopo ſi admittat reſignationem cenſuit *Rot. apud Seraphin. deciſ* 1320.

Num. 47. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. d. requiſ. 7. dub.* 37.

Poſtquam Summus Pontif. *Pius V. in d. ſua Conſt.* ſupra relata prædictas exarauit cauſas, ſtatuit ne reſignationes coram Epiſcopis, vel alijs collatoribus fiant cũ pacto, ſeu conditione, vel deſignatione futuri ſucceſſoris, cui reſignans intendit beneficium conferri irritũmque aliter factum, refert nouiſſimè *Bonac. var. tract. 1. de ſimonia q. 4. §. 14. nu.* 5. vbi antea *num.* 5. probat reſignationem beneficij non puram labem ſimoniæ continere, ſi coram Prælato inferiore Papa fiat, hinc inferẽs ſimoniam committi dum quis alteri beneficium reſignat ea cõditione, vt ſibi penſionẽ ſoluat, & citat *Soar. tom. 1. de Relig. lib. 4. c. 35. nu. 22. Filliuc. tract. 45. cap. 8. q. 10. nu.* 34. Et idem *Bonacin. eod. §. 14. n.* 3 aſſerit ſimoniam pariter committi dum beneficiatus qui beneficium litigioſum cum multis expenſis aſſequutus fuerat, & poſtea dũ in pacifica exiſtit poſſeſſione, reſignat illud alteri coram inferiore Papa cum pacto vt is, cui reſignat beneficium ſoluat expenſas & citat *Flam. de reſignat. lib. 14. q. 7. nu. 1. Soar. d. c. 35. nu. 24. Filliuc. d. q. 10 nu. 35. Valer. Reginald. lib. 23. c.* 18.

Num. 48. poſt finem. adde.

¶ Quod autẽ beneficia iuriſpatronatus non cõprehendantur ſub *d. §. cæterum*, declarauit Greg. *XIII.* vt atteſtantur *Piaſ g. in praxi Epiſc. p. 2. c. 5. n. 22. Nicol. Garc. de benefic. p. 11. c. 3. §. 3. nu.* 268. & contra *Franc. Leonẽ*, idem dicit *Maſſobr. in ſua praxi habendi cõcurſum requiſ. 7. dub. 24. ſecundum Romanam impreſ.* In quoto autem gradu prohibeantur conſanguinei quominus poſſint prouideri ab Epiſcopo de beneficijs in eorum manibus reſignatis non abs re erit inueſtigandum; in quo dubio *Flam. de reſig. benef. lib. 5. q. 6. nu.* 194. dicit quod relinquitur diſpoſitioni iuris cõmunis *in l. commodiſſimè 10. ff. de liber. & poſth.* & ita vſq; ad quartũ gradum excluſiuè prohiberi reſoluit *Maſſobr. d. requiſ. 7. dub.* 25. vbi *dub.* 26. tenet affinitatẽ ad inducendũ impedimentum collationis beneficij reſignati in manib. Ordinarij ſi ſit ex licito coitu nõ extendi vltra tertiũ gradũ, ſi verò ſit ex illicito coitu gradũ ſecundũ non debere excedere, & *dub.* 27. tradit attinentiã non impedire collationẽ beneficij reſignati in manibus Ordinarij *et dub.* 29. etiã aſſerit publicã honeſtatẽ nõ impedire; & *dub.* 30. ait quod

Epiſcopus poteſt conferre familiari ſui Vicarij etiam A comedentis in tinello, beneficium reſignatum in ſuis manibus; at verò Vicarius nequit huiuſmodi beneficium conferre familiari ipſius Epiſcopi, tametſi reſignatio facta ſit in manibus ipſius Vicarij, *& dub.* 31. cum *Garcia de benefic.par.9.cap.2.nu.* 210. tradit quod conſanguinei, affines, & alij impediti à conſecutione beneficij reſignati in manibus Ordinarij impediuntur etiam à concurſu Parochialis reſignatæ, ſecus ſi vacet per obitum.

Num.49.à linea 6.ibi, *contrafecerint*, adde. ¶ refert *Rot.* apud *Farin.deciſ.*17.*num.3.p.2.recent.*

—— & in fine. adde. ¶ Et conſanguinitatem ad hoc propoſitum probari per teſtes de publica voce, & fama cenſuit *Rota deciſ.17.num.2.apud Farinac.p.2.recent.* B

Num.50.à linea 1.ibi, *citato.* adde. ¶ *Redoan. de Simon. par.1.cap.25.Valer.Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 23. *num.*249.*Nicol.Garc.de benef.par.*11.*cap.3.num.* 209. *Bonac.d.§.*14.*num.5.*

—— ibid. in fine. adde. ¶ ſequuntur *Soar.tom.1.de Relig.lib.4.cap.35.num.18.verſ.hæc ergo, Filliuc. tract.* 45. *cap.8.quæſito 9. num.* 26. Vnde probabile videtur non committi propriè loquendo vitium ſimoniæ non ſolũ contra ius diuinum, verum etiam contra ius Canonicum, ſi reſignatio fiat cum deſignatione perſonæ, ſed abſque vllo pacto, nullâque iniuncta collatori obligatione conferendi deſignatæ perſonæ, vt tenent *Couar. lib.1.vari.cap.5.num.3.Filliuc.tom.3.tract.* 45. *capit.8. quæſt.7.num.2.* nouiſſimè *Bonacin.vari.tract.1.de ſimonia quæſt.4.§.14.in fine.* C

Num.51.poſt finem. adde.

¶ Qui tamen ſcire cupit quando & intra quod tempus reiectio, vel admiſſio reſignationis factæ in manibus Ordinarij debeat ab ipſo Ordinario fieri, & à prouiſo publicari, conſulat dictam *Conſtit.Gregor.XIII.* de publicandis *reſign. incip.* humano vix iudicio, quæ ad hoc propoſitum ita cantat. De beneficijs autem quæ deinceps in manibus ordinariorum collatorum etiam Cardinalium, etiam indulta & facultates ad hoc ab Apoſtol. Sede habentium, ac Legatorum etiam de Latere, & delegatorum etiam ſpecialium eiuſdem Sedis extra Romanam Curiam reſignari etiam ex cauſa permutationis contigerit, ipſi intra menſem negotium D vniuerſum admiſſionis, vel reiectionis reſignationis huiuſmodi, & (ſi per eos facienda erit) prouiſionis reſignati beneficij iuxta Apoſtolicas, & alias canonicas ſanctiones omninò abſoluant, & qui ſic prouiſus fuerit, intra tres menſes à die ſibi factæ prouiſionis illam publicet, & poſſeſſionem beneficij capiat modo & forma ſupradictis, alioquin illis elapſis nulla ſit eius prouiſio, & beneficium vacare cenſeatur eo ipſo, Ordinarijque & alij prædicti, qui hæc vti eis præſcribuntur, non perfecerint eo caſu poteſtate diſponendi de ipſis beneficijs ſint ea vice priuati, eorùmque diſpoſitio eo ipſo ad Sedem Apoſtol. deuoluta exiſtat, aut alijs idoneis ab ipſa E ſede dumtaxat modo & forma prædictis concedantur. Hæc *in d.Conſtit.* Gregor. quam exponens *Flamin. de reſign.lib.*11.*quæſt.2.concl.3.num.6.* concludit, quod in reſignationibus quæ fiunt extra Curiam ij, coram quibus fiunt, debent admittere, vel reijcere illas renunciationes infra menſem, & intra eundem conferre illa beneficia vacantia per reſignationem ſi illam admiſerint, addens quod hoc non fuerat conſideratum per regul. Cancellariæ, neque per *dictam Conſtitut.Pij V.* & quod optima ratione videtur poſitum ne fiat fraus, & ſic notat quod reſtringitur tempus vt conferat intra menſem, idem annuit *lib.*11.*quæſt.5.num.4.10.&* 13. quem refert & ſequitur *Nicol.*Garc.*de benef.part.*11.*capit.3. num.*285.*& num.*357.*& Ioan.à Cochier.in reg. de publicandis reſignat. num.* 15. *verſ.ſed hoc intereſt*, vbi dicit quod Ordinarijs locorũ, vel Legatis de latere, in quorum manibus fit reſignatio beneficij, præſcribitur ſpatium vnius menſis, vt admittant, reijciant, aut conferant, & prouiſus debeat publicare, &c. Iterum *Maſsob. in praxi habendi concurſum requiſ. 7. dub.* 1. ſecundum Rom. impreſ. optimo iure quoad tempus conferendi prædictorum ſententiam non admittit, ratio eſt quia cum ex *Concil.Trid.ſeſſ.24.de reform.cap.*18. concurſus in proponendis ſit etiam in Parochialibus vacantibus B per reſignationem, ad huiuſmodi autem concurſum proponendum per *Conſt.Pij V.* quæ incip. In conferendis, conceſſum ſit quadrimeſtre, & ad conferendum ſemeſtre, nec fuerit *dictæ Conſtitutioni Pij V.* per aliam Gregorij derogatum, videtur propterea implicare iſtã doctrinam, & maximam proinde generare confuſionẽ, ſi intra menſem facienda eſſet collatio præcedente concurſu: exiſtimat igitur ille prædictam Gregorij Conſtitutionem decidere tantum, vt debeat Ordinarius infra menſem admittere quidem vel reijcere reſignationem, ac nihilominus habeat ſex menſes ad conferendum iuxta Apoſtolicas Conſtitutiones, & Canonicas ſanctiones, ita vt admiſſio & reiectio in quibus cadere poteſt fraus, cẽſeantur reſtrictæ & limitatæ ad menſem, C at collationis tempus reguletur iuxta diſpoſitionem iuris communis *in c.nulla 2.de Conſtit.præbenda, dictæ Conſtitutionis Pij V.* & ſic ad ſemeſtre.

AD ALLEG. LXX. Pag.533

NVM.1.in fine. adde. ¶ *Ioan.Anton.Maſsobr.in ſua praxi habendi concurſum prælud.7.dub.6. Secundum* Roman. *impreſ. Rota in Maceraten. Beneficij 5. Iulij* 1610. *coram* Reuerendiſs. *D.meo.Coccino, impreſſa per Farin.dec.* 311. *num.1.p.2.recent.*

Nouiſſimè *D.Lotter.in ſuo doctiſſ.tractat. de re benef. lib.2.q.8.à principio.* Patrono namque fundanti ſeu conſtruenti, aut dotanti debetur honorificentia in Eccle- D ſia, nimirum in ſeſſionibus, vt in altiori ſedeat loco, in proceſſionibus, vt ſibi dignior locus aſſignetur, & denique in præcedentia, dum exhibentur communia obſequia, vt videlicet primus admittatur ad oſculum pacis, ita *Rot. apud Mantic. deciſ.* 244. *num.* 1. ſic etiam vt primus de laicis thurificetur *Lambertin.de iurepatronat. lib.3.in 1.quæſt.nu.15.ad finem*; in huiuſmodi enim thurificatione plurimum honoris, & obſequij præſtatur, vt dixit *Rot.in Brixien.thurificationis 16.Martij 1626.*coram *Remboldo*, refert *D.Lotter.in tract.de re benef. lib.2. q.4.num.2.* vbi *q.4.* diſputat, alimentorum ſuppeditatio quatenus eſt fructus iuriſpatronatus, patrono qualiter E debeatur.

Num.7.in fine. adde. ¶ de quo etiam *Maſſobr.in ſua praxi habendi concurſum præl.7.dub.3.num.7. Vivian.lib.2. c.5.nu.6.in 2.edit.* vbi metipſum citat in hoc loco.

Num.8.in fine. adde. ¶ *in 1.edit.aliàs p.1.lib.1.c.2.num. 54.in 2.edit.& lib.2.c.3.nu.1.in ead.2.edit.Garc. de benef.p.5.c.9.nu.44.Zecch.de benef.c.12.nu.2.*

Num.21.in fine. adde. ¶ iterum *Rot.in Pientina iuriſpatron. 23. Martij* 1611. coram *Reuerendiſs. Domino meo Coccino,* impreſſa per *Farin.dec.*337.*nu.7.p.2.recent.* vbi fuit dictum quod ſi poſt factam donationem ante ta-

men

men Epiſcopi conſenſum vacet beneficium, debet in eo A
inſtitui præſentatus à donante & non à donatario.

Num. 22. in fine. adde. ¶ Præſumitur enim cõſenſus or-
dinarij adhibitus ex diuturnitate temporis, & obſeruã-
tia, ſecundum *Barbat. conſ. 33. nu. 2. libr. 2.* ſæpe à Rota
canonizatum, vt per *Seraphin. deciſ. 871. num. 3. & Rot.*
deciſ. 517. num. 3. p. 1. recent. refert *D. Lotter. in tract. de*
re benefic. lib. 2. q. 14. n. 10. Quæ tamen probatio præ-
ſumptiua minime in perſona potenti admitteretur,
quia nihilominus ſemper vrget præſumptio vſurpatio-
nis, & non probationis factæ ad formam decreti Con-
cilij Tridentini, vt fuit dictum in Rot. *apud Mantic. de-*
ciſ. 257. num. 4. & 5. & apud Seraph. deciſ. 952. numer. 8.
eiuſdem Rot. *deciſ. 58. num. 4. par. 1. recent. Lotter. dict. q.*
14. numer. 11. B

Num. 25. à linea 5. ibi, *vol. 2.* adde. ¶ nam iuſpatrona
tus non poteſt competere ex conceſſione & priuilegio
Epiſcopi *c. 2. de rebus Eccl. non alien. l. 6. Rebuff. in praxi*
p. 3. ſignaturæ, verbo necnon iuriſpatronatus num. 3. Nicol.
Garc. d. capit. 9. nu. 28. Viuian. in d. praxi lib. 2. c. 5. nu. 22.
in 2. edit. cum ille non poſſit concedere iuſpatronatus
ſuper Eccleſia libera ſine authoritate Papæ *Calder. conſ.*
vlt. de iurepatr.

Num. 33. poſt finem adde.

¶ Epiſcopus regulariter non poteſt derogare qualita-
tibus in beneficij fundatione appoſitis, vt docet multis
ad id adductis *Monet. de commut. vlt. volun. cap. 10. num.*
348. cum multis ſeqq. etiam pro vna vice *Vgolin. de officio* C
Epiſcopi cap. 52. §. 1. num. 8. Marc. Anton. Gennen. in pra-
xi Archiep. Neap. cap. 24. nu. 10. Nicol. Garc. de benef. p.
7. cap. 1. num. 111. quamuis contrarium, immo Epiſco-
pum pro vna vice poſſe derogare qualitatibus in bene-
ficij fundatione appoſitis probabilitate non careat ob
grauiſſimorum virorum auctoritatem, qui id ipſum te-
nent, ex quorum numero ſunt *Zerol. in praxi Epiſcopi p.*
2. verbo beneficium §. 7. concl. 8. priu. & verbo iuſpatronа-
tus §. 8. dub. 15. Zecbi. de Republ. Eccleſ. tit. de benef. num.
4. & de penſion. cap. 12. num. 21. & 46. cum ſeq. Perez de
Lara de anniuerſ. & capell. lib. 2. cap. 5. à num. 28. Emma-
nu. Sà in aphoriſm. verbo beneficium nu. 37. Nauar. conſil. D
6. alias 7. num. 4. de cleric. non reſid. qui id dicit de dua-
bus vicibus, & expreſſe Rot. *in Foroliuien. Capellaniæ 10.*
Maij 1589. coram Illuſtriſſimo Seraphino, quam refert ad
litteram *Garc. d. cap. 1. num. 66.* quos refert *Monet. dict.*
cap. 10. num. 353. vbi *num. 358. verſ. ex iſto*, ampliat e-
tiam cum patroni, ſeu hæredis, ac ſucceſſoris eius, qui
beneficium fundauit, *& à nu. 388.* reſoluit Capitulum
Sede vacante regulariter non poſſe derogare qualitati-
bus in fundatione beneficij appoſitis. *& à n. 409.* idem
dicit de Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epi-
ſcopalem, *& à nu. 410.* de Vicario Epiſcopi, vel Capitu- E
li Sede vacante.

Eccleſiam ab initio liberam non poteſt Epiſcopus
ſubijcere iuripatronatus alicuius, vt per *Abb. conſ. 106.*
num. 4. p. 2. Roch. de iurepatr. verbo præterea quod q. 26. nu.
34. Staphila. de litteris gratiæ tit. de iuriſpatr. prærogatiuis
num. 3. & 4. Gig. conſ. 48. num. 21. & conſ. 49. numer. 36.
Beroi. conſ. 4. num. 33. lib. 1. quos refert & ſequitur Rota
in vna Maceraten. beneficij 5. Iulij 1610. apud Farin. deciſ.
311. nu. 3. p. 2. recent. prout nec etiam poteſt illam, quæ
cum fuerit iuriſpatronatus, eſt tamen in libertatem re-
dacta Rot.

Poſſe tamen Epiſcopum vnire beneficium liberum
beneficio iuriſpatronatus dixi ſupra *alleg. 66. nu. 32.*

Illud demum pro complemento huius materiæ ad-
uertere oportet, quod vbi accedit auctoritas Epiſcopa-
lis in erectione efficitur beneficium Eccleſiaſticum, vt
poſt *Guid. Pap.* optimè tradit *Rip. in cap. decernimus nu.*
69. verſ. in iſto puncto, de iudic. & eo citato *D. Lotter. in*
tract. de re benef. lib. 1. quæſt. 5. num. 54. cum impoſſibile
ſit aliter conſtitui beneficium Eccleſiaſticum quam ſi
interueniat huiuſmodi Epiſcopi auctoritas. *gloſ. 1. verſ.*
tu dic contra in Clem. 2. de decimis, Guid. Pap. deciſi. 187.
num. 1. cum alijs adductis in Monopolitan. *hebdomadæ, Iu-*
lij 1613. coram Illuſtriſſ. Patriarcha Manzanedo, cuius
meminit *D. Lotter. d. quæſt. 5. num. 40.* Interim vero dũ
talis auctoritas deſideratur, non eſt beneficium, ſed res
ſtat in pendenti, nec aliquod iuſpatronatus quæritur
fundatori *Felin. in cap. ex parte il 2. numer. 2. de reſcript.*
cum alijs per *Rot. deciſ. 361. num. 3. p. 2. recent. D. Lotter.*
d. quæſt. 5. num. 55. diciturque ſimpliciter pia donatio,
aut pium legatum ſi fortè pro Miſſis celebrandis, vel
pro anniuerſario, vel etiam in perpetuum quidpiam
relictum ſit, *Rebuff. in praxi. tit. quare ſint inſtit. benef. n.*
10. D. Lotter. d. quæſt. 5. num. 56. vbi *nu. 57.* ſubdit quod
beneficium ante approbationem Epiſcopi poteſt con-
cedi per laicum, per modum tamen ſimplicis deputa-
tionis Sacerdotis, *& num. 59. & 60.* quod capellaniæ
cum onere celebrationis Miſſarum conſtitutæ ſine au-
ctoritate Epiſcopi cẽſentur laicales. poſſuntque ad eas
mere laici præſentari, *& num. 61.* diſputat an ſit neceſ-
ſaria iuſtificatio expreſſæ auctoritatis Epiſcopi in eri-
gendo beneficio, vel ſufficiat tacitæ. Ad ipſum igitur
Epiſcopum pertinet in fundationis limine examinare
locum erectionis, dotis congruentiam, & futurum re-
gimen, vt ſcribit *Calderin. conſ. vltim. col. 1. verſ. & ratio*
quæ, de iurepatr. D. Lotter. d. lib. 1. q. 32. num. 5. nec ideo
ſufficeret conſilium, aut ipſius conſenſus petitio, nam
exigitur conſenſus expreſſus, vt per *Lamb. de iurepatro.*
lib. 1. p. 1. in 9. q. art. 2. nu. 131. de quo vbi cõſtat omnia
prædicta præſumuntur ab eo diligenter excuſſa etiam
circa congruentiam dotis *Lambert. d. lib. 1. p. 1. quæſt. 5.*
art. 11. & ſequuta eſt *Rot. deciſ. 521. num. 1. p. 2. recent.*
cuius meminit *D. Lotter. d. quæſt. 32. nu. 7.* vbi intelligit
de conſenſu adhibito in ipſo fundationis limine. Qua-
re *Abb. in cap ſignificatum 11. ſub num. 5. ad fin. verſ. ex*
prædictis, de præbendis, poſuit practicam inſtituendi be-
neficia, ſecundum quam ait fundatorem poſſe ordina-
re prout ſibi videbitur, & illum Ordinem porrigere
poſtmodum Epiſcopo, indèque ipſe Epiſcopus poſſe
inſtituere beneficium, & apponere illa onera & modos,
qui ſibi legitimi videbuntur. Vnde ſi Epiſcopus dene-
get legibus per fundatorem ſibi porrectis ſine legitima
cauſa conſentire, poterit fundator recurrere ad ſupe-
riorem, qui eum cogat ad conſentiendum, vel ſi con-
tumax ſit ipſe ſuperior conſentiat *Lamb. vbi ſupra num.*
112. D. Lotter. d. q. 32. nu. 17. nam in ſtatuendis huiuſ-
modi legibus fauore Eccleſiæ plurimum defertur fun-
datorum voluntati, vt ij alliciantur, & non retrahantur
à fundationibus, vt conſiderat *Anch. conſ. 129. ſub nu. 1.*
verſ. præterea, quilibet.

Poterit tamen Epiſcopus, vel alius ſuperior illas le-
ges per fundatorem ſibi porrectas reijcere, quæ vel na-
tura impoſſibiles ſunt, vel turpes, vel contra ſubſtan-
tiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum
prohibitionem illas improbantium, vt fuit dictum in
Romana iuriſpatronatus 31. Maij 1613. coram Card. Sa-
crato. Vnde tametſi pueris beneficium conferri ius pro-
hibeat, tamen quia prohibitio eſt variabilis, veluti à
mero iure poſitiuo deſcendens *capit. 2. & 3. de ætate &*
qual.

qual. nihil erit quin toleranda ſit lex fundatoris qua mandatur puerum, quinimò infantem inſtitui in beneficio, vt fuit dictum in *Granaten. capellaniæ* 12. *Ianuarij* 1607. *coram Card. Marquemont.* cuius meminit *D. Lotter. d. q.* 32. *nu.* 35. Sic etiam quamuis ſit contra ius, vt fiat electio actiua, vel paſſiua de perſonis extra Collegium *ca. 1. de elect. nihilominus*, quia hoc non habet perpetuam cauſam prohibitionis in contrarium *cap. quam ſit neceſſarium* 18. *q.* 2. tolerabitur ſi ſecus in fundatione cautum fuerit, *Innoc. in cap. cum dilectus n. 2. de conſuet. D. Lotter. d. q. 32. nu. 37.* Et quamuis neque Epiſcopus, neque quiuis alius beneficiarius poſſit ſibi eligere ſucceſſorem *cap. Epiſcopo, cum duobus ſeqq.* 8. *qu.* 1. tamen quia hęc abſoluta prohibitio non habet cauſam perpetuam à iure naturæ, nihil eſt quin ſi in fundatione diſpoſitum fuerit, vt Rector beneficij deſignet ſibi ſucceſſorem, qui beneficium obtineat ſine aliqua alia inſtitutione ordinarij, talis diſpoſitio ſeruanda eſt, vt reſoluũt *Lamb. d. quæſt. 9. art. 3. num. 17. D. Lotter. dict. quæſt. 32. num. 38. & 39.* Similiter licet Canones vbique damnent pluralitatem beneficiorum, tamẽ quia id non habet perpetuam prohibitionem à iure naturæ, ſed dumtaxat à poſitiuo, & penitus in hac parte variabili, *cap. de multa, de præb.* toleranda erit lex contraria in fundatione appoſita, vt fuit reſolutum *in Valleſoletana Archidiaconatus 16. Nouembr. 1616. coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino.*

AD ALLEGAT. LXXI. Pag. 536.

NVM. 1. à linea 2. ibi, *modis*. adde. ¶ *glo. verbo fundatione in cap. piæ mentis 16. q. 7. Zecb. de benefic. & penſ. cap. 12. num. 5. Card. Tuſch. litt. T. concl. 613. num.* 17. me citato in hoc loco *Viuian. in praxi Iuriſpatronat. lib. 4. capit. 1. nu. 1. in 2. edit.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ *Viuian. d. lib. 4. cap. 1. nu. 16. in 2. edit.*

Num. 18. in fine. adde. ¶ *Viuian. d. lib. 4. cap. 1. nu. 36. in 2. edit.*

Num. 19. in fine. adde. ¶ *Viuian. d. lib. 4. cap. 11. num. 36. in 2. edit.*

Num. 46. in fine. adde. ¶ *Rot. deciſ. 53. n. 5. par. 1. recen. D. Lotter. in ſuo tract. de re benefic. lib. 2. quæſt. 14. nu. 21. cum multis ſeqq. vbi num. 26. poſt D. Coccin. deciſ. 232. n. 1.* reſoluit iuſpatronatũs annexum alicui caſtro, confiſcato caſtro tranſire in fiſcum laicum ratione annexionis, *& num. 28. & 29. poſt Rot. & D. Coccin. citatis locis*, docet quod quando non adeſt huiuſmodi annexio, patronatus minimè tranſit in fiſcum laicum, *& num. 30.* diſputat an Eccleſia hinc acquirat ſtatum libertatis.

Num. 46. in fine. adde. ¶ *Monet. de commutat. vlt. volun. cap. 11. à nu. 210.*

AD ALLEGAT. LXXII. Pag. 542.

NVM. 20. in fine. adde. ¶ nec in hoc aſſertio Epiſcopi ſufficit, illa enim non poteſt præiudicare Eccleſiæ vel ſucceſſoribus *Caputaq. deciſ. 128. num. 3. p. 2. Rot. deciſi. 421. num. vlt. p. 2. recent.* quamuis illi multum eſſet deferendum, cum Ordinarij ſoleant eſſe multum difficiles in admittendo aliquod beneficium eſſe de iurepatronatus *Pute. deciſ. 243. in fine lib. 2. Rot. deciſ. 360. nu. 12. apud Farin. p. 2. recent.*

Num. 28. in fine. adde. ¶ *Monet. de commutat. vlt. volunt. cap. 10. nu. 211.*

A Num. 29. à linea 11. ibi, *col. 1.* adde. ¶ *Molf. ſ. d. tract. 6. cap. 5. num. 47. in med. Aloyſ.* Ricci. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 258.*

Num. 40. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 274. nu. 2. & deciſ. 306. p. 4.*

Num. 48. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. dict. tractat. 6. cap. 5. nu.* 45. Vigeret tamen tanquam validum adminiculum, ſi ex libris viſitationum appareret beneficium fuiſſe viſitatum tanquam de iurepatronatus, idque in eis enunciaretur, vt per *Verall. deciſ. 158. p. 2.* Rot. *deciſ. 13. verſi. & præſertim, & deciſ. 360. nu. 11. p. 1. recent. D. Lotter. in tract. de re benef. lib. 2. q. 13. num. 151.*

Num. 49. in fine. adde. ¶ Bene tamen probaretur iuſpatronatus ex ſcripturis detractis ex archiuio Epiſcopali, illæ enim dicuntur extractæ ex archiuio publico, & B plenè probant *cap. 2. de fide inſtrum.* & ibi *Card. & Hoſt. Franc. Marc. deciſ. 439. num. 2. 3. & 4. p. 1. Aluarot. inter conſilia Alberti Bruni conſ. 121. nume. 3. Modern. Pataui. de priuata ſcriptura lib. 5. c. 1. n. 33.* & tentum fuit in *Rota in Sorana beneficij 8. Martij 1617. corã D. Merlino.*

Num. 50. à linea 8. ibi, *in fine*, adde. ¶ Vnde iuſpatronatus probari per inſignia alicuius familiæ ſculpta in eccleſia cenſuit *Rota deciſ. 518. num. 5. apud Farinac. p. 1. recent.* & ex denominatione Capellę alicuius familiæ, eadem *Rota deciſ. 694. num. 6. p. 3. recent.* & conſuluit *Bald. conſ. 310. ſub num. 1. & per totum lib. 5. Ferret. conſil. 298. num. 9. Lambert. de iurepatr. lib. 2. p. 2. quæſt. 10.* C *art. 9. num. 3. & 4.* cum latè adductis per *Rot. deciſ. 374. num. 7. p. 2. recent.* & apud *Reuerendiſſ. D. Coccinum deciſ. 230. ſub num. 1. verſ. de inſcriptione vero, & apud Seraph. deciſ. 1141. num. 7.* quarum meminit *Lotter. d. lib. 2. q. 13. num. 149.* Quemadmodum ex deſcriptione in libro aliquo antiquo iuxta doctrinam *gloſ. verbo per libros antiquos, verſ. item ſi reperiatur, in cap. cum cauſam, de probat. Aym. conſ. 158. num. 5. Rot. deciſ. 13. num. 3. p. 1. recent. Reuerendiſſ. D. Coccin. deciſ. 174. n. 1.*

Num. 52. in fine. adde. ¶ Nec leue eſſet adminiculum ad probandum beneficium eſſe de iurepatronatus alicuius familiæ, ſi armorum ſiue inſignium eiuſdem familiæ pictura, vel affixio ſit in Eccleſia patronata ex D *Anch. conſ. 113. num. 4. Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina num. 97. de cauſa poſſeſſ. & propriet. Lambert. de iurepatr. libr. 3. quæſt. 5. art. 4. num. 2. Rot. deciſ. 13. num. 3. verſ. & plurimum mouebant p. 1. recent. Reuerendiſſ. D. Coccin. deciſ. 230. nu. 1.* non enim talis armorum appoſitio conſueuit fieri in re prorſus aliena, vt ponderat Rota apud *Seraph. deciſ. 1141. nu. 7.* cuius meminit *Lotter. d. lib. 2. q. 13. num. 147.* vbi tamen *nu. 148. poſt D. Coccin. d. deciſ. 230. verſ. quamuis hæc concluſio,* intelligit niſi poſſit aſſignari alia ratio talis appoſitionis.

Num. 54. in fine. adde. ¶ Ratio huius præſumptionis E radicatur in quodam reſpectu ordinarij, qui non fuit auſus Potenti contradicere, vt ex *Puteo deciſ. 55. ſub nu. 2. verſ.* ſed Dominus Marſicanus, *lib. 1.* tradit *Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 13. nu. 133.*

Num. 65. in fine. adde. ¶ refertur in Lucana Iuriſpatronatus de Podijs 5. *Martij 1621. coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino*, aut alterius ex familia de Sabellis, *Rota in Sabinen. Iuriſpatronatus 26. Octobris 1594. coram Litta, & 6. Martij 1596. coram Penia, relata in d. Lucana Iuriſpatronatus de Podijs.* Aut alterius ex familia de Caracciolis Rot. *in Neapolitana Capellaniæ 29. Ianuarij 1571. coram Illuſtriſ. Cardin. Lancell.* Aut alterius ex Nobilib. Venetis in ſtatu Venetorum, Rota apud *Seraph. deciſio. 952. nu. 6.* relata *in d. Lucana Iuriſpatronatus de Podijs.*

Num. 68.

Num.68. in fine. adde. ¶ *Rot. deciſ. 146. num. 5. part. 2. recent.*

Num.74. in fine. adde. ¶ & in terminis quod laicus non poſſit præſentari, niſi nulliter tenent *Lambertin. de iure patron. part. 1. lib. 2. quæſt. 7. art. 2. ad fin. & artic. 4. & 29. ad finem, Gutier. conſil. 2. numer. 21. Cardin. Tuſch. litt. F. conſil. 56. numer. 4. Flamin. dict. quæſt. 2. numero 5. Nicol. Garc. par. 7. cap. 1. num. 25.* & alij citati à *Maſſobr. d. num. 85.*

Num.78. in fine. adde. ¶ Poterit tamen non inepte intelligi Flaminij ſententiam, & Rotæ deciſionem ab eo citatam, non ſimpliciter, ſed tantum quando de proximo clericandus præſentatur in tempus in hãc formam: Præſento Petrum de proximo clericandum, & peto eũ ordinari, vt bene ait *Maſſobr. d. prœl. 7. dub. 21. num. 86.* quod ego in ſano intelligerem ſenſu videlicet ſi taliter præſentatus, ſeu potius nominatus intra tẽpus ad præſentandum præſtitutum ordines ſuſcipiat.

Num.81. à linea 3. ibi, *quæſt. 1.* adde. ¶ *Lambert. de iure patron. part. 1. lib. 2. quæſt. 7. art. 14. num. 7. & 8. Filliuc. tract. 41. de benef. c. 4. nu. 3. & 6.*

—— ibid. in fine. adde. ¶ quod etiam nouè ait *Anto. Ricciul. poſt tract. de iure perſonarum, vbi de Neophytis cap. 4.*

Num.83. in fine. adde. ¶ *Filliuc. d. tract. 41. c. 4. nu. 5.*

Num.86. in fine. adde. ¶ attenta tamen nouiſſima *Conſtitut. Gregorij XV. incip. Æterni de anno 1621.* aliud dicendum videtur cum *in §. 2.* eiuſdem *Conſtitut. ſic habeatur.* Numerum autem ſuffragiorum duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium, vt electio per viam ſcrutinis, ſiue ſcrutinij, & acceſſus valida ſit, decernimus, & declaramus ita eſſe cenſendum, vt in duabus tertijs partibus ſuffragium electi non numeretur, nec quiſquam ſiue ſcrutinij, & acceſſus, ſiue cõpromiſſi via procedatur, ſeipſum eligere, ſeu ſuffragium ſibi dare vllatenus poſſit.

Num.96. in fine. adde. ¶ *Soar. de cenſur. tom. 5. diſput. 15. ſect. 1. Ioan. Cochi. de permut. benef. cap. 33. nu. 1. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. cap. 34. dub. 22. n. 120. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſput 6. cap. 2. Rot. deciſ. 5. de præbend. in nouis, & apud Caſſad. deciſ. 1. eod. titu. & in Triden. beneficij 5. Aprilis 1604. coram Pena, latè Anton. Ricciul. de iure perſonarum lib. 4. c. 6. à princ. & ego ipſe in collect. ad cap. poſtulaſtis, de clerico excom. miniſt.*

Num.98. in fine. adde. ¶ ac proinde beneficiorum incapax eſt *cap. cum bona de ætate & qual. vbi gloſ. verbo ſuſpenſi,* & communiter Doctores. *Ricciul. d. ca. 6. nu. 38.* vbi declarat procedere in ſuſpenſo ab omnibus ordinibus, cum alias ſuſpenſus ab vno poſſit retinere beneficium ratione alterius ordinis.

Num.134. in fine. adde. ¶ *Rota deciſ. 500. & 532. apud Farinac. in 1. collect. nouiſſimorum, & deciſ. 173. apud eũdem p. 2. recent.* vbi tentum fuit tẽpus datum ad præſentandum currere à die ſcientiæ, & ſcientiam debere plenè probari, nec ſufficere teſtes de auditu.

Num.142. in fine. adde. ¶ Et ad illud quod excuſatur patronus à deuolutione ſi præſentaret coram alio, quẽ rationabili aliqua ex cauſa crederet habere ius inſtituendi, vide *Rebuff. in praxi titul. de deuolut. numer. 26. Lap. alleg. 95. ad fin.* cum alijs adductis *in Mediolanen. iuriſpatronatus,* impreſſa per *Nicol. Garc. de benef. p. 10. c. 3. num. 8.*

Num.151. in fine. adde. ¶ Vno tantum caſu non obſtringitur patronus præſentare coram Epiſcopo loci, ſed ſufficeret ſi Curiam adiret pro obtinenda inſtitutione

A à Papa, ſat enim eſt tunc quod de conſenſu conſtet, quia is habet vim præſentationis, vt per *Caſ. de Graſſis deciſi. 1. nu. 7. & 9. de iurepatr. Rot. deciſ. 534. nu. 4. p. 4. diuerſ.* & fuit dictum in vna *Spoletana Capellaniæ 15. Iunij 1620.* coram *Buratto,* cuius meminit *Lotter. in tract. de re benef. lib. 2. q. 6. nu. 49.*

Num.171. in fine. adde. ¶ latè *Monet. de commutat. vlt. volun. cap. 10. n. 365. vbi numeris ſeqq.* aliquos enumerat caſus in quibus inſtitutio, ſeu collatio ab ordinario facta ſpreto patrono valet, videlicet num. 372. quando patronus etiamſi vocaretur, non poſſit præſentare quẽ vellet, & ob ſcandalum vitandum & vbi patroni ſcienter præſentant indignum, *& nu. 383.* vbi patroni litigantes ſuper iurepatronatus litem non terminant intra terminum datum ad præſentandum, *& num. 273.*

B vbi patronos variando accumulatiuè plures præſentat, vel plures patroni diuidunt ſua vota, *& num. 375.* reſoluit quod Epiſcopus poteſt motu proprio inſtituere ipſummet patronum egenum, ſine eius præſentatione, quia dum patronus non impugnat, prouiſio ab ordinario facta de beneficio tanquam liberæ collationis etiam intra tempus præſentandi, eſt in ſtatu validitatis, quia cenſetur facta ſub ea cõditione ſi patrono placuerit *Rota deciſ. 10. num. 5. de iurepatron. in antiqu. Verall. deciſ. 189. num. 2. p. 3. Lotter. in tract. de re benefic. libr. 1. quæſt. 34. num. 62. & lib. 2. quæſt. 14. nu. 65.* & ideò ſemper eſt ratificabilis, meroque iure tenet, vt docent *Roch. d. verbo honorificum num. 8. verſ.* vbi attingunt, *Felin. in tract. quando in litteræ Apoſt. præiud. patron. ampl. 9. Couar. pract. cap. 36. nu. 9. verſ.* tametſi frequentiori

C conſenſu, *Ferret. conſ. 211. nu. 15. bene Pute. deciſ. 402. num. 1.* vbi plena Apoſtolica, *libr. 1. in correctis. Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 3. ſub num. 19.* optimè *Lotter. d. lib. 2 quæſt. 14. num. 71. & à num. 72.* ſubdit quod licet text. *in d. cap. decernimus,* irritet ipſo iure prouiſionem, eam tamen irritat ſuppoſito ſpretu, & quod patronus eius cauſam proſequatur, ſed non negat ſpretum illum eſſe remiſſibilem, & actum ratificabilem, vt ex tunc conualeſcat, fiatque retrotractio ad principiũ, iuxta pulchram theoricam *Baldi in l. 1. ſub num. 11. ad med. verſ.* non obſtat primum, *Cod. ſi plur. vna ſentent.*

D prout è conuerſo non poſſet fieri hęc retrotractio ſi ordinarius prouidiſſet iure deuoluto ex inhabilitate extremorum coniungibilium *Rot. d. deciſ. 10. ſub num. 4. verſ. in propoſito, de iurepatron. in antiq.*

Num.180. in fine. adde. ¶ *Lotter. in ſuo tract. de re benef. lib. 2. quæſt. 13. num. 58.* vbi ſubdit *num. 56.* quod ad validitatem inſtitutionis neceſſe eſt, vt præmittatur cognitio videlicet quod beneficium vacet, quod exiſtentia iuriſpatronatus ſit clara, quod præſentatus ſit habilis, & denique quod præſentatio ſit facta in tempore. Vnde ſi vix elapſo termino edicti fieret inſtitutio, ha-

E beretur pro præcipitata, & nulla tanquam facta nõ adhibita cauſæ cognitione, vt fuit dictum in Valentina beneficij 31. *Ianuarij 1622. coram* Remboldo.

Num.182. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 41. de benef. cap. 2. num. 42.*

Num.183. in fine. adde. ¶ *Filliuc. d. c. 2. nu. 43.*

Num.186. poſt finem. adde.

¶ Vtrum ſi teſtator capellam inſtituat eo adiecto, vt præſentati inſtitutio ad Epiſcopum non pertineat, adhuc Epiſcopus ſe valeat intromittere? Pars affirmatiua, quæ vera eſt, oſtenditur primò, quia inſtitutio miniſtrorum, ſicut & omnium beneficiorum prouiſio in ſua diœceſi exiſtentium ad Epiſcopum de iure ſpectat *cap.*

cap. omnes Baſilica cum multis ibid. 16. quæſt. 7. & in beneficijs iuriſpatronatus cap. relatum 21. cap. præterea 23. de iurepatron. planè teſtatur, ſicut alia quæcunque priuata perſona nihil poſſunt contra ius ſtatuere, iuxta reg. *l. nemo poteſt. ff. de legat. 1.* præterea quia beneficiorum prouiſio, ſicut & cætera omnia, quæ in ſacris, & Sacerdotijs conſiſtunt Iuris publici ſunt *l. 1. §. huius ſtudij ff. de Iuſtit.* cum alijs, & ideò priuatorum diſpoſitionibus tolli non poſſunt *leg. ius publicum 39. ff. de pactis*; quo fundamento hanc partem affirmatiuam tuentur *Abb. in cap. nobis nu. 5. de iurepatron.* plures vt per *Couar. in cap. tua num. 8. de teſtam. & de ſponſalibus, part. 2. cap. 3. §. 1. nu. vlt.* quem refert *Mench. de ſucceſſ. §. 7. nu. 15.* qui communem fatetur, & in fortioribus terminis *Valaſc. conſ. 105. num. 57.* Qua in re exceſſiſſe videtur *Mench. vbi proximè num. 17.* dum exiſtimat quod ſi in propoſito teſtator in euentu quo Epiſcopus ſe ingerat, pœnam adijciat, vt capellæ omninò extinguantur, bonaque ipſarum in alios vſus applicentur, valida ſua pœnalis diſpoſitio, idque ſibi veriſſimum videri affirmat, ſeque eam opinionem contra communem Salmanticæ publicè defendiſſe gloriatur: confunditur enim eiſdē fundamentis, quibus ſupra communis probatur, & ex alijs adductis per *Gutier. in d. l. nemo poteſt nu. 449.* Neque Menchacam defendit illud vulgare, quo primò innititur, voluntatem ſcilicet teſtatoris ante omnia, & omninò ſeruandam eſſe, *auth. de nuptijs §. diſponat. collat. 4. l. in conditionibus, ff. de condit. & demonſtr. cum ſimilibus.* Reſpōdetur enim facillimè vulgare illud procedere, quando voluntas Iuri publico non aduerſatur, vt ſupra probauimus. Non obſtat auctoritas *S. Concilij Trident. ſeſſ. 22. de reformat. ca. 9.* dum cogit omnes adminiſtratores tam eccleſiaſticos quam ſeculares cuiuſuis Eccleſiæ, hoſpitalis, aut confraternitatis ad reddēdas rationes Ordinario non obſtante quacunque conſuetudine, vel priuilegio, niſi fortè aliud expreſsè cautum fuerit in inſtitutione, vel ordinatione talis Eccleſiæ, vel fabricæ. Reſpondetur enim illud procedere quando tempore fundationis ipſius capellę, vel oratorij Epiſcopus conſentit oneri adiecto, obſeruant poſt alios *Felin. in cap. cum venerabilis num. 35. de excep.* plures vt per *Roch. de iurepatron. verbo pro eo quod q. 12. nu. 26. Gutier. in d. l. nemo poteſt nu. 450.*

Num. 190. poſt finem, adde.

¶ Vltra quem caſum alios refert *Flores d. quæſt. 10. à n. 40. & Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. & 19. n. 191.* Videlicet quando vnio facta eſt per viam pacti & concordiæ cum clauſula deſeruiendo beneficio per Vicarium ad nutum amouibilem, approbatæ per Romanum Pont. tunc enim nequit Epiſcopus deputare Vicarium perpetuum *Flores d. quæſt. 10. num. 41.* vel quādo à tempore immemoriali vnio facta eſt, & ex tunc cōſtat Vicarios fuiſſe ad nutum amouibiles ſcientibus, & cōſentientibus ordinarijs, & nunquam Vicarius perpetuus conſtitutus eſt *Flores d. quæſt. 10. nu. 44.* Vel quādo ex priuilegio remunerationis gratiæ conceſſo beneficium eſſet vnitum cum clauſula ponendi Vicarium ad nutum amouibilem, quia in generali priuilegiorū derogatione quam ponit *Concil. d. cap. 7.* non concludātur priuilegia remunerationis gratia conceſſa *Flores d. quæſt. 10. num. 46.* Vel quando pro bono pacis, & ceſſatione litium, rectâque beneficij gubernatione expediret nihil innouari, ſed inſtitui Vicarium ad nutum amouibilem, tunc enim nequit Epiſcopus perpetuum inſtituere, *Flores dict. quæſt. 10. nu. 47.* Vel quando particulariter, & per ſe fuit inita Vicaria perpetua, tunc enim nequit Epiſcopus Vicarium perpetuum inſtituere *Flores d. quæſt. 10. num. 48.* Vel quando ex priuilegio Pontificio poſt *Tridentinum* decretum conceſſum vnitum eſſet beneficium Parochiale cum clauſula inſtituendi Vicarij ad nutum amouibilis, tunc enim nequibit Epiſcopus contra id priuilegium Vicarium perpetuum inſtituere *Flores d. quæſt. 10. nu. 49. & 50.* vbi petit id priuilegium ex certa ſciētia, aut motu proprio conceſſum eſſe.

Num. 197. in fine. adde. ¶ *Lotter. in tractat. de re benefic. lib. 2. quæſt. 1. num. 132. Nicol. Garc. de benef. p. 9. capit. 2. num. 57. Rot. in Pampilonen. Parochialis 26. Iulij 1626. coram Buratto*, in qua declaratum fuit iniuſtè proceſſiſſe Ordinarium ſtante inæqualitate votorū, qui omnes præſentatos iuſſit examinari, tanquam ſi fuiſſent pares, quæ deciſio fuit poſtmodum in gradu appellationis confirmata 21. *Iunij* 1627. *coram D. Duran.* hoc enim caſu non eſt locus concurſui vbi agitur de Parochiali ex diſpoſitione *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 18.* vt docent Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 6. num. 138. Nicol. Garc. d. p. 9. c. 9. num. 157. Greg. deciſ. 494. nu. 2. & ibi Beltramin. nu. 3.*

AD ALLEGAT. LXXIII. Pag. 561.

NVM. 2. à linea 12. ibi, *cap. 1.* adde. ¶ Vnde clerum nō poſſe impedire ne Epiſcopus viſitet ante lapſum triēnij ſub prętextu immemorialis conſuetudinis, cenſuit *Rota in Pampilonen. iuris viſitandi 15. Martij 1624. coram D. Merlino*, quia decretum *Concilij Trident.* ſubmouet immemorialem, tum quia materia eſt *impræſcriptibilis*, & quia ſemper actus ex parte Epiſcopi remanet mere facultatiuus, ſecundum *Surd. conſ. 127. numer. 81. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 298. nu. 10. & ca. 399. num. 33. Rot. deciſ. 778. num. 5. p. 1. diuerſ.* Reuerēdiſſimus *D. Coccin. deciſ. 402. num. 10.* tum denique quia alias ab Eccleſiaſtica diſciplina alieniſſimum eſt, vt ex negligentia Prælati detur anſa clero, & ſubditis refugiendi annuam viſitationem, vtque Epiſcopus, vel Capitulum in graue cultus diuini præiudicium, & in perniciem Animarum ipſorum recuſantium munus ſuum aliquo tempore ob incuriam prætermiſſum reſumere, & peragere non valeat, per ea quæ tradit *D. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 2. nu. 51.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ Illud eſt maximè obſeruandū, quod *Sacr. Congreg. Illuſtriſſ. D. D. Cardinalium S. Concilij Trident.* interpretum cenſuit, quod ſi concordia Epiſcopum & Capitulum à Sede Apoſtol. ex certa ſciētia, & cum cauſæ cognitione confirmata cautum ſit, vt Epiſcopus debeat viſitare cum aliquibus aſſiſtentibus eligendis à Capitulo, talem concordiam eſſe quidem ſeruandam, vtpote decretis Concilij non abrogatam, ſed Epiſcopus vigore eiuſdem concordiæ non teneri adhibere conſilium, vel conſenſum Capituli, vel Canonicorum, ſed tantum nudam eorum præſentiam, quod quidem *Sacr. Congreg.* decretum refert *Rota in vna Ilerden. viſitationis 13. Nouembris 1602. apud Farina. deciſ. 57. nu. 10. p. 1. recent.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ Vtrum autem Epiſcopus eorū conſilium ſequi debeat, vide *Rotam* pro vtraque parte latè diſputantem *in Carthaginen. iuriſdictionis 26. Octobris 1579. coram Illuſtriſſimo Lancelloto apud Farinacc. deciſ. 9. p. 1. recent.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ vbi obſeruat ex clauſula ordinaria

naria coadiutoriæ, quod coadiutor habeat omnes & ſingulas prærogatiuas, præeminentias, & honores coadiuti, non colligi concedi coadiutori huiuſmodi priuilegium de adiunctis, eo quod illa clauſula intelligatur de prærogatiuis, præeminentijs, &c. circa ſeruitium Eccleſiæ, vt ex tenore ipſius coadiutoriæ apparet. A

Num.18.poſt finem. adde.

¶ Duobus modis poteſt Epiſcopus eſſe in Capitulo, primò vt Epiſcopus, ſecundò vt Canonicus, prout cōtingit in Eccleſijs vbi collatio beneficiorum, vel canonicatuum pertinet ad Epiſcopum, & Capitulum coniūctim, vt obſeruat nouiſſimè *D.Hieron.Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib.4.c.29.nu.27.*

B Si Epiſcopus eſt in Capitulo, tanquam Epiſcopus debet ſedere in ſuperiori loco ornato & præparato, & proponere ſicut caput Eccleſiæ, & Capituli, & ordinare omnia, quæ in illo actu debent fieri, *Abb. in cap. poſtulaſtis, de conceſſ.præb.D. Hieron.Venero d.c.29. nu.34.* vbi *num.35.* ſubdit quod ſi tunc appelletur à deciſione facta ab Epiſcopo & Capitulo, debet appellari ad Metropolitanum, & Iudicem ſuperiorem, non autem ad ipſum Epiſcopum. Non habet tamen vocem deciſiuam in rebus pertinentibus ad Capitulum, ſed ſolum poteſt proponere, exquirere, & reſumere *Conc. Trident.ſeſſ.25.de reformat.cap.6. Armendar.in addit.ad recopil. legum Nauarræ libr.1.titul.18.leg.7. de Epiſcopis,num.84.D.Hieron.Venero d.cap.29. num.42.* C Epiſcopus poteſt ad libitum ſuum Capitulum conuocare, & audire vota eorum, ac concludere iuxta maiorem partem ſuffragiorum, dummodo res de qua agitur nō ſit commodum Epiſcopi, vel ſuorum, quia tunc licet poſſit illud congregare, & rem proponere, debet relinquere Canonicos de Capitulo ſolos, vt ipſi libere rem diſcutiant, & determinent, *D.Hieron. Venero d.cap.29. num.37.& 38.* vbi *num.39.* Subdit Epiſcopum nō poſſe congregare Capitulum in omnibus caſibus in quibus non poteſt eſſe Iudex. Si habeat controuerſiam cū Capitulo non poteſt domi ſuæ illud cōgregare, ſed debet ad aulam capitularem accedere, in qua ſolitum eſt Capitulum ſemper conueniri, prout deciſum referunt D *Armendar.d.l.7.de Epiſcopis num.96. Aloyſ. Ric. in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.p.4.deciſ.286. D.Hieron. Venero d.cap.29.num.41.*

Quando vero Epiſcopus aſſiſtit in Capitulo vt Canonicus, quia in eadem Eccleſia eſt præbendatus, obtinetque ius Canoniæ, debet ſedere in ſua propria Sede apparata & ornata, & primus debet dicere ſuam ſentētiam, quia à Tridentina Synodo ei datur prima ſedes, & omnis auctoritas, vide *Abb.in cap. poſtulaſtis ſub nu. 8.de conceſſ.præb.Boer. de auctorit. magni Conſilij nu.65. Stephan.Gratian.diſceptat.forenſ.cap.106.à numer.9. D. Lotter.de re benefic.lib.1.quæſt.16.num.104.& 105. D. Hieron.Venero d.cap.29.num.28.* E vbi *num.30.* ſubdit, quod tunc habet vnum ſuffragium ſicut vnus de Capitulo, licet magis ponderatiuum propter eius auctoritatem, *& num.31.* addit quod ſeruanda eſt conſuetudo, vel ſtatutum cuiuſque Eccleſiæ, an debeat vincere ſententia illa pro qua ſuffragium tulit Epiſcopus, ſi paria ſint ſuffragia, *& num.32.* ait Decanum, vel caput illius Capituli debere proponere & reſoluere etiam quando Epiſcopus aſſiſtit in Capitulo tanquam Canonicus, petita tamen cum debita vrbanitate licentia ab Epiſcopo eum ſalutando.

Num.21.poſt finem. adde.

¶ Item Vicarius Summi Pōtificis in territorio ſibi iniuncto *cap.pen.de officio Vicarij, Fuſch.d.lib.1.cap.2.nu.4.* Inſuper Illuſtriſſimi Cardinales in Eccleſijs ſuorum titulorum *Concil.Lateranen.ſub Leone X. ann.1514.* vbi habetur Cardinales tituli ſui loca ſi præſentes fuerint perſonaliter, ſi abſentes per Vicarium teneri ſingulis annis viſitare clericos, & populos ſuarum Eccleſiarū, de quibus plura ex alijs refert *Tuſch. vbi proximè num.5.* Item Patriarchæ *cap.felices 3.de cenſibus in 6.Concil. Trident.ſeſſ.24.de reformat.cap.3.in princip. Tuſch.dict. num.5. Azor.d.cap.40.quæſt.6.verſ. quæres.* Archiepiſcopi quoque non tantum in ſua diœceſi, ſed in tota prouincia *c.Sopitæ 14.c.ſuper eo 22.capit.cum nuper 25. de cenſib.c.1.eod.tit.in 6. Doctores citati p.1.tit.4.de Archiepiſcopi præſtantia verſic.27.*

Num.24.in fine. adde. ¶ ex eo quia ſede vacante Capitulum ſuccedit in omni ordinaria Epiſcopi iuriſdictione, niſi aliud de iure reperiatur expreſſum *cap.vltim.de ſuppl.neglig.Prælat.lib.6.cap. cum nullus 3.ad finem prin. de temporib. ordinat. eodem lib.gloſ.per text.ibi, in c. cum olim 14.de maiorit.& obed.gloſ.vltim.in cap.1.de inſtit. libr.6.gloſ.verbo Capituli* per tex. ibi in *Clem.1.§.duro* *de hæretic.* poſt alios *Pauin.de poteſtate Capituli Sede vacāte part.1.quæſt.1.num.45.Simanch. de Cathol.inſtitut.titul.25.num.6.Fuſc.de viſitat.lib.1.cap.2.num.20.* & alij citati *infra allegat.36. num.9.* Planè viſitatio ius eſt Epiſcopale pertinens ad poteſtatem iuriſdictionis Ordinariæ, non vero ad poteſtatem Ordinis, vt conſtat, & dicit *Rot.deciſ.196.num.2.part.2. diuerſ.& deciſ.396. num.4.§.1.recent.* Deinde non reperitur expreſſè prohibita Capitulo Sede vacante igitur, &c. quicquid diſtinguat inter viſitationem generalem, & ſpecialem *gloſſ.dict.verbo Capituli*, & veriorem putet *Pauin. de viſitat.part.1.quæſt.2.num.46.* Quicquid etiam oppoſitum ex Diametro, videlicet Capitulum Sede vacante viſitare non poſſe, defendat *Fuſch. loco proximè citato*; nec obſtat quæ ille pro ſua opinione conſiderat, ad illud enim quod Capitulum Sede vacante non ſuccedit in voluntaria iuriſdictione Epiſcopi, maximè quando futuro ſucceſſori notabiliter præiudicatur, ex reſolutis per *Rebuff.in praxi benefic.tit.de deuolut.à numer.70. & Pauin.de poteſt.Capitul.par.2.quæſt.1.* & quod viſitatio pertinet ad voluntariam iuriſdictionem, ſeu adminiſtrationem *cap.Regenda*, ibi, vt ſibi viſum fuerit, 10. *quæſt.1.* Reſpondetur poteſtatem viſitandi non ad voluntariam, ſed contentioſam iuriſdictionem pertinere, quippe cum reddatur in inuitum; & ſubditi velint nolint viſitationem ſubire teneantur, quinimò & ſuperior, cui ex officio incumbit viſitare tenetur *cap. Sopitæ 14.* ibi, iure communi, *de cenſib cap.relata in fine,10.q.1.* aduertit *Abb.in dict.capit. cum olim numer.2.verſic.* extra gloſ. quamuis in arbitrio cōſiſtat data cauſa pluries quam ſemel in anno viſitare, hoc vel illo tempore *dict.cap. regenda*; deinde futuro ſucceſſori notabiliter non præiudicatur, cum potius ab onere releuetur, vt patet. Quapropter priorem ſententiam, quæ communis eſt, & in praxi recepta tenendo declaratis procedere cum ſupra citatis præſertim *Cardin.dict.n.6. & Abb. loco citato*, in viſitatione quæ competit Epiſcopo iure ordinario, non autem delegationis, & hinc *Azori. d.c.37.q.15.* Ad quod propoſitum adeſt bona deciſio *Rotæ in Pampilonen. Iuris viſitandi 15. Decembr. 1623. coram R.P.D.Merlino*, quæ ſic cantat.

Pro Capitulo Eccleſiæ Cathedralis ſolum infirmatè reſponſum fuit, ſcilicet ipſum Capitulum Sede Epiſcopali

tiones? In quo dubio dicendum ſingulis annis à com- A
muniter accidentibus vnicam viſitationem, ac proinde vnicam procurationem ſufficere *cap. conquerente, de officio Ordin. ibi*, viſitationem annuam, & ibi non amplius, &c. *cap. relatam, ibi*, per annum, *capit. decreuimus, ibi*, annuis vicibus, & ibi, per ſingulos annos 10. *quæſt.1.Concil.Trident.ſeſſ.24.de reformat.cap.3.in prin. ibi*, quotannis, *Fuſch.lib.1.cap.2.nu.13.Rot. deciſ.233. num.2.apud Farinac. p.1. recent.* Niſi Epiſcopus data cauſa intellexerit oportere pluries viſitare *cap. regenda, ibi*, circumire, vt ſibi viſum fuerit 10. *quæſt. 1. cap. non ſemel in princip.* 18.*quæſt.2. cap. mandamus 6. verſic. niſi forte, de officio Archid.* quia tamen ſeſe offerebat du- B
bitatio circa procurationis exactionē, quaſi conſequēs videretur quod ſi pluries viſitaret, plures quam binas exigere poſſet procurationes, quod Eccleſijs onerofis maximè foret onerosum, occurrit *d.c.cum venerabilis, de cenſibus*, decernendo ne Epiſcopus quamuis pluries viſitet plures poſſit quam binas exigere, & ita reſtringit ad binas vices ſolummodo procurationis receptionem, non autem exercitium viſitationis.

Vtrum redditus Eccleſiarum ſint tātummodo obligati pro ſolutione procurationum, an vero laici quoq; contribuere teneantur? Pars quæ affirmat Eccleſias ſolummodo teneri ſuadetur ex iuribus, quibus procura- C
tio eccleſijs viſitatis iniungitur iuxta earum facultates, laicorum vero nulla fit mentio, *d.cap.* conquerente *ibi*, penſatis facultatibus earundem, *cap.1.§.* deinde, ibi, à locis tantum recipere viſitatis, de cenſibus *libr.6.capit. cum Apoſtolus, ibi*, facultatibus Eccleſiarum, *cap. Sopitæ, ibi*, ſecundum facultates, vbi *gloſ.vlt.hoc tit.* obſeruat in ſpecie *gloſ.verbo laicos in dict.c.1.Hoſt.& Monach.citati à Domin.in d.cap.1.in princip. num.9.* Contrarium tamen defendit *gloſ.vlt.in cap.placuit 10.quæſt.1.gloſſ. verbo ſubditos in c.cauendum 10.q.3.Archid.Io.Andr. & Imol.* quorum opinionē de Iure veriorem affirmat *Dominic.d.num.9.* Pro quibus efficaciter expenditur illud *Pauli 1.ad Corinth.9.* qui ſpiritualia ſeminat, &c.& quia nemo cogitur ſuis ſtipendijs militare, habetur in D
propoſito *in cap.cum ex officij 16.de præſcript.cap.ſi Epiſcopus 6.de officio Ordin.lib.6.* Ergo cum munus viſitandi, & labor impenſus æquè dirigatur in clericos Eccleſias, & laicos, æque ab vtriſque procuratio debebitur. Inſuper expenditur *d.c.cauendum*, vbi agitur de viſitādis ſubditis tam clericis quam laicis, & ſolūmodo prohibetur ne immoderatè, & cum ſcandalo aliquid procurationis nomine exigatur: facit *d.ca.placuit*, ibi alia die conuocata plebe, ſi intelligas cum *gloſ.vlt.ibi*, de alia die tam in labore, quam in mercede: propter quæ hæc pars poſterior in puncto Iuris verior eſt, quamuis conſuetudo aliud receperit, vt Domini, & modo citati rectè agnoſcunt. Iura autem pro aduerſarijs adducta oppoſitam non probant, quia ſolum euincunt pro ea E
parte, quia ab Eccleſijs viſitatis procuratio ſoluenda eſt, illud commenſurandum fore iuxta Eccleſiarum facultates. Illud etiam aduertere oportet quod viſitatoris aſſertioni quoad ſtatum Eccleſiæ multum deferēdum eſt, *Rot.deciſ.371.num.2.p.1. recent.* & dictū fuit *in Mediolanen.decimarum* 15.*Decembr.*1618. *corā R.P. D.Martino Andrea, & in Ianuen.Parochialis* 13.*Mart.* 1626.*coram R.P.D.Duran.*

Num.52.in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homob. de Bonis de examine eccleſ. tractat.11.cap.12.quæſt.17. reſol.2.*

Additiones ad Tertiam partem.

Obſeruanda ab Epiſcopo viſitare volente, ante & in ipſo viſitationis actu.

PRælatus, ſpecialiter vero Epiſcopus diœceſim ſuam viſitaturus, nonnulla prius obſeruare debet. Primò enim antequam diœceſim ſuam viſitare incipiat, debet ſynodum diœceſanam celebrare, vbi de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, & de Eccleſiarum neceſſitatibus agatur, vt deinum ea faciat in viſitatione ſeruari, & debitam tranſgreſſoribus pœnam imponat, vt colligitur ex *c.ſicut olim, de accuſ.*

Secundò debet aduentum ſuum ijs, quos viſitare intendit, nunciare, nec eos imparatos inuadere, niſi ex cauſa aliqua aliud videatur *Ioann.Andr.in cap. cum ſit Rom.de ſimon.Specul.tit.de inquiſit.§. quādo aliquid uerſ. ſi vero aliquid, Fuſc.de viſitat.lib.1.c.4.nu.4. vbi n.7.* obſeruat Rectores, præcipuè Curatos Cathedralium, Collegiatarum, Matricum, & Parochialium Eccleſiarum debere in ipſis Eccleſijs denunciare populo, vt tā Clerus ſi adeſt quam populus ſub pœna excommunicationis conueniant omnes in die ſtatuta, & habentes aſinā, hoc eſt ſenſualitatem, grauibus peccatis alligatam, veniant ad recipiendum iudicium fori pœnitentialis, & abſolutionem à caſibus à Iure reſeruatis à Patre, & Paſtore, adducendo pullos, ideſt pueros ad ſuſcipiendū ſanctum Confirmationis Sacramentum, & monita Patris & Paſtoris.

Tertiò libros viſitationum præteritarum, & prædeceſſorum ſuorum examinare ad informationem eorū ſumendum, quæ poſſent, emendatione, aut ſupplemēto indigere argum. *capit. in ſingulis §. porro, de ſtatu monach.*

Quartò duos ſaltem viros expertos in faciendis viſitationibus adhibere *d.capit.ſingulis, Extrauag. debēt, de officio ordin. inter communes.* Notarium quoque & prædicatorem, ac pro Confeſſionibus audiendis ſacerdotem aliquem ſecum habere; perſonas autē inutiles, aut diſcolas, vel ſcandaloſas, præſertim vero cum monaſteria viſitat, non adducere.

Quintò librum Pontificalem ſecum deferre pro cæremonijs ſeruandis circa ea quæ in viſitatione facienda contingunt, vt eſt Chriſmate confirmare, conſecrationes, vel benedictiones Eccleſiaſticas facere, & ſimilia. Propterea etiam vaſculum Chriſmatis cum oleo Catechumenorum, & infirmorum deferre debet, ſaltem ad vetus innouandum ſi in aliqua Eccleſia inueniatur. Similiter veſtimenta Sacerdotalia, & Pontificalia, & ea omnia, quæ pro Miſſis & Communionibus, & alijs diuinis neceſſaria ſunt ſecum habere.

Sextò anulum ſuum ſignatorium, ſeu ſygillū, & formulas iuramentorum & libros Canonum, & Eccleſiaſticarum Conſtitutionum deferre, propter varias cauſas, quæ contingere ſolent.

Cum autem Epiſcopus ad viſitationem accedit, eſt honorifice à Clero, & populo loci ſuſcipiendus, & ad Eccleſiam immediatè proceſſionaliter ducendus, vbi tradito hyſſopo cum aqua benedicta ante altare maius prælatus genuflexus facit Orationem, & cantatur antiphona: Sacerdos & Pōtifex, & virtutum opifex paſtor bone in populo ſic placuiſti Domino, intercede pro nobis, *verſ.* Ecce vir prudens. *Reſp.* qui ædificauit domū ſupra firmam petrā; *deinde dicitur Oratio.* Deus humi-

 lium

lium viſitator, vt in Pontificali, refert *Fuſcb.d.cap.4.nu.* A
10. Proponet vero Epiſcopus populo ſui cauſas aduẽtus, propter quas ſcilicet ſit viſitatio, nempe vt ad ſacrorum Canonum obſeruationem, & animarum ſalutem, quæ explicat *Fuſcb. dict.capit. 4. numer. 11. cum ſeqq.*

Primò videat quomodo Eccleſia ſpiritualiter & tẽporaliter regatur per ea quæ in *c.placuit* 10.*q*.1.

Secundò ad delicta, & exceſſus puniendos, & corrigendos deliquentes, & ad tollendos abuſus *c.venerabilis, vbi gloſ.fin.de cenſib.c.*1.*§.ſanè eodem tit.in* 6.

Tertiò ad abſoluendos pœnitentes in caſibus ſibi ſpecialiter reſeruatis.

Quartò ad preces in cœmiterio fundendas pro animabus defunctorum, qui ibidem requieſcunt.

Quinto ad confirmationis Sacramentum conferendum *Fuſcb.d.cap.*4.*nu*.12. B

Sextò ad populum in doctrina Chriſtiana docendũ, & monendum, vt pœnitentiam agant *capit. cauendum*, 10.*quæſt*.3. homicidia, adulteria, periuria, falſum teſtimonium, & alia peccata mortifera fugiant, & nouiſſima ſua quandoque recogitent, & alia his ſimilia, vt monet *Bracharen.Concil.II.* quod habetur *in d.c.placuit* 10.*quæſt*.1.

Præcipuus autem viſitationum omnium ſcopus ſit ſanam, & orthodoxam doctrinam expulſis hæreſibus introducere, bonos mores tueri, prauoſque corrigere, & populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, vt dicit C
*Concil.Trident.ſeſſ.*24.*de reform.c.*3.

Abſolutis vero precibus defunctorum, & Chriſmatis vnctione peracta, & alijs, quæ præmiſimus, deueniendum eſt ad actum viſitationis, & primò viſitari ſolet Eccleſia, ſecũdò ſacrarium, tertiò domus Rectoris; vel Prælati, aut monaſterium, quartò examinatur Rector, aut Prælatus, quintò laici & perſonæ eidem Eccleſiæ ſubditæ interrogantur: vltimò fiunt debitæ executiones.

Circa primum Eccleſiam viſitans quærit an ſanctiſſimum Altaris Sacramentum loco debito, honorifico, ac mundo ſub fideli Clauium cuſtodia, conſeruetur, & lumen coram illo perpetuo ardeat, *vt in tit. de cuſtodia* D
Eucharistiæ, explicat *Fuſcb.de viſitat.lib.*1.*c*.5. Si Eccleſia eſt baptiſmalis, an fons aquæ congruè conſeruetur, & alia ſimilia ad Baptiſmum conferendum neceſſaria *c.placuit* 10.*q*.1. de quibus agit *Fuſcb.d.lib*.1.*c*.7. Altaria quoque quomodo ſint ornata, & quemadmodum reditus eorum diſpenſetur, ac debita in eis officia perſoluantur, *Fuſc.eod.lib*.1.*c*. 21. & 22. Si imagines ſint decenter, & congruè ſecundum morem Eccleſiæ, & ſi in loco congruo ſint ſitæ *Fuſcb.eod.lib*.1.*cap*.9. ita & ſanctorum Reliquiæ *Fuſcb.eod.lib*. 1.*c*.8.

Sacrorum vero cuſtodiam viſitans perquirit, an vaſa ſacra ex debita ſint materia, & mundè ac decenter ſeruentur, ſicut oleum quoque infirmorum & Chriſma, de quo *Fuſcb. eod.libr.*1.*cap*.6. Corporalia quoq; & ſacra linteamina, ac pallæ Altaris, veſtes ſacræ, & alia huiuſmodi ſi munda, integra, & non conſumpta habeantur, & conſeruentur *caput. fin. de cuſtodia Euchar.* E

In viſitanda autem domo Eccleſiæ ſcrutatur viſitans ante omnia, quæ pertinent ad animarum Rectorem, aut Eccleſiaſticam perſonam in ea habeatur, ſi libri ſacrorum Canonum, & Eccleſiaſticarum Conſtitutionum, ſanctorum Patrum, homiliæ, & caſuum Conſcientiæ, &

A Catechiſmi, atque Sacerdotalis officij libri in ea ſint, & alia quæ & Chriſtianum decent & Eccleſiæ Rectorẽ. Contra vero ſi in ea ſint aliqua quæ non decent, libri profani, & improbatæ lectionis, atque interdicti, turpes imagines, vel picturæ, familiares diſcoli, vel ſuſpecti, & alia his ſimilia.

Rectorem vero Eccleſiæ vel Curatum interrogans perquirit quomodo ea, quæ ſunt officij ſui diligenter exequatur, & vt ſacramenta adminiſtret, animarum ſaluti ſtudeat, & diuina officia, ac ſacrificia peragat, quomodo etiam honeſtè, & exemplariter viuat. Præterea circa mores & vitam ſubditorum ſuorum interrogat, an in eo loco ſint aliqui hæretici, aut ſaltem ſuſpecti, & ſi qui ſint qui ſtatutis à Iure temporibus peccata ſua non confiteantur vel communicent: ſi qui concubina-
B rij, malefici, periuri, blaſphemi, rixoſi, atque diſcordes, præſertim inter coniugatos, & ſi quos Matrimonia illegitima conſtet contraxiſſe; ſi ſuperſtitiones ſint, & abuſus in his, quæ ad Religionem pertinent, in quibus & alijs ſimilibus procedit viſitator, vt infra dicemus; & monet Rectorem, vel Curatum, vt in rebus huiuſmodi diligentiam & curam adhibeat.

Interrogat deinceps loci incolas, atque laicos, de vita, & moribus Rectoris, vel Curati, ac de eius in adminiſtrando diligentia. Perquirit etiam ſi ipſi bona, vel redditus eccleſiarum, aut piorum locorum adminiſtrẽt & ſi ſcripturas, & computa diligenter conſeruent, eorum rationes reddituum, & expenſarum exigit, eoſque
C monet ne ſumptibus neceſſarijs Eccleſiæ, aut pio loco deſint, & ne res Eccleſiæ diſſipẽt. De ipſorum quoque vita & moribus eoſdem examinat, & ſecundum *præcepta* Chriſti, & Eccleſiæ viuunt, ſi dies *feſtos obſeruant*, ſi decimas, vel primicias ſecundum loci cõſuetudinem ſoluunt, ſi filiorum ſuorum curam ac diligentiam agũt, & ſi in vita, doctrina, ac pietate Chriſtiana eos inſtruunt, & alia huiuſmodi.

Monaſteria autem virorum vel mulierum viſitans, attendit primò ne ipſemet ſeculares extra neceſſitatẽ, præſertim in Monaſteria Monialium introducat *c. vt iuxta de offic.ord.* permittitur tamen ei duos notarios, & duas perſonas Eccleſiaſticas & quatuor alios viros ho-
D neſtos, & maturos ſecum habere *Clement. attendentes, de ſtatu monach.* In viſitando autem prohibet ne fœminæ virorum monaſteria, nec viri mulierum ingrediantur, aut ea abſque ſuperioris licentia alloquantur. Perquirit de diligentia Præpoſitorum, aut Priorum, & de vita, & moribus ſingulorum, de regularum ſuarum obſeruatione, ac de ijs, quæ in monaſterio emendatione indigẽt & correctione. Viſitat autem cellas ſingulorũ, & prohibet ne libros profanos, vel interdictos, aut ornamenta quædam ſecularia, vel alia quæ dedecent Religioſos, retineant. Picturas quoque laſciuas, vel profanas, præſertim monialibus interdicit.

E Hoſpitalia & alia loca pia viſitans attendit, vt inſtitutum legitimè ſeruetur, redditus bene diſpenſentur, & adminiſtratores reddant fideliter rationes.

Denique viſitans ſi quos criminoſos inuenerit, corrigit ſingulos pro qualitate delicti, poteſt enim Epiſcopus viſitans etiam contra laicos de quocumque crimine inquirere, & notorios criminoſos per ſeipſum corrigere, non tamen vt Iudex in omnibus, ſed vt Paſtor: quia vbi ad pœnam ordinariam deueniendum eſſet, nõ indiſtinctè poteſt procedere Epiſcopus, quia fructus viſitationis eſt potius commendatio quam punitiò, vt notatur *in cap.inquiſitionibus, de accuſ.*

AD ALLEGAT. LXXIV. Pag. 566.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1591. Rot.* apud *Farinac. deciſ. 396. p. 1. recent. Fr. Emman. q. Regul. to. 1. q. 36. art. 3.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ prout reſoluit idem *Cochier. d. quæſt. 23. nu. 3.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ Quando vero locus nullius ſit in aliqua diœceſi viſitationem ſpectare ad ordinarium in cuius diœceſi eſt locus nullius cenſuit *Sacr. Congrega.* vt atteſtatur *Rot. deciſ. 501. n. 5.* apud *Farin. p. 2. recẽt.*

Num. 27. poſt finem. adde.

¶ Nouiſſimè *S. D. Gregor. XV. fel. record. in ſua Conſtit.* de exemptorum priuilegijs circa animarum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem *incip.* Inſcrutabili, *ſub Dat. nonis Februarij 1622. in hac verba*, hoc generali ac perpetuo valitura conſtitutione decernimus, ſtatuimus, & declaramus, vt deinceps tam Regulares, quam ſeculares, quomodolibet exempti ſiue animarum curã perſonarum ſecularium, monaſterijs, ſeu domibus Regularibus, aut quibuſuis alijs Eccleſijs, vel beneficijs, ſiue Regularibus, ſiue ſecularibus incumbentem exerceant, ſiue alias Eccleſiaſtica Sacramenta, aut vnum ex illis miniſtrent præuia Epiſcopi licẽtia, & approbatione, ſiue quoquo modo in dictæ curæ exercitio, aut in eorundem Sacramentorum, vel alicuius ex illis adminiſtratione de facto abſque vlla auctoritate ſe ingerãt in his, quæ eiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernũt omnimodam iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni diœceſani Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati plenè in omnibus ſubijciantur. Hæc in *d. Conſtit. ſuper qua Sacra Congregat. Cardinalium Concilij Trident.* interpretum cenſuit eum nequaquam ſubijcere Regulares exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit, Epiſcoporum iuriſdictioni in his, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cum in Sacramentis perſonis ſecularibus adminiſtrandis ijdem Regulares delinquũnt, ac propterea eadem *Sacra Congrega.* reſpondit Epiſcopis non licere in vim eiuſdem Conſtit. viſitare altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit animarũ cura perſonalium ſecularium, nec loca, vbi in ijſdem Eccleſijs aſſeruatur Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum, vel vbi Confeſſiones perſonarum ſecularium audiuntur. Item eadem *Sacra Congregat.* cenſuit in vim illius *Conſtit.* non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, vt certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel alias illorum priuilegiũ in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari, quod ſi aliundè Epiſcopis huiuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem *Cõſtit.* ſublatam, quas declarationes originales præ manibus habui, & poſtea in typographia R. *Cameræ Apoſtol.* impreſſas vidi *de anno* 1623.

AD ALLEGAT. LXXV. Pag. 570.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ *Vgolin. de poteſt. Epiſcopi, capit. 24. §. 1. num. 3. verſ. viſitare. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 209.* vbi ex hoc loci multa tacitè a nobis mutuatus eſt.

Num. 7. in fine. adde. ¶ Ex quibus colliges nõ eſſe hodie veram ſententiã *Pariſ. cõſ. 34. n. 16. lib. 4. & Valaſc. conſ. 105. num. 50.* dum putant Epiſcopum nullo modo poſſe viſitare hoſpitalia, quæ ſine ipſius auctoritate fuerunt erecta, quod etiam tenent *Abb. in cap. fin. nota. 1. de cenſibus, & Gabriel. conſil. 195. num. 15. libr. 2.* nã ſecundum prædictos Doctores licet de iure communi nõ competat Epiſcopo facultate propria viſitatio hoſpitalis ſine eius auctoritate, & conſenſu fundati, competit tamen vti Sedis Apoſtol. delegato in vim *Concilij Trident.* vt obſeruat Rot. *in vna Abulen. Iuris viſitãdi 28. Iunij 1600. coram Illuſtriſſimo Cardin. Bononien.* poſtea *Gregor. XV. impreſſa apud Farinac. deciſio. 30. nu. 8. part. 2. recent.*

Colliges etiam quod ſiue Hoſpitale, aut oratorium ſit publicum & Eccleſiaſticum, ſiue priuatum & ſeculare, ſi agatur de executione piorum relictorum per viam viſitationis competens eſt Eccleſiaſticis *cap. 3. de relig. domib. cap. ſi heredes 6. de teſtame. Valaſc. conſ. 105. num. 59.* Colliges denique in vita illius, qui hoſpitale vel oratorium priuatum ædificauit, nec Eccleſiaſticum nec ſecularem ſe poſſe intromittere contra voluntatem inſtituentis *Cardin. in Clem. quia contingit n. 19. de relig. domib. Abb. nu. vlt. in fin. in c. Sopita, de cenſib.* & nõ habere dubium ex alijs affirmat *Valaſc. d. conſ. 105. num. 45.* deinceps vero ſub Epiſcopi viſitatione & correctione remanere debebit.

Num. 9. à linea 4. ibi, *num. 3.* adde. ¶ nam ſi aliquis fundat Eccleſiam hoc pacto quod ſub ſit Abbati, nihilominus erit ſub Epiſcopo, vt per *Bartol. in l. quoties §. fin. nu. 1. ff. de adminiſt. tut. Felin. in c. cum venerabilis ſub nu. 33. verſ.* & ideò dixit *Bart. de except. vbi deci. in 10. notab. n. 33. Abb. in c. cum dilectus nu. 4. de conſuet. & in c. 3. ſub num. 13. de Eccleſ. ædific.* prout eos refert Rot. *deciſ. 30. n. 5. apud Farinac. p. 2. recent.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ refert me citato in hoc loco *Homobo. de examine Eccleſiaſtico tract. 10. c. 4. q. 13. ſupp. 1.* Non obſtat quod Epiſcopus conſentiens quod hoſpitale erigendum ſit liberum, ac proindè ab eius viſitatione exemptum, præiudicat non ſolum ſibi ſed etiã ſucceſſoribus ſecundum *Abb. in c. 3. ſub nu. 13. de eccleſ. ædific. Felin. in d. c. cum venerabilis ſub nume. 33. Barbat. conſult. 33. colum. antepen. verſ.* & ſi dicatur Epiſcopus *lib. 1. Roch. de iurepatr.* verbo pro eo quod ſub *nu. 26. et ſeq.* quia Reſpondetur cum Federico de Senis *conſ. 111. nu. 4.* quod per talem exemptionem, ſicut per quemlibet aliam alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo generaliter conceſſum non poteſt ille à ſe abdicare viſitationem, & correctionem, *& conſ. 247.* reſoluit hoc ipſum habere locum etiam quando Epiſcopus id ageret in fundatione ipſius Eccleſiæ, & reſpondet contrarijs, licet *Barbat. Abb. & Roch. locis proximè citatis* aliter diſtinguant.

Num. 13. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. dict. Neapol. deciſ. 209. nu. 8. p. 4.*

Num. 14. à linea 24. ibi, *c. 42.* adde. ¶ Et demum quod cõfraternitatum quæ auctoritate Prælatorũ erectę sũt ad ipſos Prælatos priuatiuè ſpectet viſitatio docẽt *Lup. in tract. de libert. eccleſ. q. 16. n. 4. Modern. in tract. per viã violentiæ q. 32. in fine, Ceued. & prac. & Cano. q. lt. 1. q. 22. n. 14.* nouiſſimè *D. Gab. Pereira in tr. de Manu Regia c. 17 de viſitat. hoſpital. n. 8.* in quo caſu Epiſcopus ſi ſit tẽporalis dominus nõ poteſt tanquã talis rationes exigere *Dec. cõſ. 27. n. 148. Gabr. Pereira d. c. 17. n. 9. vbi nu. 10.* ſubdit quod in iis caſib. in quibus ordinarii viſitare, vel rationes expoſcere poſſũt ab adminiſtratoribus adhuc viſitat capellas, & loca pia in ijs, quæ ad cultũ diuinum.

Num. 16. in fine. ¶ *Gabr. Pereira in d. tract. de manu Regia cap. 17. de viſitat. hoſpital. num. 11. vbi nu. 13.* agit de

confraternitatibus in Eccleſijs Militarium conſtructis. A

Num.22. in fine. adde. ¶ *Ceuall.commu.contra commun. to. 4.q.896.nu.982.Mantic.de tacitis & ambig.conuent. lib.25.tit.6.nu.69.Marc. Anto.Genuen.in pract.Neapol. c.17.Rot.in* Romana *beneficiatus* 22.*Maij* 1623. *coram R.D. meo Coccino Decano.*

Num.31. in fine. adde. ¶ Subijciuntur huiuſmodi confraternitates poteſtati Epiſcopi, vt videlicet poſſint compelli rationem ei reddere iuxta terminos *Concil. Trid.ſeſſ.21.de reform.c.8. & 9.* prout reſoluit *Cened. pract.& canon.quæſt.lib.1.q.22.nu.10.& 14.* vel per eũ cogi ad recipiendum, vel reijciendum aliquem ex eorum cœtu, ex adductis per *Bobadil.in ſua politica lib. 2.c.* B *17.nu.141.* itemque ſi agatur de ipſis rebus vniuerſitatis, vel iure aliquo ſpirituali, ita quod ratione rei ſubiectæ iuriſdictio ſpectet ad Epiſcopum, in reliquis vero quantumcumque ſint affixæ Eccleſijs in quibus habent oratoria, & ſint inſtitutæ auctoritate Epiſcopi, non habent priuilegium fori, quale in vniuerſum habẽt perſonæ eccleſiaſticæ, vt obſeruant *Bobadil.d.lib.2.cap. 18.num.228.& nouiſſimè Lotter.in tract.de re benef. lib. 2.q.10.num.52.*

Num.32.à linea 14. ibi, *num. tertio.* adde. ¶ *Filliuc. to. 3.tract.44.cap.4.num.19.* nouiſſimè *Bonac. vari.tract. 2.quæſt.vnica punct o 2.num.16.* C

Num.54. in fine. adde. ¶ nouiſſimè me citato in hoc loco *Homobon. de examine eccleſiaſtico tract.10.cap.4.qu. 13.reſolut.3.verſ.quo etiam.*

Num.62. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homob. d.q.13.reſolut.3.verſ. aduertere.*

AD ALLEGAT. LXXVI. Pag.580.

Num.1. antepone ſequentia.

¶ Maximum ac præcipuum munus Epiſcopi eſt prædicationis officium, & docendi munus, quod oſtendit Apoſtol. dum ſcribens ad Titum Epiſcopum ait: Prædica verbum, inſta opportunè, importunè, argue, obſecra, increpa, & poſt pauca. Opus, inquit, fac Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple. D Chriſtus quoque Apoſtolos ſuos, quos conſtituit Epiſcopos mittens in mundum vniuerſum prædicare iuſſit Euangelium omni creaturæ, neque id tantum, ſed docere etiam omnes gentes, ea, quæ pertinent ad ſalutem. Hinc Euariſtus Papa *in cap.ſicut vir, 7.quæſt.1.* ſic ait. Epiſcopus debet opportune, & importunè, atque ſine intermiſſione eccleſiam docere, & illa cum tanta reuerentia eius doctrinam ſuſcipere debet, eumque diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis. Vnde idem Summus Pont. *in cap. Diaconi il 2. 93. diſt.* prædicanti Epiſcopo ſeptem Diaconos inſtituit, qui eum, dum Euangelicæ prædicationis officio fungeretur, diligenter cuſtodirent, eiq; prædicanti aſſiſterent propter honorem verbi Dei, & E propter teſtimonium veritatis, nam ſecũdum Apoſtol. *ad Timoth.* .... oportet Epiſcopum teſtimonium habere bonum ab ijs, qui foris ſunt, vt non in opprobrium incidat. Vnde *& ad Titum* .... verbum inquit Epiſcopi ſanum opus eſſe, & irreprehenſibile, vt is, qui ex aduerſo eſt vereatur nihil mali inueniens quod opponere valeat, & obſeruat gloſ. verbo præſumat *in cap. nullus Epiſcopus de conſecr. diſt.1.* quod Mitram, & baculum debet habere Epiſcopus cum prædicat, quia tunc allegat cauſam Dei apud populum.

Num.18. in fine. adde. ¶ *Homobon. de examine eccleſiaſtico tract.2.c.3.q.36.*

Num.24. in fine. adde. ¶ Hodie ex nouiſſima Conſtit. S.D. Greg. XV. incip. Inſcrutabile ſub Dat. Nonis Februarij 1622. aliter ſe habet, eius autem verba ſũt, quæ ſequuntur. Ac demum habeat Epiſcopus tanquam dictæ Sedis delegatus auctoritatem coercendi, ac puniẽdi quoſcunque exemptos tam ſeculares quàm Regulares, qui in alienis Eccleſijs, quæ ſuorum ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſijs ſuis, aut ſuorum ordinum nõ petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint.

Num.34. in fine. adde. ¶ Et hanc opinionem quod Epiſcopus fundat intentionem ſuam ſuper quarta decimarum, de Iure debita firmauit *Rota deciſ.31.n.5.p.2. diuerſ. & nouiſſimè in Nouarien.decimarũ 7. Maij 1627. coram R.D.meo Pirouano.*

Nec obſtat quod ſupradicta opinio bene procedit cõtra Rectorem, à quo Epiſcopus exigere debet ſuam canonicam portionem, non autem contra parochianos incolas, qui tenentur reſpondere de decimis ſuo Rectori, & non Epiſcopo, *c.cum cõtingat, de decimis*, ibi, quod cum perceptio decimarum ad parochiales eccleſias de iure communi pertineat, *& c.cum in tua eod.tit.* ibi, alioquin Parochialibus exoluantur, ad quas de Iure communi ſpectat perceptio decimarum *Caſtr. conſ. 38. per totum p.1. Seraph.deciſ.519.nu.2.& deciſ.1449.nu.5.*

Quia Hoſt. ſentiens hanc contrarietatẽ illam conciliat *in d.c.cum contingat n.1.verſ.vnde*, nam verum eſt quod *c.quoniã & c.dudum de decim.* dicunt Epiſcopum fundare ſuã intentionẽ in portione Canonica: & in *c.cũ contingat, & in c.cum in tua*, de iure communi decimas ſpectare ad eccleſias Parochiales: ſed inquit ille, Epiſcopus fundat quoad Canonicã, *Parochialis vero Eccleſia* quoad alia, & ita vna diſpoſitio aliã nõ deſtruit, ſed bene inter ſe conueniunt, *& Io. Andr.in d.c.cũ contingat n.4.* ſequitur hanc diſtinctionem; propterea aut Rector nõ eſt in cauſa, aut neglexit exigere decimas, & Epiſcopus pro ſua portione Canonica poteſt agere iure proprio, aut ſi vult agere pro omnibus decimis, etiã poteſt, ſed nomine eccleſiæ Parochialis, cui tenetur illas conſeruare *c.fin.de ſucceſſ.ab inteſt. Hoſt.in d.c. cum contingat n.2.& Io. Andr.in d.c.quoniam n.3.* aſſerẽtes ordinarios habere etiã fundatam intentionem quoad petitionem nomine ſuarũ eccleſiarum Parochialiũ, quod etiam admiſit *Rota in Carinen.decimarũ 13.Mart.1587. corã Orano*, & per hanc diſtinctionem conueniunt deciſiones coram bo.me. Card. Pan phil.& bo. me. Iuſto in Conchen. decimarum dell'Infantado, quæ referuntur *in deciſ.442.485.& 520.p.1.recent.* & poſtmodum *coram bonæ mem. Andræa 18.Decemb.1617.* in quibus fuit firmatum Epiſcopum habere in prædijs decimatorijs Ius reale, & coæquale cum Rectoribus, & eſſe inter ſe quaſi partionarios, & prout tales nuncupantur per *Hoſt.in d.c.quoniam, & Io. Andr.nu.3.de decim.* quæ realitas, & coæqualitas tolli non poteſt per negligentiam, aut malitiã Rectorum non comparentum, cũ ſit fundata in proprio Iure immediato, non autẽ mediato ex perſona Rectorũ: ſimiliter ſi d. Rector eſt in cauſa, & Epiſcopus ſimul agentes contra laicos Parochianos, minor eſſet difficultas, quia vterq; agit ex Iure ſuo, & admittitur iſta ſimultanea actio *in Cernien. decimarũ 22. Aprilis 1602. coram Penia.* Ac demum quando Rector nec eſt in cauſa, aut negligit, ſed eſſe, aut agere, aut negligere non poteſt, quia decimæ ad illum non pertinent, tunc Iura non prohibent quin Epiſcopus fundet intentionem ſuam contra laicos, & alios quoſcunque

cunque

cumque pro decimis prædialibus, *capit. fin. de ſucceſſ.* A
ab inteſtato, cap. quoniam, & capit. dudum, de decim. &
idem admittit *Rot. in Poſſanien. decimarum* 18. *Martij*
1591. *coram* Gypſio, ex quibus patet conſequentia quã
faciunt *Caſtr. in dict. conſil.* 38. *& Gregor. deciſion.* 519.
non eſſe tutam, quod decimæ debent percipi à Rectoribus, & ab ipſis Epiſcopi exigunt quartam, & ſic mediatè, non autem immediatè à laicis, quia etſi *cap. cum contingat, & capit. cum in tua*, expreſsè dicant perceptionem decimarum de Iure cõmuni pertinere ad Eccleſias Parochiales, non tamen excludunt Epiſcopos, quin & ipſi fundant intentionem quoad eorum canonicam portionem iuxta *c. quoniam & c. dudum eodem tit.* attenta compatibilitate, quam ponit *Hoſt.* vt dicebam, *in d. c. cum contingat num. 1. verſ. non obſtat*; Colliguntur hæc ex deciſione *in dict. Nouarien. decimarum* B
coram Domino meo Pirouano.

Num. 38. à linea 10. ibi, *Chriſtiana* §. 3. *adde*. ¶ tenet *Ingol. de Parochorum officio lib. 3. c. 1. & 9. Homobon. de bonis de examin. eccleſ. tractat. 11. cap. 12. quæſt. 26. reſol. 2. quæſtionis. Aloyſ.* Ricc. *Neapol. deciſ. 300. p. 4.*

Num. 47. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco hoc ipſum dicit *Homobon. de exam. eccleſ. tract. 11. c. 7. qu. 18. reſol. 3. in princ.* & præcipuè fidelibus quinque ſunt prędicanda, videlicet quid credẽdum, quid vitandũ, quid timendum, & quid ſperandum, hæc ſunt quinq; verba quæ ſenſu ſuo *Apoſt. 1. ad Corinth.* 14. volebat in Eccleſia loqui, vt & alios inſtrueret, ſunt .n. in primis articuli Fidei populis prædicandi, quia in ſymbolo continẽtur vt ſtatuit *Agath. Conc. in cap. ſymbolum de conſecr. diſt. 4.* deindè præcepta diuina ſeruanda, peccata vero vitanda, æternum ſupplicium timendum, & præmium æternæ vitæ ſperandum *Clem. accipientes verſ. & quia de pænis.*

AD ALLEGAT. LXXVII. Pag. 584.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 194. par. 4.* nouiſſimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſc. lib. 6. cap. 30.*

Nu. 2. in fine. adde. ¶ exigitur enim pro forma, vt præceſſerit detractio fructuum de menſa ipſius Epiſcopi, & aliorum beneficiorum ipſius diœceſis ad præſcriptũ ſupradicti decreti, vt cenſuit *Rot.* in Auerſana beneficiorum 3. *Iulij* 1606. *coram Cardin. Sacrato, & deciſ. 361. nu. 7. p. 2. recen.* Niſi fortè loco illius diſmembrationis à propria menſa Epiſcopus pinguius mentem Cõcilij adimpleuiſſet aſſignando pecunias, & reditus ex proprio patrimonio, vt fuit reſponſum per *Sacram Congregat. in vna Tiraſſonen. vnionis de anno* 1610. cuius meminit *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 29. nu. 61.*

Num. 6. in fine. ¶ *Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 196. num. 6.* E
7. & 8. p. 4.

Num. 23. in fine. adde. ¶ latè, & eleganter *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 30. nu. 47. cum ſeqq.*

AD ALLEGAT. LXXVIII. Pag. 588.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ multa aliqua ex hoc loco tacitè deſumpſit *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 39. nu. 3. p. 4.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ Et ideo *Sacr. Congreg. Illuſtriſſ. DD. Cardinalium Concilij Trid. interpretum ſub die 2. Iulij* 1620. cenſuit non licere Regularibus huiuſmodi proceſſiones facere extra Eccleſias, & ambitum illarum,

A
vt refert *Laurent. de Peirinis in conſtit ſui ordinis Minim. tom. 2. Conſtit. 7. Pij V. num. 13. verſ. ad 8. pag. 193.* Circa proceſſiones autem Roſarij, refert *Feſtus in Conſtit. ſui ordinis p. 1. cap. 23.* prout eum citat *Laurent. de Peirinis dicto loco, ex declaratione eiuſdem Congr.* poſſe illam fieri per totam ciuitatem, ſi ita habeat cõſuetudo à decem retro annis ſeruata, & in quatuor feſtiuitatibus B. Mariæ, nimirum Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Aſſumptionis.

Num. 24. in fine. adde. ¶ Nam quamuis huiuſmodi cõfraternitates poteſtati Epiſcopi in quibuſdam ſubijciãtur, vt videlicet poſſint compelli rationem ei reddere iuxta terminos *Concilij Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 8. & 9.* prout reſoluit *Cened. pract. & canon. quæſt. libr.* B
1. quæſt. 22. num. 10. & 14. vel per eum cogi ad recipiẽdum vel reijciendum aliquem ex eorum cœtu, ex adductis per *Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 141.* Itemque ſi agatur de ipſis rebus vniuerſitatis, vel iure aliquo ſpirituali, ita quod ratione rei ſubiectæ iuriſdictio ſpectet ad Epiſcopum; tamen in reliquis quantũcumque ſint affixæ Eccleſijs, in quibus habent oratoria, & ſint inſtitutæ auctoritate Epiſcopi, non habent priuilegium fori, nec ei ſubijciuntur, ſicut perſonæ Eccleſiaſticæ, vt obſeruant *Bobadil. d. lib. 2. c. 18. nu. 228.* & nouiſſimè *D. Lotter. in tract. de re benef. lib. 2. q. 10. n. 52.*

Num. 25. in fine. adde. ¶ Et hæc noſtra opinio confirmata fuit decreto *Sacr. Congregationis*, quicquid poſt C
primã huius tract. impreſſionem dixerint *Scort. in Bullis ſelect. theorem. 393. verſ. ſi autem, Laurent. de Peirinis, p. 1. Ritualis notab. 3. & to. 1. in Conſtit. ſui ordinis Minim. Conſtit. 2. Sixti IV. nu. 60.* nouiſſimè *Aſcan. Tamburin. de iure Abbatum, & Prælatorum tam ſecularium quã Regularium Epiſcopis inferiorum to. 1. diſp. 19. q. 7. nu. 7.*

Num. 26. in fine. adde. ¶ Et quod *Concil. Trid.* citato loco ſolummodo diſponat vt Epiſcopus poſſit prouidere, & ordinare quod ſibi videbitur ad euitanda ſcandala, & ordinatum ab eo debeat quidem executioni demandari, ſed quod non tollat appellationem deuolutiuam, in cuius gradu bene datur manutentio poſſeſſori cenſuit *Rota in Colonien. præcedentiæ 9. Iunij 1627. coram Vbaldo Iun.* D

Num. 37. in fine. adde. ¶ Clemens VIII. Motu proprio de anno 1599. ſui Pontificatus 8. decreuit, vt Monachi reformati ordinis Ciſtercien. Congregationis S. Marię Fuliẽſi in proceſſionibus, & functionibus publicis præcederent ordines Mendicantes. Item idem Põtifex decreuit quod Fratres ordinis S. Marię de Monte Carmelo, vbique præcedãt Fratres B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, non obſtantibus Cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſt. cæteriſque contrarijs quibuſcunque, vt habetur in *Bullario nouo to. 3. conſtit.* E
95. eiuſdem Pontificis. Fratres Prædicatores præcedunt alios Religioſos Mendicãtes, etiam vbi Eccleſias non habent, aut alij Mendicãtes antiquiores eccleſias poſſident, vt declarauit *Pius V. in Bulla quæ incip.* Diuina diſponente clementia de ann. 1568. *in Bullario nouo to. 3. conſtit. 71. eiuſdem Pont.* referunt *Fr. Emman. q. Regular. tom. 3. q. 37. art. 1. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo* proceſſiones *verſ. ad quartum*. Inter Fratres vero Minores de Obſeruantia & Conuẽtuales fuit olim magna controuerſia ſuper præcedentia, quæ poſtea ad fauorem Fratrum Minorum de Obſeruantia fuit reſoluta per *Leonem X. Bullario nouo conſtitu. 16. eiuſdem Pontif.* De præcedẽtijs autem Abbatum inter ſe, vide *Aſcan. Tamburin. de iure Abbatũ, cæterorumque Prælatorũ ſecu-*

cularium & Regularium Epiſcopis inferiorum tom. 1. diſp. 19. quaſt. 11. Et de Canonicis ſecularibus S. Georgij in Alga, quod præcedant Canonicos Regulares Lateranen. declarauit *Pius V. in ſua Conſtitu. in Ordine Bullarij noui tom. 2.* A

AD ALLEGAT. LXXX. Pag. 596.

NVM. 3. in fine. adde. ¶ Habet intra fines ſuæ diœceſis intentionem fundatam pro exercitio iuriſdictionis cõtra quoſcunque *cap. cum perſonæ de priuileg. in 6. c. Baſilica 16. q. 7. c. cum venerabilis, de Relig. domib. Clemen. 1. de foro compet. Roman. conſ. 180. ſub nu. 4. verſ.* habet enim Epiſcopus, *Federic. de Senis conſ. 145. n. 6. ante fin. verſi.* vnde ſi aliquis, *Verall. deciſ. 201. p. 2. Seraph. deciſ. 1104. num. 1. Rot. deciſ. 243. nu. 1. p. 2. recent.* cuiuſque ſtatus ſint ſiue Regularis, ſiue ſecularis *cap. Abbates,* vbi *gloſ. verbo, in Epiſcoporum 18. qu. 2.* Quod tamen reſpectu Regularium intelligitur de his cauſis quæ ſunt extra regulã, quæ enim tangunt regularem obſeruãtiã ſubijciuntur iudicio Prelatorũ Regularium, vt poſt alios explicat *Rot. deciſ. 15. n. 47. & 10. & deciſ. 17. n. 1. p. 1. recẽ.* cuius meminit *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 21. nu. 6.* B

Num. 5. in fine. adde. ¶ De qua quidem materia habemus optimam Rotæ deciſionem in vna Calciaten. iuriſdictionis 10. *May* 1624. coram *Rembolde,* in qua ſic dicitur.

Dictum fuit cauſas Capitularium Eccleſiæ Calciaten. eſſe cognoſcendas in domo Epiſcopi, ſeu in ſolito tribunali; Epiſcopus enim habet fundatam intentionem ſuam tam inſpecto Iure communi, quàm etiam vigore *S. Concilij Trident.* C

Nam de Iure communi Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem ſuam in quacunque parte, ſeu loco ſuę diœceſis *cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordin. in 6. gloſſ. in c. fin. in verbo diœceſim, de conſtitut. eod. lib.* cum alijs per *Gonzal. ſuper reg. 8. §. 2. proœm. nu. 3.*

Nec obſtat quod Epiſcopus debet ius dicere in loco honeſto, & more maiorum, & ſine incommodo litigãtium, vt per *Anchar. in d. c. cum Epiſcopus in 2. notab. de offic. ordin. in 6. per text. in l. pen. ff. de Iuſtit. & iure, & in l. l. locis, ff. de iudic.* quia verba illa, more maiorum, debent intelligi, vt non iudicet extra territorium, & per *Butr. Bald.* & alios *in d. l. l. locis, & melius Hoſt. in ſum. tit. de feudis §. apud quem num. 13.* vbi quod ſi Curia deberet accedere ad locum delicti non iudicaret more maiorum, ſed more inferiorum. Et faciunt ad idem verba text. in *d. l. pen. ff. de inſtitut. & iure,* ibi, ſalua maieſtate imperij ſui, neque enim ſalua eſſet maieſtas Epiſcopi, ſi teneretur in loco ſubditi ius dicere. D

Nec dicatur prædicta locum minime ſibi vendicare, quando vnus & idem Epiſcopus eſt duarum diœceſum: tunc enim non poteſt delinquentem in vna diœceſi extra illam trahere, vt latè per *Mandoſ. conſ. 27. nu. 6.* quia quicquid eſſet dicendum, quando dictæ duæ diœceſes eſſent penitus diſtinctæ, & Epiſcopus retineret in vtraque Vicarium generalem, ceſſat in caſu iſto difficultas, quia Eccleſia Calciatenſis eſt vnita Eccleſiæ Calaguritanæ, vt aliàs firmauit *Rot. deciſ. 296. par. 3. & deciſ. 708. numer. 2. part. 2. recent.* & teſtatur *Gonzal. ad reg. 8. gloſſ. 5. §. 7. numer. 32.* atque ita non verſamur in duabus diœceſibus ſeparatis, nec Epiſcopus retinet Vicarium generalem in loco Calciaten. nec adſtringi poteſt vt Vicarium generalem ibidem retineat, vt in fortioribus fuit reſolutum in Viterbien. ſeu Tuſcanen. Vicarij 13. Martij 1617. coram Cardin. Caualerio, in qua etiam dicitur quod licet diœceſes eſſent diſtinctæ, aut æquè principaliter vnitæ, tamen quoad Epiſcopum reputatur vna diœceſis exemplo Præſidis duarum prouinciarum *Innoc. in cap. nouit, in fine, de offic. leg. Paul. de Caſtro Iaſ. Alex. Angel. & alij in l. fin. ff. de iuriſdict. omn. iud. Barb. in l. vnica num. 12. Cod. de Neapol. Berito lib. 11.* ac propterea dicendum obiectum non applicari. E

Nec etiam obſtat quod ſaltem verſamur in diœceſi multum ampla, ideoque Epiſcopus non poteſt cogere ſubditos ad litigandum in loco longinquo, ſed debet vel ipſe accedere vbi vertitur litigium, vel alium delegare *Anch. in cap. nonnulli numer. 5. de reſcription. & in cap. cum te in princ. verſ. 2. noto, de offic. delegat. Anton. de Butr. in capit. ſanè, in fine de foro comp. & ibi Ioann. Andr. nu. 5. & Barbat. in princip. & in cap. dilectus n. 59. cum ſeqq. de reſcript. Felin. in cap. vltim. ſub numer. 2. de Iudic.*

Quia dicta cõcluſio communiter reprobatur à DD. vt per *Abb. in dict. cap. ſanè numer. 3. de foro comp. & in dict. cap. dilectus numer. 4. de reſcript. Rot. deciſ. 297. numer. 4. par. 2. diuerſ.* Et reſtringitur vt procedat tãtummodo quando locus valde diſtat, & cauſa eſt modica *Barbat. in dict. cap. nonnulli numer. 6.* & ibi *Felin. de reſcript. Rot. dict. deciſ. 297. num. 8. par. 2. diuerſ.* atque cã de æquitate tantum procedere dicit *Imol. in dict. cap. ſanè de foro compet. & addit. ad Abb. in dict. cap. dilectus il 2. litt. G. de reſcription.* ſicque attento Iuris rigore Epiſcopus poteſt in quolibet loco ſuæ diœceſis exercere iuriſdictionem *d. cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordin. cum alijs ſupra allegatis.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ An autem Oblationes, quæ ſacris imaginibus deferuntur, debeantur Epiſcopo, vel Parocho, quæſtio eſt inter Doctores antiquos controuerſa; multi enim partes Epiſcoporum tuentur, vt *Angel. in diſputat. incip. In refulgenti in 2. dub. Maluet. de oblation. in 4. dub. 4. num. 14. Petr. de Vbald. de canonica portione capit. 4. quæſtion. 16.* & refert *Decian. conſ. 16. ſub numer. ſeptimo, libr. 2.* Attamen verior, & hodie receptiſſima eſt ſententia, quod ſiue in Eccleſia Parochiali poſitæ ſint huiuſmodi ſacræ imagines, ſiue extra, intra tamen limites Parochiæ habet fundatam intentionem Parochus ſuper omnibus obuentionibus contingentibus intra limites ſuæ Parochiæ, & ad eum ſpectant, vrgenſque eſt text. *in cap. paſtoralis,* & ibi noſtri, de ijs quæ fiunt à prælatis ſine conſenſu Capit. & text. in *capit. hanc 10. quæſtion. 1. & in capit. dilectus, de offic. Ordin.* vbi *Abb. numero quarto,* qui ſubdit in *verſicul. quoad primam,* Epiſcopo ſolum deberi oblationes quando ſacræ imagines reperiuntur extra omnem Parochiam, *Felin. ibid. in princip. & num. 3. & Abb. in capit. quoniam numero primo, de decimis,* vbi ſignanter quod ſpectant ad Parochum, & non ad Epiſcopum, *Capell. Tholoſ. deciſio. 483. Ferret. conſil. 143.* qui benè diſtinguit *numero 2. 3. & 4. Azor. inſtitut. moral. par. 1. libro 7. cap. 38. quæſt. 13. Decian.* qui fusè pro Parocho contra Epiſcopum in his oblationibus, quæ Iconi ſanctiſſimi Crucifixi offerebantur, conſuluit *dict. conſil. 16. per totum lib. 2. Gutier. canon. quæſt. lib. 2. capit. 21. numero 162. Mareſcot. vari. reſolut. libr. 2. capit. 42. numero 6. 7. & 8. Aloyſ. Ricci. in Neapol. deciſ. 170. num. 7. par. 4.* & hanc eandem opinionem videtur amplexus *S. Thom. 2. 2. quæſt. 68. articul. 2.* præſertim in reſp. ad 2. argum. & expreſsè ſequuta eſt *Rot. in A quelana*

lana nullitatis erectionis 20. Decembris 1610. coram Re*uerendiſſimo Domino meo Pirouano, quæ eſt deciſ. 256. p. 1 recent. & in Beneuentana ſpolij 2. Decembris 1585. & 2. Decembris* 1587. coram *Orano* vbi fuit dictum oblationes factas in Eccleſia Cathedrali ſpectare non ad Epiſcopum, ſed ad Archipresbyterum, qui curam animarũ ibi exercebat, & idem reſpondit *Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum Concilij Trid. in vna Canen.* Ius enim vniuerſale habet Parochus intra limites ſuæ Parochiæ, mediuſque eſt inter Deum, & populum; vnde quemadmodum dogmata & ſacramenta quæ proueniunt à Deo, exhibet populo, ita vice verſa exhibet Deo ea quæ ſunt populi, nempe preces, & oblationes, & qui Altari ſeruiunt, de Altari participant, vt egregiè ratiocinatur *S. Thom. d. art. 2.*

Et quamuis concluſio ſibi locum vendicet, niſi oblationes in certum vſum ex Priorum offerentium voluntate fuerint deſtinatæ, in dubio enim ſolummodo ſpectant ad Parochum; at quoties à fidelibus præſtantur ad certum finem, pro Miſſis ſcilicet, & fabrica, tunc ad Parochum nullo modo ſpectant, & voluntas eorum, qui eleemoſynam ſeu oblationes dederunt, præcisè ſeruari debet, vt præcitati DD. monent, & præſertim addit. ad *Capell. Tholoſ. d. deciſ. 483. Mareſcot. d. cap. 42. nu. 1. lib. 1. Ricciul. dict. deciſ. 170. nu. 1. & Rota in Bracharenſi oblationum 17. Decembris* 1612. coram *D. Pamphilio.* Attamen aduertendum eſt quod non habet quidem fundatam intentionem Parochus ad effectum, vt hoc caſu oblationes conuertat in proprium vſum, cum debeant in vſum à largientibus deſtinatum erogari; verum adminiſtratio harum oblationum etiam tali caſu ad Parochum videtur ſpectare ex eodem Iure Parochialitatis, & qua ratione oblationes ſpectant ad Parochum, niſi fuerint in determinatum vſum datæ, eadem immo & maiori ratione ad eundem Parochum ſpectat ſaltem adminiſtratio oblationum, quoties in certam cauſam ſunt erogandæ cum & regulariter de illis oblationibus Parochus debeat eſſe fidelis adminiſtrator ac diſpenſator, partim conuertendo in proprium vſum, partim erogando in ijs, quæ concernunt cultum diuinum, & partim ad pauperum inopiam ſubleuandam, vt per *S. Tho. loco præallegato.* & de harum oblationum diſtributione idem ſancitum fuit in *c. Vulterana. & c. quatuor 12. q. 2.* Et quod huiuſmodi oblationum ſolus Parochus habeat adminiſtrationem dixit *Abb. in c. poſtulaſtis nu. 2. verſ. adminiſtrationem autem,* de his quæ fiunt à Prælatis ſine *conſ. Cap. & Ferret. d. conſ. 143. n. 4. verſ. & quod.* Colliguntur hæc omnia ex deductis *in vna Lunen. Sarazinẽ oblationum 8. Februarij 1617.* coram *D. Merlino.*

AD ALLEG. LXXXI. Pag. 598.

Num. 2. in fine. adde. ¶ Ita vt hodie, nec alij Superiores, etiam Nuncij, vel Legati de Latere ſpecificam poteſtatem maiorem non habentes cauſas in Curijs Ordinariorum, vel aliorum inferiorum Iudicum pendentes ad ſe non auocent, niſi per viam legitimam appellationis ad ipſorum tribunalia deferantur, prout refert deciſum *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 296. numer. 5. p. 4.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ *& Neapol. deciſ. 271. num. 6. & 273. num. 3. p. 4.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ *& in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 273. num. 7. par. 4.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ & nouè poſt primã huius tract. editionem me non citato refert *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 273. nu. 6. p. 4.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ qui etiam *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 120. part. 4.* oſtendit an requiratur vnica interpellatio, vel plures vt dicatur ſtare per Iudicem quominus cauſam expediat.

Num. 13. à linea 8. ibi, *titul. deciſ.* adde. ¶ & ſignanter quod conſeruatoriæ Regularium non ſint ſublatæ per text. in præſenti etiam quod cauſæ graues ſint, & plenariam cognitionem requirant, cenſuiſſe *Sacram Congreg. in vna Mediolanen.* refert, & ſequitur *Rota in Oſcen. iuriſdictionis 12. Decembris* 1614. coram *Vbaldo,* quicquid dicant *Nau. conſ. 1. ſub tit. de officio deleg. in antiq. & conſ. 3. num. 1. & 2. eodem tit. in nouis, Sayr. ſub eod. tit. deciſ. 1. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 15.*

AD ALLEG. LXXXII. Pag. 600.

Num. 14. poſt finem, adde.

¶ Relicta autem ad pias cauſas dicuntur quicquid in vltima voluntate pro animæ redemptione relinquitur, quod quidem lato modo & strictè etiam poteſt intelligi, nam ſtrictè ſumptum relictum pro anima intelligitur quod Eccleſiæ, aut pijs locis, vel ad pia opera pro animæ ſalute relinquitur. Eccleſiæ quidem pro celebratione Miſſarum, & alimentis clericorum, aut conſtructione, vel ornamentis ipſius Eccleſię *c. ſi. de teſtam.* pijs vero locis veluti hoſpitalibus, aut monaſterijs, vel alijs locis, in quibus pauperes, & miſerabiles perſonæ fouentur, aut alia charitatis opera exercent *leg. ſi quis ad declinandam C. de Epiſcopis & cleric.* Ad pia vero opera intelligitur relictum, veluti quod pro redimendis captiuis, aut maritandis puellis, vel alendis egentibus datur *l. nulli, ſ. eod. tit. auth. de Eccleſ. tit. §. ſi quis, Bar. in l. 1. ff. ſolut. matrim. Doct. in c. fin. de ferijs.* Hæc namque omnia, & ſimilia, eo quod ex charitate erga Deum & proximum, & mortis contemplatione fieri videntur, pro redemptione animæ *facta cẽſentur c. Pontifices 12. q. 3.* At latè ſumpto vocabulo relictum pro anima intelligitur quod pro bono publico legatur, veluti pro reſtauratione pontium, vel viarum *gloſ. in l. 1. §. ad municipium, ff. ad legem falcid.* aut pro ciuitatis cuſtodia, & publicorum locorum, modo neceſſitatem loca huiuſmodi paterentur *argum. c. 2. de immun. Eccleſ. & not. in l. illud C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia tunc præſumuntur legata illa pro bono publico & perſonarum vtilitate, ac conſequenter pro animæ ſalute relicta, at ſi non adeſſet eius rei neceſſitas, nullam habet ſpeciem legati ad pias cauſas *arg. d. c. 2. & c. non minus, & cap. aduerſus eod. tit. de immun. Eccleſ. & l. ad inſtructiones, C. de ſacroſ. Eccl.* vbi vero pro huiuſmodi neceſſitate relinquitur pro legato ad pias cauſas omninò accipietur, præterquam quod eius exequutio ad Eccleſiaſticos non ſpectabit, vbi ius Eccleſiæ aliqua in re non attingeret. De hac autem legatorum piorum exequutione & ſecundum quod in his exequẽdis iuriſdictionem à iure obtinet non ſolum Eccleſiaſticus Iudex, verum etiam ſecularis ad legatarij electionẽ *auth. de Eccleſiaſticis titulis §. ſi quis ædificationem.* Executor vero dari poteſt à teſtatore quicunque videbitur & tunc Eccleſia, aut alius legati alicuius executionem ſuſcipere non poteſt: ſi vero nullus datus ſit executor; aut qui datus eſt exequi negligit, poteſt Epiſcopus huiuſmodi executionem ſuſcipere, monito tamen prius executore qui negligit *d. c. ſi hæres, & cap. tua nobis, de teſtam. Clem. quia contingit, de relig. domib.* Cùm verò teſtator

ſtator nullum exequutorem reliquerit, poteſt Epiſco- A pus in legatis pro redemptione captiuorum, aut pro alimentis pauperum prouidere *d. §. ſi quis autem pro redemptione. l. nulli.* C. *de Epiſcopis & cleric.* in cæteris vero hæredis eſt prouidere, *d. c. ſi hæredes, c. ſi tua nobis, c. nos quidem, de teſtam.* Si verò negligens fuerit, aut alius hæres præter pauperes non extiterit, prouidebit Epiſco- 1 pus *d. c. ſi hæredes.*

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Sot. in releɛt. Secret. memb. 2. q. 2 concl. 2. Soar. de cenſur. diſp. 4. ſect. 5. nu. 10. ad fin.* Gabr. *Pereira de manu regia c. 10. ſub tit. ex vſurpata iuriſd. n. 31.* vbi declarat.

Num. 25. poſt finem adde.

¶ Vtrum ſi alicui committatur electio pupillorum, B vel pauperum inter quos quantitas diſtribuenda ſit, elapſo anno cum negligentia electoris ad Epiſcopum deuoluatur electio ſicut executio: Partem affirmatiuã, videlicet datis paribus terminis ad Epiſcopum deuolui, non ſolùm poteſtatem exequendi, ſed etiam eligendi, tenent *Anchar. in cap. nos quidem, de teſtam. num. 14.* vbi *Imol. nu. 14. & Couar. nu. 7.* communis, vt per *Iaſ. in l. vltim. §. 1. nu. 1.* C. *commun. de leg.* plures vt per *Padil. in l. cum quidam, nu. 27. ff. de legatis 2.* vbi in praxi communiter ſeruari affirmat, idque efficaciter comprobatur, quia ſicut quando teſtator cenſum legat, verbi gratia, & hæres negligit præſtare legatum, deuoluitur ad Epiſcopum poteſtas adimplendi, vt apud omnes in cõfeſſo eſt: ita ſi legauerit poteſtatem eligendi, vel nomi- C nandi, & elector intra annum non eligat, ſimiliter deuolui debet, neque enim inter vnum & alterum caſum aliqua aſſignari poteſt differentiæ ratio, ſicut namque primo caſu vltima voluntas adimpletur per legati pręſtationem, ita ſecundo per electionem, vel nominationem. Secundo oſtenditur, quia quando diſtributio pecuniæ fieri iubetur perſonis ab electore nominatis, nominatio eſt pars ipſius diſtributionis, vel ſaltem antecedens neceſſarium ſine quo diſtributio fieri non poteſt, vt patet: ergo cum diſtributio, ſeu executio in Epiſcopum transferatur, vt ſatis probat *l. nulli 28. C. de Epiſcopis & cleric.* cum alijs ſupra adductis, ſimiliter vt trãsferatur oportet ipſa electio omninò neceſſaria, ſine qua diſtributio fieri non poteſt, iuxta reg. *l. 2. ff. de iuriſdict. omnium iud. & cap. præterea 5. de officio deleg.* D Tertio & vltimo expenditur, quia quando alicui competit electio, & is debito tempore non eligit, ſtatim perimitur eligendi poteſtas, *d. l. cum quidam verſ.* idem ait, *& verſ. videtur enim,* vbi *Bart. Peralta num. 8. & Padil. nu. 23. Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. num. 42.* Ergo cum in propoſito elector debito tempore non elegerit, perempta cenſeri debet reſpectu ipſius electoris, & ideo vt teſtatoris voluntati ſatisfiat, cum eligendi ſint incerti de incertis oportet, vt ad Epiſcopum talis poteſtas deuoluatur. Propter hæc opinio vera eſt, quicquid oppoſitum teneant *Bar. nu. 9. vbi addit. in d. l. cum quidam, Abb. in c. nos quidem, nu. 12. de teſtam.* plures vt per *Felin. in c. ſi* E *quis contra num. 2. de foro compet. Iacob. à Canibus de executorib. vltim. volun. 3. par. num. 14.*

Num. 31. in fine. adde. ¶ Quid ſi defunctus in vna diœceſi obijt, iuſſitque in alia ſepeliri, vel ad illam deferri? dubitari poteſt an Ordinarius diœceſis vbi obijt, vel potius illius vbi ſepultus extitit, valeat compellere executorem, vt rationes teſtamenti reddat; & licet teſtator quaſi ex deſtinatione ſepulturæ videretur ſe ibi ſubijcere, & contrahere *arg. l. 3. ff. de eo quod certo loco,* tamen ab Ordinario diœceſis vbi defunctus obijt & de- A gebat, rationes expoſcẽdas eſſe iudicatum refert *Gabr. Pereira de manu Regia c. 16. nu. 40. verſ. quid ſi.*

Nunc vero reſtat vt priuilegia præcipua videamus, quæ ſpecialiter fauore piæ cauſæ legatis huiuſmodi ſupra cætera legata conceduntur, vt Epiſcopus ſciat quid Iuris in his exequendis ſit, quamuis autem plurima ſoleant enumerari, nos omnino ea tantum, quæ pręcipua, & certiora eſſe videntur, ſub compendio enumerabimus. Et in primis aduertendum duximus in dubio pro pia cauſa iudicandum eſſe *l. ſunt perſonæ in fine, de relig. & ſumpt. fun. c. vlt. de re iudic. Alex. conſ. 46. num. 2. Cardin. Tuſch. verbo pia cauſa concl. 333. Sanctar. vari. reſol. quæſt. 69. num. 1.* & quando ſumus in diuerſis opinionibus illam præualere, quæ fauet piæ cauſæ *Alex. conſil. 204. num. 12. lib. 6. Roman. in auth. ſimiliter C. ad legem falcid.* & diſpoſitionem generalem non comprehendere piam cauſam *Calcian. conſ. 13. Cran. conſ. 3. nu. 10. Socci. conſ. 121. num. 29. lib. 4.* quos refert *Sanctarel. d. quæſt. 69 num. 5.* & valere argumentum à libertate ad piam cauſam ex multis quos refert, obſeruat idem *Sanctarel.* loco citato *num. 7.*

Primum ergo priuilegium eſt, quod cum defectu teſtamenti etiam legatum in eo factum vitietur, *§. ante hæredis inſtit. de legatis,* ſi tamen legatum ſit ad pias cauſas, cenſebitur validum, & omnino præſtandum, quotieſcumque videlicet de mente teſtatoris, & de poteſtate legandi conſtiterit *cap. indicante,* & ibi *Panor. de teſta. cap. cum dilectus, de ſucceſſ. ab inteſt.* & notatur *in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.*

Secundum, cum de Iure communi hæres certus ſit nominandus, vt valeat teſtamentum, *d. §. ante hæredis inſtit. de legatis,* ſi tamen teſtator velit pro ſalute animæ ſuæ piè relinquere incertum hæredem, veluti pauperes Chriſti, aut miſerabiles perſonas, valida erit huiuſmodi diſpoſitio *l. id quod, & l. nulli C. de Epiſcopis & cleric. gloſ. verbo diſpoſitionem, in c. cum tibi, de teſtam. vbi in collect. refero plures Doctores nu. 5.*

Tertium, cum non valeat communiter illud teſtamẽtum, quo hæredis inſtitutio alterius voluntati committitur, ſi tamen aliquis bona ſua arbitrio & diſpoſitioni alterius poſt mortem ſuam dimittere velit, quamuis etiam piam cauſam non exprimat, valida erit diſpoſitio huiuſmodi, vt ad pias cauſas ea bona diſponantur, quia talis præſumitur voluntas defuncti, niſi aliud de mente eius appareat *d. cap. cum tibi,* & ibi *Panor. de teſtam. Bar. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. Craſ. §. inſtitutio quæſt. 18. nu. 8. Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ priuil. 64. Gabr. commun. tit. de pia cauſa concl. 3. nu. 6. Valaſc. conſil. 68. numer. 4. & conſil. 145. num. 5. Surd. de aliment. titul. 8. priuileg. 17. numer. 5.*

Quartum ei, qui hæres inſtitui de Iure non poteſt, quandoque tamen legari poteſt ad pias cauſas, veluti Religioſis, qui nec proprium in communi obtinere poſſunt, & ideo nec hæredes inſtitui; legari tamen eis poteſt, ita vt non videantur hæredes inſtituti, quare non poterunt eis bona immobilia legari, nec tantæ pecuniæ quantitas, quæ in bonis ſtabilibus magnæ æſtimationis poſſit impendi, niſi pro fabrica, aut alio certo vſu relinqueret *Clem. exiuit §. cupientes, de verb. ſignif.* hac de re autem plenè, & eleganter tractauit *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. libr. 7. cap. 26. numer. 9. cum multis ſeq.*

Quintum, cum legatum factum ſub aliqua conditione non exeat perſonam ipſam, cui legatur, ſed ea ante conditionis euentum deficiente nulli de cætero debetur

betur legatum: ſi tamen ita fuerit ad pias cauſas legatum, ſemper per legatum alteri ſimili, aut ad alium pium vſum ſimilem erit præſtandum, quia talis præſumitur fuiſſe voluntas defuncti, niſi ratione ipſius tantum perſonæ, quæ defecit, aut loci pij, nō autem alterius mens teſtatoris declarata conſtaret *l. vnic. §. ſi autem aliquid ſub conditione C. de caducis tollen. Bart. in l. pater §. Tuſculanus ff. de legat. 3.*

Sextum cum cætera legata non niſi adita hæreditate petantur, legatum tamen ad pias cauſas peti poteſt, ſi hæres differat adire hæreditatem, aut illam repudiet, *Panorm. in c. relatum il 1. de teſtam.*

Septimum, cum de legatis alijs ſi maioris ſint quantitatis certa pars detrahi poſſit, quæ Falcidia, aut Trebellianica à legibus nominatur, de legatis vero ad pias cauſas non eſt detrahenda, ea ſaltem quæ falcidia dicitur, *Panorm. in c. Raynaldus, & ibi Doctor. de teſtament.* vide quæ diximus *alleg. 75. num. 50.* & quod nec Trebellianica detrahatur videtur probari *in cap. Pontifices, in fine, 12. quæſt. 3.*

Octauum, cum donatio facta loco conſtruendo, qui adhuc non extat, aut de re, cuius traditionis, aut poſſeſſionis eſt incertus euentus, nō valeat, adeo vt ſi eueniat non debeatur, quia ab initio non valuit; donatio tamen ſimilis, vel legatum factum ad pias cauſas ſemper eſt validum *Panorm. in c. nos quidem, de teſtam.*

Nonum, legatum factum Eccleſiæ quam in ſpecie nō expreſſit defunctus, adeo vt ignoretur quam voluerit intelligere, nō erit inualidum: nam ſi Eccleſiam S. Mariæ ſimpliciter nominauit, erit parochiali Eccleſiæ ſi eius ſit nominis, aut eius nominis pauperiori præſtandū, vel denique Cathedrali, ſi in ea Ciuitate, vel diœceſi nulla eſſet Eccleſia, quæ ſub illo titulo vocaretur, niſi mens teſtatoris ſaltem per coniecturas valeat comprehendi *gloſ. & Panor. in d. c. iudicante, Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. c. 57. num. 14. & 15. ſecundum noviſſ. impreſſ.*

Denique generale eſt priuilegium ſiue prærogatiua huiuſmodi legatorum, quod non ſubijciuntur ſolemnitatibus Iuris Ciuilis, quibus legata cætera ſunt ſubiecta, iuxta ea quæ notant *Doct.* & præcipuè *Panor. in c. relatum il 1. de teſtam.* in hoc enim præcipuè omnia fere, quæ poſſent priuilegia horum legatorum recenſeri, ad hoc vnum redigi facile poſſunt, & in ſolemnitate teſtamentorum agnoſcit *Sanctar. vari. reſol. q. 70.*

Num. 32. in fine. adde. ¶ refert *Modern.* vbi ſupra. *Rota vero dict. deciſ. 355. num. 1. par. 1. recent.* cenſuit adminiſtratores locorum piorum de adminiſtratis rationem reddere teneri ſoli Epiſcopo, niſi contraria adſit conſuetudo, quo caſu non Epiſcopum ſolum, ſed iunctum cum illis, quibus de conſuetudine redditur ratio, rationes recipere poſſe, *A nu. 10.* aſſerit ideo *Sacram Concilij Congregationem* declaraſſe deputatos fabricæ vna cum Epiſcopo recipere debere rationes, quia vt conſtat ex declaratione, prætendebatur quod Epiſcopus non poſſet recipere rationes, ſtante quod ipſe nunquam interuenit dum fuit reddita ratio, quæ à ſolis deputatis recepta fuit, & *Sacra Congregatio* reſoluit contrarium, quia ex verbis Concilij tollitur etiam immemorialis: & ſimiliter ipſa *Rota* exponendo aliam *Sacr. Congregationis* declarationem, in qua dicebatur quod ratio eſſet reddenda Epiſcopo & deputatis, ait ea ratione procedere, quia conſuetudo erat quod ſolis deputatis redderetur, & propterea intrabat limitatio *Concilij Trid. d. c. 9. verſ. quod ſi ex conſuetudine*, vt iſto caſu Epiſcopus vna cum

A alijs recipere poſſet rationes. Vnde bene *Armend. dict. lib. 7. de Epiſcopis num. 79. verſ. item & adminiſtratores,* deciſum fuiſſe refert quod piorum locorum etiam exēptorum adminiſtratores nullam rationem reddentes eam Epiſcopo reddere tenentur: quod ſi alijs reddere ſolent, cum illis tamen præſentialiter adhibendus eſt Epiſcopus, qui quoties in d. actu ad rationem computorum adhibetur, in condemnatione, vel abſolutè adminiſtratorum vnicum votum habet.

Nec Epiſcopū, nec canonicos deputatos à Capitulo debere exigere rationes tempore, quo recitantur Horæ Canonicæ, & diuina celebrantur aſſerit reſolutum *Armend. d. lib. 7. de Epiſcopis nu. 79. verſ. Neque.*

B Monaſteriorum adminiſtratores de illis rationem Ordinario reddere non teneri, refert deciſum idem *Armend. d. lib. 7. de Epiſcopis nu. 79. verſ. item adminiſtratores.* Et Abbates, Præpoſitos, & Abbatiſſas vitam Regularem ducentes non teneri reddere rationem Epiſcopo, pariter dicit declaratum à *Sacra Congreg. Armend. d. lib. 7. de Epiſcopis num. 79. verſ. & Abbates.*

Capitulum de adminiſtratis per ſe de bonis Eccleſiæ tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis Epiſcopo, vt cenſuit *Rot. in Ilerden. viſitationis 6. Aprilis 1612.* impreſſa per *Farin. deciſ. 402. p. 1. recent.*

Num. 33. in fine. adde. ¶ quibus fundamentis hanc ſententiam tenet *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 2.*

C Num. 36. in fine. adde. ¶ latè & eleganter *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 11. per totum.*

AD ALLEG. LXXXIII. Pag. 605.

Num. 1. in fine. adde. ¶ latè *Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 5. num. 141. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 171. part. 4.*

Num. 3. à linea 11. ibi, *cap. 2. num. 19.* adde. ¶ *Bertach. in tract. de Epiſc. lib. 4. par. 4. num. 7. Mari. Anton. Cuch. inſtit. maior. lib. 2. tit. 6. à nu. 338. Mari. Anton. vari. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſu 40. ad fin. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 33. q. 9. in princ. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. cap. 26. num. 29. & 34. Monet. de commut. capit. 5. à num. 311.* Vnde ſi teſtator mandauit hæredi, vt intra

D annum conſtrueret capellam, non poteſt Epiſcopus in fauorem hæredis tale tempus prorogare, quia id tenderet fortè in damnum teſtatoris, & eius voluntas non obſeruaretur, quæ maximè curare debet Epiſcopus vt ſeruetur *cap. vltima voluntas 13. q. 2.* ita notabiliter tradunt *Bart. conſil. 58. lib. 1. Marc. Anton. Genuen. in pract. Eccleſ. q. 490.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Monet. d. cap. 5. num. 322.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ Amplia hanc ſecundam cauſam, licet non omninò impoſſibile de facto ſit vltimam voluntatem, ſeu diſpoſitionem præſertim cauſa mortis, vt teſtamentum, codicillum, & alias ſimiles diſpoſitiones

B eò modo, quo emanarunt, impleri, ſed ſolum valde difficile *Marc. Ant. Genuenſ. d. c. 20. nu. 3. Cuch. d. lib. 2. tit. 6. nu. 346. Perez de Lara de Capellan. & anniuerſ. lib. 1. c. 14. à nu. 24. Monet. d. c. 5. num. 334.* licet *Mandoſ. in tit. commutatio vltimæ voluntatis, verſ. ſed dubium facit,* contrarium ſentire videatur.

Num. 10. in fine. adde. ¶ pluribus citatis *Homobon. de examine eccleſ. tract. 9. c. 10. q. 27. in reſolut.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ *Ugolin. d. cap. 61. num. 5. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 26. num. 48. & ſeq. Modern. de Iuriſd. par. 4. caſu 74. num. 10. & 11. Monet. dict. cap. 5. num. 354.* plures refert me citato in hoc loco

Homobon.

Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 9. cap. 10. q. 28. propè fin. A

Num. 16. poſt finem adde.

¶ Septima cauſa eſt, quando in Eccleſia ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, negligens eſt, data enim huiuſmodi negligentia poterit Epiſcopus in alio loco, ſeu alio modo teſtatoris exequi voluntatem, ita *Lap. alleg. 87.* poſt *nu. 4. Monet. d. c. 5. nu. 535.*

Octaua cauſa eſt, ſi vrgeat aliunde neceſſitas commutandi vltimas defunctorum voluntates, neque adiri poſſit Summus Pontif. tunc enim poſſe Epiſcopum illas commutare multis probat *Monet. dict. cap. 5. à num. 348* vbi *num. 352.* ampliat procedere licet tunc pateat recurſus ad Nuncium Sedis Apoſtol. ſeu Legatum etiam de Latere. B

Pro complemento materiæ aduertendum duxi non poſſe Epiſcopum commutare vltimas voluntates pertinentes ad Eccleſiam ſuam Cathedralem, menſamve ſuam, aut Capituli eiuſdem Cathedralis, quia non poteſt authorizare in rebus pertinentibus ad menſam ſuã, vel ſui Capituli *cap. poſſeſſiones, de rebus Eccleſiæ non alien.* ita *Monet. d. capit. 5. num. 378.* vbi *num. ſeq.* reſoluit hodie cum Capituli conſenſu, qui probatur ratione intereſſe, poſſit vltimas voluntates ad eiuſdem menſam ſpectantes commutare.

Epiſcopus non poteſt regulariter commutare vltimas voluntates ſubditorum Prælatis inferioribus, ſeu quæ pertinent ad iuriſdictionem Prælatorum inferiorum, ſed ſolum data eorum negligentia, ita *Quarant. in tract. de Archiep. auctoritate num. 21. circa mit. Rot. deciſ. 259. num. 1. par. 2. diuerſ. Monet. d. c. 5. nu. 382. & ſeq.* vbi *num. 389.* reſoluit non poſſe Epiſcopum vltimas voluntates pertinentes ad Eccleſias, vel perſonas ab eius iuriſdictione exemptas commutare ipſis inuitis Ordinaria poteſtate, *& num. 391.* quod poteſt Epiſcopus commutare vltimas voluntates pias quoad tempus concedendo modicam dilationem ad eas exequendas, *& num. 396.* quod poteſt Epiſcopus conſentientibus Rectoribus Eccleſiarum, in quibus ſepulta ſunt corpora defunctorum, & horum hęredibus ex cauſa facultatem dare vt prædicta corpora perpetuę ſepulturæ tradita ab vna in aliam Eccleſiam transferantur. C

Capitulum Sede vacante Epiſcopali poteſt commutare vltimas voluntates in caſibus, in quibus de iure communi poſſet Epiſcopus, ita *Marc. Anton. Cuch. inſtit. maior. lib. 2. tit. 9. nu. 82. Monet. d. cap. 5. à nu. 427.* vbi *num. 452.* reſoluit poſſe Cardinales in ſuis titulis Presbyteralibus, & Diaconalibus, ſi habent aliquos ſubditos, eorum vltimas voluntates commutare in caſibus in quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorũ, *& à num. 454.* pariter tenet Abbates, & alios ſimiles Prælatos Epiſcopo inferiores habentes quaſi dięceſim etiam intra fines dięceſis Epiſcopi, atque adeo iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſe commutare vltimas voluntates, prout poſſunt Epiſcopi in ſua, *& à nu. 484.* tenet Vicarium Epiſcopi regulariter non poſſe ſine ſpeciali facultate commutare vltimas voluntates etiam in caſibus in quibus poteſt de iure Epiſcopus ſi eius copia commode haberi poteſt. D

Num. 22. dele, & muta vt ſequitur.

¶ Vtrum executor datus ad bona inter pauperes diſtribuenda poſſit ſibi tanquam pauperi diſtribuere? Pro parte negatiua eſt text. *in capit. ſua nobis de teſtam.* ibi, non dubitat alijs vſibus, &c. & ibi, cum ſecundum defuncti voluntatem, &c. Plane iuſſus à teſtatore pauperibus diſtribuere; diſtribuendo ſibi non facit ſecundum defuncti voluntatem argum. *l. ſi mandauero 22. §. ſi ſibi centum, ff. mandati*; deinde ſuſpectus eſt, & minus idoneus executor ſi ſibi capere poſſet, iuxta *reg. l. ſi quis legatum 6. ff. de falſis, & per totum Cod. de his*, qui ſibi adſcribunt. Propter quorum aliqua hanc partem ſequuntur *Bart.* vbi *addit. lit. B, in d. §. ſi tibi centum nu. 1. Card. in Clem. vnica, de teſtam. nu. 22.* plures citati *à Felin. in c. irrefragabili §. cæterum num. 11. de officio Ordin. & à Palat. in repet. rub. §. 65. num. 42.* & in effectu huic opinioni ſaltem excepto caſu extremę neceſſitatis annuere videtur *S. Thom. 2. 2. quæſt. 62. art. 5. ad 4.* & denique oppoſitum ſolummodo in foro conſcientiæ cum auctoritate Epiſcopi, & Confeſſarij quando aliorum pauperũ grauior non fuerit miſeria, defendit *Sot. de Iuſtitia lib. 4 quæſt. 6. art. 1. ad 3. col. 15. Ledeſma 2. 4. quæſt. 18. artic. 5. verſ.* ſed vtile eſt dubium, poſt *Bald. Ancb. & Calderin.* quos refert, & ſequitur *Nau. in man. c. 25. nu. 123. & de orat. c. 7. num. 34.* Verum contrarium, immo indiſtinctè in vtroque foro poſſe ſibi proportionabiliter diſtribuere probatur *ex ſeqq.* Primo ex *l. 1. §. vltim. in fin. ff. de collat. bonor. & ex auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis, §. Presbyteris autem verſ.* Diaconiſſam ibi, monaſterium accipiens, *collat. 9.* cum alijs adductis *à Card. d. nu. 22.* Secũdo facit quod executor in propoſito iuſſus eſt pauperibus diſtribuere, ſed in rei veritate, vt ſupponimus, executor pauper eſt, ergo ſi ſibi diſtribuat facit ſecundum formam mandati. Tertio expéditur illud vulgare quod charitas bene ordinata incipit à ſeipſo; de quo *in l. præſes, C. de ſeruit. & aqua c. æſtimamus*, ibi, nemo vnquam carnem ſuam, &c. c. 13. q. 2.

Quare hanc partem defendunt *Caiet. d. art. 5. ad 3. verſ.* & cum ipſe inuentor, *Palat. in repetit. rub. §. 65. nu. 42. Afflict. in c. ſi inter dominum, nu. 101. & 102. Si de inueſtitura inter dominum & vaſſallum, lib. 1. fol. 97. Greg. l. 3. verbo tuuiere tit. 10. par. 6. Mexia in tract. taſſa panis, concl. 1. num. 49. & concl. 6. nu. 49. uerſ. tandem commiſſarius, Azened. ad curiam Piſanam, lib. 2. c. 10. nu. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 4. q. 125. num. 17. Spin. in ſpeculo teſtam. gl. 6. princip. nu. 10. & gloſ. 28. num. 28. Surd. de alim. tit. 1. q. 94. num. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 2. nu. 55. Cald. Pereira de poteſtat. eligendi cap. 13. num. 9. Valenz. conſ. 98. Homobon. de examine Eccleſiaſtico. tract. 9. c. 11. quæſt. 32. in reſol.*

Num. 25. poſt finem adde.

¶ Vtrum ſi teſtator iuſſerit certam quantitatem expendi ſingulis annis inter pauperes, ſeu ad virgines maritandas, poſſit executor totam quantitatem in ſimul primo anno expendere? Pars affirmatiua quæ vera eſt, ſatis oſtenditur, ex *reg. l. ſtipulatio iſta 38. §. inter certam. ff. de verb. oblig. l. poſt mortem 12. Cod. de fideicom. l. uxorem 39. §. Scæuola, ff. de legat. 3.* quibus habetur grauatum reſtituere poſt mortem poſſe ſtatim in vita reſtituere. Secundo expenditur, quod præmatura hæc diſtributio multo magis fauet animæ defuncti, *arg. c. in litteris in fine, de raptorib. c. animæ 13. q. 1.* vnde melius facta, ſeu opportunius iudicari debet, quippe cum magis ſecundum defuncti voluntatem facta ſit, argum. *l. in teſtamentis 12. ff. de regulis iuris, & l. in conditionibus 19. ff. de condit. & demonſtr.* Igitur pręmature fieri poterit, quinimò ſi teſtator ſciuiſſet hoc hæredem libenter facturum, ſtatim præcepiſſet, obſeruant *Bald. in l. poſt mortem num. 10. Dec. num. 2.* vbi *Cagnol. num. 6.* communem teſtatur *in l. cum tempus. ff. de regulis iuris, Couar. in c. tua nobis, num. 5. de teſtam. Gom. l. 17. Tauri num. 7. Menoch. de ſucceſſ.*

ſucceſſ. §.7.*num.*19. *Peralt. in l. cum pater* §. *à filia num.*3. A
ff. de legat. 2. refert plures affirmans, olim & nunc ſibi veram videri opinionem *Padil. in l. vnum ex familia in princ. num.* 2. *ff. de legat.* 2. *Molin. de Iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 249. *col.* 2. *in princ.* Quamuis oppoſitum, immo tempus à teſtatore præfinitum præueniri non poſſe affirmet *Bart.* communiter receptus, & plerique alij quos referunt *Conar. Mench. & Padil. citatis locis.*

AD ALLEG. LXXXIV. Pag. 608.

NVM. 2. poſt finem. adde.

¶ Ac proinde non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio etiam viſitando huiuſmodi Matrimonialium cauſarum cognitionem relinquendã eſſe ſtatuit expreſsè *Concil. Trid. d. c.* 20. *verſic. Adhæc,* etiamſi eſſent exempti, & intellexit *Rota in vna Conſtãtien. iuriſdictionis veneris* 29. *Nouemb.* 1617. coram *Ottembergo,* & iterum inter deciſiones impreſſas *Reuerendiſſimi Domini mei Ioan. Baptiſtæ Coccini deciſ.* 346. *nu.*8. vbi cenſuit ſub nomine Epiſcopi de quo in *Concil. Trid. d. loco* nõ comprehendi Abbates exemptos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes. Et diſpoſitionem Concilij loco citato procedere in Decanis, & Archidiaconis, qui ſunt in diœceſi Epiſcoporum, non autem in illis, qui nullius diœceſeos ſunt, refert deciſum *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 184. *p.*4. & cenſuit Rota apud *Mantic. deciſ.* 102. *nu.*7. non loqui de Decanis & Capitulo, ſed de alijs inferioribus, qui habent iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum. Propterea diſpoſitione Concilij ſæpe citato loco interdictum eſt Decanis, ſeu Archidiaconis, vel alijs inferioribus Iudicibus criminales cauſas etiam viſitando iudicare, vti aſſerunt *Salzed. ad Bernard. in pract. cap.*3. *litt. A, in nouiſſ. edit. Golgan. de iure publico lib.*3. *tit.*21. *nu.*2. *&* 3. nam minor Epiſcopo eas non agere cenſuit *Rot.* apud *Farinac. deciſ.* 15. *nu.*8. *p.*1. *recent.* Iudicare tamen poſſe illas Abbates habentes iuriſdictionem pleno iure ſpiritualem, & temporalem, reſoluit *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 184. *p.*4.

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Rot. in Theatina iuriſdict.* 5. *Decembr.* 1614. coram *Reuerendiſſimo D. Coccino,* impreſſa per *Farin. deciſ.* 610. *nu.*1. *p.*2. *recent.*

Illud tamen aduertere oportet, quod *Sacra Congreg.* cenſuit, quod etiam quod inferior alleget immemorabilem, nihilominus Epiſcopus debet manuteneri, donec de ea per tres ſententias cognoſcatur, vt teſtatur *Rot. in Theatina iuriſdictionis* 17. *Decembr.* 1612. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano,* apud *Farin. deciſ.* 447. *num.*1. *par.*1. *recent.* vbi tamen *num.*5. declarauit diſpoſitionem Sacri Concilij eſſe intelligendam quoad manutentionem dandam inferiori, qui docet de priuilegio, & poſſeſſione ſecundum terminos *c. cum perſona, de priuileg. lib.*6. ſed in hoc receſſit poſtea in alia ſupradicta *Theatina iuriſdict.* 5. *Decembr.* 1614. cenſens Epiſcopum habere non ſolùm de Iure, ſed etiam vigore *Concilij Trident.* fundatam intentionem in cognitione cauſarum criminalium, & matrimonialium infra limites ſuę diœceſis, & donec de contraria immemorabili diſcutitur, manutenendum eſſe in ſua poſſeſſione, ac proinde per Concilium eſſe ſublatam quadragenariam cum titulo, ſeu priuilegio; ad quod propoſitum eadem Rota in vna *Marſicen. iuriſdictionis* 26. *Aprilis* 1609. coram *Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo,* impreſſa per *Farin. deciſ.* 248. *nu.*1. *par.*2. *recent.* aſſerit *S. Congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. Concilij Trid.* interpretum cenſuiſſe Decretum *Concilij Trid. d. c.* 20. §. *ad hæc,* non excludere immemorabilem, ſed donec de illa conſtiterit per tres ſententias conformes non inferiorem, ſed diœceſanum Epiſcopum debere interim huiuſmodi cauſas cognoſcere, *& num.*2. cenſuit immemorabilem debere probari cum requiſitis, de quibus in *gloſ. fin. cap.*1. *de præſcript. lib.*6. quam ſequuntur ibi, *Lap. & Franch. num.* 16. & cæteri ſcribentes, *Couar. in reg. poſſeſſor p.*2. §.3. *num.*7. *Verall. deciſ.* 71. *par.* 1. videlicet per teſtes diſponentes de viſu per quadraginta annos ante litem motam, & habentes congruam ætatem, qualis eſt annorum 54. vt latè *in d. Marſicen.* iuriſdictionis habetur.

AD ALLEG. LXXXV. Pag. 613.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ *Rot. deciſ.* 437. *nu.*2. *in princip.* apud *Farin. p.*1. *recent. Camill. Caut. in princ. tract. Epiſc. in princ. à n.*1. *tom.*15. *tractatuũ. Doct. p.*12. *fol.*534. *Paul. Rom. de penſion. c.*4. *nu.*10. *Dec. in c. ex parte num.* 15. *de offic. deleg.* vbi quod poteſt reſeruari in actu collationis *& conſ.* 142. *nu.*3. *Caccialup. eod. tract.* 413. *nu.*4. *Riminald. conſ.* 298. *num.*26. *Gamb. de officio legati lib.*6. *à num.* 77. *Hippol. Riminald. conſ.* 298. *nu.*26. *Nicol. Garc. de benef. p.*1. *c.*5. *à nu.*225. *Filliuc. tract.* 42. *de penſion. c.*3. *num.*4. *Rot. deciſ.* 166. *nu.*4. apud *Farin. p.*2. *recent.* vbi reputat iuſtam cauſam, videlicet amorem quo Epiſcopus ſuum ex fratre nepotem proſequebatur ad text. *in cap. dilecto,* vbi notãt DD. *de præb.* & quo commodius Sacrę Theologiæ operam dare poſſet ex traditis per *Rebuff.* loco proximè citato *num.*23.

Iuſtam ſimiliter cauſam reputat eadem Rot. *in vna Meliten Canonicatus* 9. *Martij* 1595. coram *Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino,* impreſſa per *Marcheſan. de commiſſion. par.*1. §.2. *pag.* 611. quia ille ad cuius fauorem Epiſcopus penſionem impoſuerat, originarius Meliten. erat & in Vrbe ſacris litteris operam dabat, quæ cauſa reſpicit vtilitatem non ſolùm illius particularis Eccleſiæ, ſed etiam vniuerſalis, quæ ad ſuum regimen iuris litteratis maximè indiget ex dictis ſupra *Allegat.* 46. *à princip.* & illa cauſa eſt adeo fauorabilis, vt Epiſcopus poſſet etiam contra Canones diſpenſare *Rom. conſ.* 325. *num.*8. cum maiori parte Capituli, & cõtradicente minori parte, poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſuis præbendis conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti certam quantitatem ſingulis annis in ſubſidiũ *Abb. in c. vlt. num.*2. de ijs, quæ fiunt à maiori parte *Cap. Bologn. in auth. habita nu.*387. *C. ne filius pro patre, Betts. de Synodo Epiſcop. par.*3. *concl.*17. *in* 9. *col. art.* 1. *Rebuff. de priuileg. ſchol. princip.*42. Et aduerte quod penſio ab Ordinario impoſita cauſa non iuſtificata eſt nulla, non ſimoniaca, vt tenuit *Rot. in d. Meliten.*

Num. 11. poſt finem. adde.

¶ Poteſt Epiſcopus ex officio ceſſante pacto mandare quod recipiens beneficium pinguius ſoluat aliquã penſionem ſuo tempore durat tam ad coæquandos fructus vtriuſque beneficij permutati, vt per *Anchar. conſ.* 279. *quæſtio proponitur verſ. ex qua cauſa nu.*1. *Rot. in Meliten. canonicatus* 5. *Martij* 1595. coram *Illuſtriſſimo Card. Millino, & in Albiganen. confidentiæ* 6. *Martij* 1606. coram *Illuſtriſſimo Card. Marquemontio, Flamin. de conferent. quæſt.*28. *nu.*120. *in princip. & in fine, verſ. ad coæquandum, Redoan. de ſimonia p.*2. *c.*21. *num.*34. *cum ſeq.* plures quos refert, & ſequitur *Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c.*617. *nu.*1. *&* 2. vbi *num.*5. reſoluit quod quamuis

uis regulariter Ordinarius non poſſit reſeruare penſiones, cum illæ non reſeruentur, niſi auctoritate Papæ ex deciſ.437.nu.2.p.1.recent. tamen hoc intelligitur ſine iuſta cauſa, nam ea exiſtente paſſim permittitur talis reſeruatio, videlicet pro bono pacis, vel pro ſtudio alicuius ſcholaris pauperis, vel in vtilitatem Eccleſiæ, pro concordia litis, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro vſu pio, pro renunciantibus ex cauſa renunciationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactione partium, & num.18. quod non ſufficit aſſertio Epiſcopi dicentis cauſam interueniſſe in ſimilibus penſionibus, per eum reſeruatis, & ideò aliunde debet conſtare de cauſa, & à num.9. notat, vt talis penſio reſeruetur per viam quantitatis pecuniæ, bladi, vel vini, non autem per viam quottæ, videlicet quod detur tertia, vel quarta pars reddituum, & à num.12. obſeruat quod in caſu quo Epiſcopus poteſt reſeruare penſionem, iſtud intelligeretur, & reſeruatio ſolum fiat vſque ad vitam onerati, itaut tantum teneatur ad talem penſionem primus oneratus, non autem ſucceſſor in illo beneficio.

Amplia in quolibet Regularium ſuperiore in beneficijs ſuæ Religionis, quæ ad proprietatem non tranſeunt in Religioſum, vt fuit dictum in Troiana penſionis 25. Iunij 1610. coram R.P.D. meo Pirouano, vbi ampliatur etiam ad omnem generalem præceptorem Militiarum, veluti magnum Magiſtrum Religionis Hieroſolymitanæ, in commendis tantum ſuæ Religionis ſpectantibus ad illum ad fauorem Religioſorum, ſiue Equitum eiuſdem Religionis.

Num.12. poſt finem. adde.

¶ Poterunt tamen eas imponere etiam non conſulto Papa in caſu remunerationis faciendæ, vt aduertit *Hieron. Gig. in tract. de penſionib. q.6. num.2.* nam ob cauſam remunerationis multa diœceſanus Epiſcopus poteſt quibus alias interdictus eſſet ex *Iaſ. in l. ex hoc iure, num.60. ff. de iuſtit. & Bened. Canophilo in repet. extrauag. ambitioſæ num.52. de rebus Eccleſ. non alien. ac Tiraquel. in d.l. vnquam verbo donatione largitus, nu.27.* Labor enim ac ſudor cuiuſcunque virtuoſè operantis, & in Republ. auxilium afferentis remunerandus eſt, *c. fin. 7. q.1. vbi gloſ. verbo laborem, cap. charitate verſ. iuſtum, cap. ſi quos de ſeruis, vbi gloſ. verbo benemeritos, 12. q.1. Ioan. Lup. in repet. rub. de donat.* inter virum & vxorem *§. 50. nu.25. & 28. Leazes in conſ. pro Marchione de los Valer. in oppido de Mula, in 3. fundamento pro eo, in fine, in §. prædictis ſatis, num.27. & 8. Petr. Lenand. de priuilegijs Doctorum par.3. q.12. nu.26.* Et nihil magis neceſſarium eſſe in optima conſtituta Republ. quam in referenda gratia ex Cicerone commendat *Paleoth. de Sacri conſiſtorij conſultationibus p.3. q.1. verſ. præterea.*

Adeò quod Arrianorum fautor, & Chriſtianorum perſequutor Conſtantius Imper. cum ſanctiſſimum Pictauienſem Epiſcopum Hilarium miſiſſet in exilium, ipſum tamen ab exilio reuocauit, non ex eo tantum quod accuratum librum ſcripſiſſet; (licet hoc ſudoris, ac vigiliarum negotium ſit, vt experti ſciunt, & ex Luca de Pena commendat *Rebuff. de nominat. quæſt.21. num. 49. & tetigit Dionyſ. Paul. in floſculo de clericorum excellentijs in proœm. num.11.* ex quo comprobari poteſt illa Angeli doctrina, quod cum auctori proprius codex manuſcriptus furatur, actio illi competat tanquam pro magno furto, vt refert & ſequitur *Menoch. de arbitrar. caſu 295. nu.10. & 11.*) ſed ob eam præcipuè cauſam quod ipſi Imperatori librum illum detuliſſet, vt Breuiarium Romanum teſtatur ad diem 14. *Ianuarij in lect.5.* Hæc igitur animi gratitudo, & accepti beneficij remuneratio, quæ in laicis per prædicta laudabilis eſt, laudabilior quidem in Eccleſia, & Eccleſiaſticis viris erit, cum præcipuè hac antidorali obligatione, teneantur, *cap. liberti il 2. verſ. pro remuneratione, c. quicunque, cap. Eccleſiaſticis, vbi gl. verbo voluntarijs, 12. q.2. & commendat Nau. de Eccleſiaſticis reddit. q.1. §.36. moneo, Iacob. Simoneta de reſeruat. q.3. num.5.* vbi *Paul.* Granut. *in verbo Eccleſiaſticis, num.13. Rodoan. de rebus Eccleſiæ non alien. rub. 21. de cauſa incommoditatis nu.23. & ſeq.* dicens vtile eſſe Eccleſiam remunerare benemeritos, vt inuitentur homines ad illi benefaciendum.

Vtrum autem Epiſcopus tempore perceptæ libertatis Eccleſiæ, quam à manu laici, vel alterius vendicauit ſibi, valeat cenſum couſtituere; dubium tangit *Abb. à num.1. in cap. Eccleſiis 9. de cenſib.* circa illius intellectũ; negatiue videtur reſpondere text. ibi, de manibus laicorum eripiunt, & ibi, prohibemus imponi, & ibi, præter Cathedraticum, iuncta reg. quod exceptio firmat regulam in contrarium *l. nam quod liquide, in fine, ff. de penu legata,* & ita exceptis iuribus Epiſcopalibus de quibus *in c. conquerente 16. de officio Ordinar.* neque cenſum, neque aliud onus valet Epiſcopus exigere quocunque caſu eius induſtria à manu laicorum Eccleſia liberetur, veluti ſi decimæ alicuius Eccleſię in feudum à laicis detineantur *c. cum Apoſtolica 7. in fin.* de his, quæ fiunt à Prælatis, vel iuſpatronatus in eadem detineatur. *c. illud 8. verſ. licet, de iurepatron.* vel denique ſi Eccleſię quoad proprietatem, vel quoad cenſum detineantur, *d. c. Eccleſiis,* obſeruat *glo. Innoc. Anton. Card.* & omnes ibi, qui bonam reddunt rationem, ſic text. illum intelligentes, & ampliantes laicis, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè aliquo ex prædictis modis Eccleſias detinentibus, ratio eſt, quia vtroque caſu viget *Concilij Lateranen. prohibitio in cap. prohibemus, de cenſib.* & tandem quia *dict. cap.* Eccleſijs indiſtinctè loquitur de Epiſcopo Eccleſiam liberante, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè à laico detineatur. Non obſtat quod eo caſu, quo iuſtè à laico detinetur, Epiſcopus nõ tenetur ex officio ad liberandum, ac ſubinde ceſſat ratio propter quam exigere cenſum prohibetur; reſpondetur enim cum *Cardin. in dict. cap. Eccleſiis in fin.* etiam eo caſu obligationem ex debito officij conſiderari ad eam liberandam, quamuis iuſte detineatur, cum ſemper ratione officij obligetur ad procurandam Eccleſiarum vtilitatem, ac libertatem *cap. vltim. de ſucceſſ. ab inteſt. cum alijs.*

Cum ſupra *num.2.* ex plurimorum Doctorum auctoritate reſolueremus nullum Prælatum Papa inferiorem poſſe imponere perpetuam penſionem, quod quidem exiſtente legitima cauſa, & in certis caſibus ex S. Rotæ deciſionibus declarãdum eſſe duximus, nunc reſtat videre qui ſint iſti caſus, & deinde an ex noua *Conſtit. Pij V.* contra confidentias, aut aliter illis ſit derogatum. Primus igitur caſus eſt, pro concordatione litis, & bono pacis, *cap. niſi de præbend.* Secundus pro pauperibus, & egenis *Innoc. in cap. de cætero de tranſact.* Tertius pro benemeritis *Oldrad. conſ.226.* Quartus pro vſu pio. Quintus pro renunciante ex cauſa alimentorum, quæ ſint illi poſt renunciationem ſubminiſtrãda. Sextus ad vitam conſtituentis beneficium ſuſtentandam. Septimus ad coæquãdos fructus in permutatione, prout eos refert *Fillmuc. tract.42. de penſionib. c.3. nu.3.* Quidã exiſtimant etiam ante *Pium V.* per nõ vſum & deſuetudinem facultatẽ Epiſcopis conceſſam pẽſiones in illis caſibus

ſibus

Digitized by Google

ſibus imponẽdi ceſſaſſe, & ab aula receſſiſſe, ita *Rebuff. de pacif. poſſeß. nu. 105.* Alij & ob hanc rationem, & quia *Pius V. in Conſtit. ſua* contra confidentias illam abrogauit, ita *Flam. de confident. q. 28. num. 120. & 121.* At alij melius putant non obſtante dicta *Conſtit. Pij V.* facultatem hanc in Epiſcopis adhuc remanere, ita *Nicol. Garc. de beneſic. p. 1. cap. 5. num. 313. Filliuc. d. tract. 42. c. 3. num. 5.* vbi obſeruat nullam facultatem per dictam Pij Conſtitutionem eſſe Epiſcopis abrogatam, qua prius vti licite poſſent, ſed tantummodo punitam impoſitionem penſionis ab ipſis factam ſine cauſa, & hoc non in omni caſu, ſed in collatione beneficij.

AD ALLEG. LXXXVI. Pag. 615.

Num. 1. linea 1. ibi, Canonica, adde. ¶ portio, id eſt pars à Canonibus inſtituta, vel approbata, eſt duplex, vna quæ debetur Eccleſiæ Parochiali, ſeu Rectori de ſingulis legatis, aut relictis factis Eccleſiæ apud quam eligitur ſepultura, *cap. cum ſuper de ſepultur.* de qua in præſenti à nobis nihil agendum eſt; altera quæ debetur Epiſcopo ab Eccleſiis ſuæ diœceſis: alia quæ debetur Eccleſiæ Parochiali, ſeu Rectori *c. de his cum ſimilibus, cap. officij, de teſtam.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ Super qua Epiſcopus habet fundatam intentionem de Iure communi *Gregor. dec. 919 num. 1. Roſ. deciſ. 31. num. 5. part. 1. diuerſ. & deciſ. 402. num. 1. part. 2. recent.* & fuit dictum in Pacem decimarum 12. *Febr.* 1608. coram *Card. Sacrato Seraph. deciſ. 1449. num. 4.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ Potiſſimum verò tribus ex cauſis, prima in recognitionem ſuperioritatis, ſicut cætera iura Epiſcopalia, de quibus in *d. capit. conquerente, & in cap. de quarta, & in cap. auditis de præſcript.* Secunda ob communicationem quæ inter Epiſcopum & Eccleſias ſibi ſubiectas reperitur, *cap. requiſiſti, verſic. ſecus de teſtam.* Tertia ob curam & cęleſte pabulum, quod impartitur Eccleſijs inferioribus, vt ſatis deprehenditur ex *cap. 1. ibi, cæleſti pabulo, de ſepultur.* conſtant omnes ex *Abb. in cap. officij 14. nu. 6. de teſtam. & ex Lap. de canon. portione par. 2. num. 1.*

Num. 14. à linea 8. ibi, *ſequentibus.* adde. ¶ *Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos part. 4. quæſt. 6. numer. 5.* me citato in hoc loco *Aſcan. Tamburin.* de Iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium, quam ſecularium Epiſcopis inferiorum *tom. 1. diſputat. 16. q. 13. in fine.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ quam etiam poſt primam huius tract. impreſſionem impreſſam reperij, me in hoc loco citato apud *Aſcan. Tamburin, de iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quam ſecularium tom. 1. diſput. 16. q. 14. num. 3.*

Num. 32. in fine. adde. ¶ Hæredes Baronum defunctorum ex antiqua conſuetudine ſolent dare Epiſcopo, in cuius diœceſi habent Baroniam, Regalia conſiſtentia in lecto, equo, pileo, enſe, annulo, calcaribus, & ocreis, ſed paucis abhinc annis dubitatum fuit in *Sacra Congregat.* ſuper conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium inter Archiepiſcopum Hydruntinum & Alexanenſem, an ſi Baro moriatur in diœceſi alterius Epiſcopi, ſint ne huiuſmodi Regalia Epiſcopi illius vbi eſt Baronia, vel illius vbi moritur; nam cum obierit Ioannes Baptiſta Gallone Baro terræ, ſeu caſalis nũcupati Specchio delli Vroſci in diœceſi Hydruntina exiſtentis, procurator dicti Archiepiſcopi petijt Regalia præd. ab illius hęredibus eò quod Baroniam habuerat in ſua diœceſi, cui petitioni ſe oppoſuit Epiſcopus Alexanenſis, qui dicebat huiuſmodi Regalia ad ſe ſpectare, ſub prætextu quod dictus Baro licet poſſideret Baroniam in diœceſi Hydruntina, deceſſit tamen in terra Trimaſci Alexanenſis diœceſis, & propterea Regalia ſibi deberi ratione funeralium & ſacramentorum. Quo negotio delato ad eandem *Sacram Congregationem Illuſtriſſimo Lancellotto* referente, fuit reſolutum ad fauorem Archiepiſcopi Hydruntini, *& Sacra Congregatio* ſe fundauit alteri ſimili deciſioni factæ de anno 1600. inter eundem Epiſcopum Hydruntinum, & Epiſcopum Licienſem, cum enim quidam Baro Caſalis nuncupati Caſtri diœceſis Hydruntinæ deceſſiſſet in Ciuitate Licij, Epiſcopus Licienſis prætendidit ſibi deberi Regalia prædicta ratione ſepulturæ & Sacramentorum, quæ in dicta Ciuitate fuerant miniſtrata dicto defuncto, delato negotio ad eandem *Sacram Congregat.* ad relationem Illuſtriſſimi Gymnaſij fuit reſolutum Regalia ſpectare Archiepiſcopo Hydruntino, in cuius diœceſi erat Baronia, non autem Epiſcopo Lycienſi, in cuius Ciuitate Baro deceſſerat, ita refert nouiſſimè *D. Iulius Lauor.* multis nominibus à me commendandus *tom. primo, variar. elucubr. titul. 2. de priſco, & recenti funerandi more cap. 3. numer. 204.* vbi ſubdit rationem huius reſolutionis eam eſſe poſſe, quia iſta Regalia non dantur ratione ſepulturæ & ſacramentorum, ſed Baroniæ.

Num. 40. à linea 4. ibi, *numero quinto* adde. ¶ *Bellet. diſquiſit. cleric. part. prima, titul. de clerico debitore §. decimo quinto numero ſeptimo, verſic. appellatur,* & quandoque nuncupatur ſynodaticum, quia in Synodo datur *capit. olim de cenſibus Hoſtienſ. in dict. capitul. conquerente, numero duodecimo, Bellet.* loco citato.

Num. 42. in fine. adde. ¶ *Bellet. dict. tit. de clerico debitore §. 12. num. 13.*

AD ALLEG. LXXXVII. Pag. 620.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Bellet. diſquiſition. clericor. part. prima, titul. de clerico debitore, §. duodecimo.*

Numer. 5. à linea 8. ibi, *exceſſ. præl.* adde. ¶ & demum per cenſuras poſſe ipſum Epiſcopum compellere ſibi ſubditos ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum reſoluunt *Alexand. de Neuo conſil. 58. num. quinto, Boer. deciſ. 136. numero primo & ſecundo, Hoſt. in capit. cum Apoſtolus de cenſibus numero ſeptimo & octauo,* vbi *Abb. num. quinto Innoc. Anch.* & alij, *Bellet. dict. §. 12. num. 15.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ Et nota pro huiuſmodi ſubſidio charitatiuo poſſe relaxari executionem non obſtante appellatione *Caputaquen. deciſ. 228. part. 1.* quem refert *Bellet. dict. §. 12. nu. 34.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ Et hoc intelligendum eſt ſemper, quando ille ex ſuo proprio, vel per ſe non poteſt ſatisfacere, niſi petat tale ſubſidium charitatiuum *Hoſt. in cap. cum Apoſtolus §. prohibemus num. 7.* vbi *Abb. numer. 5. ante fin. de cenſib. Alex. de Neuo conſ. 57. num. 1. & conſ. 58. nu. 1. & 4. Menoch. de arbitr. caſu 520. nu. 10. Bellet. d. §. 12. nu. 6.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ *Alex. de Neuo conſ. 58. num. 3. Beroi. conſ. 81. nu. 40. vol. 1. Bellet. d. §. 12. nu. 8.*

Num.14.in fine.adde. ¶ *Loli.Zechi.de Repub. Eccleſ. tit. de Card.num.9.Marc.Antonin.Cuch.lib.2.inſtitut. maiorum tit.4. Anaſtaſ.* Germon. de indultis Cardinal. & alij apud *Homobon.de humanæ vitæ ſtatib.cap.* 5. paulò poſt *princ.par.*1.

Num.25.in fine.adde. ¶ de quo etiam *Abb.in d. c. cum Apoſtolus, num.5.in fine.Alex.de Neuo d.conſ.*58. *nu.*9. *Boer.d.deciſ.*133.*num.*9.

Num.26.in fine.adde. ¶ *Alex.de Neuo conſ.*57.*num.*2. *Bellet.d.*§.12.*num.*8.

Num.29.in fine. adde. ¶ *Boer.deciſ.*134.*nu.*2.*Menoch. caſu* 178.*nu.*5.*Bellet.d.*§.12.*nu.*4.*verſ.ſecunda.*

Num.30.in fine.adde. ¶ *Franc.Marc.quæſt.* 472. *num.*1. *Bellet.d.*§.12.*nu.*4.*verſ.ſexta.*

Num.35.poſt finem.adde.

¶ Octauò quando Eccleſias formaliter viſitat, *Abb. d.c.conquerente, nu.2.verſ.tertio decimo, Socin.de viſitat. lib.1.q.13.princip.q.6.Boer.deciſ.*133.quos refert, & ſequitur *Bellet.d.*§.12.*nu.*4.*verſ.quarta.*

Num.42.poſt finem adde.

¶ Cardinales non tenentur ad onus ſubſidij, charitatiui pro beneficijs, quæ poſſident *Roman.conſil.*489. *nu.*1.*&* 4.*Cephal.conſ.*2.*nu.*10.*vol.*1.quos refert, & ſequitur *Bellet.d.*§.12.*nu.*25.

Num.43. in fine. adde ¶ *Mant.conſ.*1.*num.* 90. *verſ. non obſtat quarto lib.*1.*Bellet.dict.*§.12.*num.* 36. *verſ. ex diſtributionibus.*

Num.49.in fine.adde. ¶ *Alex.de Neuo conſ.*57.*nu.*2.*& conſ.*58.*num.*2.*Boer.deciſ.*135.*nu.*3.*Bellet.d.*§.12.*num.* 19.*cum ſeqq.vbi nu.*21.obſeruat iudicem arbitrari debere beneficium non fore decimabile propter paupertatem.

Num.50.in fine.adde. ¶ Minus poſſunt grauari huiuſmodi ſubſidijs, & decimis etiam Papalibus Moniales Pauperes, quarum redditus, & prouentus ſunt adeò tenues & exiles, quod de illis ſuſtentari nequeant, ſed pro vitæ ſuæ ſuſtentatione coguntur publicè mendicare, vel artificio manuum ſuarum, vel ex ſuſtentatione parentū victum procurare *Gemin.d.conſ.*85.*num.*25.*uſque ad finem*, quem ſequitur *Rebuff.conſ.*124.*col.*2.*verſ.item Bonifacius VIII.Bellet.d.*§.12.*nu.*23.vbi *nu.*24.*ex Conſti. Pij IV.* tenet ad huiuſmodi ſubſidium non teneri Moniales non habentes redditus vltra ſummam quatuordecim ducatorum auri de Camera pro victu cuiuſlibet Monialis alios redditus non habentis.

AD ALLEG. LXXXVIII. Pag.624.

Num.7.in fine adde. ¶ *Iuli.Lauor.d. p.*2.*c.*21. *num.* 18. *&* 33.*Sanctarel.de Iubilæo anni ſancti c.*3.*dub.*2.

Num.8.in fine.adde. ¶ *Lauor.d.p.*2.*cap.*11.*nu.*45.*cum ſeqq.*vbi refert metipſum in hoc loco.

Num.10.in fine.adde. ¶ Nam prætextu generalis commiſſionis Vicarius Indulgentias concedere non poteſt, vt dixi *alleg.*54.*num.*90.

Num.12.in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Lauor. d.p.*2.*cap.*12.*num.*8.*&* 21.vbi *nu.*9. quæritan ſaltem ſic cenſura innodatus poſſit delegare vices ſuas alteri Epiſcopo vt concedat indulgentias. Verum autem Prælatus putatiuus ſeu præſumptus poſſit concedere indulgentias, vide *Felin.de indulg.in fine, Burgoſ.de irreg.tit.*8. *de indulg.Epiſcopi nu.*4.*Sanch.de Matrim.lib.* 3. *diſp.* 22. *nu.*54.*Lauor.d.p.*2.*c.*12.*nu.*12.

Num.13.in fine.adde. ¶ Vnde etiam fit Epiſcopum ſeu Archiepiſcopum non poſſe in loco exempto concedere

A indulgentias, cum ſit poteſtas dignitatis, & iuriſdictionis Epiſcopalis, vt poſt *Zabar. Auch. & Vital.* reſoluit *Quarant.verbo Archiepiſcopi auctoritas auct.*31. *in fine, Lauor.d.cap.*11.*num.*30.

Num.14.in fine.adde. ¶ *Lauor.d.p.*2.*cap.* 11. *num.* 18. *Sanctarel.d.cap.*3.*dub.*2.*litt.C.* Ratio autem quare Epiſcopis limitata extitit poteſtas in concedendis indulgētijs ea fuit, ne in tanta Epiſcoporum multitudine hac poteſtate abutentes ſuperfluas, & indiſcretas concederent indulgentias, quod annuit *Alex.III. in c. quod autem, & Innoc.III.in Concil. generali Lateranen.in d. cap. cum ex eo, Cardub.q.*12.ſi nunc probatur, *Triumph.q.*29 *art.*6.*Soar.tom.*4.*diſp.*55.*ſect.*3.*nu.*5. *Lauor.d.c.*11.*numer.*21. vbi *nu.* 2. *cum Soar.* citato loco aduertit & pon-

B derat rationem, quare quando datur facultas dandi indulgentias in dedicatione Eccleſiæ non additur particula illa, de iniunctis pœnitentijs, prout addi ſolet in indulgentia quadraginta dierum, & ponit aliqua diſcrimina inter dictas duas indulgentias.

Num.16.in fine.adde. ¶ Concilium generale legitime congregatum etiam pleniſſimas indulgentias, ſicut ſummum Pontif. concedere poſſe tenent *Felin. de indulg.num.*44.*Nau.in ſimili tract.notab.*31.*nu.*2.*Henriq. lib.*7.*cap.*31.§.3.*Benzon.lib.*2.*c.*30. *verſ. quod autem in fine.* Sed merito negant *Soar.tom.*4.*diſput.*56.*ſect.*1.*& Lauor.d.p.*2.*c.*11.*nu.*14.*dicentes in Concil. Baſilien. ſeſſ.* 24. vbi Legati aderant nomine Pont. conceſſas fuiſſe, prout aſſerunt reſpondendum, ſi aliquando factum re-

C peritur, Cardinales ſi non ſunt Epiſcopi de iure communi indulgentias concedere non poſſe, niſi ex priuilegio, vel communione generali, aut conſuetudine quæ dat iuriſdictionem *Hieron.à Sorbo in comp. verbo indulgentia* §.*ſecundum notab.fol.*315.*Nauar.d.not.*31.*nu.* 17. & tunc concedunt centum dies *Panor.in c.accedentibus, de exceſſ.Prælat. Lauor.d.p.*2.*c.*11,*nu.*15.etiam quod nō ſint Sacerdotes *Paum. de poteſtate* Capituli *Sede vacante p.*1.*princ.q.*4.*nu.*4.*Iacob.de Graff. in aureis deciſ. in append.lib.*2.*cap.*2.*nu.*32. *Lauor.loco proxime citato.* Legati Papæ poſſunt etiam concedere indulgentias in terminis ſuæ legationis ex commiſſione ſpeciali, vel generali *c.ſi.de officio leg.* vbi *gloſ.Anton.*3.*p.tit.*10. *Silueſt. verbo*

D *indulgentia nu.*4.*Lauor.d.c.*11.*nu.*16.& ex conſuetudine concedunt centum dies *Gambar.de officio legati lib.*8. *tit. quid poſſunt legati circa indulgentias nu.* 8. vbi *nu.* 20. ait quod finita legatione finiuntur indulgentiæ, refert *Lauor.d.nu.*16.*verſ.ratio.* Summus Pœnitentiarius dat indulgentias centum dierum, non quod adſit aliquod ius, ſed ex viuæ vocis oraculo, aut conſuetudine Papa ſciente, & tolerante *Azor.dict.cap.*55. *verſic. ſexto quæritur, Nauar. not.* 31. *num.* 17. *Lauor. dict. capit.* 11. *numer.* 17.

Num.19.in fine.adde. ¶ *Soar.diſp.*55.*ſect.*5.*num.*1.*Lauor.d.c.*11.*nu.*56 *Sanctarel.d.c.*3.*dub.*2.*litter. L,* vbi citat me ipſum in hoc loco.

E Num.22.in fine.adde. ¶ *Lauor.dict.capit.* 11. *num.* 39. *&* 40.

Num.23.in fine adde. ¶ refert *Sanctarel. dict. dub.*2. *litt.H, & I.*

Num.24. in fine.adde. ¶ *Lauor. dict. capit. undecimo, num.*43.

Num.25.in fine. adde. ¶ *Lauor.d.c.*11.*num.*36.

Num.27.in fine adde. ¶ *Sanctarel. dict.lit.K, Lauor.d.p.* 2.*cap.*12.*nu.*4.

AD

AD ALLEG. LXXXIX. Pag. 627.

NVM. 1. à linea 6. ibi, *de priuilegijs*, adde. ¶ interueniente ſcilicet conſenſu Capituli collegialiter & legitime congregati ſupra *Rot. in Theatina iuriſdictionis 26. Martij 1612. coram Card. Caualerio, impreſſa per Farin. dec. 377 num. 3. par. 2. recent.*

—— & in fine. adde. ¶ & ita retento ſemper iure obedientiali videtur permiſſum Epiſcopo eximere in ſui præiudicium, vt docet *gl. verbo traditæ in cap. viſis literis 16. q. 2.* modo accedat conſenſus Capituli *Rot. dec. 383. num. 3. p. 2. recent.* cuius meminit *D. Lotter. de re benef. lib. 1. quæſt. 23. nu. 32.* quo accedente poſſe Epiſcopum etiam in præiudicium ſucceſſorum eximere aliquam Eccleſiam ab omni iuriſdictione, & conferre iuriſdictionem in aliena eiuſdem Eccleſiæ Prælatura tradit *Cald. d. conſ. 5.* per totum, qui ſub *num. 1.* videtur firmare hoc caſu tractari de leui præiudicio Epiſcopi, quia nihilominus apud eum remaneat omnis poteſtas, & iuriſdictio Epiſcopalis in alijs Eccleſijs & perſonis ſuæ ciuitatis, & diœceſis, ſequitur *Dec. conſ. 152. ſub num. 3. verſ. non obſtat*, & ſub hac eadem diſtinctione videtur tranſire Rot. *deciſ. 447. nu. 1. p. 1. recent. & deciſ. 382. ſub nu. 3. p. 2. etiam recent.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Gambar. de officio & poteſtat. Legati de latere lib. 2. tit. de varijs Ordinariorum nominibus, nu. 180. Abb. in c. cum venerabilis nu. 4. de cenſib. Sbroz. de officio Vicarij lib. 1. q. 51. num. 2. Mandoſ. de ſignatura Gratiæ §. exemptiones ab Epiſcopis col. 1. verſ. eximere propriè, Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 3. num. 13.* latè & eleganter *D. Lotter. in tract. de re benef. lib. 1. q. 13. à num. 34.* Ratio autem eſt, quia iuriſdictio totumque ipſum ius Epiſcopale pertinet ad Eccleſiam, non autem ad perſonam Epiſcopi, proindeque neque ipſe poteſt dare, vel remittere id quod ſuum nō eſt *Ioan. Andr. in d. c. cum venerabilis ſub nu. 7. verſ. item abſurdum eſt, de cenſibus, & cum iuriſdictiones ſint Iuris publici, Bal. in c. vnic. §. ex eadem lege nu. 2.* de lege Conradi, in vſibus feudorum, impoſſibile eſt vt hæc facultas ſit in alio quam in Papa, ita vt neq; eius Legato de latere id permittatur, vt docuit *Abb. in c. vlt. n. 1. de confirm. vtili*, quem referunt & ſequuntur *Gambar. de officio legati lib. 2. in princ. nu. 80. & D. Lotter. d. q. 23. nu. 37.*

Num. 6. à linea 6. ibi, *trigeſim. quart.* adde. ¶ *Quintil. Mandoſ. in tract. de ſignatura gratiæ verbo exemptionis ab Epiſcopis, verſ. an autem exemptio, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. q. 63. art. 9. Aſcan. Tamburin. de iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quam ſecularium Epiſcopis inferiorum tom. 1. diſp. 16. q. 7. in fi.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Aſcan. Tamburin. de iure Abbatum, & Prælatorū tam Regularium quam Secularium Epiſcopis inferiorum tom. 1. diſp. 16 quæſt. 10. in fine.*

AD ALLEG. XC. Pag. 628.

NVM. 12. in fine. adde. ¶ *Homobon. de examine Eccleſ. tract. 7. c. 2. q. 9. in princip.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ & ex hoc loco poſt primam impreſſionem me non citato plura mutuatus eſt *Aloyſ. Ricci. Neapol. deciſ. 260. num. 6. part. 4.*

AD ALLEG. XCII. Pag. 632.

NVM. 12. in fine. adde. ¶ & ſic licebit Epiſcopis vtraq; poteſtate procedere, vt bene docent *Innoc. in c. cum ex officij nu. 3. de præſcript.* vbi *Abb. à nu. 18. & Felin. nu. 22. Molin. de primogen. lib. 2. c. 10. nu. 74. & 75. Sanch. in præcepta decalogi tom. 2. lib. 7. c. 29. num. 181.* vbi etiam ait quod poterit eligere alterutra poteſtate procedere.

Num. 13. in fine. adde. ¶ Si vero non conſtet qua poteſtate procedat aliquis, cenſent, prout ſunt *Federic. et Bobadil. citati à Sanch. loco citato*, præſumi poteſtate Ordinaria procedere, quia Ordinaria iuriſdictio eſt fauorabilior, delegata autem odioſa. Sed multo verius eſt cenſeri poteſtate delegata procedere ex his, quæ *Molin. de primogen. lib. 2. c. 2. nu. 15.* & alter *Molin. de iuſtit. tract. 2. tom. 3. diſp. 582. nu. 2.* & in proprijs terminis *Sanch. dict. nu. 181.* prout etiam delegata iuriſdictione procedere cenſetur, ac proinde ab eius ſententia indiſtinctè ad delegantem appellandum eſt, quando vtraque procedit auctoritate, ordinaria ſcilicet, & delegata, aſſerit *Scac. de appell. q. 8. num. 89.*

Num. 16. à linea 10. ibi, *nu. 10.* adde. ¶ *Soar. de legibus lib. 6. c. 15. nu. 1.* nouiſſime me citato in hoc loco, *Fr. Bartholom. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitijs diſp. 7. dub. 1. nu. 2.*

AD ALLEG. XCIII. Pag. 635.

NVM. 1. muta in hunc qui ſequitur modum.

1 ¶ Circa diuiſionem Conciliorum non ſatis conſtat inter ſcribentes. In duplicem enim ſpeciem partitur text. in *c. regula §. porro 3. diſt.* in generalia ſcilicet, & prouincialia. *Gloſ. vero in cap. conuenientibus verbo vniuerſalis 1. q. 7.* ex tex. ibi colligit diuiſionem ſynodi, ſeu Concilij eſſe quod aliud ſit vniuerſale, aliud locale, ſed reprobatur communiter; addunt enim DD. tertiam ſpeciem; ſic diuidentes, quod aliud ſit vniuerſale, ſeu generale, ideſt omnium Prælatorum Orbis ſub Romano Pontif. de quo *Gratian.* per totam *16. & 17. diſtinct.* Aliud prouinciale, ideſt Epiſcoporum alicuius prouinciæ ſub ſuo Metropolitano, de quo *Gratian.* per totam *18. diſtinct.* Aliud Epiſcopale, ideſt clericorū vnius diœceſis ſub ſuo Epiſcopo, de quo agit tex. *in c. 2. & ultim. 18. diſt. & in c. quod ſuper his, de maiorit. & obed.* & illud ſecundum communē loquendi vſum dicitur Synodus, *ut in c. ſicut olim, in princ.* ibi, prouincialia non omittant Concilia, *iuncto fine*, ibi, *in Epiſcopalibus ſynodis, de accuſat.* atque ita hanc trimembrem diſtinctionem tradit *gl. in ſum. 17. diſt.* recepta ex multis de quibus, *Henric. Botta. in tract. de ſynodo 1. p. nu. 4. Turrec. lib. 3. c. 3.* Addunt alij quartum genus, ſcilicet Conuentuale ſeu Monachale, quod propriè dicitur Capitulum, de quo in *c. in ſingulis, & in c. ea quæ, de ſtatu monach.* Quintum etiam genus alij addunt, ſcilicet nationale, in quibus ſcilicet conueniunt omnes Epiſcopi vnius nationis, ſeu Regni præſidente Primate, ſeu Patriarcha: Vnde in hæc quatuor membra, ſcilicet vniuerſalia, nationalia, Prouincialia, & Epiſcopalia diuidit omnia Concilia Cardin. Bellarmin. de Concilijs *lib. 4. capit. 4.* circa quam diuiſionem quid ſecurius tenendum, dicam alibi commodius, interim tamen vide *Vgolin. de officio Epiſcop. c. 48. à princip. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 47. q. 1. quæſt. 8. nu. 100. verſ. Concilium, Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 2. c. 2. pag. 109.* De ſynodo vero Epiſcopali, ſeu diœceſana, de quo noſter eſt ſermo, & materia quam tractamus, exigit, tractatus integros edidere *Henric. Botta. Michael Thomaſius*, & nouiſſime *Ioan. Anton. Maſſobrius*, ſecundum Romanam impreſſ.

Num. 2. in fine. adde. ¶ niſi habita ſit prouincialis ſynodus, quia tunc diœceſana eſſet celebranda intra ſex menſes *Maſſobr. de ſynodo Epiſcopi c. 2. dub. 5.* vbi cum *Botta, in ſimili tract. p. 1. q. 8.* obſeruat huiuſmodi ſynodum debere celebrari extra tempora abſtinentiæ, & dies feſtos, nec in hyeme, aut tempore collectionis fructuum, & idem *Maſſobr. dict. dub. 5. in fine*, ait huiuſmodi ſex menſes non incipere currere ſtatim poſt celebratum & diſſolutum Concilium prouinciale, ſed de his detrahendum eſſe tempus, quo Epiſcopus redire potuit ex Concilio, quia interim cenſetur impeditus.

Num. 4. poſt finem. adde.

¶ Poteſt quoque electus, & confirmatus in Epiſcopum, nondum tamen conſecratus ſynodum congregare, vt poſt *Innoc. in cap. tranſmiſſam in fine, verſ. ſequitur, de elect.* reſoluunt *Botta. de ſynodo par. 1. quæſt. 6. & Maſſobr. in ſimili tract. cap. 2. dub. 1.* Epiſcopum vero nominatum à Rege ante prouiſionem Papæ non poſſe ſynodum congregare, concludunt *Botta. d. p. 1. q. 6. num. 36. & Maſſobr. d. c. 2. dub. 2.* reſoluentes idem in electo non confirmato, dummodo non ſit exemptus, & immediatè ſubiectus Papæ, vel ſit vltra Italiam in valde remotis partibus, quia tunc poſſet adminiſtrare per *cap. nihil §. fin. de elect.* An autem Epiſcopus electus, confirmatus, & conſecratus, qui nondum tamen eſt adeptus poſſeſſionem, poſſit Synodum congregare; vide *Botta. dict. quæſt. 6. num. 39. & Maſſobr. dict. c. 2. dub. 3.* Capitulum Sede vacante poteſt, immo debet, ſingulis annis ſynodum congregare, vt per *Panin. de poteſtate Capituli Sede vacante p. 1. q. 7. verſ. ex præmiſſis, & q. 10. Botta. part. 1. quæſt. 6. num. 40. Maſſobr. d. cap. 2. dub. 4.*

Per edictum generale, vel etiam ſpeciales litteras cõgregandam eſſe ſynodum probat *Maſſobr. dict. capit. 2. dub. 7.* In propria ſcilicet diœceſi, vel extra illam, de licentia tamen Ordinarij loci iuſta exiſtente cauſa, *Botta. d. p. 1. quæſt. 9. num. 57. Maſſobr. d. cap. 2. dub. 8.* Conſueuit autem celebrari in Eccleſia; ſed poteſt etiam extra, & in loco priuato, idem *Botta. d. par. 1. q. 9. num. 56. Maſſobr. d. cap. 2. dub. 9.*

Num. 7. à linea 4. ibi. *verſ. 4.* adde. ¶ *Laurent. de Pierin. in expoſit. conſtit. 2. Iulij II. pro ſuo ordine Minimor. nu. 65. tom. 1. Aſcan. Tamburin. in tract. de Iure Abbat. tom. 1. diſp. 29. q. 5. nu. 4. cap. 2. nu. 2.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. d. cap. 2. dub. 2. nu. 2.*

Num. 9. muta ſic. ¶ Quo autem ornatu, & amictu in dicta ſynodo vti debeant, habetur expreſſe in *cap. vt Apoſtolica, de priuileg. lib. 6.* in quo ſtatuitur, vt Abbates, quibus ex priuilegio conceſſum eſt, vt Mitra, & alijs Pontificalibus vti poſſint, in Concilijs ſcilicet prouincialibus, & ſynodis diœceſanis Mitras auri phrigiatas, non tamen aureas, vel argenteas laminas habentes geſtare poterunt; quod ſi exempti non ſint, ſimplicibus albis planis vtantur, tradunt *Speculat. lib. 4. par. 4. rub. de priuileg. & exceſſ. priuil. nu. 6. Card. Iacobat. de Concil. lib. 1. rub. de loco ſedium in Concilio verſ.* poſt præmiſſos ſedebunt Abbates, *Boer. de auctorit. magni Concilij part. 1. num. 15. Aſcan. Tamburin. in tract.* de iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quam ſecularium Epiſcopis inferiorum *tom. 1. diſput. 19. q. 5. in fine.*

Num. 12. in fine. adde. ¶ Vicarius Epiſcopi an ſit de illis, qui intereſſe debeant in Synodo, negat *Mareſcot. variar. reſolut. lib. primo capit. 69. numero tertio*, contra quem tenet *Maſſobr. cap. 3. dub. 4.*

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Botta de Synodo Epiſcopi par. tertia art. 18. numer. 104. Maſſobr. in ſimili tractat. capit. quarto, dub. 41. Pute. deciſ. 353. libr. primo, in correctis.*

Num. 25. in fine. adde. ¶ *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 21. à num. 97.*

Num. 26. in fine. adde. ¶ Capitula vero quætis poteſt de iure ſtatuta condere in ijs, quæ vniuerſalem ſtatum ſuæ Eccleſiæ, vel intereſſe Epiſcopi minime concernũt etiam ſine Epiſcopi conſenſu *gloſ. verbo ſtatutum in c. 2. de verb. ſignif. lib. 6. Calder. conſ. 2. numer. 2. de conſtitut.* vbi eatenus exigi vult conſenſum Epiſcopi quatenus expreſſe requiritur, *Butr. in capit. conſtitutus num. 25. de reſcript.* qui tamen facit differentiam inter Capitulum Cathedralis, & alia Capitula Collegiatarum inferiorum *Abb. in capit. cum acceſſiſſent numer. quarto*, & ibi *Dec. num. 8. de conſtitut. Ferret. conſil. 286. num. 1.* veluti in ordinatione chori, vt fuit deciſum *in Illerden. ſtatuti 19. Martij 1577.* coram *Corduba*, & vbi accedit Epiſcopi conſenſus poteſt ſtatuere etiam circa ardua, & congruentia vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ *Capr. reg. 9. num. primo. Seraph. deciſ. 1447. num. 1. & 2.* & fuit dictum in *Paduana ſedium 18. Maij 1618.* coram *Cardin. Sacrato*, vbi etiam fuit animaduerſum conſenſum Epiſcopi hoc caſu colligi ex ſcientia, & ipſius tolerantia, refert *D. Lotter. de re benefic. lib. primo, quæſt. 14. numero 88. cum ſeqq.*

Num. 29. in fine. adde. ¶ *D. Lotter. d. lib. 1. q. 21. n. 100.*

Num. 30. poſt finem. adde.

¶ Amplia vt etiam nulla Religio condere poſſit ſtatutum contra ius commune Canonicum, niſi ſpeciali priuilegio hanc ei facultatem concedente decoretur, vt aperte ſumitur *ex c. quod ſuper his, de maiorit. & obed.* tradunt *Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 10. artic. 3. & tom. 3. q. 11. art. 1. circa med. Mirand. in man. Prælat. tom. 1. q. 19. art. 7. verſ. ſecundo præmitto, Soar. de legib. lib. 6. c. 26. n. 7. Duard. in Bullam Cœnæ lib. 1. c. 1. q. 1. n. 7. Greg. dec. 267. nu. 7. & 8.* Et tunc ſtatutum dicitur contra Ius Canonicum, quando aliquid contra aliquem Canonem, vel legem Pontificiam diſponit, vt cenſuit *Rot. deciſ. 297. n. 1. par. 1. recent.* exempli gratia, ſtatutum excludens à beneficijs certum genus perſonarum dicitur contra ius, vt fuit dictum *in Rota deciſ. 65. nu. 7. par. 1. recent.* quia eſt contra *cap. ad decorem, de inſtitut.*

Verum licet Epiſcopus ex ſupradictis non poſſit ſtatuta condere contra Ius, bene tamen poteſt præter ius *c. ſi. vbi glo. & Doctores hoc notant de conſtit. Bal. in c. cum dilectus nu. 13. de conſuet. Cald. conſ. 5. nu. 2. de conſtitut.* prout eos refert *Rot. in Burgen. de Velorado 9. Iunij 1599.* coram *D. Litta*, impreſſa per *Farin. deciſ. 15. nu. 2. par. 2. recent.* Obſeruandum eſt quod ſtatutum factum à Capitulo circa rem licitam & confirmatam ab Epiſcopo, eſt validum *c. 8. §. cæterum*, & ibi *gloſ. verbo ſtatutum, de verb. ſignif. in 6. Oldrad. conſ. 259. num. 4. in fi. Federic. de Senis conſ. 100. nu. 2.* quos refert, & ſequitur *Rot. in Verſelen. optionis 28. Maij 1612.* coram *D. Pirouano*, impreſſa per *Farin. deciſ. 398. nu. 1. p. 2. recent.*

Vtrum in decernendo & ſtatuendo quæ viſa fuerint opportuna in Synodo teneatur Epiſcopus ſequi conſilium Capituli? quæſtio eſt dubia, in qua videtur negatiuè reſpondendũ ex eo quia facultas condendi huiuſmodi ſtatuta dicitur eſſe meri imperij maximi, vt docet *Bart. in l. imperium nu. 8. ff. de iuriſdict. omnium iud.* quam exornat *Soar. de legibus lib. 1. cap. 8. à nu. 6.* iſtum autem merum imperium eſt in Epiſcopo. vt per *Bal. in rub. ſub nu. 7. ad finem, verſ.* vel dic quod Epiſcopus de Conſtit. *Imola in cap. cum contingat num. 2.* per eum text. *de foro comp.*

comp. ac proinde prædicta poteſtas pendit à iure monarchico conſtituto in ipſo Epiſcopo, & in conſequens incommunicabili Capitulo, aut cuiuis alteri, quod vltra text. & in illius rationem in *l. 1. de officio eius, cui eſt mandata iuriſdict.* in terminis his noſtris optime firmat *Soar. in d. tract. de legibus lib. 4. cap. 5. in 2. dub.* Vt propterea quod ſcriptum legitur in *c. noui, & c. quanto,* de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Cap. circa conſilium requirendum per Epiſcopum, veniat reſtringẽdum ad ſtatuta ſuper alienationibus bonorum Eccleſiæ, vt aduertit *Soar. loco præcitato,* vel ad iudicia, & ſic ad iuriſdictionalia, non autem ad ea, quæ pendent à mero imperio, & ipſo iure monarchico, & nihilominus etiam in illis caſibus, quamuis aliqui voluerint conſilium in dictis Decretalibus ſumi pro conſenſu, quæ fuit opinio Vincentij, & Goffredi: cõtraria tamen ſententia verior eſt, videlicet nec in his Capitulum aliud habeat, quam ſimplex conſilium abſque vlla neceſſitate Epiſcopi illud ſequendi, vt in eo *cap. quanto præ cæteris docet Hoſt. ſub nu. 1. verſ.* vel dic quod cogitur, *Abb. in 4. & ſub n. 5. verſ.* & eſt mihi indubitabile, plures citat *Mandoſ. de inhibit. q. 192. nu. 2.* & hunc eſſe communem ſententiam agnouit *Rot.* apud *Achillem deciſ. 57.* aliàs *2. de offic. Ordin. ſub nu. 7. verſ. communis tamen,* vbi *nu. 3.* ait non reperiri textum aliquem per quem probetur exigi conſenſum, & ſingulas rationes, & auctoritates in contrarium diſcutit *Pute. deciſ. 92. à nu. 3. lib. 3.*

AD ALLEG. XCV. Pag. 641.

NVM. 1. in fine adde. ¶ nouiſſimè *Bonacin. tract. 2. de alienat. bonorum* Eccleſiaſt.

Num. 2. & 3. muta in hunc modum.

2 ¶ Olim quidem nullus poterat res, aut bona Eccleſiæ inconſulto Epiſcopo alienare *c. Abbatibus, & c. placuit 12. q. 2.* Epiſcopus vero eas tantum res Eccleſię ſuæ alienare, aut ſubditis alienandi facultatem concedere, quæ Eccleſiæ plus incommodi, quam vtilitatis afferrẽt, & ea de cauſa vt meliora proſpiceret *cap. ſine exceptione cum ſeqq. cap. non liceat Papæ ead. cauſa & quæſt.* aut ſi de proprijs rebus tantùm Eccleſiæ contuliſſet, quantum alienare voluerat *cap. ſi quis qualibet ead. cauſa & quæſt.* ſed neque id poterat Epiſcopus facere abſque conſenſu Capituli *d. c. placuit,* eadẽ quoque lex Romano Pontifici circa res Apoſt. Eccleſiæ ponitur teſte Symmacho

3 Papa *in d. c. non liceat Papa.* Sed quoniam non recto iudicio plerumque bona Eccleſiarum in graue earum dãnum etiam ab Epiſcopis alienabantur, & propter alienationes huiuſmodi grauia detrimenta patiebantur, & plerique ambitioſa cupiditate detenti immobilia & pretioſa mobilia Deo dicata, ex quibus Eccleſiæ, monaſteria, & pia loca reguntur atque illuſtrantur, & eorũ miniſtri aluntur, profanis vſibus applicare, atque cum maximo illorum ac diuini cultus detrimento exquiſitis medijs vſurpare, aut alienare non verebantur, propterea Romanus Pont. *Paulus II. in Extrau. Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alien.* expreſsè prohibuit omnium rerum & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, aut omne pactum per quod ipſorum dominiũ transfertur, conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, niſi in caſibus in ea expreſſis, quorum primus eſt locationis, & conductionis infra triennium, cùm res Eccleſiarum vltra triennium non poſſint quoquo modo locari, aut alienari, *Con. var. lib. 2*

A *c. 16. nu. 4. Maſc. de prob. concl. 603. nu. 28. Henriq. in ſumma lib. 13. c. 40. §. 1. Auend. de exequendis mand. p. 1. c. 4. nu. 37. Perez tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 202. Vgol. d. c. 14. §. 7. nu. 5. verſ. 4. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 10. q. 3. & p. 3. lib. 8. c. 3. q. 3. Azeued. l. 33. tit. 3. lib. 1. noua recopil. Cald. Pereira de reſol. emphyt. c. 2. nu. 28.* plures refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. nu. 1. Caroc. de locato p. 3. ſub tit. de rebus Eccleſiæ locandis concl. 5. 6. & 9. Card. Tuſch. tom. 5. concl. 406. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2, c. 24. dub. 11. nu. 68 Scort. in ſelectas conſtit. theorem. 117.* nouiſſimè *Bonacin. d. tract. 2. q. vnica puncto 2. num. 24.* Niſi in contrarium eſſet conſuetudo *Pariſ. conſ. 98. lib. 4. Aloyſ.* Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 113. nu. 5. in prima edit. & reſol. 98. num. 5. in 2. edit.*

B Num. 4. in fine. adde. ¶ *Vaſquez de reddit. c. 2. §. 2. dub. 6 nu. 30. Filliuc. tract. 44. c. 2. q. 3. Bonacin. d. puncto 2. num. 24. verſ. aduertendum tamen.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ & apud *Marcheſan. p. 1. pag. 108.*

Num. 19. à linea 17. ibi, *num. 1.* adde. ¶ *Vaſqu. de reddit. lib. c. 1. §. 2. nu. 34. Filliuc. tract. 44. c. 4. q. 1. Scort. in ſelectas conſtit. Theor. 115.*

Num. 20 à linea 3. ibi, *num. 2.* adde. ¶ ſequuntur *Emman. Sà verbo conductio nu. 13. Boer. deciſ. 224. num. 2.* & plures, quos refert *Bonacin. d. puncto 2. num. 25. verſ. ſed oppoſitum,*

Num. 37. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *Bonacina vari. tract. 2. q. vnic. puncto 2. num. 3.*

Num. 38. poſt finem adde.

C ¶ Vnde ſequitur validam eſſe alienationem vini, olei, frumenti, ouium, caprarum, & cæterorum factam ſine ſolemnitate, quia huiuſmodi bona non cenſentur pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſint, ita *Molin. de Iuſtit. diſp. 468. Bonacin. d. puncto 2. nu. 4.*

Num. 39. poſt finem. adde.

¶ Item grex ouium, armentum boum, præſepium equorum, ſecus dic de eorum fructibus, ita *Molin. diſp. 464. Filliuc. tom. 3. tract. 44. c. 4. q. 19. nu. 24. Bonacin. d. puncto. 2. nu. 2. verſ. aduertendum eſt ſecundo.*

Num. 41. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tom. 3. tract. 44. c. 4. q. 19. num. 25. & 26. Bonacin. d. puncto 2. nu. 5.*

Num. 54. in fine. adde. ¶ *Nald. verbo alienatio.*

D Num. 60. poſt finem. adde.

¶ Verum *S. Concilij Trid. Congregat. ſub die 7. Septembr. 1624.* iuſſu ſummi Pontif. Vrbani VIII. Religioſis cuiuſcunque Ordinis, & Religionis, etiamſi aliàs ex peculiari priuilegio, & cõſuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuò interdicit omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretioſorum Mobilium alienationem, omnèque pactum per quod ipſorum dominium transfertur, cenſus perpetuos, ſeu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, conceſſionem in feudum, vel emphyteuſim præter quam in caſibus à Iure permiſſis: pœna autem alienantium præfata bona abſque licentia in ſcripeis ipſius

E *S. Congregat.* gratis concedenda, eſt priuatio ipſo facto vocis actiuæ & paſſiuæ, perpetua inhabilitas ad illa in poſterum obtinenda, ſublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate, & permanentibus in ſuo robore pœnis Conſtitutionum Apoſtol. & præſertim felicis *record. Pauli II.* quæ incip. *Ambitioſæ.*

Num. 66. in fine. adde. ¶ Verum autem ſucceſſor teneatur ratam habere alienationem à prædeceſſore indebitè factam, quando Eccleſiam hæredem reliquit, vide infrà *alleg. 115.*

AD ALLEG. XCVI. Pag.650.

Num.14.in fin.adde. ¶ *par.4.deciſ.301.*me citato in hoc loco *Homobon.de exam.Eccleſiaſtico.tract.11.c.8.q.19.ſuppoſit.1.in princip.*

Num.39.in fine.adde. ¶ Vnde bene *Nicol.Garc.in addit. ad tract.de beneſic.p.1.cap.5.nu.587. in fine* dicit declaratoriam conceſſam prædictis diligentijs prætermiſsis non eſſe nullam,ſed iniuſtam,quia *Concil.Trid.d.cap.3* non annullat excommunicationem ſine illis latam, ac proinde illam eſſe validam, & qui tali excommunicat. ligatus exiſtit,indigere abſolutione. Quamuis *Sacrum Concilium* dicto loco ſalutiferam in his monitorijs formam ſeruandam præſcribere teneant *Franc. Leo d. p.3. cap.38.num.22.Gutier.d.c.11.nu.89.Sayr.de cenſur. lib. 1.cap.9.num.33.Lazzar.ſect.4.quæſt.8.num.7.* Quando vero in litteris Apoſtol.datur facultas excommunicandi moroſum in ſolutione penſionis non teneri executorem in ferenda ſententia excommunic. ſeruare formã *Concilij in d. c. 3.* nec huiuſmodi facultatem cenſeri datam in ſubſidium refert deciſum *Nicol. Garc.de beneſic. par.1.cap.5.num.587.*

Num.54.in fine.adde. ¶ *& var.tractat.6.puncto 1.§.3. num.7.*

Num.56.in fine.adde. ¶ *Soar.de fide diſp.20.ſect.4.n.21.* nouiſſimè *Bonacin.vari.tract.6.puncto 1.§.3.num. 6.*

Num.59.in fine.adde. ¶ *Filliuc. tractat.14. capit. primo quæſt. 7.*

Num.66.in fine.adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon.d.q.19.ſuppoſ.3.*

Num. 68. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon.d.quæſt.19.reſol.3.*

Num.70.in fine.adde. ¶ *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p.1.lib.4.cap.8.num.3.Soar.de cenſur.diſputat.20.ſect.3. reg.3.num.9.verſ.ſecundum exemplum..Auil.in ſimili tractat.p.2.c.5.diſp.5.dub.2.Filliuc.tract.14.c.2.q.5.&6. Lazzar.d.ſect.2.q.14.nu.1.Bonacin.vari.tract.6.puncto 1.§.3.num.1.*

AD ALLEG. XCVII. Pag.659.

NVM.1.in fine. adde. ¶ quibus forſan fundamentis in hanc partem inclinare videntur Dominus meus *Felin. Contelor.in addit. ad Iacob. Caſtellan. de canonizat. Sanctorum q.3.art.1.Philiarch.de officio Sacerd. tom.1.p.2. lib.3.cap.9.verſ.quinto,Ioan.Baptiſt.Sign. de reliquijs & venerat.ſanctor.cap.3.in princip.Dominic.in foſſ.de ſacrarum reliq.cultu §.32.num.42.*

Num.2.in fine.adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de examine eccleſiaſt.tract.12.c.3.q.15.*

Num.3.in fine.adde. ¶ & ita cenſuit *Sacra Congregat. Concilij de menſe Ianuarij 1626.* nam mihi inſtanti & quærenti an diſpoſitio Concilij citato loco intelligenda eſſet de miraculis perſonæ etiam non canonizatæ, an vero de miraculis ſanctorum canonizatorum, reſpondit de omnibus eſſe intelligendam, prout habetur in originali reſponſione apud me aſſeruata, de qua memini in *collect.ad cap.ultim.num.3. de reliquijs & vener. Sanct.*

Num.9.in fine. adde. ¶ *Homobon. de bonis de examine Eccleſiaſtico tract.12.capit.3. quæſt.15.ſuppoſit.2.Aloyſ. Ricc.in praxi fori Eccleſ.deciſ.563.in 1.edit. alias reſolut. 485.in 2.edit.& in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 397.num.1.parte 4.*

A Num.11.poſt finem adde:& muta num.12.

¶ Neminem publico aut ſolemni cultu abſque Sedis Apoſtol.auctoritate debere perſonam non canonizatam venerari probat text.in *c.vlt.de reliq.& venerat. ſanct.* ſecus autem ſi priuatis precibus,vt per *gloſ. verbo Sedis Apoſt.in cap.vnico eod.tit.lib.6.Innoc.in capit. primo,in fine,Hoſt.num.11.illo tit. in antiq. Zabarel. in dict. capit.vltim.num.ſecundo verſ.quarto,& Ancbar.numer. ſecundo Iacob.Caſtellan.de canoniz.ſanctor.quæſt.9.art.1.* vbi *D.Contelor.num.22. Card. Tuſch. verbo canonizatio concluſ.1.* Nec obſtat *Abb. in d. cap. primo numer.tertio,* dum dicit non licere aliquem colere pro ſancto etiamſi in vita fecerit miracula, ſine auctoritate Romani Pontif.quia intelligit eum,quem credit ſanctum, vt obſer-
B uat *Fagundez d.cap.4.num.9.* Vnde ex *d.cap.ultim.* directè iam colliges non licere ſolemnes preces, aut publicas fundere defuncto non canonizato, ſeu beatificato, vt vltra *Innoc.& Abb.citatis locis*,tenent *S.Anton. in ſumm.part.3.tit.12.cap.8.§.1. Carbo in ſumma ſummarum tom.3.lib.1.cap.17.verſic.tertium dictum, Bertrand. conſil.285.vol.5.par.2.ſeu volum.6.* ac proinde non licere feſtum celebrare, nec nomen eius in litanijs nominare, imaginem cum diademate, nec templa, aut altaria erigere,nec eius imaginem in templo, oratorio, ſacriſtia,vel alio loco affigere,& venerari,obſeruant *Cardinal.Bellarm.de ſanctorum beatitudine controuerſ.7.generali libr.1.cap.10.nu.primo,Luyſ.Turrian.in 2.2. S.Thomæ diſputat.17.dub.11.Philiarch.d.tom.5.par.2.libr. 3.*
C *cap.9.verſ.tertio.* Vtrum autem poſſint in loco vbi corpus defuncti ſepultum eſt,affigi votiuæ tabellæ, & alia huiuſmodi in ſignum gratiæ receptæ? Affirmant *Viguer.in inſtitut.Theolog.tit.de virtute Fidei capit. 10. §.1. Andr.Molfeſ.conſil.45.nu.33.* Contrarium tamen merito tenet *D. Contelor. in addit.ad Iacob.Caſtellan.quæſt. 9.artic. 1. num. 29.* quia non licet aliquem pro ſancto abſque auctoritate Sedis Apoſt.publice venerari,vt habetur in *d.cap.1.* hæ autem tabellæ & huiuſmodi ſimilia affiguntur in teſtimonium ſanctitatis,& eſt quędam publica veneratio, quod & nouiſſime cenſuit *Sacra Congreg.* generalis & vniuerſalis inquiſitionis in decreto ad calcem huius *alleg.* relato.

D Num.14.in fine.adde. ¶ quare hanc eandem amplectitur *Fagund. dict. capit. quarto, numero octauo verſic. non poteſt.*

Modus autem quem proponit *Concilium Tridentin.* citato loco approbandi reliquias nouiter inuentas, & iudicandi an ſint ſanctorum iam canonizatorum, vt publicè ad venerationem proponantur hic eſt, ſimul atque repertæ fuerint, Epiſcopus adhibitis in conſilium Thologis, & alijs viris pijs ea faciet, quæ pietati, & veritati conſentanea iudicauerit: quod ſi aliqua grauior quæſtio ſuper ijs orta fuerit, totum negotium reſeruabit ad Concilium Prouinciale Metropolitani antequam illud dirimat, cuius ſententiam expectet:
E hæc in *Concilio Tridentin.* cuius auctoritate obſeruat *Sanch. dict. capit. 43. numer. 15.* teneri Epiſcopum ad hanc reliquiarum approbationem faciendam Theologos conſulere,& aliquos viros pios, ac doctos, illorum tamen ſententia audita ſolius Epiſcopi eſſe decidere, quia *Concil.Trident.* tantum petit vt eos conſulat, non vt ſuffragium ferant,ſequitur *Fagund.dict.cap.4.num.4.* quicquid dicat *Azor.dict.capit.8. quæſt.8.* aduertit tamen *Fagundez dict.cap.4.num.5.* quod ſi grauis aliqua quæſtio ſuboriatur, ita vt res deducenda ſit ad Concilium Prouinciale, eiuſque ſententia expectanda, tunc

deciſio

deciſio non erit Epiſcopi, ſed Concilij Prouincialis, A quia Triden. Concilium non petit Concilium prædicti Concilij Prouincialis, ſicut petit Theologorum, ſed ſententiam: & quod tunc non ſatis erit ſi Metropolitanus, & omnes in Concilio congregati ſententiam ſuam ſeorſim dicant, ſed opus eſſe vt Patres collegialiter ſint congregati.

Dubitari non abs re poterit, quæ conſuetudo veritatis reliquiarum ſancti canonizati requiratur, vt huiuſmodi reliquiæ venerari poſſint? Nam ſi de cultu priuato loquamur ſatis eſſe, ſi vir pius & fidelis reliquias tradiderit, ait *Azor. d. cap. 8. quæſt. 8.* quem videtur ſequi *Fagundez d. cap. 4. num. 6.* & vlterius ſatis eſſe priuatum teſtimonium viri pij fide digni, vel aliam rationem & coniecturam ita probabilem, vt prudenter iudicentur B illæ reliquiæ eſſe ſancti canonizati, vel per vniuerſum conſenſum & traditionem Eccleſiæ, vel per canonizationes ſummi Pontificis, tradunt *Vaſquez de adoratione imaginum lib. 3. diſp. 3. cap. 8. num. 114. Sanch. dict. c. 43. num. 13.* Si vero loquamur de cultu publico, abſq; dubio dicendum eſt, Epiſcopis ſingulis in ſuis diœceſibus cõpetere approbationem reliquiarum ſancti canonizati, & poſt eam approbationem, & teſtimonium, quo iudicant illas eſſe moraliter veras, & ad illum ſanctum pertinere, publicè venerari poſſunt, vt docent citati ſupra *num. 13.* quibus adde *Fagundez dict. cap. 4. num. 7. vbi num. 8. cum Sanch. d. cap. 43. num. 18.* reſoluit, quod quando reliquiæ ſunt approbatæ per Bullam Apoſtol. C aut teſtimonium Epiſcopi Diœceſis, à qua tranſlatæ fuerunt, non poteſt Epiſcopus diœceſis, ad quam trãſferuntur, earum veritatem iterum examinare; an ſint eæ reliquiæ, quæ in tali approbatione continentur, vt ſic licentiam præſtet vt collocentur in ſua diœceſi publicè venerandæ, *& num. 10.* obſeruat *cum Soar. tom. 1. in 3. p. S. Thomæ q. 25. art. 6. diſp. 55. ſect. 2. verſ. at vero, & Sanch. d. c. 43. n. 19.* quod ſi debita præmiſſa diligẽtia res maneat anceps, ac dubia an eæ reliquię ſint alicuius ſancti canonizati, vel per vniuerſum conſenſum Eccleſiæ ac traditionem, vel per publicum Sedis Apoſtol. teſtimonium, abſtinendum eſt à cultu illarum: nõ D tamen ſunt contemnendæ, ſed ſeruandæ ſeparatim in loco decenti quoad vſque de veritate conſtet *& nu. 12. cum Sanch. d. cap. 43. nu. 12.* tenet quod ſi reliquiæ ſancti canonizati permixtæ ſint cum alijs perſonarum nõdum canonizatarum, ita vt diſcerni, ac dignoſci non poſſint, non poteſt Epiſcopus eas tunc approbare, ac publicè venerandas proponere.

Feria V. die 2. Octobris MDCXXV.

E

In Generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram S. D. N. D. Vrbano Diuina prouidentia Papa Octauo, ac Illuſtriſſimis & Reuerendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus, aduerſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

CVM Sanctiſſ. in Chriſto Pater, & D. N. VRBANVS, diuina prouidentia Papa VIII. die xiij. Martij 1625. decretum ediderit infra ſcripti tenoris, videlicet.

Sanctiſſ. D. N. ſollicitè animaduertens abuſus, qui irrepſerunt, & quotidie irrepere non ceſſant in colendis quibuſdam cum ſanctitatis, aut martyrij fama, vel opinione defunctis. qui, & ſi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore inſigniti ſint ab Apoſtolica Sede, eorum tamen Imagines in Oratorijs, atque Eccleſijs, alijſque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, ſeu ſplendoribus proponuntur, miracula, & reuelationes, aliaque beneficia à Deo per eorum interceſſiones accepta, in libris rerum ab ipſis geſtarum enarrantur, & ad illorum ſepulchra, Tabellæ, Imagines, & res aliæ ad beneficia accepta teſtificanda, & lampades, & alia lumina apponuntur. Volenſque proinde huiuſmodi abuſibus pro debito officij paſtoralis occurrere, re etiam cum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatẽ in vniuerſa Republica Chriſtiana Generalibus Inquiſitoribus, communicata, & maturè conſiderata, ac diſcuſſa, declarauit, ſtatuit, & decreuit, ne quorumuis hominum, cum ſanctitatis, ſeu martyrij fama (quantacumque illa ſit) defunctorum Imagines, aliaque prædicta, & quodcumque aliud, venerationem, & cultum præ ſe ferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel Eccleſijs tam ſecularib. quàm Regularibus, cuiuſcumque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apoſtolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur, & (ſi quæ appoſita ſunt) amoueantur, prout ſtatim amoueri mandauit.

Ac pariter imprimi de cætero inhibuit libros, eorundem hominum, qui ſanctitatis, ſiue martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcumque beneficia tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoſcẽdis, Theologos alioſque pios, ac doctos viros in conſilium adhibeat, & ne deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat, eiuſque reſponſum expectet. Reuelationes verò, & miracula, aliaque beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & geſta continentibus, hactenus ſine recognitione, atque approbatione huiuſmodi impreſſa ſunt, nullo modo approbata cenſeri vult, mandatque Sua Sanctitas.

Ad horum hominum ſepulchra vetuit etiã, ac inhibuit, tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento, ſeu ex alia quacumque materia, tam pictas, quàm fictas, atque exculptas, appendi, ſeu affigi, & lampades, ſiue alia quæcumque lumina accendi ſine recognitione ab Ordinario omninò, prout ſupra facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, ac probanda.

Declarans, quod per ſupraſcripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij, coluntur.

Vt autem præmiſſa diligentius obſeruentur; Vniuerſis & ſingulis, tam Ordinarijs, quam hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus diſtrictè præcipit, vt in ſua quiſque Diœceſi, vel Prouincia ſedulò peruigilet, ne ſine approbationibus prædictis, Imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliave contra ſuperius diſpoſita, fiant: tranſgreſſores verò, ſi regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon & ſuſpenſionis à diuinis; ſi verò Clerici ſeculares, priuationis pariter ſuorum officiorum, ſuſpenſionis à diuinis, & ab adminiſtratione Sacramentorum executioneque ſuorum ordinum reſpectiuè, alijſque arbitrio

prædi-

prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo cul- A
pæ infligendis pœnis plectendo. Qui autem libros impreſſe-
rint, aut Imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquomodo
affinxerint, vel formauerint, cæterique Artifices circa præ-
miſſa qualitercumque delinquentes, prædicta omnia admit-
tant, & inſuper pecuniarijs, alijſque etiam corporalibus pœ-
nis, iuxta criminis grauitatem eorundem Ordinariorum ſeu
Inquiſitorum arbitrio afficiantur. Contrarijs quibuſcunque
non obſtantibus.

Et ne præmiſſorum ignorantia poſſit ab aliquo prætendi,
voluit, vt Decretum huiuſmodi, ſeu illius exemplum ad val-
uas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Vrbis, ac in Acie
Campi Floræ affixum omnes proinde arctet, atque afficiat,
ac ſi vnicuique perſonaliter intimatum fuiſſet, quodque
præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis manu Notarij B
publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius perſonæ in eccleſiaſtica
dignitate cõſtitutæ munitis, eadem prorſus fides habeatur,
quæ præſentibus haberetur, ſi forent exhibita, vel oſtenſa.

POſtmodum verò idem Sanctiſſ. D. N. à quibuſdam
reuocari in dubium accepit, an Tabellas, & Ima-
gines, quas in poſterum offerri contigerit, recipere, &
antea oblatas conſeruare liceret, Sanctitas Sua, quæ tã-
tummodò voluit, occurrendo abuſibus, qui irrepere
videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris
gloriam, quorum ſanctimoniam diuinæ Clemẽtię pla-
cuerit admirandis operibus illuſtrare; re prius cum Il-
luſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. Cardinalibus contra hęre-
ticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus commu-
nicata, præſenti Decreto declarauit; Quòd ſicut nun- C
quam prohibuit, nec ſuæ intentionis fuit prohibere
oblationem, receptionemque Tabellarum, & Imagi-
num huiuſmodi, ita, vt nulli deinceps hæſitationi lo-
cus relinquatur, ſtatuit in præſentiarum, & decernit,
vt quoties ad aliquam Eccleſiam, aut Oratorium, lo-
cumue alium publicum ſecularem, ſeu regularẽ Tabel
las, & Imagines, aliudque ſimile quiſpiam detulerit, ac
interceſſione hominum inter Sanctos, vel Beatos non
aſcriptorum, quamuis cum martyrij, vel ſanctitatis fa-
ma demortuorum, optata, ſe impetraiuſſe dixerit, liceat
Eccleſiaſticis perſonis, Eccleſiarum, locorumue prędi-
ctorum curæ Præpoſitis, Tabellas, & Imagines, ſiue pi-
ctas, ſiue ex quauis materia fictas, atque alia quæcun- D
que collatæ gratiæ fidem facientia ſimul cum deferen-
tis, aliorumque qui conſcij fuerint atteſtationibus re-
cipere, atque approbantibus ordinarijs, ad quos refer-
re ſtatim omnia teneatur, in ſecreto aliquo, ſeorſum ab
Eccleſia, loco cuſtodire, ibidèmque iam amota collo-
care, & aſſeruare, vt ſi quando Dominus talium virorũ
merita Beatificationis, ſeu Canonizationis honore in
terris decorare voluerit, extent huiuſmodi ſanctita-
tis qualeſcunque probationes, Apoſtolicæ Sedis iudi-
cio tunc examinandæ, Contrarijs quibuſcunque non
obſtantibus. E

Io. Antonius Thomaſius S. Rom. & vniuerſ. Inqui-
ſitionis Not.

Anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quinto, In-
dictione octaua, Pontificatus S. D. N. D. Vrbani diui-
na prouidentia Papæ Octaui, die verò 30. mẽſis Octo-
bris, ſupradictæ Literæ, ſiue Decretum affixum, &
publicatum fuit ad Valuas Principis Apoſtolorum
Vrbis, ac in Acie Campi Floræ, vt moris eſt, per me
Brandimartem Latinum, prælibati Sanctiſſ. D. N. PP.
Curſorem.

ROMÆ, *Ex Typographia Reu. Cam. Apoſt.* 1625.

AD ALLEGAT. XCVIII. Pag. 661.

NVM. 3. à linea 18. ibi, *q. 3.* adde. ¶ & me citato in hoc
loco *Homobon. de examine eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. q.*
15. reſolut. 3. pag. 455. vbi citat *Sanch. in præc. lib. 7. cap.*
23. num. 3.

—— ibidem in fine. adde. ¶ *Clemens VIII. in Decretis*
de reformat. Regular. incip. Nullus omninò, ſub die 25.
Iulij 1599. apud Quarant. verbo monaſteria, & Conuẽtus,
§. 14. ſic ait: In vnoquoque Conuentu Fratrum is tan-
tum deinceps conſtituatur, & impoſterum retineatur
numerus, qui ex redditibus illius proprijs, vel ex com-
munibus conſuetis, vel etiam ſingulorum eleemoſynis
alijſue quibuſcunque obuentionibus in commune, vt
præfertur, conferendis commodè poſſit ſuſtẽtari; red-
ditus vero & ſupradicta omnia in communi loco, ac
tuto diligenter aſſeruentur.

Num. 4. in fine. poſt illud *Alex. Card. Florent.* adde.
¶ Paulus V. in decreto de certo Religioſorum nume-
ro cuicunque monaſterio, Conuentui, ac domui Regu-
lari præfigendo incip. Sanctiſſimus *ſub 4. Decemb. 1605.*
quod referunt *Quaranta d. verbo monaſteria, & Conuen-*
tus pag. 432. & Caſtellin. de elect. in addit. pag. 502. de-
creuit & præcepit, vt in qualibet prouincia quorum-
cunque, tam monachorum, quam Mendicantium, &
non Mendicantium Regularium intra fines Italiæ, &
Inſularum adiacentium, Generales, ſeu Prouinciales,
Præſidentes, &c. adhibitis duobus, aut tribus Mona-
chis, Fratribusue ſui Ordinis, vel Cõgregationis pro-
batioribus, & rerum vſu peritioribus, bona immobi-
lia, cenſus, redditus, & prouentus omnes, conſuetas
item eleemoſynas, & obuẽtiones tam communes Mo-
naſteriorum, Conuentuum, & domorum eiuſdem pro-
uinciæ, quam etiam ſingularibus perſonis Religioſis
aſſignatas, ſeu permiſſas, in communem vſum dein-
ceps conferendas, decem annorum diuerſorum habi-
ta ratione diligenter, maturèque recognoſcant, ijs om-
nibus detractis quæ reparationes, præſtationes, gran-
dines, & ſterilitates conſueuerunt abſorbere; eaq; om-
nia ſcripto fideliter exarata idem Superior, cuius inter-
eſt, in primo Capitulo, ſeu Congregatione prouinciali
coram tribus Iudicibus ab ipſomet Capitulo, vel Cõ-
gregatione deligendis proponat, qui computatis hu-
iuſmodi redditibus, eleemoſynis, & obuentionibus v-
niuerſis, ac oneribus, vt ſuperius detractis, ſedulo exa-
minent quot Religioſi homines in vnoquoque Mona-
ſterio, Conuentu, domo Regulari iuxta religionis, &
proprij inſtituti morem, victum & veſtitum in cõmu-
ni habentes, competenter valeant ſuſtentari: tum eo-
rundem bonorum, redditũm, eleemoſynarum, & o-
nerum præciſam notam ipſimet Congregationi, Capi-
tulòue prouinciali exhibeant, vt in illo diligenter om-
nibus diſcuſſis cuicumque familiæ, Conuentus, Mo-
naſterij, & domus Regularis quouis nomine nũcupa-
tæ in ſingula quaque prouincia certus earum tantum
perſonarum numerus communi Patrum capitularium
voto præfigatur, quæ redditibus, eleemoſynis, obuẽ-
tionibus, vt ſuperius, ſufficienter ali poſſint. Ne vero
Superiores, qui id præſtare debẽt, ſerius, aut remiſſius,
quam par eſt muneri ſuo ſatisfaciãt, mãdauit, ac man-
dat ſanctitas ſua, vt infra annũ à die dati præſentis De-
creti computãdum, omnia hoc de genere capitulariter
geſta in authenticam formam redacta ad Congrega-
tionem reformationis Apoſt. ſinguli mittant, &c.

Gregorio

Gregorio XV. approbante Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium negotijs Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum *ſub die 17. Auguſti 1621.* reuocat licentias à Paulo V. conceſſas erigendi nouos Conuentus, volens quod de cætero non erigantur, niſi in quolibet eorum ſaltem duodecim Fratres, ac Monachi, ſeu Religioſi habitare, atque ex redditibus, & cet. refert *Caſtellin. de elect. c. 15. in fine.*

S. D. N. Vrbano VIII. approbante Sacra Congregatio *Concilij Trident. in Decretis de celebrat. Miſſarum ſub die 21. Iunij 1625.* poſt ordinationem datam ad ſciendum quot redditus & eleemoſynas Monaſteria habere debeãt, vt ex illis Regulares ea habitãtes ſuſtentari valeant, in hæc verba prorupit. Deinceps vero Monaſterium, Conuentus, domus, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiatur, niſi, præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi locis duodecim ſaltem Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſupra detrahendis, competẽter ſuſtentari valeant ad præſcriptum Decreti Gregorij XV. hac de re editi. Alioquin monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, vt ſupra ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

AD ALLEGAT. XCIX. Pag. 663.

NVN. 2. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis statũ nouitijs diſp. 8. dub. 7. cum multis ſeqq. D. Hieron. Venero, & Leyua in examine Epiſcop. lib. 6. c. 15. nu. 17. cum ſeqq. Vgolin. de officio Epiſcop. c. 20. §. 7. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 5. à q. 178. vſque ad 200. Portel. in dubijs Regularib. verbo Nouitij à nu. 37.*

Num. 4. in fine. adde. ¶ de quo etiam *Barth. à S. Fauſto d. lib. 5. q. 196.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Barth. à S. Fauſto d. lib. 5. qu. 195. Fr. Barth. de Vechis d. diſp. 8. dub. 9. nu. 2.*

Num. 6. in fine. ibi, *concedere*. adde. ¶ *Fr. Barth. de Vechis d. diſput. 8. dub. 9. nu. 2.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittẽdis ad Religionis ſtatum nouitijs diſput. 8. dub. 9. nu. 3. & 4.*

Num. 11. à linea 31. ibi, *cõualeſcere*, ¶ Huiuſmodi autẽ renunciatio, ſeu obligatio memoratis ſolẽnitatibus facta adeo eſt valida, vt ab ipſo nouitio renunciante non poſſit illo bimeſtri perſeuerante in Religione amplius infirmari, vt reſoluunt *Sanch. d. c. 5. à nu. 57. Fr. Barthol. de Vechis d. diſp. 8. dub. 9. nu. 6.* Si vero nouitius profeſſionem non emitteret, rediretque ad ſeculum, tũc perſpicuum eſſet, renunciationem reuocari, vt per *Menoc. de arbitr. caſu 5. nu. 7. Honded. conſ. 73. à n. 16. vol. 2. Fr. Barth. de Vechis d. diſp. 8. dub. 8. nu. 3.*

—— ibidem in fine, ibi, *opinionem*. adde. ¶ cuius quidẽ ſententiæ ſectatores ſunt *Fr. Emman. in ſum. to. 2. c. 90. n. 6. & tom. 3. q. Regul. q. 47. art. 12. Paſſarel. in priuil. Minor. c. 30. Molin. tom. 1. diſp. 140. Barth. à S. Fauſto d. lib. 5 quæſt. 186. vbi quæſt. 187.* reſoluit vt donatio nouitij facta cum ſolemnitate huius decreti ſit firma, requiri vt poſſeſſio ſit valida. Ratificata vero profeſſione cenſeri quoque renunciationem ratificatam & validam reſoluit *Aloyſ.* Ricciul. *in deciſio. Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. deciſio. 146. parte quarta.*

Num. 12. in fine. adde. ¶ Per huiuſmodi enĩm Concilij decretum nouitij non carent facultate condendi teſtamentum ante, vel poſt Religionis ingreſſum, vt per *Lelí. Zecbi. de Republ. Eccleſ. titul. de Regular. cap. 3. nu. 10. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 587. nu. 30.* nouiſſimè *Fr. Bartholom. de Vechis diſput. 8. dub. 10. num. 3.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad* Religionis *ſtatum nouitijs diſp. 8. dub. 10. nu. 1.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ *Miranda in manu. Prælat. to. 1. quæſt. 24. artic. 10. Regin. in praxi fori pœnitent. lib. 18. c. 27. num. 397. Theſaur. d. quæſt. 56. num. 1. Fr. Barthol. de Vechis d. diſput. 8. dub. 11. num. 2. D. Hieron. Venero dict. cap. 15. num. 20.*

Num. 15. in fine. adde. ¶ Vtrum autem liceat Religioſo ſuum teſtamentum ante profeſſionem confectum declarare, quæſtio eſt dubia, in qua *Gaſp. Theſaur. dict. q. 56. num. 3. & Miranda d. tom. 1. q. 23. art. 10.* tenent adeo efficaciter valere priſtinum Monachi teſtamentũ, vt non admittatur poſt profeſſionem declaratio ab eodem Monacho facienda circa verba teſtamenti ambigua. Verum contrarium eſt omnino tenendum, dummodo teſtamentum dubiæ vel obſcuræ voluntatis interpretatione indigeat, & religioſus declarationem verbis congruam proferat. *Ita Gozadin. conſ. 41. nu. 15. 16. & 17. Fr. Emman. tom. 3. q. 69. art. 3.* Valer. *Regin. d. lib. 18. c. 27. nu. 397. Sanch. d. lib. 7. cap. 11. nu. 16.* Monet. *de comm. vlt. volunt. cap. 5. q. 1. num. 14. Fr. Barth. de Vechis d. diſp. 8. dub. 12.*

Num. 17. à linea 8. ibi, *reſoluunt*. adde. ¶ *Mandoſ. conſil. 22. à num. 8. vol. 1. Veg. tom. 1. ſum. cap. 91. caſu 4. & to. 2. cap. 50. caſu 3. Zanard. in direct.* Theolog. *part. 2. ca. 17. verſ. primo ſi facta, Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 2. q. 56. nu. 8. & 9. Megigl. 1. 2. lib. 2. cap. 27. num. 25. & 26. Nald. verbo* Religioſus *nu. 1. Fr. Barthol. de* Vechis *in praxi obſeruanda in admittendis ad* Religionis *ſtatum nouitijs diſp. 8. dub. 8. nu. 4.*

Num. 19. à linea 4. ibi, *quæſt. 6.* adde. ¶ Veg. *tom. 2. ſum. cap. 10. caſu 3. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 23. art. 5. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 7. capit. 5. num. 38. Soar. tom. 3. de religion. lib. 5. cap. 16. nu. 12.* nouiſſimè *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitijs diſput. 8. dub. 7. nu. 4. D. Hieron. Venero d. cap. 15. num. 23.* & ita etiam pluries deciſum fuiſſe referunt *Maiol. de irregul. libr. 3. cap. 6. poſt nu. 1. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 181. Molfeſ. tom. 1. ad conſuetud. Neapol. p. 4. tit. de renuntiat. quæſtio. 16. num. 34. & 35. & in ſumma Moralis Theolog. tract. 6. cap. 12. num. 18. in fine*, vbi duobus numeris ſequentib. contrarijs reſpondet, *Ceuall. q. 121. num. 4. & 5. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. q. 23. art. 5. Mari. Anton. variar. reſol. libr. 1. reſol. 112. caſu 62. Flamin. de reſignat. lib. 3. q. 13. à num. 4.*

Num. 21. poſt finem, adde.

¶ Sextò quæro, an ſupradicta Conciliaris diſpoſitio comprehendat donationes inter viuos? Reſp. quod ſic cum *Nauar. conſ. 81. & 82. de* Regularib. *in nouis, & comment. de Regular. num. 5. in fine*, Menoch. *de arbitr. caſu 436. nu. 8. Molin. de Iuſtit. tractat. 2. diſputat. 139. colum. 9. verſ. ambiget prǽterea, Barthol. à S. Fauſto dict. libr. 5. q. 180. Fr. Emmanu. in ſumm. p. 2. capit. 7. num. 8.* Ratio eſt, quia donatio & renunciatio pari paſſu ambulant, & quod de vna dicitur, in alia etiam procedit, vt

docent

docent *Bald.in l.illud n.7.C.de ſacroſ.Eccleſ.Menoch.cōſ.990.n.11.Honded.conſ.66.n.79.Steph.*Gratian.*diſcept. forenſ.c.409.num.*18.*&* 19. nouiſſimè *Merlin.de legitima lib.1.tit.2.q.11.nu.3.& 4.*

Septimò quæro an habeat locum in renunciatione officiorum publicorum temporalium, vt ſi nouitius eſſet tabellio, vel aliud huiuſmodi officium haberet? Reſp. affirmatiuè, ſi fiat renunciatio officij quatenus ſtatim transferatur in eum in cuius fauorem fit renunciatio, ita *Sanch.d.c.5.num.43. Fr. Barthol. de Vechis d.diſp.8.dub.7.nu.7.*

Octauò quæro an comprehendat fideiuſſionem? Reſpon. affirmatiuè, vt bene docent *Sanch. dict.c.5.n.*34 *Fr.Barth.de Vechis d.diſp.8.dub.7. nu.8.*

Nonò quæro an habeat locum in liberatione, qua nouitius tutorem, ſeu curatorem ſuum à reddendis ratiocinijs liberat? Affirmatiuè Reſp. *cum Nauar. conſil.*83. *de Regular.& Fr. Barthol. de Vechis d.diſput.*8.*dub.*7.*num.*9. vbi ſubdunt ſecus eſſe ſi hæc liberatio facta ſit à nouitio in teſtamento non alterando naturam teſtamenti.

Decimò quæro an ſint aliquæ donationes, & cōtractus, in quibus præfata *Concil. Trid.* diſpoſitio locum non habeat? Reſp. nonnullas extare. Primò non comprehendere eleemoſynas per nouitios factas, tradunt Garc.*d.cap.9.n.17.Azor.inſtit.moral.p.1.lib.13.cap.9.q.2.Fr.Barthol.à Vechis d.dub.7.num.11.verſ.ex dictis*, vbi intelligit de eleemoſynis paruis, vel moderatis. Secundò non comprehendere donationem Deo, ſeu B. Mariæ, vel ſanctis oblatam, tenent *Fr.Emman.q.Regul.tom.2.q.47.art.5.* quem ſequitur *Sanch.d.cap.5.nu.28.* quamuis *Fr.Barth.de Vechis d.dub.7.num.11.in princip.* cōtrarium teneat, dummodo attentis facultatibus nouitij ſit alicuius momenti. Tertiò non comprehendere victum, & veſtitū quem pro ſe tribuit nouitius monaſterio, vt expreſsè habetur in dicto decreto, affirmat *Fr.Barth.de Vechis d.dub.7.n.12.* Quartò non includi ſub illo decreto quod tribuitur monaſterio, vel monialibus in ipſa profeſſione, nō pro ipſa, ſed pro ſuſtentatione nouitiæ, & monialium, & pro ſolemnitate, & feſtiuitate profeſſionis, iuxta conſuetum morem, reſoluit *Soar.tom.5.diſp.22.sect.5.nu.15.*& idem credit *Sanch.d.cap.5.nu.22.* de conuiuio facto in ingreſſu in nouitiatū, & de conſuetis tunc dari monialibus. Quintò non comprehēdi ſub dicto decreto donationes, oblationeſve factas monaſterio, ſeu Religioſis, à tutoribus, curatoribus, ac conſanguineis nouitiorum ex proprijs bonis, non ex bonis nouitiorum, bene notāt *Soar. tom.3.de Relig. lib.5.cap.9.num.16. Fr.Barth.de Vechis d.dub.7.nu.14.* Idem dicendum de donatione facta à parentibus nouitij ex proprijs ipſorum parentum bonis, non in dotem nouitij, obſeruat *Sanch. d.cap. 5. nu.* 23. Sextò non includere contractus emptionis, venditionis, permutationis, locationis, & alios huiuſmodi, quia in ijs tantundem recipit nouitius quantum dat, ac proinde non efficitur pauperior, idem dicendum de contractibus in quibus exponitur nouitius periculo lucri & iacturæ, quales ſunt contractus ſocietatis, eò quod non veniunt ſub nomine renunciationis, vel obligationis, reſoluunt *Sanchez dict. capit. decimo tertio, numero* 33. *Fra. Bartholom.de Vechis dict. dub.* 7. *num.*15.

AD ALLEGAT. C. Pag.667.

NVM.2.à linea 7. ibi, *in fine*, adde. ¶ *Fr.Ludou.Miranda de ſacris monialibus, quæſt.8.art.2.* nouiſſimè *D.Hieron. Venero,& Leyua Archiepiſc. Montis Regalis in examine Epiſcoporum lib.6.cap.25.*

Num.10, poſt finem. adde, quæ ſequuntur.

APPENDIX.

De ætate & qualitate eligenda in Superiorem.

CVm *alleg.102.nu.46.* ex diſpoſitione *Concil.Tridēt. ſeſſ.25.de Regular.cap.7.* dixerim Epiſcopum, ſiue alium ſuperiorem, qui electioni eligendę in ſuperiorem Monialium præeſt, clauſtra monaſterij non ingredi, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingulariū, audire & recipere debere, niſi prudenter iudicent nō poſſe fieri canonicè dictam electionē ipſis non intrantibus, & nouiſſimè Gregor.*XV. in ſua conſtitut.* de priuilegijs exemptorum incip. Inſcrutabili nonis *Februa.* 1622. decreuerit, vt poſſit Epiſcopus vnà cum ſuperioribus Regularibus electioni quarumcunque Abbatiſſarum, ſiue per ſe, ſiue per aliū intereſſe, operæ pretium duxi aliqua de ætate & qualitate eligendæ in ſuperiorem breuiter percurrere, vt Epiſcopus quæ efficere debeat non ignoret, & in primis commendo diſpoſitionem *Concil.Trident. d.cap.7.* hac de re editam, ac Doctores de eius materia agentes, ex quibus videri poſſunt *Fr. Emman.quæſt.Regular.tom.1.quæſt.15.art.3.Zerol. in praxi Epiſcop. par.1.verbo Abbatiſſa* §.1. *Azor.inſtitut.moral.par.1.lib.13.cap.10.à princip.Zipæ.in analytica poſtremi iuris Eccleſ. enarrat. ſub tit.de elect.n.9.Piaſeg.in praxi Epiſcop.par.1.cap.2.de benedict.Epiſcopi num.3.pag.71.& par.2.cap.3.num.57.Franch.Leo in theſauro fori Eccleſ. par.2.cap.1.nu.45. cum ſeqq. Valer.* Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.30.tract.3.num.166. in princip.Nicol.Garc.de benefic.par.7.cap.4.nu.42.& 41. Viuian.in praxi iuriſpatro.p.2.lib.5.c.5.num.7.cum ſeqq. Aloyſ.Ricci.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol. p.4. deciſio.* 281.*nu.3.& deciſ.309.Campan.in diuerſ.iuris Cano.lib.7.c.6.nu.89.Homobon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico p.2.tract.12.c.3.q.15.ſupposit.4.*

Primò circa qualitatem perſonę aduerto eligendam eſſe in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, Præfectam, aut prępoſitam, non minorem annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit, vt diſponit *Concil.Trident.d.cap.7.in princip.Portel. in dub.*Regul.*verbo Abbatiſſa 3.Molfeſ.in ſum. Theolog. moralis tract.6.cap.7.num.46.* circa quam ætatem non poſſe Epiſcopum diſpenſare refert deciſum *Armēdar. in addit. ad recop.legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis num.*102. & obſeruant *Azori.inſtitut.moral.part.2.lib.6.c.5.q.9.F.Sigiſm.à Bononia de elect.dub.62.n.6. Aloyſ.Ricc.d.Neapol.deciſ.309.n.9.p.4.Nicol.*Garc.*d.c.4.num.71.* vbi etiam aſſerit prædictos 40. annos debere eſſe completos. Quod ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem Monaſterio, ex alio eiuſdem Ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præeſt, videatur, quod ex ijs, quæ in eodem monaſterio annum vigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, vel alio Superiore conſentiente eligatur, ſtatuit *Concil.Trident.citato loco.*

Secundò

Secundò ſeclusis Religionum priuilegijs illegitimā non poſſe abſque diſpenſatione Papæ in Abbatiſſam, vel Prioriſſam eligi tenent *Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 10. in fine, Mandoſ. de Signatura gratiæ tit. de diſpenſat. ſuper defectu natal. in fine, Nauar. in man. cap. 27. num. 201. & commento 2. de Regularib. num. 60. Soar. tom. 5. diſput. 50. ſect. 5. num. 15. Flamin. de reſignat. benefic. lib. 3. quæ. 12. num. 11. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 11. num. 3. in fine, Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 3. nu. 5. Sanch. in præcepta Decalogi to. 2. lib. 5. c. 5. nu. 19. & 20. Sanctar. vari. reſol. q. 40. nu. 7. Ego ipſe in collectan. ad c. 1. nu. 7. de filijs Presbyt. contra Fr. Emman. q. Regular. to. 1. quæſt. 13. art. 11.*

Tertiò non ſolas illegitimas, ſed etiam quaſcunque, quæ Virgines non ſunt, excludi ab Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ officio per *cap. iuuenculas 20. q. 1. & cap. 2. 1. q. 7.* tuentur poſt gloſſas, & Ordinarios Iuris Canonici, *Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. diſpenſatio pro corrupta ſtatim in princip. & §. ſeq. & in addit. ad Lap. allegat. 60. lit. N. Selu. de benef. p. 4. q. 7. num. 7. Maiol. de irregul. libr. 1. cap. 29. nu. 13. Vuald. in candel. aureo p. 3. cap. 5. n. 13. in 2. edit. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 54. art. 3.* pariter reſoluentes in hoc ſolum Pōtificem poſſe diſpenſare. Contra *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. libr. 5. cap. 5. nu. 22. Parel. in dubijs Regularib. verbo Abbatiſſa poſt nu. 10.* exiſtimantes ad Abbatiſſæ munus non deſiderari Virginitatem, niſi vbi mos eſſet impertiendi Abbatiſſis benedictionem ſpecialem Virginum propriam, ſeu conſecrationem.

Quartò bigamam Monialem abſque Apoſt. diſpēſatione in Abbatiſſam eligi non poſſe per *c. 2. 78. diſt.* aſſerunt *Maiol. d. c. 19. nu. 14. & Vuald. d. cap. 5. num. 8.* obſeruantes quoad hunc effectum dici etiam bigamā, quæ poſt caſtitatis votum præuaricata eſt, refert *Sanc. d. cap. 5. num. 23.*

Quintò infamem non poſſe in Abbatiſſam eligi reſoluunt *Maiol. d. cap. 29. num. 12. & 13. Vual. d. c. 5. nu. 11. Sanch. d. c. 5. num. 24.* extendentes, ſiue infamia ſit iuris, ſiue facti.

Per vota Secreta, itaut ſingulorum eligētium nomina nunquam publicentur, debere eligi huiuſmodi Abbatiſſas, atque alias præpoſitas ſtatuit *Concil. Triden. ſeſ. 25. de Regular. cap. 6. in princip.* vbi quamuis diſponatur quod omnes electiones Regularium debeant fieri per vota ſecreta, non tamen cenſetur ſublata forma *c. quia propter, de elect.* ſed adhuc in ſuo robore perſeuerat, ita ſentiunt *Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 102. num. 2. Zerol. in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Abbatiſſa §. 6. Azor. inſti. moral. p. 1. lib. 13. c. 10. q. 2. Fr. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 27. nu. 10. & 11.* & tentum fuit in *Rota in vna Meten. Monaſterij 5. Iulij 1621. in fine, verſ. denique, coram Reuerendo D. Coccino*, & iterum in Treueren. Abbati S. Maximini 20. *Nouembris* 1624. coram eodem, apud *Maſſobr. in praxi habendi concurſum prælud. 8. in princ. n. 68.* Quamuis contrarium, immo diſpoſitionem text. in *d. c. quia propter*, modo ſublatam eſſe per *Concil. d. cap. 6.* teneat Fr. *Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 2. qu. 23. art. 15. concl. 2. circa med.* Electionem Abbatiſſæ factam per vota non ſecreta per ignorantiā Decreti *Concilij d. c. 6.* non valere, nec Epiſcopum poſſe diſpenſare, vt valeat, referunt, *Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 197. nu. 7. par. 4. & Sigiſm. à Bononia dub. 31. nu. 10.*

In electione Abbatiſſarum, vel alterius Superioriſſæ poſſe vota per Epiſcopum vnà cum Vicario, vel alio iure aſſumpto oretenus accipi, referunt deciſum *Galet. in margarita caſuum Conſcientiæ verbo Abbatiſſa, Nicol. Garc. de benefic. part. 5. cap. 4. num. 189. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. reſol. 637. in 2. edit. Caſtellin. de elect. c. 4. n. 4. Fr. Sigiſm. à Bononia in ſimili tract. dub. 27. n. 11.*

Puram & ſimplicem oſtenſionem Schedulæ ſecreto factam ab aliquo ex electoribus ad effectum, vt videat quem ipſe eligat, non tollere quin electio ſubſequens immediatè ſit ſecreta, tradunt *Nauar. conſ. 7. in antiq. alias 4. in nouis de elect. Fr. Emman. in ſum. par. 1. cap. 102. de elect. nu. 4. Caſtellin. d. c. 4. num. 3.* obſeruantes eo caſu electionem eſſe irritam, & nullam, quādo electorum vota culpa, & dolo totius, vel maioris partis Monaſterij, ſeu Capituli publicarentur, vel quando manifeſtatio vnius, vel plurium votorum eſt realis cauſa vel præſumptiua rationabiliter, quod electio ſequatur in hāc, vel illam perſonam particularē ex vi illius oſtenſionis, quo caſu loquitur *Rota in dict. Treueren. Abbatiæ S. Maximini* apud *Maſſobr. d. præl. 8. in princ. nu. 53. & nu. 67.* reſoluens electionem eſſe nullam, etiamſi vnicum tantum ſuffragium publicetur. Nam ita ſtrictè diſpoſitio Concilij citato loco eſt intelligenda, vt ſi poſt electionem factam in Bullis confirmationis, ſeu patentibus exprimerentur nomina, eligentium electio eſſet nulla, vt refert deciſum *Caſtellin. d. c. 4. nu. 61.*

Si electi fuerint à Superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant, electionem reputari ſecretam & canonicam referunt deciſum *Nicol. Garc. d. c. 4. num. 189. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. deciſ. 197. numer. 2. part. 4. Caſtellin. de elect. cap. 4. numer. 4. Frat. Sigiſm. à Bononia in ſimili tractat. dub. 27. num. 11.*

Eligentes per Schedulam aliquo patēti ſigno ſignatam, vt innoteſcat ſcrutatoribus, vel vni ex illis, quod talis elector eligit illum nominatum ex Schedula, facere electionem non ſecretam, & peccare mortaliter, ac proinde ſic electum factum de hoc certum teneri reſignare Prælaturam, ſiue officium, vel petere à Sanctiſſ. confirmationem cum diſpenſatione, referunt deciſum *Laurent. Perein. tom. 1. de Religioſo ſubdito, & Prælato q. 1. de obedientia cap. 21. Caſtellin. d. cap. 4. num. 61.* & dicit *Fr. Emman. quæſt. Regul. to. 2. quæſt. 52. art. 9.* quod intentio *Concilij d. cap. 6.* fuit ſtatuere quod monaſteria facerēt electiones ſecretas in hoc ſenſu, id eſt quod non permittant fieri aliquid ex quo publicari poſſint nomina eligētium, & ſi tale quid factum fuerit, electio non valet, addendo ex doctrina *Nauar. conſ. 4. in antiq. aliàs 9. in nouis de elect.* quod hoc habet locum in electione per ſcrutinium, nō autem in electione per compromiſſum.

Electionem eſſe nullam, quando aliqui ex electoribus vnicam ſchedulam recipiunt vnico nomine ſcriptam, & nomen electi notum ſcribæ, vel alteri reponūt in capſula; ſimiliter, qui accipiunt de manu ſcribæ duas ſchedulas, & vnam, quam voluerint, reponunt, alteram ſcindunt, quia ſcriba potuit reuelare talem, qui non habuit, niſi vnam ſchedulam; vel talem qui non habuit duas, referunt deciſum *Nicol. Garci. d. c. 4. nu. 193. Aloyſ. Ricc. d. Neapol. deciſ. 197. nu. 8. p. 4. Caſtellin. de elect. cap. 5. nu. 25. Fr. Sigiſm. à Bononia in ſimili tract. dub. 31. num. 6.* & tenuit *Rota in d. Treueren. S. Maximini* apud *Maſſobr. d. prælud. 8. nu. 69.*

Vtrum autem in electione Superiorum Regularium præſidens Capitulo poſſit præcipere ſcrutatoribus ſub præcepto ſanctæ obedientiæ, & pœna excommunic. latæ ſententiæ ne recipiant ſuffragia oretenus tradi ſolita

pro

pro aliquibus vltra certum numerum electioni inſufficientem, ſed eo completo dicant electoribus ad aures, vt ſeruari dicitur, vt dent alijs eorum vota? & an electio hoc modo celebrata ſit valida? Congregatio *Concilij cenſuit de anno* 1625. hanc eligendi rationem, quæ libertati electionis, ac naturali conſenſui aduerſatur, omninò improbari, electioneſque hactenus celebratas ſi ſcrutatores præcepto Superioris obtemperantes ſingulorum eligentium vota non receperint, pro canonicis non haberi, refert *Caſtellin.d.c.4.nu.66.*

Ex tripartito numero Monialium duas partes concurrere debere in electione Abbatiſsæ, niſi alia fuerit loci conſuetudo, & ſi fuerint diſcordes poſse Epiſcopum nominare vnam quam magis idoneam iudicauerit, aſserit deciſum *Piaſeg. in praxi Epiſcop.p.1.c.3.num. 57.verſ.in Monaſterijs,* quem refert *Zipa.d.nu.9.verſic. Abbatiſſa, in fine.*

Electio officialium, qui adminiſtraturi ſint monaſteriorum bona, ad monaſterij ſpectat Superiores, & ideò licèt Epiſcopus ſit eius ſuperior, ipſi tamen poſſunt eligere officiales, vt refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr.2.tit.18.l.7. de Religionibus, num.85.*

AD ALLEGAT. CI. Pag.669.

Num.5.à linea 8. ibi, *ſequentibus*, adde. ¶ *Barthol.à S. Fauſto in theſauro Relig.lib.5.q.169.*

Num.16. in fine. adde. ¶ *Barthol.à S. Fauſto in theſauro Religioſ.lib.5.quæſt.160.cum ſeqqu. Bonacin. de clauſura Religioſ.q.2.puncto 10.diffic.2.§.2.*

Num.19. in fine. adde. ¶ *Bart.à S.Fauſto d.lib.5.q.160.*

Num.20.à linea 9. ibi, *nu.* 15. adde. ¶ *& de clauſura religioſ.q.2.puncto 10.diff.2.§.3.num.4.*

Num.22.in fine. adde. ¶ Verum in hac tertia ingreſſione re maturè diſcuſſa à mea ſententia diſcedere cogor, & ita securè teneo probationis annum de momento ad momentum eſſe neceſſariò complendum, primò quia *Concil.Trid.d.c.15.* ponit initium computationis anni probationis, ideſt à die aſſumptionis habitus, & vbicumque lex requirit certum tempus incipiēs ab aliqua die determinata, computari debet de momēto ad momentum *l.3.§.minorem, ff.de minorib.* Secundò, quia *Concil.Trid.* loquitur per diction. per annum, quæ adiecta implemento temporis ſignificat perfectionem, iuxta per me reſoluta *in tract.de clauſul.& d.diſt.249.n.3. & 4.* quibus & alijs fundamentis hanc opinionem tuentur *Iacob.de Graff.tom.1.conſ.lib.3.conſ.6.nu.1. de Regular. Zanard.in direct. Theol.p.2.cap.16.n.12.verſic. vota autem, Leſſi.de Iuſt.lib.2.cap.41.dubit.7.nu.59.Fr. Lud. Miranda in man. Prel.tom.1.q.22.art.3.Soar. tom. 3.de Relig.lib.5.cap.15.n.1.* nouiſſimè *Fr.Bartholom.de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad ſtatum Religionis nouitijs diſp.11.dub.4.à princ.*

Vnde pari modo dicēdum videtur, quod ſi nouitius compleat probationis annum die 24. Februarij anno biſſextili, non dicitur expletus hic annus, niſi ſecunda die, quæ etiā appellatur 24. ideſt 25. dies; quare emittere non poteſt profeſſionem niſi eadem die 25. in pūcto diei 24. Februarij præcedentis anni, in quo ſuſcepit habitum, quia vtraque dies pro vna habetur in iure *l.3. §.minorem ff.de minorib.l.cum biſſextus ff.de verb.ſignif. cap.quæſiuit, eod.tit.* & hanc opinionem tenent *Fr. Emman.d.to.3.q.15.art.4.& 5.Molin.de Iuſt.tract.2.diſpu. 573.verſ. atque vt à minori ætate, Sanch.de Matrim. libr. 2.diſp.24.nu.22.verſ.ſimiliter credo, Leſſ.d.nu.59.verſi.* hinc ſequitur, *Iacob.de Graff.& Fr. Ludou. Miranda citatis locis, Fr. Barthol.de Vechis d.dub.4.nu.5.* nouiſſimè *D.meus Iul. Lauor.var.lucubrat.tom.1.tit.de Comitijs c. 6.num.15.* & nouiſſimè *Sacr.Congreg. Concil. Trid. in vna Patauina de menſe Iunij 1627.* cenſuit non valere profeſſionem reſpectu anni biſſextilis cuiuſdam qui ingreſſus eſt Religionem 27.Martij & die 26.eiuſdem menſis ſequentis anni currente anno biſſextili emiſit profeſſionem.

Num.23. in fine. adde. ¶ *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p.1.lib.3.c.5.nu.15.Sorb.verbo nouitius,* vbi *de nouitiorum profeſſionis emiſſione.verſ.ſecundo eſt, Leſſi. de Iuſtit. lib.2.c.41.dub.7.n.59.Nald.verbo Nouitius nu.4.Steph. Gratian.Marchiæ deciſ.35.nu.3.in addit.Soar.to.3.de religi.lib.5.cap.15.n.3.Fr.Barth.de Vechis in praxi obſeruāda in nouitijs ad Religionis ſtatum admittendis diſputa.11. dub.3.n.1.* vbi *nu.5.* ampliat vt hæc continuatio nō ſolum eſſe debeat per annum expletum, ſed etiam vſque ad profeſſionem, ita vt completo anno ſi nouitius egrederetur Monaſterium, & poſtea iterum rediret, profeſſionem emittere non poſſet virtute præfatæ vnius anni probationis, ſed iterum inchoare deberet nouitiatum, citans pro ſe *Soar.d.c.15.à n.8.* contra *Franc. Angel.& Syluest.* qui cenſent non eſſe neceſſariam continuationem probationis cum profeſſione, & etiam contra *Fr. Emm.d.tom.3.q.15.art.16.verſ.aduertendum denique,* qui idem cenſet circa nouitias Monialium.

Num.25.in fine. adde. ¶ *Barth.à S.Fauſto d.lib.5.q.164. contra Leſſ.d.lib.2.cap.41.dub.7.* exiſtimantem paucorum dierum interpolationem non impedire.

Num.28. prope finem, ibi, *cap.66.n.14.* adde. ¶ *Nald. verbo Nouitius nu.4.Frat.Bartholom. de Vecchis in praxi obſeruanda in nouitijs ad Religionis ſtatum admittendis diſp.11.dub.3.*

—— ibid.in fine. adde. ¶ Intellige ſupradictam reſolutionem quæ habet probationis annum non interrumpi, ſi nouitius de ſui ſuperioris licentia extra monaſterium maneat cum habitu, vt procedat etiamſi huiuſmodi licentia nouitio illicitè, & ſine rationabili cauſa concederetur, vt benè probant *Soar.to.3.de Relig.lib.5. cap.14.nu.14.poſt med.Fr.Barthol.de Vechis d.dub.3.n. 14.* contra *Nauar.*& alios requirentes iuſtam cauſam, quia licet ſuperior præſtans indebitè licentiam peccet, ob talem tamen culpam nō interrumpitur nouitiatus. Probationis anno expleto ſi nouitius deſereret Religionem, & poſtea rediret, non egere nouo probationis anno ad profitendum tradunt *Syluest. verbo Religio. 5. q.4.Fr.Emmann.tom.3.q.15.art.10. Bonacin. dict. puncto 10.diffic.2.§.2.num.4.Barthol.à S.Fauſto d.lib.5.qu. 165.* vbi *q.166.* aſſerit per *Concil.Trid.d.cap.15.* reuocatum eſſe priuilegium Iulij II. cōceſſum Minoribus, vt nouitiatus interruptus poſſit continuari. Vnde durante probationis anno ſi nouitia curandæ valetudinis cauſa de licentia ſuperiorum è monaſterio exierit, & poſt reuertatur, eodem tempore profeſſionem emittere poſſe, ac ſi nunquam egreſſa fuiſſet, refert deciſum *Armendar.d.loco num.13.*

Num.30.in fine. adde. ¶ non eſt tamen de ſubſtantia anni probationis nouitium induere habitum nouitiorum ab habitu profeſſorum diſtinctum, vt latè probant *Soar. tomo tertio, de Religion. libro quinto, capit.14. numer.10. Fr. Bartholom.de Vechis dict. diſputatio.7.dub. 7.numer.3.*

Num.31. in fine. adde. ¶ Et ideo ex hac vel alia iuſta, ſeu

ſeu rationabili cauſa poteſt prolõgari nouitiatus completo probationis anno *Leſſi.lib.2.cap.41.dubit.7.num.59.Soar.tom.3. de Relig.lib.5.cap.13.nu.8. Fr. Barth.de Vechis d.diſp.11.dub.5.num.3.* vbi *num.4. poſt Galuan. conſ.12.à nu.1.* ſubdit differri non poſſe profeſſionem illorum nouitiorum, quos ſuperiores expleto probationis anno habiles inuenerint, quia omnino admitti debent ad profeſſionem.

Num.32. in fine. adde. ¶ *Stephan.Gratian.diſceptat. forenſ.to.5.cap.850.nu.16.Fr.Barthol.de Vechis d.diſput.11.dub.2.num.7.*

Num.33.à linea 1.vſque ad lineã 9. adde, & muta ſic.

33 ¶ Ex priuilegio *Pij V.* incip. Summi Sacerdotij cura ſub *dat.23.Auguſti* 1570. quam refert *Fr.Emma. to.3. q.15.art.6.* conceſſum reperitur Monialibus nouitijs Ordinis S. Dominici, vt ſi cõtigerit tempore nouitiatus aliquam earum ex iudicio Medici, ab hoc ſæculo trãſituram eſſe, profeſſionem emittere poſſe non expleto probationis anno, in manibus Abbatiſſæ ſeu Priorisſę, vel alterius ſuperioris nouitiarum illius monaſterij, dummodo in legitima ætate ſit conſtituta. At quia hoc priuilegium eſt contra decretum *Concilij Trid.d.cap.15.* controuertitur inter Doctores an ſit abrogatum per *Gregor.XIII.in quadam ſua Bulla incip.* In tanta rerum, ac negotiorum mole, relata ab eodem *Fr. Emmanu. in ſua collect.priuileg.in Bullis Greg.XIII. Bulla* 38. vbi reuocauit omnia conceſſa per *Pium V.* Ordinibus mẽdicantium contra *Concilij Trid.* decreta. Quod ſit abrogatum præfatum priuilegium ſuſtinent *Emman.Sà verbo Religio nu.56.Cruz de ſtatu Relig.lib.1.cap. 8.dub. 4. & lib.2.cap.3.dub.6.concl.3.Fr.Barthol. de Vechis dicto tract.diſp.13.dub.11.n.4.* Attamen illud non eſſe abrogatum ſuſtinent *Fr.Emm.to.1.q.8.art.9.& dict.to. 3. q.15.art.6.Henriq.in ſumm.lib.13.cap.40.nu.2.& in commento litt.* R, *Megagli.1.2.lib.2.c.27.n.50.Sanch.in præcepta Decalogi lib.5.c.4.nu.16.Petr. de Ledeſma in ſumma p.2.tract.de ſtado de los Religioſos,cap.7. concl. 2.difficult.1.Beia d.caſu final.*

Num.37.à linea 1.ibi, omnia bona, adde. ¶ *Nau. conſ.1.de ſtatu monac.in antiq.alids conſ 9.de ſucceſſ.ab inteſt. in nouis, Sayr.in floribus deciſ.ſub illo tit.de ſtatu monach. deciſ.1.Joan.Valer.de different. inter vtrumque forũ verbo Regularis differ.8. Campan. in diuerſ.iuris Canon. rub.12.c.13.à nu.125.Azor.d.p.1.lib.13.c.9.q.2. Barthol. à S.Fauſto d.lib.5.q.190.*

Num.41.in fine.adde. ¶ vt refert nouiſſimè *Fr. Barth. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitijs diſp.6.dub.4.nu.2.*

Num.42.in fine. adde. ¶ vt refert *Fr.Barth. de Vechis d. diſput.9.dub.4.nu.3.*

AD ALLEGAT. CII. Pag.674.

NVM.6. in fine. adde. ¶ Contra *Sanch.lib.6.cap.15.nu.21.& Fr.Ludouicum Mirandam de ſacris Monialib. q. 2. art.14.n.3.Bonacin.de clauſura Religioſ.q.1.puncto 6.* exiſtimantes non poſſe Epiſcopum ad clauſuram cogere moniales exemptas ab eis, nec illis licere intrare huiuſmodi monaſteria exempta, Prælatiſque Regularibus ſubiecta etiam prætextu vidẽdi an violata ibidem fuerit clauſura, niſi ſolummodo in caſu in quo publicè cõſtaret illam eſſe violatam, &c.

Num.9.in fine. adde. ¶ *Sanch.d.c.15.nu.13.Fr.Ludouic. Miranda de ſacris monialib.qu.1.art.3.& 5.Soar.de Relig.tom.4.lib.1.cap.8.num.14.& 17.Bonacin.de clauſura Relig.quæſt.1.puncto 2.nu.2.* vbi *num.3.cum Soar.d.c.8. num.16.* aduertit nouitias non teneri ad clauſuram, & *num.4.* tenet illas fœminas, quæ non ſunt vere Moniales non teneri ad clauſuram, etiamſi aliqua ſimplicia vota emittant, nouiſſimè S. D. *Grego. XV. felicis recor. in ſua Conſtit.* de exemptorum priuilegijs, incip. Inſcrutabili *ſub dat.nonis Februarij* 1622. inter alia circa hãc materiam in hæc prorupit verba: Ad hæc tam Seculares, quam Regulares huiuſmodi nullis priuilegijs, & exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationẽ monaſteriorum monialium etiam Regularibus ſubiectarum ab Epiſcopo loci ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſt. delegato quoties, & quando opus fuerit puniri, & corrigi valeant. Hæc *in d.Conſtit.* ſupra qua *Sacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congreg.Concilij Triden.* interpretum poſtea cenſuit illam in ſupraſcriptis verbis habere locũ in omnibus delictis, non autem in notorijs tantum, & cum populi ſcandalo.

Num.19.in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Bonacina de clauſura Relig.q.1.puncto 9.nu.6.*

Num.21. in fine. adde. ¶ *Azor.d.p.1.lib.13.cap.8.qu.1. Soar.de Relig.to.4.lib.1.cap.9.nu.9.* Nec etiam ex ſimili ratione poſſe Abbatiſſam è monaſterio exire, vt viſitet ædificium Eccleſiæ, num ſibi placeat, vel vt cæmentarijs ſignificet, qua forma conſtruendum ſit, aſſerunt *Sanch.d.capit.15.numero 52.Bonacin. dict. quæſtion. 1. puncto 9.nu.3.*

Num.22.in fine. adde. ¶ Vnde poſſe moniales tempore belli è monaſterio exire, ſeque in locum recipere, dum bellum contra hæreticos, aut infideles geritur, periculumque eſt, vt niſi moniales monaſterio egrediantur graui damno afficiantur reſoluunt *Azor.d.par.1.libr.13.cap.8.q.1.ad med.verſ.tertio quæres, Gutier. d.c. 14. nu.9.Nauar.d.commento 4.nu.48.Sanch.d.c.15.num.44. Bonacin.de clauſura Relig.q.1.puncto 9.n.7.contra Zerola verbo Moniales §.16.dub.2.*

Num.27. à linea 4. ibi, *propè finẽ,* adde. ¶ *& Bonacin.d. q.1.puncto 9.nu.4.* vbi *num. 5.* pariter dicit Monialem egredi non poſſe ad parentes conſanguineos, aut alios infirmitatis cauſa, ſeu alio prætextu viſitandos.

—— ibidem in fine. adde. ¶ *Fr.Ludouic. Miranda de ſacris monial.q.3.art.2.verſ. ſextus, Bonacin.d.q.1.puncto 9.num.8.* Moniales poſſe ad aliam Religionem perfectiorem tranſire docent *Tap.Zerola, Fr. Emmanu.* & alij, quos refert *Sanch.d.lib.6.cap.7.num.6.* quibus adde *Barthol.à S.Fauſto in theſauro* Religioſorum *libr. 5. qu. 327. Anton.Ricc.dict.lib.5. cap.5. à princip.* vbi *d.num. 4.* probat nec *Concil.Trid.neque Conſtitut.Pij V.* prohibuiſſe hanc tranſlationem, metipſum *in collect.ad capit. licet* 18.*nu.3.de* Regular.*Bonacin.d.quæſt.1.puncto 9.à n.11.* contra *Azor.d.p.1.lib.13.cap.18.q.1.* Moniali licitum eſſe exitum, quæ dum in proprio monaſterio aliqua de cauſa commodè corrigi non poteſt, ad aliud monaſterium correctionis gratia transfertur, tenent *Sanch.d.lib.6.cap.15.num.47.Fr.Ludou. Miranda de ſacris Monial.quæſt.3.art.2.verſ.quartus caſus, & artic. 3. Bonacin.d.quæſt.1.puncto 9.num.13. Ego ipſe in collec.ad d.cap.vlt.de Regularib.nu.16.* Vtrũ monialis, quæ adeo incorrigibilis eſt, vt ipſius emendatio, & correctio in nullo monaſterio ſperetur, eijci poſſit; negatiuè cenſuit *Rota in Vlixbonen.monaſterij 19.Nouembris* 1625. *coram* R.D. *meo Coccino,* & me citato *in collect.ad cap.vlt.* docet *Bonacin.dict.puncto 9.num.14.* contra *Sanch.d. lib.6.*

cap.9.num.6. exiſtimantem talem monialem in rigore A eijci poſſe. Monialibus conuerſis licitum eſſe exire è monaſterio ad petendas eleemoſynas Conuentui neceſſarias, dũ eas per alios commodè petere nõ poſſint ſeruatis conditionibus præſcriptis in Motu *Pij V. incip. Circa paſtoralis*, & in alio *Gregor. XIII. incip. Deo ſacris*, tenet *Bonacin. d.quæſt.1. puncto 9.num.15.* vbi *nu. 16.* aſſerit moniales conuerſas poſſe adhuc ob receptam conſuetudinem recipi, & ad profeſſionem admitti, & citat pro ſe *Sanch. dict.cap.15. num. 59. Soar. de religion.tom.4.lib.1.cap.8.numer.19. Frat. Emmanu. tom.1. quæſt.44.artic.4. concluſ.3. verſ. ſecunda aſſertio*, contra *Mirandam de monialib. quæſt.1.art.6. Nauara.& alios*.

B Num.28. à linea 43. ibi, *num.103.* adde. ¶ Verum hæc licentia in ſcriptis dari debeat; affirmatiuè definitum eſt in prædicto Motu *Pij V. incip. Decori*, ibi, ex cauſa cognita, & expreſsè in ſcriptis approbata, & per eum tenent *Miranda d.quæſt.3.art.6.concl.2. Soar. de Religio. tom.4. lib.1.cap.9.num.16. Bonacin.d. puncto 8.num.4.* vbi *numer.5.* reſoluit licentiam non tenere ſi ſolo verbo detur.

—— ibidem in fine. adde. ¶ *Bonac.d. quæſt.1. puncto 8. num.3.*

Num.32. in fine. adde. ¶ Quid nomine Monaſterij cõprehendatur, quando interdicitur hic ingreſſus, vide *Fr. Emman.tom.1.quæſt.46.art.1.in fine, Coriolan. de caſibus reſeruat.part.2.caſu 3.quæſtio.2. numero 29. Sanch. dict.libr. 6.capit. 16.numer. 11. Soar. de Religio. tom. 4. lib.1.capit.11.numer.6.& 7. Bonac.de clauſ.qu.4.puncto 1.nu.1.*

C Num.35. in fine. adde. ¶ *Paulus V. in ſua conſtit.10. Iulij 1612.* ſimiliter reuocauit omnes licentias ingrediẽdi monaſteria monialium ſecularibus mulieribus conceſſas, de qua meminit *Memor. cleric. cap.9.numer.12.* S.D.N. *Vrbanus VIII.* in ſuo Motu proprio incip. *Sacroſanctum, Apoſtolatus miniſterium, ſub dat.27.Octobr. 1624.* ſimiles edidit reuocationes.

Num.37. in fine. adde. ¶ Reſeruata excommunicatione non affici illum, qui facultatem ingrediendi habet, ſed non ingreditur prætextu facultatis, perindè ſe gerens, ac ſi illam non haberet, reſoluunt *Nauar.d.comm.* D *4.nu.62.notab.4.Sanch.d.cap.16.num.80. Bonac.d.q.4. puncto 5.num.5.* vbi *nu. 6.* tenet ingredientem prætextu facultatis inualidè conceſſæ non affici reſeruata illa excommunicatione *Gregor. XIII. ſed Concil. Trident. in præſenti, & nu.7.* addit eum qui tempore ingreſſus cõfingeret ſe habere aliquam facultatẽ ingrediendi clauſtra monialium obtentam poſt præfatum Greg. XIII. Motũ non affici reſeruata illius excomm. ſed *Cõc. Trid.*

Num.40. in fine. adde. ¶ me citato *Bonacin. de clauſura q.4.puncto 2.nu.3.*

Num.43. poſt finem adde.

¶ Si auctoritate Pontificia id monaſterium cuidam ſoli peculiari Prælato Conuentuali ſubiectum eſſet, non E poſſe generalem, aut prouincialem licentiam ingreſſus in id monaſterium cõcedere, quod nullam iuriſdictionem in illud habeant, at poſſe dum viſitant inquirere an Prælatus ille iuſtè vſus fuerit hac facultate, tradunt *Fr. Emman.to.1.q.47.art.5. Bonacin. de clauſur.q.4.puncto 2.nu.4. Sanch.d.c.16.num.16.* vbi ob eandem rationem idem dicendum aſſerit de Epiſcopo reſpectu clerici ſecularis, cui ſoli monaſteriũ illud ſubderetur. Abbatiſſam non poſſe facultatem ingrediendi monaſterium concedere tenent *Nauar. commẽto 4. de Regularib. nu.59. verſ. tertio, Azor.p.1.lib.13.c.8.q. 6. Fr. Emmanu. to.1.q.46.art.2.verſ.obſerua, Sanch.d.lib.6.c.16. nu. 22. Bonacin.d.q.4.puncto 2.num.5.* Poſſe tamen iuſtè Superiorem concedere generalem Abbatiſſis licentiam, aut Confeſſarijs concedendæ huius ingreſſus facultatis in caſibus frequenter occurrẽtibus, ne paſſim Epiſcopus, ſeu Prælatus Regularis, qui non tam præ manibus habentur, adiri debeant, docent *Fr. Emman.d.q.46.art.2. propè finem*, plures apud *Sanch.d.cap.16. nu.23. Bonac. d.puncto 2.num.5.verſ.hoc tamen*, contra *Soar. de Relig. to.4.lib.1.cap.10.nu.14.*

Num.47. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Bonacin. d.puncto 4.num.7.* nouiſſimè *S.D. Gregor. XV. felic. record. in ſua conſtitut. de exemptorum priuilegijs, incip. Inſcrutabili, ſub dat. nonis Februarij 1622.* circa hanc materiam electionis Abbatiſſarum, &c. in hæc verba: Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus vnà cum ſuperioribus Regularibus quarumcunque Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarũ, vel Prępoſitarum eorundem monaſteriorũ quocunque nomine appellentur, electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac pręſidere, abſque vlla tamẽ ipſorum monaſteriorum impenſa. Hæc *in dicta conſtit.* Super qua poſtea *Sacra Congreg.* Illuſtriſſimorum Cardinalium *Concil. Trid.* interpretum cenſuit ius confirmãdi Abbatiſſas minimè fuiſſe Epiſcopis per eiuſmodi Cõſtitutionem attributum; quam quidem declarationem originalem præ manibus habui, & poſtea in typographia R.C. Apoſtol. impreſſam vidi de anno 1624.

Num.48. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Bonacin. quæſt.4. puncto 4.num.2.* obſeruantes minorem cauſam requiri in concedenda licentia fœminis quam *viris*; matri aut Sorori, quam alijs, & minorem *cauſam ſufficere* ad ingrediendum in loca *ſtatim poſt clauſurę ianuam* exiſtentia, quam ad loca interiora. Illum qui licentiam ingrediendi cœnobia monialium obtinuit ex cauſa, quæ ſuberat tempore conceſſionis licentiæ, ſed tempore ingreſſus ceſſauit, non eſſe tutum in Conſciẽtia ingrediendo reſoluit *Bonacin.d.puncto 4. nu.19.* vbi *nu.20.* docet eum, qui licentiam obtinuit ex cauſa quã *falſo* narrauit Superiori, non poſſe licitè ingredi ſi tempore ingreſſus iuſta cauſa ſuperueniat, *& nu.21.* aſſerit non eſſe licitum ingreſſum ſi Superior cõſcius erat nullitatis cauſæ, & nihilominus licentiã concedere voluit.

Num.59. in fi. adde. ¶ *Vgolin. de offic. Epiſcopi, c.21.§.3.* contra *Bonacin.q.3.puncto 3.nu.8.* Et extendi ad ſocíj obtinentis obſeruant *Galeit. verbo licentia 2. Fr. Emman. to.3.q.6.art.2. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.649. in 1.edit. aliàs reſol.632. in 2. edit.*

Num.62. in fine. adde. ¶ *Soar. de Relig.tom.4.lib.1.cap. 10.num.21.* me citato in hoc loco *Bonacin. d. puncto 4. num.15.*

Num.65. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Bonacin. d.puncto 4.nu.16.*

Num.67. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tractat.9. quæſt.31. in fine.*

Num.71. à linea 12. ibi, *num.50.* adde. ¶ Contra Clericum vero frequentantem monaſteria Monialium ſi ab Epiſcopo monitus corrigi noluerit, ferenda eſt pœna ſuſpenſionis *dict. capit. monaſteria*, ibi, ſi quiſpiam clericus ſine manifeſta & notabili cauſa frequentare præſumpſerit per Epiſcopum arceatur (id eſt moneatur, ſeu monendo corrigatur) & ſi non deſtiterit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis (id eſt ſuſpendatur ab officio Eccleſiaſtico) ita *Bonacin. dict. puncto 4. num.2.*

Num.

Num. 72. à linea 8. ibi, *Congreg.* adde. ¶ Decretum autem huiuſmodi eſt quod ſequitur; Illuſtr. & R. DD. Cardinales ſacræ Regularium Congr. Præfecti ad occurrendum ſcandalis, quæ contingere poſſunt, alijſque iuſtis & rationabilibus cauſis animum ipſorũ pie mouentibus de ſpeciali, & expreſſo mandato S. D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papę V. viuæ vocis oraculo eis facto decreuerunt, & mandauerunt, nulli poſt hac Religioſo cuiuſcunque ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtat (ſuperiore, cui monaſterij ſeu domus cura incumbit, Viſitatore, vel Viſitatoribus, Confeſſarioq; ordinario, & extraordinario cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) licere abſque licentia expreſſa eiuſdem S. Congreg. accedere ad monaſteria, ſeu domus quarumcunque Monialium vel Sororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis. Quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicãdum verbum Dei & ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu locorum Eccleſijs, ſiue oratorijs exterioribus, ſiue extra clauſtra exiſtentibus mitti contigerit, prohibuerunt ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonã intra clauſuram degentes alloqui poſſint. Confeſſarijs autem ſimiliter interdixerunt ne in ædibus monaſterij, ſeu domus, vel monaſterio, ſeu domui Monialium, aut Sororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel alias ſecum retineant; neve extra tempora generalium confeſſionum (quibus ſolum tantum Confeſſario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tam demum videlicet cum ſua habitatio, aut virorum domus, vel monaſterium, in quo degit, à Monialium, ſeu Sororũ monaſterio, vel domo nimium diſtat, niſi tamen & eo caſu contrarium ſpecialiter conſtitutum ſit) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum ſumant. Quæ omnia, & ſingula ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrendis, alijſque eiuſdem Congreg. arbitrio præceperunt inuiolabiliter obſeruari, iniungentes cũctis RR. Patribus Generalibus, Prouincialibus, &c.

—— ibidem in fine. adde. ¶ *& Bonacin. de clauſura Relig. q. 2. puncto 4. nu. 3. vbi num. 4.* tenet hoc decretũ obligare ſub mortali, *& Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 3. num. 42.* refert hoc ipſum fuiſſe deciſum in hæc verba: *Sacra Congreg. die 1. Iulij 1606.* Attentis narratis, ac dubio præfato maturè diſcuſſo, ac examinato cẽſuit, ac declarauit Regulares accedentes ad monaſteria Monialium contra formam decreti, quo huiuſmodi acceſſus per *Sacram Congr.* prohibetur, vltra pęnas priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & paſſiuæ incurrere etiam pęnam peccati mortalis, &c.

Nouiſſimè à *Sacra Cardinalium Congr. ſub 12. Kalẽd. Decembris 1623. de mandato S. D. N. Urbani VIII.* cõceſſum fuit Epiſcopis, vt licentiam dare valeant Religioſis alloquendi Moniales ſeruatis certis regulis, & conditionibus, vt patet ex ipſo *Sacræ Congreg.* decreto, in quo ſic habetur, vt quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire licentiam cõcedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicumque Regulari vt Moniales ſibi in primo, & ſecũdo conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit. Id vero non aliter quam ſeruata ad vnguem forma infra ſcripta; Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu, Quadrageſima, feria ſexta, ſabbato, & vigilijs, prædictaque licentia obtenta ab ordinario, & ab alio, ad quem ſpectet eam concedere, conſignetur Cõfeſſario ordinario monaſterij, qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & auſcultatrices de more, non autem aliæ aſſiſtant: prædictaque licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedatur, in libris Cãcellariæ eiuſdem Ordinarij annotetur. Quod ſi prędicti locorum ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter quam ſeruata forma ſupradicta licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentionis *S. D. N. & Sacræ Congreg.* tranſgreſſores, iudiciumq; reformident: Regulares autem in pœnis in ſupradicto decreto contentis, ac ſi nullam licentiã obtinuiſſent, eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, & arbitrio *Sacræ Congr.* ſeuerius puniendos *Romæ 12. Kalend. Decemb. 1623.* refert *Bonacina d. puncto 4. n. 4.* vbi n. 5. reſoluit Religioſum præfatis pęnis affici vnico acceſſu, quia decretum loquitur de accedentibus ſine licentia Sacræ Congregationis, non vero de frequentantibus, *& n. 6.* aſſerit Religioſum in conſcientia teneri has pęnas ſponte ſubire ante ſententiam Iudicis declaratoriam, ſi loquamur de priuatione vocis actiuæ & paſſiuæ, quia ad executionẽ huius pęnæ nulla hominis actio requiritur. *Coriolan. vero de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 2. n. 43.* aſſerit pęnam illam priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ taxatam à *Congreg. Illuſtriſſimorum DD. Card.* contra Regulares alloquentes cum Monialibus, ſi delictum eſt occultum, non teneri quem ſubire, nec ſe prodere in foro contentioſo, ſed procurare rehabilitationem ſecreto modo; vnde nec ſtatim debet officium ſuũ relinquere cum iactura ſuæ famæ & honoris, vt tenent *Cordub. Nauar. Sot.* & alij, licet in foro conſcientiæ ſecus ſentiat *Portel. in dubijs Regularibus verbo electio nu. 17.* ex traditis per *Soar. de legibus lib. 5. cap. 9.* maximè, *num. 5. & 6.*

Num. 75. in fine. adde. ¶ & hoc tempore euidenter hoc ipſum colligitur ex *Conſtit. Greg. XV. de exemptorum priuilegijs incip. inſcrutabili*, de qua ſupra *alleg. n. 9. in fin.* & ex decreto *S. Congr.* approbãte *S. D. N. Vrbano VIII. de anno 1624.* vt refert *Bonac. d. q. 2. puncto 4. nu. 8.*

Num. 76. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco, *Homob. de examine eccleſiaſtico tract. 11. c. 29. in fine.*

Num. 85. à linea 8. ibi, 18. *qu. 2.* adde. ¶ Si vero intrare præſumpſerint, afficiuntur excõmunicatione reſeruata, etiamſi ingrediantur abſque prętextu facultatũ, vt ex declaratione *Pij V. quam ex Alexandro Card. Cribello* refert *Quaranta*, reſoluit *Bonac. de clauſura Relig. q. 5. puncto 3. & ex praxi ſacræ Pęnitentiariæ*, probat *Filliuc. tract. 15. c. 5. q. 7. n. 118.* licet illi non adhæreat *Soar. de Relig. to. 4. lib. 1. c. 7. n. 8.* Religioſi vero qui faciunt, aut permittunt fęminas ingredi ſua monaſteria prætextu facultatum à ſummo Pont. vel ab alijs conceſſarum incurrunt excommunicationem Papę reſeruatã, & priuationem dignitatum & beneficiorum, inhabilitatem ad illa, & alia in poſterum obtinẽda, vt expreſsè patet ex Motu *Greg. XIII. incip. Vbi gratia.* Alij vero Religioſi, qui fęminas in monaſteria intromittere, vel admittere præſumunt, etiamſi fęminæ abſque prætextu facultatũ ingrediantur, incurrunt ipſo facto ſuſpenſionẽ à diuinis, & præterea priuationem officiorũ, & inhabilitatem ad illa, & alia in poſterũ obtinenda, vt expreſsè decernitur in *Conſtit. Pij V. incip.* Regulariũ perſonarum, obſeruant, & multipliciter declarant *Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 3. à n. 36. & Bonac. d. puncto 3. n. 2.*

Dubitari poteſt quid intelligatur nomine monaſterij in quod fęminæ intrare non poſſint; & intelligi to-

tum illud ſpatium quod intra monaſterij ſepta cõtine- A
tur, videntur *Fr. Emman. quæſt. Regular. to. 1. qu. 46. art. 1. Sanch. in præcepta Decalogi to. 2. lib. 6. c. 17. nu. 12. Bonacin. de clauſura Religioſ. q. 5. puncto 1. n. 1.*

Hortos Religioſorum contiguos ſubiectos eſſe clauſuræ, ac proinde in eos non licere mulieres introducere aſſerunt *Sorb. verbo ingredi 1. Sanch. d. c. 17. num. 15. Coriol. d. caſu 3. num. 30. verſ. tertio, Bonac. d. puncto 1. nu. 6. verſ. quinto.*

Sacriſtiam ad quam non patet aditus niſi per clauſtra monaſterij, ſubijci clauſuræ, ac proindè mulieres nullo modo illuc ingredi poſſe contra *Sanch. num. 17.* dicto loco obſeruant *Coriolan. d. c. 3. nu. 31. verſ. quæritur quarto, & Bonacin. dict. puncto 1. num. 4.* vbi *in verſ. ſi vero*, aduertit Sacriſtiam ſi duas habeat portas, vnã in Eccleſia exiſtẽtem, alteram in clauſtro Religioſorum, comprehendi nomine monaſterij, *& in verſ. in praxi, cum Sanch. dict. num. 19. ad finem*, in praxi non eſſe condemnandos illos Religioſos apud quos vſu receptum eſt, vt fœminas in Sacriſtiam cauſa Confeſſionum audiendarum, aut alia de cauſa admittant, quia non omnino perſpicuum eſt Sacriſtiam ſub monaſterij nomine comprehendi.

Infirmarias, ſeu domus deputatas ad recipiendos infirmos, vel ad excipiendos Religioſos tanquam hoſpites, non adſtringi clauſuræ, quia nomine monaſterij non comprehenduntur, non enim Conuentum habere & Eccleſiam, referunt *Sacram Congregat.* cenſuiſſe *Sorb. verbo ingredi num. 11. Sanch. d. cap. 17. numer. 19. Coriol. d. cap. 3. num. 29. verſ. quæritur ſecundo, in fine, Bonacin. dict. puncto 1. numer. 5.* Vtrum autem liceat introducere aliquam mulierem medicam in dormitorium pro curatione alicuius Religioſi infirmi? reſpondet *Coriolan. dict. cap. 3. num. 32.* quando infirmitas non poteſt aliter curari, niſi ope & arte illius, nec infirmus poſſet in Eccleſiam, vel alio extra venire, quod tunc licet mulierem medicam cum honeſtis perſonis aſſociatam cum licentia Prouincialis, vel Guardiani in infirmariam vbi Frater infirmus manet, introducere; aſſeritque idem dicendum videri, ſi quis Religioſus abſconderet pro aliquo bono fine aliquam mulierem, vt putà dum fugit perſequentes, qui ei ad vitam, vel ad honorem inſidiantur, quia pœnæ aſſignatæ in decretis ſummorum Pontif. prædictorum imponuntur contra eos, qui temerario auſu, & præſumptione eas introducunt.

—— ibidem in fine. adde. ¶ & expreſsè quod præfatæ Reginæ, Imperatrices, ac ipſarum filiæ poſſint monaſteria virorum ingredi, etiamſi nullum habeant priuilegium, tenent *Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. qu. 48. articul. 1. verſicul. circa quam Decretalem, Sanc. dict. capit. 15. numero quinto, Soar. to. 4. de Religio. lib. 1. caput. 7. numer. 5.* quos refert & ſequitur *Bonacin. de clauſur. Relig. q. 5. puncto 2. n. 5.*

Num. 86. in fine. adde. ¶ *Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 3. num. 33.* vbi *nu. 34.* quærit quid dicendum ſi Prælatus Regularis præciperet, vt fieret aliqua proceſſio extraordinaria, vt illius occaſione poſſent mulieres ad dicta loca intrare, an incurrat in pœnas? & reſpondet, quod licet *Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ fol. 511.* concludat, quod talis Superior non excuſatur de peccato, & de pœnis taxatis, ipſe tamen dicendum putat, quod talis non incurrat pœnas in decretis prædictis taxatas, ſed benè meretur puniri & grauiter, à Religione, *& num. 35.* aſſerit idem videri dicendum in tempore conſecrationis Eccleſiæ, ſcilicet quod tunc mulieres poſſunt ire ad omnia illa loca ad quæ vadit Epiſcopus cum proceſſione; dum tamen eant ſimul cum proceſſione, non autem ſi peractum ſit officium; quia ſi amplius non ſit proceſſio, non licet mulieribus ingredi clauſuram.

AD ALLEGAT. CIIII. Pag. 688.

NVM. 2. à linea 2. ibi, *collect. 519.* adde. ¶ *& in deciſio. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 340. part. 4. Ioann. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Regulares differ. 9. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 22. à nu. 7. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 8. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. cap. 5. de Regular. à nu. 48. Portel. in dubijs Regular. verbo Peculium.*

—— ibidem. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de examine eccleſ. tract. 12. q. 15. ſuſp. 3. pag. 454. Coriolan. de caſibus reſeruat. p. 2. caſu 4.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religionib. n. 28. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 340. num. 12. & deciſ. 390. à nu. 11. p. 4.*

Num. 4. poſt finem.

¶ Vtrum licitum ſit Religionum Prælatis concedere Religioſis peculium ad nutum eorũ reuocabile ad ſolos vſus honeſtos & pios, idque ex cauſa legitima? quæſtio dubia, in qua licet per *c. cum ad monaſterium, verſ. prohibemus, de ſtatu monac.* negatiuam ſententiã tenuerint *Felin. in c. cum M. n. 26. verſ. eadem reaſſumit, de conſtitu. & Carol. Tapia in auth. ingreſſi Cod. de ſacroſ. eccleſ. verbo ipſo ingreſſu c. 3. n. 54.* Affirmatiua tamen (cui tanquam probabiliori adhæreo) communior & receptior eſt, eãque ſequuntur *Nauar. commento 2. de Regularib. n. 14. & commento 3. n. 27. & conſ. 20. n. 5. de regul. in antiq. alias conſ. 14. n. 5. de ſtatu monach. in nouis Fr. Emman. q. regu. to. 3. q. 29. art. 6. & in ſum. to. 2. c. 31. nu. 3. in initio, Beja reſponſ. caſuum cõſcientiæ p. 4. caſu 17. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 12. q. 1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. to. 1. q. 28. art. 8. Sanch. d. lib. 7. c. 22. n. 5.* aſſerentes text. *in d. c. cum ad monaſterium*, in contrarium allegatum interdicere regulariter, & vniuerſaliter concedi Religioſis peculium propter eorum importunitatem, & leues cauſas, ſecus quando ex cauſis grauibus & iuſtis.

Sed dubium remanet an per *Concil. Triden. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 2.* hoc ſit correctum? Duæ ſunt opiniones; Prima ait huiuſmodi peculium, quod cum cõmuniori, Religioſo concedi poſſe ſupra annuimus, iam non eſſe licitum, quam ſequuntur *Fr. Emman. in ſum. to. 2. c. 31. n. 3. verſ. tenero digo, & d. q. 29. art. 12. Valent. 2. 2. diſp. 1. q. 4. puncto 3. col. 2. corol. 4. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Moniales, §. 2. Tap. in d. auth. ingreſſi verbo ipſo ingreſſu c. 3. n. 55. Molin. de Iuſtit. trac. 2. to. 3. diſp. 276. col. pen. verſ. vtrum autem, Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. p. 4. dub. 5. n. 30.* Secunda vero, cui tanquã probabiliori adhæreo, tenet non eſſe correctũ per decretũ Concilij dicto loco, cum in eo nihil noui Iuris inducatur, ſed ſolum confirmentur ſtatuta iure antiquo *c. 2. & d. c. cum ad monaſterium de ſtatu monach.* eamque tuentur *Nauar. d. cõmento 2. n. 15. & 18. & d. conſ. 24. n. 6. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. c. 5. n. 53. Fului. Pacian. conſ. 36. à nu. 99. Ioan. de la Cruz de ſtatu relig. lib. 1. c. 3. dub. 3. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 8. q. 30. Sanch. d. lib. 7. c. 22. n. 11.* vbi *nu. 13.* reſoluit hodie licere ex iuſta cauſa concedere cuicunque Religioſo, licet non ſit officialis Ordinis, adminiſtra-

niſtrationem aliquorum bonorum ſtabilium nutu Superioris amouibilem. Quæ, & quotnam ſint cauſæ rationabiles ob quas iuſtè aliquibus Religioſis peculium concedi poſſit; oſtendunt *Barthol. à S. Fauſto dict. lib. 8. quæſt. 32. Sanch. d. cap. 22. à num. 20.* Peculium conceſſum Religioſo debere eſſe moderatum, & non ſuperfluum ait *Sanch. d. c. 22. num. 17.* & arbitrio, ac præfinitioni Superiorum ſtare debere Regulares quoad mobilium ſuperfluitatem, vel conuenientiam, niſi de exceſſu arbitrij conſtiterit habita tamen ratione perſonę, officij, & Regularis ſtatus paupertatis, quam profeſſi ſunt, & cæterarum qualitatum refert deciſum *Armend. d. loco num. 84.*

Ex quibus omnibus infertur Monialibus non licere poſſidere propria, & ſiquid legatum, relictum, datum, donatum ve fuerit, vel earum labore, aut induſtria partum, tradi debere Abbatiſſæ, quæ ex eo primū Monialis ipſius, cuius cauſa id quæſitum eſt, neceſſitati prouidebit, reliquum conferri debebit in vſum monaſterij, ita deciſum refert *Armend. d. l. 7. de Religionib. num. 74.* vbi *n. 77.* pariter reſolutum aſſerit Moniales, & cæteros Regulares, res etiam parui momenti ſibi donatas, aut aliàs acquiſitas vti proprias retinere non poſſe.

Secundò infertur Moniales, nec tanquam proprium poſſe poſſidere quod ſuis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus donatur, quamuis monaſteriū eſſet pauperrimum, vt per *Armend. d. l. 7. de Religionib. n. 75.* vbi tamen *n. 82. & 83.* obſeruat licere ipſis, clam vel ſuperiore inuito illa ſibi comparare, ſeu retinere ad indiuidui ſuſtentationem, ſi ille quantumuis requiſitus neceſſaria negauerit, vel ſubtraxerit.

Tertiò infertur licitam eſſe aliquarum Religionum conſuetudinem, in quibus ex Superiorum licentia certi annui redditus cuilibet Religioſo aſſignantur ad victum, & veſtitum, itaut ſi deeſt aliquid ipſi quærant, ſi autem ſupereſt, applicent pijs & religioſis vſibus, dūmodo Religioſi non excedant limites licentiæ illis cōceſſæ, & parati ſint reformationi legitimę faciendę obtemperare; ita tenent *Nauar. d. commento 3. num. 26. 27. & 32. Tap. d. verbo ipſo ingreſſu c. 3. nu. 45. & 59. Sanch. d. c. 22. num. 14.* vbi reſpondet ad *c. 1. ſeſſ. 25. de Regula. in Concil. Trident.*

Quartò infertur, licitè poſſe Monialē, cui externus centum aureos ad ſuum libitum expendendos conceſſit, de Superioris licentia alicui ſeculari eos tradere, vt viginti ſibi quotannis ſoluat, dum vixerit, atque ea defuncta centum illos aureos ſibi retineat, ſi ita Moniali conceſſi ſint illi centum aurei, vt concedens noluerit dominium in monaſterium transferri, ſed omninò cedere in Monialis vſum, & eadem Monialis acceptantis mens fuerit: ita docent *Cordub. in tract. caſuum conſciē. quæſt. 54. dub. vlt. Vega in ſum. to. 2. cap. 32. caſu 19. Fr. Emman. d. quæſt. 47. art. 15. & tom. 1. ſum. cap. 90. nu. 8. & 9. concl. 3. & 4. Sanch. d. lib. 7. cap. 22. nu. 16.* vbi aduertit quod quamuis *Fr. Emmann. d. cap. 90. num. 9. & Vega eo. loco* dicant hodie attento *Trident.* non licere Moniali ijs redditibus frui, loquuntur iuxta ſuam ſententiam habentem Ius commune correctum eſſe per *Concil. Trid. d. cap. 2.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ Ex diſpoſitione tamen inferiorum Summo Pont. nō licere Regularibus poſſidere, vel tenere agros aliaque bona ſtabilia, vel mobilia ſuperflua, ac proindè ſi propter talem licentiam poſſideant non excuſari à culpa, nec à pęna ipſo iure incurrēda refert deciſum *Armend. d. l. 7. de Religion. num. 64. & 65.*

Etiamſi ſuperior licentiā concedat iuſta aliqua de cauſa magnæ vtilitatis, vel neceſſitatis monaſterij, ſeu ordinis, vt poſt *Quarant. Petr. Nauar. Fr. Emman.* & alios reſoluit *Barthol. à S. Fauſto d. lib. 8. q. 31.*

AD ALLEGAT. CIV. Pag. 689.

Num. 13. à linea 2. ibi, *exaudietur*. adde. ¶ & hoc eſſe intelligendum quando habitum temere abſque cauſa dimiſit tradunt *Azor. d. cap. 4. quæſt. vlt. Sanch. d. lib. 7. diſp. 37. num. 3. Fr. Emman. to. 3. quæſt. 17. circa med. Bonacin. dict. puncto 10. diffic. 3. num. 1. Aloyſ. Ricc. d. deciſ. 48. num. 7. & 8. par. 4.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ *Bonacin. d. puncto 10. diffic. 4. n. 1.* vbi *nu. 2.* tenet diem illam computandam eſſe à die profeſſionis etiam in illo, qui tunc temporis laborabat ignorantia inualiditatis profeſſionis, aut alio impedimento.

Num. 18. à linea 21. ibi, *erit talis*. adde. ¶ Vnde nō eſſe in foro conſcientiæ verum profeſſum, & Religioſum, qui ob vim, metum, vel aliquid ſimile profeſſionem emiſit, ſi illam non ratificauit, & ſolum in foro externo præſumi eſſe Religioſum docent *Nauar. conſ. 23. nu. 5. & conſ. 89. nu. 6. & 7 de Regular. Henriq. in ſum. libr. 11. c. 6. in commento & c. 8. §. 9. in com. Sanch. d. lib. 7. diſput.* ro Conſcientiæ non teneri etiam poſt lapſum quin- *37. n. 9. Sanctarel. d. q. 48. num. 18.* Et ita in eodem foquennij ex vi voti ſeruare occultè regulas Religionis, nec vota ſecluſo ſcandalo tradunt *Azor. p. 1. libr. 12. c. 5. q. 1. Fr. Emman. in ſum. par. 2. c. 92. concl. 5. Sanch. d. diſput. 37. num. 36. Sanctar. d. quæſt. 48. à nu. 24. Bonacin. d. puncto 10. diffic. 1. nu. 1.*

Num. 19. à linea 23. ibi, *vnica*. adde. ¶ nec diſplicet ſi ſecundum receptam DD. ſententiam teneant Religioſum volentem ratificare priorem profeſſionem irritā, fieri verum Religioſum, nec requiri, vt annum nouitiatus iteret, cum *Nauar. conſ. 27. numer. 2.* de Regular. *Azor. d. lib. 12. cap. 1. quæſt. 6. verſ. ſi quæras, Bonacin. de clauſura Relig. quæſt. 2. puncto 10. diffic. 1. numer. 5. Sanctarel. dict. quæſt. 48. numer. 33. cum ſeqq.* & ſatis eſſe ſi ipſe eam ratificet, nec requiri conſenſum, & acceptationem de nouo Superioris, cum *Nauar. Sorb. Fra. Emman.* & alijs tenent *Sanctarel. dict. quæſt. 48. nu. 30.* contra *Sanch. d. lib. 7. diſp. 37. nu. 64. & libr. 2. diſput. 35. nu. 4. & Bonacin. d. puncto 10. diffic. 1.* exiſtimantes in hoc caſu nō ſatis eſſe ſolo interno actu profeſſionem renouari, ſed oportere iterum profeſſionem recipi actu externo, & monaſterij Superiore denuo admittente.

Num. 20. à linea 1. ibi, *Aduertendum*, adde. ¶ in præſentiarum eſt, inhabiles ad profitendum, puta habentes perpetuum impedimentum, poſſe reclamare etiam tranſacto quinquennio, nec *Concil. Tridens. dict. capit. 19.* loqui de huiuſmodi perſonis, vt obſeruant *Nauar. conſil. 27. numer. 12. & vltim.* de Regularibus, *Sanctarel. d. q. 48. n. 36. Bonac. d. puncto. 10. diffic. 4. n. 7.* Vnde.

—— ibidem in fine. adde. ¶ Verum contrarium illius, quod dicimus ſupra in principio numeri anteced. verius, & receptius eſt in profeſſis ſine illa perquiſitione, ac informatione, & per plures annos cum habitu profeſſorum commorantibus, actuſque publice verā profeſſionem indicantes exercentibus, ex quibus inſurgere aliam tacitam profeſſionem per *cap. 1. de Regular. in 6.* tenent *Nauar. in cap. Statutum eod. tit. num. 37. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 85. à num. 5. Fr. Emmann. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 12. art. 1.* Hinc autē tacitæ

profeſſioni ne dum non obſtat *Concil.Trid.* prout non obſtare ex receptiſſima omnium ſententia tradunt *Nauar.conſ.35.nu.2.de Regular.Sanch.de matrim.lib.7.diſp.37.nu.Fr.Emman.d.q.17.art.1.verſ.nec hæc tacita,et Fr.Ludou.Miranda in man.Prælat.to.1.quæſt.24.art.12.* ſed etiam plurimum faciet cum *ſeſſ.25.c.19.de Regular.* expreſsè ſit ſancitum non poſſe Religioſum poſt quinquennium contra profeſſionem reclamare, ex lapſu autem ne dum quinquēnij, ſed plurium annorum videtur inducta, vel noua profeſſio tacita ſecundum *Frat.Emman.d.q.17.art.17.in fine*, vel ratificatio antecedentis profeſſionis expreſſæ iuxta opinionē Sanch.*d.lib.7.diſp.37.nu.6.* Nec prædictis videtur obſtare Cōſtitutio illa ſecunda *Sixti, dum in verſ.ſed cum eadem ratio*, reuocat & infringit quaſcumque tacitas profeſſiones, niſi & in ipſis fuerit adhibita forma inquiſitionis, & informationis ab eo Pont. præſcripta, ob quam Cōſtitutionem etiam poſt quinquennium poſse profeſsū reclamare aduerſus ſuam profeſſionem abſque dictis informationibus omiſsam, & terminum quinquennij à Concilio præfixum tali caſu non obſtare firmat *Fra.Emman.d.q.17.art.12.verſ.aduertendum*, vbi & à Senatu ita fuiſse iudicatum atteſtatur, & etiam *Sanch.d.diſp.37.nu.34.in princ.* Quia reſpondetur fęlic. record. *Clem.VIII.in ſua Conſtitut.edita ſub die 2.Aprilis 1602.* quæ eſt in ordine *conſtit.83.eiuſdem Pontificis* prędictas Sixti V. Conſtitutiones quoad eam partem in qua profeſſiones non præmiſſis diligentijs & informationibus emiſsas irritabant ad terminos Iuris communis reduxiſse, vt in §.3.*in fine*, & ſublato obſtaculo Conſtitutionis *Sixti V.* nihil eſt quod tacitam profeſſionem impedire poſſit iuxta diſpoſitionem Iuris communis ad tradita per *Caſſad.deciſ.8.n.6.& Caputaq.deciſ.314.n.5.cum ſeqq.lib.2.* & ita in his proprijs terminis dictum fuit in vna *Vlixbonen.profeſſionis 10.Decembris 1621.coram Reuerend.P.Merlino.*

AD ALLEGAT. CV. Pag.694.

NVM.1.à linea 3.ibi, erant; adde. ¶ *cap. monaſteria 18.q.2.Mandoſ.de ſignatura gratiæ tit. de exempt.ab Epiſcopis, verſ. omnes Eccleſiæ*, Trimſan. *Venetiæ deciſ.36.nu.2.lib.1.* latè *Cened. pract.& canonic.quæſt.lib.1.quæſt.26.num.1.*

Num.3.in fine. adde. ¶ *Fuſc. de viſit.lib.2.cap.15.ante num.1.Marc.Anton.Cucb. inſt.maior.lib.2.tit.6.nu.68.Cened.d.q.26.nu.3.*

Num.6.in fine. adde. ¶ & pluribus citatis DD. idem tenet Homobon.*de exam.Eccleſ.trac.12.cap.6.q.12.reſol.3.*

Num.12.à linea 15. ibi, *Epiſcoporum*, adde. ¶ prout eū citare videtur *Aſcan.Tamburin. in tract.de iure Abbatum,& Prælator.tam Regular. quàm ſecularium Epiſcopis inferiorum to.1.diſp.16.q.1.*

Vnde non à tempore B. Gregorij, ſed potius per eius ſucceſsores omnes Monachorum Congregationes & Religiones ex Speciali Sedis Apoſtol.gratia & Summorum Pōtif. benignitate plenariam ac omnimodam exemptionem obtinuerunt, vt patet ex libris priuilegiorum ſingulorum ordinum, ex quibus ſequentes notaui. Canonici Regulares præſupponuntur à Dięceſano cum imperio ſoluti in 1.2.3.*& 4. priuilegijs Paſchalis II.dicto ordini conceſſis relatis in eius priuilegiorum lib. in princip.*

Ordo Cluniacenſis exemptus fuit ab ordinariorum poteſtate per *Clement.IV. anno 1265. die 2. Nouembr. Pontificatus ſui anno 1.* vt habetur in eiuſdem Pontificis Bulla relata per *Rhenat.Chopin.monaſt.lib.1.titul.2.numero 20.*

Caſinen. Abbatia exempta fuit ab omnium Epiſcoporum & Ordinariorum iuriſdictione per priuilegia Sedis Apoſt. ei indultum à Zacharia Papa, qui Gregorio III.Summo Pont. ſucceſſerat, refertur in chronica Caſſinen.*lib.1.c.4.& apud Renat.Chopin.monaſt.lib.2.tit.1.n.4.* in margine. Nam licet ordo S. Benedicti exēptionem aliquo modo habere videretur iam à tēpore D.Gregorij Magni, vt colligitur ex *c. quam ſit neceſſarium,& c.ſeq.18.q.2.* tamē hæc Caſſinen. Abbatia omnimodam exemptionem à Zacharia Papa obtinuit, totam verò congregationem plenariè ab ordinariorū & aliorū iuriſdictione exemit Eugen. IV. vt patet ex eius Bulla incip. Regularem vitam *ſub dat. Bononiæ Pridie Kalend.Iulij anno 1436.Pontificatus ſui anno 6.& eſt 9. in Bullario nouo.*

Camaldulenſis congregationis exemptio adeſt in *Bullario nouo conſtitutione 11.Leonis X.ſub dat.Romæ. apud S.Petrum 4.Non.Iulij 1513.Pontificatus ſui anno 1. de cuius laudibus videatur Arnold.Vuion.Belg.p.1.ligni vitæ lib.1.c.22.cum ſeqq.*

Vallumbroſana cōgregatio licet à Paſcali II. & alijs Summis Pontificibus ſub Diui Petri, & Sedis Apoſtol. protectione recepta fuerit, omnimodam tamen, & plenariam omnium ſuorum monaſteriorum, ac locorum, & perſonarum exemptionem ab Ordinariorū, & aliorum imperio obtinuit ab Innocentio IV. incip. Innocentius Epiſcopus, ſub dat. Aſſiſij per manum Ioānis de Camezan Auditoris contradictarum S.R.E. Viceecancellarij Viceſgerentis 12. *Id. Iulij Incarnationis* Dominicæ anno 1213. de cuius laudibus vide Eudox. Lucatel. in vita S.Ioānis Gualberti *Caſſan.in catalog.p.4.conſid.51.Azor.p.1.lib.12.cap.21.q.2.Hieron.* Ro*man.de Rep.Chriſt.lib.6.cap.11.Miranda in man. Prælat.tom.1.quæſt.4.art.4.Soar.de Relig.tom.4.tract.9.lib.2.cap.3.num.8.*

Ciſtercien. Ordo ab omni diœceſanorum Imperio, & iuriſdictione ſolutus fuit ab Alexandro III. Summo Pont. *Id.Nouembris anno 1161.Pontificatus ſui 3.* vt patet ex eius priuilegio *incip. Dilectis*, quod refert *Renat.Chopin. de ſacra politia forenſ.lib.2.titul.3.nu.5.* de quo latè agunt *Guid.Claraualleñ. Bernardus de Britto Luſitanus*, ..

Cœleſtinorum ordo ab omni Epiſcoporum iuriſdictione exemptionem & immunitatem obtinuit à Cœleſtino V. eius inſtitutore anno Domini 1244. *Kalend.* Octob. incip. Cœleſtinus, &c. *habetur in Bullario nouo Bulla vnica eiuſdem Pont.* & refertur à *Ren. Chopin. monaſt.lib.2.tit.1.nu.13.*

Sylueſtrinorum Ordo ab Epiſcoporum iuriſdictione immunem & exemptam reddidit Innocentius IV. qui eremum Sancti Benedicti de Monte Fano, eius Ordinis caput ſub Diui Petri, & Apoſtolicæ Sedis protectione ſuſcepit quinto Kalend. Iulij anno 1247. Pontificatus eius 5. de quo vide *S. Antonin. part. ſecunda, hiſtor. titul.15. capit.23.§. ſecundo, Caſſan.par. quarta, conſid.57. Azor.p.1.lib.12.cap.21. quæſt.20. Arnold. Vuion. vbi ſupr.lib.3.cap.41.Ioan.Lucid.lib.10. de temp. emendat.cap.7. Locatel. in vita S. Ioannis Gualberti libr.2.cap.27.*

Monachorum B.Mariæ Montis Oliueti Ordo omnimodam & plenariam exemptionem à dięceſanorum iuriſdi-

iuriſdictione habuit à Iulio II. per eius Bullam incip. Iulius Epiſcopus, pridie Non. Iunij 1507. Pontificatus eius 4. *habetur in Bullario nouo inter Bullas eiuſdem Pontificis in ord.* 12.

Monachorum B. Mariæ Montis Virginis Ordo etiã ab Ordinariorum iuriſdictione exemptus fuit, eiuſque principale monaſterium quod eſt totius Congregationis caput ſub Diui Petri, ac Sedis Apoſtol. protectione receptum fuit à Cœleſtino III. die 4. Nouembris 1197. Pontificatus eius anno 7. Cum vero hanc Congregationem Leo X. vnitam & incorporatam habuiſſet Sacriſtæ hoſpitalis Beatæ Mariæ Virginis Annunciatæ Neapolitanenſi, poſtmodum *Sixtus V.* per eius *Conſtit.* incip. Dudum felicis *record.* 27. *Auguſti anno Domini* 1588. Pontificatus ſui 4. eam à iuriſdictione dicti Sacriſtæ ſoluit.

Præmonſtratenſes ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti fuerunt per *Alexandrum V. anno Domini* 1409. *die* 31. *Iulij* Pontificatus ſui *anno* 1. vt refert *Renat. Chopin. de ſacra politia lib.* 1. *tit.* 3. *nu.* 7.

Carthuſienſiũ Ordo plenariam exemptionem, & immunitatem ab Ordinariorum, & aliorum iuriſdictione obtinuit à *Bonifacio IX.* vt in Bulla incip. Bonifacius Epiſcopus, 17. *Martij* 1391. Pontificatus ſui *ann.* 2. quæ eſt in Bullario nouo tertia in ordine inter Bullas eiuſdem Pontificis, de quo vide *S. Antonin. p.* 2. *tit.* 15. *cap.* 22. *Surd. tom.* 5. *die* 6. *Octob. Dionyſ. Carthuſ.* in opuſculo de laudibus Ordinis Carthuſ. *Caſſan. p.* 4. *conſid.* 62. *Fr. Emman. q. Regul. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 8. *Mirand. d. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 3. *Soar. de Relig. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *c.* 4.

S. Baſilij Ordo iam penè collapſus à *Gregorio XIII.* inſtauratus, atque ab Ordinariorum & aliorum iuriſdictione exemptus fuit, per eius Bullam incipien. Benedictus Dominus, *ſub dat. Kalend. Non.* 1579. Pontificatus ſui *an.* 8. quæ eſt 58. in ordine in noua *collect. Bullarij Fr. Emman.* Roderici *conſtit.* 12. *dicti Greg.*

Fratres S. Spiritus de Vrbe à Superioritate, & iuriſdictione omnium Prælatorum, & aliorum præterquam Magiſtri generalis exempti fuerunt à *Sixto IV.* per eius Bullam de *ann.* 1483. quæ habetur in Bullario nouo *conſt.* 22. *eiuſd. Pontificis.*

S. Antonij Viennen. Ordo exemptus eſt per multa priuilegia Summorum Pontificum, præſertim *Vrbani IV. Gregorij X. Benedicti XI. Nicolai IV. Martini V. Cæleſtini III. Pij II.* & aliorum, quæ confirmata fuerunt à *Clemen. VII. conſtit.* 2. *eiuſdem Pontificis in Bullario nouo.*

Prædicatorum Ordinem à multis Summis Pontif. exemptum fuiſſe teſtantur eorum priuilegia, & habetur in compendio Indultorum eiuſdem Religionis, & præcipuè à *Greg. XI.* per eius *Conſtit.* 7. in Bullario nouo, *& à Martino V.* vt refert *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 62. *art.* 3. de cuius amplitudine & ſanctitate agunt *Azor. d. par.* 1. *lib.* 12. *capit.* 23. *Fr. Emm. tom.* 1. *q.* 2. *art.* 2. *Soar. d. tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 6. *Miranda d. tom.* 1. *quæſt.* 4. *art.* 5.

Minorum Ordo à pluribus Summis Pontif. exemptus fuit, & præcipuè à *Clemente IV.* vt teſtatur *Fr. Emman. d. tom.* 2. *q.* 62. *art.* 3.

Cruciferi approbati, & ſub Sedis Apoſtol. protectione fuerunt recepti ab *Vrbano III.* vt conſtat ex eius *Conſtit.* quæ refertur in Bullario nouo, *Conſtitut.* 1. eiuſdem Pontificis.

Seruorum B. Mariæ Virginis Ordo ab Ordinariorũ iuriſdictione exemptus fuit ab *Vrbano VI.* vt habetur in Bullario nouo, *Conſtit.* 2. eiuſdem Pontificis.

A Minimorum Ordo receptus fuit ſub protectione Sedis Apoſtol. à *Sixto IV.* vt habetur in Bullario nouo, *Conſtit.* 5. eiuſdem Pontificis.

Theatini ſimiliter recepti fuerunt ſub protectione Sedis Apoſtol. & à iuriſdictione Ordinariorum exempti à *Clemente VII.* vt habetur in Bullario nouo *Conſtit.* 38. eiuſdem Pontificis.

Clerici Regulares S. Pauli Decollati ſub protectione Sedis Apoſtol. recepti fuerunt à *Paulo III.* vt habetur in Bullario nouo *Conſtit.* 5. eiuſdem Pontificis.

Societas IESV recepta eſt ſub protectione Sedis Apoſtol. ſimùlque exempta, ac multis priuilegijs munita à *Paulo IV. ann.* 1540. & *ann.* 1549. ex *Fr. Emman. citato loco.*

B Clericos Regulares de Somaſcha exemit *Sixtus V.* vt habetur in Bullario nouo *Conſtit.* 4. eiuſdem Pontificis.

Miniſtrantes infirmis eximuntur, & multis priuilegijs decorantur à *Gregorio XIV.* vt habetur in Bullario nouo *Conſtit.* 17. eiuſdem Pontificis.

Num. 14. in fine. adde. ¶ *Marc. Anton. Cuch. lib.* 2. *inſtit. maior. tit.* 6. *num.* 163. *Paul. Fuſc. de Viſitat. lib.* 2. *c.* 17. *à num.* 1. *& cap.* 20. *à nume.* 7. *Cened. pract. & canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 26. *nu.* 33. de cuius materia vide *Fuſch. de viſitat. lib.* 2. *c.* 20. *nu.* 16. *Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *à princip. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 223. *nu.* 4. *p.* 1. *& deciſ.* 231. *p.* 4.

Numer. 17. in fine. adde. ¶ refert me non citato *Aloyſ. Ricc. d. deciſ.* 281. *nu.* 4. *par.* 4.

C Num. 19. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. reſol.* 546. *in* 2. *edit. & in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 102. *nu.* 6. *verſ. verum p.* 4. ego ipſe *in collectan. ad c. vlt. nu.* 8. *de ſtatu monach.*

Num. 20. poſt finem. adde.

Ego ipſe in *collect. ad d. c. vlt. nu.* 8. refero me vidiſſe propria & originalia reſponſa *Sacræ Congregat. Concilij Trid. edita ſub die* 19. *Septembris* 1625. ad quædam dubia propoſita per D. Ioannem Cebicos Theſaurarium Cathedralis Eccleſiæ Manilæ Metropolitanæ Philippinarum, inter quæ quod attinet ad materiam *Concilij d. cap.* 14. ita legi cum *c.* 14. *de Regularib. ſeſſ.* 25. det normam Epiſcopo procedendi in caſtigando delicta Regularium, qui degunt intra clauſtra, & extra ea notoriè cum ſcandalo delinquunt, dubitatur an Epiſcopus ſtatim habita notitia delicta poſſit capere informationẽ, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de eodem delicto ignorantiam præſumere? Congreg. reſpondit, poſſe. Dubitabatur etiam an ſufficiat quod Epiſcopus vnica vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad caſtigandum ſubditi delictum: nam Religioſi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum, inſtante, aſſerunt neceſſe eſſe Epiſcopũ monere, ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus. Congregatio reſpondit ſatis eſſe, vt Epiſcopus ſemel inſtet Superiori Regulari, eique tempus præfigat ad eiuſdem Concilij præſcriptum. Deinde dubitatur, eo quod eodem *cap.* 14. Superiori Regulari præcipitur quod Epiſcopum certiorem faciat de punitione intra tempus ab eodem Epiſcopo præfixum, an ſufficiat quod Superior Regularis ad Epiſcopum mittat copiam tantum ſententiæ, vt Religioſi dicunt, vel debeat remittere acta omnia ſuper delicto acita ad effectum, vt Epiſcopum videre poſſit ſi in hoc adimpleta fuerint verba *Concilij in d. cap.* 14. vt ſeuere puniatur necne? Congregatio reſpondit non ſufficere, vt Superior Regularis ſententiam, aut etiam acta ad Epiſcopũ

transmittat,

vidiſſe teſtatur *Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo pro ceſſiones verſ. ad quartum*, quem refert *Cened. d. quæſt. 26. num. 18.*

Reſtat nunc videre, quam poteſtatem habeat Epiſcopus in Canonicos Regulares, ſi Eccleſia Cathedralis ſit Regularis, quarum plures in Anglia exiſtentes refert *Hoſt. in c. cauſam quæ, in princip. de iudic.* & duas in Sicilia, Panormitanam ſcilicet, & Montis Regalis, commemorat ibidem *Abb. ſub nu. 8. verſ. & dic quod in Sicilia*; in quo dubio communis & recepta eſt Doctorum traditio Epiſcopis competere omnimodam iuriſdictionẽ in Canonicos Regulares ſuæ Cathedralis, Abbatialis, & Epiſcopali ſimul vnitis potentijs, vt loquitur *Abb. in d. c. cauſam quæ nu. 10.* quem refert *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 18. nu. 14.* vbi *num. 7.* hoc intelligit, licet non ſit Religioſus, vnde in Epiſcopo repræſentatur duplex perſona, videlicet proprij, & veri Abbatis in his quæ concernunt inſtituta Regularia, vt firmat *Gemin. in cap. nullus Religioſus ſub nu. 7. verſ. in ead. glo. de elect. lib. 6.* & ſimul proprij Epiſcopi quoad reliqua ſcilicet non pertinentia ad Regularia inſtituta, vt patet *ex d. cap. nullus Religioſus*. Quo fit, vt dum confert Canonicatum, aut dignitatem in ſua Cathedrali Eccleſia non conferat tãquam Abbas, ſed tanquam Epiſcopus, neque enim eſt vllibi Iure cautum in Eccleſijs Cathedralibus Abbati competere ius conferendi, & propterea licet Epiſcopus etiam ibi ſit loco Abbatis, tamen dum actum collationis non exercet tanquam Abbas, ſed tanquam Epiſcopus, impoſſibile eſt, vt eundem exerceat tanquam in ſuum obedientiarium, vt firmauit *Rot. in Pampil. Theſaurariæ 23. Ianuarij 1617.* coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, cuius meminit *D. Lotter. d. libr. 1. q. 33. num. 118.* vbi *nu. 115.* ſubdit ex eadem ratione quod Canonicus Regularis prouiſus per Epiſcopum de Canonicatu, vel dignitate in Cathedrali Regulari, nõ poteſt amoueri per ſuperiorem Regularem.

Verum in his quæ ad regulam pertinent, Epiſcopus vicaria vti debet poteſtate Monachi alicuius tanquam melius verſati in ijs, quæ ad regulam huiuſmodi ſpectant, vt obſeruant *Ioa. And. & Gemin. d. c. nullus*, hincque dum viſitat, adhibet vnum Regularem ad minus, vt diſponitur in *Extrauag. debent ſuperioribus ſuis, de officio Ordin. inter communes*, nec tenetur explicare an quod faciat, faciat magis vt Epiſcopus quam vti Abbas prout docet *Panorm. in d. c. cauſam quæ ſub nu. 10. verſ. & etiam puto*, ſed quouis modo procedere poſſe cenſuit *Rot. deciſ. 69. nu. 6. p. 1. recent.* etiam priuatiuè quoad omnes alios Regulares *ex ead. Rot. deciſ. 121. num. 4. d. p. 1. recent.* etiamſi menſæ ſint ſeparatæ, vt *in d. deciſ. 69. num. 9.* refert *D. Lotter. d. lib. 1. q. 18. à num. 14.*

Præcipuam vero prærogatiuam habet ſtatus hic Eccleſiæ Regularis, vt ſi qui Clerici ſeculares in ea ſint recepti, vel recipiantur pro celebratione diuinorum, teneantur ij celebrare officium Regulare, nec ſint admittendi ad ſeculare, pro euitando ſcandalo, vt optime docuit *Vitalin. in Clement. vnic. ſub nu. 53. verſ. eodem modo, de celebr. Miſſar.* quem probauit *Rot. eadem p. 1. recent. deciſ. 79. num. 3.* vbi *num. 5. & deciſ. 84.* per totam *ead. p. 1.* ſubdit nec contrarium poſſe per Epiſcopum ſtatui, vt refert *D. Lotter. d. lib. 1. q. 18. num. 19.*

AD ALLEG. CVI. Pag. 707.

Num. 1. in fine. adde. ¶ *Monet. de Conſeruat. cap. 1. nu. 8. Laurent. de Peirinis in Conſtit. ſui Ordinis Minimor. tom. 2. conſtitut. 5. Gregorij XV. §. 1. numer. 2.*

Num. 12. in fine. adde. ¶ *Monet. d. c. 5. quæſt. 8. nu. 118. Laurent. Peirinis d. num. 10. in fine.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ Vicecancellarium vero Papæ, Camerarium, ſummum Pœnitentiarium, Clericos Cameræ, Auditorem Curiæ cauſarum dictæ Cameræ, Auditores Rotæ, Referendarios, Prothonotarios poſſe eligi in Conſeruatores, quia iſti omnes habent dignitatẽ, tradunt *Monet. de Conſeruat. c. 5. à num. 106. Laurent. de Peirinis citato loco num. 17.* Et de Archidiaconis, Archipresbyteris, Primicerijs, Præpoſitis, Decanis, & alijs habentibus, Eccleſiaſticam dignitatem idem tenet *Monet. d. cap. 5. quæſt. 7. nu. 88. 89. 91. 92. & 93. Laurent. de Peirinis citato loco num. 15.* vbi etiam de Priore ſeculari Eccleſiæ Collegiatæ.

Num. 15. à linea 5. ibi, *concluſ. 3. & 4.* adde. ¶ *Capell. Tholoſ. dec. 13. nu. 3. Paſſarel. in noi. priuileg. not. 31. verſ. tamen per priuilegium, Monet. de Conſeruatoribus capit. 5. quæſt. 2. num. 24.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ *Laurent. de Peirinis d. loco numer. 34. cum ſeqq.*

AD ALLEG. CXVII. Pag. 744.

Num. 11. poſt finem. adde; quæ ſequuntur.

¶ Poſt hæc ſcripta prodijt à Sacra Rota ſingularis deciſio ab Auditore mirabilis doctrinæ, & eruditionis extenſa, in qua omnia ferme in hac allegatione contenta, & tractata comprobantur, cuius copiam, quia multum ad rem facit, hic inſerere operæ pretium duxi.

R. P. D. PIROVANO.

Bracharen. fructuum 3. Decemb. 1627.

Dubitatum fuit, an fructus induſtriales & ciuiles ſpectent ad hæredem Archidiaconi, vel ad ſucceſſorem in beneficio: effectus autem huius diſputationis eo tendebat, quia Georgius hęres Archidiaconi per cuius obitum orta eſt controuerſia ſuper fructibus, obtinuit in partibus tres ſententias, pro quarum executione iuxta illarum conformitatem Signatura reſcripſit, & exinde *Rota coram bonæ mem. Burato 28. Aprilis 1625.* reſpondit conformes eſſe quoad fructus naturales, & executoriales relaxauit. Cæterum quia pro induſtrialibus, & ciuilibus non cadebat eadem conformitas, nũc de prædictis ſeparatim agitur, & eos viſum fuit Georgio hæredi ſpectare.

Nam quoad pertinentiam reſpectu recollectionis bene probatur, quia Bartholomęus Archidiaconus deceſſit *die 29. Nouembris*, de quo tempore iam fructus induſtriales omnes à ſolo ſunt ſeparati, ciuiles verò, qui ex re fructifera non proueniunt, & ſolent diœceſim percipi vſque ad illam diem ſpectabunt hæredi nulla habita diſtinctione quod nondum venerit dies eorum ſolutionis, ex quo attenditur an verè à ſolo fuerint ſeparati, vel in illa die obitus prædeceſſoris debiti ſint, prout hęc omnia firmantur in *Baren. fructuum coram Illuſtriſs. Card. Caualerio*, quæ eſt inter recentiores *240. par. 1. & plenius in Cremonen. fructuum 278. p. 2. recent.*

Quo verò an de iure pertineant ad hæredes beneficiati, regula eſt in contrarium, niſi conſuetudo aut facultas teſtandi aliter determinent, nam fructus etiam ſeparati à ſolo nondum tamen exacti ad ſucceſſorem in beneficio

beneficio pertinent, *Cald. conſ. 2. de peculio cleric.* quem A *Rot.* ſemper ſequuta eſt, vt *in cauſa nullius, ſeu Romana pecuniaria 15. Decembris 1585. & 4. Iunij 1593.* coram *Card. Blanchetto*, quæ eſt apud *Marchеſ. fol. 424. part. 1. & in Barchinonen. fructuum 8. Februarij 1610.* coram *D. meo Decano, & in Varmien. fructuum coram me 24. Ianuarij 1611.* & nouiſſimè *in Papien. fructuum 21. Februarij 1622. coram bon. mem. Remboldo.*

Viſum tamen fuit conſtare de generali conſuetudine Regnorum Hiſpaniarum quod hæredes beneficiatorum ſuccedant in fructibus à ſolo ſeparatis, & nondū exactis, quam *Rota* firmauit in pluribus Regnis ſub eodem nomine Hiſpaniæ comprehenſis, nempe in *Palen-* B *tina fructuum 26. Februarij 1580. coram Card. Lancellotto ſen.* quæ eſt in *Regno Caſtellæ, & in Regno Nauarræ in Pampilonen. fructuum apud* Guidobon. *deciſ. 50. & de Regno Cordubæ eſt alia deciſio coram Illuſtriſſimo Card. Caualerio in* Corduben. *beneficiorum 24. Februarij 1620. &* de Comitatu Cathaloniæ *in Barchinonen. fructuum 4. Iulij 1607. coram bonæ mem. Iuſto, & in eadem cauſa 10. Decembris eiuſdem anni, & 3. Decemb. 1610. coram D. meo Decano, & in* Gerunden. *fructuum 24. Maij 1599. coram bonæ mem. Iuſto.*

Non obſtat quod hæc generalis conſuetudo dici nō poſſit, probata ex conſuetudine aliorum locorum, dum C illa non extenditur de loco ad locum, quia argumentum non deſumitur ex locali conſuetudine, aut ratione illius ad extenſionem quoad alia regna, ſed ex multis regnis ad comprehenſionem aliorum eiuſdem regionis, inter quæ regnum Luſitaniæ comprehenditur, & pro eiuſdem locali conſuetudine multa concurrunt adminicula, quæ ad perficiendam probationem ſolent admitti. *cap. fi.* ibi, tanquam vehementer adminiculantes, *de ſucceſſ. ab inteſt. l. inſtrumenta*, ibi, adminiculis adiuuantur. C. *de probat. Guido Pap. deciſ. 441. Achil. deciſ. 1. de confeſſis*, Rot. *deciſ. 376. p. 1. recent.* nam datur vnus teſtis ex duobus in Curia examinatis, qui deponit de D hac conſuetudine in diœceſi Bracharenſi, & pro notorio allegatur quod in regno Portugaliæ, prout in alijs regnis Hiſpaniarum, non colliguntur ſpolia Clericorū à Collectoribus ordinarijs, ac demum de hac generali conſuetudine atteſtantur *Couar. in c. cum in officijs nu. 9. de teſtam. Nicol. Garc. de benefic. p. 2. c. 1. num.* 102. quorum dicta etſi de per ſe non releuēt ad perfectam probationem, cum non deponant de Curia in qua practicatur *Gabr. de probat. concl. 4. nu. 3.* attamen pro adminiculo tanquam de fama affirmantes poſſunt deſeruire. Quibus accedit Conſtitutio Synodalis non quidem de per ſe diſponens, vt fuit præſuppoſitum in ſupradicta deciſ. 18. Aprilis 1625. quia non poteſt Ordinarius ſtatuere contra ius commune *c. venientes, de iureiur. Felin. in c. quod ſuper his nu. 4. in 1. fallent. de maior. & obed. Rot. in Calaguritana de Oliuar. 22. Martij 1604. coram bonæ mem. Penia*, ſed tanquam acceſſoria, & inhærens conſuetudini, & adminiculans vniuerſalē regnorum comprehenſionem ſupradictam, quæ conſtitutio eo magis ad hanc probationem coadiuuandam videtur deſeruire, quia dantur duo teſtes bene concludentes de illius obſeruantia ab anno 1538. quo condita fuit à *Cardin. Henrico tunc Archiepiſcopo Bracharen.* abſque eo quod ſucceſſores in beneficijs conqueſti fuerint, nec Collectores manum appoſuerint.

Nec vim facit quod hæc obſeruantia debuiſſet probari obtenta in iudicio, & coram delegato Apoſtol. ſecundum *Pute. deciſ. 122. lib...* quia loquitur de ſtylo procedendi ſeruando iuxta ſtylum delegantis, non autem Ordinarij, cuius contraria obſeruantia debet probari in contradictorio iudicio, ex quo ſtylus Ordinarij non extenditur ad ſtylum delegantis: non autem loquitur de generali obſeruantia, qui eſt caſus noſter, quę probari poteſt ex ſolitis requiſitis, nempe vſu populi, frequentia actus, & diuturnitate temporis, quæ ponuntur per *Alberic. in l. quibus ff. de legib. Rebuff. de conſuet. numer.* 106. & ab alijs allegatis per *Maſcard. de probat. concl. 424. in princip.*

Non obſtat quod regnum Luſitaniæ non probetur comprehenſum inter regna Hiſpaniæ, quia & ratione ſitus eſſe eadem Coſmographi referunt & deſignant, & ratione dominij regnum Caſtellæ, prout ſunt alia Regna, Nauarræ, Valentiæ, Cathaloniæ, & Aragoniæ eadem diiudicantur, & idem teſtatur *Nauar. conſ. 1. nu. 1. de decimis.*

FINIS ADDITIONVM.

FORMVLARIVM

FORMVLARIVM
EPISCOPALE;

IN QVO VARIAE CONTINENTVR formulæ ad Epiſcopalem iuriſdictionem ritè & rectè exercendam maximè vtiles, & neceſſariæ:

AVCTORE

AVGVSTINO BARBOSA,

I. V. D. LVSITANO,

Protonotario Apoſtolico;

Nunc primùm in lucem editum.

AD LECTOREM.

CVM non ſemel in componendis litteris ad Epiſcopale munus ritè obeundum expediri ſolitis, errores quamplures fiant, ob multiplicem earum varietatem, qua Epiſcopi nouelli, & alij inexperti Vicarij quandoque minùs bene & iuridice vtuntur; vnde nullitates, & iurgia oriri ſolent in magnum vtriuſque partis detrimentum, ideò gratum me Epiſcopis facturum eſse cenſui, ſi principaliores formulas ad Epiſcopalem iuriſdictionem ritè & rectè exercendam neceſsarias, & opportunas in vnum redigerem libellum. Quapropter aliquas ſumma qua potui diligentia, caſtigatiores condidi, alias ex Actis Eccleſiæ Mediolanenſis, & Archiepiſcopali Bononienſi, quibuſdam mutatis collegi; ac demum nonnullas ad quindecim ferè, accepi à doctiſſimo D. Iulio Lauorio Protonotario Apoſtolico, & Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi D. mei Cardinalis Muti Auditore, Iuris vtriuſque conſultiſſimo, & à me multis nominibus commendando, cuius Formularium vniuerſale duobus tomis diuiſum, & innumeras penè in omni materia formulas continens propediem vt lucem aſpiciat, expectamus. Latina lingua, & ſub Epiſcopi nomine præſentes formulas proferendas eſse volui, licèt & vernacula lingua, ac de mandato, & cum ſubſcriptione Vicarij generalis, earum quamplures expediri ſoleant. In quo tamen cuiuslibet Epiſcopatus conſuetudines legitimè præſcriptas ſeruandas eſse admoneo. Sub Illuſtriſsimi & Reuerendiſſimi D. mei Roderici à Cunha Archiepiſcopi ac domini Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primatis nomine formulas haſce euulgandas eſſe cenſui, vt ſic Archiepiſcopatus illius, à quo originem duco, & doctiſsimi viri, ac vigilantiſsimi Paſtoris memoriam recolerem, cuius admirer-ne magis humanitatem nobilitati coniunctam, ac omnium litterarum ſcientiam, & rerum variarum cognitionem neſcio; Meritò igitur conſultòque illius vberioribus ſuperſedeo laudibus, quia felix, vt ille ait,

——dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremaque funera debet.

INDEX FORMVLARVM

Epiſcopalium, quæ hic continentur.

Alternatiuę acceptatio tripliciter ponitur, form. 89. 90. & 91.

Beneficij erectio cum reſeruatione iuriſpatronatus de aſſenſu Epiſcopi ob augmentum, form. 53.

Beneficij ſimplicis vnio facta Parochiali exigui redditus, form. 76.

Beneficij ſimplicis vacantis per liberam reſignationem de eo factam in manibus Epiſcopi, form. 74.

Beneficiorum ſimplicium vnio facta Collegio ſeminarij, form. 80.

Canonicatus & præbendę vacantium per obitum collatio facta per Epiſcopum familiari præſenti, form. 65.

Canonicatus, & præbendæ collatio vigore Bullarum Apoſtol. form. 66.

Canonicatus, & præbendę Eccleſię Collegiatę collatio, form. 67.

Canonicatus, & prębendę reſignatorum ex cauſa permutationis pro alijs Canonicatu, prębenda collatio, form. 73.

Capellaniarum duarum in Eccleſia Collegiata vnio cum diſmembratione fructuum alterius, form. 68.

Celebrandi licentia pro Presbytero abeſſe volente ad biennium, form. 32.

Celebrandi licentia pro Presbytero alienę diæceſis, form. 34.

Collatio Eccleſię Parochialis, form. 63.

Collatio Parochialis vacantis per aſſequutionem, ſeu ingreſſum Religionis, aut contractum Matrimonij, form 64.

Collatio facta familiari pręſenti de Canonicatu, & prębenda Eccleſię Cathedralis vacantibus per obitum, form. 65.

Collatio Canonicatus & prębendę, vigore Bullarum Apoſtolicarum, form. 66.

Collatio Canonicatus, & præbendę Eccleſię Collegiatæ, form. 67.

Collatio facta per Decanum, & Capitulum de capellania ad eorum collationem ſpectante, form. 68.

Collatio Parochialis vacantis per reſignationem ex cauſa permutationis, pro Canonicatu, & præbenda, form. 72.

Collatio Canonicatus, & præbendæ reſignatorum ex cauſa permutationis pro alijs Canonicatu, & præbenda de licentia Epiſcopi in cuius diæceſi ſunt. form. 73.

Collatio beneficij ſimplicis vacantis per liberam reſignationem de eo factam in manibus Epiſcopi, form. 74.

Confeſſoris ſecularis licentia, form. 23.

Confeſſoris Regularis licentia, form. 24. & alia 25.

Confeſſoris monialium licentia ad crates tãtum, ſiue allocutoria, form. 27.

Confeſſoris monialium licentia, neceſſitate vrgente intra clauſtra monaſterij miniſtraturi Sacramenta, form. 28.

Confeſſoris monialium licentia cum facultate caſuum Epiſcopo reſeruatorum, form. 29.

Confirmationis Sacramenti adminiſtratio indicitur, form. 22.

Confraternitatis erectio, form. 95.

Confraternitatem erigendi aſſenſus, form. 96.

Denunciandi in Eccleſia illum qui ad Ordines promouendus eſt, form. 3.

Depoſitarij deputatio, form. 57.

Dimiſſorię literæ pro Prima tonſura, form. 11.

Dimiſſoriæ litteræ pro Ordinibus minoribus, form. 12.

Dimiſſoriæ litteræ ad ſacrum ſubdiaconatus Ordinem, form. 13.

Dimiſſoriæ litteræ ad ſacrum Diaconatus Ordinem attenta abſentia Ordinarij petentis, form. 14.

Dimiſſoriæ litteræ ad ſacrum Presbyteratus Ordinem ſtante abſentia Ordinarij, form. 15.

Di-

Dimiſſoriæ litterę ad omnes ſacros Ordines ſtante Epiſcopi, & Ordinarij petentis abſentia, form. 16.

Dimiſſoriales litterę, quæ mihi Preſbytero Romam proficiſcenti conceſſę fuerunt, form. 33.

Diſpenſatio ſuper denunciationibus Matrimonij, form. 30.

Diſpenſatio auctoritate Apoſt. concedenda ſuper Matrimonio iam contracto ob aliquod impedimentum dirimens, form. 31.

Donationis iuriſpatronatus aſſenſus, form. 84

Edictum affigendum facta coram Epiſcopo præſentatione de beneficio iuriſpatronatus, form. 61.

Edictum pro examine Ordinandorum, for. 10.

Edictum de examine eorum qui Eccleſię Parochiali pręficiendi ſunt, form. 58.

Edicti pro viſitatione Cathedralis, form. 94.

Eccleſię Parochialis, vide Parochialis.

Erectio beneficij cum reſeruatione iuriſpatronatus de aſſenſu Epiſcopi ob augumentum, formul. 53.

Erectio Parochialis Eccleſiæ cum vnione beneficij ſimplicis, form. 54.

Erectio nouæ Parochialis cum diſmembratione alterius, form. 55.

Eleemoſynas colligendi facultas in Parochia tantùm pro Confraternitate, form. 39.

Eleemoſynam colligendi facultas in Vrbe & diœceſi, form. 40.

Eleemoſynas colligendi pro locis pijs facultas, form. 41.

Exactoris, & depoſitarij bonorum Eccleſię vacantis deputatio, form. 57.

Examinis, & approbationis ad Parochialem vacantem fides, form. 59.

Examinis, & approbationis in concurſu, & electionis ad Parochialem vacantem in menſe Apoſt. fides, form. 60.

Factoris deputati ad negotia, & res monaſterij monialium, licentia illud ingrediendi, form. 50.

Facultas euulgandi nomina eorum, qui Ordinis Sacramento initiandi ſunt, form. 2.

Fides examinis, vide examinis fides.

Functionum exercitarum litteræ teſtimoniales, form. 9.

Hoſpitale creandi, ſeu fundādi aſſenſus, for. 97.

Indictionis diei ſacræ Ordiuationis, form. 1.

Indictionis adminiſtrationis ſacramenti Confirmationis, form. 22.

Indulgentiarum conceſſio, form. 37.

Indulgentiarum conceſſio, qua vti debet Epiſcopus poſt ſolemnem benedictionem in Veſperis, & Miſſis cantatis, form. 38.

Informationes aſſumendi de veritate miraculorum facultas, form. 81.

Inſtitutio Eccleſiæ Parochialis de iurepatronatus, form. 62.

Iuramentum præſtandum ab admittendis intra clauſuram monaſteriorum monialiū, for. 52.

Iuriſpatronatus donati aſſenſus, form. 84.

Litterarum teſtimonialium pro Prima Tonſura à proprio Ordinario collata, form. 17.

Literarum teſtimonialium collationis Primæ Tonſuræ pro baſtando cum diſpenſatione ad minores Ordines, & beneficium ſimplex obtinendum, form. 18.

Litterarum teſtimonialiū collationis Sacri Ordinis Subdiaconatus ad titulum patrimonij, form. 19.

Litterarum teſtimonialium collationis ſacrorū Ordinum vigore Breuis extra tempora, formula 20.

Litterarū teſtimonialium Ordinis ſuſcepti in propria diœceſi ab alieno Epiſcopo de Ordinarij licentia, form. 21.

Magiſtri ſcholæ teſtimonium pro iis, qui ad minores Ordines promoueri volunt, for. 8.

Medico, & Chirurgo licentia conceſſa monaſterii monialium ingrediendi, form. 47.

Matrimonialium denunciationum diſpenſatio, form. 30.

Monialium profeſſionis recipiendæ facultas, formula 43.

Monialium monaſteria viſitandi facultas, form. 44.

Monialium monaſteria viſitandi facultas ex delegatione Apoſtol. form. 45.

Monialium monaſteria pro ingredientibus licentiæ, form. 46. *cum ſeqq.*

Monialium Confeßores, vide Confeſſores monialium.
Monitoriales ad finem reuelationis, form. 98.
Natalium, morum, & profeſſionis Fidei atteſtationes, form. 88.
Operarijs quomodo concedenda licentia ingrediendi monaſteria monialium, form. 48.
Oratoriū ſimplex conſtruendi facultas, for. 85.
Ordinationis Sacræ Indictio, form. 1.
Ordinum minorū dimiſſoriales litteræ, for. 12.
Ordinis Subdiaconatus dimiſſoriales litteræ, formul. 13. *& eiuſdem collatio, form.* 19.
Ordinis Diaconatus dimiſſoriales litteræ, formul. 14.
Ordinum ſacrorum collationis vigore Breuis extra tempora litteræ teſtimoniales, for. 20.
Parochialis Eccleſię erectio cum vnione beneficij ſimplicis, form. 54.
Parochialis nouę erectio cum diſmembratione alterius, form. 55.
Parochialis Eccleſię de iurepatronatus inſtitutio, form. 62.
Parochialis Eccleſiæ collationis litteræ, for. 63.
Parochialis vacantis per aſſequutionem, ſeu ingreßum Religionis, aut contractum Matrimonij collatio, form. 64.
Parochialis vacantis per reſignationem ex cauſa permutationis pro Canonicatu, & prębenda collatio, form. 72.
Parochialis vnio facta alteri ſimili propter earum paupertatem, form. 75.
Parochialis exigui redditus vnio facta de beneficio ſimplici, form. 76.
Parocho licētia conceſſa ſe abſentandi per triginta dies, form. 87.
Paupertatis atteſtatio pro ijs, qui ob illam in Romana Curia diſpenſationem in Matrimonialem impetrare intendunt, form. 82.
Pontificalia munera vt Epiſcopus in aliena diœceſi exercere poſſit facultas, for. 86.
Prædicatori quadrageſimali quomodo licentia concedatur, for. 35.
Prædicatori in Eccleſia Monialium quomodo licentia concedatur, for. 36.
Profeſſionis recipiendæ monialium facultas, formula 43.
Puellam recipiendi in monaſterium ad habitum Religionis facultas, for. 42.
Præbendarum aliquarū Eccleſiæ Collegiatæ inſignis ob tenuitatem ſuppreſſio, for. 79.
Præbendæ tenui dignitatis Eccleſię Cathedralis vnio quomodo facienda, for. 77.
Reſignationes etiam ex cauſa permutationis recipiendi facultas, for. 69.
Reſignatio facienda de beneficio per proprium Rectorē coram Epiſcopo cum eius admiſſione, form. 70.
Reſignatio facienda de beneficio per procuratorem coram Epiſcopo cum eius admiſſione, formula 71.
Seminario vnio, ſeu applicatio beneficiorum ſimplicium facienda, form. 80.
Suppreſſio aliquarum prębēdarum Eccleſię Collegiatæ inſignis ob tenuitatem, for. 79.
Synodus diœceſana quomodo habenda, for. 100.
Vicarij deputatio ad Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur, form 56.
Vicarij generalis Epiſcopi deputatio for. 92.
Vicarij generalis à Capitulo Sede vacante deputatio, for. 93.
vicarij foranei deputatio, for. 99.
villicis, ſeu colonis quomodo licentia cōcedenda ad ingrediendum ſepta Monaſterij Monialium, for. 49.
viſitandi monaſteria Monialium facultas, form. 44.
viſitandi monaſteria monialium ex delegatione Apoſt. facultas, for. 45.
vnio Eccleſiæ Parochialis quomodo facienda alteri ſimili propter earum paupertatem, formula 75.
vnio beneficii ſimplicis quomodo facienda Parochialis exigui redditus, for. 76.
vnio quomodo facienda tenui prębendæ deputatatis Eccleſię Cathedralis, form. 77.
vnio duarum capellaniarum in Eccleſia Collegiata cum diſmembratione fructuum alterius, form. 78.
vnio ſeu applicatio beneficiorum ſimplicium collegio ſeminarij form. 80.

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM ORDINIS SPECTANTIBVS.

CVM illa omnia, quæ ſacris Canouibus, Concilio Tridentino, Catechiſmo, & ipſo Pontificali Romano pręcipiuntur, ſeu traduntur de Sacramento Ordinis ritè adminiſtrando, & recipiendo legere, & cognita habere debeant, nõ ſolum qui paſtorale officium & miniſterium habent, ſed etiam quicumque ad Ordines ſiue minores ſiue maiores promoueri poſtulant, & ipſi etiam Parochi, quorum opera vti debent Epiſcopi in eiuſdem Sacramenti adminiſtratione, vt denunciationes fiant in Eccleſia, & alia plura parentur, & perficiantur, quę decretis Concilij Tridentini ſtatuta ſunt; ideo vt nihil prætermittatur eorum quę ad huius ſacræ functionis grauitatem pertinent, primùm ponam formulam edicti indictionis ſacrę Ordinationis, quam mox ſequetur quædam breuis inſtructio, qualiter ſe gerere debeant Parochi in denunciationibus, litteris teſtimonialibus, & alijs, quæ ſui muneris ſunt, erga Ordinandos præſtandis; deinde ſubſequetur formula alterius edicti, quo dies, locus examinis, & ratio ab examinatoribus ſeruanda promulgatur. Demum adijciam varias formulas litterarum teſtimonialium collationis, & dimiſſoriarum ad vnumquemque Ordinem ſpectantes: omnia ad præſcriptum S. Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 5. & 7. accomodata in hunc qui ſequitur, modum.

INDICTIONIS DIEI SACRÆ Ordinationis.

FORMVLA I.

D. Rodericus à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Archiepiſcopus & Dominus Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Auxiliante Domino Deo, ac Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, nos ex ſanctæ Matris Eccleſiæ inſtituto ſacram Ordinationem ſolemniter celebraturi, vt quicumque ad Ordines admitti petentes, paratiores, & præmiſſis ijs omnibus, quæ à ſacris Canonibus, & Concilio Tridentino præcipiuntur, accedant, hoc publico edicto vniuerſos, & ſingulos admonemus, nos generales clericorum Ordinationes in noſtra Metropolitana Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia celebraturos die ſabbati poſt.... quę erit dies..... Menſ.... præſentis anni. Omnes igitur & ſinguli incolæ Ciuitatis, & diœceſis Bracharenſis, ſeculares ad primam clericalem Tonſuram initiandi, aut ad minores, vel maiores Ordines promoueri cupientes, ante vnum menſem præcedẽtem dictas Ordinationes nomina, & cognomina ſua deſcribi faciant per N. Cameræ Archiepiſcopalis notarium à nobis ad id deputatum, ab eoque ſuſcipiant facultatem euulgandi eorum nomina: & deinde omnibus ijs teſtimonijs, facultatibus ſeu licẽtijs, & ſi opus fuerit, diſpenſationibus neceſſarijs muniti ſe præſentent coram RR. NN. & N. examinatoribus pariter per nos deputatis in loco, die, & hora quæ illis ſignificabuntur. Regulares verò quorumuis Ordinum Bracharæ, & per totam diœceſim cõmorantes. ipſi etiam ante menſem, vt ſuprà, faciant nomina ſua per eundem notarium deſcribi, & ſe præſentent coram dictis examinatoribus, ac illis oſtendant licentiam authenticam ſuorum ſuperiorum, & fidẽ de ætate probatam ab Ordinario loci, vbi baptizati fuerint. Itẽ de vita, moribus alijſque per prædictos examinatores videndis, & recognoſcendis. Exteri autem tam ſeculares, quàm Regulares, feria ſecunda & tertia pręcedentibus diem ſacrarum Ordinationũ, videlicet die.... Menſ..... ſe præſentent coram eiſdem deputatis examinatoribus cum ſuorum Ordinariorũ litteris dimiſſoriis, in quibus teſtimonium ſit de ætate & approbatione eorumdem ab eiſdem ſuis Ordinarijs facta. Quibus, omnibus, & ſingulis notum ſit, quòd elapſo dictorum dierũ termino nemo vlteriùs admittetur. Dat. Bracharæ Auguſtæ in Archiepiſcopali Palatio die.... Menſ..... An....

FACVLTATIS EVVLGANDI nomina eorum, qui Ordinis Sacramento initiandi ſunt,

FORMVLA II.

D. Rodericus, &c. Reuerende dilecte noſter. Pro noſtræ Bracharenſis Eccleſię vtilitate iam in proxima ſacra Ordinatione N. promouendum cenſemus, quemadmodum in Domino piè expetit. Quamobrem nos, fide, prudentia, circumſpectioneque tua confiſi, tibi N. his litteris mandamus, vt quamprimum die Dominico

eo feſtò ve intra Miſſarum ſolemnia populo frequenti in Eccleſia tua illius nomen & cognomen promulges, denuncies, deſideriumque pium exponas; deinde tu etiam abſque notario de eius ipſius natalibus, ætate, vita, ac moribus diligenter iuſſu noſtro inquiras, idque vtrûque ad præſcriptum inſtructionis inſertæ à te præſtari iubemus. De promulgatione autem, denunciatione & inquiſitione eiuſmodi, quam pręſtitiſti, & de eo item, ſi quid illo nomine, cauſa ve ad te delatum erit, litteras ſigillo tuo obſignatas ad nos accuratè mittas. Vale in Domino, Dat. Bracharæ Auguſtæ die..... Menſ.... Ann....

Pro obſeruantia ſupradicti mandati Illuſtriſſimi Domini Archiepiſcopi Parochus in præſentia duorum proborum virorum deferre debet cuilibet teſti iuramentum de veritate dicenda circa ætatem, natales, & habilitatem ordinandi: tunc ſeparatim & ſecretè coram illis duobus probis viris examinet quemlibet teſtem, & eius dicta ſcribat, illum ſic interrogando.

An nouerit N. qui fuit denunciatus in Eccleſia, & vult ordinari?

An cognouerit eius parentes, & quanto tempore, & qua occaſione nouit?

An ſciat, quòd dictus N. ſit eorum filius, & quomodo ſciat?

An ſciat, quòd eundem N. illi, quos eius parentes teſtatur, pro ſuo filio aluerint, tenuerint, ac tractauerint, & an communi voce & fama omnium eum pro talium filio haberi & reputari, ſine vlla ſuſpitione contrarij ſciat?

An ſciat quo anno, menſe, die ſit natus, & vbi natus ſit?

An ſciat eundem N. eſſe legitimè natum ex ijſdem parentibus, videlicet ex legitimo Matrimonio, & quomodo ſciat eoſdem parentes eſſe coniuges legitimos?

Rogetur etiam, an ordinandus careat rationis vſu, ſit irregularis, aut excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, hæreticus, aut de fide ſuſpectus, hæreticorum filius, cuius parentes in hæreſi mortui ſunt, & etiam ipſorum nepotes vſque ad ſecundam generationem per lineam maſculinam deſcendentes, aut vſque ad primam per lineam fœmininam, aut apoſtata, neophytus, ſimoniacus publicus, vſurarius publicus, condemnatus periurij cauſa, obligatus Curiæ, infamis, homicida, vel mutilans, aut qui homicidio, ſeu mutilationi cauſam dedit, miles qui bello interfuit vbi mors hominum ſucceſſit, qui in foro ſeculari criminalibus officijs eſt perfunctus, aut actibus criminalibus ſubſcripſit, ſeu interfuit, ex quibus ſententia ſanguinis euenerit, ſolemniter pœnitens, bigamus, coniugatus exceptis ijs, quorum coniuges in ſacra claustra monialium ſe receperint, ibique profeſſionem emiſerint, à ſpiritibus immundis vexatus, morbo caduco obnoxius, hermaphroditus, notabiliter deformis, & defectu aliquo corporis manifeſto notatus, membris captus, ratiocinijs obligatus, ſeruus, ſiue mancipium, peregrinus ignotus, officio aliquo infami & ſordido perfunctus, non confirmatus, promotus per ſaltum, vel furtiuè? De his qualitatibus Ordinandorum latè egi, Allegat. 10. numero 24. cum ſeqq.

DENVNCIANDI IN ECCLESIA illum qui ad Ordines promouendus eſt,

FORMVLA III.

EGo N. Parochus Eccleſiæ S. N. de mandato Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini N. Roderici à Cunha Archiepiſcopi denuncio N. qui ad Ordinem N. admitti petit: hortor igitur omnes & ſingulos, qui hîc adſunt, aut ad quos huius rei notitia peruenerit, vt ſi aliquod cognoſcunt Canonicum impedimentum, quominus idem ſuperiùs denunciatus poſſit ad ſupradictum Ordinem admitti, Chriſtiana charitate ducti me de omnibus certiorem faciant, &c. *commodiùs verò erit denunciare vulgari ſermone, vt ab omnibus intelligi poſſit.*

LITTERARVM TESTIMONIALIVM Parochi emanantium vigore facultatis euulgandi nomina Ordinandi,

FORMVLA IV.

EGo N. Parochus, ſiue Rector Eccleſiæ S. N. oppidi N. huius diœceſis Bracharenſis admonitus de Ordinationibus ſacris habendis ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D. Roderico Cunha Archiepiſc. Bracharenſi: & rectè perſpectis omnibus quę ab ipſius Amplitudine pręcepta ſunt, ſeu admonita, denunciaui in Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia N. ex Parochia mea, qui ad Ordinem N. promoueri cupit, & poſtulat, & de natalibus, de vita, & moribus ipſius certior fieri curaui, eumque ideoneum eſſe exiſtimo, quatenùs ex cognitis intelligere potui, qui ad prædictum Ordinem admittatur; fidemque facio illum ſæpiùs infra annum ſacrã Confeſſionem & Communionem frequentare ſolitum fuiſſe, & me ac reliquos doctrinæ Chriſtianæ miniſtros ſua opera & aſſiduitate iuuaſſe (vel ad Chriſtianæ doctrinæ ſcholam venire ſolitum eſſe, ſi minor ſit.) *In quorum fidem,* &c. mea manu ſuſcripſi, & ſigillo Eccleſiæ meæ Parochali muniui. Dat. in ædibus Parochialis Eccleſiæ S. N. hac die...

Si verò alicuius difficultatis impedimentum obeſſe videat, illud ante Ordinationis diē Illuſtriſſimo Archiepiſcopo ſignificet, neque teſtimoniales litteras ante conficiat, quàm ab eodem Illuſtriſſimo Domino, quid agendum ſit acceperit.

LITTERARVM TESTIMONIAlium de titulo patrimonij,

FORMVLA V.

CVm Ego N. notarius publicus ciuitatis Bracharenſis in actis meis habeam plura iura N... ex quibus conſtat, illum habere patrimonium verè; & pacificè poſſidere bona immobilia, quæ iuſta & vera æſtimatione quinquaginta millia numorum noſtratium pretio vendi poſſunt, & ſita ſunt in loco.... quorum redditus efficiunt ſummam viginti quinque aureorum numorum ſingulis annis percipiendorum, rogaueritque me notarium prædictum idem N. vt de hoc illi teſtimoniales litteras conficerem, cùm, vt aſſerit, ad Ordines Eccleſiaſticos cupiat promoueri, cautionemque idoneam præſtiterit de eis nō alienandis priuſquā illi ex Eccleſiæ reditibus, aut aliunde ſuppetat vnde arbitrio Ordinarij decenter viuat; propterea per præſentes litteras fidem facio, & atteſtor hæc omnia ita ſe habere vt ſupra dixi, & eas ſolito ſigno, meaque propria manu roboraui, hac die.... Menſ.... Ann....

De titulo patrimonij agit Conc. Brachar. IV. act. 2. cap. 6. & dixi ſupra alleg. 19. & 20.

PV-

PVBLICANDI BONA AD QVORVM *titulum quis ordinandus ſit Subdiaconus*,

FORMVLA VI.

NOueritis dilectiſſimi in Domino N. ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem promouendum eſſe ad titulum patrimonij illi aſſignati in & ſuper bonis & iuribus infraſcriptis, quæ ſunt valoris annui aureorum viginti quinque.... vt ipſe aſſerit. Quare ſi quæ fictio, vel alia fraus ſubeſt, vel aliud propter quod bona ipſa, & iura nõ pacificè & verè à prædicto N. promouendo poſſideantur, vel ſi quæ bonorum, & iurium ipſorum pars ære alieno, aliòve modo obſtricta ſit, vnde is deinde initiatus nõ habeat ſatis vnde viuat, ad me, vel ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum, ſeu ad eius Vicarium generalem quamprimum ſtudeatis deferre.

LITTERARVM TESTIMONIA- *lium de huiuſmodi bonis publicatis*,

FORMVLA VII.

ATteſtor Ego N. Parochus S. N. loci N. huius Archiepiſcopatus Bracharenſis, inter Miſſarum ſolemnia, dum frequens adeſſet populus me denunciaſſe, N. promouendum fore ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum patrimonij, ſeu bonorum immobilium infraſcriptorum valoris annui aureorum viginti quinque, videlicet.... vt ſi quæ ſubeſſent fraudes ſeu fictiones eo præſcripto deferrētur, neque hucuſque quicquam cõtrarium delatum fuit, quin ad eorumdem bonorum, & reddituum titulum ordinari poſſit. In cuius rei fidem, &c.

TESTIMONII MAGISTRI SCHOLÆ *pro ijs, qui ad minores Ordines promoueri volunt*,

FORMVLA VIII.

EGo N. qui approbatus, & emiſſa Fidei profeſſione Grammaticam, ſeu &c. doceo publicè in oppido Vimaranenſi, Bracharenſis diœceſis fidẽ facio N. qui ad Ordinẽ N. admitti petit, meum gymnaſiũ modeſtè frequentare ſolitum fuiſſe, bonę indolis eſſe, bonis moribus præditum, Chriſtianè educatum, & in litteris ſatis proficientem. In quorum fidem, &c. præſentes mea manu ſubſcripſi hac die....

LITTERARVM TESTIMONIALIVM *functionum exercitarum*,

FORMVLA IX.

EGo N. Parochus ſiue Curatus Eccleſ. Collegiatæ, &c. vel Parochialis, &c. S. N. præſentibus litteris teſtor, N. promotum Bracharæ ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo D. Roderico à Cunha ad Ordinem N. & meæ Eccleſiæ conſignatum, vt in ea eiuſdem ſuſcepti Ordinis functiones exerceret, ad præſcriptum eiuſdem Illuſtriſſimi Archiepiſcopi prædictas functiones ſingulis diebus Dominicis, feſtiſque in eadem mea Eccleſia exercuiſſe. In quorum fidem, &c. præſentes mea manu ſuſcripſi, & ſigillo Eccleſiæ prædictæ muniui, hac die.... Menſ.... Ann....

Vide Concil. Bracharen. IV. act. 2. cap. 2. & 3.

EDICTI PRO EXAMINE *Ordinandorum*,

FORMVLA X.

SCiant omnes, & ſinguli tam minores, quàm maiores Ordines ſuſcepturi, & ad illos promoueri cupientes, Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum D. D. Rodericum à Cunha Archiepiſcopum Bracharenſem, feria.... quæ erit.... huius menſis.... ſabbato, & feria.... ſequentibus & ſic in qualibet hebdomada diebus prædictis vſque ad diem celebrationis ſacrarum Ordinationum in Archiepiſcopali palatio ad præſcriptum Sacri Concilij Trident. adſcitis Sacerdotibus, & aliis prudentibus viris peritis diuinæ legis, & in Eccleſiaſticis functionibus exercitatis, examẽ Ordinandorum habiturum. Quapropter quicumque ad Ordines promoueri voluerint, hora & diebus prædictis adſint perſonaliter, & examini ſe ſubiiciant, nam nonniſi examinati, & approbati ad Ordines admittentur. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c. N. Vicarius generalis.

Deputati ad examinandos eos qui ad Ordines, ſiue minores ſiue maiores promoueri petunt, antequam ad examen articulorum veniant, inquirant ab eo, qui ad examen acceſſit, hæc quæ ſequuntur.

Quo nomine vocetur?

Cuias ſit?

Si Bracharenſis, aut diœceſanus, & cuius ſit Parochia?

An litteras habeat Parochi, in quibus teſtetur denunciatione à ſe ipſo facta circa natalia, vitam, & mores, quòd debitis temporibus Confeſſus fuerit, & Communicauerit, quod doctrina Chriſtiana ſcholas frequentauerit?

An ſi ad minores Ordines promouendus eſt, habeat litteras à Magiſtro ſcholæ in qua educatur, aut inſtituitur, ſimiliter de vita, & moribus teſtimonium afferentes?

Si beneficium aliquod habet, quale ſit, cuius redditus, an Bullas habeat, quas oſtendat, aut ſaltem legitimam fidem?

Si beneficium non habet, & ad titulum patrimonij promoueri petit, quod habeat patrimonium, & an litteras teſtimoniales patrimonij, & de bonis publicatis, ad quorum titulum ordinari velit?

Si aliquo Ordine initiatus fuerit, an habeat litteras teſtimoniales authenticas manu & ſigillo Epiſcopi munitas Ordinum ſuſceptorum.

An ab vltimo Ordine, quem ſuſcepit, ad eum quem nunc petit, debitum interceſſerit interſtitium?

Si Regularis ſit Brachara, aut in diœceſi commorans, an licentiam habeat ſuorum ſuperiorum, in qua teſtimonium ſit de vita, & moribus, & fides de ætate probata ab Ordinario loci vbi baptizatus fuit, & an ſimilibus habeat teſtimoniales litteras Ordinis ſuſcepti, ſi ad alium Ordinem promotus ſit?

Si ſit exterus tam ſecularis, quàm Regularis, an habeat litteras dimiſſorias ſui Ordinarij, in quibus appareat ab eo fuiſſe approbatum, & præcepta à Concilio Trident.

ſeruata

ſeruata eſſe, & an ſimiliter habeat litteras ſuſcepti Ordinis ſi in aliquo Ordine ſit conſtitutus?

His omnibus breuiter cognitis, ad examen ipſum venient iuxta decretum Sacri Concilij Trident. in quo quidem examine nullæ regulæ, nullique articuli ipſis præſcribi poſſunt, tam quia iuxta variarum examinandorum conditionem, ætatem, & profeſſionem non poteſt vniformis omnibus examinandi norma contuli, ſed hoc potiùs examinatorum prudentiæ, & circumſpectioni relinquendum eſt; tum etiam ne fortè exiſtiment examinandi, ſe de ijs tantum interrogandos fore, & circa alia quandoque ſcitu neceſſaria minimè laborandum, tum denique quia ex ipſis decretis Concilij Trident. idoneam examinis formam examinatores colligere poſſunt.

Nam vt habetur in eodem Trident. Concil. ſeſſ. 24. de reform. capit. 4. *Prima tonſura non initientur qui ſacramentum Confirmationis non ſuſceperint, & Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & ſcribere neſciant, quapropter hi diligenter ſuper doctrina Chriſtiana (quæ parua dicitur) examinandi erunt, vide ſup.* alleg. 11. numero primo cum ſeqq.

Et in eodem Concilio ſeſſ. 23. de reform. cap. 12. *ſtatutum eſt, vt minores Ordines ijs, qui ſaltem latinam linguam intelligunt, per temporum interſtitia conferantur, vt accuratiùs quantum ſit huius diſciplinę pondus poſſint edoceri. Vide ſupr.* alleg. 11. num. 6.

Et in eodem Concilio eadem ſeſſ. cap. 12. *deciditur, vt Subdiaconi & Diaconi ordinentur, habentes bonum teſtimonium, & in minoribus Ordinibus iam probati, & litteris & ijs quę ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi, &c.*

Et in eodem Concilio etiam eadem ſeſſ. cap. 14. *habetur, vt qui ad Presbyteratus Ordinem aſſumuntur, ij ſint; qui ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac miniſtranda ſacramenta diligenti examine præcedente comprobentur, &c, Concil. Brachar. IV.* act. 2, cap. 10.

Quapropter Examinatores dum hoc munere perfunguntur eiuſdem Concil. Trid. ſanctiones pro viribus ſectari conentur, & in vnoquoqe Ordine, quod ipſum Concilium ſpectauit, diligenter animaduertant, ne Theologicos articulos, aut alia grauiora extra Ordinum miniſteria examini immiſceantur.

DIMISSORIARVM LITTERARVM pro prima Tonſura,

FORMVLA XI.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. ſcolari noſtræ Bracharenſis dięceſis ſalutem in Domino, Tibi de legitimo Matrimonio, vt nobis conſtat, procreato, cuius vita, & morum per teſtificationes nobis factas comprobantur, quique etiam per examen iuſſu noſtro ſpecialiter factum idoneus nobis renunciatus fuiſti, vt à quocumque Catholico Antiſtite quam malueris, gratiam & communionem ſanctæ Sed. Apoſt. habente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de Ordinarii loci licentia Pontificalia exercente, ad primam clericalem Tonſuram ritè ac licitè promoueri poſſis, & valeas, facultatem concedimus, & impartimur. In quorum fidem pręſentes litteras manu noſtra ſignatas, ſigilloque noſtro munitas, & per notarium Cameræ Archiepiſcopalis ſubſcripta ei conceſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ die ... Menſ.... Ann,...

DIMISSORIARVM LITTERARVM pro Ordinibus minoribus,

FORMVLA XII.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. clerico noſtræ diœceſis, Salutem in Domino ſempiternam. Vt à quocumque Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſt. obtinente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de Ordinarij loci licentia Pontificalia exercente, quem malueris, valeas ſtatutis ad id temporibus, ad quatuor minores Ordines ſtante tua idoneitate, & noſtra diſpenſatione ſuper temporum interſtitiis, ob neceſſitatem, & vtilitatem Eccleſiæ, ritè facere promoueri, & harum ſerie tam dicto Antiſtiti præfatos Ordines conferendi, quàm tibi illos ſuſcipiendi licentiam damus, & concedimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERARVM ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem,

FORMVLA XIII.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N.....noſtræ Bracharen. dięceſis, in quatuor minoribus Ordinibus conſtituto, Salutem in Domino. Tibi de legitimo matrimonio, vt nobis cõſtat, procreato, cuius vita, & morum probitas per teſtificationes nobis factas comprobantur, quique etiam per examen iuſſu noſtro ſpecialiter factũ idoneus nobis renunciatus fuiſti, vt à quocumque, quem malueris, Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſtol. obtinente, in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de licentia Ordinarij loci Pontificalia exercente, ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum tui ſufficientis patrimonii, de quo nobis legitimè conſtat, liberè, ac licitè, ſeruata forma S. Concilij Triden. promoueri poſſis & valeas, & tam dicto Antiſtiti prædictum Ordinem conferendi, quàm tibi illum ſuſcipiendi tenore præſentium licentiam concedimus, & impartimur. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERARVM ad Sacrum Diaconatus Ordinem, attenta abſentia Ordinarij petentis,

FORMVLA XIV.

D. Rodericus, &c. Vt à quocumqne Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſt. habente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de licentia Ordinarij loci Pontificalia exercente ad ſacrum Diaconatus Ordinem ſtatutis à Iure temporibus promoueri valeas, eiſdem Antiſtiti præfatum Ordinem cõferendi, tibique illum ſuſcipiendi licentiam tenore præſentium concedimus, & impartimur; attenta tua à nobis abſentia, ac probitatis & morum teſtimonio, quod te abſente accepimus, & ſeruatis tamen ab eodem Antiſtite Sacri Concilij Trident. ſuper hoc decretis circa examen de te faciendum, approbationem legitimam & interſtitia, ſuper quibus Conſcientiam eius oneramus. In quorũ fidem, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERArum ad ſacrum Presbyteratus Ordinem ſtante abſentia Ordinarij,

FORMVLA XV.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N.... noſtræ Bracharenſis diœceſis in Diaconatus Ordine conſtituto, Salutem in Domino ſempiternam. Vt à quocumque quem malueris, Reuerendiſſ. D. Catholico Antiſtite gratiam, & communionem S. Sedis Apoſt. obtinente, & in propria, ſeu in aliena diœceſi de Ordinarij loci conſenſu Pontificalia exercente, ad ſacrum Preſbyteratus Ordinem iuxta Conſtitutiones Summorum Pont. ſacrorum Canonum, & S. Concilij Trident. ad titulum tui patrimonij, de quo nobis legitimè conſtat, dummodo ad id idoneus reperiaris, ſuper quo Conſcientiam dicti Reuerendiſs. Antiſtitis oneramus, promoueri poſſis, & valeas, ſtante noſtra abſentia, tenore præſentium dicto Reuerendiſs. Domino illum conferendi, tibique ab eo recipiendi, diſpenſantes quoad interſtitia propter Eccleſiæ vtilitatem ac neceſſitatem, licentiam concedimus, & gratioſè elargimur; de tua ætate, vita, & moribus, ac de proclamationibus in Parochiali Eccleſia diebus feſtis per Curatum factis, & nobis præſentatis fidem indubitatam facientes. In quorum, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERArum ad omnes Sacros Ordines ſtante Epiſcopi, & Ordinarij petentis abſentia,

FORMVLA XVI.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes noſtras litteras viſuris, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Cùm dilectus nobis in CHRISTO N.... noſtræ Bracharenſis diœceſis in quatuor minoribus Ordinibus conſtitutus, in eiſque legitimè verſatus, cupiat ad ſacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines quàm citiùs promoueri, illoſque propter noſtram & ipſius à dicta diœceſi abſentiam ſuſcipere minimè queat, nobis ſupplicauerit, vt eidem dictos Ordines ab alieno Antiſtite ſuſcipiendi licentiam concedere dignaremur. Nos igitur attendentes, petitionem hanc fore iuſtam, & rationi conſonam, eundem N. quem de legitimo Matrimonio natum, in ætate legitima conſtitutum, nullo vitio, crimine, defectu, irregularitate, vel alio ſimili Canonico impedimento, quod ſciamus, detentum, alicuius excommunicationis, ſeu alterius cenſuræ vinculo obſtrictum, ſed bonæ vitæ, conuerſationis, & famæ, optimiſque moribus ornatum eſſe comperimus, vt à quocumque quem maluerit, Catholico Antiſtite gratiam, & communionem S. Sedis Apoſt. habente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de Ordinarij loci licentia Pontificalia exercente ad dictos ſacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines in temporibus ad id à Iure ſtatutis, & ſeruatis interſtitijs à S. Cõcilio Trident. deſignatis, ad titulum patrimonij ſui cuius fructus, &c. de quo legitimè nobis conſtitit; dummodo quoad litterarum ſcientiam idoneus reperiatur, promoueri poſſit, & valeat, harum ſerie tam dicto Reuerendiſs. Antiſtiti dictos Ordines conferendi, quàm dicto N. illos ſuſcipiendi licentiam damus, & concedimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM TESTIMONIAlium pro prima Tonſura à proprio Ordinario collata.

FORMVLA XVII.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis fidem facimus, & atteſtamur, quòd nos hodie ſabbato quatuor temporum...... generalem Ordinationem in noſtra Eccleſia Metropolitana celebrantes dilectum nobis in CHRISTO N. ſcholarem noſtræ Bracharenſis diœceſis procreatum ex N. & N. coniugibus, de Parochia S. N. examinatum, & approbatum ad primam clericalem tonſuram ritè promouimus, & clericali charactere inſigniuimus, clericalique militiæ, ac Eccleſiæ S. N. adſcripſimus. in quorum fidem præſentes litteras noſtro ſigno ſigillòque munitas ei conceſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

LITTERARVM TESTIMONIAlium collationis primæ Tonſuræ pro baſtardo cum diſpenſatione ad minores Ordines, & beneficium ſimplex obtinendum,

FORMVLA XVIII.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis & ſingulis præſentes noſtras litteras inſpecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Notum facimus, & atteſtamur, quòd nos die ſabbati quatuor temporum die... Menſ... in Eccleſia noſtra Metropolitana ſacros Ordines celebrantes dilectum noſtrum N. ſcholarem huius noſtræ diœceſis ad hoc repertum idoneum intra Miſſarum ſolemnia charactere clericali inſigniuimus, ac primam clericalem Tonſuram illi contulimus: & cum eodem ſuper defectu natalium quem patitur, de Presbytero genito, & ſoluta, vt ad minores Ordines promoueri, & beneficium Eccleſiaſticum, cui cura non immineat animarum, ſi ſibi canonicè conferatur, recipere, & retinere liberè, & licitè poſſit, huiuſmodi defectu non obſtante, auctoritate noſtra Ordinaria diſpenſauimus, & per præſentes diſpenſamus. In cuius rei teſtimonium, &c. Dat. &c.

Epiſcopus cum illegitimis ad Ordines & beneficia quando poſſit diſpenſare ſup. alleg. 45.

LITTERARVM TESTIMONIAlium collationis ſacri Ordinis Subdiaconatus ad titulum patrimonij,

FORMVLA XIX.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis fidem facimus, & atteſtamur, quòd nos hodie ſabbato quatuor temporum die.... Menſ ... in Eccleſia

cleſia noſtra Metropolitana generales Ordinationes celebrantes, dilectum nobis in CHRISTO N. ad primam clericalem Tonſuram, cæteroſque minores Ordines iam promotum, in eiſque legitime verſatum, nunc ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum ſui ſufficientis patrimonij examinatum, & admiſſum ritè promouimus, eique dictum Ordinem contulimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM TESTIMONIALium collationis ſacrorum Ordinum vigore Breuis extra tempora.

FORMVLA XX.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Notum facimus per præſentes, dilectum nobis in CHRISTO N. noſtræ diœceſis Bracharenſis ad Primam clericalem Tonſuram, cæteroſque minores Ordines iam promotum, in eiſque legitimè verſatum, nobis quoddam Breue extra tempora nuncupatum S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. præſentari feciſſe, quod nos cum ea, qua decet reuerentia recepimus, tenoris ſequentis videlicet, &c. Quapropter nos Rodericus ſupradictus vigore dicti Breuis, & facultatis ſpecialiter in eo per S. D. N. nobis attributæ ſacros Ordines tribus Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus extra tempora à Iure ſtatuta dicto N. conferendi, in noſtra Capella ſita in Archiepiſcopali Palatio eundem N. procreatum ex N. & N. coniugibus de Parochia S. N. oppidi N. huius noſtræ diœceſis Bracharenſis idoneum repertum, & ad titulum beneficij ſufficientis ad quod erat arctatus, Dominica die, quæ fuit 8. Menſ...... ad Subdiaconatus, ſucceſſiuè die Iouis...... qua fuit celebratum feſtum S. N. ad Diaconatus; poſtremò verò Dominica N. Menſ. ..... intra Miſſarum ſolemnia ad Sacros Presbyteratus Ordines iuxta ritum, & conſuetudinem S. Romanæ Eccleſiæ in talibus fieri ſolitos duximus ordinandum, & promouendum, ac ordinauimus, & promouimus, ac promotum & ordinatum decernimus, & atteſtamur per præſentes. In quorum omnium & ſingulorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ die.... Menſ.... Ann.....

LITTERARVM TESTIMONIALium Ordinis ſuſcepti in propria diœceſi ab alieno Epiſcopo de Ordinarij licentia.

FORMVLA XXI.

D. N. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus N.... vniuerſis præſentes litteras inſpecturis fidem facimus, & atteſtamur, quòd anno Domini...... ſabbato quatuor temporum...... facultate, & ſpeciali mandato Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini, D. Roderici à Cunha, Archiepiſcopi ac Domini Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primatis, &c. generales Ordinationes in Eccleſia S. N. Bracharæ celebrantes dilectum nobis in CHRISTO N. procreatum ex N. & N. coniugibus de Parochia S. N. oppidi N. huius Bracharenſis diœceſis ad..... Ordinem ritè promouimus, eique dictum Ordinem de ſpeciali licentia præfati Illuſtriſſimi contulimus. In quorum fidem, &c. Dat. & actum vt ſupra, &c.

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM CONFIRMATIONIS SPECTANTIBVS.

EPISCOPVS quilibet Sacramentum hoc in ciuitate, vbi Sedem habet, ſingulis annis, in diœceſi verò quolibet tempore, & loco, dum ipſe perſonalem viſitationem peragit, adminiſtrare debet, cuius miniſterij dignitati, & ſanctitati vt ex omni parte reuerentia, cultuſque reſpondeant, hęc, quæ adijciemus, ab omnibus debent vti neceſſaria obſeruari.

De hoc Confirmationis Sacramento egi ſup. *Alleg.* 30.

INDICTIONIS ADMINISTRAtionis Sacramenti Confirmationis,

FORMVLA XXII.

NOtum ſit omnibus & ſingulis Parochis, Abbatibus, Rectoribus, &c. ciuitatis Bracharen. cæteriſque quibuſcunque in eadem ciuitate & dięceſi commorantibus, Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum Dominum D. Rodericum à Cunha, Dei & Apoſtolicę Sedis gratia Archiepiſcopum, ac Dominum Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primatem, &c. die..... cum tribus ſequentibus Sacramentum Confirmationis iuxta ritum S. Romanæ Eccleſiæ in Cathedrali adminiſtraturum, ideò quicunque intra huius ciuitatis & dięceſis fines habitantes, qui adhuc Confirmati non ſint, illud omnes ſuſcipiant, qui per ætatem idonei erunt, ſciantque, qui neglexerint, non ſine Canonicis diſciplinis poſſe illud prætermittere. Dat. Bracharæ Auguſtæ die... Menſ.... Ann...

Poſt

Poſtquam Parochus de conſtituto die Chriſmatis adminiſtrandi ex ſupradicta Illuſtriſſimi Domini Archiepiſcopi indictione admonitus fuerit, iis diebus, qui ſacram hanc actionem præcedent, eos omnes qui confirmandi ſunt in ſua Parochia perquirere debebit, & non ſolùm ipſos ſeparatim, ſed etiam vniuerſum populum ſuæ curæ, & cuſtodiæ ſpirituali commiſſum inter Miſſarum ſolemnia diligenter edocere ea omnia, quæ ad Sacramentum hoc ritè adminiſtrandum & recipiendum pertinere intelliget.

Quapropter etſi hæc indictio per ciuitatem & diœceſim in quibuſlibet Eccleſiis Parochialibus, aliiſque publicis locis affixa ſit, & ab ipſis etiam Concionatoribus iuſſu eiuſdem Illuſtriſſimi D. Archiepiſcopi diuulgata, non tamen ipſe Parochus ſuo muneri hac in re vlla ex parte deſit, ſed illam pariter inter Miſſarũ ſolemnia legere & declarare non prætermittat.

Atque vt paratiores fideles ad hoc Sacramentum ſe conferre poſſint illiuſque ſanctitatem, vtilitatem, & neceſſitatem rectè expendere ex Romano Catechiſmo, aliiſq. eccleſiaſticis Auctoribus colligere curet quædam præcipua ipſius capita, doceatque opportunè, quàm neceſſaria ſit huius doctrina Sacramenti, declaret nomen ipſum Confirmationis, ipſiuſque vim aperiat, quid inter Baptiſmum, & Confirmationem interſit, quæ ſit eius materia, quæ forma, quis miniſter eſſe debeat, quos effectus pariat, aliaque huiuſmodi, quæ tanquam incitamenta erunt, vt ipſi fideles eo præſertim tempore intelligentes ſe Chriſti milites fieri, ardentiore animo, totiſque viribus ad dimicandũ contra humani generis hoſtem, & contra peccata toto ſuæ vitæ tempore ſe comparent.

Et quia per hoc Sacramentũ Spiritus ſancti gratia in corda fidelium infunditur, hortetur in primis Parochus confirmandos vt eorũ vnuſquiſque, ſi ſint in idonea ætate, per ſanctam Confeſſionem illa purificet, & munda eiuſdem ſancti Spiritus vaſa, templaque efficiat. Hortetur inſuper, vt ſi fieri poteſt, ad illud recipiendum ieiuni accedant, aut ſaltem parcam & ſobriam corporis refectionem adhibeant. Moneat, curetque, vt tam Confirmandi, quàm Patrini in Parochialem Eccleſiam hora, dieque præſtituto conueniant, vnde ad illam Eccleſiam eundum erit, in qua Chriſma adminiſtrabitur, deuotè, & proceſſionis ritu, Crucis vexillo præcedente, eòque ordine vt mares à fœminis ſegregentur, tam inter eundum, quàm in ipſa Eccleſia, & priùs mares, quam fœminæ ad Cõfirmationem recipiendam accedant. Demùm hortetur vt quiſquis ad hoc Sacramentum accedit, ſiue Patrinus ſit, ſiue Confirmandus, modeſtè, & reuerenter depoſito omni armorũ genere eò ſe conferat, mulieres verò velato capite ſint; eamque pietatis, & religionis ſpeciem præ ſe ferant, quæ huius myſterii celebrationi à deuoto præſertim fœmineo ſexu debetur.

Cum Sacramentum hoc characterem imprimat, atque ipſum iterare ſit nefas, qui ſemel eo Confirmati fuerint, caueant ne illud iterum recipiant. Quòd ſi quis Confirmatum ſe eſſe ignoret, aut non meminerit, de hoc certior fieri diligentiſſimè ſtudeat à parentibus, aut affinibus, aliiſve, quos id ſcire poſſe exiſtimet. Si verò neque ab iis aliquid certi accipere potuerit, tunc re priùs cum Illuſtriſſimo Archiepiſcopo communicata, illius conſilium ſequatur. Nemo ſiue mas, ſiue fœmina ad Confirmationem recipiendam adducatur, qui annis ſeptem minor ſit natu, vt aliqua ex parte illius Sacramenti vim intelligere poſſit, cùmque adoleuerit, ſe illud percepiſſe reminiſcatur. Nemo item adducatur, aut ad idem Sacramentum accedat, qui non ſit ex diœceſi, niſi legitimam aliquam ob cauſam, quam Illuſtriſſimo Archiepiſcopo proponat, vt illa cognita, antequàm Confirmetur, ab eodem vel admitti, vel dimitti poſſit. Confirmandi verò omnes & ſinguli faſciam albam, mundamque ſecum afferant, qua poſt Confirmationem receptam Sacra illa Unctio donec exſiccetur, alligari debet, poſtmodum autem à fronte ablatam igni comburendam tradent, & per aliquos dies à capitis ablutione abſtinebunt. Afferant etiam ſcedulam ipſorum Parochorum ſubſcriptione cõmunitam, in qua nomina, & cognomina ipſorum Confirmãdorum, item patris, matriſque eorundem, & patrini, ſeu matrinæ, & Parochiæ in qua habitent, deſcripta ſint, in hanc quæ ſequitur formam. N. ætatis annorum...... filius, vel filia N. & N. de Parochia Sancti oppidi, vel loci N. huius diœceſis Bracharenſis Chriſmatis Sacramento Confirmari petit, patrinus erit N. ſiue Matrina erit N. ex parochia Sancti N. In quorum fidem, &c. hac die.... Menſ.... Ann... Ego N. Parochus Sancti N. manu propria.

In hoc Sacramento Patrinus, ſiue Matrina neceſſarius eſt, vnus tamen, aut vna tantum, neque enim admittuntur Patrinus, & Matrina ſimul, quemadmodum in Sacramento Baptiſmi; Eorum verò eſt de gerendo aduerſus Principem tenebrarum bello, Confirmatos inſtruere, & non ſolum ſpirituali opere, vbi neceſſe ſit, pro viribus iuuare, atque idcirco antiquiſſimi ritus obſeruatio illa myſtica eſt, vt Patrinus, ſiue Matrina dextra Confirmandum teneat, quem Epiſcopo offert, aut ſi iam adultus ſit, pedem ſuum ſuper dexterum Patrini, ſiue Matrinæ ponat, nempe vt intelligat ſe ad id vſque tempus imbecillè ſpiritualibus virib. fuiſſe, neque aduerſus Sathanã fortiter pugnare potuiſſe, niſi per hoc Sacramẽtum Confirmaretur, & ſuſtentaretur. Patrini & Matrinæ maiores natu eſſe debent ipſis Confirmandis, vt in officio ſuo erga eos, quos ſuſcipiunt, meliùs ſatisfacere poſſint; nec etiam qui ſacro Chriſmate nondum Confirmati ſunt, vel eo ipſo die quo confirmantur, item nec illi qui excommunicationis, aut interdicti vinculo irretiti ſunt, quìve item Paſcali tempore proximo ſacram Communionem non ſumpſerunt, nec verò præterea, qui in graui, publicòue peccato iacent. Viri pueros, fœminæ puellas ſuſcipere in hoc Sacramento debebunt. Iiſdemque eodem die duos, aut tres ad ſummum pueros, puellaſve ſuſcipere licebit, non autem plures.

Res porrò, quæ ad miniſtrandi huius Sacramenti vſum neceſſariæ apparabuntur, erunt hæ. Indumenta ſacra tum Archiepiſcopi, tum aſſiſtentium, Vaſculum Chriſmatis in pelnicula ritè & decenter accomodatum, lana goſſipina, ſeu bambacium ad vſum abſtergendæ frontis ſacro Chriſmate illitæ, cuius bambacii tanta copia parabitur, quanta ſatis videbitur pro ratione multitudinis fidelium ad Confirmationem ſuſcipiendam conuenientium. Mantilia duo vſui Eccleſiaſtico addicta, vnum ad abluendam, alteram verò ad abſtergendam frontem. Pelues duæ, vna ad bambacium colligendum, altera ad manus lauandas. Medulla panis ad abſtergendas manus, & manutergium. Cerei duo, qui præferentur Archiepiſcopo Sacramentum hoc miniſtranti. Vas aquæ ad alterum mantile madefaciendum.

Habeat vnuſquiſque Parochus librum, qui nulli alii vſui inſeruiat, niſi vt in eo deſcribantur nomina, & cognomina Cõfirmatorum patrumque & matrum parochiæ in qua habitãt, item ſimiliter Patrinorum, ſeu Matrinarum, necnon ipſius Epiſcopi adminiſtrantis, tum dies, menſis, & annus, & nomen ipſius Eccleſiæ in qua Chriſma fuit adminiſtratum in hanc formam. Liber Confirmatorum Sacramẽto Chriſmatis parochiæ ſancti N. die....Menſ....Ann... N. ætatis annorũ.... filius N. & N. ex parochia ſancti N. Chriſmatis ſacramẽto fuit Confirmatus ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Domino D. Roderico à Cunha Archiepiſcopo ac Domino Bracharæ. Patrinus, ſeu Matrina fuit N. ex parochia ſancti N. adminiſtratum verò fuit hoc ſacramentum in Eccleſia Collegiata, ſeu parochiali ſancti N.

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM POENITENTIÆ SPECTANTIBVS.

Qvamuis Presbyteri in ſua Ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, decernit tamen ſancta Tridentina Synodus ſeſs. 23. de reformat. cap. 15. *nullum etiam Regularem poſſe Confeſſiones ſecularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopo per examen, ſi illi videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, obtineat, priuilegijs & conſuetudine quacumque etiam immemoriali non obſtantibus: Quare viſum fuit mihi non inutile, formulas inſerere, quibus hæ licentiæ ſint concedendæ, & ſunt quę ſequuntur.*

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO ſeculari,

FORMVLA XXIII.

D. Rodericus, à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. dilecto nobis in Chriſto Presbytero N. præſentium tenore tibi per examinatores noſtros idoneo reperto, & per nos approbato, vt in Ciuitate, & diœceſi noſtra Bracharẽſi. (*ſi verò ſit reſtricta ad locũ vel Eccleſiam, dicatur, vt in loco N. ſeu in Eccleſia N.*) Confeſſiones fidelium audire, & pęnitentes abſoluere valeas, præterquã à caſibus & cenſuris nobis reſeruatis facultatẽ concedimus & impartimur. Te in Domino admonentes, vt quæ pro recta huius Sacramenti adminiſtratióne per ſacros Canones ſancita, vel à nobis ordinata fuerint, attentè perlegas, accuratèque obſerues. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ ex Archiepiſcopali Palatio die... Menſ... Ann...

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Regulari,

FORMVLA XXIV.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Ordinis S. N. præſentium tenore tibi à tuo ſuperiore nobis legitimè præſentato & per nos approbato, vt in ciuitate, & diœceſi noſtra in Eccleſia monaſterij, ſeu Conuentus Ordinis tui, vbi habitas, & in alijs item Eccleſiis quæ non ſunt Ordinis tui, dum tamen admoneas priùs Parochiæ Curatum, Confeſſiones fidelium audire & pœnitentes abſoluere valeas, præterquam à caſibus, & cenſuris nobis reſeruatis, & priuilegio tibi non conceſſis, facultatem concedimus, & impartimur. Te in Domino admonentes, & hortantes, vt quæ pro recta huius Sacramenti adminiſtratione per ſacros Canones ſancita, vel à nobis ordinata fuerint, attentè perlegas, accuratèque obſerues. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

LICENTIÆ PRO EISDEM PRImæ Claſſis Confeſſarijs Regularibus,

FORMVLA XXV.

D. Rodericus, &c. tibi dilecto nobis in Chriſto Fratri N. Ordinis S. N. à tuo Superiore legitimè præſentato, & à nobis approbato Pœnitentiæ Sacramentum in ciuitate & diœceſi Bracharenſi in *Eccleſiis tui* Ordinis, atque etiam grauiter ægrotantibus quorum Confeſſiones tu aliàs audire conſueueris in eorum domibus, monito priùs ipſius ægrotantis Parocho, vbi ægritudo non ſit repentina, aut mortis periculum non immineat. (quo caſu ipſo etiam non monito, volumus tibi licere, ita tamẽ vt quam primum Cõfeſſione audita, eundem certiorem facias, teſtimonio itẽ huiuſmodi Sacramenti per te miniſtrati manu tua ſubſcripto familiaribus infirmi relicto, vt medico exhiberi poſſit ad formam Conſtitutionis Pij Papæ V. Conciliorumque tum Prouincialium, tum diœceſanorum) miniſtrandi facultatem per... tenore præſentium concedimus, atque impartimur. Te in Domino admonentes, &c.

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Monialium,

FORMVLA XXVI.

D. Rodericus, &c. licentiam concedimus tibi N. Presbytero per examinatores noſtros idoneo reperto, & per nos approbato, vt in Eccleſia & monaſterio S. N. Confeſſiones Monialium audire, & ſecularium etiam, ſi quæ in eodem Monaſterio erunt, eaſque abſoluere valeas præterquam à caſibus, & cenſuris nobis reſeruatis, à quibus abſoluendi facultatem cum opus erit tibi impartiemur. In clauſuram Monaſterij non ingredieris, niſi ſuperpillicco & ſtola indutus, vt adminiſtres tantummodo S. Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Vnctionis, & ſpiritualem opem agonizantibus præſtes, quibus caſibus ſemper tuo hoc munere perfungeris, ſo-

ciatus

ciatus à duabus ex ſenioribus Monialibus, quæ cum Confeſſiones audis, te etiam videre poſſint, licet non audire. Caue, ne te Monaſterij, aut Monialis alicuius quibuſcumque negotijs immiſceas, nec ad crates, aut rotas colloquaris, niſi vt tantummodo petas, ea quę Eccleſiæ cultui, & diuinorum Officiorum celebrationi, aut Sacramentorum adminiſtrationi ſunt neceſſaria. Vocatus tamen vt aliquod præſtes ſpirituale cōſilium id effice ad crates, quæ clauſæ ſint, præſenteſque adſint Moniales auſcultatrices, & non aliter, ſub pœnis in Conſtitutionibus fœlic. record. Clementis Papæ VII. & aliorum ſummorum Pont. inflictis, & arbitrio noſtro infligendis. Te in Domino admonentes, &c.

De his Monialium Confeſſoribus, vide ſup. alleg. 25. numer. 68. cum ſeqq.

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Monialium ad crates tantùm, ſiue allocutoria.

FORMVLA XXVII.

DRodericus, &c. Concedimus licentiam tibi N. Preſbytero per examinatores noſtros idoneo reperto, & per nos approbato, vt poſſis in Eccleſia monaſterij S. N. Confeſſiones audire in Confeſſionali tantùm ad id deputato, tempore, & hora decenti poſt ortum ſolis, & vſque ad horam Completorij, quod Confeſſionale duas habeat claues, quorum altera ſeruetur ab Abbatiſſa, altera maneat apud Confeſſorem, nihilque extra Confeſſionem ibi agas, nec in alio loco poſſis abſque licentia Abbatiſſæ loqui cum illis Monialibus. Sacramentum autem Communionis miniſtrare non poſſis, niſi in loco, aut feneſtella conſueta cum debito cultu, & cæremonijs. Dona vero cuiuſcũque generis nullo colore à qualibet Moniali, ſeu alia intra clauſtra Monaſterij manente accipias, ſub pœnis, &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO CONFESSORE Monialium neceſſitate vrgente intra clauſtra Monaſterij miniſtraturo Sacramenta.

FORMVLA XXVIII.

DRodericus &c. Tibi N. Confeſſori & Curato Monialium S. N. à nobis deputato licentiam concedimus, vt iuramento priùs præſtito ſi infirma fuerit aliqua Monialis, atque in lecto iacens de licentia Abbatiſſæ intùs ſuperpelliceo, & ſtola, alijſque officio tuo neceſſarijs ſecum delatis, abſque vllo tecum ſocio poſſis ingredi clauſtra dicti Monaſterij, ſociatus ſemper duabus, aut tribus grauioribus Monialibus ad id deputatis, & dato campanulę ſigno, vt cæteræ omnes Moniales in tuo aduentu in Eccleſiam, aut cellulam ſuam ſe recipiant, tu ipſe verò comitatus, vt ſuprà recta via accedas ad cellam ægrotantis ad Confeſſionem audiendam, interimque Cameræ oſtium maneat apertum, peractâque Sacramentorum adminiſtratione ſtatim diſcedas. Quod ſi contingat eam mori, & ſepulturę tradi debere, tunc etiam cæmiterium funeris cauſa ingredi poſſis, non aliter ac ſuprà dictum eſt, ſub pœnis, &c. In quorum fidem, &c.

LICENTIÆ AMPLISSIMÆ etiam cum facultate caſuum Epiſcopo reſeruatorum pro Confeſſario Monialium,

FORMVLA XXIX.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Preſbytero, tibi cuius vita, & morum probitas per teſtificationes nobis factas probantur, vt Monialium Monaſterij S. N. Confeſſiones audire, eiſdemque Eccleſiaſtica Sacramenta poſſis, cum facultate caſuum nobis reſeruatorum, necnon prædicti Monaſterij clauſuram in caſibus vrgentis neceſſitatis atque Confeſſario alias permiſſis, ingredi, ſeruatis tamen quæ in Concilijs Prouincialibus, & Synodo diœceſana Bracharenſi, ac etiam decretis generalibus Viſitationis Apoſtolicæ Sacerdotibus, & Confeſſarijs Monialium præſcripta ſunt ad.... his noſtris litteris facultatem concedimus, & impartimur, &c. Dat. &c.

DE FORMVLIS AD SACRAMENTUM Matrimonij ſpectantibus.

SACRVM Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 1. *animaduertens, prohibitiones clandeſtinorum Matrimoniorum olim à Sacris Canonibus factas propter hominum inobedientiam non prodeſſe, & grauia peccata perpendens, quæ ex eiſdem clandeſtinis coniugijs ortum habent, præcipit, vt antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis feſtiuis diebus in Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia publicè denuncietur inter quos Matrimonium ſit contrahendum. Quod in hunc qui ſequitur modum fieri poterit:* Notum ſit omnibus, quòd N. ex Parochia S. N. contracturus eſt Matrimonium cum N. filia N. & N. huius Parochiæ, atque ideo ſi quis ſciat aliquod intercedere inter ipſos impedimentum conſanguinitatis, affinitatis, cognationis ſpiritualis, quæ in Baptiſmo, & Confirmatione naſcitur, aut cuiuſuis Canonicæ prohibitionis ob quam Matrimonium contrahere non poſſint, neque debeant, certiorem faciat me Parochum, aut Illuſtriſſimum D. Archiepiſcopum, ſiue eius Vicariũ generalẽ, &c. *Poſt tres denunciationes ſic factas in Eccleſ. Parochiali, vt ſuprà Parochus de illis fidẽ præſtabit ab eo ſubſcriptam, & Eccleſia Parochialis ſigillo munitam, hac videlicet forma.* Teſtor ego N. Parochus S. N. à me denunciatum fuiſſe in mea Eccleſia prædicta intra Miſſarũ ſolemnia Matrimonium contrahendum inter N. ex mea Parochia & N. ex Parochia S. N. infraſcriptis feſtiuis diebus, hoc eſt prima denunciatio die ...... ſecunda die.... tertia die... neque aliquod impedimentum cognitum eſt, quominùs Matrimonium celebrari poſſint. In quorum fidem, &c. die.... Menſ.... Ann... Ego N. Parochus, &c.

Quia verò aliquando probabilis debet eſſe ſuſpicio Matrimonium malitioſè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes, tunc Ordinarius ipſe ſi expedire iudicauerit, vt denunciationes ipſæ remittantur, poterit ex diſpoſitione S. Concilij Trid. dict. cap. 1. & Conc. Brachar. IV. act. 4. cap. 34. concedere licentiam contrahendi illis omiſſis, in hunc qui ſequitur modum.

DISPENSATIONIS SVPER denuntiationibus Matrimonij;

FORMVLA XXX.

D. Rodericus à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharę Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. iuſtis de cauſis animum noſtrum mouentibus his noſtris litteris facultatẽ tibi concedimus, vt tribus, vel ſaltem duobus teſtibus præſentibus N. & N. in Matrimonium (cum nullum ex informationibus oretenus ſumptis inter eos legitimum detectum fuerit impedimentum) coniungere valeas; ita tamen vt celebrato Matrimonio intra.... denunciationes tribus continuis feſtiuis diebus ex præſcripto Concilij Trid. fiant, & interim ſponſi ſe à carnali copula abſtineant, in reliquis verò forma ab eodem S. Cõcilio Trident. noſtriſque Prouinciali, & Diœceſana ſynodis præſcripta ſeruetur. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

DISPENSATIONIS AVCTORITATE Apoſt. concedendę ſuper Matrimonio iam contracto ob aliquod impedimentum dirimens,

FORMVLA XXXI.

D. Rodericus, &c. Dilectis nobis in Chriſto N. & N. ſalutem in Domino. Oblatæ nobis nuper pro parte veſtra petitionis ſeries continebat, aliàs vos in..... coniunctos inuicem Matrimonium cõtraxiſſe, illudq. poſteà conſumaſſe, in eodemq. ſic cõtracto Matrimonio legitimè viuere cupere, quia ſi Matrimonium inter vos non ſequeretur, grauia exinde ſcandala, & alia incommoda in animarum veſtrarum periculum poſſent veroſimiliter exoriri, tuque.... perpetuo diffamata, & forſan innupta remaneres. Verùm cum deſiderium hoc veſtrũ adimplere non poſſitis abſque Sedis Apoſt. diſpenſatione, propterea nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt vobis in præmiſſis de abſolutionis beneficio, ac diſpenſationis gratia auctoritate Apoſtol. nobis in hac parte conceſſa prout ex litteris S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. ad nos hac de re ſcriptis opportunè prouidere dignaremur. Nos igitur ſaluti animarum veſtrarum conſulere volentes, præmiſſis ex cauſis animum noſtrum mouentibus ſeu aliàs omni meliori modo, cum tu.... propter hoc ab aliquo rapta non fueris, auctoritate Apoſtol. qua fungimur in hac parte, vos à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti aliiſque Canonicis ſententijs, cenſuris & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occaſione vel cauſa latis, quibus quomodolibet ob inceſtus reatum, & exceſſus huiuſmodi innodati forſan exiſtitis, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluimus, & liberamus, iniuncta vobis ſalutari pœnitentia .... qua peracta, vt impedimento.... gradus huiuſmodi ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtol. cæteriſque contrarijs nequaquam obſtantibus matrimonium inter vos publicè, videlicet coram proprio parocho, & duobus, vel tribus teſtibus in Eccleſia, omiſſis tamen denunciationibus (quas hac vice ex gratia ſpeciali remittimus) contrahere, & in eo poſtmodũ remanere, liberè, & licitè poſſitis & valeatis auctoritate Apoſtol. harum litterarum ſerie diſpẽſamus. Diſtantiam verò..... *gradus prædicti vobis non* obſtare declarantes. Prolem ſuſceptam, ſi quæ ſit, & ſuſcipiendam, legitimam nunciando. In quorum fidẽ præſentes manu noſtra ſignatas, & per infraſcriptum notarium Cameræ Archiepiſcopalis ſubſcriptas, ſigilloque noſtro munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ.

DE FORMVLIS CONCEDENDÆ FACVLTATIS CELEBRANDI, ET PRAEDICANDI.

QVIA Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 16. in fine, *commendat vt nullus clericus peregrinus ſine commendatitiis ſui Ordinarii litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & ſacramenta adminiſtranda admittatur; pariterque* ſeſs. 24. de reform. cap. 4. *prope finem ſtatuit, vt nullus tam ſecularis, quàm Regularis cuiuſcumque Ordinis, contradicente Epiſcopo prædicare audeat; niſi Regularis ipſe, ſic, vt ſupponimus, in Eccleſia ſui Ordinis prędicare volens à ſuo Superiore de vita, moribus, & ſcientia examinatus, & approbatus ſit, ac cum eius licentia ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentet, ab eoque benedictionem petat antequam prædicare incipiat; illo ſuperaddito, quòd ſi in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, prędicare velit, vltra Superioris ſui facultatem teneatur licentiam Epiſcopi obtinere, vt ait idem* Trid. Conc. ſeſs. 5. de reform. cap. 5. *ideo formulas concedendi has licentias in hunc qui ſequitur modum, ſubiicio.*

LITTERARVM DIMISSORIALIUM Miſsæ Sacrum faciendi pro Presbytero abeſſe volente ad biennium.

FORMVLA XXXII.

D. Rodericus à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus ac Dominus Bracharæ, Hiſpa-

Hiſpaniarumque Primas, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Presbytero Bracharenſi Salutem in Domino ſempiternam: Tibi vt ad ciuitatem Vlixbonenſem, ac ad alia huius Regni loca proficiſci, ibique ſacrum facere, Confeſſiones Chriſti fidelium audire, aliaque diuina officia celebrare, de licentia tamen Ordinarij loci, ſeu illius Vicarij generalis, poſſis & valeas, hiſce litteris per biennium facultatem concedimus, & impartimur; atteſtantes te in ſacro Presbyteratus Ordine conſtitutum eſſe, non excommunicatum, ſuſpenſum, interdictum, ſeu Eccleſiaſticæ cenſuræ vinculo irretitum, nec de aliquo crimine ad præſens inquiſitum, vel diffamatum, quod ſciamus, ſed bonis moribus præditum. Quare teipſum omnibus in Chriſto Patribus Illuſtriſſimis & Reuerendiſſimis DD. Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Vicarijs, cæteriſque officialibus quibuſcumque quantum cum Domino poſſumus pro commendato per præſentes damus. In quorum fidem, &c.

LITTERARVM DIMISSORIAlium, quæ mihi Presbytero Romam proficiſcenti conceſſæ fuerunt,

FORMVLA XXXIII.

D. Alphonſus Furtado de Mendoca, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus ac Dominus Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primas &c. Omnibus, & ſingulis Illuſtriſſimis & Reuerẽdiſſimis Dominis ac DD. Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Prælatis tam ſecularibus, quàm Regularibus, ac eorum Officialibus, locum tenentibus, aut vicesgerentibus, ſeu quibuſuis alijs miniſtris, vbique terrarum exiſtentibus Salutem ac ſem piternam felicitatem. Notum facimus, & atteſtamur, quòd ex hoc Archiepiſcopatu Bracharenſi proficiſcitur Romã, atque in alias Orbis terrarum Regiones R. Doctor Auguſtinus Barboſa, oriundus ex oppido Vimaranẽſi huius diœceſis, ritè & rectè ordinatus, vir ſanè doctus, ac in iuris pontificij, Cęſareique facultatibus apprimè verſatus, cuius ac patris eius viri doctiſſimi cura, & opera libri in lucem iam editi in omnium ore cum communi vtilitate verſantur. Ipſe verò Auguſtinus bonis moribus prędítus, nullius criminis infamia laborat, nullo impedimento à ſacrorum in primiſque Presbyteratus Ordinis exercitio prohibetur; Eſtque homo ſtaturæ mediocris, coma capitis, ac barbæ rubra, cicatrice in ſiniſtra capitis parte locata, facie alba, ætatis circiter triginta annorum. Quare Illuſtriſſimas & Reuerendiſſimas Dominationes veſtras, Illuſtriſſimi præſules, voſque Dominos Officiales Reuerendiſſimos obnixè deprecamur, vt R. Presbyterum Auguſtinum Barboſam prædictum in veſtris ſingulis diœceſibus, ſeu Eccleſijs benignè ac charitatiuè recipi, ac tractari, eìque neceſſaria ad ſanctiſſimum Miſſæ Sacrificium peragendum, reliquoſque Ordines exercendo, curetis & iubeatis; ſimiliter & nos quicquid ab Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis Dominationibus veſtris, ac veſtris Officialibus, & miniſtris per ſuas nobis litteras fuerit iniunctum, ac commẽdatum, libentiſſimè ſuſcipiemus, & promptiſſimè exequemur. Dat. Bracharæ Auguſtæ ſub ſigno noſtro, ſigilloque huius Curiæ pridie Idus Aprilis anno à Natiuitate Domini M DCXX. &c.

FACVLTATIS CELEBRANDI pro Preſbytero alienæ diœceſis,

FORMVLA XXXIV.

D. Rodericus, &cæt. Dilecto nobis in Chriſto R. Presbytero N. diœceſis N. Salutem in Domino ſempiternam. Cognita ſacrarum cęremoniarum peritia tua, perſpectiſque Ordinarij tui litteris commendatitijs facultatem tibi cõcedimus ad menſes ..... Miſſæ Sacrum faciendi in Vrbis, & diœceſis noſtræ Bracharenſis Eccleſiis, quæ tamen monialium non ſint, conſenſu tamen earundem Eccleſiarum Rectorum, vel Vice Rectorum accedente, & dummodo in habitu & tonſura incedas, & in altari non petas eleemoſynam. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO PRÆDICAtore quadrageſimali,

FORMVLA XXXV.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes noſtras litteras inſpecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Cùm propriũ noſtri muneris ſit, animarũ noſtræ Brachar. diœceſis ſaluti conſulere, diuinique cultus incrementum ſemper curare, quadrageſimali tamen tempore commiſſo nobis gregi maiori ſtudio inuigilandum videtur. Quare cũ in oppido N. noſtræ dięceſis de idoneo concionatore à nobis pro futura quadrageſima prouidendum ſit, te R. Fratrem N. Ordinis S. N. de vita, morum integritate, ac ſcientia à tuo ſuperiore multipliciter commendatum, vt nobis per patentes ipſius litteras conſtat, præuia Fidei profeſſionis per te coram nobis emiſſione, verbi Dei Prædicatorem pro dicto oppido N. in toto quadrageſimali tempore facimus, deputamus, & nominamus; mandantes R. Rectori, clero, & populo dicti oppidi, vt benignè te recipiant, & in omnibus vt decet excipere curent: & inſuper tua ſtante approbatione tibi facultatem concedimus, vt durante dicto quadrageſimali tempore in prædicto oppido Sacramentum Pænitentię adminiſtrare, & Chriſti fidelibus peccata ſua confitentibus abſolutionem impertiri valeas cum facultate abſoluendi etiam à caſibus nobis reſeruatis à Dominica Palmarum per totam octauã Paſchæ duratura. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO PRÆDICAtore in Eccleſia Monialium,

FORMVLA XXXVI.

D. Rodericus, &c. Tibi R. P. N. Ordinis S. N. à Superiore tuo, & à nobis approbato facultatẽ concedimus, vt in Eccleſia exteriori monaſterij Monialium S. N. quæ clauſa ſit, nulliique auditores præſentes adſint, exceptis capellano, & ſocio tuo, poſſis ex ſuggeſtu verbum Dei die...... prædicare cum deuotione, & iuxta S. Eccleſiæ Romanæ doctrinam & peracta concione ſtatim ab Eccleſia diſcedas, nullo prorſus colloquio, aut quouis negotij genere ad crates, rotas, aut alia loca intermixto ſub quouis pietatis, aut etiam cõſanguinitatis prætextu, nec munere vllo etiam minimo accepto iuxta formam Bullæ fęlicis record. Clementis Papæ VIII. ſub pœnis arbitrio noſtro, &c. In quorũ fidẽ, &c. Dat. &c.

DE FORMVLIS CONCEDENDI INDVLGENTIAS PER EPISCOPVM.

NE *nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina eneruetur, ſtatuit* Concil. Trident. ſeſſ. 25. in decreto de Indulgent. *vt in illis concedendis moderatio iuxta veterem & probatam in Eccleſia conſuetudinem adhibeatur; Vetus autem conſuetudo deſumitur ex text.* in cap. cum ex eo 14. propè fin. de Pœnit. & remiſſ. *vbi decernitur vt cum dedicatur Baſilica non extendatur Indulgentia vltra annum, ſiue ab vno ſolo, ſiue à pluribus Epiſcopis dedicetur, & deinde in anniuerſario dedicationis tempora quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remiſſio non excedat, qua & in aliquibus feſtiuitatibus, ac poſt Veſperum, & Miſſam cantatam vtuntur Epiſcopi in hunc qui ſequitur modum.*

CONCESSIONIS INDVLGENtiarum,

FORMVLA XXXVII.

D. Rodericus Dei & Apoſt. Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes litteras inſpecturis, Salutem in Domino. Quanto frequentiùs fidelium mentes ad opera deuotionis inducimus, tanto ſalubriùs animarum ſuarum ſaluti conſulimus. Itaque de omnipotentis Dei miſericordia, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus vtriuſque ſexus verè pœnitentibus & confeſſis, qui Eccleſiam S. N. à primis veſperis vſque ad occaſum ſolis eiuſdem diei feſti deuotè viſitauerint, ibique pias ad Deum preces pro felici ſtatu S. Matris Eccleſiæ, ac hæreſum extirpatione, & pace inter Principes Chriſtianos effuderint, quadraginta dies de iniunctis eis, ſeu quomodolibet debitis pœnitentijs, harum ſerie miſericorditer in Domino in forma Eccleſiæ conſueta remittimus, & relaxamus, præſentibus poſt dictum diem minimè valituris: quas in huius rei fidem manu noſtra ſignauimus, ſigillóque noſtro, ac Notarij Cameræ Archiepiſcopalis ſubſcriptione muniri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c. *Quòd ſi Indulgentia auctoritate Summi Pontificis delegata concedatur, loco eorum verborum*, & quadraginta dies de iniunctis, &c. *dicatur*, ſeptem aut decem annos, &cæt. de vera Indulgentia in forma Eccleſiæ conſueta Auctoritate Apoſt. nobis delegata miſericorditer in Domino concedimus, &c.

CONCESSIONIS INDVLGENtiarum, qua vti debet Epiſcopus poſt ſolemnem benedictionem in veſperis, & Miſſis cantatis,

FORMVLA XXXVIII.

ILluſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. D. Rodericus à Cunha, huius S. Sedis Bracharenſis Archiepiſcopus dat, & concedit omnibus hìc præſentibus quadraginta dies de vera Indulgentia in forma Eccleſiæ conſueta. Rogate Deum pro fœlici ſtatu S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. Dominationis ſuæ Illuſtriſſimæ, & ſanctæ Matris Eccleſiæ.

DE FORMVLIS ELIGENDI QVAESTORES ELEEMOSYNARVM.

QVIA *quæſtores eleemoſynarij nullo modo per ſe, nec per alium prædicare poſſunt, vt diſponit* Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. in fine. *nec Indulgentias prędicare, vt ſtatuit idem* Conc. ſeſſ. 21. de reform. cap. 9. *ideò Epiſcopus in concedenda illis facultate colligendi eleemoſynas hac vel ſimili forma vti debebit.*

FACVLTATIS COLLIGENDI eleemoſynas in Parochia tantùm pro Confraternitate S. N.

FORMVLA XXXIX.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto, Tibi N. homini laico, cuius vita, & mores per teſtificationes nobis factas probantur, his noſtris litteris eleemoſynas nomine Confraternitatis, ſeu Eccleſiæ S. N. petendi facultatẽ damus, his infrà per te ſeruatis conditionibus: eleemoſynas ſolùm intra fines Parochiæ S. N. eiuſque viciniam oſtiatim colligas, præ foribus eiuſdem Eccleſiæ in ijs petendis ſubſiſtens nullo modo per Eccleſiam vagando procurare, aut colligere eas tibi licebit. Vas illud, quodcumque ſit, quo vteris ad eleemoſynam excipiendam, duabus clauibus claudatur, quæ diuerſo

diuerſo fabrili opere ſint, earum altera apud N. à nobis electum, altera verò apud eum qui pro tempore eiuſdem Confraternitatis Prior extiterit. Illud officium gratis, vel conſtituta certa mercede præſtabis, nec vllo modo eleemoſynæ particeps ſis. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

FACVLTATIS COLLIGENDI eleemoſynas in vrbe, & diœceſi,

FORMVLA XL.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Salutem. Neceſſitatibus, atque aliis domeſticis difficultatibus..... quantũ poſſumus ſuccurrere volentes, tibi homini laico, cuius vita, & morum probitas nobis per teſtificationes factas commendantur, eleemoſynas quęrere, petere, & colligere in Vrbe & diœceſi noſtra per pręſentes licere volumus, præſtito priùs per te corporaliter tactis ſcripturis iuramento, quod eleemoſynas quas collegeris fideliter...... conſignabis, nec Indulgentias aliquas promulgabis, non prædicabis, nec orationes recitabis, priuilegia nulla, aut ſanctorum imagines, vel campanulas, aut alia quæſtoris inſignia deferes, vel oſtẽdes, nec minis, aut perſuaſionibus, vel alio aliquo indirecto modo, ſeu artificio, ſed piè, ſimpliciter, & omni conueniente modeſtia tibi ad effectum & finem prædictum illas erogari curabis. Omnibus prætereà Rectoribus, Vicarijs, & Prępoſitis Eccleſiarum præcipimus & mandamus, vt ſuis quoque in Eccleſiis populo te ſuo commendent, ad promptámque tibi exhibendam eleemoſynæ largitatem in Domino hortẽtur, quod cũ fecerint, ſciãt, quicquid de temporalibus facultatibus in pauperibus opem ferendo dempſerint, id omne multiplicatum in æterna retributione recepturos. Præſentibus tamen poſt menſes...... minimè valituris. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ QVÆ IIS, QVI ...... eleemoſynas pro locis pijs colligunt, concedi ſolent,

FORMVLA XLI.

D. Rodericus, &c. Omnibus, & ſingulis Rectoribus, Plebanis Vicariis perpetuis, capellanis, & curatis ciuitatis & Diœceſis noſtrę Bracharenſis notum facimus, & atteſtamur; quod diligenter admoniti, & bene iuſtructi de paupertate & neceſſitate, qua premitur hoſpitale S. N. loci N. pro Paſtorali noſtro munere, paterna charitate, qua loca omnia pia complectimur ad colligendas, & exquirendas eleemoſynas, quæ in eiuſdem hoſpitalis vſum, & non in alium conuertantur, deputauimus N. quem ad hoc munus rectè & fideliter obeundum idoneum eſſe certiores facti ſumus, quèmque iuramenti obligatione deuinximus ne pro aliqua portione, & rata eleemoſynarum, quas colliget, particeps fiat, neque eas, aut earum partem ſibi applicet, quamuis certam quantitatẽ hoſpitali pędicto ſe ſoluturum pacto, vel inſtrumento obligetur, ſed eas, vt collegerit, hoſpitali conſignet, neque per aliam perſonam colligere eaſdem faciat, ſed ipſemet quærat, & colligat. Ante verò quàm prædictus N. quærere aut colligere eleemoſynas incipiat, teneatur pręſentes noſtras litteras vobis conſignare, vobiſque ſeſe cognoſcendum præbere, vt animaduertere poſſitis, an ea ad quæ illum obligauimus, rectè ſeruet, quæ ſunt videlicet: Ne, cuiuſuis generis ea ſint priuilegia, gratias, Indulgentias publicet, ne deferat campanulam, crucem, aut alias quaſlibet ſacras imagines populo oſtendendas, ne pędicet, ne orationes, aut Pſalmos recitet, aut concinat: neque quicquam ſacrum Latino, aut vulgari ſermone populo enunciet, ne commutet vota, cuiuſcumque generis ea ſint, aut abſoluat, ne campis, agris, domibus, animalibus, aut aliis rebus benedicat, neque quouis ſigno animalia, ianuas, domos, aliáue ſignet, neque maledicat, aut comminetur iis, qui eleemoſynam non tribuunt, nulla arte, nulliſque verbis vtatur ad eoſdem perterrefaciendos; ſed modeſtè eleemoſynas petat, non tanquam debitas, ſed à fidelium charitate liberè expoſcendas, illiſque rebus acquieſcat quæ ſponte ſibi tribuentur. Quæ omnia, & ſingula, ſi ab ipſo N. minimè obſeruari videbitis, ſtatim ab hoc quæſtu, & elemoſynarum collectione illũ prohibebitis, & eleemoſynas, quæ collectæ erunt, in manibus Maſſarij deponatis, ipſũmque N. ad noſtrũ Archiepiſcopale tribunal deferetis. Quòd ſi manifeſtum vobis non ſit, illum omninò his noſtris præceptis repugnare, in aliqua tamen ſuper hoc dubitatione eſtis, tunc præſentium litterarum noſtrarum vigore, prædictum hoſpitale populo commendabitis, & prædictum N. ſemel tantum eleemoſynas quærere permittetis, populũmque veſtrum de omnibus ijs ad quæ N. pędictus tenetur, admonebitis. Cęterùm hortamur omnes etiã atque etiã, vt pro ſingulorum qualitate pecuniam, frumentum, oleum, vinum, aliáque prædicto hoſpitali impertiant, ſciantque quòd retribuet gratiam qui offert ſimilaginem, & qui facit miſericordiam offert ſacrificium. Hanc autem deputationem noſtram nolumus eſſe validam, aut duraturam, niſi ſex menſium ſpatio. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

DE FORMVLIS LICENTIARVM ſpectantium ad puellas Religionis habitum petentes.

P*VELLA quę Religionem ingredi poſtulat, antequàm examinetur, & Capitulo Monialium proponatur, ſupplicem libellum exhibet, in quo ſuum Epiſcopo exprimit deſiderium ingrediendæ Religionis: Epiſcopus verò, vt admonet* Conc. Trid. ſeſſ. 25 de Regular. c. 17. *vel*

vel eo abſente, ſeu impediente eius Vicarij, aut aliquis eorum ſemptibus ab eis deputatus puellæ voluntatem ſecretò examinare, & diligenter explorare debebit, illam de his potiſſimum interrogando

De libera & pia puellę Religionis ingrediendæ voluntate?

An precibus, aut minis parentum, vel cuiuſuis alterius inducta fuerit?

Quamdiu cogitauerit de ingredienda Religione?

Qua potiſſimum de cauſa Monialis fieri velit?

An Religionis vim, & pondus intelligat?

An ſit conſcia votorum, quæ in ea emittuntur?

An regulas, & conſtitutiones norit, quę proprię ſunt illius monaſterij in quo Religionem profiteri cogitat, & an illarum obſeruationi totam ſe tradere omnino cupiat, & libenter amplectatur.

Interrogatur etiam de doctrina Chriſtiana, an ſcilicet in ea rectè ritèque inſtituta ſit?

An ſciat legere? eamque ſe præſente legere iubeat.

Tum etiam ſi examen fiat proximè ante profeſſionem, videat an rectè dicere officium norit.

Quòd ſi examen ab alio quam Epiſcopo, aut Vicario fiat, is qui eam examinauerit, totum id quod in examine deprehenderit, in ſcriptis ad eundem Vicarium deferet.

Cognita per examen vt ſuprà factum libera puellæ Religionis ingrediendæ voluntate, niſi aliquid aliud ex iis, quæ ad Religionis ingreſſum in huiuſmodi puellis requiruntur, obſtare videatur, Vicarius pro dote & aliis ſolitis monaſterio præſtari, à parentibus ſponſionem accipit, qua confecta, ſtatim Monialibus cogendi Capituli facultatem concedit; ſi vero monaſteriũ Monialium non Ordinario, ſed Regularibus ſubiectum ſit, ipſe Vicarius examinis tantum confecti teſtimonium puellæ tradit.

Deinde puella per calculos à Monialibus approbata, earum Præfecta, ſeu Abbatiſſa ſtatim de ſuffragiorũ exitu Superiorem admonet, illiq. cũ dies ingrediendi Religionẽ inſtat, tam ætatis puellę à Parocho ex libro baptiſterio, ſi is reperiatur; & ſuſceptæ Confirmationis teſtimonium, quàm etiam inſtrumenti depoſitionis dotis, & aliorum, quę monaſterio traduntur confecti, exemplum authenticum exhibetur.

Omnibus ita confectis examinatur ſecundò puella eadem vt ſuprà ratione, ſed accuratiùs aliquanto, eiuſque voluntate perſpecta facultas ingrediendi pro habitu, & ſuſcipiendi illum à Vicario datur, in hunc qui ſequitur modum.

FACVLTATIS RECIPIENDI puellam in monaſterio ad Habitum Religionis,

FORMVLA XLII.

D. Rodericus, &c. Cùm voluntatem N. diligenter explorauerimus, eàmque liberam & piam eſſe quantum humano iudicio exiſtimari poteſt, compererimus, eandem quoque N. ętatem annorum XVI. expleuiſſe nouerimus, nihilque habere ſciamus contra ſacra decreta, & cõditiones ac requiſita, iuxta monaſterij Ordinis S. N. inſtituta, vidimus quoque fidem inſtrumenti depoſiti, & obligationis dotis, ſeu eleemoſynæ monaſterio debitæ, vbi profeſſio legitimè emittatur, iuxta taxam annis ſuperioribus præſcriptam, licentiam & facultatem concedimus, vt ea in monaſterij S. N. ad Religionem admittatur, recipiatùrque, & profeſſionem emittere valeat, cujus tempus Præfecta nobis ante menſem denunciet, ſub pœna Concilij Trident. decreto expreſſa, & cõſtitutum ex nunc fiat rurſus, & quæcunque alia quæ in hoc genere decreta ſunt, obſeruentur. Dat. &c.

Habita ſupradicta Vicarij licentia, ad monaſterium puella ducitur, paucis tamen comitata affinibus, & ſine vlla pompa, & ſtato die inter Miſſarũ ſolemnia, vt moris eſt, ab ipſo Vicario, ſeu deputato ab eo ſacris adhibitis benedictionibus, poſtquàm ipſa cæleſti cibo refecta fuerit, vetere homine cum actibus ſui ſeſe ſpoliando ad Communionis feneſtellam humiliter, & deuotè recipiet Regularem habitum ſibi à Vicario, vel ab eo, quem ille deputauerit, foris manente oblatum.

Probationis anno currẽte, ante menſem quam nouitia profiteatur, ex Conc. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 17. in fine. *Præfecta Monialiũ Superiorem ſub pœna ſuſpenſionis ab officio ad arbitrium Epiſcopi, admonere debet, vt iterum de voluntate nouitiæ à Vicario examen fiat, aut ab alio, vt ſuprà Sacerdote; & cùm Epiſcopus pro facultate ſibi decreto Concilij Trident. data, voluntatem Nouitiæ explorare voluerit, hoc agere ei licet loco, vbi crates monaſterij ſunt, nec propterea à ſeptis illa egrediatur, niſi cauſa ſit, probabiliſue eiuſdẽ Epiſcopi iudicio ſuſpicio, quamobrem potius eſſe cenſuerit, vt alio loco eius voluntas perquiratur, tunc vel in Eccleſiam monaſterij exte-*

exteriorem, vel in aliam proximam, prout commodius, decentiùſue poſſe fieri viderit, illam perduci iubeat. Qua in Eccleſia præſentibus matronis duabus, ætate grauibus, honeſtis, & nouitiæ gradu cognationis quantũ poteſt propinquioribus, quas ipſa, aut moniales delegerint, eius animum, voluntatémque Epiſcopus rectè indaget loco paulo remotiori, ita ut quæ adſunt matronæ, videre, non tamen auribus percipere poſſint, indagationem, reſponſionémue. Quod autem à puellæ parentibus alimentorum, ſeu educationis nomine, aut pro alijs rebus ad euſdem puellæ, vel monaſterij vſum pertinentibus etiam ex conſuetudine perſoluitur, de eo ſatisfactum fuiſſe monaſterio Præfecta Monialium Vicario in ſcriptis teſtatum faciet, vt de nouitia ad profeſſionem recipienda Capituli cogendi facultas detur, ſi Ordinario ſubiectum ſit monaſterium, aut examinis teſtimonium ſi Regularium curæ ſubiaceat. Denique Capitulo habito, ſi nihil obſtare dì prehendatur, & nouitia decimum ſextũ ſuę ætatis annum expleuerit profeſſionis emittendæ facultatem concedet Vicarius, vt infrà.

FACVLTATIS RECIPIENDÆ profeſſionis Monialium.

FORMVLA XLIII.

CONcedimus licentiam R. Matri N. Abbatiſſæ monaſterij S. N. vt ſtante Superiore in Eccleſia exteriore ad feneſtellam ſanctiſſimæ Communionis, & ſeruatis alijs Ordinibus præſcriptis, poſſit recipere expreſſam, & ſolemnem profeſſionem N. iam approbatæ, & faciet nos certiores in ſcriptis fidem gerentibus de die, & coram quo dicta N. emiſerit profeſſionem. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharę Auguſtæ, &c.

DE FORMVLIS LICENTIArum viſitandi monaſteria Monialium,

SVb obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit vniuerſis Epiſcopis S. Concilium Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 5. in princip. *vt in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis Ordinaria, in alijs verò Sedis Apoſtol. auctoritate clauſuram Sanctimonialium vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari maximè procurent. Quod quidem cum non niſi per viſitationem exequi poſſit, quomodo per illam ſuo muneri ſatisfacere debeat Epiſcopus, ſequentibus formulis explicabo.*

FACVLTATIS VISITANDI monaſteria Monialium,

FORMVLA XLIV.

DRodericus à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Tibi dilecto nobis in Chriſto Reuerendo N. per pręſentes facultatẽ damus, & mandatum viſitandi omnia & ſingula Monialium cœnobia ciuitatis & diœceſis noſtræ Bracharenſis, tèque Viſitatorem noſtrum conſtituimus, vt noſtra, & alia quacumque nobis competenti auctoritate, Canonicas ſanctiones, & ſacri Concilii Trid. noſtræque Prouincialis. & diœceſanę ſynodi decreta, aliaq. ſtatuta, regulas, & ordinationes de obſeruãtia Regulari, pietate, moribus, Religione, regimine bonorũ, adminiſtratione, clauſura, & alijs rebus omnibus in capite & membris omnium & ſingulorũ monaſteriorũ eorundem, exequutioni cures, & facias mandari, ſub pęnis ac cenſuris tuo arbitrio infligendis, vbi, & quando iuſtum fuerit, licere tibi volumus. Item coercendi, & cogendi omnes & ſingulas vtriuſque ſexus perſonas in prædictis omnibus, & ad ea pertinentibus tibi poteſtatẽ facimus, atque ad huiuſmodi viſitationis acta nomine, & vice Cancellarij noſtri Archiepiſcop. recipienda, & cõſcribenda eligere, & aſſumere tibi liceat vnum quem volueris ex N. N. & N. ſi qui tamen horum notarii non ſint, ad acta publica ſcribenda non adhibeantur. Poſtremò tibi etiam facultatem damus, vt cauſa & occaſione huiuſmodi viſitationis, quoties opus fuerit, ſepta & clauſuram eorundem monaſteriorum poſſis vnà cum vno ex illis, quos ſuperius nominauimus, tibi adiuncto comite, ingredi, cui etiam comiti eo caſu intra eadem ſepta ingrediendi licentiã impartimur. Præſentimus ad beneplacitum noſtrum, & donec reuocentur per nos dumtaxat duraturis. In quorum fidem, &c.

FACVLTATIS VISITANDI monaſteria Monialium ex delegatione Apoſtolica.

FORMVLA XLV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto Reuerẽdo N. ſalutem in Domino. De tua fide, prudentia, ac in rebus gerendis experientia in Domino confiſi, auctoritate Apoſt. nobis per diuerſas litteras tum Apoſtolicas, tum etiam Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium ſuper reformatione ſpecialiter cõceſſa tibi per præſentes committimus, & mandamus, vt monaſteria Monialium SS. N. N. & N. Ordinis S. N. exiſtentia in diœceſi N. prout expediens tibi videbitur, viſites, & de ipſorum monaſteriorũ ſtatu, ac ipſarum Monialium vita, & moribus, Regularibus inſtitutis, ac monaſticæ diſciplinæ obſeruantia diligenter inquiras, ac ſuper his, & quibuſcunque abuſibus, necnon criminibus, exceſſibus, & delictis, ſi quæ deprehenderis, proceſſus facias, informationes qualcumque ſumas, atque alia quæ tibi ad aures commiſimus, & quæcumque in præmiſſis & circa ea neceſſaria, ſeu quomodolibet opportuna fuerint, facias, geras, exequaris. Super quibus omnibus & ſingulis plenam, amplam, & omnimodam poteſtatẽ tibi concedimus, & impartimur. Mandantes omnibus, & ſingulis Abbatiſſis, Prioriſſis, Præfectis, & alijs quibuſcumque ſuperioribus dictorum monaſteriorũ, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna priuationis officiorum obtentorum, atque etiam cenſuris, alijſque pęnis Eccleſiaſticis arbitrio tuo infligendis, vt mandatis tuis pareãt, ne te in viſitatione, correctione, alijſque per te faciendis quoquo modo impedient per ſe, nec per alios quouis quæſito colore, vel prætextu. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DE FORMVLIS LICENTIARVM PRO IIS, QVI NECESSITATE VRGENTE erunt intra clauſtra Monaſteriorum Monialium admittendi.

INGREDI vero (*vt verbis vter Concilij Trident.* ſeſſ. 25. de Regul. c. 5.) *intra ſepta monaſterij nemini licet cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopis, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſarijs: quare in his licentijs concedendis ſequentibus formulis vti poterit.*

PRO CONFESSORE MINIſtraturo Sacramenta,

FORMVLA XLVI.

VIDE quæ habes ſub Formula XXVI. vſque ad XXIX.

PRO MEDICO, ET CHIRVRGO,

FORMVLA XLVII.

TIbi N. Medico licentiam concedimus ad annũ duraturam, vt iuramento priùs præſtito ſepta monaſteriorum Monialium Sanctorum N. & N. ingredi poſſis ad curandum infirmitatem earum, quæ in infirmaria cõmuni in lecto, vel vbi ea non fuerit in propria camera, in lecto iacent, nec ad crates ſe trãsferre poſſunt, iureiurando te obſtringentes, vt omni honeſtate ſeruata, non ingeras te in alias vllas res, nec cum alijs Monialibus, aut domicellis in monaſterio manentibus loquaris, ſed recta via eundo, & redeundo comitatus ſemper duabus grauioribus Monialibus ad id ab Abbatiſſa deputatis præcedenteque ſemper ad tui ingreſſum campanulæ ſigno, & non niſi poſt ortum ſolis ingrediaris, & ante occaſum exeas, ſub pænis ſi contrafeceris, &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

PRO OPERARIIS, FABRIS, baiulis, aliiſq. auxiliaribus, & artificibus,

FORMVLA XLVIII.

TIbi N. fabro lignario, ſeu baiulo, aut cæmentario, ſiue.... licentiam concedimus, vt iuramento priùs præſtito clauſuram monaſterij S. N. ingredi poſſis, ſociatus duabus ad minùs Monialibus ex antiquioribus ab Abbatiſſa deputatis, atque in eo opere tuam per dies.... præſtare, quam quantocius perficere curabis, nec ad alia loca monaſterij accedes, neque alijs te rebus, aut colloquijs vllo pacto immiſcebis, tractando tantum cum Abbatiſſa, aut alijs deputatis ad illud opus, ita vt ante ortum ſolis non ingrediaris, & ante occaſum ſemper exeas, ſerueſque in omnibus præſtitum in manibus noſtris iuramentum, ſub pęnis, &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

PRO VILLICIS, SEV COLONIS,

FORMVLA XLIX.

TIbi N. villico monaſterij S. N. licentiam damus, vt quando res ad agros & officium tuum pertinentes ad crates in alloquutorio publico expedire non poteris, & frumenta, vinum, aut alia omnino neceſſaria intra clauſuram erunt deferenda, tunc in hoſpitium tantum cum dictis rebus admitti poſſis præſentibus Monialibus deputatis, vbi de aliis rebus quibuſcumque extra officiũ tuum loqui non debeas, nec etiam ibi comedere, aut amplius quam neceſſitas deponēdi dictos fructus poſtulat, manere, cùm in factoris ęde, vt poſſis cibum ſumere tibi commoditas erit præbenda. Atque hanc ob cauſam ante omnia iuramentum præſtare debebis in manibus eorum qui à nobis ſunt deputatis, ſub pęnis, &c.

PRO FACTORIBVS VRBANIS,

FORMVLA L.

TIbi N. factori deputato ad res omnes monaſterij S. N. concedimus licentiam per annum duraturam, vt ſi aliquando ex magna neceſſitate oportuerit te ingredi ſepta monaſterij (cum alioquin res & negotia tua ad crates in alloquutorio publico expedire debeas) vt tunc non niſi poſt ortum ſolis, & aſſociatus duabus Monialibus ſenioribus deputatis, & dato ſigno campanulæ, recta via pergas ad locum vbi opera tua fuerit neceſſaria, & quam primùm inde te expedire procures, ita vt omninò exeas ante occaſum ſolis, nec interim cum aliqua alia loquaris, aut litteras, ſeu nuncium intus vel extra deferas, & in omnibus iuramentum in manibus noſtris, ſeu eorum, quos deputauimus, præſtes ſub pænis, &c.

PRO OLITORE, AVT ALIO huiuſmodi operario,

FORMVLA LI.

TIbi N. licentiam concedimus per ſex menſes duraturam, vt iuramento priùs pręſtito, quando ab Abbatiſſa vocatus, neceſſe fuerit te ingredi clauſtra monaſterij S. N. horti aut viridarij colendi, ſeu fructus legendi, aut alterius ſimilis operis cauſa, non aliter quam

recto

fecto itinere in locum deputatum pergas, poſt ortũ ſolis aſſociatus ſemper duabus Monialibus ſenioribus ab Abbatiſſa deputatis, nec in alium locum tranſeas, nec cum alia vlla ſub quocumque prætextũ loquaris, aut litteras, vel nuncium intus, ſiue extra deferas, ſed in omnibus juramentũ in manibus noſtris præſtitum obſerues, & ante ſolis occaſum exeas, ſub pœnis, &c.

IVRAMENTI PRÆSTANDI ab admittendis intra clauſuram monaſteriorum Monialium.

FORMVLA LII.

EGo N. Sacerdos ætatis quadraginta annorum Confeſſarius electus & deputatus monaſterij S. N. polliceor & iuro, me eos tantum ob caſus, clauſuram monaſterij ingreſſurum, quos vrgens neceſſitas afferet, hoc eſt, vt infirmarum Monialium Confeſſiones audiam, ijſdem oleum ſanctum præbeam, earumdemque animas ex ritu S. Eccleſiæ commendem, (*ſi Medicus fuerit, dicat*, vt infirmarum curationi vacem. *Si ex alijs adiungat*. Vt murũ ædificem, *aut* panem coquendum feram, *vel* farinam afferam, *vel* vt tabulata accomodem, ſeu cancellos, aut ianuas, *& ſic deinceps, prout vniuſcuiuſque erit ars, & occaſio monaſterium ingrediendi, quę ſemper explicetur*) Quibus caſibus ita me habebo, vt nonniſi claro die ingrediar, & ante ſolis occaſum egrediar, & præter munus meum, quod ritè adminiſtrare curabo, nihil aliud omninò in monaſterio agam, colloquijs vllis vtar, ſed egomet (*ſi Confeſſarius ſit*) perſonaliter Stola indutus, & ſuperpelliceo accedam (*ſi Medicus erit*) alios Medicos non ducã, niſi qui alijs etiam monaſterijs medeantur, & facultatẽ in ſcriptis de nouo pariter habeant, (*ſi alij erunt*) neque colloquijs vllis vtar, ac ipſemet perſonaliter accedam, nec vllũ meo loco mittam niſi obtentã à ſuperioribus licentiã in ſcriptis. Ita me Deus adiuuet, & hęc ſancta Dei Euangelia.

DE FORMVLIS BENEFICIARIIS.

IN formulis beneficiarijs adſtruendis Epiſcopi aliquando inconſideratè ſe agunt; vnde nullitates naſcuntur, & lites. Quare circa hanc quotidianam materiam aliquas principaliores formulas in pręſenti adijcere operę pretium duxi, pręcipuè circa erectiones, prouiſiones, inſtitutiones, & vniones quorumcunque beneficiorum, in hunc qui ſequitur modum.

CIRCA BENEFICIORVM erectiones.

ERECTIONIS BENEFICII CVM reſeruatione Iuriſpatronatus, de aſſenſu Epiſcopi ad augmentum.

FORMVLA LIII.

D. Rodericus à Cunha Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Vniuerſis, & ſingulis has præſentes litteras inſpecturis, viſuris, & lecturis tam præſentibus, quã futuris ſal. in Domino. Notũ facimus, & atteſtamur, qualiter in pertinentijs ciuitatis Bracharenſis, & prope, vbi dicitur N. exiſtit quædam capella ſeu Eccleſia ſine cura ſub inuocatione S. Mariæ, &c. carens Rectore, capellano, & beneficiato, nullus redditus habens niſi ducatos decem debendos per N.. nec in beneficium Eccleſiaſticum erecta fuit. Quare comparuit coram nobis Mag. N. & ob ſuam magnam deuotionem quam erga prædictam Eccleſiam geſſit, & gerit; eam dotauit de alio annuo redditu, ſiue cenſu ducatorum xv. ad cõplementum ducatorum xxv. de ſumma annui cenſus emphyteutici perpetui ducatorum... debẽdorum in medietate menſis Auguſti cuiuſlibet anni per Magn. N. per his bonis videlicet .... prout latiùs in inſtrumẽto dotationis confecto Bracharæ ſub die ... manu notarij N. apparet, cum reſeruatione iuriſpatronatus præſentandi Rectorem & Rectores, ſeu capellanum, & capellanos in dicta Eccleſia, ſeu capella per ipſum Mag. N. ſuoſque hæredes, & ſucceſſores ex ſe deſcendentes tantum. Nos igitur attendentes, & conſiderantes, quòd in ijs, quæ ad diuini cultus augmentum tendunt, fauorabiliter eſſe debemus, propterea huiuſmodi ſupplicationibus inclinati dictam Eccleſiam, ſeu capellam Ordinaria auctoritate, & omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa, & forma nobis de Iure permiſſis, in perpetuum beneficium Eccleſiaſticum erigimus, & erectum eſſe volumus, & ſummam prædictam illi ſic erecto loco dotis appropriamus & applicamus; necnõ præfato Mag. N. hæredib. & ſucceſſorib. ex ſe deſcẽdentib. tantũ iuſpatronatus, & præſentãdi Rectorem & capellanum, & Rectores, & capellanos toties quoties caſus vacationis occurrerit inſtituendum, & confirmandum; & inſtituendos, & confirmãdos per Archiepiſcum Bracharenſem pro tempore exiſtentem in Eccleſia, ſeu capella prædicta ad celebrationem vnius Miſſę in die lunæ cuiuſcumque hebdomadę pro ſalute animę fundatoris, & donatoris, & ſuorum hęredum, & ſucceſſorum teneri, & obligatum eſſe, iuribus tamen noſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ ſemper ſaluis, & expreſsè reſeruatis. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

ERECTIONIS PAROCHIALIS Eccleſiæ cum vnione beneficij ſimplicis,

FORMVLA LIV.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis & ſingulis has præſentes noſtras litteras inſpecturis, viſuris, lecturis, pariterque audituris, Salutem in Domino. Significamus qualiter

qualiter in generali viſitatione per nos facta in dicta noſtra Ciuitate, & diœceſi Bracharenſi reperimus, quòd in loco N. nuncupato eiuſdem diœceſis, non adeſſet Eccleſia Parochialis, vbi populus, & Chriſti fideles ibi commorantes ſanctiſſima Sacramenta iuxta temporis opportunitatem recipere potuiſſent, quando ipſa Sacramenta erant miniſtranda tempore indigentię, ab Eccleſia N. per vnum milliarium diſtanti recipiebant per Presbyterũ nõ certum, nec proprium Parochum pro Rectore Eccleſiæ N. longiùs diſtante, cuius erant Parochiani, non ſine ipſarum animarum periculo, ac proinde ob carentiam Eccleſiæ Parochialis, Parochi, & Curati in dicto loco N. qui continuò apud eos perſiſteret, eiſdemque Sacramenta omnia opportunis temporibus miniſtraret, Miſſaſque ac alia diuina officia Dominicis, & feſtiuis diebus celebraret, aliquando accedebant ad Eccleſiam prædictam N. & non ad propriam, & multoties occurrebat omitti præceptum de audienda Miſſa in dictis diebus Dominicis, & feſtiuis, & non ſemel dicti loci habitatores abſque Eccleſiæ Sacramentis ob prædictam cauſam, & loci diſtantiam moriebantur. Propterea attendentes nos ſaluti animarum, prout poſſumus, conſulere, & ſcandalis occurrere, quæ pro dictis cauſis oriri in dies potuiſſent, accedente etiam conſenſu, & beneplacito ipſorũ huiuſmodi dicti loci, qui etiam nos humiliter ſupplicarunt, & maxima cum inſtantia requiſierunt pro erectione, & deputatione Eccleſiæ Parochialis in dicto loco pro eorum ſalute, & commoditate, cum deputatione alicuius Sacerdotis Parochi, obligantes ſe etiam penes acta Curiæ Cameralis noſtræ Ciuitatis Bracharenſis vniſquiſque ipſorum ad dandam, & conſignandam quandam pecuniarum ſummam, & certam vini & frumenti quantitatẽ dicto Parocho, vt commodè ſuſtentari poſſit: Ideo inuocato ad hoc Domini noſtri Ieſu Chriſti nomine, eiuſque Matris Virginis ſemper Mariæ, & ſanctorum N. & N. Patronorum ciuitatis & diœceſis noſtræ auxilio, per tenorem præſentium erigimus, ſtatuimus, eligimus, & deputamus in Parochiam Eccleſiam ſancti N. exiſtentem in medio dicti loci N. in qua, cùm fuerit accommodata, & bene apta, & reſerata, volumus, & mandamus deponi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, fontem baptiſmalem, & alia, quæ ad Eccleſiam Parochialem pertinent, quæ omnia Sacramenta iuxta opportunitatem temporis miniſtrari volumus, & mandamus, ipſis dicti loci N. per Sacerdotem & Parochum per nos & ſucceſſores noſtros pro tempore exiſtentes eligendum, & deputandum, qui etiam Miſſas in Eccleſia prædicta diebus Dominicis, & feſtiuis celebrare debeat, & teneatur. Declarantes etiam ex nunc in anteà & in perpetuum dictam Eccleſiam S. N. in medio dicti loci N. exiſtentem eſſe Eccleſiam Parochialem & curatam, electionemque & deputationem Parochi & ſucceſſorum in futurum pro cura animarum fideliũ in dicto loco exiſtentium ſpectare & pertinere ad nos, & ſucceſſores noſtros pro tempore exiſtentes, & ad meram collationem & prouiſionem noſtram Ordinariam, nulli iuriſpatronatus ſeruituti ſubiectam, ad ipſoſque Parochos ſpectare & pertinere omne id totum, & quicquid per homines dicti loci N. vt ſuprà Parochianos, promiſſum extitit, & ſic prænominatã obuentionem, ac omnes alias eleemoſynas pro tempore in dicta parochiali Eccleſia S. N. prouenientes; Quia tamen redditus huiuſmodi ſunt adeo tenues, ita vt non ſufficiant pro congrua Parochi ſuſtentatione, idcircò ad illius cõmoditatem, & aliorum pro tempore in dicto loco exiſtentium, beneficium ſimplex ſine cura, ſancti N. nuncupatum, in loco N. huius diœceſis exiſtens, cum omnibus iuribus & pertinentijs ſuis, vnimus, annectimus & incorporamus dictę parochiali Eccleſię S. N. ita vt ex nunc prout ex tunc, fuerit, & ſit dictum beneficium ſimplex, & Eccleſia vbi illud exiſtit cum iuribus, fructibus ſuis omnibus, redditibus, & obuentionibus incorporata, vnita, & aggregata prædictæ Eccleſiæ Parochiali S. N. Concedentes Parocho ipſius, qui pro tempore erit, liberam & plenariam poteſtatem, quòd poſſit per ſe, vel per procuratorem ſuum nomine ſuo, & dictæ Eccleſiæ S. N. auctoritate huius vnionis apprehẽdere corporalem poſſeſſionem ipſius Eccleſiæ, cum iuribus, & pertinentijs ſuis, ipſamque tenere, & poſſidere nomine dictæ Parochialis perpetuò vnitam & incorporatam pro euidenti vtilitate, & augmento dictæ parochialis Eccleſiæ S. N. ac ipſius parochi. Quam quidem vnionem, incorporationẽ, & aggregationem ſuprà factam, ratam, gratam, & firmam habentes, & tenentes, ipſamque omni tempore promittentes non reuocare, nec contrauenire quoquo modo de iure, vel de facto. Vt autẽ prædictã parochialẽ Eccleſiam S. N. ſic de nouo erectã de idoneo Rectore quãprimũ, vt decet, prouideamus, nos pro exercitio curæ in populũ & vtriuſque ſexus homines in dicto loco habitãtes, nominamus & deputamus dilectũ nobis in Chriſto N. Presbyterum, qui populo & Eccleſiæ prædictis in diuinis, & animarum cura regenda præſit, & tanquam habilem, & idoneũ per RR. Patres examinatores in Synodo Diœceſana deputatos repertum præficimus, illique curam, regimen & adminiſtrationem ſacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci committimus, ac eidem de præfata Eccleſia ſic nouiter erecta prouidemus, Mandantes, &c. In quorum fidem, & teſtimonium, &c. Dat. &c.

Vbi ob ſpatiorum diſtantiam ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda Parochiani accedere non poſſunt, concedit Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 4. verſ. in iis, Concil. Bracharen. IV. act. 4. cap. 26. *auctoritatem Epiſcopis, etiam inuitis Rectoribus, nouas Parochias conſtituendi, etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegatis, aſſignata Presbyteris præficiendis Eccleſiis nouiter erectis congrua portione ex fructibus Eccleſiæ Matricis, & ſi neceſſe fuerit compellendi populum, eam ſubminiſtrare quacumque reſeruatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſiis non obſtantibus.*

ERECTIONIS NOVÆ PAROchialis cum diſmembratione alterius,

FORMVLA LV.

DRodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes litteras inſpecturis, Salutem in eo qui eſt omnium vera ſalus. Circa Eccleſiarum & locorum ſtatum ſalubriter dirigendum, & iuxta Paſtoralis officij noſtri debitum in his eis libenter aſſiſtimus per quæ animarum occurritur periculis, & perſonarum commoditatibus prouidetur, quemadmodum Eccleſiarum ipſarum neceſſitas exigit, cauſæ ſuadẽt rationabiles, Catholici populi incrementum expoſcit, quatenus Eccleſiarum earundem ſtatus immutetur, ſeu in melius reformetur, prout rerum, temporum, & locorũ circumſtantiis penſatis id cognoſcimus in Domino ſalubriter expedire. Sanè pro parte incolarum, & inhabitatorum loci N. noſtræ Diœceſis, qui ſub Eccleſia Parochiali Sancti N. exiſtit, nobis expoſitum

ſitum

ſitum fuit lamentabili cum querela, quod flumen N. inter dictum locum, & præfatam Parochiam mediat, quod rapido decurſu per ſæpe labitur, multa pericula ipſis inhabitatoribus dicti loci ad eorum Matricem Eccleſiam diebus Dominicis, & feſtiuis nauigio tendentibus ſæpenumero obuenerunt, plures ex ipſis repetitis vicibus ſubmerſi ſint, etiam, cum funeribus verſus dictam Eccleſiā nauigio delati, nonnulli ex ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica deſiderantes ſine ipſis ab hac vita pleriſque vicibus deceſſerūt, ac interdū in feſto Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti cum tribus diebus ſequētibus nullus de dicto loco propter inundationem aquarum intermediarum, & ventorum, ac aliarum tempeſtatum abundantiam ad Eccleſiam peruenire poterat; ac multò plura his ſimilia ipſis contigiſſent. Nec etiam Vicarius perpetuus dictæ Parochialis Eccleſiæ S. N. conſentire voluit, vt alius Sacerdos ipſis incolis dicti loci N. in capella Sancti N. notabiliter cōſtructa & fundata Miſſam celebraret: Et quoniam Prior & Capitulum inſignis Collegiatæ Eccleſiæ Vimaranenſis, quibus dicta Eccleſia Parochialis incorporata dicitur, tantum haberet in decimis, redditibus, & cēſibus, quòd ſi ſeparatio, ſeu diſmembratio dictarum Eccleſiarum fieret, vt præfertur, bene ipſis ſupereſſet, vnde eorum Vicario perpetuò deputando congrua fieret prouiſio; petentes propterea diſmembrationem, ſeu ſeparationem dictæ Eccleſiæ, quòdque ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica in capella eorum miniſtranda eſſent, de cætero ordinari, & Sacerdotem ipſa Sacramenta populo ibidem miniſtrantem, ac cœmiterium pro mortuis eorum tumulandis deputari humiliter poſtularunt, officium noſtrum in & ſuper præmiſſis implorantes. Nos igitur de præmiſſis diligenter inquirere volentes, dilecto nobis in Chriſto R. Abbati N... dedimus in mandatis, vt ad dictum locum accederet vna cum notario publico, ac ſuper propoſitis & geſtis omnibus, & ſingulis, ac eorum circumſtantijs ſupradictis inquireret veritatem, vt in litteris noſtris deſuper confectis, & eidem præſentatis plenius continetur. Præſentata deinde nobis inquiſitione facta vnà cum atteſtationibus teſtium per eum R. Abbatem coram N. noſtræ Curiæ notario iurato, receptorum, iuratorum, & examinatorum, ac ex relatione dicti R. Abbatis inuenimus, præmiſſa omnia & ſingula non ſolùm veritate fulciri, ſed & (proh dolor!) euidentis facti illa & multo maiora, quæ meritò nos ad diſmembrationem, ſeu ſeparationem vnius Eccleſiæ ab alia inducunt, & præſertim animarum pericula, viarum diſcrimina, perſonarum neceſſitas, & incommoda. ab omnibus, & ſingulis eiuſdem loci notitiam habentibus fore & eſſe adeo publica, & notoria, quòd nulla tergiuerſatione celari poſſit. Idcirco dictum locum N. cum ſuis hominibus, incolis, & vniuerſitatibus, à Parochia dictæ Parochialis Eccleſiæ S. N. auctoritate noſtra Ordinaria, & à Sede Apoſtol. delegata ſeparauimus, diuiſimus, & diſmembrauimus, & futuris temporibus diſmembratas, ſeparatas, & diuiſas eſſe volumus, dictam capellam Sancti N. cum ſuo loco & diſtrictu vſque ad ...... in Parochialem Eccleſiam erigentes, conſtituentes, & ordinantes, dantes, & concedentes vniuerſitati, & incolis ac habitatoribus dicti loci, & ſui diſtrictus, plenam & liberam poteſtatem apud dictam Parochialem Eccleſiam Sancti N. cæmiterium, fontem baptiſmalam, campanile, campanas, & alia iura, & inſignia Parochialem Eccleſiam demonſtrantia ædificari, & conſtrui faciendi. Et nihilominùs pro exercitio curæ in populum, & vtriuſque ſexus hominęs in dicto loco, & diſtrictu habitantes faciendo, dilectum nobis in Chriſto N. Presbyterum, qui populo, & Eccleſiæ prædictis in diuinis & animarum cura regēda præſit tanquā habilē & idoneū à R. P. examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis examinatū, & approbatum præficimus, & deputamus, illìque curam, regimen & adminiſtrationem Eccleſiaſticorum Sacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci, & diſtrictus committimus, ac eidem de Eccleſia ſic nouiter erecta prouidemus. Volentes, & mandantes Priori, Canonicis, & Capitulo inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis prędictis pro tempore exiſtentibus, quatenus de cætero ſingulis annis in feſtis Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sancti Ioannis Baptiſtæ de vniuerſis fructibus decimalibus, quos ipſi infra limites dicti loci percipiunt, quinquaginta modios farraginis & milij, triginta frumenti, ac viginti ſcuta monetæ, quæ omnia eidem N. vt Curato, & ſuis in dicta Eccleſia Curatis & ſucceſſoribus Eccleſiæ prædictæ nouæ per nos erectæ vnà cum legatis, oblationibus, & alijs Eccleſiaſticis obuentionibus ipſi Eccleſiæ Parochiali nouæ cedentibus, & fiendis pro ipſius noui Curati ſuſtentatione deputamus, & ordinamus, perſoluere habeant, & teneantur, & debeant cum effectu, omnibus alijs iuribus, ipſis Priori, Canonicis & Capitulo permanentibus, & illis ſaluis, & vt honor competens dictę *inſigni Eccleſiæ Vimaranenſi*, in dicta noua Parochiali S. N. reſeruetur, Prior, Canonici, & Capitulum Eccleſiæ huiuſmodi pro tempore exiſtentes ad nouam Eccleſiam prædictam, quoties ipſam de cętero per ceſſum, aut deceſſum dicti Curati, & illius ſucceſſorū vacare contigerit, perſonam habilem & idoneam infra tempus à Iure ſtatutum coram nobis, & noſtris pro tempore ſucceſſoribus per nos inſtituendam, præſentabunt, quæ ſic inſtituta in ipſa noua Eccleſia, Papalia, Epiſcopalia, ac alia iura & onera eidem incumbentia ſine Prioris, Canonicorum, & Capituli prædictorum, ac alterius cuiuſcumque præiudicio ſupportabit, ſuſtinebit, & ſubibit, ac ſuſtinere ſit adſtrictus. Volentes, nihilominùs & ſtatuentes, vt omnes & ſinguli vtriuſque ſexus homines dictæ Eccleſiæ nouæ ſubditi, ætatem legitimam habentes, qui Sacramento Sanctiſſimę Euchariſtię annuatim communicari conſueuerunt, & apti ſunt, annis ſingulis in feſto Aſcenſionis Domini prædictā Matricem Eccleſiam proceſſionaliter viſitare, & in ſignum recognitionis ſinguli vnū denariū argenteū ad Altare inibi offerre, & in proceſſionibus alijs eandem Matricem Eccleſiam ad cōſueta loca proceſſionum temporibus fieri conſuetis, aſſociare debeant, & teneantur. Quæ omnia & ſingula nos Rodericus Archiepiſcopus præfatus ex certa ſcientia, auctoritate noſtra Ordinaria, & à Sede Apoſtolic. ex decreto Concilij Trident. delegata, & omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa, & forma nobis de iure permiſſis, ſtatuimus, ordinamus, ac ab omnibus, quorum intereſt, vel intererit, quoſque præſens tangit negotium, ſeu tangere poterit quomodolibet in futurum, inuiolabiliter obſeruari volumus, & præcipimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

CIRCA HABENDVM CONCVRſum ad Parochiales Eccleſias vacantes.

QVia Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Parochialis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis aſſignatione, conſtituere debet, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec de Rectore prouideatur, vt ſtatuit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. *Ille igitur conſtituendus erit in hunc qui ſequitur modum.*

DEPVTATIONIS VICARII AD Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur.

FORMVLA LVI.

D. Rodericus, &c. dilecto nobis in Chriſto Presbytero N. Salutem in Domino. Parochiali Eccleſia S. N. loci N. vacante, ne ob id animæ dicti loci in Sacramentorum ſuſceptione, & cæteris ſpiritualibus adiumentis detrimentum ſentiant, illi de Sacerdote prouidere volentes, qui hæc omnia miniſtret, agàtque, cognita per examen coram nobis ab examinatoribus factum ſufficientia tua, te Vicarium ipſius Eccleſiæ S. N. conſtituimus, & deputamus, cum auctoritate Miſſas, & alia diuina Officia celebrandi, Sacramenta miniſtrandi, & alias Eccleſiaſticas functiones obeundi, ad quæ tenetur & quę animarum quilibet Rector, & adminiſtrator præſtare, & obire ſolet cum congrua portione fructuum dictæ Parochialis tibi debito tempore aſſignanda, præſentibus vſque eo duraturis quouſque de perpetuo Rectore à nobis (vel à Sede Apoſtol. *ſi menſis ſit Apoſtolicus*) prouiſum fuerit. In quorum teſtimonium, &c. Dat. &c.

Qua Vicarij deputatione facta donec de Rectore prouideatur, debet ſtatim fieri deputatio alia depoſitarij, & exactoris bonorum Eccleſię Vacantis in hunc qui ſequitur modum.

LITTERARVM DEPVTATIONIS depoſitarij & exactoris bonorum Eccleſiæ vacantis,

FORMVLA LVII.

D. Rodericus, &c. Magnifico N. Salutem in Domino. Conſueuimus ſæpè pro recta rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratione, præſertim temporalium, opera laicorum virorum prudentia & pietate maximè prælucentium, in huiuſmodi vti, quo rebus Eccleſiaſticis commodiùs & tutiùs conſultum ſit. Vacante igitur Parochiali Eccleſia S. N. loci N. huius Diœceſis, tua prudentia & ſingulari pietate plurimum freti, te in exactorem, & depoſitarium quorumcunque fructuum, reddituum, prouentuum, & obuentionum ad dictam Parochialem quomodolibet ſpectantium tam hactenus perceptorum, & maturatorum, quam etiam in futurum ſimiliter maturandorum, itaut contra quoſcunque pro exigendis, & conſequendis fructibus huiuſmodi, etiam Iuris omnibus remedijs, atque alijs modis, & formis, prout tibi meliùs videbitur, cum facultate etiam ab alijs quibuſcunque depoſitarijs rationem repoſcendi, agere poſſis, & valeas, deputamus, donec aliud per nos ſuper adminiſtratione huiuſmodi expreſsè decretum fuerit, necnō bona, poſſeſſiones, ac iura nouis colonis locandi, vetereſque confirmandi, prout meliùs expedire cenſueris, ſeruatis in his tamen ſolitis ac debitis conditionibus, fructuſque per te ſic exactos in depoſitum habeas, nobis, vel cui à nobis iniunctum fuerit, rationem ſuo tempore redditurus. In quorum fidem, &c.

Porrò Epiſcopus, vel eius Vicarius generalis intra dies decem à die habita notitia vacationis Eccleſiæ, debet conuocare omnes qui ſe examini per concurſum ſubijcere voluerint, propoſito edicto ad valuas Cathedralis & vacantis Eccleſiæ, alijſque publicis locis ſi videbitur, hac forma.

EDICTI DE EXAMINE EOrum, qui Eccleſiæ Parochiali præficiendi ſunt,

FORMVLA LVIII.

D. Rodericus, &c. Vacante Parochiali Eccleſia Sancti N. noſtræ Diœceſis, cupientes eidem de idoneo prouidere Rectore, atque Sacri Concilij Tridentini decreta pro viribus Deo adiuuante exequi, tenore præſentium requirimus, & monemus, primò, ſecundò, tertiò, & peremptoriè omnes, & ſingulos Presbyteros, & clericos volentes ad examen per concurſum faciēdum ſe præſentare, ac omnes volentes clericos ad id aptos nominare, quatenùs infra decem dies proximè futuros à die affixionis præſentis edicti computandos, debeant in actis Notarii infraſcripti N. noſtræ Curiæ deſcribi facere corū nomina, ætatem & patriam, vt de eorum natalibus, vita, & moribus, ac aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis iuxta decreta S. Concilii inquiri, & tranſacto conſtituto tempore examinari poſſint coram nobis, ac examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis, vt ex iis, quos confecto, examine, ætate, doctrina, prudentia, alijſque rebus ad curæ animarum bene gerendæ, rationem opportunis idoneos eſſe compertum erit, nos quem cæteris magis idoneum cenſuerimus, illum Eccleſiæ vacantis Rectorem, Parochùmve eligamus, ac præficiamus. Quod ſanè ſicut nos pro eo quod debemus integrè, ſanctèque in Domino præſtare cupimus, ita omnes, præcipuèque illos quorum Eccleſiæ & curæ ſpirituali per nos conſcribendū, ac prouidendum eſt, magnopere hortàmur, ac requirimus, vt hanc noſtram ſolicitudinem, paſtoralèque ſtudium, omni ſupplicatione, omnique intima pietate, ac religioſis precibus continenter adiuuent. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

FIDEI EXAMINIS, ET APprobationis ad Parochialem vacantem,

FORMVLA LIX.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis ad quos præſentes litteræ peruenerint, indubitatam fidem

facimus, & atteſtamur, quòd cùm Parochialis Eccleſia Sancti N. noſtræ Diœceſis, quam Presbyter N. dum viueret, obtinebat, per ipſius obitum, qui de menſe N. præſentis anni extra Romanam Curiam diē ſuum clauſit extremum, vacauerit, & vacet ad præſens, cumque occaſione vacationis huiuſmodi per publica edicta vocati ſint, qui examinari vellent, iuxta formam ſacroſancti Concilij Trident. Nos vnà cum tribus examinatoribus in Diœceſana Synodo deputatis, & electis, Presbyterum N. huius Diœceſis tranſacto tempore inter alios plures examinauimus, ipſumque ad præfatam Eccleſiā regendam, gubernandam, & obtinendam moribus, ætate, doctrina, & alijs rebus ad id opportunis magis idoneum iudicauimus, & approbauimus. In quorum fidem præſentes manu noſtra ſubſcriptas, & noſtro ſigillo obſignatas fieri iuſſimus, & ab alijs examinatoribus ſubſcribi curauimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

FIDEI EXAMINIS ET APprobationis in concurſu, & electionis ad Parochialem vacantem in menſe Apoſtolico,

FORMVLA LX.

ILluſtriſſimo & R. Domino S. D. N. Datario, & quibuſcumque præſentes litteras inſpecturis, lecturis, ſeu viſuris ſignificamus, vacante nuper de menſe N. proximè præterito Parochiali Eccleſia, Abbatia nuncupata, ſub inuocatione Sancti N. loci N. huius Bracharenſis Diœceſis per obitum N. fuiſſe per Curiam noſtram mediantibus edictalibus iuxta formam & præſcriptum S. Concilij Tridentini, & conſtitutionis felicis record. Pij Papæ V. vocatos omnes de ſic vacante Eccleſia prouideri volentes, quatenus intra terminum decem dierum comparerent in eadem Curia ad faciendum deſcribi, & annotari nomina ipſorum, & cùm in eodem termino multi comparuiſſent, tandem iiſdem deſcriptis legitimè vocatis & citatis, ſub die 15. præſentis menſis coram nobis rigoroſo præuio examine per tres examinatores in Diœceſana Synodo deputatos factam fuiſſe experientiā de ſcientia & ſufficientia ſingulorum deſcriptorum, ac demum ſeruatis de iure ſeruandis per dictos tres examinatores fuiſſe repertum, habitum, & exiſtimatum idoneum vita, moribus ætate, ſcientia, & alijs à iure requiſitis ad obtinendam à Sede Apoſtol. dictam Parochialem Eccleſiam N. Sacerdotem loci N. huius Diœceſis, & tanquam habilem, & idoneum approbatum, & ſucceſſiuè à nobis poſt examen, & approbationem prædictam, fuiſſe magis idoneum reputatum, & iudicatum, & vt talem pro obtinenda dicta Parochialis Sedi Apoſtolicæ proponendum, & approbandum, prout proponimus, & approbamus (*declaretur hic an alia obtineat beneficia.*) In quorum fidē præſentes litteras ſubſcriptione & ſigillo noſtris munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

In beneficio de iurepatronatus ſit à patrono præſentatio intra tempus à Iure ſtatutum, coram Epiſcopo de perſona in tali beneficio, ſeruatis ſeruandis ab eo inſtituenda, Epiſcopus verò generaliter in vacanti Eccleſia, & alijs locis publicis edicta publicè proponi iubet, vt qui ſint qui ſe velint opponere, cōpareant, aſſignato peremptorio termino competēte, vt iure probatur, in cap. vlt. de elect. lib. 6. *quod in præſentatione locum habere, niſi conſuetudo ſit in contrarium tradunt* gloſ. *ibi*, verbo electionem, *Pute.* deciſ. 297. lib. 1. *&* deciſ. 473. lib. 2. in correctis, *Lotter.* de re benefic. lib. 2. quæſt. 13. num. 30.

EDICTI AFFIGENDI FACTA coram Epiſcopo præſentatione de beneficio iuriſpatronatus,

FORMVLA LXI.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis hoc præſens edictum inſpecturis, viſuris, & audituris, pariter & lecturis, Salutem in Domino. Nuper vacante Parochiali Eccleſia S. N. per obitum N. vltimi & immediati Rectoris eiuſdem, comparuit coram nobis N. laicus nobilis Bracharenſis, aſſerens ſe patronum, & habere iuſpatronatus, ſeu eſſe in quaſi poſſeſſione ipſius, & iuris præſentandi Rectorem ad dictam Eccleſiam cùm illam vacare contigerit; Et ſic præſentauit nobis in Rectorem R. N. petens illum à nobis inſtitui. Nos dictam præſentationem ſic coram nobis factam de dicto R. N. infra tēpus à iure patronis laicis datum ad præſentandū de prædictis veram notitiam non habentes admiſimus, ſi & in quantum. Quare tenore præſentis noſtri edicti requirimus, & monemus omnes & ſingulos aliquod ius vt præſentantes, vel vt præſentati prætendentes, in prædictis vel contra dictam præſentationem & perſonam præſentantis, ſeu præſentati, opponere volentes, & quomodolibet ſua intereſſe putantes, quatenus infra terminum nouem dierum, quorum tres pro primo, tres pro ſecundo, & reliquos tres pro tertio, & vltimo peremptorio termino eis, & cuilibet ipſorū aſſignamus, comparere debeāt corā nobis ad dicendū, opponendum, & allegādum quicquid dicere, opponere, vel allegare voluerint, quare nō debeat procedi ad petitam inſtitutionē, vigore dictæ præſentationis corā nobis factæ: alioquin dicto termino elapſo, & aliquo non cōparente, & legitimè ſe nō opponente procedetur per nos iuribus præſentantis, & præſentati volentibus, & ipſius præſentati meritis requirentibus ad eius inſtitutionem, prout iuris fuerit, non obſtante, quòd de tempore dato ad præſentandum ſuperſit, vt de præmiſſis nullus ignorantiam allegare poſſit, hoc præſens publicum & generale edictum per infraſcriptum Cameræ noſtræ notarium deſcribi fecimus, & ſigillo noſtro muniuimus, & per nuncium noſtræ Curiæ ad valuas Eccleſiæ Metropolitanæ Bracharenſis, & dictæ Eccleſiæ Sancti N. legi, affigi, & dimitti fecimus, à nemine auferendum ſub excommunicationis pœna, niſi per eundem noſtrum nuncium. Dat. Bracharæ Auguſtæ in Archiepiſcopali Palatio die.... Menſ.... Ann....

INSTITVTIONIS ECCLESIÆ Parochialis de iurepatronatus,

FORMVLA LXII.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis has præſentes noſtras inſtitutionis litteras inſpecturis, viſu-

ris, & lecturis, tam præſentibus, quam futuris, Salutem in Domino. Notum facimus, & atteſtamur, quod vacante Parochiali Eccleſia Sancti N. loci N. huius noſtræ diœceſis per obitum N. illius dum viueret vltimi & immediati poſſeſſoris, quæ de iurepatronatus infraſcripti patroni laici exiſtit. Comparens poſtmodum coram nobis, & in noſtra Curia N. clericus.... aſſerens, ſe fuiſſe præſentatũ à patrono dictæ Parochialis & iuſpatronatus in ea habente, & exiſtente in pacifica poſſeſſione, ſeu quaſi pręſentandi Rectorem, ſiue Rectores in eadem Parochiali toties quoties caſus vacationis occurrerit, petens à nobis, Ordinario iure inſtitui & confirmari in Rectorẽ dictæ Parochialis cum eius honoribus, & oneribus ſolitis, & conſuetis: Et volentes in præmiſſis maturè procedere, quoddam generale edictum ad inſtantiam prædicti N. expediri, & ad valuas Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, & dictæ Parochialis affigi, legi & dimitti iuſſimus, per quod citari & moneri fecimus omnes, & ſingulas perſonas ſua quomodolibet intereſſe putantes, quatenùs infra terminum certum & competentem, in eodem edicto præfixum comparere debuiſſent coram nobis, & in dicta noſtra Curia, ad dicendum, opponendum, & allegandum quicquid voluiſſent tam contra perſonam pręſentatam, quàm præſentantes, quare dicta inſtitutio fieri debuiſſet. Quo edicto affixo, & poſtmodum eleuato, accuſatiſque debitis contumaciis, & quia ex quibuſdam ſcripturis, & aliis iuribus productis, & præſentatis, exiſtentibus penès infraſcriptum actuarium clarè conſtitit, & conſtat, de vacatione & præſentatione prædictis, & quòd N... præſentans fuit, erat, & eſt verus eiuſdem Parochialis patronus, & exiſtere in pacifica poſſeſſione ſeu quaſi iuriſpatronatus, & præſentandi in Rectorem. Idcirco eundem R. N. per examinatores in ſynodo diœceſana deputatos examinatum, & approbatum, tanquam habilem, idoneum, & ſufficientem, inſtituendum, & confirmandum duximus, prout ipſum tenore præſentium inſtituimus, & confirmamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impoſitionẽ inueſtimus. Quocirca vniuerſis, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, notarijſque ac tabellionibus publicis ciuitatis, ac diœceſis noſtræ in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis & cenſuris contra inobedientes Superiorum mãdatis à iure inflictis, & arbitrio noſtro infligendis, per præſentes pręcipimus, & mandamus, vt cùm pro parte tua vigore præſentium requiſiti fuerint, vel eorum aliquis requiſitus fuerit, ad ipſam Parochialem Eccleſiam præfati loci accedant, tèque vel procuratorem tuum pro te in corporalẽ, realẽ, & actualẽ poſſeſſionem prędictæ Parochialis Eccleſiæ, ac omnium illi forſan annexorum iurium, ac pertinentium prædictorũ, ſeruatis ſeruandis, inducãt auctoritate noſtra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, quẽ nos etiam harum ſerie amouemus, & denunciamus amotum. Fictalibus verò, colonis & alijs arrendatarijs, de prædictæ Parochialis Eccleſiæ, ac omnium illi annexorum, iuriumque & pertinentiarum prędictarum fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus, vniuerſis tibi, vel procuratori tuo legitimè debito tempore reſpondeant, atque ab aliis quantum in ſe fuerit, reſponderi faciant. (*Et ſi cõtigerit eum, cui de beneficio prouidetur aliud incompatibile obtinere, addatur*) Volumus autem ac præſentium tenore declaramus, per huiuſmodi Parochialis pacificæ poſſeſſionis adeptionem, alteram Parochialem Eccleſiam loci N. vel Canonicatum, ac præbendam, quos obtines in Cathedrali Eccleſia N. eo ipſo vacare, &c. In quorum fidem præſẽtes manu noſtra ſignatas, & per infraſcriptum Cameræ Archiepiſcopalis notarium ſubſcriptas, ſigillique noſtri appenſione munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtę, &c.

CIRCA VARIAS BENEFIciorum collationes.

LITTERARVM COLLATIONIS Eccleſiæ Parochialis,

FORMVLA LXIII.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Presbytero Bracharenſi, Salutem in Domino. Inter cętera quę pro paſtoralis noſtri officij debito præſtare cupimus, illud præcipuè nobis cordi eſt, vt Parochialibus Eccleſiis, quibus de Rectoribus per nos prouidendũ eſt, tales pręficiamus, qui officio, & miniſterio curę Animarum quod omnium grauiſſimum eſt, laudabiliter ſatisfaciant. Vacante igitur nuper de menſe Februarij proximè præterito nobis Alternatiuæ beneficio gaudentibus Parochiali Eccleſia, Abbatia nuncupata ſub inuocatione S. N. oppidi N. huius Brachar. diœceſis per obitum N. illius dum viueret vltimi poſſeſſoris, fuerunt per Curiam noſtram mediantibus edictalibus iuxta formam & præſcriptũ S. Concilij Trid. & Conſtitutionis *fœlicis record.* Pij Papæ V. vocati omnes de ſic *vacante Eccleſia* prouideri volentes, quatenùs *intra terminum* decem dierum comparerent in eadem Curia ad faciendum deſcribi & annotari nomina ipſorum, & cum in eodẽ termino multi comparuiſſent, tandem iiſdem deſcriptis legitimè vocatis & citatis ſub die... coram nobis rigoroſo præuio examine per tres examinatores in diœceſana ſynodo deputatos, facta fuit experientia de ſcientia, & ſufficientia ſingulorum deſcriptorum, ac demum ſeruatis de iure ſeruandis fuiſti per dictos tres examinatores repertus, habitus, & exiſtimatus idoneus, vita, moribus, ætate, ſcientia, & alijs à Iure requiſitis, & vt talis ad hanc Parochialem Eccleſiã regendam eiuſque curam per te ipſum gerendam nobis ab eiſdem renunciatus fuiſti, & ſucceſſiuè à nobis poſt examen & approbationem prædictam magis idoneus reputatus, & indicatus. Nos igitur eidem Eccleſiæ, ac animabus illi ſubditis de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi, quẽ præ cæteris ſummo *cum iudicio* delegimus Parochialem eandem *cum illi forſan* annexis ac omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis vniuerſis conferimus, & aſſignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantẽ per birreti capiti tuo impoſitionem inueſtimus. Quocirca vniuerſis, &c. *ut in form.* 62.

COL-

COLLATIONIS PAROCHIALIS vacantis per aſſequutionem ſeu ingreſſum Religionis, aut contractum Matrimonium.

FORMVLA LXIV.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Presbytero Bracharenſi Salutem in Domino ſempiternam. Cùm itaque Parochialis Eccleſia Sancti N. loci N. huius noſtræ diœceſis, ex eo vacauerit, & vacet ad præſens, quòd dilectus noſter nuper dictam Eccleſiã Parochialem obtinens Eccleſiam ſimilem Parochialem Sancti N. etiam noſtræ diœceſis, tunc certo modo vacantem per nos ſibi collatam auctoritate noſtra ordinaria pacificè aſſequutus extitit. Nos eidem Eccleſiæ per aſſequutionẽ huiuſmodi, vel aliàs quomodolibet vacãti de idoneo Rectore prouidere volẽtes, tibi qui à RR. Patribus examinatoribus in ſynodo diœceſana deputatis in concurſu iuxta ſacri Concilij, & Conſtitutionis fœlicis record. Pij Papæ V. præſcriptum examinatus, prudentia, moribus, ætate, & doctrina ad hanc Parochialem Eccleſiam regendam, eiuſque curam per te ipſum gerendã idoneus nobis renunciatus fuiſti, & quem nos ipſi præ cęteris, qui ad eandem nobis renunciati fuerunt, delegimus, Parochialem eandem Eccleſiam cum illi forſan annexis, ac omnibus iuribus & pertinentijs ſuis vniuerſis conferimus, & aſſignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impoſitionem inueſtimus. Quocirca &c. *vt ſupra form... Vel ſi vacat per ingreſſum Religionis dicatur.* Cùm itaque Parochialis Eccleſia S. N. loci N. noſtræ diœceſis vacauerit, & vacet ad præsẽs ex eo quod nuper dilectus noſter N.. illam obtinens deuotionis zelo ductus monaſterium S. N. Ordinis S. Franciſci ſitum in oppido Vimaranenſi huius diœceſis ingreſſus eſt, expreſſa profeſſione eiuſdẽ Ordinis ſubſequuta. *Vel ſi vacat per contractum Matrimonij, ſic dicatur.* Cùm itaque Parochialis Eccleſia S. N. huius noſtræ diœceſis vacauerit, & vacet ad præſens, ex eo quod dilectus noſter N. illam obtinens Matrimoniũ per verba de præſenti cum quadam muliere legitimè contraxit, atque illud carnali copula ſubſequuta conſummauit. Nos eidem, &c.

LITTERARVM COLLATIONIS factę familiari præſenti de Canonicatu, & prębenda Eccleſiæ Cathedralis vacantibus per obitum,

FORMVLA LXV.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Iuris Canonici licentiato familiari noſtro clerico N. diœceſis, Salutem in Domino ſempiternam. Grata familiaritatis obſequia, quæ nobis hactenus impendiſti & adhuc ſolicitis ſtudijs impendere non deſiſtis; necnõ litterarum ſcientia, vitæ, ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quibus perſonam tuam tam familiari experientia, quam etiã fide dignorum teſtimonijs iuuari percipimus, nos inducũt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Cùm itaque, ſicut accepimus, Canonicatus, & præbẽda Cathedralis Eccleſiæ Bracharenſis, quorum collatio, prouiſio, & omnimoda diſpoſitio ad nos hac vicè ſpectare dignoſcuntur, & quos quondam N... qui extra Romanã Curiam de menſe Aprilis, nobis perſonaliter & verè reſidentibus, alternatiuæ beneficio gaudentibus, diem clauſit extremum, vacauerit, & vacent ad præſens. Nos volentes tibi, qui à R. Patribus examinatoribus in ſynodo diœceſana deputatis examinatus & idoneus repertus fuiſti, qui etiam continuus commenſalis noſter exiſtis, præmiſſorum obſequiorum, & meritorum tuorum intuitu gratiã facere ſpecialẽ, Canonicatũ & præbendã prædictos ſic vt præmittitur vacantes, cum plenitudine Iuris Canonici, ac omnibus iuribus & pertinentijs ſuis tibi auctoritate Ordinaria tenore præſentium conferimus, & prouidemus de eiſdem. Teque coram nobis perſonaliter conſtitutum in corporalem poſſeſſionem Canonicatus, & præbẽdæ, iuriumque & pertinentium prædictorum per annuli noſtri traditionem, & birreti tui capiti tuo impoſitionem inducimus, & inueſtimus de eiſdem, recepto primitùs à te & per te præſtito ad ſancta Dei Euangelia corporali iuramento, quòd nobis & ſucceſſoribus noſtris Archiepiſcopis Bracharenſibus obediẽs eris, & fidelis, ac ſanctæ Matris Eccleſiæ, noſtriſque & ſucceſſorum noſtrorum parebis mandatis, eiſdemque Canonicatui, & præbendæ, ac ipſi Eccleſiæ ſecundum ipſius ſtatuta, conſuetudines, ordinationeſque deſeruies, & deſeruiri facies in diuinis, iuraque & libertates eiuſdem Eccleſiæ, ac Canonicatus, & præbendæ prædictorum manutenebis, & defendes pro poſſe, nihilque quod ad dictos Canonicatum, & præbendam pertinet, alienabis, ſeu diſtrahes, ſed alienata, & diſtracta ad ius, & proprietatem eorundem Canonicatus, & præbendæ reduces, & reduci procurabis pro poſſe. Quocirca vniuerſis & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, & præſertim Decano, Canonicis & Capitulo dictæ noſtræ Eccleſiæ Bracharenſis, alijſque notarijs, ac tabellionibus publicis quibuſcũq; per ciuitatem & diœceſim noſtras prædictas ac aliàs vbilibet conſtitutis, tenore præſentiũ committimus, & damus in mãdatis, quatenùs ipſi vel eorum alter, qui ſuper hoc fuerit requiſitus, ad prædictam Eccleſiam accedãt, ſeu, accedat, tèque vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem Canonicatus, & præbendæ, iuriumque & pertinentium prædictorum, ponant, & inducant, ac defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, ac te, vel procuratorem tuum tuo nomine, in præfata Eccleſia Cathedrali, in Canonicum recipi faciant, ſeu faciat, & in fratrem, ſtallo tibi in choro, & loco in Capitulo ipſius Eccleſiæ cum plenitudine Iuris Canonici aſſignatis, tibique de ipſorum Canonicatus, & præbendæ fructibus, redditibus, & prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuerſis integrè reſpondeant, & faciant ab alijs quantum in eis fuerit; plenariè, & integrè reſponderi, Contradictores eadem auctoritate, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum præſentes litteras fieri, & per notarium noſtræ Cameræ Archiepiſcopalis infraſcriptum ſubſcribi, & publicari mandauimus, ſigillique noſtri iuſſimus, & fecimus appenſione muniri. Dat. Bracharæ, Auguſtæ, &c.

LITTERARVM COLLATIONIS *eiuſdem generis, ſi collatio facienda ſit vigore Bullarum Apoſtolicarum.*

FORMVLA LXVI.

D. Rodericus,&c. Dilecto nobis in Chriſto N. clerico Bracharenſi, Salutem in Domino. Cùm per te nobis præſentatæ fuerint litteræ Apoſtolicæ Sanctiſſimi in Chriſto Patris,& Domini noſtri Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. in pergameno ſcriptæ, eius vero Bulla plumbea cordula canapis more Romanæ Curiæ pendente bullata, quas nos ea qua decet reuerentia recepimus, & ſunt tenoris infraſcripti, videlicet: Vrbanus Epiſcopus Seruus ſeruorum Dei, &c. Venerabili Fratri Archiepiſcopo Bracharenſi &c. (*& ponatur tota Bulla*) & ſucceſſiuè debitã inſtantiam nobis feceris, vt ad ipſarum litterarum exequutionem procederemus, iuxta traditam ſeu directam per eas à Sede Apoſtol. nobis formam. Nos igitur volentes mandatum Apoſtolicũ nobis in hac parte directum reuerẽter exequi, vt tenemur, te prius per diligentem examinationem de te factam ad hoc idoneo reperto, verificatiſque contentis in præmiſſis litteris Apoſtolicis auctoritate Apoſtolica nobis commiſſa, qua fungimur in hac parte, præfatos Canonicatum & præbẽdã, ſic vt in dictis litteris Apoſt. vacantes cum illi forſan annexis, ac omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis vniuerſis contulimus, & aſſignauimus, ac conferimus, & aſſignamus, de illiſque te corã nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantem per birreti tui capiti tuo impoſitionem, cum Iuris Canonici plenitudine, inueſtiuimus, & inueſtimus per præſentes. Quocirca, &c. *vt in ſupra proxima formula*. Fictalibus verò, *vt in form.* in omnibus, & per omnia iuxta præinſertarum litterarum Apoſtolicarum, vim, tenorem, formam, & continentiam, in quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM COLLATIONIS *Canonicatus, & præbendæ Eccleſiæ Collegiatæ.*

FORMVLA LXVII.

D. Rodericus, &c. dilecto nobis in Chriſto N. clerico N. diœceſis, Salutem in Domino. Cùm ſicut accepimus, Canonicatus, & præbenda in Collegiata Eccleſia S. N. loci N. huius noſtræ diœceſis, quos Reuerendus Canonicus N. illorum vltimus poſſeſſor obtinebat, per obitum eiuſdem N. de menſe, &c. vacauerint, & vacẽt ad præſens, ne diuinus cultus in ipſa Collegiata Eccleſia detrimentum patiatur, eidem Eccleſiæ de idoneo Canonico prouidere volentes, tibi N. cuius vita & morũ probitas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quæ nobis ipſis nota ſunt, & aliorum fidem digno commendantur teſtimonio, præfatos Canonicatum, & præbendam, ſicut, vt præfertur, ſiue alio quouis modo vacantes, cum illis forſan annexis, & omnibus iuribus & pertinentijs ſuis vniuerſis auctoritate noſtra Ordinaria, & etiam vigore, &c. ac omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa, & forma, quibus meliùs poſſumus, & debemus, conferimus, & aſſignamus, de illiſque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantem per birreti tui capiti tuo impoſitionem cũ iuris Canonici plenitudine inueſtimus, Recepto primitùs à te, &c. Quocirca vniuerſis, &c. Contradictores, &c. *vt in form. 65. mutatis mutandis*.

LITTERARVM COLLATIONIS *factæ per Decanum, & Capitulum de capellania ad eorum collationem ſpectante.*

FORMVLA LXVIII.

VNiuerſis, &c. Ioannes de N. Decretorum Doctor Decanus, & Capitulũ ſanctæ Sedis N. Salutem in eo qui ſine fine viuit, & regnat. Cùm itaque capellania ad altare S. N. ſitum in Eccleſia noſtra, cuius collatio, prouiſio, & omnimoda diſpoſitio ad Decanum pro tempore exiſtentem, & Capitulum dictæ Eccleſiæ quoties vacat, pertinet pleno iure, quam quondam N. dictæ capellaniæ capellanus dum viueret obtinebat, per ipſius N. obitum, qui nuper vitæ ſuæ diem clauſit extremum, vacauerit, & vacare noſcatur ad præſens; nos, volentes dilectum noſtrum N. clericum N. diœceſis apud nos de litterarum ſcientia, vitæ, ac morum honeſtate, alijſque virtutum meritis multipliciter commendatum, horum intuitu, fauore proſequi gratioſo, capellaniam ipſam ſic vacantem cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis præfato N. auctoritate noſtra contulimus, aſſignauimus, & prouidimus etiam de eadem, prout tenore præſentium conferimus, aſſignamus, ac prouidemus, ac ipſum N. in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem, ſeu quaſi, capellaniæ, iuriumque & pertinentium prædictorum poni & induci mandamus ac ponimus, & inducimus per præſentes, & exinde ab eo in forma ſolita, & conſueta accepimus iuramentum præſtari conſuetum exhibitis ſolemnitatibus in talibus fieri ſolitis, & conſuetis. In quorum omnium teſtimonium præſentes litteras ſigilli noſtri Capituli appenſione munitas præfato N. duximus concedendas. Dat. &c.

CIRCA RESIGNATIONES etiam ex cauſa permutationis coram Epiſcopis faciendas.

FACVLTATIS RECIPIENDI *reſignationes etiam ex cauſa permutationis.*

FORMVLA LXIX.

D. Rodericus, &c. Reuerendo N. Decretorum Doctori, &c. Salutem in Domino. Cum nonnulli in ciuitate & diœceſi noſtris dignitates, perſonatus, & officia, ſeu beneficia frequenter deſiderent ex rationabilibus cauſis de expreſſis in conſtitut. fœlicis record. Pij Papæ V. purè & liberè in manibus noſtris reſignare ſeu adinuicem permutare; Nos diuerſis etiam Eccleſiæ noſtræ occupati negotijs, omnibus præmiſſis intendere non valentes, & perſonarum huiuſmodi, quibus fieret ſumptuoſum, perſonaliter vel per ſuos procuratores noſtram adire præſentiã, volẽtes parcere laborib. & expẽſis, de tua inda-

duſtria ſpecialiter cōfidētes, tibi vt à quibuſcūq; perſonis cuiuſcūque ſtatus, gradus, ordinis, vel cōditionis exiſtāt, noſtrarū ciuitatis & diœceſis prædictarum ex eiſdem & quibuslibet eorum dignitates, perſonatus, Canonicatus, ſeu beneficia quæcumque Eccleſiaſtica continentibus, etiamſi ipſis, vel eorum alteri cura immineat animarum, qui huiuſmodi beneficia ex cauſis rationabilibus de expreſſis in dicta Conſtitutione, & non aliàs purè & liberè reſignare, ſeu adinuicem permutare deſiderant, corumque beneficia per reſignationem, vel ex cauſa permutationis huiuſmodi faciendam recipias, alteramque perſonarum loco alterius inſtituendi, ſeu inueſtiendi ipſa beneficia, ſic vt præmittitur, reſignata cōferendi, ac ipſam permutationem ad debitum effectum deducendi, præuio, ſi opus fuerit, de vita, moribus, & ſcientia eorundem examine, ſeruatiſque aliis de iure ſeruandis. Contradictores, & rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo, & coercendo, recepto tamen priùs ab ipſis perſōnis dicta ſua beneficia libere reſignare, ſeu adinuicem permutare deſiderantibus corporaliter per eas præſtito iuramento ſuper eo quòd nulla ſimoniaca prauitas, aut alia illicita pactio inter eos ex huiuſmodi permutationibus interueniet, & omnia alia & ſingula faciēdi in præmiſſis neceſſaria, & quomodolibet opportuna plenam, & liberam concedimus poteſtatem &c.

RESIGNATIONIS FACIENDÆ de beneficio per proprium Rectorem coram Epiſcopo cum eius admiſſione.

FORMVLA LXX.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, &c. Noueritis, quòd cum R. Presbyter N. Rector Parochialis Eccleſiæ Sancti N. loci N. huius Brachatenſis Diœceſis Eccleſiam ipſam quam obtinebat, ex certis rationabilibus cauſis ad hoc animum ſuum mouentibus, & præcipuè, quia corpore impeditus non poterat nec poteſt muneri ſuo ſatisfacere, & animarum curæ incumbere, reſignare intenderet Eccleſiam ipſam, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, in manibus noſtris ſponte & liberè iuxta formam Conſtitutionis felicis record. Pij Papæ V. reſignauit, aliunde habens, quò in vita poſſit commodè ſuſtentari, de quo nobis legitimè conſtitit; & nos ſic factam reſignationem admittere curauimus, prout tenore præſentis publici inſtrumenti admittimus, recepto per nos primitùs ab eodem N. quòd in reſignatione huiuſmodi non interuenit dolus, &c. corporali iuramento. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

RESIGNATIONIS FACIENDÆ de beneficio per procuratorem coram Epiſcopo, cum eius admiſſione.

FORMVLA LXXI.

IN nomine Domini, &c. R. Presbyter N. Canonicus præbendatus in Collegiata Eccleſia Sancti N. huius Brachatenſis Diœceſis deuotionis zelo ductus ingrediendi Religionem S. N. deſiderans & affectans iuxta formam Conſtitutionis fœlicis record. Pij Papæ V. eoſdem Canonicatum & præbendam, quos in dicta Eccleſia obtinet, reſignare, &c. Ideò in manibus præfati Domini Archiepiſcopi per diſcretum virum N. clericum procuratorem ſuum ad hoc ab eo ſpecialiter conſtitutum, prout de ſuæ procurationis mandato legitimè per publicū inſtrumentum fidem fecit, ex prædicta cauſa, ſponte, purè, & liberè, ac ſimpliciter reſignauit, idèmque Dominus Archiepiſcopus reſignationē huiuſmodi ſic, vt præmittitur, vt in manibus ſuis factam admiſit, & recepit, præſtito per eundem procuratorem, nomine quo ſuprà, procuratorio, quòd in huiuſmodi reſignatione non interuenit fraus, dolus, ſeu quæuis illicita pact o, ad ſancta Dei Euangelia corporaliter iuramento, &c.

Vide ſup. alleg. 69. num. 43.

LITTERARVM COLLATIONIS Parochialis vacantis per reſignationem ex cauſa permutationis pro Canonicatu, & præbenda.

FORMVLA LXXII.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Presbytero noſtræ Diœceſis, Salutem in Domino ſempiternam. Deſideria iuſta petentiū congruo fauore proſequenda ſunt, in votis eorum, quę à rationis tramite non diſcordant, noſque libenter ad ea exhibemus promptum & benignum. Cùm itaque hodie tu per teipſum Canonicatum & præbendam Eccleſiæ S. N. & dilectus noſter in Chriſto N. Parochialem Eccleſiam Sancti N. noſtræ Diœceſis, quam òbtinebat, per dilectum noſtrum N. procuratorem ſuum ad hoc ab eo ſpecialiter conſtitutum, ex cauſa permutationis de ipſis inter vos fiendæ, & nō aliàs, ſpōte, & liberè reſignaueritis in manibus noſtris. Noſque reſignationem ex cauſa prædicta admiſſis votis tuis, in hac parte fauorabiliter annuentes, Parochialem Eccleſiā prædictam per huiuſmodi reſignationem vacantem, tibi qui per R. Patres examinatores in Synodo diœceſana deputatos, examinatus, & idoneus repertus fuiſti, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, auctoritate noſtra Ordinaria conferimus, aſſignamus, & prouidemus etiam de eadem. Tèque coram nobis perſonaliter conſtitutum, in corporalem poſſeſſionem, ſeu quaſi, Parochialis Eccleſiæ, & pertinentium prædictorū per annuli noſtri traditionem inducimus, & inueſtimus de eadem, præſtito per te, & per nos recepto ad ſancta Dei Euangelia corporali iuramento, quòd nobis & ſucceſſoribus noſtris Archiepiſcopis Bracharen. fidelis, & obediens eris, ſanctæ Matris Eccleſiæ, noſtriſque & ſucceſſorum noſtrorum parebis mandatis, dictæque Eccleſiæ in ſpiritualibus, & temporalibus, ac in diuinis benè, & laudabiliter deſeruies, & deſeruiri facies, oneràque ipſius Eccleſiæ debita ſupportabis, & iura noſtra perſolues, terras, domos, vineas, & alias poſſeſſiones, atque iura Parochialis Eccleſiæ manutenebis, & defendes pro poſſe, nihilque quod ad dictam Eccleſiam pertineat, alienabis, vendes, ſeu diſtrahes; ſed alienata, diſtracta, & vendita ad iūs, & proprietatem dictæ Parochialis Eccleſiæ reduces pro poſſe, & reduci procurabis. Quocirca, &c. *vt in form. 62.*

LIT-

LITTERARVM COLLATIONIS Canonicatus & præbendæ reſignatorum ex cauſa permutationis pro alijs Canonicatu, & præbenda de licentia Epiſcopi, in cuius Diœceſi ſunt,

FORMVLA LXXIII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Canonico N. Salutem in Domino ſempiternam. Deſideria iuſta petentium congruo fauore proſequimur, & in votis eorum, quæ à rationis tramite non diſcordant, libenter exhibemus nos promptum & benignum. Cum itaque hodie tu per dilectum noſtrum N. clericum noſtræ Diœceſis Canonicatum & præbendam, quos in noſtra Eccleſia Cathedrali obtinebas, & dilectus noſter N. Canonicatum & prębendam, quos in Eccleſia ſimiliter Cathedrali N. obtinebat, per etiam dilectos noſtros N. & N. procuratores veſtros, à vobis ſpecialiter conſtitutos, in manibus noſtris ex cauſis permutationis de ipſis inter vos faciendæ, & non alias, ſponte, & liberè reſignaueritis. Nos reſignationem huiuſmodi ex cauſa prædicta, auctoritate noſtra Ordinaria quoad partem, & ex ſpeciali commiſſione per Reuerendiſſimũ in Chriſto Patrem D. N. Dei & Apoſt. Sedis gratia Epiſcopũ N. quoad aliam, ſuper hoc nobis in modum qui ſequitur factam. N. Dei & Apoſt. Sedis gratia Epiſcopus N. R. in Chriſto Patri, Domino N. Epiſcopo N. Salutem, &c. recepimus, & admiſimus. Noſque vigore cõmiſſionis huiuſmodi votis veſtris in hac parte fauorabiliter annuentes, prædictos Canonicatum, & præbendam Eccleſiæ Cathedralis N. tenore præſentiũ tibi conferimus, & aſſignamus, ac prouidemus etiam de eiſdem, tèque licet abſentem in perſonam dicti procuratoris tui, coram nobis propter hoc perſonaliter conſtituti, in corporalem poſſeſſionem, ſeu quaſi Canonicatus, & prębendæ, iuriùmque, & pertinentium prædictorum, per annuli noſtri traditionem inducimus, & inueſtimus de eiſdem, præſtito per te, vel procuratorem tuũ prædictum pro te, in manibus noſtris ad ſancta Dei Euangelia corporali iuramento, quòd eidem D. Epiſcopo N. & exinde ſucceſſoribus ſuis Epiſcopis fidelis, & obediens eris, ac ſanctæ Matris Eccleſiæ, eiuſdem Domini N. Epiſcopi, & ſucceſſorum ſuorũ parebis mandatis, iura, libertates Eccleſiæ, N. necnon Canonicatum, & præbendam prædictos, aduersùs omnes manutenebis, & defendes, eidèmque Eccleſiæ ratione Canonicatus, & præbendæ, deſeruies, & deſeruiri facies laudabiliter, in diuinis, ac nihil quod pertinet ad eoſdẽ Canonicatum & præbendam alienabis, nec diſtrahes, ſed alienata, & diſtracta ad ius, & proprietatem dictorum Canonicatus, & præbendæ reduces, pro poſſe, & reduci procurabis. Quocirca vobis R. Decano, & Capitulo Eccleſiæ N. prædictæ, vice & nomine præfati D. Epiſcopi, præſentium tenore damus in mandatis, quatenus eũdem N. vel procuratorem ſuum eius nomine, in, & ad corporalem & actualem poſſeſſionem Canonicatus, & præbendæ, iuriùmque & pertinentium prædictorum recipiatis; amoto ab eis quolibet detentore illicito, ac eundem N. vel procuratorem ſuum prædictum ad eoſdem Canonicatum, & præbendam, in præfata Eccleſia N. in Canonicum recipiatis, & in fratrem, ſtallùmque ſibi in choro, & locũ in Capitulo ipſius Eccleſiæ cum Canonici iuris plenitudine aſſignetis, ſibìque de ipſorum Canonicatus & præbendæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuerſis integrè reſpondeatis, & ab aliis plenariè, & integrè reſpondere faciatis. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM COLLATIONIS beneficij ſimplicis vacantis per liberam reſignationem de eo factam in manibus Epiſcopi,

FORMVLA LXXIV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. clerico Bracharenſi, in iure Canonico licentiato, Salutem in Domino ſempiternam. Litterarum ſcientia, vitæ, ac morum honeſtas, aliáque probitatis, & virtutum merita, quibus fide digno commendaris teſtimonio, nos inducunt, vt tibi ad gratias reddamur liberales. Cum itaque beneficium ſimplex, &c. quod *nuper N. illius vltimus*, & immediatus poſſeſſor obtinebat, per ſimplicem reſignationem dicti N. ad præſcriptum Conſtitutionis fœlicis record. Pij Papę V. in manibus noſtris ſponte, & liberè factam, & per nos auctoritate noſtra Ordinaria admiſſam liberè vacare noſcatur; Nos meritorum tuorũ intuitu, tibi, qui ad hoc examinatus, & idoneus repertus fuiſti; præfatum beneficium conferimus, & aſſignamus, ac prouidemus de eodem, tèque coram nobis perſonaliter conſtitutum, in corporalem poſſeſſionem, ſeu quaſi, dicti beneficii, iuriùmque & pertinentium per annuli noſtri in manibus tuis traditionem inducimus, & inueſtimus de eodem, recepto à te primitus, &c. Quocirca, &c. *vt in form. mutatis mutandis*. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium præſentes litteras collationem, & prouiſionem noſtram in ſe continentes fieri, & per ſecretarium noſtrum infraſcriptum ſubſcribi, & publicari fecimus, noſtrìque ſigilli iuſſimus appenſione communiri, Dat. Bracharæ Auguſtæ die... Menſ.... Ann.....

CIRCA VNIONES.

QVAMVIS ſingulis Eccleſiis ſingulos Rectores præficiendos eſſe veteres ſanctiones iubeãt, quandoque tamen poſtulat plebis vtilitas, vt quæ anteà plures, ac diuerſæ erant, nunc in vnum veluti corpus redigantur, ac ſimul coniunctę pro vna Eccleſia habeantur; quandoque etiam vt quæ coniunctę, connexæque vnionis vinculo habebantur, nunc dirimantur,

ſingulaque

ſingulaque ſeorſum tanquam recens erecta conſtituantur, & gubernentur. Quæ omnia cùm ab vna tantum ratione publicæ vtilitatis adiuuandę proficiſcantur, non poßunt inter ſe pugnantia, ſed maximè ad eundem finem conſentientia, & coeuntia cenſeri.

Quamobrem Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 5. *conſtituit, vt poſſint Epiſcopi, etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati, iuxta formã iuris, ſine tamen præiudicio obtinentium facere vniones perpetuas quarumcumque Eccleſiarũ Parochialium, & baptiſmalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem: etiamſi dictę Eccleſiæ, vel beneficia eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſeruata, aut qualitercumque affecta. Quæ vniones etiam non poſſint reuocari, nec quoquo modo infringi vigore cuiuſcunque prouiſionis etiam ex cauſa reſignationis, aut derogationis, aut ſuſpenſionis. Quod* quidem Concilij Trident. *decretum daclaratur per aliud* ſeſſ. 24. de reformat. cap. 13. *ſtatuens, Parochiales Eccleſias vniendas non eſſe monaſterijs quibuſcumque aut Abbatijs, ſeu dignitatibus, ſiue præbendis Eccleſię Cathedralis, aut Collegiatæ, ſiue alijs beneficijs ſimplicibus, aut hoſpitalibus, Militijſue: Quare ad prę ſcriptum decretorum Concilij Trident. prędictorum, poterit Epiſcopus facere vniones in hunc qui ſequitur modum.*

VNIONIS ECCLESIÆ PAROchialis, alteri ſimili propter earum paupertatem,

FORMVLA LXXV.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes literas audituris, lecturis, & inſpecturis, illis præſertim quorum intereſt, intererit, aut intereſſe, quoſque infraſcriptum tangit negotium, ſeu tangere poterit quomodolibet in futurum, Salutem in Domino ſempiternã. Ad hoc vt Eccleſiarum omnium per ciuitatem & Diœceſim noſtras Bracharenſes conſiſtentium, ac illas obtinentium perſonarum ſtatus ſalubriter dirigi, ſeruarique poſſit honeſtius, ac perſonæ ipſę, animarum curæ & officio inibi incumbentes habeant redditus ſufficientes, vt ex altari viuere poſſint, noſtri libenter fauoris imparti mur præſidium, potiſſimè cùm temporum requirit neceſſitas, cauſæ perſuadent rationabiles, & diuini cultus augumentum ſalubriter id expoſcit. Exhibita ſiquidem nobis nuper per dilectũ in Chriſto N. Rectorem Eccleſię Parochialis Sancti N. loci N. huius Diœceſis petitio continebat, quòd in dicto loco alia Parochialis Eccleſia ſub inuocatione S. B. cõſiſtit, cuius fructus, redditus, & prouẽtus, ad ſuſtẽtationẽ Rectoris eiuſdẽ pro tempore exiſtẽtis propter eorũ exiguitatẽ & tenuitatẽ minimè ſuppetunt; & ſicut eadem petitio ſubiungebat, ſi Parochialis Eccleſia Sancti B. dictæ Eccleſiæ ſimiliter parochiali Sancti N. quæ in medio loci & commodiori ſitu exiſtit, vniretur, annecteretur, & incorporaretur, per hoc congrua remaneret portio Rectori Eccleſiæ S. N. in eaque diuina officia maiori cum decore celebrarẽtur, cultuſque diuinus in eiſdem augmentaretur. Quare per dictum N. fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt ſuper præmiſſis prouidere auctoritate Ordinaria dignaremur. Nos igitur attendentes petitionem huiuſmodi præmiſſis veris exiſtentibus, eſſe iuſtam & cõſonam rationi, de præmiſſis omnibus & ſingulis ac eorum circumſtantijs vniuerſis inquiſiuimus, & nos informauimus diligenter, & quia per informationem legitimam, & diligentem per nos à nonnullis teſtibus fide dignis coram nobis per præfatum N. ad informandum animum noſtrum, & deſuper omnibus & ſingulis prænarratis, productis, ac ritè receptis, & ad iurandum admiſſis, iuratiſque & examinatis, factam & receptam examinationem; reperimus, omnia & ſingula per dictum N. aſſerta, vt præinſeruntur, veritate fulciri. Idcirco auctoritate noſtra Ordinaria, & S. dis Apoſtol. delegata, qua fungimur in hac parte, & omnibus alijs melioribus modo, via, & forma, quibus de iure poſſumus, Parochialẽ Eccleſiam S. B. prædictam cum omnibus iuribus, & pertinẽtijs ſuis eidẽ Parochiali Eccleſiæ S. N. in perpetuum vniuimus, incorporauimus, & annexuimus, ac ex nunc vnimus, incorporamus, & annectimus per præſentes; ita quòd cedente, vel decedente moderno ipſius Parochialis Eccleſiæ S. B. Rectore, ſeu illam aliàs quomodolibet dimittente, etiamſi actu quouis modo vacet, & eius diſpoſitio ad nos hac vice pertineat, liceat Rectori dictæ Eccleſiæ S. N. pro tempore exiſtenti, corporalem, & realem, & actualem, Eccleſiæ S. B. iuriùmque, & pertinentium prædictorum poſſeſſionem auctoritate propria libere apprehendere, illiuſque fructus, redditus, & prouentus huiuſmodi percipere, & habere, ac in ſuos & dictarum Eccleſiarum vſus, & vtilitatem conuertere, & perpetuò retinere, cuiuſuis alterius Superioris licentia ſuper hoc alias minimè requiſita. Volumus autem, quòd ſi vnionem, annexionem, & incorporationem huiuſmodi effectum ſortiri contigerit, Parochialis Eccleſia S. B. prædicta debitis propterea non fraudetur obſequiis, nec animarum cura in ea aliquatenus negligatur; ſed eius debite, ſi opus fuerit, ſupportentur onera conſueta. Quæ omnia & ſingula, necnon præſentes litteras noſtras, & in eis contẽta vobis omnibus & ſingulis ſupradictis, & veſtrum cuilibet intimamus, & notificamus, ac ad veſtram, & cuiuſlibet veſtrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præſentes, ne de præmiſſis ignorantiam aliquam prætendere valeatis, ſeu etiam allegare. Vobiſque nihilominus, & veſtrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, quam in vos, & veſtrum quẽlibet, ſi mandatis, & inhibitionibus noſtris huiuſmodi non parueritis cum effectu, ſex dierum canonica monitione præmiſſa, quorum duos pro prima, duos pro ſecunda, &c. aſſignamus, ex tunc ferimus in his ſcriptis diſtricte præcipiendo inhibemus, ne dicto N. aut Rectori pro tempore exiſtenti dictæ Eccleſiæ Sancti N. vel procuratori ſuo, quominus corporalem,

lem, realem, & actualem poſſeſſionem dictæ Parochialis Eccleſiæ Sancti B. per nos, vt præmittitur, vnitæ, ſic vacantis ad præſens, vel quamprimùm, vt præmittitur, illam vacare contigerit, iuriùmque & pertinentium eiuſdē etiam auctoritate propria libere apprehendere, eiuſque fructus, redditus, & prouentus in ſuos, & prædictarum Eccleſiarum vſus & vtilitatem conuertere valeat, vt præfertur, omniaque & ſingula ſupradicta ne ſuum debitum ſortiantur effectum, minimè impedimentū aliquod præſtetis, vel alicui, ſeu aliquibus publicè vel occultè, directè, vel indirectè quouis quæſito colore, vel ingenio, ipſum impedientibus detis, ſeu aliquis veſtrū, det conſilium, opem, vel fauorem. In quorum omnium & ſingulorum, &c. Dat. &c.

VNIONIS BENEFICII SIMplicis Parochiali exigui redditus.

FORMVLA LXXVI.

D. Rodericus, &c. Cùm in viſitatione Eccleſiæ Parochialis Sancti N. loci N. noſtræ Diœceſis Bracharenſis, aliarùmque Eccleſiarum, & locorum piorum dicti loci per nos his elapſis diebus habita comperimus inter cætera, Parochialem ipſam adeò exiguos fructus habere, vt ex eis Parochus pro tēpore minimè ſuſtētari poſſit, volentes pro munere noſtro quantum poſſumus fructus dictæ Parochialis aliquatenus augere, vt etiam clericus veſte talari, ſuperpelliceo indutus Curato celebrāti miniſtrare poſſit, donec aliunde prouideri poſſit, pro commoda ſuſtentatione Parochi, quemadmodum à Sacris Canonibus, & Sacro Concilio Trident. traditum eſt, ideò tam auctoritate dicti Sacri Concilij Trident. quàm noſtra Ordinaria, & alias omni meliori modo, &c. interuenientibus quibuſcunque ſolemnitatibus tam Iuris, quam facti etiam extrinſecis, in ſimilibus requiſitis, eidem Parochali vniuimus, & applicauimus, ac vnimus, & applicamus beneficium ſimplex Sancti N. ſitum in loco N. cum ſuis iuribus, & pertinentijs tam ſpiritualibus, quā tēporalibus, quod nūc tenetur, & poſſidetur à N. ſine tamē præiudicio dicti poſſeſſoris, & ſine diuini cultus diminutione. Committentes in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna quibuſcumque clericis ciuitatis & Diœceſis noſtræ in ſolidum, quatenùs ad omnem Parochi dicti loci N. requiſitionem debeant com nomine ſuo, & ſuorum ſucceſſorū in dicta Parochiali, vel procuratorem ſuum, imponere & inducere in, & ad corporalem, realem & actualem poſſeſſionem, & tenutam dictæ Eccleſiæ ſimplicis Sancti N. iuriùmque & pertinentium eiuſdem, inductū manutenēdo, & defendēdo, amoto exinde quolibet alio detentore, quem & nos ſine præiudicio actorum per præſentes amotum decernimus, & declaramus. In quorum fidem, &c.

Inſuper ſtatuit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. c. 15 *in Eccleſijs Catredralibus, & Collegiatis inſignibus, vbi frequentes, adeòque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant, liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli aliquot ſimplicia beneficia, non tamen Regularia ijs vnire. Cuius quidem decreti deciſio ita intelligenda eſt, vt vnio fiat ſingulis præbendis diſtributiuè, non autē mēſæ Capitulari, vt eſt cōmunis Doctorū reſolutio, ſecundum Gabr.* conſ. 188. num. 3. & 4. lib. 2. *Gonzal. ad* reg. 8. *Canc.* gloſ. 37. num. 25. *Garc.* de benefic. par. 12. cap. 2. numer. 171. *Gratian.* diſcept. for. cap. 274. num. 34. in fine, *Rot.* deciſ. 565. p. 2. recent.

VNIONIS TENVIS PRÆBENdæ, dignitati Eccleſiæ Cathedralis faciendæ,

FORMVLA LXXVII.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis & ſingulis litteras præſentes noſtras vnionis, & incorporationis inſpecturis, & lecturis, tam præſentibus, quàm futuris Salutem in Domino. Notum facimus, & atteſtamur, qualiter in generali viſitatione per nos facta in noſtra Ciuitate, & diœceſi Bracharenſi, reperimus Eccleſiam ſeu capellā ſine cura ſub inuocatione S. N. inſtructam & ædificatam in terra N. deſtitutam eſſe legitimo Rectore, quam Eccleſiam ſeu capellam, ad hoc vt ſeruitium dignitatis N. exiſtentis in noſtra Catredrali magis accreſcat, & faciliùs ſupportari poſſit prębēdę dictæ dignitatis N. & eius poſſeſſori, & ſucceſſori pro tempore exiſtenti, & legitimè intranti vnà cum iuribus, introitibus, redditibus, & prouentibus applicauimus, prout præſentium tenore applicamus, vnimus, annectimus, & incorporamus, illamque Eccleſiam, ſeu capellam, iura, introitus, prouentus, & redditus quomodolibet ad illam ſpectantes, & pertinentes, ex nunc, perpetuò, & in futurum prædictæ dignitati N. & eius præſenti, & pro tempore exiſtenti poſſeſſori in præbendam conferimus, & aſſignamus. Decernentes, alteri cuicumque prouideri in futurum minimè poſſe, ac prouiſiones quaſlibet caſſamus, irritamus, & annullamus, & irritas fore eſſe declaramus. In quorum omnium fidem, &c.

VNIONIS DVARVM CAPELlaniarum in Eccleſia Collegiata cum diſmembratione fructuum alterius,

FORMVLA LXXVIII.

D. Rodericus, &c. Cùm in Eccleſia Collegiata S. N. oppidi N. huius noſtræ diœceſis duæ adſint capellaniæ, vna ſub inuocatione ſancti N. quam olim obtinebat Presbyter N. & modo vacat per prouiſionē eiuſdem ad Eccleſiam Parochialem ſancti N. altera verò ſub inuocatione ſancti B. quam olim obtinebat Presbyter N. & modò per ipſius obitū de menſe Februarij proximè præteriti, nobis verè & perſonaliter reſidētib. ac Alternatiuæ beneficio gaudentibus, vacat, ambæ æqualis oneris & ſeruitij, Miſſas, videlicet celebrandi, & Horas Canonicas in choro recitandi, imparis tamen redditus, & valoris. Capellania enim ſancti B. ad viginti, illa verò ſancti N. ad triginta ſcutorum monetæ valorem aſcendit. Proptereà cupientes vt cultus diuinus augeatur, & miniſtri Eccleſiæ ad Dei ſeruitium magis animentur, cum iuxta illud Apoſtoli, qui altari ſeruit de altari viuere debeat, nec vnus quidem eſuriat, alius ebrius ſit; ſtatuimus, & decernimus, vt dicta capella ſancti B. diſmembretur, diſuniatur, ac ſeparetur, & dictæ capellæ ſancti N. perpetuò vniatur, annectatur, & incorporetur, prout præ-

ſenti

ſenti decreto diſmembramus, diſunimus, & ſeparamus, & præfatæ capellæ ſancti N. perpetuò vnimus, annectimus, & incorporamus; ita vt in futurum ſucceſſores ad dictam capellaniam ſancti N. redditus omnes, prouentus, & emolumenta ad aliam capellam ſancti B. ſpectantia, licitè ex nunc & in poſterum habere, tenere, poſſidere, & frui valeant, prout in præmiſſis, & ſingulis omnibus, noſtram auctoritatem pariter, & decretum interponimus, prædicto & omni alio meliori modo, &c. Volumus autem, quòd per huiuſmodi vnionem, annexionem & incorporationem dicta capellania S. B. debitis non fraudetur Miſſis conſuetis. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

Vbi autem in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, frequentes, adeoque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loco & qualitate non ſufficiant, nec per vnionem aliquorum beneficiorum ſimplicium tenuitati huiuſmodi prouideri poteſt, licet Epiſcopis cum conſenſu Capituli, & patronorum, ſi de iurepatronatus laicorum ſint, aliquibus ex iis ſuppreſſis, quarum fructus, & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere: ita tamen vt tot ſuperſint, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiæ commodè valeant reſpondere. Quæ quidem ſuppreſſiones, vt præfertur, factæ, ex quibuſcumque prouiſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibuſuis aliis derogationibus, vel ſuſpenſionibus tolli, ſeu impediri non poterunt; vt clarè diſponit Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. cap. 15. *Quare in hac materia Epiſcopus prouidere poterit in hunc qui ſequitur modum.*

SVPPRESSIONIS ALIQVArum præbendarum Eccleſiæ Collegiatæ inſignis ob tenuitatem,

FORMVLA LXXIX.

DRodericus, &c. Cùm in viſitatione inſignis Collegiatæ Eccleſiæ S. N. oppidi N. huius noſtræ diœceſis per nos iis elapſis diebus habitæ, comperetimus; quindecim, adeòque tenues ibi eſſe præbendas ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loci & perſonarum qualitate non ſufficiant, nec per valorem aliquorum beneficiorum ſimplicium huiuſmodi tenuitati prouideri poſſit; Nos verò cupientes vt miniſtri Eccleſiæ ad Dei ſeruitium magis animentur, & competenti pitantia ad pſallendum in choro alliciantur, quod euenire non aliter poſſet, quàm ſi aliquæ ex dictis præbendis ſupprimerentur, quarum fructus & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus applicentur: Noſque attendentes prædictum quindecim præbendarum numerum, qui ad præſens in dicta inſigni Collegiata reperitur, poſſe ad decem reduci, cum quibus diuino cultui celebrando ac dignitati Eccleſiæ ſine aliquo diuini cultus præiudicio reſponderi poterit, ideò Capituli ad hoc accedente conſenſu, quinque ex dictis quindecim præbendas primo loco per ceſsū vel deceſſum, aut alio quouis modo vacantes, extinguendas & ſupprimendas duximus prout per præſentes extinguimus, & ſupprimimus, illarúque fructus, & prouentus reliquarum decem præbendarum diſtributionibus quotidianis applicamus, tam auctoritate ſacri Concilij Tridentini, quàm noſtra Ordinaria, ac aliàs omni meliori modo, & cæter. declarantes, huiuſmodi ſuppreſſionem ſic vt præfertur factam ex quibuſcunque prouiſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibuſuis aliis derogationibus, vel ſuſpenſionibus tolli ſeu impediri non poſſe. In quorum omnium & ſingulorum fidem, &c. Dat. &c.

Vt per beneficiorum vniones ſeminariorum neceſſitati conſulatur, commendat Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 18. *vt Epiſcopi beneficia aliqua ſimplicia cuiuſcumque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præſtimonia, ſeu præſtimoniales portiones nuncupatas etiam ante vacationem, ſine cultus diuini, & illa obtinentium præiudicio, ſeminariorum collegiis applicent, & incorporent, etiamſi talia beneficia ſint reſeruata, vel affecta, ita vt nec per reſignationes ipſorum beneficiorum, vniones, & applicationes huiuſmodi ſuſpendi, vel vllo modo impediri poſſint, ſed omninò quacumque vacatione non obſtante, etiamſi in Curia effectum ſortiantur. Vnde colligitur Epiſcopum iis vnire non poſſe beneficia illa quæ perſonalem reſidentiam requirunt, qualia ſunt Parochiæ, Canonicatus, & alia huiuſmodi; ſicuti nec beneficia, reſeruata, quando poſt eorum vacationem vnio fieret, vt clarè idem met Concilij Tridentini decretum iuſinuat. Quare Epiſcopus vniones, ſeu applicationes Collegio ſeminarij facere poterit in hunc qui ſequitur modum.*

VNIONIS, SEV APPLICATIOnis beneficiorum Simplicium Collegio ſeminarij,

FORMVLA LXXX.

DRodericus, &c. Cùm iam diu ſeminarium Eccleſiaſticum in hac Vrbe N. ex præſcripto ſacri Concilij Trid. fuerit erectum, neque redditus & annui prouentus eidem hactenus applicati ad eam ſummam perueniant quæ ad ſuſtentandos centum eiuſdem collegij alumnos ſufficiat; vt Eccleſia quàm vberrimos in Domino fructus ex hoc ſeminario capiat, auctoritate eiuſdem ſacri Concilij Trid. Concilijque Prouincialis, ac etiam noſtra Ordinaria, & aliàs omni meliori modo, &c. cum conſilio RR. N. & N. deputatorum dicti ſeminarij ad præſcriptum ſacri Concilij Trident. electorum, &c. præſentium, &c. harum tenore eidem Seminario vnimus, & applicamus beneficia hæc ſimplicia in diœceſi noſtra conſtituta, nempe beneficium ſimplex Sancti N. ſitum, &c. & aliud beneficium ſimplex in Eccleſia ſancti N. &c. Mandantes in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna omnibus officialibus noſtris Eccleſiaſticis ciuitatis & diœceſis noſtræ N. in ſolidum, quatenus ad omnem requiſitionem agentium pro dicto ſeminario, debeant eos, vel aliquem eorum in ſolidum nomine dicti ſeminarij inducere in & ad corporalem, & actualem poſſeſſionem, & tenutam dictorum beneficiorum pro tempore vacantium, & inductum manutenēdo, & defendendo; amoto, ſeu amotis quocumque ſeu quibuſcumq. detentoribus, faciantq. dicto ſeminario, ſeu pro eo agentibus de quibuſcumq. fructibus, decimis, prouentibus, & obuentionibus dictorum beneficiorum à quibuſcumque debitoribus pro tempore debitis integrè reſpondere; fraude, & cauillatione ceſſantibus quibuſcūque. Et hæc omnia ſine præiudicio nunc poſſidentium, & ſine diuini cultus diminutione, & ad præſcriptum dicti Concilij, & aliàs omni meliori modo, &c. In quorum fidem, &c.

CIRCA VARIA.

CVM Tridentini Concilij decreto ſeſſ. 25. in decreto de inuocat. venerat. & reliq. ſanct. *ſtatutum ſit, nulla admittenda eſſe noua miracula, niſi recognoſcente, & approbante Epiſcopo, qui ſimul atque de ijs aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium Theologis, & alijs pijs viris, ea faciat quæ veritati & pietati conſentanea iudicauerit, ideò formulam facultatis aſſumendi informationes de veritate miraculorum, hic inſerere operæ pretium duxi, in hunc qui ſequitur modum.*

FACVLTATIS ASSVMENDI informationes de veritate miraculorum,

FORMVLA LXXXI.

D. Rodericus Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus ac Dominus Bracharæ, Hiſpanariarumque Primas, &c. dilectis noſtris in Chriſto Reuerendis N. N. & N. Salutem in Domino. Cum ad aures noſtras deuenerit, in oppido N. noſtræ Bracharenſis diœceſis, ad imaginem Beatiſſimæ Virginis Mariç de N. nuncupatæ, à nonnullis diebus citrà, magnum fieri concurſum populi ſub eo prætextu quòd aliquot ibi edita fuerint, & in dies edantur miracula; volentes ea qua poſſumus diligentia & ſolicitudine, quemadmodum ex S. Concilij Tridentini decreto tenemur, de ipſorum miraculorum veritate inquirere, vobis de quorum ſolertia, pietate, & fide plurimum confidimus, committimus, & mãdamus, vt ad locum ſupraſcriptum accedatis, aſſumpto vobiſcũ aliquo notario, omni diligentia, & indagine de præmiſſis informationes aſſumatis, & ad nos referatis, vt quid deinceps ſentiendum ſit cum Theologorum, & aliorum piorum virorum conſilio deliberare valeamus. Dantes vobis harum ſerie facultatem quaſcumque cuiuſuis gradus, & conditionis perſonas ad perhibendum ſuper præmiſſis veritatis teſtimonium, omnibus remedijs de iure oppotunis cogendi, ac interim etiam populi concurſum, quatenus vobis expedire videatur, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas prohibendi, ac reprimendi, aliaque faciendi, gerendi, & exequendi, quæ in pręmiſſis, & circa ea neceſſaria fuerint, ſeu quomodolibet opportuna. In quorũ fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ die... Menſ... Ann...

ATTESTATIONIS PAVPERTATIS pro ijs, qui ob illam in Romana Curia diſpenſationem Matrimonialem impetrare intendunt,

FORMVLA LXXXII.

NOs N. Vicarius generalis pro Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Domino, D. Roderico à Cunha Archiepiſcopo ac Domino Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primate, &c. Notum facimus, & atteſtamur, nobis conſtare per teſtes fide dignos, ac iudicialiter examinatos, N. & N. huius noſtræ diœceſis eſſe pauperes, & miſerabiles, ſuáque induſtria, ac labore quotidiano victum quærere, & hac de cauſa dictum N. non poſſe accedere ad Curiam Romanam, & pro veritate, & ad inſtantiam dictorum præſentes manu noſtra firmatas, ac ſigillo quo in ſimilibus vtimur, munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharę Auguſtæ die... Menſ.. Ann... Ego N. Notarius Apoſtolicus ſuſcripſi.

FACVLTATIS PROFANANDI Eccleſiam ratione vnionis faciendæ.

FORMVLA LXXXIII.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto Reuerendo N. Salutem in Domino: his noſtris litteris tàm auctoritate noſtra Ordinaria, quàm etiam vigore Sacri Concilij Tridentini, aliarumque facultatum Apoſtol. nobis deſuper conceſſarum, aliaſque omni meliori modo, iure, via, cauſa & forma, quibus melius, & validiùs poſſumus, licentiam, & facultatem tibi concedimus, profanandi Eccleſiam S. N. monaſterij N. per nos ſuperioribus diebus ſuppreſſi, ad effectum, vt hæc quoque Eccleſia incorporari poſſit alijs dicti monaſterij ædibus, cum licentia & decreto noſtro nuper N. per N. venditis, omnimodaſque vices noſtras tibi in præmiſſis, & circa præmiſſa committimus, & delegamus. In quorum fidem, &c.

ASCENSVS DONATIONIS iuriſpatronatus.

FORMVLA LXXXIV.

D. Rodericus, &c. Aſſentimur, & aſſenſum præſtamus donationi iuriſpatronatus factæ per Magnificũ N. conſtito iam nobis ex actis noſtræ Curię, prædictum N. donantem tempore donationis fuiſſe legitimum patronũ iuriſpatronatus, vt ſuprà donati, ſaluis tamen iuribus tertij, ſi tempore datæ alteri legitimè ius quæſitum fuerit, &c. In quorum fidem &c. Dat. &c.

FACVLTATIS CONSTRVENDI oratorium ſimplex in quo celebretur.

FORMVLA LXXXV.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. loci N. huius noſtræ diœceſis, Salutem in Domino. Tuo

Tuo deſiderio annuentes, vt in eo loco oratorium ſub inuocatione ſancti N. cum vnico altari; ſuper quo celebrari exinde poſſit extruere valeas, quod ſitu... & alia requiſita habeat ad præſcriptum inſtructionis fabricæ Eccleſiæ de Eccleſiis ſimplicibus, oratorijs, & capellis, in quibus Miſſæ ſacrū aliquando fieri conſueuit, tibi facultatem concedimus, & impartimur, accedente tamen conſenſu Parochi, & ſine Parochialis Eccleſiæ præiudicio, & quòd ſuper eius altare minimè celebretur, niſi eo oratorio, prius viſitato, & iterum ea de re facultate à nobis in ſcriptis obtenta. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

FACVLTATIS CONCESSÆ Epiſcopo munera Pontificalia exercendi in aliena diœceſi abſente illius Epiſcopo,

FORMVLA LXXXVI.

PErilluſtri & Reuerendiſſimo in Chriſto Patri Domino N. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopo N. Salutem in Domino. Cùm ob diuturnam abſentiam, & itineris diſtantiam, quibus nos à ciuitate noſtra Bracharenſi detinemur, munera Pontificalia clero, & populo Bracharenſi minimè exhibere poſſimus, ne propterea Eccleſia debitis ipſis muneribus, & obſequijs ſpiritualibus deſtituatur, quantum cum Domino licet, prouidere cupientes quæ ad Dei honorem, & animarum ſalutem, & diuini cultus augmentum pertinent, Reuerendiſſimam Dominationem veſtram etiam atque etiam rogamus, & in Domino requirimus, quatenus poſtquam per dictam ciuitatem ei iter facere contigerit, dignetur in die Cœnæ Domini proximè ventura olea Catechumenorum & infirmorum, ac Chriſmatum benedicere, & conſecrare, & in die Sabbati ſancti proximè futuri ſacram Ordinationem in Cathedrali, vel alia Reuerendiſſimæ Domin. Veſtræ bene viſa Eccleſia dictæ ciuitatis celebrare, & primam Tonſuram, minoreſque & maiores, etiam Presbyteratus Ordines diœceſanis, & exteris, ac etiam Regularibus clericis conferre, debitas litteras dimiſſorias à ſuis Ordinarijs & Superioribus habentibus, alias tamen à nobis approbatis, conferre; Eccleſias, cœmiteria, & altaria conſecrare, & pollutas, ſeu pollutam reconciliare; Sacramentum Confirmationis etiam in Parochialibus Eccleſijs miniſtrare; campanas, corporalia, pallas, & alia Eccleſiaſtica paramenta benedicere, Caliceſque ac patenas conſecrare: ſeruatis tamen in præmiſſis ijs, quæ hoc de genere à ſacris Concilijs, & Romano Pontificali præſcripta ſunt. Pro quibus omnibus muneribus, & eorum quolibet exercendo amplitudini tuæ facultatem concedimus, &c. vltra beneplacitum noſtrum non valituram. In quorum fidem &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PAROCHO CONcedendæ ſe abſentandi per triginta dies.

FORMVLA LXXXVII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto Presbytero N. Rectori Parochialis Eccleſiæ S. N. Salutem in Domino. Quia nobis ſignificaſti, legitimam cauſam, qua per aliquos dies à Parochia tua abeſſe, poſſis licentiamque petijſti, dummodo interim de ſubſtituto idoneo, & à nobis approbato primū prouideas, quod ab Eccleſia tua poſſis abeſſe per dies triginta, quæ à præſentium data initium capiant, his litteris facultatem concedimus; durante tamen abſentia, vt Miſſæ Sacrificium offerre poſſis, fidem præſenti ſcripto facimus, te nulla Eccleſiaſtica cenſura eſſe innodatum, nec de aliquo crimine, quod ſciamus, ad præſens inquiſitum, vel diffamatum, ſed bonis moribus præditum. In quorum fidem & cæt. Dat. & cæt. *Vide Concil. Bracharen. IV. act. 3. cap. 7.*

ATTESTATIONIS NATALIVM, morum, & profeſſionis Fidei,

FORMVLA LXXXVIII.

DRodericus, &c. vniuerſis, & ſingulis præſentes litteras inſpecturis, lecturis, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Ad habendam de fide, moribus, doctrina, ætate, & natalibus certam ſcientiam dilecti nobis in Chriſto N. clerici Bracharenſis pro parte illius requiſiti fuimus, vt expetitam ſuper his inquiſitionem facere dignaremur. Nos huiuſmodi honeſtæ requiſitioni annuere volētes, prouidos viros Reuerendos Doctores N. N. & N. quorum fidem, religionem, & animi integritatem probatam habemus, ſeorſum ſuper vita, moribus, ætate, religione, & natalibus præmiſſis medio iuramento examinandos coram nobis duximus, & demde collectis ſingulorum depoſitionibus, comperimus, præfactum N. eſſe ætatis circiter triginta annorum, clericali caractere inſignitum, & in quatuor minoribus Ordinibus ritè conſtitutum, legitimis natalibus ortum, honeſtis moribus præditum, nec vlla prorſus hæreſis labe pollutum, ſed in communione fidelium, qui ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam profitentur, conſtanter vixiſſe, & viuere, ac proinde nec parentibus vlla hęreſis, aut perfidiæ legitima infamia maculatis procreatum, illumque in celebri Conimbricenſi Academia in iure Canonico laureatum eſſe; inde ſubiectos de Fide articulos illi coram nobis genibus flexis pręſentibus probis viris Reuerendis N. & N. teſtibus ad hęc vocatis, & ſpecialiter rogatis legendos, & profitendos iuxta Bullam fœlicis record. Pij Papæ IV. tradidimus, quibus, ad vnū alta & intelligibili voce perlectis, & profeſſis, ſe illa omnia & ſingula, ſicut ſcripta ſunt, omni tēpore ſeruaturū iureiurando promiſit, & affirmauit in hunc qui ſequitur modum, videlicet. Ego N. firma fide credo &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

ACCEPTATIONIS ALTERnatiuæ,

FORMVLA LXXXIX.

DRodericus, &c. beneficium, & gratiam Alternatiuæ per regulam Cancellariæ Apoſt. à S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. nuper conceſſam & promulgatam Romę in eadē Cācellaria Apoſt. debita qua decet reuerentia, & gratiarum actione acceptare volentes, & intendentes, harum ſerie animum & voluntatem noſtram declarantes, præ-

ſatam gratiam Alternatiuæ acceptamus, ac ea vti velle declaramus. In quorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum præſentes noſtras iuxta præfatæ regulæ diſpoſitionẽ patentes litteras manu noſtra propria ſubſcripſimus, & noſtro in ſimilibus ſolito ſigillo imprimi, ac per infraſcriptum ſecretarium noſtrum ſcribi iuſſimus, & ad R. eiuſdem S. D. N. Papę Datarium tranſmitti curauimus. Datum, &c. *Ponit Fuſc. de Viſitat. libr. 2. capitulo 28. num. 33.*

Quibus miſſis & recognitis à R. D. Datario ſolet addi fides, eas fuiſſe adnotatas in Cancellaria, & poſſe acceptantem vti Alternatiua, ſub hac forma. Pro parte Reuerendiſſimi D. N. Epiſcopi N. præſentatæ, & recognitę fuerunt litteræ acceptationis gratiæ Alternatiuæ menſium conceſſæ à S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. Epiſcopis apud ſuas Eccleſias verè & perſonaliter reſidentibus. In quorum fidem, &c. N. Datarius.

ACCEPTATIONIS EIVSDEM Alternatiuæ.

FORMVLA ALIA XC.

D. Rodericus, &c. Intendentes, & volentes obſeruare regulam reſeruatoriam menſium Apoſtol. S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. necnon frui gratia, & beneficio Alternatiuæ, Epiſcopis apud Eccleſias, aut Diœceſes ſuas verè, & perſonaliter reſidentibus per eandem regulam conceſſæ. Propterea, humiliter, & debita cum reuerentia, ac omni meliori modo, quo poſſumus, & debemus, libenter præfatæ Alternatiuæ gratiam acceptamus, ac ea vti velle declaramus. In cuius voluntatis, acceptationis, & declarationis fidem præſentes patentes litteras per noſtrum Secretarium, & Apoſtolicum Notarium ſcriptas noſtra manu propria ſubſignauimus, ſigillique noſtri ſoliti impreſſione muniri fecimus, & illas ad R. D. eius D. N. Papæ Datarium tranſmittere curabimus, iuxta formam & ad effectum de quibus prædicta Regula. Dat. in ædibus noſtris, &c. teſtibus ad præmiſſa vocatis & pręſentibus N. & N. ſub die... *Ponit Gonzal.* ad reg. 8. Cancel. gloſ. 62. in fine.

ACCEPTATIONIS EIVSDEM Alternatiuę.

FORMVLA XCI.

D. Rodericus, &c. Cùm iam diuino munere, vt tenemur, in noſtra Eccleſia perſonaliter reſideamus, habeamúſque notitiam regulę S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papę VIII. de Alternatiuæ gratia acceptanda ab Epiſcopis apud eorum Eccleſias, ſeu in eorum Diœceſibus verè, & perſonaliter reſidentibus, vt de omnibus, & quibuſcumq. beneficijs Eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura, ſecularibus, & Regularib. ad liberã diſpoſitionem, ſeu præſentationem, vel electionem pertinentibus, quæ in menſibus Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris, & Decembris quomodocumque vacantibus, Epiſcopi ipſi, ſicut præmittitur, reſidentes, liberè diſponere valeant, prout in dicta regula latiùs continetur, cuius exemplum vidimus, & perlegimus, in qua etiam decernitur, vt Epiſcopo, qui Alternatiuæ prædictę gratiam acceptare voluerit, acceptationem huiuſmodi per patentes ſuas litteras, ipſaſque ad R. D. eiuſdem S. D. N. Papæ Datarium tranſmittere teneatur; Alternatiuæ gratiam prædictam per præſentes litteras patentes omni meliori modo, via, & iure, quibus meliùs, & efficaciùs debemus, & poſſumus, cum ſuis omnibus, & ſingulis conditionibus, limitationibus, & requiſitis, & aliam quam forte ſucceſſores, Summi Pont. conceſſerint, & publicari fecerint, acceptamus. Et ſic has noſtras patentes litteras manu noſtra ſignatas, & noſtro ſigillo munitas, per noſtrùmque infraſcriptum Cancellarium ſubſcriptas, ad R. D. Datarium præfatum, tranſmitti mandamus. In quorum fidem, &c.

DEPVTATIONIS VICARII Generalis Epiſcopi,

FORMVLA XCII.

Poſui ſuprà allegat. 54. num. 56.

DEPVTATIONIS VICARII Generalis à Capitulo Sede vacante,

FORMVLA XCIII.

Poſui ſuprà allegat. 54. num. 159.

EDICTI PRO VISITATIONE Cathedralis.

FORMVLA XCIV.

D. Rodericus, &c. Salubre Viſitationis munus ad ſacrorum Canonum, & Sacri Concilij Tridentini præſcriptum ingredi, ac perficere cupientes, congruum fore exiſtimauimus, à noſtra Metropolitana Eccleſia incipiendum, &c. Hoc igitur pręſenti edicto ad omnium notitiam deducimus, nos craſtina die, diuina adiutrice gratia x1 huius menſis poſt Miſſarum ſolemnia viſitaturos dictam noſtram Metropolitanam Eccleſiam. Monemus itaque omnes RR. Decanum Dignitates, Canonicos, Quartanarios, Presbyteros, Clericos, cæteraſque perſonas Eccleſiaſticas quocumque nomine nuncupatas, dictę Eccleſiæ inſeruientes, vt pręparent ſe, vel eorum quemlibet ad hanc viſitationem recipiẽdã, & oſtendãt eorum Ordinum Bullas, ſuorum omnium beneficiorum titulos, diſpenſationes, ſtatuta Eccleſiæ prædictæ, obligationum onera, inuentarium prætereà bonorum, iurium, & redditium ad eos & eorum Capitulum, & Eccleſiam præfatam quomodolibet ſpectantia, cum nota diſtincta inſtrumentorum, aliarúmque publicarum ſcripturarum, ac repertorium mobilium; viſitationi prædictæ conueniant, & interſint quouſque illa perfecta fuerit, ſub pœnis noſtro arbitrio reſeruatis. Et ne ignorantiæ cauſa ab aliquo allegari poſſit, volumus, præſentes has noſtras litteras in valuis Metropolitanæ prædictæ affigi, vt per affixionem illarum omnes citentur, ac teneantur ac ſi perſonaliter moniti, requiſiti, ac citati eſſent. In quorũ fidem præſentes noſtras litteras propria manu ſubſcriptas, noſtròque ſigillo muniri iuſſimus Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

ERE-

ERECTIONIS CONFRATER-nitatis,

FORMVLA XCV.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis has præſentes litteras inſpecturis, ac lecturis, Salutem in Domino ſempiternam. Significamus, qualiter pro parte R.P Guardiani & Fratrum Ordinis N. Eccleſiæ S. N. fuit nobis præſentata ſupplicatio quædam, ad effectum intus dictam Eccleſiam S. N conſtruendi, & ædificandi Capellam vnam ſub inuocatione Cõceptionis Beatiſſimæ Virginis, ad honorem omnipotentis Dei, & remiſſionem peccatorum populi, cum poteſtate erigendi Cõfraternitatem, ac librum conficiendi, & in eo adſcribendi omnes Confratres dictæ Confratriæ adſcribi volentes. Nos enim huiuſmodi attendentes ſupplicationi non eſſe denegandum aſſenſum, tenore præſentium licentiam cõcedimus, & impartimur prædicto R. P. Guardiano, & Fratribus eiuſdem Eccleſiæ S. N. Ordinis N. erigendi, conſtruendi, & ædificandi prædictam Capellam intus præfatam Eccleſiam, ſub inuocatione Conceptionis B. Virginis, illámque cum campanili, campanis, cæmeterio, calicibus, patenis, ornamentis & paramentis Eccleſiaſticis in ea exiſtentibus, iuribus, & pertinentijs Eccleſiæ prædictæ, accipiendi, & gaudendi omnibus, & ſingulis priuilegijs, prærogatiuis, immunitatibus, exẽptionibus, indulgentijs, indultis, & gratijs ſolitis, & cõſuetis, ac etiã à nobis concedendis, ſ. quadraginta diebus indulgentiarum, ſi quos habet tam Capella ipſa, quam prędicta Confratria, & in prædictis & circa prædicta noſtrũ aſſenſum pariter, & conſenſum impartimur. Mandantes prædictis omnibus, & ſingulis Abbatibus, Vicarijs, Rectoribus, Presbyteris, & Clericis noſtræ iuriſdictioni ſubiectis, ſub pœna excommunicationis, qualiter prædictum R. Guardianum, & Fratres circa præſentem erectionem, ac conſtitutionem dictæ Capellę Confraternitatis conſtruendæ intus prædictam Eccleſiam non impediant, & moleſtent; & qui in dicta die præſentes erunt, gaudeant pręſentibus indulgentijs à nobis cõceſſis. Imò omnem auxilium, conſilium & fauorem præſtent, amoto exinde quolibet alio illegitimo detentore, prout nos per præſentes amouemus. Contradictores quoque & rebelles per cenſuras Eccleſiaſticas compeſcendo. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, &c.

ASSENSVS ERIGENDI Confraternitatem,

FORMVLA XCVI.

VT diuinus, cultus, & Chriſti fidelium deuotio quotidiè magis, ac magis in Oppido N. huius Bracharen. Diœceſis augeatur, concedimus petitam licentiam, vt ſuper vno ex altaribus Parochialis Eccleſiæ S. N. erigi poſſit Confraternitas ſub inuocatione S. N. accedente tamen & ſaluo ſẽper S. D. N. diuina prouidẽtia Papæ N. Sanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritate, conſenſu, & beneplacito, &c.

ASSENSVS CREANDI, SEV fundandi Hoſpitale,

FORMVLA XCVII.

D. Rodericus, &c. Viſo ſupradicto Memoriali nobis porrecto ſuper creatione, ſeu fundatione facienda cuiuſdam Hoſpitalis in Oppido N. huius noſtrę Diœceſis, dictæ fundationi & creationi noſtrum conſenſum, aſſenſum, & beneplacitum præſtamus, extra tamen præiudicium iurium Epiſcopalium, & Eccleſiæ Parochialis, intra cuius fines erigetur, eique ſic erecto omnia priuilegia, immunitates, & exemptiones impartimur, quæ alijs Hoſpitalibus de iure competunt cum facultate conſtruendi altare, ſeu Capellam ad effectum celebrandi, iuxtà mentem teſtatoris, necnon campanilia extruendi, & campanas retinendi & prętereà ſepulturam ædificandi, pro fatore, eiúſque hæredibus, & ſucceſſoribus, eiuſdémq. Hoſpitalis, bonorum, & introituum magiſtrum, & adminiſtratorem conſtituimus oratorem, eiuſque hæredes, & ſucceſſores, quatenùs iuris fuerit, qui debeant facere inuentarium dictorum bonorum, & introituum, atque promittere, & iurare in manibus noſtris, & ſucceſſorum noſtrorũ, de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, rationémque de adminiſtratis fideliter reddendo nobis, & ſucceſſoribus noſtris pro tempore, ſeu alijs de noſtro, ſeu ſucceſſorum ordine, ſingulis annis, & toties quoties nobis videbitur, cum reliquorum reſtitutione. In quorum fidem, &c.

MONITORIALIVM AD FINEM reuelationis pro rebus deperditis.

FORMVLA XCVIII.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis RR. DD. Abbatibus, Prioribus, Plebanis, Rectoribus, Vicarijs perpetuis, Capellanis, Clericis & Officialibus quarumcumque Eccleſiarum per Ciuitatem, & Diœceſim Bracharen. Salutem, & mandatorum noſtrorum Obedientiã. Expoſitum nobis nuper eſt per N. loci N. quòd nonnulli iniquitatis filij, quos prorſus ignorat, cenſus, terras, domos, poſſeſſiones, bona mobilia, & immobilia, ſcripturas publicas, & priuatas, fidem tamen facientes, ac iura, necnon pecuniarum ſummas, auri, & argenti quantitates, iocalia, domuſque ſupellectilia magni momenti, ad prædictum exponentem, ſeu alios legitimè ſpectantia ſubtraxerunt, ac temerè occuparunt, eáque malitioſè occultaſſe, & occultè, ac indebitè detinere præſumpſerunt, & præſumunt; ex quo exponenti grauia damna valorem quinquaginta ſcutorum excedẽtia, nequiter intulerunt in animarum ſuarum periculum, & prædicti exponentis non modicum detrimentum; ſuper quibus petitũ fuit per nos de Eccleſiaſtico remedio prouideri. Quapropter vobis omnibus & ſingulis ſupradictis, ac veſtrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ damus in mandatis, quatenùs ad omnem inſtantiam ſupradicti exponentis in veſtris Eccleſiis corã populo in eis ad diuina audienda, ſeu aliàs legitimè congregato, ipſum populum, ac omnes bonorũ, & rerũ huiuſmodi detentores, ac illorum celatores, ac aliàs ſcientiã habentes, ac damnorum illatores occultos ex parte noſtra publicè moneatis, & requiratis, vt infra terminum quindecim dierum à die primæ monitionis noſtræ huiuſmodi incipiendorum, quorum quinque pro primo, quinque pro

ſecundo, & reliquos quinque dies pro tertio, vltimo, & peremptorio termino, ac monitione Canonica aſſignamus, & vos aſſignetis eiſdem, dicto exponenti ſupradicta indebite occupata, & detenta reſtituant; occultatores verò, & illa ſcientes reuelent: & ſi id infra dictum tempus non adimpleuerint, ex nunc contra eos generalem excommunicationis ſententiam in forma Eccleſiæ conſueta proferatis. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtę, &c.

Facta monitione inter Miſſarum ſolemnia vulgari lingua iuxta formam Monitorialis huiuſmodi tribus Dominicis côtinuis, nullòque reuelante, ſolet vlterius concedi licentia fulminandi ſeruata forma in Synodo celebrata.

DEPVTATIONIS VICARII Foranei,

FORMVLA XCIX.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto R. N..... Cupientes in oppido N. noſtræ Diœceſis de idonea perſona prouidere, quæ Vicariatus Foranei officium in omnibus ad huiuſmodi munus ſpectantibus benignè pro totius Cleri, & populi quiete, & ſalute, exercere poſſit, non valentes propter ardua, variaque negotia, ac diſtantia locorum, Nos & Vicarius noſter generalis, perſonaliter vbique locorum, prout optaremus, intereſſe, proptereà de tua confiſi fide, prudentia, probitate, & integritate, auctoritate qua fungimur, in prędicto oppido te in Vicarium foraneum, cum omnibus honoribus, oneribus, emolumentis, & prærogatiuis in formia ſolitis & conſuetis per præſentes facimus, conſtituimus, & deputamus ad noſtrum beneplacitum. Cum poteſtate omnes deprauatos mores in perſonis Eccleſiaſticis tibi ſubditis corrigendi, & emendandi, informationes ad inſtantiā partis, vel ex officio contra illos, & in crimine concubinatus, blaſphemiæ, & aliorum ſpiritualium, vel mixti fori delictorum, etiam contra laicos capiendi, proceſſus formandi, & vſque ad ſententiam diffinitiuā excluſiue in omnibus cauſis procedendi, illoſque formatos ad nos originaliter tranſmittendi, præcepta Canonicis, & Presbyteris, & cæteris Eccleſiaſticis perſonis tibi ſubiectis ſub pœnis tibi bene viſis de ſe ad nos præſentando faciendi, non parentes carcerandi, in cauſis ciuilibus vſque ad ſummam ſcutorum...... in exequutiuis verò, & in quibus non eſt tela iudiciaria, ſeu decretum definitum non eſt interponendum vſque ad quamlibet ſummam cognoſcendi & terminandi; feſtiuitates, & alia quæ mandat & præcipit Sancta Mater Eccleſia ſeruari mandandi, reliquaque omnia faciendi, gerendi, & exercendi, quæ ſimiles Vicarei foranei facere, gerere, & exercere ſolent. Mandantes omnibus & ſingulis Canonicis, Presbyteris, Clericis, cæteriſque ad quos ſpectat, vt te in Vicarium foraneum, vt ſupra recipiant, admittant, recognoſcant, & obediant, ſub pœna ſcutorum aeris in auro quingentorum, & in ſubſidium excommunicationis. In quorum fidem has præſentes manu noſtra ſubſcriptas, & noſtro ſigillo ſolito munitas fieri fecimus. Datum Bracharæ Auguſtæ, &c.

HABENDI SYNODVM DIOECESANAM IVXTA PONTIFICALE ROMANVM,

FORMVLA C.

Epiſcopi ſingulis annis, quemadmodum à Sacro Concilio Trident. præcipitur, Synodum Diœceſanam habere, & illud anni tempus (hoc eſt infra octauam Pentecoſtes) in hac functione eligere debent, quo impediri minùs Parochi poſſint, cęterique Diœceſani clerici, & ob dierum longitudinem plura ſimul negotia expediri, & abſolui valeant, ne Eccleſiæ Parochorum præſentia diutiùs careant. Conſtituto igitur tempore celebrandę Synodi, illud ex ipſius indictione de more promulgata & affixa publicare debebit in hunc qui ſequitur modum:

INDICTIO SYNODI DIEOCESANÆ.

D. Rodericus à Cunha Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarūmque Primas, &c. Cùm pro noſtri Archiepiſcopalis officij munere & antiquorum, ac in Sacri Concilij Trident. editorum Canonum obſeruatione ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, controuerſias componendas, aliáque à Sacris Canonibus permiſſa Diœceſanam Synodum habere debeamus. Omnibus igitur cuiuſcumque Ordinis clericis, qui Canonum iure, vel Eccleſiaſticis Sanctionibus, vel Tridentini Concilij decreto, vel conſuetudine, aliáque ratione Synodo prædictæ intereſſe debent, nota ſit huiuſmodi celebratio, ne aliqua ignorantia excuſari poſſint; Vniuerſos & ſingulos prædictos per hoc noſtrum edictum, quod ad loca ſolita affigi, & promulgari iuſſimus, monemus in Domino eiſdémque in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis Sacrorum Canonum à iure conſtitutis omninò iubemus, vt præſtituta die, quæ erit...... ſummo mane ad Synodum prædictam, quam in noſtra Archiepiſcopali Eccleſia celebrabimus ſuperpelliceis mundis, & alijs requiſitis conueniant; indéque ne cuiquam diſcedere liceat, niſi impetrata à nobis facultate ſubdictis pœnis; vt ope Dei atque auxilio ea pertractemus, ac promulgemus, quę ad animarum ſalutem, clerique diſciplinam, & diuini cultus incrementum, totiuſque Diœceſis reformationem pro temporum ratione pertinere, ac ſpectare cenſebimus. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

Præter

Præter ſupradictam publicam indictionem aliquando Epiſcopus clerum Diœceſis litteris, & monitionibus certiorem facit, vt ſedulò ſe præparare debeant, ac remoto penitùs omni terreno affectu ſtatum Eccleſiarum ſuarum conſiderare, & quæ illis ad amplificandum diuinum cultum, ac populorum ſuorum ſalutē neceſſaria ſunt, adnotare poſſint. Et antequàm Synodus inchoetur, proponetur Tabella, in qua præter Secretarium Synodi, Syndicum, Magiſtrum cæremoniarum, & alios, qui particularia in Synodo exercere munera ſolent, nomina deputatorum quorundam officialium, quibus indigere magis poſſunt clerici, promulgantur in hanc formam:

Admodum R. N. Vicarius generalis, vnà cum R. N. & N. &c. audient querelas, ſi quæ deferentur, & abſentium excuſationes in loco.. hora.... quotidie, hoc Synodi tempore. Promotor erit N. Syndicus erit N. Secretarius erit N. Magiſter cæremoniarum N. notarij ſunt N. & N. &c.

Summo mane præſtituto die...... Synodo prædictæ intereſſe debentes in Cathedralem Eccleſiam conuenire debent, eo habitu, ſiue indumento, eoque cultu corporis, qui deceat Eccleſiaſticos viros ad iuuandam non minùs exemplo, quàm opere hanc ſacram, & antiquo Eccleſiæ Sanctæ ritu obſeruatam actionem. Itaque veſtes habeant vſque ad talos demiſſas, ſuperpellicea munda, birreta, non autem pileos, coronam in capite quæ appareat, & Ordinibus Eccleſiaſticis congruentem; barbam & capillos modeſtè compoſitos, & cætera quæ in alijs Synodalibus conſtitutionibus decreta ſunt, vt muneris & ſtatus Eccleſiaſtici grauitatem, & ſanctitatem in omni re præ ſe ferant.

Vniuerſi & ſinguli prædicti cum Cruce, ſuperpelliceis, almutijs, alijſque conſuetis pro vniuſcuiuſque gradu, & conditione Eccleſiaſticis indumentis; ad Archiepiſcopales ædes ſe appropinquantes, & Illuſtriſsimum D. Archiepiſcopum cappam Pontificiam indutum comitantes, proceſsionis ritu ad ipſam Eccleſiam pergunt. Eam ingreſſus Illuſtriſsimus aqua benedicta clerū, vt moris eſt, aſpergit: genuflexus ante Sāctiſſimum Sacramentū in faldiſtorio ad id parato paululum orat. Accedit ad Altare maius, vbi in alio faldiſtorio ſub vmbella ſimiliter parato ſedet. Clero interim loca à Magiſtro cæremoniarum, alijſque deputatis aſsignantur. Poſteà Illuſtriſſimus Archiepiſcopus ſurgens incipit Tertiam, & reliqua tam ab ipſo, quàm ab alijs miniſtris peraguntur, quę in Pontificali Romano de Miſsa ſolemni Pontificali habentur; Miſsa vero de Spiritu Sancto ſolemnis celebratur ab Illuſtriſsimo Archiepiſcopo. Intra cuius ſolemnia poſt Euangelium habetur concio ab aliquo Canonico Cathedralis, ſeu alio ex clero ad id deputato, & Illuſtriſsimus Archiepiſcopus in fine Miſsæ præbet clero Sacram Communionem.

Expleta Miſſa eidem Illuſtriſsimus Archiepiſcopus planetam exuit, pluuiale ſumit, incipit Antiphonam Exaudi nos, *& reliqua proſequitur prout in Pontificali, in ordine ad Synodum celebrandam, hoc eſt Pſalm.* Saluum me fac Deus. *Orationem* Adſumus. *Orat.* Omnipotens. *Litanias Orat.* Da quæſumus, *& Euangelium, vt in libro Pontif. Poſt hęc Illuſtriſsimus Archiepiſcopus intonat;* Veni creator Spiritus *vt ibidem Hymno hoc dicto Sedente eodem Archiepiſcopo incipit proceſsio Cleri, qua peracta, reuerſi omnes ad Eccleſiam Cathedralem in locis ſibi aſsignatis ſine ſtrepitu, & tumultu ſedent, vniformi ſpiritu Deum rogātes, vt Synodalem actionē ſuæ gratiæ fauore proſequi dignetur, & Illuſtriſsimus Archiepiſcopali pluuiali & ſtola indutus cū Mitra ſedens in faldiſtorio ante medium Altaris habet ſermonem, ita commendans.*

Quoniam verò veteris inſtituti ſolemniſque ritus eſt in huiuſmodi Synodali conuentu pro publicis rebus orationem fieri, ideò in omni prece, & à Sacerdotibus, pręſertim in Miſſę Sacrificio his Synodalibus diebus ab Deū orationem adhiberi edicimus; Pro S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. pro Sereniſſimo Rege noſtro Philippo; pro pace, & concordia inter Principes Chriſtianos; pro omni miniſterio noſtro Epiſcopali, præſertim in hac rerum Synodaliū tractatione; pro Chriſtianę diſciplinæ, Cleri, populique conformatione & profeſſione in ciuitate, & Diœceſi noſtra; pro miniſtris noſtris, quos in huius Ciuitatis, & Diœceſis nobis commiſſæ culturam adhibemus.

Poſtmodùm Archidiaconus ad eundem Archiepiſcopū accedens genuflexus accipit decreta Concilij Tridentini, & alta voce è ſuggeſtu legit decretum Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 2. *de Synodo celebranda in hęc verba:*

Prouincialia Concilia, ſicubi omiſſa ſunt pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controuerſiis cōponendis, alijſque ex Sacris Canonibus permiſſis renouentur, &c. Synodi quoque Diœceſanæ quotannis celebrētur, ad quas exempti etiam omnes, qui aliàs ceſſante exemptione intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur, ratione tamen Parochialium, aut aliarū ſæcularū Eccleſiarum etiā annexarum debeant ij qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, ſynodo intereſſe. Quòd ſi in his tam Metropolitani, quam Epiſcopi, & alij ſupraſcripti negligentes fuerint, pœnas ſacris Canonibus ſancitas incurrant. *Hactenus Concil. Trident.*

Tum legit ſequentia decreta.

DECRETVM QVOD IN SYnodo nulli præiudicetur in Sedendo.

DEcernimus, & ſtatuimus ſi cui in hanc Synodum admiſſo contigerit ſuo loco non incedere, vel non ſedere, aut alium quempiam actum in eo gerere, non ideò cuiquam ius acquiri, aut acquiſitum eſſe, nihilque de huiuſmodi Iure, aut poſſeſſione detrahi, ſed omnia in eodem ſtatu permanere in quo ante hanc Diœceſanam Synodum reperiebantur.

Idem Archidiaconus legit, dicens:

DECRETVM DE QVERELIS, & excuſationibus audiendis.

STatuimus item, & decernimus, ne ſingulorum cauſæ grauiorum rerum curſum impediant, aut retardent, vt ſi qui erunt, qui accuſationes, & querelas deferre voluerint, aut etiam abſentium excuſationes ad nos miſſas, exponant Reuerendis N. N. & N. quos ad id Iudices deputauimus.

Idem Archidiaconus legit dicens;

DECRETVM VT PRÆSENTES in Synodo ſua nomina deſcribi curent.

ITem vt eos qui ob contumaciam, aut negligentiam huic Synodo non interfuerunt, faciliùs cognoſcamus, ipſoſque pœnis à Sacris Canonibus iniunctis ſubijciamus, præcipimus, & monemus omnes & ſingulos

qui in hac Synodo iure interſunt, vt infra biduum proximum, nomina ſua ab eiuſdem Synodi notarijs deputatis deſcribi curent.

Tunc vnus ex notarijs pronunciabit alta voce dicens:

Monentur omnes, qui in hac Synodo iure interſunt, vt nomina ſua hodie deferant ad nos Notarios deputatos, vt die craſtina vocari poſſint.

Succeſſiuè Promotor pro legendis decretis S. Concilij Trident. de profeſſione Fidei emittenda, & de reſidentia inſtantiam facit in hunc qui ſequitur modum.

Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine: Cauit Sacroſancta Tridentina Synodus, vt omnes qui in poſterum beneficia Eccleſiaſtica fuerint aſſequuti, & qui in Synodo Diœceſana conuenire debēt, in ea Synodo, quę primo quoque tempore celebrabitur, certum iuramentum recipiat, profiteantur, & præſtent, prout illa Tridentina Sanctione expreſſum eſt. Decernit præterea, vt non modò Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, in ſuis Cathedralibus Eccleſiis reſidere debeant, verùm id ipſum etiam mandat ſeruari per Parochos, ac alios inferioris Ordinis Chori ſeruitio, & quotidianæ reſidentiæ obſtrictos, & ea id generis decreta in Conciliis Prouincialibus, & Epiſcopalibus publicari præcipit. Quocirca nos N. & N. huius Synodi Promotores, humiliter petimus, & requirimus, Decreta dicti Concilij circa Fidei profeſſionem, & reſidentiam diſponentia, necnon & Conſtitutionem fœl. record. Pij IV. quæ incip. Iniunctum, ex ſuggeſtu legi, atque ad illorum præſcriptum, ab ijs qui tenentur, omnia, & ſingula præſtari.

Poſt hæc Archidiaconus proſequitur legens, & dicens:

DECRETVM DE PROFESSIONE Fidei ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 2.

COgit temporum calamitas, & inualeſcentium hæreſum malitia, vt nihil ſit prętermittendum, quod ad populorum ædificationem, & Catholicæ Fidei pręſidium videatur poſſe pertinere. Præcipit igitur Sancta Synodus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſc. Epiſcop. & omnibus alijs, qui de iure vel conſuetudine in Concilio Prouinciali intereſſe debent, vt in ipſa prima Synodo Prouinciali poſt finem præſentis Concilij habenda, ea omnia & ſingula, quæ ab hac Sancta Synodo definita & ſtatuta ſunt, palàm recipiant, necnon veram obedientia Summo Romano Pont. ſpondeant, & profiteantur, ſimùlque hæreſes omnes à Sacris Canonibus, & generalibus Concilijs, præſertìmque ab hac eadem Synodo damnatas, publicè deteſtentur, & anathematizent. Idemque in poſterum quicunque in Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos & Epiſcopos promouendi, in prima Synodo prouinciali in qua ipſi interfuerint, omninò obſeruēt. Quod ſi quis ex ſupradictis omnibus, quod abſit, renuerit, Epiſcopi Comprouinciales ſtatim Summū Pont. admonere ſub pœna diuinę indignationis, teneantur, interimque ab eiuſdem communione abſtineant. Cæteri verò omnes, ſiue in præſenti, ſiue in futurum beneficia Eccleſiaſtica habituri, & qui in Synodo Diœceſana conuenire debent, idem vt ſuprà in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant, & obſeruent, aliàs ſecundum formam ſacrorum Canonum puniantur.

Deinde idem Archidiaconus ſubiungit:

Nos D. Rodericus à Cunha, &c. vt ſupradictum Concilij Trident. decretū debitæ exequtioni mandetur, præcipimus, & mandamus vobis omnibus, & ſingulis hic præſentibus, qui ea omnia quæ in decreto nuper lecto habentur, non adimpleuiſtis, vel quia à Superiori Synodo abſentes, vel ab antecedenti eius celebratione Eccleſiaſtica beneficia obtinuiſtis, vt mox ad nos accedatis, & ſinguli profeſſionem Fidei in manib. noſtris emittatis.

Notarij tunc dicunt:

Accedant qui beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, præcedenti Synodo non interfuerunt, & qui poſt Synodum eandem præcedentem beneficia Eccleſiaſtica obtinuerunt.

Notarij ipſi eos nominatim ſingulos vocant, qui omnes genuflexi ante Illuſtriſſimum Archiepiſcopum vno alta voce prælegente, & cæteris ad verbum quæ ipſe prælegit, alta voce repetentibus, profeſſionem faciunt iuxta formam Conſtitutionis Pij IV. incip. Iniunctum, &c. in hac verba.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia vtitur, videlicet Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem; factorem Cæli, & terræ, viſibilium omnium, & inuiſibilium. Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei vnigenitum; & ex Patre natum ante omnia ſecula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; Genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutē deſcendit de Cælis, & incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus eſt; Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus, & ſepultus eſt; Et reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas; & aſcendit in Cælum, ſedet ad dexteram Patris; & iterum venturus eſt cū gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius Regni non erit finis: Et in Spiritum ſanctum Dominum, & viuificantem, qui ex Patre, & filioque procedit; qui cum Patre & filio ſimul adoratur & conglorificatur qui loquutus eſt per Prophetas. Et Vnam, Sanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor vnum Baptiſma in remiſſionem peccatorum: Et expecto Reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſeculi. Amen. Apoſtolicas, & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque eiuſdē Eccleſiæ obſeruationes, & Conſtitutiones firmiſſimè admitto, & amplector. Item ſacram Scripturam iuxta eum ſenſum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſēſu, & interpretatione ſacrarum Scripturarum, admitto, nec eam vnquam, niſi iuxta vnanimē conſenſum Patrum accipiant, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe verè & propriè Sacramenta nouæ legis à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licèt non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet, Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium, illàque gratiam conferre: & ex ijs Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem ſine Sacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto. Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de iuſtificatione in Sacroſancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium Sacrificium pro viuis, & defunctis, atque in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè, & realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem vnā cum anima & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, fictique

conuer-

conuerſionem totius ſubſtantię panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ vini in Sanguinem quam conuerſionem Catholica Eccleſia Tranſſubſtantialem appellat; Fateor etiã ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtũ, verùmque Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, Animâſque ibi detentas fidelium ſuffragiis iuuari. Similiter & Sanctos vnà cum Chriſto regnantes venerandos, atque inuocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias eſſe venerandas. Firmiſſimè aſſero, imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas, & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem à Chriſto in Eccleſia relictam, fuiſſe, illarùmque vſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem eſſe affirmo. Sanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum Matrem, & magiſtram agnoſco, Romanòq. Pontifici Beati Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac iuro. Cætera item omnia à ſacris Canonibus, & œcumenicis Concilijs, ac præcipuè à Sacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor; ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab Eccleſia damnatas, & reiectas, & anathematizatas ego pariter damno, reijcio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo ſaluus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & inuiolatam, vſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſimè (Deo adiuuante) retinere, & confiteri, atque à meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum.

Poſt lectam hanc formam profeſſionis Fidei ſinguli in manibus eiuſdem Archiepiſcopi iuramentum emittunt, in hunc modum.

Ego N. recipio, promitto, ſpondeo, profiteor, deteſtor, anathematizo, voueo, & iuro, vt in decreto, & formula profeſſionis Fidei ex Bulla modo lectis, ſingula ſingulis referendo. Sic Deus me adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

Peracta profeſſione Fidei idem Archidiaconus proſequitur, legens alia decreta, videlicet:

DECRETVM SACRI CONCILIJ *Trident. de Reſidentia ſub Paulo III. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 1.*

EAdem Sacroſancta Synodus, & infrà. Omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis quibuſcumque quouis nomine ac titulo præfectos monet, & monitos eſſe vult vt attendentes ſibi, & vniuerſo gregi in quo Spiritus Sanctus poſuit eos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo, vigilent ſicut Apoſtolus præcipit, in omnibus laborent & miniſterium ſuum impleant; Implere autem illud ſe nequaquam poſſe ſciant, ſi greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant, atque ouiũ ſuarum, quarũ ſanguis de eorum eſt manibus à ſupremo Iudice requirendus, cuſtodiæ minimè incumbant. Cùm certiſſimum ſit, non admitti Paſtoris excuſationem, ſi lupus oues comedit, & Paſtor neſcit. Ac nihilominùs, quia nonnulli (quod vehementer dolendum eſt) hoc tẽpore repetiuntur, qui propriæ etiã ſalutis immemores terrenáq. cæleſtibus, ac diuinis humanã præferentes, in diuerſis Curijs vagantur, aut in negotiorum temporalium ſollicitudine, ouili derelicto, atque ouium ſibi commiſſarum cura neglecta, ſe detinent occupatos: Placuit Sacroſanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporum, atque hominum iniuria penè in deſuetudinem abierunt, aduerſus non reſidentes promulgatos innouare, quemadmodum virtute præſentis decreti innouat, ac vlteriùs pro firmiori eorundem reſidentia, & reformandis in Eccleſia moribus, in hunc qui ſequitur modum ſtatuere atque ſancire. Si quis à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana, ſeu Cathedrali Eccleſia ſibi quocumque titulo, cauſa, nomine, ſeu iure commiſſa, quacunque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, ſeu iuſtis, & rationabilibus cauſis ceſſantibus, ſex menſibus continuis extra ſuam Diœceſim morando, abfuerit, quartæ partis fructuum Eccleſiæ applicandorum pœna ipſo iure incurrat. Quòd ſi per alios ſex menſes in huiuſmodi abſentia perſeuerauerit, aliam quartam partẽ fructuũ ſimiliter applicandã eo ipſo amittat. Creſcente verò contumacia, vt ſeueriori Sacrorum Canonum cenſuræ ſubiiciatur, Metropolitanus Suffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum verò abſentem Suffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens pęna interdicti ingreſſus Eccleſiæ eo ipſo incurrenda infra tres menſes per literas, ſeu nuncium Romano Pontifici denunciare teneatur, qui in ipſos abſentes, prout cuiuſque maior, aut minor cõtumacia exegerit, ſupremæ Sedis auctoritate animaduertere, & Eccleſiis ipſis de Paſtoribus vtilioribus prouidere poterit, ſicut in Domino nouerit ſalubriter expedire.

Idem Archidiaconus proſequitur dicens:

DECRETVM SACRI CONCILIJ *Trident. de reſidentia ſub Pio IV. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 1.*

CVm præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt oues ſuas cognoſcere, &c. vſque in finem.

Tum ſi qua alia decreta amplius videbuntur, aliqua occaſione ex eodem Sacro Concilio afferenda, aut Conſtitutiones Apoſt. poſt decretum de reſidentia, locus eſſe ſolet, vt promulgentur.

Si in manè nihil aliud agere duxerit Illuſtriſſ. Archiepiſcopus poterit indici continuatio ſeſſionis.

INSTANTIA PROMOTORIS *pro continuatione ſeſſionis.*

ILluſtriſſime & Reuerendiſſime Domine. Cùm quæ in hac Sancta Synodo tractanda ſunt, hoc manè expediri nequiuerint, illud propterea ab Amplitudine tua peto & inſto, vt continuandam eſſe ſeſſionem ordinet.

INDICTIO CONTINVATIOnis *ſeſſionis.*

DEcernimus, & indicimus continuationem huius ſeſſionis fore hodie hora.....

INSTANTIA PROMOTORIS pro rogitu.

EGo N. huius Synodi Promotor rogo te N. vt de omnibus & ſingulis hactenus peractis vnum vel plura conficias inſtrumenta. *Reſponſio Notarij*. Conficiam.

ROGITVS NOTARII.

HÆc omnia peracta fuerũt publica ſeſſione vt ſuprà, adhibitis etiam teſtibus Reuerendis N. & N. huius Cathedralis Canonicis.

CONTINVATIO SESSIONIS Primi Diei.

A *Prandio ſtata hora indicta ſono campanæ comitatus Illuſtriſs. Archiepiſcopus vt ſuprà ab vniuerſo Clero, & peroratis Orationibus, vt in Pontificali, proſequitur actionem Synodalem.*

Fit inſtantia à Promotore pro eligendis examinatoribus, & iudicibus Synodalibus, in hunc qui ſequitur modum.

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine, quòd Sanctiſſimè Sacroſancta Tridẽtina Synodus peculiaribus decretis ſanciuit, vt viri Eccleſiaſtici tales in hac Synodo Diœceſana proponantur tum pro Examinatorũ officio, tum pro iudicum cauſarum munere obeundo ad præſcriptum Cõſtitutionis fœlicis record. Bonifacij Papæ VIII. illud vt ab Amplitudine tua, & ab hac Sancta Synodo exequutioni mittatur, & huiuſmodi Examinatores, atque Iudices probentur, vehementer requiro, & inſto. Ego N. eiuſmodi Synodi Promotor.

Tunc Archidiaconus proſequitur, & legit.

DECRETVM SACRI CONCILij Triden. de Eligendis Examinatoribus ad Parochiales Eccleſias ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18.

EXpedit, & infra. Examinatores autem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel eius Vicario ad minus ſex proponantur qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur. Adueniẽteque vacatione cuiuſlibet Eccleſiæ, tres ex illis eligat Epiſcopus, qui cum eo examen perficiant; indèque ſuccedente alia vacatione, aut eoſdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis ſex eligat. Sint verò hi Examinatores Magiſtri, ſeu Doctores, aut licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, vel alij clerici, ſeu Regulares etiam ex Ordine Mendicãtium, aut etiam ſeculares, qui ad id videbuntur magis idonei, iurentque omnes ad Sancta Dei Euangelia ſe quacumque humana affectione poſtpoſita, fideliter munus exequuturos, caueantque nequicquam prorsùs occaſione huius examinis, nec antè, nec pòſt accipiant, alioquin ſimoniæ vitium tam ipſi, quàm alij dantes incurrant, à qua abſolui nequeant, niſi dimiſſis beneficijs, quæ quomodocumque etiã antè obtinebant, & ad alia in poſterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non ſolùm coram Deo, ſed etiam in Synodo Prouinciali, ſi opus erit, rationem reddere teneantur, à qua ſi quid contra officium eos feciſſe compertum fuerit, grauiter eius arbitrio puniri poſſint, &c.

Subiungit idem Archidiaconus:

Nos igitur D. Rodericus à Cunha, &c. hoc decretum exequi cupientes proponimus vobis ad huiuſmodi examinandi munus, & in Examinatores N. N. N. N. N. N. N. Illud autem vos omnes hortamur in Domino, & obſecramus, vt Examinatores ſine vllo affectu probetis, ſicut nos illos pro Paſtorali noſtra vigilantia ſine aliquo affectu propoſuimus.

Propoſitis ſic Examinatoribus Archidiaconus interrogat Synodum ſuis verbis.

Placent ne vobis Examinatores?

Secretarius autem accipit vota à Synodo, & dicit:

Si quis eſt, cui non placeant, aſſurgat, & ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum accedat.

Promotor tunc inſtat pro publicandis examinatorũ nominibus in hæc verba:

Illuſtriſſime & Reuerẽdiſſime Domine, Actionis Synodalis, & Sacri Conc. Trid. ratio poſtulat, vt iam nomina examinatorum ab hac Sancta Synodo probatorum de ſuggeſtu publicentur, & vt ipſi Examinatores iuramẽtũ ad præſcriptum eiuſdem Concilij præſtent. Quapropter Ego N. huius Synodi Promotor illud ab Amplitudine tua peto, & enixè inſto, vt eos omnes & ſingulos iam publicari faciat, & vt debitum iuramentum præſtent, ſuo decreto obſtringat.

Publicantur ſic Examinatores annuente Illuſtriſsimo Domino:

Examinatores modo in hac ſacra Synodo propoſiti, & nominati maiori ſuffragiorum parte ſunt hi, &c. *& nominantur.*

Tunc illi, qui denunciati ſunt Examinatores, & præſentes adſunt, non pauciores, quàm ſex, neque plures quàm viginti, ſinguli vocati à Magiſtro cæremoniarum, & deducti in manibus Illuſtriſſimi Archiepiſcopi iuramentum præſtant, in hunc modum:

Ego N. deputatus in præſente Synodo examinator eorum, qui eligentur ad Parochiales Eccleſias, iuro, me fideliter hoc examinandi munere perfuncturum, reiecto omni humano reſpectu; Ita me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

Sequitur verò idem Lector è ſuggeſtu, & legit.

DECRETVM SACRI CONCILII Trident. de eligendis quibus committantur cauſæ, ſeſſ. 25 de reform. cap. 10.

QVoniam ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & quandoque ob locorum longinquitatem, perſonarum notitia, quibus cauſæ mandantur, vſque adeo haberi non poteſt, hincque interdum Iudicibus non vndequaq. idoneis cauſæ in partibus delegantur, ſtatuit ſancta Synodus in ſingulis Concil. Prouincialibus, aut Diœceſanis aliquot pſonas, quæ qualitates habeãt iuxta Cõſtitutionẽ Bonif. VIII. quæ incip. ſtatutum, & alioquin ad id aptas deſignari, vt præter Ordinarios locorũ, iis etiã poſt hac cauſæ Eccleſiaſticæ, ac Spirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes in partibus delegandæ committantur. Et ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli

alium

aliorum in eius locum, vſque ad futuram Prouincialem, & Diœceſanam Synodum, itaut habeat vnaquæque Diœceſis quatuor ſaltem aut etiam plures probatas perſonas, ac vt ſupra qualificatas, quibus huiuſmodi cauſæ à quolibet legato vel Nuncio, atque etiam à Sede Apoſt. committantur: alioquin poſt deſignationem factam, quam ſtatim Epiſcopi ad Summum Romanum Pont. tranſmittant, delegationes quæcunque aliorum Iudicum alijs quàm his factæ, ſubreptitiæ cenſeantur, &c.

Poſteà ſubiungit Conſtitutionem Bonifacij VIII. quæ eſt cap. 11. de reſcript. lib. 6.

Statutum, & infra. Sancimus igitur vt nullis, niſi dignitate prædictis perſonatum obtinentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis, cauſæ auctoritate litterarum Sedis Apoſt. aut legatorum eiuſdem de cætero committâtur, nec audiantur alibi, quàm in ciuitatibus, vel locis inſignibus, vbi poſſit commodè copia peritorum haberi, &c.

Deinde legi poteſt Conſtitutio fælicis record. Gregorij XV. de Conſeruatoribus, quę habetur ſuprà Alleg.

Sequitur Archidiaconus.

Nos igitur D. Rodericus à Cunha, &c. vt prædictæ Conſtitutiones exequutioni mandentur, deputamus, & nominamus in Iudices N. N. N. N. & N. Canonicos, &c. vt ex ijs omnibus illos deligi per vos liceat, qui Synodo ſatisfaciant, & probati ſint, &c.

Propoſitis ſic Iudicibus Archidiaconus ita Synodũ interrogat.

Placent ne vobis Iudices modo propoſiti; & nominati?

Subiungit notarius; Si quis eſt, cui non placeant, accedat ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum.

Eorum, quorum intereſt, Suffragijs probati huiuſmodi Iudices Synodales, fit inſtantia per Promotorem de illis euulgãdis, in hunc modum:

Vt Synodalium actionum promotio, & progreſſio pro noſtri muneris ratione rectè atque ordine fiat: Ego N. Promotor illud peto, & inſto, vt Iudices ex auctoritate veſtra Synodo propoſiti, & nominati, ac omnium, quorum intereſt ſuffragijs ſequutis, iam demum, vt moris eſt, de ſuggeſtu deuulgentur.

Tunc ita fit euulgatio Iudicum.

Iudices in Synodum relati, & eorum, quorum intereſt, ſuffragijs maiori parte probati ſunt, N. N. N. &c.

His peractis, cùm iam dies declinet, priuſquàm fiat inſtantia pro continuatione Seſſionis, promulgatur decretum de non diſcedendo à ciuitate nec à Synodalibus Seſſionibus, in hanc formam;

Vniuerſis prætereà, & ſingulis, qui huic Synodo, iure intereſſe debetis, pæna excommunicationis propoſita, vetamus ne veſtrum aliquis antequàm hæc noſtra Diœceſana Synodus de more abſoluta, ac dimiſſa ſit, diſcedat ab hac Ciuitate, facultate ſibi à N. non conceſſa, nec à ſeſſionali loco, niſi abſoluta ſeſſione, aut neceſſaria de cauſa, ſed huic Synodo, & quibuſcumque ſeſſionibus aut conuentibus, qui indicentur, intereſſe debeatis.

Deinde fit inſtantia Promotoris, & accuſatio contumaciæ contra abſentes, in hunc modum.

Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine, Cùm iam dies...... tranſierit, qua omnes, & ſinguli Eccleſiaſtici Ordinis homines huius Ciuitatis & Diœceſis legitimè per publicum edictum moniti, huic Synodo iam præſentes adeſſe deberent: Cùmque multi non paruerint, ſed vſque adeo vel negligentes, vel contumaces fuerint, vt neque præſentes adſint, nec verò iuſti impedimenti excuſationem, causámve, aut nuncium miſerint, ideò pro muneris mei officio, Ego N. huius Synodi Promotor eorum contumaciam accuſo, hocque apud Amplitudinem tuam inſto, vt citationem valuis huius Cathedralis Eccleſiæ affigendam committat, & cum eidem tanquam inobedientibus agi iubeat, prout Iuris eſt, & ſacrorum Canonum ratio poſtulat;

Reſp. Admittimus, committimus, & decernimus.

Poſteà fit inſtantia Promotoris pro indictione ſecundæ ſeſſionis in hanc formam.

Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine, Cùm ea, quę in hac Sancta Synodo tractanda ſunt, in iſta ſeſſione expediri nequiuerint, illud propterea inſto ab Amplitudine, tua, vt alteram ſeſſionem indicet.

Promulgatur decretum intimationis ſequentis Seſsionis, in hunc modum.

Nos D. Rodericus, &c. ſtatuimus, & mandamus proximam Seſſionẽ die craſtina iuuante Deo hora....... hoc eodem loco celebrandam eſſe, eàmque indicimus vniuerſo clero ciuitatis, & diœceſis noſtræ, &c.

Promotor deinde inſtat pro rogitu in hunc modum.

Ego N. huius Synodi Promotor rogo te N. vt de omnibus, & ſingulis hactenus peractis vnum, vel plura conficias inſtrumenta. *Reſp. Notarius.* Conficiam. *Rogitus notarij.* Hæc omnia peracta, fuerunt publica Seſſione, vt ſupra adhibitis etiam teſtibus R R. N. & N. huius Cathedralis Eccleſiæ Canonicis.

Demum Illuſtriſs. Archiepiſcopus ſolemniter benedicit, & Seſsionẽ primã dimittit. Pontificalia verò indumenta exuens, ſumit cappã, & reuertitur comitatus cum Capitulo & Clero.

SECVNDA DIE Seſſio II.

Illuſtriſsimus Archiepiſcopus ad Eccleſiam Cathedralem Metropolitanam ſe confert, vt ſuprà in prima die. Ipſe non celebrat Miſſam Pontificalem ne longior actio ſit, quàm temporis anguſtiæ patiuntur. Celebrat Canonicus Metropolitana ſolemniter, præſens adeſt Archiepiſcopus ſub vmbella ad id parata, & cappa Pontificali indutus. Poſt Euangelium in medio Miſſæ habetur concio ab aliquo Canonico, vt ſuprà. Peracta Miſſa, Illuſtriſsimus Archiepiſcopus induit pluuiale, atque cum aſsiſtentibus pariter indutis ad Altare procedit; vbi proſequitur omnia, quæ ſunt in Pontificali libro de ordine Synodi celebrandę in ſecunda die, vſque ad Hymnum, Veni Creator Spiritus, *incluſiuè. Proceſsio non fit ſecunda die. His expletis Illuſtriſsimus Archiepiſcopus habet ſermonem ad clerum. Poſt quem accedit ad eum Archipresbyter, ſiue alius deputatus Canonicus Metropolitanæ, & genuflexus accipit librum Decretorum, aſcendit ſuggeſtum, vbi legit Conſtitutiones aliquas Summorum Pontificum alias non promulgatas.*

Promotor verò inſtantiam facit pro eligendis teſtibus Synodalibus, & punctatoribus in hunc modum.

Illuſtriſs. & Reuerend. Domine, Sacris Canonib. cautum eſt, vt viri aliquot graues & probati deligantur, qui diligẽter animaduertãt, an aliquid fiat in Vrbe ſiue Diœceſi, quod ſit correctione, emendationève dignum. Et conſuetudine introductum eſt, vt in ſingulis Capitulis Punctatores deputentur, qui abſentes, & errantes punctẽt. Ego igitur N. huius Synodi Promotor illud ab Amplitudine

plitudine peto tua, vt ad huiuſmodi munus tales eligat, qui valeant ſatisfacere.

DECRETVM DE TESTIBVS Synodalibus.

VEtus eſt conſuetudo ſacris introducta decretis, vt in omnibus Diœceſanis Synodis aliquot viri ſpectati & probati deligantur, qui teſtes Synodales appellantur, qui diligenter animaduertant, an aliquid in ciuitate & Diœceſi corrigendum, emendandúmque ſit, cognitúmque ad nos, aut Vicarium noſtrum, quotieſcúmque opus fuerit, fideliter referant, vt ſcientes ſpirituales neceſſitates, & ægritudines, facilius remedia comparare poſſimus. Ideò nos probatum hoc inſtitutum ſequuti debemus, & huic officio proponimus eos, quos in hac ſchedula adnotauimus, quorum nomina minimè diuulganda eſſe cenſuimus, vt maiori diligentia & libertate, huic muneri vacare poſſint.

Forma autem iuramenti ab his teſtibus Synodalibus ſecretò preſtandi, hęc eſt.

Ego N. teſtis Synodalis ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo nominatus, promitto, ſpondeo, & iuro, quòd amodò in antea quicquid noui, aut audiui, aut poſtmodum inquiſiturus ſum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Chriſtianitatem in Diœceſi, vel regione mihi commiſſa, factum ſit, vel futurũ erit, ſi in dieb. meis euenerit, tantũ vt ad meam cognitionem quocumque modo, ſi ſciuero, aut indicatum fuerit mihi, Synodalem cauſam eſſe, & ad miniſterium Illuſtriſſimi Archiepiſcopi pertinere, quòd ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam vllatenus celabo Illuſtriſſimo Archiepiſcopo, aut eius miſſo, cui hoc inquirere iuſſerit, quandocumque ex hóc me interrogauerit; ſic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Euangelia.

DECRETVM DE ELIGENDIS Punctatoribus.

EDicimus ab vnoquoq. ex venerabilibus Capitulis tã noſtræ Cathedralis, quàm Collegiatarum, eligi Punctatores, qui abſentes in libro notent, ac tertio quoque menſe ad nos punctationum notulam deferant, & huic officio ex vnoquoque Capitulo proponimus eos, quos in hac ſchedula adnotauimus, non publicandos, qui ſecretò etiam ad præſcriptam formam debitum iuramentum præſtent.

Ego N. Punctatoris officium, quod in noſtra Collegiata Eccleſia ſancti N. ſuſcepi, per hæc ſancta Dei Euangelia iuratus promitto, ac ſpondeo me fideliter, & ſincerè quantum in me eſt, exequuturum. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia.

His expeditis Promotor inſtat, vt eligantur qui interſint congregationi Seminarij, in hunc modum.

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine, Sacroſanctum Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. ſanctiſſimo ſuo decreto cõſulens rectè adoleſcentium inſtitutioni, ſtatuit, vt ſingulę Cathedrales, atque his maioris Eccleſiæ pro modo facultatum, & diœceſis amplitudine certum quorum ipſius ciuitatis, & diœceſis, vel eius prouinciæ ſi ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipſas Eccleſias, vel alio in loco conuenienti ab Epiſcopo eligendo alere, ac religioſè educare, & Eccleſiaſticis diſciplinis inſtituere teneantur; aliáque piè multa ſanciuit, & potiſſimum, vt eligat duos Canonicos, quorum conſilio in ijs vtatur, quæ ad puerorum eiuſdem ſeminarij inſtitutionem, diſciplinam, moreſque attinent. Et item ad fabricam, & ad mercedem præceptoribus, & miniſtris ſoluendam, & ad alendam iuuentutem, & ad alios ſumptus, ac alia quæ ad inſtituendos, vel alendos pueros ſunt deſtinata, decreuit vt Epiſcopus ſub cuius cura eadem applicata cenſentur, duos de Capitulo, quorum alter ab Epiſcopo, alter ab ipſo Capitulo eligatur, itemque duos de clero Ciuitatis, quorum alterius electio ſimiliter ad Epiſcopum, alterius verò ad Clerum pertineat, adhibeat in conſilium, conſultationemve adminiſtrationis temporalium huiuſmodi. Ego igitur N. huius Synodi Promotor pro exequutione ſanctionis huiuſmodi illud ab Amplitudine tua vehementer inſto, quatenus tales eligere velit, prout Spiritus ſanctus ſuggeſſerit, qui tantæ rei grauitati ſatisfacere poſſint.

DECRETVM DE ELIGENDIS iis ex Capitulo & Clero, qui interſint Congregationibus Seminarij.

SAcra Tridentina Synodus cupiens iuuentutem, vel à teneris annis ad pietatem & religionem reformari, ſanctiſſima ſanctione decreuit, in ſingulis Cathedralibus, & ijs maioribus Eccleſiis ſeminarij Collegia inſtitui, pro quorum recta adminiſtratione & regimine, illud etiam præſcripſit, vt Epiſcopus Canonicos duos eligat, prout Spiritus ſanctus ſuggeſſerit, *quorum conſilio* in ijs vtatur, quæ ad puerorum *inſtitutionem* & diſciplinam, moreſque attinent, ac alios duos de Capitulo, quorum alter ab Epiſcopo, alter ab ipſo Capitulo eligatur; duos item de Clero ciuitatis, quorum alterius electio ſimiliter ad Epiſcopũ, alterius verò ad Clerum pertineat, quos in conſilium adhibeat adminiſtrationis temporaliũ ipſius Seminarij. Nos itaq. huiuſmodi decretum exequi volentes eligimus N. & N. quoad inſtitutionem & diſciplinam ipſorum puerorum. Quò verò ad temporalium adminiſtrationem Collegij huiuſmodi mandamus, vt iuxta decretum Tridentinum vnum omninò eligatis, & ad nos deferatis, quò in ſeminarij congregationibus obeundis illos conuocare poſſimus.

Indictio continuationis ſeſſionis cum inſtantia, rogitu, & decreto Illuſtriſſimi Archiepiſcopi, fit vt ſuprà in prima die.

CONTINVATIO SESSIONIS Secundi Diei.

A Prandio ſtata hora indicta ſono campanæ, comitatus Pontifex vt ſuprà ab vniuerſo Clero, & peroratis orationibus, vt in Pontificali libro, proſequitur actionem Synodalem.

D E-

DECRETVM DE CASIBVS reſeruatis.

QVoniam expedit pro tẽporum varietate caſus reſeruatos ab Epiſcopo aliquando mutari, ideo quo pleniùs caſus nobis reſeruatos omnes norint, Tabellam caſuum hujuſmodi ſequentem edicimus, quam ad Concilij Prouincialis præſcriptum publicari mandamus.

Tabella caſuum reſeruatorum hic publicatur.

DECRETVM DE VIGILIIS & Feſtis.

DIerum feſtorum, qui in ciuitate, & diœceſi noſtra, tam ex vniuerſali ſanctæ Matris Eccleſiæ mandato, quàm de conſuetudine huius diœceſis ſeruari debent, tabellam eulgari decernimus. Porrò Parochi tum feſtorum hujuſmodi, tum vigiliarum, & ieiuniorum aliorum dierum obſeruantiam ſedulò procurent.

Tabella Feſtorum, & Vigiliarum publicatur.

DECRETVM DE CATHEDRATICO ſoluendo.

SAcrorum Canonum iure ſancitum eſt, vt in diœceſana Synodo à ſingulis Parochis Cathedratici nomine duo ſolidi exigantur, idque argumento honoris qui Cathedrali Eccleſia tanquam Matrici à cæteris Parochialibus Eccleſiis tribui debet. Quę ſummula licet fortaſſe per longiſſimũ temporis ſpatium à Parochis huius Ciuitatis & diœceſis perſoluta non fuerit, ea tamen debita eſt Cathedrali, nec præſcribi poteſt. Ædicimus igitur, & iniungimus Parochis Cathedratici ſolutionem. *Vel ſi remittat, dicetur.* Remittimus, pro hac vice, & condonamus.

Poſt hæc inſtat Promotor, vt continuetur Synodus, & legitur decretum Illuſtriſs. Archiepiſcopi de intimatione futuræ ſeſsionis, & reliqua fiunt pro fine huius ſecundæ ſeſsionis, quę ſuprà facta fuerunt pro abſolutione primæ.

TERTIA DIE. Seſſio III.

OMnia fiunt prout in ſecunda die vſque ad ſermonem Illuſtriſsimi Archiepiſcopi, mutatis tamen Antiphonis, & Pſalmis, aliiſque prout in Pontificali libro habentur de ordine ſynodi celebrandæ in tertia die.

Poſt ſermonem Illuſtriſsimi Archiepiſcopi aliquis Canonicus Metropolitanæ deputatus accipiens ab eodem Archiepiſcopo decreta promulganda ea è ſuggeſtu legit alta voce hoc modo.

Hæc ſunt nonnulla decreta reformationis condita ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D. Roderico à Cunha, Archiepiſcopo Bracharenſi ad vſum præſentis Synodi, quæ mandat omnibus, & ſingulis, qui, eidem Synodo intereſſe tenentur, vt ea ſuſcipiant, & apud ſe retineant, & obſeruent; atque ab aliis etiam ad quos pertinet, obſeruari ſtudeant; *Et hic promulgantur decreta illa, quæ pro ea Synodo ſunt ab Illuſtriſsimo, & Reuerendiſsimo Archiepiſcopo condita.*

His peractis Reuerendus Lector deſcendit de ſuggeſtu, & ad locum ſuum reuertitur; vnus autem ex notariis tunc ſtatim aſſurgens alta voce dicit.

Omnes, & ſinguli illi qui huic diœceſanæ Synodo intereſſe debent, nominatim nunc vocati reſpondeant, *Adſum.*

Et ſic ordine nominabit omnes, & ſingulos.

Poſtmodum Promotor accuſabit contumaciam abſentium in hanc formam;

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine, Cùm aliqui huius diœceſis clerici, qui huic Synodo intereſſe debebant, adeò vel negligentes, vel contumaces fuerint, vt ad Synodũ venire omiſerint, neque ad ſe excuſandum de iuſto impedimento nuncium miſerint. Iccirco pro officij mei neceſſitate, ego N. huius Synodi Promotor fiſcalis eorum contumaciam accuſando, inſto apud Illuſtriſs. Dominationem veſtram, vt ad reliquos iuris gradus procedi velit, & iterum committi citationem ad valuas huius Eccleſiæ affigendam, iubeatque, vt omnes ij, qui huic Synodo nõ interfuerũt, nec nomina ſua ad notarios detulerunt, nec ſe quam ob rem non adfuerint, excuſarunt, die... Menſ.... coram Illuſtriſſima Dominatione veſtra compareant ad videndum ſe vti negligentes, & contumaces puniri, iuxta formam iuris, & ſacrorum Canonum.

Illuſtriſsimus Dominus dicet Admittimus, & committimus, *& notarij rogabunt.*

Deinde Promotor inſtat, vt finis imponatur Synodo in hunc modum.

Ego N.... huius Synodi diœceſanæ ab Illuſtriſſimo D. Roderico, &c. Promotor deputatus, ex officio meo cùm videam omnia, quæ ad Synodi celebrationem ex præſcripto ſacri Concilij Trident. requiruntur, in præſenti Synodo eſſe confecta, & decreta; inſto apud eundem Illuſtriſſimum Archiepiſcopum, vt eadem Synodus terminetur, & Clerus omnis dimittatur ad ſuas Eccleſias, & munera obeunda ad quæ tenetur, & à decretis Synodi huius præcipuè obſtringitur.

Archiepiſcopus reſpondet. Cum gratiarum actione finis Synodo imponatur.

Tunc idem Promotor inſtat, vt de præmiſsis omnib. publicũ in actis archiuij Archiepiſcopalis conficiatur, & aſſeruetur inſtrumentum à notariis pro Synodo deputatis.

Qui Illuſtriſsimus iubet fieri, dicens: Committimus, & mandamus.

His peractis fiunt acclamationes, & Archidiaconus, genuflexis omnibus ex clero, ſtans in loco vbi aſsiſtit ante altare, & ſtante ſimiliter Illuſtriſsimo Archiepiſcopo, reliquiſque miniſtris dicit:

Archid. incip. Benedictus Deus, & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, ipſi omnis laus, honor, & gloria in ſæcula ſæculorum.

Clerus reſp. Amen, Amen, Amen.

Archid. Beatiſſimo Domino noſtro Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. fidei Chriſtianę vbique gentium incrementum, & fructus quàm vberrimi, veræ pietatis, & diſciplinæ obedientia; omnium populorum pax vera & diuturna proſperitas.

Clerus reſp. Exaudire digneris nos famulos tuos quæſumus Domine, Deus noſter, & quem Paſtorem Eccleſiæ tuæ præeſſe voluiſti, diutiſſimè, & feliciſſimè conſerua illi auxilium de ſancto, vt eo gubernante gentes

omnes illuminentur, & quę diſperſæ ſunt ad tui nominis confeſſionem perducantur.

Archid. Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D.D. Roderico à Cunha Archiepiſcopo noſtro vigilantia ſuper gregē hunc, conſtantia in laboribus pro ipſius cuſtodia perferendis ſalus animæ, & corporis.

Clerus reſp. Dominus conſeruet eum, & benedictionibus ſuis, gratiaque ſalutari aſſiduè eum cumulare dignetur.

Archid. Regi noſtro Philippo IV. Chriſtianæ Religionis defenſori perpetua fœlicitas, & fœcunditas, & contra hoſtes Fidei victoria.

Clerus reſp. Rex Regum & Domine dominantium, Regem noſtrum in amore tuo conſerua, & fac illum hoſtium noſtrorum exterminatorem.

Archid. Huic vbique & diœceſi Bracharenſi tranquillitas, ſalus, & diuinarum gratiarum abundantia.

Clerus reſp. Benedic Domine filios tuos, & eſto in circuitu populi tui ex hoc, nunc, & vſque in ſæculum.

Archid. Decretorum huius diœceſanę Synodi obſeruationem ſalutarem, omnes qui adſumus, vnanimi voto à Deo bonorum omnium largitore humiliter imploremus, intercedente Deipara Virgine Maria, Domina noſtra, cum Beatis Apoſtolis Petro & Paulo, & beatis Petro Ratiſtenſi, Gerardo, Fructuoſo, & alijs huius almæ Ciuitatis Prælatis, & protectoribus, ac ſanctis omnibus.

Clerus reſp. Fiat, Amen, Amen.

Quibus expletis, Illuſtriſsimus Archiepiſcopus genuflexus, & omnes alij ſimul, incipit Te Deum Laudamus, *cuius primo verſu dicto, ſurgent omnes, & hymnum proſequentur, ipſe verò Archiepiſcopus ſine Mitra ſtabit verſus ad Altare, vſque ad finem.*

Quo peracto ſtans ſimiliter, dicet. Verſ. Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam, Reſp. Et ſalutare tuum da nobis. *Oremus.* Exaudi quæſumus Domine & c. *vt in libro Pontificali.*

Deinde benedicit ſolemniter. Sit nomen Domini benedictum, &c.

Et promulgatur à Magiſtro cæremoniarum, vt moris eſt, Indulgentia.

Quibus peractis Archidiaconus ſtans iuxta Illuſtriſſimum Archiepiſcopum dicit alta voce: Recedamus cum pace. *Et reſpondent omnes.* In nomine Chriſti.

Et reuertitur Archiepiſcopus, depoſitis Pontificalibus indumentis, & ſumpta cappa cum Capitulo & Clero Metropolitano ad palatium præcedente Cruce, & ipſo Capitulo, &c.

FINIS EPISCOPALIS FORMVLARII.

APO-

APOSTOLICÆ CONSTITVTIONES, ET DECRETA ALIQVOT, QVAE IN HAC NOVISSIMA

præſentis Operis impreſsione minutatim, & ad partes relata ad maiorem ſtudentium facilitatem integra hoc in loco ſeponuntur.

S. D. N.

D. GREGORII PAPÆ XV.

CONSTITVTIO,

DE EXEMPTORVM PRIVILEGIIS CIRCA ANIMARVM CVRAM, SACRAMENTORVM ADMINISTRATIONEM,

Sanctimonialium Monaſteria, & Prædicationem Verbi Dei.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

INSCRVTABILI Dei prouidentia Vniuerſalis Eccleſiæ regimini, meritis licèt imparibus, præſidentes, paſtoralis noſtræ ſolicitudinis partes eſſe dignoſcimus, in eam curam præcipuè incumbere, vt à dignis, & probatis tantùm ſacerdotibus ſanctè adminiſtrentur Eccleſiaſtica Sacramenta; atque vt virginum Deo ſacratum Monaſteria diligentiſſimè cuſtodiantur; & viri aſſumãtur idonei ad prædicationis officium ſalubriter exequendum. Sanè Tridentinæ Synodi decretis prouide cautum eſt, nullum Presbyterum, etiam regularem, poſſe Confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: Necnon vt in Monaſterijs, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſecularium, præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia perſonæ; tam regulares, quàm ſeculares eiuſmodi curam exercentes, ſubſint immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius Diœceſi ſunt ſita; Itèmque vt Epiſcopi vniuerſi ſub obteſtatione Diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ in omnibus Monaſterijs ſibi ſubiectis Ordinaria, in alijs verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent; inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliáſque pœnas, quácunque appellatione poſtpoſita, compeſcentes: Atque vt Regulares in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volentes, ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur; in Eccleſiis verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, nullo modo prædicare poſſint ſine Epiſcopi licentia: contradicente autem Epiſcopo, nulli, etiam in ſuorum Ordinum Eccleſiis, prædicare præſumant. Verùm quia experientia compertum eſt, Eccleſiaſtici regiminis rationes poſtulare, vt decretis eiuſmodi aliquid adiungatur: matura deliberatione noſtra, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac generali, ac perpetuo valitura Conſtitutione decernimus, ſtatuimus, & declaramus, vt deinceps tam regulares, quàm ſeculares quomodolibet exempti, ſiue animarum curam perſonarum ſecularium Monaſterijs, ſeu domibus regularibus, aut quibuſuis alijs Eccleſiis, vel beneficijs, ſiue regularibus, ſiue ſecularibus incumbentem exerceant; ſiue aliàs Eccleſiaſtica Sacramenta, aut vnum ex illis miniſtrent præuia Epiſcopi licentia, & approbatione; ſiue quoquo modo in dictæ curæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicuius ex illis adminiſtratione de facto abſque vlla auctoritate ſe ingerant: in his, quæ eiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, plenè in omnibus ſubijciantur. Ad

hęc tam regulares, quàm ſeculares huiuſmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus, ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorũ Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum, ab Epiſcopo loci, ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant. Confeſſores verò ſiue regulares, ſiue ſeculares, quomodocumq. exempti, tã ordinarij, quã extraordinarij ad Confeſſiones Monialium, etiam regularibus ſubiectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, niſi priùs ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant. Sed & adminiſtrantes bona ad eiuſmodi Monaſteria Sanctimonialium, vt præfertur, etiam regularibus ſubiectarum pertinentia, ſiue regulares extiterint ſiue ſeculares, quomodolibet exempti, Epiſcopo loci, adhibitis etiam Superioribus regularibus, ſingulis annis rationes adminiſtrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque iuris remedijs cogi, & compelli queant. Liceátque Epiſcopo, ex rationabili cauſa Superiores regulares admonere, vt eiuſmodi Confeſſores, atque Adminiſtratores amoueant; ijſque Superioribus id facere, detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prędictos Confeſſores, & Adminiſtratores amouendi quoties, & quomodo opus eſſe iudicauerit. Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus, vnà cum Superioribus regularibus, quarumcumque Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarum, vel Præpoſitarum eorundem Monaſteriorum, quocunque nomine appellentur, electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere; abſque vlla tamen ipſorum Monaſteriorum impenſa. Ac demum habeat Epiſcopus, tanquam dictæ Sedis delegatus, authoritatem coercendi, ac puniendi quoſcunque exemptos tam ſeculares, quam regulares, qui in alienis Eccleſiis, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia; & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum, non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente, prædicare pręſumpſerint. Ita vt Epiſcopi in ſupraſcriptis caſibus, & in prænominatas perſonas, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem per cenſuras Eccleſiaſticas, aliáſque pœnas, vti eiuſdem Sedis delegati, procedere, omnémque iuriſdictionem exercere liberè, & licitè valeant. Decernentes ſic per quoſcunque Iudices quauis authoritate fungentes, etiam Sacri Palatij Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, judicari, & definiri debere; Irritum quoque, & inane ſi ſecùs ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiuſuis alterius inſtituti, etiam neceſſariò, & in indiuiduo exprimendi, Monaſteriorum, Conuentuum, Capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorumcumque tam ſecularium, quàm regularium locorum, necnon illorum etiam, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, Statutis, vel Conſuetudinibus, etiam immemorabilibus; exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis; Conſeruatorum deputationibus, eorúmque atque alijs inhibitionibus, quibus Epiſcopi deferre minimè teneantur; & quibuſuis alijs, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis; etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorùmque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non aũt per clauſulas generales idẽ importãtes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet; tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſertì forent, præſentibus pro expreſſis habentes, quibus quoad ea, quæ eiſdem præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter & expreſsè derogamus; cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Cæterum quia difficile foret præſentes litteras ad ſingula quæque loca deferri, vt eæ tamen omnibus innoteſcant, mandamus illas ad valuas Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe Baſilicarum, atque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ publicari, & inibi affigi, & per aliquot temporis ſpatium dimitti, eiſque detractis, earum exempla eo in loco relinqui. Ac volumus, vt earumdem præſentium litterarum tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius *Notarij* publici ſubſcriptis, & Sigillo *Prælati*, *ſeu Perſonæ in dignitate* Eccleſiaſtica *conſtitutæ* munitis, in iudicio, & extra illud, vbi opus fuerit, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum Statuti, declarationis, decretorum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. DC. XXII. Nonis Februarij, Pontificatus noſtri Anno Secundo.

V. Dat.

S. de Vrſinis.

Regiſtrata in Secretaria Breuium.

In nomine Domini Amen. Anno à Natiuitate Domini Noſtri IESV CHRISTI *M. DC. XXIII. indictione Sexta, die vero octaua menſis Februarij, Pontificatus autem Sanctiſsimi in* CHRISTO *Patris, & Domini Noſtri D. Gregorij diuina Prouidentia Papæ XV. anno II. retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ, dimiſsis ibidem earundem litterarum originalibus appenſis per aliquod temporis ſpatium, & exinde remotis, deinde dimiſsis earundem litterarum copijs affixis, vt moris eſt, per nos Coſmum Modium, & Alexandrum de Rocchis S. D. N. Papæ Curſores.*

Octauius Spada, Magiſter Curſorum.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt.
M. DC. XXIII.

D E-

DECLARATIONES ALIQVOT *Sacræ Congregationis Concilij ſuper conſtitutione Sanctæ mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, &c.*

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum cenſuit Conſtitutionem Sanctæ mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, nequaquam ſubijcere Regulares, exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit, Epiſcoporum iuriſdictioni in ijs, quę Sacramentorum adminiſtrationem concernunt; niſi cum in Sacramentis perſonis ſecularibus adminiſtrandis, ijdem Regulares delinquunt.

I. Dub. An liceat Epiſcopis viſitare Altaria Regularium Eccleſiarum, quibus cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit, aut loca vbi in ijſdem Eccleſiis aſſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtię Sacramentum vel vbi audiuntur Confeſsiones perſonarum ſecularium?

Reſp. Sacra Congregat. Epiſcopis non licere in vim eiuſdem Conſtitutionis viſitare Altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura perſonarum ſecularium, nec loca vbi in ijſdem Eccleſiis aſſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi Confeſſiones perſonarum ſecularium audiuntur.

II. Dub. An Epiſcopi poſſint Regularibus praſcribere vt certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſsiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia reſtringere ac moderari in Sacramentis adminiſtrandis?

Reſp. Hac in parte Conſtitutionem nihil noui Iuris induxiſſe, nec vllam nouam auctoritatem Epiſcopis in Regulares attribuiſſe. Ideòque in vim ipſius Conſtitutionis non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, vt certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari. Quod ſi aliunde Epiſcopis huiuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem Conſtitutione ſublatam.

III. Dub. An facultas Epiſcopis per Conſtitutionem attributa in exemptos tam ſeculares, quam Regulares, intelligatur etiam tributa in perſonas nullius Diœceſis?

Reſp. Eiuſmodi facultatem non intelligi tributam Epiſcopis in perſonas nullius Diœceſis.

IV. Dub. An eadem facultas competat inferioribus Prælatis proprium territorium ac iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus?

Reſp. Non competere.

V. Dub. An per eandem Conſtitutionem in illis verbis, poſſit Epiſcopus vnà cũ Superioribus Regularibus quarumcunque Abbatiſſarum, &c. *electionibus per ſe, vel per alium intereſſe ac pręſidere, ius Abbatiſſas confirmandi Epiſcopis attributum cenſeatur?*

Reſp. Ius confirmandi Abbatiſſas minimè fuiſſe Epiſcopis per Conſtitutionem attributum.

VI. Dub. An Confeſſores Monialium ante editam Conſtitutionem deputati debeant ab Epiſcopo examinari, & approbari?

Reſp. Cõfeſſores quidem extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt Conſtitutionem, illarum Confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbentur. Ordinarios verò Confeſſores ante Conſtitutionis publicationem deputatos poſſe, durante triennio ab eorum deputatione inchoando, pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis abſque alio examine & approbatione Epiſcopi. Quod ſi cõtingat vt illorum facultas à Sede Apoſt. vltra trienniũ prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari & approbari.

VII. Dub. An Superiores Regulares ſimiliter ante ipſius Conſtitutionis publicationem electi, ſeu deputati, alia indigeant Epiſcopi approbatione pro Confeſsionibus Sanctimonialiũ ſibi ſubiectarum audiendis?

Reſp. Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi Cõfeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, poſſe durante eorum officio, pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquomodo deputabuntur, vel qui in eorum officijs, ſeu dignitatibus, expleto iam tempore à Conſtitutionibus cuiuſque Ordinis, vel aliàs legitimè pręfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi prius à Diœceſano Epiſcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

VIII. dub. An Confeſsiones, quas audiunt Superiores Regulares electi, ſeu deputati, vel confirmati poſt publicationem, & ſcientiam tenoris dictæ Bullę non obtenta Epiſcopi approbatione ſint nulla atque irritæ necne?

Reſp. Confeſſiones huiuſmodi nullas, atq; irritas eſſe.

IX. dub. An Regulares generaliter ab Epiſc. approbati ad Confeſsiones perſonarum ſecularium audiendas cenſeantur etiam approbati ad audiendas Confeſsiones Monialium ſibi ſubiectarum?

Reſp. Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

X. dub. An Regularis ad audiendas Confeſsiones Monialium vnius monaſterij ab Epiſcopo approbatus Confeſsiones Monialium alterius monaſterij audire poſsit?

Reſp. Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius monaſterij ab Epiſcopo approbatum minimè poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius monaſterij.

XI. dub. An Confeſſores Regulares extraordinarij ſemel ab Epiſcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium Confeſsiones pro vna vice infra annum ad præſcriptum Sacri Cõcilij Trident. poſsint virtute dictæ approbationis pluries tãquam Confeſſores extraordinarij earundem Confeſsiones audire abſque noua Epiſcopi licentia?

Reſp. Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Cõfeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum confeſſiones audire; ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

XII. dub. Cum in eadem Conſtitutione ſtatutum ſit, vt liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad earundem Monialium monaſteria pertinentium, iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & adminiſtratores amouendi, quoties & quando opus eſſe iudicauerit, an eiuſmodi cauſam Epiſcopus Superioribus Regularibus ſignificare teneatur?

Reſp. Nõ teneri eiuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientiam Sacra Congregat. ſeriò onerauit ne facultate ſibi hac in parte attributa quoquo modo abutantur, eius rei in diſtricto Dei iudicio rationem redditur i.

XIII. Dub. An eadem Conſtitutio qua parte ſupponit Epiſcopi iuriſdictioni Regulares delinquentes circa perſonas degentes intra ſepta monaſteriorum Monialium, aut circa clauſuram, vel bonorum adminiſtrationem eorundem monaſteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an vero ſolum in notorijs, & cum ſcandalo populi?

Reſp. Conſtitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notorijs tantum, & cum populi ſcandalo.

Quæ Sacra Cõgregationis Reſponſa ad ſe relata fel. record. Gregorius XV. & S. D. N. Vrbanus VIII. in omnibus approbarunt.

A. Cardinalis Caietanus.

Proſper Fagnanus S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt.
M. DC. XXIII.

XIV. Dub. An regularis abſque legitima licentia accedens ad monaſterium Monialium Regularibus ſubiectarum, ibique in loco colloquijs deſtinato cum Moniali colloquens à Diœceſano Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato coerceri & puniri poſſit?

Sacra Congregatio Cardinalium Cõcilij Trident. Interpretum cenſuit, poſſe, quam Congregationis ſententiam S. D. N. Vrbanus VIII. ad ſe relatam approbauit.

Coſmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congreg. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt.
M. DC. XXIV.

XV. Dub. An liceat Epiſcopo in vim Conſtitutionis Sanctæ mem. Gregorij XV. de Exemptorum priuilegijs punire Regulares, qui ad Abbatiſſæ electionẽ procedũt ante tempus ipſi Epiſcopo ſignificatum aut die electionis eidem nullatenus prænunciata.

Sacra Cõgregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum reſpondit, Regulares ex eadem Conſtitutione ita demũ teneri Epiſcopo ſignificare diem electionis Abbatiſſæ, eumque vſque ad præfinitum tempus expectare, ſi antè ipſe expreſsè declarauerit ſe vti velle facultate ſibi hac in parte attributa, Abbatiſſarũmque electionibus per ſe, vel per alium intereſſe ac præſidere. Poſt eam vero declarationem licere Epiſcopo animaduertere in Regulares, qui ante tempus ſignificatum, aut die electionis eidem non prænuntiata ad Abbatiſſæ electionem procedunt.

Coſmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt.
M. DC. XXVI.

DECRETA SACRÆ CONGREGATIONIS CONCILIJ.

S. D. N. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. auctoritate edita.

De Celebratione Miſſarum.

CVm ſæpe contingat in quibuſdam Eccleſiis tam magnum Miſſarum celebrãdarum numerum ex varijs defunctorum relictis, aut piorum eleemoſynis impoſitũ eſſe, vt illis pro ſingulis diebus præſcriptis nequeat ſatisfieri, & tamen noua onera Miſſarum in dies ſuſcipiantur; indeque fiat, vt depereant piæ teſtantium voluntates, obſtricta benefactoribus fides violetur, defunctorũ animæ ſuffragijs priuentur; Eccleſiis debitus ſubtrahatur cultus, ac Chriſti fideles graui ſcandalo affecti plerũque à ſimilibus charitatis operibus retrahantur. Cũmque his malis maximum inter cætera fomentum præbeat, aut quod ij, qui Miſſas ſuprà vires celebrandas ſuſcipiunt, ſperẽt illas breui ad pauciorem numerum à Superioribus reductum iri; aut quod Eccleſiis, ſorte pecuniarum abſumpta plerũmque nuda remaneant onera Miſſarum, abſque vllo emolumento; aut quod eleemoſyna pro illis celebrandis ſit adeò tenuis, vt nõ facile inueniantur, qui velint huic ſe muneri ſubijcere, & redditus Eccleſiæ, aut monaſterij adeo exigui, vt Sacerdotes pro neceſſaria ſua ſuſtentatione nouis ſe oneribus obſtringere compellantur: Sacra Congregatio Card. Concil. Trident. interpretum animaduertens, facturam ſe rem Deo gratiſſimã, charitatique ac iuſtitiæ maximè conſentaneam, ſi pro viribus ſatagat hunc teterrimum abuſum è Chriſtiana Republica conuellere, atque eradicare: Sanctiſſimi D. N. Vrbani Diuina prouidentia Papæ VIII. authoritate ſibi ſpecialiter attributa, infraſcripta Decreta edidit.

I. Ac primò diſtrictè prohibet, atque interdicit, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis generalib., vel aliàs quoquo modo reducãt onera vlla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perſpecta, id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur; alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiuſmodi, ſi quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omninò nullas, atque inanes decernit.

II. Deinde, vbi pro pluribus Miſſis, etiam eiuſdem qualitatis, celebrandis plura ſtipendia, quantumcunque incongrua, & exigua, ſiue ab vna, ſiue à pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſterijs, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis pijs quibuſcumque tam ſecularibus, quam regularibus, Sacra Congregatio ſub obteſtatione Diuini Iudicij mandat, ac præcipit; vt abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint; itaut alioquin ij, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant; quinimò grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.

III. Id verò vt deinceps obſeruetur exactiùs, Sacra

Congre-

Congregatio eadem authoritate reuocat Priuilegia, & Indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſiis, ac Locis pijs, tam Secularibus, quam Regularibus, cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, quamcunque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, vt certarum Miſſarum, vel anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

IV. Ac ſimiliter, omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem Miſsam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.

Præterea, ne in Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, vt par eſt, adimplendis eò tepidiores, ac ſegniores reddantur, quòd onera huiuſmodi cum nulla, aut parua ſint vtilitate coniuncta; ſtatuit, atque decernit, vt pecuniæ, ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſterijs, Conuentibus, ac locis omnibus, tam Secularibus, quàm Regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirẽda cum onere perpetuò Miſſarum celebrandarum, ab ijs, ad quos pertinet, ſub pęna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda à die realis acquiſitionis ſtatim deponi debeant penes ædem Sacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam ad effectum illa, ſeu illorum pretium quamprimum inueſtiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expreſſa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur ac ſi eadẽ bona immobilia auctoritate Apoſtolica deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium ſub eadem pœna, vt ſuprà, deponi, atque in alijs bonis ſtabilibus itidem fructiferis cum eiuſdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debeat.

V. Ad hæc Sac. Congregatio quibuſuis Capitulis, Collegijs, Societatibus, & Congregationibus, necnon omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, ac piorum locorum, tam ſecularium, quàm regularium Superioribus, vel alijs, ad quos pertinet, diſtrictè prohibet, ne impoſterum onera perpetua ſuſcipiant Miſſarum celebrandarum, Sęculares quidem ſine Epiſcopi, vel eius generalis Vicarij, Regulares verò ſine Generalis, vel Prouincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda; alioquin Secularis, qui huius prohibitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus ſit eo ipſo: Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vociſque actiuæ, ac paſſiuæ, abſque alia declaratione incurrat. Eleemoſynas verò manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis ita demũ ijdẽ accipere poſſint, ſi onerib. antea impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera ſuſcipere valeant; alioquin omninò abſtineant ab huiuſmodi eleemoſynis etiam ſpõtè oblatis in futurũ recipiendis, & capſulas auferant ab Eccleſiis cum inſcriptione illa: *Eleemoſyna pro Miſsis*, vel aliâ ſimili, ſub ijſdem pœnis ipſo facto incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtrentur. Epiſcopus verò, ſeu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requiſiti, in ſingulis caſibus diligenter inquirant de ſingulis Miſſarum celebrandarum obligationibus cuique Eccleſiæ, Monaſterio, aut loco pio incumbẽtibus; nec anteà aſſenſum huiuſmodi, aut licentiam præbeant, quã eis legitimè conſtiterit, illius Sacerdotes tã nouo oneri ſuſcipiẽdo, quã antiquis iã ſuſceptis ſatisfacere poſſe, præcipuámque rationem habeant, vt redditus, qui Eccleſiis, & locis pijs relinquuntur, omninò reſpondeant oneribus adiũctis, ſecundum morem cuiuſque Ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque ſi in re tanti momenti deſides, aut negligentes fuerint, in Nouiſſimo die ſe huius prætermiſſi muneris rationem eſſe reddituros.

VI. Poſtremò Illuſtriſs. Patres, non ſine graui animi dolore intelligentes, mala fere omnia, quæ Regularem diſciplinam euertunt, ac præcipuè nimiam hanc facilitatem fouent in oneribus Miſſarum ſupra vires ſuſcipiendis, veluti ex infecta radice, pullulare ex maiori Regularium numero, quàm ferant redditus, & eleemoſynæ cuiuſque Monaſterij inhærentes, Summorum Pontificum, ac Sac. Tridentini Concilij decretis hac de re editis, Sanctiſſimi D. N. authoritate præcipiunt, ac mandant omnibus, & ſingulis Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicarijs, & quibuſcumque alijs Superioribus Monaſteriorum, Conuentuum, ac Domorum regularium bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cuiuſcumque Ordinis, Cõgregationis, & Inſtituti exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adiacentium, vt ſinguli, ad quos pertinet, in qualibet Prouincia, adhibitis duobus, aut tribus Regularibus ſui Ordinis, vel Congregationis probatioribus, & rerum vſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, redditus, & prouentus omnes, conſuetas item eleemoſynas, & obuentiones, tam communes Monaſteriorum, Conuentuum, & Domorum eiuſdem Prouinciæ, quàm etiam ſingularibus perſonis religioſis aſſignatas, ſeu permiſſas, in communem vſum deinceps conferendas, decem annorum immediatè præcedentium habita ratione, diligenter, & maturè recognoſcant, ijs omnibus detractis, quæ reparationes, præſtationes, grandines, ſterilitates, aliàue cuiuſlibet generis onera conſueuerunt abſorbere, eáque omnia ſcripto fideliter exarata, idem Superior, cuius intereſt, in proximo Capitulo, ſeu Congregatione generali, vel prouinciali, coram tribus Iudicibus ab ipſomet Capitulo, ſeu Congregatione deligendis, proponat, qui, computatis huiuſmodi redditibus, eleemoſynis, & obuentionibus vniuerſis, & oneribus, vt ſupra, detractis, ſedulo examinent, quot Religioſi homines, connumeratis etiam laicis, alijſque neceſſarijs ſeruientibus, in vnoquoque Monaſterio, Conuentu, & Domo regulari iuxta regionis, & proprij inſtituti morem, victum, & veſtitum, & medicinalia in communi habentes, & competenter valeant ſuſtentari. Tum eorundem bonorum, redditutum, eleemoſynarum, & onerum præciſam notam ipſimet Capitulo, ſeu Congregationi exhibeant, vt in illo diligenter omnibus diſcuſſis, cuiuſque familia, Monaſterij, Conuentus, ac Domus regularis in ſingula quaque Prouincia, certus earum tantum perſonarum numerus, Patrum capitularium voto, præfigatur, quæ redditibus, eleemoſynis, & obuentionibus, vt ſuperiùs, ſufficienter ali poſſint. Ne verò Superiores, qui id præſtare debent, ſegniùs, aut remiſſius, quam par eſt, ſuo muneri ſatisfaciant, mandant Sacra Congregatio, vt infra annum, poſt proximum Capitulum generale, vel prouinciale computandum, omnia hoc de genere capitulariter geſta, in authenticam formam redacta ad Sacram ipſam Congregationem Concilij ſinguli mittant, numerumque familiæ, ſingulorúmque Conuentuum, Monaſteriorum, & Domorum huiuſmodi regularium, Capituli, ſeu Congregationis generalis, vel prouincialis ſententia, & auctoritate

ctoritate præfinitũ, iiſdem Superiores, tam Generales, & Prouinciales omnes, quàm locales perpetuò ſeruare omnino teneantur, nec poſſint illum quoquo modo augere, etiam prætextu augmenti redditũum, abſque Sacræ Congregationis licentia. Superiores autem huiuſmodi, qui prædicta omnia in præfixo termino non præſtiterint, vel numerum, vt ſuprà præſcriptum quouis modo augere præſumpſerint, priuationis omnium officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, vociſque actiuæ, ac paſſiuæ, & ad omnia ſuæ religionis officia, & gradus inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipſo incurrere, atque alijs etiam grauioribus à Sede Apoſtolica infligendis pœnis Sacra Congregatio ſubiacere voluit, & declarauit.

VII. Deinceps verò Monaſterium, Conuentus, Domus, Congregatio, Societas Religioſorum, ſeu Regularium, nullibi recipiatur, niſi, præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi locis duodecim ſaltem fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi, degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſuprà, detrahendis, competenter ſuſtentari valeant, ad præſcriptum decreti fel. rec. Gregor. XV. hac de re editi. Alioquin Monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, vt ſuprà, ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

Porrò, ne vllo vnquam tempore hæc in obliuionem, ſeu deſuetudinem abeant, Superiores locales cuiuſque Monaſterij, Conuentus, ac Domus regularis curare, atque efficere teneantur ſub pœna priuationis officijs, vociſque actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrenda, vt in perpetuum, ſexto quoque menſe, id eſt feria ſecunda poſt primam Dominicam Aduentus, & feria ſexta poſt Octauam Corporis Chriſti præſentes Ordinationes in publica menſa perlegantur: Omnibus tam Eccleſiaſticis perſonis, cuiuſcunque ſint ordinis, conditionis, & gradus, quàm laicis quocumque honore, ac poteſtate præditis, præſentia Decreta declarandi, vel interpretandi facultate penitùs interdicta.

Non obſtantibus quoad ſupraſcripta omnia, & ſingula in præſentibus Decretis contenta, Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunque perſonarum atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militiarum etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiuſlibet alterius Inſtituti etiam neceſſariò, & in indiuiduo exprimendi Eccleſiarum, Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Capitulorum, Hoſpitalium, Confraternitatum, & aliorum quorumcunque tam Secularium, quàm Regularium locorum, necnon illorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus etiã immemorabilibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, aut cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficiẽti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſe, tenores huiuſmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habẽs, quibus quoad ea, quæ præſentibus aduerſantur illis aliàs in ſuo robore permanſuris, Sacra Congregatio Sanctitatis Suæ auctoritate ſpecialiter & expreſsè derogat, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

Et ne præmiſſorum ignorantia à quoquam prætendi poſſit, voluit eadem S. Congregatio, vt præſentes ordinationes in valuis Baſilicarum S. Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie campi Floræ, vt moris eſt, affixæ, omnes ad quos pertinet ita arctent & afficiant, ac ſi vnicuiq. perſonaliter intimatæ fuiſſent. Vtq. earundem præſentiũ tranſumptis, et impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ, Datum Romæ die 2 Iunij 1625.

Coſmus Card. de Torres.

Locus ✝ Sigilli.

Proſper Paguanus S. Congregat. Secret.

Anno Domini Noſtri IESV CHRISTI *M. DC. XXV. indictione octaua, Pontificatus autem in* CHRISTO *Patris, ac D. N. D. Vrbani diuina Prouidentia Papę VIII. anno eius III. die vero 22. menſis Septembris ſupraſcripta decreta affixa & publicata fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac in acie Campi Floræ, vt moris eſt, per nos Camillum Fundatum, & Fabium Emilianum Sanctiſsimi D. N. Papæ Curſores.*

Brandimartes Latinus prælibati Sanctiſſimi D. N. Papæ & S. Romæ, & vniuerſalis Inquiſitionis curſor pro Mag. DD. Curſ.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt. M. DC. XXV.

DECLARATIONES ALIQVOT Sacræ Congregationis Concilij S. D. N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate editæ ſuper decretis eiuſdem Congregationis de celebratione Miſſarum.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij *Tridentini* Interpretũ auctoritate ſibi à Sanctiſſimo D. N. attributa ad ſingula dubia inferius propoſita ad hunc modum reſpondit.

Super primò Sacræ Congregationis decreto de celebratione Miſſarum, quo prohibetur ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel aliàs quoquo modo reducant onera vlla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis.

Quæritur quid ſi Legatum ſit ita tenue, vt non ſit qui velit onus illi iniunctum ſubire, & ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſt. pro moderatione oneris, totum, aut fere totum inſumendũ ſit pro expẽſis ad id neceſſarius? & quid ſi permittatur Epiſcopo in fundatione vt poſſit huiuſmodi onera moderari?

Reſp.

Reſp. Etſi Legatũ ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt ſupra impoſiti ab ijs ad quos pertinet, Sedem Apoſt. eſſe adeundam, quæ abſque vlla impenſa ſtatuet, quod magis in Domino è re eſſe iudicauerit. Verumtamen ſi in ipſa beneficij erectione expreſsè cautum fuerit, vt liceat Epiſcopo iniunctum onus reducere ac moderari legem hanc fundationis quam decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam & obſeruandam.

Secundò ſuper II. eiuſdem Congregationis decreto quo cauetur, vt celebrentur tot Miſſæ quot ad rationem tributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerit, Quæritur an verba illa, præſcriptæ fuerint, *intelligenda ſint de præſcriptione facta ab offerente, vel ab Ordinario?*

Reſp. Eſſe intelligenda de præſcriptione facta ab eo, qui eleemoſynam tribuit, nõ autem ab Ordinario: quod ſi tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum celebrandarum non pręſcripſerit, tunc tot Miſſas celebrari debere, quod præſcripſerit Ordinarius ſecundum morem ſuæ Ciuitatis, vel Prouinciæ.

Tertiò an cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam iuxta qualitatem loci, perſonarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtipendium minus congruum, teneantur Miſſas ab offerente pręſcriptas celebrare?

Reſp. Teneri.

Quartò an Sacerdotes, qui tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij ſeu capellæ, legati, aut ſalarij, poſſint etiam manualem eleemoſynam pro Miſſis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico Miſſę Sacrificio vtrique oneri ſatisfacere?

Reſp. Sacerdotes quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij, ſeu capellæ, legati, aut ſalarij, ſi eleemoſynas pro alijs etiã Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſas vtrique obligationi ſatisfacere.

Quintò poſito quod teſtator relinquat vt celebrentur pro eius anima centum Miſſæ abſque vlla præſcriptone eleemoſynæ. Quæritur an liberum ſit hæredibus eleemoſynã ſibi bene viſam præſcribere, an vero eadem eleemoſyna præſcribenda ſit ab Ordinario?

Reſp. Vbi nullam certam eleemoſynam teſtator reliquit, eſse ab Epiſcopo pręſcibendam eleemoſynam congruam, quæ reſpondeat oneribus Miſsarum celebrandarum ſecundum morem Ciuitatis vel Prouincię.

Sextò ſuper III. Congregationis decreto in quo eadem Congregatio reuocat priuilegia, quibus indulgetur vt certarum Miſſarum, vel vnniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat, Quæritur an verba, in futurum ſuſcipiendis, *intelligenda ſint de oneribus ſuſcipiendis poſt priuilegium?*

Reſp. Ita eſse intelligenda.

Septimò ſuper IV. eiuſdem Congregationis decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcipit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat, Quæritur an permittendum ſit adminiſtratoribus Eccleſiarum vt retineãt aliquam eleemoſynarum portionem pro expenſis manutentionis Eccleſiæ, altarium, inſeruientium, paramentorum, luminum, vini, hoſtiæ, & ſimilium?

Reſp. Permittendum non eſse vt Eccleſiæ ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores ex eleemoſynis Miſsarum celebrandarum vllam vtcumque minimam portionem retineant ratione expenſarum, quas ſubeunt in Miſsarum celebratione, niſi cum Eccleſię & loca ipſa alios non habent redditus, quos in vſum earundem expenſarum erogare licitè poſſint; & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſariò ſunt ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, vt ex pecunijs, quæ ſuperſunt, expenſis vt ſupra deductis, abſolutè tot Miſſę celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas.

Octauò an hoc decretum habeat locum in beneficijs, quæ conferuntur in titulum, id eſt an Rector beneficij, qui poteſt per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare ſtipendium ad rationem redituum beneficij?

Reſp. Non habere locum, ſed ſatis eſſe vt Rector beneficij, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ, niſi in fundatione ipſius beneficij aliud cautum fuerit.

Nonò an Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna maior ſolita pro celebratione Miſſæ debeant dare eandem integram eleemoſynam ijs, quibus Miſſas celebrandas committunt, an vero ſatis ſit, vt dent celebrantibus eleemoſynam conſuetam?

Reſp. Debere abſolutè integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem ſibi retinere poſſe.

Decimò ſuper V. eiuſdem Congregationis decreto, quo inter cætera ſtatuitur in hęc verba. Eleemoſynas verò manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis ita demum ijdem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant, alioquin omninò abſtineãt ab huiuſmodi eleemoſynis etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capſulas auferant, &c. *Quæritur an hoc decretum prohibeat abſolutè quominus accipiant nouas eleemoſynas ij, qui acceptis non ſatisfecerunt, & quid ſi congruo tempore poſſint omnibus ſatisfacere?*

Reſp. Non prohibere abſolutè, ac propterea etſi oneribus iam ſuſceptis non ſatisfecerint, poſſe tamen noua etiam onere ſuſcipere Miſſarum celebrandarum dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere.

Vndecimò quid ſi offerens eleemoſynas audito impedimento conſentiat, vt Sacerdos Miſſam celebret cum primum poterit?

Reſp. Quamuis onera ſuſcepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, ſi tamen tribuens eleemoſynam pro aliarum Miſſarum celebratione id ſciat, & conſentiat, vt illæ tunc demum celebrentur, cum ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit, decretum non prohibere quominus eo caſu eleemoſyna accipiatur pro ijſdem Miſſis iuxta benefactoris conſenſum celebrandis.

Duodecimò an pœna Interdicti & aliæ appoſitæ in eodem decreto afficiant tam eos, qui accipiunt eleemoſynas contra formam ibi præſcriptam, quam eos, qui non auferunt capſulas ab Eccleſiis, vt ibidem præcipitur?

Reſp. Has pœnas non habere locum, niſi in ſuſcipientibus onera perpetua Miſſarum celebrandarum ſine licentia Epiſcopi, ſeu eius generalis Vicarij, aut Generalis, vel Prouincialis.

Decimotertiò an in hoc decreto cõprehendantur illæ capſulę, quæ apponi ſolent in Eccleſiis in die Commemorationis omnium ſanctorum, & vulgò dicuntur, Caſſæ de Morti?

Reſp. Comprehendi.

*Decimoquarto an adminiſtratores Eccleſię magnę deuotionis, & concurſus poſsint eleemoſynas pro Miſsis celebrandis accipere, ſi ijſdem Miſsis nõ niſi poſt longum tempus ſatisfacere valeant, ne aliàs cultus Eccleſiæ, & deuotio, ac concurſus

curſus fidelium, vt aiunt, minuantur?

Reſp. Non poſſe niſi de conſenſu eorum, qui eleemoſynas tribuunt, vt ſupra in reſponſione ad vndecimum.

Decimoquinto, quia prohibitio dicti decreti videtur aliquibus directa ſolis Capitulis, Collegijs, Societatibus, Congregationibus, necnon omnibus, & ſingulis Eccleſiarum & piorum locorũ tam ſecularium quam Regularium Superioribus, de quibus fit expreſſa mentio; non autem priuatis Sacerdotibus, qui tamen comprehendi videntur ſub clauſula generali. & alijs ad quos pertinet, *ſupplicatur pro opportuna declaratione.*

Reſp. Comprehendi etiam priuatos Sacerdotes.

Decimoſexto ſuper VII. eiuſdem S. Congregationis decreto, quo cauetur, vt in ſingulis monaſterijs Religioſorum præfigatur numerus, qui ex conſuetis redditibus, aut eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari. Quæritur an vbi hæc præfixio facta iam fuit in vim ſimilis decreti ſanctæ mem. Pauli V. abſque tamen computatione redditũum cuiuſque Religioſi, ſit denuò facienda necne?

Reſp. Numeri præfixionem eſſe iterum faciendam ſeruata forma vltimi decreti hac de re editi.

Decimoſeptimò an nouitij ad habitum Regularem admiſſi poſſint admitti ad profeſsionem in monaſterijs in quibus habita vt ſupra præfixione numeri commode ali non poſſunt?

Reſp. Eſſe admittẽdos ad profeſſionem, ſi aliàs habiles exiſtant, ac deinde in aliquo alio monaſterio eiuſdẽ Religionis eſſe collocandos vbi commode ali poſſint.

Decimooctauò ſuper vltimo quo cauetur, vt nulli recipiantur Conuentus Regularium, niſi præter alia ad id requiſita duodecim ſaltem fratres in eis degere, & competenter ſuſtentari valeãt, itaut alioquin ſubſint iuriſdictioni ordinarij. Quæritur; an hoc decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Miſſarum comprehendat eas Religiones, quæ non conſueuerunt onera Miſſarum recipere, vt ſunt Religiones Capuccinorum, ac Societatis IESV.

Reſp. Comprehendere.

Vltimo ad idem decretũ vbi diſponit, vt nullibi recipiantur monaſteria, niſi, &c. habeat locum in Italia dumtaxat, ad quam eſt reſtrictum decretum proxime antecedens, an vero etiam extra Italiam.

Reſp. Habere locum etiam extra Italiam.

Coſmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt.
M. DC. XXVI.

DECRETA SACRÆ CONGREGATIONIS Concilij,

S. D. N. D. Vrbani Papæ VIII. iuſſu edita.

De Regularibus, Apoſtatis, & Eiectis.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum Regularium eiectorum & fugitiuorum ſtatui conſulere, illorũmque ſcandala ſummouere, & ſuccreſcentem numerum frangere, operæ pretium exiſtimans, auditis Religionum Superioribus, atque diligentiſſime perpenſa, communicato etiam conſilio cum S. D. N. Vrbano VIII. atque ex peculiari Sanctitatis ſuæ facultate infraſcripta decreta edidit.

Ac primò, vt infecta ſemina, è quibus praui eiuſmodi fructus potiſſimum prodeunt, deinceps ne ſerantur in vinea Domini cenſuit eſſe innouandas, & Sanctiſſimi auctoritate innouat Conſtitutiones, & decreta generalia ſanctæ mem. Clementis VIII. ad Regularium reformationem, ac nouitiorum receptionem, profeſſionem, atque inſtitutionem ſpectantia, diſtrictèque præcipit Generalibus, atque alijs omnibus Ordinum Superioribus, vt illa exactè obſeruent, atque vt obſeruentur efficiant ſub pœnis ſtatutis in iiſdem Conſtitutionibus. A quibus tamen excipiendum cenſuit caput illud, quo decernitur ne in Conuentibus, ſeu monaſterijs ad nouitios recipiendis hactenus deſignatis, & approbatis, ſeu in poſterum deſignandis, & approbandis, nouitij ad habitum vllatenus recipi poſſint, niſi prius à Cõgregatione Reformationis Apoſt. vel à proprijs locorum Ordinarijs expreſsè & nominatim approbati fuerint. A cuius quidem decreti obſeruantia Sacra Cõgregatio iuſtis de cauſis cẽſuit Regulares eſſe abſoluendos, prout auctoritate Sanctiſſimi Domini Noſtri abſoluit, atque exemit.

Deinde vt apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionẽ tranſire, niſi prius Superiori legitime conſtiterit eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tunque Regularis rectà ſe transferat ad arctiorem. Quod vt re ipſa adimpleatur, idem Superior omni ſtudio ac diligentia inuigilet.

Rurſus ſtatuit, vt fugitiui & *apoſtatæ ſiue habitum* Regularem deferant, ſiue non, poſſint ac debeãt ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt in carceres conijci, ac Superioribus Regularibus cõſignari ſecũdum Regularia inſtituta puniendi, vtque ipſi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionẽ reducere, atq. efficere vt apprehendantur, ſalua tamen in oĩbus facultate Ordinarijs locorũ attributa decreto *Concilij c.3. ſeſſ.6.* Quod ſi apoſtatę huiuſmodi citra mõtes infra quatuor, vltra mõtes vero infra octo mẽſes à pręſentis decreti publicatione inchoandos ſua ſponte ad ſuã quiſq. Religionem redierit, tum pœnarum oĩum ipſis propter apoſtaſiam inflictarũ aut infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur; ita tamen vt debeant à Superiore abſolutionẽ humiliter petere, & coram eodem culpam fateri, atque emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur excipere, ab huiuſmodi pœnis abſoluere, & paterna charitate amplecti.

Ad hæc, vt in poſterum è Religionibus *nullus legitimè* profeſsus eijci poſſint, niſi ſit vere *incorrigibilis*; vere autem incorrigibilis minimę cenſeatur, niſi non ſolùm concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hac in parte Statutis & Conſtitutionibus cuiuſque Religionis & Ordinis etiam à Sede Apoſt. approbatis, & confirmatis; verum etiam vnius anni ſpatio in ieiunio & pęnitentia probetur in carceribus: proindèque vnaquęque Religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem Prouincia. Elapſo autem anno ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato in ſua pertinacia perſeuerauerit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem poſſit, ſed ab ipſomet Generali tantum de conſilio & aſſenſu ſex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in ſingulis, Capitulis, vel Congregationibus

tionibus

tionibus generalibus, tùmque non niſi inſtructo ſecundũ eorum ſtylum & Conſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum præſcriptum. Interea tamen vſque ad primum generale Capitulum, ſeu Congregationem proximè celebrandam, ſi quempiam ex iuſtis & neceſſarijs cauſis expellere oportebit, eiectio fieri poſſit à Generali cum conſilio & aſſenſu ſex Patrum vt ſupra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menſes à præſentis decreti publicatione, ſeruata tamen in reliquis forma ſuperius præſcripta. Si vero eiecti quamdiu non redierint ad Religionem in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint; proindèque Generalis illico expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterum Sacra Congregatio Religionum Superiores ſeriò admonet, ac per IESV CHRISTI viſcera obteſtatur, vt memores paternæ charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas fratrum ſuorum, fere in profundum malorum delapſas, antequàm grauiſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur. Idque eo magis quod ſubditorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officij immemorũ Prælatorum regimine peribunt, Dñs noſter IESVS CHRISTVS in ſupremo Dei iudicio de eorundem Prælatorum manibus ſit requiſiturus.

Præterea ſtatuit vt ijdẽ Superiores nemini ex Religioſis expulſis litteras teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſt. reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

Item vt eiecti extra Religionem degentes ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinarijs locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxãdi, ac moderandi.

Ac poſtremo cenſuit eſſe innouandam & Suæ Beatitudinis auctoritate innouat Conſtitutionem felicis mem. Gregorij IX. relatam in cap. fin. extra de Regular. ac præterea declarat eam Conſtitutionem in ijs quoque vendicare ſibi locum, ſeruandámque eſſe, qui iuſte diffinitiueque, ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint, dummodo tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarij, cuius Conſcientiam in his litteris concedendis Sacra Congregatio ſeriò onerauit.

Ne qua vero difficultas in ſupraſcriptis decretis, & ordinationibus exequendis ſuboriatur, Sacra Congregatio Sanctiſſimo Domino Noſtro annuente, atque approbante, vniuerſis Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicarijs, & quibuſcumque alijs Superioribus quorumcumque Ordinum, vel Congregationum, Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium vbique locorum exiſtentium iniungit, ſeriòque mandat, vt illa diligenter obſeruẽt, atque obſeruari procurent in omnibus Cœnobijs, ac monaſterijs, Collegijs, & Domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium vbique locorum exiſtentibus, efficiántque, vt tam decreta ſupradicta fœlicis record. Clementis VIII. quam præſentes Ordinationes in ſingulis eiuſmodi locis bis ſaltẽ in anno legantur in publica menſa.

Si quis vero ipſorum aduerſus ea, quæ ſuperius ſupraſcripta ſunt, vel eorum aliquid quoquo modo facere, vel moliri præſumpſerit, ipſo facto pœnam incurrat priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vocisque actiuæ, & paſſiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa inpoſterum obtinenda, pœnaque huiuſmodi ſit Sanctitati Suę, ac Sedis Apoſt. reſeruata, ijſdem Superioribus etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, ſeu relaxandi poteſtate penitus interdicta, & nihilominus ſit irritum & inane quicquid ſecus à quoquam actum extiterit. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in fauorẽ quarumcũque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium Congregationum, Monaſteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, necnõ illorũ etiam iuramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque indultis & priuilegijs etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa vel titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus & formis, & cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus Decretis etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiã per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorũmq. totis tenoribus & formis ſpecialis & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad ea, quæ ſupradictis quomodolibet aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuri ſpecialiter & expreſsè Sanctitatis Suæ auctoritate derogat, cęteriſque contrarijs quibuſcumque. Dat. Romæ die 21. Septembris 1624.

Coſmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congregat. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt. M. DC. XXIV.

DECRETVM SACRÆ Congregationis Rituum vbique obſeruandum.

De non addendis Kalendario & Miſſali Sanctorum Officijs adhuc non conceſſis, & Miſſis non approbatis.

SAcra Rituum Congregatio ad tollendos abuſus, qui varijs in locis irrepſerunt, re mature diſcuſſa cenſuit, & decreuit.

Primò nõ potuiſſe nec poſſe locorum Ordinarios tam ſeculares, quam Regulares addere Kalendarijs etiam proprijs Sanctorum Officia, niſi ea dumtaxat quæ Breuiarij

uiarij

uiarij Romani rubricis, vel Sacræ Rituum Congregationis, ſeu Sedis Apoſtolicæ licentia conceduntur.

Inſuper vetuit, & prohibuit celebrari per totam Ciuitatem, vel Diœceſim etiam de cuiuſque Ordinarij auctoritate Miſſam, vel feſtum cum Officio de Sancto, eo quod in loco adſit Eccleſia Parochialis, vel Regularis, aut aliqua Reliquia, ſed tantum in ipſius Sancti Eccleſia titulari, ſeu vbi aſſeruatur inſignis Reliquia, & non alibi.

Inſignes autem Reliquias declarauit eſſe Corpus, Caput, Brachium, Crus, aut illam partem Corporis, in qua paſſus eſt Martyr, modo ſit integra, & non parua, & legitimè ab Ordinarijs approbata.

Miſſas item, quæ circumferuntur à Sacra Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro Viuis, & Defunctis XV. Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quaſcumque alias exceptis ijs, quæ ſunt permiſsæ Regularibus tantum, veluti Roſarij, Sanctæ Mariæ de Carmelo, & alias, ſicut etiam Officia ab eadem non approbata prohibuit, reiecit omninò, & damnauit reſpectiue, & pro prohibitis, reiectis, & damnatis haberi voluit.

Quæ omnia decreuit, ſtatuit, & mandauit ſub pœnis contentis in Bullis Pij V. initio Breuiarij & Miſſalis poſitis, quod ſcilicet non ſatisfaciant muneri recitandi diuini Officij; quo vero ad vtentes ſupradictis Miſſis ſub alijs pœnis contentis in Indice librorum prohibitorum ex decreto S. Concilij Tridentini edito.

Et ne præmiſſorum ignorantia vllo vnquam tempore poſſit ab aliquo prætendi, neque obliuio poſſit irrepere, eadem Sacra Congregatio voluit, & mandauit decreta huiuſmodi affigi in Sacriſtijs omnium Eccleſiarum tam Secularium quam Regularium, etiam Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Collegiatarū, & aliarum quarumcumque in eiſque perpetuo affixa aſſeruari.

Facta demum relatione horum decretorum Sanctiſſimo D. N. D. Vrbano Papæ VIII. idem Sanctiſſimus ea laudauit, approbauit, atque ab omnibus vbique ſub prædictis pœnis, ſeruari præcipit. In quorum fidem manu, & ſigillo Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi D. Cardinalis Deti præſens decretum ſignatum, & munitum fuit, die 8. Aprilis 1628.

Ioannes Baptiſta Card. Detus.

Locus † Sigilli.

F. Fuluius Benignus, Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt. M. DC. XXVIII.

DECRETVM SACRÆ CONGREgationis Concilij, quod in collatione Parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus mixti non requiritur forma examinis per concurſum.

SAcra Cardinalium Congregatio Concilij Tridentini Interpretum cenſuit in collatione Parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus mixti non requiri formam examinis per cōcurſum, ſub die 5. Februarij, M. DC. XXVIII.

Vidi & legi originale proprium, quod aſſeruatur apud D. Iulianum Viuianum Piſanæ Eccleſiæ Decanum, de quo ipſe meminit in fine ſuæ praxis Iuriſpatronatus nouiſſimè editę; & ideo ſecundum hoc decretum corriges & emendabis quæ cum communi Doctorum opinione dixi ſupra Alleg. 58. num. 17.

S. D. N. D. VRBANI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VIII.

CONSTITVTIO,

Contra Ordinantes, & male Ordinatos.

Vrbanus Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam.

SEcretis æternę prouidentiæ conſilijs, nullo noſtrorum ſuffragio meritorum, Speculatores Domus Iſrael, in ſublimi Apoſtolatus culmine conſtituti, eo potiſſimum Pontificię ſedulitatis officia cōuertenda eſſe arbitramur, vt qui in ſortem Domini vocantur, Chriſtique Militiæ dant nomen, ſpiritualem Eccleſiæ tranquillitatem non peturbent, ſed pacem confirment, vires augeant, ac tam ſtrenuè ſe gerant, vt ipſam terribilem, quaſi caſtrorum aciem ordinatam, inferæ poteſtates, ac Principes tenebrarum quotidie magis perhorreſcant. *Hæc autem quanto* impenſius fieri optamus, tanto maiori indignatione irreligioſam quorumdam impudentiam deteſtamur, ac ſacrilegam temeritatem execramur, qui Sacros Canones, Summorumque Pontificum decreta non verentes, Clericales Ordines illegitimè ſuſcipiunt, ac dum in Eccleſiaſticorum miniſtrorum cœtum per nefas irrepunt, Dei cultui, animarum ſaluti, omnibuſque ad optimum Chriſtianæ Reipublicæ regimen pertinentibus, plurimum obeſſe noſcuntur. Aliàs ſiquidem fe. rec. Clemens Papa IV. prædeceſſor noſter volens periculis animarum eorum obuiare, qui vinculo excommunicationis adſtricti, aut apoſtatæ, ſeu irregulares, vel aliàs Ordinum ſacrorum ſuſceptione indigni, ſuam patriam, in qua de his haberetur notitia fugientes, ſe in remotis partibus faciebant ad huiuſmodi Ordines promoueri, ſtatuit, vt nullus Epiſcoporum Italiæ de cæterò aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præſumeret, niſi ab eodem Clemente prædeceſſore, vel ab *Epiſcopo, de cuius Diœc.* traxerat originem, ordinandus, vel in cuius *Diœceſ.* beneficiatus exiſtebat, per eius patentes litteras cauſam rationabilem continentes, quare ipſum nolebat, aut nequibat ordinare, ſpecialem licentiam haberet, eos verò, quos contra præmiſſa contigiſſet ordinari, manere voluit abſque ſpe diſpenſationis ſuper hoc à Sede Apoſtolica obtinendæ ſuſpenſos, ac ordinantes condigna pœnitentia puniri. Cùm autem non ſine graui animi noſtri moleſtia, Nobis innotuerit, quamplures Vltramontanos ſuæ ſalutis immemores, Deique timore poſtpoſito, ad Ordines prædictos cum falſis Dimiſſorialibus litteris, ſeu etiam cum titulo patrimonij ficto, vel fiduciario, ſeu etiam falſo, cum maximo bonorum omnium ſcandalo, ſe promoueri feciſſe. Nos innumeris, quæ ex minùs canonica Clericorum ordinatione huiuſmodi proueniunt, malis

malis quantum Nobis ex Alto conceditur prouidere volentes, prædictam Clementis prædeceſſoris Conſtitutionem, cum omnibus & ſingulis in ea contentis approbantes; & innouantes, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, dèque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus tenore præſentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque cauſa, Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, aliòſque quoſcumque Vltramontanos, & ex quibuſuis locis extra Italiam oriundis, non ſolùm ad Sacros, ſed neque etiam ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeāt, ſeu præſumant, niſi dimiſſoriales ſuorum Ordinariorum litteras à noſtris, & huius Sanctæ Sedis Nuntijs, ſeu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & ſubſcriptas habeant, eorundémue Nuntiorum, ſeu Collectorū ſubſcriptiones à dilecto filio noſtro in Alma Vrbe Vicario in ſpiritualibus generali ſimiliter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetuæ ſuſpenſionis pœnam, abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ, incurrant eo ipſo. Inſuper promotos huiuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis ſcienter ſe ad Ordines huiuſmodi promoueri fecerint, non ſolùm prædictis, verum etiam maioribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis. Italos verò, ſi quos in poſterum Clericali caractere inſigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Epiſcopo, cum falſis dimiſſorijs contigerit, etiamſi qualitatibus per Concil. Trident. Decretum *cap. 16. ſeſſ. 23.* requiſitis præditi ſint: Nihilominus ſequuta tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, ſed ſæculari iuriſdictioni, vt antea, plenè in omnibus ſubiacere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè volumus, ſicque & non aliter per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facien. non obſtantibus quibuſcumque. Per præſentes autem conſtitutioni rec. me. Pij Papæ II. prædeceſſoris noſtri cōtra malè promotos editę nullatenus derogare intendimus; ſed illam cum omnibus, & ſingulis in ea contentis, in ſuo robore, & efficacia permanere, perinde ac ſi præſentes non emanaſſent, decernimus. Vt autem præſentes litterę ad omnium notitiam facilius deuenire poſſint, volumus, quod illæ, ſiue earum exempla in valuis Baſilicarū Sancti Ioannis Lateranē. ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon in acie Campi Floræ, vt moris eſt, affixæ, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatę fuiſſent; quodque earundem tranſſumptis, etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio & extra illud vbique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitę, vel oſtenſæ. Datum Romę apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 11. Decembris M. DC. XXIV. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

V. TEATINVS.

Anno Milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto Indictione ſeptima Pontificatus Sanctiſſimi D. N. D. Vrbani diuina Prouidentia Papa Octaui die vero decimo ſexto menſis Decembris, retroſcripta litterę Apoſtolicæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, aciei Campi Floræ, per nos Alexandrum de Rocchis, & Fabium Emilianum Sanctiſſ. D. Papa Curſ.

Brandimartes Latinus pro Mag. DD. Curſ.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt. M. DC. XXIV.

DECRETVM,

De Monaſteriorum, Conuentuum, Domorum, Religioſorum cuiuſcumque etiam Mendicantium Ordinis erectione.

CVm aliàs fel. rec. Clemens Papa VIII. decreuit, Ordinarios locorum licentiam ad nouos Conuentus cuiuſcumque, præſertim Mendicantium Ordinis, in Ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendos impartiri non poſſe, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem Ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu Procuratoribus & alijs intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita in eiſdem Ciuitatibus, & locis, nouos huiuſmodi erigendos Conuentus, ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe conſtiterit. Si verò ab eorum ſententijs ad Sedem Apoſtolicam prouocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tandiu erectionē nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quamdiu à dicta Sede in ea cauſa pronunciatum extiterit, ac aliàs prout in decreto huiuſmodi plenius continetur. Verum per piæ me. Paulum Papam V. accepto pleroſque ex Ordinarijs prædictis fauore, vel nimia expoſcentium importunitate ad nouos Conuentus, ſeu Domos, præter, & contra tenorem prædicti decreti erigendos plerùmque adduci, quo fit, vt non habita debita eleemoſynarum, ſeu redditıum cuiuſcumque Monaſterij, Conuentus, ſeu Domus ratione, Monachi, ſeu Fratres, aut Religioſi ibi degentes, manuteneri nequeant, & ad tam exiguum numerum reducantur, vt cultus diuinus in eorum Eccleſiis deſtituatur, ibique regularis diſciplina, vt conuenit, conſeruari non valeat, Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium negotijs Regularium præpoſitorum, ad quos idem Paulus Papa V. negotium huiuſmodi reiecerat, tot incommodis obuiam ire, eiſque aliquod opportunum remedium adhibere cupiens, Decreti huiuſmodi veriores, ac totos tenores præſentibus, ac ſi de verbo ad verbū inſererētur pro plenè, & ſufficienter expreſſis habens, viuæ vocis oraculo à S. D. Greg. Papa XV. habito, Decretum prædictū, quatenus opus ſit, innouat, & in vſum reducit. Volēs, quod de cætero Monaſterium, Conuentus, Domus, Congregatio vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium cuiuſcumque, etiam Mendicantium Ordinis, Societatis, & inſtituti quocumque nomine nuncupentur, etiamſi de illis particularis, expreſſa, & ſpecifica mentio habenda

eſſet, in quacumque Ciuitate, vel oppido, ſeu quocumque alio loco non erigantur, niſi in eo ſaltem duodecim Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi inhabitare, ac ex redditibus, & ex conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant, ac Priores, ſeu Procuratores aliorum Monaſteriorum, Conuentuum, ſeu Domorum aliarum Religionum, vel Congregationum, aut Societatum, ſeu inſtitutorum, huiuſmodi non ſolùm in prædictis, ſed etiam in alijs per quatuor millia paſſuum circumuicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni conſenſerint, vel aliàs Ordinarijs locorum conſtiterit, Religioſos Monaſterij, Conuentus, ſeu Domus regularis ſic erigendi, ſeu erigendæ abſque detrimento Religioſorũ in Monaſterij, ſeu Domibus antea in Ciuitatibus, ſeu locis huiuſmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali poſſe. Si verò noui Cõuentus, Domus, Congregatio, vel Societas huiuſmodi inſtituendæ erunt, nulliq. alij Regulares inibi reperiantur, Ordinarij locorũ nihilominus diligẽter inquirant, ac locorum incolæ, & habitatores, quorum & conſenſum requirant, ac adhibeant huiuſmodi duodecim Religioſos in Conuentibus, vt præmittitur inſtituendis commodè alere, & manutenere valeãt. Si verò à Decreto, ſeu Decretis per Ordinarios prædictos in cauſis huiuſmodi ferendis legitimè appellari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eandem Sacram Congregationem vnà cum toto negotio principali deuoluta cenſeatur, appellationèque huiuſmodi pendente, nihil innouandum eſſe, irritùmque & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquã quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari decernens, quibuſcumq. in cõtrarium facien. non obſtantibus. Romæ 17. Auguſti 1622.

Ant. Card. Saulius.

Locus † Sigilli.

N. Zambeccarius, Secr.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt. M. DC. XXII.

DECRETVM,

Quo conceditur & præſcribitur facultas Ordinarijs circa acceſſum Regularium ad monaſteria Monialium ad colloquendum cum eis.

CVm aliàs de anno 1590. per Sacrã Cardinalium negocijs Regularium Præfectorum Cõgregationem de mandato fel. rec. Sixti Papæ Quinti circa acceſſum Regularium cuiuſcumque Ordinis ad Monialium Monaſteria fuerit decretum; Quod nulli Religioſo cuiuſcumque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtat (Superiore, cui Monaſterij, ſeu Domus cura incũbit Viſitatore, vel Viſitatoribus, Confeſſarióq. ordinario, & extraordinario, cũ ad tẽpus deputabitur dũtaxat exceptis) liceat abſq. licẽtia expreſſa eiuſdem Sacræ Cõgregationis accedere ad Monaſteria, ſeu Domus quarũcunque Monialium, vel Sororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis Ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis. Quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum Verbum Dei, vel ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu Sororum Eccleſijs, ſiue Oratorijs exterioribus, ſiue extra Clauſtra exiſtẽtibus mitti contigerit, ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam intra Clauſuram degentes alloqui poſſint, ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurren. alijſque eiuſdẽ Sacræ Congregationis arbitrio, fueritque poſtmodum declaratum etiam Equites S. Ioannis Hieroſolymitani ſub eodem Decreto comprehendi, & quoſcumque contrafacientes ab alio, quam ab Apoſtolica Sede, aut à Sacra Congregatione abſolui, & rehabitari non poſſe; Ampliſſimi eiuſdẽ Sacræ Congregationis Patres Decreta huiuſmodi innouanda, & inuiolabiliter obſeruanda ſtatuerunt. Verum quia experiẽtia compertum eſt interdictum ob pias, & rationabiles cauſas, eáſque ita ferente caſu, repentinas, vt ab eadem Sac. Congregatione licẽtiam expectari ſummè incommodum, vel inutile ſit Regularibus ſupradictis colloquendi cum monialibus ſibi attinentibus neceſſitatem obuenire, facto verbo cum Sanctiſſ. D. N. Vrbano VIII. & de Sanctitatis ſuæ expreſſo ordine, & mandato facultatem tribuerunt in poſterum locorum Ordinarijs, vt quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicũmque Regulari, vt Moniales ſibi in primo, & ſecundo tantùm conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit. Id verò nõ aliter quam ſeruata ad vnguẽ forma infraſcripta; Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu, Quadrageſima, feria ſexta, Sabbato, & Vigilijs; prædictáque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem ſpectet eam concedere, conſignetur Confeſſario Ordinario Monaſterij, qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & Auſcultatrices de more, non autem aliæ, aſſiſtant prædictáque licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedatur, in libriſque Cancellariæ eiuſdem Ordinarij annotetur: Quod ſi prædicti locorũ Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter, quam ſeruatã formæ ſupradictæ licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentionis Sanctiſſ. D. N. & Sacræ Congregationis Tranſgreſſores, iudiciùmque reformident, Regulares autem pœnis in ſupradicto Decreto contentis, ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, & arbitrio Sacræ Congregationis ſeuerius puniendos. Romæ xiij. Kal. Decembris M. DC. XXIII.

Oct. Card. Bandinus.

Laur. Campegius Secret.

Roma ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt. M. DC. XXIII.

S.D.N.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VIII.

DECLARATIO.

Quod Capitula Eccleſiarum Cathedralium, quibus S. R. E. Cardinales præſunt ex Indultis conferendi beneficia Eccleſiaſtica reſeruata, vel affecta eiſdem Cardinalibus conceſſis nullum ius prætendere poſſint.

SAnctiſſimus in CHRISTO Pater, & D. N. D. Vrbanus diuina prouidentia Papa VIII. accepto quod S. R. E. Cardinales ſuper Indultis & facultatibus diſponendi de beneficijs Eccleſiaſticis Sedi Apoſtol. reſeruatis & affectis à Sede prædicta ſibi conceſſis per Capitula & Canonicos Cathedralium Eccleſiarum, quibus illi ex conceſſione & diſpenſatio Apoſtol. præſunt, impediuntur, ſub prætextu quod ipſi Capitula & Canonici ius nominandi, vel præſentandi, aut aliàs quomodolibet diſponendi de beneficijs in menſibus nõ reſeruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus locorum Ordinarijs coniunctim, vel diuiſim habentes, tanquam membra capiti adhærẽtia à Cancellariæ Apoſtolicæ regula menſium reſeruatoria, à qua Cardinales præſeruantur etiam excipi, & facultates atque Indulta, quæ certarum reſeruationum obſtacula tollunt, ſibi quoque ſuffragari debere prætendunt, & attendens priuilegium quod Cardinales in prædicta regula præſeruentur, eis intuitu Cardinalatus conceſſum eſſe, neque rationi conſonum fore, vt Capitula & Canonici dum ſui Præſules Cardinalatus honore præfulgent plus iuris in præiudicium Sedis Apoſtolic. ſeu ipſorum Cardinalium Præſulum ius, & indultum conferendi ab ipſa Sede habentium obtineant, quam ſi ipſi Cardinales non forent, Motu proprio ſub die 29. Decembris anni ab Incarnatione Domini M. DC. XXV. declarauit intentionis & voluntatis ſuæ eſſe quod Cardinales Præſules de omnibus & ſingulis beneficijs Ecleſiaſticis quomodolibet nuncupatis & qualificatis, ad eorum etiam cum alio, vel alijs collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, ſeu quamuis aliam ſimilem, vel diſſimilem diſpoſitionem ratione Eccleſiarum, quibus ipſi Cardinales præſunt coniunctim vel diuiſim ſpectan. non tamen in libris Cameræ Apoſtolicæ deſcriptis, nec ex perſonis familiarium Suæ Sanctitatis, vel Conclauiſtarum, aut ratione vacationis apud Sedem prædictam reſeruatis, vel affectis, quæ omnia Sanctitas Sua ſibi & ſucceſſoribus ſuis pro tẽpore exiſtentibus ſpecialiter & expreſſè reſeruauit ad præſens vacantibus, & in futurum vacaturis ſoli per ſe ipſos vel alios ad id deputandos abſque Capitulis, & Canonicis, alijſque quamcumque Ordinariam diſpoſitionem eorundem beneficiorum ſimiliter coniunctim vel diuiſim cum eiſdem Cardinalibus habentibus, dummodo aliàs ſub indultis eis conceſſis comprehendantur, libere prouideant, neque Capitula, aut Canonici huiuſmodi priuilegio quod Cardinalibus Præſulibus nullo habito Capitulorum, & Canonicorum reſpectu cõceſſum eſſe dignoſcitur, gaudere, frui, ac ius aliquod inde prætendere poſſint. Decernens declarationem prædictam à dicta die 29. Decembris robur obtinere debere etiamſi ne dum publicata fuiſſet, ac irritum, &c.

Placet publicetur, & deſcribatur M.

Lecta & publicata fuit ſupradicta regula in Cancellaria Apoſtol. anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXVI. die vero decima menſis Septembris, Pontificatus prælibati Sanctiſsimi D. N. anno IV.

Marcus Antonius Aſcentius, Procuſtos.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA prouidentia Papæ VIII.

DECLARATIO.

Quod S. R. E. Cardinales Eccleſiarum Præſules indulta conferendi beneficia Eccleſiaſtica ratione Eccleſiarum, quibus præſunt, vel quorum regimini vltimo loco ceſſerunt, dumtaxat vti poſſint.

VRBANVS PAPA VIII.

MOtu proprio, &c. licet nullus Epiſcoporum poſtquam regimini Eccleſiæ, cui præerat, ceſſerit in beneficiorum Eccleſiaſticorũ diſpoſitione ratione eiuſdẽ Eccleſiæ ſibi antea competenti ingerere ſe valeat, attamen nonnulli ex ven. Fratribus noſtri S. R. E. Cardinalibus ſub prætexu indultorum Apoſtolicorum eis pro tempore conceſſorum beneficia nedum vnius, ſed etiam plurium Eccleſiarum, quarum regimini ceſſerunt, vel à quarum vinculo ad aliàs tranſlati abſoluti reperiuntur, contemplatione, aliàs ad ſe ſpectantia conferre perſeuerant. Quare Motu ſimili, &c. declaramus de cætero non licere cuiuis perſonæ etiamſi Cardinalatus honore præfulgeat, prætextu cuiuſuis Indulti Apoſtolici conceſſis, ſeu concedendi facultatem huiuſmodi etiam expreſsè continentis conferre, vel quouis modo diſponere de quibuſuis beneficijs Eccleſiaſticis, quorum collatio, præſentatio, nominatio, vel quæuis alia diſpoſitio ſeparatim, vel coniunctim cum alijs ad eum ſpectabat ratione cuiuſcumque Eccleſiæ Cathedralis etiam Metropolitanæ, Primatialis, vel Patriarchalis, cuius regimini ceſſerit, ſiquidem ad aliam Epiſcopalem, Primatialem, vel Patriarchalem Eccleſiam tranſlatus, vel poſtmodum aſſumptus fuerit, ſed indulto tantum ratione Eccleſiæ, cui actu præſit, vel cuius regimini vltimo loco ceſſerit ſibi conceſſo vti poſſe & debere, ac irritum, &c. Oſtien. & Veliternen. inuicem perpetuò vnitis, & Portuen. ac Sabinen.

binen. necnon Tuſculan. & Præneſtin. ac Albanen. Eccleſiis dumtaxat exceptis, quoad quas Cardinalibus illarum pro tempore præſulibus facultate diſponendi de beneficijs huiuſmodi etiam vnà cũ Indulto ſibi ratione aliarum Eccleſiarum, quibus actu præſunt, vel anteanouiſſime præfuerint, vt præfertur, frui licere decernimus; ſtatuentes præſentium, etiam abſque eo quod regiſtrentur, aut illis data apponatur ſolam Signaturã noſtram ſufficere, & vbique in iudicio & extra regula contraria non obſtante fidem facere. Ac inſuper illas in Cancellaria Apoſtol. deſcribi debere, & deinceps omnes, & ſingulos Cardinales etiam abſentes, præſentes, & futuros, & alios quoſcumque, quorum intereſt, vel intereſſe poterit quomodolibet in futurum, afficere, & ligare, nullumque earum ignorantiam prętendere poſſe non ſecus ac ſi ei intimatæ forent, ſtatuto, & ordinatione, decreto, & declaratione per Nos in craſtinum aſſumptionis noſtræ ad Summi Apoſtolatus apicem editis, quod Cardinales in Conſtitutionibus, & regulis per Nos poſt priorum noſtrarum Conſtitutionum & regularum editionem & publicationem in poſterum faciendis non includantur, niſi illę eorundem Cardinalium fauorem cõcernant, vel ipſæ edendæ Conſtitutiones de illorum, ſeu maioris partis eorum conſilio editæ fuerint, necnon prædictis, & quibuſcumque alijs regulis, conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtol. cæteriſque contrarijs quibuſcumque nequaquam obſtantibus.

Placet Motu proprio publicetur & deſcribatur M.

Lecta & publicata fuit ſupradicta Conſtitutio in Cancellaria Apoſtol. anno Incarnationis Dominicę M. DC. XXVI. die vero decima menſis Septemb. Pontificatus prælibati Sanctiſsimi D. N. anno I V.

Marcus Antonius Aſcentius, Procuſtos.

Romæ ex Typographia Reu. Camerę Apoſt. M. DC. XXVI.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA prouidentia Papæ VIII.

Confirmatio, & innouatio Regulæ Cancellariæ, Decreti Cameræ Apoſtolicæ, & Conſtitutionum fel. record. Iulij III. quoad fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum inexactos.

VRBANVS PAPA VIII. ad perpetuam rei memoriam.

AEternus rerum cõditor, cuius iudicia abyſſus multa, ſacroſanctum Apoſtolicæ ſeruitutis officium Nobis ad hoc licèt immeritis demandare voluit, vt ſpeculatores Domus Iſrael, quæ eſt Eccleſia ſua ſancta, ab eo conſtitutis inter cæteras eiuſdem ſeruitutis curas, boni Patrisfamilias exemplo prouideamus, vt non modo Eccleſiarum omnium, & perſonarum eis in diuinis deſeruientium indemnitati iugiter conſulatur, verùm etiam Cameræ noſtræ Apoſtolicæ iura ſarta, tectáque omni ſollicitudine præſeruentur, & vnicuique, quod ſuum eſt, æqua lance tribuatur: ea verò Nobis vt ſublatis impedimentis quibuslibet facilius ſuccedere valeant, Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones deſuper editas & libenter innouamus, & ſi quæ ſuper illis, ac etiam à Nobis ea de re emanatis regulis, ſiue litteris Apoſtolicis dubia oriri noſcuntur, opportunæ declarationis miniſterio remouemus, vt etiam hac ratione noſtram eiſdem Eccleſiæ ſanctæ operam, quantum Nobis ex Alto conceditur, non inutilem faciamus. Aliàs ſiquidem per regulas Cancellariæ Apoſtolicæ per Nos in craſtinum aſſumptionis noſtræ ad Summi Apoſtolatus apicem editas, omnia, & ſingula facultates, & indulta in ea parte, in qua necdum verè, & realiter ſuum erant ſortita effectum per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ad fauorem quarumcumquę perſonarum conceſſa, quibus eis, vel eorum ſingulis vllo modo, & ex quauis cauſa, vel prætextu permittebatur, fructus certos, vel incertos, iura, obuentiones, & emolumenta quæcumque quorumlibet beneficiorum per eos obtentorum anticipatis ſolutionibus vltra vnum annum elocare, & arrendare, ac ad firmam, vel annuam reſponſionem concedere, ſeu eos, & ea ad fauorem quarumcumque perſonarum obligare, vel hypotecare, in ſolutũ dare, aut de eis quomodolibet, & ex quauis cauſa diſponere pro tempore ad vitam beneficiatorum, & ad tempus quo beneficia huiuſmodi obtinuiſſent, minimæ reſtricta, nec coarctata, inter alia reuocauimus, caſſauimus, ac deinde per noſtras ſub plumbo ſub datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXIV. xj. Kal. Nouembris Pontificatus noſtri anno ij. expeditas litteras, licèt poſt generalem gratiarum, & indultorum in præiudicium Camerę, & Sedis Apoſtolicę per eoſdem prędeceſſores noſtros quomodolibet conceſſorum reuocationem, facultates teſtandi, & ab inteſtato ſuccedendi quibuſuis etiam per Nos conceſſas excepérimus, nihilominus mentis, & intentionis noſtræ fuiſſe, & eſſe declarauimus, prædictæ Regulæ Cãcellariæ ſuper reuocatione indultorum ſuperuinentiæ, vt præfertur per Nos editę nullatenus per eaſdem litteras noſtras præiudicare; quinimò eandem regulam quoad omnia in illa comprehenſa, ac omnes, & quaſcumque perſonas quauis dignitate, etiam Cardinalatus fulgeant, confirmauimus, & quatenus opus eſſet, innouauimus, & extendimus, ac aliàs prout in dictis litteris, quarum tenores præſentibus pro expreſſis haberi volumus, plenius continetur. Cùm autem ſicut accepimus, pro intereſſe ſucceſſorum in beneficijs Eccleſiaſticis, & ſeu reſpectiuè Cameræ noſtræ à nonnullis in dubium reuocato, an regula noſtra prædicta facultates, ab iiſdem prædeceſſoribus noſtris quomolibet conceſſas, & emanatas teſtandi, quoad Eccleſiarum, & beneficiorum fructus inexactos, reuocaret, in eadem plena Camera noſtra Apoſtolica ſub die XIII. Ianuarij M. DC. XXV. reſolutum fuerit, facultates teſtandi, in ea parte, in qua conceditur facultas diſponendi de fructibus non exactis, per prædictam regulam noſtram eſſe reuocatas, & ſuper reſolutione huiuſmodi decretum Camerale emanauerit, eiuſdem decreti obſeruantia, & executione etiam ſubſecutis, & pariter ex eo quod in facultatibus teſtandi, & de bonis diſponendi, ac ab inteſtato ſuccedendi per Nos ab inde citra conceſſis, expreſſa conſtitutionum etiam declaratoriarum fœl. rec. Iulij Papæ III. etiam prædeceſſoris noſtri ſuper fructibus inexactis aliàs in fauorẽ Eccleſiarum, & beneficiorum, ac in eiſ ſucceſſorum, & reſpectiuè Cameræ noſtræ Apoſtolicę editarum derogatio

tio,cũ diuerſis,& prægnantibus clauſulis, etiam deroga-
toriarum derogatorijs appoſita fuit, à nonnullis prętẽ-
datur, regulæ, & conſtitutioni noſtris huiuſmodi, reſo-
lutioniq;ue,& Decreto Cameralibus prædictis ſufficiẽter
derogatum, ac proinde ſucceſſoribus in beneficijs, &
Eccleſiis, & reſpectiuè Cameræ prædictis, quoad fructus
inexactos huiuſmodi præiudicium illatum fuiſſe: Nos
omnem in præmiſſis dubitandi,ſeu hæſitandi materiam è
medio tollere, necnon Eccleſiarum, & beneficiorum,
in eiſque ſucceſſorum, ac etiam reſpectiuè Cameræ præ-
dictorum indemnitati,conſulere volentes, & quarum-
cumque litterarum Apoſtolicarum tam in forma Breuis,
quàm ſub plumbo ſuper facultatibus teſtandi, diſpo-
nendi, & ab inteſtato ſuccedendi, & aliàs quomodolibet
expeditarum, ac quarumcumque aliarum cõceſſionum,
& gratiarum deſuper quomodolibet factarum veriores,
& totos tenores, necnon alia quæcumque etiam hìc for-
ſan de neceſſitate exprimenda præſentibus pro plenè, &
ſufficiẽter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes. Mo-
tu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione
noſtris, dèque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac
noſtra perpetuò valitura conſtitutione eaſdem noſtras
Cancellariæ Apoſtolicę regulam,& conſtitutionem,præ-
dictàmque reſolutionem Cameralem, ac decretum deſu-
per emanatum huiuſmodi,necnon ipſas dicti Iulij præde-
ceſſoris Conſtitutiones in fauorem Eccleſiarum & bene-
ficiorum, in eiſque ſucceſſorum, ac Cameræ Apoſtolicæ
reſpectiuè ſuper fructibus inexactis huiuſmodi editas, &
de ijs quomodolibet diſponentes tenore pręſentium per-
petuò approbamus, & confirmamus illàſque & earum
quamlibet quoad fructus inexactos huiuſmodi in fauo-
rem Eccleſiarum, & beneficiorum, in eiſque ſucceſſo-
rum,& reſpectiuè Cameræ noſtræ Apoſtolicæ prædictæ
innouamus. Inſuper motu,ſciẽtia,& poteſtatis plenitudi
ne paribus declaramus, & in verbo Rom. Pontificis atte-
ſtamur,mentis, & intentionis noſtræ numquã fuiſſe, nec
eſſe, minùſque de cætero fore per quamcumque conceſ-
ſionem,indultum,ſeu facultatem teſtandi,& diſponendi
ac ab inteſtato ſuccedendi,vel tranſmittẽdi etiam motu,
ſcientia,& poteſtati plenitudine ſimilibus,ac etiam con-
ſiſtorialiter, & per modum indulti, ſeu legis generalis,
vel aliàs quomodolibet à Nobis emanatã & pro tempo-
re emanandam prædictis regulæ,& conſtitutioni noſtris,
nec reſolutioni, & decreto Cameralibus, illorùmque ob-
ſeruantiæ, minùſque Conſtitutionibus dicti Iulij præde-
ceſſoris huiuſmodi,quoad dicti fructus inexactos etiamſi
affictus,& emolumẽta quęcumq. inexacta huiuſmodi de-
berentur ratione fructuum recollectorum,& in horreo re-
conditorum, ac etiam conſumptorum,derogare,nec ali-
quod eis præiudicium vllo inferre, quinimò eaſdem no-
ſtras regulam,& conſtitutionem,decretùmque,& reſolu-
tionem Cameræ prædictæ, ac dicti Iulij Prædeceſſoris
Cõſtitutiones per Nos, vt præfertur approbatas, confir-
matas, & reſpectiuè innouatas de cætero perpetuis futu-
ris temporibus,quoad fructus quarumcumque Eccleſia-
rum, & beneficiorum quomodolibet qualificatorum, &
quocumque nomine nuncupatorum inexactos huiuſmo-
di, inuiolabiliter obſeruari, ac omnimodæ executioni
demandari debere, etiamſi in prædictis indultis, licen-
tijs,ſeu facultatibus teſtandi,vel aliàs,quomodolibet di
ſponendi, & ab inteſtato tranſmittendi, vel ſuccedendi,
hactenus etiam per Nos conceſſis, & de cætero etiam per
ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices, etiam motu,
ſcientia & poteſtatis plenitudine ſimilibus,vel aliàs quo-
modolibet concedendis,clauſula prædictæ regulæ noſtræ
reuocatorię præſeruatiua,ſiue quoduis aliud Decretum,
ſub quacumque verborum forma, & expreſſione conce-
ptũ de eadem regula præſeruan. appoſita, & appoſitum
reſpectiuè non fuerit. Omnes verò, & ſingulas licentias,
indulta,& facultates teſtandi, & aliàs quomodolibet di-
ſponendi,vel ab inteſtato tranſmittendi,& ſuccedendi tã
à Romanis Pontificibus prędeceſſoribus noſtris & à No-
bis hactenus quomodolibet cõceſſas,& emanatas, quàm
in futurum etiam à ſucceſſoribus noſtris prædictis etiam
motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus conce-
dendas, & emanandas in fauorem quarumcumque per-
ſonarum etiam ſpeciali,& indiuidua mentione & expreſ-
ſione dignarum cuiuſcumque qualitatis, ſtatus,gradus,&
conditionis ſint, vel fuerint,& quacumque dignitate etiã
Cardinalatus fulgeant cenſendas, habendas,& intelligẽ-
das eſſe,cenſerique,haberi,& intelligi debere perinde,ac
ſi in eis,& quacumque illarum parte appoſita eſſet clau-
ſula omnium, & ſingulorum iurium prædictorum dictæ
Cameræ Apoſtolicæ, ac reſpectiuè Eccleſiarum,& bene-
ficiorum, in eiſque ſucceſſorum præſeruatiua, verbis in-
fra ſcriptis,ſiue ęquipollentibus concepta, videlicet (ſal-
uis ſemper, & in ſuo robore permanentibus prædictis re-
gula,& Conſtitutionibus, reſolutionèque,& decreto Ca-
merali ſuper ipſius regulæ declaratione die xiij. Ianuarij
M. DC. XXV. emanatis, quibus omnibus nullo modo
intendimus derogare.) Præterea etiam decernimus nun-
quam de cætero in quibuſcumque conceſſionibus,& di-
ſpoſitionibus,indultis,facultatibus, & gratijs etiam mo-
tu,ſcientia,& poteſtatis plenitudine paribus, etiam quo-
rum ten. &c. & quaſcunque alias clauſulas etiam dero-
gatoriarum derogatorias habentibus, ac etiam per viam
legis,vel indulti generalis etiam conſiſtorialiter, & aliàs
quomodolibet ſub quibuſcũque tenoribus, & formis per
Nos, & quoſcumque ſucceſſores noſtros huiuſmodi
concedendis, ſeu à Nobis, vel illis emanandis numquam
præmiſſis omnibus,& ſingulis cenſeri in aliquo præiudi-
catum, nec derogatum, niſi in eorum quolibet fuerit ex-
preſsè,& diſpoſitiuè, non autem per clauſulas generales
idem importantes, ſeu euentualiter præſenti noſtræ con-
ſtitutioni derogatum. Præſentes verò litteras omniaque,
& ſingula in eis contenta quęcumque etiam ex eo, quòd
in præmiſſis, ſeu eorum aliquo intereſſe haben. ſeu habe-
re quomodolibet prætendentes eis nullatenus conſenſe-
rint,nec ad ea vocati,& auditi, minùſque cauſæ, propter
quas ædem præſentes emanarint, adductæ, verificatæ,
ſeu aliàs iuſtificatæ fuerint, nullo vnquam tẽpore de ſub-
reptionis,vel obreptionis,nullitatis, ſeu inualiditatis vi-
tio, aut intentionis noſtræ,vel alio quopiam defectu etiã
quantumuis magno,inexcogitato,& ſubſtantiali ſiue etiã
ex eo,quòd in facultatibus teſtandi,ac aliàs de rebus, &
bonis diſponendi quibuſuis etiam S.R.E. Cardinalibus à
Sede Apoſtolica, vel aliàs quomodolibet ex quacum-
que cauſa etiam fauorabili, publica, & pia, etiam
ratione conſanguinitatis, vel affinitatis inter conceden-
tem, & priuilegiatum exiſtentis, ac aliàs quouis mo-
do etiam conſiſtorialiter cõceſſis caueatur expreſsè,quòd
illis vti intuitu, & in remunerationem laborum,& onerũ
quorumcumque vel ratione legationum,aliorùmque of-
ficiorum etiam Romanæ Curiæ,& dignitatum quarum-
libet etiam ſpeciali nota, & expreſſione dignarũ, ac aliàs
ex titulo & cauſa merè onerofis, & aliàs quouis modo
attributis nullatenus, vel non niſi ſub certis modo & for-
ma tunc expreſſis, derogari valeat, ac in præmiſſis, ſeu
eorum aliquo ſolemnitates, & quæuis alia ſeruanda, &
adimplenda,ſeruata,& adimpleta nõ fuerint,aut ex quo-
uis

tis alio capite à iure, vel facto, ſeu ſtatuto, & cõſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, etiam quoad quoſcumque ipſorum priuilegiatorum creditores, etiam quantumlibet priuilegiatos, aut quocumque alio colore & titulo etiam in corpore iuris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſa etiam quãtumuis iuſta rationabili, & priuilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſariò exprimenda foret, aut quòd de voluntate noſtra huiuſmodi, ac alijs Superius expreſſis, ſeu relatis nihil vllibi appareret, ſeu aliter probari poſſet, notarij, impugnari, inualidari, retractari, in ius, vel controuerſiam reuocari, aut ad terminos iuris reduci vel aduerſus illas reſtitutionis in integrũ, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos iuris, aut aliud quodcumque iuris, gratiæ, vel iuſtitiæ remediũ impetrari, ſeu etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus concedi, aut ſic impetrato, vel conceſſo quempiam vti, ſeu ſe iuuare in iudicio, vel extra poſſe, neque ipſas præſentes ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum reuocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet faciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuòque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuóſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum inuiolabiliter obſeruari. Sicque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque iudices ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, ac Camerarium, & Theſaurarium Cameræ, necnon Præſidentes, & Clericos Cameræ noſtræ Apoſtolicæ in quauis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate & auctoritate iudicari, & diffiniri debere, irritùmque, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtan. quatenus opus ſit noſtra de iure quæſito nõ tollen. alijſque Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, necnon quibuſuis Conſtitutionibus, & ordinationibus etiam Apoſtolicis, ac iuramento vel alia quauis firmitate roboratis ſtatutis, vſibus, ſtylis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, necnon litteris facultatum teſtandi, aliáſque de rebus, & bonis diſponendi per quoſcumque Romanos Pontifices prędeceſſores noſtros, ac etiam Nos quibuſuis perſonis, etiam S. R. E. Cardinalibus ſub quibuſcumq. tenorib. & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam in remunerationem laborum & damnorum paſſorum, ac ratione officiorũ, & dignitatum, necnon ex titulo, & cauſa merè oneroſis, & aliàs cũ quibuſuis efficacioribus clauſulis, & decretis, priuilegijs quoque, indultis, alijſq. litteris Apoſtolicis in contrarium, vt præmittitur, & aliàs quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis: Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi pro ſufficienti eorum derogatione de illis, eorùmque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, tenores huiuſmodi ac ſi ſpecificè, & ſigillatim expreſſi, & inſerti forent, præſentibus pro plenè & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, ad effectum omnium & ſingulorum præmiſſorum, ſpecialiter & expreſsè derogamus, cęteriſque contrarijs quibuſcumque. Vt autem præſentium litterarum notitia ad omnes deueniat, volumus quod illæ, ſiue earum exempla ad valuas Baſilicarũ Sancti Ioannis Lateranen. ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixæ, ſeu affixæ omnes ita arctent, & afficiant perinde, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ, vel intimata fuiſſent, quòdque earumdem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munitis, eadem prorſus fides in iudicio & extra adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris Die 5. Aprilis M. DC. XXVIII. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

M. A. Maraldus.

Anno à Natiuitate Domini Noſtri IESV CHRISTI *milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo octauo, Indictione vndecima, die verò decima menſis Iunij, Pontificatus Sanctiſſimi in* CHRISTO *Patris, & D. N. D. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui, Anno eius Quinto, ſupradictæ litteræ Apoſtolicę, ſeu Conſtitutiones affixę, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac in Acie Campi Florę, dimiſſis ibidem pręſentibus litteris per aliquantulum temporis ſpatium affixis, & deinde amotis; poſtea earumdem exempla etiam impreſſa, & affixa, vt moris eſt, per nos Franciſcum Pignoccatum, & Camillum Fundatum Sanctiß. D. N. Papę Curſores.*

Brandimartes Latinus pro D. Mag. DD. Curſorum.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſtolicæ M. DC. XXVIII.

FINIS.

786534

Digitized by Google

Digitized by Google